Nr. 1 Sibiiu, Sâmbătă 3/16 Ianuarie 1904 Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

BIBLIOTECA CENTRALĂ
SIBIU

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

In ziua anului nou.

Cu iuțéla fulgerului sbóră anii unul după altul, în cât apar înaintea nóstră numai ca un vis, și totuși sunt realitate.

Anii și timpul în sborul lor însě nu trec fără sě lase urme, fără sě producă efecte, fie bune, fie rele, favorabile sau nefavorabile, atât asupra individului ca atare cât și asupra popórelor, pentru-că după cum zice cronicarul Costin, „nu este omul stăpân al vremilor, ci bietul om sub vremi“.

Sborul anilor urméză de sine, dar' nouă ómenilor ne impune mari îndatoriri. Cea mai mare din aceste îndatoriri este, ca sě gândim și sě lucrăm, ca zilele cari compun anii sě nu trécă fără sě lase urme de fapte, prin cari sě contribuim la desvoltarea și sborul după ani în bine, al vieții și poporului nostru.

Timpul schimbă, și timpul înainteză pe cei-ce vor sě înainteze cu timpul.

Și cu cât un individ și popor resistă mai mult schimbării timpului, și cu cât ține mai mult cont de înaintarea lui, cu atâta și forța lui de viéță și puterea lui de trăinicie este mai mare.

Și este fapt, că noi trăim și suntem aici de aprópe două mii de ani, păstrându-ne legea și limba, datinile și individualitatea nóstră națională în butul tuturor něcazurilor și greutăților. Faptul acesta este dovadă, că în noi, în poporul nostru, este multă putere de viéță, multă trăinicie; ear' acéstă putere de viéță și acéstă trăinicie resultă din două momente, și anume: din legea strămoșéscă și din vechia cultură romană adusă de înaintașii nostri din patria mamă. Iubirea față de legea strămoșéscă, iubirea și alipirea către resturile culturei romane esprimate în mod plastic, vědut, în modul de gândire, în proverbele și în datinile religióse și naționale ale poporului român, au fost pentru bětrânii și înaintașii nostri cimentul care i-a legat atât de strîns unul de altul, și cu care au înfruntat cu succes něcazurile și greutățile timpului de tristă aducere aminte ale trecutului.

Tot acesti doi factori sunt și azi cimentul care încheagă și susține la olaltă societatea nóstră. Viitoriul nostru este acoperit în věl prin care ochii nostri nu pot pětrunde. Iubirea de lege și de ném moștenită din bětrâni ne este însě garanță neînșelătóre, că până atunci până când vom fi călăuziți în viéța și faptele nóstre de acésta prețiósă comóră, vom fi în stare a învinge ori-ce peripeții și něcazuri, și a ne apropia de aspirațiunile și idealurile nóstre, de a vedé rěsărind pe orisontul vieții și némului nostru un mândru sóre de primăvară.

Pentru a ajunge însě acest frumos ideal, un singur lucru se cere de la noi, ca în tóte acțiunile nóstre sě fim uniți în cugete, uniți în simțiri, pentru-că în unire consistă puterea.

Astăzi, când ne aflăm la începutul unui nou an, datorință avem a ne întreba: ce ne lasă anul espirat, pentru biserica și șcóla nóstră, și cu ce speranțe întrăm în cel nou? Și judecând după cele ce am putut lucra în biserică și în șcólă în întrégă archidiecesa, anul care espira trece în domeniul istoriei cu o activă după împrejurările în cari ne găsim destul de frumósă.

In diferitele părți ale archidiecesei s'au ridicat mai multe biserici și șcóle noue; — ear' aici în centru prin stăruința și râvna Inaltpresfinției Sale a metropolitului nostru, sprijinit de membrii consistoriului, și prin dărnicia clerului și poporului din archidiecesă, s'a ridicat pompósa catedrală terminată în partea ei esternă, rěmânênd, ca în anul acesta cu ajutoriul lui Dzeu sě se continue adjustarea internă a ei, ca apoi deplin terminată sě se pótă preda măreței sale destinațiuni.

Clădită fiind biserica pe stâlpii de vecinicie ai credinței și ai iubirei de ómeni — noi cari ne găsim în serviciul bisericei nóstre nu ne-am îndoit și nu ne vom îndoí nici-odată în puterea ei productivă întru ridicarea și întărirea bisericei și întru înaintarea și prosperarea poporului nostru.

Prin multe lupte a trebuit sě trécă biserica de la întemeierea ei până astăzi; avênd a da piept cu dușmani interni și esterni și cu multe idei greșite și false. Din tóte aceste lupte biserica Domnului a eșit învingětóre, a rěmas aceeași și aceeași va rěmâné până la sfîrșitul vécului.

Și astăzi are biserica sě lupte cu multe curente anticreștine, ca socialism, anarchism etc., dar' nădejde avem, că inspirați de doctrina sfintei evangelii a Domnului, ne va succede a ferí poporul nostru de aceste curente.

Cu acéstă credință și cu acéstă speranță în inima nóstră de a ține sus și tare la biserica nóstră strămoșéscă, la iubirea de lege, la iubirea de ném, întrăm în anul cel nou 1904, rugând pe Dzeu sě ne dee tăria și bărbăția trebuinciósă, ca sě putem înfrunta ori-ce něcaz ce ni-ar ven í înainte, și sě adaugem la puterea de viéță și trăinicie a bisericei și némului nostru.

Două legi votate. In ședința de Mercuri dieta ungară a votat și în special (pe paragrafi) projectul de lege despre statorirea contingentului de recruți, apoi trecênd imediat la desbaterea projectului despre îmbunătățirea salariilor funcționarilor de stat, l'a votat și pe acesta. In ședința următóre (Joi) ambe aceste projecte au fost votate și în a treia cetire.

Tot în ședința de Joi (eri) s'a început desbaterea generală asupra projectului despre *oferirea* contingentului de recruți *statorit* prin projectul votat în ședința premergětóre, In jurul acestui project se vor repeta de nou tóte tertipurile obstrucționiste, așa că desbaterea lui se va întinde până în luna viitóre, de cumva vr'un — pact óre-care, ori vr'o împrejurare neprevědută nu va desarma total pe cei cu obstrucția.

Programul dietei. Cum raportéză „Esti Ujság“, după votarea projectului de lege despre oferirea contingentului de recruți dieta ungară va lua vacanțe de câteva zile, în care timp își va ține ședințele delegațiunea ungară. După reluarea firului ședințelor dieta va desbate apoi projectul despre indemnisarea budgetară și cel despre investiri, după acestea ar urma apoi la desbatere: projectul de budget pe 1904 și projectul de recrutare pe 1904.

Nou prilej de indignare patriotică. In ședința de Marți a comisiunii budgetare a delegațiunii austriace fiind la ordine continuarea desbaterii budgetului ministeriului de rěsboiu, *Dr. Baernreuther*, presidentul comisiunii, a adresat ministrului de rěsboiu o interpelare de cinci întrebări cu privire la reformele ce se projectéză a se introduce în armată, premițênd acelor întrebări următórele:

„In considerarea declarațiunilor pe cari guvernul ungar le-a făcut cu privire la armată și cari pot fi considerate ca program al seu în cestiunile ce se refer la armată, avem onóre a pune dlui ministru de rěsboiu câteva întrebări, și anume, pentru ca sě clarificăm reacțiunea ce amintitele intențiuni ale guvernului o vor esercia asupra referințelor armatei, la cari și noi suntem interesați, în tocmai ca Ungaria“.

Pune apoi ministrului întrebări cu privire la schimbarea emblemelor armatei, la validitarea limbii magiare ca limbă de comandă, etc. La acestea ministrul de rěsboiu, *Pittreich*, a rěspuns imediat, accentuând *unitatea armatei*, necesitatea inamisă, ca limba de comandă sě fie una pentru întrégă armata, concedând limbii magiare dreptul de validitare numai ca limbă de regiment în regimentele compuse din soldați magiari, etc. și accentuând, că veleități și contrarietăți politice și naționalistice n'au loc în armată. Superiorii armatei „au sě împlinéscă și acea estraordinar de însemnată datorință, de a nu lăsa sě pětrundă în armată contrarietăți politice ori naționalistice, și a nu suferí, ca în ea membrii unei națiuni sě se ridice preste ceilalți, căci armata austro-ungară nu e nici germană, nici magiară, nici cehă, nici polonă, etc., ci e armată comună a tuturor popórelor monarchiei“, — zice dl Pittreich în rěspunsul seu.

De sine înțeles, că în cercurile politice magiare, deosebi în cele opoziționale, enunciațiunile dlui Pittreich au provocat resens și indignare întocmai ca astătómnă ordinul de la

---

FOIȘORĂ

Preséra sfântului Văsii.

Tinerimea nóstră din Sibiiu în frunte cu simpaticul secretariu al „Albinei“ Dr- T. Bredician, convocat-a întréga nóstră societate la o convenire socială, ținută în sala de la „Unicum“, ca toți împreună, în armonie, veselie și voie bună sě petrecem ultimele óre din anul vechiu, ca împreună sě-i facem prohodul, și împreună în armonie și veselie sě întrăm în anul nou.

Și societatea nóstră din Sibiiu dat-a ascultare glasului tinerimei, presentatu-s'a în frumos număr, făcêndu-ne cu deosebire plăcuta surprinsă sexul cel — frumos, damele și drăgălașele nóstre domnișóre.

Dansul, conform românescului obiceiu — românește s'a început cu hora; continuatu-s'a cu deliciosul vals și elegantul boston, urmat-au jocurile de colónă quadrilul și romana și desvoltatu-s'a o petrecere adevěrat românéscă; simțindu-se toți și în special tinerimea cât se póte de bine.

Miezul nopții se apropie. Ne așezăm la mese. Se face tăcere. *Drul Cristea*, rugat de tinerime, prin o frumósă și acomodată alocuțiune salută anul nou. E ascultat cu viu interes și — aplaudat. Iată ce ni-a dorit Dr. Cristea la începutul anului nou:

Și de astădată a cădut pe mine sórtea, sau mai bine zis onórea, de-a fi starostele junimei române, care a aranjat acésta bine succésă și veselă întrunire din preséra lui Sân-Vâsiiu. Vě rog deci sě 'mi jertfiți câteva clipe de atenție, ca sě 'mi pot îndeplini misiunea.

Ajuns'am, ilustră societate, din nou la hotarul unui period de timp; și pare că stăm înaintea rěspântiei unor drumuri noue.

S'ar cuveni acum sě poposim puțin, aședându ne pe pétra de la marginea căii, ca sě reprivim asupra drumului percurs, ca sě reasumăm esperiențele din trecut, pe basa cărora sě ne știm cuminți în viitoriu, dar' mai ales, ca sě constatăm greșelile comise în trecut, de cari pe viitor în interesul obștesc sě ne ferim ca de foc.

Dar' înșirând la acéstă ocasiune pomelnicul scăderilor ce le avem — ca societate — ar trebuí sě věrsăm picuri de amărélă în păharul veseliei, care — precum vedem, pe toți v'a cuprins. Așa ceva deci nu se potrivește în aceste momente fericite.

Afară de aceea am din trecut esperiența, că în aceste momente întregul on. public este cuprins de o impaciență neliniștitóre. Și nici nu 'i mirare, căci — deoparte ne cuprinde jalea unui an, care și-a dat duhul perdêndu-se în noianul veciniciei; ear' de altă parte ne suride anul nou — 1904 cu farmecele-i încă necunoscute, enigmatice.

Cunoscênd acéstă situațiune dați-mi voie se nu vě mai obosesc cu vorbe lungi, ci se fac numai 2 lucruri.

Intâiu sě mulțămesc în numele tuturor lui Dzeu, pentru-că ne-a învrednicit sě ajungem și acéstă sfântă zi, trecênd un pas peste pragul anului 1904, și sě 'l rog, că încă mulți ani sě ne țină, pe toți întregi, cinstiți și sănětoși. Ear' pe lângă acésta sě vě adresez și o urare, care nu este de la mine, ci mi-s'a imprimat în memorie din o colindă audită în țerișóra învecinată Bucovina, pe care astăvară am cercetat'o. Anume doresc.

Dómnelor de casă:
„Câte pietrii prin fântână,
„Atâtea óle cu smântână.“ —

Celor mai tinere:
„Câte pene pe cocoși,
„Atâția copii frumoși“.

Bărbaților lor:
„Câte țigle sunt pe casă
„Atâția galbini pe masă“.

Fetelor:
„Câtă spârlă și cenușă
„Atâția pețitori la ușă“.

Flăcăilor:
„Câtă pudră 'n drogărie
„Atâtea hârtii de-o mie“.

Tuturor:
„Ear' la toți, dă-ne, sě vie,
„Un an plin de veselie,
„O Christóse, slavă Ție“!

Sě trăiți la mulți ani!!

Se încep felicitările reciproce și ciocnitele usitate, ear' musica lui Brașovean intonéză frumóse arii naționale.

Dar' timpul își face cursul seu, e deja ora 1. Jocul se începe de nou, eară cu Ardeléna, îmi pare că tot cu mai mult foc, tot cu mai multă voie bună. Bate trei, dar' tinerii nostri civili și militari (presenți erau mai mulți oficeri și voluntari români din garnisóna de aici) jócă în continuu.

Garde de damele însě încep sě le răpéscă dansătórele — și animata și succésa petrecere se termină.

226.

Chlopy. „Magyarország“ comentându-l în prim-articol zice că e revoltă făţişă contra fiinţei de stat a Ungariei, ear' la alt loc, că e „atac neruşinat şi mişelesc contra dreptului istoric magiar“.

Sigur, că şi asupra discuţiilor din dietă se va simţí efectul acestui rĕspuns, de cumva ministrul-president Tisza nu 'l va „respinge“ prin vr'un rĕspuns dat la vr'o interpelare în dietă.

Anul-nou în Sibiiu.

In contrast cu alte înmormêntări, la cari jalea şi plângerea e nota caracteristică, — pentru-că plângem perderea celor iubiţi şi scumpi nouĕ, pe cari în viéţa pământéscă nu 'i mai revedem, înmormêntarea *anului*, de regulă se face cu alaiu şi veselie. Pentru-că locul celui înmormêntat îl ocupă imediat altul, tinĕr-bujor, de care toţi légă speranţe, pe care toţi îl privesc ca aducĕtor de bucurii mai multe, de resultate mai mari în truda omenimii întru realisarea scopurilor vieţii, şi astfel bucuria sosirii noului an cade şi asupra înmormêntării celui vechiu.

Credincioşi acestei datine, proprie tuturor popórelor, de a înmormênta cu veselie anul vechiu, membrii societăţii române din Sibiiu încă au făcut înmormêntare cuvenită anului mort şi veselă primire celui nou-venit. In ajunul anului nou adecă s'au întrunit la petrecere socială în sala mare de la „Unicum“.

*

Dar' întrarea în nou an nu e numai prilej de veselie, ci şi de serióse meditaţiuni asupra resultatelor muncii prestate în anul trecut şi asupra mijlócelor şi modului de continuare a ei în anul nou început, fie a particularilor, fie a corporaţiunilor. Din aceste consideraţiuni deci, anul nou e prilej şi de felicitări reciproce pentru resultatele străduinţelor din anul vechiu, şi de doriri de bine întru obţinerea de cât mai frumóse resultate în anul nou.

Acest prilej l'a avut eri în vedere şi inteliginţa sibiană română, când după serviciul divin s'a presentat la *Esc. Sa Inaltpreasfinţitul archiepiscop şi metropolit al nostru Ioan,* asesorii consistoriali, profesorii de la seminariul teologic-pedagogic, cei de la şcóla de fete a Asociaţiunii, advocaţi, funcţionari, etc. sub conducerea Preacuvioşiei Sale dlui archimandrit şi vicariu Dr. Ilarion *Puşcariu*, care în numele tuturora a felicitat pe Esc. Sa prin următórea cuvêntare:

Esc. Vóstră, Inaltpreasfinţite Domnule Archiepiscop şi Metropolit!

Ne luăm voie a ne presenta astăzi, în ziua primă a anului nou, pentru a ne descoperí simţĕmintele nóstre de adâncă stimă şi veneraţiune şi a Vĕ poftí An nou fericit!

Inaltpreasfinţite!

Intrarea într'un an nou este ocasiune a reprivi asupra celor trecute şi a conclude la cele viitóre pe cât ajunge mintea omenéscă. Anul-nou ne dă incident a cugeta asupra împrejurărilor favorabile şi nefavorabile ale vieţii, de unde ne convingem, că viéţa numai aşa 'şi are preţul ei, numai aşa este plăcută şi fericită, dacă se légă de ea anumite idealuri, cari singure numai sunt în stare a-i da un farmec şi a avênta spiritul omului spre fapte nobile şi măreţe.

Poporul român încă 'şi are idealurile sale, cari în mijlocul greutăţilor ce are sĕ supórte 'i îndulcesc viéţa, 'i înalţă moralul şi 'l fac capabil de o cultură mai înaltă. Intrĕ idealurile poporului român sunt acelea ce i-le dă religiunea strămoşéscă, adecă credinţa, dragostea şi nădejdea, cari conduc la idealul cel mai înalt, la cunoştinţa de Dumnezeu. Provedinţa divină a chiămat pe Inaltpreasfinţia Vóstră la înalta posiţiune ca cap al bisericei române ortodoxe din Ungaria, ca sĕ cultivaţi în poporul român numitele virtuţi creştineşti şi prin ele sĕ 'i căştigaţi fericirea temporală şi cea eternă. Inaltpreasfinţia Vóstră într'un timp îndelungat ca archiereu al bisericei române cu sfinţenie, zel şi devotament apostolic, cu cuvêntul şi cu fapta aţi propagat religiunea şi prin religiune adevĕrata cultură la poporul român. De aceea noi, spre binele bisericei şi al némului românesc Vĕ poftim astăzi, ca Dumnezeu sĕ Ve lungiască firul vieţii sănĕtos şi fericit întru mulţi ani!

La acésta frumósă cuvêntare urmată de însufleţite „sĕ trăiéscă!“, Escelenţa Sa a rĕspuns următórele:

Vĕ mulţămesc cordial, mult stimaţilor domni şi fraţi, pentru binevoitórele felicitări ce-mi adresaţi şi la acésta ocasiune, asigurându-vĕ că ele 'mi sunt cu atât mai preţuite, cu cât că şi în acestea vĕd manifestarea dragostei Dtre către mine şi prin mine şi către biserica nóstră naţională.

Dacă în trecut am ajuns a realisa o modestă parte din problemele nóstre şi a ne mai tot apropia de justele nóstre dorinţe atinse de dl antevorbitoriu, avem s'o mulţămim şi pe acésta dragostei ce a domnit între noi şi în lucrările nóstre.

Astfel dar' eu nici la aceste resultate modeste nu-mi pot atribuí alt merit de cât acela de a fi contribuit împreună cu Dtre la cultivarea dragostei dintrĕ noi, ceea-ce este şi o datorinţă a mea.

De aceea vĕ şi rog, nu numai sĕ-mi păstraţi şi pe viitoriu aceeaşi dragoste, precum vi-o voiu păstra şí eu, ci sĕ o şí cultivăm împreună în mĕsură tot mai mare, atât pentru-ca sĕ înaintăm tot mai mult în cele bune şi folositóre şi întru a ocupa loc tot mai onorific în societate, cât şi pentru a întimpina fără pericol cercările şi curentele timpului, cărora este espusă şi biserica nóstră cea vie.

In firmă speranţă că şí Dtre sunteţi inspiraţi de asemenea convingeri, Vĕ implor şí eu Dtre anul nou 1904 şi încă mulţi ani fericiţi de la bunul Dzeu.

„Trăiéscă!“ însufleţite şi repeţite au urmat părinteştilor cuvinte ale Esc. Sale, care cu afabilitate şi dragoste părintéscă s'a întreţinut cu fie-care.

De la Esc. Sa societatea a mers la locuinţa Preacuvioşiei Sale dlui vicariu, unde Preacuvioşia Sa dl protosincel *Dr. E. Roşca* în termini precişi şi în o formă fórte plastică apreciind resultatele şi meritele Preacuvioşiei Sale, căştigate în activitatea sa laboriósă pe teren public, bisericesc şi literar, în numele membrilor gremiului consistorial, profesorilor seminariului şi al numĕrului considerabil de inteliginţă 'i uréză an nou fericit, viéţă îndelungată spre binele bisericei şi némului nostru.

Preacuvioşia Sa dl vicariu adânc emoţionat mulţămeşte tuturor pentru felicitările ce i-s'au adus prin cuvintele elocuente şi călduróse ale Preacuvioşiei Sale Dr. Roşca. Doreşte, ca anul cel nou sĕ fie pentru toţi un an de mulţămire şi fericire, mai pe sus de tóte, ca bunul Dzeu sĕ 'i dăruéscă pe toţi cu sănĕtate şi putere spre a puté fie-care resolva norocos problemele vieţii faţă de ai sei, de familiile lor, faţă de societate, de biserică şi de ném. In deosebi — zice Preacuvioşia Sa — binele bisericei şi fericirea poporului nostru, prin înaintarea lui în cultură, trebue sĕ fie idealul nostru cel mai înalt şi ţinta activităţii nóstre. Spre a se realisa acésta, este de lipsă, ca precum până acum, aşa şi de acì 'nainte sĕ esiste întrĕ noi relaţiunile amicabile, sĕ stăm în frăţéscă alianţă şi sĕ lucrăm cu puteri unite, în perfectă bunăînţelegere. Doreşte tuturor an nou fericit.

Repeţite „trăéscă!“ urméză frumósei alocuţiuni a dlui vicariu.

Au urmat apoi felicitările la diferiţi fruntaşi ai societăţii.

De încheere amintim, că din prilejul Anului-nou au făcut eri visită de felicitare Esc. Sale şefii tuturor autorităţilor civile şi militare, însoţiţi de numĕroşi membri ai respectivelor autorităţi, dorindu-i mulţi ani fericiţi.

Pentru de-a satisface curiositatea multora, cari ar dorí sĕ ştie cine a participat la acéstă petrecere, dau aici o listă de sigur că mancă.

Au fost presente dómnele: Miţi Barbu, Ida Breban, Bardosy, Valeria Dr. Beu, Leontina Bunea (Braşov), Maria Cosma, Irina Fincu, Henteşiu, Elena Isac, Eleonora Dr. Lemény, Ana Dr. Moga, Muciu Ureche, Maria Constantin Pop, Victoria Popovici n. Joandrea, Hersilia Vătăşan. Dşórele: Aurelia, Olivia, Eugenia Bardosy, Eleonora Borcea, Lucreţia Benţia, Hortensia Cosma, Octavia B. Colbasi, Livia, Maria şi Nora Lemény, Virginia Măcelariu, Cornelia Man, Zina, Jeni, Rica şi Lia Moga, Veturia şi Cornelia Muciu-Ureche, Veturia Papp, etc.

Terminând acest scurt raport, sub inpresia momentelor plăcute, re'ntinerit în inimă şi minte, întărit şi înviosat cu înviosarea ce o găsim la eroii legendari ai némului nostru esclam:

Bine ai venit an nou! Sĕ aduci în noi şi în némul nostru viéţă şi puteri noue.

Cu acéstă urare întrăm în anul nou cu dorul nesăţios de viéţă şi activitate mai mănósă, zicêndu-ne unul altuia; an nou fericit.

Rourel.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Ciceu-Poieni* (tractul Dej) de la următorii creştini: preotésa Varvara Sighiartĕu, în amintirea mamei sale Pelagia şi a ficei sale rĕposate Lucreţia, 20 coróne; Atanasie Ştir l. Scridon, 10 coróne; George Berinţan, primariu, 5 coróne; Nicolae Berinţan, 4 coróne; Gavriil Sighiartĕu şi Nistor Ştir, câte 2 coróne; Dumitru Berinţan, 1 corónă; câţiva cu contribuiri în sume sub 1 corónă, ear' din colecta de bucate a resultat suma de 7 coróne 75 fileri. De tot *52 coróne 75 fileri.*

II. Pe lista parochiei *Livezeni* (tractul Haţeg) de la: Dumitru Sporea, 5 coróne; Ión Vornica Iona, Voica Belei şi Dumitru Ilina Rus, câte 2 coróne; Vasilie Belei, Voinése Petru, Dumitru Stoica l. Duţ, Dumitru Tyerci (?), Ion Ghelan al Dumenii şi Dumitru Neag, câte 1 corónă; alţi patru cu oferte în sume sub 1 corónă. De tot *18 coróne 20 fileri.*

III. Pe lista parochiei *Gerő-Oşorheiu* cu *Gestrade* (tractul Cluj).

a) din materă: cassa bisericei 10 coróne; pa[illegible] Iosif Stănescu (afară de ce a contribui[illegible] lista preoţimii tractuale) 2 coróne; Ión şi Maria Comşa, 2 coróne; Maria Stănescu n. Checicheş, Vasilie Hurgoiu şi Grigorie Sas, epitropi, câte 1 corónă; alţi 30 credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă. De tot *22 coróne 74 fileri.*

b) din filie: Ión Abrudan al Todorii, epitrop, şi George Abrudan l. Tóder, câte 1 corónă; zece credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă şi 22 cu contribuiri în bucate, vîndute cu 5 coróne 10 fileri. De tot *9 cor. 30 fileri.*

NOUTĂŢI

O desluşire. Intrĕ ştirile zilei din „Gazeta Transilvaniei“ nr. 1 din anul curent luându se notiţă despre venirea aici a unei deputaţiuni din parochia nóstră de la Braşov, hramul sfântului Nicolae, pentru esmiterea unui comisariu consistorial, în locul părintelui protopop Vasilie Voina, în causa conducerii sinodului parochial disolvat în 14 Decembre a. c. din causa unor neînţelegeri: spre mai bună orientare a publicului se observă, că încă în 15 ale lunei trecute, a doua zi după disolvarea sinodului însuşi părintele protopop Vasilie Voina a cerut esmiterea unui comisariu, din motiv ca sĕ nu i-se atribue parţialitate din vre-o parte; cum şi că deputaţiunea a cerut acésta numai în 29 ale trecutei, adecă cu 14 zile mai târziu.

*

Casa „Tribunei“, din strada Poplăcii nr. 15 şi strada Hecht (către parcul oraşului), vêndută Luni la licitaţie, a fost cumpĕrată de dl *Ioan A. de Preda* cu 30.800 coróne.

*

Pentru biserica din Brad. La 6 Ianuarie st. v. (Marţi) se va arangia în Brad la hotelul „Central“ petrecere cu dans, în favorul fondului pentru repararea bisericei gr. or. de acolo. Inceputul la 7 ore séra. Taxă de întrare după bunavoinţa óspeţilor.

*

„Invĕţătoriul român“ e titlul unei noue reviste pedagogice, care cu începere de la Anul-nou va apăré odată pe lună în Şimleul-Silvaniei (Szilágy-Somlyó). Proprietariu şi redactor responsabil e profesorul de ped. în pensiune Gavriil Trif.

*

Al 47 lea. Rĕposatul Andreiu Balteş fiind membru la „reuniunea română de înmormêntare din Sibiiu“, prin rĕposarea lui numita reuniune are al 47-lea cas de mórte în şirul membrilor ei, solvind erezilor ajutoriul statutar, respective făcênd însa-şi îngrijirile de lipsă pentru înmormêntare cinstită.

*

Cine e mic-proprietariu? La cererea camerei de comerciu şi industrie din Budapesta ministrul de comerciu, în înţelegere cu ministrul de agriculrură a enunţat că mic-proprietariu e a se considera cel cu moşie ce nu trece peste 100 jugĕre, şi anume, fără considerare, că e respectivul proprietariu, arêndator ori usufructuant al moşiei? De altcum, în acelaşi sens e regulată cestiunea şi prin art. de lege XII. din 1894. (Din „Rev. Economică“ nr. 2).

*

Alegere de paroch. Duminecă (28 Decembre st. v.) s'a efectuit alegerea de paroch în comuna *Buduş*, din protopresbiteratul Bistriţa, sub conducerea protopresbiterului tractual Simion Monda. Dintrĕ 3 concurenţi admişi în candidaţie a fost ales cu 87 voturi parochul din Cuşma (tractul Bistriţa) Alexandru Popovici, faţă cu 82 voturi ale contracandidatului Isidor Sucéva, paroch în Sângiorgiul de-pădure (tractul Murĕş-Oşorheiu).

*

Vrednici de laudă. Cu ocasiunea sfintelor sĕrbători a Nascerii Domnului nostru Isus Christos, dl Dr. Alexandru Vaida de Voivod împreună cu familia au binevoit din inimă iubitóre faţă de şcólă, atât acuma, cât şi în anul trecut tot la aceste sfinte sĕrbători, a da elevilor şcolari din Olpret aşa numitul „Pom de Crăciun“, prin care faptă a făcut mare bucurie atât elevilor cât şi părinţilor lor. Dzeu sĕ-i rĕsplătéscă acéstă faptă binefăcĕtóre. (*Inv.*)

*

† Aron Glava. Subscrişii, cu inima frântă de durere şi adânciţi în mâhnire aducem la cunoştinţa rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor, că bunul, drăgălaşul, neuitatul şi singurul născut al nostru fiu Aron, după o viéţă de 4 ani şi 10 luni, în urma înfiorătoriului morb difterie sufletul seu s'a dus la Dzeu, ear' trupul i-s'a aşezat spre vecinică odihnă în ajunul Naşterii Domnului Christos la orele 2 p. m. — Dealumare, la 31 Decembre 1903 v. Aram *Glava* paroch rom. gr.-or. şi soţia Maria, ca părinţi.

*

Este zadarnică încercarea, deóre-ce s'a dovedit în nenumĕrate casuri, că pentru vindecarea podagrei şi reumei, cel mai cu efect mijloc este alifia lui Zoltán. Autorităţi medicale, din ţéră şi străinătate, prescriu cu predilecţiune pacienţilor de podagră şi reumă alifia lui Zoltán, pentru-că are un astfel de efect, că deja după folosirea ei de câteva-ori, urméză vindecare deplină. Preţul 2 cor., se capĕtă în farmacia Zoltán, Budapesta, V. Szabadságtér.

*

Post de cancelist. Sub nr. 893 ex 1903 şi cu termin până la 1 Martie st. n. 1904, comisiunea administrativă a fondurilor centrale şcolastice şi de stipendii din Năsĕud a publicat concurs la un post de cancelist, salarisat cu 1000 coróne. De la concurenţi se cere cunóşterea perfectă, în scris şi graiu, a limbii române şi celei magiare şi sĕ se pricépă la protocolul de întrate şi la administrarea averii. Cererile concursuale, adjustate cu carte de botez şi atestat de caulificaţiune, eventual de serviciu, sunt a se trimite la adresa numitei comisiuni în Năsĕud (president: Gerasim Domide).

*

Petrecere în Sĕlişte. Corpul învĕţătoresc de la şcóla gr.-or. din Sĕlişte invită la producţiunea ce o va arangia cu elevii şcólei la 6/19 Ianuarie 1904 (Bobotéză) în sala festivă a şcólei, cu următoriul program: I. 1. *a)* „Azi împĕratul cerurilor“, *b)* „Eu aveam odată“ 2. *a)* „Sunt luntraş“, *b)* „Turturica“, coruri de copíi. II. „Cinel-Cinel“, comedie cu cântece într'un act, de V. Alexandri. III. „Cisla“, operetă comică, de C. G. Porumbescu. După producţiune urméză dans. Inceputul la 7 ore. Preţurile de întrare: Loge 5 coróne, loc I 2 cor., loc II 1 cor., loc de stat 60 fil. Venitul e destinat fondului bibliotecii şcolare.

*

Petrecere în Biertan. Junimea română din Biertan invită la producţiunea corală-teatrală împreunată cu dans, ce se va arangia în 7/20 Ianuarie 1904 (a doua zi de Bobotéză) în hotel la „Stea“, cu următoriul program: „Fântână cu trei isvóră“ cor; „Baladă“, de G. Coşbuc, declamaţiune; „Drumul de fer“, comedie, de V. Alexandri; „Caii ţiganului“, de Speranţă, declamaţiune; „Prinde frate“, cor, — predate de tinerimea din Biertan. In pausă se va juca „Romanul“. Intrarea de persónă 1 corónă, de familie până la 3 persóne 2 coróne. Inceputul la 7 ore séra. Venitul e destinat în favorul „Bibliotecii poporale“ din Biertan.

*

Coróne eterne. In amintirea mult regretatului *Andreiu Balteș,* care cu vêrf și îndesat și-a împlinit datorința de român, au mai dăruit fondului văduvelor și orfanilor meseriașilor romani următorii domni: Dr. Miron E. Cristea, ases. cons. 5 cor.; Dr. I. Bunea, prof. (Brașov), 2 cor.; Nic. Ivan, ases. cons, N. N., Ieronim Preda, Dr. P. Șpan, prof. sem., Radu Ardelea, funcț. la „Albina“, Const. Dragoș, Emil Vintilă, fie-care câte 1 cor.; Ioan Silaghi, N. N., Petru Ilieș, Nic. Marcu, I. Mihălțan, Alexandru Lucian, fie-care câte 50 fileri; Z. Aron și Teodor Moldovan, câte 60 fileri; Isidor Grindean, 30 fileri.

*

Pentru museul istoric și etnografic. *Ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de Anul-nou 1904* au mai contribuit pentru museul istoric și etnografic următórele P. T. persóne: Transport 59 cor. Alexandru Mocsonyi, Birchiș, 20 cor. Dr. Liviu Leményi, advocat, Sibiiu, 10 cor. Dr. Octavian Russu, advocat, Sibiiu, 10 cor. Ioan cav. de Pușcariu, septemvir în pens., Bran, 10 cor. Sever de Barbu, contabil, Reghin, 5 cor. Iosif Popescu, dir. de bancă, Reghin, 5 cor. P. Stoica, dir. de bancă, Satu-nou, 3 cor. și de la următorii domni din aceiași localitate: George Roșculet, locotenent, Stefan Negru, meseriaș, Ioan Gașpar, învĕțătoriu, Alexandru Andrei, învĕțătoriu, Trifan Miclea, protopresbiter, Jiva Gașpar, econom, Lazar Ortopan, comerciant, Pavel Scebeșan, vice-notariu com., Traian I. Marcu, contabil de bancă, Dr. Victor Mihailașiu, medic comunal, câte 1 cor. Dr. Georgiu Ilea, advocat, Cluj, 5 cor. Dumitru Vulcu, dir. de bancă, Mercurea, 5 cor. Sergiu Medean, protopresbiter, Sas-Sebeș, 3 cor. și de la următorii domni din aceiași localitate: Zevedeiu Murĕșan, paroch, I. Bojița, advocat, I. Oncescu, notariu pens., N. N., câte 3 cor. Avram David, paroch, Dr. I. Miclea, pretor, Dr. A. Străvoiu, advocat, Dr. N. Lazar, cand. de adv., Vasile Aldea, senator, câte 2 cor. I. T., S. Roșu, învĕțătoriu, P. Paul, forestieriu, P. Opincaru, proprietariu, câte 1 cor. Petru Maniu, proprietariu, 2 cor. G. Farcaș, proprietariu, 1 cor. Mai mulți 2 cor. 40 fil. G. Tătar, 1 cor. Vas. Rehovan, învĕțătoriu, Câlnic, 2 cor. Elia Câmpean, protopop, Gyó Szt.-Mik'ós, 2 cor. Ilie Moga, paroch, Laz, 3 cor. Eugenia Moga, preotésă, Laz, 2 cor. Ioan Florian, not. cerc., Laz, 3 cor. G. Neagoviciu-Negoescu, paroch, Intorsura-Buzeului, 2 cor. George Șuta, protopop. Moftinul mic, 10 cor. Nicolae Garoiu, advocat. Zernești, 10 cor. Ioan Popovici, paroch, Gelmar, 2 cor. Ioan Vătășan, funcționar de bancă, Sibiiu, 3 cor. Dr. Ioan Popescu, advocat, Reghin, 10 cor. Dr. Zosim Chirtop, advocat, Câmpeni, 20 cor. Dr. Vasilie Bologa, dir. școl., Sibiiu, 3 cor. Ioan A. de Preda, advocat, Sibiiu, 10 cor. Nicolae Togan, protopop, Sibiiu, 3 cor. Dr. Enea Draia, advocat, M.-Oșorheiu, 10 cor. Ioan Dologa, preot, B.-Tiha, 2 cor. Iosif Leményi, Boncznyires, 2 cor. Simeon Dragomir, notariu, Gurasada, 3 cor. Dr. Basiliu Preda, advocat, Câmpeni, 8 cor. Ioan V. Russu, canonic, Blaj, 5 cor. Ilie Georgescu, dir. școl., Poiana, 1 cor. Ilie Dobrota, paroch, Poiana, 2 cor. Dr. Pavel Oprișa, profesor, Brad, 3 cor. Dumitru Banciu, farmacist, Sĕliște, 5 cor. Elia Pop, înv. pens., Șomcuta-mare, 1 cor. Eliseu I. Dan, preot, B.-Suseni, 2 cor. Dr. Andreiu Monda, medic, Sângeorgiul-român, 5 cor. Ioan Popescu, preot, Deda, 2 cor. Galacteon Șagău, protopresbiter, Reghin, 5 cor. Simeon Stoica, medic, Bran, 3 cor. C. Popp, funcționar de bancă, Sibiiu, 2 cor. Dr. Eugen Bran, advocat, Teaca, 5 cor. Nicolae Racoția, medic cercual, Șeica-mare, 5 cor. Gregoriu Pletosu, profesor, Năsĕud, 3 cor. Dr. A. David, advocat, Năsĕud, 3 cor. Teofil Dragomir, proprietariu, Lupóia, 2 cor. Dr. George Miclea, advocat, Alibunari, 4 cor. Ioanichie Neagoe, preot, Român-Petre, 10 cor. Dșóra Iconovia Borca, Român Pétre, 5 cor. G. și Roza Decean, Sibiiu, 2 cor. Dșóra Elena Petrașcu, dir. inter. „Asoc.“, Sibiiu, 6 cor. Total 368 cor. 40 fil. — Sibiiu, 12 Ianuarie 1904. *Biroul Asociațiunii.*

Oficială.

Inainte de a revida restanțele fondului de pensiuni din parochiile vacante, poftim pe administratorii parochiali sĕ solvéscă ratele decădute, spre a nu înmulți lucrul prin facerea de provocări speciale.

Teatrul orășenesc.

Vineri (15 Ian.): „Das verwunschene Schloss“, operetă comică în 5 acte, de A. Berla (musica de K. Millöcker. Beneficiul actorului F. Günther-Pistol.

Inceputul la 7 ore séra.

AMVONUL.

Predică despre cercetarea bisericei și ținerea sĕrbătorilor, rostită de preotul G. Guga, în biserica din Deva cu ocasiunea conferenței preoțești a tractului Deva.

In numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului duh, Amin!

> „Adu-ți aminte de ziua „Sâmbetei, sĕ o sfințești pe „ea“.....
>
> „Cel-ce va face în aceea „zi vre-un lucru, stîrpi-se-va „sufletul aceluia din poporul meu; șése zile se va „lucra, ear' a șeptea este „zi sfântă lui Dzeu, zi de „repaos“. (Eșire c. 20 și 31, v. 8, 14 și 15).

Iubiților! Lumea de azi, cufundată în valurile și desmerdările sale, și-a uitat de ziditoriul, și nu vrea sĕ înțelégă, nu vrea sĕ pricépă, ci stă morțiș lângă ale sale chiar acum mai mult de cât totdeuna.

Lumea de azi înalță lucrurile de rênd până la ceriuri, și pe ce e mai sublim, mai scump, azi nu se mai pune nici un preț, nici o grijă.

Mintea și înțelepciunea lumii de azi se silește a preface lumina în întunerec și întunerecul lumină, minciuna adevĕr și adevĕrul minciună.

Dar' nu se póte! Va zice careva în inima sa, nu se póte, ca întunerecul sĕ învingă lumina, nu se póte, ca minciuna sĕ cuprindă locul adevĕrului! Cum se póte imputa așa ceva lumii de azi chiar de pe amvon? Și-l va cuprinde mirarea, că așa am început sĕ vorbesc.

Da! așa este! nu se póte, ca întunerecul sĕ învingă lumina, și minciuna sĕ cuprindă locul adevĕrului, nici-cum și nici-când, dar' mai ales acum când în tótă lumea a străbătut lumina creștinismului, chiar acum în vécul civilisațiunei moderne nu se póte!

Și pe lângă tótă tăria acestui adevĕr voiu sĕ vĕ arăt astăzi, iubiților, că lumea de azi e întórsă, așa că tótă grija și tot p[illegible] îl pune numai pe ale sale, pe cele [illegible] și trecĕtóre, ear' pe ale lui Dzeu, [illegible] ele vecinice și netrecĕtóre, în timp[illegible] acum mai că nu se mai pune nici o grijă, nici un pond.

In special voiu sĕ arăt astăzi ce pond pune lumea de acum pe datorința de a onora pe Dzeu prin cercetarea bisericei și ținerea sĕrbătorilor Lui, care datorință espres ne este arătată și demandată în a IV-a poruncă a decalogului: „Adu-ți aminte de zina Sâmbătei sĕ o sfințești pe ea“.

Domnul Dumnezeu, Cel-ce a făcut ceriul și pămêntul numai cu puterea cuvêntului seu, Cel-ce cu drépta lui a făcut pe om după chipul și asemănarea sa, pentru îndreptarea vieții nóstre celei rătăcite pe pămênt, întrĕ tunete și fulgere s'a pogorît pe muntele Sinai și prin alesul seu Moise ni-a dat cele 10 porunci scrise cu degetul seu cel sfânt pe douĕ table de pétră. Domnul Dumnezeu cel-ce în zilele de apoi pentru îndreptarea nóstră a trimis pe unul născut fiul seu Iisus Christos, care ni-a arătat lumina și adevĕrul, și esplicând aceste porunci le-a unificat și a zis la Ev. Mateiu c. 22 st. 36—38: „sĕ iubești pe Domnul Dumnezeul tĕu din tótă inima ta, din tot sufletul tĕu, din tot cugetul tĕu, acéstă poruncă este întâiu și mai mare; ear' a doua asemenea acesteia, sĕ iubești pe deaprópele tĕu ca însuți pe tine și întru acestea douĕ porunci tótă legea și prorocii atîrnă“.

Din ordinea în care Dzeu a așezat cele 10 porunci ale Sale, din zisa Mântuitoriului Christos, apriat se vede, că prima și cea mai de căpetenie datorință avem față de Dumnezeu, și apoi în rêndul al doilea, tot asemenea datorință avem față de noi și de ale nóstre cele deșerte și trecĕtóre.

Chiar poporul Israilt an, care s'a învrednicit a primí de la Dumnezeu aceste 10 porunci, de multe-ori s'a abătut de la ele și le-a esplicat invers; de aceea Moise în V carte, c. 10, v. 12 și 13 s'a vĕdut necesitat a cuvênta astfeliu: „Și acum, Israile, ce cere Domnul Dumnezeul Tĕu de la tine? nu numai sĕ 'l cunoști pe El, sĕ te temi de El și sĕ 'l iubești pe El, ci sĕ-i și slugești Lui, sĕ te închini Lui și sĕ-i păzești poruncile Lui, ca sĕ-ți fie bine“.

Adecă, nu este destul numai sĕ credem, sĕ ne temem de Dumnezeu, căci acésta și diavolii o fac, *ci trebue sĕ 'l și iubim pe El*, și acéstă iubire sĕ o arĕtăm în faptă prin aceea, ca sĕ i-ne închinăm lui, sĕ-i slugim lui, sĕ-i facem voia lui, ceea-ce espres ni se demânda în a IV poruncă: „Adu-ți aminte de ziua Sâmbetei sĕ o sfințești pe Ea“.

Insuși Mântuitoriul Christos ni-a arĕtat acésta datorință la Ev. Ioan: „cel ce păzește poruncile mele, acela este care mĕ iubește“, ear' la Ev. Mat. c. 7. pt. 24 zice: „Nu tot cel ce zice mie Dómne, Dómne, va întra întru împĕrăța ceriurilor, ci cel ce face voia Tatălui, carele este în ceriuri“.

Deci pe temeiul acestor învĕțături prima și cea mai de frunte datorință avem, ca sĕ iubim pe Domnul Dumnezeu, și acésta iubire sĕ o arĕtăm în faptă slugindu-i Lui și închinându-ne Lui, cu adevĕrată evlavie, sĕ 'l preamărim pe el cu cugetul, cu cuvêntul și cu fapta, cu duhul și cu adevĕrul, căci: „duh este Dzeu și cei ce se închină lui se cade sĕ se închine cu duhul și cu adevĕrul“ (Ioan c. 4 pt. 24).

Iubiților! Unde și când se cade sĕ ne închinăm lui Dumnezeu și sĕ 'l preamărim pe El?

Dumnezeu este nemărginit și vecinic, ca nemărginit se află pretutindenea, în tot locul și în tot locul se póte preămărí și adora, de aceea zice psalmistul: „Binecuvêntați pe Domnul tóte lucrurile Lui în tot locul stăpânirei Lui“; ear' vecinic fiind Dzeu, asemenea ori și în ce vreme se póte preamărí și lăuda, de aceea zice psalmistul: „Ori în ce zi te voiu chiăma de grab' mĕ audi“.

Cu tóte aceste însĕ Dzeu cel necuprins și vecinic, care se póte preamărí și lăuda ori și în ce loc și ori și în ce vreme, a ales și preferit a fi lăudat și preamărit în anumite locuri; așa a arĕtat locul de jertfelnic lui Avram unde era sĕ jertféscă pe fiul sĕu Isac, așa a spus lui Moise că, pentru lauda și proamărirea lui cum sĕi facă cortul și alte [illegible] de jertfelnic, ear' Solomon după forma aceluia a zidit biserica cea mare din Ierusalim, ca loc ales pentru adorarea lui Dumnezeu.

(Va urma).

Din public.*)

Dare de sémă și mulțămită publică.

Subscrisul, la 28 Aug. 1902 am ocupat postul de paroch în parochia Frata, unde de 12 ani preot stabil n'a fost. Precum în ori și care parochie fără paroch stabil sunt multe lipse, așa și aici am găsit de tot multe, la delăturarea cărora mi-am dat tótă silința. In vara anului curent s'a făcut casă parochială, cu 5 încăperi, corĕspundĕtóre întru tóte de locuință pentru paroch; s'a făcut șură, grajdiu de vite și e în lucrare culina de vară și pivnița.

In biserică de-și adm. Petru Șeulean par. în Mihes, s'a nisuit prin colecte de la popor sĕ acopere unele din cele mai ardĕtóre lipse, totuși au mai rĕmas încă alte multe de regulat.

Vĕdênd aceste lipse și voind a-mi pune în rînd și biserica, după ce am luminat poporul, și i-am arĕtat, cum trebue sĕ fie casa lui Dzeu, biserica, am întreprins o colectă întrĕ poporul din loc pentru înfrumsețarea bisericei și provederea cu cele de lipsă, contribuind la acésta colectă următorii: Nastasie Cordoș, Vasilie Bucur, epitrop, câte 10 cor.; Dumitru Ploscariu, 24 cor.; Dumitru Ploscariu, Dumitru Negrea, George Sâniacobean, Ioan Roș, câte 1 cor.; Dumitru Purcariu, 2 cor.; Raveca Avram, Vasilie Zechiu, Vasilie Roș, câte 1 cor.; Paraschiva Armanca, 2 cor.; Lazar Tîrnovean, Mariucă Rușu, 1 cor.; Ilisca Zăhan, 8 cor.; Endeș Lajos, notariu cercual, 30 cor.; Grigoraș Roșca, Jucan Dumitru, George Negrea, câte 1 cor.; Nastasie Rusu 60 fil.; David Bothaza, Ilarie Rusu, Raveca Bothază, Maria Mătieu, Maria Siomlea, Ana Avram, câte 1 cor.; Marișca Funariu, 80 fil.; Ana Socaciu, 1 cor.; — suma totală 106 cor.

Din acéstă sumă s'au procurat următórele: Un potir cu tóte cele necesare și 1 cruce de argint, 90 cor. Un stihariu 10 cor. Un liturgeriu 7 cor. 60 fil.

Au mai donat tot la indemnul meu următorii: Iacob Ploscariu, un rînd de vestminte preoțești cu 140 cor. Iosif Bercariu, un epatrafiriu cu 10 cor. Pavel Câmpan, 2 prapori cu 40 cor. Vasilie Stoian, 2 prapori 40 cor. Avram Stefan, 1 sticlă de mir și 3 cununi în biserică, cu 6 cor., suma tótă 342 coróne

Atât în numele comitetului parochial, cât și în al meu, le esprim cea mai căduróșă mulțămită; bunul Dzeu din darurile sale cele cerești sĕ le rĕsplătéscă acéstă jertfă.

Tot cu acésta ocasiune 'mi țin de sfântă datorință a esprima profunda mulțămită, recunoștință și venerațiune atât a mea cât și a comitetului parochial față cu Escelența Sa Inaltpreasfințitul Domn archiepiscop și metropolit al nostru Ioan Metianu, pentru antimisul nou dăruit bisericii mele din Frata. Dzeu la mulți ani sĕ 'l trăiéscă.

Frata, la 19 Decembre 1903.

Samuil Susă
paroch

Mulțămită publică.

Subscrisul îmi țin de cea mai plăcută datorință a aduce mulțămită ferbinte vrednicilor mei parochieni, și anume: Vasilie Cotóră pentru dăruirea unui rênd de ornate preoțești pentru serviciul divin, în valóre de 100 cor., ear' următorilor pentru contribuirile făcute la cumpĕrarea unui prapor: Vasilie Cotóră, 3 cor., Iosif Silea, 2 cor., Constantin Stan, 1 cor., Petru Taltabețiu, 1 cor., Ilina Cióra a Tomii, 5 cor., Saveta Giurgiu, 4 cor.; Maria Cloambă, 1 cor., Ioana Epure, 1 cor., Sofica Neagoe, 1 cor., Todorica Cióra l. Ion, 1 cor., Vasilie Stan, 1 cor., Nastasie Stan, 1 corónă. — Bunul Dzeu sĕ le rĕsplătéscă cu darul sĕu cel bogat.

Ripa-Rimețiului, la 18 Decembre 1903.

George Albu
adm. parochial.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

„ALBINA“, institut de credit și de economii
în Sibiiu.

Publicațiune

In sensul art. de lege XXXVI din anul 1876 §. 29.

1. Suma scrisurilor fonc. puse în circulațiune cu ziua de 31 Decembre 1903 face K 5.053,000 —

2. Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperirea acestor scrisuri fonciare sunt de . . . . . „ 5.055,486·87

3. Valórea hipotecelor luate de basă la susnumitele împrumuturi hipotecare este de . . . . „ 20.541,229·52

4. In sensul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de . . . . . . „ 400,000·—

acesta e indus în cont separat și plasat în următórele efecte publice:

Nom.	K	1,000·	Sorți de stat din 1854 cu 3·2%,
„	„	7,400	Sorți de stat din 1860 cu 4%,
„	„	5,200	Obligațiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„	„	4,200	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„	„	2,800	Sorți de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„	„	6,000	Obligaț. cu premii de ale institut. austr. priv. de credit fonc. cu 3%.
„	„	200,000	Scrisuri fonciare Ungar. Landes-Central-Sparcassa cu 4½%.
„	„	134,400	Scrisuri fonciare Pester ungar. Commercial-Bank cu 4½%.
„	„	31,000	Scrieri fonciare Pester ungar. Commercial-Bank cu 4%.
„	„	14,000	Rentă comună Mai și Novembre cu 4%.
„	„	4,000	Acțiuni de ale reuniun. gener. de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiiu, 10 Ianuarie 1904.

Direcțiunea.

Croitoria militară și civilă

[3] 7 **Petrașcu & Părău**

strada poplăcii nr. 21 Sibiiu strada poplăcii nr. 21.

Se efectuesc
după comandă
tot feliul de
haine militare
şi civile, cum
şi reverenḑi.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secre

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 56

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vênḑare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sě se foloséscă numai numitul prav!

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din țêră și esoperéză **împrumuturi pe pămênturi și edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, și anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcționari de stat, comitat și oraş, cum și la oficeri, credit simplu și fără giranți. [1] 5

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă pentru rěspuns.

„PECUNIA“

întreprindere de credit

Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Anunț colectiv al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Comitetul Reuniunii își permite a recomanda onoratului public românesc pe comercianții și industriașii nostri de mai jos și a 'l ruga sě binevoiéscă a 'și acoperí trebuințele sale — întru-cât e cu putință — de la acestia. — Totodată aduce la cunoștința acelor părinți, cari au copíi pe cari i-ar aplica la meserii, că comitetul nostru mijlocește așezarea lor pe la măestri buni.

Const. Dragoș
pantofar.
Iși recomândă prăvălia sa cu tot feliul de **ghete** şi **cisme**. Esecută lucru după comandă în lucrătórea proprie. Primește reparaturi. Cercetéză têrgurile mai mari.
Piața mare nr. 5.

N. S. Nadasdy
comerciant.
Piața mică 31: Prăvălie de manufactură
Str. cisnădiei 28: Prăvălie (filiala) de pânzături și albituri.

Renumitul **Hotel Mihaiu**
Odăi elegante, cafenea şi restaurant cu mâncări şi beuturi bune. Trăsură la dispositie pentru fie-care plecare şi sosire de tren.
— Prețuri moderate —
Strada turnului nr. 11.

Ioan Roman
Salon de ras, frisat și tuns.
Deposit: de parfumuri, legători de mustațe, perii şi altele.
Str. Poplăcii-mari nr. 4

Bereria mare
(Iosif Barbu).
Restaurant prověḑut cu tot feliul de mâncări şi beuturi. In Dumineci şi sěrbători — concert. Serviciu prompt.
Prețuri eftine.
Promenada Bretter.

Teod. Popescu
comerciant.
Recomândă marele seu **deposit** cu **mărfuri de manufactură.**
Prețuri moderate.
Piața mică nr 14.

Stefan Moga
franzelar (jimblar)
Deposit mare de **făină**
La comande mai mari de jimble, covrigi sau pâni dă rabat.
Strada trenului nr. 4.

Zaharie Moga
franzelar.
Prăvălii cu jimble, covrigi, pâne de tot soiul, făină albă, roșie (pentru vite).
Str. poplăcii nr. 1 și 23.

Ales. Lucian
cismar.
Are prăvălie de tot feliul de **cisme** și **ghete** produse proprii. Caută têrgurile mai mari din comitatele: Sibiiu, Hunedóra, Alba-inf., Têrnave și Făgăraş.
Dragonerwache nr. 2.

Eremie Purece
lăcătușerie de artă și construcții.
Deposit de sobe (cuptóre) de bucătărie.
Esecută reparaturi de tot soiul.
Lucru solid.
Prețuri moderate.
Strada brânzii nr. 9.

Maria Mitoc
institut de spălare (curățire) şi călcare fină de albituri bărbăteşti şi femeești după sistem vienez.
Serviciu prompt.
Prețuri convenabile.
Strada urezului nr. 11.

Ales. Nemeș
ferar (faur).
Esecută tot feliul de lucrări ce cad în brésla sa. Ia în întreprindere esecutarea de trăsuri şi căruțe de tot feliul.
Lucru solid și durabil.
Prețuri moderate.
Strada ocnii nr. 34.

Vasile Bann
cismar.
Prăvălie de tot feliul de încălțăminte. Esecută lucru după měsură, cum şi reparaturi. Cercetéză têrgurile mai mari din comit. Sibiiu şi din comitatele învecinate. Prețuri moderate.
Strada ocnei nr. 7.

Zaharie Aron
cismar.
Iși recomândă depositul seu de cisme și ghete de tot soiul. Primeşte comande și reparaturi. Cercetéză têrgurile mai mari din comitat. Sibiiu, Hunedóra, Alba infer. Têrnave și Făgăraș.
Strada nouă nr. 12

I. Mihălțian
Atelier de încălțăminte.
Esecută tot feliul de încălțăminte, cum și reparaturi.
Lucru solid
Prețuri moderate
Strada poplăcii nr. 19

Emil Petruțiu
măsar
de construcţii şi mobile.
Esecută tot feliul de lucrări de la cele mai simple până la cele mai artistice ce cad în specialitatea sa.
Prețuri fórte moderate.
Strada margareta nr. 8.

Med. de aur Pitești 1883 | Med. de arg. București 1883
Petru Ilieș
compactor
şi incadrator de tablouri
Esecută tot feliul de lucrări ce cad în specialitățile sale.
Prețuri moderate.
Str. măcelarilor nr. 12.

Petru Moga
franzelar.
Deposit de făină albă şi roșie (pentru vite). Primeşte între altele şi comande pentru colaci sau jimble la pomeni.
Strada urezului nr. 27.

Petru Bota
croitoriu.
Confecționéză tot feliul de haine bărbăteşti. Deposit de haine (costume) țěrăneşti pentru femei (în port selistenesc), pe care le pune în vînḑare în têrgurile mai mari din comitatele: Sibiiu, Hunedóra, Alba-inferióră, Têrnave şi Făgăraş. Primeşte şi comande.
Imprumută costume.
Strada rațelor nr. 11.

G. Bendorfean
văpsitor și pictor de firme.
Esecută tot feliul de lucruri aparținětóre acestor ramuri. Pictéză prapori, icóne sfinte (în stil bizantin). Esecutare fină. Prețuri moderate.
Piața Hermann nr. 3
(lângă Casarma cea mare).

Crucița & Sinu
croitori.
Esecută tot feliul de haine bărbăteşti, civile şi militare, cum şi reverenzi.
Primeşte reparaturi.
Prețuri convenabile.
Str. Bruckenthal nr. 27.

I. Popa-Popidan
măsar
de construcţii, mobile şi biliarde.
Esecută tot feliul de lucrări ce cad în aceste ramuri. — Lucru solid.
Prețuri moderate.
Strada rațelor nr. 20.

George Prașca
cismar.
Deposit de tot feliul de **cisme** și **ghete**. Esecută după comandă.
Caută têrgurile.
Primeşte reparaturi.
Prețuri moderate.
Strada nouă nr. 47.

Isid. Grindean
cismar.
Deposit de tot feliul de **ghete** şi **cisme**. Primeşte comande. Esecută şi reparaturi. Cercetéză têrgurile mai mari din comitatul Sibiiu şi comitatele învecinate.
Prețuri eftine.
Strada nouă nr. 3.

P. Mihălțian
pantofar.
Primeşte comande pentru esecutarea de tot soiul de **ghete**, cum şi reparaturi.
Strada turnului nr. 21.

T. Moldovan
cismar.
Deposit de tot feliul de **cisme** și **ghete**. Primeşte comande. Esecută şi reparaturi. Cercetéză têrgurile mai mari din comitatul Sibiiu şi comitatele învecinate.
Prețuri moderate.
Str. Gușteriții nr. 85.

Ioan Stanciu
zugrav de case
Zugrăveşte case, biserici, etc., în diferite forme şi colori.
Primeşte comande şi în jur.
Strada turnișorului 101.

Iuliu Salamon
măsar
de construcții şi mobile.
Iși recomândă marele seu deposit de tot feliul de mobile. Primeşte comande de tot soiul de lucrări ce cad în specialitățile sale.
Prețuri convenabile.
Strada faurilor nr. 15

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 2 Sibiiu, Marți 6/19 Ianuari

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Sinodul parochial.

Din desbaterile conferențelor preoțești cari s'au ținut în tómna anului trecut 1903, am vědut cum se dă deosebită atențiune diferitelor agende cari cad în competința preoțimei nóstre.

Pe noi ne-a umplut de sinceră mulțămire sufletéscă multe dintrě problemele cu cari s'au ocupat conferențele nóstre preoțești, și întrě aceste probleme punem noi și planul cronologic al lucrărilor cari cad în competința preoțimei.

Intrě aceste probleme vine în special pentru luna Ianuarie sinodul parochial ordinar, și întrě agendele acestuia la locul prim vine compunerea listei membrilor sinodului parochial, cu valóre pentru întreg anul 1904.

Una dintrě problemele accentuate mai de multe-ori, și în jurul căreia s'au făcut cele mai multe omisiuni, și o spunem fără sfielă, s'au făcut și cele mai mari abusuri, este cestiunea cu lista membrilor sinodului parochial.

Legile nóstre bisericești în privința acestei cestiuni sunt fórte clare.

In §. 5 al regulamentului congresual pentru parochii se dispune facerea consemnării membrilor sinodului parochial.

Consemnarea acésta o face, respective o rectifică comitetul parochial în conțelegere cu oficiul parochial, și anume o face la finea ne cărui an solar, o publică apoi în biserică cu 8 zile, cel puțin cu 8 zile înainte de ținerea sinodului ordinar.

Este deci clar cum are sě se purcédă în afacere.

Oficiul parochial presentéză comitetului parochial pe toți membrii parochiei. Lucrarea acésta o face parochul, căci el are conscripția parochienilor, respective el trebue sě aibă consemnarea membrilor parochiei.

Nu voiu atinge la acest loc cestiunea cum și când vine cineva a fi membru al respectivei parochii, deórece practica în privința acésta a trecut preste dispositiunile respective ale §. 4 din statutul organic.

In sensul acestui §. străinul, care vrea sě se așeze într'o parochie și a se face membrul ei, este dator a se legitima **înaintea sinodului parochial**, că este de religiunea greco-orientală.

Numai dupa astfeliu de legitimare și numai după un decurs — sě 'i zicem interval — de 6 sěptěmâni, se va bucura respectivul străin de incorporare în acea parochie.

Zicem, nu căutăm în cât se observă întocmai aceste norme în biserica nóstră la primirea în parochie, ci continuăm cu firul intrerupt: oficiul parochial presintă comitetului parochial lista tuturor membrilor parochiei.

Lista acésta a parochienilor vine acuma cernută prin sita cea mai désă a §. 6 din statutul organic.

In sinodul parochial iau parte toți parochienii: majoreni, de sine stătători, nepătați, cari își împlinesc datorințele parochiale.

Consemnarea parochienilor presentată de oficiul parochial se cetește deci din posiție în posiție, și la fie-care parochian se pune întrebarea, dacă este majorean, dacă este de sine stătător, dacă este nepătat, și în cele din urmă dacă 'și face datorințele parochiale.

Cei-ce corěspund acestor condițiuni se întroduc în un conspect nou, și acest conspect este lista membrilor sinodului parochial, care trebue cetită în biserică cel puțin cu 8 zile înainte de sinodul parochial ordinar, care trebue ținut în luna Ianuarie.

Mai bine face preotul care cetește acea listă în ziua de anul nou, la tot casul însě lista trebue cetită în Dumineca primă din Ianuarie, ca apoi până la sinodul ordinar care este a se ține în decursul lunei Ianuarie, sě se pótă face eventualele reclamări în contra celor neîndreptățiți, cari au fost acceptați în lista sau pentru cei îndreptățiți, cari eventual au fost lăsați afară din listă.

Reclamările se fac cu vorba sau în scris, și asupra lor decide sinodul parochial.

Cei acceptați de către sinodul parochial se întroduc în o listă, și lista acésta este lista membrilor sinodului parochial pentru anul întreg, și ea póte suferí schimbare numai întru cât în contra acesteia s'ar face reclamare la consistoriul eparchial, care reclamare are sě se facă în terminul de 14 zile.

Aceste sunt formalitățile cu facerea listei membrilor sinodului parochial.

De ani 25 se tot face an de an lista acésta și totuși la tóte lucrările sinodului parochial, fie alegere de paroch, fie alegere de învěțătoriu, fie alegere de deputat la sinodul protopresbiteral, fie alegere de deputat la sinodul eparchial, fie alegere de deputat congresual pentru sinodul metropolitan, fie alegere de comitet parochial, fie alegere de epitropie parochială, fie alte agende, cari cad în competința sinodului parochial, la tóte acestea ne împedecăm de lista acésta, care este basa lucrărilor, și defectuósă fiind ea, întrégă lucrarea devine ilusorie, și ne trezim că se nimicește lucrarea la forul superior din causă că nu a fost făcută bine lista membrilor sinodului parochial.

Fiind-că tocmai acuma trebuesc convocate sinódele parochiale pentru agendele ordinare din sesiunea acésta și la locul prim lista vine a fi făcută bine, le-am scris acestea spre mai bună orientare a preoțimii nóstre la facerea consemnării membrilor sinodului parochial.

După părerea nóstră rolul principal la lucrarea acésta este al preotului, deși regulamentul congresual din 1878, afacerea se pare a o da comitetulni parochial, care lucră în conțelegere cu oficiul parochial.

Lucrul se potrivește mai bine invers. Parochul are consemnarea parochienilor, parochul știe cine 'și face și cine nu 'și face datorințele parochiale, ca dacă vine, ca neîmplinirea acelora sě fie considerate ca pedepse, atunci aici sě fie aplicate.

După a nóstră părere, când comitetul parochial din ori-ce causă nu se întrunește la rectificarea și facerea acelei liste, atunci oficiul parochial este nu numai îndreptățit, dar' este dator chiar, ca el sě facă de sine stătătoriu acea listă, și spre rectificare sě o presinte sinodului parochial ordinar, ca totuși forului competent, sinodului parochial ordinar sě i-se dee ocasiune a face lista, și a'și puté împliní agendele stipulate în statutul organic.

Ajutoriu obstrucției. Alăturea cu discursul ministrului de rěsboiu Pittreich, rostit Marți în comisiunea budgetară a delegațiunii austriace, comentat din partea presei opoziționale magiare ca directă negațiune a dreptului de stat ungar, evenimentul zilelor acestora e hotărîrea partidului poporal de a se alia cu obstrucționistii în lupta contra guvernului.

Cu tóte că ministrul-president *Tisza* încă în ședința de Joi și-a spus cuvêntul în cestiunea discursului lui Pittreich, arătând că cele zise în acel discurs nu contrariéză — în esență — programul militar al partidului liberal, acceptat și în dietă, totuși în ședința de Vineri însuși *Apponyi*, acum earăși oposițional, a luat la critică discursul, presentându-l ca negațiune a concesiunilor naționale magiare, stórse prin lupta de până acum pe tema reformelor militare, și criticând pe Tisza, pentru-că nu a respins enunciațiunile lui Pittreich. Tisza i-a reflectat imediat, dar' tăciunele aruncat de Apponyi și-a avut totuși efectul. Sub impresiunea discursului lui Apponyi aderenții fățiși ai obstrucției au căpětat nou curagiu de luptă, ear' partidul poporal — care până acum numai pe sub mână sprigini a obstrucția, — în conferența-i de Vineri a hotărît luptă energică în contra guvernului.

Astfel obstrucția a căpětat ajutoriu prețios și póte sě lungiască ad infinitum discuția asupra projectului despre oferirea contingentului de recruți. Ear' resultatul, — pare-ni-se că nu va puté fi altul de cât disolvarea dietei.

FOIȘÓRĂ

Colinde poporale din Ardeal.

Ce te, Domn bun, veselit!

Ce te, Domn bun, veselit,
Ce masă ți-ai podobit?
Ceea masă de mătasă!
Da pe masă de mătasă?
Sîntu-mi tot colaci de grâu!
Da printrě colaci de grâu?
Sînt niște cupe de vin!
Da printrě cupe de vin?
Sînt niște pahare pline!
Da printrě pahare pline?
Sînt niște făclii aprinse!
Da printre făclii aprinse?
Tot aștept pe Dumnezeu!
Sě-l ospět și sě-l petrec
Pe sub raza sórelui
Păn' la pórta raiului!

*

S-o 'nchinăm cu sănětate
Pe la gazde pe la tóte.

(Șpring, cott. Alba-infer.)

Mănăstirea Sucevița.

Bucovina, acéstă mândă țéră a fagilor, ne reamintește la fie-care pas, de un trecut glorios, durere prea de mult trecut. In acésta țéră dumnezeéscă (după-cum îi zice dl Jorga în „Cuvinte adevěrate“) se află o mulțime de urme, cari ne vorbesc lămurit în bětrânul lor glas despre vitejia Domnilor ei și despre firma lor credință, că poporul și țéra póte sě esiste numai pusă fiind sub scutul sfintei nóstre biserici ortodoxe. Acești Domni, eroi, cu toiagul iubirei de moșióră în mână și cu scutul credinței strămoșești la inimă, ni-au croit drum lung și larg prin mijlocul mării omorîtóre a dușmanilor.

Vedi — colo, pe malurile Sucevei o regină părăsită. Splendórea pururei sale a veștejit, cercul de aur de pe fruntea ei zace la picióreie ei. In tăcere și umilită își jelește ea zilele tinerețelor sale, și deplânge timpurile, când regi se plecau înaintea ei. — Acésta este cetatea Sucéva. Câți principi, regi, împěrați și chiar sultani nu o au asediat pentru a-i răpí gloria! Zidurile ei erau roșii de sângele celor ce voiau sě o iee și de al celor ce o apěrau. Și ce sunt astăzi aceste întăriturii, unde odinióră cu fală tâlfâiau stégurile române? . . . Intrě zidurile ruinate paște vaca unei sěrmane věduve.

Iată — în fața cetății Sucéva, cealaltă cetate nebiruită, biserica Mirěuților, a cărei urzire se perde în negura vremilor cărunte; iată mănăstirea Putna, acest sfânt lăcaș de unde săgéta lui Stefan sbura cu voluptate pentru a gusta carnea inimicului, și unde acum acest Domn mare își dórme somnul de veci în biserica zidită de el; iată Sucevița și Voronețul, două monumente de artă neîntrecute, iată Dragomirna, Moldovița, Solca, Humorul, Horodnicul, Pătrăuții și alte multe mănăstiri și biserici ridicate pentru adorarea lui Dzeu, pentru apěrarea credinței și pentru mântuirea sufletelor fericiților întemeietori.

Despre una dintrě aceste sfinte case am de gând sě scriu, și anume despre mănăstirea Sucevița.

Spre sud-vest de la Rădăuți, după o călětorie de 2 ore, trecênd prin fruntașa comună românéscă Marginea, pe un drum care întră tot mai afund întrě ultimele ramificațiuni ostice ale Carpaților (a căror numire o aflăm mai întâiu la scriitoriul grec Ephoros, 345 înainte de Christos) dăm de comuna Sucevița, așezată pe valea cu același nume. In stânga drumului, pe un loc plan, în întindere de circa 110 m.□ se află mănăstirea Sucevița, încunjurată de un zid cam 10 m. înalt și provědută la fie-care colț cu câte un turn de apărare, așa, că dacă biserica zidită în mijloc nu ni-ar spune că aici e loc de rugăciune, am puté crede că e vre o fortăréță medievală, unde au zăngănit odată arme și s'a audit tropot de cai sforăitori.

Inainte de a trece la cercetarea anului când s'a înființat acéstă mănăstire, trebue sě amintesc, că pe lângă datele istorice esistă și o tradițiune păstrată mai ales întrě călugări, dar' și în popor, pe care încă o voiu spune.

Prima amintire istorică a mănăstirii Sucevița o aflăm la cronicariul Urechiă. Vorbind adecă acest cronicariu despre domnia lui Iancu Sas Vodă (1580—1582 sau 1584) zice: „neputênd suferí boerii lucrurile spurcate ce le făcea numitul Domn, mai vêrtos Movilescu, Vlădica George, Ieremia Vornicul, carele mai târziu a fost și Domn, și frate-seu Simeon Păharnicul și Balică Hătmanul s'au sfătuit în taină ca sě pribegéscă; carii întâiu și-au făcut prilej cu voia lui, *ca sě mérgă sě sfințéscă mănăstirea Sucevița*, de unde mai apoi cu toții au trecut în țéra Leșéscă, alții la Turci, alții la Munteni, alții printr'alte țeri $\frac{1581}{7089}$“. (Cronica Română ed. de Cogălniceanu, tomul I, București 1872, pagina 234—235).

De la conferenţele preoţeşti.

— 30 Dec. 1903.

Conferenţa preoţimei din *tractul Têrnava* s'a ţinut la 28 Decembre în Cetatea-de-baltă.

După terminarea serviciului divin, oficiat de preoţii A. Cheţan din Bobohalma, I. Simpălean din Sělcud şi I. Moldovan din Crăciunel, ear' invocarea sfântului duh prin şeful tractual, membrii conferenţei s'au întrunit în cancelaria protopresbiterală, unde dl protopresbiter N. Todoran prin cuvinte alese şi bine nimerite, deschide şedinţa. Urmând constituirea s'a ales: notariu N. Şandru din Corod-St.-Martin, ear' pentru autenticarea procesului verbal: I. Moldovan din Crăciunel şi G. Dănilă din Bachnea. Presenţi 16 preoţi, absenţi 5 (dintrě cari 4 scusaţi, ear' 1 fără scusă). Durere însě, că cu tóte că se impune preoţimei a se presenta la ocasiuni de acestea în costum preoţesc, totuşi nu toţi s'au presentat în costum preoţesc. Sper, că la conferenţa viitóre vom fi în rênd.

Se deschide discuţie asupra modului cum a fost oficiat serviciul divin. Iau parte aprópe toţi preoţii. Se fac observări cu privire la cădit, la vohod şi la împrejurarea, că dacă preotul ştie chiar de rost unele rugăciuni, ca ḑ. e. rugăciunea amvonului, totuşi sě iee înainte liturgieriul, constatat fiind că adese-ori chiar şi memoria cea mai bună ne părăseşte şi uşor putem ajunge în perplesitate.

Prin presidiu se presintă ordinele Consistoriului nr. 12,000 Pres., 1053 B. şi 2142 B., cum şi ordinul nr. 8924—902 B. prin care s'au aprobat conclusele conferenţei anterióre. In firul acestui ordin se enunţă următórele obligăminte:

a) Fie-care paroch va predica în biserică cel puţin de douě-ori în lună, ear' datul predicării şi reasumatul scurt al predicei îl va întroduce în o condică anume pentru acest scop, care condică va fi revidată din partea oficiului protopresbiteral cu ocasiunea visitaţiunilor canonice;

b) In scopul de a stîrpí concubinatele, fie-care paroch va conscrie tóte casurile de concubinat din parochia sa, indicând anul de când vieţuesc în nelegiuire şi causa din care n'au încheiat căsătorie. Parochul va chiăma apoi la sine pe fie-care părechiă separat şi va căuta sě-i capaciteze cu cuvinte frumóse şi cu argumente puternice pentru părăsirea traiului nelegiuit. In privinţa acésta sě se pună în înţelegere şi sě céră ajutoriul fruntaşilor comunei şi al némurilor, cari pot avé influinţă mai mare asupra celor necununaţi după legea bisericéscă.

Dacă pe acésta cale nu se póte ajunge la resultat, se vor cita în faţa comitetului parochial, şi ocasional, când protopresbiterul va fi în comună în visitaţiune canonică, în faţa acestuia, cercând cu tóte mijlócele legale a 'i scóte din abisul pěcatului în care au căḑut. In fine se póte reclama şi ajutoriul organelor statului, cari asemenea doresc promovarea intereselor morale ale poporului;

c) Pentru augmentarea fondului protopresbiteral fie-care preot, începênd cu anul 1904, în decurs de 5 ani contribue cu câte 1% din salariul seu. Banii se vor administra la cassariul Nicolae Aron din Lăslěul-Român.

Projectul de regulament pentru regularea petrecerilor poporale ale tinerimei adulte, referat de parochul Nicolae Şandru, s'a primit, avênd a fi aşternut Preaveneratului Consistoriu archidiecesan spre aprobare; după aceea imediat se va pune în lucrare.

Urméză referada părintelui Nicolae Aron asupra projectului de statute pentru „Reuniuni de cumpětare şi ajutorare“. In comitiva acestui proiect de statute părintele Aron desvóltă idei frumóse. Luându-şi de basă întrebarea: pentru ce progreséză atât de greu poporul nostru în direcţiunile spre bine? — află că starea materială nefavorabilă croită în cele mai multe casuri de capii familiei prin datorii fără rost, prin luxul cel esagerat, prin lucrarea neraţională a pământului, prin valorarea la timp nepotrivit a productelor etc., dar' mai ales prin consumare de beuturi alcoholice în grad mare, prin ceea ce i-se ruinéză organismul şi decade materialminte. Recomândă cu tótă căldura înfiinţarea de reuniuni de temperanţă, cari s'au dovedit de instituţiunile cele mai umanitare, conservând viéţa şi averea alor zeci de mii de indiviḑi. Conferenţa primeşte projectul în general, rĕmânênd, ca în special sě 'l desbată în conferenţa proximă, până la care o comisiune din preoţii Aron, Şandru şi Dănilă va formula unii paragrafi conform împrejurărilor din acest tract.

Tot astfel s'a urmat şi cu projectul de regulament pentru înfiinţarea de reuniuni de femei, pentru înfrumseţarea de biserici şi şcóle, referat de parochul G. Dănilă, fiind dat spre referare la conferenţa proximă preoţilor A. Cheţan, Iustin Teglariu şi I. Simpălean.

Statutele societăţii pentru ajutorarea preoţilor şi învěţătorilor, statorite pe conferenţa învěţătorilor din cercul Sebeş, din causa absentării preotului care avea sě refereze asupra lor, se amână pentru conferenţa viitóre.

Urméză tema: „Cari sunt scăderile cele mai înrăděcinate în popor şi cu cari mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor“, tractată de parochul Petru Sămărghiţan din Cucerdea-română.

Ca scăderi înrăděcinate în popor, pe lângă beţie şi concubinat enumĕră: lipsa de învěţătură, cercetarea neregulată a bisericii, neîncrederea în conducětori, luxul exagerat, jurăminte false, ura, rěsbunarea, lenea, deprinderi rele, jocuri în cărţi, multele spese la ospeţe şi pomeni rěu înţelese, nerespectarea sěrbătorilor, şeḑětorile şi vorbele scandalóse.

Ca remedii pentru desrăděcinarea lor recomândă: înfiinţarea de societăţi umanitare, ca: reuniuni de temperanţă, societăţi de lectură, societăţi pentru tinerimea adultă, biblioteci cu scrieri conform gradului de cultură a poporului, şi apoi gradat, cu scrieri de conţinut mai greu; cuvêntări bisericeşti, în cari sě se combată viţiile, îndemnuri spre bine, unde este de lipsă mustrări raţionale din partea preotului, indemn la şcólă, înfiinţarea de coruri bisericeşti cu şcolarii şi adulţii, oficiarea serviciului divin cu tótă pietatea, exemple bune din partea preotului şi a familiarilor sěi, după porunca Mântuitoriului că: „Aşa sě lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor“....

Lucrarea a fost bine precisată şi ascultată cu interes.

„Planul cronologic“ compus de parochul Iuliu Moldovan din Crăciunel, conferenţa 'l primeşte, deciḑênd, că fie-care paroch sě şi-l decopieze şi sě se foloséscă de el.

Punctele 11, 12 şi 13 din program din causă că timpul era înaintat, s'au lăsat pentru conferenţa proximă, care se va ţiné a treia zi de Rusalii, în Cetatea-de-baltă, dacă până atunci nu va fi învitată în alt loc.

La orele 2½ dl protopresbiter mulţămeşte membrilor conferenţei pentru viul interes şi buna ordine ce au observat în decursul şedinţei; pune la inima fie-căruia interes, zel şi abnegaţiune, în chiemarea sa, căci numai aşa se vor puté realisa bunele hotărîri aduse în conferenţă, numai aşa va puté fi condusă turma încredinţată unuia fie-căruia la păşune bună, şi numai aşa va puté nădějduí unul fie-care bine-cuvêntare de la Dumnezeu şi recunoştinţă de la ómeni.

Ni. Şa.

Corespondenţe.

Cebea, 31 Dec. 1903.

Cebea, istorica comună fruntaşă din protopresbiteratul Zarandului, a cărei biserică măréţă 'şi înalţă privirea superbă preste valea Crişului alb şi atrage la sine din depărtare pe doritorii de a admira falnicul goron secular al lui Horia, a privi modestul mormênt al eroului-martir Avram Iancu, cum şi pe ale celor trei binefăcětori fundatori ai gimnasiului naţional român gr.-or. din Brad: Teodor Pop, advocat, Teodor Zeriu, preot şi Zaharia Werner, econom, a încheiat anul 1903 cu zile festive.

La 28 Dec. v. s'a întrodus în oficiul seu parochul al II-lea Iosif Tisu, ales la 9 Nov. şi aprobat la 17 Dec., ear' la 30 Dec. s'a întrodus al II-lea învěţătoriu definitiv Petru Rusu, ales la 6 Dec. şi aprobat la 18 Dec. a. tr.

Biserica din Cebea şi-a primit un nou mire, ear' şcóla un nou luminător. Preoţii devotaţi, evlavioşi şi luminaţi şi învěţătorii conştii de chiămarea lor sunt garanţă pentru poporul şi viitoriul némului nostru.

Introducerea parochului Iosif Tisu s'a făcut conform prescriselor.

Poporul s'a adunat la biserică în numěr frumos. Protopresbiterul tractual V. Damian dimpreună cu noul preot a celebrat sfânta liturgie. In decursul serviciului divin corul tinerimei adulte, condus de învěţătoriul P. Rusu a arătat ce póte face o voinţă de fer în scurtul timp de 3—4 luni.

Preotul, învěţătoriul şi corul au prestat prima probă de foc.

La finea ritualelor protopresbiterul a presentat poporului pe noul sěu părinte sufletesc, i-a cetit şi predat gramata archieréscă, prin care s'a instituit de paroch canonic şi pe viéţă la biserica din Cebea cu hramul Adormirea maicei Domnului.

Cetirea respicată şi accentuarea corectă a făcut, ca fie care cuvênt archieresc sě străbată în inima auḑitorilor.

„Sě 'ţi împlineşti chiămarea de părinte sufletesc şi conducětor al bisericei cuvêntătóre cu devotament, pietate şi acurateţă, sě stărueşti, ca tinerimea sě priméscă instrucţiunea şi educaţiunea de lipsă, ca din ea sě se desvólte un popor moral-religios, iubitor de cultura naţională şi ogorul strămoşesc, muncitor şi cruţător, servindu-i întru tóte de model viu“ — e esenţa gramatei.

Protopresbiterul sfătueşte pe noul paroch sě fie: moral, tréz, deştept, prevenitor, lipsit de lăcomie, iubitor de fiii sěi sufleteşti. Purtându-se astfel iî va succede sě atragă la sinul bisericei mame pe cei rătěciţi, cari au început a apuca pe cărări greşite, a 'şi părăsí biserica şi legea strămoşéscă şi a întra în secte contrare bisericei străbune, şi dejositóre pentru némul nostru pururea credincios tronului şi altariului.

Fie-care cuvênt conţine un precept... şi fie-care precept de mare folos pentru un slugitor devotat altariului şi némului, căci este isvorit din o esperienţă bogată...

Noul paroch înalţă rugăciuni lui Dzeu, apoi îşi esprimă profunda sa mulţămită superiorilor sei, că l'au învrednicit sě-şi realiseze visul tinereţei: de a ajunge preot chiar la altariul sfânt din comuna sa natală, de a serví chiar părinţilor, fraţilor, rudeniilor şi consătenilor sei, şi declară sěrbătoreşte că ţinta vieţii sale va fi: a'şi împliní chiămarea de părinte cu devotament, conlucrând în armonie cu veteranul seu coleg la înflorirea bisericii şi şcólei, luminarea tinerimei şi poporului credincios prin cultura naţională, nisuind a'l conduce în viéţă prin diliginţă la îndestulare, ear' în viéţa viitóre prin pocăinţă la fericire eternă.

Promisiuni, învěţături, inviaţiuni frumóse şi măreţe, pe cari credincioşii le au întimpinat cu „sě trăiéscă“ repeţite la adresa noului paroch, protopresbiter şi I. P. S. archiepiscop, cari le-au causat aceste momente de însufleţire.

Terminându-se actul întroducerii, poporul s'a depărtat mângăiat, că l'a învrednicit Dzeu a'şi alege preot vrednic, care înaintând pe calea adevěrului 'l va puté conduce la mântuire şi fericire.

*

La 30 Dec. v. s'a adunat în edificiul şcolar din Cebea comitetul şcolar, compus din representanţii comunelor Cebea şi Căraciu şi protopresbiterul le-a cetit actul Ven. Consistoriu archid. prin care Petru Rusu, ales învěţător al II-lea la şcóla din Cebea, a fost întărit definitiv şi l'a declarat de întrodus în postul seu, punêndu-i la inimă împlinirea chiămării

---

Ear' la pag. 259 zice Urechiă: „Au rěposat Ieremia Vodă în anul 7116 (1608). Rěmasu-i-au pomană în ţéră mănăstirea Suceviţa zidită de dînsul“.

Cu acésta ştire se unesc şi ştirile de mai târziu.

După anexarea Bucovinei la Austria, în anul 1782, când s'au întrodus cărţile funduare, în numele mănăstirii Suceviţa s'a presentat înaintea comisiunii egumenul Antioch Acesta, după-ce a fost jurat, la întrebarea cine este fondatorul mănăstirii, a rěspuns că mai întâiu episcopul de Rădăuţi (mai târziu metropolitul Moldovei) *George Movilă* cu încuviinţarea lui Petru Vodă Schiopul, a ridicat pe locul domnesc Suceviţa o bisericuţă de lemn. Tot Antioch ne spune, că mai târziu fratele acestui episcop, adecă Ieremia Movilă a zidit mănăstire de pétră, dar' încă înainte de a se face Domn al Moldovei.

Pe basa acestor douě date se vede că e lucrat istoricul mănăstirii aşa după cum îl aflăm în Şematismul bisericei Bucovinene. In şematism însě se spune apriat, că pe locul bisericuţii de lemn ridicată de episcopul de Rădăuţi George Movila, fratele seu Ieremia Movila a zidit la 1578 mănăstirea de pétră, cum şi zidurile în formă de fortăréţă, ear' la 1581 a fost sfinţită sěrbătoreşte.

Pentru faptul că biserica a fost sfinţită la 1581 vorbeşte şi o pétră comemorativă, care se află în pridvorul bisericii, cioplită la 1855 din indemnul egumenului Ghenadie Zaharovici.

In opul iubilar „Die Bukowina, eine allgemeine Heimatkunde“, edat în 1899 cu ocasiunea alor 50 ani de domnie a M. Sale, se zice însě: „Hier (Suceviţa) erbaute der *Metropolit* George Mogila im Jahre 1582 eine hölzerne Kirche und sein Bruder *Fürst* Jeremias Mogila 1586 das Kloster“.[1]

In aceste puţine cuvinte sunt multe incorectităţi, cari de-şi sunt mici, pot duce în eróre pe cetitor.

a) George Movila nu ca metropolit, ci ca episcop a ridicat biserica de lemn;

b) George Movila la 1582 încă nu era metropolit, abia după 30 Ianuarie 1586 a ajuns metropolit în Sucéva;

c) Jeremie Movilă când a zidit mănăstirea, chiar corect de-ar fi anul 1586, încă nu era Vodă (Domn, Fürst) ci numai Vornic;

d) Jeremie Vodă a domnit de la 1595—1608. Nu mi-a succes nici decum a afla documentul pe care se baséză autorul acestui op iubilar, ca eventual sě pot constata de unde provine acésta diferinţă de date. Mě voiu încerca însě sě arăt, că datul cel corect e cel indus de Urechiă (1581) şi susţinut de egumenul Antioch.

Iancu Sas Vodă a domnit de la 1580—1582 (Eusebiu Popovici Istoria biser.) sau 1580—1584 („Die Bukowina“) sau de la 1579—1582 (Gr. G. Tocilescu). El se pare a fi fost de origine din Ardél. Ajuns în Constantinopol nu se ştie în urma căror împrejurări, ia în căsătorie o femeie fórte bogată din Cipru, cu banii căreia îi succede fără multă trudă sě mituiască pe Paşi şi Divanul, aşa că a fost ridicat de Sultanul pe tronul domnitorilor moldoveni. Ajuns în ţară a început o politică deplorabilă. Cu Polonia nu a putut susţiné legăturile amicale necesare, căci regele polon perduse în Petru Schiopul, antecesorul lui Iancu Sas, un amic intim. In ţéră era urît din mai multe motive. Fiind el sas, şi ca atare luteran, a încercat o introducere a protestantismului în Moldova. La acésta s'au adaus apoi unele concesiuni făcute uneltirilor din partea romano-catolicilor, apoi domnia sa tiranică, întroducerea zeciuelei din boi (văcăritul), cum şi desfrênarea care domnia la curte, tóte aceste au contribuit, ca încă în anul suirii sale pe tron sě se facă mai multe încercări de a scăpa de el. El însě a prins pe boerii nemulţămiţi, ear' pe unul cu numele Ioan l'a aruncat în Prut.

E natural deci că cele istorisite de Urechiă (boerii folosindu-se de prilejul sfinţirii bisericei din Suceviţa, în al doilea an de domnie a lui Iancu Sasu, au *fugit* la regele polon, duşmanul acestuia) au trebuit sě se întêmple la 1581, căci la 1586 domnia Petru Schiopul cel iubit de boeri şi popor.

Póte chiar şi în urma acestei fugi a boerilor, Iancu Sasu porneşte cu óste contra Poloniei. Prin intervenirea regelui polon, şi în urma năvălirii Cazacilor în Moldova, Sultanul a depus pe Sas Vodă, ear' el după-ce şi-a luat averea sa şi comorile strînse de Domnii înţelepţi cu multă sudóre (40 carě de bani şi 60 carě cu odórě) a fugit în Pacuţia, dar' a fost prins, a încercat sě scape în Ungaria, dar' a fost dus înapoi şi a plătit cu viéţa tóte câte le făcuse. Lui îi urmà Petru Schiopul, care pentru a treia-oră suie tronul Moldovii 1582 sau 1584—1591.

(Va urma).

---

[1] Movila = Mogila, = Moghila, = Mohila, = Mogilla.

sale cn abnegaţiuue şi sânţenie, ca astfel tinerimea de sub conducerea sa an de an sĕ progreseze în cele bune, frumóse şi folositóre, prin ce poporul sĕ se indemne a jertfi cu drag pentru şcólă şi a ei ridicare.

Lumina lor sĕ lumineze înaintea ómenilor, ca vĕḑênd noi faptele lor cele bune sĕ preamărim pe Tatăl nostru cel din ceriuri!

Dr. P. O.

NOUTĂŢI

Din causa sfintelor sĕrbători Botezul Domnului *şi* Sfântul Ioan Botezătoriul *numĕrul proxim apare Vineri.*

*

Contribuire la Fondul G. Bariţiu. Confirmăm şi pe acéstă cale cu mulţămită primirea sumei de 10 cor., ce dl *Dominic Raţiu*, funcţionar la institutul „Albina" în Sibiiu, a donat fondului G. Bariţiu în loc de cunună pe sicriul rĕposatei preotese Reveca Popescu din Ighiel. Sibiiu, 15 Ian. 1904. *Biroul Asociaţiunii.*

*

Concert în Ocna. Corul plugarilor din Ocna-interióră (Ocna Sibiiului), instruat şi condus de parochul Isaia Popa, invită la concertul împreunat cu producţiune teatrală, ce 'l va da Mercuri (7 Ianuarie st. v.) în sala restaurantului „Reithoffer", cu următoriul program: „O ce veste minunată" colindă, de G. Dima (cor. bărbătesc). „Coróna cutundată", cor de bărbaţi, de Bönike. „Uite mamă colo 'n sat", cor bărbătesc de G. Dima. „Ce vênat mâncaiaşi ochii", anecdotă de I. Cândea, predată de un corist. „Barbul lăutarul", canţonetă — predată de un corist. „Vlăduţul mamei", comedie în 1 act, predată de corişti. — Inceputul la 7½ ore. Intrarea: loc I. 1 coróna, loc II. 80 fileri, galeria 40 fileri, de familie 2 coróne. Venitul e destinat în favorul bibliotecii şcolare.

*

Concert în Tilişca. „Reuniunea femeilor române din Tilişca" invită la concertul ce 'l va da Duminecă (24 Ianuarie st. n.), în sala şcólei române din Tilişca, acel grup de teologi din „Seminariul „Andreian" din Sibiiu, care a concertat şi la Orăştie. Inceputul la 7 ore. Preţul de intrare la voinţă. Venitul e destinat pentru fondul reuniunii. După producţiune masă comună. După concert urméză dans. Programul: H. Kirchner: „Măestrii şi plugarii". A. Bena: „Cântec poporal". I. Vorobchievich: „Ceasul rĕu", baladă. T. Popovici: „Dorul înstrăinatului". I. Vidu: „Crénga ruptă". I. Vidu: „Din şeḑĕtóre". C. G. Porumbescu: „Marşul cântăreţilor".

*

Teatru în Turda. Meseriaşii români din Turda invită la petrecerea impreunată cu teatru, ce o vor aranja Duminecă (31 Ianuarie st. n.) la hotel „Europa", în favorul învĕţăceilor meseriaşi lipsiţi de mijlóce. Inceputul punct la 7 ore. Preţul de întrare: de persónă 1 cor. 60 fil., de familie 3 cor., preste 3 membri de fie-care membru 1 cor. Ofertele marinimóse sunt a se trimite la adresa: Dr. Eugen Pătăcean, advocat. Se va juca piesa „Vlăduţul mamii".

*

Producţiune teatrală în Banabic. Tinerimea română din Banabic invită la producţiunea teatrală-declamatorică ce se va aranja sub conducerea înv. I. Manica Duminecă în 11/24 Ianuarie a. c. în edificiul şcólei gr.-or. din Banabic, cu următoriul program: „Axion" (cor); „Noi vrem pămĕnt" (declamaţiune); „Sûnt vĕnător" (cor); „Jidanii şi hoţii" (declamaţiune); „Otrava de hârciogi" (comedie în 1 act); „Un rĕsunet" de G. Dima (cor); Declamaţiune; „Otrava femeiască" (comedie în 1 act) şi O cântare. Inceputul la 6 ore séra. Preţul întrării: de persónă 40 fileri, de familie 1 corónă. Venitul spre scop filantropic.

*

Un document vechiu românesc. Sub titlul acesta cetim in „Voinţa naţionala" următórele: Printrĕ manuscrisele romaneşti din biblioteca Academiei române se află trecut sub nr. 177 un molitvelnic slavonesc, la începutul căruia sunt legate cinci foi de o altă hârtie şi scrisóre, şi cuprinḑênd un cuvênt de înmormêntare în româneşte scris de „Tóder fost dascal în satul Calefenieşti, când a murit jupâneasa Sofronia Ciogoloe, la anul 7147 (1639) luna Martie 17 zile, în Sâmbăta Sfântului Alexie". Acest însemnat document de limbă e cu atât mai preţios, cu cât nu e numai o mărturie de limbă, cum sunt fragmentele de documente (Hurm. XI, p. 843, n. 1), ori de texte bisericeşti (Cuvinte din bĕtrâni), încătuşate în anumite formule, ci e un document de limbă literară românéscă, aprópe sigur cel mai vechiu din tóte câte se ştiu până astăzi. Acest document a fost găsit de dl V. Pirvan, funcţionar al Academiei române, şi va fi publicat în întregime împreună cu lămuririle trebuitóre, în unul din numerii viitori ai „Convorbirilor".

*

Pentru museul istoric şi etnografic, *ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de Anul-nou 1904* au mai contribuit: Balaşa Blebea (Braşov) 10 cor. Dr. Nicolae Vecerdea şi Eugenia Vecerdea (Braşov) 10 cor. Petru Nemeş, not. public în Braşov, 10 cor. Dr. Iancu Meţianu (Zerneşti) 10 cor. Cornel Aisĕr-Săvuleanu, cassarul fil. „Albina" (Braşov) 3 cor. Locot. Patiţia (Braşov) 2 cor. Nicolae Zigre, advocat în Oradea-mare, 20 cor. şi de la următorii domni din desp. Orade: Iosif Vulcan, publicist, 5 cor. Petru Popescu, 2 cor. Ioan Papp, deputat, 10 cor. M. D., 2 cor. Ioan Genţ, 2 cor. Dr. Demetriu Radu, episcop, 30 cor. George Iuhász, 2 cor. Toma Păcală, 4 cor. Dr. Nicolae Popovici, 5 cor. Iosif Roman, 5 cor. Dr. Coriolan Pap, advocat, 5 cor. Vasile Mangra, vicariu, 10 cor. Elia Moga, protopop, 2 cor. N. N., 1 cor. Ioan Teoran, 2 cor. Stefan (nedescifrabil), 1 cor. Elia Bochiş, 1 cor. Teodor Filip, protopop, 2 cor. Mochin Vancea, paroch, 1 cor. (toţi din Oradea); Andreiu Horvath, paroch, V. Velencze, 2 cor. Petru A. Mihuţ, preot (Hondol) 3 cor. Avram S. Pĕcurariu, protopresbiter (Mercurea) 2 cor. Ioan Droc, protopresb. în pens. (Sibiiu) 5 cor. Dr. Tiberiu Bredicean, secret. inst. „Albina" (Sibiiu) 4 cor. Dr. Isidor Pop, advocat (Lugoj) 10 cor. Romul Furduiu, protopresbiter (Câmpeni) 5 cor. Simion Ciuca, preot (Mociu) 2 cor. Nicolae Opincariu, George Cuşuta, Laurian Barcian, redactor, câte 2 cor. Dr. Aurel Muntean, advocat, 20 cor. (toţi patru din Orăştie); Axente Moşoiu, notariu în Bran, 4 cor. George Borzea, notariu în Viştea-inter., 5 cor. Simion Jivoinoviciu (Bocşa-montană) 2 cor. Nicolae Fabian, profesor în Beiuş, 1 cor. şi de la următórele persóne din desp. Beiuş: Aurelia Fabian, 1 cor. Cornel Palladi, 1 cor. familia Antal, Dr. Gavril Cosma, Dr. Const. Popoviciu, Dr. George Murĕşan, câte 2 cor. Dr. Ioan Ciordaş, 6 cor. Dşóra Octavia Stolojan, 1 cor. Dionisiu Chiorean, 2 cor. Ioan Iepure, 2 cor. (toţi acestia din Beiuş) şi Anton Palladi (Finiş) 2 cor. Teodor Hermann, protopresbiter (Dej) 4 cor. Ioan Corbu, 2 cor. Dr. Victor Onişor, advocat, 3 cor. Miţi Victoria Onişor, soţie de adv., 3 cor. (toţi din Bistriţa). Dr. Alexandru Cheresteş, advocat în Dej, 3 cor. Victoria Dr. Cheresteş, soţie de adv., 3 cor. Total 637 cor. 40 fil. — Sibiiu, 14 Ianuarie 1904. *Biroul Asociaţiunii.*

*

† Ana Daian n. Muntean, mama protopopului gr. cat. Dr. Ilie Daian din Cluj, a rĕposat în Cut la 1 Ianuarie st. v. Inmormêntarea i-sa făcut Sâmbătă (3 Ianuarie) în cimiteriul bisericei gr. cat. din Cut.

† Iacob Ónea, director al şcólei fundaţionale din Borgo-Brund, a rĕposat Sâmbătă (16 Ianuariu st. n.), în etate de 57 ani. Inmormêntarea i-se face mâne (19 Ianuariu st. n.), în cimiteriul din Borgo-Brund.

*

Apel către Români. Secţiunea etnografică a Museului naţional rógă pe domnii preoţi, învĕţători şi pe tot poporul românesc sĕ binevoiască:

1. *A trimite tóte obiectele, lucrurile, ce pórtă pe sine — şi dau bucuros — colindătorii, ca vifleiem, stéuă, comânac, zale, sabie, turcă, păpuşe, instrumente musicale, pe lângă o descriere scurtă. Acei dni, cari cunosc notele, sĕ pună pe (un glas) note cântările, colindele şi altele ce se vor mai ivi.*

Se mai trage luarea aminte a celor ce voiesc sĕ steie în ajutor Museului naţional pentru a face cunoscut obiceiurile şi credinţele strămoşeşti ale poporului românesc, adecă:

2. Sĕ descrie acele datini, mistere, jocuri, credinţe şi alte obiceiuri poporale de la sf. sĕrbători în mod cronologic, începênd cu sf. Varvara (4 Dec.) până la Intimpinarea Domnului (2 Februarie).

In fine binevoitorii sĕ:

3. descrie pe larg felul şi numele mâncărilor pregătite cel puţin din ajunul Crăciunului, Crăciun şi Anul-Nou.

Tot ceea-ce s'ar trimite sĕ se pacheteze bine şi sĕ se trimită *neplătit* pe adresa acésta: *Semayer Willibald, igazgató, Budapest, IX. Csillag-utcza.*

Acei domni cari binevoiesc a trimite obiecte Museului, sĕ lipéscă pe fie-care obiect un bilet pe care sĕ fie scris: numele obiectului, comitatului, cercului pretorial şi al comunei în româneşte. Fiind-că Museul cumpĕră bucuros obiectele trimise, de aceea sunt rugaţi toţi acei domni şi dómne cari binevoiesc a trimite câte ceva, sĕ scrie şi preţul lucrărilor trimise. Preţul obiectelor se va trimite în ziua următóre prin mandat postal drept ce în interesul espediatorului este, ca sĕ 'şi scrie în formă cetéţă adresa.

Acei domni însĕ cari nu doresc rescumpĕrare în bani pentru obiectele trimise, sĕ amintéscă acésta — că unii ca atari vor primí de la ministrul cultelor şi instrucţiunii publice drept resplată *o frumósă diplomă de mulţămită.*

Prin acesti bani se póte pune basă şi chiar mări biblioteca şcolară.

Ceea-ce priveşte descrierea tuturor datinelor, misterelor, jocurilor, credinţelor şi altor obiceiuri — în româneşte — sĕ se trimită pe adresa sus pusă.

Crimă înfiorătóre. In sĕrbătorile Crăciunului s'a descoperit în Braşov-Stupine o crimă înfiorătóre, comisă de saşii Martin Göbl şi Johann Stolz, servitori la stupinariul Tomoşoiu, om singur, fără familie. Intrĕ 4—11 Decembre st. n. (ziua anumită nu s'a putut constata) Göbl şi Stolz au ucis pe Tomoşoiu, aruncându i séra un ghilţ în grumazi şi sugrumându-l. După aceea l'au scos din casă şi l'au tîrâit pe jos până la şură, distanţă cam de 16 metri, unde i-au mai dat câteva în cap cu ciomagul, apoi l'au pus pe căruţă şi după miezul nopţii l'au dus în livadea Codlii şi l'au îngropat. Indemn la acésta înfiorătóre crimă li-a fost dorul de a pune mâna pe banii şi averea lui Tomoşoiu. Ucigaşii se află acum închişi în temniţa din Braşov.

*

Schimbare de nume. „Rĕvaşul" scrie: „Tribuna" din Sibiiu are o sórte fórte jalnică după mórte. Pe când cel mai credincios slugitor al ei móre în spital, şi casele i-se vênd la licitaţie, fără a puté acoperí tóte cheltuelile, nişte ómeni speculanţi îi iau numele în deşert, în America, şi în — Arad. In America un óre-care Praşca scóte o fóie de sĕptĕmână cu numele ei, ear' la Arad o altă fóie de speculă încércă a-şi înoi faţa cu numele rĕposatei. Nu ştim cu ce drept? Au cumpĕrat Praşcăii dreptul de editură de la comitetul proprietar, ori s'au angajat a-i fi organ? Şi cred că marfa lor suspectă va avé mai bună trecere sub noua firmă, după-ce de atâtea ori au hulit-o şi ocărât-o? Sau vreau sĕ mai aibă un stég de închinat şi un organ pentru articoli — ungureşti. Prea pun dumnealor la incercare răbdătoriul public românesc.

„Asociaţiunea."

Convocare

Despărţĕmêntul XXIII (Turda) al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" îşi va ţiné adunarea generală în şcóla gr. cat. din *Turda-vechiă* la *24 Ianuarie* st. n. 1904 la 2 ore p. m. cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării prin vicepresidentul despărţĕmêntului.
2. Raportul secretariului despre activitatea comitetului.
3. Raportul cassariului.
4. Raportul bibliotecariului.
5. Alegerea unei comisii pentru înscrierea membrilor noi.
6. Alegerea unei comisii pentru censurarea rapórtelor.
7. Alegerea directorului despărţĕmêntului.
8. Disertaţiuni.
9. Raportul comisiunilor esmise.
10. Eventuale propuneri.
11. Alegerea unei comisii pentru autenticarea procesului verbal.

Rugăm pe onoraţii membri şi pe toţi aceia cari doresc înaintarea acestei instituţiuni, sĕ participe la acésta adunare.

Din şedinţa comitetului ţinută la 26 Decembre 1903.

Iuliu C. Vlăduţiu
vicepresident.

Dr. E. Pătăceanu
secretariu.

AMVONUL.

Predică despre cercetarea bisericei şi ţinerea sĕrbătorilor, rostită de preotul **G. Guga,** *în biserica din Deva cu ocasiunea conferenţei preoţeşti a tractului Deva.*

(Urmare).

Şi earăşi, Dzeu cel ce este vecinic cinstit şi preamărit în tot locul şi în tot timpul, în ceriu şi pe pămênt, a ales şi preferit a fi cinstit şi preamărit în anumite zile pe cari şi le-a ales sieşi. Aşa în legea vechiă şi-a ales Sâmbăta ca ziua a şeptea, şi alte zile de peste an întru cari sĕ fie lăudat şi preamărit, aşa a demandat prin Moise la II carte c. 34 v. 21. 22: „Şése zile sĕ lucrezi, ear' a şeptea sĕ o serbezi, chiar în timpul aratului şi a secerişului sĕ nu lucrezi, sĕ serbezi sĕrbătórea sĕptĕmânilor, a prinóselor din secerişul de grâu, cum şi sĕrbătórea culesului la sfîrlitul fie-cărui an"; ear' în legea nouă sfintele sobóre ca ziua a şeptea au ales Dumineca, cum şi sĕrbătorile de peste an întru aducerea aminte a evenimentelor mai însemnate întru cari fiul lui Dumnezeu Iisus Christos a lucrat mântuirea nóstră pe pămênt şi recâştigarea împĕrăţiei ceriurilor tuturor celor ce se închină lui şi-l preamăresc pe el în biserica lui cea sfântă în aste zile alese şi sfinte ale sale.

Drept aceea, precum biserica este un loc consacrat, sfinţit numai lui Dumnezeu, unde nu putem face nimic fără numai sĕ 'l preamărim pe El, sĕ i-ne închinăm lui şi sĕ-i slugim lui în sfintele slujbe şi liturgii, tot asemenea şi Duminecile şi sĕrbătorile de preste an sunt zilele consacrate sfinte numai lui Dumnezeu, în cari nu ne este ertat a face nimic fără numai a 'l lăuda şi a 'l preamărí pe El, aine închina lui şi a slugí lui cu sufletul şi cu trupul, cu cugetul, cu cuvêntul şi cu fapta, cu duhul şi cu adevĕrul, cercetând sfintele biserici şi ascultând dumnezeeştile slujbe şi liturgii.

Acesta a fost şi este scopul lui Dumnezeu şi acésta este voia lui espres arătată în porunca IV.: „Adu-ţi aminte de ziua Sâmbetei sĕ o sfinţeşti pe ea".

Dar' împotrivitoriul lui Dumnezeu şi duşmanul sufletelor nóstre, întunecatul Lucifer, cel ce în ceriuri s'a încercat a se înălţa mai pe sus de tronul lui Dumnezeu, cel ce pentru acésta sumeţie a sa vĕḑêndu-se căḑut mai pe jos de tóte fĕpturile lui Dumnezeu, pismuind fericirea omului, a îndemnat pe strămoşul la călcarea poruncei lui Dzeu; aici pe pămênt, nu numai că îndrăsneşte a se asemĕna lui Dzeu, ci se sileşte sĕ 'l şi întrécă, căci pe când Dzeu pentru mântuirea sufletelor nóstre şi dobândirea împĕrăţiei ceriurilor şi a fericirei celei vecinice pofteşte de la noi numai acest mic tribut, nu sĕ ostenim, nu sĕ trudim, ci numai sĕ odihnim şi sĕ-i slugim lui, pe atunci acest împotrivitoriu lui Dzeu şi duşman al fericirei nóstre chiămându-şi întunecatele sale duhuri zice: „Veniţi sĕ facem sĕ înceteze tóte sĕrbătorile lui Dumnezeu pe pămênt" (ps. 83, st. 9).

Acest propus l-a pus în praxă diavolul încă pe când poporul israiltean era în robia Egiptului, îndemnând pe servul seu Faraon sĕ îngreuneze lucrul acestui popor, ca sĕ nu pótă sĕ se retragă în deşert şi sĕ-i serbeze lui Dumnezeu. Acest nemilos şi tiran împĕrat, când poporul, prin Moise îl ruga sĕ 'l slobodiască sĕ serbeze Domnului, rĕspundea: „Ce sĕrbătóre? Mérgă fie care la lucrul seu"; ear' pentru-ca sĕ nu-şi mai aducă aminte de sĕrbătóre a ordinat: „îngreuneze-se lucrul ómenilor acestora şi esecute-se cu toiag de fer". Eşire c. V, v. 9.

Ceea-ce a făcut atunci diavolul Evreilor prin robul seu Faraon, face şi acum creştinilor prin unii servitori ai lui. Când este Duminecă sau sĕrbătóre, şi creştinul ar voi sĕ se depărteze puţin de grijile acestei lumi deşerte, sĕ se retragă sĕ încete de la lucru şi sĕ aducă laudă şi mărire lui Dumnezeu în biserica cea sfântă a lui, atunci pare-că ar zice tiranul sufletelor nóstre „ce sĕrbătóre, ce liturgie", — „mérgă fie-care la lucrul seu".

Ce ai tu cu biserica, zice funcţionarului, biserică e cancelaria ta; gată-ţi tu lucrul tĕu, zice meseriaşului, din care trăeşti; mergi tu la têrg, zice neguţătoriului, şi veḑi-ţi de negoţul tĕu; alérgă tu la casa judelui sau a advocatului, zice economului, ca sĕ-ţi pui la cale tréba ta. Mérgă fie-care le lucrul seu! Aşa sfătueşte diavolul pe creştini prin slugile lui, şi creştinii asculta sfatul lui; ba încă mai mult, precum servitorii şi esecutorii lui Faraon sileau pe Evrei la lucru, tot aşa şi acum unii din servitorii diavolului anume vin şi te deşteptă din somn, te ia din aşternut, de nópte, ca sĕ nu poţi merge la biserică şi sĕ slujeşti lui Dumnezeu. (Va urma).

Posta redacţiunei.

G. M. in T. Drept întregire a celor comunicate în nr. ultim din 1903 'ţi aducem la cunoştinţă, că şi la noi actualul episcop al Caransebeşului P. S. Sa părintele Nicolae *Popea*, a cununat la 1 Ianuarie 1863 — ca naşiu — pe fieiertatul asesor consistorial Zaharie Boiu. Ca naşă a funcţionat dómna Dániel din Sighişóra, de religie rom. cat. Ear' pe cel din tâiu fiu al numitului asesor, *Romul*, l'a botezat — ca naş — tot P. S. Sa.

Teatrul orăşenesc.

Luni (18 Ian.): „*Romeo und Julia*", tragedie în 5 acte, de William Shakespeare. Ultima representaţie în care jócă dna Elly Staerk din Graz.

Marţi (19 Ian.): „*Seine Kammerjungfer*", farsă în 3 acte de Paul Bilhaud şi Maurice Hennequin. Noutate.

[10] 1—1

Publicare de licitaţiune.

In comuna **Topârcea** se va da în intreprindere **zidirea caselor comunale** şi a **edificiilor laterale** prin licitaţiune minuendă împreunată şi cu oferte închise, la 20 Februarie 1904 la 10 ore a. m. în cancelaria comunală.

Preţul de strigare 17550 coróne. Cauţiune 10%. Comuna dă pétra, ţigla şi cărămida, a căror preţ este a se subtrage din preţul de zidire.

Planurile, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se pot vedé în cancelaria comunală, pănă la ziua licitării.

Topârcea, în Ianuarie 1904.

Primăria comunală.

Sz. 646/1903 b. v. [11] 1—1

Arverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi hogy a nagyszebeni kir. járásbiróságnak 1902 évi V. 1325 számu végzése következtében Dr. Leményi nagyszebeni ügyvéd által képviselt nagyszebeni Michalache Iuon javára vesztényi Topor Irimie és 5 társa ellen 248 K s járulékai erejéig 1903. évi februar hó 5-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 653 K becsült következő ingoságok, u. m.: Veltian Lázártól 1 tehén, 1 szekér, Muntean Györgytől 2 borju, Veltian Nikolaitól házibutor, Veltian Györgytől 2 ökör és 2 szekér, Todor Irimietól 1 tehén és 3000 faltégla és Baciu Iuontól 1 ökör és 1 tehén, nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyszebeni kir. járásbiróság 1903-ik évi V. 1297/5 számu végzése folytán 248 K tőkekövetelés ennek 1902. évi october hó 1. napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 98 K-ban biróilag már megállapitott költségek erejéig Veszténi községben alperesek lakásán leendő eszközlésére *1904 évi január hó 21-ik napjának délellőti 9 órája* határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyszeben 1904. évi január hó 5 napján.

Philp Gusztáv
kir. bir. végrehajtó.

Nr. 901. [304] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia **Budila**, tractul Treiscaune, pe basa resoluţiunei Ven. Consistoriu arhidiecesan din 2 Dec. 1903, nr. 12583 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumětate din venitele parohiale fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi înainta suplicele instruite conform legilor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék, şi a se presenta în vre-o Dumineca ori sěrbătóre în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Breţcu (Bereczk), 16 Decembre 1903.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Prin **Libr ăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericeşti

Mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numěrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil**

A apărut:

Calendariul archidiecesan pe anul visect 1904.

Preţul unui exemplariu **40 fil.**, cu şematism **80 fil.**, porto postal **10 fil.**

Librăria archidiecesană, Sibiiu.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sě se folosésca numai numitul prav!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre**

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 57

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

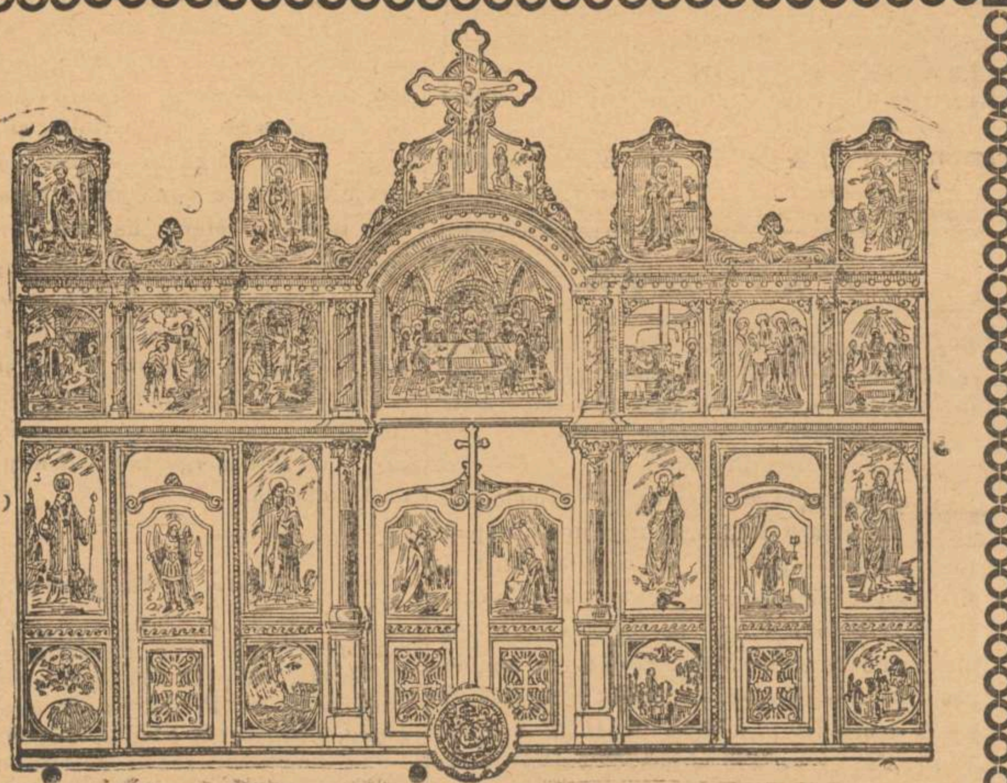

Şcóla de pictură religiósă-artistică

Jos. Hofrichter's Sohn

din **Reichenau**, bei Gablonz,

primeşte în întreprindere şi esecută **altare noue**, reparéză **picturi vechi**, esecută la comandă **icóne** şi **tablouri** în **uleu** pe **pânză**, **tinichea** sau **table de aramă**, pe **lemn**, **aluminiu**, etc., în **dimensiunile recerute.**

Icóne pentru prapori cum şi **prapori întregi.**

Pictéză **portrete**, fidel după fotografii bine reuşite.

Deposit mare de lustre, de **sticlă ciselată**, cum şi de **alamă.**

Preţuri moderate şi esecutare promptă.

La cerere se trimit schiţe şi planuri. — Comandele se primesc şi se pot face la **Librăria archidiecesană** în **Sibiiu.** [219] 17—20

Pentru pacienţii de stomach!

Tuturor cari în urma rěcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi-au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi invioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţéză puternic asupra nouei formări de sânge sănětos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sě nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări**, cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturí de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie**, precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea şi depărtéză prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăvicióse a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua dispoziţie**, precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspět impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşuréză formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitaţi şi creeză nouă **voe de viéţă**. Nenuměrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalěu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşiněu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalěu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte localităţile din Austro-Ungaria.

Păziţi-vě de falsificări!

Sě se céră anumit:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 450,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [1] 2—12

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 3 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 Ianuarie 1904 *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Naționalism efemer.

Sibiiu, 22 Ianuarie n.

Prin indiscrețiunea vr'unui membru din comitetul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, — lucru neusitat până acum în sinul numitului comitet și neusitat preste tot în corporațiuni solide, — s'a divulgat de curênd un episod petrecut în ședința comitetului, un episod, care dóră numai pentru aceea nu trebuia legat de limba clopotului, ca sĕ nu dee material la greșite și tendențióse esplicări din partea unora, cari, judecând lucrurile superficial, își fac o plăcere a stigmatisa pe alții cât mai rĕu.

Este vorba de acel episod, sau întêmplare în ședința comitetului „Asociațiunii“ de la 29 Octobre 1903, când Domnul vicepresident Iosif St. Șuluțu, din incidentul punerei pietrii fundamentale la casa națională, a propus a se face un serviciu bisericesc, la care *împreună* sĕ funționeze protopresbiterul greco-oriental și cel greco-catolic din loc, la ce în cât privește partea din urmă a propunerii, ca împreună sĕ slujéscă preoți de deosebite confesiuni, membrul din comitet, Domnul archimandrit Dr. Il. Pușcariu, a făcut observarea, că nu este admisibil din punct de vedere bisericesc.

Ziariul „Tribuna Poporului“ din Arad s'a grăbit a timbra ținuta Domnului archimandrit ca neloială, nenațională și chiar vătĕmătóre pentru propunĕtor și pentru frații greco-catolici.

Părêndu-ni-se că acéstă aprețiere este nejustă și nebasată, aflăm de lipsă a studia cestiunea acésta în mod mai fundamental și din motivul, că ea nu pentru prima-oră s'a arĕtat ocasional și se mai póte suleva și în viitoriu. Ea s'a arătat, ca sĕ ne mărginim de-ocamdată numai pe lângă „Asociațiune“, cu ocasiunea inaugurării școlei civile a „Asociațiunii“. Atunci bărbații puși în fruntea „Asociațiunii“, tot așa de buni Români ca și cei de astăzi, au aflat, că nu e admisibil din punct de vedere bisericesc a serví la olaltă preoți de diferite confesiuni; deci s'a oficiat serviciul sfânt deosebit prin preot greco-oriental și deosebit prin preot greco-catolic. Alt cas analog. In anii cei dintâi după înființarea școlei civile de fete a „Asociațiunii“ s'au găsit ómeni, eară cuprinși de un naționalism rĕu înțeles, dar' prin care au credut a-și face popularitate, și au propus, ca elevele greco-orientale, cari erau vre-o 40 la numĕr, și cele greco-catolice, cari erau vre-o 10—15, sĕ fie conduse tóte într'o Duminecă sau sĕrbătóre la biserica greco-orientală și 'n altă Duminecă sau sĕrbătóre la biserica greco-catolică, acésta departe de trei patrare de oră de institut. Atunci earăși bărbați resonabili, cari cum s'a mai zis, cu nimic nu stăteau în punctul naționalismului îndĕrĕptul celor de astăzi, au aflat că acésta nu e bine, pentru-că nu servește la întărirea simțului religios propagat fie-căruia de biserica sa, ci din contră, ar nutrí mai mult indiferentismul religios. Dacă ar fi admisibil așa ceva, nu ar mai fi lipsă de doi catecheți, ci unul, d. e. greco-catolic, ar fi de ajuns, căci tot Român este și unul și altul și ar costa mai puțin. După logica acésta, că tot Români suntem, de ce sĕ nu mérgă elevele tóte, greco-orientale și greco-catolice, în tóte Duminecile și sĕrbătorile la biserica greco-orientală, căci e mai aprópe de institut?

Iată dar', că ne apropiem tot mai mult de absurd! Dar' óre părinții elevelor nu au și ei cuvênt în cestiunea acésta?

Destul că s'a dispus și atunci, ca elevele greco-orientale sĕ mérgă la biserica greco-orientală, ear' cele greco-catolice la cea greco-catolică, căci așa cere ordinea bisericéscă.

Din tóte acestea resultă, că cestiunea merită a fi studiată și deslegată corect de bărbați competenți în cele bisericești și de organele competente, cari sunt consistoriile ambelor biserici române.

Noi, dorind a contribuí după priceperea nóstră la dilucidarea și înțelegerea causei, vom atinge pe scurt câteva momente istorice referitóre la acest obiect și vom trage conclusiuni pentru present.

Mijlocul cel mai efectiv pentru lățirea unirii între Români a fost de la început a presenta opera unirii astfel, că prin primirea ei nu se face nici o schimbare în legea (religiunea) românéscă. Așa vedem, că în actul autentic al unirii numai atâta s'a cerut, că în locul patriarchului din Constantinopol sĕ fie recunoscut de cap bisericesc papa, ear' punctele celelalte s'au adaus mai târziu. După ce unirea s'a impus cu forța la popor, preoții uniți de cari erau mulți, dar' fără popor, se impuneau în bisericile esistente la servicii bisericești peste preoții ortodoxi, până ce mai în urmă ajutați de organele politice ocupau ei bisericile și pe bietul popor îl aduceau în mare turburare. După ce au mai încetat violențele și lucrările pentru propagarea unirii au luat forme mai blânde, în interesul lățirii unirei s'a admis praxa, ca preoții uniți sĕ facă servicii bisericești din afară cu preoți gr. orientali. Acest amestec provoca după sine încurcături de cari profitau de regulă uniții.

Trecênd vremile de umilire pentru biserica nóstră și ajungênd Andreiu Șaguna episcop în Ardél și aflând că praxa de a serví preoții gr.-or. cu cei gr.-cat. nu este canonică, și afară de aceea ea nu este priinciósă bisericei sale, că nu contribue la susținerea păcei între gr.-orientali și gr.-catolici, ci din contră, în cele mai multe casuri se sfîrșește tovărășia cu vrajbă între preoții de ambe confesiuni și cu împărechieri între popor, a oprit prin ordinațiune consistorială pe preoții sĕi a mai face servicii bisericești cu preoții gr.-catolici. El a mai observat și aceea, că nu preoții gr.-orientali se îmbie la servicii cu cei gr.-catolici, ci vice-versa, și acésta se întêmplă unde poporul gr.-catolic este mai puțin; unde acesta este în maioritate compactă, acolo preoții gr.-catolici nici nu crestézà pe cei gr.-orientali, ci se atașézà mai bucuros la servicii cu preoții romano-catolici.

Ordinațiunea dată de Șaguna se manține și astăzi în vigóre de consistoriul archidiecesan din Sibiiu, care trage la rĕspundere pe acei preoți ai sei, cari nu observă acea ordinațiune. Cu tóte acestea tot se mai întêmplă ici colea și astăzi neregularități în acésta privință, cari în cele mai multe casuri nici nu vin la cunoștința consistoriului.

Este óre simțul național, care împinge pe unii preoți la servicii bisericești cu preoții uniți? Nici de cât. Lăcomia de a 'și sporí venitele și a mânca câteva pomeni mai mult este adevĕratul motiv, și acésta cu prețul învrăjbirii mai curênd ori mai târziu între ambe părți și cu prețul de a slăbí simțul religios al poporului și a 'l aduce în zăpăcélă, ca sĕ nu mai știe al cui este.

Pe cât am aflat, se găsesc ici colea și dintre protopopi în archidiecesa gr.-or. a Trasilvaniei, cari slujesc cu preoți uniți împreună. Ei, puțini, câți vor fi, cu călcarea datorinței lor o fac din óre-care vanitate și poftă de popularitate, de câștigat pe ușor și pentru a fi glorificați de naționalisti de primul rang.

Abstrăgênd de la aceea, că după judecata bărbaților competenți, după legile bisericești nu este admisibil amestecul între preoți de deosebite confesiuni în serviciile bisericești, dar' însuși faptul, că Consistoriul archidiecesan din Sibiiu oprește preoților servicii bisericești în amestec cu preoții uniți, nu era óre de ajuns motiv pentru dnul archimandrit Dr. Pușcariu, care este vicariul archiepiscopiei din Sibiiu și membru al Consistoriului archidiecesan, a nu adera la propunerea domnului Iosif St. Șuluțu? Este evident, că domnul archimandrit Dr. Pușcariu nu putea urma altcum, ca sĕ nu fie învinuit de duplicitate. Va înțelege ori-și-cine, că nu putea, ca om de caracter, sĕ urmeze în Consistoriu într'un fel și în comitetul „Asociațiunii“ altfel, la una și aceeași cestiune.

După tóte acestea sĕ vedem ce înalt preț, sau mai bine zis ce merit național ar fi avut un serviciu divin cu ocasiunea punerii petrei fundamentale la casa națională oficiat la olaltă de ambii preoți, gr.-oriental și gr.-catolic? Indrăsnim a zice, că nici un merit și dacă alții află vre-un merit, noi privim acel merit de ceva efemer, care este efluxul unui sentiment vag și necuprins, părere de rĕu și dorință; părere de rĕu că esistă între Români desbinarea confesională, și dorința, ca acésta de este numai cu putință sĕ nu mai esiste. Un atare serviciu bisericesc cel mult póte deștepta pe un moment niște ilusiuni, ca și când ar fi posibilă delăturarea rĕului; convingêndu-se apoi omul că azi lucrul acesta nu mai este cu putință, sĕ osândiască în gând pe cei ce au făcut desbinarea între Români. — Cei purtați de astfel de ilusiuni sunt dór' cei mai curați la inimă. Ilusiunile însĕ se perd, când la spatele nóstre se face imposibilă înțelegerea chiar și pe terene mai reale și mai de folos pentru bietul popor român, precum ar fi d. e. pe terenul școlar.

Dorim, ca cu ocasiunea punerii petrei fundamentale la casa națională sĕ vedem serviciu divin, oficiat împreună de preoții ambelor confesiuni, ca sĕ uităm, că mulți fruntași gr.-catolici, chiar preoți, de la început consecuent s'au împotrivit a ridica acea casă națională, și că s'au pus în pasivitate când a fost vorba a contribuí la mijlócele de zidire ale acelei case.

Alte sunt motivele și causele cari strică pacea și bunaînțelegerea între Românii greco-orientali și cei greco-catolici; pe acelea sĕ le combată „Tribuna Poporului“ și sĕ nu se împedece de o părere separată a dlui archimandrit Dr. Ilarion Pușcariu, care a fost efluxul convingerii sale, ear' nu productul netoleranței sale confesionale față de greco-catolici. Domnul archimandrit Dr. Pușcariu într'un șir îndelungat de ani, ca membru în comitetul „Asociațiunii“ și vicepresident, a dat probe, că se știe ridica peste banalități particulare și a conlucrat în perfectă armonie cu ceialalți membri din comitet, greco-catolici și greco-orientali, la promovarea intereselor culturale ale „Asociațiunii“.

Domnii de la „Tribuna Poporului“, ca sĕ-și dee óre-care importanță își bat pieptul zicênd, că sunt ortodoxi buni.

Ne vine a crede, că ortodoxismul lor este ca al celor de la „Libertatea“ din Orăștie, cari pentru-că au avut óre-cari daraveri personale neplăcute în cause bisericești, se năpăstuesc asupra bisericii române greco-orientale din Ungaria și asupra autonomiei ei, — și alăturându-se la insanitățile și insultele ziariului magiar „Budapesti Hirlap“, îndreptate contra bisericii ortodoxe din Ungaria, dau material binevenit „Unirii“ din Blaj, sĕ isbéscă și mai tare. Acest jurnal nr. 51—1903, chiămând de mărturie „Libertatea“ din Orăștie, ca sĕ dovedéscă ce mari „crime vor fi comis archiereii sêrbești și uneltele lor, Visarion, Sofronie și Popa Ioan în vécul al 18-lea“ susține ca adevĕr „că în vécul al 20-lea biserica Sêrbilor și Românilor ortodoxi este condusă de acel spirit balcanic în ale cărui urme a crescut pretutindenea corupțiunea și sălbătăcirea morală și că cei puși în fruntea acelor biserici comit pĕcate rușinóse chiar și pentru cei mai simpli servitori bisericești de pe la sate“.

Aceste bârfeli sunt prea deajuns combătute chiar și numai prin frumósele resultate produse în timpul mai nou de biserica ortodoxă, cum sunt fondurile și institutele în valóre de mai multe milióne de la metropolia și archiepiscopia de aici și de la episcopiile din Arad și Caransebeș, întemeiate prin însuflețirea poporului ortodox, însuflețire cu care confrații gr.-catolici nu se pot láuda. In fața celor scrise de „Unirea“ ne mărginim numai la simpla întrebare: óre un serviciu la casa națională, ca cel propus în comitetul „Asociațiunii“ nu apare ca și o fățărnicie?!

In cât pentru „ortodoxii“ de la „Tribuna Poporului“ și „Libertatea“, am dorí, ca Dumnezeu sĕ dee bisericii gr.-orientale și mai buni ortodoxi.

Revenind la firul ideilor principale, desvoltate în acéstă scriere, reasumăm și concludem, că nu e de folos a căuta naționalismul nostru în lucruri mici și formale. Românii de ambe confesiuni sĕ trăim în frățéscă iubire, cum trăesc compatrioții nostri magiari, cari încă aparțin la mai multe confesiuni, ca fii ai aceluiași ném; din iubirea reciprocă vor rĕsărí fapte reale și de adevĕrată valóre pe tóte terenele naționale.

Cât pentru ale religiunii încă sĕ fim cu respectul cuvenit unii față de alții, dar' sĕ nu ne ingerăm unul în afacerile celuilalt. Creștinul adevĕrat cinstește tóte legile (religiunile), dar' se închină numai la a sa. Cine se închină la mai multe legi, nici pe a sa nu și-o cinstește.

Reforma legii electorale. In scopul pregătirii lucrărilor de lipsă pentru reformarea legii electorale ministrul-president Tisza a convocat o anchetă, compusă din deputați dietali, profesori de la facultatea juridică a universității din Budapesta, din cei doi secretari de stat în ministeriul de interne, din doi consilieri ministeriali, din șeful oficiului central de statistică și din doi representanți ai *partidului socialist* (Bokányi și Mezősi). Ancheta și-a ținut prima ședință Mercuri (20 Ianuarie st. n.).

Casa magnaților a ținut alaltăeri (Mercuri) ședință, în care a votat legea despre adausul la salariile funcționarilor de stat și a luat la cunoștință raportul comisiunii verificătóre despre rectificarea listei membrilor casei, cel al comisiunii economice despre activitatea casei în ultimele patru luni ale anului 1903 și despre adausul de salariu ce e a se da funcționarilor casei.

Discuție a fost numai la legea despre adausul de salariu al funcționarilor de stat, față cu care contele Zichy Nándor și-a esprimat unele nedumeriri. I-a rĕspuns ministrul-president Tisza, care clarificând partea financiară a cestiunii a semnalat, că prin regularea definitivă a salarisării funționarilor de stat, prin projectul de lege despre investiri și prin mărirea sumelor destinate pentru salubritatea publică și ocrotirea copíilor (părăsiți, ori fără părinți) va resulta un plus de spese în sumă cam de douĕzeci milióne.

Din dietă. Incă 'nainte cu douĕ sĕptĕmâni ministrul de honvedi zisese în dietă, că fie-care zi cu care întârzie votarea legii de recrutare, e nespus de păgubitóre pentru interesele țerii; în comisiunea financiară, cu ocasiunea discutării projectului despre adausul de salariu funcționarilor de stat, ministrul de finanțe zisese, că starea de ex-lex începe a fi fórte păgubitóre pentru tesaurul statului, care îndură pagube mari la dările directe și la competințe; delegațiunile nu și-au putut ținé ședințele în Decembre, ear' ale delegațiunii ungare — din causa stărilor abnormale din dietă — nici în Ianuarie nu pot fi ținute; dieta „fură timpul“ (vorba lui „Magyar Szó“) fără sĕ aducă vr'o lege dintrĕ multele cari aștéptă votarea.

Acésta e situația. Ear' prospecte de schimbare în bine nu sunt. Cei „doisprezece“ câți nu capitulaseră când cu sistarea obstrucției din partea partidului kossuthist, în loc sĕ scadă s'au sporit la 40—50, venindu-le în ajutoriu, acum pe față și stând în frontul luptei, și partidul poporal. Astfel „discuția“ projectului despre oferirea contingentului de recruți (pe 1903l) póte sĕ dureze dór' până la — disolvarea dietei, ori până la vr'o nouă probă cu nou guvern.

Votare obligătóre. Ladislau Vutkovici junior a publicat un studiu despre introducerea obligativității de a usa de dreptul votului electoral. A usa de dreptul votului electoral e o datorință civică, impusă cetățenilor de însuși binele public, zice autorul. Ar trebuí deci decretată prin lege obligativitatea esercierii drepturilor politice, pentru-că cu atât mai mare va fi numĕrul cetățenilor cari iau parte la acésta eserciare, în mod cu atât mai omogen se va desvolta sentimentul național și modul de gândire în sens național....

Fórte bine! Dar' în casul că teoria dlui Vutkovici se va pune în practică, — cum rĕmâne cu *pasivitatea*? Ce va fi cu mulțimea de alegĕtori cari nu useză de dreptul votului electoral, fiind-că *intenționat* nu sunt induși în lista alegĕtorilor? Vor fi dór' pedepsiți, pentru-că *alții* li-a fustrat acest drept?

Representanța orașului Sibiiu.

In ședința de eri a representanței orașului — s'a pus întrĕ altele la ordinea zilei și cestiunea pentru espropiarea casei dlui *Phleps Friedrich* pentru lărgirea stradei întrĕ strada măcelarilor și strada comitatului, cestiune resolvită prin comitetul administrativ al comitatului la 29 Decembre a. tr. conform petitului Consistoriului archidiecesan, care a cerut sĕ nu i-se dee dlui Phleps concesiune sĕ zidéscă un edificiu nou în mijlocul stradei și sĕ împedece comunicația în strada cea mai frecuentată a Sibiiului.

Comitetul permanent orășenesc a făcut propunerea la representanță sĕ nu iee la cunoștință hotărîrea comitetului administrativ, ci sĕ înainteze recurs, pe motivul, că comitetul administrativ nu e competent sĕ impună orașului Sibiiu sarcini, cum ar fi espropiarea casei din vorbă.

Membrul representanței Baronul *Bedeus Gustav* și-a luat inima în dinți și în contrazicere cu vederile strimte și de tot ruginite ale celor de la magistrat a arătat, că strada măcelarilor este una din cele mai principale strade; ací e residența archiepiscopéscă, seminariul, biserica catedrală, 4 institute de credit, biserica ev.-reformată și ev.-luterană, și ar fi un pĕcat neertat, ca sĕ se zidéscă pe teritoriul ce formézá azi proprietatea dlui Phleps o casă, pe care și așa ar trebuí sĕ o esproprieze orașul după 10—15 ani, căci este imposibil, ca strada măcelarilor de 16 metri lățime și strada comitatului eară de 16 metri sĕ fie icuită cu un edificiu nou vis-avis de casa *Sill*, și sĕ rĕmână partea din mijloc a stradei numai de 12 metri lățime.

In fața acestor argumente tari, clare ca lumina sórelui, credeam, că nu se va afla în Representanță om, care sĕ cuteze sĕ mai susțină recursul la ministru.

Gălăgiosul archivar *Zimmermann* a fost eroul de tristă memorie, care s'a făcut de astădată fiscalul magistratului.

A mai vorbit la obiect *Ión de Preda* cu multă competență — și punêndu-se la vot — cu 28 voturi contra 15 voturi — s'a decis a nu se lua la cunoștință decisul comitetului administrativ, deci sĕ se facă recurs.

Contra conclusului acestuia strigătoriu la ceriu membrul Nicolae Ivan a anunțat recurs.

Este interesant sĕ se știe că fruntașii sași au votat cu Românii, și anume: Dr. Wolff, directorul cassei de păstrare, Martin Schuster, Dr. Süssmann, Dr. Sachsenheim, Hannenheim judele, etc.

Au fugit de la votare: Gustav *Maetz* antepreпor la zidiri românești, Lüdeke aurariul, Krafft librariul, și alții, cărora le era rușine sĕ voteze cu propunerea retrogradă a magistratului.

Vom vedé ce va zice dl ministru de interne, care are acum cuvêntul ultim în acésta afacere odiósă — și pentru compatrioții nostri sași compromițĕtóre în gradul suprem.

NOUTĂȚI

Bobotéza în Sibiiu. Sĕrbătorile alese „Arătarea Domnului“ sau botezarea în Iordan, și „Soborul Sfântului Ioan Botezătoriul“ s'au serbat cu prescrisul ceremonial bisericesc și cu cuvenita evlavie. La „Arătarea Domnului“ — din causa timpului nefavorabil — sfințirea apei neputêndu-se face la rîu, a lipsit și asistența companiilor de onóre și musicei militare. S'a făcut în biserica parochială din suburbiul josefin cu înălțătoriul ceremonial bisericesc prescris de tipic, servind însuși Esc. Sa Inaltpreasfințitul archiepiscop și metropolit al nostru *Ioan*, asistat de Preacuvioșia Sa protosincelul Dr. Eusebiu R. Roșca, director seminarial, de protopresbiterii asesori cons. onorari Ioan Papiu și Ioan Droc, asesorii consistoriali protopresbiter Mateiu Voileanu și ieromonachul Dr. Miron E. Cristea, de presbiterul asesor consistorial onorar Ioan Broju, preot militar, și de diaconul Dumitru Câmpean, archivariu consistorial. După serviciul sfințirii apei Esc. Sa a stropit cu apă sfințită însemnatul numĕr de credincioși care a asitat la serviciu.

*

Felicitări. In ziua sfântului Ioan Botezătoriul, fiind ziua onomastică a Escelenței Sale Metropolitului nostru, în cursul liturgiei celebrată în biserica din suburbiul iosefin s'au cetit rugăciuni pentru îndelunga viéță și sănĕtate a Escelenței Sale, ear' după serviciul divin membrii consistoriului, membrii corpului profesoral de la seminariul archidiecesan și întrégă inteligința română din loc s'a presentat la residența archiepiscopéscă, unde Preacuvioșia Sa dl archimandrit-vicariu archiepiscopesc Dr. *Ilarion Pușcariu*, în cuvinte frumóse și binesimțite a interpretat Esc. Sale sentimentele de stimă și alipire ale tuturor fiilor sĕi sufletești, către Esc. Sa poftindu-i, ca mulți ani încă sĕ-și pótă serba ziua onomastică în deplină sănĕtate și încunjurat de dragostea și stima ce i-o păstréză toți credincioșii.

Adânc mișcat Esc. Sa rĕspunde, că nu știe cum sĕ pótă mulțămi pentru dragostea și bunăvoința manifestată și la acésta ocasiune, de cât asigurând pe toți de aceeași dragoste și bunăvoință și promițênd că va însoțí pe toți, „cu puterile mele debile“ — zice Esc. Sa — în tóte lucrările îndreptate spre binele și prosperarea bisericei și prin ea spre binele și fericirea poporului. In fine implóră asupra tuturor binecuvêntarea Tatălui ceresc.

Din incidentul zilei onomastice, precum aflăm, din diferitele părți ale metropoliei nóstre, de la fruntașii clerului și poporului, Escelența Sa a primit multe felicitări.

Asociindu-ne și noi acestor felicitări rugăm pe Dzeu, ca pe Escelenția Sa sĕ 'l țină întru mulți fericiți ani!

*

Sinodul parochial al parochiei din *Sibiiu-cetate* e convocat pe poimâne (Duminecă) la 11 ore a. m în sala Nr. 14 a seminariului „Andreian“

*

Dr. Ioan Petran. Cu inima frântă de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților, că preaiubitul și neuitatul nostru soț, tată, ginere și frate *Dr. Ioan Petran*, preot, profesor la institutul ped.-teologic gr. or. rom. și catechet la liceu, în al 40-lea an al etății și în al 14-lea al căsătoriei sale, împărtășit cu sfânta taină a cuminecăturii, după un morb scurt, dar' grav, — a trecut din viéță la cele eterne Duminecă, în 17 Ianuarie, séra la 10 ore. Rĕmășițele pămêntești ale neuitatului defunct se vor așeza, după ritul bisericii gr. or. române, în cimiteriul din loc spre odihnă vecinică n. a. Mercuri, 20 Ianuarie, la 9 ore. Fie-i țĕrina ușóră și memoria binecuvêntată! — Arad, la 18 Ianuarie 1904. Aurelia Petran născ. Onu, soție. Veturia și Coriolan, fii. Miron Onu și soția Sidonia năs. Moniorsn, socru și sócră. Maria Petran, măritată Tămaș, soră. Petru Tămaș, cumnat.

Publicând acest anunț amintim că colegiul profesoral de la institutul teologic-pedagogic din Arad încă a dat anunț funebral.

*

† Nicolae Tipeiu. Anastasia N. Tipeiu, Victoria și G. I. Pamfil cu fiii, Aurelia și G. Antonescu cu fiii, Iulia și I. Chivulescu cu fiii, Sever, Ilaria, Mariana, Elena și Florica N. Tipeiu, Elisa M. Tipeiu și fiica, protopresbiterul I. Tipeiu cu fiii, Bartolomeu Tipeiu cu fiii, familiile Mețianu, Coleșiu, Dimitriu, Romano, Ziliștеanu, Pantazescu, I. Pătărlăgeanu, Aristid Tătăranu, I. Faur, Popovici, au durerea a face cunoscută încetarea din viéță a iubitului lor sot, părinte, socru, frate, unchiu și cumnat *Nicolae Tipeiu*, profesor pensionar, născut în Zernești (Transilvania), întêmplată în ziua de 29 Decembre 1903 ora 6 p. m. în etate de 70 ani. Inmormêntarea va avé loc in ziua de 31 Decembre ora 2 p. m. la locuința decedatului, de unde cortegiul funebru va porní la cimiteriul nordic. — Focșani, Decembre 1903.

*

Mulțămită. Fiindu-mi imposibil a mulțămí la toți pentru numĕrósele felicitări, cari mi-au fost adresate cu ocasiunea anului nou din partea fostelor eleve și stimaților părinți — îi rog a primí pe acésta cale espresiunile căldurósei mele mulțămite. Sibiiu, 21 Ian. 1904. *Elena Petrasco*, direct. int. Asociat.

*

Pentru museul istoric și etnografic, *ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de Anul-nou* au mai contribuit următorii: Ioan Cheresteș, preot, (V. Sântióna) 2 cor. Ignat Borza, (Alba-Iulia) 3 cor. Nicolae Proștean, advocat în Lugoj, 5 cor. Dr. George Linul, advocat în Bistrița, 5 cor. Mateiu Bârsan, căpitan î. p., (Beclean) 2 cor. Dr. Nicolae Comșa, medic, (Sĕliște) 5 cor. Ioan Banciu, (Sĕliște) 5 cor. Arseniu Banea, secretariul comit. grănit., (Sibiiu) 2 cor. Dr. Alexandru Vaida-Voevod și soția, (Olpret) 20 cor. Ioan Mesaroș, advocat în Turda, 2 cor. Paul Muntean, locot.-colonel î. p., (Sibiiu) 3 cor. Ioan Papiu, protopresbiter, (Sibiiu) 5 cor. Dr. Mihai Gropșian, advocat în Oravița, 10 cor. G. Dima, profesor, (Brașov) 4 cor.

FOIȘÓRĂ

Mănăstirea Sucevița.

(Urmare).

Dacă anul 1586 ar fi anul zidirii acestei mănăstiri, s'ar fi făcut vre-o amintire, că s'a făcut pe vremea lui Petru Vodă Schiopul, căci nu subversa nici un motiv pentru a tăcé, fiind acesta iubit de popor.

Că mănăstirea era zidită deja la 1586 se vede lămurit din Chrisovul lui Petru Schiopul Vodă cu datul de 6 Ianuarie 7091 = 1583, unde se zice apriat că moșia domniască Sucevița se dăruește *mănăstirii* Sucevița.

Fără a avé pretenția de a fi dovedit că anul 1581 e anul sfințirii acestei mănăstiri, cred, pe basa celor induse, că mărturia depusă de Urechiă, întărită de egumenul Antioch, acceptată de consistoriul archidiecesan în șematism, apĕrată de Is. de Onciul, va fi avênd mai multă probabilitate de cât părerea dlui locotenent de jandarmi Eduard Fischer, autorul articolului respectiv din „Die Bukowina“.

Tradițiunea este înainte mergĕtórea istoriei. Și despre ridicarea acestei mănăstiri avem unele date moștenite din generațiune în generațiune și predate de la tată la fiu.

Spre nordul mănăstirii se înalță muntele Furcoiu (are formă de furcă). In vîrful acestui munte se zice că trăia un sihastru cărunt ca vremea. Spre sĕrbători mari totdeuna avea arătări pe cari le vedea aevea, în partea de către miază-zi, pe șesuțul de sub Neagu. Trecênd odată pe ací pe vale óstea lui Irimie Movilă, sihastrul se hotărî sĕ-și deschidă inima, și sĕ-i spună ce știe și ce vede. Ieremie Movilă apoi hotărî sĕ se zidéscă mănăstirea pe locul unde sihastrul vedea lumini ardênd și audia coruri de voci îngerești cântând.

Acesta e sîmburele tradițiunii. Dl prof. din Suceava Vasile Bumbac, comunicându-i-se la anul 1865 acésta tradițiune de către ieromonachul Varnava Șindilariu, a scris la 1867, ca student în Viena, poesia, în unele părți fórte frumósă; pe care o las sĕ urmeze.

Urzirea mănăstirii Sucevița.

I.

De sub stânca 'ncăruntită,
Unghiul cerbului fugaciu,
Jos spre valea cotilită
Gâlgăe printrĕ copaci
Sucevița, fiică dragă
A pletosului Carpat,
Și se svêrcole și-alérgă,
Ca copilul rĕsfățat;
Lunecându-se răpstește
Printrĕ stânci și printrĕ munți
Și munteanului croește
Calea către Rădăuți.
Douĕ creste ridicate
De măguri cu piscuri verdi
Jos se scaldă 'n undi curate
Sus din ochi în ceriu le pierdi:
— „Dar' ce cruce-i colo 'n zare,
Colo 'n piscul de colin?
Este-un loc de ușurare
Pentru sufletul creștin?
Este-o armă ce sdrobește
Cursele dușmanului rĕu?
Sau vr'un semn, ce ne-amintește
Sĕ gândim la Dumnezeu?“
Astfel zice și suspină
Călĕtoriul trecĕtor,
Și se plécă și se 'nchină
Spre-acel munte 'ncântător;
Ear' din peșterele-afunde,
De pe cóstele cu flori,
Fiiul muntelui rĕspunde
Cu-al sĕu glas pĕtrundĕtor:
— „Călĕtoriule din vale!
Ĕsta-i muntele Furcoiu,
Martor zilelor fatale,
Zile grele de nevoi,
De nevoi ce bântuiră
Țéra nóstră și popor,
Când păgânii se iviră
Ca lăcustele 'n ogor,
Și prin foc și prin crudime
Câmpuri, sate, pustía,
Și prin trista creștinime
Frică, grózá, rĕspândia.
„Intrĕ ramuri resfirate
Sus pe muntele 'nverdit
Petrecea 'n singurătate
Un sihastru 'ncăruntit;
Un schit plin de umilință
Era tainicu-i sălaș;
Pace, rugă și credință
Era scumpii sei căsași.
Acolo sihastru-adese
Priveghia și se ruga,
Eară 'n sĕrbători alese
De minuni se 'nvrednicia;
Căci sub munte, la picióre,
Dincolo de rîuleț,
S'aduna la priveghiare
Un sobor de cântăreți;
S'aduna la miez de nópte

Nicolae Bârseanu, învĕţător, (Braşov) 3 cor. Herbay, căpitan, (Braşov) 3 cor. Total 716 cor. 40 fil. — Sibiiu, în 17 Ianuarie 1904. *Biroul Asociaţiunii.*

*

Virilistii români ai comitatului Sibiiu pe anul 1904 sunt următorii: Esc. Sa metropolitul Ioan Metianu, (dare 4066 cor.) Ioan Popa, advocat (dare 1834·84), Partenie Cosma (1432), Ioan A. de Preda (1110 22), Nicolae Vidrighin, econom (780·78), Dr. Octavian Rusu, advocat (719 20), Ioan Dregan, not. publ. în Sebeşul-săsesc (646·76), Dr. Atanasie Marienescu, jude de tablă în pensiune (640 60), Alexandru Lebu, privatier (570 91), Ioan Răcuciu, econom în Sĕlişte (510·20), Nicolae S. Nadasdi, comerciant (499·47), Dr. Ioan Elekeş, medic cerc. în Sebeşul-săsesc (499 08), Ioan I. Bozdoc, comerciant de lemne în Veştem (454·24), Teodor Popescu, comerciant (431), Petru Comşa, comerciant în Sĕlişte (423·93). *Suplenţi:* Petru Imbĕruş, econom (377·57), Ioan Banciu, comerciant în Sĕlişte (352 09), Irimia Dancăş, comerciant în Rĕşinari (327.94).

*

Dar de Anul-nou. Măiestrii români din Sibiiu cu ateliere proprii, totodată membri ai „Reuniunii sodalilor români“, au făcut presidentului reuniunii, dlui *V. Tordăşianu*, din prilejul anului-nou, un scaun de stejar (numit „Scaun de onóre“), lucrat în mod artistic de măestrul măsar dl *Emil Petruţ.* Două perini de catifea (bordeaux), lucrate de măestrul tapesior, dl *Nicolae Marcu*, monogramul lucrat în fir al dlui Tordăşianu şi cu o dedicaţie sculptată, formézā decoraţiunile scaunului.

*

Morburi chinuitóre sunt podagra şi reuma, dar' — după cum dovedesc declaraţiunile medicale autentice şi nenumĕrate scrisori de mulţămită — alifia Zoltán vindecă chiar şi pe cele mai vechi şi mai înrădăcinate bóle de podagră şi reumă după ungere de câteva-ori. Sticla cu 2 coróne, în apoteca Béla Zoltán, Budapesta.

*

O „avansare“. Cum raportézā ziarele din Budapesta, M. Sa a avansat pe ministrul-president *Tisza* la gradul de căpitan în reservă. Până acum era locotenent în reservă, la honveḑime.

*

Pentru „masa studenţilor“ din Brad. Mulţămită publică. Ca rĕscumpĕrare a gratulaţiunilor de anul nou, dl Romul Coţoiu, comerciant în Baia de Criş a binevoit a trimite pentru „Masa studenţilor“ de la gimnasiul nostru rom. gr. or. din Brad, 10 coróne. Primésca binevoitoriul dăruitoriu căldurósă mulţămită. — Brad, în 5 Ianuarie 1904. *Comisiunea administrativă.*

*

Crucea sau stéua duplă electro-magnetică 86,967 B. R. a lui Müller, care este cunoscută în Ungaria întrégă, are pentru ziua de azi un document pe care îl publicăm aci în intregime: „Stimate dle Müller! Primeşte sincera mea mulţămită; umflătura soţiei mele s'a tras aprópe de tot şi chiar şi durerile de spinare şi de stomach şi sgârciurile la inimă se repetézā tot mai rar. Te rog sĕ-mi mai trimiţi 4 aparate nr. 86,967 R. B. de câte 6 cor., căci ómenii chiar din al treilea sat mĕ rógă sĕ le aduc astfel de aparate. Zajhalma. Cu adâncă stimă: *Stefan Bódi*, magasiner“. De aceea n'ai cuvinte ca sĕ recomanḑi în destul acest aparat tuturor celor-ce sufer de reumatism, astmă, nedurmire, dureri de urechi, nevralgie, bătae de inimă, dureri de cap, de dinţi, impotenţă, mâni şi picióre reci, epilepsie, slăbiciune, ameţélă, tremur, friguri, influenţă, gălbinare, sgârciuri de stomach, lipsă de poftă de mancare, ischias etc., etc. Aparatul costă 3 fl., se află la dl Albert Müller în Budapesta, V. Vadász utcza 42/V.

Când cocoşii ne trezesc
Şi-ale îngerilor şópte
Pe pământ se rĕspândesc.
— „In poiana adumbrită
De moliḑi şi de arini
Vedea masă strălucită
De făclii şi de lumini;
Şi 'mprejur cu veselie
Cel sobor de cântăreţi
Cânta vers de bucurie,
Cânta cântecul măreţ,
Cântecul de înviere
Al lui Christ ce s'a sculat,
Şi-a sdrobit cu-a sa putere
Pórta iadului turbat.
Ear' când razele-auróse
Se ivesc la rĕsărit
Şi-ale nopţii licuróse
Stele-apun, numai de cât
Cântăreţii din privire
Nevĕḑuţi i-se făcea,
Şi-acel cântec de mărire
Mai mult nu 'l mai auḑia.
Acest lucru de mirare,
Ce sihastrul tot vedea
Ca pe-o tainică 'ntêmplare
In piept tainic îl păstra.“

(Va urma).

In interesul adevĕrului.

In nr. 6 de la 4/17 Ianuarie c. „Tribuna“ de la Arad, pe basa unei scrisori, ce afirmativ ar fi primit-o de la dl G. Mohan din Seghedin, scrie „că şi dsa (adecă Mohan) este abandonat, cum a fost regretatul Balteş, de cei cari ar trebui sĕ-i pórte de grijă, în primul loc de dl Silvestru Moldovan“.

Faţă de acéstă notiţă de o rĕutate tendenţiósă, constat, că până ce societatea „Tipografia“ nu s'a declarat în lichidare — dar' nici după aceea — nici unul din cei întemniţaţi n'a fost „abandonat“.

Dl G. Mohan şi-a primit regulat salariul până în Iulie. Ultima-dată i-am espedat o mică restanţă de 40 cor. în 20 Iunie 1903, cum dovedesc cărţile institutului.

Asemenea şi-a primit salariul şi dl Victor Lazar, cât timp a fost în Seghedin, şi regretatul Balteş. Acestui din urmă i-am trimis ca salariu curent 120 cor. în 16 Iulie 1903 şi dlui Lazar 130 cor. în 17 Iulie.

Fiind aprobată de tribunal lichidarea şi lichidatorii, funcţia mea la institut a încetat şi astfel *eu* nu am putut sĕ mai port grija celor întemniţaţi, de cât ca om privat. Lichidatorii însĕ n'au încetat a-i ajutora. Chiar acum de curênd — după cum sunt informat — au dispus trimiterea unei sume dlui G. Mohan. Ear' ómeni generoşi au ajutorat şi pe dl Balteş, după-ce a eşit din închisóre.

Acesta e adevĕrul în chestie. Tot-odată vin a rectifica şi informaţia greşită a unor ziare, între cari e şi „Tribuna“ de la Arad, că Balteş ar fi rĕposat în spital. Adevĕrul e aşa cum s'a scris în „Telegraful Român“, că adecă regretatul Balteş a rĕposat în casele dlui Sandi, unde a fost bine îngrijit până la mórte şi numai după-ce a rĕposat a fost dus, după obiceiu, în casa mortuară a spitalului, de unde i-s'a făcut înmormêntarea.

Sibiiu, 19 Ianuarie 1904.

Silvestru Moldovan.

AMVONUL.

Predică despre cercetarea bisericei şi ţinerea sĕrbătorilor, rostită de preotul **G. Guga**, *în biserica din Deva cu ocasiunea conferenţei preoţeşti a tractului Deva.*

(Fine).

Cred că fie-care va cerca a se scusa. Aceste nu se pot referí la mine, va zice funcţionariul sau boeriul, căci eu nu lucru nici în alte zile. Ei bine! óre nu cumva prin poruncile date ai împedecat pe cineva de la biserică, şi te-ai făcut Faraonul creştinilor, sau nu ai lăsat lucru casnicilor tĕi, ca sĕ nu pótă serba? Dar' auzi ce zice Dzeu în cartea Eşirei cap. 20: „sĕ nu faci întru acea zi nici un lucru, nici tu, nici feciorul tĕu, nici fiica ta, nici boul tĕu, nici asinul tĕu, nici sluga ta, nici slujnica ta, încă nici nemernicul sau veneticul ce se află înlăuntrul curţii tale“.

Alţii vor zice, de silă caută sĕ las biserica şi sĕ alerg sĕ-mi căştig pânea, trebue sĕ alerg sĕ întâlnesc pe cutare sau cutare pe care nu-l pot afla altădată; trebue sĕ termin lucrarea, care nu se mai póte amâna, şi aşa mai departe. Tóte aceste lucruri le cred a fi mai de lipsă de cât a păzí o poruncă dumnezeéscă, pentru a cărei călcare Dumnezeu ameninţă cu pedépsă şi încă cu mórte.

Aşa un mic folos ce-l aduce lucrul şi ostenéla de un cias ori două, în zi de sĕrbătóre, îl preţueşti mai pe sus de cât binele ce-l promite Dumnezeu celor-ce păzesc poruncile lui.

Iubite creştine, sfânta scriptură spune, că Dumnezeu în şése zile ploua mană evreilor în pustie, ear' a şeptea zi nu, ca sĕ nu aibă pretext de a lucra în acea zi; tot asemenea şi acum în şése zile ţine Dumnezeu mâna deschisă, şi ne rĕsplăteşte ostenelele însutit şi înmiit, ear' a şeptea zi, care este Duminecă sau vre-o zi de sĕrbătóre, ţine mâna închisă şi peste ostenelele nóstre nu trimite binecuvêntare, ci blăstĕm, şi atunci ostenelele nóstre de-şi ni-se pare că momentan aduc ceva folos, dar' cu timpul se prefac în fum şi pulbere, şi afacerile nóstre se sfîrşesc cu rĕu, căci: „Tóte către tine aştéptă sĕ le dai lor hrană la bună vreme. Dându-le tu lor vor aduna, deschiḑêndu-ţi tu mâna Ta tóte se vor umplea de bunătate, ear' întorcêndu-ţi tu faţa Ta, tóte se vor sfîrşí şi în ţĕrîna lor se vor întórce (ps. 103 st. 27—30).

De multe-orí Dumnezeu a pedepsit şi pedepseşte pe cei-ce nu ţin sĕrbătorile şi aici pe pământ, aşa mulţi veţi fi vĕḑut sau auḑit câte şi mai câte întêmplări rele, celor ce nu ţin sĕrbătorile, apoi nerodirea ţarinelor, grindină, ploile peste mĕsură, vărsarea apelor, bólele vitelor şi alte multe nenorociri pe cari Dzeu, pentru necinstirea zilelor lui, le trimite peste noi.

Iată aici, iubiţilor, ceea-ce am amintit la început, cum judecă lumea, cum preţueşte lumea cele de rênd şi trecĕtóre mai pe sus de cât cele vecinice şi netrecĕtóre, cele pentru hrana şi împodobirea sufletelor mai pe jos de cât cele pentru hrana vieţii acesteia corporale lumeşti şi trecĕtóre.

Dar', iubiţilor, altă pedépsă ameninţă Dzeu celor ce nu păzesc şi nu cinstesc sĕrbătorile lui: „Cel ce va face în aceea zi vre-un lucru perde-se-va sufletul aceluia din poporul meu“.

Sufletul şi trupul, sau sufletul şi lumea! Cum le preţueşte omul pe aceste? fórte invers! omul şi respective lumea ca şi când ar avé mintea în ochi, vede lumea şi cele deşarte ale lumii şi le preţueşte mai mult de cât se cade, nu vede sufletul şi nu 'l ştie preţuí, căci de l'ar şti preţuí nu numai ar odihní, nu numai ar serba, ca sĕ nu îl pérdă, ci ar şi trudí, ar ostení pentru căştigarea lui.

Mântuitoriul Christos a zis la Ev. Marcu c. 8. „Ce folos este omului de a dobândí tótă lumea şi 'şi va perde sufletul, sau ce schimb va da omul pentru sufletul seu!“

Cu câtă bunătate a dăruit Dumnezeu pe om când l'a înzestrat cu un tesaur ca acesta, pe care nici creatoriul lui nu l'a putut preţuí „ce schimb va da omul pentru sufletul seu?!“

Nici o faptură din cele materiale, nici sórele nici luna, şi stelele, dar' nici cheruvimii şi serafimii, nici cetele îngerilor nu se zice că s'au făcut după chipul şi asĕmănarea lui Dzeu; onórea acésta numai omului i-s'a dat, dar' nu după trup, căci Dumnezeu nu este materie, ci după suflet, căci şi sufletele sunt duhuri şi duh este Dzeu.

Aşa ce schimb va da omul pentru un aşa suflet, pentru care tóte s'au făcut, şi ceriul şi pământul, pentru care s'a făcut raiul, şi s'a gătit împĕrăţia ceriuriler, şi pe care de 'l vom perde am perdut tot, şi ceriul şi pământul, şi raiul şi împĕrăţia ceriurilor.

O suflete, cât eşti de scump! şi cât te nesocoteşte mintea şi înţelepciunea omenéscă?! numai o zi în séptĕmână a reservat'o creatoriul pentru hrana ta, pentru împodobirea ta, pentru căştigul tĕu, şi omul cu mintea şi înţelepciunea sa şi acésta voieşte sĕ o detragă pentru căştigarea celor peritóre şi pentru perderea ta.

Şése zile ni-a dăruit Dumnezeu pentru căştigarea celor de lipsă pentru lume, pentru acéstă viéţă deşartă şi trecĕtóre, şi numai o zi şi-a reservat'o sie-şi, dar' şi acésta nu pentru sine, ci pentru sufletele nóstre, pentru înălţarea acestora către ziditoriul lor, şi noi şi acésta zi nu o folosim pentru cinstea şi onórea lui Dumnezeu, pentru nobilitarea şi căştigarea sufletelor nóstre, ci mai mult pentru necinstirea de Dumnezeu şi pentru perderea sufletelor nóstre. O lume întórsă! pentru tine a lăsat Dumnezeu şése zile de lucru şi ostenélă şi pentru suflet numai o zi odihnă, şi tu şi pe acésta voeşti sĕ ţi-o aserveşti numai ţie?

Am vorbit până acum despre cei ce nu cercetézā biserica şi nu ţin sĕrbătorile; voiu sĕ stau puţin de vorbă cu cei ce se ţin că sunt creştini şi se cred că ţin sĕrbătorile, şi apoi voiu termina predica. Lumea de azi se numeşte creştină, şi sĕrbătoreşte multe zile într'un an, cari numai sĕrbători ale lui Dzeu nu se pot numí.

Sĕrbătóre, adecă zi sfântă lui Dzeu. Dar' nu numai aceea este voia lui Dzeu sĕ încetăm de la lucru şi sĕ ne aducem aminte de Dînsul: „Incetaţi de la lucru şi cunóşteţi că eu sunt Dzeu“. Nu numai aceea cere Dzeu de la noi, sĕ încetăm de la lucru şi sĕ ne aducem aminte de El, ci sĕ-i sfinţim ziua Lui şi sĕ-i facem voia Lui prin cercetarea bisericii, prin ascultarea dumnezeeştilor slujbe şi liturgii prin cari sufletele nóstre se înalţă către Creatoriul lor şi se bucură de vederea feţei Lui.

Óre aşa se pórtă creştinii nostri în timpul de acum al civilisaţiunei moderne? O! 'mi-e ruşine sĕ spun, şi mĕ întristez cum se serbézā zilele Domnului acum; încétă de la lucru sau ca sĕ lenevéscă sau ca sĕ facă mai multe pĕcate.

Şése zile stă funcţionariul la masă şi osteneşte, căştigă, şi ce creḑi, din căştigul acela face parte şi pentru sufletul seu barem de un filer? nu! In a şeptea zi sau se leneveşte sau se îmbuibă în mâncări şi beuturi, sau în loc sĕ mérgă la biserică se duce la teatre, la jocuri şi la alte petreceri lumeşti, sau chiar la jocul cărţilor, în care îşi risipeşte căştigul seu; şése zile stă meseriaşul la lucrătórea sa, cu mintea întrégă, cu cumpĕt, şi Dumineca sau în zi de sĕrbătóre în crişmă îşi iese din minte, şi în loc sĕ sfinţéscă, profanézā tot; şése zile stă comerciantul lângă negoţul seu, şi încă şi în a şeptea zi, până e slujbă la biserică el târgueşte şi vinde, ear' după aceea pe la birtari, în jocul cărţilor îşi risipeşte toţi creţăruşii adunaţi şi apoi acestora urmézā bancruta. — Şése zile stă tineretul, care la lucrul seu, ear' a şeptea zi se dau jocurilor şi desmerdărilor trupeşti, în cât despre acestia se póte zice cu Ioan gură de aur: „că sunt ocara némului omenesc“.

Apoi câte fapte rele, câte beţii, necurăţii, bătăi, ucideri şi alte rele nu se întêmplă tot Dumineca şi în zile de sĕrbătóre? cari lucruri nu ar fi dacă mintea şi înţelepciunea acestei lumi deşerte ar ştí preţuí sufletul şi lumea după meritul lor, şi dacă numai o zi în sĕptĕmână ar jertfí o Domnului ear' nu mamonului, care acum întru adevĕr se póte mândrí, că cu meşteşugirile sale cele viclene nu numai a isbutit a nimicí sĕrbătorile lui Dzeu pe pământ, dar' a făcut, ca aceste sĕ i-se serbeze lui mai mult de cât lui Dzeu, aşa că mai mult acum, Dzeu, ne póte zice cu prorocul Amos c. 5 v. 21: „Urît-am, lăpĕdat-am sĕrbătorile vóstre şi nu voiu mirosí în adunările vóstre“.

In fine spunêndu-vĕ acestea, iubiţilor, încă odată vĕ aduc aminte de porunca ceai mare a lui Dzeu, că adecă sĕ-i ţineţi ziua a şeptea care este ziua cea sfântă a Lui, care în legea nouă este Dumineca, cum şi sfintele sĕrbători ale Domnului Christos, ale maicei sale şi ale tuturor sfinţilor lui, şi cu acestea finindu-mi predica de azi, sfat părintesc vĕ dau vouĕ astăzi, ca sĕ vĕ păziţi de vătĕmarea acestei porunci, şi a tuturor poruncilor lui, şi sĕ păziţi tóte câte am spus vouĕ astăzi aici, ca sĕ trăiţi mult şi în tótă viéţa, dar' mai ales Dumineca şi sĕrbătórea sĕ le petreceţi cu cumpĕt şi cu frica lui Dzeu, iubind pe Dzeu şi păzind poruncile lui, ear' dacă veţi întâlní pe unul pe care faraonul cel nevĕḑut al sufletelor nóstre l'au reţinut de la auḑirea acestei predici, sĕ-i spuneţi că este poruncă dumnezeéscă a ţiné Duminecile şi sfintele sĕrbători, cu fapte bune, cu evlavie, cu petrecere în sfinţenie şi cu cumpĕtare.

Ascultă, iubite creştine, ascultă sfatul părintelui celui sufletesc al tĕu, şi ţine-l pe acela în sufletul tĕu şi în inima ta şi spune-l fiilor tĕi şi le grăieşte lor despre acela, când şeḑi în casă, când te culci şi când te scoli, şi când mergi pe cale, ca sĕ duci o viéţă liniştită şi norocósă pe pământ, şi sĕ moşteneşti împĕrăţia lui Dzeu în vecii vecilor, Amin.

Şoimuş în 17/30 Novembre, 1903.

Teatrul orăşenesc.

Sâmbătă (23 Ianuarie): „*Das Glück*“, basm cu cântări într'un act, de Dr. Teodor Kirchner. (Musica de Rudolf Freiherr v. Procházka). Noutate.

Direcţiunea teatrului din loc îşi dă tótă silinţa, ca sĕ satisfacă tot mai mult aşteptărilor publicului.

Sĕptĕmâna trecută ni-s'a dat ocasiune sĕ admirăm prestaţiunile tragedianei Elly Staerk, ear' de două zile încóce cercetătorii teatrului se delectézā ascultând vocea fermecătóre a cântăreţei de operă din Viena Olga von Türk-Rohn. Mercuri séra a debutat în frumósa operetă „Fledermaus“, ear' Joi séra în „Giroflè-Girofla“. A fost în ambele piese mult aplaudată. Ceilalţi actori şi în special dra Seidner şi dnii Redl şi Günther-Pistol încă au jucat fórte bine.

Nr. 901. [304] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia **Budila**, tractul Treiscaune, pe basa resoluţiunei Ven. Consistoriu arhidiecesan din 2 Dec. 1903, nr. 12583 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele parohiale fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi înainta suplicele instruite conform legilor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék, şi a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Breţcu (Bereczk), 16 Decembre 1903.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

---

[10] 2—3

Publicare de licitaţiune.

In comuna **Topârcea** se va da în intreprindere **zidirea caselor comunale** şi a **edificiilor laterale** prin licitaţiune minuendă împreunată şi cu oferte închise, la 20 Februarie 1904 la 10 ore a. m. în cancelaria comunală.

Preţul de strigare 17550 coróne. Cauţiune 10%. Comuna dă pétra, ţigla şi cără mida, a căror preţ este a se subtrage din preţul de zidire.

Planurile, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se pot vedé în cancelaria comunală, până la ziua licitării.

Topârcea, în Ianuarie 1904.

Primăria comunală.

---

[303] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **paroh** la parohia de cl. I. **Guşteriţa**, protopresbit. gr. or. Sibiiu, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post pe lângă cuartir în natură sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

Reflectanţii la acest post vor avé sĕ şi subşternă suplicele de concurs instruate în sensul normelor din vigóre la oficiul protopresbiteral în terminul deschis.

Se cere de la candidaţi sĕ se presenteze în persónă în vre o Duminecă ori sĕrbătóre înainte de ziua alegerii în comună spre a-şi dovedí în biserică desteritatea în cântări şi tipic şi a cuvênta poporului după textul evangeliei zilei.

Guşteriţa, din şedinţa comitetului parohial ţinută la 21 Decembre 1903.

Ilie Perea
presidentul com. par.

Ioan Bânda
notar.

Nr. 1175.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului în conţelegere cu comitetul parohial.

Sibiiu, 22 Decembre, 1903.

I. Papiu
protopresbiter.

Dr. Petru Şpan:

Idei pregătitóre în pedagogie	Cor. 3·—
Treptele formale ale învĕţămêntului (Ediţia a doua) .	„ 1·60
Povesti pentru anul prim şcolar (lecţiuni după treptele formale)	„ 1·—
Dr. Daniil P. Barcianu. Viéţa şi activitatea lui	„ —·50

Se pot procura de la

Librăria archidiecesană.

Gratis! Franco!

La cerere se trimite

Catalogul cărţilor

aflătóre la

Librăria archidiecesană
Sibiiu (Nagyszeben)

Liturgia

Stulni Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci, de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziarul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sântei scripturi, de *Dr. Petru Barbu*	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—

plus 20 fil. porto postal.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul **50 fileri,** plus porto 5 fileri.

Librăria archidiecesană.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil**

Fabrica de motóre

din **Dresda**, societate pe acţii
(înainte Hille) **Filială şi atelier:**

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.
— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin** şi **locomobilele de Dresda, şi instalaţiile pentru estragerea gasului la motóre,** recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrşite şi mai durabil construite.

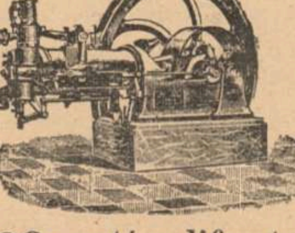

Manuare simplă! 64 distincţii!

Esplotarea cea mai eftină! 8 medalii de stat!

8000 motóre liferate, spre deplină mulţămire!

Pentru **mânarea morilor**, la **sdrobitul bóbelor**, pentru **magazine de nutreţ, economíi de lapte, tăiat lemne, pumpe de apă, îmblătit** şi pentru ori-ce **lucrări economice** şi **industriale** — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele de Dresda au fost distinse la tóte concurenţele şi esposiţiile cu premiile prime. [13] 3—10

Condiţii de plată favorabile!!

Cele mai estinse garanţii!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Croitoria militară şi civilă

[3] 8 **Petraşcu & Părău**

strada poplăcii nr. 21 Sibiiu strada poplăcii nr. 21.

Se efectuesc după comandă tot feliul de haine militare şi civile, cum şi reverendi.

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

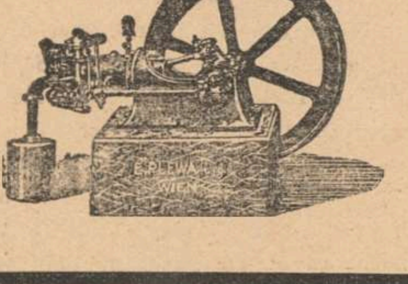

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi-körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidi din provincie se acceptéză. [9] 6—20

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se folosésca numai numitul prav!

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din ţéră şi esoperéză **împrumuturi pe pămênturi şi edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, şi anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcţionari de stat, comitat şi oraş, cum şi la oficeri, credit simplu şi fără giranţi. [1] 6

La dorinţă servim cu informaţiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Op premiat de Academia Română.

Seminţe din Agrul lui Christos.

Cuvêntări bisericesci

de

Zacharia Boiu,
asesor consistorial, protopresbiter etc.

Cu binecuvêntare archierésca.

Tom. I.: **cuvêntări la tóte Duminecile de preste an.**
„ II.: „ „ „ **prasnicele şi sĕrbătorile, precum şi la casuale bisericesci.**
„ III.: **cuvêntări la îmmormêntări parastase etc.,**
Preţul fiecărui tom 3 coróne şi porto postal.

Se află de vêndare la

Tipografia şi librăria Archidiecesană
Sibiiu

Tot aici se află **„Cuvêntări funebrale şi memoriale“**, 1889, de acelaşi autor, cu *preţul redus de la 3 coróne la 2 coróne.*

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 4 Sibiiu, Marţi 13/26 Ianuarie 1904 Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strĕinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei er 30 fil. rĕndul cu litere garmond

Spre deslegare.

Sibiiu, 25 Ianuarie n.

De un an de zile parlamentul nostru nu a mai putut lucra.

O mână de ómeni gălăgioşi sub diferite pretexte cu actualul regulament intern al casei au ştiut ţiné în loc parlamentul.

Un joc frivol acesta, de care se genéză elementele mai sănĕtóse din viéţa publică a Ungariei.

Cine a urmărit cu atenţiune cursul lucrurilor în parlamentul nostru, acela póte scóte multe învĕţături.

Corónă, guverne, imensa majoritate pe care se baséză guvernul, tóte aceste puteri la olaltă nu au fost în stare sĕ restitue ordinea în viéţa parlamentară.

Un proverb frances zice, că apetitul vine mâncând.

Nicăiri, ca la noi acuma, nu s'a adeverit acest proverb.

Purcedênd de la un contingent mai mare de recruţi, pe care l'a credut de necesar în interesul asigurării posiţiei de mare putere a monarchiei nóstre, şi de care şi-a legat capul guvernul de atunci al domnului Széll, apetitul a mers tot crescĕnd.

După o obstrucţie de 9 luni guvernul Khuen Hédervåry se mulţămeşte cu contingentul vechiu obicinuit, şi Coróna cedéză.

In mĕsura însĕ în care cedéză Coróna, cresc pretensiunile aşa numite naţionale ale obstrucţionistilor.

Acum nu se mai márginesc pretensiunile numai la un contingent anumit de recruţi, ci se revendică postulate naţionale: embleme naţionale şi limba de comandă magiară, limbă de instrucţiune magiară în institutele militare din patrie.

Partidul liberal esmite o specială comisiune, care sĕ stipuleze postulatele naţionale de cari sĕ se lege guvernul.

După multe încordări Coróna cedéză şi se dau asemenea concesiuni Magiarilor, cum nu s'au dat de la dualism încóce.

Chiar şi ziarele cele mai radicale sunt încântate de concesiunile câştigate.

Mai mult, însuşi partidul aşa numit independist în frunte cu Francisc Kossuth este încântat de concesiunile făcute.

Incântat de marinimositatea Corónei partidul lui Kossuth sistéză obstrucţia.

Se credea deci că guvernului Tisza întrĕ asemenea condiţiuni 'i va succede sĕ aducă din nou ordine în desbaterile parlamentului.

Credinţa acésta a fost deşértă.

Dacă cu arma obstrucţiunii s'au putut stórce asemenea concesiuni, şi la fie-care pretensiune s'a rĕspuns cu concesiuni, atunci ar fi tactică greşită a da din mână arma acésta.

Lângă o mână de ómeni gălăgioşi mai vine acum partidul poporal, partidul catolicilor şi cere acum respectarea limbei magiare la instrucţie, la comandă şi în corespondenţă.

Nu se mai dă acum nici acel contingent de armată, care s'a dat de la era dualismului încóci.

Ministrul de rĕsboiu a fost silit sĕ rechieme sub arme pe reservistii concediaţi spre a-şi vedé de cele ale economiei şi de ale familiei.

40000 de bărbaţi sunt luaţi din sinul familiei şi ţinuţi sub arme, findcă pentru anul trecut 1903 contingentul de recruţi nu s'a votat încă din partea parlamentului.

Intrégă industria şi comerciul stagnéză din causa obstrucţiunii din parlament.

In anul trecut nu s'au incassat dările, statul acopere trebuinţele din economiile anilor trecuţi.

Ómenii, sĕrmanii economi nebuniţi de unii şi de alţii nu au solvit dările în anul trecut, nu solvesc în rate nici acum.

Când va înceta obstrucţiunea şi vor întra din nou relaţiuni normale, atunci vor fi siliţi sĕ plătéscă tótă darea deodată, vor fi esecuaţi fără milă, li-se vor vinde vitele, tot ce au în casă, şi vor ajunge la sapă de lemn.

In situaţiunea de azi resonul de conservare reclamă imperios, sĕ se iee alte mĕsuri pentru încetarea stărilor abnormale actuale.

Se crede, că guvernul va lua în cele din urmă mĕsuri mai efective spre a pune odată capĕt situaţiunii încurcate de azi.

Ziarele din capitală pun în prospect pentru zilele proxime mĕsurile acestea ale guvernului.

Se va bucura mai ales sĕrmanul popor dacă în cele din urmă se vor restitui stările normale în statul nostru.

Represalii contra obstrucţiei.

Desbaterile din dieta ungară au întrat de nou în fasa scandalelor: gălăgie, sofistărie pe tema interpretării regulamentului de casă, apostrofări pătimaşe la adresa presidentului pentru pretinsă parţialitate, nesupunere la admoniţiunile şi îndrumările la ordine, represalii contra recitenţilor, apoi şedinţe secrete cerute de obstrucţionisti, etc. Ca ilustrare a modului cum decurg „desbaterile“ serveşte de ajuns casul următoriu: Deputatul Lengyel Zoltán, pentru repeţită nesupunere faţă cu admoniţiunile presidentului a fost citat Joi la comisiunea de imunitate (dar' nu s'a presentat), ear' Vineri majoritatea dietei a primit propunerea comisiunii, ca lui Lengyel sĕ i-se esprime reprobă protocolară şi prin placate afişate la primăriile comunelor din cercul seu electoral sĕ se aducă la cunoştinţa alegĕtorilor osânda deputatului lor.

Faţă cu acésta sĕlbătăcire a situaţiei ministrul-president *Tisza* s'a esprimat, că mult două trei zile mai aştéptă în resistenţă pasivă, că dór' îşi vor trage de sémă obstrucţionistii şi vor lăsa sĕ fie votat projectul de recrutare şi sĕ reîntre desbaterile în curs normal. La cas contrar va aplica cele mai drastice mijlóce pentru frângerea obstrucţiei. Ear' că aceste mijlóce de ce natură vor fi, deocamdată nu se ştie. Se spune însĕ, că în cerc intim dl Tisza s'ar fi esprimat că are de la Corónă mână liberă în privinţa acésta.

Femeia la sate.

„*Voinţa Noţională*“ (nr. 5620/1903) din Bucureşti scrie:

„Zorul cu care s'a desvoltat statul nostru face sĕ iasă azi la lumină multe îndrumări greşite ce am avut, dar' mai presus de tóte educaţia rea ce s'a dat generaţiilor actuale. In primul rĕnd, cele ce au sĕ sufere de acéstă direcţiune sunt femeile, a căror viéţă pare că a fost îndreptată tocmai în sensul contrar trebuinţelor nóstre.

Nu numai instrucţia bărbaţilor era menită, până acum câţiva ani, sĕ producă funcţionari ai statului, de la fiul bogatului până la copilul ţĕranului, dar' şi a fetelor, printr'o concepţie inexplicabilă, a căpătat şi ea aceeaşi direcţie. Bacalaureatul era ţinta tuturor viitórelor mume, — azi licenţa sau doctoratul.

Legată strîns cu acéstă instrucţie era şi educaţia, care nu se preocupă de loc de scopul cel mare ce trebue sĕ 'l aibă femeia ca soţie şi mamă în casa ei.

Acest rol era considerat ca accesoriu şi face, ca familiile de azi sĕ nu aibă temeinicia pe care o dă femeia gospodină casei sale.

Şi în acéstă privinţă, prin lipsa de o direcţie sănĕtósă, pare-că am fi istovit într'o muncă inutilă energia de care dispuneam.

Lăsăm pentru un moment la o parte viéţa faptice la care fetele de la oraşe sunt deprinse, cu programele actuale în cari preocuparea cea mai mare nu este gospodăria viitórei soţii, ci plăcerile de societate. Sĕ vorbim numai de pregătirea pe care şcóla nóstră rurală o face copilelor de la sate.

Cu câţiva ani înainte, când şcóla nici contactul cu oraşul nu exista, şi munca în timpul verei nu era aşa de activă, fetele învĕţau *în casa mamei lor sĕ tórcă şi sĕ ţese;* şi *ţĕranul nu cheltuia mai nimic la oraş pentru îmbrăcămintea lui.*

Timpurile s'au schimbat, stambele eftine au năpădit satele şi *astăzi ţĕranca aprópe nu ţese şi adese-ori îşi cumpĕră rochia gata.*

Sĕ fim într'o ţéră cu o climă care sĕ permită munca afară în tot timpul anului, sau cu o industrie care sĕ ocupe în lungile luni de iarnă braţele disponibile, n'ar fi de cât o schimbare a activităţii nóstre. Din nenorocire nu este astfel şi peste tot *unde ţĕranca nu mai ţese,* ea nu munceşte altceva, şi *lenevia*

FOIŞÓRĂ

Colinde poporale din Ardeal.

Sub d'umbrele merilor.

Sub d'umbrele merilor
Şede Maica Domnului
C'un fiuţ micuţ în braţe.
Fiul plânge şi nu 'ncétă
Maica 'n pólă l'a luat
Şi pe plaiu că ş-o plecat.
Când pe plaiu că se prindea
Maica plop verde-şi vedea
Şi la plop că s'abătea.
Plop verde umbra nu-şi vede,
Maica greu l'a blăstĕmat:
Sĕ fi plope-o părăsit
De min' şi de Fiul sfânt
Păn'-oiu fi pe-acest pămênt,
Bată vêntu ori nu bată
Frunza ta sĕ se tot bată!...

*

Fiul plânge şi nu 'ncétă
Maica 'n pólă l'a luat
Şi pe plaiu că ş-o plecat
Când pe plaiu că se prindea
Maica pĕr verde 'şi vedea
Şi la pĕr că s'abătea,
Puse jos şi odihnea...
Pĕr verde umbra nu-şi vede
Maica greu l'a blăstĕmat:
Sĕ fi pere-o părăsit
De min' şi de Fiul sfânt
Păn'-oiu fi pe-acest pămênt,
Bată vêntu ori nu bată
Frunza ta sĕ se tot bată!...

*

Fiul plânge şi nu 'ncétă
Maica 'n pólă l'a luat
Şi pe plaiu că şi-o plecat,
Când pe plaiu că se prindea
Viţă verde îşi vedea
Şi la viţă s'abătea,
Puse jos şi odihnea.
Viţă verde umbră-şi vede
Maica bine-a d'alduit:
Sĕ fi viţă d'alduită
De min' şi de Fiul sfânt
Păn'-oiu fi pe-acest pămênt
Sĕ dai viţă feria
Şi strugurele felea!...

*

Ş'o 'nchinăm cu sănĕtate
Pe la gazde, pe la tóte.

(Şpring, cott. Alba-infer.)

Mănăstirea Suceviţa.

(Urmare).

II.

Intr'o zi pe culmea 'naltă
Sta sihastrul cuvios
Cu privirea îndreptată
Cătră Rădăuţi în jos:
Iacă, mări că zăreşte
Neşte cete de plăiaşi
Sub un steag ce fâlfăeşte
In braţul unui arcaş.
Fruntea lor, ce 'naintéză,
Al Moldovei domnitoriu
Eremie-o comandéză
Pe-un şoim aprig, pufnitoriu;
Domnu-şi trage de la ţéră
Oştile cătr'acest loc
Dup'o lovitur'amară,
Ce-o perdù cu Turcii 'n foc.
După dînsu'n numĕr mare
Pâlcuri de panţiri păşesc
Cu săgeţi fulgerătóre,
Ce prin aer sbârnăesc.
Mai colo sosesc muntenii
Cu baltagele pe braţ,
Mărginaşii şi câmpenii
Cu puşti lucide 'narmaţi.
Şi pe-a Suceviţei vale
Pâlcurile tăbărĕsc,
Tindu-şi corturile sale
Şi se pun şi poposĕsc.
Peşterile 'n depărtare
Dau rĕspuns la glasul lor,
Dau rĕspuns de 'mbărbătare
Asupra păgânilor:
Eremie vitejeşte
Printrĕ-ai sei luptaci umblând
Spre rĕsboiu i 'nsufleţeşte
Cu puternicu-i cuvênt,
Pe duşmani ca sĕ-i gonéscă
Şi sĕ-şi apere de hoţi
Moştenirea strămoşéscă
Pentru fii şi strănepoţi.
Intr'aceste se cobóră
Cel sihastru de pe dél,
Cinci panţiri îl încunjóră
Jos pe-al Suceviţei mal;
Şi cu ei sihastrul pasă
Cere 'ntrare la stăpân,
Eremie 'n cort îl lasă
Şi 'l întrébă blând şi lin:
— „Ce pofteşti, bĕtrâne tată,
Ce cuvinte ai de spus?
Póte-o ştire ne-aşteptată
Despre Turci tu mi-ai adus?
Sau póte-o nenorocire
Ai venit ca sĕ-mi vesteşti,

de iarnă atrage şi pe cea de vară şi viţiurile cari vin cu dînsa.

In şcólele rurale se *învaţă lucrul manual în clasele de fete*, dar' ací n'am întrat încă în spiritul practic care insuflă azi clasele de băieţi: învĕţătórea arată, dacă nu cusături pe gherghef, cel mult altiţe. Este negreşit bine, ca aceste desenuri, cari arată gustul artistic al ţĕranului nostru, sĕ fie păstrate, dar' nu este logic, ca femeia înainte de *a ştí sĕ brodeze, sĕ ştie sĕ-şi facă pânza pe care va ţese şi sĕ pregătéscă în timpul iernii rufăria pentru anul întreg?*

Tot astfel ne plângem mult de *hrana ţĕranului.* Ea nu provine atât din lipsa de produse necesare pentru a se alimenta mai bine, ci mai cu *sémă din neştiinţa de a utilisa legumele, untura şi chiar carnea, pe cari le are câte odată la disposiţie.* In sensul adevĕrat al cuvêntului, bucătărie nu există în *alimentaţia ţĕranului;* focul nu-i serveşte de cât pentru a ferbe mămăliga şi fasolea.

Incurajăm cultura cartofilor la sate, dar' nu arătăm cum sĕ fie întrebuinţat altfel de cât copt în spuză. Stomacul ostenit refusă într'un timp mai îndelungat un aliment de acest soiu. Şi tot astfel pentru tóte celelalte legume, ţĕranul neştiind sĕ facă cu ele supă caldă.

In acest sens trebue negreşit îndrumată educaţia casnică.

Şcóla rurală de fete nu póte avé şi ea un rol mai efectiv în direcţia acésta? *Credem că da, căci soţia singură va puté îmbunătăţí hrana ţĕranului nostru.* Nu cartea învĕţată pe din afară póte fi utilă, *ci cartea legată de tótă viéţa pe care o va trăí în urmă acel ce o învaţă.*

Instrucţia femeii sĕ fie prin urmare şi ea legată de rolul principal pe care sĕ-l jóce *ca soţie şi ca mamă.*

Cele zise de „V. N.“ se potrivesc ca ou cu ou şi cu privire la referinţele nóstre, resp. la *sătênul* nostru. Şi ne surprinde, că la noi se desconsideră *rolul femeii* atât de hotărîtor în acéstă măréţă operă de cultură şi civilisaţie a poporului nostru. Ne surprinde că la noi, nu numai că nu se cresc în mod sistematic *învĕţătóre* pentru scopul atins, dar' şi cele puţine pregătite şi cualificate pe cale privată, conform legii, nu află aplicare pe la şcólele nóstre de fetiţe de la sate. In cât multe din ele rĕmân fără post.

Sĕ nu mai analisăm amĕnuntele acestui fenomen dăunos, căci — póte — n'ar trebuí sĕ ne mărginim şi sĕ ne justificăm numai cu nepriceperea poporului de la sate. Una însĕ constatăm, că oricât ne-am opintí, învĕţătorilor nostri, fie şi cei mai cualificaţi, nu le este dat sĕ pótă satisface *şi trebuinţelor simţite în acéstă direcţiune* în sinul poporului român. Pentru acestea e chiămată *femeia ca învĕţătóre!..*

Pe când indigităm acestea pentru buna orientare a celor chiemaţi din organisaţia şcólelor nóstre, esprimăm totodată dorinţa: ca sĕ învĕţăm din cele bune şi practice de la alţii.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Cojocna* (tractul Cluj) de la: Ión Fekete Radu al lui Vasilie, 4 coróne; Vasilie Bozan şi Gervasia Pogăcean, câte 3 coróne; Alexandru Pogăcean Ar., înv. Ambrosiu Albu, Vasilie Lăpĕduş, Varvara Fekete Radu, Teodor Babă, Mihail Haneş, câte 2 coróne; George Coloşi, Ariton Pogăcean, Ión Ciplea Ión, Ión Mocan I. Petru, Vasilie Suciu al Florii, Anişca Stan Ión, Ariton Checicheş, Alexandra Checicheş lui Ariton, Toma Fekete, Ión Stan Pantelimon ,Ión Rotund, Vasilică Ciplea, câte 1 corónă; patruzeci credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă; patruzeci şi cincí credincioşi cu contribuiri în bucate (grâu şi cucuruz) vêndut cu 18 coróne 16 fileri. — De tot *62 coróne 24 fileri.*

II. Pe lista parochiei *Tisa* (tractul Ilia) de la: cassa bisericei 20 coróne; Iosif Furduiu, Iosif Vlad, George Hăţegan, înv. George Furduiu, câte 2 coróne; înv. Ión Petruţoniu, Ión Şoica, Alexandru Orşea, Iosif Orşea, Petru Blidariu, Lazar Vorţan, George Hăţegan l. George, preotésa Marta Olariu, Elena Petruţoniu, Nicolae Furduiu al popii, Ión Măriş l. Alexa, Dumitru Furduiu, Ión Furduiu l. Irimie, câte 1 corónă; patruzeci şi patru credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă. — De tot *55 coróne 70 fileri.*

III. Parochul *Grigore Sima* al lui Ioan din Cărpiniş (tractul Abrud), pe lângă ofertul contat în lista preoţimei tractuale, promite a solví $1/_2$ preţul unei icóne împĕrăteşti de la catapitésma catedralei. Numele Sfinţiei Sale şi al altor binevoitori contribuitori cu sume mai insemnate, va fi înscris pe dosul icónei, spre vecinică pomenire.

IV. Pe lista parochiei *Buceş-Vulcan* cu filia Buceş-Sat (tractul Zarand), de la: Ión Rus, Candin Miha, Nicolae Marcu, Todor Cristiu, Dumitru Stefan, Amalia Rus, Nicolae Marcu, Marc Şandru şi Marc Nicolae, câte 1 corónă. — De tot *9 coróne.*

V. Pe lista parochiai *Dej* (tractul Dej), de la: institutul de credit şi economíi „Someşana“ 200 coróne; Augustin Pintea, comptabil, 5 coróne; Grigorie Şandru, comptabil 4 coróne; Ión Raţ, Ión Bota senior, Simion Pintea, Ión Bota junior, câte 2 coróne; Ión Pintea 1 corónă; şi Dumitru Roman 20 fileri. — De tot *218 coróne 20 fileri.*

VI. Pe lista parochiei *Ludoşul-mare* (tractul Mercurea) de la: Ión Cosma, notariu, Ión Domnariu, comerciant, câte 5 coróne; Moise Fulea, comerciant, vĕduva Maria Tănase, Ión Tănase, Ilie Tanase, Dumitru Muntean, comerciant, vĕduva Elisaveta Micu, Romul Luca, Moise Pop, Ión Radu, Ión Micu, câte 1 corónă; câţiva credincioşi cu contribuiri sub 1 corónă în total 17 coróne 22 fileri. — Total *37 coróne 22 fileri.*

VII. Pe lista parochiei *Bucium Poeni* (tractul Abrud) de la: Simion Lupu 20 cor.; George Lupu 15 coróne; Nicolae Crîznic 11 coróne (un galbin vechiu austriac, vîndut cu 11 coróne); Todor Ţandrău, Lazar Ceteraş, Ión Jurca, Nicolae Lupu, câte 10 coróne; Alexandru Bogdan, Stefan Trita, câte 5 cor.; Alexandru Jurca, Laura Ţandrău, Dumitru Trifa al Barnii, câte 4 coróne; George Caina, Alexandru Crîsnic, George Bembea, câte 2 coróne; Nicolae Trifa Ciucuta, 1 corónă 10 fileri; Csányi János, Alexandru Ceteraş, Stefan Ceteraş, Moise Colda al Pónchii, Nicolae Ianc l. Simion, George Praţa, Ión Ianc Mĕruţ, Dumitru Cosma al Niónii, Ión Ţipţer al Mariei, Ión Crîsnic l. George, Ión Trifa Ciuca, Nicolae Ianc l. Antonie, Nicolae Rancea, Simion Ianc l. Nicolae, Dumitru Cosma l. Dumitru, Maria Trifa l. Todor, Alexandru Costinaş l. Mirgiş, Irimie Coreiu, Alexandru Ţipţer al Murgului, Dumitru Cosma al Niónii, Simion Costinaş l. Georgiţa şi Simion Trifa al Barnii, câte 1 corónă; câţiva credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă, la olaltă 12 coróne 9 fileri. — De tot *150 coróne.*

VIII. Pe lista parochiei *Ghijasa-inferióră* (tractul Agnita) de la: parochul Nicolae Pandrea (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 5 coróne; Dumitru Lomotă 4 coróne; Ana Suma 2 coróne; Ión Pandrea, Moise Lomotă, Tóder Neagu, Ión Boariu, Nicolae Stojiţa, Ión Iacob Stefan, Teodor Novac, Ión Maniţiu senior, Varvara Novac, Ana Nistor, Paraschiva Sava, Nicolae Vlad, Ión Benchea, Teodor Tat, Ión Berghină, Ión Bastea, câte 1 cor. 14 fileri; mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă. Total *77 coróne 12 fileri.*

IX. Pe lista parochiei *Cacova* (tractul Selişte): din cassa bisericei 20 coróne; de la comuna politică 20 coróne; Ión Dobrotă, comisariu în pens., 20 coróne; Nicolae Tămaş, notariu, 10 coróne; Daniil Balteş 10 coróne; Dumitru Stroia 2 coróne; Toma Lebu, Daniil Preda, Stanciu Stroia, Alexandru Cazan, Toma Nicóră, Ión Duşe, Ión Dobrotă, Oprea Jugărean, Daniil Hanzu, Savu Banciu junior, Ióneş Stroia, Lazar Florea, Ión Grua, Ión Popa, Opriş Parota, Ión Stoia Hănzeu, Ión Lupaş, Alexandru Migea, Coman Popa, câte 1 corónă; din contribuirile sub 1 corónă şi din disc 2 cor. 28 fileri. De tot *103 coróne 28 fileri.*

X. Pe lista parochiei *Aţel* (tractul Mediaş) de la: parochul Teodor Roman (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 5 coróne; înv. Zaharie Harhoiu 12 coróne; înv. pens. George Roman 2 coróne; Nicolae Florea 1 corónă; din cassa bisericei 2 coróne. De tot *22 coróne.*

XI. Pe lista parochiei *Săcădate* (tractul Avrig): institutul de credit şi economíi „Plugariul“ 100 coróne; Simion Grădina, Severian Silea, Ión Bucur, câte 2 coróne; Toma Podea, Ión Jugărean, câte 1 corónă; „din contribuirile singuraticilor, colectate prin dnii epitropi“ 41 cor. 60 fileri. De tot *149 coróne 60 fileri.*

XII. Pe lista parochiei *Rachiş* (tractul Unguraş): cassa bisericei 10 coróne; înv. pens. Eliseu Pintea şi soţie-sa, George Souca puşcaşiu, Isaia Miclea, câte 2 coróne; Gligor Souca l. V. D., George Pop l. Tănase, Nicolae Lazar, Ión Lazar l. Todoru M., Vasilie Souca l. Todor Zs., Gligor Souca primariul, Majer Friedmann, Nastasie Souca, Ioan Baican, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă. De tot *33 coróne 80 fileri.*

In legătură cu acestea însemnăm, că *corpul profesoral din Braşov* a achitat întreg ofertul de *1000 cor.* Dl director gimnasial Virgil Oniţ a trimis cassei consistoriale un libel de la filiala „Albina“ cu un deposit de *1000 cor.* plus interesele de 4% de la datul depunerii singuraticelor rate ale contribuirilor.

Corespondenţe.

(Petrecere în Ocna-Sibiiului.)

— 8 Ian. v. 1904.

In ziua de 7 Ianuarie st. v. am avut străinii ocasiunea de a înţelege rolul ce 'l are un preot, şi capabilitatea ţĕranului nostru de a produce şi el ceva bun şi frumos.

Acéstă convingere ni am căştigat-o la petrecerea din Ocna a corului plugarilor, care sub conducerea bravă a dlui paroch Isaia Popa, a avut următoriul program:

Programul s'a început cu colinda „O ce veste minunată“. Aici s'a observat cât poţi obţiné cu ţĕranul nostru, dacă insisti pe lângă el şi 'l scoţi din nepăsarea-i seculară. Era de admirat mai ales modul cum a scos în relief armonia cântării, un lucru mai rar în corurile ţĕrăneşti. Tot cu aceeaşi acurateţă s'a cântat şi „Coróna cufundată“, de Bönicke şi „Uite mamă“, de Dima.

S'a predat piesa teatrală „Vlăduţul mamii“. In tóte rolurile au debutat ţĕrani, pe cari trebuia sĕ-i admiri pentru originalitatea cu care jucau, ceea-ce a stors aplause nesfêrşite. S'a mai predat monologul „Barbu lăutarul“ şi s'a declamat o poesie comică.

O nouă dovadă ni-au dat ocnenii despre hărnicia lor prin representaţia de Mercuri séra. Acésta e a se atribuí conducĕtorilor lor, cari li-au dat indigitările necesare şi li-au arătat calea cea bună, care singură e numai în stare a-i conduce la limanul, la ţinta dorită.

Că dl preot Isaia Popa e bun cântăreţ, asta o ştiam şi o ştiu toţi, câţi l'au auḑit debutând la concertele Reuniunii de musică din Sibiiu, dar' ca dirigent puţini îl vor cunóşte. Cu puţinele cunoştinţe de musică instrumentală ni-a arătat, că pretutindenea, pe unde numai e suflare românéscă, se pot înfiinţa coruri, cari apoi prin eserciţiu şi zel se pot ridica la acel nivel de desvoltare, la care au ajuns reuniunile nóstre de cântări esistente. (Se înţelege, cele ţĕrăneşti).

Din împrejurarea, că acéstă petrecere a fost cercetată de un numĕr mare de ţĕrani, am ajuns la conclusiunea, că ţĕranul nostru

---

Despre harnica-mi oştire
Din câmpii moldoveneşti?
— „Ba nu, preamărite Dómne!“
Zice gârbovul bĕtrân
Cu lungi plete şi 'nălbite
Şi cu braţele pe sîn.
„Nu, căci nu trăesc la ţară,
In locul unde crescui,
Şi pe unde-odinióră
Pieptul cu duşmani dădui.
Ci trăesc colo pe munte
De când am înbĕtrânit,
De când rĕsbóiele crunte
Puterile mi-au slăbit;
M'am tras în singurătate,
Liniştit ca sĕ trăesc,
Sĕ mĕ curăţ de pĕcate
Şi de suflet sĕ-mi grijesc.
Dar', o Dómne preamărite,
Dumnezeu ni-te-a 'ndreptat,
Taine mari şi-adeverite
Ca sĕ-ţi spun cu-adevĕrat:
— „De când m'am retras din lume,
Linişte ca sĕ-mi găsesc,
Mi-am aflat colo, pe culme,
Locu 'n care vieţuesc.
Acolo fac rugăciune
Pentru némul creştinesc
Şi pentru timpuri mai bune
La poporul românesc.
Dar' spre zilele sfinţite,
Zile mari de sĕrbători,
Intêmplări nepomenite
Mis'arată une-ori,
Când soseşte miez de nópte,
Când cocoşii ne trezesc
Şi ale îngerilor şópte
Pe pământ se rĕspândesc:
In poiana adumbrită
De moliḑi şi de arini
Vĕd o masă strălucită
De făclii şi de lumini,
Şi 'mprejur cu veselie
Un sobor de cântăreţi
Cântă cânt de bucurie,
Cântă cântecul măreţ,
Cântecul de înviere
Al lui Christ, ce s'a sculat
Şi-a sfărmat cu-a sa putere
Pórta iadului turbat.
Ear' când razele-auróse
Se ivesc la rĕsărit
Şi-ale nopţii licuróse
Stele — apun, numai de cât
Cântăreţii din privire
Nevĕḑuţi că mi-se fac,
Şi-a lor glasuri de mărire
Nu se mai aud, ci tac“.
Astfel pustnicul vorbeşte
Către marele stăpân,
Ear' Movilă mi-'l priveşte
Cu al seu ochiu de ceriu senin.
Cópsele 'şi încinge, iacă,
Cu colanul aurit,
De la care-atârn'o técă
Şi 'n ea sabie de-argint.
Şi sihastrului rĕspunde:
— „Haide, tată 'ncetişor,
Şi-mi arată locul, unde
Ţi-s'adun' acel sobor!“
Domnul deci îşi părăseşte
Cortul şi tabĕra sa,
Şi prin brădet se porneşte
Cu sihastru-alăturea,
Mai având la îndemână
Patru cete de plăiaşi,
Băeţani cu lănci în mână,
Laţi în spete, iuţi în paşi.
Şi curênd li-se deschide
Acel loc înveselit,
Ce, de 'l veḑi, inima'ţi rîde,
De 'l priveşti, te simţi răpit.
— „Iacă!“ — pustnicul vorbeşte,
„Iacă locul cercetat!
Aici corul glăsueşte
Al seu cântec lăudat!!
— La cuvintele aceste,
Ce sihastru a respicat,
Eremie 'şi desvĕleşte
Al seu cap încoronat.
Trage sabia şi face
Semnul crucii pe pământ
Şi spre rĕsărit se 'ntórce
Şi rosteşte-acest cuvênt:
— „Dómne sfinte din nălţime,
Ce pământul stăpâneşti,
Şi-a fiinţelor mulţime
Cu-al tĕu braţ o cârmueşti,
Pe-acest loc, ce-ţi place ţie,
Sfânt lăcaş oiu sĕ ţi urzesc,
Vecinic dar ca sĕ rĕmâe
La poporul românesc!
In el sĕ s'adăpostéscă
Lauda numelui tĕu,
Şi virtutea creştinéscă
Sĕ 'nfloréscă 'n sinul seu!“
— Astfel zice Eremie
Cu glas viu şi respicat
Şi al seu glas de bărbăţie
Sus la ceriu s'a ridicat!
Şi 'n strălucitórea-şi técă
Strînge sabia, şi-apoi

apreţiéză bine astfel de producţiuni împreunate cu cântări şi teatru, şi că îşi dă bucuros obolul pentru distracţie sufletéscă. Acésta bună calitate trebue utilisată la înfiinţări de fonduri, biblioteci poporale, dându i ţĕranului nostru pentru banii incassaţi un echivalent cât de mic, care îl înalţă sufletesce. Pe acésta cale mergênd putem face multe aşeḑĕminte. Inainte cu Dzeu. *P.*

NOUTĂŢI

Biblioteca poporală a „Asociaţiunii“. Biroul „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ publică în fascicolul ultim al revistei „Transilvania“ următórele: Rugăm pe toţi acei domni, cari voiesc sĕ comande numeri singuratici din „Biblioteca poporală a Asociaţiunii“, ca sĕ se adreseze cu comandele lor *numai* la librăria archidiecesană sau la librăria W. Krafft în Sibiiu. Totodată avisăm pe acei domni, cari ar dori sĕ cumpere partea VI. a „Memoriului“ dlui Iosif Sterca Şuluţu, dăruit pentru Museul istoric şi etnografic, sĕ se adreseze la librăria W. Krafft în Sibiiu.

*

Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a tinerimei studióse de la institutul teologic-pedagogic din *Caransebeş* aranjază o *şedinţă publică* Dumineca (18/31 Ianuarie) în sala mare a hotelului „Pomul Verde“, cu următoriul program: 1. „Viéţa Ţiganilor“ de R. Schumann, (corul societăţii). 2. „George Coşbuc“, disertaţiune de I. M. Surlaşiu cl. c. II. 3. „Suvenire de Mehadia“ de Klein, (orhestra societăţii). 4. „Vlad Ţepeş şi stejarul“, poesie de V. Alexandri, (P. Magdescu cl. c. I.), 5. „Baladă“ solo de violină cu acomp. de pian, de C. Porumbescu, (I. Andreescu cl. c. III.) 6. „Ţiganul la vênat“, anecdotă de Em. Suciu, (G. Secoşan ped. c. III.) 7. „Codrule codruţule“, de A. Sequens, (corul societăţii). 8. „Marşul Român“ de *** (orhestra societăţii). După producţiune urméză dans. Inceputul la 8 ore séra. Intrarea: de persónă 1 cor. 20 fileri; de familie (3 membri) 3 cor. Oferte generóse în favorul fondului pentru ajutorarea elevilor bolnavi se primesc cu mulţămită.

*

Teatru în Criş Tinerimea română din Criş invită la *producţiunea teatrală* ce o va aranja Dumineca (31 Ianuarie st. v.) în şcóla rom. or. din Criş. Preţul întrării: de persónă 80 fileri; ţĕrani preţul jumĕtate. Inceputul 7 ore séra. Venitul e destinat pentru bibl. şcólei. Suprasolviri se primesc cu mulţămită. — NB. străinii sunt rugaţi a se îngriji de viptuale.

*

La fondurile Reuniunii sodalilor români din Sibiiu, în timpul din urmă s'au făcut următórele dăruiri: N. Jugănariu, tipograf în Lugoş a dăruit în amintirea mult regretatului Andreiu Balteş, fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor români 1 cor., naşul steagului P. S. Sa dl Nicolae Popea, episcop în Caransebeş, a dăruit fondului de 20 fileri din prelegiul anului-nou 20 cor; măestrul măsar, dl Victor Preda din Avrig drept rĕscumpĕrare a felicitărilor de anul-nou, a dăruit aceluaşi fond 2 cor; la iniţiativa laudabilă a dlui Ioan Stanciu, cleric, au mai dăruit următorii locuitori în Ciugud: dl George Cadariu, dna Neti Cadariu, dl Vasile Pop, dl Ioan Angel, jude com., fie-care câte 1 cor; dşóra Letiţia Cadariu, 80 fileri; d-şóra Eugenia Bran şi dl Ioan Stanciu, ambii câte 60 fileri. Dl Ioan Aleman, silvicultor în Sarajevo (Bosnia) din prilejul unei conveniri a adunat de la 7 români în total 1 cor. 40 fileri; presidentul comitetului parochial din Avrig, dl Ioan Nicolau, înv. 1 cor., Zaharie Aron, măestru cismar, 6 cor. şi Vic. Tordăşianu, ref. cons. 10 fileri.

*

Virilisti români în comitatul Cojocna (Cluj) sunt următorii: Dr. I. Popescu, proprietariu şi advocat în Reghin (2997·14 cor.), Dr. Barbu Eugen, advocat în Teaca (821 cor.), Hossu Teofil, proprietar în Mociu (782·47 cor.), Poruţiu Aurel, preot gr.-cat. în Desmir (725·84 cor.), Gal Ioan, notariu în Sĕcuieu (712·14 cor.), Simon Dionisie, proprietariu în S.-Petru (676·75 cor.), Popa George, comerciant în Sebeşul-mare (639·35 cor.), Hossu Iosif, proprietariu în Mociu (601·79 cor.), Moldovan Ioan, preot gr.-cat. în Catina (560·16 cor.), Pop Ioan, preot gr.-cat. în Morlaca (537·96 cor.), Coroianu Iuliu, advocat în Cluj (514·76 cor.), Hossu Iuliu, proprietariu, secretariu în minist. de finanţe în Budapesta (356·64 cor.), Iustian Teodor, proprietariu, medic în S. Petru (347·62 cor.), Domşa Nicolae, proprietariu în Giurgesci (330·12 cor.), Lupan Alexandru, preot gr.-cat. în Silvaş (291·10 cor.). *Suplenţi:* Moga Eliseu, preot gr.-cat. în Apahida, Buza Ioan, proprietariu în Nilaş, Fornea Petru, proprietariu în Aschileu, Dumbrava Vasilie, inspect. de matric. civ. în Dobriţin, Voda Andreiu, preot gr.-cat. în Orminiş, Voda Laurian, preot gr.-cat. în Orminiş, Pop Vasilica, proprietariu în P. Kamaraş, Rusu Stefan, preot gr.-or. în Ida-mare, Stupineanu Iosif, preot gr.-cat. în Şoimuş, Botezan Pompeiu (Şarmaş), Cotârlă Petru, proprietariu în Borşa, Macaveiu Ioan, preot gr.-cat. în M.-Erked, Marinovici Eugen, proprietariu în Făragău, Bertlălianu Vasilie, preot gr.-cat. în S.-Ocna, Pop Ioan, preot gr.-cat. în Viezolya, Stan Vulcu, arêndaş în O. Şoimuş, Archelan Mih., proprietariu în Pintic, toţi acestia cu dare de la 277—190 cor.

*

Post de medic. Sub nr. 9472/903 pretorial şi cu termin până la 30 Ianuarie st. n. e publicat concurs la postul de medic cercual în cercul *Slimnic—Şura mare.* Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului Fabritius în Sibiiu.

*

Filoxeră. Pe basa ordinului nr. 100.674 ex 1903 al ministrului de agricultură teritoriul comunei *Bendorf* e pus sub carantină de filoxeră.

*

Cai ungurești pe séma Greciei. Conform unei ştiri date din Fiume, guvernul Greciei a cumpĕrat la Subotiţa (Szabatka) patru sute de cai, cari vor avé sĕ fie transportaţi la Pireu pe la sfêrşitul lunii curente. Guvernul grecesc solvește taxă de transport pentru fie-care cal câte 40 florini în aur.

*

Recomandare. La rugarea insistentă a unui abonent al nostru înregistrăm faptul, că „Tribuna Poporului“ din Arad a recomandat cetitorilor sei sĕ aboneze fóia magiară „Egyetértés“. — Cestiune de gust!

Avis

Domnii acţionari ai „cassei de împrumut şi păstrare „*Economia*“ sunt rugaţi a-şi plătí ratele restante inomis până la 15 Februarie nou a. c., căci la din contră acţiunile neplătite, pe basa § ului 10 din statute se vor anula, trecênd suma plătită în fondul de reservă al institutului.

Direcţiunea.

Oficială.

Atragem atenţiunea onoratelor oficii şi epitropii parochiale, că terminul statorit prin circulariul din 3/16 Maiu nr. 4254 Epitr. referitor la administrarea taxelor sidoxiale restante, cătră cassa archidiecesană, — a espirat, drept ce în interesul ordinei şi bunei administraţiuni se impune achitarea chiar şi pentru evitarea neajunsurilor împreunate cu incassarea prin alte organe, abstrăgênd de la spesele ce se fac.

Teatrul orăşenesc.

Luni (25 Ianuarie n.): „*Das Glück*“, basm cu cântări într'un act, de Dr. Teodor Kirchner. (Musica de Rudolf Freiherr v. Procházka). A doua-oră. La fine: „*Teremtette*“, farsă într'un act, de Otto Berti.

Marţi (26 Ian.): „*Bruder Straubinger*“, operetă în 3 acte, de Edmund Eysler.

Cărţi şi reviste.

„Junimea literară“. Cu începutul anului a apărut în *Cernăuţi* numĕrul prim al unei reviste literare „*Junimea literară*“, sub direcţiunea unui comitet de redacţie, din care fac parte scriitori din generaţiunea tineră în frunte cu profesorul Iancu I. Nistor. După cum se spune în articolul din faţă, revista urmăreşte scopul de a deştepta în publicul român gustul pentru lucrări literare româneşti şi emanciparea lui de sub înriuririle străine.

Lipsa unei astfel de reviste a fost de mult simţită în Bucovina, unde publicul cetitor prea s'a îndeletnicit cu lectura opurilor străine şi cu graiul nemţesc şi prea puţin cunóşte literatura românéscă, de aceea ar fi bine, ca acéstă revistă sĕ nu lipséscă din nici o familie românéscă din Bucovina. Dar' ea presintă interes şi pentru cercuri mai largi.

Nrul prim al nouei reviste are următoriul sumariu: Cătră cetitori, de Iancu I. Nistor; Ce s'aducă moş Crăciun, versuri de Nicu Dracinschi; Amintiri despre Eminescu, de T. V. Stefanelli; Arde lumea, versuri de Suza; „Fĕt-frumos în grădina sfintei Vineri“, reflexiuni critice de V. Morariu la feeria scrisă de C. Berariu; Dormi în pace, Jertfa dorului, versuri de Rotică; Petrea, baladă poporală, comunicată de S. Fl. Marian; Moldova înainte de întemeierea principatului, de Iancu I. Nistor; şi notiţe bibliografice de George Tofan.

„Junimea literară“ apare la 1-a fie-cărei luni şi costă 6 coróne pe an. Redacţia şi administraţia: Cernăuţi, piaţa principală nr. 3 (palatul naţional).

*

„Enciclopedia română“, editată din însărcinarea şi sub auspiciile „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, de Dr. C. Diaconovich (Edit. W. Krafft în Sibiiu.) Fasc. XXXII. (Tacna—Ulcer.)

Acéstă publicaţiune, în sensul unui anunţ anterior al librăriei editóre, avea sĕ se termine cu fasc. XXXII, însĕ din causa unei serii mai mari de articoli importanţi la lit. T şi U (întrĕ cari: Transilvania, Ungaria, Turcia, Uniunea nord-americană, Rĕsboiul de treizeci ani, etc.), titli cari au trebuit tractaţi mai pe larg, — Direcţiunea „Enciclopediei române“ s'a vĕḑut constrînsă a adăuga publicaţiunii încă şi un al 33 lea fascicol, care se află deja sub tipariu şi se va trimite abonaţilor în decursul lunei Februarie.

Fasc. XXXII cuprinde cam 2500 articoli, aprópe întréga lit. T. şi o parte din U (până la cuvêntul „Ulcer“). Dintrĕ articolii de interes special românesc amintim: Ţamblac, Tanoviceanu, Tarnavschi, Tătărescu, Teclu, Teleor, Tell, Tempea, Teoctist, Teodorescu, Teodori, Teodosie, Teofan, Teofil, Teulescu, Theodorian, Theocomer, Ţichindeal, Timuş, Tincovici, Tincu, Ţintilă, Tobias, Tocilescu, Todoran, Tomasciuc, Tomeian, Tomici, Tomşa, Traila, Trapşia, Triandafil, Tuducescu, Ţurcar şi Udrea. La articolii Tîrgu-Jiu şi Tismana sunt şi 4 ilustraţiuni frumóse: primăria, gimnasiul şi statua lui T. Vlad mirescu din T. Jiu şi o vedere a mănăstirii Tismana.

Abonamentele se fac la W. Krafft în Sibiiu şi se primesc numai pentru publicaţiunea întrégă. Preţ de prenumerare: pentru 33 fasc. cor. 66·— (în România: lei 82·50).

*

„Transilvania şi Analele Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, fascicolul V—VI (pe Novembre-Decembre 1903), a apărut cu următoriul sumariu: „Sĕ ne îndreptăm limba“ (specimene de cuvinte şi terminologie greşită), „O dare de sémă“, articol prin care secretariul Dr. C. Diaconovici îşi ia adio de la revistă şi de la cetitorii ei, fiindu-i primită dimisiunea din postul de prim-secretariu al Asociaţiunii cu datul de 31 Decembre 1903. „Mĕ retrag deci din postul de prim-secretariu al „Asociaţiunii“ cu conştiinţa liniştită, că mi-am făcut *datorinţa*, şi cu dorinţa sinceră, ca aceia cari vor veni după mine, la a lor retragere sĕ pótă constata faţă cu stările de astăḑi un progres tot-atât de îmbucurătoriu, după cum l'am putut constata eu faţă cu stările din 1895“ — zice dl Diaconovici în articolul seu. După acesta urméză: „Câteva cuvinte asupra literaturii poporale“, de Dr. Petru Şpan; „Preocupaţiile ştientifice“, de Gavriil Todica; „Exposiţiunea ştientifică din Bucureşti“. — In „*Anale*“ sunt publicate procesele verbale despre câteva şedinţe ale comitetului central, avis directorilor de despărţĕminte pentru incassarea taxelor şi un avis pentru cei cari voesc sĕ cumpere numeri singuratici din „Biblioteca poporală“ a Asociaţiunii şi partea VI. a Memoriului de I. St. Şuluţu.

„Transilvania“ apare în 6 fascicoli pe an şi costă 10 coróne (membrii Asociaţiunii o capĕtă gratis). Direcţia: Sibiiu, strada morii Nr. 8).

Din public.*)

Mulţămită publică.

Din prilejul producţiunii teatrale a reuniunii meseriaşilor şi comercianţilor din Sebeş „Andreiana“, dată în 22 Novembre 1903, am primit ulterior următórele oferte marinimóse:

Un filantrop, 10 cor., Ioan Candrea, comerciant, Dr. Ioan Elekeş, medic, Z. Murĕşan paroch, Petru M. Opincariu, măestru în Sebeş, câte 2 cor., Petru G. Opincariu, proprietariu în Sebeş, 1 cor. 80 fileri, Dr. N. Lazar, cand. de adv. în Sebeş, 1 cor., Simion Ispas, proprietariu în Daia, 3 cor., George Şeulean, notariu în Pianul-superior, Ioan Florian, notariu în Laz, Iulian Vulcu din Pianul-superior, câte 2 cor., Nicolae Todoran din Pianul-inferior, 1 cor. 20 fileri, Ioan Floca, Nicolae Cărpinişan, parochi în Rĕhău, Eustatie Cibu, paroch în Daia, George Perian, paroch în Şugag, Ioan Tănase, vice-notariu în Daia, Ghiţă Creiţar din Vingard şi Alexe Cibu, înv. în Daia, câte 1 corónă. — Aducem marinimoşilor contribuenţi şi pe calea acésta sinceră mulţămită.

Sebeş, 23 Decembre v. 1903.

G. Tătaru *Petru Gavrila*
v.-president. *cassariu.*

Mulţămită publică.

Fruntaşul şi bunul credincios al bisericei nóstre ortodoxe din Deag, Hang Moise şi nora sa Fira, vĕḑênd că biserica nóstră, care de-şi 'şi avea vestmintele preoţeşti, dar' acestea erau tóte folosite, îndemnaţi de iubirea adevĕrat creştinéscă ce o au cătră Dzeu şi sfântă casa Sa, au cumpĕrat un rînd complet de vestminte preoţeşti cu însemnata sumă de 112 coróne, şi o sfântă icónă a Maicei Domnului în preţ de 8 coróne.

Cu tóte că fapta de sine se laudă, le aduc şi pe calea acésta sincerile mulţămite şi la tóte rugăciunile voiu ruga pe Atotputernicul Dzeu, ca sĕ le dee ertare de pĕcate, sĕ le dee sănĕtate, putere şi ajutoriu întru tóte intreprinderile, sĕ le lungéscă firul vieţii, ca pe al lor cel dus în America sĕ 'l pótă încă îmbrăţişa şi ca aceluia încă sĕ-i ajute, ca după gréua muncă şi imensa depărtare de căminul părintesc sĕ se pótă rentórce la ai sei cu bun sporiu, fiind scutit de tot rĕul şi îmbulzéla, avênd sănĕtate, putere sĕ pótă munci pentru fericirea vremelnică şi vecinică a sa şi a celor de a casă,

Deag, la 18 Decembre 1903.

Iustin Ţeglariu
paroch gr.-ort. rom.

Mulţămită publică.

Venerabilul paroch din Stupinile-Braşovului, Ioan Maximilian, şi Preastimata-i consórtă Elena, fiica regretatului Ioan Popoviciu, — fost paroch în comuna nóstră Ţinţari, încă din anul trecut au ridicat în mijlocul comunei nóstre, în un loc fórte potrivit, o cruce de pétră fórte frumósă, care a costat 200 coróne.

In 8 l. c. venind acesti adevĕraţi părinţi în comună au făcut o fundaţiune de alte 200 coróne pe numele bisericei rom. ortodoxe de aici, esprimându-şi dorinţa, ca regulat în fie care an în ziua Naşterei sf. Ioan botezătoriul sĕ se facă procesiune după sf. liturgie cu întreg poporul la crucea înălţată de dinşii. Cu acea ocasiune preoţii din loc sĕ înalţe rugăciuni şi cereri la cel atotputernic înaintea a tot poporului şi îndeplinind sfinţirea apei sĕ 'i boteze pe toţi.

Prin acésta faptă nobilă respectabilii fundatori au contribuit mult la propagarea simţului religios şi moral întrĕ credincioşii bisericei nóstre, făcêndu-şi numele nemuritor în comuna Ţinţari.

Drept aceea comitetul parochial nu póte rĕmânea indiferent faţă de părintele Maximilian şi compatrióta preoţésă Elena, ci îşi ţine de sfântă datorinţă a le aduce cea mai ferbinte mulţămită, rugând pe bunul Dzeu sĕ le dăruéscă viéţă fericită şi mulţămire sufletéscă.

Ţinţari, în 18 Decembre 1903.

Pentru comitetul parochial:
Ioan Gavrilescu
paroch, presid. comitetului.

Ţurca-şi pune 'n cap şi plécă
Cătră tabără 'napoi;
Şi demândă sĕ s'adune
Salahori şi meşteri mari,
Pétra unghiului se pune
De vestiţii sei zidari,
Lucrul repede porneşte,
Zidurile cresc mereu,
Şi curênd se pregăteşte
Sfânt lăcaş lui Dumnezeu.
— Domnitoriul Eremie
Cătră Turci porneşte apoi
Şi le 'nfrânge a lor trufie
Pe câmpia de rĕsboiu,
Turcii fug peste hotarĕ
Măcelaţi ca vai de ei,
A Moldovei dulce ţară
Astfel scapă de mişei.
— Ear' pe-a Suceviţei vale,
Pe acel loc desfătător
Astăzi vede lângă cale
Călĕtoriul trecĕtor
O frumósă mănăstire
A 'nvierii lui Christos,
Scump liman de mântuire
Sufletului credincios.

(Va urma).

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Liturgia

Stulni Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci, de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cânt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

A apărut:

Modele de cusături românești

de **Minerva Cosma.**

Prețul **50 fileri,** plus porto 5 fileri.

Librăria archidiecesană.

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil**

[10] 3—3

Publicare de licitațiune.

In comuna **Topârcea** se va da în intreprindere **zidirea caselor comunale** și a **edificiilor laterale** prin licitațiune minuendă împreunată și cu oferte închise, la 20 Februarie 1904 la 10 ore a. m. în cancelaria comunală.

Prețul de strigare 17550 coróne. Cauțiune 10%. Comuna dă pétra, țigla și cărămida, a căror preț este a se subtrage din prețul de zidire.

Planurile, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se pot vedé în cancelaria comunală, până la ziua licitării.

Topârcea, în Ianuarie 1904.

Primăria comunală.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericești

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

La subscrisa librărie se află de vînzare următórele cărți de

Teodor V. Păcățian:

Cartea de aur, vol. II.	cor.	10·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	„	8·—
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . .	„	2·—
Principiile politicei, după Dr. F. de Holzendorff	„	4·—
Istoria politicei, după Sir Frederick Pollock	„	1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	„	2·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu jurați	„	—·80
Buna chivernisélă, carte pentru toți, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	„	—·40
Sâmbăta morților, dramă din popor în 5 acte, local. d. Raupach	„	—·60

Librăria tipografiei archidiecesane, Sibiiu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă și invioréză

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Nu e mijloc secre

pe lângă garanție.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕcélă la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

[2] 57

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.**

„PLUGARIUL“

institut de credit și economíi, societate pe acții în **Săcădate.**

Domnii acționari ai *Institutului de credit și de economii „Plugariul“ societate pe acții*, se învită conform statutelor la

a VI-a adunare generală ordinară

care se va ține în *Săcădate* (localul institutului) în *10 Februarie* st. n. la 1 oră p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcțiunii și al comitetului de supraveghiare asupra bilanțului anului de gestiune 1903.

[14] 1—1

2. Propunerea direcțiunii în conțelegere cu comitetul de supraveghiare referitor la distribuirea profitului.

Acei domni acționari, cari sau în persónă sau prin plenipotențiați voesc a lua parte la adunare, se fac atenți conform § ului 17 din statute a depune acțiile scrise pe numele lor, cum și plenipotența înainte de deschiderea adunării la cassa societății pe lângă revers.

Săcădate, la 21 Ianuarie 1904.

Direcțiunea.

Contul bilanțului cu 31 Decembre 1903. — Mérleg számla.

Activa — Vagyon:		cor. fil.
Cassa în numĕrar — Készpénz .		1,234·58
Cambii escomptate — Váltótárcza		80,742 90
Imprumuturi pe obligațiuni — Kötvénykölcsön		545·—
Mobiliar — Felszerelés .	210·—	
Amortisare — Leirás .	30·—	180·—
		82,702·42

Pasiva — Teher:		cor. fil.
Capital social — Részvénytőke .		10,000·—
Fondul de reservă — Tartalékalap		4,000·—
Fondul de binefaceri — Jótékonyalap		200·—
Depuneri spre fructificare — Betétek		45,178·83
Reescompt — Viszleszámitolás .		18,680·—
„Albina“		2 —
Pro diversi		252 76
Divid. nerid. — Fel nem vett osztalék		48·—
Interese transitóre anticipate — Átmeneti kamatok		1,277·03
Profit transpus din 1902 — Áthozott nyereség	100·—	
Profit din 1903 — Tiszta nyereség	2963·86	3,063·86
		82,702·42

Contul profit și perderi cu 31 Dec. 1903. — Nyereség és veszteség.

Eșite — Kiadások:	cor. fil.
Contul mobiliar — Felszerelés .	30·—
Contul interese de depuneri — Betét kamat	2,257·61
Contribuțiuni — Adó	278·67
Salare — Fizetések	360 —
Spese — Költségek	437·—
Dare după interese de depuneri — adó betéti kamat után . . .	228 35
Profit curat — Tiszta nyereség	3,063·86
	6,655·49

Intrate — Bevételek:	cor. fil.
Profit transpus din 1902 — nyereség mult évből	100·—
Contul intereselor de escompt — Kamat leszámitolt váltók után .	5,258·33
Provisiuni — Jutalék	1,174 80
Interese de împrumut pe oblig. — Kamat kötvénykölcsön után .	122·36
	6,655·49

Săcădate, la 31 Decembre 1903.

Const. Prie m. p.
president.

Ioan Cândea m. p.
membru în direcțiune.

Ioan Stanciu m. p.
cassariu.

Ioan Georgescu m. p.
membru în direcțiune.

Ioan Jordachie m. p.
contabil.

Revĕdut și aflat în consonanță cu registrele principale și ausiliare.

Săcădate, la 21 Ianuarie 1904.

Comitetul de supraveghiare:

Ioan Bucur m. p
president.

Toma Podea m. p.

Ioan Prie m. p.

Ioan Petrișor m. p.

Toma Măhăra m. p.

A eșit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.,** legat în pânză négră **9·50 cor.,** ediție de lux broșat **8 cor.,** legat după cum se comandă.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 5 Sibiiu, Joi 15/28 Ianuarie 1904 Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate nu se primesc. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Un resultat al pasivității.

Dej, 23 Ianuarie n.

Cu venirea contelui Tisza István la putere, cum e știut, s'au făcut mai multe schimbări în posturile de comiți-supremi în diferitele comitate din țéră. Acésta se înțelege de sine, căci fiind comiții-supremi organe de încredere ale guvernelor, schimbându-se acestea, comiții-supremi neagreați pe deplin noului guvern încă se schimbă, căci altcum ar lipsí încrederea reciprocă, și așa intențiunea noului guvern cu privire la esecutarea legilor încă nu ar fi garantată de ajuns.

Impregiurarea acésta a venit înainte și în comitatul Solnoc-Dobâca, în fruntea căruia era Désy Zoltán, care aparținea partidului apponyist, partid, care eșind acum afară din partidul guvernamental-liberal, comitele Désy, în consecuență, încă a demisionat din postul seu.

In locul lui Désy Zoltan a fost numit comite-suprem contele Bethlen Pál, comitele din comitatul Bistrița-Năsĕud și cumnatul ministrului-president Tisza; deci acum comite peste două comitate, ca și óre-când baronul Bánffy peste acestea-și comitate.

Instalarea noului comite s'a făcut în congregațiunea comitatensă, ținută Luni în 11 Ianuarie st. n. cu sĕrbări fórte mari din partea Magiarilor.

Trec însĕ peste descrierea acestor festivități, și voiu sĕ arăt numai rolul Românilor (82% din populațiunea comitatului) întru cât au luat și ei parte la ele.

Inainte de instalare Românii în frunte cu advocatul Dr. T. Mihályi au ținut o consfătuire în care au decis, ca advocatul Dr. T. Mihályi la pertractarea abzicerii fostului fișpan Désy în adunarea festivă de instalare sĕ parenteze pe fostul fișpan, scoțêndu-i la ivélă simțul de dreptate ce l'a arătat și față de Români în scurtul timp cât a stat în fruntea comitatului; apoi Dr. Al. Vajda-Voevod sĕ felicite pe noul fișpan, sbiciuind era fișpanatului baronului Bánffy, care tocmai acum și-a format un partid ultrașovinist și vrea sĕ 'l organiseze și în comitatul acesta, arătându-i ce doresc și aștéptă Românii de la el; ambii vor vorbí în limba română, cum și protopopii Velle și Herman cu ocasiunea recepțiunilor de felicitare.

Deschiḑêndu-se ședința congregațiunii sub presidiul protonotariului comitatens Bándy György, după cetirea scrisórei de rĕmas bun a fostului fișpan, s'a ridicat Dr. Mihályi sĕ vorbéscă, dar' n'a putut rostí mai multe cuvinte în limba română, de cât cuvintele de adresă, căci Magiarii șoviniști până la estrem pretinḑênd sĕ vorbéscă ungurește, ear' el nevrênd a le face pe voie, au început a face o astfel de larmă, în cât nu se mai puteau înțelege unii cu alții. In zadar a căutat presidentul sĕ facă liniște, ca vorbitoriul sĕ se pótă folosí de dreptul seu legal, căci nu i-a succes, și așa larma a continuat aprópe o jumĕtate de oră. In timpul acesta mulți dintrĕ fruntașii magiari mai calmi au cercat sĕ înduplece pe Dr. Mihályi a nu se folosí de astă-dată de dreptul seu legal, adecă de a vorbí românește în congregația comitatensă, imputându-i alții, că prin acésta numai provócă pe Magiari și conturbă o festivitate dintrĕ cele mai alese; dar' fără succes, căci Dr. Mihályi a ținut cu bărbăție la dreptul seu legal. Vĕḑênd presidentul că nu póte face liniște, a suspendat ședința și conducĕtorii festivității s'au retras spre consultare. In timpul acesta s'au făcut apoi încercările de capacitare semnalate mai sus. Redeschiḑêndu-se ședința, presidentul anunță că ia obiectul de la ordinea zilei și declară că pertractarea asupra aceluia se va face în o altă congregație comitatensă; apoi imediat instaléză în scaun pe noul comite-suprem.

Noul comite ocupând scaunul presidial, după felicitarea din partea protonotariului comitatens în numele comitatului, își rostește vorbirea-program în care cu privire la ținuta sa față de naționalități s'a esprimat în modul următoriu:

„In cestiunea națională mĕ voiu conduce totdeuna de principiile urmate și până acum în cariera vieții mele publice. — In patria acésta supremația rassei magiare nu póte forma obiect de discuțiune, *ceea-ce însĕ nu eschide, ca instituțiunile culturale ale cetățenilor de limbi străine din patria nóstră sĕ fie respectate.* In calea desvoltării libere ale acestei culturi în comitatul acesta nu voiu pune pedeci, și pe basa acésta sper, că voiu puté asigura coatingerea pacinică întrĕ toți locuitorii din comitat. Este însĕ un hotar pe care se ridică înalt păretele de metal al iubirii de patrie magiară, și bariera acésta nimeni nu o va puté sparge, și dacă totuși ar cerca cineva acésta, acela numai lui își va puté face pagubă“.

Terminându-și vorbirea-program și știind că dl Dr. Al. Vajda-Voevod este anunțat spre a-l felicita, și știind și aceea, că felicitarea i-o va ținé în limba română: noul comite a declarat că mulțămește tuturor celor anunțați spre a-l felicita, dar' fiind timpul înaintat privește felicitările de ținute, și spre a avé timp pentru primirea deputațiunilor, închide ședința.

Astfel s'a curmat posibilitatea, ca dl Dr. Vajda-Voevod sĕ 'i pótă felicita românește.

La recepțiunea deputațiunilor, cei doi protopopi români au felicitat pe noul fișpan în limba română, recomandându-și fie-care biscrica în sprijinul Ilustrității Sale în activitatea ei culturală, morală și patriotică. Protopopului gr.-cat. Velle în rĕspunsul seu întrĕ altele i-a zis: sĕ-și învețe credincioșii în iubirea patriei magiare, căci el (fișpanul) totdeuna va respecta deopotrivă drepturile tuturor cetățenilor din comitat; ear' protopopului nostru (Herman) îi cere sprijinul la lucrarea comună pentru promovarea binelui comun patriotic întrĕ diferitele confesiuni. Episcopul gr.-cat. Szabó de la Gherla și-a scusat absența și a felicitat în scris pe noul fișpan.

Acesta a fost deci rolul celor 82% de Români la instalarea noului fișpan în comitatul Solnoc-Dobâca.

Terminând acestea însĕ, nu pot sĕ nu fac și unele observări.

Mai de mult, pe vremea fișpanatului baronului Bánffy erau mai mulți Români membri în congregațiunea comitatensă, și nu puțini vorbiau românește în adunările ei, fără a li-se pune pedeci atât de mari ca acum. Dar' cu cât a cuprins mai mult teren curentul pasivist în politica română, trecênd din parlament, pentru care singur a fost decretată pasivitatea, și în congregațiunile comitatense, ba chiar și în representanțele comunale, cu atât mai mult s'au împuținat elementele bune române în ceste din urmă două corporațiuni, ear' cele ce au mai rĕmas și cele noue ce au intrat, ori nu s'au mai folosit de dreptul lor legal de a vorbí românește în adunările lor, ori au început a vorbí ungurește din anumite interese particulare, ba cu timpul au început a escela și cu absența, așa că tóte causele românești au rĕmas în grația străinilor.

In chipul acesta apoi nu e mirare, că și în congregațiunea acésta comitatensă festivă, încercarea Românilor de a vorbí românește ca mai nainte, acum apare în ochii Magiarilor ca un anachronism și demonstrațiune lipsită chiar de bunacuviință în viéța acestui comitat.

Iată unde am ajuns cu pasivitatea politică! Dacă s'a decretat pasivitatea numai față de parlament, atunci în comitate și comune sĕ se fi desvoltat cea mai intensivă activitate. Ei, dar' bóla e lipiciósă, căci cel-ce nu se apucă și de lucruri mai mari, acela nici în cele mici nu face prea multă ispravă. Dovadă suntem chiar noi Românii din Ungaria. Noi și așa avem puțină șcólă politică, apoi decretând pasivitatea și introducêndu-o și acolo unde nu o am decretat, cu atât mai puțin vom face o astfel de șcólă, care în momente decisive sĕ ne fie de folos. Au desbătut tema acésta per longum et latum

---

FOIȘÓRĂ

Mănăstirea Sucevița.

(Urmare).

De fapt în vêrful acestui munte și astăzi se vĕd urmele unui edificiu, ear' poporul și astăzi numește vêrful muntelui „la sihăstrie“. La 1772 Iosif, archimandritul mănăstirii, a zidit jos în vale în apropierea mănăstirii biserica ce avea sĕ stee pe munte sus, așa că astăzi biserica acésta, care de la 1832 e parochială, se numește biserica sihăstriei. Mai de mult se făceau procesiuni de către călugări și popor. Astăzi numai o cruce mare de pétră ne spune că aici și-au aflat odată pacea și liniștea niște ómeni cari nu voiau sĕ știe de lume și nici lumea de ei.

Moșiile cu cari a fost dăruită acéstă mănăstire atât din partea evlavioșilor întemeiători cât și de alți principi și boieri, sunt următórele:*)

1. Satul Sucevița dăruit de Petru Vodă Schiopul.

2. Volovĕțul, dăruit de episcopul George Movilă cu maică-sa Stănisa.

3 și 4. Horodnicul de sus și de jos, dăruite de ctitorul Eremie.

5. Muntele Giumalău, dăruit jumĕtate de Maria, nepóta hĕtmanului Luca Arbure, cu soțul ei logofĕtul Ioan Solomon, ear' jumĕtatea cealaltă de Paraschiva numită și Mica, soția lui Udrea fost Vătav mare.

6. Jumĕtate din satul Pleșniția în ținutul Cernăuțului.

7. Jumĕtate din Bărbesci, și

8. A șeptea parte din Costesci, dăruite de Iordache Cantacuzin, Vornic mare.

In Moldova avea mănăstirea următórele proprietăți: satele Mândrescii, Seminița, Ibănescii, Măgura, Cristinescii, Noscova, Verbiea, și moșiile: Osonescii, Davida, unele stupini, vii și pomete. Pentru aceste averi de dincolo, zice egumenul Antioch înaintea comisiunii, că au multe certe cu boierii din Moldova, cari fac cu ele ce vreau.

Din istoria ulterióră a mănăstirii voiu induce numai evenimentele mai însemnate.

La 1643 călugării din Schitul mare (lângă Stanislau în Galiția) fiind fórte săraci, în cât nu aveau cu ce se susținé (regii poloni aflându-se sub influința definitivă a jesuiților, plaga secolilor trecuți, nu voiau sĕ se îngrijéscă de susținerea lor) au venit la Sucevița. Vasile Vodă Lupul cu consimțĕmêntul metropolitului Varlaam, al episcopilor și al boierilor, — în vederea deosebitei considerațiuni de care se bucurau călugării din Schitul mare, cari după modelele lor cele renumite Iob și Theodosi, erau schimmonachi, — prin decretul din anul 7156=1648, a supus mănăstirea Sucevița călugărilor din Schitul mare, cu tóte averile, venitele, viile și cu toți țiganii.

Așa a rĕmas până la incorporarea (regularea frontierei) Bucovinei la Austria, când din ordinul lui Iosif II. din moșiile mănăstirești s'a format bogatul fond religionar.

La anul 1831 clădirile din jurul bisericei, deci și locuințele călugărilor, au fost nimicite de foc, au trebuit deci sĕ se renoveze, ceea-ce s'a și făcut pe spesele fondului religionar. S'a renovat zidirea din partea ostică și s'a întocmit astfel, ca sĕ pótă locuí în ea egumenul și toți călugării.

La 1860 s'au restaurat zidurile din jurul mănăstirii, s'a reparat turnul bisericei și s'a acoperit din nou, asemenea și cele 4 turnuri de apĕrare din colțuri, ear' în al 5-lea turn, care se află de-asupra porții, s'a renovat capela de érnă, cu chramul Schimbarea la față.

După adnexare s'a stabilit și numĕrul monachilor, care nu póte trece peste 25. Astăzi însĕ sunt numai 13, întrе cari 1 egumen, 1 vicariu, 5 ieromonachi, 1 ierodiacon,[1]) (din Maramurĕș), 2 monachi, 2 rasophori și 1 novit.

Conducerea mănăstirii este pusă în mânile Preacuvioșiei Sale egumenului Veniamin Iliuț, protosincel, care de-și abia în Iunie 1902 a fost ales și numit în acésta demnitate, a pus mănăstirea într'o ordine esemplară.

Monachii sunt plătiți din fondul religionar, avênd fie-care 300 fl. anual, din cari își susțin trapeza și se îmbracă.

Până a nu se înființa șcóla comunală, mănăstirea susținea însași o șcólă în curtea a 2-a a mănăstirii, ridicând anume spre acest scop o zidire frumósă. Instrucțiunea o aveau doi monarchi, cari pentru acésta ostenélă nu luau nici o plată, ci în umilința lor se mulțămiau cu plata care și-au asigurat o la Tatăl cel ceresc, și cu conștiința de a fi făcut un lucru bun și folositoriu. Astfel aflăm în condica cronicală că în tómna anului 1878 au fost numiți ca învĕțători monachul Nectarie Prodanciuc și novițul Iosif Tălpălariu, de către protectorul șcólei P. C. părinte egumen Varnava Șindilariu. In 26 Maiu 1879 s'a ținut esamenul în șcóla mănăstiréscă, la care a luat parte bărbaţi mai competenţi de cât scriitorul acestor rĕnduri, deci nu stăruiesc asupra ei.

---

*) Vezi „Candela“ 1889 și colecțiunea de documente a lui Fr. A. Wickenauser.

[1]) Numire necorectă; Corect este diacanomonach.

Ear' cât priveşte resultatul obţinut de Români la acésta congregaţiune comitatensă din comitatul Solnoc-Dobâca, acela e precum îl iai: îl poţi considera şì de un triumf, căci a trebuit luat obiectul de la ordinea zilei, dacă nu au permis Românilor sĕ vorbéscă româneşte, cum le dă legea drept; dar' îl poţi considera şì de o înfrângere, căci nu şi-au putut validita dreptul legal de a vorbí româneşte nici chiar cu sprijinul presidentului magiar.

Deci sĕ fim mai consecuenţi, mai perseveranţi şi mai energici barem pe viitoriu în eserciarea puţinelor drepturi garantate prin lege, căci numai aşa ne vom puté păstra pe cele vechi şi ne vom căştiga altele noue şi vom puté impune opresorilor, ca sĕ ni-le respecteze.

Ap. Pavel zice: cel ce nu lucră, nici sĕ nu mânânce; ear' proverbul ne spune, că: pui fripţi nu sbóră în gura nimĕnui.

Fie, ca pasul acesta al Românilor din comitatul Solnoc-Dobâca sĕ nu fie o întórcere de pe o dungă pe alta în somnul produs de întunerecul pasivităţii, ci o deşteptare în zorile activităţii, de la care singură putem aştepta zile mai senine pentru mult oropsitul nostru popor.

Io.

Un nou pericol pentru şcólele confesionale. Ministrul de culte şi instrucţiune publică, dl Dr. Berzeviczy Albert, în scopul învĕţării mai intensive a limbii magiare în şcólele confesionale plănueşte sĕ trécă în resortul statului anumite objecte de învĕţământ de la şcólele secundare, civile şi primare (poporale) aşa, că pentru limba magiară, istorie, literatură, constituţie şi geografie sĕ fie numiţi profesorii şi învĕţătorii de însuşi guvernul, cari — de sine înţeles — vor avé sĕ propună ungureşte.

Privitoriu la acéstă „reformă“, projectată de noul ministru, ziariul *„Alkotmány“* (nr. de Duminecă) se esprimă astfel:

„Ne mirăm că se găsesc ziare conservative, ca „Hazánk“, care întimpină cu aprobare acest plan al ministrului. Statul póte fórte bine sĕ-şi valoreze pretensiunea în virtutea dreptului de inspecţiune şi póte sĕ promoveze în de ajuns pe calea acésta învĕţarea limbii magiare. E de prisos, ba nici nu-i este permis a face o spărtură în dreptul şcólelor autonome şi în principiul libertăţii învĕţământului. Mai departe, ce încurcături va produce în practivă acest plan nu numai pe terenul dreptului de disciplinare, ci şì faţă cu drepturile corporaţiunilor autonome! La ce absurditate va duce esecutarea planului ministrului d. e. la şcólele poporale c'un singur învĕţătoriu!

In zadar ni-se spune, că la şcólele poporale statul póte sĕ impună problema acésta mijlocit organelor autonome, căci de şì nu se schimbă status quo, totuşi în principiu dreptul corporaţiunilor autonome este abandonat şi şcólele ar fi trecute de fapt în resortul statului, pe când corporaţiunile autonome supórtă tot ele cheltuelile.

Nu este un calcul prost acesta! Vede ori şi cine, că vorba fiind de „statificarea“ învĕţământului public, în primul rĕnd se tractéză de şcólele poporale. Noi însĕ protestăm în contra acestei „statificări“. Psichologia puterii este acapararea de teren. Azi cere atât, mâne totul. Şi fiind-că — cum am zis — statul póte fórte bine sĕ-şi garanteze interesele sale în virtutea dreptului de control şi inspecţiune în ce priveşte învĕţarea cu succes a limbii magiare, sĕ lase neatinse drepturile bisericei şi confesiunilor“ ...

„Sĕptĕmâna suprinderilor“ (?)

Azi la 10 ore ministrul-president Tisza a fost în audienţă la M. Sa în Viena, spre a face raport despre situaţia politică şi propoziţiuni cu privire la mĕsurile ce voeşte sĕ le aplice contra obstrucţiei, cum şì spre a face propunere cu privire la începerea şedinţelor delegaţiunii ungare.

Conform planului seu — cum susţin a şti unele ziare din capitală — delegaţiunea ungară ar fi sĕ se întrunéscă în şedinţe la 1 Februarie şi sĕ continue cu şedinţele până 'şi va resolva tóte agendele, ear' în acest timp dieta sĕ pauseze. Dacă până la 1 Febr. projectul de recrŭtare nu va puté fi votat, se va continua desbaterea lui după terminarea şedinţelor delegaţiunii.

Altă versiune, susţinută şì de „Pester Lloyd“, e că dl Tisza îndată după re'ntórcerea de la Viena va lua cuvênt în dietă (Joi), „dacă nu vor obveni împrejurări deosebite“. Ce anume pot sĕ fie aceste „împrejurări deosebite“ şi ce represalii voeşte ministrul-president sĕ aplice contra obstrucţiei, — deocamdată nu se ştie. Se accentuéză însĕ, că sĕptĕmâna acésta pentru situaţia parlamentară va fi „sĕptĕmâna suprinderilor“.

„Dogma soteriologică.“

Precum în general literatura teologică în biserica ortodoxă română e prea puţin cultivată, aşa şì *dogmatica*, ramul ei principal, care e centrul întregului sistem al ştiinţei teologice, — e representată numai prin câteva scrieri originale.

Causa acestei apariţiuni avem sĕ o căutăm — întrĕ altele (d. es. lipsa de biblioteci, cari sĕ steie în curent cu desvoltarea ştiinţei teologice, etc.) — de oparte în lipsa de cunoştinţă a limbii ruseşti şi a celei greceşti, ear' de altă parte în prea puţina familiarisare cu literatura teologică atât romană occidentală cât şì protestantă. — Lipsa cunoştinţii limbei ruseşti face celor mai mulţi învĕţaţi ai bisericei nóstre imposibilă consultarea opurilor teologice ruseşti, a căror valóre ştientifică este recunoscută şì de teologi distinşi din Apus (d. es. de renumitul *Harnack*, profesor de istoria dogmelor la facultatea teologică din Berlin). Limba grecéscă e indispensabilă mai ales dogmatistului pentru întrebuinţarea scrierilor părinţilor vechi bisericeşti.

S'a cercat, ce e drept, a se îmbogăţí literatura dogmatică prin traduceri — şi s'au tradus cu deosebire opuri de ale dogmatistilor ruşi. Aşa a tradus din limba francesă episcopul Argeşului, *Gherasim Timuş*, dogmatica renumitului teolog rus *Macarie Bulgakow* († 1882) metrop. Moscvei, în care e desvoltat mai ales elementul *speculativ.* Apoi *Silvestru*, episcopul Huşilor a început traducerea opului de dogmatică (în 5 tomuri) al lui *Silvestru*, episcop de Canev, în care e mai bine representat momentul *istoric-dogmatic.* In traducere românéscă au apărut până acum trei tomuri. Şi-ar căştiga un merit acum acela, care ar întreprinde traducerea opului lui *Paul A. Swietlow*, al celui mai nou dogmatist rus, care espune dogmele speculative din punct de vedere *apologetic-polemic.* Aceste trei opuri se completéză admirabil după punctul de vedere din care purced la espunerea dogmelor.

Şì aceste traduceri sunt incontestabil de mare preţ literar, dar' valórea literaturii unei biserici se taxéză totuşi după valórea şi însĕmnătatea producţiunilor ei *originale;* ear' de acestea noi avem fórte puţine.

* * *

In timpul din urmă a apărut în Cernăuţi — ca tipărire separată din „Candela“ 1903 — *„Dogma soteriologică“*, o monografie (183 pag.) de profesorul universitar *Dr. Stefan Saghin.*

Acésta scriere nouă a dlui profesor Dr. Saghin este o continuare a lucrărilor sale de mai 'nainte.

In scrierea *„Logos la s. evangelist Ioan“* (1895) a tractat doctrina despre Logos *ἄσαρκος* sau despre Logos în imanenţă, cuprinsă în prologul s. evangelist Ioan. In lucrarea următóre: *„Dogma despre incarnaţiune“* (1901) a espus doctrina bisericei ortodoxe despre Logos *ἔνσαρκος* sau despre Logos în transeunţă. Cu acésta scriere, care cuprinde doctrina despre persóna Mântuitoriului sau dogma christologică, a început autorul espunerea dogmei soteriologice în înţelesul larg al cuvêntului.

A fost deci uşor de prevĕdut, că scrierea cea mai nouă va avé de obiect soteriologia obiectivă sau dogma despre opera de mântuire îndeplinită de Iisus Christos, ca a doua dogmă specială a dogmei soteriologice în înţelesul general al cuvêntului.

Tot aşa putem prevedé, că — dacă-şi va urma autorul cercetările în direcţia începută — obiectul proximelor lucrări va fi charitologia, apoi soteriologia subiectivă, ecclesiologia şi misteriologia sau espunerea doctrinei acelor rami, cari — după cum se esprimă autorul — „compun coróna maiestosului şi frumosului arbor, sub a cărui umbră este chiămat a se adăpostí întreg genul omenesc“ şi cari la olaltă compun dogma soteriologică în înţelesul larg al cuvêntului.

In monografia din urmă autorul a ştiut condensa cu mare aparat ştientific materialul vast, care forméză obiectul dogmei despre opera de mântuire sĕvêrşită de Domnul nostru Iisus Christos.

Partea primă a lucrării — după părţile introductive — tractéză întrebarea prealabilă despre starea originală a ómenilor primi, despre fiinţa şi urmările pĕcatului original, apoi determinéză conceputul şi fiinţa mântuirii. In cele următóre se espun încercările de resolvare a dogmei soteriologice în biserica protestantă, apoi doctrina părinţilor şi scriitorilor vechi bisericeşti şi unele teorii cu privire la dogma soteriologică împreună cu o critică a lor. Documentarea posibilităţii unei mijlociri şi a unui mijlocitor întrĕ Dzeu şi ómeni, apoi întrebarea despre necesitatea şi posibilitatea mântuirii, în urmă espunerea lucrării şi a stării de preparare a genului omenesc pentru sosirea şi primirea Mântuitoriului şi a mântuirii la „plinirea timpurilor“, forméză sfîrşitul părţii prime.

Din acéstă parte remarcăm în deosebi espunerea şi critica *teoriei juridice* a bisericei romane occidentale, faţă de care e precisată detailat doctrina bisericei ortodoxe, aşa că acésta parte e un adevĕrat studiu de teologie comparativă.

Partea a doua cuprinde doctrina despre activitatea mântuitóre sau despre opera de mântuire (*ἔργον.* Ioan 4, 34) espusă după cele trei deregătorii seu chiămări ale lui Christos cari forméză cuprinsul operei de mântuire, adecă după deregătoria profetică, archieréscă şi împĕrătéscă.

Lucrarea întrégă vĕdeşte pe autorul ei ca un cunoscĕtor adânc al scrierilor patristice, cum şì al teologiei şi filosofiei apusene şi chiar din acéstă causă are o însemnătate deosebită.

Espunerea doctrinei atât după momentul speculativ, cât şì din punct de vedere istoric dogmatic şi polemic sau — în casul de faţă e mai corect zis — comparativ, e ţinută într'o mĕsură — după necesitate — uniformă, aşa că scrierea întrégă se caracterizéză prin o unitate bine închegată.

Monografia dlui profesor Dr. Saghin este menită a contribuí mult la aprofundarea doctrinei bisericei nóstre despre opera de mântuire a Aceluia,

---

protectorul şcólei egumenul sus numit, apoi inspectorul c. r. de şcóle al capitanatului Rădăuţilor, preotul satului şi alţi fruntaşi şi mulţime de popor. Despre resultatul acestui esamen se esprimă astfel scriitorul cronicei: „Esamenul a arătat un progres fórte bun şi suprindĕtoriu după părerea numiţilor bărbaţi competenţi de instrucţie“.

Astfel acéstă sfântă mănăstire de 322 de ani este luminătórea, povăţuitórea şi mângăitórea credincioşilor din acest sat şi a celor din jur.

Insemnătatea cea mare a acestei mănăstiri zace însĕ în frumseţa bisericei, în odórele şi tesaurul ei, dar' mai cu sémă în faptul, că biserica atât pe dinlăuntru cât şi pe dinafară de sus până jos e pictată fórte frumos.

Biserica, cu chramul Invierea lui Christos, e zidită în stilul bizantin, care e cel mai potrivit pentru pictură. In sfta masă a altariului într'o cutie preţiósă se află ca móşte un deget al unui demnitar înalt de la curtea persică, cu numele Jacob, care a suferit mórte de martir în secl. IV, tăindu-i-se mai întâiu degetele, apoi mânile şi piciórele, ear' mai pe urmă capul. Amintirea morţii lui o serbéză biserica nóstră în 27 Nov. Intr'o altă cutie, de argint aurit, se află tot ca móşte, după cum arată inscripţiunea în limba rusécă: sânge din sângele marelui martir Dimitrie, proconsul în Tesalonic, mort ca martir sub Diocletian.

Biserica e împărţită prin zid în 5 despărţituri. In despărţitura a 3-a se află mormintele Domnitorilor Ieremie şi Simion Movilă. In celelalte despărţituri se mai află încă 6 morminte ale altor Domni, cum şì boieri, cari au provĕdut mănăstirea cu averi şi au dorit sĕ-şi dórmă somnul de veci în acest sfânt lăcaş.

Pe mormêntul lui Eremie Movilă se află următórea inscripţiune [1]): „Acéstă pétră a ridicat'o şi a împodobit'o Domnul Gavriil, fost Stolnic, mai înainte adormitului, drept credinciosului, creştinului hospodar Iω Eremie Mogilla, din graţia lui Dumnezeu Domn al ţĕrii Moldovei; eternă fie amintirea lui şi odihna lui“.

Pe pétra mormêntului lui Simion Movilă este scris: „Servul Domnului nostru Iisus Christos Iω Simeon Mogilla Domn şi hospodar al ţĕrii Valachilor şi cu voia lui Dumnezeu hospodar al Moldovei, a fost înmormêntat în anul 7113 în 14 Sept., şi a rĕmas mormêntul sĕu în uitare fără împodobire, până ce a plăcut lui Dumnezeu, ca mult iubitul sĕu fiu Iω Gavriil Mogilla sĕ ajungă pe măreţul tron valach al prealuminatului sĕu tată, dimpreună cu princiara sa mamă Melania, atunci îndată a săpat acésta pétră şi a aşezat'o în anul 7128 în a 15 zi a lunei Martie.“

Pe păretele de cătră vest şi sud al despărţiturei a 3-a de asupra mormêntului, e pictat a 'l fresco Domnul Eremie Movilă cu întréga sa familie apropiindu-se de tronul lui Christos şi închinându-i biserica zidită de dînsul.

De oparte şi de alta se află puse sub sticlă chipurile acestor doi Domni, în mărime naturală cusute pe mătasă cu fir de aur şi argint. Chipul lui Eremie e făcut din 1250 mărgăritare veritabile de mărime mijlocie, ear' chipul lui Simion din 388. Pe chipul acestui din urmă, în partea dréptă a capului se află Stta Trĕime, ear' sub ea marca Moldovei, în partea stângă e învierea lui Christos, ear' ceva mai departe marca românéscă: un corb cu crucea în cioc şi coróna pe cap, tóte cusute din aur şi argint.

In globul de aur ce se află la mijlocul policandrului din acésta despărţitură se păstréză pĕrul de colóre castanie al Dómnei Elisaveta, soţia lui Eremie. Lângă pĕr se află o hârtie cu următórea inscripţiune românéscă:

„Indată ce au înţeles Schidir Paşa de purcesul leşilor din Iaşi, au repeḑit mulţime de oşti şi i-au ajuns la Drăesceni (Drăşcani) în ţînutul Hârlăului; apăratu-s'au óre-ce de-'ntâi, éră dacă s'au mai înglotit oştile turceşti s'au rĕsipit leşii cine încotr'o au putut: singur Coreţchi au căḑut în mânile lui Schidir Paşa şi biata Dómnă a lui Eremie Vodă; pe boieri i-au scos Radul Vodă de la Schidir Paşa câţi erau prinşi; éră Dómna la mare ocară au ajuns de care singură au mărturisit cătră boieri trecênd cu radvanul. Vĕḑênd pe boieri şi lăcrămând au zis: boieri cinstiţi! m'au ruşinat păgânul şi atunce tunḑêndu-şi cosâţile sale şi plângênd cu amară jĕle au rugat pe un nepot a-lui Nistor Ureche anume Toderaşco carele sta cu alţi boeri, ca sĕ binevoéscă a duce acest pĕr la mănăstirea nóstră „Suceviţa“ că nu m'am învrednicit a fi cu rĕposatul la un loc şi după mórte „măcar acest pĕr sĕ fie de pomenire“. Fost-au aceste la anul 7124“. (1616).

(Va urma).

---

[1]) Inscripţiunile sunt tóte sau în limba slavenă vechiă, sau în limba rusécă sau în cea sêrbéşçă.

„care trebue sĕ fie sufletul şi principiul vieţii nóstre şi întréga nóstră activitate trebue sĕ se desvólte din acest principiu“ (p. 183). *N. N. B.*

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale a archidiecesei nóstre gr. or. transilvane au mai întrat următórele contribuiri:

I. De la: Alexandru Cherebeţ, paroch în Cheuchiş (tractut Dej) 100 coróne; Eugen Muntean, paroch în Lunca (tractul Lupşa) 60 cor.

II. Pe lista parochiei *Certege* (tractul Câmpeni) de la: parochul Constantin Cothişel (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 10 coróne; cassa bisericei 10 coróne; preotésa Iuliana Cothişel 10 coróne; Sofia Cothişel lui Nicodim 10 coróne; Mihail Bologa 10 coróne; Dumitru Trifa l. Nicolae 5 cor. 50 filer, ear' din contribuirile poporenilor în discul purtat în biserică 14 coróne 50 fil. — Total *70 coróne.*

III. Pe lista parochiei *Lupşa-sat* (tractul Lupşa) de la: parochul Ión Nicóră (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 8 coróne; Ilie Şpan 6 coróne; Vasilie Crişan, Sava Crişan, Nicolae Bastea şi soţie sa Anastasia, Nicolae Nicóră şi soţie-sa Susana, câte 5 coróne; Nicolae Ciapa şi soţie-sa Paraschiva 4 coróne; Ioan Crişan, George Cabulea, câte 3 coróne; Gavrilă Bădĕu, Dumitru Orb, Vasilie Cabulea, câte 2 coróne; de la mai mulţi credincioşi sume mai mici, în total 4 coróne. — De tot *54 coróne.*

IV. Pe lista parochiei *Barcan* (tractul Treiscaune) de la: parochul George Burlea (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 2 coróne, George Ola, Dumitru Terza, Alexă Neagoe, Ión Stroie, Ión I. Stroie, Ión C. Stroie, câte 1 corónă, şi Efimian Terza 60 fileri. — De tot *8 coróne 60 fil.*

NOUTĂŢI

Un bun început. O parte însemnată din credincioşii sfintei nóstre biserici ortodoxe-orientale din Sighişóra, vin în ajutoriul bisericelor lipsite de mijlóce din protopresbiterat, procurându-le ornate bisericeşti, icóne sfinte, precum şi alte necesarii pentru sĕvĕrşirea serviciului divin. Ca sĕ se vadă, deocamdată, întru cât am dreptul sĕ susţin, cele zise, aduc la cunoştinţă surprinderea ce mi-a făcut'o mie, şi precum sunt informat, şi altora, dl protopresbiter D. Moldovan, predându-mi la finea anului trecut, un frumos şi complet rênd de ornate bisericeşti, în preţ de peste 100 cor., pe cari 'i le a pus la disposiţie evlavioşii creştini: Nicolau Tornea şi soţia Ana născută Parchirie din Sighişóra, cu espresa dorinţă a se da uneia dintrĕ cele mai sărace biserici. — Esprimând şi pe calea acésta, necunoscuţilor binefăcători ai bisericei nóstre sincere mulţămite, în numele comitetului parochial, rog din parte-mi pe Atotputernicul, ca întărindu-i în credinţa nóstră drept mărturisitóre, sĕ 'i ţină spre lauda Mărirei Lui, încă mulţi ani. — Vidacutul-rom. *Ioan Popa* paroch.

*

Bal românesc în Sibiiu. Ni-se comunică din for competent, că tinerimea română din loc a avut în Sâmbăta trecută o convenire iniţiată de secretariul „Albinei“ Dr. Tib. *Brediceanu*, unde s'a luat hotărîrea de a aranja cu finea carnevalului — în locul petrecerii obicinuite a „Reuniunii femeilor române“ din loc — *bal mascat* (albastru).

Invitări pentru acésta ocasiune se vor trimite peste câteva zile.

Detailuri aducem în unul din numerii proximi ai organului nostru.

Deocamdată salutăm tinerimea pentru pornirea ei şi-i dorim resultatele cele mai frumóse în direcţiunea apucată.

*

Bal în Brad. Corpul profesoral de la gimnasiul gr.-or. român din Brad (comitatul Hunedóra) invită la petrecerea cu dans ce se va aranja în Brad la hotel „Central“ în 1/14 Februarie 1904 în favorul fondului elevilor morboşi de la acel gimnasiu. Preţul de întrare: pentru familie 4 cor., de persónă 2 coróne. Inceputul la 8 ore séra. Suprasolviriie sunt a se adresa direcţiunii gimnasiale şi se vor cuita publice şi în programa gimnasiului pe 1903/4.

*

Teatru în Guşteriţă. Tinerimea română din Guşteriţă invită la producţiunea teatrală declamatorică ce o va aranja Duminecă în 31 Ianuarie st. n. în şcóla greco-orientală română cu următoriul program: „Triumful amorului“, poesie declamată de ***. „Glăburel şi Năstorel“, dialog, predat de elevii şcólei. „Vlăduţul mamii“, comedie cu cântece într'un act. „Ruşinea închipuită“, dialog, predat de elevii şcólei. „Nu 'i ertat a umbla după cuiburi de pasĕri“, dialog, predat de elevii şcólei. „Pandurul“, poesie, cântată de tinerime. „Arvinte şi Pepelea“, vodevil într'un act, predată de tinerime. După producţiune urméză dans. Inceputul la $6^1/_2$ ore séra. Venitul e destinat în favorul şcólei. Preţul de întrare: de persónă 1 cor., de familie (3 persóne) 2 cor. 40 fileri. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Alegere de paroch. Dumineca (24 Ianuariu st. n.) s'a făcut alegerea de paroch în Boz (tractul Mercurea), ales fiind cu unanimitatea voturilor administratorul parochial Ión Stângu fost paroch în Guşteriţă. Actul alegerii a fost condus de protopresbiterul tractual Avram S. Pécurariu.

*

Petrecere în Avrig. „Reuniunea femeilor române din Avrig“ invită la *producţiunea declamatarică-teatrală*, împreunată cu dans, ce o va aranja cu concursul corpului învĕţătoresc Dumineă, în 25 Ianuare (7 Febr.) în sala mare a hotelului comunal din Avrig, cu următoriul program: „Peneş Curcanul“, poesie de V. Alexandri, declamată de un elev. „Herşcu boccegiu“, cântecel comic de V. Alexandri, predat de învĕţătoriul Nichita Spêrlea. „Dialog despre lucs“, de Pop-Reteganul, predat de două eleve. „Cinel-Cinel“, comedie cu cântece într'un act de V. Alexandri. După producţiune urméză joc. Venitul e destinat jumĕtate pentru fondul reuniunii femeilor, ear' jumĕtate pentru biblioteca şcolară. Inceputul séra la orele $7^1/_2$. Preţurile: loc I de persónă 1·20 cor., de familie (à 3 persóne) 2·40 cor., Loc II de persónă 80 fil., de familie (à 3 persóne) 1·60 cor., Loc III de persónă 40 fil., Oferte marinimóse şi suprasolvirile se vor cuita pe cale ziaristică.

*

De la reuniunea funcţionarilor. Consiliul de administraţie al reuniunii funcţionarilor din Austro-Ungaria a votat şi pentru anul 1904 suma de 16,000 corónе ca stipendii destinate pentru membri reuniunii, spre a puté folosí băile notorice de cură în decursul anului 1904. Aceste stipendii se pot acorda numai membrilor bolnăvicioşi şi lipsiţi de mijlóce, şi blanchetele prescrise pentru rugările de competinţe se pót procura gratuit la cancelaria consorţiului nostru strada Wiesen nr. 1, etagiul I. Rugările provĕdute cu aclusele necesare sunt a se aşterne până la 10 Martie 1904 st. nou la cancelaria nóstră, localul arătat mai sus. — Sibiiu, 18 Ianuarie 1904. *Direcţiunea.*

*

Faptă creştinéscă. Din partea subscrisului se aduce mulţămită publică următorilor marinimoşi creştini pentru donaţiunea unui pour de argint aurit pe séma bisericei nóstre în preţ de 40 coróne, contribuind la cumpĕrarea lui: Ioan Paşca, primaşul tarafului de lăutari din Beroiu, 20 cor., I. Mermezan (Rapoltul-mic), înv. Boldor Alexandru, Tirutia Nicolae (Rapoltul-mare), Biriş Paraschiva (Rapoltul-mare), Tirutia Ioan (Rapoltul-mare), câte 2 cor., Balşan Lazar, Stef Ioan jun., Stef Ioan sen., Sirb Toader, Rad Aron, Marunti Todor, Mermezan Aron, Sîrb Petru şi Todor Manasie, câte 1 corónă, Ioan Alesandra, 82 fileri, N. N., 18 fileri. Tatăl ceresc sĕ le rĕsplătéscă acésta binefacere însutit şi înmiit. Rapoltul-mic, la 10 Ianuarie v. 1904. *Inocenţiu Mermezan*, paroch.

*

Concertul din Tilişca. In 24 Ianuarie st. n. poporul din Tilişca şi jur la stăruinţa „Reuniunii femeilor“ de acolo a avut plăcuta ocasiune de a se bucura de vre-o câteva momente de înălţare şi elevaţie sufletéscă. Un mănunchiu de teologi însufleţiţi ai seminariului Andreian, cari nu de mult au secerat lauri prin prestaţiunile lor la Orĕştie; s'au decis a-şi da „Reuniunii femeilor române“ din Tilişca concursul de concertanţi întru promovarea interesior matereiale, dar' îndeosebi a celor morale ale acestei reuniuni. Şi tinera reuniune se póte mândri, că harnici şi entusiasmaţi companioni au aflat în aceşti corişti, cari în frunte cu iscusitul şi desterul lor conducĕtoriu N. Curea, s'au achitat de rolul lor spre mulţumire generală, în cât prestaţiunile acestea le pot servi spre laudă şi spre încurajare pentru viitoriu. (*Din luncă*).

*

Ştiri din America. In nr. 5 al „Tribunei“ din America, sub titlul „Himen“ cetim următórele: „Diu Drd. Liviu R. Prasca editor al foaici noastre, sia incredintat de fiitore sotie pe dragalasa Dsoara Eugenia Moldovan din Cleveland, ca nasi au fost vrednici advocati Dl Samuel L. Seeman, Huberth J. Turney si Joan Meiler toti din Cleveland“. (Copiat întocmai.) — A naibii America aia! *Ruţi* Praşca *doctorand!?* Ba chiar doctor. Căci de la pagina primă (unde e publicată ştirea fidanţării) până la călcâiul paginei a doua dl doctorand a devenit deja doctor. La acel loc e publicat adecă un inserat, în care „Dr. Liviu Praşca“ se ofere publicului ca *advocat.*

*

Concert în Romos. Corul mixt al bis. gr. or. din *Romos* invită la concertul ce 'l va arangia Dumineca, în 18/31 Ianuarie în sala şcólei române gr. or. din Romos, cu următoriul program: „Sfânt“, cor mixt de N. Ştef. „Sus opincă“, cor mixt de I. Vidu. „Sai Române“, cuartet de T. Cerna. „Hora Curcanilor“, cor mixt de N. Stef. „Haţegana“, cor mixt de T. Popovici. „Pe tine te lăudăm“, cor mixt de N. Ştef. „Lugojana“, cor mixt de I. Vidu. Inceputul la $7^1/_2$ ore. Preţul întrării: de persónă 60 fileri. Din venitul curat biserica va procura cele necesare corului seu. Oferte marinimóse şi suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. După concert urméză joc.

*

Cea mai mare fericire pe lume e sănĕtatea ş mulţi au jertfit averi întregi, ca sĕ şi-o câştige, dar de cele mai multe-ori înzadar. De când inventatorul crucii duple electro-magnetice R. B. nr. 86967, dl Albert Müller în Budapesta, V Vadász-u. 42/V. a pus la disposiţie lumii bolnave aparatul sĕu, e ştiut, că numai acesta e în stare sĕ ajute şi acolo, unde alte mijlóce nu mai pot; ceea-ce documentéză din nou şi următórea scrisóre de recunoştinţă: Prea stimate dle Müller! De 30 ani am fost tot bolnăviciósă, nu puteam nici durmí, nici nu vedeam bine, nu puteam mânca, m'am simţit totdéuna rĕu, dar' de când mi-am adus aparatul dtale, din 23 April a. t. şi de când îl port, mĕ simt fórte bine, pot durmí, vĕd bine, am poftă de mâncare, cu un cuvênt sunt deplin sănătósă şi îţi mulţămesc din inimă, căci mi-ai dat ear' plăcere sĕ trăesc. Cu stimă, Rosa Schirl, vĕduvă de deometru, Késmárk.

Din public.*)

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Din prilegiul renovării bisericei nóstre din Pâcliţa on. nostru paroch *Nicolae Cado* a procurat de la libraria archidiecesană 4 icóne mari la templa altariului şi alte 2 mai mici în tinda muierilor, cari cu rame cu tot au costat 94 cor. 52 fil., apoi perdele noue fórte frumóse la uşile altariului şi acoperemênt la iconostas, în preţ de 44 cor. 20 fil., în total în suma de 138 cor. 72 fil.

După-ce le-a adus şi le-a aşezat la locul lor în biserică, s'a adresat către poporeni cu rugarea, sĕ deie care cât póte, ca sĕ se plătéscă preţul acelora, ér' pe noi subscrişii epitropi ne-a însărcinat cu adunarea colectei în acest scop.

Satisfăcênd noi acestei însărcinări, venim prin acésta a da sémă despre banii incasaţi precum urméză:

1. Pentru cele 4 icóne mari de la altar au contribuit:

Avram Oana a lui Nicolae *cu 12 corón e*, birĕul Vasile Zdrîncii, Vasile Sava, Petru Doţiu l. Ioan, Iacob Iancu şi Gligor Lupsa *cu câte 2 cor.*, Petru Oana, Nicolae Bĕlgrĕdean, Nicolae Popovici, Simion David, Nicolae Iosa l. Iacob, Ioan Iosa l. Iovu, George Tat, Miron Mărginean, Ioan Treancăş, Petru Iosa l. George, Ambrosie Giavla, Ioan Florea l. Iovu, George Costea, Mihăilă Oana, Avram Drâmbărean june şi Bacila fiica lui Onisiu Sava *cu câte 1 cor.* Apoi cu discul purtat în acest scop în mai multe Dumineci am incassat: în 24 Aug. *10 cor. 24 fil.*, în 14 Sept. *3 cor. 60 fil.*, în 21 Sept. *1 cor. 82 fil.*, în 28 Sept. *1 cor. 62 fil.*, în 5 Oct. *1 cor. 26 fil.*, în 12 Oct. *1 cor. 12 fil.*, în 19 Oct. *1 cor. 50 fil.*, în 26 Oct. *4 cor. 18 fil.*, în 2 Nov. *2 cor. 46 fil*, în 9 Nov. *3 cor. 50 fil.*,

2. Pentru cele 2 icóne mai mici din tinda muierilor şi pentru perdele au dat: Ana Iancu l. Iacob *5 cor.*, Maria Iosa l. Mihăilă *2 cor. 40 fil.*, Sofia Doţiu, Maria Vlad şi Sofia Purcar *câte 2 cor.*, Eva Bucuvan şi Maria Iosa l. Florea *1 cor. 90 fil.*, Oniţa Treancăş, Rachila Popovici, Ana Bălgrădean l. Nicolae, Raveca Tat l. Avram, Eva Iosa l. Florea, Eva Ciavla l. Savu, Maria Iosa l. Ioan *câte 1 cor.*, Raveca Cado, Raveca Tiţ l. Iacob, Eva Mărginean l. Miron, Maria Bĕlgrădean vĕd., Eva Bĕlgrădean vĕd., Maria Văsii l. Milian *câte 80 fil.*, Eva Iosa l. Culiţa *64 fil.*, Ana Doţiu vĕd., Sofia Iosa vĕd., Maria Florea l. Avram, Ileana Iancu vĕd., Ana Zdrînc l. Dănilă, Eva Iosa l. Petru, Raveca Bĕlgrădean l. Ioan, Georgiţa Iancu, Maria Doţiu l. Petru, Paraschiva Tat, Sanda Albu *câte 60 fil.*, Veronica Albu şi fica acesteia Maria, *câte 50 fil*, Maria Avrămuţiu *48 fil.*, Todora Oana, Rachila Purcar, Raveca Văsiu l. George, Florica Tomuşca, Ana Ţţiu, Raveca Vasiiu l. Avram, Maria Oana l. Petru, Maria Florea l. Ioan, Raveca Bĕlgrădean l. Nilae, Maria Iosa l. Candin, Maria Lupşa, Anica Sava, Ana David, Raveca Costea l. Nicolae, Raveca Costea l. Ioan, Maria Doţiu l. Petru, Todora Costea, Ioana Drâmbărean, Maria Mărginean l. Mihăilă, Maria Iosa l. Florea l. Avram, Ana Iosa l. Culiţa, Georgiţa Iosa, Sanda Moldovan, Raveca Iosa l. Petru Culi, Ilina Iosa vĕd., Raveca Florea l. Mihăilă, Sapta Câmpean, Ana Luca, Anica Iosa l. Avram, Maria Tat l. Toma, Maria Florea l. Filip, Maria Iosa l. Ioan, Raveca Florea l. George, Maria Olar l. Samoilă, Ana Iosa l. Dănilă, Sofia Iancu l. Trifan, Neta Iancu, Eva Iancu l. Chimu, Raveca Iancu l. Avram, Raveca Drâmbărean, Eva Góngă, Todora Vlad, Raveca Iosa l. Ioan l. Iovu, Androniţa Iosa, Raveca l. Iosa Andreiu, Maria l. Inurean George, Floare l. Zdrînc Vasilie *câte 40 fil.*, Anica Oana vĕd., Eva Florea l. Visalon. Maria Olar l. Petru, Raveca Zdrînc l. Avram, Savina Iosa, Ana Inurean, Ileana Iosa l. George, Vuţa l. Iancu Ioan, *câte 30 fil.*, Maria Drâmbărean l. Nicolae, Maria Văsii l. Vasilie, *câte 24 fil.*, Maria Iosa l. Candinaş, *22 fil.*, Maria, fiica l. Ioanu Flori, Rachila l. Tat Avram, Rachila l. Tat Petru, Rachila l. Iancu Mihăilă, Sofia l. Iosa Mihăilă, Maria l. Olar Zachiu, Raveca l. Tat Stefan, Raveca l. Tat, George, Florica l. Zdrînc Simion, Eva l. Olar Precup, Florica l. Iosa Avram, Floare l. Popa Ioan, Marina Bogdan, Eva l. Iosa Nicolae l. Petru, Maria l. Treancăş Avram, Floare l. Zdrînc Ioan, Savina l. Rîb Nicolae, Maria l. Rîb Todor, Maria l. Drăgiciu Simion, Florica l. Băcilă Petru, Ana l. Treancăş Toma, Maria l. Olar Toma, Ana vĕd. l. Iosa George, Ana l. Oana Avram, Rachila l. Mihălţan Todor, Floare l. Olar Mihăilă, Maria l. Buciuman Mihăilă, Raveca vĕd. l. Plăcintă Avram, Sofia l. Bĕlgrădean George, Maria vĕd. l. Iancu Chirilă, Ana l. Inurean Mihăilă, Raveca l. Ghiura Ioan, Eva vĕd. l. Luca Vasilie, Ana l. Luca Todor, Maria l. Luca Toma, Eva l. Luca Ilie, Maria l. Luca Mateiu, Maria l. Inurean Ioan l. Max, Ana l. Mărginean Nicolae, Maria l. Giarla Ambrosie, Raveca l. Buciuman Dumitru, Ana l. Gierla George, Eva l. Purca Stefan, Anuţa l. Drâmbărean Ariton, Ana l. Făcăleţ George, Eva vĕd. l. Ureche Nicolae, Maria l. Buha Petru, Ana l. Ianc Stefan, Florica l. Mărginean Stefan, Elena Sava, *câte 20 fil.*, la olaltă suma de mai sus 138 cor. 72 fil.

Tot odată venim a aduce mulţămită publică tuturor marinimoşilor dăruitori, cari au contribuit benevol la acoperirea speselor de zidire a bisericii, anume: *Petru Luca*, fiu al comunei nóstre, de present vigil de carcere în Sibiiu, ni-a trimis prin poştă *6 cor.*, *Ioan Bucur*, învĕţătoriu, a dăruit *10 cor.*, Stefan Iosa, parochian, peste aruncul hotărît, a suprasolvit *1 cor.*, domnii Löw Károly şi Iosif Cirlea din Alba-Iulia, ni-au dăruit 1000 de cărămizi, ear' parochianii: Vasilie Sava, Oana Avram l. Nicolae, Petru Oana, N. Popoviciu, Nicolae Bĕlgrădean, Petru Iosa l. George, Simion David, Nicolae Iosa l. Iacob, Milian Văsiiu, Artenie Iosa, Stefan Iosa, Dumitru Tat, Ioan Iosa l. Iovu, Mihăilă Iosa, Trifan Iancu, Raveca Cado, Anica Oana, Sofia Doţiu, Maria Bĕlgrădean, Maria Iosa l. Mihăilă, Maria Vlad, cari ţin strane în biserică pe taxă — s'au oferit din propriu îndemn sĕ plătéscă esceptionalminte în anul acesta taxa stranei duplă.

Mulţămindu-le tuturor acestor dăruitori în numele poporului, rugăm pe Tatăl ceresc, ca darurile lor sĕ le priméscă ca o tămâe de bună mirésmă întru jertfelnicul Seu cel mai pe sus de ceriuri.

Pâcliţa, 15 Decembre 1903.

Nicolae Bĕlgrădean
Petru Oana
epitropi.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (26 Ian.): *„Bruder Straubinger“*, operetă în 3 acte, de Edmund Eysler.
Joi (28 Ian.): *„Der Rastelbinder“*, operetă în un preludiu şi 2 acte, de F. Lehár.

Una din cele mai plăcute seri de teatru, pentru publicul sibiian, a fost Marţi séra. S'a dat piesa: „Bruder Straubinger“, o piesă care în Viena încă se dă de multe-ori.

Aici încă a avut un succes admirabil, find-că şi-a dat concursul şi dşóra Olga von Türk-Rohn. Cântăréţa, care deja a fost şi anul trecut aici ca óspe, şi a lăsat o cât se póte de bună impresie, şi în sesonul acesta a captivat publicul, prin jocul cu temperament natural.

Cu deosebire bună impresie a făcut Marţi séra, în piesa amintită, unde a jucat pe *Oculi.* Şi-a jucat rolul cu o aşa graţie şi vioiciune, în cât publicul, răpit atât de esteriorul, cât şi de vocea ei, aplauda frenetic. Cu deosebire în actul al doilea.

Fórte bine a representat dl Fritz Günther-Pistol pe fratele Straubinger, o esistenţă vagabundă, cu humor, ca toţi vagabunđii.

Peste tot, s'au silit toţi din puteri, ca séra acésta sĕ succédă. Aşa dl Redl şi Iosefine Paulmann au representat şi predat fórte bine comicul piesei. A fost mult aplaudat dl Kaufmann şi dşóra Seidner.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Casa

din **strada Kempel 16** și **Poschen 30** venit anual de 1200 cor., **se vinde** din mână liberă. Informațiuni dă Carol Hemper, strada Kempel 9. [15] 1—3

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericești

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

Liturgieriul

— cu litere latine —

broșat cor. 6, legat cor. 8.

Librăria archidiecesană.

Liturgia

Stulni Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci, de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cânt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

A apărut:

Modele de cusături românești

de **Minerva Cosma.**

Prețul **50 fileri,** plus porto 5 fileri.

Librăria archidiecesană.

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil**

„CORDIANA“

institut de credit și de economíi, societate pe acții în **Fofeldea.**

Domnii acționari ai *Institutului de credit și de economíi „Cordiana“, societate pe acții*, se învită conform §§-lor 19 și 20 ai statutelor societății la

a VI-a adunare generală ordinară

care se va ține în *Fofeldea* (localul institutului) *Dumineca în 28 Februarie* n. 1904 la 1 oră p. m.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului de gestiune 1903 și raportul comitetului de supraveghiare. [16] 1—1
2. Distribuirea profitului realisat conform bilanțului.
3. Alegerea unui membru în Direcțiune cu mandat pe 2 ani.
4. Alegerea a doi membri în comitetul de supraveghiare.
5. Fixarea marcelor de presență pentru membrii din direcțiune.

Domnii acționari, cari în sensul §§-lor 22, 23 și 24 din statutele societății voesc sĕ participe la adunare în persónă, sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiile și eventual dovedile de plenipotență, cel mult până Vineri în 20 Februarie n. a. c. la 6 ore p. m. la cassa institutului în Fofeldea, la institutul de credit și de economíi „Albina“ în Sibiiu și la filiala „Albina“ în Brașov.

Fofeldea, în 27 Ianuarie 1904.

Direcțiunea.

Contul bilanțului — Mérleg számla.

Active.

		cor. fil.
Cassa — Készpénz		1,848·16
Cambii de bancă — Bank-váltók		277,689·—
Imprumuturi hipot. — Jelzálogos kölcsönök		17,928·—
Mobiliar — Felszerelés .	725 50	
10% Amort. — Leirás .	72 50	653·—
Edificiul inst. — Intézeti ház .		8,000·—
Debitori — Adósók		26,679·—
		332,797·16

Pasive.

	cor. fil.
Capital — Részvénytőke . . .	60,000·—
Depuneri spre fructificare — Betétek	141,428·19
Fond de reservă — Tartalékalap	7,450·—
Reescompt — Visszleszámitolás .	98,046·—
Creditori — Hitelezők	11,745·58
Interese transitóre — Atmeneti kamat	6,382·—
Profit curat — Tiszta nyereség	7,745·39
	332,797·16

Contul de perderi și profite. — Veszteség és nyereség számla.

Debit.

	cor. fil.
Interese — Kamatok:	
de cont-curent — folyó-számla után	454·75
de depuneri — betétek után . .	5,900 94
Contribuție directă — Egyenes adó	1,487·—
10% după int. de depuneri — 10% betéti kamatok után .	681·70
Spese (porto, chirie, diverse) — Költségek (postadíj, házbér és különf.)	1,058 82
Salare — Fizetések	3,069 70
Marce de presență — Jelenleti díj	111·—
10% amort. din mob. — 10% le irás a leltár számlán . . .	72·50
Profit curat — Tiszta nyereség	7,745 39
	20,581 80

Credit.

	cor. fil.
Interese — Kamatok:	
de escompt — leszámitolt váltók után	18,995·28
de împrumuturi hipotecare — jelzálog kölcsönök után . .	1,586·52
	20,581·80

Fofeldea, la 31 Decembre 1903.

Iosif Lissai m p.
president.

Ioan Bonea m. p.
vicepresident

Nicolae P. Petrescu m. p.
director esecutiv.

Iacob Nastase m. p.
contabil.

Dominic Rațiu m. p.
membru în direcțiune

Alexe Manuil m. p.
membru în direcțiune.

Ioan Precup m. p.
membru în direcțiune.

Revĕdut și aflat în consonanță cu registrele principale și ausiliare.

Fofeldea, la 21 Ianuarie 1904.

Comitetul de supraveghiare:

Eliseiu Balaban m. p.
president.

Toma Ienciu m. p.

Ioan Maiangu m. p.

Toma Sava m. p.

Croitoria militară și civilă

Petrașcu & Părău

strada poplăcii nr. 21 Sibiiu strada poplăcii nr. 21.

[6] 9

Se efectuesc după comandă tot feliul de haine militare și civile, cum și reverendi.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se folosésca numai numitul prav!

La subscrisa librărie se află de vînzare următórele cărți de

Teodor V. Păcățian:

Cartea de aur, vol. II. . . .	cor. 10·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	„ 8·—
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . .	„ 2·—
Principiile politicei, după Dr. F. de Holzendorff	„ 4·—
Istoria politicei, după Sir Frederick Pollock	„ 1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	„ 2·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu jurați	„ —·80
Buna chiverniselă, carte pentru toți, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	„ —·40
Sâmbăta morților, dramă din popor în 5 acte, local. d. Raupach	„ —·60

Librăria tipografiei archidiecesane, Sibiiu.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din țéră și esoperéză **împrumuturi pe pămênturi și edificii** cu cele mai favorabile condiții și cele mai eftine interese, și anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanți și obligație pe 5—10 ani.

La funcționari de stat, comitat și oraș, cum și la oficeri, credit simplu și fără giranți. [1] 7

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“

întreprindere de credit

Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 6 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 Ianuarie 1904 *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția. Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Sinodul parochial.

Sibiiu, 29 Ianuarie n.

Cele două Dumineci din restul lunei Ianuarie sunt încă zilele normate de legea nóstră bisericéscă, de statutul organic, pentru ținerea sinódelor ordinare anuale în tóte parochiile din metropolia nóstră.

Abia vor mai fi comune bisericești în archidiecesa nóstră — ca sĕ ne restringem numai la acéstă parte a metropoliei — abia vor mai fi, zicem, comune bisericești în archidiecesa nóstră, în cari sĕ nu se țină sinódele parochiale ordinare.

Pe lângă dispozițiunile generale din statutul organic de a se ține sinódele parochiale ordinare în luna lui Ianuarie, a luat speciale mĕsuri sinodul nostru archidiecesan, care a dispus, ca consistoriul archidiecesan an de an sĕ facă raport despre ținerea sinódelor parochiale ordinare; a luat în special mĕsuri consistoriul nostru archidiecesan, ca budgetele anuale, votate de regulă în sinodul parochial ordinar, sĕ fie așternute de timpuriu la consistoriu spre revisiune și aprobare, ca apoi sĕ pótă fi puse în practică.

In cele din urmă conferențele preoțești în anul trecut în ordinea planului lucrărilor cari cad în competința oficiului parochial, schițară în mod cronologic acele lucrări, în special au marcat ținerea sinódelor parochiale.

Tóte aceste dispozițiuni, precum și controla tot mai severă, tot mai conștiențiósă, tot mai cu plan din partea oficiilor protopresbiterale, tóte acestea țintesc la ținerea punctuală a sinódelor parochiale ordinare pentru împlinirea agendelor cari sunt date în competința lor.

Sinódele parochiale ordinare au menițiunea de a fi icóna fidelă a celor ce s'au întêmplat în comună în decursul anului trecut, și nimica nu va contribuí mai mult la lucrare armonică în comună, la conservarea dragostei întrĕ frați, la spiritul de jertfa spre tóte cele bune și folositóre, ca și sinódele parochiale conduse bine și ținute la terminul statutar.

Cele mai multe desbinări în comunele nóstre bisericești, cele mai mari agitațiuni, totdéuna stricăciόse pentru pacea și armonica conlucrare spre binele bisericei, zicem, cele mai mari desbinări în comunele nóstre bisericești se fac din pricina, că sinódele parochiale ordinare sau nu s'au ținut la timp, sau dacă s'au și ținut, nu și-au împlinit datorințele cari i-le norméză legile nóstre bisericești, respective nu le-au împlinit în sensul legilor nóstre bisericești.

Publicitatea din sinódele nóstre parochiale are de scop sĕ documenteze că s'a administrat, că s'a chivernisit bine averea bisericei, că în mâni cinstite a fost pusă acea chivernisélă, și că prin urmare jertfele materiale, aduse de poporul nostru în interesul bisericei, în interesul școlei, în interesul instituțiunilor legate de biserică, nu s'au adus în zadar.

Publicitatea în sinódele nóstre parochiale are de scop sĕ întăréscă în poporul nostru credința, încrederea în onestitatea organelor de la administrația bisericéscă, căci dă ocasiune de a controla fie-care parochian întreg mersul afacerilor epitropești din parochie.

Dacă deci în sinódele parochiale ordinare se vor presenta rapórtele comitetului parochial și ale epitropiei parochiale despre cele întêmplate în decursul anului, dacă în acelea se vor cetí din posiție în posiție sumele de la venite, se vor cetí din posiție în posiție sumele de la cheltueli, se vor cetí tóte documentele atât pentru sumele de la venite, cât și pentru cele de la cheltueli, atunci fie-care parochian va avé ocasiune sĕ controleze și sĕ se convingă că bine, că în ordine au mers lucrurile, și că sunt cu mânile curate cei cari administréză averea bisericei.

Astfel întărită credința și încrederea în onestitatea celor-ce administréză averile bisericilor. Astfel cultivată cinstea și omenia epitropilor, — a curatorilor bisericești, — vom asigura pentru veci esistința bisericilor nóstre cu tóte instituțiunile culturale legate de ele.

Vorbim din practica vieții, și cele ce aici le scriem le putem întărí cu sute de casuri concrete din viéța bisericei nóstre.

Nu va esista agitație sau cértă, sau nemulțămire în parochie, unde la locul prim sĕ nu figureze ca motiv neîncredere în corecta administrare a averilor bisericești.

Ca sĕ stârpim din rădĕcină aceste motive de neîncredere, trebue sĕ ținem cu sfințenie la publicitatea sinódelor parochiale și sĕ luminăm acolo cestiunile controversate, cari dau ansă la bănuială, și sĕ le luminăm an de an.

Cultivată astfeliu cu sistem responsabilitatea organelor de la administrațiune înaintea sinodului parochial, unde sunt sute de ochi, sute de urechi, cari vĕd și cari aud; cultivată cinstea și omenia epitropiilor nóstre prin rațiocinare an de an înaintea sinodului parochial, cultivată încrederea întregului sinod în cinstea și în omenia organelor parochiale de la administrațiunea parochiei, creăm o basă puternică pentru pacea și armonica conlucrare în parochii.

Dumnezeu sĕ ne ajute în lucrarea acésta!

Din dietă. „Suprinderea“ semnalată de ziarele din capitală pentru ședința de eri a dietei, în care ministrul-president, pe basa resultatului audienței de alaltăeri avea sĕ facă declarațiuni cu privire la represaliile pe cari le va aplica contra obstrucției, n'a fost tocmai mare. Ceea-ce a pus în vedere dl Tisza în discursul seu din ședința de eri, a mai spus-o deja obstrucționiștilor. Deosebirea sĕ fie dór' cel mult atâta, că acum li-o spune ultima-dată și că la urma urmelor va urma și împlinirea promisiunii.

De altcum, conform unui raport telegrafic de eri, conținutul acestui discurs e următoriul:

Observă că obstrucția capĕtă trupe auxiliare, și încă din partea aceea care nu are motiv serios pentru a face obstrucție; consideră deci sosit timpul, ca sĕ-și schimbe tactica de pănă acum. Face reprivire asupra trecutului de trei luni al guvernării sale și arătând motivele cari l'au îndemnat sĕ priméscă asupra-și sarcina de ministru-president, spune că scopul seu e sĕ scótă țéra din situația critică, prin ori-ce mijlóce constituționale cari 'i stau la disposiție. Față cu Coróna a clarificat situația deplin și *guvernul are deja consensul prealabil al Corónei* la ori-ce mĕsuri, de cari guvernul de aceea nu a făcut us pănă acuma, fiind-că a sperat că la urma urmelor se va trezí dór' conștiința obstrucționiștilor. Acum însĕ guvernul a ajuns la *ultima ratio.* Opinia publică aștéptă muncă seriósă. După terminarea agendelor delegațiunii va începe lupta contra obstrucției. Apeléză la obstrucționisti, sĕ nu împedece cel puțin votarea projectului de recrutare și sĕ nu-și continue îndîrjirea, păgubitóre pentru țéră.

Activitatea „Asociațiunii“.

Sub titlul „O dare de sémă“ dl Dr. Cornel *Diaconovich*, prim-secretariul „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, a publicat în „Transilvania“ un articol, prin care luându-și rĕmas bun de la revistă și cetitorii ei, face totodată și o reprivire asupra activității de 8 ani a „Asociațiunii“, respective a comitetului central. Constatările făcute de dl Diaconovich în articolul menționat fiind de interes și pentru publicul care — dór' — nu va avé la disposiție revista „Transilvania“, reproducem acel articol în următórele:

Este cunoscut cetitorilor acestei reviste, că demisiunea mea din postul de prim-secretariu al „Asociațiunii“, presentată comitetului central încă în primăvara anului 1902, a fost primită de adunarea generală din Baia-mare pentru ziua de 31 Decembre a. c. Prin urmare numĕrul de față al „Transilvaniei“ este cel din urmă care apare sub conducerea mea.

Ori-cât de impersonal am căutat sĕ fiu în activitatea mea de director al acestei reviste și a-și dorí sĕ rĕmân pănă la sfîrșit, cred că — după legăturile ce au sustat timp de 8 ani întrĕ cetitorii „Transilvaniei“ și întrĕ mine — se cuvine, ca înainte de a

---

FOIȘÓRĂ

Mănăstirea Sucevița.

(Urmare).

Cât de triste sunt aceste cuvinte simple și cât de adânc ne impresionéză! Chiar numai atât de am ști despre acest suflet curat și ni-ar fi de ajuns, ca sĕ ne putem face o icónă a calităților ei ca soție și mamă. — A plâns biata Dómnă a lui Eremie Vodă cu amară jale, căci nu s'a învrednicit a fi cu rĕposatul la un loc și după mórte. A plâns, căci lacrimile sunt balsamul care alină durerile inimei; a plâns cu amară jale, căci amară era sĕ 'i fie viéța de ací înainte departe de mormêntul soțului și de țĕrîna patriei, amară era jalea, căci jalea este veninul care ofilește viéța. A plâns biata Dómnă cu amară jale căci nu s'a învrednicit a fi cu soțul sĕu la un loc și după mórte. Nu s'a învrednicit, căci păgânul a dus'o la Constantinopol, acolo se va fi veștejit ca o flóre smulsă din grădina țĕrișórei sale. Prin mórte a fost despărțită de soțul căruia înaintea sfântului altar îi jurase credință și iubire, și prin mórte aștepta și spera sĕ ajungă eară la un loc, ca nimenea sĕ nu-i mai despărțéscă.

Nimic nu mai știm despre Dómna Elisaveta, dór' atât că nu s'a mai întors.

Tot din despărțitura a 3-a, prin o ușă scundă în păretele de la nord, conduc niște trepte de pétră prin zidul bisericii în sus, în chilia unde se păstrau prețiósele în timpuri grele, în vremuri de bătaie, în timpuri când furia vecinilor lacomi sau sĕlbateci ar fi voit sĕ pună mâna pe dulcea Bucovină. — Pe trepte nu póte încăpea de cât un om, ear' la capĕtul de sus al treptelor înainte de a întra în chilie se află încă două uși mici, gróse, de fer, așa că apĕrarea era fórte ușóră, chiar dacă ar fi străbătut dușmanul pănă ací.

In a 2 despărțitură de la întrare se află acum dulapul în care se păstréză odórele bisericii. De-și am inventariul înaintea mea, totuși fiind-că ar trebuí sĕ mĕ estind considerabil, ceea-ce nu încape în cadrul acestei lucrări, mĕ voiu mărginí numai la espunerea pe scurt a celor mai prețióse obiecte.

Ceea-ce ne suprinde și ne răpește ochiul de la prima privire este un epitaf (aer = punerea în mormênt a Mântuitorului) fórte bogat și artistic lucrat de mânile domnițelor române, cusut pe atlas roșu cu fir de aur și căptușit cu mătasă. Christos, Maria, evangeliștii, îngerii și sfinții sunt lucrați din mărgăritare de tóte mărimile. După cum ne arată inventariul, se află pe acest aer 10,929 de mărgăritare veritabile. La gâtul Maicii Dlui e făcută o stea de aur avênd în mijloc șése diamante mici și unul mare.

Fórte frumóse sunt patru manuscrise sêrbești ale sfintei scripturi, scrise pe pergament și legate în plăci de aur și argint. Aprópe pe fie-care pagină aflăm picturi bogate în colori, în cari însĕ prevaléză tricolorul, de-și nu totdeuna în ordinea de azi. Colorile vii și fineța trăsăturilor ne arată un artist nu neînsĕmnat, care luând în considerare diligința de furnică și paciința călugăréscă, nu póte sĕ fi fost altcineva, de cât vre-un călugăr, care viéța întrégă a muncit la câte așa un manuscript.

O evangelie ruséscă tipărită în anul 1697, mai multe cruci de aur și de argint, sculptate fórte măestru cu evenimente din viéța Mântuitoriului și a apostolilor. In una se află lemn din crucea Mântuitoriului, după cum ne spune inscripțiunea de pe ușița din mijlocul crucii: „Lemn de viéță dătătoriu“.

Un Liboriu de argint aurit, în forma unei biserici cu trei turnuri, un alt liboriu tot de argint aurit, în forma unei biserici cu un turn, pe care sunt săpate cuvintele: „Pentru sfânta mănăstire Sucevița, unde se sĕrbéză învierea lui Christos. Făcut în 20 Martie din îndemnul lui Genadie Platenkie din argintul dăruit de întemeietorul mănăstirii“.

Blide mari de argint, cădelnițe de tótă frumsețea, potire de aur, linguriței, steluțe, discos-uri, litiere, candele și tot feliul de obiecte liturgice, cele mai multe din aur și argint, tóte dăruite de Domni și boeri sau de evlaviósele lor soții, tóte din secl. XVI și începutul secl. XVII, a căror valóre este greu a o stabilí.

Precum am zis mai sus, deosebita însĕmnătate a acestei biserici, și ceea ce o face sĕ fie obiectul admirațiunii nóstre, este faptul, că atât pe dinlăuntru cât și pe din afară, de sus pănă jos e pictată al fresco = (pe tincuială próspĕtă), cu sute de tablouri din viéța creștinilor din primii secoli.

Pentru a ne puté da sémă despre importanța acestei picturi, voiu reproduce în traducere unele părți din cartea dlui Dr părăsí locul meu, sĕ fac o scurtă reprivire asupra activităţii mele.

Nu este însĕ numai raportul dintrĕ directorul şi cetitorii unei reviste, care mĕ îndémnă a mĕ ocupa de astădată — în contra obiceiurilor şi aplecărilor mele — şi de persóna mea proprie.

„Transilvania“ este organul oficial al „Asociaţiunii“ şi eu chiar în calitate de prim-secretariu al acestei corporaţiuni am avut onorul şi însărcinarea de a conduce acéstă revistă. Mĕ cred deci dator a mĕ estinde în cuvêntul meu de adio asupra întregii mele activităţi ca funcţionariu al „Asociaţiunii“.

In urma împrejurării că activitatea mea şi peste tot a organelor „Asociaţiunii“ în decursul anilor din urmă a fost des şi mult criticată, cred că faţă cu comitetul central, care a fost singurul for competent de a se pronunţa asupra activităţii mele, şi care în întrégă durata funcţionării mele m'a distins şi sprijinit cu tótă bunăvoinţa şi încrederea, mi-se impune de-adreptul datorinţa, de a da sémă, acum la plecarea mea, de mersul afacerilor „Asociaţiunii“ în timpul cât am ocupat postul de prim-secretariu.

Este departe de mine intenţiunea de a întra în polemii cu toţi aceia, chiămaţi şi nechiămaţi, cari s'au credut în drept a-şi esprima nemulţămirea cu activitatea mea şi peste tot cu direcţiunea şi spiritul în care au fost conduse afacerile „Asociaţiunii“, şi tot atât de puţin urmăresc scopul de a întra în o examinare şi apreciare, din punct de vedere al obiectivităţii şi urbanităţii, a acelor numĕróse atacuri, la cari am fost espus, atât eu personal, cât şi comitetul central. După-cum în trecut nu am aflat de trebuinţă a-mi ridica cuvêntul nici chiar în contra invectivelor pur personale conduse de vĕdită reacredinţă, tot astfel cred că mĕ pot dispensa şi astăzi de la ori-ce regardare a atacurilor personale.

Trec dar' fără supĕrare şi acum la retragerea mea peste tóte învinuirile, drepte şi nedrepte, ce mi-s'au făcut şi — fără a reflecta la ele, — mĕ mărginesc a trage o paralelă întrĕ stările „Asociaţiunii“ de acum 8 ani şi întrĕ cele de astăzi, şi las în sarcina cetitorilor, ca din datele reale şi din cifrele ce le voiu înşira, sĕ-şi formeze înşişi o judecată nepreocupată nu numai asupra activităţii mele, ci şi asupra întreg mersului şi desvoltării afacerilor „Asociaţiunii“.

Insĕ înainte de a începe espunerea datelor concrete despre lucrările ce au fost sĕvêrşite şi despre resultatele ce au fost realisate în sinul „Asociaţiunii“ de la 1895 încóce, cred că este necesar sĕ mĕ ocup prealabil de o cestiune de competenţă. Anume, cea mai mare parte a criticilor nostri nu şi-a dat pe deplin sémă de chiămarea şi datorinţele organelor esecutive ale „Asociaţiunii“, de cercul de competinţă a comitetului central şi a funcţionarilor, şi nesocotind mijlócele prin cari şi cadrele întrĕ cari aceste organe îşi pot desvolta activitatea, li-au impus probleme ce ele nu le pot resolví şi le-au făcut responsabile pentru stări şi fapte cari sunt cu totul independente de ele şi pe cari nu le pot schimba.

Astfel, s'a întêmplat de repeţite-ori, că organele esecutive ale „Asociaţiunii“ au fost învinuite pentru diferite neajunsuri ale producţiunii nóstre literare.

In acéstă privinţă trebue accentuat înainte de tóte, că sunt în eróre toţi aceia, cari vĕd în Asociaţiunea nóstră o corporaţiune literară. De fapt „Asociaţiunea“ nici-când nu a fost, şi după firea constituirii sale nici nu a putut fi o corporaţiune de acest caracter, şi este a se atribuí numai unei confusiuni de idei, că fundatorii ei i-au dat un titlu, pe care în realitate nici-când nu l'a putut merita. Până acum 2—3 ani, când la iniţiativa mea au fost instituite secţiunile ştiinţifice-literare, „Asociaţiunea“ nu avea nici un singur organ cu competenţă şi meniţiune literară, şi organele ei esecutive, comitetul central şi funcţionarii, au fost şi sunt chiar şi astăzi numai organe strict administrative. Şi nici nu se póte altfel. Căci chiar şi la corporaţiuni de caracter pur literar, funcţionarii ca atari nu au de cât agende administrative.

Asociaţiunea nóstră, ca societate în care calitatea de membru se baséză pe simplul fapt al plăţii unei mici cotisaţiuni în bani, pe teren literar nu póte avé altă chiămare de cât numai încuragiarea literaturii, şi nu producţiunea literară directă, ceea-ce a şi fost accentuat în mod fórte clar şi precis în cuvêntul de inaugurare al ultimei adunări generale.

Cu tóte-că în titlul „Asociaţiunii“ se accentuéză atât de mult literatura, este fapt că până în timpul cel mai nou ea nu a avut mijlóce, nici materiale nici morale, pentru a se puté conforma acestei chiămări. Comitetul central până de curênd nu a avut la disposiţie nici un singur fond cu meniţiune literară: abia în timpul cel mai nou s'a făcut în acéstă direcţiune un modest început prin crearea fondurilor G. Bariţiu şi Andreiu Murăşanu. Şi tot astfel i-au lipsit până la instituirea secţiunilor ştientifice-literare şi forţele morale pentru încuragiarea literaturii, neavênd nici măcar un organ, care sĕ pótă censura un product literar, şi cu atât mai puţin sĕ pótă da direcţiune producţiunii literare.

Intrĕ asemenea împrejurări critica obiectivă va trebuí sĕ-şi impună o deosebită reservă la formularea pretenţiilor sale cu privire la datorinţele şi responsabilitatea comitetului central şi al „Asociaţiunii“ pe teren literar.

In sînul comitetului, activitatea literară a „Asociaţiunii“ a fost înţelésă şi esplicată nu ca un scop de sine, ci ca un mijloc pentru realisarea scopului general al „Asociaţiunii“: înaintarea culturii poporului; şi precum s. ex. în institutele de învĕţământ ce le crează şi susţine „Asociaţiunea“, comitetul central nu ia nici un angajament în materie de pedagogie, ci se mărgineşte la procurarea mijlócelor materiale şi la asigurarea instituţiunilor create, tot astfel şi în materie de literatură nu póte ambiţiona la nici un rol de competenţă literară, ci se restrînge şi în acéstă privinţă la o acţiune de încuragiare prin mijlócele materiale şi morale de cari dispune.

Pornind din acest punct de vedere, chiămarea şi datorinţele comitetului central şi ale funcţionarilor lui, în tóte ramurile activităţii ce o desvóltă pentru realisarea scopurilor urmărite de „Asociaţiune“, nu pot fi de cât crearea şi asigurarea mijlócelor şi instituţiunilor pentru înaintarea culturală a poporului, şi astfel şi agendele comitetului şi funcţionarilor nu pot fi altele de cât agende de organisare şi de administrare.

Acesta a fost punctul de vedere al comitetului central, şi pe acéstă basă am căutat şi eu sĕ servesc interesele Asociaţiunii.

Fiind astfel stabilit cercul de competinţă al organelor „Asociaţiunii“, voiu căuta sĕ arăt resultatele realisate de la 1895 încóce în acest cadru. (Va urma).

NOUTĂŢI

Sinodul parochial din Braşov-Scheiu, întrunit prima-dată sub presidenţia părintelui protopresbiter V. Voina şi disolvat din causa neînţelegerilor ivite în el, se va întruní de nou Duminecă (18 Ianuariu st. v.) sub presidenţia comisariului consistorial Nicolae *Ivan*, protopresbiter-asesor consistorial.

*

Bal român în Cluj. Tinerimea universitară română din Cluj invită la balul ce 'l va aranja la 18 Februarie st. n. în sala mare a Redutei orăşeneşti. Inceputul la 8 ore séra. Preţul de întrare de persónă 4 cor., de familie 10 coróne. Venitul e destinat pentru masa studenţilor academici. Oferte marinimóse se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică (Adresa cassariului Eug. Sâmpetrean stud. jur. Deák Ferencz-utcza 29).

*

Teatru în Someşfalĕu. Tinerimea română gr.-ort. din Someşfalĕu invită la producţiunea teatrală-declamatorică ce o va aranja Duminecă, în 18/31 Ianuarie, în sala hotelului Nagy Ferdinand, cu următoriul program: „Hora frăţiei“ (cor). „Românul nu piere“ (declam.). „Bobocele şi inele“ (cor, de I. Vidu). „Paza maicii sfinte“ (dramă în 4 acte). „Asta-i mândra“ (cor). „Ţiganul cinstit“ (declam.). „Sunt tinĕr“ (cor). „O cântare ocasională“. Inceputul la 6 ore séra. Preţul de întrare: de persónă 1 corónă, de familie 2 coróne. Venitul e destinat fondului şcolar. Pentru încuartirarea óspeţilor s'a îngrijit comitetul aranjator. După producţiune urméză dans.

*

Hymen, *Maria Onişca* şi *Zaharie Kis* se vor cununa Duminecă (25 Ianuarie st. v.) la 2 ore p. m. în biserica gr. or. din Şoimuşul-român.

*

Pentru o telegramă. In Petersburg a făcut mare sensaţie dilapidarea unei telegrame date de însuşi ţarul în cestiunea conflictului ruso japonez. Telegrama însĕ — nu se ştie cum — n'a ajuns la adresatul, ci la un consul japonez din străinătate. Prima victimă a şterpelirii telegramei e Andrewski, directorul suprem al postei şi telegrafului rusesc, pe care ţarul l'a destituit din post, îndată ce a aflat despre afacerea cu telegrama.

*

„Benemerenti“ profesorului Bârseanu. „Voinţa naţională“ raportéză că profesorului Ardreiu Bârseanu (Braşov) i-s'a conferit medalia Benemerenti cl. I. (România) pentru scrierile sale literare.

*

„Reuniunea femeilor române gr.-or. din Făgăraş şi jur“ invită la serata dansantă ce o aranjéză în 2 Februarie n. în sala hotelului „Lauritsch“. Inceputul la 8 ore. Intrarea: de persónă 2 cor., de familie 5 cor., galerie 2 cor. Venitul e în favorul fondului reuniunii. Seratei îi premerg următórele tablouri vii: 1. „O şedĕtóre“. 2. „Anotimpurile“. 3. „Laur şi flórea reginei“. Suprasolviri şi oferte se primesc cu mulţămită şi se vor cuita în ziaristică. Bilete se vênd în prăvălia A. Furcă şi séra la cassă.

*

O nouă bancă românéscă. De curênd înfiinţatul institut de credit şi economii *„Jiana“* din *Petroşeni* şi-a început deja activitatea, — cu fond social de 60.000 coróne în 1200 acţii à 50 coróne.

*

Faptă creştinéscă. Domnul notariu cercual Mihail Boceat dimpreună cu stimata sa soţie Eugenia în ziua de sfântul Vasilie (anul nou) mi-a făcut o plăcută surprindere, predându-mi o frumósă cruce de mână (de argint china) pe séma bisericei nóstre gr.-or. din loc (Livezeni) în preţ de 32 cor. 50 fil., pentru care faptă nobilă 'mi ţin de datorinţă a-i esprima şi pe acésta cale în numele meu şi al poporului cea mai căldurósă mulţămită, rugând pe Dzeu sĕ le lungéscă firul vieţii întru mulţi ani fericiţi, ca sĕ mai pótă face multe asfeliu de fapte nobile. — Livezeni, la 8 Ianuarie 1904. *Vasilie Socol,* paroch gr.-or.

*

Miserie întrĕ emigranţii din America. Scrisori trimise din America spun că în timpul din urmă o mare mulţime de emigranţi, întrĕ cari şi români ardeleni, au rĕmas fără lucru, din causa închiderii câtorva fabrice. Bieţii ómeni îşi cheltuiesc pe traiu bănişorii câştigaţi mai nainte cu muncă grea, ori trăiesc pe datorie de pe la cunoscuţii situaţi mai binişor. Fórte rĕu o duc deosebi cei cari nu ştiu limba engleză.

Dare de sémă.

faţă de alegĕtorii mei din cercul sinodal electoral XV. Térnava în archidiecesa gr. or. din Transilvania.

Devenind vacant unul din mandatele de deputat sinodal din cercul electoral XVIII al Braşovului, în al cărui centru locuesc eu încă de la începutul anului 1903, mai mulţi alegĕtori fruntaşi din acest cerc, amici şi binevoitori de ai mei, m'au învitat, ca sĕ reflectez la acest mandat. Urmând onorificei învitări, m'am hotărît, ca sĕ renunţ la mandatul din cercul DVóstre, pe care de la 1891 încóce de patru-ori mi-l'aţi încredinţat, ear' eu tocmai zece ani împliniţi l'am ţinut.

Aducêndu-Vĕ la cunoştinţă acest lucru, simt că am datorinţa sĕ Vĕ dau séma, pe scurt, despre modul cum V'am representat în sinodul archidiecesan cât timp am fost deputatul DVóstre de

---

Wladimir Milkowicz „Zwei Fresco-Kalender in den Bukowiner Klosterkirchen in Woronetz und Suczawitza, aus dem 16-ten Jahrhundert. Wien 1898“.

„Nordul deja de la natură este mai puţin favorabil pentru desvoltarea artei. Omul numai atunci póte cugeta la artă, când fără griji mari póte trăí. In nord însĕ ocupaţia principală a omului este lupta cu aspra natură, deci nu s'a putut desvolta nici simţĕmêntul sĕu artistic. Afară de aceea în nord lipsesc şi primele condiţiuni pentru desvoltarea artei. Deja din motivul că omului de la nord îi este necunoscută acea mândreţă de colori, pe cari o desfăşură natura în sud, a trebuit ca omul de la nord sĕ fie educat mai întâiu în mod artificial, aici, în mijlocul asprei naturi, pentru crearea operelor de artă. Afară de aceea i-a lipsit şi materialul potrivit pentru crearea unei culturi durabile. In sud se află pretutindenea din belşug cel mai tare granit, cea mai frumósă marmoră, porphyr şi alte petrii nobile. Ceea ce a creat spiritul omului din acest material a rĕmas mii de ani. Nordul a fost bogat în lemn, şi omul s'a folosit de acest material pentru mulţămirea geniului sĕu creator. Dar' pe când monumentele artistice de pétră ale sudului au pĕtruns prin mii de ani, deodată cu lemnul au putredit şi comorile de artă ale nordului şi de altcum destul de puţine. Cultura petrii a învins cultura lemnului. Pétra s'a dovedit ca un purtător de cultură mai sigur, şi prin ea s'a făcut posibil avêntul şi generalisarea culturii. De abia din timpul când şi în nord a început a se preferí pétra, a rĕmas cultura mai trainică şi s'au înmulţit monumentele de artă. Dar' duşmanul cel mai mare al artei a fost creatorul sĕu, omul, căci mult a fost nimicit de mâni omeneşti.

Pe stradele cele mari în timpurile vechi numai cu greu se puteau ţiné monumente de artă. Dacă poporul creator de artă era destul de puternic pentru a apăra graniţele ţerii, infloria şi arta şi se înmulţiau monumentele. Dacă însĕ valul de la graniţă a fost rupt şi cetele cuceritorilor s'au revărsat peste ţéră, monumentele de artă au fost nimicite, au fost făcute una cu pămêntul, cu deosebire însĕ acelea cari erau aşezate pe pieţele publice. Dacă Italia şi Grecia, pentru a căror ocupare s'au luptat atâtea popórĕ, şi cari au fost cutreerate de atâtea-ori, dacă aceste ţĕri mai au astăzi totuşi atâtea monumente de artă, au a mulţămi acésta numai acelei împrejurări, că acolo a fost patria artei, şi că aşa un belşug de monumente au avut, în cât cu tóte că multe s'au nimicit, multe au mai rĕmas până azi. In nord însĕ se póte observa pustiirea. Aici a fost puţin, şi din acest puţin cea mai mare parte s'a nimicit. Numai ici-colo, în câte un unghieriu ferit, pe unde rar a putut pĕtrunde vre-o cétă duşmănósă, s'a susţinut câte ceva, ceea-ce dacă ar fi fost pe pieţe sau strădi, de sigur ar fi cădut pradă nimicirii. La aceste ţinuturi aparţine şi Bucovina, şi cu deosebire partea ei sudvestică. Acéstă ţéră, de altcum săracă în ale artei, posede totuşi douĕ rare şi însemnate monumente artistice, cari ar serví ca podóbă şi unei ţĕri mai bogată în astfel de monumente. Aceste sunt cele doue biserici mănăstireşti din Woronetz şi Suceviţa.[1] Amêndouĕ aşezate în văi de munţi isolate, au fost mântuite de perirea, de care ţéra adese-ori a fost ameninţată. Nu architectura este care dă o aşa mare valóre acestor biserici, ci pictura. Amêndouĕ bisericile sunt pictate pe din lăuntru şi pe din afară până la cel din urmă locşor. Şi ceea-ce ridică şi mai mult valórea lor artistică este împrejurarea că ştim când au fost pictate. (Voroneţul [1]) 1488, Suceviţa 1581).“

După aceste aprecieri generale autorul broşurei amintite se ocupă special cu călindariul zugrăvit în pronaos. Călindariul se începe cu 1 Septembre. Inaintea fie-cărei luni de zile e zugrăvită luna plină apoi la Septembre şi Octobre aflăm şi caracteristica lunei, anume la Septembre culesul viilor, şi la Octobre un om şade pe un butoiu cu un păhar în mână. La celelalte luni se află numai luna plină şi zodia. Pentru fie-care zi din an se află o rubrică separată, cu sfântul sau mucenicul a cărui amintire se serbéză în acea zi. Cei mai mulţi sfinţi, după cum se póte vedé din inscripţiunile bine păstrate, sunt din Asia-mică, din jurul Antiochiei. Dl Milkowicz deduce una parte, ear' de altă parte sĕ Vĕ esplic şi motivez renunţarea mea.

---

[1] In Bucovina au fost mai multe biserici pictate. Acésta se póte vedé la biserica fostei mănăstiri din Vatra-Moldoviţa, apoi în Sucéva, atât în capela din cetate, cât şi biserica Mirăuţilor, la biserica din Bădăuţi, Pătrăuţi, etc.

[1] Despre istoria bisericii din Voroneţ vedi Fr. Ad. Wickenhauser: „Geschichte der Klöster Woronetz und Putna“, apoi: „Die gr.-orientalischen Kirchenbauten in der Bukowina“ de Josef Hlavka în „Oesterreichische Revue“ Wien 1866. In timpul mai nou s'a ocupat cu bisericile din Bucovina Karl Romstorfer: „Die moldauisch-bizantinische Baukunst“ 1895, 1896.

In scopul acesta şi mai ales cu ocasiunea acésta ţin sĕ Vĕ spun următórele:

Din istoria némului nostru am primit şi păstrez nestrămutabila convingere, că biserica şi credinţa nóstră strămoşéscă au fost lungi şi grele timpuri singura cetăţue, în care s'a putut refugia, adăpostí şi conserva naţionalitatea nóstră, adecă firea nóstră românéscă. Bărbaţi înţelepţi de ai némului nostru, conduşi de marele şi nemuritoriul archiepiscop şi metropolit Andreiu baron de Şaguna, luptând cu multe şi mari greutăţi, au prefăcut acea vechiă cetăţue, la 1868, într'o mândră fortăréţă modernă şi apoi ni-au dat'o în grija nóstră a tuturora. Acésta fortăréţă întrupată în Statutul organic, legea fundamentală a bisericei nóstre strămoşeşti, este o mare şi scumpă comóră pentru noi, pentru-că în ea se află temeliile a multor aşezăminte bisericeşti şi şcolare, cari conservate cu sfinţenie şi desvoltate cu înţelepciune, ne garantéză némul şi legea şi în viitoriu până la cele mai îndepărtate timpuri. A lucra pentru conservarea, consolidarea şi desvoltarea acestor instituţiuni naţionale este o datorinţă de onóre a fie-cărui Român ortodox. Eu am avut şi am firma convingere, că între marginile acestor instituţiuni se póte desfăşura o mare şi nesecată activitate pentru înaintarea tuturor scopurilor nóstre culturale, sociale şi economice!

De acestea convingeri condus şi asemenea vederi avênd, am lucrat eu totdéuna şi din tóte puterile mele intelectuale şi morale în posiţiile, în cari am fost pus, pe cand locuiam în Sibiiu, în tóte corporaţiile representative şi esecutive ale bisericei nóstre de la comitetul parochial până la congresul naţional-bisericesc. Acestea scopuri le-am servit şi pentru realisarea lor am adus cu dragă inimă şi jertfe materiale, pe cât am putut. In calitate de deputat al cercului DVóstre am servit acestea scopuri ani dearîndul ca membru şi referent al comisiunei financiare sinodale, după-cum mărturisesc protocólele sinodale din anii 1897 până în 1903 neîntrerupt. Că ce valóre au avut tóte aceste servicii şi prestaţiuni ale mele, este o întrebare, pe care eu totdéuna am lăsat'o şi o las şi acum în judecata factorilor competenţi, între cari cu plăcere Vĕ numĕr şi pe DVóstrĕ!

Pentru esplicarea abzicerii mele atât de la mandatul avut cât şi de la candidarea faţă de proxima alegere, ţin sĕ declar, că nu protestele date contra alegerii mele din 1903, nici îngrijirea că cercetarea ordonată ar fi putut dór' constata vr'o iregularitate în sarcina cuiva sau chiar în sarcina mea, care peste tot nu m'am amestecat de fel în actul electoral: ci absolut numai invitarea ce mi-a venit din cercul Braşovului a fost şi este în privinţa acésta singurul meu motiv. Doresc, ca acest lucru sĕ se ştie şi sĕ servéscă totodată şi spre orientarea şi liniştirea bravilor alegĕtori din Agârbiciu, cari cu un interes demn de tótă lauda au alergat într'ajutoriul curăţeniei actului electoral din 1903, curăţenie, pe care o credeau ei primejduită.

Esprimându-Vĕ sincera mea mulţămită pentru încrederea cu care m'aţi onorat atâţia ani, Vĕ zic un frăţesc: Rĕmâneţi cu bine!

Braşov, în 28 Ianuarie 1904.

Dr. Nicolae Vecerdea
advocat,
dirigentul „Filialei Albina“.

Cărţi şi reviste.

„Luceafĕrul“, revista literară a tinerimei române universitare din Budapesta, cu începutul anului curent a primit însemnate îmbunătăţiri atât în privinţa esteriorului, cât şi în ceea ce priveşte conţinutul. Fascicolul prim dto 1 Ianuarie st. v. pe 48 pagini (hârtie velin) are următoriul sumariu: „Literatura nóstră“, de V. Goldiş, „Umbră“, schiţă de Tr., „Măruntişuri istorice culese în Ungaria“ de N. Iorga, „Luceafĕrul serii“ (musică) de N. Ganea; „Căruţ şi căruţă“ (filologie), de Dr. Sextil Puşcariu; apoi schiţe, amintiri şi poesii de Ludovic Dauş, Octavian Goga, Zaharie Bârsan, Stefan O. Iosif, Nic. Otavă, George Stoica, Isis, H. P. Petrescu, Simin, etc., ear' ilustraţiuni: „Christos şi Maica-Domnului“, de Octavian Smighelchi, Idilă şi studii (portrete) de V. Simonescu şi D. Hirlescu.

Fascicolul II. va fi fascicol „Carmen Sylva“, avênd pe cuvertă portretul reginei Elisaveta a României (Carmen Sylva), făcut de pictorul V. Simonescu, articoli despre activitatea literară a reginei poete şi traduceri din scrierile mai noue ale ei.

„Luceafĕrul“ apare la 1 şi 15 a lunii şi costă 12 coróne pe an (pentru preoţi şi învĕţători săraci şi pentru studenţi 7 coróne pe an). Redacţia şi administraţia: Budapesta, IV. Zöldfa-utcza nr. 13.

*

„Şcóla şi familia“, fóie pedagogică-literară, redactată în Braşov de înv. Ión *Dariu* cu concursul mai multor învĕţători, fascicolul nr. 11—14 (pe Septembre—Octobre) apărut zilele acestea, are următoriul sumariu: „Pentru-ce se observă mare nepăsare şi pentru-ce nu se manifestéză mai multă însufleţire în activitatea celor mai mulţi dascăli ai nostri, şi cum s'ar puté ajunge acea însufleţire?“, lucrare cetită de I. Dariu în conferenţa învĕţătoréscă din cercul Braşovului, ţinută în 5—7 April 1901 (continuare din fascicolii 9 şi 10); „Problema şcólei moderne“, de prof. N. Sulica (discursul festiv cetit la serbarea st. Sofie a gimnasiului din Braşov în 1903); „România jună, literatura mai nouă românéscă“, studiu literar de G. Adam (continuare din fascicolii anteriori); „Din icóna şcólei române la finea veacului XIX: Ión Dorca şi Petru Cipou“ (Biografie şi portret), de Radu Prişcu; „Monografia şcólei române gr.-or. din Luncşóra (Bihor), de Petru Cipou; „Musa“, poveste etiopică pentru copíi; „Cernéla şi condeiul“, advertisment la facultatea de otrăvire a cernelei şi condeiului; „Odaia şi grădina de copíi“, reflexiuni de Radu Prişcu; „Surmenajul“, articol pedagogic de prof. N. Sulică; „Definitivarea învĕţătoriului“, de Eremitul; prelegeri practice, de înv. R. Prişcu, N. Lepedean şi G. Maican, şi alte comunicări de interes pentru învĕţători.

„Şcóla şi familia“, apare la 1 şi 15 a lunii şi costă 6 coróne pe an (pentru România 10 lei)

*

„Amicul Tinerimei“, fóie de cunoştinţe folositóre pentru educaţia tinerimei române, redactată de I. *Moisil*, directorul gimnasiului din *Têrgu-Jiu* (România), care în prefaţa fascicolului I. (pe Ianuarie) zice între altele următórele: „Amicul Tinerimei, ce întră acum în al doilea an, continuă a da tinerimei române o lectură alésă şi variată, care sĕ-i nobiliteze inima, sĕ-i instruéscă spiritul şi sĕ-i dee cunoştinţe pentru viéţa practică“.

Fascicolul acesta are următoriul sumariu: Din viéţa Majestăţii Sale regina Elisaveta (Carmen Sylva), de Emanuil Părăianu (cu portret); „Puiu“, alegorie de Carmen Silva; „Rugăciunea“, de Econ. Mălăescu, „Drapelul român“ (descrierea şi esplicarea); „Bună diminéţa la Moş Ajun“, novelă de Anton I. Economu; „Scrisórea hieroglifică a Egiptenilor şi scrisóre cu litere“, (reproducere din „Istoria lumii“, tradusă de preotul Const. Morariu); „Clubul de politeţă al copiilor“, „Un om virtuos“, din „Povesti alese“ de Petra-Petrescu; „Nicu şi Măriόra“, istorióră de Alandron; „Dar' voi pe aici mâncaţi aur?“, (pildă) de F. P. T.; „Maimuţele“.

„Amicul Tinerimei“ costă 8 cor. pe an.

*

Predice pentru tóte Duminecile de peste an, de profesorii de teologie *Dr. Voiutschi* şi *Dr. Tarnavschi.* Simţindu-se necesitatea unei ediţiuni noue a colecţiunii de predici edată de profesorii Dr. E. Voiutschi şi Dr. T. Tarnavschi de la facultatea teologică a universităţii din Cernăuţi, care colecţiune a fost apreciată favorabil şi în „Telegraful Român“, tipografia societăţii bucovinene s'a decis a scóte ediţia a doua, dacă spesele de tipariu vor fi asigurate prin un numĕr suficient de abonenţi.

In acest scop tipografia societăţii bucovinene se adreséză preoţimii cu următoriul apel:

Profesorii universitari Dr. Emilian Voiutschi şi Dr. Teodor Tarnavschi spre a oferí clerului ortodox un îndreptariu, cum are sĕ prelucre şi sĕ propună materiile omiletice în decursul anului bisericesc şi la feliurite întêmplări estraordinare din comună, au publicat deocamdată o colecţiune de predici pentru tóte Duminecile anului bisericesc în trei tomuri. Avênd înaintea ochilor în prima linie necesităţile locale, opul numit s'a tipărit numai în 500 esemplare, cari tóte acuma s'au epuizat. Aflând lucrarea profesorilor menţionaţi o apreciare fórte favorabilă în mai multe foi bisericeşti ale bisericei române şi primind tipografia subsemnată, care este proprietatea „Societăţii pentru cultura şi literatura română în Bucovina“, neîntrerupt comande din tóte pĕrţile pentru trimiterea opului, ea s'a decis a-l edita din nou (şi anume cele trei tomuri apărute până acum). Deóre-ce editarea acésta e împreunată cu mari spese, ear' editorii nu dispun de mijlóce necesare şi nu voesc sĕ facă cheltueli eventual riscate, se rógă tipografia respectuos, sĕ aveţi bunătate a căuta abonenţi în cercurile domniei vóstre, folosindu-vĕ spre acest scop de lista alăturată. Preţul opului, ce va apăré, ca şi primadată, în trei tomuri, va fi pentru abonenţi 4 cor. sau 5 franci, după apariţie 5 cor. sau 6 franci de tom.

Totodată rógă tipografia pe acei domni, cari au de gând sĕ se aboneze la opul menţionat, sĕ binevoéscă a solví chiar la început cel puţin jumĕtate din preţul opului întreg (6 cor. sau 7 franci şi 50 bani), ca sĕ se pótă asigura apariţiunea opului. Banii acestia au sĕ se trimită din partea colectanţilor dimpreună cu listele primite (cel târziu până la 1 Martie 1904) direct la adresa subsemnatei tipografii. După primirea listelor se va începe imediat cu tipărirea ediţiei noue a opului numit, dacă cu suma primită va fi asigurată cel puţin jumĕtate din acoperirea speselor tipariului; în casul contrar cuotele primite se vor înapoia.

Cernăuţi, în Decembre 1903.

pr. Tipografia societăţii bucovinene:
Dimitrie Bucevschi.

Din public.*)

Mulţămită publică.

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, pe lângă alte nisuinţe nobile şi folositóre, cu cari se ocupă pentru deşteptarea şi cultivarea membrilor sĕi, de câţiva ani încóce, sub laudabilul interes şi zel al presidentului ei dl Victor Tordăşianu, urmăreşte şi frumosul obiceiu colectând — de astădată — prin mijlocirea „Despărţĕmêntului femeesc întregitor“ bani, vestminte şi alimente, pe cari apoi le distribue numĕroşilor săraci din Sibiiu, în ajunul „Naşterii Domnului“.

Din acele daruri, fiind şi în anul acesta împărtăşiţi un numĕr însemnat şi dintrĕ elevii şcólelor nóstre, în numele acestora subscrişii învĕţători ne vedem îndemnaţi a esprima cele mai sincere mulţămiri, în deosebi „Despărţĕmêntului femeesc întregitor“ al acelei reuniuni, cum şi tuturor acelora, cari au conlucrat la realisarea acestui frumos şi creştinesc obiceiu.

Sibiiu, 28 Decembre 1903.

Toma Joandrea *Lazar Negrilă*
Candid Popa *Coman Gligor*
învĕţători.

Mulţămită publică.

Parochul nostru Ioan Oţoiu din Aciliu (tractul Sĕliştei) drept recunoştinţă pentru manifestarea simţemintelor de condurere din partea comitetului parochial precum şi a tuturor parochienilor din incidentul trecerei la cele eterne a preaiubitei sale soţii Ana I. Oţoiu născ. Russu, a dăruit în fondul bisericei nóstre 30 coróne. Pentru fapta marinimósă priméscă cele mai profunde mulţămite a tuturor, ear' rĕposatei fie-i memoria binecuvêntată şi în veci neuitată.

Aciliu, la 22 Decembre 1903 st. v.

Antonie German
Antonie Teşea
epitropi.

Mulţămită publică.

Din partea dómnelor Francisc Hossu-Longin şi Emilia Romanul s'a întreprins o listă, cu care numitele dómne au colectat pentru ajutorarea copíilor săraci de la şcóla gr. or. din Deva. De la următórele dómne şi domni:

„Reuniunea femeilor din com. Hunedóra“, 10 cor.; Insoţirea „Hunedóra“ din Deva, 20 cor.; „Reuniunea a II. de înmormêntare din Deva“, 40 cor.; dl Dr. Alex. Hossu, adv. şi soţia, 8 cor.; dl adv. Francisc Hossu-Longin şi soţia 10 cor.; dl Dionisie Ardelean, mare proprietariu, 5 cor.; dl protopresbiter G. Romanul şi soţia, 5 cor.; dna Valeria Moldovan, dna Cutean, dna Vilma Schuster, câte 2 cor.; Amalia Şuluţiu, 3 cor.; Marta Steiman, dl preot George Ghila, câte 2 cor.; dna Valentina Popescu, 5 cor.; dna Marióra Popescu, 4 cor.; dna Ecaterina Olariu, 1 cor.; fam. Ardelean, 5 cor.; dl Gerendy Gustav, 1 cor.; dna Roza Igna, dna Ana Petco, dna Emilia Moldovan, câte 2 cor.; vĕd. Irimie Peter, 1 cor.; Elena Simionaşiu, dna Victoria Frâncu, câte 2 cor., dna Leonida Şerban, 3 cor.; dna Susana Csatt 2 cor.; dl Titus Csatt 1 cor.; dl Ioan Antal 2 cor.; dl adv. Dr. Iustin Popp, 5 cor.; dl Dr. Ghelner Eugeniu, 2 cor.; Ioan Cara 80 fil.; Ioan Ionăs, Solomon Borca, câte 20 fil.; Petru Merina, George Igna, dna Kovács András, câte 1 cor.; dl Dr. Nicolae Moţu, 2 cor.; Győrfy Samu, 40 fil.; Roth János, Dániél János, câte 1 cor. Suma totală 161 cor. 60 fileri.

Din suma incasată s'au procurat pentru băieţi şi băiete de la şcólă vestminte şi încălţăminte, din cari fie-care băiat sau băiată s'au împărtăşit cu câte ceva.

Impărţirea s'a efeptuit Marţi în 23 Decembre 1903 la 4 ore p. m. Inainte de împărţire s'a percurs următoriul program: 1. „Ce vedere minunată“, cântată de şcolari şi şcolăriţe. 2. „Năsturel“, dialog predat de şcolari. 3. „Ah! ce nebunie“, cântată de şcolari şi şcolăriţe. 4. „Ruşinea închipuită“, dialog predat de şcolăriţe. 5. „Troparul Naşterii“, cântat de şcolari şi şcolăriţe. 6. „Cântece ţigăneşti“, declamate de un şcolar. 7. „Veniţi fraţi şi surori“, cântată de şcolari şi şcolăriţe. 8. „Oraţie de mulţămită“, din partea unui şcolar.

Sfîrşindu-se programul, dl protopresbiter George Romanul prin o vorbire acomodată a descris însĕmnătatea acelei sĕrbători şi în urmă a mulţămit tuturor donatorilor şi celor ce au luat parte la acésta sĕrbătóre în amintirea Naşterii Domnului.

A urmat apoi împărţirea obiectelor şi a pomului, s'a putut cetí de pe faţa fie-cărui băiat sau băiată impresia ce li-au făcut obiectele primite, căci fie-care a primit aceea ce a avut neapărată lipsă.

Afară de vestminte şi încălţăminte s'au împărtăşit fie-care de zaharicale, smochine, portocale, mere, nuci ş. a., aşa că fie-care a fost pe deplin mulţămit de aceea ce a primit.

Onóre dómnelor Francisc Hossu-Longin şi Emilia Romanul, cari au umblat în drépta şi în stânga spre colectare, pentru a ajutora pe sĕrmanii băeţi lipsiţi.

Deci priméscă şi pe acésta cale toţi cei ce au donat, şi acelea st. dómne cari au colectat pentru „Pomul de Crăciun“ al băeţilor săraci de la şcóla gr. or. din Deva, cele mai căldurόse mulţămite din partea subscrisului şi zic, ca bunul Dzeu sĕ se milostivéscă, ca acésta faptă sĕ li-o însemne în cartea vieţii şi protegându-i cu braţul sĕu cel sfânt şi atotputernic întru mulţi ani în pace şi sănĕtoşi, sĕ-le ajute a mai puté sĕvêrşí astfel de fapte — cari ele se laudă — spre binele obştesc, spre lauda lui Dzeu şi spre mântuirea sufletelor lor.

De asemenea mulţămesc şi dlui protopresbiter George Romanul, care a conlucrat mult la acésta faptă măréţă.

Deva, la 27 Decembre 1903.

Nicolae Igna
învĕţătoriu.

Teatrul orăşenesc.

Sâmbătă (30 Ian.): *„Kean“*, dramă în 5 acte, de Alexandru Dumas. Beneficiul actorului Fritz Kompe.

---

de aici, că formularul de care s'a folosit pictorul a fost făcut după vr'un original din Asia-mică. Originea imediată a acestor picturi e a se căuta pe sfântul munte Athos. Principii români, cari peregrinau la muntele Athos, şi cari au dăruit bisericilor de acolo moşii întinse, nu puteau avé alt ideal de cât sĕ-şi întocméscă câte o biserică după modelele cari le vĕduseră. Din faptul că atât în pictura de la Voroneţ, cât şi în cea de la Suceviţa nu se află nici o urmă de ceea-ce prescrie în privinţa acésta *'Ερμηνεῖα τῆς Ζωγραφηκῆς* din secolul al XI-lea, se póte deduce că modelele erau cu mult mai vechi, şi anume de prin secolii VII şi VIII. Modelele aceste aveau o valóre obligătóre, aşa că individualitatea artistului era restrînsă fórte mult. Pictorul din Voroneţ se ţine strict de aceste modele, cel din Suceviţa însĕ nu, de aceea şi sunt tablourile lui de un interes mai mare, lăsând a se judeca şi individualitatea; de altcum amêndoi erau în stare sĕ arete ori-ce stare sufletéscă: spaima, frica, plânsul, mirarea, etc,

(Va urma).

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

La subscrisa librărie se află de vînzare următórele cărţi de

Teodor V. Păcăţian:

Cartea de aur, vol. II. . . . cor. 10·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering „ 8·—
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . . „ 2·—
Principiile politicei, după Dr. F. de Holzendorff . . . . „ 4·—
Istoria politicei, după Sir Frederick Pollock . . . . . „ 1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill . . . . . . „ 2·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi . . . . „ —·80
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles . . . . „ —·40
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, local. d. Raupach „ —·60

Librăria tipografiei archidiecesane, Sibiiu.

Liturgieriul

— cu litere latine —

broşat cor. 6, legat cor. 8.

Librăria archidiecesană.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre**

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 58

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căilor ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1903.

Budapesta — Predeal

Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.				Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.
10.—	10.—		2.10	pl.	Viena	sos.	1·50	6.32	6.32	1.50
9.—	6.50	5.45	9.15		**Budapesta** (gara centrală).		7.10	9.35	6.40	7.50
11.56	9.07	9.27	11.19		**Szolnok**		3.37	7.12	3.52	5.32
2.14	10.43	11.53	12.55		P. Ladány		12.54	5.27	1.12	3.56
3.49	11.56	1·48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.	11.04	4.15	11.36	2.38
4.10	12.11	2.06	2·18	pl.		sos.	10.40	4.09	11.13	2.32
4.50	12.52	3·04	2.51		Mező Telegd		10.05	3.45	10.41	2.03
5.33	1.40	3.50	3.26		Rév		9.31	3.24	10.10	1.37
5.56	2.06	4.14			Bratca		9.10		9.53	
6.42	2.50	5.02	4.16		Ciucia		8.37	2.46	9.23	12.55
7.23	3.30	5.49	4 52		Huiedin		7.58	2.13	8.47	12.23
8.23	4.27	6.56			Nadăşul-ung.		6.42		7.35	
8.37	4.42	7.12	5.51	sos.	Cluş	pl.	6.17	12.39	7.13	11.10
8.54	4.52	8.30	6.11	pl.		sos.	5.41	12.23	6.45	10.50
9.11	5.18	8.59	6.27		Apahida		5.22	12.01	6.27	10.34
10.21	6.26	10.41	7.27		Ghiriş		3.58	10.46	5.18	9.30
10.47	6.52	11 16	7.50		Cucerdea	pl.	3.14	10.08	4.43	9.00
10.58	6.57	11.31	7.52			sos.	3.02	9.58	4.33	8.55
11.05	7.04	11.40			Uióra		2.56	9.52	4.27	
11.13	7.11	11.50			Vinţul-de-sus		2.49	9.45	4.20	
11.34	7.33	12.20	8.16		Aiud		2.27	9.22	3.59	8.29
11.52	7.53	12.46	8.32	sos.	Teiuş	pl.	2.05	9.—	3.38	8.12
12.24		1.30	8.37	pl.		sos.	1.29		3.02	8.00
12.53		2,05			Crăciunel		12.57		2.36	
1.07		2.16	9.05		Blaş (ungh. Têrnavei)		12.43		2.21	7.35
1.14		2.24			Blaş		12,56		2.16	
1.45		3.02			Micăsasă		12.02		1.44	
2·01		3.20	9.43	sos.	**Copşa-mică**	pl.	11.41		1.25	6.56
2.15		3.32	9.47	pl.		sos.	11.09		1.06	6.50
2.33		3.49	10.01		Mediaş		10.53		12.51	6.37
3.04		4.18	10.25		Elisabetopole		10.24		12.23	6.16
3.40		4.52	10.53	sos.	**Sighişóra**	pl.	9.48		11.49	5.49
3·47		5.04	11.—	pl.		sos.	9.02		11.42	5.42
4.03		6.35	11.14		Haşfalĕu		8.43		11.27	5.28
5·28		7.03	12.26		Homorod		7.30		10.18	4.23
6.03		7.43	12.58		Ágostonfalva		6.49		9.59	3.50
6.34		8.13	1.16		Apaţa		6.27		9.17	3.35
7.10		8.48	1.35		Feldioara		5.56		8.49	3.15
7·50		9.27	2.09	sos.	**Braşov**	pl.	5.20		8.13	2.45
11.40			2.19	pl.		sos.			5.00	2.18
12.38			3.01		Timiş				4.05	1.42
1.11			3.31		Predeal				3.32	1.12
8.10			9.40	sos.	**Bucuresci**	pl.			8.40	8.05

Copşa-mică — Sibiiu — Avrig — Făgăraş

tren de persóne			tren mixt.				tren de pers.	tren mixt	tren de pers.	
2.21	4.43	11.20	7.10	pl.	**Copşa mică**	sos.	6.—	9.32	3.02	12.50
3.40	6.35	12.39	8.50		Ocna (Scalde)		4.57	8.08	1.27	11.47
3.58	7.04	12.57	9.15	sos.		pl.	4.37	7.41	12.58	11.27
tr. mxt.	Comunică Numai Marţa şi Vinerea.	tr. mxt.	—		**Sibiiu**		—		Circ. Marţa şi Vinerea	tr. mxt
4.33		2.--	—	pl.		sos.	—	7.33		8.57
5.23		2.54	—		Tălmaciu mare		—	6.45		8.04
6.15		3.59	—		Avrig		—	6.01		7.15
8.34		6.35	—	sos.	Făgăraş	pl.	—	3.32		4.25

Budapesta — Arad — Teiuş

Tren de pers.	Tren ccel.	Tren de pers.	Tren accel.				Tren de pers.	Tren accel.	Tren de pers.	Tren accel.
10.00	10.00	12.30	8.50	pl.	Viena	sos.	3.25	7.20	6.32	6.32
8.10	6·50	10.00	2.15		**Budapesta** (gara centrală).		6.10	1.10	7.20	9.35
11.09	8.53	1.30	4.22		**Szolnok**		2.49	11.19	4.13	7.32
3.32	11.51	6 05	7.11	sos.	**Arad**	pl.	9.35	8.18	11.20	4.21
4.07	12.11	6.35	7.18	pl.		sos.	9.05	8.08	10.50	4.06
4.19	—	6.46			Glogovaţ		8.55		10.38	—
4.41	–	7.06			Gyorok		8.34		10.14	—
4.53	—	7.16			Pauliş		8.14		10.00	—
5.06	12.49	7.34	7.55		Maria-Radna		7.54	7.30	9.45	3.27
5.34	—	7.54			Conop		7.22		9.15	—
5.49	1.16	8.08	8.21		Bêrzava		7.05	7.00	8.57	2.57
6.36	1.46	8.47	8.51		Soborşin		6.27	6.34	8.15	2.31
7.10	2.05	9.12	9.03		Zam		5.50	6.08	7.41	2.05
7.39	—	9.34			Gurasada		5.23		7.16	—
7.50	2.27	9.42	9.30		Ilia		5.13	5.45	7.06	1.39
8.15		10.03			Branicica		4.49		6.43	—
8.41	2.54	10.27	9.57		Deva		4.27	5.19	6.20	1.12
8·56	3.06	10.41	10.08		**Simeria** (Piski)		4.12	5.08	6.05	1.00
9.45	3.32	11.24	10.40		Orĕştia		3.33	4.36	5.19	12.33
10.03	—	11.44			Şibot		3.13		4.55	
10.30	4.—	12·04	11.08		Vinţul de jos		2.53	4.09	4.34	12.05
10.49	4.26	12.24	11.20		**Alba-Iulia**		2.33	3.57	4.17	11.44
11.25		12.58	11.42	sos.	**Teiuş**	pl.	2.00	3.33	3.43	

Vinţul-de-jos—Sibiiu.

	Tren micst		tr. d. p.				tr. d. p.	Tren micst		
—	2.00	7.30	4.10	plécă	Vinţul-de-jos	sos.	11.43	7.48	10.15	—
—	2.24	7.57	4.31		Sebeşul-săsesc		11.27	7.28	9.55	—
—	2.47	8.20	4.49		Câlnic		11.09	6.48	9.15	—
—	3.11	8.44	5.08		Cunţa		10.59	6.34	9.02	—
—	3.21	8.54	5.17		Mercurea-Sărătură		10.44	6.1[illegible]	8.43	—
—	3.40	9.12	5.31		Mercurea		10.32	6.00	8.28	—
—	3.54	9.26	5.42		Apoldul-mic		10.22	5.18	8.14	—
—	4.30	10.05	6.11		Apoldul-mare		10.05	4.55	7.52	—
—	4.58	10.33	6.33		Galeş		9.46	4.25	7.24	—
—	5.27	11.07	6.56		Sĕlişte		9.30	4.05	7.05	—
—	5.40	11.20	7.06		Săcel		9.11	3.40	6.41	—
—	5.50	11.30	7.15		Cacova		9.01	3.28	6.29	—
—	6.01	11.45	7.24		Orlat		8,51	3.16	6.17	—
—	6.18	12.03	7.35		Cristian		8.31	2.48	5.50	—
—	6.44	12.29	7.56		Turnişor		8.07	2.17	5.17	—
—	6.55	12.40	8.05	sos.	Sibiiu	plécă	7.57	2.05	5.05	—

Arad—Timişóra

	tren de pers.		tren mixt.				tren mixt.	tren de pers.		
—	6.15	11.56	5.00	pl.	Arad	sos.	10.43	3.44	10.59	—
—	7.00	12.42	6.14		Vinga		9.47	3.01	10.17	—
—	7.21	1.05	6.52		Merczifalva		9.09	2.33	9.50	—
—	7.49	1.35	7.39	sos.	Timişóra	pl.	8.25	2.00	9.17	—

Notă. Orele însemnate în stânga staţiunilor sunt a se cetí de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerele încadrate în linii negre însémnă orele de nópte.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 7 Sibiiu, Marţi 20 Ianuarie (2 Februarie) 1904 **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Anchetă şcolară.

Sibiiu, 1 Februarie n.

Dacă sěptěmâna trecută n'a fost „sěptěmâna suprinderilor" în ceea-ce priveşte sanarea stărilor anarchice parlamentare, ea a fost totuşi sěptěmână de semnalare a unor noue atacuri contra şcólelor confesionale. Sěptěmâna trecută adecă, — începută Mercuri şi terminată Vineri — s'a ţinut în Budapesta sub presidenţia ministrului de culte şi instrucţiune publică o anchetă a inspectorilor reg. de şcóle, în scopul discutării unui „plan de instrucţiune" pentru inspectorii şcolari în ceea ce priveşte controla pe care au s'o eserscieze asupra învěţămêntului poporal.

Presentat lucrul conform scopului mărturisit al convocării anchetei, ar trebuí salutat cu bucurie din partea tuturor cari doresc progres în instrucţia poporală. Rapórtele despre decursul anchetei arată însě, că scopul adevěrat a fost cu totul altul şi noul titular al resortului instrucţiunii publice voeşte sě i-se arete apostol cu nimic mai puţin devotat de cum fusese antecesorul seu. Intrégă discuţia adecă s'a învêrtit în jurul propunerii mai intensive a limbii magiare în şcólele confesionale nemagiare, şi delăturarea pretinsului pericol că în şcólele nemagiare s'ar propune anumite studii „în spirit străin".

A nume, în „planul de instrucţie", sau directivă pentru inspectorii de şcóle un paragraf dispune următórele:

„Contra învěţătoriului care nici după 5 ani de serviciu nu şi-a însuşit perfect limba magiară, inspectorul are sě soliciteze la autoritatea competentă destituirea lui şi înlocuirea cu altul acomodat posiţiei de învěţătoriu".

Ear' alt paragraf, privitoriu la institutele pedagogice, dispune următórele:

„In pedagogiile cu limba nemagiară, dacă inspectorul observă că esamenul din geografia ungară, istoria ungară, constituţia ungară şi literatura magiară se face în spirit străin, are sě suspindă esamenul şi sě raporteze ministrului pe cale telegrafică despre direcţia contrară statului, observată la esamen".

Atâta din „plan".

Ear' din decursul anchetei, cum îl presintă rapórtele ziarelor din capitală, fixăm ací următórele:

Kozma Ferencz, inspectorul reg. de şcóle din comitatul Cojocna, vorbind despre şcólele poporale de „peste Dealul Craiului" (adecă din Transilvania), consideră drept cestiune fórte importantă din punct de vedere naţional magiar, ca pretutindenea în părţile ardelene, unde necesitatea impune, sě se înfiinţeze necondiţionat şcóle de stat.

Plachy Bertalan accentuéză aceeaşi necondiţionată necesitate a statificării şcólelor din comitatele slovace, deóre-ce „unitatea de limbă ceho-slovacă şi forţa economică a Boemiei invólvă pericol".

Alpáry Lajos: Pe la frontierele locuite de naţionalităţi e de lipsă statificarea nu numai din punctul de vedere al espansiunii, ci şi din motiv că e periculósă pětrunderea spiritului străin şi-apoi nici conştienţa de apartinenţă la patrie nu viéză în popor (?!).

Sebesztha cere scut şi apěrare contra acţiunii preoţilor („pópák"), cari în scopul contracarării şcólelor de stat înfiinţéză numai de cât şcóle confesionale noue şi fac sě rěmână nepopulate şcólele de stat.

Şi tot pe aceeaşi córdă toţi câţi au vorbit la object.

Reflectând acestor „opinări", ministrul Berzeviczy declară că „acolo unde interes naţional important pretinde, nici de ací 'nainte nu se va da 'nděrět de la statificarea şcólelor". Natural, că nu e aderent al statificării generale. Acesteia 'i stau în cale dificultăţi financiare, dar' şi de altcum: crede că nu e justificat lucru a respinge conlucrarea susţinětorilor de şcólă patriotici şi meritoşi. Pretutindenea însě, unde „interesele de stat pendente de instrucţia poporală nu pot fi ocrotite pe basă confesională, ori unde factorii interesaţi vor da posibilitatea prin comună înţelegere, acolo obvine necondiţionat necesitatea înfiinţării şcólei de stat. Apeléză însě la inspectori, ca până la estremul posibil sě tindă totdeauna a obţiné conlucrarea binevoitóre a autorităţilor superióre bisericeşti. „Numai unde vom esperia oposiţie îndârjită faţă cu interesele de stat şi faţă cu legile, vom avé stricta datorinţă de a le apěra energic; ear' în acest punct inspectorii pot conta totdeauna la cel mai efectiv sprijin din partea mea" — încheie dl ministru, aplaudat şi aclamat de membrii anchetei.

In acelaşi spirit a dat apoi „clarificări mai detaiate" consilieriul ministerial Halász Ferencz, care a „clarificat" pe domnii inspectori, că guvernul instrucţiunii publice nici pe departe nu are în cuget sě statifice şcólele „confesiunilor patriotice", cărora ministeriul voeşte sě le dee cea mai largă libertate. Unde însě lipsa mijlócelor materiale, ori „interese de stat importante" o pretind, acolo, conform § ului 80 al legii despre instrucţiunea poporală, statificarea e datorinţă espres impusă. Asemenea şi unde localul şcólei nu e suficient pentru numěrul copiilor obligaţi a frecuenta şcóla, ear' susţinětorii ei, din lipsa de mijlóce nu o pot mărí, cum şi unde „maghiarismul e în pericol" — statificarea e inomis necesară. Nu silnicia e dătătóre de directivă în acésta cestiune, ci interesul naţional, — zice dl consilieriu.

Am schiţat ací — deocamdată — decursul anchetei, reservându-ne sě revenim asupra ei cu altă ocasiune.

Un „apel" straşnic! Un cetitoriu al nostru de pe câmpie ne scrie, că zilele acestea, prin o întêmplare neaşteptată a ajuns sě cetiască o parte din un apel întitulat „Felhívás a magyar protestans lelkész k és tanitókhoz" şi semnat de redacţia ziariului „Magyar Szó", în care se spun următórele:

Vulturul cu două capete (pajura) şi-a trăit traiul;

Sěptěmâna acésta are sě scótă din vigóre dihania de la 1867;

Tisza se va duce, ca sě facă loc lui Kossuth Ferencz, căci Tisza şi Kossuth una sunt; de câte-ori a voit Tisza, a tăcut Kossuth şi întrégă obstrucţia, şi viceversa. Tisza conduce numai după cum dictéză Kossuth;

Acum a sosit timpul, că neamţul numai prin absolutism ne mai póte ţiné în apele lui; dar' trebue s'o ştie ori-ce domnitoriu cu mintea sănětósă, că absolutismul nu mai prinde şi că absolutismul dacă nu azi, apoi mâne-'i va frânge capul;

Mai bine sě murim toţi până la unul de cât sě nu ne realisăm principiile de la 1848.

Cam acesta e conţinutul apelului până pe la jumětatea lui, până unde a putut sě 'l cetiască cetitoriul nostru înainte de a i-l fi smuls din mână unguraşul care 'l uitase pe masă.

Tisza nu pactéză. Deputatul Smialovszky Valer făcuse în dietă propunere, ca în scopul statoririi condiţiilor pentru sistarea totală a obstrucţiei şi restabilirea stărilor normale parlamentare, dieta sě esmită o anchetă compusă din membri de ai tuturor partidelor. In şedinţa de Vineri s'a hotărît, ca Smialovszky sě-şi motiveze propunerea în şedinţa următóre (Sâmbătă), când sě se deschidă discuţie asupra ei.

In şedinţa de Sâmbătă apoi după propunětor a luat cuvênt ministrul-president şi a declarat că respinge propunerea, pentru-că nu e compatabila cu parlamentarismul şi pentru-că primirea ei ar involva că guvernul şi majoritatea retiréză faţă cu obstrucţioniştii. Astfel, prin simplă votare propunerea a fost respinsă.

Rémâne acum, ca obstrucţia sě înceteze de sine, ori apoi sě fie frântă prin — *alegeri noue*, cari, cum vestesc unele ziare din capitală, vor avé sě se facă la sfêrşitul lunii Martie, ori la începutul lunii April.

Trecêndu-se apoi la desbaterea proiectului de recrutare au vorbit doi obstrucţionisti (Kecskeméthy şi Holló), după cari — fără a se fi încheiat discuţia generală — dieta şi-a luat vacanţe până după terminarea şedinţelor delegaţiunii, cari se încep poimâne.

FOIŞÓRĂ

Mănăstirea Suceviţa.

(Urmare).

Pictorul din Voroneţ foloseşte ca fond sau un munte, sau un edificiu, avênd ambele forma tipică cum se află în secl. 7 şi 8, cel din Suceviţa le foloseşte câte odată pe amêndouě, şi anume atuncí, când rubrica zilei respective cuprinde chipurile duor sfinţi sau mucenici. In casul acesta trebue înţeles aşa, că edificiul serveşte ca fond pentru unul, ear' muntele pentru celalalt.

Cu laudă trebue constatat că amêndoi pictorii au fost cunoscětori perfecţi ai vieţilor sfinţilor, aşa că amêndouě calendarele sunt nişte Martirologii, sau mai corect Synaxare ilustrate.

Ambilor artisti însě li-au fost necunoscute legile perspectivei, de aceea pictorul din Suceviţa când voia sě arate că o persónă sě află în casă, nu putea altcum, de cât că deasupra capului îi zugrăvia un coperiş. De asemenea dacă voia sè ne arete că cutare martir a murit în temniţă, apoi neputênd-l arăta altcum, a făcut jur împrejur un zid, ear' pe sfântul respectiv ni-l arată legat şi trântit jos în mijlocul zidului.

Se înţelege de sine că nu putem şti, este acésta invenţiunea sa proprie sau a învěţat'o şi a moştenit'o ca pe o lege de la care nu se putea abate, căci după tóte probabilităţile, pictorii, după cum am zis mai sus, nu au purces arbitrar, ci au fost legaţi de modele.

Ceea-ce dă acestor tablouri un colorit special, am puté zice moldovenesc, este împrejurarea, că de-şi forma şi statura soldaţilor e făcută după modelele avute, totuşi săbiile sunt curat săbii turceşti, tot asemenea învělitórele capului sunt fesuri sau turbane, ear' turnurile sunt minarete. E caracteristic lucrul acesta, dar' e esplicabil, după cum vom vedé mai jos; tot atât de caracteristic este însě alt fapt, care 'l aflăm nu numai în aceste 2 biserici ci şi în altele de aici şi în fórte multe de la noi. La 1 Ianuarie se sěrbéză a 8-a zi de la naşterea lui Christos. Iisus s'a supus ceremonialului prescris de legea mosaică, pentru-că trebuia sě se plinéscă scripturile, apoi trebuia indus în tabelele genealogice ca urmaş din seminţia lui David, pentru ca sě se pótă zice: *„Intrě ai sěi* a venit, şi ai sěi pe Dînsul nu l'au primit"; s'a supus pentru-că nu venise sě strice legea, ci sě o plinéscă. Iisus Christos a şi plinit acésta lege, înlocuind înfiorătórea ciuntire cu baia renaşterii din apă şi din duh sfânt. Iisus Christos a instituit taina botezului, şi a făcut din acésta pórta pe care se întră în creştinism. Iisus Christos nu a avut lipsă nici sě se boteze, căci liber era de pěcatul strămoşesc, cu tóte aceste s'a dus la Iordan şi s'a botezat de către Ioan arětându-ne calea care avem sě o urmăm, şi sfinţind pentru totdéuna firea apelor a prefăcut apa în elementul necondiţionat al botezului. E de neînţeles deci plăcerea artistilor nostri de a zugrăvi nişte jidani bărboşi şi soioşi cu nişte cuţite de rabiněr în mâni, ca şi când noi am fi acceptat circumcisiunea. Astfel de scene necreştine sunt de natură a înspăimânta, dar' nici de cum a edifica.

Pictorului din Suceviţa nu i-au fost necunoscute nici diferite idei filosofice despre crearea lumii, căci pe păretele de către sud sunt pictaţi mai mulţi bărbaţi din pagânism. Intrégă pictura de afară ni-se presintă ca o carte deschisă, în care aflăm ideia religiósă despre facerea lumii, aşa cum e espusă în Genesis cap I, hexaimeron-ul, precum şi filosofia antesocratică cu tendinţa comună de a afla un principiu pentru esplicarea naturii. De asemenea aflăm mai mulţi filosofi, cari în sistemele lor religióse s'au apropiat de ideia monoteismului creştin.

Multe nume sunt grele de cetit, fiind şterse cele mai multe litere de sus, de aceea mi-a succes a cetí numai următórele:

1. *Anaximandru.* Acesta a desvoltat mai departe hipotesa lui Thales. De la el avem cuvêntul ἀρχὴ luat în înţeles filosofico-fisic = nehotărît, etern, nedeterminat ἄπειρον, ἀόριστον. Despre geneza şi evoluţia organismelor Anaximandru avea păreri şi concepţii deosebite. El susţinea că animalele se nasc prin influinţa sórelui, din mocirle, ear' omul, care e ultimul în seria fiinţelor, până a ajunge om, trece prin formele peştilor şi animalelor terestre (hipotesă fórte asemenea cu doctrina modernă a lui Darwin, Russel, Wallace şi Oken).

Sub ἄπειρον înţelegea el o divinitate nemuritóre (τὸ ϑεῖον), necreate (ἀγέννητον) şi nesupusă stricăciunii (ἄφϑαρτον); ea cuprinde totul în sine, şi din ea au eşit stelele, ceriurile şi tótă mulţimea de lumi, cari se nasc şi dispar în nemărginirea spaţiului şi timpului. (G. Dem. Teodorescu, Ist. filosofiei antice).

2. *Porfirie*, numit în limba patriei sale (Siria) Malch = rege = născut sau îmbrăcat în purpură, de ací grecescul firius, s'

Informațiuni pentru „Drapelul“.

„*Drapelul*“ tractéză în articol de fond (nr. 7) cestiunea sulevată în comitetul central al „Asociațiunii“ relativ la sfințirea petrei fundamentale a Casei naționale și cere deslușiri cu privire la propunerea dlui vicepresident Şuluțu, anume: *propu-s'a dl Şuluțu ca „sĕ servéscă împreună, adecă asistat unul de altul cei doi protopresbiteri* (gr.-or. și gr.-cat.), *sau a propus ca ambii, independent unul de altul sĕ servéscă sfințirea?*“

Pentru-că: în casul prim dă deplină dreptate P. C. Sale Dr. Pușcariu, căci atât biserica orientală cât și cea unită *opreşte acéstă servire împreună;* în casul al doilea însĕ, adecă: de a se face sfințirea *separat* de ambii protopresbiteri, trebue sĕ sprijinéscă propunerea dlui Şuluțu, etc. etc.

Grăbim a dumerí pe „*Drapelul*“ că n'are sĕ sprijinéscă propunerea dlui Şuluțu, pentru-că el a preferit a o revoca de cât ca sfințirea sĕ se facă după modalitatea a doua, precum s'a făcut și la sfințirea școlei civile de fete a „Asociațiunii“ când preotul gr.-or. a făcut sfeștania separat, ear' cel gr-cat. deasemenea separat,

Dl Şuluțu ținênd cont de caracterul *național* al *Asociațiunii* și al instituțiunilor ei, a propus ca la punerea petrii fundamentale a Casei naționale (museul etnografic) sĕ servéscă sfeștania protopopii ambelor confesiuni românești *împreună.* Protopopii — ambii presenți — s'au și declarat, că în cât îi privește pe dînșii bucuros o vor face, și nu dnul vicariu a fost cel dintâiu care a cerut limpeḑirea cestiunei din punct de vedere confesional, ci un membru civil al comitetului central, care a zis: „noi civilii nu putem avea nici o escepțiune contra acestei modalități, dar' știm din casuri concrete că archiereii nu admit un astfel de cosmopolitism în cele religionare, deci fiind-că ací suntem în centrul unei metropolii, unde totuși nu ne-ar sta bine ca sub ochii metropolitului sĕ îndeplinim un act, care eventual din punct de vedere confesional n'ar fi corect, nainte de a decide cestiunea în merit sĕ întrebăm pe ambii metropoliți, pe cel din Blaj, și pe cel din Sibiiu, *dacă se învoiesc ei, ca ambii protopopi sĕ servéscă împreună la sfințirea petrei fundamentale?*“

Atunci a venit apoi dl vicariu *Pușcariu*, și a dat deslușiri, că un asemenea lucru nu este admisibil, și că esistă ordin încă din timpul metropolitului Şaguna, care interzice preoților gr. or. ca sĕ îndeplinéscă servicii bisericești împreună cu preoții gr. catolici.

După acéstă deslușire dl *Şuluțu*, și-a revocat propunerea zicênd, că de cât separat mai bine prefere ca nici un ceremonial bisericesc sĕ nu se oficieze la punerea petrii fundamentale.

Acesta este purul adevĕr, și atacurile contra dlui Dr. Pușcariu sunt lipsite de ori-ce motiv binecuvêntat.

Activitatea „Asociațiunii“.

(Urmare).

Timpul în care am ocupat postul de prim-secretariu a fost epoca cea mai critică în viéța aprópe semiseculară a „Asociațiunii“. Chiar atunci guvernul țerii formulase o întrégă serie de pretențiuni de mare importanță, și nu esagerez nici de cât când susțin, că dacă comitetul central cu acéstă ocasiune nu ar fi manifestat tactul, priceperea și energia recerută, ar fi devenit problematică chiar și esistința „Asociațiunii“. După o luptă grea, purtată timp de doi ani, întrĕ douĕ focuri, atât cu guvernul, cât și cu acele elemente în sinul „Asociațiunii“, cari își luaseră devisa de a jertfí mai bine „Asociațiunea“ de cât de a face ori-ce concesiune. — Comitetul central a eșit biruitor și „Asociațiunea“ nu numai că a rĕmas neatinsă în firea ei, ci s'a ales cu nouĕ garanții de desvoltare și cu o organisațiune cu mult mai largă și completă. Actele și documentele acestor lupte vor forma pentru totdeuna una dintrĕ cele mai splendide pagini ale istoriei „Asociațiunii“ și merită ca la timp potrivit sĕ se facă accesibile tuturor acelora cari se intereséză de desvoltarea instituțiunilor nóstre culturale.

Pe basele create în noul Statut al „Asociațiunii“ s'a început apoi o vastă lucrare de organisare, atât în centru cât și în despărțĕminte, a căror esistință pănă ací a fost lipsită de base legale și cari abia prin noul statut au ajuns a fi organe autorisate și recunoscute și de guvern pentru servirea și înaintarea scopurilor „Asociațiunii“. Resultatele acestei lucrări de organisare sunt: Regulamentul afacerilor interne ale comitetului central, regulamentul desbaterilor adunării generale, normativul pentru noua arondare a despărțĕmintelor, regulamentul afacerilor interne ale despărțĕmintelor, Regulamentul de cassă, normativul pentru administrarea fondurilor și fundațiunilor, regulamentul bibliotecii și în fine și regulamentul secțiunilor științifice-literare, despre care vom vorbí la alt loc.

In cadrele stabilite prin aceste regulamente, s'a reorganisat apoi întreg biroul „Asociațiunii“, care până atunci esistase mai mult numai după nume și funcționa numai incidental, până când astăzi funcționéză în deplină ordine și întrunește în fie-care zi pe toți funcționarii „Asociațiunii“. După aceste comitetul central și-a estins activitatea asupra organisațiunii esterne, și a căutat sĕ înființeze în tóte centrele teritoriului locuit de Români despărțĕminte și agenturi, prin cari sĕ se pótă angaja cercuri cât mai largi în serviciul scopurilor „Asociațiunii“.

Resultatele acestei activități nímic nu le póte documenta în mod mai evident de cât cifrele seci și totuși elocuente ce lăsăm sĕ urmeze, și cari mai ales în comparație cu anii înainte de 1895 dovedesc un progres însemnat și constant, și arată că cei din urmă 8 ani represintă epoca cea mai frumósă în întreg trecutul „Asociațiunii“.

Iată datele despre mișcarea membrilor și despărțĕmintelor „Asociațiunii“:

Numĕrul total al membrilor „Asociațiunii a fost:

la anul	1861/2 : 728	la anul	1869/70 : 369
„ „	1862/3 : 442	„ „	1870/1 : 223
„ „	1863/4 : 451	„ „	1871/2 : 331
„ „	1864/5 : 258	„ „	1872/3 : 289
„ „	1865/6 : 166	„ „	1873/4 : 120
„ „	1866/7 : 229	„ „	1874/5 : 231
„ „	1867/8 : 221	„ „	1875/6 : 146
„ „	1868/9 : 217	„ „	1876/7 : 267

Despre anii 1877—1880 nu se găsesc date în archiva „Asociațiunii“ :

1881/2	membri fund.	96	membri pe viéță	130	membri ordinari	214	total	440
1883	„ „	57	„ „ „	90	„ „	354	„	501
1884	„ „	54	„ „ „	98	„ „	403	„	555
1885	„ „	75	„ „ „	99	„ „	463	„	637
1886	„ „	76	„ „ „	108	„ „	582	„	766
1887	„ „	76	„ „ „	112	„ „	369	„	577
1888	„ „	60	„ „ „	154	„ „	294	„	508
1889	„ „	77	„ „ „	148	„ „	294	„	519
1890	„ „	84	„ „ „	156	„ „	340	„	580
1891	„ „	92	„ „ „	179	„ „	483	„	754
1892	„ „	87	„ „ „	181	„ „	343	„	611
1893	„ „	79	„ „ „	175	„ „	397	„	651
1894	„ „	73	„ „ „	162	„ „	412	„	647
1895	„ „	72	„ „ „	171	„ „	668	„	911
1896	„ „	68	„ „ „	181	„ „	774	„	1023
1897	„ „	72	„ „ „	180	„ „	867	„	1119
1898	„ „	82	„ „ „	210	„ „	1068	„	1360
1899	„ „	83	„ „ „	191	„ „	1024	„	1298
1900	„ „	88	„ „ „	197	„ „	1088	„	1373
1901	„ „	83	„ „ „	204	„ „	1219	„	1506
1902	„ „	86	„ „ „	212	„ „	1237	„	1535
1903	„ „	83	„ „ „	221	„ „	1306	„	1610

Ce privește despărțĕmintele, numĕrul lor la 1895 a fost 33, însĕ în mare parte esistau numai după nume și multe dintrĕ ele n'aveau de cât un singur membru: directorul. Și în acésta privință stările s'au ameliorat fórte mult. Despre activitatea despărțĕmintelor înainte de 1895 lipsește date exacte: din timpul mai nou rapórtele presentate adunărilor generale arată că „Asociațiunea“ avea la anul:

1895	în total	33	desp., întrĕ cari au lucrat	21
1896	„ „	33	„ „ „ „ „	21
1897	„ „	43	„ „ „ „ „	22
1898	„ „	39	„ „ „ „ „	31
1899	„ „	42	„ „ „ „ „	33
1900	„ „	49	„ „ „ „ „	38
1901	„ „	44	„ „ „ „ „	42
1902	„ „	44	„ „ „ „ „	39

Aceste cifre dovedesc în destul, că „Asociațiunea“ în cei din urmă 8 ani a făcut progrese, la cari nu s'a putut avânta în cei 35 ani de mai 'nainte ai esistenței sale nici măcar în mod trecĕtor, și că acest avênt nu a fost ceva întêmplător, resultă și din faptul, că desvoltarea constatată duréză de aprópe un deceniu și progreséză neîntrerupt din an în an.

Asemenea resultate nu se realiséză de sine, ci dovedesc că organele centrale ale „Asociațiunii“ au desvoltat în timpul mai nou o activitate mai sistematică și mai intensivă, că întréga lucrare a „Asociațiunii“ a fost pĕtrunsă de un spirit mai sănĕtos și că întreg organismul ei pus pe base mai solide de cât în trecut.

(Va urma).

NOUTĂȚI

Balul tinerimei române din Sibiiu. Tinerimea română din Sibiiu invită la *Balul-albastru* (mascat) ce 'l va aranja în sala de la „Unicum“ la 11 Februarie st. n. Inceputul la 8 ore séra. Intrarea: de familie 6 cor., de persónă 2 cor., loge à 12 cor. Venitul e destinat „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“. — Dansatórele sunt rugate a se presenta în costumul albastru prescris, care se póte procura de la firma Kathi Spä.k din Sibiiu și va costa (haina și păiăria complet) 16 coróne; dansatorii (nemascați) în toaletă de soirée, cu cravată albastră ce o liferéză firma J. Wermescher. Tot de aci se procură masca și evantaiul (albastru) pentru dame. Bilete de întrare se capătă în ziua petrecerii — pe lângă presentarea invitării — la cassarul I. Enescu („Albina“), ear' Joi în 11 Februarie de la orele 11—1 în localul „Casinei române“ din loc.

Cu eventuale informațiuni servește comitetul, al cărui president e dl Dr. Tiberius Brediceanu, secretariul „Albinei“, care pe acésta cale aviséză pe damele și domnii din societatea română cari — din greșélă — nu ar fi căpătat invitare și doresc sĕ participe la acest bal, sĕ binevoéscă a se anunța la dsa.

*

Distincție frumósă. Se telegrafiéză din Athena, ca la esposiția de acolo vacinul preparat de compatriotul nostru *Dr. Emil Pușcariu* a fost premiat cu *medalia de aur*, distincție de egal rang cu a institutelor bacteriologice din Francia, Anglia și Germania.

*

---

născut la anul 232 d. Chr. A fost câtva timp elev al lui Origen. A rĕmas însĕ păgân.

3. *Sofocles* (fiind el poet, nu pot sĕ-mi dau samă din ce motiv a fost pictat).

4. *Plato* (429—348 înainte de Chr.) Filosofia lui este idealistă. Pentru el lumea nu este de cât o copie a ideilor divine, a ideii *binelui, adevĕrului* și *frumosului*. Lumea ideilor divine este cea adevĕrată, vecinică, unică, curat reală, ear' lucrurile din lume sunt numai aparente, trecĕtóre, nereale. Plato susține că esistă *din eternitate* un spirit perfect, inteligent, Dumnezeul suprem, din care au purces toți ceilalți zei. La el aflăm și urme de argumentul cosmologic pentru esistența lui Dumnezeu. Filosofia lui Plato se apropie fórte mult în unele puncte de înalta doctrină creștină. Cei mai mulți sfinți Părinți ai bisericei creștine erau binecunoscuți cu filosofia acésta, ba unii trecuseră la creștinism tocmai pentru-că nu aflau în ea acea mângăiere, care o doriau ei și pe care au aflat'o în creștinism. Până în secl. VI s'au folosit și creștinii de filosofia lui Plato, mai cu sémă în ceea ce privește metodul. In orient abia pe timpul lui Iustinian, filosoful creștin Ioan Filopon († 560) a întrodus filosofia lui Aristotel cu metodul ei inductiv, purceḑênd nu de la ideile eterne ca Plato, ci de la realitatea concretă prin abstracțiune sĕ ajungă la ideile generale. In occident a întrodus filosofia lui Aristotel în locul celei a lui Plato, scriitoriul Boetiu, fost senator roman, închis și apoi condamnat la mórte (525), probabil fiind nevinovat, de către Teodoric cel Mare. Se înțelege că fiind platonismul așa bine cunoscut, mulți scriitori bisericești au profesat idei greșite împrumutate din platonism. Așa aflăm la Origen învĕțătura despre preesistența sufletelor, care încă a contribuit mult la osândirea scrierilor sale, ear' la Clement Alexandrinul aflăm ideia purgatoriului, care după ce a fost desvoltată tot mai mult, din o simplă părere teologică în bis. apusénă s'a prefăcut în dogmă. Ultimul din biserica apusénă, care a susținut învĕțătura *corectă a bisericei* despre starea sufletelor după mórte până la judecată a fost papa Ioan XXII (1316—1334), dar' și a atras o contrazicere generală și amenințătóre, póte tocmai fiind-că prin acésta s'ar fi pus pedecă Redemptiunilor și Indulgențelor, ear' învĕțătura scolasticilor despre: „*thesaurus supererogationis Christi et perfectorum*“ nu s'ar fi putut preface într'un tesaur sunător, căci ce era sĕ mai administreze episcopii și în instanța cea mai înaltă papa? In felul acesta o ideiă luată din păgânism a contribuit în primul rînd la ruptura din biserica apusénă, care ruptură natural a dat și ea de alt estrem.

5. *Aristotel* (scris Arestutel) 384—322 înainte de Christos. A fost elev al lui Plato, cu tóte acestea învĕțătura lui e diametral opusă cu cea a dascălului sĕu. Filosofia lui numită peripatetică (prelegea preumblându se) este estrem *realistă*. Pentru Aristotel Dumnezeu nu este făcĕtoriul lumii, ci numai causa primară a mișcării eterne din univers și rațiunea supremă, la care tind tóte făpturile. El, din faptul că totul în lume se află în mișcare perpetuă, a dedus că trebue sĕ esiste un prim mișcător nemișcat. El ajunge deci la ideia despre Dumnezeu prin inducțiune. Logica a numit'o el organul cunóșterii umane sau al filosofiei.

Fiind deosebirea întrĕ profesor și elev, întrĕ Plato și Aristotel, atât de mare, lumea a încercat a-și esplica lucrul acesta în felurite chipuri. Insuși Aristotel, se zice că fiind întrebat despre acésta, ar fi făcut drastica asemănare cu mânzul, care după-ce a supt de la mamă-sa se întórce și dă cu copita, o asemănare, care în anii trecuți s'a auḑit și prin sinod. Deosebirea acésta a dat ansă și la producțiuni de artă. Nicăiri însĕ nu se află mai bine esprimată acésta deosebire, de cât pe un tablou vechiu, care se află într'o pinacotecă din Roma, întitulat: *Şcóla din Athena.* Un moșneag frumos cu perul și barbă albă, cu fața senină și evlavióśă, stă în picióre cu privirea îndreptată spre cele înalte, spre ceriu, lăcașul eternului Dumnezeu; lângă el un bărbat tinĕr, fără barbă și fără mustață, în puterea vieții, cu tóte aceste cu fața tristă, cu fruntea încrețită, șede pe un scaun, cu privirea ațintită spre pământ, spre acest glob de tină, căutându și acolo tótă fericirea și mulțămirea.

Pe zidul bisericii de aici încă e zugrăvit Plato, ca un bĕtrân cu pĕrul și barba mare, albă, dar' cu privirea ațintită drept înainte, cetind ceva de pe un volumen. Aristotel și aici e om tinĕr, fără barbă și mustață, cu o față veselă, frumósă și cu o privire plină de încredere în sine. Aristotel aici nu se uită spre pământ, ci cam preste umĕr cetește și el ceva. Plato pórtă pe cap un sicriu deschis în care se vede un schelet de mórte (póte și din causa acésta nu póte priví în sus). Nu mi-a succes a afla ce póte sĕ însemneze acésta. Din curiositate, ca sĕ vĕd cum interpretéză călugării aceste tablouri, am întrebat pe unul sĕ-mi spună cine e și ce are

Hymen. *Maria Ciupea* și *Ioan Opriș*, învĕțătoriu, se vor cununa Duminecă în 25 Ianuarie st. v. în biserica greco-orientală din Șura-mare la 2 ore p. m.

*

Sinod parochial. Eri s'a ținut sinodul parochial ordinar al parochiei *Turnișor* (tractul Sibiiu) sub conducerea administratorului nostru parochial dl Ioan Mihu, espeditor consistorial. S'a aprobat lista membrilor sinodului pentru anul curent, s'a votat budgetul pe anul curent și s'a aprobat rațiociniul pe anul trecut, — tóte în liniște și bunăînțelegere. Asemenea s'a luat la cunoștință darea de sémă despre zidirea casei parochiale, care ar puté fi spre cinstea ori-cărei parochii. (*Un membru al sinodului*).

*

Serată musicală în Turda. „Societatea de lectură a temeilor române din Turda și jur“ invită la *serata musicală declamatorică* împreunată cu dans, ce o va arangia în Turda Duminecă (14 Februarie st. n.) în sala mare de la „Hotel Europa“ cu următoriul program: 1. *a)* „E greu sĕ uiți“, romanță de O. Spirescu. *b)* „Consolarea“, romanță de C. Decker, cântate de dșóra Ida Mesaroșiu, acomp. la pian de dșóra Eugenia P. Mesaroșiu. 2. „La icónă“, poesie de A. Vlăhuță, declamată de dómna Augusta Dr. Moldovan. 3. „Valse brillante“, de I. Schulhoff, op. 20 cântat la pian de dșóra Eugenia P. Mesaroșiu. 4. „Ideal“, poesie de G. Coșbuc, declamată de dómna Ecaterina Dr. Pătăceanu. 5. *a)* „Ce vrei?“, romanță de I. Paschill. *b)* „Nu pot uita“, romanță de A. Giuliam cântate de dómna Olimpia văd. Dr. Moldovan, acomp. la pian de dșóra Eugenia P. Mesaroșiu. 6. „Nița Paingin“, monolog de C. Bredicean, predat de dl Augustin Rațiu. Inceputul la 7½ ore. Prețul de întrare: de persónă 2 cor., de familie până la 3 membri 4 cor., de la 3 membri în sus 6 coróne. Venitul e destinat „Societății“. Suprasolvirile și ofertele marinimóse, cari sunt a se trimite la adresa cassierei Augusta Dr. Moldovan în Turda, se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Petrecere în Ilia-murĕșană. Tinerimea română din Ilia-murĕșana și jur invită la petrecerea cu dans ce o va aranja Joi, în 29 Ianuarie v. (11 Februarie n.) în sala de la „Vênătorul“ din Ilia, în favorul copiilor sĕraci de la școla confesională gr. or. română din Ilia. Inceputul la 8 ore séra. Prețul de întrare: de persónă 2 coróne, de familie 3 coróne. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se cuitéză pe cale ziaristică.

*

Concert în Poiana. Corul din Poiana (l. Sibiiu) invită la concertul ce-l va aranja Duminecă în 7 Februarie st. n. în edificiul școlei celei noue, cu următoriul program: „Cucuruz cu frunza 'n sus“, cor mixt de Șorban. „Nu-mi place“, cor mixt de I. Vidu. „Imi place“, cor mixt de I. Vidu. „Ciobanul“, cor mixt de *** „Logojana“, cor mixt de I. Vidu. „Tóaca“, cor mixt de G. Musicescu. „Cisla“, operetă comică, cor bărbătesc de C. G. Porumbescu. După concert dans. Inceputul la 7½ ore. Prețul de întrare: locul I 2 coróne, locul II 1 corónă. Venitul e destinat fondului pentru înființarea unei reuniuni de cântări.

*

Bal mascat. „Reuniunea sibiană pentru ajutorarea bolnavilor“ (Hermannstädter Allgemeine Kranken-Unterstützungs-Verein) arangiază în 13 Februarie st. n. bal mascat în sala din grădina bereriei (Bräuhausgarten).

*

Teatru în Galați. Comitetul parochial din Galați (tractul Abrud) invită la producțiunea teatrală împreunată cu dans, ce o va aranja cu ocasiunea sfințirii școlei gr. or. din loc, în localul școlei la 25 Ianuarie (7 Februarie st. n.). Inceputul la 7½ ore séra. Prețul de întrare: de persónă 1 cor., de familie 2 cor. Suprasolviri și oferte benevole se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale ziaristică. Venitul e destinat în favorul școlei. Se vor juca piesele: „Vlăduțul mamii“ și „Otrava de hârciogi“.

*

† Amalia Pașca, fiica de 13 ani a parochului nostru Ioan Pașca din Geaca (tractul Cluj) a căḑut și ea victimă nemilosului dușman al vieții copiilor: difteria. Tatăl ei era dus în mari depărtări în misiune bisericéscă și când s'a re'ntors de acolo, în hotarul parochiei sale sunetul clopotelor bisericei îi vestea că are mort în parochie. Dar' mortul acesta i-a fost scump, căci clopotele jeleau mórtea drăgălașei lui Amalia, pe carea numai mórtă și-a mai revĕḑut'o. Joi, în 15 Ianuarie st, v., rĕmășițele pămêntești ale mititicei au fost așezate spre odihnă eternă în cimiteriul bisericei din Geaca, urmate de plânsul dureros al părinților și frățiorilor ei și de jalea tuturor poporenilor, cari pentru afabilitatea și cumințenia ei o aveau dragă ca pe copila lor. (*G. S.*)

AMVONUL.

(Cuvêntarea rostită de comisariul consistorial ***N. Ivan*** *în biserica din* ***Brașov-Scheiu*** *cu ocasiunea sinodului parochial estraordinar ținut eri (18 Ianuarie st. v.)*

> Inimă curată zidește
> în mine Dumnezeule și duh
> drept înoiește întru cele
> dinlăuntru ale mele!
>
> *Ps. 50.*

Privirile Românilor dreptcredincioși astăzi sunt îndreptate spre noi, spre fii parochiei celei dintâiu și mai de frunte din metropolia nóstră.

Toți ómenii de bine sunt cu luare aminte la faptele ce vom sĕvêrși, la lucrările ce vom face.

In deplină conștiință de rĕspunderea cea mare ce o avem înaintea lui Dzeu și a ómenilor, vom respecta libertatea convingerii și a cuvêntului, ear' în consultările nóstre vom păstra moderațiunea cuvenită ca aceea sĕ fie drept dovadă de demnitatea și vrednicia membrilor acestei parochii.

Feri-ne-vom dreptaceea sĕ nu cădem în pĕcatul fariseului din evangelia de azi, pune-vom la o parte îngâmfarea, sumeția și încrederea preste mĕsură în puterile nóstre, esamina-vom întrégă ființa nóstră, cugetele și faptele nóstre, și dacă suntem greșiți, cădé-vom înaintea Domnului ca vameșul, cu inima smerită, și vom cere ertare. Stavilă vom pune pornirilor rele ca sĕ eșim luminați, îndreptați și curați ca aurul din ispitele ce ne împrejmuesc zilnic.

Potecul și drumul pe care avem sĕ umblăm ne este indicat prin legile nestrămutate ale naturii, prin legile divine morale și prin spiritul care l'a condus pe marele Andreiu, sórele de ale cărui raze și azi ne luminăm și încălḑim, idealul aspirațiunilor nóstre întrupate, când a pus sórtea bisericei în mânile poporului, în mânile conducĕtorilor acestui popor, preoți și mireni.

In marea lui înțelepciune a contemplat așa numitele drepturi constituționale astfel, ca sĕ se dee fie-căruia putința cea mai largă de a se desvolta, de a se manifesta și de a se afirma după destoinicia imprimată de fire în sufletul și în inima lui.

Din bogatele lui esperiențe știm că dedată ce nu mai circulă sângele în vine, sosește mórtea, ear' dacă cei armați cu mintea, cu știința, cu onórea, cu specialitatea lor stau departe de lucrările publice, aceste se prăbușesc în afunḑimea întunerecului.

Chemat-a deci pe toți la masa cea bogată a vieții constituționale, ca sĕ guste din fructele dătătóre de viéță ale activității omenești, nefăcênd deosebire întrĕ bogat și sărac, întrĕ mare și mic, întrĕ puternici și debili, tocmai ca interesul pentru binele obștesc sĕ nu scadă, ci sĕ căștige nou nutrĕmênt din tóte pĕturile societății.

Activitatea omului se sfêrșește unde se sfêrșește pĕtrunderea minții sale.

Deci nu hotar și granițe voia el sĕ pună activității omenești, ci prin însuși faptul că a deschis teren larg de lucru, a indicat, că țĕrmuri pentru cei muncitori se pot întinde, lungí și îndepărta, până ce pentru cei ce trăesc în nelucrare abia ajung până la pragul ușii.

Sĕ fie óre simptom îngrijitor, când vedem, că membrii celei dintâi parochii din metropolia nóstră, vor sĕ se manifesteze, vor sĕ lucre, vor sĕ 'și pună tótă ființa lor în serviciul bisericii?

Sĕ fie îngrijitor când vedem, că puiul sparge găócea cu ciocul seu, când simte că e aspră, și vrea sĕ 'l țină mai departe în închisóre, atunci, când el se crede destul de tare de a eșí în casa cea mare a naturei, în o lume nouă, unde speră hrană și viéță îndelungată?

Sĕ fie îngrijitor, când se ivește pe cer un nor mititel, care adună încetul cu încetul material electric, și acest nor în atingere cu altul mai mare ca el, se aprinde, se sparge, produce flacări, tunete și trăsnete, ca pe urmă sĕ gustăm aer limpede și curat, sĕ vedem ceriu senin, ce înveselește și inimi posomorîte și grădini pustiite?

Sute de esemple ne arată că mișcarea nu e altceva de cât o manifestație basată pe legi nestrămutate, pe fenomene cari se petrec zilnic sub ochii nostri.

Așa înțelegem noi și rostul mișcărilor din urmă de aici de la biserica sfântului Nicolae. Dorul de a se afirma, dorul de a se manifesta, dorul de a muncí, alt motor nu póte sĕ aibă aceste mișcări, nu e permis sĕ aibă.

Acésta ar însemna sĕ înfigem pumnalul în cele mai scumpe așeḑĕminte ale nóstre, ar însemna sĕ pângărim biserica, ar însemna a nesocotí întru tóte vederile marelui archiereu Andreiu, vederi, cari l'au condus sĕ pună în mâna poporului, în mâna conducĕtorilor poporului, sórtea bisericei.

Aici mĕ opresc.

Parochienii acestei sfinte biserici sunt bărbați luminați, unul ca unul e pĕtruns de adevĕrul în veci nestrămutat, că „unde întră cérta în casă, de acolo norocul iasă“, fie-care simte necesitatea așeḑĕmintelor culturale din biserica ortodoxă română din Ardél.

Pagină de aur în cartea némului românesc au inscris moșii dvóstrĕ, conducĕtorii de pe la anii 1850, când au pus temelie școlelor.

Pagină de aur ați avut dvóstrĕ, generația actuală, când ați făcut iubileul de 50 de ani de la întemeiarea celui mai falnic institut românesc, privind la un trecut plin de mândrie, și la o pleiadă de fruntași, cari aici au pus temelie fericirii lor, și temelie la a némului mărire.

Pagină de aur, când ați străbătut sĕ convingeți cu armele dreptății pe cei competenți, ca sĕ asigure esistința școlelor prin licuidarea rentei.

Pagină de aur, când în momentul ce s'a ivit cérta întrĕ cele 2 parochii, ați restabilit pacea întrĕ frați, făcênd un legămênt nou și durabil, punênd la o parte ori-ce interes particular.

Pagină de aur, când ați întemeiat masa studenților, și ați dat hrană celor lipsiți, dovedind, că umanitatea nu este o vorbă deșartă de pe buzele celor-ce propoveduesc de la catedră morala și știința.

Și după atâtea pagini frumóse, după atâtea fapte mărețe, se póte óre sĕ se sălășluéscă întrĕ dvóstrĕ ura, ca sĕ nimicéscă ce aici s'a făcut de decenii cu muncă, cu stăruință și cu abnegațiune?

Sĕ oferim noi dușmanilor bisericei nóstre o astfel de plăcere diavolică, sĕ dăm noi o pildă atât de rea celor mai puțin luminați, celor mai puțin instruiți?

Nici chiar în un moment de slăbiciune nu ne este ertat sĕ ne cugetăm la așa ceva!

Parochia acésta e pétra cea mai prețiósă din coróna, ce se chiamă azi Brașov, unul ca altul trebue sĕ fie povĕțuit de binele, de progresul și de înaintarea acestor așeḑĕminte monumentale.

Interesul pentru aceste așeḑĕminte ne va conduce în lucrările nóstre.

Persónele la o parte, când e vorba de interese mari culturale, de așeḑĕminte, cari sunt mândria nóstră, lumina ochilor nostri.

Cu obiectivitate recerută, cu strictețĕ frățéscă, vom esamina activitatea ce o au desvoltat organele de până ací, — vom apreția cele bune cu bună voință — vom scóte în relief decă s'a greșit, ceva și cu bun înțeles vom pune la cale ca tóte elementele curate, folositóre și destoinice, sĕ fie representate la carul conducerii.

Esclusivismul, particularismul, egoismul, ori unde, dar' aici nu pot avé loc, aceste sunt pĕcate, aceste duc la distrugere, la ruină, la îngâmfare și la prea mare încredere și iubire de sine.

Apelul meu 'l îndreptez către dvóstrĕ, cei pe deplin luminați, cătră cei conștii de marea importanță, ce o vor avé conclusele și hotărîrile ce vom lua în acest sinod.

Veniți sĕ dăm probe strălucitóre că *„a pismei rĕutate“* nici-când nu a copleșit sufletele nóstre, ci în frățiéscă înțelegere, umĕr la umĕr, voim sĕ lucrăm spre binele și înălțarea némului nostru.

Veniți sĕ implorăm darul lui Dzeu ca sĕ zidéscă în noi inimă curată și duh drept, și plecând genunchele nostru sĕ chemăm pe însuși sfântul duh, ca sĕ se pogóre întrĕ noi, sĕ ne lumineze și povățuiască pe calea adevĕrului — acum și în vecii vecilor, amin.

Oficială.

Considerând, că unele liste despre colectele pentru catedrală sosesc nesubscrise de nime, poftim pe preoții din comune, ca sĕ trimită listele încheiate la Ven. Consistoriu numai după-ce le-a iscălit cel puțin oficiul parochial și un epitrop.

*

Inainte de a revida restanțele fondului de pensiuni din parochiile vacante, poftim pe administratorii parochiali sĕ solvéscă ratele decăḑute, spre a nu înmulți lucrul prin facerea de provocări speciale.

Teatrul orășenesc.

Luni (1 Febr.): „*Frau Holle* oder das fleissige und das faule Mädchen“, baladă în 6 tablouri, de C. A. Görner.

Marți (2 Febr.) după amiazi: „*Er und seine Schwester*“, posă cu cântece în 4 acte, de Bernhard Buchbinder; séra: „*Trilby*“, dramă în 4 acte, de Potter. Beneficiul actorului Iuliu Seger.

Sâmbătă séra s'a dat piesa: „Kean“ de Alexandru Dumas, în beneficiul talentatului actor, dl Fritz Kompe. Pe Kean se 'nțelege l'a predat dl Kompe. In séra acésta a jucat mai bine ca totdéuna. Cu deosebire scene de bravură au fost în actul al doilea și al treilea. Publicul l'a aplaudat fórte mult, ear' beneficiantul a căpĕtat multe cununi și flori. Fórte bine a jucat Marie Scherer pe Anna Danby, care nevoind sĕ-și lege sórtea de un mișel, care se numește „nobil de Mellvill“ mai bine alege viéța cea plină de suferință, dar' și bucurii: viéța de artist, de teatru. Pe bĕtrânul sufler Salamon l'a predat fórte bine dl Sodek. Nu lipsește însĕ nici comicul. In piesa acésta e bărbatul înșelat, contele de Cvefeld, care, cu tótă „diplomația“ lui, se lasă înșelat în față, de Kean. Cvefeld a fost admirabil representat de dl Olmar. Séra a succes fórte bine. Bine a jucat și dl Seger pe „nobilul“ Melvitt.

Duminecă după prânz s'a dat piesa „Charles Tante“, comedie în trei acte, piesă, care a stîrnit hohote teribile, ear' séra possa cu cântece: „Die Kreuzelschreiber“, care asemenea a succes bine.

---

pe cap, și ce însemnéză. Mi-a spus ca acela fiind păgân avea mórtea peste el, mórtea era stăpână asupra lui, pe când tot în șirul acela mai departe cu vre-o 20 de tablouri se află sfântul Sisoe, care fiind creștin stă cu piciórele de-asupra morții. Interpretarea acésta însĕ nu póte sĕ fie cea adevĕrată, căci dacă Sisoe are la pióre un sicriu cu un *corp* în el, apoi acésta însemnéză visiunea care a avut-o el despre mórtea sa.

6. *Pitagora* (580—500 înainte de Chr.). După el principiul tuturor lucrurilor este numĕrul, susținênd întâiu că tóte lucrurile din lume constau din numeri, ear' ulterior, că numĕrul este prototipul tuturor lucrurilor esistente, adecă tóte sunt formate în anumite proporții. Cu alte cuvinte ideia fundamentală este mĕsura și armonia. Acésta este legea fundamentală nu numai a vieții individuale și politice, ci chiar a universului întreg, pe care pentru prima-oră Pitagora l'a numit κόσμος = podóbă, ordine. Causa producĕtóre a universului este divinitatea (ὁ θεός). Acest θεός, causa primordială (οὐσία, ἀρχή) de sine născut (αὐτόγενη) este inteligența supremă (νοῦς), nesupus pasiunilor umane, inaccesibil simțurilor nóstre, neespus stricăciunii. (G. D. Teodorescu, op. cit.). (Va urma).

Nr. 13 1904. [19] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în parohia de cl. a III. **Burjuc**, protopresb. Ilia, pe basa ven. ordin consist. din 18 Novembre 1903, nr. 11650 B., prin acésta se deschide concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi au a se presenta în vr'o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 15 Ianuarie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Iliei.

George Oprea
protopresbiter.

Casa

din **strada Kempel 16 şi Poschen 30** venit anual de 1200 cor., **se vinde** din mână liberă. Informaţiuni dă Carol Hemper. strada Kempel 9. [15] 2—3

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sântei scripturi, de *Dr. Petru Barbu*	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—

plus 20 fil. porto postal.

A apărut:

Calendariul archidiecesan pe anul visect 1904.

Preţul unui exemplariu **40 fil.**, cu şematism **80 fil.**, porto postal **10 fil.**

Librăria archidiecesană, Sibiiu.

La subscrisa librărie se află de vînzare următórele cărţi de

Teodor V. Păcăţian:

Cartea de aur, vol. II. . . .	cor. 10·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	„ 8·—
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . .	„ 2·—
Principiile politicei, după Dr. F. de Holzendorff	„ 4·—
Istoria politicei, după Sir Frederick Pollock	„ 1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	„ 2·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi	„ —·80
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	„ —·40
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, local. d. Raupach	„ —·60

Librăria tipografiei archidiecesane, Sibiiu.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secre

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕcealâ la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 59

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

„CORVINEANA“

institut de credit şi de economíi, societate pe acţii în **Hunedóra.**

Convocare.

Domnii acţionari ai *Institutului de credit şi economíi „Corvineana“, societate pe acţii*, se învită în vîrtutea §-ului 19 din statute la

a VIII-a adunare generală ordinară'

care se va ţiné în *Hunedóra* la *6 Martie n. 1904* la 2 ore p. m. în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea unui president conform §. 23 din statute.
2. Raportul anual al Direcţiunii despre intreprinderi preste tot şi despre resultatul anului al VIII-lea de gestiune în special.
3. Raportul Comitetului de supraveghiare.
4. Darea absolutoriului Direcţiunii şi Comitetului de supraveghiare.
5. Decisiunea asupra împărţirii profitului curat realisat în anul al VIII-lea de gestiune.
6. Fixarea marcelor de presenţă pentru membrii Direcţiunii şi ai Comitetului de supraveghiare pe anul de gestiune 1904. [17] 1—2
7. Alegerea alor 4 membri în Direcţiune.
8. Alegerea unui membru în Comitetul de supraveghiare.
9. Eventuale propuneri ivite în cadrul §-ului 28 din statute.
10. Esmiterea alor doi acţionari pentru verificarea procesului verbal.

Domnii acţionari, cari voesc sĕ participe la adunare în persónă, sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune în înţelesul §-ului 20 din statute la cassa institutului acţiile, eventual documentele de plenipotenţă, cel mult până în 5 Martie st. n. 1904.

Hunedóra, în 26 Ianuarie 1904.

Direcţiunea.

Contul bilanţului — Mérleg számla.

Activa — Vagyon		cor. fil.	Pasiva — Teher		cor. fil.
Cassa în numĕrar — Készpénz készlet		3,869·73	Capital social — Részvénytőke 700 buc. acţii à 100 cor. — 700 drb. részvény à K 100 . .		70,000·—
Çambii în portofoliu — Tárcza váltók		477,557·—	Fond de reservă — Tartalékalap .	53,074·89	
Imprumuturi pe obligaţiuni — Kötvény kölcsön		29,455·—	Fond de garanţă — Biztosit.-alap .	6,019·78	59,094·67
Realităţi — Ingatlanok . . .		37,196·96	Depuneri spre fructificare — Takarék betétek		376,414·52
Mobiliar — Leltár . .	1000·—		Reescompt — Visszleszámitolás.		25,073·—
10% amort. — Leirás	100·—	900·—	Interese transitóre anticipate — Atmeneti kamatok . . .		6,892·18
Bon la diferite bănci — Követelés más pénzintézetnél . . .		282 90	**Profit curat** — Tiszta nyereség		15,240·51
Diverse conturi debitóre — Külömböző tartozó számlák .		3,453 29			
		552,714·88			552,714·88

Contul profit şi perderi — Nyereség és veszteség számla.

Eşite — Kiadás		cor. fil.	Intrate — Bevétel		cor. fil.
Interese — Kamatok:			Interese — Kamatok:		
după depuneri — betétek után . . .	20,252 89		de escompt — leszámitol. váltók után	41,125·97	
de reescompt — leszámitolási kamatok	2,754·01		de obligaţii — kötvény kölcsön után	1,891·19	43 017·16
fondului de reservă — tartalékalap részére	2,081·36	25,088·26	Provisiuni — Jutalékok . . .		9,203·24
Spese — Költségek:			Chirie — Házbér		3,275·—
registre, imprimate, lemne de încăldit etc. — könyvek, nyomtatványok, tüzi fa stb.	3,249·30		Profit la realităţile vîndute — Nyereség eladott ingatlanoknál .		157·94
salare — fizetések . .	4,444·—				
porto — postabér . .	503·42	8,196·72			
Contribuţie — Adó:					
directă — egyenes .	5,002 57				
10% după inter. de depuneri — 10% betéti kamatok után	2,025·28	7,027·85			
Amortisare din mobiliar — Leirás a leltárszámlán		100·—			
Profit curat — Tiszta nyereség		15,240·51			
		55,653·34			55,653·34

Hunedóra, la 31 Decembre 1903. — Vajda-Hunyad, 1903. deczember 31.

Petru Sinca m. p.
director esec. — vezér igazgató

Nicolae Stoichiţă m. p.
cassar — pénztárnok

Valeriu Beşan m. p.
contabil — könyvelő.

S'a revĕdut şi aflat în consonanţă cu cărţile purtate în deplină ordine.

Otto Popovits m. p.
president — elnők.

Buda Béla m. p.

Eduard Toth m. p.

Ioan Tath m. p.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 8 Sibiiu, Joi 22 Iauuarie (4 Februarie) 1904 Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicati nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 13,084 Plen.

Cercularia

cătră tóte oficiile protopresbiterale şi parochiale din archidiecesa Transilvaniei.

Normativul votat de congresul naţional-bisericesc în şedinţa sa din 7/20 Octobre, 1903, nr. 79, în causele la a căror discutare şi decidere nu pot participa membrii corporaţiunilor bisericeşti, se publică în cele următóre spre conformare:

In corporaţiunile bisericeşti representative şi administrative presidentul şi membrii respectivei corporaţiuni nu participă la discutarea şi deciderea causelor în următórele casuri:

a) în causele sale proprii, sau în acelea, de la cari aştéptă daună sau folos;

b) în causele rudeniilor sale de sânge până la gradul al IV-lea, sau de cuscriă până la gradul al II-lea;

c) în causele părinţilor sau pruncilor sei adoptivi, cum şi ale celor cari stau sub tutoratul sau curatela lor;

d) în causele, în cari au fost martori, plenipotenţiaţi sau esperţi;

e) în causele apelate sau subşternute din oficiu, la a căror decidere au luat parte în instanţa inferióră.

Sibiiu, din şedinţa plenară, ţinută la 31 Decembre 1903.

Consistoriul archidiecesan.

O scrisóre

a fericitului Patriarch din Ierusalim cătră Preasfinţitul nostru Metropolit.

Pentru interesul faţă de Metropolia nóstră din partea celor mai depărtaţi coreligionari ai nostri de altă limbă, cât şi pentru însemnătatea istorică, aflăm de bine a publica şi felicitările Fericirii Sale Patriarhului din Ierusalim *Damian*, adresată Inaltpreasânţitului nostru archiepiscop şi metropolit *Ioan*, din incidentul serbătorilor Naşterii Domnului şi a Anului nou. Este de următorul cuprins:

Inaltpreasânţite Metropolit al Ardealului, iubite în Christos frate,

Domnul meu Ioan!

Salutăm pe Inaltpreasânţia Ta cu fră ţéscă sărutare şi îmbrăţişare!

Azi întrégă lumea e plină de bucurie, puterile cereşti se bucură şi pămêntul împreună cu ómenii se veseleşte, pentru-că Dumnezeu în formă de om şi trupul preamărind s'a pogorît pe pământ şi s'a născut cu trup, ca sĕ esopereze mântuire celor din întunerec şi din umbră. Serbând noi amintirea acestui preatainic misteriu al pogorîrii lui Dumnezeu şi a întrupării în trup a celui din mamă născut fără tată şi de la tatăl, de la vecinicul Dumnezeu purces fără mamă, — mers'am la sfântul Vifleiem şi în însaşi peştera, luminată cu mare strălucire, în care s'a sĕvêrşit neaşteptatul misteriu, cântat'am cântări de preamărire împreună cu sfântul cler din jurul Nostru şi cu mulţimea de creştini veniţi de pretutindenea, preamărind cu îngerii şi lăudând cu păstorii şi adorând cu magii pe Dumnezeu devenit om şi culcat în iesle.

Serbând acésta cea mai sfântă şi înveselitóre sĕrbătóre, cu drag adusu-Ni-am aminte de stimatul nume al Inaltpreasânţiei Tale, vrednice de laudă, şi pentru sănĕtatea, fericirea şi îndelunga Ta viéţă, Inaltpreasânţite Archiereu, pentru pacea permanentă şi sporirea în tóte cele bune a preasfintei biserici date de Dumnezeu în a Ta păstorire, înălţat'am ferbinţi rugăciuni cătră Acela care pentru a nóstră mântuire trup a luat prin Sfânta fecióră. Cu inima plină de bucurie venim deci acum din sfântul Sion, ca prin acésta frăţéscă epistolă sĕ Te cercetăm pe Inaltpreasânţia Ta şi cu frăţéscă sărutare şi îmbrăţişare îmbrăţişându-Te, cu bucurie sĕ-Ţi esprimăm salutările Nóstre din inimă isvorîte, poftind Inaltpreasânţiei Tale, ca din graţia Domnului sĕ ajungi sănĕtos şi sĕ petreci cu noroc noul an ce vine, pentru-ca întru cât mai mulţi fericiţi ani şi avênd tóte darurile cereşti, conducêndu-Ţi în câmpul fericirii blânda şi de Christos iubitórea turmă, sĕ poţi serba în bucurie sufletéscă acéstă strălucită sĕrbătóre a întrupării supranaturale şi necuprinsă de minte a marelui Dumnezeu, á Mântuitoriului nostru Iisus Christos.

Când, pe lângă acestea, cu frăţéscă dragoste te rugăm, Inaltpreasfinţite Archiereu, sĕ nu încetezi a-Ţi aduce aminte şi de Noi în rugăciunile şi cererile înălţate Domnului, ca sĕ fim părtaşi de harul dumnezeesc şi sĕ fim aflaţi vrednici de bunătăţile cereşti din graţia şi iubirea de ómeni a Mântuitoriului nostru Christos venit în lume pentru omenime, a cărui mărire e din veac şi şi până 'n veac: rĕmânem

în sfântul oraş *Ierusalim*, la 25 Decembre,

Ţie, iubite şi venerate Inaltpreasânţite, în Christos iubitoriu frate şi devotat credincios

Damian al Ierusalimului.

Pregătiri de „pace“ în Macedonia. Conform unei telegrame din Constantinopol, guvernul turcesc a comunicat ambasadelor de acolo, că la Vrania şi 'n alte localităţi din Sêrbia se fabrică dinamită şi bombe, destinate pentru insurgenţii din Macedonia, cari la primăvară voesc sĕ încépă de nou lupta.

Tot-odată a comunicat şi aceea, că *Sarafov* a cumpĕrat în Austria mulţime de fezuri, spre a le da revoluţionarilor bulgari împreună cu uniforme turceşti, pentru a face sĕ se crédă că soldaţii turci comit atentatele, nu bulgarii.

In legătură cu acestea înregistrăm că Boris Sarafov, ca autor intelectual al asasinării profesorului Mihăileanu, în tómna anului 1900 fusese osândit de tribunalul din Bucureşti, in contumaciam, la mulţi ani de muncă silnică în ocne. Intru esecutarea acestei sentinţe guvernul României aflând că Sarsfov petrece pe teritoriul monarchiei austro-ungare a cerut estradarea lui. Cum raportéză acum ziarele bulgare, ministrul de esterne al monarchiei nóstre a denegat împlinirea acestei cereri, pe motiv că crima pentru care fusese osândit Sarafov a fost crimă politică.

Germanii austriaci — pentru uniunea personală. Partidul naţional-german din dieta imperială austriacă a hotărît în adunarea ţinută Duminecă în *Linz*, sĕ lupte în dietă pentru *uniunea personală* întrĕ Austria şi Ungaria şi pentru desfacerea Galiţiei şi Dalmaţiei de cătră Austria.

Sigur, că postulatul acesta din urmă are în vedere *împuţinarea slavilor* din Austria, pentru-ca cu atât mai uşor sĕ-şi pótă susţiné elementul german supremaţia faţă cu celelalte popóre.

Pact magiaro-săsesc. Pe basa unei informaţiuni primite de la un om al seu din Braşov ziariul „Budapesti Hirlap“ scrie sub titlul de mai sus, că în urma renunţării deputatului dietal L. Korodi (fusese ales în cercul prim al Braşovului) întrĕ Saşi şi comitele Lázár s'a încheiat un compromis, ca din cele patru mandate de deputat dietal din comitatul Braşov Saşii sĕ cedeze unul Magiarilor, anume cel din cercul Herman.

In înţelesul acestui pact deputatul Lurtz va renunţa la mandatul seu din cercul Herman şi va candida în cercul prim al Braşovului, ear' în cercul Herman va fi ales, cu program guvernamental, Rombauer Emil, care la alegerile trecute rĕmăsese în minoritate faţă cu Lurtz, ori apoi advocatul Zakariás din Braşov.

FOIŞÓRĂ

Mânăstirea Suceviţa.

(Fine.)

De la Pitagora avem şi numirea de *φιλόσοφος*, căci el în modestia sa privea titlul de *σοφός* = înţelept, folosit până la el, ca prea arogant. Pitagora este care a putut zice: „*εὑρόταα ὅτι τοῦ ὀρθογωνίου τριγώνου ἡ ὑποτείνουσα πλευρά ἴσον δύναται ταῖς περιεχούσαις*“, sau cum zicem noi: într'un triunghiu dreptunghiular, quadratul hipotenusei este egal cu suma quadratelor ambilor cateţi.

Onoraţii cetitori mĕ vor ierta pentru-că am zăbovit cam mult la acesti filosofi. Am făcut'o acésta din recunoştinţă, căci de multeori mi-au dat cuatir gratuit până ce m'am mutat, cred că definitiv, la Testamentul nou, mai cu sémă la sfântul apostol Pavel.

După cum vedem, pictura acestei biserici este o istorie a filosofiei, o istorie a religiunei, o istorie bisericéscă, şi o biblie ilustrată.

Aflăm filosofia păgână, aflăm istoria Testamentului vechiu, cu creaţiunea, căderea în pĕcat şi urmările ei, aflăm Patriarchii, Judecătorii, profeţii, regii; aflăm tablouri din creştinism, viéţa şi minunile Mântuitoriului, Apostolii, învĕţăceii, părinţii bisericeşti, martirii, monachii, schimmonachii, stâlpnicii, etc. etc. La întrarea în biserică aflăm apoi paradisul, căci biserica este pentru om paradisul pământesc şi tot biserica îl pregăteşte pe om pentru paradisul cel ceresc.

Dacă ne întrebăm acum după *scopul* astorfeliu de biserici pictate, apoi a priori trebue sĕ spunem că e fórte mare. Sĕ ne aducem aminte că s'a făcut pe la 1581, deci într'un timp, când nu fie-cărui muritor era dat a pune mâna pe o carte, într'un timp, când pentru o carte bucuros ai fi dat o moşie şi tot nu o căpĕtai; sĕ ne aducem aminte ce a zis papa Gregoriu cel Mare (590—604) că icóne religióse sunt: „*Biblia laicorum et pauperum*“, şi scopul acestei picturi ne va fi prea evident. Ómenii mari din tóte timpurile au ştiut că ori-ce progres e posibil numai avênd de basă o cultură religiósă, căci frica de Dzeu e începutul înţelepciunii. Adevĕrul acesta se póte vedé mai bine astăzi, când cei cari au detras instrucţiunii solida basă a culturii religióse, ba au mers mai departe punênd d. es. pe sfânta Barbura patrónă la tunuri, se ciocnesc în tot momentul de diferite apariţiuni curióse şi periculóse pentru esistenţa lor. Domnitorii români neavênd de unde, nici cum sĕ pună în mâna poporului scumpa carte, biblia, au lăsat sĕ se picteze astfel de biserici mănăstireşti, la cari peregrinéză sute şi mii de credincioşi. Ele au servit deci spre învĕţătură, spre edificare religiósă-morală. Credincioşii după ce auḑiau cuvêntul Domnului rostit de preoţi, se edificau şi se instruau prin intuiţiune despre cele auḑite. Scopul artei este spiritualisarea materiei, ear' dintrĕ artele plastice pictura e cea mai acomodată spre acest scop, căci pe când architectura ne dă numai ideia vagă cu caracter de sentiment, d. es. sentimentul tăriei, permanenţei etc.; ear' sculptura de-şi póte precisa ideia, păstréză însĕ dimensiunile materiei (lungimea, lăţimea şi adâncimea), pe atunci pictura, avênd numai două dimensiuni (adâncimea se înlocueşte prin perspectivă) e cea mai acomodată spre a da viéţă, a spiritualisa materia.[1]) In casul de faţă pictura a dat viéţă acestor ziduri, aşa că ele de 322 de ani învaţă cu acelaşi succes pe cei cari caută sprijin în nĕcazuri şi mângăiere în dureri. Şi astăzi, după atâta amar de ani, şi azi, când societăţile biblice vênd milióne de esemplare din sfânta scriptură cu un preţ minimal, şi azi smerit stă omul, cu căciula subsuóră, cu mâna stângă streşină la ochi, stă şi învaţă dacă nu ştie, ear' cel care ştie stă şi admiră.

Despre istoricul astorfel de biserici pictate dl Dr. Wl. Milkowicz ne spune în opul citat, că cea dintâiu biserică pictată pe din lăuntru şi pe din afară, a fost biserica „S. Felix“ din Nola în Italia. Episcopul Paulinus din Nola, care a trăit în prima jumĕtate a secl. 5, ne spune acésta în scrierile sale, şi ne descrie ce înfăţişare avea biserica. In poesia 26 ne spune în ton dureros, că el a lăsat sĕ se picteze întréga biserică pentru a împedeca pe ómeni de la dedarea la beţie. Astfel de biserici au fost mai multe. Nilus, († 450) discipul al lui Ioan Chrisostom, încă ne spune că se obicinuia a se picta bisericile pe din lăuntru şi pe din afară, cu scene din Testamentul vechiu şi nou. Acest obiceiu s'a rĕspândit tot mai mult, mai ales în orient, căci la apus întroducêndu-se stilul gotic, care nu e potrivit pentru pictură, s'a părăsit acest obiceiu.

Ni-se impune acum întrebarea, cine a fost învĕţatul artist? — Nu se ştie. Atâta ştim, de-şi nu cu siguranţă, că pe când zugrăvia turnul, a căḑut şi a rĕmas mort, înainte de a fi sfêrşit.

---

[1]) Nifon Ploeşteanu.

Activitatea „Asociaţiunii“.

(Urmare).

Nu ar fi la loc, dacă în acéstă scurtă dare de sémă, care nu are sĕ fie de cât o fugitivă reprivire generală, aşi întra în detaiuri. Am insistat mai pe larg asupra mişcării membrilor şi despărţĕmintelor numai din motivul, pentru-că aceste douĕ momente mi-se par mai caracteristice şi pot serví ca base mai reale pentru apreţiarea generală a epocei ultime din viéţa „Asociaţiunii“ şi a organelor de care acésta dispune pentru realisarea scopurilor sale. Pentru a arăta şi dovedí intensitatea lucrării culturale, sĕvêrşită de cercurile întrunite sub scutul „Asociaţiunii“, ar trebuí sĕ întrăm în amĕnunte cari ar cădé înafară de cadrul acestei scurte repriviri. Mĕ mărginesc deci a mĕ provoca la rapórtele anuale ale comitetului central şi la dările de sémă ce se publică în organele publicisticei nóstre asupra adunărilor cercuale, din cari ne putem convinge că activitatea organelor esterne ale „Asociaţiunii“ nu numai cantitativ, ci şi calitativ arată un progres îmbucurător. Numĕrul, de-şi încă modest dar' totuşi în continuă creştere, al agenturilor, bibliotecelor ambulante, al prelegerilor poporale, al esposiţiunilor şi concurselor, sunt tot atâtea momente ce înzădar le vom căuta în istoria celor dintâi 35 de ani ai esistenţei „Asociaţiunii“ nóstre.

Nu vreau sĕ fiu rĕu înţeles şi sĕ mĕ fac vinovat de o apreţiare prea sanguinică a situaţiunii. Prin cele înşirate nici de cât nu iam voit sĕ susţin că stările de astăzi în sinul „Asociaţiunii“ ar fi perfecte ori chiar numai mulţămitóre. Din contră. Totul ce am voit sĕ dovedesc, este faptul, că în cei din urmă 8 ani situaţiunea s'a ameliorat în mod esenţial, că stagnaţiunea îndelungată din trecut a dispărut şi a făcut loc unui puternic curent de progres. Că în timp de câţiva ani stările triste de odinióră sĕ fie schimbate deodată, acésta ar fi o pretenţiune, care cu bună credinţă şi cu mintea sănĕtósă nimeni nu o póte formula faţă cu organele esecutive ale „Asociaţiunii“.

Inainte de a trece de la lucrările de organisare ale comitetului central, la cele administrative, mĕ cred dator a amintí douĕ instituţiuni importante, create — sau cel puţin puse pe base reale — tot în decursul celor din urmă 8 ani. Inţeleg Secţiunile ştiinţifice literare şi Museul „Asociaţiunii“.

Am accentuat deja la alt loc, că esenţa chemiării şi datorinţelor comitetului central nu póte fi de cât crearea instituţiunilor şi asigurarea mijlócelor pentru înaintarea culturală a poporului nostru. Pornind din acest punct de vedere, comitetul central a căutat sĕ-şi institue un organ, cu ajutorul căruia sĕ pótă profita şi de forţele culturale, mari şi puternice, ale literaturii, şi sĕ le pótă pune în serviciul scopurilor sale. Chiemarea principală a secţiunilor a fost deci, ca sĕ servéscă comitetului central ca bun sfetnic, care de-oparte sĕ-i arete căile cele mai potrivite pentru încuragiarea literaturii, ear' de altă parte sĕ dee prin autoritatea sa şi prin mijlócele materiale ale „Asociaţiunii“, producţiunii nóstre literare acea direcţiune, care corespunde mai mult intereselor şi trebuinţelor culturale ale poporului nostru.

In cât înfiinţarea şi realisarea acestei instituţiuni póte priví organele administrative ale „Asociaţiunii“, comitetul central şi-a îndeplinit tóte datorinţele; a dat secţiunilor o organisaţiune cât se póte de completă, li-a angajat o serie de puteri literare dintrĕ cele mai valoróse de cari dispunem, li-a pus la disposiţie mijlócele băneşti pentru întrunirile lor, pentru premii şi întreprinderi literare, s'a îngrijit de tipărirea publicaţiunilor lor şi a căutat sĕ satisfacă tóte dorinţele şi trebuinţele lor. Ba mai mult: a pregătit pentru aprópe fie-care secţiune substratul pentru lucrările cele dintâiu şi le-a îndemnat sĕ-şi stabiléscă planul lor de acţiune. Dacă cu tóte aceste au trecut trei ani de zile fără ca aşteptările legate de activitatea secţiunilor sĕ se realiseze, la nici un cas nu póte fi învinuit pentru acésta comitetul central şi funcţionarii sei, nici modul de organisare al secţiunilor, ci causa este a se căuta în însuşi sinul secţiunilor. Căci dacă un referent al unei secţiuni îşi amână angajamentele luate de la o şedinţă la alta, ear' altul nu redigéză nici procesele verbale ale şedinţelor, comitetul central şi funcţionarii sei n'au mijlóce pentru a schimba acéstă situaţiune. Dar' cu tóte aceste neajunsuri, instituţiunea în sine e sănĕtósă, a făcut şi va face încă servicii preţióse, şi n'are de cât sĕ trécă peste greutăţile începutului şi peste procesul de consolidare, spre a justifica încrederea pusă în ea şi jertfele aduse pentru susţinerea ei.

A doua instituţiune nouă: museul istoric şi etnografic, va avé sĕ umplă un gol de mult simţit. Ar fi un lucru deplasat dacă aşi insista la acest loc asupra meniţiunii şi importanţei acestei instituţiuni prin care generaţiunea de astăzi se achită de o datorie de onóre faţă cu înaintaşii sei, şi în legătură cu care „Asociaţiunea“ creează douĕ aşezăminte de deosebită valóre actuală: prima nóstră bibliotecă publică şi colecţiunea avuţiilor nóstre etnografice. Ceea-ce mĕ preocupă la acest loc este faptul, că comitetul central se póte lăuda şi în privinţa acestei intreprinderi cu un succes complet. Mulţămită zelului şi energiei ce a dosvoltat-o întru realisarea acestei instituţiuni, a reuşit în timp de abia 6 ani, şi în butul greutăţilor ce i-s'au făcut şi pedecilor ce s'au pus acestei acţiuni chiar şi în sinul „Asociaţiunii“, sĕ vadă palatul museului aprópe terminat în condiţiunile cele mai mulţămitóre, şi sĕ-l pótă preda peste câteva lunii destinaţiunii sale. Câtă ostenélă, câtă energie şi abnegaţiune a reclamat realisarea acestui resultat, numai aceia vor ştí aprecia, cari au dus greul acestei lucrări. N'au lipsit nici în acéstă cestiune ómeni nemulţămiţi cu resultatele realisate, cu tóte că până aici nu s'a mai pomenit în sinul poporului nostru, ca în timp de 5 ani sĕ se adune din donaţiuni benevole şi dintr'o mică loterie un capital atât de însemnat, în cât sĕ se pótă construí din el o zidire monumentală cum va fi museul „Asociaţiunii“. Ba mai mult, astăzi când loteriile de binefacere se cedéză chiar şi de societăţile şi instituţiunile cele mai protegiate şi populare din ţară cu maximal 15% ale nominalului emisiunii la bancarii anteprenori cari se ocupă cu asemenea afaceri, s'au găsit întrĕ noi ómeni cari au batjocorit comitetul central pentru-că a realisat — la cea dintâiu întreprindere românéscă de asemenea natură — un beneficiu net de 25% ale nominalului emisiunii! Dar' nu se póte altfel; de când e lumea, lucruri mari nu s'au putut realisa fără a întimpina oposiţiunea celor mici de inimă şi suflet!

In privinţa agendelor sale de administraţie, şi anume în ce priveşte procurarea şi administrarea mijlócelor materiale pentru realisarea scopurilor „Asociaţiunii“, comitetul central în anii din urmă de asemenea a ştiut realisa resultate, cari represintă un însemnat progres faţă de trecut. Prin înmulţirea membrilor venitele ordinare au fost sporite în mod considerabil, şi în urma disposiţiunilor luate şi observate cu rigóre în privinţa evidenţei şi incassării taxelor, au dispărut restanţele mari din trecut şi taxele întră acum în deplină regulă. In administrarea fondurilor şi fundaţiunilor s'a întrodus o contabilitate şi evidenţă bine întocmită, s'au creat fonduri noue, s'au lichidat fonduri vechi, despre cari nu se mai ştia nici originea nici meniţiunea lor, s'a echilibrat budgetul şcólei de fete, s'au acuirat imobilii noue, preţióse şi rentabile, şi s'a urcat valórea lor prin mĕsuri ca deschiderea unui nou front la intravilanele „Asociaţiunii“ din Sibiiu, şi peste tot s'au înmulţit venitele şi averea „Asociaţiunii“.

Tot de la 1895 s'a reorganisat şi pus în ordine şi archiva „Asociaţiunii“, care până atunci se afla în starea cea mai deplorabilă şi s'a înzestrat şi biblioteca cu un numĕr fórte considerabil de publicaţiuni, întrĕ cari tóte ediţiunile româneşti ce au apărut în anii din urmă la noi în ţéră, şi o colecţiune aprópe completă a presei nóstre periodice din secolul trecut, care pânăací lipsia cu totul în biblioteca „Asociaţiunii“.

Tóte aceste resultate nu au putut fi realisate de cât în urma unei lucrări zelóse, conduse cu pricepere şi energie, şi care dovedeşte un sănĕtos şi puternic avênt în întréga activitate a „Asociaţiunii“ şi o esenţială ameliorare a stărilor în cari se afla „Asociaţiunea“ în cele dintâi trei decenii ale esistinţei sale.

Inainte de a încheia espunerile mele, trebue sĕ mai revin şi la activitatea comitetului central pe teren literar. Am arătat mai sus, cari pot fi datorinţele comitetului central în acéstă direcţiune şi ce pretenţii se pot formula la o determinare raţională şi justă a agendelor lui în materie literară. Nu mai insist deci şi la acest loc asupra acestei cestiuni, şi mĕ mărginesc numai la o fugitivă înşirare a lucrurilor sĕvêrşite pe acest teren.

(Va urma).

Sinodul parochial de la Braşov biserica sf. Nicolae.

— După raportul comisariului. —

Dumineacă în 18 l. c. după terminarea serviciului divin şi invocarea sf. duh, căreia i-a premers cuvêntarea rostită de asesorul consistorial N. *Ivan* publicată în rul trecut al fóiei nóstre — s'a anunţat prin presidentul comisariu ţinerea sinodului în sala festivă a gimnasiului — spre care scop a institu o comisiune de control de 4 bărbaţi de încredere din ambele părţi, cărora li-a predat cheile de la sală şi lista membrilor sinodali — cu mandatul, ca sĕ nu permită întrarea în sală, de cât membrilor induşi în listă, — ear' pe galerii, numai onoraţiorilor, ziariştilor, profesorilor şi ómenilor din clasa inteligentă.

In urma consfătuirilor avute cu fruntaşii se credea, că sala e mai potrivită pentru controlarea voturilor şi fiind şi încăldită, mai acomodată de a se puté pertracta obiectele puse la ordinea zilei timp de 5—6 ore, deci toţi factorii au cădut de acord, ca şedinţa sĕ se ţină în sala festivă.

Vĕdêndu-se însĕ că în sală nu pot avé loc de cât 3—400 bărbaţi, ómeni îmbrăcaţi de érnă — pe când membrii sinodului sunt 600—700, comisariul în conţelegere cu toţi factorii s'a vĕdut necesitat sĕ anunţe ţinerea sinodului în biserică şi se iee şi disposiţiuni mai aspre, ca sĕ nu între nimenea în biserică, care nu are vot. Demersurile acestea au întârziat deschiderea sinodului. Abia la orele $12^1/_2$ s'a dat cetire actului Escelenţiei Sale metropolitului, prin care s'a esmis la cererea protopopului şi şi la cererea unei deputaţiuni, ca comisariu consistorial protopresbiterul asesor cons. N. Ivan.

Sinodul a luat cu plăcere act de esmisiunea comisariului şi a făcut frumóse ovaţiuni Părintelui metropolit, pentru disposiţiile luate.

Ordinea de zi s'a statorit mai 'nainte prin comisariul N. Ivan, protopopul V. Voina şi directorul gimn. V. Oniţiu, şi s'a urmat întocmai.

Biroul fiind constituit a fost invitat sĕ-şi ocupe locul, ear' dl protopop Voina asemenea invitat, 'ia loc la drépta comisariului.

Primul obiect a fost cetirea raportului comitetului parochial despre activitatea sa din anul 1902.

Secretariul comitetului Dr. V. Saftu ceteşte raportul cu voce puternică, ear' sinodul îl primeşte de basă la desbaterea specială. Urmând în firul desbaterilor speciale propunerile comisiunei sinodale, punctele 1, 2 şi 3 s'au primit fără discuţie.

La punctul 4, prin care comitetul raportéză, că a degageat pe dl G. Dima de la conducerea corului, comisiunea propune: Sinodul ia cu regret la cunoştinţă mĕsurile volnice ale comitetului, rechiamă pe dl Dima la postul seu, îi recunóşte îndreptăţirea la salariu pe timpul, cât a fost degageat şi votéză o sumă de 1600 coróne, ca sĕ 'şi acuire coristi permanenţi, ca corul sĕ cânte peste anul întreg.

De fapt turnul nu e pictat complet, unele locuri sunt góle, ceea-ce nu putem atribuí influinţei timpului, căci celelalte tablouri s'au păstrat fórte bine, mai bine de cât tablourile din naos, cari au fost espuse fumului de la lumini.

Din tóte reese că a fost un pictor bun, un cunoscĕtor perfect al tradiţiunii bisericei orientale şi al vieţilor sfinţilor, şi un om învĕţat şi în ale filosofiei. Nimic nu întâlnim la el, ce ar puté stîrni în privitor simţĕminte contrare scopului, sau cari ar detrage din importanţa şi seriositatea tablourilor. Pentru-ca sĕ putem aprecia de ce importanţă sunt aceste însuşiri, voiu induce un fapt ciudat. După încorporarea Bucovinei la Austria s'au început colonisările cu tot felul de naţii. Maghiarii încă au ţinut sĕ-şi asigure cu vre-un scop pórta pe care au întrat. Au colonisat mai multe sate de Sĕcui. Un astfel de sat e Hadikfalva lângă Rădăuţi. Şi au zidit şi ei biserică, se înţelege cu sprigin de acasă. Şi aici aflăm picturi, şi fiind-că sunt făcute la finea vécului 18 suntem în drept a ne aştepta la ceva frumos. Aici însĕ sfinţii sunt pictaţi cu pinteni, de prin suta XI, aşa că modelele ar fi sĕ le căutăm prin museul naţional din Budapesta. In casul de faţă putem zice că omul îşi face sfinţii după chipul şi asemĕnarea sa. De o edificare religiósă pentru tot creştinul aici nu póte fi vorba. Am amintit mai sus că unele tablouri, cari represintă pe soldaţii păgâni torturând sau omorând pe creştini, au un caracter modovenesc, fiind săbiile soldaţilor iatagane turceşti etc. Acésta însĕ e cu totul altceva. Sĕ ne aducem eară aminte de anul zidirii, şi vom ştí că pe atunci Turcul era mare şi tare, băgase spaimă în tótă Europa şi numai pepturile Moldovenilor şi Muntenilor l'au opăcit de a ajunge cu un ceas mai curênd înaintea Vienei, aşa că lumea sta încremenită auzind, că un ciot a ţinut semiluna pe loc. Avea deci rost acéstă schimbare. Se ştie dór' că luptele religióse sunt cele mai crâncene; aşa ne învaţă istoria. Poporul, vĕdêndu-şi sfinţii sĕi torturaţi şi omorîţi de Turci, se oţelia şi întra în doisprezece ca în doi şi nu 'l scoteau nici douĕzeci şi patru.

Am gătat cu espunerea pe scurt a importanţei acestui sfânt lăcaş.

In vara viitóre se va serba în Putna parastasul după 400 de ani de la mórtea lui Stefan-cel-Mare. Românii din tóte părţile se vor grăbi sĕ vină la mormêntul marelui erou, nu pentru a depune lacrĕmi, ci pentru a săruta ţerina măreţului seu mormênt, şi pentru a-şi adăpa inima şi sufletul din isvorul de apă vie al faptelor sale. Cu acea ocasiune se vor cerceta şi celelalte 2 mănăstiri esistente as'ăzí: Suceviţa şi Dragomirna, cum şi biserica Mirĕuţilor, vechia metropolie.

Aş dorí, ca prin aceste şire sĕ fi putut desvolta dorinţa cât mai multora de a vedé aceste frumóse morminte.

Suceviţa, Decembre 1903.

Virgil Cioban.

Colinde poporale din Ardeal.

Ferecana.

Ferecan de el,
De cest Domnul bun,
Că mult îi în bine
Da i-se cuvine.
Boieriul bĕtrân
Pare că-şi mai vede
Printrĕ toţi boierii
Pare că-şi mai vede
Sóre când rĕsare
După prânzu mare.

*

Ferecan de el
De cest Domnul bun
Că mult îi în bine
Da i-se cuvine.
Boieriul bĕtrân
Pare că-şi mai vede
Printrĕ toţi boierii
Pare că şi mai vede
Luna când rĕsare
După cina mare
Pare că-şi mai vede
Jupânésa lui.

*

Ferecan de el
De cest Domnul bun
Că mult îi în bine
Da i-se cuvine.
Boieriul bĕtrân
Pare că-şi mai vede
Printrĕ toţi boierii
Dragi feciorii lui,
Pare că şi mai vede
Pe unii rotaţi
De nuntă-s gătaţi.

*

Ferecan de el
De cest Domnul bun
Că mult îi în bine
Da i-se cuvine.
Boierul bĕtrân
Pare că-şi mai vede
Dragi fetele lui,
Pare că-şi mai vede
Rochii înrotate
De nuntă-s gătate.

*

Ferecan de el
De cest Domnul bun
Că mult îi în bine
Da i-se cuvine.
Boieriul bĕtrân
Pare că-şi mai vede
Printrĕ toţi boierii
Pare că-şi mai vede

Protopopul V. Voina se rógă, ca afacerea acésta şi aşa pendentă la Consistoriu sĕ se iee de la ordinea zilei. Comisariul consistorial nu voeşte sĕ suprime votul sinodului, dar' ştie, că afacerea e pe cale de a se resolva favorabil şi mulţămitor pentru tóte părţile, deci opinézĕ sĕ nu se voteze, ca nu cumva prin un vot pripit sĕ dăm o soluţiune, care nici unul nu am voí sĕ i-se dee şi mai ales avênd de a face cu o persónă atât de bine apreciată, cum e dl G. Dima.

Membrii: Oniţiu, Bogdan şi Dr. Mănoiu pledézĕ pentru propunerea comisiunii.

Punêndu-se la vot contrapropunerea părintelui Voina, aceea întruneşte 271 voturi, ear' pentru propunerea comisiunii au votat 373 membri.

Celelalte propuneri, despre întregirea parochiei, reducerea diurnelor, darea în intreprindere a lucrărilor în calea licitaţiunii publice, alegerea comitetului, epitropiei şi a delegaţiunilor pe Dumineca viitóre, s'au primit tóte fără discuţie. S'a escepţionat un supererogat de 784 coróne la tipărirea cărţilor publicate de Dr. S. Stinghe şi s'au luat mĕsuri pentru asigurarea pretensiilor bisericei la fostul arêndaş Popescu.

In firul discusiunilor ici-colea s'a amestecat şi puţină patimă, dar' preste tot sinodul n'a avut caracterul acela sgomotos, care se credea că 'l va avé, şi acésta este de a se mulţămí conducĕtorilor ambelor partide.

Amintim în fine, că dl comisariu Ivan întorcêndu se bolnav de la Braşov nu va puté conduce sinodul din Dumineca proximă, ci va fi înlocuit prin alt comisariu consistorial.

NOUTĂŢI

Representanţa oraşului Sibiiu va ţiné şedinţă mâne (4 Februarie st. n.) la 4 ore p. m. în sala de şedinţe a casei orăşeneşti (Rathaus), spre a pertracta următórele objecte: 1. Darea în arêndă a morilor; 2. Ofertul societăţii sibiiene pentru construcţiuni de electricitate, cu privire la întroducerea tramvaiului electric întrĕ oraş şi Dumbravă; 3. Reparaturi la teatru.

*

Noul metropolit la Iuscub. Sinodul ecumenic de la patriarchia din Constantinopole a ales Vineri (29 Ianuarie n.) metropolit la Iuscub (Macedonia) pe archimandritul *Sevastian*, de naţionalitate sêrb. Hirotonirea noului metropolit s'a făcut Duminecă.

*

Advocat nou. Dl Dr. Dionisie Roman, fiiul învĕţătoriului nostru din Aţel, a depus Sâmbăta trecută censura de advocat înaintea tablei reg. din Murĕş-Oşorheiu. Cancelaria advocaţială şi-o va deschide în Mediaş. Felicităm pe tinĕrul advocat, care e totodată şi deputat la sinodul nostru archidiecesan.

*

Universitate în Sofia. Se raportézĕ din Sofia, că guvernul a hotărît sĕ facă din şcóla superióră ce esistă acum în capitala Bulgariei, universitate cu trei facultăţi: drepturi, medicină şi filosofie.

*

Dragi boii-şi de-a lui
Pare că-şi mai vede
Cerbi în treştiori.

*

Ferecan de el
De cest Domnul bun
Că mult îi în bine
Da i-se cuvine.
Boierul bĕtrân
Pare că-şi mai vede
Dragi vacile lui,
Pare că-şi mai vede
Ciute mohorîte
Pe plaiu coborîte.

*

Ferecan de el
De cest Domnul bun
Că mult îi în bine
Da i-se cuvine.
Boieriul bĕtrân
Pare că-şi mai vede
Printrĕ toţi boierii
Pare că-şi mai vede
Dragi oile lui
Pare că-şi mai vede
Stele mĕrunţele
Roiu pe şesurele . . .
Că noi ş-o 'nchinăm,
Dragă gazda nóstră
Dalbă-i sănĕtósă.

(Şpring, cott. Alba-infer.)

Preacucernicia Sa dl Sava Popovici, protopresbiter c. şi r. militar emeritat, din Sadu, din dragostea nemărginită, ce o are pentru clasa nóstră de mijloc, a dăruit „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ suma de 10 cor., din cari 5 cor. fondului vĕduvelor şi orfanilor şi 5 cor. fondului de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vîndare pe séma meseriaşilor.

La acest din urmă fond mai mulţi au dăruit 90 fileri resultaţi de la o partie de „Oberfanges“; Pavel Cotoţ, 1 cor., şi Victor Tordăşianu, 10 fileri,

*

† Ioan Sêrbu, paroch în *Mihăeşti* (tractul Dobra), după lungi şi grele suferinţe a rĕposat Duminecă (18 Ian. st. v.) la orele 11 din zi în al 23 an al etăţii şi al 3-lea al căsĕtoriei şi preoţiei. Inmormêntarea i-s'a făcut eri (Marţi) în cimiteriul bis. gr. or. din Roşcani. Ii deplînge perderea soţia sa Maria n. Ciuruga, părinţii Ioan şi Rosalia Sêrbu, şi alte numĕróse rudenii.

*

Moşie grofescă — cumpĕrată de săteni. Moşia din hotarul comunei Alsó-Rákos (Têrnava-mare) a contelui Samuil Teleki, a trecut în proprietatea unui composesorat compus din 252 mici-proprietari, cari au cumpĕrat'o cu 420.000 de coróne. Castelul grofesc noii proprietari îl vor ceda comunei, ca sĕ instaleze în el oficiul primarial.

*

Ucigaş — din negrijă. Ioan Olariu din Poplaca, fratele învĕţătoriului Olariu, Joi séra s'a tot jucat cu un revolvĕr, până ce într'o clipă de negrijă revolvĕrul s'a descărcat, nimerind glonţul în soţia învĕţătoriului, Sabina n. Dancăş, care rănită grav a fost adusă în spitalul civil de aici, unde Vineri nóptea a murit.

*

Ţarul — poet şi compositor. Zilele trecute au apărut în Petersburg operile literare şi musicale ale ţarului Nicolae II, dedicate unchiului seu mare-duce Constantinovici, bun poet şi el. In cercurile din jurul ţarului se ştia de mult, că ţarul are mare talent musical, dar' că ar fi şi compositor, până acum nu ştia nimeni. Caracteristica principală a composiţiilor lui e tonul religios, ear' poesiile şi cântecele împĕratului-poet sunt seriόse, adese-ori până la avênt sublim, cântând gloria bisericei ortodoxe, pe sfinţii ei, şi virtutea renunţării la bunurile pămênteşti.

*

Osândă grea — pentru tradare. Fehmi bey, funcţionariu în ministeriul de rĕsboiu al Turcei, acusat de a fi tradat Rusiei planurile fortificaţiunilor de la Dardanele, sĕptĕmâna trecută a fost osândit la 10 ani de muncă silnică.

*

Concert în Alba-Iulia. Corul vocal al bisericei gr. or. din Alba-Iulia-Maeri invită la concertul ce 'l va aranja la 30 Ianuarie st. v. (sĕrbătórea sfinţilor 3 Ierarchi) în sala cea mare de la hotel „Europa“ în Alba-Iulia, cu următoriul program: 1. *a)* G. Dima: „O ce veste minunată“, *b)* T. Popovici: „Patru Păstori“. 2. *a)* M. Cordean: „Oltul geme“ (cor mixt), *b)* V. Humpel: „Iată ziua triumfală“. 3. I. Costescu: „Cântec ostăşesc“ (cor mixt). 4. I. Porumbescu: „Am o inimă în pept“ (cor mixt) *b)* T. Popoviciu: „M'aşi mărita“ (cor mixt), 5. *a)* Musicescu et Popovici: „Fost'ai lele“, *b)* „Melodie francesă“ „Nóptea“, *** 6. I. Vidu: „Rĕsunetul Ardealului“ (cor mixt cu solo). 7. *a)* I. Vidu: „Moţul la drum“, *b)* C. Porumbescu: „Marşul cântăreţilor“. După producţiune urméză dans. Preţul de întrare: Locul I. 2 cor. Locul II. 1 cor 60 fil. Locul III 1 cor. 20 fil., Parter 80 fil. Bilete se pot procura la dl P. S. Cirlea, ear' séra la cassă. Venitul e destinat: 1/2 pentru acoperirea speselor avute cu zidirea şcólei, ear' 1/2 împărţit în părţi egale pentru zidirea unui seminariu pe séma stud. rom. cari cercetéză şcólele din loc, şi pentru catedrala care se zideşte în Sibiiu. Suprasolviri se vor primí cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Cea mai mare minune a acestui secol a fost făcută de crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 R, B. Inventatorul acesteia, de Albert Müller (Budapesta, V. Vadász-utcza nr. 42/V) a primit mii de scrisori de recunoştinţă, deóre-ce pacienţii încercaseră până ací fel şi fel de mijlóce, fără succes însĕ, şi numai în urmă au recurs la crucea duplă electro-magnetică, care ajută sigur, după cum reese şi din scrisorea următóre: „Stimate dle Müller! Nevasta mea suferia deja de 9 ani de durere de cap, de sgârciuri, ameţia şi leşina, apoi suferia de insomnie şi avea junghiuri în intreg corpul; de când însĕ am comandat invenţiunea dtale. crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 R. B. şi a purtat'o: tóte aceste dureri au dispărut. Primeşte deci profundele nóstre mulţămite. Cu stimă, Francisc Hiatschka, măestru-văpsitor, Budapesta, strada Gizela nr. 42“.

Posta redacţiunei.

Dlui I. M. în G. Nu merită; e sub tótă critica atât ca limbă şi stil, cât şi ca fond. Intreprinderea unor băieţandri cari mult dacă vor fi trecut prin clasele normale. Cu mulţămita se va urma conform cererii.

Din public.*)

Mulţămită publică.

1. De Dzeu iubitoriul fruntaş din comuna nóstră Gernesig, dl Vasilie Malos l. Petru, înainte cu câţiva ani a donat bisericei de aici 2 rênduri de vestminte fórte frumóse pentru serviciul divin, în preţ de 260 cor.

2. Credinciosul bun, dl Ioan Man din Râciul-de Câmpie, a făcut o fundaţie de 400 corόne în scopul, ca din interesele acelei sume sĕ se provadă copíii săraci, dar' diligenţi, de la şcóla nóstră de ací, cu cărţile necesare de şcólă.

3. Marinimosul fruntaş Ioan Deac de aici, din incidentul îngropării donatorilor sei în imediată apropiere de biserică a donat bisericii 200 corόne.

4. Creştina milostivă, dna Ludovica Man din Cluş, întru preamărirea lui Dzeu, a donat un potir, stea, disc, şi copie de argint aurit, în preţ de 70 cor.

5. Preastimata generósă şi ajutătóre a tuturor celor lipsiţi, dna Ester, vĕduvă după Sombati Ferencz de aici, pe lângă alte multe donaţiuni mai mici, acum de curênd a donat bisericei o cădelniţă frumósă de argint china, în preţ de 21 corόne.

6. Tăcutul, înţeleptul şi următoriul tuturor sfaturilor bune şi plăcute lui Dzeu, vrednicul Nicolae Man şi soţie-sa Raveca din Gernesig, pe lângă că în anul 1902 a donat bisericei un pământ în preţ de 300 cor., acum a mai făcut o fundaţiune de 400 cor. cu scop că după mórtea lor interesele după acea sumă sĕ le foloséscă preotul ce va funga aici, interzis fiind, ca acele interese sĕ i-se compute în venitul preoţesc, ear' în schimb acel preot va fi dator a pomení pe donatori în tóte sf. slujbe şi a le face pomenire la mormênt, odată în an.

7. Probata şi de pildă luată buna creştină Stratona vĕduvă după Ioan Botog din Sânger, în amintirea iubitului ei soţ rĕposat a donat bisericei din Gernesig un epatrafir de catifea négră, în preţ de 11 corόne.

8. Iubitórea casei sfinte Anica Suciu din Gernesig a donat o pânzătură fórte frumósă pe tetrapod, în preţ de 10 corόne.

Pentru tóte aceste fapte creştineşti, cari de sine se laudă, atât susnumiţilor buni creştini, cât şi celor cari au donat obiecte în preţ mai mic, şi cari nu sunt ací înşiraţi, le aduc şi pe acéstă cale în numele bisericei mulţămită, rugând pe Dzeu sĕ le rĕsplătéscă jertfa lor înzecit, şi aflând încă mulţi imitatori.

Mulţămesc şi Tatălui ceresc, că a întocmit, ca glasul meu sĕ nu sune în pustiu, şi 'l rog, ca la proiectânda nóstră acţiune de a ne edifica un nou Sion neapĕrât de lipsă, făcêndu-şi datorinţa şi ceialalţi creştini cu stare materială bună, cum şi cei împietriţi la inimă, sĕ ne ajute sĕ 'l isprăvim în pace, ca aşa sfaturile viclene sĕ se topéscă, ear' noi sĕ fim tari în lege şi limbă, în acest cuib unde total suntem încungiuraţi de latini . . ., ce nu sunt nici de legea, nici de limba nóstră, şi cari peirea ni-o voesc.

Gernesig, la 18/31 Ianuarie 1904

Traian V. Motora
paroch ort. rom. al Gernesigului.

Oficială.

Considerând, că unele liste despre colectele pentru catedrală sosesc nesubscrise de nime, poftim pe preoţii din comune, ca sĕ trimită listele încheiate la Ven. Consistoriu numai după-ce le-a iscălit cel puţin oficiul parochial şi un epitrop.

Cărţi şi reviste.

„Luceafĕrul“, revista tinerimii universitare române din Budapesta, fascicolul II. dto 15 Ianuarie st. v., a apărut cu următoriul sumariu: Carmen Sylva, schiţă biografică de Oct. C. Tăslăuanu (cu două portrete ale reginei, unul arĕtând'o cum era la etatea de 19 ani, altul arĕtând'o ca femeie în vêrstă, îmbrăcată în port naţional românesc), apoi reproduceri din serierile reginei: „Din povestite Peleşului“ (inedit), trad. de Simin; „Pétra arsă“ (din Pov. Peleşului); „In luncă“, (idilă) trad. de H. Petra-Petrescu, şi poesiile: „Móra“ şi „Copilul meu“ (trad. de Octavian Goga). Pe lângă acestea mai are: Descrierea Sinaii, din „Drumuri şi oraşe din România“ de N. Jorga, în care cetim „supt“ (în loc de sub) ziduri, „oaspete“ (în loc de óspe), „clădirile *care* se chiamă bibliotecă“, „suferinţi“ în loc de suferinţe (în schiţa despre Carmen Sylva).

„Luceafĕrul„ apare la 1 şi 15 a lunii şi costă 12 corόne pe an (pentru preoţi şi învĕţători săraci şi pentru studenţi 7 corόne). Red. Budapesta, IV. Zöldfa-utcza nr. 13, administraţia: VI. Vörösmarty utcza nr. 60 a.

*

„Candela“, revista bisericéscă-literară, redactată în Cernăuţi de Dr. Emilian Voiutschi şi Alexandru Manastirski, a apărut pe luna Ianuarie (st. v.) cu următoriul sumariu: „Adresaţii epistolei către Galateni“ (a apostolului Pavel), de Dr. Vasilie Georgiu; Cartea Iov, tradusă şi explicată după textul masoretic, de Dr. Octavian Isopescul (urmare din fascicolii anteriori); 25 pagine text rusesc, apoi: „Comunicări, — întrebări şi casuri pastorale“ şi ştiri de interes bisericesc, întrĕ cari şi 2 articolaşi reproduşi din „Telegraful Român“ (fără a se spune): „† Metropolitul Firmilian din Iuscub“ (nr. 138 al „Telegrafului“) şi „Sentinţe de ale lui Christos, descoperite în timpul din urmă“ (din suplimentul de Crăciun al „Telegrafului“).

„Candela“ apare în fascicoli lunari şi costă 8 corόne pe an.

*

„Metropolia Românilor ortodoxi din Ungaria şi Transilvania“, de Dr. Ilarion *Puşcariu*, archimandrit, vicariu archiepiscopesc. Lucrare valorósă, bine apreciată atât la noi, cât şi în ziarele şi revistele din România, din prilejul apariţiei sale. Se împarte în două părţi; prima parte, pe 23 cóle de format 4° mare, conţine un studiu istoric amĕnunţit, despre reînfiinţarea metropoliei nóstre, ear' a doua, pe 55 cóle, conţine o valorósă colecţie de documente.

Congresul naţional-bisericesc al metropoliei nóstre în sesiunea din anul trecut (şedinţa VII) *apreciind valórea literară* a opului Preacuvioşiei Sale, a *esprimat autorului recunoştinţă.*

„Metropolia“ a apărut în editura consistoriului metropolitan şi costă 6 corόne. Se póte procura de la librăria archidiecesană. (Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 45).

*

„Momente din viéţa bisericéscă a Românilor ortodoxi din Transilvania, din anii 1780—1787“, de Mateiu *Voilean*, asesor consistorial. Sibiiu, tipariul tipografiei archidiecesane. Preţul 80 fileri +10 fileri postport. Se póte procura de la librăria archidiecesană.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (3 Febr.): „*Zwei Wappen*“, comedie în 4 acte, de O. Blumenthal şi Gustav Kadelburg.

Joi (4 Febr.): „*Seine Kammerjungfer*“, farsă în 3 acte, de Paul Bilhaud şi Maurice Hennequin.

Â séră s'a jucat *Trilby*, o piesă unică în feliul ei, nu atâta, că arată viéţa de artist din renumitul „Quartier latin“ din Paris, ci mai mult puterea mistică, a hipnotismului, împrejurul căreia se învîrte tótă acţiunea. Piesa acésta s'a dat în beneficiul dlui Seger. Impresie fórte înfricoşată lasă Svengali, care rol l'a ţinut dl Seger. Deja esteriorul omului palid, pĕrul negru în disordine, ne face un simţ neplăcut. Beneficiantul, dl Seger, a jucat admirabil pe Svengali cu o naturalitate trapantă a jucat mai cu sémă în actul al treilea, unde móre. Un contrast fórte mare e Trilby, „Die Regimentstochter“-ul cartierului latin, fată drăguţă, care cu naivitatea şi plăcutul ei esterior e iubită de toţi. Acest rol l'a avut tinĕra naivă, dşóra Leopold, care şi-a jucat rolul cu un tragic admirabil. Atât dlui Seger, cât şi ei, publicul i-a adus aplause frenetice. In coloritul întunecat şi serios al piesei, nu lipseşte nici câte un fulger de humor şi comic, care face un contrast plăcut.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Re[illegible]cţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 13 1904. [19] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în parohia de cl. a III. **Burjuc**, protopresb. Ilia, pe basa ven. ordin consist. din 18 Novembre 1903, nr. 11650 B., prin acésta se deschide concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi au a se presenta în vr'o Duminecă sau sărbătóre în biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 15 Ianuarie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Iliei.

George Oprea
protopresbiter.

Casa

din **strada Kempel 16 şi Poschen 30** venit anual de 1200 cor., **se vinde** din mână liberă. Informaţiuni dă Carol Hemper, strada Kempel 9. [15] 3—3

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„	2·—
Iisus Christos cu cuvintele sântei scripturi, de *Dr. Petru Barbu*	„	2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C.	2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„	2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„	2·—

plus 20 fil. porto postal.

La subscrisa librărie se află de vînzare următórele cărţi de

Teodor V. Păcăţian:

Cartea de aur, vol. II. . . .	cor.	10·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	„	8·—
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . .	„	2·—
Principiile politicei, după Dr. F. de Holzendorff	„	4·—
Istoria politicei, după Sir Frederick Pollock	„	1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	„	2·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi	„	—·80
Buna chiverniséla, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	„	—·40
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, local. d. Raupach	„	—·60

Librăria tipografiei archidiecesane, Sibiiu.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric"

din **farmacia la „ursul negru"** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

Op premiat de Academia Română.

Seminţe
din
Agrul lui Christos.

Cuvêntări bisericesci

de

Zacharia Boiu,
asesor consistorial, protopresbiter etc.

Cu binecuvêntare archieréscă.

Tom. I.: **cuvêntări la tóte Duminecile de preste an.**
„ II.: „ „ „ **prasnicele şi sĕrbătorile, precum şi la casuale bisericesci.**
„ III.: **cuvêntări la îmmormêntări parastase etc.,**
Preţul fiecărui tom 3 coróne şi porto postal.

Se află de vêndare la

Tipografia şi librăria Archidiecesană
Sibiiu

Tot aici se află **„Cuvêntări funebrale şi memoriale"**, 1889, de acelaşi autor, cu *preţul redus de la 3 coróne la 2 coróne.*

A apărut:

Calendariul archidiecesan pe anul visect 1904.

Preţul unui exemplariu **40 fil.**, cu şematism **80 fil.**, porto postal **10 fil.**

Librăria archidiecesană, Sibiiu.

„CORVINEANA"

institut de credit şi de economii, societate pe acţii în Hunedóra.

Convocare.

Domnii acţionari ai *Institutului de credit şi economii „Corvineana", societate pe acţii*, se învită în vîrtutea §-ului 19 din statute la

a VIII-a adunare generală ordinară

care se va ţiné în *Hunedóra* la *6 Martie n. 1904* la 2 ore p. m. în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea unui president conform §. 23 din statute.
2. Raportul anual al Direcţiunii despre intreprinderi preste tot şi despre resultatul anului al VIII-lea de gestiune în special.
3. Raportul Comitetului de supraveghiare.
4. Darea absolutoriului Direcţiunii şi Comitetului de supraveghiare.
5. Decisiunea asupra împărţirii profitului curat realisat în anul al VIII-lea de gestiune.
6. Fixarea marcelor de presenţă pentru membrii Direcţiunii şi ai Comitetului de supraveghiare pe anul de gestiune 1904. [17] 2—2
7. Alegerea alor 4 membri în Direcţiune.
8. Alegerea unui membru în Comitetul de supraveghiare.
9. Eventuale propuneri ivite în cadrul §-ului 28 din statute.
10. Esmiterea alor doi acţionari pentru verificarea procesului verbal.

Domnii acţionari, cari voesc sĕ participe la adunare în persónă, sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune în înţelesul §-ului 20 din statute la cassa institutului acţiile, eventual documentele de plenipotenţă, cel mult până în 5 Martie st. n. 1904.

Hunedóra, în 26 Ianuarie 1904.

Direcţiunea.

Contul bilanţului — Mérleg számla.

Activa — Vagyon

		cor. fil.
Cassa în numĕrar — Készpénz készlet		3,869·73
Çambii în portofoliu — Tárcza váltók		477,557·—
Imprumuturi pe obligaţiuni — Kötvény kölcsön		29,455·—
Realităţi — Ingatlanok . . .		37,196·96
Mobiliar — Leltár . .	1000·—	
10% amort. — Leirás	100·—	900·—
Bon la diferite bănci — Követelés más pénzintézetnél . . .		282·90
Diverse conturi debitóre — Külömböző tartozó számlák .		3,453 29
		552,714·88

Pasiva — Teher

		cor. fil.
Capital social — Részvénytőke 700 buc. acţii à 100 cor. — 700 drb. részvény à K 100 . .		70,000·—
Fond de reservă — Tartalékalap .	53,074·89	
Fond de garanţă — Biztosit.-alap .	6,019·78	59,094·67
Depuneri spre fructificare — Takarék betétek		376,414·52
Reescompt — Visszleszámitolás .		25,073·—
Interese transitóre anticipate — Atmeneti kamatok . . .		6,892·18
Profit curat — Tiszta nyereség		15,240·51
		552,714·88

Contul profit şi perderi — Nyereség és veszteség számla.

Eşite — Kiadás

		cor. fil.
Interese — Kamatok:		
după depuneri — betétek után . . .	20,252 89	
de reescompt — leszámitolási kamatok	2,754·01	
fondului de reservă — tartalékalap részére	2,081·36	25,088·26
Spese — Költségek:		
registre, imprimate, lemne de încăldit etc. — könyvek, nyomtatványok, tüzi fa stb.	3,249·30	
salare — fizetések . .	4,444·—	
porto — postabér . .	503·42	8,196·72
Contribuţie — Adó:		
directă — egyenes .	5,002·57	
10% după inter. de depuneri — 10% betéti kamatok után	2,025·28	7,027·85
Amortisare din mobiliar — Leirás a leltárszámlán		100·—
Profit curat — Tiszta nyereség		15,240·51
		55,653·34

Intrate — Bevétel

		cor. fil.
Interese — Kamatok:		
de escompt — leszámitol. váltók után	41,125·97	
de obligaţii — kötvény kölcsön után	1.891·19	43,017·16
Provisiuni — Jutalékok . . .		9,203·24
Chirie — Házbér		3,275·—
Profit la realităţile vîndute — Nyereség eladott ingatlanoknál .		157·94
		55,653·34

Hunedóra, la 31 Decembre 1903. — Vajda-Hunyad, 1903. deczember 31.

Petru Sinca m. p.
director esec. — vezér igazgató

Nicolae Stoichiţă m. p.
cassar — pénztárnok

Valeriu Beşan m. p.
contabil — könyvelő.

S'a revĕdut şi aflat în consonanţă cu cărţile purtate în deplină ordine.

Otto Popovits m. p.
president — elnők.

Buda Béla m. p. **Eduard Toth** m. p. **Ioan Tath** m. p.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 9 Sibiiu, Sâmbătă 24 Ianuarie (6 Februarie) 1904 Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția. Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Tot mai rĕu.

Sibiiu, 5 Februarie n.

La tot rĕul Românul pățit zice: ferește-ne Dómne de mai rĕu.

Și nouĕ ne vine sĕ credem, că abia mai putem zice vorba înțeléptă a Românului.

Zi de zi din rĕu dăm tot mai în rĕu; atâta am perdut, cât abia mai avem ce sĕ perdem.

După tóte semnele ni-se pregătesc zile tot mai grele mai ales în cele ale școlelor.

Cât a venit la cârmă guvernul actual, întrĕ altele a promis la o interpelare a deputatului Kossuth, că va lua mĕsuri în favorul limbii magiare, ca aceea sĕ se propună mai cu efect în școlele poporale.

Promisiunea acésta din programul guvernului este pe cale a se împliní.

După cum a cetit publicul nostru, în zilele acestea în capitala țerii nóstre au fost întruniți inspectorii de școle și sub presidenția ministrului de culte au discutat asupra mĕsurilor, cari ministrul voiește sĕ le introducă în favorul limbii magiare.

Până acuma nu avem încă instrucțiunea ministerială, ca în deplină cunoștință de causă sĕ ne pronunțăm.

Avem însĕ înaintea nóstră dările de sémă despre desbaterile din anchetă, avem unele enunciațiuni mai mult generale ale ministrului de culte, și unele dorințe esprimate în decursul deliberațiunilor de cătră inspectorii ungari de școle.

Din acestea ne putem orienta din destul asupra celor-ce se pregătesc.

Noi o am spus de mult, o am spus înainte de acésta cu 20 de ani, că în ministeriul de culte este de mult pregătit un plan grandios, un plan bine studiat și întocmit, cum are sĕ urmeze magiarisarea întregei instrucțiuni publice.

O am spus de mult, că planul acesta se pune în practică succesiv, când mai pe față, când mai pe ascuns, însĕ consecuent se pune în practică, și este numai cestiune de timp și de împrejurări punerea aceluia în practică în tóte detaiurile.

Cine a urmărit cu atențiune desvoltarea lucrurilor numai la școlele elementare — ca sĕ rĕmânem numai la acelea — a putut observa, că cele mai multe din ordinațiunile de azi cu privire la propunerea limbii magiare au trecut și peste textul, dar' și peste spiritul articolului de lege XVIII: 1879, prin care s'a decretat limba magiară ca limbă de propunere în școlele elementare din patria nóstră.

Despre articolul de lege XXXVIII din 1868, care legiuește, ca fie-care elev sĕ învețe în limba sa maternă până unde se începe instrucțiunea superióră (universitatea, academia) azi nu mai vorbim, căci la acela azi nime nu se mai cugetă, de cât dór' când se esprimă ici-colea câte o dorință, ca legea aceea sĕ se delăture cu totul.

Articolul de lege XXVIII: 1876 normézĕ cercul de competință al inspectorilor de școle față cu școlele confesiunilor.

Astăzi prin ordinațiuni cercul de competință al inspectorilor de școlă s'a lățit mult peste dispozițiunile legii de care vorbim.

Indrăsnéla în direcțiunile nefavorabile pentru noi a mers așa departe, în cât unele confesiuni și-au întins mâna și în sanctuariul bisericei nóstre, cerênd, ca studiul religiunei, ca ritualele nóstre sĕ se învețe în limba magiară, deocamdată elevilor greco-orientali de la școlele acelor confesiuni.

După cum transpiră din ancheta de care am facut amintire, acuma se vor lua mĕsuri față cu pedagogiile nóstre.

Cu provocare la analogia unor dispozițiuni din legea de instrucțiune, de doi ani încóce ni-s'a luat îndreptățirea de a face fetele esamene la pedagogille nóstre, sub cuvênt, că ele numai la pedagogie de fete pot învĕța și pot câștiga diplomă

Noi nu avem pedagogìi de fete, nici nu avem speranțe sĕ facem întrĕ împrejurările actuale.

Compatrioții nostri sași, priviți cu ochi mai buni, și tractați mai cu cruțare, tocmai acuma se frămêntă: cum sĕ înființeze o pedagogie de fete?

Chiar și actualele nóstre institute pedagogice sunt puse la grele probe când vorba e sĕ se dee candidaților diplomă, deóre-ce la limba magiară se fac restricțiuni cari nu mai pot fi acoperite cu legea din anul 1879.

Din enunciațiunile actualului ministru de la culte am înțeles două lucruri, că va umbla pe cărările antecesorilor sei și că nu va statifica tóte școlele.

Ori-cine va fi ministru de culte la noi, va trebuí sĕ mérgă pe cărările croite de planul cel mare, după care are sĕ se desvólte politica de instrucțiune în statul nostru.

Că nu va statifica deodată tóte școlele, o credem, și o și întelegem.

S'a vorbit în acea anchetă, că se vor lua școlele numai din mânile confesiunilor cari nu dau garanță că vor esecuta legile în intențiunile inspectorilor de școle.

Ce sens ar avé luarea școlelor din mânile ungurilor, fie ei reformați, evang. luteranii, ori romano-catolici?

Noi vom sta gata de apărare, și vom conserva ce vom puté conserva.

In celelalte speranța nóstră este în Dumnezeul părinților nostri, el ne-a ocrotit în tóte timpurile, el póte pune stavilă tuturor pornirilor dușmane nouĕ.

Dómne, nu zăboví!

Serviciu militar de doi ani. In ședința de alaltăieri a comisiunii budgetare ministrul de rĕsboiu a declarat, că va recomanda dietei imperiale decretarea prin lege a serviciului militar de doi ani și că deja în proximele projecte militare se vor cuprinde dispozițiuni în privința acésta. — E vorbă însĕ de ministrul de rĕsboiu al *Germaniei*.

Episcopul de la Timișóra. In 10 Decembre a. tr. sinodul de la Carlovitz alesese episcop al diecesei sêrbești timișorene pe archimandritul Dr. George *Letici*. Cum cetim acum în ziarele din capitală, *M. Sa a întărit alegerea.*

Convocarea dietei austriace. Cum se raporteză din Viena, guvernul austriac va convoca Reichsrathul (dieta imperială austriacă) pe ziua de 23 Februarie, luându-se ca sigur că până atunci delegațiunile 'și vor termină tóte agendele.

Din delegațiuni. Mercuri după amiazi și-a început ședințele delegațiunea ungară, resolvând câteva agende de formalitate: concedii câtorva membri, presentarea comunicatului intrat de la delegațiunea austriacă privitor la cele hotărîte în aceea, alegerea presidentului subcomisiunii pentru afacerile esterne (Láng Lajos) și alegerea notariului (Pap Géza).

Programul de lucru al delegațiunii e următoriul: Joi înainte de amiazi a ținut ședință subcomisiunea pentru afacerile esterne, avênd la ordinea zilei discutarea budgetului; după amiazi a ținut ședință „subcomisiunea de proviantare a subcomisiunii pentru afacerile militare“; pe azi înainte de amiazi era convocată la ședință aceeași „subcomisiune a subcomisiunii“, ear' pe după amiazi subcomisiunea pentru revidarea socotelilor; mâne are sĕ țină ședință subcomisiunea pentru afacerile marinei de resboiu; Luni își începe lucrările subcomisiunea pentru afacerile militare, ear' Marți va ține ședință subcomisiunea financiară.

Interesul general e îndreptat asupra ședințelor subcomisiunii pentru afacerile militare, deóre-ce în óre-care din aceste ședințe ministrul de rĕsboiu va trebuí sĕ se pronunțe asupra reformelor militare, respective asupra *concesiunilor* stórse de dieta ungară cu privire la validitarea magiarismului în sinul armatei. Deosebi cercurile politice magiare aștéptă cu mare interes enunciațiunile ministrului de rĕsboiu, fiind-că de la chipul cum ele vor fi mulțămitóre, ori nu, și-a făcut pendentă partidul poporal continuarea ori sistarea obstrucției față cu cabinetul Tisza.

FOIȘÓRĂ

Igiena scolară*)

de Dr. I. Beu.

Scopul scoalei este dintră cele mai nobile. Cercetarea scoalei însă își are primejdiile sale.

S'a constatat, că rĕspândirea unei serii de boale se facilitează mult prin convenirea copiilor în localurile de scoală, că însăși petrecerea în scoală nu este totdeuna fără pericol pentru fragedul organism al copiilor și în fine că ocupațiunea din scoală nu este așa inofensivă.

Dat fiind de altă parte, că părinții sunt obligați a-'și trimite copiii la scoală, este numai natural, dacă se cere, ca scoala și instrucția să fie astfel întocmite, ca copiii să nu sufere după urma lor.

In scrierea de față vom arăta cum trĕbue să fie construit și aranjat localul de scoală, ca petrecerea copiilor în el să nu fie împreunată cu pericol de îmbolnăviri, și cum să se întocmească instrucția, ca ea să nu altereze desvoltarea normală a copiilor.

Espunerile noastre în primul rând sunt după: Handbuch der Schulhygiene de Dr. Leo Burgerstein și Dr. Aug. Netolitzky și Istoria igienei (partea III Igiena scolară) de Dr. I. Felix, în rândul al doilea după: Grnudzüge der Hygiene de Dr. W. Prausnitz și alte scrieri.

Edificiul scoalei.

O scoală corĕspundĕtoare trĕbue să fie adăpostită în un edificiŭ special, clădit în conformitate cu anumite norme, stabilite de igiena scolară.

Prima cerință igienică este, ca edificiul scoalei să fie clădit la un loc liber, accesibil pentru lumină și aer, accesibil pentru copiii de scoală. Dar să se iee măsurile de precauțiune, ca această condițiune să nu dispară nici în viitor.

Terenul, pe care se clădesce, să fie plan, mai ales pentru motivul, că pe un teren cu ridicături iarna se formează ghiață, lunecușuri, ce pot provoca accidente regretabile.

La nici un cas edificiul scoalei să nu se clădească pe un teren, al cărui nivel este sub cel al vecinătății. Când în apropiere se află locuri mlăștinoase, e bine, ca terenul să fie chiar ceva mai ridicat.

In apropierea edificiului scolar să nu se găsească nimic ce ar putea abate lumina solară, ce ar putea strica aerul și ce ar conturba instrucția.

Edificiul scoalei să nu se clădească în capĕtul comunei, ci la un loc, care să nu fie departe pentru nici un elev.

Solul și subsolul să fie uscat, permeabil pentru apă și aer, liber de substanțe organice trecute în putrefacție.

Cât să fie de mare locul, unde are să se clădească edificiul scoalei?

In Francia mărimea minimală e fixată cu 500 m², în Englitera cu 1000 m². Fără îndoială, nu pretutindenea este trĕbuință de un loc așa mare. Dar să nu se aibă în vedere numai poporația actuală. Mai ales în deceniile din urmă poporația a crescut repede. Se impune deci, ca locul, unde se clădesce un edificiŭ scolar, să fie astfel măsurat, ca acesta eventual să se mai poată lărgí.

Bine înțeles, nu edificiul scoalei va avea să cuprindă un loc atât de mare, ci toate celelalte instituțiuni, pe cari igiena le cere astăḑi dela o scoală și cari se vor menționa în cursul acestei scrieri.

In localitățile, unde nu este apaduct, o condițiune însĕmnată este, ca pe acel loc să se poată săpa o fântână cu apă corĕspunḑĕtoare; apă fără miros, fără gust, rece, limpede, incoloră, lipsită de substanțe organice și microorganisme patogene.

Fântâna scoalei (la rigoare nici o fântâna) să nu se sape în apropierea latrinei, gunoiului, grajdului etc., de oare-ce conțînutul acestora ușor se poate strĕcura în fântână. Indată-ce apa își schimbă coloarea sau gustul, ea devine suspectă și e necesar, ca să fie cercetată de oameni pricepĕtori. Până ce acestia își vor spune cuvêntul, din fântână nu e permis să se mai bee.

Un moment să nu se treacă cu vederea: să nu stagneze apa. Spre acest scop fântâna scoalei să fie o fântână căutată, iarna și vara.

In fine ea să fie acoperită și înzestrată cu pompă. La scoală umblă copii de toată sama, cu temperament diferit. Paza bună feresce primejdia rea.

In cătro să fie situat frontul unui edificiŭ scolar?

Intrebarea aceasta își găsesce rĕspunsul în două momente. Ântâiŭ: scoala trĕbue să aibă lumină destulă; apoi: mai trĕbue să fie destul de caldă.

---

*) Cu ortografia autorului.

Prevederi pesimiste. Alaltăeri, în o adunare electorală a social-creştinilor din Viena, prinţul Alois *Liechtenstein* a ţinut un discurs asupra situaţiei politice, în care a zis, că stricăciunile pe cari parlamentarismul le causéză afacerilor comune (?), în Austria pot fi slăbite („gemildert") prin §-ul 14; în Ungaria însĕ situaţia e cu mult mai desolată. Contele Tisza devine din zi în zi tot mai conciliant, ear' oposiţia tot mai cutezantă; Tisza nu cu fapte, ci prin concesiuni îngrijorătóre se trudeşte sĕ desarmeze pe contrarii sei. Acestia însĕ devin cu atât mai îndârjiţi, cu cât e mai mare numĕrul celor pe cari i-a mulţămit deja. Preţul pe care a trebuit sĕ 'l îmbie obstrucţionistilor, e absolut nesuportabil. Pe Tisza nici chiar ómenii lui proprii nu-l iubesc, şi nici prin discursuri frumóse, nici prin alegeri noue nu va puté urní carul înglodat. Projectul de recrutare numai cu preţul abzicerii lui Tisza póte fi votat. După închiderea delegaţiunilor situaţia va fi încă şi mai critică, deóre-ce enunciaţiunile pe cari ministrul de rĕsboiu le va face cu privire la armată, ori în Austria nu vor fi pe plac, ori în Ungaria. După tóte prevederile *nodul gordian va trebuí tăiat cu sabia, ca în 1849 (!).*

Acestea sunt prevederile prinţului Liechtenstein; credem însĕ că ele sunt — prea pesimiste.

Activitatea „Asociaţiunii".

(Fine).

Pănă-ce „Asociaţiunea în cei dintâi 35 ani ai esistinţei sale n'a publicat de cât o singură operă mai mare (Familiile boereşti de D. Ioan c. de Puşcariu) şi câteva poveşti de Ioan Pop-Reteganul, de la 1895 încóce a contribuit în mĕsură cu mult mai mare la producţiunea nóstră literară. Amintesc în primul rênd „Enciclopedia Română", care — ori-cât de suveran o apreţiază unii dintrĕ „criticii" nostri moderni, va rĕmâné totuşi pentru timp îndelungat un titlu de glorie pentru „Asociaţiunea" nóstră. Că acéstă publicaţiune are o mulţime de scăderi, este un fapt ce nimeni nu-l ştie mai bine şi nu-l regretă mai mult de cât mine. Dar' tot atât de bine ştiu, că primul început pe terenul literaturii enciclopedice nu a fost lucru perfect nici la alte naţiuni cu mult mai înaintate şi la întreprinderi înzestrate cu tóte mijlócele şi instalaţiunile posibile. Chiar în decursul lucrărilor pentru „Enc. Rom." am avut ocasiune a mĕ convinge, cât de multe şi mari greşeli şi lacune se găsesc chiar şi în Dicţionarele enciclopedice mari ale Francezilor şi Germanilor — de ediţiunile magiare nici nu vorbesc. Şi cu tóte acestea, publicaţiunile amintite fac cetitorilor lor serviciile cele mai preţióse întru popularisarea ştiinţelor şi artelor. Şi tot astfel şi „Enc. Română", cu tóte greşelile şi lacunele ei, cuprinde un material vast şi preţios, şi va rămâné pentru timpuri îndelungate o operă de mare utilitate, care de aici înainte se va puté completa şi îndrepta fără mari greutăţi. Spre a puté apreţia munca uriaşă depusă în acéstă lucrare, va trebuí sĕ se ţină cont de greutăţile enorme cu cari a avut sĕ lupte redacţiunea spre a ţiné în neîntreruptă şi armonică lucrare, timp de 8 ani, un aparat de 200 autori, nesalarisaţi şi astfel nelegaţi prin nici un angajament formal, şi împrăştiaţi pe un teritoriu atât de vast ca cel ce se întinde întrĕ Paris, Petersburg şi Constantinopol. Şi chiar faptul, că două sute de autori români, — întrĕ cari găsim numele cele mai ilustre, o întrégă pleadă de academiciani, profesori universitari şi celebri scriitori şi erudiţi români, — si-au dat timp de 8 ani întreg concursul pentru terminarea cu bun sfîrşit a acestei mari publicaţiuni, arată în modul cel mai neîndoios valórea şi importanţa ei, dovedită de altfel şi în zilele din urmă prin distincţiunea ce i-s'a făcut, conferindu-i-se medalia de aur la esposiţia ştientifică din Bucureşti.

Peste 2—3 sĕptĕmâni acest valoros monument literar al unităţii culturale a întreg poporului român, la care au conlucrat scriitorii nostri fără deosebire de hotare politice, va fi terminat, şi cu tóte că editarea lui a costat aprópe 100,000 de coróne, „Asociaţiunea" nu a trebuit sĕ jertféscă nici un singur filer pentru ea.

O a doua intreprindere literară mai mare, iniţiată de comitetul central în anii din urmă, este „Biblioteca poporală a Asociaţiunii". Trebue sĕ recunosc, că cele 9 broşuri ce se cuprind până astăzi în acéstă colecţiune de scrieri poporale, de-şi forméză un bun început, nu represintă încă un resultat mulţămitor. Dar' dacă în acéstă privinţă nu s'a putut face mai mult, la nici un cas nu pote fi învinuit comitetul central, care din partea sa a iniţiat acésta bibliotecă, a publicat concurs pentru scrieri potrivite, a oferit o remuneraţiune convenabilă pentru autori, a insistat ani de zile pe lângă secţiuni sĕ se îngrijéscă de material pentru colecţiune şi astfel a făcut totul ce se póte pretinde cu drept cuvênt de la organele administrative ale „Asociaţiunii". Până acolo cred că nici un om cu mintea sănĕtósă nu va merge, ca sĕ pretindă de la membrii comitetului central şi de la funcţionarii sei, ca sĕ lucreze înşişi scrierile trebuincióse pentru acéstă bibliotecă.

Trec aici peste mica serie de publicaţiuni ce a mai editat „Asociaţiunea" în anii din urmă (lucrate de dnii Dr. A. Bunea, N. Togan, Mih. Beşan, etc.), şi mai amintesc numai lucrările bibliografice ce au fost începute în timpul mai nou. Se ştie că până la 1895 nimeni n'a ţinut sémă de ceea-ce s'a publicat la noi în ţéră; abia de atunci a fost întrodusă publicarea anuală a unui repertoriu bibliografic, s'au compus consemnările de cărţi potrivite pentru bibliotecile poporale şi s'a început cumpĕrarea şi distribuirea gratuită de asemenea publicaţiuni în adunările generale.

Din tóte acestea şi din publicaţiunile oficióse ale „Asociaţiunii" se vede că comitetul central, în cadrul mijlócelor de cari a dispus, a ştiut sĕ dee un avênt, fie cât de modest, dar' totuşi real, activităţii „Asociaţiunii" şi în materie literară, şi ori-cât de modeste ar fi resultatele realisate, ele fără îndoială însémnă un vĕdit progres şi pe acest teren.

Terminând cu aceste fugitiva mea reprivire asupra mersului afacerilor „Asociaţiunii" în timpul cât am ocupat eu postul de prim-secretariu, cred că chiar şi numai momentele atinse de mine în espunerile mele de până ací, dovedesc pe deplin, că periodul de timp despre care am vorbit, póte fi numit cu drept cuvênt epoca de înflorire în istoria „Asociaţiunii" nóstre, o înflorire datorită zelului, energiei şi priceperii comitetului central, care, punĕnd capĕt stagnaţiunii din trecut, prin o seriósă şi conştientă lucrare de organisare şi administrare a ştiut sĕ desvólte mijlócele şi instituţiunile vechi ale „Asociaţiunii" şi a înzestrat'o cu mijlóce şi instituţiuni noue pentru realisarea scopurilor ei.

Care a fost partea mea şi meritul meu la iniţiarea şi esecutarea lucrărilor sĕvêrşite, nu impórtă la acest loc. Acéstă cestiune cade cu totul în competinţa comitetului central, care de repeţite-ori şi-a spus verdictul în acéstă privinţă. Şi eu nu am motive sĕ duc causa la alt for.

Mĕ retrag deci din postul de prim-secretariu al „Asociaţiunii" cu conştiinţa liniştită, că mi-am făcut datorinţa, şi cu dorinţa sinceră, că aceia, cari vor veni după mine, la a lor retragere sĕ pótă constata faţă cu stările de astăzi un progres tot atât de îmbucurător, după cum l'am putut constata eu faţă cu stările de la 1895.

Dr. C. Diaconovich.

Corespondenţe.

Valea-Bârgăului, 25 Ian. st. n. 1904.

Inmormêntarea lui Iacob Onea, fost director la şcóla din Borgo-Prund.

Inainte de acésta cu câteva luni am petrecut la cele eterne pe fostul paroch Teodor Vrăsmaş, care câteva decenii a condus cu onóre sórtea bisericei şi a şcólei din parochia Borgo-Prund; ear' în 6/19 Ianuarie a. c. în sĕrbătórea „Botezul Domnului" am petrecut la cele vecinice pe fostul director şi învĕţătoriu al şcólei fundaţionale din Borgo-Prund, Iacob Onea.

După absolvarea cursurilor teologice-pedagogice la seminariul „Andreian", în 1872 a fost ales învĕţătoriu şi director al numitei şcóle, la care a funcţionat cu zel şi devotament până în Decembre 1902, când ne mai putênd suporta morbul contras de mai 'nainte, şi-a cerut concediu până la reînsănĕtoşare. Acest concediu a espirat în Decembre 1903. In loc de reînsănĕtoşare morbul s'a agravat tot mai mult, din care causă şi-a cerut pensionarea. Totodată simţind că nu-şi mai póte recăpĕta sănĕtatea, a făcut şi disposiţiile ultime familiare. Intrĕ altele a dispus şi acea, ca cuvêntarea funebrală sĕ i-o ţină fostul seu coleg odinióră învĕţătoriu la şcóla fundaţională din Borgo-Prund, astăzi paroch în B.-Suseni, Eliseu Dan.

La actul înmormêntării a participat mulţime de public, inteliginţă şi popor din comuna Borgo-Prund şi din împrejurimi. Serviciul funebral a fost oficiat de preoţii: Iuliu Suceava, paroch în Borgo-Prund, Eliseu Dan, paroch în Borgo-Suseni, Leon Buzdug, paroch în Borgo-Joseni şi Pavel Beşa, catechet şi învĕţătoriu la şcóla fundaţională din Borgo-Prund.

La finea serviciului, conform disposiţiunei adormitului în Domnul, parochul Eliseu Dan a ţinut cuvêntarea funebrală. Indată ce acesta începuse sĕ vorbéscă, o mişcare neindatinată s'a observat în publicul din biserică, adecă partea cea mai mare a parochienilor din Borgo-Prund a eşit din biserică, rĕmânênd în ea numai publicul din celelalte comune ale ţinutului Valea-Bârgăului şi fórte puţini dintrĕ parochienii din Borgo-Prund. Se vede că au fost puşi anume la cale de o persónă.*) Numai cei-ce nu cugetă şi la urmări sunt capabili a pune la cale astfel de lucruri provocătóre, prin cari se ţinteşte la slăbirea vazei şi respectului societăţii din cari şi ei fac parte. Convingă-se toţi pe cari 'i priveşte acésta afacere, că prin neînţelegeri şi terorisări rare-ori se ajung resultate salutare; pe calea păcii şi a bunei-înţelegeri însĕ adese-ori se ajung resultate binefăcĕtóre în tótă privinţa. Dar' nu e chiămarea nóstră a lămurí astfel de inconveniente pe acéstă cale, cei competenţi sunt datori a întrebuinţa tóte mijlócele legale pentru a apăra şi biserica şi clerul nostru de astfel de lucruri, cari numai folositóre nu pot fi. Şi rĕmânênd la obiectul nostru constatăm cu plăcere că cuvêntarea funebrală a fost ajuns de potrivită scopului. In ea s'au dat învĕţături folositóre pentru toţi şi tóte, contrase din nestatornicia vieţii pămênteşti. S'au schiţat pe scurt datele biografice ale adurmitului în Domnul şi în urmă s'a luat ultimul rĕmas bun conform regulelor bunei vorbiri.

Constatăm şi noi cu vorbitoriul Eliseu Dan şi cu toţi câţi am cunoscut pe cel adormit, că adânc regretatul Iacob Onea a fost în funcţiunea sa de director şi învĕţătoriu unul dintrĕ cei dintâi, din ţinutul nostru. Mulţi învĕţători ai timpului de astăzi pot lua de model zelul şi conştienţiositatea în oficiu a fostului învĕţătoriu şi director Iacob Onea.

---

*) Contra acelei persóne s'a făcut arĕtare la forurile competente. Nota Red.

E superfluŭ a insista mai pe larg asupra acestor douĕ momente. Ele sunt foarte bine cunoscute, dar nu destul apreţiate.

Sunt a se preferí situaţiile cătră ost, sud-ost, sud saŭ sud-vest. Frontul saŭ mai corect salele unei scoale la nici un cas să nu fie situate cătră nord, de oare-ce în acest cas elevii nu vor avea lumină directă, nici suficientă, şi salele se vor încălḑi mai anevoie.

O situaţie hotărîtă nu se poate recomanda pentru motivul plausibil, că nu totdeuna şi nu în tot locul se poate alege situaţia după plac. Se recomandă însă cu insistenţă una dintră cele amintite, la nici un cas situaţia cătră nord.

Materialul, din care se clădesce edificiul scolar, să fie compact, uscat, resistent faţă de schimbările meteorice, poros până la un grad oare-care.

Zidurile să se clădească din cărămiḑi. Acestea, fabricate corect, sunt compacte, uscate, resistente, aŭ porositatea necesară şi conduc rĕu căldura. Fără îndoială, cărămiḑile să se fabrice din un material bun, să nu se sfarme uşor şi să fie bine arse. In timpul mai nou se fabrică nişte cărămiḑi în lăuntru goale. Sunt foarte practice. Ele sunt mai uşoare, înlesnesc uscarea zidurilor şi reţin bine căldura.

In multe comune, locuite de Românĭ, se întrebuinţează peatră la clădirea fundamentului, din causa ieftinătăţii. Nu este a se condamna, dar se cere, ca peatra să nu fie sfârmicioasă, să nu absoarbă prea multă apă, căci altfel periclitează soliditatea edificiului, promovează umeḑirea păreţilor, face din scoală un cuib de miasme. Peatra întrĕbuinţată să nu poată sbea mai multă apă ca 5% a greutăţii sale.

Cu privire la var se observă numai atâta, că el să fie cel mai bun; iar năsipul, cu care se amestecă, să fie petricios, liber de lut şi humă. Amestecul să fie din o parte de var şi din douĕ părţi de năsip; altfel tencueala e prea grasă şi creapă. Tencueala prea slabă, în care e prea mult năsip, are defectul, că nu se întăresce destul.

Intrĕbuinţarea de lut în loc de var nu se mai poate permite. Cine-'l întrĕbuinţează, chiar şi la casă particulară, păcătuesce contra sănătăţii proprii şi a familiei sale.

Românii locuesc în numĕr considerabil în regiuni muntoase. In acestea, precum şi în regiunile bogate în păduri se pot construi clădiri scolare din bârne de lemn, cioplite, bine îmbinate, şi tencuite întocmai ca zidul din cărămidă şi peatră.

Porositatea zidurilor, respective a materialului de clădire să nu se altereze prin vopsirea păreţilor cu colori oleioase saŭ prin baterea păreţilor cu lut. Porositatea îşi are însĕmnătatea sa igienică; ea joacă rol important la schimbarea aerului ce mereŭ are să se întâmple în încăperile edificiului.

Intrĕbuinţarea de peatră umedă saŭ sfârmicioasă, întrĕbuinţarea de cărămiḑi nearse, lipsa unui teren uscat, pe care să fie aşeḑat edificiul, întrĕbuinţarea la alcătuirea mortarului (tencuelii) de apă murdară, care conţine materii organice ca urină ş. a. are de urmare formarea de carbonat de sodiŭ şi nitrat de calciŭ în zid, pe păreţi. Aceste săruri atrag foarte mult umeḑeala mai ales din aer, prin ceea-ce păreţii devin cuiburi de miasme. Dacă acest neajuns s'a constatat odată la un edificiŭ, el este a se delătura fără amânare. Procedura cea mai potrivită în acest scop este următoarea: Tencueala de pe păreţi se dă (bate) jos şi spaţiul dintră cărămiḑi se scobesce până la o adâncime de 1—2 cm. Păretele astfel desbrăcat se lasă câtva timp neatins pentru a se usca, apoi se unge cu asfalt lichid. Stratul de asfalt se presară cu năsip şi se acopere cu cement.

Lemnul, ce se întrĕbuinţează la clădire, de asemenea să fie uscat, sănătos. Lemn vechiŭ, care a mai fost întrĕbuinţat la alte clădiri, să se întrĕbuinţeze, numai când ofere deplină garanţie, că este sănătos.

In lemnul umed se încuibă bucuros buretele numit Merulius lacrymans, care periclitează soliditatea edificiului şi sănătatea locuitorilor. Ori-unde s'a constatat apariţia acestui burete, să se iee cele mai energice mĕsuri de apĕrare. Lemnul bolnav să se delăture, asemenea şi umplătura din jurul lui. Numai astfel se poate evita molipsirea întregului edificiŭ.

S'a ḑis mai sus, că edificiul scolar să se clădească pe un teren uscat.

Dar ori-cât s'ar alege şi ori-cât s'ar căuta, nu pretutindenea se află teren liber de toată umeḑeala. In acest cas e bine a se luai disposiţie, ca apa îngrămădită să capete scurgere în cătrova.

In multe casuri umeḑeala solului e causată de un strat impermeabil, strat care nu permite apei să se strĕcure în adâncime. In toate aceste casuri o găurire simplă a stratului impermeabil, de regulă nu mai gros de 1—2 metri, e suficientă. Când lucrul acesta s'ar părea imposibil, întreg terenul clădirii să se încunjure cu un canal, mai adânc ca pivniţa, care să se umplă cu petriş. Canalul, în care se va scurge apa, să conducă, bine înţeles, la un loc situat mai jos de cât edificiul scolar.

Pentru a oprí trecerea umeḑelii în sus, se mai obicinuesce a se pune peste toată întinderea zidului de fundaţiune un strat impermeabil de asfalt sau cement, anumit după-ce zidul s'a urcat de-asupra nivelului terenului. Straturile acestea însă creapă foarte uşor şi astfel în scurt timp nu mai ofer garanţie destulă. Cu toate acestea se pot recomanda.

Clădirea unei pivniţe sub edificiŭ e necesară. Acest loc gol permite uscarea şi ventilarea edificiului şi mai ales împiedecă trecerea gazurilor din sol în încăperi.

(Va urma).

Pe lângă funcţiunile principale adormitul în Domnul a fost membru în mai multe rênduri în epitropia şi comitetul parochiei române gr. or. Borgo-Prund; a fost membru în epitropia şi comitetul protopresbiteral din tractul gr. or. Bistriţa; a fost membru şi în comitetul fondurilor şcolare centrale din Năsĕud, cum şi membru în direcţiunea reuniunii de înmormêntare din Borgo-Prund, etc. Şi pe când ne împlinim sfânta datorinţă şi pe acéstă cale făcênd cunoscută şi cetitorilor „Telegrafului Român“ trecerea din viéţă a mult regretatului Iacob Onea, ce se-i zicem împreună cu toţi pretinii şi cunoscuţii, de cât, ca somnul sĕ-i fie lin, ţĕrina uşóră şi memoria neuitată şi binecuvêntată.

C.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale au mai întrat următórele contribuiri:

I. De la: Vasilie *Runcean*, paroch în Rĕşinari (tractul Sibiiu) 150 coróne, Nicolae Platoş, paroch în Cârjiţi (tractul Deva) 100 coróne; Ioachim *Marcu*, paroch în Boholt (tractul Deva) 70 coróne.

II. Pe lista învĕţătorilor din tractul Hunedóra, de la: Andreiu Ludu, (Hunedóra) şi George Henţa (Lelese), câte 20 coróne; Vasile Palade (Batiz), Spiridon Popa (Alun), Savu Dumitru (Nădâştia-superióră), Stefan Otta (Cerbel), George Muşa (Cerişor), Simion Suciu (Booz), Daniil Susan (Nandru-Vale), Ioan Stan (Socet), câte 10 coróne; Lucreţia Şandru (Zlaşti), Daniil Petraşcu (Cinciş), Lazar Bistrean (Runcul-mare), câte 8 coróne; George Şinca (Sâncraiu), şi Ieronim Ungur (Găunósa), câte 6 coróne; Ioan Popa (Dobâca) şi Vasilie Henţia (Ruda) câte 5 coróne. De tot *166 coróne.*

III. *Pe lista parochiei Cărpiniş* (tractul Mercurea): din cassa bisericei 10 coróne; de la comuna politică 10 coróne; vicenotariul Cornel Muntean 5 coróne; parochul Ioan Munthiu (afară de suma de 100 coróne subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 2 cor. 12 fil.; Dumitru Crăciun, Vasilie Crăciun, Ioan Cioran, Savu Fulea, Ioan Circeiu, câte 1 cor.; de la mai mulţi credincioşi contribuiri în sume sub 1 corónă 7 coróne 88 fileri. De tot *44 coróne.*

IV. *Pe lista parochiei Beriu* (tractul Orăştie): cassa bisericei 10 coróne; Petru Demian, notariu, şi Ana Trifon, fiica parochului I. Trifon, câte 2 coróne; Nicolae Popovici, Nicolae Popa, Iosif Popa, Măriuţa Stănésă, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume de 1 corónă 16 coróne 58 fil. De tot *34 coróne 58 fileri.*

V. Pe lista parochiei *Reştoşnea* cu filia *Poleţi* (tractul Reghin): cassa bisericei din filie 50 coróne; înv. George Crăciun 5 cor.; Ioan Lado 2 coróne; Paraschiva Ladó 1 corónă; mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă 2 coróne 50 fileri. De tot *60 coróne 50 fileri.*

VI. Pe lista parochiei *Sângiorgiul de-pădure* (tractul Murĕş-Oşorheiu): Simion Chelemen, Ioan Muica Ioan, George Brânduşă, Iuliu Suciu, Gavriil Muica, Dumitru Pop Vid, vĕd. Ioan Cifrea, Andreiu Suciu, Stefan Paloşca, Stefan Popfiu, câte 2 coróne; Ioan Demeter tiu (?), Ioan Pop Spiridon, Ilie Simedrea, Lazar Dan, Ioan Cociş, Ioan Chelemen, Iosif Salkai, Zaharie Todea, Pavel Morariu bĕtrânul, Dumitru Andonie, George Işa, Andreiu Cociş, Tóder Tămaş, Simion Pop bĕtrânul, Ioan Pop Gligor, Vasilie Dan, George Datu, Simion Pop tiu (?), Simion Balteş, Dumitru Muica, Ioan Suciu, Ioan Balteş, Dumitru Piroşca, Tóder Pop, Spiridon Pop Dumitru, Dumitru Pop Gligor, Partenie Cociş, vĕd. Ilie Reghian, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă 13 cor. 40 fileri. De tot *64 coróne.*

Ţinem sĕ scótem la ivélă deosebi colecta acésta, fiind comuna în una din cele mai espuse părţi ale archidiecesei; poporul amestecat cu alte neamuri şi confesiuni, în parte şi-a uitat limba, şi totuşi — după puterile lor — au colectat o sumă desul de considerabilă.

Onóre parochului lor.

NOUTĂŢI

Naţionalităţile în armată. Nu de mult ministrul comun de rĕsboiu dase ordin tuturor comandanţilor, prin care impunea oficerilor sĕ înveţe cel puţin în aşa mĕsură limba regimentelor la cari sunt aplicaţi, în cât sĕ se pótă înţelege cu feciorii în cele ce priveşte instrucţiunea. Mânecând de la acest ordin, profesorul A. L. Hickman a compus un conspect tabelar despre „raporturile de naţionalitate în armata comună austro-ungară“ („Die Nationalitäten-Verhältnisse des Mannschaftsstandes der k. u. k. österreichisch-ungarischen gemeinsamen Armee“), în care la fie-care dintrĕ cele 102 regimente de infanterie, 4 regimente tiroleze de vênători împĕrăteşti, 4 regimente bosniace-herţegovinene de infanterie, indicate prin câte o făşiuţă oblongă, face evident prin colóre şi arată în percente contingentul ce 'l dau respectivele naţionalităţi la întregirea lui. Conform acestui conspect, Românii sunt representanţi în următórele regimente: *reg. Nr. 2* (Braşov) 25%, pe lângă 60% magiari şi 15% germani; *reg. Nr. 5* (Szatmár-Németi) 25% pe lângă 70% magiari şi 5% germani; *reg. Nr. 6* (Neoplanta) 5% (40% germani, 30% sêrbi şi croaţi, 15% magiari şi 10% slovaci); *reg. Nr. 29* (Becicherecul-mare) 15% (35% sêrbi şi croaţi, 30% germani şi 20% magiari); *reg. Nr. 31* (Sibiiu) 65% (30% germani şi 5% magiari); *reg Nr. 33* (Arad) 60% (25% magiari şi 15% germani); *reg. Nr. 37* (Oradea-mare) 45% (55% magiari); *reg. Nr. 41* (Cernăuţi) 40% (25% germani, 30% rutheni, 5% poloni); *reg. Nr. 43* (Caransebeş) 80% (15% germani, 5% magiari); *reg. Nr. 50* (Alba-Iulia) 70% (20% magiari, 10% germani); *reg. Nr. 51* (Cluj) 70% (30% magiari); *reg. Nr. 61* (Timişóra) 30% (55% germani, 10% sêrbi şi croaţi, 5% magiari); *reg. Nr. 62* (Murĕş-Oşorheiu) 45% (55% magiari); *reg. Nr. 63* (Bistriţa) 75% (15% magiari, 10% germani); *reg. Nr. 64* (Oraştie) 90% (10% magiari); *reg. Nr. 82* (Odorheiul-secuesc) 10% (90% magiari); *reg. Nr. 85* (Sighetul-Marmaţiei) 25% (45% rutheni, 15% magiari, 15% germani); *reg. Nr. 101* (Bichiş Ciaba) 5% (80% magiari, 5% sêrbi, 5% germani şi 5% alte naţionalităţi).

In acelaşi chip e făcut evident contingentul la diferitele arme, anume: la *infanterie* (din 172.570 ómeni, fără oficeri) 7% (26% germani, 17% magiari, 14% cehi, câte 9% sêrbo-croaţi, ruteni, poloni, 5% slovaci, 3% sloveni, 1% italieni); la *trupele de vênători* (din 16,500) 3% (46% germani, 14% cehi, 12% italieni, 6% magiari, câte 5% sloveni şi poloni, câte 4% sêrbo-croaţi şi slovaci, 1% rutheni); la *cavalerie* (din 45.860) 1% (33% magiari, 19% germani, 15% cehi, 13% rutheni, 11% poloni, 5% sêrbo-croaţi, 2% sloveni, 1% slovaci); la *artilerie* (37.960) 4% (40% germani, câte 14% cehi şi magiari, 9% poloni, 6% slovaci, 5% rutheni, câte 4% sêrbo-croaţi şi sloveni); la *trupele de pioniri* şi la regimentul de cale ferată (Eisenbahn-Regiment) *nici un %* (50% germani, 26% cehi, 13% magiari, câte 3% poloni şi slovaci, câte 2% sloveni şi croaţi, 1% rutheni); la *tren* (Train), din 3470 ómeni: 3% (27% magiari, 19% germani, 13% rutheni, 12% cehi, 10% poloni, 8% sêrbo-croaţi, 6% slovaci, 2% sloveni); la *trupele sanitare*, din 4150 ómeni, 2% (40% germani, câte 14% magiari şi cehi, câte 7% poloni şi slovaci, 6% rutheni, 5% sêrbo-croaţi, 4% sloveni, 1% italieni); la *honveḑime* (301.250) 5% (29% germani, 18% magiari, 15% cehi, 9% poloni, 8% rutheni, 7% sêrbo-croaţi, 5% slovaci, 3% sloveni, 1% italieni); la *marină* (8360) *nici un percent* (46% sêrbo-croaţi, 27% italieni, 10% germani, 7% magiari, 5% cehi, 4% sloveni, 1% poloni).

Pe lângă datele acestea tabela mai arată numele regimentului, anul în care a fost înfiinţat, colórea parolei (rosetei) şi a nasturilor de pe uniforma regimentului. A apărut în editura librăriei G. Freytag et Berndt în Viena (VII/1, Schottenfeldgasse nr. 64) şi costă 50 fileri (plus 3 fileri postport). Se póte procura de la ori-ce librărie.

*

Hymen. *Măriόra I. Popoviciu*, din Sadu, şi *Alexandru Morariu*, din Veştem, se vor cununa Duminecă (1/14 Februarie) în biserica greco orientală din Sadu.

*

Reuniune de înmormêntare în Brad. Dl Vasilie Boneu, profesor la gimnasiul gr. or. român din Brad, scrie umătórele: Cu anul nou al nostru 1904, după multă vreme şi după multe modificări făcute la ordin mai înalt au sosit întărite satutele pentru „*Reuniunea I de înmormêntare a locuitorilor români gr. or. din Brad*“. Avem deci o reuniune, ale cărei fructe le vor gusta credincioşii nostri spre binele lor şi al bisericei nóstre.

Astfel de reuniuni, din cari şi ţĕranul nostru sĕ se pótă îndulcí, ar trebuí sĕ avem în fie-care comună bisericéscă. Folósele lor atât din punct de vedere moral şi material, cât şi chiar economic, sunt mai mari de cât ale băncilor mici.

*

Neastêmpăr papistăşesc. Neputênd biserica apusénă face acuisiţii mai numĕróse întrĕ populaţiunea regatului român, a încercat în repeţite rênduri sĕ atragă poporul, admiţênd a se serví liturgie orientală în biserica sfântului Iosif din Bucureşti de către preoţi gr.-catolici români. Aşa a oficiat în ziua sfântului Ioan Botezătoriul un anumit *Banciu*, impiegat la serviciul vizării contractelor pe lângă administraţia financiară a judeţului Ilfov. La acéstă liturgie a cooperat corul de la biserica ortodoxă *Manea-Brutariu* sub conducerea lui Chiriţescu, şi cel de la biserica *Popa-Tatu* sub conducerea lui *Iotolici.* Ziariul „Vremea“ (nr. 200 de la 16 Ianuarie 1904) ne spune, că Preasfinţia Sa vicariul metropoliei, *Nifon*, făcênd cercetare, a destituit pe ambii dirigenţi de coruri, luându-le dreptul de a mai puté dirigia coruri, ear' pe cei 80 coristi participanţi i-a lipsit de beneficiile avute ca coristi. De altă parte la investigaţia — ordonată de ministeriul de finanţe — nu s'a putut constata că Banciu este hirotonit preot.

*

Teatru în Sĕlişte. Reuniunea meseriaşilor din Sĕlişte invită la producţiunea teatrală ce o va aranja la 12 Februarie st. n. (Trei sfinţi) în sala festivă a şcólei, cu următoriul program: 1. „Vistavoiul Marcu“, comedie în 3 acte, de Teochar Alexi, 2. „Florin şi Florica“, comedie cu cântece, în 1 act, de Vasile Alexandri; 3. Dans. Inceputul la 7½ ore séra. Preţurile de întrare: Loge 6 cor., loc prim 2 cor., loc II 1 cor., loc de stat 60 fil. Venitul e destinat fondului săracilor.

*

E obiceiu a se recomanda la tóte morburile cari se pot vindeca prin tratament esterior astfel de mijlóce, cari se folosesc prin frecare. Pentru nici o bólă nu se recomândă atâtea mijlóce ca pentru podagră şi reumatism, şi tocmai pentru aceea facem atenţi onoraţii nostri cetitori asupra efectului uimitor al alifiei Zoltán la podagră şi la dureri reumatice. Renumita alifie Zoltán nu este a se confunda cu articole, cari pe lângă alte mii de morburi se recomândă şi contra podagrei şi reumatismului, deóre-ce alifia Zoltán este a se folosí special la podagră şi reumatism, şi efectul ei este într'adevĕr neîntrecut. Preţul unei sticle este 2 coróne, şi se póte comanda din farmacia Zoltán, în Budapesta.

*

Bal în Blaj. La 12 Februarie st. n. (sĕrbătórea sfinţilor trei ierarchi Vasilie, Grigorie, şi Ioan) se va aranja în Blaj, la hotelul „Univers“, bal filantropic, al cărui venit este destinat pentru „Fondul studenţilor morboşi“. Inceputul la 8 ore séra. Preţul de întrare: de persónă 2 coróne, de familie 4 coróne. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Corul bisericei gr.-or. române din Têmpa (lângă Deva) invită la *concertul* împreunat cu producţiune teatrală, ce 'l va da Duminecă la 7 Februarie st. n. în „Ciarda“ de la podul Simeriei (O-Piskii hidhoz) cu concursul unor domni din Deva. — Inceputul la 7½ ore séra. — Preţul de întrare de persónă: 60 fil.; loc de stat: 40 fil.; pentru copíi 20 fil. Venitul e destinat ½ pentru înfiinţarea unei biblioteci la şcóla din Simeria, ear' ½ pentru procurarea celor de lipsă pentru corul din Têmpa. Suprasolvirile se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice.

*

Fabrică de mătăsării în Lugoj. Ministrul de agricultură a conces pentru scopurile fabricei de mătăsării ce e sĕ se înfiinţeze în Lugoj *1,541.104 coróne.* Preliminariul de spese e făcut de ingineriul László Sándor. Concursul pentru zidirea fabricei e publicat deja, cu termin până la 27 Februarie.

*

Mort — din causa unei sgrăbunţe. Medicul cercual Dr. Vértes Ferencz din Bodajk zilele trecute căpĕtase la gât o sgrăbunţă, căreia la început nu i-a dat nici o atenţiune şi şi-a rupto cu unghia. In locul ei s'a format apoi otrăvire de sânge, pe urma căreia medicul a murit întrĕ mari chinuri.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Spre împodobirea bisericei nóstre gr. ort. din Mihăleni (tractul Zarand) au contribuit urmatorii binevoitori: Ritter Rudolf din Crişcior, 2 sfeşnice pentru prestol, de lemn, aurite, în preţ de 7 cor.; Boticiu Petru şi Muntoiu Ioan, din Zdrapţ, un epitrafir în preţ de 9 cor.; dşóra Valeria Steavu, din Buceş, o acoperitóre pe sf. potir în preţ de 3 cor.; dna Iulia Plaştea, din Mihăleni, o cruce de argint veritabil, în preţ de 30 cor.; Nicolae Bedea, vicenotariu în Mihăleni, a donat suma de 25 cor., spre a se cumpĕra cele necesare; dna Eva Almăşan, preotésă în Mihăleni, a dăruit o linguriţă de argint pentru sf. cuminecătură şi douĕ văşcióre de sticlă pentru aducerea apei şi vinului la proscomidie, în preţ de 5 cor. 40 fil.; Oprea Mărişca, din Mihăleni o măsariţă pe prestol în preţ de 4 coróne.

Tuturor acestor binevoitori le esprim şi pe acéstă cale cea mai căldurósă mulţămită; dee bunul Dzeu, ca astfel de jertfe sĕ serviască şi altora în viitor de esemplu.

Mihăleni, la 20 Ianuarie 1904.

George Almăşian
paroch

Mulţămită publică.

In numele poporului ortodox din comuna Cornăţel esprim şi pe calea acésta sincerile mulţămite următorilor creştini aflători în America, pentru suma de 145 coróne trimisă la adresa subscrisului, cu scop de-a împodobí casa domnului.

Colecta s'a făcut de Nicolae Nistor din Cornăţel şi au contribuit următorii: Nicolae Nistor, Ioan Irimie, Nicolae Ilie, Nicolae Coman, Ioan Marie, Ioan Gavrilă Mihu, Ioan Rociu, Nicolae Florea, Iosif Ilie, Ioan Nan, Ioan P. Danciu, Petru Dobrotă, câte 2 dolari; Ioan N. Macriş, Petru Pintea, Nicolae I. Mihu, câte 1 dolar; toţi din Cornătel. Ioan Nicodim şi Visarion Balu, câte 1 dolar; Nicolae Cocóră, 50 cenţi (toţi acestia din Colun), Filimon Vasu din Arpaşul de jos 50 cenţi.

Tuturor contribuitorilor le rĕsplătéscă bunul Dzeu jertfa adusă sfinţei biserici cu bogatele sale daruri cereşti şi la timpul seu sĕ-i aducă sănĕtoşi cu pace la vetrele lor familiare.

Totodată esprim sincere mulţămite şi stimabilei dómne Emilia I. Schreyer născută Moga din Mizil (România), pentru o măsaie pe prestol din materie de pluche roşu, brodată în valóre de 40 cor., donată sfintei nóstre biserici din Cornăţel.

Cornăţel, în 12/25 Ianuarie 1904.

George Simplăcean.
paroch gr.-or.

Mulţămită publică.

Subscrisul, cu bucurie mĕ simt îndemnat a publica unele fapte de marinimositate, cu cari unii dintrĕ credincioşii parochiei nóstre ne-au suprins în timpul mai de curênd şi adecă evlaviosul creştin Bogdan Ioan I. Todor a cumpĕrat pe séma bisericii nóstre un rênd de odăjdii bisериseşti în preţ de 130 coróne, ear' credinciosul Tarniţă Costan a cumpĕrat un brêu în preţ de 8 coróne.

Priméscă marinimoşii creştini adênca nóstră mulţămită şi pe acésta cale pentru aceste fapte evlaviόse, ear' bunul Dzeu „sfinţiască pe cei ce iubesc podóba casei sale“.

Ciceu-Corabie, la 29 Dec. 1903.

Augustin Bodea
paroch.

Mulţămită publică.

Subscrisul preot, în numele comitetului şi poporului gr. ort. din comuna bisericéscă Bobâlna îmi ţin de plăcută datorinţă a aduce şi pe acéstă cale cele mai sincere şi căldurόse mulţămite:

1. Preastimabilei dómne Ana Adamovici, proprietară în Bobâlna, al cărei nobil suflet cuprins fiind de iubire curată şi dragoste către dumnezeescul lăcaş, a donat 4 icóne a „sfintei Treimi“, „Mântuitoriului“, „Maicei Dlui“ şi „sf. Nicolae“ în valóre de 320 cor

2. Stimaţilor poporeni George Danciu Botici Aron şi Bĕtrâna Ioan, cari urmând exemplul bun al Stimatei dómne Ana Adamovici, au donat şi ei câte o icónă frumósă în preţ de 30 coróne.

Priméscă sus numiţii donatori căldurósele nóstre mulţămite pentru frumósele jertfe aduse pe altariul Dlui. Ear' tu, Dómne Dumnezeule al puterilor, sfinţeşte pe cei ce iubesc podóba casei tale, Tu pe acestia 'i întăreşte cu dumnezăiéscă puterea Ta şi le rĕsplăteşte fapta lor cu darurile tale cele mari.

Bobâlna, în 7 Ianuarie 1904.

Petru Lula
paroch gr.-ort.

Teatrul orăşenesc.

Vineri (5 Februarie): „*Viola*“, operă comică în 3 acte şi 1 preludiu, de Hermann Kirchner. Beneficiul dirigentului capelei V. Heller.

Duminecă (7 Febr.): „*Frau Holle*“, comedie în 6 tablouri, de C. A. Görner.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Ingrijirea dinţilor e cu totul greşită dacă se crede cá lucrul principal este a clătí gura cu o apă antiseptică, şi că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinţilor însĕ este desĕvêrşită dacă drept orientare se iau esperienţele de ani de zile ale dentistului de curte ces. şi reg. Dr. **I. G. Popp** din **Viena** XIII/6, şi se foloseşte de **apa de dinţi şi de gură anaterin**, pentru-că acésta întruneşte următórele calităţi: are aromă particulară şi este avantagiósă pentru dinţi şi gingei, împedecă, putreḑirea, pe când gura rĕmâne fără miros şi contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurăţenia de pe dinţi şi flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinţi, şi de gingei. In acelaşi timp sĕ se foloséscă **crema de dinţi anaterin**, în tuburi, pentru ca sĕ se împedece formarea de pétră şi sĕ rĕmână dinţii frumoşi, curaţi, în colóre próspĕtă, naturală, şi sănĕtoşi. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 şi 1 cor., crema de dinţi à 60 fil.) sunt recomandate de profesori şi medici, deóre ce s'au convins şi despre aceea, că ele au rarele calităţi de a nu conţiné aciduri şi a nu face spumă, cari sunt stricăcióse gurii şi dinţilor. *Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai mari, cum şi în depositul principul* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, şi la* ***A. W. Lingner,*** *farmacist în Sighişóra.* [18a] 1–18

Nr. 88 1904. [21] 1–3

Concurs

Pentru întregirea vacantei parochii **Şpălnaca** (lângă Murĕş-Uióra), protopresbiteratul Têrnava, prin acésta se publică a doua-oră concurs cu termin de treizeci zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, fiind o frumósă porţiune canonică şi comasată.

Concurenţii îşi pot lua informaţiuni de la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Cererile de concurs au sĕ se aştérnă instruite conform normelor în vigóre până la terminul indicat subsemnatului oficiu prot. (u. p. Küküllővár), avênd petenţii a se presenta poporului în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Cetatea-de baltă, 16 Ianuarie 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial respectiv — Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Têrnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

½ chilo pene de gâscă
numai 60 cr.

Trimit pene de gâscă de tot noue, sure, curăţite ca mâna ½ chilo pentru numai 60 cr., şi aceleaşi în calitate mai bună cu 70 cr.. în coli postali de probă de 5 chile cu ramburs

I. Krasa, prăvălie de pene pentru pat în Smichow lângă Praga (750)

Schimb admis. [20] 1–1

A apărut:

Calendariul archidiecesan pe anul visect **1904.**

Preţul unui exemplariu **40 fil.**, cu şematism **80 fil.**, porto postal **10 fil.**

Librăria archidiecesană, Sibiiu.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din ţéră şi esoperéză **împrumuturi pe pămênturi şi edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, şi anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcţionari de stat, comitat şi oraş, cum şi la oficeri, credit simplu şi fără giranţi. [1] 8

La dorinţă servim cu informaţiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

„MIELUL“, cassă de împrumut şi păstrare în Poiana.

Nr. 39/1904

Convocare.

Domnii acţionari ai *cassei de împrumut şi păstrare „MIELUL“, societate pe acţii, în Poiana,* în vîrtutea §. 14 din statutele societăţii se învită la

a XII-a adunare generală ordinară

care se va ţiné în Poiana la **6 Martie 1904** st. n. la 2 ore p. m. în sala cea mare a şcólei noue.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul anual al Direcţiunii, bilanţul anului de gestiune 1903 şi raportul Comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului realisat, conform bilanţului.
3. Modificarea statutelor.
4. Fixarea marcelor de presenţă.
5. Alegerea alor 3 membri în Direcţiune.
6. Alegerea comitetului de supraveghiare.
7. Eventuale propuneri din partea Direcţiunii.

Se atrage atenţiunea domnilor acţionari la dispositiunea §. 16 din statute în sensul căruia la adunare pot participa numai acei acţionari, cari sunt trecuţi cu 6 luni mai înainte ca acţionari în registrul acţionarilor şi cari înainte de deschiderea şedinţei au depus pe lângă revers la cassa societăţii acţiunile scrise pe numele lor, respective pe al acelora, pe care 'i represintă împreună cu doveḑile de plenipotenţă.

Acţiunile şi eventualele documente de plenipotenţă sunt a se depune la cassa societăţii cel mult până la 6 Martie 1904 n. 1 oră p. m. [22] 1–1

Poiana, 31 Ianuarie 1904.

Direcţiunea.

CONTUL BILANŢULUĬ.

ACTIV.

		Cor.	fil.
Cassa în numĕrar		14,305	46
Credite de Cont-curent		176,379	59
Cambiĭ de bancă		68,841	30
Impr. pe obligaţiunĭ cu cavenţĭ		102,946	34
Imprumuturĭ hipotecare		116,193	70
Mobiliar	549·35		
după amortisare de 10%	54·93	494	42
Spese procesuale, anticipate		766	34
		479,927	15

PASIV.

	Cor.	fil.
Capital social	50,000	—
Depunerĭ spre fructificare	394,828	61
Fond general de reservă	16,495	97
Fond de zidire	4,196	56
Interese transitóre anticip. pro 1904	2,311	20
Dividende neridicate	40	—
Diverse conturĭ creditóre	3,688	72
Profit curat	8,366	09
	479,927	15

CONTUL PROFIT ŞI PERDERI.

DEBIT.

		Cor.	fil.
Interese:			
pentru depunerĭ spre fructif.	15,603·91		
pentru fondul general de res.	785·52		
pentru fondul de zidire	199·84	16,589	27
Spese:			
Salare	2,395·—		
Marce de presenţă	388·—		
Imprimate, registre, porto, chirie, diverse	1,274·85	4,057	85
Contribuţiune:			
dare directă	1,347·52		
10% dare la inter. depun.	1,560·39		
diverse aruncurĭ	398·27	3,306	18
10% amortisare din mobiliar		54	93
Profit curat		8,366	09
		32,374	32

CREDIT.

		Cor.	fil.
Interese:			
dela cambiĭ de bancă	7,969·07		
dela împrum. pe obligaţiunĭ	8,177·94		
dela împrumuturĭ hipotecare	8,390·03		
dela Cont-curent	3,368·70	27,905	74
Provisiunĭ		4,468	58
		32,374	32

Poiana, la 31 Decembre 1903.

Ilie Dobrotă m. p., director executiv.
Ioan Prodan m. p., cassar.
Ilie Georgescu m. p., contabil.

Membriĭ direcţiuniĭ:

Ilie Dobrotă m. p., preşedinte. **Ioan Vlad** m. p. **Ioan Bozdog** m. p. **Ioan Prodan** m. p. **Nic. Gişe** m. p. **George Gişe** m. p.

Subsemnatul comitet am examinat conturile presente şi le-am aflat în regulă şi exacte.

Poiana, la 31 Ianuarie 1904.

Dominic Raţiu m. p. Ioan Vlad m. p. Ilie Nicóra m. p. Dumitru Olariu m. p.

REVERENZI

se confecţionéză
prompt şi eftin
în croitoria
Petraşcu & Părău
Sibiiu
strada poplăcii nr. 21.

Redactor prov. Dr. George Proca. Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 10 Sibiiu, Marţi 27 Ianuarie (9 Februarie) 1904 *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 80 Şcol.

Cercularlu

cătră tóte oficiile protopresbiterale şi parochiale şi cătră toţi învěţătorii de la şcólele confesionale poporale din archidiecesa ortodoxă română a Transilvaniei.

In conformitate cu dispoziţiile §-lui 130 din statutul organic, Consistoriul archidiecesan ordonéză ţinerea conferenţelor învěţătoreşti pentru anul 1904 în zilele 23, 24, 25 April st. v.

La aceste conferenţe sunt îndatoraţi a lua parte toţi învěţătorii şi învěţătórele de la şcólele nóstre poporale confesionale.

Archidiecesa rěmâne şi pe mai departe împărţită în 17 cercuri şi a nume:

Cercul I. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Braşovului, Branului şi Treiscaunelor. Centrul de întrunire este Braşovul; comisariu consistorial pentru conducerea lucrărilor conferenţelor *Andreiu Bârsanu*, profesor la şcólele comerciale.

Cercul II. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Făgăraşului şi Agnitei. Centrul de întrunire este Făgăraşul; comisariu consistorial *Iuliu Dan*, protopresbiter tractual.

Cercul III. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Sibiiului şi Avrigului. Centrul de întrunire Sibiiul; comisariu consistorial *Nicolae Ivan*, asesor consistorial.

Cercul IV. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Sĕliştei şi Mercurei. Locul de întrunire este Sĕliştea; comisariu consistorial *Dr. Iosif Blaga*, profesor la gimnasiul din Braşov.

Cercul V. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Sebeşului şi Albei-Iulie. Centrul de întrunire este Sebeşul-săsesc; comisariu consistorial *Dr. Ioan Stroia*, protopresbiter în Sĕlişte.

Cercul VI. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Haţegului şi Hunedórei. Centrul de întrunire este Haţegul; comisariu consistorial *Dr. George Proca*, secretariu consistorial.

Cercul VII. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratul Orăştiei. Centrul de întrunire este Orăştia; comisariu consistorial *Dr. Vasilie Bologa*, director la şcóla civilă de fete a Asociaţiunii.

Cercul VIII. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Devei, Dobrei şi Iliei. Centrul de întrunire este Dobra; comisariu consistorial *Dr. Pavel Oprişa*, profesor gimnasial în Brad.

Cercul IX. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratul Zarand. Centrul de întrunire este Bradul; comisariu consistorial *Vasilie Damian*, protopresb. tractual.

Cercul X. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Abrudului şi Câmpenilor. Centrul de întrunire este Abrudul; comisariu consistorial *Lazar Triteanu*, referent şcolar la consistoriul archidiecesan.

Cercul XI. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Lupşei şi Turdei. Centrul de întrunire este Salciua-de-sus; comisariu consistorial *Vasilie Gan*, protopresbiter tractual.

Cercul XII. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Clujului şi Unguraşului. Centrul de întrunire este Sebeşul-mare; comisariu consistorial *Marcu Jantea*, cand. de prof., catechet în Cluj.

Cercul XIII. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Dejului şi Bistriţei. Centrul de întrunire este Borgo-Bistriţa; comisariu consistorial *Gregoriu Pletos*, profesor gimnasial în Năsĕud.

Cercul XIV. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Cetăţii-de-pétră şi Solnocului. Centrul de întrunire este Libotinul; comisariu consist. *Gavriil Hango*, presbiter, spiritual la penitenţiarul din Gherla.

Cercul XV. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Reghinului şi Murĕş-Oşorheiului. Centrul de întrunire este Gernesigul; comisariu consistorial *Dr. Miron E. Cristea*, asesor consist.

Cercul XVI. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Mediaşului şi Têrnavei. Centrul de întrunire este Mediaşul; comisariu consistorial *Mateiu Voileanu*, asesor consistorial.

Cercul XVII. îl formézâ învěţătorii de la şcólele din protopresbiteratele Cohalmului şi Sighişórei. Centrul de întrunire este Daneşul; comisariu consistorial *Arsenie Vlaicu*, directorul şcólei comerciale din Braşov.

In conferenţele acestea învěţătoreşti se vor preda modele de lecţiuni şi se vor tracta temele pe cari le-au statorit conferenţele însele în întrunirile lor anteriόre, ori pe cari le vor designa comisarii consistoriali şi Consistoriul.

Din partea Consistoriului se pun ca teme de tractat în conferenţele anului acesta:

a) Importanţa cântării în şcóla poporală, cu deosebită considerare la poporul nostru.

b) Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţĕranilor nostri.

Comisarii consistoriali se vor conforma în conducerea lucrărilor conferenţelor, prescrierilor cuprinse în instrucţiunea consistorială de la 16 Septembre 1899 Nr. 6848 Şcol., ear' de la învěţători se aştéptă, că în vederea însĕmnătăţii, ce conferenţele învěţătoreşti au pentru perfecţionarea din ce în ce tot mai mare în chiămarea lor învěţătorέscă, şi prin acésta pentru ridicarea nivelului cultural al poporului nostru, sĕ fie conduşi în lucrările şi deliberările din conferenţe de spiritul iubirii împrumutate, al bunei înţelegeri şi al ordinei, cum şi de simţĕmêntul datorinţei şi de interesul pentru promovarea binelui obştesc.

Conferenţele învěţătoreşti vor fi precedate de serviciu divin cu invocarea duhului sfânt. La acest serviciu au sĕ participe toţi membrii conferenţei.

Oficiile protopresbiterale tractuale sunt obligate a trimite la adresa comisariului consistorial al cercului în termin de 8 zile de la primirea acestui cerculariu consemnarea învěţătorilor de la şcólele nóstre poporale din tract, pentru-ca comisarii sĕ pótă încredinţa de cu bună vreme unora sau altora din învěţători lucrarea temelor speciale.

Învěţătorilor de la şcólele nóstre poporale confesionale le compete pentru participare la conferenţele învěţătoreşti spese de drum pe calea cea mai apropiată şi mai ieftină, cum şi diurn de cel puţin 3 corόne pe fie-care zi, care diurn le compete şi acelor învěţători, cari locuesc în centrul unde se ţin conferenţele.

Acest cerculariu se trimite spre conformare tuturor comisarilor consistoriali şi tuturor oficiilor protopresbiterale, cari sunt obligate a-l comunica pe calea cea mai sigură şi fie-cărui învěţătoriu în special, ca sĕ aibă toţi cunoştinţă despre terminul întrunirii conferenţelor, cum şi oficiilor parochiale, cari au sĕ-l aducă la cunoştinţa comitetelor parochiale pentru orientare cu privire la diurnele şi spesele de călĕtorie, ce au a se da învěţătorilor participanţi la conferenţe.

Sibiiu, din şedinţa Consistoriului archidiecesan ca senat şcolar, ţinută la 15 Ianuarie 1904.

Ioan Metianu m. p.,
archiepiscop şi metropolit.

Dr. Georgiu Proca m. p.,
secretariu consistorial.

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

Unde pivniţă nu se clădesce din alte considerante, e bine să se aşeḑe sub fundamentul edificiului un strat impermeabil (b. o. de asfalt saŭ cement) atât pentru apă cât şi pentru gasurile solului, cari se află în continuă mişcare din jos în sus.

Salele de învĕţămênt să nu-'şi aibă uşile direct în curte saŭ la stradă.

Spaţiul dinaintea întrării în edificiul scoalei, fie ea direct din stradă fie prin curte, să se provadă cu pardoseală corĕspunḑĕtoare. In însuşi edificiul scoalei să conducă câteva trepte de peatră, la margine înzestrate cu balustradă. Treptele acestea saŭ fac parte din corpul edificiului saŭ apoi trĕbuesc acoperite cu un coperiş special, care să le scutească de ploaie şi zăpadă.

Inaintea treptelor (scăriĭ) să se aşeḑe o gratie de fer, de care să-'şi şteargă eleviĭ încălţămintele Această gratie e potrivită a delătura tina şi alte murdării de pe talpa încălţămintelor. Pentru a putea şterge prav, umeḑeală etc. e necesar, ca în vîrful treptelor, dinaintea uşei de la întrare, să se pună o rogojină de paie.

Aceste întocmiri practice să nu se lase în grija Domnului, ci învĕţătorii şi servitorii scoalei să le dee atenţiunea cuvenită. Intocmirile de curăţire aŭ şi ele trĕbuinţă de a fi curăţite.

In timp de iarnă, când îngheaţă, se formează foarte uşor ghiaţă înaintea treptelor, ba chiar şi pe ele. Pentru a ferí copiiĭ de accidente, e bine să se presare năsip, când cere trĕbuinţa.

Treptele, atât cele la întrare cât şi altele cari ar conduce la etagiŭ, să fie construite din material solid, sigur. Să fie ţinute în cea mai mare curăţenie.

Un coridor închis saŭ o sală mare de aşteptare să nu lipsească la nici o scoală modernă.

Coridoarele să scutească contra vênturilor, să se poată aera şi să fie luminoase, precum şi spaţioase, ca elevii să nu fie îmbulziţi în timpul pauzei, dat fiind că ele aŭ să servească, mai ales iarna, şi ca locuri de recreaţie. E bine, ca coridoarele să se poată şi încălḑí. Indeosebi în ierni geroase e salutar, când elevii pot eşí din clase calde în coridoare călduţe.

Fiecare clasă să aibă uşă proprie, care însă la nici o întâmplare să nu se deschidă direct în curte saŭ la stradă. Două clase să nu aibă uşile faţă în faţă, de oare-ce e un mare inconvenient când es copiiĭ toţi grămadă; se întâlnesc şi se lovesc.

O chestiune de mare importanţă este uscarea deplină a clădirii. Nu e permis a se da în folosinţă un edificiŭ scolar înainte de a fi perfect uscat. Edificiul umed este cuib de clocire pentru miasme şi bogat isvor de îmbolnăvire pentru elevi, viitoriĭ cetăţeni şi generaţia menită a asigura esistenţa unui popor în stare de sănătate şi vigoare.

Cum se poate garanta o uscare deplină a clădirii?

Nu încape îndoială, că un material corĕspunḑĕtor, un material, care înainte de a ví în atingere cu varul şi năsipul, el însuşi a fost uscat, va face, ca şi edificiul întreg să se usce mai bine şi mai de grabă. Regufa generală este, ca zidurile unei clădiri să nu se tencuească mai curênd de 6—8 sĕptĕmâni. In acest timp căldura solară şi vênturile fac de evaporează toată apa aflătoare în materialul de clădire. E consult, ca totodată zidurile să fie scutite contra ploilor.

A forţa, a grăbí uscarea zidurilor pe cale artificială prin ardere de cărbuni, etc., nu e bine. Ântâiŭ acest metod nu oferă garanţie destulă, şi prin aceea că dă nascere la oxyd de carbon, este şi periculos pentru lucrătorii ocupaţi în jurul saŭ interiorul clădiriĭ.

Cu toate acestea se întâmplă, că edificii, despre cari s'a spus, că sunt uscate, se dovedesc a fi âncă umede. Mai ales iarna se poate dovedí aceasta, când se face foc în cuptor şi ferestile rĕmân închise. Pete la anumite locuri ale păreţilor şi un strat de aburi pe feresti, sunt o dovadă incontestabilă de presenţa umeḑelii.

Tot din consideraţiuni, ca clădirea să se usce perfect, uşile şi ferestile să se aşeḑe abia la 2—3 luni după ce edificiul a ajuns sub coperiş. Altfel uşor se poate întâmpla, ca mai târḑiŭ prin crepăturile uşilor şi ferestilor, acum uscate, să sufle vêntul cu necruţare.

Salele de învĕţămênt, construcţia şi aranjamentul lor intern. Mărimea unei sale de învĕţămênt este atârnătoare de cantitatea necesară de aer, de puterea vocii învĕţătorului, de forţa auḑului şi vederii elevilor.

Sěrbătórea României. Sâmbătă (24 Ianuarie st. v.) România şi-a serbat aniversarea unuia dintrě cele mai însemnate evenimente istorice ale ei: aniversarea unirii principatelor Moldova şi Muntenia. Ziarele din regatul român consacră articoli elogioşi serbării acestei aniversări. „Vointa Naţională“ sub titlul „Unirea“ scrie următórele:

„Se împlinesc azi 45 ani de când prin alegerea Domnului Moldovei A. Cuza ca Domn al Munteniei s'a făcut de fapt unirea celor douě ţěri surori. Modul cum s'a făcut acéstă alegere, opunerea pe care o puneau vrăjmasii ei din afară şi din lăuntru a făcut din ziua de 24 Ianuarie 1859 una dintrě cele mai frumóse şi mai importante din întréga nóstră istorie.

Unirea era de demult în mintea tuturor ómenilor iubitori de ţéră şi conştienţi de trebuinţele ei; fusese preocuparea multora din Domnii nostri. Stefan şi Mihaiu, cei mai viteji şi mari dintrě ei, îndată ce asiguraseră situaţia ţěrii ce conduceau, îşi întorseseră privirile către ţěrile locuite de cei ce se scoborau dintr'acelaşi neam.

Şi de câte-ori în urmă a fost o periodă de glorie şi de redeşteptare a simţěmêntului naţional, ideia unirii a apărut din nou, ca simbolul cel mare fără de care nu putem fi siguri de viitoriul nostru. In deosebi la 1848 aceeaşi dorinţă se vede în ambele partide naţionale din Muntenia şi Moldova.“

Ear' la alt loc al articolului:

.... „De aceea unirea este una din manifestaţiile cele mai frumóse ale vieţii nóstre naţionale, ca tóte acelea în cari n'am avut témă sě ne basăm pe drepturile nóstre reale şi pe bărbăţia nóstră.

Ea trebue sě rěmână, cu rěsboiul de la 77, exemplul cel mai bun, că drepturile căştigate prin propria nóstră putere sunt trainice: ea ne mai arată că fiind cu minte şi tari, nimic nu ne póte oprí sě urmăm calea ce credem necesară esistenţei nóstre.

Pe cât este de periculos, ca o naţiune sě se arunce în aventuri pentru a căştiga drepturi închipuite şi nedrepte, cu atât este de util sě îndrăsnéscă atunci când are un drept sigur; dar' pentru acésta trebue sě ştie că nu se póte basa de cât pe propria ei forţă şi pe concordanţa intereselor celor mari cu ale ei proprii, ear' nu pe simpatii, cari nu esistă în politica cea mare“.

O aniversare centenară.

La Königsberg, în nordul Germaniei, se fac mari pregătiri pentru démna serbare *a aniversării centenare* de la mórtea *filosofului Kant,* în 12 Februarie n. 1904.

Ministeriul de culte, Academia de ştiinţe şi universitatea din Berlin, sunt tóte în pregătire de a lua parte oficial la acea serbare. De asemenea academia de ştiinţe din Paris, Londra etc. trimit delegaţii lor la serbare.

In legătură cu festivităţile se aranjéză şi o esposiţie comemorativă: *Esposiţia-Kant,* în care se vor espune tóte relicuiile genialului filosof.

*

Grupul de bărbaţi din Sibiiu, care sub stindardul Asociaţiunii a aranjat seria de *prelegeri publice* din acest sesou, pentru rěspândirea şi popularisarea *ştiinţelor* şi *artelor* în sinul publicului nostru, a îngrijit, ca serbările comemorative de la Königsberg sě aibă resunetul şi esplicaţia cuvenită şi în mijlocul nostru. A luat anume disposiţii sě se ţină o prelegere publică despre *filosoful Kant* şi *sistemul seu filosofic,* deodată cu sěrbările-i comemorative — *Duminecă în 14 Febr. n. 1904.* Prelegetor e: Dl *Dr. V. Bologa,* directorul şcólei civ. de fete a Asociaţiunii.

Astfel vom aduce şi noi în mod meritos tributul nostru de recunoştinţă *genialului spirit,* căruia tótă lumea cultă se închină cu stimă.

Anunţăm dar' Onor. public, că *Duminecă, în 14 Februarie n. 1904,* se va continua seria conferenţelor publice cu prelegerea de sus, *de la 5 - 6 ore d. a. în sala festivă* a palatului comitatens.

Invităm totodată onor. public sě useze de buna ocasie, pentru orientarea sa în diferiţii rami de ştiinţe.

Intrarea ca şi în trecut 20 fileri de persónă. Pentru elevi *gratuit.*

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei archidiecesei nóstre au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Beclean* (tractul Făgăraş): din cassa bisericei 10 coróne; de la Ioan Gl. Căzan, Ioan Ludu, înv. Nicolae Ludu, Ioan Bârsan, câte 2 coróne; věd. Păuna I. Trombiţaş, Mateiu Grama, câte 1 corónă; cinci credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă, ear' din colecta de bucate 13 coróne. De tot *33 coróne 88 fileri.*

II. Pe lista parochiei *Turcheş* (tractul Braşov): věd. Mainea I. Băzărea, 50 coróne; Iosif Oncioiu, Irimie P. Constantin, Toma Bronea, Vasilie Moţoe, câte 30 coróne; Maria Tache Iliescu, Ioan B. Muntean, Alexe G. Pascu, Vasile G. Băzărea, Radu R. Moroianu, inv. Nicolae Odor, câte 20 coróne; Radu P. Minea, věd. Maria Ioan M. Căciulă, câte 12 coróne; věd. Ana Ioan Gavrilă, věd. Paraschiva G. Pascu, George G. Peteu, Nicolae I. Şeitan, câte 10 coróne; Ioan C. Drăgoiu, Nicodim Sidon, câte 6 coróne; Ioan Irimie Constantin, Ioan G. Popa, Stoica Mircan, Ioan Ilie Bobeşiu, Gavriil Bănulescu, câte 5 coróne; Ioan Căzan, Ioan D. Moldoveanu, Stefan G. Marin, Stefan V. Bâncilă, Dumitru Şeitan, câte 4 coróne; George Cosmeanu, Iosif Dârstariu, Ioan Muntean, Ióan P. Peteu, câte 3 coróne; Ioan V. Cârstocea, Bucur B. Muntean, Coman Bănulescu, Ioan A. Băncilă, Toma Ioan, Bucur Cârstea Gradin, Bucur Comşa Fulga, George G. Ciupală, Ioan G. Băncilă, věd. Anastasia Monachia, George Muntean, Dumitru Tudor, George Pălaghe, Radu Verzea, George Lupescu, Alexă Marin Odor, Ioan Muşoiu, Ioan Irimie Deleanu, Ana V. Argăsélă, câte 2 coróne; věd. Nécşa B. Cârstocea, Ilie Băncilă, George Bobeşiu, Ioan Filip, Nicolae Fâştâcală, věd. Maria I. Banciu, věd. Stana Ioan D. Căciulă, Dumitru P. Mircan, Ioan Radu Moroianu, Ioan Boncotă, Alexă Panţu junior, Stoica Băzărea, věd. Paraschiva N. Panţu, věd. Stanca N. Caragie, Elena Const. Vlăsceanu, Maria David Nistor, věd. Efrosina G. Ciupală, Ioan Radu Pârţache junior, Ioan I. Gavrilă, Dumitru Baston, George Gâlă, Vasilie Ţârţălaşiu, Paraschiva D. Bercu, Neţcu Gatoff, Dumitru I. Odor, Ioan Popescu, câte 1 corónă; unsprezece credincioşi din clasele mai sărace, au contribuit la olaltă 4 cor. 80 fileri; interese de la filiala „Albina“ după suma de 150 coróne fostă depusă acolo, 6 coróne. De tot *557 coróne 80 fileri.*

III. Pe lista parochiei *Dobêrca* (tractul Mercurea): parochul Dumitru Ivan 20 coróne; Ioan Nedela 10 coróne; Nicolae Beju 3 coróne; Ilarion Popa 2 coróne; George Nedela 1 cor. 20 fileri; Dumitru Beju 1 corónă; mai mulţi credincioşi cu contribuiri sub 1 corónă. De tot *50 coróne 4 fileri.*

IV. Pe lista parochiei *Braşov-Stupini* (tractul Braşov): věd. Susana Brote 5 coróne; Ioan D. Ghimbăşan 4 coróne; George Popovici senior 3 coróne; Ioan G. P.... (nedescifrabil), Ioan Ghimbăşan, Nicolae Ghimbăşan, Ioan V. Voicu Vulcăneanu, George Puiu, Ioan Z. Bârsan, Ioan Cârstea, Dumitru Negură senior, George Popovici junior, câte 2 coróne; Nicolae G. Voicu şi Nicolae Blegu câte 1 cor. 20 fileri; Constantin C. Dobri junior, George Oprea, věd. Maria Ir. Rusu, George Rusu, Irimie Rusu, George Benea, Mihail Domb', Constantin Popovici junior, Nicolae Morin, Ioan Negulici, Ioan G. Voicu, Ioan Bârsan Pipu, George Paraschiv, Dumitru Negură junior, George D. Negură, George G. Z. Constantin, Nicolae N. Puiu, Ioan Paraschiv, Nicolae Blegu, Ioan Gâlcă, Dumitru Gâlcă, Ioan Zaharie, Dumitru Spiridon, George Spiridon, Constantin Ir. Dobri, Ioan Pitiş, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi cu contribuiri sub 1 corónă. De tot *67 coróne.* Ofertul parochului şi capelanului în sumă de 200 coróne şi al înv. N. Reuţă în sumă de 20 coróne, sunt contate în lista preoţimii tractuale, respective învěţătorimii tractuale).

V. Pe lista parochiei *Şulumberg* (tractul Agnita): din cassa bisericei 30 coróne; Ioan Hrist 4 coróne; Nicolae D. Patulea, Iosif Muscă, Ioan Pătulea junior, câte 2 coróne; Ioan Brezai junior, Eftimie Brezai, Ioan Muscă senior, Ioan Muscă junior, Ioan D. Muntean, Ioan Crăciun pădurariul, Toma Ştirbeţ, Bucur Savu senior, Ioan Savu senior, Ilie Suciu, Pavel Muscă, Nicolae Savu ep., Ioan St. Pătulea, Ioan Ciuchina, Arsenie Vâja, Zenovie Óncea, Ioan Ilisie Muscă, Andreiu Muscă, Vasile Malene, Gligor Muscă, Ioan Savu, Ioan Basarabă, Ilie Stirbeţ, Nicolae G. Pătulea junior, Ioan Rohan junior, Nicolae Lene, câte 1 corónă; câţiva credincioşi cu contribuiri în sumă sub 1 corónă. De tot *75 coróne 40 fileri.*

Corespondenţe.

Cinadie, la 12 Ianuarie 1904.

(Infiinţarea unui grânariu).

De mult se simţia lipsa edificării unei noue biserici gr.-or. în *Cinadie* (tractul Mercurea) fiind cea vechiă făcută în timpurile de grea încercare ale poporului român, mică şi la o margine de sat, şi acum aprópe ruinată.

Lipsa s'a simţit, dar' mijlóce nu erau.

Preotul a luptat mult pentru aşezămintele obşteşti, şi astăzi pórtă pe fruntea încăruntită coróna meritelor, în care stau înşirate: o şcólă frumósă corěspunḑětóre şi o casă parochială frumósă, fără de a pune pe popor arunc vre-un ban, contribuind mai mult din al seu propriu.

Mai resta însě edificarea casei lui Dzeu.

De câţiva ani aşeḑându-se în comuna nóstră dl Oprea B. Popa, arêndator al unui domeniu al capitlului din Blaj şi dl Bucur Lupescu, neguţătoriu şi diregătoriu al altui domeniu tot din Blaj, şi věḑênd lipsa şi sărăcia bisericii, în conţelegere cu părintele Crucian Marginean şi cu alţi ómeni fruntaşi s'au pus pe lucru cu voinţă tare, şi voinţa trup s'a făcut, căci au căştigat inima poporului, şi cu toţii s'au declarat a contribuí după putinţă la înfiinţarea unui fond de bucate în favorul edificândei biserici.

Deci memorabile şi de vecinică amintire vor rěmâné pentru poporul român gr.-or. din Cinadie zilele de 7/20 şi 14/30 Decembre 1903 şi 27/9 Ianuarie a. c., în care s'a pus basă şi s'a aşezat temelia acestui fond bisericesc şi cultural, cu intenţiuni atât de frumóse şi nobile.

La prima adunare s'au inscris 100 feldere; ear' la a doua s'au completat scrierile până la 200 feldere, inscriindu-se în fruntea listei părintele Crucian Mărginean cu 10 feldere, dl Oprea B. Popa cu 10, apoi mai mulţi creştini cu 5, 6—8 feldere.

Facerea statutelor s'a încredinţat dlui Oprea B. Popa şi Bucur Lupescu în frunte cu susnumitul paroch. Statutele, din vre-o 43 §, s'au cetit în adunarea constituantă, ţinută a treia zi de Crăciun, şi s'au primit, rěmânênd a se aşterne prin oficiul protopopesc Ven. Consistoriu archidiecesan spre aprobare.

Fără îndoială, o sală mare va oferí aerul necesar în abundanţă; această condiţiune însă primesce unele restricţiuni prin celelalte condiţiuni amintite. In general se poate ḑice, că o sală de învěţământ din punctul de vedere al aerului va corěspunde, când aerul — schimbându-sě de 2—3 ori în o oară — nu va conţinea mai mult bioxyd de carbon de cât 1 pro mille.

O sală de învěţământ nu e permis să fie mai lungă de 9—10 m. Până la această lungime elevii věd bine pe profesorul lor şi ceea ce se scrie pe tablă; profesorul ăncă îşi vede bine elevii.

Lăţimea salei să nu treacă de 6—7 m. Până la această lăţime sala se poate lumina corespunḑětor. In o sală mai lată uşor se poate întâmpla, ca nu toţi elevii să primească lumina trěbuincioasă, dat fiind că lumina are să între numai din partea stângă.

In o sală mai înaltă de 4 m. învěţătorul ar fi silit să vorbească prea tare, să strîge chiar. Pentru acest motiv salele mai înalte nu se recomandă. O înălţime sub $3^{1}/_{2}$ m. este absolut necorěspunḑětoare.

In resumat salele de învěţământ să aibă următoarele măsuri maximale: lungime 9—10 m., lăţime 6—7 m. şi înălţime 4 m.; măsura minimală pentru aceasta din urmă este 3·50 m.

Măsurile înşirate ne arată, că forma salelor de învěţământ în general are să fie cea a unui oblong. Unghiurile acestui oblong să fie rotunḑite; prin aceasta se înlesnesce mult curăţirea salelor.

Ori-ce reducere a măsurilor maximale îndicate mai sus are să ţină cont de numěrul elevilor, anume sala are să fie aşa de mare, ca fiecare elev să dispună de 0·60—0.81 m^2 (Dr. W. Prausnitz), în care spaţiŭ e calculat şi locul liber dintră bănci, catedră şi tablă.

Invěţătorul şi elevii să vadă bine în scoală. Să fie lumină destulă.

In adevěr în scoală nici-odată nu poate fi prea multă lumină. Ochii aŭ trěbuinţă de ea la cetire şi scriere. Organismul are în general trěbuinţă de lumină directă, de oare ce numai în lumină abundantă se desvoaltă normal! Mai ales copiii de scoală, cu etatea lor fragedă, reclamă lumină şi iară lumină. Lipsa acesteia şi lipsa aerului curat în scoale sunt douě momente priincioase desvoltării afecţiunilor anemice, scrofuloase şi rachitice.

Pentru aceste ponderoase motive se cere dela un edificiŭ scolar, ca el să fie astfel construit, ca multă lumină şi nejenat să poată străbate în încăperile lui. In acest scop mai înainte de toate e necesar, ca toate încăperile să aibă feresti corěspunḑětoare, a căror suprafaţă să fie circa $20^0/_0$ din suprafaţa parchetului. Ele să mai fie înalte, să ajungă până aproape (15—20 cm.) de plafond, dar la vale să nu treacă sub nivelul băncilor. Peste tot fereasta să nu se înceapă mai jos ca la 1 m. înălţime. Această din urmă precauţiune e o mică garanţie contra căderii acelor copii, cari doresc a se răzima de pragul ferestilor.

Ferestile să nu fie prea late pentru motivul, că ele servesc şi ca ventilatoare. Ferestile prea late, deschiḑêndu-se în acest scop, ar ocupa mult loc şi ar împiedeca umblarea copiilor.

Cadrele şi crucile ferestilor să fie cât se poate de ânguste (din fier se fabrică cadre şi cruci după dorinţă) şi vopsite cu coloare albă. In chipul acesta ele nu vor împiedica întrarea luminei şi nu vor întrerupe valul de raḑe ce are să străbată în sală.

Spaţiul dela o fereastă la ceealaltă este calculat cu 35—45 cm.

Avênd deci în vedere măsurile şi principiile indicate, salele de învěţământ vor fi a se provedea cu feresti înalte şi mai ânguste, în schimb însă ele vor fi mai multe ţinêndu-se cont de regula, că toate la olaltă (considerând numai partea ocupată de sticlă) să facă $20^0/_0$ din suprafaţa parchetului.

E necesar, ca să se aşeḑe feresti duple, pentru timpul iernii.

Fiecare fereastă să fie împărţită horizontal în douě părţi, partea inferioară să aibă douě aripi; partea superioară să fie construită cu o aripă şi să formeze circa $^{2}/_{5}$ din întregul. Aripile inferioare să se învêrtească în jurul unei osii verticale, iar cele de deasupra în jurul unei osii horizontale. Intocmirea aceasta s'a dovedit de foarte practică. Adeseori e prea cald în sală saŭ aerul e stricat, în urmare e necesar, ca să se ventileze mai abundant chiar în cursul prelegerii. Aripile inferioare nu e permis să se deschidă, de oare-ce copiii din apropiore ar fi expuşi la curente. Deschiḑêndu-se aripa de deasupra, construită în modul arătat, elevii sunt scutiţi contra curentelor, de oare-ce acestea îşi iaŭ drumul către tavan.

Când e ger mare, nu e permis să se deschidă ferestile în cursul prelegerilor. Când deosebirea e prea mare întră temperatura de afară şi cea din lăuntru, se nasc curente din cale afară puternice.

Ferestile să fie de-a stânga elevilor. Lumina, ce vine din dreapta, jenează ochii; mai ales la scriere, când braţul drept, luminat din dreapta, îşi aruncă umbra tocmai pe caiet; putem însă admite lumina bilaterală, deodată din dreapta şi din stânga.

Nepotrivită este şi lumina ce vine de dindărăt. Ea lovesce pe învěţător tocmai în faţă, îl superă şi împiedecă a priví mereu asupra întregei sale cete de elevi.

(Va urma).

Tot în şedinţa acésta a fost ales comitetul administrativ, a nume: president părintele Crucian Mărginean, vice-president dl Bucur Lupescu, cassariu dl Oprea B. Popa, manipulant Alesandru Nistor, epitrop-primar, notariu învĕţ. Mihail Dăian, teolog absolut, ear' membri: Vasilie Popa, Nicolae Bârsan, Ioan Mărginean, Iacob Crăciunean, Teodor Mărginean şi Ioan Nistor. In comisiunea de supraveghiare Ioan Manoviciu şi D. Turcu.

In speranţă de a da indemn şi altor parochieni pentru lucruri de acestea nobile şi vrednice de tótă lauda, lăsăm sĕ urmeze în scurte cuvinte scopul acestei fundaţiuni.

Fondul se înfiinţéză din dăruiri benevole, fiind obligaţi membrii în timp de 10 ani a plăti regulat în fie-care an ofertul indus în lista de subscriere. Bucatele adunate în magazin se vênd pe credit pănă tómna, pe lângă 2 cavenţ. Membrii fondului vor fi cei dintâi favorisaţi la cumpĕrarea de bucate.

Preţul bucatelor se va statorí de comitet.

Cu banii întraţi de pe bucatele vêndute se cumpĕră alte bucate, cari apoi împreună cu cele din nou contribuite se dau eară împrumut. Din acésta fundaţiune la 10 ani 60% se vor vota pentru zidirea bisericei, 30% pentru un fond din ale cărui venite sĕ se pótă salarisa învĕţătoriul gr.-or. din Cinadie, ear' restul de 10% va rĕmâné şi după zidirea bisericei ca basă a fondului bisericesc, avênd sĕ fie administrat în acelaşi mod şi din ale cărui venite 50% se vor folosí spre scopuri filantropice şi culturale, ear' 50% se vor capitalisa pănă ce va ajunge fondul la suma de 10 mii de cor., când apoi întreg venitul sĕ se folosească spre scopuri culturale.

Astăzi deci, mulţămită celor 2 domni împreună cu vrednicul nostru părinte, avem nu numai un fond pentru zidirea bisericei şi solvirea salariului învĕţătoresc, ci şi un magazin de bucate al nostru.

Alexandru Nistor
Nicolae Bârsan
epitropi.

NOUTĂŢI

Proces de presă. Alaltăeri (6 Febr. st. n.) s'a pertractat la curtea cu juraţi din Cluj procesul intentat de advocatul Ioan A. de Preda contra fostului protopresbiter Nicolae Mâneguţ pentru calomnie şi vătĕmare de onóre. Curtea cu juraţi, a acceptat acusa pentru vătĕmare de onóre, declarând pe Mâneguţ vinovat de acest delict, ear' pe basa verdictului curţii cu juraţi tribunalul a condamnat pe Mâneguţ la amendă în bani, la rebonificarea speselor procesuale şi a speselor judiţiului (cestea din urmă au fost însĕ declarate neincassabile), cum şi la publicarea sentinţei în „Telegraful Român“.

*

Tiner român — premiat în Paris. Revista musicală „Musica“ din Paris publicase concurs la un premiu de 600 franci pentru cea mai bună piesă musicală. Cum raportéză acum numita revistă, premiul l'a câştigat tinerul român George *Enescu*, care ca bursier al reginei Românie fusese trimis sĕ-şi completeze studiile musicale la conservatoriul din Paris.

*

Hymen. *Eugenia St. Moga* şi *Emil Vinţeleriu*, logodiţi. — Sibiiu, Februarie 1904.

*

Petrecere în Tilişca. Corpul învĕţătoresc de la şcóla gr. or. din Tilişca invită la producţiunea şcolară, ce o va aranja Luni în 2/15 Februarie în edificiul şcolar, cu următoriul program: „Sfânt“, de Kiriac (corul şcólei); „Ziua a apus“, (după Pfeil), de T. Popovici, (corul şcólei); „Ce te legeni codrule“, de Vorobchievici, (corul şcólei); „Soldatul rănit“, dialog, predat de 2 tineri; „Despre sĕrbătorile băbeşti“, trilog de M. Bogdan, predat de 3 eleve; „Sărăcie lucie“, comedie poporală într'un act, jucată de corpul învĕţătoresc cu concursul mai multor persóne. După producţiune urméză cină comună, apoi petrecere cu joc. Inceputul la $7^{1}/_{2}$ ore séra. Venitul e destinat fondului şcolar şi bibliotecei şcolare în părţi egale. Contribuirile benevole se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Concert în Zlatna. Inteliginţa română din Zlatna (pe Ampoiu) invită la concertul urmat de dans, ce 'l va aranja cu concursul corului bisericesc din Zlatna Luni în 2/15 Februarie la $7^{1}/_{2}$ ore séra în sala ospĕtăriei lui Kolozsvári Nándor. Preţul de întrare: locul prim 2 cor.; locul II 1 cor. 50 fil.; locul III. 1 cor.; loc de stat 80 fil. Venitul e destinat pentru şcóla română din Zlatna. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice.

*

Post de notariu. Sub nr. 305 pretorial şi cu termin pănă la 26 Februarie st. n. e publicat concurs la postul de notariu comunal în *Şomărtin* (Mártonhegy), dotat cu 1200 coróne salariu, 100 coróne bani de cuartir ori cuartir în natură, 6 stângini de lemne, 50 coróne pauşal de cancelarie, 14 coróne pauşal pentru luminat, taxele statutare pentru lucrările private, şi — în cas că alesul va fi numit conducĕtoriu de matricule — 160 coróne onorariu. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului Imecs în Cincul-mare (Nagy-Sink), comitatul Têrnava-mare.

*

Teatru în Orăştie. „Secţia industrială“ a reuniunii econ. din Orăştie invită la producţiunea teatrală ce o va aranja Sâmbătă, în 13 Februarie st. n. 1904 (în preséra lăsatului de carne) în sala hotelului „Transsylvania“. Se va juca piesa „Viţelul de aur“, comedie în 3 acte, de Teochar Alexi. Inceputul la 8 ore. Preţul de întrare: locul I, şirul 1, 2 şi 3 câte 2 cor.. şirul 4 şi 5 câte 1 cor. 60 fil., locul II, şirul 1 şi 2 câte 1 cor. 20 fil., şirul 3, 4 şi 5 câte 1 cor., parter 80 fil., galerie 50 fil., logele cu câte 8 cor. Bilete de întrare se află în prăvălia I. Lăzăroiu, ear' séra la cassă. Suprasolvirile se vor primí cu mulţămită şi se vor cuita publice. După teatru urméză dans. Ţĕranii vor avé joc separat.

*

Otrăviri în masse. Pe Valea-Bistriţei (ţinutul de la Caransebeş spre Haţeg), deosebi în comunele Obreja, Marga şi Gluboca, de timp îndelungat se observa la locuitori un fel de otrăvire a cărei provenienţă până acum de curênd nu a putut fi descoperită. După multe cercetări medicul fabricelor de fer din Ferdinandsberg, totodată medic şi al comunelor din acel ţinut, a aflat că otrăvirea provine din consumarea de rachiu fert în căldări cuptuşite cu plumb. Anume: în tómna trecută avênd ómenii bogată recoltă de prune, cei mai cu dare de mână au vêndut căldările vechi şi au cumpĕrat altele de sistem mai practic. Cum însĕ căldările de fert rachiu încă se vênd per chilogram, condiţionându-li-se preţul de la greutatea ce o au la cântar, fabricanţii pe unde numai pot le căptuşesc cu plumb, ca sĕ fie mai grele, virând în unele câte 20—50 chilograme de plumb. Plumbul acesta apoi în urma ferberii produce *oxid de plumb*, otrava care infiltrată în rachiul fert în căldări de acestea a provocat otrăvirea lentă a peste 200 de ómeni din ţinutul acela.

*

Limba viperelor. La un bal din Esztergom era invitată şi Verona Foltin, o fată frumósă, din societate bună. Limbile de viperă însĕ, acea infimă specie de ómeni-babe, cari prin şópte şi calumnii tind sĕ facă imposibile persónele cari nu le convin, au făcut arătare anonimă la aranjatorii balului, că moralul Veronei n'o îndreptăţeşte sĕ participe la balul cestionat. La acésta arangiatorii s'au constituit în juriu de onóre şi — au notificat Veronei că n'are întrare în sala de bal. Pe când ceilalţi îşi petreceau la bal, Verona Foltin se lupta cu mórtea. Desperată de ultragiul îndurat pe nedrept, s'a sinucis. La înmormêntare a luat parte imensă mulţime de public, care osândia aspru pe calomniatorii anonimi şi pe „juriul de onóre“, deosebi după ce s'a dovedit că nenorocita fată a fost calumniată pe nedrept.

*

Producţiune teatrală în Calbor. Tinerimea adultă din Calbor (tractul Făgăraş) arangiază Duminecă (14 Febr. st. n.) producţiune teatrală impreunată cu cântări şi declamări sub conducerea învĕţătoriului Ioan Paicu, în sala mare a şcólei gr. or. din Calbor. Inceputul la 7 ore. Intrarea: Locul I 60 fileri, loc II. 40 fileri, şi III. (stat) 20 fileri. Ofertele marinimoşilor se vor cuita publice. Venitul e destinat în scop filantropic.

*

Şí de soldat e prea cămilă. Sĕptĕmâna trecută avea sĕ stea la mĕsură în Paris un flăcău cu numele Hugo, pe care comisiunea de asentare l'a declarat neapt de serviciu militar. Nu însĕ pentru-că ar fi fost prea mic la stătură, ori prea slab de constituţie, ci pentru-că era *prea mare şi prea robust*. Ar fi trebuit sĕ-i facă uniform anume, sĕ-i dee în casarmă pat anume, ear' în gledă ar fi fost pe de douĕ-ori mai înalt de cât ceilalţi soldaţi.

Oficială.

Considerând, că unele liste despre colectele pentru catedrală sosesc nesubscrise de nime, poftim pe preoţii din comune, ca sĕ trimită listele încheiate la Ven. Consistoriu numai după-ce le-a iscălit cel puţin oficiul parochial şi un epitrop.

Din public.*)

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii împreunate cu producţiune teatrală aranjată de tinerimea română din Ocna-superióră, fiind predate piesele „Trei doctori“, localisată de Virginia A. Vlaicu (şi nu de M. Baiulescu, cum din eróre s'a tipărit în învitări) şi „Cinel-Cinel“ de V. Alexandri, al cărei venit a fost destinat spre augmentarea fondului bibliotecii şcolare, respective parochiale, au binevoit a suprasolví următorii:

Dr. Hámory László, deputat dietal, 20 cor., Emil Vinţeleriu, funcţionariu la „Albina“, 5 cor., Ioan Vinţeleriu şi Isaia Henteş, preoţi, Savu Avram, înv., Ionel Vinţeleriu, locotenent, Albert Schiau, sub-locotenent, I. Billes, câte 2 cor., A. Bena, funcţionariu la „Albina“, N. Triandafil, Simion Alămorean, preot în Alămor, I. Manuil, notariu în Topârcea, N. Schiau, not. pens., I. Fanea, N. Lupu, înv. şi Brandsch F., colect. de dare, câte 1 cor., preotésa R. Deac din Roşia 50 fil.

Peste tot venitul petrecerii a fost 156 cor. 40 fil., din cari detrăgêndu-se spesele de 100 cor. 70 fil., resultă un venit curat de 55 cor. 70 fil., care alăturându-se la fondul deja esistent, s'a trimis până la altă disposiţie la „Cassa de păstrare“ în Sĕlişte.

Atât cei amintiţi cât şi toţi ceilalţi, cari prin sprijinul lor au dat mână de ajutoriu întru ajungerea scopului măreţ, priméscă pe acésta cele mai călduróse mulţămite. Asemenea şi tinerimea diletantă, care — de-şi începĕtóre — prin prestaţiunile ei a mulţămit pe deplin publicul.

Ar fi potrivită câte o producţiune-douĕ împreunată cu cântări, şi în timpul sesonului de scalde, când petrec mulţi óspeţi şi de ai nostri la băi, şi astfel publicul ar mai puté avé şi câte o petrecere românéscă; ear' din venitul aceleia s'ar puté procura jurnale şi de ale nóstre (nu ca în anul trecut, că abia am avut unul)**) şi chiar şi cărţi pentru folosinţa óspeţilor de la băi, ori s'ar puté pune la disposiţie biblioteca.

Ocna-superióră, la 18 Ian. 1904.

Pentru comitet:
I. Henteş
paroch.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Ne împlinim o plăcută datorintă, când în numele *„Reuniunii pentru biblioteca poporală din Viştea-inferióră“* venim sĕ facem o dare de sémă asupra producţiunii teatrale aranjată în 1/14 Ianuarie a. c. şi îndeplinirea acestei datorinţe ne face cu atât mai mare plăcere, cu cât putem — fără măgulire — constata că atât producţiunea cât şi petrecerea ce i-a urmat au succes cât se póte de bine.

Numĕrosul public din jur şi chiar din depărtări, petrecerea vială şi însufleţitĕ, căreia abia ziua albă i-a pus capĕt, ne îndeptăţeşte a crede că astfel de conveniri sociale — de un caracter mult mai familiar de cât cele de la oraşe — sunt o necesitate pentru clasa nóstră inteligentă, după-ce viéţa socială e singurul teren pe care până acum putem lucra încă neconturbaţi.

Cultivarea acestui teren e ţinta principală în programul Reuniunii nóstre şi succesul producţiunii din séra Anului-nou ne dă un puternic îndemn la muncă şi ne îndeptăţeşte a crede că Onor. public nu ne va lipsí nici pe viitoriu de sprijinul sĕu moral şi material, la care totdéuna suntem avisaţi.

Resultatul material al acestei producţiuni dă suma de 160 cor. 60 fil., în care se cuprind şi următórele suprasolviri: Dr. Nicolae Şerban, deputat dietal, 8 cor. 80 fil., Geogre Borzea, notariu, 2 cor. 80 fil., Ioan Dejenariu, contabil, Ioan Cloaje, proprietariu în Boiţa, I. Florian, notariu în Porceşti, George Boeriu, notariu în Arpaşul-inf. şi N. St. Grapă, câte 2 cor., dşóra Iulia Darvas, învĕţătóre în V.-Recea, 1 cor. 80 fil., Maxim Recea, preot în V.-Recea, 1 cor. 60 fil., I. Marienescu, notariu în Ucea-inf., Leon Solomon, notariu în Drăguş, I. Prescure, notariu în Calbor, Ioan Banciu, învĕţătoriu în Viştea-superiór şi Aurel Borzea, contabil în V.-inferióră, câte 1 cor., Iosif Gabor, v.-notariu şi V. Boeriu din Arpaşul-inf., câte 80 fil., Traian Herseni, notariu în Iaşi, Filip Susciu, v.-notariu, George Boeriu, preot în Cârţa, Al. Comşia, notariu în Scorei, Ioan Stoichiţia din Porumbacul-inf. şi Dionisie Stanciu din Viştea-inferióră, câte 60 fileri, Daniil Vasu, jurist, 50 fil., Ioan Grecu din Porumbacul-inferior, 40 fil., D. Mandeal, preot, 30 fil., Nistor Dobrin, v.-notariu, 20 fil. — şi ofertele primite de la dnii: Solomon Făgărăşan, paroch în Drăguş, 3 cor., Oct. Oprişiu, notariu în Lisa, 3 cor. Eusiche Stanislav, director-şcolar în Lisa, 2 cor., şi N. Şocander, diurnist în Arpaşul-inf., 2 cor., cărora le aducem şi pe acésta cale căldurósele nóstre mulţămite.

Din suma de 160 cor. 60 fil. subtrăgênd spesele aranjerii (100 cor. 60 fil), resultă un plus de 60 cor., care s'a predat în părţi egale „Reuniunii pentru bibliotecă poporală“ şi „Fondului şcolar de premii“.

Viştea-inferióră, la 25 Ianuarie 1904.

Pentru comitetul „Reuniunii“:

Nicolae Borza — *paroch, presid. reun.*
George G. Boieriu — *dir. şcolar, notariu.*

De la „Reuniunea română de înmormêntare din Sibiiu“.

Convocare

Pe basa hotărîrii luate în şedinţa subsemnatei direcţiuni, ţinute la data de jos, şi în conformitate cu disposiţiunile §-ului 14 din statute, se convócă prin acésta

a IV-a adunare generală ordinară

a „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“ pe *Vineri în 30 Ianuarie v.* (12 Faur n.) c. la ora 2 d. a. în localităţile „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ (strada Bruckenthal nr. 17, etagiu) cu următórea

Ordine de zi:

1. Presentarea raportului general pe 1903.
2. Censurarea şi aprobarea raţiociniilor pe 1903.
3. Eventuale propuneri independente.
4. Intregirea celor douĕ posturi de membri în direcţiune.
5. Autenticarea sumarului adunării generale.

Invităm la acéstă adunare pe toţi membrii reuniunei nóstre.

Din şedinţa direcţiunei „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“, ţinută la 24 Ianuarie 1904.

Pantaleon Lucuţa — *director.*
Vic. Tordăşianu — *secretariu.*

Posta redacţiunei.

Banabic. Dacă domnul respectiv a stat la concertul şi petrecerea dtre pănă la „$11^{1}/_{2}$ ore din nópte“, destul a stat. Fie-care stă atâta cât îi place. Pentru aşa ceva nu sunteţi în drept a-i face reproşuri în gazete.

Teatrul orăşenesc.

Luni (8 Febr.): *„Maria von Magdala“*, dramă în 5 acte, de Paul Heyse. Noutate.

După vreme mai îndelungată earăşi s'a representat în teatrul orăşenesc opera comică a dlui Hermann Kirchner „Viola“, care s'a mai representat în Sibiiu încă de vre-o cinci-ori, însĕ de diletanţi. Vineri séra s'a representat în beneficiul conducĕtoriului capelei, Victor Heller. Opera acésta are partii fórte frumóse, aşa d. e. în actul prim corul copilelor, în preludiu solo al lui Orfinio. Aplause frenetice însĕ a provocat în actul al III-lea cântarea poporală „Sub crĕngi de soc“, cântată de dna Baviera şi dşóra Seidner. La începutul piesei a surprins publicul dl Seger, care anunţa, că dl Iuliu Kaufmann nu póte sĕ cânte partia, rolul lui Orfinio. Atunci dl Kirchner şi-a luat asupra rolul acesta.

Mult a fost aplaudată dna Baviera, care a cântat nişte trileruri admirabile. Fórte bună impresie a făcut dşóra Seidner, cu tonul ei plăcut. Fórte bine şi cu un comic iresistibil ca totdeuna a jucat dl Franz Redl pe „Zechkumpan“-ul Tobias von Rülp. Incolo a succes séra bine, teatrul a fost bine cercetat. Beneficiantul şi Hermine Kursa, care prin jocul ei natural a stârnit multe aplause, au căpĕtat câte un frumos buchet de flori.

Duminecă după prânz s'a jucat piesa comică „Frau Holle“ în şése tablouri. Séra s'a representat a doua-oră „Viola“.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

**) Acésta e datorinţa anteprenorului. Ospeţii români ai băilor de ce nu *pretind* gazete româneşti? Nota Red.

Nr. 13 1904. [19] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în parohia de cl. a III. **Burjuc**, protopresb. Ilia, pe basa ven. ordin consist. din 18 Novembre 1903, nr. 11650 B., prin acésta se deschide concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'și așterne cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, și au a se presenta în vr'o Duminecă sau sërbătóre în biserică pentru a cânta, eventual a celebra și cuvênta.

Ilia, la 15 Ianuarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Iliei.

George Oprea
protopresbiter.

Un adjunct de notariu

află aplicare imediat la subscrisul. Condițiile după învoire. (23) 1—3

Adam Micu
notariu comunal în Poiana (Szeben m.)

Nr. 88 1904. [21] 2—3

Concurs

Pentru întregirea vacantei parohii **Șpălnaca** (lângă Murěș-Uióra), protopresbiteratul Têrnava, prin acésta se publică a doua-oră concurs cu termin de treizeci zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat, fiind o frumósă porțiune canonică și comasată.

Concurenții își pot lua informațiuni de la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Cererile de concurs au sě se aștérnă instruite conform normelor în vigóre până la terminul indicat subsemnatului oficiu prot. (u. p. Küküllővár), avênd petenții a se presenta poporului în biserică pentru a cânta, respective a celebra și cuvênta.

Cetatea-de baltă, 16 Ianuarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial respectiv — Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Têrnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Liturgia

Stulni Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci, de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cânt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

A eșit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sě se foloséscă numai numitul prav!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi
[2] 60 de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma rěcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'și-au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulți ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite și recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte și învioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbațiile de mistuire și influințéză puternic asupra nouei formări de sânge sănětos.

Prin întrebuințarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sě nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări**, cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipațiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie**, precum și conglomerarea sângelui în ficat, splină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea și depărtéză prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăviciose a ficatului. **Lipsa de apetit** și **reaua dispoziție**, precum și **durerile de cap** și **nopțile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou și próspět impuls. Vinul de burueni mărește apetitul, ajută mistuirea și nutrirea, ușuréză formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calméză nervi escitați și creéză nouă **voe de viéță**. Nenuměrate scrisori de recunoscință și mulțămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* și *fl. 2.*— la farmaciile din *Sibiu, Turnișor, Sělište, Ocna, Slimnic, Șeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boița, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalěu, Sebeșul-săsesc, Vințul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșiněu, Mihalț, Teiuș, Blaj, Pănade, Țapu, Mediaș, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibașfalěu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholț, Făgăraș, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hațeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum și în tóte celelalte localități mai mari și mai mici din Ardél, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în tóte localitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vě de falsificări!

Sě se céră anumit:

Vinul de buruieni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 450,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roșu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sîrup de cireșe 320,0, Coacăză, Aniș, Răděcină „Helen“, iarba ferului americană, Răděcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 3 - 12

A apărut:

Calendariul archidiecesan pe anul visect 1904.

Prețul unui exemplariu **40 fil.**, cu șematism **80 fil.**, porto postal **10 fil.**

Librăria archidiecesană, Sibiiu.

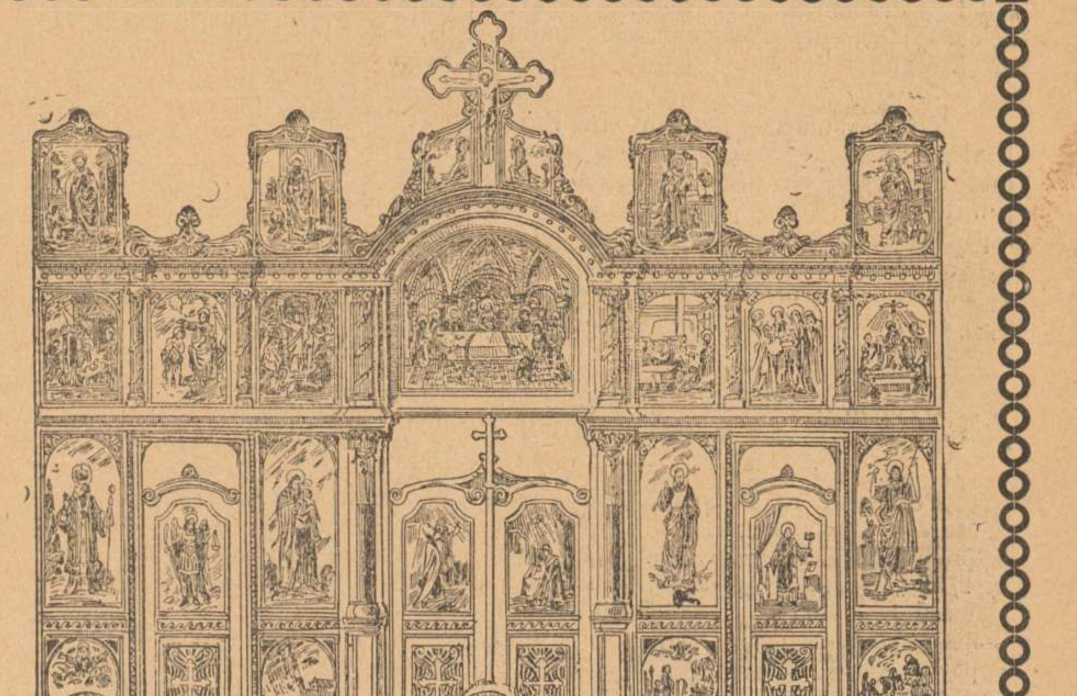

Școla de pictură religiósă-artistică

Jos. Hofrichter's Sohn

din **Reichenau**, bei Gablonz,

primește în întreprindere și esecută **altare noue**, reparéză **picturi vechi**, esecută la comandă **icóne** și **tablouri** în **uleu** pe **pânză**, **tinichea** sau **table de aramă**, pe **lemn**, **aluminiu**, etc., în **dimensiunile recerute.**

Icóne pentru prapori cum și **prapori întregi.**

Pictéză **portrete**, fidel după fotografii bine reușite.

Deposit mare de lustre, de **sticlă ciselată**, cum și de **alamă**.

Prețuri moderate și esecutare promptă.

La cerere se trimit schițe și planuri. — Comandele se primesc și se pot face la **Librăria archidiecesană** în Sibiiu. [6] 18—20

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 11 Sibiiu, Joi 29 Ianuarie (11 Februarie) 1904 Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa là
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Sfinţii trei ierachi.

De la întemeierea primei comunităţi creştine în ziua pogorîrii duhului sfânt peste apostoli, şi până azi — biserica Domnului în desvoltarea ei a dat peste multe piedeci, a trebuit sĕ pórte multe lupte pentru-că un „leghion“ au fost pericolele şi calamităţile cari au venit asupra ei; — dar' le-a delăturat şi învins pe tóte, şi s'a adeverit pentru tóte vécurile prezicerea lui Gamaliel „învĕţătoriu de lege cinstit la tot norodul“ rostite în sobor cătră farisei: că „de este de la Dzeu lucrul acesta (lăţirea creştinismului prin apostoli) nu veţi puté sĕ-l risipiţi“.

Resultatul acestor lupte ne dovedeşte pe deoparte, că biserica Domnului nu este o instituţiune omenéscă, o instituţiune trecĕtóre, ci o instituţiune vecinică, precum vecinic este şì Intemeietorul ei, ear' pe de altă parte ni-se arată mâna provedinţei, care a îngrijit, ca în timpuri critice sĕ-i trimită astfel de slugitori, cari „cu mână tare şi braţ înalt“ sĕ conducă la limanul dorit naia aruncată de viforul ispitelor.

Prin timpuri grele, prin vremi critice a trecut biserica Domnului. Dar' a vremilor ~~grele dată~~ şi chiămare este, ca sĕ nască şi sĕ créscă ómeni cari sĕ delăture greutăţile şi nĕcazurile, sĕ dee o nouă direcţiune, un nou impuls, o nouă viéţă spre desvoltare şi înaintare.

Intrĕ bărbaţii înzestraţi cu virtuţi estraordinare, cari şi-au jertfit viéţa pentru înaintarea şi prosperarea bisericei Domnului, sunt şì *sfinţi trei ierarchi*, a căror amintire o prăsnuim mâne, şi cari sunt o făclie aprinsă, carea ne luminéză şi ne conduce în mersul nostru spre înaintare şi perfecţiune în spirit creştinesc.

Dacă o luptă este viéţa omenéscă, apoi viéţa celor trei mari dascăli ai bisericei nóstre este un model de luptă, un model de sânţenie, un model de viéţă adevĕrat creştinéscă.

Nu voim sĕ ne ocupăm pe larg la acest loc cu viéţa şi faptele lor, pentru-că biografiile lor cunoscute sunt clerului nostru, ci voim sĕ scótem la ivélă numai unele momente caracteristice.

A luptat sfântul *Gregoriu* viéţa sa întrégă pentru *credinţa* cea adevĕrată, şi plin de bucurie pentru ea şi-a dat sufletul. El zise odată cătră episcopii, cari l'au ales de archiepiscop al Constantinopolului: „Uniţi-vĕ şi daţi-vĕ mâna frăţeşte; eu însĕ spre a scăpa corabia cea sfântă sau biserica lui Dumnezeu, voiesc sĕ devin al doilea Iona! Se va afla un peşte mare, care mĕ va înghiţí! Pentru-că cu un lucru mai sunt dator, cu mórtea mea, — şi acésta fie a lui Dumnezeu“. Şi apoi întorcêndu-se cătră ceilalţi îşi luà rĕmas bun zicênd: „Rĕmâi sănĕtósă biserica mea, care ai ridicat credinţa nóstră cea atât de urgisită óre-când! Rĕmâi cu bine scaun episcopesc, tu scaun invidiat şi periculos şi voi preoţilor onoraţi prin umilinţa şi etatea vóstră! Rĕmâi cu bine tu oraş mare şi iubitor de Christos. Rĕmâi fericit, tu rĕsărite şi apuse, pentru care şi de care am fost prigonit“.

Pentru lupta purtată de dînsul contra ereticilor întru apĕrarea şi păzirea neschimbată a credinţei ortodoxe, pentru scrierile sale, cari se disting prin sublimitatea ideilor şi prin frumseţa formei, şi pentru espunerea înaltă şi aprofundată a doctrinei sale despre misteriul trinităţii şi dumnezeitatea Mântuitoriului Christos, i-s'a dat numele onorific de *Teologul*.

Bogat în *speranţă* ne apare sfântul *Ioan*. „Christos ni-a promis, zice dînsul, bunuri mult mai mari de cât acelea ce le avurăm înainte de pĕcat. Lupta s'a terminat şi triumful este al nostru. Priveşte numai la stânta euharistie şi vei zice: „prin trupul acesta nu sunt pulbere şi cenuşă, nu mai mult sclav, ci liber; prin acésta sperez eu viéţa de veci, viéţa îngerilor şi petrecerea cu Christos“.

Cetind cineva scrierile sale, cari sunt fórte numĕróse, se póte convinge că nu înzadar a fost numit *„înţeleptul interpret al tainelor lui Dzeu şi flacăra virtuţii“*.

Cu deosebire s'a distins ca exeget şi predicator. Amvonul bisericelor din Antiochia şi Constantinopol prin strălucitele şi neîntrecutele sale predici a căpĕtat viéţă; pentru acésta biserica i-a dat atributul de *„Gură de aur“*.

Ideal de *iubire* creştinéscă a fost s-tul *Vasilie*. Dînsul era adevĕratul părinte al turmei sale, şi neîntrecut în iubirea sa faţă de ómeni. „Dacă cetesc laap. Pavel, zice s-tul Vasilie, că iubirea nici-când nu scade, atunci mĕ mir, cum se îngrijesc ómenii aşa de tare de lucruri trecĕtóre, şi le iubesc aşa de mult, pe când de cele vecinice de iubire nici nu gândesc. Lărgiţi şi înălţaţi sufletele vóstre, éră nu casele vóstre, zice el celor bogaţi. Iată cum se îmbulzesc sĕracii cu mulţimea la uşile vóstre şi se rógă cu durere pentru milostenie; ear' voi, voi le rĕspundeţi cu asprime, că nu sunteţi în stare a-i mulţămi pe toţi. Eu însĕ caut numai la mânile vóstre şi vĕd că aţi minţit. Diamantul care străluceşte pe degetul tĕu este, de-şì mut, un martor în contra ta.“

Pentru acéstă iubire manifestată de Vasilie în întréga sa viéţă, pentru resoluţiunea şi bărbăţia cu care a apĕrat biserica în timpurile cele mai critice, ameninţată fiind din partea arianismului şi semiarianismului, pentru escelentele şi valorósele sale scrieri şi mănósa activitate desvoltată pe terenul pastoral, a fost înzestrat cu numele de *Mare*.

Am amintit aceste trei momente caracteristice pentru-că credinţa, speranţa şi iubirea sunt momentele esenţiale ale cultului dumnezeesc, sunt isvorul tuturor virtuţilor intelectuale şi morale, sunt basa întregei nóstre vieţi religióse.

Prăsnuind amintirea sfinţilor trei ierarchi, se intuim virtuţile lor pastorale, cari tóte formézá o cunună, în carea se reasumă o adevĕrată viéţă întru Christos; sĕ intuim acéstă viéţă, ca sĕ se învioreze în noi nădejdea ş învăpăieze focul dragostei, pentru a ne întărí în duhul bărbăţiei şi în resoluţiunea creştină, care isvoreşte din credinţă, şi provĕduţi cu aceste puternice arme sĕ contribuim şì din a nóstră parte la înaintarea bisericei Domnului, şi prin biserică la înaintarea şi fericirea poporului nostru.

Situaţia politică. Enunciaţiunile ministrului de rĕsboiu făcute în şedinţa de alaltăeri a delegaţiunii ungare (subcomisiunea pentru afacerile militare) au adus ceva lumină în situaţia politică devenită încurcată deosebi după ce partidul poporal încă întrase în ceata obstrucţioniştilor. Argumentul cel mai des folosit de obstrucţionisti contra guvernului, în timpul din urmă era, că enunciaţiunile făcute de ministrul de rĕsboiu în delegaţiunea austriacă desavuéză total programul militar al cabinetului Tisza; deci Tisza nu s'a angajat sincer pentru punerea lui în lucrare, ci voeşte numai sĕ seducă cu el oposiţia pentru a vota contingentul de recruţi.

Acest argument a fost spulberat Luni în subcomisiunea militară a delegaţiunii, de óre-ce ministrul de rĕsboiu *Pittreich* a declarat că întrĕ guvernul ungar şi cercurile conducĕtóre militare esistă deplină înţelegere în privinţa reformelor militare; că ministeriul de rĕsboiu acceptă întru tóte programul militar al contelui Tisza; că cea mai esenţială parte a acestui program: cestiunea instrucţiei militare, e deja gata spre a fi resolvată; că în ceea ce priveşte statorirea emblemei armatei ministrul de rĕsboiu recunóşte drept factor competent ligislativa (de-şì părerea sa individuală e, că armata comună ar trebuí sĕ aibă emblemă comună), şi în fine, că tóte reformele promise de Tisza se vor raalisa fără escepţiune.

Astfel, unic motiv de obstrucţie ar mai fi limba magiară ca limbă de comandă, pretensiune ce nu li-s'a îndeplinit Magiarilor şi în privinţa căreia M. Sa deja de la început a declarat, că nu cedézá nimic. E deci cestiune de reson politic, ca oposiţia sĕ se mulţămiască deocamdată cu ceea-ce a căştigat şi sĕ lase curs liber lucrărilor normale ale parlamentului.

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

Nu însă tot aşa lumina ce vine din sus. Aceasta nu jenează pe nimenea şi face superflue ferestile, cari ori-cât ar închide de bine, totuşi cu timpul nu pot împiedeca mici curenţi de aer, neplăcuţi pentru elevii din apropiere. Durere însă, că lumina din sus, prin feresti în tavan, nu este potrivită pentru clima noastră. Iarna acest fel de feresti se acoper cu zăpadă şi întunecă clasa, poate tocmai în cursul prelegerilor. Dar sufere şi ventilaţia în lipsa de feresti laterale, după cum se va vedea din cele ce se vor spune la capitolul special.

Lumina solară directă e neplăcută ochilor. Pentru acest motiv ferestile scoalelor să se provadă cu perdele subţiri, (albe saŭ colorate cenuşiŭ mat, albastru mat, verde mat, gălbiniŭ). Perdelele cu vărgi sunt absolut nepractice; vărgile, prin umbra lor, întrerup lumina şi supĕră ochii elevilor aproape tot atâta cât şi lumina directă.

Când sunt lăsate în jos, perdelele să astupe întreg spaţiul dintră feresti, ca nici o radă solară directă să nu găsească loc de trecere; iar când sunt trase în sus, să nu ocupe nimic din spaţiul ferestiĭ, care e menit pentru trecerea luminei.

In timp de iarnă salele au trĕbuinţă de lumină artificială. (Unde se poate evita întrĕbuinţarea de lumină artificială, să se eviteze).

Spre acest scop în fiecare sală de învĕţămênt să se aşeḑe mai multe lampe, atâtea lampe de câte ori sunt 4—8 elevi, plus o lampă pentru catedră şi una pentru tablă. Toate să fie provĕḑute cu umbrele; umbrela lampei de la tablă are să reflecteze toată lumina pe tablă pentru a lumina mai intensiv şi a abate lumina dela ochiĭ elevilor.

Intru cât e posibil să nu se scrie la lumină artificială. Ori-câte lampe am pune şi ori-cât de bine le-am aranja, un numĕr de elevi totuş va fi molestat la scriere prin umbra braţului drept, a condeiului saŭ a vecinului sĕu.

La nici un cas să nu se ţînă eleviĭ mult timp în sale iluminate artificial. Lampele de petroleŭ (în comunele rurale e peste putinţă a introduce lumina electrică) consumă mult oxygen, în urmare strîcă aerul, apoi produc căldură, care atinge în mod neplăcut pe eleviĭ din apropiere.

Cu luminarea încăperilor de învĕţămênt în strînsă legătură stă spoirea păreţilor şi a plafondului. La toată întâmplarea să se întrĕbuinţeze colori, cari nu iaŭ vederea. Astfel păreţii să se spoească cu o coloare cenuşie deschisă şi plafondul cu coloare albă. Această combinaţie de colori e plăcută pentru ochi, ea nu jenează de loc, din contră contribue la resfirarea uniformă a luminei.

Aranjamentul intern ai încăperilor. Intră obiectele de aranjament locul prim îl ocupă banca scolară, în care eleviĭ şed, scriŭ şi cetesc, în care petrec o parte însemnată a timpului instrucţiuniĭ.

Igiena cere, ca elevul să poată şedea comod în bancă observând o ţînută corectă a corpului şi neobosindu se, să vadă bine din bancă, să poată scrie nejenat, să se poată scula şi să poată ieşí din bancă fără nici o piedică; în fine banca scolară să nu irite genitaliile, să nu provoace eventuale lesiuni şi să nu împiedece curăţirea în salele de învĕţămênt.

Din punctul de vedere pedagogic banca solarăsă nu facă sgomot, eleviĭ să-'şi pótă aşeḑa bine utensiliile, învĕţătorul să poată supraveghia elevii când şed saŭ staŭ, când cetesc saŭ scriŭ.

Din punctul de vedere economic să fie construite din un material durabil şi ieftin.

Toate trei punctele de vedeve îşi aŭ însĕmnătatea lor, mai ales cele două dintâiŭ.

Aşadară cum trĕbue să fie construită o bancă scolară?

Banca scolară se compune din două părţi, din scaun şi din masă.

La construirea unei bănci sunt a se lua în considerare: înălţimea şi adâncimea scaunului, înălţimea spatelui (răzimătoriĭ) scaunului, înălţimea mesei şi depărtarea ei dela scaun.

Inălţimea ascaunului are să corĕspundă lungimii gambei (partea dela genunche la vale a extremităţiĭ inferioare), de oare-ce numai aşa piciorul poate atinge parchetul cu întreagă talpa, numai aşa piciorul îşi găsesce razimul trebuincios.

Un scaun prea înalt aduce cu sine, că piciorul atinge pămêntul numai cu partea dinainte a talpei saŭ chiar numai cu vîrful degetelor, ori piciorul atârnă în aer. Neajunsul principal în acest cas este, că se comprimă vasele sangvine ale coapsei, se împiedecă circulaţiunea sângelui cătră gambă şi picior, se alterează provederea gambei şi piciorului cu nutrĕmêntul necesar.

Un scaun prea scund face, ca coapsa (partea dela genunche în sus a extremităţii inferioare) să nu zacă cu întreagă

Zicem: deocamdată; căci cunoscênd perseveranţa cu care de la transacţie încóci consecuent au luptat pentru întărirea pas de pas a elementului magiar pe tóte terenele, putem şti sigur că la o viitóre bună ocasiune firul întrerupt acum va fi reluat de nou....

De altcum clarificarea deplină a situaţiei va urma la tot casul după ce delegaţiunile îşi vor fi terminat agendele; fie prin aceea că obstrucţia va desarma de bună voie, fie că va fi desarmată — prin represalii în parlament, ori prin alegeri noue. Pentru-că — după cum se vesteşte din unele cercuri bineinformate — M. Sa are deplină încredere în Tisza.

Partidul lui Bánffy. Comitetul central esecutiv al noului partid înjghiebat sub egida fostului ministru-president br. Desider Bánffy şi-a ţinut Duminecă, la cuartirul din Budapesta al lui Bánffy, prima conferenţă, la care au luat parte şi mulţi delegaţi din provincie. In acésta conferenţă s'a stilisat definitiv programul partidului, care în zilele proxime va fi distribuit alegĕtorilor în întrégă ţéra, şi s'a hotărît, ca partidul sĕ adreseze „naţiunii" un manifest semnat de însuşi şeful partidului, de baronul Bánffy.

Rĕsboiu în Asia.

Rivalităţile de putere şi de interese economice în estremul ost asian întrĕ Rusia şi Japonia, cari eşiseră la ivélă deja la pacificarea revoluţiei chineze contra europenilor din China, şi cari în urma cerbiciei ruseşti de a ţiné permanent în stăpânire bogata provincie chineză Mandjuria, prin care 'şi întinsese sfera de putere până la ţermurii peninsulei Corea şi la graniţele Japoniei, au luat caracter tot mai pronunţat, sĕptĕmâna trecută (în 6 Februarie st. n.) au întrat în stadiul de la care numai un pas mai este până la rĕsboiul faptic.

A nume, fóia oficială ruséscă publică în numĕrul de alaltăeri circulara ministrului de esterne rusesc, trimisă representanţilor Rusiei pe lângă curţile străine, de cuprinsul, că guvernul Japoniei întrerupênd firul pertractărilor cu guvernul rusesc şi-a rechiămat consulul din Petersburg cu întreg personalul consulatului, şi că în urma acesteia guvernul rusesc încă şi-a rechiămat pe representantul seu din Tokio (capitala Japoniei), lăsând în sarcina Japoniei rĕspunderea pentru urmările întreruperii raporturilor diplomatice.

Istoricul afacerii e următoriul:

Cu ocasiunea pacificării revoltei chineze contra europenilor prin trupele aliate engleze, germane, franceze, austro-ungare, italiene, ruseşti, americane şi japoneze, Rusia primise mandat, respective învoirea acestor puteri, ca pe termin anumit sĕ ţină ocupată provincia chineză Mandjuria, spre a fi la îndemână în cas că revolta se va repeţí.

Ajunsă odată stăpână pe Mandjuria, Rusia nici habar nu mai avea de terminul eşirii de acolo. A stors de la China contract pe basa căruia şi-a clădit cale ferată până la ţermurii mării, punêndu-se astfel în posiţie de a-şi puté transporta óste ori când şi cu nu multă greutate fie în Japonia, fie în Corea, în cas de conflict cu rivala sa. Prin espansiunea acésta însĕ vĕḑêndu-şi Japonia periclitate nu numai avantagiile căştigate acum sunt nouĕ ani în rĕsboiul purtat contra Chinei — pentru preponderarea influinţei sale în Corea, — ci chiar interesele vitale economice şi de putere dispunĕtóre în apele japoneze: după ce nici advertisărilor date de mandatarii sei, nici notelor diplomatice Rusia n'a voit sĕ iese din Mandjuria, ba spre a dovedí că nici prin gând nu-i trece sĕ lase din mână prada bună, ci din contră, sĕ se întăréscă în ea cât mai mult, a început sĕ-şi estindă puterea şi în Corea, peninsulă întocmai ca Balcanul, şi menită a fi în un viitoriu mai apropiat ori mai îndepărtat provincie japoneză, — Japonia încă de astătómnă a somat pe Rusia sĕ se ţină de stipulaţiunile mandatului primit şi — espirat fiind terminul — sĕ iese din Mandjuria.

De atunci şi până în sĕptĕmâna trecută s'au tot schimbat la note diplomatice întrĕ Japonia şi Rusia, până când, la o notă-ultimat din partea Japoniei Rusia avea sĕ rĕspundă aut-aut. In jurul acestui rĕspuns s'au dat apoi pe faţă definitiv intenţiile Rusiei. Ştiind că nu póte da rèspuns mulţămitoriu — fără a-şi abandona posiţia deja ocupată în Mandjuria — a tot trăgănat darea rĕspunsului, dar' în acelaşi timp şi-a concentrat óste considerabilă în Mandjuria şi şi-a concentrat şi vase de rĕsboiu în portul Porth-Arthur, cu gândul ca în momentul când va sosí la Tokio rĕspunsul negativ, sĕ fie gata şi de rĕsboiu.

Japonia observând tactica Rusiei n'a mai aşteptat intimarea oficială a rĕspunsului, ci a întrerupt raporturile diplomatice cu Rusia. De la acésta până la rĕsboiu e numai un pas. Peste câteva zile póte sĕ urmeze declararea rĕsboiului, dar' póte sĕ încépă rĕsboiul chiar şi fără declarare oficială, şi probabil că s'a şi început deja. O telegramă din Viena dto 8 Februarie raportéză chiar, că viceadmiralul Spaun a căpĕtat de la comandantul escadrei austro-ungare din apele chineze raport telegrafic, că *flota japonesă şi cea ruséscă alaltăeri au început a înainta una contra alteia în linie de atac.*

Că pe a cărui parte va fi învingerea, e greu de prevèḑut. Se spune, că pe apă e mai puternică Japonia; în schimb însĕ, puterea Rusiei pe uscat e cu mult mai mare. Apoi, Japonia are aliată pe Anglia, care sigur că în cas de lipsă 'i va merge în ajutoriu; în casul acesta Rusia încă va reflecta la ajutoriul aliatei sale, al Franciei, când apoi îşi vor spune cuvêntul şi celelalte puteri interesate, deosebi Statele-Unite americane, şi astfel din conflictul ruso-japonez uşor póte sĕ se desvólte — dór' cel mai mare rĕsboiu al veacurilor.

NOUTĂŢI

Meseriaşii români sibiieni la Budapesta. Cum aflăm, „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", neputênd întreprinde din causa scurţimii timpului, călĕtoria proiectată la Budapesta în sĕrbătorile Crăciunului, a hotărît sĕ facă acésta călĕtorie la sĕrbătorile sf. Paşti, când şi ziua e mai lungă şi timpul de primăvară mai priincios pentru asemenea călĕtorii de studiu şi de plăcere. Camera de comerciu din Braşov a transpus reuniunii un bilet de călĕtorie pentru 15 persóne cu preţul jumĕtate pe clasa a III a, şi pune în vedere, că pentru meseriaşii mai săraci va suporta însaşi ceealaltă jumĕtate a preţului de călĕtorie.

*

„Reuniunea de înmormêntare din Reşinari, îşi va ţiné *adunarea generală ordinară* în 2/16 (?) Februarie la 1 oră p. m. în localul şcólei din loc. — *Comitetul reuniunii.*

*

Cutremur de pământ. Dumineca diminéţa s'a simţit în Bucureşti un cutremur de pământ cu mişcare verticală şi direcţie vest-ostică. In acelaşi timp s'a simţit mişcarea şi în alte părţi ale ţerii. In Transilvania, pe la Kézdi-Vásárhely, la Braşov şi în ţéra Bârsei încă s'a simţit cutrĕmurul Sâmbătă diminiaţa.

*

Serată declamatorică şi petrecere în Sângiorgiul-de pădure. Tinerimea română din *Sângiorgiul-de-pădure şi jur* invită la petrecerea ce va avé loc în 21 Februarie în sala şcólei române gr.-or. din Sângiorgiu. Inceputul la 7 ore séra. Venitul e destinat în favorul şcólei gr.-or. rom. din Sângiorgiu. Programul: „Cuvênt de deschidere", rostit de parochul Isidor Suceava. „Sandu Napoilă", de V. Alexandri, predat de înv. Gregoriu Ceontea. „La oglindă", poesie de G. Coşbuc, predată de dşóra Teodora Bucur din Bandul-de-Câmpie. „Trei, Dómne, şi toţi trei", de G. Coşbuc, predată de Stefan S. Pop. „Barbu lăutarul", de V. Alexandri, predată de George Dumitru. „Mama Angheluşa", predată de dşóra Anicuţa G. Sgârc din Coroiu-Sânmărtin. „Herşcu Boccegiul", de V. Alexandri, predat de înv. Gregoriu Ceontea. In pausă „Căluşeriul şi Bătuta.

*

Teatru în Ighiu. Meseriaşii români din *Ighiu* invită la producţiunea teatrală ce o vor aranja Dumineca (1/14 Februarie) în casele cantorului Ioan Maxim. Inceputul la 7 ore séra. Preţul de întrare: De persónă 80 fil., de familie 1 cor. 60 fil. Venitul e destinat pentru ajutorarea copiilor săraci. Se va juca piesa „Salon fără pat", comedie de Teochar Alexi, şi dialogul „Nărodul şi negustoriul".

*

Se caută „Convorbiri Literare". Pentru seminariul „Andreian" se caută spre cumpĕrare colecţia revistei „Convorbiri Literare" din anii 1885, 1886, 1892—1896, 1898, 1900—1902. Ofertele sĕ se adreseze la „Librăria archidiecesană" în Sibiiu (Strada-Măcelarilor nr. 45).

*

„Radiotellur". In adunarea „reuniunii industriale a Austriei inferióre" ţinută Joi în Viena *Dr. Markwald*, profesor la universitatea din Berlin, a ţinut o interesantă prelegere despre o nouă materie numită de el radiotellur, care întocmai ca radiul dă raze misterióse. Markwald a aflat în bismuthul esului de bitumen tellur cu radiare fórte pronunţată, ear' după estragerea tellurului i-a rĕmas o materie, căreia el i-a pus nume „radiotellur". In firul prelegerii Dr. Markwald a luat în mână radiotellur în cuantitate de *1/1000 de grame*, pe care publicul îl vedea clar în mâna prelegĕtoriului, de-şi 1/1000 de grame e o cuantitate aşa de minimală, în cât o asemenea cuantitate de altă materie cu greu ar puté fi vĕḑută clar chiar şi din nemijlocită apropiere. A arătat apoi radiu în cuantitate de câteva sutimi de grame şi l-a comparat cu radiotellurul. Radiul dă trei feliuri de raze, radiotellurul numai un feliu. Razele radiotellurului nu pătrund aşa uşor prin alte corpuri, cum pătrund ale radiului. Intocmai ca şi radiul, radiotellurul încă dă aerului facultate de bun conductor electric. A mai arĕtat Dr. Markwald, că pulberea de diamant presărată pe sticlă luminată cu radiotelur (în odaie întunecată) fosforeschéză tare, un mijloc nou deci, de a cunóşte diamantul veritabil. Facultatea radiului şi radiotellurului de a emite raze fără sĕ pérdă cevaşi din greutate, nu o póte însĕ esplica nici Markwald.

*

Incendiu urias. Dumineca după amiazi s'a escat în Ohio (America) un incendiu, care în scurt timp a mistuit 600 de case. Intr'aceea vêntul şi-a schimbat direcţia şi a mânat focul de la nord-vest spre nord, unde întrĕ alte multe clădiri au luat foc şi catedrala catolică şi universitatea. Pe la 8 ore focul s'a întors spre vest. Primariul a dat ordin, ca edificiile din calea focului sĕ fie demolate cu dinamit, pentru-ca astfel sé i se împedece întinderea. O mare parte a oraşului e pustiită. Paguba se evaluévă la peste cinsprezece milióne de dolari.

*

Cai pentru armata bulgară. Conform unei telegrame date din Sofia ministeriul de rĕsboiu al Bulgariei a comandat la câţiva samsari din Viena mare furnitură de cai pentru armata bulgară.

*

Rapórtele oficiale despre starea sămânăturilor. Talian Béla, noul ministru de agricultură, a dispus, ca raportorii economici ai ministeriului în viitoriu sĕ raporteze despre starea sămănăturilor numai în intervale corĕspunḑĕtóre epocelor de desvoltare a vegetaţiunii, ear' nu în fie-care lună de câte două şi trei-ori, cum se raporta până acum. Astfel de aci 'nainte ministeriul va publica despre starea sămănăturilor, pe basa rapórtelor întrate de la raportorii sei, câte un buletin pe lună în lunile Martie, April, Maiu (la jumĕtatea lunii), Septembre, Octobre şi Novembre (la finea lunii), ear' în lunile Iunie, Iulie şi August câte două buletine (la începutul şi sfĕrşitul lunii). In lunile de érnă: Decembre, Ianuarie şi Februarie, în cari din starea sĕmănăturilor abia se póte face vre-o deducţiune la cum va fi recolta, nu va publica nici nu buletin.

*

Ţigaretta — în gură de femeiă. Noul ziariu din Bucureşti „România" luându-şi îndemn de la faptul că damele din Londra au decretat a fi compatibil cu gentileţa feméscă

---

lungimea ei pe scaun, ci numai cu partea de dindărăt. In acest cas coapsa e prea îndoită cătră abdomen şi apasă asupra acestuia. Un moment supĕrăcios.

In fine şi într'un cas şi într'altul se nasce o încărcare unilaterală, din care urmează o obosire parţială şi o indispoziţie generală a corpului.

Adâncimea scaunului să fie cevaş mai mică ca lungimea coapsei.

Spatele scaunului are să fie aşa de lung, ca să formeze un razim pentru coloana vertebrală, îndeosebi să razime bine regiunile lombală şi dorsală. După putinţă să se dea spatelui o formă aproximativ ca a spinăriĭ. E bine, ca spinarea să afle razim în toată lungimea ei.

In reasumat: un scaun corĕspundĕtor poate fi numai acela, care în dimensiunile sale este acomodat lungimiĭ gambei, coapsei şi coloanei vertebrale, precum şi formei acesteia.

Cum să fie construită masa?

Placa mesei are să fie împărţită în două părţi; una anterioară mai depărtată de scolar, mai ângustă, orizontală, şi alta posterioară, mai apropiată de scolar, mai lată, înclinată. Pe cea dintâiŭ se vor aşeza recvisitele elevilor, pe cea din urmă cărţile la cetire saŭ caietele la scriere şi îşi vor răzima eleviĭ, în cas de trĕbuinţă, braţele.

Inălţimea mesei are să stea în raport cu mărimea elevilor. Astfel placa mesei trĕbue să fie ceva mai înaltă de cât distanţa dela parchet până la coatele elevului, care şedecu mânile lăsate în jos, adecă coatele elevului să ajungă a sta sub marginea posterioară a mesei. Bine înţeles, marginea dinainte a mesei va fi mai înaltă.

Depărtarea mesei dela scaun are să fie negativă (distanţă în minus), cu alte cuvinte: marginea posterioară a mesei are să treacă cu 3—5 cm peste marginea anterioară a scaunului.

Numai în acest cas elevul îşi va ţinea corpul totdeuna drept (oblu), atât la scriere cât şi la cetire.

Schiţa următoare face evidente cele înşirate:

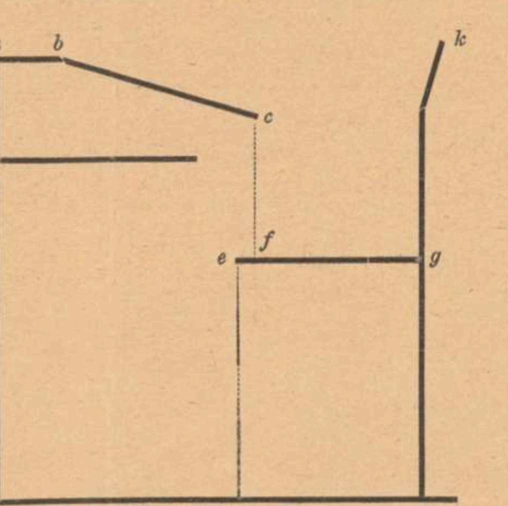

(După Dr. W. Prausnitz.)

a—b partea orizontală a placei; *b—c* partea înclinată a placei; *a—d* înălţimea mesei; *e—h* înălţimea scaunului; *e—g* adâncimea scaunului; *c—f* distanţa dela scaun la placă; *e—f* distanţa în minus; *i—k* înălţimea răzimătoariĭ scaunului.

Se obiecţionează, că fiind masa aşa de aproape de scaun, eleviĭ nu se pot ridica când e să rĕspundă saŭ să iese din bancă. Aşa este. Dar acestui neajuns se poate ajuta prin aceea, că scândura scaunului se construesce astfel, ca să se poată ridica în sus saŭ să se îndoie dela mijloc, ori apoi se poate construi placa mesei (partea înclinată) aşa fel, ca să se poată împinge înainte saŭ să se ridice în sus.

Insĕmnătatea unei bănci construite în conformitate cu cerinţele igienei este evidentă, dacă se constată, că mulţi oameni scoalei aŭ să atribue, că aŭ un corp cocoşat saŭ sucit în lături şi ochi cu vedere slăbită.

In o bancă corĕspunḑĕtoare elevul şede totdeuna drept, nu e silit a se pleca nici la cetire nici la scriere, nu-'şi obosesce corpul, nu-'şi maltratează ochiĭ.

Pentru scoalele poporale, dacă e să aibă bănci corĕspunḑĕtoare pentru toţi elevii, e bine a se ţinea bănci în cel puţin trei mărimi.

Iată măsurile principale, în centimetri:

	I.	II.	III.
1. înălţimea scaunului	31	34	38
2. adâncimea scaunului	25	27	29
3. înălţimea mesei la marginea anterioară	54	60	70
4. „ „ „ posterioară	50	56	65
5. lungimea scaunului şi a mesei pentru un elev	52	55	60

In o bancă să nu şeadă mai mult de doi saŭ trei elevi, în care cas lungimea scaunului şi a mesei va fi de două saŭ de trei ori 52, 55 saŭ 60 centimetri. Dacă se vor construi bănci pentru mai mulţi elevi, lungimea să fie totdeuna proporţională numĕrului elevilor. Băncile pentru doi elevi sunt cele mai practice.

Invĕţătorul inteligent nu va aşeda elevii sĕi după diverse capriţii, ci totdeuna după mărimea lor. La începutul anului se clasează elevii după mărime şi se aşeadă în băncile corĕspundĕtoare. Lucrul nu e greŭ, şi apoi se face numai odată la an.

(Va urma).

fumatul chiar şi cu pipa, a deschis întrĕ cetitórele sale o anchetă asupra cestiunii. In nr. 7 (dto 26 Ianuarie st. v.) numitul ziariu publică pĕrerea unei dame („Matilda“), care condamnă fumatul la femei. Intrĕ altele, dna Matilda scrie următórele: Că ni-s'a acordat *dreptul* de a scóte rotocóle de fum nu e nimic. Vorba-i: *e igienic, e estetic?* In privinţa asta nimic nu este stabilit. — Despre igienă, îmi declin competinţa de a discuta acest lucru. Cât priveşte estetica acestui nou drept cucerit de noi, rĕspunsul îl va găsí ori cine din cetitóre, care are cât de puţin bun simt. Inchipuiţi-vĕ o tineră dşóră în vizită, discutând de literatură ori broderie, care la un moment dat scóte din manşonul ei, parfumat o tabacheră pătrată, o deschide, desprinde o foiţă „Job“ şi cu multă abilitate suceşte şi rĕsuceşte în modul cel mai prosaic o ţigară. Unii póte c'ar găsí adorabilă acestă operaţie; eu una însĕ nu.

Fumătorii susţin că fumatul le goneşte grijile, îi face sĕ mai uite de nĕcazurile şi amarul luptei pentru existenţă, unii găsesc în fum consolarea supremă, o lume plină de poesie, pe care zădarnic ar căuta-o în prosa reală a traiului de tóte zilele. Noi însĕ femeile, slavă Domnului, n'avem lipsă sĕ recurgem la pachetele R. M. S., pentru a găsi farmec şi poesie în viéţă. De-şi, ca şi bărbaţii, nici noi nu suntem scutite de sbuciumările şi suferinţele vieţii, noi găsim însĕ liniştea sufletéscă şi chiar fericirea în îndeplinirea datorinţelor nóstre; căci nici fumul, nici ţigările cele mai fine nu cuprind atâta poesie câtă se află în firea nóstră, în devotamentul şi în iubirea nóstră. De aceea deci, dragi cetitóre, sĕ nu căutăm în fumul nehigienic, neestetic şi nofolositor, ceea ce putem găsi în noi înşine. Părerea mea e, că noi femeile nu trebue să fumăm.

*

Mama salvată! Aşa scrie un fiu recunoscĕtor domnului Albert Müller din Budapesta V. Vadász-utcza 42/V., inventatorului crucei electro-magnetice nr. 86,967 R. B. Scrisórea sună astfel: Stimate dle Müller! Nu mĕ pot reţiné de a nu-ţi esprima cordiala mea mulţămită, căci dacă esistă pe lume un mijloc cu efect, atunci acela este numai al dvóstre. Mama a suferit de stomac de 15 ani şi a fost cercată de reumatism într'aşa mĕsură, că nu mai nutriam nici o speranţă de a puté reţiné în viéţă. Ea sĕmăna cu scheletul unui om, nu putea sĕ-şi mişte nici un membru al corpului şi trebuia tractată ca un copil mic. Mi-am luat însĕ refugiu la distinsul aparat al dtale, la crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 R. B. şi spre deplina nóstră bucurie, mama, după-ce a purtat aparatul 4 sĕptĕmâni, a putut părăsi patul, şi acum mulţămită lui Dzeu, se află bine şi sănĕtósă. Nu pot în de ajuns pune la inima fie-cărui care sufere de astfel de bóle, sĕ se adreseze dtale şi sĕ foloséscă binecuvêntatul dvóstre aparat. Primeşte dle Müller, încă odată cordiala nóstră mulţămită. Bunul Dzeu sĕ te ţină şi sĕ-ţi résplătéscă bogat invenţia Dtale. Cu stimă, George Parth în Baracka.

Cărţi şi reviste.

„Junimea literară“, noua revistă literară ştientifică bucovinénă, a apărut pe luna Februarie (ediţia a doua, *după confiscare*) cu următoriul sumariu: Marş festiv, dedicat societăţii academice „Junimea“ la jubileul ei de 25 ani, de Sever Beuca Costineanul (cu o strofă confiscată); Antoniu, schiţă de Vasilie Vitescu; Fĕt-frumos în grădina Sfintei Vineri, reflexiuni critice de Victor Morariu asupra feeriei cu acest titlu, scrisă de Constantin Berariu (urmare din fascicolul prim). Tomnatec, poesie de Sever B Costineanul; Moldova înainte de întemeiarea principatelor, studiu istoric de Iancu I. Nistor (încheere); Mórtea iepii, schiţă humoristică de Traian Brăilean; Sihastrul, poesie de Nicu Dracinschi, Obiceiuri şi credinţe armene la naştere, cununie şi înmormêntare, de Dimitrie Dan; Fata generariului, baladă poporală din Ilişeşti, comunicată de S. Fl. Marian; „Dări de sémă“ (recensiuni) de George Tofan.

„Junimea literară“ apare la 1 fie-cărei luni, în *Cernăuţi*, şi costă 6 coróne pe an. Red. şi administraţia: Piaţa principală nr. 3 (Palatul Naţinal).

Din public.*)

Mulţămită publică.

Din incidentul şedinţei publice ţinută la 29 Novembre 1903 întrând supletoriu ca contribuiri benevole pentru societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ a elevilor seminarialui archidiecesan „Andreian“ de la P. T. Dni: Nicolae Albu, senator magistratual din Ocna 5 cor. şi de la Ioan Crişan paroch gr. or. în Boian 2 cor., în numele societăţii li-se esprimă mulţămită şi pe acésta cale.

Sibiiu, 26 Ianuarie 1904.

Ilie Beleuţă
v-preş. societ.

Mulţămită publică.

In favorul bisericei ort. române din Comana-inferióră, au mai contribuit ulterior; din Braşov, P. t. dl Dr. Eugen de Leméni, 6 cor.; Elena A. Popoviciu, 4 cor.; P. Poviciu, 10 cor.; Arsenie Vlaicu, 4 cor.; Ioan Pricu, Gr. Popescu, N. Stoicoviciu, şi N. Ciogu, câte 1 corónă. Invĕţătoriul Ioan M. Popa, din Comana-inferióră a donat *100 cor.*, ca fond din ale cărui interese, cu timpul sĕ se solvéscă salariul învĕţătoresc, — cari sume s'au depus pe numele bis. ort. române cu libelul nr. 154 la institutul „Furnica“ în Făgăraş şi cari la olaltă cu cei publicaţi în „T. R“ nr. 139 ex 1903 dau suma *totală de 811 coróne 06 fileri*.

Au mai dăruit realităţi: parochienii George Achim Vlad şi soţia Ana un agru de 1 jugĕr, Zaharie Porumb şi soţia Rachira un agru de 800° □, Marta Cónta, un agru de 800° □, Ioan Telepariu şi soţia Maria un agru de 800° □, Inache Cónta un agru de 800° □, Nicolae L. Itu şi soţia Ana un agru de 1076° □, cari realităţi numiţii donatori, la indemnul şi insistinţa subsemnatului le-au transcris pe numele bisericei ort. române din Comana-inferióră în prot. fund. nr. 329 A+, reservându-şi usufructul până vor fi în viéţă, avênd biserica sĕ intrĕ în folosinţa realităţilor după rĕposarea donatoritor.

In numele comitetului paroch al şi al parochienilor mei esprim pe acéstă cale, cea mai ferbinte mulţămită tuturor contribuenţilor şi donatorilor, implorând asupra-le binecuvêntarea părintelui ceresc.

Comana inferióră, la 16/29 Ian. 1904.

Ioan Popiţa
paroch

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Dumineca în 11 Ianuarie 1904 tinerimea adultă din Hendorf a aranjat o producţiune teatrală în favorul înfiinţării unei biblioteci şcolare. S'a predat piesa teatrală „Cinel Cinel“ cu un efect splendid cu deosebire la poporul român din comună, căruia nu i s'a mai dat ocasiune sĕ vadă jucându-se piese teatrale.

Resultatul material al acestei producţiuni e un venit de 36 coróne, care s'a transpus destinaţiei. Suprasolviri au întrat de la domnii:

Gustav Lander, preot ev. 2 cor., Nicolae Dobre, paroch în loc 2 cor., Maria Dobre, preotésă 1 cor., Ioan Răduleţ, paroch 1 cor., corpul jandarmeresc, 3 cor. 20 fil., Ioan Vinerean, înv. 60 fil., Martin Schaser şi Solomon Piroş, câte 10 fil.

Onoraţii domni donatori priméscă şi pe acéstă cale cele mai căldurósе mulţămite din partea nóstră.

Hendorf, la 18 Ianuarie st. v. 1904.

Comitetul.

Mulţămită publică.

La petrecerea nóstră din 11 Ianuarie a. c. aranjată de înv. Ioan Manica, au suprasolvit dd. Smoca 60 fileri, Máthé Mózes, diregător, 3 coróne; Kövendi Károly din Cluj 60 fileri; Szilágy Béla, din Cluj 60 fileri; Mendel 60 fileri; George Costin, preot în Sân-Mihaiu 1 corónă; I. Iliescu, preot în loc 1 corónă; Gálffi, 60 fileri; o damă necunoscută 1 corónă.

Priméscă preastimaţii dăruitori mulţămita nóstră sinceră şi pe acésta cale.

Banabic, la 14 Ianuarie st. v. 1904.

Balog
cassariu.

Posta redacţiunei.

Domnului I. M. p. C. De sine se înţelege, că porecla, sau numele de familie, nu se póte schimba, ci are sĕ rĕmâe în tóte limbile acelaşi.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (10 Febr.): *Hasemann's Töchter*“, comedie în 4 acte, de Adolf L'Arronge.

Joi (11 Febr.): „*Die Wienerinnen*“, comedie în 3 acte, de Hermann Bahr.

„CRIŞANA“, societate de economíi şi credit în Brad.

Convocare.

Membrii *societăţii de economíi şi credit „CRIŞANA“* sunt învitaţi la a

XIII-a adunare generală ordinară

ce se va ţiné la *13 eventual 20 Martie n. a. c.* la 2 ore p. m. în localul societăţii în Brad.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor presenţi.
3. Constatarea împlinirei prescriselor din §§-ii 50 şi 76 ai statutelor.
4. Raportul direcţiunei şi al comisiunei de supraveghiare pe 1903.
5. Decidere asupra conturilor anuale şi a distribuirei profitului curat.
6. Autorisarea consiliului administrativ de a fixa însuşi cuota de participare la fondul de reservă pentru părţile fundamentale, ce se vor lua în anul 1904.
7. Salariile oficialilor pe 1904 şi enunţarea ca definitivă — după statute — a alegerii contabilului şi cassariului.
8. Statorirea marcelor de presenţă membrilor consiliului administrativ şi a comisiunei de supraveghiare pe anul 1904.
9. Modificarea statutelor.
10. Alegerea comisiunii de supraveghiare.
11. Alegerea a doi bărbaţi de încredere şi doi secretari pe 1 an. [25] 1—1
12. Aprobarea de împrumuturi peste 2000 cor.

In lipsa membrilor receruţi de peste jumĕtate din părţile fundamentale, adunarea în sensul §-ului 51 se va ţiné la 20 Martie la locul şi timpul indicat.

Membrii pot lua parte în persónă sau prin plenipotenţiaţii lor, în sensul §-ului 52 din statute.

Numĕrul membrilor inscrişi cu 31 Decembre 1903 a fost 110 cu 466 părţi fundamentale à 100 cor. = 46,600 cor. Au întrat 4 membri noi şi au eşit 3.

Brad, la 2 Februarie 1904.

Petru Rimbaş m. p.
v.-director.

Dr. Ioan Radu m. p.
secretariu.

Contul bilanţului — Mérleg számla

Active — Vagyon.

		Cor. fil.
Cassa în numĕrar — Készpénz .		21,102·22
Escont — Váltók		341,060 40
Obligaţiuni — Kötelezvények . .		265,625·85
Impr. hip. — Kötvény kölcsön .		77,183·14
Casa soc. şi alte real. — Ingatlanok		53,288 40
Depuneri proprii — Saját betétek		39,568·54
Mobiliar — Felszerelés .	793·34	
după 10% amort. — 10% törlesztés után . .	79·33	714·01
Anticipaţiuni — Előlegek . . .		9,651·71
Diversi debitori — Adosok . .		15,164 77
		823,359·04

Pasive — Teher.

		Cor. fil.
Părţi fundament. — Részvénytőke		46,600·—
Fond de reservă — Tartalék alap		89,554·—
Fond de reservă special — Tartalék alap külön		6,000·—
Depuneri — Betétek		613,827·02
Reescont — Visszleszámitolás .		13,800·—
Diversi creditori — Hitelezők .		28,341·42
Div. nerid. — Fel nem vett osztalék		24·—
Int. trans. ant. — Átmeneti kamat.		8,203·76
Profit transp. d. 1902 — Áthoz. nyereség	1,000·—	
Profit net — Tiszta nyereség . . .	16,008·84	17,008·84
		823,359·04

Contul Profit şi Perdere — Nyereség és veszteség számla

Debit — Tartozik.

		Cor. fil.
Int. după dep. — Betéti kamatok		36,465·53
10% amortisare din mobiliar — Felszer. törlesztés		79·33
Marce de pres. — Jelenléti díjak .		2,448·57
Salare — Fizetések		8,068·21
Contribuţiune — Adó		5,313 41
Contribuţiune de 10% după dep. — 10% betétek után . . .		3,646 55
Compet. de timbre — Bélyeg illeték		125·73
Remuneraţiuni — Jutalék . .		800·—
Spese — Költségek		3,033·31
Int. de reescont — Visszleszámit. kamatok		630·—
Profit transp. d. 1902 — Athoz. nyereség	1,000·—	
Profit net — Tiszta nyereség . . .	16,008·84	17,008·84
		77,619·48

Credit — Követel.

	Cor. fil.
Interese — Kamatok	59,994·86
Provisiuni — Díjak	8,509·37
Diverse — Különfélek	3,649·—
Interese după dep. proprii — Saját betétek utáni kamatok .	3,181·81
Chirii — Házbér	1,284·44
Profit transpus — Áthoz. nyereség	1,000·—
	77,619·48

Brad, 1903 Decembre 31.

Petru Rimbaş m. p.
v.-director.

Alesandru Draia m. p.
cassariu.

A. Damian m. p.
contabil.

Consiliu administrativ — Igazgató tanács:

Petru Rimbaş m. p.
v.-president.

Dr. Pavel Oprişa m. p.

Nicolau Bedea m. p.

Vasile Boneu m. p. **Fejer Aron** m. p. **Nicolae Obedeu** m. p. **Dionisie Sida** m p.

Ioan Roman m. p. **George Impĕrat** m. p.

Subsemnata comisiune de supraveghiare am examinat conturile presente şi le-am aflat în deplină regulă şi în consonanţă cu registrele societăţii. — Alulirt felügyelő bizottság ezen számlákat megvizsgálta és összehasonlitván azokat a szővetkezet könyveivel, helyesnek és megegyezőnek találta.

Brad, 28 Ianuarie 1904.

Petru Gligor m. p. **Ioan German** m. p. **Ioan Perian** m. p.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Un adjunct de notariu

află aplicare imediat la subscrisul. Condiţiile după învoire. (23) 2—3

Adam Micu
notariu comunal în Poiana (Szeben m.)

Liturgia

Stulni Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci, de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Zilnic

Unt próspăt

de Poiana, prima calitate.

Industrie românéscă!

Se află de vîndare la [23] 1—6

„Concordia“
societate comercială pe acţii în **Sibiiu.**

Spriginiţi industria română!

„PORUMBĂCEANA“

cassă de economii, societate pe acţiuni, în Porumbacul-inferior.

Convocare.

Domnii acţionari ai *cassei de economii „PORUMBĂCEANA“, societate pe acţiuni în Porumbacul-inferior* conform § ului 16 din statutele societăţii se învită la

a III-a adunare generală ordinară

care se va ţiné în Porumbacul-inferior, la *6 Martie st. n. 1904* la 1 oră după amiazi în şcóla română.

Obiectele:

1. Raportul anual al direcţiunii, bilanţul anului 1903 şi raportul comitetului de supraveghiare. [24] 1—1
2. Decisiune asupra distribuirii profitului realisat conform bilanţului.
3. Fixarea marcelor de presenţă pentru membrii direcţiunii şi comitetului de supraveghiare pe 1904.
4. Sortarea a doi membri din direcţiune (fiind un loc vacant prin decedare) şi alegerea a 3 membri în direcţiune conform §-ului 28 din statute.

Domnii acţionari, cari voesc a participa la adunare în persónă sau prin plenipotenţiaţi, în sensul § ului 17 din statute sunt rugaţi a'şi depune „Certificatul de acţii“ eventual dovedile de plenipotenţă cel puţin cu o zi înainte de adunare la cassa societăţii pe lângă revers.

Porumbacul-inferior, 4 Februarie 1904.

Direcţiunea.

Contul Bilanţului.

Active.		Cor. fil.	Pasive.	Cor. fil.
Cassa în numĕrar		2,403·56	Capital soc. K 40,000, rate solvite	38,660·—
Cambii escomptate		147,094·—	Fondul de reservă	3,146·31
Imprumuturi pe oblig. cu cav.		4,496·—	Depuneri spre fructificare	109,870 83
Mobiliar	527·67		Cambii reescomptate	18,409 —
după amortisare de 10%	52·77	474·90	Dividende neridicate	41·04
„Albina“ Sibiiu		25,960·10	Interese transitorii anticipate	2,754·26
			Scopuri de binefaceri	100·—
			Diversi creditori	637·30
			Profit curat	6,809·82
		180,428·56		180,428·56

Contul Profitului şi Perderilor.

Debit.	Cor. fil.	Credit.	Cor. fil.
Interese de reescompt	1,917·60	Interese:	
Interese după depuneri	4,456·78	de la cambii escomptate	10,531·87
Spese de birou şi salarii	1,629·82	Interese de întârziere	1,651 93
Contribuţiune	1,041·55	„ de la împrumut. pe oblig.	328 54
Chirie	200·—	Taxe pentru transcrieri de acţii	16 —
Competinţă de timbru	6·82	Provisiuni	3,982·82
Marce de presenţă	396·—		
Amortisare 10% din mobiliar	52·77		
Profit curat	6,809·82		
	16,511·16		16,511·16

Porumbacul-inferior, în 31 Decembre 1903.

Ioan Marinescu m. p.
presid. direcţiunii.

Dimitrie Mandeal m. p.
cassariu.

Nicolae Solomon m. p.
membru în direcţiune.

Ioan Grecu m. p.
membru în direcţiune.

Lazăr Stochiţa m. p.
membru în direcţiune.

IoanStochiţa m. p.
membru în direcţiune.

Subsemnatul comitet am examinat conturile presente şi confrontându-le cu registrele principale şi auxiliare ale societăţii, ţinute în bună regulă, le-am găsit în consonanţă cu aceleaşi şi esacte.

Porumbacul-inferior, 6 Februarie 1904.

Ioan Cândea m. p.
president.

Sever Silca m. p.

Dr. **Ioan Şenchia** m. p. **Ieronim Spornic** m. p. **Simeon Grădinar** m. p.

Georgiu Comşia m. p. **Ioan Dejenar** m. p.

„VENEŢIANA“, institut de credit şi economii, societate pe acţii în Veneţia-inferióră.

Domnii acţionari ai *Institutului de credit şi economii „VENEŢIANA“, societate pe acţii*, se invită conform statutelor la

a II-a adunare generală ordinară

care se va ţiné în Veneţia-inferióră (localul institutului) în *28 Februarie n. la 1 oră p. m.*

Obiectele:

1. Raportul anual al direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare asupra bilanţului anului de gestiune 1903.
2. Propunerea direcţiunii în conţelegere cu comitetul de supraveghiare referitor la distribuirea profitului. [26] 1—1
3. Deciderea asupra marcelor de presenţă.
4. Alegerea a doi membri din direcţiune conform § ului 31 din statute.
5. Alegerea a doi membri din comitet de supraveghiare conform § 41 din statute.
6. Alte propuneri.

Veneţia-inferióră, în 6 Februarie, 1904.

Direcţiunea.

Incheierea socoţilor

a cassei de păstrare „VENEŢIANA“, societate pe acţii din Veneţia-inf. pe anul 1903.

Contul profit şi perdere.

Debit.			Credit.	
Eşite:		Cor. fil.	Intrate:	Cor. fil.
Interese după depuneri spre fructif.		2,151·77	Interese:	
Spese de birou		193·83	de la cambii escomptate	6,032·14
Contribuţie de 10%	231·—		Provisiuni	807·55
„ directă	205·12	436·12	Profit transpus din 1902	996·50
Salarii		280·—		
Chirie		59·98		
Amortisare 10% din mobiliar 340·08		34·—		
Profit transpus din 1902		996·50		
Profit curat		3,683·99		
		7,836·19		7,836·19

Contul Bilanţului.

Active	Cor. fil.	Pasive.		Cor. fil.
Cassa în numĕrar	1,020·33	Depuneri spre fructificare		45,552 69
Cambii escomptentate	70,579·52	Capital social		20,000·—
Mobiliar după amortisare de 34 c.	306·08	Interese trans. anticipate		1,247·—
		Fond de reservă		397·44
		Scopuri de binefaceri		28·31
		Profit curat din 1902	996·50	
		din 1903	3,683·99	4,680·49
	71,905·93			71,905·93

Veneţia-inferióră, în 31 Decembre 1903.

Comanics György
director esecutiv.

Michail Ganea
contabil.

Direcţiunea:

George Halmágyi **Nicolae Cornia** **Ioan Stoica**

Mateiu Mateiu **Rosalim Mijia** **Zachiu Socia**

Conturile presente confrontându-se cu registrele principale şi auxiliare, s'au aflat corecte.

Inspecţiunea:

Conturile presente confrontându-se cu registrele principale şi auxiliare s'au aflat exacte.

Ioan Popiţa **Nicolae Batia** **Georgiu Ciocan** **Georgiu Popp** **Ion B. Onesie**

Zárszámadása

a „VENEŢIANA“ takarékpénztár részvénytársaságnak Alsó-Veniczén 1903. évre.

Nyereség és veszteség számla.

Kiadás.		K f	Bevétel.	K f
Tőkesitett takarék betéti kamatok		2,151·77	Kamatok:	
Irodai költségek		193·83	leszámitolt váltók után	6,032·14
10% állami adó	231·—		Jutalékok	807·55
Állami adó	205·12	436·12	Áthozatott nyeremény 1902-ből	996·50
Fizetések		280·—		
Házbér		59 98		
Leirások 10% butorértékből 340·08		34·—		
Áthozatott nyeremény 1902-ből		996 50		
Tiszta nyeremény		3,683·99		
		7836·19		7,836·19

Mérlegszámla

Vagyon.	K f	Teher.		K f
Készpénz	1,020·33	Takarék betétek		45,552·69
Váltó-tárcza	70,579·52	Alaptőke		20,000·—
Butor érték, leirás után 34 K	306 08	Átmeneti kamatok		1,247·—
		Tartalék alap		397·44
		Jotékonyczélra		28·31
		Tiszta nyeremény az 1902.	996·50	
		az 1903.	3683·99	4.680·49
	71,905·93			71·905,93

Alsó-Veniczén, 1903. deczember hó 31. napján.

Comanics György
vezérigazgató

Gánea Mihály
könyvelő.

Az igazgatóság tagjai:

Stoica János **Mateiu Máté** **Cornia Miklous**

Halmágyi György **Mijia Rosalim** **Szocsa Zachiu**

Alolirott bizottság, jelen számlákat megvizsgáltuk, valamint a fő- és segédkönyvekkel összehasonlitván azokat mindenben helyesnek találtuk.

A felügyelő bizottságtagjai.

Alolirott bizottság, jelen számlákat megvizsgáltuk, valamint a fő- és segédkönyvekkel összehasonlitván, azokat mindenben helyesnek találtuk.

Batia Miklós **Csiokan György** **Popp György**

Popiţa János **Onesie B. János**

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 12 Sibiiu, Sâmbătă 31 Iannarie (13 Februarie) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Ingrijorări patriotice.

Sibiiu, 12 Februarie n.

Intrĕ alte nĕcazuri şi tânguiri ale unei părţi a presei din Budapesta pare a fi şi cel pentru sórtea Rutenilor din comitatul Marmaţiei, şi în special că Rutenii din acel comitat se re'ntorc la legea vechiă a părinţilor lor, la biserica ortodoxă.

Unele foi susţin, că prin aceea ar dispăré fericirea acelui sĕrman popor, ar dispăré sentimentul de umanitate din peptul lui, iubirea lui de patrie şi patriotismul acelui popor.

Şi de unde de-odată atâtea virtuţi în acest popor, care de un veac este dat pradă jidovilor din Galiţia?

Dragostea cea mare pentru acest popor nĕcăjit de-odată rĕsare acuma din un incident care se reduce la viéţa pur sufletéscă a Rutenilor.

O comună s'a anunţat, că de la confesiunea greco-catolică se re'ntórce la biserica ortodoxă.

Anunţările s'au făcut în sensul legii, şi episcopia sêrbéscă greco-orientală din Buda a primit pe acesti creştini în legăturile bisericei greco-orientale.

Acesta este incidentul, pentru a se descoperi virtuţile strămoşeşti ale acestui popor.

Dar' tot acesta este şi incident, ca sĕ se lovéscă în biserica orientală din patria nóstră.

Când s'a făcut trecerea Rutenilor de la biserica greco-orientală la cea greco-catolică, se susţine a se fi făcut un lucru bun, ear' astăzi, când acel popor se re'ntórce la biserica sa mamă, se semnaléză pericol naţional din acea re'ntórcere.

Re'ntórcerea acésta se timbréză de pĕcat naţional, ca şi când spirit naţional, patriotism, ar fi numai în credincioşii bisericei apusene.

Reformaţii trécă, ducă-se. Cu ei tot mai merge.

Mai anii trecuţi o comună din Marmaţia, curat românéscă, se trezeşte că este în rătăcire, îşi aduce aminte de moşii şi strămoşii sei ortodoxi, şi face trecerea la biserica lor strămoşéscă, naţională.

Cunoscênd mai marii nostri bisericeşti armele necinstite cu cari se lucră de câte-ori se face vre-o trecere de la biserica greco-catolică la a nóstră, nu au primit pe acei ómeni de cât numai în casul estrem, când au declarat, că dacă nu sunt primiţi la biserica vechiă mamă, trec la neconfesionalism, şi se fac socialisti.

Şi s'a alarmat întrégă Marmaţia că în scurt timp Rusia ar cucerí spiritele acelor ómeni.

Pare că nu trăim în stat de drept şi în eră constituţională cu libertatea confesiunii şi a conştiinţei, când a mers la acei credincioşi ai nostri protopopul nostru, solgăbirăul l'a primit cu gendarmi.

S'a alarmat presa, s'a alarmat administraţia, s'au alarmat resorturile ministeriului de culte, căci o comună greco-catolică a trecut la biserica greco-orientală.

E în pericol patriotismul în Marmaţia, ca şi când el ar fi monopolul bisericei greco-catolice.

Bieţii ómeni sunt traşi în procese, pe la judecătorii, şi ameninţaţi pentru-că au venit la Sibiiu spre a fi primiţi în biserica greco-orientală, respective pentru-că au făcut documente de trecere.

Mijlócele aceste de intimidare nu au ajutat nimica.

Ani de zile nu li-s'au dat voie sĕ deschidă casă de rugăciune, ani de zile nu li-s'a dat voie sĕ ridice o clopotniţă, ca sĕ tragă clopotele, căci era vorba de trecerea la biserica mamă.

Nu e acuma timpul, ca cestiunea acésta, pe care altcum, provocaţi fiind, o am făcut cunoscută în tóte amĕnuntele ei în o fóie din capitala ţerii încă în anul 1901, sĕ o tractăm şi aici.

Biserica sêrbéscă din patria nóstră la atacurile în presa din capitala ţerii nóstre rĕspunde în un mod demn, şi desminte tóte svonurile cu propaganda ruséscă.

Afacerile cu rutenii şi biserica sêrbéscă sémănă ca ou cu ou cu afacerea trecerilor Românilor din Marmaţia.

In tocmai au purces şi Sêrbii ca şi noi, precauţi şi cu demnitate.

Se sperăm că va vení timpul, când şi în patria nóstră se vor aplica mĕsuri egale pentru tóte confesiunile.

Situaţia politică ungară. Interesul mare faţă cu desbaterile din delegaţiuni, după declaraţiunile ministrului de rĕsboiu Pittreich şi ale ministrului-president Tisza în cestiunea reformelor militare, a scăḑut mult, luându-i locul interesul faţă cu evenimentele din ostul asian şi faţă cu efectul pe care rĕsboiul ruso-japonez póte sĕ-'l aibă asupra situaţiei din Balcani.

Adevĕrat, că oposiţionalii nu sunt mulţămiţi cu programul militar al guvernului, despre care susţin că — în forma cum a fost clarificat prin declaraţiunile din delegaţiuni e cu mult mai puţin de cât ceea-ce promisese Tisza cu ocasiunea presentării cabinetului seu în dietă, dar' acésta e firesc. De aceea e oposiţie, ca sĕ pretindă tot mai mult.

Deosebi fracţiunea obstrucţionistă de sub conducerea lui Szederkényi nutreşte mari speranţe, că pe motivul programului militar va rĕsturna pe Tisza de la guvern. In primele şedinţe ale dietei va da atacuri aspre contra lui Pittreich şi Tisza, contând că şi din grosul partidului independist (cei cari sub conducerea lui Kossuth au sistat obstrucţia) le vor vení câţiva în ajutoriu. Şi speră sĕ le succédă acésta mai ales din motivul că nu numai projectul de recrutare acum în discuţie, ci şi indemnisarea budgetară, projectul despre contingentul de recruţi pe anul curent, şi budgetul, aştéptă resolvare urgentă, ear' obstruând la tóte acestea, fac lui Tisza imposibilă rĕmânerea la guvern.

Din tóte aceste planuri şi speranţe însĕ se pare că nu se va alege nimic — dacă se va adeveri ştirea emanată din cercuri militare bine informate, că ministrul de rĕsboiu va da în curênd un ordin prin care va dispune, ca *reserva suplinitóre sĕ fie reţinută la serviciu activ până la 1 Octobre.* Conform acestui ordin recruţii noi — facă-se asentările ori-când în anul acesta — nu vor fi înrolaţi înainte de 1 Octobre, ear' până atunci lacunele în contingentul necesar activ al armatei, causate prin întârzierea asentărilor, au sĕ le suplinéscă reservistii din reserva suplinitóre. In casul acesta apoi Tisza are timp de ajuns sĕ nimicéscă obstrucţia fără a fi silit sĕ recurgă la mijlóce estraordinare.

Convocarea Reichsrathului. Cum se raportéză din Viena, în curênd va apăré un autograf împĕrătesc prin care dieta imperială austriacă, Reichsrathul, va fi convocat la şedinţe pe zilele prime din luna Martie.

In legătură cu acésta se raportéză din Praga, că comitetul esecutiv al partidului Cehilor a hotărît, ca partidul sĕ persiste pe lângă atitudinea de până acum în dietă şi sĕ nu între în tratative cu ministrul-president Körber. Adecă: Cehii vor continua obstrucţia.

Rĕsboiul ruso-japonez. Dacă păşirea resolută a Japoniei faţă cu Rusia prin întreruperea raporturilor diplomatice a surprins lumea diplomatică europénă, sprintenia şi curagiul cu care şi-a tras consecuenţele întreruperii raporturilor diplomatice a surprins încă şi mai mult. Luni a sosit în Europa ştirea despre întreruperea raporturilor diplomatice, şi tot Luni, nóptea, flota japonesă a dat puternic atac contra flotei ruseşti din Port-Arthur, făcênd mari deteriorări vaselor de rĕsboiu ruseşti „Retzevan“, „Cesarevici“ şi „Pallada“. Totatunci şeseprezece vase de rĕsboiu japoneze (cum se telegrafa din Cifu dto 9 Febr.) au prins trei vase ruseşti, pe

---

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

O excepţiune formează elevii miopi. Acestia se aşeaḑă totdeuna în băncile prime, pentru a fi mai aproape de tablă.

Rĕsplata învĕţătorului pentru această lucrare va fi, că elevii sei vor fi tot atâţia feciori şi fete crescuţi şi crescute drepţi ca braḑii şi cu ochi ca şerpii.

Cui îi trĕbue o rĕsplată mai mulţămitoare?

Parte integrantă a mobiliarului unei sale de învĕţămênt formează şi catedra (masa învĕţătorului), tabla şi scuipătoarea.

Catedra să se aşeḑe în faţa băncilor, nu cătră fereastă, ci cătră uşă. La dreapta de la catedră trĕbue să se afle tabla. Aicea, fiind în vecinătate o fereastă, e mai multă lumină şi astfel elevii vĕd mai bine ce se scrie pe tablă.

Catedra în partea ei anterioară să fie închisă cătră elevi. Eventualele mişcări, ce învĕţătorul ar face în cursul prelegerilor, sunt proprii a atrage atenţiunea elevilor. Peste tot învĕţătorul e mai puţin jenat, când mişcările sale nu pot fi controlate din partea elevilor.

Tabla să fie plană, netedă, mată, de coloare neagră. (In paranteză fie ḑis: Tablele albe sunt mai practice. Scrisoarea neagră pe tablă albă bate mai bine la ochi şi jenează mai puţin. Dar păreţi albi, tablă albă, nu se poate.)

Catedra să fie aşeḑată de-asupra unui podiu, accesibil din toate părţile. Pe acelaş podiu să se urce elevul, când are de lucru la tablă.

Scuipătoarea să nu mai lipsească din nici o şcoală. Scuipătoarea igienică, are să se curăţe în fiecare zi şi să se umplă pe jumĕtate cu apă. Nu una, ci mai multe, acomodat numĕrului elevilor şi mărimii salei de învĕţămênt.

Inainte de a încheia capitolul despre mobiliar, o mică observare.

Fiecare scoală să aibă una sau două bănci numai pentru câte o persoană, cari să fie menite pentru elevii miopi şi cari aud greu. Acestea să se aşeḑe înaintea celorlalte, mai aproape de tablă.

In schiţă aranjamentul unei sale de învĕţămênt dă următorul tablou:

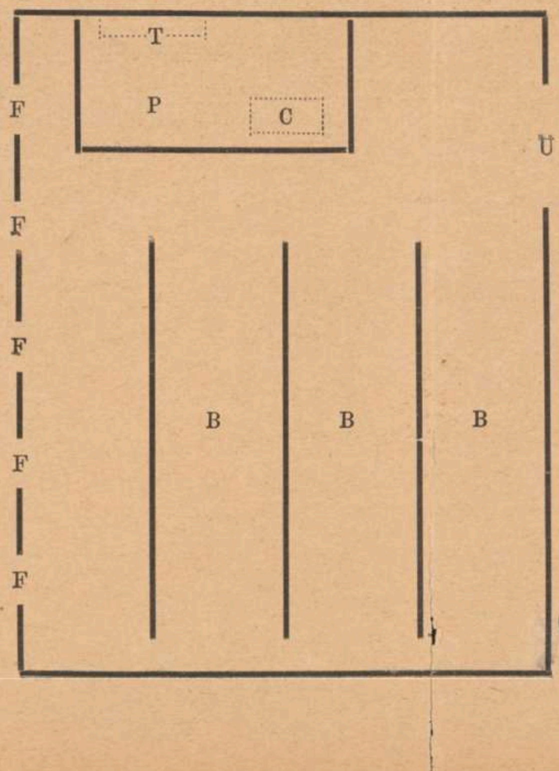

B trei rânduri de bănci.
C catedra.
F cinci feresti.
P podiu.
T tablă.
U uşa.

(După Dr. Leo Burgerstein)

Ventilaţia.

O deosebită atenţiune merită aerul din salele de învĕţămênt.

Aerul atmosferic, uscat, este un amestec de:

79·02 părţi nitrogen (azot),
20·94 părţi oxygen,
0·04 părţi bioxyd de carbon.

Altfel în aerul atmosferic se mai găsesc vapori de apă, urme de amoniac şi altele.

Acolo, unde respiră oameni, raportul amintit se schimbă, mai ales cu privire la bioxydul de carbon. In aerul expirat de om se găsesc:

79·587 părţi nitrogen (azot),
16·033 părţi oxygen,
4·380 părţi bioxyd pe carbon (dela vaporii de apă abstragem cu totul). Aşadară prin respiraţiune aerul perde o cantitate considerabilă de oxygen şi primesce (în schimb) însemnate cantităţi de bioxyd de carbon.

Cu deosebire în localuri închise se poate constata, că respiraţiunea aduce în aer o mulţime de acide organice, sudorile mult amoniac şi intestinele o serie de gazuri, cari dau aerului un miros nu totdeuna plăcut.

Fisiologia şi esperienţa de toate ḑilele arată, că omul se simte mai bine în un aer, care pe lângă nitrogen, oxygen şi bioxyd de carbon, în raportul cantitativ indicat mai sus, mai conţine o cantitate oare care de vapori de apă. Aerul încărcat cu celelalte amestecuri provoacă indispoziţie corporală şi spirituală, în urmare ia şi voia de lu

Cu deosebire crescerea canti

este, care indică gradul de strica

Vestitul igienist *Pettenkoff*

până când bioxydul de carbon

cari se aflau oficeri ruși deghisați în pescari și avênd sě facă spionagiu.

De Luni nóptea până Joi flota japoneză a dat asupra flotei rusești din Port-Arthur *trei atacuri* și — cum vesteau telegrame de eri — se pregătește sě dee și al patrulea atac. Planul japonezilor e sě cuceréscă acest port împreună cu fortăréța lui, fiind *cheia Mandjuriei*, pe care avênd'o odată în stăpânire, pot sě opereze contra oștirilor rusești cum le place. Detaiurile sosite în urmă despre cele trei atacuri date asupra portului confirmă că flota ruséscă a îndurat perderi fórte însemnate. Ziarele engleze zic chiar că flota ruséscă e deja redusă la totală neputință de a mai susține lupta și că sórtea rěsboiului pe apă e hotărîtă deja.

Nu va fi chiar așa. Perderi simțitóre vor fi îndurat ambele flote, cea rusécă mai mult, dar' până la definitiva învingere credem că mai este mult. Ar fi prea mare blamagiu pe puternica flotă rusécă, aflătóre la adăpostul unuia dintrě cele mai puternice porturi strategice, ca în curs de douě-trei zile, respective prin douě-trei atacuri sě fie pusă în scart.

O altă luptă crâncenă s'a dat la Cemulpo (port la țermurii Coreii), unde douě mari vase rusești au fost cufundate în mare. Japonezii luând în stăpânire acest port și-au asigurat cale liberă spre Corea nordică; în a lor posesiune e și calea ferată Fusan — Soul (capitala Coreii), ear' pe Marea-galbină ei sunt stăpâni absoluți, avênd basa operațiunilor în portul *Vei-hai-vei*, pe care li-'l cedase Anglia încă 'nainte de începerea rěsboiului. De ací au operat și contra Port-Arthurului.

Pe uscat ținta oștirilor japoneze e rîul Jalu (granița dintrě Mandjuria și Corea), la care trupele rusești au sosit și — conform unor știri — l'au și trecut deja. Câtă óste japoneză va fi întrat deja în Corea, și cât de mare e óstea rusécă, nu se știe încă. Peste câteva zile însě sigur că va urma ciocnirea și pe uscat, în valea rîului Jalu, ciocnire mare și crâncenă, căci deoparte sunt în joc interese vitale și de esistență ca stat independent și dispunětor în jurul granițelor sale, ear' de altă parte, pe lângă interesele economice și de espansiune e în joc *prestigiul* de cea mai puternică putere militară. Rusia, temută de întrégă Europa, sě mânce bătaie de la Japonia, statul care abia de un deceniu numěră și el întrě statele fruntașe!? De aceea, rěsboiul din ostul asian are sě fie rěsboiu crâncen.

Mobilisare? Zilele acestea unele ziare din Budapesta vestiau — pe basă de informațiune sigură — că la comanda corpului de armată din Timișóra ar fi sosit ordin de mobilisare, avênd acel corp sě mérgă în Bosnia, spre a fi la îndemână pentru casul că încuragiați de rěsboiul ruso-japonez revoluționarii macedo-bulgari ar cerca la primăvară sě provóce conflagrație în Balcani.

Ce va fi adevěrat din știrea acésta, și în cât sunt basate temerile față cu situația din Balcani, — se va vedé acuși, căci până la primăvară nu mai este mult.

Politica României.

Intrégă presa europénă s'a ocupat viu cu discursul ministrului-president Sturdza și cu cel al ministrului de esterne al României, Ionel Brătian, rostite cu ocasiunea discutării respunsului la mesagiul de tron. Intrě altele ziariul „Le Temps“ din Paris, ocupându-se cu aceste discursuri în un numěr de la începutul lunii curente, scrie despre politica României următórele:

„România, element de ordine și de stabilitate, este în adevěr cea mai sigură colaboratóre a Europei în opera de pace în orient. Politica sa decurge dintr'o concepțiune generală, fórte limpede, fórte sinceră, care domină întréga istorie contimporană a acestei țeri. Ea constă în a nu turbura apa cu speranța de a pescui într'însa, ci din contră, a se identifica cu interesele occidentului. Astfel a fost atitudinea României în 1856, la congresul din Paris, tot așa la 1876—1877, când s'a aliat cu Rusia — lucrând atunci ca mandatară a Europei — și tot așa în sfîrșit, în timpul agitațiilor al căror teatru a fost Macedonia.

Cu privire la aceste din urmă evenimente representanții guvernului român au putut sě declare la Cameră fără témă de a fi desmințiți, că România n'are altă voință de cât aceea a Europei. De altfel, neclintita hotărîre de a menține pacea nu póte găsi adept mai convins, mai interesat, de cât regatul României, căci nici un stat n'are mai multă necesitate de pace de cât România, pace așa de favorabilă întregei expansiuni a energiei și a forțelor ei vitale. Dovada ni-o dau statisticele, din cari resultă că populațiunea crește, la fie-care 10 ani cu un milion de suflete, și că budgetul ei se mărește în același scurt timp cu 20 de milióne. Astfel zece ani de pace prețuesc pentru România cât cucerirea unei provincii.

Guvernul român nu urmărește deci o politică de aventuri în Macedonia. Ținta lui constă numai în a ajuta cultura unei populațiuni care se apropie de România printr'o origine și sentimente comune. La acésta se adaugă evident preocuparea fórte legitimă de a menține echilibrul politic în Balcani, obiectul constantelor preocupări ale diplomației europene.

In acest sens cabinetul român a trimis instrucțiuni la începutul anului trecut miniștrilor sei din străinătate, pentru a comunica vederile sale guvernelor pe lângă cari erau acreditați.

Atitudinea luată de România este acolo în mod leal definită. Ea cerea un tratament egal pentru tóte naționalitățile din Macedonia și libertatea pentru populațiunea română de a-și desvolta cultura română.

Acéstă preocupare a guvernului din București pare cu atât mai legitimă, cu cât în imperiul otoman este o populațiune română de aprópe un milion, ale cărei progrese au fost împedecate din causa imposibilității legale în care se găsea, de a-și avé biserici în cari sě se pótă ruga în limba română, și școle unde copiii sě pótă primí învěțătură în limba lor maternă.

Numirea unui delegat român în comisiunea de reforme este de sigur primul act oficial prin care se recunóște în Turcia esistința legală a Românilor, confundați până acum sub numirea generică de ortodoxi-greci (Rumi). Trebue sě conchidem că este apropiat momentul în care se va puté constata că acțiunea română a ajuns la un resultat. Guvernul din București și-a esprimat încrederea în triumful causei sale, și acesta nu este un optinism oficial, voit, ci chiar espresiunea unei speranțe ce resultă din observarea faptelor.

Ori-cum, trebue sě recunóștem că acéstă atitudine nu contrariază nici un interes real; nici acela al Europei, afirmat în acțiunea combinată a Austriei și a Rusiei, nici acela al imperiului otoman, care a făcut omagiu perfectei lealități a populațiunei române; nici în sfîrșit acela al supremei autorități eclesiastice a ortodoxiei grecești, care fiind ecumenică, nu trebue sě manifeste nici o preferință pentru una sau alta din naționalitățile creștine ce țin de jurisdicțiunea sa. S'ar păré totuși, că patriarchatul din Constantinopol, cu tóte că a recunoscut la rêndul seu, într'un act public, semnat de toți metropoliții cari depind de scaunul patriarchal ecumenic, esistința în Macedonia a unei populațiuni române, nu este animat față de dînsa de sentimentele de equitate pe cari i-le arată Europa și sultanul Abdul-Hamid. Acésta este desigur o primejdie ce va trebuí ocolită. Căci autoritățile religióse nu pot face proselitism politic fără primejdia schismelor. Exarhatul achismatic bulgar o atestă îndeajuns. Dar' póte că patriarhatul va sfêrșí prin a se pětrunde însuși de acea moderațiune, de acea blândeță pe care o recomandă metropoliților diecesélor din Macedonia, în mijlocul crisei prin care trece biserica în acéstă regiune. In ori-ce cas, ar fi sě dee dovadă nu numai de blândeță, ci și de spirit politic, de care biserica va fi cea dintâiu care va profita.

Ori-cum ar fi, se cuvine sě fie lăudată politica României, plină de grijă pentru propriile sale interese, fără a stingherí în nici un fel aspirațiunile legitime ale vecinilor sei transdanubieni, cu cari póte astfel sě întrețină bune și cordiale relațiuni. Și aceste aprobări se cuvin și politicei sale generale, în afară de cestiunea macedonénă, politică respectuósă pentru voința Europei, liniștită, seriósă, consacrându-se în întregime unei desvoltări progresive, știind sě evite ori-ce lăudăroșie ca și ori-ce enervare, în întréga conștiință a scopurilor sale superióre. *Patiens quia aeternus.* Românii, după cum s'a esprimat în chip așa de fericit ministrul afacerilor străine al regatului, nu vor sě străbată grăbiți căi necunoscute, pentru a sěmăna o înflăcărare sterilă și efemeră. Românii știu unde merg, și acesta e cel mai sigur mijloc de a ajunge la ținta propusă. Astfel România își consolidéză fără încetare situațiunea și-și vede pe fie ce zi prestigiul crescênd în Europa, care 'i arată din ce în ce mai mult o măgulitóre încredere. Atât este de adevěrat că dacă sgomotul nu face bine, binele nu face sgomot. Este ací o folositóre învěțătură pentru popórele cari au avut, ca și România, începuturi grele. Sě nu uite acele popóre, după pilda României, adagiul: *„Ajută-ți, și Dumzeu te va ajuta“*.

(După „Voința Națională“).

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei archidiecesane din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Vingard* (tractul Sebeș): înv. Paraschiva Radu 20 coróne; Dumitru Similie, Gavriil Turcu, Teofil Dobrotă, Ioan Suciu Alexă, câte 2 coróne; Nicolae Bozdog 1 cor. 20 fil.; Gavril Groza, Gligor Radu, Aron Purcariu, Nicolae Pițu, câte 1 corónă; „colectați de la popor“ 8 cor. 56 fileri. De tot *41 cor 76 fileri.*

II. Pe lista parochiei *Mag* (tractul Sělište): Achim Óna 5 coróne; věd. Ana Popa 2 coróne; Ioan Săcelean, Stefan Sas, Ioan O. Tarcea, Achim Candin, Savu Sas, Vasilie Nichita, Vasilie Mușan, Nicolae Mușan, Nicolae D. Tarcea, George D. Moga, Ioan A. Moga, Ioan Aleman, Ioan Rusu, Ioan M. Sas, Achim Solomon, Paraschiva V. Tarcea, Achim Săcelean, Dumitru Tarcea, George A. Sas, Ioan P. Isailă, câte 1 corónă; de la mai mulți credincioși cu contribuiri în sume sub 1 corónă s'a colectat 18 cor. 30 fileri. De tot *38 cor. 30 fileri.*

III. Pe lista parochiei *Dumbrava* (tractul Reghin): Ioan Popescu, Lucreția Popescu, Grigorie și Maria Bendreș, câte 2 coróne; Grigorie Carșa, Nastasie Popp, Isail și Docica Harpa, Pitu și Maria Bendreș, câte 1 corónă; de la mai mulți credincioși cu contribuiri sub 1 corónă 6 cor. 70 fileri. De tot *19 cor. 70 fileri.*

IV. Pe lângă acestea au întrat, în particular, de la: Ioan Stoicuța, paroch în Săsciori (tractul Sebeș), 200 coróne; Dumitru Ivan, paroch în Dobêrca (tractul Mercurea), 100 coróne; Ioan Moldovan, paroch în Petrângeni (tractul Abrud), 100 coróne; Ioan Dumitrescu, paroch în Hálmeag (tractul Cohalm), 60 coróne; Ioan Vlad econom în Bungard, 4 coróne.

V. Deosebi scótem la ivélă lista contribuirilor făcute de credincioșii nostri din noua parochie *Săcel* în *Marmația*, cari de-și fiind la începutul organisării parochiei și avênd mari cheltuieli cu zidirea bisericei lor parochiale, și alte greutăți mari, totuși au ținut sě-și arete și ei alipirea către Sionul ortodox, trimițênd la colecta pentru zidirea catedralei următórele contribuiri:

Dumitru Dologa al lui Gavriil 4 coróne; Ioan Bizeu al lui Ioan 3 coróne; Vasilie Magdău al lui Ilie și epitropul Nicolae Danciu, câte 2 coróne; Ioan Magdău al lui Ilie și soția sa Irina, Simion Magdău, Dumitru Beg al lui Ioan și soția sa Teodora, Grigorie Tomoiagă al lui Grigorie, Ioan Danciu al lui Grigorie, Alexă Mecleș, Stefan Peter al lui Vasilie, câte 1 corónă; Tóder Magdău și soția sa Maria, 80 fileri (toți acestia din

---

„Balul albastru“.

Prințul carneval gentil ca totdeuna ni-a făcut anul acesta o agreabilă surprisă originală. „Balul albastru“ arangiat de tinerii nostri din Sibiiu la apelul șarmantului secretariu al „Albinei“, Dr. Brediceanu și dat în folosul „Reuniunii femeilor“ Joi séra în „Unicum“ a fost pe cât de original, pe atât de reușit în tóte direcțiile.

In colóre albastră s'a presentat acéstă soareă dansantă, în colórea credinței, care și cu acéstă ocasie ni-a confirmat sentimentul că și noi de noi Românii putem sě cultivăm terenul social în bună armonie întrě noi înșine.

La sunetele musicei militare pe marș românesc pe la orele 9 garda damelor și-a serbat întrarea în sala de dans sub conducerea grațiósei dómne Dr. Beu. Costumate în toalete calicot albastre și cu pălării de fantasie cu măști pe fețe, gentilele nóstre dansatóre, douě câte douě, întrând în șire închiegate în sală, părea un pension de ființe

celor.

s'a pornit în

relele nóstre

ile și cadri-

ână la — demascare. Grele erau probele pentru dansatorii impacienți și pasionați pentru petrecere, la cari erau supuși din causa privilegiului mașcelor. Era de tot nostim sě observi torturile tantalice la dansatori, jucând cu o albăstruică fără sě știe cu siguranță cine este dintrě multele ce se învârteau în sală. Tonul măestrit schimbat îl nimereau tóte la culme prin un perfect falset, pe care cred, că nici măiestrul Dima de a cărui presență încă ne-am bucurat, nu l'ar fi putut ghici, că al cărei este. Aici o albăstruică o dedea pe „vieneza“ mocantă, alta pe unguróica strașnică din capitală, dincolo o figură imposantă cu buclele aurii parla nostimade de la „Bruxeles“. Conversația cu necunocutele deveneau din ce în ce mai amusantă și animația sě potența tot mai mult spre veselia dansatorilor și a privitorilor din sală și din logi, cari tóte erau ocupate. Stimabilele garde-dame căutau sě păstreze în mod discret incognito-ul dansatórelor și sě amusau cu multă plăcere, observând mimica dansatorilor, cari în tot momentul trada câte un „error in personam“.

Un punct brilant al programului a fost cuadrilul I, compoziție măiastră a dlui Dr. Brediceanu, culésă din arii naționale din cele mai frumóse și esecutată admirabil sub conducerea dirigentului musicei militare de la reg. de infanterie nr. 2 dl Zvny.

Un „sě trăiéscă“ din plină inimă și felicitări din tóte părțile au resplătit zelul cu care dl Dr. Brediceanu inspirat de „ogorul național“ lucréză neobosit pentru „ogorul național“. Cătră orele 12 s'a desvělit misterul și maștele căḑênd au început desnodămintele situațiilor încurcate de până ací produse de incognito-ul atât de bine păstrat de demoaselele mascate. Causeria transpusă acum la mese era inesprimabilă, căci sujetele de conversație erau de o variație de tot agreabilă.

După pausă petrecerea a decurs tot atât de animat până în zorile zilei lăsând cred că în fie-care participant sentimentul de mulțămire deplină, că „Balul albastru“ a fost în fine o petrecere succésă și bine cercetată. Cât am putut priví la cassă într'un moment neobservat de agilul controlor și resultatul material pare a fi fost satisfăcětor.

Nu numai majoritatea inteligenței nóstre din Sibiiu a ținut sě iee parte la acéstă frumósă soaree ci chiar și de peste hotarele frontierei din România și de la periferiile Românilor ungureni am observat participanți distinși. Salvo errore et omissione notăm ací numele p. t. participantelor la „Balul albastru“.

Dnele: Minerva Barbu, Dr. Balint, Banciu (Sělişte), Bardossy, Valeria Dr. Beu, Letiția Dr. Bologa, Budu (Hunedóra), Ciaclan (România), Comșa (Sělişte), Maria P. Cosma, Amalia Dima, Agapia Droc, Virgilia Enescu, Irina Fincu, Dr. L. Lemény, Dr. I. Lemény, Lissai, Agnes Dr. Macelar (Mercurea) Mircea (Mediaș) Ana Dr. Moga, St. Moga, Mutiu-Urechie, Onițiu (Brașov), Ana Patiția (Alba-Iulia), Victoria T. Popovici, C. Popoviciu, Maria Popp, Aurelia Popp (Săcel) Luisa Rațiu, Stoica, Togan, Veturia Triteán, Tatăr (România), Ersilia Vătășan.

Dșórele: Elena Adamoviciu, Oli și Reli Bardossy, Eleonora Borcea, Botean, Octavia B. Colbasi, Hortensia Cosma, Elena Cunțan, Aurelia Indrieșiu (Boița), Mimi Iacobici, Eugenia Iovescu, Livia, Maria și Nora Leményi, Ana Lissai, Virginia Măcalariu, Cornelia Man, Zina, Jeni, Rica și Lia Moga, Eugenia și Reli St. Moga, Veturia, Cornelia și Letiția Muciu-Urechie, Alesandrina Moldovan (Blaj), Elenuța Patiția (A.-Iulia), Veturia Papp, Popoviciu, Elena Petrașcu, Jeni și Tinca Simonescu, Iosefine Schram (Sělişte), Măriόra Tilea, Nuța Țintea (Sělişte), Togan.

—a.

Săcel); Ioan Ghercheș și Grigorie Ghercheș (din Dragomirești), câte 50 fileri. De tot *19 coróne 80 fileri.*

NOUTĂȚI

Din causa sfintei sĕrbători Intimpinarea Domnului, *numĕrul proxim apare numai Mercuri.*

M. Sa împĕratul și rege al nostru începênd de Mercuri diminéța e cam bolnav, suferind de ischias. Medicii i-au recomandat cea mai mare liniște și grijă, de aceea, deocamdată nu se vor ține nici prânzurile, nici audiențele cari fuseseră luate în program pentru zilele acestea. Conform unor rapórte de eri după amiazi, durerile au mai slăbit, starea M. Sale e mulțămitóre, cu tóte acestea va trebui câteva zile sĕ se cruțe.

*

Avis. *Prelegerea publică* anunțată în nr. trecut al foii nóstre, se va ține *Duminecă* în 14 Febr. n. 1904 de la 5—6 ore d. a. în *sala festivă* a palatului comitatens. — Intrarea 20 fileri de persónă. Pentru elevi gratuit.

*

Hymen. *Marițí Onițiu* și *Nicolae Radu*, căsătoriți. (Sibiiu-Timișóra. Februarie, 1904).

— *Constantin Oncea*, cand. de preot din Petrifalĕu, și *Valeria Aron*, fiica parochului din Lasleul-român, se vor cununa Duminecă (14 Februarie st. n.) în biserica gr.-or. din Lasleul-român.

*

Visita regală la Viena. Regele Oscar al Svediei-Norvegiei în 24 Februarie va sosi la Viena, spre a face visită M. Sale împĕratului și rege al nostru, avênd sĕ petrécă în Viena trei zile. De la Viena regele Oscar va merge la Abbazia, unde soție-sa, regina Sofia sosește mâne.

*

Nou advocat român în Brașov. Dr. Dionisie Roman, despre care cu ocasiunea facerii censurei de advocat un amic al seu ne scrisese cá noul advocat își va deschide cancelarie în Mediaș, cum raportéză acum „Gazeta Transilvaniei“, la insistințele numĕroșilor amici din Brașov și împrejurime s'a decis sĕ-și deschidă cancelarie în Brașov.

*

Petrecere de casă va aranja „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, *Sâmbătă la 20 Februarie n.* (preséra lăsatului de sec) în sala mare de la „Unicum“. Ca petrecerea sĕ fie cât se póte de amusantă, comitetul reuniunii s'a îngrijit, ca sĕ se cânte (cor și solo), sĕ se declameze și sĕ se procure distracții cu joc și cu posta umoristică, etc. Eventualul venit curat e destinat scopurilor de binefacere urmărite de reuniune.

*

Bal mascat. De séră (Sâmbătă) reuniunea sibiiana „pentru ajutorarea bolnavilor („*Hermannstädter allgemeine Kranken-Unterstützungverein*“) va avé bal mascat în sala din grădina bereriei lui Habermann. Bilete de întrare à 1 corónă pentru bărbați și à 80 fileri pentru dame, se capetă la A. Schimmelfenig (strada Gușteriții nr. 64), I. F. Zacharides (str. Poplăcii nr. 19), și la Gustav A. König (restaurantul din grădina bereriei), ear' séra la cassă (cu 20 fileri mai scump).

*

Fetrecere în Lipova. Tinerimea română din Lipova și jur invită la petrecerea de dans, care se va da în Lipova la 8/21 Februarie a. c. în sala hotelului „Archiducele Iosif“. Inceputul la 8½ séra. Taxa de intrare pentru persónă 2 cor., pentru familie 5 cor. Venitul e destinat pentru fondul despărțĕmêntului „Lipova“ al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

*

† Nicolae Dărămuș notariu pensionat, în urma unui morb greu (aprindere de plumâni) a rèposat în Cetea, în etate de 56 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Duminecă (7 Februarie st. n.) în cimiteriul bisericei din Cetea.

† Demetriu Anton, comerciant, a rĕposat azi nópte în Sibiiu în urma unei bóle de pept. Inmormêntarea i-se va face mâne (Duminecă) de la casa proprie (str. Poplăcii).

*

Glumă próstă. Câțiva locuitori din Iezvin (comitatul Timiș), întrĕ cari și George Rădulescu și Simion Nichici, în una din zilele trecute 'și petreceau în birt. Nichici eșind afară, când s'a re'ntors și a voit sĕ-și reocupe locul, Rădulescu i-a tras repede scaunul și astfel Nichici în loc sĕ se lase pe scaun a cădut jos. In cădere Nichici și-a rupt spinarea și după agonie de o oră a murit.

*

Cel mai puternic român. Un tinĕr român *E. S. Nordini* — după cum cetim în „Berliner Tagbltt“ — de statură mijlocie și sveltă are o putere musculară fenomenală, prin ce a atras deunăzi atențiunea medicilor din Berlin. Nordini, care nu era înzestrat de la natură cu putere deosebită, și-a desvoltat muschii cu ajutoriul unor aparate inventate și construite de dînsul, în mĕsură așa de mare, în cât e în stare sĕ frângă cu ușurință lanțurlle cele mai tari. Interesantul tinĕr a dat Marția trecută o representanție înaintea mai multor medici, profesori și pictori. Cu acéstă ocasiune i-a fost o jucărie sĕ frângă cele mai puternice lanțuri, cu cari fusese încătușat. Nordini a fost fotografat și portretul lui se păstréză și în colecțiunea institutului de chirurgie de la universitatea din Berlin. („Drapelul“).

Creștini buni.

La adresa parochului nostru Ilie Ioanovici din Boiul-mare (tractul Sighișóra) a sosit o scrisóre din America de Nord din New-York (Torrington), împreună cu o asemnată postală asupra sumei de *431 coróne 50 fileri*, trimisă de creștinii din Boiul-mare și comunele învecinate, emigrați în America. In scrisórea cestionată bunii creștini rógă pe parochul sĕ vestiască poporului în biserică dăruirile făcute de ei, cu scop, ca din suma trimisă sĕ se procure un orologiu pentru turnul bisericei, ear' în cât suma trimisă nu ar fi de ajuns, sĕ mai facă dăruiri și credincioșii de a casă, ori apoi sĕ 'i aviseze pe ei, ca sĕ mai trimită și suma cât ar mai trebui. „Insĕ rugămu-ne frumos cinstitului bun păstoriu și comitetului și întregului sinod, ca banii acestia sĕ nu se folosiască spre alte lucruri bisericești, ci numai pentru ceasul pentru care sunt dăruiți de înstrăinații nostri creștini, căci așa sunt dăruiți, numai pentru acel scop“ — zice un pasagiu din scrisórea cestionată.

La suma de 431 coróne 50 fileri au contribuit următorii: Ilie Chiș al Florii, Ioan Ganea al lui Văsii, Mihail Ioan Neag (Armeni), Mihail Cismaș Baltău (stabil în America), câte 10 coróne; Ioan Păștină, Mihail Cifrea al lui Ilie, câte 8 coróne; Constantin Dachin, Ioan Teșculă al lui Ilie, Mihail Teșculă al lui Ilie, George Cerbu, Ioan Moise al Vilii, Pavel Fișcu, Ilie Rațiu jun. al lui Grigorie, Ioan Ilie Cismașiu (Băltău), Mihail Ioan Pop honvedu, Teodor Ioan Pop honvedu, Ilie Dumitru Cucu, Mihail Ioan Cioc al lui Cioc, Mihail Balu jun. al Lăzăróii, Simon Márton al Cogilii, Nagy Mózes al lui Marczi, George Seucea țereanu, Nicolae Vlad, Patrichie Hegbeli al lui Nonu Căciacu, Ioan Ilie Chiș (Naftanailă), Mihail Patrichie Pop, Ioan Nicolae Stoica, Ioan Nicolae Neag (Pîntea), Ioan Ilie Cifrea (Baltău), Patrichie Ioan Hegbeli al Nițului, Zaharie Mihail Cioc, Ioan Ioan Fiscu Șandru junior, Ilie Teodor Pop (Nazarichi), Ilie Ioan Rațiu (Floristan), Nicolae Teodor Pop (Nazarichi), Ioan Petru Badeu, Mihail Petru Badeu, câte 5 coróne, toți acestia din *Boiul-mare).* Ioan Vlad, 5 coróne; Dumitru Mihail Botoș (bălaș) 2 cor. 50 fileri; Ioan Ioan Boitaș al Nuții Tomii 1 cor. 25 fileri (toți din *Boiul-mic).* Mihail Câmpean, Mihail Badeu, câte 5 coróne; Mihail Medrea 2 cor. 50 fileri (toți trei din *Uilac).* Nicolae Bucur, Teodor Dan, Ioan Dan, Ioan Socaciu, Mihail Gabor, Teodor Socaciu, Ioan Pavel, Nicolae Câmpean, Mihail Dan, Stefan Dan, Ioan Rucur (Băcianu), Petru Dan, Mihail Bucur, Ioan Bucur, Ilie Călugĕr și soția, Vinczi József, Vinczi Dénes, Deák József, câte 5 cor.; Vinczi Albert, Ioan Bucur, Teodor Diacu, George Socaciu, Teodor Marcu, câte 2 cor. 50 fileri (toți din *Șard).* Nicolae Achim, Nicolae Coman și soția, Dumitru Coman, Augustin Coman, George Savu, Ioan Constantin, câte 5 coróne; Vasilie Coman 2 cor. 50 fileri; Mihail Ponciu, Ioan Ponciu, Mihail Drĕghici, Nicolae Felegian, Nicolae Coman (Chifor), Vasilie Nilea, câte 1 cor. 25 fileri; Dumitru Savu, Vasilie Șónea, câte 75 fileri (toți din *Hașfalĕu*). Mihail Chiș 7 cor. 50 fileri; Achim Pupăză 5 coróne; Ilie Ilie Pop Țopeanu, Lazar Micu, câte 2 cor. 50 fileri; Zaharie Bârsan, Nicolae Cândea, Mihail Câmpean, Nicolae Bucur, câte 1 cor. 25 fileri; Bakol Mihály 75 fileri (toți din *Ferihaz*). Petru Drăgan, Stefan Șoneriu, Gligor Toma, câte 1 cor. 25 fileri (toți din *Sighișóra*). Bálint Jákob 2 cor. 50 fileri; Risz János, Risz István, câte 1 cor. 25 fileri; Orbán Lajos 75 fileri (toți din *Pipea*). Iosif Dan, George Stan, Vasilie Dan, câte 1 cor. 25 fileri; Victor Dan 1 corónă (toți din *Alma*). Dumitru Spornic, Dumitru Halĕr, câte 5 coróne; Ioan Ciuleiu, măsariu 2 cor. 50 fileri (toți din *Saschiz*). Simion Babeș (din *Daia săséscă*) 2 cor. 50 fileri. Szényes György (din *Șarpotoc*) 5 coróne. George Lăpĕdat (din *Ațel*) 75 fileri. Iosif Morariu (din Ștena) 50 fileri. Aron Suciu și soția, Iosif Lupu, câte 1 cor. 25 fileri; Vasilie Tóder, 50 fileri (toți din *Hundorf*). Ioan Curuț (din *Domald*) 1 cor. 55 fileri. Petru Șanteiu (din *Sebeșul săsesc*) 1 corónă. Ioan Ursu (din *Pianul-de-jos*) 1 cor. 25 fileri. Ioan Man (din *Hăranglavu*) 75 fileri. Ioan Dop (din *Daneș*) 2 cor. 50 fileri.

O instituțiune de binefacere:

Vineri (12 Febr. st. n.) și-a ținut a patra adunare generală „reuniunea română de înmormêntare din Sibiiu“, căreia comitetul i a presentat despre activitatea din anul 1903 următoriul raport:

Venind a ne da séma despre sultatul muncii îndeplinite de Reuniunea nóstră de înmormêntare în anul 1903, vom începe prin a constata, că:

în intervalul de la 8 Iunie 1900, timpul activării Reuniunei și până la 31 Decembre 1903, au trecut prin mânile nóstre sub titlul taxe de înscriere, taxe à 60 fil. după casurile de mórte, interese după depuneri, dăruiri în memoria iubiților rèposați, rĕscumpărări de felicitări etc., suma totală de 10.218·21, cor., din cari 1018 cor. taxe de înscriere à 2 cor. de la 509 membri, 7877·60 cor. taxe à 60 fileri după casurile de mórte; 3000 cor. diferite dăruiri; 302·14 cor. interese după depunerile propri și 46·70 cor. interese după depunerile fondului „Asilului“;

sub titlul ajutóre am plătit suma de 4886·50 după 45 casuri de mórte;

dispunem de suma de 140·16 cor. în numĕrar; 564·06 cor. elocare la „Albina“ și 3000 cor. în scrisuri fonciare „Albina“ s'au în total de 3704·22 cor., cari formézâ averea proprie a Reuniunei;

fondul „Asilului“, intemeiat în 1900 cu chiămarea de a însălzi și nutri cu timpul orfanii și neputincioșii nostri, la 31 Decembre 1903, dispune în total de 878·05 cor. depuse la institutul de credit și economii „Albina“, el în intervalul de la 1900—1903 a primit sub titlul 10% detragere din ajutórele după 45 casuri de mórte suma de 488·65 cor.; competințele directorului P. Lucuța dăruite cu 180 cor., ale secretariului Vic. Tordășianu deasemenea dăruite cu 135 cor., alte casuri 27·70 cor. și interese după depuneri 46·70 cor.;

averea proprie a Reuniunei cu'a fondului „Asilului“ represintă suma de 4582.27 cor.;

din gruparea membrilor rĕposați după posițiunea socială și după ocupațiune, resultă, că nu mai puțin de 31 membri au aparținut clasei muncitorilor, 3 clasei meseriașilor și 11 clasei așa zise a inteliginței. E vĕdită deci marea binefacere, ce Reuniunea nóstră o revarsă asupra clasei celei mai lipsite și mai avisate la ajutor, asupra clasei muncitorilor, mare parte zileri. Moștenitorii membrilor nostri rĕposați, prin aceste ajutóre, primite nu odată când lipsa era mai mare, când casul de mórte pe cei mai mulți i-a suprins fără a avé vr'un singur ban în casa lor, pe lângă că au fost în posițiune de a-'și împlini cu sfințenie suprema datorință creștinéscă, de a face iubitului rĕposat o înmormêntare vrednică și cinstită, dar' în multe casuri minoreni și vĕduvele lipsite de părinți respective de soți, 'și-au acoperit și alte trebuințe. Intrĕ membrii rĕposați au fost și de aceia, cari striăni în Sibiiu și neavênd pe nimenea și nici un fel de avere, — astrucarea cuviinciósă a rĕmășițelor lor pământești s'a făcut sub îngrijirea direcțiunei. Acestea constatate, în genere, trecem la activitatea din 1903.

In cursul acum amintitului an am solvit ajutóre după următorii 16 membri rĕposați și anume după Ana N. Stângaciu decedată la 3 Ianuarie 1903; Ana Crețar, decedată la 29 Ian. 1903; Dr. D. P. Barcianu, referent consistorial, decedat la 17 Februarie 1903; Alexandru Murĕșanu, econom, decedat la 6 Martie 1903; Elena Micu decedată la 4 Martie 1903; George Simtion, econom, decedat la 16 Martie 1903; Constantin Rența, econom, decedat la 25 Martie 1903; Maria G. Lomnășan, decedată la 27 Martie 1903; Maria Zidun Boier, vĕduvă de funcționariu de lancă, decedată 19 Apr. 1903; Lazar Negrilă sen., econom, decedat la 1 Maiu 1903; Nicolae Moise, ziler, decedat la 3 Maiu 1903; Ioan Trifan muncitor de zi, decedat la 9 August 1903; Alexandru Tában, econom, decedat la 9 August 1903; Zaharie Boiu asesor consist. emer., decedat la 6 Novembre 1903; Maria Stoica n. Iosif, decedată la 21 Decembre 1903 și Maria Feldiorean, decedată la 28 Decembrie 1903.

Prin aceste date se invederéză, că cele mai puține casuri de mórte se ivesc în cursul lunilor de vară și cele mai multe în lunile de iarnă, când cea mai mare parte a membrilor din clasa muncitorilor lipsită e de mijlóce bănești, lucru, ce pricinuește și el în semnatele restanțe de taxe de la încheierea anului.

(Va urma).

Nr. 39/1904 [27] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în parohia de clasa a III-a **Martinești** cu filia **Turmaș**, protopresbiteratul Orĕștie, pe basa ordinului consistorial din 30 Decembre 1903 nr. 13765 Bis., prin acésta se deschide concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și așterne rugările lor, instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, și au a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta eventual a celebra și a cuvênta.

Orĕștie, 26 Ianuarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopresbiteo.

Nr. 22 1904. [28] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Dridif**, protopresbiteratul Făgărașului, prin acésta se escrie concurs cu termni de 30 zile de la prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Reflectanții la acest post au a'și așterne cererile lor, instruite conform normelor din vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Făgăraș, 27 Ianuarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Iuliu Dan,

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare și române află aplicare în cancelaria advocațială a lui Dr. **Mátyás Lázár, Sibiiu,** str. urezului 11.

(31) 1—3

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secre

vindecă și înviorézâ pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 61

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.

Fabrica de motóre

din **Dresda**, societate pe acţii
(înainte Hille) **Filială şi atelier:**

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.
— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin** şi **locomobilele de Dresda,** şi **instalaţiile pentru estragerea gasului la motóre**, recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrşite şi mai durabil construite.

Manuare simplă!
64 distincţii!

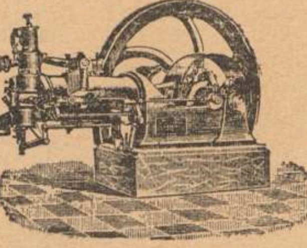

Esplotarea cea mai eftină!
8 medalii de stat!

8000 motóre liferate, spre deplină mulţămire!

Pentru **mânarea morilor,** la **sdrobitul bóbelor,** pentru **magazine de nutreţ, economii de lapte, tăiat lemne, pumpe de apă, îmblătit** şi pentru ori-ce **lucrări economice** şi **industriale — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele** de **Dresda** au fost **distinse la tóte concurenţele şi esposiţiile cu premiile prime.** [13] 4—10

Condiţii de plată favorabile!!

Cele mai estinse garanţii!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Au:tria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, uşor, ales şi eftin. [29] 1—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referinţe de prima clasĕ! Garanţie! Producţie annalĕ 1500 vagóne! **Cereţi prospect!**

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici este **veritabilul**

anaterin

al dentistului de curte ces. şi reg. **Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6.**

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), şi cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuinţez de mai multi ani apa de dinţi şi de gură anaterin a dvóstre şi mi-e témă, că dacă nu o aşi mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinţi, ori că mi-ar cădea dinţii. Apa de gură a dv. îmi ţine dinţii frumoşi şi sănĕtoşi.“ A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinţi anaterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun“, e fórte plăcută, curăţă temeinic dinţii, îi face lucii şi îi conservă sănĕtoşi, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher,** drogerie în **Sibiiu,** şi la **A. W. Lingner,** farmacist în **Sighişóra.** (18b) 1—17

Un adjunct de notariu

află aplicare imediat la subscrisul. Condiţiile după învoire. (23) 3—3

Adam Micu
notariu comunal în Poiana (Szeben m.)

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din ţéră şi esoperéză **împrumuturi pe pămênturi şi edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, şi anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcţionari de stat, comitat şi oraş, cum şi la oficeri, credit simplu şi fără giranţi. [1] 9

La dorinţă servim cu informaţiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

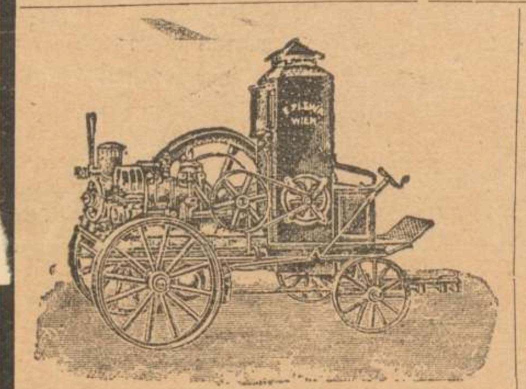

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi-körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.
Locomobile de petrolin 2—25 HP.
Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.
Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidi din provincie se acceptéză. [9] 7—20

„ECONOMIA“ cassă de împrumut şi păstrare, societate pe acţiuni în Cohalm.

Domnii acţionari ai Cassei de împrumut şi păstrare „ECONOMIA“ societate pe acţiuni sunt învitaţi prin acésta în conformitate cu §. 20 din statute la

I-a adunare generală ordinară

care se va ţiné în Cohalm *Duminecă în 28 Februarie n. la 1 oră p. m.* în localul şcólei române gr. or. cu următórea

ordine de zi:

1. Raportul anual al direcţiunii, bilanţul anului de gestiune 1903 şi raportul comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului net realisat.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri culturale.
4. Alegerea unui membru în direcţiune cu mandat pe 2 ani.
5. Alegerea comitetului de supraveghiare pe un period de 3 ani.

Domnii acţionari, cari voesc a participa la acéstă adunare generală sunt rugaţi a depune în sensul §. 22 din statute certificatele interimale şi eventual plenipotenţele cel mult pănă în 26 Februarie 1904 la cassa societăţii. [30] 1—1

Cohalm, 1 Ianuarie 1904.

Direcţiunea.

CONTUL BILANŢ CU 31 DECEMBRE 1903. — MÉRLEG SZÁMLA.

ACTIVE. — VAGYON.

		K f
Cassa în numĕrar — Pénztárkészlet		3,257·88
Cambii escomptate — Leszámitolt váltók		49,351·50
Imprumuturi hipotecare — Jelzálogkölcsön		31,705·—
Imprumuturi pe obligaţiuni — Kötvénykölcsön		15,157·—
Credite cambiale cu acop. hip. — Jelzálogilag bizt. váltókölcsön		8,100·—
Mobiliar — Leltár	565·—	
amortisare — leirás	65·—	500·—
Spese de fondare — Alapitási költségek	1,508·85	
amortisare — leirás	1,308·85	200·—
		108,271·38

PASIVE. — TEHER.

	K f
Capital de acţiuni — Részvénytőke: 650 acţiuni à K 100·— = K 65000, vĕrsat — db részvény befizetett	56,776·36
Depuneri spre fructificare — Takarékbetétek	40,424·76
Reescompt — Visszleszámitolás	5,700·—
Fondul cultural — Közmivelődési alap	108·26
Interese trans. anticipate — Előlegezett kamat	1,712·60
Creditori — Hitelezők	421·98
Profit curat — Tiszta nyereség	3,127·42
	108.271·38

CONTUL PROFIT ŞI PERDERI. — NYERESÉG ÉS VESZTESÉG SZÁMLA.

DEBIT. — TARTOZIK.

		K f
Interese la depuneri — Takarékbetéti kamatok		894·05
Spese — Költségek:		
Salare — Tiszti fizetések	1,200·—	
Spese de birou, încăldit etc. — Irodai költségek	124·22	
Porto — Postadíj	27·26	1,351·48
Amortisare din mobiliar — Leirás a leltár számlán		65·—
Contribuţiune — Adó:		
directă — egyenes	350·—	
10% dare după int. de depun. — 10% adó takarékbetéti kamat után	89·40	439·40
Profit curat — Nyereség egyenleg		3,127·42
		5,877·35

CREDIT. — KÖVETEL.

		K f
Interese de escompt — Váltóleszámitolási kamat	2,347·52	
Interese de împrum. hip. — Jelzálog kölcsön kamat	913·10	
Interese de credite person. — Kötvénykölcsön kamat	1,041·74	
Interese de credite cambiale cu acop. — Jelzálogilag bizt. váltókölcsön kamat	423·90	4,726·26
Provisiuni — Jutalékok		1,151·09
		5,877·35

Cohalm, 31 Decembre 1903.

Bercan m. p., director şi membru în direcţiune.
Ioan Buzea m. p., cassar şi membru în direcţiune.
Georgiu Fuciu m. p., contabil.
Iosif Lup m. p., presid. direcţ.
Ioan Brotea m. p., vicepres. direcţ.
Ieronim Buzea m. p., membru în direcţiune.
Ioan Serac m. p., membru în direcţiune.
Bârsan m. p., membru în direcţiune.

Subsemnatul comitet am esaminat conturile presente şi le-am aflat în regulă şi în conformitate cu registrele societăţii.

Cohalm, 31 Ianuarie 1904.

Comitetul de supraveghiare:
George Spornic m. p. **I. Vătăşan** m. p. **Constantin Popp** m. p. **George Andron** m. p.

Redactor prov. Dr. George Proca. Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 13 Sibiiu, Joi 5/18 Februarie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 1072 Şcol.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoştinţa celor interesaţi, că la institutul nostru archidiecesan pedagogic-teologic, esamenele private pentru cursul III. pedagogic nu se vor mai ţiné în anul acesta la 28 Februarie, asemenea cele din cursul II. pedagogic nu se vor ţiné în 30 April 1904, ci tóte acele esamene se ţin la terminul din 1 Septembre 1904.

Totodată se aduce la cunoştinţă celor interesaţi, că în decursul anului şcolar nu se mai fac esamene private, ci tóte acelea se ţin numai la terminul din 2 Septembre.

Sibiiu, 29 Ianuarie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Sinodul protopresbiteral.

Sibiiu, 17 Februarie n.

In sensul legilor nóstre bisericeşti lunile Ianuarie şi Februarie sunt destinate pentru întrunirea organelor din parochíi şi din protopresbiterate în şedinţe ordinare spre a-şi împliní misiunea încredintată lor.

In luna Ianuarie se ţin sinódele parochiale în comunele nóstre bisericeşti, şi noi credincioşi trecutului ziariului nostru, la timpul seu am remarcat unele din problemele a căror resolvare legea nóstră bisericéscă o a pus în competinţa sinodului parochial.

Pentru luna Februarie biserica nóstră a reservat anumite lucrări, şi întrĕ acelea principalul este ţinerea sinódelor protopresbiterale.

De sine înţeles, sinódelor trebue sĕ premérgă şedinţele comitetelor protopresbiterale, şi cele ale epitropiei protopresbiterale, spre a pregătí lucrările cari vin a se presenta spre deliberare şi decidere sinodului protopresbiteral.

Dintrĕ organele nóstre contemplate în biserică mai puţină viéţă au putut desvolta până acuma organele din protopresbiterate.

Nu voim sĕ căutăm după motivele din cari tocmai pe luna acésta sunt contemplate cele mai cardinale lucrări în protopresbiterate.

Ajunge sĕ constatăm, că dintrĕ tóte organele nóstre bisericeşti mai greoiu funcţionéză tocmai sinódele protopresbiterale.

Greutăţile cu comunicaţiunea, frigul cel mare, tóte acestea au adus cu sine, că sinódele protopresbiterale până acum nu s'au întrunit la terminul normal.

Dispoziţiunea din legea nóstră fundamentală, ca sinódele protopresbiterale sĕ se ţină în zi de Duminecă, este adusă aprópe din tóte părţile ca motiv îngreunătoriu de a observa legea întru tóte.

Parochii nostri Dumineca sunt ocupaţi la biserică şi mai au de comun şi alte funcţiuni tocmai în Duminecile din Februarie, dintrĕ cari cununiile sunt reservate mai ales Duminecilor din Februarie, şi bisericile nu pot fi părăsite de preoţi.

Unii dintrĕ protopresbiterii nostri se ajută aşa, că Dumineca numai se deschide sinodul, şi apoi lucrările reservate competinţei sinodului se îndeplinesc în altă zi din sĕptĕmână.

Sinodul protopresbiteral are sĕ controleze întrégă viéţa în protopresbiterat, în ce stare sunt bisericile, în ce stare sunt şcólele din protopresbiterat, în ce stare este averea singuraticelor comune bisericeşti, cum stă protopresbiteratul în ce priveşte moralitatea poporului, ce curente duşmane bântue în viéţa culturală, economică şi morală a poporului, şi ce mĕsuri de sanare trebuesc luate.

Chiar şi numai aceste puţine înşirate ne dovedesc, că corporaţiunea acésta are o misiune sfântă de împlinit întrĕ celelalte organisme din biserica nóstră, şi este datorinţa nóstră a tuturora sĕ contribuim din tóte puterile nóstre, ca sinódele protopresbiterale sĕ fie totdéuna la înălţimea misiunei lor.

Ca sĕ pótă însĕ corĕspunde acelei misiuni sinódele parochiale, trebue sĕ se dee viéţă comitetelor protopresbiterale, cari în fórte multe locuri până acuma numai după nume esistă, şi activitatea reservată lor cade de regulă asupra protopresbiterului.

In loc de a vení comitetul protopresbiteral cu propuneri şi cu rapórte despre starea cea adevĕrată a protopresbiterului, protopresbiterul este silit sĕ facă acele comunicări în cale presidială.

Cu deosebire în cele ale şcólelor sinódele protopresbiterale şi comitetele protopresbiterale ar avé mare rol şi mare misiune mai ales în timpurile grele de azi.

Activitatea protopresbiterilor ar arĕta mai multe resultate, când sub conducerea protopresbiterului o comisiune esmisă de sinodul protopresbiteral ar da mână de ajutoriu protopresbiterului la visitaţiunea şcólelor şi la delăturarea multelor neajunsuri, la facerea esamenelor anuale, la punerea în ordine a lucrurilor, ca şcólele sĕ se pótă începe normal şi punctual la terminul legal în tóte comunele.

Suntem însĕ de cea mai bună speranţă, că cu timpul se va da viéţă şi organelor din protopresbiterate, şi se va încinge o emulare în bine pe tóte căile şi în tóte direcţiunile.

Reduşi la activitate aprópe numai pe terenul bisericesc, ne vom da silinţă, ca toţi cei buni, şi noi slavă Domnului, avem acuma o pleiadă de ómeni cu ştiinţă şi învĕţătură — zicem toţi cei buni sĕ afle teren bogat de activitate în biserică şi sĕ ne dăm mâna spre a ridica prin instituţiunile bisericeşti poporul nostru, sporind în bine şi în virtute.

Inarmări bulgare. Rapórte private spun că de la isbucnirea rĕsboiului ruso-japonez Bulgaria 'şi dă mari silinţe, ca sĕ-şi completeze înarmarea cât mai curênd; reserviştii armatei bulgare au căpĕtat deja avis, ca sĕ stee gata de a se presenta la trupe; pentru lucrări de cale ferată guvernul a chiămat ingineri şi lucrători englezi, cari în proximele zile vor sosí la Sofia. S'au făcut pregătiri pentru ca vagónele trenului sĕ pótă fi întrebuinţate în ori-ce clipă pentru transport de tunuri şi cai.

Cum susţine guvernul, în Bulgaria se află treizeci şi cinci mii de refugiaţi din Macedonia, întrĕ cari zece mii bărbaţi.

Deodată cu acestea din Petersburg se telegrafézá că ministrul de esterne îndată după erumperea rĕsboiului ruso-japonez a făcut atent pe guvernul bulgar, că ori-ce încercare a Bulgariei de a istiga şi spriginí revoluţia macedonénă va fi considerată din partea Rusiei ca inimiciţii îndreptate contra ei.

Ziariul „Romănia“ (Bucureşti) publică o telegramă din *Salonic*, conform căreia direcţia vamală de acolo a confiscat 150.000 cartuşe şi 57 revolvere, ear' la un oficiu postal otoman a fost confiscat zilele acestea un pachet cu piese destinate Bianco, adresat unui comerciant din Serres.

Inarmări turceşti. O telegramă din Paris raportézá că trei mandatari ai Turciei au cumpĕrat de la fonderia Creuzot tunuri, pe cari fabrica sĕ le spedeze imediat la Constantinopol.

Széll — în audienţă. Dl Coloman Széll, fost ministru-president după Báoffy şi înainte de Hédervá-y şi Tisza, Duminecă a fost primit în audienţă la M. Sa, durând audienţa timp de peste o oră. Rapórtele semioficióse spun că dl Széll a fost *chiămat* în audienţă, şi a referat în calitate de consilieriu

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

Cercetări numĕroase şi minuţioase aŭ dovedit, că în scoală în cursul prelegerilor bioxydul de carbon se înmulţesce repede. Astfel, că deja după circa 15 minute aerul nu se mai poate numí aer curat dat fiind, că bioxydul de carbon trece peste 1‰. In partea sa cea mai mare crescerea se datoresce respiraţiunii elevilor, în parte însă bioxydul de carbon se ridică din subsol, unde se găsesce în abundanţă. Mai ales în timpul de iarnă, diferinţa de temperatură accelerează curentul de aer dela subsol în sus.

Stând lucrul astfel e neapĕrat trĕbuincios a îngrijí, ca bioxydul de carbon să nu treacă peste procentul admisibil, ca aerul din încăperile scoalei să se primenească mereu.

Primenirea, în parte, a aerului o îndeplinesc porii păreţilor (spoiţi fiind cu lapte de var, cum se obicinuesce), crepăturile dela feresti şi uşi, îndeosebi când aerul de afară este mai rece de cât cel din scoală, şi iarna curentul ce se nasce în cuptorul, în care arde focul. Prin experimente s'a dovedit, că prin parchet şi prin părţile inferioare ale păreţilor întră aer rece de afară, iar prin plafond şi părţile superioare ale păreţilor iese aerul cald din încăperi. La crepăturile ferestilor şi uşilor se petrece un continuu amestec, respective schimb de aer.

Acest fel de ventilaţie însă e departe de a putea satisface trĕbuinţele de aer ale unei scoale, unde în o singură sală petrec câte 50—60 elevi, ba şi mai mulţi. E absolut necesar, ca în acest scop fie-care sală de învĕţământ să primească o întocmire artificială.

Intocmirile acestea nu sunt nici ele deplin mulţămitoare. Pentru acest motiv e consult, ca în pausă copiii să iasă iarna în coridoarele închise, vara în curte, şi să se deschidă 2—3 aripi de feresti şi uşa. Ḑece minute sunt îndestulitoare, ca în acest chip aerul stricat din sale să fie înlocuit cu aer curat. Cum pausele de obiceiu durează 15 minute, mai este timp, ca iarna sala să se încălḑească înainte de a se rentoarce elevii.

Când trĕbuinţa cere, partea superioară a unor feresti se poate deschide şi în timpul lecţiunilor, chiar şi iarna excepţionând ḑilele geroase. Curentul merge spre tavan şi nu va supĕra pe scolari.

Aerul din sale mai este încărcat şi de praf, cu deosebire la începutul prelegerilor. Elevii aduc cu încălţămintele lor praf şi tină de pe stradă, care se compune din mici párticele organice şi anorganice. Dat fiind că elevii, în etatea lor, simţesc multă trĕbuinţă de mişcare, praful va fi mereu scormonit.

Praful şi ca atare este stricăcios sănătăţii. Dar el mai poartă cu sine o mulţime de microorganisme, nu odată patogene, cari prin respiraţiune ajung în plumânile elevilor.

In urmare e necesar, ca scoalele să fie după putinţă scutite de praf. Să se aşeḑe dinaintea scărilor şi uşilor rogojine pentru ştergerea picioarelor, în sale să se curăţe praful în fiecare ḑi măturându se podinele (parchetul) după stropire prealabilă cu apă şi ştergêndu se mobilele (bănci, dulap, catedră) cu o cârpă umedă.

Incălḑitul.

In timp de iarnă salele de învĕţământ trebue a se încălḑí.

Temperatura în scoală să nu fie mai jos de 15° C, dar nici să nu treacă peste 20° C. Constatarea gradului de căldură să nu se facă prin simţul subiectiv al învĕţătorului; învĕţătorul bătrân iubesce căldura mai mare, învĕţătorul tiner căldura mai mică. In scopul indicat să se aşeḑe un termometru în fiecare sală, la un loc ferit de căldura directă a cuptorului, la nici un cas inmediat lângă fereastă, totdeuna montat pe o scândură.

Coridoarele, antecamerele, salele de joc încă să se încălḑească; aicea e îndestulitoare o temperatură de 10° C, de oare ce copiii aleargă, fac mişcare.

Intocmirea pentru încălḑit să fie sigură din punctul de vedere al incendiării; să conducă bine fumul afară; să nu producă gaze periculoase, respective să împiedece întrarea acestora în sale; să dee o căldură uniformă; să ţină lung timp căldura, ca să nu se conturbe instrucţia punênd mereu în foc.

Intocmirile de încălḑit să se ţină în bună curăţenie. Altfel se întêmplă de ele prăjesc praful organic aşeḑat pe suprafaţa lor, producênd gaze pişcătoare, care jenează mai ales pe învĕţătorul, silit a vorbí în continuu.

Edificii scolare mai mari, cu mai bine de 12 încăperi, b. o. gimnasii, scoale poporale cu 6 clase pentru băeţi şi tot atâtea pentru fete, să se provadă cu încălḑire centrală. (Astfel de scoale au Românii din Ungaria în Beiuş, Blaj, Braşov, Năsĕud, Sĕlişte, apoi mai sunt seminariile împreunate cu internat, scoala civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiiu, poate scoalele poporale din Lugoj, Orăştie şi Sĕliste). Dar şi în acest cas, unele încăperi, cum sunt: cancelarii, locuinţa servitorului, să se provadă cu cuptoare, pentru a se putea încălḑí şi atunci când întocmirea centrală este închisă.

In general pentru scoalele noastre e mai potrivită încălḑirea descentralisată, locală.

(Va urma).

intim. Ce a referat însĕ, nu se ştie. Unele ziare din capitală, deosebi „Egyetértés“, scoţênd la ivélă analogia întrĕ audienţele dlui Széll de pe timpul situaţei critice a cabinetului Bánffy şi întrĕ cea de acum — când situaţia politică încă e încurcată de ajuns, — deduc că posiţia cabinetului Tisza ar fi — nu tocmai sigură.

Austriacii — pentru unitatea armatei. Partidul german-progresist din dieta imperială austriacă în conferenţa ţinută Luni în Viena a indrumat pe membrii sei membri în delegaţiune sĕ apere resolut principiul unităţii armatei şi sĕ demustre pericolul ce ar resulta din punerea în practică a enunciaţiunilor făcute de ministrul de rĕsboiu în comisiunea militară a delegaţiunii cu privire la reformarea institutelor de învĕţământ militare (validitarea mai intensivă a limbii magiare în planul de învĕţământ).

Rĕsboiul ruso-japones. Ştiri positive de pe câmpul de rĕsboiu nu prea sunt, cele despre învingeri ruseşti se desmint din partea agenţelor telegrafice cari simpatiséză cu Japonia, cele despre învingeri japonese se desmint din partea contrară; ear' rapórte oficiale deja de câteva zile nu mai dau sémă de nici o luptă mai însemnată.

Ştiri necontrolabile vorbesc însĕ de o nouă luptă navală dată la Tiencin în 11 Februarie; de altă mare luptă navală dată la Port-Arthur în 12 Februarie, în care japonezii au raportat învingere strălucită asupra flotei ruseşti; altele, că la Talienvan japonezii au pus la mal 600 de soldaţi, din cari cazacii ruseşti au ucis 412, ear' ceilalţi s'au re'ntors pe corăbii; apoi că în Cemulpo japonezii au pus la mal óste de 19,000. Acésta e ştire positivă, datorită generalului rusesc Pflug din Port-Arthur.

Din confusia ştirilor particulare despre pretinse lupte şi din faptul că despre mişcările óstei japoneze nu se ştie nimic positiv, se póte deduce că trupele japonese se concentréză deocamdată în Seul (capitala Coreii) şi n'au plecat încă spre rîul Jalu, şi că nici óstea ruséscă n'a trecut încă acest rîu (graniţă întrĕ Mandjuria şi Corea), ci e ocupată deocamdată cu fortificarea posiţiei în apropierea rîului, unde — conform ştirilor — se adună cu mare zor trupele din Siberia şi cele aflătóre în Mandjuria.

Se fac deci mari pregătiri pentru lupta pe uscat, care probabil că nu se va da aşa curênd cum vestiau ştirile de mai nainte.

O altă ştire, sosită Luni nóptea, spune că o parte a flotei ruseşti de la Port-Arthur a părăsit portul. Cu ce destinaţie însĕ? — nu se ştie.

Proxima prelegere publică.

Dumineca viitóre, în 8/21 Februarie, se va continua şirul conferenţelor publice. De astădată va prelege dl asesor consistorial *Dr. Miron E. Cristea* despre *„pictura bizantină în general şi despre pictura celor mai renumite biserici româneşti în special“*.

Acest obiect devine fórte actual prin faptul, că tocmai acuma sunt la ordinea zilei pregătirile pentru pictarea şi ornamentarea internă a catedralei nóstre din Sibiiu.

Cum suntem informaţi, în cursul acestei prelegeri dl Dr. Cristea — atingênd feliul picturii bizantine originale şi vechi, apoi decadenţa ei şi defectele acestei picturi decădute — va tinde sĕ presinte o icónă reală despre pictura bisericilor româneşti mai însemnate, despre direcţiunile greşite, ce se observă la zugrăvirea acestor biserici româneşti, conducêndu-ne prin câmpul vast al iconografiei orientale, ca órecum înşine sĕ putem afla direcţia şi calea cea adevĕrată, în care ar trebuí sĕ păşéscă pictorii nostri bisericeşti de astăzi. In legătură cu acésta ne va presenta şi câţiva bărbaţi români şi străini, cari au pictat cele mai renumite biserici româneşti mai ales din România şi Bucovina.

Arĕtând pe scurt provenienţa motivelor din ornamentarea picturală a bisericelor orientale, va indica şi modul, cum s'ar puté romanisa acésta ornamentare, folosindu-se motive din neîntrecutele modele şi forme româneşti, astăzi binişor colectate.

Nutrim deci via speranţă, că onoratul public sibiian va arăta cuvenitul interes faţă de acéstă conferenţă cu suget actual şi românesc şi va participa în numĕr însĕmnat.

Ca şi prelegerile anterióre, se va ţiné în *sala comitatului,* la orele 5 p. m. Tinerimea studiósă are întrare liberă.

Rugăm On. public a se presenta precis la terminul statorit.

NOUTĂŢI

Prelegerea publică ţinută Dumineca séra de Dr. Vasilie *Bologa* în sala festivă a palatului comitatens a fost ascultată cu încordată atenţiune de un public distins. „Sieb. D. Tageblatt“ sub titlul „Eine romänische Kantfeier in Hermannstadt“ publică în numĕrul de eri o notiţă fórte elogiósă despre succesul prelegerii. Pentru-ca sĕ procurăm şi publicului estern plăcerea de a puté cetí interesanta şi instructiva prelegere, începem în numĕrul de azi publicarea ei.

*

† George Butnariu. Şcóla nóstră confesională a perdut un zelos muncitor. Harnicul învĕţătoriu de la şcóla nóstră din Rîşnov, *George Butnariu,* a rĕposat în 30 Ianuarie a. c. în flórea vêrstei, fiind abia de 30 ani, după un serviciu învĕţătoresc prestat cu demnitate timp de 7 ani. Il jeleşte vĕduva soţie şi 2 copilaşi. Fie-i ţĕrîna uşóră!

*

Prelegeri publice în Cernăuţi. Cetim in „Deşteptarea“, că „Societatea pentru cultura şi literatura româna din Bucovina“ arangiază în luna curentă şi în cea următóre un ciclu de prelegeri publice în Cernăuţi. Prima prelegere s'a ţinut Duminecă (14 Febr. n.), prelegênd Dr Sextil *Puşcariu* „despre câţiva tineri poeţi români“.

*

Hymen. Dimitrie *Şica,* cleric abs., şi Măriόra *Radu,* s'au cununat Duminecă (14 Febr. st. n.) în biserica gr.-or. din Draos.

*

Petrecerea de casă a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, ce se va ţiné Sâmbăta viitóre la „Unicum“, sigur că va întruní la un loc pe toţi sprijinitorii şi binevoitorii clasei nóstre de mijloc. Comitetul s'a îngrijit de procurarea distracţiilor necesare. Se va instituí un oficiu de postă formal, care va transmite după o rigorósă cenzură prin frumuşele postăriţe (factori postali) ilustratele, pe cari tot acestea le vor pune în vîndare. Coconiţelor, cari vor primi mai multe scrisori, li-se vor oferí şi premii. Corul va cânta şi vor cânta şi solisti, şi nu vor lipsí nici declamaţiuni seriόse şi comice. Cu un cuvênt va fi o petrecere de carneval cu colórea predominantă galbină, drept semn al jaluziei după carnevalul trecut. Mica taxă de întrare de 1 cor. şi scopurile de binefacere, cărora se va administra eventualul venit — sunt şi ele tot atâtea îndemnuri pentru a sprijiní reuniunea şi în acéstă întreprindere a ei.

*

Producţiunea şcolară din Gurarîului. Corpul învĕţătoresc de la şcóla română gr. or. din Gurarîului a arangiat şi în acest an „Producţiune şcolară“ în séra de 30 Ianuarie v. a. c. (Hramul şcólei). Succesul acesteia a fost cât se póte de mulţămitor. Corul elevilor instruat şi condus cu pricepere de învĕţătorul Ioan Stelea, s'a achitat de rolurile sale cât se póte de bine; tot asemenea de reuşite au fost şi declamările (tot de elevi) între cari eleva Florica Manta în predarea poesiei „Nunta 'n codru“ de Coşbuc, a dovedit multă isteţime. Mult haz a produs învĕţătorul Vasilie Mateiu cu „Herşcu boccegiul“ cel curagios. In fine comedia „Peatra din casă“ de V. Alexandri, la care pe lângă câteva persóne din loc, înrolaţi fiind toţi învĕţătorii şcólei din Gurarîului, încă a fost predată cât se póte de bine. Onóre şi recunoştinţă merită învĕţătorii din Gurarîului şi toţi cei cari s'au interesat şi şi-au dat sucursul la aranjarea acestei deplin succese producţiuni.

*

Pentru museul istoric şi etnografic, *ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de Anul-nou* s'au mai făcut următórele contribuiri: Alexandru Gavra, notariu în Bunteşti 2 coróne, familia Mihail Ciurdar, protopop în Szamos-Dob 3 cor. Dr. Dionisiu Login, advocat în Bistriţa 5 cor. Vasile Domşa, protopresbiter în Orăştie 3 cor. Simion Popelia, perceptor reg. de dare î. p., (Rodna-veche) 10 cor. Dr. A. Andressi, medic în Roman-Petre, 5 cor. In total 744 cor. 40 fileri. Sibiiu, în 13 Februarie 1904. *Biroul Asociaţiunii.*

*

Coróne eterne. Dna Paraschiva Maxim şi dna Elena Anton n. Maxim, dărueşte în memoria mult regretatului seu ginere, respective soţ, *Demetriu Anton,* fost comerciant, fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor români 3 cor.

*

Concert în Hunedóra. Tinerimea română din Hunedóra invită la producţiunea musicală-declamatorică, ce o va arangia Sâmbătă în 7/20 Februarie în sala hotelului „Hunyadi várhoz“, cu următoriul program: „Cântecul marinarilor“, de Tudor de Flondor, (corul din Hunedóra); „Prima rochie lungă“, monolog de I. Vulcan, (Elisabeta Ciontea); „La melancolie“, de Wiest, solo de violină, (Ioan S. Hălmăgianu); „Rugămintea din urmă“, poesie de G. Coşbuc, (Dr. G. Dubleşiu); „Două cântece poporale“, de A. Bena, (corul din Hunedóra); „Popa şi pungaşul“, anecdotă poporală de T. Speranţă, (C. Dima); „Cisla“, operetă comică cu soli, de C. G. Porumbescu, (corul din Hunedóra). După producţiune dans. Inceputul la 8 ore. Bilete de întrare se pot cumpĕra la „Ideal“ şi séra la cassă. Preţurile de întrare, de persónă: Locul I. 2 cor., locul II. 1 cor. 60 fil., locul III. 1 cor. 20 fil. parter 1 cor., galeria 60 fil. Venitul se alătură la fondul „Reuniunii femeilor rom. din Hunedóra“.

*

Concert în Lugoj. Reuniunea română de cântări şi musică din Lugoj aranjéză Sâmbătă în 7/20 Februarie în sala mare a hotelului „Regele Ungariei“ din Lugoj un concert urmat de dans. Preţul locurilor: fotoliu 3 cor., parchet şir I—IV 2 cor., şir V—VIII 1 cor. 60 fil., şir IX—XV 1 cor. 20 fil., loc de stat 1 cor. Inceputul precis la orele $8^1/_2$ séra.

*

Petrecere în Arad. Tinerii comercianţi români din Arad invită la petrecerea ce vor arangia Sâmbătă, în 20 Februarie st. n. în sala mare a hotelului „Crucea Albă“. Inceputul la 8 ore séra. Preţul de întrare: de persónă 2 cor., de familie 5 cor. Venitul e destinat pentru renovarea bisericei catedrale gr. or. române din Arad.

*

Al 48-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit moştenitorilor legali ai rĕposatului *Demetriu Anton,* fost comersant în Sibiiu, fost membru al numitei reuniuni, ajutorul statutar.

Acesta este al 48 lea cas de mórte în sinul acestei reuniuni de înmormêntare.

*

Ómeni sfâşiaţi de lupi. In comitatul Solnoc-Doboca lupii s'au sporit aşa de mult, în cât neaflând hrană suficientă prin codri, năvălesc în cârduri până prin comune. Astfel, pe moşia din Borşa a baronului Bánffy Ernő trei lupi au dat năvală asupra turmei şi până a fi observaţi şi alungaţi au sfâşiat 40 de oi; în Pánczélcseh cinci lupi au întrat ziua la amiazi în o grădină din mijlocul satului, sfâşiind patru oi; în hotarul comunei Péntek o biată femeie cu copilaşul ei a fost atacată şi mâncată de lupi; din comuna Völcs doi locuitori plecând de a casă înainte cu vr'o două sĕptĕmâni, nu s'au re'ntors încă; se crede că şi acestia au fost mâncaţi de lupi. Cutezanţa dihaniilor e aşa de mare, în cât umblă pe drum alăturea de carĕle călĕtorilor, cari numai cu mare greu îi pot alunga. Cum e informat „Magyar Polgár“ din Cluj, o sémă de proprietari au înaintat petiţie la guvern sĕ le permită a pune pe locurile de umblete ale lupilor carne otrăvită, ca sĕ-i pustiéscă.

*

Cinci băieţi arşi de vii. In Palma, capitala provinciei spaniole Majosca, cinci copilaşi se jucau pe un cuptoriu de pâne, în care ardea foc. Boltitura cuptoriului sub povara copiilor s'a rupt, ear' copilaşii au cădut toţi cinci în foc. Tatăl unuia dintré ei observând nenorocirea a alergat şi cu pericolul vieţii proprie i-a scos din foc. Intr'aceea însĕ nenorociţii induraseră arsuri aşa de grave, în cât în aceeaşi zi au murit toţi cinci.

*

Vite cu ochelari. In nordul Rusiei în érna acésta fiind mari ninsori, vitele au căpĕtat durere de ochi, din causa albeţei orbitóre a câmpurilor acoperite cu omĕt. Diregĕtoriul unui dominiu, vĕdênd că nici veterinariul nu póte ferí vitele de bóla ochilor, a făcut încercare cu ochelari negri, legaţi pe botul vitelor. Incercarea a dat resultat bun şi l'au imitat şi ceilalţi proprietari, aşa că acum în întregi ţinuturile acelea vitele umblă cu ochelari pe bot.

Oficială.

Onoraţii parochi, cari îşi ridică pe cale postală competinţa lor de la cassa archidiecesană, sunt poftiţi a alătura la cuita subscrisă, ca şi până acum, şi un asemnat postal, provĕdut cu adresa corectă. Suma banilor însĕ se va scrie aici corect şi legibil.

O instituţiune de binefacere.

(Fine).

Ajutorul oferit membrilor rèposaţi în 1903, a fost de 1825 cor., din cari s'au detras în favorul fondului „Asilului“ şi s'au depus în libelul respectiv cele 10% statutare cu 182·50 cor. cum şi o diferinţă de 10 fileri, necontată în a. tr.

In cursul anului 1903 s'au primit 34 membri noi, cari au solvit taxa de înscriere cu câte 2 cor. şi rescumpĕrând câte 3—10 casuri de mórte, au fost trecuţi în locul membrilor rĕposaţi respective în locul celor repăşiţi şi escluşi.

Activarea secţiei a 2-a independentă, din nesuficienţa numĕrului prescris de membri, a rĕmas pe alte timpuri.

Cu considerare la multele restanţe de taxe după casurile de mórte, la strămutarea domiciliului şi la alte împrejurări, direcţiunea a fost necesitată în parte la cerere proprie a esclude din şirul membrilor următorii foşti membri: Nicolae Buian, Iustina Greavu, Aron Lupean, Ana Lupean, Margareta Moldovan, George Mohan, Ioan Mărginean, Iustina Olariu, G. Popadan, Victor Ancean, Vasile C. Osvadă, Maria Binder şi Ana P. Mustea. Direcţiunea va folosí în timpul cel mai apropiat tóte mijlócele ce 'i stau la disposiţie cu scop de a regula afacerile de restanţă chiar şi cu eventuala escludere a unui mai mare numĕr de membri, altfel provĕdute şi de statute.

Venitele proprii ale reuniunei în 1903 au fost următórele:

Taxe de inscriere de la 34 membri noi à 2 cor. = 68 cor.; taxe à 60 fileri după casurile de mórte cor. 3234·58; interese după capitalele elocate cor. 155·04; venite extraordinare cor. 1. In total 3458·62, ear' cheltuelile au fost următórele: ajutóre după 16 casuri de mórte cor. 1825; remuneraţia portărelului cor. 140; chiria localului cor. 60; competinţele directorului, secretariului şi ale cassariului cor. 240. In total cor. 2265.

Fondul „Asilului“ ajuns în 1903 la cifra de cor. 878·05, a avut următórele venite: competinţele directorului P. Lucuţa, dăruite, cor. 64; competinţele secretariului Victor Tordăşianu, dăruite cor. 48; 10% detrageri din ajutórele după casurile de mórte cor. 182·50; interese după depuneri cor. 25·39. In total cor. 319·89.

Averea totală a reuniunii şi a fondului „Asilului“ s'a arătat în cele de sus. Ací ne mărginim a constata, că averea reuniunii în 1903 a crescut cu cor. 1185·28, ear' cea a fondului „Asilului“ cu cor. 319·34, sau în total cu cor. 1504·62.

Făcêndu-ne acest raport, nu putem lăsa neamintit casul trist al trecerii la cele vecinice a mult încercatului vrednic bărbat al naţiunei nóstre, a în veci neuitatului membru în direcţiune Dr. D. P. Barcianu, fost referent scolar, întêmplată la 16 Februarie anul trecut, scurt timp după ultima nóstră adunare generală şi înainte de a se împliní un an de la mórtea de pie memorie soţiei sale Silvia n. Olteanu, fostă şi ea membru al reuniunei nóstre. Din acest trist eveniment direcţiunea a arborat drapelul negru pe localul reuniunii, a esprimat condolenţe neconsolatei familii şi a luat parte la înmormêntare.

La rêndul seu ne vom permite respectuósa rugare, ca onorabila adunare generală sĕ binevoéscă a îndepliní postul devenit astfel în vacanţă cum şi postul al doilea de membru în direcţiune, ajuns în vacanţă în urma demisiei colegului nostru Constantin Dimian, fost paroch în Sibiiu şi actual protopresbiter al tractului Treiscaune, demisie necesitată de schimbarea domiciliului.

De încheiere constatăm cu satisfacţie că reuniunea soră din Rĕşinari, înfiinţată la iniţiativa şi stăruinţa mult regretatului Aleman Galea, fost învĕţătoriu acolo, mutat din acéstă lume înainte de a-şi fi vĕdut dorinţa realisată, şi cu concursul secretariului nostru, şi-a început în cursul anului trecut activitatea binefăcĕtóre.

Pe basa celor premise, onorabila adunare generală sĕ binevoiască:

1. a lua raportul general la cunoştinţă;
2. a aproba raţiociniile anului 1903 şi a vota direcţiunei absolutoriu;
3. a esprima condolenţe pentru membrii rĕposaţi;
4. a pune la cale întregirea celor două posturi vacante din direcţiune, şi
5. a lua mĕsuri pentru autenticarea protocolului adunării generale.

Din şedinţa direcţiunei „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“, ţinută la 24 Ianuarie 1904.

President:

Pantaleon Lucuţa
director.

Vic. Tordăşianu
secretariu.

*

Dând în cele de sus raportul general al reuniunii, ací ne mărginim a constata, că adunarea generală, ţinută Vineri în 30 Ianuarie c., a fost nou prilegiu de a vedé la un loc şi la comună lucrare pe inteligentul, pe meseriaşul şi pe ţeranul nostru, lucru, ce a fost contemplat de întemeietorii acestei instituţiuni de binefacere de la înfiinţarea ei. Averea frumósă de care dispune acest tinĕr aşezământ, fondul „Asilului“, îngrijirea dată de direcţiune la astrucarea rĕmăşiţelor pĕmênteşti a câtorva din membrii rĕposaţi, străini în Sibiiu şi lipsiţi şi de rude şi de avere, dar' mai pe sus de tóte însemnatele ajutóre băneşti, îmbiate în cele mai critice şi arḑĕtóre împrejurări moştenitorilor iubiţilor rĕposaţi, membri ai reuniunii, sunt tot atâtea doveḑi despre rolul însemnat, ce reuniunea îl are în societatea nóstră şi despre feliul cum cârmacii ei îndeplinesc acest rol.

Directorul reuniunii, dl *P. Lucuţa*, deschiḑênd prin cuvinte calde şi binesimţite adunarea generală, rógă numĕrosul auditor a întimpina cu bunăvoinţă datele, ce mărturisesc despre munca îndeplinită de direcţiune în 1903. Secretariul *Victor Tordăşianu* ceteşte raportul general, pe care adunarea il ia la cunoştinţă.

Pentru socotelile reuniunii, revĕḑute de comisiunea de revisiune a adunării, constătătóre din dnii: Pavel Cotoţ şi Lazar Negrilă, se dă direcţiunii absolutoriul; totodată adunarea esprimă mulţămita şi recunoştinta sa directorului P. Lucuţa şi secretariului Victor Tordăşianu, pentru renunciarea repeţită la competinţele lor în favorul fondului „Asilului“, ajuns în scurt timp la suma de aprópe 900 cor. După-ce adunarea esprimă condolenţe pentru membrii rĕposaţi, alege cu unanimitate la locurile devenite vacante în direcţiune, anume în urma repausarii mult regretatului membru în direcţiune Dr. D. P. Barcianu şi în urma renunciării părintelui protopresbiter Constantin Dimian din Breţcu, pe dnii: *Dr. P. Şpan*, profesor seminarial şi *Iosif Enescu*, paroch în suburbiul de jos, cărora li-se dă prilegiu a conlucra la bunăstarea şi înflorirea acestui nepreţuit şi folositor aşezământ. Autenticarea sumariului adunării s'a încredinţat dlui Iul. Bardossy şi P. Cotoţ.

Directorul P. Lucuţa mulţămind pentru conlucrare şi dorind celor presenţi viéţă îndelungată pentru a puté lucra şi pe mai departe la realisarea scopurilor umanitare urmărite de reuniune — declară adunarea generală încheiată. *„Dzeu vede“.*

PARTEA LITERARĂ.

Filosoful Kant.

Conferenţă ţinută de Dr. *Vasilie Bologa* în sala palatului comitatens, în 14 Februarie 1904.

In nordul Germaniei, la Königsberg, s'au desfăşurat în zilele acestea (12—14 Febr. 1904) solemne festivităţi, pentru serbarea *aniversării centenare* de la mórtea genialului filosof *Emanuil Kant*, unul dintrĕ rarii născuţi ai genului omenesc.

Din acest incident iniţiatorii prelegerilor publice ne-am ţinut datori Onoratului nostru public a-i servi după putinţă cu orientare şi cu privire la acest lucéfĕr de pe orizontul literaturii universale, asupra căruia se îndréptă astăzi privirile lumii culte.

Iată motivul pentru care sunt la acest loc. Voiu urma deci după scriitori competenţi, sĕ arăt mai întâiu viéţa şi personalitatea acestui înţelept, apoi sistemul sĕu de filosofie.

*

Viéţa lui Kant a fost una din cele mai sĕnine. Liniştită şi simplă, pănă la monotonie. Unii îl asamĕnă cu rîurile mari ale Germaniei, când acestea ajung în şesul estins şi străbat înainte fără nici o pedecă, scobindu-şi alvia din ce mai adâncă şi mai lată.

Şi pare un joc al sorţii, că în viéţa filosofilor din timpul mai nou găsim zugrăvită însăşi *sórtea* filosofiei. Antecesorii lui Kant în *era de desvoltare* a filosofiei, au o viéţă plină de sguduiri şi suferinţe; gónă şi torturi este partea lor. *Giordano Bruno* (1551—1600) d. e. e persecutat pănă la mórte şi se sfêrşeşte ars, pe rug, ca jertfă a inquisiţiei ignorante şi immorale, pentru-că a fost cel dintâiu, care a recunoscut sistemul planetar al lui *Coppernicus* (1473—1543). *Descartes* (1596—1650) colindă Europa întrégă, pentru-ca neobservat sĕ se isoleze de lume ca un pustnic. *Spinozza* (1632—1677) duce o viéţă plină de suferinţe, lupte şi abnegaţiune. *Leibnitz* (1645—1716) organiséză chestiunile politice şi religióse ale Europei şi când móre n'are un singur om care sĕ 'l însoţéscă în cea de pe urmă cale. Ear' filosofii englezi, începênd de la *Baco de Verulam* (1561—1626), sunt răpiţi în vêrtejul şi sbuciumul vieţii politice a ţĕrei lor.

Kant face escepţie. El de la început trăeşte numai pentru ştiinţa sa. Operele lui sunt singurele momente marcate în viéţa sa şi prin el ajunge filosofia *vêrsta bărbăţiei.*

*

S'a născut în 12 Aprilie 1724 în *Königsberg*, vechia capitală a *Prusiei*. Oraş cu port de mare, ce a eserciat bună impresiune asupra desvoltării lui spirituale. Spune el, că 'n copilărie de multe-ori sta perdut ore întregi cu privirea fixată asupra uriaşelor corăbii engleze sau holandeze, ce ancorau aprópe de casa părinţilor sĕi. Aşa s'a deşteptat într'însul dorul de ştiinţă, de cunoştinţa de ómeni, de lume şi de popóre. Cu tóte acestea el nici odată n'a călĕtorit peste hotarele oraşului sĕu natal. Pentru-că în tinereţă era lipsit de mijlóce; ear' mai târziu absorbit de operele sale măreţe, pe lângă aceea era de constituţie delicată. Descrierile de călĕtorii însĕ i-au fost totdéuna cea mai plăcută lectură. O distracţie uşóră, după oboséla meditaţiilor profunde.

Străbunii sei au fost din Scoţia. Din acéstă împrejurare se esplică predilecţia lui pentru literatura engleză. La început şi numele şi 'l scria cu litera *C* din alfabetul latin. Şi numai pentru-că unii il cetiau *Czant* în loc de *Kant*, a adoptat litera corĕspunḑĕtóre din alfabetul gotic.

Tatăl sĕu a fost măestru şelariu. Cu măestria însĕ nu a dus'o departe, dar' tótă lumea îl cunoştea ca om vrednic şi de caracter.

Mamă-sa a fost: *Regina Anna n. Reuter.* A avut 11 copíi, întrĕ cari Kant al patrulea. In sînul acestei sermane case părinteşti a primit o îngrijită educaţiune, în cât mai târziu când a ajuns învĕţător privat în familia unui Conte, consternat odată de cele esperiate în familia Contelui, a observat, că el s'a împărtăşit de o educaţie mai bună în casa sa părintéscă.

Părinţii sĕi erau aderenţi ai *pietismului*, spirit ce a nobilitat nu numai convingerea lor religiósă, dar' întréga lor fiinţă şi viéţă. Pe la începutul vécului al 18-lea era în flóre acest spirit în Germania şi cu efect salutar asupra vieţii familiare. Din asemenea familii a ieşit un *Herder*, *Schiller* ş. a.

In acest spirit sĕnin trăiau şi părinţii lui Kant. Adevĕraţi creştini, purtând cu resignaţiune greutăţile ca şi binele vieţii. Nimic nu tulbura liniştea casei lor. Şi acest esemplu a lăsat urme adânci în inima tinĕrului ingenios. Odată s'au certat măestrii şelari cu cei curelari pentru drepturile şi privilegiile lor. Din acéstă ceartă tatăl lui Kant a avut sĕ sufere multe nĕcazuri şi pagube. Şi cu tóte acestea, de câte-ori în familie venia vorba despre acéstă afacere, părinţii sĕi vorbiau cu multă prevenire şi cruţare despre duşmanii lor, avênd tótă încrederea în provedinţa ceréscă. Acest esemplu bun, spune Kant, nu l'a putut uita viéţa întrégă. Dovadă de puterea estraordinară *educativă*, ce au esemplele bune din casa părintéscă.

Aşa a fost crescut Kant în spirit adevĕrat creştinesc, ce nu l'a părăsit până la ultima sa rĕsuflare. A rĕmas totdéuna senin, liniştit, iubitor de pace şi cu simţul datorinţei pănă la mormênt.

Pe mamă-sa o iubia cu nespusă căldură. Ii şi semăna mult. Se spune, că mamă-sa avea o mică surpătură la piept, el pănă şi acésta i-a moştenit-o. Mamă înţeléptă, avea bunul obiceiu, că lua cu sine băiatul la câmp, la pădure, şi-i esplica frumseţile şi fenomenele naturei, ca tot atâtea lucruri ce preamăresc pe Dzeu. Şi nu odată se întêmpla, că ingeniosul băiat punea întrebări mamei sale, cărora ea nu mai putea rĕspunde. Dar' în curênd s'a schimbat raportul, căci talentatul băiat făcea progrese uimitóre şi începea sĕ esplice el mamei sale fenomenele naturei. Durere, că în vêrsta de 14 ani a perdut pe mamă-sa, pe îngerul seu păzitor.

In adevĕr e un secret încă al naturei, nepĕtruns de mintea omenéscă, *ce* şi *cât* moştenim de la părinţii nostri sufleteşte şi trupeşte. In genere e însĕ constatat, că spirite şi caractere alese, îndeobşte au avut parte de *mame vrednice.* Aşa şi Kant. Nici-când nu voiu uita pe mamă-mea, zicea adese-ori prietinilor sei, ea a nutrit în mine simburele binelui, ea a mlădiat inima mea făcêndu-o simţitóre şi perceptibilă pentru impresiunile naturei, ea a deşteptat şi îmbogăţit cunoştinţele mele, şi influinţa învĕţăturilor ei binefăcĕtóre mi-a rĕmas pentru tótă viéţa.

Şi învĕţămêntul gimnasial l'a început sub conducerea mamei sale în *„Collegium Fridericianum“* din Königsberg, ce era sub conducerea pietistului *Francisc Schultz.* Acesta cunoscù talentul lui Kant şi ajutora părinţii pe sub mână ca sĕ-l pótă ţinea la şcólă. Terminând studiile gimnasiale, după sfatul profesorului seu Schultz, s'a înscris la universitate în facultatea teologică, care pe atunci era una cu cea filosofică. Atunci peste tot erau numai trei facultăţi, teologia împreună cu filosofia, apoi jura şi medicina. Ca elev nu era dintrĕ aceia cari se îndestulesc cu cele auḑite de la catedrĕ. Pururea scruta şi amplifica pe cale privată, cum fac toţi elevii de spirit.

Când a terminat studiile universitare, perdù şi pe bĕtrânul seu tată. In urma acesteia s'a angajat ca învĕţătoriu privat în câteva familii distinse, cu cari el a ţinut relaţii de pretinie pănă la mórte. Şi 9 ani a rĕmas învĕţătoriu privat, în care timp a făcut cele mai încordate studii. Ear' când a început sĕ le dee în publicitate, l'au instituit docent privat la universitatea din Königsberg.

Ca profesor de universitate era omul perfectei esactităţi. Nu cunoştea de cât catedra, meditaţiile şi preumblările i obligate. In acestea era atât de punctual, după timp şi după loc, în cât devenise adevĕrat orologiu pentru contimporanii sei. Mulţi ziceau: nu póte fi încă ora cutare, deóre-ce Kant n'a trecut încă pe aici!

Numai odată în viéţă a întrerupt preumblarea sa 3 zile. Când a primit opul pedagogic *„Emil“* al lui *Rousseau.* Lectura acestuia l'a emoţionat şi absorbit cu desĕvêrşire, că 3 zile întrerupse preumblarea-i obligată. Şi nu e mirare, că acest op produsese adevĕrată revoluţie în lumea învĕţaţilor. Sub efectul primei impresiuni opul a şi fost confiscat şi ars, căreia era sĕ-i urmeze şi autorul de nu scăpa în străinătate.

La catedră nu iubia forma oratorică, nici lecţiile mĕsurate cu circinul. Ii plăcea sĕ creeze şi în decursul prelegerilor. Şi a spus-o verde elevilor sei, că de la el nu vor învĕţa *filosofie*, ci a *filosofa*, nu vor învĕţa *cugete*, ci a *cugeta.* Pentru aceea prefere *predarea liberă*, forma conversaţiei, presărată cu glume, umor şi anecdote chiar, bine înţeles, instructive şi nu în doi peri.

Mai adânc efect producea cu lecţiile de *morală*, cu cari viéţa lui cadra în tóte. Ear' la predarea lor un foc ceresc înviora faţa sa şi elevii cutremuraţi şi cuprinşi de admiraţie ascultau şi sorbiau cuvintele de pe buzele lui.

Acésta o mărturisesc elevii sei: poetul *Herder*, *Jackmann* ş. a. în terminii cei mai elogioşi.

Ear' prin operele tipărite a atras asupra sa atenţia întregii Europe. Nespus efect a eserciat asupra centimporanilor, mai ales prin operele sale morale. Mulţi îl asamĕnă cu *Christos*, în cât se tulbură modestul bărbat, când aude şi observă, că el nu face altceva de cât esplică după putinţă pe *Iisus Christos.* Alţii îl numesc al doilea *Mesia* şi peregrinéză cu grămada la Königsberg, ca sĕ vadă pe genialul bărbat.

Filosofia lui rĕsună pretutindeni. *Goethe, Humboldt*, *Schiller*, aprofundéză studiul noului sistem. Ear' *Jean Paul* în entusiasmul sĕu pentru Kant exclamă, că el nu e lumina pământului, ci un *întreg sistem solar strălucit.*

Ómenii mai naivi se adresau lui Kant, ca unui *Mântuitor.* O copilă tineră, ce fusese peţită, mai apoi părăsită, iată ce epistolă i-a adresat:

Mărite Kant! Cătră tine grăesc ca un cucernic cătră Dzeu, şi te rog pentru ajutor, mângăere sau osândă.

Motivele tale pentru viéţa viitóre m'au satisfăcut şi pentru aceea scap cătră tine. Pentru viaţa acésta însĕ n'am găsit nimic, ce ar puté sĕ-mi suplinéscă comóra perdută. Am iubit pe cineva, care mi-a fost tot ce e mai scump pe pământ şi pentru el singur am trăit.

Dar' am ofensat pe acest bărbat prin îndelungata mea minciună ce acum i-am descoperit. Pentru caracterul meu n-a fost nimic atingĕtor în acésta şi n'am sĕ tăinuesc în viaţă-mi nici un pĕcat. Pentru el însĕ minciuna mea a fost de ajuns, ca sĕ-mi detragă *amorul.*

Om onest, nu-mi detrage pretenia; dar' acel *sentiment intern*, acel *„nu ştiu ce şi nu ştiu cum“*, ce ne-a unit pănă acum, nu mai există! Mi-se rupe inima în bucăţi! Şi de nu cetiam operele tale, de sigur făceam sfêrşit violent vieţii mele. Dar' acum mĕ reţine deducţia teoriei tale, că nu-i ertat sĕ mor pentru suferinţele vieţii, ci trebue sĕ trăesc pentru existenţa mea. Inchipue-te în posiţia mea şi mângăe-mĕ, ori mĕ osândeşte.

Am cetit metafisica moralei tale, cu imperativul categoric, şi nu-mi ajută nimic. Mĕ părăseşte mintea, când am cea mai mare trebuinţă de ea. Rĕspunde mi, te rog, altcum însuţi nu eşti în stare sĕ lucrézi după imperativul ce dai. — Adresa mea: Maria — Karinthia, Klagenfurt.

Kant a rĕspuns tinerei copile, şi sĕ crede a o fi liniştit, căci ea recreată, prin o epistolă din 1794 îi promite că 'l va cerceta dimpreună cu fratele sĕu.

Pentru a ilustra mai intensiv înalta veneraţie, ce contimporanii aduceau acestui geniu, amintesc încă următoriul fapt.

Când a murit Kant, în 12 Febr. 1804 în vêrstă de 80 de ani, l-au ţinut pe catafalc din 12—28 Februarie, pentru-că peregrina lumea din tóte părţile, ca sĕ mai vadă odată resturile pămênteşti ale acestui geniu extraordinar. Şi numai după 16 zile i-au astrucat osemintele într'una din boltiturile universităţii din Königsberg, unde se păstréză pănă astăzi şi fuseră în *zilele aceste centenare* acoperite cu nesfârşite cununi.

Şi sĕ mai amintesc o singură *nuanţă* din personalitatea acestui înţelept.

In conveniri sociale şi în conversaţie era de un simţ nobil, jingaş şi simpatic, gata pururea spre serviciu. Faţă de óspeţii sĕi era cu cea mai mare prevenire. Ii invita adese-ori la masa sa, după ce se aranjase în casă proprie, căci pentru el era o recreaţie sĕ prînzescă în societate. Rupea pentru fie-care óspe câte un trandafir din grădinuţa sa, şi stiricia de bucatele ce 'i plac fie-căruia, în cât toţi se simţiau fórte bine în casa lui.

Iar' la masă conversa cu spirit despre tóte cestiunile. Nici odată însĕ despre operele sau filosofia sa. Incunjura lucrurile abstracte şi conducea conversaţia cu adevĕrată măestrie. Da rost fie-căruia sĕ ajungă la vorbă. Şi prin obiecţiuni de escepţie, de îndoială etc. făcea conversaţia *vială* şi *plăcută.* Nu putea suferí ómenii, cari rĕspund pururea cu stupidul: *da!* El era vesel şi prin observări de spirit şi anecdote caracteristice răpia societatea cu sine. In cât de la masa sa toţi se depărtau satisfăcuţi şi mai bogaţi în cunoştinţe şi idei noue. Unii i-au şi prelucrat aceste întreţineri sociale, întocmai ca studenţii prelegerile de universitate.

Damelor era fórte simpatic. Şi nu se ştie cum de a rĕmas necăsătorit, căci vorbia cu multă stimă despre femei. O singură observare li-a făcut, că prea sunt cuprinse de *pofta de a domina.*

Ii plăcea sĕ converseze cu damele, în deosebi despre lucruri din *economia de casă.* Şi cu atâta pricepere vorbia despre *arta de a ferbe şi pregătí bucatele*, în cât pretenul seu *Hippel* i-a făcut odată observarea hazlie, că el de sigur va scrie şi *Critica bucătăriei.*

Intrĕ dame însĕ şi-a găsit şi el odată omul. Intrebând, după obiceiul sĕu, cum se pregătesc cutare bucate, o damă s'a aprins şi i-a făcut observarea: In adevĕr, Iubite Dle Profesor, dta vorbeşti cu noi, încât se pare că ne consideri numai de bucătărese!

In urma acesteia a început *Kant* sĕ explice cu atâta fineţă *importanţa artei de a ferbe şi pregătí bucatele*, încât după-aceea fiecare damă doria sĕ fie considerată de-o atare económă inteligentă şi conştientă.

Aşa ştia sĕ se facă plăcut şi instructiv şi 'n viaţa socială, cel ce în domeniul filosofiei provocase adevĕrată revoluţie. Precât era de profund în meditaţiile sale, pe atât de plăcut era în societate.

*

Dând prin acestea *tabloul vieţii* şi *personalităţii* acestui înţelept, fără îndoială instructiv în multe privinţe pentru tóte generaţiile, trec cu permisiunea dv. sĕ prind în linii cât mai generale şi *sistemul sĕu de filosofie.*

(Va urma).

Posta redacţiunei.

Dlui I. D. în Ş. „Fapta creştinéscă“ nu a sosit la noi. Trimite a doua-oră.

N. Gl. „Avisul“ nu se publică. Prin publicarea lui nu foloseşti nimic causei.

L. T. în H. Comentarea listei nu se publică. „Cel ce dă, lui îşi dă“, ear' dacă respectivul nu a dat nimic, conştiinţei lui proprie va rĕspunde.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (17 Febr.): *„Gewalt u. Recht“*, comedie în 5 acte.

Nr. 2—1904 Tip. [36] 1—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de

conducĕtoriu

în Librăria archidiecesană din Sibiiu se publică prin acésta concurs.

Reflectanţii la acest post sĕ-şi înainteze ofertele, cari vor avé sĕ conţină şì condiţiunile de salariu, la Comisiunea administrativă a tipografiei archidiecesane până cel mult *15/28 Martie a. c.*

La apel sunt a se alătura:

1. Atestat de botez.
2. Atestate de cualificaţie, eventual alte documente.

Sibiiu, din şedinţa comisiunei administrative a tipografiei archidiecesane, ţinută la 28 Ianuarie (10 Februarie) 1904.

Nr. 484/1904. [34] 1—1

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **veterinariu orăşenesc** devenit vacant la magistratul din Szászsebes se escrie concurs cu termin până în *4 Martie a. c.* Reflectanţii la acest post împreunat cu salariu anual de 900 cor. şi încassarea taxelor pentru visitaţiunea de carne în sumă de circa 800 coróne, au á-şi înainta rugările adjustate cu atestatul de botez, documentul de cualificaţiune şi — întrucât au mai ocupat vre-un post — cu atestatul de serviciu până cel mult în terminul sus indicat magistratului orăşenesc din Szászsebes.

Szászsebes, în 9 Februarie 1904.

Magistratul.

Nr. 242/1903. [33] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa a III-a **Gârda-de-jos** cu filia **Neagra de-sus**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în cóla B. pentru întregirea dotaţiunii preoţeşti.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită cererile concursuale cu documentele necesare la subscrisul în terminul cuvenit şi a se presenta înainte de alegere la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Câmpeni, 17 Octobre 1903.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 88 1904. [21] 3—3

Concurs

Pentru întregirea vacantei parohii **Şpălnaca** (lângă Murĕş-Uióra), protopresbiteratul Têrnava, prin acésta se publică a doua-oră concurs cu termin de treizeci zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, fiind o frumósă porţiune canonică şi comasată.

Concurenţii îşi pot lua informaţiuni de la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Cererile de concurs au sĕ se aştérnă instruite conform normelor în vigóre până la terminul indicat subsemnatului oficiu prot. (u. p. Küküllővár), avênd petenţii a se presenta poporului în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Cetatea-de-baltă, 16 Ianuarie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial respectiv — Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Têrnava.

Nicolae Todoran
protopresbiter.

Nr. 22 1904. [28] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Dridif**, protopresbiteratul Făgăraşului, prin acésta se escrie concurs cu termni de 30 zile de la prima publicare în „Tel. Rom“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Reflectanţii la acest post au a'şi aşterne cererile lor, instruite conform normelor din vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Făgăraş, 27 Ianuarie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Iuliu Dan, prot.

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare şi române află aplicare în cancelaria advocaţială a lui Dr. **Mátyás Lázár, Sibiiu**, str. urezului 11.

(31) 2—3

La **Libraria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc* . . . . „ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sântei scripturi, de *Dr. Petru Barbu* „ 2·50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cuvinte adevărate, de *N. Iorga* C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga* . . . . „ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . . „ 2·—
plus 20 fil. porto postal.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secre

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 62

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.

„PARSIMONIA“

institut de credit şi de economíi, societate pe acţiuní, în **Bran.**

Convocare

la

a IX-a adunare generală

a institutului de credit şi economíi, societate pe acţiuni „PARSIMONIA“ în Bran, ce se va ţiné Joi în 10 Martie 1904 n. la 10 ore înainte de amiazi în localul institutului, la care sunt invitaţi toţi acţionarii a se presenta în sensul §-lui 20 din statutele institutului.

Obiectele de deliberare sunt următórele:

1. Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare;
2. Statorirea bilanţului şi a împărţirei profitului;
3. Alegerea a câte doi membri în direcţiune şi comitetul de supraveghiare; [35] 1—1
4. Alte propuneri eventuale.

Bran, în 11 Februarie 1904.

Din însărcinarea direcţiunii:
I. cav. de Puşcariu
presidentul societăţii.

Bilanţ cu 31 Decembre 1903.

Active		Cor. fil.	Pasive	Cor. fil.
Cassa în numĕrar		5,548·54	Capital acţionar incurs	113,236·16
Cambii escomptate		419,612·42	Depuneri spre fructificare	308,257·77
Credite personale		19,534·—	Cambii reescomptate	3,999 —
Mobiliar	579 12		Interese transitorii pro 1904	7,951·24
20% amortisare	115·80	463·32	Fondul de reservă	18,631 75
Pro diverse		420·—	Deposite	91·16
Conturi curente		9,800·—	Profit curat	13,211 20
Bonuri		10,000·—		
		465,378·28		465,378 28

Profit şi perderi.

Debit.		Cor. fil.	Credit.	Cor. fil.
Interese pentru depuneri		15,498·44	Interese de la cambii şi oblig.	34,395·17
Spese diferite		1,236·78	Provisiune	2,291·80
Salarii		1,965·—	Competinţe de timbru	1·87
Perdere		280·—	Diferite	10·—
Contribuţiune:				
a) erarială	2,066·07			
b) după depuneri	1,556·80			
c) comunală, comitatensă	632·29			
d) de drum	136·46	4,391·62		
Amortisarea mobiliarului		115·80		
Profit curat		13,211·20		
		36,698·84		36 698·84

Bran, 31 Decembre 1903.

Direcţiunea:

Anton Puşcariu m. p,
Ioan cav. de **Puşcariu** m. p. presid. direcţ.
Ilarion Reit m. p. contabil.
Miron Tătoiu m. p. cassariu.
Axente Moşoiu m. p. dir. esec.
Ioan Cenţu m. p.
Georgiu Enescu m. p.
Nicolae Reit m. p.
Iacob Popa m. p.
G. Tişca m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am esaminat conturile presente, şi confrontându-le cu registrele principale şi auxiliare ale societăţii, ţinute în bună ordine, le-am găsit în consonanţă cu aceleaşi şi esact.

Bran, 11 Februarie 1904.

Nicolae Garoiu m. p. president.
Leontin Puşcariu m. p. vicepresident.
Georgiu Babeş m. p.
Nicolae Runcean m. p.
Iosif Enescu m. p.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

Spriginiţi industria română!

Zilnic

Unt próspăt

de Poiana, prima calitate.

☞ Industrie românéscă! ☜

Se află de vîndare la [23] 2—6

„Concordia“

societate comercială pe acţii în **Sibiiu.**

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 14 Sibiiu, Sâmbătă 7/20 Februarie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 60 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Trădători“...

Sibiiu, 19 Februarie n.

In préjma întrunirii de a doua oră a delegațiunii ungare cercurile politice ungare, deosebi cele din tabera opoșiției, nemulțămite cu declarațiunile făcute de ministrul-president Tisza în dietă cu privire la „cuceririle naționale“ în armată, așteptau de la ședințele delegațiunii clarificarea situației. Despre cele întêmplate în delegațiune, deosebi în ședințele comisiunii pentru afacerile militare, acolo aparținênd cestiunea reformelor pretinse din parte magiară, — am dat la timpul sêu raport arêtând și efectul declarațiunilor făcute de ministrul de rêsboiu.

Comentate acele declarațiuni în mod leal, chiar din partea unor ziare opoșiționale magiare — dar' nu obstrucționiste — eșia la ivélă, că în adevêr, cu escepția limbii de comandă, tóte celelalte pretensiuni magiare sunt acceptate, parte în total, parte în mêsura permisă de interesele mai înalte ale forței de apêrare a monarchiei, și că punerea lor în lucrare e deplin garantată. Se credea deci, că în urma acestora obstrucția 'și va face sémă cu situația și se va mulțămí deocamdată cu cât a stors în cestiunea „pretensiunilor naționale“.

Dar' cel ce voește zizanie și cértă află totdéuna motiv, ori pretext. In o ședință din sêptêmâna acésta Ugron a pretins de la ministrul de rêsboiu sê facă delegațiunii raport amênunțit despre munițiunea și armatura armatei — un lucru pe care tóte statele și-'l țin în mare taină. Ear' Rákovsky (poporal) secundat de Apponyi, în o ședință a comisiunii pentru afacerile esterne a contestat Ungariei dreptul de veto la alegerea papilor.

Ce a intenționat cu acésta, și deosebi Ugron ce a intenționat cu pretensiunea, ca ministrul de rêsboiu sê tradeze lumii mari secretele forței și capacitați de acțiune a armatei, și în cât au fost în drept sê iee o astfel de poșiție față cu cestiunile acestea? — pentru noi e irelevant. Li-o critică aspru însê un ziariu ce numai guvernamental nu e, ziariul „Magyar Szó“, despre care se știe că plutește în apele lui Bánffy. Nu mai puțin de cât chiar *trădători de patrie* 'i face.

Cuvênt greu!

Până acum epitetul acesta era reservat pentru naționalități. Acum se dă celor mai intransigenți din céta luptătorilor pentru „drepturile naționale“. Se pare deci, că ori epitetul, în cursul anilor a căpêtat alt înțeles, în cât acum se póte da și Magiarilor, ori — avênd același înțeles pe care l'a avut și trebue sê 'l aibă totdeauna — s'a hasardat cu el față de naționalități, în tocmai cum acuma se hasardéză față cu cei trei fruntași politiciani magiari, întrê cari unul — fruntaș întrê fruntași (Apponyi).

Cât pentru clarificarea situației, se pare că nu în delegațiuni, cari în sêptêmâna viitóre vor ține ședințe plenare și probabil că 'și vor termina agendele, ci în dietă se va face.

In ce chip însê?... Din unele părți se susține încă știrea despre apropiata disolvare a dietei de acum.

Rêsboiul din Asia. „Slvoo Polski“ (Lemberg) raportéză pe basa unei știri private din Petersburg, că *sub impresia știrilor nefavorabile sosite de pe câmpul de rêsboiu țarul s'a bolnăvit grav.*

Dacă știrea acésta e adevêrată, atunci ea pune evenimentele de pe câmpul de rêsboiu în lumină cu mult mai clară de cât tótă sumedenia de rapórte telegrafice despre ciocniri și învingeri japoneze ori rusești, menite sê facă sensație de o zi, pentru-ca în ziua următóre cele mai multe dintrê ele sê fie dementate. Operațiuni strategice hotărît că se fac din ambele părți, dar' lumea depărtată nu póte sê și facă icónă clară despre ele, parte din causa contrazicerii rapórtelor, parte din causa censurii severe, eserciate deosebi din partea Japoniei, care nu lasă raportorilor sê raporteze ori-ce. Din causa censurii, raportorul din Tokio al ziariului englez „Times“ a trimis Marți următórea telegramă dodonică: „Ași dori sê înduplec guvernul englez, ca sê useze de estraordinara ocasiune și sê studieze estraordinar de marea intreprindere militară“. Din telegrama acésta unii deduc că lupta decisivă are sê urmeze cât de curênd.

Despre concentrarea trupelor pé uscat ziariului englez „Daily Mail“ i-se raportéză că japonezi au pus la mal în Corea 120 000 de soldați, cu următórea destinație:

In prima linie de bătaie 80.000 au sê țină ocupate tóte punctele strategice dintrê Pongju și Kilgju, spre sud de la rîul Jalu. *A doua linie* se intinde de la Seul ceva spre nord; pe lângă acésta la malul ostic japonezii țin ocupate pozițiile de la Fusan și Gasan, ear' la malul vestic pozițiile de la Cemulpo, Mact și Masamfo.

Despre pregătirile rușilor spre nord de la rîul Jalu se spune că s'au pus în poziție de apêrare și s'au baricadat puternic.

Acceptând acéstă știre, se vede că atacurile flotei japoneze la Port-Arthur au avut de scop numai sê atragă atențiunea rușilor de la operațiunile de debarcare în Corea.

Altă știre interesantă, dată tot de ziariul „Times“, e că în apropiere de Kai-tsu rușii s'au ciocnit cu o trupă japonesă. Kai-tsu e situat în apropiere de golful Liao-tong în direcția liniei ferate Port-Arthur—Mucden (capitala Mandjuriei), deci pe teritoriu rusesc. Resultă deci, că japonezii au trecut rîul Jalu și de pe teritoriu rusesc amenință sê atace de pe uscat Port-Arthurul.

Dementi. „Wiener Abendpost“ dementéză categoric știrile despre pretinse mobilisări și pregătiri de rêsboiu ale Austro-Ungariei în Balcani.

Iubileul societății academice „Junimea“.

(Raport special).

Cernăuți, 15 Febr. n.

Pe vremea în care abia începuse sê licăréscă schinteia redeșteptării naționale, — câțiva tineri, pêtrunși în suflet de focul dragostei de ném, au aprins pe pămêntul celor mai scumpe amintiri ale măririi némului nostru de vécuri oropsit, o mică luminiță, nu din céră, nu de combustibilitate fisică, ci morală intelectuală, și i-au dat numele „Junimea“.

Dragostea de ném, limbă și de carte românéscă, a fost scrisă pe drapelul ce l'a desfășurat „Junimea“, ear' devisa i-a fost pururea: viéța pentru stég, ori mórtea pentru stég — cum einstea stégului cerut-a. Principiul de care a fost ea condusă totdéuna, este: *munca seriósă.*

Rolul, ce l'a avut acéstă societate academică nu s'a restrîns numai la cercul tinerimei academice, dându i acesteia o creștere națională, emancipându-o de sub înriurințele străine și formând caractere nesovăitóre pentru lupta vieții, ci din o mică luminiță ajunsese un focar însemnat, din care sê revărsau radele binefăcêtóre ale dragostei de ném, limbă, istorie și literatură românéscă, asupra țerișórei întregi. In acéstă privință ea a fost o sentinelă la acéstă margine estremă a românismului.

De aici vine, că „Junimea“ numêră astăzi peste 100 de membri, studenți academici de la facultatea filosofică și juridică, ear' de la cea teologică studenții transilvăneni cari își fac studiile aici. De aici vine, că ea și a câștigat simpatiile tuturora, că tot ce se numește Român de bine aici în țéră, stă în legăturile acestei societăți ca membri emerități, onorari, fundatori și sprijinitori; de aici vine, că numele „Junimei“ e cel mai popular nume dint[illegible]óte societățile din Bucovina.

„Junimea[illegible]unoscută și iubită de popor, căci pe fiii poporului îi adăpostește la sinul ei și o fiică scumpă a poporului e ea.

Un pătrar de véc s'a împlinit de la înființarea ei, și acum și-a serbat iubileul esistenței de 25 ani.

FOIȘORĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

Cuptorul, fie de fer, fie de olane, să se așeḑe în un unghiu al păretelui din fața ferestilor; la nici o întâmplare nu prea aproape de ușă. Prin deschiderea repentină și vehementă a ușei se alterează curentul de aer, necesar arderii combustibilului, ori se lovesce însuși corpul cuptorului.

Inaintea cuptorului să se pună o placă de metal cu menirea, ca să prindă jarul ce ar cădea.

Cuptorul de fer să fie pe din lăuntru căptușit cu un strat subțire de lut, pentru-ca să nu se înfierbinte până la roșață, și să fie provêḑut cu o manta dublă și mobilă, care să împiedece iradiarea căldurei către elevii din apropiere. Mantaua să fie destul de înaltă.

De-asupra cuptorului, mai ales celui de fer, să se așeḑe un vas larg, deschis, umplut cu apă, care să se țină totdeuna plin.

E greșit a încăḑí școalele numai scurt timp înainte de începerea prelegerilor. Ar fi de dorit chiar, ca ele să se încălḑească în continuu. Numai în felul acesta se poate obținea o căldură uniformă. Cu deosebire să nu se uite, în cas de vacanțe, a se încălḑí salele cu o ḑi înainte de reînceperea prelegerilor.

Fiecare cuptor să-'și aibă hornul sêu, un horn cu diametru mic, dat fiind că hoarnele largi produc numai un slab curent de aer.

Atât cuptoarele cât și hoarnele să se curățe regulat. In felul acesta curentul de aer va fi totdeuna destul de puternic pentru a împiedeca ieșirea gazurilor stricăcioase în sale. Dacă pe lângă toată grija totuș s'ar întâmpla, ca gazuri să străbată în sale, învêțătorul inteligent o poate ușor observa. Mai mulți școlari, cari de odată se plâng de durere de cap, sunt un viu memento, că aerul e strîcat. Remediul imediat este: aerare prin deschiderea ferestilor și a ușii; remediul radical: curățirea și eventual repararea cuptorului și hornului aparținêtor.

Sala de gimnastică.

Gimnastica și exercițiile corporale influențează foarte favorabil desvoltarea fisică și spirituală a copiilor. Trêbue să cerem, ca ele să se bucure de mai multă considerațiune, iarna și vara să se facă us de ele.

La școalele noastre, ba și în seminariile noastre unde se cresc fiitorii dascăli, atât gimnastica cât și exercițiile corporale se bucură de oare-care trecere numai vara. Aceasta pentru plausibilul motiv, că lipsesc salele de gimnastică.

Școalele poporale, cari au 4—6 clase, în urmare sunt cercetate și de elevi mai în vârstă, să aibă sala lor de gimnastică.

Sala de gimnastică să fie sub un coperiș separat; cu o suprafață minimală de 20 × 10 m și o înălțime de $5^1/_2$—6 m; de amândouê laturile cu feresti înalte, ce se încep abia la 1·80 m de asupra podinelor (parchetului) și sunt provêḑute cu perdele corêspunḑêtoare (lumina directă jenează ochii copiilor și poate provoca accidente); parchetul salei să fie întru câtva elastic și să nu producă praf.

Lângă sala de gimnastică să se afle o odaie, în care se depună elevii paltoane pălării etc., și latrine accesibile prin un coridor acoperit și închis.

Sala de gimnastică trêbue ținută în perfectă curățenie. Praful este a se curățí ḑilnic minuțios cu mături și cârpe ude. Nicăiri nu este praful așa periculos ca în sala de gimnastică din causa inspirațiunilor adânci ce școlarii fac în cursul exercițiilor.

Latrine.

Fiecare locuință particulară trêbue să-și aibă latrina proprie; cu atât mai mult fiecare școală, care e cercetată de copii, cari nu cunosc încă ordinea în ale defecațiunii.

Latrina școlară merită o deosebită atențiune pentru motivul, că ea are asupra copiilor o influență fisică și morală. Ea să corêspundă atât din punctul de vedere al construcțiunii cât și din cel al curățeniei.

In latrine se produc o mulțime de gazuri irespirabile și puturoase, cari trêbuesc oprite a infecta aerul din împrejurime; în latrine sunt o grămadă de microorganisme, adeseori patogene, și lichide otrăvicioase, cari trêbuesc împiedecate a întra în subsolul învecinat. Pentru toate acestea motive igienistul *Baginsky* cere, ca latrinele să nu se afle în edificiul propriu al școalei.

Latrinele să se așeḑe în curte sub un coperiș propriu. Pentru a ferí copiii de ploaie mai ales, latrinele să se împreune cu edificiul școalei prin un coridor acoperit, baremi de o parte deschis.

Când edificiul școalei are unul sau mai multe etajuri, latrina încă să fie întocmită astfel; din fiecare etaj să conducă un ceridor ca cel amintit.

Latrinele să aibă lumină destulă, în urmare feresti corêspunḑêtoare, iar nu niște găuri mici cum e obiceiul. Nu mai puțin să se poată ventila în măsură suficientă. Să se facă drum gazurilor, dar nu către edificiul școalei, ci b. o. către grădină. Din fiecare latrină să conducă baremi un canal ventilator până de asupra coperișului.

(Va urma).

Festivitățile iubilare au arĕtat mai bine, că ce a însĕmnat „Junimea“ în trecutul ei de 25 ani.

Cu dragoste grăbit-a flórea inteligenței din țéră, boieri, preoți, învĕțători, funcționari și țĕrani, sĕ participe la iubileu; persóne distinse din regatul României, Liga culturală, societățile studenților din București și celor din Austro-Ungaria, ținut'au sĕ adaugă strălucire sĕrbărilor Junimei, trimițĕndu-și delegații lor.

Și-ți făcea mare bucurie sufletului sĕ vedi, cum, tinerii adunați din tóte părțile locuite de Români, dându-și mâna frățéscă alesu-și-au din adins acest moment pentru mărturisirea și unirea credințelor trecutului și pentru ținta viitoriului...

Sarcinele ce vor apăsa umerii noștri azi-mâne, dragi frați — zis-au ei — vor fi durerile și dorurile, miseriile și aspirațiile némului, din care facem și unii și alții parte. Reciproc deci sĕ ne încuragiăm și ajutorăm, căci numai unirea credințelor de bine și a forțelor, formézā calea care duce la realisarea marelui ideal național. — Ear' farul luminător al acestui drum greu este luminarea minții, cultivarea sentimentului, în scurt: *o cultură sănĕtósă românéscă!*

Fost-a deci aniversalul „Junimei“ sĕrbare și a încheerii unor și mai frățești legături întrĕ civii academici români de pretutindenea.

Asupra Vóstră, dragi Junimeni, în urgie și în blăstĕm sĕ se prefacă senina și nefățarnica bucurie și încurajatórea participare a fraților Vostri, — dacă nu Vĕ veți ține de ce v'ați legătuit! (Va urma).

Corespondențe.

— Petrecerea „reuniunii femeilor rom. gr.-or. din Făgăraș și jur“. —

— 11 Febr. n.

A trecut un deceniu de când acésta reuniune a ajuns un factor însemnat pe teren social-românesc în „Țéra-Oltului“, un factor de care nu numai Românii se bucură și se pot mândri, dar' chiar și străinii țin cont de manifestările sociale și culturale ale acestei corporațiuni, care deja dispune de un capital ce trece peste suma de 15,000 cor.

Dovadă și „serata“ despre care mĕ încerc sĕ scriu.

In sala cea mare „Lauritsch“ artistic decorată cu bradi verdi, mișuna în séra de 2 Februarie st. n. un distins public: inteligință română din Făgăraș și jur și elita străinilor în frunte cu comitele suprem al comitatului Făgăraș, așteptând esecutarea programei: „Tablouri vii“ — un ce nou și cam greu pentru împrejurările nóstre.

Intâiul tablou: *„O șe[illegible]tóre la țéră“.*

La ridicarea cortin[illegible]are pe scenă o odae țĕrănéscă cu mobiliar necesar, păreți decorați cu bogate țesături românești și vase, ear' pe lângă păreți pe lăiți și în mijloc pe scaune 10 părechi de tineri, „fetele“ ședĕnd, „ficiorii“ stând, ca suprinși într'un moment de aparatul fotografic în diferite posițiuni: care disputând gagiul fusului „ridicat“, care pândind căderea unui alt fus; care cu fața înbujorată de zimbetul unei șópte amoróse; care posând sarcasmul și ironia în clevete nevinovate despre părechia vecină, etc. Tóte aceste învĕlite în feeria focului bengalic, presentau un tablou de cel mai perfect natural și splendid succes. Toți au rĕmas încântați, îndeosebi străinii, și afirmau că astfel de succes numai prin presența unui specialist se póte obține. Pe lângă tótă protestarea, că multiple cause technice nu permit repetarea tabloului, totuși față de adevĕratul complot improvisat de publicul asistent, s'a repetat cu același succes. Cadrul acestor șire mĕ constrînge a aminti numai drăgălașele „fete“ din acest sublim tablou: dna Rosalia Furcă, dșórele Elena St. Pop, Miți Foltuțiu, Lenița Ganea, Melania Șocander, Elisa Pop, Irina Silaghi și Lucreția Pop.

Al doilea tablou: *Anul și anotimpurile.*

La ridicarea cortinei, scena apare preschimbată într'un parc mărginit de bradi naturali, transversat de o perdea după care se ascundeau anotimpurile. Inaintea perdelei anul, în togă albastră și sandale, rostește următórele strofe înciripate de secretariul reuniunii:

Patru zine călĕtóre
Pogorându-se din raiu
In tot anul vin ca óspeți
Pe al vostru mândru plaiu, etc.

Perdéua se mișcă și în géna adumbrită cu dul roșu, apare iluminată feeric *„Primăvara“*: dșóra *Cornelia Popa Radu*, în cadru aședat sub un mĕr înflorit, cu o stâlpare în mâna stângă, ear' pe arătătoriul mânei drepte cu o rândunică luându-și sborul. Apariția drăgălașă a comentat-o anul cu următórele strofe:

Cea dintâi e primăvara
Vecinic june și sglobie,
Viorele pórtă'n sinu-i
Și-'n cosița aurie,
Cu-a ei mână fermecată
Scóte sórele din nori
Și îmbracă văi și déluri
Cu verdéță și cu flori.

Ear' publicul a copleșit-o cu furtunóse aplause.

Mișcându-se perdéua, în pleópa ei apare *„Vara“* de două-ori soră a primăverei dispărute, dșóra *Letiția Popa-Radu*: tronând pe un pedestal, în cadrul înflorilat, presărată cu flori de mac și de cicóre, ale căror colori roșii-vinete cu galbenul snopului de grâu ce-l purta pe umĕr, susținut de seceră, nuanțau un tricolor încântător, și o apariție sublimă, comentată prin următórele strofe:

Cea de-a doua este vara
Cu al sĕu zimbet efemer,
Când lumina și căldura
Curg potop potop din cer.
Vara... care-aduce sóre,
Ploi, arșiță și furtuni,
Cóce grâne și cerașă
Pentru rĕi și pentru buni.

Publicul aplaudă frenetic, și mișcându-se perdéua regretă dispariția; dar' la moment e frapat de apariția tómnei, și uitând plăcerile gustate, admiră bogățiile seriósei și darnicei tómne: *dșóra Mariți Turcu.* In cadru de verdéță „cóptă“, ținĕnd în stânga o ciorchină de struguri și cu drépta ridicând un mĕr la înălțimea obrazului, ne-a adus în perplesitatea de a nu ști ce sĕ admirăm mai mult — albul viu trandafiriu din fața gentilei debutante? — carminul auriu din pelița mĕrului? — negrul brumăriu al strugurilor? — ori negrul schinteietor al ochilor adumbriți de abanosul șuvițelor zătonite în undulare prin o mlădiță de viță cu struguri în pârgă. Apariția tómnei a fost sublimă. Fața durdulie și inviorată, străbătută de o fină nuanță de seriositate, încredere și îndestulare, ne înfățișa reala emblemă a anotimpului pe care „Anul“ îl comenta:

Ear' a treia este tómna
Care 'mparte bogății,
Póme cópte, fructe scumpe,
Struguri dulci și gălbinii.
Numai tómna, fie-care
Copleșit de-'nbelșugare,
Când se uită 'n jurul sĕu
Vede câmpuri, văi, coline,
Tóte pline
De darul lui Dzeu.

Aplausele publicului au amuțit și dispărând tabloul îți venia sĕ zici cu Eminescu: „Și te-ai dus scumpă minune..... ear' în pleópa perdelei apare „Earna“, drăgălașa verișóra „Verei“ și „Primaverei“: Dșóra *Eugenia Popa-Radu.* Răzimată de un brad încovoiat sub greutatea promoróscei și a sloilor de ghiață, sta érna, cu cercei lungi de sloi, tristă, solitară și abătută. Căci tóte podóbele i-le-au răpit celelalte trei surori, lăsându-i ei numai verdele bradului, galbenul vĕscului și diamantul apelor ferecate:

Cea de-a patra învĕlește
Câmpii cu vestmênt de nea
Și ne-arată 'n ger și 'n vênturi
Când și când puterea sa.
Ear' prin sale de petreceri
Inundă plăceri, estaz,
Zugrăvindu-și trandafirii
Pe-al fetițelor obraz.

Și ca prin farmec perdeua dispare, și acum, în cea mai espresivă nuditate a frumosului și la înălțimea sublimului apar tóte patru în podóba cadrelor descrise, un soclu înmărmurit de ființe vii, ca petrificate, din care vorbea numai viul stavilit la nemișcare. O sublimitate și o inerție vie, pe care dalta artistului nici odată nu o va puté încrusta cu așa succes. Publicul era estaziat, neștiind la care sĕ își fixeze privirile, căci în tot momentul sĕ presupunea căderea cortinei. Dar' începe comentariul:

Ș'acum patru visuri d'albe
De iubire și de dor
Voi surori despărechete
Din al ceriurilor cor
Preste cei-ce Vĕ admiră
Revĕrsați din sînuri pline
Fericire 'ndestulare
Zile d'albe, lungi, senine.

Povoiul de aplause nu se póte descrie. Prea puțin timp spre a-ți sătura privirile admirând de-odată atâta belșug de frumseță, îmbrăcată în feericul roșu de foc bengalic.

Al treilea punct: *Laur și Albumela.* (Flórea reginei, lânărică, Edelwais).

Scena se schimbă. Un parc feeric, brăsdat de cărări și garduri vii; în mijloc o stâncă încunjurată de diverse florării. E nópte. Intr'o crepătură a stâncei, picură de obosélă și de dorul munților Albumela alpină. Vorbește ca în delir credĕndu-se neaudită. O suprinde laurul rĕzămat de ceealaltă parte a stâncii. Și în tăcerea nopții sub razele lunii, fac cunoștința, se împretenesc și își spun dorurile și fiorii de cari sunt străbătuți. Albumela: Dșóra *Lenița Turcu*, își spune dorul după munți, de unde a fost desrădĕcinată, își descopere suferințele ce le îndură de când e rĕsădită în acest parc, unde fórfeca și cuțitul mereu atentéză la libertatea florilor și unde ómenii nu's așa buni și modesti ca muntenii. Asemenea laurul: *Dl Marcel Laslo*, își plânge libertatea perdută și fericirea avută la Cioda și Italia... Dar' destul pe astăzi, ne póte audi cineva și invidioși cum sunt ne vor strica fericirea ce o simțim știindu-ne unul lângă altul... Somn ușor...

Piesa e tradusă din germână de dșóra Elena St. Pop, și limbagiul fluent, predarea și intonarea debutanților învĕliți în tot decursul în verdiul focului bengalic a fĕcut o impresie de o duioșie sguduitóre, esprimată în torente de aplause binemeritate. Am fi dorit sĕ țină încă mult acéstă scenă de un sublim înduioșitoriu, care a avut un singur cusur — a fost prea scurtă.

A descrie și urmarea petrecerii, ar însemna abus de ospitalitate și póte de paciința cetitorului. Deci voiu face o descriere în capitule.

După eshauriarea programei publicul își face reverințele și inundă cu gratulările pe dna presidentă Maria Dan, vice-presidenta Eugenia Turcu, membrele Ana Popa-Radu, Lucreția Micu, Paulina Mețianu și celelalte, cari pentru evitarea speselor, zile de-arêndul nu numai au condus și instruat, dar' însele au cusut, legat și decorat totul, de la schaletul laților și scândurilor până la culmea frumosului. — Respect și recunoștință.

Tinerimea în frunte cu Dr. Obedeanu, Dr. Schiau, Dr. Pandrea ș. a. au început seria jocurilor cu „Hora“ în vêrtejul căreia au atras nu numai pe cei mai îndărătnici jucători, dar' chiar și pe străini. Onóre ei!

Cuadrilul l'au jucat vre-o 70 părechi, în 2 colóne.

„Romana“ s'a jucat — mulțămită probelor anterióre (de altcum costisitóre), destul de corect, chiar și de câteva părechi de străini. — Și la mai mare!

Succesul moral echivaléză pe cel material, de altcum fórte frumos pentru împrejurările nóstre. — Numai tot așa!

Persistință pe calea apucată, muncă intensivă și armonică va asigura reuniunei și pe viitoriu prosperare și succes, ca astfel pe terenul social-cultural sĕ-și mențină posiția eluptată, ear' pe terenul financiar sporiu și berechet, ca sĕ-și pótă realisa scopul: salarisarea unei învĕțătóre la școla din Făgăraș.

Așa sĕ ne ajute Dzeu.

I. Berescu
secret.

NOUTĂȚI

M. Sa împĕratul și rege al nostru se aflá deplin restaurat din bóla reumatică, avută sĕptĕmâna trecută. Marți a fĕcut preumblare cu trăsura și tot Marți a dat prânz diplomatic, la care a fost invitat și căpitanul Sêrbu (România).

*

Prelegerea publică de poimâne, despre *pictura bizantină*, promite a fi fórte interesantă și instructivă. Nu dubităm că publicul sibiian va usa de buna ocasiune spre a asculta, după interesanta prelegere de Dumineca trecută, din domeniul filosofiei, una tot așa de interesantă din domeniul artei. Prelegerea — cum se știe — o va ține asesorul cons. Dr. Miron E. Cristea, în sala festivă a palatului comitatens. Inceputul la 5 ore.

*

Conferența dlui Dr. S. Pușcariu. Primim din Cernăuți următórele: *Dr. Sextil Pușcariu*, care invitat a nume de societatea din Cernăuți a venit din Viena la sĕrbările „Junimei“ din Cernăuți, a ținut Duminecă la orele 4 p. m. în salonul „Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina“ o prelegere publică: „Despre câț-va tineri poeți români“ în presența unui public ales și numĕros. Conferențiarul a vorbit despre: St. O. Iosif, Maria Cunțan, Z. Bârsan și D. Anghel, și a fost viu aplaudat. Dumineca séra a plecat éră la Viena, lăsând aici cele mai bune impresiuni.

Ne bucurăm sincer de succesul compatriotului nostru și 'l felicităm.

*

„Amicul Tinerimei“. Unul dintrĕ cei mai zeloși și conștiențioși profesori din vecinul regat România este și compatriotul nostru *I. Moisil*, director al gimnasiului de la Têrgu Jiu. De ani de zile desvóltă o activitate laudabilă pentru progresul mai ales al tinerimei, care póte nicăiri nu are atâta lipsă — ca în România — de a fi educată spre o muncă conștiențiósă. Acest scop îl urmărește și *„Amicul Tinerimei“*, adecă revista literară anume întocmită pentru trebuințele tinerimei. Sub direcțiunea dlui I. Moisil colaboréză la acéstă revistă un comitet de mai mulți profesori, cari după propria lor mărturisire se nisuesc *„a da tinerimei române o lectură alésă și variată, care sĕ-i nobiliteze inima, sĕ-i instruéscă spiritul și sĕ-i dee cunoștințe pentru viéța practică“*.

Nimic mai laudabil de cât urmărirea unei asemenea ținte. Din parte-ne mai adaugem, că am dorí sĕ se desvólte cât mai mult și spiritul național adevĕrat încă din frageda etate a pruncilor, ca astfel o educație ulterióră în lumea mare sĕ nu pótă șterge urmele acestei creșteri românești, înmulțind numĕrul atât de îngrijitor al cosmopoliților din țéră. O lectură, menită a deștepta și întări în sufletul tinerimei dragostea de limbă, de țéră și țĕran, și de tóte cele românești, trebue sĕ formeze obiectul de predilecțiune al acestei reviste. Nu ne îndoim, că și în acéstă direcțiune se va face tot posibilul. Numerii de până acum ne garantéză împlinirea acestei dorințe.

O deosebită bucurie ne face și promisiunea, că în revistă se vor publica lucrări „cari vor desvolta simțul de dreptate, adevĕr și onóre“, și biografii ale ómenilor mari „cari vor avé influință asupra formării caracterelor“.

Dorim deci acestor confrați succes deplin în munca lor, ear' drept încurajare a lor, ne ținem de datorință a recomanda cercurilor nóstre abonarea acestei reviste și lățirea ei printrĕ tinerimea nóstră liceală, care are cea mai mare lipsă de asemenea lectură. Cetirea regulată a acestei reviste va supliní în mod însemnat acéstă lipsă.

Revista apare în Têrgu-Jiu (România). Abonamentul e pe an 8 cor., pe ½ an 4 cor., pe ¼ an 2 coróne.

*

„Procesul lui Iisus“. Sub titlul acesta a apărut în Roma o carte scrisă de advocatul Rosadi, deputat dietal, în care autorul tractéză din punct de vedere juridic osândirea și crucificarea Mântuitoriului. Până acum (împreună cu Renan) întrégă lumea ținea că pe Iisus l'a condamnat *sinedriul* din Ierusalim pentru *eresie* și *blasfemie.* Față cu acésta părere generală Rosandi dovedește în cartea sa că sinedriul n'a fost în drept sĕ judece asupra lui Iisus, și că prinderea lui Iisus în grădina Gethesemani — după-ce procurorul roman nu a dat ordin de arestare și nici putere brachială (armată) romană nu a conlucrat la deținere — s'a făcut pe nedrept și contrar legilor. In înțelesul legilor, numai locțiitoriul roman a fost în drept sĕ procédă contra lui Iisus. A fost deci prins de ómeni cari nu aveau drept sĕ 'l prindă și a fost osândit nu de autoritatea competentă. Uciderea lui a fost nu nedréptă, ci simplu crimă de omor premeditat.

Atâta spune „Alkotmány“ despre conținutul interesantei cărți, pe care — cum însuși spune — nu a vĕdut-o încă, ci a luat știrea din ziare italiene. „Verosimilitatea militéză într'acolo, că Rosadi are drept; numai o escepție avem însĕ, și acésta e moment esențial, că știrea nu dă sémă și despre contra-argumente. De aceea publicăm cu reservă știrea, până ce vom cetí opul“ — închee „Alkotmány“.

*

Interzicerea spectacolelor în zile de post. Cetim în ziarul „Vremea“ (București), că Inaltpreasfinția Sa metropolitul-primat al României a făcut demersuri la guvern, pentru-ca în prima sĕptĕmână a postului mare și în sĕptĕmâna patimilor sĕ fie interzise ori-ce spectacole teatrale (representațiuni de teatru, circ, etc.) — Cu adevĕrat bun și creștinesc lucru.

*

Mulțămită publică. Cu ocasiunea *balului albastru* al tinerimei rom. din loc aranjat la 11 curent în favorul „Reuniunei femeilor rom. din Sibiiu“, au incurs următórele suprasolviri: de la dl Dr. Ilie Beu 5 cor., dna Maria P. Comșa 12 cor., Il. Sa dl Alexandru de Mocsonyi, Il. Sa dl Zeno de Mocsonyi câte 10 cor., dl Stefan Moga 3 cor., dl I. A. de Preda 8 cor., P. C. S. dl Dr. Ilarion Pușcariu 5 cor., dl Dr. Nicolae Șerban, dl Dr. Nicolae Vecerdea câte 10 cor., dl Dr. Aurel Zigre 8 cor. In total 81 cor. Mulțămind donatorilor pentru marinimositate, observăm la acest loc că venitul curat al balului este de 166 cor., cari s'au administrat în 15 Febr. cassariului Reuniunei femeilor române din loc. Pentru comitet Dr. Tiberiu Brediceanu, president; Iuliu Enescu, cassariu.

*

De la „reuniunea rom. de agricultură din comitatul Sibiiu“. Subscrisul comitet central va împărți în primăvara anului de față întrĕ membrii Reuniunei nóstre agricole în mod gratuit sĕminte de nutrețuri măiestrite (trifoiu, lucernă, napi etc.) Doritorii sĕ-și înainteze comitetului rugările în acest scop cel mai târziu până la 10 Martie st. n. Cu o cale rugăm pe membrii împărtășiți anii trecuți cu seminte, sĕ binevoéscă a ne face raport cât mai amĕnunțit despre modul de purcedere la cultivarea acestor plante și despre resultatul obținut.

Sibiiu, 17 Februarie n. 1904. *Dem. Comșa*, pres; *Vic. Tordășianu*, secretariu.

*

Esundarea Crișului-alb. Zilele trecute Crișul-alb, umflat de ploi și topirea zăpedii, a eșit din alvie inundând hotarul și comunele de la Mihăleni spre Baia-de-Criș. In *Brad* comunicațiunea pe strade se putea face numai călare, ori în trăsuri.

*

O nouă victimă a clevetașilor. Matilda Wollanka, învățătóre la școla de stat din Cernat (Brașov), după o nópte de bal s'a împușcat. Aflase nenorocita, că limbile de viperă ale clevetașilor au colportat despre ea știri compromițetóre, suspiționându-i curățenia fecioriei. Inmormêntarea i-s'a făcut în Brașov.

*

O bucurie pentru cei-ce sufer de podagră este plăcuta știre pe care o rèspândesc cei vindecați de reumă și podagră asupra alifiei Zoltán. Acest mijloc neintrecut a vindecat in câteva zile cele mai înrădăcinate bóle de podagră și reumă, ceea-ce se dovedește prin numeróse scrisori de mulțămită. Se capětă în farmacia Béla Zoltán, Budapesta, cu 2 fl. sticla.

*

„Stafeta Filatelistă“. *Librăria Frățilă* din Bucureștı ne róga se publicăm următórele: Doritorii de a schimba cărți postale ilustrate, timbre, idei, corespondența, conversație cu străinătatea, cu persone din România mai cu sémă, și cu de la noi din țara chiar — mijloc de a se instruí reciproc și cunóște unii pe alții, de a și desvolta cunoștințele, de a puté admira prin vederi monumentele naționale, arta, marețiile naturii și ómenilor, colțuri fermecatóre din tóte colțurile pămêntului nostru — își pot trimite adresele deslușit scrise, Librăriei Frățilă în Bucureștı (Calea Griviței 195), care le va publica gratuit în „Stafeta Filatelistă“. — Pe lângă adresă, se póte nota limba de conversație, felul ilustratelor preferite, ca: vederi, peisagii, monumente, fantazie, bărbați de stat etc. Amatorii de a primi și ziarul în chestie, cu adresele, sě alăture pe lângă adresa 25 fileri în marce postale.

*

Cine 'și iubește grădina și voește sé aibă cele mai frumóse flori și cele mai bune zarzavaturi (legume), sé cumpere seminte de la casa de seminte ces. și reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta*, Rottenbillergasse 33, care firma la cerere trimite gratuit prețcurentul ilustrat, de 226 pagini. Acesta conține afară de eminentele seminte cunoscute în intréga lumea, mulțime de noutăți surprindetore de legumi și flori.

*

Cea mai mare minune a acestui secol a fost făcută de crucea dupla electro-magnetică nr. 86,967 R, B. Inventatorul acesteia, de Albert Müller (Budapesta, V. Vadász-utcza nr. 42/V) a primit mii de scrisori de recunoștință, deore-ce pacienții incercaseră până aci fel și fel de mijlóce, fără succes insé, și numai in urmă au recurs la crucea duplă electro-magnetică, care ajută sigur, după cum reese și din scrisorea următóre: „Stimate die Müller! Nevasta mea suferia deja de 9 ani de durere de cap, de sgârciuri, ameția și leșina, apoi suferia de insomnie și avea junghiuri în intreg corpul; de când insé am comandat invențiunea dtale. crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 R. B. și a purtat'o: tóte aceste dureri au dispărut. Primește deci profundele nóstre mulțămite. Cu stimă, Francisc Hatschka, măestru-văpsitor, Budapesta, strada Gizela nr. 42“.

PARTEA LITERARĂ.

Filosoful Kant.

Conferență ținută de Dr. *Vasile Bologa* în sala palatului comitatens, în 14 Februarie 1904.

(Urmare).

Primele inspirațiuni le-a primit din școla lui *Wolf* (1679 — 1754), intâiul representant al filosofiei *leibnitziene*. Sîmburele, punctul de gravitație al acestei școle era *matematica*. Astfel tóte științele, până și estetica prin *Baumgarten* (1714 — 1762), erau tractate în forma studiilor geometrice.

Nu e de mirat darě, dacă *Kant*, învěțând filosofia de la un matematic, simte un respect așa mare în fața matematicei, ce înființézǎ apoi întreg sistemul și vederile filosofiei sale.

Cele dintâi scrieri din junia sa datéză de pe timpul studierii filosofiei și matematicei lui *Wolf*. L'au interesat însě și științele naturale, îndeosebi astronomia. In acéstă direcție l'a influințat mult profesorul *Lambert* de la universitatea din Berlin, cu care și coresponda.

Ideia lui fundamentală din acésta epocă e *pluralitatea* lumii, că sistemul lumii consistă din alte analóge nenuměrate.

Leibnitz însuși a arătat, că o lume e singura *positivă*, dar' nu singura *posibilă*. *Kant* susține din consecuențele filosofiei lui *Leibnitz* și din deducțiile sale speculative, că e posibil sě fie lumi cu totul întrě alte condiții, prin urmare și cu alte consecuențe. Condițiile nóstre de spațiu (lungime, lățime, adâncime) sunt numai cele faptice, subiective, dar' nu cele preste tot *generale*. Ar fi cu totul altcum, dacă spațiul nostru ar fi altul. Și dacă e așa precum este, e o simplă întêmplare. Aceste sunt cele dintâi idei ale scrierilor sale din junie. Un aderent al *raționalismului*.

Intrebarea e: întrě cele posibile care e lumea cea adevěrată? Și cum se va dovedí? Pe ce cale?

Raționalismul va alege calea rațiunii, empirismul *experiența*. *Kant* întrébă: care din acestea va conduce la resultatul cel mai sigur? Și dacă e vorba sě decidă *raționalismul*, atunci se naște și o altă întrebare. Căci nu se tractéză de vre-o *noțiune*, ci de un *fapt*; nu de o *posibilitate*, ci de o *realitate*; de o *existență* e vorba. Se naște deci întrebarea: dacă preste tot *rațiunea* póte corespunde unei *existențe*?

„Über den einzig möglichen Beweisgrund der Existenz Gottes“, este opul în care tractéză aceste întrebări. Prin acest op la anul 1763 ajunge la conclusiunea: că prin *rațiune* e imposibil sě se dovedéscă o *existență*. Deóre-ce din simpla *cugetare* nu resulta *existența faptică*. Prin urmare rěmâne alternativa:

1. ori nimic nu dovedește *existența*,

2. ori se dovedește afară de *rațiune*, prin altceva, anume prin *experiență*.

Acum se desparte *Kant* de *raționalism* și de filosofia lui *Wolf*, de la care mânecase. Arată metafisica de imposibilă pentru dovedirea *existenței*, deóre-ce ea' nu tractéză de *realitate*. Astfel din *raționalism* trece în *empirism*. Științele naturale devin acum pentru el singurele *adevěrate științe*. Primește *experiența* pentru *„cele de aici“* (diesseitige), ce se baséză pe *senzurile nóstre*, apoi întrébă: sě nu fie óre o *experiență* și pentru *cele de dincolo*“ (jenseitige)?

Cu acésta se începe *a doua* periódă în mersul cugetărilor sale.

Există două categorii de *realități*: cele de *dincóce* și *de dincolo*, — cel puțin metafisica tractéză de ființe immateriale, infinite, de o lume a spiritelor. Sau e dréptă cea din urmă, sau nu! Dacă este dréptă, aceea numai prin *experiență* se póte dovedí. Dar' așa ceva nu póte sě devină *experiment senzual*, pentru-ca nu cade sub *senzuri*. Prin urmare:

1. nu există *nimic real*, afară de ce cade sub *senzuri*, sau

2. dacă există, atunci trebue sě existe și un *mod special de experiență* pentru aceste *suprasenzuale*, cu alte cuvinte *supranaturale*. Vorba e: dacă se póte adeveri.

In *experiența senzuală* nu e nici o *îndoiélă*, dar' cea suprasensuală e supusă îndoielii. Dacă ar fi faptice cele ce se numesc *visiuni*, atunci n'ar fi sub îndoială.

Kant sta acum în fața alternativei: sau sě abzică de știința referitóre la *„cele de din colo“*, sau sě se arete acésta prin *experiență*.

Pe acéstă vreme trăia în *Stockholm* un anumit *Swedenborg*, care spunea lucruri ce se întêmplau afară de dînsul, în depărtări mari. Așa d. e. venise odată din *Anglia* în *Gothenborg*. Aici într'o séră la masa bogată a unui comerciant suprinde conmesenii cu alarma, că tocmai în acele momente a isbucnit un foc pustiitor în orașul sěu în *Stockholm*. Iar' din când în când ieșa afară și comunica societății pe unde s'a întins focul și în sfârșit când s'a localisat. După 2 zile s'a confirmat știrea, din Stockholm, întru tóte după cum zisese *Swedenborg*.

Altădată rěmase o věduvă cu stare bună. Un argintar cerea sě-i achite un cont mai vechiu. Věduva știa că bărbatul ei, fórte punctual, a fost plătit argintarului, dar' nu găsia *contul achitat*. Și s'a dus la *Swedenborg* sě întrebe el spiritul bărbatului ei răposat, dacă datorește sau nu argintariului? După câteva zile *Swedenborg* spune věduvei, sě caute în cutare dulap, prin care de atâtea-ori a cercetat, că în cutare pulpit secret va găsi contul saldat. Věduva în adevěr a căutat și a găsit *contul saldat*, iar' argintarul a rěmas păcălit. — Și alte asemenea a mai nimerit *Swedenborg*, în cât îi eșise vestea că ar sta în legătură cu *„cele de dincolo“*, adecă cu *spiritele*.

Kant se intereséză fórte de aceste evenimente și voia cu ori-ce preț sě afle de causa lor. Trimite deci un prietin al sěu la *Swedenborg*, sě se informeze despre el. Cu atâta însě nu se îndestulește, își procură și colosalele lui opuri și le studiază.

Resultatul acestui studiu a fost opul seu: *„Träume eines Geistesseher erläutert durch Träume der Methaphysik“* (Visurile unui vizionar lămurite prin visurile metafisicei), apărut la 1766. Partea I din acesta conține visurile metafisicei, partea II visurile lui *Swedenborg*.

O atare *experiență*, zice *Kant*, ce nu se lasă sě fie controlată, nu e *experiență*. Dar' *experiența* acésta (a lui *Swedenborg*) e imposibil de a o controla. Ea nu se deosebește întru nimic de *amăgirea de sine*. Astfel el privește în *Swedenborg* un bolnav de creeri, unul ce aparține alienaților. Ear' *experiențele* unui alienat nu pot fi primite ca *experiențe*. Rěmân deci numai două mijlóce:

1. *rațiunea*, sau

2. *experiența* sě arete *„cele de dincolo“*.

Prin rațiune nu se póte, pentrucă *existența* sau *neexistența*, din rațiune nu se póte ști. Prin *experiență* tot asemenea, deóre-ce o singură probă a experienței, nu e nici o experiență, e o simplă amăgire de sine, cu alte cuvinte *o halucinațiune*. Prin urmare: *experiența senzuală a senzualelor* e unica știință posibilă. Acesta e *senzualismul* englez, al căruí intemeetor fu *Baco de Verulam*.

La acest punct ajunsese Kant la 1766. Până aci fusese un *dogmatic al rațiunii*, acum devine *dogmatic al experienței*. Precum credea atunci rațiunii așa crede acum *experienței*.

Urméză însě un punct în mersul cugetărilor sale, când devine necredincios și *empirismului*. Un moment când nu crede nici *rațiunii* nici *experienței*. Ambele le abandonéză. Causa acestei transformări e un englez, anume filosoful *David Hume* (zi: *Jum*, 1711 —1776), care a trezit pe *Kant* din dormitările sale dogmatice ale *empirismului*, precum însuși o spune.

Hume și-a însușit primele impresiuni din *idealismul* lui *Berkeley* (zi: *Börkli*, 1684 —1753), deasemenea englez.

După *Hume* singura lume ce există, e lume de *representațiuni*. Acesta e cel dintâiu punct, prin care *Hume* clătină pe *Kant* în *empirismul* sěu.

Numai *representațiuni* sunt, și nicăiri nici o *realitate* după representațiuni — zice *Hume*. Va sě zică, pică *experiența*, căci acésta e o simplă lume de *aparițiuni*. Astfel experiența (empirismul) trece în *vis*, și Kant se trezește din presupusa lume a realității și devine transpus în lumea visurilor.

E și un al doilea punct primit de la *Hume*. Experiența, afară de *existența lucrurilor reale*, conclude în sine și existența unei *legături causale* întrě ele. Și acéstă legătură prin *Hume* s'a redus la o simplă *dedare*. Căci *causa* și *efectul*, după *Hume*, sunt simple aparințe ce urméză una *după* alta și nu una *din* alta. Noi căutăm în *experiență* causa și efectul, anume că una produce — causéză pe cealaltă. După *Hume* însě nu urméză una *din* alta, ci una *după* alta, fără sě stee în ceva legătură. — Acésta e caracteristica învětăturii lui *Hume*.

Că noi după fulger ne așteptăm totdeuna la tunet, e o simplă *dedare*. Putea sě fie și invers. Dar' am vězut-o astăzi, am vězut-o mâne, și așa mai departe, până ni-s'a prefăcut în *dedare*.

Aceste vederi le primește și *Kant* după *Hume*. In locul realității: *representanțiuni*; în locul legăturii causale: *dedare*. Astfel pică și *experiența*, cu ea și *fisica*, căci tóte sunt numai imagini de visuri.

O știință totuși a mai rèmas, anume *matematica*. La acésta ține *Hume*. Pentru că ea nu tractéză de realitățile *„de dincóce“* sau *„de dincolo“*, ci pur și simplu de relațiunile dintre *identice* și sunt *judecăți analitice*, din care motiv *Hume* le crede. Acesta însě e un lucru al credinței și pentru *Kant* nu are valóre asemenea temeiu.

In ideia sa judecățile matematice nu sunt *analitice*. D. e. $5+7=12$. De ambe părțile egalității stau două lucruri neegale, 5 nu ajunge la 12, și 7 tot așa, — trebue sě treci preste ele. Prin urmare 12 e ceva cu totul deosebit de 5 și 7; 12 e ceva într'adevěr *nou*, ceea ce nu se află nici în 5, nici în 7.

O judecată însě, în care *predicatul* e ceva nou, nu mai e *analitică*, ci *sintetică*. Dreptaceea, dacă judecățile matematice sunt *sintetice*, și dacă tóte judecățile sintetice — dupăcum *Hume* afirmă — sunt o nimica, atunci urméză că și matematica e *nimica*.

Astfel cade metafisica, fisica și matematica. Tóte sunt reduse la *nulitate*. Așa am ajuns la *zero*. Am ajuns până la cel mai extrem grad al *schepticismului*. Hume a mai lăsat cel puțin *matematica*, *Kant* i a făcut și acesteia un sfîrșit, pentru-că judecățile matematice sunt *sintetice*, prin urmare nu sunt *neîndoelnice*, *neesceptionabile*.

Până la acest punct a mers *Kant*. Până la acest grad s'a coborît. Aici însě s'a oprit, formând un punct de *întórcere*, și tot ce a dărîmat până aci, iarăși reedifică, iarăși *restauréză*.

Era ceva insuportabil pentru *Kant*, ca sě pice și matematica ca *știință*. El nu póte sě rěmână fără nici o *știință* recunoscută. Caută deci o nouă basă, un nou remediu, de a o ridica la rangul de *știință*, deóre-ce cu cele esistente până aci nu se mai póte susțině. Caută sě dovedéscă, că matematica e adevěrată *știință*, chiar și dacă judecățile matematice sunt *sintetice*.

Judecățile matematice sunt dar' *sintetice*, însě neexcepționat valabile pentru *tóte casurile*. Ele nu sufer nici o *excepție*. In acésta zace caracterul lor superior, *patrician*; ele voiesc sě fie ceva mai mult de cât altele.

Prin urmare: sau nici o *matematică*, sau o judecată *sintetică*, ce nu se baséză simplu numai pe *vederea ochiului* nostru.

Drept aceea un singur mijloc e pentru *salvarea* matematicei, anume: dacă va exista *o experiență nesenvuală*, care sě nu văloreze numai pentru *anumite casuri*, ci *în genere* pentru *tóte casurile*. Legătura dintrě predicat și subiect sě nu se garanteze numai pentru *casuri singuratice*, ci în genere pentru *tóte casurile*. Acesta e *un ce*, ce nu póte avé nimic comun cu *organele senzuale*. O *valabilitate general necesară* se cere, și acésta e *apriorică*, ce din capul locului exclude posibilitatea excepțiunii. Acesta e așa numitul *„Apriorische Anschaung“*, *experiența apriorică*, în deosebire de cea *senzuală*, care nu e *apriorică*, ci *posterióră*.

Matematica numai cu *experiența apriorică* esistă ca știință. Căci experiența *apriorică* e aceeași pentru totdeuna, ea aparține propiei naturi a individului. Pe când cea *senzuală* nu rěmâne totdeauna aceeași, ea atêrnă de la *cele privite* (intuite), cea *apriorică* atêrnă de la *cel ce privește*. Experiența *senzuală* se modifică după *obiectul extern*, cea *apriorică* trebue sě fie aceeași în *tóte casurile*, prin urmare ea nu póte sě atêrne de cât de la *subiect*, deóre-ce numai acesta e același în tóte casurile.

Experiența *apriorică* e deci *caracteristica* facultăților de cunoștințe omenești. Astfel ori-ce experiență *apriorică*, din *subiect* își trage originea. Din *natura nóstră internă* trebue sě purcédă. Matematica numai așa póte exista ca *știință*.

Basa e deci *în subiect*. Cum sunt lucrurile, unul *din* altul sau unul *după* altul, e indiferent. Intrebarea e: cum trebue sě ne apară lucrurile? Condiția e *în subiect* și nu *în obiect*, și chiar din acest motiv *e generală* acéstă condiție. Din care resultă, că matematica ca *știință e posibilă*, dar' numai pe basa *experienței apriorice*, de unde se și conclude apoi la existența acesteia.

Acesta e metodul de argumentare al lui *Kant*. Unic în felul sěu, ce se deosebește atât de *demonstrațiune* cât și de *monstrațiune*. Prin demonstrațiune argumentéză *metafisicii* cei vechi, prin monstrațiune *empiriștii*.

Kant nu urméză nici una, nici alta. El își forméză așa numita *„Deducțiune transcendentală“*, a cărei formă și-a însușit'o de la astronomul *Newton*. Astronomul însě își verifică hipotesa sa, cu ajutorul *aparatelor*, ceea ce lui *Kant* îi lipsește. Din acest motiv întrégă argumentarea lui transcendentală e de valórea unei convingeri individuale.

(Va urma).

Posta redacțiunei.

M. Fl. în Ș. Rěspuns la întrebarea dtre aflați în notița de mai jos.

Oficială.

Onorații parochi, cari își ridică pe cale postală competința lor de la cassa archidiecesană, sunt poftiți a alătura la cuita subscrisă, ca și până acum, și un asemnat postal, provědut cu adresa corectă. Suma banilor însě se va scrie aici corect și legibil.

Teatrul orășenesc.

Sâmbătă (20 Febr.): *„Preciosa“*, dramă în 4 acte, de P. A. Wolff. Beneficiul naivei Flora Leopold.

Unicul mijloc de dinți, lipsit de aciduri, probat și recomandat de profesori și medici este **veritabila apă de gură și dinți** ’

anaterin

a dentistului de curte c. și r. Dr. **I. G. Popp**, Viena XIII/6, contra tuturor durerilor de dinți și de gură, numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— și 1·—.

Crema de dinți, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinții și gingeii **într’adevĕr întotdeuna** frumoși, sănĕtoși, fără miros și dureri.

Pasta de dinți anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinți** cor. 1·26, **plombă de dinți** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în **Sibiiu**, și la **A. W. Lingner**, farmacist în **Sighișóra**. (18 c) 1—17.

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Au tria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST

PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, ușor, ales și eftin. [29] 2—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referințe de prima clasĕ! Garanție! Producție annalĕ 1500 vagóne! **Cereți prospect!**

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat ’și-au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulți ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite și recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte și învioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbațiile de mistuire și influințéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuințarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar’ a-’l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări**, cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipațiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie**, precum și conglomerarea sângelui în ficat, splină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea și depărtéză prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăvicióse a ficatului. **Lipsa de apetit** și **reaua dispoziție**, precum și **durerile de cap** și **nopțile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou și próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea și nutrirea, ușuréză formarea și schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitați și creéză nouă **voe de viéță**. Nenumĕrate scrisori de recunoscință și mulțămită dovedesc acestea.

Vinul de *ierburi* se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* și *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnișor, Sĕliște, Ocna, Slimnic, Șeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boița, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeșul-săsesc, Vințul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșinĕu, Mihalț, Teiuș, Blaj, Pănade, Țapu, Mediaș, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibașfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholț, Făgăraș, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hațeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum și în tóte celelalte localități mai mari și mai mici din Ardél, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în tóte localitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 450,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roșu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sîrup de cireșe 320,0, Coacăză, Aniș, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 4–12

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **Piața mică nr. 2**, tot în **Piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o mijă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 1

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din țéră și esoperéză **împrumuturi pe pămênturi și edificii** cu cele mai favorabile condiții și cele mai eftine interese, și anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanți și obligație pe 5—10 ani.

La funcționari de stat, comitat și oraș, cum și la oficeri, credit simplu și fără giranți. [1] 10

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“

întreprindere de credit

Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

„HUNEDÓRA“, însoțire de anticipațiune și credit în Deva.

Convocare.

Domnii participanți ai însoțirii de anticipațiune și credit „HUNEDÓRA“ se invită în vîrtutea §§-lor 23 și 24 ai statutelor la a

a XIX-a adunare generală ordinară

care se va ținé în Deva la *6 Martie 1904* st. n. la 2 ore d. a. în localul însoțirii.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Alegerea unui president, a unui vicepresident, cum și a doi secretari și doi scrutinători.
2. Raportul direcțiunii cu privire la activitatea consiliului administrativ și la starea cassei însoțirii (bilanțul) pe anul 1903, raportul comisiunii de supraveghiare și hotărîrea asupra profitului curat.
3. Statorirea bugetului pe anul 1904.
4. Alegerea directorului, vicedirectorului, cassariului, contabilului și a secretariului pe timp de 3 ani.
5. Alegerea membrilor în consiliul administrativ pe timp de 3 ani.
6. Alegerea comisiunii de supraveghiare pe timp de un an.
7. Eventuale propuneri (§. 29).

In lipsa membrilor receruți, — de preste jumĕtate a părților fundamentale — adunarea se va ținé în înțelesul §-ului 25 din statute la 16 Martie a. c. tot la timpul și în localul indicat. [38] 1—1

Domnii participanți pot lua parte sau în persónă, sau prin plenipotențiații lor, cari asemenea au sĕ fie participanți fundamentali (§ 26); nime nu póte esercita însĕ mai mult de 20 voturi (§. 10).

In timpul încheierii bilanțului însoțirea a avut 319 părți fundamentale à 100 cor. 31,900 cor.

Din ședința consiliului administrativ al însoțirii „Hunedóra“ ținută în Deva la 10 Februarie 1904.

Alexandru Moldovan m. p.
vicedirector.

Alexandru Moldovan jun. m. p.
secretariu.

Contul bilanțului pe anul 1903.

Active	Cor. fil.	Pasive.	Cor. fil.
1. Cassa în numĕrar	17,197·22	1. Părți fundamentale	31,900·—
2. In cambii	194,194·80	2. Depun. spre fruct. și int. capit.	251,784 63
3. In obligațiuni	107,508·—	3. Fondul de reservă	21,000 —
4. Realități	2,214·52	4. Fondul de reservă special	7,600 —
5. In mobiliar, detr. 10%	386·46	5. Conturi creditóre	1,747 73
6. In conturi debitóre	2,027·60	6 Profit curat	9,496 24
	323,528·60		323,528 60

Contul profitului și perderilor pe anul 1903

Spese.	Cor. fil.	Venite.	Cor. fil.
1. Interese la depuneri	14,450 48	1. Interesele de escompt și obligațiuni	24,433·86
2. Interese de reescompt	1,003·90	2. Provisiuni	6,219 90
3. Salare	4,320·—	3. Accidențe diverse și interese de întârziere	4,743·72
4. Spese diverse (recuisite de cancelarie, încălḑit, luminat, serviciu etc)	1,565·48		
5. Contribuțiune	3,493·20		
6. Timbru	65·18		
7. Taxe de presență	520·—		
8. Chirie	440·—		
9. Deteriorarea mobiliar. cu 10%	43·—		
10. Profit curat	9,496·24		
	35,397 48		35,397·48

Deva, 31 Decembre 1903.

Ioan Lazariciu m. p.
cassariu

Alexandru Moldovan sen. m. p.
vicedirector.

Ioan Simionașiu m. p.

Subsemnata comisiune de supraveghiare am esaminat conturile presente și le-am aflat întru tóte în consonanță cu cărțile și esacte.

Deva, 7 Februarie 1904.

Alexandru Petreu m. p. Dr. **Silviu Moldovan** m. p. **Romul Cutean** m. p.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 15 Sibiiu, Marţi 10/23 Februarie 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Cualificarea învĕţătórelor.

Sibiiu, 22 Februarie n.

Legea fundamentală de instrucţiune, votată în parlamentul ţerii nóstre, dă voie confesiunilor, ca sĕ înfiinţeze şi sĕ susţină institute pedagogice cu limba de instrucţiune din biserica lor, şi în chipul acesta ele, confesiunile, sĕ crescă céta puterilor didactice pentru şcólele lor confesionale.

Enunciat acest principiu în legea fundamentală din patria nóstră, de bună sémă în spiritul legilor liberale de la 1868, de a se desvolta şi de a se organisa şcólele confesionale, ca prin mediul lor sĕ strabată lumina şi cultura în sinul popórelor din patrie, confesiunile din patria nóstră şi-au organisat în conformitate cu dispoşiţiunile legii institutele lor pedagogice, şi cu deosebire planul de învĕţămênt l'au întocmit după dispoşiţiunile legii fundamentale, care a normat instrucţiunea în patria nóstră.

Ductul, tendinţa legii nóstre de iustructiune de la 1868 a fost principiul: Fie-care elev în limba sa maternă sĕ priméscă instrucţiunea până unde se începe învĕţămêntul superior (academie, universitate).

Principiul acesta a fost nu numai enunciat în legea fundamentală de instrucţiune, ci el a fost pus în practică chiar şi în şcólele comunale, şi 'n cele înfiinţate de către stat.

La 5 ani după aducerea acestei legi, când vorba era de înfiinţarea unui gimnasiu cu limbă de propunere sêrbă, cel mai mare bărbat de stat al Ungariei, Francisc Deák, a ridicat cuvêntul în favorul principiului din legea de instrucţiune, şi a fost pentru înfiinţarea gimnasiului cu limba de propunere sêrbă.

In decursul timpului vederile ómenilor s'au schimbat şi azi alte curente bântuesc în patria nóstră, de alte tendinţe sunt conduse chiar şi cercurile cele mai înalte.

Le-am amintit acestea spre a înţelege lucrurile, la cari voim sĕ ajungem.

Tot acea lege de instrucţiune enunţă ca principiu, că pentru cariera de învĕţătoriu se pot pregătí ómenii şi în cale privată, dacă fac esamene în regulă la institutele publice din patria nóstră.

Principiul acesta este susţinut la tóte şcólele până în ziua de azi.

S'a întêmplat deci în decursul timpului, că fetele nóstre cari doriau sĕ fie aplicate ca învĕţătóre, făceau esamene private la institutele nóstre pedagogice confesionale, şi după terminarea cursurilor şi facerea anilor obligaţi de practică, se supuneau esamenului de cualificaţiune învĕţătoresc.

Peste 30 de ani acésta a fost practica în patria nóstră, şi în modul acesta s'au cualificat învĕţătórele nóstre, cari în lipsa cea simţită de învĕţători cualificaţi ne făceau cele mai bune servicii în şcólele nóstre confesionale.

In statul nostru de mult timp bântue un curent cu totul opus principiului din legea de instrucţiune.

Sĕ se iee din mânile confesiunilor şcólele, sĕ se iee din mânile confesiunilor la locul prim creşterea şi cualificarea învĕţătorilor.

Cu un cuvênt, întrégă instrucţia publică sĕ fie pusă în mâna statului.

Sĕ fie dată întrégă instrucţia publică de jos până sus şovinismului nesaţios, care devastéză în patria nóstră.

Cercurile normative în privinţa acésta observă o moderaţiune óre-care.

Cam înainte cu 2 ani ministrul de culte prin o ordinaţiune a dispus, ca fetele sĕ pótă face esamene private numai la institute de învĕţămênt de fete.

Deóre-ce noi Românii nu avem preparandii de fete, acelea dintrĕ fetiţele nóstre, cari doresc a se cualifica pentru cariera de învĕţătóre, au sĕ facă esamene la institute pedagogice ungureşti.

Dispoşiţia acésta, în lipsa de normă în lege, este basată pe analogie.

Am ajuns deci noi confesiunile, că nu ne mai putem creşte noi pe fiitórele nóstre învĕţătóre, nu mai putem noi cualifica pe fiitórele nóstre învĕţătóre, deóre-ce noi nu avem pedagogìi de fete, unde acelea sĕ pótă studia, sĕ pótă face esamene în virtutea dispoşiţiunilor, cari au urmat de la ministeriul nostru de culte.

Prin dispoşiţiunea acésta nu am fost atinşi numai noi Românii, ci au fost atinse cu o lovitură tóte naţionalităţile din statul nostru, deóre-ce nici una dintrĕ naţionalităţile de la noi nu au preparandii de fete.

Trebue deci sĕ se facă ceva, ca sĕ putem creşte şi cualifica şi noi învĕţătóre pentru şcólele nóstre, căci avem mare trebuinţă de ele.

Pasul prim l'au făcut compatrioţii nostri Saşi. Ce au făcut ei, vom vedé.

Audienţă şi consiliu ministerial. Sâmbătă înainte de amiazi ministrul-president Tisza a fost primit în audienţă la M. Sa, peste zi a lucrat la resolvirea agendelor de resort, ear' după amiazi la 5 ore a luat parte la prânzul delegaţional, dat în Hofburg. Sâmbătă nóptea a plecat la Budapesta, spre a presida consiliul ministerial ţinut Duminecă, ear' Duminecă séra a plecat de nou la Viena, spre a lua parte la şedinţele plenare ale delegaţiunii ungare, cari s'au început azi şi cari promit a fi cam furtunóse, cestiunea „reformelor militare“ fiind încă tot mĕr de céartă între cele două părţi ale monarchiei. Ce place Magiarilor resping Austriacii; insistenţa Austriacilor pentru a nu se schimba nimic în armată, face necaz Magiarilor. Cine va învinge? Fapt e, că în o şedinţă de Sâmbătă a delegaţiunii austriace ministrul de rĕsboiu a zis, privitoriu la armată, că *„es bleibt Alles beim Alten“*.

Iubileul societăţii academice „Junimea“.

(Raport special).

Cernăuţi, 15 Febr. n.

(Urmare).

Şirul festivităţilor.

Luni în 8 Februarie a fost ziua primirii óspeţilor. Din tóte părţile Bucovinei au grăbit amicii „Junimei“ sĕ iee parte la sĕrbări. In oraş se observa o mişcare mai vie de cât altădată.

Din regatul României au sosit prinţii: *Moruzzi, Leon* şi *Alexandru Ghica*, apoi alte persóne private. In numele Ligei culturale a sosit dl *Al. Florescu*, secretariul ei. „Uniunea studenţilor“ din Bucureşti a fost representată prin dnii *Nicu Fortunescu, Titu Axentie, Radu Pancu* şi *Petru Dorea*, ear' „Societ. stud. Const. Bosianu“ prin dl *Căpăţină*. Mare a fost bucuria când au sosit dnii *Covată* şi *Cica*, delegaţii studenţilor macedo-români din Bucureşti. Din partea societăţii sore „România Jună“ din Viena au sosit ca delegaţi dnii G. *Novacovici* şi *Cercavschi*. Societatea soră din Budapesta „Petru Maior“ a trimis ca representanţi pe dnii *Seb. Stanca* şi *Horia Petrescu* (şi mare fu bucuria „Villei Transilvania“ şi a „Stăpânului“ ei).

Toţi gelegaţii societăţilor au fost întimpinaţi la gară din partea comitetului societăţii „Junimea“ şi a multor membrii ai ei.

Zilele iubilare au fost Marţi în 9 şi Mercuri 10 Febr. Marţi diminéţa la orele 9 s'a început şirul sĕrbărilor cu serviciu divin oficiat în catedrală, la care au liturgisit părintele protopr. *Ioan cav. de Bejan* cu asistenţa dlor profesori de la facultatea teologică *Dr. Teodor Tarnavschi* şi *Dr. Vasilie Găină*.

La serviciul divin au luat parte afară de delegaţii societăţilor şi de „Junimeni“, un public numĕros din oraş şi provincie.

O impresie deosebit de plăcută a făcut mai ales asupra óspeţilor împrejurarea, că liturgia în B-dur, cântată de corul mixt compus din Junimeni şi d-şórele române, — e composiţia originală a unui membru activ al „Junimei“, a tinĕrului stud. fil. *C. Şandru.*

Acésta liturgie, pe lângă frumseţa şi variabilitatea acordurilor, intruneşte condiţiu-

---

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

Pentru şcoalele dela sate e mai potrivit, dacă latrina conduce fecaliile într'un recipient fix, în o groapă. De altfel să sperăm, că va fi dat omenimii a vedea canalizate şi comunele rurale. Cum s'au construit apaducte şi s'a întrodus ici-colea lumina electrică, pentru ce să nu fie posibilă şi o canalizare?

Recipientul poate fi rotund, eliptic sau cvadrat; în casul din urmă unghiurile trĕbuesc rotunḑite.

Păreţii recipientului să se construească astfel, ca să fie impermeabili pentru lichidele ce cuprinde, şi dacă se construesce în apropierea edificiului şcolar, cel puţin 1 metru departe de zidul acestuia. Cărămida bine arsă şi tencueala de cement ofer destulă garanţie. Pentru mai bună siguranţă recipientul se poate încunjura cu un al doilea zid, iar întră ambele ziduri să se bată un strat de lut, gros de circa 5 cm. Basa (fundul) recipientului este a se lucra cu cea mai mare îngrijire.

Latrinele, respective recipientele lor să se curăţe în fiecare an cel puţin de 3—4 ori; curăţirea să fie totdeuna perfectă.

Gropi neziduite, cari după un timp oare care - să se umplă cu pămênt, mutându-se latrina la alt loc, nu sunt permise.

Şcoalele mixte să aibă latrine separate pentru băeţi şi separate pentru fete, precum şi separate pentru profesori şi separate pentru profesoare.

Tot la 15—20 copii să se vină câte un şeḑut (gaură), despărţit unul de altul pentru a nu fi jenaţi copiii şi a nu se incomoda reciproc.

Spaţiul necesar pentru un şeḑut îl arată următoarele măsuri: lungimea 1·40 m, lăţimea 0·60 m şi înălţimea 0·25 —0 40 m, iar gaura să aibă următoarele dimensiuni: diametrul sagital (anterior-posterior) 25—30 cm şi cel transversal (din dreapta în stânga) 20—25 cm

Latrinele pentru băeţi să aibă şi un pisoar special, care — după putinţă — să conducă urina în un reservoar, de unde să se poată golí mai adeseori şi mai uşor. In schimb latrinele pentru fete să se înzestreze cu un procent mai mare de şeḑuturi.

Ori-cum s'ar construí pisoarul, s. e. un părete la basă cu un părău, care couduce în reservoar, sau mai multe recipiente (basinuri), cari asemenea conduc fiecare în reservoar, să se aibă strict în vedere, ca materialul întrebuinţat să fie impermeabil pentru urină, uşor de curăţit şi să nu absoarbă urina.

Pisoarele sĕ se curăţe în fiecare ḑi după oarele de prelegere. Să se spele cu apă şi să se frece bine cu mătura.

Unde nu e cu putinţă construirea unui pisoar în toată forma, să se întrebuinţeze spre acest scop un butoiu desfundat sau o oală mare de faianţă. Dar acestea sa se golească ḑilnic şi să se curăţe cu multă băgare de samă.

Copiii de şcoală, mari şi mici, au un obiceiu urît. Ei se suie pe scaunul (şeḑutul) latrinei, murdărind astfel scândura scaunului cât prin fecalii cât prin urină. Obiceiul acesta şi-'l însuşesc la casa părintească, unde, durere! latrina nu e ţinută totdeuna în o stare corĕspunḑĕtre.

Pentru a împiedeca practicarea acestui obiceiu, să se pună de asupra şeḑutului, la 50 cm înălţime, o scândură transversală, cu partea posterioară cevaş înclinată. Scândura aceasta va silí pe elevii rĕu dedaţi a şedea closet omenesce.

Garderobă, antecameră.

„Depunerea vestmintelor de deasupra în sala de învĕţămênt“, ḑice Leo Burgerstein, „strică aerul, când aerul e umed, micşorează cantitatea cubică de aer, întunecă păreţii şi alterează luminarea prin reflexiune, de oare-ce vestmintele întunecate absorb multă lumină, întră împrejurări influenţează intrarea luminei prin aceea, că îngroaşă stâlpii ferestilor, şi împiedecă mişcarea în odaie“. Pentru aceste motive fiecare şcoală să aibă garderobă sau antecameră, înzestrată cu cuierele trĕbuiecioase în scopul acăţării vestmintelor de deasupra, a pălăriilor, parapleelor, etc.

Insemnătatatea unei garderobe sau antecamere o cunosc mai bine învĕţătorii, cari în lipsa acelora trĕbue să sufere incovenientele ce urmează din motivele amintite mai sus. Indeosebi insuportabilă este stricarea aerului prin evaporaţiunile pălăriilor şi petoanelor.

Afară de cuiere nu este necesar alt aranjament. Dar fie garderobă separată, fie numai antecameră, şi una şi alta să se poată încălḑi. E bine, ca vestmintele umede să se poată usca şi copiii să nu fie siliţi a îmbrăca vestminte reci.

De curăţirea regulată şi de ventilarea corespunḑĕtoare a acestor încăperi să se poarte grije.

(Va urma).

nile musicei nóstre bisericești așa, că sufletul ascultătoriului se înalță pe aripele acordurilor la Acela, căruia îi aducem rugăciunile nóstre. Laudă se cuvine tinĕrului compositor, care și ca dirigent s'a arĕtat măestru, căci esecutarea n'a lăsat nimic de dorit.

După serviciul divin am mers cu toții spre palatul național, unde în localurile „Junimei“ au fost presentați și bineventați representanții societăților.

După masă ne-am întrunit cu toții la orele 3 la așa numita „Academie“ în sala teatrului orășenesc. Publicul a fost așa de numĕros, în cât mulți s'au re'ntors ne-mai putĕnd căpĕta loc. A luat parte și guvernorul țĕrii principele *Hohenlohe* și I. P. S. Sa metropolitul *Dr. Vladimir de Repta.*

„Academia“ a fost inaugurată de către presidentul „Junimii“ dl stud. fil. *C. Lucaci* printr'un discurs în care a caracterisat starea culturală națională a Românilor bucovineni și a arĕtat însĕmnătatea „Junimei“ pentru propagarea culturii naționale.

După terminarea discursului de inaugurare a rostit profesorul de la gimnasiul din Sucéva dl Eus. *Popovici*, membru emeritat al „Junimei“, o conferență: „Dorul și Românul“ în care — după o întroducere potrivită despre psichologia popórelor, a definit și caracterisat pe basa poesiei poporale dorul Românului, din mai multe puncte de vedere. Conferența a fost predată liber într'o limbă frumósă și ținută într'un ton festiv.

Un moment înălțător a fost predarea sĕrbătoréscă a drapelului treicolor, donat „Junimei“ din partea dómnelor și domnișórelor române din Bucovina.

In partea stângă a scenei sta un grup de domnișóre în costum național, în partea dréptă un grup de junimeni, ear' în mijloc stégul treicolor purtat de doi flăcăi în port țĕrănesc. Atunci dșóra Minodora Stefanelli (în costum sĕliștenesc) cuprinsă de emoțiune și cu o voce tremurătóre dar' energică cetește următoriul act de donațiune tipărit pe pergament:

„Dómnele și domnișórele române din Bucovina oferă astăzi acest drapel tricolor societății academice „Junimea“, cu ocasiunea jubileului de 25 ani ai esistinței sale.

Cu dragă inimă și cu viu interes pentru causă a contribuit fie-care româncă obolul seu la acest scop, voind a da dovadă de marea simpatie ce o are pentru acea societate, în sinul căreia au petrecut prin acest șir de ani membri iubiți aprópe din fie-care casă românéscă din Bucovina.

Cu mândrie privește Românul bucovinean la societatea academică „Junimea“, căci munca seriósă este scopul ei. Tesaure scumpe, ca limba, literatura și istoria nóstră națională, se cultivă cu sfințenie în ea. In firma credință că și de azi înainte societatea academică „Junimea“ va lucra pentru înălțarea némului nostru cu același zel și aceeași perseveranță ca și în acei 25 ani trecuți, oferim acest simbol al dragostei nemărginite pentru națiune, al speranței în viitorul ei auriu și al credinței nestrămutate în idealurile ei, și dorim, ca societatea academică „Junimea“, care este viitoriul și mângăerea Românilor de bine din țéră, sĕ trăiéscă, sĕ créscă și sĕ înflorésca!

Acest drapel, odor neprețuit sĕ vĕ fie! El pururea sĕ vĕ aducă aminte de zilele grele și de timpurile de mărire, prin cari au trecut virtutea și voinicia Românilor, sprijinindu-se de stânca credinței către Dzeu, către patrie și către împĕrat“.

O erupție de aplause și strigăte de „sĕ trăiéscă“ au acoperit aceste cuvinte atât de frumóse. Junimenii primesc drapelul, ear' presidentul societății pășind înainte mulțămește damelor cu următórele cuvinte:

„Onoratelor dómne, stimate domnișóre!

Vĕ aduc în numele „Junimei“, pe care ați onorat-o azi cu acest admirabil dar, cu acest sfânt simbol, mulțămitele cele mai profunde.

Nu e graiu, în care sĕ se spună bucuria, emoțiunea ce o simt în momentul acesta. Cum sĕ-i zic împrejurării, că sufletele nobile ale țerișórei nóstre, vestalinele frumosului, dómnele și domnișórele române ne surprind la serbarea jubileului nostru cu un dar atât de frumos și sublim, cu un drapel tricolor — semnul, căruia se închină „Junimea“ de un sfert de véc — îi zic fericire, fericire ce nu se póte esprima în vorbe, ci numai simți.

Și fericirea acésta e duplă, căci pe lângă bucuria, că Domniile-Vóstre stimați și iubiți societatea nóstră avem și satisfacția că până azi ne-am ținut adevĕrat românește, confirmarea ni-o dați Voi, femeilor române, prin stindardul acesta. Mai mare mulțămire sufletéscă nu putem avé, de cât când vedem că principiile ce le-am representat prin anii acestia sunt înțelese și apreciate de tot ce e mai bun aici la noi, de dvóstrĕ, onoratelor dame.

Scumpelor mame!..... Vouĕ vi a dat natura cea mai înaltă chiămare. Voi dați viéță vie iubirii, acestui demon dzeesc, voi dați simțiri și graiu ființelor ce ne urméză, voi aveți în mințile vóstre fericire odraslelor noue. De-i o generație bună, meritul e al vostru, de-i rea, blăstĕmul nenorociților acestora și al urmașilor lor, pe capul vostru cade. Farmecul în cuvêntul mamă e iubirea, și că dvóstrĕ, onorate dómne, puteți iubi o dovediți azi. Acest cadou vorbește.

Voi, fetelor, aveți o chiămare și mai sublimă, dar' și mai grea. Voi aveți sĕ vĕ pregătiți sĕ fiți odată mame și mai bune de cât cum le avem noi. De nu va fi acésta ținta și ambiția vóstră, atunci e semn rĕu.

Numai atunci póte zice un popor că progreséză, că se apropie de perfecțiune, când tóte păturile generației noue sunt mai bune de cât ale celei vechi. Dar' voi aveți și altă menire. La noi în țéră sunt referințe bolnave, referințe cari se vede că-'s nefastul product al amestecului sângelui nostru nobil, sângelui român cu sânge străin, rĕu, și ele ne fac pe noi tinerii sceptici, neîncredĕtori, blazați și desperați.

Nouĕ ne trebue sentiment și emoțiune, ne trebue idealuri, ne trebue speranță și încredere în viitoriu, ne trebue mai cu sémă iubire, iubire care sĕ ne ridice — și tóte aceste ni le puteți voi da, vrajelor făcĕtóre de viéță. Voi puteți face din noi eroi, voi puteți sĕ aveți odată fericirea sĕ ne împletiți cununi.

De o fi însĕ sĕ vedeți cumva că noi nu ne mai putem ridica, că suntem slabi, că suntem odrasle cari nu mai odrăslesc, atunci deveniți eroine și scăpați numele nostru de rușine, spălați rasa cea mai nobilă de pata nemerniciei, puneți-vĕ în fruntea nóstră și târăiți-ne în luptă unde-i ea mai înverșunată, ca sĕ murim măcar cu cinste.

Ear' de sunteți și voi pe lângă viitorii vostri bărbați slabe și fără puteri creatóre de idealuri, atunci poporul nostru n'are dreptul sĕ trăiéscă și nici măcar sĕ se trécă cu onor, ci ca un neam de sclavi.

Deci dați-vĕ séma, iubitelor domnișóre, de rolul ce-'l aveți. Gândiți-vĕ în una că viéța nóstră-i pe veci legată de a vóstră, și de o fi nevrednică, sunteți culpabile și voi.

Pe tine simbol sfânt te primește azi „Junimea“, fiica ta, din mâni generóse, tu ești productul iubirii femeești. Sĕ fii și tu generos către noi și iubește-ne și tu. Te implor, falnicule treicolor, sĕ ne dai puteri, sĕ ne dai speranță, sĕ ne faci demni de iubirea ce ni-o arată azi femeile române. Insuflă-ne curaj, ca sub a ta aquilă de aur sĕ luptăm cum a luptat în numele ei poporul ai cărui urmași suntem. Umple-ne inima de idealism, ca sĕ se încălzéscă mintea la el, și ĭă, ca mintea sĕ ne lucre în conformitate cu inima, căci numai din acéstă împărechiare fericită póte naște un viitoriu frumos.

Te implor încă odată, dă-ne putere, căci grea luptă avem de luptat.

Eu îți jur în numele „Junimei“, în numele a 100 de tineri, aici în fața țerii, credință nestrămutată, îți jur, că nu te vom părăsí nici-odată cu conștiința, îți jur, că te vom representa, divinule simbol, ori-unde și ori-când. Ear' pe tine te conjur din nou, dă-ne puteri — de la slabi n'ai nici tu ce aștepta.

Domniilor-Vóstre, mult onorate dómne și stimate domnișóre, vĕ mulțămesc încă odată cu căldura ce o póte avé un tinĕr, un Junimean în fața acestui moment festiv, pentru iubirea ce ni-ați dovedit-o azi, și vĕ asigur de mulțămita și stima „Junimei“ pe care o onorați și o iubiți atât de mult“.

Entusiasmul era la culme. Aplausele și strigătele de „sĕ trăiéscă“ nu mai încetau. Publicul întreg s'a sculat în picióre, ochii multora erau scăldați în lacrĕmi de bucurie și fericire.

Drapelul treicolor de mătasă are 2 m. lungime și $1^1/_2$ m. lățime; pe de-o parte pórtă cusut cu fir de aur în mijloc emblema „Junimei“ compusă din inițialele: „Vivat, crescat, floreat „Junimea“! din jos de emblemă o cunună de lauri, ear' din sus de emblemă și din jos de cunună devisa „Junimii“: „Uniți sĕ fim în cugete, uniți în Dumnezeu“.

De cealaltă parte a drapelului stau anii 1878—1903, totul cusut cu fir de aur.

Mânerul de care e fixat drapelul pórtă în vêrf aquila romană, din bronz obdus cu aur. Legate de drapel stau trei cordele treicolori cu următórele inscripții: Dómnele și domnișórele române din Bucovina (pe roșu) — Societății academice „Junimea“ (pe galben) — La iubileul de 25 ani (pe albastru).

(Va urma).

Corespondențe.

Sĕliște, 14 Febr. 1904.

Intrĕ reuniunile române de meseriași loc de frunte compete reuniunii din Sĕliște, pe de o parte pentru vechimea ei, ear' de alta pentru activitatea însemnată ce desvóltă, sub conducerea înțeléptă a dlui farmacist Dumitru Banciu.

De când dl Banciu a luat conducerea acestei reuniuni, în sinul ei s'au ținut ḑeci de prelegeri, despe diferite cestiuni însemnate pentru meseriași, în anul trecut s'a aranjat o tombolă întrĕ membrii reuniunii, din care a resultat un frumos venit pentru fondul reuniunii, ear' în anul acesta producțiunea de Vineri, 12 Februarie, care a lăsat deplin mulțămiți pe cei ce au luat parte la ea.

La acéstă producțiune s'au predat piesele: „Vistavoiul Marcu“, comedie de Teohar Alexi și „Florin și Florica“, comedie de V. Alexandri.

Dintrĕ aceste piese mai mult a plăcut comedia: „Florin și Florica“ de veselul Vasilie Alexandri, dovedindu-se prin acésta și acum, că dacă voim sĕ procurăm o séră plăcută și în special publicului nostru de la sate, atunci sĕ-i presentăm pe bină scene, întâmplări din viéța lui, ear' nu localisări, în cari dór' limba e românéscă, încolo nimic, cum nici piese al căror subiect nu e luat din viéța lui de tóte zilele ci ca sĕ zic așa: din viéța lumii culte.

La aceste poporul nostru rĕmâne rece, asupra lui nu fac nici o impresiune, ori și dacă fac, ea e de o durată scurtă.

Cu totul alta este impresiunea ce o face asupra lui d. e. ciobanul culcat la umbra bradului, din gura căruia rĕsună cântece pline de dor și de jale, de pe buzele căruia póte audí zicĕtorile nóstre pline de frumseță, proverbele nóstre pline de adevĕruri și șăgalnicile frânturi de limbă, de cât cutare musiu ori lacheu din cutare piesă localisată, fie aceea ori și care, aibă de localisator pe ori și cine.

Deci bun și cuminte lucru au făcut meseriașii nostri, când pe lângă „Vistavoiu“ al cărui subiect e mai departe de viéța poporului, au luat și piesa „Florin și Florica“. In aceste douĕ piese rolurile au fost jucate de dnii: Simion Mihălțean, învĕțător, care e și secretariul Reuniunii, Ioan Borcea junior, faur, Ioan Țața, curelariu, Toma Lupașiu, covrigariu, Dumitru Roșca, pielariu, și Avram Ardelean, calfă de negußător, apoi de dșórele Maria Dubenschi și Maria Soră.

Intrĕ dînșii s'au distins Simion Mihălțan, care a dovedit, că e un bun cântăreț și din flueră, apoi Ioan Țața, Ioan Borcea și Maria Dubenschi.

Tot aci mai amitesc, că în zilele trecute cam 20 de meseriași, la îndemnul presidentului reuniunii au cercetat esposiția arangiată la Budapesta, cu care ocasiune sub conducerea dlui Ioan Lupașiu și a tipografului Biráuț au cercetat tot ce a fost demn de vĕḑut în acest oraș, reîntorcêndu-se cu frumóse cunoștințe, și cu nou îndemn la muncă.

Leonil.

Oficială.

Onorații parochi, cari își ridică pe cale postală competința lor de la cassa archidiecesană, sunt poftiți a alătura la cuita subscrisă, ca și până acum, și un asemnat postal, provĕḑut cu adresa corectă. Suma banilor însĕ se va scrie aici corect și legibil.

NOUTĂȚI

„Despre pictura bizantină“. Prelegerea publică ținută a séră de asesorul *Dr. Miron E. Cristea* „despre pictura bizantină“, a întrunit în sala palatului comitatens tot ce societatea română sibiiană are mai distins. Public fórte numĕros, dame și domni, a ascultat cu vie atențiune interesanta prelegere, dând espresiune plăcerii și mulțămirei sale prin generale aplause și prin felicitarea prelegĕtoriului. In unul din numerii următori vom începe sĕ publicăm prelegerea, mulțămind de pe acum dlui asesor pentru bunăvoința de a ni-o fi pus la disposiție.

*

Petrecerea meseriașilor români din Sibiiu. Meseriașii români din loc încă n'au voit sĕ rĕmână datori veselului prinț Carneval și așa au aranjat o petrecere de casă la „Unicum“ Sâmbătă séra (20 Februarie n.). Cum arată însuși titlul, petrecerea nu a fost împreunată cu representațiuni strict după program, ci a fost mai mult ca o convenire socială, legeră; a fost împreunată cu cântări, declamațiuni, postă umoristică etc. Inceputul l'a făcut un cor mixt, care a cântat: „Dorul meu“ și „Neică Neiculiță“ de Murĕșan. După aceea a declamat dșóra Grindean, apoi a cântat un cor bărbătesc etc. Programul s'a sfêrșit cu un cor mixt și un solo. Intr'aceea dșóre drăgălașe, în costum național, făceau serviciul postal umoristic, care a stîrnit mult haz; la sfêrșitul programului apoi s'au distribuit buchete de flori, ca premii, dșórelor cari au căpĕtat mai multe corespondențe.

Pe la 11 ore în sfêrșit s'a început dansul, care în voie bună și veselie a durat până pe la 5 ore diminéța. Petrecerea a reușit bine în tóte privințele. („*Gig*“).

*

Petrecerea din Calbor împreunată cu producțiune teatrală, arangiată de corpul învĕțătoresc la 14 Februarie st. n. — cum ni-se scrie — a fost cercetată de public numĕros și a avut succes deplin. S'au jucat piesele „Vlăduțul mamii“, „Cinel, cinel“ și s'au declamat câteva poesii. Poporul calborean, care până atunci n'a mai avut la el a casă petreceri de felul acesta, vĕḑênd deosebi mlădițele lui, tineri și june, jucând pe bină, a fost de tot încântat și deja și-a esprimat dorința, ca învĕțătorii sĕ arangieze și la Paști o petrecere de acésta.

*

† Carolina Gall. Venerabila matrónă, mama Ilustrității Sale dlui Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților, după viéță evlaviósă și bogată în fapte creștinești, a trecut din viéța acésta, în etate de 89 ani. Decesul venerabilei matróne ni-se vestește prin următoriul anunț:

Cu inima plină de durere facem cunoscut tuturor consângenilor, amicilor și cunoscuților, că preaiubita nóstră mamă, resp. bună și străbună *Carolina Gall născ. Stan, nobilă de Boros-Jenő*, protopopésă vĕduvă, în al 53-lea an al vĕduviei, în etate de 89 ani, după împărtășirea cu sfintele taine a trecut la cele vecinice.

Un suflet blând, plin de bunătate, de credință și de evlavie, a pășit pragul vieții trecĕtóre la viéța vecinică, spre a și lua drépta rĕsplată din mânile Celui ce ne-a zidit.

Rĕmășițele pământești se vor înmormênta după ritul gr.-or. deocamdată în cimiteriul din Lucareț în 22 Februarie st. n. înainte de amiazi la 11 ore. Fie-i țĕrina ușóră și memoria binecuvêntată.

Lucareț, 19 Febr. st. n. 1904. *Dr. Iosif Gall*, membru al casei magnaților, *Iulia Ranta* născ. Gall, Nicolae Gall, amploiat la calea ferată, ca fii și fiică. Ana Furduiu născ. Gall, protopopésă, Ioniță Gall, Laura Ranta, nepoți. Vasilie Ranta, jude reg., ginere. Romul Furduiu, protopop, consoț de nepótă. Victor și Letiția Ciuta, Remus, Laura, Alexandru, Sever, Sorin și Iustin Furduiu, strănepoți.

*

† Ioan V. Barcian, proprietariul și redactorul ziariului „Controla“ din Timișóra, a rĕposat alaltăeri, în urma unui morb de inimă. Barcian e originar din Sebeșul-săsesc; după absolvarea studiilor juridice la universitatea din Budapesta, în 1874 a fost ales notariu la magistratul din Sebeșul-săsesc. Părăsind acest post, spre a se dedica advocaturii, a practisat în cancelaria advocatului Pĕcurariu în Sibiiu (rĕposat și el), apoi în cancelaria dlui P. Rotariu în Timișóra, fiind totodată și colaborator la „Luminătoriul“ (fóia dlui Rotariu). In restimp însĕ a abandonat advocatura, dedicându-se esclusiv ziaristicei. Până la 1894 (sistarea „Luminătoriului“) a fost colaborator intern la „Luminătoriul“, suferind și 6 luni de temniță pentru articolul de Anul-nou din 1888. La înființarea „Dreptății“ a fost angagiat colaborator intern, de care la finea anului 1895 despărțindu-se a înființat „Controla“. Despre casul de mórte ni-s'a trimis următoriul anunț: Cu inima plină de durere facem cunoscut tuturor „rudeniilor și cunoscuților, că iubitul consoț, tată, frate și cumnat *Ion V. Barcian*, redactor și propietar al „Controlei“, după un morb îndelungat și greu a reposat azi, în 20 Februarie, înainte de amiazi la 10 ore, în vêrstă de 53 ani și în al 12-lea an al căsătoriei. Rĕmășițele pământești ale mult deplânsului rĕposat se vor așeza spre odihnă vecinică, după ritul gr. or., din locuința sa din Timișóra-Cetate, str. Petőfi nrul 6, Luni, în 22 Februarie, la 2 ore după amiazi. Fie-i țĕrina ușóră și memoria binecuvêntată! Timișóra, 20 Februarie 1904. Maria I. V. Barcian născ. Dellimanich ca soție. Flóre și Vióra ca fiice. Iosif Barcian, Maria Beu n. Barcian, Cornel Barcian, Traian Barcian ca frați. Iosefina Dellimanich cumnată.

*

† Dumitru A. Mosora. Primim durerósa știre, că zelosul învĕțătoriu D. A. Mosora, de la școla nóstră fruntașă din Sĕliște, a rĕposat azi (Luni), în etate de 30 ani. Rĕposatul era unul dintrĕ cei mai buni învĕțători ai noștri și bun manuator și al condeiului, despre ce publicul cetitoriu s'a putut convinge deplin din numĕroșii articoli de interes școlar, unii subscriși cu numele, alții cu pseudonimul „Arghir“, cum și din frumósele rapórte publicate în „Tel. Rom.“ despre întêmplările mai însemnate din viéța socială, bisericéscă și școlară a comunei Sĕliște. Ultimul raport publicat în „Tel. Rom“ și datorit lui Mosora a fost raportul despre sfințirea școlei din Sĕliște. Scurt după aceea morbul l'a doborît la pat.

Depunem și noi o lacrimă pe mormêntul lui isvorîtă din simț de adâncă durere pentru cel-ce ani de arêndul a fost colaborator la ziariul nostru și un vrednic muncitor în ogorul național.

Inmormêntarea se va face poimâne (Mercuri) la ora 1 p. m. în cimiteriul bisericei mari din Seliște.

*

Post de notariu. Sub nr. 810 și cu termin până la 29 Februarie st. n. e publicat concurs la postul de notariu comunal în *Porcești.* Cererile concursuale sunt a se trimite la protopretorul preturei Sibiu.

*

Post de veterinariu. Sub nr. 484 și cu termin până la 4 Martie st. n. e publicat concurs la postul de veterinariu în *Sebeșul-săsesc.* Salariu 900 cor. și circa 800 cor. anual din taxele pentru esaminarea cărnurilor. Cererile concursuale sunt a se trimite magistratului orășenesc în Sebeșul-săsec.

*

Baracă pentru încuartirarea soldaților. Pentru a scuti poporațiunea de neplăcerile împreunate cu încuartirarea soldaților, representanța orașului Esztergom a hotărît sĕ clădiască o baracă în formă de casarmă, în apropiere de casarmele garnizónei.

*

Cărbuni păstrați în apă. Mr. Macaulay un șir de ani a făcut în Anglia esperimente în privința forței calorice a cărbunilor, ajungênd la resultatul, că neasemĕnat mai mare e forța calorică a cărbunilor ținuți ani de-a rêndul în apă, de cât a celor păstrați în magazine uscate, ori întrebuințați îndată după scóterea din mină. Macaulay a dovedit acest resultat în presența unei comisiuni de esperți, care — de acord cu el — atribue acéstă mai mare forță calorică faptului, că apa spală de pe cărbuni ingredientele cari împedecă combustibilitatea. Resultatul acestor esperimentări e de fórte mare însemnătate deosebi pentru marina de rĕsboiu.

*

O mare hoție în Madrid. Făptuitori până acum necunoscuți au furat din biserica colegiului „Sant-Illana“ din Madrid objecte (vase, cruci, etc.) de aur și argint, de greutate de sute de chilograme. Abstracție de la valórea brută a metalului, objectele furate sunt de așa mare preț artistic și istoric, în cât nici nu se póte estima în vr'o sumă órecare. Până acum s'a putut constata numai atâta, că hoții au dus cu automobil objectele furate.

*

Osândă meritată. Filimon Dan din Ponor în Februarie a. tr. a ucis pe Simion Mătioc pe drum de la têrgul Aiudului spre casă, și l'a jefuit de bănișorii ce 'i căpĕtase pe o păreche de boi. Tribunalul din Turda a osândit pe Dan la mórte prin strangulare, ear' ajunsă causa până la Curie, acésta în o ședință din sĕptĕmâna trecută a întărit sentința tribunalului. Dan era spaima ținuturilor din jurul Ponorului; fura, jefuia și ucidea fără nici un scrupul.

*

Economii cari voesc sĕ aibă recoltă bogată sĕ-și procure semințele trebuinciós̆e de la casa de semințe ces. și reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta,* Rottenbiller-uteza 33. Firma trimite ori-cui bogatul seu prețcurent ilustrat, de 262 pagini. Prețurile semințelor, veritabile, curățite cu îngrijire, sunt ettine. Deosebi vrednice de amintit sunt semințele de napi de nutreț impregnate și asortimentul bogat de sorte nobile de bucate.

PARTEA LITERARĂ.

Filosoful Kant.

Conferență ținută de Dr. *Vasile Bologa* în sala palatului comitatens, în 14 Februarie 1904.

(Fine.)

Sĕ trecem apoi la *metafisica generală*, punctul lui de culminațiune. Pentru restaurarea acesteia deasemenea caută nouă basă, nouă dovadă, căci cele de până aci nu sunt suficiente. Intrebarea e dacă și există?

Metafisica generală întrébă: dacă preste tot *există* ceva, sau *nu există?*

Berkeley zice: *nimic nu există.* Lumea materială consistă numai *în representațiunile* nóstre. Dar' aceste representațiuni *consună, armoniséză* la toți ómenii. Sunt prin urmare o *aparență*, dar' totuși nu din órbă întêmplare. De unde e acéstă *consonanță?*

Empiristul va zice: pentru-că *obiectele* sunt aceleași. Acésta însĕ pentru *Berkeley* nu mai stă.

Hume e de aceași părere, dar' până când *Berkeley* face sfîrșit numai *lumii materiale*, *Hume* face sfîrșit și *lumii spirituale.* Acest punct de vedere e și al lui *Kant.* El însĕ voește totuși sĕ dee un *tablou lumii*, ce nu se aduce în legătură numai prin *dedare.* El voește sĕ dovedéscă un *nex*, o *legătură în univers*, ce nu se baséză pe *dedare* și din început e *neexcepționabilă.*

Lege naturală voește el sĕ dovedéscă, ce exclude ori-ce surprindere sau mirare. Și experimentul *Newtonic* e un experiment necesar, ce are *calitățile* unei științe. Dar' experimentul *Humeic*, are caracterul *unei dedări.* Din acest motiv se desparte acum de punctul de vedere *Humeic* și se razimă de *Newton.*

Acesta e caracterul primei edițiuni a opului sĕu: „*Kritik der reinen Vernunft*“, (Critica rațiunii pure), publicat la 1781.

Intrebarea: de unde avem noi *tabloul lumii* acesteia, nu preocupă acum dintâi pe *Kant.* Cea dintâi întrebare ce-l preocupă acum e *nexul* dintrĕ fenomenele naturale.

Representațiunile asupra tuturor celor externe, emanéză *din subiect*, însĕ într'un *mod necesar.* Din care motiv resultă pentru *Kant,* că lumea e un *tablou de representațiuni.*

In a doua ediție a opului numit pune pondul de căpetenie pe originea primitivă a *materialului* imaginilor nóstre de lume. Acesta, zice *Kant*, este afară de subiect, ori însuși subiectul, ori ceva deosebit.

Idealistul *Berkeley* susține, că nu vine din subiect, nici din lumea materială, deóre-ce nu există nici o lume materială, — provine însĕ din *Dumnezeu.* Dumnezeu e acela, care ne dă nouĕ *tabloul lumii*

In urma acesteia *Kant* afirmă: numai *trei casuri* sunt posibile, adecă *substanța* imaginilor lumii își are fundamentul în subiect, sau afară de subiect, și dacă afară de subiect, în spiritul cel infinit.

Tot ce-și are fundamentul în subiect, Kant numește „*spontan*“. Așa sunt vederile de *spațiu*, de *timp*, ear' contrariul de la acestea sunt cele „*recipiate*“: *materia, sensațiunile.* Ce e *recipiat* este *efect;* ce e *spontan* este *fapt.* Prin urmare dacă e vorba de *recipiate*, astfel ele trebue sĕ fie *efecte. Berkeley* zice da, sunt efecte, dar' *efecte* ale lui Dumnezeu. Preste acéstă vedere a lui *Berkeley* nu póte trece *Kant* fără un suris.

Dacă însĕ materia lumii, sensațiunile nu sunt *fapte*, ci *efecte*, și nu efecte ale lui Dumnezeu, ce resultă atunci? Ca *efecte* nu trebue sĕ aibă *o causă?* Nu se póte, nu trebue sĕ concluzi *existența*, din *existența unei cause?*

Ce e *recipiat* (efect), trebue sĕ vină de undeva. Ce e început, trebue sĕ fie de undeva început. O *causă* a începutului trebue sĕ existe. Din acésta însĕ urméză numai *existența* unei asemenea cause.

Prin urmare unica, la ceea ce noi putem conclude, este *esistența causei. Calitatea ei* rĕmâne necunoscută. „Acéstă *causă* e așa numitul „*Ding an sich*“, adecă *un ce*, cu *existență* dar' cu *calitatea sa necunoscută.*

Astfel intréga metafisică e redusă la: *un ce există.*

Aci sĕ-mi fie permisă o mică digresiune. Abia sunt douĕ luni de la mórtea altui geniu distins: filosoful englez *Herbert Spencer.* Acesta a clădit în timpul nostru sistemul sĕu măreț de „*Filosofie sintetică evoluționistă*“, în care iată ce zice relativ la univers:

„O *realitate necunoștibilă* forméză substratul tuturor fenomenelor. Căci ori-cât am reduce formele multiple ale acestora la o causă primă și unică „*Forța*“ — acéstă „*Forță*“ însăși nu o cunóștem de cât prin sensațiunile de resistență ce opune sforțării nóstre musculare. Dar' aceste sensațiuni sunt evident „*ale nóstre*“, un *adaus subiectiv*, și nici decum o calitate a *Forței* în sine. Nu cunóștem așa dară de cât *efectele Forței*, — sensațiunile nóstre; iar' *Ea*, causa lor, principiul principiilor, rĕmâne pentru Știință un „*Absolut Necunoscut*“, cu *efecte cunoscute*, pe cari le numim *fenomene*“.

Aflăm deci, făcênd paralelă, că după un secol de la *Kant*, filosofia se menține încă pe același piedestal.

Dar' *Kant* nu s'a îndestulit cu resultatul: *un ce există.* Prea i-s'a părut sec resultatul la care duce filosofia teoretică. Cércă deci altă cale, spre a ajunge la un resultat mai *positiv* de cât cel *un ce există.*

In vederea acesteia abzice de filosofia *teoretică* și în locul ei pune filosofia *practică*, care nu are defectele celei teoretice, e prin urmare necondiționat valabilă. Cea teoretică nu e în stare a dovedí nimic din întrebările metafisice. Din acest motiv trebue întrerupt cu ea. Așa purcede Kant.

Filosofia practică e *morala, etica.* Cuprinsul ei este imperativul categoric „*trebue sĕ fie*“ și nu „*a fi*“, ca la cea teoretică.

Filosofia practică nu póte primí nimic din hipotesele filosofiei teoretice sau din conținutul ei. Cuprinsul filosofiei practice nu póte fi nici antropologic, nici cosmologic, nici teologic, deóre-ce tóte acestea se baséză pe cunoștințele filosofiei teoretice. Din care causă ori-ce *etică* e reproșabilă, dacă purcede din observările naturei omenești, din obiecțiunile asupra lui Dzeu sau asupra lumii.

Legea morală nu se póte dovodí prin filosofia *teoretică.* In genere legea morală nu póte avé nici un cuprins, de cât o *curată formă.*

Ori-ce lege însĕ e general-necesară. Prin urmare presupune în sine o generalitate. Astfel legea morală coincide cu notele caracteristice generalității. Și generalitatea din ce se cunóște? Din *imposibilitatea contrarului*, — unde nu există nici o *contrazicere internă.*

Drept aceea principiul „*trebue sĕ fie*“ urméză din forma legii, din maxima generală. Și acesta singur e drept, necondiționat valabil. Astfel posiția, sau punctul de mânecare al filosofiei practice, al eticei, nici-când nu e rĕsturnabil. — *Kant* pune acum pondul de căpetenie pe *moral.*

In urma acesteia douĕ căi sunt posibile:

1. Principiul „*trebue sĕ fie*“, conținutul filosofiei practice, pretinde anumite *existențe singuratice*, sau

2. pretinde în genere *o existență.*

Pe cea dintâi cale se pot proba obiectele metafisicei speciale, — acésta o face *Kant;* pe a doua cale se póte proba obiectul metafisicei generale, — acésta o face *Fichte* (1762—1814). Noi urmăm pe Kant.

Dreptaceea filosofia practică e necondiționată, și nu numai necondiționată, ea și condiționéză. Dacă tu „*poți*“ (punem casul sĕ sĕvêrșești un lucru), atârnă de la aceea, că tu „*trebue*“ (sĕ 'l sĕvêrșești). Tu „*trebue*“, va se zică tu „*poți*“.

De condițiile „*putinței*“ însĕ se ține o anumită durată a ființei omenești, o anumită însușire a aceleia, *un purtător*, o ființă responsabilă: *spiritul.*

Și legea morală: „*trebue*“, duréză, se estinde peste tóte timpurile, e un *postulat infinit*, tocmai fiind-că *e necondiționat.* Din acésta urméză afară de *existență* și *nemurirea spiritului.*

Așa restauréză Kant *psichologia rațională* pe basa filosofiei practice. Apoi merge mai departe.

Dacă legea morală „*trebue sĕ fie*“ e necondiționată, atunci și *urmările* trebue sĕ-i fie necondiționate. Urmările sunt: *fericirea acțiunii morale. Urmare* va sĕ zică și nu *scop* póte fi *fericirea.* Cine vênéză fericirea ca scop, e un *eudaimonist*, și lucră contra filosofiei practice, contra eticei

Dar' trebue sĕ existe *o ființă*, a cărei vocațiune, a cărei tendență constă întru a supune principiul „*a fi*“ celui „*sĕ fie*“, într'un asemenea mod, ca moralitatea sĕ aibă drept urmare *adevĕrata fericire.* Acea ființ e *Dumnezeirea.*

Astfel restauréză teologia rațională. Existența spiritului, nemurirea spiritului, existența Dumnezeirii, sunt așa numitele postulate ale filosofiei practice. Ea postuléză existența acestora, fără de cari însăși nu póte esista.

Moralitatea e deci *bunul suprem*, după Kant. Satisfacerea datorinței morale e *absolutul scop final* al acțiunii omenești. Fericirea e cel mult un *mijloc* spre acel scop. In satisfacerea *datorinței morale* însĕ se cuprinde și basa *perfecțiunii omenești*, ear' fericirea e urmarea acelei base. Prin urmare omul care lucréză în *spiritul datorinței sale morale*, trebue sĕ fie fericit.

Mânecând de la acéstă concepțiune, fixéză *Kant* și scopul educațiunii.

Cu acestea se termină opera de restaurațiune a lui Kant. Metodul e același, care s'a amintit deja sub numele: *Deducțiunea transcendentală*, numai cât aici are un nume nou: *Postulat.*

*

Douĕ căi se pot deci observa în mersul gândirilor filosofului *Kant.* Una de coborîre, alta de reîntórcere, de înălțare și mărire pentru el.

In vîrsta juniei, ca toți junii de spirit, e nemulțămit cu cele aflate, totul rĕstórnă, nimicește, mergênd cu opera distrugerii până la extrem, încât contimporanii sĕi îl numesc: *atotsfărmătorul* (Alles-Zermalmende). Urméză însĕ vîrsta bărbăției, a cumpătului și pătrunderii, când caracterul e în definitiv statorit, și atunci reînoește, restauréză cele nihilate cu genialitatea-i înăscută pe o basă mai sigură, pe temeiu mai solid. El sfarmă, dar' nu lasă dărîmături în urma sa, ci perfecționéză. Acesta e meritul lui, ridicând astfel lustrul filosofiei la un nivou neîntrecut.

*

Cu acestea drept încheere, fie-mi permis a repeta cuvintele filosofului *Herbart*, urmaș în catedra lui *Kant*, cuvinte rostite cu privire la *Kant*, la aniversarea unui secol de la nașterea lui:

Dreptatea totdeuna are prietini, *dreptatea* își crează pretini, căci ea e puternică de ajuns prin farmecul ce emanéză dintr'însa; ear' ochiul omenesc e accesibil încă pentru lumina ce strălucește din *dreptate.* Astfel tributul de recunoștință pentru înțeleptul *Kant*, viu va rĕmâné, nu un secol, nu douĕ sau trei, ci până la cele mai depărtate posterități.

Posta redacției.

Pentru dd. protopresbiteri. In urma întrebărilor ce ni-s'au adresat din mai multe părți, ni-am căștigat informațiuni în causă și rĕspundem următórele:

Din conspectul pe care dd. ppresb. au sĕ 'l înainteze consistoriului în înțelesul cerculariului nr. 448/VI. ex 1903, trebue sĕ fie evident:

1. Ce fel de funcțiuni preoțești se fac la credincioși? La rubrica acésta sĕ se cuprindă *soiul* sau *feliul* acelor funcțiuni, adecă *numirea* și *înșirarea* lor; d. e. botez, parastas, îngropăciune, etc.

2. Sĕ se arete *natura* acelor funcțiuni. Sunt ele *generale* (pentru toți) utrenia, vecernia, liturgia etc.; *speciale* ori casuale (pentru unii) botez, cununíi; *facultative* (pentru cine vrea) d. e. maslu, parastas, etc. Sunt ele regulate sau incidentale, rare.

3. Cât e stola pentru *un cas.* Nefiind stola egală în tóte comunele, va fi corect a se arĕta *a)* minimul, *b)* maximul, *c)* calculul mediu. Unde stola e în naturale, sĕ induce acésta la rubrica naturaliilor. Cât capĕtă și ce valóre are?

4. Sunt statorite stolele de superioritatea bis.? Intru cât știm noi, stolele din archidiecesă nu-s regulate prin consistoriu în mod uniform, ceea ce nici nu e cu putință, feliurite fiind referințele și obiceiurile diferitelor ținuturi.

5. De sigur multe funcțiuni se fac gratuit. Ba suntem informați, că față de trecut stolele se tot împuținéză, și tot mai puțin plătesc, afară de cei săraci, cari n'au de unde plătí.

De celelalte venite din porția canonică, bucate etc., acum nu-i vorbĕ.

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare și române află aplicare în cancelaria advocațială a lui Dr. **Mátyás Lázár, Sibiiu,** str. urezului 11.

(31) 3—7

„Făgețana“, institut de credit și de economii în Făget.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și de economíi „FĂGEȚANA“, ca societate pe acțiuni în Făget sunt prin acésta învitați în sensul §-ului 15 al statutelor societății la

a XII-a adunare generală ordinară

care se va ține în Făget, Luni la *7 Martie 1904* st. n. la 10 ore a. m. în localul societății.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul direcțiunii despre activitatea institutului și despre resultatul gestiunii anului XII.
2. Raportul comitetului de supraveghiare.
3. Aprobarea bilanțului.
4. Decisiune asupra împărțirii profitului curat, realisat în anul al XII-lea de gestiune.
5. Darea absolutorului membrilor în direcțiune și în comitetul de supraveghiare.
6. Alegerea a 2 membri în direcțiune eventual comitetul de supraveghiare.
7. Modificarea §§-lor 4 și 50 din statutele societății.
8. Inmulțirea capitalului social.
9. Modificarea statutelor fondului de pensiune al funcționarilor.
10. Eventuale propuneri făcute în sensul §-ului 26 din statutele societății.
11. Esmiterea a 2 acționari pentru verificarea procesului verbal luat în adunarea generală. [40] 1—1

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală sau în persónă sau prin plenipotențiați, sunt învitați în vîrtutea §-ului 16 din statutele societății a-și depune acțiunile Dlor cu o zi înainte la cassa societății.

Făget, la 11 Februarie st. n. 1904.

Direcțiunea.

Contul bilanț.

Active

		Cor. fil.
Cassa în numĕrar		11,998·16
Realitățile institutului		70,833·17
Efecte publice		49,345·40
Acțiuni străine		20,720·—
Imprumuturi pe cambii cu cavenți		566.565.14
„ „ „ „ acop hip.		201,865·46
„ „ hipotecă		193,559·44
„ „ oblig. cu cavenți		126 797·16
Credite de cont-curent		100,596·91
Mobiliar	2096·26	
după amort. de 10%	209 63	1,886·63
Diverse conturi deb. și int. rest.		55,588·84
		1.399,755·31

Pasive.

		Cor. fil.
Fondurile sociale: capital de acții		
1000 b. à 200·—	200,000·—	
fondul de reservă	100,000·—	
„ special de res.	66,041·96	
„ de garanță	6,000·—	
„ realităților	10,650 06	
„ de pens. al func.	63,651·33	446,343·35
Depuneri spre fructificare		816,201·19
Cambii reescomptate		77 455·70
Int. anticip. pe 1904		12,507·—
Diverse conturi creditóre		14,620·52
Profit curat		32,627 55
		1,399·755·31

Contul profitului și perderilor.

Eșite.

		Cor. fil.
Interese pentru fondul de reservă		6,000·—
„ „ depun. de fructif.		41,317·39
„ „ cambii reescompt.		9,844·—
Salare, relut de cuartir și marce de presență	17,986·34	
Chirie, porto, tipărituri și alte	3.986·48	21,972 82
Contribuție directă		7,596 19
„ de 10% după int. dep.		4,131·74
„ comunală		1,096·71
„ camera comercială		187,34
Competință de timbru		852·91
Dare de drum		500·—
Amortisare din mobiliar		209·63
Profit curat		32,627·55
		126,336·28

Venite.

		Cor. fil.
Interese:		
de la împrumuturi pe cambii cu cavenți	61,908 51	
de la împrumut. pe cambii cu acop. hip.	20,140·37	
de la împrumut. pe hipotecă	20,262.22	
de la împrumut. pe oblig. cu cavenți	12,209 69	
de la credite de cont-curent	7,035·37	
de la efecte publice	1,009 66	122,565·82
Profit de la realități		1.738·—
„ „ „ acțiuni străine		2,032 46
		126,336·28

Făget, 31 Decembre 1903.

Directorul esecutiv:
Sebastian Olariu m. p.

Pentru comptabilitate:
Haneșiu m. p.

Membrii în direcțiune:
Axentiu Gaita m. p. **George Popoviciu** m. p. **Adam Groza** m. p.

Conturile presente esaminându-le conform legilor și statutelor, le-am aflat esacte și cărțile purtate în bună regulă.

Făget, 11 Februarie 1904.

Comitetul de supraveghiare:
Dimitrie Iosof m. p. **Adam Lesnican** m. p. **Alexandru Iclozan** m. p.
Demetriu Carabaș m. p. **Vasilie Nicorescu** m. p.

„ALBINA“, Institut de credit și de economíi în Sibiiu.

Nr. 5336/1904.

Domnii acționari ai *Institutului de credit și de economíi „Albina“* se invită prin acésta în vîrtutea §-ului 20 din statutele societății la a

XXXI-a adunare generală ordinară

care se va ține în Sibiiu *Sâmbătă în 26 Martie 1904 st. n.* la 10 ore a. m. în casa institutului (strada Baier nr. 1) cu următórea

Ordine de zi:

1. Bilanțul anului de gestiune 1903 și raportul comitetului de supraveghiare.
2. Distribuirea profitului net realisat conform bilanțului.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri culturale și de binefacere.
4. Fixarea prețului marcelor de presență pentru anul curent.
5. Augmentarea fondului de garanță al scrisurilor fonciare.
6. Alegerea a 2 membri în direcțiune cu mandat pe 6 ani.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală în persónă sau prin plenipotențiați în conformitate cu §§-ii 22, 23 și 24 din statutele societății, sunt rugați a'și depune acțiile și eventual dovedile de plenipotență cel mult până Mercuri în 23 Martie a. c. st. n. 6 ore p. m. la cassa centralei nóstre din Sibiiu sau a filialei din Brașov. [43] 1—1

Depunerea acțiilor, respective a plenipotenților spre scopul indicat se póte face și la institutele: „Bihoreana“ în Oradea-mare, „Bocșana“ în Bocșa-montană, „Furnica“ în Făgăraș, „Lipovana“ în Lipova, „Lugoșana“ în Lugoș, „Oraviciana“ în Oravița, „Patria“ în Blaj, „Silvania“ în Șimleu, „Timișana“ în Timișóra și „Victoria“ în Arad, în acest cas însĕ cel mult până Sâmbătă în 19 Martie a. c. st. n.

Sibiiu, în 13 Februarie 1904.

Direcțiunea.

a XXXI-a încheiere a Conturilor cu 31 Decembre 1903.

CONTUL BILANȚ.

ACTIVE.

		K f
Cassa în numĕrar		152,118·86
Monete		7,567·15
Cambii de bancă		7.088,233·53
Împrum. hipot. în scrisuri fonc.	5.055,486·87	
„ „ în numĕrar	285,370·49	5.340,857·36
Credite personale		1.757,093·38
Credite cambiale cu acoperire hipotecară		1.956,981·—
Credite de cont-curent		478,773·41
Avansuri pe efecte publice		65,158·50
Credite fixe		9,434·10
Împrumuturi pe producte		7,501·—
Casa institutului, realități dela gara Brașov și diverse realități de vêndare		697,716·87
Efecte publice		2.302,435·05
Acțiuni dela diverse bănci		161,565·—
Efectele fondului de garanție al scris. fonciare		422,684·30
Efectele fondului de pensiuni al funcționarilor institutului		4,000·—
Mobiliar	10,335·—	
după amortisare de	1,035·—	9,300·—
Diverse conturi debitoare		191,467·59
		20.652,887·10

PASIVE.

		K f
Capital social:		
6000 acțiuni à K 200		1.200,000·—
Fondul de reservă al acționarilor		200,000·—
Fondul de garanție al scrisurilor fonciare		400,000·—
Fondul special de reservă		181,690·86
Fondul de pensiuni al funcționarilor		427,924·—
Depuneri spre fructificare		12.289,853·27
Scrisuri fonciare cu 5% în fiorini în circulațiune	1.656,000·—	
Scrisuri fonc. cu 5% în coroane în circulațiune	3.397,000·—	5.053,000·—
Scrisuri fonc. eșite la sorți în circulațiune		143,000·—
Cambii de bancă reescomptate		359,153·50
Dividende neridicate		1,624·—
Interese anticipate pro 1904		143,658·07
Profit net		252,983·40
		20.652,887·10

CONTUL PROFIT ȘI PERDERE.

DEBIT.

		K f
Interese:		
pentru depuneri spre fructificare	519,282·72	
„ scrisuri fonciare	259,069·47	
„ împrum. luate pe efecte	2,288·59	780,640·78
Spese:		
Salare	97,991·23	
Bani de cuartir	17,530·—	
Imprim., registre, porto, diverse	28,524·81	
Marce de presență	8,460·—	152,506·04
Contribuțiune:		
directă	38,000·—	
10% dare la inter. dela depuneri	51,928·27	89,928·27
Amortisare din mobiliar		1,035·—
Profit net		252,983·40
		1.277,093·49

CREDIT.

		K f
Interese:		
dela cambii de bancă	456,689·75	
„ împrumuturi hipotecare	345,279·07	
„ credite personale	140,330·89	
„ efecte publice	117,815·05	
„ credite camb. cu acop. hip.	127,667·91	
„ credite de cont-curent	12,504·63	
„ avansuri pe efecte	5,998·16	
„ credite fixe și împrumuturi pe producte	1,331·88	1.207,617·34
Chirii		34,891·96
Provisiuni		33,329·35
Profit la monete		1,254·84
		1,277,093·49

Sibiiu, 31 Decembre 1903.

Iosif St. Șuluțu m. p., membru al direcțiunei. **I. Papiu** m. p., membru al direcțiunei. **Dr. L. Lemény** m. p., membru al direcțiunei. **Cosma** m. p., director executiv. **Iosif Lissai** m. p., contabil-șef.

Subsemnatul comitet am esaminat conturile presente și le-am aflat în deplină regulă, și în consonanță cu registrele institutului.

Sibiiu, 18 Februarie 1904.

Comitetul de supraveghiare:
Dr. Ilarion Pușcariu m. p. **Mateiu Voileanu** m. p. **Nicolau Ivan** m. p. **Ioan Henteș** m. p. **Victor Fincu** m.p.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 16 Sibiiu, Joi 12/25 Februarie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond.

Fortiter in re...

Sibiiu, 24 Februarie n.

Desbaterile asupra budgetului militar în delegaţiuni au făcut óre-care lumină în cestiunea reformelor, respective avantagiilor căştigate limbii magiare în armată. Deosebi comentarea făcută de câţiva fruntaşi politiciani austriaci în şedinţele de Joi, Vineri şi Sâmbătă a delegaţiunii austriace asupra declaraţiunilor ministrului de rĕsboiu cu privire la concesiunile pe cari administraţia armatei le-a făcut Magiarilor, — dovedesc de ajuns, că — contrar recriminărilor din partea oposiţiei din dieta ungară — în adevĕr, lupta purtată cu atâta tenacitate în dieta ungară şi în presă pentru validitarea limbii magiare şi spiritului magiar în armată, luptă ajutată pe sub mână — până la punctul resonului politic — chiar şi de partidul guvernamental, e încoronată deja cu aşa succese, cum la începutul luptei nici cei mai optimisti nu ar fi cutezat sĕ prezică.

Au dat însĕ şi prilej delegaţilor austriaci, ca în firul desbaterilor sĕ-şi esprime îngrijorările patriotice faţă cu sórtea unităţii, comunităţii armatei, dacă cei cu succesele eluptate deja vor continua pe calea apucată, pretinḑênd încă şi mai mult. Şi ingrijorărilor de feliul acesta au dat espresiune nu delegaţi minores gentium, ci politiciani de frunte, membri ai casei seniorilor, deci ómeni sedaţi, bogaţi în esperienţe, şi în temeiul posiţiei lor sociale şi 'n al rolului ce 'l au în viéţa politică şi de stat, ómeni competenţi a judeca corect asupra valórei concesiunilor făcute elementului magiar în armată, cum şi asupra efectului lor. Prinţul Lobkowitz, Dr. Fiedler, baronul Walterskirchen, şi alţii, au dat espresiune acestei îngrijorări.

Baronul Walterskirchen, ca referent al comisiuni budgetare a zis următórele:

...„Când în numele comisiunii budgetare vĕ rog sĕ primiţi projectul de budget al armatei, fie-mi permis sĕ dau totodată şi espresiune convingerii, ori cel puţin speranţei şi dorinţei mele intime, ca discuţia asupra projectului sĕ fie unanimă şi puternică admoniţiune statului frate, în scopul, ca sĕ înceteze a sgudui şi pe mai departe basele comuniunei nóstre. Sĕ fie discuţia acésta protest unanim contra tendinţei anticonstituţionale de până acum, şi sĕ ese la ivélă din resultatul discuţiei acesteia, că noi simţim toţi, că dacă tendinţa acésta se va manţiné şi pe mai departe şi va face progrese, atunci delegaţiunea acésta nu va mai fi în posiţia de a vota necesităţile unei astfel de armate, a cărei numire va fi dór' „comună“, carea însĕ sigur că de fapt nu va mai fi comună. ....*Până ací şi mai departe nu!*“ — au fost cuvintele de incheere la vorbirea referentului.

Prin cuvintele acestea se semnaléză de ajuns importanţa concesiunilor făcute deja limbii magiare şi spiritului magiar în armată. De altă parte au recunoscut acéstă importanţă şi cercurile politice magiare mai resonabile, unele sistând obstructia, susţinută peste un an de zile pe tema validitării limbii magiare şi spiritului magiar în armată, ear' altele deschiḑênd în presă cea mai necruţătóre combatere a celor câţiva obstrucţionisti intransigenţi, cari voind totul de-odată, în credinţa că dacă li-a succes atâta trebue sĕ le succédă şi restul pretensiunilor — limba de comandă, şi cari persistând în zădărnicirea activităţii seriόse a parlamentului fac problematice chiar şi succesele obţinute deja.

Fortiter in re a purtat oposiţia magiară lupta pentru validitarea drepturilor magiarismului în armată — irelevant de astădată că pe ce 'şi baséză ei pretensiunea acestei validitări. Acésta trebue sĕ li-se recunóscă. Ear' fructele acestei lupte — sunt de fórte mare preţ pentru realisarea, óre-cândva, a scopului lor final...

In multe părţi s'ar puté lua exemplu de la lupta acésta.

Dar' axioma latină accentuată mai sus are şi o a doua parte: *suaviter in modo*: cu precauţiune şi circumspecţiune în modul de luptă, cu reson în esploatarea succeselor ei.

In acest punct însĕ exemplul nu mai e de căutat în céta luptătorilor. „Până ací, şi mai departe nu!“ este opinia publică austriacă, esprimată prin graiul baronului Walterskirchen — cu referire la cestiunea ce ne preocupă. Până ací, *deocamdată*, se accentuéză şi din partea acelor cercuri politice magiare, cari ştiu sĕ aprecieze valórea succeselor obţinute şi au pătrunderea de a înţelege că din cele obţinute deja urméză de sine şi restul.

In avênt poetic se dă espresiune acestei convingeri în un prim al ziariului „Magyar Szó“ — de pildă — sub titlul „Triumful luptei naţionale“. Ocupându-se la început cu nemulţămirea austriacilor, esprimată în delegaţiuni faţă cu succesele cestionate şi presentând obstrucţionistilor chiar acésta nemulţămire drept cea mai eclatantă dovadă, că lupta e deja încoronată cu succese prea destule, continuă astfel:

....„O mână patriotică, tare, a dus la mare triumf lupta nóstră. După promisiunile de secoli a sosit în fine „începutul faptelor“. Aurora unui mai frumos viitoriu naţional luceşte spre noi. Căldura sórelui scóte muguri la viéţă. Şi din mugurii desvoltării naţionale se va trezí la viéţă, la splendóre, flórea lotos a statului naţional magiar.

Trebue udat mugurelul. Cu muncă fără sgomot, pacientă şi devotată, trebue sĕ potenţăm în jur de el fertilitatea solului. Sĕ plivim gunoiul, care 'i detrage puterea nutritóre a sucurilor solului. Şi în ninerări şi cu mare grijă sĕ facem sĕ crescă mare mica plantă. Căci acésta plantă mică are misiune mare, fórte mare. Căci din planta acésta adie spre noi de mult nesimţitul parfum al măririi naţionale. Şi vai acelui criminal, care astfel voeşte sĕ cultive flori, că striveşte sub picióre slăbuţa, abia încolţita rădĕcină“....

Visuri şi aiurări, vor zice unii. Dar' nu sunt. E recunóşterea însĕmnătăţii mari a succeselor obţinute şi advertisarea nemulţămiţilor, ca ceea ce s'a obţinut deja, sĕ nu pericliteze prin solicitarea, acum fără reson, şi a celor ce mai restéză încă, din împlinirea „pretensiunilor naţionale“.

Fi-vor şi cuminţi óre? Căci luptători energici sunt.

Serví-va óre lupta acésta cu tóte peripeţiile ei, drept pildă şi învĕţătură tuturor cari lipsă au de asemenea pildă şi învĕţătură.

Iubileul societăţii academice „Junimea“.

(Raport special).

Cernăuţi, 15 Febr. n.

(Urmare).

După o mică pausă au urmat 8 tablouri vivante cu caracter naţional, compuse şi aranjate pe scenă de dl *Dr. Gr. cav. de Pantazi*, măestru neîntrecut în acésta privinţă. Ar trebuí sĕ mĕ estind prea mult, dacă aşi încerca sĕ le descriu în amĕnuntei de aceea dau în scurt numai conţinutul lor după program:

Tabl. I. *Omagiu adus Majestăţii Sale Impĕratului Francisc Iosif I.* Bustul Majestăţii era aşeḑat în partea de sus a scenei.

De aici urmau treptat în jos grupuri alegorice: Bucovina, pacea, munca, sĕrăcia, secerişul etc. Genii şi alte figuri alegorice încunjurau tabloul. Musica militară cânta imnul poporal, ear' publicul îl asculta în picióre.

Tabl. II. *Ginta latină şi popórele romanice.* Grupurile simbolisau popórele romanice, ear' Bardul de la Mirceşti (Dr. Pantazi) inspirat de musă recita visător strofele „Gintei latine“.

Tabl. III. *Stefan cel Mare şi Arcaşii.* Tabloul represintă legenda despre zidirea mănăstirii Putna, cântată de *V. Alexandri* în poesia „Altarul mănăstirii Putna“. Stefan purtând într'o mână arcul, cu cealaltă mână arată paltinul (care şi azi se păstréză în biserica mănăstirii) în care s'a înfipt săgéta. Câţiva boieri ridică o cruce la rădĕcina paltinului însĕmnând locul pe care avea sĕ se ridice altariul. De-o parte stă architectul în mână cu planul mănăstirii. Boieri, cocóne, arcaşi şi popor aclamă pe Vodă.

Tabl. IV. *Testamentul lui Stefan cel Mare.* Stefan stând pe tron, designéză pe fiul sĕu Bogdan de urmaş şi îi dă poveţe

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

Astfel de întocmiri sunt foarte practice şi pentru şcoalele poporale. Ele contribue a putea ţinea salele de învĕţământ în o stare mai igienică şi, fiind controlate de învĕţători, dedau copiii la ordine.

In edificiile şcolare vechi, unde nu se mai poate aranja garderobă sau antecameră, fiecare clasă să fie provĕḑută cu cuiere în numĕr suficient.

Invĕţătorul să grijească, ca elevii în masa lor să nu pună de cât cărţile şi utensiliile de scris. Toate celelalte la cuier.

Curtea şcoalei.

Şi cea mai săracă şcoală să-'şi aibă curtea largă, luminoasă, plină de aer curat.

In ḑile călduţe aici să petreacă copiii în pauză, aici să execute exerciţiile corporale şi, avênd oare-care aranjament cât de modest, aici să facă gimnastică.

Terenul curţii să aibă căderea necesară, ca apa de ploaie să nu stagneze, să nu formeze bălţi; să fie tare, uscat. La nici un cas nu e bine, ca curtea şcoalei să se pardosească cu peatră; mai consult e, să se presere cu un strat de năsip petricios, care să se bată bine cu un tăvălug; din când în când să se adaugă un nou strat de năsip.

In curtea şcoalei să se planteze şi câţiva arbori, dar astfel ca să nu întunece salele de învĕţământ şi să nu formeze pedeci serioase pentru jocurile copiilor. Arborii să se planteze deci la distanţe mari, cel puţin 6 m. unul de celalalt, ori apoi numai la locuri mai puţin frecventate.

La şcoli mixte curtea să se împărţească în două, o parte pentru băeţi şi una pentru fete.

In curtea şcolară să nu lipsească fântâna cu apă bună, întocmită cu deosebită precauţiune, ca să nu poată cădea copiii în ea. Mai practice sunt pompele (sorb).

E consult, ca în curtea şcoalei să se afle un spaţiu acoperit, un fel de şopron deschis, pentru preumblare în timpul de recreaţie în ḑilele ploioase.

Grădina şcolară.

Sunt puternice motive, cari pretind, ca fiecare şcoală populară, la oraş ca şi la sate, să fie înzestrată cu o grădină cât de mare, pusă sub îngrijirea unuia dintră învĕţători.

Grădinile şcolare au fost introduse mai întâiu în Svedia. In scurt timp însă s'au convins despre folosul lor şi celelalte state civilizate. Astăzi pretutindenea se caută a se da şcoalei terenul necesar pentru întocmirea unei grădini.

Grădina şcolară, după putinţă aşeḑată lângă curtea şcoalei, are o însĕmnătate igienică specială; ea contribue mult a avea totdeuna aer curat. Dar ea mai aduce şi foloase economice, dacă o lucră învĕţătorul însuşi cu copiii cei mai mari.

Poporul nostru cultivă prea puţin pomii şi tot aşa şi verdeţurile. Invĕţătorul harnic poate face mult pentru îndreptarea acestui rĕu. Cu oare-care stăruinţă el poate stârní în elevii şi elevele sale multă dragoste către pomi şi straturile de legumi, amândouĕ de cea mai mare însĕmnătate pentru alimentarea poporului.

Dacă poporul nostru în unele regiuni se hrănesce insuficient, chiar rĕu, causa este, că nu cultivă poamele şi legumele. Şi nu le cultivă, de oare-ce nu a avut dela cine să înveţe acest lucru.

O grădină şcolară bine condusă e proprie a schimba faţa unei comune.

Băi şcolare.

In unele oraşe din Germania, Francia, Englitera şi Danemarca s'au întrodus băi şcolare pe lângă şcoalele poporale; băi cu duş, a căror instalare şi intreţinere costă foarte puţin. In multe dintră satele noastre o bae şcolară ar fi o mare binefacere; în lipsa de apaduct însă întreţinerea ei este prea costisitoase.

In urmare nu vom cere, ca şcoalele noastre poporale, ce se vor clădí de ací încolo, să fie înzestrate şi cu baie. Cerem însă, ca fiecare învăţător să grijească, ca elevii lui să se scalde la casa părintească tot la două săptĕmâni, apoi să stărue, ca lângă vălcica sau părăul, ce curge în apropierea comunei sau prin comună, să se adapteze unul sau două basinuri, în cari vara să se scalde copiii de şcoală şi ceialalţi locuitori ai comunei. E de necreḑut, dar e faptă, că ţărănimea noastră se scaldă foarte puţin chiar şi acolo unde este apă relative la conducerea destinelor ţĕrii. Boieri, cocóne, ostaşi şi ţĕrani aclamă actul.

Tabl. V. *Mihaiu Vitézul şi călĕul* Mihaiu, bănuit că ar uneltí la Constantinopol contra lui Alexandru al III-lea, e prins şi condamnat la mórte prin decapitare. Dar' când tu sĕ-i aplice lovitura de mórte, călĕul, fost rob al lui Mihaiu, consternat de privirea lui fulgerătóre, îşi perde puterile. De-oparte stă Alexandru în posiţie poruncitóre. Boeri şi cocóne, ostaşi, ţĕrani şi ţerance încunjură tabloul şi rĕmân uimiţi de cele întêmplate.

Tabl. VI. *Fata de la Cozia.* Legenda a format sujetul poesiei cu acelaşi nume a lui Bolintineanu. Pe timpul lui Vlad Ţepeş o fată, deghizată ca oficer a făcut minuni de vitejie într'o luptă cu Turcii. Fiul domnitoriului o cere de soţie, ear' „jupânesele" curţii îi aduc daruri de nuntă. Dar' fata refusă totul şi priveşte cu zimbet la un tinĕr oficer, pe care îl iubia şi care o iubea. De lângă oficer priveşte cu gelosie o altă damă, căci şi ea iubia pe oficerul.

Tabl. VII, *Treicolorul,* după cântecul lui Ciprian Porumbescu. Figuri alegorice represintă: credinţa, viitoriul şi dragostea ne ném. Publicul de pe scenă cântă „Treicolorul".

Tabl. VIII. *Deştéptă-te Române.* Acest tablou simbolisa redeşteptarea şi renaşterea poporului român. Musica militară şi publicul de pe scenă cânta imnul naţional. Drapelul treicolor fâlfäia, ear' pnblicul privitor a erupt cântând cu entusiasm „Deştéptă-te Române"! Insuşi guvernorul ţĕrii, prinţul Hohenlohe, aplauda stând în picióre.

Cu acest moment înălţător şi plin de emoţie sufletéscă s'au sfîrşit tablourile vivante. La ele au cooperat cam 150 persóne atât Junimeni, cât şi persóne din societatea română din Cernăuţi. Costumele atât de frumóse au fost puse la disposiţie din partea teatrului naţional din Bucureşti.

Era deja târziu când încântaţi şi însufleţiţi ne-am depărtat de la teatru.

Comersul festiv.

La orele $8^1/_2$ ne aflăm iarăşi întruniţi cu toţii în sala filarmonică artistic decorată, dar' mult prea mică de cât sĕ încapă tot publicul adunat. După un timp de conversaţie dl *Dorimedont Popovici,* membru emeritat al „Junimii", bineventéză pe representanţii corpului academic de la universitatea din loc în frunte cu rectorul magnific şi cu decanii facultăţilor, apoi pe delegaţii tuturor corporaţiunilor şi societăţilor, cum şi persónele particulare mai marcante. După o pausă mică reia cuvêntul şi rosteşte cu multă artă oratorică următoriul discurs:

„Ilustră adunare, iubiţilor mei fraţi şi dulcilor surori!

In aceste momente de înaltă sĕrbătóre mĕ gândesc la leagănul „Junimei" şi 'mi aduc aminte de cuvintele barduiui nostru national V. Alexandri:

„Mergi în Dacia, grăbeşte,
Pe duşmani mi-i risipeşte
Şi te-aţine la hotare,
Căci aud din depărtare
Rĕsunând barbare glasuri
Meninţând duşmane pasuri".

Drept sentinesă a fost pusă şi „Junimea" pe pămêntul Bucovinei, în timpuri de atentate la adresa némului nostru, şi mulţămită providinţei cereşti, ca fiică credinciósă a ajuns sĕ-şi sĕrbătorésca astăzi aniversarea ei de 25 ani de zile.

Şi dacă „Junimea" a ţinut sĕ păşiască din acest incident tocmai acum în mijlocul fortunelor nebune ce s'au stîrnit în jurul nostru, tocmai acum în aceste timpuri unde firmamentul naţiunei nóstre e acoperit de atâţia nori, unde, cu durere zis, chiar elementele române sunt puse in lupta desperată către olaltă, sĕ păşiască, zic, dintr'un incident atât de modest din viéţa ei internă în faţa marei publicităţi, atunci a făcut-o acésta şi din consideraţiunea, că ori-ce fel de mişcare în fruntea unei naţiuni, chiar aceea în forma unei serbări fie ea cât de modestă, póte sĕ recreeze şi sĕ reînvioreze multe din spiritele române deja obosite, póte sĕ reînvie în piepturile multora sfânta lor datorinţă de Români.

„Junimea" a urmat însĕ totodată şi unui indemn interior, unei datorinţe adânc înrĕdăcinate faţă de toţi acei factori ai naţiunei nóstre, cari i-au întărit şi asigurat existinţa ei până în zilele de astăzi, datorinţei de a păşi în faţa lor spre a primí sau aprobarea pentru cele-ce le-a sfîrşit cu bine, sau desaprobarea pentru cele-ce le-a pĕcătuit.

Ilustră adunare! In anul 1878 „Junimea", de abia un tinĕr copăcel răsădit pe cel mai istoric pămêut românesc de mâna unor patrioţi îngrijitori, de mâna unor bărbaţi cu suflet pentru causa românéscă, a ajuns sĕ fie astăzi întinsă în rădĕcini, a ajuns sĕ fie binevĕdută de némul ei întreg.

Şi cine, óre, cine i-a deschis „Junimei" calea spre acele multe inimi ce bat astăzi cu atâta căldură pentru ea?

Cine i-a dat „Junimei" acel farmec rar, sĕ cuceriască simpatiile şi dragostea atâtor sute de Români?

Cine i-a dat „Junimei" întrare în altarul sentimentelor acelor fiinţe jingaşe, din cari s'a revĕrsat ideia unei atenţiuni atât de înălţătóre, după cum i-s'a dat „Junimei" cu ocasia serbării de astăzi de către ilustrele dame şi gentilele domnişóre române din Bucovina?

Nici fapte mari şi nici succese rare, ci bunăvoinţa şi credinţa neclintită, devotamentul cel profund cu care a stat „Junimea" prin decurs de un sfert de secol în serviciul causei nóstre româneşti.

Şi drept dovadă, idealurile ei frumóse isvorîte dintr'o dragoste adâncă pentru scumpa ei naţiune sunt astăzi aceleaşi ca 'n anii 1878.

Şi acelor nelegiuitori, cari au cutezat cândva sĕ se atingă în mod rĕutacios de ele, „Junimea" li-a rĕsplătit după cuviinţă urâta încercare.

Acum ca şi nainte e scopul ei: întâiu, ca sĕ înăduşe în tinerimea nóstră vocea saducĕtóre a pasiunilor interne faţă de marele ideal român.

Strîns legată de inima „Junimii" a rĕmas tendinţa de a recruta din acéstă flóre a poporului român din Bucovina o óste spirituală, o óste devotată poporului, pentru care va avé sĕ lupte în viitoriu.

Dar' mai presus sfânt şi iarăş sfânt i-a rĕmas „Junimei" până în zilele de astăzi semnul sacru al unirii nóstre: scumpul nostru treicolor.

Şi acum, dacă ani de-arêndul a stat „Junimea" neclintită la postul unde a fost pusă, la locul din care a dat nu arare-ori şi îndmnuri mari la viéţa naţională din acéstă ţérĕ, acum, când ea încheind cu trecutul ei bogat în momente frumóse, ia cursul în un nou sfert de secol, îmi daţi voie, onoraţilor domni şi stimatelor dómne, sĕ mĕ îndrept către fraţii nostri cei mai tineri, către aceia, în a căror mână zace viitoriul acestui focar naţional, sĕ mĕ îndrept şi către acel ales dintrĕ ei, pe care l'au pus în fruntea lor.

Iubiţilor şi dragilor mei fraţi! Astăzi în anul 1904 acel tinĕr copăcel e un arbor frumos, puternic, tare şi bogat în roduri.

Sub flamura „Junimei" s'au strîns de atuncia rênduri noue, rênduri multe de Români. S'au strîns ostaşi voinici şi încercaţi în lupte, s'au strîns şi tineri luptători. Aceste-s semne scumpe ce spun că înaintaşii voştri au fost cu credĕmênt, dovezi sunt pentru lume că în „Junimea" zace o forţă de valóre.

Acum e rêndul vostru de astăzi înainte: s'o luaţi, s'o creşteţi şi s'o păziţi cu noi.

Primiţi-o deci în dar.

Iubiţi-o din tot sufletul ca pe o mamă bună şi daţi-i ascultare, că ceea-ce vĕ spune e vocea unui neam, unui popor, ce plânge de amare suferinţe, vĕdêndu-şi fiii proprii în crudă sfăşiare.

Nutriţi frăţie órbă, iubire către neam. Căci de slăbiţi şi voi, atunci se risipeşte şi restul ce ne ţine. Speranţa ce o nutrim. Dar' fie vĕ în minte că dragostea de neam nu zace în cuvinte. Ea zace în fapte fie mici sau mari, ce ştii sĕ le faci pentru poporul tĕu.

Acum către tine dator sunt sĕ mĕ 'ndrept, sĕ mĕ 'ndrept în numele acelora ce 'ţi-au premers în rolul ce ţi-a dat „Junimea", sĕ mĕ îndrept, ca sĕ-ţi predau acest tesaur scump, sĕ ţi-l depun pe peptul tĕu. Noi l'am purtat cu drag nespus şi l'am ţinut în cinste şi onóre.

Şi el, el ne-a condus. Ni-a dat tot inspirare să mergem înainte. De cate-ori priveam la el părea că ne vorbeşte, zicênd cu glas febril, vĕ rog şi vĕ implor sĕ creşteţi Români aprigi din fiii din popor. (Punênd presidentului societăţii pe piept eşarpa tricoloră).

Din ale nóstre mâni trece în scutul tĕu. Păstréză-l cu evlavie, ca pe o móşte sfântă. Curat cum este, nepătat sĕ-l ţii, cum l'am ţinut noi. Cu semnul lui păşeşte în fruntea acésta şi incununat cu fapt mai mândru şi mai frumos sĕ l faci pe viitoriu.

Acésta-i datorinţa
Ce ţie se impune.
Ear' voi plecaţi cu dînsul
Cu dragoste şi dor
Şi apăraţi simbolul
De viéţă dătător.

Aplause sgomotóse au subliniat aceste cuvinte frumóse şi după-ce a terminat oratorul a fost felicitat de toţi.

Primind presidentul „Junimei" dl *C. Lucaci* cordeaua treicoloră şi ocupând locul presidial a rostit un discurs în care a relevat tradiţiile din trecut ale societăţii şi a desvoltat programul de muncă pentru viitoriu.

Secretarul I dl *St. Volcinschi* a cetit depeşele de felicitare, dintrĕ cari reproduc următórele:

Bucureşti.

„Cu sentimentele celui-ce eram la înfiinţarea „Junimii", trimit entusiaste urări pentru serbarea lustrului al cincilea. Trăiéscă, créscă şi înflorécă „Junimea" din secol în secol!" *Dr. Onciul* (primul presid. al „Jun-").

„Urmărind acelaşi scop de desvoltare culturală naţională, Vĕ urez din suflet progres şi unire". *Petru Grădişteanu.*

„Liga culturală a capitalei României salută în voi pe viitorii luptători ai culturii şi măririi neamului românesc. Trăiéscă societatea „Junimea!" pres. *Sava Şomănescu.*

„Sindicatul ziaristilor din România trimite „Junimei" tóte urările de propăşire în lupta ei culturală".

„Solidaritatea este principala condiţiune de conservare naţională. Societatea de cultură macedo-română din Bucureşti se asociază cu căldură la serbarea aniversării unui sfert de veac a „Junimii", urându-i viéţă lungă şi isbândă!" pres. *Dr. Leonte.*

„Cu voi sunt inimile nóstre,
Nepoţi ai marelui Ştefan
Trăiţi şi luminaţi de-apururi
In ciuda crudului duşman!"
Fraţii universitari din Cluj.

„Salutăm cu drag „Junimea" jubilantă. Menirea ei tot înainte!"
Virgil Oniţ, Victor Branişte.

„Cu ocasiunea jubileului de 25 ani, primiţi felicitările nóstre. Dorim „Junimei", ca vecinic însufleţirea sĕ-i fie motorul acţiunilor ei menite a conlucra la realisarea idealurilor naţionale". *Dr. Cristea, Dr. Proca.*

După cetirea mulţimei de felicitări de la toţi amicii „Junimei", a vorbit vicepresidentul ei dl *Al. Procopovici* la adresa universităţii, arĕtând folósele ştiinţei şi rolul almei mater pentru rĕspândirea ei. In urmă a dat espresiune cererii repeţite adese-ori *de a se intrepune senatul academic la locurile competente pentru sistemisarea unei catedre pentru istoria Românilor.*

---

destulă; adevĕrat, că de obiceiu motivul acestei negligenţe este, că vălcica e prea mică şi nu ofere locuri scutite.

Cu jertfe minimale în fiecare comună se poate adapta şi întreţinea un basin, în care să se scalde întreagă poporaţiunea, şi care se poate umplea cu apă şi din un mic părău.

Băile promovează sănătatea şi dedă la curăţenie; doue lucruri a căror lipsă o simţim şi o vedem.

Locuinţa învĕţătorului.

La şcoale mai mari e bine, la şcoale mai mici din economie se obicinuesce, ca primul învĕţător să locuească în edificiul şcolar.

Dar să nu se treacă cu vederea, că locuinţa învĕţătorului are meniţiune străină şcoalei. In urmare ea trebue astfel aşedată şi întocmită, ca să nu conturbe instrucţia, să aibă întrare separată şi în cas de morb molipsitor să se poată executa isolarea obligată fără închiderea şcoalei.

Unde mijloacele materiale permit, pentru locuinţa învĕţătorului, eventual şi a servitorului, să se clădească un edificiu separat.

Intră toate împrejurările locuinţa învĕţătorului să se compună din 2 odăi pentru locuit, bucătărie, cămară, pivniţă, pod, şopru de lemne şi latrină.

Legătura directă întră locuinţa particulară a învĕţătorului şi sala de învĕţămênt este neadmisibilă. Ea ar împedeca de tot o eventuală isolare, ar putea conturba instrucţia prin sgomote neavenite şi în fine ar deda pe învĕţătorul la comoditate, care s'ar putea manifesta uneori şi în îmbrăcăminte.

E necesar, ca învĕţătorul în timpul instrucţiei să fie numai al şcoalei şi neexcepţionabil cu privire la purtarea şi îmbrăcămintea sa.

In comunele rurale adeseori învĕţătorul e necesitat a purta şi ceva economie. Spre acest scop, când un învĕţător locuesce la şcoală, să se clădească şi edificiile economice necesare, în aşa fel ca ele să nu jeneze instrucţia şi să nu altereze starea igienică a şcoalei şi împrejurimii sale.

Curăţenia.

Edificiul şcoalei şi încăperile lui sunt foarte expuse a fi murdărite. Nu e mirare; deci şi sute de copii, cu deosebit temperament şi diferită crescere, aduc şi produc multă murdărie.

De altă parte sănătatea copiilor de şcoală, toţi aflători în desvoltare, cere, ca în localităţile şcoalei să se găsească pretutindenea curăţenia posibilă. Spre acest scop să nu se cruţe nici o jertfă. Dar să nu se pună copiii a îngrijí, respecpective a curăţí localul şcoalei. Serviciul acesta să-l facă oameni trecuţi de etatea şcoalei.

E de dorit, ca salele de învĕţămênt, coridoarele şi scările (treptele) să se mături în fiecare di cu multă băgare de samă, cu mătura udată în apă ori după stropire prealabilă. La $1^1/_2$ oară după măturat să se şteargă praful de pe bănci cu o cârpă udă, de pe mese, catedră, pragul ferestilor şi tablă, nu mai puţin de pe cuptor, de pe acest din urmă loc însă cu o cârpă uscată. Asemenea să se curăţe în fiecare di closetele şi pisoarul, când cere trĕbuinţa să se spele chiar.

Ferestile să se spele tot la două săptĕmâni, altfel se adună atâta murdărie pe ele, cât împedecă întrarea luminei.

La an de trei-patru ori (b. o. în feriile de crăciun, paşti şi vară) să se facă o curăţire generală, temeinică; iar odată la an să se spoească păreţii şi plafondul încăperilor şi coridoarelor.

Dela sine înţĕles, o curăţanie analogă este a se ţinea în eventuala sală de gimnastică, în curtea şcoalei, cu un cuvênt pe întreg teritoriul şcoalei.

Igiena instrucţiei.

Prima chestiune, ce cade în cadrul igienei instrucţiei, privesce etatea *când are copilul să meargă la şcoală.*

In Ungaria e lege obligatoare, că copii mai mici de 6 ani să nu se primească în şcoală. La rândul lor fiziologii şi constată, că până la acest termin creerul cresce în măsură considerabilă; cu începere dela anul al şeptelea crescerea lui este neînsĕmnată. Urmează deci, că copiii întraţi în anul al şeptelea ofer un teren bine pregătit pentru instrucţie.

Cu toate acestea nu se poate statorí ca regulă generală, ca toţi copiii să meargă la şcoală în anul al şeptelea. Sunt copii trupesce şi intelectual rĕu desvoltaţi, unii sufer de morbi cronici şi iarăşi alţii arată înclinare spre morbi periculoşi, — toţi acestia au să înceapă cu şcoala la un termin mai întârdiat. Instrucţia obosesce şi creerul şi corpul copiilor sănătoşi, influinţează asupra desvoltării mai departe a acestora, cu atât mai mult se va întâmpla aceasta la copiii rĕmaşi îndărăt. „Lucrările mintale precoce ale copiilor, dice Dr. I. Felix, aduc deechilibrarea creerilor".

In privinţa întrebării ce ne preocupă — dascălii şi medicii au datorinţa a serví cu sfat părinţilor, cari nu mai pot de dorul de a-'si vedea copiii oameni învĕţaţi.

E absolut antiigenic a trimite şi primí la şcoală copii, cari nu au întrat încă în anul al şeptelea, ori-cât ar fi ei de bine desvoltaţi. Un dascăl conştienţios nu va satisface nici-când acest fel de ambiţie a părinţilor.

(Va urma).

In numele senatului academic a rĕspuns rectorul magnific *Dr. Hörmann* şi a adus elogii studenţilor români, dar' n'a amintit nimic de justa lor pretensiune. (Va urma).

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei archidiecesane din Sibiiu au mai întrat următórele conribuiri:

I. Pe lista parochiei *Borgo-Suseni* (tractul Bistriţa): cassa bisericei 100 coróne; Echim Vauca, Macaveiu Grigorescu, Tănase Ghîţă, Domide şi Vasilie Pop, câte 1 corónă; contribuiri cu sume sub 1 corónă, de la 78 credincioşi 17 coróne. In total *121 coróne*.

II. Pe lista parochiei *Topârcea* (tractul Sĕlişte): comuna politică 20 coróne; Iacob Manuil 5 coróne; Oprea Mosora, Ioan Muntean, câte 2 coróne; Nicolae Hudiţan, Nicolae Şchiau, Nicolae Vecerdea, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sumă sub 1 corónă, 12 cor. 34 fileri. In total *44 coróne 34 fileri*.

III. Pe lista parochiei *Muncel cu filia Fălcuşa* (tractul Dej): Teodor Fălcuşan, Ioan Fălcuşan, Pantea Vedean, Iftimie Contiş, Gavriil Fălcuşan, Vasilie Fălcuşan, Alexa Hăşmăşan, Ioan Hăşmăşan, Ioan Both, Nicolae Both, Samoil Benche, Gavriil Igna, Ionuţ Igna, Grigorie Blenche, Arsinte Igna, George Igna, Spiridon Igna, Ioan Graur, Vasilica Rus şi Teodor Igna, fie-care câte 1 corónă. In total *20 coróne*.

IV. Pe lista parochiei *Alămor* (tractul Sĕlişte): Ioan Boian 10 coróne; Maria Barac I. Ioan 3 coróne; Nicolae Nicula 2 coróne; de la mai mulţi credincioşi bucate, vîndute cu 8 coróne 20 fileri. In total *23 coróne 20 fileri*.

V. Pe lista parochiei *Têrlungeni* (tractul Braşov): Ioan R. Beşchea, Ioan Cristolovean, Nicolae Băilă, Dumitru Peneş, George Frăţilă, Alexandru Muşoiu, Ioan Pitiş, Zaharie Şerban, câte 2 coróne; Ioan Moldovean Cucuiu, Ioan Negoescu, Nicolae Frăţilă senior, Ioan I. R. Beşchea, Ioan G. R. Bogdan, Nicolae I. Vasilie, Constantin Popa, Radu Moldovean, Ioan Ghia, Nicolae Pascu, Grigorie Bordea, Manea Tăbacu, vĕd. Maria Şerbulea, George Sĕcăreanu, Simion Niculicea, Alexă Beşchea, Ioan Sbârcea Belu, Ioan D. Munteanu, Radu Muşoiu, vĕd. Paraschiva Drăgan, Nicolae Budileanu, înv. Nicolae Comşa, înv. Ioan Puşcariu, vĕd. Stana Dogariu, George M. Şerban, vĕd. Paraschiva Beşchea, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 15 cor. 78 fileri. In total *57 coróne 78 fileri*.

VI. Pe lista parochiei *Rohia* (tractul Solnoc): parochul Nicolae German (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 3 coróne; Nicolae Cosma, notariu pensionat, 5 coróne; Ioan Cosma, Toma Pop, Nicolae Pop, Artemiu Man, Georgica German, Gerasim German, Dumitru Hărăgîş, Alexă German, Dionisie Cosma, Ioan German, Petru German, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sumă sub 1 corónă, 5 coróne 40 fileri; de la mai mulţi credincioşi 105 litre de cucuruz, vîndut cu 11 coróne 20 fileri. In total *35 coróne 60 fileri*.

VII. Pe lista parochiei *Hodac* (tractul Reghin): cassa bisericei spre a întregi la 100 suma de 40 cor. dată în Decembre 1902, mai oferă 60 coróne; Ioan Negrea 2 coróne; parochul Zaharie Lupu (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale), preotésa Rachila Lupu, Dumitru Todoran I. Nicolae, Leon Pop I. Vasilie, Daniil Costin, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 21 coróne 40 fileri; din colecta de bucate 22 coróne 18 fileri. In total *111 coróne 58 fileri*.

Considerând că parochia Hodac a mai fost trimis o listă, cu contribuiri în sumă totală de *119 coróne 84 fileri*, ear' acum vine a se înşira de nou în céta celor cu iubire şi alipire către casa Domnului, contribuind în total *231 coróne 42 fileri*, — nu putem de cât sĕ esprimăm cuvenita laudă parochului şi fruntaşilor parochiei, pentru buna conducere a credincioşilor şi pentru bunul exemplu det parochiilor surori.

NOUTĂŢI

„Socialismul, primejdie naţională“. Prelegerea publică de Dumineca viitóre (28 Febr. st. n.) va tracta despre *socialism ca primejdie naţională*. Prelegĕtorul, dl asesor consistorial *Nicolae Ivan* fiind bine cunoscut publicului românesc ca unul dintrĕ cei mai dexteri şi în ce priveşte prelegerile publice, nu dubităm că tot ce e bun şi de sémă în societatea română sibiană va face parte din auditoriul acestei prelegeri, care pe lângă că promite a fi fórte interesantă e totodată şi actuală.

*

Avis. Terminul înaintării ofertelor pentru *ornamentarea* internă a bisericei catedrale este *1 Martie a. c. st. v. orele 5 d. a.*, ceea-ce la multele întrebări ce ni-se fac — aducem la cunoştinţa *celor interesaţi*.

*

O lecţie curţii regale din Belgrad. Astăvară oficerii garnizónei din Niş (a doua capitală a Sêrbiei) au fost făcut conspiraţie „pentru salvarea reputaţiei armatei sêrbeşti“, adecă pentru eschiderea din armată a oficerilor părtaşi la uciderea regelui Alexandru şi a soţiei sale. Conspiraţia a fost denunţată ucigaşilor, cari fiind tari şi mari la curtea regelui au dispus arestarea şi osândirea conspiratorilor. Mulţi dintrĕ ei au fost osândiţi la închisóre, alţii la degradare şi eschidere din armată. Acum, un ziariu vienez raportéză ca fapt positiv, că ţarul Nicolae a luat în armata rusécă, cu rangurile avute în cea sêrbéscă, pe toţi oficerii „conspiratori“ eschişi din armata sêrbéscă. Cercurile diplomatice din Viena consideră acéstă faptă a ţarului ca desavuare făţişă a regicidilor, care la curtea regală din Belgrad a produs mare consternaţie.

*

Despărţĕmêntul femeiesc întregitor al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, se va întruní Duminecă în 15/28 Februarie c. la orele 3 după amiazi în adunare generală estra-ordinară, ce se va ţiné în localităţile Reuniunii. Sunt invitaţi toţi membrii despărţĕmêntului şi toţi spriginitorii şi binevoitorii causei clasei nóstre de mijloc.

*

Inspectarea gimnasiului din Braşov. „Gaz. Transilvaniei“ raportéză în numerul de azi, că directorul suprem de studii al districtului Cluj, dl Kuncz Elek, a sosit la Braşov pentru a face inspecţiunea obicinuită la şcólele nóstre medii de acolo.

*

Post de notariu. In pretura Begheiului (Bégai-járás), comitatul Caraş Severin, sunt a se întregí douĕ posturi de notariu-adjunct: unul în *Sudriaş*, dotat cu 1000 coróne salariu şi 200 coróne bani de cuartir, ear' celalalt în *Bethlenháza*, dotat cu 900 coróne salariu şi 100 coróne bani de cuartir. Termin de concurs 10 Martie st. n. Alegerea se va face pentru Sudriaş în 11 Martie, pentru Bethlenháza în 12 Martie. Concursul e publicat de la protopretorul cercului pretorial, pentru Sudriaş sub Nr. 550, ear' pentru Bethlenháza sub Nr. 551. La cererile concursuale trebue alăturat şi atestat despre cunoştinţa de limbi.

*

O întrebare către tipicari, cum şi către compunătorii călindarelor. In anul acesta — ca şi în 1903 — se póte ceti în călindare, că la Dumineca „Vameşului şi Fariseului“ se prescrie glas 1, pe când atât în Evangelie cât şi în Apostolul din Dumineca Vameşului şi Fariseului se prescrie pentru totdéuna glas 8. De aci urméză că în Dumineca următóre glasurile prescrise în călindar sunt în contrazicere cu glasul indicat în Evangelie, întru-cât călindarul arată cu unul înainte, ear' după Evangelie ar fi cu unul îndĕrĕt. Am observat, că unii cântă după prescrierea din călindar, ear' alţii se ţin strict de Evangelie, aşa în aceeaşi Duminecă într'un loc se aplică slujba după glas 3, ear' într'alt loc după glas 4. Intreb acum — pentru orientare şi conformare — cari purced corect? (*Preotul N.*)

*

Incendiu mare în Paris. Sâmbătă după amiazi s'a întêmplat o esplosie de gaz în prăvălia unui peptener, instalată în parterul unei case cu 6 etagiuri pe bulevardul Sevastopol. In aceeaşi casă fiind şi o fabrică de celuloid, flacările au aprins şi celuloidul, şi astfel în scurt timp întrégă casa a fost cuprinsă de flacări. Mulţi de prin etagiuri au sărit afară pe fereşti, dar' în loc de scăpare şi-au aflat mórtea pe pavagiu, sdrobiţi şi mutilaţi. Cincisprezece inşi au perit astfel.

*

Producţiunea teatrală din Herţegani. Sub conducerea învĕţătoriului câţiva dintrĕ junii fecioraşi mai cu carte, cu unii elevi de la şcóla de repetiţie, în séra de 25 Ianuarie v. a. c. au predat piesa: „Dragoste copilăréscă“. Succesul acesteia a fost peste mĕsură mulţămitor. Din venitul de 30 cor. 20 fil. s'au administrat epitropiei 20 cor. 20 fil. în scopul de a se procura manuale elevilor săraci şi lipsiţi de la şcóla nóstră confesională. Se aduce şi pe acésta cale mulţămită tuturor onoraţiorilor, cari au contribuit cu obolul lor, — pentru-ce Dzeu sĕ le rĕsplătéscă din destul. Herţegani, la 10 Febr. v. 1904. (*G. M.*).

*

Stêrpirea concubinatelor. Plebanul r. catolic L. Bröntel din Margitta şi notariul comunal M. Dobozy atâta au tot sfătuit şi îndemnat pe laiele de ţigani din Mónospetri (Bihor) sĕ se cunune pe lege şi sĕ nu mai trăéscă în concubinat cu ţiganele lor, în cât li-a succes în cele din urmă, că optsprezece familii s'au declarat că voesc sĕ se cunune. Tóte optsprezece familiile se vor cununa deodată, după Paşti, până când notariul şi preotul vor căuta sĕ câştige documentele de lipsă, ceea ce le va da mult de lucru, findcă unii dintrĕ „însurăţei“ nici chiar numele nu şi-'l ştiu, ci sunt cunoscuţi numai după numirea de batjocură. Ospeţul li-'l face comuna.

*

O victimă a rĕsboiului din Asia. Prima victimă financiară a rĕsboiului ruso-japonez e bancarul Heinrich Bloch din Petersburg. Firma Bloch avea daraveri comerciale deosebi în Asia ostică. Acum, conform unei telegrame din Petersburg, firma a bancrotat. De la începutul rĕsboiului a perdut cinci milióne de ruble (în valută de coróne 19 milióne).

*

Isvorul nebuniei. Pe stepele Nevadei (America) la distanţă de circa 100 chilometri de la oraşul Deadmans este un isvor cu apă otrăvită, care causéză beutoriului nebunie, apoi mórte. Drumul din statul Arizona spre California trece prin stepele Nevadei, pe lângă isvorul otrăvit. Nu de mult treizeci de lucrători au plecat din Arizona la California, spre a se angagia ca lucrători la o cale ferată. Pe drum fiind chinuiţi de sete, au beut din isvorul otrăvit, cu tóte că la plecare fuseseră făcuţi atenţi la primejdia ce póte sĕ li-se întêmple. La sĕptĕmâni după aceea trecând pe acolo o altă caravană de lucrători, a aflat pe cei treizeci, morţi în apropiere de isvor. Ce oribilităţi vor fi făcut în nebunie şi ce chinuri vor fi îndurăt până la mórte, numai bunul Dumnezeu îi ştie!

*

Din pricina nevestei un lucrătoriu de la topitórele de fer din Crompach şi-a făcut mórte cum dór' nici că se póte închipuí mai oribilă. Lucrătoriul Lendl Károly, în etate de vr'o 30 de ani, aflând că soţiesa i-a devenit necredinciósă, în o zi când era de rênd la cuptoriul de topit s'a aruncat în cuptoriu şi în câteva clipe n'a mai fost din el de cât cenuşă.

*

La fondurile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ au întrat următórele daruri şi anume: parochul Ioan Oţoiu din Aciliu, dăruieşte întru eternisarea memoriei soţiei sale Ana I. Oţoiu n. Rusu, fondului vĕduvelor şi orfanilor suma de 2 cor.; la acelaşi fond s'au adaus cor. 23·20 din darurile făcute în memoria mult regretatului Andreiu Balteş; binefăcĕtoriul Vasile Cora de Vist, proprietariu în Vist a-inferióră, dărueşte fondului „Masa învĕţăceilor meseriaşi“ suma de 10 cor.; notariul reuniunii Ioan Apolzan şi bibliotecariul Nicolae Stoica, dăruesc fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiţi de lucru, venitul curat resultat la petrecerile de joc, arangiate Dumineca sub a lor conducere, cu suma de 41 cor.; ear' la fondul de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vênḑare au dăruit: măestrul franzelar Petru Moga, în memoria regretatului Ioan Roşca, fost măestru pantofar şi controlor al Reuniunii, 2 cor.; parochul Nicolae Bârglăzan (Porumbacul de-sus) 34 fileri, Ilie Terchilă, paroch (Vorumloc) 40 fileri, Petru Juga jun., paroch (Tilişca) 50 fileri; Iosif Goga, paroch (Reşinari) pentru sine şi pentru numĕrósa sa familie, 2 cor.; Ioan Vinţeler, paroch (Ocna), Sabin Cerbu, paroch (Părĕu), Nicolae Borza, paroch, (Viştea inf.), Demetriu Săcărea, paroch, (Tălmăcel), Trandafir Dragomir, paroch (Arpaşul-inf.), George Cutean, paroch (Oarda de-jos) pentru sine şi soţia sa Adolfina; Maniu Lungu, paroch (Reşinari), Nicolae Şurean, paroch (Rusciori), Constantin Prie, paroch (Săcădate), Ioan Câlniciauu, paroch (Vălcele-rele), fie-care câte 1 cor.; George Romanul, protopresbiter (Deva) pentru sine şi pentru soţia sa Emilia n. Papiu şi pentru fiii lor Aurel şi Cornel, în total 1 cor.; Dr. Aurel Ciatu, medic (Piski) 2 coróne, Victor Tordăşianu, 10 fileri.

*

Cine 'şi iubeşte grădina şi voeşte sĕ aibă cele mai frumóse flori şi cele mai bune zarzavaturi (legume), sĕ cumpere seminţe de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta*, Rottenbillergasse 33, care firmă la cerere trimite gratuit preţcurentul ilustrat, de 226 pagini. Acesta conţine afară de eminentele seminţe cunoscute în întrégă lumea, mulţime de noutăţi surprinḑĕtóre de legumi şi flori.

Din public.*)

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Elevii şcólei nóstre gr. or. din comuna Măgărei, împreună cu învĕţătoriul lor Emanuil Suciu şi-au pus de cuget, ca la primăvară sĕ ridice o cruce frumósă de pétră pe pământul bisericei nóstre (care nu e departe de sat şi pe lângă care trece drumul comitatens). Acésta cruce o ridică cu scop, ca bunul Dumnezeu sĕ ne apere hotarul de tempestăţi şi de tóte primejdiile, — ba şi după zisa copilaşilor nostri „sĕ ştie călĕtoriul că întră în o comună românéscă“.

Spre a-şi ajunge scopul au arangiat şi petreceri, pentru-ca din venitul acestora sĕ acopere spesele, dar' nefiind de-ajuns acesti bani s'au adresat în scris şi către părinţii lor cari se află prin America şi de la cari au şi primit o sumă frumósă de bani. Astfel, din oraşul Pittsburgh parte de la părinţi parte de la alţi fraţi de ai nostri s'a colectat prin croitoriul Ioan Lazar de la următorii creştini: Ioan Lazar a dat 100 cenţi, Nicolae Lazar 50 cenţi, Jovu Lazar 50 cenţi (toţi din Măgărei). Ilie Martin din Sĕlişte 25 cenţi, Vasilie Bozoşan din Biertan 25 cenţi, Achim Lazar din Bertan 25 cenţi, George Brumbea din Cincumare 50 cenţi, Alexandru Cârja 50 cenţi, Dionisie Grapa 25 cenţi, Dumitru Grapa 25 cenţi (toţi din Viştea-inferióră), Stefan Nergheş din Zimandru 25 cenţi, Ioan Varga jun. din Veseud 25 cenţi, Iosif Brazoiu din Şulumberg 25 cenţi, Dumitru Harhoiu din Blăjuţiu 25 cenţi, Vasilie Braicu, Irimie Toma, Ioan Chitea, Ioan Popa, câte 25 cenţi (toţi din Vecerd), Simion Surdu din Bojori 25 cenţi, Teofil Puşcaş din Alma 25 cenţi, Talan Petrea din Zagăr 20 cenţi, Ioan Şundilă din Suplac 10 cenţi, Maria Dăndila din Suplac 20 cenţi, Vasilie Neghirlă din Moşna 50 cenţi, Iosif Gavrilă din Nocrich 25 cenţi, Nicolae Ghergel din Bruiu 10 cenţi, Nicolae Baciu din Zolta, 20 cenţi, Alexandru Bucur şi Nicolae Muntean, ambii din Veştem, câte 25 cenţi, Mihail Marcuş şi M. Grancea, ambii din Avrig, câte 10 cenţi, Danilă Limbăşan din Brad 25 cenţi, George Fleşariu 20 cenţi, Ioan Bârsan, Ioan Florea, Zaharie Racoţia câte 25 cenţi (toţi din Copşa-mare), Zaharie Gheaja din Daneş 25 cenţi, Petra Talan din C.-Sânmartin 10 cenţi, Chiş Mihail din Vidrasău 10 cenţi, Földvári Fecencz din Şomărtin 10 cenţi, Bacilă Valere din Vorumloc 25 cenţi, Lasler Ionaş din Biertan 25 cenţi, George Bogdan din Dejtalău 25 cenţi, Petru Cernea din Daiasăs. 25 cenţi, Matei Teodor din Suplac 25 cenţi, George Precup din Boian 10 cenţi, I. Teofil din Alma 15 cenţi, Ilie Oltean din Cetatea-de baltă 15 cenţi, Bucur Betean din Şona 25 cenţi, Ioan Lupu din Baznea (?) 25 cenţi, Şofron Moldovan din Mediaş 15 cenţi, George Pora din Mediaş 15 cenţi, Ioan Mija din Aţĕl 25 cenţ, Emanuil Rotariu din Proştea-mică 25 cenţi, Dumitru Iridon din Apoldul-mare 10 cenţi

Suma acésta, anume 66 coróne, s'a predat prin înv. C. Suciu epitropiei parochiale în faţa comitetului parochial.

Le dorim şi pe acésta cale iubiţilor nostri fraţi, ca bunul Dzeu sĕ le rĕsplătéscă acéstă jertfă cu bine şi sănĕtate, ca sĕ se pótă re'ntórce cu bucurie la familiile lor.

Măgărei, la 10 Ianuarie 1904.

Mihail Holerga
paroch gr.-or.

Ianu Holerga
epitrop I.

Posta redacţiei.

„*Mulţămitele publice*“. Domnii cari ne trimit dări de séma şi mulţămite publice, — întrĕ cari unii cer sĕ li-se publice „în numĕrul proxim“, ear' alţii ne incomodéză şi cu ursorii — sunt avisaţi că „mulţămite“ de acestea publicăm numai în cât permite spaţiul ziariului. Nu putem pretera material d interes obştesc, de dragul suprasolvirilo pe la petreceri, etc.

Raportul direcţiunei cassei de împrumut şi păstrare „Economia“ din Cohalm.

Onorată Adunare generală!
Domnilor Acţionari!

Prin conclusul Dvóstre din 28 Septembre 1902 aţi dat creştere institutului nostru. Intimpinând însĕ multe dificultăţi cu înregistrarea firmei, abia în 13 Februarie 1903 a putut acest institut sĕ-şi încépă activitatea sa.

Greutăţile cu cari a trebuit sĕ lupte institutul nostru până la înfiinţarea lui, a provenit în mare parte însĕ şi din neîncrederea ce aveau multe persóne mai de sémă din ţinutul nostru pentru reuşita întreprinderii. Ţineau adecă unii că nu este nici oportun nici posibil înfiinţarea unui institut de bani la noi. Azi însĕ — constatăm cu plăcere — aceste persóne, cu fórte puţine escepţiuni, după înfiinţarea institutului, şi-au căştigat acţii şi au devenit cei mai călduroşi sprigimitori ai lui. Sperăm, că e aprópe timpul când toţi ómenii de bine ai acestui ţinut se vor grupa, fără escepţiune, în jurul „Economiei“ ajutând astfel, ca acésta, cu un cias mai curênd sĕ-şi ajungă scopul: de a promova în tote direcţiunile interesele ţĕranului nostru.

Cât priveşte neîncrederea, cu care a fost primit institutul nostru de compatrioţii nostri saşi, suntem siguri că acésta va dispăré, îndată ce se vor convinge, că institutul nostru nu este filiala altei bănci — precum au susţinut şi mai susţin încă — şi nici nu urmăreşte o concurenţă necinstită, ci voeşte şi aspiréză sĕ devină centrul financiar pentru ţeranul român din acest ţinut.

Intreg anul acesta prim de gestiune a domnit o abundenţă de bani causată parte din situaţiunea politică nesigură, parte din stagnaţiunile de afaceri, ale cărei efecte le am simţit şi noi, pentru-că aprópe tóte cererile de împrumuturi, au putut fi satisfăcute din mijlóce proprii şi din depuneri.

Dacă veţi mai considera, că noi credincioşi scopului pentru care am înfiinţat „Economia“ am căutat a ajutora poporul oferindu-i împrumuturi în cele mai favorabile condiţiuni, cu 7—8% interese, ca şi cele mai fruntaşe institute financiare de ale nóstre — veţi afla fórte esplicabil că nu am realisat un beneficiu mai mare, de cât cel arătat în socotelile presentate.

După acestea lăsăm sĕ urmeze cifrele mai însemnate din bilanţ:

Imprumuturi pe cambii (escompt) — cel mai însemnat ram de operaţiune al institutului nostru —:

s'au făcut în decursul anului	K 92,317·—
din aceste s'au rĕscumpĕrat	„ 42,965·50
rĕmânênd la 31 Decembre 1903	K 49.351·50

Imprumuturi hipotecare, cari ocupă locul al doilea:

s'au acordat în decursul anului	K 33,620·—
s'au replătit şi achitat	„ 1,915·—
rĕmânênd la 31 Decembre 1903	K 31,705·—

Imprumuturi pe obligaţiuni:

s'au făcut în decursul anului	K 19,510.—
s'au replătit şi achitat	„ 4,353·—
remânênd la 31 Decembre 1903	K 15,157·—

Imprumuturi cambiale cu acoperire:

s'au acordat în decursul anului	K 8,100·—
rĕmânênd la 31 Decembre 1903	K 8,100·—

Tótă activa institutului a fost la 31 Decembre K 108,271·38.

Din capitalul de acţiuni de K 65,000 s'au plătit până la finea anului K 56,776 36.

Depunerile spre fructificare — de-şi în primul an de esistinţă — au atins suma

de	K 52,632·49
din cari s'au ridicat în decursul anului	K 12,207·73
rĕmânênd starea cu 31 Decembre 1903	K 40,424·76.

Profitul curat este de K. 3127·42.

Cu privire la împărţirea acestui profit, avem onóre a Vĕ propune:

1. Acţionarilor sĕ li se dee dividenda provĕdută în §. 100 din statute, adecă: 5% după sumele plătite . . . K 2674.82

2. Restul de K 452 60 sĕ se distribue:

a) 20% fondului de reservă	„ 90 52
b) 10% tantiemă direcţiunii *c*) 5% „ comitetului de supraveghiare *d*) 2% directorului esecutiv *e*) 3% oficialilor	„ 90·52
f) pentru scopuri de binefacere	„ 50·—
Total	K 2,905 86

3. Din restul de K 221·56: sĕ se doteze fondul de reservă cu . „ 131·04
supratantiemă direcţiunii, comitetului de supraveghiare, directorului şi funcţionarilor . . . „ 90·52
Total . K 3,127 42

4. Suma destinată scopurilor de binefacere sĕ se dee bisericei catedrale din Sibiiu K 50.

5. Vĕ mai aducem la cunoştinţă că s'a înfiinţat de la începutul institutului un fond cultural care a atins cu finea anului suma de K 108 26.

In fine Vĕ rugăm sĕ ascultaţi raportul comitetului de supraveghiare şi după aceea:

1. Sĕ aprobaţi bilanţul încheiat la 31 Decembre 1903 şi sĕ daţi absolutoriul direcţiunii şi comitetului de supraveghiare pentru gestiunea anului espirat.
2. Sĕ primiţi propunerea nóstră cu privire la împărţirea profitului curat.
3. Sĕ alegeţi un membru în direcţiune cu mandat pe 2 ani.
4. Sĕ alegeţi cinci membrii în comitetul de supraveghiare cu mandat pe 3 ani; şi
5. Sĕ desbateţi cu seriositate obiectele puse la ordinea zilei.

Din şedinţa direcţiunii, ţinută în Cohalm la 30 Ianuarie 1904.

Bercan, dir. esec.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secre

vindecă şi înviorézá pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 63

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

LLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare şi române află aplicare în cancelaria advocaţială a lui Dr. **Mátyás Lázár, Sibiiu**, str. urezului 11.

(31) 4—7

Liturgia

Stulni Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci, de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Cassa de păstrare (reuniune) în Sĕlişte.

Convocare.

P. t. membrii „Cassei de păstrare (reuniune)“ în Sĕlişte se convócă la

Şedinţa adunării generale ordinare

conform § ului 15 din statutele reuniunii pe *Dumineca în 6 Martie n.* (22 Februarie v.) a. c. la 1 oră p. m. în sala festivă a şcólei române gr. or. din Sĕlişte pe lângă următoriul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Raportul general al direcţiunii şi propunerile acesteia.
3. Raportul consiliului de inspecţiune.
4. Staverirea bilanţului cu 31 Decembre 1903.
5. Rapórtele speciale ale direcţiunii.
6. Fixarea marcelor de presenţă pentru membrii direcţiunii şi ai consiliului de inspecţiune.
7. Intregirea direcţiunii prin alegerea unui secretariu şi a unui membru pentru durata de un an.
8. Alegerea consiliului de inspecţiune conform §. 20.

Din şedinţa direcţiunii „Cassei de păstrare (reuniune)“ în Sĕlişte, ţinută la 19 Februarie 1904.

Direcţiunea.

Bilanţul general pe al XX. an de gestiune.

Contul bilanţului.

Active

		Cor. fil.
Cassa în numĕrar		58,073·25
Imprumuturi pe oblig. cu cavenţi		340,136·70
Imprumuturi hipotecare		453,089·50
Cambii de bancă		138,728·50
Credite de cont curent		185,221·01
Efecte publice şi diverse acţii		131,065·—
Depuneri proprii		34,933 82
Realităţi		2,849·75
Imprumuturi din fondul de binefaceri	45,333·33	
Depunerea fondului de binefaceri	968 55	46,301·88
Depunerea înfiinţândului spital public		17,016·28
Depunerea fondului de pensiune		5,945·24
Mobiliar	3416·38	
după amort. de 10%	341·64	3,074·74
Diverse conturi debitóre şi interese trans. rest.		29 479·23
		1.445,914·90

Pasive.

	Cor. fil.
Depunerile membrilor (capital social)	26,000·—
Fondul de reservă	84,606·68
Fondul de binefaceri	46,301·88
Fondul de pensiune	5,945.24
Fondul unui spital public în Sĕlişte	17,016·28
Depuneri spre fructificare	1.230,091·70
Interese transitóre anticipate pe 1904	11,579 20
Diverse conturi creditóre	5,090·44
Profit net	19,283·48
	1.445,914·90

Contul profitului şi perderilor.

Debit.

		Cor. fil.
Interese:		
pentru depunerile spre fructificare	52,125·43	
pentru fondul de binefaceri	95·25	
pentru fondul de pens.	290·85	52,511·53
Spese:		
salare şi marce de pres.	7393·70	
imprim., registre, porto, chirie	2255 88	9,649·58
Contribuţiune:		
directă şi 10% după int. la dep.		10,702·22
Perdere de curs		178·—
Amortisare din mobiliar		341·64
Profit net		19,283·48
		92,666·45

Credit.

		Cor. fil.
Interese:		
de la împrumuturi pe obligaţ. cu cavenţi	28,271·09	
de la împrumuturi hipotecare	31,348·48	
de la cambii de bancă	5,800·71	
de la credite de cont-curent	11,178·68	
de la efecte	5,353·33	
de la depuneri proprii	1,645·97	83,598·26
Provisiune, taxe de la întab. etc.		9,068.19
		92,666·45

Sĕlişte, 31 Decembre 1903.

Direcţiunea:

Dr. N. Calefariu m. p. president.
D. Banciu m. p. vicepresident.
C. Herţia m. p. contabil.
Iordachie Roşca m. p. cassariu.
Dr. Stroia m. p.
Petru I. Comşa m. p.
Nicolae Lupaş m. p.
Stan Steflea m. p.

Revisor espert al delegaţiunilor băncilor române asociate:
Iosif Lissai m. p.

Subsemnatul consiliu de inspecţiune am esaminat bilanţul present, cum şi contul profitului şi perderilor şi le-am aflat în deplină consonanţă cu registrele principale şi ausiliare.

Bucur Comşa m. p. **Ioan Banciu** m. p. **Mihail Stoica** m. p. **Oprea Soră** m. p.

tor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 17 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 Februarie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond.

Ei întrĕ sine.

Sibiiu, 26 Februarie n.

In patria nóstră s'a format un partid nou sub conducerea fostului ministru president Bánffy.

Despre partidul acesta în timpul din urmă s'a scris mult în presa de la noi.

Fostul ministru-president Bánffy e bine cunoscut de pe timpul cât a fost în fruntea celor două mari comitate cu populaţie compactă românéscă: Solnoc-Doboca şi Bistriţa-Năsĕud, cum a călcat în picióre tóte drepturile constituţionale, cum n'a respectat legile, şi cum a forţat magiarisarea pe tóte terenele.

El este bine cunoscut şi din timpul cât a fost ministru-president, din care post l'a putut scóte numai o obstrucţie a tuturor elementelor din parlament.

Urmăreşte un scop popular întrĕ Magiari, unificarea statului, contopirea tuturor elementelor în elementul magiar.

Represintă deci direcţiunea cea mai şovinistă, şi desfacerea stégului în partidul cel nou însémnă manifest de rĕsboiu de estirpare, şi el nouĕ naţionalităţilor ne este anunţat.

Că este îndreptat noul partid în contra actualului partid, aceea se face numai pentru-că cel de la putere partid nu este destul de radical, nu este destul de agresiv faţă cu naţionalităţile, sau cu nomenclatura oficială vorbind, nu este destul de liberal.

In programul seu noul şef de partid promite favoruri confesiunilor şi cu deosebire promite favoruri bisericei romano-catolice, spre a câştiga voturile populaţiunii romano-catolice.

Totodată promite, că în esecutarea legilor de la 1848 va fi cu considerare la tóte confesiunile acatolice.

In mod oficial punctul acesta din programul partidului celui mai nou este de următoriul cuprins:

„*Ajutorarea sistematică a bisericilor acatolice, fără vătĕmarea drepturilor şi libertăţilor lor, spre a asigura bunăstarea preoţilor lor şi a scuti pe credincioşii lor de sarcinile neegale (neproporţionate).*

Cuvintele acestea au stîrnit mare nemulţămire, indignaţiune şi consternare în cercurile reformate, şi presa din capitala ţerii a pornit o campanie vehementă în contra acestui punct din programul baronului Bánffy.

Dacă se va asigura bisericei romano-catolice autonomia, la care se lucră de mult, şi se lucră cu intenţiune, atunci va trebuí sĕ urmeze secularisarea averilor date bisericei acesteia, ele vor trece în mâna statului şi atunci şi preoţimea romano-catolică va vení a fi împărtăşită de către stat în rênd cu preoţimea celorlalte confesiuni.

Numai în chipul acesta 'şi închipueşte bună-óră ziariul „*Magyar Szó*“ regularea autonomiei bisericei romano-catolice, şi acest ziariu până acuma a fost ziariul personal al celui mai în etate curator al bisericei reformate de la noi, al baronului Bánffy.

Acésta ar fi una şi — o spunem din capul locului — cea mai mică din durerile ómenilor cari vorbesc prin colónele acestui ziariu.

Durerea cea mai mare este, că în programul cel nou se ia ca punct ajutorarea bisericelor acatolice.

Până acuma vorba a fost numai de biserica reformată, dacă este, ca statul sĕ aplice legile de la 1848.

Cam 5 milióne de coróne ar puté da statul anual, şi suma acésta vine a se da numai bisericei reformate.

Căci sĕ nu se uite lucrul principal: statul are sĕ întăréscă numai elementul magiar, şi acela este numai în biserica reformată.

Sĕ se ştie, că românii nu pot fi luaţi în combinaţiune când este vorba sĕ se dee favoruri materiale bisericilor din patria nóstră.

Insĕ în casul de pĕcat estrem, când ar fi sĕ se dee ajutoriu şi bisericilor române, atunci acela nu s'ar puté da în sensul programului baronului Bánffy, „*fără vătĕmarea drepturilor şi a libertăţii bisericilor acatolice*“ din contră, dacă ar fi sĕ se dee Românilor de pildă vre o ajutorare, atunci aceea s'ar puté face tocmai cu vătĕmarea drepturilor şi a libertăţilor bisericei româneşti.

Acésta este cérta cea mai nouă a reformaţilor de la noi, asupra acestora sĕ cértă „*ei întrĕ sine*“.

A fost curată nebunie din partea idealiştilor de la 1868 că au dat Românilor drepturile actuale; a fost adevĕrată nebunie că li-s'a întregit venitul preoţilor români, cari până la întregirea venitelor de la stat, abia aveau o felie de mămăliguţă.

Aşa vorbesc în public ei întrĕ sine.

Acésta este cuintesenţa liberalismului modern.

Cértă mare. In şedinţa de Marţi a delegaţiunii ungare s'a întêmplat ceva senşaţional. *Apponyi* şi ministrul-president *Tisza* — „s'au certat urît“.

Deja cu zile mai nainte organele de publicitate aderente lui Apponyi vestiau că în şedinţele plenare ale delegaţiunii Apponyi în firul discuţiei asupra budgetului militar „îşi va motiva oposiţia“ faţă cu programul militar al guvernului. Acéstă „motivare“ s'a întêmplat în şedinţa de Marţi. Apponyi a criticat fără cruţare aşa numitele *concesiuni* esoperate de Tisza cu privire la validitarea pretensiunilor magiare în armată, la ce Tisza i-a rĕspuns agitat, demascându-l că totdéuna a şovăit, nici-odată nu a fost în clar naţiunea cu programul lui politic, de aceea nici nu l'a primit ca „conducĕtoriu al ei“ (adecă ministru-president). I-a spus în faţă, că sub Bánffy, în ceea-ce priveşte educaţia în şcólele militare a declarat că programul seu e eshauriat prin înfiinţarea celor câteva stipendii pentru elevi magiari ai Ludoviceului din Budapesta; că în ancheta partidului liberal pentru compunerea programului militar s'a declarat mulţămit cu programul compus acolo, pentru a cărui realisare s'a angajat guvernul actual, — ear' acum vine şi critică acelaşi program. In firul replicei sale ministrul-president a declarat, că „*scopul acelei anchete nu a fost sĕ nisuim a da oficeri armatei magiare de drept public* („közjogi magyar hadsereg“), ci *sĕ satisfacem anumitor dorinţe naţionale fără a ne atinge de organisaţia armatei comune*“ („a közös hadsereg megbolygatása nélkül“), ear' la fine, arĕtându i că prin inconsecuenţa şi ecuivocitatea politicei lui a ţinut naţiunea în rătĕcire referitoriu la intenţiile lui, a zis că „*ar fi o mare primejdie, dacă naţiunea s'ar lua după vorbele seducĕtóre ale lui Apponyi*“.

De sine înţeles, că Apponyi nu a putut sĕ rĕmână dator cu rĕspunsul, aşa că din discuţia budgetului s'a ales cértă straşnică întrĕ contele Tisza, acum la fotelul de ministru-president, şi întrĕ contele Apponyi, vecinic aspirat de ministru-president, — cértă, al cărei efect se va simţí în discuţiile din dietă şi de care se bucură mult obstrucţioniştii, sperând că după acest „ultragiu“ Apponyi şi partisanii sei vor face în dietă straşnică oposiţie guvernului, ceea-ce va mâna apa pe móra lor, a obstrucţioniştilor.

Şedinţele dietei. Dieta ungară 'şi va reîncepe ţinerea şedinţelor Luni (29 Febr. n.), ţinênd atunci şedinţă formală şi rĕmânênd a-şi începe şedinţele meritorice Marţi.

Primul deputat bánffyst. Sĕptĕmâna acésta s'a făcut alegere de deputat dietal în cercul Csikszereda, fiind ales Györgypál Domokos faţă cu candidatul guvernamental, care a rĕmas în minoritate.

Nou alesul e aderent al *partidului nou*, înjghiebat de Bánffy; după unii însĕ e ugronist. Se pare însĕ că versiunea primă e cea adevĕrată, ceea-ce indică în câtva şi modul cum a decurs alegerea, carea — conform descrierii ce i-o face semioficiósa „Budapesti Tudósitó“ — a fost în tocmai ca cele de pe timpul când Bánffy era la putere. Alegĕtorii oposiţionali erau fanatisaţi până la estrem; în o comună în două rênduri au puşcat pe ferésta în locuinţa notariului comunal; în alta au atacat în hotar pe primariul, care numai cu puşcături de revolvĕr i-a putut ţiné departe de el; în Csikszereda au puşcat pe ferésta în locuinţa unui profesor, ear' asupra unui alegĕtoriu guvernamental din clasa inteligentă au puşcat pe stradă, trecêndu-i glonţul pe lângă pălărie; în o altă comună în timp de 24 ore s'au întêmplat

---

FOIŞORĂ

Igiena scolară

de **Dr. I. Beu.**

(Urmare).

Câţi copii să se primească în o clasă?

Motive igienice şi didactice cer, ca un învĕţător să nu aibă mai mult de 50—60 elevi. Un numĕr mai mare, date fiind măsurile maximale ale încăperilor şcoalei, consumă rapid cantitatea disponbilă de oxygen şi oferă bogată ocasiune de molipsire cu morbi infecţioşi. De altă parte învĕţătorului îi este cu neputinţă a-i controla cu deosebire când scriu sau desemnează.

In Germania numĕrul maximal al elevilor pentru o clasă e normat cu 50, în Englitera cu 40, în Francia cu 50, în Sviţera cu 42, în Ungaria şi România cu 80 (!).

Aibă elevi mulţi sau puţini, pentru a paraliza neajunsurilor ce urmează din petrecerea la un loc a lor, învĕţătorul inteligent va căuta, ca elevii sĕi să fie totdeuna curaţi, îmbrăcaţi bine, în special va eschide dela şcoală pe cei afiţiaţi de boale molipsitoare şi parasiţi, şi nu va pierde nici o ocasiune a informa pe părinţi asupra neajunsurilor constatate.

Să trecem la însaşi instrucţia.

Imprejurările, în cari se află şcoalele noastre poporale cele mai multe, cer, ca timpul instrucţiei să se împartă pe înainte de ameadi şi pe după ameadi. Nu e mare numĕrul comunelor dela munte, cari să fie aşa de împrăştiate, ca să fie nevoie a cruţa pe copii de a mai merge acasă şi a se întoarce iară la şcoală. In acestea puţine, fără îndoială, se impune a ţinea oarele de instrucţie întruna, cu pauzele necesare.

Timpul instrucţiei dinaintea amedii să se înceapă la oarele 8, nu mai de timpuriu. Copiii în etate de 6—12 ani dorm multişor, ei abia se trezesc către oarele 7; iar a-i trezí cu puterea nu este igienic. După trezire nu pot alerga îndată la şcoală; ei trĕbue să se spele, să se îmbrace, să mânce şi să isprăvească toate necesităţile corporale (la ce să fie dedaţi cu stricteţă!) pentru a nu fi siliţi să conturbe mersul instrucţiei.

In lunile Decembre şi Ianuarie, când diua e atât de scurtă, din causa întunecimei instrucţia de dimineaţa s'ar putea începe cu $^1/_2$ oară mai târdiu.

Instrucţia de după ameadi să înceapă de obiceiu la oarele 2, în lunile Decembre şi Ianuarie la $1^1/_2$.

Cele mai multe dintră studiile grele să se predee dimineaţa, cele mai uşoare după ameadi. Dimineaţa creerul copiilor e mai odihnit, mai primitor de cunoscinţe.

Inainte de amiadi instrucţia poate dura trei oare, iar după ameadi una, cel mult două oare.

Toţi învĕţătorii pot confirma constatarea, că e lucru greu a ţinea copiii timp îndelungat liniştiţi şi atenţi. Dar cine nu ştie, că şi omul mare, b. o. soldatul, ţinut mult în nemişcare, cu atenţiunea încordată, se simte rĕu.

Urmarea logică a acestei împrejurări este, că instrucţia să nu ţină 2—3 oare fără întrerupere; pentru copii de 6—12 ani şi o oară neîntreruptă de instrucţie este prea obositoare, vătămătoare chiar şi nu dă resultate ce mulţămesc.

Durata unei prelegeri (lecţiuni) în şcoalele poporale la nici un cas să nu treacă de 40 minute, pentru clasa primă ar fi de dorit chiar şi numai 30 minute. Regulamentele şcolare din România prescriu, că la copiii începĕtori lecţiunile sĕ nu dureze peste 25 minute (*Dr. I. Felix*).

Că aceste termine nu sunt prea mici, mai curând prea mari, o dovedesc cercetările lui *Chadwick*. Acesta a constatat, că un individ:

de 5—7 ani poate fi atent circa 15 minute
„ 7—10 „ „ „ „ „ 20 „
„ 10—12 „ „ „ „ „ 25 „
„ 12—16 „ „ „ „ „ 30 „

Ce înţĕles are a lungí durata lecţiunii, când elevii nu mai sunt atenţi, în urmare nu mai aud ce spune dascălul?

Sunt igienisti, cari cer, ca timpul instrucţiei sĕ se împartă în jumătăţi de oară. Dreptatea e pe partea lor. Dar obiceiul cu instrucţia împărţită în oare este prea înrădăcinat; va mai trece mult timp până ce factorii competenţi se vor decide a face această reformă.

După fiecare lecţiune să urmeze o pauză de 15 minute. Creerul obosit, atât al elevilor cât şi al dascălului, cere timp de restaurare; ochiul pretinde un orizont mai larg de cum i-'l pot oferí obiectele de studiu, pe cari trebue să le fixeze în cursul prelegerii; musculatura încărcată unilateral strigă după libertate; plumânile molestate în acţiunea lor prin şedere oftează după o respiraţie mai neîmpedecată, nu mai puţin după aer curat, dat fiind că în şcoală aerul se încarcă repede cu bioxyd de carbon. Tot motive puternice, cari pledează pentru pauză întră diferitele lecţiuni.

patru incendii, tóte pe la alegĕtori guvernamentali, etc., aşa că partea cea mai mare din alegĕtorii guvernamentali în ziua alegerii n'au cutezat sĕ se presinte la urnă.

Aşa spune semioficiósa. Ear' dacă adevĕr spune, atunci se pare totuşi că noul deputat e — de al lui Bánffy.

Rĕsboiul. Se raportéză oficios, că comanda oştirilor ruseşti de pe câmpul rĕsboiului ruso-japonez şi-a mutat cuartirul general de la Port-Arthur la *Çarbin*, departe în nordul Mandjuriei, aprópe de graniţele Siberiei şi de portul siberian Vladivostoc. Prin acésta e adeverit acum, că Ruşii pun pondul principal al rĕsboiului pe operaţiunile de pe uscat, stând deocamdată în defensivă şi apĕrând calea ferată şi reţéua telegrafică faţă cu bandele de haiduci (boxeri), organisate de oficeri japonezi, cu menirea de a împedeca concentrarea trupelor ruseşti.

Lupte regulate întrĕ oştirile duşmane se vor întêmpla însĕ numai peste mult timp — cel puţin aşa e planul Ruşilor, cari voesc sĕ le soséscă mai întâiu trupele plecate din Europa şi din Siberia.

Despre operaţiunile pe apă cea mai de căpetenie ştire e, că Sâmbătă flota japoneză a dat un nou atac asupra Port-Arthurului, dar' a fost respinsă cu mari perderi. Şése vase de rĕsboiu li-s'au cufundat. Intrebarea e însĕ, că ce şi cât e adevĕrat din ştirea acésta?

Iubileul societăţii academice „Junimea“.

(Raport special).

Cernăuţi, 15 Febr. n.

(Fine).

După acestea a urmat o serie de peste 20 vorbiri la adresa membrilor onorari şi emeritaţi ai societăţii, la adresa societăţilor culturale din ţéră, la adresa societăţilor academice din regat şi din Austro-Ungaria, pentru dame, presă, popor, etc. După fie-care vorbire a urmat rĕspunsul acelora, pentru cari s'a vorbit.

Dintrĕ rĕspunsuri remarc vorbirea frumósă a dlui *Nicu Fortunescu*; dsa a predat „Junimei“ o lentă treicoloră din partea „Uniunii studenţilor“ din Bucureşti.

Din partea studenţilor macedo-români din Bucureşti a vorbit dl *Covată*. Dsa s'a presentat în costum naţional macedo-român şi a adus ca semn al dragostei frăţeşti o cunună de lauri.

Delegatul societăţii „Petru Maior“ din Budapesta, dl *Seb. Stanca*, a închinat pentru înfrăţirea studenţilor români de pretutindenea.

Dar' pline de entusiasm juvenil au fost tóte vorbirile, aşa, că comersul festiv a fost ocasiunea, la care fraţii întruniţi din depărtări şi-au deschis inimile şi şi-au dat espresiune vie bucuriei, dorurilor şi sentimentelor de cari erau stăpâniţi.

Printrĕ vorbiri corul „Junimei“ a cântat cântece naţionale şi aşa cu vorbiri şi cântări am petrecut până cătră 2 ore după miezul nopţii.

In ziua următóre (10 Febr.) óspeţii au fost conduşi la visite şi au cercetat instituţiunile româneşti din oraş. Cu toţii au rĕmas plăcut impresionaţi de cele vĕḑute, convingêndu-se, că — de-şi Românii de aici trăesc într'un învălmăşag de diferite popóre — cu tóte acestea în societatea românéscă pulséză o viéţă naţională.

Séra la orele 9 s'a început balul în sala filarmonică frumos decorată. Fost-a balul „Junimei“ totdéuna apogeul carnevalului, dar' cel de acum a stat mai presus de tóte. Costumul naţional a fost fórte bine representat; cam vre-o 40 de domnişóre au apărut în costum românesc.

Ordinele de dans au fost alese cu mult gust artistic; ele conţin şi două tablouri colorate: unul al lui Stefan cel Mare, ear' altul mănăstirea Putna, unde-şi dórme eroul somnul de veci.

A doua zi după bal au plecat unii dintrĕ óspeţi a casă, ear' representanţii societăţilor academice şi membrii „Junimei“, ca sĕ aibă o amintire plăcută a întrunirei lor frăţeşti, s'au fotografat într'un tablou.

La Putna.

In aceeaşi zi la orele 4 p. m. au ţinut studenţii întruniţi la Hotel Central o consfătuire relativ la serbările aniversării alor 400 de ani de la mórtea lui Stefan-cel-Mare, ce vor avé loc în Iulie al acestui an.

S'a primit unanim următoriul plan de organisaţie:

Tinerimea universitară din Cernăuţi sĕ se constitue într'un *comitet central*, care va avé sĕ aranjeze şi sĕ stabiléscă programul festivităţilor.

Mai departe: tinerimea română de la tóte celelalte universităţi sĕ-şi alégă câte un comitet „ad-hoc“, care sĕ stee în legătură cu comitetul central din Cernăuţi, sĕ se îngrijéscă de cele de lipsă şi sĕ facă propagandă pentru-ca la sĕrbare sĕ participe cât mai mulţi Români din tóte părţile.

Séra la orele 8 a fost cină comună tot la hotel Central. Au luat parte: dl baron *Eudoxiu Hurmuzachi*, dl *Otto cav. de Flondor*, consilierul *Isopescu* etc. Dl br. Hurmuzachi a vorbit pentru óspeţii străini. Presidentul „Junimei“ a mulţămit óspeţilor pentru participare. In numele societăţilor surori a rĕspuns dl *Căpăţină*.

Vineri în 12 Febr. au plecat toţi delegaţii societăţilor academice însoşiţi la gară de membrii „Junimei“ în frunte cu presidentul şi comitelul societăţii.

Salutul de adio a fost: La revedere la Putna.

Au fost frumóse şi înălţătóre aceste sĕrbări. Ele au contribuit mult la ridicarea prestigiului societăţii „Junimea“ şi au dat ocasiune tinerilor români de pretutindenea, ca sĕ se cunóscă, sĕ-şi comunice reciproc ideile, şi sĕ încheie legături strînse de frăţie, legături, cari pentru viéţa publică de multe-ori sunt de mare folos.

Culiţă.

† Dumitru A. Mosora.

Vĕḑutul şi nevĕḑutul sunt deopotrivă şi se amestecă necontenit în lucrurile omeneşti. Cei mai mulţi îndeplinesc ceea-ce se vede, se aude, ceea-ce cade sub simţuri. Dar' la puţini de tot, pe lângă fapta materială, pe lângă *ori-ce* faptă materială a lor se mai adauge ceva, o emanaţie necontenită a sufletului lor mare şi bun, care înalţă fapta, *o idealiséză*. Şi acest prisos personal de aur curat, cade adânc în inimi şi forméză *aici* o statuă, pe care numai slab o pot imita pe urmă statueie de pétră sau de bronz.*)

Dacă viéţa lui Dumitru A. Mosora ar fi fost mai lungă, aşa că mai mulţi sĕ fi avut prilejul de a cunóşte spiritul seu neobicinuit de viu şi inima lui deosebit de bună, n'aşi fi silit sĕ scriu aceste rênduri, cari într'un moment, când căldura luminósă a minţii lui pare-că ne încunjură încă, îmi par curióse şi mĕ înspăimântă. Dar' aşa, că rĕposatul în Domnul, abia ajuns în flórea vieţii, a şi fost chiămat în lăcaşurile drepţilor, — cuvine-se — nu pentru el, căci el din lumea sa nestrăbătută nu mai cere nimic, ci fiind-că o cere acésta rostul bun şi cuviincios al lucrurilor, — sĕ cercăm în aceste momente a ne da séma: *cine a fost D. A. Mosora?, ce a făcut el pentru-ca sĕ fie demn de recunoştinţa nóstră? şi prin cari calităţi eminente ni-se impune a-i săpa în inimile nóstre statuă de marmoră?*

Cât de frumósă este viéţa omului, când acesta în virtutea puterilor cu cari a fost înzestrat de Creatoriul, ridicându-se peste neajunsurile zilnice îşi îndréptă ochii spre un ideal visat de milióne de însetoşaţi după adevĕr, frumos şi plăcut; cât de frumos e a fi stéua conducĕtóre a glótelor; cât de frumos e a trăi şi a lupta nu pentru interesele tale proprii, ci pentru idealul cel mai înalt, pentru care au luptat cei aleşi: *umanitatea.*

Iată *varga de oţel* a vieţii lui D. A. Mosora. Iată ce a fost Mosora pentru comuna care l'a născut, pentru şcóla, la care cu rară abnegaţiune a lucrat timp de 11 ani; iată talismanul, care l'a condus în întréga lui viéţă: *idealismul*. In scurta, dar' exemplara-i viéţă a avut ocasiune sĕ se dovedéscă pe deplin de ce a fost: un idealist şi un harnic învĕţătoriu, în cea mai largă accepţiune a cuvêntului.

In spinósa şi ingrata carieră de învĕţătoriu — după cum o numesc cei mulţi, — micile inconveniente şi ingratitudinea, de care se isbesc toţi acesti modesti pioneri ai culturei naţionale, n'au fost în stare nici pe departe sĕ-i clatine voinţa de fer, care şi-a ridicat un ideal, pentru ajungerea căruia rĕposatul încă din tinereţele sale şi-a pus tóte puterile. Ţinta lui, pe care şi-a determinat-o ca puţini alţii, n'a fost o utopie, peste care astăzi, după mórtea lui sĕ se pótă trece la ordinea zilei, ci din contră, considerând superioritatea ei, ea trebue sĕ fie ţinta tuturor acelora, cari prin posiţia lor sunt chiămaţi a educa generaţiile viitóre în spirit naţional, şi de la destoinicia cărora atârnă sórtea şi viitorimea unui neam întreg.

Mai eri-alaltăeri, când puterile-i fisice îi slăbiseră cumplit, când simţia, că nu peste mult se va despărţí de aceia pe cari i-a iubit mai mult şi pentru cari s'a jertfit, scria în prefaţa cărţii sale, pe care ni-a lăsat-o nouă ca dovadă de nepreţuita dragoste pentru alţii**): „Am fost condus totdéuna numai de dragostea ce am pentru faptele obşteşti româneşti, mai ales de cele-ce sunt róde ale adevĕratului idealism“. Şi că acestea nu sunt cuvintele fariseului, o ştim noi, cei cari l'am cunoscut în viéţă şi cari numai acum după mórtea lui vedem pe cine am perdut.

D. A. Mosora s'a născut la 26 Octobre 1874 în Sĕlişte, din cea mai fruntaşe familie. Tatăl sĕu Nicolae Aldea Mosora, prototipul abnegaţiunei de sine, când era vorba de interesele obşteşti era cel mai desinteresat anteluptător al drepturilor poporului din Sĕlişte, care i-a şi rĕsplătit ostenelele prin încrederea ce şi-a pus'o în el, alegêndu-l în decurs de 15 ani primariu al seu şi representant al aspiraţiunilor sale. Cei 15 ani vor rĕmâné neşterşi din amintirea generaţiei de azi şi nu vor puté fi trecuţi cu vederea din partea istoricului imparţial şi nepreocupat al comunei Sĕlişte. In casa părintéscă D. A. Mosora împreună cu ceilalţi fraţi ai sĕi — la numĕr 15, cari cu escepţiunea unuia toţi s'au mutat în împĕrăţia drepţilor — a fost împărtăşit de o frumósă, liberala şi românéscă creştere, care în virtutea calităţilor moştenite de la părinţi din zi în zi a fost încununată cu fel de fel de flori alese. Incă din copilărie a atras atenţiunea părintelui asesor consistorial Nicolae Ivan, care lega de tinĕrul vlăstar frumóse speranţe. De atunci rĕposatul a fost favoritul părintelui asesor, care n'avea bucurie mai mare de cât când vedea, că sĕmênţa aruncată a prins în harnicul învĕţătoriu rădĕcini adânci, cari au adus mai târziu róde îmbelşugate. La indemnul bunului seu ocrotitor, ca tinĕr de 17 ani îmbraţişéză cariera de învĕţatoriu, convins fiind, că pe nici o carieră nu póte aduce mai mult folos naţiunei sale de cât pe acésta, căreia în tot decursul celor 11 ani şi-a dedicat tóte puterile spirituale cu cea mai rară abnegaţiune. Ca puţini alţi colegi ai sĕi, cetia şi studia necontenit, şi în

---

Combe a constatat, că pauzele sporesc activitatea spirituală a elevilor şi fac de scade numĕrul absenţiilor din causă de morb. Când timpul e favorabil, adecă nu plouă, nu ninge, nu e vênt prea mare, nu e ger, copiii să iese toţi din clase, să meargă în curte, la larg. In clasele deşertate de elevi să se deschidă toate ferestile, ba chiar şi uşile, ca în felul acesta să se primenească tot aerul din clase. Cam 5 minute înainte de a se rentoarce copiii, să se închidă toate ferestile şi uşile, cu deosebire iarna, când ori şi-cum aerul proaspĕt ce a întrat de afară e mai rece şi trĕbue puţin încălḑit.

Când timpul nu permite, ca şcolarii să iesă în curte, să se preumble pe coridoarele închise sau în alt local închis.

In cursul pauzei şcolarii să se preumble nejenaţi, când e cu putinţă să-'şi aranjeze scurte şi neobositoare jocuri, dar ei de ei, nu sub conducerea învĕţătorilor. Ori-ce amestec al acestora ia farmecul şi ştirbesce folosul pauzelor.

Timpul pauzei este cel mai potrivit, ca şcolarii să-'şi isprăvească necesităţile corporale.

Aşadară pauza urmăresce o recreaţie spirituală şi corporală. De această recreaţiune nu e permis a lipsi pe nici unul dintră şcolari.

Să trecem acuma la *ocupaţiunea din şcoală* a elevilor. Vor fi a se lua în revistă cetirea, scrierea, desemnul şi lucrul manual.

Prima şi principala ocupaţiune a elevilor este *cetirea*. De cum întră în şcoală şi până când termină cu ea, mereu cetesc. Ei cetesc la început ca să înveţe alfabetul, să înveţe peste tot a cetí, şi apoi cetesc, ca să-'şi câştige stocul necesar de cunoscinţe istorice, geografice, etc.

In urmare este numai natural, dacă igiena cere, ca cărţile ce se dau în mâna elevilor, să fie corĕspunḑĕtor construite, să nu supere ochii copiilor.

In rândul prim tiparul sĕ fie acomodat.

La tipărirea unei cărţi este a se considera: înălţimea şi lăţimea literelor, apropierea literelor una de alta, distanţa dintră două şire şi lungimea acestora.

Abc-ul să-'l înveţe copiii de pe tabele, pe cari sunt tipărite litere mari, până la o înălţime de 14 mm şi o lăţime corĕspunḑĕtoare. Altcum tiparul cărţilor, menite pentru clasele inferioare, să fie cu litere înalte de 1·75 mm, late de 0·25 mm, pentru clasele superioare cu litere înalte de 1·50 mm şi late de 0·25 mm. Apropierea dintră litere să fie de 0·50 mm. Distanţa dintră şire să fie de 3—3·50 mm şi lungimea şirelor de 80—100 mm. Şire mai scurte sunt foarte nepractice, de oare-ce elevii le sar uşor, iar şirele mai lungi necesitează mişcări incomode ale capului.

La nici o întêmplare să nu se cruţe hârtia îndesând literele şi şirele.

Pentru ilustrarea importanţei apropierii literelor şi a distanţei dintră şire, servească pasagiul următor, reprodus de două ori, tipărit cu aceleaş litere, cu care s'a tipărit întreaga această scriere. In prima reproducere însă literele sunt mai departe unele de altele, în a doua reproducere şi distanţa dintră şire e mai mare.

„Nobleţa caracterului e încoronarea şi gloria vieţei. E bunul cel mai preţios. E singurul, care în stima generală ţine loc de rang şi de bogăţie; singurul care înobilează ori-ce carieră şi ridică ori-ce posiţie în ochii societăţii.“

„Nobleţa caracterului e încoronarea şi gloria vieţei. E bunul cel mai preţios. E singurul, care în stima generală ţine loc de rang şi de bogăţie; singurul care înobilează ori-ce carieră iş ridică ori-ce posiţie în ochii societăţii.“

Hârtia, pe care se tipăresce cartea să nu fie prea sclipicioasă, nici prea albă; mai practică e hârtia, a cărei coloare bate ceva în galbin. Hârtia necorĕspunḑĕtoare supĕră ochii şi îngreunează cetirea în măsură considerabilă.

Ca cetirea să nu strice ochii, pe lângă un tipar potrivit şi o hârtie corĕspunḑĕtoare, mai e necesitate de o iluminare suficientă a piesei de cetit. Aceasta se poate ajunge prin iluminarea corĕspunḑĕtoare a salei şi prin ţinerea corectă a cărţii sau caietului. Elevul, când cetesce, nici odată să nu fie cu faţa întoarsă spre fereastă, ci totdeuna cu spatele pe jumĕtate către izvorul luminei. Un memento, mai ales pentru învĕţătorii, cari au obiceiul de chiamă elevii pentru cetire în apropierea catedrei.

A doua ocupaţiune în şcoală este *scrierea*.

Dintră toate ocupaţiunile şcolarilor scrierea este, care le poate causa cele mai mari neplăceri; îndeosebi ea poate strica ochii şi altera desvoltarea corectă, simetrică a scheletului.

Ca ochii să nu sufere, e necesar, ca amândoi să se afle întotdeuna la egală distanţă dela obiectul ce fixează, caiet sau carte, şi ca distanţa aceasta să nu fie mai mică de cum este punctul de apropiere al ochiului. Ori-ce abatere în această privinţă are urmări rele pentru ochi.

Când un ochiu este mai aproape de obiect de cât celalalt, unul din ei are să se forţeze pentru a nu conturba vederea, în urmare se va obosi mai iute. Când obiectul se află dincoace de punctul de apropiere al ochilor, amândoi au să se forţeze pentru a vedea corect, în urmare amândoi sunt espuşi a se prea obosí.

(Va urma).

---

*) N. Iorga: Sămănătoriul 1903, pag. 678.

**) „Zile memorabile pentru Sĕlişte şi jur“, D. A. Mosora. Sibiiu 1904.

seceta şi indiferentismul ce ne caracteriséză aducea considerabile contribuţiuni pentru ai sĕi îndemnându-i la muncă seriósă, la care el totdeuna premergea cu esemplu. In şcólă era neîntrecut. Corectitatea, esactitatea, stăruinţa dimpreună cu firea sa intransigentă făcea din el cel mai escelent dascăl al tinerimei. Metodul practic de a espune un obiect, de a lămurí o problemă din tóte punctele de vedere, şi-'l însuşise atât de bine, cum rar se mai vedea la alţii. Când da esplicaţiunea unui lucru, puteai fi convins, că nu s'a omis nici cea mai neînsĕmnată notă caracteristică, prin care s'ar facilita deplina înţelegere. Şi munca i-se rĕsplătea, căci în şcólă, în urma abnegaţiunei şi a acestui mod de predare plastică şi instructivă, dobândea resultatele cele mai strălucite.

Afară de şcólă, în viéţa publică era un factor valoros, respectat de toţi câţi îl cunoşteau. In conferenţele învĕţătoreşti şi pe la diferite adunări era cel mai însufleţit şi provoca discuţii dintrĕ cele mai interesante, al căror fir de comun îl purta regretatul Mosora. Reuniunea de înmormêntare de aici e meritul esclusiv al sĕu şi faptul, că în Sĕlişte s'a pornit o bunişóră mişcare literară, earăşi se légă de numele lui Mosora, care în calitate de bibliotecariu al bibliotecei şcolare nu putea din destul recomanda cetirea şi rĕspândirea scrierilor literare-naţionale.

Iată câteva note din viéţa unui învĕţătoriu de la sate. Iată calităţi, cari nu ar face ruşine nici unui bărbat diplomat şi cari singure sunt în stare a ridica ca monument aere peraennius aceluia, care le posede.

Acesta a fost Dumitru A. Mosora. Un idealist şi un învĕţătoriu în cea mai vastă accepţiune a cuvêntului, — ceea-ce e mai mult de cât un învĕţar. Pururea îmi voiu aduce aminte de ultimele lui cuvinte, pe cari în ora morţii le-a adresat soţiei sale, şi cari singure ar puté vestí cine a fost D. A. Mosora: „Pe copilul nostru, Horia, sĕ nu-l depărtezi din Sĕlişte. Sĕ créscă unde am crescut şi eu!“

Acesta e testamentul regretatului Mosora, pe mormêntul căruia depunem o lacrimă ferbinte.

N. Foişior.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei nóstre archidiecesane din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Căstău* (tractul Orăştie): cassa bisericei 20 coróne; comuna politică 20 coróne; Vasilie Sintion, notariu, 2 coróne; Filimon Medrea, primariu, 1 cor. 40 fileri; Maria Andreiu, Valeria Andreiu, Salomia Daniil, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 19 coróne 4 fileri. In total *65 coróne 44 fileri.*

II. Pe lista celor trei parochii din *Rĕşinari* (tractul Sibiiu):

a) lista parochiei I. (paroch Iosif Goga): cassa bisericei 100 coróne; vĕd. Maria Ş. Cioran, în memoria rĕposatului ei soţ Şerban Cioran, fost paroch în Rĕşinari, 25 coróne; Aleman Tăpălagă (nr. casei 8), Ioan Simtion, câte 20 coróne; Nicolae Vidrighin, Dumitru Vidrighin senior, Bucur Lungu (374), Nicolae Creţu (865), Şerban Cruciat (901), Şerban Ilcuş, Bucur Cândoiu (787), Petru Sas (10), Coman Şogan şi familia, Irimie Dancăş (807), Coman Creţu (505), Ana Comşa Albu (504), Simion Achim senior, câte 10 coróne; Nicolae Ciucean, Voicu Clóje, farmacist, câte 6 coróne; Comşă Tăpălagă (708), Nicolae Jurcoiu (709), Petru Mitrea (25), Dumitru Vidrighin junior, Radu Băncilă (427), Vasilie Naita (554), Bucur Lungu Grosoiu, vĕd. Marina Şogan, câte 5 coróne; Şerban Jianu, Comşa Mitrea (569), Almási Jóska, Petru Bĕra (568), câte 4 coróne; Bucur Lungu (695), Petru Mitrea (551), Oprea Dănoiu (175), Aleman Bratu, câte 3 coróne; Nicolae Fruman, Aleman Simân, Ioan Vidrighin (582), Petru Mitrea (758), Maniu Pitariu (528), Nicolae Băncilă (500), Maniu Pitariu (565), Petru Minea, Ioan Lubinschi, Dan Omotă, Coman Tătoiu, Maniu Hurdubelea, Aleman Mitrea, Ioan Ţincu (635), Bucur Bĕra (668), Ioan Bozdoghină, Giurea Bratu, Bucur Poplăcenel, Bucur Sfrăciog, câte 2 coróne; Ana Albu, Bucur Secu, Maniu Tătoiu, Aleman Vidrighin, Ioan Man, Capotă, Dan Minea, Coman Bucurel, Ioanĕş Secu, Dan Cruciat, Simion Găţă, Vasilie Vasilioiu, Dobra Al. Albu, Ioan Muntoiu, Maria Lubinschi, Stan Stefănuţă, Şerban Ilcuş, Ioan Ilcuş, Mihaiu Bârsan, Nicolae Poplăcean, Aleman Mitrea, Nicolae Bĕra, Paraschiva Fleşchin, Ioan Omotă, Petru Mitrea, Ioan Omotă, Flórea I. Poplăcean, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri sub 1 corónă, 9 cor. 30 fileri. In total *448 coróne 30 fileri.*

b) lista parochiei II. (paroch Maniu Lungu): Dr. Ilarion Mitrea 70 coróne; Petru Brote (nr. 759), Maniu Podariu (692), vĕd. Stanca Ioan Tăpălagă, în memoria rĕposatului ei soţ, Bucur Jurcoiu, Iacob Isdrailă, câte 10 coróne; Dumitru Ţincu, Aleman Dancăş (790), Stan Marin, câte 5 coróne; Petru Vidrighin (712), Coman Şogan (749), câte 4 coróne; Serviu Vidrighin, locotenent, Maniu Vidrighin, vicenotariu pensionat, câte 3 coróne; Nicolae Lungu, ferariu, Bucur Blónca, Coman Borchină, Ioan Băncilă (687), Maniu Blezu (673), Ioan Droc, Ioan Fruman, Măriuţa B. Lungu, câte 2 coróne; Nicolae Roman, Savu Lungu, vĕd. Ana P. Hambăşan, Ioan Lungu (695), Ioan Poplăcenel (704), Bucur Simăn, Iosif Rĕspop, vĕd. Pria C. Grebenea, Maniu Roşca, Ana . . . ., Ioan şi Maria Blezu, Maniu şi Stanca Bratu, Şerban Borchină, câte 1 corónă; Maniu Bozdoghină 40 fileri. In total *181 coróne 40 fileri.*

c) lista parochiei III. (paroch Vasilie Runcean): vĕd. Stanca B. Fruman (nr. 938) 10 coróne; Man Fleschin (60) 6 coróne; Ana Dumitru Bungărzan (1138), Sora V. Droc (512), câte 5 coróne; Petru Sădeanu (1369), Şerban Respop (480), câte 4 coróne; Şerban Smunchin (476), Ioaneş Stefănuţă (31), Bucur Cichindelean (690), Vasilie Bloz (66), Ioan Muţiu senior (408), Ana Stan Ţincu (1492), Bucur Cotóră (422), Işa Bancilă (33), Bucur Poplăcean (459), Ioan Şerbănoiu (536), Maria Iacob Vasilie (1138), Coman Vidrighin (1384), Nicolae Muţiu (518), Bucur Bozdoghină (470), Ana Şerban Băra (390), câte 2 corone; Radu Grama (11), Stana Vasiloiu (20), Aleman Cichindelean (690), Iacob Isdrail (68), Voicu Duca (55), Maria Coman Opriş (53), Vasilie Dîndăréză (276), Ioan Cichindelean (283), Stana Secu (410), Ioan Sas (410), Petru Blezu (439), Petru Muţiu senior (7), Bucur Ilcuş (452), Man Capotă (454), Ana Bozdoghină (470), Bucur Creţu (1432), Stana B. Poplăcean (1378), George Poplăcean (965), Petru Muţiu Buică (993), câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 12 coróne 48 fileri. In total *95 coróne 48 fileri.*

III. De la: Gregoriu Crăciunaş, paroch în Ciubanca (tractul Dej) 200 coróne; Constantin Proca, paroch în Rĕşnov (tractul Bran) 100 coróne; Cornel Popescu, paroch în Deva (tractul Deva) 100 coróne.

NOUTĂŢI

Prelegerea publică de poimâne (Duminecă): „socialismul ca primejdie naţională“ a dlui asesor Nicolae *Ivan*, cum am amintit în numĕrul anterior, va fi fórte instructivă. Nu dubităm că publicul român va usa de buna ocasiune de a asculta acéstă prelegere, care — cum se ştie — se va ţiné în sala festivă a palatului comitatens. Inceputul la 5 ore după amiazi.

*

† Dumitru A. Mosora. Mercuri după amiazi s'a făcut înmormêntarea învĕţătoriului Dumitru A. Mosora din Sĕlişte, trecut prea curênd din céta bunilor şi harnicilor lucrători pe terenul învĕţămêntului poporal. In calea sa din urmă a fost însoţit de întrégă poporaţia Sĕliştei, de colegii sei de la şcóla din Sĕlişte şi de numĕroşi învĕţători din comunele invecinate. Autoritatea nóstră superióră şcolară a fost representată prin referentul şcolar Lazar Triteanu, ear' învĕţătorimea din tractul Sibiiu prin învĕţătoriul Candid Popa, înv. la şcóla de aplicaţie a seminariului teologic-pedagogic archidiecesan. Serviciul divin al înmormêntării a fost condus de protopresbiterul Sĕliştei, Dr. Ioan Stroia, care la fine a ţinut o frumósă şi emoţionătóre predică. — Odihnéscă în pace!

*

Óspe regal la Viena. Oscar II., regele Svediei şi Norvegiei, a sosit la Viena alaltăeri diminéţa, fiind primit din partea M. Sale împĕratul şi rege al nostru cu mare pompă şi multă prevenire. Regele Oscar n'a mai fost la Viena din anul 1885. Cum se ştie, regele Oscar va merge de la Viena la Abbazia pentru petrecere de mai mult timp, unde 'l aştéptă soţie-sa, sosită acolo la începutul sĕptĕmânii curente

In legătură cu acésta înregistrăm, că pe la mijlocul lunii viitóre va sosí la Viena, ca óspe al M. Sale, tinerul rege Alfonso XIII. al Spaniei. Acesta fiind june, probabil că face visită cu scop de căsătorie.

*

Nou deputat sinodal. Fiind a se întregí locul de deputat sinodal preoţesc al cercului XVI (Sighişóra), ajuns în vacanţă prin reposarea protopresbiterului Nicolae Moldovan (Agnita), colegiul preoţesc întrunit eri (Joi) în Sighişóra a ales unanim pe protopresbietrul Demetriu *Moldovan*, protopresbiter al tractului Sighişóra.

*

Un ardelean comandant în marina de rĕsboiu a Japoniei. Ziarul „Vremea“ (Bucureşti) scrie următórele: Un oficer român, care 'şi face stagiul în armata austriacă, s'a re'ntors zilele trecute la Bucureşti şi a adus cameraqilor sĕi o veste interesantă. Ataşatul militar japonez din Viena a comunicat oficerului nostru, că de present se distinge în rĕsboiul din estremul Orient un oficer japonez de origine română şi anume *contra admiralul Neagay*, comandantul flotei de torpile, care n'ar fi altul de cât un *Neagu* din Ardeal.

*

„Conspiraţie“? „Magyar Polgár“ (Cluj) are o telegramă din Oradea-mare, de cuprinsul, că „in cinci comune din Bihor s'a dat de urmele unei conspiraţiuni, ai cărei complici sunt ţerani români. Se afirmă, că agenţi din comitatul Cojocnei ţineau cu ţeranii conveticole nocturne, în cari îi îndemnau, ca în o zi anumită sĕ se rescóle şi sĕ ucidă pe toţi domnii unguri de pe acolo. E în curgere cercetare severă“. — Atâta spune telegrama. Nouĕ ni-se pare însĕ, că earăşi e vorba de vr'o scornitură ca multe altele din trecut despre pretinse „conspiraţiuni valahe“, cu scop de a abate atenţiunea de la cine ştie ce trebşóre ale celor cari alarméză opinia publică cu scorniturі de acestea.

*

Coróne false. Se scrie din Deva, că aprópe prin tóte oraşele mai de sémă din comitatul Hunedóra sunt în circulaţiune coróne falsificate aşa de perfect, în cât numai după sunet se deosebesc de cele veritabile. Firele investigaţiei indică spre Haţeg isvorul din care es în circulaţie corónele false.

*

Inecat în ciubĕr. Lucrătoriul Ujvári József din Cluj a plecat Marţi diminéţa la lucru împreună cu soţie-sa, lăsând a casă un copilaş de doi ani în grijea unei fetiţe de 11 ani. Peste zi copila a eşit în curte sĕ facă aschii, ear' mititelul rĕmânênd singur în casă s'a apropiat de un ciubĕr plin cu apă şi — cine ştie cum — a căqut în ciubĕr cu capul în jos. Când a intrat în casă fetiţa, copilul era deja mort.

*

Pămênt românesc în mâni evreeşti. Ziarele din Bucureşti publică o statistică, din care se arată că trustul (companie) evreesc Fischer în 1902—903 avea în arêndă în România 185.235 hectare de pămênt. In anul 1901—902 avea numai 135.985 hectare; deci diferinţa din un singur an e plus 47.240 hectare. — Tristă statistică!

*

Érna a doua. După câteva zile calde şi senine ca la începutul verii, érna s'a socotit sĕ se mai încuartireze pe la noi pe câtva timp. De eri diminéţă a început ninsóre, la început rară şi udă, ear' de eri séra désă şi uscată, acoperind cu alb stradele oraşului şi câmpul din împrejurime. Pe când însĕ pe la noi se înciripă érnă nouă, din nordul Ungariei vin ştiri de ploi şi esundarea rîurilor. Deosebi în comitatele Zemplén şi Sáros de vr'o zece zile plouă necontenit; drumurile s'au stricat, în urma ploilor, aşa mult, în cât comunicaţiunea e întreruptă pe multe locuri, rîurile s'au umflat şi au dat peste ţermuri, inundând deosebi în jurul oraşului Sárospatak întreg hotarul.

*

Foi oprite pentru Ungaria. Ministrul de comerciu al ţerei nóstre a detras debitul postal ziariului „Der freie Arbeiter“, ziariu anarchist din Berlin, şi *călindariului Minervei pe 1904* (Bucureşti).

*

Foile humoristice. Nu ştim, publicul nu e accesibil pentru humor, ori foile nóstre humoristice nu sunt ceea-ce ar trebuí sĕ fie, dar' fapt e, că — nu numai la noi, ci şi în România foile humoristice româneşti rar dacă se pot susţiné un an doi, trecênd în céta morţilor, din causa lipsei de abonaţi. In timpul mai nou singur „*Vulturul*“ de la Oradea-mare a dat semne de ceva vitalitate. Şi acela însĕ, numai redactorul şi proprietariul Iustin Ardelean va ştí cu ce greu se susţine. Cu atât mai splendid le merge foilor humoristice magiare, cari de-şi sunt o sumedenie, totuşi au trecere destulă. Adevĕrat, că sunt şi bine redactate. Intrĕ acestea, una dintrĕ cele mai bune, atât ca text, cât şi ca ilustraţiuni, e „*Kakas Márton*“ a lui Rákosy Victor („Sipulus“), care apare în fie-care sĕptĕmână, în Budapesta.

*

Economii cari voesc sĕ aibă recoltă bogată sĕ-şi procure seminţele trebuinciόse de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta,* Rottenbiller-utcza 33. Firma trimite ori-cui bogatul seu preţcurent ilustrat, de 262 pagini. Preţurile seminţelor, veritabile, curăţite cu îngrijire, sunt eftine. Deosebi vrednice de amintit sunt seminţele de napi de nutreţ impregnate şi asortimentul bogat de sorte nobile de bucate.

*

Mama salvată! Aşa scrie un fiu recunoscĕtor domnului Albert Müller din Budapesta V. Vadász-utcza 42/V., inventatorului crucei electro-magnetice nr. 86,967 R. B. Scrisórea sună astfel: Stimate dle Müller! Nu mĕ pot reţiné de a nu-ţi esprima cordiala mea mulţămită, căci dacă esistă pe lume un mijloc cu efect, atunci acela este numai al dvóstre Mama a suferit de stomac de 15 ani şi a fost cercată de reumatism intr'aşa mĕsură, că nu mai nutriam nici o speranţă de a puté reţiné în viéţă. Ea sĕmăna cu scheletul unui om, nu putea sĕ-şi mişte nici un membru al corpului şi trebuia tractată ca un copil mic. Mi-am luat însĕ refugiu la distinsul aparat al dtale, la crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 R. B. şi spre deplina nóstră bucurie, mama, după-ce a purtat aparatul 4 sĕptĕmâni, a putut părăsi patul, şi acum mulţămită lui Dzeu, se află bine şi sănĕtósă. Nu pot în de ajuns pune la inima fie-cărui care sufere de astfel de bóle, sĕ se adreseze dtale şi sĕ folosécă binecuvêntatul dvóstre aparat. Primeşte dle Müller, încă odată cordiala nóstră mulţămită. Bunul Dzeu sĕ te ţină şi sĕ-ţi résplătéscă bogat invenţia Dtale. Cu stimă, George Parth în Baracka.

Din public.*)

Mulţămită publică.

In vara anului 1903 s'a renovat biserica de lemn din comuna Bulzeştii-de-sus (tractul Zarand), ear' în 21 Septembre s'a efectuit actul sfinţirii. La acel act solemn au luat parte şi străini de prin satele vecine, întrĕ cari a fost şi dl notariu Mihail Cosma din Rişculiţa, care la acésta ocasiune a dăruit bisericei nóstre o Evangelie cu litere latine, în preţ de 30 coróne. In 27 Ianuarie st. n. 1904 am primit Evanghelia din partea dlui notariu procurată de la Librăria archidiecesană din Sibiiu. Comitetul parochial îşi ţine de a sa datorinţă a-i esprima şi pe acésta cale cele mai sinceri mulţămite, rugând pe bunul Dzeu, ca acésta faptă nobilă sĕ 'i-o scrie în cartea vieţii vecinice, fiind vrednică de imitat de toţi românii noştri.

Bulzescii-de-sus, la 25 Ianuarie st. v. 1904

In numele comitetului parochial:

Avram Giurgiu
capelan.

Dare de sémă şi mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii arangiată de „Reuniunea femeilor române gr.-or. din Făgăraş şi jur“ au binevoit a suprasolví:

Dr. Nicolae Şerban, deputat, 20 cor., Constantin Şerban, proprietariu, 8 cor., Dr. Ioan Turcu, adv. şi Dr. Rozenberger János, adv., câte 5 cor., Dr. G. Moldovan, medic 4 cor., Dr. Fejérvári Adolf, adv., Iancu Turcu, pretor, şi Ioan Dejenar, comptabil, câte 3 cor., Daniil Gabor, inginerіu, Aneta Stoica de Vist, Alexandru Popa, preot, 2 cor., Petru Bărbat, notariu, 1 cor. Au întrat oferte de la: Nicolae Chiorniţă, proprietariu, 3 cor., Iosif Opriş, preot, şi George Borzea, notariu, câte 2 cor. Suma întratelor 418 cor., din cari s'au spesat 306 cor. 64 fileri. Profit 111 cor. 36 fileri.

Făgăraş, din şedinţa comitetului reuniunii, ţinută la 6 Februarie 1904.

Maria Dan
presidentă.

Ioan Berescu
secretariu.

Posta redacţiei.

Dlui P. C. E prea târziu! După o lună şi jumĕtate de la instalare nu mai publicăm nici un raport.

Teatrul orăşenesc.

Sâmbătă (27 Febr.): „*Zapfenstreich*“, dramă în 4 acte, de F. A. Beyerlein. Noutate.

Duminecă (28 Febr.): după amiazi „*Fatinitza*“, operetă în 3 acte, de F. Suppé, ear' séra „*Das süsse Mädel*“, operetă în 3 acte, de H. Reinhardt.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 120 1904. [41] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia **Sita-Buzĕu**, tractul Treiscaune, pe basa resoluțiunei Ven. Consistoriu archidiecesan din 27 Ianuarie a. c. nr. 875 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele parochiale fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'și înainta suplicele instruite conform legilor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék, și a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvênta.

Bretcu (Bereczk) 4 Februarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial. Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare și române află aplicare în cancelaria advocațială a lui Dr. **Mátyás Lázár**, **Sibiiu**, str. urezului 11.
(31) 5—7

Ingrijirea dinților e cu totul greșită dacă se crede că lucrul principal este a clătí gura cu o apă antiseptică, și că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinților însĕ este desĕvêrșită dacă drept orientare se iau esperiențele de ani de zile ale dentistului de curte ces. și reg. Dr. **I. G Popp** din **Viena** XIII/6,, și se folosește de **apa de dinți și de gura anaterin**, pentru că acésta întrunește următórele calități: are aromă particulară și este avantagiósă pentru dinți și gingei, împedecă putredirea, pe când gura rĕmâne fără miros, și contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurățenia de pe dinți și flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură de dinți, și de gingei. In același timp sĕ se folosésca **crema de dinți anaterin,** în tuburi, pentru ca sĕ se împedece formarea de pétră și sĕ rĕmână dinții frumoși, curați, în colóre próspĕtă, naturală, și sănĕtoși. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 și 1 cor., crema de dinți à 60 fil.) sunt recomandate de profesori și medici, deóre ce s'au convins și despre aceea, că ele au rarele calități de a nu conținé aciduri și a nu face spumă, cari sunt stricăciόse gurii și dinților. *Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, și la* ***A. W. Lingner,*** *farmacist în Sighișóra.* [18a] 2—18

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Au:tria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, ușor, ales și eftin. [29] 3—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referințe de prima clasĕ! Garanție! Producție annualĕ 1500 vagóne! **Cereți prospect!**

Fabrica de motóre

din **Dresda**, societate pe acții
(înainte Hille) **Filială și atelier:**

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.
— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin** și **locomobilele de Dresda**, și **instalațiile pentru estragerea gasului la motóre**, recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrșite și mai durabil construite.

Manuare simplă! 64 distincții!

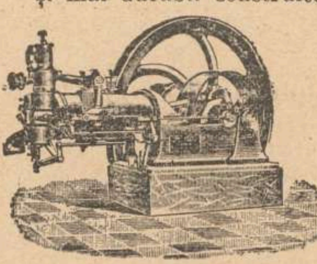

Esplotarea cea mai eftină! 8 medalii de stat!

8000 motóre liferate, spre deplină mulțămire!

Pentru **mânarea morilor**, la **sdrobitul bóbelor**, pentru **magazine de nutreț, economíi de lapte, tăiat lemne, pumpe de apă, îmblătit** și pentru ori-ce **lucrări economice** și **industriale — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele** de Dresda au fost **distinse la tóte concurențele și esposițiile cu premiile prime.** [13] 5—10

Condiții de plată favorabile!!

Cele mai estinse garanții!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Deschidere de cofetărie.

Imi permit a anunța on. public sibiian și din jur, că am deschis în piața de aici, **strada cisnădiei nr. 61** (colțul dintrĕ str. cisnădiei și piața Hermann) o

cofetărie-filială

unde on. public consument va afla, ca și în cofetăria mea principală din **piața mare nr. 13** toți articlii aparținĕtori branșei mele, precum: prăjituri și torte zilnic próspete, bombóne de cea mai fină calitate, înghețată și cafea înghețată, ciocolată, cafea cu lapte escelentă, cele mai feliurite lichioruri și vinuri fine etc. etc.]44] 1—1

Comande de torte și prăjituri etc. se pot face și la filiala mea și se vor esecuta cu cea mai mare promptitudine.

Cerênd și pentru noua mea întreprindere spriginul on. public consument și asigurându l de un serviciu totdeuna real și satisfăcĕtor, semnez

Sibiiu, 24 Faur 1904. Cu distinsă stimă

Iuliu Boda, cofetar.

Sudórea picióerelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se folosésca numai numitul prav!

Fabrica de mașini și motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

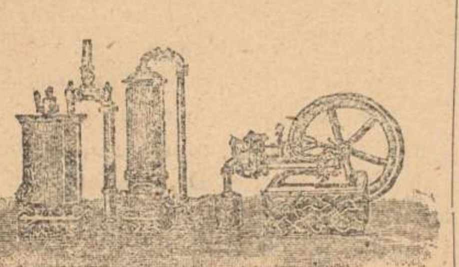

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanță generală și deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi-körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalații pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP și oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună și mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preț-curent gratis și franco. — Representanți solidi din provincie se acceptéză. [9] 8—20

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din țéră și esoperéză **împrumuturi pe pămênturi și edificii** cu cele mai favorabile condiții și cele mai eftine interese, și anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%**.

Credit personal cu garanți și obligație pe 5—10 ani.

La funcționari de stat, comitat și oraș, cum și la oficeri, credit simplu și fără giranți. [1] 11

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică nr. 2**, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 2

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Spriginiți industria română!

Zilnic

Unt próspăt

de Poiana, prima calitate.

☛ Industrie românéscă! ☚

Se află de vîndare la [23] 3—6

„Concordia“
societate comercială pe acții în **Sibiiu.**

Spriginiți industria română!

Spriginiți industria română!

Spriginiți industria română!

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 18 | Sibiiu, Marţi 17 Februarie (1 Martie) 1904. | Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond.

Socialismul
ca primejdie naţională.

În temeiul legilor fireşti, sub ochii nostri se pórtă o luptă uriaşă întrě diferitele state, popóre, corporaţiuni şi indivişi.

Lupta acésta se pórtă cu anumite scopuri, a căror ţîntă finală este ajungerea la mulţămirea aspiraţiunilor în parte juste — şi îndreptăţite ale marei majorităţi a omenimei.

Statele se rěsboesc întrě sine, fie pe teren economic, fie pentru a-şi spori teritoriul, puterea şi averea.

Lupta acésta nu cade în cadrul cercetărilor nóstre de aşi.

Cu mult mai aprópe stăm de lupta ce se desfăşură întrě diferitele popóre.

Acéstă luptă e pe cât se póte de înverşunată, căci aici luptătorii stau faţă în faţă, sunt aprópe unul de altul, se cunosc reciproc, — şi din slăbiciunea unuia caută sě profite cel mai tare, cel mai isteţ — şi profitul e: eghemonia, subjugarea, impunerea limbei, desbrăcarea de originea, de datinele şi tradiţiunile celui învins.

Punênd la cântar pagubele ce le causéză şi le îndură cei învinşi, nu-ţi poţi da în pripă sémă, dacă cu Mannlicher şi Krupp se póte face mai mare pustiire de cât în lupta ce se dă pe terenul cultural, pe terenul economic în luptele interne.

O problemă de actualitate a timpului nostru este problema numită socială — care se manifestéză în o luptă cu tendinţe de a transforma ordinea socială şi a asigura luptătorilor pacea şi bunăstarea, problemă neresolvată dar' cu inteţire reclamată de cercuri din ce în ce mai largi.

Cu rěspândirea culturei au început a creşte şi pretenţiile ómenilor.

Aburul şi electricitatea, puse în serviciul omului, au dat un avênt puternic capitalului — aşa numita forţă de producţiune s'a sporit — dar' productele nu s'au împărţit şi nu se împart în mod egal, — din contră, capitalistul şi proprietariul mare se îmbogăţesc — ér' muncitoriul trăeşte în continuă luptă şi miserie, — vegetéză.

Maşinile, în alianţă cu capitalul, nimicesc o mulţime de esistenţe, séu dacă nu le pot nimicí, le reduc din starea de independenţă la óre-care atêrnare.

În chipul acesta — întrě capitalist şi muncitoriu, întrě proprietariu şi ţěran lucrătoriu s'a născut un abis — care se măreşte pe zi ce merge, — pentru-că în păturile mai de jos încă s'a desvoltat şi se desvóltă în continuu voinţa de a fi omul de sine stătător, şi nimenea nu renunţă bucuros la independenţa sa, nimenea nu vrea sě fie espus la capriciile altuia, — mai ales, că în momentul ce ai perdut dreptul la proprietate privată, — s'a nimicit şi instinctul de a cruţa şi conserva, ai devenit sub tutorat — perşêndu-ţi tot rostul şi cu el aprópe tóte drepturile cetăţeneşti.

Iscusinţa luptătorilor, şi armele ce le folosesc pun lumea în uimire şi e timpul sě ne dăm sémă, dacă acéstă luptă se manifestéză şi în viéţa poporului nostru şi cu ce resultate participăm noi în lupta acésta uriaşă.

Contactul cu alte popóre a scos binişor pe ţěranul nostru din starea patriarchală în care se găsea. Era o epocă de aur în viéţa poporului nostru timpul, când secerea, culesul viilor, al cucuruzului, adunatul pómelor erau şi pentru el prasnice, şi zile de bucurii nebune. Sěrbătorile aveau pentru el farmecul, care orăşanul nu 'l înţelege, şi starea lui sufletéscă a fost mulţămitóre tocmai pentru-că gradul lui de cultură, esigenţele sociale, desvoltarea naţională, erau tóte în faşie, şi pretensiile erau minimale.

Timpurile s'au schimbat cu desěvîrşire — şi ele au avut înrîurire şi asupra ţěranului nostru. Acéstă schimbare s'a făcut în două direcţiuni, una cea culturală, favorabilă, alta economică, ce póte fi fatală pentru esistenţa nóstră.

Ori-cum am voí noi şi dorí chiar acum sě avem clase mai multe de boeri, funcţionari înalţi, neguţători, industriaşi — şi artisti, stratul cel mare social românesc de pretutindenea îl dă totuşi clasa agricultorilor.

Viitoriul acestei clase de ómeni trebue sě ne preocupe pe toţi în prima linie, căci încă multă vreme la noi tot ţeranul are sě rěmână talpa ţěrii.

Pentru poporul nostru nu esistă decât un singur isvor de bogăţie: *plugăria*, producţiunea animalelor şi plantelor.

„Ţěranul nostru, în condiţiuni favorabile, este în generalitatea lui deopotrivă cu cele mai deştepte şi luminate popóre din continent.

Nu a eşit, ce e drept, din sînul poporului nostru vr'un geniu, care sě fi făcut vr'o descoperire nóuă, în arte şi sciinţe, n'am avut nici învěţaţi şi filosofi, cari sě fi consacrat tótă viéţa unui studiu aměnunţit, şi sě fi împins cu cercetările lui pănă la cele din urmă limite, dar' acésta sě o atribuim circumstanţei, că suntem un popor cu totului tot nou în viéţa intelectuală, că sunt puţini ani de când ne stau deschise porţile universităţilor din Europa.“ (Ghica, Conv. economice.)

Cu tóte aceste nu esistă pe întreg continentul ţěran plugar mai deştept de cât ţěranul român.

Presiunile ce s'au făcut asupra lui, jăfuirile, maltratările prin cari a trecut şi trece pănă aşi, nu au putut sě-l prostéscă, sě-l dobitocéscă, a rěmas vesel, isteţ şi priceput.

Avem deci în popor un mărgăritar preţios, un reservoar, care are sě ne dee tot ce ne trebue, forţă intelectuală, premenire morală, putere şi viéţă.

Ni-se impune acum întrebarea, — dacă acest popor este el, ori nu, în condiţiuni de bunăstare şi mulţămire, — făcut-au toţi factorii ce trebuiau sě facă pentru-ca sě-i asigure bună-starea materială şi morală?

La aceste întrebări negreşit că trebue sě rěspundem cu un categoric *nu!*

Sistemul feudal aici ca şi în ţéra românéscă a lăsat urme afunde de miserii, în viéţa morală şi materială a ţěranului român.

Ciocoii de dincolo cu un dram nu au fost mai buni de cât aristocraţii şi magnaţii de dincóce.

Ţěranul nostru în marea lui majoritate nu are nici azi la zi de sěrbătóre găina în ólă şi porc gras de Crăciun. Mai mult. Sunt, durere, ţěrani, cari n'au petec de pămênt, ca sě implânte plugul de-o brazdă, sě samene un strat de legumă, şi drept de păşunat pentru o gâscă. Pămêntul, păşunatul, pădurea, pescuitul, vênatul e al domnului, al ţěranului e amarul, munca grea, sudórea, locuinţa slabă.

Ei, credem noi, — că acesti ómeni pot fi mulţămiţi cu sórtea lor, cu ordinea socială, cu drepturile înscrise în legi? — credem noi, că în creerii lor nu vor frământa planuri şi nu vor iscodí arme şi mijlóce de scăpare — arme, cu cari sě delăture miseria ce-i apasă?

Dacă astfeliu am crede — amară ar trebuí sě ne fie decepţiunea când ne-am convinge de contrariul — şi am vedé odată ridicându-se nori de nemulţămire în jurul nostru, nori din cari se descarcă furtuni cu putere elementară, cărora nu se póte omul împotriví.

Ei bine, ce e de făcut? Sě-l aţîţăm, sě-l agităm, sě-i punem în vedere rěsturnarea ordinei sociale, împărţirea bunurilor, ar fi un lucru şi pěcătos şi absurd, dacă în modul acesta am căuta sě-i uşurăm sórtea ţěranului.

Alte sunt mijlócele cu cari sě-l cuminţim, alte căile pe cari sě-l ducem la mântuire.

Vom descrie niţel sórtea altor popóre, ca sě putem face deducţiuni logice.

In capitala Austriei, în *Viena*, după conscrierea cea mai recentă a populaţiunei sunt 23,000 locuinţe numai cu o singură încăpere şi în aceste 23,000 încăperi stau *180,000 locuitori.* Aprópe atâtea suflete cât numěră întreg poporul săsesc din Ardeal. In aceste spelunce locuesc, în calcul mediu, în o singură odaie *8 persóne.* Inchipuiţi-vě ce grópă a moralităţii, închipuiţi-vě ce aer infect, închipuiţi-vě copiii lăsaţi în grija Domnului, — căci tata şi mama sunt şiua întrégă la fabrică; închipuiţi-vě umeşéla din suterane şi din pivniţe în ósele lor, închipuiţi-vě câţi schilăviţi, câţi muşcaţi de diferite insecte, — câţi lucrători beţivi vin nóptea şi întră în odae sě ocupe patul lor, — şi că pentru aceste odăi plătesc la lună câte 8—10—15 coróne, — îşi trag bucătura din gură şi o dau domnului de case — ca sě trăéscă domneşte.

Cine se uită la acele fiinţe? Spitalurile sunt pline, temniţele gem de astfeliu de nenorociţi.

Şi miseria acésta e aprópe în tóte oraşele în jurul cărora s'au ridicat fabrice — locuitorii nu au aer, sóre, lumină, căldură, nici chiar apă curată.

In Londra, capitala celui mai bogat stat din lume, — preste 1 milion de ómeni sunt fără nici un căpătâiu, mor pe strade goli, flămênşi — ér' 7, şi şepte lorşi au unul fie-carele preste 200,000 hectare de pămênt — ér' 90 de inşi au unul fie-care

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

In etatea fragedă a şcolarilor, când scheletul încă nu este perfect, corpul trěbue sě aibă o ţinută dreaptă, am putea şice militară, între toate împrejurările.

„Ţinuta dreaptă a corpului“, şice anatomul Toldt, profesor la universitatea din Viena, „e condiţionată de posiţia normală a spinării şi a întreg trunchiului; ea împiedecă a se ângusta peptul şi abdomenul, în urmare evită apăsări păgubitoare asupra intestinelor: ea garantează libertatea mişcărilor respiratoare şi posibilitatea unei lărgiri voluminoase a plumânilor; şi tot ea garantează, că ochii se vor ţinea la o distanţă corěspunşětoare dela obiect.“

„Corpul copilului, când scrie, se razimă pe trei puncte. Un punct se află pe scaunul băncii, celelalte două sunt pe masa de scris, pe care se aşeaşă amândouě braţele; anume în urma plecării înainte a corpului, absolut necesară la scris, punctul de gravitaţiune cade înainte şi caută a se sprijiní pe braţe.“

„Cu cât coatele ajung mai în jos şi se desfac de olaltă, cu atâta trebue să se plece şi corpul cătră masa de scris, pentru-ca să se poată răzima pe ele, ori apoi se îndoesce din mijloc. Dacă însă coatele se strîng cătră corp şi în starea aceasta se aşează braţele pe masa de scris, punctul de gravitaţiune se urcă în sus, corpul ia o posiţie dreaptă, braţele devin un razim al lui şi îl împiedecă a se obosí.“

„Ţinuta greşită, amintită mai sus, aduce cu sine o apropiere peste măsură a capului de caiet şi de regulă o plecare a capului în stânga. In urma prea marei apropieri a corpului de caiet, capul copilului cade în jos şi privirea devine aproape verticală pe vîrful penei. In consecuenţă peana va acoperí tocmai acea parte a caietului, unde trěbue să se scrie. Pentru-ca sě poată vedea, copilul îşi pleacă capul în stânga, o mişcare care îi mai aduce şi alte servicii.“

„Apropiind capul prea mult, caietul ajunge îndărătul punctului de apropriere al ochiului, adecă se află înafară de domeniul vederii curate. Prin plecarea capului în o parte depărtarea ochilor, în special a unuia, se măreşte astfel, că copilul va vedea mai curat şi mai nesilit.“

„In cursul timpului plecarea capului causează o strîmbare (diformare) în lături a spinării şi, în urma distanţei inegale a ochilor dela obiect, o încordare mai mare a unui ochiu, miopie.“

Cuvintele anatomului Toldt sunt clare. Ţinuta greşită a corpului causează diformităţi corporale şi miopie. Diformităţile nu sunt numai defecte de frumseţă, ci au şi alte urmări neplăcute.

Diformarea spinării este totdeuna împreunată cu diformări ale toracelui. Acestea, la rândul lor, apasă asupra organelor vitale aşeşate în torace şi abdomen şi le împiedecă în funcţiunea lor fisiologică. O consecuenţă mai departe este, că întreg organismul este înapoiat în desvoltarea sa.

Cerinţele igienei se satisfac mai bine prin *scrierea verticală* Aceasta, ce e drept, răpesce mai mult timp, şcolarii sunt siliţi a scrie mai încet, totodată şi mai atent. Dar ce zor au elevii din clasele primare a se grăbí? Ei au să înveţe a scrie, iar nu a scrie mult.

Dat fiind că nici igienistii nici pedagogii nu 'şi-au spus ultimul cuvênt în această chestiune, nu insistăm asupra scrierii verticale. O recomandăm însă tuturor dascălilor şi îi îndemnăm să facă încercări, de oare-ce avem convingerea, că resultatele ce vor obţinea, numai încurajatoare pot fi.

In cele următoare vom reda, după Leo Burgerstein: Schulhygiene, regulele scrierii, stabilite de Dr. P. Schubert. Ele sunt:

1.) Caietul să zacă continuu înaintea liniei mediane a corpului şi marginea lui să fie paralelă cu marginea mesii. Copiarea de pe modele aşeşate în laturea stângă nu e permisă; modelele să se afle pe tablă sau în caiet. Caietul sau tăbliţa după fiecare şir scris să se împingă în sus în měsură potrivită.

2.) Trěbue a se îngrijí, ca linia, ce împreună ambii ochi sau ambii umeri, să aibă posiţie orizontală, partea superioară a trunchiului să nu fie plecată înainte, peptul să nu se razime pe marginea mesii. Capul să fie puţin plecat, distanţa dintră ochi şi scrisoare să fie aşa de mare, pe cum permite mărimea corpului avênd o ţînută dreaptă, după putinţă nu mai mică de 30 cm. Partea superioară a corpului să nu fie sucită în jurul axei sale verticale, nici dată în lături.

3.) Amândouě coatele să fie puţin (moderat) apropiate de corp, la scrierea verticală cam aşa ca şi când atârnă braţele la vale, la scrierea înclinată mai puţin; antebraţele să zacă preste 24,000 hectare şi venitul acestora numai din moşíi e 450 milióne de franci la an.

Dacă proletarii acestor oraşe — se ridică — cer reducerea órelor lucrului, absolvarea femeilor dela munca din fabrici şi copiilor nevêrstnici, plată mai mare, e esplicabil — ei sunt în drept sĕ o facă — şi lupta lor în acéstă direcţiune a dat resultate fórte favorabile pentru muncitori.

Étă un esemplu:

Un capitalist a întemeiat o fabrică cu un capital de 200,000 coróne — şi a instalat 50 lucrători. La finea anului a realisat un câştig de 50,000 coróne 25%. Din acestia a dat muncitorilor celor 50 — 25,000 coróne, 25 mii i-a rĕmas lui. S'au pus ómenii la socotélă şi au găsit, — că la un lucrător i-se vine la an numai *500 coróne*, şi acésta din causă, că fabricantul ţine pe séma sa din venit 12½% — dúpă capitalul investit.

Au sistat lucrul — s'au pus în grevă şi au reclamat din câştigul de 50,000, 40,000 pe séma lor — ér' fabricantul sĕ se mulţăméscă cu 5%. Astfeliu s'a urcat la unul fie-care plata anuală dela 500 coróne la *800 coróne.*

Lupta acésta — este luptă pentru esistenţă, luptă, care din punct de vedere moral nu e condamnabilă, din contră, condamnabil a fost proprietariul fabricei, care ani de-a rêndul a incassat 12½% după capitalul seu — şi unui biet muncitoriu i-s'a venit la zi nici dóuĕ coróne, — din care avea sĕ trăéscă el, sĕ créscă şi îmbrace copiii, sĕ-i dee la şcólă, sĕ plătéscă cuartir etc.

Dacă însĕ lucrătorii nu s'ar oprí la resultatul ajuns — ací — atunci comit ei pĕcat — tind sĕ nimicéscă capitalul.

Fabricantul împins de concurenţă trebue sĕ desfacă marfa şi mai eftin, pretensiile muncitorilor devenind mai mari — urméză sistarea lucrului şi cei 50 muncitori deodată stau pe strade.

În starea acésta tristă a lor nu e vorbă apoi de pretensii închipuite, nu de ambiţia scriitoriului, care n'a isbutit la careva concurs, de a poetului şi a pictorului decepţional, — e vorbă de pâne, de locuinţă, de îmbrăcăminte, trebuinţe cari trebue mulţămite, pentru-ca omul sĕ nu devină fiară sĕlbatică.

Anglia, stat per eminentiam industrial, a înţeles mai întâiu sĕ dee o resolvare raţională cestiunei sociale, a decretat anume prin legi învĕţămêntul obligat şi gratuit pentru popor, şi drept resultat al acestei legi a sporit budgetul cultelor dela 4 milióne de marce, cât era în 1865 — la 130 milióne în anul trecut.

Asemenea a redus dările indirecte, dările de consum pentru articlii de hrană: făină, carne, bere şi sare — şi în schimb a urcat dările directe: a pămêntului — darea pentru stabilimentele industriale şi darea după venitele dela capitalele elocate în depuneri, acţii şi scrisuri fonciare.

Pe lângă acestea, a garantat libertatea presei, libertatea întrunirilor — şi a estins dreptul electoral asupra tuturor muncitorilor, făcêndu-i în privinţa acésta egali cu cei mai bogaţi lorḑi din Englitera.

Mĕsurile acestea social-politice, positive, au dat cele mai frumóse resultate şi au smuls din mâna social-democraţilor armele cele mai primejdióse, cu cari s'au luptat contra capitalului. In Anglia — ce e drept — n'a dispărut socialismul, dar' el a încetat de a mai fi o primejdie pentru stat şi pentru ordinea legală.

Germania, stat mare cultural în centrul Europei, nu s'a ştiut ridica la cuminţenia Englezilor.

După suprimarea revoluţiunei din Paris — la 1871, — socialiştii urmăriţi şi anarchiştii espulsaţi din Francia şi-au luat drumul spre Germania, începênd ací o acţiune de resturnare.

In urma agitaţiunii desvoltate de ei, deja în 1872 au întrat în parlamentul germân 2 deputaţi, — ér' la 1881 vedem deja 24 deputaţi socialişti, voturile date pentru socialişti trec preste ½ milion.

După atentatele din 1878, la 11 Maiu şi 1 Iuniu, contra împĕratului Wilhelm — s'a presentat parlamentului legea pentru suprimarea dreptului de intrunire şi întroducerea censurei contra presei.

Legea odată respinsă, parlamentul a fost disolvat şi s'a presentat a doua-óră, cu unele restricţiuni, acum accesibile, dar' acésta nu a împedecat, ca sĕ se redacteze în Germania 41 ziare socialiste, cu preste 200,000 abonenţi şi sĕ-şi sporéscă numĕrul deputaţilor în cameră aşa, că azi sunt un factor de care se ţine sémă, dat fiind, că oraşele principale, Berlin, Hamburg, au representanţi socialişti în parlament.

Am făcut paralele întrĕ muncitorii străini şi ţĕranii nostri, ca sĕ putem urma firul desvoltării lucrului la noi.

Referinţele agrare, referinţele economice preste tot nu sunt nici pentru ţĕranul nostru mulţămitóre. Munca lui e rĕu plătită, locuinţa lui e slăbuţă, hrana lui cât se póte de puţin nutritóre, organele cari ar fi sĕ-l oblăduéscă nu ţin sémă de el, din contră, îşi dau mare silinţă, ca sĕ-l siluéscă şi sĕ-l împingă la marginea desperaţiunei.

Insĕ sórtea ţĕranului nostru departe de a se puté asĕmĕna cu cea a proletariului din Viena şi Londra!

Nemulţămit însĕ totuşi e şi el, şi pentru un popor puţin instruat nemulţămirea e de ajuns, ca sĕ se arunce în braţele celui dintâiu aventurier, care-i ştie pune în vedere schimbarea înspre bine.

Aici e punctul ce constitue primejdia pentru poporul nostru.

De nu vom prinde de veste, în o bună diminéţă ne vom trezí că preste poporul nostru nu mai dispunem noi, ci alţii, cari cu frase ademenitóre, cu vorbe frumóse îl vor smulge din braţele conducĕtorilor sei firesci.

În sguduirea acésta, în confusiunea acésta, forţele nóstre ca popor, ca naţiune, se împart, se slăbesc, puterea nóstră de resistenţă se mistue, şi deodată cu amăgirea poporului urméză strivirea nóstră naţională din partea celor mai tari, din partea puterii.

Trebue deci sĕ hrănim poporul cu speranţe nóue, sĕ băgăm în el duh dătător de viéţă, sĕ-i sărim în ajutor şi sĕ-l facem sĕ simtă binefacerile bisericei sale naţionale, binefacerile institutelor naţionale de învĕţămênt, de credit, binefacerile la împărţirea stipendiilor şi ajutórelor, la mesele studenţilor — şi pretutindenea unde e vorba de ajutoriu.

Pentru-că rĕul cel mai mare nu este socialismul cel adevĕrat şi curat lupta pentru esistenţă, rĕul e, că socialiştii cei perciunaţi — cari se vîră la inima poporului nostru sĕ-l otrăvéscă, este că ei nu au lege, nu au patrie, nu limbă, nu naţionalitate, şi noi, mai ales noi Românii, numai ca Români avem rost de a trăí şi numai ca Români ne putem afirma şi validita.

Pămêntul ţĕranului nostru azi nu mai produce ca odinióră. S'a împărţit în loturi mici, populaţiunea s'a înmulţit, vitele s'au împuţinat.

Puţini din ţĕranii nostri au laptele, acéstă hrană nutritóre, şi lipsind laptele, lipseşte materialul de îngrăşare şi de îmbunătăţire a pămêntului. Inteliginţa nóstră, cu puţine esceptiuni — întrégă se hrăneşte de la popor. Advocatul, preotul, învĕţătoriul, neguţătoriul, profesorul, toţi trăesc de la popor — dar' dacă ne punem întrebarea, ce am făcut noi — pentru-ca sĕ ridicăm poporul, în cele materiale, trebue sĕ mărturisim că în unele părţi fórte puţin. Ne trebue doveḑi? Sĕ le avem.

(Va urma).

Delegaţiunile şi-au terminat şedinţele alaltăeri (Sâmbătă). Gălăgiile patriotice pe tema „pretensiunilor naţionale“ faţă cu armata şi pe tema rĕsturnării cabinetului Tisza, dorită deosebi din partea celor din partidul poporal, vor urma acum în dietă, care azi a ţinut şedinţă formală, ear' mâne (Marţi) îşi începe şedinţele meritorice.

Corespondenţe.

Inmormêntarea dómnei Gall.

— 23 Febr. 1904.

Rĕmăşiţele pămênteşti ale regretatei matróne Carolina *Gall născ. Stan nobilă de Boroşineu* au fost îngropate eri (22 Februarie). Despre decursul tristului act mĕ grăbesc a vĕ trimite un scurt raport, căci rĕposata a fost cunoscută în cercuri atât de largi, în cât pe fie-care cetitor al preţuitei dvóstre foi îl va interesa descrierea, fie făcută şi în colori palide, a emoţionătorului ceremonial de la înmormêntare.

La înmormêntare a servit Inaltpreacuvioşia Sa dl *Augustin Hamsea*, archimandrit şi egumen al mănăstirei Hodoş-Bodrog, asistat de dnii preoţi Iorgovici din Cuveşdi, Şepeţian din Chisetĕu, Martinovici din Topolovet, Vuia din Aga şi preotul local.

După ce s'a făcut ceremonialul de casă, cosciugul a fost dus în sf. biserică.

Cuvêntul funebral l'a ţinut I. P. C. Sa archimandritul Augustin Hamsea, care, cu cunoscuta-i oratorie, a accentuat, că reposata cât a fost de evlavióSă, câtă bunătate de inimă a avut şi cât de mult s'a ridicat în vaza şi cinstea tuturora prin insuşirile-i nobile ce le-a avut. Cuvêntul funebral a făcut o adâncă impresie asupra ascultărilor şi lacrimile ce le-a stors din ochii intristaţilor participanţi la actul înmormêntării, au fost cea mai vorbitóre dovadă despre adevĕrurile ce le a conţinut acel cuvênt funebral.

Prohodul s'a făcut în biserică, unde rĕspunsurile le-a cântat vestitul cor mixt din Chisetĕu, care, sub conducerea neîntrecutului măestru de dirigiat coruri poporale, a dlui preot Lucian Şiepeţanu, a contribuit fórte mult la înălţarea tristului act.

După finirea prohodului, cosciugul a fost dus la morminţi, unde întrĕ plânsetele celor de faţă, osĕmintele au fost băgate în recele sin al pămêntului.

Ilustritatea Sa dl magnat Dr. Iosif Gall, de şi numai cu multă încordare póte sĕ umble, dar' totuşi şi-a petrecut pe iubita mamă rĕposată până la morminţii aşeḑaţi sus pe un deal, ceea-ce e dovadă pe de-oparte despre iubirea cea mare a fiului faţă de mamă, ear' pe de altă parte despre simţul de pietate, despre simţul datorinţelor fiieşti faţă de mamă, pe care simţ rĕposata încă pe vremea când copiii-i erau mici nu a întrelăsat a-l sădí în inimile lor.

Asistând la înmormêntare un public atât de numĕros, nu puţin de lucru a avut şi dl Dr. Scheffer Ernö, medic din Chisetĕu, cunoscutul filo român, care prin tactul şi iscusinţa dsale a susţinut cea mai exemplară ordine.

Din mulţimea de cununi, cele din flori naturale au fost aşeḑate pe mormênt, ear' cele din flori artificiale au fost duse şi aşeḑate în biserică.

Il. Sa dl Gall a primit din tóte ţinuturile ţerii nenumĕrate telegrame şi scrisori de condolenţă, ear' inteliginţa din apropierea Lucareţului s'a presentat la înmormêntare în corpore şi cu toţii s'au grăbit sĕ-şi esprime condolenţele faţă de ilustrul bărbat al naţiunei şi bisericei, cum şi faţă de ceilalţi înrudiţi ai Il. Sale, cari cu multă durere de inimă s'au grăbit sĕ mai vadă pentru ultima dată recele cadavru al venerabilei matróne, de la care cu atâta bine s'au ales şi de la care atâtea bune au învĕţat.

Comitatul Timişului, în care Il. Sa jócă un rol atât de însemnat, încă a fost representat la înmormêntare prin o deputaţiune

---

simetric pe masă cu circa ⅔ a lungimii lor, astfel ca ele aproximativ să formeze un unghiu drept înaintea liniei mediane a corpului şi fiecare braţ să atingă marginea pultului sub un unghiu de 45°. Braţul, care scrie, în cursul scrierii unui şir se poate împinge după trebuinţă la dreapta, dar aşa ca noua lui posiţie să fie totdeuna paralelă cu cea anterioară; la scrierea înclinată mai rar e necesar a se face acest lucru, la scrierea verticală mai des.

4.) Mâna să se aşeḑe la scriere astfel, ca palma să fie numai puţin înclinată spre stânga. Marginea palmei de către degetul cel mic să nu atingă caietul; mâna să zacă pe dunga din afară a falangei terminale a degetului celui mic, care să fie cevaş încovăiat, asemenea şi degetul mărginaş; acest din urmă se razimă pe degetul cel mic, iar pe el se razimă degetul din mijloc şi prin acesta întreagă grupa celor trei degete, cari ţin şi conduc condeiul. Degetul arătător să formeze un arc aproape plan fără nici o îndoitura.

Condeiul să nu se apuce aproape de peană, ci mai în sus; partea superioară a condeiului să-'şi aibă punctul de razim întră degetul arătător şi cel mare, nu pe falanga primă a degetului arătător. Capĕtul superior al condeiului să fie îndreptat către cot, niciodată către umĕr sau pept.

5.) Scrierea să se întrerupă mai de multe ori pentru câteva minute, la toată întâmplarea de câte ori majoritatea copiilor dă semne de oboseală şi, dacă construcţia bancelor permite, că se înlocuească prin exerciţii gimnastice după comandă (b. o. întindeţi corpul, daţi capul înapoi, etc.). Alternând cu astfel de exerciţii, pauzele acestea se pot întrĕbuinţa pentru instrucţie orală.

O condiţiune a posibilităţii de a se executa aceste regule, este, ca caietele să nu fie mai late de 10 cm şi mai lungi de 20 cm.

Sunt igienisti, cari cer, ca copiii să înveţe mai ântâiu a cunoasce perfect literele şi numai după aceea să înveţe a scrie, direct pe hârtie. Ei mai cer, ca să se elimineze tăbliţele, de oare-ce ele se murdăresc, se zgărie, astfel că dela un timp nu se mai poate scrie pe ele legibil. La tot casul este a se grijí, ca tăbliţele să fie totdeuna curate, elevii să nu le zgărie şi să scrie totdeuna cu creioane bine ascuţite, ca literele să iese deplin la iveală, altfel ochii elevilor vor suferí.

Hârtia caietelor să fie albă, să nu sclipească, să nu fie prea subţire, de oare-ce se vĕd literele pe faţa din dos.

Negreala (tinta), cu care se scrie, să fie neagră. Toate celelalte sunt nepotrivite, îndeosebi stricăcioasă e negreala care sclipesce după ce se uscă.

Pe lângă scriere în şcoale se mai practică *desemnul,* în şcoale de fete şi *lucrul manual.* Cu privire la aceste două ocupaţiuni e mai greu a stabilí regule hotărîte. La toată întâmplarea e datorinţa învĕţătorului a căuta, ca elevii sau elevele nici la aceste ocupaţiuni să nu iee posiţiuni nenaturale şi să caute a nu obosí ochii cu lucrări prea filigrane.

In şcoalele poporale desemnul şi lucrul manual să se practice numai atâta cât e de neapĕrată trĕbuinţă.

Inainte de a încheia acest capitol, o scurtă observare. Invĕţătorul e dator a se ocupa cu toţi elevii sĕi în măsură egală. Va avea însă totuşi să facă excepţie cu acei elevi, cari sunt miopi ori aud greu. Acestora învĕţătorul e dator a dă atenţiune mai multă.

Elevii miopi şi cu auḑ greu au să fie aşeḑaţi în banca primă, cei dintâiu pentru a vedea mai cu uşurinţă scrisoarea de pe tablă, cei din urmă pentru a putea auḑí explicaţiile învĕţătorului.

Pe părinţii astorfel de copii învĕţătorul să-i sfătuească a consulta medicul. Vederea insuficientă adeseori se ameliorează prin ochelari, iar auḑul greu încă se poate îndrepta când el este urmarea unei afecţiuni curabile.

Surmenajul în şcoală.

In legătură cu cele ḑise până aci cu privire la igiena instrucţiei este locul a spune câteva cuvinte şi asupra încărcării exagerete a elevilor.

Predarea grăbită şi condensată a materialului, împărţit de altfel pe ḑece luni, ori apoi amânarea lui pe sĕptĕmânile din urmă ale anului şcolar, instrucţia ḑilnică fără pauzele necesare, metod greşit de predare, etc., sunt proprii a provoca piedeci serioase în desvoltarea fisică şi spirituală a şcolarilor. Sunt dascăli, cari îşi ruinează sănătatea dorind a face cât mai mari progrese cu elevii; ei nu se mulţămesc cu oarele stabilite, ci lungesc lecţiile peste măsură. Acestia, fără a-'şi da sama, sunt duşmani periculoşi ai desvoltării normale a copiilor.

Instrucţia exagerată altereaza nutriţia corpului; copiii devin anemici, paliḑi, slabi, cu o musculatură vaideloc, îşi perd voia bună, se obosesc iute, sufer de dureri de cap, ar tot dormí fără a se simţí cândva recreaţi.

„Incărcarea prea mare a facultăţilor intelectuale ale şcolarului“, ḑice Dr. I. Felix, „îngreunează cugetarea, raţionarea lui, face munca spirituală mai lentă, mai superficială, slăbesce puterea de combinare, şcolarul bun simte nesiguranţă în lucrare şi descurajează“.

„Lucrarea şi odihna să alterneze regulat; la educaţiune şi instrucţiune activitatea spirituală să stee în consonanţă cu activitatea musculară. Durata instrucţiunii, temele de lucrat acasă, metodul de predare să se acomodeze etăţii şi facultăţilor spirituale; consumul de tabac, beuturi spirtuoase şi alimente iritante să fie interḑise.

(Va urma).

Dumnezeu atotputernicul ajute, ca inima ilustrului domn Dr. Gall sĕ pótă suporta şi durerea cea atât de apăsătóre, causată prin trecerea din acéstă lume a mult iubitei sale mame. Fie-i spre mângăere faptul, că la doliul Il. Sale iau parte toţi câţi îl cunosc şi îl stiméză.

Raportor.

(Sinod protopresbiteral).

Ponor, 8 Februarie v. 1904.

Intrĕ văile încântătóre ale *Munţilor-apuseni* multe şi frumóse comune româneşti sunt. Numĕróse din ele sunt însĕ împrăştiate, resfirate, cu stânci şi căi prăpăstióse, unde călĕtoriul numai cu anevoie póte străbate şi unde scrutătoriului naturii i-se ofer unele dintrĕ cele mai frumóse, mai romantice şi mai admirabile privelişti.

Ascunse prin văile munţilor, acestor comune rar li-se dă ocasiune de serbări mai însemnate, cari sĕ aducă schimbare în viéţa lor preocupată numai de greul traiului şi al birurilor multe.

Intrĕ ocasiunile acestea cele mai solemne şi însufleţitóre sunt cele împreunate cu acte religióse. O astfel de serbare avù ţinutul nostru, când Luni în 2 Februarie st. v. — ziua Intimpinării Domnului — conform convocătoriului oficiului protopresbiteral din 14 Ianuarie a. c. nr. 87, s'a ţinut sinodul protopresbiteral ordinar al tractului Lupşa în reşedinţa protopresbiteratului nostru, opidul Ofenbaia.

In sinódele protopresbiterale protopopul an de an are sĕ presinte sinodului rapórte, din cari sĕ fie evidente până în cele mai mici detailuri tóte afacerile şi starea tractului. Pe basa acestora sinodul protopresbiteral apoi — după-cum s'a accentuat şi în nrul 13 al „Tel. Rom.“ din a. c. — are sĕ controleze întrégă viéţa în protopresbiterat, în ce stare sunt bisericile, în ce stare sunt şcólele din protopresbiterat, în ce stare este averea singuraticelor comune bisericeşti, cum stă protopresbiteratul în ce priveşte moralitatea poporului, ce curente duşmane bântue în viéţa culturală, economică şi morală a poporului, şi ce mĕsuri de sanare trebuesc luate.

Chiar şi numai din aceste puţine cuvinte se póte vedé că sinódele protopresbiterale sunt de mare însemnătate.

Sinodului nostru protopresbiteral i-a premers serviciul divin oficiat cu mare pompă de protopresbiterul Vasilie *Gan* cu asistenţa preoţilor Nistor *Manciu* (Ocolişul-mare), Laurenţiu *Ciorbea* (Ponor), Vasilie *Bumbuţ* (Sartăş) şi Aurel *Boier* din Cióra-de-sus.

După terminarea sfintei liturgii membrii sinodului s'au întrunit în sala şcólei, unde la 11 ore a. m. dl protopresbiter prin o frumósă şi instructivă vorbire ocasională declară sinodul de deschis.

Urméză constituirea biroului, apoi se cetesc îndatinatele rapórte ale oficiului protopresbiteral, şi anume:

a) despre agendele oficiului protopresbiteral, starea clerului şi poporaţiunii tractului pe anul 1903;

b) despre afacerile şcolare, şi

c) despre afacerile epitropeşti.

După aceea se ceteşte raportul comitetului protopresbiteral despre activitatea sa în decursul anului 1903 şi în legătură cu acesta raţiociniul protopresbiteral de pe anul 1903 şi budgetul pe 1904, şi în fine raportul despre afacerile bibliotecii protopresbiterale în 1903, — cari tóte s'au predat unor comisiuni pentru-ca sĕ le censureze şi vină cu rapórte meritorice asupra lor în şedinţa a II-a de după prânz.

De astă-dată nu voiu abusa de paciinţa iubiţilor cetitori dând şi estrase din datele mai însemnate. Ci numai constat cu plăcere că tractul nostru — laudă demnului seu şef — an de an progreséză şi stă la înălţimea chiămării sale. Şedinţa primă s'a încheiat la 2 ore p. m.

Ca în totdéuna — un lucru obicinuit acesta în tractul nostru — aşa şi de astă-dată am fost invitaţi din partea dlui protopop şi a stimabilei sale soţie la un splendid şi gustuos prânz, unde, de sine se înţelege, n'au lipsit nici toastele. S'a toastat pentru Excelenţia Sa I. P. S. domn archiepiscop şi metropolit al nostru Ioan Metianu, pentru dl protopop, pentru membrii sinodali, pentru dómna casei, etc.

Redeschiḑêndu-se şedinţa la orele 5 p. m., la propunerea comisiunilor prin respectivii referenţi, s'au aprobat tóte rapórtele presentate, împreună cu raţiociniul anului 1903 şi budgetul pe 1904. Nu pot trece cu vederea sĕ nu notez însemnatul fapt, că întru augmentarea bibliotecii tractuale cu mai multe opuri alese s'a votat pentru anul acesta 100 (una sută) de coróne.

Terminate tóte agendele de la ordinea zilei, sinodul s'a încheiat séra la 7½ ore, când apoi ne-am dus cu toţii la hotelul „Wekszler“ pentru a asista la o petrecere arangiată din incidentul sinodului protopresbiteral în favorul renovării bisericei din Ofenbaia. Altă mână mai desteră de cât a mea ar puté descrie animositatea şi vioiciunea cu care a decurs acéstă petrecere până 'n zorile zilei. Public distins din loc şi jur ca la 120—150 persóne fără deosebire de confesiune şi naţiune. O raritate acésta în părţile nóstre. Drept ce, pe când aprópe la tóte celelalte petreceri din trecut trebuia sĕ constatăm mai tot deficit, de astădată resultatul material încă a fost îndestulitoriu, cu tóte că şi de astădată au escelat prin absentare destul de mulţi.

L. Ciorbea.

NOUTĂŢI

Prelegerea publică ţinută aséră în sala palatului comitatens de dl asesor consist. N. *Ivan* a avut un succes deplin. Dsa a tractat tema „Socialismul ca primejdie naţională“, cu mult temeiu şi cu multă cunoştinţă de causă.

A ştiut ţinea distinsul public, care a asistat la acéstă interesantă prelegere, în încordată atenţiune; ear' la fine a fost rĕsplătit cu frenetice aplause.

Fiind prelegerea acésta fórte actuală, pentru-că profeţi mincinoşi caută sĕ propage idei socialiste şi printrĕ poporul nostru cu deosebire în părţile banatice şi bihorene, — începem publicarea ei la locul de frunte al ziarului nostru, atrăgênd cu deosebire atenţiunea clerului asupra ei.

*

„Conspiraţia“ din Bihor. In numĕrul de Sâmbătă am fost luat notiţă despre o pretinsă conspiraţie printrĕ locuitorii câtorva sate româneşti din Bihor, esprimându-ne totodată părerea, că şi acéstă „conspiraţie“ va fi o simplă scornitură, ca celelalte multe din trecut. „Magyar Polgár“ (Cluj), în care cetisem telegrama despre descoperirea conspiraţiei, în numĕrul următoriu revenind asupra cestiunii raportéză, că a luat informaţiuni de la locurile competente, întrĕ cari şi de la vicecomitele comitatului Cojocnei (afirmându-se în telegramă, că agenţi de pe teritoriul acestui comitat ar fi pus la cale conspiraţia). Dl Dózsa (vicecomitele) „a declarat, că ştirile despre revolta din Bihor le consideră drept ştiri lipsite de ori-ce temeiu, isvorite din informaţiuni false“ („hamis informácziókból eredt alaptalan hiradásnak tartja a biharmegyei lázadásról szoló tudósitásokat“).

*

Comisari pentru conferenţele învĕţătoreşti. Prin circularul consistorial — publicat şi în fruntea foii nóstre, — de la 15 Ianuarie a. c. nr. 80 Şcol. s'au numit comisari pentru conducerea conferenţelor învĕţătoreşti din anul acesta. Dintrĕ comisarii numiţi profesorul Andreiu Bârsan (Cercul I. Braşov) şi profesorul Dr. Iosif Blaga (Cercul IV. Sĕlişte) pe motive sanitare au renunţat la mandat. In locul acestora Consistoriul archidiecesan a încredinţat conducerea conferenţelor învĕţătoreşti din cercul I. Braşov profesorului gimnasial *Nicolae Sulică*, ear' a celor din cercul IV. Sĕlişte protopresbiterului *Avram I. Păcurariu* din Mercurea.

*

„Reuniunea femeilor rom. gr. or. din Fagăraş şi jur“, îşi va ţiné Duminecă (6 Martie st. n.) la orele 3 p. m. în localul şcólei gr. or. din Făgăraş a *XXVIII-a adunare generală* ordinară, cu următórea ordine de zi: Deschiderea şedinţei; raportul comitetului; raţiociniul reuniunei; censurarea raportului şi a raţiocinului; propuneri şi interpelări; închiderea şedinţei. La acéstă adunare sunt poftiţi a participa atât membrii reuniunii cum şi binevoitorii şi sprijinitorii scopurilor urmărite de reuniune. — Făgăraş, 16 Februarie 1904. *Maria Dan*, presidentă. *Ioan Berescu*, secretariu.

*

Fundaţiunea Petran. „Rĕvaşul“ (Cluj) raportéză următórele: In 23 l. c. s'a pertractat la tabla reg. din Cluj procesul urzit de neamurile regretatului advocat *Ioan Petran*, care şi-a testat tótă averea, în preţ de 160.000 cor., *Asociaţiunii.* Tabla a întărit judecata tribunalului, prin care neamurile au fost respinse. Advocatul Asociaţiunii e Dr. G. Ilea.

*

Ştire tristă. In Galaţi (pe Ampoiu) zilele trecute a fost găsit mort, cu capul sfărmat, locuitorul Ioan Irimie, ucis de cumnatul seu cu soţia şi doi complici. Hainele pline de sânge şi sĕcurea cu care au ucis pe nenorocitul, au fost găsite la cei doi complici.

Iată unul dintrĕ tristele resultate ale lipsei de suficientă instrucţie religiósă-morală a poporului.

*

† Luisa Comanescu n. Aldica, soţia parochului Iosif Comanescu din Ghimbav, a rĕposat Vineri (26 Febr. n.) în etate de 19 ani şi după 4 ani de fericită căsătorie. Inmormêntarea i-s'a făcut eri (28 Febr. n.) în cripta familiară din cimiteriul bisericei gr.-or. din Ghimbav. Ii deplâng perderea soţul şi doi copilaşi ai ei (Iosif şi Viorica).

† Mariţica Sânjoan, fiica dlui Daniil Sânjoan a rĕposat Sâmbătă (27 Febr. n.) în Gherla, în etate de 14 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut eri (28 Febr. n.) în cimiteriul comun din Gherla.

*

„Controla“, ziariul din Timişóra al rĕposatului Ioan V. Barcian, cum anunţă în nr. 16 (28 Febr. n.), a trecut în proprietatea publicistului Emanuil *Măglaşiu*, care prin act încheiat la primărie a cumpĕrat de la ereḑii lui Barcian dreptul de editură şi de proprietate.

*

Coróne eterne. Iosif Marcu jun., pardositor, şi soţie sa Emilia n. Benea, dăruesc în amintirea sócrei lor, respective mamă *Raveca Wolff*, la fondul vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor, înfiinţat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, suma de 4 coróne.

*

Esundări. Se raportéză din Timişóra, că în urma ploilor şi topirea zăpeḑii Timişul a trecut peste ţermuri, inundând deosebi hotarul dintrĕ Gircda şi Vadászerdő pe întindere de peste 1000 jugĕre.

*

Un trist aniversal. Implinindu-se un an de la trecerea la cele vecinice a mult regretatului fost profesor seminarial, referent şcolar şi neobosit şi deştept muncitor în afacerile nóstre de interes public, *Dr. D. P. Barcianu*, presidentul reuniunii sodalilor români din Sibiiu, V. Tordăşianu, întru vecinica pomenire a rĕposatului a dăruit „fondului Dr. D. P. Barcianu“ chiămat a da ajutóre băneşti sodalilor lipsiţi de lucru, suma de 2 cor., ear' secretariul consistorial Dr. George Proca, de-asemenea 2 cor.

*

Al 49-lea! Cassaristul „Reuniunei române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit moştenitorilor legali ai reposatei *Ravecă Wolff*, fostă membră a numitei Reuniuni, ajutorul statutar. Acesta e al 49-lea cas de mórte în sinul acestei reuniuni de înmormêntare.

*

Deosebite merite şi-a căştigat inventatorul crucei duple electro magnetice R. B. nr. 86,967, dl Albert Müller, ceea-ce reiésă şi din următórea scrisóre de mulţămită: Stimate dle Müller (Budaposta V Vadàsz-utcza 42/V). Iţi datoresc deosebită mulţămită pentru invenţia dtale vindecătóre. Aveam dureri teribile de spinare şi de inimă şi prin folosirea crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86,967 am devenit earăşi sănĕtos, pentru-ce îţi esprim căldurósa mea mulţămită. Cu stimă Brager János (Vas Körtvélyes, 22 faur 1904).

*

Cine 'şi iubeşte grădina şi voeşte sĕ aibă cele mai frumóse flori şi cele mai bune zarzavaturi (legume), sĕ cumpere seminţe de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta*, Kottenbillergasse 33, care firmă la cerere trimite gratuit preţcurentul ilustrat, de 226 pagini. Acesta conţine afară de eminentele seminţe cunoscute în întrégă lumea, mulţime de noutăţi surprinḑĕtóre de legumi şi flori.

Cărţi şi reviste.

„Luceafĕrul“, revista literară a tinerimei universitare române din Budapesta, a apărut dto 1 Febr. st. v. cu următoriul sumariu: „Eminescu în Blaj“, reminiscenţe de Stefan Cacovean; „Mărunţişuri istorice, culese în Ungaria“, de N. Iorga (continuare din fascicolul anterior); „Deochiată“, schiţă de G. Stoica; „In luncă“, de Carmen Sylva (continuare din fascicolii anteriori), „Tabla de la Lugoj“, de Iosif Popovici (continuare); „Foi rĕsleţe“, (recensiuni), apoi poesii de Nic. Otavă, Z. Bârsan, Victor Bontescu, şi notiţe diferite. Ilustraţiune: Prorocul Ieremia, de V. Smigelschi.

„Luceafĕrul“ apare la 1 şi 15 a fiecărei luni şi costă 12 coróne pe an (pentru învĕţători, preoţi sĕraci şi studenţi 7 coróne). Redacţia: Bpesta, IV. Zöldfautcza 13. Administraţia: Bp. VI. Vörösmartyutcza 60-a.

*

„Zile memorabile pentru Sĕlişte“, colecţiunea rapórtelor publicate în ziare despre diferite evenimente însemnate petrecute în Sĕlişte: adunarea generală a societăţii pentru fond de teatru; visitaţiunea canonică făcută în 1900 de Escelenţa Sa metropolitul; alegerea şi instalarea protopresbiterului Dr. I. Stroia, sfinţirea noului edificiu şcolar prin Escelenţa Sa metropolitul, şi despre sfinţirea şcólei din Gura-rîului, discursurile rostite la aceste ocasiuni, ş. a. adunate şi publicate de *Dumitru A. Mosora*, acum rĕposatul fost învĕţătoriu la şcóla din Sĕlişte. In prefaţa cărţii regretatul Mosora scria şi următórele: „Am voit, ca prin presenta broşură sĕ dau în mâna generaţiunei actuale, care a contribuit cu jertfe spirituale, materiale şi muncă trupéscă, pentru-ca zilele în cari s'au sĕvêrşit actele sus schiţate sĕ devină adevĕrate zile memorabile pentru Sĕlişte şi jur,... ear' generaţiunii viitóre sĕ-i dau prin presenta broşură o călăusă inspirătóre de principii şi sentimente de cari trebue sĕ fie condusă în tóte acţiunile şi faptele ei“.

Cartea are format 8⁰ máre, se estinde pe 119 pagine şi costă 2 coróne. A apărut în tipografia archidiecesană. Fie, ca deosebi sĕliştenii prin procurarea acestei cărţi sĕ aducă obolul de recunoştinţă zelului cu care preacurênd rĕposatul fiu al comunei lor a lucrat, în cercul seu de activitate, pentru — cinstea Sĕliştei.

*

„Cântece“, poesii de Emil *Sabo*, profesor în Blaj. Peţul 1 coróná. Au apărut în Blaj (tipografia seminariului archidiecesan). Un volum de 92 pagine format 8⁰, cuprinḑênd 39 poesii întrĕ cari unele destul de bunişóre. In unele însĕ face rea impresie concordanţa greşită, ca: „*A* clopotelor *glas* misterios“, „*A* fericirii tainic *foc* ceresc“, apoi *desetul* („Printrĕ desetul de fag“) şi alte scăderi de acestea, cari uşor puteau fi evitate. In general însĕ poesiile sunt bunişóre şi pot forma lectură plăcută, deosebi tineretului.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Demnii şi evlavioşii creştini Ioan Mosora şi soţia sa Maria născ. Muntean, din Daneş, au donat pe séma sfintei biserici din Şard la sfintele sĕrbători ale Naşterii Domnului un rênd de ornate preoţeşti pentru sfântul serviciu, în preţ de 100 coróne, ear' la sĕrbătórea Tăierii-împrejur (Anul nou) a. c. demnii şi evlavioşii creştini Ioan Şoneriu cu soţia sa Maria născ. Mosora, şi Nicolae Toma cu soţia sa Elena născută Chiorean, din Sighişóra, au donat asemenea un rênd de ornate preoţeşti pentru sfântul serviciu, în preţ de 120 coróne.

Pentru aceste fapte creştineşti priméscă numiţii donatori căldurósele nóstre mulţămite.

Şard, la 2 Ianuarie 1904.

Ioan Dan
paroch gr.-ort.

*

In numele *Corului bisericei gr.-or. din Deva* esprim şi pe acésta cale mulţămită sinceră pentru suprasolvirile marinimóse, incurse cu ocasiunea concertului împreunat cu producţiune teatrală, aranjat la 26 Decembre st. v. 1903. Suprasolviri au întrat de la dd:

Ioan Papiu, protopresbiter, (Sibiiu) 8 cor., G. Romanul, protopresbiter, şi C. Popescu, paroch, câte 6 cor., G. Cuşuta, funcţ. de bancă, 5 cor., Dr. Al. Hossu-Longin, adv., 4 cor., Ioan Russ, 4 cor., vĕd. Netti Şerban. (Sântohalm) 3 cor., Al. Moldovan sen., dir. de bancă, G. Ghila, preot, D. Ardelean, proprietariu, G. Ciatt, sublocot. (Cluj), N. Benea şi S. Giurgiu, câte 2 cor., Dr. N. Moţiu, medic, Catiţa Varga şi Varajthy B., câte 1 cor. 40 fil., A. Bera, paroch, (S. Andreş), T. Ciatt funcţ., R. Popa, funcţ., Kroll Gy., librariu, P. Mircea, Maria Gili şi Victoria Muntean, câte 1 cor., Mihály F. 60 fil., G. Guga, paroch (Şoimuş-mur.), 40 fil., Aron Popa, N. N. şi Makula Lajos, câte 20 fileri.

Venitul brut a fost 319 cor. 10 fil., din care sumă subtrăgêndu-se spesele de 204 cor. 30 fil., a rĕmas ca venit curat 114 coróne 80 fil., care sumă s'a predat epitropiei parochiale din loc, pentru a fi adausă la fondul pentru ridicarea turnului la biserica gr.-or. din Deva.

Deva, în 28 Ianuarie 1904.

Cornel Popescu
paroch gr.-or.

Teatrul orăşenesc.

Luni (29 Februarie): *„Zapfenstreich“*, dramă în 4 acte, de F. A. Beyerlein. Noutate.

Marţi (1 Martie): *„Der Obersteiger“*, operetă în 3 acte, de K. Zeller. Beneficiul actriţei Tilly Artot.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Szebenvármegye alispánja
szám. 952 1904. [47] 1—1
fj.

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegyében megüresedet és évi 1200 K fizetéssel, 200 K lakbérrel és esetleges drágasági pótlékkal javadalmazott I. oszt. **járási irnoki állásra**, valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő egyéb irnoki allásokra pályázatot hirdetek.

Felhivom a pályázni ohajtókat, hogy az 1883. évi I. t. cz. 19. § ában előírt minösitést, valamint eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeikeit a vármegye főispánjához czimezve hozzám a 125000/1902 B. M. számú vármegyei ügyviteli szabályzat 4 §-ában előírt módon fólyó évi márczius hó 26-ig nyújtsák be.

Nagyszeben, 1904. február hó 27.

Reissenberger
alispán.

Nr. 120 1904. [41] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia **Sita-Buzĕu**, tractul Treiscaune, pe basa resoluțiunei Ven. Consistoriu archidiecesan din 27 Ianuarie a. c. nr. 875 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele parochiale fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi înainta suplicele instruite conform legilor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék, şi a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbatóre în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Bretçu (Bereczk) 4 Februarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial. Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 22 1904. [28] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Dridif**, protopresbiteratul Făgăraşului, prin acésta se escrie concurs cu termni de 30 zile de la prima publicare în „Tel. Rom.“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțeşti de la stat.

Reflectanții la acest post au a'şi aşterne cererile lor, instruite conform normelor din vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Făgăraş, 27 Ianuarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Iuliu Dan, prot.

Nr. 39/1904 [27] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în parohia de clasa a III-a **Mărtineşti** cu filia **Turmaş**, protopresbiteratul Orĕştie, pe basa ordinului consistorial din 30 Decembre 1903 nr. 13765 Bis., prin acésta se deschide concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi au a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta eventual a celebra şi a cuvênta.

Orĕştie, 26 Ianuarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiteo.

Nr. 242/1903. [33] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa a III-a **Gârda-de jos** cu filia **Neagra de sus**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în cóla B. pentru întregirea dotațiunii preoțeşti.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită cererile concursuale cu documentele necesare la subscrisul în terminul cuvenit şi a se presenta înainte de alegere la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Câmpeni, 17 Octobre 1903.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 2—1904 Tip. [36] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de
conducĕtoriu
în Librăria archidiecesană din Sibiiu se publică prin acésta concurs.

Reflectanţii la acest post sĕ-şi înainteze ofertele, cari vor avé sĕ conţină şì condiţiunile de salariu, la Comisiunea administrativă a tipografiei archidiecesane până cel mult *15/28 Martie a. c.*

La apel sunt a se alătura:
1. Atestat de botez.
2. Atestate de cualificaţie, eventual alte documente.

Sibiiu, din şedinţa comisiunei administrative a tipografiei archidiecesane, ţinută la 28 Ianuarie (10 Februarie) 1904.

Băiat sau fetiță

care cunóşte limba magiară şi germană se primeşte în prăvălia

Stan Steflea, comerciant
[46] 1—1 Sĕlişte.

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare şi române află aplicare în cancelaria advocaţială a lui Dr. **Mátyás Lázár**, **Sibiiu**, str. urezului 11.
(31) 6—7

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sântei scripturi, de *Dr. Petru Barbu*	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu*	„ 2·—

plus 20 fil. porto postal.

Gratis! Franco!

La cerere se trimite

Catalogul cărților

aflătóre la

Librăria archidiecesană
Sibiiu (Nagyszeben)

Liturgieriul

— cu litere latine —

broşat cor. 6, legat cor. 8.

Librăria archidiecesană.

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil**

Sudórea picióretor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

A eşit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop şi metropolit** şi se află de vênzare la **Tipografia şi Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broşat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediţie de lux broşat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Prețul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

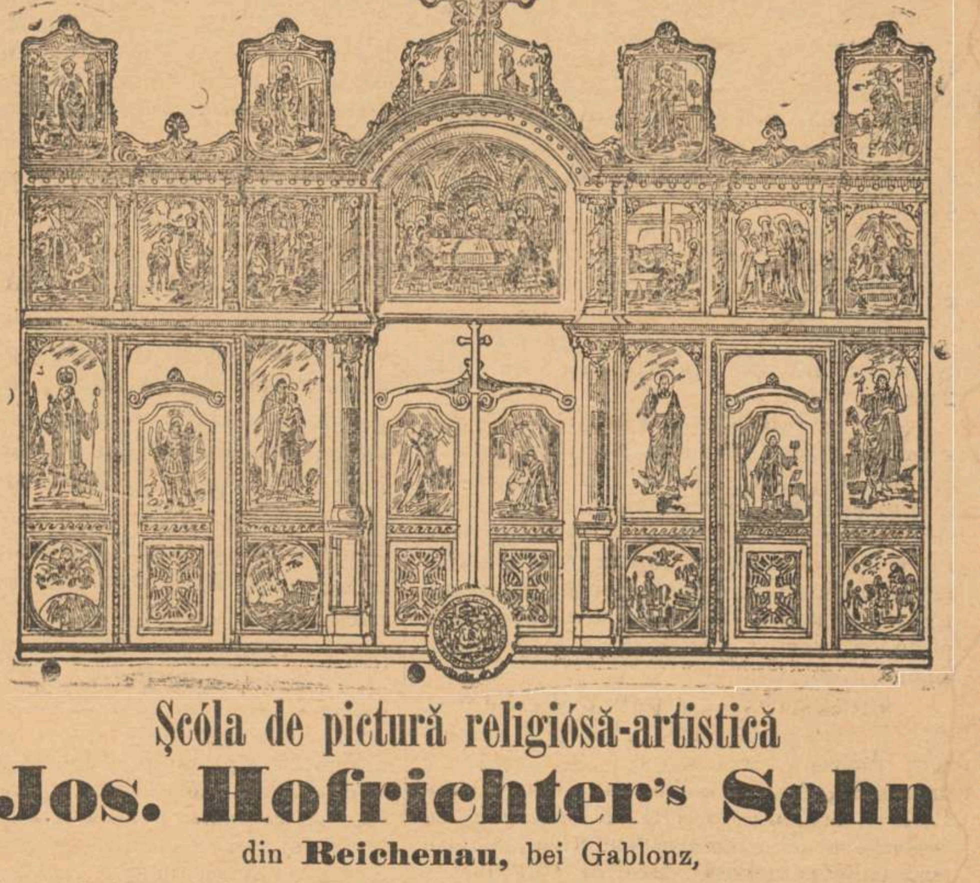

Şcóla de pictură religiósă-artistică

Jos. Hofrichter's Sohn

din **Reichenau**, bei Gablonz,

primeşte în întreprindere şi esecută **altare noue**, reparéză **picturi vechi**, esecută la comandă **icóne** şi **tablouri** în **uleu** pe **pânză**, **tinichea** sau **table de aramă**, pe **lemn**, **aluminiu**, etc., în **dimensiunile recerute.**

Icóne pentru prapori cum şì **prapori întregi.**

Pictéză **portrete**, fidel după fotografii bine reuşite.

Deposit mare de lustre, de **sticlă ciselată**, cum şì de **alamă.**

Prețuri moderate şi esecutare promptă.

La cerere se trimit schițe şi planuri. — Comandele se primesc şi se pot face la **Librăria archidiecesană** în **Sibiiu.** [6] 19—20

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 19 Sibiiu, Joi 19 Februarie (3 Martie) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arohidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ar 30 fil. rêndul cu litere garmond

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului,

de

Non quis, sed quid.

I.

Introducere.

Ţinutul Făgăraşului, în vechime numit: *terra Blachorum de Fugros*, situat în sudul Ardealului spre România, e limitat spre nord-vest de riul Oltului, spre sud de crésta Carpaţilor, şi spre ost de promontorul ce se ramifică din Carpaţi la muntele Vacarea până la Olt, despărţind ţéra Făgăraşului de ţéra Bârsei şi astăzi, întocmai cum se descrie în diploma lui Andreiu II din anul 1211.

Ţéra Făgăraşului, la care e reincorporat şi ţinutul Branului, formând astăzi comitatul Făgăraşului într'o estensiune de 2450 km□ cu o populaţiune de circa 85,000 locuitori, dintrĕ cari 90% Români, încă din vechime a jucat un rol memorabil în viéţa acestora, cari, de câte-ori erau năvăliţi şi strîmtoriţi din părţile Argeşului şi Muscelului, se refugiau spre Făgăraş, şi *viceversa*, din ţéra Făgăraşului peste munţi in părţile Argeşului şi Muscelului, etc.

Din vremile, până în cari se pot pĕtrunde urmele istorice, aflăm că ţéra Făgăraşului era nu numai des impopulată, dar' şi organisată şi guvernată prin voivodii, knezii şi boerii ei bastinaşi.

Cu tóte acestea contrarii continuităţii Românilor în Dacia lui Traian, şi întrĕ aceia — cu regret trebue sĕ constatăm — chiar şi unii Români literaţi din generaţiunea mai nouă, vor a şti şi a face lumea sĕ crédă, că ţéra Făgăraşului a fost o pustietate colonisată de abia prin secl. XIV.

Adecă regele Ludovic M. prin tr'un act, *ce nu ni-s'a păstrat*, după cum zic ei, a fost dăruit lui Vladislau-Vodă ţinutul Făgăraşului spre colonisare sub titlul de ducat *„după analogia ducatelor Berri şi Anjou“*; un ducat acesta cu o singură cetate (Făgăraş?) dar' aprópe fără sate împrejur, incolo totul era pustiu şi chaos, unde Vladislau-Vodă avea sĕ aducă — *ex toto orbe* — boeri şi vecini — *nova plantatio* —, cari sĕ cureţe pădurile, sĕ facă sate şi castele, bună-oră la Şinca românéscă spre Bran, unde sĕ transpórte de peste Olt pe Saşii din Cincul mic, Klein Schenk, Kis-Senk etc.

Aşa s'a înjghebat — după ideile anachronistilor moderni — *terra Blachorum de Fugros!*

Pe când faţă de aceste extemporaţiuni bizare ne încumetăm a dovedi contrariul, nu mergem până la tradiţiunile păstrate în cronica franciscanilor din Făgăraş, ca sĕ admitem şi noi, că deja Caesar Augustus a. 15, ar fi cuprins castrul *Fugor*, pe care Traian a. 104 l'a dărîmat, ear' Claudius Caesar a. 270 reedificându-l l'a numit *Caesurgis dacica*. — Ne vom restringe dar' la urme şi date mai positive.

Drumul Romanilor, după cum ni-l arată Tab. Peutinger, şi alte asemenea itinerare, intrand prin cataractele Oltului de la Turnu-roşu în sus (*Ponte* Aluti, *Castra* Trayana), şi trecênd pe ţermul din drépta prin Colun (Colonia?), prin Cincu, şi prin Galaţii Făgăraşului până la Galt şi Fântâna, unde până în ziua de astăzi se vĕd ruinele castrului *Ponte vetere*, cu un pod ce împreună aci ambele rîpe ale Oltului, — ne dă dovadă destulă, că a trebuit sĕ fie bine impopulat tot ţinutul Făgăraşului încă de atunci.

Colonisarea Saşilor pe teritoriul dintrĕ Murĕş şi Olt, pe la mijlocul secl. XII (1141—1147) strimtorind de acolo o parte din vechii locuitori Români spre munţi, a produs o îndesuire a lor şi spre ţinuturile Făgăraşului, în cât s'a simţit necesitatea trecerii peste Carpaţi la Câmpulung şi Argeş a populaţiunii prisositóre sub conducerea legendariului Negru-Vodă, dar' partea cea mai mare a bastinaşilor a rĕmas locului — după principiul adeverit mai cu sémă la Români, că unde ei au prins odată rădĕcină, nu se mai pot estirpa.

Când regele Andreiu II la anul 1211 a conferit ordului teutonic o parte din ţéra Bârsei, i-a asigurat şi îndreptăţirea de a nu plăti vamă când plutesc cu sare pe Olt, trecênd prin ţerile vecine ale Secuilor sau ale Blachilor, — *cum transierint per terram Siculorum aut per terram Blachorum.*

Tot acest rege la anul 1223 confirmă pe magistrul Gocelinus în posesiunea mănăstirei Cârţa lângă Olt cu o parte de pămênt ruptă din stăpânirea Românilor — *exemtam de Blaccis.* — Se vede a fi fost vre-o mănăstire românéscă, catolisată, — pentru că încă şi Vlad Ţepeş-Vodă al Munteniei ca duce al Făgăraşului a cercat sĕ reîntroducă acolo călugări români de ritul grecesc.

Cu privilegiul Andreian din anul 1224 se îndreptăţesc Colonistii Saşi a se folosí de pădurile Blacilor şi Bisenilor la olaltă cu acestia, — *Silvam, Blacorom et Bissenorum cum aquis usus communes exercendos cum predictis scilicet Blacis et Bissenis.* Dintrĕ Pissenii debelaţi la Kireleis (1070), şi réspândiţi prin ţéră — se ştie că — o parte mică din ei s'au aşezat pe la Arpaş şi Beşimbac din ţinutul Făgăraşului, romanisându-se cu totul, încât astăzi se mai cunosc numai după portul cu bubóuele (saricile) lor sure.

Prin actul capitlului Albense din anul 1231 se adevereşte, că moşia Boie de lângă Zumbuthel (astăzi Voila lângă Sâmbata) a fost a lui Bujul, fiul lui Stuje, erezită de la strămoşii lor Thrul, fiul lui Choru, — *a tempore humanam memoriam transeunte, — a temporibus jam quibus ipsa terra Blacorum terra Bulgarorum existisse fertur, ad ipsam terram Fugros tenta fuerit;* va sĕ zică o moştenire, ce se suie până în adâncul vécurilor medievale.

Tătarii năvălitori peste Ardél — 1241 — trecênd din ţéra Saşilor sub conducerea lui Budjek prin pasul Branului, şi sub a lui Orda prin pasul de la Turnu-roşu în ţéra Ulaghilor, au trebuit sĕ calce şi ţéra Făgăraşului, ca sĕ jefuéscă de la locuitori cele trebuincióse de hrană.

La a. 1252 regele Bela IV donéză comitelui Vincentius, fiu al secuiului Akadas din Sebuş moşia Zek (Hidveg) a sasului Fulcum — *inter terras Olahorum de Kercz, Saxonum de Barassu, et terras siculorum de Sebus.*

Din actul adunării obşteşti convocate la Alba-Iulia 1291, la care au luat parte şi Olahii — *cum Nos universis Nobilibus, saxonibus, Syculis et Olahis — apud Albam Iuliam congregationem cum iisdem fecissemus,* — se constată, că domeniile Făgăraş şi Sâmbăta au fost ale lui Ugrinus din moşi şi strămoşi, pe care Engel etc., l'a dechiarat de Român. — Dr. A. Marienescu, bănăţian, spune că prin Bănat şi acum se mai află familii române cu conumele Ugrin.

Ruinele cele imposante ale castelelor lui Negru-Vodă de la Bréza sub Carpaţi spre Făgăraş şi de la Olt întrĕ Făgăraş şi Betlean numită Cetatea vechiă, reedificată de Stefan Mailat şi de L. Apor pe la anul 1300—1310, apoi transpusă în mijlocul oraşului de principii G. Bethlen şi G. Rákoczi în forma de astăzi, — ne spun, că şi prin întunerecul evului mediu ţinutul Făgăraşului a format o provincie cu o populaţiune pe cât de numĕrósă, pe atât şi capabilă de viéţă.

Mai întâiu în confederaţiune cu imperiul Bulgaro-Blachu, apoi în dependenţă de Ungaria, ţéra Făgăraşului totdéuna şi-a păstrat individualitatea sa, ca terra Blachorum, ca ducat, ca district, şi acum ca comitat.

Din tóte acestea se vede lămurit, că ţéra Făgăraşului — terra Blachorum de Fugros — n'a fost aşa de pustie, ca Vlaicu-Vodă s'o

---

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Beu.

(Urmare).

„Invĕţarea de rost exagerată, pedepsele ca scrierea unei dliceri de 100 ori sunt a se abandona de tot; exerciţii corporale, jocuri, întocmiri igienice în şcoală şi instrucţiune sunt a se promova după putinţă; copiii trĕbue culcaţi înainte de medlul nopţii“. „Gimnastica şi lucrul manual nu sunt a se considera ca recreaţiune, ci numai ca o variaţie a ocupaţiunii“. (Aug. Netolitzky).

Invĕţătorul, care va procede în conformitate cu cele citate, nu se va căí. El va obţinea negreşit resultate mulţămitoare. Elevii sei vor primí poate o cantitate mai mică de cunoscinţe, în schimb însă cunoscinţele vor fi mai clare, mai bine săpate în creer. Totodată va avea consciinţa liniştită că a căutat să promoveze desvoltarea fisică a elevilor.

Educaţia corporală.

Şcoala nu-'şi împlinesce chemarea în măsură corĕspundlĕtoare, dacă se îngrijesce numai de crescerea spirituală a copiilor, dat fiind că „scopul educaţiunii şi al instrucţiunii este desvoltarea armonică a facultăţilor fisice, intelectuale şi morale“. (Dr. I. Felix)

„Deplina sănătate fisică înlesnesce munca intelectuală“ (Dr. I. Felix), în urmare se cuvine, trĕbue chiar, ca şcoala în interesul chemării sale să promoveze desvoltarea facultăţilor fisice ale copiilor.

Romanii vechi aveau o vorbă scumpă: mens sana in corpore sano. Cu alte cuvinte, toată truda dascălului e fără scop, dacă nu se poartă grije, ca copiii şi corporal să fie sănătoşi. Numai un copil trupesce zdravĕn poate, întră toate împrejurările, progresa spiritual şi fi folositor prin spiritul sĕu, omenimii.

In vechime se punea mare preţ pe educaţia corporală. Au venit timpuri însă, când corpul era considerat ca ceva secundar. Aceste timpuri au durat mai până în present, ba icicolea mai durează şi astădli. Un curent binefăcĕtor se observă însă pretutindenea.

Ministrii cuminte uşurează planurile de învĕţământ de ceea ce am putea numí balast spiritual şi în locul acestuia pretind a se da cuvenita atenţiune educaţiunii corporale.

Deja reducerea materialului de învĕţământ este foarte favorabilă desvoltării fisice a corpului.

Activitatea spirituală corĕspunde unui proces fisiologic în creer, care în ultima analisă e un proces chimic, consumător de materii. Cu cât activitatea spirituală e mai intensivă, cu atât vor trebuí să se potenţeze şi procesele fisiologice în creer, în urmare se va întrebuinţa mai multă materie exclusiv pentru susţinerea acestui proces şi în dauna altor funcţiuni ale corpului.

Corpul copiilor de şcoală este în continuă crescere. O parte însĕmnată a materialului introdus prin alimente este a se întrĕbuinţa în acest scop. Totul, ce abate dela destinaţiunea sa acest material, este stricăcios corpului şi trĕbue să fie delăturat, în urmare şi activitatea spirituală exagerată.

Pentru ca desvoltarea corpului să se poată întâmpla în condiţiuni de tot priincioase, nu e destul, ca elevii să fie uşuraţi de balastul spiritual. E absolut necesar, ca să se dee atenţiune largă desvoltării tuturor acelor organe, a căror funcţionare normală e suprema condiţiune pentru sănătate.

Locul prim îl ocupă: plumânile şi inima.

Şederea îndelungată în băncile şcolare şi scrierea nu sunt tocmai potrivite a da volumul necesar plumânilor şi a uşura mişcările ritmice ale inimei; din contră chiar.

Jocurile în liber, alergările sunt mijlocul cel mai bun a lărgí plumânile şi a potenţa activitatea cordului, a da un curs mai potrivit circulaţiunii sângelui.

Ele mai au şi altă parte bună: promovează pofta de mâncare. După un joc animat, plin de voie bună, copiii mâncă ca lupii, nu aleg bucatele.

Somnul copiilor obosiţi de alergare în aer liber, este un somn lin, recreator. Din contră, somnul copiilor obosiţi de prea multă ocupaţie spirituală şi de aerul infect al şcoalelor, nu recrează cât de puţin.

Peste tot pentru elevii claselor primare (acestia ne preocupă mai ales) se recomandă cu insistenţă jocurile şi exerciţiile corporale, proprii a deda copilul la mişcări regulate, ţînută marţială şi ordine, de care atâta trĕbuinţă au Românii. Observăm, că fetele au mai multă trĕbuinţă de exerciţii corporale de cât băeţii, acestia mai substitue exerciţiile corporale cu alergările ce întreprind pe strade.

(Va urma).

curețe mai întâiu de păduri și spini, și sĕ aducă acolo din tóte părțile boeri și vecini spre impopulare, ca așa sĕ o transformeze într'o *nova plantatio*, într'un ducat după chipul și asemănarea ducatelor Anjou și Berri, cu care Făgărașul n'a avut nici o trébă.

Vlaicu-Vodă acesta — Vladislau I. Basarab 1360—1375, — care ca Vodă transalpin în urma resboiului lui Ludovic M. în contra lui Strasimir, țarul Bulgariei, prins dimpreună cu soția lui, soră a lui Vlaicu, în prețul rescumpĕrării acestora a fost necesitat a se supune supremației ungare, luând titlul de: *Ladislau Vaivoda trans alpinus, Banus de Zerino, Dux novae plantationis terrae Fogaras* (după versiunea mai nouă: *dux novae plantationis et terrae Fogaras*). — Nómenclatura acésta de *dux* — duce — e o traducere localisată după stilul diplomatic ungar, în esență însĕ a esistat și mai nainte — *a tempore humanam memoriam transeunte.*

Ca atare Vladislau — *cum erat in gratia copiosa Domini nostri Ludovici Regis* — în anul 1342 dăruește consângénului seu Vlad de la Dobka, fiiu al lui Ioan Meșter, nepot al banului Miked, domeniul Scherkengen (Șărcaia) cu satele aparținente Veneția, Cuciulata, Heiĕz și Dobca, pe lângă care numitul Vlad mai cumpĕră și un pămênt de la frateseu uterin Petru Cenga din Veneția.

Deóre-ce teritoriul de la Șărcaia până la Dobca cuprinde aprópe 400 kilometri pătrați, va sĕ zică mai a șésa parte din țéra Făgărașului, sĕ nu cadă cineva în tentațiune de a crede, că Vlaicu a dăruit lui Vlad din Dobca tot pămêntul acesta, pentru-că la început, ca în ori-ce țéră, așa și în a Făgărașului, pămêntul ce nu era proprietate particulară a locuitorilor băștinași, se considera de fiscal reservat la dispositiunea domnitoriului, și de aceea chiar și domeniul Șărcaia s'a putut donà numai partea fiscală, ceea-ce se vede și de acolo, că ce i-a mai trebuit lui Vlad de Dobca a trebuit sĕ cumpere de la băstinașul Petru Cenga din Veneția.

In comunele boerești, ce cad în periferia domeniului Șărcaia, precum sunt: Gridu și Părăul, Veneția de jos și de sus, Comana de jos și de sus, Cuciulata, posesiunea prevalentă a pămêntului și astăzi e în mâna boerilor băstinași — fórte numĕroși. — La din contră în celelalte comune ale acestui domeniu neaflându-se boeri băstinași, tot teritoriul a fost fiscal, peste care domnitoriul a putut dispune nerestrîns. Și se vede că într'adevĕr a și dispus, mai cu sémă dacă considerăm, că în mijlocul Românilor s'au colonisat Sași în Șercaia, Unguri în Heviz și Dobca, apoi Români prin satele neamintite în diploma din anul 1372, ce esistă astăzi, precum sunt: Lupșa, Fântâna, Bogata, Mateaș și Augustin, etc.

Acéstă colonisare apoi a putut serví de pretext binevenit lui Vlaicu-Vodă de a-și aroga titlul de *Dux novae plantationis*, ce naturalminte s'a putut referí numai la domeniul Șărcaia supra-colonisat și supra-plantat, și nici decum la întréga țéră a Făgărașului, — pentru-că alte urme de plantațiuni în țéra Făgărașului de la Vlaicu-Vodă nu aflăm, și cu atât mai puțin *boeri* aduși de el sĕ stirpéscă pădurile, sĕ le coloniseze cu *vecini*, sĕ facă castele pe valea Șincăi sau pe Olt la Prișcu, etc. etc., — după cum vreau sĕ ne învețe noii nostri istoriografi.

Titulaturile de boeri în țéra Făgărașului pe timpul lui Vlaicu-Vodă nici n'au esistat, ci — după cum vom vedé în partea specială a istoriei boerilor de ací, au fost introduse mai întâiu prin Mircea-Vodă, 1386—1418, care independent de Ungaria organisà ducatul Făgărașului după chipul și asemănarea Valachiei transalpine cu boeri și scaune boerinale.

Dar' — după-ce vedem, că numirea de boeri a moșierilor privilegiați în țéra Făgărașului datéză numai de la Mircea M. încóce, — vine întrebarea: cum s'a numit acéstă clasă de ómeni mai nainte?

Siptómе de — pace. „Kurjer Lvovszki“ din Lemberg în numĕrul de alaltăeri raportéză următórele:

Ministeriul de rĕsboiu a avisat direcția căilor ferate de stat, ca în restimp de 8 zile sĕ țină la dispositie pentru scopuri militare 13.000 tonne de cărbuni, ear' în cursul lunii Martie 250.000 de tonne. Comanda corpului de armată din Cracovia a făcut întrebare la reuniunea măcelarilor de acolo, că câte vite și cu ce preț ar puté furnisa pe séma armatei? Aceeași întrebare s'a făcut și reuniunii măcelarilor din Lemberg.

Contele Hédervàry — ministru. Ziarele din capitală raportéză ca fapt positiv, că *contele Khuen-Hédervàry*, antecesorul contelui Tisza la fotoliul de ministru-president, va fi numit ministru à latere. Decretul despre acésta numire va apĕré în fóia oficială în zilele proxime.

Socialismul
ca primejdie națională.

(Fine).

De câțiva ani, socialistii s'au ocúpat cu studiul referințelor țĕranului nostru, și găsind stări abnormale în gospodăria lui, s'au apucat de lucru.

O cétă de ómeni, fără suflet, cutriera satele nóstre și cu predilecțiune au ales părțile bihorene, aradane și banatice.

Acestia pun poporului în vedere lucruri absolut imposibile și absurde, cum sunt micșorarea dărilor, ușurarea de sarcinele publice, eliberarea feciorilor de sub arme, scutirea de dări bisericești, căștigarea de drepturi: pășunat, pescuit și vênat, și apoi ca pupăză pe colac, împărțirea moșiilor domnești.

O astfeliu de otravă e cât se póte de periculósă.

Sătenii se aprind de dor după realisarea făgăduelilor, — comunele sunt în fierbere, agitația crește zilnic, și orbiți de promisiuni, țĕranii nostri contribue cu filerii lor la zeci de mii în cassa centrală a comitetului socialist-revoluționar din Budapesta.

Guvernul le știe bine tóte acestea — dar' se vede că până la un punct óre-care îi convine, ca poporul sĕ se înstrăineze de preotul seu, de biserica sa, care se înțelege, nu-i póte pune în vedere astfeliu de nărodii, dat fiind, că deoparte nu au basă morală, și dacă preotul nostru le-ar propoveduí, ar face iute și de grabă cunoștință cu procurorul.

Socialistii se vede că nu au témă.

Ei urmăresc dóuĕ scopuri. Intâiu fanatiséză poporul și-l scot de sub influința conducĕtorilor firești (preoți, advocați, învĕțători), a dóua scot bani, sume considerabile, din cari conducĕtorii ziarelor socialiste au adunat averi însemnate și aŭ zidit în capitală palate.

Cu ajutoriul poporului nostru sedus au mai ajuns și la alte resultate. Fără multă bătae de cap, fără jertfe, au pus mâna pe mandate de deputați în camerĕ. S'au mai cugetat acesti profeți falsi la promisiunile lor? Vorbă sĕ fie!

Au continuat meseria drăcéscă, — au amăgit poporul cu alte scorniturі, au făcut așa numita obstrucție — și prin ea, au dovedit poporului ușor creḑĕtor: „*Vedeți, că nu vĕ póte esecua de dare, vedeți, că nu vĕ pot asenta feciorii*“?!

Poporul nostru, față de ai sei acum bănuitor, față cu străinii puțin scrupulos, nu cercetéză, nu pĕtrunde în tainele aceste misteriόse, ci zăpăcit de niște favoruri aparente — merge orbiș, pe panta perirei.

In fanatismul seu, poporul a luat în alegeri lupta cu baionetele, cei inimoși mor de glonț, cei rĕmași ajung în miserie. Cine se gândește la morți, la orfani, la vĕduve?

De sigur că în prima linie noi Românii avem datorință sĕ nu lăsăm poporul nostru pradă uneltirilor și agitațiilor ce se fac pe socotéla nóstră a tuturora.

Aici se începe rolul frumos al preotului, al advocatului, al învĕțătoriului nostru.

Și, ca munca lor sĕ fie încoronată de succese, ei trebue sĕ se desbrace de pĕcatul lăcomiei, acest pĕcat, care a mâncat multor ómeni omenia, și i-a făcut în loc de păstori iubiți, lupi urgisiți și goniți din hotarele lor.

Toți cei-ce trăim de la popor, toți cei-ce venim în contact cu poporul, toți cei-ce vrem sĕ fim socotiți drept conducĕtori ai poporului, trebue sĕ ne desbrăcăm de egoismul prea din cale afară pĕcătos.

Acest egoism a împins în părțile Banatului și în cele ungurene poporul în brațele nazareniler, — și tot aceste părți sunt azi mai amenințate de socialiști.

Lozinca socialistilor e azi: „*jos preoții, jos biserica*“ — „pâne și pămênt vĕ trebue vouĕ, — ear' nu slujbe bisericești, pe lângă cari muriți de fóme voi și copíii vostri“.

Atacată odată biserica, atacate basele religiunii și moralei creștine, atacați conducĕtorii — își asigură pescuirea în turbure, își asigură cuotisațiile pentru propagandă, poporul rĕmâne împărechiat, esploatat de străini — cari nu i-au voit și nu-i vor binele nici-odată, ci din contră scopul lor e a-l *nimicí*, a-l *otrăví* și *prăpădí*.

Nu vom înceta deci sĕ considerăm drept primejdie națională ori-ce pornire țintitóre de-a scóte poporul de sub conducerea nóstră și a-i învenina sufletul cu eresíi condamnabile, ci ne vom da mâna cu toții, ca acest pericol sĕ-l delăturăm până ce nu prinde rădĕcini în inimile țeranilor nostri.

Știm noi bine, că poporul va ventí după esperiențe triste la alte convingeri, dar' datorința nóstră e sĕ-l abatem și sĕ nu-l lăsăm, ca sĕ se facă pe conta lui astfeliu de esperimente păgubitóre. Avem esemple în istorie, cum poporul nostru, ademenit de străini, a pățit și suferit robie sute de ani, pagube enorme materiale și morale.

Revoluția lui Dozsa ar puté fi un memento pentru țĕranii nostri, căci și atunci acest erou nefericit, profitând de neștiința poporului și punêndu-i în vedere ușurarea sarcinilor, l'a dus parte la mórte, parte la o stare și mai asupritóre de cât cea de până ací.

Ei, dar' cine-i spune poporului istoria? cine sĕ-i dee poporului sĕ guste din acest isvor nesecat de însuflețire națională și de conștiință de sine?

Lucru de sine înțeles, că inteligința română are datorința de a se coborí în coliba țĕranului, acolo sĕ vadă cu ochii starea lui materială și morală și sĕ-i vină în ajutoriu.

La alte popóre acésta lipsă nu e simțită ca la noi. La noi tot cel-ce vrea sĕ se considere drept fruntaș și conducĕtoriu, are sĕ între în joc, sĕ se pună la lucru, la muncă, și lucrare mai nobilă nu putem face de cât căutând sĕ ridicăm poporul, ca sĕ ne înțelégă și sĕ înțelégă și el rostul vieții.

Prea mulți și prea mult s'a pĕcătuit față de popor. Boerii (nu ai nostri, noi, durere, nu avem) petrec cu anii în străinătate, moșiile le esploatéză arêndașii străini, pe țĕrani acestia 'l sug, despóie și jefue și îmbogățiți după vreme întorc spatele țĕrii în care au agonisit averi și bună stare. Am puté óre condamna pe acesti muncitori chinuiți de greul muncii și de arșița sórelui, cari n'au nici școlă, nici biserică, nici învĕțătoriu nici preot, nici pămênt, nici vită, dacă la un moment dat ar năvălí preste aceste cadavre vii ca fluxul mării preste pléva țĕrmurilor. Te-ai puté mira dacă batjocura, chiotele și blăstemele femeilor și copiilor ar ajunge odată pe cei-ce înótă în fericire și se tăvălesc în pene muiate cu lacrimi, fără sĕ se gândéscă la popor, la acel popor, care nu cere mult, dar' cere aceea ce nici Dumnezeu nu-i póte denega, cere hrană după munca lui, cere locuință, cere îmbrăcăminte și cere sĕ-l socotești și pe el ca om făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu?!

Nu cu baionetele sĕ biruim poporul, ci cu dragostea nóstră sĕ-'l împresurăm. Sĕ alungăm din casa lui miseria, sĕ-i facem și lui parte de bucată de pămênt, nu de 2 metri, cât trebue pentru o grópă, ci pămênt roditor, grădini de pomi și legume, ca sĕ pótă trăí ca om, și cu zile de sĕrbătóre, cu cules de vii, secerat de grâne. Când astfel lucrăm, este preste putință, ca poporul sĕ se mai încălḑéscă și entusiasmeze pentru străini — și sĕ cadă jertfă socialistilor.

Sașii din Ardeal în veci nu vor devení socialisti, tocmai pentru referințele lor economice favorabile, pentru mulțămirea ce o gustă în țéra acésta.

Vocea nóstră sĕ fie pentru popor glas îngeresc, la sunetul dulce al graiului conducĕtorilor vor alerga Românii cu toiagul în mână, și de va fi lipsă, viéța și-o vor da pentru noi cei-ce muncim și asudăm pentru el, cei-ce gândim pentru el, cei-ce îi suntem îngeri păzitori în tóte nĕcazurile.

Sĕ ne revocăm în memorie ce zile înălțătóre au fost zilele, când poporul a aflat din gura conducĕtorilor sei, că i-se va da moșie și libertate și la glasul lor zeci de míi au tresărit de bucurie. Azi nu-i putem pune în vedere moșie, acésta se póte căștiga prin muncă, prin străduință neobosită, ear' libertatea o gustă numai cei ce au cultură, („Bildung ist Freiheit“). Sĕ-l luminăm cu armele luminei și ale înțelepciunei, sĕ țină ca în clește pămêntul strămoșesc, sĕ cuceréscă de la cei mai puțin harnici de cât el, dat fiind, că cel mai luminat ese biruitor în lupta pentru esistință.

Numai cu un popor disciplinat, luminat, avut și instruit, putem duce la isbândă lupta culturală, lupta de rasă, și lupta de eghemonie ce se dă în jurul nostru.

Cu rênduri rărite, cu combatanți slăbiți, istoviți materialicește, slabi sufletește, goli, flămênḑi și despoiați, cari la glasul socialistilor fug de biserica lor, de legea lor, de preotul lor, de limba lor — am perdut lupta.

Alte popóre ne vor impune idiomul limbei lor, ne vor subjuga economicește, ne vor aserví politicește și se vor înălța pe ruinele slăbiciunei și pĕcatelor nóstre.

Mi se va face imputarea că sunt pesimist.

Dómne ferește, sum îngrijorat, vĕd că nu ne dăm din destul sémă de primejdia ce ne încungiură și am fost silit sĕ dau semnalul de alarm.

Inteligința nóstră, bărbați și femei, dómne și damicele, trebue sĕ se înroleze sub stindardul ce-l vom desfășura, ca sĕ combatem un rĕu care amenință sucul de viéță al poporului nostru.

Ni-se impune întrebarea în mod firesc: ce e adecă socialismul? Vii în dilemă și nu știi afla o definițiune potrivită. Unii îi ḑic: *lupta pentru egalitate și dreptate*, alții: lupta de clase, alții: regularea relațiunilor economice și de drept întrĕ proprietari și muncitori, alții: lupta întru de *a delătura* miseria morală și materială din societate și a întroduce perfecta egalitate. Socialismul în definitiv este o acțiune de a îmbunătăți sórtea intelectuală morală și materială a muncitorilor. Acest socialism are basă morală — și nu-l combate nimenea și are representanți aleși până sus și în casele domnitóre.

Lucrătoriul vinde puterea sa de muncă capitalistului ori proprietariului pentru un anumit timp și întrĕ anumite condițiuni, pentru un preț hotărît, care se numesce *plată.*

Capitalistul, la rêndul seu, vinde munca produsă de lucrători, earăși pentru un anumit preț — și suma ce o realiséză preste suma ce a cheltuit el cu producerea marfei — se numește *căștig.*

Concurența, de regulă reduce prețul mărfii și în proporția aceea și capitalistul caută sĕ reducă plata lucrătorilor, sĕ înmulțéscă orele de lucru, ca sĕ sporéscă producțiunea.

De aici contrastul întrĕ muncitor și capitalist.

Din ce pretinde muncitoriul plată mai mare — și reducerea orelor la zi de lucru — din aceea capitalistul produce mai puțin și realiséză mai mic profit.

De aici a întrat în capul lucrătorilor că capitalistul esploatéză pe cel slab — bogatul pe cel sărac și așa s'a născut așa numita *solidaritate* a intereselor muncitorilor, contra capitalistilor. Aceste contraste, cu cultura și puțină bunăvoivță din ambele părți se pot delătura. Cu mult mai periculos și neînlăturabil este socialismul-democratic evreesc cu clubul în B.-Pesta.

Acesta e o acțiune cu plan premeditat de a resturna ordinea socială și morală în stat, a nimicí proprietatea și capitalul, a otrăví viéța poporului muncitoriu prin promisiuni góle, deşerte şi nerealisabile. Socialismul acesta e păgân şi condamnabil din tóte punctele de vedere.

Sub masca umanităţii, sub masca iubirei deaprópelui, aprópe în tóte statele s'au organisat şi închegat cete de ómeni nemulţămiţi, cari au decretat în programul lor de lucru rĕsboiu proprietăţii, rĕsboiu capitalului, rĕsboiu militarismului, rĕsboiu funcţionarilor de tot soiul, rĕsboiu bisericei şi statului, rĕsboiu preoţimei, rĕsboiu naţionalităţii, şi în urmă şi rĕsboiu muncei încordate. Dumnezeu a zis lui Adam: „Intru sudórea feţei tale vei mânca pânea ta“ — socialistii, contrari acestui principiu enunţat de făcĕtoriul nostru, au enunţat alt principiu: „muncă puţină, traiu bun“ — In virtutea acestui principiu — *s'au pus pe lucru.*

Li-a fost uşor sĕ străbată cu vederile lor mai ales în cercurile meseriaşilor, în clasele mai puţin instruite ale societăţii. Meseriaşul, după ale lor vederi nu póte trăi, din causă că-l împedecă fabricantul, care lucră cu capital mare, cu maşini, şi mânile, de sine înţeles, nu pot ţiné concurenţa cu maşinile.

Cei dintâiu socialisti s'au ivit deci în cercurile meseriaşilor, şi acestia sub cuvênt că fabricanţii le fac o concurenţă neloială, necinstită, — au instigat pe lucrătorii din fabrici, ca sĕ sisteze lucrul până ce fabricantul nu reduce numĕrul orelor de lucru şi sporeşte plata.

Cu metoda acésta au făcut adevĕrate revoluţiuni, greve, împreunate cu vĕrsări de sânge întrĕ lucrătorii cari voiau sĕ se ţină de stipulaţiunile avute cu domnul lor şi întrĕ cei puşi la cale de socialisti, ca sĕ sisteze lucrul până la împlinirea condiţiilor.

Din ce a fost miseria mai mare întrĕ lucrători, aceea a crescut din ḑiua în care a sistat lucrul — şi dacă totuşi ei — lucrătorii au ajuns sĕ impună condiţiile lor: sporirea plăţii şi reducerea órelor de lucru, prin acésta puţin s'a ameliorat situaţia meseriaşilor.

Marfa din fabrică, ajunsă la piaţ s'a mai scumpit, dar' concurenţa întrĕ maşini şi lucrătorii cu mâna a rĕmas tot cea veche, capitalul şi maşinile sunt mai puternice — nu este bietul om preste vremi, ci vremile preste el. Socialistii au inscenat primii paşi spre rĕsvrătire, primii paşi de a întroduce insubordinaţiunea lucrătorilor faţă de stăpân şi drept consecinţă s'a enunciat nimicirea capitalului. După aceste principii nu prin muncă şi cruţare are sĕ ajungă omul la bunăstare, ci prin rĕsturnarea bunei ordine, prin împărţirea câştigului realisat, împărţire a pămêntului şi prin reducerea orelor de lucru, schimbarea dreptului de moştenire a averii de la părinţi la fii — şi alte vederi eronate.

Ei bine, aceste teorii sunt lipsite de basă morală.

Care părinte ar agonisí, ar muncí şi ar cruţa o viéţă întrégă, când ar ştí, că de munca şi cruţarea lui nu au sĕ se bucure fiii sei, ci nişte parveniţi.

Cine ar mai cruţa, dacă ar ajunge socialistii sĕ determine în sfatul ţĕrilor schimbarea dreptului de ereditate?

Ce confusiune babilonică s'ar naşte, de ce grózà ar fi cuprins un părinte, ştiind că copiii sĕi au sĕ ajungă la cerşit — şi alţii au sĕ se declare stăpâni preste munca şi averea sa.

Tóte teoriile acestea duc la absurd — sunt nişte fantasmagorii eşite din creeri stricaţi.

O literatură întrégă de cărţi şi broşuri tractéză chestia socialismului.

Mai ales Englezii şi Germanii sunt bine representaţi pe terenul acesta. La noi s'a scris puţin, căci poporul nostru nu a fost molipsit de acest morb şi sórtea ţĕranului nostru nu se póte asemĕna cu sórtea proletarilor zileri din alte ţĕri.

Ţĕranii nostri şi aḑi au ce pierde, până ce muncitorii fabricelor din Austria, Germania, Anglia, sunt „*Omnia mea mecum porto*“ ca melcul, cu casa în spate. Cu tóte acestea cestiunea agrară aşa cum s'a resolvat la noi în 1848 şi cum s'a resolvat în România la 1864 lasă mult de dorit.

Mai ales în România desrobirea ţĕranilor s'a făcut cât se póte de nefavorabil, şi socialistii acolo pot câştiga teren dacă legislativa nu se va gândí cu o oră mai de grabă sĕ dee o soluţiune mai favorabilă cestiunei agrare, dând ţĕranilor posibilitatea sĕ aibă pămênt, păşunat pentru vite şi autonomie largă comunală şi bisericéscă, pentru-ca însuşi ţĕranul sĕ participe mai intensiv la viéţa publică şi el sĕ fie aşa zicênd faurul norocului seu.

Bismark, odinióră puternicul cancelar al imperiului german, la început a nesocotit întru tóte mişcările socialistilor din Germania, s'a aliat cu agrarii, a pus imposite pe articlii de consum şi vămi pentru grâu. Şi care a fost resultatul? Azi în parlamentul german socialistii democraţi au representanţi, dreptul de întrunire e garantat, dreptul de alegĕtor asigurat, şi Capul statului e silit sĕ ţină sémă de ei, sĕ-i considere de un factor în viéţa de stat.

Socialistii germani au ziarele cele mai bine redactate, sunt organisaţi, — şi luptă în parlament pentru reducerea serviciului activ militar, pentru reducerea dărilor de consum — ca sĕ li-se facă traiul uşor şi posibil.

Lupta acésta naţională se esplică uşor.

Populaţiunea germană este o populaţiune cultă şi acolo profeţi mincinoşi ca şi cei din Budapesta nu au nici o trecere. Principiile profesate de revoluţionarul Liebknecht prin anii 1840 în Germania: „*In statul actual nu este mântuire. Numai socialismul oferă celor miseri fericire, celor neîndreptăţiţi dreptate, celor aserviţi libertate*“, au dispărut ca o fantomă. Aceste principii propoveduite însĕ la poporul nostru în starea lui de azi înapoiată cad pe pămênt roditor.

Iată de ce devine socialismul un pericol pentru noi.

Iată de ce am semnalat, că socialismul, aşa cum se esplică, cum se falsifică şi cum se lăţeşte în poporul nostru, este o primejdie naţională, şi cu acest simptom cei chemaţi sunt datori sĕ-şi facă sémă, punênd stavilă pornirilor după îmbogăţire fără lucru, — după averi fără muncă şi după viéţă în tihnă, fără-ca sĕ fi contribuit unul fie-care cu sudori de sânge de a-şi câştiga aceste bunuri şi plăceri.

Conferenţă preoţéscă.

Nr. 250—1904 protop.

Convocare

Prin acésta se convócă preoţimea tractuală la conferenţa preoţéscă anuală, care se va ţiné *Marţi în 9 Martie a. c.* (40 Mucenici) în biserica nóstră din *Turda* cu următoriul

Program:

1. La 8 ore a. m. sfânta liturgie împreunată cu invocarea sfântului duh, ce se va celebra prin protopresbiterul tractual asistat de parochii: *Ioan Ghibu*, protopop onorariu şi profesor pensionat, *Andreiu Badiu*, *George Costin* şi *Vincenţiu Orăsan*. Predica ocasională o va ţiné protopresb. *Ioan Ghibu*

2. La 10 ore a. m. deschiderea conferenţei prin presidiu.

3. Constatarea presenţei membrilor şi constituirea biroului.

4. Cetirea înaltelor ordine consistoriale referitóre la ţinerea conferenţelor.

5. Cetirea temei: „*Activitatea preotului ca păstoriu sufletesc*“. (Motto: „Eu sunt uşa .... eu sunt păstoriul cel bun“ .... Ioan X 36), (par. *Vincenţiu Orăsan*).

6. Tema: „*Activitatea preotului ca conducĕtor şi chivernisitor bun al averilor bisericeşti-şcolare*“. (*George Cimoca*).

7. *Raportul general al comisiunii* esmisă din conferenţa prealabilă, ţinută la 3 Febr. c., despre activitatea celor 4 comisiuni insărcinate a cerceta în decursul anului trecut parochiile tractuale şi a controla activitatea organelor bisericeşti.

8. Tema: „*cari sunt scăderile cele mai înrădĕcinate în poporul nostru şi cu cari mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor?* (*Ioan Hoporteanu*).

9. „*Plan cronologic despre agendele oficiului parochial* în decursul unui an“, (*Vasile Stănescu*.)

10. *Discusiune asupra proiectului de statute pentru ajutorarea preoţilor şi învĕţătorilor* nostri, statorit de conferenţa învĕţătoréscă din cercul Sebeş. Ref.: *George Costin*.

11. Defigerea locului pentru conferenţa proximă.

12. Alegerea comisiunii verificătóre.

13. Propuneri.

14. Incheierea conferenţei.

La acéstă conferenţă se *îndatoréză* a participa toţi preoţii tractuali, — îmbrăcaţi în reverenḑi; — absenţiile nemotivate se vor pedepsí cu amendă *de 10 cor.* în favorul fondului protopresbiteral.

***Turda*, din şedinţa comisiunii conferenţei preoţeşti, ţinută la 3 Februarie 1904.**

Iovian Murĕşianu — *Ioan Hoporteanu*
protopresb, presid. — *par., notariu.*

NOUTĂŢI

Proxima prelegere în ciclul prelegerilor publice arangiate de despărţĕmêntul sibiian al „Asociaţiunii“ o va ţiné Dumineca proximă (6 Martie st. n.) *Dr. George Proca*, secretariu consistorial. Dsa va tracta tema: „*Creştinismul şi femeile*“. Cum se ştie, prelegerile se ţin în sala festivă a palatului comitatens. Inceputul la ora 5 d. a.

*

Sinodul protopresbiteral a tractului *Sibiiu* s'a ţinut eri (17 Febr. st. v.) sub conducerea protopresbiterului tractual Ioan Papiu. Raport vom da în numĕrul următoriu.

*

Şedinţă la comitat. Mâne (Joi, în 3 Martie st. n.) la 10 ore a. m. se va ţiné în sala mică a palatului comitatens o şedinţă a *comitetului central electoral comitatens* în causa statoririi listei alegĕtorilor dietali pe anul 1905. Membrii comitetului sunt rugaţi sĕ se presinte la acésta şedinţă punct la ora fixată.

*

Recunoştinţă ministerială. Sub nr. 3680 ex 1903 ministrul de agricultură a esprimat parochului Nicolae *Cărpinişan* din Rĕhĕu recunoştinţă pentru serviciile bune făcute ministeriului în calitate de raportor economic pentru cercul Sebeşului săsesc. — In cât ştim noi, dintrĕ preoţii nostri singur părintele Cărpinişan e raportor economic al ministeriului nostru de agricultură.

*

Intrebare tipiconală. La sfatul parochului nostru ordinc'oşii din Rişca (tractul Zarand) s'au îndatinat, ca în ziua de Haralampie (10 Febr. v.) sĕ ţină sĕrbătóre, cu utrenie, liturgie şi sfinţirea apei, împreună cu rostirea rugăciunilor pentru ferirea pagubelor în vite. In anul acesta sĕrbătórea sfântului Haralampie fiind Marţi în prima sĕptĕmână a postului mare, parochul nostru a servit utrenia şi cias 1, apoi a făcut sfinţirea apei, dar' darurile aduse (prescurile) nu le-a slujit, zicênd că după tipic nu se póte serví în ziua aceea nici liturgia lui Vasilie niai a lui Ioan, şi astfel le-a lăsat sĕ le slujiască în Sâmbăta următóre. Subscrisul am înţeles însĕ, că unii preoţi au servit în ziua aceea liturgia lui Vasile, ear' alţii a lui Ioan. Intreb deci: corect a procedat óre parochul nostru, pe care de altcum îl cunosc de fórte corect în afacerile sale preoţeşti, ori au lucrăt corect dór' ceilalţi preoţi cari au servit liturgie în ziua aceea? *(N. O.)*

*

Cărţaşii. In comuna Aracs (Torontal) doi cărţaşi, Bocsarat Lazar şi Krampics Milan, s'au dat la cértă pentru diferenţă de 4 fileri din câştigul în cărţi. De la cértă au trecut la păruélă şi în focul acesteia Krampics a junghiat pe tovarĕşul seu.

*

De la „reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu“. Despărţământul femeiesc întregitor al „Reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu, cum se ştie, s'a întemeiat la finea a. tr. cu scop de a cultiva întrĕ femeile ce stau aprópe de clasa meseriaşilor nostri, simţul de asociare, de a se cultiva în purtarea economiei de casă şi grădină, în îndeletnicirile industriei de casă; mai departe de a aduna daruri pentru săracii nostri şi mai presus de tóte cu scop de a da mână de ajutor la întemeierea mesei învĕţăceilor. Despărţământul, întrunit Dumineca la 28 Februarie st. n. în adunare generală estraordinară, a luat la cunoştinţă raportul despre activitatea de până aci a despărţĕmêntului, a aprobat socotelile, întrĕ cari şi cele ale împărţirei darurilor de Crăciun întrĕ săraci nostri, şi s'a constituit numind de patronese pe dnele Minerva Dr. Brote, Elisaveta Bogarcky şi Ana Dr. Moga; bărbaţi de încredere pe presidentul Reuniunii sodalilor Vic. Tordăşianu şi pe vice-presidentul George Poponea, secretariu pe notarul Reuniunii Ioan Apolzan, cassariu, pe Florea Cruciţă, ear' presidentă a fost proclamată: Ana Aron, vicepres. Paraschiva Cioran, ear' membri în comitet dnele: Elena Balteş, Elisaveta Florian, Maria Grecu, Elena Grindean, Ana Imbăruş, Maria Imbăruş, Elena Morariu, Ioana Rebega şi Elena Sander, ear' suplente dşórele: Elena Baciu, Maria Bădilă, Elena Grindean, Eugenia Marcu, Elena Roman şi Par. Veza.

Numĕrul membrilor despărţĕmêntului e 68, întrĕ cari un însemnat numĕr de dómne din inteligintă şi din comunele din împrejurime. Taxa de membru e 20 fil. lunar. Despărţĕmêntul ţine şedinţe în fie care prima Mercuri séra după ziua 1 iu şi după 15 a fiecărei luni după c. n.

*

Fiară selbatecă. Lângă lacul Bod (la Baiasprie) locuia într'o colibuţă moşnegul Ioan Botean (Bottyán), care vara călĕuzia pe călĕtorii cari se abăteau pe acolo spre a cerceta locurile romantice. Vineri diminéţa moşneagul a fost găsit mort în colibă, cu trupul mutilat oribil. S'a constatat în curênd că ucigaşul e un băieş cu trecut pătat, anume Dacher Antal, care prins de gendarmi şi dus la judecătorie a recunoscut că el a ucis pe moşneagul, zicênd că l'a ucis „findcă destul a trăit“.

*

„Mutul morii“. Flăcăul Terényi Sándor din Drégely-Palánka (Ungaria) era îndrăgit foc în o fată frumósă din sat, pe care a şi cerut'o de soţie. Părinţii fetei însĕ nu prea voiau s'o dee. Pe flăcăul l'a învĕţat însĕ cineva, că dacă la miezul nopţi îşi bagă de trei-ori nasul pe feréstă în odaia unde dórme fata, hotărit că părinţii ei nu se mai împotrivesc. Isteţul flăcău a creḑut şi a înduplecat fata sĕ-i deschidă feréstа în o nópte. La timpul hotărit motofletele s'a dus la feréstă şi a dat semn că e acolo. Fata i-a deschis feréstа, ear' el şi-a vîrit de trei-ori nasul în odaie. Când a fost însĕ de a treia-óră, nasul i-a rĕmas în odaie. I-'l tăiase fata, care în restimp aflase că peţitoriul ei îşi dă róte şi în jurul altora şi şi-a rĕsbunat tăindu-i nasul. Astfel „mutul morii“ a rĕmas şi fără nevastă şi fără nas.

Oficială.

Preaonoratele oficii protopopeşti sunt poftite a înainta la Ven. Consistoriu taxele nou cununaţilor pe 1903 şi discul metropolitan din a. c., ear' oficiile parochiale sĕ dispună trimiterea premiilor de asigurare, ca sĕ nu apară înaintea sinodului archidiecesan întrĕ restanţieri.

Din public.*)

Mulţămite publice.

In decursul anului 1903, la indemnul şi stăruinţa mea, s'au procurat pe séma sf. biserici de aici lucrurile mai jos scrise, prin dăruiri benevole, din partea mai jos scrişilor creştini:

1. Ioan şi Gligor Sâmpelean, un antimii pe sf. prestol cu 10 cor.

2. Ilie Suciu, Ioan Sâmpelean şi Mitru Nechita, svere la uşile altarului, cu 6 cor.

3. Vasilie Ghiran l. Ionaş, o cădelniţă cu 16 cor.

4. Simion Suciu, Evangelia cea nouă, cu 12 cor.

5. Vasilie Suciu l. Stefan, Psaltirea prorocului David, cu 9 cor.

6. Stefan Ghiran cu fiul sĕu Filimon, Vasilie şi Ilie Boboş şi George Lăpuşte, zileri, „Seminţe din Agrul lui Christos“, cu 9 cor.

7. Maria Ghiran, „Tâlcul evangeliilor“, cu 2 cor.

8. Vasilie Suciu l. Stefan 86 cor., Ilie Suciu 7 cor. 26 fil. Ioan Sâmpelean al Ignii, 7 cor. 24 fil. Gavriil Sâmpelean 7 cor. 26 fil., Mitru Boboş, judele, 7 cor. 26 fil., Simion Sâmpelean, 7 cor. 26 fil, Mitru Sâmpelean 7 cor. 24 fil., Vasilie Ghiran al Stepului, 3 cor. 62 fil., Vasilie Ghiran al Meşterului, 3 cor. 62 fil., Vasilie Ghiran l. Ionaş, 2 cor., Mitru Lăpuşte, 3 cor. 62 fil., Vasilie Popovici, cantor, 2 cor., Vasilie Crişan, 2 cor., Ioan Boboş Ignat 2 cor., Mitru Boboş al Cifrii, 2 cor., Ioan Boboş l. Filimon, 2 cor., Simion Boboş Nonu, 2 cor., Pelagia Ciup, 2 cor., Simion Ghiran al Buteanului, 3 cor, Mitru Suciu, 2 cor., Lica Ciup, 1 cor., Vasilie Groza Surica, 1 cor., Ioan Suciu, 1 cor., Ioan Lăpuşte, 1 cor., Măriuţa Groza l. Stefan, 1 cor., Teodor Brindaş, 1 cor., Maria Groza 1 cor., Filimon Boboş Ignat, 1 cor., Ioan Groza Onciu, 40 fil., — cu cari bani s'au procurat cele 12 Minee.

9. Maria Groza şi Flórea Ghiran, o faţă de masă, cu 6 cor.

10. Ioan Vădan, judele din comuna Teotelec, o faţă de masă, cu 6 cor.

11. Iosif Dinca Talianu, icónă la iconastas, cu 10 cor.

12. Stefan Şoitiş, o icónă, cu 8 cor.

13. Ilie Cutuş, o icónă cu 8 cor., şi

14. vĕd. Flórea Lăpuşte o icónă, cu 4 cor.

Aceste fapte m'am vĕḑut îndemnat a le da publicităţii nu pentru lauda sus scrişilor creştini, — pentru-că faptele bune se laudă de sine, — ci pentru-ca ele sĕ servéscă de exemplu şi de îndemn spre asemenea fapte mĕreţe şi plăcute lui Dzeu şi altor creştini, — căci ce mângăere mai mare póte avé fiecare creştin, de cât sevêrşirea de fapte bune.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Dorind din inimă, ca bunul Dzeu aceste fapte mărețe sĕ le scrie în cartea vieții pentru mântuirea sufletelor lor, și sĕ-și reverse darul sĕu cel bogat asupra binefăcĕtorilor sf. biserici, ca și cu alte ocasiuni sĕ pótă face asemenea fapte mărețe.

Nadeșul-Român, la 12 Ianuarie 1904.

In numele comitetului parochial:

Nicolae Roșescu
paroch.

*

In urma apelului făcut din partea subsemnatului către credincioșii noștri aflători în America s'au colectat prin George David Boeriu cu concursul lui Iacob D. Boer și Nicolae Bursan din Grid frumósa sumă de *246 coróne*, la care au contribuit: Iacob D. Beor 10 cor.; George D. Boer și Iacob Marcu câte 7 cor. 50 fil.; Nicolae Bursan, Toma Drăghiciu, George Popa, Miron Boer, Andreiu Boer, David Comănită, George N. Boer, Ioan Stan Urdea, David Boeriu, Ioan Venetian, Ioan Boer, George Iacob Drăghiciu, George Ciurila, Andreiu Modorcea, Bucur Urdea, Petru Boer, Leonte Boer, George Urdea, Nicolae Drăghiciu, Iacob Stejeroiu, Iacob Urdea, Miron Óncea (toți din Grid) și George Oprea din Crihalma, câte 5 cor.; Ioan Drăghiciu din Grid 6 cor. 50 fil.; Vasilie Șerban din Sâmbăta, George Ghija din Biertan, Andreiu Ona din Părău, Sofron Bómta, Miron Manciulea, Nicolae Boer, George Pridon, Serafin Óna (din Părău), Nicolae Streza din Dridif, George Grecu din Copăcel, Mihaiu Cosma, Ioan Cosma, Mateiu Cosma, Romul Taflan (din Beclean), Șerban Șuteu și Ioan Gabor (din Voila), Ion Nicolae și Petru Nicolae (din Fofeldea), Ioan Dragoman din Velț, Nicolae Constantin și Ioan Lazar (din Daneș), George Popa, Ana G. Popa, Moise Macavei, Stefan Raca (din Vad), George Streiche din Perșani, Toma Bursanu, Iacob Cozgarea, George G. Popa (din Vadu), Mateiu Turian și Ioan Șenchia (din Cunța), Ioan Belian, Nicolae Iaru Netotu și Victor Simion (din Breaza), câte 1 cor. 50 fil.; Stefan Boer din Vad, Mihan B. Popa și Vasilie Comănită (din Grid), câte 5 cor.; Ion Petrișor din Corbi, Petru Óna, Rusalim Axente, Moise Crețu, Andreiu Axente (din Părău), Miron Șulea și Nicolae Popa (din Vadu), câte 2 cor. 50 fil.; Ion Comăniciu din Veneția-inf., Bucur Rădulea și Ion Folea (din Șona), Simion Iacob din Daneș, Ilie Ardelean și Ioan Ardelean (din Paloș), Simion Vas din Daișóra, Ioan Boldiș, George Gravila, George Boldiș, Efrem Grama, Nicolae Popa și Ion Gravila (din Vad), Ioan Grasia din Părău, câte 1 cor.; George Cozgarea, Simion Popa și Simion Cozgarea (din Vad), câte 2 cor. 50 fil.; David Popa și George Dăneț (din Vad), câte 1 cor. 50 fil.; Gedeon Opriș (din Corbi), Nicolae Stângaciu din Saschiz, Ioan Iacob din Dăișóra și Ioan Zacheiu din Vad, câte 91 fil.; George Oprean din Săsăuși, Simion Aldea din Ilimbav, George Maer din Sighișóra, Constantin Codrea din Paloș, Ilie Ciuleiu din Saschiz, Vasilie Pumnea din Dăișóra, George Stefan din Paloș, Ion Oprea din Paloș, Nicolae Bursan din Beclean, Ion Liliță din Paloș și Ana Cónta din Comana-inferióră, câte 50 fil. Suma la olaltă 246 coróne, cari s'au depus în fondul bisericei nóstre gr. or. din Grid cu menițiunea de a se cumpĕra un clopot după ce prin fructificare și eventual prin alte contribuiri benevole se va spori și va ajunge la suma suficientă (cel puțin la 400 cor.) pentru cumpĕrarea lui.

Au mai dăruit pentru sf. nóstră biserică un rênd de vestminte pentru serviciul dumnezeesc și un prapor, tóte în preț de 96 cor., evlavioșii creștini: Avram Urdea, George Modorcea, Lascu Alduca, Constantin Urdea, Ioan Chichernea, Ioan Drăghiciu, Ioan Negrea și George Drăghiciu, toți din Grid.

In numele sinodului parochial esprim și pe acéstă cale cea mai căldurósă mulțămită tuturor acestor binefăcĕtori.

Grid, la 29 Ianuarie 1904.

Ilariu Boeriu
paroch.

Teatrul orășenesc.

Mercuri (2 Martie n.): „*Zirkusleute*", dramă în 3 acte, de Franz Schönthan.

Joi (4 Martie): „*Das süsse Mädel*", operetă în 4 acte, de Heinrich Reinhardt.

Inceputul la 7 ore séra.

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Austria-sup.)

ARDESIE ETERNIT ARDESIE DE CIMENT-ASBEST PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, ușor, ales și eftin. [29] 4—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referințe de prima clasĕ! Garanție! Producție annalĕ 1500 vagóne! Cereți prospect

[49] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa I. **Turnișor**, se escrie concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român", conform resoluțiunei consist. archid. dto 16 Decembre 1903 nr. 13066 Bis.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în tabela B.

Doritorii de a concura la acest post vor avé a se presenta în acest termin în vre o Duminecă sau sĕrbătóre spre a-și arăta desteritatea în cântări și în predică.

Turnișor, 15 Februarie 1904.

Comitetul parohial în conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Radu president. **Ilie Mnntean** notariu.

Nr. 223.

Cu știrea și consensul subscrisului.

Sibiiu, 16 Februarie 1904.

Oficiul protopresb. gr. or. Sibiiu:

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 2—1904 Tip. [36] 3—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de

conducĕtoriu

în **Librăria archidiecesană din Sibiiu** se publică prin acésta concurs.

Reflectanții la acest post sĕ-și înainteze ofertele, cari vor avé sĕ conțină și condițiunile de salariu, la Comisiunea administrativă a tipografiei archidiecesane până cel mult *15/28 Martie a. c.*

La apel sunt a se alătura:

1. Atestat de botez.
2. Atestate de cualificație, eventual alte documente.

Sibiiu, din ședința comisiunei administrative a tipografiei archidiecesane, ținută la 28 Ianuarie (10 Februarie) 1904.

Nr. 120 1904. [41] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în parohia **Sita Buzĕu**, tractul Treiscaune, pe basa resoluțiunei Ven. Consistoriu archidiecesan din 27 Ianuarie a. c. nr. 875 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele parochiale fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'și înainta suplicele instruite conform legilor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în Bereczk, comitatul Háromszék, și a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbatóre în biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvênta.

Brețcu (Bereczk) 4 Februarie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial. Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare și române află aplicare în cancelaria advocațială a lui Dr. **Mátyás Lázár**, **Sibiiu**, str. urezului 11 (31) 7—7

Croitoria de reverenḑi și odóre bisericești, înființată la 1849

GUSTAV STASNEY.

strada Baier nr. 2 — Sibiiu — strada Baier nr. 2

Intenționând niște agenți rĕuvoitori a nimicí firma mea esistentă de 53 ani (la început sub numele: Ioan Stasney, acum Gustav Stasney) care stă în serviciul onoratei preoțimi gr. or., prin insinuări false, mĕ simt îndatorat a publica următórea declarație:

Acesti agenți rĕuvoitori nu sunt în stare a lifera reverenḑi și odóre bisericești, corĕspunḑĕtóre dispozițiilor și ritului atât în ceea ce privește materia cât și forma, de și pretind sume enorme pentru lucrurile lor. [48] 1—1

Spre a ferí pe onorata preoțime de eventuale amăgiri și perderi, îmi iau voie a espune aici prețurile obiectelor lucrate la mine din materii în colóre curată, neschimbătóre.

Reverenḑi cu brâu vênĕt sau roșu: calitate I. cor. 125, calitatea a II-a cor. 110, calitatea III-a cor. 100, și calitatea IV. cor. 90.

Repararea reverenḑilor și a odórelor bisericești se va efeptuí cu prețuri fórte moderate.

Mulțămind onoratei preoțimi pentru încrederea cu care m'a onorat în decursul atâtor ani și asigurându-o că voiu stăruí mereu a lucra astfel ca sĕ o mulțămesc pe deplin, semnez

Sibiiu, în Faur 1904.

Cu tótă stima

Gustav Stasney, croitoriu.

Spriginiți industria română!

Spriginiți industria română!

Zilnic

Unt próspăt

de Poiana, prima calitate.

Industrie românéscă!

Se află de vinḑare la [23] 4—6

„**Concordia**"

societate comercială pe acții în **Sibiiu**.

Spriginiți industria română!

Spriginiți industria română!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

vindecă și înviorézǎ pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

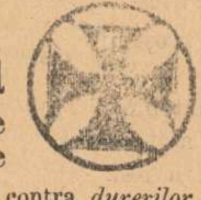

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 64

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vênḑare pentru țĕră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.**

Nr. 20 Sibiiu, Sâmbătă 21 Februarie (5 Martie) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului,

de

Non quis, sed quid.

(Fine).

Ca sĕ putem mai sigur deslega acésta problemă, trebue sĕ luăm in vedere numirea mai vechiă a aristocraţiei române dimprejurul ţerei Făgăraşului.

Din diploma regelui Bela IV a. 1247 se vede, că el confere Ioaniţilor tot pămêntul Zevrinului cu kneziatele lui Ioan şi al lui Lupu (Farkas), luând afară kneziatul voivodului Linoi din drépta Oltului, ear' în stânga acestui rîu tótă Cumania afară de ţéra voivodului Seneslau, ce o lasă Românilor precum o au avut.

Prin diploma regelui Ladislau V din a. 1457 se confirmă privilegiile nobililor, knezilor, şi ale celorlalţi Români din cele opt ţinuturi ale lor prin banatul Severinului.

Asemenea şi nobilimea română din ţinuturile Hatzeg, Hunyad, Deva, şi de prin văile Crişului şi Arieşului, ale Marmaţiei şi Sătmarului, pe Someş şi Murĕş, şi pe ambele Têrnave, până şi prin enclavele române din sĕcuime: Oláhfalu şi Breţcu etc., s'au numit *knezi*, dintrĕ cari în „Familiile nobile române" s'au specificat peste optzeci de kneziate române.

In vecinul pămênt — numit fundus regius — colonistii saşi nesuferind întrĕ ei nici un fel de nobilime, knezii de acolo au devalvat de timpuriu la numirea primarilor ai comunelor române.

De aci deducem cu consecinţă logică, că şi în ţéra Făgăraşului moşierii privilegiaţi, înainte de a fi numiţi *boeri*, au existat ca *knezi* — *a tempore humanam memoriam transeunte.*

Analogia — am puté zice chiar identitatea — boerilor făgărăşeni cu knezii din celelalte părţi locuite de Români, se vede şi din omogenitatea instituţiunilor sale sociale. Boerii ca şi knezii erau posesori de moşii cu-drepturi, ce se estindeau peste unul sau mai multe sate, cu munţi şi păduri, cu morărit şi cârcimărit şi cu alte asemenea îndreptăţiri şi folóse reservate, ce se ereditau din părinţi la copii, şi nu se puteau confisca de cât in cas de felonie.

Pe moşiile lor boerii aveau clăcaşi ce se numiau *vecini*, cari pe moşiile fiscale se ziceau iobagi. Până şi ţigani robi erau legaţi de moşiile boereşti.

Boerii erau scutiţi de contribuţiunile publice, şi n'aveau alte datorinţe către stat, de cât concurgerea la paza şi apărarea castrului Făgăraş cu calul seu propriu, cu armele şi vestmintele sale.

Universitatea boerilor, ce se aduna de regulă în Făgăraş, alegea funcţionarii administrativi şi scaunul judecătoresc compus din 12 boeri juraţi ca asesori sub presidiul domnitoriului, sau al castelanului seu, numit căpitanul suprem al castrului şi districtului Făgăraş, care proceda după dreptul şi obiceiul vechiu al ţinutului, întocmai ca knezii cu universităţile lor la Haţeg, Caransebeş etc.

Numirea cea adevĕrată, ce o întrebuinţau Românii ca titulatură a domnitorilor ţerei, la început era cuvêntul: *Domnu*, ear' a locţiitorilor sei era: *căpitani.* Cu timpul însĕ în locul acestora s'au vîrît cuvintele: voda, vaivoda, ban, knez, boeriu, ce le găsim întrebuinţate şi la némurile vecine.

Deci se obtrude de sine întrebarea: luatu-le-au Românii de la vecini? sau acestia de la Români? ori apoi originea lor se reduce la un sorginte comun?

Un istoriograf român din generaţiunea mai nouă, renumit şi în literatura slavă, află natural să ne întrebăm: Cum de numai Românii s'au constituit în voivodate? şi dacă acéstă instituţiune a lor este eşită din desvoltare organică şi naturală a vieţii lor politice, etc? — şi cu tóte acestea vine la conclusiunea paradoxă: că şi chinezatul cum şi voivodatul este una din acele instituţiuni *slave*, cari împrumutate de timpuriu de Români, au primit la ei o desvoltare cu totul particulară, naţională, etc.

Dacă lăudatul autor ar fi avut în vedere enunciamentul vestitului slavist Miklosich în lexicon la cuvêntul Vlach, unde zice: *Vocabulum, uti videtur Celticum, quod a Celtis ad germanos, et ab his ad slavos migravit* etc., ceea-ce se repetă şi in: die slavischen Elemente im Rumunischen pag. 1 —, ar fi putut afla legate de Vlahi şi atributele oficiale esprese în cuvintele voda, knez, boieriu etc. mai vechi de cât slavii ce ne-au inundat prin secl. V—VI.

Ca sĕ dovedéscă originea slavă a cuvêntului *voi-vodă* unii dintrĕ slavofilii iau refugiul la etimologizarea lui de la *boi*=pugna, strămutat în *voi*=miles, şi de la *voda*=ducens, adecă conducĕtoriu de óste.

Insĕ argumentele *ab etimologia* fără de sprijinul istoriei şi a etnografiei adese-ori duc la absurd, pentru că filotemia ori-cărei naţiuni trage bucuros cărbunii la óla sa. Aşa d. e. Nemţii deduc pe regele dacic Cotyzon de la Gottes-sohn, Sarmisegetusa de la Sarmis Gottes-Haus, Ungurii de la Szárma-Sziget-háza, adecă casa din insula cu Sarmale; — până şi bietul împĕrat al Babilonilor Nebucadnezar e apostrofat: Ne bolondozzék az ur!

Chiar şi unii dintrĕ Românii noştri literaţi, iniţiaţi în specialitatea studiilor slavice, au devenit într'atât de preocupaţi de acestea, în cât adese-ori nu mai vĕd arborii Români de tufele slavice. — Cuvêntul d. e. *a iubí*, ţin morţiş, că vine de la slavicul *lubi*, fără considerare, că 'l au şi Germanii *lieben*, latinii *lubet*, Sanscrit *lubrami*, — prin urmare, dacă am învĕţat şi noi Românii a iubí, am învĕţat-o tocmai de la matca comună a limbilor indogermane, de unde am pornit, că dacă n'am fi ştiut a iubí încă de atuncia, ne-am fi prăpădit cu desĕvêrşire, în cât slavii nu ne mai apucau sĕ ne înveţe cum sĕ iubim, sĕ ne înmulţim, ca sĕ umplem pămêntul.

Pe calea acésta am puté resturna aprópe întreg registrul lui Miklosich „Die slavischen Elemente im Rumunischen", — dar' ne restringem la: *ab uno disce omnes!*

Dacă — revenind la cuvêntul *vodă* — vom fi necesitaţi a 'l analiza şi noi cu sonda etimologică —, vom observa, că cuvêntul vodă la slavi însemnézä nu numai un conducĕtoriu, ci şi un isvor, şi chiar şi o nimfă de apă a lor; — şi de aci trecênd la Germani, cari i-au prevenit în migrarea lor spre Europa, vom afla şi la ei un semizeu sau un erou mitologic *Woda*, cu derivatele *Teodo-bod*, *Mar-bod* etc. (v. Dr. Marienescu.) — Astfel nu ne vom mai împedeca de *iubiţii* noştri verişori slavi, ci vom puté pretinde, că şi noi Românii pe calea descendenţei paralele am erezit cuvêntul *voda* tocmai de la matca comună. Sanscr. *Wadha*=luptătoriu etc. Ce se atinge apoi de prefixul *voi-boi* la cuvêntul voi-voda, ne vom mai întâlní cu el şi la cuvêntul *boi-er*, boieriu, despre care vom vorbí mai la vale.

Intr'aceea vom reflecta pe scurt şi la cuvêntul *Ban*, care prin evul mediu încóce a figurat paralel cu vaivoḑii ca şefi de provincie mai cu sémă în părţile ce au fost odinióră locuite des de Români, dintrĕ Ungaria şi imperiul bizantin, relativ cel bulgaro-român, şi turcic, precum au fost banii Severinului, Machoviei, Bosniei, Croaţiei etc., dintrĕ cari astăzi mai esistă numai banul Croaţiei ca designaţiune a guvernatorului acestei ţeri.

Slavofilii deduc cuvêntul *Ban* de la slavicul Pan=*domnu*, pe când marele slavist Miklosich în: die slav. Elem. im Rumunischen, pag. 114, îl

FOIŞÓRĂ

Igiena scolară

de Dr. I. Ben.

(Fine).

Inşişi pedagogii recunosc, că prin jocuri şi exerciţii corporale se formează caracterul copiilor, se exersează statornicia, se delătură amorţeala spirituală, se împiedecă prematuritatea, se alungă tâmpeala, se frânge fala şi îndărătnicia, reduce luxul, se promovează atenţiunea şi energia, se regulează subordinarea singuraticului faţă de interesele societăţii şi se desvoaltă spiritul de cameraderie! (Aug. Netolitzky.)

In timp de vară şi în ḑilele calde din iarnă jocurile şi exerciţiile corporale să se facă în liber, la un loc destinat pentru acest scop ori apoi în curtea şcoalei; numai când plouă, ninge sau e ger mare să se execute în localuri închise şi acoperite. Afară e aer bun, aer mult, care se primenesce fără încetare. De nimic nu are omul aşa mare trĕbuinţă ca de aer; în o singură minută el întroduce în plumânile sale cantităţi enorme.

Nu toate şcoalele au sală de gimnastică, în care să se facă exerciţii gimnastice, dar ea nici nu este indispensabilă. Se poate însă aştepta dela toţi dascălii, ca în fiecare zi, iarna-vara, când temperatura aerului de afară permite, instrucţia să o alterneze cu jocurile şi exerciţiile corporale. Mulţămita lui să fie în consciinţa, că cresce naţiunii o generaţie viguroasă, şi în bucuria ce o simte privind obrajii sănătoşi ai elevilor sĕi.

Aşadară dascălul consciinţios va căuta, ca elevii sĕi să facă cunoscinţa materialului prescris prin planul de învĕţămênt, dar nu-i va mortifica pretinḑênd prea mult. Va îngrijí totodată, ca ei regulat să practice jocurile şi exerciţiile corporale, cari întăresc plumânile şi inima, regulează circulaţiunea sângelui şi în consecuenţă regulează nutrirea tuturor organelor, ale căror funcţiuni unite dau ceea-ce numim viaţă. In fine va supraveghia curăţenia lor (haine curate, corp spălat), care stă în strînsă legătură cu educaţia corporală.

Omisiunile în această privinţă făcute în frageda etate a copiilor de şcoală nu se mai pot îndrepta mai târḑiu. Acest lucru să 'şi-l însemneze toţi oamenii şcoalei.

Dascălul român să nu se mulţămească cu predarea materialului stabilit prin planurile de învĕţămênt şi cu observarea normelor stabilite de acestea; el trĕbue să aibă în vedere totdeuna scopurile ideale ale neamului, cari se pot ajunge numai prin generaţii puternice şi ca fisic şi ca cultură.

Să nizuească a cresce generaţii viguroase, căci numai în felul acesta se asigurează viitoriul neamului românesc pe şesurile şi văile ce astăḑi ţine în posesiune.

Morbi infecţioşi.

Cunoscinţele igienice, ce trĕbue să aibă un dascăl, nu sunt exhauriate prin cele înşirate în capitolele precedente. Adeseori nu e destul, ca localul, băncile, etc, să fie îndestulitoare, ca elevii să fie scutiţi de ceea ce am numit balast spiritual şi să practice jocurile şi exerciţiile corporale; toate acestea nu sunt întotdeuna suficiente pentru a garanta o desvoltare normală şi a asigura sănătatea elevilor. Acestia se găsesc în etatea când corpul e mai primitor pentru o serie întreagă de morbi infecţioşi, cari atacă şi ucid pe cel voinic ca şi pe cel slăbuţ şi se rĕspândesc uneori cu o iuţală uimitoare.

E neapĕrat trĕbuincios, ca dascălii, îndeosebi cei dela şcoalele primare, să cunoască întru câtva morbii infecţioşi, dat fiind că şcoalele primare sunt cele mai multe în comune rurale, unde medicul nu e la îndemână.

Cunoascerea timpurie, chiar şi numai presupunerea unui morb infecţios e proprie a da anză la luarea măsurilor necesare pentru a împiedeca rĕspândirea. Numai de priceperea misiunii sale dă dovadă acel dascăl, care trimite acasă pe oricare elev bolnav. O mică indispoziţie adeseori e premergĕtoarea unui morb infecţios, care se termină prin moarte.

Indeosebi pojarul (morbilli), scarlatina, difteria şi tusa convulsivă (măgărească) sunt acei morbi, cari atacă mai des copiii de şcoală şi sunt mai molipsitori. Toţi acesti morbi sunt provocaţi de microbi, cari se transmit de la individ la individ prin atingere directă ori prin mijlocirea aerului, alimentelor şi unor obiecte întrĕbuinţate de copiii de şcoală; ei întră în interiorul corpului pe canalul respirator sau pe cel digestiv. Acesti microbi atacă mai cu înlesnire copiii slăbiţi, puţin resistenţi. Iată încă un motiv ponderos, care să îndemne pe dascăli a da mai multă atenţiune educaţiunii corporale a elevilor, mai multă de cum au făcut-o în trecut.

O cunoascere exactă a morbilor amintiţi nu se poate cere de la oamenii laici, mai ales nu la începutul boalei când nici medicul nu e totdeuna în stare a face diagnoza cu toată siguranţa.

declară de: *Ein dunkles Wort,* şì în: die slav. Elem. im Magyarischen pag. 19 zice: *Aus der geringen Verbreitung ergibt sich mir der nicht slavische Ursprung des Wortes.* Safarik îl deduce din avaricul *baianos*, ce se află şì la Persi: bajan=herzog.

Dacă e aşa, apoi din Iranul Persiei pănă în Aria indică nu e de cât un pas, unde *bhan* — însemnéză o persónă de mare reclamă.

De aceea glosariul lui Laurian şi Massimu cu tot dreptul revendica cuvêntul *banu* de origine romanică. — Ce se manifestéză şì în moneta: *ban.*

Sĕ trecem acum şì la cuvêntul *Knez,* — despre care marele slavist Miklosich (Slav. Elem. im Rumunischer) zice apriat: „*Die Abstammung des Wortes Knez aus einem slavischen Ethymon ist misslungen*“. Faţă de enunciamentul acesta al unei autorităţi slavice ca Miklosich trebue sĕ ne mirăm — obstupuere omnes, — când vedem, că unii din savanţii nostri moderni sunt mai slavi de cât slavii, stigmatisând cuvêntul Knez de slavic. S. Zehetmayr, W. Obermüller şi alţi etimologi in celticis susţin, că cuvêntul Knez e de origine celtică, şi de aceea şì noi, cari îl aflăm mai cu sémă prin regiunile locuite de Români, de la cari a trecut la némurile vecine, ne simţim competenţi de a ni-l însuşí ca o ereditate de la protopărinţii nostri celtici din Aria.

Caracteristica Knezilor români nu se póte dejudeca numai din ultimul stadiu, când în urma instituţiunilor feudale intrevenite, chiămarea lor devalvase la o simplă categorie de primari săteşti, — ci trebue căutată la sorgintele ei, când Knezul însémnă un principe sau un şef teritorial, ceea-ce la unele némuri vecine, la cari s'a estins acéstă numire, s'a păstrat până în ziua de astăzi.

O asemenea devalvare a înţelesului o găsim d. e. şì la *Iobbagiones Regis-primi viri, et naturaliter servientes Regis*, cari la început treceau de cele mai înalte dignităţi în Ungaria. Astăzi însĕ sub cuvêntul iobagiu se înţelege un clăcaş de cea mai josnică categorie. Titulatura de: *Măria Ta* o purtau numai principii domnitori din Ardeal, Valachia şi Moldova. Astăzi fie-care nădrăgariu e *Măria Sa*, şì un scriitoriu în cancelaria comunală, dacă vr'un sătean nu-l agrăeşte cu Măria Ta, îl plesneşte cu palma peste gură de ţine minte cât trăeşte; — apoi vai de pĕrul din cap al servitórei, care nu tituléză pe stăpână-sa câreiumărésă cu Nagyság!

Şi în Romănia, mai cu sémă în părţile moldovene, aflăm din acte mai vechi, că Knezii erau stăpâni peste ţinutul unui sau mai multor sate, a căror moşíi începuseră domnitorii a le dona la mănăstiri şi boeri „ca *foste ale Knezilor*“, ear' câte au scăpat se mai păstréză în mâna moşnenilor Rezeşilor şi a altor asemenea posesori liberi.

Elementele domnitóre absorb pe cele supuse, ca peştii cei mari, cari mâncă pe cei mici!

Trecênd acum la cuvêntul *Boier*, ce atinge mai de aprópe obiectul tractatului nostru, băgăm de sémă şì ací, că slavistii şi pe acesta îl revendică pentru sine, deducêndu-l unii de la slavicul *boi*=pugnă, alţii de la *boljar*=bulgar, etc.

Dacă ne-am restrînge numai la argumente etimologice, am puté şì noi sĕ-l scótem de la românescul *boi*=boves, ca *oier* de la óiă, *cavaler* de la cal, etc. Dar' dacă vom scruta originea cuvêntului boeriu mai adânc şì din punctul de vedere etnografic şi istoric, vom găsí uşor provenienţa lui tocmai la matca comună a Celţilor indo-europeni, al căror unul din triburile cele mai renumite a fost a Celto-*boilor*, şi ştim că un duce celebru în Dacia s'a numit *Boero-*Vista, unde găsim o mulţime şì de alte nume proprii, ca *Boiu, Boian, Boii mari, Boii mici, Boiţa* etc.

Dór' nu vor fi şì acestea tóte slave, tot slave şi ear' slave? Dór' nu vor crede slavistii nostri că Românii s'au rupt din cósta Slavilor ca Eva din cósta lui Adam?!

Un cuvênt mai românesc atât în privinţa fondului, cât şì a formei, ca cuvêntul *boier*, nici pe departe nu se póte compara cu boljarii, bulgarii, bolerinii şi cu alte asemenea provenienţe de la Volga, de la Bulgari, sau de la voinicii Sêrbilor.

Nu noi am împrumutat de la ei acest cuvênt de onóre, ci ei ca vecini l'au adoptat din centrul românesc.

Sie sollen ihn nicht haben! Nu-l dăm odată cu capul!

In fine, în istoria ţerii Făgăraşului ne întâlnim şì cu nomenclatura latină de *Dux*=duce şi cu traducerile din germanul *Herzog* în ung. *Herczeg*, ce — cum am amintit mai sus — se reduc la stilul oficios usitat în Ungaria. Pe Hospodarii îi lăsăm slavistilor sĕ le mai rĕmână şì lor ceva!

Nici óia cu doi miei — nici lupul flămând!

*

Mai nainte de a vení la descrierea specială a singuraticelor boeronate, aflăm cu cale de a face o revistă sumară şì peste istoria politică a ţerii, astăzi comitatului Făgăraş, întrĕ marginile căreia s'a mişcat exordiul, desvoltarea şi starea presentă a boerilor ce mai esistă. Acésta o vom face în partea II. ce va urma.

Distincţiune mare. Ministrul de rĕsboiu *Pittreich* a fost decorat Luni cu *ordul leopoldin în gradul de mare-cruce.*

Faptul că una dintrĕ cele mai de frunte decoraţiuni a fost conferită ministrului, deosebi însĕ distincţia rară, că *însuşi M. Sa i-a pus pe pept decoraţia*, vorbeşte mai elocuent de cât ori-câte autografe sau scrisori de recunoştinţă. In cérta dintrĕ ministrul-president austriac şi cel ungar pe tema concesiunilor făcute limbii magiare şi spiritului magiar în armată, *Pittreich* prin declaraţiunile făcute în delegaţiunea ungară privitor la aceste concesiuni a stat mai mult pe partea ministrului-president ungar, de cât pe a celui austriac, şi prin acésta a uşurat mult contelui Tisza posiţia faţă cu obstrucţia din dietă şi totodată — cum dovedeşte chiar decorarea lui — a lucrat în intenţiile M. Sale.

De aceea decorarea ministrului Pittreich, în modul cum s'a făcut, şi imediat după terminarea şedinţelor delegaţionale, — se ridică mult peste şablonul decorărilor. . . .

Din dietă. După pausă de aprópe o lună, cât au durat şedinţele delegaţionale, dieta ungară şi-a inceput earăşi seria şedinţelor. Luni a fost numai şedinţă formală, ear' Marţi a întrat în continuarea „laboriosităţii“ meritorice, — adecă în continuarea svêrcolirilor din o parte pentru a eşí din impasul provocat de obstrucţie, şi în continuarea obstrucţiei, din ceealaltă parte. Pentru frângerea acesteia ministrul-president — cum vestesc ziarele din capitală — va face în şedinţa de mâne propunere pentru *modificarea regulamentului* de discuţii al dietei. In acest cas va avé contra sa nu numai pe obstrucţionişti, ci şi pe ceilalţi oposiţionali. Va fi deci o luptă crâncenă, din care Tisza e decis sĕ iese învingĕtoriu — cu ori-ce preţ.

Rĕsboiul Pe uscat se pregătesc cu mare zor ambele oştiri pentru lupte mari. Pe apă flota japonesă e necondiţionat biruitóre; *a blocat portul rusesc Vladivostoc* şi dă mereu atacuri asupra flotei ruseşti din Port-Arthur, făcêndu-i totdéuna stricăciuni însemnate şi ţinênd'o închisă în port. Acésta e situaţia generală, agravată pentru óstea ruséscă, pe lângă imensa distanţă ce au s'o percurgă trupele din Europa şi Siberia pănă se ajungă la locul de concentrare, şì prin faptul că óstea coreiană a primit ordin de la împĕratul ei sĕ între în acţiune alăturea cu óstea japonesă.

Cât pentru luptele de pe uscat, cei esperţi în ale strategiei şi cunoscĕtori ai terenului zic că înainte de sfîrşitul lunii curente nu se va întêmpla nici o luptă mai de sémă.

Şepte projecte de lege. In şedinţa de Mercuri guvernul a presentat dietei şepte projecte de lege: 1. în causa contractelor comerciale cu Germania şi Italia; 2. despre judicatura ungară de mareşal de curte („magyar főudvarnagyi biróság“); 3. despre înfiinţarea a 1073 stipendii noue la institutele de învĕţămênt militare; 4. despre rectificarea listei alegĕtorilor dietali valabilă pe 1905; 5. despre regularea salarisării notarilor comunali şi cercuali; 6. despre regularea salarisării funcţionarilor comitatensi; 7. despre modificarea, respective simplificarea purtării matriculelor.

In legătură cu acestea ministrul-president a anunţat dietei, că în curênd vor fi gata projectele de lege despre: investiţiunile de stat; competinţele funcţionarilor de la căile ferate; ajutorarea învĕţătorilor de la şcólele poporale confesionale; propunerea limbii magiare în şcólele nemagiare.

Despre drept şi dreptate.

Cine are pretenţia de a lucra cu dreptate, acela trebue sĕ lucre după perceptele dreptului.

Pentru-ca în tóte împrejurările sĕ putem lucra astfel, trebue sĕ fim în curat mai întâiu cu noţiunea de „drept“. Aceea ce i-se cuvine fie-căruia se numeşte „drept“. Şi ce i se cade fie-cărui om?

Ori-ce fiinţă vieţuitóre are dreptul natural, ca sĕ facă totul, ceea-ce ar fi de lipsă pentru viéţa ei. Cine trebue sĕ trăiéscă, acela are lipsă de facultatea de a *puté* trăí, şi ceea-ce e necesar pentru traiu nu este ertat a-i răpí nimĕnui.

Omul singuratic adese-ori nu este în stare a şi ajuta singur, de aceea trăeşte în societate, şi acésta are datorinţa, ca sĕ păstreze şi sĕ apere dreptul natural al fie cărui membru.

Statul nostru, care se numeşte constituţional, ar trebuí sĕ-i dee fie-cărui cetăţean prilegiul şi scutul necesar, ca sĕ-şi pótă desvolta puterile sufleteşti şi trupeşti spre folosul seu. Drept este, ca sĕ-ţi faci datorinţa şi sĕ dai fie-căruia ce este al lui, — „*suum cuique*“.

Dacă cineva se bucură de beneficii în societate şi în stat, trebue sĕ aibă merite; cine are drepturi şi privilegii, acela are şì datorinţe. Cu cât sunt mai mari drepturile cu atâta cresc şì datorinţele. Numai dacă şi-a aplicat cineva puterile sale în folosul general al societăţii póte reflecta şì la favoruri şi la drepturi, càci vrednicia singuraticului individ se mĕsură după folosul şi prestaţiunea ce o aduce el în societate.

Constituţia statului şi a bisericei nóstre este opera ómenilor, de aceea nu póte fi perfectă, — ci este adese cu greşeli şi cu multe

---

Când un elev dă semne de oboseală, se plânge de durere de cap şi are ferbinţeli, temerea este întemeiată, că va căpĕta pojar, scarlatină sau difterie; când se plânge de dureri în grumazi, de câte ori înghite, e presemn de scarlatină sau difterie; pete roşii de piele se observă la pojar şi scarlatină. Guturaiul şi lăcrimarea ochilor sunt premergĕtori ai pojarului.

Tusa măgărească nu are presemne de tot caracteristice Ea se cunoasce mai ales pe tonul tusei în cursul atacului, care samĕnă mult cu tusa măgarilor sau a oilor.

Dascălul conscienţios, fără îndoială, nu se va mărginí a controla numai ivirea casurilor de morbii amintiţi; ci — cuprins de curentul duşman tuberculozei pulmonare — va căuta să nu treacă cu vederea copiii atacaţi de oftică. Nu mai puţin va da atenţiunea cuvenită morbului contagios râie.

Asupra tuberculozei pulmonare trĕbue să-i atragă atenţiunea ori-ce tusă simplă, dacă ea persistă cu sĕptĕmânile şi mai bine, dacă copilul e rĕu hrănit şi mai ales dacă scie, că în familie au obvenit deja casuri de oftică.

Copiii, cari mereu se scarpină şi au zgărieturi pe mâni şi pintră degete, sunt foarte suspecţi de râie.

Cari sunt datorinţele învĕţătorului când a constatat sau presupune un morb infecţios sau când i-s'a adus la cunoscinţă un astfel de morb? In resumat ele sunt următoarele:

Are să eschidă dela cercetarea şcoalei pe toţi copiii, cari i-se par bolnavi, îndeosebi dacă poate constata, că au ferbinţeli; şi să nu-i primească înapoi înainte de a avea încredinţarea, că sunt deplin sănătoşi.

In cas de morbili, scarlatină şi difterie, fie că le-a constatat însuşi fie că i-s'au adus la cunoştinţă pe cale oficioasă, are să eschidă dela şcoală pe elevul bolnav şi pe cei din vecinătatea sa imediată, nu mai puţin pe fraţii bolnavului.

Bolnavii de morbilli au să stee acasă trei sĕptĕmâni, cei de scarlatină, difterie şi tusă convulsivă şease sĕptĕmâni. Vecinii lor din şcoală au să stee acasă în termin mediu opt ḑile, dacă în acest timp nu au mai venit în atingere cu bolnavul şi au rĕmas deplin sănătoşi. Dacă şi numai unul din acestia s'a îmbolnăvit în aceste opt ḑile, ceialalţi âncă sunt condamnaţi a mai sta departe de şcoală alte 8 ḑile.

Afară de aceste măsuri mai e necesar a desinfecta banca şi masa, unde au şeḑut şi lucrat bolnavul şi vecinii sĕi; asemenea şi parchetul din acel loc. Desinfectarea se face prin leşie ferbinte, soluţie de carbol (2—3%) şi sublimat (1:5,000); să se aeriseze apoi temeinic sala de învĕţămênt.

Când s'au ivit mai multe casuri, e necesar a se desinfecta cu leşie fierbinte, carbol sau sublimat toate bancele, mesele şi parchetul, a se spoí păreţii cu var şi a se aera câteva ḑile fără întrerupere.

Toţi copiii, cari au suferit de boalele molipsitoare amintite, au să iee 2—3 băi înainte de a cerceta iarăş şcoala. O curăţenie temeinică (cu săpun) a pelii este indispensabilă pentru a depărta ori-ce rest de materie infectantă. In această privinţă învĕţătorul să servească cu sfat şi să controleze, dacă s'a făcut întocmai. Când în însaşi familia învĕţătorului să ivesce un cas de morb infecţios, el are sĕ stee acasă 8 ḑile, presupunênd că în acest timp nu a mai venit în atingere cu copilul bolnav şi că pe acesta l'a izolat. La sfîrşitul boalei locuinţa învĕţătorului să fie temeinic desinfectată.

In timpul boalei, peste tot înainte de ce au fost scăldaţi şi locuinţa lor desinfectată, şcolarii bolnavi să nu umble cu cărţile. Otrava îmbolnăvitoare uşor se lipesce de filele cărţilor şi se poate transmite altora. Cărţile, din cari a cetit copilul bolnav, să fie arse. Focul pustiesce sigur toţi germenii boalei.

Ce are se facă învĕţătorul pentru a da mână de ajutor la combaterea tuberculozei pulmonare? Este sciut, că otrava acestei boale se rĕspândesce mai mult prin flegma expectorată. In urmare ori de câte ori tuşesce un elev, trĕbue ţinut a scuipa în vase speciale (scuipătoare igienice); spre acest scop, dacă şede în mijlocul băncii, să fie aşeḑat la un capĕt, mai aproape de scuipătoarea igienică, care să nu lipsească în nici o şcoală.

Procedând în felul arătat, învĕţătorul va aduce cele mai frumoase servicii întru combaterea tuberculozei pulmonare. Nu toţi cei ce tuşesc, sunt tuberculoşi; dar bine este, ca toţi să scuipe în scuipătoare.

In timpurile trecute o plagă a copiilor de şcoală era vĕrsatul (variola). Mulţămită obligativităţii vaccinării şi revaccinării variola se poate considera ca dispărută în ţările locuite de Români. Invĕţătorului nu-i rĕmâne de cât să constate, dacă elevii sĕi au fost sau nu vaccinaţi. Dar să nu neglige această constatare, de oare-ce tot mai obvin casuri, când copiii din oare-care causă rĕmân nevaccinaţi.

Deosebită atenţiune este a se da şi morbilor de ochi. Când ochii unui copil sunt roşii sau lacrimează, pleoapele sunt urduroase, etc., e semnul că un morb oare-care există, care trebue căutat şi vindecat prin medic. Prin aceasta se aduce un serviciu real copiilor şi se contribue la împiedecarea rĕspândirii boalei cunoscută sub numele „trachom“. In Transilvania şi Ungaria e cu putinţă, ca toţi şcolarii atacaţi de vr'o boală de ochi să fie căutaţi de medic, dat fiind că aproape în fiecare comună se presintă medicul cercual odată pe sĕptĕmână.

Fără îndoială, se poate cere, ca învĕţătorul să dee atenţiune tuturor abaterilor, ce va observa la elevii sĕi, sftuind pe părinţi să nu neglige sănătatea copiilor. Negligenţele cu privire la sănătatea copiilor se rĕsbună. Dacă a trecut cu vederea vr'o boală, care cere cunoscinţe speciale, se poate ierta; comite însă un păcat, dacă nu dă atenţiunea cuvenită morbilor amintiţi cu numele în cele ce au premers.

lacune împestrițată, cari isvoresc parte din egoism. Acesta nutreşte pofta şi dorința, că am puté fi fericiți dacă am întrebuința tótă forța spirituală sau bănéscĕ, spre a surpa pe cel mai slab de cât noi.

Incă din vechime s'a putut validita cel mai tare prin forța brachială, sau cei puternici au adus legi, cari numai în favorul lor cuvêntau.

Astfel nici pănă în ziua de astăzi legile statului *„de a serví de opotrivă spre binele tuturor locuitorilor“* nu şi-au ajuns scopul adevĕrat.

„Despre dreptul născut de-odată cu noi, durere, nici-odată nu se face întrebare“ zice Goethe. In urma legilor necorespundĕtóre aflăm şi azi, că mulți se îmbogățesc pe nedreptul, rupênd şi jupuind de pe spatele altora, sub umbra legii, pe când milióne de ómeni, pe lângă tótă stradania, cad în cea mai mare sărăcie şi miserie. Nici nu este mirare, dacă cei nefericiți, cărora li-s'au răpit drepturile şi averea, nisuesc a schimba referințele societății şi aştéptă, ca cei desinteresați şi doritori de bine sĕ *aducă legi*, cari ocrotesc dreptul personal inăscut.

Sentimentul de drept este sădit adânc în peptul omenesc şi nimic nu-l póte stêrpí cu desĕvêrşire. Numai aceia, cari au crescut şi au trăit în privilegii dimpreună cu părinții şi strămoşii lor, au sentimentul de drept greşit în inima lor. Ei se cred a fi în drept, uită însĕ, că nedreptatea seculară nici-odată nu se póte preface în dreptate, că averea lor nu a fost agonisită pe cale dréptă, ci este numai avere căştigată cu puterea, cu înşelătorie, tot ceea-ce este agonisit pe nedreptul nu póte avé pretenții, ca sĕ dureze în veci.

Stricăciunea şi dauna care urméză totdéuna din strâmbătate, se preface în isvor de nemulțămire, şi cu cât cei-ce sufer observă mai mult nedreptatea ce li-se face, cu atâta nemulțămirea lor creşte, şi sĕ nu ne mirăm, când massele popórelor prind armele îndată-ce li-s'a stins speranța, că statul pe cale pacinică nu va aduce vre-o îmbunătățire.

Atunci nici prin sugrumarea resculaților nici prin alte mijlóce nu se restabileşte pacea. Mijlocul cel mai bun în acest cas ar fi, ca cei competenți sĕ desvólte în tot poporul conştiința de dreptate, sĕ-l facă a ştí distinge „drept de nedrept“, binele de rĕu, egoismul de iubirea de-aprópelui, fie-care trebue sĕ ştie, că are datorința de a nu suferí strîmbătatea şi a sărí în ajutoriu aceluia, care a răbdat nedreptate.

Cine ocroteşte nedreptatea, acela nu merită sĕ aibă nici un drept.

Medicamentele pentru sanarea rĕului sunt diferite. La nici un cas însĕ nu este corect a se rĕsbuna nedreptatea prin nedreptate, rĕul cu rĕu, adecă însuşi a lucra strîmb.

„Voi ați auḑit, zice Mântuitorul, că se zice: ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte; eu însĕ vĕ zic vouĕ, sĕ nu stați celui rĕu împotrivă“. Chiar acéstă poruncă se observă de noi muritorii mai puțin; setea de rĕsbunare este fără sémă. Ura se măreşte prin observarea urei din partea contrară. Dar' nici că se póte, ca în ori-ce cas *numai* cu iubire şi blândeță sĕ triumfezi asupra nedreptății, de ajuns este dacă succede a invinge nedreptatea cu mijlóce legale. *i—l.*

Corespondențe.

(Sinodul protopresb. al tractului Sibiiu.)

Sibiiu, 18 Febr. 1904.

In conformitate cu cercularıul convocătoriu al oficiului protopresbiteral dto 2 Februarie a. c. nr. 182, eri în 17 l. c. s'a ținut sinodul protopresb. ordinar al tractului Sibiiu.

După îndeplinirea celor rituale în biserica din Suburbiul Iosefin, cu chiămarea duhului sfânt şi parastas pentru decedații mecenați ai bisericei şi némului, sinodul a fost deschis la orele 11 a. m. prin o frumósă vorbire ocasională a părintelui protopop tractual Ioan Papiu, care e de următoriul cuprins:

Onorabil sinod protopresbiteral!

Multă bucurie are un tată de familie, când póte vestí familiarilor sei cât este de mulțămit de purtarea lor frumósă, de sirguința lor laudabilă în lucrarea moşiei erezită din tată la fiu şi când ródele muncii lor le rĕsplăteşte ostenéla cu îmbelşugare. Mare este şi bucuria mea, stimaților domni membri, când după un an de zile vĕ pot saluta întruniți în sinod protopresbiteral spre a ve vestí, ca sĕ luați ştire despre mersul afacerilor nostre bisericeşti, şcolare şi fundaționale şi sĕ vĕ rog şi pe mai departe de conlucrarea dvóstrĕ şi sfaturile înțelepte unde trebuința cere, ca tóte sĕ sporéscă spre binele bisericei şi al credincioşilor noştri din protopresbiterat.

Intréga viéță a ómenilor a luat un avênt uimitor în direcțiunea desvoltării forțelor angajate spre ajungerea scopurilor şi idealurilor înalte pe tóte terenele de muncă. Astfel şi biserica, cea întâiu chiămată a serví acésta mare misiune, nu póte rĕmâné îndărăptul altor societăți umanitare.

Viéța bisericéscă pănă aprópe de curênd se manifesta — am puté zice — numai în interiorul zidirii destinate pentru ținerea cultului divin, unde ne întruneam în zile de Dumineci şi sĕrbători sĕ ascultăm cântarea evlaviósă şi cetirea sfintei scripturi. Noi cei bĕtrâni, cu amărăciune ne aducem aminte de acele timpuri grele, când aprópe intréga inteligință stătea din preotul şi cantorul bisericei. In starea acésta amărită şi posomorită ne-a găsit secolul al XIX. şi razele luminóse ale acestui sóre ivit a pĕtruns şi la noi abia numai pe la jumĕtatea vécului; acela ne-a deşteptat din somnul letargiei şi ne-a chiămat la nouă viéță. Bărbați luminați, bărbați providențiali au aparut pe orisontul românismului, cari au spart întunerecul şi au facut lumină. Intrĕ acestia noi ortodoxii români de astăzi — şi póte multă vreme după noi, posteritatea — la locul prim vom numĕra pe fericitul întrĕ archerei marele Andreiu Şaguna, care cu mintea sa luminată, cu înțelepciunea sa rară, la început a condus singur naia bisericei printrĕ stâncile prăpăstióse şi a scos-o la liman.

Sunt aprópe 40 de ani de când a desgropat vechia metropolie spre bucuria poporului ortodox, şi aprópe 36 de când a întrunit lamura inteligenței ortodoxe din acésta patrie în congresul bisericei de la 1868 şi prin memorabilele cuvinte „de azi înainte depun sórtea bisericei în mânile acestui congres şi a celor viitóre“, şi-a încoronat opul măreț, la care a lucrat cu râvnă şi zel apostolic şi atunci congresul, luminat de duhul sfânt, a pus temelia fortăreții recucerite, prin legea fundamentală, numită „Statutul organic“, pe a cărui basă stăm şi astăzi organisați de la anul 1870 încóce. De aici înainte biserica a luat un avênt îmbucurător; în scurtul timp de la acésta epocă de renaştere, averile ei, cari mai înainte lipseau aprópe cu totul, au început a sĕ spori în cât astăzi aducem laudă lui Dumnezeu pentru scutul şi sprijinul Seu ce ni-l'a dat şi inspirațiunea ce a revărsat în inimile celor cu dare de mână şi preste tot în sufletul poporului drept credincios, dispunem de fonduri şi fundațiuni, la cari părinții noştri nici a visa nu au cutezat. Prin acésta a început şi viéța bisericéscă ester óră a lua o formă, care îi inaltă splendórea şi prestigiul în ochii străinilor. Inteligența şi poporul, care înainte de reînvierea drepturilor constituționale ne vedeam numai la ascultarea sfintelor slujbe în biserică, astăzi ne vedem întruniți în fie-care an în sinóde parochiale, protopresbiterale şi eparchiale şi cu drag constatăm progresele ce le-am obținut pe terenul bisericesc, şcolar şi fundațional, şi dirigem sórtea bisericei împreună.

Astăzi ne aflăm întruniți în sinod protopresbiteral în apropiere de sediul metropoliei, ne aflăm în centrul acesteia şi ne încumpe rolul de primul protopresbiterat, şi dacă nu în tóte, în respectul intelectual acest rol îl ținem cu demnitate prin inteligența superióră concentrată în acésta representanță bisericéscă a credincioşilor din acest protopresbiterat, şi eu ca un veteran muncitor cu falà şi adevĕrată mândrie stau înaintea fruntaşilor întrĕ fruntaşii bisericei nóstre, rugându-vĕ şi pe viitor a-mi da în restul zilelor cât voiu mai sta la acest loc, sucursul binevoitor şi înțelept al dvóstre.

Poporul nostru din aceste părți încă neatins de molipsitórea bólă a socialismului, care s'a ivit în unele părți locuite de frați de ai noştri, de-şi nu mai este atât de evlavios ca în vremile bĕtrâne, când se mulțămea cu cetirea bibliei şi a cărților sfinte, pănă când nu a cunoscut scrierile moderne ținea mult la religiunea şi biserica lui. Astăzi însĕ din scrierile pline de hulă la adresa preoților, învĕțătorilor şi a celor mai aleşi şi distinşi bărbați inteligenți şi-a perdut increderea într'înşii şi agenților fără suflet li-a succes a ameți mintea unora în părțile ungurene şi bănățene.

Aceste aparițiuni atât de îngrijitóre sĕ ne fie stimulul de a ne îndrepta în adunările nóstre fie bisericeşti, fie de ori-ce altă natură, şi sĕ nu căutăm lauri de biruință pentru aplause ieftine unii asupra altora, ci tóte chestiile importante sĕ le tractăm cu obiectivitatea recerută, avênd în vedere numai scopul sublim, numai idealul, binele poporului întreg, binele obştei, nu al persónelor particulare, şi atunci vom recâştiga încrederea poporului şi iubirea lui şi atunci prorocilor mincinoşi nu le va fi posibil a se apropia de el.

Vĕḑêndu-mĕ încunjurat, pe lângă frumosul numĕr de inteligință, şi de unii fruntaşi ai poporului, ca membri ai acestei corporațiuni, îi rog, ca întorcêndu-se la frații noştri de a casă sĕ le vestéscă la toți cum ne-au vĕḑut pe noi tractând obiectele puse în desbatere, aşa sĕ urmeze şi ei în adunările lor, ca sĕ dovedim şi prin acésta, că suntem demni de părinții noştri, cari ni-au lăsat o biserică națională ca scut în contra tuturor relelor, în vremi de ispită.

Cu aceste implorând darul duhului sfânt asupra membrilor acestui sinod şi dorind lucrarilor nóstre resultate îmbucurătóre, declar sesiunea sinodului protopresbiteral pe anul 1904 deschisă.

După întregirea biroului cu notariu, sĕ purcede la verificarea membrilor aleşi în locurile devenite vacante de la întrunirea ultimă încóce. Astfel se declară verificați dintrĕ preoți: Maniu Lungu, paroch în Rĕşinari şi Iosif Enescu, paroch în Suburbiul-inferior, ear' dintrĕ mireni: Iosif Joandrea în cercul XXII şi Dr. Ioan Bucur în cercul XIV.

Şirul obiectelor puse la ordinea zilei — de astădată fiind numai cele provĕḑute în §. 50 punct 1, 3 şi 4 din Statutul organic — s'a continuat cu cetirea raportului general, care a pus în deplină lumină întreg mersul afacerilor din acest protopresbiterat. Acest raport detaiat despre tóte trebile bisericeşti, şcolare şi epitropeşti, a fost ascultat cu vie atențiune din partea membrilor sinodului.

In legătură cu raportul general dl membru Parteniu Cosma, mânecând de la faptul, că în anul trecut cu ocasiunea constituirei corporațiunilor parochiale din protopresbiterat, s'au dat la Consistoriu o mulțime de proteste contra alegerilor de comitete şi epitropii parochiale, apoi contra mai multor alegeri de preoți şi învĕțători, propune, ear' sinodul ia următoriul conclus: Sinodul constată cu durere, că în timpul mai nou nu se face mai nici o alegere de preot sau învĕțătoriu în tractul protopresbiteral fără-ca sĕ se protesteze, şi cu deosebire la constituirile ultime ale comitetelor şi epitropiilor parochiale s'au ridicat o mulțime de proteste, un lucru, care pănă aci era fórte rar. Un curent fórte periculos acesta ivit ca din senin, care în interesul bisericei trebue stirpit cu tóte mijlócele legale.

Deci sinodul protopresbiteral rógă pe veneratul Consistoriu, ca eruând causele acestui rĕu, sĕ facă propunere la proximul sinod archidiecesan pentru delăturarea lui; ear' causele apelate de acésta natură sĕ le considere de urgente şi sĕ le resólve cu preferință.

La ordinea zilei punêndu-se censurarea rațiociniului protopresbiteral, acela s'a cetit în plenul şedinței şi aflându-se în ordine s'a aprobat şi s'a dat absolutoriul cuvenit.

Asemenea s'a stabilit şi budgetul pro 1904 după proiectul presentat de comitet.

Cu aceste eshauriată fiind ordinea de zi, protopresbiterul pe lângă o vorbire de încheere, la orele 12¹/₄ a declarat sinodul încheiat. *C. Popa.*

NOUTĂȚI

Ultima prelegere publică. Şirul conferențelor publice arangiate de despărțĕmêntul sibiian al „Asociațiunii“ sĕ încheie cu prelegerea de Duminecă.

După cum am anunțat, va prelege dl Dr. George *Proca.* Intru cât putem deduce din titlul temei *„Creştinismul şi femeile“*, prelegerea de Duminecă promite a fi interesantă. Grăbim deci a atrage atențiunea publicului nostru pentru a 'şi mai da odată întâlnire Duminecă la 5 ore d. a. în sala palatului comitatens.

*

Alegere de deputat dietal. Mâne (Sâmbătă) se va face în Nădlac alegere de deputat dietal pentru restul sesiunii dietale de acum. Pețitori de mandat sunt: advocatul Dr. Ioan Suciu şi advocatul Dr. Nagy Sándor, ambii din Arad.

*

La „întrebarea tipiconală“ din nr. 16 al „Tel. Rom.“ respund următórele: După „evangelistariul“, apend ce la evangelia nouă, — ce priveşte glasul şi evangelia învierii de la Dumineca Vameşului şi a Fariseului, — începerea triodului, — aceia proced corect, cari aplică slujba după cum e indicată în călindariul archidiecesan, ear' nu după cum e aşeḑată în cărțile vechi ale evangeliilor şi apostolierelor. Spre deluşire: Caută în Evangelistariu în anul curent, Paştile viitóre în 28 Martie! Aci afli Dumnica Vameşului şi a Fariseului în 17 Ianuarie. Treci apoi la tabela Paştilor din anul trecut (1903), Paştile în 6 Aprilie, şi vei afla după Dumineca înainte de botez (în loc de 17) 18 Ianuarie: Duminecă glas 1, sfetilna 1. Acesta este începutul Triodului pe anul 1904. Când nu ar fi an visect, s'ar fi început Triodul în 17 Ianuarie. (Numĕră 10 sĕptĕmâni de la Paşti înapoi şi detrage ziua a 29 a din Februarie). Tot asemenea pentru anul 1903, Paştile în 6 April, afli Dumineca Vameşului şi a Fariseului în 26 Ianuarie; de aci cauți la tabela Paştilor din anul precedent 1902: Sfintele Paşti în 14 April, şi vei afla Ianuarie 26. Duminecă glas 1, sfetilna 1. Acesta a fost începerea triodului din 1903. — Voind acum a ştí şi începerea Triodului pe anul 1905, căutăm la acel an şi aflăm Paştile în 17 April şi în tabela aceea: Dumineca Vameşului şi Fariseului în 6 Februarie, — apoi venim la anul curent (1904), tabela Paştilor: 28 Martie, şi aflăm 6 Februarie: Duminecă glas 5. sfetilna a 5-a. Acésta este începerea Triodului în anul viitoriu.

Cred că după normativul „Evangelistariu“ supranumit induc şi compunĕtorii calendarelor, în calendarele lor evangelia, glasul şi voscreasna, şi astfeliu s'a indus începerea Triodului în anii 1903 şi 1904 cu glas 1 sfetilna 1, ear' în 1905 are a se induce începerea Triodului „Dumineca Vameşului şi a Fariseului“ în 6 Februarie glas 5 voscreasna a 5 a, — ear' nu cu glas 8, cum ne arată Evangelia şi Apostolul vechiu. Aşa dară cei cari s'au orientat cu aplicarea slujbei după călindariu, aceia au procedat corect. — Cârna, 1904, în Sâmbăta lui S. Teodor. *Daniil Chirila,* preot gr.-or.

*

† Szőcs József de Zilah, primariul pensionat al opidului Ocna, tatăl profesorului Dr. Szőcs Géza de la gimnasiul de stat din Sibiiu, a rĕposat alaltăeri (Mercuri) în etate de 70 ani, la locuința din Sibiiu a fiului seu. Inmormêntarea i-s'a făcut azi, în cimiteriul bisericei reformate din Ocna.

*

O „babă hîrcă“. Sĕptĕmâna trecută a rĕposat în Kataszentmárton (Sătmar) femeia M. Bercsák în etate de *130 ani.* Adevĕrată „babă hîrcă“! Dintrĕ nepoții ei cel mai tinĕr e de 50 ani şi e primariul comunei.

*

De la comitat. Şedința ordinară pentru luna curentă a *comitetului municipal* al comitatului Sibiiu şi a subcomisiunilor lui se va țìné Marți (8 Martie n.) la ora 3 după amiazi, în sala mică de şedințe a palatului comitatens.

Şedința comitetului central electoral anunțată pe 10 Martie st. n. (nu 3 Martie), în causa listei alegĕtorilor dietali valabilă pe 1905, e retractată, *nu se va ține.*

*

Isvóre de petrol la Geógiu. Se scrie din Deva, că în hotarul comunei Geógiu în cursul unor săpături au fost aflate câteva isvóre de petrol, şi că interesații au cerut deja de la institutul de geologie din Budapesta sĕ le trimită esperți, cari sĕ esamineze isvórele.

*

Pețitori mulți. In Ersekujvár e vacant postul de notariu public. Pentru ocuparea lui au competat 17 notari publici, 17 substituți de notari publici, 15 advocați, 5 juḑi regeşti şi 1 deputat dietal. Deci 55 pețitori la un singur post.

*

Casă ucigaşă. In comuna Szilágy din comitatul Baranya, în nóptea de 28 Febr. s'au rupt grinḑile casei lui Tarr János, şi întrégă casa s'a prăbuşit, astrucând sub ruinele ei pe Tarr şi pe soția acestuia, cari pe timpul catastrofei dormiau. Barbatul a fost scos viu de sub ruine; pe femeie însĕ o uciseserĕ ruinele.

*

Nenumĕróse scrisori de recunoştință, cum şi acele mărturisiri autentice medicale, cari s'au dat asupra încercărilor făcute în spitalele din capitală, provincie şi străinătate şi asupra efectului minunat, dovedeşte că alifia Zoltán este un mijloc sigur contra podagrei şi reumei. Sticla cu 2 cor., în farmacia B. Zoltán din Budapesta.

*

Baionete contra emigrărilor. La gara din Barcs gendarmii au deținut alaltăeri şepte ómeni din comuna Lucaț (Slavonia), cari voiau sĕ emigreze în America. — Nu baionetele gendarmilor, ci uşurarea traiului ar fi remediul contra emigrărilor.

*

Şi în mórte nedespărțiți. In Törökkanizsa a rĕposat Duminecă soția lui Balogh Pál, în etate de 72 ani. Nici n'a fost aşezată bine pe catafalc, când soțul ei, un moşneag de 76 ani, încă a rĕposat, aplecat pe cadavrul soției sale. Ambii au fost înmormêntați Marți, în mormênt comun.

*

Dintrĕ cosmeticele farmacistului din Arad *Clemente de Földes* este în genere cunoscut, că crema sa Margit nu numai curăță, face luciu şi móle obrazul, dar' îl şi întinereşte şi 'i dă colóre albă şi delicată. Crema acésta avênd părți constitutive cu putere de a întărí şi ameliora serveşte totodată şi ca mijloc higienic. E cu totul nestricăciósă, neunsuróśă. Efectul cremei Margit îl ridică săpunul Margit. Acele dame cari folosesc făina de urez, laudă fórte mult pudra Margis. Conservă fața uscată şi o scuteşte de sóre şi vênt.

*

Economii cari voesc sĕ aibă recoltă bogată sĕ-şi procure semințele trebuincióse de la casa de semințe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta,* Rottenbiller-utcza 33. Firma trimite ori-cui bogatul seu prețcurent ilustrat, de 262 pagini. Prețurile semințelor, veritabile, curățite cu îngrijire, sunt eftine. Deosebi vrednice de amintit sunt semințele de napi de nutreț impregnate şi asortimentul bogat de sorte nobile de bucate.

Teatrul orăşenesc.

Vineri (4 Martie): *„Iulius Caesar“*, tragedie în 5 acte de W. Shakespeare. Beneficiul actorului J. Sodek.

Duminecă (6 Martie): după amiazi *„Der Rastelbinder“*, operetă în un preludiu şi 2 acte, de V. Leon; ear' séra: *„Zapfenstreich“*, dramă în 4 acte, de Beyerlein.

171—1904 prim. com. [50] 1—2

Publicaţiune.

Comuna Tălmăcel (Kistalmács) dă pe calea licitaţiunei publice în **16 Martie** a. c. la 3 ore p. m. în arândă **morile** sale pe timpul din 1 April 1904 până în 30 Iunie 1906.

Oferte în scris provĕdute conform normelor se admit. Preţul strigării este 1618 cor. anual; vadiu 10%.

Condiţiunile de esarêndare se pot vedé în cancelaria comunală zilnic.

Tălmăcel, la 27 Februarie 1904.

Primăria comunală:

Toma Nedelcu *primariu.* *Ioan Fanea* *not. com.*

Nr. 13 1904. [52] 1—3

Concurs

Pe basa dispunerei consistoriale de la 8 Ianuarie 1904 nr. 11144 1903 B. se publică concurs pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa III **Valea-verde,** protopresbiteratul Câmpeni, cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările concursuale în terminul recerut la subscrisul.

Câmpeni, 10 Februarie 1904.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 173 1904. [54] 1—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea definitivă a următórelor posturi de **învĕţători** din comunele mai jos însemnate se deschide concurs din oficiu cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Intorsura-Buzĕului**, postul de învĕţătoriu cu începĕtorii, avênd a instrua de 2 ori pe sĕptĕmână din o parte márginaşă a comunei.
2. **Dobêrlĕu.**
3. **Marcoş.**
4. **Chezdi-Martânuş.**

Fie-care din posturile acestea sunt provĕdute cu salar anual de câte 600 coróne de la popor şi cassa bisericei pentru care va provedé şi cantoratul.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a'şi înainta suplicele la subscrisul în Breţcu (Bereczk), comitatul Háromszék

Breţcu (Bereczk) 10 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

---

[53] 1—1

Publicare de licitaţiune.

Pentru **edificarea bisericei** şi **repararea turnului** din **Cunţa** (Koncza), tractul Mercurea, 6upă planul şi preliminariul aprobat de Preaveneratul Consistoriu sub nr. 387 1904 Bis., şi în conformitate cu disposiţiunea comitetului parohial din 14 Februarie a. c. prin acésta se publică concurs cu termin până la 14/27 Martie a. c. pe lângă preţul de strigare de 5039 cor. 53 fil.

Intreprindĕtorii doritori de a lua parte la licitaţiune, sunt datori a se insinua până la acel termin la oficiul parohial subsemnat, şi au sĕ dovedésca îndreptăţirea legală la astfel de întreprinderi.

Licitaţiunea verbală se va ţiné în Cunţa, Duminecă în 14/27 Martie la 10 ore a. m. la oficiul parohial, numai dacă până la 14/27 Martie doritorii se vor fi insinuat.

In ziua licitaţiunii, doritorii de a licita, au sĕ depună vadiul de 10% în suma rotundă de 500 cor. în bani gata sau în hârtii de valóre cu drept de proprietate.

Celelalte condiţiuni se pot lua de la oficiul parohial unde se află şi planul şi preliminariul.

Cunţa, la 14/27 Februarie 1904.

Oficiul parohial gr.-or.:

Stefan Morariu *paroh, pres. com. par.* *Ioan Oancea* *notariu.*

Vidi!

Protopopul tractului Mercurea:
Avram S. Pecurariu.

Gratis! Franco!

La cerere se trimite

Catalogul cărţilor

aflătóre la

Librăria archidiecesană
Sibiiu (Nagyszeben)

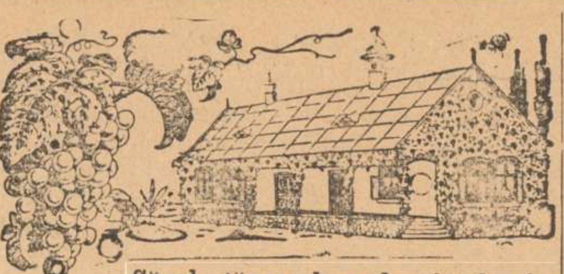

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie

pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă, **în pămênt şi nĕsip.**

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 7—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici este **veritabilul**

anaterin

al dentistului de curte ces. şi reg. Dr. **I. G. Popp, Viena** XIII/6.

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), şi cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuinţez de mai multi ani apa de dinţi şi de gură anaterin a dvóstre şi mi-e témă, că dacă nu o aşi mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinţi, ori că mi-ar cădea dinţii. Apa de gură a dv. îmi ţine dinţii frumoşi şi sănĕtoşi.“ A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinţi anaterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun“, e fórte plăcută, curăţă temeinic dinţii, îi face lucii şi îi conservă sănĕtoşi, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în **Sibiiu**, şi la **A. W. Lingner**, farmacist în **Sighişóra.** (18 b) 2—17

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la

architectul **Franz Szalay,**
(55) 1—10 strada turnului-roşu nr. 2 a.

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare şi române află aplicare în cancelaria advocaţială a lui Dr. **Mátyás Lázár, Sibiiu,** str. urezului 11. (31) 8—10

Liturgia

Stulni Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci, de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Crema Margit a lui **Földes** e cea mai bună din lume. Efect minunat

Frumseţa femeiéscă póte fi câştigată, potenţată şi menţinută prin escelentul preparat, curăţit chemice şi **cu totul nestricàcios**

Cel mai **eminent mijloc contra inriurinţei sórelui şi vêntului,** nu conţine nici mercuriu nici plumb, neunsuros, pretutindenea favorit este

Păziţi-vĕ de imitaţii! Scutită prin lege.

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Acéstă universal renumită pomadă de obraz delătură în câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruţele, carii de piele şi alte necurăţenii de piele; neteḑeşte sbârcelile, creţele, semnele de vărsat, şi dă obrazului colóre albă, lucie şi fină.

Falsificătorii vor fi urmăriţi judecătoreşte.

Preţul: borcan mic 1 cor., mare 2 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a preţului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm. ARAD.

Se capĕtă în farmacii, drogerii şi parfumerii.

Articlii de toaletă demni de recomandat:
Pudră Margit cor. 1·20
Săpun Margit 70 fil.
Pastă de dinţi Margit cor. 1.
Apă de obraz Margit cor. 1.

Deposit principal în Sibiiu:
farmaciile **C. Müller**, şi **I. C. Molnár**; **G. Melzer**, săpunar, **E. Rumler**, şi parfumeria **Melzer.**

(51) Indispensabilă pentru dame! Cel mai bun cosmetic. 1—5

Deschidere de cofetărie.

Imi permit a anunţa on. public sibiian şi din jur, că am deschis în piaţa de aici, **strada cisnădiei nr. 61** (colţul dintrĕ str. cisnădiei şi piaţa Hermann) o

cofetărie-filială

unde on public consument va afla, ca şi în cofetăria mea principală din **piaţa mare nr. 13** toţi articlii aparţinĕtori branşei mele, precum: prăjituri şi torte zilnic próspete, bombóne de cea mai fină calitate, îngheţată şi cafea îngheţată, ciocolată, cafea cu lapte escelentă, cele mai feliurite lichioruri şi vinuri fine etc. etc.

Comande de torte şi prăjituri etc. se pot face şi la filiala mea şi se vor esecuta cu cea mai mare promptitudine.

Cerênd şi pentru noua mea întreprindere spriginul on. public consument şi asigurându l de un serviciu totdeuna real şi satisfăcĕtor, semnez

Sibiiu, 24 Faur 1904.

Cu distinsă stimă

Iuliu Boda, cofetar.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din ţéră şi esoperéză **împrumuturi pe pămênturi şi edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, şi anume pe termin de **10—70 ani cu 2% – 5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcţionari de stat, comitat şi oraş, cum şi la oficeri, credit simplu şi fără giranţi. [1] 12

La dorinţă servim cu informaţiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică** nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofĕr depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 3

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—	**Preţul aparatului mic e cor. 4.—**
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 65	folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vênḑare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 21 Sibiiu, Marţi 24 Februarie (8 Martie) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Pedagogie de fete.

Sibiiu, 7 Martie n.

Luându-ni-se prin o interpretare volnică a legii de instrucţiune posibilitatea de a ne mai creşte şi a ne mai cultiva noi pe fiitórele nóstre învĕţătóre, se naşte întrebarea, ce sĕ facem în situaţiunea ce ni-s'a creat?

Am zis, că vom cerceta ce au făcut compatrioţii nostri saşi, cari tocmai acuma s'au ocupat cu cestiunea pedagogiei de fete.

In cercurile săseşti trei direcţiuni, resp. trei modalităţi au preocupat spiritele în ce priveşte creşterea învĕţătórelor pentru şcólele lor confesionale.

In ordinaţiunea cu care ni-s'a interzis nouĕ Românilor cualificarea fetelor pentru cariera de învĕţătóre, opreliştea s'a făcut cu motivarea, că după spiritul legii nóstre de instrucţiune numai în pedagogiile de fete pot învĕţa fetele, acolo pot face esamene din singuraticele cursuri, şi tot acolo pot face şi esamene de cualificaţiune.

Pedagogìi de fete în patria nóstră până acuma are numai statul şi unele orduri de călugăriţe papistaşe.

Fiitórele învĕţătóre avem deci sĕ le luâm din aceste institute.

S'au ridicat deci voci din partea compatrioţilor saşi, ca şi ei sĕ-şi iee fiitórele învĕţătóre din pedagogiile actuale.

Favoruri vor avé în două direcţiuni. Elevele cari vor eşí din şcólele susţinute de stat sau din mănăstirile de călugăriţe, vor cunóşte bine limba magiară, şi nu vor mai fi espuse diferitelor şicane din partea organelor statului, cărora sunt supuşi în situaţiunea actuală învĕţătorii eşiţi din pedagogiile săseşti, de-şi au altcum diplomă din limba magiară, subscrisă în ordine de comisarii guverniali cari au asistat la esamene.

Lângă favorul acesta mai vine şi cel pecuniar. Biserica nu are spese, învĕţătórea le vine de-a gata, şi dacă s'au şi spesat cu creşterea lor şi cu cualificarea, spesele au venit asupra părinţilor acelor învĕţătóre.

Faţă cu argumentarea acésta s'au ridicat însĕ obiecţiuni de ordine mai înaltă bisericéscă naţională, şi a ajuns dominant principiul, că dacă este sĕ se aplice şi fete în instrucţiune, acelea sĕ fie crescute sub scutul şi îngrijirea bisericei, în institute înfiinţate şi susţinute de către biserică.

Acceptat de tóte forurile şi de către toţi factorii acest principiu, era sĕ se mai deslege numai modalitatea înfiinţării pedagogiei de fete.

O părere susţinea înfiinţarea unei pedagogìi paralele lângă pedagogia de învĕţători.

Principiul cardinal în acest cas este economia. S'ar puté lua de la pedagogia de învĕţători unele puteri didactice probate deja, s'ar puté împrumuta mijlócele de învĕţământ şi s'ar puté cruţa o sumă de bani.

Sub aceeaşi conducere, în acelaşi spirit s'ar puté face instrucţia în ambele institute şi nu ar mai trebuí zidite edificii speciale pentru pedagogia de fete.

La acestea s'ar mai adauge împrejurarea că s'ar centralisa instrucţiunea fiitorilor învĕţători şi fiitórelor învĕţătóre aici în Sibiiu sub ochii autorităţii bisericeşti, sub una şi aceeaşi inspecţiune din partea statului.

Părerea contrară a fost, sĕ se înfiinţeze un institut de sine stătător pentru creşterea fiitórelor învĕţătóre, sub conducere proprie, cu corp învĕţătoresc de sine stătător, şi acela sĕ se pună în Sighişóra.

Dacă e vorba sĕ se facă ceva, atunci sĕ se facă un lucru bun, şi sĕ se întăréscă prin acela un centru cultural, care în trecut a avut rol conducĕtor în viéţa bisericéscă naţională a Saşilor, şi care în timpul din urmă începe a deveni ameninţat.

Intrĕ aceste două păreri s'a încins lupta, şi ea a fost înverşunată, calmă, démnă, objectivă, după cum seriósă a fost şi cestiunea însaşi, în jurul căreia s'a dat lupta.

In cele din urmă a eşit învingĕtoriu partidul, care a susţinut înfiinţarea unei pedagogii de fete, de sine stătătóre, cu direcţiune proprie, cu corp didactic propriu, în Sighişóra.

Cestiunea financiară a ajuns în cele din urmă numai cestiune din rîndul al doilea.

Un popor care ştie preţuí şcóla şi bunătatea învĕţăturii, acela trebue sĕ jerféscă ,şi sĕ jertféscă la timp, căci dacă se potriveşte undeva sentinţa străbunilor romani: *„bis dat, qui cito dat“*, nicăiri ca la instrucţiunea poporală nu póte avé mai bună aplicare.

Aşa au urmat compatrioţii nostri Saşi, cei vestiţi de: „**prudentes et circumspecti**“.

Ce ar trebuí sĕ facem noi?

„Mâna tare“. Cu losinca de „mână tare“ s'a pus în fruntea guvernului contele Tisza şi — după aşteptare de aprópe jumĕtate de an în fine şi-a realisat ameninţările de „mână tare“ întru restabilirea ordinei în parlament — prin frângerea obstrucţiei. In şedinţa de Sâmbătă, adecă, ministrul-president Tisza şi-a presentat propunerea pentru modificarea regulamentului de discuţii, în aşa sens, că pe basa regulamentului aşa cum îl contempléză propunerea de modificare, guvernul póte tăia firul discuţiilor ori-când şi póte cere votarea asupra projectului de sub discuţie.

Intrĕ restricţiunile mai aspre contemplate în propunerea de modificare sunt şi următórele: în cestiunea propoziţiunilor făcute din partea presidentului şi în ce priveşte discutarea prealabilă (în comisiuni) dieta — după ascultarea cel mult a doi oratori — hotăreşte prin simplă votare şi cu acésta ocasiune póte sĕ pună comisiunii termin preclusiv, în care sĕ termine discutarea; apoi: *fără discuţie*, prin votare simplă dieta póte fixa un anumit timp destinat pentru discutarea şi votarea projectelor presentate, şi că *şedinţa nu póte fi disolvată înainte de a fi fost primite şi în special* (pe paragrafi) projectele de la ordinea zilei. Cea mai radicală însĕ e modificarea prin care ar fi sĕ se dee presidentului dreptul (şi mijlócele) de *a eschide de la şedinţe pe deputaţii renitenţi faţă cu admoniţiunile sale*, ori cari intenţionat conturbă liniştea.

Regulamentul astfel modificat ar fi sĕ aibă vigóre pe timpul cât vor fi în discuţie: indemnisarea budgetară pentru anii 1903 şi 1904, projectul de budget, projectul despre oferirea contingentului de recruţi, despre revisuirea legii de recrutare, projectul despre regularea provisorie pe durată de cel mult un an a convenţiilor cemerciale, şi projectul de regulament nou pentru discuţiile dietei.

In rêndurile oposiţiei propunerea contelui Tisza a provocat consternaţie mare. Ziarele oposiţionale o tractéză ca pe cel mai periculos atentat la constituţia ţerii, la dreptul de apĕrare al naţiunii faţă cu — Viena, etc. şi pun în vedere luptă pe mórte pe viéţă contra ei.

Se va vedé acuşi — lupta acésta.

Căci deocamdată propunerea e la tipariu, spre a puté fi distribuită deputaţilor, şi numai după aceea va fi pusă în discuţie.

Episcopul Timişórei. Cum raportéză „Keleti Értesitő“ din Budapesta, hirotonirea archimandritului Dr. George *Letits*, ales şi întărit episcop al diecesei sêrbeşti de la Timişóra, se va face la 20 Martie în Carloviţ.

Cădere? Deja după discursul din şedinţa de Joi, în care ministrul-president Tisza apelase la obstrucţionişti pentru ultimadată, ca sĕ sisteze obstrucţia şi lase curs liber activităţii parlamentului, punêndu-le în vedere — în cas contrar — represaliile cele mai aspre prin modificarea regulamentului, — unele ziare oposiţionale 'l ameninţau cu luptă până la estrem şi-i profeţiau în loc de învingere, cădere. Intrĕ acestea era şi „Alkotmány“, organul partidului poporal.

Că va cădé Tisza, ori îi va succede sĕ frângă cerbicia obstrucţiei, — viitoriul apropiat va arĕta. E semnificativ însĕ, că de-şi de la venirea la guvern Tisza necontenit li-a spus în casul estrem va recurge la mijlóce estrem de aspre contra obstrucţiei, totuşi *ultimatul* de Joi şi ca împlinire a acestui ultimat — propunerea de Sâmbătă i-a scos pe toţi din sărite.

FOIŞÓRĂ

Creştinismul şi femeile.

Conferenţă ţinută de Dr. George Proca, în sala palatului comitatens, în 6 Martie n. 1904.

Ca un fapt pururea simţit, dar' de multeori rĕmas aprópe neconsiderat şi neurmărit cu destulă atenţiune, ni-se înfăţişéză în istoria popórelor adevĕrul, că nici omul singuratic, nici societatea omenéscă ca atare, nu se póte guverna pe sine în mod natural, în mod drept, atunci când îi lipseşte *ajutoriul de sus*, atunci, când îi lipseşte *legea positivă divină*, singură capace a da o nimerită soluţiune aşa numitelor cestiuni sociale, a influinţa şi a conduce, în deplină conformitate cu fiinţa omului, viéţa socială şi morală a popórelor, şi în genere a da omului o bună şi nimerită direcţiune în calea cea necunoscută a acestei vieţi.

Faptul acesta se resimte şi observă în tóte epocele istoriei némului omenesc, se resimte şi se póte observa şi în viéţa de astăzi a popórelor.

Nici odată însĕ nu s'a vĕḑut şi nu s'a putut simţí în lume acéstă necesitate în mĕsură mai mare, de cât chiar în perioda din urmă a vechiului imperiu roman. Roma vechiă prin vitejia armelor şi prin arta ei de a guverna, rĕmasă până astăzi neîntrecută, a devenit dómna lumii; tocmai când Roma se găsia la culmea măririi, se resimte în conştiinţa poporului roman o lipsă, o trebuinţă, pe carea omul cu tótă cultura clasică înaintată de atunci, nu şi-o póte satisface. Ii lipsia dómnei lumii de odinióră spiritul de a da statului şi poporului o situaţiune şi organisaţiune socială nimerită, o organisaţiune, ce póte isvorí numai din legea şi voinţa lui Dzeu; şi, în conştiinţa acestei lipse s'a născut în inima poporului roman dorul după renaştere, după o schimbare mai în spre bine, s'a născut credinţa, propagată prin aşa numitele cărţi sybilline: că în mod supranatural se va naşte un Mântuitoriu, carele va schimba tóte.

Acéstă dorinţă devine realitate prin îndurarea cea nemărginită a lui Dzeu, vĕḑută în lume ca fapt istoric în momentul când s'au împlinit prevestirile profeţilor testamentului vechiu prin naşterea Mântuitoriului.

Prin faptul acesta dzeesc se inauguréză o eră nouă, carea chiamă lumea întrégă la o nouă viéţă, în carea sĕ stăpânéscă în mod neînşelător: principiile unei umanităţi, unei libertăţi, trăţietăţi şi egalităţi, isvorîte din doctrina evangeliei Domnului. Ear' acéstă doctrină este basată pe principiul iubirii culminante în a da fie-cui ceea ce este al sĕu, — şi în acelaşi timp pórtă *timbrul autorităţii divine*, fără de carele raport normal, dreptate şi posibilitate de desvoltare, de adevĕrată ordine şi progres, în societatea popórelor, în lume nu póte esista.

Prin propagarea creştinismului în lume încep a se rupe lanţurile sclăviei, începe a dispăré diferinţa de caste, şi începe a se da tuturor factorilor de la cari depinde progresul societăţii, rolul şi misiunea ce le compete.

Al creştinismului este meritul, că întrĕ acesti factori, femeii încă i-se recunóşte dreptul şi misiunea grea, ce-i este dată de la Dumnezeu, în familie, de a fi îngrijitorul, mângăitoriul şi îngerul păzitor al soţului ei în lupta cea grea pentru esistinţă şi viéţă, şi în acelaşi timp a fi factor de frunte în societate prin o bună educaţiune în spirit creştinesc al generaţiunilor viitóre.

Sfinţenia sentimentelor nobile omeneşti, iubire nefăţărită fiind religiunea creştină, află din început în femei însemnaţi aderenţi întru adoptarea, propagarea şi punerea în aplicare a doctrinei evangeliei.

O femeiă, fecióra Maria a înţeles şi a cuprins mai întâiu taina cea mare a îndurării celei nemărginite a Ceriului faţă de némul omenesc, cum şi datorinţa omagială a omului faţă de acéstă iubire şi îndurare dumnezeéscă, nepĕtrunsă de mintea omenéscă, — în rĕspunsul dat îngerului Gavriil, când acesta i-a vestit, că va naşte pe Mesia cel făgăduit: „fie mie după cuvêntul tĕu“.

In decursul petrecerii Mântuitoriului pe pământ femeile se arată în mare mĕsură influinţate de zelul de a primí şi a rĕspândí cuvêntul Domnului.

Ear' în timpul când Mântuitoriul stă înaintea judecăţii lui Pilat, — şi poporul ai cărui bolnavi îi vindecase, ai cărui orbi primiseră vederea, ai cărui morţi îi înviase, — striga „sĕ se rĕstignéscă“, o singură fiinţă se găseşte, care ia în apărare pe Domnul Ceriului şi al pământului în faţa furiei lumii. Este soţia procuratorului Pilat; glasul femeii nu are efectul dorit de dînsa. Mântuitoriul este condamnat la mórte; dar' vecinic caracteristică rĕmâne enunţiarea lui Pilat la glasul femeii: „nevinovat sunt de sângele acestui drept, voi veţi vedé“.

Când Mântuitoriul este rĕstignit pe cruce, o femeie stă la piciórele lui plângênd, biruind prin iubirea ei frica şi temerea de furia lumii seduse şi înfuriate în contra luminii Ceriului. In timpul când Mântuitoriul este în mormênt, femeile mironosiţe, înfrângênd frica prin tăria convingerii în divinita-

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Brădăţel cu filiile Runcşor şi Vica* (tractul Ilia): înv. Petru Jujan 40 coróne; Anghel Igna 4 coróne; Iosif Iacob l. Ambrosie 3 coróne; Partenie Lupşa, Alexă Lupşa şi soţie-sa Asinefta, Partenie Crăciun, Rusalin Ardelean, câte 2 coróne; Ioan Medrea, Ioan Bornemisa l. Ianiş, Iosif Neag al Anişchii, Nicolae Nişca, Gligor Tripa, Alexă Andrica, Partenie Bota, Teodosie Marean, Iosif Todosin l. Alexă, Iosif Stanca, Petru Jujan primariul, Romul Marişcă, Anişca Marişcă, Petru Moţiu, Dionisie Todosin, George Bëtrâna jagëru, Petruţa Nişcă l. Nicolae, George Delean l. Mitru, George Lupşă primariul, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 8 cor. 90 fileri. In total *82 coróne 90 fileri.*

II. Pe lista parochiei *Cuciulata cu filia Lupşa* (tractul Făgăraş): cassa bisericei din Cuciulata 20 coróne; parochul George Sglimbea (separat de suta subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 6 coróne; „George şi Ana“ 5 coróne; înv. George Niciu 4 coróne; Nicolae Ghesu şi Paraschiva Nicolae Clem, câte 2 coróne; Ioan Barciu, George Nicodim Niciu, George Crihălmean, Clement Boeriu, George Blebea, George Ciocan, Márton Helén, câte 1 corónă; de la mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă şi din colecta de bucate: 20 coróne 94 fileri; de la credincioşii din filie, în bani şi bucate 4 coróne 20 fileri. In total *72 coróne 4 fileri.*

III. Pe lista parochiei *Caţa* (tractul Cohalm): Nicolae Văsiiu, Ioan Văsiiu, Ioan Fodor, câte 5 coróne; Nicolae Sas 4 coróne; înv. George Pop, Ioan Cornea, Ioan Urs, Moise Stanciu, George Mircea, Ioan Flintiu (?), Eva Mircea, Bucura Fodor, Iosif Comşa, Ioan Fodor, (nr. 251), Ioan Cornea, câte 2 coróne; George Lungu, Ioan Bucur, Achim Văsiiu, Moise Micul, Stefan Pascu, Petru Bucur, Nicolae Cornea, Maria Comşa, Ignat Paloşan, Nicolae Mircea, Ioan Lungu, Zaharie Lungu, câte 1 corónă; Anica Stanciu 40 fileri. In total *53 coróne 40 fileri.*

IV. *De la preoţii*: Simion Filimon, paroch în Renghet (tractul Orăştie) 50 coróne; Ioan Buzura, paroch în Poiana-Blenchii (tractul Dej) 50 coróne; George Petrinca, paroch în Sânpetru (tractul Haţeg) 40 coróne, ear' Petru Perian, paroch în Trestia (tractul Zarand) şi soţie-sa Agapia, completéză la 100 coróne suma de 60 cor. solvită mai nainte.

V. Cu deosebită satisfacţie şi pe lângă specială scótere în plan publicăm însë *lista elevilor români gr. or. de la şcólele medii din Sibiiu*, ca o frumósă mărturie despre dragostea şi alipirea lor către maica biserică. Lista e următórea:

„Consemnare specifică a ofertelor benevole pentru ajutorarea fondului bisericei catedrale ortodoxe române din Sibiiu, colectate după o bună înţelegere a studenţilor români ascultători la gimnasiul ev. luth. din Sibiiu, din iubire către amintita biserică: Ionel Moga (cl. VIII. gimnasială) 1 corónă, Camil Piso (cl. VIII. g.) 40 fileri, Victor Slăvescu (cl. VIII. reală) 1 corónă 20 fileri, Naler Negrilă (cl. VII. g.) 1 corónă, Romul Cândea (cl. VI. g.) 1 corónă, Traian Georgescu (cl. VI. r.) 60 fileri, Ilie Topârcean (cl. VI. r.) 60 fileri, Aurel Vlad (cl. VI. r.) 40 fileri, Coriolan Babeş (cl. V. g.) 1 corónă, Liviu Barzu (cl. V. g.) 1 corónă, Coriolan Stefan (cl. V. g.) 50 fileri, Dumitru Moisin (cl. V. r.) 1 corónă, Dumitru Simtion (cl. V. r.) 60 fileri, Petru Hanciu (cl. IV. r.) 1 corónă, Ioan Comşa (cl. IV. r.) 1 corónă, Archil Barcian (cl. III. g.) 1 corónă, Andreiu Barcian (cl. III. g) 1 corónă, Cornel Hulpuşiu (cl. IV. r.) 60 fileri, de la clasa III. gimnasială şi cl. IV. reală 3 coróne 30 fileri. In total *18 coróne 20 fileri.*

Corespondenţe.

Inmormêntarea soţiei parochului din Ghimbav Iosif Comanescu jun.

— 19 Febr. 1904.

> Şi te-ai dus, dulce minune,
> Şi-a apus iubirea nóstră....
> — Flóre-albastră, flóre-albastră,
> Totuşi este trist în lume!
>
> (M. Eminescu).

Cu adevërat! Trist, din sémă afară trist este în lume së veḑi strînsă în sicriul îngust şi uricios o tineră fiinţă, în pragul a nouësprezece primăveri a vieţii abia ajunse; cu flórea de mirt, încă neînvechită în përul bogat şi frumos şi în haina albă de mirésă, numai mai eri-alaltăeri îmbrăcată pentru întâiaşi-dată în ziua prea fericită a cununiei! Şi din înflorită şi zimbitóre precum o ştiai, së o reveḑi acum vestedă, cu faţa suptă şi străverzie, ca voalul ce o acoperia, şi sub care, numai după contura întunecată a buzelor arse de focul bólei mistuitóre, — o mai putea-i recunóşte!

Şi së nu lăcrimezi la astfel de privelişte?! Së nu recunoşti, că în adevër totuşi este trist în lumea acésta, în care viéţa nóstră este numai umbră şi vis??!

Dar' apoi mai mult! Së veḑi acelaşi sicriu străjuit de aprópe de către un tinër şi cu totului tot abatut soţ, care mai este pe lângă tóte şi preot al legei nóstre! Së-l veḑi cum îngrozit şi cutremurat în tótă a lui fiinţă, de fapta haină şi frivolă a morţii neîndurătóre, care i-a răpit în diminéţa vieţii conjugale tot norocul şi tótă bucuria din acéstă lume — strînge nervos în braţe doi prunci mici-mititei, dintrë cari, cel ajuns abia de a îngâna dulcea limbă a mamei sale, inocent së arete cu mâna spre sicriu şi inconştient së rostéscă cu buze nevinovate: „dórme mama!“

..... Poţi së nu suspini la astfel de scene şi în astfel de momente?! Şi trebue graiu omenesc së-ţi mai esplice că: totuşi este trist în lumea acésta, în care tot numai amăgire şi deşertăciune sunt tóte?!...

*

Duminecă în 15 l. c. mi-a fost dat së vëd acestea în comuna Ghimbav lângă Braşov, unde am petrecut la grópă pe tinera preotésă Luisa născută Aldica, care după o viéţă de 19 ani încă neîmpliniţi, şi după 3 ani şi câteva luni de căsătorie ideală şi prea-fericită cu soţul ei, parochul Iosif Comanescu jun., l'a lăsat pe acesta pentru de-apururi cernit şi stingher, ear' pe pruncuţii nevinovaţi Iosif şi Viorica, pentru totdéuna orfani de buna lor mamă.

Şi cum jalea a fost mare şi nemësurată durerea familiei pentru în veci nereparabila perdere, o lume imensă, din tótă împrejurimea s'a grăbit a lua parte la actul trist al înmormêntării. Venit'au din Braşov, Codlea, Stupini, Feldióra, Cristian, Rêşnov, Tohanul-vechiu, Zărneşti şi Veneţia-inf. şi de pretutindenea rudeniile şi cunoscuţii, ca së dee onórea cea mai de pe urmă rëposatei şi consolarea cea dintâiu soţului preaîntristat. Ear' din însaşi comuna Ghimbav în picióre a fost întréga populaţiune română şi săséscă, fiind acésta cu demnitate şi în mod oficios representată prin însuşi parochul în fruntea presbiteriului, şi a primariului şi notariului în fruntea comitetului comunal. In presenţa acestei mulţimi s'a început la orele 2 p. m. oficiarea prohodului în casă, continuându-se în curte şi terminându-se în biserică, servind preoţii: dl Ioan Dan, ppresb. on. şi adm. ppresb. din Zërneşti; I. Micu din Feldióra; I. Maximilian din Stupini şi Virgil Pop din Cristian. Sicriul a fost dus de către 8 învëţători din localităţile susnumite, ear' alţi 8 învëţători, sub conducerea dlui Virgil Bude, înv. în Rêşnov, au cântat în cor cântările duióse, facênd cinste numelui lor, deosebi în faţa conlocuitorilor saşi, mult înaintaţi în astă privinţă.

După terminarea prohodului în biserică, dl adm. ppresb. Ioan Dan a rostit din uşa altariului predica ocasională, prin carea scoţênd în relief mărimea perderii, îndémnă la resignaţiune pe soţul greu lovit de sórte. In urmă sicriul, ridicat din nou, a fost transportat la cripta din faţa uşei bisericei, unde după ce a mai rostit distinsul învëţătoriu din Braşov I. Dariu o scurtă dar' bine simţită alocuţiune, în sunetele triste ale cântărei: în veci pomenirea ei — a fost depus în adâncimea umedă şi întunecósă a mormêntului.

Ear' lumea imensă, carea prin vifor de suspine şi plóie de lacrimi a însoţit până aci pe rëposata 'n Domnul, tot rênduri-rênduri a început a se strecora de la locul de jale.

Printrë toţi însë, încet şi mai greoiu îşi trăgea pasul o venerabilă bëtrână. Era vëduva preotésă din Ghimbav Elena Popoviciu, — mama-bună vëduvitului soţ preot — carea de la înălţimea anilor 84, câţi, îi pórtă pe umeri, mai bine de cât toţi putea së pricépă nemărginita durere, ce a trebuit s'o simtă blânda ei nepótă, când a vëḑut că, la 19 ani ai vieţii abia, trebue së părăséscă acéstă lume; şi tot de la înălţimea acelor ani póte, mai bine de cât toţi, së mësure adâncimea durerii, în carea înótă acum inima bunului şi ascultătoriului ei nepot, care aşa de tinër trebue së încépă a gusta din paharul — pentru el de trei-ori amar — al vëduviei. „Mi-a fost dat së vëd şi acésta“ suspina ea ştergêndu-şi umeḑéla produsă de lacrimi, prin încreţiturile feţei îmbëtrânite.

De la grópă s'au întors cei mai mulţi — şi cei mai din apropriere, — căci timpul era înaintat, la casele parochului, unde s'a servit pomana, cu mâncări de post, după cum e timpul.

Soţului întristat îi trimit drept mângăere şi îmbărbătare stichurile de mai jos, pe cari ca preot al legei lui Christos, mai bine şi mai adânc de cât alţii va trebuí së le înţelégă şi urmeze:

> E négră-acum ţërîna ce-acopere mormêntul
> In care-ţi ştí norocul vieţii îngropat,
> Şi-alăturea de care în tótă-a ta viéţă
> Păşí-vei de acuma, tot trist şi 'ndurerat.
>
> Dar' va vení açuma, austrul primăverii
> Cu bórea lui cea caldă së sufle pe pămênt!
> Şi-atuncia din ţërîna cea rece rësărí-vor
> Tot flori şi iarbă verde pe tristul ei mormênt!
>
> . . . .
>
> Veḑi taina cea adâncă, ce legea ta o 'nvaţă
> Şi carea 'n minţi străbate prin a credinţei porţi —
> Din fund de gropi afunde, din recele mormênt
> Eşí-vor toţi odată! — vor învia din morţi!
>
> Când duhul cel puternic, cu bórea-i de cutremur
> Sufla-va preste întregul acestei lumi-hotar
>
> . . . .
>
> Atunci, atunci din grópă ear' va eşí frumósă
> Acea pe care astăzi o plângi cu-atât amar.
>
> *
>
> Zăgaz pune deci jalei, ce-acuma te cuprinde.
> Tu eşti creştin şi altor' le spui astă povaţă!
> Dar' griji! soţia-ţi dulce te-o recunóşte-atuncia
> Numai păstrând credinţa, ce i-ai păstrat în viéţă!

Participant.

O escursiune la morminte sfinte.

Brad, 14/27 Februarie 1904.

Sinaxariul primei Sâmbete din postul păresimilor ne spune, că împëratul Iulian apostatul dăduse poruncă së fie înveninaţi cu *bucate spurcate* toţi creştinii. Dar' mucenicul Teodor Tironi a mântuit poporul creştin şi l'a nutrit cu *colivă* — grâu ales fert. — Drept aceea biserica îi serbéză memoria şi i-o va serba.

Noi zarandenii avem doi Teodori: *Teodor Pop* şi *Teodor Zeriu*, cari îşi dorm somnul de veci în istoricul cimiteriu din Cebea, a căror amintire merită a fi serbată cu pietate.

Teodor Zeriu, născut în Cebea la 1860, elev al gimnasiului din Brad, preot în Căraciu, rëposat la 1894, a testat bisericei din Cebea 1000 coróne şi tot atâta fondului gimnasial din Brad. Şi cât ar mai fi jertfit pentru acesta, dacă cruda mórte nu îl răpia prea curênd!

Teodor Pop s'a născut în Burda (lângă Beiuşi) şi a murit în Baia-de-criş la 23 Iunie 1900. De-şi orfan de tată, studiéză gimnasiul, apoi drepturile, devine pretor şi în fine advocat. Ca advocat 26 ani a fost iurisconsultul gimnasiului din Brad, servindu-i şi ca epitrop. Ultimul din pleiada însufleţiţilor fun-

---

tea Mântuitoriului, cercetéză mormêntul înainte de a se revërsa zorile. Ear' curajul acesta li-se resplăteşte prin bucuria învierii vestită de înger. Unei femei, Mariei Magdalena s'a arătat mai întâiu Mântuitoriul după înviere şi numai apoi apostolilor.

După-ce apostolii investiţi cu putere de sus încep gréua lor activitate misionară, femeile creştine se dovedesc de factor puternic, atât întru lăţirea creştinismului, dar' mai cu sémă în punerea în aplicare a dumnezeeştilor învëţături în familie şi în societate, — aşa, în cât viéţa creştinilor dintâiu scriitorii ni o înfăţişéză ca „o petrecere pe pămênt, dar' o viéţă în ceriuri“. Şi acésta viéţă o aflăm la creştinii din perióda primă a istoriei bisericeşti într'un timp când biserica creştină în luptă cu trei factori puternici: judaismul, filosofia păgână şi puternicii împëraţi ai Romei, trecea prin cel mai aprig botez de sânge. Precum adecă în sfaturile cele necuprinse de mintea omenéscă ale provedinţei divine dispus a fost, ca Dzeu omul së sufere mórte pentru restabilirea raportului primitiv dintrë Dzeu şi om, tocmai aşa chiămată a fost biserica creştină, ca së se încetăţenéscă în lume trecênd prin foc şi prin sabie timp de aprópe trei vécuri, pentru-ca së se dovedéscă în eternitate divinitatea evangeliei şi bisericei şi së se recunóscă faptele, cari resultă din acéstă luptă, şi anume:

a) nu cei goniţi, ci gonitorii sunt biruiţi;

b) omul şi puterea omului în aceste góne se pune în luptă cu Dzeu, pentru-ca dreptatea Lui së se arete în lume în tótă splendórea ei, şi omul se pótă së o cunóscă;

c) ideile în lume nu se pot încetăţení prin foc şi sabie, ci prin convingere, şi anume prin convingerea, pe care o póte produce în inima omului numai cuvêntul şi voinţa lui Dzeu.

Pe paginile roşii ale gónelor, istoria ne înfăţişéză femeia la înălţimea misiunii sale ca soţie, ca mamă şi ca factor în serviciul prosperării societăţii creştine. Astfel cu privire la viéţa familiară cetim la Tertulian în ultimul capitol al scrisorii adresate soţiei sale următórele: „Unde voiu afla vorbele, — esclamă el — ca së pot descrie fericirea căsniciei, înfiinţată de biserică, aprobată de comuniune, pecetluită prin binecuvêntare, vestită de îngeri şi încuviinţată de Tatăl? Jug a duor credincioşi împreunaţi într'o sperantă şi egal serviciu. Ei îşi sunt unul altuia fraţi, servi, fără diferinţă spirituală şi corporală, un trup şi un suflet. Impreună înalţă rugăciuni, împreună îngenunchiază, împreună postesc, unul pe altul învëţând şi admoniind; împreună în biserica lui Dzeu, împreună la nëcaz, prigoniri şi fericire. Nu se ocoleşte unul pe altul, nici unul nu e nesuferit celuilalt, şi nu au nimic secret unul faţă de altul. Mântuitoriul se bucură veḑênd şi auḑind acestea, le trimite pacea de sus, căci unde sunt cei doi acolo e şi El, şi unde e El, acolo nu-i cel rëu“.

Ear' cu privire la devotamentul şi simţul de sacrificiu al femeilor creştine, amintesc următoriul cas:

Pe timpul persecuţiunii sub Septimiu Sever (193—211) temniţa din Cartago a fost umplută de creştini. Intrë acestia se afla şi Perpetua, o femeiă tinëră de 22 de ani, descendentă a unei familii de frunte, măritată după un bărbat vrednic şi avênd un copil numai de câteva luni. Tatăl şi mama ei trăiau.

„După câteva zile — istoriseşte Perpetua — s'a rëspândit vorba, că vom merge la întrebare şi veḑui pe tata în temniţă. Durerea era zugrăvită pe faţa lui. Fiica mea, îmi zicea, ai milă de perii mei cei albi; fie-ţi milă de tată, dacă mai sunt vrednic se më numesc astfel; dacă este adevërat, că te-am crescut până la vêrsta acésta şi te iubiam mai mult de cât pe fraţii tëi, nu më face de rîsul lumii. Priveşte la fraţii tëi, la mama şi la copilul, care nu va puté traí fără de tine“. Vorbind astfel îmi săruta mânile, apoi aruncându-se la piciórele mele, nu më mai numia fiica sa, ci dómna sa. Martarisesc, că chinul meu era grozav când më gândiam, că numai tata din tótă familia nu se bucura de martiriul meu. Ca së-l mângăiu i-am zis: „Va fi ce va vrea Dzeu, căci së ştii că sórtea nóstră este în mânile lui şi nu într'ale nóstre“. El se depărtà plin de întristare.

„A doua zi ne-au dus la întrebare. Vestea s'a rëspândit numai de cât, şi sala de audienţă s'a umplut de popor. Ne-am urcat pe un fel de eşafod, unde era tribunalul judecătorului. Ne-am înfăţişat înaintea lui Ilarian, intendentul provinciei, care represента pe proconsul. Toţi cei întrebaţi mărturiseră vitejeşte pe Iisus Christos. Când mi-a venit rêndul, părintele meu se ivì cu copilul; el më trase puţin la o parte şi întrebuinţà tóte mijlócele spre a më îndupleca pentru nevinovatul meu copil. Ilarian se unì cu el şi-mi zise: „Ce, ţie nu-ţi pasă nici de perii albi ai unui tată nenorocit, nici de nevinovăţia acestui prunc, care va deveni orfan după mórtea ta? Jertfeşte dar' pentru prosperitatea împëratului“. I-am rëspuns: „Nu voiu jertfí!“ „Eşti creştină?“ „Da, sunt creştină“ ziseiu. Tatăl meu, care mai rëmăsese cu nădejdea că më va îndupleca, primì o datori ai acestui institut cultural, care când a repausat şi-a jertfit întrégă sudórea feţei sale, tótă averea sa considerabilă fondului gimnasial din Brad şi astfel i-a consolidat basele, a contribuit la prosperarea lui şi prin acésta la luminarea poporului zarandean.

Adv. T. Pop a fost model de onestitate, cruţare, cumpĕtare şi activitate, care cu vorba şi fapta îndemna pe toţi cei căror 'şi deschidea inima, la onestitate, muncă, cruţare şi cumpĕtare, deóre-ce era convins, că aceste sunt temeliile prosperării materiale indispensabile pentru ori-ce progres cultural.

La ale acestor morminte sfinte a peregrinat tinerimea studiósă de la gimnasiul din Brad în frunte cu profesorii sĕi azi şi a înă'ţat rugăciuni şi cântări pióse cătră bunul Dzeu pentru odihna sufletului lor.

Fiind adunat la serviciul divin un public numĕros, cum şi tinerimea şcolară din Cebea cu învĕţătorii sei, la finea parastasului sĕvêrşit de 3 preoţi prof. gimnas. Dr. I. Radu a schiţat viéţa fericitului T. Pop stăruind în deosebi asupra onestităţei, alipirei de neam şi biserică şi a iubirei, ce o avea fericitul faţă de învĕţătură şi cultură. A încheiat îndemnând poporul şi tinerimea sĕ păstreze cu pietate amintirea fericitului Teodor Pop, cel mai mare binefăcĕtoriu al gimnasiului public român gr.-or. din Brad şi prin urmare şi al poporului zarandean. El a consolidat şi sporit fondul gimnasial din Brad şi prin acest act ales de pietate a asigurat pe séma zarandenilor şi tuturor Românilor esistinţa şi prosperarea unui focular al culturei naţionale.

Astfel am serbat amintirea vrednicilor nostri binefăcĕtori, la ale căror morminte an de an vom alerga, ca din ţĕrîna lor rece sĕ sorbim insufleţire şi iubire pentru cultura naţională, pentru némul, biserica şi instituţiunile străbune.

In pace! *Dr. P. O.*

NOUTĂŢI

Personal. Escelenţia Sa I. P. Sa D. Arch[illegible]cop şi Metropolit *Ioan* a plecat cu trenul de azi diminéţă la Budapesta pentru a conduce şedinţele representanţei fundaţiunii Gozsdu. Impreună cu Escelenţia Sa a plecat şi dl Parteniu *Cosma*, directorul „Albinei“, membru în representanţa fundaţiunii.

*

„Creştinismul şi femeile“, conferenţa dlui secretariu consistorial Dr. George *Proca* a reuşit pe deplin. Sala cea mare din casele comitatului era aprópe tixită de public ales. Cu deosebire sexul femeiesc s'a presentat în numĕr frumos, ca nici odată. Sperăm, că au aflat destulă rĕsplată în prelegerea cetită, în cursul căreia dl conferenţiar ni-a presentat tipuri de femei ideale, ca caracter şi sentimente nobile. De la *Fecióra Maria* cea fără prihană, până la Carmen Sylva, poeta laureată, cu vii colori ni-a indicat operele măreţe, create de *inima* şi mintea femeiască. Conferenţiarul a fost frenetic aplaudat.

In nrul de azi al fóiei nóstre începem publicarea conferenţei dlui Dr. Proca.

Cu prelegerea de Duminecă s'a terminat şirul conferenţelor contemplate pentru acest seson. N'avem de cât cuvinte de laudă pentru iniţiatorii acestor întruniri folositóre şi de mare însĕmnătate. Succesele dobândite vor fi îndemn de ajuns pentru despărţĕmêntul *„Asociaţiunii“*, ca sĕ continue pe calea apucată.

*

Tipiconal. La întrebarea ventilată în ziariul nostru, dacă la întrarea Triodului, va sĕ zică în Dumineca Vameşului şi a Fariseului vine a se pune totdéuna glasul 8 şi voscrésna 11, venim a mai rĕspunde, că nu totdéuna vine a se pune acel glas şi acea voscrésnă la întrarea Triodului, ci numai în acel cas, când Triodul întră în Dumineca proximă după botezul Domnului şi aceea este Dumineca a 33-a după Rosalii cu glas 8 şi voscrésna 11 (când sfintele Paşti cad în 2—8 April).

In casurile celelalte glasul trebue căutat în tabelele din Evangelie, unde se dau esact îndreptările cuviinciόse.

In privinţa acésta este esact călindariul nostru archidiecesan.

*

La întreberea tipiconală din numĕrul 19 al „Tel. Român“ rĕspund direct şi fără încungiur, lăsând sĕ urmeze esplicarea, că parochul din Rişca a purces conform tipicului, când n'a ţinut liturgie Marţi în prima sĕptĕmână a păresimilor, pentru-că în acea sĕptĕmână se face numai Miercuri şi Vineri liturgia sfului Grigorie, şi Sâmbătă a sftului Ioan. Pe cel ce vrea sĕ afle basa celor afirmate de mine 'l îndrept la tipicul Triodului pag. T3 unde se zice: „Dacă s'ar întêmpla aflarea cinstitului cap al sfântului Ioan botezătoriul în óre-care din zilele sĕptĕmânei întâiu a păresimilor, slujba se pune sau în Dumineca lăsatului de brânză, sau în Sâmbăta cea dintâiu a postului“ — ergo: dacă ziua sf. Haralambie ar fi cuprinsă în rêndul sĕrbătorilor prescrise de biserică, acelaşi tipic ar trebuí sĕ se urmeze. Cu totul greşită e purcederea acelor preoţi, cari în numita zi au ţinut liturgia sf. Vasile, precum afirmă dl N. O., căci acea liturgie se face în decursul anului: la 1 Ianuarie, esceptional în ajunul sau zilele naşterii şi Botezului Domnului şi în cinci Dumineci ale păresimilor. Esplicarea se află în împregiurarea, că în cărţile nóstre rituale referitoriu la post nu se face deosebire întrĕ tipicul pentru mănăstiri, şi parochíi resp. popor. In prima sĕptĕmână a păresimilor, pentru-ca fraţii mănăstirei sĕ postéscă, respective ajune, se face liturgie numai Miercuri şi Vineri, a sf. Grigorie, cu care ocasiune se împarte numai anaforă; şi apoi numai Sâmbătă se face liturgia sf. Ioan, în care zi pentru prima dată în acésta sĕptĕmână se pune masă comună. O esplicare aşi aştepta totuşi de la colegul din Rişca, sau de la colegii de un cuget cu el, şi anume: Care e motivul ce l-a îndemnat sĕ facă sau proclame sĕrbătóre într'o zi care de biserică nu e prescrisă ca serbătóre şi tocmai în aceea sĕ cetéscă rugăciuni pentru ferirea pagubelor în vite? Acésta întrebare e cu atât mai justă, cu cât se cere, ca în biserica nóstră ortodoxă sĕ fie uniformitate întru tóte, în tot locul şi timpul. (*George Borzea*, paroch în Coveş.)

*

Post de notariu. Sub nr. 1251 pretorial şi cu termin până la 12 Martie st. n. e publicat concurs la postul de notariu comunal în *Şura-mică* (lângă Sibiiu). Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului preturei Sibiiului în Sibiiu.

*

Incendiu — cu cinci morţi. In apropiere de catedrala S. Paul din Londra s'a aprins sĕptĕmâna trecută o casă, care în timp de jumĕtate de oră a ars scrum. După stingerea focului au fost aflate întrĕ ruinele etagiilor cinci cadavre de femei.

*

Victime ale ciumei. In India grasséză de mai mult timp epidemia de ciumă, secerând sute şi mii de victime. Telegramele mai noue despre mersul bólei spun că în o singură sĕptĕmână au murit de ciumă 21.302 ómeni. Deosebi în ţinuturile din jurul oraşului Bombay face mari pustiiri.

*

Óie cu doi miei fătaţi în rate. „Controlei“ din Timişóra i-se scrie că o óie a lui Vasilie Hurban din Sumal a fătat la timp normal un miel, ear' după trei sĕptĕmâni a mai fătat unul. Raritatea casului stă în faptul că mieii nu în acelaşi timp au fost fătaţi, ci al doilea numai după trei sĕptĕmâni.

*

„Kakas Márton“, fóia umoristică a lui Rákosi Victor (Sipulus) costă 12 coróne pe an; un numĕr singuratic 30 fileri. Apare în Budapesta în fie-care Duminecă.

*

In mii de casuri a făcut minune dl Albert Müller (Budapesta, V Vadász-utcza 42/V) cu invenţia sa: crucea duplă electromagnetică nr. 86,967 R. B. Astăzi ne aflăm de nou în posiţie a publica două scrisori de recunoştinţă, pe cari le-a primit inventatorul acestei cruci. Acestea sunt: Stimate dle Müller! Resultatul la care se ajunge cu aparatul dvóstrĕ e minunat. Prin folosirea acestuia m'am vindecat pe deplin de durerea reumatică, de care suferiam. Primeşte deci sincera mea mulţămită. Cu distinsă stimă F. Lindenschmidt (Német-Palanka, la 11 Faur 1904). — Preastimate dle Müller! Te rog a'mi trimite încă un aparat al dvóstrĕ, care mi-a ajutat contra durerii de inimă, şi de care am lipsă pentru o amică a mea. Cu stimă Vilma Wavrik (Agram, la 31/I 1904).

*

Cine 'şi iubeşte grădina şi voeşte sĕ aibă cele mai frumóse flori şi cele mai bune zarzavaturi (legume), sĕ cumpere seminţe de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta*, Rottenbillergasse 33, care firmă la cerere trimite gratuit preţcurentul ilustrat, de 226 pagini. Acesta conţine afară de eminentele seminţe cunoscute în întrégă lumea, mulţime de noutăţi surprindĕtóre de legumi şi flori.

De la reuniunea de înmormêntare.

Provocare.

Basaţi pe hotărîrea direcţiunii, încuviinţate şi de adunarea generală, provocăm şi pe acésta cale pe toţi membrii „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“, cari sunt în restanţă cu taxele de câte 60 fileri după casurile de mórte, sĕ solvéscă în restimp de cel mult 30 zile restanţele, căci la din contră direcţiunea, în temeiul dispoşiţiunilor §-lui 4 din statute, 'i va esclude din şirul membrilor.

Cu o cale vestim, că în scopul inactivării secţiei a 2-a, se primesc la Reuniune membri noi, cari vor avé se solvéscă taxa de inscriere cu 2 cor. şi vor rescumpĕra din cele 49 casuri de mórte cel puţin 3.

Sibiiu, 3 Martie n. 1904.

Biroul „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“.

Pantaleon Lucuţa
director.

Vic. Tordăşianu
secretariu.

Cărţi şi reviste.

„Protocolul congresului naţional-bisericesc ordinar al metropoliei Românilor gr. orientali din Ungaria şi Transilvania, întrunit în Sibiiu la 1 Octobre v. 1903“. Editura metropoliei. Preţul 2 coróne. Conţine: procesele verbale luate în cele opt şedinţe ale congresului, convocatoriul, cuvêntul de deschidere, rapórtele consistorului metropolitan, normativ pentru objectele cari aparţin la competinţa plenului consistorial în eparchíi, normativ pentru causele la a căror discutare şi decidere nu póte participa un membru al corporaţiunii bisericeşti, raportul delegaţiunii congresuale în causa despărţirilor ierarchice de cătră biserica sêrbéscă, suplica cătră M. Sa în causa mănăstirilor şi resoluţiunea la ea, raportul despre administrarea fundaţiunii Goszdu, plan de învĕţământ pentru şcólele poporale, plan de învĕţământ pentru institutele pedagogice.

Se póte procura prin librăria archidiecesană (Sibiiu str. Măcelarilor 45).

*

„Laptele, puterea lui ca hrană şi producerea lui“, de *Dr. I. Felix*, profesor de higienă la facultatea de medicină din Bucureşti şi membru al Academiei române, cu o precuvêntare de Ioan Kalinderu, membru al Academiei române şi director al domeniilor Corónei. — Tractat poporal despre lapte, producerea lui, mulgerea vacilor, facerea untului, despre lăptării, etc. Cărticica formézĕ broşura a XXVI. din „Biblioteca poporală a administraţiei domeniului Corónei“. A apărut în Bucureşti, în tipografia Gutenberg (str. Dómnei nr. 20).

*

„Candela“, revistă bisericéscă literară, fascicolul 2. pe Februarie a apărut cu următoriul sumariu: „Adresaţii epistolei cătră galateni“ a apostolului Pavel, studiu de Dr. Vasilie Gheorghiu (continuare din fascicolul anterior); „Cartea Iov, tradusă şi esplicată după textul masoretic“ de Dr. Octavian Isopescul (continuare din fascicolii anteriori); 28 pagine text rusesc, apoi: sub „Amvonul bisericei gr. or. române“ recensiune de profesorul Dr. T. Tarnavszki asupra volumului de „Predice pentru tóte Duminecile, serbătorile şi praznicele de peste an“ scrise de Ioan Nicorescu (Arad), esplicarea câtorva casuri pastorale şi ştiri de interes bisericesc.

„Candela“ apare în Cernăuţi (Bucovina) în fascicolul lunari şi costă 8 coróne pe an. Redactori: Dr. Emilian Voiutschi şi Alexandru Manastyrshi. Birourile redacţiei şi administraţiei sunt în residenţa archiepiscopéscă.

Oficială.

Oficiul cassei aştéptă imediata espedare a cuitanţelor pentru ridicarea competinţelor parochiale pe semestrul I, ca în timpul cel mai scurt sĕ se pótă încheia raţiociniul. Ajutoriul capelanilor se împarte de aci înainte decursiv, deci abia la finea anului.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea concertului şi petrecerii cu joc aranjată din partea „Reuniunii femeilor române din Tilişca“ la 11/24 Ianuarie au binevoit a contribuí în favorul fondului reuniunii următorii preastim. domni: Ioan Popa, preot, 2 cor., Iacob Steflea, preot, 2 cor., Dr. Vargha, subjude reg., 2 cor., Iuliu Crişan, înv., 2 cor., Ioan Iacob, înv., 1 cor., Nicolae Roman, cas. com, 2 cor. Cor. Stoica, Dumitru Hociotă şi Popescu, funcţ. de bancă, câte 1 cor., Ilie Popa, hotelier 2 cor, Const. Borcea, 2 cor. 60 fil.; D. Ghib, 2 cor., Ioan Răcuciu- 2 cor., I. Moga, 1 cor., Ion Sirbu, 1 cor., I. Vişoiu 1 cor., — toţi din Sĕlişte. I. Muntean, preot în Gurarîului, 3 cor., L. Negrilă, înv. în Sibiiu, 2 cor., G. Rusu, teol. abs. (Sibiiu), 2 cor., — Avram Acelenescu, not., 4 cor., Al. Iosof, propriet., 8 cor., Ioan Lazar, înv. pens., 2 cor., G. Moldovan, adj. not., 1 cor., Teod. Stoia, 2 cor., Nic. Ludoşan, 2 cor., D. Stoia, 1 cor., Mih. Poiană, Alexandru Bêrsan, N. Marcu, Dumitru Bêrsan, câte 1 cor., — toţi din Galeş. Ioan Oţoiu, preot, 3 cor., Ioan Iliu, not. 2 cor., Nicolae Iosif, înv., 1 cor., toţi din Aciliu. — Adam Micu, notariu în Poiana, 2 cor., Vas. Muşoiu, not. în Bungard, 2 cor., Ioan Micu, propriet. în Sebeş, 1 cor., Ioan Ciuruga din Mercurea, 2 cor., Dumitru Iosof, preot în Bujor (Banat), 1 cor., Ioan Halalai, not., 6 cor., Ioan Bendorfean, cand. de not., 3 cor. ambii din Săsciori, Nemeş, învĕţătoriu în Cristian, 1 cor., Dumitru Lupea, proprietariu în România, 6 cor. Petru Juga senior, preot emeritat, 2 coróne, Petru Juga junior, preot, 2 coróne, Ioan Iosof, preot, 2 cor., Ioan Bunea, preot gr. cat., 3 cor., Valeriu Millea, not., 2 coróne, Ioan Bratu, înv., 2 cor., Simion Rodean, 2 cor., Ioan Rodean, 1 cor., Ilie Rodean, 1 corónă, Toma Mihaiu, 1 cor., Dumitru Mihaiu, 1 cor, Dumitru Bratu, comerc., 2 cor., A. Floaş, 2 cor., I. Bratu, pădurariu, 2 cor., Cons. Oprean, I. Bunea, I. Trihenea, Dumitru Zeic, Ioan Mănig, Savu Frăcea, Ioan Frăcea, Const. Mihaiu, Ioan Stoica şi Gav. Stanca, câte 1 cor., Ioana Bunea 1 cor., D. Domnariu 80 fil., Ioan Miclĕuş, Petru Nan, Nic. Răceu, cantor, Maria Frăcea, Paraschiva Prică şi Ioan Stanca, câte 60 fil. — De la mai mulţi 8 cor.

Tuturor marinimoşilor contribuenţi li-se aduce şi pe calea acésta cea mai profundă mulţămită, — asemenea şi dlor teologi concertanţi, în frunte cu dl Curea, pentru binevoitoriul sprigin ce ni-l'au oferit.

Tilişca în 1/14 Februarie 1904.

Mărióra Juga
pres. reuniunii.

*

Darea de sémă despre venitele şi cheltuelile de la petrecerea cu dans aranjată în Brad la 1/14 Februarie 1904 în favorul *„fondului elevilor morboşi“* de la gimnasiul public român gr.-or. din Brad.

A. Intrate:

1. De la publicul care a participat la petrecere: familia St. Albu, prof. 4 cor., Bogoly Béla, calfă, 2 cor., fam. Andron Bogdan, preot, 4 cor., I. Boldin, calfă, 2 cor., fam. Valer Candrea, pretor, 5 cor., fam. Const. Costin, prof., 4 cor., dşórele: Cristea, învĕţătóre în Barza-Ţereţel, 4 cor., I. Cutean, comerc., 3 cor., Ad. Damian, contabil, 3 cor., fam. Vasilie Damian, protopresbiter, 5 cor., David Aladár, comerc., 3 cor., I. Dordea, iurist, 2 cor., fam. G. Drăgan, preot, Boiţa, 4 cor., fam. Ales. Draia, înv. pens., Criscior, 10 cor., Engler Ferencz, calfă, 2 cor., Vas. Florea, oficiant, Baia-de-criş, 3 cor., fam. Antoniu Jurgiu, propriet., 4 cor., Hermann N., calfă, 2 cor., Holnik Károly, măcelariu, 2 cor., fam. I. Impĕrat, măcelariu, 4 cor., fam. Enea Joldea, înv.-diacon, Halmagiu, 6 cor., G. Jula, înv., 2 cor., fam.

---

lovitură din partea uşierului, care îi zise sĕ iasă afară. Lovitura acésta mĕ atinse fórte mult; simţiam că tatăl meu este batjocorit la bĕtrâneţe. Judecătoriul pronunţă apoi sentinţa şi ne condamnă pe toţi a fi espuşi la fiarĕ. Ne întórserăm în temniţă cu bucurie. Câteva zile după aceea oficerul Pudens, care comanda garda închisórei, vĕdênd că Dzeu ne favorisa cu multe daruri, avea mare stimă pentru noi şi ne lăsa liberi pe fraţii cari veniau sĕ ne vadă sau sĕ ne mângăe, ori sĕ priméscă ei mângăere. Fiind-că se apropia ziua spectacolelor, tata iară venì sĕ mĕ vadă. Era aşa de întristat cum nu se póte spune; el îşi smulgea barba, se arunca la pământ şi rĕmase trântit cu faţa în jos, îşi blăstĕma bĕtrâneţa şi spunea vorbe cari ar fi mişcat inimile cele mai împetrite. Nu mai puteam de durere când îl vedeam în starea aceea“.*)

A fost însĕ mai puternică iubirea de Christos, de cât iubirea de tată şi fíu, şi Perpetua sufere chinurile morţii cu cea mai mare resignaţiune.

(Va urma).

---

*) Vieţile sfinţilor de Dr. Ger. Timuş. Bucureşti 1890, pag. 671.

Krasznay Olivár, protopretor, 5 cor., dşóra Victoria Laslo, modistă, 2 cor., fam. Pavel Lazar, înv., 4 cor., fam. Dem. Man, ospĕtariu 4 cor., fam. N. Marian, sergent, 4 cor., Markovits Arnold, scriitoriu, 2 cor., I. Mateiu, cleric abs., Zdrapţi, 2 cor., fam. Frid. Menking, director de mine, 4 cor., Mikán Fer., calfă, 2 cor., I. Moldovan, adj. not., Halmagiu, 2 cor., G. Omets, comerc., Ţereţel, 2 cor., fam. Ilie Ometa, ospĕtariu, 4 cor., fam. Dr. P. Oprişa, prof., 5 cor., fam. T. Oţel, zidariu, 4 cor., fam. Dr. I. Papp, adv., 10 cor., fam. G. Părău, dir. gimn., 5 cor., Pietsch József, not. cercual Luncoiu, 5 cor., fam. Pamfilie Plaştea, not. cercual, 14 cor., N. Popoviciu, adj. not., Kis-Almás, 2 cor., fam. Pavel Pop, funariu, 4 cor., fam. Dr. I. Radu, prof., 5 cor., fam. Dem. Radu, hutman, Boiţa, 4 cor., fam. Petru Rimbaş, preot, 10 cor., fam. G. Robu, notariu, Hălmagiu, 4 cor., I. Rob, jurist, Hălmagiu, 2 cor., fam. Aron şi Ioan Roman, preoţi, Luncoiul-sup., 10 cor., fam. I. Stanciu, comerciant, 4 cor., M. Stoia, înv., 2 cor., fam. M. Timbuş, măcelariu, 4 cor., Dr. Tib. Tisu, medic, 4 cor., Woblich, oficer, 2 cor., Lazar Vraciu, contabil, Dobra, 3 cor., Zádori Ferencz, măcelariu, 2 cor., cu totul 222 cor.

II. Oferte de la domni, cari n'au participat la petrecere: I. Anghel, înv. pens., 2 cor., Dr. T. Bogdan, medic, Ybbs a/D, 3 cor., Dr. Zosim Chirtop, adv., Câmpeni, 20 cor., Romul Coţoiu, comerc., Baia-de-Criş, 10 cor., Ar. Feier, ciobotariu, 2 cor., Elena Florea, econ., 2 cor., Petru Ilieşiu, inginer.u, Constanţa, 4 cor. 76 fil., Dr. Alexandru Mocsonyi, mare proprietariu, Birchiş, 20 cor., Dem. Moldovan, not. cerc., Criscior, 3 cor., Dr. S. Moldovan, adv., Orăştie, 10 cor., Dr. N. Oncu, director, Arad, 10 cor., I. Perian, preot, Criscior, 3 cor., Dr. N. Robu, medic, Baia-de-Criş, 5 cor., Filip Tirica, măsariu, 4 cor., Emanuil Ungurean, adv., Timişóra, 10 cor., cu totul 108 cor. 76 fil.

B. Cheltueli:

300 invitări 12 cor., post-port 7 cor. 58 fil., musică 36 cor., concediu 60 fil., curăţit, luminat, garderobă etc. 14 cor. 90 fil., cu totul 79 cor. 08 fil. Intrate 222+108·76=330 cor. 76 fil., cheltueli 71 cor. 08 fil., resultă venit curat 259 cor. 68 fil., cari s'au transpus fondului morboşilor.

Stimaţilor participanţi şi binefăcĕtori contribuenţi la acéstă petrecere umanitară, cari şi de astă-dată au dovedit interes faţă de gimnasiul public român gr.-or. din Brad, li-se esprimă mulţămită publică.

Dzeu le dăruiéscă sănĕtate şi fericire şi le sporéscă venitele!

Brad, 15/28 Februarie 1904.

Corpul profesoral.

Posta redacţiei.

„Anunţ funebru“. Dto 5 Martie a. c. ne trimiţi spre publicare anunţ despre un cas de mórte întêmplat în familia dtale în 2 Octobre anul trecut! Te am face de rîs, dacă ţi-l'am publica — *acum*, după timp de cinci luni.

Părintelui P. P. în T. Afacerea cu „libelul de plată“ pentru „darea de cult“ nu cade în competinţa nóstră. Scrisórea Sfinţiei tale, împreună cu „formulariul“ de libel, am transpus'o Preaveneratului Consistoriu. „Mulţămita publică“ se va publica la rênd.

Teatrul orăşenesc.

Luni (7 Martie): *„Frühlingsluft“*, operetă în 3 acte, de Karl Lindau.

Inceputul la 7 ore séra.

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Austria-sup.)

ARDESIE ETERNIT ARDESIE DE CIMENT-ASBEST PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, uşor, ales şi eftin. [29] 5—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referinţe de prima clasĕ! Garanţie! Producţie annalĕ 1500 vagóne! Cereţi prospect

Nr. 173/1904. [56] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia vacantă de clasa a treia, **Colun**, protopresbiteratul gr. or. Avrig, pe basa resoluţiunii preavenerabilului consistoriu archidiecesan din 13 Ianuarie a. c. nr. 331 Bis. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral greco-oriental al tractului Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Avrig, 20 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 192 1904. [57] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în comuna **Bucium Isbita**, tractul Abrud, pe basa resoluţiunii ven. consistoriu din 27 Ianuarie 1904 nr. 767 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Cei ce doresc a ocupa acest post îşi vor înainta suplicele, instruite conform legilor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral şi se vor presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Abrud.

Abrud, 19 Februarie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

171—1904 prim. com. [50] 2—2

Publicaţiune.

Comuna Tălmăcel (Kistalmács) dă pe calea licitaţiunei publice în **16 Martie** a. c. la 3 ore p. m. în arândă **morile** sale pe timpul din 1 April 1904 până în 30 Iunie 1906.

Oferte în scris provĕdute conform normelor se admit. Preţul strigării este 1618 cor. anual; vadiu 10%.

Condiţiunile de esarêndare se pot vedé în cancelaria comunală zilnic.

Tălmăcel, la 27 Februarie 1904.

Primăria comunală:

Toma Nedelcu *Ioan Fanea*
primariu. *not. com.*

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare şi ro[illegible] află aplicare în cancelaria advocaţială a lui **Dr. Mátyás Lázár, Sibiiu**, str. urezului 11.

(31) 9—10

Spriginiţi industria română!

Zilnic

Unt próspăt

de Poiana, prima calitate.

Industrie românéscă!

Se află de vîndare la [23] 5—6

„Concordia“
societate comercială pe acţii în Sibiiu.

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Pentru pacienţii de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi-au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din burueni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi invioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de burueni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări, cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie, precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de burueni. Vinul de burueni delătură mistuirea grea şi depărtéză prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăviciόse a ficatului. Lipsa de apetit şi reaua dispositie, precum şi durerile de cap şi nopţile perdute (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşuréză formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitaţi şi creéză nouă voe de viéţă. Nenumĕrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Becleau, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte localităţile din Austro-Ungaria.

Păziţi-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 450,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireşe 320,0, Coăcăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 5-12

REVERENZI

se confecţionéză prompt şi eftin în croitoria
Petraşcu & Părău
Sibiiu
strada poplăcii nr. 21.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 22 Sibiiu, Joi 26 Februarie (10 Martie) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Preparandie de fete.

Sibiiu, 9 Martie n.

Știm, că prin un enunciat al ministrului de culte s'a interzis bisericilor românești creșterea și cualificarea de învĕțătóre române la actualele nóstre institute pedagogice, cu motivarea că în sensul legii de instrucțiune fetele se pot crește și se pot cualifica numai la pedagogìi de fete.

Suntem deci înaintea alternativei, ca sau sĕ renunțăm la învĕțătóre, sau sĕ ni-le crescem la institutele esistente de fete din patria nóstră.

După vederile nóstre, ne este preste putință sĕ renunciăm în statul nostru învĕțătoresc la învĕțătóre și la activitatea acelora.

Este lucru constatat și recunoscut acuma și la noi, că învĕțătórele ne fac serviciu fórte bun în șcólă.

A crescut binișor numĕrul fetițelor nóstre, cari au absolvat șcólele civile, și cari reclamă aplicare, și noi deocamdată numai în șcólele nóstre le putem aplica.

Intre obiectele de învĕțământ trebue sĕ dăm în șcólele de fete mai mare atențiune lucrului de mână femeesc, și acésta trebue sĕ o facem chiar și din considerațiuni naționale.

Frumosul nostru port românesc începe a dispăré, chindesiturile admirabil de frumóse, conservate încă la țĕrancele nóstre, au început a se corcí.

Șcóla este chiămată sĕ conserve, sĕ reintroducă portul curat românesc, sĕ conserve modelele de cusături românești și sĕ le cultive cu tótă căldura inimei.

Lucrarea acésta e reservată șcólei nóstre, învĕțătórelor nóstre, și noi avem datorința sĕ provedem șcólele nóstre cu asemenea învĕțătóre conștie de chiămarea lor.

Indeosebi trebue sĕ căutăm, ca învĕțătórele nóstre sĕ le creștem noi în șcóle conduse de noi sub îngrijirea și sub ocrotirea bisericilor nóstre.

Sunt multe motive, cari vorbesc cu intețire pentru preparandìi românești de fete sub ocrotirea bisericilor nóstre.

Vom aduce numai unele.

In raport cu concetățenii nostri sași noi stăm mult înapoia lor în ce privește șcólele de fete.

Compatrioții nostri sași pretutindenea au șcóle, și pretutindenea au șcóle bune.

Noi avem puține șcóle de fete. In întreg Ardélul avem numai 2 șcóle civile de fete, una în Blaș, alta aici în Sibiiu.

Fetițele nóstre învață în șcóle străine, aprópe numai în șcóle unguresți.

Aduc deci cu sine suficiente cunoștințe din limba magiară și din literatura magiară, și în pedagogìe nu li-s'ar face greutăți din limba magiară.

Fetițelor acestora pedagogìile sunt chiămate sĕ le dee cunoștințele necesare pentru-ca sĕ pótă fi bune dăscălițe în școlele nóstre.

Atinse acestea, cum s'ar zice, „*per summos apices*“ trecem la modalitățile înființării de pedagogìi de fete, căci necesitatea nime nu o va trage la îndoielă.

Frații greco-catolici de bună sémă încă vor fi pătrunși ca și noi de necesitatea de a ne crește noi dăscălițele nóstre.

Noi vorbim deocamdată numai pentru noi.

Părerea nóstră e că în situațiunea de azi, cu multele nóstre neajunsuri, cu proverbiala nóstră sărăcie, ajunge dacă noi vom înființa o pedagogie de fete pentru întrégă provincie metropolitană, independentă de actualele nóstre pedagogìi, și o vom pune în un oraș, în care avem datorință sĕ întărim inteligința nóstră.

Orașul ne este indiferent: Clujul, Oradea mare, ori Timișóra, pentru noi e egal, numai sĕ se facă cât mai curênd.

O ințelegere între consitoriile nóstre eparchiale și cel metropolitan ar regula amĕnuntele în tóte direcțiunile.

E vorba de o cestiune culturală, și e timpul suprem, sĕ ne trezim și sĕ lucrăm și noi, cum lucréză alte popóră.

Ar fi dureros, când și la cestiunea acésta s'ar pune pondul principal pe financiarea ei.

In acel cas am ajunge acolo, unde stăm cu seminariul nostru archidiecesan, la care tot financiăm de 20 de ani, și nu am dat un pas înainte.

Sĕ auḑim glasul bărbaților nostri cu inimă pentru cultura poporului nostru.

Din dietă. Sensația vieții parlamentare e încă tot propunerea de Sâmbătă a ministrului-president Tisza pentru susceperea cunoscutelor restricțiuni în regulamentul camerei. Nu numai partidele opoziționale pun în vedere oposiție ad infinitum contra votării acelei propuneri, ci chiar și în partidul liberal sunt destui de aceia, cari — au nedumeriri față cu oportunitatea propunerii. In partidul liberal, cum vestesc unele ziare din capitală, sunt trei grupări: cam 50—60 vor merge necondiționat cu Tisza, ear' ceilalți, susținênd că în conferența partidului Tisza nu li-a făcut cunoscute și detaiurile propunerii, accentuéză temeri față cu punctul referitoriu la *revisuirea regulamentului*, care — conform propunerii — încă ar avé sĕ se facă sub vigórea restricțiunilor cuprinse în propunere. Dintrĕ acestia, unii ar voi, ca revisuirea regulamentului sĕ fie scósă din cadrul propunerii și, la timpul seu, sĕ se facă pe basa unui pact întrĕ tóte partidele; alții ar voi, ca Tisza sĕ le presinte în o conferență de partid projectul întreg al contemplatului regulament nou încă 'nainte de începerea discuțiunii în dietă asupra propunerii cestionate, pentru-ca sĕ știe întru cât atinge acel project libertatea votului și astfel sĕ pótă sprigini liniștiți propunerea.

In acéstă direcție s'au și încercat deja unii sĕ înduplece pe Tisza, dar' acesta a declarat că *nimic nu retractéză din textul propunerii.* Intenția lui nu e sĕ introducă clotura, cum se tem unii, ci *sĕ facă imposibilă pentru totdéuna obstrucția technică.*

Lupta parlamentară pe chestia propunerii acesteia va fi deci cât se póte de înverșunată. Tisza nu va ceda nimic, oposiția nu se va lăsa, și astfel ușor póte sĕ urmeze espedientul de mult cobit, — că dieta de acum va fi disolvată.

Hédervàry — ministru. Fóia oficială aduce în numĕrul de Dumineca autograful preaînalt dto 3 Martie, semnat de M. Sa și de ministrul-president Tisza, prin care contele *Khuen-Hédervàry* e numit ministru à latere.

Noul ministru a depus jurămêntul alaltăeri.

Rĕsboiul. O escadră japonesă, cu șepte vase de rĕsboiu și numĕroși torpilori, Sâmbătă după amiazi a sosit pe neașteptate la gurile portului *Vladivostoc* și timp de preste o oră a bombardat orașul. Un raport al agenței telegrafice rusești zice că bombardarea nu a făcut nici o stricăciune nici orașului, nici fortificațiunilor din port. Nu amintește însĕ nimic despre rolul celor patru vase de rĕsboiu cari deja la începutul rĕsboiului se aflau în port. Acestea încercaseră odată sĕ mérgă în ajutoriul flotei de la Port-Arthur trecênd prin pasul Ciungaru, dar' de téma escadrei japonese de la Cemulpo, s'au re'ntors în port. In 29 Februarie au eșit de nou din port, cu scop sĕ prindă vapórele comerciale japonese. Din faptul, că telegrama despre bombardarea portului nu spune nimic referitoriu la ele, se presupune că pe timpul acela nu erau în port.

Alt moment însemnat în fasele de până acum ale rĕsboiului e, că de la 27 Februarie flota japonesă nu a mai dat atac asupra Port-Arthurului și nici nu a fost vĕḑută în apele din jurul portului. Probabil deci, că din partea flotei rusești de la Port-Arthur Japonesii nu se tem de vr'un atac, așa mult au slăbit-o prin desele atacuri de până la 27 Februarie, și astfel la bombardarea de la Vladivostoc va fi participat și o parte din flota fostă în apele de la Port-Arthur. Acésta presupunere se confirmă și prin o telegramă din isvor englez, care spune că grosul flotei japonese se află acum pe marea japonesă (pe la Port-Arthur e marea galbină) și spriginește debarcarea corpului II de armată la Port-Lezarev, spre nord de la Gensan. Știrea acésta denotă deci, că acum Japonesii 'și îndréptă transportul trupelor spre partea ostică a Coreii, de unde ușor pot ajunge la rîul Jalu, și fiind-că vasele de transport nu-

---

FOIȘÓRĂ

Creștinismul și femeile.

Conferență ținută de Dr. George Proca, în sala palatului comitatens, în 6 Martie n. 1904.

(Fine).

Cu privire la viéța socială creștină aflăm în periódа gónelor o putere, carea dominéză întrégă viéța și întrégă societatea în o puternică opiniune publică creștină, carea se manifestéză în tóte faptele vieții private și publice în stimă și iubire, în ajutor reciproc, în virtuți creștinești, în jertfă și martiriu pentru evangelia și crucea Domnului; ear' femeia creștină ca soție și mamă și ca factor însemnat al vieții creștine își are în tóte aceste virtuți partea și meritul sĕu vecinic neperitor.

Când biserica creștină s'a emancipat de sub góne, sub împĕratul Constantin cel Mare, și la anul 313 s'a emis cel dintâi decret de libertate, — în acest act însemnat istoria ne spune, că un rol decidĕtor a avut o femeie, sfânta Elena, mama împĕratului Constantin, care în iubirea sa nemărginită față de Domnul nu numai că a avut o influință binefăcĕtóre întru resolvirea cestiunii celei mari a eliberării și emancipării bisericei, ci a zidit și multe biserici, și a căiĕtorit la locurile sfinte.

Pentru luptă sub scutul și ajutoriul Domnului până la sfêrșitul vécului fiind înactivată pe pămênt biserica creștină, în perioda inaugurată prin Constantin cel Mare biserica emancipată de sub góne luptă cu trei puternici dușmani interni, cu: éresurile, cu ingerința puterii lumești în afacerile autonome ale bisericei, și cu prejudițiile și datinele rele trecute din lumea păgână. Dzeu a voit însĕ, ca și din acéstă luptă biserica creștină prin marile virtuți și prin caracterul și energia adevĕrat creștinéscă a bărbaților, cari s'au distins în acéstă periodă sĕ iasă biruitóre.

Femeile creștine și în acéstă periodă își dau întru prisosință tributul lor în serviciul evangeliei și bisericii Domnului.

Dintrĕ mulțimea matrónelor creștine din acéstă periódă amintesc numai 4 nume pe Macrina bunica, pe Emilia mama sfântului Vasilie cel Mare, pe Antusa mama sfântului Ioan Chrisostom, și pe Monica mama fericitului Augustin, prin care se constată pentru tóte timpurile, că adevĕrata pietate își are leagănul și începutul în casa părintéscă inspirată de adevĕrurile creștine, precum și că organul menit a plămădí și a da direcțiune caracterului marilor bărbați este mama, însuflețită de spiritul genuin al creștinismului; și influința binefăcĕtóre a mamei sĕ vede și sĕ resimte în întrégă viéța bărbaților viitori.

Mai amintesc aici din istoria universală a creștinísmului un singur fapt, carele de asemenea ne pune în deplină lumină rolul și misiunea ce o a luat asupra-și femeia în serviciul creștinismului. Când adecă s'a înscenat lupta contra icónelor, lupta care a ținut aprópe 100 de ani, prin ajutoriul și influința a lor două femei, împĕrătesele regente Irina și Teodora, se decretéză susținerea podóbei bisericei, devenind icónele nu numai cel mai frumos ornament al ei, dar' în același timp: biblia și îndreptariul poporului în spirit creștinesc.

Trecênd acum la istoria bisericii și poporului român, istoria ne constată, că noi am adoptat creștinismul din timpurile cele mai vechi ale erei creștine, și anume din acele timpuri, în cari era vie și puternică în memoria popórĕlor amintirea vieții și activității Domnului pe pămênt. Crescut fiind poporul nostru în religiunea lui Christos în forma ei genuină, și dotat din firea lui cu însemnate calități spirituale — în timpurile de tristă aducere aminte, în doctrina religiunii a aflat unicul îndreptat și scut, cu ajutoriul căruia din luptele trecutului a eșit învingĕtor.

In acéstă luptă femeile își au partea lor însemnată, pentru-că în timpurile de restriște, când Românul lipsit a fost de școlă și de carte, puternic a fost totdeuna simțul de pietate creștinéscă al lui. Catechismul viu din care a învĕțat el sĕ cinstéscă pe Dzeu a fost mama română, și acea icónă a sfintei Născĕtóre, care n'a lipsit nici odată din casa românului, și pe carea „în ori-ce gónă a sorții o a chiămat într'ajutor“. Mama română când înfășa drăgălașii sĕi copilași îi însemna cu semnul crucii, ear' când începeau a se desvolta, îi învĕța sĕ 'și facă cruce, sĕ se închine diminéța și séra, sĕ se închine când se puneau și sculau de la masă, și astfeliu se sădea în copiii românului pe nesimțite „frica Domnului, începutul înțelepciunei“.

Pe paginile istoriei nóstre sculptate sunt nume ilustre, cari au avut o influință decidĕtóre asupra tuturor bărbaților mari ai némului nostru.

Mama și soția lui Stefan cel Mare, fica sa domnița Elena, Stanca soția lui Mihaiu, mai de către Vladivostoc pot fi amenințate din partea Rușilor, țin blocat portul Vladivostoc.

Astfel au făcut de altcum și cu flota ruséscă de la Port-Arthur, pentru-ca la Cemulpo sĕ-și pótă debarca neconturbați trupe în Corea.

Afaceri preoțești.

— Februarie 1904.

De când cu întroducerea legilor politice-bisericești preoțimea a putut observa obvenirea unor lucruri curióse, cari până atunci nu se întâmplau.

In general mersul liniștit și natural al afacerilor de serviciu a preoțimei a fost și este alterat prin aceste legi, și nu arare-ori prin representanții acestor legi.

Sunt afaceri, cari în interesul preoțimei nóstre trebuesc clarificate, și fiind-că în conferențele preoțești până acum n'am cetit sĕ se fi disertat undeva puncte de pe cari voesc a le atinge de astă-dată, nu ne rĕmâne alta de cât, ca usând de ospitalitatea ziariului oficios al nostru, aci sĕ ne espunem păsurile și sĕ discutăm asupra lor.

Ear' aceste păsuri și lucruri dubii sunt multe, dintrĕ cari voiu amintí următórele:

Se întêmplă nu arare-ori, ba mi-se pare că începe a se generalisa acum obiceiul, că nupturienții nu se mai presintă și la parochul locului, pentru a 'și espune voința lor, ci simplaminte 'și scot atestatele de botez, póte încă prin o rudenie de a lor, ear' cu atestatele se duc la matriculantul civil, încheind protocolul de publicare a căsătoriei.

Preotul adese-ori nici nu 'i mai vede până când se presintă la cununie, urmarea cărui lucru este că preotul neavênd cunoștință din isvor sigur despre afacere, nici nu 'i póte vesti în biserică. Ear' când preotul le atrage atențiunea asupra datorinței de a se presenta și la dînsul pentru luarea protocolului bunei-învoiri, ei rĕspund că așa li-a spus și dl *notarĕș*, că acum nu mai trebue sĕ se înfățișeze la preotul, până la cununie, dacă vor voi sĕ se cunune și la biserică.

Ii face sĕ nu se presinte la protocolul bunei-învoiri, și împrejurarea, că preotul de comun îi taxéză pentru acest lucru, pe când la oficiantul civil tóte sunt în dar. Intreb acum pe unul mai espert în afaceri de aceste și în special pe cei competenți: care ar fi mijlocul curativ în casul acesta, și cum sĕ procédă preotul respectiv când îi obvin astfel de casuri? Alt cas. Se întêmplă că se naște vre-un copil, dar' nu trăește de cât câteva ore, ori sé zicem o zi-dóuĕ, ear' preotul nici cunoștință nu are despre acésta, nefiind invitat pentru facerea botezului, dar' i-se presintă tatăl nounăscutului predându-i deodată atât atestatul despre casul nașterii cât și cel despre casul repausării nounăscutului — fiind-că ambele casuri le înștiințéză de-odată la oficiantul civil — și-l rógă pe preot sĕ-i înmormênteze pe rĕposatul nou născut.

In unele casuri ți-se mai spune că nounăscutul a fost botezat de móșe, ori de altă femeiă din apropiere, în altele ți-se presintă pur și simplu certificatele în cari se cuprind datele nașterii și repausării copilului.

Intreb acum: ce are de a face preotul în astfel de cas, póte el înmormênta pe un rĕposat nebotezat, ori botezat numai cu botezul de necesitate, cu asemenea ceremonial ca și pe unul botezat de însuși preotul și în cimiteriul comun, ori ce e de făcut?

Apoi pe cel nebotezat nici măcar de móșe, póte-l induce în protocolul botezaților și al morților, căci considerând cerințele legii creștinești, un asemenea rĕposat nici măcar nume n'a primit, nici n'a fost susceput în rêndul creștinilor, nefiind botezat?

Ear' dacă nu-l induci în protocóle, atunci cum vei arăta la statistică datele necesare, căci ale tale vor fi contrazicĕtóre la cele ce arată matriculantul civil?

Iată deci lucruri, cari trebuesc bine precisate și corect resolvate, pentru-ca sĕ nu venim în impas. La aceste întrebări doresc a auḑ un rĕspuns autoritativ, căci prea bine știu că multora li-se întêmplă astfel de lucruri, și nu va fi fără folos, ca sĕ știm ce e de făcut și cum sĕ procedem în casuri de acestea?

Preotul N.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Petrifalĕu* (tractul Sebeș): Nicolae Furtună, fost învĕțătoriu, 10 coróne; Ioan Romosan, George Lascu, Ilie Lazar, Antimie Radu, George Cioran, câte 2 coróne; Dumitru Biscă, Nicolae Sentea, Simion Bota, Serafim Pădure, Ioan Stefan Barbu, Teodor Radu, Nicolae Fulea, Chirilă Fleșeriu, Nicolae Costandă, Dumitru Aibu, Nicolae Vlad, Vasilie Barbu, Eliseiu Goția, Erofteiu Morariu, Gligor Radu, câte 1 corónă; de la 10 credincioși din contribuiri în sume sub 1 corónă 5 cor. 30 fileri. In total *40 coróne 30 fileri.*

II. Pe lista parochiei *Diviciorii-mari* (tractul Dej): vĕd. Pelagia Imbuzan n. Mariaș, 4 coróne; treisprezece credincioși, la olaltă 1 cor. 20 fileri; șesesprezece credincioși la olaltă 2 ferdele 4 cupe de cucuruz, vîndut cu 5 coróne. In total *10 coróne 20 fileri.* (Parochul a dat pe lista preoțimii tractuale 150 coróne).

III. Pe lista parochiei *Urisiul-superior* (tractul Reghin): cassa bisericei 20 cor.; Maria Mateiu, 2 coróne; din colecta de bucate 11 coróne 80 fileri. In total *33 coróne 80 fileri.*

IV. Pe lista parochiei *Mesteacen* (tractul Zarand): Ioan Văsiiu, Adam Șipoș, Teodor Șipoș l. Adămuț, câte 2 coróne; Indreiu Bolcu, Giurgiu Simedrea, Ilie Berariu, Cătuța Berariu, Simziana Calimariu, câte 1 corónă. In total *11 coróne.*

V. Pe lista parochiei *Trestia* (tractul Zarand): cassa bisericei 5 coróne; Militon Crișan, Angel Moise, Iosif Simziana, Lazar Simziana, Crișan Clépa, câte 1 corónă; Iosif Dura, (crâsnicul) 20 fileri; Adam Dan l. Vasilie (zileriu) 10 fileri. In total *10 coróne 30 fileri.* Computată și suma de 100 coróne dăruită de parochul Petru Perian și soție-sa Agapia, resultă *110 coróne 30 fileri.*

VI. Pe lista parochiei *Iclandul-mare* (tractul Murĕș-Oșorheiu): cassa bisericei 20 coróne; Petru Sasu, Alexă Jovrea, Mihail Majlath, Stefan Cătană, câte 4 coróne; Timoteiu Florea, Vasilie Majlath, Vasilie Șanta, Artimon Cătană, Chirion Majlath, George Botoșeriu, George Radu, Teodor Radu, George Pop, Leontin Majlath, Grigorie Haibeș, Teodor Gorcea, Ioan Costin, Petru Iacob Hădărigu, Simion M. Moldovan, Simion Radu, Ana Hădărig Crăciun, Gavriil Radu, câte 2 coróne; Nicodim Peteanu, Simion Hădărig, Ispas Bumbea, Alexă Suciu, Vasilie Bogdan, Ioan Jovrea, Vasilie Pĕcurariu, Stefan Șanta, Mateiu Radu, Ioan Săracu l. Crăciun, George Cristurean, Leontin Halbeș, Anica Cătană, Teodora Sasca, Petru Voda, Teodor Șanta, Ioan Andreiu, George Șanta l. Chifor, Ioan Radu al Ravechii, Ioan Ciabu al focului, Ioan Hădărig, Susana Jovrea, Petru Pálcău, câte 1 corónă; Petru Marcu, 60 fileri; Ioan Săracu bĕtrânu, Dochița Filip, Anica Călin, Petru Sandu, câte 40 fileri. In total *97 cor. 20 fileri.*

VII. Pe lista parochiei *Sibiiel* (tractul Seliște): cassa bisericei 50 coróne; comuna politică 50 coróne; Aurel Hățiegan, notariu, 20 coróne; Maria I. Pau n. Stroia, Ianeș Petra, câte 10 coróne; Petru I. Cândea 3 coróne; Banciu Banciu, Oprea Bêrs, Constantin Bucșan, Andreiu Bucșan, George Trónca, Teodor Bêrs, Vasilie Banciu, Oprea I. Petra, Stan I. Petra Basma, câte 2 coróne; Ioan Neag, Ioan Nicula, Anica N. Popa Lupșa, Ana I. Bêrs, Teodor Dicu, Petru Bratu, Nicolae Lal, George Fusoiu, Ioan Dordea, Teodor Apozan, Ianeș Lal, Ioan Săroiu, Ioan Topârcean, Daniil Săroiu, Petru Pau, Ioan I. Bêrs, Moise Dordea, Andreiu Banciu, Dumitru Nistor, Ioan I. Cornea, Petru Mihanciu, Ioan Taban, Ioan Moga, George Ciortea, Teodor Nicula, Nicolae Tabu, Petru Petru, Stan Petra, Petru Popa Săroiu, Dumitru Banciu, Petru Bêrs, Petru Turcu junior, Dumitru Ruge, câte 1 corónă; mai mulți credincioși, cu contribuiri sub 1 corónă, 5 coróne 12 fileri. In total *199 coróne 12 fileri.*

VIII. Particular au întrat de la: Vasilie Gomboș, paroch în Vidra de sus (tractul Câmpeni), 100 coróne; George Narițá, înv. în Vidra de sus, 20 coróne; Romul Todea 20 coróne, George Bodea, înv. provisoriu, 20 coróne.

NOUTĂȚI

Pentru catedrală. Mult onoratul domn *Dr. Ioan Mihu*, advocat și mare proprietariu în Vinerea, a contribuit la fondul pentru zidirea bisericei catedrale cu suma de 2000 cor., pentru-ce și pe acéstă cale îi esprimăm călduróse mulțămite, dorind, ca Dzeu sĕ-i încunune cu succes întreprinderile și faptele, ca și pe viitoriu sĕ pótă fi sprijinitoriul instituțiunilor nóstre culturale.

*

Filiala sibiiană a reuniunii funcționarilor își va ține *adunarea generală* pentru anul curent (a XXXVII. adunare) în 25 Martie st. n. la 10½ ore înainte de amiazi în sala de ședințe a magistratului. Intrĕ obiectele asupra cărora adunarea va avé sĕ decidă e și: alegerea a 4 membri ordinari și 3 membri suplenți în direcțiune, 1 membru ordinar și 2 suplenți în comitetul de supraveghiare, cum și distribuirea profitului realisat in 1903. Din raportul general amintim, că în anul 1903 reuniunea a dat ajutóre și stipendii membrilor, vĕduvelor și orfanilor după fosti membri ai reuniunii 79.555 coróne, din care sumă 29 vĕduve și orfani de membri ai filialei sibiiene au căpĕtat 1450 coróne, ear' din cametele fondului special de ajutorare al filialei 58 vĕduve și orfani au căpĕtat ajutóre în sumă de 930 coróne. President al filialei sibiiane e comitele G. Thalmann, secretariu Ilariu Muțiu-Urechiă.

*

Despre iconografia bisericéscă, interesanta conferență ținută de asesorul *Dr. Miron E. Cristea* în ciclul conferențelor publice arangiate de despărțĕmêntul sibiian al „Asociațiunii“, urméză pe pagina următóre. Cum în textul acestei conferențe, sau studiu, vor vení intercalate și ilustrațiuni, modele de iconostase, etc., a trebuit sĕ așteptăm cu începerea publicării până când am putut sĕ-i reservăm în corpul ziariului spațiu potrivit. Suntem siguri însĕ, că prin publicarea — fie și cam întârziată — a acestui interesant studiu, facem plăcere cetitorilor ziariului nostru.

*

Musica corurilor nóstre. Ziariul „Acțiunea“ din București scrie sub titlul de mai sus următórele:

„E trist obiceiu adoptat la noi în țéră, acela de a importa din afară lucruri cari nu se pot acomoda de loc cu firea nóstră, un fel de maimuțerie, cari de sigur nu ne póte serví la nimic.

Lăsând la o parte atâtea obiceiuri cărora li-am dat împământenirea și cari numai pentru naivi de mai pot avé vre-o valóre, și venind la musica nóstră care se cântă în biserică, vedem că și aici s'a căutat a se schimba cu totul caracterul ei, și în locul unei musici dulci, pióse, care sĕ facă sĕ ne turnice prin tot corpul fiori blânzi și fermecători, auḑi o musică ce mai curênd s'ar potriví pe scena teatrului nostru.

S'ar păré mai mult că auḑi pe un Faust făcênd declarații înfocate unei Margarete óre-care, de multe-ori o musică sgomotósă din repertoriul operelor lui Wagner, nici odată însĕ o musică ce sĕ înalțe sufletul, sĕ ne înblânḑéscă inimele.

Nu mai e glasul acela umilit al creștinului ce își plécă genunchii în fața sfântului altar, încălḑêndu-și rugile către a tot puternicia celui prea înalt, ci e glasul disperatului amoresat, cari își vede iubita mângăiată în alte brațe de cât ale sale.

Mai mult încĕ, sunt mulți așa numiți artisti, care parvenind sĕ capete vre-un post de dirijor de cor la vre-o biserică, țin sĕ se producă cu glasurile lor la infinit, și în locul unei armonii generale, al unor melodii dulci și frumóse, auḑim soluri de la început până la sfêrșit, de cele mai multe-ori, cântate cu un glas care de departe suna a dogit.

E fórte trist că se permite comiterea unui asemenea lucru și de regretat e că acei în sarcina cărora cade controlul acestor coruri nu 'și dau nici cea mai mică ostenélă pentru a [illegible]

*

Mine de aramă în Munții-apuseni. Pe hotarul dintrĕ Roșia și Arieș, la „Rușinova“, „Musca“ și „Lupșa“ s'au aflat mine de aramă. Probele făcute au dat 5 9% cupru, 26·25 gr. argint și 5·25 gr. aur la o tonnă de pétră. Pentru esploatarea minelor a scos licență firma Sternberg (Budapesta).

*

Incendii. In comuna Lișneu (Treiscaune) un incendiu oribil în timp de jumĕtate oră a făcut scrum jumĕtate satul.

Păduricea de braḑi tineri de pe cósta délului cetății de la Deva, aprinsă de rĕufăcĕtori până acum necunoscuți, a ars pe întindere de un jugĕr și jumĕtate.

*

Contele Waldersee, mareșal în armata germană și fost comandant al trupelor aliate cari au sufocat în China revoluția boxerilor, a rĕposat Sâmbătă în Hannovra, în etate de 72 ani. Impĕratul Wilhelm aflând despre mórtea generalului seu, a trimis vĕduvei telegramă de condolența, în care zice că a perdut în rĕposatul „pe vechiul seu amic bun“.

*

Societate minieră în comitatul Cojocna. Sub firma „Bruxella Forgácskut“ s'a înființat o societate pe acții (belgiană), cu capital social de 2 milióne de franci (în 4000 de acții à 500 franci), avênd de scop esploatarea și valorisarea de cărbuni și ori-ce fel de minerale ce se vor afla în hotarul comitatului Cojocna și eventual și în al celor învecinate, cum și valorisarea și esploatarea licențelor de minerit. Cum raportéză „Magyar Polgár“, societatea a cumpĕrat deja douĕzeci șurfuri în hotarul comunei Forgácskut din comitatul Cojocna. Procuristii filialei („fióktelep“) de la Forgácskut sunt: Tadeu Nathanson, proprietariu, și Paul Ritter, director de bancă, ambii locuitori în Forgácskut.

*

Pedanteria militară. Un soldat din garnizóna de la Lemberg în una din zilele trecute fusese trimis cu óre-care comisiune la secția morburilor infecțióse a spitalului militar. La ușa secției stă de pază totdeuna un soldat, cu poruncă aspră, ca numai celor cari sunt în serviciul secției sĕ le permită întrarea. Soldatul de pază a luat porunca ad literam și pe soldatul trimis l'a oprit cu obicinuitele „Halt! Wer da?“. Acesta însĕ, știind că e trimis în afaceri de serviciu, n'a reagat la oprelişte, ci a mers înainte spre

---

Ruxandra fica lui Vasile Vodă etc., sunt doveḑi neperitóre de influința femeii asupra simțului de pietate creștinéscă.

Fără a mai abusa mult de paciința dvóstrĕ, nu mĕ pot reține de a nu vĕ amintí un singur incident din viéța Dómnei Despina soția lui Neagoe Basarab.

Domnul Munteniei Neagoe Basarab se apucase de zidirea monumentalei biserici de la Argeș. Puterile bănești se sleiseră însĕ înainte de terminare, și Neagoe chiamă pe boierii țĕrii la sfat, ca dări noue sĕ arunce pe popor.

Atunci Dómna Despina întră în sfatul țĕrii și zise cu blândeță îngeréscă: Măria Ta, dă pace poporului sĕ-și mănânce cu mulțămire pânea sa și sĕ 'și iubéscă țéra sa; iată aici giuvaerile mele, primește-le și isprăvește cu ele casa lui Dzeu.

Amintesc în fine pe mama metropolitului Varlaam, pe mama fericitului archiepiscop și metropolit Șaguna, care numai la insistința mamei sale a îmbrățișat cariera preoțéscă, pe mama ilustrilor nostri bărbați Alexandru și Eugen Mocsonyi: Ecaterina Mocsonyi etc.

Óre putea-re-așí încheia fără a amintí numele laureatei poete-regine *Carmen Sylva*, ale cărei scrieri pătrunse sunt de cele mai sublime idei creștine, și carea a conlucrat la restaurarea atâtor monumente religióse în regatul român a cărui mamă este!?

Amintind aceste nume ilustre, adaug aici, că un însemnat rol în educațiunea generațiunilor viitóre au luat asupra-și în timpul mai nou reuniunile de femei înființate anume pentru creșterea fetițelor în spirit creștinesc, o însemnată operă pentru desvoltarea și prosperarea némului nostru.

Terminând, dați-mi voie sĕ constat, că biserica creștină, menită este de Intemeiătorul ei, ca vecinic sĕ se edifice, vecinic sĕ se reîntineréscă prin o nimerită punere în aplicare a adevĕrurilor evangeliei în viéța și activitatea popórĕlor. Și când constat acésta, datorință am sĕ adaug, că biserica chiar în timpul nostru are de a lupta cu o mulțime de curente contrare spiritului creștinismului. In acéstă grea luptă multe sunt influințele decíḑĕtóre. Cutez însĕ a accentua cu deplină siguranță, că biserica română prin puternicul și valorosul ei organism, va fi la înălțimea misiunii; ear' femeia română, soția și mama română, își vor depune și în acéstă grea luptă întru prisosință tributul lor în serviciul bisericei mame, pentru susținerea și desvoltarea individualității nóstre naționale, ca astfel și prin noi, și prin activitatea nóstră sĕ se resimtă în viéța și desvoltarea ulterióră a poporului român glasul Domnului: „Eu sunt cu voi, și nimenea împotriva vóstră“.¹)

---

¹) Din Condacul Inălțării.

uşă. Atunci paza i-a descărcat în pept pusca, ucigêndu-l. „Ucigaşul la poruncă“ acum e arestat; dar' ce vină are el, că s'a ţinut strict de pedanteria regulamentului de serviciu?!

*

Avis dlor învĕţători. La dorinţa şi stăruinţa mai multor colegi m'am hotărît sĕ tipăresc liturgia mea pentru corul şcolarilor (pe 2 voci) în ediţie poporală, în format mic, legat elegant, ca manual în mânile şcolarilor. La cele ce deja conţine liturgia mea, voiu mai adauge unele imne bisericeşti (irmóse, pricesne), cum şi rĕspunsurile funebrale la înmormêntări. — Ear' la începutul broşurii voiu tipărí şi câteva lecţiuni pentru cunóşterea notelor, ca elevii sĕ le cunóscă şi sĕ se ştie orienta în noul sistem al cântărilor. Cei cari s'au folosit de liturgia mea şi póte au aflat unele scăderi, sunt rugaţi a 'mi comunica observările, ca după putinţă sĕ ţin cont de ele la noua ediţie. Doritorii de a avé acésta ediţie a liturgiei mele pentru şcolari, sĕ binevoiască a mĕ avisa pe o carte postală: *câte esemplare abonéză pentru şcolari?* Preţul unui esemplariu va fi cel mult 60 fileri (30 cruceri). Dacă vor incurge abonamente destule, preţul póte fi eventual redus. Preţul se plăteşte la primire. Indată ce voiu avé abonamente destule, pun cartea sub tipariu. Arad (Fejsze útcza 32) Mărţişor, 1904. *Nicolae Ştefu*, învĕţătoriu.

*

Lucruri slabe. Cu datul de 29 Febr. st. n. ni se trimite din părţile Hunedórei o corespondenţă, pe carea dacă o publicăm, facem acest lucru numai îndemnaţi de dorinţa, ca cei chemaţi sĕ caute sanarea relelor. Corespondenţa e următórea: „Ar fi un pĕcat strigătoriu la ceriu, când inteliginţa de la sate ar trece cu vederea unele datine ce contribue mult la profanarea bisericei nóstre creştine, — şi mai ales atunci când cei puşi pentru moralisarea poporului credincios nu numai că nu pun zăgaz acestor datine, dar' chiar conlucră la ele.

Aşa, bună-óră, în comuna „Booz“ (comitatul Hunedórei) e o datină atât de rea şi imorală, că în Dumineca primă a marelui post al paştilor, sub numirea de „Sâutóder“ tinerimea zice că „se însoţeşte“ şi cu dînşii astfel purced şi bărbaţii şi femeile, — şi anume: în ziua aceea feciorii şi fetele fac jocuri cu lăutari şi-şi petrec în jocuri şi bĕuturi aprópe tótă Dumineca primă a marelui post şi nóptea până spre ziua de Luni. Ca la tóte alte petreceri publice, aci comit apoi cele mai multe fărădelegi.

E de notat că parochul gr.-or. (gr. cat. deocamdată nu au preot, fiind parochia vacantă) şi în anul trecut a arangiat „Bal“ pentru biserică *în acéstă zi de smerenie şi multă înfrânare*, şi tot-aşa era sĕ se facă şi în anul acesta, dar' fiind bolnavi copiii ospĕtarului, planul nu s'a putut realisa întocmai. „Bal“ a nume, drept că nu s'a arangiat, dar' pentru aceea tinerimea totuşi a ţinut petrecere. A nume: feciorii şi fetele (*împreună cu gentila dşóră fiică a preotului*) s'au adunat la casă privată şi pe lângă musică şi-au petrecut tótă ziua, fără-ca respectivul preot sĕ-şi facă datorinţa de moralisare la acest popor rĕmas în adâncă întunecime.

Când am publicat acestea mi-am luat o sarcină de pe sufletul şi conştiinţa mea de creştin, mâhnită adânc vĕd̦ênd cum poporul român şi credincios, din causa întunerecului merge din an în an pe povêrnişul demoralisării. (*Noviţul.*)

*

Economii cari voesc sĕ aibă recoltă bogată se-şi procure seminţele trebuincióse de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta*, Rottenbiller-utcza 33. Firma trimite ori-cui bogatul seu preţcurent ilustrat, de 262 pagini. Preţurile seminţelor, veritabile, curăţite cu îngrijire, sunt eftine. Deosebi vrednice de amintit sunt seminţele de napi de nutreţ impregnate şi asortimentul bogat de sorte nobile de bucate.

Teatrul orăşenesc.

Intrĕ piesele jucate zilele din urmă pe scena teatrului orăşănesc a fost şi drama în 4 acte „*Zapfenstreich*“ (Retragerea), de A. Beyerlein, care Dumineca s'a representat a treia-óră. E o dramă sguduitóre, cu subiect din viéţa militară. In colorile cele mai vii ne arată prăpastia spre care alunecă unele fete, cari fără sĕ şi dee sémă alérgă după militari, şi în care prăpastie de obiceiu trag şi pe ai lor, pe părinţi. — Persónele teatrului, angajate în piesă, s'au achitat de rolurile lor în modul cel mai onorabil, stîrnind la finea fie-cărui act aplausele publicului.

Ca noutate pe scena teatrului de aici s'a jucat atât Luni cât şi Marţi opereta „*Frühlingsluft*“ de Strauss. De-şi musica în parte era cunoscută, piesa a plăcut fórte mult, fiind de tot hazlie. Tractéză din viéţa vienezilor. Peste tot direcţiunea îşi dă tótă silinţa, ca publicul sĕ fie satisfăcut.

Mercuri (9 Martie): „*Der Jongleur*“, posă în 4 acte de Emil Pohl.

Joi (10 Martie): „*Die lieben Feinde*“, comedie în 3 acte, de Hugo Lubliner.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

Caracteristica bisericilor orientale.

Intre biserica ortodoxă şi cea apusénă esistă o deosebire esenţială şi cu privire la edificiile bisericeşti. Cele apusene impun de cele mai multe-ori mai ales şi prin mărimea, prin grandiositatea lor; pe când cele din orient — mult mai mici — se caracteriséză prin variaţiunea stilului, prin drăgălăşenia formelor, şi în deosebi prin frumseţa ornamentării interne.

Spre a ilustra acéstă afirmaţiune înşirăm aici câteva casuri: D. e.

1. *Domul* de la *Pisa* (Italia XI—XII v.) e 95 m. lung, 32 m. lat; ear' cupola 54 m. înaltă.

2. *Biserica* metropolitană a sfântului *Stefan* din *Viena* (XII—XV v.) e 108 m. lungă, 10·6 lată, 27·2 m. înaltă; turnul 136·67 m. înalt. Are un clopot de 22.626 klgr., vĕrsat din tunurile turceşti ocupate la 1711.

3. Domul de la *Strassburg* (XI—XV v.) 110 m. lung, 41 m. lat şi 30 înalt.

4. Biserica archiepiscopéscă din *Freiburg* (in Baden v. XIII—XIV) e 125 m. lungă, 30 lată, 27 înaltă.

5. Catedrala de la *Chartres* (Francia 1190—1260): 131 m. lungă şi 46·4 m. lată.

6. *Domul* de la *Köln* este 135 m. lung, 61 m. lat; înălţimea până la marginea de desupt a coperişului 46 m.; până deasupra coperişului 61 m. Turnurile sunt de 160 m. înalte.

7. Catedrala de *Reims* (Francia, 1212—1430) e 138·69 m. lungă, 49·45 m. lată, 37·95 m. înaltă. Are un clopot de 12.300 klgr.

8. Catedrala din *Amiens* (Francia, zidită de la 1220—88) este 143 m. lungă, 65 m. lată; ear' înălţimea până la boltitură este 43 m.

9. Domul din *Milano* (XIV—XVI). 148 m. lung, 88 lat, 47 m. înalt; ear' cupola 64 m. Incap 40.000 persóne.

10. Cea mai mare biserică din lume e până acum a *sftului Petru* din *Roma*. Este 211·5 m. lungă; în faţadă 112·6 m. lată; 46·2 m. înaltă; cupola este înlăuntru 123·4 înaltă, şi afară, până la cruce, are 132·5 m.; diametrul ei e de 42 m. Are 30 altare.

11. După modelul sftei Sofii din Constantinopol se edifică acum în *New-York* (America) o biserică uriaşă, în stil bizantin. Cupola e 165 m. înaltă. Cuprinde 70.000 ómeni; cu 20.000 mai mulţi, ca a sf. Petru din Roma.

Biserici orientale mai mari sunt în Rusia, în deosebi catedralele din *Moscva* şi *Petersburg*; ear' biserica, „sfintei Sofii“ din *Kiev* d. e. e 70 m. lungă şi 40 m. lată.

Asemenea sunt biserici ceva mai mărişóre pe muntele *Atos*, în *Salamis*, *Salonic* şi *Constantinopol*. Aşa la *Hagia Sophia* din *Constantinopol*, zidită de Iustinian de la 530—537, numai interiorul bisericei ca atare, fără nartix, face în lungime 76 m., lăţimea 71 m. Inălţimea cupolei din lăuntru e 67 m. diametrul 25 m.*)

In colo cele mai multe biserici orientale sunt mici, une-ori chiar fórte mici; în proporţie însĕ sunt mai numerose. In *Moscva* sunt de tot 450 biserici, pe lângă vre-o 27 mănăstiri. In *Bucureşti* sunt şi acuma încă vre-o 116 biserici, de-şi multe s'au străformat. Cele mai frumóse, ca „Domniţa Balasa“, „Antim“, „Amza“, „Sfţii Voivod̦i“ etc., sunt fórte mici. Chiar cea mai mare, de la *Sftul Spiridon*, are numai 35 metri în lungime. Cea mai mare biserică românéscă este: în *România*: *Metropolia* din Iaşi; ear' în *Bucovina*: *Catedrala* archiepiscopéscă.

Catedrala nóstră din Sibiiu are următórele dimensiuni:

a) 53·10 m. lungă;
b) 25·40 m. lată, la mijloc;
c) 24·70 m. înălţimea internă a cupolei;
d) 34·70 m. înălţimea esternă a cupolei;
e) diametrul cupolei e 15 m.;
f) 45·03 m. înălţimea turnurilor.

In *Atena* erau — până bine de curĕnd — 88 biserici, de-şi pe multe le-a nimicit trecutul rĕsboinic. *Catedrala* vechiă are pe din lăuntru abia 11 m. în lungime, 6·25 m. lăţime, 7 m. înălţime. Cea mai mare, numită *Kam-Karea*, este 13 m. lungă, 11 lată; deci adevĕrate capeluţe faţă de cele apusene.

Bisericele orientale nu impun deci prin mărimea lor.

Podóba principală a bisericilor orientale o forméză — pe lângă întocmirile interne bogat aurite — *pictura*, care prin originalitatea sa, prin farmecul şi vioiciunea colorilor de-oparte, ear' de altă parte prin cuprinsul sau înţelesul scenelor representate, captivéză întrégă atenţiunea privitorilor, umplêndu-i de admiraţiune şi de evlavie.

Tóte bisericile monumentale din ţerile orientale storc prin frumseţa internului lor bogat admiraţia visitatorilor. Acésta e o cerinţă reclamată nu numai de scopul acestor sfinte locaşe, al căror intern trebue sĕ ne impresioneze plăcut sufletul, presentând ochilor nostri sufleteşti pe stăpânul lumii, de care — intrând în biserică — dorim a ne apropia cu tótă smerenia şi cucernicia, — ci mai ales reclamată şi de splendórea caracteristică ritului oriental, plin de ceremonii şi de pompă esternă, cari trebuesc sĕ stee la înălţimea, avêntul şi frumseţa neîntrecută a textului rugăciunilor, a cântărilor şi a tuturor părţilor, câte compun esenţa şi cuprinsul acestui rit, admirat de cei mai competenţi bărbaţi din tóte timpurile.

Aflându-ne în o biserică orientală, care din tóte punctele de vedere, — al ornamentării interne, al picturii, al acţiunilor rituale, al odórelor preoţeşti, al cântărilor, al ordinei etc. — póte sĕ se ridice la înălţimea cuvenită cerinţelor acestei biserici, — atunci cu adevĕrat trebue sĕ iese din abundanţa sentimentelor, ce copleşesc sufletul privitorilor, cunoscuta esclamaţiune a trimişilor ruşi, când au vĕd̦ut biserica sfintei Sofii din Constantinopol: „*Cu adevĕrat, aicia locueşte Dumnezeu*“!

Ca rĕsăriteni, ca ortodoxi, trebue sĕ ţinem cont de aceste cerinţe esenţiale ale bisericilor orientale, căutând — în cadrele puterilor nóstre materiale — şi în ceea-ce priveşte ornamentarea internă a împodobí mai ales o catedrală cât mai frumos şi mai impunĕtor, pictând interiorul ei conform prescriptelor artei bizantine.

Pictura bizantină.

Mulţi au cred̦ut şi mai cred încă, că pictura bizantină este aceea, care înfăţişéză figurile sfinte în forme seci şi fără viéţă. Acéstă credinţă s'a născut în urma decădinţei picturei bizantine, care mai ales de prin vécul al XVI-lea a degenerat adese-ori în nişte simple desemnuri decorative şi fără nici o espresie; ba une-ori sunt aceste figuri de tot nenaturale, dacă nu tocmai nişte caricaturi ridicole.*)

Icónele păstrate din timpul de înflorire al picturei bizantine însĕ nu sunt seci şi neespresive, ci vii.

Aşa d. e. icónele de mare valóre din capela sfântului Nicolae din mănăstirea Laura, de pe sfântul munte Athos, sunt pictate cu deplină aprofundare a obiectului representat, şi anume de *Phrangos Katellanos*, spaniol de origine. Ele sunt cele mai bune monumente de pictură vechiă.

Invierea d. e. represintă de-oparte *bucuria* celor mântuiţi, de altă parte *frica* şi *cutremurul* celor cu conştiinţa necurată. Acestia cércă a se ascunde după nişte sarcofage.

Evangelistii nu sunt nişte bărbaţi simpli, pe cari îi recunoşti numai din simbolurile lor, ci din contră, pare-că cu ochii ved̦i în espresia lor urmele unei înalte inspiraţiuni şi a primirei revelaţiunii dzeeşti.

Feţele sfinţilor au trăsuri caracteristice individuale, cu o espresie plină de inteliginţă, de modestie ori blândeţă, care te impresionéză fórte plăcut.

Aceste sunt cele mai vechi (din 1360) şi totodată mai bune rĕmăşiţe din picturile muntelui Athos. Cele de mai târziu (vécul XV şi XVI) sunt de mai puţină valóre artistică.

Manuil Panselinos.

In acest spirit a lucrat mai ales vestitul pictor oriental de la Salonic *Manuil Panselinos* în vécul XII, numit mai târziu Raffaelul şcólei bizantine. Se zice, că a trăit pe timpul împĕratului Andronic I. Icónele şi bisericile pictate de el în muntele Athos erau cele mai lăudate.

Discipolul seu, pictorul-călugăr din muntele Athos *Dionysios*, îl descrie astfel: „Am încercat sĕ imitez icónele şi strălucitele biserici pictate de Manuil Panselinos, care lucea odinióră în arta picturei, ca şi un al doilea sóre, ca şi luna aurie, întrecênd şi întunecând cu admirabila sa artă pe toţi pictorii vechi şi noi, cum în mod evident dovedesc acésta picturile lui pe zid şi icónele zugrăvite pe lemn. Acésta o constată fie-cine, care priveşte şi esaminéză aceste lucrări, şi dacă numai puţin se pricepe la pictură“.

Acesta e cel mai bun pictor bizantin. Profesorul de la facultatea teologică din Cernăuţi Dr. Theodor *Tarnavschi***) astfel îl apreciază: „Acest pictor renumit, de-şi a păzit totdéuna tipul predat de tradiţiune, a ştiut cu geniul naturii sale sĕ dee icónelor depinse de el o naturalitate plină de viéţă, îmbinând cu un colorit viu şi un desemn escelent în tótă privinţa“.

(Va urma).

---

*) Acésta biserică a folosit mai întâiu clopotele, în v. IX. Impĕratul *Mihail beţivul* le-a primit ca dar din Veneţia. Ele au fost inventate în „Campania“, de aici numirea de „campane“. Inainte de clopote era în us *tóca*, şi un têmp *trimbiţa*, împrumutată de la Iudei.

Azi *cel mai mare* clopot din lume e în *Moscva*, numit Ţaro-Colacol“. E de 201.924 klgr. greu, 8 m. înalt, şi are 20 metri în periferie. Sub el încap 200 ómeni. (Ved̦i „Călĕtoriile în Rusia“ de archimandritul Nifon Popescu de la Sinaia 1903) Rusii au adese-ori câte 20—30—40 clopote la o singură biserică.

*) Un esemplu pocit de pictură bisericéscă decăd̦ută este şi chipul sfântului Christofor, pe care l'am copiat din biserica română de la Rĕstoşnea, în Transilvania (protopopiatul Reghinului. Vezi fig. nr. 3). Viéţa lui e puţin cunoscută. Unele martirologii afirmă, că pe timpul împĕratului *Decius* convertia in *Lycia* păgâni. A suferit martiriul, fiind străpuns cu săgeţi şi în fine decapitat.

O frumósă legendă aflăm despre el la *Iacob de Voragine* († 1298). Sĕ fi fost un uriaş păgân, de 12 urme. A plecat în lume, sĕ găséscă pe cineva mai tare de cât el. Căutând în zadar, în fine s'a supus dracului. Dar' — vĕd̦ênd odată, că dracul ocoleşte o cruce — s'a convins, că cel representat prin cruce e mai tare. Aude de Christos; îl caută, dar' aude de la un eremit, că cel mai bun mijloc de a-l afla este: a face bine. Fiind mare şi puternic, eremitul i-a recomandat, ca — în lipsa în pod — se trécă pe ómeni peste o apă, in care mulţi se înecau până acum. A ascultat. S'a aşed̦at lângă acel rîu şi trecea pe toţi călĕtorii. Odată trecea pe un copil. La mijlocul apei nu mai póte de greu, şi esclamă: „Pare-că mĕ apasă întreg pămêntul“! Copilul îi rĕspunde: „Mai mult de cât atâta, căci duci pe Acela, care a creat ceriul şi pămêntul“. Era Copilul-Iisus, carele a băgat în apă capul plecat de povară al uriaşului şi l'a botezat, numindul Christophor = Cel-ce a purtat pe Christos.

De cele mai multe-ori îl şi aflăm pictat ca uriaş. Se razimă de un băţ, care a înverd̦it; trecênd prin apă şi ducênd pe umeri pe Copilul-Iisus, care ţine în mână globul pămêntului cu cruce pe el.

E hramul multor ospiţii de pe munţi etc.

Unii afirmă, că în evul mediu esista credinţa: Cine vede chipul lui Christofor, în acea zi nu póte murí de o mórte neprevĕd̦ută, mai ales de ciumă, etc. De aceea îl zugrăviau cât mai mare, ca sĕ 'l vadă mulţi. In domul de la Worms este chipul lui Christofor cu inscripţia:

„Per te strena datur,   „Atra fames, pestis,
„Morbi genus omne fugatur.   „Christi Christophore testis.

In Notre-Dame din Paris e statua lui Christofor de 27 urme la intrarea în naie. In Sant-Marcus din Veneţia încă aflăm chipul lui uriaş.

O înfăţişare fórte frumósă are Christofor în tabloul făcut de Dirk Bouts, care se află azi în pinacoteca vechiă din München. (V. Christliche Ikonographie de H. Detzel 1896. Freiburg pag. 256).

Sinaxariul oriental îl descrie astfel (9 Maiu): „Sfântul mucenic Hristofor, ce se numia mai nainte Reprov, era cu neamul *căpcăun* şi la trup mare grozav, făcut la obraz ca cânii“. Mânecând de la acéstă descriere unii zugravi vor fi dat feţei sale, mai mult sau mai puţin exagerat, o formă de câne; ear' meşterstrică de la Rĕstoşnea — vĕd̦ênd undeva vr'un astfel de chip sau cetind ceva despre acest sfânt — i-a pus simplaminte în grumazi un *cap de porc*.

**) „Zidirea şi întocmirea etc. a locaşului dzeesc“. Cernăuţi 1894, pag. 94. Greşeşte unde zice, că Panselinos a trăit în vécul XVI.

„Cassa de păstrare în Mercurea“, societate pe acţii.

Convocare.

Domnii acţionari ai *„Cassei de păstrare din Mercurea“*, societate pe acţii, se convócă prin acésta la

a VI-a adunare generală ordinară

conform §-lui 16 din statutele societăţii, pe *Duminecă în 27 Martie st. n. 1904 la 2 ore p; m.* în localul societăţii din Mercurea cu următoriul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Raportul general al direcţiunii pentru anul 1903.
3. Raportul comitetului de supraveghiare.
4. Decisiunea asupra conturilor anuale.
5. Decisiunea asupra împărţirii profitului curat.
6. Fixarea marcelor de presenţă pentru membrii direcţiunei şi ai comitetului de supraveghiare.
7. Propunerea direcţiunii pentru înmulţirea capitalului social. (58) 1—1
8. Propunerea direcţiunii pentru întrebuinţarea intereselor fondului de reservă.
9. Alegerea comitetului de supraveghiare pe un period de 1 an.

In lipsa acţionarilor receruţi la adunarea generală din 27 Martie, conform §-lui 20 din statutele societăţii, adunarea generală se va ţiné în *3 April st. n. 1904* cu acelaşi program, în timpul şi în localul deja indicat.

Domnii acţionari, cari voesc a participa cu vot decisiv la adunarea generală, sunt poftiţi conform § lui 17 din statute de a-şi depune înainte de adunare acţiile scrise pe numele lor, respective pe numele acelora, pe cari îi represintă, precum şi documentele de plenipotenţă la cassa societăţii.

Mercurea, la 7 Martie 1904.

Direcţiunea.

„Zlăgneana“, institut de credit şi economíi societate pe acţii în Zlagna.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economíi „ZLĂGNEANA“, societate pe acţii, se convócă prin acésta la

a VI-a adunare generală ordinară

conform §. 16 din statutele societăţ i, pe *Sâmbătă la 26 Martie st. n. 1904* la orele 10 a. m. eventual la *2 April st. n. 1904* în localul şcólei rom. greco orientale din Zlagna cu următoriul

Program:

1. Raportul direcţiunii, bilanţul anual şi raportul comitetului de supraveghiare.
2. Impărţirea profitului curat.
3. Fixarea marcelor de presenţă pe anul 1904 pentru membrii direcţiunei şi ai comitetului de supraveghiare.
4. Alegerea a doi membri în direcţiune conform §-ului 32.
5. Eventuale propuneri în sensul statutelor. (60) 1—1

Aceí domni acţionari, cari voesc a participa cu vot decisiv la adunarea generală sunt poftiţi conform §. 52 din statute, a-şi depune înainte de adunare acţiile scrise pe numele lor respective pe numele acelora, pe cari îi represintă, cum şi documentele de plenipotenţă, la cassa societăţii în Zlagna, la „Albina“ în Sibiiu, la „Victoria“ din Arad, la „Făgeţana“ în Făget, la „Auraria“ din Abrud, la „Detunata“ în Bucium şi la „Buciumana“ în Bucium Poeni.

Zlagna, 4 Martie 1904.

Direcţiunea.

Contul Bilanţului.

Active.		Cor. fil.	Pasive.	Cor. fil.
Cassa		848·18	Capital social	50,000·—
Escompt		197,177·—	Depuneri	69,014·69
Imprumuturi hipotecare . . .		2,434·—	Reescompt	69,863·—
„ pe obligaţiuni . .		1,180 —	Fond de reservă	5,147 64
Mobiliar	394·65		Tantieme neridicate	95·55
după amort. de 10%	39 65	355·—	Dividendă neridicată	423·50
Diversi debitori		1,191·16	Interese transitóre	5,737·84
„Albina“ cont curent		1,480·—	Scop de binefacere	158 14
Interese de reescont anticipative		1,088·70	Profit net	5,313·68
		205,754 04		205,754·04

Contul Profit şi Perderi.

Debit.	Cor. fil.	Credit.	Cor. fil.
Interese de depuneri	3,788·97	Interese de escompt	9,182·64
Chirie	400·—	„ „ împrumuturi hipotecare	115·22
Salare	2,479 64	„ „ „ pe oblig. .	109·29
Contribuţie	940 —	Provisiuni	3,181·45
Dare după interesele depunerilor	378·97	Competinţe de scris	2,304·52
Marce de presenţă	688·60		
Porto postal	72·79		
Competinţă de timbru	19·32		
Spese	590·70		
10% amortisare din mobiliar . .	39·65		
4% interese fondului de reservă .	180·80		
Profit curat	5,313·68		
	14,893·12		14,893·12

Zlagna, la 31 Decembre 1903.

Emanuel Beşa m. p. director esecutiv. **Ştefan Păsculeţ** m. p. cassariu. **Iosif Goia** m. p. contabil.

Membrii direcţiunei:

Petru Popoviciu m. p. vicepresident.

N. Cristea m. p. **I. Magdu** m. p. **P. Presecan** m. p. **Ş. Corpade** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare am esaminat conturile presente şi le-am aflat în ordine.

Membrii comitetului de supraveghiare:

I. Lucăcel m. p. **P. Onea** m. p. **V. Damian** m. p.
D. Costea m. p. **P. Hancheşiu** m. p.

Nr. 192 1904. [57] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în comuna **Bucium Isbita**, tractul Abrud pe basa resoluţiunii ven. consistoriu din 27 Ianuarie 1904 nr. 767 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Cei-ce doresc a ocupa acest post îşi vor înainta suplicele, instruite conform legilor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral şi se vor presenta în vre-o Dumineca sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Abrud.

Abrud, 19 Februarie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 242/1903. [33] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa a III-a **Gârda-de jos** cu filia **Neagra de sus**, protopresbiteratul Câmpenilor, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în cóla B. pentru întregirea dotaţiunii preoţeşti.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită cererile concursuale cu documentele necesarla subscrisul în terminul cuvenit şi a se prasenta înainte de alegere la biserică spre ecânta, respective a celebra şi cuvênta.

Câmpeni, 17 Octobre 1903.

Romul Furdui
protopresbiter.

Candidat de advocat

cunoscĕtor perfect al limbei magiare şi române află aplicare în cancelaria advocaţială a lui Dr. **Mátyás Lázár, Sibiiu,** str. urezului 11.

(31) 10—10

„VICTORIA“
institut de credit şi economíi, societate pe acţii, în Arad.

Convocare.

Domnii acţionari ai institutului de credit şi economíi „VICTORIA“, prin acésta se invită conform §-ului 17 din statute la

a XVI-a adunare generală ordinară

care se va ţiné în Arad, la *13 Martie 1904* st. n. la 10 ore înainte de amiazi, în localităţile institutului (strada Archiducele Iosif nr. 2).

Obiectele:

1. Raportul direcţiunii şi al comitetului de supraveghiare şi stabilirea bilanţului.
2. Deciderea asupra distribuirii profitului curat.
3. Alegerea a 3 membri în direcţiune.
4. Alegerea comitetului de supraveghiare. (58) 1—1

Domnii acţionari, cari doresc a participa la adunarea generală în persónă sau prin plenipotenţiaţi în sensul §-ului 22 al statutelor, sunt rugaţi a-şi depune acţiile, eventual dovedile de plenipotenţă la cassa institutului, sau la institutele de credit şi economíi „Albina“, „Timişana“, „Bihoreana“ şi „Oraviciana“ cel puţin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, în 1 Martie 1904.

Direcţiunea institutului.

Contul bilanţului.

Active		Cor. fil.	Pasive.		Cor. fil.
Cassa în numĕrar		65,855·83	Capital social, 3000 acţii à c. 200		600,000·—
Bon în Giro-Conto şi la alte bănci		15,088·92	Fond de reservă		368,266·55
Cambii		5.038,789·46	Fond de pensiuni		67,456.51
Imprumuturi hipotecare . . .		833,028·—	Depuneri spre fructificare . .		4 580,861·83
Avansuri pe efecte		55,461·—	Deposite de cassă		17,092·93
Efecte publice . .	108,900·—		Reescont		579,369·—
Acţii dela div. bănci	49,360·—	149,260·—	Dividendă neridicată		1,088·—
Credite de cont curent . . .		33,669 17	Diverse conturi creditóre . .		9,377·10
Casa institutului şi alte realităţi		204,482·39	Contribuţie nesolvită după inter. depunerilor pe sem. II. . .		9,874 05
Mobiliar	7649 48		Interese transitóre anticipate .		71,132·60
după amortisare . .	764 94	6,884·54	Profit transpus . .	6,848·63	
Diverse conturi debitóre . .		2,626·30	Profit net . . .	103,333 93	110,182 56
Interese transitóre restante .		9,454 50			
		6.414,601·11			6.414,601·11

Contul profitului şi perderilor.

Debit.		Cor. fil.	Credit.		Cor. fil.
Interese pentru depun. spre fruct.		198,875·75	Interese:		
„ „ reescont . . .		27,895·05	de la cambii . . .	347,736·32	
Contribuţie directă .	20,923·49		de la împrumuturi hipotecare . . .	56,999·94	
10% dare după interesele depunerilor	19,888 29	40,811 78	de la avansuri pe efecte	4,949 70	
Spese: imprimate, registre, luminat, încăldit ş. a.		12,625·41	de la cont-curent .	3 215·30	
Porto		6,251·59	de la efecte proprii	2,563·80	415,465·06
Competinţă de timbru		474·56	Chirie şi alte arêndi		9,127.36
Salare		36,370·65	Provisiuni şi alte venite . . .		13,016·20
Bani de cuartir		7,604·96	Profit transpus		6,848·63
Chirie		2,600·—			
Amortisare din mobiliar . . .		764·94			
Profit transpus . .	6,848·63				
Profit net , , . .	103,333 93	110,182,56			
		444,457·25			444,457·25

Arad, 31 Decembre 1903.

Oncu m. p., dir. esecutiv. **Raicu** m. p., secretariu.

Direcţiunea:

Mihaiu Veliciu m. p. president. **R. Ciorogariu** m. p. vicepresident. **V. Mangra** m. p.

Dr. **N. Ciaclan** m. p. **Petru Truţa** m. p. **Traian Văţian** m. p. Dr. **A. Demian** m. p.

Comitetul de supraveghiare:

Subsemnatul comitet de supraveghiare am esaminat conturile presente şi le-am aflat în deplină consonanţă cu registrele institutului.

Arad, 2 Martie 1904.

George Feier m. p., president. **Georgiu Popoviciu** m. p., vicepresid.
Paul Milovan m. p. **Nic. Marcu** m. p. Dr. **Sever Ispravnic** m. p.

Redactor prov. Dr. George Proca.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 23 Sibiiu, Sâmbătă 28 Februarie (12 Martie) 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Din dietă.

Sibiiu, 11 Martie n.

Eveniment mare s'a întêmplat în ședința de eri a dietei ungare, eveniment chiămat sĕ dee nouă indrumare politicei interne ungurești. Mâna de ómeni din parlamentul țerii, cei vre-o doisprezece gălăgioși, cari cu desconsiderarea desĕvêrșită a intereselor mari economice și de altă natură ale statului ungar, au adus țéra în deplorabila stare de ex lex, din care nu mai era chip sĕ fie scósă, în urma încăpățînării lor de a li-se da și aceea ce nu li-se póte da: în momentul din urmă s'au întors la sentimente mai bune, și în ședința de eri a dietei au declarat prin rostul vătavului Ugron Gábor, că cu privire la projectul de lege despre votarea contingentului de recruți abstau de la obstrucție, depun armele pĕcătóse întrebuințate până acuma, și sunt gata, ca în ședința de astăzi Vineri, sĕ voteze numitul proiect de lege.

Despre decurgerea acestei însemnate ședințe dietale, dăm următórele amĕnunte:

După autenticarea procesului verbal al ședinței premergĕtóre, majoritatea primește, cu votare nominală, de basă la discuție propunerea făcută de Tisza pentru modificarea regulamentului. Se dă pausă. După care Tisza declară, că după-ce în sensul regulamentului, până după terminarea discuției asupra modificării regulamentului trebuesc retrase de sub discuție tóte celelalte projecte câte vor fi fost presentate dietei înainte de propunerea de modificare: *retrage tóte acele projecte.*

După acésta declarație se ridică kossuthistul *Thaly* și bocind sórtea reservistilor ținuți la serviciu de arme *rógă întrégă opoziția sĕ abstee de la obstrucție;* apoi în ton rugătoriu se îndréptă către Tisza și 'l *rógă și pe el sĕ-și retragă propunerea.* („Éljen"-uri puternice la adresa lui Thaly).

Ia cuvêntul ministrul-president *Tisza,* și în liniște și încordată atențiune din partea tuturor declară, că în cât tóte partidele vor lua asupră-le obligământ, că vor da posibilitate pentru-ca projectul de lege despre contingentul de recruți pe 1903 sĕ pótă fi votat în timpul cel mai scurt posibil, el este gata sĕ-și retragă propunerea și lasă a fi puse de nou la ordinea zilei projectele adineaori retrase. (Aplause, aclamațiuni în întrégă dieta. Ca împinși de un instinct spontan se ridică toți, din tóte partidele, și erump în strigăte de *„Éljen Tisza!"*=„Trăéscă Tisza!" *Thaly* alérgă în partea dréptă, unde 'și are locurile partidul guvernamental, și strînge cu putere mâna ministrului-president. Ovațiunile se repețesc.)

Iau apoi cuvêntul deputații Ugron (fracțiunea obstrucționistă a partidului kossuthist), conte Zichy János (partidul poporal) și Szentiványi Arpád (dissidenții eșiți cu Apponyi din partidul guvernamental) și declară în numele partidului lor, că *primesc acest mod de soluție.* (Aplause și aclamațiuni generale).

La acestea ia de nou cuvêntul ministrul-president și zicênd că nu voește, ca prin reflecțiuni și aprecieri asupra situației sĕ detragă cevași din momentuositatea actului, *declară simplu că 'și retrage propunerea.* (Orcan de aplause și aclamațiuni). După încetarea acestora presidentul enunță că propuneuea de modificare a regulamentului e retrasă și că projectele de lege foste presentate dietei înainte de acea propunere sunt puse de nou la ordinea zilei.

*

Suntem siguri, că întrégă țéra va resufla mai ușor, după-ce acum capĕt s'a pus unei lupte sterpe, despre care se știa cu siguranță, că alt resultat nu póte sĕ aibă de cât istovirea puterilor și depunerea armelor, mai curênd, ori mai târziu. Și suntem siguri, că în aceste momente de bucurie țéra va uita tóte relele pe cari le-a adus asupra ei acésta nefericită luptă, din care ni-au resultat cele mai mari perderi economice.

Cui îi revine meritul că în parlamentul țerii pace s'a făcut? Sigur că sentimentului de bună ordine, care s'a ridicat de-asupra în inimile tuturora; dar' în mare mĕsură prim-ministrului, conte Tisza István, care a știut nimerí momentul cel mai potrivit, pentru-ca arătându-și energia și voința de a face ordine în dietă, ordinea sĕ vină ca de la sine.

Insĕ sĕ nu căutăm sĕ stabilim meritele nimĕnui, ci sĕ ne bucurăm că s'a făcut pace în dietă, și sĕ dorim, ca pacea sĕ fie acum și durabilă, și o muncă rodnică sĕ se desfășure în parlamentul țerii, muncă fericitóre pentru tóte popórele patriei.

„Albina."

Institutul de credit „Albina" 'și va ține adunarea generală din anul acesta la 26 Martie st. n.

Primul și cel mai puternic institut financiar român, premergênd cu exemplu și în ceea-ce privește împărtășirea instituțiunilor nóstre culturale la profitul operațiunilor sale, — ne înplinim o plăcută datorință de considerațiune față cu el dând în cele următóre un scurt estras din raportul prin care consiliul de direcțiune va da sémă adunării despre resultatul operațiunilor din anul trecut.

Conform acestui raport, diferiții rami de operațiune presentau la finea anului 1903 următórea stare: *depunerile* 12,289.853 coróne și 27 fileri; *escomptul de cambii* 7,088.233 coróne 53 fileri; *credit personal țĕrănesc* 1,757.093 coróne 38 fileri; *împrumuturi hipotecare* 5,340.857 cor. 36 fileri; *credite cambiale cu acoperire hipotecară* 1,956.581 coróne; *credite de cont-curent* 478.773 coróne 41 fileri; *împrumuturi pe efecte publice* (lombard) 65.158 cor. 50 fileri; *scrisuri fonciare* (cu 5%) în circulațiune 5,053.000 coróne; mișcarea cassei (întrate și eșite) 84,065.937 cor. 97 fileri; *profit nett* 252.983 cor. 40 fileri, din care *pentru scopuri culturale și de binefacere* direcțiunea propune adunării sĕ voteze *16.400 cor.*, a nume:

1. Mesei studenților (înființată și susținută de institutul „Albina", în Sibiiu) 6,000 cor.
2. Fondului de clădire al bisericei catedrale gr. or. din Sibiiu, din 10,000 cor. rata II. de 3000 cor.
3. Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, pentru șcóla civilă de fete, 2000 cor.
4. Șcólei reuniunii femeilor române din Sibiiu 600 cor.
5. Internatului reuniuni femeilor române din Brașov 400 cor.
6. Societății „România Jună", Viena, 200 cor.
7. Societății „Petru Maior", Budapesta, 200 cor.
8. Tinerimii universitare din Cluj 200 cor.
9. Societății academice „Carmen Sylva" din Graz 100 cor.
10. Alumneului din Timișóra 200 cor.
11. Internatului gr. or. din Beinș 200 cor.
12. La fondul studenților morboși din Brașov 200 cor.
13. La fondul studenților miseri din Blaj 200 cor.
14. Fundațiunii studenților din Brad 200 cor.
15. Reuniunii române de musică din Sibiiu 200 cor.
16 Reuniunii române de musică din Brașov 200 cor.
17. Reuniunii de agricultură din Sibiiu 200 cor.
18. Reuniunii pentru înfrumsețarea orașului Sibiiu 200 cor.
19. Reuniunii pentru înfrumsețarea orașului Brașov 100 cor.
20. Reuniunii higienice, Sibiiu, 100 cor.
21. Gremiului comercial, Sibiiu, 100 cor.
22. La dispoziția direcțiunii 1,600 cor.

Asupra operațiunilor în general raportul direcțiunii e următoriul:

„Stagnarea economică, ce de ani de zile durézá în patria nóstră, nu numai nu s'a curmat în anul espirat, ci în urma încurcăturilor politice s'a mai potențat, causând — firește — o pausă și în desvoltarea afacerilor institutului nostru.

In continuu ne-am luptat cu abundanță de numĕrar, și tot astfel s'au luptat și băncile cari se folosesc de escomptul nostru, din care motiv escomptul nostru de la 7.900,000 cor. s'a redus la 7.080,000.

Din celalalți rami de operațiuni am progresat:

La depuneri spre fructificare cu 764,000 cor., de și etalonul intereselor l'am redus.

La împrumuturi hipotecare cu 41,000 cor.

FOIȘÓRĂ

Singelie.

Parochul nostru din Riușor Vincențiu *Grama* ne trimite o singelie aflată în archiva parochiei de acolo, care după părerea nóstră este de importanță istorică deosebită, și tocmai din motivul acesta publicăm transcrisă acéstă singelie spre a o cunóște și publicul nostru cetitoriu.

Este o dovadă singelia acésta, că preoții nostri pe timpul cât biserica nóstră nu a avut episcop, în trebuințele lor căutau refugiu și la episcopia din Buzĕu, pe lângă cea din Rîmnic.

Lăudăm vrednicia părintelui Vincențiu Grama, care a desgropat din archiva comunei acest act și care promite că va scóte la ivélă și alte documente importante din archiva parochiei. Fapta acésta o recomandăm preoțimei nóstre spre a o imita, deóre-ce este posibil, că asemenea acte mai stau ascunse în archivele parochiale.

Filaret cu mila lui Dumnezeu episcop Buzĕului.

Pavel marele Apostol al Domnului va și poruncește sĕ se dea preoților poslamii tocmite de la ceia ce 'i chirotonesc de tocmirea preoților. Deci unii porunci ca acea plecându-se și acest smerit Chir David de la satul Riușor din ținutul Făgărașului. Pentru acésta tocmim carte de la noi cu darul sfântului Duch a făcĕtorului deplin Dumnezeu l'am chirotonit pre lege și pre Pravilă: ipodiacon, Diacon și Preot, și poruncim tuturor celor ce către voi va vení acest slobod preot, archiereilor zic, preoților, Egumenilor, bărbaților și mirenilor boeri, cum s'au împodobit cu vrednicia preoției de Smerenia nóstră, mărturisim de bărbat vrednic, credincios, cum este vrednic de rênduiélă ca acesta pentru tocmirea și întărirea lui dă-i-se acéstă carte după cum este obiceiul de la noi întărit.

Acésta scriem.

Noemvrie 21. 7258.

Filaret Episcopul Buzeului.

Anul de la facerea lumii 7258.
de la Nașterea Domnului 1750.

Visuri.

Se lasă într'amurg. Văpaia dinspre sórеapune se stinge din clipă în clipă, ear' din subsuóra munților se despind umbrele serii, înecând valea cu întunerec. In vênătul vĕzduhului mijesc stelișóre cu nenumĕrata, clipind voluptuos din gene ca niscai ochi de fecióră. O răcóre înviorătóre rĕsbate zările pline de pace și armonie. Totul pare amuțit, numai în inima pepinierii măritului ném ardelean ferbe de huește vĕzduhul. Fiitorii luminători ai satelor, plini de neastâmpĕr, pripiți în vorbă și umblet se zoresc prin chilii și curte ca albinele prigonite de furtună.

Aici pășind izbește unul o ușă de se cutremură temelia; dincolo altul se potignește de un scaun, și făcând mătănii îl blagoslovește cu un „fi-re-ai sĕ fii . . . ", altul eară în zorul lui nepilduit zuruie cheile, trudindu-se sĕ deschidă dulapul mai îngrabă spre a-și premeni giamantanul, și în pripa lui îl mai milostivește și cu câte un pumn sau picior, de sé-i rupă cóstele bietului dulap. Unii stau retrași în unghiuri, mai potoliți, își povestesc despre farmecul vieții de la sate, cum o sĕ cânte sau sĕ spună vre o predică în bisericuța lor; alții ear' doinesc, înflăcărați de vâlvătaia sentimentelor ivite în préjma unor bucurii.

Din tóte mișcările, umbletele și vorbele lor, oblicești că acesti luminători ai némului legat de gliă se pregătesc a părăsí crescĕtoriul, spre a se resfira pe la vetrele părintești pline de vrajă, ca sĕ prăsnuiască împreună cu iubiții lor sĕrbătorile. . . .

O singură chiliuță numai e stăpânită de farmecul amurgului, e în aripa dréptă a zidirii, în corn, departe de locurile unde plutește vuetul asurzitor. Viețuitoriul ei e liniștit, șade în spre ferêstră visător, cu privirea dusă în zarea învăpăiată de scânteitul albastrului. In liniștea acésta sfântă îl îngână adulmecările trecutului și-i place sĕ alunece cu gândul pe văgăuna vremilor apuse, sĕ hoinărĕscă cu mintea în farmecul copilăriei.

. . . Se vede earăși în valea lui atât de dragă, strînsă întrĕ délurile împădurite, pe unde alerga și hoinărea primăvara cât era ziulica. . . . In căscióra pitită de cetenile bradului și ramurile înstufate ale teiului, tolănit pe vatra îmbelșugată de povesti, de unde atât amar de ori petrecea cu ochii sufletului pe Fĕtfrumos în umbletele lui după Cosinzeana, sau pe Păunașul-codrilor după Zîna-munților.

De reescompt s'a folosit numai în mĕsură mică filiala nóstră. Astfel acéstă posiţie, care la pasivele bilanţului pe 1902 figura cu 1.933,489 cor., în bilanţul actual este numai de 359,153 cor.

Tot asemenea în bilanţul pe 1902 aveam creditori de 742,000. cor. Din bilanţul present lipseşte acest titlu.

Conform situaţiunei financiare am curmat emiterea scrisurilor fonciare cu 5% şi în locul lor am întrodus de cele cu 4½% şi paralel cu acésta, firesce, şi interesele împrumuturilor hipotecare le-am redus de la 6% la 5½%, precum am redus şi interesele celorlalţi rami de operaţiune cu 1—1½%

Tóte aceste reduceri justifică pe deplin scăderea venitului net cu 10,000 cor., de-şi venitul brut a fost mai mare cu 19,000 cor. de cât în anul precedent.

Ne luăm voie a vĕ aduce la cunoştinţă, că scrisurile nóstre fonciare, cari prin cercularîul înaltului ministeriu de comerciu nr. 6604 din 30 Decembre 1901 erau deja admise drept cauţiune la tóte întreprinderile statului, prin decisiunea nr. 2159 din 28 August 1903 a băncii austro-ungare au fost declarate lombardabile la amintita bancă şi la tóte filialele ei. Deci direcţiunea dând ascultare şi cererei repeţite a conferenţei directorilor băncilor române, la 31 Decembre a. tr. a decis escomptarea împrumuturilor hipotecare ale băncilor române, în scopul, ca deoparte ele sĕ-şi pótă mobilisa capitalul legat, prefăcêndu-l în efecte lombardabile la banca austro-ungară, ear' de alta parte, ca institutul nostru şi pe basa acelora sĕ emită scrisuri fonciare, cari sunt fórte căutate, şi prin cercularul seu nr. 3398 din 1 Februarie a. c. a şi pus în lucrare acest ram nou de operaţiuni.

In necs cu acésta însĕ s'a îngrijit şi de aceea, ca fondul de garanţă al scrisurilor fonciare, care astăzi este minimalul prescris de lege, de 400,000 cor., sĕ se augmenteze cu 100,000 din fondul special de reservă, care are şi acéstă menitiune, — şi dvóstră veţi avé ocasiune astăzi la punctul 5 al obiectelor puse la ordinea zilei, a delibera în acéstă cestiune.

La efectele institutului am avut profit de curs 21,079 cor. 58 fileri, care, conform destinaţiunei sale a întrat la fondul special de reservă, ear' din acesta în cursul anului am amortisat: din valórea realităţilor institutului din Sibiiu şi Braşov 26,260 cor., dubióse 24,937·42, total 51,197 cor. 42 fileri şi el totuşi a crescut cu 44,000 faţă cu anul trecut.

Oficială.

Oficiul cassei aştéptă imediata espedare a cuitanţelor pentru ridicarea competinţelor parochiale pe semestrul I, ca în timpul cel mai scurt sĕ se pótă încheia raţiociniul. Ajutoriul capelanilor se împarte de aci înainte decursiv, deci abia la finea anului.

NOUTĂŢI

Redacţional. Redactorul ziarului nostru, dl *Teodor V. Păcăţian* re'ntorcêndu-se din concediul avut, cu ziua de azi reia conducerea redactării şi semnarea ziarului. Prin acésta interimatul dlui *Dr. George Proca* la semnarea ziarului şi împreună cu dl asesor *Mateiu Voilean* la conducerea redactării, încetéză.

*

Metropolitul-primat al României, cum se raportéză din Bucureşti, se află greu bolnav la Freiburg, în Germania. Directorul metropoliei, Dr. Ioan Cornoiu, a fost chemat telegrafice la patul bolnavului. Dl Cornoiu a plecat la Freiburg deja Marţi séra.

*

Instalarea comitelui din Braşov. Alaltăeri (Mercuri) s'a făcut în Braşov instalarea comitelui Dr. Székely György, numit în urma strămutării fostului comite Lázár István, la Murĕş-Oşorheiu. După vorbirea-program a noului comite, a fost salutat din partea Magiarilor prin preotul reformat Moór Gyula, din partea Saşilor prin advocatul Karl Adam şi în urmă din partea Românilor prin advocatul Ioan Lenger. Din prilejul instalării noul comite usând de dreptul seu a conferit câtorva funcţionari comitatensi titluri de onóre. Intrĕ acestia e şi advocatul Dr. Eugen Meţianu, fisc comitatens, căruia comitele i-a conferit titlul de protofisc (főügyész) comitatens.

*

Societatea geografică română îşi va ţiné adunarea generală din anul acesta la *28, 29 Februarie şi 1 Martie st. v.* la 8½ ore séra în sala de şedinţe a senatului. Şedinţele vor fi presidate de Maiestatea Sa regele Carol. Programul lucrărilor e următoriul: Raportul anual al secretariului-general George Lahovari, apoi disertaţiuni: „O jumĕtate de secol de la întroducerea maşinei cu vapor în industria română de către G. Assan“, de B. G. Assan; „Ciuma — epidemiologie şi profilaxie internaţională“, de Dr. I. Cantacuzino; „Geografia economică a văii Prahova“, de G. R. Mircea; „Ţéra românéscă nu aparţine peninsulei balcanice propriu zise, nici ca pămênt, nici ca neam, nici ca stat“, de Alex. C. Sturdza; „Contribuţiuni la geografia medicală a României“, de Dr. Obreja; „Geografia fisică a Dobrogei de nord“, de G. Muntean-Murgociu; „Colonisarea Dobrogei“, de căpitan M. D. Ionescu, şi „Apele de isvóre din thalwegul muntos al Ialomiţei în vederea viitórei alimentări a capitalei“, de G. A. Orăscu.

*

O dimitere. Numĕrul de alaltăeri al fóiei oficiale aduce următoriul autograf preaînalt:

„Iubite baron *Bánffy!* La rugarea-ţi subşternută, prin acésta te absolv graţios de la dignitatea de mareşal de curte ungar („Előterjesztett kérelmére önt a magyar főudvarmesteri méltóságtól ezennel kegyelemben fölmentem“). Dat în Viena, la 5 Martie 1904. *Francisc Iosif* m. p.“

Cum se ştie, Bánffy şi-a înjghiebat un partid şi voeşte sĕ între de nou în politica militantă. De aceea şi-a cerut dimiterea din însemnatul post ce 'l avea la curtea regală.

*

La „Intrebarea tipiconală“ din nr. 19 al „Tel. Român“: I. In *„Triodion“*, şi anume în cel tipărit la anul 1761 la Episcopia Rîmnicului, la pag. 67, ca şi în cel tipărit la an. 1813 în Blaj, la pag. 131 — în tipicul pentru Luni în sĕptĕmâna I din păresimi — se zice unisono: „Că n'am luat a face Prejdeştena până Mercuri“... II. In *„Tipiconul“* bisericei ortodoxe orientale de Silvestru Morariu-Andreeviciu, tipărit la anul 1883 în Cernăuţi, la pag. 167 se prescrie apriat: Luni şi Marţi în sĕptĕmâna I nu se face liturgie; ear' Mercuri, Joi şi Vineri în sĕptĕmâna I, de asemenea Luni, Marţi, Mercuri, Joi şi Vineri în cele următóre cinci sĕptĕmâni ale patruzecimei se face Liturgia sf. Grigorie. III. Dar' mai evidentă şi mai pe larg e esplicaţia ce se dă tot aci la pag. 22: *Lit. sf. Vasilie* se face de 10 ori pe an: *a)* în cele 5 Dumineci ale patruzecimei; *b)* în ziua sf. Vasilie (1 Ianuarie); *c)* în ajunul Naşterei şi al Botezului Domnului, resp. în însaşi ziua acestor prasnice; *d)* în Joia şi în Sâmbăta patimilor. *Lit. sf. Grigorie* (înaintesfinţită): *a)* în zilele patruzecimei, afară de Sâmbete şi de Dumineci; *b)* Luni, Marţi şi Mercuri în sĕptĕmâna patimilor, respect. a st. Ioan, de cade în vre-o zi de acestea sĕrbătórea Buneivestiri). *Lit. sf. Ioan*: *a)* în Sâmbetele postului mare, afară de Sâmbăta patimilor; *b)* în Dumineca stâlpărilor; *c)* în tóte celelalte zile de peste an. *Nici de cum nu se face sf. liturgie:* *a)* în Vinerea patimilor. (Ear' dacă în ziua acésta ar cădé sĕrbătórea Bunei-vestiri, se face lit. s. Ioan); *b)* Mercuri şi Vineri în sĕptĕmâna brânzii; *c)* Luni şi Marţi în sĕptĕmâna I a patruzecimei. (Ear' dacă în una din zilele de sub *b)* sau *c)* ar cădé sĕrbătórea Intîmpinării Domnului, se pune lit. sf. Ioan).

Din cele înşirate aici se vede lămurit, că corect a procedat parochul din Rişca. Ziua cea mai aprópe în care se putea slují sf. liturgie, era Mercuri, după sf. Haralampie. Atunci însĕ nu se putea pune de cât numai lit. sf. Grigorie cu darurile sfinţite din Dumineca premergĕtóre. Darurile credincioşilor deci numai în Sâmbăta următóre s'au putut sfinţí, ca ziua cea mai aprópe în care s'a putut face liturgie completă cu pomeniri la daruri. (Ioachim *Muntean*, par. în Gurarîului.)

*

Incendiu mare. Sâmbătă (5 Martie) un incendiu mare a mistuit în comuna Chichiş (Treiscaune) 12 şuri şi o casă. Intrĕ cei păgubiţi e şi parochul român. Se crede că focul a fost pus anume de către alegĕtorii opoşiţionali (în aceeaşi zi era alegere de deputat dietal pentru cercul Illyefalva, la care a reuşit candidatul guvernamental br. Szentkereszty).

*

La fondul de 20 fileri înfiinţat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, pentru acuirarea unei case cu hală de vîndare pe séma meseriaşilor români, au dăruit următorii domni: Avram S. Pĕcurariu, protopresbiter în Mercurea, pentru sine, pentru soţia sa şi copíii sei în total 1 cor., George Adam, măestru cismariu, 40 fileri; Ioan Th. Vasilichi, cancelist advocaţial, pentru sine, soţia şi copíii sei în total 1 cor., Ioan Ghicăşan, măestru cojocariu, 40 fileri, Ana Aron, soţie de cismariu, 20 fileri, clericul absolut Ioan Holerga, ales paroch în Chirpĕr, 1 cor., şi Victor Tordăşianu, 10 filer, mai departe la fondul vĕduvelor şi orfanilor a dăruit dna Ana Aron 20 fileri.

*

Nou advocat român. Dr. Nicolae *Petra*, fiul fostului învĕţătoriu din Sibiiel (lângă Sĕlişte), zilele trecute a depus censura de advocat la tabla reg. din Murĕş Oşorheiu.

*

Transcrierea singeliei publicate pe pagina prima, la foişóră, e făcută de dl asesor Mateiu *Voilean.* O constatăm acésta aci, după ce, din impedimente technice nu am putut'o constata la încheerea foişórei.

*

Chibrit ucigaş. La casa lui I. Langthaler din Neugebau (Boemia) cu ocasiunea tocării de carne pentru cârnaţi căḑuse în carnea tocată un chibrit, care nefiind observat a ajuns în maţ împreună cu carnea. Mai târziu servindu-se la masă cârnaţi fripţi, lui Langthaler i s'a venit cârnaţul cu chibritul şi împreună cu bucata de cârnaţi a înghiţit şi chibritul, care ajuns în intestine a causat lui Langthaler mórte, în butul tuturor ajutórelor medicale.

*

Têrg de vite în Sibiiu, cu distribuire de premii. Conform hătărîrii luate de comisiunea economică comitatensă în şedinţa din 8 Martie, al XV-lea têrg de vite de prăsilă, împreunat cu distribuire de premii, se va ţiné în Sibiiu la 6 şi 7 April. Disposiţiunile în detail se vor aduce la cunoştinţă publică în modul usitat.

*

Nu e secret că damele îşi recomândă una alteia cosmeticul cel mai modern şi mai cu efect: *crema Margit* a lui Földes. Acest universal renumit cosmetic este chemice curat, nu conţine de loc stofe stricăcióse şi e liber de grăsime. Mijloc escelent pentru conservarea pielei contra influinţei sórelui şi vêntului. Borcan mare 2 cor., mic 1 cor. Se capĕtă la producent, farmacistul Földes în Arad, şi în tóte farmaciile. E scutit prin lege.

De la reun. meseriaşilor români.

Incunoştinţare.

Vestim prin acésta Reuniunile nóstre de meseriaşi, cum şi pe toţi aceia, cari la inimă pórtă causa clasei nóstre de mijloc, că subsemnatul comitet în vederea preparativelor de a scóte Anuarul al II-lea al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, a redus preţul Anuarului I-iu al Reuniunei, la 80 fileri.

In acelaşi timp îndrăsnim a ne adresa şi pe acéstă cale către vrednicii conducĕtori ai Reuniunilor nóstre de meseriaşi de pretutindenea, cu respectuósa rugare, se binevoiască a ne aduce cu posibilă grăbire la cunoştinţă datele mai de importanţă despre activitatea Reuniunii desvoltată în 1903 şi programul de lucru stabilit pentru anul 1904, date, ce se vor cuprinde după putinţă în anuarul nostru al II-lea. Prin acéstă lucrare comitetul nostru în calitate şi de comitet dirigent pentru tóte reuniunile nóstre de meseriaşi, intenţiune are a satisface hotărîrii conferenţei meseriaşilor, ţinute în 1902 aici în Sibiiu, şi referitóre la compunerea unei statistice despre toţi meseriaşii noştri.

Sibiiu, 11 Martie n. 1904.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“:

Victor Tordăşianu
president.

I. Apolzan
notariu.

Şi rênd pe rênd, întêmplări tăinuite în adâncul sufletului, se ridică, trec pe dinaintea minţii ca nişte raze aurii, pânza trecutului se destramă fir cu fir în lacrimi curate, cari picură mângăitoriu în urzeala vieţii de mâne.

Se simte eară copil blând, îngenunchiat sub icóna Maicii Domnului, rostind în glasul nevinovat rugăciunea: „înger îngerelul meu“ prima rugăciune plantată în inima lui plăpândă. — Era ca şi aztăzi, în ajunul naşterii blândului Nazarinean, care adus'a pacea zărilor albastre pe pămênt. O! cu câtă evlavie glăsuia el rugăciunea aceea sfântă, ce simţeminte dulci îi înfiorau trupşorul; visuri cu blânḑi îngeri îi îngânau somnul. Ce sĕrbătóre mândră stăpânea valea strîmtă pe vremile acelea. Şireagul de case păreau în haine de prasnic, şi fie-care casă rîdea de bucurie un suris plin de sóre, ce străbătea prin ferestile îmbelşugate de lumină. — Şi astăzi sĕrbătóre va fi în vale — la vecini vor fi aprinse luminile în feresti, numai în ochii casei nóstre surisul plin de sóre de-odată nu va mai străluci, e stîns. Doi bĕtrâni cu feţele îmbrăzdate de urgia vremurilor şed în préjma focului — înmărmuriţi cu privirea în vâlvătaia flacărilor. Lumină n'au mai aprins, căci odorul lor e departe, aruncat în gheţul străinătăţii, unde nici un suris nu 'l va întimpina, nici o vorbă nu va auḑi, care sĕ-l mângăie sĕ-l încălzéscă. . . .

. . . Se vede apoi băiat sglobiu la scóla din sat întovărăşit cu mulţi de séma lui, când mândru în fruntea tuturor făcea pe „Alexandru Machedon“ pornit în rĕsbóiele lui cu lifte de tot némul. — Ce liniştit îi era pe vremile acelea sufletul, cuprins de farmecul pădurilor, vraja văilor îmbrăcate în aurul grânelor şi de dorul de a fi „Alexandru Machedon“. . . .

De-odată tresare, ca muşcat de viperă sare sus. — Un chip bălaiu, chipul ei, dulce ca un sărut, îi fulgeră imaginea prin şirul reveriilor. Faţa i-se îmbujoréză, înroşeşte până în albul ochilor, tâmplele încep a svîcní mai repede şi mai hotărît, inima i-se sbate în cóste ca peştele pe mal. — O vede limpede înaintea lui, ca atunci în zile de Maiu, când dragostea îi rumeneşte inima.

Era în amurg, o zi senină. Spre asfinţit zarea ardea în pară de foc, vĕzduhul rumen plin de rĕcóre înviorătóre şi de mirosul îmbătător al verḑişurilor. Ea venia pe sub castanii în flóre, uşóră de abia atingea pămêntul. Haina ei albastră, lungă, părea un nor de raze şi umbre. Sĕmăna mai mult cu o uşóră tremurare a unui vis îngeresc. Când a zărit'o aşa frumósă, înmuiată în aerul trandafiriu al apusului, a rĕmas pironit pămêntului, ca înaintea unei vedenii amăgitóre. I-se părea un înger căḑut în nedragostea Domnului, coborît pe pămênt spre ispăşire; cu ochii mari, adênci ca vênătul tăriei, dulce, curată, ca un rĕsărit de sóre. — I-ar fi vorbit o şóptă, dar' gura nu-i asculta inima — îi era încleştată; era înmărmurit cu totul, numai ochii o învăluiau cu privirile lor setóse.

Ea vĕḑêndu-l aşa pironit locului, încurcat, zimbeşte uşor de stângacia lui, şi cu glas dulce mustrându-l pare că îl ispiteşte: Nu mĕ mai cunoşti? Curênd mai uiţi! şi trece uşor înainte, pierḑêndu-şi cărările, ear' pe el îl lasă mai încurcat, mai năucit.

Desmetecindu-se îşi respiră întreg sufletul, caută în tóte firele ţăsăturei sufleteşti — dar' nimic —: „Cine póte fi făptura acésta dulce? îşi grăeşte el în inimă. Eu nu cunosc pe nime, dór' pe . . . ., dar' aceea e departe — cu ochi negri — pe când arătarea acésta frumósă cu glasul îngeresc are ochi de cicóre! Sau sĕ fi fost numai vis? Dar' am vĕḑut'o cu ochii, am auḑit cu urechile mele graiul ei dulce“.

A rĕtăcit mult pe cărările acelea pe unde a zărit'o, dór' o mai vede odată, sĕ-i spună o vorbă, o şóptă, o clipire din ochi şi nimic alte, sĕ-i mai vadă faţa ca spuma laptelui, ochii ca seninul, încreţitura buzelor curate în surisul acela limpede ca razele rĕsăritului. A rătăcit plin de neastêmpĕr până în nópte, când abia se trezì din pirotéla ce îi cuprinsese sufletul. . . . . . .

. . . .

E pace sfântă! Vrăjit ca de iele de adulmecările acestea se lasă în pat. Luna ochiósă, gânditóre, lunecă încet în calea ei spre apus, umplênd zările cu pulbere de raze. — Aerul din jurul lui pare că e adormit, numai suflarea lui îl mai légănă încetişor şi jingaş. — Dar' fără de veste se desprinde un glas de clopot în liniştea adâncă, e glasul ce vesteşte mântuirea némurilor — atât de lin e dângĕtul acesta, de pare că ar veni din altă lume. Un cor de glasuri se aud; vin colindătorii. Vĕzduhul se umple de armonii — ce se topesc în o măréţă simfonie — în slava Domnului.

Chipul ei ce dispăruse o clipă, îi apare eară în colţul minţii, dar' acum nu mai tresare, faţa nu i-se mai îmbujoréză, inima nu-i mai bate aşa de năvalnic.

Sufletul e liniştit, vijelia a trecut, şi numai buzele, ca şi pădurea după furtună într'un pămênt lin, tremură uşor, într'o smerită rugă:

„Dulce flóre, chip alinător de dulce! Indure-se bunul Dzeu a te ocroti pe veci frumósă, cum te vĕd şi te simt, ochii tĕi albastri mereu sĕ reoglindeze fericire şi nevinovăţie. Domnul ceriurilor feréscă-te de valurile încărcate de patimi; păstréză-ţi faţa aceea de copilă drăgălaşă, ochii mai curaţi de cât adevĕrul, buzele acelea virginale de copil. O! rĕmâi, rĕmâi aşa cum mi-te-ai arătat, dulce, curată, ... înger pe pămênt . . . . . .

Păunaş.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Renumitul iconograf, francesul *Didron*, căruia îi este cunoscută pictura tuturor bisericilor mai renumite din lume, şi care a făcut studii amĕnunţite şi asupra picturii din muntele Athos*) şi din tot orientul, susţine, că Panselinos a trăit în vécul XI. Didron îl numeşte „capul şi patriarchul şcólei athonitice sau hagioritice“, (*ἁγίον ὀρός*=munte sfânt,=adecă Athosul), căci de la el şi de la lucrările lui derivă întrégă pictura bizantină“. Acestui vestit măestru se atribue simburele opului numit *ʽΕρμηνεία τῆς ζωγραφικῆς*=Introducerea în pictură, un codex al picturii biserecești orientale, tradus în tóte limbile popórelor orientale. Acest codex are 4 părţi. In partea primă curat technică este espusă purcederea, ce se observă de Greci la zugrăvire, apoi feliul şi modul de a prepara penicelele şi colorile, de a pregăti fondul pentru frescuri şi icóne, precum şi modul cum se pictéză pe acela. In partea a doua sunt descrise până în amĕnunte şi cu o remarcabilă acurateţă obiectele simbolicei şi cu deosebire ale istoriei, carea este a se înfăţişa prin pictură. Partea a treia statoreşte precis locul, unde sunt a se aşeḑa, fie în biserică, fie în nartix, în pridvor, sau refectoriu (sală de mâncare) diferitele icóne şi figuri. La urmă stabileşte într'un apendice (adaus) caracterul, în care sĕ fie pictat Christos şi sfânta fecióră, şi se indică unele inscripţiuni, de cari e atât de bogată arta bizantină. *ʽΕρμηνεία* a devenit în tótă biserica orientală adevĕrata biblie a pictorilor, cari — neîndrăsnind a se abate de la prescriptele ei — au produs picturi şi icóne, ce samănă mult unele cu altele. Acest op de mare însemnătate pentru iconografia bizantină a fost compus de călugărul Dionisysios, zugravul mănăstirii Fourna de la Agrapha, care cu temeiu şi plăcere a studiat frumósele şi renumitele icóne ale lui Panselinos. Opul s'a completat apoi véc de véc până în timpul mai nou prin diferite adause, până a devenit un tractat aprópe complet despre întreg sistemul picturii greceşti.

Asemănênd întrĕ sine chipurile din bisericile bizantine, aflăm, că pictorul lor tractéză de multe-ori aceeaşi temă fundamentală. Icónele din ele nu sunt nici-când egale, dar' pururea sémănă unele cu altele; de unde uşor au putut deduce mulţi, că pictorul bizantin trebue sĕ se ţină în esecutarea artei sale strict de anumite prescripte iconografice. Acestia se baséză şi pe cuprinsul canonului următor de la sinodul al II-lea de la Nicea: *„Structura icónelor nu este invenţia pictorilor, ci prescripţiune legală aprobată, şi tradiţiune a bisericei catolice; căci, ce se distinge prin vechime este vrednic de veneraţiune, — zice sfântul Vasilie. Acésta o mărturiseşte vechimea lucrului însuşi şi învĕţătura părinţilor noştri, cari sunt purtaţi de duhul sfânt, etc.“*.

De aci urméză, ce-i drept, că ideia, concepţiunea sau invenţiunea icónei, aparţine teologilor, sfinţilor părinţi ai bisericei catolice; adecă pictorul trebue sĕ observe anumite norme în lucrările sale.

Dar' acésta dependenţă esistă la ori-ce icónă cu substrat istoric, cum sunt şi icónele biserecești. Deci de o absolută libertate nu póte fi vorba, în concepţiune. De altă parte pictorul bisericesc nu e legat până în tóte punctele şi amĕnuntele, precum se va vedé în cursul acestei scrieri.

Pictura bizantină încă forméză o anumită şcólă artistică; şi astfel îşi are şi ea principiile sale generale, ce trebuesc cunoscute şi observate la esecutivă.

Isvórele picturii bisericeşti.

Chipurile, ce au sĕ decoreze internul unei biserici orientale, pictate cu pricepere, trebue sĕ represinte din punctul de vedere bisericesc cele mai însemnate zile ale anului, dacă e posibil şi călindariul întreg.

Atât din cuprinsul chipurilor, cât şi din locul, unde-s zugrăvite ori aşeḑate, uşor putem statorí strînsa legatură dintrĕ pictura şi serviciile divine, ce se oficiéză în biserică. Ceea-ce esprimă slujbele dumnezeeşti în cuvinte, aceea are sĕ esprime pictura în forme artistice; de aceea şi zice un scriitoriu bisericesc, că *„icónele sunt biblia analfabeţilor“*. Datorinţa pictorului este deci, ca acest principiu fundamental sĕ-l ştie aplica şi întrupa.

Isvórele principale, din cari are sĕ-şi scótă şi formeze pictorul concepţiunile sale artistice, sunt: *a) biblia* şi îndeosebi evangeliile; *b) tradiţiunea*, precum este espusă în sinaxarele şi cântările zilnice. Asemenea ofer une-ori şi omiliile material potrivit în direcţiunea acésta.**)

Mânecând de la cuprinsul acestor 2 isvóre principale, aflăm că pictura bisericéscă este parte *curat evangelică*, parte *curat tradiţională*, ear' o altă parte *evangelico-tradiţională*.

Dar' în tóte casurile nu-i permis, ca pictorul sĕ pérdă din vedere serviciile divine, ce se îndeplinesc la locul pictat.

Casul prim îl aflăm mai ales la pictura Duminecilor, la Vindecări, Invieri sĕvêrşite de Iisus;***) casul al doilea la sĕrbătorile, cari indică momente necuprinse în evangelii, sau întêmplate ulterior, adecă la prasnicele Mariei, Inălţarea sfintei cruci, Ridicarea icónelor, la chipul lui Christos şi a celor mai mulţi sfinţi, despre cari n'avem nici o urmă în scriptură. Casul al treilea, adecă consultarea ambelor isvóre, ocură la cele mai mari prasnice. Indată-ce ómenii bisericei voesc a desvolta momentele principale indicate în evangelii, în mod mai detailat şi amĕnunţit, trebue sĕ recurgă şi la tradiţiune.

Cele mai principale prasnice, cari au sĕ impresioneze mai mult pe credincioşi, umplêndu-i de nemărginită bucurie, sau de mare durere şi grózǎ, reclămă, ca pictorul — trecênd marginile evangeliilor — sĕ dee concepţiunilor sale o desvoltare mai amplă, mai amĕnunţită. Astfel îngerii apar nu numai la naşterea Domnului, conform textelor evangelice, ci fac servicii şi la botez, îl deplâng pe Iisus la rĕstignire, îl însoţesc în iad, la înălţare, apoi earăşi la coborîrea pe pământ. Ii aflăm mai departe la patul de mórte al Maicei Domnului, şi în fine la judecata din urmă. — *Rîurile şi marea* (din psalmi) nu pot resista cu ocasiunea botezului; *sórele* şi *luna* nu pot sta indiferente cu ocasiunea crucificării. Sórele, luna şi stelele potenţéză jubilarea generală de la epiphanie (apariţia Domnului în ziua botezului); lumea ia parte la revĕrsarea duhului sfânt, la prasnicul Rusaliilor; pământul şi marea scot din sinul lor pe cei înghiţiţi la earăşi-venirea lui Iisus, ca sĕ judece viii şi morţii.

Acéstă participare a naturii şi a lumii întregi la momentele mai însemnate din viéţa lui Christos şi a sfinţilor, este un element important, pe care îl aflăm esprimat în tótă frumseţa în multe cântări bisericeşti; şi dacă acest element ar lipsí din pictură, carea — cum am accentuat — are sĕ mérgă mână în mână cu cuprinsul cuvintelor din slujbele divine, atunci icónele sfinte ar fi lipsite de o mare parte a înriuririi şi efectului, ce au sĕ-l producă. O concepţiune esclusiv evangelică ar fi prea simplă şi incoloră, şi ar însemna o restricţiune nejustificată.

Deci pictorul bizantin trebue sĕ se orienteze după cele ce sĕ întêmplă în cursul serviciilor divine, după raportul ce se află întrĕ aceste servicii şi întrĕ cele 2 isvóre: Evangelii şi tradiţiune. — Când slujba dumnezeéscă trece peste cele din evangelie, atunci bucuros trece şi pictorul peste momentele numai evangelice; ear' unde slujba dumnezeéscă nu trece peste marginile evangeliei, acolo şi pictorul se învîrte de regulă numai în cadrele aceleia. Peştera de la naşterea Domnului, căpăţîna lui Adam, particularităţile de la adormirea Maicei Domnului, ne indică cum urméză slujba divină legendei, şi slujbei dumnezeeşti pictura. Dar' de multe-ori pictorul îşi ia libertatea de a introduce în concepţiunea sa şi momente noue; d. e. furca şi florile la icóna Bunei-vestiri; scena cu scalda în icóna Crăciunului; fireşte cu precauţiunea necesară, reclamată de cerinţele archeologice ale timpului respectiv.

Acestea sunt directivele generale, pe basa cărora pictorul are sĕ purcédă la pictare cu cuvenita libertate de esecutivă.

Mult timp se credea, că pictorul bizantin are sĕ se ţină de anumite prescripte absolut neschimbabile, că fie-care scenă, fie-care figură, până şi numĕrul creţelor de la haine şi forma barbei este strict normată. Acéstă credinţă este însĕ greşită. O asemenea încătuşare a libertăţii pictorului ar împedeca ori-ce avênt artistic şi ar fi o purcedere nejustificabilă, retrogadă. Cea mai bună dovadă despre acésta este variaţiunea destul de mare, pe care o aflăm şi în pictura bizantină, chiar şi la figurile principale ale întêmplărilor (scenelor) representate. D. e. la naşterea Domnului aflăm pe *Maria* odată *culcată* (Lavra în biserica mănăstirii, Pawlu), altă-dată *îngenunchind* (Lavra în capela sf. Nicolae, Dochiariu. Aşa o descrie şi *ʽΕρμηνεία*). Asemenea vedem pe *Iosif* odată *şeḑênd* (în bisericile numite mai sus); ear' *ʽΕρμηνεία* îl pune şi pe el în genunchi. Une-ori Iosif stă în un *colţ* al icónei; altă-dată stă în *mijlocul* scenei, şi ia cu Maria parte la preamărirea copilului. Pe Magi îi aflăm de cele mai multe-ori numai *odată*; altă dată obvin de *2-ori* în acelaşi chip: odată *călări*, şi altă-dată în momentul de a *îngenunchia* (Lavra în capela st. Nicolae). Asemenea şi scena păstorilor cuprinde une-ori *figuri multe* (Lavra capela sf. Nicolae), altă-dată mult mai *puţine* (Pawlu). La botez aflăm odată *4 îngeri* (Lavra, Xenophontos); airea *numai 3* (Pawlu). La cina cea de taină Ioan este *de-a drépta* lui Iisus în biserica mănăstirii Lavra; ear' în acelaşi chip din trapeza aceleiaşi mănăstiri stă *de-a stânga*.

Mai ales la rĕstignirea Domnului devine libertatea pictorului aprópe nemărginită. Une-ori numĕrul persónelor e fórte restrêns (Dochiariu), altă-dată de tot mare.

In unele icóne, cu deosebire mici, libertatea pictorului şi-a permis une-ori aprópe prea mult, omiţênd d. e. pe duhul sfânt — porumbul — de la botezul Domnului. Aşa d. e. pe o tăbliţă sculptată, din mănăstirea Watopädi, şi în un desemn în miniatură, din mănăstirea Iwiron (nr. 5).*)

Dacă pictorul la înfăţişarea figurilor principale şi în purcederea sa la esecutarea momentelor mai însemnate nu este strîns legat de o anumită şemă, cu atât mai liber póte fi la pictarea sau omiterea scenelor, figurilor şi a chipurilor secundare. Şerpii de la botez, soldaţii de la rĕstignire, pelicanul de la crucifix, sunt lucruri admise; dar' de altă parte nu sunt atât de importante, ca sĕ nu se pótă omite nici-când.

Pe lângă botezul Domnului aflăm (Lavra, biserica mănăstirii şi şi în capela sfântului Nicolae), ca scenă secundară convorbirea întrĕ Iisus şi Ioan Botezătoriul, care a premers botezului; ear' pe lângă rĕstignire aflăm une-ori şi scena cu baterea cuielor şi luarea de pe cruce, etc. etc.

In general deci pictorul póte purcede cu destulă libertate la aplicarea bogatului material, ce-i stă la disposiţie, imitând mai mult sau mai puţin pe antecesorii sei aleşi, sau creând eventual ceva mult mai bun de cât alţii, dar' ţinênd — fireşte — cont şi de dorinţa celui-ce face comanda.

(Va urma).

---

*) Vedi: „Manuel d'iconographie chrétienne grecque et latine, par Didron ainé, Paris 1845 II. tom. Introducerea. Când îmi vor permite împrejurările, voiu publica întrégă acéstă interesantă introducere.

**) Mai ales în apus a avut predica influinţă mare asupra artei bisericeşti. V. Anton Springer: „Ueber die Quellen der Kunstdarstellungen im Mittelalter“ 1879.

***) Invierea lui Lazar d. e. e un chip curat evangelic. Adormirea Maicei Domnului se baséză pe legendă; ear' icónele celor mai mari sĕrbători cuprind particularităţi apocrife.

*) Mănăstirile citate mai sus sunt de pe muntele Athos.

Cărţi şi reviste.

„Luceafĕrul“, revista literară a tinerimii universitare române din Budapesta, a apărut dto 15 Febr. st. v. cu următoriul sumariu: „Mărunţişuri istorice culese în Ungaria“ de N. Iorga. „In luncă“, idilă de Carmen Sylva, tradusă de H. Petrescu; „Tabla de la Lugoj“, de Iosif Popovici; „Mistreţul“, schiţă de I. Agârbicean, apoi poesíi de Nic. Otavă („Oltul“), St. O. Iosif, Valentin Bude, o mică recensiune de Dr. S. P. asupra unor traduceri din Verlaine făcute de St. O. Iosif şi D. Anghel, notiţe bibliografice etc.

„Luceafĕrul“ apare în Budapesta de douĕ-ori pe lună (la 1 şi 15) şi costă 12 coróne pe an (pentru preoţi, învĕţători sĕraci şi studenţi 7 coróne); un fascicol 50 fileri. Redacţia: IV. Zöldfa-utcza nr. 13; administraţia: VI. Vörösmárty-utcza nr. 60-a. Se póte procura şi la librăria archidiecesană (Sibiiu).

*

„Transilvania“, fóia oficială a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, fascicolul 1, pe Ianuarie—Februarie, a apărut cu următoriul sumariu: „Studiile dlui L. Şăineanu despre influinţele orientale asupra limbii române“, recensiune de Iosif Popescu (Viena); „Rolul poveştilor în educaţiune“, de Dr. P. Şpan; „La istoria Românilor din Bihor“, de Dr. Stefan Erdélyi, apoi notiţe bibliografice, ştiri de prin despărţăminte, ear' în „Anale“ procesul verbal din şedinţa de la 28 Ianuarie, cel din şedinţa de la 25 Februarie a comitetului central, lista contribuirilor făcute în favorul museului istoric cu rĕscumpĕrare a felicitărilor de Anul-nou, şi concursul publicat de despărţĕmêntul beiuşan la două premii de câte 10 coróne în aur: unul pentru cel mai frumos costum românesc, altul pentru un tratat despre vr'o însoţire practică. In rêndul ştirilor e publicat şi un avis al prim-secretariului Dr. C. Diaconovici, prin care face cunoscut cetitorilor, că, invitat de comitetul central, va conduce şi pe mai departe redactarea revistei, până la alegerea noului secretariu.

„Transilvania“ apare în 6 fascicoli pe an (Februarie, April, Iunie, August, Octobre şi Decembre) şi costă 10 coróne, (pentru străinătate 12 franci). Membrii Asociaţiunei o capĕtă gratis (taxa de membru ordinar e 10 coróne pe an). Biroul redacţional şi de administraţie e în Sibiiu, str. morii Nr. 8 (casa Asociaţiunii).

Posta redacţiei.

Un dascăl. Nu s'a spus ca înfruntare, ci ca părere individuală, ca esprimare a dorinţei, că întru cât se póte, Românul se mérgă la Român. Rĕmâne însĕ în libera voie a fie-căruia sĕ mérgă acolo unde i-se par preţurile mai convenabile şi condiţiunile acceptabile.

Teatrul orăşenesc.

Sâmbătă (12 Martie): *„Hannele's Himmenlfahrt“*, de Gerhard Hauptmann. Beneficiul actriţei Marie Scherer.

Duminecă (13 Martie): după amiazi *„Rastelbinder“*, operetă în un preludiu şi două acte, de F. Lehar, ear' séra *„Frühlingsluft“*, operetă în 3 acte, de Strauss.

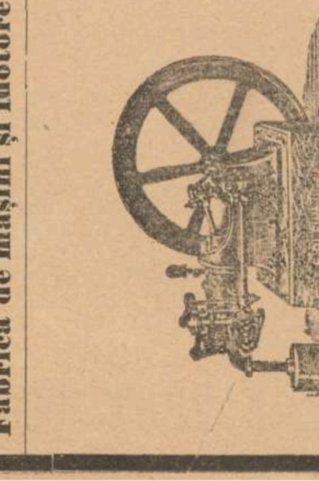

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger
ING. EMIL PLEWA, VIENA.
Representanţă generală şi deposit:
B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi körút 61.
MOTORE 2—20 HP de vapor,
gas, benzin, petrolin.
Locomobile de petrolin 2—25 HP.
Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.
Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.
Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi soliḑi din provincie se acceptéză. [9] 9—20

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici, este **veritabila apă de gură şi dinţi**

anaterin

a dentistului de curte c. şi r. Dr. **I. G. Popp, Viena XIII/6, contra tuturor durerilor de dinţi şi de gură,** numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— şi 1·—.

Crema de dinţi, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinţii şi gingeii **într'adevĕr întotdeuna** frumoşi, sănĕtoşi, fără miros şi dureri.

Pasta de dinţi anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinţi** cor. 1·26, **plombă de dinţi** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher,** drogerie în **Sibiiu,** şi la **A. W. Lingner,** farmacist în **Sighişóra.** (18 c) 2—17.

Nr. 39/1904 [27] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroh** în parohia de clasa a III-a **Mărtineşti** cu filia **Turmaş,** protopresbiteratul Orĕştie, pe basa ordinului consistorial din 30 Decembre 1903 nr. 13765 Bis., prin acésta se deschide concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi au a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta eventual a celebra şi a cuvênta.

Orĕştie, 26 Ianuarie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiteo.

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur", pentru 2 vóci, de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la
architectul **Franz Szalay,**
(55) 2—10 strada turnului-roşu nr. 2 a.

Fabrica de motóre

din **Dresda,** societate pe acţii
(înainte Hille) Filială şi atelier:

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.
— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin şi locomobilele de Dresda, şi instalaţiile pentru estragerea gasului la motóre,** recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrşite şi mai durabil construite.

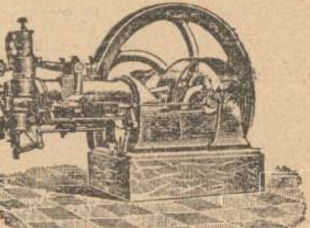

Manuare simplă!
64 distincţii!
Esplotarea cea mai eftină!
8 medalii de stat!

8000 motóre liferate, spre deplină mulţămire!

Pentru **mânarea morilor,** la **sdrobitul** bóbelor, pentru **magazine de nutreţ, economíi de lapte, tăiat lemne, pumpe de apă, îmblătit** şi pentru ori ce **lucrări economice** şi **industriale — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele** de Dresda au fost **distinse la tóte concurenţele şi esposiţiile cu premiile prime.** [13] 6—10

Condiţii de plata favorabile!!

Cele mai estinse garanţii!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2,** tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şì mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şì cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligintă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şì alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 4

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secre.

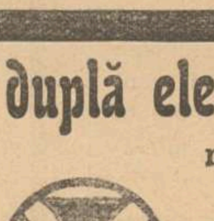

vindecă şi înviorézǎ pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 66

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din ţéră şi esoperéză **împrumuturi pe pămênturi şi edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, şi anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcţionari de stat, comitat şi oraş, cum şì la oficeri, credit simplu şi fără giranţi. [1] 13

La dorinţă servim cu informaţiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA"
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Deschidere de cofetărie.

Imi permit a anunţa on. public sibiian şi din jur, că am deschis în piaţa de aici, **strada cisnădiei nr. 61** (colţul dintrĕ str. cisnădiei şi piaţa Hermann) o

cofetărie-filială

unde on public consument va afla, ca şì în cofetăria mea principală din **piaţa mare nr. 13** toţi articlii aparţinĕtori branşei mele, precum: prăjituri şi torte zilnic próspete, bombóne de cea mai fină calitate, îngheţată şi cafea îngheţată, ciocolată, cafea cu lapte escelentă, cele mai feliurite lichioruri şi vinuri fine etc. etc.

Comande de torte şi prăjituri etc. se pot face şì la filiala mea şi se vor esecuta cu cea mai mare promptitudine.

Cerĕnd şi pentru noua mea întreprindere spriginul on. public consument şi asigurându l de un serviciu totdeuna real şi satisfăcĕtor, semnez

Sibiiu, 24 Faur 1904.

Cu distinsă stimă

Iuliu Boda, cofetar.

„Cassa de păstrare în Mercurea", societate pe acţii.

Contul bilanţului.

Active		Cor. fil.	Pasive		Cor. fil.
Cassa în numĕrar		18,517 84	Capital social, 640 acţii à cor. 100		64,000·—
Depuneri proprii	51,437 50		Fond de reservă	21,325.59	
Dep. fond. de reservă	21,325 59		Fond epitrop. bis. gr. or. din Mercurea	[illegible]	25.196·—
Dep. fond. epitr. bis. gr. or. din Mercurea	3,870.41	76,633·50	Depuneri spre fructificare		367,849.34
Cambii de bancă	75.119·—		Dividende neridicate		77·—
Cred. camb. cu acop. hipotecară	13,500·—		Diverse conturi creditóre		1,896 82
Imprum. pe hipot.	59,236·—		Interese anticipate pe 1904		4,497·15
„ „ oblig. cu cavenţi	219,040·10	366,895·10	Profit curat		9,820·65
Realităţi		1,800·99			
Diverse conturi debitóre		3,303·34			
Mobiliar	973·38				
după amortis. de 10%	97 34	876·04			
Interese restante		5,310·15			
		473,336·96			473,336 96

Contul profitului şi perderilor.

Debit.		Cor. fil.	Credit.		Cor. fil.
Interese pentru depuneri spre fructificare	16,939·80		Interese de la cambii de bancă şi de la cambii cu acop. hip.	5,025·72	
Interese pentru fondul de reservă şi fondul epitropiei biser. gr. or. din Mercurea	1,438·85	18,378 65	Interese de la împrumuturi pe hipotecă	2,908·51	
Salare	3,443·—		Interese de la împrum. pe oblig. cu cav.	18,423 63	
Marce de presenţă	1,165·—	4,608·—	Interese de la depuneri proprii	3,018·—	29,375·86
Porto postal	167·56		Provisiuni, taxe de intabulare şi improcesuare	5,012·81	
Chirie	315·—		Taxe de provocări şi competinţă de scris	4,421·05	9,433 86
Spese	1,155·79	1,638 35			
Contribuţie directă	2,326·60				
„ 10% după interes. depunerilor	1,837·87				
Competinţă de timbru	102 26	4,266·73			
Amortisare din mobiliar		97·34			
Profit curat		9,820·65			
		38,809 72			38,809·72

Mercurea, la 31 Decembre 1903.

Dumitru Vulcu m. p. conducĕtoriu-cassariu
Elie N. Petruţiu m. p. contabil.
I. Droc m. p. president.
D. Comşa m. p. vicepresident.
I. Floaşiu m. p. membru în direcţiune.
Ioan Popescu m. p. membru în direcţiune.
Daniil Stroia m. p. membru în direcţiune.
George Muntean m. p. membru în direcţiune.
A. Macelar m. p. membru în direcţiune.
Nic. Albu m. p. membru în direcţ.

Revisor espert al delegaţiunii băncilor române asociate:

Ioan Vătăşan m. p.

(59) 1—1

Subsemnatul comitet am esaminat conturile presente şi confrontându-le cu registrele principale şi ausiliare ale societăţii ţinute în bună regulă, le-am aflat în deplină consonanţă cu aceleaşi şi esacte

Mercurea, la 7 Martie 1904.

Comitetul de supraveghiare:

Vasilie Aldea m. p., president.
V. P. Dobrescu m p, secretariu.
Ilie Mă celariu m. p.
Moise Oprişiu m. p.
Adam Micu m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 24 Sibiiu, Marţi 2/15 Martie 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Anacronism.

Sibiiu, 14 Martie n.

S'au înmulţit partidele politice în ţéră. Baronul Báuffy, fostul ministru-president, care încă cu ocasiunea căderii sale de la putere prorocise, că va mai apăré pe arena vieţii publice magiare, ca *factor prin fapte*, îşi organiséză mereu partidul, pretutindenea unde află aderenţi; ear' contele Apponyi, supĕrat că nu i-a succes sĕ fie *el* însărcinat cu formarea cabinetului ungar în locul contelui Tisza, ori cel puţin sĕ fie acceptat şi el ca ministru, — fie la oricare resort în cabinetul Tisza, — şi-a convocat Vineri séra credincioşii, — cari cu el împreună au eşit din partidul guvernamental, — la o consfătuire, care a avut de urmare decretarea reînfiinţării vechiului *partid naţional*, partid ce esistase şi mai nainte, condus tot de contele Apponyi.

Avem deci, ca partid nou, partidul lui Báuffy, care nu e representat în dietă, dar' şeful, factorul prin fapte, are speranţă sĕ devină partid guvernamentabi, şi avem partidul lui Apponyi, care, după ce nu a putut fi recunoscut de guvernamentabil câtă vreme făcea parte din partidul de la putere, în care se contopise, pe semne îşi reia rolul din trecut, de a fi partid de oposiţie pentru totdeuna. Partid de control şi de — vecinică nemulţămire.

Dacă e bine, ori nu, ca Magiarii sĕ se împartă în partide atât de multe politice, pe noi nu ne priveşte absolut de loc, şi chestia acésta nu vrem sĕ o discutăm. E tréba lor. Ce vrem sĕ scótem la ivélă e faptul, că contele Apponyi, cu ocasiunea reînfiinţării partidului seu naţional, a rostit o vorbire mai lungă, în care se cuprind enunciaţiuni de interes şi pentru noi.

In vorbirea acésta contele Apponyi şi-a schiţat programul politic pentru viitor, în liniamente generale, aflându-se întrĕ ele unele cari merită sĕ fie cunoscute şi analisate.

Nu ne simţim chiămaţi sĕ caracterisăm atitudinea politică a contelui Apponyi. Au caracterisat-o alţii, chiar ómenii sei, Magiarii, cari au aflat şi au constatat, că nobilul conte e cel mai inconsecuent dintrĕ toţi politicianii de valóre de astăzi ai naţiunii magiare.

Nici nu se póte altcum. Un om care nu urmăreşte alta de cât *popularitate în jos*, nu póte sĕ fie de cât inconsecuent în părerile sale politice, pe cari şi-le croeşte totdeuna conform curentului dominant. Şi fiindcă curentul e astăzi *şovinist* din cale afară, pe córda acésta cântă imnuri politice şi contele Apponyi.

Tocmai din acest motiv e inconsecuent nobilul conte chiar şi în vorbirea pe care a rostit'o Vineri séra în şedinţa de constituire a partidului seu. Pentru-că, pe când de-oparte accentua sus şi tare, că politica partidului seu trebue sĕ-şi aibă ca ideiă fundamentală *curăţenia vieţii publice* şi *basa morală*, adecă domnia dreptului şi asigurarea libertăţii legale pe tóte terenele: de altă parte n'a uitat sĕ facă pomenire despre întărirea şi asigurarea *unităţii naţionale* a statului ungar.

Ştim ce însemnéză acéstă *unitate naţională*. Ea e egală cu magiarisarea popórelor nemagiare din patrie. Cu contopirea lor în naţiunea magiară. Cu nimicirea individualităţii lor naţionale.

Intrebăm însĕ: e lucrul acesta lucru *moral?* Şi o politică, menită sĕ ducă statul la unitate naţională magiară, sĕ nimicéscă celelalte popóre din patrie, e pusă pe *base morale?*

Noi credem că nu. Ear' o politică lipsită de base morale nu póte sĕ fie bună şi nu póte sĕ ducă la scop. Pentru-că legile moralei nu pot fi călcate în picióre. Nu pot fi desconsiderate, fără a provoca o rĕsbunare amară, care mai curênd ori mai târziu are sĕ urmeze.

Pe base morale ar fi pus un partid politic magiar atunci, când ar zice aşa: statul ungar e compus, şi a fost compus de la întemeere, din mai multe popóre, cari tóte îşi au limba lor, obiceiurile lor, dorinţele lor şi aspiraţiunile lor, pe cari noi datori suntem, nu numai sĕ le respectăm, ci sĕ le şi promovăm, sĕ dăm chiar mână de ajutor popórelor spre a se valora în cea mai posibilă mĕsură. Promitem deci a o face acésta.

Aşa ar fi drept, aşa ar fi frumos, aşa ar fi *moral*.

Şi când un astfel de partid politic s'ar ivi în patria acésta, tóte popórele nemagiare s'ar însufleţi pentru el, şi s'ar înrola sub stégul seu, căci ar fi un partid cu adevĕrat patriotic, cu durere de inimă pentru toţi cetăţenii patriei, fără deosebire de lege şi limbă.

Formarea unui astfel de partid politic magiar e însĕ astăzi curată imposibilitate, pentru-că pĕcătosul curent şovinist nu permite, ca sĕ fie înjghebat. La noi nu pot sĕ esiste de cât partide pronunţate şovinişte. Aşa e partidul de la putere, aşa e partidul kossuthist, partidul poporal, partidul ugronist, şi aşa e partidul lui Báuffy şi al lui Apponyi. Supralicitarea pe care o fac partidele acestea, întrĕ ele, se face numai şi numai pe tema şovinismului, nu pe alta.

A vorbí decí, la înfiinţarea, ori reînfiinţarea unui astfel de partid, de *basă morală*, nu e alta, de cât curat — anacronism.

Din parlament. Dieta magiară s'a pus pe lucru. In şedinţa de Vineri a votat legea despre contingentul de recruţi, ear' Sâmbătă a început discuţia asupra îndemnisării, care se va continua, şi probabil se va termina, în şedinţa de astăzi. Mâne dieta nu ţine şedinţă. Astăzi vor fi votate legile militare şi din partea casei magnaţilor, şi în curênd va urma sancţionarea lor. In dietă se va discuta apoi pe rînd, budgetul anului 1903, budgetul anului 1904, legea de recrutare pe anul 1904, pactul cu Austria, modificarea legii electorale, şi mulţime de alte proiecte de lege, cari de mult aştéptă resolvarea în cartónele dietei.

Asentările. In urma păcii făcute în şedinţa de Joi a dietei projectul de lege despre contingentul de recruţi pe anul 1903 în două zile a trecut prin tóte formele discuţiei parlamentare, fiind primit Sâmbătă şi în a treia cetire. Astfel, impedimentul asentărilor pentru acel an fiind deja delăturat, ministrul de honvedi a dat ordin, ca *comisiunile de asentare sĕ-şi încépă lucrările în 21 Martie* (Lunia viitóre).

Din 21 Martie până la sfêrşitul lunii April asentările au sĕ fie terminate pretutinderea. Cei asentaţi vor avé sĕ se presinte la trupe în 9 Maiu, când apoi reserviştii de la trupele de infanterie vor fi dimişi a casă imediat, ear' cei de la cavalerie şi artilerie probabil că numai la sfêrşitul lunii Maiu vor puté fi dimişi.

Pe calea realisării „concesiunilor“. Intrĕ concesiunile făcute Magiarilor cu privire la armată e şi validitarea limbii magiare în şcólele militare. Primul pas întru realisarea acestei concesiuni e făcut deja. A nume, în comitiva ministrului ung. de honvedi, la concursul pentru primiri în şcólele militare la începutul anului şcolar viitoriu, — pe care concurs îl dăm în estras la alt loc în numĕrul de azi, se accentuéză deosebi, că „în şcólele ces. şi reg. militare reale, aflătóre pe teritoriul Ungariei, *instrucţia se va face în limba magiară şi germană, deja cu începere de la anul şcolar 1904—905*, şi astfel elevilor magiari (magyarajkú) li-se va uşura în mod esenţial progresul“.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în Dej.

— 24 Februarie (8 Martie).

In 24 Februarie st. v. s'a ţinut sinodul protopresbiteral ordinar al tractului *Dej*, sub presidenţia protopresbiterului tractual *T. Hermann*. Sinodului i-a premers sf. liturgie şi parastas pentru marii binefăcĕtori ai bisericei nóstre ortodoxe-române din patrie, cu chiămarea duhului sfânt, tóte sĕvêrşite de şeful tractual *T. Hermann* şi de preoţii *G. Hango* şi *Sig. Lengyel*.

După deschiderea şedinţei şi constituirea biroului, ales fiind notariu preotul *Gr. Lador*, şi bărbaţi de încredere advocaţii *Dr. I. Farkas* şi *Dr. I. Şliam*, — protopresbiterul presentéză convocătoriul la acest sinod şi îşi ceteşte raportul general despre starea tractului în anul 1903. Raportul se ia în general şi în special la cunoştinţă.

Din *raportul general* estrag următórele:

A. Partea administrativă de birou. In cursul anului 1903 au intrat la oficiul protopresbiteral 464 de esibite (deci cu 26 mai multe de cât în anul 1902), cari tóte au fost resolvite. — Administraţiunea în anul acesta s'a ameliorat mult, dar' o îngreunéză şi întârdie încă mult, prin negligenţa lor, parochii Ioan Goron din Esc, Vas. Bodea din Gostila, I. Buzura din Poiana-Blenchii, Vas. Gog sen. şi cap. Vas. Gog. jun. din Olpret şi Const. Micu din Vima-mare.

B. Partea organisătóre. Impărţirea tractului în 16 cercuri electorale pentru alegerea membrilor la sinodul protopresbiteral pe viitoriu, votată de sinodul protopresbiteral ordinar din anul trecut, a fost aprobată de P. V. Consistoriu archidiecesan.

Credincioşii nostri din Săcel, în Maramureş, acusaţi la tribunalul din Sighet, au fost achitaţi şi este speranţă, că parochia, după ce acum are preot stabil ca administrator, se va consolida.

In anul trecut s'a mai înfiinţat prin trecere de la uniţi o comună nóuă bisericéscă în Maramureş, şi anume în Dragomireşti, şi pe séma credincioşilor nostri de acolo isprăveşte funcţiunile necesare tot preotul din Săcel, fiind organisaţi deja şi constituiţi în comună bisericéscă.

C. Scaunul păotopresbiteral. Scaunul protopresbiteral a ţinut şedinţe numai când au cerut trebuinţele. Din actele acestuia e de amintit, că în anul acesta s'au instituit mai mulţi parochi noi, şi anume: Alexandru Chebeţiu în Cheuchiş, Augustin Bodea în Ciceu Corabie, Sigismund Lengyel (fost preot gr. cat. şi reîntors la biserica ortodoxă) în Selişca şi Gregoriu Magheruşan în Curtuiuş, ear' Victor Both ca administrator în Săcel. — S'a pertractat şi un proces divorţial.

D. Partea bisericéscă. Protopresbiteratul e format din 33 comune bisericeşti, şi anume 28 matere şi 5 filii, în cari funcţionéză 26 parochi, 1 administrator şi 1 capelan; deci cu 4 parochi şi 1 administrator mai mult de cât în anul 1902. Pe lângă acestea mai este pe teritoriul tractului şi 1 preot în funcţiune de stat. La finea anului 1903 numai parochia Dobricel a rĕmas vacantă.

Conform datelor statistice au fost în acest protopresbiterat 3756 familii cu 9245 bărbaţi şi 8884 femei, deci 206 suflete mai multe de cât în anul trecut.

Căsătorii religióse s'au încheiat 100, dintrĕ cari 84 pur ortodoxe, ear' 16 mixte; deci cu 26 mai puţine de cât în anul 1902. — Casătorii numai civile a fost una singură, din causă de rudenie; dar' esoperată fiind deja dispensaţiunea, cei interesaţi se vor cununa şi bisericeşte.

Concubinate au fost 122; cu 5 mai multe de cât în anul 1902.

Naşteri ligitime: copii 275, fete 230; ear' ilegitime copii 23, fete 22; în total cu 49 mai puţine de cât în anul 1902.

Au murit 227 bărbaţi şi 224 femei; cu 13 mai mulţi de cât în anul 1902.

De la biserica gr. cat. au trecut la noi: în Cheuchiş 1, în Diviciorii mari 1, în Negrileşti 9, în Sĕcel 9 şi în Dragomireşti 168; ear' de la noi la biserica gr. cat. în Săcel 2.

„Viaţa religiósă-morală şi alipirea poporului nostru către biserică în unele comune nu este suficientă. Causele sunt diferitele curente generale bolnăviciόse, ce au de scop subtragerea credincioşilor de sub influinţa preoţimei şi a bisericei. Acéstă nisuinţă însĕ are succes numai în acele comune, unde preoţii nu sunt la înălţimea misiunei lor în general; — ear' în special, unde sau nu s'au înfiinţat fonduri bisericeşti, din cari sĕ se acopere spesele curente ale parochiei, sau cele esistente nu se adminitréză cu destulă înţelepciune şi corectitate.

E. Partea şcolară. De-şi starea şcólelor nóstre confesionale din acest protopresbiterat s'a ameliorat din an în an tot mai mult, atât în privinţa edificiilor şcolare şi a salariilor, cât şi în privinţa învĕţătorilor cualificaţi şi definitiv aplicati, — în care privinţă numai bunul Dzeu ştie greutăţile ce am avut sĕ le învingem, — zice protopresbiterul în raportul seu, — totuşi cu privire la edificiile şcolare din unele parochii şi la înzestrarea lor cu aparatele de învĕţământ prescrise de lege, este încă mult de dorit — contra organelor indiferente faţă de şcólă P. V. Consistoriu şi protopresbiterul au luat mĕsurile cele mai severe şi este speranţă de îndreptare.

In anul şcolar 1902/3 au fost în protopresbiterat 23 şcóle cu 21 edificii şcolare proprii şi 2 închiriate, dintrĕ cari 14 corĕspundĕtóre, ear' 9 necorĕspundĕtóre legii.

La cele 23 şcóle au funcţionat 20 învĕţători, dintrĕ cari 10 definitivi, 7 provisori şi 3 toleraţi.

Dintrĕ învĕţători au fost pensionaţi: Gr. Gavriş din Ciceu-Giurgeşti, Gavr. Ţolca din Diug, Vas. Conţiş din Gostila şi Constantin Conţiş din Muncel.

In Gherla şi Sĕcătură sunt şcóle gr. cat., ear' în Cheuchiş, Diviciorii-mari, Gălgău, Săcel, Dragomireşti şi Selişca — şcóle de stat. — Elevii nostri cercetéză aceste şcóle.

In parochiile Esc și Vima-mare nici acum nu este întregit salariul învĕțătoresc la minimul (600 cor.) prescis de lege; în parochia primă nu se dă ajutoriu de stat, find-că edificiul școlar nu corĕspunde legii, ear' în cea din urmă find-că nu este edificiu școlar de loc.

Salarele învĕțătorești s'au acoperit: din fond. bis. 600 cor., de la popor 6430 cor. 50 fil., de la comunele pol. 37 cor. 50 fil., la cuincuenalii fond. bis. au dat 100 cor., de la stat s'a dat în salarii 4652 cor. și în cuincuenalii 500 cor. (Va urma).

Din Románia.

De la „Academia Română“. Marți, 8 Martie n. s'a făcut la București deschiderea sesiunii generale a „Academiei Române“, sub presidenția dlui *P. S. Aurelian.* Presenți au fost 26 membri. De la noi numai domnii *Dr. A. M. Marienescu* și *Iosif Vulcan*, ceilalți și-au scusat absența. Secretariul general dl *D. A. Sturdza* a cetit raportul despre lucrările de peste an. Intrĕ membri s'a împărțit apoi programa lucrărilor sesiunii generale. Vineri, 11 Martie n. a fost ședință publică, în care dl *Dr. A. M. Marienescu* și-a cetit interesanta lucrare despre *Iliri, Macedo-Români și Albanezi*“. Sesiunea va fi închisă în sĕptĕmâna patimilor.

*

Mórtea lui Stefan cel Mare. In 2 Iulie v. a. c. se împlinesc 400 de ani de la mórtea lui Stefan cel Mare, domnul Moldovei. Ministrul român de instrucțiune publică, dl *S. Haret*, a dat din vreme circular, în care ordonéză, că în ziua numită are sĕ fie serbată memoria marelui domn de tóte școlele din regatul român, cu tótă pompa cuvenită. Spre acest sfîrșit dispune ministrul din vreme, că la orele 9 diminéța în fie-care oraș sĕ se oficieze o panachidă, în care se va face pomenirea lui Stefan Vodă, a căpitanilor și a ostașilor lui, căḑuți în lupte pentru apărarea și întregirea pămêntului românesc. Tóte școlele, cu profesorii și drapelele lor, au sĕ asiste la acésta panachidă, care se va oficia sub ceriul liber, în piață, ori în vre-o grădină publică, unde sĕ fie spațiu suficient pentru tóte școlele. După terminarea panachidei se vor ține cuvêntări patriotice de către profesori. Școlele de la sate vor serba memoria lui Stefan cel Mare la 4 Iulie v. mergênd la biserică, unde se va face pomenirea lui Stefan, a căpitanilor și ostașilor sei, ear' de la biserică îndĕrĕt la școlă, unde învĕțătoriul va ține vorbire ocasională și corul școlei va cânta piese patriotice! Armata română încă va serba cu mare pompă memoria marelui domn român, decedat înainte cu patru secoli.

Din Austria.

Părueli în dieta austriacă. Dușmănia dintră Cehi și Germani, în ședința de Sâmbătă a dietei austriace a ajuns până la părueli ca în birturile cele mai ordinare. Cehii au cerut votare nominală în cestiunea interpelării făcute pe tema turburărilor studentești din Viena și Praga. La acésta *Wolf* a strigat: „Germanilor, până când suferiți purtarea provocătóre a Cehilor?!“ Cehii au rĕspuns cu înjurături și insulte; Wolf trecênd peste bănci a mers la deputatul ceh Scala și l'a luat de pept; tovarĕși de ai lui Scala au înhățat apoi pe Wolf, l'au trântit jos și au început sĕ 'l lovéscă cu călcâiele. Au alergat în ajutoriul lui Wolf câțiva deputați germani și s'a încins păruélă care a durat timp de zece minute.

După restabilirea ordinei presidentul a enunțat înfruntări celor cari le-au meritat, apoi s'a continuat — discuția.

*

Inchiderea universității din Viena. Lupta dintrĕ Cehi și Germani purtată de partidele politice pe tema egalității limbii cehe în Boemia, din partea Cehilor, și pe tema supremației limbii germane, din partea Germanilor, a atras în vîrtejul ei și pe studenții universitari cehi și germani, a căror dușmănie în timpul din urmă a degenerat în părueli. Sĕptĕmânile trecute s'a întêmplat bătaie strașnică între studenții de la universitatea din Praga, unde Cehii find în majoritate, au bătut urît pe colegii lor germani. Drept rĕsbunare pentru bătaia mâncată de colegii de la universitatea din Praga, studenții germani de la universitatea din Viena, unde Cehii sunt în minoritate, au inscenat zile de-a rêndul demonstrațiuni contra Cehilor, cari demonstrațiuni Joi și Vineri au degenerat în bătaie. Deosebi Vineri bătaia a fost sângerósă; mulțime de studenți Cehi s'au ales cu capetele sparte și cu alte răniri grave, trebuind a fi duși pe pat. Din causa acestor turburări *universitatea din Viena e închisă deja de Vineri.*

Revistă esternă

Congres sêrbo bulgar. Visita studenților universitari din Belgrad, făcută sĕptĕmâna trecută la colegii lor bulgari în Sofia, nu a fost numai visită de colegialitate, ci are și tendință politică. După formalitățile de primire studenții s'au întrunit în congres, spre a discuta situația „fraților“ din Macedonia. Mulți au pledat pentru ideia unei confederațiuni a statelor balcanice și pentru *autonomia* Macedoniei. In resoluțiunea primită de „congres“ se vorbește de acțiune comună din parte sêrbéscă și bulgară pontru ameliorarea situației din Macedonia și despre confederația statelor balcanice.

Acest „congres“, de altcum, nu a fost pur studențesc. Au luat la el parte activă și numĕroși politiciani bulgari și sêrbi.

*

Mișcările revoluționare din Macedonia și cruḑimile împreunate cu ele se par a se începe de nou. Cum raportéză o scrisóre din Sofia, poliția turcéscă a deținut în Muntele-Athos doisprezece insurgenți deghisați, cari storceau de pe la călugĕrii de acolo ajutóre în scopul revoluțiunii și au înrolat mulțime de călugĕri în céta insurgenților (pe Muntele-Athos sunt la vre-o zece mii de călugări).

Altă știre *oficială* din Bitolia spune că Turcii și Albanezii din vilaietul Bitoliei și-au format un nou comitet mohamedan, care la cas de o nouă insurecțiune sĕ lupte alăturea cu soldățimea turcéscă contra insurgenților creștini. Apoi, că în vilaetele Adrianopol și Salonic ar fi fost câteva ciocniri întrĕ soldățimea turcéscă și cete de insurgenți, în cari învingerea a fost pe partea Turcilor.

In același timp se raportéză, că contrar promisiunii guvernului turcesc de a demobilisa trupele de la granița dinspre Bulgaria, zilele trecute a sosit la Palanca și Cociana (orașe la granița bulgară) mare numĕr de infanteriști turci cu douĕsprezece tunuri, și că soldații turci au schingiuit și jefuit poporațiunea creștină de prin locurile pe unde și-au făcut calea până la orașele amintite.

*

Rĕsboiul. Mercuri nóptea spre Joi s'a dat o luptă navală întrĕ flota rusécă din Port-Arthur, care eșise în largul mării în espediție de spionagiu, și întrĕ flota japonesă. Din flota japonesă s'a cufundat un torpilor, ear' din cea rusécă un sfărmător de torpilori. In ómeni perderile n'au fost chiar considerabile, căci lupta a durat puțin, retrăgêndu-se flota rusécă în adăpostul portului. Joi pe la ora 9 diminéța patrusprezece vase de rĕsboiu japonese au apărut la gurile portului și până la ora 2 după amiazi au bombardat portul și fortărețele lui.

Cu câteva zile mai nainte flota japonesă borbadase portul și orașul Vladivostoc, aprinḑênd o parte a orașului, ear' o telegramă ce o dă din isvor chinez „Könische Zeitung“ dto 12 Martie, spune că japonesii au debarcat la Tatungcau (în Mandjuria), *au bătut trupele rusești de acolo și au ocupat orașele Chiutenceau și Antung.* „Köln. Zeitung“ observă, că dacă cele comunicate în telegrama acésta vor fi adevĕrate, atunci din ea resultă, că *Japonesii au ajuns în dosul óstei rusești din Mandjuria*, ceea-ce pentru Ruși însémnă cam atâta cât aprópe perderea rĕsboiului.

Oficială.

Oficiul cassei aștéptă imediata espedare a cuitanțelor pentru ridicarea competințelor parochiale pe semestrul I, ca în timpul cel mai scurt sĕ se pótă încheia rațiociniul. Ajutoriul capelanilor se împarte de aci înainte decursiv, deci abia la finea anului.

Cestiuni școlare.

Convocare

In conformitate cu circularul Preaven. Consistoriu archidiecesan din 15 Ianuarie c. nr. 80 școl., în calitate de comisariu consistorial, prin acésta convoc conferența învĕțătorilor din cercul XI (prot. Lupșa-Turda) în școla gr. or. din *Sălciva-de-jos* pe zilele 23—25 April (6—8 Maiu) a. c., — la care se învită a participa toți învĕțătorii, ca membri ordinari și obligați, ear' P. T. directori locali și alți onorațiori — ca onorari. Deschiderea va avé loc îndată după serviciul divin din biserica gr. or. din loc.

Obiectele: I. Temele fixate de Consistoriu: a) Importanța cântării în școla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru. *b)* Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țeranilor noștri. — Vor presenta referade scripturistice asupra acestora: ad *a)* Simion Nosa și Nicolae Dumitriu, ad *b)* Teodor Oniț, Ioan Popuța și Vasilie Muntean.

II. Teme statorite de conferența trecută: 1. *Disertațiuni: a)* Impărțirea materialului din tóte obiectele pe zile și sĕptĕmâni, de comisiunea esmisă sub p. XIII. al protocolului, *b)* Importanța ce o are istoria naturală în educațiune, de Ioan Manica și Sevastian Ceapa, *c)* Cum sĕ se propună religiunea în școla poporală pentru cultivarea și ridicarea adevĕratului simț religios-moral? — de G. Rancea și Vasilie Miclea.

2. *Prelegeri practice: a)* Limba română: „Două fetițe la holdă“, de Ioan Moldovan și Vasilie Jina; *b)* Limba magiară: Cu tesele alese după plac, preleg: Vas. Butură cu cl. VI., I. Pêrvu cu cl. V., Iosif Herdea cl. IV., și I. Mețian cl. III; *c)* Istoria patriei: „Ioan Huniade“, de I. Lupescu și Pavel Stanciu. *d)* Comput: cu tese după plac, preleg: Macaveiu Cutean la cl. IV., Teod. Nicóră cl. III., Ioachim Groza cl. II. și Ioan Ghițu cl. I.

III. *Teme și obiecte prefipte prin subscrisul comisariu: a)* Avênd în vedere cadrul orelor prefipte pentru școla de repetiție, când și cum sĕ se țină aceea școlă; și ce fel de material sĕ se propună cu preferință? — Va presenta plan Ioan Pașc; *b)* In legătură cu prelegerile din l. magiară, se va ține discusiune liberă asupra metodelor celor mai practice de a obține progres din acel obiect și se vor face și probe cu elevii. *c)* Alegerea comisiunilor pentru pregătirea actelor și obiectelor de pertractat și fixarea locului pentru conferența viitóre.

Temele în scris de la I. *a—b)* și II 1. *a—c)* se vor 'nainta până în 10 April subscrisului, pentru a le ceti prealabil, ear' prelegerile practice în scris se pot presenta și numai în ședință. — Timpul maxim pentru o prelegere e $^1/_2$—$^3/_4$ óră; de aceea prelegĕtorii sĕ fixeze bine obiectele și sĕ potrivéscă estensiunea materialului. In privința metodului nu se face restricție, dar' prelegĕtorii vor anunța din capĕt feliul metodului ce-l folosesc. Asemenea disertațiile sĕ fie coincise și lipsite de frasele ce nu aparțin strict la obiect. Se poftește, ca și membrii cari n'au teme, sĕ se pregătéscă din tóte, ca la cas de lipsă sĕ pótă prelege și dînșii.

Ofenbaia, 21 Februarie. 1904

Vasilie Gan
comis. cons.

NOUTĂȚI

Fundațiunea Gozsdu. Eri diminéță a sosit a casă Esc. Sa Inaltpreasânțitul archiepiscop și motropolit al nostru *Ioan*, re'ntors de la Budapesta, unde mersese spre a conduce ședințele representanței fundațiunii Gozsdu. Patru zile au durat aceste ședințe, în cari s'a aprobat rațiociniul fundațiunii pe 1903, s'a aprobat budgetul pe 1904 și s'au resolvat și celelalte agende privitóre la administrarea fundațiunii. In anul 1903 fundațiunea a dat *stipendii* în sumă de *66.283 coróne 66 fileri*, și sunt prospecte, că în viitoriu va puté distribuí încă și mai mult, deóre-ce prin semnarea celor 89 acții noue de ale „Primei casse de păstrare din Budapesta“ („Pesti első hazai takarézpénztár-egyesület“) și-a mărit averea cu peste un milion de coróne și astfel terțialitatea venitului curat, câtă are sĕ fie distribuite ca stipendii, încă va fi mai mare. Averea actuală a fundațiunii trece binișor peste suma de șése milióne de coróne.

*

Un proces mare, căștigat de episcopia gr.-cat. din Oradea. Incă pe timpul episcopului Oltean s'a fost început un mare proces întrĕ episcopatul gr. cat. de la Oradea mare și întrĕ baronul George Bánffy și ereḑii acestuia, pentru *35.000 jugĕre de pămênt.* Pe timpul comasației Gyarmathy Zsigmond, diregĕtoriul moșiilor lui G. Bánffy ocupase 35.000 jugĕre de pămênt din domeniul episcopatului și le anectase la moșiile lui Bánffy. Episcopatul făcuse contra acesteia arĕtare la ministeriul de culte, care a îndrumat causa pe cale judecătoréscă. La 15 ani după acésta episcopatul a făcut lui Bánffy și ereḑilor lui proces de retrocedare a pămêntului și totodată și proces de despăgubire pentru folosirea pămêntului. Tribunalul a hotărît în favorul episcopatului; tabla reg. a judecat pămêntul pe partea lui Bánffy, ear' *Curia* a acceptat sentința tribunalului. Astfel cele 35.000 jugĕre de pămênt, în valóre de circa trei milióne de coróne, au fost redate episcopatului, care le-a și luat în posesiune. In acest timp s'a finalisat și procesul de despăgubire, în care tribunalul în ședința de Marți a obligat pe ereḑii lui G. Bánffy sĕ plătéscă episcopatului 36.000 de coróne.

*

Nou deputat sinodal. Eri s'a făcut alegerea de deputat sinodal în cercul XV. (Têrnava) pentru restul periodului 1903—1905. Ales a fost candidatul *Dr. Dumitru Stefan.*

*

Despre pictorul Smigelschi, cunoscut și publicului sibian, revista „Magyar Iparművészet“ din Budapesta scrie următórele: „Când privești la picturile dlui Smigelschi, te veḑi pare-că transportat pe muntele Athos, într'o sfântă mănăstire, plină de tămâie. Profesorul Smigelschi ne conduce într'o lume singulară, ieratică, împodobită cu smalț de aur.... Numele dsale de acuma înainte nu mai este un nume necunoscut“.

*

Concurs pentru primiri în școlele militare. Ministrul comun de rĕsboiu a publicat concurs pentru primiri pe anul școlar următoriu în următórele școle militare: în cursul prim al școlei reale superióre din Șopron la 20 locuri gratuite, susținute de stat, 20 locuri stipendiate și 10 locuri parte pe jumĕtate gratuite, parte plătibile (taxele, didactrul, etc.); în cursul prim al academiei ludoviceane din Budapesta (pentru honveḑi) la 5 locuri gratuite, susținute de stat, 26 locuri stipendiate și 24 locuri parte pe jumĕtate gratuite, parte plătibile. La fie-care dintrĕ aceste locuri se póte concura până la 15 Maiu st. n (din partea celor cari petrec afară de granițele țerii, până la 31 Maiu). Amĕnunte asupra condițiunilor de concurs se află în numĕrul de Mercuri (9 Martie) al fóiei oficiale.

*

Pentru casa Domnului. Ni-se scrie, că la stăruințele preotului *Nicolae Reu* din Borgo-Mijloceni (tractul Bistrița) s'au aflat îndemnați următorii credincioși din comuna numită sĕ facă dăruiri pentru biserică, anume: *Nicolae Reu* a contribuit cu 200 cor. la edificarea casei parochiale și cu 72 cor. la procurarea clopotului mare; Teodor și Maria *Trif* au cumpĕrat un rênd de vestminte preoțești în preț de 100 cor.; Ioan *Mistric* un rênd de vestminte de catifea și liturgieriul cu litere latine; George, Grigore *Someșan*, Danilă *Lazar*, 6 prapori în preț de 160 cor.; Matteiu și Viróna *Vlasa*, un rênd de vestminte preoțești de mĕtasă rĕsucită, fórte elegante, în preț de 160 cor.; Dumitru și Casian *Bondriș* un molitvelnic cu litere latine, un policandru cu 12 luminări, făcut din bronz și cu mărgele de sticlă, 120 cor. Dumitru Bondriș a făcut pe spesele sale și „corul“ de-asupra tindei, a donat mai multe icóne mari, ear' Casian Bondriș a donat 2 sfesnice pe altariu și altele în preț de 220 cor.; Dănilă *Lazar* a cumpĕrat un al doilea policandru mai mare, fórte elegant, tot din bronz și cu mărgele de sticlă, apoi 2 sfesnice pe sfântul Prestol în preț de 120 cor.; Nicolae și Nastasia *Holbură* au cumpĕrat un rênd de vestminte de mĕtasă fină, spre a se serví cu ele numai la zile mari, în preț de 100 cor.; Dómna Maria *Turturean* a cumpĕrat un rênd de vestminte negre de catifea, a îmbrăcat sfântul Prestol cu damasc în flori de mĕtasă cusute, a donat un covor de-asupra, tóte în preț de 120 cor.; Dumitru *Monda*, G. Zaharie, C. Hulpean, au cumpĕrat mai multe icóne mari în preț de 60 cor.; Simion și Mariuca *Monda*, au făcut o rĕstignire în cimiteriul bisericei și perdelele de la st. dveri; G. Trif *Someșan* și Teodor *Andreșel* au cumpĕrat Apostolul cu litere latine legat fin, în fine s'au însoțit mai mulți, cum Ilie Ghița, S. Pop, D. Lazar, S. Stauca, Ioan Vrincean și Florea Monda și au procurat st. Potir de argint veritabil cu tóte cele trebuincióse vase de serviciu. Tuturor donatorilor acestora comitetul parochial din Borgo-Mijloceni a votat meritata mulţămită protocolară, ear' noi înregistrând faptul, lăudăm alipirea arĕtată cătră maica biserică, şi dorim fericire şi zile bune donatorilor, cum şi mulţi imitatori.

*

† **Iosif Luch**, paroch în *Certejul-de-jos* (tractul Ilia), a rĕposat Marţi (24 Febr. v.), în etate de 73 ani şi după 34 de ani de serviciu preoţesc făcut în comuna Certejul-de-jos. Inmormêntarea i-s'a făcut Joi (26 Febr.) prin şése preoţi.

*

Un nou bursier al soc. p. fond de teatru român. „Gazeta Transilvaniei“ scrie sub titlul de mai sus următórele: Comitetul societăţii pentru fond de teatru român a decis în sedinţa sa din 7 l. c. n. ţinută la Braşov sub presidiul d-lui Iosif Vulcan, acordarea unui ajutor de 400 cor. d-lui George Stoica, absolvent al şcólei comer. sup. din Braşov, pentru a se puté inscrie la conservatorul din Bucureşti (secţia declamatorică) pe lunile Martie—Iulie v. a. c. Pe lângă dl Zaharie Bârsan, care petrece actualmente în Berlin spre a se perfecţiona în arta dramatică, avem acum în persóna d-lui Stoica pe al doilea bursier al societăţii, căruia îi dorim mult succes în frumósa chiămare

*

Recompensa — băiatului. Un anume Moritz Moscovici din Botoşani (România) în calea de la gară spre „hotel Traian“ şi-a perdut din birjă o geantă în care erau 100.000 de franci. Un băiat a ridicat de jos geanta şi alergênd după birjă a predat bogătaşului geanta cu banii. Coconul Moritz a dat băiatului bacşiş — douĕzeci de lei.

*

Mórtea beţivului. Zileriul Stukász Ferencz, aplicat la lucru în despărţămêntul de cernut al unei mori din Budapesta, în una din serile trecute întrase în lucru turmentat bine de beutură. In starea de beţie s'a culcat în covata tĕrîţelor, unde adormind dus n'a mai simţit că tĕrîţele 'i curg vrav de pe scoc şi 'l astupă sub ele. Intr-un târziu căutându-l tovarăşii de lucru de prin celelalte despărţăminte, l'au aflat mort sub vravul de tĕrîţe.

*

Deosebite merite şi-a căştigat inventatorul crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86,967, dl Albert Müller, ceea-ce reésă şi din următórea scrisóre de mulţămită: Stimate dle Müller (Budapesta V Vadász-utcza 42/V). Iţi datoresc deosebită mulţămită pentru invenţia d-tale vindecătóre. Aveam dureri teribile de spinare şi de inimă şi prin folosirea crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86,967 am devenit earăşi sĕnĕtos, pentru-ce îţi esprim căldurósa mea mulţămită. Cu stimă Berger János (Vas Körtvényes, 22 Faur 1904.

*

Se caută „Convorbiri Literare“. Pentru seminariul „Andreian“ se caută spre cumpĕrare colecţia revistei „Convorbiri Literare“ din anii 1885, 1886, 1892—1896, 1898, 1900—1902. Ofertele sĕ se adreseze la „Librăria archidiecesană“ în Sibiiu (Strada-Măcelarilor nr. 45).

Dr. **Hilariu Mitrea**
medic de stab în serviciul Olandei (India)
după scurte suferinţe şi-a dat nobilul seu suflet în mânile Creatorului în 31 Ianuarie c. în Viena în etate de 62 de ani.

Partea pământéscă a neuitatului rĕposat în Domnul s'a aşezat spre vecinică odihnă în 2 Februarie în cimiteriul central din Viena.

Fie-i odihna lină!

Reşinari, Martie 1904.

Nicolae Isdrailă
comerciant, ca ginere.

Hilariu P. Mitrea
inginer în Berna

Maria Isdrailă
n. Mitrea,
ca fiu şi fiică.

[66] 1—1

Posta redacţiei.

Dlui I. S. în M. Policandre se pot procura în Sibiiu la *Josif Jickeli*, strada Cisnădiei, ori *Iohann Weindel* piaţa mare.

Dlui N. Cărpinişan în R. Cu plăcere am satisface dorinţei esprimate, dacă n'am fi îngrămădiţi prea peste măsură cu material urgent. Vom căuta însĕ sĕ-i facem totuşi loc, póte-că în numĕrul de sfintele sĕrbători ce se apropie.

Teatrul orăşenesc.

Luni (14 Martie): „*Geschwister Lemke*“, piesă poporală în 4 acte, de R. Skowronek şi L. Walther Stein.

Marţi (15 Martie): „*Hanneles Himmelfahrt*“, piesă în douĕ părţi de G. Hauptmann.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Cu tótă libertatea acésta, dovedită prin esemplele de mai sus, totuşi s'a desvoltat în orient aprópe pentru fie-care icónă un anumit „*tip*“, care determină înfăţişarea ei şi de care se ţine mult cont. Acest fapt, care de altcum nu esistă numai în pictura bizantină, n'are sĕ ne seducă a conclude, că pictorul este strîns legat în purcederea sa; din contră, trebue sĕ constatăm, că de multe-ori *se légă pictorul însuşi*, de bună voie, căci nu are destulă încredere în sine de a merge pe piciórele proprii, mai ales în lucruri, unde o eventuală greşélă póte strica mult.

Acéstă încredere a lipsit mai ales pictorilor epigoni, cari au zugrăvit cele mai multe frescuri, ce le aflăm în muntele Athos (după vécul XV). Şi mai bine au făcut, că nu s'au încumetat cu puterile lor debile la creaţiuni noue, de cari nu erau capabili. De altcum, rĕmânênd slujbele divine aceleaşi, nici nu era necesitate de inovaţiuni speciale, remarcabile. Astfel acelaşi rĕmânênd isvorul, din care pictura bizantină scóte cuprinsul icónelor sale, şi scăḑênd puterea creatóre şi artistică a pictorilor, nu s'a putut desvolta o variaţiune mai bătĕtóre la ochi, ci din contră, s'a născut o asemănare aprópe tipică a celor mai multe chipuri bizantine, ceea-ce de altcum este caracteristica şi a altor asemenea şcóle sau direcţii şi epoce de artă.

De ací însĕ nu póte urma, că în vecii vecilor sĕ nu mai facem progres cu lumea, ci sĕ imităm productele unui timp de mult trecut şi ale unor măestrii de mâna a doua.

Norme cu privire la localisarea chipurilor.

Bisericile bizantine sunt pictate în întreg interiorul lor, parte cu icóne, parte cu ornamente diferite, etc. Decoraţiunea acésta formézā un întreg organic, bogat şi frumos, cu mult efect artistic, când este esecutată tótă conform normelor usitate.

Acésta se întêmplă mai ales în timpul din urmă mai rar, căci pictarea regulamentară a întregului interior reclamă atât timp lung, cât şi spese enorme.

Aranjarea chipurilor şi a icónelor este în liniamente generale prescrisă. In cadrele directivelor generale însĕ este admisă variaţiunea.

In privinţa locului de aşezare este dătător de ton *actul religios*, ce se îndeplineşte în respectiva parte a bisericei. Icónele trebue sĕ fie acomodate acelor lucrări sau acte rituale, ca astfel şi prin icónele, ce le vedem, sĕ ni-se reamintéscă acele întêmplări şi lucrări divine, întru amintirea cărora îndeplinim şi azi slujbele sfinte.

Capul lucrului este deci sĕ ţii cont de principiile fundamentale ale acestei localisări, şi anume: *a)* în altar sĕ aplici *momente liturgice*; *b)* în cupola principală se personifică *actul rugăciunilor*; ear' în celalalt spaţiu al bisericei (naiei) *praznicele*, adecă diferite momente din viéţa lui Iisus şi a sfinţilor.

Rĕmâne acum în voia pictorului, respective a edificatorului, ca — conform împrejurărilor date — sĕ desvólte mai bogat, sau în mĕsură mai redusă, aceste prescripţiuni generale.

Aceste directive principale trebue sĕ se observe mai ales la pictarea unei catedrale, carea trebue sĕ stee sub conducerea unor bărbaţi pricepuţi. — Mai târziu vom precisa mai în detail acésta localisare. Aici am indicat numai normele principale.

Cele mai însemnate biserici româneşti şi pictarea lor.

Deci când e vorba de pictarea interiorului unei biserici orientale, nu se înţeleg numai *tablourile* pictate în frescuri [1]), tempera [2]), sau cu Kasein, în colori de oleiu ori apă, etc., cari de regulă se zugrăvesc pe *câmpurile mai mari* ale păreţilor şi boltiturilor etc, ci — pe lângă aceste tablouri, cari represintă scene biblice, persóne sfinte etc. — *întreg interiorul* trebue decorat cu feliurite *ornamente*, compuse une-ori din frunze şi flori naturale, altă-dată din figuri geometrice în linii óble ori rotunḑite şi împletite, din animale, etc. Aceste figuri sunt de cele mai multe-ori împrumutate mai ales din ornamentica *arabă*, *persică*, *egipténă*, etc. Asemenea decoraţiuni se fac pe tóte părţile interiorului bisericei, cari nu admit pictarea de sfinţi, şi anume: în jurul uşilor şi ferestilor, pe archivolte (arcurile cari légă columnele unele de altele), pe parcane, streşine etc.

Chiar şi columnele înseşi de multe-ori sunt colorate. Aşa la Curtea de Argeş, la Sinaia, la biserica Amza (din Bucureşti), Mirăuţi (Sucéva), de-şi în unele locuri aceste columne sunt de granit sau chiar de marmoră. Colórea lor naturală, chiar ciselate fiind, nu armonisézā cu interiorul pictat în colori vii.

Aprópe tóte bisericile popórelor ortodoxe din ţerile orientale sunt astfel pictate în interiorul lor. In deosebi cele mai vechi cuprind, pe lângă decoraţiuni, o mulţime mare de tablouri biblice după tóte prescriptele iconografiei bizantine.

Amintesc aici dintrĕ bisericile de pe teritoriul locuit de români numai următórele, pe cari eu le-am cercetat în cursul unei călĕtorii de studiu.

Biserica din *Buşteni* (de pe domeniul corónei), *Amza*, pictată de italianul *Marchetti* şi terminată la 1902, biserica *albă*, *Stavropoleos*, biserica *sfinţilor Voivoḑi*, terminată în 1903, biserica *Vergu* sau a sfântului Mina, biserica *Pitar-Moşu*, biserica de la sfântul *Spiridon*, biserica *Radu-Vodă*, biserica *grecéscă*, biserica sfântul *George vechiu*, *Domniţa Balaşa*, biserica *sfinţilor apostoli*, biserica *Brezoianu* şi biserica sfântul *Nicolae-Tabacu*, tóte din *Bucureşti*; biserica *grecéscă* din *Brăila* şi din *Galaţi*, biserica *parochială din Văslui*, biserica *catedrală* a metropoliei din *Iaşi*, în care se află móştele sfintei Paraschive, (aduse din Constantinopol de *Vasile Lupul* la 1641 şi aşeḑate la început în biserica celor 3 ierarchi), biserica *Trei Ierarchi*, zidită de *Vasile Lupul* (1639) şi acum restaurată frumos. E un cap de operă ca architectură şi sculptură; biserica *Bărboiu*, zidită de vornicul Bărboiu la începutul vécului XVII, biserica *sfântului Spiridon*, tóte din *Iaşi*; biserica *Mirĕuţilor*, terminată în 1903, şi biserica *Mănăstirii*, ambele de la *Suceava*; *Catedrala din Cernăuţi*, precum şi biserica *seminarială* şi capela *metropolitană* din reşedinţa metropolitană din *Cernăuţi*, biserica vechei episcopii de la *Rădăuţi*, biserica mănăstirii *Putna*, zidită de Stefan cel Mare şi acum tocmai în restaurare, biserica *parochială din Putna* cea mai vechie biserică din Bucovina, strămutată aici de la Voroneţ[1]), biserica de la *mănăstirea Suceviţa* [2]) (Bucovina); biserica mănăstirii de la *Sinaia*; biserica mănăstirii de la *Curtea de Argeş*. Biserica din *Argeş-oraş*, zidită de *Radu-Negru* (1290—1314). Aici se păstrézā móştele sfintei *Filotea*, pe carea în o biserică de la Rîmnic-Vâlcea o găsim îmbrăcată în haine ţerăneşti, cu altiţe şi cătrinţă. Ea a fost fată de ţeran. Biserica din *Constanţa*, biserica mănăstirii *Cozia*, unde e mormêntul lui *Mircea cel Mare* etc.

La noi bisericele cele mai vechi, chiar şi cele de lemn, încă au fost zugrăvite în întreg interiorul. Aceste însĕ încep a dispărea total. Un esemplar vrednic de păstrat pentru posteritate este biserica din *Poiana Sibiiului* (Transilvania). Cele mai noue, din zid, au picturi numai în catapitésmă, afară de unele, ca la *Galaţi* (Bistriţa), *Abrud* oraş etc. Dintrĕ bisericile mai vechi de pétră se susţine pictura în biserica de la *Poplaca*, de la *Porceşti*, zidită de un voevod român, şi mai ales în cea vechie de la *Reşinari* şi de la mănăstirea română *Hodoş-Bodrog* (singura mănăstire ortodoxă română din metropolia Ungariei).

---

[1]) Sub frescuri înţelegem pictura făcută pe tincuélă umedă. Zidariul de regulă face la clădiri mai însemnate 3 aruncături de tincuélă. Prima pe cărămiḑile góle e mai grunzurósă, celelalte mai fine, ultima chiar de tot lucie. Varul trebue ars cu lemne, nu cu cărbuni; ear' năsipul quarţos sĕ fie spălat, ca sĕ nu cuprindă lut şi gozuri. Ultima tinciuire se face înainte de începerea pictării, aşa ca tinciuéla umedă sĕ se uşte de-odată cu pictura. Mineralele, ce ies din tinciuélă, se petrifică împreună cu colorile picturei şi formézā o cójă durabilă, lucie, ca de sticlă.

[2]) Celelalte soiuri de pictare aplică între tinciuélă şi pictură (colori) un *mijloc de lipire*. La pictura tempera se prepară materialul de colori în o anumită formă. Colorile aşa numite tempera (c. minerale fine) şi colorile majolica (amestecate cu pământ majolica) se prepară cu miere clară şi apoi de cleiu şi alte ingredienţe lipiciόse. Acésta technică de pictare se aplică mai ales la decoraţiuni. Măestrii mai vechi încă folosiau cleiu, gumi, gălbinuş de ou, lapte de smochine. La pictura Kasein legătura este din var amestecat cu lapte covăsit. Penelul se bagă în colóre şi apoi în lapte. *I. Keim* a compus anume un fel de asemenea lipiciu, care se aplică mai ales la picturi esterne, espuse la mai multe primejdii elementare.

---

[1]) Despre istoria bisericii din Voroneţ veḑi Fr. Ad. Wickenhauser: „Geschichte der Klöster Woronetz und Putna“; apoi: „Die gr.-orientalischen Kirchenbauten in der Bukowina“, de Josef Hlavka în „Oesterreichische Revue“, Wien 1866. In timpul mai nou s'a ocupat cu bisericile din Bucovina Karl Romstorfer: „Die moldauisch-bizantinische Baukunst“ 1895, 1896.

[2]) *Biserica mănăstirii din Suceviţa* (Bucovina). Cea mai complet zugrăvită biserică, din câte am vĕḑut, este cea de la mănăstirea *Suceviţa*. E zidită de principele Moldovei *Eremie Morilă* (1578—1581), aj[illegible]rat de fratele seu *George Movilă*, episcop la Rădăuţi.

Acéstă biserică este întreg pictată, atât interiorul cât şi esteriorul. Despre pictura interiorului bisericilor vorbim la mai multe locuri, de aceea aici ne restrîngem numai la esterior. Anume: sub streşina bisericei este o *ghirlandă de flori*, ear' restul zidului este împărţit în mai multe rênduri sau făşii, cari se întind în jurul esteriorului. Pictura rêndului I (de sus în jos calculat) începe de-asupra ferestii de la fundul altariului cu figura lui Iisus în un vas, purtat de 2 serafimi. Urmézā apoi de desupt Iisus ca archiereu, încunjurat de o mandorlă cuadruplă, constătătóre din un cerc intern, apoi urmézā douĕ cuadrate mai mari, astfel suprapuse, că colţul unui cuadrat taie colţul celuialalt; ele închid cercul. In fine e alt cerc estern mai mare. Iisus e întreg îmbrăcat în alb. Mandorla e ţinută de 2 îngeri, asemenea în haine albe.

La rêndul al III-lea e Maria cu Iisus în pólă; IV. Iisus, ca Emanuil, binecuvêntând cu ambele mâni; V. Iisus încunjurat de insigniile evangelistilor.

In drépta şi în stânga rêndului I se înşiră unul după altul mulţime de serafimi cu câte 6 aripi. In centrul aripilor este capul şi ambele mâni cu ripide. Serafimii sunt în douĕ chipuri desemnaţi. La unii tóte 6 aripile sunt libere, la alţii câte 4 aripi se strătae.

Rêndul al II-lea cuprinde *îngeri* cu corp întreg, îmbrăcaţi în cămaşe roşie, galbină ori négră, de-asupra cu mantie. Au câte 4 aripi: 2 lungi, îndreptate în jos, şi 2 întinse orisontal, cam degene[illegible], scurte. In drépta ţin băţ, ear' în stânga globul cu un monogram. H[illegible] sunt jos bogat tivite cu făşii aurii şi preserate cu petri scumpe.

In rêndul al III-lea sunt tot înger[illegible] patru aripi, îmbrăcaţi ca diaconi, şi cu mânile încrucişate în formă de ⋈. Orariul este cu un capĕt de regulă aşeḑat peste mâna dréptă.

Ingerii sunt peste tot cam gârboviţi, plecaţi în spre Iisus, ceea-ce însémnă, că i-se închină lui dimpreună cu toţi sfinţii din celelalte rênduri.

In alt rênd sunt *prorocii*, apoi *apostolii* şi *ucenicii apostoleşti* de ai lui Pavel, îmbrăcaţi în cămaşă şi mantie, ear' de-asupra au omofor alb cu cruci multe negre pe el. Din aceste haine s'au desvoltat vestmintele preoţeşti şi archiereşti stihar, felon, omofor etc. In mână au unii o carte compactată, alţii rotule. Aşa Tit, Tihic, Epafra, Mina, Sila, Apolos, Chifa, Onisifor, Cuart, Iuda. Clim(ent), Codrat, Stahia, Lin, Erast, Filimon, Carp etc. Apostolii nu au insignii, ca la apuseni, ci sunt cu papirus sau cu o carte legată, în mâni. Dovadă, că s'a pictat de pictori vechi orientali, la 1581.

In alt rênd mai jos urmézā *sfinţii părinţi*, apoi *martirii*, şi în urmă *cuvioşii*.

Mult efect produce asupra poporului de la sate un tablou, care represintă: cum dracii trag în iad pe cei pĕcătoşi. Acestia tind a se suí la ceriu pe o scară. Dracii sunt negri, goli, cu córne şi aripi la rădăcină subţiri şi în afară mai late; ear' la pântece au cap şi gura cu dinţii rânjiţi, drept simbol, că de împĕrăţia lor se ţin toţi cei-ce în viéţă numai de pântece, de cele materiale s'au îngrijit. Pe cei drepţi îi scutesc îngerii, ca sĕ nu alunece de pe scară, şi se ajungă întregi în ceriu, unde îi aştéptă Iisus. Ingerii le ofere cununa dreptăţii.

Poporul care vine în pelerinagiu la sfânta mănăstire stă cu ceasurile întins pe pajistea de lângă biserică, şi priveşte lung tabloul, cugetându-se la pĕcătele sale şi la îndreptarpa lor.

Drd. teol. *Virgil Cioban* încă descrie mai pe larg acéstă mănăstire, isteria ei şi în deosebi pictura din interiorul acestei biserici în nrii 2—8 din 1904 ai „Telegrafului Român“; de aceea noi am insistat aici mai mult asupra esteriorului. — Pictura e al fresco. Veḑi şi Dr. Wladimir Milkowicz: „Zwei Fresco-Kalender in den Bukowinaer Klosterkirchen in Woronetz und Suczawitza, aus dem 16-ten Jahrhundert. Wien 1898“.

(Va urma).

Din causa desfacerii prăvăliei se pot căpěta

maşini de scris

noue, de prima clasă, şi eftine. A se adresa sub „Sehr preiswert“ cu provocare la fóia nóstră la *Rudolf Mosse, Budapesta,* IV. Ferencziek-tere nr. 3. [65] 1—5

Nr. 268. [64] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **paroh** în parohia **Guşteriţa,** protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, conform ordinului Veneratului consistoriu arhidiecesan din 17 Februarie a. c. nr. 1592 B., se publică concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post pe lângă cuartir natural, sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sě aibă cualificaţiunea prescrisă pentru parohíi de clasa I. şi astfel suplicele lor instruate în sensul regulamentului şi al normelor din vigóre, sě le înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se presenta în vre-o Duminecă ori sěrbătóre în biserica respectivă spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic, eventual a celebra serviciul divin.

Sibiiu, 27 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 985/1903 [62] 1—3

Concurs

Pe basa venerabilei resoluţiuni consistoriale din 25 Novembre a. c. nr. 12,032 Bis. pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nicolae Brěnduşă* din parohia de clasa a III-a **Şaeş**, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumětate din cele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, despre cari concurenţii 'şi pot lua informaţiuni de la oficiul protopresbiteral.

Doritorii de a ocupa acest post de capelan au a-şi aşterne cererile concursuale conform normelor în vigóre pănă la terminul indicat subscrisului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta poporului în biserică în vre o Duminecă sau sěrbătóre pentru a cânta, even[illegible]al a celeb[illegible] şi a cuvênta.

Sighişó[illegible] 24 Decembre 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişóra.

In conţelegere cu sinodul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 13 1904. [52] 2—3

Concurs

Pe basa dispunerei consistoriale de la 8 Ianuarie 1904 nr. 11144 1903 B. se publică concurs pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa III **Valea-verde,** protopresbiteratul Câmpeni, cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii a ocupa [illegible]st post sě trimită rugările concursuale în [illegible]nul recerut la subscrisul.

Câmpeni, 10 Febr[illegible]rie 1904.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 173/1904. [56] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia vacantă de clasa a treia, **Colun,** protopresbiteratul gr. or. Avrig, pe basa resoluţiunii preavenerabilului consistoriu archidiecesan din 13 Ianuarie a. c. nr. 331 Bis. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sě şi substérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral greco-oriental al tractului Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) pănă la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Avrig, 20 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 173 1904. [54] 2—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea definitivă a următórelor posturi de **învěţători** din comunele mai jos însemnate se deschide concurs din oficiu cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Intorsura-Buzěului,** postul de învěţătoriu cu începětorii, avênd a instrua de 2-ori pe sěptěmână din o parte mărginaşă a comunei.
2. **Dobêrlěu.**
3. **Marcoş.**
4. **Chezdi-Mărtănuş.**

Fie-care din posturile acestea sunt prověďute cu salar anual de câte 600 coróne de la popor şi cassa bisericei pentru care va provedé şi cantoratul.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a'şi înainta suplicele la subscrisul în Breţcu (Bereczk), comitatul Háromszék

Breţcu (Bereczk) 10 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

---

[49] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa I. **Turnişor,** se escrie concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, conform resoluţiunei consist. archid. dto 16 Decembre 1903 nr. 13066 Bis.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în tabela B.

Doritorii de a concura la acest post vor avé a se presenta în acest termin în vre o Duminecă sau sěrbătóre spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi în predică.

Turnişor, 15 Februarie 1904.

Comitetul parohial în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Radu
president.

Ilie Mnntean
notariu.

Nr. 223.

Cu ştirea şi consensul subscrisului.

Sibiiu, 16 Februarie 1904.

Oficiul protopresb. gr. or. Sibiiu:

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 192 1904. [57] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** în comuna **Bucium-Isbita,** tractul Abrud pe basa resoluţiunii ven. consistoriu din 27 Ianuarie 1904 nr. 767 Bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumětate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Cei ce doresc a ocupa acest post îşi vor înainta suplicele, instruite conform legilor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral şi se vor presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre la biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Abrud.

Abrud, 19 Februarie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

---

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpěta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele **patrusprezece** juvaere preţióse:

Important pentru fie-cine!

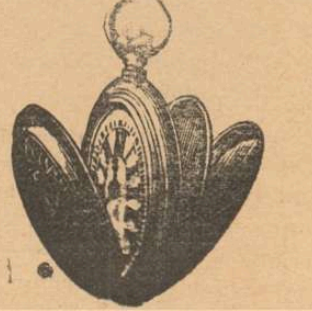

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
- 1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
- 1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduţă în cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, car' banii se returnéză cumpěrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco.

— Se primesc vinďětori şi agenţi. —

Acceaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 1—15

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vapórele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sě călětoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călětorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călětor trebue sě fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sě călětoréscă, şi sě nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie căruia îi stă în voie liberă a calětorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însě sě se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sě trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călětoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **165 cor.**, pe vapor de postă **140 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 1—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sě se folosésca numai numitul prav!

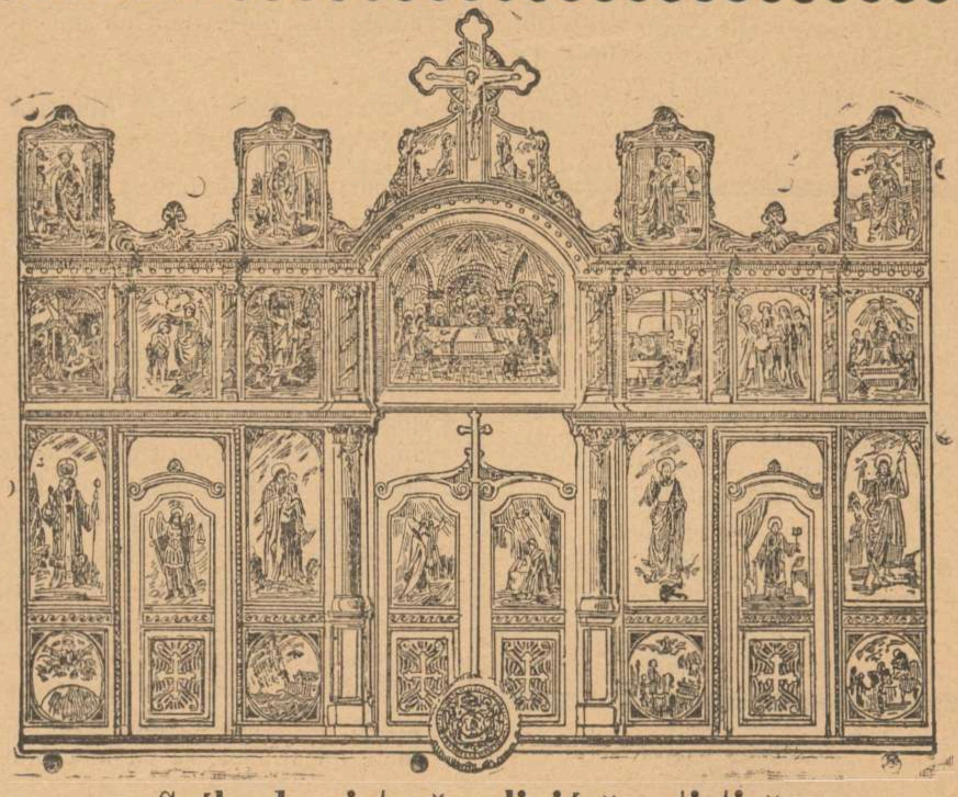

Şcóla de pictură religiósă-artistică

Jos. Hofrichter's Sohn

din **Reichenau,** bei Gablonz,

primeşte în întreprindere şi esecută **altare noue**, reparéză **picturi vechi,** esecută la comandă **icóne** şi **tablouri** în **uleu** pe **pânză**, **tinichea** sau **table de aramă,** pe **lemn**, **aluminiu**, etc., în **dimensiunile recerute.**

Icóne pentru prapori cum şi **prapori întregi.**

Pictéză **portrete**, fidel după fotografii bine reuşite.

Deposit mare de lustre, de **sticlă ciselată**, cum şi de **alamă.**

Preţuri moderate şi esecutare promptă.

La cerere se trimit schiţe şi planuri. — Comandele se primesc şi se pot face la **Librăria archidiecesană** în Sibiiu. [6] 20—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 25 Sibiiu, Joi 4/17 Martie 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. — Articolii nepublicati nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Base morale.

Sibiiu, 16 Martie n.

Cel-ce rîvnește la căștigul și la averea altuia, nu se află pe teren moral. Cel-ce atentéză la viéța altuia — asemenea. Legi dumnezeești opresc pe om sě se atingă de viéța și de avutul semenului seu. Dar' îl opresc și legile civile, cari pedepsesc aspru, în tóte statele civilisate, astfel de acțiuni omenești.

Și așa, cum omul singuratic e oprit sě se atingă de aceea ce nu e a lui, oprite trebue sě fie și popórele. Nici ele nu pot sě se atingă de ceea ce nu e a lor. De viéța și averea altor popóre.

Care e averea unui popor? Trecutul seu, legea sa, obiceiurile sale. Care e viéța unui popor? *Limba!* Limba e atributul naționalității. E semnul distinctiv, care deosebește pe popor de popor. Fără limbă nu esistă naționalitate, nu esistă viéță națională. De aceea, popórele cari luptă pentru drepturi naționale, luptă pentru dreptul limbei lor. Căci limba și naționalitatea sunt lucruri nedespărțite la ori-care popor, întocmai cum la om nedespărțit este sufletul de corp. Fără suflet ce e corpul? Pământ, lut, prav și pulbere, deșertăciune gólă.

Apărarea limbei e deci datorință națională pentru tóte popórele. Astfel și pentru poporul nostru român. Ear' folosirea limbei materne e o acțiune a voinței libere omenești, care 'și are isvorul nu în legile schimbătóre, aduse din partea stăpânirilor vremelnice, ci în legile vecinice ale *moralei*. E lege dumnezeiéscă, vecinică și neschimbată, că fie-care plăsmuire eșită din mânile creatoriului sě trăiéscă în forma în care a venit în lume. Așa plantele, așa animalele, așa omul, și așa popórele. Nu numai sě trăiéscă așa, ci sě se desvólte și perfecționeze, nobilitându-și sufletul, cultivându-și limba.

E limpede lucru deci, că cei ce luptă pentru drepturi politice pe séma poporului din care fac parte, pentru drepturile limbei acestui popor, se află pe basele cele mai sigure *morale*, cari nu se pot lua nici odată de sub piciórele lor, câtă vreme nu se abandonéză din partea lor însași aceste base.

Pe base morale au fost puse tóte acțiunile nóstre politice din trecut. Pe base morale și pe teren legal. De la calea acésta deviare nu s'a făcut. Și am dorí sě nu se facă nici în viitoriu. Pentru-că numai armele morale ne pot deschide drumul spre isbândă. Faptul, că suntem încă departe de biruință, n'are sě ne descurageze. Cine știe cât de multe, de mari și de grele sunt păcatele nóstre din trecut, cari espiate trebue sě fie întâiu? De aceea drumul va fi lung până la țintă. Dar' drumul trebue sě 'l facem întreg. Sărituri nesocotite nu ne este permis sě facem, pentru-că făcêndu-le, nu ne apropiem, ci ne îndepărtăm de scop.

Și cu părere de rěu trebue sě constatăm, că în timpul din urmă s'au făcut unele sărituri nechibzuite în politica nóstră națională. S'au plecat stéguri, pentru-ca ear' sě fie ridicate și fâlfâite mai departe. S'a decretat continuarea unei politice, care de mult dase faliment, din partea unor ómeni, cari astăzi sunt activisti neastêmpěrați, pe când politica lor cea vechiă era tocmai contrară activității, pe care o combăteau cu tótă energia, și cu arme nu prea alese. S'au dat lupte activiste, cari s'au terminat cu fiasco și cu observarea celei mai stricte pasivități.

Ei bine, ce însemnéză acésta? Politică corectă românéscă? Nu; luarea în deșert a adevěratei politice naționale române, care a ajuns pe mâna unor ómeni, conduși póte de bune intențiuni, dar' nu destul de tari pentru a-i puté ține frânele în mâni. Și aici zace rěul. Nu ori-și-cine e chiămat sě conducă politica unui popor întreg, politică și de altcum grea și cu greu de purtat, — chiar și din partea capetelor celor mai luminate pe cari le avem, — în urma grelelor împrejurări prin cari trebue sě trecem. Ar fi bine deci, ca cei mai puțin chiămați sě nu se îmbulzéscă de-asupra, disgustând pe cei tari și buni, cari necesitați se věd sě se retragă la o parte, fiind că nu vreau sě facă causă comună cu cei ce nu știu ce fac.

Credem că cei ce vreau sě ne înțelégă ne înțeleg destul de bine.

Tótă lumea știe, că ziarul nostru e pentru politica de activitate parlamentară. De treizeci și opt de ani ziariul nostru pentru politica acésta pledéză, și pentru ea se însuflețește. Dar' vrea politică *corectă* și *cinstită* de activitate, scutită de pactări și de oferiri de voturi pe séma celui mai slab dintrě candidații străini, scutită de greșeli făcute până și în jurul anunțării candidatului, cum s'a făcut acum de curênd într'un cerc electoral din Ungaria. O astfel de politică activistă nu e politica nóstră. Nu ne identificăm cu ea, nu ne solidarisăm cu cei ce au inscenat'o, pentru-că ea e politică deviată de la vechile base morale, pe cari a fost clădită dintru început politica românéscă.

Atâta, pentru-ca sě se știe.

Din parlament. Discuția asupra *indemnității* nu s'a terminat în ședința de Luni, ci se continuă și în ședința de astăzi, fiind-că partidele opoziționale țin sě-și motiveze bine *neîncrederea* față de actualul guvern, despre care de altcum nici nu știu dacă póte și voește sě muncéscă, fiind că până acum nu l'au lăsat sě muncéscă. După votarea indemnității, guvernul va pune la ordinea zilei budgetul anului trecut, apoi legile de recrutare ale anului curent, pactul economic cu Croația, convențiile comerciale cu Italia, și în urmă celelalte projecte de lege, cari aștéptă resolvare.

Metropolit român în Macedonia. Ziariul *„L'Independance Belge"* e informat, că guvernul român, care a înființat un consulat nou român la Ianina, lucră pe cale diplomatică pentru instituirea unui metropolit român la Ianina, pe séma credincioșilor bisericei gr.-ort. de naționalitate română din Macedonia. Numitul ziariu crede, că statul român va isbutí în privința acésta.

Legea asentării — sancționată. Erí înainte de amiazi miniștrii Khuen-Héderváry și Tallián au sosit la Viena. Héderváry a fost primit în audiență la M. Sa, cu care ocasiune *M. Sa a sancționat projectul de lege despre contingentul de recruți pe anul 1903.*

Din protopresbiterate.

— Sinod protopresbiteral în Ilia murěșană. —

Câmpuri-Surduc, 28 Febr. v.

In 23 Februarie c. v. s'a ținut sinodul protopresbiteral al tractului Ilia-murěșană. După săvêrșirea tuturor cerințelor legale s'a deschis ședința cu o vorbire fórte instructivă, rostită din partea șefului tractual, dl protopresbiter *George Oprea.*

Din raportul protopresbiterului am putut constata progresul în agendele tractului, cu deosebire pe terenul cultural. E de regretat însě, că din tract putem zice că mai nu avem tineri, cari s'ar pregăti pentru cariera învěțătoréscă, și de aici provine, că e mare numěrul învěțătorilor tolerați. In jurul acestui neajuns s'a încins o discuție animată, constatându-se, că dacă am avé tineri din tractul nostru cu pregătirea normală pentru cariera învěțătoréscă, sigur că acestia nu ar părăsí tractul, ca sě reflecteze în depărtări la posturi învéțătorești, ci s'ar așeza în tract, și prin asta cu mult mai repede am înainta pe terenul cultural.

Sunt esemple destule, că de-și din alte părți vin tineri reflectanți la posturile învěțătorești, dar' după un serviciu de unu sau doi ani, se depărtéză și se așéză în părțile lor natale.

Tot cam așa stă lucrul și cu posturile preotești, căci dacă devine vre-o parochie vacantă, și numai ceva e la o posiție nefavorabilă — după tóte escrierile de concurs — cine știe când se află competenți, căci din tract nu sunt cu pregătirea recerută.

In privința asta ce conclus mai bun s'ar fi putut aduce de cât, că fiește-care preot și inteligent binevoitoriu propășirii nóstre culturale, sě stărue pe lângă părinții în stare mai bună, ca sě-și dee copiii la școle medii, esr' pe tinerii cari s'ar afla acum la școle, în cât ar fi aplicați, sě-i îndemne a se decide pentru cariera învěțătoréscă ori preoțéscă stându-le în ajutoriu și făcêndu-le tóte înlesnirile posibile, în speranță că și Veneratul Consistoriu ne va da sprijinul la împărțirea stipendiilor spre acest scop.

Asupra vietuirilor ilegitime încă s'a născut discuție, îndatorându-se fie care preot sě stărue din tóte puterile, pe tóte căile legale posibile pentru împuținarea lor, dacă nu se va puté esopera stîrpirea totală.

Altă chestie ce ne preocupă pe toți din tract este cumpěrarea caselor tractuale, ca sě fie acoperit odată și acest gol de mult simțit. Comitetul protopresbiteral a fost însărcinat cu finalisarea acestei cestiuni.

Incheindu-se ședința ne-am depărtat toți cu speranța în tot mai buna progresare pe terenele cari ne mai stau deschise.

Ioan Budoiu
preot.

Sinod protopresbiteral în Dej.

(Fine).

Obligați la școlă au fost de la 6—12 ani 907 copii și 876 copile, de la 13—15 ani 408 copii și 376 copile; dintrě cari au cercetat școla: de la 6—12 625 copii și 501 copile, de la 13—15 ani 284 copii și 213 copile.

Obligați la catechisațiune au fost 390 tineri și 400 fete, dintrě cari au umblat 328 tineri și 294 fete.

Elevii de la școlele străinie toți au fost catechisați prin catecheți de ai noștri. — Ar fi de dorit, sě se arete și datele statistice ale acestora, cum și suma remunerațiunei catecheților, ce o primesc (și de unde) pentru ostenéla lor, dimpreună cu numěrul orelor de catechisațiune pe sěptěmână, căci la unele școle orele sunt fórte puține și se pun pe după amiazi ori în zilele de ferii pentru copii, când acestia ar fi sě se recreeze, ceea-ce nu corěspunde importanței studiului religiunei.

Esamenele publice anuale s'au ținut sub conducerea șefului tractual și resultatul lor în general a fost mulțămitoriu.

Tot cu ocasiunea esamenelor s'a făcut și visitațiunea școlelor.

Cultura spirituală de-și înaintéză an de an prin școle, totuși nu se póte considera mulțămitóre, deórece din 18129 credincioși numai 2534 bărbați și 1066 femei știu cetí și scrie, deci cu 292 mai mulți de cât în anul 1902.

F. Partea epitropéscă. Averea bisericéscă a tuturor parochiilor la finea anului 1903 a fost: în nemișcătóre cor. 199,130·12 și în mișcătóre cor. 79,168·47, ear' cea școlară în nemișcătóre cor. 35,140·— și în mișcătóre cor. 21,317·01; deci cu cor. 29,727·22 fil. mai mare de cât în anul 1902, cu cât face adecă prețul bisericei și al clopotelor celor noue din parochia centrală Dej.

Rațiociniile fondurilor protopresbiterale de pe anii 1901 și 1902 sunt aprobate din partea P. V. Consistoriu archidiecesan.

Acestea din raportul oficiului protopresbiteral.

A urmat la ordinea zilei cetirea *Raportului epitropiei protopresbiterale* prin epitropul Gavriil *Hango*, presbiter, din care raport estrag următórele:

Fondul protopresbiteral administrativ înființat la anul 1869 prin contribuiri de la preoți, la finea anului 1903 a avut un capital de 429 cor. 29 fil., din care 329 cor. 29 fil. sunt depuși spre fructificare la „Someșana" în Dej, ear' 100 cor. sunt în obligație la věd. Pelaghia Paulina Imbuzan n. Mariaș din Diviciorii-mari, soția fostului epitrop, notariul cerc. Iov. Imbuzan, acum rěposat.

Notez, că pentru fondul acesta s'a purtat proces indelungat contra erezilor fostului epitrop, care proces căștigat fiind, věduva a dat obligație legală despre suma de 100 cor. solvind interese legale de 6% după ea. A și solvit interesele până acum; dar' în anul trecut luând sinodul hotărîre pentru încassarea capitalului, a denegat solvirea și așa sinodul din acest an a însărcinat pe epitrop a-l încassa de la debitóre pe cale judecătoréscă.

Fondul protopresbiteral pentru dotația în viitoriu a protopresbiterului tractual, înființat la începutul anului 1901 din taxele de câte 4 respective 8 cor. de la parochi, după cum unul sau altul avênd 8 clase gimn. respective mai puține, primește de la stat întregire de salariu, apoi din taxele de câte 2 resp. 4 cor. de la parochii cu capelani, de la capelani, de la administratori parochiali și de la administratorii filiilor de aceleași categorii, și din taxele de câte 1 cor. resp. 50 fil., după cum este cutare înmormêntare mare (la morți în etate de preste 7 ani) ori mică (la morți în etate de sub 7 ani), — la finea anului 1903 a representat o valóre de 566 cor. 32 fil., din cari 329 cor. 56 fil. sunt depuși spre fructificare la „Someșana" în Dej, ear' 236 cor. 76 fil. la filiala „Economului" din Cluj în Gherla. — Pentru administrarea fondului acestuia se dă epitropului o remunerațiune anuală de 20 cor.; din care sumă are sě acopere și spesele de birou și espedițiune.

Taxe restante la preoți au fost până la finea anului 1903 cor. 90, ear' pentru înmormêntări până la finea anului 1902, 319·10 cor., pentru incassarea cărora s'au făcut paşii necesari la preturele competente. In taxele de la înmormêntările din 1903 până la finea acestui an n'a întrat nimic, deci nici restul nu este cunoscut.

Fondul protopresbiteral pentru dotaţiunea anuală curentă a protopresbiterului tractual de la cassele parochiale, înfiinţat cu începutul anului 1900, încă arată restanţă destul de considerabilă, căci din salariul anual de 400 cor. restéză încă la parochii cu finea anului 1903 cor. 412·40, pentru incassarea cărora încă au fost recercate oficiile preotoriale concernente.

Ca poziţie nouă a întrat în inventariul averii protopresbiteratului averea bibliotecii protopresbiterale, carea la finea anului 1902, în care an a fost şi înfiinţată, a representat în cărţi (41 opuri) o valóre de 162 cor. 70 fil., ear' în bani 4 cor. 66 fil., avênd şi un rest de taxe (à 2 cor. anual) la preoţi de 40 cor.

Utensiliile aparţinĕtóre fondului administrativ (2 sigile şi 1 dulap) dau valóre de 45 cor.

Subtragênd valórea averii care nu aduce nici un venit (utensiliile şi biblioteca) averea, curată represintă o valóre de 1815 cor. 11 fileri.

După cetirea raportului şi a tuturor actelor raţiociniului, epitropiei s'a dat absolutoriu, ear' în firul propunerilor s'a decis:

că numai acele taxe restante de la înmormêntări sĕ se relaxeze, cari vor fi dovedite de neincassabile prin adeverinţe cumulative ori particulare date de antistiile comunale;

oficiile parochiale sĕ înainteze epitropiei protopresbiterale conspecte şi rapórte separate despre taxele ce le administréză la fondurile protopresbiterale, căci purtându se jurnale de cassă separate pentru fie-care fond, la unul ori altul nu sunt cu ce se justifica diferitele posiţii din jurnal; sĕ se arete în fie-care act, că taxele respective din care an sunt, pentru câte înmormentări mari şi pentru câte mici etc., căci altcum nici evidenţa nu se póte purta în regulă;

conspectele şi taxele sĕ le înainteza de timpuriu, ca raţiociniile sĕ pótă fi compuse regulat la terminul fixat;

că la timpul potrivit epitropia sĕ procure pentru păstrarea actelor oficiului protopresbiteral şi un al doilea dulap, spre care scop în budget i-se pune la disposiţiune o sumă de 30 cor.

După pertractarea raportului epitropiei şi censurarea raţiociniului, care a fost aflat pe deplin corect, s'a statorit budgetul pe anul 1904.

Ultimul obiect pertractat a fost propunerea epitropului G. Hango pentru rescumpĕrarea taxelor de la parochii (400 cor.) la fondul pentru dotaţiunea anuală curentă şi a taxelor de la preoţi şi de la înmormêntări la fondul pentru dotaţiunea în viitoriu a protopresbiterului.

Aici s'a încins o discusiune mai îndelungată, mai cu sémă pe tema binecunoscută a sĕrăciei poporului şi a parochiilor; dar' totuşi schimbările de păreri s'au făcut în general în mod destul de obiectiv, de-şi nu fără óre-care animositate din partea unora şi altora. — Propunerea a mers într'acolo, ca avêndu-se în vedere agitaţia continuă ce domneşte în popor la incassarea acestor taxe, agitaţie la care şi unii preoţi contribue, cât făţiş, cât pe ascuns, prin ţinuta lor nedémnă, şi avêndu-se în vedere, că mai târziu póte şi mai anevoie se vor puté înfiinţa astfeliu de fonduri: parochiile sĕ-şi încordeze puterile în 3—4 ani şi fie-care sĕ-şi rĕscumpere taxa prin depunerea unui capital ale cărui interese de 5% anual sĕ ecuivaleze cu taxa cu care contribue la fondul pentru dotaţiunea actuală a protopresbiterului, când, după achitarea întregei sume fixe. cu anul următoriu apoi atât parochiile, cât şi poporul nu vor mai avé sĕ plătéscă taxele ce le solvesc la acel fond. In chipul acesta agitaţia va înceta şi poporul va mai profita şi aceea, că taxele de la înmormêntări îi cad fără nici o rĕscumpĕrare. Rĕscumpĕrarea se declară însĕ numai facultativă; parochiile şi preoţii cari îşi vor rĕscumpĕra taxele, vor fi scutiţi de taxele ce le solvesc acum, cum şi credincioşii lor de taxele de la înmormêntări, ear' ceilalţi — parochii, preoţi şi popor — le vor solvi şi mai departe.

Propunerea a fost primită, cu declaraţiunea din partea preoţimei, că ea va continua cu solvirea taxelor pentru sine şi în viitoriu, ori şi-le va rescumpĕra chiar şi dacă parochiile lor şi-ar rescumpĕra taxele ce cad acum pe ele, pentru-ca fondul sĕ créscă; ear' sinodul luând la cunoştinţă acésta declaraţiune marinimósă, mai decide, ca capitalul adunat până acum sĕ fie neatacabil, şi acésta pentru casul, când capitalul adunat din rĕscumpĕrările de la parochii nu s'ar puté fructifica cu 5% şi aşa nu ar da cuota cu care contribue acelea acum la acel fond.

Hotărîre démnă, şi dacă va fi şi esecutată, se va crea un fond din care protopresbiterul îşi va căpĕta salariul regulat şi posteritatea încă ne va binecuvênta.

Tot în firul desbaterii acestei propuneri, la propunerea părintelui Const. *Bodea* din Giurgeşti, sinodul a decis, ca taxele de la înmormêntări sĕ se ştérgă şi sĕ se pună taxe pe botezuri, câte 50 fil. Şi acésta din causa că după obiceiurile sale poporul nostru la înmormêntări are fórte mari cheltueli, cari în cele mai multe casuri le acopere din înprumuturi grele, până când la botezuri nu are aprópe nici o cheltuélă, şi fiindu-i şi cas de bucurie familiară, va plăti taxa mai bucuros. Adevĕrat, că prin schimbarea acésta suma taxelor va fi mai mică, dar' va fi mai sigură.

Cu acéstea desbaterile s'au terminat şi protopresbiterul mulţămind călduros membrilor sinodali că s'au presentat într'un numĕr atât de frumos, póte ca nici odată până acum, şi pentru buna ordine şi înţelegerea frăţéscă, ce au observat în firul desbaterilor, încheiă şedinţa la 2 ore p. m. apelând la zelul tuturor şi implorând ajutoriul Celui de sus, ca hotărîrile luate sĕ se pótă şi esecuta.

— *io* —

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Cucerdea secuéscă* (tractul Turda): Vasilie Rus şi soţie-sa Anica n. Tritean. 10 coróne; doisprezece credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 2 cor. 54 fileri; din colecta de bucate 5 cor. 84 fileri. In total *18 coróne 34 fileri* (parochul I. Hopârtean a subscris pe lista preoţimii tractuale 100 coróne).

II. Pe lista parochiei *Potoc* (tractul Reghin): Mihail Sava 2 coróne; Natu Cornea, Ioan Brătean al popii, Vasilie Cristea, Ioan Sava l. Teodor, vĕd. Maria Deac, Ioan Pĕtruţ al Florii, Mihail Petcă, George Rusu, Mihail Sava l. George, câte 1 corónă; treizeci şi şepte credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 11 cor. 30 fileri; din colecta de bucate 4 cor. 80 fileri. In total *27 coróne 10 fileri.*

III. Pe lista parochiei *Biertan* (tractul Mediaş): cassa bisericei 10 coróne; Dumitru Stuchirean 4 coróne; Ioan Solomon, Ioan Andreiu Avram, Măriuţa Andreiu, câte 1 corónă; treizeci şi patru credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 7 cor. 38 fileri. In total *24 coróne 38 fileri.*

IV. Pe lista parochiei *Hundrubechiu* şi *filia Nouştat* (tractul Agnita): cassa bisericei din materă 5 coróne; Nicolae Suciu 1 corónă; şésezeci şi trei credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 10 cor. 58 fileri. In total *16 coróne 58 fileri.*

V. Pe lista parochiei *Găinari* (tractul Agnita): parochul Nicolae Huiu (separat de suma subscrisă pe lista preoţimii tractuale) 1 corónă; Paraschiva Huiu 1 corónă, treizeci şi trei credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 5 coróne 20 fileri. In total *7 coróne 20 fileri.*

VI. Pe lista parochiei *Săcel* (tractul Sĕlişte): cassa bisericei 10 coróne; Gligor Dancu şi soţie-sa Salomia 40 coróne; Ioan Dancu şi soţie-sa Elisaveta 40 coróne; Simion Radu 5 coróne; Wenczel Hoffmann, Ioan Dicu, jurist, câte 2 coróne; Gligor Băcilă, Nicolae Idu, Ioachim Curtean, Ilie Grip, Ioan Căzan, Irimie Macrea, Ioan Paştiu, Petru Macrea, câte 1 corónă; patrusprezece credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 3 coróne 20 fileri. In total *110 coróne 20 fileri.*

VII. Pe lista parochiei *Teliu* (tractul Treiscaune): Moise A. Blendea, Ioan Mocanu, Eusebiu Dogariu, Ioan Mórcăs, Moise Nistor, câte 2 coróne; Ioan Neagu, Nicolae Stan Blendea, Ioan Lazar, Nicolae Teodor Răţulea, Alexă Vulpoiu, Ioan Milu, Alexă G. Boricean, George Stroia junior, Maria Aleman, Aron Indig, câte 1 corónă; cincizeci şi unu credincioşi cu contribuiri în sume sub 1 corónă, 14 coróne 30 fileri. In total *34 coróne 30 fileri.*

VIII. Pe lista parochiei *Murĕş-Sângiorgiu* (tractul Murĕş-Oşorheiu): cassa bisericei 10 coróne; parochul Nicolae Motora 20 coróne; Filon Şerban 2 coróne; Ioan Chebelean, Dumitru Ziderus, Ilie Muica, Nicolae Laslo, câte 1 corónă; şése credincioşi la olaltă 1 corónă 80 fileri. In total *37 coróne 80 fileri.*

IX. *Dr. Zosim Chirtop*, advocat în Câmpeni, *200 coróne.*

„Asociaţiunea.“

Convocare.

Adunarea generală a despărţĕmêntului IV. Sibiiu, al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ este prin acésta convocată pe *Duminecă în 7/20 Martie* a. c. la *10 ore* a. m. în locul central Sibiiu, localitatea casinei române. La acésta adunare sunt poftiţi a lua parte membrii despărţĕmêntului, cum şi toţi binevoitorii acestuia:

Programa:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţĕmêntului.
2. Raportul general al comitetului.
3. Raportul cassariului despre starea cassei după raţiociniul anului 1903 şi presentarea proiectului de budget pe anul 1904.
4. Censurarea rapórtelor prin comisiuni speciale şi referada acestor comisiuni.
5. Eventuale propuneri.
6. Disposiţii pentru verificarea protocolului adunării generale.

Sibiiu, la 2/15 Martie 1904.

Dr. Liviu Lemény — *Lazar Triteanu*
dir. desp. — *secret. desp.*

NOUTĂŢI

Maiestatea Sa împĕratul şi rege Francisc Iosif, cum se raportéză pe cale semioficială, peste câteva zile va veni la Budapesta pentru petrecere mai îndelungată. In timpul cât curtea va fi în Budapesta se vor arangia mai multe festivităţi de curte.

*

De la comitat. Joi, 24 Martie n. representanţa comitatului Sibiiu va ţiné adunare generală estraordinară, la orele 9 diminéţa. Avênd în vedere, că în ziua numită în sala comitatului se ţin asentările, congregaţia se va ţiné în sala de şedinţe a comunităţii orăşeneşti. Pentru pregătirea materialului pe séma congregaţiunii, comitetul permanent comitatens se întruneşte în şedinţă Luni, 21 Martie n. la orele 9 diminéţa, în sala mică a casei comitatense.

*

Deputaţi sinodali. In cercul electoral al Braşovului (XVIII) a fost ales deputat pentru sinodul archidiecesan din Sibiiu dl Dr. Nicolae *Vecerdea*, dirigentul filialei „Albina“ din Braşov, ear' în cercul electoral al Geoagiului (VIII) dl Dr. I. *Margita*, advocat.

*

Presidentul camerei advocaţiale din Braşov. Cetim în „Gaz. Transilvaniei“ că în locul rĕposatului Harmath camera advocaţială din Braşov şi a ales president pe advocatul Simion *Damian*, fost până acum vicepresident al camerei.

*

Nou advocat. Domnul *Dr. Nicolae Petra* a făcut censura de advocat la tabla regéscă din Murĕş Oşorheiu, şi după cum suntem informaţi, va deschide cancelarie advocaţială în fruntaşa comună românéscă *Sĕlişte.*

*

Nou doctor juris. Ioan *Andreiu*, fiul parochului nostru Vasilie Andreiu din Corueni (tractul Dej), a fost promovat Sâmbătă doctor în ştiinţele juridice la universitatea din Cluj.

*

† Maria Const. Băilă n. Pavel preotésă vĕduvă, după lungi şi grele suferinţe şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatoriului Sâmbătă la orele 9 séra în etate d 46 ani. Partea pămêntéscă a scumpei şi neuitatei defuncte a fost înmormêntată Marţ la 2 Martie st. v. la orele 2 d. a. în cimiteriul gr.-or. din comuna Vale. Cuprinşi d adâncă durere aducem acéstă ştire jalnică l cunoştinţa amicilor. Constantin, Ioan şi Nicolae, ca fii; Elisaveta Oancea n. Băilă, preotésă vĕduvă, ca cumnată; Dumitru, Paraschiva, Nicolae, Ioan, Sava, Ana, Marina, Constantin, Daniil şi Elena, ca fraţini.

*

Cas de mórte. Primim trista ştire, că una dintrĕ cele mai bune şi mai harnice învĕţătóre de ale nóstre, *Victoria Goga*, învĕţătóre la şcóla nóstră din Sibiel, protopresbiteratul Sĕlişteí, fica distinsului nostru paroch din Rĕsinari Iosif Goga, a rĕposat Mercuri în 3/16 Martie a. c. diminéţa la 2 ore.

Casul acesta trist va produce durere pretutindenea, unde a fost cunoscută acéstă învĕţătóre harnică. Intristatei familii trimitem condolenţele nóstre sincere.

Inmormêntarea se va face Vineri, 5/18 Martie a. c. la orele 2 p. m. de la casa părinţilor ei din Rĕşinari.

Dumnezeu sĕ o odihnéscă în laturile celor drepţi.

Din partea familiei s'a dat următoriul anunţ funebral:

Cu inima sdrobită de jale vestim tuturor rudeniilor şi prietinilor, că mult iubita nóstră fiică, soră şi nepótă *Victoria Goga*, după îndelungate şi grele suferinţe s'a mutat la cele vecinice în al 20-lea an al etăţii. Rĕmăşiţele pămênteşti ale scumpei nóstre rĕposate se vor aşeza spre vecinica odihnă Vineri în 5/18 Martie a. c. la 2 ore d. a. în cimiteriul bisericei gr.-or. din Rĕşinari. — Dumnezeu se odihnéscă cu drepţii sufletul ei nevinovat. Rĕşinari, la 3/16 Martie 1904. Iosif Goga, Aurelia Goga, ca părinţi, Octavian, Claudia, Eugen, ca fraţi, Natanail Goga, vĕd. Maria Bratu, ca bunici.

*

„Factorul prin fapte“, fostul ministru-president *Bánffy*, şi-a dat dimisia şi din demnitatea de membru al casei magnaţilor, care în şedinţa de Luni a luat la cunoştinţă acest fapt. Nu 'i mai trebue deci acum baronului Bánffy de cât numai un cerc, care sĕ 'l alégă deputat la dietă.

*

Eclipsă de sóre. Mâne (17 Martie st. n.) luna va ajunge întrĕ sóre şi pămênt, acoperind astfel lumina sórelui. Umbra aruncată se întâlneşte cu pămêntul la 3 ore şi 36 m. diminéţa, trece repede peste el spre ost şi la 9 ore şi 45 minute dispare. Va fi vĕdută în Africa de ost, pe Oceanul-Indic, în Africa de sud şi pe Oceanul-Atlantic. Pe la noi nu.

*

Crimă misteriósă. Zilele trecute a fost aflat în pădurea de pe hotarul comunei Ribicióra (pe la Baia-de-Criş) locuitorul de acolo Irimie Dan, mort, cu capul sfărmat. Făptuitoriul crimei nu a putut fi eruat. Adevĕrat că e bănuit un vĕr al lui Dan, care avea în comun cu ucisul o faşie de pădure, dar' acesta négă morţiş. Atâta s'a constatat însĕ, că în ziua aceea bănuitul încă a fost la pădure.

*

Mórte oribilă. Irinca Bucur din Uroiu (comitatul Hunedórei) voind sĕ depărteze de lângă vacă viţelul de curênd fătat, vaca a luat'o în córne, i-a spintecat pântecele şi a isbit'o apoi aşa de puternic, în cât după agonie de câteva ore nenorocita femeiă a murit.

*

Tren căḑut în abis. In apropiere de comuna Vihodna (în nordul Ungariei) un tren de povară s'a prăbuşit Vineri în rîul Vag, care curge pe lângă calea ferată la adâncime de cincisprezece metri. Un mare jghiab de stâncă se rupsese de la locul ei şi rostogolindu-se pe cóstă a isbit în tren, sfărmându-i unsprezece vagóne şi aruncând în abis patru vagóne. Din personalul trenului nu s'a nenorocit nimenea; paguba materială însĕ e fórte mare.

*

Pentru mirésă. In comuna Medveş (în Banat) părinţii unei fete fórte frumósă, dar' săracă, rîvnind la avere şi-au siluit fata sé se mărite cu Toma Berariu, cel mai bogat locuitoriu al comunei. Cununia s'a sĕvêrşit în pace, dar' când era sĕ se încépă ospĕţul, mirésa dispăruse. Mirele a plecat s'o caute şi a dat de ea la flăcăul Vasilie Doman, pe care fata 'l iubia şi pe care şi 'l alesese sé-i fie soţie. Berariu şi-a pretins mirésa; flăcăul a refusat sĕ i-o dee. Atunci Berariu a spart uşa de la cassa flăcăului, dar' când era sĕ între în casă, Doman i-a retezat grumazii cu o cósă. Ucigaşul s'a inştiinţat apoi la gendarmerie. Iată ce face rĕvna după avere! (Dăm ştirea după o fóie magiară din Budapesta, care zice că acésta s'a întêmplat Sâmbătă. Nu înţelegem însĕ, cum de numita fóie vorbeşte de cununie („esküvő“), când ştiut este că biserica nu admite cununii în posturi, ear' încheerea contractului de căsătorie la oficiul stării civile nu e „esküvő“).

De la reuniunea agricolă.

— Mulţămită publică. —

Venerabila dómna *Ioana Moldovan* n. *Boiu*, soţie de protopresbiter în Sighişóra, a ţinut sĕ costumeze pe spesele sale marea păpuşă, sistem francez, care i-s'a fost trimis la dorinţa proprie. *Păpuşa represintă o mândră nevastă în frumosul şi interesantul port de acum 50 de ani, usitat în Sighişóra.*

Pentru acest dar generos şi costisitor, subscrisul birou, în numele Reuniunii agricole esprimă venerabilei dómne *Ioana Moldovan* n. *Boiu* căldurósă mulţămită.

Cu acéstă ocasie observăm, că la cele 12 păpuşi, cari la exposiţia nóstră din 1902 au fost cucerit admiraţia unanimă, s'au adaus de atunci încóci alte 4 exemplare, costumate şi ele în cinste. De present reuniunea are deci *16 păpuşi costumate*, parte representând portul original ţărănesc din tot atâtea ţinuturi ardeleneşti.

Sperăm, că se vor afla cu timpul, cine sĕ iee asupra-le sarcina de a costuma, fie şi numai 2—3 păpuşi în portul bogat şi pitoresc din Banat şi Ungaria propriu zisă, de unde nu posedem nici un exemplar. Doritórele se binevoéscă a se adresa mai întâiu la subscrisul birou spre a li-se trimite de aci păpuşile de costumat.

Sibiiu, 10 Martie n. 1904.

Biroul reuniunii agricole române.

Dem. Comşa, president. *Vic. Tordăşianu,* secretariu.

Cărţi şi reviste.

„Enciclopedia română" valorósa publicaţiune făcută sub îngrijirea secretariului „Asociaţiunii" şi sub auspiciile acesteia, a fost terminată prin fasc. XXXIII. (tomul III), apărut zilele trecute. Acest fascicol conţine titlii *Ulceraţiune — Zymotie,* dintrĕ cari amintim: Urechiă, Văcărescu, Vancea, Varlaam (metropolitul), Vlăhuţă, Vladislav, Ungro-Vlachia, Valach, Ungaria etc.

„Editor al „Enc. române" e librăria Krafft din Sibiiu. Preţul publicaţiunii întregi (în abonament) e *66 coróne* broşurată, *75 coróne 60 fileri* în tomuri legate. Scórte separate (table de compactat) se pot procura de la librăria Krafft cu 2 cor. pentru tomul I. şi II., ear' pentru tomul III. cu 2 cor. 10 fileri (inclusive trimiterea franco); preţul compactării (la aceeaşi librărie): 3 cor. 20 fileri pentru tomul I. şi II. ear' pentru tomul III. e 3 cor. 50 fileri.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Societatea de credit din Baiţa, lângă Deva, cu firma „Boiczaer Sparcassa Actien-Gesellschaft", ca societate onestă, iubitóre a vedé poporul luminat prin învĕţăturĕ, susţine ca faptă nobilă a ajuta cu bani şcólele gr.-or. sărace, şi în tot anul din profitul ei face parte şi pentru şcóla nóstră gr.-or. din Trestia cu câte 15 coróne pentru procurarea de cărţi şi recuisite necesare pentru învĕţământ pe séma copiilor săraci. Astfel şi în anul acesta ni a donat 15 cor. spre acest scop.

Drept aceea cu bucurie aducem şi pe acésta cale mulţămita nóstră sus numitei societăţi. Şi rugăm pe Atotputernicul Dzeu, ca sĕ binecuvinteze activitatea ei, ear' conducĕtorii ei sĕ trăiéscă mulţi ani fericiţi, ca şi în anii viitori se pótă face ajutoriu cu şcóla nóstră. Dee bunul Dzeu, ca şi societăţile de caracterul român din apropiere sĕ urmeze esemplul acestei societăţi străine.

Trestia, la 19 Febr. 1903.

Petru Perian paroch. *Lazar Simzian* epitrop.

Posta redacţiei.

„Pătratul rotund". Nu cerem de la nimeni aprobare la cele ce publicăm Prin urmare, nici de la dvóstre.

„Amicul" Sibiiu. Anonimitatea e admisă numai faţă de publicul cetitor, nu însĕ şi faţă de *redactor*, care *trebue* sĕ vĕ cunóscă. Până nu ne comunicaţi numele, nu vĕ putem rĕspunde.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (16 Martie): *„Frühlingsluft"*, operetă în 3 acte, de Lindau şi I. Wilhelm.

Joi (17 Martie): *„Zapfenstreich"*, dramă în 4 acte, de F. A. Beyerlein.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Le comte du Nouy.

Cele mai frumóse biserici româneşti astfel pictate sunt fără indoială *biserica* de la mănăstirea din *Curtea* de *Argeş*, zidită de Neagoe Băsărab (1512—1522) şi din nou restaurată la 1875—1885; biserica *trei Ierarchi* din Iaşi, a cărei restaurare nu de mult s'a terminat, şi biserica de la *mănăstirea* din *Sinaia*, restaurată din nou şi sfinţită a doua zi de Rusalii 1903.

Lucrările de restaurare a acestor vestite biserici au fost plănuite şi conduse de renumitul architect *Andreiu Le comte du Nouy.*[1]) Acesta a făcut în Orient studii speciale de ornamentare şi pictură bizantină, şi în lucrările conduse de el a ţinut, în cât a fost posibil, cont de modelele, din cari s'a inspirat atât el, cât şi numĕroşii zugravi angajaţi.

Din lipsa de artisti indigeni — s'au póte condus şi de alte motive — Le comte du Nouy a angajat la aceste lucrări, pe lângă unii Români, mulţime de lucrători străini, Francezi, Germâni etc. Acestia — de oparte necunoscĕnd de ajuns firea artei bizantine, ear' de altă parte neputĕnd reconstruí fidel chipurile originale, deja şterse şi deteriorate — s'au abătut adese-ori de la originalitatea picturii bisericilor restaurate, introducĕnd — mai ales la Curtea de Argeş, — elemente străine apusene atât în pictură, cât şi în decoraţiunile catapitesmei.[2])

Acésta nici nu-i mirare la început, şi va mai trece multă vreme, până când sĕ se formeze în pictura bisericéscă română o direcţie adevĕrată, care în mod conştiu sĕ înainteze spre o ţintă sigură. Acésta cu atât mai vĕrtos o afirm, cu cât mai ales pictorii români atât de puţină atenţiune dau picturii bisericeşti. Mulţi se angajéză la lucrări bisericeşti, fără se fi cetit barĕm cel mai elementar catechism al iconografiei orientale. — Astfel fără studii prealabile nu se póte forma o şcólă seriósă, proprie.

Vina este deci în mare parte şi pe partea multor pictori români. Nu-i destul sĕ ştii picta, ca sĕ te credi competent a zugrăvi o biserică orientală. La aşa ceva se cer studii teoretice speciale, teologice, archeologice, liturgice etc., şi pe lângă asta o studiare amĕnunţită a picturii bisericilor celor mai vestite din orient şi Apus, cari sunt decorate în stil bizantin. — In România, unde se cheltuesc frumóse sume cu zidirea şi restaurarea de biserici, ar trebuí cât mai curĕnd sĕ se formeze pictori cu deplină competentă în pictarea bisericilor, atât ca Români cât şi ca ortodoxi. Preasfinţitul sinod archieresc ar trebuí sĕ facă paşii de lipsă în acésta direcţiune, rugând Academia română ori guvernul, sĕ pregătéscă asemenea artişti, — căci până atunci întrégă pictura bisericilor va fi o lucrare fără valóre, făcută pe dibuite în întunerec de nişte ignoranţi, cari rĕvnesc la preţul concursual.

Aage Exner.

Intre lucrătorii lui Lecomte de Nouy loc de frunte ocupă danezul *Aage Exner*, cu diplomă de la academia de arte din Copenhaga. Acesta de vre-o 10 ani pictéză bisericile din România. A lucrat la Buşteni, Curtea de Argeş, trei Ierarchi (Iaşi); ear' mai în urmă l'am aflat, terminând pictura de la Sinaia, unde i-s'a plătit 63.000 lei pentru vre-o 2000 m☐.; ear' cu ocasiunea sfinţirii a fost decorat cu coróna României.

Făcĕnd prin România studii pe la bisericile vechi şi-a căştigat esperinţe frumóse pe terenul picturei bizantine, a bogăţiei vestmintelor şi a ornatelor, a combinaţiunii colorilor, etc. Pictura de la Sinaia este binişor lucrată ca tehnică, şi ar face bună impresie, dacă figurile n'ar fi prea bizantine, după modele ce le găseşti de altcum prin diferitele biserici vechi din regat.

Pe terenul ornamentării decorative însĕ trebue sĕ mai facă multe studii, căci aici nu am aflat destule cunoştinţe în lucrările lui.

De altcum mi-a declarat, că ar picta în loc de figurile ţeapene şi tetovate mai bucuros figuri naturale, mai artistice, espresive, mai ales că pentru acésta se găsesc mai uşor colaboratori pricepuţi. La Sinaia, ca şi aiurea, a lucrat după comandă mai înaltă.

Pictura bisericilor restaurate.

Mai ales la Curtea de Argeş şi la Trei Ierarchi din Iaşi restaurarea pictării este ţinută, întru cât a fost posibil, în spiritul picturii vechi bizatine din timpul decădinţei. Caracteristica acestei picturi vechi se póte reasuma pe scurt în următórele:

Figurile persónelor sfinte au tóte aceeaşi *faţă arămâe, smolită,* din samă afară *uscăţivă*, de multe-ori total *tetovată* cu dungi puternice. Sfinţii nu au o colóre omenéscă, ci samănă a nişte măşti.

Espresiunea e *sarbedă, neespresivă* şi *nenaturală.* Intreg corpul e *ţeapăn*, conturele figurilor *aspre*, ca la cele secesioniste, cu deosebirea, că obvin multe linii mai mult óble. Adese-ori aflăm greşeli esenţiale în contra *anatomiei* corpului omenesc. Mai ales *picióre*le sunt adese-ori sucite chiar şi cu vĕrful degetelor spre olaltă, în cât liniile óble duse din vĕrful degetelor se întâlnesc, în loc sĕ se despartă tot mai mult, precum e natural. Multe figuri de sfinţi pare-că stau în vĕrful degetelor. *Etatea* şi figura copilului Iisus d. e. *nu* corĕspunde de loc cu scutecele unui băiat, înfăşat ori încă abia născut. O lipsă aprópe totală *de perspectivă* observi de multe-ori în acésta pictură. La biserica Amza d. e. Maica Domnului de la naştere, pare-că pórtă în spate vaca din grajdiul în care a născut pe Christos.

Peste tot aflăm o lipsă de concepţiune artistică. Acestea sunt caracteristicile picturii bizantine, reclamate nu de óre-cari cerinţe ale unei şcóle ori direcţii de pictură, ci de insuficienţa talentului artistic al zugravilor de pe acelea timpuri.

Vestmintele acestor figuri însĕ sunt admirabile, bogate în brodării, galóne şi passementuri, şi încărcate de petri scumpe. Ele corĕspund întru tóte cerinţelor pompei, reclamate de ritul oriental.

De sine se înţelege, că o asemenea pictură se potriveşte la o *biserică restaurată*, unde restauratorul este condus de motive nu întru atâta artistice, ci mai mult *archeologice*, nisuind a reda cutare monument — după putinţă — în tótă originalitatea sa, concepută de Mateiu Basarab, de Vasilie Lupu, de Stefan cel Mare, ori de măestrii timpului lor.

Multă lume este sedusă a crede, că arta bisericéscă orientală nu admite altă pictură, de cât cea caracterisată mai sus, şi deci acésta are sĕ se pereneze prin tóte vécurile până la sfîrşitul lumii, aplicându-se cu tóte defectele ei şi la biserici cu totul nóue. Biserica Amza, zugrăvită de italianul *Marchetti*, biserica sfântului Mina (*Vergu*) şi a *sfinţilor Voevoḑi* din Bucureşti (I şi a III cu totul nóuĕ şi ca architectură admirabile) sunt pictate în acest stil.

Vasilie Damian.

Cele din urmă sunt zugrăvite de părintele *V. Damian*, elev al şcólei de belearte din Iaşi şi un înfocat elev al acestei arte bizantine vechi.

Damian este preot; dar' se ocupă acum esclusiv cu pictura. La biserica Vergu a lucrat fórte repede. Zugrăvea pe zi 20—30 sfinţi, căci biserica este fórte încărcată. Dar' pictura întrégă n'are nici o valóre artistică. E o lucrare absolut începĕtóre. Mai bine şi mai încet lucra în vara trecută la *sfinţii Voivoḑi.* Tot Sfinţia Sa a zugrăvit biserica *Cuibul cu barza* de la *Bucureşti.* Totul e primitiv.

Direcţiunea tipografiei cărţilor bisericeşti de la Bucureşti i-a încredinţat pictarea evangelistilor pentru ediţia a III-a evangeliei, apărute în Octobre 1903. Aceste chipuri sunt ceva mai bune, dar' şi acestea au defecte mari.

Eu l'am găsit tocmai zugrăvind o boltitură de la întrarea bisericei sfinţilor Voevoḑi.

Atât el, cât şi unii pictori cu studii făcute în apus, susţin, că ornamentările, altcum atât de frumóse şi impunĕtóre, nu admit o pictură de sfinţi espresivi, natural făcuţi, după recerinţele artei moderne; ci atât scenele biblice, cât şi sfinţii au sĕ fie mai mult nişte simple *decoraţiuni de părete*, fără de nici o espresie.

Pictura sfinţilor şi pictura decoraţiilor.

Motive speciale, convingĕtóre, nu mi-au înşirat. Cercând însu-mi a justifica încâtva afirmările lor, mi-am adus aminte de productele unuia din cei mai celebri portretişti ai timpului de astăzi, ale pictorului *Franz de Lenbach* din *München*, ale cărui lucrări le vĕḑu-i acolo în tómna anului 1902, atât în esposiţia din palatul de sticlă, cât şi în atelieriul seu de acasă şi prin pinacoteca cea nouă. La portretele lui, altcum fórte scumpe, este deplin şi amĕnunţit lucrată numai faţa, cu o artă admirabilă şi o desĕvĕrşire, care scóte la ivélă şi cea mai mică créţă, umbră şi nuanţă de colóre, numai ca espresia persónei sĕ fie cât mai fidelă. In colo la multe portrete — în loc de vestmintele încărcate, mai ales la femei, de bogate dantele, garnisituri scumpe, etc., — aflăm o dungă lată, trasă cu penelul curmeziş din drépta spre stânga şi altă dungă din stânga spre drépta; şi haina e gata. Mulţi nu sunt mulţămiţi cu o astfel de esecutare a portretului comandat; dar' lipsa de vestminte, pe cari le redă numai în conture generale, se esplică prin intenţia pictorului şi prin scopul: de a concentra tótă atenţiunea privitorilor numai asupra espresiunii feţei celui pictat, care la ori-ce persónă este capul lucrului. Purcederea artistului se justifică prin aceea, ca nu cumva prin nişte vestminte ori alte circumstanţe secundare atenţiunea nóstră sĕ fie desconcentrată. Direcţia acésta nu-i tocmai nemotivată, căci — dacă cineva riscă zeci de mii de marce pentru portretul mamei sale etc., acela are interes de a fixa şi eternisa espresiunea feţei, ear' nu vestmĕntul, pe care în momentul pictării l'a avut.

Aplicând acest principiu la pictura bizantină din biserici, plină de ornamente varii şi de o bogăţie luxósă în ornate şi vestminte, am puté conclude, că figuri *espresive* de sfinţi nu se potrivesc cu pompósele ornate şi haine şi nici cu celelalte decoraţiuni; respective aceste decoraţiuni în colori varii desconcentréză privirea, atenţia; şi ne împedecă a observa espresia figurii. De aceea zic unii, că — voind a ţiné cont de prescriptele iconografiei — *„trebue"* sĕ reducem pictura sfinţilor la o simplă decoraţiune de părete, carea numai *ca întreg* sĕ ne facă o impresie generală; sau cu alte cuvinte *„nu se plăteşte"* se dai espresie specială figurilor pictate.

Alte direcţii greşite.

G. Ioachim Pompilian.

De altă parte am aflat în Bucureşti, mai ales la biserica *sfântului George vechiu*, fosta metropolie a ţerii, o pictură frumósă în fond, făcută de pictorul *G. Ioachim Pompilian,* cu studii din Italia; dar' şi pictura şi ornamentările sunt aprópe cu totul în spirit apusén, atât în ce priveşte figura ca atare a sfinţilor şi persónelor, cât şi vestmintele lor.

(Va urma).

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

[1]) Sunt informat, că acest architect — şef al României este angajat pentru restaurarea succesivă a tuturor bisericilor din ţéră, cari forméză monumente istorice. Regretabil este, că la restaurările acestea, altcum rentabile, se aplică tot pictori străini; şi astfel pictorii români nu au ocasie a se desvolta în ţéra lor, mai ales pe terenul picturii bisericeşti atât de negligate.

[2]) N. Jorga în „Drumuri şi oraşe din Romania" numeşte literile inscripţiunilor de la Argeş „gotice", deci neadmisibile la noi.

Un tinĕr

absolvent de 6 sau 8 clase gimnasiale, cu atragere spre cariera farmaceutică, solid, sănĕtos, din familie bună şi vorbeşte bine ungureşte, află angajament pe lângă condiţiuni favorabile în farmacia lui

(67) 1—3 **Dumitru Banciu,** Sĕlişte.

Din causa desfacerii prăvăliei se pot căpĕta

maşini de scris

noue, de prima clasă, şi eftine. A se adresa sub „Sehr preiswert“ cu provocare la fóia nóstră la *Rudolf Mosse, Budapesta,* IV. Ferencziek tere nr. 3. [65] 2—5

Nr. 173 1904. [54] 3—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea definitivă a următórelor posturi de **învĕţători** din comunele mai jos însemnate se deschide concurs din oficiu cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Intorsura-Buzĕului**, postul de învĕţătoriu cu începĕtorii, avênd a instrua de 2 ori pe sĕptĕmână din o parte mărginaşă a comunei.
2. **Dobêrlĕu.**
3. **Marcoş.**
4. **Chezdi-Mărtănuş.**

Fie-care din posturile acestea sunt provĕdute cu salar anual de câte 600 coróne de la popor şi cassa bisericei pentru care va provedé şi cantoratul.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a'şi înainta suplicele la subscrisul în Breţcu (Bereczk), comitatul Háromszék

Breţcu (Bereczk) 10 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 173/1904. [56] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia vacantă de clasa a treia, **Colun,** protopresbiteratul gr. or. Avrig, pe basa resoluţiunii preavenerabilului consistoriu archidiecesan din 13 Ianuarie a. c. nr. 331 Bis. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ şi substérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral greco-oriental al tractului Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Avrig, 20 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Au.tria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, uşor, ales şi eftin. [29] 6—12

ETERNIT-WERKE LUDW G HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referinţe de prima clasĕ! Garanţie! Producţie annală 1500 vagóne! **Cereţi prospect**

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie

pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă, **în pâmênt şi nĕsip.**

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 8—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa I. **Turnişor,** se escrie concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, conform resoluţiunei consist. archid. dto 16 Decembre 1903 nr. 13066 Bis. [49] 3—3

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în tabela B.

Doritorii de a concura la acest post vor avé a se presenta în acest termin în vre o Duminecă sau sĕrbătóre spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi în predică.

Turnişor, 15 Februarie 1904.

Comitetul parohial în conţelegere cu oficiul protopresbiteral.

Ioan Radu president. — **Ilie Muntean** notariu.

Nr. 223.

Cu ştirea şi consensul subscrisului.
Sibiiu, 16 Februarie 1904.
Oficiul protopresb. gr. or. Sibiiu:

Ioan Papiu
protopresbiter.

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

Spriginiţi industria română!

Zilnic

Unt próspăt

de Poiana, prima calitate.

Industrie românéscă!

Se află de vîndare la [23] 6—6

„Concordia“
societate comercială pe acţii în Sibiiu.

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Spriginiţi industria română!

Croitorie civilă şi militară.

Pentru **sesonul de primăvară şi vară** ne permitem a recomanda atenţiunii binevoitóre a on. public român atelierul nostru de croitorie, în care confecţionăm

tot feliul de haine pentru domni

ca: **costume complete** (de la 40—80 cor.), **jachete, haine de salon, fracuri, raglame, pelerine** etc., cum şi tot feliul de **uniforme pentru oficeri, voluntari, funcţionari ai căilor ferate, forestieri, pădurari** şi **finanţi**; asemenea confecţionăm **palitone şi jachete pentru dame,** tóte acestea din cele mai fine şi moderne stofe (originale englezeşti), pe lângă **preţuri moderate.** Pentru soliditatea lucrului se garantéză. Cu stofe şi mustre servim ori când.

Totodată ne permitem a face cunoscut domnilor preoţi şi candidaţi de preoţi că croim

☞ reverendi ☜

după cel mai nou stil din diferite calităţi de stofă, material trainic, cu preţ de **85—150 cor.** Comande se pot face şi în scris, indicându-se mĕsura (în centimetri), anume lungimea de la guler (pe spate) până în brâu şi de la guler până jos, lăţimea spatelui întreg (de la o cusătură a mânecii la ceealaltă), lungimea mânecii până la cot şi lungimea întrégă, grosimea peptului subsuóră, grosimea în brîu şi lărgimea gulerului eventual sĕ se indice numĕrul gulerului de la cămaşă.

Un **costum complet** sau o **reverandă la cerere confecţionăm în 24 ore.**

Cerênd şi cu ocasiunea acésta spriginul on. public român şi asigurându-l de nou de un serviciu totdeuna prompt şi satisfăcĕtor, semnăm

Sibiiu, 15 Martie 1904 cu tótă stima

Petraşcu & Părău
(3) 1—6 strada poplăcii 21 (peste cale de tipografia archid.)

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vapórele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia. 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtoréscă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“
165 cor., pe vapor de postă **140 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 2—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 26 Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Martie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Socialismul“ din Bihor.

Sibiiu, 18 Martie n.

Esploatând miseria poporului din părţile bihorene, agenţii socialisti au cercat sĕ prindă în mrejele socialismului şi pe poporaţiunea română din părţile acelea, instigând'o la ură contra preoţilor, şi prin ei contra bisericei, şi contra „domnilor“. Şi se părea într'un timp că neghina aruncată a prins rădĕcină şi e aprópe sĕ-şi producă şi rodul. Nu e tocmai mult de când — puse la cale tot din partea agenţilor de acest soiu — se colportau prin ziarele magiare ştiri despre mişcări suspecte printrĕ ţĕrănimea română din Bihor, ba o telegramă plasată în ziarele din Cluj vorbia chiar despre descoperirea unei conspiraţiuni întrĕ ţĕrănimea câtorva sate din Bihor, cu scop de „a ucide pe toţi domnii unguri“. Netemeinicia acestei ştiri s'a dat de gol însĕ prin înseşi autorităţile competente.

Adevĕrat că óre-care nemulţămire era printrĕ popor, dar' aceea 'şi avea isvorul în alte cause. Era amărît poporul că nu are păşunat pe séma vitelor, din prăsirea cărora 'şi mai acopere lipsele, şi acésta amărîre voiau agenţii socialisti s'o esploateze în folosul [illegible] Şi li se părea agenţilor cu atât mai verosimil succesul muncei lor diavoleşti, cu cât promisiunile a tot feliul de bunătăţi şi uşurări de sarcini publice, făcute deosebi de corteşii kossuthisti la alegerile dietale trecute, pe cari în naivitatea sa poporul le creḑuse ad literam, prin nerealisarea lor contribuiseră în considerabilă mĕsură la amărîrea poporului.

In acest stadiu al stărilor episcopul Dr. Demetriu *Radu*, de la Oradea-mare, nu numai prin circulare către preoţime şi prin pastorale către popor a încercat sĕ feriască poporul de cursele socialiste, ci a plecat însuşi în visitaţiuni canonice prin comunele cu credincioşi de ai sei, spre a le asculta păsurile şi nĕcazurile, şi astfel în sfera sa de competinţă a căutat sĕ delăture causele nemulţămirilor. Şi a eşit la ivélă că poporul nu voeşte altceva de cât păşunat, — în arêndă. Dorinţa acésta modestă, cum modest şi nepretensiv e ţĕranul român în tóte ale sale, acum li-se împlineşte. Episcopul li-a promis păşunat de ajuns în privinţa acésta şi a şi dispus deja sĕ se facă o consemnare pe comune, despre vitele ómenilor; a dat comunelor voie, ca ele însĕle sĕ îmbie un preţ de arêndă, cât vor crede că nu le va fi prea mare; a comparat apoi numĕrul jugĕrelor de păşunat menit a fi dat în arêndă, cu numĕrul vitelor, din ce a resultat, că pentru un cap de vită s'ar vení peste două jugĕre de păşunat. Li-a dat deci păşunatul cerut, cu *arêndă de 25 fileri pe an pentru un jugĕr* (pe domeniile erariale arênda e 3 coróne de jugĕr).

Astfel „mişcările socialiste“ de printrĕ ţĕrănimea română din Bihor, prin îngrijirea şi tactul episcopului au fost reduse la ceea ce de fapt erau: dorinţa poporului de a avé păşunat, ear' acésta dorinţă i-s'a realisat.

„Alkotmány“, raportând despre acésta faptă a episcopului, spune, că ţeranii români merg cu dróia la episcopul, ca sĕ-i mulţămiască pentru binefacerea ce li-a făcut'o.

Cu adevĕrat, merită mulţămită Preasfinţia Sa episcopul român gr.-cat. de la Oradea-mare de la ţĕrănimea astfel ajutorată, dar' merită şi sĕ i-se înregistreze acésta faptă, spre a 'i-o cunóşte toţi. Şi noi cu mulţămire 'i-o înregistrăm ací.

Din dietă.

— Discuţia asupra indemnităţii. —

In şedinţa de Mercuri, 16 Martie, a dietei ungare s'a continuat discuţia asupra indemnităţii. A vorbit întâiu canonicul Molnár János din partidul poporal, mai mult în cestie personală, declarând la fine, că n'are încredere în guvern şi nu-i votéză indemnitatea. A luat apoi cuvêntul ministrul de finanţe *Lukács László* şi accentuând necesitatea de a fi regulate o dată finanţele ţerii, după tóte formele legale, face apel la cei din oposiţie sĕ nu întindă earăşi vorba, că nu e spre binele ţerii. Cu privire la darea din trecut, ministrul de finanţe promite că va fi cruţător faţă de publicul contribuent. *Va acorda amânare de plată tuturor celor ce vor cere amânare, şi interese de întârziere nu vor fi socotite pe timpul cât ţara s'a aflat în ex-lex.* A vorbit în urmă deputatul *Okolicsány*, şi după el paterul *Hock János*, amêndoi în contra guvernului şi în contra indemnisării. Acest din urmă s'a plâns, că sistemul politic a stîrpit şovinismul din inima tinerimei magiare, şi că, după ce nu s'a dat ţerii armată naţională, tóte silintele *de a asimila*, rĕmân acum zadarnice. Adecă *asimilare* i-ar trebui paterului *Hock*, şi sovinism şi mai potenţat de cum e cel de astăzi. Inţelepte vorbe! Şi potrivite pentru un — preot! De altcum Hock János a declarat, că e aderent al politicei naţionale a lui Bánffy, şi că face parte din partidul acestuia, acum în formaţiune, dând prin acésta ocasiune lumii politice sĕ se gândéscă la *sac* şi la *petec*.

In şedinţa de eri a fost continuată discuţia asupra indemnităţii, şi se continuă şi în şedinţa de astăzi. Se crede, ca azi ori mâne discuţia va fi terminată.

Din protopresbiterate.

— Sinod protopresbiteral în Mercurea —

— Februarie 1904.

Vineri în 20 Februarie a. c. a ţinut şedinţă ordinară sinodul protopresbiteral al Mercurei, deschis prin vorbire frumósă şi instructivă rostită de protopresbiterul tractual *A. S. Pecurariu*, din care la propunerea veteranului membru mirean *Dumitru Ivan*, fruntaşiu în Apoldul-de-sus, care de aprópe 30 ani face parte din acéstă corporaţiune, las sĕ urmeze aici în estras următórele părţi:

Preastimaţilor domni, iubiţilor fraţi! Preaonorat sinod!

Providenţialul bărbat al bisericei şi neamului nostru, nemuritoriul Şaguna din nou ne convócă — clerul şi poporul — la consfătuire armonică pentru înaintarea în spre bine şi fericirea bisericei celei vii din acest tract de Dumnezeu binecuvêntat.

Da, Şaguna ne conchiamă pe toţi la lucru în via Domnului.

„Statutul organic“, cuintesenţa vieţii sale laboriose, ne zice cu evangelistul Mateiu: „fiiule, mergi de lucră astăzi în via mea“.

Se póte amintí vre odată de „Statutul organic“, zemislit din ferbinte dragoste către poporul seu ortodox şi român, fără a ne închipuí întrupată viéţa lui Şaguna, care a trăit pentru poporul pe care ca viéţa şi-l-a iubit?!

Vĕ salut, domnilor şi fraţilor, cari glasului marelui Şaguna urmaţi, vĕ salut cu iubire evangelică, căci prinos bine primit de Dzeu, şi de Şaguna, aduceţi lui Dzeu, şi lui Şaguna.

Domnul Christos a întemeiat biserica sa spirituală pe trei stâlpi puternici, pe: credinţă, nădejde şi dragoste.

Şaguna a asigurat prin „Statutul organic“ fericirea bisericei celei vii de asemenea pe trei fundamente tari: pe biserică, şcólă şi fundaţiuni.....

Deci, iubiţilor fraţi şi preastimaţi domni deputaţi, credinţa, nădejdea şi dragostea sĕ fie în inimile vóstre, biserica, şcóla şi fundaţiunile grija vóstră! Acestea numai ne îndreptăţesc a ne numí fiii lui Şaguna, care ne-a aşeḑat moşteni şi esecutori ai testamentului seu. „Statutul organic“, fortăréţă tare, pe care nici porţile iadului nu o vor puté sfărâma.

Incalziţi-vĕ de ideile marelui Şaguna, luminaţi-vĕ de lumina lui, ca fiii luminei sĕ fiţi; cel-ce face şi va învĕţa, mare se va chiăma în împĕrăţia Domnului.

Duhul acestui mare bărbat, cărui avem a-i mulţămí marile aşezăminte ce le avem azi şi cu cari ne mândrim, care a împlântat în mijlocul poporului ortodox român stégul culturii şi al progresului, de la care noi urmaşii am moştenit amintirea sfântă a faptelor lui nobile, sĕvêrşite cu lăpĕdare de sine şi de interesele proprii numai şi numai pentru binele şi înflorirea obştéscă a poporului, şi care ni-a lăsat cu limbă de mórte sĕ ne iubim şi sĕ ţinem la a némului mărire, — duhul acestei umbre glorióse a trecutului pogóre-se asupra aleşilor bisericei din acest tract şi însufleţéscă-i, ca în iubire şi bună înţelegere sĕ lucre pentru prosperarea tesaurului nepreţuit: biserică, şcólă şi fundaţiuni.

FOIŞÓRĂ

Iisus în lumina vécului XIX.

Filosofia vécului trecut, perdută în chaosul trecutului, hulitóre de adevĕrurile divine, a deslănţuit o luptă violentă, lupta individualismului, al cărui suflu otrăvitor se simte binişor şi în zorile vécului nostru. Fie-care vrea sĕ fie stăpân pe sine, pe raţiunea, inima şi acţiunile sale; nu vrea sĕ mai cunóscă lege de conducere. Voinţa e regulatórea dorinţelor şi poftelor sale, ear' de frêu îi serveşte forţa.

Odată însĕ ce omul despreţueşte legea şi se închină forţei, odată ce forţa depăşeşte limitele impuse prin lege şi natură, se naşte o luptă furiósă, în care totul este atacat, nimic nu se scuteşte.

Omul rĕmâne singur, spiritele isolate nu mai ştiu unde se află, „se vĕd înotând în mii de direcţiuni“. Astfel ni-se înfăţişéză activitatea neastîmpĕrată a vécului trecut; s'au mărginindu-ne numai la curentele mai puternice cari au străbătut secolul XIX., vom puté glăsuí cu sufletéscă linişte cu englezul germanisat Chamberlain că: „Véculal XIX oscilézá întrĕ empirism şi spiritism, întrĕ aşa poreclitul „Liberalismus vulgaris“, şi încercări şi străduinţe senile întrĕ autocraţie şi anarchism, întrĕ filosemitism şi antisemitism, întrĕ infalibilitate şi cel mai cras şi stupid materialism“.

Şi cu tóte acestea în nici un véc nu s'au făurit atâtea gânduri de înăbuşire şi preaslăvire, nici un véc nu se póte mândrí cu o literatură aşa de bogată, ţĕsută din slove iscusite, grăitóre de divinitatea sau omenimea blândului Nazarinén, — chiar sĕ se fi întêmplat acésta din pricina duhului nemilos, protivnic adevĕrurilor creştine, isvorît din tendinţele deochiate şi încercările neputinciose ale Apusului.

Din rariştea vécului apus, cu inteliginţa lui neastîmpĕrată, pornită fără zăgaz spre a stăpâni lumea, resar printrĕ rêndurile cugetătorilor mai înfrânaţi, unii ca Nietsche, pângărind cu învĕţăturile şi fiinţa lor orizonurile noue, cu pete negre; ómeni dornici de adevĕr, dar' desechilibraţi în judecată, cari cu frasă iscusită, din care însĕ picură negrul venin, pierḑĕtor de suflete, amăgesc pe cei uşor creḑĕtori. — Şi sofismele lor închircite gâdile plăcut spiritul lumii de astăzi. Curentul pornit din ţĕrile prisosite de civilisaţie meschină, născocitor de o lume întrégă de gânduri resvrătitóre, culminéză în amarale sofisme isvorîte din deschilibrul mental al lui Nietsche, care retras în măreţia solitară a naturii, în codrii spinoşi de la Niza, concepe cele mai rĕsvrătitóre gânduri ocrotite în „Also sprach Zaratustra“, şi le sémănă în lume.

Acestor rĕsvrătitori încheieturile de fier ale dogmelor creştine li-se păreau prea ruginite şi în urmare dogmele uşor de dărâmat. Astfel au început a întuneca zarea îmbelşugată de lumină, cu părerile lor greşite şi pline de hulă.

Şi mai ales dogma despre divinitatea lui Iisus a fost atacată, dumnezeirea lui a fost îngropată în nămeţi de besnă, obărşiţi din graiul lor hulitoriu.

Bărbaţi însĕ plini de evlavie, cu mintea luminată de un adevĕrat ideal, smeriţi dar' dornici de adevĕr se iviră pe orizontul ştiinţei, mai ales către sfêrşitul vécului apus, cu sufletul sfăşiat de ţipetele bufone ale rĕugrăitorilor, alinate de balsamul credinţei, opintindu-se a rupe ţĕsătura de neguri, urzită de rĕsvrătitorii némurilor, şi a scóte sfântul adevĕr earăşi în zarea senină. Ei au prins glasurile tainice, rĕsunetele durerilor şi bucuriilor, şoptite prin pustietăţile sufletului, şi se ispitiră din nou, chinuiţi de lupta sceptică, încinsă în sufletul popórelor, cu inimă curată: Cine a fost acest Iisus din Nazaret, fiul tĕmplariului Iosif şi al Mariei, cu graiurile lui minunate, cu faptele lui divine şi patimile pe cruce?

N'a fost numai interesul istoric, rĕsărit din nou, care a îndemnat şi determinat pe cei mai de frunte bărbaţi ca: Harnack, savantul teolog Burier, Rosegger, Paullus, Schell şi Schamberlain a se îndeletnicí cu resolvirea acestei întrebări. — Causele, precum credem că am atins mai sus, erau mai adânci, mai adânci chiar de cât le crede Rosegger în vorbele: „De câte-ori cultura se scârbeşte de prisosul ei propriu, de câte-ori omenimea îşi vede nisuinţele şi frământările ei zădărnicite, i-se trezeşte dorul după astfel de lumi pe cari Iisus le-a numit „împĕrăţia ceriurilor“.

E adevĕrat; e mai mult însĕ un ţipet; a la Rouseau din vremea decădinţei, care frământă şi tulbură duhul omenimei.

Omenimea stă sub stăpânirea vecinicului, tainicului dor de izbăvire. In unele vremi prisoseşte dorul acesta, vĕzduhul întreg e îmbelşugat de asemenea dorinţe. In astfel de vremi se nasc doruri după visuri perdute şi vécuri de aur, cresc ómeni din ale căror feţe obidite ochi osteniţi îşi împân-

Cu acestea, domnilor, declar sinodul ordinar al protopresbiteratului Mercurea pentru anul 1904 deschis“.

Cuvêntul de deschidere a fost ascultat cu vie plăcere, căruia i-a urmat constituirea sinodului, alegêndu-se notariu Ilie Pop, paroch în Ludoş. Urmând la ordinea zilei raportul protopresbiterului despre starea protopresbiteratului în partea sa bisericéscă, şcolară şi fundaţională, — raportul se ia cu plăcere la cunoştinţă, constatându-se din el în mod evident, că tractul face progrese îmbucurătóre.

Se ceteşte raţiociniul, care se apróbă, votându-se budgetul pe anul 1904 şi dându-se epitropiei absolutoriu.

Simţindu-se de mult timp lipsa unei case protopresbiterale, sinodul din acest an desbătênd acéstă cestiune, cu un glas şi cu unanimitate a decis în principiu clădirea unei reşedinţe protopresbiterale lângă biserica cea frumósă din Mercurea, în partea dréptă, cu atât mai vêrtos, cu cât credincioşii din Mercurea vor zidí şi ei o şcólă modernă tot lângă biserică în partea stângă, şi aşa, cu ajutoriul lui Dzeu centrul acesta protopresbiteral se va întărí într’un mod vrednic de laudă.

Peste tot se observă o activitate intensivă pe tóte terenele de când cu venirea în fruntea acestui tract a dlui protopresbiter *Avram S. Pecurariu.*

Sĕ ne ajute Dzeu tot la mai bine!

De pe Sĕcaş.

Din România.

Pentru Alexandru Lahovari, mult regretatul fruntaş al partidului conservator din România, s’a oficiat eri, Joi, parastas în *biserica albă* din Bucureşti, îndreptându-se rugăciuni la ceriu pentru odihna sufletului prea curênd rĕposatului bărbat de stat român.

*

Societatea geografică română s’a întrunit în adunare generală zilele trecute în Bucureşti. A ţinut trei şedinţe. **Prima** Sâmbătă séra la orele 8 şi jumĕtate. A fost presidată de M. Sa regele Carol şi de A. S. R. Prinţul Ferdinand. Dl George I. *Lahovari,* secretariul general al societăţii, a cetit raportul anual, la călcâiul căruia aduse mulţămite regelui român pentru solicitudinea ce pórtă societăţii geografice. A vorbit apoi dl *Assan* despre întroducerea maşinei cu aburi în industria ţerii româneşti. Şedinţa **a doua** s’a ţinut Duminecă séra, tot sub presidenţia regelui Carol. A vorbit dl *C. A. Mircea* despre „Geografia economică a văii Prahovei“, apoi dl Alexandru *Sturdza* despre tema: „*Ţéra românéscă nu aparţine peninsulei balcanice*“, făcênd propunere, ca societatea sĕ adreseze memoriu tuturor instituţiunilor geografice din lume, şi sĕ arete în memoriu tuturor, că România trebue ştérsă din nomenclatura statelor balcanice, deóre-ce ea constitue o unitate geografică bine definită din tóte punctele de vedere. In urmă a vorbit dl *Dr. Obreja* despre „*Geografia medicală a României*“. Toţi conferenţiarii au fost felicitaţi din partea regelui. Luni s’a ţinut şedinţa **a treia**. A presidat’o dl general *Manu.* A vorbit întâiu dl *Munteanu-Murgoci* despre „Geografia fisică a Dobrogei de nord“, apoi dl căpitan *Ionescu* despre „*Colonisarea Dobrogei*“, în urmă dl *Orăscu* despre isvórele de apă din munţii Ialomiţei, cu privire la alimentarea capitalei române cu apă de la munte. Conferenţa a fost însoţită de proiecţiuni luminóse.

Revistă esternă

Guvernul englez în minoritate. In casa de jos a parlamentului englez s’a întêmplat în şedinţa din 15 Martie, că o propunere a deputatului irlandez, *Redmond,* de a se şterge din budget creditul cerut pentru scopuri de instrucţiune publică în Irlanda, a întrunit 141 voturi, pe când pentru propunerea guvernului îşi daseră votul 131 deputaţi. Astfel propunerea Irlandezilor a fost ridicată la valóre de conclus al dietei engleze. E de notat, că creditul cerut, avea cam aceeaşi meniţiune, pe care o au la noi sumele votate în scopul magiarisării. După enunţarea din partea presidentului camerei, că propunerea e primită, tot deputatul irlandez Redmond a făcut propunere, că după-ce faptul acesta însémnă căderea guvernului, dieta sĕ fie prorogată până la formarea noului cabinet. *Balfour,* ministrul-president al Angliei a declarat însĕ, că cu tóte că se supune votului dietei, şi primeşte propunerea votată, nu se consideră de loc căḑut, şi astfel nu primeşte propunerea de prorogare a dietei. Pusă chestia la vot, pentru propunerea lui Redmond au votat 146, contra ei 171 şi astfel guvernul a rĕmas la postul seu. S’a continuat discuţia asupra budgetului.

NOUTĂŢI

M. Sa la Budapesta. Faţă cu ştirea că M. Sa împĕratul şi rege al nostru în timpul cel mai apropiat va veni la Budapesta pentru petrecere mai îndelungată, ziarul vienez „Neue Freie Presse“ scrie că M. Sa la nici un cas nu va călĕtorí la Budapesta înainte de sĕrbătorile Paştilor şi că amĕsurat programului statorit mai de mult va petrece mai multe sĕptĕmâni în Budapesta pe timpul întrunirii delegaţiunilor. „Cu tóte acestea însĕ — zice numitul ziariu — e posibil sĕ mérgă la Budapesta încă înainte de întrunirea delegaţiunilor, dar’ despre vr’o călĕtorie plănuită pentru cel mai apropiat viitoriu în cercurile bineinformate nu se ştie nimic.“

*

De la comitat. Mercuri, 23 Martie n. va ţiné şedinţă comitetul central electoral al comitatului Sibiiu, în sala mică comitatensă, avênd sĕ iee mesurile necesare pentru compunerea listelor electorale pe anul 1905. Domnii membri din comitetul numit sunt rugaţi a se presenta la şedinţă în numĕr complet, la orele 11 diminéţa.

*

Intâlnire de domnitori. Conform unui raport dat din Milano, regele George al Saxoniei, care va petrece la Gardone timp de o lună, va avé în acel timp întâlnire cu M. Sa împĕratul şi rege al nostru la malul austriac al lacului Garda.

*

Prinţul Ludovic Windisch-Grätz, general de cavalerie, titular al regimentului de infanterie nr. 90 şi inspector de trupe, a rĕposat Luni în Viena, în etate de 74 ani.

*

Pedagogie de fete. Ziariul „*Gazeta Transilvaniei*“, din Braşov, luând act despre primul nostru din nrul 22, în care a fost tratată chestia înfiinţării unei pedagogii de fete, schiţézá pe scurt cuprinsul articolului şi ’i face următoriul comentar: „Aprobăm pe deplin părerea şi propunerea fóiei sibiene, şi am adauge din parte-ne numai dorinţa, ca şi Blajul sĕ iee paralel mĕsuri pentru înfiinţarea unui astfel de pedagogiu de fete, în interesul instrucţiunii române din şcólele provinciei metropolitane unite.“

*

Procesul lui S. Moldovan. Pentru o telegramă din Bucureşti publicată în anul tr. în *Tribuna* (din Sibiiu) procuratura făcuse proces de agitaţie dlui *Silvestru Moldovan,* ca director al ziariului. Pe basa verdictului de vinovăţie al curţii cu juraţi, tribunalul din Cluj osândise pe dl S. Moldovan la 500 cor. amendă. Apelată sentinţa la Curie, acésta în şedinţa de alaltăeri (Mercuri) a respins apelul, aprobând sentinţa forului prim.

*

Tipografie nouă românéscă. Petru P. *Bariţiu,* fost 15 ani conducĕtoriul tipografiei „Minerva“ din Orăştie, şi-a deschis tipografie proprie în Cluj (Ferencz-József út nr. 58) sub firma „Carmen“.

*

In Sighişóra se va deschide în 7 April n. pedagogia de fete, înfiinţată din partea Saşilor. Director al noului institut cultural săsesc a fost numit profesorul gimnasial Dr. Iuliu *Iacobi,* ear’ suplent candidatul Emil *Eitel.* A treia putere didactică va fi mai târziu angajată. Se va deschide cursul *prim* şi cursul *al treilea* deodată. In cursul prim se primesc aspirante în etate între 14 şi 20 ani, cari dovedesc cu certificat medical că sunt pe deplin sănĕtóse, şi cari au dat esamen de pe a patra clasă civilă sau medie, ori apoi fac cu succes esamenul de primire. In cursul al treilea se primesc elevele cari pe cale particulară s’au pregătit pentru esamenul de pe cursul III, ori apoi sunt absolvente ale cursului pentru grădinile de copii.

*

„Serbătórea sfântului Haralampie“. In nr. 21 al „Telegrafului Român“ părintele G. Borzea din Coves rĕspunḑênd la întrebarea tipiconală din nr. 19 pune totodată întrebare parochului din Rişca şi celorlalţi „de un cuget cu el“, că ce motiv i-a îndemnat „sĕ facă sau proclame sĕrbătóre într’o zi care de biserică nu e prescrisă ca sĕrbătóre“ etc. Părintele Florea rĕspunḑênd la întrebarea acésta arată că nu e vorbă de sĕrbătóre obligată, în care poporul sĕ se reţină de la lucru, ci la dorinţa şi cererea câtorva din poporeni (atâţia câţi doresc sĕ li-se cetéscă paraclisul sf. Haralampie) serviciul li se face tuturor deodată, în biserică, împreună cu sf. liturgie (când értă tipicul), ear’ după terminarea serviciului îşi vede fie-care de lucrurile zilei.

Atâta din rĕspunsul părintelui Florea şi cu acestea credem că cestiunea e clarificată de ajuns.

*

Dl Ioan Pîşlea, profesor la şcóla de specialitate c. şi r. de sculptură din Câmpulung (Bucovina), pĕtruns de importanţa causei clasei meseriaşilor noştri a dăruit fondului de 20 fileri, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vînḑare pe séma meseriaşilor noştri, suma de 20 cor.; la acelaşi fond a dăruit dl Zenovie Popovici, învĕţătoriu în Reşinari 1 cor., şi Vic. Tordăşianu, 10 fileri.

*

Mulţămită. Findu-mi imposibil a mulţămí la tóte adresele de condolenţă, primite din incidentul reposării preaiubitei mele soţii soţii Luisa, vin pe acéstă cale a mulţămí sincer tuturor binevoitorilor, cari şi-au adus aminte de mine — în nemărginita mea durere. Ghimbav, 11 Martie st. v. 1904. Preotul Iosif Comanescu, jun. cu fiii sei Iosif şi Viorica.

*

E în deobşte cunoscut, că cel mai bun mijloc contra podagrei şi reumei este renumita alifie Zoltán, care în câteva zile a vindecat chiar şi cele mai înrădĕcinate morburi de podagră şi reumă, după cum o dovedesc acéste nenumĕrate scrisori de recunoştinţă. Sticla 2 cor., în farmacia B. Zoltán din Budapesta.

*

Curs de contabilitate pentru meseriaşi. Vineri, 11 Martie a. c., la ora 8 séra s’a inaugurat la „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ cursul de contabilitate pentru măiestri şi sodali. Scopul acestuia este a instrua în purtarea socotelilor şi a corespondenţei, neapĕrate fie-cărui meseriaş. Instrucţia a binevoit a o lua asupră-şi dl Ioan Vătăşan, funcţionariu la „Albina“. La inaugurare au participat, pe lângă 30 membri, măestri şi sodali, înscrişi la curs, comitetul Reuniunii în frunte cu pres. V. Tordăşianu. Cursul se ţine în fiecare Miercuri şi Vineri la ora 8 séra. In acest scop localul e provĕḑut cu bănci şcolare, cu tablă de părete etc. Prin acésta întreprindere Reuniunea sĕvîrşeşte o lucrare culturală de mare importanţă pentru clasa nóstră de mijloc, importanţă, căreia i-a dat espres e atât dl Vătăşan cât şi presidentul Reuniunii.

*

Români la statua lui Petőfi. Foile magiare scriu, că din incidentul serbării zilei de 15 Martie, ziua în care au fost decretate în Pesta, la anul 1848, libertăţile, din cari puţine ne-au mai rĕmas, social-democraţii români din capitală au depus cunună la statua poetului Petőfi, după-ce întâiu studentul *Ales.* [illegible] bire românéscă despre însemnătatea zilei, accentuând, că Românii nu pórtă ură Magiarilor. Vorbirea a fost primită cu vii „sĕ trăéscă“, ear’ grupul de Români socialişti din Budapesta s’a îndepărtat cântând marşul muncitorilor români.

*

Miel — monstru. O óie a economului Braun Márton din Mezőberény a fătat un miel cu două trupuri, un cap, trei urechi, opt picióre şi două coḑi. După fătare micul monstru a murit.

*

Cine ’şi iubeşte grădina şi voeşte sĕ aibă cele mai frumóse flori şi cele mai bune zarzavaturi (legume), sĕ cumpere seminţe de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta,* Rottenbillergasse 33, care firmă la cerere trimite gratuit preţcurentul ilustrat, de 226 pagini. Acesta conţine afară de eminentele seminţe cunoscute în întrégă lumea, mulţime de noutăţi surprinḑĕtóre de legumi şi flori.

ECONOMIE.

Pentru prăsitorii de vite. Vestim prin acésta pe cei interesaţi că comisiunea economică a comitatului nostru a pus la disposiţia Reuniunii nóstre agricole din fondul pentru prăsila vitelor *suma de 1792 cor. 50 fil.,* cu scop de a acorda pentru comunele nóstre politice cum şi pentru micii proprietari *împrumuturi ieftine şi replătibile în rate scurte,* cu cari sĕ se ajute la *cumpĕrările de vaci de prăsilă,* făcută cu intrevenirea inspectoratului districtual pentru prăsila vitelor şi cu concursul subscrisului comitet.

In vederea esposiţiei, împreunate cu têrgul de vite de prăsilă (al XV-lea) şi cu împărţire de premii în bani, ce ’l va ţiné comisiunea economică a comitatului nostru, la 6 şi 7 April n. c., aici în Sibiiu, vestim pe acéstă cale pe economii noştri din acest comitat, cari ar dorí sĕ se provadă cu *vaci de prăsilă,* că comitetul le *acórdă împrumuturi pe lângă garanţă deplină* şi cu percente reduse şi replătibile în rate scurte. Cererile în acest scop sĕ se trimită la adresa subscrisului comitet. Sibiiu, 17 Martie n. 1904. Comitetul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“. *D. Comşa,* president. *Victor Tordăşianu,* secretariu.

*

De la „Făgeţana“ institut de credit şi economii, societate pe acţii, primim spre publicare următórele:

---

zesc privirile către minuni cereşti, pornite spre mântuirea lor.

Şi nici-odată jalea şi dorul de izbăvire nu a fost aşa mare şi inteţitor, ca în zilele „când a sosit plinirea vremii“ şi cel profeţit de proroci şi făgăduit de Tatăl la scóterea lui Adam din raiu, a luat chip de lut spre izbăvirea nóstră. Nu numai în Palestina, ci şi în oraşele de frunte ale Asiei, ba chiar şi în capitala lumii, în palatele luminóse, cu mult gust clasic, dar’ şi mai multă risipă clădite ale stăpânitorilor romani în legănatul molatic al scaunilor împufate se ţesea visul de mântuire. Ómeni luminaţi de razele duhului sfânt, deplângeau pĕcătoşeniile lumii şi chiămau omenimea la pocăinţă.

Şi zilele nóstre sunt pline de jale şi doruri, îmbelşugate de nădejdi. La prima ochire ţi-se pare că nu ar fi adevĕrat, amăgiţi fiind de sporiul ce s’a făcut pe tóte terenele, în tóte direcţiunile. Nu trăeşte óre dorul după cerescul adevĕr, întunecat de încâlcitele sofisme ale filosofilor şi naturaliştilor, în atâtea milióne de ómeni. — Izbăvire caută lumea, mântuire prin o cultură religios morală — „Numai cultura religiósă póte sĕ ne mântue, ea singură e ceva propriu al nostru; numai omul are facultatea de a desvolta, numai lui îi este dată posibilitatea sĕ posédă trecutul şi viitoriul ca ceva presinte“. Numai pentru el viéţa e o problemă, fiind-că el nu trăeşte ca copilul şi animalul numai momentului. „Cultura e proprietatea, fericirea şi nefericirea nóstră. „Starea nevinovăţiei nu l’a putut trezí pe om la cunoştinţă, fără numai perderea ei. Dorinţa după nevinovăţie, frământarea şi lupta de a o recâştiga e sufletul tuturor mişcărilor civilisaţiei adevĕrate, sufletul mişcărilor omenimei, de când cunóştem pe om din tradiţie şi istorie“, zice Richard Wagner. — Problema culturală privită din cealaltă parte nu e altceva de cât problema pĕcatului şi a omorîrii lui. Pĕcatul e pedépsa cea mai grea aruncată asupra omenimii, dar’ tot odată şi „darul cel mai însemnat“. El a înjosit pe om, dar’ la şi ridicat, el i-a sădit în inimă germenul scrutării neastîmpĕrate al luptei, el i-a născut dorul după „cel mai pe sus de tótă firea“ după adevĕratul şi viul Dzeu şi după omul ideal. — Şi problema culturală devine problema mântuirii, a religiunii, căutarea viului Dzeu şi pentru vécul trecut şi pentru al nostru.

Iisus, „blândul Nazarinén“, de când s’a înălţat pe norii ceriului la Tatăl unde şede de-a drépta Lui, numai arare-ori a mai apărut în maréţa s’a strălucire divină, în întrupările mai mici, sau mai mari ale bisericei sale, şi trăsăturile blândei lui feţe divine au luminat şi mângăiat ochii dornicilor credincioşi. — Numai arare-ori, căci păturile de jos au o religiune fără conştiinţă, dinaintea inteligenţei acopere un vél gros al indiferentismului faţa lui Christos.

Jos cu vĕlul! Sĕ desvălim idealul! Fie sĕrbătóre! Sĕ se aprindă para iubirii şi însufleţirii în popóre pentru Christos. In lături cu erezia, cu îndoelile, cu gândurile sufletelor mici. Sĕ ţinem sus tradiţionala icónă a lui Christos! Iată Tatăl, ideia, nădejdea unui mai bun viitoriu: sĕ ne uităm cu toţii la dinsul, ca sĕ cunóştem într’însul pe unul născut al lui Dzeu, plin de milă şi îndurare. Astfel glăsuesc ómeni cu suflete mari, cu inimi pline de evlavie, cu mintea luminată de adevĕratul ideal, şi cine are urechi de auḑit sĕ audă, că earăşi va sĕ vină, sĕ judece, îndrepte şi sĕ fericéscă, El, fiul omului, care pe cruce a fost pironit pentru pĕcatele nóstre!

(Va urma).

„Adunarea generală a institutului nostru, în şedinţa sa ţinută în Făget la 7 Martie a. c. a decis înmulţirea capitalului social prin o nouă emisiune de 1000 bucăţi acţii à 200 cor. bucata.

Pentru acoperirea capitalului acestei emisiuni, a decis a se folosí din fondurile de reservă ale istitutului esistente suma de 170,000 cor., apoi dividenda anului 1903 20,000 cor., ear' pentru restul de 10,000 cor. sĕ se incasseze de fie-care acţie nouă 10 cor.

In scopul eliberării acţiilor noue, Vĕ invităm, ca cu întórcerea postei sĕ asemnaţi la cassa institutului de fie-care acţie 10 cor., astfel veţi primí în proporţia acţiilor vechi, tot atâtea acţii noue, după ce vom fi primit de la dvóstrĕ acţiile vechi dimpreună cu talónele.“

De la reuniunea femeilor rom. din Sibíiu.

Mulţămită publică.

Tinerimea română din loc a aranjat în 11 Februarie a. c. un „bal-albastru“ în favorul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“. Venitul curat al acestui bal în suma de 166 cor. a fost transpus la cassa reuniunii nóstre. Pentru frumosul sprijin dat reuniunii comitetul se simte plăcut îndatorat a esprima şi pe calea acésta mulţămita sa tinerimii române.

Sibiiu, din şedinţa comitetului „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, ţinută în 10 Martie 1904.

M. Cosma *presidentă.* *Dr. Beu* *secretariu.*

Cărţi şi reviste.

„**Amicul tinerimei**, fóie de cunoştinţe folositóre pentru educaţia tinerimei române“, redactată de profesorii de la gimnasiul din Tîrgu-Jiu (România), a apărut pe luna Februarie (fasc. 2, anul de esistinţă II) cu următoriul sumariu: Princesa „Pĕr de aur“, „Din viéţa regelui Carol“, „Espediţia belgiană la polul sud în 1898—99“, „Cérta celor cinci simţuri“, „Teorema lui Pitagora“, Hammerfest“, (oraşul cel mai la nord al Norvegiei), Varietăţi: Darie şi Alexandru cel Mare, prefacerea anilor ab Urbe condita în ani după socotéla a. şi după Christos, ce costă animalele răpitóre, probleme de aritmetică, geometrie, fisică, etc.

„Amicul tinerimei“ apare în Tîrgu Jíu şi costă 8 lei pe an (pentru Austro-Ungaria 8 coróne). Director şi proprietariu e I. *Moisil*, directorul gimnasiului din Tîrgu Jiu.

*

„**Biserica ortodoxă română**, revista periodică eclesiastică a Sf. Sinod al sf. biserici autocefale ortodoxe române“ din România, a apărut pe luna Februarie (fasc. 11; anul de esistinţă XXVII) cu următoriul sumariu: „Reflexiuni morale asupra iubirii creştine“, de C (Erbicénu); „Omiliile lui Afraate“ (care se numia şi Iacobus, înţeleptul Persiei), de Dr. I. Popescu; „Enciclica metropolitului Teodosie“ (fost metropolit al Ungro-Vlachiei în 1668—1673 şi 1679—1709), comunicată şi comentată de C. E. (Erbicénu); „Sistem de dogmatică al bisericei creştine ortodoxe a rĕsăritului“, recensiune asupra cărţii dogmatistului grec Zicu Rosis, apărută în 1903 sub titlul de mai sus; „Note asupra istoriei bisericeşti a Românilor pentru secolul XIX“, comunicate de C. Erbicénu; „Rusia voeşte patriarchat“ (epistola unui teolog rus, publicată în ziariul patriarchiei ecumenice din Constantinopol); „Către preoţii români în special“, (un călduros apel adresat de C. Erbicénu preoţilor din România, ca sĕ îndemne poporul la cultivarea mai raţională a pământului, sĕ se ocupe mai intensiv cu pomăritul, legumăritul, industria de casă etc., indemnuri cari şi pentru poporul nostru se potrivesc; „Raportul dintrĕ religiune şi moralitate“, de Dr. I. Mihăilescu; apoi predice, şi „cronică bisericéscă“, unde întrĕ alte comunicări de interes bisericesc luând notă despre zidirea catedralei nóstre şi despre punerea crucilor pe turnurile ei reproduce în întregime articolul „Podóba bisericei“, publicat în nr. 121 din a. tr. al „Telegrafului Român“, încheind cu următórele: „Bucuria fraţilor noştri e bucuria nóstră. Dee Dumnezeu, ca acest sfânt lăcaş sĕ fie pentru ei isvor de virtuţi strămoşeşti“.

„Bis. ort. română“ apare în Bucureşti (tipografia cărţilor bisericeşti) în fascicoli lunari şi costă 10 lei pe an (pentru străinătate 12 lei).

Posta redacţiei.

Dlui A. I. paroch în M. Trebue sĕ continui a combate relele despre cari ne scrii, tot cu tăria cuvêntului, cu esemple convingĕtóre scóse din cărţile sfinte. Rugăciuni de blăstĕm cuprinde molitfelnicul, dar' cetirea lor numai cu încuviinţare archieréscă se mai pótă admite.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Multe scene biblice sunt copii fidele bine reuşite de pe productele pictorilor celor mai celebri şi cunoscuţi. Aşa *Madona* e după Guido Reni; *Christos crucificat* după Van Dyck; *Coborîrea de pe cruce şi încoronarea cu spini* după Rubens; *punerea în mormênt* după Caravaggio; *căderea dracilor* după Agricola; *judecata femeii adultere* după Plockhorst şi altele după Raffael, N. Carta, Guido Caniaci, N. Poussin, Michel Angello, Velasquez, N. Sanzi, etc. In alte tablouri murale, atât de aici cât şi din biserica sfântului Spiridon de la Bucureşti, anume la Pantocrator şi la liturgia îngeréscă din cupola principală, a cercat sĕ susţină în liniamente generale prescriptele iconografiei orientale, „unind bogăţia stilului bizantin cu graţiile picturii moderne“. Alte producte sunt concepţiuni proprii ale pictorului cu talent recunoscut. Aşa d. e. pe cupola altariului de la sfântul George vechiu — pe lângă Maica Domnului cu copilul Iisus, pe lângă archangelii Mihail cu spada (gonind spiritele rele) şi Gavriil cu crinul (vestind naşterea Mântuitoriului) — se află şi un tablou alegoric. Anume: în drépta un înger al credinţei celei noue, representând *adevĕrul şi lumina*, dă în lături de pe lumea rătăcită vĕlul păgânismului. In dosul vĕlului se vede *idololatria*, doborîtă la pământ; e în chipul unei femei încunjurate de statuele şi cărţile idololatre; ear' în stânga o altă figură, simbolisând *progresul*, calcă în picióre *ignoranţa*, representată prin figura unei femei cu urechi de măgariu.[1])

Asemenea lucruri nu cunóşte iconografia orientală.

Pictura acestei biserici, care cuprinde 161 tablouri în mărime de la 75 cm. până la 56 m. pătraţi şi la care pictorul a lucrat de la 1875—1880, a făcut bună impresiune publicului bucureştean. Critica acelui timp a declarat biserica sfântului George vechiu de „*unicul templu religios artistic*“ din România (C. G. Popovici), ca şi care „*în tótă ţéra nu se află până astăzi o biserică mai cu măestrie decorată*“ (Ziariul „România“ de la 8 Septembre 1891).

Asemenea este frumósă şi pictură din capela liceului de fete, al cărui proprietariu şi director este dl Pompilian. O mulţime de tablouri artistice decoréză păreţii acestei bisericuţe, unde elevele ascultă predicele preotului catichet, ascultă slujbele divine, se mărturisesc şi cuminecă etc. In deosebi e frumos tabloul de pe păretele vestic, unde îngerul scapă pe apostolul Petru din închisóre.

Nu încape îndoială, că pictorul G. I. Pompilian, adăpat la izvorul picturei clasice şi al şcólei italiene, a avut între cei dintâiu curajul a se abate din direcţia picturii bizantine învechite, şi a încerca introducerea în pictura bisericéscă românéscă a unei direcţii modernisate.

Dar — ori-cât ar fi de artistică şi bine îngrijită lucrarea lui Pompilian — totuşi trebue se afirm, că s'a abătut prea mult de la directivele principale ale iconografiei orientale, în cât a căḑut în estremul picturii apusene, ceea-ce — voind a modernisa la noi pictura bisericescă — eu nu aflu justificat şi nici necesar. Dacă la „sfântul George vechiu n'ai vedé catapitésma şi celelalte întocmiri ale bisericei orientale, abia ai ştí că te afli în o biserică de ale nóstre.

Pictorul George Mirea.

De altă parte pictorul român Mirea, altcum unul din cei mai buni, a căḑut în alt estrem, zugrăvind pe unii sfinţi din frumósa biserică de la *Constanţa*, aşa, că unele din icónele lui nu-ţi sugerau de loc sau prea slabe sentimente de evlavie. Sfântă Maria d. e. era copia, respective fotografia, unei femei frumóse, a dómnei Dr. X., carea trăia tocmai acolo şi era prea cunoscută de toţi. Pe lângă acésta pĕrul sau cosiţele nu erau ca la o sfântă, ci erau întórse peste umere spre pept. Pictorul *Defreger* încă înclina în acéstă direcţie.

Adevĕrat, că cei mai renumiţi artişti, Raffael şi alţii, au creat capdeoperile lor după modele vii, esistente; şi ori-ce artist bun mânecă în creaţiunile sale de la realitate, de la natură. Goethe zice: „Nur das natürliche ist schön“. *Vasari*, bibliograful lui Raffael ne spune, că acestui mare pictor i-a servit de model la pictarea renumitei sale madone di Santa Sisto amanta sa, cunoscută sub numele de Fornarina. Ea era fiica unui brutariu.

Ba mulţi pictori cu tendenţă naţională folosesc chiar şi la pictarea sfinţilor, a căror fotografie fidelă şi autentică nu ni-s'a păstrat, ca modele figuri din propriul lor popor. Astfel se esplică, că vedem adese-ori madone *negre*. Aşa o sfântă Marie aflăm d. e. şi în marea biserică rom.-cath. din *Marienbad*.

Tóte bune şi frumóse. Numai cât la zugrăvirea icónelor în acéstă direcţie trebue sĕ se inspire pictorul de persóne din alt ţinut îndepărtat sau cari nu mai trăesc, — ca nu cumva prin recunóşterea imediată a persónei, de sigur încărcate de pĕcate, care a servit de model, sĕ se profaneze sentimentele de evlavie ale credincioşilor.

Eu am vĕḑut biserica de la Constanţa în acéstă stare la 1894. Din motivul indicat, la care s'au adaus şi motive politice, episcopul de pe atunci al Dunării-de-jos, *Partenie Clinciu*, acum metropolit al Moldovei, a refusat a sfinţí acea biserică, până după retuşarea multor figuri de sfinţi.

Cum sĕ pictăm azi bisericile?

A cădé în aceste estreme nu e nici consult şi nici necesar, mai ales că pictura orientală vechie are — pe lângă defectele sale — şi fórte multe astfel de părţi şi momente frumóse, cari inomis trebuesc păstrate şi perfecţionate şi cari au străbătut şi în cele mai artistice ţeri din apus, fiind imitate de cei mai renumiţi artisti ai timpului. A abzice şi a abandona aceste însuşiri, ar fi o mare greşélă; tot atât de mare, ca şi a perena şi mai departe aceleaşi figuri ţeapene de sfinţi bizantini, chiar şi în o biserică nu ca restaurare a unui monument vechiu cu valóre istorică, ci un edificiu cu totul nou.

Eu — în cursul călĕtoriei mele şi al observărilor făcute prin diferite părţi — nu m'am putut de loc înprieteni nici cu pictura vechie bizantină, al cărei estrem în direcţie rea îl forméză şi icónele vestite de la *Nicula* (o mănăstire greco-catolică română în Transilvania), nici cu direcţia curat apusénă, în care au alunecat mulţi pictori români din regat; ci cred de sosit timpul, ca în pictura nóstră bisericéscă şi religiósă sĕ se introducă o direcţie nouă, sănĕtósă.

De-şi sunt numai diletant în acésta materie, totuşi, — ca unul care întrebuinţez multe din orele libere pentru lectură din sfera iconografiei, care am gustat farmecul tablourilor religióse din galeriile de la *Viena* şi *Dresda*, din pinacotecele de la *München*, din multişóre biserici monumentale şi colecţii artistice, care am visitat şi privit mai de aprópe pictura din cele mai însĕmnate şi mai frumóse biserici româneşti din Transilvania, România şi Bucovina, ca unul care am vorbit în acésta privinţă cu mulţi bărbaţi fruntaşi ai bisericei nóstre, atât din clerul înalt, profesori de la facultăţi teologice etc., şi în fine şi ca teolog ortodox-român — basat pe scopul ce-l au icónele în biserică: îndrăsnesc a concretisa următoriul principiu, care trebue aplicat la pictarea bisericilor noue şi mai ales a unei catedrale, carea în tóte privinţele are sĕ fie dătătóre de ton pentru un popor întreg. A nume:

Sĕ se susţină tóte principiile fundamentale ale picturii şi artei orientale, bizantine; dar' pictorul sĕ ţină cont de natura lucrurilor şi de cerinţele moderne ale artei; aşa că pictura întrégă sĕ fie espresiunea artistică a gustului românesc şi a timpului, în care s'a făcut, ear' nu reproducţiunea îngheţată şi steriotipă a unui timp de mult trecut şi a unor modele azi nepotrivite şi neînţelese, cari de multe-ori cuprind greşeli esenţiale contra legilor perspectivei, ale anatomiei corpurilor pictate, ori — peste tot — a ţintei, ce se urmăreşte prin pictarea persónelor sfinte sau a scenelor biblice.

Aplicarea acestui principiu este — după părerea mea — unic posibil, dacă cu precauţiunea necesară, reclamată de conservativismul, ce trebue sĕ domineze în biserică, voim sĕ facem un pas înainte cu lumea şi sĕ atragem la biserică tóte elementele şi păturile poporului, şi ca interiorul bisericei sĕ corĕspundă cerinţelor artei, şi totuşi sĕ aibă înfăţişare orientală.[1])

Este acum tréba specialistului, a pictorului, ca el sĕ studieze tóte monumentele de valóre ale picturii orientale de pretutindenea, sĕ facă — afară de pictură — profunde studii pregătitóre, şi apoi — pe basa cunoştinţelor şi esperienţelor căştigate sĕ preciseze şi *cerinţele* principale ale acestei picturi orientale. Intre altele o ştie, că:

1. In biserica resĕriténă întreg interiorul bisericei trebue pictat parte cu sfinţi, parte cu diferite ornamente.

2. Că fie-care soiu de tablouri îşi are locul sĕu prescris.

3. Că — în general luat — sfinţii orientali sunt mai supţi, mai uscăţivi, fiind mulţi eremiti, ascheţi, pustnici, etc.

Asemenea pictură bine esecutată îţi face óre-cum o impresie de *vecinicie*, de *inmortalitate*; pe când, dacă dai prea multă carne şi sânge figurilor, acésta uşor póte sĕ-ţi sugereze ideia unei fiinţe, carea mai mult se îndeletniceşte cu cele lumeşti şi deşerte, de cât cu gânduri cucernice.

Se ştie mai departe...

4. Că aureola aurie sau colorată este cercuală, nu eliptică. Că la orientali, ca şi la apuseni, aflăm la Christos adese-ori nimb cu cruce (crucifer); dar' la apuseni pe cele 3 braţe ale crucii nu se află, ca la noi, literile ο — ω — ν = ὁ ὢν = Cela ce este = Cel vecinic.

Adese-ori nu numai capul, ci trupul întreg al lui Dumnezeu Tatăl, şi al lui Christos etc., este cuprins în o aoreolă aurie simplă sau compusă: numită *mandorlă*. Mai ales în tabloul schimbării la faţă stă I. în mijlocul unei róte de foc; razele purced de la El.

5. Că odórele şi vestmintele sunt bogate, luxóse, tivite [2]) cu aur greu, ba preserate chiar cu mărgăritare şi alte petri scumpe.

6. Că preotul ortodox binecuvêntéză în o anumită formă prescrisă, deosebită de apuseni.

7. Că colorile dominante trebue sĕ fie albastu-roşu-auriu şi verde, armonic combinate unele cu altele.

8. Că la chipul ce represintă rĕstignirea lui Iisus pe cruce, se obvină 4 cuie (nu 3) = 2 în mâni şi 2 în picióre; şi că Christos are împunsătura suliţei în cósta dréptă, conform usului, preferit în orient.

(Va urma).

---

[1]) V. Catalogul tablourilor lucrate de pictorul G. I. Pompilian. Bucureşti 1892.

[1]) Nu de mult s'a restaurat pictura renumitului dom de la *Aachen* după planurile profesorului *Schaper* din Hanover. Cei competenţi afirmă, că greutatea renovării a fost, sĕ pĕtrundă în spiritul artei vechi şi sĕ afle apoi modul de a esprima acest spirit în forme estetice, ce corespund timpului de azi. Critica a constatat, că artistului i-a succes a combina frumseţa picturii vechi, bizantine, cu direcţia realistică de azi.

[2]) „*Grăeşte fiilor lui Israil şi zi către ei: Sĕ facă fimbrii pe marginile hainelor sale .... şi peste fiimbriile marginilor sĕ pună împletitură vĕnătă*“ (IV. Moise (IV. 38).

Unii afirmă, că bogăţia în ornate s'a introdus de pictorii orientali, fiind-că e mai greu a face formele trupului, de cât vestmintele.

Ingrijirea dinților e cu totul greșită dacă se crede că lucrul principal este a clătí gura cu o apă antiseptică, și că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinților însĕ este desĕvêrșită dacă drept orientare se iau esperiențele de ani de zile ale dentistului de curte ces. și reg. Dr. **I. G. Popp** din **Viena** XIII/6, și se folosește de **apa de dinți și de gură anaterin**, pentru că acésta întrunește următórele calități: are aromă particulară și este avantagiósă pentru dinți și gingei, împedecă putredirea, pe când gura rĕmâne fără miros, și contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurățenia de pe dinți și flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinți, și de gingei. In acelaşi timp sĕ se foloséscă **crema de dinți anaterin**, în tuburi, pentru-ca sĕ se împedece formarea de pétră și sĕ rĕmână dinții frumoși, curați, în colóre próspĕtă, naturală, și sănĕtoși. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 și 1 cor., crema de dinți à 60 fil.) sunt recomandate de profesori și medici, deóre ce s'au convins și despre aceea, că ele au rarele calități de a nu conține aciduri și a nu face spumă, cari sunt stricăciose gurii și dinților. *Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, și la* ***A. W. Lingner****, farmacist în Sighișóra.* [18a] 3–18

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la

architectul **Franz Szalay,**

55) 3–10 strada turnului-roșu nr. 2a.

Prin **Librăria archidiecesană** din Sibiiu se pot procura următórele icóne:

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm.: simple 21 cor., fine 27.40 cor., fórte fine 39·20. cor.

Mărimea 63/79 cm.: simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., fórte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm.: simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., fórte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm.: simple 48·40 cor. fine 70 cor., fórte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm.: simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., fórte fine 117.60 cor.

Efeptuirea se póte face în 24 zile.

Un tinĕr

absolvent de 6 sau 8 clase gimnasiale, cu atragere spre cariera farmaceutică, solid, sănĕtos, din familie bună și vorbește bine ungurește, află angajament pe lângă condițiuni favorabile în farmacia lui

(67) 2—3 **Dumitru Banciu**, Sĕliște.

Din causa desfacerii prăvăliei se pot căpĕta

mașini de scris

noue, de prima clasă, și eftine. A se adresa sub „Sehr preiswert“ cu provocare la fóia nóstră la *Rudolf Mosse, Budapesta,* IV. Ferencziek-tere nr. 3. [65] 3—5

Indispensabil damelor

Cel mai bun cosmetic

Frumsețа femeiéscă

póte fi câștigată, potențată și menținută prin eminentul preparat chemice curat, ce nu conține nici mercuriu nici plumb, deci **cu totul nestricăcios** și neunsuros

CREMA MARGIT

a lui **FŐLDES**

Scutită prin lege.

Acéstă **universal renumită** pomadă de obraz delătură după câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruțele, carii de piele și alte necurățenii de piele, netezește sbârcelile, crețele, semnele de vărsat și **dă obrazului colóre albă, lucie și fină.**

Prețul: borcanul mic 1 cor., mare 2 cor., **Pudra Margit** 1 cor. 20 fil., **Săpunul Margit** 70 fil., **Pasta de dinți Margit** 1 cor., **Apa de obraz Margit** 1 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a prețului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm., Arad.

Se capĕtă în farmacii, drogerii și parfumerii. Deposit principal în Sibiiu: farmacistii C. Müller și I. C. Molnar, G. Melzer, săpunariu, E. Rumler, și Parfumeria Melzer.

Falsificătorii se urmăresc

Efect grabnic miraculos

(51c) 1—5

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică** nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 5

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secre.

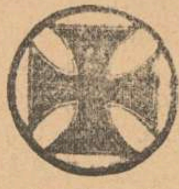

vindecă și înviorézá pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 67

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare ~~pentru țéră și străinătate e:~~

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din țéră și esoperéză **împrumuturi pe pămênturi și edificii** cu cele mai favorabile condiții și cele mai eftine interese, și anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanți și obligație pe 5—10 ani.

La funcționari de stat, comitat și oraș, cum și la oficeri, credit simplu și fără giranți. [1] 14

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“

întreprindere de credit

Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Croitoria de reverendi și odóre bisericești, înființată la 1849

GUSTAV STASNEY

strada Baier nr. 2 — Sibiiu — strada Baier nr. 2.

Intenționând niște agenți rĕuvoitori a nimicí firma mea esistentă de 53 ani (la început sub numele: Ioan Stasney, acum Gustav Stasney) care stă în serviciul onoratei preoțimi gr. or., prin insinuări false, mĕ simt îndatorat a publica următórea declarație:

Acesti agenți rĕuvoitori nu sunt în stare a lifera reverendi și odóre bisericești, corĕspundĕtóre dispozițiilor și ritului atât în ceea ce privește materia cât și forma, de-și pretind sume enorme pentru lucrurile lor. (48) 2—3

Spre a ferí pe onorata preoțime de eventuale amăgiri și perderi îmi iau voie a espune aici prețurile obiectelor lucrate la mine din materii în colóre curată neschimbătóre.

Reverendi cu brâu vênĕt sau roșu: calitate I. cor. 125, calitatea a II-a cor. 110, calitatea III. cor. 100, și calitatea a IV-a cor. 90.

Repararea reverendilor și a odórelor bisericești se va efeptuí cu prețuri fórte moderate.

Mulțămind onoratei preoțimi pentru încrederea cu care m'a onorat în decursul atâtor ani și asigurându-o că voiu stăruí mereu a lucra astfel ca sĕ o mulțămesc pe deplin, semnez

Sibiiu, în Faur 1904

cu tótă stima

Gustav Stasney, croitoriu.

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'și-au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulți ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din burueni renumite și recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întărește și înviorézá organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură conturbațiile de mistuire și influințézá puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuințarea regulată a vinului de burueni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rigăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări,** cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipațiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum și conglomerarea sângelui în ficat, splină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de burueni. Vinul de burueni delătură mistuirea grea și depărtézá prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăvicióse a ficatului. **Lipsa de apetit** și **reaua disposiție,** precum și **durerile de cap** și **nopțile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou și próspĕt impuls. Vinul de burueni mărește apetitul, ajută mistuirea și nutrirea, ușurézá formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calmézá nervi escitați și creeză nouă **voe de viéță.** Nenumĕrate scrisori de recunoscință și mulțămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* și *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiiu, Turnișor, Sĕliște, Ocna, Slimnic, Șeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boița, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeșul-săsesc, Vințul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșinĕu, Mihalț, Teiuș, Blaj, Pănade, Țapu, Mediaș, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibașfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholț, Făgăraș, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hațeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum și în tóte celelalte localități mai mari și mai mici din Ardél, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în tóte localitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 450,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roșu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireșe 320,0, Coacăză, Aniș, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 6—12

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 27 Sibiiu, Marţi 9/22 Martie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articoli nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Stări normale.

Sibiiu, 21 Martie n.

In sfîrşit s'a isprăvit şi cu păgubitórea stare de ex-lex *în care a fost aruncată ţera înainte cu zece luni, şi vieţa publică a statului ungar a întrat earăşi în stare normală. Indemnitatea a fost votată în şedinţa de Vineri a dietei, şi în cursul sĕptĕmânii acesteia va fi vatată şi din partea casei magnaţilor, mai restând apoi sancţionarea şi publicarea legii, ceea-ce încă va urma, fără amânare.*

Guvernarea fără budget, fără încuviinţare parlamentară, are sĕ încete deci peste câteva zile, deschiḑĕndu-se calea pe séma bunei ordine, pe séma legalităţii în tóte acţiunile guvernului. Dar' se va deschide calea şi pe séma îndreptăţirii de a cere şi incassa statul de la cetăţenii sei aceea ce până acum nu a fost îndreptăţit sĕ céră şi sĕ incasseze: darile legale.

Pentru cetăţenii statului, pentru contribuabili, mai ales pentru clasa mai sĕracă, deci în prima linie pentru poporul nostru, vor urma în consecinţă zile grele, pentru-că cerĕndu i-se dările pe cari în anul trecut nu le-a plătit, de odată cu dările anului în care ne aflăm, are sĕ-i cadă fórte greu lucrul, mai ales că-i ajunge înteţirea de a le plăti într'o vreme, în care nu-i stă deschis absolut nici un isvor de căştig.

Şi dările vor trebui sĕ fie plătite, pentru-că şi statul are sĕ facă plătiri pe cari nu le póte acoperi dacă nu-şi plătesc cetăţenii aceea ce datori sunt sĕ dee statului.

Cum însĕ statul nu póte dori ruinarea materială a cetăţenilor sei, vor plăti dările restante de-odată cei ce pot *sĕ le plătéscă fără mare opintire, ear' pentru cei mai lipsiţi s'au luat dispoziţiuni favorabile in legea despre indemnitate. Ţinem sĕ le facem cunoscute din vreme cetitorilor noştri, ştiind bine cât de mult e şicanat poporul de la sate tocmai în chestii de dare.*

A fost trecut în lege un paragraf de cuprinsul, că fie-care cetăţean e îndreptăţit sĕ céră amânare pentru plătirea dărilor restante, şi sĕ céră încuviinţarea favorului de a le plăti în rate *mai multe. Rugarea în privinţa acésta nu are sĕ fie înaintată în scris, ci e de ajuns dacă la oficiul de dare, ori la notariatul comunei, respectivul contribuabil îşi esprimă cu graiu viu dorinţa în acéstă direcţiune. Despre cererea lui se va dresa proces verbal,* scutit de timcru, *şi 'i se va da apoi rĕspuns.*

Cei ce nu vor puté sĕ plătéscă deodată aceea ce datoresc statului, — pe anul trecut şi anul curent, — n'au de cât sĕ facă întrebuinţare de favorul acordat lor din partea legii şi li-se vor face înlesnirile posibile.

Pe vremea cât ţera s'a aflat în stare de ex-lex, *anume: pe trei sferturi din urmă ale anului trecut şi pe primul sfert al anului curent, interese de întârziere nu se vor socoti; încă un lucru, pe care contribuabilii au sĕ şi-l noteze bine, pentru-ca sĕ nu fie îngreunaţi pe nedreptul din partea celor ce nu le prea respectă drepturile şi — punga.*

Din motive de „aversiune“.

Steag negru a fâlfâit câteva zile pe palatul archiepiscopului din *Olmütz*. Şi nu era nici un mort în princiarul palat al archiepiscopului! Ce se întêmplase? De la Roma a venit inştiinţare, că în 14 Martie n. archiepiscopul catolic al Olmützului, *Dr. Teodor Kohn*, a demisionat din demnitatea avută, la insistenţele Papei. Ear' capitlul a ţinut sĕ dee celui ce nu va mai sta în fruntea archidiecesei ultimul onor, esprimându-şi părerea de rĕu prin arborarea stégului negru.

Putea însĕ capitlul catolic din Olmütz tot aşa de bine sĕ arborase steag *alb,* semnul păcii, ori steag *roşu*, semnul bucuriei, pentru-că de fapt demisionarea archiepiscopului *Kohn* din înalta demnitate avută însemna bucurie pentru archidiecesă, pace pentru clerul şi poporul care nu 'l mai putea suferí.

E un proces lung procesul prin care a trecut archiepiscopul Kohn din Olmütz, şi care e terminat acum prin demisionare de bună voie, pentru a fi evitată — caterisirea. Procesul a fost purtat pe tema *„aversiunei clerului şi a poporului“* faţă de înaltul prelat. Se făcuse adecă archiepiscopul Kohn imposibil în archidiecesă, prin purtarea sa puţin creştinéscă, prin tiranisările cele multe şi nesuferite de cari îşi învrednicea nu numai clerul subaltern, ci şi credincioşii.

Şi ce speranţe mari erau legate de acest prelat, cu bogată învĕţătură, când de la catedra de profesor a fost pus în statul canonical, ear' în curênd după aceea în scaunul archiepiscopesc!

S'au înşelat însĕ toţi în aşteptările lor. Din modestul profesor de odinióră a eşit un autocrat temut, dupăce s'a simţit sigur în scaunul archiepiscopesc. Prudenţa, tactul fin, acomodarea amĕsurat împrejurărilor date, tóte acestea le-a scos din mintea şi inima sa, făcênd loc celei mai detestabile încăpăţinări.

Cu braţe de fier a început sĕ şi guverneze archidiecesa, întroducênd disciplină mai aspră ca la miliţie. De la clerul subaltern nu împlinirea datorinţei şi a chiămării cerea, ci servilismul cel mai uricios, negarea ori-cărei convingeri contrare părerilor sale.

Imensele sale bunuri, cari represintă o valóre de peste patruzeci milióne coróne şi îi aduceau venit curat la an vre-o *trei* milióne de coróne, le administra singur, cu cea mai mare stricteţă, şi pe arêndaşii cari nu plăteau la termin, îi împrocesua imediat, fără cruţare, chiar şi pentru sume bagatele de câteva coróne. Pe calea acésta în scurtă vreme întréga archidiecesă a ajuns apoi sĕ fie în contra lui, clerul şi poporul.

Şi-au început deci drumul la Roma jalbele şi plângerile, şi Roma din zi în zi tot mai bună convingere primia, că archiepiscopul Kohn trebue sacrificat, în interesul archidiecesei, care şi a perdut pacea şi liniştea trebuincióśă.

Archiepiscopul Kohn se afla de luni multe în Roma pentru a se apăra şi a se spăla de acusările aduse, dar' cum se vede nu i-a succes, şi astfel şi-a ales calea ce i-s'a recomandat pentru aplanarea conflictului: retragerea de bună voe din demnitatea avută, astăzi fapt împlinit şi neregretat de archidiecesa sa.

Care e învĕţătura ce póte fi scósă din întêmplarea acésta estraordinar de rară în biserica romano-catolică?

Aceea, că pentru a fi pus cineva în fruntea unei comunităţi mai mari creştineşti, în fruntea unei archidiecese, nu e destul sĕ aibă respectivul învĕţătură multă, cap luminat, ci se cere sĕ aibă şi inimă mare, inimă creştinéscă, plină de iubire faţă de aceia pe cari chiămat este sĕ 'i conducă şi sĕ 'i lumineze. Şi inima archiepiscopului *Kohn* n'a cunoscut iubirea creştinéscă, n'a cunoscut iubirea deaprópelui, ci numai iubirea de sine, însuşire care l'a făcut sĕ cadă de pe trépta cea mai înaltă pe care ajunsese sĕ fie pus. Şi-a atras aversiunea clerului şi a poporului, motiv care a îndemnat pe cei din Roma sĕ 'l *siléscă* sĕ se retragă din înalta sa demnitate.

De altcum Dr. Kohn, fostul archiepiscop catolic al Olmützului, e de origine evreiéscă, cum arată şi numele ce'l pórtă. Moşul seu era Evreu veritabil, şi numai tatăl seu trecuse la creştinism, primind legea romano-catolică.

Până la numirea unui nou titular, capitlul din Olmütz a ales Sâmbătă 19 Martie n. un vicariu general, care va conduce archidiecesa.

Din parlament. In şedinţa de Sâmbătă, 19 Martie, dieta magiară a votat indemnitatea în a treia cetire, şi a întrat imediat în discuţia legii de recrutare pe anul 1904. Astăzi se continuă discuţia asupra acestei legi. Casa magnaţilor ţine şedinţă Joi, 24 Martie, pentru votarea indemnităţii.

FOIŞÓRĂ

Iisus în lumina vécului XIX.

(Urmare).

In seria gânditorilor mari de suflet, a căror graiuri sunt pline de evlavie, şi cari au lucrat mult şi cinstit întru luminarea orizonurilor deschise sub înviorătórele raze ale învĕţăturilor creştine, *Chamberlain* e un factor însemnat. Scrierea lui *„Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts“*, care concentréză atâtea raze de lumină, de cultură, idei măreţe, concepţii înalte şi largi, duhul religios ce transpiră din ea, prorocitor al unei epoci de înflorire creştinéscă, îl ridică peste mulţi teologi şi filosofi savanţi de némul seu.

La noi nu póte fi încă vorba de teologi savanţi, deóre-ce in răbuşul némului nostru scris a fost de sórte cu litere de foc, ca împilaţi şi subjugaţi sĕ fim în lungul şir de ani ai lor 18 vécuri, alungaţi sus la munte, legaţi de măciucă şi de fermecătoriul fluer, povestaşul dorului şi al tainei nóstre sufleteşti, sau jos în afundăturile délurilor, legaţi de glie, fără avere, fără dreptate şi fără lumină. Acum după o luptă titanică, în rĕsăritul vécului al XX-lea abia putem zice că ne aflăm în zorile dimineţii, şi plini de trezvie sĕ fim, ca nu cumva puterile întunerecului sĕ ne atragă cu braţele lor de polipi în chaosul întunerecului, de care cu sprijinul Domnului abia ne-am mântuit.

Chamberlain de-şi e numai diletant în ale teologiei, precum mărturiseşte însuşi, totuşi ne presintă chipul blândului Iisus în opera sa pomenită in modul cel mai nimerit şi mai corĕspunḑĕtor învĕţăturilor dogmatice ale creştinismului.

Sĕ vedem mai întâiu în ce lumină ne înfăţişéză el pe Iisus, care hărăzit'a omenimii farmecul vieţii, darurile cele mai înalte şi mai sfinte, noua credinţă despre adevĕratul şi viul Dzeu şi o nouă omenime, el, un protestant, şi în urmă un pravoslavnic rus, *Tolstoi?*

Iisus a venit în lume ca copilul poporului seu, după-ce Dzeu grăí în diferite timpuri prin bărbaţii sei aleşi şi după-ce a sosit „plinirea vremii“. Nu în palate luminóse, nu în case bogate s'a născut mieluşelul lui Dumnezeu, ci în iesle, „căci ideia eternă nu avù lipsă de légăn înpufat, ci numai de nişte iesle“. Venirea lui e incontestabilă; şi chiar şi când istoriceşte nu ar fi atât de sigur demonstrată, cum însĕ s'a făcut cu îmbelşugare in secolul nostru, nu ne-am puté îndoí, „căci individualitatea, personalitatea sa morală şi spirituală, atât de strălucitóre e înaintea ochilor, şi acésta individualitate e atât de nepilduită şi nesămuitóre, în cât nu póte fi o simplă invenţie, născocire“. Noi nu putem afla nici barem o plantă sau animal nou, ne cum o astfel de personalitate.

Spre a ne puté învedera şi convinge mai bine de divinitatea lui Iisus, autorul se serveşte de Buddha. Nu voeşte a face o paralelă, ci a învedera numai contrastul.

Buddha trăeşte numai ca se móră, relevându se în el o putere de voinţă aprópe supranaturală. El află că în viéţă sunt numai şi numai dureri, ear' mântuirea de durerile acestea e mórtea, întrarea în Nirvana. „Mórtea acésta isbăvitóre numai astfel şi-o póte căştiga omul, că móre deja în viéţă“. Deci mântuirea pretinde părăsirea lumii, negarea vieţii. „Trăind se mori“: acésta e esenţa Buddhismului.

„Buddha însemnéză stârpirea senilă a unei culturi trăite, apucată pe povârnişuri şi căi rătăcite. Christos însĕ însemnéză zorile unei zile senine; el a dat vechii omenimi o nouă tinereţe şi astfel e Dzeul némurilor tinere pline de viéţă ale Europei, al limbilor Indogermane“. Sub semnul crucii Mântuitoriului s'a clădit pe ruinele lumei vechi o cultură nouĕ creştină „la care mult vom mai avé de lucrat, dacă voim ca odată, într'un viitor îndepărtat, sĕ merităm numele celui-ce mórte pe lemn a răbdat pentru noi“.

La Iisus mórtea însemnéză întrarea în adevĕrata viéţă, în viéţa vecinică, în împĕrăţia ceréscă; „şi acéstă împĕrăţie e în lăuntrul vostru“. Nu negarea vieţii, ci întórcerea voinţii, îndreptarea vieţii („Umkehrung des Willens, der Lebensrichtung“) pretinde el.

Mare este şi deosebirea dintrĕ Ioan Botezătoriul şi Iisus. Ioan se refugiază, după ce i-s'a revelat Tatăl, în pustie, unde începe a predica cuvêntul despre „marele Impĕrat“. Glasul lui strigă în pustie şi chiamă noródele la pocăinţă căci El, cel făgăduit, este aprópe. Iisus întră în viéţă, din pustie vine la oraş, întră în lupta pentru care a fost trimis în lume, în folosul celor lipsiţi, sĕ vindece pe cei bolnavi cu sufletul. Societatea leproşilor şi molipsiţilor o caută spre a le aduce veste bună, a le arăta iubire. El mânâncă şi bea cu cei păcĕtoşi (vameşul), înţelege cu minte omenéscă grijile şi năcazurile vieţii, nu le condamnă, ci învaţă pe cei ce îl urméză a le învinge. „Fericiţi voi cei sĕraci, voi cei ce pătimiţi, cei dornici de adevĕr, cei milostivi şi făcĕtori de pace“. Acestea sunt graiuri, cari mustră şi mângăie totodată.

(Va urma).

Budgetul comun. In ministeriile comune de la Viena se lucră la intocmirea budgetului pe anul 1905, de unde sě deduce, că nu preste mult delegațiunile vor fi de nou convocate, pentru a se întruní în sesiune ordinară. Incă în sěptěmâna Paștilor, ori cel mult în săptěmâna după Paștile catolice, se va ține consiliu de ministri, în scopul aprobării și a stabilirii budgetului comun. Mergerea la Viena, în sěptěmâna trecută, a ministrului de honvedi, generalul *Nyiri*, e adusă în legătură cu acest fapt.

Intrunirea delegațiunilor e plănuită pe 16 Maiu n. De astădată delegațiunile îşi vor ține ședințele în Budapesta.

Din România.

I. P. S. S. Metropolitul-primat al României, *Iosif Gheorghian*, care de vreme mai lungă se afla în Freiburg, pentru căutarea sănětății, a sosit Vineri a casă, în București. Dorim ca înaltul prelat al bisericei ortodoxe române sě fi aflat aceea ce a căutat în străinătate, desěvêrșita restaurare a sănětății sdruncinate.

*

De la Academia Română. Vineri Academia Română a ținut ședință publică, în care dl *Ioan Bianu*, membru ordinar al Academiei, a făcut comunicare despre o vechiă episcopie necunoscută în țéra românéscă, ear' dl general *C. I. Brătianu* a vorbit despre însěmnătatea istoriei naționale, din punct de vedere militar.

*

Belgradul protestéză. Guvernul sêrbesc a protestat la București în contra proiectatei urcări a taxelor de vamă pe cărbuni, și fiind-că guvernul român n'a voit sě țină sémă de protest, a denunțat convențiunea ce o are legată Sêrbia cu România în privința sării.

Cum se știe, Sêrbia cumpěră sare din România.

*

Museu național. Pictorul *Strîmbulescu* a fost însărcinat de către ministeriul instrucțiunei publice din România cu adunarea tuturor obiectelor de artă cari au interes național, spre a se forma apoi un muzeu național în București.

Voci din afară.

— Nepăsare păgubitóre binelui public. —

Butene, 3 Martie v.

Multele poveţe, îndrumări şi îndemnuri ce s'au dat și se dau mereu tuturor factorilor din organismul nostru bisericesc, atât prin articoli publicați în prețuitul nostru ziariu oficios *„Telegraful Român“*, cât mai ales prin căldurósele pastorale părintești, emanate din inima nobilă și plină de iubire, și din zelul Inaltpreasfințitului Domn archiepiscop și metropolit al nostru *Ioan Metianu*, încă nu au aflat rěsunet și nu au prins răděcini în inimile tuturor celor „chiămați“ și aleși, ca sě fie și urmate.

Una dintrě multele datorințe ce le au cei „aleși“ este, cred eu, și aceea, ca sě se presinte la ședințele sinodului protopresbiteral atunci, când sunt chiămați de către șetul tractual. Așa ar trebuí sě fie, dar' de fapt nu în tot locul este așa.

Sinodul protopresbiteral al tractului nostru Cluj de es. a fost convocat prin hârtia oficiului protopresbiteral din 14 Febr. a. c. pe ziua de 28 Februarie a. c., care zi era și zi de târg. In urma convocării trimisă la timp se aștepta, ca barem majoritatea absolută (19) dintrě membri sě se presinte la sinod. Durere însě că nu s'au presentat de cât numai 14, 6 preoți și 8 mireni, din 36.

Astfel sinodul nu s'a putut ține, ci s'a amânat pe timp nedeterminat.

Unii dintrě membrii mireni veniți la sinod au aflat motivul neparticipărei mirenilor la sinod în absența membrilor din cler, zicênd, că dacă nu se presintă domnii preoți, atunci nu e mirare de absența mirenilor, cu atât mai vêrtos, că dnii preoți tocmai acum și-au primit dotația de la stat, le-ar fi dat deci mâna sě facă puținele spese cu călătoria la Cluj. Nu cerc în cât au avut dreptate acei membri mireni și în cât nu; fapt e însě că 6 preoți — membri din cler — nu s'au presentat la sinod, și că dacă se presentau și aceia, sinodul era capabil de a'și resolva agendele, și de a aduce concluse valide, și nu ar fi fost zadarnice spesele făcute și timpul perdut de ceilalți 14 membri, cari mâhniți până în suflet s'au depărtat de la reședința protopresbiterală.

Se va obiecționa póte, că a fost un timp urât și ploios, de aceea nu s'a putut face călětoria până Cluj. — Este adevěrat, că a fost un timp ploios, dar' tot pe acest timp ploios au făcut călětoria, parte cu trenul parte cu trăsura, și ceilalți 14 inși, și încă unii dintrě ei din cele mai estreme părți ale tractului (Geaca și Măguri). Prin urmare, dacă acestora le-a fost posibilă călětoria, tot așa de posibilă le-ar fi fost, li-ar fi putut fi și celor 5—6, câți mai trebuiau.

Ne tot bocim, că stăm rěu în tóte privințele, ceea-ce nici nu se póte nega. Dar' bine, cine sě ne saneze relele ce esistă în tractul nostru când noi inșine suntem nepăsători, când noi, cei mai de aprópe interesați, nu dăm ascultare celor ce ne chiamă la împlinirea datorințelor, la a căror împlinire ne-am angajat, ci stăm departe privind apatici la relele ce se lățesc în poporul nostru, care setos aștéptă după *fapte* de la cei chiămați și aleși ai sei?

Mai puțină vorbă deci — și mai multe fapte, — căci e timpul suprem sě lăsăm la o parte ori-ce considerațiuni personale ori particulare, când vorba e de interesul public bisericesc.

G. T.
membru sinodal.

Inmormêntarea Victoriei Goga.

Reșinari, 6/19 Martie 1904.

Prin mórtea prea de timpuriu a învětătórei Victoria *Goga*, școla română confesională a suferit earăși o pierdere, și încă simțitóre. In statul învěțătorilor nostri confesionali rěposata ocupa un loc de frunte. Devotată carierei sale, în școlă era conștiențiósă, harnică, cu elevii bună și iubitóre. Afară de școlă modestă întru ale sale și modestă în relațiunile sale cu societatea. Abia ajunsă în etatea de 20 de ani, în anul al patrulea al carierei sale, Victoria *Goga* prin calitățile sale eminente și-a câștigat iubirea și stima cunoscuților, cum și increderea autorității superióre. Pentru a întregí notele fundamentale ale caracterului seu trebue sě amintesc, că Victoria *Goga* era fórte *inteligentă.* A publicat mai multe schițe în „Fóia literară“ și una *„La clacă“* în partea literară a Calendarului archidiecesan. Viéța poporului nostru țeran era isvorul de unde îşi adăpa gândirea. Cunóșterea lucrurilor, pětrunderea în ființa lor, espunerea clară și forma ingrijită îndreptățiau credința, că din Victoria *Goga* va eși o scriitóre bună. Așa credeam noi, dar' Cel nepětruns în staturile sale altcum a hotărît. Atacată fiind de un morb, care nu iartă, după o suferință de aprópe 9 sěptèmâni, zelósa învětătóre și iubita copilă a parochului nostru *Iosif Goga* din Rěșinari, a trecut la cele eterne. Vineri d. a. la 2 ore am predat'o pământului.

Tot Rěșinariul era de față. Preotul *Baca* și învěțătorii din Poplaca, preotul *Popovici* și învěțătorii din Sadu, preoții I. *Vințeleriu* și I. *Ghișoiu* din Ocna. Din Sibiiu am observat pe dnele: Agapia *Droc*, Octavia *Voileanu* și Veturia *Triteanu*, apoi domnii: Mateiu *Voileanu* și Lazar *Triteanu*. Serviciul divin l'a îndeplinit asesorul consistorial M. *Voileanu* asistat de preoții Maniu *Lungu* și Vasile *Runceanu*. Cântările funebrale cu mult simț și precisiune au fost esecutate prin un cuartet duplu de clerici din seminariul nostru „Andreian“, sub conducerea clericului Octavian *Murěșan*. La locul potrivit asesorul consistorial Mateiu *Voileanu* a urcat amvonul din biserica cea mare a Rěșinariului și a rostit o prea frumósă cuvêntare. A început prin o nimerită paralelă între D. Mosora și Victoria Goga, ambii fii a lor doue comune fruntașe, ambii învěțători harnici, devotați școlei și némului, idealisti, ambii abia la începutul vieții, ambii loviți de aceeași bólă, în acelaşi protopresbiterat servind, au trecut la cele vecinice în scurt timp unul după altul. In timpul din urmă frumosul cimiteriu din Rěșinariu a cuprins la sinul seu rece trei învětători vrednici în frunte cu dascălul lor: Dr. Daniil Popovici *Barcianu*, Aleman *Galea*, Petru *Cioran* și Victoria *Goga*, cari sfiicioși, dar' cu fruntea senină vor sta în préjma nemuritoriului *Andreiu*, regeneratorul școlelor nóstre confesionale. După îndeplinirea serviciului *„la óse“*, trupul Victoriei Goga s'a așeḑat spre odihnă într'o grópă comună cu moșul ei, parochul Ioan Bratu.

După obiceiul locului, óspeților și poporului adunat li-s'a servit o pomană cu bucate de post. Cu apunerea sórelui ne-am depărtat de la acésta tristă serbare. Pe adormita în Domnul, Părintěle ceresc sě o numere cu drepții, ear' întristații ei părinți trupești afle și mângăiere în amintirea unei copile bune, care în lume cât a stat numai bucurie și cinste le a făcut.

Tulnic.

Din Austria.

Obstrucție în Reichsrath. Dincolo, în Austria, a erupt de nou nemulțămirea. Cehii au început cea mai înverșunată luptă în Reichsath în contra guvernului. Fac cea mai strașnică obstrucție, și nici nu vreau sě stee de vorbă cu ministrul president *Körber*. Față de alt guvern nou sunt însě aplecați sě sisteze obstrucția, dacă li-se dă o nouă universitate cehă, și li-se garantéză folosirea limbei cehe în orașe, ca limbă oficiósă. Dar' guvernului actual nu-i mai votéză nimica. Și vor impedeca până și alegerea delegațiunilor, sprijiniți fiind în acésta și de italieni, nemții vechi și social-democrați. Alegerea membrilor delegațiunei va fi pusă la ordinea zilei în ședința de mâne, Marți, care, prin urmare promite a fi fórte furtunósă, și lungă din cale afară, pentru-că delegații *trebue* sě fie alese. Făcută odată alegerea lor, va urma sigur prorogarea, ori chiar disolvarea reichsratului.

Cestiuni școlare.

Nr. 248 1904.

Convocare.

Conform cerculariului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan dto 15 Ian. a. c. nr. 80 șc. și a dispozițiunilor luate de comisiunea permanentă din Sěliște, prin acésta convoc, în calitate de comisariu consistorial, conferența învěțătorésca din cercul IV (protopresbiteratul Sěliște și Mercurea) în școla gr. or. din *Tilișca* pe zilele 23, 24 și 25 April a. c., la care învit pe toți domnii învěțători ca membri obligați, ear' pe directorii școlari și alți iubitori ai școlei nóstre ca óspeți.

Deschiderei conferenței îi va premerge serviciul divin și oficiarea unui parastas pentru reposații membri ordinari.

Lucrările conferenței vor fi:

I. Temele puse de Preaveneratul Consistoriu:

a) „Importanța cântării în școla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“, disertant Iuliu Crișan, critic Ioan Bratu.

b) „Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țeranilor nostri“. Cu elaborarea se încredințéză corpul învěțătoresc din Poiana. Critic Dumitru Ivan, înv. în Apoldul-sup.

II. Temele fixate de comisiunea permanentă:

a) „Ce recerințe trebue sě întrunéscă o carte de cetire menită pentru școlele poporale?“ Disertant Dumitru Lăpědat, critic Ilie Georgescu.

b) „Primăvara“, poesie de Șerbănescu, lecțiune practică din limba româna pentru anii din urmă ai școlei, tractată din tóte punctele de vedere. Prelegětoriu: George Pecurariu, critic Constantin Cristiu.

c) „Estensiunea apei și importanța ei în economie“, lecțiune practică pentru anii din urmă ai școlei. Prelegětoriu Ioan Simulescu, critic Nic. Fărcaș.

d) „A tavasz“, lecțiune practică din limba magiară pentru cl. III. Prelegětoriu Ioan Iacob, critic Nicolae Șerb.

e) Fondul regnicolar de pensiune învěțătoresc, și alte fonduri de ajutorare învěțătorești, referent Petru Giura.

f) Recuisite de scris, desemn și de învěțământ, ref. Petru Giura.

Temele în scris se vor așterne negreșit până la 5 April a. c. subscrisului spre a le comunica criticilor, ca până la ziua conferenței sě-și pótă și ei face critica. De altmintrelea și membrii cari n'au teme, au sě se pregătéscă din tóte, ca la cas că vor fi provocați, sě pótă colabora.

Mercurea, 5 Martie 1904.

A. S. Pecurariu
prot., comisariu cons.

NOUTAȚI

O nouă agentură a „Asociațiunii“. Eri s'a înființat și constituit în *Hălchiu* o nouă agentură a despărțěmêntului Brașov al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

*

Notari noi. In comuna *Porcești* a fost ales notariu concurentul Vasilie *Simon*, ear' în Șura-mică concurentul Ioan *Lurtz*. Ambe comunele aparțin comitatului Sibiiu.

*

Alegere de deputat dietal în Brașov. Pentru cercul I. al Brașovului, ajuns în vacanță prin renunțarea la mandat a deputatului dietal L. Korodi (stabilit acum în Germania), alegerea se va face Marți (22 Martie st. n.). După ce alegětorii magiari au declarat că nu-și pun candidat, ear' alegětorii români observă pasivitate, canditatul Sașilor, proprietariul de fabrică Traugott *Copony*, va fi ales cu aclamațiune.

*

Coróne eterne. Presidentul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, dl Victor Tordășianu, dărueşte fondului věduvelor și orfanilor meseriașilor români, administrat de numita Reuniune, anume în amintirea mult regretatelor *Elisa Boia*, fostă învěțătóre în Balomir, și *Victoria Goga* (Reșinari) fostă învěțătóre în Sibiel, suma de 1 cor., ear' dl Ioan Silaghi, funcționariu consistorial, 60 fil.

*

Douezeci și patru ómeni în pericol de turbare. Luni un câne turbat a mușcat în Neoplanta douězeci și patru ómeni, până ce a succes omorîrea lui. Privitoriu la cei mușcați s'au luat dispozițiuni, ca sě fie duși la cură în institutul antirabic din Budapesta.

*

Invěțământul poporal întrě Magiari. Inspectorul reg. de școle din comitatul Csongrad, în raportul seu către congregația ținută zilele trecute zice că „starea culturală a comitatului arată o icónă în adevěr înspăimêntătóre“. Pe întreg teritoriul comitatului sunt numai 15 asile de copii (óvoda), în timp ce numěrul copiilor obligați a cerceta asilele, în anul trecut a fost 9339; dintrě 27347 copii obligați la școla de tóte zilele cel puțin 8385 n'au cercetat'o de feliu; pe unele locuri mai bine de jumětate din numěrul obligaților la școlă nici prin aretul școlei nu dau. Astfel în Szentes (capitala comitatului) numai 57% cercetéză școla, ear' în Felsőpusztaszer numai 46%. Sporiul făcut cu cei cari au cercetat școla, încă e cât se póte de slab: din 5649 elevi de cursul prim abia 148 au fost trecuți în cursul al doilea. „Acésta e cu atât mai bătětoriu la ochi, cu cât în comitat sunt multe școle de stat și dintrě cei 205 învěțători 148 sunt învěțători de stat“, — zice „Budapesti Hirlap“. Fără comentar!

*

In beție. George Căprariu și George Sfêrcociu din Visag (în comitatul Caraș-Severin), prietini buni de altcum, au mers Luni la crîșmă și au beut până s'au îmbetat. In starea de beție s'au dat la cértă, apoi la bătaie și în toiul acesteia Căprariu a junghiat pe prietinul seu. După Sfêrcociu a rěmas soție sěracă și datorii multe, ear' ucigașul fiind arestat, soția lui cu șése copilași a rěmas perítóre de fóme. — Iată încă un exemplu trist despre nenorocirile la cari împinge pe om patima beției!

*

Un nou baron. In cercurile sêrbești din Neoplanta se vorbește, că bogătanului sêrb George Dungyerszki i-se va conferí în curênd baronatul, — pentru merite câștigate pe teren cultural și de binefacere. Cele mai próspete merite de acest feliu ale lui sunt următórele: In luna trecută un fiu al seu perduse în joc de cărți, în Budapesta, peste jumětate milion de coróne, și neavênd atâția bani la el a cerut de la tovarěșul de joc respiriu de plată. Nu a plătit însě, ba pe motiv că a fost beat când a jucat, ba că e nebun (pretext al fratelui seu). Afacerea a fost discutată zile de-a rêndul în ziarele din capitală. Bětrânul Dungyerszki, ca sě arete că nu-i pasă de atâția bani, s'a pus și a dat câtorva instituțiuni culturale și de binefacere tocmai atâta cât perduse odorul seu în jocul de cărți. S'au aflat însě [illegible] câteva ziare, cari luând act despre donațiunea bětrânului ziceau, că alta e binefacerea, și alta e plătirea datoriei. Asupra sumei câștigate de partnerul lui Dungyerszki cel tiněr câștigătoriul dispune, irelevant că moral mijloc de câștig e hazardul, ori nu. Prin acest espedient deci bătrânul Dungyerszki nu și-a scos pe fiul seu de sub obligământul moral și cavaleresc față cu câștigătoriul. Bětrânul însě nu a luat în considerare criticele de feliul acesta. El și-a făcut socotéla așa: A perdut fiul seu jumětate de milion în joc de cărți? Bine. Dungyeeszki bětrânul nu recunóște însě datorii provenite din joc de cărți, suma perdută n'are sě fie deci nici a câștigătoriului, dar' nici a sa, ci sě se ajutore cu ea sěracii și inztitutiunile culturale. Și a rěmas pe lângă donațiunile făcute, ear' câștigătoriul nu a căpětat nimic.

Gogoriţe. „Kel. Értesitő" raportéză că între învĕţătorii din protopopiatul ev. lutheran al Neoplantei s'a dat de urmele unei conspiraţiuni panslaviste. Protopopul ev. luteran Belohorszky a întrodus cercetare severă, al cărei resultat confirmă acusa de conspiraţie, şi pe basa căruia dl protopop a înfruntat energic pe zece învĕţători panslavisti şi i-a îndrumat sĕ desvólte recerutul zel întru propunerea limbii magiare, căci altcum îi pune sub cercetare disciplinară.

Atâta ştirea lui „K. Ertesitő". Urméză acum sĕ cetim acuşi ceva despre recunóşterea meritelor patriotice ale domnului Belohorszky.

*

Economii cari voesc sĕ aibă recoltă bogată sĕ-şi procure seminţele trebuincióse de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta*, Rottenbiller-utcza 33. Firma trimite ori-cui bogatul seu preţcurent ilustrat, de 262 pagini. Preţurile seminţelor, veritabile, curăţite cu îngrijire, sunt eftine. Deosebi vrednice de amintit sunt seminţele de napi de nutreţ impregnate şi asortimentul bogat de sorte nobile de bucate.

Avis şi rugare.

Am pus sub tipar şi pe la finea lunii Maiu a. c. apare *în ediţie nouă* volumul prim din „*Cartea de Aur*", întocmit cu ţinerea în vedere a sentinţei judecătoreşti, adusă în procesul prin care a trecut acest volum. Rog deci pe toţi domnii de la cari a fost confiscat la timpul seu volumul prim al „*Cărţii de Aur*", ear' acum, în timpul din urmă, l'au primit îndĕrĕt, *sĕ binevoiescă a mi'l trimite mie, la Sibiiu,* pentru ca după apariţia volumului în noua ediţiune sĕ le pot trimite în schimb câte un esemplar complet şi nedificultabil din partea procuraturei regeşti.

Sibiiu, 20 Martie n. 1904.

Teodor V. Păcăţian.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Ne simţim plăcut îndatoraţi a aduce şi pe acéstă cale cele mai sincere mulţămite tuturor acelora, cari îndemnaţi s'au simţit a sprigini causele clasei nóstre de mijloc prin participarea la „Petrecerea de casă", ce Reuniunea nóstră a aranjat'o la 20 Februarie n. c., apoi stimabililor suprasolvenţi: Ioan Droc, protobresb. emer. cu 4 cor., Leontin Simonescu, secretariu metrop., Dr. George Proca, secretariu consist., cu câte 2 cor., Pant. Lucuţa, căp. c. şi r. în pens., Dr. Traian Morcan, cand. de adv., „Un nene binevoitor", Ioan Ursa, librariu, Ioan Broju, capelan c. şi r. milit., Ieronim Preda, directorul librăriei archid., şi Dr. Lucian Borcia, adv., fie-care câte 1 corónă. dşórele: Elena Baciu, Elena Ciontea, Elena Grindean, Elena Roman şi Beti Veza, pentru ostenelele aduse la provederea agendelor postei umoristice, ce a dat un venit curat de 14 cor. 15 fil., tuturor contribuenţilor cu cruceriul în pălăria „Dzeu vede", purtată de subscrisul president, ce a dat un venit de 11 cor. 20 fil. în favorul fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor români şi în fine onorabilului comitet al „Reuniunei de ajutorare a copiilor sĕraci fără deosebire de naţionalitate cu daruri de Crăciun" pentru mânierele folosite la fixarea tăbliţelor cu numele localităţilor postei umoristice, puse cu multă prevenire la disposiţia nóstră.

Dirigentul corului nostru, membrii corului, cei cari s'au produs cu declamaţiuni şi cei cari au contribuit în ori-ce mod la atât de splendida reuşită morală şi materială a modestei nóstre petreceri de casă, afle rĕsplata în mulţămirea ce au avut'o toţi participanţii la acéstă petrecere veselă şi recreatóre, cum şi în faptul, că din venitul curat, pe lângă că s'a reţinut o sumă frumuşică pentru trebuinţele curente ale Reuniunii, s'au adaus fondului de 20 bani pentru bala de vêndare [illegible] „Masa învĕţăceilor", celui 10 cor., fondului „ al „Darurilor de Crăciun" şi fondului „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiţi de lucru", fie-căruia câte 5 cor.

Sibiiu, 10 Martie n. 1904.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu".

Victor Tordăşianu
president.

I. Apolzan
notariu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Teatrul orăşenesc.

Luni (21 Martie): „*Zapfenstreich*", dramă în 4 acte, de F. Beyerlein.

Marţi (22 Martie): „*Hofgunst*", comedie în 4 acte de T. Trotha. Beneficiul cassierei Paula Richter şi a secretariului G. Binder.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

9. Că Maria ţine pe Copilul-Iisus mai ales pe mâna stângă, ca dréptă sĕ fie mai disponibilă. Altădată aflăm pe Iisus în póle, o formă fórte obicinuită în orient de a înfăţişa pe Maica Domnului cu Copilul-Iisus. Aşa e gravată şi pe sigilul autorităţii bisericeşti a sfântului munte Athos.[1]

10. Că îngerii sunt fiinţe crescute, îmbrăcate, nu copíi tineri, goli, precum i-a pictat mai întâiu pictorul-călugăr apusan *Fra Bartolomeo* în v. XVI. Pictura bizantină are o întrégă ierarchie îngeréscă bineprecisată, împărţită în 9 cete; pe când la apuseni acéstă ierarchie e puţin cunoscută şi de tot necompletă.

11. Că *Ioan Evangelistul* se pictéză bĕtrân-alb, nu tinĕr, ca la apuseni.

12. Că la pictura grecéscă Ioan Botezătoriu are adese-ori aripi, după cuvêntul scripturii, unde înainte mergĕtoriul lui Iisus, trimisul divin, este numit *îngerul* lui *Dzeu.*

13. Icóna liturgiei îngereşti sau divine (*ἡ θεῖα λειτουργία* = mystagogie) este de origine curat orientală. Iisus slugeşte ca archiereu (*ὁ μέγας ἀρχιερεύς*); ear' îngerii, ca preoţi, diaconi etc. E o liturgie oficiată în sobor de fiinţe cereşti.[2]

14. Că în pictura rĕsăriténă sunt fórte obicinuite inscripţiile, numirea sfinţilor, a scenelor biblice, s'au chiar texte întregi pe făşii de hârtie.

15. Mai presus de tóte însĕ sĕ ştie, că prin fie-care chip sau tablou, ce efect intenţionéză a produce, ce sentimente doreşte a deştepta? Astfel — bine precisându-şi ţinta — va da figurei lui Christos o înfăţişare seriósă, energică atunci, când îl va depinge în cupolă, ca pe Pantocrator, ca pe Atotţiitoriul şi Stăpânul puternic al universului întreg. Din contră va întroduce în espresiunea feţei lui Christos un timbru de blândeţă atrăgĕtóre atunci, când îl va zugrăvi între copíi, ilustrând cuvêntul scripturii „Lăsaţi copiii, se vie la mine… etc. etc. etc.

Multe icóne şi tablouri singuratice de prin diferite biserici româneşti şi corĕspund acestor cerinţe, de-şi unele din ele sunt fórte vechi.

Aşa d. e. între tablourile bisericei *Stavropoleos* (Bucureşti) în ruină — de-şi conturile sunt aspre — aflăm multe figuri espresive şi vii, chiar şi între sfinţii părinţi ai sobórelor ecumenice depinse în vestibul. Ingerii deasupra întrării sunt frumoşi, de-şi sunt de la 1724.[3]

In biserica *sfinţilor apostoli* (Dudescu) din Bucureşti am aflat o icónă a Maicei Domnului (Glycophilusa), drăgostind pe Copilul-Iisus. Este bine reuşită, esprimând graţie, drăgălăşie. E adusă de la Athos.

Espresivă este şi icóna celor 3 ierarchi. Fie-care are altă înfăţişare. Doi inşi sunt cu felon, nu cu saccos.

Specială amintire merită iconiţele hramurilor,[4] făcute la Constantinopol şi aduse aici de *Mihail Stolnicul*, fiul lui Mihail Spătariul Cantacuzino (1716), ctitor al acelei biserici. Aceste iconiţe, pictate pe pânză, pe ambele părţi, sunt unele din cele mai admirabile picturi rĕsăritene, lucrate cu artă, îngrijire şi tóte espresive. Dumineca tuturor sfinţilor d. e. are o mulţime de figuri, reuşite deplin, dacă considerăm mulţimea. Regretabil este însĕ, că preoţii acelei biserici — neinţelegĕnd valórea acelor iconiţe — au admis aprópe totala lor deteriorare, în cât astăzi sunt rupte, sdrobite; în loc se le fi încadrat şi acoperit cu sticlă, carea se scutéscă de stricăciune aceste obiecte de artă.

O sfântă-Marie interesantă am vĕḑut şi în salonul profesorului de la facultatea teologică din Bucureşti *N. Nitzulescu*, carea odată a fost proprietatea fericitului metropolit *Calinic*, ajunsă împreună cu alte obiecte din lăsămêntul lui în licitaţiune. E reuşită. A fost reprodusă în mai multe esemplare.

Destul de valorósă este şi pictura din *biserica Radu-Vodă* (Bucureşti). Aici se află, în pronaos, o fórte vechie icónă: *Iisus* cu inscripţia „*Eu sunt păstoriul etc*".

Amintire merită icóna sinodului I ecumenic de la Nicea (325), archidiaconul Atanasie duce presidiul; a sinodului VII ecumenic (783), în afacerea icónelor. Ambele sunt în pronaos pe păreţi. Asemenea sfânta *Varvara*, *Ecaterina*, *Eufimia*, *Sofia*, *Tecla*, *Eufrosina*, *Eugenia*, *Paraschiva*, *Eutimia*, *Clemente*, *Antoniu* Călugĕrul, cuviosul *Sava*, îmbrăcat ca preot, *Pafnuţiu*, etc.

Intrégă pictura e bunişóră şi un interesant obiect de studiu pentru un pictor oriental.

Pictură bunişóră se afla şi biserica mănăstirii de la *Putna* (Bucovina), zidită de Stefan cel Mare la 1466. La 1654 cazacul *Timuş Hmilniczki* — avênd lipsă de plumb pentru a şi fabrica glónţe — a descoperit'o. Vasile Lupul a zidit'o din fundament, a continuat'o alt voivod şi terminat'o *Dabija*. Têmpla este de pe timpul lui Stefan cel Mare şi al urmaşilor lui inmediaţi, şi totuş are icóne şi azi acceptabile.

Cea mai vechie biserică în Bucovina este *biserica parochială din Putna*, făcută de *Bogdan Dragoş* la 1356 în Volovĕţ. E din lemn. Stefan cel Mare a mutat'o la Putna, în sat; ear' în Volovĕţ a zidit alta nouă. Fiind pentru noi o relique preţiósă, poporul a obdus bârnele de lemn pe din afară cu scânduri, ca sĕ nu se deterioreze prin plóie.

Prasnicele din catapitésma destul de vechie a acestei biserici sunt zugrăvite pe lemn şi fórte frumóse. La cas de lipsă se pot lua din templă şi pune pe proschinitarion. Icóna buneivestiri este de la începutul bisericei (1356). Interesant este pomelnicu din altar. Incepe cu *Stefan Voivod*, *Bogdan*, *Petru* etc.

Pictorul G. M. Tătărescu.

Multe alte biserici româneşti poşed icóne fórte artistice, espresive şi totuşi orientale. Fórte succese sunt unele din *biserica albă* de la Bucureşti, făcute de pictorul român *G. M. Tătărescu*[1], acum mort. Acesta este — după părerea mea — prelângă bucovineanul Epaminonda Bucevschi un fórte ales pictor român. Şi-a făcut studiile în Italia, dar' a studiat în călĕtoriile sale în orient şi Rusia şi pictura orientală, creând apoi producte de valóre. Pe deplin conştiu de cerinţele picturii rĕsăritene, a ţinut cont în lucrările sale de progresul artei moderne. A pictat la 50 biserici. Cea mai monumentală operă eşită din abila sa mână este pictura catedralei metropolitane din Iaşi (1886). Ca model i-a servit biserica Mântuitoriului din *Moscva*. De-şi în fórte multe locuri a alunecat şi el în direcţie prea apusénă, totuşi pictura lui în general luat este corectă şi admirabilă pentru o biserică cu sute de tablouri. Iisus şi Maria din templă, de-şi aureola nu-î orientală, figurile apostolilor şi prorocilor, sfânta treime, etc. satisfac pretensiunile nu numai ale publiculuî mare ortodox, ci şi un gust pretensiv. Praznicele sunt prea mici. Bine esecutate sunt şi tablourile murale de pe păreţi şi boltituri. Figurile lui sunt fiinţe vii, fie-care cu espresia ce corespunde situaţiunii în care se află. Icónele lui te impresionéză nu numai din punct de vedere artistic, ci şi religios, ceea-ce trebue sĕ fie şi scopul lor.

Cerinţele picturii orientale ies bine la ivélă. Ornatele lui sunt bogate; îngerii lui sunt de cele mai multe ori fiinţe crescute, cu făşii în mâni şi pe făşii cu inscripţii; dar literíle acestor inscripţii, fiind din cele mai obicinuite, fac impresiune rea. Une-ori aplică şi îngeri obicinuiţi la apuseni, în formă de copíi goli.

Tătărescu a pictat şi o mare parte din biserica sfântului Spiridon de la Bucureşti. Acolo se găsesc şi nişte iconiţe ale praznicelor, fórte reuşite, cumpĕrate înainte cu vr'o 5 ani de la soţia lui cu câte 12 lei bucata.

Acel pictor român talentat, care va şti să se emancipeze ceva mai mult, ca Tătărescu, de influinţa apusénă, va călca în direcţia cea adevĕrată, în care ar trebuí sĕ se desvólte pictura bizantină română.

Pictorul Epaminonda Bucevschi.

Pe aceeaşi înălţime stă şi regretatul pictor bucovínean *Epaminonda Bucevschi.* El a fost fiul unui preot român din Bucovina. A studiat mai întâiu teologia şi apoi şi-a consacrat viéţa picturii bisericeşti. După terminarea cu succes bun a academiei, a fost devenit pictor al archidiecesei din Bucovina. La început a mers în urmele înaintaşului seu *Arend*, care de-şi măestru bun n'a ştiut nimerí direcţia cea adevĕrată, căci icónele lui după imputarea ce i-a făcut-o şi episcopul *Hacman* sunt „*un amestec între esecutare corectă şi necorectă, care vĕdeşte ceva din ale bisericei romano-catolice*" Dar' mai târziu a nimerit direcţia cea adevĕrată, scoţênd din us stilul corcit apusano-oriental, iscodit şi încuibat de pictorii galiţieni *Pavlawski*, *Folakowski*, etc., însoţit de o esagerare în sculptură şi auritură. Bucevschi a îndreptat şi greşelile lui *Arend*, introducênd o pictură orientală modernă. Lucrările lui cele mai perfecte, cum cele de la Revna, Cadobeşti, Stupca etc., vor stórce şi admiraţiunea generaţiunilor viitóre, căci ele forméză o epocă de avênt nou în arta nóstră bisericéscă. Icónele din catapitésma bisericei orientale de la Agram este culmea, la care s'a ridicat arta sa. Durere, că a murit prea de timpuriu şi tinĕr.

El e superior lui Tătărescu prin aceea, că — teolog fiind — a ştiut călca în o direcţie mai independentă, emancipându-se cu mai multă putere de influinţă străină[2], dar' a avut scăderea de a nu ştí picta al fresco.

Productele lui Bucevschi le ţin de cele mai bune pe terenul picturii bisericeşti româneşti. Persónele sunt vii, espresive, inteligente, evlavióse, naturale. Defectele anatomice, isbitóre la ochi, lipsesc. Prescriptele iconografiei bizantine observate în general cu pricepere, în cât ori-cine constată, că tabloul sau icóna este orientală.

(Va urma).

---

[1] Sigilul e împărţit în patru. Fie-care parte o păstréză unul din cei patru administratori-clerici, cari forméză forul bisericesc al tuturor mănăstirilor din acea republică monahală.

[2] Intru cât în bisericile din apus aflăm asemenea momente, — d. e. la catedrala din *Rhemis* divina liturgie, în catedrala de la *Chartres* pe I. cuprins în o rótă de foc, în schimbarea la faţă, şi liturgia îngerescă, în catedrala din *Puy* o mâna, care binecuvêntă după usul oriental, ori un nimb cu ὁ ὢν etc. etc. — trebue se admitem, că acestea sunt influinţe bizantine.

[3] Pictorul Aage Exner, care a pictat biserica din Sinaia a imitat mult pictura de aici.

[4] Domnul *Stefan D. Grecianu* a avut bunăvoinţă a-mi atrage atenţiunea asupra acestor iconiţe.

---

[1] Cunoscutul tablou „Deşteptarea Romăniei" încă-i de el.

[2] El are meritul a fi atras în Bucovina şi pe talentatul sculptor în lemn *Ioan Pîslea*, profesor la şcóla de sculptură din Câmpulung.

Metropolitul Morariu a dispus a se reproduce în uleu şi înmulţí 2 din icónele lui Epaminonda Bucevschi: „Christos" şi „Maria", dând ocasiune creştinilor ortodoxi ale procura eftin pentru casele lor, unde încă se impune o eliminare a tablourilor contrare ritului nostru.

Biserica din Bucovina se nisueşte şi acum, ca se aibă un pictor propriu archidiecesan. De present este *Eugen Maximovici*, care îşi are atelieriul seu în reşedinţa metropolitană.

Sz. 259/1904. [72] 1—2

Pályázati hirdetmény.

A szászcsóri közegészségi kőbe más állásnak elfogadása folytán üresedésbe jött **körorvosi állásra** pályázatot hirdetek.

Az állásnak javadalmazása:
évi fizetés . . . . 1600 kor.
útazási átalány . . . . 600 „
összesen . 2200 kor.

A meghatározott látogatási díjak.

Felhivom, a pályázni ohajtokat, hogy az 1883. évi I. t. c. 9. §-ában körülirt minősitést igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket **f. é. április hó 4 éig** hozzám nyujtsák be.

Szászsebes, 1904 március 16.

Dr. **Miclea**
helyettes főszolgabiró.

Nr. 65 1904. [70] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a treia **Bâcia**, protopresbiteratul gr. or. Deva, pe basa resoluţiunii ven. consistoriu arhidiecesan din 3 Faur a. c. nr. 1218 Bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ şi subştérnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Deva, 1/14 Martie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial.

G. Romanul
protopresbiter.

Nr. 308 1904. [68] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **parohi** a parohíilor mai jos însemnate, din protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Buru** cu filia **Trăscău**. 2. **Ocolişul-mic.** 3. **Subpétra.**

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a 'şi înainta cererile, instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi au a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre şi în parohía pentru care concuréză, spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşa, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ofenbaia, 1 Martie 1904.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 268. [64] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **paroh** în parohia **Guşteriţa**, protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, conform ordinului Veneratului consistoriu arhidiecesan din 17 Februarie a. c. nr. 1592 B., se publică concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post pe lângă cuartir natural, sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibă cualificaţiunea prescrisă pentru parohíi de clasa I. şi astfel suplicele lor instruate în sensul regulamentului şi al normelor din vigóre, sĕ le înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserica respectivă spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic, eventual a celebra serviciul divin.

Sibiiu, 27 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Prin **Librăria archidiecesană** din Sibiiu se pot procura următórele icóne:

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm.: simple 21 cor., fine 27.40 cor., fórte fine 39·20. cor.

Mărimea 63/79 cm.: simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., fórte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm.: simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., fórte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm.: simple 48·40 cor. fine 70 cor., fórte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm.: simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., fórte fine 117.60 cor.

Efeptuirea se póte face în 24 zile.

Un tinĕr

absolvent de 6 sau 8 clase gimnasiale, cu atragere spre cariera farmaceutică, solid, sănĕtos, din familie bună şi vorbeşte bine ungureşte, află angajament pe lângă condiţiuni favorabile în farmacia lui

(67) 3—3 **Dumitru Banciu,** Sĕlişte.

Din causa desfacerii prăvăliei se pot căpĕta

maşini de scris

noue, de prima clasă, şi eftine. A se adresa sub „Sehr preiswert“ cu provocare la fóia nóstră la *Rudolf Mosse, Budapesta,* IV. Ferencziek tere nr. 3. [65] 4—5

Nr. 13 1904. [52] 3—3

Concurs

Pe basa dispunerei consistoriale de la 8 Ianuarie 1904 nr. 11144 1903 B. se publică concurs pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa III **Valea-verde,** protopresbiteratul Câmpeni, cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele cuprinse în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările concursuale în terminul recerut la subscrisul.

Câmpeni, 10 Februarie 1904.

Romul Furdui
protopresbiter.

Nr. 985/1903 [62] 2—3

Concurs

Pe basa venerabilei resoluţiuni consistoriale din 25 Novembre a. c. nr. 12,032 Bis. pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nicolae Brĕnduşă* din parohia de clasa a III-a **Şaeş,** se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din cele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, despre cari concurenţii 'şi pot lua informaţiuni de la oficiul protopresbiteral.

Doritorii de a ocupa acest post de capelan au a-şi aşterne cererile concursuale conform normelor în vigóre până la terminul indicat subscrisului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta poporului în biserică în vre o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, eventual a celebra şi a cuvênta.

Sighişóra, 24 Decembre 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişóra.

In conţelegere cu sinodul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele **patrusprezece juvaere preţióse:**

Important pentru fie-cine!

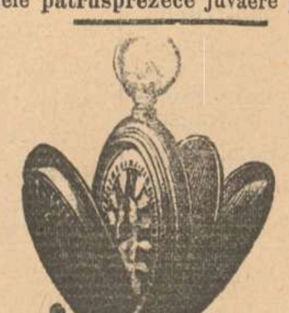

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
- 1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
- 1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduţă în cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco.

— Se primesc vindĕtori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 2—15

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul **50 fileri,** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

In préjma esamenelor! * In préjma esamenelor!

Scrisori de esamen (propise)

pentru scrierea *română, germână* şi *dictando* tipărite în Tipografia archidiecesană, *în colóre vênătă,* pe hârtie fórte fină, mărime 24/31 cm.

Preţul: de bucată 2 fil.; 100 bucăţi 1·30 cor. şi porto postal.
Comandele din afară se esecută imediat.

Librăria tipografiei archidiecesane

Croitorie civilă şi militară.

Pentru **sesonul de primăvară şi vară** ne permitem a recomanda atenţiunii binevoitóre a on. public român atelierul nostru de croitorie, în care confecţionăm

tot feliul de haine pentru domni

ca: **costume complete** (de la 40—80 cor.), **jachete, haine de salon, fracuri, raglame, pelerine** etc., cum şi tot feliul de **uniforme pentru oficeri, voluntari, funcţionari ai căilor ferate, forestieri, pădurari** şi **finanţi;** asemenea confecţionăm **palitone şi jachete pentru dame,** tóte acestea din cele mai fine şi moderne stofe (originale englezeşti), pe lângă **preţuri moderate.** Pentru soliditatea lucrului se garantéză. Cu stofe şi mustre servim ori când.

Totodată ne permitem a face cunoscut domnilor preoţi şi candidaţi de preoţi că croim

☛ reverendi ☚

după cel mai nou stil din diferite calităţi de stofă material trainic, cu preţ de **85—150 cor.** Comande se pot face şi în scris, indicându-se mĕsura (în centimetri), anume lungimea de la guler (pe spate) până în brâu şi de la guler până jos, lăţimea spatelui întreg (de la o cusătură a mânecii la ceealaltă), lungimea mânecii până la cot şi lungimea întrégă, grosimea peptului subsuóră, grosimea în brîu şi lărgimea gulerului eventual sĕ se indice numĕrul gulerului de la cămaşă.

Un **costum complet** sau o **reverandă la cerere confecţionăm în 24 ore.**

Cerênd şi cu ocasiunea acésta spriginul on. public român şi asigurându-l de nou de un serviciu totdeuna prompt şi satisfăcĕtor, semnăm

Sibiiu, 15 Martie 1904 cu tótă stima

Petraşcu & Părău
(3) 2—6 strada poplăcii 21 (peste cale de tipografia archid.)

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung.
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“
140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 3—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 28 Sibiiu, Joi 11/24 Martie 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Desorientare.

Sibiiu, 23 Martie n.

Despre Carol V, domnitoriul de odinióră al Austriei, ne spune istoria, că era amator de ciasornice.

Invĕțase bine meșteșugul ciasornicăriei, și-și adunase în odaia sa de lucru preste o sută de ciasornice, de diferite forme și mărimi.

Zile întregi petrecea în mijlocul ciasornicelor sale, studiându-le mersul, și dându-și tóte silințele sĕ le facă sĕ umble la fel.

După ani de zile s'a convins însĕ, că munca sa a fost muncă zadarnică, pentru-că din sumedenia cea mare de ciasornice nici măcar *douĕ* n'au ajuns sĕ mérgă la fel.

Și atunci, — earăși istoria ne spune —, Carol V a esclamat mâhnit și deprimat: „Dacă ciasornicele, ale căror mașinerie o cunosc destul de bine, nu le-am putut face sĕ umble la fel, barem douĕ din aceste multe, nu știu zeu, în naivitatea mea, cum am și putut presupune, că inimile cetățenilor mei vor puté sĕ bată vre-odată la fel?...“

Istoria a notat vorbele acestea ca vorbe ințelepte, rostite de un domnitoriu înțelept.

Și într'adevĕr, multă cumințenie se pare că e depusă în cuvintele acestea. Pentru-că și ómenii sunt ca și ciasornicele. Trebue în continuu sĕ fi întrĕ ei și cu ei, sĕ influințezi asupra inimilor lor, spre a le ține încăldite, pentru-că numai atunci pot sĕ bată la fel, așa cum a-i dorí sĕ bată. Dar' *se pare* numai. Pentru-că cel-ce a ajuns sĕ cunóscă bine acésta mare măestrie de a conduce mulțimea de ómeni, nu va esclama la nici un cas cum a esclamat Carol V, fiind-că, — și aici zace rătăcirea lui Carol V, — inimile ómenilor totuși nu sunt ciasornice.

Inimile ómenilor nu sunt puse pe rotile reci, fără viéță, ci sunt mișcate de sângele cel cald, care le conduce funcționarea. De la gradul de înfierbântare în care se află sângele din ele depinde felul lor de a bate. Și au fost ómeni, cari le-au făcut sĕ bată la fel. Un Cavour, un Kossuth, un Bărnuțiu, un Ioan Brătianu și alții, au făcut minuni pe terenul acesta, atunci când au credut că e de lipsă, ca inimile conaționalilor lor sĕ bată la fel. Mii și zeci de mii de inimi încăldite de vorbele lor, la fel au bătut. Dar' ei nici nu și-au bătut capul cu ciasornice, ci numai cu inimile compatrioților lor.

Ori apoi sĕ luăm pe Maria Terezia, o urmașă a lui Carol V. N'a știut ea, o femeiă, sĕ facă în dieta din Pojon, ca tóte inimile nobililor magiari sĕ bată la fel? Sĕ bată așa, cum interesele ei și ale casei domnitóre cereau? Ea, o femeiă, a știut unde sĕ pună pârghia care ridică inimile și le înalță spre idealuri frumóse!

Conclusia e deci, că ómenii *pot* sĕ fie aduși acolo, ca sĕ gândéscă la fel, și inimile lor sĕ bată la fel. Trebue sĕ fie însĕ *cineva*, care sĕ le dirigeze gândirea și bătaia inimii.

Am avut și noi, Românii, vremi, când gândeam la fel, când ne scoteam însuflețirea din același isvor, când ne încăldiam inima la aceleași idealuri. S'au dus însĕ vremile acelea. Astăzi suntem mai îndepărtați unii de alții de cât ori-când altădată în trecut. Nu ne mai cunóștem, nu ne mai înțelegem unii pe alții; fie care își merge calea sa, fără a se mai gândí dacă e bună ori rea, fără a-și da sémă, că dacă o fi sĕ ajungă la marginea prăpastiei, cum crede că va puté face drumul îndĕrĕt, la calea cea bună, pe care n'a voit sĕ o bage în sémă?

O desorientare completă s'a încuibat în politica nóstră națională. Și de ce? Pentru-că ne lipsește busola, ne lipsește acel *cineva*, care cu minte luminată, cu prudență, cu tact și cu prevedere sĕ ne dirigeze gândirea și bătaia inimilor.

Conducerea politicei naționale române a fost încredințată totdeuna unui *comitet*, compus din fruntași, din bărbați de încredere. Comitetul l'am avé și acum, — zice-se, — dar' n'avem conducere. Nu știm, nu audim, nu vedem nimica din făptuirile acestui comitet. Și fiind-că el tace, — desorientarea crește mereu. Mai mult de cât atâta. Destrăbălare întrégă a întrat în partidul pe care ar trebuí sĕ 'l conducă comitetul. Ciasornicele nu numai că nu umblă la fel, dar' unele nu umblă de loc, ori umblă fórte *rĕu*, în cât seduc numai opiniunea publică și o duc în rătĕcire și la primejdie.

Nu se gândește óre nimeni la datorința de a le aduce la îndreptare? Și nu se gândește nimeni la respunderea cea mare ce apasă umerii celor însărcinați cu conducerea, rĕspundere, nu în fața lumii de astăzi românești, cuprinsă întrégă de o apatie îngrijitóre, ci în fața lumii de mâne, care va cere socotélă, și în fața istoriei, care va croí judecată? Ori sunt și conducĕtorii noștrii de astăzi de părerea lui Carol V în privința inimilor conaționalilor lor?

Ar fi trist, fórte trist!

Din parlament. Dieta a votat, în ședința de Luni, 21 Martie, legile de recrutare și pe anul curent. Cei din oposiție și-au precisat pe scurt punctul de vedere cu privire la independența și naționalisarea armatei magiare, și au lăsat apoi sĕ trécă legile la votare. In ședința de eri, Marți, s'a început discuția asupra budgetului pe anul 1903. Discuția se va continua și astăzi. Nici acéstă discuție nu va fi de lungă durată, fiind-că la propunerea prim ministrului *Tisza*, budgetul nu va fi discutat din posiție în posiție, ci discuția va fi purtată numai asupra proiectului de lege prin care budgetul vine încuviințat. Joi dieta va lua vacanțe, până la 11 April n.

Din Austria. De la Viena vine știrea, că în urma unei neînțelegeri avute cu Polonii, prim-ministrul Dr. *Körber* s'a decis sĕ demisioneze, și că în cursul audienței pe care a avut'o Luni după amiazi la orele trei la palat și-ar fi și înaintat de fapt demisiunea. Ca urmaș al seu e luat în combinație contele *Potocki*, guvernatorul din Galiția. Motivul retragerii lui *Körber* ar fi convingerea ce și-a căștigat'o, că Reischrathul nu va alege delegațiunile pentru afacerile comune cu Ungaria, fiind-că Cehii au luat hotărîre sĕ împedece alegerea cu ori-ce preț. In cas că Domnitoriul nu va primí demisiunea, Reischrathul va fi disolvat.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în Alba-Iulia.

Geógiul-de-sus, 5 Martie v.

Joi în 4 Martie a. c. s'a ținut sinodul protopresbiteral ordinar al tractului nostru în sala școlei gr.-or. din *Alba-Iulia*.

Cum sinódele acestea de regulă se țin odată în an, și cum fie-care e plăcut atins, când se onoréză de a fi membru în vre-o corporațiune — mai ales bisericéscă, — și cum în consecuență fie-care membru trebue sĕ arete interes față de corporațiunea din care face parte și sĕ lucre cu zel și devotament întru promovarea intereselor aceleia, mĕ așteptam că și de astădată se vor presenta la ședință toți membri, fără escepțiune. — Durere însĕ, acésta speranță nu mi-s'a realisat. Abia s'au presentat dintrĕ toți membrii 20, — preoți 11 și mireni 9. Cu părere de rĕu s'a remarcat numĕrul cel mic de membri, în care s'au presentat mirenii.

La alegerile viitóre vom grijí, ca ómeni cari nu arată nici un interes față de causele nóstre bisericești, sĕ nu mai fie aleși.

Atât, ca sĕ se știe!

La orele 9 a. m. ne-am întrunit toți în biserica din oraș, unde dl protopresbiter *Ioan Teculescu* a oficiat chiămarea duhului sfânt. De aci am mers la școlă, unde presidentul prin o vorbire alésă și de însemnătate, a deschis sinodul.

S'a constituit biroul, ales fiind notariu al ședinței preotul *Irimie Iliescu*, ear' verificători ai procesului verbal dnii: Ioachim *Fulea*, advocat și director de bancă, și Florian *Rusan*, paroch în Maieri.

A urmat apoi cetirea raportului anual despre mersul afacerilor bisericești, școlare și epitropești, lucrat cu multă pricepere, bogat în espuneri și împestrițat la locuri cuvenite cu povețe pentru stirpirea rĕului constatat.

Din acest raport am putut constata, că tractul nostru merge înainte pe calea croită de antecesorul actualui nostru șef.

Mult ne-a îmbucurat faptul, că în decursul anului 1903 s'au sfințit în acest tract, unde urmele feudalismului se vor simțí încă mult timp, de tot *șepte* biserici, douĕ zidite din nou, douĕ renovate fundamental, și trei reparate.

Școle noue, corĕspundĕtóre legilor în vigóre, s'au ridicat trei în decursul anului trecut; ear' pentru anul acesta s'au luat mĕsuri pentru edificarea de școle noue earăși în trei comune.

Ce ne-a pus pe gânduri a fost, că convețuirile nelegiuite s'au sporit față de anul trecut. Eu cred că nu ar strica, dacă autoritățile bisericești supreme ale tuturor confesiunilor — pentru-că la tóte esistă rĕul acesta, — ar întreveni la înaltul guvern în chestia acésta.

Raportul s'a luat la cunoștință cu plăcere, întrĕ aclamări de „sĕ tráéscă“ la adresa dlui protopresbiter.

S'a cetit apoi rațiociniul pe anul 1903, din care ne-am convins, că averea tractului se chiverniseşte în mod conștiențios și fondurile cresc. In special fondul protopopesc s'a înmulțit și se va înmulțí în mod însemnat în urma conclusului din anul trecut — conclus aprobat de Ven. Cons. archidiecesan, — de a contribuí la augmentarea acestui fond anual, fie-care paroch din tract cu 2 cor., și fie-care învĕțătoriu cu 1 cor., apoi preoții cari se aleg din nou ca taxă fundamentală odată pentru totdeuna de 20 coróne, și învĕțătorii cu 10 coróne, dacă sunt aleși ca definitivi.

Epitropiei s'a dat absolutoriu pentru rațiociniu, aprobându-se și bugetul pe 1904.

A urmat o propunere, făcută de membrul George *Albu*, ca adecă fie-care paroch sĕ pórte protocol parochial, ear' protopopul în visitațiunile sale sĕ controleze sever afacerea acésta, pentru-că în lipsa acestui protocol, s'a dovedit în nenumĕrate rânduri, că arătarea datelor statistice se face greșit. Acéstă propunere s'a făcut, fiind-că în raportul anual s'a accentuat, că datele statistice din unele parochíi despre numĕrul familiilor sunt dubióse.

Tot în legătură cu acéstă propunere s'a dat esplicare, că sub *„familie“* în protocolul parochial, și la compunerea datelor statistice, nu este sĕ se înțelégă numai familiile cari au casă și plătesc competință parochială, ci fie-căre soț și soție, cu copiii lor, fie că locuiesc separat și plătesc competințe parochiale, fie că locuesc cu alte familii împreună și nu plătesc competință, forméză o familie; spre pildă, unul sau doi gineri cu socrul lor.

Finite acestea, dl protopresbiter mulțămește membrilor pentru interesul ce l'au arătat și tactul ce l'au observat la desbaterea obiectelor puse la ordinea zilei, și încheie ședința, dorind tuturor reîntórcere în pace la ale sale.

Dee bunul Dzeu, ca tractul nostru sĕ progreseze tot mai mult și mai mult.

Un membru.

Sinod protopresbiteral în Mediaș.

Buzd, 6 Martie v.

In 4/17 Martie a. c. s'a ținut sinodu protopresbiteral ordinar al tractului Mediaș, sub conducerea șefului tractual, protopresbiterul *Romul Mircea*.

Conform convocătoriului, membrii sinodului aprópe în numĕr complet, 19, s'au întrunit în școla nóstră din Mediaș. Aci, după deschiderea ședinței și constituirea biroului, aleși fiind bărbați de încredere membrii Dionisiu *Chendi*, Ioan *Marian* și Dionisie *Bârză*, ear' notariu George *Iacob*, protopresbiterul își cetește raportul general despre activitatea sa și despre starea tractului în decursul anului 1903.

Acest raport, după ce cuprinde datele oficiale despre activitatea oficiului protopresbiteral și starea tractului cu privire la partea bisericéscă, școlară și epitropéscă, ne asigură, că tractul nostru, de-și póte cel mai sărac în archidiecesă, a făcut progrese fórte îmbucurătóre pe tóte terenele.

Dacă undeva se póte zice că cu un comandant bun trupele trebue sĕ învingă, apoi nicăiri mai bine de cât la noi! In timp relativ fórte scurt (de 10 ani) sub conducerea protopresbiterului nostru s'a schimbat întréga față a acestui tract. Știind câtă sărăcie domnește în comunele bisericești și că fond tractual numai după nume avem, știind că bieții ómeni 60—70% își câștigă pânea de tóte zilele aprópe ca pălmași, te miri vĕdênd rĕsărind ca din pământ biserici noue, școle noue, case parochiale, reparaturi fundamentale la cele învechite, ba acum reședința protopresbiterală pe deplin corespundĕtóre, în oraș, la loc fórte potrivit, care cu adaptările proiectate va costa 20.000 coróne. Și de unde tóte acestea? Tóte din sudórea nóstră, tóte din munca degetelor nóstre. Și dăm, dăm cu dragă voie, căci suntem pe deplin convinși, că jertfa adusă e binecuvêntată de Dzeu și aduce ródele dorite.

Preoțimea, pe lângă jertfele materiale ce le-a adus și le aduce pentru înaintarea singuraticelor parochíi, a dat și un rar esemplu de însuflețire pentru înaintare, oferind fie-care preot, fără deosebire de stare materială, pentru ridicarea unei reședințe protopresbiterale suma de câte 400 cor. Sinodul protopresbiteral plăcut atins de aceste frumóse oferte, nu a rĕmas nici el înapoi, ci a hotărît, ca şi învĕţătorimea şi comunele bisericeşti sĕ concurgă cu contribuiri după starea materială spre acest scop. Protopresbiterul a oferit suma de 2000 coróne.

S'au pus totodată şi basele unui fond protopresbiteral.

Aşa ne ajutăm noi pe noi şi aşa ne va ajuta şi Dzeu.

Astfel de resultate se pot ajunge însĕ numai acolo, unde iubirea reciprocă, încrederea, zelul de muncă şi înaintare sunt desvoltate aşa cum în tractul nostru le-a ştiut desvolta protopresbiterul nostru.

Intrĕ astfel de împrejurări apoi uşor se póte închipuí cum sinódele nóstre, scutite de neînţelegeri, de ură şi patimă, sunt adevĕrate sĕrbători, la cari toţi membrii cu drag participă.

Nu mĕ estind la specificarea singuraticelor obiecte pertractate în acest sinod, fiind aceste parte uniforme cu cele pertractate şi în alte tracte, parte de interes local. Cele premerse însĕ mi-am permis a le da publicităţii din convingerea, că sunt lucruri bune.

i.

Revistă esternă

„Resolvare pacinică“. Privitoriu la cestiunea reformelor în Macedonia ziariul „Tribuna“ (Roma), ocupându-se cu un interview al corespondentului ziarului rusesc „Novoja Vremja“ avut cu ambasadorul rusesc de la Viena, observă că nici din parte austro-ungară, nici din parte italiană nu a fost contemplată nici-când eventualitatea conturbării statului-quo, fiind-că puterile cele mai direct interesate în causă nu au tras la îndoélă nici-odată posibilitatea resolvării pacinice a cestiunii macedonene. Tóte celelalte versiuni contrare acesteia isvoresc numai din speranţele ascunse ale unor politicani exaltaţi — zice ziariul italian.

*

Rĕsboiul. După ştirile despre bombardarea din urmă a portului şi oraşului Port-Arthur puţin s'a mai aflat positiv despre operaţiunile de pe câmpul de rĕsboiu. Singura ştire de importanţă deosebită ar fi ştirea dată zilele acestea din isvor englez, că flota de la Port-Arthur s'a împreunat cu flota de la Vladivostoc. E cu greu de creḑut însĕ, că flota japonesă sĕ fi fost atât de neprecautā, în cât sĕ nu împedece acéstă împeunare.

Cât priveşte mişcările de pe uscat, se pare că japonezii şi-au cam greşit socotéla cu greutăţile transportării trupelor. Inaintéză fórte încet, aşa că mult va mai trece până când se va puté auḑí despre vr'o luptă regulară întrĕ oştirile de pe uscat. Ciocniri întrĕ avantposturi se întêmplă şi acum.

Alt moment de deosebită importanţă pentru resultatul rĕsboiului e atitudinea suspectă a Chinei. De-şi s'a declarat neutrală, China totuşi şi-a concentrat la graniţele Mandjuriei óste de 40.000 compusă din cei mai aleşi soldaţi, ear' la Peking prinţul Natu, noul ministru de esterne şi prefect al oraşului, a concentrat óste de 20.000, instruată de oficeri japonezi. Simptóme acestea, că la moment binevenit China încă se va amesteca în cérta vecinilor sei, — sigur că în favorul Japoniei, ceea-ce uşor ar puté provoca amestec şi din partea altor puteri şi astfel din rĕsboiul ruso japonez China sĕ facă rĕsboiu general asiano european.

„Asociaţiunea.“

Adunarea despărţĕmêntului Sibiiu.

Adunarea generală a despărţĕmêntului Asociaţiunei IV. Sibiiu s'a ţinut Duminecă la 7/20 Martie a. c. în localul casinei române. S'a revidat raţiociniul anului 1903 şi s'a statorit budgetul pe anul 1904. Comitetul va continua cu *escursiunile instructive*, cu aranjarea de *esposiţii* şi *întemeierea* de *biblioteci poporale.* Spre scopul acesta s'a luat în buget suma de 200 cor. La propunerea membrului Part. *Cosma,* pentru iniţiarea *conferenţelor publice* comitetului i-a esprimat adun. generală mulţămită cu indemnul de a stărui şi pe viitor în direcţiunea acésta. La propunerea membrului Dr. Dum. *Ştefan,* adunarea gen. a luat conclusul, ca membrul Rom. *Simu* sĕ-şi presenteze manuscrisul prelegerii sale din *Slimnic,* spre a se puté lua dispoziţii pentru tipărirea acestei instructive prelegeri, despre care şi în raportul general se face amintire în cuvinte de laudă. Din raportul general remarcăm următórele date: Despărţĕmêntul de present are 7 membri fundatori, 17 pe viéţă şi 59 ordinari. Faţă cu anul trecut la membrii pe viéţă mai puţin cu unul. De la membri s'au incassat cu totul 480 cor. Treisprezece membri au rĕmas cu taxele în restanţă. De la cele 6 conferenţe publice, din taxele de 20 de fil. a întrat suma de 111 cor. 90 fil. Din acésta subtragênd spesele efective cu 52 cor. 80 fil. a rĕmas un plus de 59 cor. 10 fil., care s'a luat în buget pentru trebuinţele despărţĕmêntului.

Bune fiind căile pe cari umblă comitetul, dorim succes lucrărilor sale.

NOUTĂŢI

Asentările pentru anul 1904. Prin un circulariu dat zilele trecute ministrul de honveḑi a dispus începerea lucrărilor de pregătire pentru asentările anului curent, cari vor avé sĕ se încépă la 21 Maiu st. n.

*

Advocat în Sĕlişte. Camera advocaţială din Sibiiu face cunoscut că a susceput în lista advocaţilor de pe teritoriul ei pe advocatul *Dr. Nicolae Petra,* cu cancelarie advocaţială în *Sĕlişte.*

*

Sinod gr. catolic. „Unirea“ raportéză că metropolitul Dr. V. Mihali a convocat la Blaj pe ziua de 10 Maiu st. n. un sinod al archidiecesei gr. catolice. Convocarea s'a făcut la dorinţa clerului, în causa regulării dotaţiunei preoţeşti.

*

Post de medic în Săsciori. Atragem atenţiunea celor pe cari îi priveşte, la concursul publicat pe pagina a patra, pentru ocuparea postului de medic cercual în Săsciori (lângă Sebeşul-săsesc).

*

Accident tragic. Vineri după amiazi viceconsulul român Teodorescu, la Petersburg, voind sĕ urce la cuartir a căḑut din ascensoriu (lift) de la înălţime de douĕ caturi. Cadavrul nenorocitului era sdrobit oribil.

*

Mórte subită. Iuliu Muntean, funcţionariu la ministeriul ung. de agricultură, Sâmbătă séra în timp ce s'ătea la cină în societatea miresei sale şi a familiei a căpĕtat apoplexie de inimă şi a murit subit. Era în etate de 48 ani.

*

Mine de aur la Maidan. Un întreprinḑĕtoriu de minerit, A. Kukaszky, a aflat în hotarul comunei Maidan (comitatul Caraş-Severin) vine de aur pe întindere de câteva sute de chilometri. Conform esaminărilor chemice piatra conţine, în calcul mediu, 34 grame de aur curat per tonă.

*

O sută douĕzeci de cambii false. Stefan Weichhold, învĕţătoriu în Torontál-Rábé sĕptĕmâna trecută şi-a curmat viéţa prin împuşcare. Causa sinuciderii a fost téma de urmărire pentru falsificări de cambii. Mai mulţi economi din Rábé căpătaseră o ecă provocare de la banca din Csatád, că li-a espirat terminul cambiilor. Aceştia au rĕspuns că ei nu au nici o datorie cambială la banca respectivă. La acésta un funcţionariu al băncii a eşit în comună şi a făcut cu „datoraşii“ probă de scrierea numelui şi astfel s'a constatat că subscrierile de pe cambii sunt false. Deóre-ce cu tóte cambiile dovedite falsificate învĕţătoriul Weichhold ridicase banii de la bancă, cercetarea era sĕ se îndrepte contra lui, dar' el a prevenit'o cu un glonţ de revolvĕr. De tot falsificase dumnialui 120 de cambii, cu cari a ridicat de la bancă preste zece mii de coróne.

*

Nebun tăciunariu. Zilele trecute Petru Noşăgan din Leşnic (comitatul Hunedóra) şi a aprins casa. Fiind vênt puternic, de la casa lui au luat foc şi alte case din împrejurime şi era pericol de a cădè victimă flacărilor satul întreg. In timp ce ómenii se trudeau sĕ localiseze şi sĕ stingă focul, Noşăgan privia indiferent şi se lăuda chiar, că el însuşi a dat foc casei sale. Amărîţi de năpasta ce ii-a făcut'o, ómenii l'au înhăţat sĕ 'l arunce în bobotaia caselor şi numai cu mare greu a succes gendarmilor sĕ 'l scótă din mânile lor. Arătându-se la Noşăgan simptóme de nebunie, a fost internat în o casă de sănĕtate.

*

O mare fundaţiune — pentru încetarea obstrucţiei. Familia Göll a pus la disposiţia ministrului-president Tisza 100.000 de coróne, ca sĕ 'i destineze spre vr'un scop de binefacere în amintirea încetării obstrucţiei din dietă. La recomandarea baronului Feilits, deputatul Clujului, ministrul-president a destinat întrégă suma pe séma institutului de orbi din Cluj, ca fundaţiune din ale cărei venite sĕ fie susţinuţi în institut orfani de tată fost soldat.

*

Oficeri desertaţi. In Mármaros Sziget gendarmeria a deţinut doi oficeri ruşi şi i-a predat poliţiei, în credinţă că sunt spioni. La investigaţie s'a constatat apoi, că nu sunt spioni, ci au fugit din Rusia fiind-că nu voiau sĕ lupte contra iaponezilor.

*

Nenerocirea duor fetiţe. Elevele şcólei din Ujlak în una din zilele sĕptĕmânii trecute aveau sĕ arangieze ceva festivitate din prilejul zilei onomastice a directorului. Inainte de începerea festivităţii internistele Wittek Irma şi Weisz Etelka voind sĕ-şi arangieze frisura cu fer încălḑit cu spirt, li-s'au aprins hainele. In urma arsurilor Wittek a murit încă pe cale spre spitalul „Margareta“. Ceealaltă copilă se află greu bolnavă în spitalul ovreesc din Ujlak.

*

Osânda trădătoriului. Despre căpitanul Ivkov, aplicat în serviciu la statul major al armatei ruseşti, s'a aflat sĕptĕmânile trecute, că a vîndut japonezilor planul strategic al rĕsboiului ce tocmai e în curgere. Imediat a fost eschis din armată şi dat în judecată. Tribunalul l'a osândit la mórte, şi cum raportéză o telegramă din Petersburg, alaltăeri a fost esecutat.

*

Căḑută de pe parcan. Cameriera librariului Popovici din Neoplanta fiind Marţi după amiazi ocupată cu spălarea ferestilor de la etagiul casei, a căḑut de pe parcan şi a murit îndată. Causa nenorocirii a fost, că parcanul fiind moiat de ploi s'a rupt sub povara fetei.

*

Artistul şi ţarul. Zilele trecute pianistul Paderewsky avênd sĕ concerteze în Petersburg, a fost învitat sĕ cânte şi la curtea împĕrătéscă. Incântat de arta pianistului ţarul l'a agrăit cu câteva cuvinte măgulitóre, zicêndu'i şi următórele: „Mĕ bucur că pe un artist aşa mare pot sĕ'l consider de *fiu al naţiunii ruseşti!*“ — „Nu, Maiestate! *eu sunt polon!*“, a rĕspuns artistul. Preste un ceas după acésta scenă Paderewsky a căpĕtat de la poliţie avis confidenţial, ca imediat sĕ plece din Petersburg.

*

Trezită în cosciug. O copilă de 12 ani din Drezda, creḑută mórtă, a fost pusă în cosciug şi aşeḑată pe catafalc în casa mortuară. In timpul când i-se făcea însĕ serviciul de înmormêntare copila şi-a deschis ochii şi a 'nceput sĕ vorbéscă. Mititica a fost dusă apoi a casă şi luată de nou în îngrijire medicală. Medicii au speranţă că 'i vor puté reda sănĕtatea.

*

Cine 'şi iubeşte grădina şi voeşte sĕ aibă cele mai frumóse flori şi cele mai bune zarzavaturi, (legume), sĕ cumpere seminţe de la casa de seminţe ces. şi reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta,* Rottenbillergasse 33, care firmă la cerere trimite gratuit preţ-curentul ilustrat, de 226 pagini. Acesta conţine afară de eminentele seminţe cunoscute în întrégă lumea, mulţime de noutăţi surprinḑĕtóre de legumi şi flori.

*

In mii de casuri a făcut minune dl Albert Müller (Budapesta, V. Vadász-utcza 42/V) cu invenţia sa: crucea dup'ă electro-magnetică nr. 86,967 R. B. Astăzi ne aflăm de nou în posiţie a publica douĕ scrisori de recunoştinţă, pe cari le-a primit inventatorul acestei cruci. Acestea sunt: Stimate dle Müller! Resultatul la care se ajunge cu aparatul dvóstrĕ e minunat. Prin folosirea acestuia m'am vindecat pe deplin de durerea reumatică, de care suferiam. Primeşte deci sincera mea mulţămită. Cu distinsă stimă F. Lindenschmidt (Német Palanka, la 11 Faur 1904). — Preastimate dle Müller! Te rog a'mi trimite încă un aparat de-al dvóstrĕ, care mia ajutat contra durerii de inimă, şi de care am lipsă pentru o amică a mea. Cu stimă Vilma Wavrik (Agram, la 31/I 1904).

FOIŞORĂ

Iisus în lumina vécului XIX.

(Fine).

„*Iisus nu a fost înţelept, ci divin*“, acésta se vede din impresiunea ce o face asupra acelora, cari îl împresorau. „Că într'adevĕr a înviat pe cei morţi, îndoiéscă-se cine va vrea, dar' cu atât mai mult trebue luată în considerare impresiunea vivificătóre, care obîrşia din înfăţişarea lui; căci unde mergea Christos se credea că morţii înviéză şi cei bolnavi se însănĕtoşéză.“

Christos nu predică numai smerenie, umilinţă, ci şi luptă. „Căci eu am venit sĕ stîrnesc pe fiul împotriva tatălui seu.“ El nu luptă însĕ în contra formelor esterne ale civilisaţiei („daţi Cesarului“) ci împotriva *duhului intern* al omului, în contra motivelor determinante, din cari efluxéză acţiunile şi faptele. „Blândeţa, smerenia lui e cea a vitézului învingĕtor, a Domnului care se umileşte cătră cel slab şi neputincios.“ Prin Iisus se trezeşte omul la conştiinţa chemării sale morale, se clădeşte o adevĕrată şi înălţătóre morală démnă de coróna creaţiunii lui Dzeu. Prin el întră în viéţă o nouă generaţiune de ómeni.

Linée deosebeşte ómenii după colórea pielei. O deosebire mai însemnată şi mai amĕnunţită *e sigur coloritul voinţii.* „Numai venirea Mântuitoriului a creat adevĕrata nobleţă, generositatea şi marinimositatea curată, precum se află în cuvintele: „*Dómne, iartă-le, că nu ştiu ce fac*“.

Autorul îşi împînzeşte apoi privirile asupra raportului lui Iisus faţă cu împrejurimea în care a trăit. Intrebarea: „Fost'a Iisus jidov?“ o desluşeşte astfel: „*Pentru némurile creştine Iisus este fiul lui Dzeu unul născut*“. Apoi se pierde şi el în hipotesele şi teoriile greşite ale lui Renan şi soţii, deochiate şi combătute de întrégă creştinătatea. Căci zice el: „Iisus privit din punct de vedere istoric, probabil nu aparţinea rasei semite“. Ca argumente aduce o mulţime de fapte: posiţia espusă a Galileii, comerciul cel viu şi mare cu Damascul, ruperea în douĕ a ţĕrii, devastarea părţii din spre miază-nópte prin Asirieni, imigrarea Grecilor etc. Deosebirea cea mare în caracterul Galileului şi nestrămutabilului judeu, dialectul străin, arameic la némul seu ş. a. La ce rasă aparţinea? nu se póte spune cu positivitate.

De importanţă este şi deosebirea cea mare întrĕ concepţiile iudeilor şi ale lui Christos, şi a limbilor credinciόse indogermane. Şi aici Iisus nu e Iudeu. Chamberlain definéză religiunea, aşa cum ea s'a revelat la popórele indogermane: „Religiunea nu are nici cu superstiţiunea nici cu morala de lucru“, şi aici îmi permit a observa că e influinţat de morala lui *Kant,* care vorbind despre raportul eticei faţă de religiune susţine că: *moralitatea e independentă de religiune, religiunea independentă de biserică. Dar' din conştiinţa morală resare o religiune şi din conştiinţa acésta religiósă formele istorice ale religiunii. Numai pân' ce trunchiul se nutreşte prin rădĕcinile sale proprii, are viéţă şi póte produce fructe. Nu moralitate religiósă, ci religiune morală, nu religiune bisericéscă, ci biserică religiósă pretinde raţiunea practică.* Ear' Chamberlain glăsueşte că „*religiunea e o stare a sufletului, a inimii*“. Privirea în ascunsurile cele mai adânci ale lăuntrului nostru propriu, dorinţa cătră cel din ceruri, acésta e religiunea!

Şi tocmai facultatea acésta lipsia Iudeilor în mĕsură fórte mare. E greşit a zice: „Venirea Mântuitoriului cu graiurile lui dumnezeeşti ar fi vechiă doctrina judaică în haină nouă“. Pretutindenea se arată prăpastia cea mare întrĕ aceste douĕ religiuni. Iisus nu e sluga lui *Iohve,* ci fiiul lui! El e stăpân preste legile esterne (Sabbatul, mâncare!) „Iudeii au fost póte cei dintâi idololatri“. La Iisus numai ramele sunt judaice, închipuirile esterne, în care îşi îmbracă personalitatea sa proprie. *Ideile sunt divine, vecinice,* şi au o putere supranaturală asupra împrejurimii. De formele esterne însĕ au avut lipsă ca sĕ-şi pótă începe undeva clădirea şi nu s'au putut subtrage cu totul de sub judaism.

Cea mai genială şi cea mai îndrăsnéţă ideie în tótă scrierea lui Chamberlain e după credinţa mea următórea: „Creştinismul umblă încă pe picióre de copil, abia mijeşte pârga bărbăţiei, privirii împăiangenite. Cine ştie, va sosi încă vremea, când istoria plină de sânge a celor 18 véacuri va fi privită de istoria relelor bóle copilăreşti ale creştinismului?“

Astfel ne înfăţişéză chipul blândului Nazarinean germanisatul englez Chamberlain în opera sa de frunte „*temeliile vécului XIX.*“

N. Regman.

ECONOMIE.

Adunarea generală ordinară a societăţii „Crişana“.

Brad, 1/14 Martie 1904.

La 13 Martie n. şi-a ţinut „Crişana“ a XIII-a adunare generală ordinară pe anul de gestiune 1903.

Dintrĕ 110 membri cu 466 părţi fundamentale au participat 62 representând 277 voturi.

Din raportul consiliului, aprobat de adunare, este evident, că:

a) de-şi părţile fundamentale representă numai 46,600 cor., ear' *b)* fondurile de reservă 101,254 cor. 88 fil., totuşi societatea la 31 Decembre 1903 are:

a) depuneri 613,827·02 cor., *b)* escompt de cambii 341,060·40 cor, *c)* împrumuturi pe obligaţiuni 3 7 335·88 cor., *d)* împrumuturi hipotecare 77,183 14 cor., *c)* reescompt 13,800 coróne.

Revirementul a fost 1.604,008·26 cor., din care a resultat venit curat 17,[illegible]08·84 cor.

Soliditatea societăţii se baséză pe încrederea publicului şi onestitatea conducĕtorilor.

Momente mai însemnate în decursul anului espirat au fost: 1. cumpĕrarea unei case situate într'unul din cele mai favorabile locuri din piaţa Bradului, cu preţul de 50,000 cor. Din chiriile acestor case, capitalul învestit fructifică cu 6%, societatea are localitate liberă, şi cu grădina sa, a decis mărirea curţii gimnasiului, 2. angajarea de jurisconsult a dlui *Dr. I. Papp*, de cassariu a dlui *Al. Draia* şi de contabil a dlui *Adam Dămian*.

Din profitul curat a jertfit spre scopuri culturale 4000 cor. şi anume: fondului gimnasial din Brad 2000 cor., fondului protopresbiteral din Zarand 600 cor., pentru zidiri de biserici (Brad, Criscior şi Căzăneşti) 600 cor., pentru „masa studenţilor“ (Brad, Braşov, Blaj, Cluş şi „Petru Maior“ din Budapesta) 370 cor., taxă de membru fundator la societatea pentru fondul de teatru român 200 cor., şi alte ajutóre mai mici 230 cor.

Prin aceste jertfe „Crişana“ alérgă spre idealul sĕu de a înainta luminarea şi bunăstarea némului nostru.

Dividenda e 12%, care se solveşte îndată după adunare.

Tot în acéstă adunare s'au modificat şi statutele, la a căror perfecţionare a conlucrat dl Dominic Raţiu şi a făcut societăţii servicii preţióse atât prin inviaţiunile cât şi cunoştinţele sale speciale.

Vivat, crescat, floreat, „*Crişana*“, vrednic factor financiar cultural naţional. *Dr. P. O.*

Posta ultimă.

Recunoştinţa Regelui.

De la Viena se scrie, că M. Sa Regele e fórte mulţămit cu întorsătura ce au luat lucrurile în Ungaria, şi-şi esprimă la fie-care ocasiune recunoştinţa faţă de activitatea şi dibăcia de bărbat de stat a prim-ministrului, conte *Tisza.*

Un proces perdut.

Grăniţerii din Veştem au perdut zilele aceste la curia regéscă un proces purtat cu Universitatea săséscă pentru munţii hotarnici cu ţéra românéscă, adjudecându-se dreptul asupra lemnu lui Universităţii săseşti.

Vorba prea sinceră a deputatului Copony „sĕ ne aliem cu Ungurii că ne înghit Românii“, deci bateţi fierul până e cald, sau româneşte „când eşti ciocan dă, veni-va vremea sĕ fiţi nacovală, şi atunci vom da noi“.

Cei de la *Universitate* speră sĕ câştige acum şi păşunatul, după cum e informată „*Kronstädter Zeitung*“.

Grăniţerii, cari au apĕrat patria, vor lua deci bĕţul şi traista, ca sĕ aibă şcólele săseşti, şi altcum îmbuibate, nou isvor de venit.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (23 Martie): „*Wiener Frauen*“, operetă, de Franz Lehar. Noutate.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Pictorul Carol Yobst.

Intre bisericile româneşti binişor pictate trebue sĕ numĕrăm biserica *seminarială* şi *catedrala* metropolitană din Cernăuţi, zugrăvite ambele de pictorul vienez *Carol Yobst*, pe care fericitul metropolit *S. Morariu* [1] l'a angajat pentru pictarea bisericelor din Bucovina. La Yobst am aflat multă influinţă apusénă, reclamată de cerinţele artei. La început acéstă influinţă era prevalentă; dară mai târziu a ştiut apuca pe o cale corectă, fără a veni în conflict cu cerinţele bisericei orientale. Multe figuri şi scene din catedrală [2] sunt influinţate de icónele din: „*Die Bibel in Bildern*“ a lui *Juliu Schnorr* de *Carolsfeld*, lucrate de feliuriţi artişti pe motive biblice şi archeologice. — Asemenea influinţă este admisibilă, dacă purcedi cu cuvenită precauţiune.

Carol Yobst [3] a devenit şi un escelent restaurator al bisericilor vechi. Dovadă pictura bisericei Mirĕuţilor din Sucéva [4], cea mai cu succes restaurată biserică românéscă în stil bizantin. A lucrat 5 veri. Cu deosebită pricepere ţine cont de prescrierile artei bizantine, dar' omite defectele neadmisibile în o pictură de azi; aşa în cât totul e corect şi fără greş. Templa gotică făcută la Cernăuţi e completă, de aceea icónele sunt cam mici. Aureolele sfinţilor au un luciu metalic, ca la frontariul din Sinaia. Ornamente şi decoraţii multe, în linii óble, flori, frunze. Chiar şi în esterior se aflǎ decoraţii şi picturi frumóse. Admirabile sunt în front cele 6 tablouri despre crearea lumii şi la mijloc Tatăl, închis în o mandorlă triplă; éră în jurul figurii lui cele 12 zodii. Multe figuri de sfinţi sunt slabe, dar' totuşi naturale; nimic strĕmb şi nepotrivit. Unii sfinţi, ca Ana prorociţa, Samuil etc. *fórte succeşi*; icónele din altar frumóse [5]. Totul iţi face o impresie sĕrbătoréscă şi seriósă.

---

[1] De-asupra întrării în aripa dréptă a monumentalei reşedinţe este un tablou fórte interesant din punct de vedere cultural-istoric românesc. Metropolitul Morariu stă între artişti, ca ocrotitor al lor. De-oparte e Yobst cu elevul seu Bucevschi şi cu sculptorul Pislea, de alta compositorul Vorobchievici, instruând doi clerici în cântări, şi tipografii, culegĕnd text pentru revista bisericéscă „*Candela*“.

[2] N-rul icónelor nu-i mare; picturi decorative mai multe. De-asupra întrării — în un triunghiu — este mitra, cârja archieréscă şi crucea. — In pronaos sunt 13 tablouri mai mari. In stânga: Adam şi Eva lângă pomul cunoscinţei. Aici nu e mĕr, ci smochin, ca şi la Carolsfeld. Vinderea lui Iosif. Cămila din Carolsfeld îţi bate îndată la ochi. — Intre aceste Melchisidec. El întinde numai spre Avram ambele mâni; éră tasa cu vin şi 3 pâni o ţine un băet. Tot în stânga e tabloul: Solomon zideşte templul sĕu. D-zeu dă lui Moisi tablele legii 4 + 6.; între ele sicriul legii. In naos pe boltitura unei hore predica de pe munte, mai jos douĕ busturi, apoi alte 3 icóne mari lângă olaltă. Sub ele stranele. Vis-a-vis tot aşa. In cupolă Pantocrator, liturgia ingeréscă, apostolii, evangelisti = 1 + 1 + 14 + 4 = 18.

[3] Yobst trăeşte şi acum în Viena. E bĕtrân şi stă în préjma unor angajamente noue în Bucovina, unde are sĕ se picteze interiorul bisericei de la mănăstirea Suceava, şi al bisericei din mănăstirea Putna, ambele restaurate până la pictură.

[4] Fiind biserica acésta una din cele mai vechi şi însemnate, merită sĕ espunem aici ceva din istoricul ei. E edificată în vécul al XIV-lea de un principe Moldovean. Unii susţin a fi ridicată la 1401 de *Alexandru cel Bun.* Mult timp a fost biserica de incoronare a principilor moldoveni, căci Suceava a fost reşedinţa acestor voivodi. Numirea „Mirĕuţilor“ nu se ştie, de unde şi-a luat-o. Mie mi-au spus unii din Suceava, că póte în cutul, strada respectivă, unde este aşedată biserica, au locuit odinióră români cu acest nume. „*Deutsche Zeitung*“ din Viena publică în Novembre 1903 din incidentul terminării restaurărilor douĕ foiţe despre acéstă biserică, din cari reproducem unele date ce ne interesézǎ. Biserica e zidită în stil moldevean-bizantin. Incă înainte de a ajunge Bucovina în posesiunea Austriei, Suceava a perdut mult din vechia ei splendóre. Monumentele ei istorice au început a se ruina. Intre acestea şi biserica Mirĕuţilor. Ovreii au luat-o în chirie şi au umplut-o de piei.

Sĕrac popor şi sĕracă lege românéscă, ce ai fost ajuns! Acolo, unde odinióră entusiasmul şi dragostea întregului popor însoţia pe domnitor şi pe cele mai gingaşe domniţe române la actele măreţe ale incoronării, — unde se desvolta întréga măreţie şi strălucirea pompei orientale de la curţile domneşti şi catedralele rĕsăritene: — acolo şi-au sălăşluit neguţătorii jidovi proverbiala lor murdărie, profanând cu mirosul nesuferibil al peilor şi marfei lor biserica, carea odinióră rĕspândea sfânt miros de tămâe şi de românéscă mândrie.

Ear' în locul cântecelor melodióse şi al clopotelor armonice de odinióră, se audia acum croncănitul lugubru al ciórĕlor, ce s'au instăpânit pe ruinele ei pustii. Sufletul nemuritoriului metropelit *Silvestru Morariu A.*, sdrobit de durere, a cerut restaurarea acestui monument preţios. S'a format o comisiune pentru restaurarea monumentelor istorice in Bucovina în frunte cu architectul *Romstorfer*, director al şcólei de meserii din Cernăuţi. Acesta a compus schiţele pentru un plan de restaurare, lucrat mai târdiu în amĕnunte de cătră consilierul *Schaden.* Peste 7 ani au ţinut preparativele devenite proverbiale în Bucovina. Nici nu-i mirare la o lucrare mai mare, când o reparare de podine în preţ de vr'o 90 fl. reclamă nenumĕrate comisiuni, eşite la faţa locului şi împătrat mai costisitóre, de cât însaşi repararea.

Bucovinenii au un dicţionar întreg de „*termini oficiali*“ pentru infinitele preparative, câte „*trebue*“ se premérgă înainte de începerea lucrărilor.

Fondurile marelui Stefan, administrate nu de biserica proprietară, ci de guvernul austriac, simţesc mai bine aceste manipulaţiuni austriace.

Restaurarea bisericei *Mirĕuţilor,* decisă în 1890, s'a început abia în Iuliu 1898. Coperişul s'a făcut mai ascuţit. Demolându-se boltiturile în ruină, s'au descoperit în ele nişte simple óle de lut, precum şi azi fabrică ţeranii români din Bucovina. Aceste erau aplicate ca nişte resonanţe şi produc un efect admirabil, ca şi porumbeii de la Curtea de Argeş. Cele stricate s'au înlocuit cu altele. Unele s'au reservat pentru museul de la Cernăuţi.

Restaurarea s'a terminat în 5 ani, la 1903; şi Duminecă în 2/15 Novembre 1903 metropolitul actual *Dr. Vladimir de Repta* a sfinţit cu mare solemnitate acest preţios monument românesc.

[5] Muceniţele Ecaterina şi Varvara ţin în mâni cruci bizantine. In naos sunt 13 sfinţi în drépta, 18 drepţi şi drepte în stânga. Influinţa lui Carolsfeld şi aici se observă. Adam sapă pămĕntul cu un hârleţ (cam modern), Eva tórce din caer. Acustica e neîntrecută. Stâlpi-'s pictaţi în cuadrate, la mijloc cu cruci mici aurii. Mult mi-a plăcut aici şi tabloul de de-asupra columnelor dintre naos şi pronaos. Iisus binecurêntă cu ambele mâni. Dinaintea lui stă evangelia deschisă cu inscripţia: „*Eu sunt viţa* etc. *voi mlădiţele*“ (Ioan XV. 5.) Sub Iisus trunchiul viţei, care se ramifică în drépta şi în stânga, formând câte 6 rame ale apostolilor.

Pictura ruséscă şi grecéscă.

Direcţia sănĕtósă, de a reintroduce arta în pictura orientală, se observă şi în biserica ruséscă. Esemple frumóse de pictură ruséscă se pot vedé şi în bisericile ruseşti din *Viena, Carlsbad, Marienbad, Dresda,* dar' mai ales în cele din imperiul rusesc.[1]

Pretutindenea o pictură în colori armonice, espresivă, artistică, armonisézǎ pe deplin cu feliuritele decoraţiuni, ţinute aici mai mult în colori ruseşti.

Asemenea se acomodézǎ acestei direcţii şi pictura nouă grecéscă. In biserica grecéscă de la *Brăila* d. e., pe care tocmai o zugrăveşte pictorul grec *Constantin Livadas*, ortodox şi cu studii artistice de la Atena, se póte vedé o norocósă combinaţiune şi armonie între ornamentica bizantină şi tablourile cu persóne şi scene biblice, artistic lucrate, espresive, în ornate bogate, cu galóne aurii, în colori frumóse şi vii, aranjate cu gust şi pricepere. Figurile de persóne sunt puţine şi rare, dar' tóte bine esecutate, terminate desĕvêrşit. In deosebi mi-au plăcut figurile celor trei ierarchi. Asemenea sunt acceptabile icónele din frontariul provisor, făcute de un zugrav român.[2]

Acelaşi lucru l'am aflat şi la *Galaţi*, în biserica grecéscă, de-şi aici ornamente sunt mai puţine.

O combinaţie fericită de ornamentare şi pictură espresivă se aflǎ şi în *biserica grecéscă* din Bucureşti [3], unde pictarea asemenea e acum în lucrare. Pictézǎ Chrisostom M. *Zugrav*, un călugăr grec din Athos, pe lemn de chyparos. O icónă din fruntar a făcut-o cu 360 lei, în colori vii.

Motive de ornamentica română.

Din cele de până ací e deci evident, că astăzi devine lucru imposibil a eschide cerinţele artei din pictura bisericéscă. Arta îşi deschide şi cele mai ferecate stavile. Vorba este deci de a ştí aplica aceste cerinţe la fondul picturii bizantine, rĕsăritene, ferindu-ne de deviare în o direcţie străină, apusénă, neadmisibilă la noi.

A indica după putinţă greşelele ce se fac, şi a atrage atenţiunea pictorilor nostri români asupra lor, este intenţiunea principală a unei părţi din acéstă scriere. — Am firma speranţă, că — pictorii români ocupându-se mai mult cu pictura bisericéscă şi supunĕnd esperienţele şi cunoscinţele lor unui studiu aprofundat — vor ştí întrupa vederile atinse aicea, creând cu timpul o pictură bisericéscă, în carea scenele şi persónele biblice espresive sĕ formeze o armonie artistică cu celelalte ornamente şi întocmiri din interiorul hisericei, — tindĕnd a forma *ceva* artistic *propriu, românesc.* Acésta romanisare a ornamentării este şi posibilă şi admisibilă. Multe decoraţiuni şi ornamente din mănăstirea de la Argeş şi de la alte biserici vestite din Orient nu sunt altceva, de cât lucruri împrumutate din ornamentica arabă, persică, arménă, (case, monumente etc). Aşa d. e. la mănăstirea de la Argeş *ciubucul* sau *brâul cel mare* din afară e compus din împletituri *arabe. Porumbeii,* pe cari îi aflăm la biserica din Argeş, erau aplicaţi de *Persi* în ornamentaţia lor. *Aurirea* şi *zugrăvirea* sculpturilor e obiceiu *armean.*

Dóuĕ din *colorile* dominante în pictura bizantină, albastrul şi verdele sunt *armene.* Uşa de la întrarea principală a bisericei de la Argeş este *arabă.* Padimentul din mosaic este *armeno-bizantin.* Alte lucruri au motive din Syria şi Egipt.

Pe lângă curtea de Argeş oferă bisericile româneşti: Trei ierarchi şi catedrala din Iaşi, biserica grecéscă din Brăila, şi mai ales biserica mănăstirei din Sinaia şi a Mirĕuţilor din Suceava, precum şi cea seminarială din Cernăuţi şi multele colecţiuni despre ornamentele sfintei Sofii din Constantinopol, a bisericilor ruseşti mai mari etc., un bogat material de studiu pentru feliuritele decoraţiuni orientale, cari se pot studia chiar şi fără spese pentru mulţi artişti insuportabile.

La zugrăvirea unei biserici, unei catedrale româneşti nóue, se va purcede deci fórte înţelepţeşte, dacă pictorul — pe lângă studiarea ornamenticei orientale, amintite şi devenite óre-cum canonice — se va inspira şi de neîntrecutele motive româneşti, ce se găsesc în lucrurile şi decoraţiunile poporului nostru. Ba pictorul trebue chiar anume *obligat* sĕ facă acésta, îndemnându-l sĕ caute a fi cât mai original, mai românesc. — Un material fórte bogat ofere în acéstă privinţă, — pe lângă decoraţiunile, ce le găsim în multe locuri aplicate la casele, portiţele, mobilele, uneltele, furcile de tors, beţele ciobanilor, blidarele, laviţele, etc. ale Românilor, în deosebi lucrurile ieşite din mâna abilă a femeiler române, între cari aflăm lucruri de o frumseţă neîntrecută, de-o variaţiune rară, de un gust fin şi ales; éră combinaţiunea feliuritelor colori este din cele mai potrivite şi corĕspundĕtóre gustului românesc.

(Va urma).

---

[1] In Rusia esistă douĕ mari mănăstiri, unde călugării se îndeletnicesc cu laudabila ocupaţiune a fabricării de icóne fórte acceptabile. Am aflat în Bucureşti, spre marea mea surprindere şi bucurie, că şi călugării români de la *schitul Icóna* (din strada Păcii nr. 1), cari formézǎ o espositură a prodromului român de la Athos, se ocupă cu tipărirea de icóne religióse pentru trebuinţele poporului român. Ele sunt fórte potrivite a înlocuí icónele străine şi neadmise de ritul nostru, ce le cumpĕră poporul pe la diferite têrguri. Sunt de diferite mărimi, fórte ieftine, 20—50 bani. Am adus cu mine din fie-care câte un esemplar şi le-am predat librăriei archidiecesane, ca sĕ cerce introducerea lor şi la noi.

[2] Caracteristic este, că în jurul persónei sfinte din acele icóne, pictorul a zugrăvit şi alte scene secundare. D. e. la icóna lui Ioan Botezătoriul 1. îngerul vesteşte lui Zaharie naşterea lui Ioan, 2. naşterea. 3. predica în pustie, 4. botezul, 5. tăierea capului.

[3] Are forma Acropolisului, fără turn. Frontariul e din marmoră albă, lucrat la Atena. Maria şi îngerii din cupola altariului sunt fórte bine lucraţi, Chivotul e din Petersburg. In disc e gravată naşterea lui Iisus.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roşie“

recomândă

☞ pălării ☜

păróse, pentru preoţi români, à **7·—**, **8·—** şi **9 coróne**, în **cele mai bune** şi **mai frumóse calităţi.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o faşie de hârtie.) [75] 1—12

Nr. 224 Bis. [69] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **al doilea paroh** în comuna bisericéscă **Libotin,** protopresbiteratul Solnoc, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ trimită cererile concursuale cu documentele necesare la subscrisul în terminul cuvenit, şi a se presenta înainte de alegere la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Cupşeni, în 1 Martie 1904.

S. Cupşa
protopresbiter.

Sz. 259/1904. [72] 2—2

Pályázati hirdetmény.

A szászcsóri közegészségi kőbe más állásnak elfogadása folytán üresedésbe jött **körorvosi állásra** pályázatot hirdetek.

Az állásnak javadalmazása:

évi fizetés	1600 kor.
útazási átalány	600 „
összesen .	2200 kor.

A meghatározott látogatási díjak.

Felhivom, a pályázni ohajtokat, hogy az 1883. évi I. t. c. 9. §-ában körülirt minősitést igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket **f. é. április hó 4 éig** hozzám nyujtsák be.

Szászsebes, 1904 március 16.

Dr. **Miclea**
helyettes főszolgabiró.

Prin **Librăria archidiecesană** din Sibiiu se pot procura următórele icóne:

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm.: simple 21 cor., fine 27.40 cor., fórte fine 39·20. cor.

Mărimea 63/79 cm.: simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., fórte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm.: simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., fórte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm.: simple 48·40 cor. fine 70 cor., fórte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm.: simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., fórte fine 117.60 cor.

Efeptuirea se póte face în 24 zile.

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Austria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, uşor, ales şi eftin. [29] 7—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referinţe de prima clasĕ! Garanţie! Producţie annualĕ 1500 vagóne! Cereţi prospect

---

Din causa desfacerii prăvăliei se pot căpĕta

maşini de scris

noue, de prima clasă, şi eftine. A se adresa sub „Sehr preiswert“ cu provocare la fóia nóstră la *Rudolf Mosse, Budapesta,* IV. Ferencziek-tere nr. 3. [65] 5—5

Nr. 65 1904. [70] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a treia **Băcia,** protopresbiteratul gr. or. Deva, pe basa resoluţiunii ven. consistoriu arhidiecesan din 3 Faur a. c. nr. 1218 Bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ şi substérnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Deva, 1/14 Martie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial.

G Romanul
protopresbiter.

Nr. 985/1903 [62] 3—3

Concurs

Pe basa venerabilei resoluţiuni consistoriale din 25 Novembre a. c. nr. 12,032 Bis. pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nicolae Brĕnduşă* din parohia de clasa a III-a **Şaeş,** se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din cele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, despre cari concurenţii 'şi pot lua informaţiuni de la oficiul protopresbiteral.

Doritorii de a ocupa acest post de capelan au a-şi aşterne cererile concursuale conform normelor în vigóre până la terminul indicat subscrisului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta poporului în biserică în vre o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, eventual a celebra şi a cuvênta.

Sighişóra, 24 Decembre 1903.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sighişóra. In conţelegere cu sinodul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Baia Borszék.

Subsemnata întreprindere a băii Borszék are onórea a face cunoscut, că începênd cu 15 Martie anul curent a luat asupra sa esplotarea şi că de azi încolo preţurile apei

Borszéker Borviz

le-a redus după cum urméză:

Sticla de ½ litru 18 fileri inclusive sticla
„ „ 1/1 „ 20 fileri „ „

Preţurile sunt a se înţelege de la fântâna Borszék.

Intreprinderea băii Borszék.

[73] 1—3

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia. 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtoréscă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

(63) 4—31

Pe nimica, fără nici o plată * * * *

Intemeiată 1835.

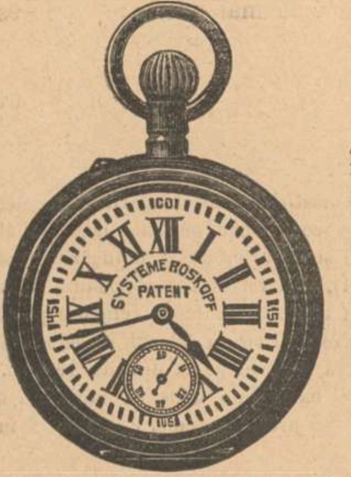

Cine comandă de la mine

Orologiul Anker-Roskopf-Remontoar

antimagnetic

american de nichel veritabil

întocmai ca ilustraţia ací alăturată, primeşte gratis un lanţ panţerat de silberin ce rĕmâne vecinic alb cu verigă de siguranţă şi carabină şi cu pungă de piele pentru orologiu. Orologiul meu Anker-Roskopf-Remontoar cu codran de email patentat, cu capace de nichel patent, fin lustruite, cari se închid aşa de bine în cât nici aerul nu póte străbate prin ele, precis regulat, se trage numai odată în 36 ore şi este cel mai plăcut şi mai potrivit la strapaţe, pentru resistibilitatea şi mersul lui regulat; îndeosebi este recomandabil domnilor oficeri, funcţionari ai căilor ferate, finanţi, conducteuri, maşinisti şi pentru fie-cine care are lipsă de orologiu de strapaţ trainic şi de încredere; acest orologiu costa împreună cu lanţul şi punga de piele **numai cor. 5 50.** La cumpĕrarea alor 4 bucăţi cor. 5 bucata. Pentru mers regulat 5 ani garanţie. In cas de neconvenienţă schimb ori se înapoiéză banii. Trimite cu ramburs Representanţa generală a primelor fabrici de orológe americane sub firma împrotocolată la tribunalul ces. reg. de comerciu

J. H. RABINOVICZ, WIEN VII., Lindengasse 2/34.

(74) 1—3 liferant al Reuniunii funcţionarilor ces. reg. de stat din Austria.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 29 Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Martie 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strĕinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Reformă electorală.

Sibiiu, 25 Martie n.

In jumĕtatea a doua a lunei Martie, va sĕ zică tocmai în zilele în cari ne aflăm, amĕsurat dispoziţiunii guvernului s'a făcut ori se face pretutindenea în ţéră conscrierea cetăţenilor trecuţi de douĕzeci de ani, în scopul de a se face combinaţiuni cu privire la lărgirea dreptului electoral.

Combinaţiuni deocamdată, pentruca sĕ se vadă, cam cum ar eşí socotéla cu privire la naţionalităţi? Se póte lărgí dreptul electoral fără ca numĕrul alegĕtorilor nemagiari sĕ crescă? Pentrucă, lucru ciudat, totdeuna când a fost vorba la noi despre reformele electorale, reclamate cu imperiositate de spiritul timpului, cestiunea n'a fost pusă pe tema, că cine sĕ capete drept de alegere, ci că cine sĕ nu 'l capete în Ungaria?

Dacă Ungaria ar fi numai magiară, de mult se întroducea la noi votul universal, cu votare secretă şi cu o arondare mai dréptă a cercurilor electorale. Dar', din pĕcate, se află în Ungaria şi naţionalitaţi nemagiare, popóre pe cari şovinismul magiar în a sa regretabilă susc[illegible]ilitate naţională nu vrea sĕ le recunóscă de egal îndreptăţite cu naţionalitatea magiară, şi nu vrea sĕ le dee şi lor drepturile pe cari le doresc şi pe cari le merită, în mĕsura în care contribue şi ele la susţinerea statului, cu sângele şi cu averea lor.

De multe-ori s'a sulevat, în presă şi în parlament, necesitatea revisuirii legii electorale, estinderea dreptului electoral asupra păturilor mai largi cetăţeneşti, arondarea mai dréptă a cercurilor electorale. Totdeuna însĕ discuţia a fost terminată cu aceea, că *nu se póte*, din causa naţionalităţilor!

Noi, naţionalităţile, am fi deci piedecă pentru compatrioţii magiari, şi noi purtăm vina, că ei nu pot sĕ ajungă la drepturi mai largi cetăţeneşti de cum sunt acelea pe cari le au astăzi.

Guvernele din trecut, rînd pe rînd, au lăsat tréba baltă, şi şi-au vĕḑut de alte nĕcazuri. Actualul guvern, presidat de contele *Tisza*, pare însĕ că are intenţiuni seriόse cu privire la lărgirea dreptului electoral, şi de aceea a ordonat adunarea datelor pe basa cărora sĕ pótă fi compusă o nouă lege electorală.

Că datele cu a căror adunare tocmai acuma se ocupă organele publice de la sate şi oraşe, guvernul cum le va întrebuinţa, ce va scóte din ele, şi cum va întocmí noul proiect de lege referitor la dreptul electoral, — e secretul seu, pe care nu 'l cunóşte nimeni. Avem însĕ speranţă, că guvernul nu va da ascultare celor ce cer, ca dreptul de alegere sĕ fie făcut pendent de la cunóşterea în cetire şi scriere a limbii magiare, şi astfel nu va face, ca neîndreptăţirea naţionalităţilor nemagiare sĕ fie şi mai mare de cât în trecut, cu privire la dreptul electoral. Tocmai din contră, de la simţul de dreptate al actualului guvern aşteptăm, ca unele din ilegalităţile simţite bine până acuma sĕ dispară, şi o desĕvêrşită uniformitate sĕ fie întrodusă în privinţa acésta.

Natural, că dacă ar depinde de la noi deciderea, n'am puté sĕ ne pronunţăm de cât pentru *votul universal*, care singur corĕspunde împărţirii egale de sarcini asupra cetăţenilor. Precum dările le plătim toţi, bogat şi sărac, şi precum apărarea patriei e o datorinţă comună a tuturora, a bogatului şi a săracului, aşa şi dreptul electoral un bun comun ar trebuí sĕ fie pentru toţi, chiar şi pentru cel mai sărac, ear' nu numai pentru cei-ce după averea ce o au ajung la mĕsura cerută.

Insĕ, dacă estinderea dreptului electoral, în mĕsura acésta, aşa, ca sĕ îmbrăţişeze pe toţi cetăţenii trecuţi preste o anumită etate, e *încă* cu neputinţă în statul nostru: atunci cel puţin am dorí, ca censul sĕ fie stabilit *în mod egal* pentru tóte părţile de ţéră, şi sĕ nu mai fie menţinută anomalia de a avé douĕ feliuri de legi electorale, una pentru Ungaria, alta pentru Ardeal. Şi am dorí, ca la lăţirea dreptului electoral sĕ nu se ţină în vedere absolut de loc naţionalitatea cuiva, ci numai împlinirea datorinţelor de cetăţén credincios, în mĕsura, fireşte, în care 'i permit fie-căruia puterile. Esclusivismul magiar sĕ nu mai fie pus pe limba cumpĕnei, pentru-că atunci legea nu iasă dréptă. Şi noi o lege dréptă electorală am dorí sĕ avem!

Sĕ sperăm deci, că dacă actualul guvern se va apuca într'adevĕr de întocmirea unei legi noue electorale, o va face acésta cu imparţialitate, şi la nici un cas nu va desmoşteni de la drepturile politice pe cetăţenii cari n'au altă vină de cât aceea, că nu s'au născut Unguri, ci din voia Celui de sus: Români, Nemţi, Sêrbi, Slovaci, etc.

Cum la purtarea sarcinilor nimeni nu ne întrébă de ce naţionalitate suntem, e just şi echitabil, ca drepturile asemenea nu după naţionalitate sĕ ne fie date. Căci vremile privilegiilor şi ale privilegiaţilor au trecut de mult.

Din parlament. *Budgetul anului 1903 încă a fost votat din partea dietei magiare, în şedinţa de Mercuri; ear' eri, Joi, ministrul de finanţe a presentat dietei un proiect de lege pentru votarea unui împrumut de 320 milióne coróne în scopuri investiţionale. Se vor clădí linii ferate pe banii acestia, se vor ridica spitale, etc. Dieta a întrat apoi în discuţie asupra provisoriului cu Croaţia.*

Din Austria. *Reichsrathul austriac a fost prorogat încă Marţi, fără a fi ales membri în delegaţiune. Ştirea despre retragerea lui* Körber *se menţine. Se fac combinaţiuni despre un guvern austriac, cu* Madejski *în frunte, fost ministru de culte, în cabinetul căruia ar întra neamţul* Baerenreither *şi cehul* Kramarz. *Noul gurern se va răzima pe Germanii, Cehii şi Polonii din parlamentul austriac.*

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în Sighişóra.

Jacul-român, 7 Martie v.

In 26 Februarie v. s'a întrunit sinodul protopresbiteral al protopopiatului *Sighişóra*, în şedinţă ordinară, ţinută în şcóla nóstră română confesională gr.-or. din Sighişóra.

Membrii sinodului, de-şi a fost un timp fórte nefavorabil, s'au presentat în numĕr destul de frumos. Erau presenţi 28 din 36.

La ora fixată în convocătoriu, după intonarea rugăciunii: „Impĕrate ceresc“, protopresbiterul president, prin o vorbire acomodată, în care accentuéză ródele dulci, cari se pot ajunge prin buna înţelegere şi dragostea frăţéscă, ce trebue observată mai ales în corporaţiuni cum e cea presentă, pune la inima membrilor sinodului, că conduşi de aceste principii sĕ contribue fie-care după putinţă la pertractarea obiectelor ce vor fi puse la ordinea zilei, spre binele şi înaintarea protopresbiteratului în special şi a întregei biserici în general, şi constatând de la 'nceput, că membrii sinodului vor ştí sĕ se arete demni de încrederea cu care sunt onoraţi, declară şedinţa sinodului protopresbiteral din acest an deschisă.

Inainte de a se întra în ordinea de zi, parochul *Ioan Manovici* din Retişdorf propune, ca pentru perderea mult regretatului pentru biserică şi neam, fiu şi odinióră fost membru al sinodului protopresbiteral al tractului nostru, asesorul şi protoiereul *Zaharie Boiu*, sinodul sĕ-şi esprime condolenţele prin sculare, ceea-ce se şi întêmplă, pronunţând fie-care cu reverinţa ce i-a purtat'o „*Dumnezeu sĕ 'l ierte*“.

La ordinea zilei a urmat comunicarea ordinului consistorial din 5 Maiu 1903 nr. 3302 Plen., care cetindu-se se ia spre ştiinţă. S'a dat apoi cetire absolutórelor consistoriale cu privire la raţiociniile anilor 1898 până inclusive 1902, cari asemenea s'au luat spre ştiinţă.

Nu spre puţină mulţămire a membrilor sinodului a fost cetirea raportului protopresbiterului privitor la starea protopresbiteratului pe anul 1903, din care s'a putut constata o mai însemnată îmbunătăţire pe terenul vieţii religióse-morale a poporului nostru din tract, şi evidentă mai ales în

---

FOIŞÓRĂ

Singelie.

Parochul nostru din Rîuşor, Vincenţiu Grama, ni-a trimis o singelie, pe care transcrisă o publicăm pentru a fi cunoscută publicului nostru cetitoriu. După cunoştinţa nóstră acésta este prima singelie de la episcopul Dionisiu Novacoviciu, care s'a publicat aici în părţile nóstre.

In documentele pentru limbă şi istorie publicate la 1889 de Preacuvioşia Sa Părintele archimandrit-vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion Puşcariu, se află o singelie de la anul 1794, care în partea cea mai mare este identică cu cea publicată acuma.

Acésta este datată cu 30 de ani mai nainte şi întrĕ altele ne arată şi aceea, că residenţa episcopului când venia aici la noi în Ardeal, era la fruntaşa comună Reşinari.

Vom continua, după cât ne va ierta timpul şi împrejurările, cu transcrierea şi publicarea de asemenea acte vechi, se înţelege, în mĕsura în care ni-se vor trimite de la preoţimea nóstră, care prin desgroparea actelor vechi din archivele parochiale ne face bune servicii.

Un act important ni-a sosit de la părintele Petru Debu din Toderiţa, anume un feliu de indulgenţă — deslegare de pĕcate — estradat prin Avraam patriarchul Ierusalimului, la anul de la facerea lumii 7289, sau de la Naşterea Domnului 1781, pe timpul decadenţei bisericei şi la noi şi în România.

Mai avem o singelie trimisă tot de părintele Vincenţiu Grama, estradată la 9 Februarie 1801 prin pravoslavnicul episcop al Aradului Pavel Avacumoviciu.

Sperăm a le puté transcrie şi publica tóte pe rênd.

Sibiiu, ziua 40 de Mucenici, 1904.

Mateiu Voileanu.

Dionisie cu mila lui Dumnezeu pravoslavnic Episcop al Buḑii şi al tot Ardélului.

După darul şi puterea preasfântului şi de viéţă făcĕtoriului Duh, dat nouĕ de la însuşi marele Archiereu Domnul nostru Iisus Christos prin sfinţii sei Apostoli şi ai lor Namesnici şi următori, pe pravoslavnicul acesta bărbat Ioan din satul Rîuşor în tot feliul cu deadinsul cercându-l şi cu luare ispitindu-l prin mărturiile vrednice de creḑut pentru el ne-am încredinţat, mai vârtos prin mărturia Duhovnicului chir Neagoie din Rĕşinari, l'am aflat a fi vrednic de sfânta cinste a preoţiei, şi aşa cu rênduéla şi obiceiul sfintei bisericii rĕsăritului întâiu spre cele mai mici stepene ale sfântului cin spre purtarea făclíilor, spre cetеţul, cântăreţul, ipodiaconul şi diaconul, apoi după vreme fiind deprins şi iscusit în cinul diaconesc şi la însuşi cea mai de sus stepenă a preoţiei sfinte l'am blagoslovit şi aşeḑat şi i-am pus mânile prin darul aceluiaşi preasfântului şi de viéţă făcĕtoriului Duh l'am aşeḑat şi i-am pus mânile sĕ fie ierei chramul Prepodóbna Paraschiva la numitul sat, dându-i putere prin tainele cele sfinte sĕ zidéscă pe ómeni spre viéţa creştinéscă şi duhovnicéscă, sĕ boteze, sĕ ungă cu sfântul mir şi în primejdie numai de mórte sĕ ispoveduéscă, sĕ liturgiséscă, sĕ cunune după învoirea bărbatului şi a muierii, sĕ se facă maslu la cei bolnavi, ear' la cei sănĕtoşi sĕ se facă nici cum. Tóte orânduielile bisericii am poruncit sĕ le împlinéscă, pĕcatele a deslega la nevoie numai de mórte cu socotélă sĕ sĕvêrşéscă, ear' pricinile cele grele de socotit sĕ le aducă înainte nouĕ archiereului însĕ la chramul ce l'am blagoslovit şi aşezat sĕ aibă a slugí într'însul, ear' făr' de porunca şi blagoslovenia nóstră airea a trece sĕ nu îndrăsnéscă după al 3-lea canon al soborului Antiochiii, 2 biserici sĕ nu ţină după al 13-lea canon al soborului al 7-lea, ca sĕ nu se arete vînḑĕtoriu de sfinte, ci unuia şi aceluia prestol totdeuna sĕ stea înainte; în biserică care e slobod ear' care nu ar cumpĕra el cu banii lui, pentru care pricină acelaşi sobor de obşte după al 3-lea canon din preoţie sĕ lipséscă porunceşte; deci datoriu este Ierei Ioan după porunca nóstră şi făgăduinţa sa cu tot sufletul sĕ se siléscă totdeuna şi a lua séma sfintei scripturi şi fórte tare a purta grija pentru mântuirea sufletelor creştineşti, a deprinde pe sine însuşi după cuvêntul Apostolului la Pravoslavie în blagocestie, în trezvire întrégă, întrégă înţelegere, în buna cuviinţă, şi sĕ fie de cinste, primitoriu de streini, nebeţiv, sĕ nu bată pe nimenea, sĕ nu fie lacom, negâlcevos, ci blând, luător de sémă, nezavistnic, neiubitoriu de argint, învĕţătoriu nici de o smintélă, nici de o smintélă sau scandelă dând, ca sĕ 'i fie slujba fără prihană, ci întru tóte sĕ puie pre sine înainte pildă faptelor celor bune, datoriu eşti a învĕţa cinul bisericesc şi viéţa legii creştineşti pe ómeni în tóte zilele a învĕţa, mai ales în ziua Duminecii acest an prin împuţinarea convieţuirilor ilegitime. Tot asemenea progres mulţămitor se arată faţă de starea şcólelor din protopresbiterat, la cari funcţionéză mai mulţi învĕţători cu deplină cualificaţiune şi definitivi, de cât în trecut.

Afacerile băneşti din protoprebiterat, cum şi în trecut aşa şi de present mulţămesc pe deplin pe membrii sinodului protopresbiteral şi astfel iau spre plăcută ştiinţă raportul şi 'n punctul acesta, care de altcum e cel mai esenţial, căci fiind administraţia averilor parochiale depusă în mâni sigure, ea e în stare sĕ lege cu cea mai strînsă legătură poporul de aşezămintele lui.

Pentru interesul viu ce l'a dovedit protopresbiterul şi 'n anul acesta faţă de conducerea afacerilor din protopresbiterat sinodul cu unanimitate îi votéză drept recunoştinţă mulţămită protocolară.

O vie discuţiune s'a încins asupra punctului 5 din program, privitor la censurarea raţiociniului protopresbiteratului şi al fondului şcólei centrale pe anul 1903.

Şedinţa se ridică, ear' după redeschidere comisiunile prin referenţii lor au relatat despre aflarea acelora în deplină ordine; le recomandă sinodului spre aprobare, şi totodată propun sĕ se dee atât epitropiei cât şi comitetului protopresbiteral absolutoriul obicinuit.

Sinodul primeşte propunerea, votând epitropiei mulţămită. Se îndrumă însĕ epitropia, ca pe viitor sĕ incasseze pe séma fondului protopresbiteral tóte interesele restante şi datoriile debitorilor porniţi spre ruină materială, făcêndu-se în acéstă privinţă responsabilă vechia epitropie protopresbiterală pentru eventualele perderi.

Tot la acest punct parochul *Ioan Manovici* din Retişdorf, considerând că mult regretatul repausat în Domnul, asesorul consistorial *Zaharie Boiu* a depus la înfiinţarea fondului şcólei centrale o acţiune în sumă nominală de 100 florini, propune, ca acest fond pe viitor sĕ pórte numele: „Fondul Zaharie Boiu, asesor consistorial, pentru înfiinţarea şcólei centrale din Sighişóra“. Propunerea s'a primit cu unanimitate din partea sinodului protopresbiteral. S'au cetit mai departe budgetele pro 1904, unul al fondului şcólei centrale, şi celalalt al protopresbiteratului, cari se iau spre ştiinţă şi aprobare.

Urmând la ordinea zilei alegerea unui notariu al scaunului protopresbiteral în locul demisionatului paroch *Zaharie Ganea* din Ferihaz, a fost ales cu aclamaţiune părintele şi directorul şcólei confesionale din Sighişóra *Ambrosiu Stoicovici*.

Ne mai fiind alte propuneri se trece la punctul 9 din program şi se esmite o comisiune de trei membri pentru verificarea protocolului în persónele domnilor: Ioan Muntean, paroch în Sighişóra, şi învĕţătorii Dobre şi Emanuil Florea. In fine eshauriată fiind ordinea de zi, protopresbiterul-president mulţămeşte membrilor sinodului pentru interesul viu ce l'au dovedit prin discuţiile privitóre la înaintarea şi bunăstarea morală-materială a protopresbiteratului şi declară şedinţa ordinară a sinodului protopresbiteral pe anul 1904 închisă. *P.*

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. De la *dómna S.* din Budapesta *200 coróne.*

II. Alexandru *Băieşan*, paroch în *Poiana* (tractul Alba-Iulia) 120 cor.

III. De la institutul de credit şi economíi *„Economia“*, din Cohalm 50 cor.

IV. Pe lista parochiei *Gurasada* (tractul Ilia): notariul cercual Simion Dragomir şi soţie-sa Regina 50 cor.; Alexandru şi Silviu Dragomir 5 cor.; Ioan Brânda 3 cor.; Iosif Luch, Mitru Ilca, Ioan Dehel, George şi Ilinca Grecu, Iosif Olariu, Nicolae şi Teresia Nicula, Sevia Grecu, câte 2 cor.; Iosif Dehel, David Dehel, Alexa Haida, Moise Moisin, Lazar Bretotean, Silviu Rusu, Alexa Grecu, Dumitru Ilca, Petru Ilie, Alexa Ilca, Dumitru Haida, Dumitru Igna, Ambrosie şi Petruţa Fărcaş, Saveta Igna, Măriuţa Igna l. Nicolae, Peniţa Câmpurian, Sofia Igna l. Mihaiu, Lina Agrimă, Anica Haida, Marta Negru, Neta Costea, Aron Nan, Ioan Grecu, Ioan şi Peniţa Mariş, Ananie Alexa, Alexandru şi Sinefta Iacob, câte 1 cor.; douĕzeci şi patru credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 cor., 9 cor. 70 fileri. In total *107 cor. 70 fileri.*

V. Pe lista parochiei *Veneţia-inferióră* (tractul Făgăraş): George Comaniciu, notariu pensionat, 30 cor.; institutul de credit şi economíi „Veneţiana“ 30 cor.; înv. dir. Mateiu Mateiu, 20 cor., N. Cornea Cristurean şi Victor Stoica, câte 2 cor.; Samoil Comaniciu şi Ioan Stoica Tempeş, câte 1 cor.; mai mulţi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 cor., 5 cor. 40 fileri; din colecta de bucate 9 cor. In total *100 cor. 40 fileri.*

VI. Pe lista parochiei *Porumbacul-superior-rĕsăritean* (tractul Avrig): înv. Vasilie Popianoş 4 cor.; Nicolae G. Frâncu, George N. Strava, Iov Sóre, Gavriil Popianoş, câte 1 cor.; douezeci şi doi credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 cor., 3 cor.; din colecta de bucate 11 cor. In total *23 cor.*

VII. Pe lista parochiei *Folt* (tractul Orăştie): înv. Solomon Sabĕu 20 cor.; Ioan Adam şi soţie-sa Eva 2 cor.; Petru Sabĕu 2 cor.; Eva Hamer 50 fileri. In total *24 cor. 50 fileri.*

VIII. Pe lista parochiei *Bozeş* (tractul Orăştie): Candin Cristea, 20 cor.; Eugenia Cristea şi Avram Nasta, câte 10 cor.; Ioan Pralea, 3 cor.; Hortensia Cristea, 2 cor.; Iosif Roşu, Maria Roşu l. Iosif, Nicolae Vartolomeiu, Sofia Vartolomeiu l. Nicolae, câte 1 cor.; şése credincioşi, la olaltă 2 cor. 30 fileri; din colecta de bucate 7 cor. 20 fileri. In total *58 cor. 50 fileri.*

Revistă esternă

Rĕsboiul. In nóptea de 21 spre 22 Martie admiralul *Togo* a dat nou atac asupra Port-Arthurului, începênd atacul cu flotila de torpilori, care după bombardare de 20 minute s'a retras. La şése ore diminéţa atacul s'a repetat din partea întregei flote japoneze: 6 bastimente cuirassate, 6 încrucişatori cuirassaţi (panţeraţi), 6 încrucişatori mai mici şi 8 torpilori. Flota era postată în trei divisiuni, atacând din trei părţi. Pe la 11 ore flota japoneză s'a retras în largul mării.

Despre mişcările de pe uscat „Daily Telegraph“ (Londra) are ştire, că trupele japonese au ajuns până la şoséua spre nord de la Andju, şi că Ruşii stau la malul nordic al rîului Jalu cu 150 tunuri de câmp.

Convocare.

Prin acésta convoc pe toţi on. domni preoţi din tractul protopresbiteral gr. or. Zarand la conferenţă, pe Joi în 18 Martie a. c., în biserica din Brad.

Programul:

1. La 8 ore a. m. serviciu divin, în decursul căruia se vor spovedi toţi preoţii presenţi.

Predica ocasională o va ţiné parochul Petru Rimbaş din Brad.

2. La 10 ore deschiderea şedinţei.

3. Constatarea presenţelor şi constituirea biroului.

4. Cetirea circulariului referitor la organisarea conferenţelor preoţeşti, cum şi altor circulare, privitóre la chiămarea şi datorinţele preoţimei.

5. Tema: „Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în poporul nostru şi cu cari mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor“, de parochul Nicolae Florea din Rişca.

6. „Planul cronologic, care sĕ cuprindă tóte obligămintele oficiale ale unui paroch din decursul unui an, cum şi timpul pentru îndeplinirea lor“, compus de parochul Ioan Perian din Criştior.

7. Defigerea locului pentru conferenţa viitóre.

8. Alegerea comisiunii verificătóre.

9. Incheierea conferenţei.

In celelalte on. preoţime este invitată a se conforma întru tóte ordinului-circulariu al Ven. Consistoriu dto 4 Martie a tr. nr. 2142 Bis.

Brad, la 5 Martie 1904.

Vasilie Damian
protopresbiter.

NOUTĂŢI

Desminţire. Neastêmpĕraţii de la Arad — earăşi nu se astêmpĕră. Intr'un numĕr mai recent luând notiţă despre alegerea dlui Dr. I. Marghita de deputat sinodal în cercul Geógiu, spun că „secretariul I. P. S. Sale a inundat cercul cu epistole în favorul dlui Dr. A. Munteanu“. Neadevĕr susţine fóia de la Arad când rischézá astfel de aserţiuni, pentru-că: secretariul *nu* a inundat cercul cu epistole, şi pentru-că dl Dr. A. Munteanu după informaţiile ce le avem nici nu a reflectat la mandatul de deputat; ci dl Dr. Marghita a fost ales fiind dînsul advocat în centrul cercului, în urma unei frăţeşti înţelegeri întrĕ cei 2 protopopi al Devei şi Orĕştiei, dimpreună cu clerul şi inteliginţa nóstră din acele părţi.

Acesta e adevĕrul.

*

La Vácz! In 16 April n. îşi va începe osânda de un an închisóre de stat advocatul Dr. Cassiu Maniu din Cluj, pentru un articol publicat în „Tribuna“ (Sibiiu). Dl Maniu 'şi va face osânda în închisórea de stat din Vácz.

*

„Cocarda ruptă“. „Budapesti Hirlap“ raportéză din Lugoj, că în ziua de 15 Martie elevii gimnasiului de acolo purtau pe pept cocardă naţională, ceea-ce neconvenind duor studenţi români au început sĕ batjocorească pe cei cu cocardă şi unul dintrĕ ei, George Brădescu, a rupt cocarda de pe peptul unuia şi a călcăt'o în picióre. Pentru acésta faptă directorul gimnasiului a eliminat pe Brădescu. — Atâta spune „Bp. Hirlap“.

*

Ştiri din Brad. In 18 şi 19 Martie n. dl *Kuncz Elek*, protodirectorul reg. din Cluj a visitat gimnasiul român gr.-or. din Brad în calitate de încredut ministerial. A asistat la prelegeri şi s'a informat despre tóte cele aparţinĕtóre institutului, indicând căi şi mijlóce, cari conduc la progres — *Representanţa* gimnasiului public român gr.-or. din Brad şi-a ţinut adunarea estraordinară la 4/17 Martie. A votat budgetul pe anul 1904. Percepţiunile s'au statorit cu 26 964 cor. 31 fil., ear' cheltuelile cu 26.524 cor. 36 fil.

*

Pentru iubiţii rĕposaţi. Nemângăiata vĕduvă preotésă, *Maria Sêrbu n. Ciuruga* din Mihăeşti (tractul Dobrei), dărueşte în memoria fericitului ei soţ Ioan Sêrbu, fost paroch, mutat mult prea de timpuriu la cele vecinice: „reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu“ 2 coróne în favorul fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor. La intrevenirea dnei Sêrbu au mai dăruit la acelaşi fond: Ioan Muntean, notariu, Cornelia Muntean, soţie de notariu, Ioan Sêrbu, paroch, toţi din Roşcani, dna Morariu, soţie de protopresbiter, Aurelia Petric, soţie de medic, Victoria Lesnican, soţie de magistru postal, Augusta Crainic, vĕduvă protopopésă, tóte din Dobra, şi Emanuil Şuiaga, paroch în Lăpuşnic, fie-care câte 2 cor.; Zenoviu Popovici, ospĕtariu în Roşcani, Toma Roşu, învĕţătoriu, şi Lazar Vraciu, comptabil în Dobra, fie-care câte 1 cor.

*

„Reuniunea din comitatul Sibiiu pentru ajutorarea robilor“ e convocată la a şeptesprezecea adunare generală ordinară pe ziua de 17 April st. n. la ora 11 înainte de amiazi în sala de pertractări a tribunalului din Sibiiu (Strada-urezului nr. 8, etagiul I., uşa 12). Programul adunării e următoriul: 1. cuvêntul de deschidere al presidentului şi raport despre activitatea reuniunii în anul espirat; 2. raportul comisiunii de censurare esmise din adunarea generală din anul trecut despre socotelile purtate în anul trecut şi despre scontrarea cassei; 3. esmiterea unei comisiuni de trei membri pentru censurarea socotelilor din anul curent; 4. renunţarea presidentului de tribunal Dr. I. Kemény de la postul de president al reuniunii şi alegerea presidentului nou; 5. eventuale propuneri. Imediat după adunarea generală 'şi va ţiné prima şedinţă ordinară treilunară comitetul reuniunii.

*

Un marş interesant. Regimentul de husari de la Chichinda-mare e transferat în Galiţia, unde are sĕ se garnisoneze în luna viitóre. Strămutarea nu se va face [illegible]dul obicinuit, cu trenul, ci călare. Marşul până în Galiţia va dura cam douĕ sĕptĕmâni.

*

„Radioterapia“. Ingineriul-mechanic Böke Alajos a presentat în o şedinţă a „reuniunii inginerilor şi architecţilor ungari“ din Budapesta un aparat nou, inventat de el, menit a serví la curarea cu raze de lumină. In firul esplicărilor date asupra aparatului a tratat şi despre radioterapie, cea mai nouă procedură de curare, arĕtând nexul strîns ce esistă întrĕ procedurile de curare moderne şi întrĕ ştiinţele technice, argumentând că fără concursul technicei tóte procedurile ştientifice rĕmân numai teoríi. Aparatul seu e basat pe acel efect al razelor de lumină, că pot sĕ pustiéscă anumiţi baccili; e acomodat deci pentru curarea bólelor superficiale, provenite din baccili, e chiămat sĕ înlocuéscă aparatele de până acum, fórte scumpe şi cari ocupă mult loc, sĕ generaliseze radioterapia şi sé devină accesibil şi pentru institute mai mici şi pentru medici privaţi. Până acum în Ungaria sunt în întrebuinţare trei aparate de acestea şi resultatul obţinut cu ele e fórte bun.

*

Arestări în massă. Un ziariu din Londra raportéză pe basa unei telegrame din Dorpat (Rusia), că pe temeiul unor perchisiţiuni domiciliare poliţia de acolo a arestat 480 studenţi universitari, dovediţi că au rĕspăndit printrĕ ţĕrănimea ruséscă proclamaţiuni revoluţionare.

In *Odessa* universitatea e închisă, fiind-că aprópe toţi profesorii şi-au dat dimisia şi nu voesc sĕ mai ţină prelegeri până ce guvernul nu va da universităţii satisfacţie pentru încălcarea ei prin organele poliţiale. E vorba şi aici de mişcări studenţeşti revoluţionare.

*

Asentări cu vărsare de sânge. La Chişineu (comitatul Arad) feciorii din comunele Socodor, Nădab, Sinte, Cinteu şi Chereluş, seduşi de agitaţiunile agenţilor socialisti, că nu mai trebue sĕ facă serviciu militar, s'au opus asentării, ear' când gendarmeria a voit sĕ-i silească a se presenta la comisiunea de asentare, s'au pus la bătaie cu gendarmii. Opt feciori au fost răniţi de baionetele gendarmilor, mulţi au fost arestaţi. Din partea autorităţilor s'a întrodus cercetare, ear' pentru susţinerea ordinei pe timpul continuării asentărilor s'au recuirat de la Giula doisprezece gendarmi, sub comanda locotenentului Adámosi. Marţi apoi asentarea s'a făcut în linişte.

*

---

precum porunceşte al 5-lea sobor de obşte, canon 19. nici altmintrelea sĕ le tălmăcéscă, ci precum dascălii şi stâlpii bisericeşti le-au tâlcuit, cu acelaşi sobor porunceşte sĕ fie lipsit de preoţie, care n'ar purta grijă de aceea, nici că ar învĕţa din lenea lui. Incă dator eşti Ierei Ioan tóte celelalte bune feţe preoţiii lui căḑute a se sili şi cu luare de sémă a le plini, ca unul spre carele cel de tot vĕḑĕtoriu ochiul lui Dumnezeu caută încredinţata lui păstorie duhovnicéscă bine a o păstorí, ca sĕ 'şi ia plata slujitorilor credincioşi şi înţelepţi din mâna cea dătătóre fieşte-căruia după faptele lui, şi sĕ nu se înfricoşeze în ziua înfricoşatei cercetări a Domnului, ci sĕ zică: Dómne, iată eu şi pruncii mei şi sĕ auḑă dulce glas grăind bune, fericite şi credincióse robule, spre puţine ai fost credincios, preste mai multe te voiu pune, întră întru bucuria Domnului tĕu, eară de mai începe a trăí făr' de frica lui Dumnezeu sau a face vre-un lucru necuvios preoţiii, a se îmbăta, sau a grăí cuvinte deşerte şi slabe, sau a face lăcomie şi răpire ori în ce chip sau într'alt fel cumva a se purta cu necinste, sau pentru păstoria şi biserica lui ar începe a nu mai purta grijă şi a nu învĕţa pe ascultătorii sei cuvêntul lui Dumnezeu, sau însuşi de nu va băga în sémă cetirea şi luarea aminte a sfintei scripturi, oprit sĕ fie de la preoţie până se va îndrepta şi va arĕta viéţă de cinste şi făr' de prihană preoţiei lui căḑută şi cuviinciósă. Ear' de mai face ceva, ce opreşte a mai fi preot, sĕ lipséscă a mai fi preot de tot într'acela cias, întru care ar face ceva în protiva preoţiei. Spre mai bună adeverire şi încredinţare, că este blagoslovit şi aşeḑat la stăpânia preoţéscă de la Noi în mai sus numitul loc i-s'au dat acéstă scrisóre cu iscălitura nóstră şi cu pecetea întărită, fieşte-cine vĕḑêndu-o şi cetindu-o mărturisitóre de preoţia lui, sĕ-l aibă preot cu cinste după legea lui Dumnezeu şi învĕţătura sfinţilor părinţi întru tóte sĕ-l asculte. I-am dat învĕţătura nóstră în scurt, care trebue sĕ o cetéscă, şi de rost sĕ o ştie, Ca pórte viaţa lui cu cinste sĕ o păzéscă şi sĕ o înveţe.

In Rĕşinari, 16 Iulie 1764.

Dionisie Novacovici m. p.

Sĕ nu îndrăsnéscă a cununa făr' de ştirea protopopului locului subt pierderea preoţiei şi Noriii.

Un nou strănepot. Luni nóptea archiducesa Elisaveta, măritată princesă Windischgrätz, a dat naștere, în Praga, unui băiețel. Prima telegramă despre îmbucurătórea veste a sosit M. Sale împěratului și rege Francisc Iosif. Princesa Windischgrätz e fiica rěposatului archiduce Rudolf și astfel micul nou-născut e strănepot al M. Sale.

*

O comună bogată. La distanță de câțiva chilometri de la Karlsruhe, în Germania, esistă o comună care nu numai nu are datorii și nu pune arunc pe locuitorii ei, ci — la începutul fie-cărui an împarte întrě locuitori venitul realisat în anul premergětoriu. Acésta comună se numește *Beiertheim* și are 1657 locuitori. In anul trecut a avut venite de 58.764 marce față cu cheltuelile de 37.924 marce. Venitul curat a fost deci 20.840 marce, care la începutul anului curent a fost împărțit întrě locuitori, conform usului. Fericită comună!

*

Napastă mare. Orașul rusesc Clevon alaltăeri a fost nimicit total de un foc uriaș. In scurt timp au fost prefăcute în cenușă 600 de clădiri, întrě cari și biserica r.-catolică, sinagoga evreéscă, palatul postei, al tribunalului și al primăriei. Peste 5000 de ómeni au rěmas fără locuință și fără hrană.

*

Esplosie de gaz. In o tarnă a minelor de cărbuni de la Cincibiserici (Pécs) Marți nóptea s'a întêmplat esplosie de gaz, pe urma căreia cinci ómeni și-au perdut viéța, unul a îndurat răniri grave, ear' unul a scăpat cu răniri mai puțin grave. Causa esplosiei nu se știe, deóre-ce pe timpul acela nu era în tarnă nimeni. Cei șepte lucrători nenorociți tocmai treceau pe lângă tarnă când s'a întêmplat esplosia.

*

Economii cari voesc sě aibă recoltă bogată sě-și procure semințele trebuincióse de la casa de semințe ces. și reg. de curte *Edmund Mauthner, Budapesta*, Rottenbiller-utcza 33. Firma trimite ori-cui bogatul seu prețcurent ilustrat, de 262 pagini. Prețurile semințelor, veritabile, curățite cu îngrijire, sunt eftine. Deosebi vrednice de amintit sunt semințele de napi de nutreț impregnate și asortimentul bogat de sorte nobile de bucate.

*

Crema Margit a lui *Földes* întrece tóte cosmeticele. Delătură grabnic și sigur pistruele, petele de ficat, jubruțele, sbârcelile și alte necurățenii de pe obraz; crema acésta nu numai înfrumsețézǎ obrazul, ci îl și întineresce. Prețul 1 cor, borcan mare 2 cor. Se capětă la producent: farmacistul Clemens de Földes în Arad, cum și în tóte farmaciile, drogeriile și parfumeriile. De imitații se avertiséză.

Cărți și reviste.

„Luceafěrul“, revista literară a tinerimii universitare române din Budapesta, a apărut dto 1 Martie v. cu următoriul sumariu: „Marunțișuri istorice culese în Ungaria“, de N. Iorga; „Tabla de la Lugoj“, de Iosif Popovici; „Vestea“, schiță de Simin; Iubileul de 25 ani al „Junimei“, de H. P. P.; In luncă, idilă de Carmen Sylva; apoi poesii (de Z. Bârsan și Nic. Otavă), notițe bibliografice și cronice. Ilustrațiuni: ciobănașul, de Grigorescu.

„Luceafěrul“ apare în Budapesta, de două-ori pe lună și costă 12 coróne pe an (pentru preoți și învěțători săraci și pentru studenți 7 coróne). Redacția: IV. Zöldfa-utcza nr. 7; administrația: VI. Vörösmarty-utcza nr. 60-a.

*

„Candela“ revistă bisericéscă-literară redactată de Dr. Emilian Voiutschi și Alexandru Manastyrski, a apărut pe luna Martie (fasc. 3, anul de esistință XXIII) cu următoriul sumariu: „Adresații epistolei către Galateni“ a apostolului Pavel, de Dr. Vasilie Georgiu; „Cartea Iov, tradusă și esplicată după textul masoretic“, de Dr. Octavian Isopescul; 24 pagine text rusesc, apoi: întrebări și casuri pastorale și notițe de interes bisericesc.

„Candela“ apare în Cernăuți în fascicoli lunari și costă 8 cor. pe an. Birourile redacției și administrației sunt în residența archiepiscopéscă.

Teatrul orășenesc.

Vineri (25 Martie): *„Bruder Straubinger*, operetă în 3 acte, de E. Eysler.

Sâmbătă (26 Martie): *„Das war eine köstliche Zeit“*, comedie în 3 acte, de Beatrice Dovsky.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Eu am nutrit o specială dragoste și considerațiune față de asemenea forme și modele românești din copilărie, căci — ca fiu de țeran — am trăit în međul unui ținut unde lucrurile de mână sunt de o frumsețǎ deosebită; afară de aceea — pănă după bacalaureat — am purtat însu-mi cămăși cu ciupag, barburi, puișori, găurele și alte tivituri alese, făcute de mamă-mea și de surorile mele.

Astfel încă la 1893 mi-am esprimat în o foiță din ziariul „Tribuna“ îngrijirea, când am aflat, că în o colecțiune magiară se compiléză și lățesc modele române pentru brodării și cusături sub firma de „ösrégi magyar minta“, presentând drept producte ale talentului magiar admirabilele lucrări ale țěrancei române.[1]

Ear' la 1895 — apreciind în n-rul 70 al „Telegrafului Român“ lucrurile de mână ale elevelor din șcóla de fete civilă din Sibiiu — am scos în relief manufacturile domnișoarei *Miți Seleschi* din Bucovina[2], în cari am aflat aplicate multe motive românești, mai ales în ajour.

La finea criticei mele am adaus următórele. Citez:

„Restéză acum, ca elevele absolvente sě continue lucrarea începută în șcólă in o direcțiune sănětósă.

„Este lucru cunoscut, că d. e. în literatura popórelor culte acei scriitori au devenit epocali, cari au desvoltat literatura pe basele literaturii poporale, produse de massa poporului respectiv. Productele, cari nu întrunește notele corespunđětóre individualității poporului, geniului și spiritului național, n'au valóre dăinuitóre.

„Acest principiu trebue aplicat și pe terenul ce ne preocupă.

„Sculele femeilor române inteligente vor avé valóre artistică atunci, când în chindisiturile, brodăriile, ajururile lor etc,, vor lua drept model formele atât de frumóse, simetrice și neîntrecute ale țěrancei române, pe cari le aflăm pe ștergarele, verincele. cătrințele, pieptarele, ciupagurile, altițele etc., eșite din abila ei mână.

„Acéstă lucrare se impune cu atât mai vêrtos, cu cât alții esploatéză în favorul lor acest talent românesc..... O adevěrată contrabandă se face în acéstă privință, și noi rěmânem cu desěvêrșire indiferenți.

„In speranța, că în viitor femeea română va înțelege datorința și chiemarea ei în acéstă privință și va esploata cu diligință terenul ințelenit, îi doresc cel mai splendid succes. Când prețuitele forme și modele țěrănești vor fi colectate și aplicate ***pretutindenea*** ....,-atunci ne vom puté cu mândrie presenta înaintea lumii cu un ***stil original românesc»***.

După cele premerse, nu-i mirare, că — avênd de mai nainte ideia de a aplica pretutindenea formele țěrănești — m'am gândit — îndată ce am început a mě interesa de lucrările pentru zidirea catedralei din Sibiiu, — la aplicarea acestor motive naționale și la decorațiunea picturală a bisericilor nóstre. Acéstă ideiă s'a întărit mai ales când am admirat frumósa esposițiune de lucruri aparținětóre industriei de casă, aranjate în tómna anului 1902 de „Reuniunea agricolă română din comitatul Sibiiului“ de sub conducerea presidentului *Demetriu Comșa* și de „Reuniunea meseriașilor români“ de sub conducerea dlui *Victor Tordășianu*. Atunci am împărtășit'o mai multora, ear' de atunci încóce am vorbit în acéstă privință și cu mulți ómeni de specialitate — pictori, zugravi, decoratori români și străini, cari toți au aflat-o nu numai realisabilă, ci și fórte recomandabilă.

Acest fapt însě nu eschide, ca aceeași ideiă sănětósă sě se fi născut, fie de-odată fie mai nainte ori mai tărđiu, și în capul altora.

Destul atâta, că de la 1895 pănă azi s'au făcut frumóse progrese atât cu privire la colectarea cât și la aplicarea formelor române. Nime nu a înțeles mai bine vederile espuse în „Telegraful Român“, ca și profesóra *Maria Cioban*, măritată Dr. Botiș, cu carea am avut ocasiune a pertracta verbal mai de aprópe acéstă cestiune, convenind întru a da celor naționale o îngrijire specială. Esposiția lucrărilor din anul, în care dómna Cioban-Botiș a condus lucrurile de mână în șcóla de fete din Sibiiu, a avut un timbru în prevalență românesc. Acéstă direcțiune a continuat-o cu pricepere succesóra ei, domnișóra *Mărióra Pop*, cu care asemenea am desbătut adese-ori cestiunea romanisării lucrărilor de mână ale clasei inteligente.

Cine a urmărit cu ochi observători acest lucru, acela a putut sě se convingă, că în anii din urmă lucrările elevelor șcólei de fete din Sibiiu erau în mare parte curat naționale compuse pe base de motive românești.

Colecții însemnate și alese de modele românești posede presidenta „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, dómna *Maria P. Cosma*; fosta profesóră la șcóla de fete, dómna *Maria Dr. Botiș*, născută *Cioban*.

O colecțiune de asemenea modele a edat în tipariu domnișóra *Minerva P. Cosma* din Sibiiu, sub titlul: *„Modele de cusături românești“*.[3] Sunt unicolore, negre.

Architectul *Kolbenheier*, profesor la șcóla industrială în r. din Cernăuți, are o colecțiune mare de cusături și alesături românești, adunate de el de prin diferitele ținuturi ale Bucovinei. Spre a le face cunoscute, dorește a le reproduce în tipariu. A intrevenit la guvern, cerênd a-i pune la disposiție spesele necesare; dar' urcându-se bugetul proiectat la 30.000 cor., guvernul i-a refusat cererea, părêndu-i-se prea scumpă tipărirea acelor modele.

Un op de neprețuită valóre însě forméză în acéstă privință „Albumurile“ modelelor, colectate și în parte reproduse prin presă de „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“ sub conducerea și îngrijirea neobositului profesor *Demetriu Comșa*, de la seminariul ortodox-român „Andreian“ din Sibiiu. Sunt 4 albumuri. Trei cuprind modele în miniatură, lucrate de țěrance române din aceleași materii, ca și obiectele-model, ce au fost la frumósa esposiție de industrie de casă, aranjată la Sibiiu în tómna anului 1902; al patrulea conține modele reproduse în tipariu, în colorile naturale.

Aceste colecțiuni cuprind multe forme și figuri, cari se potrivesc și la ornamentarea picturală a bisericilor. Atât în privința figurilor și formelor geometrice, cât și a aranjării și combinării colorilor, aceste colecții pot face cele mai mari servicii pictorilor români, conducêndu-i la crearea unei ornamentice bisericești române. Unele forme de figuri geometrice de pe unele covóre și velințe fórte obicinuite și cunoscute — și anume vrêstele de 2—3 cm. late, cari în formă de scări se ridică pănă la o anumită înălțime, apoi se cobóră, — le-am aflat și în decorațiunile bizantine. Ele obvin de repețite ori și în ornamentica bisericéscă a pictorului român *Octavian Smigelschi* din Elisabetopole, pe care am věđut-o în esposiția aranjată de dînsul la Sibiiu în Octombre 1903. El a copiat aceste forme de pe decorațiunile aflate în bisericile din Palermo, Monreale, Venezia, (San Marco), Ravena, și alte biserici bizantine renumite.

La îndemnul nostru atât Smigelschi, cât și toți concurenții la pictarea catedralei din Sibiiu, au introdus câteva motive românești în ornamentația proiectată de ei, căci pe toți, cu câți am convenit, i-am trimis la profesorul Comșa, ca sě se inspire din mulțimea uriașă a modelelor, ce le are. Unii au aplicat asemenea modele în měsură mai mică, alții mai mare.

Smigelschi însě n'a nimerit de loc gustul românesc în ceea-ce privește tonul fundamental al ornamentelor sale. Totul se presentéză prea întunecat, după modelele pe cari le-a copiat. Prevaléză din sémă afară numai albastrul și verdele, esprimând un gust armenesc, pe când Românul — și după firea sa — este mai mult vesel, șugubeț, și iubește colori mai deschise.

Preotul pictor *Vasilie Damian* încă a aplicat decorația amintită mai sus pe boltitura de la vestibulul bisericei Sfinților Voivođi din București. De același preot am mai věđut pictate pe boltitura de asupra corului din biserica *Vergu* (sfântului Mina) de la București unele decorațiuni, ce sémănă a *alesături* românești.

Și apoi dacă ornamentica arabă, persică etc. a devenit la noi canonică, cine ne póte impedeca de a canonisa unele forme și modele naționale,, cari nu numai sunt neîntrecute, frumóse, ci mai pe sus de tóte sunt ale nóstre?

Abstrăgênd de la momentele artistice, este și de deosebită importanță națională, ca Românul sě-și vadă obiectele artistice, eșite din propriile lui mâni, aplicate în cel mai monumental și mai sfânt lăcaș al bisericei sale, în catedrala archiepiscopiei.

Mai mult de cât zeci de disertații l'ar îndemna acésta, ca se țină cu tărie la tóte ale sale; ceea-ce este și necesar la un popor în situațiunea nóstră.

Un zugrav de la München, L. Kandler, îndemnat de mine și de profesorul Comșa, a aplicat cu succes unele forme la câteva ferestrii din frontispiciul catedralei nóstre, și mai ales în proiectul de plan, ce l'a făcut pentru feréstra cea mare din spatele corului și din spre frontul catedralei. — Motive românești, culese de pe mai multe țěsături, de pe mai multe porți, case și cruci din cimiteriul de la Sělište, Galeș și din alte locuri, stau într'o armonică combinațiune cu motive orientale, ceea-ce este admisibil, considerând, că și celalte stiluri — romanic, gotic, mauric, rococo, baroc etc. — adese-ori le aflăm combinate unele cu altele mai înrudite.

In deosebi este succésă partea superióră a ferestrii.

Nu încape însě îndoélă, că — dacă s'ar afla artiști români, crescuți din copilărie în spirit și mediu românesc, cari sě aibă și priceperea aplicării motivelor proprii la obiectele și lucrările făcute de ei, și dacă n'ar fi încătușați de anumite restricțiuni financiare, — acestia ar produce ceva în adevěr de mare valóre; ear' productele lor — croind un stil românesc — ar face epocă în desvoltarea vieții artistice a poporului român.

Despre colori.

Colorile dominante în pictura bisericéscă bizantină sunt *auriu* (mai ales la fondul icónelor, la aureole și mandorle), *albastru*, *roșiu*, adecă *tricolorul român*, și ca a 4-a *verdele*. Aceste colori vor trebuí sě domineze și la pictarea interiorului catedralei nóstre.

Aceste colori ocură în renumitele miniaturi din manuscriptele păstrate în bibliotecile din muntele *Athos*. Asemenea am věđut în biblioteca mănăstirii *Putna* admirabile miniaturi în niște manuscripte slavóne de pe timpul lui *Stefan cel Mare*, în colori curat românești; în alte figuri obvine și verdele. Aceleași combinațiuni de colori se găsesc și în manuscriptele sêrbești de la mănăstirea Sucevița. In biserica din nou restaurată a Mirěuților pictorul *Carol Jobst* a susținut bine aceste colori dominante, de-și guvernul Bucovinei a fost pornit mai în anii trecuți o gónă întrégă contra tricolorului român. Chiar și la țiglele de pe coperișul bisericei Mirěuților din Sucéva am observat tricolorul. Pictorul german, angajat mai mult de guvern, de cât de consistoriu, se póte scuza cu faptul, că colorile sunt bizantine și numai din întêmplare și românești.

(Va urma).

---

[1] Veđi „Tribuna“ nr. 64 din 1893. „Foița“.

[2] Astăzi dómna Ioan Avram din Cernăuți.

[3] Se pot procura de la „Librăria archidiecesană“ din Sibiiu, cu 50 bani plus porto.

Nr. 226/1904. [71] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia de cl. III. **Galaţi**, protopresbiteratul Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Cei ce doresc a ocupa acest post îşi vor înainta suplicele, instruite conform normelor din vigóre, subsemnatului oficiu şi se vor presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Abrud în conţelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 2 Martie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 224 Bis. [69] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **al doilea paroh** în comuna bisericéscă **Libotin**, protopresbiteratul Solnoc, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ trimită cererile concursuale cu documentele necesare la subscrisul în terminul cuvenit, şi a se presenta înainte de alegere la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Cupşeni, în 1 Martie 1904.

S. Cupşa
protopresbiter.

Nr. 65 1904. [70] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a treia **Băcia**, protopresbiteratul gr. or. Deva, pe basa resoluţiunii ven. consistoriu arhidiecesan din 3 Faur a. c. nr. 1218 Bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ şi substérnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Deva, 1/14 Martie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial.

G. Romanul
protopresbiter.

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici este veritabilul

anaterin

al dentistului de curte ces. şi reg. Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6.

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), şi cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuinţez de mai mulţi ani apa de dinţi şi de gură anaterin a dvóstre şi mi-e témă, că dacă nu o aşi mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinţi, ori că mi-ar cădea dinţii. Apa de gură a dv. îmi ţine dinţii frumoşi şi sĕnĕtoşi.“ A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinţi anaterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun“, e fórte plăcută, curăţă temeinic dinţii, îi face lucii şi îi conservă sĕnĕtoşi, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal Carl Morscher, drogerie în Sibiiu, şi la A. W. Lingner, farmacist în Sighişóra. (18b) 3—17

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere preţióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
- 1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
- 1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduţă în cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco

— Se primesc vinḍĕtori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 3—15

Cărămidă vechiă

se află de vînḍare la
architectul **Franz Szalay,**
55) 4—10 strada turnului-roşu nr. 2 a.

Fabrica de motóre

din **Dresda**, societate pe acţii
(înainte Hille) **Filială şi atelier:**

IGNÁZ GELLÉRT & Co.
Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.
— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin** şi **locomobilele de Dresda**, şi **instalaţiile pentru estragerea gasului la motóre**, recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrşite şi mai durabil construite.

Manuare simplă! 64 distincţii!

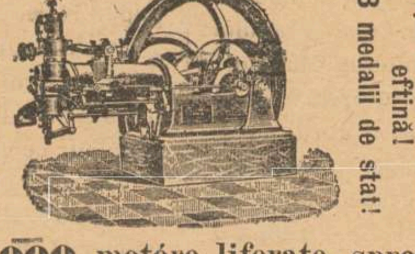

Esplotarea cea mai eftină! 8 medalii de stat!

8000 motóre liferate, spre deplină mulţămire!

Pentru **mânarea morilor**, la **sdrobitul bóbelor**, pentru **magazine de nutreţ, economíi de lapte, tăiat lemne, pumpe de apă, îmblătit** şi pentru ori-ce **lucrări economice** şi **industriale — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele de Dresda** au fost **distinse la tóte concurenţele şi esposiţiile cu premiile prime.** [13] 7—10

Condiţii de plată favorabile!!

Cele mai estinse garanţii!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa** mică nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 6

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

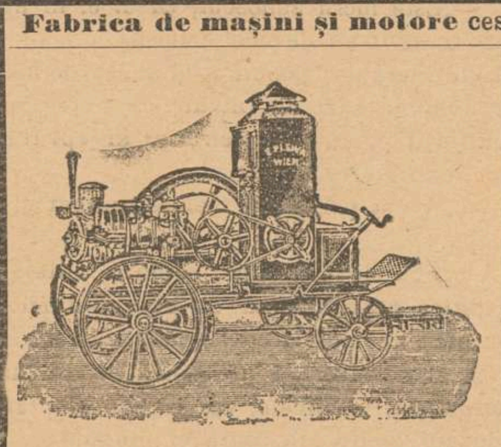

ING. EMIL PLEWA, VIENA.
Representanţă generală şi deposit:
B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi körút 61.
MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.
Locomobile de petrolin 2—25 HP.
Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidi din provincie se acceptéză. [9] 10—20

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 68

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vênḍare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Croitoria de reverenḍi şi odóre bisericeşti, înfiinţată la 1849

GUSTAV STASNEY

strada Baier nr. 2 — Sibiiu — strada Baier nr. 2.

Intenţionând nişte agenţi rĕuvoitori a nimicí firma mea esistentă de 53 ani (la început sub numele: Ioan Stasney, acum Gustav Stasney) care stă în serviciul onoratei preoţimi gr. or., prin insinuări false, mĕ simt îndatorat a publica următórea declaraţie:

Acesti agenţi rĕuvoitori nu sunt în stare a lifera reverenḍi şi odóre bisericeşti, corĕspunḍĕtóre disposiţiilor şi ritului atât în ceea ce priveşte materia cât şi forma, de-şi pretind sume enorme pentru lucrurile lor. (48) 3—3

Spre a ferí pe onorata preoţime de eventuale amăgiri şi perderi îmi iau voie a espune aici preţurile obiectelor lucrate la mine din materii în colóre curată neschimbătóre.

Reverenḍi cu brâu vênĕt sau roşu: calitate I. cor. 125, calitatea a II-a cor. 110, calitatea III. cor. 100, şi calitatea a IV-a cor. 90.

Repararea reverenḍilor şi a odórelor bisericeşti se va efeptuí cu preţuri fórte moderate.

Mulţămind onoratei preoţimi pentru încreḍerea cu care m'a onorat în decursul atâtor ani şi asigurându-o că voiu stăruí mereu a lucra astfel ca sĕ o mulţămesc pe deplin, semnez

Sibiiu, în Faur 1904

cu tótă stima

Gustav Stasney, croitoriu.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din ţéră şi esoperéză **împrumuturi pe pămênturi şi edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, şi anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcţionari de stat, comitat şi oraş, cum şi la oficeri, credit simplu şi fără giranţi. [1] 15

La dorinţă servim cu informaţiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 30 Sibiiu, Marți 16/29 Martie 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Revistă.

Sibiiu, 28 Martie n.

Liniște și pace pe întréga linie în politica internă. Dieta a luat Sâmbătă vacanțe de sërbători, după ce în pripă a mai votat ce trebuia së fie votat încă în luna acésta, ear' părinții patriei numai la 12 April se vor întruní de nou, pentru-ca së continue cu — *votarea.* Și dacă vor merge lucrurile și după sërbători cum au mers de la sistarea obstrucției încóce, în curênd vor fi trimiși părinții patriei earăși acasă, pentru-că nu vor avé nimica de lucru.

Dar' se fac amenințări, că după sërbători se vor desvolta earăși lupte mari în parlament. Leii, acum îmblânḑiți, ajunși în cercurile lor electorale se vor însëlbătăcí de nou, și vor începe sgomot și gălăg e în dietă, la proiectele de lege cari își aștéptă resolvarea. Probabil însë că prim-ministrul *Tisza* va vení de nou cu lécul care s'a dovedit odată a fi fórte bun pentru astîmpërarea celor prea înfierbêntați, cu *modificarea regulamentului de casă*, și leii vor pune earăși botul pe labe.

De altcum chiar së nu mai facă vechii obstrucționisti nici o încercare de a turbura de nou apele parlamentare, după cum înțelegem noi lucrurile, guvernul va vení totuși cu modificarea regulamentului de casă în fața parlamentului, pentru-că vrea së asigure pe séma viitoriului pentru totdeuna stări normale în parlament. Posibilitatea obstrucției vrea së o nimicéscă cu desëvêrșire. Atunci apoi sigur că se vor deslănțuí earăși patimile, și se vor înfierbînta spiritele. Dar' prim-ministrul *Tisza* a dat deja doveḑi, că e omul care le știe stăpâní și îmblânḑí.

După sërbători parlamentul ungar va avé së iee în discuție budgetul anului curent, legea despre împrumutul de 320 milióne coróne, cerut pentru investiri, legile despre salarisarea funcționarilor administrativi (comitatensi) și a notarilor comunali, modificarea legii despre matriculele civile, și apoi, póte-că modificarea regulamentului de casă, urmând imediat închiderea sesiunei parlamentare. Intrë aceste lucrări însemnate ale parlamentului ungar cade întrunirea delegațiunilor, când dieta nu va ținé ședințe, și astfel, întrë împrejurări normale, dieta pe la finea lui Iunie va termina cu lucrările înșirate.

Intrë împrejurări normale! Și e de sperat, că ele vor rëmâné normale. Pentru-că compatrioții nostri magiari pun mare preț pe aceea, së arete Vienei și lumei culte, că ei sunt elementul de ordine, de care Coróna trebue së țină sémă și la care Coróna póte conta în ori-care moment, *ei*, ear' nu cei din Austria, cari nici măcar bucuria aceea n'au voit së o facă domnitoriului, së alégă delegațiunile înainte de sërbători, cum era dorința preaînaltă.

Căci e cunoscută nisuința și politica Magiarilor, de a face lumea së crédă, și mai ales de a face pe domnitoriul țerii së înțelégă, că punctul de gravitație pentru monarchia austro-ungară este Budapesta, nu Viena. Acesta e scopul final al politicei magiare. Ajunge-vor Magiarii së-și vadă dorința realisată? E secretul viitoriului. Un lucru e însë cert și afară de ori-ce îndoială: Magiarii merg pe o cale sigură și bine stabilită pentru ajungerea scopurilor lor; și dacă vor ajunge vre-odată la preponderanță politică în monarchie, n'au së se supere cei de dincolo de Leitha, pentru-că vina a lor are së fie.

Vină 'și deci și ei odată în fire, și lase-se de pěcătósa obstrucție. Pună-se pe muncă și ei, ca Magiarii.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Zarand.

Brad, 9/22 Martie 1904.

Țin sémă de lipsa de spațiu și voiu schița numai momentele de interes deosebit, ca së atrag asupra-le atențiunea celor competenți. Sinodul s'a convocat pe zilele 29 Febr. și 1 Martie. La ședința I. s'au presentat 13 membri; după chiămarea duhului sfânt a urmat deschiderea sinodului; ear' la a II. s'au presentat 19 membri. In acésta s'au verificat membrii Const. Costin și Dr. I. Papp, aleși pe restul periodului 1903—1905, s'a desbătut asupra raportului ppresbiterului despre activitatea sa și starea protopresbiteratului în anul 1903, s'a aprobat rațiociniul pe 1903 și staverit budgetul pe 1904.

Din raport se constată, că mersul afacerilor e normal, că parochii și preoți, școle și învëțători sunt tot ca în trecut.

Numërul credincioșilor e 40.853, — s'a sporit cu 479.

Cununii s'au încheiat 306, dintrë cari *9 numai civile*, — cu 4 mai multe de cât în anul precedent. In concubinate au trăit 312 părechi, — cu 22 mai multe de cât în anul precedent. Protopresb. a cerut intrevenirea oficiilor pretoriale la stârpirea concubinatelor. Parochii vacante sunt 5: Cărăstău, Căraciu, Scróta, Peștera și Tomnatecul-de-jos, candidați de preoți — clerici — sunt mai mulți de cât parochii vacante.

Știu ceti și scrie 6136 bărbați și femei, cu 254 mai mulți de cât în trecut. Treceri religionare de la noi la gr. cat. s'au făcut 4 în comuna Bucureșți, unde niște credincioși cu prejudiții au cerut de la parochul nostru së-i boteze a dóua-óră, și fiind-că nu i-a botezat și au părăsit legea străbună, s'au dus la preotul unit Boticiu, care i-a botezat de nou și mântuit.

Catechisația la școlele confesionale au efectuit'o pretutindeni învëțătorii. Pe când la cele de stat, de cari sunt două în Zarand (Brad și Baia de-Criș) și cea catolică (din Băița) cari au fost cercetate de 140 elevi gr. or., catechisația au îndeplinit'o 3 caticheți anume denumiți, dintrë cari 2 preoți de frunte, ear' unul cleric cu maturitate. Óre n'ar fi timpul, ca preoții nostri, ca directori școlari, së pună ei înșiși temelia educațiunei religióse-morale a viitorilor lor fii sufletești?! Óre un preot nu póte mai mult de-cât un învëțătoriu tolerat?! Cei chiămați së se cugete bine asupra cestiunei, căci pare-mi-se, că alte confesiuni nu încredințéză educațiunea morală religiósă a odraslelor lor nimenui, de cât numai preoților lor!

La o școlă publică, aflătóre în Gurabarza, pe care o susține o societate privată de mine, numită „12 Apostoli din Ruda“, de-și autoritatea confesională a denumit catichet pe un paroch vrednic, pe I. Perian din Crișcior și de și direcțiunea școlară a fost recercată së transpună catechetului nostru consemnarea elevilor gr. or., de cari sunt numëroși, nici habar n'are de acésta. Ba numita societate a început a incassa de la muncitori taxă pentru susținerea școlei desconsiderând legea conform căreia numiții plătesc pentru susținerea școlei lor confesionale. Afacerea a ajuns la cunoștința Ven. Consistoriu archid., care nu va permite, ca până și o societate străină së-și bată joc de autonomia nóstră.

In tract funcționéză 35 școle cu 37 învëțători, dintrë cari numai 19 sunt definitivi, 15 provisori și 7 tolerați. Școla au cercetat'o 2236 elevi, 50% din cei obligați.

Resultatul esamenelor a fost mai bun de cât în trecut. La 3 școle: Cebea (cu înv. Ios. Tisu și R. Jurca), Crișcior (înv I. Faur) și Blăjeni (înv. P. Rusu) esamenul a fost „*fórte bun*“, la 7 școle „*bun*“ (Buceș, Lunca, Ormindea, Ribicióra-de-sus, Ribița, Țerețel și Zdrapți) la 23 „*suficient*“, ear' la 2 Băița și Birtin-Cărăstău „*slab*“.

La unele școle au participat de tot puțini elevi la esamene: Bucureșți 5, Rovina 8, Crăciunești 11, Junc 15, Băița 18 de-și, numërul celor obligați e cu mult mai mare.

Căutându-se causa s'a aflat, că unii învëțători eschid elevii de la esamene, mai ales pe începëtori, fiind-că se rușinéză de resultat. E óre permis așa ceva și bine pentru școlă?

La esamene pe lângă esmișii ppresbiterului concediat pe acel timp, au fost delegați și învëțători mai zeloși și mai buni; ear' pentru viitor s'a decis, ca învëțătorii delegați së se întrunéscă la esamenul din comuna centrală, së presenteze raport despre cele esperiate și së stabiléscă punctele de mânecare, cari pot së faciliteze ajungerea resultatului necesar și concluselе ce se vor lua în acest obiect së se promoveze cu raport separat conferenței învëțătorești proxime și së se facă cunoscute tuturor învëțătorilor.

Conferențele învëțătorești se dovedesc a avé influință bună asupra învëțătorilor și învëțământului; decurg în bună înțelegere și deștéptă interes viu în învëțători.

Din 26 posturi învëțătorești ajunse vacante pe anul 1903/4 s'au ocupat definitiv numai trei (Cebea, Bulzești și Mesteacăn), la 23 s'au instituit 16 indiviḑi-îndreptățiți ca provisori și 7 tolerați.

Une-locuri credincioșii nostri nu voesc së alégă învëțătoriu, ca së scape de cuincuenalii, alte locuri, fiind-că n'au indiviḑi pe plac, din sinul lor. In cei străini nu prea au încredere. In unele locuri substituesc preoții, — și unde ei ocupă locul, anevoie mai străbate vre-un învëțătoriu.

Organele comunale — cu puține esceptiuni — sunt indiferente de cele școlare. Nu incasséză pedepsele, nu incasséză salariile. Astfel se introduce disordinea și disgustul de carieră. Protopresbiterul a cerut, ca organele administrative superióre së îndrume pe cele din comune la respectarea legii.

Biblioteci școlare sunt numai 9 cu 399 tomuri. Grădini școlare se află 28, dintrë cari 8 cultivate și 20 necultivate. Pentru cultivarea grădinei școlare s'a votat învëțătoriului Avram Lasleu din Ormindea remunerațiune 30 cor. din fondul menit spre acest scop și se va vota și altora, dacă și-ar face datorința organisând grădini școlare.

Din fundațiunea „*Fëtu*“ s'au distribuit 106 cărți școlare și dacă din aceste barem 50% ar fi Abecedare ori cărți de cetire, ele vor contribuí tot mai mult la luminarea némului nostru cel prea tare rëmas îndërëpt!

In causa taxei de 30 fileri, la a cărei solvire în fondul de pensiuni regnicolar au fost constrînse și parochii cari n'au învëțători definitivi, s'a remonstrat la locurile competente. Ar fi cinstit și uman, că dacă elevii sunt osândiți la învëțători provisori ori tolerați, barem së nu mai plătéscă pentru ei și la fondul de pensiuni regnicolar.

Rațiociniile bisericești s'au regulat. Numai parochiile Podele, Rovina și Zdrapți, cari au preoți vrednici de pensie ori capelani, nu și-au făcut rațiociniile.

Pentru-ca së se solvéscă debitul de 5000 cor. pentru casele protopresbiterale și astfel tractul së pótă da protopresbiterului cuartir liber, s'a decis incassarea pretensiilor restante de 5576 cor. de la parochi și particulari, fie chiar și pe cale civilă, dacă va fi de lipsă. De la epitropie atârnă, ca së-și facă datorința!

Școle de repetiție, coruri școlare, reuniuni pentru împodobirea bisericilor și școlelor, ajutorarea elevilor miseri, înmormêntări etc. — încă nu se află în istoricul Zarand. Dar' îndurat e Dzeu, și ne va da ce n'avem, numai së lucrăm! Viitoriul nostru e în mânile nóstre. Lumina va alunga întunerecul și nouă viéță va învia. *Dr. P. O*

Emigrații nostri.

Vlădeni, 9 Martie v.

Părerea la noi este în contra emigrării. Presa aprópe unanim a îmbrățișat acéstă părere. Dl profesor *George Maior* scrisese în „Gazeta Transilvaniei“ din anul trecut energic în contra emigrărilor, făcênd responsabile pentru emigrarea în masse a Românilor la America, în rêndul întâiu *băncile.*

„Băncile — zice dl Maior — le dau bani cu grămada, ca së plece cu duiumul la America, în loc së-i plaseze într'o întreprindere utilă acasă.“

E cam riscată afirmarea acésta. Părerea și convingerea mea este, că cestiunea emigrării nu póte fi discutată de cât pe temeiu de fapte reale. Băncile constituesc și ele, recunosc, un motiv de emigrare, dar' cu totul sub alt raport de cât sub cel indicat de dl Maior.

Adevërat e, că nu băncile dau bani îndemnând pe ómeni së emigreze, ci ómenii emigréză pentru-ca së se scape de bănci. In general *sărăcia* e motivul direct sau indirect, care face, ca mulți së iee lumea 'n cap.

In al doilea rênd apoi lipsa de ocupații aducëtóre de câștig *la noi în țéră*, cu care së se pótă întărí omul materialicește acasă și së se pótă scăpa de poverile ce-l apasă.

Cred că nu va fi de prisos së accentuez, că din ținutul nostru nu au emigrat ómenii pentru totdéuna, ci numai pentru un timp limitat. E vorba de cel mult 2—3 ani, în cursul cărora ómenii speră së-și dobândéscă spesele de drum și së câștige suma trebuincióśă pentru a se descărca de datorii și a-și asigura, pe cât se póte, și un viitor mai bun pe séma familiei.

Ar fi de recomandat së se adune date esacte referitóre la resultatul bănesc al Românilor cari din diferite părți ale Ungariei au emigrat la America. Graiul cifrelor e mai elocuent de cât ori-ce dicții oratorice, și mai are însușirea caracteristică de a nu puté fi combătut. Cifrele se impun prin însași forța lor. In acest sens më obțin de la ori-ce parafrazări și înflorizări, fiind convins, că mai mult serviciu voiu aduce causei, comunicând unele date numerice.

In Martie și April 1902 au mers la America 19 vlădăreni. Din Maiu 1902 până în 31 Decembre a aceluiași an au trimis acasă în total suma de 11.205 cor. 46 fileri. Se vine deci pe unul — în termin mediu — suma de 590 coróne.

Vëḑênd succesul celor emigrați, în anul 1903 au mai emigrat 97 bărbați și anume: 50 au plecat în luna Martie, 6 în April, 5 în Iunie, 6 în August şi 30 în luna Septembre.

Din Ianuarie 1903 până în 31 Decembre au trimis acasă toţi suma de 49 098 cor. 80 fileri, cu tóte că tómna anului trecut n'a prea fost favorabilă pentru muncitorii de pe la fabrici din causa reducerii plăţilor şi a braţelor de muncă.

Cum le va merge de aci înainte, nu ştiu. Cel puţin atâta pot afirma, că dacă resultatul va rěmâné acelaşi, pentru comuna nóstră a fost salutară emigrarea, fiind-că mulţi ómeni săraci în tótă puterea cuvêntului, s'au ridicat binişor din miserie şi au scăpat de datorii.

Am de înregistrat şi un cas de nenorocire. Iacob Bretin, la câteva sěptěmâni după emigrare, ocupat fiind la drumul de fer unde era angajat, prin ciocnirea unor vagóne i-s'a strivit mâna dréptă din uměr şi 3 degete de la mâna stângă. Membrele strivite i-au fost amputate.

Bietul om a rěmas nenorocit pentru tótă viéţa. O rază de mângăere i-a venit totuşi din spiritul prevěḑětor al americanului, care totdéuna îşi asigură muncitorii. Bretin a fost asigurat şi în urma accidentului a fost despăgubit cu 2000 dolari = 10.000 coróne.

Iacob Zorca
paroch.

Din România.

De la „Academia Română“. Sâmbătă, 26 Martie n. a început „*Academia Română*“ sě discute chestia *ortografiei*. Secţiunea literară i-a presentat încă Joi propuneri concrete în privinţa acésta. Propunerile sunt următórele:

1. Diftongii *ea* şi *oa* sě se scrie totdeuna cu *ea* şi *oa*, nu cu *é* şi *ó*.

2. Consonantele *şt* sě se scrie cu *şt* totdeuna, nu cu *şc*.

3. Sunetul *z* sě se scrie totdeuna cu *z*, nu cu *ḑ*. Escepţie formézâ cuvintele cari se încep cu *răs;* se va scrie deci *răsbunare* nu *răzbunare*.

4. U şi i scurt (ŭ, ĭ) se casséză, chiar şi la finea cuvintelor. Când sunetele acestea sunt finale şi sunt accentuate, se vor scrie aşa: *ù* şi *ì*, de es. făc*ù* silì.

5. Vocala obscură *ă* sě se scrie todeuna cu *ă*, nici odată cu *ě*.

6. Sonul *î* se scrie cu *î* nu cu *ê*. Când e procedat de *c* sau *g*, se scrie însě cu *â*. Asemenea, ca escepţiune, se scrie cu *â* în Rom*â*n, România, românesc, în tóte derivatele cuvêntului *Român*.

Raportor al secţiunii literare e dl *Titu Maiorescu*.

„Albina“.

Adunarea generală ordinară a anului 1904.

Sâmbătă, 26 Martie n. la orele 10 şi-a ţinut „*Albina*“, institut de credit şi economii în Sibiiu, adunarea generală ordinară a anului curent, care era a XXXI-a. Au fost presenţi 42 acţionari, representând 1434 acţii şi 252 voturi. Adunarea a fost deschisă şi condusă de dl *Iosif Sterca-Şuluţu*, presidentul institutului, care a numit notariu pe dl *Dr. Tiberiu Brediceanu*, ear' verificători ai procesului verbal, şi totodată scrutinători la alegere, pe domnii *Dr. Cornel Diaconovich* şi *Dr. Miron E. Cristea*.

La ordinea zilei s'a pus întâiu bilanţul anului de gestiune 1903. După unele întrebări făcute, la cari s'au dat din partea celor competenţi lămuririle necesare: adunarea apróbă bilanţul presentat şi dă direcţiunii şi comitetului de supraveghiare absolutoriul obicinuit.

Propunerea direcţiunii, cu privire la împărţirea venitului curat, sé primeşte. Profitul net al anului trecut face 252,983 coróne şi 40 fileri. Pentru scopuri de binefacere se votéză din suma acésta 16,400 coróne, conform propunerii consiliului de administraţiune.

Dividenda anului 1903 se stabileşte în 28 coróne de acţie. Dividenda póte fi ridicată imediat după adunarea generală. Valórea marcelor de presenţă rěmâne cea din trecut şi pentru anul curent, adecă 10 coróne.

La propunerea consiliului de administraţiune adunarea generală votéză ridicarea fondului de garanţie al *scrisurilor fonciare* de la 400,000 la 500,000 coróne.

Urméză ultimul punct al ordinei de zi: Alegerea a doi membri în consiliul de administraţiune. Se numěră voturile date şi se proclamă din partea presidentului *realeşi* domnii *George Dima*, profesor în Braşov, şi *Ioan Papiu*, protopresbiter în Sibiiu, ambii cu mandat pe 6 ani.

La orele 11 presidentul declară adunarea generală ordinară de ěst an a „*Albinei*“ încheiată.

Revistă bisericéscă.

Statistica religiósă din Rusia. In anul 1903 a numěrat ierarchia ortodoxă din Rusia 123 de prelaţi, dintrě cari 3 metropoliţi, 15 archiepiscopi şi 105 episcopi. Dintrě acesti din urmă sunt 37 simpli episcopi auxiliari sau vicari, cum se zice în Rusia. Un archiepiscop şi 15 episcopi nu stau în activitate. Unul dintrě dînşii funcţionéză ca membru al sfântului sinod, doi ca membri ai biroului sinodal din Moscva, şi cinci sunt însărcinaţi cu guvernarea diferitelor mănăstiri.

Numěrul eparchiilor este 69, dintrě cari 3 metropolii, 14 archiepiscopii şi 52 episcopii. Metropoliţii sunt cei din St. Petersburg, Kiev şi Moscva. Archiepiscopii sunt cei de Don, Iaroslav, Irkutsk, Kartalin, Kazan, Charkov, Novgorod, Odessa, Tver, Varşovia, Veronesa, Viborg, Vilna şi Vladimir. Cele patru vicariate din Saratov, Tambov, Tobolsk şi Tul sunt totdéuna vacante. Tot aşa sunt fără vicariu şi alte episcopii, cari ar avé dreptul sě li-se dee vicariu.

Numěrul populaţiunii variézâ fórte în diferitele diecese. Cele mai populate eparchii sunt cele de la Kiev, cu 4 milióne de locuitori, de Biat, cu $3^1/_2$ milióne, de Podolsk, cu $3^1/_4$ milióne, de Volinia, cu 3 milióne, de Tambov, tot cu 3 milióne. Cele mai slab populate sunt Archangel cu 350,000 locuitori. Olonetz cu 370,000.

Cei mai mulţi episcopi sunt fórte tineri. Unul are 34 ani, altul 35, altul 36 şi altul 37. Dintrě cei 3 mai bětrâni are unul 85, altul 83 şi altul 80 ani. Ei aparţin ierarchiei de 41, resp. 37 şi 32 ani.

Şésezeci de episcopi sunt preoţi căsătoriţi, cari apoi au devenit véduvi şi au intrat în starea monachală. Episcopul Marcel din Polotsk a fost mai întâiu unit şi a trecut apoi la ortodoxie în 8 Iunie 1875. Cei mai mulţi episcopi sunt fii de preoţi, diaconi şi alţi clerici, şi numai doi aparţin clasei nobililor.

In anul 1898 se aflau în Rusia 730 mănăstiri, din cari 481 de călugări, ear' restul de 249 mănăstiri de călugăriţe.

Tot după statisticele din 1898 se constată, că la data acésta se găseau în tot imperiul 15.072 călugări cu 6988 fraţi recunoscuţi, 38.020 călugăriţe cu 28.804 surori recunoscute. Deosebit mai sunt în Rusia 17.300 călugări şi călugăriţe cari trăesc de sine prin diferite localităţi, partea cea mai mare sunt femei, poreclite „Cernite“.

In tot imperiul se află 649 biserici numite sobóre, 69 catedrale, 36,839 biserici parochiale şi 10,300 biserici mai mici prin case şi pe la cimitere; ear' 18,567 sunt ciasovne şi case de rugăciune, adecă bisericuţe mici fără prestóle, în cari nu se póte oficia liturgia.

In anul 1898 s'au zidit în Rusia 689 biserici, din cari: 240 din piatră, 449 de lemn. Deosebit de acésta s'au mai zidit şi 209 ciasovne private şi case de rugăciune.

Din numěrătórea de la 1898 se mai vede că, în Rusia sunt 2026 protoierei, 42,676 preoţi parochi şi 14,361 diaconi, cu 43,619 cântăreţi şi alţi servitori ai bisericei; sau în total 102,682 bărbaţi, cari slujesc în casa Domnului.

Mai sunt încă 5164 preoţi şi servitori ai bisericii, retraşi din slujbă din causă de slăbiciune sau bětrâneţe, carora, totuşi li-se dă ajutor pentru traiu.

Şcólele înalte au fost în Rusia în 1900 (afară de Finlanda) 9 universităţi, 6 academii spirituale (teologice), 2 de medecină, 4 de drept, 3 de istorie filologică, 12 technice, 4 militare, 3 pentru agricultură, 4 veterinare, 3 pentru limba rusă şi 3 şcóle înalte femeeşti.

Numěrul studenţilor de la universităţi se ridică anual la 16.826, ear' cei cari cercetéză celelalte înalte şcole speciale trec de 8000.

Deosebit de şcólele înalte, mai sunt în Rusia, pentru cultura clerului 57 seminarii.

Cestiuni şcolare.

Convocare.

In legătură cu ordinul Preaveneratului Consistoriu archidiecesan din 15 Ianuarie c. nr. 80 Şcol., prin acésta convoc şi declar de convocată conferenţa învěţătoréscă, ce se va ţiné cu învěţătorii din protopresbiteratele Cetatea-de-piatră şi Solnoc în comuna Libotin (ppresb. Solnoc) la 23, 24 şi 25 April (6, 7 şi 8 Maiu) 1904 în sala de învěţămênt a şcólei nóstre elementare din loc.

Programa conferenţei:

Vineri, 23 April (6 Maiu). Inainte de amiazi.

Şedinţa I.

1. La 8 ore oficiu divin împreunat cu invocarea duhului sfânt.

2. Presentarea şi cetirea circulariului consistorial menţionat mai sus şi deschiderea şedinţei.

3. Constituirea biroului prin alegerea alor doi notari pentru compunerea protocolului şi alor doi bărbaţi de încredere pentru verificarea aceluia.

4. Presentarea convocării şi a programei conferenţei.

5. Presentarea consemnărilor învěţătorilor comunicate de oficiile protopresbiterale şi constatarea membrilor presenţi şi absenţi.

6. Presentarea şi cetirea eventualelor escusări pentru absentare de la conferenţă şi deciderea asupra lor.

7. Presentarea în scris a temelor designate pentru conferenţa acésta.

8. Tractarea temei: Iisus ca prunc de 12 ani în biserică, prelegere practică din religiune cu copiii anului II de şcólă. Cu predarea acestei teme însărcinez pe Alexandru Ciocaş, cleric abs. şi învěţătoriu în Berinţa.

9. Inchiderea şedinţei.

După amiazi.

Şedinţa II.

10. Deschiderea şedinţei la 2 ore.

11. Tractarea literei „o“ mic, prelegere practică din scris-cetit cu copiii anului I. de şcólă. Cu tractarea acestei teme însărcinez pe Ioanichie Şovrea, invěţătoriu în Cărbunari.

12. Tractarea temei: Cultivarea varzei (curechiu), prelegere practică din istoria naturală cu copiii anului 5 de şcólă. Cu tractarea acestei teme însărcinez pe Florea Cosma, învěţătoriu în Cupşeni.

13. Cetirea temei: Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţěranilor nostri. Temă designată de Preaven. Consistoriu, cu lucrarea căreia însărcinez pe Teodor Murěşan, învěţătoriu în Rogoz.

14. Inchiderea şedinţei.

Sâmbătă, 24 April (7 Maiu). Inainte de amiazi.

Şedinţa III.

15. Deschiderea şedinţei la 8 ore.

16. Tractarea temei: Měsurile metrice de fluiditate, prelegere practică cu copiii anului III de şcólă, cu predarea căreia însărcinez pe Gavriil Nichita, înv. în Văleni.

17. Tractarea temei: Conjugarea verbelor active în timpul present şi în legătură cu aceea formarea de ziceri simple amplificate din cuvintele învěţate, prelegere practică din limba magiară cu copiii anului IV de şcólă. Alegerea piesei de cetire în scopul acesta se concrede prelegětoriului. Cu predarea acestei teme însărcinez pe Gavriil Bogdan, înv. în Finteuş.

18. Tractarea temei: Comitetul parochial, prelegere practică din constituţiunea bisericei nóstre cu elevii anului VI de şcólă. Cu predarea acestei teme însărcinez pe Mitrofan Cosgarie, invěţătoriu în Trestie.

19. Incheierea şedinţei.

După amiazi.

Şedinţa IV.

20. Deschiderea şedinţei la 2 ore.

21. Cetirea temei: Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru, temă designată de Preav. Consistoriu, cu lucrarea căreia însărcinez pe Nicolae Man, învěţătoriu în Libotin.

22. Pertractarea şi deciderea asupra eventualelor propuneri din partea membrilor conferenţei.

23. Incheierea şedinţei şi a conferenţei.

Disposiţiuni generale.

La prelegerile practice specificate în convocătoriul acesta sunt îndatoraţi a se pregătí toţi învěţătorii membri ai conferenţei pentru a le puté preda în mod liber cu copiii; ear' cei însărcinaţi în special cu predarea lor şi numiţi în convocătoriu sunt îndatoraţi a le presenta şi în scris, spre subşternere la Preaven. Consistoriu. Cele douě teme teoretice, respectivii învěţători deasemenea au a le presenta în scris, spre acelaşi scop, ear' ceialalţi vor medita asupra lor, ca în conferenţă eventuale lipse sě se pótă delătura.

După fie-care prelegere practică va urma discusiune şi se va clasifica; deasemenea se va purcede şi după cetirea temelor teoretice.

Temele ce eventual nu se vor fi putut pertracta în şedinţele din aceste douě zile, se vor pertracta în ziua următóre.

Alte disposiţiuni eventuale, se vor lua în decursul şedinţelor.

Gherla, 8/21 Martie 1904.

Comisariu consistorial:
Gavriil Hango
spiritual gr. or. or. român.

NOUTĂŢI

Advocat nou. Dl Dr. *Dionisie Roman*, advocat, face cunoscut, că şi-a deschis cancelarie advocaţială în Mediaş (Piaţa-mare nr. 29).

*

Advocat român în Petroşeni. „Libertatea“ e informată, ca advocatul Dr. Valer Moldovan îşi va strămuta cancelaria advcaţială de la Turda la Petroşeni.

*

Turneu artistic. Cum aflăm, baritonistul Dimitrie Popovici după Paşti va concerta în oraşele mai de frunte cu poporaţie românéscă din Transilvania şi Ungaria, însoţit de G. Dima şi dna Dima. Intrě oraşele cari vor avé fericirea de a asculta celebrele prestaţiuni ale dlui Popovici şi companionilor sei e şi Sibiiul. In legătură cu acésta înregistrăm, că sěptěmâna penultimă dl şi dna Dima petrecênd câteva zile în Bucureşti spre a asista la concertul societăţii „Carmen“, dna Dima a fost în douě rênduri invitată la palat, unde a cântat în salónele reginei Elisaveta. La despărţire regina a făcut dnei Dima cadou: o broşă cu diamante şi rubine, cu monogramul reginei, o fotografie a reginei şi câteva volume din scrierile reginei, proveḑute cu dedicaţie autografă.

*

Fondul „Zaharie Boiu“. Ca întregire la raportul publicat în nrul precedent al foii nóstre despre sinodul protopresbiteral din Sighişóra, un membru sinodal ne trimite următórele: Fondul pentru înfiinţarea unei şcóle centrale în Sighişóra a fost totdeuna obiectul deosebitei ingrijiri a părintelui asesor consistorial Zaharie Boiu. Dsa afară de suma donată la început, a mai augmentat fondul, îndemnând totodată şi pe alţii a contribui la acela. In chipul acesta fondul bine administrat, cu finea anului 1903 a ajuns la suma de *2678 cor. 66 fil.*

*

De ale greco catolicilor. In un raport despre sinodul protopopesc gr. cat. al tractului Alba Iulia, publicat în „Gazeta Transilvaniei“ (nr. 57) cetim şi pasagiul următoriu: „O discuţie mai lungă s'a încins însě în jurul cestiunei *reversalului* cu căsătoriile mixte, care mult năcaz da preoţilor nostri în comunele cu douě confesiuni, căci poporul copleşit de alte rele şi něcazuri, nu prea vré sě ştie de astfel de reversale. A trebuit deci sě se decidă, ca Ven. Consistoriu sě fie rugat a lăsa mâna mai liberă preoţilor în cestiunea reversalului, acolo, unde o cer acésta împrejurările“.

In acelaşi numěr al ziarului numit cetim o corespondenţa a unui transilvănean stabilit de mult în România. In acésta corespondentul comunică publicului, că în o călětorie a sa în străinatate trecênd prin Transilvania s'a întâlnit cu un fost coleg de şcólă, cu care conversând despre întêmplările zilei şi venind vorba şi despre archiepiscopul Kohn de la Olmütz, colegul i-a spus că „nu numai in Austria sunt slugitori ai altariului de rassă semită, ci şi în Transilvania. In diecesa Ghierlei, de pildă, sunt doi vecini, preoţi în douě comune românesti, amêndoi originari din seminţia lui Israil“. ....„Nu despre acésta este acum vorba“ — continuă corespondentul, — „ci despre faptul ne mai pomenit, comunicat mie în călětorie; ..... că „acest preot“ (cel din V. Sântióna, despre care mai sus spune că e de origine semită) „a convocat representanţa bisericéscă la sinod parochial şi încheind un proces verbal în limba magiară au hotărît în unanimitate şi au iscălit cu toţii, în frunte cu preotul, că ei renunţă la şcóla românéscă confesională şi cer a li-se înfiinţa şcólă magiară de stat“. Fără comentariu!

*

Pentru catedrală. Dl Petru *Moga*, franzelar în Sibiiu, a dat la colecta pentru zidirea catedralei *50 coróne.*

*

† **Mihail Dăian,** din Sângătin, cleric absolvent al institutului nostru pedagogic-teologic şi învĕţătoriu în Cenade, săptĕmâna trecută a rĕposat în Blaj, unde mersese spre a consulta medic în bóla sa de plumâni. La actul înmormêntării a participat o delegaţiune de şésesprezece clerici din Sibiiu.

*

„Catedrala metropolitană din Sibiiu“. Sub titlul acesta scrie *„Voinţa Naţională“* din Bucureşti, în numĕrul din 25 Martie, următórele:

> „Credincioşii bisericei ortodoxe din Transilvania îşi vĕd în sfîrşit un vis întrupat. In locul unei bisericuţe, ce slugea odinióră coloniei greceşti din Sibiiu, s'a ridicat o clădire grandiósă, noua catedrală a Metropoliei române, reîntemeiată de Şaguna. Biserica e aprópe terminată. Pentru partea interióră, pictură şi ornamentaţie, *a fost angajat dl Smigelschi,* pictor şi profesor de desemn la un liceu din Transilvania, necunoscut până de curênd printrĕ representanţii români ai picturei, dar' mult lăudat de foile de peste munţi“.

Informaţia confraţilor de la *„Voinţa Naţională“* nu e esactă. Pictura şi ornamentarea internă a catedralei din Sibiiu formézǎ chestie încă neresolvată. N'a fost angajat nimeni până acuma, ca sĕ o facă, nici di *Smigelschi,* nici altcineva. Veneratul consistoriu archidiecesan va decide în meritul chestiei abia după ce va avé raportul *juriului de esperţi,* instituit în scopul de a se pronunţa asupra *valorii artistice* a lucrărilor presentate la concurs.

*

Sentinţa în nenorocirea de la Bilek. Cum se ştie, astăvară au murit de insolaţie mulţime de soldaţi din trupele staţionate în Bosnia, pe cari comandanţii le-au fost forţat sĕ facă marş pe timpul căldurilor caniculare. S'au făcut şi interpelări în dietă în causa nenorocirei, ear' superioritatea militară a introdus cercetare contra comandanţilor. Zilele acestea cercetarea s'a terminat. Tribunalul militar a osândit pe *colonelul Grünzweig* (comandantul batalionului) la cinci luni de inchisóre grea, pe *colonelul Török* la douĕ luni de închisóre grea, ear' pe ceilalţi oficeri i-a achitat.

*

Dinamit la o universitate. Zilele trecute s'a comis atentat contra universităţii din *Odessa* (Rusia). Douĕ bombe de dinamit au esplodat şi au rĕsturnat un părete al universităţii. De tot fuseseră puse unsprezece bombe, dar' nouĕ nu au esplodat. Se crede că atentatul a fost comis de studenţii universitari, din rĕsbunare pentru arestarea colegilor lor. Doi studenţi bănuiţi a fi făptuitorii, sunt arestaţi.

*

Moştenire uriaşă. Un membru al familiei *Girsik* din Ungaria înainte cu peste cincizeci de ani emigrase în Rusia, unde şi-a făcut avere uriaşă. Acum de curênd bogătanul a rĕposat fără a lăsa după el moştenitori direcţi. Averea rĕmasă de el valorézǎ peste şepte milióne de ruble (1 rublă = 3 cor. 80 fil.), pe carea o vor moşteni descendenţii direcţi ai lui Girsik János, fost consilieriu de secţie în ministerul de agricultură şi director silvanal, rĕposat înainte cu câţiva ani în etate de 80 ani, frate cu cel emigrat în Rusia. Unul dintrĕ acesti norocoşi moştenitori e Girsik Gyula, funcţionariu de căi ferate în Cluj.

*

O profeţie despre rĕsboiul ruso-japones. Dşora Couesdon (Paris), care profeţise şi bóla regelui Eduard VII. şi amânarea încoronării (profeţie care s'a împlinit întocmai), întrebată de o societate de óspeţi ai ei asupra sorţii rĕsboiului ruso-japones a spus următórele: Rĕsboiul nu va avé durată lungă; până în 29 Martie nu se va întêmpla nimic de ceva însemnătate mai mare, nici pe uscat, nici pe apă; atunci însĕ va fi un eveniment mare: Japonezii întră în Port-Arthur şi-'l iau în stăpânire; în April va fi o luptă mare pe uscat, în care atât din óstea japoneză, cât şi din cea ruséscă vor cădé în luptă fórte mulţi soldaţi, dar' la urmă învingerea va fi pe partea Japonesilor; în Maiu se va întêmpla o întorsătură mare în mersul rĕsboiului: Francia, Anglia şi Germania îşi vor trimite flotele în apele chinese şi japonese. In clipa însĕ când situaţia va fi estrem de critică, Rusia va fi necesitată sĕ sisteze inimiciţiile şi sĕ-şi comande a casă oştirile, spre a suprima o mare revoluţie nihilistă. In Iulie rĕsboiul se termină, ear' în Septembre se va subscrie contractul de pace.

*

Ucis de vulturi. Turistul F. Conroy din Broclin într'o zi urca nişte munţi împreună cu tovarĕşul seu Barclos şi cu un asin care le ducea bagagiul. La un loc prăpăstios Conroy a lunecat şi în precipitarea pe cóstă s'a oprit pe un colţ de stâncă. Soţul sĕu vĕḑênd primejdia şi aflând de la Conroy că şi-a frânt o mână, i-a strigat sĕ stee liniştit până 'i va duce ajutoriu. Când sĕ plece însĕ, a vĕḑut o scenă oribilă. Doi vulturi puternici s'au lăsat pe Conroy şi se luptau sĕ 'l sfăşie. Conroy se apăra cu un cuţit, ce 'l ţinea în mâna citovă. In lupta lui de apărare şi-a perdut ecuilibrul şi a căḑut de pe colţul de stâncă în adâncimile abisului, ear' vulturii îl urmau în sbor. Ce s'a mai întêmplat cu nenorocitul, Barclos nu a mai vĕḑut.

*

Rĕspuns neaşteptat. Dr. Krötke, ministru de postă şi telegraf în Prusia, însoţit de un consilieriu al seu a plecat prin ţéră sĕ visiteze oficiile postale. Intr'un orăşel mai mare conducĕtorul oficiului a lăudat mult ministrului pe un funcţionariu tiner, fórte diligent. Ministrul a chiămat la sine pe funcţionariul, ca sĕ-i spună şi el o vorbă bună. Intrĕ alte, l'a întrebat că june e încă, ori e căsătorit? „Sunt de 32 de ani, Escelenţă, şi la etatea acésta *fie care om de omenie* are nevastă“, — a rĕspuns funcţionariul. Ministrul şi consilieriul au clipit din ochi, şi — audienţa s'a terminat. Ambii erau burlaci bĕtrâni, ceea-ce bietul funcţionariu nu ştiuse.

De la reuniunea agricolă.

Comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ a stabilit pentru anul 1904 următoriul

Program de lucru:

Pentru cunóşterea referinţelor economice din comune se vor ţiné întruniri agricole în comunele Avrig, Dobârca, Galeş, Noul-săsesc, Rusciori, Şura mică, Săsăuşi, Vale şi Turnişor.

Cu scop de a rĕspândí cunoştinţe folositóre şi temeinice în causa prăsilei vitelor de soiu ales, se va arangia o esposiţie de vite de prăsilă împreunată cu distribuire de premii în bani în comuna *Rĕhău.* In acelaşi timp comitetul acórdă comunelor politice şi proprietarilor mici în scopul procurării de vaci de prăsilă împrumuturi eftine replătibile în rate. O viţea rassa Pinzgau, ce s'ar pune la disposiţia comitetului din prăsila viţelelor, dăruite în anii trecuţi, se va dăruí unuia dintrĕ membrii reuniunei cu locuinţa în *Gurariului.*

In scopul cultivării pómelor în comuna *Veştem* se va ţiné cursul de altoit pomi. Câte un altoiu (mĕr pătul) se va planta în grădina membrilor cu locuinţa în *Boiţa.* Se vor împărţí diferiţi pădureţi, dăruiţi de ministeriul r. u. de agricultură. Se vor procura altoi şi se vor pune cu preţ redus în vînḑare. Cuptorul de uscat póme sistem „Cazenille“, zidit în Sĕlişte, se va pune la timpul seu în lucrare, când se vor face esperimentări şi cu uscarea de legume de tot soiul.

Se vor împărţi întrĕ membrii gratuit diferite soiuri de seminţe de nutreţuri măiestrite; în acelaşi timp comitetul mijloceşte pentru ori-şi-cine i-se va adresa procurarea de seminţe (de nutreţuri, legume etc.) mai bune şi mai eftine.

Cei împărtăşiţi cu seminţe, cu pădureţi, cu galiţe etc. sunt rugaţi a face raport despre modul de purcedere şi despre resultatele obţinute.

Se pune la disposiţia membrilor spre folosire în mod gratuit săpătórea şi grapa de muschi.

Se vor împărţí ouĕ şi galiţe de soiu.

In causa stupăritului se vor procura unelte, cojniţe etc., ce se vor dărui membrilor.

Direcţiunile însoţirilor de credit săteşti sistem Raiffeisen şi ale tovărăşiilor agricole sunt rugate a face comitetului raport despre activitatea lor în 1903; în acelaşi timp comitetul va insista pentru întemeiarea de asemenea aşezăminte folositóre în comunele, în cari asemenea intreprinderi lipsesc.

Se vor înainta cereri la bănci etc. pentru ajutóre băneşti în scopul preîntimpinării cheltuelilor.

Se vor termina lucrările albumurilor din industria de casă şi se va lucra din rĕsputeri la desfacerea lor; de asemenea se va lucra în scopul înfiinţării unei şcóle industriale de ţesetorie în Sĕlişte.

ECONOMIE.

Banca săséscă din loc „Sparcassa“ — pentru meseriaşi. In scopul promovării clasei de mijloc banca „Sparcassa“ a hotărît sĕ dee împrumuturi de la 600—1000 cor., fără interese, replătibile în 10 ani, acelor meseriaşi harnici şi cruţători, cari voesc sĕ devină de-sine-stătători (măestri) în Sibiiu şi cari deja până acum au dat dovadă despre dorul lor de cruţare, depunêndu-şi de cel puţin un an la numita bancă economiile. Asemenea împrumuturi a hotărît sĕ dee şi industriaşilor lipsiţi de mijlóce, pentru procurarea maşinilor şi motórelor de cari au trebuinţă în atelierele lor. A creat apoi 10 stipendii de câte 100 cor. pentru elevi-meseriaşi harnici, cari cercetézǎ şcóla orăşenéscă a elevilor-meseriaşi din loc.

Un esemplu vrednic de urmat pentru băncile nóstre, cu atât mai vêrtos, că la noi clasa de mijloc abia se află în stadiul prim de desvoltare, ba pe unele locuri ne lipseşte cu desĕvêrşire. Avem meseriaşi harnici şi iscusiţi, unii formând chiar sufletul atelierelor străine, pe cari numai lipsa de capital îi face sĕ lucre tot ca sodali. Cu puţină bunăvoinţă, sigur, că şi la noi s'ar puté face aceea ce se face la Saşi.

Din public.*)

Mulţămită publică.

In 10 Ianuarie st. n. s'a ţinut în Vinţul-inferior producţiune teatrală, aranjată în favorul înfiinţatei şcóle române gr.-ort. din Şibişeni, predându-se piesele: „Ruga de la Chiseteu“ de Iosif Vulcan, şi „Otrava feméscă“ de N. Ţinţariu.

De-şi a fost prima producţiune ce s'a dat aici, totuşi s'au presentat atât Românii, cât şi alte naţionalităţi într'un numĕr considerabil.

In numĕr frumos au fost representate comunele Cărna şi Pianul-superior. — Deosebi un adevĕrat esemplu frumos a dat cu acésta ocasiune comuna Pianul-superior, presentându-se un grup frumos de ţĕrănime aléşă în frunte cu conducĕtorii lor, cei 2 preoţi şi 3 învĕţători. Alta nu putem zice, de cât, că în casul acesta au înţeles mai bine trebuinţa naţiunii, — căci scopul a fost atât cultural cât şi material. — Dee Dzeu, ca sentimentele de cari au fost conduşi sĕ nu rĕciască nici-când.

Afară de cei cari ne au onorat cu presenţa au binevoit a ne trimite oferte: Páffy Jolán 4 cor., Glück Samuel 3 cor., George Şeulean 2 cor., George Tătar, Ioan Nicóră şi Petru Tecău câte 1 cor.

La cassă au suprasolvit: Pongrácz Géza, prim-pretor local, 4 cor., Emil Maxim, 2 cor. 50 fil., Ioan Goţia şi Ioan Martin câte 2 cor., George Oprea, George Mateiu, Vasiliu Rĕhovean, Ioan Caraban, vĕduva Kovács Károly, N. Eiben, Romul Balomiri, Simion Ghibu, Vasilie Ona, N. Voişan, Vasilie Dura, Ioan Cionca, Pavel Vulcu, Nicolae Bolocan, Ioan Şiara, Max. Grecu, Paul Traian, Iulian Vulcu, Benedek Károly şi Ráczkövy Lajos, câte 1 cor., N. Savu şi Izrael Salamon, câte 40 fil., Ioan Rusan, S. Klicsitt, Ioan Ursu, câte 20 fil. şi Ioan Cristea 10 fil.

A rĕmas un venit curat de 111 coróne.

Ne împlinim o plăcută datorinţă, când în numele comitetului parochial aducem şi pe acéstă cale sincera nóstră mulţămită tuturor celor cari ne-au sprijinit în scopul ce l'am urmărit.

Vinţul-inferior, în Ianuarie 1904.

Comitetul aranjator.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Teatrul orăşenesc.

Aséră (Duminecă) s'a dat în stagiunea acésta ultima representaţie în teatrul orăşenesc din partea trupei dlui *Leo Bauer,* care de mai mulţi ani a ştiut sĕ procure publicului sibian distracţie şi plăcere sufletéscă, atât prin alegerea personalului, cât şi a pieselor representate. Astfel aprópe tóte piesele mai noue, cari şi-au făcut intrare pe scenele mai mari, din capitale, am avut ocasiune sĕ le vedem şi pe scena teatrului din loc. Publicul sibian, de altcum fórte pretensiv în privinţa asta, a fost deplin satisfăcut.

După-cum aflăm, dl Bauer va face cu trupa sa un terneu prin unele oraşe ale Transilvaniei. De present se află în Braşov.

Posta ultimă.

Proclamarea regatului român.

Eri, Duminecă, s'au împlinit 23 de ani de la proclamarea regatului român. Din incidentul acestei aniversări, pretutindenea în ţéră s'a cetit *doxologia* şi s'au aranjat serbări. Capitala ţerii a fost frumos pavoazată. Regimentul 4 de Ilfov a dat la orele 2 d. a. representaţie teatrală în sala teatrului naţional din Bucureşti. A avut succes desĕvêrşit. S'a jucat piesa *„Manevrele de tómnă“.*

Alegerea de la Timişóra.

Sâmbătă s'a făcut alegerea de deputat în Timişóra. Cu tóte sforţările oposiţiei unite, nu s'au putut aduna pentru candidatul oposiţional de cât numai 269 voturi, pe când candidatul guvernamental, contele *Khuen-Héderváry,* ministru a latere, care a representat cercul şi mai înainte, a întrunit 1359 voturi. A fost proclamat ales, şi o deputaţiune va merge la Budapesta pentru a 'i preda mandatul.

Ţarul pe câmpul de rĕsboiu.

Se scrie de la Petersburg, că Ţarul Rusiei a luat hotărîre sĕ plece în Manciuria, pentru a conduce în persónă operaţiunile de rĕsboiu. Imprejurimea vrea însĕ sĕ 'l abată de la acésta hotărîre, şi astfel probabil că se aştéptă întâiu resultatul unei ciocniri mai însemnate, care póte sĕ dee întorsătură lucrurilor. Cei din jurul Ţarului se tem, că părăsind acesta Rusia, se pot întêmpla în ţéră evenimente surprinḑĕtóre, fiind-că elementele revoluţionare sunt gata sĕ încépă focul în interiorul Rusiei. Pentru a puté înăbuşí la început ori ce mişcare revoluţionară, Ţarul va da putere discreţionară ministrului seu de interne, pe timpul cât va absenta din ţéră.

Legea instrucţiunii publice.

Ziarele semioficióse raportézǎ, că ministrul de culte şi instrucţiune publică, dl Berzeviczy, în April va convoca o anchetă, care sĕ discute un project elaborat conform inviaţiunilor ministrului cu privire la reforma art. de lege XXXVIII din 1868 despre instrucţia publică poporală, art. de lege XVIII din 1879 despre propunerea limbii magiare şi art. de lege XXVI din 1893 despre regularea salarisării învĕţătorilor de la şcólele comunale şi de la cele confesionale. Prin reforma acestor articoli de lege se intenţionézǎ — cum spun semioficiósele — validitarea obligativităţii instrucţiunei, învĕţarea mai cu succes a limbii magiare în şcólele poporale de tóte zilele şi 'n cele de repetiţie, îngrijirea de instrucţia poporală economică, regularea ecuitabilă a salarisării învĕţătorilor de la şcólele comunale şi de la cele confesionale şi în legătură cu acésta regularea afacerilor disciplinare ale învĕţătorilor, regularea cestiunii pedagogiilor şi cualificarii învĕţătorilor, şi în fine, a face, ca controla statului asupra instrucţiunii sĕ fie mai intensivă.

Dorinţa guvernului e, ca projectul acesta sĕ ajungă cât mai curênd sub discuţia dietei, pentru-ca sĕ pótă fi pus în aplicare deja în anul viitoriu.

Posta redacţiei.

Calbor. Sigur va vení la rênd „Darea de sémă“. Când? Nu putem spune.

Anonimul. De ce anonim? Lucrări anonime, fie ori-cât de bune, nu se publică. Aşa e regula, ca redacţia *sĕ ştie* cine e anonimul.

Săsciori. S'a primit. Mulţămim pentru doririle de bine.

Cârjiţi. Am declarat încheiată discuţia în chestia tipicon Nu mai putem deci publica espunerile

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roşie“

recomândă

pălării

păróse, pentru preoţi români, à **7·—**, **8·—** şi **9 coróne**, în **cele mai bune** şi **mai frumóse calităţi.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o faşie de hârtie.) [75] 1—12

Nr. 224 Bis. [69] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **al doilea paroh** în comuna bisericéscă **Libotin**, protopresbiteratul Solnoc, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ trimită cererile concursuale cu documentele necesare la subscrisul în terminul cuvenit, şi a se presenta înainte de alegere la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Cupşeni, în 1 Martie 1904.

S. Cupşa
protopresbiter.

---

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere preţióse:

Important pentru fie-cine!

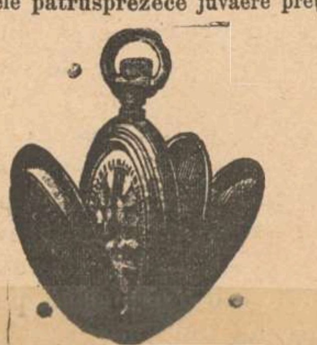

Important pentru fie-cine!

1 orologiu de busunar anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
1 ac de cravată de goldin cu briliant.
1 păreche bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
2 inele de goldin cu pietri elegante.
1 oglinduţă in cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedézá pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ

casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco

— Se primesc vindĕtori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 4—15

Nr. 308 1904. [68] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **parohi** a parohíilor mai jos însemnate, din protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Buru** cu filia **Trăscău**. 2. **Ocolişul-mic.** 3. **Subpétra.**

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a 'şi înainta cererile, instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi au a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre şi în parohía pentru care concuréză, spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşa, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Ofenbaia, 1 Martie 1904.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 268. [64] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **paroh** în parohia **Guşteriţa**, protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, conform ordinului Veneratului consistoriu arhidiecesan din 17 Februarie a. c. nr. 1592 B., se publica concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post pe lângă cuartir natural, sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibă cualificaţiunea prescrisă pentru parohíi de clasa I. şi astfel suplicele lor instruate în sensul regulamentului şi al normelor din vigóre, sĕ le înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserica respectivă spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic, eventual a celebra serviciul divin.

Sibiiu, 27 Februarie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Prin **Librăria archidiecesană** din Sibiiu se pot procura următórele icóne:

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm.: simple 21 cor., fine 27.40 cor., fórte fine 39·20. cor.

Mărimea 63/79 cm.: simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., fórte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm.: simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., fórte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm.: simple 48·40 cor. fine 70 cor., fórte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm.: simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., fórte fine 117.60 cor.

Efeptuirea se póte face în 24 zile.

In préjma esamenelor! * **In préjma esamenelor!**

Scrisori de esamen
(propise)

pentru scrierea *română*, *germână* şi *dictando* tipărite în Tipografia archidiecesană, *în colóre vênătă*, pe hârtie fórte fină, mărime 24/31 cm.

Preţul: de bucată 2 fil.; 100 bucăţi 1·30 cor. şi porto postal.

Comandele din afară se esecută imediat.

Librăria tipografiei archidiecesane

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se folosésca numai numitul prav!

Baia Borszék.

Subsemnata întreprindere a băii Borszék are onórea a face cunoscut, că începênd cu 15 Martie anul curent a luat asupra sa esplotarea şi că de azi încolo preţurile apei

Borszéker Borviz

le-a redus după cum urméză:

Sticla de ½ litru 18 fileri inclusive sticla
„ „ ¹/₁ „ 20 fileri „ „

Preţurile sunt a se înţelege de la fântâna Borszék.

Intreprinderea băii Borszék.

[73] 2—3

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 69

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

(63) 5—31

V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 31 Sibiiu, Joi 18/31 Martie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Motive românești.

Stăm în faţa unei probleme, de a cărei resolvire norocósă sunt legate mari interese culturale ale némului nostru. Soluţia ce se va da acestei probleme, va dovedí, dacă am pĕtruns cu mintea şi înţelegerea nóstră în *fiinţa culturei româneşti* şi dacă ne-am ştiut avênta la acele înălţimi ale gândirii, cari zăresc cărările luminóse ale culturii nóstre până în cele mai depărtate vremi ale viitoriului.

O problemă actuală şi vrednică de deosebită atenţiune este netăgăduit: modalitatea, după care va avé sĕ se îndeplinéscă înzestrarea internă a catedralei cu *pictura* şi *sculptura* necesară.

Nu póte fi indiferent pentru nici unul din fiii, bisericei nóstre feliul, cum vor hotărî autorităţile bisericeşti competente, dacă ţinem, ca zidirea catedralei sĕ fie un monument care sĕ mărturiséscă timpului de faţă şi celui viitoriu: *vitalitatea bisericii* şi a némului nostru. Dreptaceea o discuţiune asupra acestei cestiuni, nu numai că nu se póte oprí, dar' e chiar dorită, ca astfel ceea-ce se face, bine să se facă; spre mulţămirea nóstră a tuturora sĕ se facă şi mai ales în conformitate cu adevĕratele interese ale culturii némului nostru.

Este un fapt psichologic, dovedit prin esperienţa zilnică, că în toiul muncii şi lucrării ce îndeplinim, fórte adeseori trec preste pragul conştiinţei nóstre idei, cari ne storc admiraţiunea prin tăria şi claritatea cu cari cércă sĕ domineze şi sĕ determine lucrarea nóstră. De multe-ori prindem la lucru fără sĕ fim deplin luminaţi asupra tuturor amĕnuntelor şi aşteptăm, ca acestea sĕ ni-se lămuréscă abia după ce am întrat în lucrare. Aşa e croită mintea omenéscă, mereu sĕ gândéscă, mereu sĕ chibzue, mereu sĕ se sbuciume, pentru-ca lucrurile pe cari le plănueşte, la bun sfîrşit sĕ ducă.

De un bun timp încóce este viu discutată cestiunea pictării catedralei nu numai în societatea sibiană, dar' valurile acestei discuţii au trecut atât frontierele naţionale cât şi cele politice. Din mulţimea părerilor şi vederilor, ce au eşit la suprafaţă, nu vom prinde pe acelea, cari privesc alegerea persónelor cărora se va încredinţa însaşi lucrarea, fiind acésta o afacere care se va resolví prin conlucrarea tuturor factorilor, chiămaţi şi îndreptăţiţi a-şi spune cuvêntul hotărîtor.

Voim însĕ sĕ se ştie, că printrĕ părerile ce se emit, cércă sĕ-şi facă drum şi *ideia, ca la pictura şi sculptura catedralei bisericei ortodoxe române din Sibiiu* sĕ se utiliseze după putinţă *motivele româneşti* aflate la *obiectele de artă* ale ţĕranului român. De un an şi mai bine se lucréză cu multă rîvnă în sinul comitetului „Reuniunii de agricultură din comitatul Sibiiu“ pentru a aduna şi tipărí în colori cele mai frumóse *forme* de *ţesĕturi* şi *cusături* eşite din *concepţia estetică a femeii române* şi turnate de abila ei mână în obiectele din industria casnică. Atâta bogăţie de combinaţiuni zace în lucrările mânii femeeşti, în cât ele pot sătura şi pe cel mai cu pretensie ochiu artistic. Albumurile, cari se lucréză sub supraveghiarea şi solicitudinea presidentului numitei reuniuni, vor fi o nouă dovadă de înaltele calităţi culturale, cu cari e înzestrat poporul nostru. Mai avem încă şi convingerea, că ele vor da noue *îndemnuri* în *cultura estetică* a poporului nostru. Ele vor face, ca sĕ se inspire adevĕratele talente artistice din bogăţia de concepţie estetică a geniului poporului nostru şi sĕ îndrumeze cultura nóstră şi în punctul acesta pe ogaşa unei propăşiri sigure şi sănĕtóse.

Bărbaţii cu adevĕrate vederi culturale de mult au proclamat în *literatură* şi *musică* principiul pornirii unei culturi solide de la literatura şi musica poporală. Şi pe când în literatură acest mod de vedere se validitéză pe tótă linia, pe atunci în musică ne aflăm tot pe punctul unei discuţiuni teoretice, căci micile începuturi sporadice nu denotă o lucrare sistematică, isvorîtă din claritatea de a crea un plan de acţiune şi de a stăruí din tóte puterile la realisarea lui.

Acestor vederi cu privire la crearea unei culturi musicale româneşti li-a dat subsemnatul espresiune şi în un raport al „Reuniunii române de musică din Sibiiu“ şi nu póte de cât din nou sĕ le accentueze, fiind singurele, cari ne garantéză adevĕrata cultură în musică.

In conformitate cu acest mod de a pricepe cultura poporului nostru mĕ asociez din tótă inima părerii acelor bărbaţi ai bisericii nóstre, cari cer, ca la *ornamentarea* catedralei sĕ se utiliseze *motive româneşti*. Toţi câţi am visitat esposiţia concurenţilor la pictură şi sculptură, a trebuit sĕ fim plăcut atinşi în orgoliul nostru naţional, când am vĕdut o schiţă de catapitésmă, bogat înzestrată cu motive româneşti. Motivele româneşti din fruntea altariului, în urma unei apperceptiuni psichologice trezesc în sufletul nostru *idei* şi pe urmă *sentimente înalte*, fórte *apropiate* de sentimentele religióse. Tótă întocmirea bisericei nóstre trebue sĕ fie îndreptată întru căştigarea inimei credincioşilor, întru înălţarea şi nobilitarea lor.

Acésta nu va fi cu putinţă cât timp noi nu vom ştí sĕ vorbim la priceperea şi înţelegerea lor. Sĕ cercăm deci, ca şi prin pictura şi sculptura bisericilor şi altor localuri publice româneşti, sĕ vorbim Românilor româneşte, căci numai pe acéstă cale le vom căştiga şi ademení inimile. Deci chiar din punctul de vedere al culturei religióse ni-se impune datorinţa, ca sĕ nu perdem din vedere momentul psichologic, care pretinde utilisarea motivelor româneşti la sculptura şi pictura catedralei.

De o importanţă tot aşa de mare e şi momentul cultural, care cere, ca şi în cultura estetică de la productele spirituale ale poporului sĕ pornim. Atari producte, resfirate în diferite colţuri de ţeri, unde petrece câte o suflare românéscă, trebuesc adunate şi apoi presentate în *complecse unitare* la biserici şi alte localităţi publice româneşti. In Sibiiu se zidesc de-odată două edificii monumentale: *Catedrala bisericei ortodoxe române* şi *Casa naţională*. Nu e óre timpul şi ocasia potrivită, ca sĕ facem începutul validitând acum punctul de vedere naţional al culturii nóstre? Nu am comite óre un pĕcat strigătoriu la ceriu, când am trece nebăgători de sémă peste interesele adevĕrate ale culturei nóstre, când avem la îndemână motive româneşti, pe cari le putem folosí în dragă voe?

Eu socot, că da! Este micime de suflet la acela, care n'ar înţelege, că nu se nesfinţeşte altariul, dacă se va înfrumseţa cu forme româneşti. Nu înţeleg de ce sĕ pótă provoca pietate şi evlavie nişte caricaturi străine, pentru cari ne lipseşte priceperea, ear' formele româneşti, pe cari le pricepem şi iubim, fiind-că sunt ale nóstre, sĕ nu deştepte atari sentimente.

Când va vení un ţĕran la Sibiiu şi va întra în catedrală, va fi de sigur pĕtruns de grandiositatea acestui edificiu, de frumseţile ce va afla în internul lui, dar' nu mai puţin îi va atrage atenţiunea, când va afla la altariu, la străni forme pe cari e obicinuit sĕ le vadă pe jugul boilor, pe porţile curţilor, pe toporiştea coaselor, pe furca ţĕrancei, pe ţĕsĕturile şi cusĕturile acesteia. De multe va spune celor de-acasă, de sigur însĕ de formele acestea nu va uita sĕ spună. Acésta o pretinde legea naturală psichologică.

Sĕ nu perdem din vedere nici faptul, că acest edificiu va fi o podóbă a oraşului Sibiiu şi va atrage atenţiunea străinilor, cari aflând ceva nou în pictura şi sculptura lui, nu vor întârzia a scóte la ivélă *acéstă originalitate* ca ceva specific românesc, creat de spiritul nostru propriu. Nu va trece mult şi se va vorbí de un *stil propriu românesc* chiar şi din partea pricepĕtorilor străini. La tot casul acesta ar fi un mare căştig pentru noi şi o mare fală pentru cei-ce au condus lucrarea în direcţia acésta.

Mai vine a fi considerată şi împrejurarea că în casul acesta catedrala ar rĕmâné pentru vécuri un monument care va signalisa gradul de cultură al timpului, în care trăim. Ea va avé totodată sĕ servéscă drept model de urmat şi pentru alte biserici ale provinciei nóstre metropolitane. Prin acésta se va stabilí o uniformitate şi se vor pune base unei culturi estetice, pe cari noi abia ni-o putem cugeta.

Părerile emise ací nu au pretenţia de a eshauria problemele legate de acéstă cestiune, ci au mai mult în vedere de a dirigia şi fixa gândirea ómenilor nostri asupra acestui punct fórte important în cultura poporului nostru. De vor afla comprobarea şi complăcerea tuturor, cu atât mai norocoşi se vor simţí cei în mintea cărora s'a zămislit ideia; de nu va triumfa acest curent, se va adeverí din nou, cât e de greu a pune cultura unui popor pe adevĕrate base de propăşire. Acest curent însĕ tot va eşí biruitoriu, numai cât nu vom fi noi, cari sĕ figurăm drept iniţiatorii lui în istoria culturală a poporului românesc. Pronia ceréscă se va îngrijí, ca acest popor sĕ se desvólte în conformitate cu firea sa etnică şi sĕ atingă ţinta dreptelor sale aspiraţiuni.

Dr. Petru Şpan.

Din România.

Prelungirea sesiunei parlamentare. Sesiunea corpurilor legiuitóre române a fost prelungită până la 24 Martie v., din motivul, că parlamentul român n'a ajuns încă sĕ voteze două proiecte însemnate de lege: *tariful vamal* şi *legea comunală*, pe cari guvernul vrea sĕ le aibă votate încă în actuala sesiune parlamentară.

Esposiţia tinerimei artistice. Dumінecă la orele 11 s'a făcut la Ateneul din Bucureşti inaugurarea esposiţiei a treia de *pictură*, organisată de societatea „Tinerimea artistică“, pusă sub patronagiul principesei Maria. A fost de faţă: principele Ferdinand, principesa Maria, şi un numĕr mare de persóne din elita bucureşténă. Au espus obiecte de artă: M. Sa Regina Elisabeta, A. S. R. principesa Maria, ducesa de Hessa, apoi artistii români: Grigorescu N., Popescu Stefan, Gorguromin-Verona, Stefan Luchian, Artachino, Kimor Loghi, G. Pătraşcu, şi alţii.

Un memorand al protestanţilor.

Vineri după amiazi o deputaţiune a bisericilor protestante (ev. reformată şi aug. lutherană) magiare a presentat guvernului un memorand în causa punerii în lucrare a art. de lege XX din 1848 despre salarisarea preoţilor din vistieria statului. In introducere memorandul se plânge de nedreptăţirea (?) protestantismului faţă cu celelalte confesiuni din ţéră (?) în privinţa dotării, respective ajutorării lor din partea statului, apoi înşiră sumele pe cari cele două biserici protestante le cer de la stat ca întregire de dotaţiune. A nume: pentru reducerea dării de cult a credincioşilor statul sĕ dee anual 1.400,000 de coróne bisericei reformate şi 700,000 de coróne celei lutherane; pentru cheltuelile de administraţie bisericei reformate 483,739 cor. 20 fileri, celei lutherane 217,120 cor. 60 fileri anual; pentru cuincuenale preoţilor 1.133,100 cor. anual (conform statului personal şi anilor de serviciu împliniţi până în 1902: pentru 277 inşi prim cuincuenal à 200 cor = 55,400; pentru 278 inşi câte două cuincuenale = 111,200; pentru 269 inşi câte 3 cuincuenale = 161.400; pentru 189 inşi câte patru cuincuenale = 151,100; pentru 654 inşi câte cinci cuincuenale = 654.000 de coróne); sub titlul de ajutoriu fondului de pensiuni al preoţilor reformaţi (care se va înfiinţa) 400,000 de coróne anual, ear' celui esistent deja al preoţitor lutherani 167,287 coróne anual; pentru remunerarea catecheţilor instituiţi pentru catechisarea elevilor de la şcólele de alte confesiuni: bisericei reformate 150,000 anual, ear' celei lutherane 100.000 (pe cei instituiţi la şcólele de stat sĕ 'i salariseze statul, în tocmai ca pe cei r. catolici); pentru trebuinţele religióse-morale şi culturale: bisericei reformate 400,000, celei lutherane 220,000 anual. De tot deci 5.381,246 cor. 80 fileri pe an, nefiind computate ací cheltuelile împreunate cu susţinerea institutelor teologice şi pedagogice ale bisericilor protestante magiare, pe cari tot din vistieria statului le reclamă, dar' nefiind gata conspectele definitive, suma lor nu a putut fi făcută evidentă în memorandul acesta.

In un pasagiu al memorandului se zic următórele: „Avem pretensiune îndreptăţită la acésta dotaţiune din partea statului chiar şi abstrăgênd de la legea provocată“ (art. XX din 1848). „*Principiul egalităţii* şi reciprocităţii pretinde, de o parte, ca cetăţenii patriei acesteia sĕ fie făcuţi părtaşi de *favoruri egale*;

de altă parte e interesul chiar al statului însuşi, ca unii cetăţeni ai sei — sĕ nu fie atacaţi în interesele lor vitale prin susţinerea cultului şi instituţiunilor culturale?“

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Avrig.

— 22 Martie n.

Joi în 4/17 Martie 1904 s'a ţinut aici sinodul protopresbiteral ordinar.

După premergerea ritualelor prescrise, întrunindu-se membrii în una din salele şcólei din Avrig, părintele protopresbiter tractual Ioan Cândea prin o cuvêntare frumósă şi instructivă a deschis şedinţa.

Sinodul alege apoi bărbaţi de încredere pe domnii Nicolae *Borzea*, paroch în Viştea-inferióră, şi Solomon *Făgărăşan* din Drăguş, ear' notariu pe învĕţătoriul Nichita *Spârlea*, şi se constată, că numĕrul celor presenţi e de 22 membri ordinari din 35, mai fiind de faţă încă vre-o trei preoţi şi trei mireni ca óspeţi, prin urmare sunt membri de ajuns, ca în înţelesul §. 43 din Statutul organic sĕ se pótă aduce concluse valide.

Finindu-se tóte acestea, a urmat la ordinea zilei raportul părintelui protopresbiter tractual despre starea protopresbiteratului cu finea anului 1903, din care raport se vede starea preoţimei, a şcólelor şi a bisericilor, dotaţiunea parochilor şi învĕţătorilor, starea averilor bisericeşti şi şcolare, etc.

Raportul protopresbiterului fiind o icónă fidelă despre adevĕrata stare a protopresbiteratului Avrig, la propunerea părintelui Nicolae *Borza* se ia spre plăcută ştiinţă şi fiind fórte instructiv se decide a se publica în „*Telegraful Român*“.

Nu pot trece aici cu vederea o notă fórte îmbucurătóre, care serveşte spre laudă atât părintelui protopresbiter tractual Ioan Cândea, cât şi factorilor principali din cerc, şi anume aceea, că în protopresbiteratul nostru Avrig *nu este aplicat nici un învĕţătoriu necualificat, ci toţi 34 sunt deplin cualificaţi*, şi anume 27 sunt *definitivi*, ear' numai 7 provisori, însĕ şi acestia toţi cu cualificaţiunea normală ordinară. Acesta e un semn destul de bun despre interesul ce 'l pórtă şefui tractual pentru învĕţători, şcólă şi pentru cultivarea poporului. E drept, că şi învĕţătorii sunt tractaţi din partea şefului ca nişte adevĕraţi pioneri ai culturei, cu dragoste şi cu respect. Spre mai bună ilustrare a stării faptice las sĕ urmeze raportul general:

In calitate de protopresbiter am onóre a presenta următoriul raport despre starea ppresbiteratului Avrig cu finea anului 1903.

I. Ce priveşte administrarea, cancelaria protopresbiterală se află şi acum în edificiul propriu al subscrisului, asemenea şi archiva protopresbiterală, nedispunênd protopresbiteratul de reşedinţă proprie; protocólele sunt cele prescrise de organele superióre bisericeşti şi se pórtă în tótă regula, în cât se póte cu uşurinţă controla ori-ce afacere ce a întrat la oficiul protopresbiteral.

In anul 1903 au întrat la protocolul de esibite 867 acte, mai multe deci de cât în anul 1902 cu 80; tóte actele întrate sunt resolvite.

II. In cât priveşte partea bisericéscă, protopresbiteratul nostru se compune din 23 comune bisericeşti cu 25 parochíi — formând Avrigul trei parochíi; preste tot sunt în aceste comune aplicaţi 1 protopresbiter-paroch, 23 parochi actuali, un preot emeritat şi un capelan; ear' cu finea anului 1903 a rĕmas vacantă parochia Colun, rĕposând parochul Ioan Panga din Colun în 8/21 Novembre 1903, însĕ s'a şi publicat concurs pentru întregirea acelei parochíi.

Cu finea anului 1903 avem în protopresbiteratul nostru trei clerici cu studii terminate şi provĕduţi cu esamenul de cualificaţiune preoţesc, anume pe Ioan *Banciu* din Viştea-superióră, Ioan *Ghiurca* din Colun şi Vasilie *Mateiu* din Sebeşul-superior. Preoţi vĕduvi sunt tot numai aceia despre cari s'a raportat deja în sinodul trecut. Preotese vĕduve avem nouĕ, şi anume cele ştiute din sinodul trecut, şi apoi preotésa vĕduvă Maria Ioan *Panga* din Colun, — care probabil va şi beneficia de fondul de pensiune după proporţia cuotelor solvite de rĕposatul ei soţ.

(Va urma)

De la Blaj.

— Inmormêntarea teologului M. Dăian. —

— 27 Martie n.

Premit, că nu-mi va fi cu putinţă a presenta un tablou care sĕ corespundă pe deplin realităţii, totuşi încerc a scrie câteva rênduri despre un eveniment trist, care a făcut sĕ se vorbéscă mult pe aici şi care a adus cu sine convingeri frumóse despre lucruri, până acum considerate de puţină importanţă, ear' acum dovedite lucruri demne de luare aminte a tuturora.

In 11/25 Martie am petrecut la cele vecinice pe absolventul de teologie din Sibiiu Mihail Dăian, rĕposat fără veste în mijlocul nostru în flórea vêrstei. Implinise abia 23 de ani şi scris i-a fost sĕ se sălăşluéscă în îngheţul mormêntului tocmai atunci, când i-se părea că a eşit de-asupra nĕcazului şi când biata sa mamă îşi vedea nădejdea bĕtrâneţelor ei aprópe realisată. Rĕposatul a fost nepotul vestitului dascăl de la Braşov şi mai în urmă de la Bitolia (Macedonia) Dr. Vasile Glodariu, sub al cărui scut a supt primele elemente ale culturii în gimnasiul din Groaverii Braşovului. In semn de iubire colegii sei din seminariul „Andreian“ din Sibiiu au grăbit în numĕr de 17 inşi, ca sĕ dee cea din urmă cinste prietinului lor perdut prea de timpuriu. Vestea, că teologii gr.-or. au plecat de la Sibiiu la Blaj pentru a asista şi a cânta la înmormêntarea rĕposatului, a produs aici un mare interes şi o mare mişcare. La 3 ore p. m. s'a început serviciul funebral celebrat de preoţii: Crucean Mărginean din Cenade, Patrichie Marcu din Păuca, Samuil Sabo din Blaj şi Nicolae Cotruş din Lunca, ajutaţi de corul teologilor din Sibiiu, care spre fala dlui profesor de musică bisericéscă Demetriu Cunţan şi spre fala coristilor fie zis, a fost preste tóte aşteptările, dovedind interesul cel mare, pe care îl are muncitorul în decurs de 40 de ani în agrul necultivat al musicei nóstre bisericeşti pentru înaintarea acesteia. Accentele jalnice desprinse din melodiile cântărilor funebrale, cari sunt preste tot luate din tesaurul ritualului nostru, acurateţa şi precisiunea, observarea rigurósă a tuturor nuanţelor musicale au fost tóte la un grad aşa de înalt, în cât au stors admiraţiunile chiar şi ale superiorilor bisericei greco-catolice din Blaj, cari n'au pregetat a recunóşte, că întréga ţinută a teologilor a fost laudabilă sub ori-ce raport.

Subliniez aceste cuvinte, pe cari le-am audit chiar din gura unor autorităţi demne de credĕmênt, căci ele trebue sĕ aibă asupra acelora cari au ostenit, o influinţă binefăcĕtóre, şi vor fi în acelaşi timp prinos de laudă nepreocupată.

Inainte de scóterea sicriului din curte, a rostit o frumósă cuvêntare părintele Samuil Sabo, mulţămind în numele decedatului tuturor celor presenţi pentru bunăvoinţa cu care au venit sĕ-i dee ultima cinste, — apoi convoiul se pune în mişcare şi urméză calea spre locul odihnei de veci. Pe drum au rĕsunat cum nu se póte mai plăcut şi mai jalnic „Sfinte Dumnezeule“ şi „Plâng şi mĕ tânguesc“, cântate cu atâta precisiune, în cât era cu neputinţă, ca răpit de cântarea teologilor, pe lângă tótă lungimea drumului sĕ nu petreci mortul până la grópă. Aici, după cetirea otpustului a urmat discursul funebral rostit în numele teologilor din Sibiiu de Onisifor Ghibu, teolog în anul al II-lea, care a ştiut interpreta în cuvinte simţite adânca durere, care apăsa peptul fie-căruia şi storcea lacrămi din ochii fie-căruia, care a cercat sĕ-şi dee sémă ce însemnéză a petrece la lăcaşul de veci pe un tinér de 23 ani. Mulţi ochi lăcrĕmau în faţa acestui moment şi multe inimi vor fi sângerat în lăuntrul lor în urma cuvintelor atât de potrivite sufletului simţitor. Apoi un „în veci pomenirea lui“ — huruitul bruşilor de pămênt în grópă — plânsetele înăbuşite ale mamei rĕposatului, care rĕmânea rece la tóte acestea — şi în urmă linişte, o linişte de veci.

La acest act de pie datorinţă creştinéscă a luat parte numĕros public: profesorii de la teologia şi de la gimnasiul de aici, teologi gr.-cat., o mulţime de studenţi şi un nesfîrşit numĕr de alţi pioşi creştini, cari toţi îşi vor fi zis în inima lor:

Fie-i îngerii aprópe, somnul dulce . . . !

P. N. F.

NOUTĂŢI

Pentru catedrală. La colecta pentru zidirea catedralei au mai întrat contribuiri: de la parochia *Brad* (tractul Zarand) 100 coróne; *Maria Juga n. Stoian* (din Sĕlişte) 100 coróne, şi *Ana Donisie Dosu* (din Tilişca) 20 coróne.

*

Ştire personală. „Keleti Értesitö“ raportéză că Preasânţia Sa *episcopul Ioan* al diecesei gr.-or. aradane a sosit Luni la Budapesta în afaceri bisericeşti. In călĕtoria sa Preasânţitul e însoţit de Preacuvioşia Sa archimandritul Augustin Hamsea, egumenul mănăstirii Hodoş-Bodrog.

*

De la consistoriu. In ultima şedinţă plenară consistoriul archidiecesan a numit administrator pentru tractul protopresbiteral al Făgăraşului pe domnul *Ioan Cândea*, protopresbiter al tractului Avrig.

*

Medic român în Făgăraş. Corespondentul nostru din părţile Făgăraşului ne comunică o ştire care va interesa de sigur pe locuitorii din părţile acelea, şi anume, că dl *Dr. Titu Perţia*, absolvent al facultăţii de medicină din Viena, după perfecţionarea cunoştinţelor teoretice prin o praxă de 3 ani în spitalul comitatens din Dicso-Szt.-Márton şi cel din Sighişóra (al cărui conducĕtor este renumitul medic Dr. Oberth) s'a decis a se stabilí în Făgăraş. Nu ne îndoim, că preoţimea şi învĕţătorimea din acele părţi va îndemna pe cei-ce au lipsă de ajutoriu medical, sĕ recurgă la sfatul şi ajutoriul domnului medic român *Dr. Titu Perţia.*

*

Vasilie Moldovan — arestat. Re'ntors din România spre a se supune asentării, Vasilie E. Moldovan a fost arestat în Turda şi escortat Duminecă dimineţa în temniţa procuraturii din Cluj. V. Moldovan fusese osândit la trei luni închisóre pentru un articol publicat în „Tribuna“ (din Sibiiu). După osândire Moldovan a trecut însĕ în România, de unde re'ntorcêndu-se acum, la ordinul telegrafic al judelui de instrucţie din Cluj a fost arestat.

*

Hirotonire de episcop. Duminecă s'a făcut în Carloviţ hirotonirea întru episcop a archimandritului Dr. George *Letici*, noul episcop al diecesei gr.-or. sêrbeşti de la Timişóra. Actul hirotonirii a fost sĕvêrşit de metropolitul („patriarch“) Brancovici de la Carloviţ, ajutat de episcopii Bogdanovici şi Sevici.

*

Parastasul „mesei studenţilor“. Duminecă s'a oficiat în biserica sf. Nicolae din Braşov al treilea parastas pentru rĕposaţii binefăcĕtori ai mesei studenţilor de la şcólele medii române de acolo. Serviciul divin a fost oficiat de protopresbiterul Vasilie Voina, împreună cu presbiterul Dr. Vasilie Saftu şi diaconul Ioan Prişcu, ear' cântările tipiconale le-a cântat corul mixt al numitei biserici. La sfîrşitul serviciului părintele Saftu a ţinut predică despre însemnătatea parastaselor şi deosebi a celui oficiat pentru binefăcĕtorii mesei studenţilor, prin care s'a făcut începutul pentru înfiinţarea unui internat, „pentru-ca astfel la un loc, internatul şi şcólele, ca două surióre cari se iubesc cu credinţă nestrămutată, sĕ susţină ce avem mai scump pe lume: unitatea limbii nóstre româneşti pentru vecii vecilor“. Pe lângă elevii şcólelor, în frunte cu profesorii, a asistat la serviciu şi public numĕros.

*

Un convoiu de 29 chilometri. Sâmbătă diminéţa corpul 2. de armată din Viena a făcut eserciţiu de marş în completă adjustare de rĕsboiu. Au plecat în rênd: 29 bataillóne de infanterie, 6 escradóne de cavalerie şi 12 bateríi de tunuri. Punctul de plecare a fost Praterstern, de unde frontul convoiului a plecat la ora 7 diminéţa, ear' sfêrşitului abia la 12 şi 20 minute i-a venit rêndul sĕ se pună în mişcare. Convoiul a avut lungime de 29·3 chilometri; maximalul marşului făcut a fost 40 chilometri, minimalul 25. Sfêrşitul convoiului a sosit a casă cam pe la 6 ore séra.

*

„Dividende.“ Reuniunea funcţionarilor, filiala Sibiiu, a stabilit dividendele pentru anul 1903 cu 6% şi se pot ridica la cassa reuniunii zilnic de la orele 3—5 d. a. (strada Wiesen nr. 1, etagiul I) după tóte elocările complete, cari au ajuns suma stabilită de adunarea generală cu 1000 cor. Acei membri, cari nu voesc sĕ ridice dividendele, ci doresc a-şi forma elocări noue, sunt poftiţi a face cunoscut acésta la cassa reuniunii verbal sau în scris, fără întârziere. Dividendele după elocări necomplete sub 100 cor. se vor completa din oficiu la activul membrului.

*

Un milion şi jumĕtate spre scopuri de binefacere. Dr. C. Wolff, directorul cassei de păsrare din Sibiiu („Hermaustädter Allgemeine Sparcassa“) în monografia institutului scrisă de el arată că de la 21 Novembre 1841 (datul înfiinţării) până la sfêrşitul anului 1903 banca a avut profit de 3 089,809 cor. 25 fil., din cari a dat spre scopuri de binefacere 1,593.348 cor. 61 fileri. Institutul s'a fost înfiinţat cu capital social de 1322 fl., adunat de la 87 fundatori, în quote de câte 5—10 fl. Acum institutul are avere proprie în valóre de 55 milióne de coróne.

*

Comunitatea de avere din Caransebeş şi-a ţinut eri, Marţi, adunarea generală de primăvară.

*

Bani fără stăpân. Astă-vară făcuse mare sensaţie încercarea contelui Szapáry László, guvernator în Fiume, de a mitui pe deputaţii oposiţionali, ca sĕ sisteze obstrucţia faţă cu cabinetul Hédervády. Deputatul Papp Zoltán dase de gol încercarea, depunênd pe masa dietei zece mii de coróne, pe cari agentul lui Szapáry i-le dase ca preţ al tăcerii. Agentul (Dienes) a fugit în America; Szapáry a trebuit sĕ dimisioneze din postul de guvernator şi sĕ plece în străinătate; o comisiune a dietei a investigat sĕptĕmâni de-a rêndul, dar' asupra lui Hédervády, în favorul căruia s'a făcut încercarea de mituire, nu s'a putut constata nici o complicitate. Cei doi păcătoşi dovediţi s'au exilat din Ungaria, unul de frica urmărilor, altul de ruşinea faptei sale. Mai rĕmăsese pendentă cestiunea celor zece mii de coróne. Creditorii lui Dienes le-au reclamat pe séma lor, făcênd proces, dar' au perdut procesul. Sĕptĕmâna trecută cele zece mii de coróne au fos declarate bani fără stăpân şi astfel au sĕ tréců în proprietatea erariului. Presidentul dietei le-a şi asemnat deja cassei erariale.

*

Teatru în Sĕlişte. Ni-se scrie, că drama „*Aur*“ a talentatei scriitóre *Constanţa Hodoş* din Bucureşti, representată acum de curînd pe scena teatrului naţional din Bucureşti cu bun succes, va fi jucată în sĕrbătorile Paştilor şi în Sĕlişte, din partea societăţii de înfrumseţare. Diletanţi vor fi aprópe aceiaşi cari s'au distins la timpul seu şi în comedia „O căsnicie“, şi astfel succesul e garantat. In public se manifestă de pe acum interes viu faţă de interesanta representaţiune teatrală, la care vor asista mulţi şi din Sibiiu.

*

Teatru în Cricău. Inteliginţa română din Cricău şi jur (lângă Alba-Iulia) invită la producţiunea teatrală urmată de dans, ce va avé loc în sala şcólei române la 12 April st. n. (a treia zi de Paşti). Inceputul la 7 ore séra. Preţul de întrare: de familie 3 cor. de persónă 1 cor. Suprasolvirile se vor cuita în ziare. Venitul e destinat fondului bibliotecii şcolare din Cricău. Se vor juca piesele „Executorul“, comedie de A. Ţinţariu, şi „Sărăcie lucie“, comedie de I. Vulcan.

*

Călindariu de contrabandă. Procuratura din Becicherecul-mare a dispus confiscarea unui călindariu sêrbo-magiar întitulat „Rudnicski Kalendar“ şi „Napszámosnaptár“ („Călindariul zileriului), din causă că sunt în el mulţime de articoli prin cari se agită contra preoţimei şi contra capitalului (e deci călindariu socialist). Deosebi în comitatul Torontal s'au aflat multe exemplare din acest călindariu. Nu s'a putut însĕ erua autorul şi editorul lui, deóre-ce nu e indicată pe el tipografia în care s'a tipărit (deci: călindariu de contrabandă).

*

La „masa studenţilor“ de la gimnasiul român gr. or. din *Brad*, au întrat până la 31 Martie 1904 următórele daruri marinimóse: Di cand. de adv. Dr. G. Anca, a administrat 54 cor. colectate de la următorii domni: Dr. George Anca, 24 cor., ca binefăcĕtoriu pe viéţă; Alexandru Valuţan, hotelier în Sasca-montană, David Lepa, econom, Gerlişte, Georgiu Resiga, înv. Vidra-de-jos, câte 1 cor.; Dr. Alexandru Coca, adv. Sasca-montană, 5 cor.; Un doctor. român, Oraviţa-montană, 6 cor.; Petru Ugrin, econ., Craşova, 2 cor.; Grigoriu Nicola, paroch, Vidra-de-jos, 1 cor.; Ioan Todea, paroch, Lăpuş, 1 cor.; Teodor Paşca, primariu, Scărişóra, 3 cor.; Rafila Paşca născ. Nicola, Scărişóra, 3 cor.; Simion Morcan, preot, Scărişóra, 2 cor.; Ioan Vancu, not. cerc., Albac, 2 cor.; Iosif Morcan, propr., Scărişóra, 1 cor.; şi Eliseiu Morcan, înv., Scărişóra, 1 cor. Apoi de la Dr. St. Şuluţ, medic, Câmpeni, 2 cor. De la „Cassa de păstrare“ din Sasca-montană 10 cor. De la „Detunata“ din Bucium 10 cor. 50 fil. De la „Zarandeana“ din Băiţa 20 cor. De la „Cordiana“ din Fofeldea 20 cor. De la „Dunăreana“ din Temes-Kubin 20 cor. De la „Corvineana“ din Hunedóra 10 cor. De la „Murĕşanul“ din Maria-Radna 10 cor. De la „Sebeşana“ din Sas Sebeş 25 cor. Binefăcĕtorii priméscă espresiunea profundei mulţămite! *Comisiunea administrativă.*

*

La fondul de 20 fileri, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, pentru cumpĕrarea unei case cu halĕ de vêndare pe séma meseriaşilor români au dăruit: Nicolae Sasu, notariu, Rusciori 1 cor.; Dr. Nicolae Stănilă, subjude r. în Sighişóra 4 cor.; mai departe părintele *Ioan Paşca*, paroch în Geaca (tractul Cluj), pentru sine, pentru soţia sa Letiţia n. Condor şi pentru copiii lor: Vasilie, Eugenia, Veturia, Octavian, Silvia, Cornelia, în total cor. 1·60, ear' în memoria mult regretatei lor fiice respective surori *Amalia*, dăruesc fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor suma de cor. 1·40.

*

Din nenorocirile causate de beţie. In Paks (Ungaria) ţeranul Sátár László mergênd a casă beat s'a pus la cértă cu mamă-sa, insultând'o cu vorbe de ocară. Mamă-sa i-a ras o palmă, la ce beţivul a prins'o de grumazi şi a sugrumat'o. Când s'a trezit din beţie şi a vĕdut ce a făcut, i a părut rĕu, dar' era prea târziu. Acum işi aşteptă osânda faptei sale în temniţa procuraturei.

*

Ştiri mĕrunte. Poliţiştii din Érsekujvár s'au pus în grevă, din causa disciplinei prea severe şi a simbriei neîndestulitóre. Până la aplanarea cestiunii serviciul poliţial îl face gendarmeria. — In Chichinda-mare comptoarista Elisa Neumann voind sĕ iee o scaldă şi-a încăldit cu cărbuni cabina. Din causa gasurilor eshalate de cuptoriu în cursul scaldei au cuprins'o ameţeli şi cădênd cu capul în apă s'a înecat. — Un student universitar rus a provocat la duel pe un domn ce petrece la cură în Gries, dar' i-a fost respinsă provocarea. De nĕcaz pentru acest refus domnişorul s'a împuşcat. — Poliţia din Drezda a arestat pe baronésa Biedermann, care ducea rol mare în societatea de elită a oraşului. Dna baronésă a comis adecă escrocherii colosale în câteva oraşe mari europene. — In Berlin a ars vila consilieriului Kaufmann. In vilă era instalată o preţiósă pinacotecă şi un museu archeologic, cari încă au ars. Paguba e cam jumĕtate milion de marce. — In institutul de surdo-muţi din Arad pentru anul şcolar viitoriu se primesc în prima clasă câţiva elevi. Cererile sunt a se trimite până la 15 April st. n. Informaţiuni dă direcţiunea institutului. — Minele „Excelsior-Clayd Works“ din Brazil (statul Indiana, în America) sunt inundate de apă; treizeci lucrători au perit. — Insula Reunion în sĕptĕmâna trecută a fost aprópe total pustiită de un ciclon uriaş. Clădiri, arbori, sĕmănături au fost nimicite de puternicul vifor. Şi-au perdut viéţa şi vr'o treizeci de ómeni.

Cărţi şi reviste.

„Românul american, îndreptariu pentru învĕţarea limbii engleze“, întocmit de Victor Lazar pentru folosul celor cari emigréză în America. Ediţia II. a apărut zilele acestea în tipografia Marschall (Sibiiu) şi costă 1 coróană.

ECONOMIE.

Plantare de pomi.

Subsemnatul comitet central va planta *Duminecă*, în 3 April st. n., în grădinile membrilor reuniunei nóstre agricole cu locuinţa în comuna *Boiţa* altoi (meri patul) dăruiţi de reuniune; ear' *Luni*, în 4 April st. n., se vor planta în teritoriul numit „Pe Runcuri“ al comunei *Porceşti*, destinat pentru înfiinţarea *pometului* proprietarilor de acolo, altoii procuraţi în acest scop.

Cum acéstă lucrare va fi însoţită de instrucţiuni folositóre din cultura pomilor — ne luăm voie a invita la plantare pe toţi membrii şi sprijinitorii reuniunei nóstre.

Sibiiu, 30 Martie n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“

Dem. Comşa, *president.* *Vic. Tordăşianu,* *secretariu.*

Din public.*)

Mulţămită publică.

Subscrisul comitet îndrăsneşte a aduce şi pe acéstă cale în numele meseriaşilor nostri grupaţi în „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, cele mai sincere mulţămite Onorabilei Direcţiuni a Institutului de credit şi economii *„Arieşana“* din Turda, care pĕtrunsă de importanţa clasei nóstre de mijloc a ţinut sĕ ne voteze acum pentru a 4-a óră ajutoriul de 5 cor., menit pentru fondul de 20 fileri, înfiinţat de Reuniunea nóstră pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vindare pe séma meseriaşilor români.

Fie, ca esemplul dat de „Arieşana“ sĕ găséscă cât mai mulţi imitatori.

Sibiiu, 25 Martie n. 1904.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Victor Tordăşianu *president.* *I. Apolzan* *notariu.*

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Acelaşi pictor a zugrăvit pe Iisus Christos din têmpla bisericei seminariale de la Cernăuţi în o mandorlă aurie; ear' acésta mandorlă este cuprinsă, ca şi cu o ramă, în tricolor român. Albastrul e în afară.

Acelaşi lucru l'am vĕdut, pare-mi-se, şi la Suceava.

In biserica *Amza* (Bucureşti) şi mai ales la *Trei-ierarchi* (de la Iaşi) tricolorul român iese puternic la ivélă din întréga pictură. La locul ctitorilor, adecă pe păretele vestic, de la ieşire, este la Iaşi pictat nu numai regele *Carol* şi regina *Elisabeta*, ci şi principele de corónă *Ferdinand* cu soţia sa *Maria*, ear' prinţişorii *Carol* şi *Elisabeta* sunt în haine româneşti, încinşi cu brâne tricolore.

Asemenea este ţinută în colori mai mult româneşti, pictura bisericei de la *Constanţa*, făcută de pictorul *Mirea*. La pictura din afară a bisericei de la Sinaia se observă, şi anume la vestmintele sfinţilor, *verde*, *roşu*, *vineţiu*, *vĕnăt*, *cafeniu*, etc.

Colorile picturii din bisericile de la Trei-ierarchi (Iaşi) şi de la Curtea de Argeş sunt de o anumită nuanţă, cam spălăcite, earăşi caracteristica picturii bizantine. In asemenea colori este ţinută şi pictura catedralei de la Cernăuţi. Colorile sunt nu tocmai tare, dar' totuşi cam spălăcite. Acéstă nuanţă mai fină de colori corespunde naturii picturii bizantine. Precum desemnul figurilor este fără umbrire bogată, adecă mai puţin real, aşa şi colorile se acomodéză acestei picturi mai idealisate.

La prima privire generală a acestei picturi primeşti impresiunea, că ea încă nu-i terminată, că e numai pe la mijlocul lucrărilor de esecutare. Asemenea apar cam şterse colorile picturii din biserica Mirĕuţilor (Suceava), afară de *albastrul* mai închis, care umple tóte locurile góle, formând tonul fundamental; une-ori forméză cerul cu stele. La biserica din Sinaia decoraţiunile sunt în colori ceva mai espresive, mai vii, şi mai provocătóre. Impresiunea generală e mai puternică.

Proiect pentru pictarea unei catedrale.[1]

Avênd în vedere starea financiară a Românilor de o parte, ear' de altă parte conduşi şi de considerante estetice, — de a nu fi totul prea încărcat, — aflăm pe bine a proiecta, sĕ se aplice în părţile principale ale bisericei un *numĕr mai minimal de icóne*, ca astfel, câte se fac, sĕ pótă fi lucrate mai cu artă şi mai cu îngrijire. De sine se înţelege însĕ, că în parţile principale ale bisericei icónele esenţiale nu pot sĕ lipséscă; ear' de altă parte e bine sĕ *nu sĕ repeteze* aceleaşi lucruri, ceea-ce des obvine în bisericile cu pictură bizantină.

De-şi descrierea decoraţiunilor şi în deosebi a picturii, ce este a se face în interiorul bisericei, ar trebui s'o incepem cu altariul, partea esenţială a ori-cărei biserici, în carea se petrec momentele cele mai înalte ale slujbelor dumnezeeşti, totuşi pentru mai uşóra pricepere a proiectului, vom începe de la întrarea principală, (din *frontispiciul edificiului*) înaintând astfel pas de pas pe uşa principală în *pronaos*, de acolo în *naos*, în cele patru *hore*, în *galeriile* laterale, în *corul* principal, apoi în *altariu*, în *proscomdier* şi în fine în *diaconieriu*.

In frontispiciu.

In esterior şi mai ales în front am aflat la multe biserici icóna hramului, cum era şi pe casa parochiei centrale din Sibiiu icóna „Schimbării la faţă“, adecă hramul capelei demolate, pe locul căreia s'a edificat noua catedrală. Partea architectonică a catedralei nóstre însĕ nu admite acésta; căci — conform planului primit — au a se face 5 chipuri de sfinţi în mosaic, în 5 medalióne. Forma acestor mosaicuri este rotundă; şi — fiind diametrul unui cerc numai de 0·90 m. — de sine se înţelege, că sfinţii pot fi representaţi numai după bust, ca astfel sĕ fie mai mari şi sĕ se pótă distinge bine, mai ales că aceste medalióne se află la o înălţime destul de însemnată.

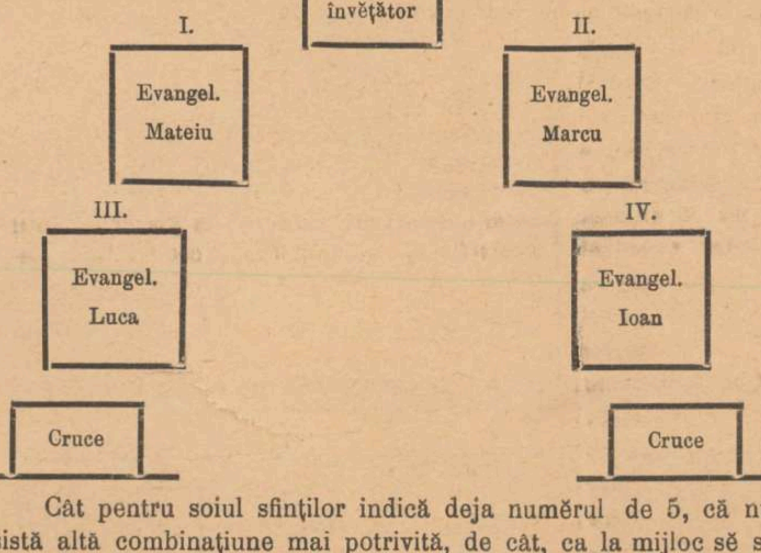

Cât pentru soiul sfinţilor indică deja numĕrul de 5, că nu esistă altă combinaţiune mai potrivită, de cât, ca la mijloc sĕ se facă *Christos* ca învĕţătoriu sau archiereu, binecuvêntând cu una sau cu ambelele mâni, ear' de-a drépta şi de-a stânga Lui, evangeliştii: *Mateiu*, *Marcu*, *Luca*, şi *Ioan*, dacă va permite locul, împreună cu simbólele lor, îngerul, leul, boul şi vulturul; drept simbol, că edificiul în care întrăm este locul de propovĕduire al învĕţăturilor Mântuitoriului Christos, cuprinse în cuintesenţa lor în cele 4 evangelii.

Astfel ori-care cunoscĕtor al scripturilor, observând de asupra întrării principale imaginea lui Iisus, încunjurat de evangelişti, îşi va reaminti cuvintele evangelistului: *„Eu sunt uşa; prin mine de va intra cineva, mântui-se-va“* (Ioan X. 9).

Drept aceea şi aşedăm pe evangelişti în aceeaşi ordine, în care biblia sau sfânta scriptură cuprinde *tetraevangeliul*,[2] ca întreg. Adecă: 1. *Mateiu*. 2. *Marcu*. 3. *Luca*. 4. *Ioan*. (Vedi figura de pe colóna premergĕtóre).

Aşa mai aflăm pe Iisus în un medalion, aşedat între alte 4 medalióne; şi anume la începutul evangeliei lui Mateiu din un manuscript biblic, păstrat la mănăstirea Vatopădi (nr. 694) din muntele Athos. Dar' în celelalte medalióne nu sunt evangelistii, ci *Maria*, *Ioan Botezătoriul şi îngeri*.

Altădată îl aflăm, la mănăstirea Lavra, tot din muntele Athos, pe un alt manuscript biblic iarăşi în medalion, încunjurat de Maria, Ioan Botezătoriul şi de evangelişti.

Pe evangeliile nóstre de azi încă găsim în colţuri chipurile evangeliştilor lucrate în email, ear' la mijloc pe Christos, de regulă înviind.

Cât priveşte înfăţişarea acestor persóne sfinte, pe Iisus îl aflăm de regulă cu faţa lungăréţă, cu trăsuri regulate şi fine, nas subţire şi oblu, gura mai mult mică, pĕrul lung, slobodit în şuviţe preste umeri, acum brun, acum blond, cu barbă mai scurtă, mai puţină. Espresia e peste tot blândă şi simpatică. Etatea 30—35 ani. Acest tip al lui Christos s'a susţinut — în general luat — preste tot până acuma.

Pe evangelişti îi aflăm de regulă aşa:

1. *Mateiu*, mai bătrên, cărunt.
2. *Marcu*, mai bĕtrân, cărunt.
3. *Luca*, tinĕr, cu penel în mână, ca pictor.
4. *Ioan*, tare bĕtrân, alb.

Aşa îi aflăm între cele 38 renumite icóne de pe un tetraevangeliu manuscript (nr. 5) din mănăstirea Iviron (Athos). Paleografii susţin a fi din vécul XII.

In un tetra-evangeliu manuscript din mănăstirea *Dionysiu* (nr. 4) tot de prin vécul XII sau XIII, asemenea dăm de chipul lui *Mateiu*, de astădată însĕ e *tinĕr*, cu pĕr brun. Forméză iniţiala B. (*Βίβλος γενέσεως*) la începutul evangeliei, şi anume: Stă oblu şi forméză cu mânile, cari ţin o evangelie, îndoitura superióră de la B., ear' un capĕt aruncat al mantiei sale forméză îndoitura de jos, pe când trupul e linia óblă.

Luca asemenea e tinĕr. Stă şi scrie în evangelie, care forméză linia din mijloc a iniţialei E (*'Επειδή*). Partea de-asupra a literei E o forméză corpul înclinat înainte al evangelistului, ear' partea inferióră o dă îndoitura filei.

Ioan asemenea forméză inconştiu împreună cu învĕţăcelul *Prochoros* iniţiala E din *'Εν ἀρχῇ* = Intru 'nceput era cuvêntul... Anume partea din sus a trupului lui Ioan şi cu o mână dau braţul superior şi mijlociu al lui E., ear' Prochoros, şedênd la piciórele lui Ioan, închee litera, formând braţul de jos.

Colorile dominante sunt vînĕt, verde, violet.

Inscripţiunile.

De ambele părţi ale uşii principale se află la catedrala din Sibiiu 2 mărişóre feresti órbe, pentru a se fixa în afundăturile lor 2 place de marmoră cu inscripţii comemorative. Pe placa dréptă se póte aplica inscripţiunea ce va urma şi, carea îndeplineşte o parte din cele cuprinse în conclusul sinodului archidiecesan de la 25 Aprilie 1902 nr. 61.

---

[1] Proiectul este făcut cu specială considerare la catedrala archiepiscopéscă gr.-or. română din Sibiiu, al cărei interior este în mare parte după modelul sfintei Sofii din Constantinopol.

[2] *Tetraevangeliu* = *Τετραευάγγέλον* numim *textul întreg* al celor 4 evangelii; aşa precum se succed una pe alta în biblie; ear' *evangelia* = *Εὐαγγέλιον* este acea carte rituală, care cuprinde *pericópele evangelice*, escerptele din întreg, întocmite de a se ceti în biserică în cursul anului. In evangelie este schimbată ordinea evangeliilor după trebuinţele practice. Anume:

Evangelia începe cu, 1.) evangelistul *Ioan* (în Dumineca Paştilor); se continuă cu 2.) *Mateiu* (după Rusalii); 3.) *Luca* (după ziua Crucii) şi 4.) cu *Marcu* (în post). In partea II-a cuprinde evangelia pericópe singuratice pentru zilele — calendaristice — sĕrbători, începênd cu 1 Septembre, începutul anului bisericesc.

Evangelia se aşéză pe prestol; de aceea archierereul, care sfinţeşte biserica, la întocmirea prestolului trebue sĕ fie cu considerare la momentele atinse în acéstă notă şi sĕ fixeze icónele celor 4 evangeşti la colţurile prestolului în ordinea pericópelor, conform figurii ce urméză.

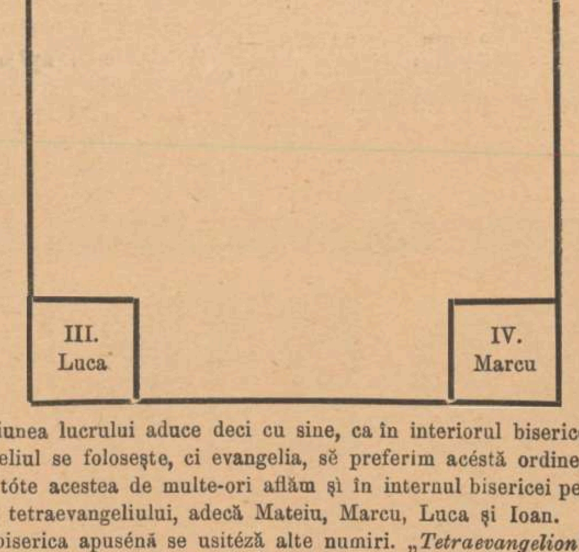

Raţiunea lucrului aduce deci cu sine, ca în interiorul bisericei, unde nu tetraevangeliul se foloseşte, ci evangelia, sĕ preferim acéstă ordine.

Cu tóte acestea de multe-ori aflăm şi în internul bisericei pe evangelişti în ordinea tetraevangeliului, adecă Mateiu, Marcu, Luca şi Ioan.

In biserica apusénă se usitéză alte numiri. „*Tetraevangelion*“-ul grecesc e numit „*Evangeliarium*“; ear' grecescul „*Evangelion*“ este „*Evangelistarium*“. Cercurile teologice însĕ folosesc şi aici de regulă numiri ce corĕspund celor greceşti: „*Quattuor evangelia*“, şi „*Evangelium*“.

„*Evangelistarion*“ este un adaus la „*Evangelion*“-ul tipărit. El cuprinde împărţirea evangeliilor peste an, canónele lui Eusebiu şi tabela paschală.

(Va urma).

La domnul **Cornelie Nicolescu** în **Kissoda** (Temesmegye) u. p. Szabadfalva se caută spre cumpĕrare mai jos semnatele foi române, cum și altele cari nu sunt semnate aici, și se plătesc destul de bine.

1. „Telegraful Român“, anul 1853: nr. 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 57, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 96, 97, 99, 100, 101, 102.

anul 1854: nr. 3, 8, 9, 10, 12, 27, 40, 70, 78, 90.
1855: 28, 39, 42, 45.
1856: 3, 28, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 52, 58, 60, 66, 67, 74, 75, 77, 88, 90, 91, 102.
1857: 6, 9, 14, 34, 35, 41, 62, 65, 70, 72, 76, 77, 87, 88.
1858: 2, 4, 7, 11, 12, 25, 38, 39.
1859: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 23, 24, 36, 41, 46.
1860: 21 până la 52.
1861: 1—7, 9, 15, 17—25, 27, 30, 31, 33—37, 39, 40, 45.
1862: 66, 68, 72, 90, 92, 97.
1863: 23, 24.
1864: 36, 50, 70, 71, 73.
1865: 1—19, 21—25, 37—33, 35, 36, 38, 39, 41, 44—50, 52—68, 70—90, 92, 93, 94, 96, 98.
1866: 1—32, 34, 35, 38—58, 60—70, 72—76, 78—97, 99, 101—finea anului.
1867: 46, 52, 54—60, 62—66, 72—80, 82—89, 91--101, 103, 104.
1868: 1—51, 58, 59, 60, 65, 84, 99, 100—106.
1869: 1—80, 87, 88.
1870: 30, 57, 97.
1871: 10, 12, 19, 20, 36, 39, 40, 42, 62, 85.
1873: 4.
1877: 1, 38, 52, 53.
1878: 26, 66, 67, 69, 75, 138, 139.
1879: 29, 151 — plătesc fie-care numĕr cu 20 fileri.

De aici încolo plătesc de numĕr 10 fil.

anul 1880: nr. 8, 9, 21, 23, 25, 61, 110, 141.
1881: 5, 82, 85, 120, 121, 125, 136.
1882: 2, 6, 7, 85, 95.
1883: 69, 70, 120.
1884: 92.
1886: 48, 136.
1887: 62, 74.
1889: 27, 59, 97, 107.
1893: 138.
1894: 8.
1898: 118.
1899: 3, 28, 32, 100.

2. „Albina“, Viena-Budapesta, anul:
1866: 22, 30, 38, 84.
1867: 1, 6, 17, 19, 21, 22, 79, 84.
1868: 1, 6 17, 19, 21, 22, 79, 84.
1869: 50, 58, 68.
1870: 1—3, 14, 29, 30, 33, 35, 52, 54, 59, 64, 65, 69, 73, 76, 84, 88, 91, 92, 97, 109, 113.
1871: 7, 38, 59, 78.
1873: 89, 93, 94, 101.
1874: 6, 18, 29, 42, 46, 71, 76, 85, 87, 91, 92, 93.
1875: 1, 2, 24, 30, 48.
1876: 1, 3, 34, 53, 80, 95, 113, 116, 117.

3. „Calicul“, Sibiiu, anul:
1886: 6, 7, 9, 10, 11, 12.
1887: 1—7, 12.
1889: 12.
1890: 9, 11, 12.
1891: 10, 11.
1892: 10.
1893: 6.
1894: 1, 4—10.
1895: 1, 7—12.

4. „Cocoșul Roșu“, Brașov, anii 1875, 1876, 1877, 1878, 1881.

5. „Observatorul“, G. Barițiu, anul:
1880: 60, 64.
1881: 68, 91.
1882: 42.
1884: 1, 3, 69, 71, 74, 75, 83, 93, 94, 95—104.
1885: 6, 27, 32—52.

6. „Expatriotul“, Brașov, anul 1849 nr. 1—16. [76] 1_1

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Austria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, ușor, ales și eftin. [29] 8—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referințe de prima clasĕ! Garanție! Producție annalĕ 1500 vagóne! Cereți prospect

Nr. 226/1904. [71] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia de cl. III. **Galați**, protopresbiteratul Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Cei ce doresc a ocupa acest post își vor înainta suplicele, instruite conform normelor din vigóre, subsemnatului oficiu și se vor presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Abrud în conțelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 2 Martie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 308 1904. [68] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **parohi** a parohíilor mai jos însemnate, din protopresbiteratul Lupșa, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Buru** cu filia **Trăscău**. 2. **Ocolișul-mic.** 3. **Subpétra.**

Emolumentele împreunate cu aceste posturi de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi au a 'și înainta cererile, instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, și au a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre și în parohía pentru care concurézá, spre a cânta respective a celebra și cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupșa, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Ofenbaia, 1 Martie 1904.

Vasile Gan
protopresbiter.

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada cisnădiei 33
„la pălăria roșie“
recomândă
pălării
păróse, pentru preoți români, à **7·—**, **8·—** și **9 coróne**, în **cele mai bune** și **mai frumóse calități.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fașie de hârtie.) [75] 3—12

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cânt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

In préjma esamenelor! * **In préjma esamenelor!**

Scrisori de esamen
(propise)
pentru scrierea *română*, *germână* și *dictando* tipărite în Tipografia archidiecesană, *în colóre vênătă*, pe hârtie fórte fină, mărime 24/31 cm.

Prețul: de bucată 2 fil.; 100 bucăți 1·30 cor. și porto postal.
Comandele din afară se esecută imediat.

Librăria tipografiei archidiecesane

Sudórea piciórelor
se vindecă radical prin folosirea pravului
„universal antisudoric“
din **farmacia la „ursul negru“** a lui
Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtoréscă, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“
140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 6—31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

REVERENZI
se confecționéză
prompt și eftin
în croitoria
Petrașcu & Părău
Sibiiu
strada poplăcii nr. 21.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 32 Sibiiu, Sâmbătă 20 Martie (2 April) 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Intrevederea de la Neapol.

Sibiiu, 1 April n.

Impĕratul Germaniei, umblând, cum se afirmă, din motive de sănĕtate prin Italia, a avut intrevedere zilele trecute cu regele Italiei, la Neapol.

Intâlnirea de domnitori a devenit atât de désă în timpul mai recent, în cât nu mai are farmecul sensaţionalitaţii ca mai înainte. Lumea politică nu mai dă importanţă estraordinară acestor intrevederi, şi astfel nu a prea dat importanţă mare nici intrevederii de la Neapol, cu tóte că ea a avut un fond politic de mare însemnătate.

Intâlnirea acestor doi domnitori s'a făcut pe apă, pe yachtul „*Hohenzollern*", unde a fost dat şi banchetul usuat la astfel de ocasiuni. La banchet au fost rostite apoi şi toaste, şi din cuprinsul toastelor se póte constata importanţa intrevederii.

Regele Italiei a zis în toastul sĕu, că împreună cu poporul italian priveşte în persóna împĕratului german pe cel mai credincios şi mai sigur amic, şi că legăturile cari au esistat întrĕ Germania, Italia şi Austro-Ungaria, au format chizăşia cea mai puternică pentru pacea europeană. Doreşte deci, ca aceste legături *sĕ rĕmână neschimbate*, prin încrederea în acéstă alianţă.

Impĕratul Germaniei, rĕspunḑênd regelui din Italia, a accentuat şi el cu apăsare, că tripla alianţă e săpată în mod neşters în inimile cetăţenilor celor trei monarchii. Alianţa acésta a fost şi are sĕ rĕmână o binefacere pentru popórele cari le constituesc, şi totodată pavĕză pentru pacea Europei.

Cum vedem, domnitorii statelor, cari cu monarchia nóstră împreună formézâ aşa numita tripla alianţă, puţin au vorbit despre daraverile lor particulare ori familiare, ci amêndoi au ţinut sĕ accentueze importanţa şi necesitatea menţinerii triplei alianţe. Ambii au declarat, că tripla alianţă este tot atât de tare ca la început, şi că *aşa are sĕ rĕmână.*

Ce necesitate a fost de aceste declaraţiuni? A fost mare necesitate. Pentru-că după douĕ-zeci de ani de incordare întrĕ Italia şi Francia, raporturile acestor douĕ state s'au schimbat în timpul din urmă şi au devenit aprópe intime. Se vorbia chiar, că Italia are sĕ iase din tripla alianţă, alăturându-se la alianţa duplă dintrĕ Francia şi Rusia.

Aceste svonuri au ţinut cei doi domnitori sĕ le desmintă în toastele lor. Au ţinut sĕ comunice lumii politice, că pe lângă tótă prietenia dintrĕ Italia şi Francia, de o desfacere a Italiei de cătră tripla alianţă nu póte fi vorba, şi multă vreme nu va fi vorbă, pentru-că împrejurările şi constelaţiunile politice reclamă menţinerea triplei alianţe în formaţiunea ei originală.

Şi declaraţiunile făcute sunt nu numai ale regelui din Italia, ci ale întreg poporului italian. Pentru-că dieta italiană le-a ratificat numai de cât prin un vot unanim, în care şi-a esprimat admiraţiunea pentru naţiunea germană şi domnitoriul ei, ear' presa italiană asemenea a luat cu plăcere act despre constatarea făcută, că tripla alianţă şi-a păstrat tótă tăria.

Şi în urma declaţiunilor făcute are sĕ şi-o păstreze şi mai departe. Ceea-ce dovedeşte, că politica popórelor nu se croeşte, şi nu póte fi croită după sentimente şi după simpatii, ci după adevĕratele interese ale lor. Asta e învĕţătura pe care o putem scóte din declaraţiunile făcute la Neapol.

Reforma planului de învĕţământ poporal. Faţa cu ştirile despre o apropiată reforma a planului de învĕţământ pentru şcólele poporale, semioficiósa „Budapesti Tudositó" spune că noul plan, împreună cu instrucţiunile privitóre la aplicarea lui, abia în anul şcolar 1905—1906 va puté intra în vigóre. Acésta, din causă că lucrările pregătitóre abia în anul şcolar 1904/905 vor puté fi terminate.

Intrĕ instrucţiunile privitóre la aplicarea noului plan una va tracta special propunerea limbii magiare în şcólele poporale nemagiare.

Pactul cu Austria.

Acum, că au fost trimişi în vacanţe de sĕrbători şi deputaţii din reichsrathul austriac, şi prin urmare a întrat în zodia păcii şi dincolo, în Austria, politica militantă, nu se mai face vorbă despre posiţia sdruncinată a cabinetului presidat de dl *Körber*, şi nici despre apropiata sa înlocuire cu alt bărbat de stat austriac.

Ceea-ce însĕ este de atribuit numai faptului, că într'adevĕr politica pausézâ acum pe întrégă linia în monarchia austro-ungară, şi nici de cum împrejurării, că posiţia guvernului Körber s'ar fi întărit de nou. Nu s'a întărit şi nu se va întări. Iată de ce.

Tăria guvernului austriac era scósă din neînţelegerile ce se născuseră în Ungaria întrĕ parlament şi Corónă.

Guvernul austriac spera cu siguranţă, că pace se va puté face în Ungaria numai prin un act de volnicie, care 'şi va avé urmările sale desastróse pentru Magiari pe multă vreme. La aplanarea divergenţelor, pe calea pe care au fost aplanate, guvernul austriac nu s'a aşteptat. Şi fiind-că aplanarea acésta totuşi a venit, întregul plan politic al guvernului Körber e acum dat de mai.

Situaţia, anume, e de aşa dincolo în Austria, în cât pactul cu Ungaria şi tarifa autonomă vamală nu va puté fi votată pe cale parlamentară. Guvernul va fi silit deci sĕ recurgă la paragraful de necesitate şi sĕ dee fiinţă amêndurora pe cale neconstituţională. Ei, dar' în chestia acésta are cuvênt şi guvernul unguresc, care basat pe lege, póte zice, că un pact legat cu Austria pe cale neconstituţională, cu ajutoriul §-ului 14 din constituţie, nu e acceptabil din punct de vedere unguresc. Şi atunci guvernul austriac va trebuí sĕ tragă consecinţele.

Dar' după cum se svoneşte, guvernul magiar nu va zice aşa. Din contră, va zice, că cei din Austria pot sĕ-şi facă trebile cum vreau, şi sĕ dee fiinţă pactului cum vreau; chiar şi cu ajutoriul §-ului 14 din constituţie. E o afacere de tot internă a Austriei, care nu priveşte absolut de loc pe cei din Ungaria. Guvernul unguresc va lega deci pactul cu Austria şi pe basa §. 14 din constituţie, şi prin acésta va vení într'ajutor guvernului austriac, pentru-că va face sĕ înţelégă toţi, că obstrucţia ce se pórtă de atâta bunătate de vreme în parlamentul austriac nu mai are nici un rost, fiind-că nu póte împedeca mersul normal al lucrurilor.

Tóte bune şi frumóse pânăací. Dar' acum vine întorsătura. Guvernul unguresc, mai bine zis prim-ministrul *Tisza*, după cum se vorbeşte prin cercuri bine informate, va zice guvernului austriac aşa: Eu nu sunt dator sĕ leg pact vamal şi comercial cu tine, de cât numai pe cale constituţională. Aşa-mi spun legile mele. Dar' fac abatere de la lege, şi mĕ învoesc, ca sĕ legăm pactul şi numai pe basa §-ului 14 din constituţia austriacă, numai pentru a te scóte pe tine din nĕcaz şi încurcătură. E deci o mare facere de bine, pentru care eu sunt în drept sĕ cer contraservicii. Ei, ce-mi dai, cât îmi dai? Cât mai laşi din favorurile pe cari ţi-le-a fost acordat la timpul seu antecesorul meu *Széll Kálmán?*

Aşa se vor desvolta lucrurile, după tóte probabilităţile, şi guvernul austriac, presidat de *Dr. Körber,* va ajunge în mare corn de capră. O vede acésta, o simte acésta ori şi cine dintrĕ politicianii monarchiei, şi de ací svonurile din sĕptĕmâna trecută despre o apropiată retragere a guvernului austriac.

Magiarii au ajuns deci binişor deasupra, şi sunt aprópe de momentul în care vor începe sĕ dicteze Austriei. Ministrul-president Dr. Körber înţelege situaţia, dar' n'o înţeleg cei-ce prin obstrucţie vreau sĕ îndrepte relele, pe când de fapt nu le îndréptă, ci le măresc şi le înmulţesc. Ce vor face deci cei din Austria? Li-se va deschide capul, acum în ora din urmă? Se scrie de la Viena, că prim-ministrul Körber va începe tratări seriόse cu ei, pentru a'i face sĕ înţelégă gravitatea şi serio-

---

FOIŞÓRĂ

Singelie.

Pavel cu mila lui Dumnezeu pravoslavnic episcop Aradului, Enopolei, Orăḑii-mari Hălmagiului şi părţilor acestora.

După darul şi îndurarea preasfântului şi de viéţă făcĕtoriului Duh, care s'au dat Dumnezeeştilor sfinţilor lui ucenici şi Apostoli, iară după dînşii cu primirea unul de la altul şi până acum a aceluiaşi dar şi puteri şi Noi următori fiind a rîndui chiline cinuri şi a da stepene bisericeşti celor ce s'au învrednicit a sluji sfântului Oltariu; drept acea în urmarea a tot preaînaltei K. crăieşti rênduieli mie întru acea date, ca fiind scaonul Epprosialnicului Episcop din marele principat Ardeal vĕduvit, pe candidaţii spre trépta preoţiei din pomenita eparchie a 'i chirotoní preoţi şi pe parochii a 'i aşeḑa ca sĕ aib, şi pre acesta chir Samuilă Gramma prin Cinst. consistoriumul a numitei eparchiei Ardealului mie preporuncit şi la mine pentru chirotonire trimis candidat sprepreoţie, l'am chirotonit preot şi am voit cu acésta pre dînsul a arĕta, ca sĕ se cunóscă de toţi a fi pe desĕvêrşit preot, şi 'i-am dat lui plagoslovenie a sĕvêrşí sfintele, ce se cuvin preotului, şi i-am rênduit a sa parochie la biserica chramului Preacuviósei Maicii Paraschevii, în satul Riuşor, éră el sĕ se ţie de predania sfinţilor Apostoli, şi a purtătorilor de Dumnezeu Părinţi, care la al şaptelea a lumii de la Nicheia sobor au aşeḑat şi nóuĕ celor ce suntem în pravoslavnică credinţă ne-au dat înainte precum a învĕţa, aşa a şi face, ca sĕ fie pildă turmei sale a tótă fapta bună, şi până când întru acestea şi întru chemarea sa va rĕmânea, până atunci şi cinstei preoţesci şi poporului acestuia sĕ fie părtaş. Deci tuturor şi mai ales poporenilor lui pre numitul preot cu iubirea îl preporuncim, ca întru cinstea dragostea şi ómenie sĕ-l aibă şi sĕ-l cunóscă a fi adevĕrat pravoslavnic preot.

Datu-s'au în residenţia nóstră episcopéscă în Arad, în 9 ḑile a lunii Febr. 1801.

Pavel Avacumoviciu m. p.

Singelia acésta s'a estradat parochului din Rîuşor Samuilă Grama, pe lângă următórea resoluţiune consistorială scrisă pe partea din afară a singeliei, împăturată în formă de decret, care s'a provĕḑut cu sigilul cel mare consistorial:

Prin acéstă singelie adverindu-se preoţirea numitului popă Samoilă Grama, pentru acea şi de cătră consistorium se aşéḑă şi se întăresce paroch deplin la satul Riuşorul cu filialul seu, în Sic. R. Districtul Făgăraş, poruncindu-i-se lui, ca sĕ pórte viéţa sa cu cinste după legea lui Dumneḑeu şi pravila bisericéscă, sĕ înveţe pre ómenii sei cuvêntul şi frica lui Dumneḑeu ca sĕ fie blênḑi şi ascultători preaînaltelor porunci împĕrătesci a înălţatului gubernium şi domnilor sei celor pămêntesci şi a tuturor tisturilor.

Aşa şi acei poporani sunt datori susnumitului cuviinciósă cinste sĕ 'i dea precum şi cele de hrana sa după obiceaiu, dreptatea şi preinoitele îngăduinţe ca păstoriului seu sufletesc sĕ 'i dea.

Consistorium neunit în Sibiiu, 19 Februariu, 1801.

Ioan Popovici m. p.
vicariş neuniţilor.

Aaron Budai m. p.

Noua ortografie română.

„Academia Română" din Bucureşti, întrunită în sesiune ordinară, a votat Luni următórele regule, menite sĕ înlesnéscă mult corecta scriere românéscă, simplificând ortografia română:

1. Sĕ se scrie totdeuna **oa** *şi* **ea**, *nu ca până acum* **ó** *şi* **é**. *Aşa dar':* ***ceară, neagră, cearcă,*** *— nu* ***cêră, négră, cêrcă; oarbă, soarbă, coasă.***

2. Sĕ nu se mai scrie **sc** *pentru* **şt**. *Sĕ se scrie deci:* ***creşte, vorbeşte, creşti, vorbeşti, omeneşte, Ploeşti;*** *— nu* ***cresce, cresci,*** *omenesce,* ***Ploeşci.***

3. Sĕ nu se mai scrie **ḑ** *sau* **s** *pentru* **z**. *Sĕ se scrie deci: verzi, înverzit,* **nu** *verḑi, înverḑit; se va scrie pază, vază, cază, miazăzi, poezie, ocazie.*

Când vor fi votate şi celelalte regule ortografice, şi le vom cunóşte în textuarea lor autentică, nu vom întârzia a ne conforma întocmai, rugând de acum pe stimaţii noştri corespondenţi şi colaboratori din afară, sĕ observe asemenea, de la datul ce li-se va face cunoscut, întru tóte ortografia votată din partea forului competent, din partea „Academiei Române".

sitatea situaţiei. Dacă-l vor înţelege, *Körber* rĕmâne; dacă nu, după sĕrbători guvernul austriac îşi va face giamantanul şi va pleca.

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresbiteral al tractului Avrig.

— 22 Martie n.

(Fine).

III. Ce priveşte dotaţiunea parochială din partea înaltului guvern, aceea mulţămită lui Dzeu şi organelor nóstre superióre bisericeşti, înaltul guvern a soivit'o până acum regulat şi după art. de lege XIV din 1898. Cu anul 1905 va fi definitiv întregită la suma de 800 respective 1600 coróne.

IV. După rapórtele întrate la oficiul protopresbiteral cu finea anului 1903 se află în protopresbiteratul nostru 4928 familii cu 22783 suflete şi anume: 11283 bărbaţi, 11500 femei. Dintrĕ acestea şciu cetí şi scrie 12475, şi anume 7787 bărbaţi şi 4689 femei. S'au născut 707, şi anume, 367 băeţi, 340 fetiţe, dintrĕ acestea nelegiuiţi 18 băeţi, 15 fetiţe; au murit cu totul 531, şi anume: parte bărbătéscă 275, parte femeiéscă 256; de mórte silnică 6 şi anume 5 bărbaţi şi o femeiă, anume în Porceşti 2, Avrig, Colun, Glâmbóca şi Scoreiu câte unul; căsătorii s'au încheiat 155, tóte şi bisericeşte, mixte au fost 7; concubinate 57, divorţări au fost 6, decise şi la forurile bisericeşti.

V. Precum este cunoscut, salariiile învĕţătorilor s'au sistemisat conform §. 9 art. de lege XXVI. din 1893, şi s'au pus pretutindenea în praxă şi se incasséză parte din repartiţie, parte din ajutoriul de la stat. In protopresbiteratul Avrigului tóte comunele au şcóle proprii deplin corĕspundĕtóre, afară de Arpaşul-superior, unde edificiul şcolar nu corĕspunde, însĕ s'au luat mĕsurile necesare spre a se zidí o şcólă nouă. In cursul anului 1903 s'a terminat zidirea şcólei din Sărata şi s'a dat în folosinţă sistemisându-se şi un al doilea post de învĕţătoriu. Astfeliu cu totul la finea anului 1903 are protopresbiteratul nostru 34 posturi de învĕţători. Cu finea anului 1903 au fost aplicaţi ca învĕţători definitivi 27 învĕţători şi 7 provisori, dintrĕ cari o singură învĕţătóre, — cu acea observare că şi dintrĕ cei aplicaţi provisori numai patru sunt fără diplomă, dar' şi acestia, fiind că au absolvat numai în 1903 şi astfeliu nu au avut anul de praxă. Deci în protopresbiteratul nostru nu este aplicat nici un învĕţătoriu fără cualificaţiunea normală.

In cursul anului 1903 nu s'a pensionat nici un învĕţătoriu şi astfeliu numĕrul celor pensionaţi este tot 6; au rĕposat însĕ doi învĕţători: unul dintrĕ cei mai buni Dimitre *Bulicrea* din Porumbacul-inferior, şi Trandafir *Dragoman* din Streza-Cîrţişóra. Acesta din urmă era numai numit, însĕ mórtea l'a răpit înainte de a-şi începe cariera. Cu finea anului 1903 primesc 6 comune ajutoriu de la stat şi anume Arpaşul-inferior 440 coróne; Glâmbóca 440 cor.; Colun 300 cor.; Corbi 300 cor.; Ucia-superióră 460 cor.; Sebeşul-inferior 480 coróne la an, pentru întregirea salariilor învĕţătoreşti. Asemenea primesc cuincuenale de la stat 9 învĕţători: Ioan Calefariu (2 cuincuen.), Ioan Ghiurca (2), Ioan Budac (2), Leon Vas (2), Gheorghe Barbat (2), Chiril Bârsan (2), Ioan Banciu (2), George Stoica (2) şi Ioan Pura. Invĕţămêntul a decurs în regulă şi sporiul a fost bun, ba în unele comune fórte bun, meritând a fi pomeniţi în acest raport învĕţătorii: *Ioan Banciu,* George şi Iosif Stoica, N. Păcurariu, I. Marinescu, Nicolae Voila, G. Bărbat, T. Măhăra, Dumitru Candea, Ch. Bârsan şi Nicolae Ţuţura. In anul 1902/3 au fost prunci obligaţi de şcólă de la 6—12 ani 1374 băeţi, 1264 fetiţe, cu totul 2638; de la 12—15 ani 602 băeţi, 587 fetiţe, cu totul 1189. Dintrĕ acestia au frecuentat şcóla de la 6—12 ani 1199 băeţi, 1076 fetiţe, cu totul 2275; de la 12—15 ani 443 băeţi, 384 băete cu totul 827. La esamen au fost presenţi în semestrul prim 2275, ear' în semestrul al doilea 1778 elevi. După naţionalitate au fost: români 3084; magiari 4, germani 9 şi de alte naţionalităţi 5. Pe teritoriul protopresbiteratului Avrig sunt 3 şcóle de stat şi anume: în Săcădate, Oprea-Cârţişóra şi Ucia-inferióră, la cari merg şi elevi gr. or. Avem apoi douĕ şcóle comunale (grăniţăreşti) în Scoreiu şi Vistea-inferióră.

VI. Şcólă nouă s'a zidit în Sărata şi s'a adaptat cea din Vistea-superióră. Biserici noue s'au zidit în Porumbacul-superior-răsăritean, — care s'a sfinţit în 14 Octobre 1903 prin esmisul Escelenţei Sale Inaltpresfinţitului Domn Ioan Metianu archiepiscop şi metropolit, Dl Mateiu *Voilean* protopop asesor consistorial, asistat de protopresbiterul tractual şi de preoţimea din jur. S'au făcut mai multe donaţiuni pentru biserici, parte în bani, parte în pămênturi şi alte recuisite bisericeşti, aşa parochul Nicolae Solomon cu soţie-sa Maria au donat pentru biserica din Porumbacul-sup. res. un clopot în preţ de 1000 cor.; Maria Bucur din Săcădate a făcut o fundaţiune de 200 cor. la biserica din Scoreiu şi 'n Vistea-inf. s'au donat nişte pămênturi.

Acestea sunt momentele mai însemnate despre starea protopresbiteratului cu finea anului 1903. Am aflat de bine a le împărtăşi Preaonoratului sinod protopresbiteral spre ştire şi binevoitóre apreţiare, cu observarea că averea comunelor bisericeşti din protopresbiterat, cu finea anului 1903, face la olaltă 483,198 cor. 99 fileri şi 3000 lei. Avrig, 1 Martie 1904. *Ioan Cândea,* protopop.

După-ce s'a trecut preste tóte obiectele în bună ordine şi în dragoste frăţéscă, părintele protopresbiter mulţămeşte tuturor membrilor pentru binevoitoriul concurs la resolvirea agendelor, cum şi pentru seriositatea cu care au participat la lucrările acestui sinod, şi poftind re'ntórcere sănĕtósă la casele şi familiile lor, declară şedinţa încheiată. *De lângă Olt.*

Revistă bisericéscă.

Clerul rusesc. Clerul în biserica rusă este de douĕ feliuri: 1. clerul regular (monachi), numit şi clerul negru, din causă că pórtă costumul negru, tradiţional; şi 2. clerul secular (lumesc, de mir), numit şi clerul alb, al cărui costum este alb, gri sau albastru.

O particularitate însemnată a clerului rusesc este, că atât clerul regular, cât şi cel secular se bucură de mare vază întrĕ poporeni; dovadă, că sentimentul religios este viu în sufletul credinciosului popor rusesc.

Fraţii şi surorile sunt în serviciul mănăstirei până la 40 de ani când s. Sinod le admite călugăria. Până la etatea acésta servesc gratuit, în biserică, în afară şi la câmp în schimbul hainelor şi hranei ce li-se dă din mănăstire.

Prin mai multe mănăstiri e bătător la ochi portul relativ cuviincios al fraţilor: dulamă négră strânsă la mijloc cu o curea, în picióre cisme, pĕrul lung lăsat pe spate şi în cap căciulă de blană.

Portul monachilor este cel obicinut şi la noi, cu deosebire numai, că forma potcapului nu este cunoscută în Rusia, unde se pórtă numai culionul. Clerul laic pórtă şi pălărie, ear' pe timp de iarnă, căciulă de blană.

In Rusia, în general, unui preot nu-i este îngăduit sĕ iasă în public, fie chiar pe stradă, fără insigniile gradului seu, adecă: culionul pe cap şi crucea pe piept; şi dacă este ieromonach, trebue sĕ aibă şi camilafca preste culion. Crucea se dă fără deosebire, odată cu chirotonia, atât preoţilor laici cât şi ieromonachilor.

Dacă totuşi vre-un cleric inferior ar eşí pe uliţă fără cruce, nu póte purta atunci nici culionul, ci căciulă simplă sau pălărie.

Bisericile în Rusia, în general nu au strane în interiorul lor şi nici bănci sau scaune. Lumea ascultă slujba stând în picióre.

Evlavia poporului se vede numai de cât mai ales de un străin, şi din faptul, că în fie care staţiune a liniilor ferate sunt iconostase cu mai multe icóne sfinte la cari ard neîncetat candele şi luminări de córă. Creştinul care plécă, cum şi cel care soseşte, trecênd prin sala mare, îşi descopere capul, se închină cu evlavie şi trece înainte. Cei mai puţin grăbiţi se apropie chiar, aprind o luminare, de care se găsesc totdéuna la îndemână şi sărută cu evlavie sfânta icónă. Gările mai principale au unele iconostase atât de mari şi frumóse, în cât par adevĕrate catapitesme, ear' salele au aspectul unui sfânt paraclis.

Chiar în fie care restaurant de prin staţii şi chiar prin cele din oraş, cum şi în magasinuri, fie cele mai puţin importante, se vĕd candele ardênd în faţa sfintelor icóne.

Pentru aceea şi comerciul cu lucruri religióse este fórte rĕspândit în Rusia. Cele mai măreţe şi mai bogate magasinuri de prin oraşele mari, sunt cele cari vênd icóne şi alte lucruri religióse.

Nu se vĕd în altă parte atât de frumóse lucruri bisericeşti şi bogăţia artistică cu care se lucréză aici, mai ales sfintele icóne şi crucile în argint, în aur cu email (smalţ) şi în petrii scumpe. Nu-i mai puţin adevĕrat însĕ, că ele sunt şi fórte scumpe.

Uşurări la plătirea dărilor din „ex-lex".

Conform promisiunii făcută în dietă cu ocasiunea votării budgetului pe 1903 şi a indemnisării budgetare pe jumĕtatea anului curent, ministrul de finanţe a dat zilele acestea douĕ ordinaţiuni privitóre la modalitatea plătirii dărilor din timpul cât ţéra a fost în „ex-lex".

Prima ordinaţiune dispune, că dările directe şi competinţele cari ar fi avut sĕ devină scadente în pătrariul II, III şi IV din 1903 şi în pătrariul I al anului 1904, dar' până la datul întrării în vigóre a art. de lege IV din 1904 (indemnisarea budgetară) nu au fost plătite, au sĕ fie considerate ca scadente cu ziua întrării în vigóre a legii amintite (31 Martie st. n. 1904). Pentru timpul până la 31 Martie a. c. nu se vor incassa interese de întârziere după restanţele acestea.

A doua ordinaţiune lasă contribuenţilor latitudine de a plătí în rate restanţele de dare şi competinţe din timpul de „ex-lex". Cei cari voesc sĕ useze de acest favor, au sĕ 'l céră, în scris ori verbal, de la direcţia financiară competentă, care tot prin ordinaţiunea acésta e îndreptăţită a da favorul cerut, statorind contribuentului ratele şi terminele de plătire, aşa însĕ, ca ultima rată sĕ fie plătită cel mult la finea lunii Septembre din 1905. Scutinţa de cametele de întârziere se refere şi la cei cari plătesc în rate restanţele acestea. După dările şi competinţele al căror termin de plătire era pe 1 April a. c., se vor incassa însĕ şi interese de întârziere.

De la Asociaţiune.

— Şedinţa comitetului, ţinută Joi, 31 Martie n. —

Dl Dr. Diaconovich presentéză *„Enciclopedia română"*, acum terminată, în 3 tomuri, şi un amĕnunţit raport asupra cuprinsului ei, a defectelor strecurate în ea şi asupra uriaşelor greutăţi, câte le-a întimpinat în cursul lucrărilor de 8 ani. Sperăm a ceti întreg acest raport, în care dl Dr. Diaconovich cu deosebită asprime scóte la ivélă momentele, ce la o eventuală a II a ediţie ar trebuí luate în considerare şi cu cari ne întâlnim şi la lucrările altor popóre, cari dispun de alte mijlóce spre asemenea scopuri.

Faţă de acest raport Comitetul ia cu vie plăcere act despre terminarea acestei valoróse publicaţiuni, pentru care Asociaţiunea n'a adus nici o jertfă materială, de-şi spesele se urcă la 63,000 cor. Risicul material îl are editorul Krafft, care din abonamente a incassat 35,000 cor.

Se esprimă directorului Dr. Diaconovich, sub a cărui conducere s'a lucrat şi terminat acéstă publicaţiune, călduróse mulţămite pentru considerabilele jertfe şi ostenele împreunate cu acéstă lucrare.

Asemenea se esprimă mulţămită tuturor colaboratorilor. Portretele lor se vor aduna şi espune în un tablou în Casa naţională.

Asociaţiunea procură pentru trebuinţele despărţĕmintelor şi pentru premii 50 esemplare à 80 coróne din fondul „George Bariţiu".

Se rógă consistoriile bisericilor române a recomanda publicaţiunea tuturor organelor sale, şcolelor şi altor corporaţiuni.

Petru Mureşan din Şireag a testat averea sa de 16.000 cor. Asociaţiunii în scopul de stipendii pentru studenţi.

Dl notariu în pensiune Oncescu din Sebeş se inscrie membru fund. al cassei naţionale cu 2000 coróne.

Se trimit 4 stipendii de câte 20 coróne pentru 2 elevi şi 2 eleve ale şcólelor din *Ohaba* şi *Vadu* la direcţiunea şcólelor, spre a le distribuí la 4 descendenţi din familia locotenentului *George Boeriu,* care a făcut o fundaţiune de vr'o 16.000 cor.

Şedinţa se încheie.

NOUTĂŢI

„Revistă teologică". Din partea domnului *Nicolae Bălan,* student în teologie la facultatea teologică din Cernăuţi, s'a lansat ideia înfiinţării unei reviste curat teologice, în jurul căreia ar avé sĕ se grupeze teologii români ai bisericei gr. orientale de pretutindenea. Un apel a fost adresat în chestia acésta tuturor studenţilor în teologie, din regatul român şi din Austro Ungaria, la care a urmat un rĕspuns fórte călduros, dat din partea comitetului societăţii teologilor din Bucureşti, care a primit ideia cu bucurie. Sĕ sperăm deci, că ideia va primí întrupare într'un viitoriu apropiat.

*

Repausul de Duminecă. Ministrul de comerciu *Hieronymi Károly* are intenţiunea sĕ reguleze prin ordinaţiune nouă repausul de Duminecă, ţinênd cont de tóte plângerile ce i-s'au adresat în chestia acésta. A adresat deci circular tuturor camerilor de industrie şi comerciu din ţéră, provocându-le sĕ 'şi dee şi ele părerea în privinţa schimbărilor ce ar dori sĕ se facă referitor la repausul de Duminecă.

*

„Clubul român" din Viena. In Viena s'a înfiinţat un *„Club român"*, care 'şi are localităţile în cercul VIII, Floriangasse 12. Societatea e formată din membri ordinari, sprijinitori, fundatori şi onorari. La apelurile date din partea comitetului vin rĕspunsuri mulţămitóre. Astfel în zilele din urmă s'a înscris membru fundator dl *Tache Ionescu,* fost ministru român, cu taxă de 100 coróne.

*

„Logojana" în Bucureşti. In 16 Martie societatea „Carmen" din Bucureşti a dat în sala Ateneului un concert în programul căruia figura şi „Logojana", de I. Vidu din Lugoj. Despre efectul pe care acéstă piesă poporală l'a avut asupra publicului dl I. Vulcan scrie în „Familia" următórele: „Când corul compus din 40 domnişóre şi 60 de tineri a intonat „Logojana" în acéstă splendidă sală a artelor, am simţit un fior de emoţiune, care'mi inspira cea mai mare bucurie şi mĕ transporta la Lugoj, la rugă în avlia bisericei. Impresiunea mea devenia şi mai profundă audind aplausele entusiaste, cu cari auditoriul cerea bisarea piesei. Am simţit un feliu de mândrie, că din tóte piesele poporale din program ale nóstre de dincolo au fost primite cu cea mai mare însufleţire".

*

Milióne — spre scopuri de binefacere. Sidonia Grögler din Lipsca, rĕposată sĕptĕmâna trecută, şi-a testat oraşului întrégă averea, în valóre de $2^1/_2$ milióne, sub condiţia, ca oraşul s'o întrebuinţeze în scopuri de binefacere. — Miliardarul american Iohn Rockefeller, poreclit regele petrolurilor, care şi până acum a dat spre scopuri de binefacere preste 25 milióne de dolari, a instalat în New-York un birou a nume, sub conducerea unui advocat, cu destinaţia, ca sĕ ţină în evidenţă instituţiunile de binefacere, americane şi europene, cari sunt avisate la sprijin şi sĕ-i facă propuneri pentru ajutorarea lor.

*

„Agricola" însoţire economică de magazin şi anticipaţii în Hunedóra a deschis concurs, cu termin până la 15 April a. c. pentru ocuparea postului de *contabil.* Salariu 800 coróne şi tantiemă. Rugările sĕ fie instruite cu documente despre cunoştinţele speciale şi praxa făcută.

*

Victimile ciumei. Conform rapórtelor mai noue sosite din India, epidemia ciumei se lăţeşte în mare grad în întrégă India. Până în 19 Martie au murit de ciumă 40,527 ómeni. Cele mai multe victime, cam 10,000, sunt în Pendsab şi în provinciile centrale. In împrejurimile oraşului Bombay au murit 8500, în Bengalia 5000.

*

Cincisute de clădiri demolate de vênt. Joi, în sĕptĕmâna trecută un vifor puternic a trecut preste oraşul Chicago (America), pe urma căruia cam cincisute de case mari s'au prăbuşit. Paguba e preste douĕzeci milióne de coróne. De sub ruinele caselor prăbuşite au fost scóse până acum patruzeci şi douĕ cadavre de om. Viforul a durat numai cinci minute.

*

Este cunoscut, că atât medicii cât şi bolnavii au aflat în alifia Zoltán contra podagrei si reumei un astfel de mijloc probat, care deja după folosire de câteva-ori vindecă şi pe acei bolnavi, cari de 20 ani sufer de aceste bóle şi cari până atunci se folosiră de băi şi alte mijlóce. Sticla cu 2 coróne de la farmacia Béla Zoltán din Budapesta.

*

Pentru necredinţa muierii. Băieşul G. Câmpian din Kohldorf (Caraş Severin), care de mulţi ani trăia în căsătorie nelegiuită, în una din zilele trecute şi-a surprins concubina în relaţiuni de dragoste cu un subchiriaş al lor. Luând'o la rĕspundere, muierea şi amantul au înhăţat pe Câmpian şi l'au aruncat afară din casă. A doua zi Câmpian şi-a căştigat din baie dinamit şi nóptea pe când toţi dormiau l'a isbit în mijlocul odăii. El, concubina sa, cei patru copíi ai lor şi amantul concubinei au fost rupţi în bucăţi, ear' casa a fost total demolată de puterea esplosiei.

*

Lucrători pretensivi. Din Baja se raportéză ziarelor magiare, că lucrătorii de câmp au ţinut acolo o adunare şi au hotărît, ca pe timpul lucrului de câmp (sapă, seceriş, etc.) sĕ pretindă de la proprietari, pe lângă 10 ore de lucru, urcarea simbriei cu 100%. In părţile ungurene simbria lucrătorilor de câmp e, în calcul mediu, 3—4 óróne pe zi. Prin hotărîrea de mai sus ar voí deci sĕ stórcă de la proprietari duplicarea simbriei.

*

Progres corespunḑĕtoriu spiritului timpului. Abia câţi va ani s'au strecurat, de când în întrégă ţéra s'a ivit mişcarea de a sĕmăna struguri înaintea fie-cărei case şi în fie-care grădină, şi ideia acésta într'atâta s'a lăţit, în cât abia se mai află loc în ţéră, unde sĕ nu se planteze. Şi nici nu e mirare. Sĕ privim d. e. orasul Biserica albă, în care nu se află casă neîmpodobită cu verdéţă de struguri. Acésta provede întrégă familia de la cócere până iarna târziu cu cei mai buni struguri de desert, şi dă în fie-care an róde, fără îngrijire deosebită. De aceea atragem atenţiunea on. nostri cetitori asupra acestei plante, cum şi asupra anunţului cu clişeu (chip) de pe pagina a IV-a a fóiei nóstre de astăzi. Catalóge ilustrate primeşte fie-cine gratis şi franco.

*

Mama salvată! Aşa scrie un fiu recunoscĕtor domnului Albert Müller din Budapesta V Vadászutcza 42/V, inventatoriului crucei electro-magnetice nr. 86,967 R. B. Scrisórea sună astfel: Stimate dle Müller! Nu mĕ pot reţiné de a nu-ţi esprima cordiala mea mulţămită, căci dacă esistă pe lume un mijloc cu efect, atunci acela este numai al DVóstrĕ. Mama a suferit de stomac de 16 ani şi a fost cercată de reumatism într'aşa mĕsură, că nu mai nutriam nici o speranţă de a o puté reţiné în viéţă. Ea sĕmăna cu scheletul unui om, nu putea sĕ-şi mişte nici un membru al corpului şi trebuia tratată ca un copil mic. Mi-am luat însĕ refugiu la distinsul aparat al dtale, la crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 R. B. şi spre deplina nóstră bucurie, mama, după-ce a purtat aparatul patru sĕptĕmâni, a putut părăsí [illegible] bine şi sănĕtósă. Nu pot îndeajuns pune la inima fie-căruia, care sufere de astfel de bóle, sĕ se adreseze dtale şi sĕ foloséscă binecuvêntatul dvóstre aparat. Primeşte, dle Müller, încă odată cordiala nóstră mulţămită. Bunul Dzeu sĕ te ţină şi sĕ-ţi rĕsplătéscă bogat invenţia Dtale. Cu stimă. George Parth în Baracka.

*

Ştiri mĕrunte. Congresul Statelor-Unite a votat inginerului american Langley 250,000 de coróne, pentru a-şi continua esperimentările cu inventarea maşinei de sburat. — In Sibişel (comitatul Hunedóra) un foc mare a mistuit 16 case împreună cu tóte clădirile economice din jurul lor. Au perit în foc şi multe galiţe şi animale domestice mĕrunte. Dintrĕ cei păgubiţi abia doi trei erau asiguraţi. — La Mezőtelegd şi Derna (comitatul Bihor) au ars circa cincizeci jugère de pădure. Focul a durat de Duminecă după amiazi până Luni diminéţa.

Cărţi şi reviste.

„Igiena şcolară“, de Dr. Ilie *Beu*, instructivul tractat despre recerinţele igienice ale şcólei, publicat în Telegraful Român“, a apărut acum şi în broşură şi se póte procura de la librăria archidiecesană (Sibiiu, strada măcelarilor nr. 45) cu 60 fileri + 5 fileri pentru post-port. Dl Beu tractéză cu multă cunoştinţă de causă condiţiunile igienice de cari învĕţătoriul şi susţinĕtorii şcólei trebue sĕ ţină cont, în interesul sănĕtăţii şi desvoltării elevilor. Aceste condiţiuni sunt tractate sub următorii capitoli: edificiul şcoalei, ventilaţia, încălḑitul, sala de gimnastică, latrine, garderobă, antecameră, curtea şcólei, grădina şcólei, băi şcolare, locuinţa învĕţătoriului, curăţenia, igiena instrucţiei, surmenajul în şcólă, educaţia corporală, morburi infecţióse.

Nu dubităm, că fie-care învĕţătoriu şi preot, cum şi toţi aceia cari au sĕ se intereseze de bunăstarea şcólelor, îşi vor procura cărticica acésta, prin publicarea căreia dl Beu a făcut bun serviciu causei şcolare.

Posta redacţiei.

Cucerdea sĕcuiéscă. S'a primit. E pusă la rînd pentru a fi publicată.

„Practica pedagogică a escursiunilor şcolare“ nu se póte publica.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Textul acestei inscripţii îl presentez în următórele:

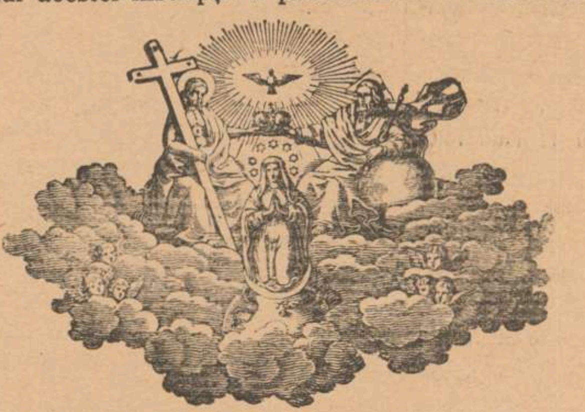

ZIDITU-S'A ACÉSTA SFÂNTA CATEDRALA A „ARCHIEPISCOPIEI ORTODOXE-ROMÂNE DIN TRANSILVANIA“ CU HRAMUL „PREASFÂNTA TREIME“, IN ANII DE LA
1902—1906
IN ZILELE M. SALE PREAINĂLŢATULUI NOSTRU IMPĔRAT ŞI REGE
FRANCISC IOSIF I.
ŞI IN TIMPUL PĂSTORIRII ARCHIEPISCOPULUI ŞI METROPOLITULUI ROMÂNILOR ORTODOXI DIN UNGARIA ŞI TRANSILVANIA
IOAN METIANU
DIN MIJLÓCELE FONDULUI ANUME INTEMEIAT DE NEOBOSITUL, MARELE ŞI PROVIDENŢIALUL BĂRBAT, ŞI NEMURITORIUL REGENERATOR AL BISERICEI DREPTCREDINCIÓSE ROMÂNE DIN UNGARIA ŞI TRANSILVANIA
ANDREIU BAR. DE ŞAGUNA
EPISCOP ŞI DE LA 1864 ARCHIEPISCOP ŞI METROPOLIT,
DUPA-CE ACEST FOND PRIN BUNA CHIVERNISÉLĂ DE SUB INDELUNGATA ŞI INŢELÉPTA PĂSTORIRE A FERICITULUI ARCHIEPISCOP ŞI METROPOLIT
MIRON ROMANUL
S'A SPORIT INTRU ATÂTA, IN CÂT SINODUL ARCHIDIECESAN CU MARE INSUFLEŢIRE A DECIS LA 1897 FACEREA PREPARATIVELOR DE LIPSĂ ŞI INCEPEREA ZIDIRII; EAR INSEMNATELE CONTRIBUIRI, — INCURSE MAI ALES IN ANII DIN URMĂ DE LA CREDINCIOŞII BISERICEI NÓSTRE, IN FRUNTE CU INTREG CLERUL, CU INVĔŢĂTORIMEA ARCHIDIECESEI ŞI CU ILUSTRA FAMILIE MOCSONYI — AU FĂCUT POSIBILĂ MAI CURÊNDA EI TERMINARE ŞI CUVENITA INFRUMSEŢARE. ŞI ASTFEL, SFINŢITĂ CU SOLEMNITATE LA … 1907, S'A PREDAT ACÉSTĂ BISERICĂ SFINTEI SALE DESTINAŢIUNI: CA SĔ FIE MULTE VÉCURI SPRE PREAMĂRIREA LUI DUMNEZEU, SPRE INTĂRIREA CREDINŢEI ŞI A LEGII ROMÂNEŞTI ŞI SPRE MÂNGĂIEREA ŞI EDIFICAREA SUFLETÉSCĂ A TUTUROR CELOR CE CU CREDINŢĂ ŞI CU DRAGOSTE VOR INTRA INTR'ÎNSA. AMIN.

Pe placa din stânga se potrivesc câteva citate acomodate, scóse din sfânta scriptură şi privitóre la biserica şi la misiunea ei dumnezeéscă. Asemenea citate se caută la ori-ce biserică.

Acésta se potriveşte cu atât mai ales pe bisericile creştine, cu cât în tóte bisericile din orient, — şi mai ales în cele mai renumite din muntele Athos, — aflăm numĕróse inscripţiuni prin tóte părţile lor. Acest us corespunde şi cerinţelor sfintei scripturi, care prin graiul lui Moise ne spune:

„Cuvintele acestea, câte poruncesc eu ţie astăzi, sĕ fie în inima ta şi în sufletul tĕu; şi le spune fiilor tĕi, şi le grăeşte lor, când şeḑi acasă şi când mergi pe cale, şi când te culci şi când te scoli; şi le scrieţi pe pragurile caselor şi ale uşilor vóstre“. (V. Moise, 6, 6, 7, 8, 9).

Insemn aici mai multe citate, tóte fórte potrivite, din cari se vor puté alege cele mai convenabile, câte se vor puté grava pe placa de marmoră:

„Eu sunt uşa! Prin mine de va întra cineva, mântui-se-va; şi va întra şi va eşí şi păşune va afla“. (Ioan X, 9).

„Eu sunt lumina lumii! Cela ce vine după mine, nu va umbla întru întunerec, ci va avé lumina zilei“. (Ioan VIII, 12).

„Cel ce crede întru mine, de-şi va murí, viu va fi“. (Ioan XI, 25).

„Deci, Fraţilor! Vedeţi, ca sĕ nu vĕ amăgéscă pe voi cineva cu filosofia şi cu înşelăciunea deşértă după obiceiul ómenilor, după stihiile lumii, ear' nu după Christos“. (Colos. II, 8).

„Cela ce mĕ va mărturisí pe mine înaintea ómenilor, mărturisí-l-voiu şi eu pe el înaintea Tatălui meu, celui din ceriuri“. (Mateiu X, 22).

„Intru nimic sĕ nu fiţi îngrijaţi, ci în tóte prin rugă şi rugăciune cu mulţămită sĕ se facă cunoscute cererile vóstre lui Dumnezeu“. (Filips. IV, 6).

„Cereţi şi se va da vouĕ; căutaţi şi veţi afla; bateţi şi se va deschide vouĕ. Că tot cel-ce cere, va lua, şi cel-ce caută, va afla, şi celui ce bate, se va deschide“. (Luca IX, 9, 10).

„Că fără de mine nu puteţi face nimica“. (Ioan XV, 5).

„Şi voiu pune legătura mea între mine şi între tine, şi te vei înmulţí fórte“. (Moise XVII, 2).

Biserica orientală foloseşte fórte des inscripţiunile, un us, pe care şi apusenii îl laudă şi îl considéră de un mare avantagiu, mai ales archeologii, cari — în lipsa de asemenea inscripţii — adese-ori se isbesc de cele mai mari greutăţi la recunóşterea diferitelor figuri şi scene vechi de prin biserici şi alte locuri.

Precum în orient preste tot, aşa şi în tóte bisericile mai însemnate din România şi Bucovina, inscripţiunile jócă mare rol.

Aşa d. e. Pantocrator din cupola principală are în jurul sĕu o anumită inscripţie; asemenea evangelia deschisă din icóna împĕrătéscă a lui Iisus, în têmplă; sfinţii părinţi din altariu au cei mai mulţi ori chiar toţi făşii cu anumite citate din rugăciuni rituale. Cel puţin numele scenei biblice sau al sfântului este indicat la fie-care icónă.

In România s'a stabilit un anumit soiu de litere pentru aceste numiri. Literile sémănă celor gotice [1]), şi pe lângă acésta cuvêntul se scrie de sus în jos, adecă vertical nu orisontal d. e.

Sfântul D Martir
I
M
I
T
R
I
E nu DIMITRIE.

Acésta o putem observa la biserica renovată din *Sinaia*, la *Amza* din Bucureşti, la *Ţrei ierarchi* din Iaşi.

La Curtea de Argeş obvin aceleaşi litere, dar' numirile sunt scrise mai mult orisontal. In biserica cea nouă ruséscă din Viena asemenea sunt inscripţiunile vertical scrise. D. e. pe uşa laterală a frontariului, la sfântul Stefan, care ţine pe stânga chivotul, aşezat pe o pânză de mătasă.

La metropolia din Iaşi încă au şi cei mai mici sfinţi numirile lor, fie de-asupra, fie de desuptul chipului. Literile sunt litere de *tipariu de tot simplu* şi nu fac aşa impresie bună. Inscripţiunile reclamă un soiu de litere ceva mai archaice, mai vechi. Atât în bisericile vechi, cât şi în cele noue, rar este scris cuvêntul întreg, ci de multe ori aşa de prescurtat, în cât abia gâceşti numele sfântului. Acesta e un obiceiu luat din cirilice.

La biserica *Mirĕuţilor* din Suceava are fie-care icónă titlul scris, ear' la biserica Stavropoleos din Bucureşti fie-care sfânt are făşie în mână pentru inscripţiuni. La biserica vechie *Bărboiu* de la Iaşi, care la 1841 „s'a prefăcut din temelie“, sunt mulţime de sfinţi; toţi au făşii în mânuri cu inscripţiuni şi citate instructive.

In esteriorul bisericei de la mănăstirea Suceviţa prorocii au toţi făşii de hârtie cu inscripţiuni. Unii ţin cu drépta făşia îndreptată în sus, alţii ţin făşia orisontal cu ambele mâni, etc.

Mosaicurile.

Fiind vorba în capitlul anterior de mosaic, nu va fi superflu a amintí, că mosaicurile au jucat mai ales în vechime un însemat rol în pictura bisericilor. Mosaic (lat. opus musivum) numim arta de-a forma figuri geometrice, ornamente şi chipuri de persóne etc. prin măestrita aşeḑare a bucăţelelor mici de pétră ori sticlă colorată. Bucăţelele se aşéḑă lângă olaltă pe o basă, de regulă pe padimente şi păreţi, de cari se lipesc cu chit; ear' suprafaţa lor sĕ planéză şi poleeşte. Este mosaic de pétră, marmoră, sticlă etc.

Icóne în mosaic aflăm atât pe păreţii bisericilor, cât şi în têmplă. Ele sunt mult mai durabile de cât celelalte soiuri de pictură, şi au un lustru frumos; deci şi produc un efect mai mare.

Pe muntele Athos aflăm mosaicuri în biserica mănăstirii Vatopădi. In mosaic sunt de regulă icónele, cari au sĕ iese mai bine la ivélă. Aşa e şi aici hramul (Bunavestire) şi altele. Se susţine, a fi de la începutul v. XIV. Asemenea este în mosaic hramul bisericei din mănăstirea Xenophontos [2]), *sfântul George*, cum şi icóna corĕspunḑĕtóre din ceealaltă parte, *sf. Dumitru*. In ambele aceste icóne figura sfinţilor e *naturală*, ear' faţa lor are o *espresie* corĕspunḑĕtóre, blândă. Acéstă înfăţişare artistică li-s'a putut da prin întrebuinţarea de cuburi micuţe şi bine aranjate. Deci până şi în mosaicuri aflăm naturalitate şi espresie. Cuburi mai mari de mosaic se vĕd în icóna hramului (sf. Nicolae) de pe tetrapodul bisericei din mănăstirea cea mai nouă Sta[illegible] de aceea e mai puţin artistică (de pe la 1[illegible]

In mănăstirea Lavra se păstr[illegible] Ioan în mosaic; e încunjurat de alţi [illegible] óne. Se susţine, că împĕratul Ioan Tzim[illegible]nat'o mănăstirii de curênd înfiinţate. Dacă acésta afirmaţiune e corectă, atunci icóna acésta este cel mai vechiu mosaic cunoscut şi tot odată cea mai vechie icónă cu dat cunoscut de pe muntele Athos.

Alt mosaic remarcabil este şi în mănăstirea Esphigmenu, şi anume Christos binecuvêntând. E o lucrare fórte fină. Petricelele cubice ale fondului auriu abia aur 1 mm□; ear' cele folosite la formarea feţei sunt şi mai mici = 1/3 mm.

Mult mai bogate în mosaicuri sunt bisericile din Constantinopol, în deosebi sfânta Sofia, şi cele din Italia. La Curtea de Argeş icóna lui Christos şi a Mariei, din têmplă, încă sunt din mosaic de Veneţia.

Considerând, că asemenea petricele nu admit rotunḑirea după plac a formelor trupului şi vestmintelor, conturele icónelor de mosaic sunt redate în *linii* generale şi mai mult *óble*; ear' *umbrirea* în mare parte *lipseşte.*

Pictura bizantină este o imitare a chipurilor în mosaic sau influinţată de ele. Sfinţii sunt lucraţi mai mult în *linii óble;* umbrele, cari rotunḑesc formele figurilor şi musculatura, lipsesc cu totul sau în mare parte; cu un cuvênt pictura bizantină e lipsită de elementele chiămate a materialisa formele desemnate.

Pictura este în sine, prin natura ei, o artă mai idealistă; dar' apoi — pe lângă asta — biserica vechiă a idealisat şi mai mult acéstă artă, căci persónele picturii strict bizantine, — de-şi au forme omeneşti, — totuşi nu ne înfăţişéză pe ómeni în tótă realitatea lor şi cu deplină naturalitate, ci ele represintă ómeni „supuşi abstinenţei, ómeni idealisaţi de creştinism“.[3])

(Va urma).

---

[1]) N. Iorga în „Drumuri şi oraşe din România“ (pag. 59) le zice: „un feliu de gotică apusénă“.

[2]) Mosaicurile de la Vatopădi şi Xenophontos le descrie *Duchesne* şi *Bayet* în „Mémoirre sur une mission au Mont-Athos“. 1876.

[3]) V. şi „Arte de-a zugrăvi templele şi icónele bisericeşti“ de Ghenadie, episcop al Râmnicului, Bucureşti 1891.

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici, este veritabila apă de gură şi dinţi

anaterin

a dentistului de curte c. şi r. Dr. **I. G. Popp**, Viena XIII/6, contra tuturor durerilor de dinţi şi de gură, numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— şi 1·—.

Crema de dinţi, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinţii şi gingeii **într'adevĕr întotdeuna** frumoşi, sănĕtoşi, fără miros şi dureri.

Pasta de dinţi anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinţi** cor. 1·26, **plombă de dinţi** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în **Sibiiu**, şi la **A. W. Lingner**, farmacist în **Sighişóra.** (18 c) 3—17.

Nr. 226/1904. [71] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia de cl. III. **Galaţi**, protopresbiteratul Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cola B., pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Cei ce doresc a ocupa acest post îşi vor înainta suplicele, instruite conform normelor din vigóre, subsemnatului oficiu şi se vor presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Abrud în conţelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 2 Martie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Biblioteca pentru toţi.

1. Andersen, Poveşti alese, cu portret.
2. Marian, Paserile nóstre şi legendele lor.
3. Zamphirescu Mihail, Cântece şi plângeri, I.
4—5. Spencer Herbert, Despre educaţie.
6. Vlahuţă A., Icóne şterse, cu portret.
7. Carmen Sylva, De prin vécuri, I.
8. Michelet, România, Roma, Piza, etc.
9. Bachelin Leo, Castelul Peleş.
10. Maiorescu T., Nuvele şi schiţe.
11. Theuriet André, Din tinereţe, etc.
12. Demetrescu M., Nuvele.
13. Zamfirescu Duiliu, Nuvele, romane.
14. Vilkins, Antichitatea romană.
15. Alexandrescu Gr. M., Prosă şi poesii.
16. Pann Anton, Povestea vorbii, vol. I.
17. Colomb D-na, Istorióre.
18. Teleor Dumitru, Schiţe umoristice.
19. Musset Alfred, La ce viséză fetele.
20. Bolintineanu D., Legende istorice.
21. Genevraye, Ombra, roman.
22. Maistre Xavier, Călĕtoria împrejurul odăii.

Fie-care volum costă 30 fil.

Două sau mai multe volume la un loc se socotesc cu câte 30 fileri fie-care.

Librăria archidiecesană.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roşie“

recomândă

pălării

păróse, pentru preoţi români, à **7·—**, **8·—** şi **9 coróne**, în **cele mai bune** şi **mai frumóse calităţi.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o faşie de hârtie.) [75] 4—12

Prin **Librăria archidiecesană** din Sibiiu se pot procura următórele icóne:

Ingroparea Domnului (Aer)

Mărimea 56/68 cm.: simple 21 cor., fine 27.40 cor., fórte fine 39·20. cor.

Mărimea 63/79 cm.: simple 27·40 cor., fine 39·20 cor., fórte fine 48·40 cor.

Mărimea 74/100 cm.: simple 39·20 cor., fine 48·40 cor., fórte fine 70 cor.

Mărimea 82/120 cm.: simple 48·40 cor. fine 70 cor., fórte fine 98 cor.

Mărimea 110/140 cm.: simple 67·20 cor., fine 89·60 cor., fórte fine 117.60 cor.

Eteptuirea se póte face în 24 zile.

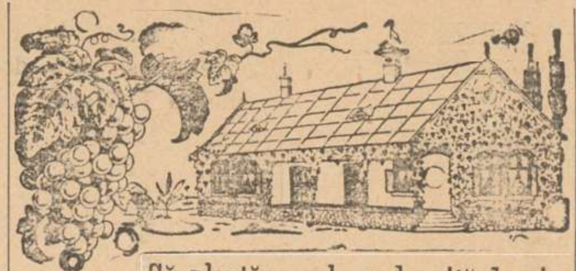

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie

pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă, **în pămênt şi nĕsip.**

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 9—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere preţióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
- 1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 părechie bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
- 1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduţă în cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco

— Se primesc vindĕtori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 5—15

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la
architectul **Franz Szalay,**
(55) 5—10 strada turnului roşu nr. 2 a.

Crema Margit a lui Földes e cea mai bună din lume. Efect minunat

Frumseţa **femeiéscă** póte fi căştigată, potenţată şi menţinută prin escelentul preparat, curăţit chemice şi **cu totul nestricăcios**

Cel mai eminent mijloc **contra inriurinţei sórelui şi vêntului,** nu conţine nici mercuriu nici plumb, neunsuros, pretutindenea favorit este

Păziţi-vĕ de imitaţii! Scutită prin lege.

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Falsificătorii vor fi urmăriţi judecătoreşte.

Acéstă universal renumită pomadă de obraz delătură în câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruţele, carii de piele şi alte necurăţenii de piele; netedeşte sbârcelile, creţele, semnele de vărsat, şi dă obrazului colóre albă, lucie şi fină.

Preţul: borcan mic 1 cor., mare 2 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a preţului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm. ARAD.

Se capĕtă în farmacii, drogerii şi parfumerii.

Articlii de toaletă demni de recomandat:
Pudră Margit cor. 1·20
Săpun Margit 70 fil.
Pastă de dinţi Margit cor. 1.
Apă de obraz Margit cor. 1.

Deposit principal în Sibiiu:
farmaciile C. Müller, şi I. C. Molnár; G. Melzer, săpunar, E. Rumler, şi parfumeria Melzer.

Indispensabilă pentru dame!
Cel mai bun cosmetic.

(51) 2—5

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din ţéră şi esoperéză **împrumuturi pe pămênturi şi edificii** cu cele mai favorabile condiţii şi cele mai eftine interese, şi anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanţi şi obligaţie pe 5—10 ani.

La funcţionari de stat, comitat şi oraş, cum şi la oficeri, credit simplu şi fără giranţi. [1] 16

La dorinţă servim cu informaţiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“
întreprindere de credit
Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

Baia Borszék.

Subsemnata întreprindere a băii Borszék are onórea a face cunoscut, că începênd cu 15 Martie anul curent a luat asupra sa esplotarea şi că de azi încolo preţurile apei

Borszéker Borviz

le-a redus după cum urméză:

Sticla de ½ litru 18 fileri inclusive sticla
„ „ 1/1 „ 20 fileri „ „

Preţurile sunt a se înţelege de la fântâna Borszék.

Intreprinderea băii Borszék.

[73] 3—3

Pe nimica, fără nici o plată * * * *

Intemeiată 1835.

Cine comandă de la mine

Orologiul Anker-Roskopf-Remontoar

antimagnetic

american de nichel veritabil

SYSTEME ROSKOPF
PATENT

întocmai ca ilustraţia ací alăturată, primeşte gratis un lanţ panţerat de silberin ce rĕmâne vecinic alb cu verigă de siguranţă şi carabină şi cu pungă de piele pentru orologiu. Orologiul meu Anker-Roskopf-Remontoar cu codran de email patentat, cu capace de nichel patent, fin lustruite, cari se închid aşa de bine în cât nici aerul nu póte străbate prin ele, precis regulat, se trage numai odată în 36 ore şi este cel mai plăcut şi mai potrivit la strapaţe, pentru resistibilitatea şi mersul lui regulat; îndeosebi este recomandabil domnilor oficeri, funcţionari ai căilor ferate, finanţi, conducteuri, maşinisti şi pentru fie cine care are lipsă de orologiu de strapaţ trainic şi de încredere; acest orologiu costă împreună cu lanţul şi punga de piele **numai cor. 5 50.** La cumpĕrarea alor 4 bucăţi cor. 5 bucata. Pentru mers regulat 5 ani garanţie. In cas de neconvenienţă schimb ori se înapoiéză banii. Trimite cu ramburs Representanţa generală a primelor fabrici de orológe americane sub firma împrotocolată la tribunalul ces. reg. de comerciu

J. H. RABINOVICZ, WIEN VII., Lindengasse 2/34.
(74) 2—3 liferant al Reuniunii funcţionarilor ces. reg. de stat din Austria.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 7

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 33 Sibiiu, Marţi 23 Martie (5 April) 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 3427 Pres.

IOAN

din îndurarea lui Dumnezeu archiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor al archidiecesei Nóstre transilvane; iubiţilor şi onoraţilor deputaţi la sinodul archidiecesan: dar şi milă de la Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos!

Avênd în vedere §§. 89 şi 90 din statutul organic, convocâm şi prin acestea declarâm de convocat sinodul ordinar anual al archidiecesei Nóstre transilvane, în biserica din Sibiiu, suburbiul iosefin, **pe Dumineca Tomii,** adecă **pe 4/17 April a. c.,** la 9 ore antemerediane, când se vor începe ritualele bisericeşti, ear' după acestea va urma deschiderea sinodului în localul designat spre acest scop.

Sibiiu, 20 Martie 1903.

Ioan Metianu m. p.
archiepiscop şi metropolit.

Pe calea către Ghetsimani.

De Archid. **Gh. I. Gibescu.**

După cina cea de taină Domnul nostru, împreună cu ucenicii Sêi, stând în picióre au cântat psalmii de laudă, cei obicinuiţi, cari aduceau aminte de eşirea din Egipt, trecerea prin Marea-Roşie, darea Legii, suferinţele şi învierea lui Mesia.

Mântuitoriul vedea în acesti psalmi menirea Sa, luptele, mórtea şi biruinţa Sa.

Sfîrşindu-se cântarea, Invĕţătoriul, încunjurat de cei unsprezece, părăsì foişorul şi luà drumul spre Muntele-Maslinilor.

Casa unde fuseră serbate Paştile, era aşezată pe Sion.

El a eşit prin una din porţile de miazăzi ale cetăţii şi a apucat calea spre Ghetsimani, străbătênd povêrnişurile Ofelului, printrĕ grădinile şi viile din cale.

Era nópte, o nópte de rĕsărit, luminósă, senină, plină de stele.

Duioşia lui Iisus, pururea nesecată, se arată şi pe cale. El voeşte, ca ucenicii Sei nu numai sĕ crédă într'însul, ci sĕ rĕmână întru El. Acésta unire 'L preocupă cu deosebire. Vĕdênd în cale viile cari acoperiau grădinile şi cărora le creşteau cele dintâiu mlădiţe, a zis:

„Eu sunt buciumul viţei, cel adevĕrat, şi Tatăl meu lucrătoriul este. Tótă viţa care nu aduce ródă întru mine, o scóte pe ea; şi tótă, care aduce ródă, o curăţă pe ea, ca mai multă ródă sĕ aducă... Rĕmâneţi întru mine şi eu întru voi.

„Precum viţa nu póte sĕ aducă ródă de sine singură, de nu va rĕmâné în bucium, aşa nici voi, de nu veţi rĕmâné întru mine.“

„De veţi rĕmâné întru mine şi cuvintele mele de vor rĕmâné întru voi, ori-ce veţi vrea şi veţi cere se va face vouĕ...“

Apoi, mai departe, sufletul lui Iisus se umple de nemărginită iubire, şi zice ucenicilor:

„Precum m'a iubit pe mine Tatăl, şi Eu v'am iubit pe voi. Rĕmâneţi întru dragostea mea... Acésta este porunca mea, ca sĕ vĕ iubiţi unul pe altul, precum eu v'am iubit pe voi.“

O! Dómne Iisuse! Noi, urmaşii ucenicilor Tĕi, cari necontenit avem pe buze aceste dumnezeeşti cuvinte, petrece-vom de-a pururi în dragostea Ta?

Unde vom ajunge, ce viitoriu ne aştéptă rĕmânênd în stare de desbinare?

Tu ai zis, Dómne: Unde sunt doi sau trei adunaţi în numele meu, acolo sunt şi eu în mijlocul lor. Câţi, óre, adunându-se în numele Tĕu, sunt părtaşi de adevĕrata dragoste, cu care trebue sĕ fie legaţi de Tine în veci?

„Tótă casa care este împărechiată întru sine, nu va sta“, zice Domnul.

Óre cuvintele acestea nu ne îndémnă, ca toţi sĕ mergem pe o singură şi dréptă cărare, spre a ajunge la acelaşi scop mântuitoriu?

Cine ne împedecă?

Cine? Patimile: *ura*, *vrăşmăşia* şi *ambiţia* deşartă. Acestea sunt isvorul desbinărilor, cari ne mănâncă capul. Dar' mai ales ambiţia deşartă căşunézá mai mare rĕu tuturor societăţilor; căci ea a molipsit tótă frământătura.

Dacă voim sĕ scăpăm de acéstă bólă, sĕ ne curăţim inima, îmbrăţişând modestia şi răbdarea Domnului nostru, cu care a învins tóte chinurile şi suferinţele pentru noi.

Este lucru netăgăduit, că dacă ómenii ar fi uniţi în cugetări, pentru scopuri bune, şi dacă n'ar fi câte capete atâtea păreri, ar lipsí turburările dintrĕ societăţi, şi lumea ar merge în mod sigur către adevĕrata fericire.

Când fie-care om ar voí, ca lucrurile sĕ mérgă după capul sĕu, unirea, pacea şi viéţa fericită este departe de ei. Din contră, când ómenii ar fi uniţi spre ceea ce este bine şi adevĕr, atunci ar trăí ca fraţii.

Fraţi se numesc şi sunt numai aceia, cari au o mamă şi un tată; numai aceia, cari au supt de la acelaşi piept, ce i-a încăldit şi mângăiat; numai aceia, cari sunt conduşi de singura lumină a adevĕrului, dat de acelaşi părinte al tuturor; numai aceia, cari au acelaşi scop, tras din învĕţăturile Domnului nostru Iisus Christos, adecă, noi, urmaşii ucenicilor Lui...

Deci, dacă ne place sĕ ne numim astfel, trebue sĕ fim fraţi, atât în vorbe cât şi în fapte, şi sĕ ne lăpĕdăm de frăţietatea celor ce viclenesc, a căror societate nu ne va fi de nici un folos.

Numai cu condiţiunea de a fi credincioşi învĕţăturei Domnului, vom puté folosí nouĕ şi societăţii.

Numai domnind întrĕ noi adevĕrata dragoste va fi în sinul nostru pacea promisă de Domnul, ucenicilor Sei: „Acestea am grăit vouĕ, ca întru mine pace sĕ aveţi; în lume nĕcaz veţi avé; dar' îndrăsniţi, eu am biruit lumea“.

Cu aceste cuvinte pline de biruinţă şi de absolută încredere în ucenici, Iisus a sfîrşit convorbirea, şi merse sĕ se róge în grădina Ghetsimani.

„Dragoste şi încredere sĕ fie întrĕ noi de-a pururea“.

Schimbare de front. Se scrie de la Viena, că prin cercurile politice de acolo e rĕspândită vestea, că reichsrathul va fi convocat de nou pe 19 April la Viena, pentru a-şi continua activitatea, şi că de astădată Cehii vor începe altă tactică parlamentară, după-ce s'au convins că pe calea obstrucţiei nu pot sĕ şi ajungă scopul. Vor depune deci armele obstrucţiei, şi prin acésta vor face posibilă votarea pactului cu Ungaria pe cale parlamentară, în firma speranţă, că atitudinea acésta le va fi mai curênd onorată şi remunerată de cât obstrucţia. Intâiu de tóte reichsrathul va alege însĕ membri pentru delegaţiuni, ca delegaţiunile sĕ pótă fi convocate în cursul lunii Maiu în sesiune ordinară. Budgetele comune, cari vor fi supuse deliberării delegaţiunilor, vor fi stabilite într'un consiliu ministerial comun, care se va ţiné imediat după sĕrbători.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în Haţeg.

— 31 Martie n.

In 15 Martie st. v. s'a ţinut sinodul protopresbiteral ordinar al protopresbiteratului Haţeg, în biserica gr. ort. din Haţeg.

La convocătoriul protopresbiterului Tit V. Gheaja aprópe toţi membrii s'au presentat, dovadă că au la inimă causele şcolare bisericeşti şi urmăresc cu atenţiune şi interes afacerile acestui tract.

Vin a publica unele date mai însemnate din rodnica activitate desvoltată în acest sinod.

După invocarea duhului sfânt dl protopresbiter, ca president al sinodului, prin o vorbire plină de învĕţături înţelepte, bine accentuate, deschide şedinţa şi după alegerea notariului în persóna învĕţ.-director Nicolae

---

FOIŞÓRĂ

Keve, Cheve, Chevia.

(p) Un comitat al Ungariei, cu teritoriu de-a lungul Dunării, mărginaş cu Sêrbia, se numia *Keve*, ori *Cheve*. Comitatul acesta nu mai esistă de mult. A fost însĕ unul dintrĕ cele mai vechi comitate ale ţerii, pentru-că a esistat şi pe vremea regelui Stefan. Centrul comitatului era *Chevia*, astăzi *Cubinul*, lângă Dunăre, cu un castel, ale cărui ruine se pot vedé şi astăzi.

Glad, ducele Timişanei, bătut de Magiari la 904 lângă Tomaşevaţ, ací, în castelul din Chevia s'a retras, şi de ací a trimis solie la Unguri pentru a cere pace. Pacea i-a fost acordată, însĕ sub condiţia: *sĕ predee castelul şi cetatea Chevia în proprietatea Ungurilor.*

Acest fapt istoric e eternisat într'o poesie alegorică poporală, de următoriul cuprins:

La curţile *Cheviei*
Şed boerii ţerii.
Şed la masă şi vorbesc,
Despre ţéră divănesc.
Despre *nunta Cheviei*,
Despre jelea ţerii.

*

Domnul ţerii le vorbeşte
Că pe Chevia o peţeşte
Impĕrat dintr'altă ţéră
Aşteptând rĕspuns afară.
De-o fi sĕ n'o dobândéscă
Cu puterea o s'o răpéscă!

*

Domnul ţerii mai grăeşte,
Că s'a luptat vitejeşte,
Insĕ óstea duşmănósă
Este mult mai numĕrósă.
Adunarea tristă tace
Şi trimite sol de pace.

*

Acel tinĕr împĕrat
La cetate a strigat:
Deschideţi voi porţile
S'aruncăm noi sorţile,
Ori e *Chevia* a nóstră
Ori voi perdeţi ţéra vóstră!

*

Chevia e supĕrată
De peţirea neaşteptată.
Nici logodnă nu se face,
Căci ei mirele nu 'i plăce,
Pănă iată cuscrii vin
Sĕ facă nunta deplin.

*

Mama Cheviei s'arată
Şi aşa zice turburată:
„Fi-ţi voi cuscri ertători
Şi 'napoi întorcĕtori,
Chevia mea a murit
Nu-i mai bună de iubit!“

*

Atunci junele 'mpĕrat
Ca de fulger săgetat:
„Dulce sócră, — el striga,
Nu mĕ las de Chevia,
Ori e vie, ori e mórtă
Ea mi-e dată de la sórtă.

*

Dacă i mórtă, al ei dor
Va face şi eu sĕ mor;
Frunză verde foiomfiu
Vai cum trage mort pe viu
Unde mintea este mută
Eară inima limbută.

*

Impĕratul a întrat
Pe Chevia a luat
Şi cu ea a dobândit
Ce el nici n'ar fi gândit:
Daruri scumpe, multe eară
Şi credinţa de la ţéră

*

Dar' şi dînsul a lăsat
Ţéra cum o a aflat:
Domnul ei s'o stăpânéscă
Cu puterea sa domnéscă
După legea din bĕtrâni
Cunoscută la Români.

E fapt istoriceşte bine stabilit, că Ungurii au lăsat Timişana (Banatul) şi mai departe în organisaţia avută, sub conducerea unui duce propriu, până la Sfântul Stefan, care bătênd pe Achtum la Oroslamos, (în urma tradării lui Cenad) a incorporat Banatul la Ungaria, dându-i numai un *guvernator*. Dar' cu tóte acestea, poesia, pe care am găsit'o publicată, ca poesie *poporală*, la *N. Tincu Velea* (*„Istorióră bisericéscă politică-naţională“* Sibiiu 1865) nu mi-se pare a fi product al minţii poporului, ci mai de grabă al unui înflăcărat patriot şi naţionalist român de pe la mijlocul vécului din urmă. Insĕ ca cântec atrăgĕtor românesc, va fi trecut în domeniul cântecelor poporale, dacă cumva se mai cântă şi acuma prin părţile de pe lângă Dunăre ale Banatului. Ar fi de interes a se ştí acésta, şi mai ales a se ştí, dacă cântecul nu are cumva şi alte variante? Póte că se va afla cineva, care sĕ lămuréscă chestia. In *acest* scop dau publicităţii şirele acestea.

Sânzian, face propunerea şi sinodul cu unanimitate, cu viuă plăcere, îşi esprimă alipirea, încrederea şi adânca veneraţiune faţă de Inaltpreasfinţitul nostru archiepiscop şi metropolit pentru părintésca îngrijire şi interesul ce 'l desvóltă faţă de scumpele nóstre aşezăminte naţionale-religióse.

Presidentul ceteşte apoi raportul despre starea protopresbiteratului în decursul anului 1903.

Acest raport ne arată în mod amĕnunţit tot ce acest protopresbiterat a întimpinat în decursul unui an.

Raportul a fost primit cu plăcere, atât în general, cât şi în special; ear' sinodul, la propunerea fostului adm. protop. *Avram Stanca*, paroch în Petroşeni, votézĕ protopresbiterului recunoştinţă.

S'a verificat apoi un membru mirean nou ales.

S'a compus şi stabilit budgetul anului present. S'a esaminat şi censurat raţiociniul anului trecut şi aflat în ordine, epitropiei s'a dat absolutoriu cu mulţămită.

Apoi după-ce s'au mai resolvat unele propuneri de interes bisericesc-şcolar, la 1 oră p. m. s'a încheiat şedinţa sinodului din acest an.

Dee ceriul, ca totdeuna sĕ domnéscă întrĕ noi duhul înţelegerii, pacea şi armonia, ca în iubire şi dragoste frăţéscă sĕ desvoltăm activitate pentru tot ce e în folosul şi interesul causelor nóstre şcolare-bisericeşti, ca de astă-dată.

Veritas.

Din Sĕlişte.

— De ale societăţii de înfrumseţare. —

— 30 Martie n.

S'a înfiinţat în Sĕlişte o societate al cărei scop este înfrumseţarea locurilor publice din comună şi afară de comună. Statutele sunt aprobate de ministeriu, şi astfel societatea în mod definitiv în 1902 s'a şi inactivat.

O ideiă frumósă acésta, care la Românii din acéstă ţéră până acum airea încă nu s'a ivit.

Comuna Sĕlişte e o comună fruntaşă românéscă, şi a dat atâtea dovedi despre vrednicia poporaţiunei ei. Bucurându-se totodată de conştienţioşi conducĕtori, cari dovedesc zel întru înaintarea binelui obştesc, nu e ideiă salutară, care adusă pe tapet, sĕ nu fie cu însufleţire primită şi realisată.

Căldura cu care a fost întimpinată societatea amintită dă nóuă dovadă despre acésta. Sprigin moral şi material s'a oferit din tóte părţile cu dragă voie, aşa că viitoriul societăţii se vede pe deplin asigurat.

Prin conducere seriósă, concredută unui consiliu de 15 dame şi 15 domni, s'a arĕtat deja în scurtul timp de 2 ani un progres uimitoriu. In centrul comunei, în apropierea pavilonului elveţian, un parc cu gust aranjat e locul de rĕpaus atât de des şi cu plăcere cercetat de sătean şi străin.

Societatea apoi are deja până acuma meritul, că Sĕliştea începe tot mai mult sĕ câştige în atragerea publicului străin pe timp de vară, la cură de aer, — un lucru ce numai în interesul poporaţiunii póte fi.

Importanţa societăţii însĕ se presintă cu mult mai mare, când ştim, că scopurile de ea urmărite, sunt încă două de deosebită valóre: promovarea vieţii sociale şi cultivarea artei dramatice în localitate.

Viéţa socială, pe basă solidă de armonie şi unire, e un factor cardinal întru promovarea interesului obştesc. E lucru ştiut acesta. In Sĕlişte e bine apreciat, şi în nenumĕrate casuri dovedit. Interesul personal îşi recunóşte micimea în faţa interesului public, cedézĕ din al sĕu drept, jertfeşte chiar, şi numai aşa se póte esplica progresul ajuns pe tóte terenele în acésta comună, numai aşa se póte esplica bunul renume pe drept câştigat.

Intru promovarea vieţii sociale societatea aranjézĕ conveniri sociale, petreceri, întruniri, — totatâtea mijlóce, cari cimentézĕ armonia şi unirea în clasa inteligentă, în clasa conducĕtóre.

Cultivarea artei dramatice nu se póte zice că ar fi la noi lucru nou. Şi până acum se preda câte o piesă teatrală la an. Conduşi însĕ de ideia sulevată în adunările societăţii pentru crearea unui fond de teatru român, am inaugurat un lucru cu totului nou în viéţa nóstră socială şi culturală.

E trecut şi întărit adecă în statutele societăţii nóstre de înfrumseţare măreţul scop de a cultiva arta dramatică. Se ajunge astfel timpul când publicul nostru se va delecta la an nu de una, ci de mai multe producţiuni teatrale. Incredere avem în realisarea acestui scop pus, căci interesul pe deplin se observă. Soţie de prim-pretor, de protopop şi alţi fruntaşi ai comunei, mână în mână cu un bun reghisor de care ne bucurăm, nu pregetă a urca bina. Dovadă s'a dat deja în 1901, când s'a predat piesa „O căsnicie“ de G. Ursachy, piesă premiată de Teatrul naţional din Bucureşti.

Un lucru nou deci şi în acésta privinţă. Şi pe viitoriu programul unei producţiuni teatrale la noi nu va mai fi compus numai din piese scurte şi cunoscute, ci publicul va fi intreţinut cu câte o piesă mai lungă şi în deosebi cu piese originale, bine apreciate. Acésta e tendinţa, şi cu acésta am făcut un pas sigur înainte.

E lucru constatat, că poporului nostru îi plac mai mult piesele de specie mai uşóră. Acésta s'a dovedit de nenumĕrate-ori. E de admis, fiind-că rar i-s'au predat piese serióse. Rĕsfoind prin datele statistice adunate, uşor ne convingem despre asta când constatăm, că în 1902 la 151 producţiuni teatrale, drame au fost predate numai 12. Causa se esplică şi în lipsa de puteri.

Ţĕranul sĕliştean e inteligent de la fire. Inteligenţa i-se cultivă prin ocupaţiunea de comerciu şi industrie aci fórte lăţită, prin şcóla cea de model, ce i-se dă, şi prin contactul zilnic cu fruntaşii comunei. In urma acestora credem sosit timpul spre a pune la probă gradul seu de inteligenţă. Repertoriul de aci înainte nu ne va fi compus numai din piese uşóre, mai ales comice, ci şi din piese mai serióse, comedii de caractere, drame etc. cu tendinţa de-a da ţĕranului o mai completă ideiă despre noţiunea teatrului.

In acest scop mai mulţi membri ai Societăţii de înfrumseţare au început studiarea piesei „*Aur!* ...“, dramă în 4 acte de *Constanţa Hodoş*. Piesa e nouă. In zilele trecute s'a predat prima-dată la Teatrul Naţional din Bucureşti.

Probele se ţin cu insistinţă. Diletanţii nostri au dat deja dovadă despre priceperea lor şi astfel se speră că reuşita va fi cât de mulţămitóre.

In curênd se va da producţiunea, — probabil a doua zi de Paşti. Consiliile invită inteliginţa din jur, care totdeuna a arătat că ştie aprecia ori-ce mişcare culturală, — invită inteliginţa română din Sibiiu, care în repeţite rênduri a dovedit sinceră alipire faţă de Sĕlişteni, şi de la toţi câţi vor veni, nu se cere alta, de cât critică obiectivă.

Am aflat de bine sĕ aduc aceste făptuiri ale primei societăţi de înfrumseţare româneşti în publicitate, nu pentru ca sĕ-i câştig laude, ci pentru-ca sĕ se ştie, şi întru cât convine sĕ servéscă şi altora de indemn.

—n —a.

Cestiuni şcolare.

Convocare.

In conformitate cu ordinul Preavener. Consistoriu archidiecesan dto 15 Ianuarie c. nr. 80 Şcol., prin acésta convoc pe învĕţătorii nostri confesionali gr. or. din cercul *Dej* (protopresbit. Bistriţa şi Dej) la conferenţa, care în anul acesta se va ţiné in Borgo-Bistriţa la 23, 24 şi 25 April (6—8 Maiu n.) în sala de învĕţământ a şcólei nóstre elementare din loc.

In acéstă conferenţă, după serviciul divin împreunat cu chemarea duhului sfânt, vor veni în discuţiune următórele teme:

I. Cele puse din partea Preaveneratului Consistoriu, şi anume:

a) „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“. — Vor refera învĕţătorii: Simion Pahone din B.-Joseni, Alexandru Herman din Chiueşti şi Vincenţiu Runcan din Chintelnic.

b) „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţeranilor nostri“. — Vor refera învĕţătorii: Ioan Cotuţiu din Galaţi, Augustin Herman din Dej şi Alexandru Gherghel din Ida-mare.

II. Temele practice statorite încă de conferenţa din anul trecut pentru conferenţa din anul acesta şi vor refera învĕţătorii cari s'au anunţat atunci, fie-care asupra temei la care s'a insinuat.

De altcum toţi învĕţătorii sunt avisaţi a se pregăti pentru tóte temele, pentru-ca aşa mai cu uşurătate sĕ pótă urmări cursul desbaterilor.

Se observă că la Borgo-Bistriţa trenul soseşte la 2 ore p. m., ear' Marţia şi Vineria şi diminéţa la $8\frac{1}{2}$ ore, dar' acesta numai din Bistriţa.

Năsĕud, 18/31 Martie 1904.

Greg. Pletosu
comisariu consistorial.

Revistă bisericéscă.

Bisericile ruseşti. Bisericile în Rusia sunt făcute din cărămidă sau din pétră. Pe la sate sunt şi multe biserici de lemn. Forma lor este pătrată sau în chipul crucii. Au câte 5, 7 şi chiar mai multe turle. Cea mai înaltă e tótdeuna la mijloc. Invĕlitórea turleler este poleită cu aur, cum şi crucile de deasupra.

Clopotniţa este zidită în faţa bisericei. Unele au înălţimea de preste 100 metri (la Pecersca Kiev şi Troiţa la Moscva, cum şi citadela Petru şi Pavel la Petersburg şi altele).

Clopotele sunt multe şi de feliurite mărimi. Aşa, la Kiev, Moscva şi Petersburg, cum şi pe la unele mănăstiri, sunt câte 25—30 şi chiar 40 de clopote într'o singură clopotniţă. Unele clopote sunt de o mărime de spăriat.

Clopotele acestea, când le trag nu balansézĕ, căci sunt fixate în rampe de fier, ci numai limba lor se mişcă şi loveşte. Sunetul este dulce, fórte mângăios şi mai totdeuna armonios. Ruşii au în acéstă privinţă un mod special al lor de a trage clopotele, formând melodii în tonuri musicale fie ori cât de mare numĕrul clopotelor ce sună.

Inăuntru bisericile au cam aceeaşi înfăţişare ca şi bisericile de la noi, cu singura deosebire, că corul vocal cântă jos în faţa altariului, şi mai tóte bisericile, chiar şi cele de prin mănăstiri, au câte 2—3 şi chiar mai multe altare, în cari se slujeşte pe rênd.

In Moscva este biserica numită sf. Vasilie, în care sunt 12 altare, după numĕrul celor 12 prasnice împĕrătesti.

Bogăţia bisericilor ruseşti în interior, mai ales prin catedrale mari, întrece tot ceea-ce mintea omului îşi póte închipuí.

In fórte multe biserici nu e nici o icónă de lemn simplu. Nicăiri nu se vede atâta bogăţie în aur, argint şi petrii scumpe ca în bisericile din Rusia.

Sunt multe biserici catedrale şi chiar paraclise în cari sf. prestol este de argint masiv, împodobit cu petrii preţióse. In unele biserici tîmpla (catapitésma) întrégă este făcută din argint curat. Petrile scumpe sunt presărate ca cu pumnul preste sf. icóne.

Vestmêntăria şi lucrurile vechi ale mănăstirei Troiţa de la Moscva este preţuită de cei cunoscĕtori, cu suma de preste 500 milióne. de ruble. Acésta pare ceva ca din poveste.

Bisericile, în timpul iernei, sunt tóte încăldite şi deschise publicului de la revărsatul zorilor până la aprinsul luminărilor. Preoţii sunt tótă ziua la altariu. Credincioşii, fără deosebire de rang sau etate, cercetézĕ zilnic biserica, şi fie-care după-cum îl lasă vremea şi afacerile, întră, îngenunchézĕ şi se rógă un moment în faţa altariului, de unde plécă apoi mângăiat. Acesta este tributul zilnic, oferit din tot sufletul, celui Atotputernic.

Diminéţa, în fie-care zi, ear' mai ales la sĕrbători, până în zori se slujeşte sf. liturgie obicinuită pentru creştinii cari au afaceri grăbite. Apoi cătră amiază-zi se oficiază cu pompă liturgia oficială, când publicul de ori-ce condiţiune umple regulat sf. lăcaş.

Preste tot se póte vedé evlavia credincioşilor, atenţiunea ce dau slujbei bisericeşti, cum şi liniştea ce domneşte printre creştini în tot timpul sf. liturgii.

Nici o voce, nici o şóptă şi nici o mişcare necuviinciósă locului şi momentului nu turbură pacea ce domneşte în faţa sf. altariu.

Preoţii cetesc rar şi desluşit şi nu par de loc grăbiţi faţă de publicul care asistă cu o răbdare îngeréscă până la sfêrşitul serviciului divin.

Corurile vocale, sunt adese prea sgomotóse, prea săltătóre. Dar' póte că şi din causa prea marei apropieri în care se găsesc în timpul serviciului. Totuşi se aud şi coruri înălţătóre prin frumseţea, armonia şi dulcéţa vocilor, ca de pildă în catedralele Christa Spasitela, Uspenskaia din Moscva.

După („Candela“).

NOUTĂŢI

Din causa Sfintelor sĕrbători de Joi şi Vineri (Joi: Joia-mare *şi* „Bunavestire“, *Vineri:* „Vinerea-Patimilor“), *numĕrul proxim apare Sâmbătă la amiazi.*

Dl Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaţilor, care câteva sĕptĕmâni fusese greu bolnav, se află acum restaurat într'atâta, că póte sĕ părăsiască odaia. Bucurându-ne de norocósa trecere a bólei, dorim Ilustrului bărbat deplină însănĕtoşare.

*

Sfîrşitul „ex-lex“-ului. Monitoriul oficial a publicat în numĕrul de Joi legea sancţionată despre indemnisarea budgetară pe primele şése luni ale anului curent, şi prin acésta starea de „*ex-lex*“, care a ţinut aprópe un an, a încetat.

*

De la „Academia Română“. Eri, Duminecă la ora unu şi jumetate „*Academia Română*“ din Bucureşti a ţinut şedinţă solemnă presidată de M. Sa Regele *Carol*. Dl *Ioan Bianu* şi-a ţinut discursul de recepţiune ca nou membru ordinar al Academiei. La discurs a rĕspuns din partea Academiei dl *D. A. Sturdza.*

*

Ajutor de inspector general de artilerie. Maiestatea Sa a ordonat se fie ataşat pe lângă inspectorul general de artilerie, Escelenţa Sa dl *Ladislau Cena*, feldmarşal-locotenent, comandant al brigadei 11 de artilerie.

*

Domnul Gr. G. Tocilescu în Cernăuţi. Ni-se scriu din Cernăuţi următórele: Invitat din partea „Societăţii pentru literatura şi cultura poporului român din Bucovina“ dl profesor de la universitatea din Bucureşti *Greg. G. Tocilescu* a ţinut Mercuri în 30 Martie n. la orele $6\frac{1}{2}$ séra in sala căsii sfatului din Cernăuţi o conferenţă despre „*Traian şi monumentele descoperite*“. Conferenţiarul după o introducere avêntată despre colonisarea Daciei şi despre sórtea poporului român într'un trecut care preste 2 ani împlineşte 18 vécuri de la colonisare — a vorbit despre monumentele descoperite în timpul din urmă în Dobrogea la *Adam-Klisi* şi despre însemnătatea lor pentru istoria începutului némului românesc. In cursul conferenţei monumentele au fost arĕtate publicului prin icóne proiectate pe paravan alb. La conferenţă a luat parte un public ales şi fórte numĕros, şi a fost ascultată cu multă atenţiune şi plăcere, ear' conferenţiarul a fost aplaudat şi felicitat. Dl profesor *Gr. G. Tocilescu* a dat publicului promisiunea că va mai ţiné o conferenţă despre Stefan Vodă.

*

Condamnat. Dl Sever *Bocu*, colaborator intern al ziarului „Tribuna“ din Arad, e osândit de tribunalul reg. din Timişóra la 6 luni închisóre ordinară, pentru falsificare de cambii.

*

La fondurile „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ s'au făcut următórele dăruiri: la fondul de 20 fileri, înfiinţat în scopul cumpĕrării unei case cu hală de vêndare a dăruit parochul George Maier din Topliţa, pentru sine, soţia sa Cornelia n. Tămaş şi copiii lor Ionel, Nicu şi Dorina, în total 2 cor., administratorul tractului M.-Oşorheiu Stefan Rusu, dărueşte pentru sine, soţia sa Rosalia n. Hodoş şi pentru copiii lor Valeria, Titu, Silviu şi Nerva pentru fie care câte 20 fileri; parochul Nicolae Aron din Lăslĕul-român pentru sine şi soţia sa Laura, în total 1 cor.; tot dsa dărueşte fondului Dr. D. P. Barcianu, menit a da ajutóre sodalilor lipsiţi de lucru, a nume în memoria fostului seu conşcolariu Dr. D. P. Barcianu, 1 cor., ear' fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor 1 corónă. La acest fond a dăruit părintele Stefan Rusu, adm. protop. în M.-Oşorheiu, în memoria mult regretatei învĕţătóre Elisa Boia 2 cor. Măestrul tranzelar Petru Moga, dărueşte în scopul demolării casei parter şi edificarii salelor pentru masa învĕţăceilor 10 cor.

*

Dşóra medic. Dşóra *Dr. Valeria Curtuţ*, fica advocatului Curtuţ din Arad, diplomată în ştiinţele medicale, e numită medic la spitalul comitatului Bichiş.

*

De la comitat. Ni-s'a trimis spre publicare următoriul program, stabilit din partea comisiunii economice a comitatului Sibiiu, pentru esamenul teoretic, ce se va ţiné la economia de model comitatensă (Nagyszeben, piaţa têrgului de vite nr. 11) în 28 April 1904 st. n. la 3 ore după amiazi: 1. Limba magiară. 2. Aritmetica şi Geometria. 3. Fisica. 4. Ştiinţele elementare din economia de câmp. 5. Ştiinţele speciale din cultura plantelor. 6. Pomologia. 7. Ştiinţele speciale din cultura şi igiena de vite. Cărţile de economie purtate de elevi, caietele lor etc. se vor espune spre vedere publică.

*

Decisiuni curiale. Din „Revista Economică": Dacă debitorul s'a obligat a replăti un împrumut în rate şi nu a plătit la timp vre-o rată espirată, ratele încă neespirate numai în acel cas devin scadente, dacă acésta s'a stipulat espres în contract ori în obligaţiune; prin urmare, din singur faptul că o rată nu s'a plătit la timp, nu urmézá scadenţa pretensiunii întregi (Nr. 427 ex 1903).

Proprietariul cambial dacă inacţionézá cambiul fără a 'l fi presentat mai întâiu aceptantului, póte pretinde de la acceptant interese numai pe timpul de la înmanuarea pîrii până la solvire. (Nr. 528 ex 1903).

*

Cutrêmur de pământ. Se raportézá din Graiz, ca Joi s'a simţit cutrêmur de pământ în Cilli, Krastnik şi Trifail. Cutrêmurul era urmat de puternic vuet suteran şi a durat vr'o trei secunde.

*

Concert în Ghioroc. Inteliginţa română din Ghioroc şi jur invită la concertul împreunat cu dans ce 'l va arangia Marţi în 12 April nou, a treia zi de Paşti în sala hotelului din Ghioroc cu concursul corului şi al orchestrei stud. univ. rom. din Budapesta. Preţul de întrare: de familie 5 cor, de persónă 2 cor. Venitul curat este destinat şcólei gr. ort. române din Ghioroc. Inceputul la 8½ ore séra. Programul se va publica în foi şi se va împărţi séra la cassă.

*

Teatru în Lugoj. Reuniunea română de cântari şi musică din Lugoj va da Marţi 12 April şi Mercuri 13 April, representaţiune teatrală română, pe scena teatrului orăşenesc din Lugoj. Sa va representa opereta originală *„Craiu nou"* (Lună nouă) şi comedia *„Trei doctori"*

*

Stat interconfesional. Guvernul Franciei a hotărit, ca pentru documentarea perfectei egalităţi (?) întrê confesiunile esistente în ţéră sê delăture din tóte edificiile publice, deosebi din localurile judecătoriilor, crucifixele şi icónele sfinte. Cele de valóre artistică vor fi păstrate în musee.

*

Ucis de holercă. In comuna Berinde (lângă Sătmar) doi economi cu stare bună în una din zilele trecute petreceau în crâşmă cu holercă (rachiu). Unul dintrê ei, pe nume Dérsi Iosif s'a rémăsit cu fértatul sêu că bea trei litre de sligoviţă. A câştigat rêmăşagul, dar' l'a plătit cu viéţa. La jumêtate oră după ce supsese rachiul, a murit.

*

Ucişi de esplosie. In fabrica de cartuşe din Priceburg în Pensilvania (America) s'a întêmplat o mare esplosie de dinamit, pe urma căreia optsprezece lucrători şi au perdut viéţa rupţi şi mutilaţi de puterea esplosiei.

*

Duel întrê călugări. Cetim într'o gazetă din Bucureşti, că in curtea mânăstirii din Egina (Grecia) a fost un duel cu pistolui întrê doi călugări, cari se urau de mult. Condiţiile luptei ei au severe. Trebuia sê se schimbe 6 glónţe la 15 paşi. Patru călugări ai mânăstirii asistau ca martori. La primul foc, unul dintrê duelanţi cădù rănit de mórte. Sfântul sinod a deschis o anchetă şi va proceda la pedepsirea provocătoriului duelului. Póte. Mai ales dacă provocătoriul va fi fost cel rănit de mórte, şi probabil mort şi îngropat.

*

Sat pustiit de flacări. Satul Benetin, în apropiere de Szobráncz, în Ungaria, Dumineca trecută a fost pustiit de un foc mare, escat în şura unui econom. Au ars 120 case împreună cu tóte clădirile economice din jurul lor. Biserica, şcóla şi casa parochială încă au cădut victimă focului.

*

Progres corespundêtoriu spiritului timpului. Abia câţiva ani s'au strecurat, de când în întréga ţéra s'a ivit mişcarea de a sêmăna struguri înaintea fie-cărei case şi în fie-care grădină, şi ideia acésta într'atâta s'a lăţit, în cât abia se mai află loc în ţéră, unde sê nu se planteze. Şi nici nu e mirare. Sê privim d. e. oraşul Biserica albă, în care nu se află casă neîmpodobită cu verdéţă de struguri. Acésta provede întrégă familia, de la cócere până iarna târziu, cu cei mai buni struguri de desert, şi dă în fie-care an róde, fără îngrijire deosebită. De aceea atragem atenţiunea on. nostri cetitori asupra acestei plante, cum şi asupra anunţului cu clişeu (chip) de pe pagina a IV-a a foiei nóstre de astăzi. Catalóge ilustrate primeşte fie-cine gratis şi franco.

Cărţi şi reviste.

„Reforma învêţământului superior în institutul gr. or. din Sibiiu, propunere şi project de regulament, presentate sinodului archidiecesan din 1903" de Greg. *Pletos*, protoiereu, deputat sinodal. A apărut în Bistriţa (tipografia G. Matheiu).

*

„Studii şi biografii", de Dr. Ioan Raţiu, profesor la gimnasiul gr. cat. din Blaj, — colecţiune de articoli publicaţi în diferite ziare şi reviste române. Broşura „Studii şi biografii", format 8⁰, cuprinde pe 207 pagine articolii: Limba şi educaţiunea, Elementul naţional în educaţiune, Şcólele din Blaj, G. Şincai şi şcólele poporale român, Ciparu şi apogeul literar al Blajului, D. Bolintinean, Glosariu de cuvinte dialectale, Dr. I. Raţiu, Basiliu Raţiu, I. Papiu. A apărut în Blaj (tipografia sem. archidiecesan) şi costă 2 coróne.

*

„Mişcarea populaţiunii României pe anii 1896 şi 1897", raport şi tabele statistice, publicate de secţiunea statisticei generale a ministeriului de agricultură, industrie şi domenii al României, precedate de o întroducere şi date retrospective. A apărut în Bucureşti (inst. de arte grafice „Carl Göbl").

*

Dr. I. Beu, Igiena şcolară, Sibiiu 1904. Acésta cărticică, care pe 51 pagini conţine totul ce învêţătoriul trebue sê ştie despre igiena şcolară, espus într'un mod clar, într'un limbagiu corect, este datorită unuia dintrê membrii învêţaţi şi fórte activi ai Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, bine cunoscut prin câteva lucrări meritorii asupra prevenirei pelagrei şi altor bóle, prin popularisarea igienei şi prin influinţa inteligentă ce o esercită asupra îmbunătăţirii creşterii fisice a tineretului internat în şcólele Asociaţiunii din Sibiiu. Mulţi cetitori vor găsí în cărticica doctorului Ilie Beu sfaturi importante, cari nu aparţin numai igienei şcolare, ci şi celei casnice, private.

Autorul, care posede cunoştinţa perfectă a literaturii moderne şi a întocmirilor străine de igiena şcolară, tratézá pe larg: Edificiul şcólei cu mobilierul, Ventilaţia, Incăldiţul, Sala de gimnastice, Latrinele, Garderoba (Vestiarul), Curtea, Grădina, Curăţenia şcolarilor, Locuinţa învêţătoriului, Igiena instrucţiunii, Surmenagiul în şcólă, Educaţia corporală, Bólele şcolare.

Recomandăm acésta carte, care costă numai 60 fileri, dăscălimei de dincolo şi dincóce de munţi, chiar medicilor rurali, cari o pot consulta cu folos, pentru ca sê nu le scape din vedere unele amênunte, şi felicităm pe autor pentru deplina reuşită a acestei publicaţiuni. („Familia".) *Dr. I. Felix.*

*

„Metropolia Românilor ortodoxi din Ungaria şi Transilvania", de Dr. Ilarion *Puşcariu*, archimandrit-vicariu archiepiscopesc. Lucrare valorósă, bine apreciată atât la noi, cât şi in ziarele şi revistele din România, din prilejul apariţiei sale. Se împarte în două părţi; prima parte, pe 23 cóle de format 4⁰ mare, conţine un studiu istoric amênunţit, despre reînfiinţarea metropoliei nóstre, ear' a doua, pe 55 cóle, conţine o valorósă colecţie de documente.

Congresul naţional-bisericesc al metropoliei nóstre în sesiunea din anul trecut (şedinţa VII) *apreciind valórea literară* a opului Preacuvioşiei Sale, a *esprimat autorului recunoştinţă.*

„Metropolia" a apărut în editura consistoriului metropolitan şi costă 6 coróne. Se póte procura de la librăria archidiecesană. (Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 45).

ECONOMIE.

Impărţirea seminţelor.

In şedinţa sa cu data de jos, subscrisul comitet central luând în considerare cele 82 cereri întrate, a împărţit în mod gratuit întrê membrii petenţi în total 80 klgr. semênţă de trifoiu, 21 klgr. semênţă de napi de nutreţ şi 20 klgr. sêmênţă de luţernă, şi anume:

A. Semênţă de trifoiu.

Vasile Aldea, senator magistratual, Sebeşul-săsesc, Nicolae Berghezan, econom, Ludoş, Nicolae Dura, capelan, Deal, Ioan Stoia Bobeş, comerciant, Boiţa, Ioan Munthiu, paroch, Ioan D. Munthiu, econom, ambii din Cărpiniş, Ioan Opriş, primariu, Alexandru Dregan, notariu, ambii din Orlat, Petru Moga, măestru franzelar, Sibiiu, Ioan Ivan, notariu Gurarîului, Ioan Dobre, învêţătoriu, Deal, Iacob Manuil, notariu, Topârcea, Florian Bologa, paroch, Marpod, *fie căruia câte 2 klgr.* Demetriu Sêcărea, învêţătoriu pensionat, Ioan Mateiu, paroch, ambii din Sebeşul-superior, Ilie Iosof, paroch, Galeş, Ioan Petrişor, paroch, Alţina, Nicolae Hadiţan, primariu, Topârcea, Ioan Natanail, propriet., Ioan Fruma, învêţătoriu pensionat, ambii din Nucet, George Dănilă, învêţătoriu pensionat, Valeriu Florian, paroch, ambii din Racoviţa, Ilie Pop, paroch, Ilie Tănasă, învêţătoriu, ambii din Ludoş, Vasilie Iuga, econom, Simion Rodean, econom, Ioan Bunea, preot, Petru Iuga jun., paroch, Petru Iuga sen., paroch, toţi din Tilişca, Demetriu Sêcărea, paroch, Tălmăcel, Candid Popa, învêţătoriu, Sibiiu, Gerasim Cărpinişan, notariu, Rehău, Ioan Bratilescu, econom, Boiţa, *fie-căruia câte 1½ klgr.* Ioan N. Floca, paroch, Rêhău, Vasilie Dobre, paroch, Căpâlna, Antonie Hodoş, învêţătoriu, Aciliu, Ilie Popp, proprietariu, Moise Pop, proprietariu, ambii din Ludoş, George Ittu, paroch, Vale, Ioan Bratu, director şcolar, Tilişca, Ioan Alexandru, paroch, Ilimbav, Nicolae Sêcărea, învêţătoriu, Tălmăcel, Demetriu Lăpêdat, dir. şcolar, Constantin Herţa, contabil, Dr. Nicolae Calefariu, medic, Ioan Chirca, notariu, toţi din Sêlişte, Comuna bisericéscă Sebeşul-superior, Comuna politică Sebeşul-superior, Ioan Hanzu, paroch, Cacova, Vasilie Blaga, învêţătoriu, Lancrăm, Comuna bisericéscă Racoviţa, Traian Florian, funcţionariu de bancă, Braşov, Sabin Savu, notariu, Vale, Nicolae Sasu, notariu, Nicolae Şurean, paroch, ambii din Rusciori, Nicolae Ivan, asesor consistorial, Nicolae Joandrea, ospêtariu, ambii din Sibiiu, *fie căruia câte 1 klgr.*

B. Semênţă de napi de nutreţ.

Nicolae Ittimie Ursu, învêţătoriu, Brad, *2 klgr.* Octavian Berghezan, notariu, Loman, *1½ klgr.* Teodor Necşa, paroch, Bungard, Nicolae Vestemian, econom, Veştem, Demetriu Baiă, învêţătoriu pensionat, Şura-mare, George Vasu, învêţătoriu, Racoviţa, Vasilie Dobre, paroch, Căpâlna, Antoniu German, proprietariu, Aciliu, George Tătar, contabil, Sebeşul-săsesc, Constantin Prie, paroch, Săcădate, Nicolae Cărpinişan, paroch, Rehău, Ilie Georgescu, director şcolar, Romul Vraciu, învêţătoriu, ambii din Poiana, Ioan Cărpinişan, econom, Gârbova, Nicolae Ivan, asesor consistorial, Sibiiu, *fie căruia câte 1 klgr.* Ioan N. Floca, paroch, Rehău, Ioan Petrişor, paroch, Alţina, Iacob Manuil, notariu, Topârcea, Ioan Demian, paroch, Ioan Fruma, învêţătoriu pensionat, ambii din Nucet, George Dănilă, învêţătoriu pensionat, Comuna bisericéscă, Irimie Raduţ, notariu, toţi din Racoviţa, Antoniu Hodoş şi Nicolae Iosif, ambii învêţători în Aciliu, Comuna politică Vale, George Ittu, paroch, Vale, Ioan Bratu, director şcolar, Stefan Bratu, econom, ambii din Tilişca, Traian Florian, funcţionariu de bancă, Braşov, Demetriu Lêpădat, director şcolar, Constantin Herţa, contabil, Dr. N. Calefariu, medic, Ioan Chirca, notariu, toţi din Sêlişte, Nicolae Joandrea, ospêtariu, Sibiiu, Ioan Bratilescu, proprietariu, Boiţa, *fie-căruia câte ½ klgr.*

C. Sêmênţă de luţernă.

Irimie Răduţ, notariu, Racoviţa, *2 klgr.*, Vasile Suciu, paroch, Nicolae Schiau, notariu pens., ambii din Topârcia, Valeriu Milea, notariu, Tilişca, *fie-căruia câte 1½ klgr.* Nicolae Cărpinişan şi Ioan N. Floca, parochi în Rehău, comuna bisericéscă Galeş, comuna bisericéscă Şura-mare, Demetriu Baiă, învêţătoriu pensionat, Şura-mare, Nicolae Iosif, învêţătoriu, Aciliu, comuna bisericéscă Vale, George Bratu, econom, Stefan Bratu, econom, Ioan Bunea, preot, toţi din Tilişca, Ioan Alexandru, paroch, Ilimbav, Vasilie Blaga, învêţătoriu, Lancrăm, Sabin Savu, notariu, Vale, *fie-căruia câte 1 klgr.* Ioan Hanzu, paroch, Cacova, *½ klgr.*

*

Sêmênţele împachetate şi purtând numele membrilor împărtăşiţi se pot lua în primire din *magazinul de seminţe* (hala de vêndare) al Reuniunii economice săseşti (Piaţa mare) pe lângă o simplă adeverinţă de primire. Membrii împărtăşiţi sunt rugaţi a separa la sămênat sêmênţa primită şi a nu o mesteca cu eventuala sêmênţă procurată de la firmă neacreditată, şi în fine a ne face la timpul seu raport cât mai amênunţit despre modul de purcedere la cultura acestor plante, cum şi despre resultatul recoltei.

Din şedinţa comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu", ţinută la 30 Martie n. 1904.

Dem. Comşa, *president.* *Vic. Tordăşianu,* *secretariu.*

Posta ultimă.

Partid conservativ.

După cum asigură *„Alkotmány"* în numêrul de Paşti, o formaţiune nouă de partide politice e în curgere, purtată fiind acţiunea în direcţia, ca elementele conservative sê se uniască tóte într'un partid mare, guvernamentabil. Ar face parte deci din noul partid conservativ: partidul poporal de astăzi, partidul contelui Apponyi, partidul ugronist, şi o parte din partidul guvernamental. Caracterul noului partid ar fi curat *creştinesc.* Intrê punctele de program al noului partid „Alkotmány" înşiră: stergerea matriculelor civile, stergerea căsătoriei civile, stergerea recepţionării Evreilor, ear' faţă de naţionalităţi respectarea drepturilor cari nu sunt contrare patriei şi magiarismului.

Congresul socialistilor.

Duminecă s'a deschis în Budapesta congresul socialistilor, contemplat sê dureze trei zile. Nu mai puţin de cât 280 comune rurale sunt representate la congres prin 500 delegaţi. Avênd în vedere, că în anul trecut în congres nu erau representate de cât 165 comune, trebue sê constatăm, că socialistii au făcut progres enorm de mare în organisarea de partid. Ordinea de zi a congresului a fost stabilită în nouê puncte, dintrê cari ultimul punct pórtă titlul următoriu: „naţionalităţile şi partidul social-democrat".

Pace în Belgrad.

După-ce regele Petru al Sêrbiei a îndepărtat din curtea sa regală pe toţi oficerii cari au fost implicaţi în omorul din vara trecută, puterile europene s'au declarat gata a începe de nou raporturi amicale cu Sêrbia. In curênd îşi vor face deci de nou întrarea în Belgrad ambasadorii statelor din Europa, cari până acum au stat departe de curtea regală din Belgrad. Oficerii îndepărtaţi din conacul sêrbesc au fost pensionaţi, cu consentimentul lor, şi mai târziu probabil că vor fi puşi în funcţii civile.

O interpelare.

In şedinţa de Vineri a senatului român dl *Petru Grădiştean* a adresat interpelare guvernului, dacă e adevêrat, că patriarchul din Constantinopol a dat o enciclică de cuprinsul, că slujitorii bisericilor române din Macedonia sê nu mai cetéscă sfânta evangelie în limba română? Şi dacă e adevêrat, ce mêsuri a luat guvernul român pe cale diplomatică, pentru-ca sê fie împedecată esecutarea acestei disposiţiuni arbitrare? Rêspuns nu i-s'a dat. Notăm de altcum, că din partea guvernului turcesc, la protestele Românilor din Macedonia s'a notificat patriarchului, că din vremi îndepărtate aşa a fost obiceiul, ca evangelia sê fie cetită româneşte în bisericile române din Macedonia.

Nr. 4505 1904 mag. [77] 1—3

Publicațiune.

Prin acésta se aduce la cunoștință generală, că **noul têrg de vite al orașului Nagyszeben** (Sibiiu) de lângă drumul Șurii-mari, se va deschide **Marți în 12 April n. c.**, și că începênd cu acéstă zi în viitoriu têrgurile de vite, de sĕptĕmână și de țéră, se vor ține esclusiv pe locul noului têrg.

Totodată se face cunoscut, că terenul noului têrg de vite, pe basa concesiunii Inaltului ministeriu reg. u. de comerciu nr. 11529 I 1904 este intercalat la reionul orașului de vamă pentru pavagiu, și că de la deschiderea têrgului, vama de pavagiu și acisul pentru tóte carĕle, trăsurile, mărfurile ș. a., cari sosesc în zile de têrg pe drumurile Șurei-mari și Mândrei pe teritoriul orașului, este a se plătí la bariera de vamă, așezată lângă têrg.

Nagyszeben, 1 April 1904.

Magistratul.

8 zile de probă!

Cu preț uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere prețióse:

Important pentru fie-cine!

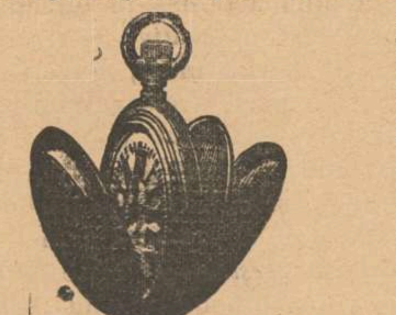

Important pentru fie-cine!

- 1 orologiu de busunar anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanție pe 3 ani, și cutie.
- 1 lanț panțerat de goldin sau nichel, cu acățător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manșete auriți, marca „Garanție“.
- 1 garnitură bumbi de cămașă și guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduță în cutie.

Aceste 14 prețióse și admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedézĕ pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimițêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest)

Ce nu convine se primește înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, așa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis și franco.

— Se primesc vindĕtori și agenți. —

Aceeași garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'și păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 6—15

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cânt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Au tria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, ușor, ales și eftin. [29] 9—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referințe de prima clasĕ! Garanție! Producție annalĕ 1500 vagóne! **Cereți prospect**

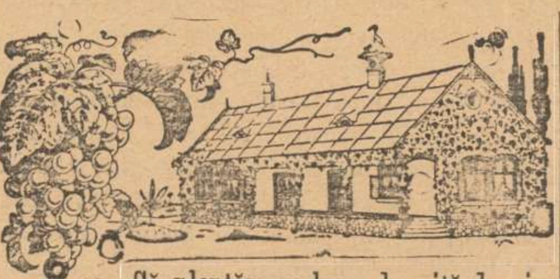

Sĕ plantăm umbrar de viță de vie

pe lângă orice casă și în grădinile nóstre de casă, **în pământ și nĕsip.**

Pentru acest scop însĕ nu se potrivește ori-ce soiu de struguri, de-și tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulți nu au putut obținé nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéță, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioși și alte soiuri de struguri dulci. [12] 10—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră și nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivați, cu neinsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă și pentru alte clădiri, grădini, garduri ș. a. fără sĕ detragă cât de puțin din locul menit pentru alte scopuri. Ș'apoi strugurii sunt cele mai mulțămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preț-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis și franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya, p. u. Székelyhid.

A apărut:

Modele de cusături românești

de **Minerva Cosma.**

Prețul **50 fileri,** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Gratis! Franco!

La cerere se trimite

Catalogul cărților

aflătóre la

Librăria archidiecesană
Sibiiu (Nagyszeben)

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

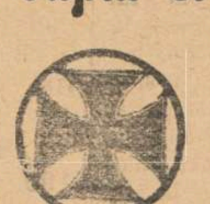

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕcealĕ la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 70

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtoréscă, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 7—31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

Croitorie civilă și militară.

Pentru **sesonul de primăvară și vară** ne permitem a recomanda atențiunii binevoitóre a on. public român atelierul nostru de croitorie, în care confecționăm

tot feliul de haine pentru domni

ca: **costume complete** (de la 40—80 cor.), **jachete, haine de salon, fracuri, raglame, pelerine** etc., cum și tot feliul de **uniforme pentru oficeri, voluntari, funcționari ai căilor ferate, forestieri, pădurari** și **finanți**; asemenea confecționăm **palitone și jachete pentru dame,** tóte acestea din cele mai fine și moderne stofe (originale englezești), pe lângă **prețuri moderate.** Pentru soliditatea lucrului se garantéză. Cu stofe și mustre servim ori când.

Totodată ne permitem a face cunoscut domnilor preoți și candidați de preoți că croim

reverendi

după cel mai nou stil din diferite calități de stofă material trainic, cu preț de **85—150 cor.** Comande se pot face și în scris, indicându-se mĕsura (în centimetri), anume lungimea de la guler (pe spate) pănă în brâu și de la guler pănă jos, lățimea spatelui întreg (de la o cusătură a mânecii la ceealaltă), lungimea mânecii pănă la cot și lungimea întrégă, grosimea peptului subsuóră, grosimea în brîu și lărgimea gulerului eventual sĕ se indice numĕrul gulerului de la cămașă.

Un **costum complet** sau o **reverandă la cerere confecționăm în 24 ore.**

Cerênd și cu ocasiunea acésta spriginul on. public român și asigurându-l de nou de un serviciu totdeuna prompt și satisfăcĕtor, semnăm

Sibiiu, 15 Martie 1904 cu tótă stima

Petrașcu & Părău
strada poplăcii 21 (peste cale de tipografia archid.)

(3) 3—6

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 34 Sibiiu, Sâmbătă 27 Martie (9 April) 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 2660 Pres.

IOAN

din îndurarea lui Dumnezeu archiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor din archidiecesa Nóstră transilvană: dar şi îndurare de la Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos!

> *„Ziua învierii popórelor, sĕ ne luminăm, că din mórte la viéţă şi de pe pămênt la ceriu, Christos Dumnezeu ne-a trecut pe noi."*
>
> Canonul paştilor, cântarea 1.

Însemnătatea cea mare a acestor sfinte serbători mĕ îndémnă a vení earăşi, cu duhul meu, întrĕ voi, iubiţilor mei fii sufleteşti, pentru a vĕ întreţiné şi astădată, câteva momente, în cugetări evlaviόse, despre învierea Domnului nostru Iisus Christos.

Pentru a înţelege cât mai bine marea însemnătate a învierii Domnului, pe care ni-o înfăţişază aceste s. sĕrbători, mai nainte de tóte aflu de lipsă a vĕ amintí, iubiţilor, starea şi sórtea cea tristă şi durerósă, în care se aflau ómenii până la venirea Domnului nostru Iisus Christos, din ceriu pe pămênt, şi până la mórtea şi învierea Lui.

Aflu de lipsă a vĕ amintí, iubiţilor, că sórtea de atunci a ómenilor era mai tristă şi mai durerósă de cât a altor fiinţe de pe pămênt, căci în urma pĕcatului, ómenii îşi atraseră asupra-le, pe lângă multe alte rele, şi cea mai mare osândă a morţii cei vecinice.

Era o durere grozavă când omul cugeta şi vedea, că viéţa lui este de azi pe mâne, că mai curênd ori mai târziu el trebue sĕ móră, ear' fiinţa lui sĕ se nimicéscă în praf şi pulbere pentru vecie; era o durere grozavă, când cugeta la acea sórte amară, când cugeta că el trebue sĕ se lipsescă, pe veci, de tóte ale sale, şi de tot ceea-ce i-a fost mai scump în viéţă, şi tot pe vecie sĕ se despartă şi de aceia pe cari i-a iubit, fără de vre-o nădejde de revedere.

La aceste şi alte asemenea cugetări, frică şi grózá cuprindea pe bietul om, de sórtea sa; frică şi grózá îl cuprindea când vedea zădărnicite şi nimicite tóte dorinţele şi speranţele sale din acéstă viaţă, şi când mai observa că mai bună era sórtea florilor câmpului, cari apun tómna pentru-ca primăvara sĕ reînvie earăşi; ba chiar şi sórtea dobitócelor, cari neputênd cugeta, nu au nici conştiinţa de totala lor nimicire.

Pentru a ne mântuí de pĕcatul care pricinuise acea sórte amară, şi prin acésta, pentru a ne mântuí şi de mórtea cea vecinică şi de gróza aceleia, şi *„a ne trece din mórte la viéţă şi de pe pămênt la ceriu"*, a venit Domnul nostru Iisus Christos, din ceriu pe pămênt, pentru aceea a şi pătimit şi a murit, osândind pĕcatul în însuşi trupul seu, şi tot pentru aceea a şi înviat din morţi, cu mărire ca un Dumnezeu, ca sĕ ne dăruiască şi nouĕ viaţă vecinică, şi după mórte, precum ne spune şi troparul acestor serbători, prin cuvintele: *„Christos a înviat din morţi, cu mórtea pe mórte călcând, şi celor din mormênturi viéţă dăruindu-le"*.

Astfeliu dar' Domnul, prin patima, mórtea şi învierea sa ne-a mântuit şi de mórtea cea vecinică şi de gróza aceleia, spunêndu-ne: *că nu este Dumnezeu al morţilor, ci al viilor;"* spunêndu-ne că fiind noi, ómenii, cea mai alésă făptură a lui Dumnezeu, compuşi din douĕ părţi, una mai superióră ear' alta mai de jos, cum nu mai este nici una dintrĕ tóte fiinţele pămêntului, nu suntem făcuţi spre nimicire, nici ca florile câmpului, nici ca dobitócele, nu suntem făcuţi numai pentru acésta viéţă trecĕtóre şi adeseori nĕcăjită; ci şi pentru altă viéţă mai fericită şi vecinică, mai asigurându-ne Domnul, că nu numai cu sufletul, dar' şi cu trupul nostru, care la reînviere se va schimba în trup duhovnicesc, viéţa nóstră şi după mórte-ne se va continua în ceriu, *„unde nu este durere nici întristare, ci viaţă fără de sfîrşit"*, se va continua acolo împreună cu iubiţii nostri, mai nainte reposaţi, pe cari earăşi îi vom revedea.

Aceste mari şi nepreţuite daruri, cu cari ne-a binecuvêntat Domnul prin mórtea şi învierea sa, ni-le amintesce sf. maică biserică la serbarea acestor zile.

Prin patimile şi mórtea Domnului, sĕrbate în septemâna trecută, voeşte sf. maică biserică a ne arĕta starea nóstră cea durerósă din nainte de venirea Domnului; ear' prin înviere voeşte a ne arĕta mântuirea şi ridicarea nóstră din acea stare decăzută şi durerósă.

De aceea, zi mare şi de bucurie este ziua învierii Domnului, este în adevĕr *ziua pe care a făcut-o Domnul sĕ ne bucurăm şi sĕ ne veselim într'însa.*

Când sfânta maică biserică ne chiamă la serbarea acestei zile mari şi însemnate, nu face acésta numai ca sĕ cunóştem şi noi jertfele prin cari s'a îndeplinit mântuirea nóstră, şi sĕ mulţămim lui Dumnezeu şi unuia născut Fiiului seu Domnului nostru Iisus Christos, pentru negrăitele binefaceri spre noi; ci şi pentru-ca din tóte acelea sĕ luăm şi nişte învĕţături mari şi folositóre.

Sĕ învĕţăm, iubiţilor, cum în lume se schimbă binele cu rĕul, bucuria cu durerea, şi cum chiar din rĕu resare bine, şi din durere bucurie; sĕ învĕţăm că dacă Domnul nostru Iisus Christos Fiiul lui Dumnezeu, care şi fără suferinţe putea îndeplini mântuirea nóstră; totuşi numai prin grele suferinţe şi jertfe a binevoit a îndeplini acea mântuire, atunci sĕ suportăm şi noi, cu răbdare, ori-ce suferinţe ar veni preste noi, sĕ nu desnădĕjduim, sĕ nu decădem cu inima; ci din contră sĕ nădĕjduim, că prin suferinţe ne vom învrednicí de ajutoriul lui Dumnezeu şi vom ajunge la aşteptările nóstre, după zisa sfintei evangelii: *„cel-ce va răbda până în sfêrşit acela se va mântuí"*.

Sĕ învĕţăm, iubiţilor, şi noi nu numai a suferí când ne copleşesc nĕcazurile, dar' şi a lucra şi înşi-ne la delăturarea acelora, cum a şi jerfí, după putinţă, la ajungerea dorinţelor nóstre, căci numai atunci ne va ajuta şi Dumnezeu, şi ne vom apropia tot mai mult de bine şi fericire.

Sĕ învĕţăm, iubiţilor, că ori cât de grele ar fi nĕcazurile şi suferinţele nóstre, acelea sunt trecĕtóre, pe când binele şi fericirea ce ni-o pot aduce ele, şi aici dar' mai ales în viéţa cea viitóre, sunt vecinice şi fără de sfêrşit.

Acestea şi alte asemenea învĕţături mari şi folositóre putem lua, iubiţilor, din patimile şi mórtea Domnului nostru Iisus Christos. Dar' şi mai mari sunt învĕţăturile ce le putem lua din învierea Domnului. Şi adecă, că Domnul prin învierea sa din morţi ni-a arĕtat, că El n'a fost numai om, ci şi Dumnezeu adevĕrat din Dumnezeu adevĕrat, că prin urmare şi învĕţăturile Lui sunt dumnezeeşti şi adevĕruri vecinice ca şi Dumnezeu.

Sĕ învĕţăm, iubiţilor, că Domnul nostru Iisus Christos, tot numai cu dumnezeirea sa *„ne-a trecut pe noi din mórtea cea vecinică la viéţa cea vecinică, şi de pe pămênt la ceriu"*, sĕ învĕţăm că învierea Domnului este cea mai puternică încredinţare, că şi după mórte este o viéţă vecinică fără de sfêrşit, şi că şi pentru noi mórtea este numai pórta prin care trecem la acea viéţă vecinică.

Cum-că şi după mórte este o viaţă vecinică, dovadă, nu numai dumnezeeştile cuvinte ale Domnului: *„Eu sunt învierea şi viéţa, cel-ce crede în mine, de va şi murí, viu va fi"*, şi iarăşi: *„adevĕr zic vouĕ, că va vení ciasul când toţi cei din mormênturi vor auzí glasul Fiiului lui Dumnezeu şi vor învia"*. (Ioan 5, 25), zic, nu numai acestea şi multe asemenea adevĕruri sfinte ne încredinţéză despre viéţa nóstră după mórte, dar' acésta ni-o spun chiar şi popórele păgâne şi sĕlbatice din cea mai adâncă vechime până astăzi, cari încă au credut şi cred într'o viéţă şi după mórte; dar' ni-o mai spune şi mintea nóstră cea mărginită. Căci dacă privim natura, şi în aceea aflăm un fel de viéţă şi după mórte. Vedem că Dumnezeu întru adânca sa înţelepciune aşa a întocmit şi natura, ca tot ce viază sĕ şi móră, pentru-ca apoi iarăşi sĕ reînvieze.

Astfel vedem cum se vestejesc şi cum apun tómna florile câmpului, pentru-ca primăvara sĕ reînvieze earăşi; vedem cum putrezesce grăunţul de grâu aruncat în pămênt, pentru-ca din acea putrejune sĕ resară acelaşi grâu renoit. Ear' dacă bunul Dumnezeu astfeliu a îngrijit, ca şi asemenea lucruri neînsufleţite sĕ nu piară de tot, cu cât mai mult a făcut acésta faţă de om, făptura cea mai alésă, făcută după chipul şi asemĕnarea sa şi dăruită cu suflet nemuritoriu, din suflarea sa cea dumnezeéscă, pentru a cărui mântuire a şi trimis în lume pe unul născut Fiiul seu Domnul nostru Iisus Christos.

Existinţa vieţii după mórte o arată şi împrejurarea, că fiind omul făcut de Dumnezeu pentru perfecţiune sau desĕvîrşire, pe care însĕ neputênd-o ajunge în acéstă viéţă scurtă, trebue sĕ o ajungă aceea în viéţa cea vecinică, pentru care l'a făcut Dumnezeu.

De acolo şi provine, că în lumea acésta nimeni dintrĕ ómeni nu e mulţămit cu sórtea sa, ear' acésta numai pentru-că omul nu e făcut numai pentru acésta viéţă scurtă şi trecĕtóre; ci şi pentru altă viéţă vecinică.

Din aceste şi alte asemenea ne încredinţăm iubiţilor, că şi după mórte este viéţă, unde se vor resplătí tóte faptele nóstre cele bune cu fericire vecinică, ear' cele rele cu osânda meritată, şi unde vom revedé pe iubiţii nostri, mai 'nainte rĕposaţi.

Dacă fie-care om doreşte o sórte tot mai bună şi mai ferice în acéstă viéţă scurtă şi trecĕtóre, atunci cu atât mai mult va dorí asemenea sórte bună şi ferice în viéţa cea vecinică şi fără de sfêrşit.

Pentru a ajunge însĕ asemenea sórte bună, atât în lumea acésta, cât şi în viaţa viitóre, este neapĕrat de lipsă nu numai sĕ ţinem cu tótă tăria la sfintele învĕţături ale Domnului, dar' sĕ conlucrăm şi noi din tóte puterile la ajungerea dorinţei nóstre. Este neapĕrat de lipsă, nu numai sĕ lucrăm cele bune şi fositóre, ferindu-ne de cele rele şi păgubitóre, dar' sĕ şi jertfim, după putinţă, la ajungerea dorinţelor nóstre, sĕ facem şi noi tot ce putem, rugând pe Dumnezeu, ca El sĕ ne ajute numai la ceea-ce nu stă în puterea nóstră a face.

Ear' pentru-ca sĕ ştim lucra numai cele bune şi folositóre, ferindu-ne de cele rele şi păgubitóre, trebue sĕ ne luminăm tot mai mult, după învĕţătura sfintei biserici: *„ziua învierii, popórelor sĕ ne luminăm"*, sĕ ne luminăm cei tineri prin şcólă, ear' cei mai în vêrstă, prin biserică, şi apoi toţi împreună prin ***carte.***

Pe lângă şcólă şi biserică, şi ***cartea*** este, iubiţilor, făclia, care ne luminéză mintea şi cunoştinţa întru a cunóşte şi a urma legea Domnului; întru a lucra cele bune şi folositóre ferindu-ne de cele rele şi păgubitóre; întru a ne căştiga cele trebuinciόse şi a cuprinde loc tot mai de frunte întrĕ ómeni.

Dacă alte popórĕ au sórte mai bună de cât noi, causa este, că acelea au îmbrăţişat ***cartea*** cu mai multă rîvnă; ear' dacă noi am rĕmas mai înapoia acelora, causa este, nu numai că, lung timp, am fost împedecaţi, dar' şi că nici după delăturarea pedecilor n'am îmbrăţişat ***cartea*** cu tótă însufleţirea; cum şi că până când nu vom face acésta, sĕ nu ne aşteptăm la sórte mai bună. Acésta ni-o spune şi proverbul străbun: *ai carte, ai parte, n'ai carte, n'ai nici parte"*.

Cartea învaţă pe plugariu cum sĕ cultive mai bine pămêntul, ca sĕ-i aducă rod mai mult; ea spune neguţătorilor şi meseriaşilor, unde e teren mai bun pentru întreprinderile lor. *Cartea* a spus străinilor din țĕri depărtate bogățiile cele mari, de aur, argint și alte metale, ce le cuprind în sinul lor munții din patria nóstră, și tot ea i-a atras aici, pentru esploatarea acelor bogății.

De aceea *cartea* sĕ nu lipséscă din nici o casă, căci fără de ea nu numai nu ne putem ferici, ci încă avem a ne teme de prorocia lui *Osea* din nainte cu 2600 de ani, care zicea, că: *„poporul cel fără de învĕțătură merge spre ruină“*.

Deci dacă dorim sĕ ajungem bine și ferice, și în acéstă și în cealaltă lume, atunci — prelângă învĕțăturile din șcólă și biserică, sĕ ne câștigăm și *cărțile* de lipsă, cari în Dumineci și sĕrbători, și în alte zile fără ocupațiuni, sĕ ne învețe cele bune și folositóre, cum fac acésta tóte popórele mai înaintate; dar' apoi tot asemenea sĕ ne și ferim de *cărți* rele și păgubitóre, prin cari tind a ne amăgí rĕuvoitorii nostri, pentru a ne păgubí și sufletește și trupește.

In convingere că dacă veți primí cu dragoste fiiască aceste învĕțături scóse din inima mea părintéscă, ele vor aduce și vóue și alor vostri, mari folóse sufletești și trupești, și dorind, ca aceste sfinte sĕrbători sĕ le petreceți în pace, sănătate, mulțămire și îndestulare, și sĕ le ajungeți încă la mulți ani fericiți, cu binecuvêntare archieréscă am rĕmas

Sibiiu, la serbătorile învierii Domnului din 1904.

Al vostru tuturor
de tot binele voitoriu:
Ioan Metianu m. p.,
archiepiscop și metropolit.

A înviat!...

De **Al. Popescu-Drajna.**

.....Osândit la mórte ca un stricător al legii, hulit ca cel mai infam servitor, batjocorit pentru atâtea bunătăți aduse în lume, și rĕstignit ca un rĕu-făcĕtor: el a murit jelindu-l natura întrégă.

Vĕzduhul și-a pus vĕl negru de jale, ascunḑêndu-și sórele lumina sa.

Pămêntul a suspinat de durere și suspinând s'a clătinat, ear' lacremile sale a doborît catapitésma bisericei și a spălat multe grămeḑi de pămênt, desvĕlind mormênturile.

Cumplita nelegiuire a jidovilor credea că a apus acum pentru totdéuna acel luceafăr al multor rĕtăciți. Credea că pămêntul va nimicí pe cel-ce a sculat din morminte pe Lazar cel mort de 4 zile și pe fiica lui Iair.

Ce pismuire și câtă rĕutate! Ce uitare de poruncă și ce nebăgare în sémă de sfat! Pusese încă și strajă, ca sĕ nu-l fure ucenicii, și pecetluise și pétra mormêntului, ca sĕ fie în mai mare siguranță. Orbii n'au vĕḑut cum universul i-a jelit mórtea, învĕlindu-și ceriul fața cu măramă cernită de nori întunecoși. N'au priceput, că lumea tótă este făptura lui, și credeau că-l vor ascunde în sinul morții, în 4 păreți de mormênt.

Stăpânul lumii, ca un voevod al vieții și ca un principe al morții, a rupt lanțurile ce ținea legați pe cei din morminte, și sfărâmând încuetorile iadului a liberat pe toți cei supuși robiei pĕcatului.

Ingerul Domnului ridică pétra de deasupra gropii și zice: *„Christos a înviat!“* Natura se înseninéză. Maica lui Dzeu din jalnică devine cuprinsă de bucurie. Ucenicii lui Christos, din fricoși și ascunși cum erau, devin îndrăsneți și cu sufletul plin de rîvnă ies la predicare.

A înviat Christos și ni-a dat proba cea mai convingĕtóre că și noi vom învia. *„Cel-ce crede întru mine*, a zis el, *de-și va murí, viu va fi, căci eu sunt învierea și viéța lumii“*. Invierea Domnului este pecetea și asigurarea învierii nóstre viitóre. Este raza care dă viéță sufletelor nóstre, este primăvara dulce ce reîntinerește și crește speranțele omenești.

Tinere, plin de rigórea etății și încărcat de farmecele naturii, când viforul patimilor te mână cu barca anilor tĕi pe marea clătinândă a plăcerilor și când amorțit de delirul atâtor nebunatice desfătări ai uitat cărarea spinósă dar' cu miros de trandafiri a virtuților, nu simți astăzi raza căldurósă a sórelui dreptății, alinându-ți viforul și sculându-te din amorțire șoptindu-ți cu voce misteriósă: Intórce-te, întórce-te până mai e vreme? Invierea mea din morți îți anunță o altă viéță, o viéță vecinică, ear' nu peritóre ca acésta. Și viéța vecinică nu se câștigă de cât *prin virtute și fapte bune.* Părăsește calea plăcerilor aducĕtóre de amărăciune și apucă poteca strîmtă a cumințeniei, înțelepciunei și fricei Domnului.

Bĕtrânule, încărcat de ani și pleșuv din causa vremii, gârbovit și nins de zăpada nĕcazurilor, când gerul cumplit al pĕcatelor te strînge și n'ai pus pe tine nici cel puțin o haină a faptelor bune spre adăpostire, nu simți căldura ce ți-o trimite învierea Domnului? Nu simți cum te desghiață și te împinge la viéță, șoptindu-ți: „Grăbește, grăbește, că cel din urmă va fi ca și cel dintâiu. Pocăește-te, că în curênd vei părăsí lumea de aici și vei merge în altă lume, unde vei viețui viéța nemuritóre și unde vei îndura fericire și nefericire, după cum ai lucrat pe pămênt binele ori rĕul.

Bogatule, împietrit la inimă, învĕlit de céța lăcomiei și sgârceniei, acoperit de troenii necredinței, când dorul de bani te face sĕ năpăstuești séracii și sĕ înduri și tu miseria adesea suferind de fóme și de frig, nu auzi astăzi cum rĕsună glasul îngerului: *„Christos a înviat din morți cu mórtea pe mórte călcând și celor din mormênturi viéță dăruindu-le?“* Nu simți câtă căldură au aceste cuvinte? Lumina lor nu veḑi cum îți ridică céța așternută pe ochii sufletului? Ele îți șoptesc: mai ușor va întra funia corăbiei pe urechile acului de cât bogatul nemilostiv întru împĕrăția ceriurilor. Nu vĕ adunați comori pe pămênt, căci unde e comóra vóstră acolo e și inima vóstră și comorile pămêntești cad pradă ruginei și furilor. In ceriuri, sus în ceriuri sĕ fie comóra vóstră, că iată Fiul lui Dumnezeu v'a asigurat prin învierea sa viéța cea ceréscă.

Și tu sĕracule, năpăstuit de sórte, hulit de ómeni și urât de toți, nu-ți blăstĕma zilele în cari te-ai născut, căci învĕlit de iarna frigurósă a desperării și nemulțămit de tine însuți, cârtind adesea împotriva lui Dzeu, nu simți tu azi balsamul ceresc al mângăerii sufletești? Nu veḑi cum învierea Domnului îți trimite raze de bucurie ceréscă? Christos înviind din morți îți zice: Fericiți cei hulíți pentru dreptate, căci împĕrăția ceriurilor vouĕ vĕ e gătită.

Soție jalnică de mórtea soțului, mamă duiósă de perderea prea scumpului și iubitului tĕu fiu, copíi îndurerați de cumplitul trăsnet al orfaniei, nu vĕ îngrijorați atât de mult, că pierdutul vostru n'a murit, ci dórme, căci pentru creștini nu este mórte, ci somn, somn al vieții pămêntești și viéță nețărmurită a împĕrăției cerești!

Pe cine căutați? Pe Iisus, au rĕspuns Mironosițele, ear' îngerul Domnului a zis: De ce căutați pe Cel viu cu cei morți? Nu este aici, ci s'a sculat, precum a zis.

S'a sculat din morți Domnul morții și a ridicat pe umerii sei pe toți cei căḑuți în cumplitele ei ghiare.

Fâlfăe stindardul biruinței, căci viéța a învins mórtea, ear' musicile cerești cântă din instrumente nefăcute de mână, imnul maestos: *Christos a înviat din morți cu mórtea pe mórte călcând și celor din mormênturi viață dăruindu-le.*

E pompă mare. Pe pămênt bisericile pline de cei-ce iubesc pe Domnul, ear' clopotele lor vesele și rĕsunătóre chiamă la bucurie pe tóte popórele. Pare că-ți șoptesc: E ziua învierii, sĕ ne luminăm, popóre!

Preoții, sfetnicii dumnezeești, îngână glasul îngerilor și zic: *Christos a înviat.* Ear' noi, noi credincioșii, cu ochii înrourați de lacrimile bucuriei vecinice, vĕḑênd minunea rĕspundem: Cu adevărat, a înviat!

E zi mare acésta, făcută de Domnul, ca sĕ ne bucurăm și sĕ ne veselim într'însa!...

Cestiuni școlare.

Convocare.

In virtutea ordinului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan din 15 Ianuarie a. c. nr. 50 Școl., am onóre a convoca pe domnii învĕțători din protopresbiteratele Sibiiu și Avrig la conferențele ce se vor deschide și ținé în Sibiiu, Vineri la 23 April a. c. st. v. — și zilele următóre — în sala seminariului „Andreian“ pe lângă următoriul

Program:

Vineri în 23 April.

1. Participare la serviciul divin în biserica din Suburbiul Iosefin.
2. La orele 11 a. m. deschiderea conferenței.
3. Apelul nominal.
4. Constituirea conferenței.
5. Statorirea materialului de învĕțămênt din Religiune pentru anul I școlar, de Ioan Nicolae; recensent Oprea Olariu.

După amiazi:

6. Instrucțiune intuitivă *„Despre Dumnezeu“*, prelegere practică, ce se va ținé cu elevii șcólei de aplicație din anul I școlar, prin Ioan Nicolae; recensent Oprea Olariu.
7. Tractarea melodiei unei cântări în mod practic cu elevii, prin Ioan Banciu; recensent Candid Popa.
8. Cunóșterea legii privitóre la fondul de pensiuni regnicolar învĕțătoresc, elaborat compus de comisiunea alésă în anul trecut.

Sâmbătă în 24 April.

9. La orele 8 a. m.: „Ocuparea elevilor șcólei de aplicație în o oră cu obiectul ce este la ordinea zilei conform „Impărțirii orelor“, prin Candid Popa.
10. O prelegere practică din limba magiară cu elevii, de Candid Popa.
11. Ce activitate trebue sĕ desvólte învĕțătoriul pentru perfecționarea sa proprie? tractat de Eugen Crăciun; recensent Toma Măhăra.

După amiazi:

12. Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țĕranilor nostri, de învĕțătorii: Ioan Bratilescu, Bucur Sas, Ioan Budac și Vasilie Popeanăș.

Sibiiu, 23 Martie 1904.

Nicolae Ivan
comisariu consistorial.

NOUTĂȚI

„Christos a înviat!“ *Cu acésta salutare creștinéscă ne adresăm tuturor colaboratorilor, corespondenților și cetitorilor ziariului nostru, dorindu-le sĕ petrécă în pace și cu sănĕtate sfânta și marea sĕrbătóre a învierii némului omenesc din pĕcat și stricăciune, prin învierea din morți a Domnului și Mântuitoriului nostru Iisus Christos.*

Din causa *sfintelor sĕrbători ale* „Invierii Domnului“ *numĕrul proxim apare Mercuri séra.*

FOIȘÓRĂ

Paștile.

Cea mai frumósă sĕrbătóre a creștinătății este fără îndoială sĕrbătórea Paștilor. Obîrșia acestei sĕrbători este ebraică, și primii creștini o sĕrbau după călindariul ovreesc în a 14-a zi a lunii Nisan. Mai târziu comunitățile creștine romane au hotărît, ca aniversarea învierii lui Christos sĕ se serbeze într'o Duminecă, pe când în amintirea patimilor și a morții lui Christos s'a hotărît sĕ fie sĕrbată Vinerea ce este înaintea acestei Dumineci. Vinerea acésta au fixat'o însĕ astfel, în cât coincidea cu, sau urma după ziua de 14 Nisan.

Pe la mijlocul vécului al doilea chestia fixării zilei de Paști a devenit obiectul unei certe religióse între deosebite biserici, și conciliul de la Nicea (325) se pronunță pentru fixarea Paștilor în Dumineca de *după* 14 Nisan.

De mult se obicinuia, ca sĕrbătórea Paștilor sĕ fie precedată de un post pregătitoriu. Sĕrbarea însași trecea drept cel mai bun prilej pentru botezuri. De asemenea biserica primea în acéstă zi în sinul ei pe necredincioșii cari se pocăiau.

Importanța sĕrbării, cum și faptul, că după ea se fixau tóte sĕrbătorile mobile din timpul verii, au făcut, ca în multe locuri sĕ se încépă anul în prima zi de Paști.

In biserica rom. catolică, și mai ales la Roma, Paștile sunt premerse de un lung șir de ceremonii. In Sâmbăta Paștilor se serbéză la Roma botezul și confirmația proseliților.

De altmintrelea, în ce privește serbarea Paștilor deosebirea nu este mare între biserica ortodoxă și cea rom. catolică. Cele douĕ biserici serbéză Paștile la date deosebite.

Obiceiul de a se întimpina în zilele de Paști cu salutul *„Christos a înviat“ !* — *„Adevĕrat că a înviat!“* este fórte vechiu. Nu mai esistă astăzi însĕ de cât în biserica ortodoxă.

Un obiceiu în vécul de mijloc era așa numitul *„rîsul de Paști“*. In predicele din zilele Paștilor se împleteau istorióre, povești și anecdote umoristice.

Mai tóte obiceiurile de Paști își au obîrșia în obiceiurile din vremile păgâne.

In nóptea învierii credincioșii se întorc de la biserici cu luminările aprinse. In vechime se aprindeau focuri mari — rĕmășițe ale obiceiului de a goní érna prin puterea focului la începutul primăverii.

Mielul de Paști și ouĕle roșii sunt simbóle ale belșugului, cari în vremuri păgâne se jertfeau și se mâncau la marea serbare a primăverii.

Este un obiceiu vechiu, ca creștinii în ziua de Paști sĕ se ducă la biserică și sĕ-și dăruiască unii altora ouĕ roșii, cari fac bucurie mare, mai ales copiilor.

De unde s'a născut acest obiceiu și ce însémnă? Nu se știe de bună séma. Unii cred, că după un post așa de lung, în care și ouĕle erau oprite, creștinii au căutat a se întărí cu mâncări mai nutritóre, mai cu sémă cu ouĕ, și de ací s'a născut obiceiul de a-și dăruí ouĕ. Alții socotesc obiceiul acesta ca o rĕmășită din biserica vechiă, după care în ziua de Paști se binecuvêntau mâncările, mai cu sémă laptele, mierea și ouĕle, și deci s'a urmat tradiția.

In biserica creștină din rĕsărit, cât și în cea apusénă, oul de Paști se socotește a fi semn și închipuire a învierii lui Christos, căci după cum din lăuntrul oului se naște viéța și ese dintr'însul puiul după ce se sparge cója, astfel a eșit din mormênt Christos prin învierea sa. Creștinii ciocnind ouele de Paști și spărgêndu-le cu cuvintele: *„Christos a înviat“* esprimă cugetarea, că trupul nostru de-și se va nimicí ca oul, precum a înviat Christos, vom învia și noi din sinul pămêntului, ca puiul care ese din ou. Fericitul Augustin asemăna cu oul nădejdea și renașterea omului. Zicea așa: „Nădejdea se aséménă cu oul, căci după cum nădejdea n'a devenit încă faptă împlinită, asemenea și oul este ceva, dar' încă nu este ființă“. Și anume însémnă oul nădejdea creștinilor în învierea morților, de unde creștinii vechi aveau obiceiul de a pune în mormintele rĕposaților ouĕ, ca semn al învierii ce va urma pe lumea ceealaltă.

Obiceiul de a văpsi ouele de Paști în deosebite colori, mai ales în roșu, este de asemenea fórte vechiu, și încă își are însemnătatea sa.

După cum povestește Elius Lapridius, în ziua când s'a născut împĕratul Romei, Alexandru Sever, o găină a ouat un ou roșu. Părinții lui Sever au luat de semn bun acésta, și au dedus de ací, că fiul lor va ajunge împĕrat, după cum s'a întêmplat. Și de atunci oul roșu a fost socotit ca închipuirea norocirei pămêntești. Pentru creștini oul roșu însĕ însemnă o norocire cu mult mai mare de cât a lui Alexandru Sever, pentru-că oul roșu însémnă pentru Sever împĕrăția pămêntéscă, ear' pentru creștini însémnă împĕrăția ceriului, care ni-a câștigat'o Christos prin învierea sa.

După alții colorile ouĕlor însémnă frumseța colorilor în viéța cea nouă a firei întinerite, în primăvara anului, când cade și sĕrbătórea Paștilor. In ori-ce cas, ouĕle roșii sunt un obiceiu frumos și un semn potrivit al veseliei, de care sunt pĕtrunse inimile credincioșilor pentru învierea Domnului.

Inainte vreme Paștile se serbau o sĕptĕmână întrégă. Astăzi sĕrbători bisericești nu mai sunt de cât Dumineca, Lunia și Marția Paștilor. De ținut se țin însĕ numai douĕ zile din Paști.

M. Sa împĕratul şi rege al nostru a plecat Luni séra la Abbazia spre a cerceta pe regele Oscar (al Svediei şi Norvegiei) şi pe ducele de Luxemburg, cari se află acolo în vilegiatură. Marţi séra M. Sa s'a re'ntors la Viena. Pe timpul petrecerii M. Sale la Abbazia au fost trimişi acolo, spre pază, mulţime de detectivi din Viena, Budapesta şi din Italia, cum şi mulţi gendarmi, din causa svonurilor că anarchistii plănuesc eară atentate contra domnitorilor.

*

De la comitat. Comitetul administrativ al comitatului Sibiiu, asemenea şi subcomisiunile acestuia, ţin şedinţă lunară Sâmbătă în 9 April n. la orele 3 d. a. în sala mică de şedinţe a comitatului.

*

Concert. Binecunoscutul nostru artist, baritonistul *Dimitrie Popoviciu* în primăvara acésta face un turneu artistic în părţile ţerii nóstre locuite de Români, şi acompaniat de artistii *Maria Dima* şi *George Dima*, asemenea binecunoscuţi publicului românesc, va cânta în oraşele principale locuite de Români. După cum suntem informaţi, pe timpul sinodului archidiecesan artistii vor da un concert şi aici în Sibiiu, probabil *Vineri în 9/22 April a. c.* în sala cea mare de la Gesellschaftshaus. Anunţăm cu bucurie acéstă ştire plăcută publicului nostru, căruia i-se dă în special ocasiune bună sĕ asculte artistica cântare a dómnei Maria Dima, care de la depărtarea sa din Sibiiu a făcut din cant studii speciale în Lipsca, şi care în timpul din urmă în mod atât de onorific a fost distinsă din partea reginei României.

*

De la „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“. In ultima sa şedinţă comitetul acestei reuniuni a primit în lista membrilor: ca membru pe viéţă pe dómna Maria Dima, ca membru cu taxa solvită odată pentru totdeuna pe dl George Dima, profesor de musică, şi ca membri ajutători pe dnii Traian Florian, archivar la filiala „Albina“ din Braşov, şi Romul Dâmboiu, practicant de bancă.

*

Cutremur de pământ. Luni, 4 April, pe la orele 11 şi jumĕtate s'a simţit un mic cutremur de pământ în Sibiiu şi prin alte părţi ale ţerii. In Timişóra mişcarea pământului a fost simţită în douĕ rênduri. Pe la orele 11, şi apoi jumĕtate de oră mai târziu. Cutremurul din urmă a fost mai puternic. Acelaşi lucru se semnaléză şi din Bucureşti, Belgrad şi Salonichi. La Oradea cutrĕmurul a fost de aşa putere, că o mare parte de tinciuélă şi cărămiḑi din boltitura bis. rom.-catolice a căzut jos, în cursul liturgiei.

*

Dar bisericesc. Marinimosul domn Simion Dragomir şi soţia sa Regina, notariu cerc. în Gurasada, conduşi de iubire şi zel pentru sf. biserică, pe lângă alte multe daruri, au cumpĕrat 2 feşnice de argint-china, cu preţul de 50 cor. Le mulţumesc şi pe acéstă cale pentru darul făcut, rugând pe Dzeu sĕ le rĕsplătéscă din vistieria nesécată a darurilor sale cereşti, şi dorind, ca sĕ aibă cât de mulţi imitatori. In numele comitetului parochial: Gurasada, la 24 Martie 1904. *Romul Iacob*, preot gr. or.

*

Teatru în Selişte. Societatea de înfrumseţare din Sĕlişte invită la producţiunea teatrală ce o va aranja în Sĕlişte la 11 April 1904 st. n. Inceputul la 8 ore séra. Taxele de întrare: Un scaun în loje cor. 2·50; Locul I. parter cor. 2·—; Locul II. parter cor. 1·50; Loc de stat cor. 1·—. Se va representa: *Aur!* ... dramă în 4 acte, de *Constanţa Hodoş*, representată pentru prima óră în Bucureşti pe bina Teatrului Naţional în 9/22 Martie 1904. Acţiunea se petrece într'un sat mic din munţii Bihorului, la câţiva ani după revoluţia din 1848.

*

Erată. In circulariul I. P. S. Sale domnului archiepiscop şi metropolit al nostru *Ioan* publicat în numĕrul trecut al ziarului nostru, prin care se convócă sinodul archidiecesan pe Dumineca Tomii la Sibiiu, s'a strecurat greşéla, că anul e tipărit 1903, în loc de *1904*, ceea ce prin acésta rectificăm.

*

Radiu în Bucovina. Se scrie din Cernăuţi că nu departe de comuna Cârlibaba, în Bucovina, s'a dat de urma mineralului aşa numit *Uranpech*, din care se scóte *radiu*. O comisiune mixtă a plecat la faţa locului pentru a se convinge despre adeveritatea lucrului.

*

Petrecere în Deva. Corul bis. gr. or. rom. din Deva invită la producţiunea musicală-teatrală ce se va ţiné Luni în 29 Martie v. (11 April n., a 2-a zi de Paşti) în sala „Redout“ din Deva. Inceputul la 8 ore séra. Venitul curat este destinat pentru scopuri filantropice. Suprasolvirile marinimóse se vor primí cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Grevă cu sfêrşit rĕu. Căpitanul de poliţie din Érsekujvár, ai cărui poliţisti se puseseră în grevă din causa simbriei neîndestulitóre şi a disciplinei prea severe, a dimis din serviciu pe toţi grevistii şi a angajat poliţisti noi, din alte ţinuturi.

*

Teatru în Bârghiş. Tinerimea română din Bârghiş aranjéză în Dumineca Tomii, 4/17 April, concert şi representaţiune teatrală, cu următoriul program: „*Pe tine te lăudăm*“ de Dima; „*Hora*“ de Cerne; „*Nu-i dreptate*“ de Dima, şi „*Marşul cântăreţilor*“ de Porumbescu, cântate tóte de corul tinerimei. „*Sĕrăcie lucie*“, comedie de Ios. Vulcan. După teatru joc. In pausă se vor juca de un grup de tineri „Căluşeriul“ şi „Bătuta“.

*

Esposiţie de galiţe. Reuniunea regnicolară a prăsitorilor de galiţe a primit invitare până acum din patru părţi, sĕ aranjeze esposiţie de galiţe în cursul anului acestuia, anume: din partea oraşelor Hódmezővásárhely, Kecskemét, Panciova şi Haţeg. Reuniunea încă nu s'a pronunţat. E probabil însĕ, că va aranja esposiţie de galiţe în tóte oraşele numite.

*

Asignarea banilor pentru străinătate. Ministrul de comunicaţiune a publicat o ordinaţiune în sensul căreia începênd din 1 April asignaţiunile postale pentru străinătate sunt a se face în valuta ţerii de destinaţiune, şi vice-versa asignaţiunile espedate din străinătate în Ungaria se vor emite în valută de coróne. Direcţiunea generală a postelor şi telegrafelor reg. ung. comunică acum detaliile acestei disposiţiuni. Transformarea valutei străine în valută de coróne o îndeplineşte oficiul postal de espediţiune, suma de espedat are sĕ se plătéscă în coróne, după cari se calculéză şi taxa de asignaţiune. Cheile de transformare şi instrucţiunea referitóre la soiurile de bani valabile în singuraticele state se pun la disposiţiunea publicului la tóte oficiile postale. La trimiterile cu recepere în străinătate, suma receperii trebue pusă în coróne, calcularea în valută străină o face oficiul de espediţiune după cheile obicinuite. Administraţiunea postelor pune în circulaţiune blanchete noue pentru asignaţiuni internaţionale. Asignaţiunile pentru străinătate vechi nu se mai pot folosí după 31 Martie, dar' se schimbă până la 31 Iulie la ori-ce oficiu postal, cu asignaţiuni internaţionale noue.

*

Nu e secret că damele îşi recomândă una alteia cosmeticul cel mai modern şi mai cu efect: *crema Margit* a lui Földes. Acest universal renumit cosmetic este chemice curat, nu conţine de loc stofe stricăcióse şi e liber de grăsime. Mijloc escelent pentru conservarea pielei contra influinţei sórelui şi vêntului. Borcan mare 2 cor., mic 1 cor. Se capĕtă la producent, farmacistul Földes în Arad, şi în tóte farmaciile. E scutit prin lege.

Voci din public.

Atragem atenţiunea celor în drept asupra următórelor şire, venite din cercuri Sibiiene:

Audim adese-ori observări din partea autorităţilor nóstre bisericeşti, că *indiferentismul* faţă de biserică, faţă de ritualele şi actele ei religióse, din zi în zi prinde tot mai adânci rădăcini în sinul credincioşilor nostri.

Intrĕ aceste observări la locul întâiu se pune împrejurarea, că credincioşii nostri nu cercetéză biserica şi nu-i afli luând parte cu simpatie la desfăşurarea actelor ei religióse. Chiar şi în desbaterile sinodului archidiecesan precedent, s'au făcut asemenea constatări.

Din incidentul numĕróselor servicii divine, ce în préjma sfintelor Paşti de acum s'au făcut şi se fac, sĕ ne fie permis în treacăt a descoperí una dintrĕ cele dintâiu cause ale acestui simptom, fără îndoială îngrijitor.

Ştim din psichologie şi din estetică, că ori-ce *lucru*, de ori-ce natură ar fi, numai întru-atâta atrage *atenţia* şi *interesul* nostru individual, întru-cât corespunde gradului nostru de cultură ştientifică şi estetică. Intrebarea e acum, dacă preoţii nostri cari conduc şi îndeplinesc desfăşurarea actelor religióse în sanctuarul bisericii, ţin sémă de acéstă *condiţie psichică*, indispensabilă pentru câştigarea interesului şi simpatiei credincioşilor nostri?

Rĕmânem la biserica nóstră din Sibiiu, suburb. Iosefin, de care suntem constrînşi a ne folosí şi noi credincioşii parochiei din Sibiiu-Cetate până la terminarea catedralei. Şi cu privire la acéstă biserică, de-şi suntem în centru, unde sute de tineri seminarişti fac şcólă la fie care act religios, trebue totuşi sĕ constatăm unele scăderi, cu desĕvêrşire *neagreabile* pentru publicul nostru de cetate. Vom amintí unele dintrĕ ele, în justa credinţă, că se vor face îmbunătăţirile absolut trebuincióse. D. e.

1. In acéstă biserică, dacă mergi la *actul cuminecăturii*, ţi-se administréză acéstă ef. taină cu nişte rechisite de rufărie nelăute, murdare, sub tótă critica. Creştinul de un sentiment mai viu estetic, e absolut imposibil sĕ nu fie cuprins mai întâiu de fiorii disgustului, apoi dacă se mai póte, şi de sfinţenia actului religios.

Noi din nenumĕrate motive pedagogice şi de educaţie religiósă-morală, obligăm tinerimea studiósă la acest act religios, dar' rĕmâne pentru totdéuna îndoelnic resultatul, dacă administrarea actului se face întrĕ asemenea condiţii.

2. In decursul serviciului divin din lăuntrul bisericii, nu se ţine sémă nici de cele mai elementare condiţii igienice la aprinderea şi arderea făcliilor şi luminilor, în cât aerul se îngreunéză în mod insuportabil de *fumul* ce exhaléză din ele.

Ar fi absurd sĕ credem, că nu s'ar puté introduce o regulă igienică şi estetică totodată şi în acéstă privinţă.

3. Ce e apoi şi mai neplăcut, ba primejdios chiar, este faptul supĕrăcios, că în interiorul bisericei pururea *e curent*, simţit cu deosebire în dreptul altariului şi al ferestilor. Şi cine a avut odată parte de acest neajuns, inteligenţei aparţinênd, nu-şi mai doreşte repetarea lui. Pentru-că şi cel mai resistibil fizic îşi póte agonisí răcélă ş. a. din atari împrejurări.

4. Trecem preste îmbulzélă etc., căci acésta nu se póte evita, până la terminarea catedralei.

In cele amintite sunt date după părerea nóstră, cele dintâiu motive pentru cari se înstrăinéză credincioşii nostri de biserică şi actele ei religióse. Şi ne mărginim în deosebi la cele *igienice*, de-şi sunt fără îndoială şi alte multe cause *estetice*, cari alimentéză înstrăinarea şi chiar simţul repulsiunii. Credem însĕ, că cel puţin în cele igienice se reclamă cât mai de grabă intrevenirea cuvenită.

Sĕ nu se tot observe deci, că e indiferentism, înstrăinare de biserică etc., dacă cei întâiu chiămaţi nu caută a satisface nici măcar neaperatelor condiţii *igienice*, pentru atragerea interesului şi simpatiei credincioşilor nostri.

Nu vrem sĕ facem învinuiri, pentru aceea nici nu ne adresăm persónelor. Şi adevĕrul grăind, nici c'am şti pe cine-l priveşte mai întâiu rĕspunderea în casul de faţă. Vrem însĕ îmbunătăţirile absolut trebuincióse, cel puţin pentru asigurarea condiţiilor sanitare.

X.

Nr. 2364 Plen. 1904 [83] 1—3

Escriere de licitaţiune.

Pentru **furnisarea clopotelor la biserica catedrala din Sibiiu, a scaunului şi a aşezarii acestora în cele douĕ turnuri**, prin acésta se escrie licitaţiune cu oferte închise până la **15 Maiu 1904** st. n. a. c.

Suma preliminată e 12621 cor. 04 fil.

Condiţiile, preliminarele de spese se pot vedé în cancelaria consistorială până la acel termin.

Sibiiu, 4 April 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Nr. 11—1904. [82] 1—2

CONCURS

„Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ publică concurs pentru conferirea unui **stipendiu de 800 cor.** şi altui de **1000 cor.** Primul stipendiu se conferă pentru cercetarea cursului de economie casnică susţinut de „Reuniunea evangelică din Sibiiu“, al doilea pentru cercetarea şcólei industriale din Késmárk.

Reflectantele sĕ-şi înainteze cererile până la 31 Maiu n. a. c. cu următórele documente: *a)* atestat de botez; *b)* atestatele şcolare, inclusive atestatul despre cercetarea vr'unui curs special; *c)* certificat despre aplicaţiunea de până acum.

Se cere cunóşterea limbei române, magiare şi germane.

Condiţiunile detaiate se pot ştí de la biroul reuniunii.

Sibiiu, în 6 April 1904.

Biroul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“:

Maria Cosma
presidentă.

Dr. Beu
secretariu.

---

[81] 1—1

Edict de licitaţiune.

In **17 April st. n. 1904** se dă pe calea licitaţiunei minuende în întreprindere **edificarea salei de învĕţamênt**, o antişambră şi o chilie mică a şcólei gr. or. din Bedeleu.

Preţul de strigare este 2400 cor. Planul şi preliminariul de spese se pot vedé şi până atunci la cancelaria parohială.

Bedeleu, la 4 April 1904 n.

Pentru comitetul şcolariu:

Ioan Sava

Nicolae Simon
epitrop-primar.

Nr. 4505 1904 mag. [77] 2—3

Publicaţiune.

Prin acésta se aduce la cunoştinţă generală, că **noul têrg de vite al oraşului Nagyszeben** (Sibiiu) de lângă drumul Şurii-mari, se va deschide **Marţi în 12 April n. c.**, şi că începênd cu acéstă zi în viitoriu têrgurile de vite, de sĕptĕmână şi de ţéră, se vor ţiné esclusiv pe locul noului têrg.

Totodată se face cunoscut, că terenul noului têrg de vite, pe basa concesiunii Inaltului ministeriu reg. u. de comerciu nr. 11529 I 1904 este intercalat la reionul oraşului de vamă pentru pavagiu, şi că de la deschiderea têrgului, vama de pavagiu şi acisul pentru tóte carĕle, trăsurile, mărfurile ş. a., cari sosesc în zile de têrg pe drumurile Şurei-mari şi Mândrei pe teritoriul oraşului, este a se plătí la bariera de vamă, aşezată lângă têrg.

Nagyszeben, 1 April 1904.

Magistratul.

Ingrijirea dinţilor e cu totul greşită dacă se crede că lucrul principal este a clătí gura cu o apă antiseptică, şi că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinţilor însĕ este desĕvêrşită dacă drept orientare se iau esperienţele de ani de zile ale dentistului de curte ces. şi reg. **Dr. I. G. Popp** din **Viena** XIII/6, şi se foloseşte de **apa de dinţi şi de gură anaterin**, pentru-că acésta întruneşte următórele calităţi: are aromă particulară şi este avantagiósă pentru dinţi şi gingei, împedecă putreḑirea, pe când gura rĕmâne fără miros, şi contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurăţenia de pe dinţi şi flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinţi, şi de gingei. In acelaşi timp sĕ se folosécă **crema de dinţi anaterin**, în tuburi, pentru ca sĕ se împedece formarea de pétră şi sĕ rĕmână dinţii frumoşi, curaţi, în colóre próspĕtă, naturală, şi sănĕtoşi. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 şi 1 cor., crema de dinţi à 60 fil.) sunt recomandate de profesori şi medici, deóre ce s'au convins şi despre aceea, că ele au rarele calităţi de a nu conţiné aciduri şi a nu face spumă, cari sunt stricăcióse gurii şi dinţilor. *Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, şi la* ***A. W. Lingner****, farmacist în Sighişóra.* [18a] 4—18

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la

architectul **Franz Szalay,**

(55) 6—10 strada turnului-roşu nr. 2 a.

Fabrica de motóre

din **Dresda**, societate pe acţii

(înainte Hille) **Filială şi atelier:**

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.

— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin** şi **locomobilele de Dresda**, şi **instalaţiile pentru estragerea gasului la motóre**, recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrşite şi mai durabil construite.

Manuare simplă! 64 distincţii!

Esplotarea cea mai eftină! 8 medalii de stat!

8000 motóre liferate, spre deplină mulţămire!

Pentru **mânarea morilor**, la **sdrobitul bóbelor**, pentru **magazine de nutreţ, economíi de lapte, tăiat lemne, pumpe de apă, îmblătit** şi pentru ori-ce **lucrări economice** şi **industriale — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele de Dresda** au fost **distinse la tóte concurenţele şi esposiţiile cu premiile prime.** [13] 8—10

Condiţii de plată favorabile!!

Cele mai estinse garanţii!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Pe nimica, fără nici o plată * * * *

Intemeiată 1835.

Cine comandă de la mine

Orologiul Anker-Roskopf-Remontoar

antimagnetic

american de nichel veritabil

întocmai ca ilustraţia ací alăturată, primeşte gratis un lanţ panţerat de silberin ce rĕmâne vecinic alb cu verigă de siguranţă şi carabină şi cu pungă de piele pentru orologiu. Orologiul meu Anker-Roskopf-Remontoar cu codran de email patentat, cu capace de nichel patent, fin lustruite, cari se închid aşa de bine în cât nici aerul nu póte străbate prin ele, precis regulat, se trage numai odată în 36 ore şi este cel mai plăcut şi mai potrivit la strapaţe, pentru resistibilitatea şi mersul lui regulat; îndeosebi este recomandabil domnilor oficeri, funcţionari ai căilor ferate, finanţi, conducteuri, maşinisti şi pentru fie cine care are lipsă de orologiu de strapaţ trainic şi de încredere; acest orologiu costă împreună cu lanţul şi punga de piele **numai cor. 5 50.** La cumpĕrarea alor 4 bucăţi cor. 5 bucata. Pentru mers regulat 5 ani garanţie. In cas de neconvenienţă schimb ori se înapoiéză banii. Trimite cu ramburs Representanţa generală a primelor fabrici de orológe americane sub firma împrotocolată la tribunalul ces. reg. de comerciu

J. H. RABINOVICZ, WIEN VII., Lindengasse 2/34.

(74) 3—3 liferant al Reuniunii funcţionarilor ces. reg. de stat din Austria.

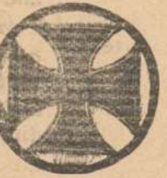

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 71

Espeditie din centru şi locul de vênḑare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

☞ Pentru pacienţii de stomach! ☜

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din burueni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi învioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de burueni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli** cu **vomări,** cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de burueni. Vinul de burueni delătură mistuirea grea şi depărtéză prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăviciόse a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua disposiţie,** precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşuréză formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitaţi şi creéză nouă **voe de viéţă.** Nenumérate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de *ierburi* se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte localităţile din Austro-Ungaria.

☞ Păziţi-vĕ de falsificări! ☜

Sĕ se céră anumit:

Vinul de burueni al lui ☞ Hubert Ullrich. ☜

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de ireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, "Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 7—12

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2,** tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligintă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 8

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

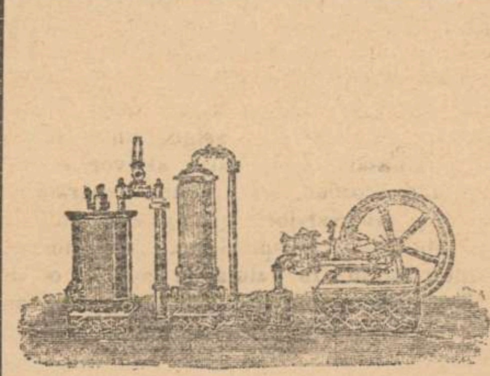

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,

VI., Váczi-körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidi din provincie se acceptéză. [9] 11—20

„Insoţire de credit, asociaţiune înregistrată în Aciliu.“

Convocare.

Onoraţii membri ai însoţirei de credit Aciliu prin acésta sunt invitaţi a lua parte la

Adunarea generală ordinară

care se va ţiné **Dumineca în 4/17 April** a. c. la 2 ore d. a. în localul şcólei din loc cu următoriul

Program:

1. Deschiderea şi constituirea adunării generale.
2. Raportul direcţiunii despre anul de gestiune 1903.
3. Raportul comitetului de supraveghiare.
4. Presentarea socotelei anuale, bilanţului şi contului profit şi perderi încheiate la 31 Decembre 1903.
5. Alegerea alor doi membri în direcţiune în locul celor sortaţi.
6. Alegerea alor doi membri în comitetul de supraveghiare în locul celor sortaţi.
7. Eventuale propuneri.

Aciliu, 22 Martie 1904.

Direcţiunea.

Socotéla anuală.

Venite.	cor. fil.	Eşite	cor. fil.
1. Cont-curent cu cassa de păstrare	32,977·61	1. Replătit în contul-curent . .	14,650·—
2. Alte conturi curente . . .	292·70	2. Replătit în alte conturi curente	283·54
3. Depuneri de la privaţi . . .	18,897·71	3. Depuneri replătite	4,817·14
4. Părţi fundamentale	3,400·—	4. Părţi fundamentale replătite .	480·—
5. Imprumuturi replătite . . .	13,338·14	5. Imprumuturi date membrilor .	48,351·14
6. Cheltueli judecătoreşti replătite	24 70	6. Cheltueli judecătoreşti anticipate	148·74
7. Interese încassate	2,607·61	7. Interese solvite	2,406 54
8. Provisiuni încassate . . .	735·63	8. Spese de administraţie . . .	342·70
Suma venitelor .	72,274·10	Suma eşitelor .	71,479·80

Suma venitelor	72,274·10
Suma eşitelor	71,479·80
Rest de cassă la 31 Decemb. 1903	794·30

Bilanţ.

Active	cor. fil.	Pasive	cor. fil.
1. Starea cassei la 31 Dec. 1903	794·30	1. Cont-curent	18,497·61
2. Imprumuturi date membrilor .	35,137·04	2. Alte conturi	292·70
3. Interese şi provisiuni restante	1,014·12	3. Depuneri de la privaţi . . .	13,744·51
4. Contul mobilelor 69·64—20% = 13·92	55 72	4. Părţi fundamentale	2,920·—
5. Contul de fondare 131·40—20% = 26·28	105·12	5. Interese neridicate	216·20
		6. Interese anticipate	328 70
		7. Fondul de reservă	226·76
		8. Fondul de binefaceri . . .	109·30
		9. Profit pro 1903	770·52
	37,106·30		37,106·30

Contul profit şi perderi.

Intrate	cor. fil.	Eşite	cor. fil.
1. Interese şi provisiuni	3343 24	1. Interese solvite	2406 54
2. Interese şi provisiuni restante .	1014·12	2. Interese neridicate	216·20
		3. Interese anticipate pro 1904 .	328 70
		4. Diverse conturi	292·70
		5. Spese de administraţie . . .	342·70
		6. Profit net	770·52
	4357·36		4357·36

Aciliu, 31 Decembre 1903.

Antonie German m. p., pres. **N. Iosif** m. p., cassariu.

Membrii în direcţiune:

Vasilie Ivan m. p. **Ioan German** m. p. **Vasilie Mânzat** m. p. **N. Ivan** m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiare, esaminând conturile presente şi confrontându-le cu registrele principale şi auxiliare, le-am aflat în consonanţă cu acelea şi esacte.

Aciliu, 18 Martie 1904.

I. Oţoiu m. p., pres. **Moise Albu** m. p. **Nicolae Neag** m. p. **I. Muntean** m. p. **N. Hodoş** m. p. **I. Iliu** m. p. (79) 1—1

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 35 Sibiiu, Joi 1/14 April 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele [illegible] nepublicate nu se inapoiază.

INSERTIUNILE
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

In lumină falsă.

Sibiiu, 13 April n.

Pe vremea când lupta parlamentară pentru naționalisarea armatei era în toiul ei în dieta țerii, și nimeni nu cuteza sĕ apere instituțiunea armatei unitare comune, așa cum a fost ea contemplată și inaugurată cu ocasiunea transacției de la 1867, de cât numai ministrul de atunci de honvedi, baronul *Fejérváry*, credinciosul general al Maiestății Sale: a fost aruncată din partea acestuia în plin parlament ideia, că nu armata, ci *școlele* sĕ le magiariseze parlamentul ungar.

Ideia, așa ni-se spune, e pe cale de a primí întrupare. In ministeriul de instrucție se lucră cu mare rîvnă la proiecte de lege, la instrucțiuni și ordinațiuni, menite tóte se dee nouă îndrumare învĕțării limbii unguresci, în școlele medii, în pedagogíi, în școlele poporale, cu un cuvênt, pretutindenea unde până acum nu se învĕța cu destul succes. Și sub *succes* avem sĕ înțelegem perfecta stăpânire a limbii unguresci, în scriere și vorbire, lucru ce se va cere în viitor nu numai de la absolvenții de școle medii și de pedagogíi, ci chiar și de la elevii din școlele poporale.

Cel puțin ziarele magiare așa ne presintă lucrurile, vĕdêndu-și în colorile cele mai sclipicióse viitoriul ce de mult și-l viséză, ajungerea vremilor, când tótă suflarea de om din țéra acésta nu va vorbí altă limbă de cât cea unguréscă, în care-și va împărtășí fiecare semenilor sei gândirile, ear' Atotputernicului dorințele și rugămintele.

Nu știm în ce direcțiune va modifica guvernul legile de până acum referitóre la instrucțiunea publică din țéră, și întru cât se va atinge ori nu se va atinge de autonomia celor îndreptățiți sĕ susțină școle confesionale, pentru-că din lucrările făptuite în sinul ministeriului de instrucțiune nu cunóștem până acum absolut nimica. In cât știm noi, materialul lucrat va fi supus întâiu revisiunei unei anchete, din care, avem speranță că vor fi chiămați sĕ facă parte și representanți de ai confesiunilor susținĕtóre de școle, și numai după-ce își va fi rostit ancheta cuvêntul, se va proceda la textuarea finală a proiectelor de lege, a ordinațiunilor și a instrucțiunilor cari de pe acum au pus în estas inimile celor-ce ne doresc mórte prin desnaționalisare, prin magiarisare.

N'avem deci încă motiv de a ne teme ori de a ne întrista, pentru-că sentența nóstră de mórte, ca sĕ zicem așa, încă nu e nici concipiată, cu atât mai puțin subscrisă, cu tóte că tot ziarele magiare știu sĕ ne spună, că Maiestatea Sa și-a dat deja consentimentul și a dat aprobare prealabilă tuturor mĕsurilor ce le va lua guvernul în interesul magiarisării instrucțiunii publice pe tótă linia. Ear' până nu știm că ce se intenționéză a se face, din care parte se îndréptă atacul asupra drepturilor nóstre autonome, nu putem sĕ facem alta de cât aceea ce ne învață biserica, *sĕ priveghiem și sĕ ne rugăm*, ca sĕ trécă și acest păhar de la noi, dacă scris este cumva în cartea sorții că trebue sĕ 'l golim.

Nu datorința deci de a apăra drepturile pe cari cu mare greutate a știut și putut sĕ și-le căștige în trecut biserica nóstră națională gr.-ort. română ca susținĕtóre de școle confesionale, ne face sĕ scriem aceste șire, — pentru-că la drept vorbind nici nu știm dacă drepturile aceste vor fi atacate, și din care parte, — ci îndrăsnéla cu care unele dintrĕ ziarele magiare caută sĕ presinte lucrurile astfel, ca și cum dispozițiunile energice ce sunt de luat pentru magiarisarea instrucțiunei publice din țéră se iau *cu întréga învoire a Corónei*, care prin acésta ar da naționalităților nemagiare din patrie sĕ înțelégă, că pe viitor sunt scóse cu totul de sub aripile ocrotitóre de până acuma ale Corónei și sunt lăsate cu totul în voia sorții și a întêmplării.

Presentate astfel lucrurile, credem că nu greșim când spunem, că sunt presentate *în lumină falsă.* Cunóștem noi cu mult mai bine inima părintéscă a domnitoriului nostru, care de o potrivă își iubește tóte popórele credinciόse, și de o potrivă ar voí sĕ le vadă mulțămite și fericite pe tóte. A dovedit'o acésta chiar și în trecutul mai recent, când n'a putut odată cu capul sĕ se învoiască la magiarisarea armatei, tocmai din motivul de a nu face nedreptate naționalităților nemagiare.

Și știm noi fórte bine, că și dacă ar fi sĕ-și dee Coróna consentimentul și sancționarea la aducerea unor legi noue, menite sĕ ne despóie de drepturile avute, nu o face de cât numai silită de împrejurări și de motive constringente, — fără voe deci și cu inimă îndurerată.

Pe tema acésta așa dară înstrăinare întrĕ noi, popórele nemagiare din patrie, și Corónă, ziarele patriotice magiare nu vor puté băga. Insĕ călărind atât de mult pe tema magiarisării cu puterea a întregei poporațiuni din țéră, pot sĕ bage înstrăinare regretabilă întrĕ naționalitățile nemagiare și poporul magiar, în care vor începe de nou sĕ vadă pe asupritoriul lor tóte popórele nemagiare, de-și fără motiv, pentru-că aceea ce cer și vréu vre-o câțiva esaltați nu póte fi atribuit întregului popor magiar. Ear' o astfel de înstrăinare e de mai mare pagubă și perdere pentru naționalitatea magiară de cât folosul ce l'ar puté avé dintr'o eventuală înstrăinare a Corónei față de naționalitățile nemagiare, ori a naționalităților nemagiare față de Corónă.

Popórele nemagiare din patrie, și în primul rînd poporul român, nu înstrăinare, nu raporturi încordate, ci pace, bună înțelegere, prietinie și frățietate voește sĕ aibă cu poporul magiar; ear' acésta nu se póte ajunge pe altă cale de cât lăsându-i-se întregi și cu totul nestirbite puținele drepturi la cari a putut ajunge și poporul român după grele lupte și multe jertfe aduse pe altariul patriei comune. Sĕ se gândéscă numai la trecut compatrioții nostri magiari, la vremile când prin legi sancționate era deja *decretată* magiarisarea țerii pe tóte liniile, și la faptul, că totuși n'au ajuns cu legile acestea la nici un resultat și la nici un sporiu. Au ajuns însĕ Magiarii acolo, că în momentul în care era sĕ fie dat ultimul și decisătoriul asalt pentru dobândirea desĕvêrșitei independențe a țerii, tóte naționalitățile nemagiare li-au întors spatele, lăsându-i singuri în plóia de glónțe. N'am dorí, ca dacă a douaoră s'ar ivi acest moment, sĕ ne aflăm iarăși în tabere contrare, ci unii lângă alții, luptând împreună pentru mărirea și fericirea patriei. Insĕ rĕmânênd compatrioții nostri magiari și mai daparte pe calea apucată a magiarisării cu forța, prevedem și prevestim, că cărările nóstre earăși nu vor merge împreună. Și nu spre paguba nóstră, și nici spre a nóstră părere de rĕu.

Noi prietini și frați voim sĕ le fim Magiarilor, după-ce sórtea așa ne-a așezat, ca împreună cu ei sĕ viețuim, apărându-ne cu puteri unite țéra și așezĕmintele ei. Insĕ prietini și frați putem sĕ le rĕmânem numai câtă vreme ei ne lasă neatinse comorile nóstre cele mai scumpe și sfinte: *limba* și *legea.* Dorim sĕ o știe deci, că dacă atingêndu-se de aceste comori ale nóstre dușmănie caută și dușmănie samănă, — nu noi suntem cei-ce voim și facem dușmănia.

Din Turda.

— Conferență preoțéscă. —

— 30 Martie n.

Zi memorabilă și de plăcută aducere aminte va rĕmâné pentru preoțimea română gr. or. din tractul Turda, ziua de 9/22 Martie a. c. în care s'a ținut conferența preoțéscă din acest tract.

Ședinței i-a premers serviciul divin oficiat în biserica parochială din Turda, de către domnul protopop *Jovian Murĕșan* cu asistența preoților: Ioan Ghibu, protopop onorar, George Costin, Vincențiu Orăsan și Andreiu Badiu, la finea căruia dl Ioan Ghibu a ținut credincioșilor o preafrumósă și instructivă predică, după care s'a făcut invocarea duhului sfânt. Sĕvêrșite acestea, și după-ce o parte a credincioșilor s'a depărtat din biseric , dl protopop Jovian Murĕșan deschide conferența cu următórea vorbire:

„Preaonorate dle profesor-protopop onorariu și paroch, Onoraților domni preoți și iubiți frați! Urmând glasului părintesc al Escelenței Sale I. P. S. nostru Domn archiepiscop și metropolit actual, comunicat nóuă prin înaltul rescript dto 19 Martie 1902, și prin acela de 4 Martie 1903 nr. 2142 Bis., cum și concluselor conferenței anterióre, v'am conchiămat, dlor, și iată-ne adunați suntem în conferența presentă spre desbaterea și pertractarea mai multor obiecte instructive și folositóre pentru frumósa și sublima nóstră carieră preoțéscă.

După putință pus'am, dlor, mare pond pe aceea, ca conferența presentă — care era sĕ se țină încă în tómna anului trecut — ceea-ce însĕ nu s'a putut din causa, că comisiile esmise pentru cercetarea parochiilor și controlarea activității organelor nóstre parochiale tractuale nu își terminaseră deplin activitatea — sĕ nu fie o simplă formalitate, ci aevea o ocasie de desvoltare a unei intensive activități practice ale cărei rădăcini și apoi róde sĕ străbată și îndulcească biserica vie, poporul nostru dreptcredincios.

In vederea acestei dorințe, precum vĕ este cunoscut, nisuitu-m'am, ca sĕ se presinte și desfășure în conferență un program plăcut și accesibil desvoltării nóstre atât ca teorie cât și în practică. Acésta și pentru motivul că în urma fericitei idei a actualului nostru archiepiscop, care a inaugurat conferențele preoțești, ni-se dă ocasiune de a ne arăta reciproc scăderile și pe de altă parte a ne consulta asupra mijlócelor potrivite pentru delăturarea acelor scăderi, cari ar pune stavilă desvoltării, și respective, cari au menirea de a determina o desvoltare tot mai binefăcĕtóre în sinul și pe terenul bisericii, al școlei și al națiunii nóstre.

Fraților! Vĕ este cunoscut că biserica este cel mai însemnat și cel mai puternic factor cultural al poporului nostru. Știți că noi împreună cu poporul în și prin biserică ne-am conservat și ajuns la gradul de cultură, de altfel mĕsurat față de alte popóre, a individualității nóstre. Știți că bisericei a aparținut în timpuri străvechi și de restriște, și aparține și acum cultura celor mai înalte interese ideale ale poporului, cultura intereselor sale religióse, morale, naționale și patriotice, și nu esistă putere pămêntéscă, care ar fi în stare sĕ desvólte în serviciul acestor bunuri ideale, asupra întregei gândiri și simțiri a poporului nostru o influință atât de adâncă și binefăcĕtóre ca biserica.

Și știți, fraților, și aceea, că mai ales azi, când curente dușmănóse ca socialismul, nazarenismul și altele se desvóltă în contul religiosității, credinței, muncei și supunerii față de Dumnezeu, avem sĕ fim noi preoții la postul nostru mai întâiu, mai cu *„vreme și fără vreme“*, ca nici odată, mai ales și pentru motivul, că fiindu-ne starea materială mai ameliorată — numai bunăvoință și nu mare abnegațiune ne va costa sĕ păstorim turma nouĕ încredințată spre progresul poporului, spre cinstea și înălțarea nóstră și preamărirea lui Dzeu.

In firma speranță că dvóstre, dlor, ați înțeles rostul dorinței mele, și cu probata-vĕ nisuință și zel, ce vĕ stăpânește, veți conlucra din resputeri și în conferența acésta la frățésca și norocósa deslegare a agendelor de la ordine: Vĕ salut de binevenire și declar conferența deschisă.“

Vorbirea de deschidere membrii conferenței cu plăcere o iau la cunoștință, după care numai de cât se constitue biroul, alegêndu-se notariu: preotul Ioan *Hoportean*, ear' bărbați de încredere domnii Ioan *Ghibu* și Vasilie *Orăsan*.

După acésta se cetește apelul nominal și se constată că din 32 preoți — câți sunt în acest tract — sunt presenți 27, lipsesc 5, dintrĕ cari 4 cu scusă, și adecă: Dionisiu Pop Mărginean din Ațintiș; Petru Șeulean din Miheș; Petru German din Botez și Ioan Oniga din Micloșlacă; fără scuse lipsește 1, și adecă Daniil Chirali din Soporul-de-câmpie.

Presidentul propune, ca din incidentul acestei conferențe sĕ se trimită supremului nostru cap bisericesc o telegramă de aderență. Membrii conferenței întrĕ vii urări de „sĕ trăéscă“ la adresa Escelenței Sale primesc propunerea și telegrama espedată la moment se stabilește în următoriul text:

Escelenței Sale Inaltpreasfințitului Domn Ioan Metianu, *archiepiscop și metropolit*, *Nagy-Szeben.*

Preoțimea tractului Turda întrunită azi în conferență preoțéscă depune omagiul de fiéscă supunere și gratitudine și Vĕ uréză mulți fericiți ani! Preoțimea tractuală!

Trecêndu-se la ordinea zilei, notariul dă cetire înaltului rescript consistorial referitoriu la conclusele și activitatea conferenței nóstre din 22 Februarie 1902. Membrii conferenței îl ascultă cu atenția cuvenită și cu plăcere îl iau la cunoștință, ear' în cât privește ordinațiunile și circulariile Preavenerabilului Consistoriu referitóre la ținerea conferențelor preoțești, acelea nu se mai cetesc, deóre-ce au fost împărtășite fie-cărui preot prin oficiul protopresbiteral, ci se primesc simplu numai de bază a discusiunilor din acésta conferență.

Urméză la rînd cetirea temei: *„Activitatea preotului ca păstoriu sufletesc“* (Motto. „Eu sunt uşa… eu sunt păstoriul cel bun“… Ioan X. 36) cu lucrarea căreia a fost însărcinat preotul din Agârbiciu Vincenţiu *Orăsan.* Cu respectul şi atenţiunea cuvenită este ascultată acésta lucrare de către membrii conferenţei şi la urmă toţi în unanimitate constată, că părintele Orăsan cu mult zel şi pricepere a lucrat acésta temă, arătând în colori fórte vii modul cum aré preotul sĕ purcédă la îndeplinirea acestei datorinţe, spre a merita în adevĕr numele de *„părinte, respective doctor sufletesc“.*

Ostenéla avută cu lucrarea acesteia conferenţa i-o resplăteşte prin faptul că 'i esprimă mulţămită protocolară.

După acésta trecêndu-se la punctul ultim din programa acestei şedinţe, se ceteşte de către părintele din Hidis George Cimoca tema: *„Activitatea preotului ca conducĕtoriu şi chivernisitoriu bun al averilor biserice̦şti şi şcolare“* cu carea a fost însărcinat spre a o prelucra. Părintele Cimoca şi de astădată a dat vie dovadă despre aceea, că e om cu vaste cunoştinţe şi bogate esperinţe, căci în mod fórte eclatant ne arată modul cum preotul trebue sĕ grijéscă de averea bisericéscă şcolară, ca aceea sĕ se manipuleze bine şi corect, cum şi mijlócele prin cari preotul póte înmulţí averea bisericéscă şi şcolară, ba chiar a o căştiga şi acolo unde nu este de loc, numai bunăvoinţă sĕ aibă. Conferenţa cu plăcere ia act despre acésta lucrare, şi autorului îi esprimă mulţămită protocolară.

Cu acestea eshauriată fiind programa acestei şedinţe şi anunţându-se proxima şedinţă pe după amiazi la orele 3, presidentul ridică conferenţa la ora 1 după prânz, ear' preoţimea este invitată la masa bogată a dlui protopop.

Despre cele petrecute aici — ţinênd cont de scurţimea spaţiului nu vom mai vorbí — fără voiu zice numai atât, că nici de aici nu au putut lipsí toastele, ca de la tóte ocasiunile de atare natură.

După prânz preoţimea se adună din nou în sfânta biserică, unde presidentul punct la orele 3 deschide conferenţa fiind presenţi toţi membrii din şedinţa primă. La ordine urméză cetirea lucrării: *„Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor şi prin ce mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect pentru delăturarea lor?“* Preotul Ioan Hoportean, care a fost însărcinat cu lucrarea acestei teme, presintă conferenţei o fórte vastă lucrare. Conferenţa constată cu plăcere, că şi acéstă temă ca fond şi formă este destul de bine şi pe larg lucrată, dar' nu se póte pronunţa în urma unei singure cetiri, respective auḑiri, ci o predă unei comisiuni constătătóre din următorii 3 preoţi: Andreiu Badiu, Vasilie Orăsan şi George Cimoca, ca sĕ o studieze, şi la conferenţa viitóre sĕ vină cu un raport mai detailat asupra ei. Autorului i-se esprimă mulţămită pentru zelul şi ostenéla avută cu lucrarea acésta.

Urméză la rênd raportul general al comisiunii de 3 esmisă în şedinţa din 3 Febr. a. c. spre a cerceta şi constata, că întru-cât cele 4 subcomisiuni esmise încă în conferenţa din 22 Februarie anul 1902 şi-a împlinit datorinţa? Comisiunea prin referentul Andreiu Badiu constată cu plăcere, că subcomisiunile au cercetat aprópe tóte comunele din tract, şi pe basa rapórtelor acestor subcomisiuni referentul dă o icónă fórte fidelă a stărei tuturor parochiilor. Constată că averile bisericeşti-şcolare se chivernisesc şi manipuléză bine şi corect, că mai în tóte comunele din tract s'au înfiinţat fonduri de bucate şi de bani, că credincioşii nostri ţin cu tărie la biserica străbună şi în fine face mai multe propuneri salutare pentru binele, înaintarea şi întărirea simţului religios-moral la credincioşilor nostri din acest tract.

Conferenţa cu bucurie ia la cunoştinţă raportul comisiunii şi esprimă mulţămită tuturor membrilor din subcomisiuni, cari cu adevĕrat zel apostolic au cercetat aprópe tóte comunele din tract îndemnând pe credincioşi la iubire şi alipire către biserică, scutul şi apărătórea nóstră de vécuri.

După acésta se ceteşte *„Planul cronologic despre agendele oficiului parochial în decursul unui an“* compus şi prelucrat cu tótă esactitatea şi acurateţa posibilă de către părintele Vasilie Stănescu, pe basa Statutului organic, regulamentelor, concluselor sinodale şi congresuale, cum şi pe basa tuturor cercularelor şi a ordinaţiunilor Preaveneratului Consistoriu archidiecesan. Conferenţa cu plăcere ia act despre acest plan şi îndrumă preoţii din acest tract sĕ se foloséscă de el ca de un îndreptariu întru îndeplinirea agendelor oficiale de preste an.

In fine referentul George Costin raportéză asupra *„Proiectului de statute pentru ajutorarea preoţilor şi a învĕţătorilor nostri“* statorit în conferenţa învĕţătoréscă din cercul Sebeşului, arătând mai întâiu pe larg avantagiul şi folosul cel mare ce l'ar avé şi aduce acéstă societate dacă s'ar înfiinţa, apoi propune şi conferenţa primeşte şi aderéză cu unanimitate la realisarea acestei idei.

După acésta părintele Andreiu Badiu propune, ca conferenţa pe viitor sĕ fie ambulantă, ceea-ce se şi primeşte, şi la invitarea preotului George Costin, conferenţa viitóre se va ţiné în comuna Sân-Mihaiu.

Cu acestea eshauriat fiind întreg materialul acestei conferenţe, presidentul protopresbiter mulţămeşte onoraţilor membri pentru zelul, bunăvoinţa şi interesul manifestat faţă de tóte obiectele ce s'au desbătut şi pertractat în acésta conferenţă şi îi rógă, ca tóte cele-ce s'au discutat aici sĕ se nisuéscă a le pune în praxă, ear' în fine dorind membrilor, ca Dzeu sĕ-i ducă în pace la casele lor, ridică conferenţa la orele 6 séra. *h. i.*

Din protopresbiterate.

Sinodul protopresb. al tractului Bran.

— 30 Martie n.

S'a ţinut la 18 Martie a. c. în Zerneşti, sub presidiul dlui *Ioan Dan*, protopop onorar.

In biserica cea mare din Zerneşti, în a cărei nemijlocită apropiere îşi dórme somnul de veci, pe lângă alţi meritaţi bărbaţi ai némului nostru, şi blânda soţie a Escelenţiei Sale I. P. S. Domn archiepiscop şi metropolit Ioan, — în amintirea căreia „soţul şi fiii recunoscĕtori“ au ridicat acum de curênd un imposant monument de marmoră cenuşie, — s'au intrunit membrii sinodului, ca sĕ asiste la parastasul celebrat de dl adm. ppesc cu asistenţa a doi preoţi, pentru odihna sufletelor archiereilor *Andreiu* şi *Miron*, a mecenaţilor Emanuil şi Dimitrie, şi a protopopului Traian Meţianu.

După invocarea duhului sfânt, la invitarea dlui administrator am mers în şcólă, unde în parter era o sală anume pregătită pentru ţinerea sinodului. Fiind membrii adunaţi în numĕr de ajuns, presidiul prin o frumósă cuvêntare deschide şedinţa.

Se constitue biroul, alegêndu-se bărbaţi de încredere dnii Dr. Iancu Meţianu şi Ioan Strevoiu paroch, ear' notariu dl B. Bude, învĕţătoriu dir., toţi din Zerneşti.

Secretariul ceteşte raportul comitetului, lucrat cu multă îngrijire, ear' presidentul un raport detaiat despre activitatea sa în decursul anului espirat.

Ambele rapórte au făcut asupra sinodului o bună impresiune şi la discuţia încinsă asupra lor toţi vorbitorii au constatat cu vie satisfacţiune că tractul nostru merge progresând pe tóte terenele, astfel că sub tóte raporturile se póte numĕra întrĕ cele de frunte tracte din archidiecesă.

Dl administrator prin o muncă laudabilă, continuă şi desinteresată, se sileşte a-i susţiné nimbul şi pestigiul avut.

Nu voiu înşira aici date statistice, ci mĕ mărginesc a reproduce din sus amintitele rapórte că: bisericile din tract sunt aprópe tóte în bună stare (afară de două), sunt provĕḑute cu tóte necesariile şi se ţin în curăţenie; preoţii îşi împlinesc cu acurateţă misia lor pastorală şi culturală, ear' în ţinuta lor esterióră, fac cinste clerului nostru preste tot.

Fie-care biserică din tract îşi are fondurile sale, cari variéză de la 10,000—60,000 coróne şi cari se administréză corect, încheind an de an socotelile la timpul fixat.

Cu şcólele stăm mai rĕu. In multe comune nu sunt edificii corespunḑĕtóre, dar' s'au luat deja mĕsuri seriόse pentru zidirea lor unde se simte necesitate. Intrĕ învĕţători mai sunt încă şi azi unii, din norocire însĕ puţintei, cari nu 'şi împlinesc cu destulă acurateţă chiămarea lor, de aceea, cu ocasiunea visitaţiunilor canonice acestia au fost serios admoniaţi de şeful tractului.

Salariile învĕţătorilor variéză întrĕ 600 şi 1200 cor. anual. Se incasséză regulat din fondurile bisericeşti-şcolare, parte de la stat, şi numai o mică parte prin repartiţie de la popor.

Moralitatea publică, simţul religios-moral, cercetarea bisericilor din partea credincioşilor, evlavia şi alipirea către casa Domnului, forméză nota caracteristică a maiorităţii locuitorilor din acest tract.

Căsătorii fără binecuvêntarea bisericei abia se iveşte câte un cas două ici-colea, asemenea şi casuri de concubinaj, afară de o comună, unde numĕrul acestora e mai mare, dar' în care locuesc mai multe familii de neorustici — lăeţi — asupra cărora ori-ce mijlóce morale au puţină influinţă, neputêndu-i scóte din „talmudul“ lor, — după cum se esprima un coleg.

Raţiociniul fondului protopresbiteral s'a aflat în regulă.

Dintrĕ propuneri amintesc pe a dlui Bude, ca pe viitor sĕ se pună mai mult pond pe catechisaţiunea adulţilor. Ear' alta în privinţa icónelor. Sĕ se îndatoreze adecă preoţii, ca sĕ elimineze atât din biserici, întru cât ar esista, cât şi din casele privaţilor icónele necorespunḑĕtóre ritului nostru ortodox, cum şi de acelea, cari presintă chipuri desfigurate, schimonosite, à la „Nicula“ şi sĕ se îndemne credincioşii a-şi procura icóne corespunḑĕtóre şi mulţămitóre, atât din punct de vedere estetic cât şi ortodox, bună-óră de la librăria archidiecesană din Sibiiu.

Spre scopul acesta biroul sinodului a fost însărcinat a face o representaţie la Preaveneratul Consistoriu, ca sĕ mai reducă preţurile atât la icóne cât şi la cărţile rituale, pentru-ca mai cu înlesnire sĕ şi-le pótă procura cei-ce lipsă au de ele.

In fine, pace, linişte şi dragoste a domnit în tot decursul sinodului, mulţămită conducerii înţelepte a dlui administrator, cât şi spiritului de ordine şi disciplină observat de membri. Intrevenirea dlui Dr. Iancu Meţianu în cestiuni mai dificile, cu sfaturile şi părerile dsale, a făcut, ca problemele puse înainte sĕ se resolveze repede şi spre mulţămirea tuturor.

Masa am luat-o la „Kyr Todor“, în decursul căreia s'au ridicat şi câteva toaste, întrĕ cari amintesc pe al dlui administrator protopresbiteral I. Dan pentru Excelenţia Sa dl archiepiscop şi metropolit Ioan.

Continuându-se şedinţa şi după prânz, după încheerea aceleia o sémă dintrĕ membri ni-am dat întâlnire la „Hotel Zernesti“, unde am discutat mai multe cestiuni actuale şi seriόse. Discuţia a fost fórte edificatóre. Dl Dr. Iancu Meţianu prin spiritul seu deştept şi vioiu, prin personalitatea sa simpatică şi îndatoritóre, a ştiut sĕ ne captiveze de aşa, ca discuţiunile seriόse sĕ nu ni-se pară obositóre. Astfel am petrecut câteva momente instructive, plăcute şi vesele totodată.

Preot George Babeş.

Revistă esternă

Convenţie turco-bulgară. Intrĕ Turcia şi Bulgaria s'a încheiat sĕptămâna trecută o convenţie, pe care lumea diplomatică o consideră ca asigurătóre a păcii în Balcani. Conform acesteia, Bulgaria se obligă sĕ împedece formarea de comitete şi bande revoluţionare, ear' contra celor esistente va procede cu tótă asprimea şi va impedeca contrabandarea de materii esplosive şi arme în cele trei vilajete macedonene. In schimb, Turcia va da amnestie tuturor celor osândiţi pentru fapte revoluţionare, va elibera pe cei arestaţi şi va permite celor exilaţi re'ntórcerea în patrie, afară de cei osândiţi pentru atentate cu dinamit; refugiaţilor macedoneni va da ajutoriu bănesc la reclădirea caselor lor arse şi demolate în cursul revoluţiei; va cassa dispoşiţiunile vamale esceptionale, aplicate pe timpul revoluţiei, cum şi cele aplicate pentru îngreunarea comunicaţiunii, şi va admite în servicii publice pe supuşii turceşti de origine bulgară. Regularea celorlalte cestiuni încă pendente o va face o comisiune mixtă.

Acestea sunt punctele mai de căpetenie ale convenţiei. Intru cât va contribui însĕ la asigurarea păcii în Balcani, va arĕta viitoriul.

Cestiuni şcolare.

Convocare.

Conform ordinului Vener. Consistoriu archidiecesan nr. 80 şcol. dto 15 Ianuarie a. c. convoc pe domnii învĕţători şi învĕţătóre de la şcólele române gr.-or. din cercul VIII, compus din protopresbiteratele Deva, Dobra şi Ilia la conferenţa ce se va ţiné în Dobra (H.-Dobra) de la 23—25 April (6—8 Maiu n.) 1904.

Vineri în 23 April v. se va celebra serviciu divin şi invoca duhul sfânt în biserica parochială şi deschide conferenţa în şcóla gr.-or. din Dobra.

Obiecte:

După deschiderea conferenţei presentarea esebitelor, constituirea biroului şi constatarea presenţilor, conform ordinei ce se va statorí în şedinţa I, se va pertracta:

I. Din religiune:

1. „Botezarea lui Iisus în Iordan de la Ioan“, prelegere practică pentru elevii din anul al III-lea, de Ioan Petruţoniu, învĕţătoriu în Tisa.

2. „Materialul de învĕţămênt din religiune pentru anul II. şi III. de şcólă“. Teorie şi indigitări metodice, de Nicolae Chirciu, preot în Almaş-Sălişte.

II. Din română:

3. „Câmpul“, piesa nr. 29 pag. 49 din „Intâia carte“ de Popescu—Dr. Şpan, predată şi prelucrată cu elevii din anul al II-lea, de Petru Incicău, învĕţătoriu în Furcşóra.

4. „Materialul de învĕţămênt din română pentru anul al II-lea de şcólă“. Teorie şi indigitări metodice, de Ioan C. Şiler, învĕţătoriu în S.-Andreş.

III. Din magiară:

5. „Az asztal“, conversaţie cu elevii din anul al II-lea, de George Copos, înv. în Vălişóra.

6. „Materialul de învĕţămênt din magiară pentru anul al II-lea de şcólă“. Teorie şi indigitări metodice de înv. Ioan Sântimbrean din Tâmpa.

7. „Despre metodul fonomimic“, de dna Elefteria Stinghe m. Buga, înv. în Dobra.

8. „Importanţa cântării în şcóla poporală, cu deosebită considerare la poporul nostru“, de Toma Roşu, înv.-dir. în Dobra.

9. „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţeranilor nostri“.

Discusiune liberă, de toţi membrii conferenţei.

10. Raportul comisiunii permanente: *a)* starea învĕţămêntului în cercul conferenţiar al VIII-lea; *b)* asupra projectului de statute pentru ajutorarea învĕţatorilor etc. şi *c)* causele stagnării învĕţăturei la poporul nostru.

11. Statorirea obiectelor şi locului pentru conferenţa anului 1905.

12. Interpelări, propuneri şi închiderea conferinţei.

Recomand dlor prelegĕtori sĕ observe: Planul de învĕţămênt pentru şcólele poporale votat în şedinţa de la 8/21 Octobre 1903 a congresului naţional-bisericesc.

Invit la conferenţă şi pe p. t. dd. preoţi, directori şcolari, protopresbiteri-inspectori tractuali şcolari, cum şi pe toţi amicii şcólei române gr.-or. şi ai culturei naţionale!

Brad, 21 Martie (3 April), 1904.

Prof. Dr. Pavel Oprişa.
comisariu consistorial.

Convocare.

Preaveneratul Consistoriu archidiecesan prin ordinul nr. 80 şcol. ex 15 Ianuarie v. a. c. m'a onorat din nou cu conducerea conferenţelor învĕţătoreşti din cercul XVII Cohalm-Sighişóra, cari se vor întruní în Daneş în zilele de 23—25 April v. a. c.

Pentru-ca munca nóstră sĕ fie cât mai rodnică şi corĕspunḑĕtóre scopului mare, ce urmărim, îmi iau voie a comunica domnilor colegi, de-odată cu invitarea la conferenţe, şi programul lucrărilor, cu rugarea, ca fie-care sĕ mediteze asupra obiectelor de tractat şi bine pregătit sĕ iee parte la discusiune. Programul lucrărilor va fi următoriul:

Lecţii practice.

1. „O piesă din Cartea de cetire românéscă“ de G. Mircea din Lovnic.

2. „Gavriil Bethlen, principele Ardélului“ de G. Andron din Ungra.

3. „Gândacul de Maiu“ de G. Maican din Ticuşul-român.

4. „Albinăritul“ de Aurel Vlăduţ din Mălâncrav.

5. Desvoltarea numĕrului 9“ de N. Baiu, Vidacutul-român.

6. „Mĕsurile metrice“ de Z. Bucurstêrc din Retişdorf.

7. „O lucrare din industria de casă“ de I. Buta din Viscri.

8. „O prelegere din limba magiară“ de P. Luca din Criş.

9. „Regiunile lumii“ de Il. Gonţia din Haşfalĕu.

10. „O prelegere din geografie“ de Sultana Ciuleiu din Criţ.

II. Disertaţiuni.

1. Rolul femeii în familia ţĕranului nostru“ de Aurelia Stoica din Jacul-român.

2. „Ordinea stăpâneşte lumea“ de I. Mardan din Daia-săséscă.

3. „Ce însemnătate au asociaţiunile pentru poporul nostru?“ de G. Pop din Caţa.

4. „Ce cariere sĕ îmbrăţişeze fiii poporului nostru“? de N. Gheaja din Laslea-mare.

III. Cestiuni pedagogice.

1. „O paralelă întrĕ o şcólă de stat, comunală şi confesională, din tóte punctele de vedere“ de A. Nicolescu, Merchéşa.

2. „Ce mijlóce de învĕţământ sunt indispensabile pentru o şcólă primară?“ de A. Vlăduţ, Mălâncrav.

3. „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“ de P. Constantin, Sighişóra.

4. „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţĕranilor nostri“ de G. Maican din Ticuşul-român.

5. „Ce lucrări de mână femeeşti sĕ se propună în şcólele nóstre primare de la sate“ de Cornelia Ciceiu din Sighişóra.

IV. Diverse.

1. Raportul comisiunii permanente.

2. Propuneri şi dorinţe.

Conferenţele se vor deschide Vineri în 23 April v. a. c. după serviciul divin al sf. liturgii, cu parastas pentru fericiţii archiepiscopi şi metropoliţi, ca supremi inspectori şcolari, şi cu invocarea sfântului duh. Cu acéstă ocasiune va predica în biserică parochul şi învĕţătoriul-director Ambrosiu Stoicovici din Sighişóra despre „Credinţa în Dzeu ca isvor de putere, bunăstare şi cultura minţii şi a inimii“.

Duminecă în 25 April v. a. c. după sf. liturgie va predica comisariul consistorial despre „Evangelia Samarinencei“.

In fine rog a se transpune un esemplariu din acest program şi on. oficiu parochial spre cunoştinţă şi comunicare comitetului parochial.

Arseniu Vlaicu
comisariu consistoriul.

NOUTĂŢI

Paştile în Sibiiu. Sfintele sĕrbători ale Invierii Domnului au fost serbate în bisericile din Sibiiu cu evlavie şi solemnitate mare, deosebi în biserica din suburbiul-josefin, unde atât la serviciul Invierii, cât şi la liturgie a oficiat Escelenţia Sa Inaltpreasânţitul nostru archiepiscop şi metropolit *Ioan*, cu asistenţă numerósă. La serviciul Invierii a fost asistat de Preacuvioşia Sa dl archimandrit şi vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion Puşcariu, de Preacuvioşia Sa dl protosincel Dr. Eusebiu Roşca, director seminarial, şi de protopresbiterii Ioan Papiu, Ioan Droc şi Mateiu Voilean, ear' la liturgie, pe lângă cei de mai sus a fost asistat şi de protopresbiterul-asesor Moise Lazar. Serviciul de diacon, atât la Inviere, cât şi la liturgie l'a făcut diaconul Dumitru Câmpian, archivariu consistorial. Cântările liturgice le-a cântat corul seminarial sub conducerea profesorului T. Popovici.

La sfêrşitul liturgiei Escelenţia Sa metropolitul a ţinut credincioşilor o frumósă şi instructivă predică.

*

Teatru în Sĕlişte. Representaţiunea teatrală dată a doua zi de Paşti în comuna Sĕlişte, a avut succes desĕvêrşit. Vom da în numĕrul viitor o amĕnunţită dare de sémă.

*

Ştire falsă. Ziarele magiare aduseseră cu vĕdită bucurie ştirea, că tabla regéscă din Cluj a nulificat testamentul lui *Petran*, fost protofisc comitatens în Cluj, care întréga sa avere, în valóre de vre-o 200,000 coróne, a testate „*Asociaţiunei*“ din Sibiiu. După cum suntem informaţi însĕ, ştirea a fost falsă, pentru-că tabla regéscă din Cluj tocmai din contră, *a aprobat sentenţa tribunalului regesc*, prin care testamentul a fost declarat *valid.*

*

† Regina Isabela. Sâmbătă a rĕposat în Paris regina Isabela, bunica regelui Alfons XIII. al Spaniei, în etate de 74 ani. A urmat în domnire tatălui ei Ferdinand VII, care neavênd copii de sex bărbătesc, în 1830 a modificat legea de succesiune, aşa ca şi descendenţii de sex feminin sĕ pótă moşteni tronul. Prin acésta modificare simţindu-se scurtat în dreptul de moştenire fratele regelui, Don Carlos, a inscenat dese revolte contra regimului femeesc. De atunci datéză „carlismul“ în Spania. In 1870 Isabela a renunţat la tron în favorul fiului ei Alfons XII.

*

† Victor Comşa, sublocotenent în regimentul ces. şi reg. de pioneri Baon nr. 6, după un morb greu şi îndelungat şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului Marţi (12 April n.) la orele 11½ din nópte în spitalul militar din Budapesta. Inmormêntarea i-se va face Joi (14 April n.) la orele 3 d. a. în cimiteriul militar de acolo. Defunctul a fost fiul cel mai mare al profesorului seminarial *Demetriu Comşa* din Sibiiu. Mult întristatei familii îi esprimăm sincere condolenţe.

*

De la „Reuniunea femeilor române din Sibiiu“. Acéstă reuniune a decis înfiinţarea unei şcóle pentru economia şi industria de casă. In acest scop doreşte a specialisa două instructore, una în economia şi alta în industria (croit, cusut, tors, ţĕsut, împletit cu maşina, brodat etc.) de casă. Cea dintâiu va avé sĕ cerceteze cursul de economie casnică susţinut de „Reuniunea femeilor evangelice din Sibiiu“, cea din urmă — avênd deja órecare cualificaţie specială — un curs de 11 luni la „Szövőipari szakiskola“ din Késmárk, pentru care va fi a se esopera permisiune ministerială. Pentru acoperirea speselor împreunate cu cercetarea cursului de economie casnică comitetul reuniunii a votat un stipendiu de 800 cor., ear' pentru acoperirea speselor împreunate cu cercetarea cursului industrial un stipendiu de 1000 cor. Reflectantele, cari doresc a obţiné unul din aceste stipendii, sĕ-şi înainteze cererile, conform concursului publicat în ziariul nostru, până cel mult la 31 Maiu a. c. st. n. După informaţiunile nóstre, stipendiatele vor fi obligate a întra şi rĕmâné cel puţin 5 ani în serviciul reuniunii ca instructore pentru economia, respective industria de casă, avênd a primí o remuneraţie anuală de câte 800 cor., locuinţă liberă şi întrégă întreţinerea. Se vor puté absolva de la acest angajament şi înainte de terminul indicat, în cas de căsătorie, dar' vor avé sĕ anunţe acésta cu ½ an înainte şi sĕ restitue stipendiul. Reflectanteie nu pot fi mai tinere de 20 ani şi au sĕ dovedéscă, că vorbesc bine româneşte şi ungureşte sau nemţeşte. Vor fi preferite reflectantele cari au deja cualificaţie specială, în deosebi stipendiul al doilea se póte conferí numai unei reflectante care a cercetat deja un curs de industrie casnică.

*

Comună pustiită de foc. Sâmbătă după amiazi s'a escat foc în comuna sĕcuéscă Gyergyószárhegy, care alimentat de vênt puternic a mistuit în scurt timp 160 case împreună cu clădirile economice din jurul lor.

*

Concertul Popoviciu—Dima. Concertul *Popoviciu—Dima*, anunţat deja, se va da Vineri, 9/22 April, în sala mare de la Gesellschaftshaus, cu programul următoriu: I. 1. *a)* I. Brahms: *Feldeinsamkeit*, *b)* A. Jensen: *Lehn deine Wang!* D. Popoviciu. 2. *a)* G. F. Händel: *Verdi prati*, arie din „Alcina“, *b)* F. Schubert: *Die junge Nonne*, *c)* F. Schubert: *An die Musik*, M. Dima. 3. *a)* G. Dima: *Mugur mugurel*, *b)* G. Dima: *Ştii tu mândro?* D. Popoviciu. 4. *a)* F. Liszt: *Loreley*, *b)* H. Wolf: *Mein Liebster singt*, *c)* H. Wolf: *Ich hab' in Penna* . . . M. Dima. 5. *a)* C. Loewe: *Erlkönig*, *b)* C. Loewe: *Hinkende Jamben*, D. Popoviciu. 6. *a)* G. Dima: *Dorinţă*, *b)* G. Dima: *Pe când sórele de vară*, *c)* G. Dima: *Légăn verde*, M. Dima. II. 7. *a)* G. Dima: *Mândruliţă de demult*, *b)* G. Dima: *Hop ţurcă furcă*, D. Popoviciu. 8. *a)* C. Loewe: *Spirito santo*, *b)* C. Loewe: *Kleiner Haushalt*, M. Dima. 9. *a)* F. Schubert: *Am Meer*, *b)* R. Schumann: *Ich grolle nicht*, D. Popoviciu. 10. *a)* I. Scarlatescu: *Doină*, *b)* A. Kirchner: *Fóie verde de bujor* M. Dima. 11. *a)* C. Loewe: *Fredericus rex*, *b)* C. Loewe: *Edward*, D. Popoviciu. La pian G. Dima.

*

Păduri în flacări. Alaltăeri (Luni) pe la amiazi pădurile din stânga Oltului, din sus de Călimăneşti, au luat foc. Pe la 7 ore séra 12—15 pogóne de pădure erau în flacări. Pădurile sunt proprietatea statului român.

*

Mórte cumplită. Economul Ioan Maloş din Gernesig eşind la arat a dat foc miriştei de pe un loc al seu. Băieţelul de 5 ani a lui Maloş, pe care încă 'l dusese cu sine la câmp, până ce tatăl sau ara pe un loc aprópe de mirişte, s'a pus sĕ dee şi el foc miriştelor şi astfel şi-a aprins hainele. Când Maloş a observat primejdia, băieţelul îndurase arsuri aşa de grave, în cât după chinuri de câteva ceasuri a murit.

*

Petrecere în Mociu. Producţiune musicală-teatrală va aranja corul bisericei greco-orientale din *Mociu*, în favorul bibliotecei şcolare, Duminecă în 4/17 April a. c. în localul şcólei gr. or. din localitate.

Inceputul la orele 7 şi jum. séra.

*

Petrecere şi teatru în Sânt-Andreş. Primim invitare la concertul şi representaţiunea declamatorică-teatrală ce o vor arangia elevii şcólei centrale, în localul şcólei din Sânt-Andreş, cu concursul unor domni din Deva şi jur la Dumineca „Tomii“ (17 April 1904). Inceputul la 7½ ore séra. Preţul de întrare: de persónă 1 cor. 20 fil., de familie 1 cor. 60 fil. Venitul curat e destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci şcolare. Suprasolvirile se vor cuita publice. NB. Pentru cuartire se îngrijeşte comitetul arangiator.

*

Victimile ofticei. Raportul ministeriului de interne despre starea sanitară a ţerii arată, că în Ianuarie au murit de oftică 6251 ómeni (în Budapesta 245). Cu mult mai evidentă apare însĕ devastarea causată de oftică din datele statistice de pe anul 1902 (publicate acum). Conform acestora, în 1902 au murit de oftică 75.145 ómeni. Mai mare a fost mortalitatea în ţinuturile dintrĕ Dunăre şi Tisa, unde în o singură lună (Ianuarie) au murit de oftică 1072 ómeni.

*

A zice despre cineva că e mincinos — e vatĕmare de onóre. In adunarea generală a băncii din Ökörmező, ţinută în 2 Octobre 1902, protopretorul Dr. Pál Alfred s'a fost esprimat asupra preotului gr. cat. de acolo Juhászovici Antal, că „e fórte mincinos“ şi că „de nu ar lua în considerare că pórtă reveréndă l'ar pălmuí“. Preotul a făcut arătare la judecătoria cercuală din Ökörmező, care a osândit pe protopretorul la 100 coróne amendă, în cas de neplătire, schimbată în arest de 10 zile, şi a obligat pe protopretorul sĕ publice sentinţa în „Budapesti Hirlap“. In motivarea sentinţei se invócă drept momente agravatóre: cultura superiórĕ a insultătorului şi împrejurarea, că insulta s'a comis în loc public, în o adunare generală, şi a fost îndreptată contra unui preot, în faţa credincioşilor lui.

*

Sărutări patriotice. In Rusia s'a deschis o colectă publică pentru acoperirea cheltuelilor de rĕsboiu. La colecta acésta o domnişóră tinĕră şi uimitor de frumósă, cântăréţă de orfeu, a dat 2000 de ruble, căştigate cu guriţa. Sĕptĕmâna trecută adecă dşóra Sacharin (aşa se chiamă) cu ocasiunea unei representaţiuni în oraşul Perm, după cântarea cântecului „Slavnaia Rossiia“, compus din prilejul rĕsboiului ruso-japonez, a declarat că sărută pe fie-cine care-i dă, în favorul colectei, 10 ruble pentru o sărutare. Ca mânaţi de altceva s'au repeḑit spre bină o mulţime de bărbaţi, tineri şi bĕtrâni, silindu-se fie-care sĕ prevină pe ceialalţi în atingerea buzelor cântăreţei. Cântăréţa vĕzênd că e asalt aşa de mare, s'a retras repede de pe bină şi s'a închis în garderobă până ce impresariul a isbutit sĕ facă ordine, dând fie-caruia bilet numerotat. A eşit apoi de nou pe bină şi în faţa întregului public a început sĕ împartă sărutări în ordinea biletelor numerotate. A dat de tot vr'o două sute de sărutări. Suma astfel incassată a trimis'o apoi guvernului ca „*rata primă*“ din suma ce voeşte sĕ colecteze astfel în favorul celor duşi în rĕsboiu.

*

Nu înzadar se adreséză azi toţi bolnavii, cari se simt perduţi, la dl Albert Müller, (Budapesta, V. strada Vadász 42/V), la inventatorul crucii magneto-electrică R. B. 86,967, căci în adevĕrat numai acésta cruce foloseşte în contra reumei, astmei, podagrei, anemiei, epilepsiei etc. Bolnavii nu o pot în de-ajuns recomanda tuturor căci efectul ei e în adevĕr uimitor. Dovadă e şi următórea scrisóre de recunoştinţa: Dlui Albert Müller. Iţi sunt fórte recunoscĕtor pentru invenţia dtale. Am suferit de dureri cumplite în spate, la cap şi la organele de respirare. Tóte lucrurile au fost zadarnice şi numai prin folosirea crucii magneto-electrice R. B. nr. 86,967 m'am însănătoşat, pentru ce îţi esprim mulţămita mea ferbinte. Cu deosebită stimă: Stefan Haidukovics, Eszék.

*

Progres corĕspunḑĕtoriu spiritului timpului. Abia câţiva ani s'au strecurat, de când în întrégă ţéra s'a ivit mişcarea de a sĕmăna struguri înaintea fie-cărei case şi în fie-care grădină, şi ideia acésta într'atâta s'a lăţit, în cât abia se mai află loc în ţéră, unde sĕ nu se planteze. Şi nici nu e mirare. Sĕ privim d. e. oraşul Biserica albă, în care nu se află casă neîmpodobită cu verdéţă de struguri. Acésta provede întrégă familia, de la cócere până iarna târziu, cu cei mai buni struguri de desert, şi dă în fie-care an róde, fără ingrijire deosebită. De aceea atragem atenţiunea on. nostri cetitori asupra acestei plante, cum şi asupra anunţului cu clişeu (chip) de pe pagina a IV-a a fóiei nóstre de astăzi. Catalóge ilustrate primeşte fie-cine gratis şi franco.

Cărţi şi reviste.

„Amicul tinerimei, fóie de cunoştinţe folositóre pentru educaţia tinerimei române“, fasc. 3, pe Martie, a apărut cu următoriul sumariu: „Christos a înviat“, „Regina Berta“ (mama lui Carol cel Mare), „Din viéţa regelui Carol“, „Despre salutare, însemnătatea ei“, „Espediţia belgiană la polul sud în 1898—99“, „Lupta navală a furnicelor“, „Situaţia internă a Romei în epoca Gracchilor“, „Călĕtorie în Italia“, „Japonia“, „Leonarde da Vinci“, apoi: ghicituri, probleme de resolvat din matematică, fisică, geometrie, întrebări şi rĕspunsuri, soluţiunea problemelor din fascicolul 2, jocul de şach (descriere şi demonstrare).

„Amicul tinerimei“ apare în Tîrgu-Jíu (România), e redactat de profesorii de la gimnasiul din Tîrgu-Jíu şi costă 8 cor. pe an. Director, proprietariu şi editor e I. Moisil, directorul gimnasiului.

Artă şi ştiinţă.

Vinerea patimilor.

Institutul de arte grafice şi editură „Minerva“, din Bucureşti, din ale căror ateliere în timpul din urmă au eşit lucrări de-o execuţiune artistică neîntrecută în analele tipografiilor române, a avut fericita inspiraţie sĕ se gândéscă şi la popularisarea operilor de valóre ale picturii naţionale.

Inceputul l'a făcut cu cunoscuta pânză a lui Th. Aman „*Vinerea patimilor*“, representând ocolirea cu sfântul epitaf, a bisericei Stavropoleos din Bucureşti. In fund se vede intrarea bisericei cu pilastri lucraţi de mâni măestre. Feţe evlavióse, cu preotul în frunte, încunjură biserica. Asupra păreţilor se proiectéză flacăra torţelor. Tótă însemnătatea şi solemnitatea acestei sfinte zi e cuprinsă în pânza rĕposatului pictor.

Popularisarea unei asemenea opere are o îndoită valóre. Intâiu ea face cunoscut pe autorul ei, un muncitoriu fórte valoros şi la timpul seu străduitor de a ridica nivelul artei picturii. Al doilea, ea póte avé o influinţă bună asupra sufletului ori-cărui creştin, căci o pictură măiastă înalţă totdéuna ochii sufleteşti ai privitorului spre un ideal.

In creşterea poporului nostru pictura a fost nesocotită până acum. La ţéră s'au rĕspândit icóne imposibile, ear' zugravii de rĕspântii au umplut păreţii bisericilor cu sfinţi cu gura strîmbă. Este timpul suprem, ca sĕ se producă o reacţiune în contra acestor pseudosfinţi şi sĕ se înlocuéscă cu opere de artă, de cari avem un numĕr frumuşel.

Institutul „Minerva“ îşi va dobândí merite deosebite pentru îmbunătăţirea gustului public, dacă va reuşi sĕ rĕsbată cu tablouri de aceste şi sĕ le popularizeze la ţéră ca şi în oraş. Şi nu numai momente din viéţa religiósă a poporului, necesar ar fi sĕ se cunóscă şi alte producţiuni de-ale pictorilor nostri. Copii bune, atârnate în şcólă, în biserică şi în casele fie-căruia, îşi pot îndeplini frumósa misiune.

Inceputul e fórte bun, sĕ sperăm că va continua tot astfel, întimpinând cuvenita bunăvoinţă.

Preţul unui tablou este de 2 lei, şi se află de vênḑare la tóte librăriile şi la institutul de arte grafice şi editură „Minerva“, Bucureşti, strada Regală 6. Se póte procura şi prin libraria archidiecesană din Sibiiu.

Posta ultimă.

Din parlament.

Eri, Marţi, dieta magiară şi-a început de nou activitatea. S'au făcut comunicările obicinuite, s'au presentat petiţiunile întrate la presidiul casei şi s'a stabilit ordinea de zi pentru şedinţa de astăzi, în care se vor desbate unele proiecte mai mărunte de lege şi se vor da rĕspunsuri din partea ministrilor la interpelările făcute. Peste câteva zile guvernul va presenta dietei budgetul anului 1904.

Convocarea reichsrathului.

Fóia oficială de la Viena publică în numĕrul de eri, Marţi, rescriptul împĕrătesc, prin care reichsrathul austriac e convocat de nou pe 19 April la Viena.

Intrevederea de la Abbazia.

Ministrul comun de esterne al monarchiei, contele *Goluchowski*, a avut zilele trecute întâlnire la Abbazia cu ministrul de esterne al Italiei, *Tittoni.* Acestei intrevederi i-se dă mare importanţă politică. Se crede, că cu ocasiunea acésta au fost delăturate tóte neînţelegerile ce au esistat întrĕ monarchia nóstră şi Italia.

[84] 1—3

Concurs repețit

Pentru **întregirea vacantei parohíi** de cl. III. **Agostin**, protopresbiteratul Cohalm, prin acésta se publică concurs a doua oră cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Cererile de concurs au sĕ se aștérnă oficiului protopresbiteral în Cohalm (Kőhalom), avênd petenții a se presenta poporului în biserică în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra și cuvênta.

Agostin, în 5/18 Faur 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Alexandru Bucsa president. **Ioan Stanberț** notariu.

Vidi!

Nicolae D. Mircea protopresbiter.

Nr. 4505 1904 mag. [77] 3—3

Publicațiune.

Prin acésta se aduce la cunoștință generală, că **noul têrg de vite al orașului Nagyszeben** (Sibiiu) de lângă drumul Șurii-mari, s'a deschis **Marți în 12 April n. c.**, și că începênd cu acéstă zi în viitoriu têrgurile de vite, de sĕptĕmână și de țéră, se vor ține esclusiv pe locul noului têrg.

Totodată se face cunoscut, că terenul noului têrg de vite, pe basa concesiunii Inaltului ministeriu reg. u. de comerciu nr. 11529 I 1904 este intercalat la reionul orașului de vamă pentru pavagiu, și că de la deschiderea têrgului, vama de pavagiu și acisul pentru tóte carĕle, trăsurile, mărfurile ș. a., cari sosesc în zile de têrg pe drumurile Șurei-mari și Mândrei pe teritoriul orașului, este a se plătí la bariera de vámă, așezată lângă têrg.

Nagyszeben, 1 April 1904.

Magistratul.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roșie"

recomândă

pălării

păróse, pentru preoți români, à **7·—**, **8·—** și **9 coróne**, în **cele mai bune** și **mai frumóse calități.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fașie de hârtie.) [75] 5—12

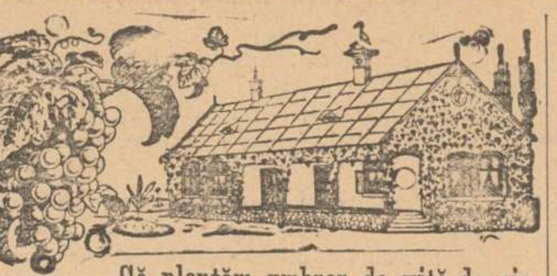

Sĕ plantăm umbrar de viță de vie

pe lângă orice casă și în grădinile nóstre de casă,

în pămênt și nĕsip.

Pentru acest scop însĕ nu se potrivește ori-ce soiu de struguri, de-șì tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulți nu au putut obținé nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéță, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioși și alte soiuri de struguri dulci. [12] 11—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră și nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă și pentru alte clădiri, grădini, garduri ș. a. fără sĕ detragă cât de puțin din locul menit pentru alte scopuri. Ș'apoi strugurii sunt cele mai mulțămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preț-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis și franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

---

8 zile de probă!

Cu preț uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere prețióse:

Important pentru fie-cine!

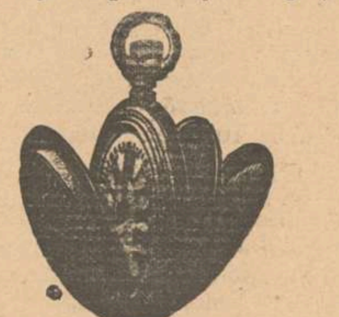

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent"), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanție pe 3 ani, și cutie.
- 1 **lanț** panțerat de goldin sau nichel, cu acățător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manșete auriți, marca „Garanție".
- 1 garnitură bumbi de cămașă și guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduță în cutie.

Aceste 14 prețióse și admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimițêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest)

Ce nu convine se primește înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, așa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis și franco.

— Se primesc vindĕtori și agenți. —

Aceeași garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'și păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 7—15

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la

architectul **Franz Szalay,**

(55) 7—10 strada turnului-roșu nr. 2 a.

Croitorie civilă și militară.

Pentru **sesonul de primăvară și vară** ne permitem a recomanda atențiunii binevoitóre a on. public român atelierul nostru de croitorie, în care confecționăm

tot feliul de haine pentru domni

ca: **costume complete** (de la 40—80 cor.), **jachete, haine de salon, fracuri, raglame, pelerine** etc., cum șì tot feliul de **uniforme pentru oficeri, voluntari, funcționari ai căilor ferate, forestieri, pădurari** și **finanți**; asemenea confecționăm **palitone și jachete pentru dame,** tóte acestea din cele mai fine și moderne stofe (originale englezești), pe lângă **prețuri moderate.** Pentru soliditatea lucrului se garantéză. Cu stofe și mustre servim ori când.

Totodată ne permitem a face cunoscut domnilor preoți și candidați de preoți că croim

reverendi

după cel mai nou stil din diferite calități de stofă, material trainic, cu preț de **85—150 cor.** Comande se pot face și în scris, indicându-se mĕsura (în centimetri), anume lungimea de la guler (pe spate) până în brâu și de la guler până jos, lățimea spatelui întreg (de la o cusătură a mânecii la ceealaltă), lungimea mânecii până la cot și lungimea întrégă, grosimea peptului subsuóră, grosimea în brîu și lărgimea gulerului eventual sĕ se indice numĕrul gulerului de la cămașă.

Un **costum complet** sau o **reverandă la cerere confecționăm în 24 ore.**

Cerênd șì cu ocasiunea acésta spriginul on. public român și asigurându-l de nou de un serviciu totdeuna prompt și satisfăcĕtor, semnăm

Sibiiu, 15 Martie 1904

cu tótă stima

Petrașcu & Părău

(3) 4—6 strada poplăcii 21 (peste cale de tipografia archid.)

Somatosă

albumină de carne solubilă

conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convàlescenți etc.

în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)

recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărțĕmêntul farmaceutic.)

[85] 1—22

Ocasiune rară!

Licuidatorii societății comerciale pe acții „Concordia" din loc a decis desființarea prăvăliilor societății.

Ca sĕ putem deci în timp scurt ajunge acest scop vom vinde tóte mărfurile cu **prețuri fórte reduse și sub prețul costului.**

Invităm deci cu tótă onórea pe amicii nostrí de afacere, cât șì pe On. public, sĕ se folosésca încă la timp de acésta **mare și favorabilă ocasiune.**

Cu deosebire posedem deposite mari în ape minerale, cafele, teiuri, rum, colori și recuisite de scris; lumini de spermancet, săpunuri etc. etc.

11,000 litre de vinuri naturale, vinuri vechi. Vindem șì în partii mai mici. (86) 1—2.

In **despărțĕmêntul textil** posedem: bumbacuri de tot soiul, pânzării, dantele, cretóne, pânză de saltele, ață și multe alte articole cu prețuri de tot eftine.

Cu tótă stima

„CONCORDIA", societate comercială pe acții în licuidare.

In préjma esamenelor! * **In préjma esamenelor!**

Scrisori de esamen (propise)

pentru scrierea *română*, *germână* și *dictando* tipărite în Tipografia archidiecesană, *în colóre vênătă*, pe hârtie fórte fină, mărime 24/31 cm.

Prețul: de bucată 2 fil.; 100 bucăți 1·30 cor. și porto postal.

Comandele din afară se esecută imediat.

Librăria tipografiei archidiecesane

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser":

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser" plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser" (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtorésca, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijésca la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser" **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 8—31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 36 Sibiiu, Sâmbătă 3/16 April 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru **monarchie** pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru **străinătate** pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada **Măcelarilor 45**
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Sinódele.

Sibiiu, 15 April n.

Duminecă, 17 April n., se deschid sinódele eparchiale în cele trei centre ale metropoliei gr. ort. române din Ungaria: în Sibiiu, Arad şi Caransebeş.

Representanţii legali, aleşii clerului şi ai poporului, se întrunesc de nou Duminecă în aceste trei fortăreţe ale bisericei nóstre dreptmăritóre, pentruca sub conducerea prelaţilor nostri dare de sémă sĕ céră şi sĕ priméscă de la cei încredinţaţi cu conducerea destinelor credincioşilor acestei biserici, şi îndrumări sĕ le dee pentru viitoriu, că cum au sĕ le conducă, ca spre a bisericii mărire şi spre a némului fericire sĕ fie conduse.

Sinódele nóstre eparchiale sunt tot atâtea mici parlamente, în cari legi obligătóre pentru clerul şi poporul nostru pot sĕ fie croite, şi în cari cei de la conducere pot fi traşi la aspră rĕspundere când nu şi-ar împliní datorinţele aşa cum ar trebuí sĕ şi-le împlinéscă.

Teren larg au lăsat înţelepţii din trecut pe séma sinódelor nóstre eparchiale, teren care nici pe jumĕtate nise pare că încă n'ar fi ocupat. Ne-am prea obicinuit a vedé, cum sinódele mai numai pentru aceea se întrunesc, ca luând la esaminare raportele ce li-se presentéză din partea consistoriilor respective, sĕ-şi spună hotarîrea, dacă le află de bune, ori apoi doresc sĕ se facă schimbare pe viitoriu, în ce formă, şi în care direcţie?

După părerea nóstră însĕ acésta ar fi numai una dintrĕ îngrijirile pe cari sinódele sunt datóre sĕ le dee bisericei şi aşeḍămintelor legate de ea.

Am dorí sĕ vedem sinódele făcênd odată mai mult de cât atâta. Sĕ iee iniţiativa d. e. ele la lucrări necesare şi de folos pentru desvoltarea culturală a poporului aparţinĕtor la biserica gr.-ort. română, în cadrele atât de frumos stabilite în punctele 6, 7 şi 8 din §-ul 96 al statutului nostru organic. Am dorí sĕ vedem pe domnii deputaţi venind cu *idei noue* în sinóde, descoperind ací, trebuinţe şi dorinţe, şi arĕtând, nu numai rĕul ce a fost constatat în o direcţie ori alta, ci şi lécul potrivit pentru sanarea rĕului. Sĕ nu se mai aştepte tóte de la cei din centru, cari ómeni sunt şí ei, numai cu câte doi ochi, ómeni cari nu le pot vedé tóte, cum nu le pot nici îndrepta tóte. Cu atât mai puţin sĕ le aşteptăm tóte de la archiereii nostri, cari numai ei singuri ştiu cât de grea le este posiţia, şi cât de greu le este sĕ apere şi sĕ conserve aceea ce mai avem, şi ce pe zeci de căi lăturalnice se caută a ni-se lua.

Deşteptii şi fericiţii în Domnul, cari au compus statutul organic, nu au contemplat sinódele eparchiale astfel, ca ele sĕ fie numai autorităţi supreme de controlă, de disciplinare, şi foruri de alegere: ci tot atâtea isvóre preţióse, cari în fie-care an sĕ dee viéţă nouă organismului nostru bisericesc, viéţă luată din însaşi vitalitatea şi din trebuinţele de viéţă ale credincioşilor bisericei nóstre.

Un bun şi frumos început s'a făcut în privinţa acésta anul trecut în sinodul nostru archidiecesan, în care au fost presentate din partea deputaţilor mai multe propuneri de cea mai mare însĕmnătate pentru biserica nóstră. Aşa şi trebue sĕ fie înţeles rostul sinódelor nóstre eparchiale. Domnii deputaţi sinodali, aleşi pe cercuri, trăesc fie-care în alt mediu, şi astfel fie-care este pus în mĕsură de a cunóşte diferite lipse şi dorinţe, de a cunóşte în diferite forme relele de cari voim sĕ ne curăţim biserica, şi a le cunóşte fie-care din altă parte. Dar' totodată e în mĕsură a şti şi cunóşte şí lécul care prin părţile sale e potrivit pentru delăturarea relelor. Studieze-l deci bine, de la un sinod până la celalalt, şi apoi espună-şi părerile, ca hotărîre bună se pótă fi luată cu privire la îndreptarea dorită de toţi.

Nu punênd vina când pe protopresbiteri, când pe cei de la centru, când earăşi pe suprema conducere bisericéscă, vom puté da îndrumare mai bună organisării nóstre interne bisericeşti, ci punênd toţi umĕrul la lucru şi punêndu-ne toţi mintea şi inima în serviciul bisericii, aşa cum datori suntem sĕ facem.

Stăpâniţi de aceste idei şi dorinţe, credem şi sperăm, că cu rîvnă de muncă se vor întruní domnii deputaţi şi în sesiunea care se va deschide Duminecă a sinódelor nóstre eparchiale, şi dorind, ca activitatea lor sĕ fie rodnică şi folositóre némului şi bisericei, salutăm cu bucurie întrunirea de nou a celor trei sinóde eparchiale: din Sibiiu, Arad şi Caransebeş.

Din protopresbiterate.

Sinod protopresbiteral în Turda.

Agârbiciu, 17 Martie v.

In 10 Martie a. c. s'a ţinut sinodul protopresbiteral ordinar al tractului Turda, sub conducerea protopresbiterului tractual *Jovian Murĕşian.*

Sinodului i-a premes sânta liturgie a sfântului Grigore Teologul, sĕvêrşită de şeful tractual, Jovian Murĕşan şi preotul Andreiu Badiu, cu atâta evlavie, în cât ţăranii presenţi, pĕtrunşi de sublimitatea acestei liturgii, esclamau: „aşa ceva frumos încă nu am audit.“

Cu drept cuvênt au putut esclama aşa, căci durere, la sate nu se prea oficiază liturgia s. Grigore, dar' de-şi s'ar oficia, nu sunt cantori, cari sĕ ştie tipicul şi cântările, şi preoţii nu-şi prea iau ostenélă ca sĕ-i instrueze, — pe cum nu şi-au luat nici acum ostenélă de a participa barem la s. slujbă *de la început,* aşa, că protopresbiterul a fost necesitat din lipsa de preoţi a oficia numai cu asistenţa unui singur preot, căci alt preot, care a fost present, a fost necesitat a conduce strana şi cântările.

Acésta în atenţiunea preoţilor, ca membri ai sinodului.

După chiămarea duhului sfânt presidentul-protopresbiter prin o vorbire potrivită apeléză la conlucrarea tuturor membrilor sinodali spre binele şi prosperarea tractului şi declară şedinţa sinodului deschisă, constatând presenţa membrilor.

Durere, abia s'au fost presentat ceva preste maioritate, aşa că abia s'a putut ţiné sinodul. — Cu părere de rĕu s'a remarcat numĕrul cel mic de membri, în care s'au presentat mirenii.

Acésta în atenţiunea tuturor membrilor sinodali.

S'a constituit biroul, ales a fost notariu Vincenţiu *Orăsan,* ear' bărbaţi verificători ai procesului verbal domnii: Ilie *Şerban,* preot şi Ioan *Tinean,* proprietariu.

Urmaéză raportul protopresbiterului despre activitatea sa şi starea tractului în anul espirat.

E lucrat cu multă pricepere, cuprinḍênd la locuri cuvenite şi propuneri pentru stirpirea rĕului constatat. E o oglindă fidelă a întregei stări a protopresbiteratului, eshauriând cu deamĕnuntul în mod comparativ tóte momentele mai însemnate ale tractului.

Raportul s'a luat în general şi în special la cunoştinţă, întrĕ aclamări de „sĕ trăéscă“ la adresa şefului tractual.

Din raportul general, care e împărţit în 4 părţi şi anume: I. afaceri oficióse; II. afaceri bisericeşti; III. afaceri şcolare şi IV afaceri epitropeşti, fie-mi permis a estrage următórele:

I. Afaceri oficióse. In cursul anului 1903 au întrat la oficiul protopresbiteral 1115 esibite. Deci, cu 85 mai puţine de cât în anul 1902, o împrejurare ce se datoreşte numĕrului scăḍut al raţiociniilor restante aşternute spre revisiune consistorială. După natura lor, dintrĕ acestea au fost bisericeşti 400, — şcolare 349, şi epitropeşti 366, cari tóte au fost resolvite. Administraţiunea în anul acesta s'a ameliorat mult, dar' o ingreunéză şi întârzie încă regligenţa unor preoţi, cari de astădată nu sunt arătaţi cu numele.

Afaceri disciplinare nu s'au ivit.

a) Scaunul protopresbiteral s'a întrunit în 3 casuri.

Visitaţiunea canonică s'a îndeplinit şi în acest an la timpul sĕu. Tot ací se constată că serviciile divine în Dumineci şi sĕrbători s'au ţinut regulat, nisuindu-se preoţii mai zeloşi a ţiné şi predici, ceea-ce pe viitoriu trebue sĕ se facă şi cu mai mare rîvnă din partea tuturor preoţilor, ear' unde acésta nu s'ar

FOIŞÓRĂ

Aur!...

Dramă originală istorică, representată a doua zi de Paşti în Sélişte.

A trecut vijelia anilor 1848/49. Cei cari în tóte neajunsurile am stat neclintiţi întru apărarea „Inălţatului împĕrat“ şi cari am luptat vitejeşte şi în acesti 2 ani pentru dreptate şi lumină, ne-am pomenit de nou strînşi în lanţuri, huiduiţi şi dispreţuiţi cu cuvinte de ocară. Libertatea spiritului, a cărei eluptare a fost una dintrĕ tendinţele nóstre după vécuri, a rĕmas şi de astădată o frasă gólă. Pentru Români uşile şcólelor au rĕmas şi pe mai departe închise. Ici-colea numai câte un tinĕr învăpăiat de iubirea de ném a ajuns după grele suferinţe la şcóle mai înalte, unde s'au înarmat pentru viitórea luptă, care avea sĕ asigure Românului locul seu meritat în urma facultăţilor sale spirituale şi a trecutului seu istoric. Dar' erau puţini de acesti tineri şi multe erau dorinţele nóstre. Un neam obidit de secoli întregi, ferecat în lanţurile întunerecului avea lipsă de mulţi slujitori ai causei sale sfinte.

Un tinĕr din aceste timpuri de tristă aducere aminte ne presintă drama „Aur...“, un tinĕr însĕ, care n'are în sufletul seu nici o scânteie din sufletul némului seu, nimic din aspiraţiunile poporului seu, un tinĕr a cărui dorinţă e sĕ-şi facă o carieră, sĕ smulgă de la sórte — ceea-ce nu vrea sĕ-i dee de bună voe, — şi care se topeşte de admiraţie şi uită totul când ajunge în faţa unei domnişóre nobile, coboritóre din strămoşi magiari. Aici încétă ori-ce bătae de inimă a românului, Petru e un muritoriu, pentru care gândul cel mai grozav e — nu că némul seu va rĕmâné şi mai departe asuprit, — ci că nu va puté sĕ căştige mâna acestei fete nobile — Cornelia — din causa stavilei pusă întrĕ el, fiiul cârcimarului Ioan Bisorca, şi întrĕ ea, coborîtóre din ném de nobil. Ba ce e mai mult, nici chiar părinţii lui Petru, cari ca ómeni simpli au trebuit sĕ fie şi ei nĕcăjiţi, nu se vĕd străbătuţi de ideia, care era generală pe atunci la toţi Românii din Ardél şi ţéra unguréscă, şi ei urmăresc numai scopul sĕ facă din ficiorul lor „domn“, om procopsit. Pentru realisarea acestui scop Ana, mama lui Petru, în lipsa de mijlóce materiale fură aurul strîns cu multă trudă de Măria Sa fişpanul George Nistor, pe care l'a servit în decurs de 20 ani. Nici acest „Măria Sa“ român nu are absolut de loc aspectul unui „domn“ român de pe vremile acelea.

Acésta, e fără îndoială, o scădere a dramei, care avêndu-se în vedere că drama e istorică, nu se póte trece nici decum cu vederea. Technica dramei însĕ nu sufere din causa acésta absolut de loc. *Acordul fundamental* al dramei e puternic şi desperat şi emanéză din dorul Anei de a-şi procopsí ficiorul şi din dorul dómnei Maria Cosma, sora lui Nistor, de a-şi rĕsbuna pe hoţii, cari au furat galbinii de la acesta. *Motivarea internă* ne aminteşte Năpasta lui S. L. Caragiale, de-şi e de netăgăduit, că la scrierea actului I şi „Puterea întunerecului“ a lui Tolstoi a servit de model. Maria Cosma, o fire aprópe sĕlbatică, ceea-ce se dovedeşte mai întâiu, când voeşte sĕ fure *ea* banii fratelui seu Nistor, pe care l'a supĕrat în întréga lui viéţă şi pe care-l iubeşte numai pentru aurul lui — îşi pune în joc norocul şi viéţa fiicei sale Cornelia numai pentru-ca sĕ-şi pótă rĕsbuna pe Ana, care a prevenit-o în furatul banilor şi sĕ-şi pótă urma apoi viéţa cea luxósă şi desfrânată. Planul însĕ nu-i succede. Cornelia iubeşte într'adevĕr pe Petru, şi tóte planurile mamei sale nu o pot abate de la el, ci mai bine preferă sĕ móră la sinul lui Petru, logodnicul ei, când hoţii tăbărând în casa lui Bisorca pentru-ca sĕ-i céră banii, îl ucid în luptă şi pe acesta. Aici e *centrul de gravitaţiune* al piesei, care e din cale afară mişcător. Accesul de nebunie al Anei, când îşi vede copilul ei, pentru care a pĕcătuit furând banii, îşi ajunge paroxismul; ea îşi uită de pĕcatul, care până aci îi apăsa sufletul şi făcea sĕ-i putrezéscă inima, isbucneşte în rîsete nebuneşti şi în hohote sinistre aruncă aurul în vênt strigând nebună: aur!! aur!! Cu acésta se sfêrşeşte drama dómnei Constanţa Hodoş.

Autóra a ştiut ţese drama destul de frumos, foiosind o limbă, cum nu mulţi o posed în ţéra românéscă. Sentimentalismul atât de propriu dómnei Hodoş, nu s'a vîrît de cât numai în actul II, în dialogul dintrĕ Petru şi Cornelia; o scenă de atâta lirism şi de atâta farmec, în cât criticul de la „Voinţa naţională“ n'a greşit când a declarat'o de cea mai frumósă în felul seu din întréga literatură românéscă.

In sfêrşit sĕ ating în câteva cuvinte şi feliul cum a fost interpretată în Sĕlişte acéstă dramă, care a fost până acum representată numai în Bucureşti pe scena teatrului naţional.

Susţin, că o dramă istorică e cu mult mai grea de representat, de cât o dramă a cărui subiect e scos din fantasia poetului. A te scóte din împrejurările actuale, a te desbrăca de preocupaţiunile timpului în care puté din causa neaptitudinei preotului, sĕ se cetéscă cel puţin regulat căzania.

b) Referitor la afacerile şcolare se observă, că esamenele anuale aprópe tóte s'au ţinut sub presidiul protopresbiterului şi s'a constatat un resultat mai bum faţă de anul trecut. Dar' pentru aceea se lasă încă mult de dorit, din lipa învĕţătorilor cualificaţi.

Conclusele sinodului protopresbiteral din anul trecut, şi anume, cel referitor la alegerea membrilor comitetului şi epitropiei tractuale, cel privitor la remânerea parochiei Petrilaca şi mai departe arondată la acest tract, — cel privitor la înfiinţarea bibliotecei tractuale, cum şi raţiociniul tractual pe 1902 — tóte au obţinut înaltă aprobare consistorială.

II. *Afaceri bisericeşti.* Protopresbiteratul e format din 31 comune bisericeşti şi anume: 27 matere şi 4 filii, în cari funcţionézá 30 parochi, şi anume: un protopresbiter, un protopresbiter onorariu, un preot în retragere şi un capelan, dintrĕ cari 6 sunt vĕduvi.

In decursul anului dintrĕ preoţi a rĕposat parochul Ioan Pĕtruţiu din Cristiş după un serviciu de 22 ani.

S'au intregit 2 parochíi, anume Feldióra prin Atanasiu Hopartean şi Murĕş Uióra prin protopopul onorariu şi profesorul seminarial pensionat Ioan Ghibu.

Parochie vacantă la finea anului a rĕmas numai Cristişul; în parochia Sopor s'a sistemisat post de capelan.

Se mai observă, că dintrĕ 31 cantori ordinari de abia sunt cualificaţi în proporţia de 7: 10, de unde urmézá, că cântările bisericeşti nu se esecută esact după melodiile bisericei nóstre.

In decursul anului 1903 s'a sfinţit prin protopresbiter 3 biserici şi anume în Cârcedea, biserică nouă, şi în Cicud şi Ceagz biserici reparate.

Conform datelor statistice, au fost în acest protopresbiterat 3078 familii (cu 44 mai multe), 7300 bărbaţi şi 7162 femei, la olaltă 14462 suflete (cu 54 mai multe).

Ştiu cetí şi scrie 2373 bărbaţi, 2404 femei, la olaltă 4777.

Căsătorii s'au încheiat 112 bisericeşti civile, şi 1 numai civilă, dintrĕ acestea 73 pur ortodoxe, ear' 39 mixte. Cu 39 mai puţine de cât în anul 1902.

Concubinate au fost 77; cu 12 mai puţine de cât în anul 1902.

Naşteri legitime: copíi 290, copile 162; cu 121 mai puţini de cât anul trecut; ear' ilegitime: copíi 30, copile 30; cu 7 mai mulţi de cât în anul trecut.

Au murit 168 bărbaţi şi 182 femei, cu 133 mai puţini de cât în anul trecut, dintrĕ cari 5 de mórte silnică.

De la biserica gr. cat. au trecut la noi 41; ear' de la noi la biserica gr. cat. 13.

III. *Afaceri şcolare.* In anul şcolar 1902/3 au fost în protopresbiterat 14 şcóle — la cari se va adauge şi cea din Turda, a cărei ridicare este pusă la cale. — In decursul anului s'a adaptat cea din Vaidasig şi s'a reparat şcóla din Banabic. Preste tot şcólele sunt în stare puţin corĕspundĕtóre şi neprovĕdute cu recuisitele necesare.

La cele 14 şcóle au funcţionat 14 învĕţători, dintrĕ cari numai 3 difinitivi, ceilalţi provisori şi toleraţi.

Obligaţi la şcóla de tóte zilele au fost 1225 copíi şi copile (cu 34 mai mulţi de cât în anul trecut); ear' la şcóla de repetiţie 484 copíi şi copile (cu 65 mai puţini de cât în anul trecut); dintrĕ aceştia au cercetat şcóla 1056 copíi şi copile (cu 80 mai puţini de cât în anul trecut).

După progres sunt 135 distinşi, 528 buni şi 393 debili.

După confesiune 999 gr. or., 49 gr. cat. 8 de altă confesiune. — După naţionalitate 1048 români, 3 magiari, 5 de altă naţionalitate. — Provĕduţi cu cărţi preste tot 694, în parte 251, neprovĕduţi 114 şcolari, în asămănare cu anul trecut un resultat favorabil.

Părinţii în prea puţine casuri 'şi dau copíi la şcólele medii şi mai înalte, aşa că din 14462 suflete, câte numĕră tractul, de abia sunt 40 tineri la şcólele medii şi academice.

IV. *Afaceri epitropeşti.* Preţul celor 30 biserici represintă o avere de 53,160 coróne (cu 1282 cor. mai mult de cât în anul trecut); valórea caselor parochiale face 20,200 coróne (mai mult cu 358 cor.); pământurile bisericilor în estensiune de 429 jug. 1212 □ stîngini represintă o valóre de 36871 cor. 18 fileri. Capitalurile fondurilor şi fundaţiunilor bisericeşti-şcolare fac 56233 cor. 95 fil.; preţul mobilelor bisericeşti fac 28190 cor. 50 fil.; ear' datoriile 3162 cor. 6 fil.; (un plus de 800 coróne); şi în fine preţul mobilelor şcolare face 2485 cor. 30 fil.

Acestea din raportul oficiului protopresbiteral.

S'a cetit apoi raţiociniul anului 1903, din care ne-am convins, că averea tractului se chiverniseşte în mod coştienţios, fondurile cresc, şi în mod vĕdit se augmentézá prin taxele anuale solvite din partea preoţilor şi învĕţătorilor.

Epitropiei s'a dat absolutoriul pentru raţiociniu — aprobându-se şi budgetul pe anul 1904.

S'au desbătut şi aprobat statutele bibliotecii tractuale, alegêndu-se în comisiunea administrativă preoţii Vincenţiu Orăsan, Andreiu Badiu, Ioan Hoportean şi Dr. Valer Moldovan, advocat, care comisiune îndată ce vor fi aprobate statutele din partea Preaven. Consistoriu va pune în fiinţă biblioteca, comandând cărţile mai necesare teologice şi pedagogice atât de simţite pentru educaţiunea clerului şi învĕţătorimei, pentru obţinerea unei culturi mai superióre.

Despre modul cum se va pune în lucrare biblioteca, voiu relata cu altă ocasiune.

In locul preotului rĕposat Ioan Pĕtruţiu se alege la scaunul protopresbiteral cu totalitatea voturilor preotul George Cimoca din Hidiş.

Eshauriate fiind obiectele — presidiul mulţămeşte membrilor pentru armoniósa şi frăţésca conlucrare manifestată în deslegarea agendelor, şi apelând la simţul de iubire şi dragoste către biserică şi ale ei aşedĕminte, îi invită sĕ conlucre şi în practică la realisarea concluselor ce s'au luat. Dorindu-le apoi re'ntórcere fericită la căminele lor — încheie şedinţa.

Vicenţiu Orăsan
preot.

Cenferenţă preoţéscă în Zarand.

— 23 Martie v.

Şi-a ţinut şedinţa în Brad la 18 Martie şi a eshauriat cu vrednicie programul publicat în nr. 29 al „Telegrafului Român“

Au participat 46 preoţi, cari în frunte cu protopresbiterul *V. Damian* îndată după serviciul divin şi mărturisire s'au adunat într'o sală de învĕţământ de la gimnasiu, — cea mai curată jertfă a preoţimei zarandene din epoca redeşteptării nóstre — şi atât prin disciplina sa, deóre-ce aprópe toţi preoţii s'au presentat în uniforma prescrisă, reverendă — cu escepţia celor mai avuţi, — cât şi prin interesarea faţă de obiectele puse la desbatere, s'a dovedit de o concentrare inteligentă naţional-ortodoxă vrednică de respect.

Conferenţele sunt pentru preoţime de mare folos. Convenind cu toţii, barem odată în an, şi ocupându-se serios cu afacerile rituale, culturale, sociale, administrative etc., nivoul lor cultural se va ridica, schimbarea de idei o va consolida într'o corporaţiune tot mai conştie de sine şi chiămarea sa, şi în raport cu aceste i-se va urca şi valórea.

In decursul conferenţei conştienţiosul preot Nicolae Florea din Rişca prin lucrarea sa a arĕtat mijlócele prin cari se pot delătura mai cu efect scăderile înrădăcinate în poporul nostru.

Am înţeles, că prelegĕtoriul a lovit cuiul în cap, deóre-ce n'a pus tóte scăderile tot numai în cârca poporului — încă bun — ci din mijlócele recomandate pentru delăturare, resultă, că şi preoţimei i a atribuit unele scăderi.

Regret, că am sosit numai când se discuta asupra operatului din cestiune, fiind-că n'am putut participa de la început şi astfel n'am audit'o. Sper însĕ, că autorul, dacă va afla de bine o va publica în „Telegraful Român“, ale cărui colóne stau deschise tuturor pentru tóte cestiunile vitale naţionale, bisericeşti, culturale etc., ca astfel convingerile sale sĕ fie cunoscute tuturor celor interesaţi de binele comun.

Dealtcum din critica preotului I. Şortan din Blăşeni, de la care suntem îndreptăţiţi a aştepta mult şi bun, căci e tinĕr inteligent şi absolut de gimnasiu, de-şi am audit, că prelegerea nu-i lipsită de scăderi stilistice, fiind-că întroducerea a fost cu 1 klm. (?) mai lungă de cât pertractarea, că întroducerea e scrisă într'un stil prea avêntat filosofic (?), ear' pertractarea e scrisă într'un stil prea poporal (!?), totuşi conferenţa a declarat'o de succésă şi aclus'o la protocol.

Din discusia asupra temei s'a trecut la sarcinile ce apasă preoţimea din causa sidoxiei cultului, colectelor etc, cari au fost mult accentuate. Dar' din discusiunea asupra lor toţi se vor fi convins, că isbândă nu-i fără luptă. Avem o constituţie admirabilă, care însĕ numai cu jertfe se póte inactiva. Mulţi fericeau pe cei cari şi-au chivernisit bine averile bisericeşti şi dispun de capitale din ale căror interese se acoper sarcinile şi cultul şi în mulţi se va fi deşteptat dorul sacru de a face ce au întrelăsat. Mijlóce de salvare sunt încă. Poporul nostru — şi în spetie cel zarandean — nu e străin de biserică. Jertfeşte cu drag pentru sfânta sfintelor. Mai ales când în fruntea bisericei se află câte un preot după rênduiala lui Melchisedec. Mult îl însufleţesc la jertfe şi cuvêntările archiereşti, cari se cetesc la sĕrbătorile împĕrăteşti. Cuvintele archiereului adresate dreptcredincioşilor sei e imposibil sĕ nu emoţioneze inimile poporului şi sĕ nu înalţe sufletul şi mintea lui în sfere mai ideale. De sigur va jertfí şi în viitoriu, căci speranţă e sĕ avem preoţi nu numai teoretice mai cualificaţi, ci şi mai devotaţi şi conştii de chiămarea lor: luminarea şi fericirea némului român. Sĕ nu desperăm! Viitoriu de aur Românul are! Cu noi e Dzeu! Numai noi sĕ fim: un trup şi un suflet.

In firul desbaterii protopresbiterul-president a ţinut o adevĕrată esortaţie, în care reasumând clar şi concis resultatele, tesele disertaţiunei dlui Florea, a îndemnat preoţimea: *a) sĕ-şi cultive raţional moşióra, ca astfel sĕ ajungă la bunăstare materială şi şi în cele economice sĕ servéscă drept model; b) sĕ stărue, ca în corporaţiunile constituţionale — comitet şi epitropii parochiale — sĕ între fruntaşi inteligenţi, activi şi onesti, cari sunt conduşi numai de binele comun, pe acestia sĕ'i tracteze cu iubire frăţéscă, îndemnându i sĕ-şi împlinéscă chiămarea cu credinţă, fără a-i prigoní, pismuí, seduce şi înstrăina de biserică; c) sĕ-şi deschidă preoţimea şi punga şi sĕ jertféscă şi ea, când e vorba de împodobirea bisericei, şcólei, procurarea de cărţi folositóre pe séma bibliotecei; d) sĕ presenteze la finea fie-cărui an socótă acurată despre administrarea averii bisericeşti, lucrând cu adevĕrată desinteresare pentru sporirea averii bisericeşti, şcolare şi fundaţionale şi luminarea poporului în tóte cele bune şi frumóse.*

Lucrând astfel vom stîrpí multe scăderi din poporul nostru şi *vom turna viéţă în constituţia nóstră bisericéscă*, vom devení fii vrednici ai marelui Andreiu, care sórtea bisericei şi şcólei române confesionale a încredinţat'o clerului şi poporului român ortodox.

De aceste şi multe alte vorbe înţelepte, resultatul unei esperienţe şi meditaţii îndelungate, a rostit protopresbiterul, pe cari preoţimea le-a ascultat cu interes.

Planul cronologic etc. presentat de zelosul preot I. Perian din Criscior a fost acceptat de conferenţă.

Conferenţa următóre se va ţiné în Criscior.

După terminare, cam pe la 2 ore d. a. fraţii s'au mângăiat parte la masa protopresbiterului, parte la a preotului Rimbaş cu post şi vin, discutând cestiuni actuale şi ferindu-se de crişme, şi astfel servind esemplu viu credincioşilor lor, cari, fiind tocmai zi de têrg, urmăreau cu atenţiune conduita şi faptele părinţilor lor sufleteşti.

In veci sĕ lumineze lumina vóstră, onoraţi părinţi, şi scăderile din poporul românesc vor pierí, precum piere fumul de faţa focului.

Un ceteţiu din Zarand.

Cestiuni şcolare.

Convocare.

Cu provocare la ordinul Preavener. Consistoriu archidiecesan dto 15 Ianuarie 1904, nr. 80 şcol., am onorul a convoca pe domnii învĕţători (învĕţătóre) de la şcólele nóstre din protopresbiteratul Orăştie la conferenţa învĕţătoréscă, ce se va ţiné în şcóla nóstră din Orĕştie, *Vineri în 23 April 1904 st. v.* şi zilele următóre.

Programa lucrărilor:

1. Participarea la serviciu divin.
2. La 11 ore a. m. deschiderea conferenţei.
3. Presentarea cerculariului consistorial pentru conferenţele învĕţătoreşti.
4. Apelul nominal.
5. Constituirea conferenţei.

A. Temele statorite de conferenţa precedentă din Orĕştie.

6. Causele analfabetismului în sinul poporului nostru etc., de Teofil Crişan.
7. Impărţirea obiectelor de învĕţământ pe orele zilelor etc. pentru şcólă cu 2 învĕţători, de corpul didactic din Romos; pentru şcólă cu 3 învĕţători, de corpul didactic din Vinerea.
8. O poveste pentru despărţĕmêntul I şcolar, lecţie practică după treptele metodice (formale), de George Daniil.
9. O lecţie din istoria patriei cu despărţĕmêntul V (după treptele metodice), de Nicolae Botean.
10. Invĕţământul ca mijloc de educaţie (disertaţie), de Ioachim Cerbicean.
11. Magnetul şi magnetismul (lecţie practică după treptele metodice), de Nicolae Popovici şi Ioan Baciu.
12. Impărţirea materialului de înv. din aritmetică în unităţi metodice, pentru cele 6 desp. şcolare, de Iosif Dumitru.

B. Temele fixate de Ven. Consistoriu:

13. Importanţa cântării în şcóla poporală etc., de Ioan Branga.

---

trăeşti şi a eşi cu totul de sub influinţa spiritului timpului tĕu pentru a te transpune cu trup şi cu suflet într'un timp şi într'un loc, care e mai mult sau mai puţin străin de tine, e o greutate, de care se înspăimêntézá şi actorii cei mai vestiţi. De acéstă greutate, natural că s'au isbit şi actorii nostri, cari pentru prima-óră în viéţa lor au avut ocasiune sĕ jóce într'o *dramă istorică seriósă.* Cu tóte greutăţile ce au avut sĕ întimpine pe lângă acésta, succesul acestei prime representaţiuni a fost mulţămitor. Cu deosebire rolul Anei a fost aşa de bine interpretat prin dómna Aurelia Pop, în cât jocul ei îţi reamintea tragediane de pe binele teatrelor mari. Puterea, precisiunea, mimica şi tóte mişcările au fost neesceptionabile. A fost îngrozitóre scena I a actului IV, unde hoţii torturézá pe Bisorca somându-l sĕ le dee aurul. A plăcut apoi mult actul II cu dialogul dintrĕ Cornelia şi Petru, care fie zis întrĕ noi, mi-a făcut mai mult impresia unui bonjourist din ţerile române de pe la anul 1848, ear' nici de cum a unui tinĕr român din Ardél de la 1848. Altele erau împrejurările, şi altul era spiritul în ţerile române, şi altcum simţiau ai nostri din Ardél şi ţéra ungurésca. Ambii (dşóra Iosefina Schram şi dl Ionel Comşa) au jucat fórte frumos şi au fost resplătiţi cu aplause nesfêrşite. Asemenea dna Maria Dregits a interpretat fidel rolul dnei Maria Cozma. Din faţa domniei sale puteai cetí rĕutatea femeii, care nu cunóşte margini în alegerea mijlócelor pentru ajungerea scopului seu. Ambele dómne dimpreună cu dşóra Schram au fost rĕsplătite pe lângă aplause nesfêrşite şi cu câte un buchet frumos de flori naturale.

Nu pot sĕ nu amintesc şi pe dl I. Crişan, care a jucat cu multă precisiune pe bĕtrânul fişpan, cum şi pe dl S. Mihălţan, care a jucat pe crişmariul Ioan Bisorca, apoi pe dna Marina Iacob, dnii Const. Crişţiu, Oct. Sglimbea etc., cari toţi s'au achitat fórte bine de rolurile lor.

Alăturea de aceste frumóse părţi ale producţiunii o singură scădere am observat: *costumarea.* E şi lucru greu acesta mai ales la un teatru de la sate şi în o piesă istorică, unde trebue sĕ ţii cont şi de timpul când s'a petrecut acţiunea şi de locul unde s'a petrecut. Evident, că nu era lucru uşor a procura costume, cari şi numai de sine sĕ te transpună într'un sat mic din jurul Bihorului prin anii cari au urmat revoluţiei din 1848/49.

Eu numai lăuda îi pot pe aceia cari au ostenit pentru acésta sĕrbătóre culturală, care îşi are influinţa sa vĕdită asupra acelora cari au cercetat-o, cum şi asupra acelora, cari nu s'au făcut părtaşi ei, şi cari vor câştiga de la sĕlişteni îndemn pentru lucruri frumóse. Le zic deci din inimă tuturor: Cu Dzeu înainte!

Sĕlişte, în 30 Martie v. 1904.

Amic.

(I. Ghibu)

14. Rolul familiei în educaţiune etc., de George Daniil.

C. De comisariul consistorial:

15. Igiena şcolară, de Dr. I. Beu, — apreţiare de Constantin Baicu.

16. Cestiunea ortografiei.

NB. Temele distribuite de conferenţa precedentă sunt a se înainta subsemnatului comisariu cons. cu 8 zile înainte de conferenţă, ear' celelalte la deschiderea conferenţei.

Sibiiu,, 1/14 April 1904.

Dr. Vasile Bologa
comisariu consistorial.

Convocare.

In virtutea cerculariului Preav. Consistoriu archidiecesan dto 15 Ianuarie a. c. nr. 80 şcol., am onóre a convoca pe toţi p. t. învĕţători din cercul IX Zarand, la conferenţele ce se vor ţiné în 23 ş 24 April st. v., în sala şcólei nóstre poporale din Brad.

Şedinţa I.
Vineri în 23 April a. m.

1. Participarea la serviciul divin.
2. Deschiderea conferenţei la 11 ore.
3. Constatarea presenţelor şi constituirea.

Şedinţa II.
Vineri în 23 April p. m.

4. Prima lecţiune din limba magiară: „cretă, tablă, carte, caet, pénă, acest, acésta, acel, aceea, este, aici, acolo, ce? unde?“ cu desp. II, de Marcu Huţiu, învĕţătoriu în Ribiţa.

5. „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţeranilor noştri“, de Pavel Lazar, înv. în Mestécăn.

6. „Descrierea mesei“, prelegere practică din limba magiară cu desp. III., de Roma Costin, învĕţătóre în Brad.

Şedinţa III.
Sâmbătă în 24 April a. m.

7. „Animalele domestice“, preleg. practică din limba magiară cu desp. III., de Gavriil Matieş, înv. în Herţegani.

8. „Conjugarea verbului în timpul present, forma hotărîtă şi nehotărîtă“, prelegere practică din limba magiară, de Victor Uscat, învĕţătoriu în Băiţa.

9. „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“ de Vasiliu Popa, învĕţătoriu în Crăciuneşti.

Şedinţa IV.
Sâmbătă în 24 April p. m.

10. „Proiectul de statute pentru societatea de ajutorare a preoţilor şi învĕţătorilor rom. gr. or. din archidiecesă“.

11. Discutarea asupra resultatului esamenelor finale de la şcólele poporale din tract, pe basa raportelor presentate de învĕţătorii esmişi.

12. Alegerea comisiunii care sĕ propună distribuirea temelor pentru conferenţa proximă.

Se observă, că temele respective au sĕ fie presentate şi în scris.

Brad, în Martie 1904.

Vasilie Damian
comisariu consistorial.

Revistă esternă

Sensaţie de pe câmpul de rĕsboiu. In timp ce sĕptĕmânile din urmă erau cam sĕrace în ştiri de însemnătate de pe câmpul rĕsboiului ruso-japonez, sĕptĕmâna curentă are sensaţie mare. La Port-Arthur s'a dat o mare luptă navală, în care vasul panţerat „Petropavlosc“ s'a scufundat împreună cu întreg personalul, din care numai patru oficeri au putut fi scăpaţi de mórte. Intrĕ acesti patru e şi mare-ducele Ciril, fratele ţarului. Comandantul flotei ruseşti de la Port-Arthur, *admiralul Macarov*, care încă se afla pe vasul „Petropavlosc“, *s'a înecat în mare* împreună cu întreg statul major al seu. Comanda interimală a flotei a luat'o ducele Uhtomski.

Mórtea lui *Macarov* e fórte mare perdere pentru óstea ruséscă, mai mare de cât nimicirea unui întreg corp de armată, find-că în el erau concentrate tóte speranţele de eventuală isbândă a flotei ruseşti asupra celei japonese.

Póte ca mângăere pentru nenorocirea de la Port-Arthur, agenţele telegrafice ruseşti vestesc isbânda óstei ruseşti în o „mare luptă“ pe uscat la malul rîului Jalu. Acésta „mare luptă“ însĕ n'a fost de cât ciocnire cu o cétă de 50 cercetaşi japonesi, pe cari încunjurându-i o trupă de cazaci i-au ucis pe toţi cincizeci.

NOUTĂŢI

Dăruiri pentru catedrală. La colecta pentru zidirea catedralei archidiecesane institutul de credit şi economíi *„Doina“* din Câmpeni a dăruit *300 coróne*, ear' advocatul *Dr. Vasilie Freda* (din Câmpeni) *200 coróne.*

*

Distincţie meritată. Dl Alexandru *Onaciu*, jude la tabla reg. din Murĕş-Oşorheiu, e numit jude supranumĕrar (suplinitoriu) la Curie.

*

Medic primar la spitalul civil din Sibiiu în locul decedatului Dr. Stefan de Hannenheim a fost ales cu aclamaţiune în şedinţa din 12 April 1904 a representanţei orăşeneşti din loc dl *Dr. Arthur de Sachsenheim*, distinsul şi apreciatul medic secundar de până aci la acelaşi spital, bine cunoscut şi în cercurile româneşti.

*

Dăruiri pentru biserică. Dl Nicolae Vidrighin din Rĕşinari, proprietariu de móră în comuna nóstră Cinadie, şi dl Ioan Stan Herţa din Sĕlişte, arândaş al domeniului suluţan de pe hotarul comunei Cinadie, au dăruit câte 10 ferdele de grâu fondului „Grânariul“ al bisericei gr. or. din Cinadie, menit pentru zidirea unei biserici noue. Pentru aceste dăruiri comitetul parochial esprimă sinceră mulţămită marinimoşilor dăruitori. — *Cinadie*, la 30 Martie, 1904. Crucian Mărginean, paroch.

*

Pentru îmbunătăţirea fênaţelor. Ministrul ung. de agricultură, dl Tallián, a hotărit sĕ sprijinéscă nu numai cu sfaturi şi inviaţiuni date prin organele de specialitate ale ministeriului, ci şi cu ajutóre în bani întreprinderile economilor de a face mai roditóre păşunatele şi fênaţele. Deosebi în ţinuturile pe unde se simte mare lipsă de păşunate şi fênaţe va ajuta lucrările de îmbunătăţire.

*

Graţiare. Advocatul Dr. Iuliu *Orendi* din Braşov, care fusese condamnat la 6 luni închisóre de stat pentru „agitaţie“ comisă prin un articol tradus din româneşte şi publicat în „Kronstädter Zeitung“, zilele trecute a fost graţiat de M. Sa, după ce împlinise deja 5 luni din osândă în inchisórea de stat din Seghedin.

*

Testamentul Isabelei. Cum se raportéză din München, rĕposata Isabela, fosta regină a Spaniei, aprópe intréga averea şi-a testat'o ficei sale, soţiei prinţului Ludovic Ferdinand al Bavariei, şi papei Piu X. Regele Alfons XIII. al Spaniei, din averea de vr'o zece milióne a bunicei sale nu capĕtă nimic, ci numai câteva bijuterii familiare.

*

† Alexandru Roxin, fiul protopresbiterului Nicolae Roxin din Micherechiu (diecesa Aradului) şi practicant comitatens, a rĕposat Marţi (12 April) în Oradea-mare, în etate de 23 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut eri (14 April) în cimiteriul gr. or. din Micherechiu.

*

Judecată dréptă. Se raportéză din Drezda, că tribunalul suprem militar a osândit pe căpitanul Hupfeld la 6 luni închisóre de fortăréţă, find-că a duelat cu baronul Ompteda. Sentinţa declară vinovat principal pe căpitanul, find-că prin relaţiunile avute cu soţia baronului a violat drepturile soţului şi a ofensat moralul public.

*

Nineraţii statului. Alaltăeri au sosit la Mureş-Ludoş, spre a fi colonisate pe moşia donată de Ecken, 14 familii de ciangăi. Fiecare familie capĕtă 28 jugĕre de pămênt şi casă, al căror preţ au sĕ 'l achite în timp de 50 ani.

*

Din statistica emigrărilor. Buletinul statistic pe Februarie arată că în cursul acestei luni au emigrat din Ungaria 15,000 de ómeni. Cei mai mulţi şi-au luat calea spre America. Dintrĕ emigranţii din părţile ardelene cei mai mulţi au trecut în România. Dintrĕ acestia cei mai mulţi sunt din comitatul Treiscaune (854), Braşov (497), Têrnava-mare (460) şi Alba-inferióră (429).

*

Contra podagrei şi reumei folosesc medicii cu resultat eminent alifia Zoltán, deóre-ce acésta a vindecat în câteva zile şi astfel de bolnavi, cari suferiseră de ani de zile. Sticla cu 2 cor., în farmacia Béla Zoltán din Budapesta.

*

Donaţiune de cinci milióne. Baronul H. *Liebig*, rĕposat în Frankfurt zilele trecute, a testat oraşului seu natal Reichenberg cinci milióne de marce pentru scopuri culturale şi de binefacere, întrĕ cari special pentru ajutorarea sĕracilor a destinat un milion. Pe lângă acestea a mai lăsat oraşului şi pinacoteca sa, în valóre de aprópe un milion, cum şi moşiile sale din Boemia şi din Frankfurt.

*

Frica de mobilisare. Intrégă presa Sêrbiei, deosebi însĕ ziarele opoziţionale resuscită faimele despre o iminentă mobilisare din partea monarchiei austro-ungarie şi cer desluşiri de la guvernul ţerei lor, cu tóte că din parte competentă au fost de repeţite-ori dementate faimele acestea. — Se vede că cei din Sêrbia au rĕcóre de o eventuală intervenţie a armatei austro-ungare în cestiunea balcanică.

*

Ce este somatosa? Intrĕ preparatele dietetice nutritive ale timpului mai nou somatosa este unicul care s'a rĕspândit în mod estraordinar în anii din urmă. Somatosa se pregăteşte din carne, şi conţine cele mai însemnate materii nutritive ale cărnii, adecă albumina şi sărurile nutritive. E liberă de materii estractive, cari se află d. e. în estractul de carne al lui Liebig. Prin diferite procese chimice a succes a se aduce preparatul în o formă solubilă şi durabilă. In somatosă nu aflăm nici măcar o mică pulbere de carne, pregătită din carne uscată, căci acésta nu s'ar disolva, — de altcum nici nu s'a dovedit a fi priinciósă, — ci somatosa constă esclusiv din materii nutritive aflătóre în carne, anume din albumină, solubil făcută, şi din săruri nutritive numite albumose. — Conţinutul albuminei este aprópe de $90^0/_0$, deóre-ce albumosele nu numai că se disólvă uşor, dar' prin un proces de mistuire artificial pot fi direct resorbite, aşa că imediat se disólvă în sucurile corpului; somatosa póte fi folosită cu efect şi la totală indigestiune, mistuindu-se ea de sine. Acésta este de mare importanţă pentru pacienţii de stomac şi nervi, ori la îmbolnăviri de friguri. De însemnătate este însĕ efectul somatosei în a produce apetit. Acésta, cum şi împrejurarea, că la luarea somatosei celelalte alimente sunt mai bine folosite, sunt calităţile principale ale acestui preparat. Somatasa póte fi deci recomandată cu conştiinţă curată ca eminent remediu întăritor şi nutritiv, care în casuri de bolă face cele mai bune servicii la copíi şi vêrstnici debili. După constatările mai noue ale medicilor somatosa are şi efect plastic, dătător de formă, ceea-ce va interesa îndeosebi pe damele debile.

Voci din public.

Alegerea de deputat din Nădlac în lumină adevĕrată.

Nădlac, 9 April n.

In „Tribuna“ din Arad (nrul 39, 40 şi 43); şi în „Libertatea“ din Orĕştie (nrul 9) am fost atacat fără cruţare, sub pretext că eu aşi fi întârziat — şi încă nu fără voie — cu predarea hârtiei de recomandare a candidatului naţional Dr. Ioan Suciu, cu ocasiunea ultimei alegeri de deputat în cercul nostru.

Declar că tóte cele scrise despre mine în foile amintite, sunt neadevĕruri şi scorniturí tendenţióse.

Declar că hârtia, sau cum se zice pe la noi lista de recomandare, *de fel n'a fost la mine.* Eu n'am fost concredut cu presentarea ei, şi aşa nu *eu* sunt causa întârzierei.

La mine a fost numai lista acelor 30 alegĕtori, cari au căpĕtat bilete de întrare la locul de votare.

Biletele acestea le-am primit de la presidentul de alegere în ziua înainte de alegere, séra la 5 ore.

E adevĕrat, că atunci când am mers după acestea, părintele Marcoviciu a propus sĕ mi-se dee şi lista de recomandare, pentru a o preda eu presidentului pe lângă revers, însĕ de fapt *nu mi-s'a predat,* din motivul, că find fórte mulţi subscrişi pe ea, era temere, că contrarii ştiind, cine sunt, se vor nisuí a 'i atrage spre ei peste nópte.

Cum-că lista de recomandare, înainte de alegere la cine a fost, *nu ştiu.* La mine *n'a fost.*

In ziua alegerii însĕ *a fost la candidatul Dr. Ioan Suciu. De la el a primit'o comisiunea esmisă pentru a o preda.* Ceea-ce de altcum a recunoscut şi Dr. Suciu.

Venind ştirea despre respingerea candidaturei Drului Suciu, alegĕtorii Români s'au turburat. Asta încă e adevĕrat.

Venind atunci la mine fruntaşul neguţătoriu român Stefan Luţai m'a întrebat, dacă la mine a fost hârtia de recomandare? Ear' eu i-am rĕspuns, că la mine *n'a fost!* Atunci luându-mĕ de mână ne-am apropiat ambii de Dr. Suciu, care se afla înaintea şcólei, întrĕ mai mulţi alegĕtori şi sosind la el Luţai l'a întrebat, dacă la el a fost hârtia de recomandare? La rĕspunsul lui Dr. Suciu că *da: la el a fost,* Luţai nĕcăjit i-a spus următórele dlui Dr. Suciu *„Aşa? Dle Suciu! Vedi dta mulţimea acésta de alegĕtori? Pe toţi i-ai păcălit! Dta eşti advocat? Dumnita eşti candidat? Nici aceea nu şti când trebue presentată recomandarea? Fie-ţi ruşine! pfui!!!“*

Dr. Suciu sta ca încremenit şi nici un cuvênt n'a rĕspuns. Lucrul acesta se póte adeverí.

Nu e adevĕrat nici aceea ce a scris „Tribuna“ şi „Libertatea“, că eu am dormit în diminéţa alegerii, numai ca sĕ mĕ întârziu cu presentarea recomandării şi că numai la 8 ore m'a putut scula din pat Dr. Suciu şi Dr. Ghebeleş.

Afară de soţia şi servitórea mea şi óspele Siprák László postmagisterul din Zichyfalva, care în ziua alegerii cu trenul de 6 ore diminéţa a sosit la mine, pot dovedí încă şi cu învĕţătoriul George Petroviciu care de odată cu Siprák a venit la mine după biletele de votare, că de loc m'am şi sculat şi încă nici nu eram îmbrăcat de tot când Dr. Suciu şi Dr. Ghebeleş cu aceea au venit la mine, că de loc vor fi 7 ore şi la 7 ore sĕ va face cordonul, aşa dar' e lipsă de biletele de întrare.

Atunci li-am zis, că ar fi mai bine sĕ se îngrijéscă la timp de predarea listei de recomandare, la ce Dr. Suciu a rĕspuns, că până la $9^1/_2$ ore este timp. Am mers apoi cu ei în sala bisericéscă din vecinătate, unde erau mulţi alegĕtori adunaţi şi am predat biletele de întrare Drului Suciu.

Cam 8 ore erau când am fost la şcólă şi am spus dlui Dr. Suciu, că ar fi bine sĕ se trimită recomandarea presidentului. Mai bine mai de timpuriu, de cât prea târziu. Dr. Suciu de nou a rĕspuns, că până la 9 ore este timp şi că presidentul şi după 9 ore trebue sĕ mai aştepte $^1/_2$ de oră. Când s'au vorbit acestea, 5 martori au fost de faţă. Eu de ací înainte n'am mai avut grijă de recomandare.

Din tóte acestea dar' e constatat că lista de recomandare *a fost la Dr. Suciu* şi că Dr. Suciu şi Dr. Ghebeleş au fost de convingerea, că recomandarea se póte preda până la $9^1/_2$ ore. Acésta a fost causa întârzierii. Vĕdênd Dr. Suciu şi Dr. Ghebeleş turburarea alegĕtorilor români, n'au avut curajul sĕ spună adevĕrul, şi sĕ recunóscă sminta proprie, căci: „errare humanum est“; ci au lăţit faima printrĕ alegĕtori, că *eu sunt causa la tóte.*

Venind apoi Rusu Şirianu, Bocu, Birĕuţiu şi Novacoviciu cu alegĕtorii din comunele Şeitin şi Cenad şi aflând despre cele întêmplate, şi find rĕu informaţi, au apucat cu toţi a mĕ acusa şi blama înaintea alegĕtorilor şi mai târziu în foile lor.

Las sĕ judece publicul cetitoriu nepreocupat că démnă a fost procedura acésta de nişte bărbaţi conducĕtori?

Mai departe cele scrise de „Tribuna“ şi „Libertatea“, că eu aşi fi fugit peste grădini, ca sĕ pot vota pentru guvernamentalul Haasz, şi că m'aşi fi ascuns, sau că am şi fugit din comună dinaintea furiei poporului, încă sunt scorniturí neadevĕrate şi rĕutăcióse.

Eu de la sala bisericéscă am mers cu amintitul Stefan Luţai la locul de alegere, şi acolo am stat sub tótă decurgerea alegerii, conversând cu cunoscuţii din loc şi din provincie. Ear' de votat n'am votat pentru nimenea, nici la întâia, nici la a doua alegere.

In fine insulta „Tribunei“ din nrul 43, în cât se refere la persóna mea, o resping cu tot dispreţul.

Ioan Rusu
notariu în pens.

Posta redacţiei.

Dlui G. R. în N. Raportul despre care faci amintire în scrisórea dto 9 l. c., nu a sosit la noi.

„Monografia“ s'a trimis azi la adresa dvóstre.

Zerneşti. Cum ai vĕdut din numĕrul trecut, l'ai trimis prea târziu. Nu 'l mai putem folosí.

Nr. 11—1904. [82] 2—2

CONCURS

„Reuniunea femeilor române din Sibiiu“ publică concurs pentru conferirea unui **stipendiu de 800 cor.** şi altui de **1000 cor.** Primul stipendiu se conferă pentru cercetarea cursului de economie casnică susţinut de „Reuniunea evangelică din Sibiiu“, al doilea pentru cercetarea şcólei industriale din Késmárk.

Reflectantele sĕ-şi înainteze cererile până la 31 Maiu n. a. c. cu următórele documente: *a)* atestat de botez; *b)* atestatele şcolare, inclusive atestatul despre cercetarea vr'unui curs special; *c)* certificat despre aplicaţiunea de până acum.

Se cere cunóşterea limbei române, magiare şi germane.

Condiţiunile detaiate se pot ştí de la biroul reuniunii.

Sibiiu, în 6 April 1904.

Biroul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“:

Maria Cosma — presidentă.
Dr. Beu — secretariu.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericeşti

Mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Indispensabil damelor

Cel mai bun cosmetic

Frumseța femeiéscă

póte fi căștigată, potențată și menținută prin eminentul preparat chemice curat, ce nu conține nici mercuriu nici plumb, deci **cu totul nestricăcios și neunsuros**

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Scutită prin lege.

Acéstă **universal renumită** pomadă de obraz delătură după câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruțele, carii de piele și alte necurățenii de piele, netezește sbârcelile, crețele, semnele de vărsat și **dă obrazului colóre albă, lucie și fină.**

Prețul: borcanul mic 1 cor., mare 2 cor., **Pudra Margit** 1 cor. 20 fil., **Săpunul Margit** 70 fil., **Pasta de dinți Margit** 1 cor., **Apa de obraz Margit** 1 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a prețului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm., Arad.

Se capĕtă în farmacii, drogerii și parfumerii. Deposit principal în Sibiiu: farmacistii C. Müller și I. C. Molnar, G. Melzer, săpunariu, E. Rumler, și Parfumeria Melzer.

Falsificătorii se urmăresc

Efect grabnic miraculos

(51 c) 2—5

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Austria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST

PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, ușor, ales și eftin. [29] 10—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referințe de prima clasĕ! Garanție! Producție annualĕ 1500 vagóne! **Cereți prospect**

Unicul mijloc de dinți, lipsit de aciduri, probat și recomandat de profesori și medici este **veritabilul**

anaterin

al dentistului de curte ces. și reg. **Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6.**

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), și cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuințez de mai multi ani apa de dinți și de gură anaterin a dvóstre și mi-e témă, că dacă nu o ași mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinți, ori că mi-ar cădea dinții. Apa de gură a dv. îmi ține dinții frumoși și sănĕtoși.“ A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinți anaterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun“, e fórte plăcută, curăță temeinic dinții, îi face lucii și îi conservă sănĕtoși, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în **Sibiiu**, și la **A. W. Lingner**, farmacist în **Sighișóra.** (18 b) 4—17

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică nr. 2**, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ceací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 9—

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 72

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din țéră și esoperéză **împrumuturi pe pămênturi și edificii** cu cele mai favorabile condiții și cele mai eftine interese, și anume pe termin de **10—70 ani cu 2%—5¾%.**

Credit personal cu garanți și obligație pe 5—10 ani.

La funcționari de stat, comitat și oraș, cum și la oficeri, credit simplu și fără giranți. [1] 17

La dorință servim cu informațiuni, rugând marcă pentru rĕspuns.

„PECUNIA“

întreprindere de credit

Sibiiu (Nagyszeben) strada poplăcii nr. 27.

? Pentru-ce ?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe câștiguri principale.**

Pentru-că premia de .	**602.000**	coróne
Pentru-că de trei-ori .	**400.000**	„
Pentru-că de trei-ori .	**100.000**	„
Pentru-că odată	**70.000**	„
Pentru-că de patru-ori	**60.000**	„
Pentru-că de trei-ori .	**30.000**	„
Pentru-că de cinci-ori	**25.000**	„
Pentru-că de zece-ori	**20.000**	„

(88) 1—12

acolo s'au căștigat, și

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriașe.**

Cine voește deci sĕ dobândéscă un **căștig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignațiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 și 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă și cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Șecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis și franco

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE**, Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum și planul oficial.

Banii, cor. .... sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignațiune postală — Ce nu convine sĕ se ștérgă.

Adresa precisă ....

....

....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 37 Sibiiu, Marți 6/19 April 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Sinodul archidiecesan.

Vorbirea de deschidere

a Escelenției Sale Inaltpreasânțitului Domn Archiepiscop și Metropolit **Ioan Metianu.**

Christos a înviat!
Domnilor deputați!

După invocarea duhului sfânt, la lucrul pentru care ne-am întrunit în acest sinod archidiecesan, vě salut cordial, domnilor deputați, implorându-vě și la acésta ocasiune încă mulți ani de conlucrare mănósă la întărirea bisericii străbune, spre mărirea lui Dumnezeu și salutea credincioșilor.

Esperiind fericiții nostri părinți, că în marea acestei vieți, adeseori turburată de viforul ispitelor, și noi vom fi espuși multor cercări grele: ni-au lăsat de scut și adăpost acea ancoră tare și puternică, care i-a ocrotit și pe dinșii de-alungul secolilor, ni-au lăsat de scut și adăpost biserica nóstră națională, ca cu credința străbună nu numai sě ne apere și pe noi de viforul ispitelor, dar' sě ne mai fie și făclie luminătóre în cărările cele întunecóse din marea acestei vieți.

Au esperiat fericiții nostri străbuni, că numai biserica a fost ancora, care i-a ocrotit și pe dênșii în tóte împrejurările grele, conducêndu-i la limanul mântuirii, și însuflețindu-i și la fapte mărețe, de aceea ni-au lăsat'o și nouě de cea mai scumpă moștenire.

Prevědênd însě acei fericiți străbuni că și pentru acea scumpă moștenire vor urma timpuri grele, când și ea însași va fi amenințată: au aflat de bine, pe lângă conducětorii naturali, a chiăma într'ajutoriu la apărarea și întărirea ei și pe fruntașii clerului și poporului, întruniți în corporațiuni bisericești, precum este și acest sinod compus din dvóstrě, domnilor deputați.

Precum este mare onóre și încredere pentru toți cei chiămați în asemenea corporațiuni, tot așa de mare este și onórea și încrederea cu care clerul și poporul v'a distins pe dvóstră, domnilor, prin alegerea în acésta venerabilă corporațiune, dar' și mai mare este *rěspunderea* ce ați luat'o asupra dvóstră, la primirea mandatului de deputați, rěspundere mare înaintea lui Dumnezeu și a posterității, de a grijí și a conserva cât mai bine acea moștenire părintéscă, cel mai prețios tesaur al nostru.

De aceea toți trebue sě ne îndoim silințele întru a justifica încrederea clerului și poporului, și a ne achita de marea rěspundere ce am luat asupra-ne, combinând și făcênd tot posibilul pentru apěrarea și întărirea acelei scumpe moșteniri părintești, contra tuturor valurilor furtunóse.

Și cum vom puté îndeplini mai bine acestea, de cât cultivând simțul religios în měsură tot mai mare, și paralel cu acésta, lucrând și la desvoltarea facultăților sufletești ale clerului și poporului, biserica cea vie a Domnului, pentru a ne apropia tot mai mult de binele vremelnic și fericirea eternă, scopul suprem al omului.

Pentru a îndeplini acestea cu mai mult succes nu e destul, domnilor, a combina și a conlucra numai aici, în cele câteva zile cât durézá sesiunea sinodală, ci se mai recere și ca lucrările nóstre din acest sinod sě le continuăm și după aceea, în tot timpul și la tótă ocasiunea, și colo jos, în cler și popor, unde este fórte mult de lucrat.

Spre acest scop se recere, domnilor, sě luăm toți asupră-ne sarcina apostoliei, cercetând și eruând stările, pornirile și inclinările din cler și popor, sprijinind cele bune și condamnând cele rele. Și apoi prin cuvinte, esemple și faptele nóstre, sě convingem pe toți ai nostri, atât despre folósele cele mari ale luminei și culturii, cât și despre valórea și puterea cea mare a credinței nóstre religióse, arătându-le, că în acestea se cuprinde cea mai adâncă înțelepciune, că ele pórtă în sine sórtea individilor și a popórelor, și că ele sunt isvorul binelui nostru din acéstă viéță, și al fericirii eterne din ceealaltă lume.

De-și nu este acum nici locul, nici timpul a ne întreba, dacă și cum ni-am împlinit acéstă mare datorință, unul fie-carele dintrě noi: aflu totuși de bine a constata, că dacă am fi urmat așa, și dacă ne-am fi silit a ne pune în mai de aprópe contact cu poporul, de sigur puteam ajunge la mai multe resultate îmbucurătóre. De aceea, va fi bine, ca ceea-ce vom fi intrelăsat în trecut, sě suplinim în viitoriu, folosind tot mai bine mănosul teren de care dispunem, nu numai în interesul bisericei, dar' și al iubitei nóstre patrii; va fi bine sě ne îndoim puterile la cultivarea simțului religios, al credinței și al dragostei evangelice greu amenințată în timpul mai nou în unele părți ale bisericei nóstre.

Trebue sě facem acésta fără întêrziere, domnilor, căci bine vedem ce nori grei se ridică și asupra bisericii nóstre; bine vedem cum se înmulțesc curentele periculóse și profeții mincinoși, cari tind a înstrăina și pe ai nostri de biserica străbună, de preoțime și de fruntași, cu feliurite ademeniri și bêrfeli, întrě cari și aceea, că nici superiotatea bisericéscă, nici preoții și inteligenții nostri nu s'ar interesa de înaintarea și binele poporului, cum și că nici contribuirile și jertfele poporului pentru biserică nu s'ar rěsplătí în měsură corěspundětóre.

De aceea pentru a desminți asemenea neadevěruri și a convinge și pe bârfitori despre contrariul, aflu de bine, la acésta ocasiune, a atinge numai fórte pe scurt interesul cel mare ce 'l pórtă biserica pentru întărirea poporului în credință și dragoste evangelică, și pentru luminarea lui, din cari tóte isvorește binele și fericirea ómenilor.

Spre acest scop nu voiu înșira frumósele progrese religióse, morale, culturale și economice, obținute de la întroducerea statutului organic, cari ar forma o carte mare; ci cred de ajuns a atinge, așa zicênd, în trécět, câteva lucrări mai însemnate, chiar și numai din cei cinci ani din urmă.

Astfel, pentru întărirea clerului și poporului în sfânta credință, apoi pentru desvoltarea facultăților sufletești, în měsură tot mai mare, precum și pentru potențarea zelului pastoral și a bunei creșteri la preoțimea și învěțătorimea nóstră, eu în tot anul le-am adresat câte 3—4 cărți pastorale, indicându-le cum sě 'și împlinéscă mai conștiențios chiămarea, cum sě lumineze poporul și tinerimea, prin biserică și școlă, și cum sě întăriască pe toți în dragostea și credința în Dumnezeu.

Tot spre acest scop, pe lângă tótă etatea mea înaintată, până acum în tot anul am intreprins și unele visitațiuni canonice, în părțile Brașovului, Sěliștei, Sebeșului, Bistriței și Reghinului, învěțând și îndemnând clerul și poporul la cele bune și folositóre.

Vědênd cum fruntașii altor confesiuni se întrunesc cu miile în conferențe confesionale, clerici și mireni, chiar și din cea mai înaltă aristocrație, spre a se consulta cum sě-și întăriască mai bine biserica contra curentelor amenințătóre: până sě ajungem și noi acésta, am aflat de bine a întroduce și în archidiecesa nóstră deocamdată numai conferențe preoțești, în cari preoțimea, prin împrumutarea cunoștințelor sě se pefecționeze și sě lucre mai cu mult succes la implinirea chiămării sale.

După ce cu toți împreună am ajuns a delătura deficitul obvenit în fondul general archidiecesan, prin incassarea speselor de cult de la popor, s'a ameliorat dotațiunea asesorilor și a celorlalți funcționari consistoriali, a protopresbiterilor, a profesorilor seminariali, conform cerințelor timpului. Ear' acésta, atât pentru-ca toți aceia sě se dedice cu deadinsul chiămării lor, cât și pentru a se îndemna și alți bărbați distinși sě reflecteze, după timp, la atari oficii.

Tot din asemenea considerațiuni s'a ameliorat și starea fondului de pensiune, mai nainte înființat.

Paralel cu acésta s'a mai înființat și un fond de asigurarea edificiilor bisericești contra focului.

S'a întrodus trimiterea de stipendisti și la facultatea teologică de la universitatea din Cernăuți.

Aici în centru s'a mai pus în lucrare și zidirea bisericei catedrale, dimpreună cu colecta necesară la acea zidire, ear' afară în archidiecesă s'au zidit 54 biserici noue și s'au renoit 127 dintré cele vechi. S'au zidit 107 școle noue, și s'au renoit 46 dintrě cele vechi. S'a sporit în mod îmbucurător numěrul copíilor cari cercetéză scóla. S'au sporit fondurile și fundațiunile bisericești, și alte asemenea.

Ași abusa de paciința dvóstre, dacă ași enumera și alte resultate îmbucurătóre; de aceea mě restrîng numai a observa, că tóte acestea, și alte asemenea, sunt tot atâtea mijlóce la ajungerea scopului ce urmărim, mijlóce cari, de-și modeste, recompenséză de ajuns sacrificiile poporului pentru biserică.

Știind însě bine, că pentru a ne apropia tot mai mult de scopul ce urmărim, avem încă fórte mult de lucrat, și fiind convins că toți câți ne-am întrunit în acest sinod, ne vom încorda puterile, ca sě satisfacem sfintei nóstre datorințe, pentru-ca sě și începem lucrările ce ne aștéptă: declar sesiunea ordinară a sinodului nostru archidiecesan pe anul 1904 deschisă.

Ședința primă.

Raport special.

Sibiiu, 17 April.

După serviciul divin oficiat în biserica parochială din suburbiul josefin prin Esc. Sa metropolitul, asistat de Preacuvioșia Sa dl protosincel Dr. Eusebiu Roșca, directorul seminariului archidiecesan, de protopresbiterii Ioan Papiu (Sibiiu), Dumitru Moldovan (Sighișóra), Vasilie Damian (Zarand), Vasilie Voina (Brașov), de ieromonahul Dr. Miron Cristea, asesor consistorial, și de diaconul D. Câmpean — cântând cântările liturgice corul mixt al profesorului de musică T. Popovici, — astăzi la $11^{3}/_{4}$ a urmat deschiderea sinodului, în sala mare a seminariului nostru archidiecesan.

Intruniți în sala seminarială, deputații au trimis o delegațiune compusă din dd. Gr. Pletos, P. Pipoș și Dr. L. Lemény, sě invite pe Esc. Sa la deschiderea sinodului. Insoțit de membrii delegației și de alți deputați, Esc. Sa întră apoi în sală întimpinat cu repețite „Sě trăiască!“ și ocupând locul presidial rostește frumosul discurs prin care declară deschisă sesiunea actuală a sinodului.

Dăm acest méduos discurs la locul prim al numěrului de azi.

După încetarea aclamațiunilor urmate frumosului discurs, Escelența Sa numește membri interimali ai biroului pe dd. M. Voilean și Dr. Miron Cristea din cler, Dr. N. Comșa, Dr. Valer Moldovan, Dr. G. Proca și L. Tritean dintrě mireni.

Iși presintă credenționalele deputații noi, aleși în locurile ajunse în vacanță în restimpul de la sinodul anului trecut: protopresbiterul D. Moldovan (ales în cercul Sighișóra), Dr. Dumitru Stefan (ales în cercul Têrnava) și Dr. Nicolae Vecerdea (ales în cercul Brașov).

Urméză cetirea apelului, constatându-se că sunt presenți 44 deputați (din 60), deci in număr apt de a lua concluse.

Pentru consultare asupra alegerii membrilor în birou și în diferitele comisiuni, Escelența Sa suspinde ședința pe 10 minute, ear' după redeschidere deputatul N. Ivan propune;

a) în *birou* pe: Mateiu Voilean și Dr. M. Cristea din cler, Dr. N. Comșa, Dr. G. Proca, Dr. I. Radu și L. Tritean dintrĕ mireni;

b) în *comisiunea organisătóre*: I. Papiu, Dr. E. Roșca și V. Voina din cler, M. Cirlea, P. Cosma, Dr. I. Mihu, P. Pipoș, I. de Preda și I. cav. Pușcariu dintrĕ mireni.

c) în *comisiunea bisericéscă*: V. Damian, V. Domșa și T. Gheaja din cler, Dr. G. Buzura, Dr. E. Metianu, Dr. Ioan Popescu, Iosif Popescu, Iosif Pușcariu și Dr. D. Stefan dintrĕ mireni.

d) în *comisiunea școlară*: G. Pletos, S. Median și Dr. I. Stroia din cler, V. Almășan. Dr. V. Bologa, V. Onițiu, Dr. I. Radu, D. P. Șpan și V. Tordășian dintrĕ mireni.

e) în *comisiunea financiară*: N. Ivan, D. Moldovan și M. Voilean din cler, D. Comșa, P. Drăghici, N. Garoiu, Dr. V. Preda, Dr. N. Vecerdea și A. Vlaicu dintrĕ mireni.

f) în *comisiunea petiționară*: I. Morariu și I. Comanescu din cler, A. Bârsan, S. Dragomir, Dr. D. Roman și Dr. N. Marghita dintrĕ mireni.

g) în *comisiunea verificătóre*: R. Furduiu, I. Murĕșan și G. Hango din cler, M. Cirlea, Dr. L. Leményi. Dr. I. Metianu, Dr. T. Popescu, Dr. I. Șenchea și Dr. A. Vlad dintrĕ mireni.

Sinodul primește și declară aleși pe cei propuși.

Dintrĕ membrii aleși în birou Esc. Sa numește notariu general pe protopresbiterul asesor cons. Mateiu Voilean.

Urméză presentarea diferitelor rapórte, în firul căreia Esc. presintă sinodului:

a) Raportul general al plenului consistorial;

b) raport în causa revisuirii regulamentului seminarial;

c) raport în causa revisuirii regulamentului de procedură la alegerea de deputați sinodali;

d) raport în causa pensionării profesorului seminarial I. Ghibu;

e) normativul pentru causele la a căror discutare și decidere nu póte participa un membru al corporațiunii bisericești (votat în congresul din anul trecut);

f) raport în causa înființării unei episcopii în Cluj;

g) raport în causa esplicării §-ului 32 din statutele fondului de pensiuni preoțești;

h) raport în causa recunóșterii la fondul de pensiuni a anilor serviți în alte diecese;

tóte acestea se transpun comisiunii *organisătóre*.

i) Raportul general al senatului bisericesc;

j) raport în causa modificării planului de învĕțămênt în seminariul archidiecesan;

ambele se transpun comisiunii *bisericești*.

l) Raportul general al senatului școlar;

m) raportul direcțiunii școlei comerciale din Brașov în causa esamenelor de maturitate;

n) raport în causa editării unei foi pedagogice;

— tóte trei se transpun comisiunii *școlare*.

o) Raportul general al senatului epitropesc;

p) budgetul fondurilor și fundațiunilor archidiecesane pe anul 1904.

r) raport în causa distribuirii stipendiilor din fundațiunea Andronic;

s) ratiociniile fondurilor și fundațiunilor archidiecesane;

t) raportul comisiunii administrative a fundațiunii Șaguna;

u) ratiociniile librăriei și tipografiei archidiecesane;

v) raport în causa zidirii catedralei, —

tóte acestea se transpun comisiunii *financiare.*

In fine: actele privitóre la alegerea deputaților noi. Se transpun comisiunii verificătóre, împreună cu credenționalele.

Eshauriate agendele, Esc. Sa ridică ședința la 12$^1/_2$, anunțând proxima pe Marți la 10 ore a. m.

De la „Academia Română“.

Sesiunea ordinară a anului acestuia a fost încheiată Joi, în sĕptĕmâna patimilor. Dintrĕ lucrările din urmă ale Academiei notăm următórele:

Dl Ioan *Kalinderu* a fost ales president al Academiei Române, în locul dlui P. S. Aurelian, al cărui mandat a espirat.

Au fost numiți membri corespondenți dnii Enea Hodoș din Caransebeș și D. Dan din Cernăuți.

Premiul „Năsturel Herescu“ (4000 lei), și premiul „*George Lazar*“ (5000 lei) nu s'au acordat anul acesta; din premiul „*Adamaki*“ s'au acordat 2000 lei dlui A. Bârsan, pentru „Istoria școlelor din Brașov“; 1000 lie dlui D. Nenițescu pentru scrierea sa asupra Dunărei; 500 lei dlui V. Moga pentru scrieri economice și 500 lei dlui Belcic pentru scrieri juridice. Neîmpărțită a rĕmas suma de 1000 lei.

Dl Iosif Vulcan a fost ales president al secțiunii literare.

In chestia ortografiei a fost alésă o comisiune stătătóre din domnii T. Maiorescu, Ioan Bianu și Ovid Densușian, cu îndrumarea, sĕ compună regulele necesare pe séma publicului românesc, și sĕ le dee publicității spre orientare și confirmare.

Cine sĕ fie alegĕtoriu dietal?

In ședința de Mercuri deputatul Kelemen Béla a presentat dietei ungare o propunere cu privire la modul cum ar fi sĕ se facă reforma legii electorale. Kelemen dorește, ca reforma projectată sĕ aibă în vedere trei principii de căpetenie, în cadrul cărora sĕ se asigure preponderanța elementului magiar în validitarea votului electoral. Aceste trei principii sunt următórele:

I. Sĕ aibă drept de alegere fie-care cetățean care a împlinit etatea prescrisă și nu e restrîns în acțiunile sale prin neputințe spirituale ori morale: 1. dacă după averea ori venitele sale plătește dare directă; 2. fără considerare la plătirea de dare, dacă și-a împlinit obligămêntul de serviciu activ militar la armata de linie și se află de present sub obligămêntul militar ca reservist, reservist suplinitoriu, ca soldat în concediu ori în raport de serviciu, ori sub obligămêntul de glotaș cl. I, respective cl. II; 3. fără considerare la plătire de dare și la obligămêntul militar, dacă *știe cetí și scrie unguréște*.

II. Votare publică pe comune și notariate, cu delăturarea sistemului de votare în centrele cercurilor electorale.

III. Numĕrul cercurilor electorale sĕ se statoréscă după comitate, în proporție cu numĕrul locuitorilor cari vorbesc limba oficială a statului, adecă în proporția numĕrului acelora cari știu urgurește.

Cum se vede deci, dl Kelemen și cei de o părere cu el ar voi reformarea legii electorale în așa chip, ca cetățenilor magiari și celor cari vorbesc unguréște sĕ li-se asigure drept electoral chiar și în casul că nu fac statului nici un contraserviciu. Și acésta, pentru-ca „peste deplina libertate politică a cetățenilor părtași la suportarea sarcinelor comune sĕ fie ocrotite în mod decisiv considerațiunile de validitare a individualității rassei magiare“, — cum zice propunĕtoriul în motivarea propunerii.

Ear' pentru-ca arondarea cercurilor electorale sĕ corĕspundă principiului de mai sus, deputatul Kelemen esplică punctul III. al propunerii sale astfel:

Numĕrul cetățenilor cari știu unguréște, în întrégă țéra (10.036,249), dividat cu numĕrul cercurilor electorale câte vor avé sĕ fie (sĕ zicem 400) ar da 25,000. Cifra medie pentru un cerc electoral sĕ fie deci 25,000 de cetățeni cari știu unguréște. Fie-care municipiu comitatens ori orășenesc sĕ aibă drept a-și alege un deputat chiar și dacă numĕrul celor cari știu unguréște nu ar ajunge cifra medie de mai sus. Ear' pe teritoriul acelor municipii, cari în înțelesul principiului de mai sus ar fi îndreptățile sĕ alégă mai mulți deputați, cercurile electorale sĕ se arondeze astfel, ca totalitatea celor cari știu unguréște sĕ fie împărțită egal pe fie-care cerc electoral. De pildă: pe teritoriul unui municipiu comitatens (comitat) cu poporațiune de 200,000 știu unguréște 100,000. Conform cifrei medie comitatul ar avé patru cercuri electorale (socotită cifra medie numai cu referire la cei cari știu unguréște). Comunele vor trebuí deci sĕ fie grupate astfel, ca în fie care cerc electoral sĕ fie 25,000 alegĕtori cari știu unguréște, față cu 25,000 cari nu știu unguréște.

In fine amintim, că în casul validitării principiului acestuia de cifră medie a știutorilor unguréște, Budapesta ar avé drept sĕ alégă 14 deputați.

In ședința de Sâmbătă a dietei deputatul Kelemen și-a motivat pe larg propunerea și a cerut sĕ fie pusă la ordnea zilei pentru a se deschide discuție asupra ei, însĕ dieta, la propunerea prim-ministrului Tisza, a decis sĕ nu o discute. *A respins'o.*

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Borgo-Prund* (tractul Bistrița): Teofil Vlad 10 coróne; Victor Varna 5 coróne; Ioan și Raveca Albu 4 coróne; Ioan Sucilă, Toma Bălan, Nicolae Ghița, Raveca Ónea, Filip Ușieriu, Ioan S. Balan, Irimie și Tecla Hornea, Ioan și Paraschiva Moișan, Stefan Lăzăruț, Ioan Buraga, Stefan și Nastasia Beșa, Petru Hângan, George și Flórea Andreica, George Samson Albu, Maria Mihaiu Albu, Alexă și Paraschiva Bruș, Ioan și Flórea Gîvan, Toma Simion Albu, Zaharie Andreica, Precup Ianca, câte 2 coróne; Pavel Gîvan 1 corónă 60 fileri; Samson Albu 1 corónă 40 fileri; Tóder Alexă, Tóder St. Beșa, Simion Z. Vrășmaș câte 1 corónă 20 fileri; Petru Forfotă, Nicolae Hasnăș, Filip Andreica, Ioan T. Ușieriu, Luca Gorea, Toma D. Albu, Grigorie T. Monda, Ioan M. Pavelean, Petru Cosma Forfotă, Tóder Flămênd, Simion Tăloiu, Tóder Cormoș, Simion Bruș, Nicolae Moișan, Iacob Albu, Vasilie Buleu, Filip și Sânziana Bodașcă, George Hăngan, Teodora Monda, Paramon Bruș, Dănilă Morariu, Grigorie Beșa, Gavriil Trif, Timoteiu Albu, Mateiu Albu, Ioan Filișcău, Tóder Moișan, Grigorie Moișan, Vasilie Zaharie, Mateiu Rus, Simion Rus, Simion Stefănuț, Maria P. Vrășmaș, Daniil Someșan, Vasilie C. Gîvan, Maxim Ușeriu, Ioan G. Tanca, Simion Flămênd, Stefan Vlad, Vasilie Hăngan, Carp Vasilca și Leon Nistor, Anisia Chifor Vlad, Ioan Mateiu Albu, Paramon Moldovan, Ilie Bența, Daniil Moldovan, Grigorie Hasnăș, Cirica Sucilă, Stefan Hasnăș, Ilie Bălan, Filip Gaf. Andreica, Alexandru Bruș, Pantilimon Vlad, Paramon Stefănuț, Doroteiu Albu, Toma Bruș, Larion Monda, Chiril Vrășmaș, Miron Vrășmaș, Alexă Ghița, Ioan G. Condrea, Larion Lăzăruț, Petru Ușeriu, Tóder Cornea, Timoteiu Halostă, Costan Beșa, Nichita Tanca, Simion Ign. Sucilă, Iacob Monda, Grigorie Vasilichi, George Monda, Nicolae Suc. Andreica, Simion Frijan, Daniil Badiu, Iosif Bălan, Dumitru Dipșan, Tóder Bența, Dumitru Bența, Gavriil Andreicuț, câte 1 corónă; 64 credincioși cu contribuiri sub 1 corónă, la olaltă 27 cor. 50 fileri; din colecta de bucate 6 cor. 40 fileri. De tot *180 coróne 50 fileri.*

Se observă, că representanța comunală a votat în favorul colectei 50 coróne din alodiu, cari se vor trimite însĕ la destinatia lor numai după ce conclusul representanței va fi primit aprobare în congregația comitatensă.

II. Tot din *Borgo Prund* a trimis învĕțătoriul pensionat Stefan Ilie *Vrășmaș* o colectă privată, făcută de dsa printrĕ colegii și cunoscuții sei din comunele de pe Valea-Bârgăului, cu suma de *37 coróne 80 fileri*, colectată de la următorii: Stefan Ilie Vrășmaș 4 coróne; Teofil Vlad, primariu și epitrop, Dumitru Stanciu, comerciant, Anton, Bruș, rotariu, Eugenia Greavu, învĕțătóre

FOIȘORĂ

Iisus în lumina vécului XIX.*)

Tolstoi.

Tolstoi, prigonitul stăpânirii, anatemisatul și escomunicatul bisericii pravoslavnice din Rusia este atât pentru protivnici cât și pentru pretini, pentru toți cunoscĕtorii lui un om cu gust estetic de artist, om harnic, cu putere de muncă și entusiasm, cel mai mare și neobosit scriitoriu rusesc, zelos grăitor de îndreptare, spirit înalt cu mari însușiri, cari cer a fi ținute în sémă cel puțin cât defectele imputate.

In sufletul seu mare și călduros s'au zămislit tóte acelea aspirațiuni, pline de evlavie, cari frămêntă pătura de jos a némului seu. Religiositatea adâncă specifică vieții slave e o notă puternică a duhului seu, ear' încrederea nețărmurită în poporul slav, neîncrederea în cultură și știință îl face frate bun cu Dostojevski, poet renumit și mult gustat de tóte păturile Rusiei. Și dacă băgăm bine de sémă, scrierile mai ale tuturor Rușilor respiră evlavie și religiositate, din slovele lor se desprinde un glas care îndémnă spre moralitate și îndreptare, lucru ce a îndemnat pe danezul — renumit ca critic și estetician — *G. Brandes*, sĕ glăsuéscă că: Némțul se încrede în cultură și rațiune, englezul se sprijinește pe tăria individualității, francezul își pune încrederea în facultățile spirituale, ear' cel de la nord în moralitate. Tolstoi se simte covîrșit de nimicinicia individului în fața Necuprinsului. Evlavia și smerenia îi copleșește sufletul în fața universului și a sorții, nu însĕ și în fața științei și a culturii.“ [1]

Silit de forță esternă, fisică, dar' mai ales de forța internă sufletéscă a părăsit viéța sgomotósă cu valurile ei de pĕcate, trăită prin orașele mari ale Rusiei, cu stradele lungi, străbătute de milióne de ómeni, împodobite „cu mărfuri atîrnate de păreți“ [2] sau espuse în vitrinele înaltelor case, clădite cu multă risipă de bani și sgârcenie de spațiu, „unde mamonul e rege“. Gândul lui lacom de mântuire îl neastîmpăra mereu și și-a căutat mântuire în colțul de vechi codri, unde își prefăcù moștenirea de la părinți într'o minunată oază. De aici veghéză cu ochiu de proroc umbletele și frămêntările lumii pripite ce se petrec în lungul și largul șes de la Ural până la hotarele nóstre, și de aici mai departe spre Apus.

De-și în tinerețe espus influinței apusene, totuș a rĕmas nealterat, credincios adeturilor strămoșești unindu-și gândul cu gândul străbunilor; din când în când roscolește prin cenușa de amintiri ale trecutului, suprindĕnd câte o licărire de îndreptățită mândrie, îngropată în conștiința trecutului! Dar' îi place mai bine sĕ caute în viitoriu, care în ochii lui de profet — căci unii îl țin drept Isaia al zilelor nóstre [3] — este mare, plin de farmec și taină. La present nu se oprește. Acesta e prea încărcat de bóle sufletești de tóte diapasónele. „Presentul e numai „mirosul rĕu, e neîngrijirea vĕdită în tóte lucrurile omenești“.

Deací, unde strămoșii lui au trăit, urmărește, înprejmuit de cei mai apropiați ai sei, dureri de sĕrăcie, de umilință, de muncă aspră, durerile sorții vitrege a atâtor milióne de ómeni, cari l'au determinat a tăgăduí raportul dintrĕ stăpân și slugă. Ací ascultă jalea și plângerile șoptite de țĕranul subjugat, dar' totodată ascultă și frumósa și cuviósa vorbă a rugăciunilor, rostite de buze încă neprihănite de fățărnicie, cari numai în straturile de jos le poți afla. S'a convins că numai țĕranul acela simplu și naiv e isvor de mântuire, singur în stare sĕ aducă Atotputernicului jertfa cea mai plăcută „inimă înfrântă și smerită“, lamura celor mai mărețe și înălțătóre sentimente, a sentimentelor religióse.

Acésta ni-o invederéză el mai în tóte scrierile sale, dar' mai ales în romanul istoric „*Rĕsboiu și pace*“ în scena cu țĕranul Koratajev, care face o adâncă impresie asupra lui Bezuhov, după care se ascunde Tolstoi, nu că e o ființă primitivă, ci că e stăpânit de o resignațiune și dragoste frățéscă propovĕduită de Iisus, care însĕ nu se găsește la omul civilisat.

Și mult și-a frămêntat sufletul până a aflat adevĕrul acesta.

Prin anii 50 ai vieții lui îl năpădesc duhurile rele ale îndoelilor, sufletul i-l cuprinde un „scepticism *sceptic*“ care trece mai în urmă în „scepticism *dogmatic*“.

(Va urma.)

---

*) Vedi nr. 26, 27, 28 din „Tel. Rom.“.

[1] Georg Brandes: „*Menschen und Werke*“. Frankfurt: 1895 pp. 350.

[2] Lombroso: „*Mein Besuch bei Tolstoi*“.

[3] Dr. Wilhelm Bode: „*Was ist uns Tolstoi*“.

câte 2 coróne; Victor Varna, notariu, Timotaiu Vrăşmaş, sergent gendarm pensionat, Mihail Vlad, subsergent gendarm pensionat, Pavel Costea, comerciant, Grigorie Vlad, cassariu comunal, Nicolae Monda, faur, Ioan Cristea, pantofariu, Carol Turja, pantofariu, Simion Dan, morariu, Daniil Purceilă jun. comerciant, Ilarion Bosga, învĕţătoriu, Ioan Luncan, măcelariu, câte 1 corónă; Pompeiu Bujor, învĕţătoriu, 50 fileri; Grigorie Vasilichi, strajă, 30 fileri (toţi acestia din comuna *Borgo Prund*); Francisc Bartha, măsariu, 2 coróne; Ioan Carceja, rotariu, 1 cor. (ambii din *Borgo-Tiha*); Macaveiu Grigorescu, epitrop, 40 fileri; Eugen Tănasă, învĕţătoriu, Ioan Sărĕţan, înv. pensionat, Leon Georgiţă, ferariu, Dumitru Bondriş, econom, câte 20 fileri (toţi acestia din *Borgo Suseni*); Grigorie Băloiu, învĕţătoriu, 2 coróne; Ioan Guţ, cantor, 40 fileri; Daniil Lazar, primariu, Damaschin Holbură, cassariu comunal, câte 20 fileri (toţi acestia din *Borgo-Mijloceni*); Simion Pahone, înv. pensionat, şi Alexandru Luncan, hotelieriu, câte 1 corónă (ambii din *Borgo-Joseni*); Leon Ursace, învĕţătoriu, Petru Rĕu, respicient pensionat, câte 1 corónă (ambii din *Borgo-Rus*); Iacob Monda, învĕţătoriu pensionat, şi Ioan Iauca, învĕţătoriu, câte 1 corónă (ambii din *Borgo-Bistriţa*).

Lăudăm dragostea învĕţătoriului pensionat Stefan I. Vrăşmaş faţă cu biserica nóstră drept-măritóre, manifestată şi prin colecta acésta făcută de el printrĕ cunoscuţii sei. In fruntea listei publicate mai sus e un „apel“ al dlui Vrăşmaş, care se începe astfel: „Ziditu-s'a Sionul, şi fiii Edomului nu-'l vor risipí, până la temelii“. Ziditu-s'a biserica cea pompósă „catedrala“ cea falnică în Sibiiu, şi mulţi copii, nepoţi şi strănepoţi vor rĕsfoí cartea de aur a acelui sanctuar, şi în pomelninul cel mare fără sémăn până astăzi, vor cetí numele acelor părinţi, moşi şi strămoşi, cari n'au cruţat a jertfí dinarul pentru acea casă dumnezeéscă (izvodită şi zidită prin zel şi abnegaţiune, de mari archierei ai némului nostru ortodox)....

Ear' la sfĕrşit zice următorele: „De aceea mĕ îndreptez mai cu îndrasnélă cătră Dtrĕ:

I. Cătrĕ dtre, confraţi învĕţători:

Sĕ jertfim, căci timpul cere,
Fie lucrul cât de greu.
Chiar de-şi n'avem avere,
Ne va da-o Dumnezeu.

II. Cătră dtrĕ, confraţi meseriaşi:

Barda, acul şi ciocanul
La moment vi-aduce banul,
Daţio mică părticică,
Barem pentru o petricică,
Pentru var, pentru năsip,
Pentru Sionul cel sfânt.

III. Cătră dtrĕ, confraţi cantori:

Sună clopotul a bine,
Daţi şi voi elemosine.
Daţi şi voi ceva cu toţii,
Sĕ vĕ laude nepoţii.
Infrumseţaţi deci Sionul
Sĕ se bucure tot omul.
Omul sĕ se desfăteze,
Domnul binecuvinteze!

Urméză apoi lista contribuitorilor, cu indicarea numelui, ocupaţiunii, comunei şi a sumei contribuite.

III. Pe lista parochiei *Geomal* (tractul Alba-Iulia) de la: Nicolae Crişan 10 coróne; Ioan Neagoe 5 coróne; Simion Meteş, Simion Buta, Nicolae Rad l. Avram, Ioan Stana l. Gavrilă, Gavrilă Stana, Ioan Opriş, Dumitru Meteş, Gligor Rad, Teodor Marcuş al Tatienii, Iacob Danciu câte 1 corónă; zece credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, la olaltă 3 cor. 90 fileri; de la treizeci şi unu credincioşi colectă de bucate, vîndute cu 13 cor. 30 fileri. De tot *42 cor. 20 fileri.*

IV. Pe lista parochiei *Osoiu* (tractul Dej) de la p. Pantilimon Pop şi Ioan Percea câte 2 coróne; N. N., Pavel Duma şi Docha Duma câte 1 corónă; douĕzeci şi şése credincioşi la olaltă 6 cor. 70 fileri. De tot *13 cor. 70 fil.*

V. Pe lista parochiei *Ozun* cu filiile Comoleu, Săntionlaborfalĕu şi lunca Ozunului (tractul Treiscaune):

a) din *materă*: cassa bisericei 10 cor.;

b) din filia *Comolĕu:* cassa bisericei *15 coróne;*

c) din filia *Sântionlaborfalĕu*: cassa bisericei *2 coróne;*

d) din „lunca Ozunului“: Avram Negrea senior şi George Marin câte 40 fileri, Marin Negrea 30 fileri. Avram Negrea junior, Ioan Negrea, Nichifor Negrea, câte 20 fileri, Ioan D. Negrea 10 fileri; la olaltă *1 cor. 80 fileri.*

VI. Pe lista parochiei *Mateiaş* cu filia Racoşul-inferior (tractul Cohalm): biserica din filie 10 coróne; Ioan G. Sorea, Arsenie Cociş, Bucura N. I. Moga, Ioan Cociş, Moise Nicolau, Nicolae Andreiu, câte 1 corónă; 79 credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, la olaltă 29 cor. 59 fileri. De tot *36 cor. 59 fileri.*

Cestiuni şcolare.

Convocare.

In conformitate cu dispoziţiunile Ven. Consistoriu archidiecesan de la 15 Ianuarie 1904 nr. 80 şcol., învĕţătorii de la şcólele nóstre confesionale din protopresbiteratele *Haţeg* şi *Hunedóra* prin acésta se convócă la conferenţele învĕţătoreşti, ce se vor ţiné în *23 April v.* a. c. şi zilele următóre în *Haţeg* pe lângă următoriul

Program:

1. Participare la serviciul divin împreunat cu invocarea Duhului sfânt.

2. La 11 ore a. m. deschiderea conferenţelor prin comisariul consistorial.

3. Constatarea învĕţătorilor presenţi şi constituirea biroului.

4 Raportul comisiunii permanente despre starea învĕţământului la şcólele nóstre din cercul Haţeg.

5. Tractarea temelor date din partea ven. consistoriu, şi anume:

a) „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“, de Iosif Armeanu, înv. în Ohaba de sub pétră, şi Stefan Otta, înv. în Cerbel.

b) „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţĕranilor nostri“, de George Reitescu, înv. în Băreşti, şi Ioan Boţia, înv. în Petroşeni.

6. Prelegeri practice:

a) Din limba română: proposiţiunea simplă, prelegĕtoriu Nicolae Părăianu, înv. în Ocolişul-mare.

b) Din limba magiară: descrierea şcólei, prelegĕtóre Iudita Pop, învĕţătóre în Petrila Brad.

c) Din istoria patriei: Stefan cel sfânt (cu elevii din anul V), prelegĕtóre Maria Ioanovici, învĕţătóre în Stă-Măria de pétră.

d) Din comput: predarea numĕrului 9, prelegĕtor Nicolae Pĕcurariu, înv. Nucşóra.

e) Din constituţia patriei: primăria comunală, prelegĕtor Atanasie Daju, înv. în Fizeşti.

7. Eventualele disertaţiuni cari se vor anunţa.

8. Designarea temelor pentru conferenţa proximă.

9. Inchiderea conferenţelor.

Sibiiu, sĕptĕmâna luminată 1904.

Dr. George Proca
comisariu consistorial.

Convocare.

In conformitate cu dispoziţiile Vener. Consistoriu archidiecesan de la 15 Ianuarie a. c. nr. 80 şcol. învĕţătorii de la şcólele nóstre confesionale din ppresbiteratele: *Abrud* şi *Câmpeni*, prin acésta se convócă la conferenţele învĕţătoreşti, cari se vor ţiné la *23 April st. v.* (6 Maiu st. n.) şi zilele următóre, în şcóla nóstră confesională din *Abrudsat*, pe lângă următoriul

Program:

1. Participarea la serviciul divin împreunat cu chiămarea duhului sfânt.

2. Deschiderea conferenţelor, constituirea biroului şi constatarea membrilor presenţi.

3. Presentarea lucrărilor înainte stabilite:

a) „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“, de înv. Ioan Motora.

b) „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţeranilor nostri“, de înv. Avram Sêrbu.

c) Predarea literei „u“ cu desp. I., de înv. George Nariţă.

d) Multiplicaţiunea şi divisiunea în cadrul numerilor de la 10—100 cu desp. II, de înv. Ioan Fodorean.

e) Iisus şi cei zece leproşi, cu desp. III, de înv. George Lupu.

f) Proposiţia compusă, cu desp. IV, de înv. G. Lupu.

g) Invasiunea Tătarilor sub regele Bela al IV-lea, cu desp. V şi VI, de înv. Avram Sêrbu.

h) Conversaţie în limba magiară despre oraşul Abrud, cu desp. V, de înv. Stefan Ştef.

4. Raportul comisiunii permanente despre starea vieţii şcolare în aceste protopresbiterate.

5. Stabilirea programului de lucru pentru conferenţele anului viitoriu.

Afară de cei încredinţaţi cu desvoltarea lucrărilor mai sus amintite, toţi învĕţătorii sunt poftiţi a medita asupra temelor date, a-şi fixa apoi ideile, ca astfel discuţia ce va urma, sĕ fie cât se póte de amĕnunţită şi folositóre.

Sibiiu, 2 April 1904.

Lazar Triteanu
comisariu consistorial.

NOUTĂŢI

Visita M. Sale la Londra. Contele *Mensdorf*, agentul diplomatic al Austro-Ungariei la Londra, a sosit zilele acestea la Londra spre a statorí împreună cu guvernul englez programul visitei M. Sale împĕratului Francisc Iosif la Londra. Conform ştirilor de până acum, M. Sa va pleca la Londra prin jumĕtatea a doua a lunii Iunie.

*

De la comitat. Comisiunea pentru prăsirea cailor ţine şedinţă Marţi, în 19 April, la orele 3 d. a. în sala mică a casei comitatense. La ordinea zilei lucruri curente.

*

Lista alegĕtorilor dietali pe 1905. Conform unui ordin circular al ministrului de interne comisiunile esmise pentru conscrierea alegĕtorilor dietali au sĕ-şi termine lucrările încă 'nainte de 5 Maiu st. n., pentru-ca începênd cu ziua de 5 Maiu listele sĕ pótă fi espuse spre vedere publică, spre a şi puté face asupra lor fie-cine observările şi reclamările. In oraşe şi comune mari lista are sĕ fie pusă spre vedere publică la primărie, ear' în comunele mici în cancelaria notarială. Reclamaţiile pentru susceperea celor îndreptăţiţi, ori stergerea din listă a celor induşi în ea pe nedrept, se pot face din 5—15 Maiu, ear' observările asupra reclamaţiilor din 16—25 Maiu. A face reclamaţie şi observări e îndreptăţit ori-cine. Se fac însĕ în scris şi au sĕ fie înaintate primăriei, respective oficiului notarial.

*

Concertul Popoviciu—Dima se va da Joi séra, în 15/28 April a. c. în sala de la Gesellschaftshaus. Bilete se predau în librăria G. A. Seraphin.

*

Necrolog. Profesorul *D. Comşa* şi familia, cu adêncă întristare aduc la cunoştinţa rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor, că prea-iubitul şi vrednicul fiu respective frate *Victor Alexandru Comşa*, ces. şi reg. sublocotenent în batalionul de Pioneri nr. 6, distins absolvent al academiei militare technice din Viena; după grele şi îndelungate suferinţe, în 12 c. la $11^1/_2$ ore de nópte şi-a dat nobilul suflet în manile Creatorului, în vîrstă de abia 26 ani. Rĕmăşiţele pământeşti ale scumpului rĕposat s'au ridicat Joi în 14 c. n. la 3 ore d. a, din spitalul garnisónei nr. 16 din Budapesta şi au fost depuse în cintirimul central militar din Buda. Fie-i ţerina uşoră! Jalnica Familie.

*

Pentru apărarea rassei. In Budapesta s'a înfiinţat o nouă reuniune, numită „*Iulian*“, în scopul de a apăra pe cale socială, fără nici un scop agresiv faţă de ori care naţionalitate, rassa magiară. President a fost ales contele Széchenyi Béla.

*

Esemplu vrednic de urmat. Sub titlul „Un apel succes“ preotésa Eugenia Budoiu din *Câmpuri-Surduc* (tractul Ilia) ne scrie următórele: Infiinţarea unei reuniuni de femei în comuna mea — asemenea celor din centre cu inteligenţă — mi-a fost imposibilă. Vĕḑênd deci, că acésta nu succede, am apelat la femei sĕ contribue pentru cumpĕrarea unor vestminte bisericeşti noue. Aici mi-am ajuns scopul, contribuind 101 femei suma de 231 cor. 50 fil. S'au cumpĕrat vestmintele de la o firmă din Viena cu 170 cor. şi la SS. Paşti s'au şi predat destinaţiunei lor. Suma de 61 cor. 50 fileri, rĕmasă după achitarea preţului vestmintelor, am destinat'o ca basă la „fondul reuniunii femeilor“ din comuna mea, cu scop curat cultural bisericesc şi şcolar. Aici tóte aceste femei — cu timpul póte mai multe — vom adauge anual în naturalii şi bani. In chipul acesta mi-a succes a pune basa unui fond al reuniunii de femei. Public aceste şire, cu scop, ca colegele preotese sĕ facă şi ele asemenea.

*

Episcopi noi r. catolici. Mercuri a subscris M. Sa decretele prin cari Dr. Párvy Sándor, canonic în Agria, e numit episcop în Scepuş (Szepes), ear' Dr. Radnay Ferencz, canonic în Oradea-mare, e numit îepiscop în Beszterczebánya. — Ar mai fi de întregit scaunul episcopesc r. catolic din Cincibiserici (Pécs), dar' din causa unor impedimente, acela rĕmâne deocamdată vacant.

*

Hymen. *Eugenia St. Moga* şi *Emil Vinţeleriu* anunţă cununia lor, care se va celebra în 20 April a. c. la orele $11^1/_2$ a. m. în Sibiiu în biserica gr.-or. din Suburbiul Iosefin.

— Ecaterina *Rákosy* din Pişchi şi Ioan *Sîntîmbrean* iun., înv. gr. or. în Deva, fidanţaţi.

*

Mórtea lui Vereşagin. Se confirmă stirea, că pictorul Vereşagin a perit cu ocasiunea catastrofei cuirasatului *Petropavlovsk.* Celebrul pictor se afla în societatea admiralului Makaroff, cu care împreună şi-a aflat mórtea în valurile mării.

*

Mulţămită. Tuturor prietinilor şi cunoscuţilor, cari din incidentul trist al perderii scumpei şi neuitatei nóstre *Victoria*, au grăbit prin condolenţe sau participare la înmormêntare a ne mângăia, le esprimăm pe calea acésta adânc simţita nóstră mulţămită. Reşinari, 1 April 1904. *Familia Goga.*

*

Ungur care nu ştie ungureşte. In faţa tribunalului reg. din Sibiiu a stat zilele trecute un anume Vida Károly, care s'a declarat a fi Magiar de legea reformată, dar' nu ştia nici un cuvênt ungureşte. Un asemenea cas s'a întêmplat şi în anul trecut, când o fată de naţionalitate magiară asemenea nu s'a putut înţelege cu tribunalul din loc de cât în limba — română.

*

Mulţămită. Subscrişii în numele comitetului şi al sinodului parochial gr.-or. din *Nucşóra*, tractul Haţegului, aduc pe acéstă cale sincere şi călduróse mulţămite onoratei direcţiuni de la „Timişiana“, institut de credit şi economii în Timişóra, pentru ajutoriul de 10 coróne, cu care a contribuit pentru şcóla nóstră confesională gr.-or. din loc, a cărei edificare e în curgere. Nucşóra, la 15 April 1904. *Ioachim Cerbicean*, paroch şi president. *Petru Moisi*, *Pantilie Federi*, epitropi.

Posta redacţiei.

„Un acţionar“. Nu putem publica cele trimise. E o chestie care priveşte esclusiv institutul respectiv de bani. Dacă eşti acţionar, pune-o pe tapet şi provócă discuţie în adunarea generală. Acolo aparţine, ear' nu publicităţii. Direcţiunea e în drept sĕ-şi iee ca bărbaţi de încredere pe cine vrea. Dacă nu şi-ar alege bine, ea rĕspunde. Şi nu publicului celui mare, pe calea presei, ci acţionarilor, singuri în drept a o trage la rĕspundere.

Preotul N. E de regretat, că la articolaşul dtale, apărut în nr. 22 sub titlul „*Afaceri preoţeşti*“, n'a venit până acum nici un rĕspuns, de-şi, cum scrii, pentru preoţime cele desfăşurate în articol sunt destul de importante. Dar' credi, că dacă dai o somaţiune nouă, va rĕspunde cineva? Tot acolo ai sĕ rĕmâi unde eşti: *în aşteptare*. De aceea, lasă-i în pace pe domnii colegi. Manuscriptul cerut ţi-s'a trimis.

Oficială.

Administratorii parochiali ai parochiilor vacante sunt poftiţi a solví competenţele fondului de pensiuni pentru trecut şi în deosebi pentru cuartalul I—904., conform ordinului nr. 11636 Ep. din 1902.

Asemenea se aştéptă urgenta achitare a premiilor de asigurare de la tóte comunele restante. Oficiile protopopeşti sĕ se convinga despre aceste achitări cu ocasiunea esamenelor de vară.

Nr. 2364 Plen. 1904 [83] 2—3

Escriere de licitaţiune.

Pentru **furnisarea clopotelor la biserica catedrală din Sibiiu, a scaunului şi a aşezării acestora în cele două turnuri**, prin acésta se escrie licitaţiune cu oferte închise până la **15 Maiu 1904** st. n. a. c.

Suma preliminată e 12621 cor. 04 fil.

Condiţiile, preliminarele de spese se pot vedé în cancelaria consistorială până la acel termin.

Sibiiu, 4 April 1904.

Consistoriul archidiecesan.

30 hl de vin
din tómna trecută, se vinde eftin la
Georg Paulini
87) 1—1 Cisnădie, nrul 97.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésčă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

(63) 9—31

Ocasiune rară!

Licuidatorii societăţii comerciale pe acţii „Concordia“ din loc a decis desfiinţarea prăvăliilor societăţii.

Ca sĕ putem deci în timp scurt ajunge acest scop vom vinde tóte mărfurile cu **preţuri fórte reduse şi sub preţul costului.**

Invităm deci cu tótă onórea pe amicii nostrí de afacere, cât şi pe On. public, sĕ se folosésčă încă la timp de acésta **mare şi favorabilă ocasiune.**

Cu deosebire posedem deposite mari în ape minerale, cafele, teiuri, rum, colori şi recuisite de scris; lumini de spermancet, săpunuri etc. etc.

11,000 litre de vinuri naturale, vinuri vechi. Vindem şi în partii mai mici. (86) 2—2.

In **despărţĕmêntul textil** posedem: bumbacuri de tot soiul, pânzării, dantele, cretóne, pânză de saltele, aţă şi multe alte articole cu preţuri de tot eftine.

Cu tótă stima

„CONCORDIA“, societate comercială pe acții în licuidare.

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale carui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi înviorézâ organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţézâ puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate înca în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări,** cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipațiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea şi depărtézâ prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăviciόse a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua disposiţie,** precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşurézâ formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calmézâ nervi escitaţi şi creezâ nouă **voe de viéţă.** Nenumĕrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de *ierburi* se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte localităţile din Austro-Ungaria.

Păziţi-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de buruieni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 8—12

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se folosésčă numai numitul prav!

?Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă

de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe căștiguri principale.**

Pentru-că premia de .	602.000	coróne
Pentru-că de trei-ori .	400.000	„
Pentru-că de trei-ori .	100.000	„
Pentru-că odată	70.000	„
Pentru-că de patru-ori	60.000	„
Pentru-că de trei-ori .	30.000	„
Pentru-că de cinci-ori	25.000	„
Pentru-că de zece-ori	20.000	„

(88) 2—12

acolo s'au căștigat, și

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriașe.**

Cine voeşte deci sĕ dobândésčă un **căștig principal,** sĕ se grăbésčă a comanda cu asignaţiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.,** care se începe deja în

17 și 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** corόne

de la casa de bancă și cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Șecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis și franco

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE,** Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum şi planul oficial.

Banii, cor.................. {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignaţiune postală} Ce nu convine sĕ se ştérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 38 Sibiiu, Joi 8/21 April 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Rěsboiul.

Sibiiu, 20 April n.

Nu mai încape îndoială, că nefericirea de care au fost atinși Rușii, când cu scufundarea vasului *Petropavlovsk*, are sě fie decidětóre pentru sórtea rěsboiului ruso japonez. Perderea Rusiei e atât de mare, în urma acestei catastrofe, în cât e cu neputință sě pótă fi reparată.

Astăzi se cunosc bine aměnuntele catastrofei de la Port-Arthur. După isvóre rusești, lucrurile s'au întêmplat astfel. In nóptea de 12 spre 13 April torpilórele rusești au eșit la largul mării, unde s'au întâlnit cu torpilórele japoneze. S'a deschis o luptă mare navală, care a ținut până diminéța la orele șapte.

Torpilorul rusesc, numit *Strașni*, a fost încunjurat de trei torpilóre japoneze, și a fost distrus. După acésta învingere torpilórele japoneze s'au retras și a apărut pe mare escadra japoneză. La orele 8 diminéța a eșit pe apă și escadra ruséscă, pentru a întimpina escadra inimică. Acésta avea forțe considerabile, aprópe 16 vase mari. Simțindu-se escadra ruséscă prea slabă, s'a retras spre port, însě în linie de bătae, pentru a primí atacul inimicului. Pe la orele 10 o esplosie se produse pe neașteptate, și cel mai mare vas al Rusiei, cuirasatul *Petropavlovsk*, în curs de două minute a dispărut sub apă, împreună cu admiralul *Makaroff*, cu întregul seu stat major și cu întregul personal de pe vas, din care, ca prin minune, au scăpat numai 75 marinari, vre-o câțiva oficeri, și marele duce *Ciril*, acum bolnav, în urma ranelor primite.

Vasul *Petropavlovsk* se lovise de una din minele așezate de Japonezi în apă și a fost zdrobit de tot. Escadra japoneză, împărțită în două grupe, a dispărut apoi, mulțămită cu jertfa adusă din partea Rușilor.

Și perderea Rușilor, jertfa adusă, cum am spus, e enorm de mare. Nu pentru-că au perdut cel mai mare și mai bun vas al lor pentru purtarea luptei pe apă, ori personalul înmormêntat în valurile mării, ci pentru-că au perdut pe comandantul marinei rusești, pe admiralul *Makaroff*, care nu póte fi înlocuit prin nimeni.

Când împěratul Vilhelm al Germaniei a primit știre despre sguduitórea întêmplare, a trimis telegramă de compătimire țarului rusesc, comunicându-i, că doliul pentru perderea lui Makaroff nu e numai al Rusiei, ci al lumii întregi, fiind-că știința marinei din lumea întrégă jelește în cel pierdut pe cel mai însemnat representant al ei.

Pe apă lupta póte fi considerată acum aprópe ca terminată, pentru-că flota Rusiei e și mai slabă de cât a Japoniei, dar' e și rěmasă fără conducere, fiindcă ori-cine va vení sě înlocuiască pe *Makaroff*, nu va puté aduce cu sine curajul, energia și îndrăznéla pe care o avea *Makaroff*.

...„Omul acesta, — scrie *Die Zeit* de la Viena, — pe care țarul după primele știri rele de pe teatrul de rěsboiu l'a numit comandant suprem al flotei ost-asiatice, *valora el singur pentru patria sa cât o flotă întrégă*. El era speranța Rusiei, el și Kuropatkin, care a trebuit sě priméscă comanda armatei de pe uscat, după ce s'a dovedit că guvernatorul Alexieff nu e la înălțimea gravei situațiuni militare pe apă și pe uscat. Posiția acestor doi oficeri era așa de înaltă, în cât stăteau alăturea cu puternicul guvernator. Kuropatkin n'a început sě se afirme încă în rěsboiul pe uscat. Dar' Makaroff, care se dusese în grabă la Port-Arthur, a știut sě se facă repede remarcabil. Din ziua sosirei sale acolo părea a fi întrat un alt spirit în flota rusă. Curaj energie, îndrăznélă chiar însuflețeau trupele. Odată trecuse strîmtórea Port-Arthurului, lăsată liberă de Japonezi — o cutezanță pe care nimeni n'o riscase înaintea lui; s'a întors norocos în port și Rusia a jubilat din causa acésta. Căci dacă Makaroff putea sě se plimbe în fața Port-Arthurului, evident că dominațiunea mării de către Japonezi nu era întrégă. *La a doua eșire din port, și-a plătit însě îndrăsnéla cu viéța...*"

Pe apă deci, cum am zis, au cam isprăvit'o Rușii. Dóră vor fi mai norocoși pe uscat. Și după cum ne anunță ziarele străine, puterile mari europene nici nu aștéptă de cât o mică învingere pe uscat a trupelor rusești asupra Japoniei, pentru-ca apoi sě facă un pas colectiv energic, ca sě se pună capět rěsboiului, care cu puțină bunăvoință putea fi chiar evitat din capul locului.

Se scrie de la Petersburg, că țarul a plâns când a primit vestea despre nefericirea de la Port-Arthur.

Esecutarea unei legi. *In numěrul de Duminecă al fóiei oficióse e publicată ordinațiunea ministerială referitóre la întrarea în viéță și esecutarea legii despre emigrare.*

Din parlament. In ședința de Luni a dietei s'a primit ca basă pentru desbaterea specială proiectul de lege despre regularea salariilor funcționarilor administrativi de la comitate. Eri, Marți, s'a întrat în discuția pe articoli.

Budgetul comun. Vineri și Sâmbătă, sěptemâna trecută, s'au ținut conferențe ministeriale în Budapesta, în chestia stabilirii budgetului comun pe anul curent, pentru a puté fi presentat delegațiunilor. Au luat parte la conferențe ministrul comun de esterne, *Goluchowski*, cel comun de rěsboiu *Pitreich*, ministrii-presidenți *Körber* și *Tisza*, ministrii de finanțe *Böhm Baverk* și *Lukács*, și baronul *Spaun*, comandantul flotei austro-ungare. Cu tóte că conferențele au fost de o durată estraordinară, — cea de Sâmbătă a ținut tocmai șése ore întregi, — nu s'a ajuns la nici un resultat. Va trebuí deci sě se țină o nouă conferență, care probabil va fi presidată de Maiestatea Sa. Din câte au putut sě străbată în public, se crede, că ministrul de rěsboiu a pășit cu pretensiuni esagerate, pe cari nici unul dintrě ministrii de finanțe nu i-le póte împliní. Cere *treizeci milióne de coróne pentru tunuri noue;* o sumă care azi sgudue în mod simțitor echilibrul budgetului țerii, mai ales la noi, în Ungaria. Ministrul-president ungar, contele *Tisza*, a plecat încă Sâmbătă séra la Viena, și Dumineca a fost primit în audiență privată, probabil pentru a comunica Maiestății Sale punctul de vedere al guvernului ungar.

Concediarea reservistilor. Ministrul comun de rěsboiu a dat ordin, ca reservistii chiămați în iarnă sub arme, sě fie concediați *în ziua de 23 April n.*

Planuri și reforme. Se scrie de la Budapesta, că în ministeriul de culte și instrucțiune publică s'au ținut conferențe în chestia regulării, ori mai bine zis urcării salariilor profesorilor de la șcólele medii cari nu stau sub conducerea statului. S'au stabilit cu ocasiunea acésta principii după cari statul póte sě dee în mod grabnic ajutoriul necesar, în proporție potrivită, și spre mulțămirea generală. Mai este acum sě se afle modalitatea potrivită de a fi aplicate principiile acestea și la *pedagogii*, la șcólele civile și la șcólele comerciale de fete, când apoi ministrul va lua dispozițiile necesare pentru esecutarea nouelor sale planuri și reforme.

Sinodul archidiecesan.

Ședința a doua

ținută în 6/19 April.

President Esc. Sa archiepiscopul și metropolit *Ioan*.

Notariu: Dr. Miron E. Cristea.

După cetirea și autenticarea procesului verbal din ședința primă, luat de notariul general Mateiu Voilean, Esc. Sa presentéză sinodului cererile deputațiler Dr. Zosim *Chirtop*, Simion *Dragomir*, Dr. Eugen *Mețianu* și Dr. Valer *Moldovan* pentru concediu pe întrégă durata sinodului, și ale deputaților Virgil *Onițiu* și Dr. Aurel *Vlad* pentru concediu pe trei zile.

Li-se dă concediul cerut.

Tot prin presidiu se presentéză cererea parochului Vasilie *Basarab* din Romos pentru un ajutoriu și a parochului Petru *Vaida* din Ineu pentru a i-se erta o pedépsă în bani (canon).

Ambele se transpun comisiunii petiționare.

După acestea întrându-se în ordinea de zi, urméză *referada comisiunii verificătóre* asupra actelor electorale din cercurile Geógiu, Têrnava, Brașov (deputați mireni) și Sighișóra (deputat din cler) ajunse în vacanță prin mórtea, respective renunțarea la mandat a deputaților aleși cu ocasiunea alegerilor generale.

Actele fiind în ordine, în conformitate cu propunerea comisiunii (referent G. Hango) sinodul declară aleși pe Dr. I. *Marghita*, adv. în Geógiu (în cercul Geógiu), Dr. Dumitru *Stefan*, cand. de adv. și funcționariu la „Albina" (în cercul Têrnava), Dumitru *Moldovan*, protopresbiter în Sighișóra (în cercul Sighișóra) și Dr. Nicolae *Vecerdea*, dirigentul filialei din Brașov a „Albinei" (în cercul Brașov).

Urméză *referada comisiunii organisătóre* asupra raportului general al plenului consistorial (president Ioan cav. de Pușcariu; referent Ioan A. Preda).

Raportul fiind tipărit și distribuit întrě membrii sinodului, se privește cetit și se ia de basă la desbaterea specială.

In firul desbaterii speciale:

La punctul I. (statul personal) față cu rěposarea protoiereului asesor consistorial Zaharie *Boiu*, și a protopresbiterilor tractuali Dimitrie *Coltofean* (Treiscaune) și Nicolae *Moldodan* (Agnita) sinodul își esprimă condolența prin sculare și esprimarea „Dumnezeu sě 'i erte".

La pct. II. („Esibite") comisiunea propune luarea la cunoștință, cu adausul, ca în viitoriu esibitele întrate și resolvite sě se facă evidente după senate.

Dr. Cristea, arětând că acésta e în contrazicere cu conclusul sinodal din anul trecut, deóre-ce tocmai usul propus acum de comisiune fusese schimbat prin acel conclus și înlocuit cu usul de acum, — propune rěmânerea pe lângă usul de acum, respective respectarea conclusului sinodal adus în anul trecut în acésta privință.

Se primește propunerea deputatului Dr. Cristea.

La acelaşi punct comisiunea avea și propunerea, ca în conformitate cu conclusul Nr. 37 din 1900, în viitoriu sě se fácă evidente în raport și esibitele neresolvite, împreună cu causele pentru cari nu au putut fi resolvite.

După discuție mai îndelungată, la care iau parte peputații Dr. Ioan Stroia, Partenie Cosma, Mateiu Voilean, Dr. Miron Cristea și în repețite rênduri Esc. Sa dând deslușirile de lipsă, se primește propunerea comisiunii cu modificarea propusă de Dr. Stroia, ca în loc de „esibite" sě se pună „causele" neresolvite.

Punctul III, IV, VI. și VII., despre numěrul ședințelor consistoriale ținute în 1903, despre alegerile de deputați sinodali în locurile ajunse în vacanță de la ultima sesiune sinodală încóci, despre sinódele protopresbiterale și sinódele parochiale ținute în 1903, — în conformitate cu propunerea comisiunii, se iau la cunoștință.

La pct. V. („protopresbiterate vacante") se ia la cunoștință comunicarea consistoriului, cu adausul, că consistoriul sě facă demersurile pentru întregirea și a protopresbiteratelor încă vacante.

In fine comisiunea propune, ca în viitoriu sě se facă evidente în raportul general și conclusele primite de la sinod spre efectuire, arătându-se și resolvirea, ori causele neresolvirei lor.

Se primește.

Urméză *referada comisiunii școlare* asupra raportului general al senatului școlar. Referent Dr. Petru Șpan.

Punct I. și II. 1—2 despre ședințele senatului, gimnasiul din Brașov, gimnasiul din Brad, șcóla comercială din Brașov și șcóla reală din Brașov, — se iau la cunoștință.

Pct 3 despre secțiunea pedagogică a seminariului „Andreian" se ia la cunoștință cu adausul, ca în viitoriu sě se facă evident și numěrul celor cari fac cursurile pe cale privată.

Pct 4 despre școlele poporale: edificii, grădini, biblioteci școlare, salarii învěțătorești și numěrul invěțătorilor se ia la cunoștință, ear' partea privitóre la copiii de școlă se ia la cunoștință cu adausul, ca consistoriul sě stăruéscă și mai departe în adunarea și presentarea de date statistice cât mai esacte, urmând conclusului sinodal nr. 72 din anul trecut.

Punctul III. despre catechisarea elevilor nostri de pe la școlele străine se ia la cunoștință cu adausul, ca *„consistoriul sě continue a apěra drepturile autonome ale bisericei nóstre, inscrise în statutul organic și cuprinse în legile statului"*.

Punctul IV. (despre esamenele de cualificațiune învěțătorésca) se ia la cunoștință cu adausul, ca „în viitoriu sě se arete și numěrul acelor candidați cari s'au presentat la depunerea esamenului". (Până acum se aréta numai numěrul celor cari au făcut esamenul, dar' al celor căduți nu).

Punctul V, despre visitarea școlelor, se ia la cunoștință cu adausul, ca „visitațiunea sě se facă în sensul §-ului 127 din Statutul organic, trimiţênd consistoriul din timp în timp unul ori doi comisari în părţile unde se simte mai multă trebuinţă“.

Punctul VI. despre împărţirea de ajutóre şcólelor sărace se ia la cunoştinţă.

La punct VII. (stipendii) se încinge discuţie îndelungată în jurul propunerii făcute de comisiune, ca „stipendii în viitoriu sĕ nu se mai împartă acelor tineri, cari cercetéză vre-o facultate teologică, fie chiar şi ortodoxă, înainte de a fi ascultat cel puţin un an în secţiunea teologică a seminariului nostru archidiecesan spre a fi întroduşi în viéţa nóstră bisericéscă“.

In legătără cu acésta deputatul D. Comşa face aditament, ca „la darea de stipendii consistoriul sĕ fie cu deosebită considerare la lipsa fórte simţită de persóne cualificate pentru pedagogie“.

Deputatul *Vlaicu* face contrapropunere, că *raportul consistoriului sĕ fie luat simplu la cunoştinţă.*

Iau parte la discuţie: Escelenţa Sa dl archiepiscop şi metropolit, Preacuvioşia Sa dl archimandrit Dr. Puşcariu, Partenie Cosma, Dr. V. Bologa, Dr. M. Cristea, Dr. I. Stroia, Dr. N. Comşa, Dr. E. Roşca, V. Tordăşianu şi Mateiu Voilean, apoi după încheerea desbaterii: A. Vlaicu, D. Comşa şi referentul Dr. Şpan, întru sprijinirea propunerilor lor.

La votare se primeşte cu 22 voturi propunerea lui A. Vlaicu faţă cu a comisiunii, care a întrunit 14 voturi. Aditamentul dlui D. Comşa se primeşte fără votare.

Punct VIII. despre conferenţele învĕţătoreşti se primeşte cu adausul, ca „consistoriul sĕ caute a satisface conclusului sinodal din trecut, referitoriu la întrunirea comisarilor consistoriali în o conferenţă comună cel puţin la 3 ani“.

Şedinţa se închide la $12^1/_4$, anunţându-se proxima pe Mercuri la 9 ore a. m.

De la sinod.

— Rapórtele cousistoriului archidiecesan. —

Conform usului şi datorinţei, consistoriul archidiecesan a înaintat sinodului, deschis Duminecă în Sibiiu, rapórte amĕnunţite despre momentele mai principale, despre lucrările mai însemnate, sĕvêrşite în sinul consistoriutui de la sesiunea sinodală trecută până la cea actuală. Sunt patru la numĕr rapórtele acestea, anume, despre activitatea consistoriului ca senat *plenar*, apoi ca senat *bisericesc, şcolar* şi *epitropesc.*

Spre informarea publicului cetitor din afară, facem estrase mai scurte din voluminósele rapórte, după cum urméză:

I. Din resortul *plenului* consistoriului archidiecesan sĕ fac sinodului comunicările următóre:

Despre înaintarea lucrărilor cu zidirea catedralei din Sibiiu, făcêndu-se împărtăşirea, că Joi, 30 Octobre 1903, au fost aşeḑate crucile pe turnurile catedralei, şi că consistoriul a luat mĕsurile necesare pentru zugrăvirea şi ornamentarea internă a catedralei, pentru-ca sĕ pótă fi dată cât mai curênd destinaţiunei sale.

Despre conclusele luate în tómna anului trecut din partea congresului naţional, şi anume:

că alegerea profesorilor seminariali cade, nu în competinţa sinodului, cum adusese conclus sinodul archidiecesan în anul 1892, cí în competinţa plenului consistoriului archidiecesan.

că în competinţa plenului consistorial cade numai reconstituirea corporaţiunilor bisericeşti *în protopresbiterate*, şi pertractarea protestelor date în contra reconstituirii corporaţiunilor protopresbiterale; pe când reconstituirea corporaţiunilor bisericeşti *în parochii* aparţine competinţei senatului bisericesc al consistoriului archidiecesan, şi

că la şedinţele plenare ale consistoriului sunt a se invita toţi membrii, cerêndu-se la aducerea de concluse valide presenţa a cel puţin 12 membri consistoriali, afară de president.

Un normativ pentru causele la a căror discutare şi decidere nu póte participa membrul interesat al corporaţiunei bisericeşti, votat asemenea din partea congresului naţional din tómna anului trecut, a fost presentat sinodului prin esibit separat.

In raportul consistoriului către sinod se cuprind apoi date referitóre la *statul personal* al consistoriului. Se comunică, că cu referada în senatul şcolar a fost încredinţat asesorul onorar din acel senat *Lazar Triteanu*, căruia i-s'a regulat şi remuneraţiunea pentru acest oficiu. Se comunică că profesorul de pedagogie *Ioan Ghibu* a fost trecut la pensie, şi în locul seu e instituit ca profesor candidatul de profesor *Dr. Aurel Crăciunescu.* Se comunică mórtea asesorului consistorial în retragere *Zaharia Boiu* şi a protopresbiterilor *Demetriu Coltofeanu* (Treiscaune) şi *Nicolae Moldovan* (Agnita).

Esibite au fost la consistoriu cu totul 14,775, referate de 4 asesori din senatul bisericesc, un asesor onorar din senatul şcolar şi trei referenţi estraordinari din senatul epitropesc.

Şedinţe consistoriale s'au ţinut preste tot 137 ordinare, 11 estraordinare.

Deputaţi noi au fost aleşi în 4 cercuri în cel preoţesc din Sighişóra, apoi în cele mireneşti din Braşov, Geógiu şi Têrnava.

Protopresbiteratul Mercurei şi al Treiscaunelor îşi are deja pe şeful seu tractual, ear' în vacanţă mai sunt protopresbiteratele din Bran, Murĕş-Oşorheiu şi Agnita.

Sinódele protopresbiterale s'au întrunit şi în anul acesta, ocupându-se mai mult cu combaterea căsătoriilor încheiate numai la oficiul stării civile şi cu vieţuirea în concubinaj.

In sinódele parochiale s'au făcut reconstituirile corporaţiunilor pe un nou period de trei ani. In contra reconstituirilor au întrat mai multe recurse de cât în trecut. Consistoriul a dat inviaţiunile necesare.

II. Raportul *senatului bisericesc* conţine următórele date statistice:

Statul preoţesc din archidiecesă, în frunte cu archiepiscopul, il forméză: un vicariu archiepiscopesc şi archimandrit, un director seminarial protosincel, trei asesori consistoriali protopresbiteri, un protopresbiter în pensiune, un asesor consistorial presbiter, un profesor seminarial presbiter, un espeditor consistorial presbiter şi un oficial consistorial diacon, toţi în centru; apoi în afară: 30 protopresbiteri-parochi, 2 protopresbiteri în pensie, 3 protopresbiteri onorari, 2 protopresbiteri militari în pensie, 4 administratori protopresbiterali-parochi, 860 parochi, 1 presbiter militar, 8 presbiteri în alte funcţiuni, 2 amovaţi, 9 resignaţi, 8 pensionaţi, 42 capelani şi 3 diaconi.

In cursul anului au rĕposat 22 preoţi, ear' chirotoniţi au fost 44. A fost şi o chirotesie.

Poporaţiunea archidiecesei numĕră 764,136 suflete, cu 3293 mai multe de cât în anul trecut.

Numĕrul celor ştiutori de carte s'a înmulţit cu 7225.

Parochii vacante au fost 70. Căsătorii au fost încheiate 5309. Convieţuiri ilegale 4787. Naşteri legitime 23,696, ilegitime 2137. Casuri de mórte 19,075. Treceri religionare de la biserica nóstră la alte biserici 123, ear' de la altele la biserica nóstră 460.

Institutul teologic l'au frecuentat 124 elevi, dintrĕ cari 71 cu maturitate (bacalauriat). Esamenul de cualificaţie l'au făcut 37 teologi. Biserici au fost sfinţite în cursul anului 21, dintrĕ cari 3 prin archiepiscopul, 18 prin delegaţi archiereşti.

Pentru întregirea dotaţiunii preoţilor a primit consistoriul de la stat suma de 494,097 coróne şi 37 fileri. Cinci parochi, judecaţi pentru transgresiuni, au perdut pe câte trei ani întregirea, ear' la alţi cinci a fost sistată în mod provisor, în urma proceselor disciplinare puse în curgere în contra lor.

Revistă esternă

Debarcare la Port-Arthur. De la datul catastrofei vasului de rĕsboiu „Petropavlosc“ în continuu s'au dat ştiri care de care mai contrazicĕtóre, asupra catastrofei şi causelor cari au provocat'o. Zilele aceste a apărut apoi şi raportul admiralului japonez *Togo*, trimis împĕratului. Din raportul acesta se vede, întrĕ alteie, că lupta navală de la Port-Arthur, în cursul căreia s'a întêmplat catastrofa vasului rusesc şi mórtea comandantului flotei ruseşti, *a durat trei zile.* S'a început în 12 April, în 13 s'a întêmplat cufundarea vasului „Petropavlosc“ prin o torpilă dintrĕ cele puse de japonezi în nóptea precedentă, şi s'a continuat în 14 April. Ce perderi vor fi avut Ruşii în lupta acésta, pe lângă perderea comandantului şi a vasului „Petropavlosc“ împreună cu cei 900 soldaţi, — nu se ştie încă. Dar' fapt e, că flota rusésca e deja slăbită în aşa mare mĕsură, în cât Japonezii nu mai au nici o témă de ea şi-şi pun mereu trupe la uscat din sus de Port-Arthur.

In legătură cu deprimarea cercurilor din Petersburg şi deosebi a ţarului, în urma ştirilor triste de pe câmpul de rĕsboiu, se vesteşte din Petersburg că ţarul a oferit statului, în scopul suportării cheltuelilor de rĕsboiu, întrégă averea sa, de circa *800 milióne de ruble*, ca împrumut fără interese.

NOUTĂŢI

Ladislau Cenna, feldmareşal-locotenent în armata austro-ungară, ataşat inspectorului general de artilerie, a fost decorat cu crucea de cavaler a ordinului Leopold.

*

† Vasilie Călbază, căpitan ces. şi reg. în regimentul de infanterie Nr. 43, a rĕposat în 7 April în Viena, în etate de 34 ani. Cadavrul i-a fost transportat la Caransebeş, la espresa dorinţă a mamei rĕposatului, şi înmormêntat în cimiteriul bisericei gr.-or. de acolo Marţi (12 April). Rĕposatul V. Călbază după absolvarea şcólei militare pregătitóre a întrat în academia militară din Wiener-Neustadt, de unde în 1892 a eşit cu rang de sublocotenent şi comandat la reg. de infanterie Nr. 43, fiind avansat în 1896 la gradul de locotenent. In 1 Nov. 1897 absolvând şcóla de rĕsboiu a fost trecut la statul major; în 1 Maiu 1900 căpitan şi transferat la reg. de infanterie Nr. 2 în Sibiiu pentru a-şi face deprinderile practice prescrise pentru absolvenţii şcólei de rĕsboiu, apoi a fost trecnt definitiv în statul major la divisiunea 5. a corpului de armată I. la Olmütz.Ací s'a îmbolnăvit şi bolnav a fost dus la Viena. Rĕposatul era binecunoscut şi în societatea română din Sibiiu.

*

Episcopia Timişorii. In chestia înfiinţării unei episcopii gr. ort. române în Timişóra, credincioşii bisericei nóstre din Timişóra-Fabric au adresat rugare nouă sinodului de ăst-an al diecesei Aradului.

*

Competinţa pentru transcrierea averii nemişcătóre („proventul“), dacă în contractul de cumpĕrare nu se statoreşte că cine sĕ o solvéscă, are sĕ o solvéscă totdéuna cumpĕrătoriul. Acésta în urma unei decisiuni curiale aduse acum de curênd.

*

Aiudul cere tribunal. Consiliul comunal din Aiud a înaintat rugare la dieta ţerii, ca tribunalul reg. din Alba-Iulia sĕ fie permutat la Aiud, ca în centrul comitatului.

*

„Fondul cultural al Băncilor române“. Conferenţa directorilor băncilor nóstre din 19 Octobre a. tr., după cum este cunoscut cetitorilor nostri, prin decisiunea sa nr. VIII, a invitat băncile române, ca „din sumele ce le votéză an de an pentru scopuri culturale, o cuotă óre-care ce va rĕmâné disponibilă după dotarea scopurilor de cari inse-le vor voi se ţină sémă la distribuirea profitului lor, — sĕ o destineze pentru înfiinţarea unui fond cultural al băncilor şi sĕ o pună la dispoziţia „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ în scopul acoperirei lipsurilor culturale mai arḑĕtóre, fără ca numita Asociaţiune sĕ fie

---

FOIŞÓRĂ

Iisus în lumina vécului XIX.

Tolstoi.

(Urmare).

Omul cu mustaţa rĕsucită de husar, cu trăsăturile fine, cu faţa netedă, cu ochii vioi şi visători, care făcea în sufletul omului de lume şi a damelor o întipărire modernă apusénă, se schimbă — şi pe fruntea lui se zăresc nori grei; ochii aluneca mai adânc în orbitele lor, şi creţe adânci de gânditor îi înbrăzdéză fruntea îndélungul. Un vifor de gânduri necredincióse îi bântue sufletul, rĕpindu-i tótă liniştea.

Il chinuia problema vieţii, care se află în sufletul fie-căruia, de la copil până la bĕtrân, şi care astfel glăsuia în inima lui: „Ore-ce o sĕ urmeze din ceea-ce sĕvêrşesc astăzi? Ce din ceea-ce îndeplinesc mâne? Esistă în lume vre-un scop care sĕ nu fie distrus de nestabilitatea vieţii, de neevitabila mórte care mĕ aştéptă“? — „De nu se întêmplă astăzi, atunci de sigur mâne — bólele vin, şi mórtea la tine, la ómenii tei dragi, cari îţi sunt pretini şi nimic nu va rĕmâné fără putreḑĕciune şi viermi. Faptele mele, fie cum sĕ fie, vor fi uitate mai curênd sau mai târziu, şi eu nu voi mai fi. Sĕ trăeşti numai atunci e cu putinţă când eşti beat de viéţă. Când te vei trezi, te vei convinge că totul e numai o înşelăciune, o deşertăciune amară şi sarbedă“.[1] Gândul lacom de mântuire caută în tóte părţile linişte şi raḑim, în adâncul sufletului, isvorul vieţii, dar' trist sĕ întórce înapoi neaflând nimica. Ştiinţele nu 'i pot da nici un rĕspuns, căci ele rĕspund cu un glas: „La ceea-ce tu eşti şi pentru-ce trăeşti nu putem da nici un rĕspuns, dar' nici nu ne ocupăm cu ele. Dacă voeşti însĕ sĕ cunoşti legile luminii, legile chemice, ale desvoltării organice, ale corpurilor, formele şi raportul numerilor şi ale mărimii lor, dacă voeşti sĕ cunoşti legile vieţii spirituale, pentru acestea tóte avem rĕspunsuri lămurite, corecte şi infalibile“.

Şi cea mai adâncă pĕtrundere în ştiinţe şi înţelepciune nu-i pot deslega ghicitórea vieţii, nu póte trece peste marginile impuse de Dzeire. Sĕ convinge că nu pótă şti nimica şi desperat esclamă cu Faust: „Und sehen dass wir nichts wissen können, das will mir schier das Herz verbrennen!“ Căci întréga nóstră ştiinţă e clădită pe sisteme uimitóre prin îndrăsnélă, nu însĕ prin temeinicie, fără căldură, cari nu inspiră nimĕnui gânduri înalte sau mândre simţĕminte, cari te ispitesc însĕ sĕ erumpi în amarele cuvinte dar' pline de adevĕr ale marelui şi genialului Goethe: Sarbedă, plină de vestedă pompă e tótă teoria, dar' plin de sevă şi verde e pomul vieţii. Iţi spun curat, un om care speculéză, sémănă cu un animal alungat de duhul réu în pustia arsă, pe când jur împrejur e grasă şi îmbelşugată păşune.

Tóte încercările lui şi sbuciumările sufletului lui sguduit de patimi, a căror satisfacere urmărea mai în tinereţe de a afla liniştea, rĕmân zadarnice, însĕ din îndoelile ce îi bântue inima, rĕsare convingerea că în adâncul fie-căruia, trebue sĕ esiste o credinţă, pe care sĕ clădeşte şi razimă viéţa. Credinţa e pomul adevĕrat al vieţii. — Acum îşi reaminteşte că şi el a avut odată o credinţă, pe când era copil şi viéţa era plină de vrajă şi liniştită. — Şi tocmai acésta îi lipsea acum. S'a dus deci la teologii bisericii pravoslovnice şi a altor némuri cu schimbate credinţe ca sĕ înveţe de la ei iarăşi a crede. N'a aflat însĕ puterea care sĕ'l încătuşeze; ceea ce 'l respingea nu erau făuririle raţiunii, ci faptul, că propoveduitorii cuvêntului lui Dumnezeu nu trăiesc aşa precum cere credinţa pe care o mărturisesc, ci tocmai aşa de epicureic ca şi el.

Numai la ţĕranul neprihănit încă de suflul culturii află ceea ce-i dorea inima; în apropierea lui i-se iţeşte în suflet lumina adevĕrului. — Direcţiunea inversă a voinţii lui l'a zăbovit în aflarea adevĕrului. „Am rĕtăcit, nu din pricina judecăţii greşite, ci din pricina traiului meu fără rost; fiind-că viéţa mea proprie a fost o rĕtăcire, priveghind a satisface poftelor şi dorinţelor epicureice“. Astfel prin recunóşterea pĕcatului seu se convinge de adevĕrul limpede, grăit de Ioan în c. VII, 17, pe care el astfel îl esprimă: „In lume tóte se întêmplă după voia aceluia, care ne dă putere sĕ lucrăm întru realisarea unui scop pe care nu 'l cunóştem încă. Nădĕjduind înţelegerea voinţii acesteia, trebue sĕ sĕvêrşim, ceea-ce pretinde el de la noi“. Şi astfel din pocăinţa curată, isvorită din *scepticismul dogmatic* creşte siguranţa, rostită prin vorbele: „Ce mai caut eu, când Dzeu e aici? Dzeu este o putere fără de care nu putem trăi. Aşa dar' sĕ cunóştem pe Dzeu şi lui sĕ trăim. Dzeu este viéţa; caută, trăeşte în voia Domnului, căci nu este viéţă fără Dzeu“.

(Va urma.)

---

[1] Tolstoi: „Mărturisirile“.

îndatorată la capitalisarea fondului. In urma acestui apel, comunicat singuraticelor bănci atât prin delegaţiunea băncilor cât şi prin comitetul Asociaţiunii, s'au pus în anul curent primele base ale „Fondului cultural al băncilor române“. Este drept, că deocamdată numai trei dintrĕ băncile nóstre s'au conformat apelului ce li-s'a adresat şi că sumele donate (de la „Sebeşana“ în Sas-Sebeş 100 cor., de la „Doina“ în Câmpeni 60 cor. şi de la „Auraria“ în Abrud 50 cor., deci în total 210 cor.) până acum represintă o sumă relativ neînsemnată; cu tóte aceste comitetul central al „Asociaţiunii“, în şedinţa sa din 14 April a. c. a luat act cu plăcere de acest modest început pentru întemeiarea „Fondului cultural al băncilor române“, sperând că în viitor bunele intenţiuni ale conferenţei din 1903 vor fi apreciate în cercuri tot mai largi, şi astfel cu timpul acest fond va creşte şi se va desvolta în condiţiuni, cari se permită o distribuire mai raţională cel puţin a unei părţi din sumele destinate de bănci pentru scopuri culturale, prin satisfacerea trebuinţelor mai reale şi ardĕtóre ale poporului nostru, pe teren cultural. („Revista Economică“).

*

Din Macedonia. O telegramă din Constantinopol dto 16 April — sigur că în scop de a arĕta că în Macedonia e „pace“ — raportézâ că în cele trei provincii (vilaiete) macedonene sĕrbătorile Paştilor au trecut în linişte. „Numai în Ravna s'au întêmplat bătăi întrĕ greci şi bulgari“, — zice telegrama.

*

Din Sĕlişte ne vine o întimpinare mai lungă la darea de sémă din numĕrul 36 despre representaţia teatrală dată acolo a doua zi de Paşti. In întimpinare se face constatarea, că piesa „*Aur*“ e dramă originală, însĕ nu *istorică*, că e fantasie afirmarea, că drama în motivarea ei internă ar aminti privitorului „*Năpasta*“ lui Caragiale şi *Puterea întunerecului*“ de Tolstoi, că darea de sémă nu e critică, ci adunare de vorbe îndrugate pe hârtie, că *George Nistor* nu a fost fişpan, ci fişpan a fost bărbatul Mariei Cozma, că autorul dării de sémă n'a înţeles rolul lui Petru, pentru-că Petru a făcut asupra întimpinătoriului cu totul altă impresie, — sĕ credea într'un teatru cu renume european (!), — că costumarea a fost potrivită, şi că drama „*Aur*“ va fi representată în curênd de nou în Sĕlişte, probabil în presenţa autórei, *Constanţa Hodoş*. Acesta e conţinutul întimpinării, ţinută într'un ton prea iritat, care face imposibilă publicarea în întregime, aşa cum ni-s'a cerut.

*

O nouă fundaţiune a lui Carnegie. Vestitul *Carnegie*, miliardarul american care prin multele fundaţiuni în scopuri culturale şi de binefacere, tóte în sume de milióne, şi-a făcut deja numele nemuritoriu, — zilele trecute şi-a adus a minte şi de cei cari îşi atrag mórte ori schilodire mântuind de mórte pe alţii. Pentru ajutorarea familiilor rĕmase după cei cari îşi perd viéţa salvând ori cercând a salva de mórte pe alţii, cum şi pentru ajutorarea celor schilodiţi în cursul salvării şi deveniţi incapabili de lucru, marele filantrop Carnegie a făcut o fundaţiune de cinci milióne de dolari (cam 120 milióne în valuta banilor nostri). Fundaţia se estinde cu binefacerile ei asupra Statelor-Unite, asura Canadei şi asupra apelor acestor două state.

*

Óse de mammuth în Banat. Se scrie din Becicherecul-mare, că pe moşia din comuna Bara a proprietariului Teodorescu, în cursul unor săpături au fost aflate, în adâncime de zece metri, óse de mammuth. Avisat de lucrători, Teodorescu a supraveghiat însuşi continuarea săpăturilor şi i-a succes sĕ scótă din pămênt aprópe întreg scheletul în stare nedeteriorată.

*

Ce simte un muribund? Dr. Paul S. Treux din New-York, cel mai renumit chirurg american, sĕptĕmâna trecută a căpĕtat apoplexie de inimă în timp ce făcea o grea operaţiune asupra unui bolnav. Pe când era aprópe se termine operaţiunea, a scăpat din mână cuţitul şi punêndu-şi mâna pe inimă a zis cu voce slabă: „Dumnezeul meu, mor!“ Unul dintrĕ asistenţii sei l'a condus în altă odaie, ear' altul luând repede cuţitul căḑut din mâna lui Treux a terminat operaţia, scăpând astfel de mórtea sigură pe bolnavul supus operaţiei. Ear' Treux după ce a fost condus în odaia laterală, a zis asistenţilor sĕ nu încerce nimic pentru mântuirea lui, căci tóte au sĕ fie zadarnice; el în scurt timp are se mórâ de dilataţie acută a inimei. I-a rugat sĕ-şi noteze cele ce el le va dicta. Apoi a început sĕ spună ce simte:

— Simt ca-şi-cum trupul mi-ar fi un val pe ocean, se înalţă, apoi repede se cufundă earăşi în adâncime. In plumâni simt ca-şi-cum mi-le-ar strînge un şurub puternic. Funcţia inimei e mai slabă deja, ca-şi-cum şi-ar fi perdut tótă facultatea de simţire, dar' totuşi mai mişcă încă. Mor. Duceţi adio soţiei şi copiilor mei. Totul s'a sfêrşit. —

Şi în clipa următóre Treux era mort deja.

*

Concert. Directorul de musică Hermann *Kirchner* arangiază *Sâmbătă* în 23 l. c la orele $7^1/_2$ séra cu şcóla sa de musică şi cu elevii sei privaţi un *concert* în sala de la „Unicum“. Intrĕ partea I şi II a concertului dl Kirchner va ţiné o scurtă prelegere despre „*Desvoltarea musicei*“. Biletele de întrare se vînd cu începere de Joi la librăria *Georg Mayer* jun. (palatul Bruckenthal) *Preţuri:* Loge à 8 cor. locul I 1·60. cor. locul II 1 cor. loc de stat 60 fil., pentru studenţi 40 fil.

Program.

Partea I. 1. *a)* Eduard Grell: Dómne bunătatea ta; *b)* Bernh. Klein Domnul e stăpânul meu (cl. II a şcólei de cor). 2. Jos. Haydn: Menuett din simphonia G.-dur (4 mâni). 3. Felix Mendelssohn: Suleica. 4. Ludwig von Bethoven: Sonate, opus 79. Partea I. 5. *a)* Fischoff: Wo die letzten Häuser stehn; *b)* Huszka Jenö: Két veréb. 6. *a)* Carl Cserny: Allegretto; *b)* Douĕ melodii poporale (4 mâni). 7. Curschmann: Der Schiffer fährt zu Land. 9. C. Löwe: „Spirito santo“. Baladă. 8. Joachim Raff: „Fleurette“. Romanţă. 10. Mendelssohn: Despărţire (cl. I a şcólei de cor). Prelegere despre „Desvoltarea musicei“.

Partea II. 11. *a)* Joh. Sebastian Bach: Praeludium; *b)* Wolfg. Amadeus Mozart: Sonate în C-moll. Partea I. 12. Franz Schubert: Tinĕra călugăriţă. 13. Niels W. Gade: Elegie şi Scherzo. 14. Edward Grieg: Melodie poporală şi jocul ielelor. 15. Alb. Bekker Canon: *a)* Cât de frumóse sunt creaţiunile Tale Dómne; *b)* Johannes Brahms: Bună séra, nópte buna (cl. I. a şcólei de cor). 16. *a)* Cântec spaniol; *b)* Cântec iric. 17. Fr. Kuhlan: Alla Pollaca. 18. John Field: Nocturno. 19. Mase Bruch: Aria Andromachei din „Achilleus“. 20. Frédéric Chopin: Vals în cis moll. 21. Robert Schumann: Arabescă. 22. *a)* Carl Löwe: Der Stock, baladă: *b)* Robert Schumann: Nópte de primăvara. 23. Fr. Liszt: Chor din „Sfânta Elisabeta“ (cl. II. a şcólei de cor).

*

Dr. Titu Perţa, medic în Făgăraş, îşi are locuinţa în Piaţa-mare, numĕrul 138, în casele domnului advocat Dr. Şenchea.

*

Otrăvire cu craci de bróscă. Vineri a rĕposat subit în castelul Hanizenbichl (din Gratz) contele Ferdinand Vetter von der Lilie, în etate de 48 ani. Obducţia medicală a constatat, că mórtea contelui a fost causată de otrăvire acută, ear' în urmă s'a constatat şi aceea, că contele mâncase în ziua morţii craci de bróscă şi că acestia i-au causat otrăvirea.

*

Arderea palatului împĕrătesc din Corea. Palatul din Seul al împĕratului Coreei sĕptĕmâna trecută a luat foc de la o căldăruşă cu jar şi în scurt timp a fost cuprins de flacări. A ars biblioteca şi o mare parte a palatului până ce gendarmeriei japoneze şi matrozilor de pe la consulatele europene li-a succes sĕ străbată pe furiş prin dosul grădinii palatului şi se stingă focul. Poporul corean adecă, spre a nu lăsa sĕ fie „profanate localurile împĕratului prin întrarea în ele a „străinilor“, s'a fost adunat înaintea porţilor şi nu voia se permită nimĕnui sĕ între în curtea palatului. Japonesii şi europenii au trebuit sĕ se furişeze pe ascuns, ca sĕ stingă focul. Paguba e fórte mare.

*

Proces contra papei Piu X. In Novembre a. tr. a rĕposat in Roma canonicul Iosif Hiebasco, lăsând avere de aprópe un milion de coróne, din care 10,000 de coróne a testat rudeniilor sale din Ungaria, în comitatul Zemplén, ear' restul l'a testat Vaticanului. Rudeniile rĕposatului interesându-se de causă şi aflând că afară de cele 10,000 averea canonicului a fost de aprópe un milion şi că a testat'o scaunului papal, au notificat secretariului papal, că dacă scaunul papal nu renunţă la jumĕtate din moştenirea după Hiebasco în favorul rudeniilor acestuia, vor ataca cu proces validitatea testamentului. Vaticanul li-a rĕspuns, că pentru evitarea procesului le dă moştenire 200,000 de coróne. Nemulţămite însĕ cu atâta, rudeniile au dat advocatului Dr. Faid Andor din Töketerebes plenipotenţă sĕ intenteze proces contra scaunului papal pentru nimicirea testamentului. — Aşa cetim în „Magyar Szó“.

Cărţi şi reviste.

„*Şcóla fröbeliană*“, mica pedagogie pentru educaţia copiilor, căleuza profesórelor şi a familiilor pentru grădina de copii“, de Emilia *Cordoneanu*. Cât ştim noi, cărticica acésta e prima şi unica apărută până acum în limba română, pentru grădinile de copii. A apărut în Bucureşti în institutul de arte grafice „Eminescu“ (bulevardul Elisaveta nr. 6). Preţul 2 lei.

Apel.

Cătră toţi P. T. Domni binevoitori şi sprijinitori ai némului românesc!

> Motto: Cel-ce jertfeşte pentru şcólă, a némului seu esistenţă, afirmare şi înflorire asigură şi numele-i va rĕmâné neperitoriu.

In fruntea mănunchiului de parochii reslăţite pe Câmpia Turḑii şi pe malurile Murĕşului este *vestita parochie ortodoxă a Turḑii.*

Vestită şi istorică prin faptul, că aici a fost ales episcop la anul 1847 cel mai valoros bărbat al nostru, genialul de pie memorie metropolitul *Andreiu baron de Şaguna.*

Copleşită însĕ prin elemente bineorganisate şi străine bisericei nóstre — în credinţă, limbă şi simţiri — credincioşii parochiei nóstre destinaţi au fost a se retrage timiḑi într'o bisericuţă fără turn, aşeḑată pe deal, la marginea oraşului, lipsiţi de fortăréţa puternică a culturii naţionale, — de *şcóla românéscă ortodoxă.*

Vremea plinitu-s'a şi necesitatea simţită reclamă acum imperios — mai ales fiind permutat şi sediul protopresbiteral aici — ca fica bisericei — şcóla — şi prin ea generaţiunea nóstră, sĕ se desrobéscă de sub influinţe străine şi sĕ fie strîns lipită de sinul dulce al mamei sale!

Reservat fiindu-ne deci, pusu-ne-am gând sfânt şi luat-am firmă hotărîre *de a edifica o şcólă model*, care se fie pildă glăsuitóre tuturor şcólelor din protopresbiterat.

După-ce însĕ — cu tóte că am pus umĕr la umĕr şi in însufleţirea nóstră oferitam toţi parochienii cu drag dinarii nostri disponibili — mijlócele ni-s'au dovedit limitate şi insuficiente, aşa că spesele considerabile ce se recer, nu le putem de tot asigura: *ne luăm voe cu profund respect a deschide acéstă colectă* încuviinţată şi prin înalta resoluţie consistorială de la 22 Faur a. c. nr. 1359 şcol. *rugându vĕ ferbinte a vĕ milostiví a ne veni într'ajutor şi a ne oferí sprijinul marinimos — pe cât de modest — asigurându-vĕ că în schimb pomenite la altar din generaţie în generaţie vor fi numele tuturor generoşilor donatori, ear' numele acelor binevoitori, cari vor jertfí o sumă de 20 sau mai multe coróne — gravase-vor pe o pétră comemorativă, aşeḑată în păretele din frontul interior al şcólei spre ilustrare şi pomenire ca fundatori al şcólei!*

Fie ca geniul marelui Şaguna, care în Turda a primit toiagul archipăstorirei şi încurajarea de a elupta drepturile bisericei şi reînfiinţarea metropoliei nóstre, *se înduplece şi inspire a ne întinde obolul lor* pe toţi *bărbaţii ilustri* şi acei *binevoitori preoţi, profesori, învĕţători şi fosti stipendisti*, cari *şi-au asigurat viitoriul şi gustă din ródele binefăcĕtóre ale muncei Sale.*

Listele de colectă cu resultatul lor *vĕ rugăm a le trimite pe adresa: Jovian Murĕsan, protopop ortodox în Turda, cel mult până în 1 Iunie a. c.*

Nădĕjduind caldă sprijinire, însemnăm:
Turda, 1 Martie 1904.*)

In numele parochiei cu distinsă stimă:

Jovian Murĕşan
paroch-protopop.

Iosif Urcan
epitrop-primar.

---

*) Celelalte ziare româneşti sunt rugate se reproducă acest apel.

Posta ultimă.

Grevă la căile ferate ungare.

In nóptea trecută (Marţi spre Mercuri), întregul personal de la căile ferate ungare, fie că sunt ale statului, fie că sunt puse numai în administrarea statului, s'a pus în greva la orele 12, **şi a oprit circularea trenurilor pe tóte liniile căilor ferate din ţéră. In urmare, nici la gara din Sibiiu nu soseşte nici un tren, şi nu plécă nici un tren. Motivul grevei este projectul de lege presentat dietei Sâmbătă din partea ministrului de comunicaţiune, cu privire la regularea salariilor celor de la căile ferate, project de lege cu care cei interesaţi nu sunt mulţămiţi.**

Din public.*)

Mulţămită publică.

In scopul edificării unei şcóle nouă din Turda au binevoit sĕ ofere dintrĕ parochieni următorii sumele mai jos însemnate:

Ioan Chertes, cantor, 50 cor, Iosif Urcan iun., 40 cor., Silviu Bologa, 40 cor, Iosif Urcan sen., 40 cor., Nastasia Raţiu, vĕduvă, 30 cor., Ilie Turdean sen, 26 cor., Gavrilă Morariu, 25 cor., Mihail Crişan lui Ioan, 22 cor., Vasile Crişan lui Ioan, 22 cor., Iacob Crişan, 22 cor., Simion Andreca sen., 22 cor., Vasile Stan, 22 cor., Simion Zehan, 20 cor., Mihail Crişan a Tomii, 20 cor., Mihailă Raţiu sen., 20 cor., Vasile Tocaciu, 20 cor., Vasile Sântean, 20 cor., Iacob Zĕhan, 20 cor., Ioan Felezĕu cătană, 20 cor., Ioan Aspriş, 20 cor., Samson Zĕhan, 20 cor., Mihailă Zĕhan, 22 cor., Vasile Câmpean, 20 cor., Ioan Chiş, măsariu, 20 cor., Ioan Bucur, 20 cor., Mendel Lazar, 15 cor., Vasile Felezĕu l. Stefan, 10 cor., George Chertes, 10 cor., Vasile Ciortea Toma 10 cor., Ioan Andreca iun., 10 cor., Partenie Gherman, 10 cor., Mihailă Spălnăcan, 10 cor., Simion Andreca, iun., 10 cor., Gligor Ciortea, 10 cor., Vasile Ciortea l. Vasile, 10 cor., Ioachim Ciortea l. Toma, 10 cor., Vasilica Felezĕu l. Iacob, 10 cor., Vasile Ciortea l. Gligor, 10 cor., Vasilică Deac sen., 10 cor., Mihailă Tocaciu, 10 cor., Mihailă Raţiu, 10 cor., Ioan Stăvariu, 10 cor., Mateiu Murĕşan, 10 cor., Simion Murĕşan, 10 cor., Filon Raţiu, 10 cor., Mitru Lup, 10 cor., Nicolae Laslo Hodăeş, 10 cor., Stefan Felezĕu, măsariu, 5 cor., vĕd. Maria Stan, 5 cor., vĕd. Ana Murĕşan, 5 cor., Ilie Dejan, 5 cor., vĕd. Anica Grindean, 5 cor., Iacob Pelea, 2 cor., Kis György (ref.) 1 cor., şi Jovian Murĕşan, ppresbiter 100 cor., total deci *974 cor.*

Pentru aceste oferte benevole subscrisa epitropie parochială esprimă mulţămita sa călduróśă, avênd a se grava pe o pétră comemorativă numele acelor donatori, cari au oferit suma preste 20 cor.

Turda, 5 April 1904.

Epitropia parochială:

Jovian Murĕşan
protopresbiter, pres.

Iosif Urcan
epitrop, cassariu

***) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.**

Posta redacţiei.

Banabic. Nu le putem întrebuinţa. Trimite-le la altă foie.

Nr. 322 1904. [89] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a treia **Suplac**, protopresbiteratul Têrnava, pe basa resoluţiunii venerat. consistoriu arhidiecesan din 9 Martie a. c. nr. 2833 Bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, notându-se că parohul se bucură de casă de locuit şi superedificate frumóse pe fondul intern parohial.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ şi substérnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu (p. u. Küküllővár) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Cetateadebaltă, 2/15 April 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Têrnava, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran, prot.

Cassa de păstrare (reuniune) în Sĕlişte, comit. Sibiiu.

Anunţ.

Cassa de păstrare reuniune în Sĕlişte acórdă **împrumuturi fara nici o provisiune sau competinţa de scris,** şi anume:

I. *Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi* şi *Imprumuturi cambiale*
de la k 50 până la k 1000 cu 8%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 7%
„ „ „ 5000 „ „ „ 20000 „ 6½%
„ „ „ 20000 în sus cu 6%.

II. *Imprumuturi hipotecare* şi *Imprumuturi cambiale cu acoperire hipotecară*
de la k 100 până la k 1000 cu 7%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 6½%
„ „ „ 5000 în sus cu 6%.

III. *Credite de contcurent pe lângă acoperire de hârtii de valóre sau hipotecă*
sume până la k 5000 cu 6·8%,
şi sume preste „ 5000 „ 6·3% interese decursive.

Din şedinţa Direcţiunii ţinută la 14 April 1904.

[91] 1—6 **Direcţiunea.**

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ cérĕ broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 1—52

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la

architectul **Franz Szalay,**

(55) 7—10 strada turnului roşu nr. 2 a.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertézĕ esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingel, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui ii place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (87) 1—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre.**

vindecă şi înviorézā pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 73

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtoréscă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia î stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 10—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Szebenvármegye alispánja
szám. 2598 1904. [92] 1 - 1
III.

Hirdetmény.

A talmács feleki vicinális uton levő I. sz **Cibinhid javitására** vonatkozó munkálatok biztositása céljából *1904. évi április hó 29-én* délelőtti 10 órára a várm. ház tanácskozási termében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy 8509 K 83 fillérrel előirányzott és a vármegyei közigazgatási bizottság 791/904. sz. határozatával engedélyezett munkálat végrehajtására vonatkozó irásbeli zárt ajánlataikat a kitüzött óráig nálam annyival inkább adják be, mert a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az előirányzott és fentebb kitett összeg után számitandó 5%-os bánatpénznek a nagyszebeni kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a szebenvármegyei kir. építészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyszeben, 1904 április hó 18 án.

Reissenberger
alispán.

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

?Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă

de **noroc?**

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe căştiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** coróne
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 3—12 **acolo** s'au căştigat, şi

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriaşe.**

Cine voeşte deci sĕ dobândéscă un **căştig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignaţiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 şi 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă şi cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

☞ **Şecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis şi franco** ☜

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE,** Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum şi planul oficial.

Banii, cor.............. {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignaţiune postală} Ce nu convine sĕ se ştérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 39 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 April 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Revistă teologică.

In chestia editării unei *reviste teologice*, ca organ de specialitate pentru preoţimea bisericei gr.-or. române, deputatul sinodal *Grigorie Pletos* a înaintat sinodului archidiecesan, în şedinţa de Mercuri, 7/20 April, următórea propunere:

„Este fapt constatat şi esperienţa fie-cărui cărturariu inteligent şi trecut prin şcóle dă dovadă despre aceea, că pentru ori-care carieră a vieţii studiile teoretice şi de specialitate, făcute în periodul de obligativitate a acelora, aştéptă sĕ fie tot-într'una completate şi alimentate în mod voluntar, când e vorba de a se ajunge un anumit grad de perfecţiune şi când e vorba, că trebue sĕ se ţină pas cu progresele timpului. O simt acésta cu toţii: ómenii ştiinţei, cari trăesc după carte, tocmai aşa de tare ca şi rutinierii praxei. Şi dacă nu tocmai *per absolutum* s'ar puté susţiné acésta şi despre clerul nostru, dar' la o prea însemnată parte a aceluia şi mai cu sémă la clerul rural din *cura animarum* — cum s'ar zice — o astfel de alimentare şi perfecţionare, prin un continuu şi voluntar studiu, se arată ca o inevitabilă trebuinţă, astăzi mai mult dór' de cât ori-când. Căci omul conştient de chiămarea sa nici-odată n'are sĕ se crédă desĕvêrşit şi gata, din contră, e datoriu sĕ ţină rost cu lumea şi sĕ ţină cont de progresele ce aceea face, bine-ştiind, că viéţa practică nu e de cât o altă şcólă, pe carea nu o putem absolva de cât trecênd din ea.

Ar fi, póte, multe căile şi mijlócele pentru o astfel de alimentare şi desĕvêrşire spontană. Aşa d. e. o bine-întocmită bibliotecă manuală de specialitate, ocupare continuă cu studiul, esercіţii practice, conversaţii, conferenţe, etc. Multe din acestea ar deveni însĕ, ori prea îngreunătóre slujbei, ori prea costisitóre.

Ca unul din cele mai avantagióse mijlóce şi care — cred eu — mai bine ar puté acum serví acestor scopuri, se consideră în general revistele de specialitate, cari, ca organe de informaţiune, singure pot sĕ ne pună şi în curent cu mersul şi progresele ştiinţei, ale teoriei şi praxei. Deci:

Avênd în vedere, că clerului nostru din archidiecesă i-a lipsit şi îi lipseşte şi acum cu desĕvêrşire un organ de specialitate, o revistă ştientifică teologică, al cărei fond şi redacţiune sĕ fie de aşa, ca ea sĕ atingă nivelul foilor de specialitate, aşa după cum ar trebuí sĕ fie: enciclopedia teoriei şi a praxei zilnice;

avênd în vedere, că dintrĕ foile periodice cari ar avé astăzi pretenţia a se gira ca foi de specialitate, atât aici la noi, pe teritoriul metropoliei, cât şi afară de acesta, întrĕ marginile bisericei ortodoxe române, din causa particularismului local de care sunt conduse, nici una nu póte mulţămí trebuinţele, nici ale nóstre ale archidiecesei, nici cele generale: naţionale-bisericeşti şi confesionale ortodoxe;

avênd în vedere, că mai cu sémă astăzi, sub stăpânirea vederilor prea liberale şi prea cosmopolitice în ceea-ce priveşte confesionalismul bisericei nóstre ortodoxe române, alte biserici îşi fac binişor negoţul de propagandă şi proselitism chiar pe teritoriul bisericei ortodoxe (Invoc numai cele ce ni-le subministrézá jurnalul „Vremea“ despre proselitismul ce face biserica apusénă în România);

avênd în vedere, că înfiinţarea unei reviste teologice este reclamată chiar de sucrescenţa nóstră, de studenţimea teologică de la facultăţile teologice ortodoxe de la universitatea din Cernăuţi şi cea din Bucureşti (dovadă apelul diligentului nostru stipendist Nicolae Bălan de la facultatea teologică din Cernăuţi);

avênd în vedere, că după faptica stare de astăzi a lucrurilor suntem în drept a pretinde şi a aştepta, ca luminatul nostru cler din centru, corpul profesoral de la institutul nostru teogic, profesorimea nóstră ortodoxă de la celelalte institute, apoi că cele 34 protopresbiterate cu tot-atâţia protopresbiteri teologi specialisti, că cele peste o miiă de parochíi cu tot-atâtea biblioteci parochiale, că cei preste o miiă de membri ai clerului nostru archidiecesan, ajutaţi de elementele inteligente ale organismului nostru bisericesc, cum şi de toţi factorii din corporaţiunile nóstre administrative: toţi acestia sĕ fie în stare a susţiné o revistă de teologie, care ca organ de specialitate sĕ mulţămiască şi ca fond şi ca redactare tóte trebuinţele clerului nostru ortodox, ear' ca organ de informaţiune sĕ 'l ţină în curent cu progresele ştientifice, cari ating chiămarea sa pastorală:

îmi iau voie a propune:

Preaveneratul Consistoriu archidiecesan *sĕ enunţe că este în mod neamânabil trebuinţă de o revistă teologică* şi acésta revistă, ca organ de specialitate şi enciclopedie, atingênd atât ca fond, cât şi ca redacţiune nivelul cel mai înalt al foilor de specialitate bine redigiate, sĕ pótă completa şi alimenta cunoştinţele teoretice ale clerului nostru ortodox, sĕ-i pótă serví ca îndreptar practic întru împlinirea chiămării sale pastorale, ear' ca informator sincer sĕ 'l ţină în curent cu progresele pe cari le póte face după timp ştiinţa teologică. Şi în legătură cu acésta, Preaveneratul consistoriu archidiecesan sĕ fie îndrumat, ca în conţelegere cu comisiunea administrativă a tipografiei archidiecesane sĕ întreprindă toţi paşii de lipsă, ca acésta revistă sĕ se pótă înfiinţa şi sĕ i-se dee viéţă, dacă nu cu începutul anului 1905, dar' în cel mai apropiat timp posibil.“

Un nou succes. Fóia oficială ungară publică în numĕrul de Mercuri, 20 April, un autograf preaînalt, adresat primministrului *Tisza*, în care se spun următórele:

„Dintrĕ figurile mai distinse ale istoriei magiare numai rĕmăşiţele pământeşti ale lui *Rákoczy* se află aşezate în pământ străin. Aducerea acasă a ţĕrinei sale formézá o dorinţă generală, de repeţite-ori esprimată *din partea naţiunei.* Graţie provedinţei divine, contrastele şi neînţelegerile cari au planat vécuri de-a lungul asupra înaintaşilor nostri, formézá astăzi numai reminiscenţe istorice rĕmase din o epocă cu desĕvêrşire dispărută. Increderea reciprocă *dintrĕ rege şi naţiune* e restabilită earăşi, domnia pacinică a constituţiei a restabilit *armonia întrĕ tron şi naţiune*, condiţia fundamentală pentru o eficace cooperare. Putem deci fără amărăciune sĕ ne aducem aminte de epoca turbure pe care o avem în urma nóstră, *şi pietatea regelui şi a naţiunii* póte fi acordată în unire aducerii aminte a tuturor acelora, cari în luptele dispărute au avut rol conducĕtor. In urmarea acestora, *te încredinţez sĕ te ocupi cu chestia aducerii a casă a ţĕrinei lui Rákoczy, şi în privinţa acésta aştept propunerile Dtale*“.

Iată un nou succes al politicei magiare, respective al guvernului presidat de contele *Tisza.*

Sinodul archidiecesan.

Şedinţa a treia

ţinută la 20 April st. n.

President: Esc. Sa dl archiepiscop şi metropolit *Ioan*;

notariu: Dr. Ioan Radu.

După cetirea şi autenticarea procasului verbal luat în şedinţa II., presidiul presentézá sinodului cererea mai multor credincioşi din *Ocolişul-mic* pentru a se ordina alegerea de paroch, şi a parochiei *Ardeu* (tractul Orăştie) pentru ajutoriu de 300 coróne la renovarea bisericei.

Ambele se transpun comisiunii petiţionare.

Deputatul Dr. Ioan *Mihu* mânecând de la ştirile ziaristice cu privire la reforma ce guvernul intenţionézá sĕ introducă în învĕţământul public poporal, după o întroducere calmă şi ascultată cu mult interes face următórea propunere de urgenţă:

> „Enunciatele dlui ministru de culte şi instrucţiune publică Berzeviczy Albert faţă cu reformarea legilor XXXVIII. din 1868, XVIII din 1879 şi XXVI din 1893, cari regulézá referinţele şcólelor şi învĕţătorilor, cum şi instrucţiunea în şcólele poporale peste tot, — au stîrnit în credincioşii bisericei nóstre întemeiate îngrijorări, drept ce sinodul aduce următoriul conclus:
>
> Indată ce se va presenta projectul de lege din cestiune, dacă va conţiné disposiţii vătĕmătóre autonomiei nóstre bisericeşti şi va îngreuna susţinerea şcólelor nóstre confesionale, — sinodul învită pe Inaltpreasânţia Sa dl archiepiscop şi metropolit sĕ convóce imediat consistoriul metropolitan, ca sĕ combine cele de lipsă pentru preîntimpinarea neajunsurilor ce ar vení asupra şcólelor nóstre confesionale“.

P. Cosma, indicând la neresultatul representaţiunii făcute la locul preaînalt în 1879 tot în causa învĕţământului public poporal (decretarea limbii magiare ca studiu obligat în şcólele nemagiare) şi arĕtând că projectele de lege destinate a fi presentate dietei, tóte au deja aprobare prealabilă din partea corónei şi astfel atunci când projectul ce ne preocupă acum va fi presentat deja dietei representaţiunile nu mai pot esopera nimic, aflându-se faţă în faţă cu un fapt împlinit, — e de părere, că dacă e sĕ abatem pericolul ce acea projectată reformă o invólvă faţă cu şcólele nóstre confesionale, demersurile sĕ se facă deja acum, înainte de punerea sub discuţie parlamentară a projectului cestionat. Esc. Sa metropolitul împreună cu Preasfinţiţii episcopi sĕ întrevină deci încă acum la locurile competente, şi în cas de lipsă sĕ convóce consistoriul metropolitan în acésta cestiune.

Preacuvioşia Sa *Dr. I. Puşcariu*, esprimând dlui Mihu mulţămită pentru-că prin propunerea sa a dat sinodului ocasiune a vorbí şi a se consulta asupra unei cestiuni de aşa mare însemnătate, e de credinţa, că ceea-ce doreşte dl Cosma, în forma cum o propune, e un ce prematur. Arată cum în 1879 guvernul a chiămat în anchetă şi pe un specialist de al nostru în chestiuni şcolare şi e de părere, ca Esc. Sa sĕ fie rugat a intervení la guvern, pentru-ca şi de astă dată, guvernul în anchetarea cestiunii sĕ respecteze şi drepturile bisericei nóstre.

Esc. Sa metropolitul crede, că înţelepciunea guvernului va afla calea şi modalitatea de a nu vătĕma prin projectata reformă drepturile autonome ale bisericei nóstre. Dacă însĕ nu, atunci Esc. Sa îşi va face datorinţa; va convoca consistoriul metropolitan şi împreună vor combina mijlócele şi paşii de lipsă.

P. Cosma desluşind de nou procedura ce se urmézá cu projectele ce au sĕ fie presentate dietei (aprobarea prealabilă a Corónei, de la care Coróna nu se mai abate dacă şi-a dat'o odată), insistă pe lângă părerea esprimată mai sus.

In fine, pentru a se da propunerii stilisare în combinaţie cu părerile esprimate, şedinţa se suspinde.

După redeschiderea şedinţei Dr. Mihu îşi ceteşte propunerea în stilisarea următóre:

> „Enunciatele dlui ministru (ca mai sus) sinodul aduce următorul conclus: *Inaltpreasânţia Sa metropolitul este rugat, ca împreună cu Preasânţiţii episcopi ai dieceselor Arad şi Caransebeş, la timp oportun sĕ întreprindă paşii necesari la Inaltul guvern pentru preîntimpinarea neajunsurilor ce ar vení asupra şcólelor nóstre confesionale prin reforma pusă în vedere a art. de lege XXXVIII din 1868, XVIII din 1879 şi XVI din 1893, — avênd în cas de necesitate a convoca în acésta cestiune şi consistoriul metropolitan*“.

Sinodul primeşte acésta propunere *unanim.*

Deputatus Grigorie *Pletos* face *propunere* în chestia editării unei reviste teologice. O publicăm la alt loc.

Propunerea ascultă cu viu interes se predă *comisiunei bisericeşti* spre studiare şi raportare.

Deputatul sinodal Dr. *Petru Span* face următórele două propuneri:

I.

> „Avênd în vedere spiritul depus în constituţia bisericii nóstre, cum şi tendinţa de a face, ca acest spirit sĕ străbată în tóte arterele vieţii nóstre bisericeşti;
>
> avênd în vedere străduinţele urmărite de decenii din partea corporaţiunilor nóstre bisericeşti representative, de a *legifera* şi *delimita* sfera de activitate a tuturor elementelor cari constituesc organismul nostru bisericesc, asigurând o desvoltare sănĕtósă tuturor instituţiunilor create, propun:
>
> Consistoriul se însărcinézá a elabora un proiect de regulament, în care sĕ se preciseze modalitatea de urmat la *depunerea esamenului de cualificaţiune preoţéscă*, indicându-se şi materialul din singuraticile discipline teologice asupra cărora va avé sĕ se estindă esaminarea“.

II.

> „Avênd în vedere peripeţiile prin cari a trecut viéţa nóstră bisericéscă în cursul vremilor, cum şi inriurirea ce o a avut asupra acestei vieţi coatingerea poporului nostru cu alte popóre convieţuitóre şi cu alte biserici esistente;

avênd în vedere, că în urma acestei convieţuiri, cum şi în urma unui proces de desvoltare naturală s'au furişat o mulţime de obiceiuri la feluritele nóstre servicii bisericeşti, a căror provenienţă istorică nici că se mai póte erua;

avênd în vedere, că aceste obiceiuri difer mult unele de altele, până şi la cele mai apropiate comune bisericeşti şi astfel amenință a distruge *unitatea* şi mai ales *uniformitatea* vieţii nóstre bisericeşti;

avênd în vedere, că o mare parte a acestor obiceiuri sunt concrescute cu viéţa tradiţională a bisericii nóstre naţionale, fiind *emanate* din chiar *fiinţa* şi *firea nóstră* proprie şi avêndu-şi razimul în spiritul etnic al poporului nostru;

avênd în vedere, că atari obiceiuri contribue la *îmbogăţirea* şi *înfrumseţarea* serviciilor nóstre religióse, făcênd ca acestea sĕ apropie şi sĕ lege poporul nostru cât mai tare de biserică, scutul şi pavĕza ocrotitóre a némului nostru;

avênd în vedere, că biserica creştină ortodoxă a considerat în tóte timpurile obiceiurile ivite şi întroduse în diferite localităţi creştine drept parte integrantă din însaşi viéţa sa; totodată, că în sinódele ei ecumenice şi locale le-a făcut obiect de studiu şi deliberaţiune, pronunţându-se numai în contra obiceiurilor rele, ear' pe cele bune aprobându-le, susţinêndu-le şi recomandându-le, cum ni-o indică întrĕ altele canónele 73 şi 74 al sinodului ecumenic VI, canonul al 6-lea al sinodului local din Sardica, propun:

Consistoriul se însărcinéză: *a*) a aduna prin organele sale obiceiurile de la serviciile bisericeşti, observate în diferite ţinuturi şi părţi ale archidiecesei nóstre; *b)* odată adunate a le supune unui studiu comparativ, spre a afla punctele de conglăsuire şi diferenţiare, stabilind după putinţă obîrşia lor comună; *c)* a face o selecţiune a obiceiurilor bune de cele rele şi a cerceta întru cât pot fi justificate din punct de vedere al sfintei scripturi, al canónelor şi al învĕţăturilor sfinţilor părinţi; *d)* aflându-le în concordanţă cu spiritul tradiţional al bisericei nóstre, a *iniţia şi conduce generalisarea lor în întréga biserică,* în scopul de a se manifesta şi în felul acesta ca o *biserică conştie de înalta sa misiune culturală* şi de rolul important ce-l are întru apărarea intereselor mai înalte ale némului nostru".

Se predau amândouĕ *comisiunei bisericeşti* spre studiare şi raportare.

După acestea intrându-se în ordinea de zi, urméză *referada comisiunii bisericeşti* asupra raportului general al senatului bisericesc (president protopresbiterul T. Gheaja, referent Dr. Dumitru Stefan).

Preste punct I. al raportului (despre statul preoţec, preoţii rĕposaţi în anul 1903, datele privitóre la poporaţiune, căsătorii, convieţuiri ilegale, naşteri, decesuri, treceri religionare) se trece repede, luându-se la cunoştinţă, conform propunerii comisiunei.

Discuţie îndelungată şi animată s'a încins la punctul II. (despre secţiunea teologică a seminariului archidiecesan). Privitoriu la acest punct comisiunea a propus luare la cunoştinţă, cu adausul, ca „în privinţa numĕrului elevilor de primit în cursul prim, în viitoriu consistoriul sĕ se conformeze dispoşiţiunilor din regulamentul seminarial", adecă sĕ nu priméscă mai mulţi de cât 30.

La acésta deputatul *D. Comşa* face aditamentul, ca: în viitoriu sĕ fie primiţi la cursurile teologice numai aspiranţi cu pregătire de 8 clase gimnasiale.

Esc. Sa metropolitul şi Preacuvioşia Sa *vicariul*, arată, că dacă s'au şi primit tineri în numĕr mai mare de cât cel prevĕḑut în regulament, acésta s'a făcut de-oparte fiindcă toţi cei cari au cerut sĕ fie primiţi erau cu pregătire completă gimnasială, erau chiar dintrĕ cei mai buni, şi ca archiereu — accentuésă Esc. Sa — obligat şi prin canóne a se îngriji de păstori ai turmei cuvêntătóre, nu póte respinge pe cel-ce simte în inima sa dorul de a se dedica preoţiei, dacă corespunde cerinţelor, din contră se bucură, când vede că — în contrast cu vremile trecute — avem din ce sĕ alegem, de altă parte plusul acela de candidaţi la preoţie faţă cu parochiile vacante, la cari se face provocare, e de tot mic. Din contră, chiar şi acum se întimpină mari greutăţi la întregirea parochíilor, fiind-că nu se află concurenţi, aşa că sunt casuri recente, că la câte o parochie nici după douĕ şi trei concurse n'a concurat nimeni.

In acelaşi sens, şi contra propunerii comisiunei vorbeşte şi dl vicariu, arĕtând că tocmai prin faptul că consistoriul a primit la cursuri tineri în numĕr peste cel prevĕḑut de regulament s'a putut ajunge la resultatul îmbucurătoriu, că din 300 parochii vacante, câte erau nu chiar cu mulţi ani înainte de acésta, s'au întregit peste 200. Dar' e contra propunerii şi din motivul, că mulţi dintrĕ tinerii nostri póte cu cea mai bună pregătire şi veniţi sĕ se dedice preoţiei cu cea mai curată atragere spre acésta carieră, respinşi fiind, — dacă s'ar întêmpla sĕ fie şi săraci, cum cei mai mulţi aşa şi sunt, — li-se închide calea de a-şi puté crea şi ei o carieră, după ce studii înalte de altă categorie nu pot asculta, tocmai din causa sĕrăciei. Propune deci, ca raportul consistoriului sĕ se iee simplu la cunoştinţă.

Mai iau parte la discuţie V. Damian, Dr. Roşca, V. Oniţiu, Dr. Şpan (spriginind propunerea comisiunii), N. Garoiu, V. Tordăşian şi alţii (pentru propunerea vicariului). La votare propunerea vicariului întruneşte 18 voturi, ear' a comisiunii 19. Acésta din urmă se declară primită, cu întregirea propusă de *D. Comşa.*

Tot la punctul despre secţiunea teologică, comisiunea propune, ca şi în acésta secţiune sĕ se întroducă gimnastica. Se primeşte.

Celelalte puncte din raportul consistorial (despre procese disciplinare şi matrimoniale, întregirea de la stat a dotaţiunii preoţilor, etc.), conform propunerii comisiunei se iau la cunoştinţă fără nici o observare.

Terminându-se la 11 ore a. m. referada comisiunii bisericeşti, îi urméză *referada comisiunii financiare* (referent Dr. N. Vecerdea).

Punctele 1—3 din capitlul I. (despre averea fondurilor archidiecesane, investiri, taxele sidoxiale) se iau la cunoştinţă.

La punctul 4 (fondul de pensiuni) comisiunea propune luarea la cunoştinţă, cu adausul, ca consistoriul sĕ continue cu tótă energia încassarea taxelor restante.

V. Damian face aditament la propunerea comisiunii, ca în viitoriu sĕ se facă evidente şi interesele după taxele restante şi cu ocasiunea solvirilor oficiul de cassă sĕ conteze ca solvite mai întâiu interesele, apoi depurarea din taxe.

Se primesc ambele.

Cestiunea privitóre la interpretarea §-lui 32 din statutele noue ale fondului, — la propunerea Preacuvioşiei Sale vicariului, se ia de la ordinea zilei şi *se relégă la comisiunea organisătóre.*

Punctele 5—12 (asigurări contra focului, zidirea catedralei, colecta pentru monumentul Şaguna, taxa de la nou-cununaţi, scontrarea cassei, inactivarea fundaţiunii rĕposatului paroch Manovici, şi ajutórele din fundaţiunea Şaguna reţinute ca deposite fructifere în favorul comunelor împărtăşite, până la începerea lucrărilor de zidire) se iau la cunoştinţă.

Asemenea se ia la cunoştinţă punct II. (averea comunelor bisericeşti şi donaţiunile făcute în 1903), cu adausul, că donatorilor se esprimă mulţămită.

Punct III. (raţiociniile comunelor bisericeşti) se iau la cunoştinţă cu adausul, ca consistoriul sĕ iee mĕsuri pentru a vení în curent cu raţiocinarea şi comunele cari încă şi acum sunt în restanţă.

Aceeaşi comisiune, prin acelaşi referent, referéză asupra raportului consistorial despre unele abateri de la plan, respective adaus de lucrări, menite sĕ garanteze şi mai mult soliditatea edificiului catedralei şi durabilitatea părţilor ei (întărituri la basele pe cari se sprigineşte cupola, facerea parcanelor din pétră, nu de cărămidă, cum era contemplat în plan, aurirea crucilor de pe turnuri şi cupole mai cu abundanţă).

La propunerea comisiunii raportul se ia la cunoştinţă cu aprobare.

Dr. I. Radu propune, ca raportul sĕ se acludă la protocol.

Se primeşte.

Şedinţa se închsie la $12^1/_2$ ore, anunţându-se proxima pe Joi la ora 9 a. m.

Şedinţa a patra

ţinută la 21 April st. n.

President Esc. Sa dl archiepiscop şi metropolit (mai târziu Preacuvioşia Sa vicariul), notariu Lazar Tritean.

Şedinţa se începe la 9 ore a. m. După autentificarea procesului verbal luat în şedinţa III. presidiul presentéză cererea deputatului Dr. Pavel Oprişa pentru concediu pe întrégă durata sinodului. — I-se dă.

La ordinea zilei se pune raportul *comisiunei organisătóre* (referent Ioan A. de Preda).

I. Raportul consistorial în causa revisuirii regulamentului pentru alegerile de deputaţi sinodali, care opinéză pentru susţinerea nealterată a regulamentului de până acum, — se ia la cunoştinţă.

II. Raportul consistorial prin care se presentéză sinodului „Normativul" congresual despre causele la a căror desbatere şi deliberare nu póte participa vr'un membru al corporaţiunilor bisericeşti, — se ia spre ştire şi conformare.

III. Raportul, respective representaţiunea senatului epitropesc în causa interpretării §-ului 32 din statutele noue ale fondului de pensiuni.

In cestiunea acésta comisiunea face următórea propunere:

1. la pensionare au sĕ fie computaţi numai atâţia ani de serviciu pentru câţi respectivul a plătit taxele *înainte de cererea pensionării*, respective înainte de întrarea casului de pensionare (mórte, etc.);

2. cei cari după întrarea în vigóre a statutelor noue au optat pentru a fi susceputi la fondul de pensiune în condiţiunile statutelor noue şi li-s'a dat moratoriu sĕ solvéscă în termin de 5 ani taxele diferenţiale (dintrĕ cele pe cari le plătiau după statutele vechi şi cele conveninde după statutele noue) şi nu au observat terminele de plată, sĕ fie provocaţi, ca *în termin de 3 luni sĕ-şi achite întréga restanţă*, altcum restituindu-li-se, fără interese, ratele solvite deja, vor fi şterşi din şirul beneficianţilor de dreptul la pensiune după statutele noue.

Escelenţa Sa metropolitul înainte de începerea discuţiei declară, că la cestiunea acésta nu voeşte a lua parte şi invită pe Preacuvioşia Sa domnul archimandrit şi vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion *Puşcariu* sĕ ocupe locul presidial, apoi părăseşte sala întrĕ generale aclamaţiuni de „Trăiască!"

Deschiḑêndu-se discuţie asupra propunerii de sub pct 1 deputatul *A. Vlaicu* după lungă şi caldă motivare face următórea contrapropunere:

> Sĕ se susţină statul de mai nainte, *respingêndu-se propunerea comisiunei de* interpretare nouă a §-lor 15 şi 32 din statutele de pensiune, ear' Consistorul *sĕ se indrume a încassa taxele regulat pe basa obligaţiunilor date.*

Intru sprijinirea propunerii comisiunei vorbesc deputaţii Partenie Cosma, Dr. Ioan Şenchea, V. Damian, D. Moldovan, N. Ivan, Dr. M. Cristea, Dr. I. Stroia, ear' pentru propunerea lui Vlaicu deputaţii S. Medean, Dr. V. Bologa, Dr. Leményi. După încheerea discuţiei cerêndu-se votare nominală votéză *pentru propunerea comisiunii* 33, pentru a lui *Vlaicu* 11, ear' 5 n'au votat.

Era la 12 ore când s'a ajuns până la enunţarea resultatului votării. Intrégă durata şedinţei a fost eshauriată deci numai cu discuţiile în jurul acestei propuneri, dovadă că din ambe părţile, atât cei cu interpretarea rigidă a §-lui 15, cât şi cei cari aderau la liberalitatea în interpretare basată pe disposiţiile din §. 32, erau angajaţi cu tot focul convingerii pentru susţinerea punctului lor de vedere. Astfel este uşor de esplicat, că oratorii au usat de tóte mijlócele de combatere, convingere şi persuadare, resultând din acésta câteva pledoarii în adevĕr frumóse. Deosebi dl Vlaicu a luptat luptă grea, ear' din partea contrară s'au distins deosebi Dr. M. Cristea (aclamat la încheerea vorbirii) şi N. Ivan. Calmă şi démnă a fost şi vorbirea dlui Leményi, întru spriginirea propunerii lui Vlaicu.

A urmat propunerea de sub pct 3., dar' în cursul discuţiunilor un cas regretabil, îmbolnăvirea unuia dintrĕ venerabilii deputaţi bĕtrêni ai sinodului, a întrerupt firul discuţiunilor, aşa că şedinţa s'a terminat fără a se fi putut enunţa resultatul discuţiunilor asupra acestei propuneri.

Şedinţa proximă va fi Vineri la 9 ore a. m.

De la sinod.

— Rapórtele consistoriului archidiecesan. —

(Fine).

III. Din raportul despre activitatea consistoriului archidiecesan, ca *senat şcolar*, în cursul anului espirat, estragem următórele date:

Gimnasiul superior din Braşov a avut 299 elevi ordinari şi 4 privatisti. Au funcţionat 10 profesori ordinari şi 2 profesori provisori.

Esamenele de maturitate s'au ţinut în 6, 7 şi 8 Iunie v. 1903, fiind president Prea Cuvioşia Sa domnul archimandrit şi vicariu archiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu,* ear' guvernul fiind representat prin domnul *Kuncz Elek*, directorul suprem al districtului Cluj.

Au prestat esamenul de maturitate cu fórte bine 2, cu bine 8, cu îndestulire 13, ear' 2 inşi au fost relegaţi la repeţirea esamenului din câte un obiect, după 3 luni.

La şcóla reală inferióră din Braşov au funcţionat 6 profesori, pentru 95 elevi inmatriculaţi, dintrĕ cari în cursul anului au părăsit şcóla 15 inşi.

La gimnasiu şi la şcóla reală au mai funcţionat 2 profesori ordinari definitivi pentru musică şi gimnastică, 2 profesori ajutători şi 1 profesor pentru higienă. Preste tot au funcţionat 23 profesori.

La gimnasiul inferior din Brad au funcţionat 6 profesori, pentru 106 elevi. Dintrĕ elevi unul a părăsit şcóla în cursul anului.

Şcóla comercială superióră din Braşov a fost condusă de 11 profesori, dintrĕ cari numai patru ordinari definitivi, şi a avut 96 elevi inmatriculaţi.

Esamenul de maturitate s'a ţinut în 12, 13 şi 14 Iunie v. 1903. President a fost protopresbiterul *Vasile Voina*, ear' representant al ministrului de culte şi instrucţie dl *Nicolae Putnoky*, directorul gimn. de stat din Lugoj, fiind de faţă şi *Fekete Jakab*, inginer suprem şi director la şcóla specială de meserii din Murĕş-Oşorheiu.

In secţiunea pedagogică a seminariului archidiecesan *„Andreian"* din Sibiiu au funcţionat 8 profesori, dintrĕ cari 4 ordinari. Inmatriculaţi au fost 144 elevi, dintrĕ cari în cursul anului au părăsit institutul 3.

Copii obligaţi a cerceta şcóla poporală sunt în archidiecesă, de la 6—12 ani 75,773, de la 13—15 ani 31,393. Au cercetat şcóla, de la 6—12 ani 51,761, de la 13—15 ani 16,919, în semestrul prim, ear' în semestrul al doilea: 48,657, şi 15,660. Un sporiu faţă de anul trecut de 2871, luată cercetarea în termin mediu.

Edificii şcolare proprii au avut 706 comune bisericeşti, şi închiriate 90. Corĕspunḑĕtóre sunt 611, necorespunḑĕtóre 185. In cursul anului au fost aprobate 19 planuri pentru zidiri noue şcolare.

Grădini şcolare sunt 561, dintrĕ cari cultivate 374, necultivate 187. N'au grădini şcolare 235 comune bisericeşti.

Biblioteci şcolare sunt arĕtate la consistoriu 163, cu 15,438 tomuri. Nu sunt arĕtate biblioteci şcolare în protopresbiteratele: Făgăraş, Haţeg, Solnoc şi Têrnava.

Salariile învĕţătoreşti s'au urcat în anul espirat la suma de 578,989·78 coróne, mai mult deci cu 1266·24 de cât în anul trecut.

In cele 796 şcóle au funcţionat în anul 1902/3 cu totul 930 învĕţători, şi anume 499 definitivi, 271 provisori şi 160 toleraţi.

Elevii gr.-or., cari au cercetat şcóle străine în cursul anului dau suma 12,711. Catechisare s'a ţinut cu ei pretutindenea. Consistoriul archidiecesan, venindu-i la cunoştinţă, că pe mai multe locuri catecheţii au fost poftiţi din partea directorilor şcolari sĕ propună religiunea în limba statului, a decretat, că amĕsurat legii şi statutului organic, religia nu póte fi propusă de cât în limba oficiósă a bisericei nóstre, care e esclusiv *limba română.*

Esamen de cualificaţiune au făcut 46 candidaţi de învĕţători. Esamenele s'au ţinut în presenţa inspectorului de şcóle din Sibiiu Dr. Vértesy Gyula.

Suma stipendiilor împărţite în anul trecut face 14,340 coróne.

La conferenţele învěţătoreşti au participat 765 învěţători. Cei-ce au absentat fără motiv au fost pedepsiţi. Spesele comisarilor consistoriali, cari au condus conferenţele, fac 902 cor. 95 fileri.

In chestia „*Fóiei pedagogice*“ consistoriul a înaintat raport special.

IV. In raportul consistoriului archidiecesan ca *senat epitropesc* se cuprind în fine datele următóre:

Averea fondurilor archidiecesane face cu finea anului 1903: 5.224,374 cor.

Fondul de pensiuni s'a urcat la suma de 527,232 cor. 23 fil., mai fiind restanţe de încassat 201,395 cor. Pensiuni se dau în sumă de 19,270 cor. 27 fil. la an.

Edificiile comunelor bisericeşti sunt tóte asigurate. Valórea lor face preste 3 milióne coróne. S'au încassat ca premii de asigurare 10,392 cor. 69 fil., restanţă e 4172 cor. 47 fil.

Sumele subscrise pentru *zidirea catedralei se urcă la 279,710 cor. 48 fil.* S'au încassat 179,495 cor. 31 fil., restul se va incassa în anii următori.

Pentru monumentul lui Şaguna s'au mai incassat 2492 cor. 81 fil., care sumă se va transpune consistoriului metropolitan.

Scontrarea cassei s'a făcut în cursul anului prin o comisiune din sinul consistoriului, care a constatat esactitatea purtării socotelilor.

Depositele fructifere s'au urcat la suma de 588,573 cor. 43 fil.

Averea comunelor bisericeşti din archidiecesă, după subtragerea pasivelor, la finea anului 1902 a fost de 18.263,669 cor. 01 fil., ear' la finea anului 1903 de 18.462,512 cor. 14 fil. Deci faţă de anul trecut se arată un sporiu de 198,843 cor. 13 fil.

Comunele bisericeşti în anul trecut au cumpěrat pămênturi şi realităţi de 65,284 cor. 15 fil. şi au vêndut de 37,050 cor. 50 fil., ear' donaţiuni în bani şi în pămênt au primit 5580 cor. 20 fil.

Dintrě donaţiuni în raport se aminteşte: donaţiunea fostului protopresbiter onorar din Beriu, Samuil Popoviciu de 2270 cor. 20 fil.; în favorul bisericei de acolo, donaţiunea lui Teodor Ţandrău din Bucium-Poeni de 1200 cor., în favorul bisericei de acolo, donaţiunea parochului Nicolae Solomon şi soţia sa Maria de 1000 cor., pentru biserica din Porumbacul superior-rěsăritean, şi donaţiunea de 400 cor. a lui Toma şi Maria Iacob din Săcădate, pentru biserica de acolo.

Raţiocinii restante mai erau la finea anului 1902 neînaintate de la parochii 1539, ear' sub revisiune la esactorat 957, deci 2496. In decursul anului 1903 s'au revidat 1717. Mai sunt la parochii 1248 şi sub revisiune 469.

Resultatul acesta mulţămitor este a se atribuí faptului, că pe lângă cei 2 oficiali definitiv aplicaţi, a lucrat şi un practicant şi un diurnist în tot decursul anului la revidarea raţiociniilor.

Cestiuni şcolare.

Convocare.

In conformitate cu ordinul Vener. Consistoriu archidiecesan nr. 80 şcol. dto 15 Ianuarie a. c. convoc pe domnii învěţători de la şcólele ortodoxe române din cercul XV compus din protopresbiteratele Reghin şi Murěşoşorheiu la conferenţa ce se va ţiné în *Gernesig* de la 23—25 April (6—8 Maiu), 1904.

Vineri în 23 April v. se va oficia sta liturgie şi invocarea duhului sfânt în biserica parochială din Gernesig, apoi se va deschide conferenţa în şcóia gr. or. de acolo.

In cursul conferenţei se vor pertracta următórele obiecte:

1. „Rolul familiei în educaţie şi scăderile acesteia în familiile ţeranilor nostri“, tractată de învěţătorii Ioan Chinescu din Gernesig şi Victor Laurenţiu din Egerseg.

2. „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“, tractată de Const. Brătean, învěţ. în Idicel-pădure.

3. „Cum s'ar purcede mai corect la predarea scrierii şi cetirii cu începětorii“, de Ioan Paicu, învěţătoriu în Calbor.

4. O prelegere practică din istoria naturală, de învěţătoriul Dumitru Sava, din Potoc.

5. „Sufixele numěrului plural (k, ak, ek, ok, ök)“, temă practică din limba magiară, de Ioan Borşan, învěţătoriu în Deda.

6. „Articlul hotărît“, prelegere practică din limba magiară pentru anul IV, de Ioan Paicu, învěţătoriu în Calbor.

7. Eventual şi alte teme practice.

Sibiiu, 6 April 1904.

Dr. E. Miron Cristea
comisariu consistorial.

Convocare.

In conformitate cu ordinul Veneratului Consistoriu archidiecesan din 15 Ianuarie 1904, nr. 80 şcol., am onóre a convoca conferenţa învěţătorilor din cercul al XII-lea, protopresbiteratele Cluş şi Unguraş, pe 23, 24 şi 25 April v. a. c. (6, 7 şi 8 Maiu n.).

Locul de întrunire e *Sebeşul mare.*

Program:

Vineri în 23 April.

1. La orele 8 î. a. serviciu divin împreunat cu chiamarea duhului sfânt şi parastas în memoria învěţătorilor rěposaţi din acest cerc.

2. La 10 ore î. a. deschiderea şi constituirea conferenţei.

3. Cetirea apelului nominal.

4. Până la prânz se va trata tema: „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţěranilor nostri“, cu lucrarea căreia s'au însărcinat învěţătorii Joie Ghiuruţan şi Simeon Rotariu.

5. La $2^1/_2$ d. a.: „Frângerile simple“, lecţiune practică din aritmetică, de învěţătoriul Alexandru Gog, cu elevii cl. I.

6. „Jertfa lui Avram“, lecţiune practică din religiune, de învěţ. George Bodea, predată cu elevii cl. II.

Sâmbătă în 24 April.

7. La 8 ore î. a.: „Ţinutul sudostic“, lecţiune practică din geografie, de înv. Ioan Georgea, predată cu elevii cl. IV.

8. „Verbul şi adverbul“, lecţiune practică din limba română de înv. Iosif Costea, prědată cu elevii cl. V şi VI.

9 La 2 ore d. a. se vor ceti şi discuta raportele comisiunilor alese în conferenţa din urmă.

10. „Altoirea pomilor“, lecţiune practică din economie, de înv. Eliseiu Gabor.

Duminecă în 25 April.

11. După serviciul divin se va trata tema: „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“, cu lucrarea căreia s'au însărcinat învěţătorii Petru Bura şi Nicolae Ticuşan.

12. Fixarea temelor pentru conferenţa proximă.

13. Alegerea unei comisiuni pentru studiarea stării învěţămêntului din cerc în anul 1904/1905.

14. Propuneri.

Intrě şedinţe se vor visita stabilimentele de industrie şi locurile istorice.

Fie-care lucrare se va critica în scris de învěţători anume însărcinaţi, ear' pentru a puté lua cu succes parte la discusiunea verbală fie-care domn învěţătoriu va binevoí a medita asupra temelor din programă.

On. domni protopopi din cerc, domnii parochi, cum şi toţi cei ce se interesézá de educaţiunea poporului sunt invitaţi a ne onora cu presenţa lor în interesul superior al şcólei nóstre.

Cluj, 16 April n. 1904.

Marcu Jantea
comisariu consistorial.

Greva continuă.

Greva celor de la căile ferate continuă încă. De Mercuri nu mai sosesc trenuri la Sibiiu şi nu plécă din Sibiiu. Factorii postali, ca şi impiegaţii de la căile ferate, fac primblări prin oraş, şi nu împart scrisori. Comunicaţia cu lumea din afară se face prin telegraf. Se crede că mult nu va ţiné starea acésta de lucruri, pentru-că deputaţii din opoziţie au început tratări de împěcare între guvernul ţerii şi grevisti. De altă parte guvernul a luat měsurile de lipsă, ca cei nemulţămiţi sě pótă fi înlocuiţi cât mai curênd cu soldaţi din regimentul de tren al armatei austro-ungare. O cercetare severă a ordonat guvernul pentru a se erua cari sunt iniţiatorii grevei, ca se pótă fi pedepsiţi în mod esemplar. Cercetarea sě estinde şi asupra Sibiiului.

Avisăm pe domnii abonaţi în restanţă cu preţul abonamentului, că li-am sistat trimiterea foii, şi că în viitoriu nu se mai trimite fóia (cu esceptiunea preoţilor) de cât numai celor-ce o plătesc înainte.

Administraţia.

NOUTĂŢI

Maiestatea Sa, monarchul, va sosí, după dispoziţiunile ce s'au luat, în 25 April n. la Budapesta, unde va rěmâné până pe la finea lui Maiu. In Iunie apoi M. Sa va face călětorie la Londra, pentru a înapoia visita domnitoriului din Anglia.

*

Concertul Popoviciu—Dima. Concertul Popoviciu—Dima se va da Joi 15/28 April a. c. în sala mare de la Gesellschaftshaus, cu programul publicat în nr. 35 al ziariului nostru. Se va începe la orele $7^1/_2$ séra. Preţul biletelor: loc I 3 cor., locul II 2 40 cor., locul III 2 cor., loc de stat 80 fil. Studenţii şi militarii de la sergent major în jos 40 fil. Bilete se dau în librăria G. A. Seraphin, şi în séra concertului la cassă.

Toţi concertanţii: artistul Dimitrie Popoviciu, dómna Maria Dima şi domnul George Dima sunt bine cunoscuţi publicului nostru. Domnul Popoviciu are deja renume european, ca unul dintrě cei mai buni cântăreţi dramatici. Dómna Dima a făcut în timpul din urmă speciale studii de cant în Lipsca, şi a fost distinsă din partea reginei României în mod deosebit. In fine domnul George Dima, atât ca compositor, cântăreţ, cât şi ca pianist, încă este bine cunoscut publicului românesc. Sperăm că publicul nostru va folosí ocasiunea binevenită, de a asculta pe acesti artisti.

*

„Transilvania“, banca de asigurare în Sibiiu, şi-a ţinut adunarea generală Duminecă în 17 April. Raportul consiliului de administraţiune şi al censorilar a fost luat la cunoştinţă. In direcţiune au fost aleşi: Dr. W. *Bruckner*, I. A. de *Preda*, Demetriu *Comşa* (realeşi cu aclamaţiune) Adolf *Gottschling* şi Heinrich *Herbert* (noi, aleşi asemenea cu aclamaţiune), ear' în comitetul de supraveghiere: Nic. *Penciu*, Ad. *Fonn* sen., Dr. A. *Böck*, G. *Fabritius* şi G. *Melzer*, acesti doi din urmă ca suplenţi.

*

S'a scumpit carnea. Pretutindenea în ţară s'a urcat preţul cărnii în mod simţitor, mai ales pentru lumea mai sěracă. Nemulţămirea din acest motiv e atât de mare în Cluj, că se proiectéză ţinerea de întruniri publice de protestare.

*

Ordin vrednic de laudă. Vicecomitele comitatului Cenad a dat ordinaţiune, ca cei ce înjură şi folosesc cuvinte urîte sě fie arătaţi din partea organelor administrative judecătoriilor cercuale, pentru-ca sě-i pedepséscă pe temeiul §-lui 51 din codul penal referitor la transgresiuni. Scopul urmărit e, ca poporul sě fie desvăţat de la întrebuinţarea cuvintelor urîte şi de la înjurăturile triviale.

*

Smiles Samuel, celebrul scriitoriu englez a decedat Sâmbătă în Wensington, în etate de 80 ani. Carţile sale despre *caracter*, despre *datorinţe*, despre *muncă*, despre *ajutoriul propriu*, despre *economisare*, şi altele, au fost traduse în multe limbi şi sunt cunoscute pretutindenea în lume. După ideile cuprinse în cartea sa din urmă e compusă în româneşte cărticica „*Buna chivernisélă*“ de T. V. Păcăţian. Smiles era originar din Scoţia. La început o fost ziarist, apoi secretariu la căile ferate. Din anul 1852 se afla în Londra, ca secretariu la căile ferate. Tóte scrierile lui *Smiles* au urmărit tendenţa de a arăta, cum *tăria de voinţă* şi *statornicia* pot sě facă minuni în viéţa omului, stăpânit de aceste două însuşiri.

*

Inspectorul de vii, cu sediul până ací în Turda, şi-a mutat locuinţa în Murěş-Oşorheiu, în urma ordinului ministrului de agricultură.

*

Dar bisericesc. In primul pătrar al anului curent au dăruit bisericei ortod. din *Iacobeni* următorii evlavioşi creştini: Nicolae Barb, George Schiopotă, Zaharie Pupăză şi Vasile Barb locuitori în *Retişdorf* un rênd de vestminte preoţeşti colorate în preţ de 90 cor. Ana Sbârcea din Iacobeni, un rênd de vestminte preoţeşti negre, în preţ de 80 cor. George Ţopa, (Retişdorf) 10 cor. Susana Bunea (Iacobeni) 25 cor. Dumitru Chiverean (Iacobeni) 12 cor. pentru a se procura cărţi bisericeşti. Ear' pentru acoperirea speselor avute cu pictarea frontariului bisericei, pe lângă sume de 100 cor. dăruită de Sa Suciu din Iacobeni, a intrat de la parochieni cu colecta suma de 70 cor. — Pentru aceste prinóse aduse casei Dlui, şi pe acéstă cale aduc sincere mulţămiri. Iacobeni, în 4 April 1904. Pentru comitetul parochial: *V. Cosma* paroch.

*

Admiraţiune stîrneşte efectul deosebit de bun ce 'l are la podagră şi reumă renumita alifie Zoltán. Bolnavi, cari suferiseră de 15—20 de ani, şi cari întrebuinţară băi şi diferite mijlóce, după folosirea de câteva-ori a acestei alifii s'au însănětoşat. Cu 2 coróne sticla, în farmacia Zoltán din Budapesta.

*

Dar pentru biserică. Subscrisul preot în numele comitetului şi al poporului gr. ort. din comuna nóstră bisericéscă *Bobâlna* îmi ţin de plăcută datorinţă a aduce şi pe acéstă cale cele mai adânci mulţămite epitropului *Nicolae Fier Adamovici*, care nutrind în sufletul seu simţul de jertfă faţă de locaşul lui Dzeu a procurat pe séma bisericei nóstre 4 candele frumóse de argint în preţ de 25 cor. Primeşte Dómne jertfa robului těu şi sfinţeşte pe cei ce iubesc podóba casei tale. *Bobâlna* în 5 April 1904 st. v. *Petru Sula*, paroch gr. ort.

*

Mórte subită. Ioan Carmen din Turnişor, tată la 8 copíi, eşind dintr'un birt mort de beat, a fost lovit de apoplexie şi a murit la moment. L'au ridicat dintr'un şanţ şi l'au dus acasě, rece şi fără simţiri.

*

Mulţămită. Cu ocasiunea producţiunei teatrală-musicală din 11/29 April au binevoit a contribui resp. a suprasolví pentru şcóla gr.-or. din Abrud-sat următorii: Dr. Zosim Chirtop, advocat, 10 cor.; Dr. Valeriu Moldovan, adv., 4 cor.; Dr. Laurenţiu Pop, adv., 6 cor.; Ana Filip, 4 cor.; Dr. Stefan C. Popp, adv., 3 cor.; Dr. George David, adv., Petru Macaveiu, Petru Fizeşanu, Teodor Nariţa, câte 2 cor.; Alexandru Ciura, profesor, Nicolae Toma, câte 1 corónă. Suma de sus s'a predat epitropiei parochiale şi se chitéză cu mulţămită. Epitropia parochială. Abrud-sat, 17 April st. n. 1904. *Ioan Devisca*, prim-epitrop.

*

Aventuriera Tihanyi Irma, care a falsificat cambii pe numele baronului Chlumetzky şi Chledovski, a fost judecată din partea tribunalului din Sopron la trei ani temniţă ordinară. Pertractarea procesului a ţinut mai multe zile.

*

A înviat. Evreul Iulius Numann, bolnav de mai multă vreme, a decedat în 6 April într'o comună din apropierea Orăzii-mari. Aşezat în sicriu, tocmai era sě fie ridicat din casa mortuală pentru a fi dus la grópă, când coperişul sicriului a început sě se mişte, ear' mortul s'a ridicat în sus, făcênd imputare împrejurimii, că cu plânsul cel mult l-a deşteptat din somn. Pentru studiarea casului curios au sosit mai mulţi medici la faţa locului. Mortul — trăeşte.

*

Muere din trei vécuri. Intr'un asil din Budapesta se află adăpostită věduva Borsos născută Einzig Julia, o Evreică, născută, după cum arată documentele presentate, la anul 1788, în Sárospatak. S'a hrănit totdeuna cu mâncări rituale, şi de acestea i se dau şi acuma, fiind bătrâna de credinţa, că în momentul în care se lasă de ele, trebue sě móră. E destul de voinică bătrâna, vorbeşte cu înţeles şi umblă singură, fără ajutor.

*

Crema Margit a lui *Földes* întrece tóte cosmeticele. Delătură grabnic şi sigur pistruele, petele de ficat, jubruţele, sbârcelile şi alte necurăţenii de pe obraz; crema acésta nu numai înfrumseţéză obrazul, ci îl şi întinereşte. Preţul 1 cor, borcan mare 2 cor. Se capětă la producent: farmacistul Clemens de Földes în Arad, cum şi în tóte farmaciile, drogeriile şi parfumeriile. De imitaţii se avertiséză.

*

O influenţă miraculósă se póte ajunge prin crucea vindecătóre electro-magnetică R. B. nr. 86967 şi neîntrecută în resultate este aceea, care a inventat'o dl Müller Albert (Budapesta, Vadász ut nr. 42/V. Zilnic sosesc scrisori de mulţămită şi într'adevěr sunt înduioşătóre urările vindecaţilor. Astfel d. e. dl Steinhardt Iacob (Kula) a trimes următórea epistolă: „St. dle Müller! Am onórea a vě aduce la cunoştinţă, că de la folosirea crucei electro-magnetice R. B. nr. 86967 ce am comandat înainte cu patru sěptěmâni sunt pe deplin vindecat de durerile reumatice, cari m'au chinuit 15 ani şi nu pot îndestul recomanda invenţiunea dtale amicilor mei. Primiţi din parte-mi mulţămirile cele mai profunde, sě vě dee bunul dzeu mulţi ani fericiţi pentru sirguinţa şi activitatea dvóstră. Invenţiunea dvóstră nu merită numai 6 coróne, ci mii. Cu deplină stimă; Steinhardt Iacob.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roşie“

recomândă

pălării

păróse, pentru preoţi români, à **7·—**, **8·—** şi **9 coróne**, în cele mai bune şi mai **frumóse calităţi.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; měsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fâşie de hârtie.)

[75] 6—12

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici, este **veritabila apă de gură şi dinţi**

anaterin

a dentistului de curte c. şi r. Dr. **I. G. Popp, Viena** XIII/6, contra tuturor durerilor de dinţi şi de gură, numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— şi 1·—.

Crema de dinţi, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinţii şi gingeii **într'adevĕr întotdeuna** frumoşi, sănĕtoşi, fără miros şi dureri.

Pasta de dinţi anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinţi** cor. 1·26, **plombă de dinţi** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în **Sibiiu**, şi la **A. W. Lingner**, farmacist în **Sighişóra**. (18 c) 4—17.

Acordator de piane

esaminat în **Viena**, se recomândă pentru **acordarea** şi ori-ce **reparare a pianelor** şi **pianinelor**

Cu stimă

Joh. Marsch, membru al capelei orăşeneşti pământul-mic nr. 4. [93] 1—2

Fabrica de motóre

din **Dresda**, societate pe acţii (înainte Hille) **Filială şi atelier:**

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.
— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin** şi **locomobilele de Dresda**, şi **instalaţiile pentru estragerea gasului la motóre**, recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrşite şi mai durabil construite.

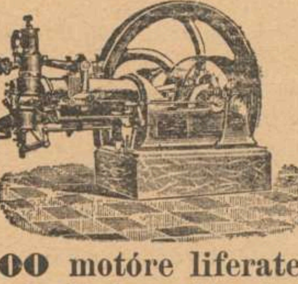

Manuare simplă! 64 distincţii!

Esplotarea cea mai eftină! 8 medalii de stat!

8000 motóre liferate, spre deplină mulţămire!

Pentru **mânarea morilor**, la **sdrobitul bóbelor**, pentru **magazine de nutreţ, economíi de lapte, tăiat lemne, pumpe de apă, îmblătit** şi pentru ori-ce **lucrări economice şi industriale — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele** de Dresda au fost **distinse la tóte concurenţele şi esposiţiile cu premiile prime.** [13] 4—10

Condiţii de plată favorabile!!

Cele mai estinse garanţii!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Au tria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, uşor, ales şi eftin. [29] 11—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referinţe de prima clasĕ! Garanţie! Producţie annalĕ 1500 vagóne! **Cereţi prospect**

Sz. 3684/1904 [96] 1—1

Pályázati hirdetmény.

Szebenvármegye **szászsebesi járásában** megüresedett **főszolgabirói állásra**, valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő egyéb állásokra pályázatot hirdetek.

A főszolgabirói állással egybekötött javadalmazás évi 2600 k fizetés, 400 k lakpénz, a hivatalos átalányok és a folyó évre a törzsfizetés 10%-ával feltételesen engedélyezett drágasági pótlék.

Felhivom mindazokat, kik ezen és esetleg megüresedő egyéb állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. értelmében megkivánt minősitéseiket igazoló pályázati kérvényeiket a 125,000/1902 B. M. sz. rendelettel kiadott V. Ű. Sz. 4. §-a szerint felszerelve *folyó évi május hó 28-ik* napjáig bezárólag hozzám adják be, esetleg a hivatkozott V. Ű. Sz. 5. §. értelmében személyesen jelentkezzenek.

Nagyszeben, 1904. évi április hó 19.

Reissenberger
alispán.

Nr. 74 1904. [95] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea vacant de **învĕţatoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Romos** protopresbiteratul Orăştie, pe basa decisului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan nr. 16 şcol. din 8 Ianuarie a. c. prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 600 cor., din cassa bisericei.
2. Relut de cuartir 40 cor.
3. Patru stângini de lemne, din cari învĕţătoriul are a încălzí primo loco sala de învĕtămênt.
4. Cuincuenalele legale.

Reflectanţii la acest post au a'şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a'şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi în tipic.

De la oficiul protopresbiteral Orăştie.

Orăştie, 9 Februarie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

E. PLEWA & Co.
WIEN

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi soliḑi din provincie se acceptéză. [9] 12—20

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică** nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 10

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

?Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe căştiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** coróne
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 4—12

acolo s'au căştigat, şi

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriaşe.**

Cine voeşte deci sĕ dobândéscă un **căştig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignaţiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 şi 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optíme de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă şi cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Şecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis şi franco

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE**, Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum şi planul oficial.

Banii, cor. .... {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignaţiune postală} Ce nu convine sĕ se ştérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 40 Sibiiu, Mai 1[illegible] 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţi, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Inchiderea sinodului.

In şése şedinţe, conduse cu tact şi înţelepciune, sinodul nostru archidiecesan a eshauriat vastul program de muncă ce i-a fost reservat pentru sesiunea anului acestuia, şi Sâmbătă la ora unu şi jumětate a fost încheiat.

Inaltpreasfinţia Sa Archiepiscopul şi Metropolitul *Ioan* a adresat cu ocasiunea acésta următórele cuvinte de încheiere la adresa sinodului:

„Precum la începutul acestei sesiuni sinodale am implorat şi ajutoriul cel puternic al lui Dumnezeu la lucrările nóstre, tot asemenea şi acum, la încheiere, vin a mulţămí lui Dumnezeu pentru acel puternic ajutoriu, de care ne-a împărtăşit, mai rugându-l sě şi binecuvinte lucrările nóstre.

După Dzeu, mulţămesc şi dvóstre dlor deputaţi, pentru zelul, dragostea şi bunăvoinţa cu cari aţi conlucrat la resolvirea agendelor avisate la acésta sesiune sinodală, şi implorând şi asupra dvóstre binecuvêntarea ceriului, întru mulţi ani fericiţi, declar sesiunea sinodului nostru archidiecesan ordinar pe anul 1904, închisă“.

In numele sinodului ia apoi cuvêntul domnul protopresbiter al Săliştei, *Dr. Ioan S*[illegible], şi adresézǎ Escelenţei Sale, domnului archiepiscop şi metropolit, următórele calde cuvinte:

„Escelenţa Vóstră I. P. S. domnule archiepiscop şi metropolit!

Din încrederea şi însărcinarea dlor condeputaţi am luat asupra mea prea plăcuta datorinţă a vě esprima cele mai calde mulţămiri pentru acurateţa şi tactul cu care aţi condus şi de astădată şedinţele sinodului nostru archidiecesan.

Acéstă mulţămită o încopciez de cuvêntul, cu care Escelenţa Vóstră aţi binevoit a deschide sesiunea sinodului present.

Constat deci şi eu, constatăm cu toţii, frumósele şi îmbucurătórele progrese, cari s'au realisat sub păstorirea Escelenţei Tale în biserica nóstră în cei cinci ani din urmă. Constat că aceste progrese sunt în prima linie a se mulţămí muncei stăruitóre şi înţelepciunei Escelenţei Tale, tactului, cu care aţi ştiut întruní la rodnică conlucrare pe harnicii consilieri, cari te încunjură, a ştiut sě entusiasmeze clerul şi întreg poporul dreptcredincios, cari cu toţii cu nemărginită dragoste am întimpinat suirea Escelenţei Tale în scaunul fericitului Şaguna. Acéstă dragoste, gata suntem şi acum a Ţi-o păstra pentru tóte timpurile, cât bunul Dzeu se va îndura sě-Ţi lungéscă firul vieţii, scumpe pentru biserica nóstă.

Una însě accentuez la acest loc. Cât timp se va grijí, ca în biserică partide sě nu se facă, convingerile sě se respecteze, spiritul cel mai constituţional sě domnéscă, constituţia, talismanul cel mai preţios al nostru, sě se observe până în cele mai mici afaceri bisericeşti-şcolare ale nóstre, atât timp una vom fi totdéuna şi tóte discuţiile nóstre, ori cât de vehemente şi agitate ar fi, se vor concentra în nobila nisuinţă a întărí biserica nóstră şi a o face stâncă de granit, de care se vor sfărêma loviturile din afară şi svêrcolirile din lăuntru.

Esc. Ta ai realisat lucruri mari, dorinţe, cu cari fericiţii înaintaşi ai Esc. Tale s'au dus în mormînt [illegible] sě vě fie cea mai nobilă satisfacţie sufletéscă, cu atât mai mult, cu cât în tóte aceste lucrări v'a-Ţi putut convinge de iubirea şi spriginul tuturor fiilor bisericei nóstre.

Continuând în aceste lucrări, învěţând şi pověţuind cu aceeaşi rêvnă părintéscă, mustrând şi pedepsind pe cei-ce calcă legile, promovând şi îngrădindu-Vě cu cei vrednici, ear' faţă de cei pěcătoşi fiind dreptul judecător Vě întăriţi tot mai mult piedestalul, ce are sě Vi-l ridice posteritatea, punêndu-Vě alăturea cu cei mai distinşi bărbaţi ai neamului nostru.

Rugând pe Atotputernicul a Vě da şi de ací înainte spriginul seu puternic în bunele intenţiuni şi măreţele scopuri, cari până acum le-aţi manifestat, Vě dorim din inimă mulţi mulţi fericiţi ani“.

Intrě viile şi sincerile aclamări ale deputaţilor sinodali Escelenţa Sa, archiepiscopul şi metropolitul *Ioan*, părăseşte sala de şedinţe, în care şi de astădată sinodul nostru archidiecesan a sěvêrşit muncă rodnică şi folositóre bisericii şi neamului.

Sinodul archidiecesan.

Şedinţa a cincia

ţinută la 22 April st. n.

President: Esc. Sa dl archiepiscop şi metropolit *Ioan*;

Notariu: Dr. Nic. Comşa.

Se ceteşte procesul verbal luat în şedinţa IV. şi cu unele întregiri se autentică.

Intrându-se apoi în ordinea de zi, se continuă discuţia întreruptă în şedinţa IV. asupra referadei *comisiunii organisătóre* în cestiunea interpretării §-ului 32 din statutele noue ale fondului de pensiuni, şi după discuţie mai îndelungată se primeşte propunerea de sub pct 2 (vedi raportul despre şedinţa IV) în următórea stilisare:

> De vreme ce obligaţiunile date pentru întregirea taxelor în sensul §-ului 32 din statutele noue ale fondului de pensiuni, nu se privesc de plătire efectivă [illegible] pe toţi restanţierii, ca în termin de 3 luni sě solvéscă taxele anilor espiraţi, înţelegêndu-se de sine, că la cas de eventuală pensionare — fără considerare la respiriul dat — numai taxele deja solvite pot fi luate ca basă la statorirea pensiunei. Cei cari nu se vor conforma acestui conclus vor perde dreptul de a fi pensionaţi după statutele noue şi pensiunea li-se va měsura după statutele vechi.

Aceeaşi comisiune prin acelaşi referent (I. de Preda) referézǎ asupra raportului consistorial în causa pensionării profesorului seminarial I. Ghibu şi în conformitate cu conclusul sinodal din şedinţa IV. privitoriu la §. 15 şi 32 din statutele fondului de pensiuni, propune: recursul profesorului Ioan Ghibu contra sumei de pensiune câtă i-a statorit-o consistoriul, nu se ia în considerare.

Se primeşte propunerea.

Aceeaşi comisiune, prin referentul *Dr. Eusebiu Roşca*, referézǎ asupra raportului consistorial în *cestiunea înfiinţării unei episcopii noue în Cluj*.

După-ce face istoricul cestiunii, arětând că de ultima dată cestiunea fusese discutată în sinodul din 1892, ear' acum vine de nou pe tapet în urma conclusului congresual din anul trecut, ca sě se întregéscă şi reguleze partea privitóre la finansarea înfiinţării episcopiei, referentul ceteşte raportul consistoriului şi face următórele propuneri:

> 1. Conclusul congresului naţional-bisericesc din 5/18 Octobre 1903, numěrul 64, ca noua eparchie contemplată a se înfiinţa pe teritoriul archidiecesei sě-şi aibă reşedinţa în Cluj, — se ia spre ştire.
>
> 2. Noua eparchie ar fi a se compune, conform conclusului sinodal din 17/29 April 1892 numěrul 71, din protopresbiteratele de astăzi: Abrud, Alba-Iulia, Bistriţa, Câmpeni, Cetatea-de-pétră, Cluj, Deş, Lupşa, Murěş-Oşorheiu, Reghin, Solnoc, Têrnava, Turda şi Unguraş, după cum se specifică în raportul consistoriului archidiecesan din 5 Iunie 1902 numěrul 5444 Plen. înaintat în acéstă afacere consistoriului metropolitan.
>
> 3. Fondul metropolitan al celor doue eparchíi creat prin legatul fericitului [illegible] metropolit Andreiu baron de Şaguna, dacă se vor înfiinţa trei eparchíi noue, are sě se împartă în trei părţi egale, din cari părţi o parte compete eparchiei proiectată a se înfiinţa pe teritoriul archidiecesei;
>
> 4. Modul proiectat de împărţire al fondurilor şi fundaţiunilor de astăzi ale archidiecesei se încuviinţézǎ după cum se specifică în raportul consistorial astfel:
>
> *a*) fondurile: general-administrativ, rudolfin, al bisericilor, şi cel şcolar, la timpul seu sě se împartă după cheia de $^1/_3$, aşa, ca $^2/_3$ sě rěmână proprietatea archidiecesei, ear' $^1/_3$ sě trécă în proprietatea eparchiei nou înfiinţate.
>
> *b*) la celelalte fonduri şi fundaţiuni eparchia nou înfiinţată rěmâne conproprietară în proporţiune de 1 la 3 ($^1/_3$).
>
> *c*) fondurile şi fundaţiunile cum şi celelalte deposite, cu destinaţiune spe-

---

FOIŞÓRĂ

Iisus în lumina véculului XIX.

Tolstoi.

(Urmare).

„Acum totul de lumină s'a umplut şi ceriul şi pământul, şi lumina acésta nu mě mai părăseşte, cu un simţěmênt plin de viéţă, reîntinerit m'am întors la credinţă, la puterea aceea de voinţă, care m'a creat şi care pretinde ceva de la mine; am ajuns la convingerea, că scopul principal şi unic al vieţii mele e: sě fiu mai bun, adecă sě trăesc mai în armonie cu voinţa lui Dzeu, sě nu mě împotrivesc, ci sě mě tem, căci „temerea lui *Jáhve* este începutul înţelepciunii; m'am întors înapoi la credinţă în Dzeu, îndreptarea morală şi la tradiţiune, urzitórea firelor vieţii omeneşti.“

Dar' abia deslégă problema religiunii, şi îndată şi încolţeşte întrebarea după tradiţiunea şi dogmele bisericii. După multe încercări de a se conforma cu ele, le părăseşte şi 'şi întórce ochii sufletului către evangelia lui Iisus. Aici află el razim şi linişte „cu tóte falsele interpretări ale bisericii (*sic!*), îşi prigoneşte gândul pribeag, rětăcit venit, eară la obârşia adevěrată. „Şi ajuns la isvorul luminii am fost pětruns de ea, şi am primit rěspuns corect la întrebarea despre însemnătatea vieţii mele şi a altora, rěspuns în armonie cu tóte rěspunsurile altor neamuri, întru cât le înţeleg şi le cunosc“.

Sě vedem acuma, cum ne isvodeşte chipul blândului Nazarinean, după urzala firii lui, fără băgare în sémă a tâlcuirilor bisericii, temeiul creştinismului? Din isvorul adevěrat numai, din duhul sfânt întrupat în slovele încremenite în albul papirusului de cei luminaţi de înţelepciunea Tatălui ceresc, care trimis'a pe unul născut fiul seu, Iisus, în lume, spre a ne scóte din haosul întunerecului la lumina adevěrului, la cunóşterea adevěratului şi viului Dzeu. „Iisus, glăsueşte el în scrierea sa întitulată „o scurtă interpretare a evangeliei“, este fiul unui tată necunoscut după corp. Necunoscênd pe tatăl după trup, căci acela era în ceriuri tatăl al tuturor creaţiunilor, învinge îndoiala şi neliniştea şi în butul tuturor relelor şi luptelor îi zice lui Dumnezeu: Părinte!

In vremea aceea fost'a un om trimis de la Dzeu, al cărui nume era Ioan, şi glasul seu rěsuna în pustie grăind: Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările lui; ori-ce vale adâncă va fi umplută, şi ori-ce munte şi deal va fi lăsat în jos. Şi căile strîmbe vor fi drepte şi cele greu de umblat netede. El vorbia ómenilor, ca în căile Domnului Iehova sě umble şi când toţi ómenii se vor considera de fraţi, nu vor mai face rěu unul altuia, ci împrumutat se vor ajuta, Domnul ceriurilor pe pământ se va pogorí spre a întemeia aici împěrăţia sa. Iisus audind astfel de glas, se retrase în pustie, în singurătate, ca mai bine sě pótă înţelege rostul vieţii omeneşti şi raportul creaţiunii cuvêntătóre cu creatoriul şi susţinětoriul seu.

După-ce vieţuì în pustie mai multe zile fără mâncare şi bautură, simţì fómea şi setea şi îşi grăì în sufletul seu: Eu sunt fiul Tatălui celui atotputernic, în urmare şi eu sunt atotputernic ca şi el; acum voesc sě mânânc, dar' pânea lipseşte, de-şi o doresc; deci nu sunt atotputernic. Şi urmà apoi: Eu nu pot face din pétră pâne, dar' mě pot abţiné de la mâncare. Şi astfel, dacă nu sunt în carne atotputernic, sunt atotputernic după spirit. Cu spiritul care mi-l'a dat Tatăl *dintru început*, pot învinge carnea şi boldurile trupeşti şi de aceea sunt fiul lui Dzeu, *al înaltului duh, căci duh şi nu trup este Tatăl*.... Şi dacă sunt fiul lui Dzeu, — glăsuia inima lui, atunci pot arunca cătuşele cărnii, mě pot desbrăca de haina de lut. Şi la acésta îi rěspunse sufletul: *eu în carne* m'am *sălăşluit, în haină de ţěrînă*, căci astfel a fost vrerea Tatălui meu din ceriuri, care m'a trimis în lume, ca sě vestesc popórelor voia lui, şi eu nu pot sě mě opun cuvêntului Celui Preaînalt.

Dar' dacă nu eşti în stare sě satisfaci dorinţelor zămislite de carne, şi sě te desbraci de haina lutósă, şoptì inima, atunci silit eşti a slugí cărnii şi a gusta tóte plăcerile acelea, cari ţi-le oferă. La acésta îi rěspunse: Nu pot satisface poftele lutului nici sě mě părăsesc de el, însě viéţa mea este atotputernică în duhul Tatălui meu şi drept aceea numai Tatălui din ceriuri pot slují, care în carne a zis sě mě îmbrac spre izbăvirea ómenilor şi vestirea cuvêntului mare şi sfânt.

(Va urma).

Vorbe înţelepte.

Nu esistă de cât o fericire: datoria.
Nu e de cât o mângăere: munca.
Nu e de cât o plăcere: frumosul.

Carmen Sylva.

cială pentru comunele bisericeşti ce ar aparţiné eparchiei nou înfiinţate, cari se administréză astăzi, sau s'ar administra în viitoriu de consistoriul archidiecesan, trec în administrarea acestei eparchii noue."

După ce deputatul *Ioan cav. Puşcariu* înainte de întrarea în discuţia specială încă face propunere, în chestia representării nouei episcopii în congres şi în consistoriul metropolitan, se întră în desbatere şi în firul discuţiei speciale pct 1 din raport (reşedinţa) — se primeşte.

La pct 2 (arondarea) faţă cu propunerea comisiunii deputatul *N. Ivan* face contrapropunere, ca tractul Alba-Iulia sĕ rĕmână la archidiecesă, aşa cum se contempléză în raportul consistoriului.

La acelaşi punct deputatul *M. Voilean* propune, ca din tractul Têrnava sĕ trécă la noua diecesă numai comunele din drépta Murĕşului.

La votare propunerea lui *Ivan* întruneşte 19 voturi, ear' a comisiunii 12.

La pct 3 (cuota ce s'ar veni episcopiei noue din „fondul celor două episcopii noue ce se vor înfiinţa", lăsat de metr. Şaguna), la observarea Esc. Sale dlui archiepiscop şi metropolit se completéză astfel: „de-şi episcopiei projectată a Clujului, de drept i-ar compete *jumĕtate* din acel fond, totuşi din consideraţiuni de ecuitate faţă cu celelalte două episcopii projectate a se înfiinţa pe teritoriul celor două diecese esistente, pentru episcopia Clujului se reclamă numai a treia parte din fondul amintit".

Celelalte puncte se iau la cunoştinţă conform propunerii comisiunii.

Acelaşi referent, al comisiunii organisătóre, referéză asupra raportului consistorial în causa revisuirii regulamentului seminarial şi propune a se lua raportul la cunoştinţă, cu adausul, ca la proxima sesiune sinodală consistoriul sĕ presinte projectul de modificare. — Se primeşte.

Şedinţa se închide la ora 12, anunţându-se proxima pe Sâmbătă la ora 9 a. m.

Şedinţa a şasa.

(*23 April st. n.*)

President: Esc. Sa dl archiepiscop [illegible]

Se ceteşte procesul verbal luat în şedinţa V. şi se autentică cu rectificarea propusă de Preacuvioşia Sa Dr. Puşcariu, că propunerea deputatului I. cav. Puşcariu privitóre la representarea nouei episcopii în congres şi în consistoriul metropolitan nu a fost discutată în merit, ci după reflecţiunile deputatului P. Cosma, că afacerea se ţine de competenţa congresului şi că de astă-dată de la sinod nu s'a cerut altceva de-cât completarea părţii ce priveşte finansarea înfiinţării episcopiei, — s'a luat simplu la procesul verbal. Face acésta constatare şi cere sĕ se iee despre ea act la procesul verbal, pentru-ca nu cumva sĕ apară lucrul ca-şi-cum sinodul n'ar fi de acord cu propunerea cavalerului Puşcariu.

Inainte de întrarea în ordinea de zi deputatul Dr. P. Şpan face următórea interpelaţiune:

> „Imi iau voe a ruga pe Esc. Vóstră sĕ binevoiţi a mĕ desluşi asupra următórelor întrebări:
>
> *a*) Regulamentul votat în şedinţa senatului şcolar al consistorului metropolitan din 20 Martie 1904, referitoriu la facerea esamenului de cualificaţiune învĕţătoréscă pentru institutele pedagogice gr. or. române, va fi óre deobligător şi pentru archidiecesa nóstră?
>
> *b*) Dacă va fi deobligător, e cu putinţă, ca în spiritul autonomiei nóstre bisericeşti un for legislativ superior sĕ voteze un regulament deobligător pentru forurile inferióre, fără a fi dat şi acestora ocasiunea sĕ se pronunţe în meritul causei?"

Presidiul rĕspunde, că numitul regulament s'a elaborat în urma conclusului congresual numĕrul 47 din tómna anului trecut şi are a fi pus în aplicare numai în mod provisor avênd sĕ fie promovat proximului congres.

In urma rĕspunsului primit, interpelantul face următórea propunere:

> După ce sinodul archidiecesan a votat în sesiunea sinodală din 1897 cu datul 28 April Nr. 125. un „Regulament pentru facerea esamenului de cualificaţiune învĕţătoréscă la institutul pedagogic al archidiecesei gr. or. române a Transilvanei, şi asigurându-i aprobarea guvernului, a urmat a se ţiné esamenele de cualificaţiune în sensul acestui regulament fără nici o pedecă timp de 7 ani;
>
> de óre-ce consistoriul metropolitan în şedinţa senatului şcolar din 20 Martie 1904 a votat un nou Regulament pentru esamenele de cualificaţiune învĕţătoréscă la institutele pedagogice gr. or. române, care în urma nouelor disposiţiuni în §§. din cari se compune, constitue o mare greutate pentru cualificarea şi formarea statului nostru învĕţătoresc, — propun:
>
> Consistorul este recercat a face paşii de lipsă la consistoriul metropolitan, ca sĕ împedece promovarea numitului regulament spre aprobare la locurile competente înainte de a se fi pronunţat şi sinodul archidiecesan în meritul lui;
>
> *b)* consistoriul se îndatoréză a urma la ţinerea esamenului de cualificaţiune învĕţătorescă disposiţiunile cuprinse în Regulamentul pentru facerea esamenului de cualificaţiune învĕţătoréscă la institutul pedagogic al archidiecesei gr. or. române din Transilvania votat în şedinţa sinodală de la 28 April 1897.
>
> Cere a fi considerată ca propunere de urgenţă.

Sinodul admiţênd urgenţa întră în discutarea ei, şi în firul acesteia, deputatul N. *Ivan* face contrapropunere, ca: în proxima sesiune sinodală consistoriul sĕ vină cu raport detaiat asupra cestiunii, ear' la esamenele de cualificaţiune învĕţătorescă din anul acesta sĕ se procédă după regulamentul vechiu.

A. Vlaicu e de acord cu partea primă a contrapropunerii; partea a doua însĕ, în care se zice că la esamenele din anul acesta sĕ se procédă după regulamentul vechiu, sĕ se omită, deóre-ce se înţelege de sine că până la întrarea în vigóre a regulamentului nou rĕmâne valabil şi dătătoriu de directivă regulamentul vechiu.

V. Damian: cestiunea e cu mult mai gravă şi de mare importanţă, de cât sĕ ne depărta de la acésta sesiune sinodală [illegible] sinodul mai uşor póte face acésta, de cât consistoriul, şi că în cestiuni de limbă nu consistoriul, ci sinodul e chiămat sĕ hotăréscă. Propune, ca propunerea lui Şpan sĕ se dee comisiunii şcolare, care sĕ o studieze şi încă în sesiunea actuală sĕ refereze asupra ei.

Cerêndu-se încheierea discuţiei, — mai vorbesc propunĕtorii, apoi cestiunea se pune la vot, primindu-se propunerea deputatului N. Ivan (cu 23 voturi).

După acestea se întră în ordinea de zi.

Comisiunea organisătóre, prin referentul P. *Cosma* referéză asupra raportului consistorial în causa cererii câtorva membri ai fondului de pensiune preoţesc, ca sĕ li-se recunóscă în anii de serviciu şi anii serviţi în alte diecese, şi face următórea propunere:

In deplin acord şi cu vederile esprimate în raportul consistorial comisiunea propune, ca cererile sĕ nu se considere. — Se primeşte.

Comisiunea bisericéscă prin referentul V. Domşa, referéză:

1. Asupra propunerii lui G. Pletos în causa înfiinţării unei reviste teologice, şi propune, ca cestiunea sĕ se transpună consistoriului, ca sĕ o studieze şi sĕ raporteze asupra ei la sinodul proxim.

Se primeşte.

2. Asupra propunerilor făcute de Dr. Şpan, una în causa elaborării unui regulament pentru esamenele de cualificaţiune preoţéscă, şi alta în causa datinelor la serviciile bisericeşti, — şi propune, ca ambele sĕ fie transpuse consistoriului spre a le studia şi a presenta la proximul congres projecte în causă.

Se primeşte.

3. Asupra raportului consistorial privitoriu la conclusul sinodal din anul trecut în causa reformei învĕţământului în secţiunea teologică a seminariului archidiecesan (propunerea lui Pietos făcută în sinodul din anul trecut) şi propune, ca raportul sĕ se iee la cunoştinţă, ear' afacerea sĕ se relege consistoriului spre a continua studiarea în direcţia indicată în raport.

G. Pletos cere, ca propunerea comisiunii sĕ se modifice în sensul, ca „consistoriul sĕ pună în aplicare treptat cele din propunere, ear' sinodul proxim sĕ presenteze project complet.

Dr. V. *Bologa* sprigineşte propunerea comisiunii.

Dr. M. *Cristea* face următórea propunere:

> Cons. archidiecesan sĕ studieze proiectul presentat de deput. *Gr. Pletos*, mânecând de la indigitările date sĕ-şi dee şi pe viitor silinţa a ridica nivelul secţiunii teologice a seminariului archidiecesan astfel, că la timpul seu în conţelegere cu eparchiile surori sĕ se pótă înfiinţa proiectata facultate teologică.

P. *Cosma* sprigineşte propunerea comisiunii.

V. *Damian* se declară pentru propunerea comisiunii cu aditamentul, ca la proximul sinod consistoriul sĕ vină cu propuneri de îmbunătăţiri reale în ceea-ce priveşte lărgirea materialului de studiu din diferitele obiecte de învĕţământ.

Preacuvioşia Sa *vicariul* atrăgênd atenţiunea sinodului la faptul că în urma unui mandat primit de la congres consistoriul metropolitan încă are un project pentru înfiinţare unei *academii teologice* pentru întrégă metropolia, care project va fi presentat congresului proxim, — se declară pentru propunerea comisiunii.

La votare propunerea lui Cristea întruneşte 15 voturi. Presidentul, după ce deja în firul discuţiunii s'a fost declarat pentru propunerea comisiunii, 'şi validitéză votul şi enunţă ca primită propunerea comisiunii.

Urméză *referada comisiunii şcolare* în causa reînfiinţării „Fóiei Pedagogice". Referent Dr. I. Stroia. Se propune reînfiinţarea „*fóii pedagogice*", şi ajutorarea ei din partea consistoriului. Se primeşte.

Comisiunea financiară, prin referentul Dr. N. Vecerdea referéză asupra raportului consistorial despre împărţirea stipendiilor şi ajutórelor din fundaţiunea Andronic şi propune luarea la cunoştinţă.

După esprimarea unor dorinţe din partea deputaţilor V. Damian, V. Tordăşianu şi A. Vlaicu privitoriu la catechisarea şi a calfelor şi meseriaşilor (nu numai a învĕţăceilor [illegible] la crescerea religiósă morală a calfelor împărtăşite de stipendii şi ajutóre, la considerarea şi a meseriaşilor cari doresc a se stabili în comune, nu în oraşe, etc., cari tóte se iau la cunoştinţă cu promisiunea că întrĕ marginile putinţei se vor lua în considerare, — sinodul primeşte propunerea comisiunii.

Aceeaşi comisiune, prin referenţul A. *Vlaicu*, referéză asupra raţiociniilor: fundaţiunii Şaguna, tipografiei şi librăriei archidiecesane, fondurilor şi fundaţiunilor archidiecesane şi asupra budgetului acestor fonduri pe 1905, şi propune luarea la cunoştinţă, respective aprobarea, cu escepţia raţiociniilor tipografiei şi librăriei, faţă de cari propune:

1. Sĕ se apróbe raţiociniul pe anul 1902 şi pe prima jumĕtate a anului 1903, dându-se absolutoriu comisiunei administrative pentru gestiunea acestui timp.

De-óre-ce până acum nu s'a satisfăcut în nici o privinţă hotărîrii sinodale numĕrul 125 punct *d*) din anul 1903 şi premergĕtori, sĕ se însărcineze comisiunea administrativă prin ven. consistoriu, ca sub propria responsabilitate personală şi materială sĕ aducă cât mai curênd în ordine cestiunea restanţelor, atât de la tipografie şi librărie, cât şi de la „Telegr. Român", pentru-ca odată sĕ putem avé un bilanţ curat şi restanţele reale şi încassabile deja încassate.

3. Ven. consistoriu şi comisiunea administrativă se îndrumă de nou a se îngriji serios de mărirea rentabilităţii acestei întreprinderi şi a angaja pentru conducerea ei o persónă aptă şi capabilă, independentă de alte ocupaţiuni, cărei sĕ-i pună la disposiţiune atât un venit corĕspundĕtor muncei prestate, cât şi libertatea de acţiune şi dispunere indispensabilă pentru aducerea în ordine a acestei intreprinderi atât de neglijate.

Se primeşte.

Comisiunea petiţionară (referent I. Morariu) raportéză asupra cererilor intrate la sinod. Se transpun tóte consistoriului spre competentă afacere.

In fine se aprôbă budgetul diurnelor şi speselor de călĕtorie ale deputaţilor fosti presenţi la sinod şi se iau disposiţiuni pentru autenticarea procesului verbal, după cari Esc. Sa dl archiepiscop şi metropolit implorând binecuvêntarea ceréscă asupra lucrărilor sinodului declară închisă sesiunea sinodală.

In numele sinodului rĕspunde Esc. Sale deputatul Dr. I. Stroia prin o avântată vorbire, asigurând pe Esc. Sa că ori-când şi în tóte acţiunile Sale îndreptate spre binele şi mărirea bisericei membrii sinodului şi clerul îl vor urma cu tot zelul şi cu tot devotamentul.

Intrĕ generale aclamaţiuni Esc. Sa părăseşte apoi sala şedinţelor la ora 1½ după amiazi.

De la Asociaţiune.

Apel către publicul român.

Adunarea generală a Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută la anul 1897 în Mediaş, a hotărît înfiinţarea unui Museu istoric şi etnografic al Românilor din Ungaria şi Transilvania, şi publicul român apreţiând după merit însemnătatea acestei instituţiuni, a întimpinat iniţiativa Asociaţiunii cu cea mai mare însufleţire.

Tóte păturile societăţii româneşti s'au arĕtat pĕtrunse de convingerea, că prin înfiinţarea aşezământului proiectat de Asociaţiune generaţiunea de astăzi îşi împlineşte o sfântă datorinţă faţă cu acele figuri măreţe, căror avem sĕ le mulţămim renaşterea elementului nostru, şi că s'ar face vinovată de ocara posterităţii, dacă nu i-ar transmite neştirbită moştenirea naţională ce a găsit.

Acestei convingeri şi însufleţirii poporului nostru pentru idealurile sale naţionale este a se mulţămí, că Asociaţiunea deja astăzi, abia după 6—7 ani de la memorabila hotărîre din Mediaş, s'a şi putut apuca de realisarea Museului nostru naţional.

Prin contribuirile fundatorilor şi altor donatori, prin loteria arangiată în acest scop, şi în deosebi prin splendida donaţiune de 24,000 cor., cu cari Ilustrii bărbaţi dl Alexandru de Mocsonyi, presidentul Asociaţiuni, şi dl Zeno Mocsonyi de Foen, au inaugurat o nouă serie de contribuiri, fondul Museului a crescut la respectabila sumă de aprópe 100,000 cor., şi astfel Asociaţiunea — după-ce s'a îngrijit cu tótă precauţiunea de un plan cât se póte mai corĕspundĕtor scopului urmărit, — a putut începe ridicarea falnicului palat, care va avé sĕ adăpostéscă clenodiile trecutului, productele muncii şi momentele caracteristice ale vieţii naţionale a poporului român din ţéră, şi speră că îl va puté preda destinaţiunii sale încă în decursul anului 1904.

Deóre-ce însĕ Museul nostru, acest măreţ monument cultural, trebue creat — de-şi cu tótă modestia ce caracteriséză elementul nostru, totuşi în condiţiuni demne de importanţa unui popor de 3 milióne şi corĕspundĕtóre scopului urmărit, — fondurile adunate până astăzi nu acoper încă tóte cheltuelile zidirei, şi afară de aceea instalaţiunile interne ale aşezământului proiectat încă vor reclama sume considerabile.

Din acéstă causă Comitetul central al Asociaţiunii — în virtutea autorisării primite prin ordinaţiunea dlui ministru reg. ung. de interne Nr. 130,464/1903 III. b. din 8 Februarie 1904, de a colecta pentru acest Museu pe întreg teritoriul regatului Ungariei donaţiuni în bani şi obiecte, — se vede îndemnat a adresa un nou şi călduros apel către publicul român, invitând pe toţi câţi se interesézä de progresul cultural al poporului nostru, ca prin marinimóse contribuiri la fondul Museului sĕ pună Asociaţiunea în posibilitate de a termina acest important aşeḑământ naţional în timp apropiat şi în condiţiuni pe deplin mulţămitóre.

Din şedinţa comitetului central al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută în Sibiiu la 14 April 1904.

Iosif St. Şuluţu
president.

Dr. Cornel Diaconovich
secretariu I.

Avisăm pe domnii abonaţi în restanţă cu preţul abonamentului, că li-am sistat trimiterea foii, şi că în viitoriu nu se mai trimite fóia (cu esceptiunea preoţilor) de cât numai celor-ce o plătesc înainte.

Administraţia.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Din parochia *Mociu* (tractul Cluj), ca completare a listei și sumei trimise oficiului de cassă în 19 Febr. a. c. s'au mai trimis de la: Ionică Ban 5 coróne, Grigorie Budușan 2 coróne și Vasilie Șuteu l. Ariton 1 corónă. De tot *8 coróne.*

II. Pe lista parochiei *Vlădeni* (tractul Bran): cassa bisericei 50 coróne; George M. Stiblea 2 coróne; Ioan Podariu, Bucur Sandi, Zacheiu Zorca, Andreiu Martin câte 1 corónă; 49 credincioși, cu contribuiri sub 1 coronă, la olaltă 7 coróne. De tot *63 cor.*

III. Pe lista parochiei *Sĕliște* (tractul Zarand): cassa bisericei 5 coróne; Nicolae Pĕcurariu 2 coróne; Petru Șerban, Petru Rad l. Ioan, Rusalina Perian, Petru Pêrva, Nicolae Medrea, Mihail Lazar, câte 1 corónă; 54 credincioși, cu contribuiri sub 1 corónă la olaltă 12 cor. 24 fileri; cu discul 4 cor 86 fileri. De tot *30 cor. 10 fileri.*

IV. Pe lista parochiei *Trupold* (tractul Sighișóra): preotésa Elena Muntean, în amintirea fiiului ei rĕposat Valer, 10 coróne; Ioan M. Ionescu și soție-sa Maria 10 coróne; Lazar Boholț (nr. 200) și Ilie Ticușan câte 2 coróne; Zaharie Burlea (nr. 168) 1 cor. 20 fileri; Nicolae Fleșar (nr. 237), Lazar Morariu senior, Nicolae Șoneriu (nr. 195), Ioan Călbéză (nr. 163), Stefan Caraba, Ioan Stefan, Ioan Burlea (nr. 159), câte 1 corónă; 22 credincioși, cu contribuiri sub 1 corónă la olaltă 6 cor. 96 fileri. De tot *39 cor. 16 fileri.*

NOUTĂȚI

Vărsare de sânge. In Aleșd (Bihor) kossuthistii au voit sĕ țină întrunire publică, eri, Duminecă. Socialistii au zădărnicit însĕ ținerea ei. S'a născut conflict de ací întrĕ socialisti și gendarmerie. Un socialist a împușcat pe sergentul-comandant al gendarmilor, care a rĕmas mort. Gendarmii au făcut acum întrebuințare de arme. Au dat mai multe salve. Au rĕmas 23 ómeni morți și 40 greu răniți.

*

Principele Carol al României făcênd esercițiu de călărie, a căzut de pe cal sĕptămâna trecută. Accidentul nu a avut urmări grave. A. S. Regală a stat câteva zile în pat, ear' Sâmbătă a părăsit patul și a început sĕ facă primblări prin parcul palatului de la Cotroceni. Cât a stat în pat a fost des visitat de Regele Carol și Regina Elisabeta.

*

Pe câmpul de rĕsboiu. Vineri séra au plecat din București, spre câmpul de rĕsboiu ruso-japonez domnii *Haralambie* și *Găisean*, majori în artileria română, pentru a urmări peripețiile rĕsboiului.

*

Greva e terminată. Cu începere de eri, Duminecă, cei mai mulți dintrĕ grevisti au întrat de nou în slujbă. Trenurile circulă earăși aprópe pe tóte liniile. Din Sibiiu au plecat eri după amézi trenuri la Făgăraș și Vinț. Posta asemenea se împarte, ca mai nainte. Ordinea e deci restabilită.

*

Post de medic. Cu termin până la 30 April st. n. e publicat concurs pentru întregirea postului de medic în cercul Șuramică—Șelimbĕr. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului preturei Sibiiu.

*

Concertul școlei de musică a lui H. Kirchner, dat alaltăeri séra în sala de la „Unicum“, a procurat publicului asistent, nemțesc, românesc și magiar, câteva momente de sinceră elevație sufletéscă. Bogatul program, publicat și de noi în numĕrul penultim, a fost esecutat cu precisiune și artă. Drăgălașele debutante, elevele dlui Kirchner, în prestațiunile lor au dovedit rutină și gust; au cântat frumos, natural și cu siguranță, cu un cuvênt au dovedit școlă conștiențiósă și corectă, spre lauda hărniciei și priceperii dlui director Kirchner. Au plăcut mult atât cântările solo, cât și piesele la pian și cele corale, în cari une-ori, prin vocile subtile, se esprima minunat spiritul cântării. Dintrĕ elevele și elevii români ai dlui Kirchner au avut puncte în program, și s'au distins prin voci limpeḑi și cultivate și prin dibăcie în interpretarea cântării, dómnele *Valeria Dr. Beu*, *Veturia Triteanu*, dșóra *Delia Olariu*, și dl Iul. *Enescu*, — ear' dintrĕ celalalți debutanți nu pot lăsa nepomenit pe dl *A. Bittermann*, binecunoscutul bariton. In pausă dl Kirchner ne-a intreținut cu o espunere liberă, bine rotunḑită și interesantă asupra desvoltării musicei din timpurile vechi până azi.

*

Termine de asentări în comitatul Sibiiu. Fóia oficială a comitatului Sibiiu publică — spre orientare prealabilă, — că asentările pentru anul curent în comitatul Sibiiu se vor face la următórele termine: pentru *orașul Sibiiu* în 13 și 14 Iunie; pentru *cercul Sibiiu* în 15—18 și 20 Iunie; pentru *cercul Sĕliște* în 24 și 25 Iunie; pentru *cercul Nocrich* 27 și 28 Iunie; pentru *orașul Sebesulsăsesc* în 15 Iunie; pentru *cercul Sebeșul-săsesc* în 16—18 Iunie, și pentru *cercul Mercurea* în 20—22 Iunie.

*

Concurs pentru primiri în școlele militare. De la ministeriul de resboiu, respective cel de honveḑi, e publicat concurs pentru primiri în diferitele școle militare. A nume:

I. Cu termin până în 15 Maiu st. n. pentru primiri în cursul prim în academiile și școlele reale militare: *a)* la 65 locuri în academia din Viena și 'n cea din Wiener-Neustadt (20 locuri erariale stipendiate, 35 stipendiate din partea statului ungar și 10 parte cu taxă întrégă de întreținere, parte cu taxă pe jumĕtate, parte stipendiate din fundațiuni făcute de persóne private); *b)* La 116 locuri în școlele reale (70 stipendiate erariale, 30 stipendiate de statul ungar, 14 parte cu taxă întrégă, parte taxă pe jumĕtate, parte stipendiate din fundațiuni făcute de persóne private). Pentru primire la locurile stipendiate din fundațiuni private terminul de concurs e 30 April st. n. (Nr.-min. de h. 17904/904).

II. Cu termin până în 15 Maiu st. n. la 420 locuri în institutele de creștere pentru orfani de oficeri, în școle reale militare, în două academii militare și în institutele de creștere pentru fiice de oficeri. (Pentru primire la locuri stipendiate terminul e 30 April). Nr.-min. de honveḑi 17901/904.

III. Cu termin până în 15 Maiu st. n. la 50, respective 55 locuri în școla reală superióră reg. ung. de honveḑi și academia de honveḑi Ludoviceană (parte gratuite, parte cu taxă pe jumĕtate, parte cu taxă întrégă) nr.-min. de h. 16701/904.

IV. Cu termin până în 31 Iulie st. n. la 50 locuri pentru cursul prim al academiei de marină din Fiume (parte gratuite, respective stipendiate, parte cu taxă pe jumĕtate, parte cu taxă întrégă) Nr.-m. de h. 15744/904.

Concursele per extens, împreună cu condițiunile de concurs, stau la disposiția interesaților la oficiile pretoriale și la magistratele orășenești.

*

„România Jună“ din Viena aranjéză o serie de conferențe publice, în ordinea următóre: Vineri 22 April dl Dr. Sextil Pușcariu: Afișuri moderne. Joi 28 April dl Ioan Giurescu: Despre trecutul nostru. Joi 5 Maiu dl Dr. Erast Tarangul: In drum spre Elada. Duminecă 15 Maiu dl Mihail Popovici: Anul libertății 1848. Sâmbătă 21 Maiu dl Ioan Scarlatescu: Richard Wagner și opera dramatică (cu ilustrațiuni musicale). Mercuri 1 Iunie dl Dr. Iosif Popovici: Ceva din literatura română. Sâmbătă 11 Iunie dl Nicolae Dobrescu: România pitorésca de Vlahuță, și Drumuri și orașe, de Iorga, paralelă. Conferențele se țin în restaurantul *„La Magistrat“* Lichtenfelsgasse 3. Inceputul la orele 8 și jumĕtate. Intrarea 40 fileri.

*

Cursuri din albinărit în Gödöllő. La economia de albinărit din Gödöllő, susținută de stat, se vor ține în cursul verii și inceputul tómnei din anul acesta cursuri din albinărit pentru preoți, învĕțători, economi și vigili de pădure. A nume: din 1 până 21 Maiu și din 25 Maiu până în 14 Iunie pentru economi; în 18—31 Iunie pentru preoți; în 1—21 Iul. și din 24 Iul. până în 13 Aug. pentru învĕțători de la școlele poporale; în 18—31 August pentru femei; în 3—16 Septembre și în 17—30 Septembre pentru vigili de pădure. Ascultătorii fie-cărui curs vor avé întreținere gratuită și pe lângă acésta, celor cari în cererile de primire la curs dovedesc că sunt în stare materială miseră și au sĕ facă la Gödöllő călătorie de la vr'o stațiune din raionul zonelor 7—16 al căilor ferate, li-se trimite act de legitimare spre a li-se da cu prețul jumĕtate bilet de călătorie pe clasa III. a trenurilor de persóne și a celor de povară, al căror preț împreună cu cheltuielile călĕtoriei de re'ntórcere acasă se va restitui cu ocasiunea plecării de la curs.

La fie-care curs se primesc câte 20 de ascultători. Cei cari doresc sĕ fie primiți la vre-unul din aceste cursuri, au sĕ-și înainteze cererile, provĕḑute cu timbru de o corónă, la ministrul reg. ung. de agricultură prin intermediarea autorităților lor superióre cel puțin cu 20 zile înainte de începerea cursului respectiv. Economii și cei de alte ocupațiuni vor avé sĕ acludă la cereri și act de recomandare de la primăria comunală.

Scopul ținerii acestor cursuri e, ca cei cari participă la ele sĕ-și căștige cunoștințe teoretice și practice despre albinărit, cum și sĕ învețe cum au sĕ-și facă înșiși coșnițele și uneltele auxiliare la apicultură (albinărit).

*

Post de protopretor. Cu termin până la 28 Maiu st. n. e publicat concurs pentru întregirea postului de protopretor în cercul Sebeșul-săsesc. Dotație 2600 cor. salariu, 400 coróne bani de cuartir, paușale oficiale. Cererile concursuale sunt a se trimite oficiului de vicecomite al comitatului Sibiiu.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu s'au primit membri ajutători dnii: Ioan Droc, protopresbiter emer., Dr. Ioan Borcia, prof., Dr. Dumitru Stefan, Dr. Ioan Neamțu, Dr. Traian Morcan, Dr. Aurel Nyilvan, candidați de advocat; dna Ana Dr. Moga, ear' membri ordinari: Constantin Genie, sod. pantof., Victor Buzulescu, sod. croit., Mihail Șerdean, sod. lăcătuș, Eugen Macarie, sod. lăcătuș de mașini, Ioan Oltean, sod. pantofar, Ioan Bela, sod. pant., Ioan Caliani, sod. pant., George Beșoiu, sod. șepcar, Petru Drăgan, sod. pielar, Ioanichie Bota, sod. croitor, Vasilie Brumariu, sod. pantof., Gregoiu Lupșa, sod. faur, Vasile Lucaciu, sod. faur, Simion Luca, sod. măsar și Demetriu Comaniciu, sod. pantofar.

Cărți și reviste.

„Aritmetică pentru școlele poporale“ de F. E. Lurtz, tradusă de un învĕțătoriu după a IX. ediție germană. Partea II. (numerii 1—10,000 și cele patru operațiuni fundamentale), ediția II. Aprobată sub Nr. 71655 ministerial dto 11 Ianuarie 1897. A apărut în editura librăriei H. Zeidner din Brașov, (tiparul tipografiei A. Muréșan din Brașov). Prețul 70 fileri.

*

„Analele literare, politice, știentifice“. Sub titlul acesta a început cu 1 Ianuarie a. c. sĕ apară în București o revistă lunară sub direcția unui comitet de redacție din care fac parte profesori, savanți și politiciani. Au apărut până acum trei fascicoli (pe Ianuarie, Februarie și Martie), toți trei au conținut bogat și instructiv tractând cestiuni literare, politice, sociale, economice, printrĕ cari poesii, novele și schițe frumóse. Din bogatul conținut amintim: „Delicateța în operele de artă“ de Marcel Brândză, „Sciții și movilele din Bărăgan, „Ioan Heliade Rădulescu“ de M. Stăncescu, „Cele 12 mișcări ale pământului“ de G. T. Buzoianu, „Spre Albania“ de Rădulescu-Niger, „Românii din Tessalia“ de V. Diamandi (studii etnografice), „Direcția ce trebue dată învĕțămêntului“ de N. Cosacescu, „Viéța și originea materiei însuflețite“ de M. Brândză, „Copil de suflet“ (novelă) de Rădulescu-Niger, „Cuza cel nou“, amintiri de T. D. Speranță, „Carmen Sylva“ de G. T. Buzoianu etc. Din „Carmen Sylva“ reproducem aci următórele:

„Și dacă nu pe cruce, cel puțin pe un arbor; și dacă nu pentru omenime, cel puțin pentru țéră“. Aceste vorbe din balada „Pietrile Dómnei“ îmi domină spiritul, ori de câte-ori vre-o împrejurare 'mi reamintește pe Carmen Sylva. Slăvita poetă povestește în acésta scriere pribegia unei surori din timpuri, care poposise într'una din scorburile Ceahlăului, prigonită de vrăjmași. Săgetașii usurpătoriului i-'i căutau urmele. In momentul de a o găsi, ei întâlnesc în calea lor un bĕtrân pustnic și 'l întrébă unde se găsește „Dómna“? Cu un devotament nețermurit, bĕtrânul se jertfește. Spune călăreților sĕ 'l urmeze, făcêdu-'i sĕ crédă că cunóște ascunḑĕtórea și că 'i va conduce la dînsa. Pe căi cotite însĕ și cunoscute numai de el, el îi face sĕ piardă urma prigonitei, un moment întrezărită. Când călăreții prind de veste că au fost înșelați, ei caută sĕ-și rĕsbune pe sĕrmanul pustnic, îl fixéză pe trunchiul unui arbor și .... Pe când aștepta mórtea, cu sufletul îmbucurat că rĕul a fost înlăturat, îndreptând ochii către ceriu și plin de amintirea sublimului, care murise în chinuri pentru omenime, el zice: Și dacă nu pe o cruce, cel puțin pe un arbor; și dacă nu pentru omenime, cel puțin pentru țéră. — De n'ar fi scris de cât aceste vorbe din pĕtrunzĕtórea baladă, ar fi fost de ajuns, ca iubita nóstră poetă sĕ trécă în rêndul marilor inspirați și adânc cunoscĕtori ai sufletului românesc“.

„Analele ...“ apar în fascicoli lunari în București (tipografia Clemența, strada Vestei Nr. 15). Pentru preoții, profesorii și învĕțătorii nostri (din Ungaria și Transilvania) redacția revistei a fixat abonamentul cu *12 coróne pe an*, plătibil chiar și în rate lunare, dar' anticipativ (pentru cei din România abonamentul e 16 lei pe an). Un fascicol singuratic costă 1 leu 75 bani.

Se póte abona și prin librăria nóstră archidiecesană (Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 45).

*

„Fĕt-Frumos“. Sub titlul „Fĕt-Frumos“ a început apariția unei reviste literare în Bârlad (România) „sub direcția unui comitet“. Numĕrul 2 al revistei „Fĕt-Frumos“ a apărut dto 1 April și are următoriul sumariu: Ideia națională română, de A. C. Cuza; Stol, poesie de G. Tutoveanu; Ispita, schiță de I. Ciocârlan; In munți, poesie de V. Nanu; Note relative la manuscriptele și edițiile operilor lui Ioan Creangă, de Emilgar, urmate de o „poveste“ a lui Creangă; Pastel, poesie de A. Mândru; Documente, de Econ. I. Antonovici.

„Fĕt Frumos“ are format 8⁰, apare de două-ori pe lună și costă 4 lei pe an (un numĕr 15 bani). Redacția și administrația e în Bârlad tipografia C. D. Lupașcu. Se póte procura și de la librăria archidiecesană din Sibiiu (str. Măcelarilor Nr. 45).

Din public.*)

Mulțămite publice.

Comitetul Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedóra își ține de plăcută datorință a-și esprima mulțămita următorilor domni, dómne și domnișóre, cari în urma apelului emis de reuniune au binevoit a trimite ebiecte pentru colecțiunea reuniunii:

Dómnele: Cornelia Mușia din Hunegóra, 3 cursóre de masă pe pânză și o tabletă, Asinefta Bobeiu din Petreni, o față de masă, Netti Racca n. Șuiagă din Bouțari, o față de masă, Andrei Medan din Șomcutamare, un ștergariu, Emilia Bran din Băiția (Selagiu), 2 ștergare, Sava Crișan n. Cosma din Lupșa (Turda-Arieș), un ștergar țesut colorat, Todora Candrea n. Sabău din Lupșa (Turda-Arieș), o față de perină, Iulie Costea n. Bolog din Câmpeni (Turda-Arieș), 1 ștergar și 2 serviete, Sofia Anca n. Daciu din Certege (Turda-Arieș), o față de perină și 3 ștergare, Rafila Plic n. Mihon din Sohodol (Alba-de-jos), o straiță, (aceste tóte pe lista dlui advocat *Dr. Zosim Chirtop* din Câmpeni). Dna Ana Adamovici din Bobâlna, un covor, juna Ana Popiliu din Marca (Selagiu), o tabletă roșu-galbin, juna Matilda Popiliu Marca (Selagiu) un cursor de masă alb, juna Maria Duma din Marca (Selagiu) un ștergar, Flórea Hălmăgean n. Pap din Marca (Selagiu), un ștergar (aceste pe lista dnei preotese din Marca Ana Popiliu). Dna vĕd. Ecaterina Rusu din Brad, o măsăriță alésă, dna Aurelia Damian din Brad, o straiță, dna Maria Papp din Cristior, un acoperitor de tavă, dșóra Maria Cristea din Gurabarḑii, un ștergar, dna Letiția Draia din Criscior, un ștergar cu alesături, Elisabeta Faur din Criscior, un ștergar cu alesături, dna Maria Bocan din Criscior, un ștergar cu alesături (aceste tóte pe lista dnei Ecaterina Rusu din Brad). Priméscă tóte aceste donatóre cele mai profunde mulțămite.

Deva, 14 Martie 1904.

Pentru reuniune:
Elena Pop Hosszu Longin
presidentă.

*

Resultatul material al producțiunii teatrale aranjată de tinerimea adultă din Calbor în 1/14 Februarie a fost 68 coróne 28 fileri. Din cari subtrăgêndu-se spesele, venitul curat s'a predat destinațiunei sale. Resultatul acesta măgulitor, care a întrecut ori-ce pretensiune ce puteam avé, revine în merit binevoitorilor participanți, cari se presentară într'un numĕr atât de frumos, cum și marinimoșilor suprasolvenți.

P. T. suprasolvitori sunt următorii: Ioan Prescurea, not. cercual în Calbor, 1 corónă 40 fileri, Vartolomeiu Radu, măestru zidariu și proprietariu, 1 corónă, Simforia Radu, 1 corónă, Maria Tomuța, 1 corónă, Gligor Călin, 80 fileri, Maria Mihail gojmănița, 40 fileri, toți din Agnita. Apoi Dumitru Antimie, cancelist pretorial în Cincu, 1 corónă, George Vasu, teolog absolut în Voila, 60 fileri, și Ioan Chêrstea, primariu în Calbor, 40 fileri.

Resultatul moral al producțiunii revenind în merit și dșórelor străine: Eugenia Radu, Sofia Radu și Ana Hêrțógă din Agnita, cum și tinerelor Eugenia Călborean și Maria Șchiopotă din Rodbav, le aducem și pe acéstă cale sincerile nóstre mulțămite.

In fine tuturor binevoitorilor, simțitorilor și sprijinitorilor primei intreprinderei de feliul acesta în Calbor, dorim, ca Dzeu sĕ le rĕsplătéscă ostenéla și sĕ le împlinéscă de unde nici gândesc cheltuiala.

Calbor, la 8 Februarie 1904.

Ioan Paicu
înv., preș. com. aranj.

Moise Brumbea
înv., cassariu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

Biliard pentru carambol

Seifert, în stare bună, cu tóte accesoriile, **se vinde.**

Amĕnunte în **Confetăria Frentz**, strada cisnădiei nr. 19. [97] 1—6

Cassa de păstrare (reuniune) în Sĕlişte, comit. Sibiiu.

Anunț.

Cassa de păstrare reuniune în Sĕlişte acórdă **împrumuturi fără nici o provisiune sau competinţă de scris**, şi anume:

I. *Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi* şi *Imprumuturi cambiale*

de la k 50 pănă la k 1000 cu 8%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 7%
„ „ „ 5000 „ „ „ 20000 „ 6½%
„ „ „ 20000 în sus cu 6%.

II. *Imprumuturi hipotecare* şi *Imprumuturi cambiale cu acoperire hipotecară*

de la k 100 pănă la k 1000 cu 7%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 6½%
„ „ „ 5000 în sus cu 6%.

III. *Credite de contcurent pe lângă acoperire de hârtii de valóre sau hipotecă*

sume pănă la k 5000 cu 6·8%,
şi sume preste „ 5000 „ 6·3% interese decursive.

Din şedinţa Direcţiunii ţinută la 14 April, 1904.

[91) 2—6 **Direcţiunea.**

---

[84] 2—3

Concurs repeţit

Pentru **întregirea vacantei parohíi** de cl. III. **Agostin,** protopresbiteratul Cohalm, prin acésta se publică concurs a doua oră cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Cererile de concurs au sĕ se aştérnă oficiului protopresbiteral în Cohalm (Kőhalom), avênd petenţii a se presenta poporului în biserică în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Agostin, în 5/18 Faur 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Alexandru Bucsa president. **Ioan Stanberţ** notariu.

Vidi!

Nicolae D. Mircea
protopresbiter.

Nr. 322 1904. [89] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a treia **Suplac**, protopresbiteratul Têrnava, pe basa resoluţiunii venerat. consistoriu arhidiecesan din 9 Martie a. c. nr. 2833 Bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, notându-se că parohul se bucură de casă de locuit şi superedificate frumóse pe fondul intern parohial.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ şi subştérnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu (p. u. Küküllővár) pănă la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Cetateadebaltă, 2/15 April 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Têrnava, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran, prot.

Nr. 2364 Plen. 1904 [83] 3—3

Escriere de licitaţiune.

Pentru **furnisarea clopotelor la biserica catedrala din Sibiiu, a scaunului şi a aşezarii acestora în cele două turnuri**, prin acésta se escrie licitaţiune cu oferte închise pănă la **15 Maiu 1904** st. n. a. c.

Suma preliminată e 12621 cor. 04 fil.

Condiţiile, preliminarele de spese se pot vedé în cancelaria consistorială pănă la acel termin.

Sibiiu, 4 April 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 2—52

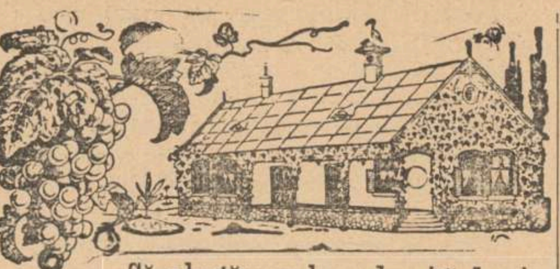

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie

pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă, **în pămênt şi nĕsip.**

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori-ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 12—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

Nr. 74 1904. [95] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea vacant de **învĕţatoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Romos**, protopresbiteratul Orăştie, pe basa decisului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan nr. 16 şcol. din 8 Ianuarie a. c. prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 600 cor., din cassa bisericei.
2. Relut de cuartir 40 cor.
3. Patru stângini de lemne, din cari învĕţătoriul are a încălzí primo loco sala de învĕtamênt.
4. Cuincuenalele legale.

Reflectanţii la acest post au a'şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a'şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi în tipic.

De la oficiul protopresbiteral Orăştie.

Orăştie, 9 Februarie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roşie“

recomândă

pălării

păróse, pentru preoţi români, à **7·—, 8·—** şi **9 coróne**, în **cele mai bune** şi **mai frumóse calităţi.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fașie de hârtie.) [75] 7—12

---

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele **patrusprezece juvaere preţióse:**

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
1 ac de cravată de goldin cu briliant.
1 păreche bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
2 inele de goldin cu pietri elegante.
1 oglinduţă în cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco.

— Se primesc vindĕtori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva, care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 8—15

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc.

în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

[85] 2—22

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

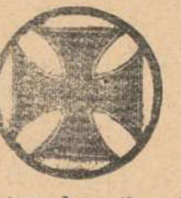

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 74

Espediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

In préjma esamenelor! * **In préjma esamenelor!**

Scrisori de esamen (propise)

pentru scrierea *română, germână* şi *dictando* tipărite în Tipografia archidiecesană, *în colóre vênătă,* pe hârtie fórte fină, mărime 24/31 cm.

Preţul: de bucată 2 fil.; 100 bucăţi 1·30 cor. şi porto postal.
Comandele din afară se esecută imediat.

Librăria tipografiei archidiecesane

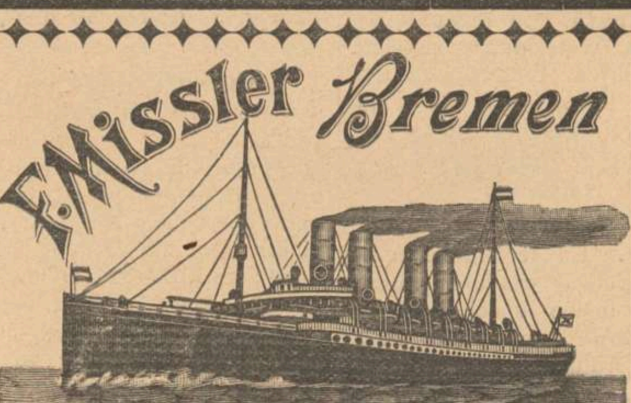

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésçă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

(63) 11—31

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 41 Sibiiu, Joi 15/28 April 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Politică greșită.

Sibiiu, 27 April n.

Zace în firea lucrului, că cu cât e cineva mai asuprit și mai rĕu amenințat în esistența sa, cu atât mai tare sĕ-și încordeze și el puterile pentru a se apăra, mântuindu-și și asigurându-și esistența. Așa e la indiviḑi, și așa e la popóre întregi.

Cunóștem politica de desnaționalisare, dusă din partea Prusiei oficiale în contra Polonilor din Pozen. Știm că multe și grele milióne au fost cheltuite pentru a-i contopí pe Poloni în marea și culta națiune germană, însĕ fără succes. Naționalitatea polonă nu că ar fi slăbit în Pozen, ci din contră, încordându-și tóte puterile pentru a se apăra și a scăpa de perire, s'a întărit tot mai mult, în contul și detrimentul naționalității conlocuitóre germane.

Și ce n'a făcut guvernul din Prusia pentru a sterge pe Poloni de pe fața pămêntului! A adus legi speciale asuprítóre pentru Poloni. Lege draconică de colonisare, în scopul de a lua moșiile de la Poloni și a le da coloniilor germane așezate printrĕ ei. Lege de colonisare, care a reclamat, pentru a puté fi esecutată, cheltueli făcute din vistieria statului în sumă de *patrusute cincizeci milióne* de marce, bani aruncați în vênt. Pentru-că Polonii n'au putut fi săraciți, n'au putut fi slăbiți, n'au putut fi nimiciți cu tótă sumedenia acésta de milióne. Nu s'au contopit în elementul german, ci au rĕmas: *popor polon*, cu individualitate pronunțată națională.

Politica de desnaționalisare pe calea colonisării s'a dovedit deci a fi greșită. E o politică, despre care însuși guvernul din Prusia a trebuit sĕ recunóscă, cu părere de rĕu, că a dat faliment. Pentru-că cu puterea cea nelimitată în mână, și cu bani nenumĕrați la disposiție, guvernul n'a putut sĕ cumpere de la Poloni atâta pămênt pe séma Nemților cât pămênt *au cumpĕrat Polonii cei asupriți de la Nemți.* S'a făcut bilanț esact în privința acésta, și s'a dovedit, că cu patruzeci de mii hectare a trecut mai mult pămênt din posesiune nemțéscă în mâni polone, de cât moșii de ale Polonilor în proprietatea statului, pentru a fi date în posesiunea coloniștilor germani.

De unde a venit lucrul acesta? De acolo, că guvernul prusian pentru a puté pune mâna pe moșiile Polonilor din Pozen le-a plătit fórte bine, în credința, că Polonii vĕḑêndu-se ajunși la bani mulți, mai mulți de cât le valorau moșiile, vor începe o viéță de destrăbălare, vor trăí în chefuri și petreceri, până vor prăpădí tóte paralele și vor rĕmâné și fără moșii și fără bani. Dar' Polonii n'au făcut așa. Ci cu banii cei mulți primiți de la stat s'au băgat printrĕ Nemți și au cumpĕrat de la acestia pămênturi, mai ieftine și mai multe, și astfel *și-au înmulțit averea*, în loc sĕ o prăpădéscă. Guvernul din Prusia ar trebui deci sĕ cheltuéscă acum de nou alte patrusute cincizeci de milióne pentru a-i face fără pămênturi pe Polonii din Pozen.

Dar' guvernul din Prusia nu va mai continua cu politica acésta, despre care s'a convins că a dat faliment, ci va inaugura alta, după cum se vestește, și mai draconică. Va decreta prin lege, că țerani poloni nu pot fi colonisați, de cât numai cu consentimentul stăpânirii, ceea-ce ar însemna, că colonisări cu țerani de naționalitate polonă, cum s'au facut până acum cu ajutoriul băncilor celor mari polone, pentru a paralisa colonisările de Nemți, nu se vor mai puté face absolut de loc, pentru-că stăpânirea va da drept de colonisare numai Nemților.

Își va ajunge scopul pe calea acésta guvernul din Prusia? In ce privește împedecarea Polonilor de a mai pune mâna pe pămênturi, póte că *da*. Dar' cu privire la desnaționalisare, nici odată. Va puté fi săracit și adus la sapă de lemn poporul polon din Prusia, dacă statul așa vrea, uitând cu totul, că interesele statului pretind tocmai contrariul, dar' desnaționalisat și contopit în alt neam, nu mai póte fi și nu va fi nici odată. Nu va puté fi desnaționalisat un popor, care ca cel polon din Pozen, a dat frumóse semne de vitalitate și de conștiință națională. Scósă i-a fost limba din școle, din viéța publică, chiar și din rugăciunile adresate celui de sus, dar' cu atât mai tare și-o iubește și și-o cultivă polonul din Prusia pe teren social, în literatură, artă, și mai pe sus de tóte *în familie!*

Știm, că politicianii magiari ar voí sĕ imiteze pe Prusieni, în ce privește magiarisarea popórelor nemagiare din patrie. N'ar face rĕu însĕ dacă ar țíné sémă de resultatele negative pe cari le-a dat politica de desnaționalisare a guvernului prusian, și ar țíné sémă mai ales de adevĕrul, că astăzi popórele nu mai pot fi nimicite prin disposițiuni draconice legale și polițiale, ci au sĕ se frămênte de sine, ele întrĕ ele, eșind biruitóre și deasupra acelea, cari au mai multă *putere de viéță*, mai puternice *base morale*, mai multă *destoinicie* și mai pronunțat *simț de economisare* și de *nepretențiositate.* Ori-ce forțare, pentru a scóte un popor mai tare și cu mai bune însușiri și aptitudini decum sunt acelea pe cari de fapt le are față de celelalte popóre conviețuitóre, e lucru de prisos, și ori-ce cheltuială făcută pe tema acésta e *risipă.* Pentru-că nu dă resultatul dorit și așteptat. Dovadă pățania guvernului prusian cu desnaționalisarea Polonilor.

Mai ales însĕ avem sĕ învĕțăm noi, Românii, din purtarea Polonilor supuși guvernului prusian, că popórele cari își cred amenințată esistența națională, cum au sĕ se apere pentru a și-o mântuí? Nu cu sgomot și cu vifleemuri, alergând și bătênd pe la uși, cari nu li-se deschid, ci *muncind* din greu, cu socotélă și cu indulgență. Nu risipind, ci agonisind, pentru-că bunăstarea economică e basa viitoriului, la individ tot așa ca și la popor. Mai pe sus de tóte însĕ, cultivând *limba națională*, în societate, în literatură, *în familie*, pretutindenea unde disposiții legislatorice și ordinațiuni ministeriale nu pot sĕ străbată. Popóre cari astfel procedéză, n'au sĕ se témă de perire. Și strămoșii noștri sigur că astfel au procedat. Pe urmele lor sĕ rĕmânem!

Serbarea lui Stefan cel Mare.

Comitetul central esecutiv studențesc din Cernăuți, instituit pentru aranjarea sĕrbării aniversării morții lui Stefan cel Mare, domnul român, a emis următoriul *apel* către studențimea română din tóte părțile:

> Copii rĕsleți ai mândrei nóstre nații,
> De mai traește 'n voi simțire vie
> Veniți atunci și vĕ cunóșteți frații,
> Sădiți în inimi vechea bărbăție,
> Avênturi mari, eterne aspirații
> Și numele pe veci slăvit vĕ fie!

Fraților!

Patru secoli au trecut de când zidurile mănăstirii Putna au primit trupul celui mai mare erou al Românilor, al cărui geniu a făcut din mica Moldovă în decurs de jumĕtate de secol o fortăréță neînvinsă, de care se sfărmau oștirile țĕrilor vecine.

Din Suceva a cârmuit Stefan cel Mare numai Moldova, din Putna geniul seu conduce întréga Românime.

Departe de sgomotul lumii, ascuns în umbra codrului dórme Stefan. Numai rugăciunile călugărilor și vre-un peregrin, care a venit sĕ depună pe mormêntul eroului tributul sĕu de pietate, întrerup liniștea lăcașului.

Primul domnitoriu, care a reînviat în pieptul Românului spiritul rĕsboinic al strămoșilor Romani, primul domnitoriu, care a întors de atâtea-ori vijelia otomană câștigându-și numele de apărătoriu al creștinătății, — figura lui Stefan cel Mare se ridică ca un far luminos în întunerecul general ce domnia pe timpul sĕu.

Papa de la Roma, capul creștinătății apusene i-a recunoscut virtuțile ostășești și faptele mărețe, și numai invidia și intrigile dușmanilor lui Stefan cel Mare l'au împiedecat de a-i acorda sprigiuul necesar promis de atâtea-ori, spre a puté duce la un resultat bun lupta începută.

Român viteaz, și-a ridicat cetăți mărețe, creștin evlavios, a durat mănăstiri strălucitóre.

Faptele lui rĕsboinice și pietatea lui față de credința strămoșéscă i-au câștigat numele de Bun și Mare, ear' în istoria națională nu esistă pagină mai frumósă de cât a

---

FOIȘÓRĂ

Iisus în lumina vécului XIX.

Tolstoi.

(Fine).

Astfel convins fiind, că viéța omului numai în spiritul Tatălui este, părăsí pustia, întră în mulțime spre a curățí zarea de prejudiții și de blăstĕmurile necunoștinței, și începù a vestí învĕțăturile sale divine. Cuvêntul trup s'a făcut, om care ne învață a învinge îndoiala și neliniștea, sĕ ne încredem în pronia ceréscă, căci fără știrea lui Dzeu nici un fir de pĕr nu cade sau se albește; care ne învață că nimic nu folosește omului dobândirea întregei lumi, dacă sufletul păgubește; care ne arată ce sé facem, ca sé purtăm împĕrăția ceriului în suflet, convinși că Părintele ceresc ne iubește; care ne mângáe prin învĕțăturile sale divine, că mórtea e pórta vieții senine și vecinice; ne vestește că ceriurile s'au deschis, și legătura dintrĕ om și Dumnezeu, ruptă de Adam prin blăstĕmul neascultării, se reinoește pe cum este scris. Dumnezeu va înroura earăși harul seu în sufletele îmbrumate de nămeții întunerecului. Prin graiul sĕu granițele de ură, împrejmuitórele castelor omenimii se nimicesc, toți sunt egali, fii ai Tatălui din ceriu, îndreptățiți la fericirea vecinică. *Iubire și credință cere fiul omului de la noi, acestea sunt valul adevĕratei vieți, pe acesta sĕ plutim. Creștinismul este învĕțătură care dă vieții adevĕratul înțeles, căci urzitoriul lui, blândul Iisus, este divin și „cine nu crede în divinătatea lui, cetéscă cu luare aminte evangeliile, așa precum sunt scrise de sfinți evangeliști, și mulțimea și măreția minunilor lui îl vor convinge, că este fiu al lui Dzeu*“.

Astfel ne înfățișézá pravoslavnicul rus chipul blândului mielușel, care mórte pe cruce a răbdat.

Sĕ vedem: care e înțelesul evangeliilor după priceperea lui?

Nu a recurs la esplicările sfinților părinți, ci și le-a interpretat el însuși, prin alegorii corĕspunḑĕtóre făuririlor minții sale. Și întru cât predică îndreptarea voinței și a vieții prin dragoste, se apropie de neapropiatul Iisus, dar' când vorbește despre Dzeu, isvorul vieții, și unitatea neamului omenesc în dragoste, adecă întru cât clădește el însuși un sistem, se depărtéză de cela pe care a'l înțelege vrea, și devine Tolstoi ereticul, anatemisatul, unindu-se cu Richard Wagner, care din greșélă e cunoscut și renumit numai ca compositor, nu însĕ și ca filosof și ca reformator social! Numai cât Wagner nu a luptat atât de aprig pentru adevĕrul vieții, și nu a gustat simburul întregului: *îndreptarea voinței și a vieții.*

Tolstoi preface învĕțătura evangelică în învĕțătura unui comunism intemeiat pe dragoste, *a unui anarchism creștinesc*, căci astfel își tălmăcește el cuvintele pline de har ale mântuitoriului: *„Fericiți cei-ce n'au avuție și în urmare griji și nĕcazuri; nefericiți cei ce caută mărire și bogăție, pe care o răpesc furii și o rod moliile, pentru-că sunt cerșitori și umili, legați de lut în vrerile lor.*[1]) *A face voia Tatălui nu trebue sĕ te temi și rușinezi de nimeni, ci sĕ te bucuri, că ești în stare sĕ areți omului în ce consistă adevĕrata mântuire.*

Tolstoi reduce tóte învĕțăturile lui Iisus la 5 porunci și în îndeplinirea lor residă viéța și preamărirea lui Dzeu.

1. „Sĕ nu faci nimĕnui rĕu, și astfel sĕ lucri, ca sĕ nu între rĕul prin tine.“

2. „Sĕ nu comiți adulteriu cu femei, sĕ nu părăsești pe femeia cu care ai avut relații!“ Porunca acésta a aplicat'o cu mare dibăcie în romanul seu „Invierea“, în care ne arată cât de înălțătóre și binefăcĕtóre e o lucrare conform poruncii acesteia, și în ce prăpastie ajunge femeia care e părăsită.

3. „A nu jura pe nimic în lume, chiar și când ești constrîns din partea statului!“

4. „A nu te opune rĕului, sé suferi cu răbdare nedreptatea ca și Iisus. Sĕ faci mai mult de cât pretind de la tine ómenii; sĕ nu judeci și sĕ nu te lași a fi judecat de nimenea, căci fie-care om e plin de pĕcate și nu póte învĕța și îndrepta pe altul.“ („Invierea“.)

5. „Sĕ nu faci nici o deosebire întrĕ ómenii de neamul tĕu și străini, căci toți suntem fiii unui singur Dzeu.“ Acésta e îndreptată direct împotriva statului național. (Veḑi „Creștinism și patriotism.“)

Nou în învĕțăturile aceste ale lui Tolstoi nu aflăm mai nimic; dór' aflăm închipuire despre calea vieții; ignoranță deplină, anarchie, dureri individuale, închipuire curat *ruséscă și orientală*, căci organisația lucrării marelui Voevod, credincios ţerii, credincios bisericii. Nici una din figurile nóstre din trecut nu e atât de bine cunoscută întregului popor român ca măréţa arătare a acestui domnitoriu, despre care îşi povestesc şi copiii. Multe legende şi poesii i-au păstrat amintirea şi i-au rĕspândit gloria, şi cât va mai via suflet de român pe rotogolul pământului, va rĕmâné sfântă amintirea acestui erou întrĕ eroi.

---

[1]) Richard Wagner susține, că legea e un fĕt al egoismului și e adusă de ómeni spre a ocrotí averea, alimentarea egoismului protivnic dragostii adevĕrate. Averea face hoți și nu e altceva de cât furt. Spre asigurarea averii este întemeiat statul, care e cel mai mare dușman al lui Iisus.

Patru sute de ani se împlinesc în anul acesta, de când a dispărut dintrĕ vii acela, înaintea căruia tremurau órdele păgâne şi cetele vrăşmaşe şi la a cărui glas se adunau cetele lui vitejeşti — puţine la numĕr, dar' însufleţite de un sentiment greu de biruit, de sentimentul datorinţei sfinte cătră ţară şi neam.

Luminósă ni-se arată înaintea ochilor nostri sufleteşti din nou figura acestui semizeu, şi cu ocasiunea acestei aniversări voim sĕ reînviem gloriósele fapte ale eroului nostru prin un *peregrinaj la locaşul de vecinică odihnă a osĕmintelor pământeşti ale acelui ce neperitoriu e pentru noi.*

Reamintindu-ne măreţele fapte ale eroului şi viéţa plină de pilde şi fapte frumóse ale strămoşilor nostri, ne vom întărí conştiinţa şi ne vom oţelí puterile.

Asociaţi-vĕ deci, iubiţi fraţi, la acest act de pietate adus memoriei celui al cărui geniu în veci plutéscă asupra poporului român!

Cernăuţi, la 1 Martie 1904.

George Tofan, president. Gavriil Guşetu, secretariu. Vasile Vitencu. Ioan Berariu. Traian Brăilean. G. Boca. N. Bălan. V. Bodnărescu.

Pentru catedrală.

Credinciosii emigraţi în *America*, în dragostea şi alipirea cătră biserica strămoşéscă au luat şi ei act despre laudabilul concurs al credincioşilor de acasă la îndeplinirea planului pus în lucrare sub păstorirea şi prin zelul Escelenţei Sale Inaltpreasânţitului nostru archiepiscop şi metropolit *Ioan*, despre colecta ce se face în favorul fondului pentru zidirea catedralei nóstre archidiecesane, şi au ţinut sé contribue şi ei cu obolul lor la acésta colectă.

Lista contribuirilor făcute de credincioşii emigraţi în America e următórea:

Patrichie Petru şi soţia (emigrat din Ferihaz), Andreiu Schiopu din Săcădate, Ioan Opriş din Ucea-de-jos, Vasile Făgărăşan şi soţia, din Drăguş, Sevastian Pop din Beşinĕu, Axente German din Drăguş, câte 5 coróne; Simion Barza din Biertan, familia Avram Tincu din Sebeşul-săsesc, Ioan Bónţă şi soţia, din Jibot, Iacob Voaş din Vinţul-de-jos, N. Tarcaş din Sebeşul-săsesc, I. Tincu din Sebeşul-săsesc, Daniil Laşiţă din Lancrăm, Savu Codru din Drăguş, Todor Opriş din Şura-mare, Ioan Băcilă din Ucea-de-jos, I. Mearţă din Pianul-de-jos, Iosif Opriş şi Ilie Opriş, ambii din Ucea-de-jos, Nicolae Barză din Biertan, câte 2 cor. 50 fileri; Ioan Măriuţ din Cugir, G. Simtea din Laz, N. Opincariu din Sebeşul-săsesc, Gligor Josan din Sibişani, I. Moga şi Petru Bena ambii din Sebeşul-săsesc, Olimpie Hăşegan din Şoroştin, Iosif Vişe din Şeica-mică, Constantin Dordea din Ţapu, Nicolae Stoica din Apoştorf, Alex. Braicu din Vecerd, Cornel Cosciug din Mediaş, G. Rufu din —, N. Vasilică din Cut, Bucur Ioan din Vinerea, Maria Dănilaş din Jibĕrt, V. Muntenaş din Şura-mare, Pavel Druşan din Chesler, Dumitru Aldeş din Voivodeni, Dumitru Bonaş din Ucea-de-sus, câte 1 cor. 25 fileri; Iosif Cióra din Vidra-de-jos, Beck din —, Anton Sivan din Săsciori, Florea Pavel din Aţel, Nicolae Stoica din Apoştorf, câte 1 corónă; Iacob Hâlmu din Draos, Avram Dopian din Sebeşul-săsesc, Ilie Stanca din Balomir, Pavel Florea din Sâmbăta-de-jos, Ilie Stanca din Balomir, câte 75 fileri; David Geţii din Criţ, A. Clujan, D. Popa, I. Vereş, toţi trei din Tirmia-mare, Trifu Oltean din Cióra, Alex. Radu, I. Baba, Mihail Pop, toţi trei din Tirimia-mare, I. Şiuncă din Homorod, I. Lasluiu din Tirimia-mare, Teodor Corbean din Sâncel, Iv. Petru din Gănfalĕu, G. Lungu din Paloş, Ana Hâlmu din Draos, Nicolae Borzea din Vidra-de-jos, I. Cătană din Cugir, Avram Avram din Sebeşul-săsesc, Achim Sas (?) din Rĕhĕu, Constantin Apolzan din Sebeşul-săsesc, Toma Moise din Chirpĕr, I. Timariu din Pianul-de-jos, N. Ramăşan din Gelmariu, I. Anghel din Balomir, V. Oţoiu din Aciliu, Ioan Ţurlea, Nicolae Mihu, Nicolae Herlea, toţi trei din Vinerea, câte 50 fileri; Vasilie Bica din Cut, Iosif Vulc din Balomir, Ilie Brate din Cut, câte 25 fileri. De tot *117 cor. 75 fileri* (din cari 6 cor. 75 fileri subtrăgĕndu-se în spesele de postport cu spedarea banilor şi listei, resultă contribuire 111 coróne.

Colecta e făcută întrĕ emigraţii în Cleveland-Ohio, prin Axente German, ajutat de G. Opincariu şi Sevastian Pop. Mulţămim compatrioţilor nostri pentru aceste oferte şi deosebi dlui Axente German şi soţilor sei, cari au avut multe osteneli până li-a succes *sĕ scótă* de la cassariul *Nichifer Barza* banii colectaţi, spre a 'i trimite la destinaţiunea lor.

Cestiuni şcolare.

Convocare.

In sensul cerculariului consistorial din 15 Ianuarie 1904, nr. 80 şcol., prin acésta convoc conferenţa învĕţătoréscă din cercul XVI a învĕţătorilor de la şcólele din protopresbiteratele Mediaş şi Têrnava pe ziua de 23 April a. c. şi cele următóre în oraşul Mediaş.

Conferenţei va premerge celebrarea liturgiei împreunate cu chiămarea duhului sfânt, la care sunt poftiţi a lua parte toţi învĕţătorii.

Programa lucrărilor se va statorí în conferenţă, şi temele statorite în conferenţa din anul trecut vor fi luate cu preferinţă.

Temele din cerculariul consistorial le vor lucra toţi învĕţătorii, ca sĕ pótă fi resolvite cu mai multă pĕtrundere.

Este de dorit, ca la conferenţele acestea sĕ iee parte şi preoţimea nóstră în calitate de director local de şcóle.

Sibiiu, 13 April 1904.

Mateiu Voilean
comisariu consistorial.

Convocare.

In conformitate cu ordinul consistorial din 15 Ianuarie a. c. nr. 80 şcol. convoc pe domnii învĕţători din protopresbiteratele Sebeş şi Alba-Iulia la conferenţa învĕţătoréscă, care se va ţiné în şcóla nóstră din Sebeş Vineri în 23 April v. c. şi zilele următóre.

Programă:

1. Participarea la serviciul divin în biserica cea mare din Sebeş.
2. Deschiderea conferenţei la 11 a. m.
3. Apelul nominal.
4. Constituirea conferenţei.
5. Presentarea temelor rĕmase nepertractate anul trecut din lipsă de timp.
6. Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţĕranilor nostri. Disertanţi Nicolae Şoneriu şi Ioan Medrea, recensenţi Iul. Anghel şi I. Iordan.
7. Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru. Disertanţi Ioan Pavel şi Zaharie Albu, recensenţi Vasile Şpan şi Victor Ciora.
8. Fariseul şi vameşul, prelegere practică cu clasa IV, prelegĕtoriu Vasile Şpan, recensent Avram Savu.
9. Suprafaţa cubului, prelegere practică cu clasa V, prelegĕtoriu Vasilie Zdrenghea, recensent Petru Pĕtrângenar.
10. Desemnarea unei frunze (desemn liber), prelegere practică cu clasa VI, prelegĕtoriu Vasilie Zdrenghea, recensent Teodor Ciuchendea.
11. Primăvara a sosit, prelegere practică cu anul II, prelegĕtoriu Ioan Pavel, recensent Vasilie Murgĕu.

Sĕlişte, 11/24 April 1904.

Dr. Ioan Stroia
comisariu consistorial.

Convocare.

In legătură cu cerculariul Venerabilului Consistoriu archidiecesan nr. 80 şcol. dto 15 Ianuarie c. aduc la cunoştinţa tuturor învĕţătorilor (resp. învĕţătórelor) definitivi, provisori şi suplinitori din cercul I al Braşovului, compus din protopresbiteratele Braşov, Bran şi Treiscaune:

Că conferenţele învĕţătoreşti convocate prin amintitul cerculariu, se vor ţiné Vineri, Sâmbătă şi Duminecă în zilele de 23, 24 şi 25 April v. c. în sala cea mare a gimnasiului român ortodox din localitate după următoriul

Program:

Vineri în 23 April v.

1. La 10 ore a. m. se va celebra în biserica sf. Nicolae din Scheiu chiămarea duhului sfânt şi parastas întru pomenirea fericiţilor în Domnul: Andreiu, Emanuil şi Miron şi învĕţătorii rĕposaţi din amintitele trei protopresbiterate.
2. Deschiderea conferenţei şi constituirea ei.
3. Prima lecţie practică din limba magiară, ţinută cu elevii anului I de şcólă, de George Şarariu, învĕţătoriu în Preşmer.
4. La orele 2 p. m. prima temă teoretică: „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţeranilor nostri“, de Bartolomeiu Bude, învĕţătoriu dirigent în Zerneşti.
5. Ca completare la tema de mai sus designată de Ven. Consistoriu archidiecesan învĕţ. braşovean Radu Priscu va ceti a doua temă teoretică sub titlul: Educaţiunea familiară la oraşe în raport cu şcólele primare. Scăderile şi mijlócele de îndreptare ale acestei educaţiuni“.

Sâmbătă în 24 April v.

1. La ora 8 a. m. a doua lecţie practică din limba magiară, ţinută cu elevii anului II de şcólă, de Dumitru Marcu, înv. în Ghimbav.
2. A treia lecţie practică din limba magiară cu elevii anului III de şcólă, ţinută de Nicolae Garoiu, învĕţ. în Poiana-Mĕrului.
3. La orele 2 p. m. comisiunea compusă din învĕţătorii: I. Dariu, St. Popovici, D. Pop, B. Tipeiu şi N. Rĕuţă, va presenta un raport detaiat şi un studiu comparativ asupra manualelor întrebuinţate în şcólele nóstre primare la predarea limbei magiare.
4. A treia temă teoretică despre „importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“ de Nicolae Stoicovici, învĕţătoriu în Braşov.

Duminecă în 25 April v.

1. La orele 8 a. m. a patra lecţie practică din limba magiară cu elevii anului IV de şcólă, ţinută de Vasile Ivan, învĕţătoriu dirigent în Satulung.
2. A cincea lecţie practică din limba magiară ţinută cu elevii anului V şi VI de şcólă, de Anania Boldor, învĕţ. în Codlea.
3. La orele 2 p. m. se va presenta din partea comisiunii designate încă anul trecut raportul asupra împărţirii obiectelor de învĕţământ pe orele zilelor din sĕptĕmână pentru o şcólă cu 2 şi 3 învĕţători“. Acésta temă dată de Ven. Consistoriu pentru anul trecut, din causa aglomerării de material nu s'a putut cetí la timpul seu. Pentru anul acesta raportul se va completa ţinêndu-se sémă şi de dispoziţiunile planului de ore pentru şcólele nóstre poporale, votat de congresul naţional-bisericesc ţinut anul trecut.

NB. Lucrările atât cele teoretice, cât şi cele practice se vor presenta în scris subsemnatului comisariu consistorial cu o sĕptĕmână înainte de ţinerea conferenţelor.

Braşov, în 5 April v. 1904.

Nicolae Sulică
comisariu consistorial.

NOUTĂŢI

Faptă frumósă. Ni-s'a trimis spre publicare consemnarea marinimoşilor locuitori din filia *Boiul-de-jos*, tractul Iliei, cari la îndemnul preotului lor *Ioanichiu Luch* în ziua a III-a a sf. Paşti a. c., pentru a şi edifica biserică de pétră, în locul acelei vechi de lemn şi fórte slabă, au promis ajutor benevol după cum urméză: Ioan Olariu a. T., primariu com., 1000 cor. şi locul pentru edificiu, Ioan Cordean, econom, 200 cor.; Flimon Olariu, 100 cor.; Ioan Marian, Moise Alexă, I. St. câte 50 cor.; Pavel Cordan, 10 cor.; Ioan Todosin I. Angel, Alexă Neic, câte 20 cor.; Antone Nan, Nicolaie Alexa, câte 25 cor.; Angel Alexa, Constantin Luca, Crăciun Modrea, câte 20 cor.; Ludovic Medrea, Blagu Luca, câte 50 cor.; Aron Sorinca a. S., 5 cor.; Partenie Coste, 10 cor.; Ioan Palcău, 20 cor.; Petru Teodosin, 50 cor.; Iosif Guian, 10 cor.; Petru Olariu, 5 cor. La olaltă 1760 coróne. Laudă li-se cuvine!

*

Necrolog. *Iacob Buzdug*, paroch gr.-or., după un morb greu şi îndelungat a repausat în Domnul în 6/19 April a. c. la 9 ore a. m. în al 73-lea an al etăţii, al 45-lea al fericitei sale căsătorii şi al 43-lea al serviciului preoţesc.

Rĕmăşiţele pământeşti ale decedatului s'au aşeḑat spre vecinica odichnă Joi în 8/21 April a. c. la 2 ore d. a. în cimiteriul bisericei gr.-oriental din Borgo-Rus. Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria în etern binecuvêntată!

*

Ziariu român-francez în Salonic. Cum vestesc ziarele din România, în Salonic se va înfiinţa în curênd un ziariu redactat în limba română si francesă, care va apĕra interesele Românilor macedoneni.

*

Un erou român din 1848—49. Locuitorii din *Cianadul-nemţesc* (în Banat), au luat hotărire sĕ ridice la mormêntul lui George *Sepeţan* (Szepesán György) un monument. Acest Sepeţan în 1848 fusese angajat de comuna Cianadul-nemţesc honved de al lui Kossuth şi la luarea cetăţii Buda el a fost cel dintâiu care a străbătut pe parapete şi a înfipt stégul naţional magiar, despre ce mărturisesc hotărit fórte mulţi fost cameraḑi de luptă ai lui. După suprimarea revoluţiei Sepeţan s'a aşezat în Cianadul-nemţesc, unde a murit prin anii 1850 de oftică, pe carea şi-o căpĕtase în cursul strapaţelor rèsboiului. — Imprumutăm ştirea acésta din „Budapesti Hirlap“, cu adausul că — după cum îl dovedeşte numele — honvedul Sepeţan a fost român, ceea-ce „Bp. Hirlap“ nu scóte la ivélă.

*

Inştiinţare. Invĕţătorii din protopresbiteratele Dej şi Bistriţa sunt convocaţi la conferenţă în Borgo-Bistriţa pe 23, 24 şi 25 April v. a. c. Pentru a se puté lua mĕsurile de lipsă cu privire la încuartirare, acestia sunt poftiţi a se anunţa subsemnatului cel mult până la 20 April v. a. c. Tot cu acésta ocasiune vestesc că Vineri în 23 April se va da o producţiune şcolară cu cântări şi declamări. Inceputul la 7 ore séra, pe urmă joc, la care se invită toţi binevoitorii şcólei şi ai progresului. Invitări speciale nu se fac. Borgo-Bistriţa, 8 April 1904. *Ioan Jauca*, învĕţătoriu.

*

Cetăţeni noi ai României. Sĕptĕmâna trecută au fost presentate senatului României projectele de lege pentru recunóşterea de cetăţeni ai României a Românilor transilvăneni Paul Bogdan, G. Popişteru, Cosma Russu, I. Popescu-Popovici, Ioan Grădinariu, Aurel Iorga, Ioan Chelariu, Nicolae Boca şi Zosim Nanu.

*

Credincioşi misiunei lor — până la sfêrşit. In spitalul „Sf. Vencislav“ din oraşul Indianopolis doi medici făceau asupra unui bolnav operaţie, în cursul căreia isbucnind un foc în spital, în scurt timp întreg edificiul fusese cuprins de flacări, aşa că îngrijitorilor abia li-a rĕmas răgaz sĕ scótă de prin chilii bolnavii. Cei doi medici însĕ, ştiind că fără a periclita viéţa bolnavului nu pot întrerupe operaţia, au continuat cu lucrul lor, fără sĕ le pese că în fie-care moment erau ameninţaţi sĕ fie cutropiţi de jăratec şi flacări împreună cu pacientul lor cu tot. Terminând operaţia norocos, au trezit apoi pe bolnavul, l'au luat pe braţe şi l'au scos afară. In momentul următoriu flacările au încins şi sala în care operaseră curagioşii medici.

*

---

sociale şi a luptei politice se află în scrierile lui Wagner.

Şi dacă am urma căile indicate de renumitul rus, atunci în curênd nu am mai slugí statului şi bisericii, nu ne-am mai puté organisa, şi astfel am recădé earăşi în barbarie, şi popórele necreştine ne-ar cutropí cu totul. A abandona cultura „fiind-că maşinile curmă prea multe vieţi, fosforul şi acidul carbonic nimiceşte sănĕtatea“, nu însémnă de cât întórcere la animal în stăpânirea naturii. „Nu nimicirea culturii, ci reducerea timpului de lucru, abandonarea modului stricăcios de lucru, recrearea adecuată, acestea sunt căile în cari umblând vom proposí mai mult de cât pe căile resistenţei pasive şi a anarchismului: calea desnădejduirii“.[1]

N. Regman

Vorbe înţelepte.

Noi nu suntem creaţi nici pentru mari dureri, nici pentru bucurii prea mari... O plóe fină învioróză trandafirii, o plóe repede sfarmă trunchiul şi asvîrle în noroiu cele mai frumóse flori.

---

[1] Dr. W. Bode: „Was ist uns Tolstoi?“

Concert în Mediaş. Inteliginţa română din Mediaş invită la concertul ce 'l va da un grup de teologi din semin. „Andreian“ din Sibiiu la 23 April v. 1904 (sf. George) în sala de la „Strugure“. Inceputul la 7½ ore séra. Programul e următoriul: 1. „Imnul unirii“, de ***. 2. „Măiestri şi plugari“, de H. Kirchner. 3. *a)* „Creangă ruptă“, de I. Vidu, *b)* „Hora dorobanţilor“, de N. Popovici. 4 „Moţul la drum“, de I. Vidu. 5. „Dorul înstrăinatului“, de Flechtenmacher Popovici. 6. „Doină doiniţă“, de I. Vorobchievici. 7. „Fântână cu trei isvóre“, de G. Dima. 8. „Din şedĕtóre“, de I. Vidu. 9. „Vivandiera“, de Flechtenmacher-Dima. Dans.

*

Optzeci de ani învĕţătoriu. Sĕptĕmâna trecută a rĕposat în Sziget-Becse învĕţătoriul pensionat S. Gerecs în etate de 100 ani. A funcţionat ca învĕţătoriu aprópe 80 de ani.

*

La fondul de 20 fileri, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vînzare pe séma meseriaşilor noştri, au binevoit a dărui dnii: Dr. Ioan Mihu, advocat (Vinerea), 20 cor., Dr. Vasilie Preda, adv. (Câmpeni), 3 cor., Dr. Ioan Margita, adv. (Geoagiu), 2 cor., Jovian Murĕşan, protopresb. (Turda), Gregoriu Pletos prof. gimn. (Năsĕud), Iosif Comanescu, paroch (Codlea), Dr. Ioan Radu, prof. gimn. (Brad), Sergiu Medean, prot. (Sebeşul-săs.), Iosif Morariu, protopresb. (Dobra), Vasilie Domşa, prot. (Orĕştie), Demetriu Moldovan, prot. (Sighişóra), Romul Furduiu, prot. (Câmpeni), Dr. Ioan Şenchea, adv. (Făgăraş), Dr. Nicolae Comşa, medic (Sĕlişte), Iosif Puşcariu, adv. (Braşov), Virgil Oniţiu, director gimnasial (Braşov), Dr. Ioan Stroia, prot. (Sĕlişte), T. V. Gheaja, prot. (Haţeg), Dr. Ioan Fărcaş, adv. (Dej), Dr. Gavriil Buzura, adv. (Lăpuşul-ung.), fiecare câte 1 cor., Vic. Tordăşianu, 10 fileri. La acelaşi fond au mai dăruit în memoria învĕţătoriului Mihail Dăianu din Cenade parochii Ioan Roman din Tălmăcel şi Nicolae Duma din Varmaga, fie-cere câte 1 corónă.

*

Petrecere în Oarda-de-jos. Serată musicală împreunată cu teatru şi declamări se va aranţa în 1 Maiu st. n. 1904 în Órda-de-jos.

*

Congres de dans s'a ţinut în 10, 11 şi 12 April în Berlin. Impĕratul Wilhelm a primit presidenţa de onóre. Congresul a criticat formalitatea absurdă, de a se presenta tinerii în bal dansatórei înainte de a o invita la dans. Congresul a aflat că obiceiul acesta e păgubitor pentru desvoltarea dansului. A mai aflat apoi congresul, că dansurile *Cake-Walk* şi *Boston*, sunt bune pentru circuri, nu pentru salele de bal. Programele balurilor trebue sĕ rĕmână demne de arta de a dansa. Cele douĕ dansuri numite nu pot fi recunoscute ca graţióse. Proximul congres se ţine la Paris, în anul 1905. Congresul s'a sfêrşit prin un banchet.

*

Incendiu cu mórte de om. Pe pusta de la Girincs s'au aprins clădirile economice ale măjeriştei lui Wagner şi în scurt timp au ars scrum, împreună cu casele de locuinţă pentru administratorul moşiei. Doi inşi, diregĕtoriul Ioan Haz, tată a şése copilaşi mici, şi un servitoriu în etate cam de 15 ani, voind sĕ scótă caii din grajdiuri, au fost copleşiţi de foc şi au fost arşi şi ei, împreună cu 68 cai, câţi rĕmăseseră în grajdiuri.

Prorogarea dietei.

Guvernul a pregătit oposiţiei parlamentare o mare şi supĕrăciósă surprindere. In şedinţa de Luni, tocmai pe când cei din oposiţie îşi tocmeau glasurile pentru a ataca cu vehemenţă guvernul pe tema grevei de la căile ferate ungare, presidentul dietei a dat cetire autografului preaînalt, prin care *actuala sesiune a dietei e declarată închisă.*

Kossuthistii au început sĕ facă gălăgie, dar' cu atâta s'au ales. La cuvênt nu a mai ajuns nimeni. Importanţa acestui act reşede în faptul, că dieta nu se póte întruní de cât iarăşi numai pe basa unui autograf preaînalt. Şi guvernul va grijí, ca acest autograf sĕ i-se dee când spiritele vor fi liniştite şi *ordinea va fi restabilită pe tótă linia în ţéră.*

Partidul guvernamental a aprobat acest pas al guvernului, şi a desaprobat purtarea oposiţiei în chestia grevei de la căile ferate. Greva de altcum e terminată şi circulaţia pe căile ferate e normală, ca mai nainte.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare din Nr. 32).

Pictorii bizantini şi-au ales tipurile de sfinţi nu dintre europeni, ci de regulă din Asia, unde ómenii sunt mai uscăţivi din fire. Tendinţele de aschetism aici au fost mai pronunţate. De altă parte tipurile asiatice sunt mai negriciόse, în colórea arămâie. O înfăţişare întunecósă a sfinţilor indică deci provenienţa sau influinţa asiatică.

Biserica apusénă însă presentéză şi pe sfinţi în tótă realitatea omenéscă, cu tóte formele naturale ale omului; ba admite chiar înfăţişarea de tot plastică a persónelor sfinte prin *sculptură.*

Acésta stă în legătură cu naturelul popórelor, cari forméză membrii acestor 2 biserici. Orientalul are o fantasie vie; deci e înclinat spre idealism. Admite numai pictura, şi şi pe aceea o mai lipseşte de realism, o idealiséză. Apusanul, mai calm, e inclinat mai mult spre realism, şi deci rĕmâne în cadrele naturii lucrurilor.

Iată deci un nou moment, care a influinţat pictura celor dóuĕ biserici.

De altcum pictura Egiptenilor, Babilonenilor, Persilor etc. încă se reduce la desemnarea numai a unor conture fără perspectivă. Unii susţin, că pictura vechie bisericéscă a imitat acésta pictură antică, şi că arta bizantină a păstrat aceste forme ţapene, ca pe o ereditate scumpă.

Episcopul Ghenadie al Râmnicului, urmând pe scriitoriul rus *Porfirie Uspenski* (1867), atribue lui Panselin reformarea acestei picturi liniare. Uspenski zice despre Panselin: „Până la dinsul erau iubite şi stimate icónele desemnate în linii drepte şi întunecóse, ca cele de la Iviron (mănăstire în Athos)...... ear' de mâna lui cea uşóră a început a se introduce în Athos *iconografia naturală,* şi acésta nu după natura academiilor, ci după modele iconografice, cari se găsesc în vechile manuscripte.

La el desemnul şi coloritul, conforme cu figura, colórea şi cu îmbrăcămintea omului, sunt mai naturale, viόie şi mai regulate. Dinsul a reintors iconografia la naturalitate“. Ambii acesti scriitori afirmă, că Panselinos a trăit în vécul XVI [1]) şi îi atribue lui o mulţime de icóne din peninsula balcanică şi din ţéra românéscă, — căci pictura Athosului a avut totdéuna strînse legături cu pictura ţĕrilor române.

Scara principală.

Simbolismul, care în pictură — ca şi în tóte acţiunile rituale ale bisericei orientale — jócă un rol atât de însĕmnat, reclamă, ca la intrarea principală din frontul unei biserici mai monumentale sĕ ducă 12 trepte, cum este la multe biserici monumentale din orient, şi în deosebi şi la renumita mănăstire de la *Curtea-de-Argeş*, drept simbol al celor 12 apostoli, sau al celor 12 seminţii ale lui Israil.

Spre a ne puté deci suí şi ridica la înălţimea cea neîntrecută a sublimelor învĕţături ale lui Christos, ce se lăţesc de la altariul bisericilor creştine, trebue sĕ cunóştem mai întâiu şi tóte *treptele* credinţei poporului lui Israil, şi poruncile cuprinse în Testamentul vechiu, ca sĕ înţelegem învĕţăturile vestite de apostolii lui Christos, în persóna căruia s'au împlinit proorociile profeţilor din legea vechie.

Suindu-ne pe scara principală, ajungem, la bisericile mai însemnate, în un vestibul, aşeḑat pe arcade, şi de-asupra cu una sau douĕ rênduri de boltitură. La catedrala din Sibiiu aflăm doue rênduri. Fie-care parte are alte trei cavităţi mai mici constătătóre din câte patru triunghiuri, ce se întâlnesc la vêrf, formând feţele interne ale unei piramide.

In rêndul prim, la mijloc, se potriveşte *Dumnezeu Tatăl-Creatorul*, binecuvêntând cu ambele mâni, sau în alta posiţie; ear' în cavităţile laterale simbólele Tatălui, cari se obicinuiau în pictura bisericéscă vechie, înainte de a se închipuí Dumnezeu ca persónă. Anume: de-oparte *ochiul cel atotvĕḑĕtor al Tatălui* cu nimbul triunghiular şi cu raze, ear' de altă parte *mâna* încunjurată de nori luminoşi şi venind raze din ceriu. In rêndul al doilea, la mijloc, cele *trei inele* [2]) concrescute, cam după forma cum se află în biserica cea mică de lemn din *Poiana-Sibiiului*, la mijlocul boltiturei, între Christos şi Maria. Ear' de-oparte simbólele Fiiului: *viţa de vie, mielul, peştele* cu monogramul grecesc *ΙΧΘΥΣ*= Ἰησοῦς Χρίστος ϑεοῦ ὑὸς Σωτὴρ. = I. X. fiiul lui Dumnezeu, mântuitoriul. De ceealaltă parte simbólele Duhului sfânt: *porumbelul*, rĕspândind o faşie de raze, *limbile de foc.*

Pronaosul.

Din vestibul întrăm pe uşa principală în *pronaos* (πρόναος = vestibulum = tinda), una din cele 3 părţi principale ale bisericei [3]) Acesta trebue sĕ ne deschidă privelîştea unor momente de frunte din Testamentul vechiu.

Fiind-că aici se zugrăvesc scene din testamentul vechiu, în deosebi din raiu, de aceea se numeşte acéstă tindă şi παραδεισος = paradis.

Considerând, că omul — când întră în biserică — intenţionéză a satisface trebuinţelor sale religióse, adecă a se pune în legătură şi în comuniune cu creatorul şi susţinĕtorul sĕu, cu Dzeu, pe carele l'a vĕḑut deja în frontispiciu şi în vestibul: — mai potrivit este, dacă — îndată la intrarea lui în casa Domnului — i-se presentéză astfel de scene din legea vechie, în cari Dzeu s'a arĕtat, s'a relevat, mai întâiu fápturei sale celei mai alese, omului.

Pe păretele drept de lângă prima întrare, în anticamera pronaosului, se potriveşte „*Crearea omului*“; ear' în stâga la acelaşi loc „*Scóterea strămoşilor din raiu*“. (Veḑi: „Die Bibel in Bildern“ de Julius Schnorr v. Carolsfeld. Dresda 1860 pag. 8 şi 10).

Pe păretele *drept* al pronaosului (nartixului), dacă e cam mărişor, putem picta petrecerea poporului Israiltean în pustia Arabiei, scoţênd în relief de o parte momentul când Dzeu dă lui Moise „*tablele legii*“, pe cari le-a adus din muntele Sinai: „*de a drépta lui îngerii cu el*“ (V. Moise XXXIII, 2); ear' de altă parte închinarea poporului la viţelul de aur şi petrecerea lui în corturi.

Acest tablou, care trebue conceput cât mai impunĕtor, este pentru fie-care, din cei-ce întră, un *memento*, care nu numai întăreşte legătura nóstră cu Dzeu, ci ne reaminteşte frumósele cuvinte ale sfintei scripturi, unde ne rugăm zicênd: „*Căile Tale, Dómne, arată-mi-le şi cărările Tale mĕ învaţă; îndreptéză-mĕ spre adevĕrul Tĕu, şi mĕ învaţă, că Tu eşti Dzeul şi mântuitoriul meu*“. (Psalm XXIV, 4, 5). Insuşi creştinul cere acest tablou, când se rógă: „*Lege pune-'mi mie Dómne, în calea Ta, şi mĕ îndrepteză în cărările Tale*“ (Psalm XXVI, 17). Ear' figura lui Moise din tablou, ţinênd sus tablele legii, pare că îi rĕspunde cu cuvintele:.... „*Păziţi poruncile Domnului Dzeului vostru, care vĕ poruncesc eu astăzi*“ (V. Moise IV, 2); .... „*şi sĕ nu vĕ abateţi la drépta sau la stânga*“ (V, 32); „*că nu este acesta cuvênt deşert Vouĕ; că el este viéţa Vóstră*“ (V, Moise XXXII, 47). Şi atuncia, „*va păzí Domnul Dzeul tĕu ţie legătura şi îndurarea, precum s'a jurat părinţilor Vostri*“ (V, Moise VII, 12); „*şi te va iubí, şi te va binecuvénta şi te va înmulţí*“. (VII, 12). „*De vei asculta poruncile Domnului Dzeului tĕu — ca sĕ iubeşti pe Domnul Dzeul tĕu şi sĕ umbli întru tóte căile lui şi sĕ păzeşti îndreptările lui şi poruncile lui şi judecăţile lui, — ..... te va binecuvênta Domnul Dzeul tĕu în tot pămêntul, la care vei întra, sĕ 'l moşteneşti*“.

„*Ear' de se va muta inima ta, şi nu vei asculta ...., spun ţie astăzi, că cu perire vei perí*“. (V. Moise XXX 11—20); .... „*Vor veni preste tine blăstĕmele acestea şi te vor prinde pe tine*“:

a) „*blăstĕmat sĕ fii în cetate şi blăstĕmat sĕ fii în ţarină;*“
b) „*şi blăstĕmate sĕ fie cămările tale şi rĕmăşiţele tale;*“
c) „*blăstĕmate sĕ fie rodurile pântecelui tĕu, şi rodurile pămêntului tĕu, cârdurile vacilor tale şi turmele oilor;*“
d) *blăstĕmat sĕ fii tu, când vei întra în lăuntru şi când vei ieşí afară;*“
e) „*sĕ trimită preste tine Domnul lipsă şi fómete şi perire întru tóte, unde vei pune mâna ta, sĕ faci;*“
f) „*sĕ lipsiască de tine Domnul mórtea, până te va topí de pe pămêntul, în care întri tu, sĕ 'l moşteneşti;*“
g) „*sĕ te bată pe tine Domnul cu lipse, şi cu lungóre şi cu friguri şi cu ferbinţeli (arsură) şi cu ucidere şi cu vênt stricăcios şi cu gălbinare, şi sĕ te gonéscă pe tine, până ce te va pierde;*“ *etc.* (V Moise XXVIII—1—68).

Acestui tablou trebue sĕ se dee o deosebită atenti[illegible] îngrijire, considerând deoparte, că Moise pentru [illegible] fost un mare bărbat; ear' de altă parte şi [illegible] — de-şi a crescut la o curte regéscă stră[illegible]mas totuşi credincios poporului sĕu, şi a preferit a fi mai bine conducătoriul poporului israiltean apăsat şi oropsit, de cât a primí onorurile egiptenilor stăpâni şi opresori.

Astfel creştinul — privind acest tablou — îşi va forma convingerea, că „*porunca legii este luminariu, lumina şi calea vieţii*“ (Pildele lui Sol. VI, 23); şi — adânc pĕtruns de cuprinsul cuvintelor lui Christos: „*de credeţi lui Moise, credeţi şi mie, căci el de mine a scris; si de nu credeţi scripturilor lui, cum veţi crede cuvintelor mele?*“ (Ioan V 46—47), — păşeşte mai departe, însoţit de mulţimea călĕtorilor de pe tabloul, ce trebue zugrăvit vis-a-vis pe păretele din stânga pronaosului.

Acest tablou se represinte adecă „*călĕtoria lui Iisus Navi*“, însoţit de fiii lui Israil şi povăţuit de îngerii împreună călĕtori spre *Canaan*, pămêntul făgăduinţei.[1])

Fireşte, noi dăm acestui tablou şi acestei călĕtorii în pămêntul făgăduinţei şi o însemnătate simbolică; întru-cât — împlinind legea — ne învrednicim a întra în *naos*, în casa Domnului şi Mântuitoriului celui promis protopărinţilor nostri, celor căḑuţi în pĕcate; şi acolo — ridicându-ne ochii spre cupolă — vedem în tótă grandeţă lui pe Acela, carele ni-a zis: „*Eu sunt calea, adevĕrul şi viéţa*“.

Avênd în vedere, că după prescriptele tipiconale în pronaos sau în pridvor are sĕ se servéscă une-ori *litia* [2]), este potrivit, ca pe platfonul pronaosului sĕ se zugrăvéscă: „*Binecuvêntarea* [3]) *celor cinci pâni*“, descrisă la evang. Mat. XIV. 16—21.

---

[1]) „Meşterul Manole şi Petru Movilă“ de Ghenadie 1882.

[2]) La Didron mai aflăm asemenea simbol al sfintei Treimi, scos din o miniatură francesă din vécul XIII. E reprodusă şi în „Iconologia creştină“ de Dr. Sever Murĕşan. Bucureşti 1897 pag. 173. Inelele de la Poiana au aripi, şi deci nu represintă sfânta Treime, ci un soiu de îngeri, tronurile sau scaunele.

[3]) Templele judaice vechi încă aveau 3 părţi. Altariul, unde sta sicriul legii, era despărţit de restul internului prin o perdea (catapitésmă).

[1]) Acest tablou trebue iarăşi conceput mai bogat. Iisus Navi călĕtoreşte călare pe asin, însoţit de ai sei, spre Canaan, pămêntul cel promis şi mult dorit. De-asupra lor póte sbura un înger, care cu mânile le arată calea spre ţéra plină de lanuri undulătóre, ierburi grase, pomi încărcaţi, etc. Inaintea lor — în zarea îndepărtată — sĕ se deschidă deci priveliştea unei ţeri admirabile, care le ia privirea. Toţi sĕ se uite plini de admiraţiune spre ţéra mănósă. Iisus Navi, ca sĕ vadă mai bine, sĕ-şi pună chiar mâna stângă de-asupra ochilor încordaţi; ear' asinul seu, privind şi el spre câmpiile mănóse şi plăcut impresionat de atmosfera atrăgĕtóre, instinctiv sĕ nechieze de „*bun sosit*“.

Tóte aceste motive se pot aplica cu succes la depingerea apropierii lui Iisus Navi de ţéra făgăduinţei, unde „*curge lapte şi miere*“. Veḑi şi în „*Die Bibel in Bildern*“ de Jul. Schnorr, pag. 22, ceva analog.

[2]) Aici se fac exorcismele de la botez şi în unele locuri şi prohodul.

[3]) In un „tetraevangelon“ din mănăstirea Iviron (Athos Nr. 5), un manuscript în format 4, după judecata poleografilor, circa din vécul XII, aflăm între cele 38 iconiţe intercalate în textul evangeliilor, şi acésta icónă. Poporul e postat pe coline în trei şiruri, unul de-asupra celuialalt. Iisus stă în şirul de-asupra şi dă unor învĕţăcei douĕ pâni, pe când celelalte trei zac pe pămênt înaintea lui. In stânga, întors de cătră popor, aflăm pe Iisus din nou, rugându-se. Jumĕtate din discipuli primesc pânile şi jumĕtate le împart deja la popor. In planul prim stau cele 12 corfe pentru sfărmăturile rĕmase.

[98] 1—1

Licitație minuendă.

Pe basa ordinului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan dto 13 Martie a. c. nr. 2966 ep. se dă în întreprindere pe calea licitațiunei publice minuende **edificarea bisericii din comuna Vărmaga** cu termin până la **30 April v.**, pe lângă prețul de strigare de 12,131·85 cor.

Intreprindětorii doritori de a lua parte la licitațiune sunt datori a-și înainta ofertele până la acel termin la oficiul parohial subsemnat.

Licitațiunea verbală se va ține **Duminecă în 2/15 Maiu a. c. la 10 ore** a. m. în edificiul școlei din loc.

Doritorii de a licita au sě depună vadiu de 5% de la prețul de strigare în bani gata sau în hârtii de valóre cu drept de proprietate.

Alte condițiuni se pot vedé în cancelaria oficiului parohial, unde se află și planul cu preliminariul de spese.

Vărmaga, în 10/23 April 1904.

Oficiul parohial român gr. or:

Nicolae Duma
paroh gr. or.

Cassa de păstrare (reuniune) în Sělişte, comit. Sibiiu.

Anunț.

Cassa de păstrare reuniune în Sělişte acórdă **împrumuturi fără nici o provisiune sau competința de scris**, și anume:

I. *Imprumuturi pe obligațiuni cu cavenți* și *Imprumuturi cambiale*
de la k 50 până la k 1000 cu 8%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 7%
„ „ „ 5000 „ „ „ 20000 „ 6½%
„ „ „ 20000 în sus cu 6%.

II. *Imprumuturi hipotecare* și *Imprumuturi cambiale cu acoperire hipotecară*
de la k 100 până la k 1000 cu 7%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 6½%
„ „ „ 5000 în sus cu 6%.

III. *Credite de contcurent pe lângă acoperire de hârtii de valóre sau hipotecă*
sume până la k 5000 cu 6·8%,
și sume preste „ 5000 „ 6·3% interese decursive.

Din ședința Direcțiunii ținută la 14 April, 1904.

[91) 3—6 **Direcțiunea.**

Acordator de piane

esaminat în **Viena**, se recomândă pentru **acordarea** și ori-ce **reparare** a **pianelor** și **pianinelor**

Cu stimă

Joh. Marsch, membru al capelei orășenești
pămêntul-mic nr. 4. [93]2—2

Biliard pentru carambol

Seifert, în stare bună, cu tóte accesoriile, **se vinde**.

Aměnunte în **Confetăria Frentz**, strada cisnădiei nr. 19. [97] 2—6

Fabrică: Nyerges-Ujfalu (cott. Esztergom) Telegrame: Eternit Budapesta. Telefon: 12—92. Fabrică: Vöcklabruck (Austria-sup.)

ARDESIE ETERNIT

ARDESIE DE CIMENT-ASBEST
PATENT LUDWIG HATSCHEK

Material de coperit indestructibil, ușor, ales și eftin. [29] 12—12

ETERNIT-WERKE LUDWIG HATSCHEK BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-UT 33.

Referințe de prima clasě! Garanție! Producție annalě 1500 vagóne! **Cereți prospect**

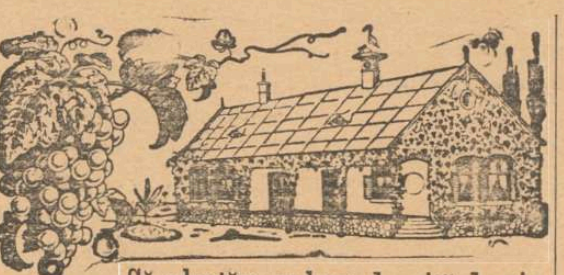

Sě plantăm umbrar de viță de vie

pe lângă orice casă și în grădinile nóstre de casă, **în pămênt și něsip.**

Pentru acest scop înse nu se potrivește ori-ce soiu de struguri, de-și tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulți nu au putut obținé nici un resultat. Dacă înse se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéță, acestea prověd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioși și alte soiuri de struguri dulci. [12] 13—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră și nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă și pentru alte clădiri, grădini, garduri ș. a. fără sě detragă cât de puțin din locul menit pentru alte scopuri. Ș'apoi strugurii sunt cele mai mulțămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preț-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis și franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roșie"

recomândă

pălării

păróse, pentru preoți români, à **7·—**, **8·—** și **9 coróne**, în **cele mai bune** și **mai frumóse calități.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; měsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fașie de hârtie.) [75] 8—12

?Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă

de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe câștiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** corône
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 5—12

acolo s'au câștigat, și

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriașe.**

Cine voește deci sě dobândéscă un **câștig principal**, sě se grăbéscă a comanda cu asignațiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 și 18 Mai

Intreg	jumětate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă și cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Șecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis și franco

---

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE**, Budapesta

Vě rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg: ung. privil., cum și planul oficial.

Banii, cor.................. {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignațiune postală} Ce nu convine sě se ștérgă.

Adresa precisă
....
....
....

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser":

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser" plécă numai din Brema. Cine voește deci sě călětoriască cu vapor „Kaiser" (imperial) póte călětorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călětor trebue sě fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sě călětoréscă, și sě nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calětorí cu banii sei unde voește. Trebue înse sě se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sě trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călětoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser"

140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 12—31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 42 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 April 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Causă şi efect.

Sibiiu, 29 April n.

Două lucruri grave s'au întêmplat în zilele din urmă în viéţa de stat de la noi: greva de la căile ferate ungare, şi nefericitul măcel de la Aleşd.

Greva, graţie energiei guvernului, a fost sufocată pe întréga linie. Cei mai mulţi dintrĕ cei seduşi şi ademeniţi cu promisiuni s'au trezit din buimăcélă şi şi-au reluat ocupaţiunea de mai nainte, şi nimeni nu-i va certa ori pedepsí pentru aceea ce au făcut. Ear' cei nepocăiţi vor rĕmâné fără slujbă. Asta le va fi pedépsa.

Numai comitetul de acţiune, compus din treisprezece membri, toţi arestaţi, va avé sĕ-şi dee sémă în faţa judecătoriei despre rĕul ce l'a pus la cale. Codul penal prevede adecă pedépsă aspră pentru cei-ce *îndémnă* pe funcţionarii publici sĕ se lapede de jurământul prestat şi sĕ nu-şi mai facă datorinţa, pentru a cărei împlinire au fost luaţi în serviciul statului. Şi judecătoriile îşi vor face cu tótă asprimea datorinţa în ce priveşte aplicarea pedepsei în casul dat.

Puterii de stat i-se va da deci satisfacţia cuvenită, ear' pagubele enorme pe cari le-au suferit, statul şi particularii, rĕmân perderi efective, cari nu mai pot fi acoperite.

Peste lucrurile acestea va trebuí sĕ trecem deci la ordinea zilei: guvern, cetăţeni, parlament şi presă, deopotrivă. Tot ce mai putem face este, sĕ ne dăm sémă despre motivele, ori mai bine zis despre *causele*, cari au putut provoca greva acésta, cărei asemenea nu s'a mai pomenit în viéţa popórelor constituite în state de drept şi de ordine.

Mulţi vor afla motivele în multe şi diferite lucruri. Noi credem însĕ a le puté găsí într'un singur fapt: în felul cum s'a făcut angajarea funcţionarilor şi a lucrătorilor de la căile ferate, de la început până acum, şi cum am dorí sĕ nu se mai facă în viitor. Nu s'a căutat, dacă respectivul e om de încredere, de conştiinţă, de ordine, de bună educaţie, ci numai dacă e Ungur şi *bun patriot*, în falsul înţeles al cuvêntului. Şi cel-ce se bătea în pept mai cu putere pe tema acésta, era cel mai de valóre om la căile ferate ungare. Cel-ce brusca publicul neştiutor de limba unguréscă, şi nu-i dădea bilet dacă nu-l cerea în limba statului, trecea de stâlp puternic al statului, al ideii de stat magiar. Desmerdaţi în modul acesta, natural că ómenii au credut că se pot lua la luptă chiar şi cu statul, în serviciul căruia stau, şi, într'o bună diminéţă au denegat serviciul, în tocmai cum denegau totdéuna şi lui badea Ioan sau Pavel deslusirile cerute, dacă nu le cerea în limba statului, pe care, în închipuirea lor, credeau că ei îl represintă.

Românul, om de ordine şi de supunere, nu era bun ca împiegat la căile ferate ungare, de cât numai dacă se lăpĕda de naţionalitatea sa şi îşi schimonosia numele pe ungurie. Sêrbul, Sasul, Slovacul, tot aşa! Pe calea acésta am ajuns apoi acolo, că la căile ferate ungare au fost angajate în preponderanţă elemente în mod eminent turbulente, cari la ocasiunea binevenită, cum tocmai am vĕdut, şi-au arătat dinţii şi faţă de susţinĕtoriul lor, faţă de statul ungar.

Nu facem imputare *pentru* acésta nimenui; am dorí numai, ca a[illegible] guvern, care a dovedit şi până acum destulă pricepere de a prinde lucrurile din partea lor cea adevĕrată, sĕ tragă din păţania peste care a trecut conclusiuni pentru viitoriu, şi sĕ se conformeze lor.

Tot aşa stăm şi cu nefericita întêmplare de la *Aleşd*. Nu ómenii morţi şi grav răniţi, dar' nici cei cam *o sută* de arestaţi şi daţi in judecată sunt vinovaţi pentru aceea ce s'a întêmplat, ci vinovaţi sunt cei-ce i-au dus la primejdie: conducĕtorii kossuthistilor şi ai socialistilor, cari, precauţi cum sunt, nu s'au pus în primele rînduri, ca pe ei sĕ 'i nimeréscă glónţele gendarmereşti, ci au stat în dos, la bun adăpost.

Cum e însĕ, de ómenii, în mare parte *ai nostri*, se iau după fantasiile kossuthistilor şi după falsele învĕţături ale socialistilor, nici unii de un ném cu ei?

Aşa, că poporul nostru român *e rupt de către adevĕraţii sei conducĕtori.* Inteligenţa română e oprită prin ordinaţiuni ministeriale şi nu póte sĕ ţină întruniri cu poporul român, pentru-ca sĕ 'l instrueze *sĕ fie supus legilor*, şi aceea ce-i lipseşte şi crede că i-se cuvine, sĕ céră şi sĕ pretindă numai *pe cale legală.*

Pentru noi, Românii, ómenii păcii şi ai legii, dreptul de întrunire e confiscat. Dacă preotul ori învĕţătoriul locului ţine şcólă cu poporul în privinţa drepturilor sale, numai de cât e timbrat de agitator, de duşman al statului, de om periculos. Natural deci, că după ce astfel e lăsat în grija sa proprie, poporul nostru se ia după vorbele sforăitóre ale acelora cari caută sĕ 'l esploateze, şi dus pe căi greşite, se dimite la fapte incorecte.

Am dorí deci, ca şi de aici guvernul sĕ tragă învĕţături, şi sĕ ne deschidă earăşi calea pe viitoriu, ca poporul nostru *de inteliginţa sa sĕ fie condus,* şi garantăm, că nu va face lucruri supărăcióse şi ilegale.

Sinodul din Arad.

In şése şedinţe, ţinute sub presidenţia [illegible] Sale domnului episcop diecesan *Ioan* [illegible]*app*, sinodul eparchial din Arad şi-a terminat lucrările, închis fiind Mercuri d. a. sĕptĕmâna trecută.

Deschiderea sesiunii sinodale s'a făcut prin următoriul discurs presidial, rostit din partea Preasfinţitului domn episcop *Ioan I. Papp:*

Christos a înviat!
Domnilor deputaţi!

Intrunirile sinódelor eparchiale, gruparea representanţilor clerului şi ai poporului în jurul archiereilor diecesani, încă de la inaugurarea vieţii constituţionale pe basa Statutului organic au devenit zile de sĕrbătóre, atât pentru eparchioţi şi representanţii lor, cât şi pentru archiereii, c[illegible] s'au succedat după timp în scaunele ep[illegible]peşt. Zile de sĕrbătóre au fost şi sunt pentru credincioşii bisericei, pentru-că în aceste întruniri şi grupări ale representanţilor lor în jurul archiereului, ca şi cap al diecesei, ei, eparchioţii au salutat şi salută cu multă însufleţire şi măngăere redobândirea vieţii sinodale-apostoleşti, adecă dreptul clerului şi al poporului de a concurge în administrarea tuturor afacerilor bisericeşti, şcolare şi fundaţionale, şi acest drept este cu atât de mai mare însemnătate, cu cât toţi au înţeles şi înţeleg, că prin redobândirea vieţii constituţionale nu numai i-s'a recunoscut bisericei nóstre ortodoxe dreptul de existinţă, ca şi biserică naţională sinodală, ci prin redarea autonomiei i-s'a dat un puternic impuls de viéţă, un mijloc de conservare şi întărire şi un îndemn spre desvoltare şi prosperare întrĕ marginile legii.

Insemnătatea acestui drept o au ştiut şi o ştiu aprecia toţi, dar' cu deosebire aceia dintrĕ cei chiămaţi, cari au cunoscut şi cunosc trecutul şi suferinţele bisericei nóstre; cari ştiu cum moşii şi strămoşii nostri vécuri de-arêndul lipsiţi de drepturile vieţii constituţionale, au fost reduşi numai la datorinţe fără de drepturi, în cât viéţa lor bisericéscă era asemenea isvorului fără apă, asemenea pomului fără de ródă.

Dar' zile de bucurie şi mângăere au devenit asemenea întruniri şi pentru fruntaşii bisericii, pentru representanţii clerului şi ai poporului, pentru-că în deosebi la asemenea întruniri dată le este posibilitatea, şi ei cu plăcere folosesc ocasiunea de a-şi manifesta cu cuvêntul şi cu fapta dragostea şi iubirea ce o au către sfânta nóstră biserică şi către instituţiunile ei, pentru a căror apărare şi sprijinire au şi primit mandatul de la alegĕtori.

Dacă însĕ pentru eparchioţi şi representanţii lor sunt aceste întruniri zile de sĕrbătóre, apoi pentru archierei [illegible] şi vor rĕmâné zile de adevĕrată bucu[illegible] sufletéscă, zile de î[illegible] acésta se esplică prin [illegible] capul unei familii sim[illegible] pe fiii sei buni şi ascu[illegible] seu, cum sĕ nu se bucu[illegible] du-şi întruniţi în jurul [illegible] tanţii fiilor sei suflete[illegible]tea făclii aprinse pentru a purt[illegible]pări de fapte bune? Cum sĕ nu se bucure archiereul, putĕnd vedea şi cunóşte pe fruntaşii diecesei, cum ş

FOIŞORĂ

Aur!…[1]

Despre drama cu acest nume, care e vrednică de luarea aminte a tuturora, s'a scris fórte puţin, şi fără temeiu. Unii s'au mulţămit numai cu înregistrarea apariţiei ei, însoţindu-o de câteva cuvinte de laudă la adresa cunoscutei scriitóre“, care în casul acesta ni-a dat un product literar desĕvêrşit“ etc., alţii au scris câte o nepretenţiósă dare de sémă, în care espuneau conţinutul, şi earăşi alţii s'au mulţămit cu critica verbală făcută după representarea acesteia în Bucureşti şi Sĕlişte. Nici eu, când prind condeiul în mână, ca sĕ scriu câte ceva despre acéstă dramă, n'am pretenţia nici pe departe de a eshauria acest subiect reservat criticei mai seriόse din regat. Totuşi cred, că numai spre folosul acelora, cari se intereséză de literatură póte fi, a afla şi de la acest loc câte ceva, ce ar contribuí la înmulţirea cunoştinţelor lor.

In numĕrul 36 al acestui ziar am semnalat ca o scădere a acestei drame, că persónele ei par străine cu totului tot de timpul în care trăesc, că nu sunt străbătute absolut de loc de spiritul, care stăpânea întréga lume românéscă din Ardeal şi ţéra unguréscă pe vremea aceea, că Măria Sa fişpanul Cozma, care e mort deja când se petrece acţiunea dramei [1]) n'are nimic din aspiraţiunile domnilor români de pe vremile acelea, că Petru îţi face mai mult impresia unui tinĕr bonjourist din ţerile române, ear' nici pe departe a unui ardelean străbătut de ideia latinităţii nóstre . ., etc., şi că în consecuenţă acésta scădere, avêndu-se în vedere că drama *e istorică*, nu se póte erta. S'ar mai fi putut escepţiona şi altele, întrĕ cari persóna preotului, care astfel vorbeşte despre românii înşelaţi în aşteptările lor după revoluţia din 1848/9: Ştiţi de când cu revoluţia, ómenii au prins obiceiu de jaf, de omor, s'au îndulcit la pradă, la sânge, ca fiarele flămânde slobozite din cuşcă. Stăpânirea nu-i póte ţiné în frîu… Dar' sĕ mai dee vr'un potop de apă peste lume, că foc a fost destul, — dar' spaţiul nu-mi permitea atunci sĕ mĕ estind mai mult asupra acestor scăderi cum şi asupra afirmaţiunei, — pe care mi-ar plăcé sĕ nu fiu adus în posiţia de a o motiva, că motivarea internă reaminteşte „Năpasta“ lui Caragiale, ear' actul I reaminteşte actul II din „Puterea întunerecului“ a lui Tolstoi, cum şi asupra altor cestiuni, cari ar merita sĕ fie apreciate. Nu mĕ voiu estinde nici acum asupra lor, voiu numai sĕ precisez ceea ce póte că în darea de sémă n'am făcut destul de evident din pricina spaţiului.

Ţinênd cont de împrejurarea, că acţiunea dramei e *legată de timpul* care a urmat revoluţiei din 1848/9 şi *de un sat* mic din jurul Bihorului, şi că fişpanul Cozma *nu e o persónă fictivă* şi că prin urmare nici acţiunea preste tot nu va fi cu totul fictivă — ceea-ce nu afirm — am considerat acéstă dramă ca dramă istorică, aşa dar' ca una care legată fiind de condiţiile acestea *nu se póte petrece de cât numai în acele momente istorice, cari s'au succedat după revoluţia din 1848/9*. De la sine se înţelege, că drama acésta nu e istorică în sensul cum e istorică de pildă drama lui A. Davila: *Vlaicu Vodă*, s'au a lui V. Alexandri: *Despot Vodă* etc., cari au ca eroi persóne istorice marcante şi evenimente istorice cunoscute, ci e istorică numai dacă o privim dintr'un punct devedere mai larg — întru cât adecă fişpanul Cozma e persónă istorică şi acţiunea — care póte fi chiar adevĕrată, numai cât nefiind de mare importanţă nu s'a susţinut în istoria némului nostru — se petrece într'un sat mic din ţinutul Bihorului cu câţiva ani după revoluţia din 1848/9. Dacă tóte acestea însĕ nu se fac destul de evidente şi nu se ţine cont de ele în dramă, evident că acésta e o scădere a dramei, care aşa cum ni-se presintă, cu persónele ei curióse din punct de vedere istoric, este cel puţin un *anachronism* şi s'ar puté petrece tot aşa de bine şi prin anii cari au urmat revoluţiei din 1784, sau celei din 1514, sau altei revoluţii mai vechi ori mai noue — fiindcă tóte persónele dramei nu au nimic, absolut nimic în tóte ale lor, ce s'ar potriví cu acel timp (1848) în care trăiesc pe hârtie, ci ele sunt tóte actuale şi dacă se potrivesc la anul 1848, se potrivesc tot aşa de bine şi la 1784 şi la 1514 etc. etc.

Iată întru cât consider eu drama Aur!… ca istorică şi întru cât e defectuósă acéstă dramă, pe care, dacă autóra n'o lega de timp şi de spaţiu real, dispensa pe subscrisul de la nişte observări ca acestea, ear' dsale i-s'ar fi deschis cu mai mare înlesnire portile Parnasului.

Sĕlişte, 5 April 1904. *Amic.*

---

[1]) Intârziată din lipsă de spaţiu.

[1]) In darea de sémă din nr. 36 s'a pus din greşală, la copiare că George Nistor e fişpan.

vederile și convingerile lor, și putênd lua de la ei informațiuni directe despre bucuriile și nĕcazurile, despre lipsele și trebuințele poporului seu.

Este deci ușor de înțeles, că aceste întruniri sunt nu numai zile de bucurie, dar' sunt și zile de mare însemnătate pentru viéța și activitatea archiereului, pentru-că căldura și dragostea cu care-l încunjură representanții clerului și ai poporului seu îl ridică preste greutățile vieții de tóte zilele, îi creiază momente de mulțămire, îi încăldește inima, îi înalță mintea, îl însuflețesc și îmbărbătéză întru îndeplinirea frumósei, dar' grelei misiuni archierești.

Și dacă pentru prea demnii mei antecesori în scaunul archieresc au fost aceste întruniri tot atâtea momente de recreare și însuflețire; dacă întrunirea representanților diecesei în sinóde eparchiale a creat Preasfințiților episcopi momente de adevĕrată bucurie și mângăere, apoi ziua de astăzi, adecă întrunirea de acum a dvóstrĕ, dlor deputați, în sinod, este pentru mine ziua în care sufletul meu și întréga mea ființă este cuprinsă de cele mai plăcute emoțiuni, este ziua, care va forma una dintrĕ cele mai însemnate momente ale vieții mele.

De o deosebită însemnătate este acéstă și pentru mine, pentru-că, de la întroducerea mea în scaunul archieresc pentru prima-dată am fericirea sĕ ocup acest scaun ca și episcop instituit canonicește; ca atare pentru primadată mi-se ofere ocasiunea, ca în persónele dvóstrĕ sĕ vĕd și sĕ salut nu numai pe representanții legali ai clerului și poporului din diecesa Aradului, dar' de astădată am rara bucurie de a vĕ saluta cu dragoste și iubire părintéscă ca și pe fiii mei și ca și pe representanții fiilor mei sufletești din acéstă diecesă, tot atâția apostoli chiămați a mĕ sprijiní întru apărarea bisericei, întru susținerea instituțiunilor esistente și întru crearea altor instituțiuni noue, reclamate de interesele binepricepute ale bisericii nóstre.

De aceea, în urma invitării ce v'am adresat vĕdêndu vĕ adunați la acest loc, ca după restimp de un an sinodal sĕ revenim earăși asupra afacerilor prevĕdute în stat. org., Vĕ salut cu tótă căldura inimei de bunăvenire, vĕ întimpin cu vestea de bucurie a îngerului „Christos a înviat", adecă cu acea salutare dulce și memorabilă, carea de odată cu învierea lu Ch. ne deștéptă și ne revócă în memorie reînvierea autonomiei bisericei nóstre.

Cu acestea mi-ași putea încheia cuvêntul de deschidere, pentru-că în timpul de peste 2 ani, de când stau în fruntea afacerilor, [illegible] Si[illegible] așa a avut ocasiune sĕ cunóscă [illegible] gândire și acțiune, cum și [illegible]nile mele. Prevĕdênd [illegible]óște și direcțiunea, ce [illegible] viitoriu, adecă ca și [illegible] afacerilor, că doriți [illegible] actuală a lucrurilor [illegible]pletez cuvêntul asigurându-vĕ, ca [illegible]t de problemă a vieții și activității, sĕ lucrez și sĕ stăruesc a se lucra pentru ridicarea culturii intelectuale și pentru readucerea ordinei și disciplinei canonice; că voiu lucra și voiu stăruí cu tóte mijlócele legale într'acolo, ca tot organismul, din care se compune biserica, și tóte organele, cari s'au angajat în serviciul diecesei de sus până jos, sĕ fie în activitate și sĕ-și împlinéscă datorința cu tótă căldura și sfințenia, ca astfel sĕ se întăréscă religiositatea și moralitatea pe tóte liniile, și biserica nóstră națională, ca instituțiune divină, sĕ-și conserve și întărească posiția, ce-i compete ca atare. Și până sĕ se ajungă acest scop și în mĕsura reclamată de interesele nóstre generale, îmi va serví spre liniște sufletéscă și va satisface dorința mea mai apropiată, dacă restabilind pacea și bunaînțelegere, voiu vedé pe toți factorii cu rol în biserică, conlucrând în armonie spre binele și salutea bisericei, scopul nostru comun, dacă voiu puté constata, că „Mila cu adevĕrul s'au intimpinat, și pacea cu dragostea s'au sărutat", ca astfel sĕ pot esclama cu prorocul Sofonie: „Perit-au unghiurile!" (cap 3, v. 6.)

Starea afacerilor din diecesă o constată rapórtele consistórelor nóstre și o cunóșteți și dvóstrĕ din fața locului, dar' și altcum, ori cât de nefavorabile s'ar presenta lucrurile, eu cu abatere de la praxa din trecut, nu mĕ aflu îndemnat a le destăinuí și cel puțin de astădată nu, pentru-că de oparte am luat mésuri destul de riguróse, de la a căror esecutare aștept îndreptare, de altă parte, nu așí voi sĕ conturb bucuria zilei atât de însemnată pentru mine, fiind că tocmai astăzi în 4/17 April se împlinește anul calendaristic, de când ca ales de episcop, am depus jurămêntul de fidelitate în mânile preagrațiosului nostru împĕrat și rege apostolic Francisc Iosif I.

Și astfel totul ce cred se ating acum, este aceea, cá dacă în centru și în provincie se pot observa scăderi mai însemnate, causa principală trebue sĕ o cercăm în lipsa de control riguros și cu pricepere de causă și în sărăcia materială, cu care ne luptăm pe tóte liniile.

In cât pentru starea financiară, a cărei regulare încă a fost și va fi obiectul îngrijirilor mele, urméză raport amĕnunțit, din care Ven. sinod va avé ocasiune a se convinge, că consistoriul nostru din Arad a censurat cu tótă scrupulositatea socoțile fondurilor și fundațiunilor administrate la consistoriu, cum și isvórele de venit și cheltuelile anului, ca astfel sĕ se pótă constata proporțiunea creșterei pentru ecuilibrarea budgetului; dar' precum vĕ veți convinge din acte, de-și încassările contribuirilor eparchiale arată un resultat satisfăcĕtor față cu trecutul, budgetul totuși nu s'a putut ecuilibra, pentru-că din pretensiunile fondului general nu s'a putut incassa atâta sumă, cât sĕ se acopere și anticipațiunile de mai 'nainte și trebuințele curente, deci ni-se impune datorința sĕ facem posibilele economii pe tóte terenele și cu tóte ocasiunile.

Mai ating cu acésta ocasiune și faptul, binecunoscut tuturor, că deosebi în timpurile de acum nu numai atențiunea eparchioților, ci și a multor altora este ațintită asupra sinodului nostru; dar' tocmai de aceea dau espresiune convingerei mele, că nici astădată nu vor puté constata altă, de cât că biserica nóstră este matură pantru a-și conduce destinele ei, că dacă se și ivesc și diferențe de vederi, provenite din dreptul vieții constituționale, noi nu depășim marginile legilor și nu petrecem atributele unui sinod eparchial.

Și acum, întruniți în Sinod, sĕ dăm espresiune aducerii aminte și mulțămitei [illegible]tre sincere față cu toți factorii, cari [illegible] făcut posibil, ca noi înșine sĕ ne cond[illegible] destinele bisericei nóstre, sĕ dăm adecă și acum ca totdeuna espresiune mulțămitei nóstre față de înaltul guvern al țării, care a sprijinit și promovat interesele nóstre, dar' deosebit sĕ dăm espresiune credinței nóstre nestrămutate și supunerei nóstre omagiale față cu Maiestatea Sa preagrațiosul nostru împĕrat și rege apostolic Francisc Iosif I, căruia ca și cetățeni și fideli supuși sĕ-i cerem de la Domnul încă mulți ani de viéță și pacinică domnie spre binele popórelor Sale.

După tóte acestea mai renoind rugăciunile din sf. biserică, prin cari am cerut și cerem ajutoriul și binecuvêntarea lui Dzeu la consultările și conclusele nóstre, declar sesiunea ordin[illegible]a sinodului nostru eparchial din anul 1904 deschisă.

Cestiuni școlare.

Convocare.

In conformitate cu dispozițiunea Venerabilului Consistoriu archidiecesan din 15 Ianuarie c. nr. 80 școl., convoc prin acésta pe domnii învĕțători din tractele protopresbiterale Făgăraș și Agnita la conferențele ce se vor ținé în sfânta biserică din Făgăraș în zilele de 23, 24 și 25 April v. 1904 după următoriul

Program:

1. Vineri diminéța la 8 ore participare în corpore la serviciul divin.
2. După serviciul divin comisariul consistorial va deschide conferențele și se va constituí biroul.
3. „Zicerea simplă pură, pe basa unei piese de lectură", lecție practică, de Traian Păcală, învĕțătoriu în Galați.
4. „Importanța cântării în șcóla poporală, cu deosebită considerare la poporul nostru", temă dată de Veneratul Consistoriu și lucrată de I. Berescu, învĕțătoriu în Făgăraș.
5. „Statutul organic al bisericei ortodoxe române", lecție practică cu elevii din clasa VI, de Nicolae Roșca, învĕțătoriu în Veneția-inferióră.
6. „Mĕsurile de timp", lecție practică cu elevii din clasa III, de Ioan Capĕtă, înv. în Șona.
7. „Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țĕranilor nostri", temă dată de Ven. Consistoriu și lucrată de Galacteon Bica, învĕțătoriu în Sâmbăta-de-jos.
8. „Regele Mateiu Corvinul", lecție practică cu elevii din desp. V—VI, de Mateiu Mateiu, învĕțătoriu în Veneția-de-jos.
9. „Sălătuca", lecție practică cu elevii din clasa V, de Alexe Manuil, învĕțătoriu în Fofeldea.
10. Alegerea comisiunei permanente.
11. Stabilirea temelor destinate pentru conferența proximă.
12. Propuneri.

Brașov, la 8/21 April 1904.

Ioan Petrovici
comisariu consistorial.

NOUTĂȚI

Regele la Budapesta. Maiestatea Sa Regele va veni Luni, 2 Maiu, la Budapesta (nu cum era projectat mai nainte în 25 April) și va rĕmâné în capitala și reședința regatului ungar până la finea lunei Maiu. In 10 Maiu e bal de curte în palatul din Buda. Au primit invitare 1570 persóne.

*

Consistoriu plenar. Luni în 12 April v. c. s'a ținut o ședință plenară estraordinară a Consistoriului archidiecesan, la care au luat parte toți membri din loc, cum și membrii esterni: Gregoriu Pietosu, Vasilie Damian, Dr. N. Vecerdea și Arsenie Vlaicu.

In ședința acésta s'a decretat: *a)* sĕ se angajeze firma *Zeiser și Kobiger* din Viena cu facerea candelabrelor pentru catedrala din Sibiiu; *b)* pentru lucrările de sculptură a admis o concurență restrînsă întrĕ *frații Busuioc, Bobic, Petruțiu, Pișlea, Elges* și *Heine,* cari după părerea juriului au presentat schițe mai corĕspundĕtóre; *c)* pentru pictură a decis sĕ învite pe profesorul Octavian Smigelski, ca sĕ facă pe lemn de teiu o piesă pentru iconostas, și pe cupolă în interiorul bisericei în mărime naturală o schiță, și fiind aceste esaminate din nou de juriu — și aflate corĕspun[illegible] — sĕ se încheie contractul cu [illegible]orul Smigelski, deocamdată numai pentru pictarea iconostasului și a cupolei.

Ședința a durat preste 3 ore, dovedind toți membrii mare interes pentru resolvirea norocósă și favorabilă a adjustării interne a bisericei catedrale.

*

Congregație comitatensă se va țíné în 11 Maiu n. în Lugoj.

*

Concertul Popovici—Dima de Joi séra a fost pentru cei cari l'au cunoscut pe dl Popovici și pe dna și dl Dima întărirea credinței nutrite de atâta vreme că de la acesti cântăreți senini timpul nu 'și cere tributul sĕu, ci le dă ca nealtora viéță lungă — lungă ca crailor din povești — pentru-ca sĕ pótă sădí în admiratorii lor o lume de gândiri superióre, dovedind în același timp până la ce grad de înălțime se póte avênta omul; ear' pentru cei cari acum i-au cunoscut pentru întâia óră — vor fi fost fórte puțini — a fost o mângăere în suflet că din némul românesc au eșit acesti factori nu numai culturali, ci și naționali per eminentiam.

Pĕcat că nu i-am putut urmărí în séra acésta cu o atențiune mai deosebită, din causă că programele distribuite în public cuprindeau numai numirea, nu și textul cântărilor. — Vom mai reveni. (*a.*)

*

La temniță. Domnul advocat *Dr. Cassiu Maniu* și-a început pedépsa de un an temniță de stat, dictată pentru un articol publicat în rĕposata *„Tribuna"*, la 16 April nou, în temnița de stat din Vaț.

*

Un frumos dar pentru biserica nóstră din Mercurea. Dl architect Franz Szalay din Sibiiu edificase încă în anii 1870—72 pompósa biserică din opidul Mercurea, pentru care lucrare comuna bisericéscă i-a rĕmas datóre cu suma considerabilă de 4000 coróne (2000 fl.). Condus de bunăvoința ce 'l caracteriséză, dl Szalay a luat în considerare împrejurările materiale de tot modeste, cum și neajunsurile cu cari se luptă acésta comună bisericéscă, și la intervenția dlui asesor consistorial Nicolae Ivan a abzis pentru totdeuna de acéstă pretensiune a sa și suma de 4000 cor. o cedéză în favorul bisericei, dând și declarație în acest sens. Fapta nobilă de sine se laudă!

*

Monument lui George Barițiu. Primim informațiune, că la 6 Maiu st. n. a. c. se va sĕvêrșí așezarea și sfințirea crucei, ridicată din partea fiicelor și nepoților fericitului *George Barițiu,* fost president al Academiei Române și al Asociațiunei pentru literatura și cultura poporului Român, etc., — la mormêntul rĕposatului, aflător în cimiteriul bisericei gr. cat. din Sibiiu. Actul solemn al așezării și sfințirei va fi precedat de un parastas întru amintirea fericitului defunct.

*

Stipendii pentru perfecționare în a predica. Cetim în „Candela", că cooperatorul Dr. Ipolit Tarnavschi din Rădăuți și spiritualul Dr. Cassian Brândzan de la penitenciarul din Stanislau (în Bucovina) au obținut câte un stipendiu de 2000 corónе, pe timp de un an, spre a se perfecționa în oratoria bisericéscă la universitatea din Viena.

*

Necrolog. Subscrișii cu inima frântă de durere aducem la cunoștință încetarea din viéță a preaiubitului nostru tată, socru și moș *Daniil Chirali,* preot rom. gr. or., întêmplată în 6 April n. după împărtășirea cu sf. Taine, în etate de 83 de ani, 51 ani ai preoției și 11 ani ai vĕduviei sale. Rĕmășitele pămêntești ale neuitatului reposat au fost înmormêntate Sâmbătă în 9 n. la 2 ore p. m. în cimiteriul bisericei gr. or. din Soporul-de-Câmpie. Fie-i somnul lin și amintirea binecuvêntată! Ioan Chirali, Vasilie Chirali, Anica Chirali, Maria Chirali, Daniil Chirali, Raveca Chirali, Alexandru Chirali, Iuliana Chirali, Rozalia Chirali, Andreiu Chirali, ca fii și fiice. Citia Susana, Raveca Ana, Atanasia, ca nurori, Iosif Ploscariu, Iosif German ca gineri, Marița, Ioan, Emilia, Irina, Cornelia, Elena, Ioan, Daniil, Maria, Raveca, Anica, Vasilie, Anica, Rozalia, George, Daniil, Maria, Ioan, Vasilie, Alexandru, George, Daniil, Vasilie, Petrea, Emilia, Anica, Gruia, Maria, Arghil, Traian, ca nepoți și nepóte.

*

La pensie. Dl *Traian Barzu,* asesor referent în senatul epitropesc al diecesei Caransebeș, a fost trecut la pensie cu 1 Iulie anul curent.

*

Manevrele mari din anul acesta, la cari va lua parte și M. Sa, se vor țíné în ținutul dintrĕ Strakonitz și Vodnian în Moravia. Probabil că și împĕratul Wilhelm al Germaniei va asista la aceste manevre.

*

„Bravului viteaz". Pe sicriul sergentului împușcat de socialiști în Aleșd a depus o frumósă cunună de flori prim-ministrul *Tisza,* cu inscripția următóre: „Bravului viteaz, care a murit eroicește pe câmpul de onóre, — Tisza István". Sergentul se cheiamă *Resch Mihály.*

*

Petrecere în Alțina. Primim invitare la serata musicala-declamatorică împreunată cu dans, ce se va aranja în *Alțina* Duminecă la 1 Maiu st. n. 1904 în sala comunală de acolo. Inceputul la $7^1/_2$ ore séra.

*

Filantropie. Anton Sailer, un bĕtrân de 80 ani, din Timișóra, a dăruit orașului 100.000 de coróne pentru înființarea unui asil pe séma orbilor, ear' alte 100.000 de coróne pentru spitalul orășenesc.

*

Nobila distracție a călătoriei ar fi rĕmas pentru totdéuna privilegiul ómenilor bogați, dacă nu crea intreprinderea pentru comunicațiunea străinilor planul unei loterii de călĕtorie. Pentru a face posibil fie-căruia de a se bucura de plăcerile călĕtoriei, numita intreprindere a pus în circulațiune 100,000 losuri cu câte 2 cor. Câștigul principal este o călĕtorie în jurul pămêntului, pe lângă care se mai află mulțime de câștiguri valoróse, cum călĕtorii în străinătate mai lungi împreună cu întreținerea completă, tóte spesele pentru întreținere la băi renumite și altele asemenea. Losuri de ale acestei loterii se capĕtă și în Sibiiu, în traficele mai mari. Planuri cu amĕnunte trimite fie-cui Biroul central de călĕtorie, Budapesta, Vigadó-tér 1.

*

Din ale grevei. In urma grevei celor de la căile ferate, vre-o șeptezeci de călĕtori au fost siliți sĕ stee patru zile în gara de la *Pápa,* locuind în vagóne, dormind în vagóne, și facêndu-și de mâncare în vagóne. Intrĕ ei se afla și o femee în stare binecuvêntată, care în vagon a fost cuprinsă de durerile nașterii. A trecut însĕ în pace preste crisă, și în ziua a patra a plecat mai departe cu trenul, și cu copilașul la sin.

*

Mórtă în ziua cununiei. Stefania Todor din Lugoj, care înainte cu șése luni se fidanțase cu V. Igna, funcționariu de stat în Hatvan, sĕptĕmâna trecută a rĕposat tocmai în ziua în care era sĕ se cunune cu mirele ei. A fost înmormêntată în haina de mirésă. Pe lângă mire 'i deplânge perderea și mama ei vĕduvă, în etate de 45 ani, și bunică-sa, în etate de 92 ani.

*

Zidari turbulenţi. Lucrătorii zidari din Subotiţa săptămâna trecută au provocat păruială mare din causă că după ce ei n'au voit sĕ se angajeze la lucru pe timp şi după 6 ore séra, antreprenorul unei mari zidiri şi-a angajat lucrători din alte localităţi. Cei din Subotiţa au atacat pe lucrătorii străini şi astfel s'a încins păruială straşnică, aşa că numai cu mari sforţări a succes poliţiei sĕ facă ordine.

*

Mama salvată! Aşa scrie un fiu recunoscĕtor domnului Albert Müller din Budapesta V Vadász-utcza 42/V, inventatoriului crucei electro-magnetice nr. 86,967 R. B. Scrisórea sună astfel: Stimate dle Müller! Nu mĕ pot reţiné de a nu-ţi esprima cordiala mea mulţămită, căci dacă esistă pe lume un mijloc cu efect, atunci acéla este numai al DVóstrĕ. Mama a suferit de stomac de 16 ani şi a fost cercată de reumatism într'aşa mĕsură, că nu mai nutriam nici o speranţă de a o puté reţiné în viéţă. Ea sĕmăna cu scheletul unui om, nu putea sĕ-şi mişte nici un membru al corpului şi trebuia tratată ca un copil mic. Mi-am luat însĕ refugiu la distinsul aparat al dtale, la crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 R. B. şi spre deplina nóstră bucurie, mama, după-ce a purtat aparatul patru séptémâni, a putut părăsí patul, şi acum, mulţămită lui Dzeu, se află bine şi sănĕtósă. Nu pot îndeajuns pune la inima fie-căruia, care sufere de astfel de bóle, sĕ se adreseze dtale şi sĕ foloséscă binecuvêntatul dvóstre aparat. Primeşte, dle Müller, încă odată cordiala nóstră mulţămită. Bunul Dzeu sĕ te ţină şi sĕ-ţi rĕsplătéscă bogat invenţia Dtale. Cu stimă. George Parth în Baracka.

Cărţi şi reviste.

„Candela“, revistă bisericésc-ă literară, redactată în Cernăuţi de prof. Dr. Emilian Voiutschi şi consil. consistorial Alexandru Manastyrski, a apărut pe April (fasc. 4, anul de esistinţa XXIII) cu următoriul sumariu: Adresaţii epistolei cătră Galateni, a apostolului Pavel, de Dr. Vasilie Gheorghiu (urmare din fascicolii anteriori); Cartea Iov, tradusă şi esplicată după textul masoretic, de Dr. Octavian Isopescul (urmare din fasc. anteriori); 24 pagine text rusesc, apoi comunicări şi esplicări de casuri pastorale şi cronice de interes bisericesc.

„Candela“ apare în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Administraţia şi redacţia în Cernăuţi în reşedinţa archiepiscopéscă.

Din public.*)

Mulţămită publică.

In scopul zidirii unei sfinte biserici în parochia gr.-or. din opidul Murĕş-Uióra, tractul protopresbiteral al Turdei s'a iniţiat şi îndeplinit în anul trecut 1903 o colectă publică admisă prin rescriptul înaltului minister nr. 22,897/903 şi prin conclusul Ven. Consistoriu archidiecesan nr. 3207 Bis. Resultatul acestei colecte se presintă în următoriul mod:

Cu ocasiunea şedinţelor sinodului archidiecesan din primăvara anului trecut au contribuit dintrĕ deputaţii sinodali următorii: N. Moldovan, 1 cor., I. Murĕşan, 2 cor., Dr. V. Moldovan, 2 cor., I. Popescu, 6 coróne, Iosif Popescu, 5 cor., Dr. N. Vecerdea, 5 cor., Iosif Comanescu, 2 cor., Simion Dragomir, 2 cor., Mihail Cirlea, 2 cor., Iosif Morariu, 2 cor., Greg. Pletos, ; Dr. Gavr. Buzura, 2 cor., Victor Tordăşian, 1 cor., Dr. Pavel Oprişa, 1 cor., Dr. Şenchea, 1 cor., Vasilie Almăşan, (Cluj) 5 cor., A. V. 2 cor., A. V. 2 cor., Dr. Fărcaş, 2 cor., V. Oniţiu, 1 cor., N. Garoiu, 2 cor., Dr. E. Meţian, 2 cor., Dr. I. Meţian, 2 cor., I. Dan, 1 cor., I. cav. Puşcariu, 2 cor., Dumitru Comşa, 1 corónă, N. Ivan, 2 cor., Dr. Proca, 1 corónă, Dr. Lemenyi, 2 cor., Dr. Şpan, 1 cor., Dr. Bologa, 1 cor., Dr. Roman, 1 cor., P. Pipoş, 1 cor., Dr. Vasile Preda, 2 cor., Partenie Cosma, 2 cor., Dr. Eusebiu Roşca, 2 cor., ear' de la oficiile parochiale gr. or., cărora s'au trimis apeluri au mai incurs colecte de la următórele: Săcătura 14 coróne, Aciliu 6 cor. 20 fil., Almaşul-mic 1 corónă, Cacova 7 coróne, Nuced 11 coróne 20 fileri, Mălâncrav 2 cor. 10 fil., Mărişel 7 cor. 20 fil., Sarata 6 cor. 34 fil. Sadu 4 cor. 70 fil., Sibiiu suburbiul-infer. 10 coróne, Mateiaş 80 fileri, Tilişca 26 cor. 40 fil., Ohaba 15 cor. 90 fil., Muntele-rece 10 coróne, Josani 5 cor. 20 fil., Cristur 3 cor. 68 fil., Marpod 2 cor. 10 fil., Bucium-Muntari 11 cor. 80 fil., Ocolişul-mare 20 coróne, Hunedóra 13 coróne, Vaca 8 cor. 26 fil., Cigméu 3 cor. 80 fil., Peteritea 8 cor., Comana-de-jos 2 coróne, Marsina 2 coróne, Barcău 2 coróne, Tibru 4 cor. 56 fileri, Vorumloc 2 coróne, Pianul-superior 34 cor. 60 fileri. In suma generală au incurs din colecta acésta 316 coróne şi 16 fileri, pentru cari dăruiri mica şi săraca parochie din Uióra-murĕşană mulţămeşte binefăcĕtorilor ei, rugând pe Cel Prea Inalt a le rĕsplătí cu prisosinţă cu mila cea bogată şi infinită.

M.-Uióra la 22 Martie 1904.

Pentru parochie:
I. Ghibu
protop. onorar şi paroch.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Asemenea descrie şi evangelistul *Ioan* (VI. 3—14) acéstă scenă, cum de la un fecior cumpĕră Iisus cinci pâni si doi peşti, împărţindu-le prin învĕţăceii sĕi la poporul adunat şi postat pe coline şi aşeḑat prin érbă, cum satură cinci mii de bărbaţi şi mai rĕmân 12 corfe de sfărmături. Când au vĕḑut ómenii minunea ce a făcut-o Iisus, au zis: „*Cu adevĕrat acesta este prorocul, carele va sĕ vie în lume*“ (v. 14).

„*Şi poruncind se şédă popórele pe érbă, luând cele cinci pâni şi cei doi peşti, căutând la ceriu, au binecuvêntat şi frângênd au dat învĕţăceilor pânile, ear' învĕţăceii popórelor*“ (v. 19).

Afară de intrarea principală mai conduc douĕ uşi, — una în drépta şi alta în stânga, — prin douĕ înguste intrări, direct în naos. De asupra acestor intrări este puţin spaţiu, folosibil pentru pictură. Preste intrarea din drépta se póte picta „*bustul lui Iisus*“, ear' de asupra celei din stânga prototipul lui Iisus, archipreotul „*Melchisedec*“, tot bust. Aceste uşi ne duc în douĕ tinḑi mai înguste, cari au păretele din lăuntru comun cu pronaosul. Pe faţa acestor doi păreţi asemenea se póte zugrăví ceva din Testamentul vechiu şi anume în drépta *Prorocul Ilie* în momentele, când cere lui Dzeu foc din ceriu, ca sĕ se convingă preoţii lui Vaal şi toţi, că acela la care se închina el este Dzeul cel adevĕrat.[1]

Eventual se póte face în locul acestui tablou, ori pe păretele de vis-a-vis „*Suirea la ceriu a lui Ilie*“, care simbolisézà înălţarea lui Iisus la ceriu. Pe păretele corespunḑĕtor din stânga „*Melchisedec*“, când iasă înaintea lui Avram şi Lot, reîntorşi de la luptă, şi — ţinênd în mână trei pâni şi un vas cu vin — le aduce jertfă. Melchisedec este prototipul lui Iisus, carele — sub forma vinului şi a pânei — se jertfeşte pe sine însuşi. Ori apoi fie la acest loc, fie vis-a-vis se pot zugrăví: „*Cei-ce vestesc lui Moise şi Aron fecunditatea Canaanului, aducênd fructe*“. Ori Iacob visând scara ceriului (I. Moise XXVIII 10—17).

Intru cât finanţele ar admite şí pictarea celorlalţi păreţi din apropierea intrării principale, se mai pot zugrăví următórele icóne: „Traiul lui Adam şi Eva după pĕcătuire“ (I. Moise III. 17—19).

„Potopul“ (I. Moise VII. 17—24).

„Cain omóră pe Avel“ (I. Moise IV. 8—13).

„Lot fuge din Sodoma“ (I. Moise XIX. 15—17, 24—26).

„Dumnezeu se arată lui Moise în rug de foc“ (II. Moise III. 1—12) etc.

Din pronaos intrăm în naie. Unde pronaosul este cu părete despărţit de naos, acolo de asupra intrării în naos găsim icóna „Intrării în biserică“, cum este d. e. la mănăstirea de la Argeş.

La catedrala nóstră însĕ pronaosul este despărţit de naos, nu prin părete, ci numai prin columne de granit, pe sub cari trecênd, trebue sĕ ni-se deschidă ochilor o privelişte grandiósă în viéţa şi activitatea Celui ce pe noi ne-a scos din robia pĕcatului şi ne-a dus la pământul făgăduinţei, în împĕrăţia creştinismului, întemeiată de El.

Cupola.

O dosebită îngrijire trebue sĕ aplice pictorul la zugrăvirea cupolei, carea în urma înălţimii la care se află, şi prin seriositatea scenelor reproduse trebue mai mult sĕ contribue la deşteptarea în privitoriu a unor sentimente pline de misticism şi de admiraţiune.

Cupola se ridică drept deasupra năii, ca un ceriu deasupra pământului populat de ómeni. In partea ostică a năii este têmpla, ale cărei uşi împĕrăteşti în atâtea rênduri se deschid, ca sĕ apară preotul spre binecuvêntarea poporului atent şi aşeḑat în stranele din jurul năii şi în spaţiul de la mijlocul ei. In atâtea rênduri cererile preoţilor, prin cari implórá graţia şi mila celui de sus, se împreună cu acordurile evlaviósе ale cântăreţilor şi ale poporului, înălţându-se pe fumul de tămâie în sus cătră vêrful cupolei, unde — răpiţi de evlavie involuntar ne îndreptăm cu toţii privirile — spre a ne convinge: cum însuşi Iisus Christos, pe carele îl observăm acolo, însoţeşte binecuvêntarea preoţilor liturgisitori, ascultând rugăciunile robilor sĕi, şi cum pe reflexul şi ecoul armonióselor cântări străbătute în sus ne retrimite încredinţarea nestrămutabilă a îndurărilor sale şi asigurarea, că vom fi ascultaţi.

Aşa se reveléză Christos în fie-care biserică orientală poporului sĕu, „*Iisus Christos Pantocrator*, sau *Atotputernicul. IC HC ὁ Παντοκράτωρ*“.

Icóna sa mare ocupă spaţiul din mijlocul cercului cupolei. In stânga ţine evangelia fie deschisă, fie închisă, ear' cu drépta binecuvintéză.

Christos nu apare singur, ci încunjurat de suita sa, compusă din cetele îngereşti, precum zic şi rugăciunile: „*Pe Tine te laudă tóte puterile cereşti*“ ...

In jurul chipului măreţ, serios şi impunĕtor a lui Iisus se fac cele „*nouĕ cete îngereşti*“, aşa precum le descriu cărţile bisericeşti şi în deosebi *Dionisiu Areopagita*. „*Pe Tine te încunjură serafimii*“, zice o rugăciune. Aşeḑarea în cerc o reclamă şi forma cupolei.

Gustul estetic al pictorului trebue sĕ afle pentru fie-care din cele 9 grupe de îngeri şi pentru fie-care înger în special posiţia, modul mai corĕspunḑĕtor de înfăţişare, ca sĕ reese din icónă, cum unii îngeri — conform misiunei lor — *glorifică* pe Christos în cântări şi imne de laudă, cum alţii se rógă, *întrevin* şi se întrepun la el pentru noi pĕcătoşii robii lui; ear' alţii îl *tămâéză*.[1]

Pictorul are cuvenita libertate a desemna câţi îngeri va crede de lipsă, ţinênd însĕ cont, ca sĕ se destingă cele 9 cete. Acestia forméză primul cerc de figuri în jurul lui Pantocrator.

Pe lângă îngeri cerem în multe rugăciuni întrevenirea Mariei la fiul ei şi Dumnezeul nostru. D. e. rugăciunea de la Bunavestire: „*Preasfântă Stăpână, preacurată Fecióră, de Dumnezeu Născătóre.....! cad şi mĕ rog Ţie.... o maica Impĕratului ce împĕrăţeşte ceriul şi pământul, cere'mi ertare de tóte pĕcatele mele,.... că tóte le poţi ca maica Impĕratului celui atotputernic.* („*Carte de rugăciuni*“ de episcopul Melchisedec Bucureşti. Tipografia cărţilor bisericeşti 1895 pag. 150).

Asemenea implorăm şi ajutoriul sfinţilor, „*..... Stăpâne, iubitoriule de ómeni..... întăreşte paşii nostri prin rugăciunile şi soliile măritei Născĕtóre de Dumnezeu..... şi ale tutuor sfinţilor.*

Deci spre completarea celor de mai sus este inomis de lipsă, sĕ depingem tot în cupolă pe „*Maica Domnului*“. Ea se face de regulă în apropierea lui Christos, cu mânile întinse spre rugăciune cătră Pantocrator, şi că cea mai vrednică, în partea ostică a cupolei. Tot în acelaşi cerc, — vis-a-vis — adecă în partea vestică, se pictéză dintre sfinţi *Ioan Botezătoriul*. Une-ori se mai pictéză Maria de-a drépta şi Ioan de-a stânga lui Iisus.

In al doilea cerc mai jos urméză în multe biserici prorocii, înşiraţi în jurul tamburului cupolei.[2] Spre a nu înmulţí prea mult figurile, scumpind pictura, acestia se pot omite, mai ales, că la cupola catedralei nóstre, şi şi la alte biserici, se află la locul acesta o girlandă de ferestri dese, care nu admite pictură de sfinţi.

Dintre sfinţi mai aparţin aici în deosebi cei „*patru evangelişti*“; cari se aşéḑă în cele patru colţuri din jos ale cupolei.

Cu acestea s'a complectat de-ajuns pictarea cupolei. Christos ascultă rugăciunile fiilor sĕi pământeni; ear' suita sa ceréscă îi pune mereu la inima-i milostivă aceste rugări, spre considerare.

La piciorul tamburului cupolei, mai fiind loc, se fac încă douĕ icóne: Una la ost, cealaltă vis-a-vis, la vest.

La ost aşa numita „*sfânta năframă*“ (*τὸ ἅγιον μανδήλιον*), adecă chipul lui Christos cel nefăcut de mâna omenéscă (*ἀχειροποίητον*), zugrăvit pe o pânzătură albă cu care s'a şters Mântuitoriul de sudori; şi „*sfânta cărămidă*“ (*ἅγιος κέραμος*), acelaşi chip al feţei lui Iisus pe o cărămidă roşie. Modul, în care s'au format aceste chipuri, este istorisit în sinaxariul de la 16 August.[3]

Dacă spaţiul nu permite, sfânta năframă se póte zugrăví în dimensiuni mai reduse, pe têmplă, de-asupra uşilor împĕrăteşti.

Năframa sfântă.

Provenienţa acestei icóne se baséză pe o legendă, pe care o aflăm la *Ioan Damaschin* (Paris 1712, fol. orat. I. de imag. p. 320; p. 631, 632), la *Eusebiu* (Histor. eccles. I. c. XIII), la *Nicephorus* Callixtus (Hist. eccles. II. cap. 7).

Pe timpul, când Iisus învĕţa şi făcea cunoscutele-i minuni, era în *Edessa* rege *Abgarus*. Acesta a auḑit despre Iisus şi faptele lui. Fiind de timp îndelungat bolnav, a scris lui Iisus, sĕ vină sĕ-l vindece; şi va împărţí cu el mica cetate Edessa. Iisus, ocupat cu îndeplinirea misiunii ce 'i era încredinţată, n'a putut sĕ-l cerceteze; dar' i-a promis, că după-ce se va reîntórce la Tatăl sĕu, îi va trimite pe vre-unul dintre învĕţăcei (pe Tadeu), carele îl va vindeca.

Abgarus s'a întristat, şi neputênd vedea pe Iisus în persónă, a dorit sĕ vadă barĕm chipul lui. De aceea a dat ordin unor trimişi, ca — mergênd la Fiul lui Dumnezeu — sĕ pună pe un pictor, sĕ-l zugrăvéscă. Iisus, căruia nimic nu este ascuns şi care tóte le ştie — cunoscênd şi dorinţa lui Abgarus, a luat o cârpă şi — ştergêndu-şi cu ea faţa şi apăsându-o pe faţă — i-s'a desemnat însuşi chipul lui pe ea.

(Va urma.)

---

[1] Avdiu face lui Ilie învinuirea, că „rĕsvrăteşte Israilul“, ear' Ilie i-a rĕspuns, că nu. El se închină adevĕratului Dzeu şi — ca se-i dovedéscă acestea — îl pofteşte, sĕ adune în muntele Carmilului „tot Israilul şi pe cei 400 proroci fără ruşine ai lui Vaal şi cei 400 proroci ai desişurilor“ etc. Poporul şi prorocii s'au adunat. Au făcut douĕ ruguri, şi au pus câte un bou tăiat pe ele. Un rug era pentru Ilie, celelalt pentru prorocii lui Vaal. Apoi li-a zis Ilie acestora: „Şi strigaţi întru numele Dumnezeilor vostri, şi eu voiu chiema întru numele Domnului Dumnezeului meu; şi va fi Dumnezeu, carele va auḑí cu foc“ (Cartea III a Impĕraţilor XIII v. 24). Aşa au făcut. Dar' prorocii „cei de ruşine“ în zadar au chiemat numele lui Vaal de diminéţa până la amiazi, şi chiar până în desera, zicênd: „Vaale auḑi-ne!“ căci „nu era ascultare“. Nime nu li-a rĕspuns ori-cât de tare strigau. Atunci li-a zis Ilie: „Prorocilor! daţi-vĕ în lături“! ear' poporului „apropiaţi-vĕ“! Şi când era vremea a se aduce jertfă, a venit Ilie proroc şi a zis: „Dómne, Dzeul lui Avram şi al lui Isac şi al lui Israil, auḑi-mĕ Dómne; auḑi-mĕ cu foc, ca sĕ cunóscă tot poporul acesta, că Tu eşti Domnul Dumnezeul lui Israil şi eu sunt robul Tĕu, pentru Tine am făcut lucrurile acestea“ (v. 36). „Şi au căḑut foc de la Domnul din ceriu şi au mistuit jertfa şi lemnele şi apa cea din gropă şi petrile şi lutul le-au lins focul“ (v. 38). „Şi au vĕḑut tot poporul şi au căḑut pe faţa sa şi au zis: Adevĕrat Domnul este Dumnezeu, Domnul acesta este Dumnezeu“ (v. 39).

In urma acestora — alungând poporul pe prorocii lui Vaal — Ilie i-a băgat în rîul Kisson şi i-au junghiat acolo.

[1] In multe cupole (Watopădi, Xenophontos, din muntele Atos) vedem la acest loc zugrăvită „*divina liturgie*“ (*ἡ θεία λειτουργία*), adecă prototipul liturgiei nóstre, servite de preoţi pe pământ. Iconografia îmbracă adecă pe toţi îngerii ca preoţi liturgisitori. Iisus este *archipreotul*, şi stă înaintea altariului, binecuvêntând. Pe dinaintea lui duc îngerii, îmbrăcaţi ca *preoţi*, *diaconi* etc., trupul şi sângele lui Christos, potirul şi discul, cădelniţa, lumini etc., precum zilnic vedem că se întêmplă la „*întrarea cea mare*“ cu sfintele sacramente. Acésta împreună-servire de altcum o aflăm indicată în rugăciunea de la „intrarea cea mică“ cu evangelia. Inainte de intrare zice preotul în taină — închinându-se, în mâni cu o evangelie — în mijlocul bisericei, întrĕ altele: ...„*Fă împreună cu întrarea nóstră, sĕ fie întrarea sfinţilor îngeri, cari servesc împreună bunătatea Ta.....*“

[2] Aşa se află în Atos la biserica sfântului Nicolae din mănăstirea Lavra. Profeţii sunt prevestitorii „Testamentului nou“; şi unul din ei, *Isaia*, a profeţit pe Emanuel; de aceea *Ἑρμηνεία* lui Panselinos îl pune mai ales şi pe el la locul acesta.

[3] Ceteşte Mineiul lunii August.

Nr. 54 1904. [99] 1—3

Publicare de licitaţiune.

Pentru **renovarea şi adaptarea edificiului şcólei gr. or. din Rĕşinari** se publică concurs *cu oferte închise.*

Suma preliminată spre acest scop e de **35,478 cor. 72 fil.**

Ofertele închise, provĕḑute cu vadiu de 5% din suma de mai sus şi cu declaraţiunea oferentului că-i sunt cunoscute condiţiunile de licitare, cum şi planul şi preliminariul de spese, se vor înainta comitetului parohial gr. or. din loc până în **8 Maiu n. orele 12 din zi.**

Condiţiunile, planul şi preliminariul de spese se pot vedé în cancelaria comitetului parohial.

Rĕşinari, 29 April n. 1904.

D. Vidrighin
president.

M. Lungu
not. com. paroh.

Cassa de păstrare (reuniune) în Sĕlişte, comit. Sibiiu.

Anunţ.

Cassa de păstrare reuniune în Sĕlişte acórdă **împrumuturi fără nici o provisiune sau competinţă de scris**, şi anume:

I. *Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi* şi *Imprumuturi cambiale*

de la k 50 până la k 1000 cu 8%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 7%
„ „ „ 5000 „ „ „ 20000 „ 6½%
„ „ „ 20000 în sus cu 6%.

II. *Imprumuturi hipotecare* şi *Imprumuturi cambiale cu acoperire hipotecară*

de la k 100 până la k 1000 cu 7%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 6½%
„ „ „ 5000 în sus cu 6%.

III. *Credite de contcurent pe lângă acoperire de hârtii de valóre sau hipotecă*

sume până la k 5000 cu 6·8%,
şi sume preste „ 5000 „ 6·3% interese decursive.

Din şedinţa Direcţiunii ţinută la 14 April, 1904.

[91) 4—6 **Direcţiunea.**

Ingrijirea dinţilor e cu totul greşită dacă se crede că lucrul principal este a clătí gura cu o apă antiseptică, şi că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinţilor însĕ este desĕvêrşită dacă drept orientare se iau esperienţele de ani de zile ale dentistului de curte ces. şi reg. Dr. **I. G. Popp** din **Viena** XIII/6, şi se foloseşte de **apa de dinţi şi de gură anaterin**, pentru-că acésta întruneşte următórele calităţi: are aromă particulară şi este avantagiósă pentru dinţi şi gingei, împedecă putreḑirea, pe când gura rĕmâne fără miros, şi contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurăţenia de pe dinţi şi flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinţi, şi de gingei. In acelaşi timp sĕ se folosésca **crema de dinţi anaterin**, în tuburi, pentru ca sĕ se împedece formarea de pétră şi sĕ rĕmână dinţii frumoşi, curaţi, în colóre próspĕtă, naturală, şi sănĕtoşi. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 şi 1 cor., crema de dinţi à 60 fil.) sunt recomandate de profesori şi medici, deóre ce s'au convins şi despre aceea, că ele au rarele calităţi de a nu conţiné aciduri şi a nu face spumă, cari sunt stricăcióse gurii şi dinţilor. *Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, şi la* ***A. W. Lingner****, farmacist în Sighişóra.* [18a] 5—18

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie

pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă, **în pămênt şi nĕsip.**

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori-ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 14—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

Cărămidă vechiă

se află de vînḑare la
architectul **Franz Szalay,**
(55) 8—10 strada turnului-roşu nr. 2 a.

Biliard pentru carambol

Seifert, în stare bună, cu tóte accesoriile, **se vinde.**

Amĕnunte în **Confetăria Frentz,** strada cisnădiei nr. 19. [97] 3—6

Crema Margit a lui Földes e cea mai bună din lume. Efect minunat

Frumseţa femeiéscă póte fi căştigată, potenţată şi menţinută prin escelentul preparat, curăţit chemice şi cu totul nestricăcios

Cel mai eminent mijloc contra înrîurinţei sórelui şi vêntului, nu conţine nici mercuriu nici plumb, neunsuros, pretutindenea favorit este

Păziţi-vĕ de imitaţii! Scutită prin lege.

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Falsificătorii vor fi urmăriţi judecătoresce.

Acéstă universal renumită pomadă de obraz delătură în câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruţele, carii de piele şi alte necurăţenii de piele; neteḑeşte sbârcelile, creţele, semnele de vărsat, şi dă obrazului colóre albă, lucie şi fină.

Preţul: borcan mic 1 cor., mare 2 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a preţului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm. ARAD.

Se capĕtă în farmacii, drogerii şi parfumerii.

Articlii de toaletă demni de recomandat:
Pudră Margit cor. 1·20
Săpun Margit 70 fil.
Pastă de dinţi Margit cor. 1.
Apă de obraz Margit cor. 1.

Deposit principal în Sibiiu:
farmaciile C. Müller, şi I. C. Molnár; G. Melzer, săpunar, E. Rumler, şi parfumeria Melzer.

Indispensabilă pentru dame!
Cel mai bun cosmetic.

51) 3—5

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se folosésca numai numitul prav!

? Pentru-ce ?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe câştiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** coróne
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 6—12 **acolo** s'au câştigat, şi

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriaşe.**

Cine voeşte deci sĕ dobândésca un **câştig principal**, sĕ se grăbésca a comanda cu asignaţiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 şi 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optíme de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă şi cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

☞ **Şecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis şi franco** ☜

Scrisóre de comandă. A se taia! Dlui **A. GAEDICKE,** Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum şi planul oficial.

Banii, cor.................. {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignaţiune postală} Ce nu convine sĕ se ştérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclătantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemĕnat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 2—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 43 Sibiiu, Marţi 20 April (3 Maiu) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strêinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

O dorinţă împlinită.

Sibiiu, 2 Maiu n.

In momentele în cari scriem şirele acestea pregătiri mari se fac în Budapesta pentru a primí pe M. Sa regele cu meritată sărbătorire între zidurile capitalei statului ungar. Maiestatea Sa soseşte adecă astăzi după amiazi la Budapesta, cu întréga sa curte regală, pe vreme mai lungă.

De mult nu fusese Maiestatea Sa pe timp mai lung în Budapesta. L'au împedecat luptele parlamentare purtate pentru *naţionalisarea* armatei, recrutată din părţile Ungariei, o chestie care multă supĕrare va fi causat M. Sale. Dar' ceriul politic s'a limpeḑit în Ungaria, şi M. Sa nu mai are motiv de a fi supĕrat. Concesiunile posibile M. Sa le-a făcut Magiarilor, ear' cei cu pretensiunile esagerate au plecat stégul şi au sistat lupta.

Insĕ nu pentru faptul, că M. Sa de mult nu fusese în Budapesta, ori pentru concesiunile făcute Magiarilor în chestia militară i-se pregăteşte M. Sale primire splendidă în capitala Ungariei, ci pentru preagraţiosul autograf, publicat la timpul seu şi în ziariul nostru, prin care prim-ministrul *Tisza* este împuternicit sĕ se ocupe cu ideia şi sĕ stabiléscă planul reîmpatrierii ţĕrinei lui *Rákóczy*, mort şi înmormêntat în pămênt străin.

Maiestatea Sa prin faptul acesta a aruncat vĕl peste un colţ din trecutul îndepărtat, s'a împăcat cu sufletul celui ce ani de-arîndul a luptat în contra Vienei, în contra Habsburgilor, voind sĕ creeze o Ungarie naţională şi independentă, ear' după ce a fost biruit, a refusat sĕ priméscă amnestie de la domnitoriul aparţinĕtor casei habsburgice, ci a preferit sĕ mérgă în străinătate şi sĕ móră acolo, în exil, departe de patria sa mult iubită, — cu sufletul celui-ce în viéţă purta numele *Rákóczy Ferencz*.

O dorinţă mare şi de mult nutrită a Magiarilor a împlinit M. Sa prin graţia preaînaltă, prin marinimositatea arătată. Şi nu invidiem pe compatrioţii magiari pentru acest frumos succes, ci îi felicităm şi ne bucurăm cu ei împreună. In sfêrşit figurile mari istorice, fie că au avut succes în acţiunile lor, fie că au căḑut în mijlocul luptelor, tot figuri mari rĕmân, cărora posteritatea e datóre sĕ se închine cu sentimente de recunoştinţă.

Au bun motiv deci compatrioţii magiari de a se bucura şi de a aduce imnuri de mulţămită bunului domnitoriu, care li-a legat o rană de mult simţită, şi noi, cum am spus, nu putem de cât sĕ ne bucurăm cu ei împreună, sĕ ne bucurăm de bucuria şi de fericirea lor.

Dar' . . . . . avem şi aici un *dar'*. In mijlocul legitimei lor bucurii i-am ruga pe iubiţii compatrioţi magiari sĕ 'şi aducă aminte şi de noi. Nu în altă privinţă, de cât numai în aceea, că am avut şi noi un bărbat mare, o figură istorică, scumpă şi sfântă tuturor urmaşilor, un erou, care a luptat, nu în contra Habsburgilor, ci pentru apărarea tronului şi a dinastiei habsburgice, nu pentru a învinge şi a supune pe cineva, ci pentru a dobândí şi pe séma poporului din care făcea parte libertăţile după cari Românul a însetat vécuri de-arêndul: am avut pe *Avram Iancu!*

Ţĕrina acestei figuri istorice a Românilor din statul ungar nu e aşezată în pămênt străin, cum e aşezată a lui Rákóczy Ferencz II, ci în pămêntul mult iubit al patriei nóstre comune. N'avem deci dorinţe de a o aduce acasă. Faţă de acéstă ţĕrină avem însĕ şi noi datorinţe mari şi sfinte, în tocmai cum Magiarii au avut şi au faţă de ţĕrina lui Rákóczy. Avem şi noi o dorinţă de mult nutrită, care însĕ nu ni-se póte realisa. O dorinţă, pe cât de legitimă, pe atât de modestă. O cruce voim sĕ ridicăm de-asupra ţerinei eroului nostru, numai o cruce, nu în chip de demonstraţie, cum se crede, ci ca sĕ se arete urmaşilor locul unde-şi dórme somnul de veci cel-ce frumósă luptă a purtat, dar' rea rĕsplată a primit. Şi crucea acésta nu o putem ridica, pentru-că banii adunaţi din sărăcia nóstră spre scopul acesta *au fost confiscaţi* din partea guvernelor din trecut.

Celor cu judecată sănĕtósă dintrĕ compatrioţii magiari ne adresăm deci în aceste momente de generală bucurie pentru ei, întrebându-i, dacă nu ar fi cu cale şi corect, ca aceea ce a făcut M. Sa faţă de Magiari şi de eroul lor de acum două sute de ani şi mai bine, sĕ facă şi guvernul magiar, — pus sub presiunea opiniei publice magiare, — faţă de Românii supuşi şi credincioşi statului ungar şi faţă de scumpul lor mort din cimiteriul de la Ţebea?!

La Magiari e rîndul sĕ-şi arete marinimositatea, bunătatea inimii, faţă de noi, în feliul cum M. Sa şi-a arătat'o faţă de ei.

Monument lui G. Bariţiu.

Am anunţat în numĕrul trecut, că în 6 Maiu n. (ziua Sft. George) se va face aşezarea şi sfinţirea monumentului ridicat din partea familiei fericitului George Bariţiu, *la mormêntul acestuia, aflător în curtea bisericei gr. cat. din loc. Astăzi suntem în plăcuta posiţiune de a puté comunica cetitorilor, că festivitatea legată de acest incident promite a primí dimensiuni menite sĕ umplă de bucurie inimile româneşti. La actul inaugurării monumentului va lua adecă parte, după cum suntem informaţi, şi* Academia Română *din Bucureşti, representată fiind prin venerabilul domn* Dr. At. M. Marienescu *(Sibiiu) şi distinsul archeolog şi profesor universitar* Gr. G. Tocilescu *(Bucureşti), care în scopul acesta soseşte încă Joi séra în Sibiiu Cum se ştie,* Bariţiu *fusese în timpul din urmă president al Academiei Române. Tot aşa va lua parte la sfinţirea monumentului şi comitetul Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, după-ce rèposatul fusese president şi al Asociaţiunii. Academia Română va depune şi o corónă pe mormêntul marelui nostru Bariţiu. Credem că între astfel de împrejurări e de prisos a mai spune, că e de* datorinţa *fie-cărui Român din Sibiiu şi împrejurime, ca sĕ fie de faţă la acest act solemn şi de recunoştinţă faţă de una dintrĕ cele mai mari figuri ale trecutului nostru mai apropiat. Discursul festiv în numele Academiei Române îl va pronunţa venerabilul domn* Dr. At. M. Marienescu, *membru ordinar al Academiei Române.*

Sinodul din Caransebeş.

A ţinut cinci şedinţe, în cari a eshauriat programul de muncă ce i-se reservase. Deschiderea s'a făcut prin următoriul discurs presidial, rostit din partea P. S. Sale domnului episcop *Nicolae Popea*:

Christos a înviat!
Domnilor deputaţi!

Ştim, domnilor deputaţi, cât de grele şi asupritóre au fost timpurile şi ispitele, prin cari a trecut naţiunea şi biserica nóstră dreptcredinciósă. Zic anume naţiunea şi biserica nóstră dreptcredinciósă, căci aceste două aşa de strîns erau legate întrĕ sine, în cât una fără de alta nu se putea cugeta. Sórtea lor a fost aceeaşi; şi una şi alta era despreţuită, nesocotită, batjocorită, erau numai tolerate de pe o zi pe alta în ţéra nóstră.

Astfel fiind, multă umilire a trebuit sĕ sufere biserica nóstră, archiereii nostri şi credincioşii ei. Şi întrĕ astfel de împrejurări, se înţelege, nici vorbă nu putea fi de drepturi şi de recunóşterea lor din partea lumii de afară.

Dară, domnilor deputaţi, şi suferinţele, ca tot în lume ce nu e basat pe adevĕr şi dreptate, încă îşi au sfîrşitul lor. Dreptaceea Domnul puterilor din nemărginita Sa bunătate a hotărît sĕ pună sfîrşit timpului de suferinţă şi de umilire a bisericei Christosului Sĕu, a bisericei nóstre dreptcredincióse. El a trimis deci bărbaţi luminaţi, bărbaţi cu inimă, bărbaţi cari şi-au pus tóte puterile lor în serviciul bisericii, în frunte cu providenţialul marele nostru archiereu Andreiu, care împreună cu însufleţiţii sei conlucrători, după

FOIŞÓRĂ

Vlădica Todor.

(*p*) Istoria face pomenire despre un *vlădică* cu numele *Todor*, om distins, care ar fi trăit pe la finea vécului XVI.

Acest vlădică Todor apare pe plan pe vremea principelui Sigismund Báthory, domnul Ardélului, ca conducĕtoriu de trupe voluntare în contra Turcilor.

Sigismund Báthory, principele Transilvaniei, care plătea tribut porţii otomane, luase adecă hotărîre de a se desface cu desĕvêşire din jugul turcesc. Cu domnitorii vecini stătea bine, de aceea a căutat şi a aflat sprigin la împĕratul Rudolf, şi la principii ţĕrilor româneşti, cu cari a întrat în raporturi de alianţă. Trebuia acum căutat pretextul pentru începerea luptei în contra Turcilor. Pentru ajungerea scopului s'a aflat de necesară inscenarea unei rescóle din partea poporului asuprit de Turci, şi principele Sigismund Báthory a înduplecat pe Banul Lugojului, *George Palatici*, om puternic şi îndrăsneţ, sĕ cutriere Banatul şi aţiţând poporul sĕ pună la cale rescóla în contra Turcilor.

Banul Palatici s'a supus acestei dorinţe, şi la anul 1594 a vorbit cu Românii, cu Sêrbii şi cu Bulgarii din Banat, căştigându-i pe toţi pe partea principelui din Ardél Sigismund Báthory.

A fost uşor sĕ se ajungă succesul dorit, pentru-că întréga poporaţiune din Banat era îngrozită de făptuirile Turcilor şi doria din tótă inima sĕ se scape de păgânătatea semilunei.

Ca resultat al consultărilor avute s'a trimis o deputaţiune în Ardél, la principele Sigismund Báthory, pentru-ca sĕ 'l róge sĕ iee sub scutul sĕu poporaţiunea Banatului, decisă sĕ între în luptă cu tóte puterile şi cu tótă energia pentru a curăţí de Turci aceste părţi de ţéră.

Deputaţiunea a fost condusă de *vlădica Todor*, pe semne cel mai deştept şi mai distins dintrĕ cei-ce făceau parte din deputaţiune. Böhm scrie în monografia Bănatului astfel despre el: „mely (küldöttséget) az *előkelő*, és Todor név alatt ismeretes *vladika* vezetett.

Cine a putut sĕ fie acest vlădică Todor? Sigur că episcopul *românesc*, fie din *Timişóra*, fie din *Lipova*, unde încă pe la finea secolului 14 s'au înfiinţat episcopíi gr.-orientale, despre cari tot *Böhm* ne spune că au rĕmas în fiinţă *„şi sub domnia turcéscă.“*

Mai de creḑut e, că a fost *vlădică al Timişórei*, find-că sunt istorici cari ne spun, că episcopia (după alţii metropolia) gr.-orient. a Timişórei a fost mutată la Ineu (Ienopolea), ear' Vlădica Todor, după cum vom vedé, în Ineu a fost mai pe urmă vlădică.

Principele Sigismund Báthory a primit deputaţiunea în mod fórte afabil, a promis bănăţenilor tot sprijinul seu şi li-a trimis un stég mare sub care sĕ lupte în contra Turcilor, sub scutul şi protecţiunea sa.

S'a început apoi înrolarea şi organisarea. Din comunele româneşti şi sêrbeşti aŭ pus mâna pe arme în primul moment 1500 de ómeni buni de arme şi îndrăsneţi, urmându-le mai târziu şi alţii. Românii au fost puşi sub conducerea *vlădicului Todor* şi a unui *Doţian* cu numele, ear' Sêrbii sub conducerea a trei fruntaşi sêrbi, fórte resoluţi şi fórte temuţi. S'a început în urmă atacul în contra Turcilor.

Intâiu au fost luate la ochi fortăreţele cu trupe mai mici turceşti, cari tóte au fost luate de la Turci şi curăţite de musulmani. Prinḑênd astfel curaj, trupele voluntare bănăţene au dat năvală asupra Turcilor la Panciova, făcênd o linie lungă de bătae de la Panciova pănă la Palanca-nouă. Au avut ciocnire şi la Vêrşeţ cu paşa din Timişóra, care plecase cu 5000 de ómeni în contra lor.

Insemnate biruinţe asupra Turcilor au raportat aceste trupe voluntare româneşti şi sêrbeşti, conduse de *vlădica Todor*, pănă ce în cele din urmă totuşi ele au fost sdrobite de Turci, şi au fost sdrobite, pentru-că ajutoriul ce 'l trimisese principele Ardélului, Sigismund Báthory, sub conducerea lui Székely Mózes, ajunsese pănă la marginea Banatului, ear' mai departe n'au putut sĕ mérgă trupele ardelene, şi aşa bănăţenii au rĕmas avisaţi la propriele lor puteri, cari erau disparente pe lângă cele treizeci mii de ostaşi pe cari le concentraseră Turcii la Becicherec, unde a fost bătută armata voluntară a lui Todor, vlădica cel românesc.

Turcii şi-au resbunat rĕu de astădată, mai ales asupra Magiarilor şi a Sêrbilor, — findcă fie-care popor lupta separat, sub comanda ómenilor proprii, şi cu limba proprie de comandă. Românii însĕ, avênd probabil posiţie mai bună, ori retrăgêndu-se la vreme din luptă, au rémas mai puţini decimaţi. Despre Sêrbi însĕ spune *Böhm*, că n'au rĕmăs în viéţă decât vr'o trei sute, dintrĕ aceia cari au putut scăpa cu fuga. „Ziua acésta, — scrie *Böhm* — nu numai că a nimicit speranţa şi norocul Sêrbilor, dar' *li-a şters şi numele din Banat*“. (E nap a szerbeknek nemcsak reményét és szerencséjét tette semmivé, hanem nevüket is a Bánságban kitörülte).

(Va urma).

multe lupte şi osteneli isbutiră sĕ ridice biserica la posiţia şi demnitatea ce i-se cuvenia ca unei instituţiuni divine, dându-i o organisaţiune escelentă, care cuprinde în sine drepturi pentru toţi fiii bisericei, în tóte afacerile bisericeşti. O organisaţiune acésta, depusă în statutul organic, pentru carea ni-am atras admiraţiunea conlocuitorilor nostri. Da, am fost şi suntem admiraţi, dar' totodată, sĕ o spunem drept, şi invidiaţi pentru acéstă organisaţiune a nóstră bisericéscă, de popóre aflătóre pe o tréptă mai înaltă de cultură, cari s'au mişcat liber şi ale căror biserici au fost respectate. O dovadă a acestei organisaţiuni bune şi frumóse este şi întrunirea nóstră de astăzi în sinod eparchial. Avem deci tot dreptul sĕ ne bucurăm şi sĕ ne mândrim şi noi cu acéstă organisaţiune frumósă, admirată şi invidiată de alţii.

Dară, domnilor deputaţi, nu este destul, ca sĕ avem o organisaţiune bisericéscă, o constituţiune bună, frumósă şi admirabilă, pentru carea sĕ ne invidieze alţii. Ci se cere imperativ, ca noi sĕ ne arătăm vrednici de ea; şi vrednici ne vom arăta, dacă o vom şti respecta, şi ne vom şti folosi de ea spre binele şi prosperarea bisericei nóstre, implicit a némului nostru românesc.

Constituţionalismul nostru bisericesc, statutul organic, domnilor, dă fie-cărui fiu al bisericei dreptul de a se ingera în afacerile bisericeşti; acest drept însĕ impune totodată şi datorinţe, parte de caracter moral, parte de caracter material. Şi pe când cu drept cuvênt se aştéptă, ca fie-cărui fiu al bisericei sĕ i-se lase libertate deplină de a-şi esercia dreptul sĕu întrĕ marginile legei şi în special ale statutului organic, pe atunci se recere totodată de altă parte, ca fie-care fiu al bisericei sĕ-şi împlinéscă datorinţele sale de ambele categorii ce i-se impun faţă de biserică.

Dintrĕ datorinţele de caracter material înţeleg cu deosebire concurgerea cu jertfe materiale la susţinerea organismului bisericesc, la susţinerea, înmulţirea şi desvoltarea instituţiunilor nóstre bisericeşti de cultură, ca astfel prin mijlocirea lor sĕ ne ridicăm pe o tréptă mai înaltă de cultură în mijlocul popórelor conlocuitóre.

Dară, dacă este de lipsă împlinirea datorinţelor materiale, apoi este de prima ordine, de imperativă necesitate şi împlinirea datorinţelor de caracter moral; căci fără acestea este imposibilă viéţa nóstră bisericéscă constituţională, şi organismul nostru frumos nu ni-ar aduce nici un folos, ci din contră, ni-ar duce biserica la desastre şi în cele din urmă — de ce Dzeu sĕ ne feréscă — la încătuşarea bisericei.

Dintrĕ aceste datorinţe morale voesc sĕ ating mai întâiu datorinţa de a ne esercia drepturile nóstre numai cu respectarea scrupulósă a învĕţăturilor şi aşezĕmintelor bisericei nóstre dreptcredinciόse; ear' în a doua linie datorinţa de a ne esercia drepturile nóstre numai avĕnd înaintea ochilor esclusiv binele şi folosul cel adevĕrat al bisericei. Spre acest sfêrşit se cere:

desbrăcarea de interese personale şi abandonarea nefericitului egoism. Cultivarea intereselor personale, egoismul, constituesc în viéţa nóstră bisericéscă, ca şi chiar în orice societate de viéţă, icul, care este capabil de a rĕsturna întreg edificiul frumos al organismului nostru bisericesc.

In laturi dar' cu interesele personale, în laturi cu egoismul, căci acestea sunt crime strigătóre la ceriu, când e vorba de cultivarea intereselor bisericeşti.

Interesele personale şi egoismul, domnilor, sunt sĕminţele din cari încolţesc şi apoi cresc în abundanţă buruenile, cari sugrumă viéţa plantelor nobile, dând şi adăpost diferitelor vietăţi uriciόse şi şi periculóse.

Nu voesc sĕ mĕ estind mai departe în acéstă direcţiune a datorinţelor morale, ci îmi reamintesc o vorbă înţeléptă, că adecă, mai uşor este a căştiga o avere, de cât a o păstra. Şi acésta este fórte adevĕrat mai ales avênd în vedere împrejurările critice de astăzi.

Domnilor deputaţi! Autonemia în genere, ca şi autonomia bisericéscă, este un cuţit cu douĕ tăişuri. Cel înţelept se póte folosi de el, ear' cel neînţelept îşi póte produce sie-şi rana. Noi, domnilor deputaţi, sĕ fim înţelepţi, sĕ ne folosim de autonomia nóstră, de organismul nostru bisericesc numai avênd interesul cel adevĕrat al bisericei înaintea ochilor, eserciindu-ne atât drepturile cât împlinindu-ne şi datorinţele nóstre ce le avem ca fii ai bisericei, în înţelesul celor ce le-am atins mai sus, cum şi aştéptă acésta sfânta nóstră biserică de la noi; căci, domnilor, trebuinţele nóstre multe sunt, împrejurările sunt grele, şi acestea cer de la noi înţelepciune, abnegaţiune şi jertfe.

Nu mĕ îndoesc, domnilor deputaţi, că dvóstrĕ sunteţi pe deplin convinşi despre misiunea ce o avem; că înţelepciunea, abnegaţiunea şi jertfele nu Vĕ sunt străine; şi astfeliu Dumnezeu va binecuvênta lucrările nóstre, ceea-ce dorind şi cerênd de la Dzeu, pe lângă salutările mele de bunăvenire a dvóstre la Episcopia nóstră, declar sesiunea a doua a periodului al XII-lea al sinodului nostru eparchial deschisă.

In chestia rentei şcólelor nóstre din Braşov.

O ştire neadevĕrată, aruncată pe piaţa publică din partea unor foi, vedem că şi-a făcut calea în presa magiară, şi mai ales în presa română din regat, neliniştind pe unii şi înveselind pe alţii. S'a dat adecă alarmă, că guvernul ungar ar fi denegat sĕ asemneze renta şcólelor nóstre din Braşov, pentru motivul, că renta nu s'ar fi întrebuinţat conform destinaţiunei.

Ştiind fórte bine că ştirea acésta neadevĕrată causéză amărăciune mare, nu numai celor interesaţi, ci întreg publicului românesc, grăbim a o desminţi şi a constata, că guvernul ungar a aflat socotelile rentei în cea mai bună regulă, şi renta *n'a denegat'o;* dar în legătură cu socotelile rentei mai înaintându-i-se şi socotelile fundaţiunii *Barac*, care fundaţiune are aceeaşi meniţiune ca şi renta, s'au aflat şi acestea în tótă regula, escepţionându-se din partea guvernului ungar numai douĕ împrejurări, anume, una, că s'ar fi capitalisat mai mult de cât dispune fundatorul prin testament, şi alta, că o parte a capitalului acestei fundaţiuni s'ar fi investit în valori de ale statelor străine, în loc de a se investí în valori de ale statului ungar.

Repetăm, că socotelile rentei s'au aflat în ordine, şi că renta nu e denegată, ci e asemnată.

Seminariul român din Lipsca.

Nu demult a apărut la Lipsca al X lea anuar al Seminariului român de sub conducerea profesorului Dr. G. Weigand. Cu volumul acesta de XXVIII+639 pagini se încheie un deceniu de muncă spornică pe terenul filologiei române, muncă ce a unit la un loc, sub povăţuirea simpaticului şi neobositului savant şi profesor german, studenţi români de pretutindenea cu studenţi germani şi străini.

In prefaţa acestui anuar deosebit de voluminos se face o reprivire asupra trecutului Seminariului de la înfiinţarea lui, asupra lucrărilor sĕvêrşite în acest întâiu deceniu al existenţei lui, asupra studenţilor cari au luat parte ca membri la cursurile din seminariu, asupra felului cum s'a lucrat şi se lucréză încă aici.

Cel dintâiu căruia dl Weigand i-a comunicat planul de a înfiinţa un seminariu pentru limba română la Lipsca — ne spune dsa în prefaţă — a fost dl Hajdĕu. Incurajat de dînsul, dobândí apoi sprijinul Academiei, al dlui T. Maiorescu, pe atunci rectorul universităţii din Bucureşti, şi al dlui T. Ionescu, ministrul instrucţiunii, care îi puse la disposiţie suma anuală de 6000 lei, urcată de la 1895 la 10,000. Din acéstă sumă se tipăreşte şi anuarul şi se acoper tóte cheltuielile seminariului.

In cei zece ani de atunci s'au făcut de către directorul seminariului şi de către membrii sĕi lucrări din aprópe tóte ramurile filologiei române, cari s'au publicat în anuare. Seminariul a avut în cursul acestui timp 90 de membri, dintrĕ cari 42 Germani, 34 Români, 3 Arămâni, 3 Bulgari, 3 Danezi, 3 Englezi, 1 Rus şi 1 Spaniol.

Pregătirea membrilor se face în cursuri la universitate şi la seminariu. La disposiţia lor este o bibliotecă de specialitate, care cuprinde 2452 volume, apoi un mare numĕr de reviste române şi străine şi de ziare româneşti, parte abonate, parte primite gratuit (întrĕ aceste din urmă şi „Telegraful Român“). Dintrĕ elevii seminariului 22 şi-au trecut examenul de doctorat cu teză de filologie românéscă, şi anume 15 Germani şi 7 Români.

Anuarul de faţă cuprinde 5 lucrări, dintrĕ cari remarcăm în deosebi „Viéţa şi operele în proză ale lui M. Eminescu“ de I. Scurtu, o lucrare a cărei valóre a fost deja semnalată, cu ocasia apariţiei sale ca broşură, de dd. N. Iorga şi I. Chendi. Cu dînsa seminariul din Lipsca şi-a întins activitatea sa rodnică de informaţie a lumei ştiintifice germane şi asupra literaturei germane şi asupra literaturii nóstre, dând o lucrare cum nu avem încă în româneşte. *N.*

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Moeciul-superior* (tractul Bran) de la: Ioan Drăghici 25 coróne; Iosif Gârbacea 4 coróne; Ioan Tişca şi George Puchianu câte 2 coróne; George Duicu 1 corónă; douezeci şi unu credincioşi, cu contribuiri în sume sub 1 corónă, la olaltă 4 coróne 80 fileri. De tot *38 coróne 80 fileri.*

II. Ilustritatea Sa domnul *Ioan cav. de Puşcariu*, jude de curie în pensiune, a cedat în favorul colectei diurnele şi spesele de călĕtorie la sinodul archidiecesan din anul curent, în sumă de *111 coróne 74 fileri.*

III. Preotul George *Lărgean*, de curênd hirotonit şi instituit paroch în Negrileşti (tractul Dej) a solvit la colecta catedralei 100 coróne.

IV. Institutul de credit şi economíi „Haţegana“ din Haţeg a achitat restul de 200 coróne din ofertul făcut anul trecut.

NOUTĂŢI

Corul învĕţătorilor din Sĕlişte şi jur invită la concertul ce 'l va arangia în *Tilişca*, împreună cu elevii şcólei de acolo, în 23 April st. v. la orele 7½ séra, din incidentul ţinerii conferenţei învĕţătoreşti. Asemenea invită şi la concertul ce 'l va arangia în *Sĕlişte*, în 25 April v. la orele 7½ séra.

*

Avis. Cu începere de la *2 Maiu 1904* orele de birou la institutul de credit şi economíi „Albina“ din Sibiiu se ţin de la *7 ore diminéţa până la 12½ amiazi.*

*

Binefăcĕtórea săracilor. Vĕduva lui Teodor Voinits din Subotiţa, rĕposată zilele trecute, a testat oraşului ca fond de ajutorare a săracilor 800 lanţuri de pămênt arătoriu, 50 jugĕre de pămênt plantat cu viiă şi o casă mare în Budapesta, tóte în valóre de peste un milion de coróne. Rudeniilor sale a testat numai averea în bani gata, în sumă de 100.000 de coróne.

*

O profeţie rusécă despre rĕsboiul ruso-japonez. In Kronstadt trăeşte un preot bĕtrân, căruia poporul rus îi atribue putere de profeţire şi a face minuni. Intrebat despre sórtea rĕsboiului ruso-japonez, preotul Ioan, căci aşa 'i-e numele, a spus că rĕsboiul va dura cel puţin 25 ani, va curge sânge rusesc şiróie şi Rusia va fi necesitată sĕ înarmeze chiar şi pe moşnegii ţerei, spre a ţiné pept cu rasa galbină, de óre-ce China se va alia cu Japonia contra Rusiei. La sfêrşit Rusia va învinge şi va stăpâní peste întrégă China.

*

Americanii — pentru cultură. In raport cu puţinul pe care popórele europene şi statele 'i jertfesc pentru scopuri culturale şi de binefacere, americanii stau la o înălţime incomparabilă. Singur oraşul New-York, de pildă, a cheltuit în 1902 pentru instrucţia publică 1346 milióne de coróne. Din cinci sute milióne de coróne, cu cât sunt prelimate cheltuelile anuale, pentru şcólele oraşului sunt preliminate o sută milióne. Tot-aşa de darnici sunt americanii şi faţă cu scopurile de binefacere, pentru cari statul şi persóne private cheltuesc circa şepte sute de milióne pe an.

*

Mulţămită. Din incidentul sĕrbătorilor „*sf. Paşti*“ credincioşii din Galaţi Alexandru *Mihailescu*, şi soţie-sa *Maria* au binevoit a dona sfintei biserici greco-orientale un rînd complet de vestminte preoţeşti în valóre de 110 coróne. Priméscă onoraţii donatori şi pe acésta cale espresiunea mulţămitei mele celei mai sincere. Galaţi, la 13 April v. 1904. *Iacob Briciu*, paroch.

*

Petrecere în Gernesig. Primim invitare la petrecerea ce se va arangia cu ocasiunea conferenţelor învĕţătoreşti la 6 Maiu st. n. 1904. (Sfantul George) în Gernesig. Preţul de persónă 1 cor., de familie 3 cor. Inceputul la 7½ ore séra. Venitul curat e destinat în favorul şcólei confesionale gr. or. din loc. Programul e următoriul: 1. Cuvênt de deschidere, rostit de v.-pres. S Russu 2. „Dormi în pace“ poesie de Vlahuţă, declamată de G. Ceontea. 3. „Anecdotă“ de T. Speranţă, declamată de T. Libeg. 4. „Mai am un singur dor“, cântată de P. Duca. 5. „Ruşinea închipuită“, dialog de D. Dogariu, predat de 2 eleve. 6. „Sandu Napoilă“, monolog, de v. Alexandri, predat de G Ceontea. 7. „Şcóla“, trialog de M. Drăgan, predat, de 3 elevi. La fine dans.

*

Vifor şi grindină. In Şopron şi împrejurimi Sâmbătă nóptea a fost vifor mare, împreunat cu tunete şi fulgere, şi cu grindină. Viile sunt aprópe pretutindenea nimicite de grindină. In comunele Rákos şi Harka fulgerul s'a descărcat asupra câtorva case şi le-a aprins.

*

La fondul de 20 fileri, al „reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vênzare pe séma meseriaşilor români au dăruit: Ioan Teculescu, protopresb. şi president al „Reuniunii meseriaşilor din Alba-Julia“, 1 corónă, Dr. P. Şpan, profes. sem. 20 fileri, parochul Demetriu Bunda din Sadu, a dăruit în memoria mult regretatelor Luisa Comanescu, fostă preotésă în Ghimbav şi Victoria Goga, fostă învĕţătóre, în total 1 cor., Vic. Tordăşanu, 10 fil., Ioan Mustea, sodal zugrav de case 1 cor., George Cărpinişan, econom în Câlnic pentru sine şi pentru fiul seu George sodal croitor şi ascultător al academiei de croit din Dresda, 80 fil., Dr. Ioan Elekes, medic, (Sebeşul sĕs.) şi Ioan Brotea, paroch (Metiaş), câte 1 cor. La fondul Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiţi de lucru au dăruit Ioan Mustea, sodal zugrav, 80 fileri şi G. Cărpinişan, sod. croitoriu (Dresda) 20 fil.

*

Concert şi teatru în Sebeşul-mare. Invĕţătorii de la şcólele gr. or. din protopresbiteratele Cluj şi Unguraş, din prilejul conferenţei învĕţătoreşti arangéză la 26 April (9 Maiu st. n.) petrecere împreunată cu producţiuni musicale, declamatorice şi teatrale în localul şcólei din Sebeşul-mare, în favorul bibliotecii şcolare din comuna amintită. Taxa de întrare: familie de 3 membi 3 coróne, persóne 1 cor. 60 fileri, loc de şezut, 1 cor. loc de stat. In comitetul aranjator sunt şi protopresbiterii tractuali T. Roşescu şi P. Roşca. (Suprasolvirile se vor cuita pe cale ziaristică).

*

Concet în Sebeşul-săsesc. Reuniunea „Andreiana“ a meseriaşilor şi comercianţilor români din Sebeşul săsesc arangéză la 6 Maiu st. n. (ziua de Sf. Giorgiu) concert în pavilonul de vară de la hotel „Central“ din Sebeşul-săsesc. Taxa de întrare: loc prim 2 coróne, loc II. 1 cor. 50 fileri, loc de stat 1 corónă. Inceputul la 8 ore. După concert urméză dans.

*

In mormênt comun. Inginerul montanistic L. Mrak sĕptĕmâna trecută mersese la părinţi în Hegybánya (lângă Vácz), ca sĕ cerceteze şi consoleze pe tatăl seu, care era bolnav. Inviorat de presenţa fiului seu, bĕtrânul resista bólei mai cu succes, aşa că după câteva zile a putut chiar sĕ părăsiască patul. In ziua când inginerul avea sĕ plece, în cursul prânzului a căpĕtat apoplexie de inimă şi a murit subit. Tragicul sfêrşit al fiului seu a sguduit aşa de puternic pe bĕtrânul convalescent, în cât a căpĕtat şi el apoplexie şi — a ajuns şi el pe catafalc alăturea cu fiul seu. Au fost înmormêntaţi în mormênt comun. Le plânge perderea vĕduva şi doi orfani, respective mama şi doi frăţiori.

*

Mulţămită. Cu ocasiunea producţiunii cor-teatrale aranjată în 17 April n. în comuna Bârghiş au suprasolvit următorii stimaţi domni. E. *Terchilă*, paroch, Vorumloc 1 cor. *Victor Suciu*, paroch, Bârghiş 1 cor. *Ioachim Părău*, paroch, Agnita 1 cor. *Pompei Trif* stud. teolog Vecerd 40 fil. *Nic. Jurca* înv., Vĕrd, 40 fil. *Nic. Cârstea*, pedagog, Verd, 20 fil. *Ioan Varga*, înv., Vesend 20 fil. *Ioan Alexandru* înv., Ighişdorf, 20 fil. *Iosif Neuman*, comerciant Bârghiş 1 cor. *Ioan Mohan*, cantor, Vorumloc 1 cor. *Ioachim Muntean*, econom, Vorumloc 1 cor, cărora le mulţămesc şi pe acésta cale. Bârghiş, 29 April n. 1904. Pentru comit. aranjator *Emil Terchilă* paroch.

*

Esplosie de gazuri. In mina de cărbuni de lângă Sevilla (Spania) au esplodat săptămâna trecută gazurile miniere ucigênd mulţime de băieşi. Până acum au fost scóse de sub ruine cinzeci şi trei de cadavre.

*

Nu există mijloc mai bun de a-ţi căştiga sănătatea, ca crucea duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 şi sute de ómeni îşi mulţămesc recăştigata sănătate şi dorul de viéţă dlui Albert Müller în Budapesta V., Vadász-u. 42/VI. ceea-ce dovedeşte şi următórele două scrisori de recunoştinţă: 1. *Dlui Albert Müller în Budapesta.* De óre-ce crucea electro-magnetică R. B. Nr. 86967 mi-a ajutat fórte mult şi cu succes în contra astmei şi a reumatismului, nu pot trece cu vederea sĕ nu-ţi esprim cea mai sinceră mulţămită şi sĕ recomand acest leac tuturora cu căldură. Cu stimă: *Iovram Kovacevici,* Dolu Tuzla. 2. *Dlui A. Müller, Bpesta.* Fiica mea a purtat crucea electro-magnetică R. B. Nr. 86967 contra bătăii de inimă şi s'a însănătoşat, pentru ceea-ce îţi mulţămesc din inimă. Stimător: *Ioan Leidl,* Verşeţ. De aceea îndemnăm pe toţi aceia, cari sufer de reumatism, influenţă, astmă preste tot de nervi sĕ-şi procure un astfel de aparat, căci costă numai 6 coróne şi sĕ se îndrepte în privinţa acéstă către dl Albert Müller în Budapesta, V., Vadász-u. 42/VI.

Voci din public.

Din cercuri sibiene ni-se scriu următórele:

Sub titlul de sus au fost publicate în *„Telegraful Român“*, numĕrul 34, unele plângeri, ori dorinţe, venite din cercuri sibiiene, cari în felul cum au fost formulate au dat ansă la diferite interpretări. Unii ziceau că ele formézá o somaţie directă la adresa veneratului consistoriu şi a supremului nostru cap bisericesc, alţii că peste tot nu e somat nimeni, ci se constată simplu nişte rele, cari ar trebui sĕ fie delăturate, dacă delăturarea lor este posibilă.

Avêndu'mi şi eu părerile mele, nu m'am putut pune nici pe o parte, nici pe alta. Pentru-că am zis aşa: dacă *esistă* vre-un rĕu în biserica cutare, *cineva* trebue sĕ fie responsabil pentru esistenţa lui. *Cineva* a trebuit sĕ se simtă deci somat şi prin cele publicate în numĕrul 34 al ziarului acestuia! Acest cineva însĕ la nici un cas n'a putut sĕ fie supremul nostru for bisericesc, până la care are biserica nóstră încă multe organe responsabile pentru buna rânduială în biserică.

Aci e de es. *protopresbiterul.* Cetesc în *„Dreptul canonic“* al lui *Şaguna* (pag. 138—139) *datorinţele* protopresbiterilor bisericii nóstre stabilite astfel:

1. Sĕ inspecţioneze purtarea preoţimei, învĕţătorimei şi a creştinilor.

2. Sĕ inspecţioneze *starea zidirilor* bisericilor, şcólelor şi starea averilor.

3. Sĕ priveghieze, ca sfintele taine şi celelalte funcţiuni preoţeşti sè se facă după tipic.

5. Sĕ raporteze episcopului şi consistoriului din timp în timp *despre starea zidirilor bisericilor* şi ale şcólelor, etc.

6. Sĕ priméscă şi înainteze episcopului şi consistoriului, cu informaţia sa, plânsorile preoţimei, ale învĕţătorilor, ale comunelor bisericeşti, *ale singuraticilor creştini,* etc.

7. Visitând bisericile, sĕ cerceteze cu deamĕnuntul bisericile, *ornamentele şi cărţile,* averea mişcătóre şi nemişcătóre, etc. etc.

Eată deci, că asupra tuturor scăderilor înşirate în numĕrul 34 al ziarului acestuia, ca esistente la biserica nóstră din suburbiul Josefin, *ochiul protopresbiterului ar trebui sĕ fie îndreptat,* care e dator sĕ priméscă ori-ce plânsóre în privinţa acésta, chiar şi *de la singuratici creştini,* înaintându-o consistoriului, cu informaţia sa. Şi fiind-că domnul care şi-a înşirat plângerile şi dorinţele în numĕrul 34 al ziarului acestuia, după-cum se vorbeşte, ar fi un *bun cunoscĕtor de canóne şi de legile bisericeşti*: modesta mea părere e, că mai corect proceda, dacă se adresa protopresbiterului cu plângerile sale, ear' nu publicităţii. Atâta aveam de spus.

Eu.

Posta ultimă.

Convocarea dietei.

După cum se scrie de la Budapesta, noua sesiune parlamentară va fi deschisă la finea sĕptĕmânii acesteia. In una din primele şedinţe ale ei vor fi aleşi membrii delegaţiunii ungare. Delegaţiunea austriacă e deja alésă. Intrunirea delegaţiunilor se va face în 16 Maiu n. de astădată în Budapesta. După împlinirea formelor necesare, dieta se va apuca numai de cât de censurarea budgetului pe anul curent.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Despre minunata provenienţă a acestui chip ne povesteşte şi sinaxariul de la 16 August, că pe timpul patimilor lui Christos a trimis Abgarus la Iisus, pe solul seu *Anania* care ştia picta şi avea misiunea a pregătí şi chipul lui Iisus. Anania a predat epistola încredinţată şi s'a silit a desemna pe Iisus. Mulţimea însĕ l'a împedecat a se apropia de el. Astfel nu i-a succes. Christos — care cunóşte gândurile cele ascunse ale ómenilor — a cerut apă sĕ se spele şi un ştergar de şters. I-s'a dat unul cu multe împăturături. Cu acesta ştergêndu-se, s'a format pe el chipul feţei sale, pe care l'a dat lui Anania. Acésta năframă a domolit bóla toparchului de la Edessa, carele mai târziu a întins-o pe o tablă, a decorat-o şi a aşeḑat-o în o firidă de-asupra porţilor cetăţii.

Dar' mai târziu a fost Edessa ameninţată de păgâni, şi un episcop abia a avut timp sĕ astupe cu zid firida, spre a scutí chipul şi sfânta năframă. După vécuri iarăşi au deschis creştinii firida şi au aflat chipul. Candela de dinaintea lui, se zice, că tot mai ardea încă şi atunci, ear' pe cărămidă vis-a-vis de chip, care astupa o parte din firidă, încă s'a luat o copie fidelă a chipului de pe năframă.

Biserica aminteşte acéstă istorie, aplicând atât *năframa sfântă* cât şi roşietica *cărămidă sfântă* (ὁ ἅγιος κέραμος), jos pe tamburul cupolei, şi anume vis-a-vis una de alta. Năframa la ost, cărămida la vest.

Renumitul istoric Eusebiu susţine, că în archiva cetăţii Edessa a găsit scrisórea regelui Avgar şi rĕspunsul dat de Christos.

Cuprinsul epistolei lui Avgar este la Eusebiu, episcopul de la Edessa, astfel:

„Am auḑit de minunile şi tămăduirile ce le faci numai cu cuvêntul, fără a Te serví de ierburi sau alte doftorii. Am înţeles, că faci pe orbi de vĕd, pe ologi de umblă; pe cei stricaţi îi curăţeşti, şi duhurile necurate le goneşti din cei-ce pătimesc. Pe cei cu bóle nevindecabile îi tămădueşti şi învii pe cei morţi. Aceste minuni m'au făcut sĕ gândesc, că eşti Dumnezeu, pogorit din ceriu, şi că eşti Fiul lui Dumnezeu. Pentru acésta am îndrăznit a ţi scrie acésta epistolă, rugându-Te, sĕ vii: ca sĕ mĕ veḑi şi sĕ mĕ vindeci de bóla, de care pătimesc de multă vreme.

„Am auḑit, că şi Judeii te gonesc şi cârtesc pentru minunile Tale, şi că caută sĕ Te prindă. Eu am aici o cetate frumósă şi rĕsfăţată, şi — cu tóte că nu este prea mare — îţi va fi de ajuns pentru cele ce îţi vor trebuí“.

Tot Eusebiu ne spune, că Iisus Christos ar fi rĕspuns lui Avgar astfel:

„Fericit eşti Avgare, pentru-că ai creḑut în mine mai nainte de a mĕ vedé; căci scris este despre mine, că cei-ce mĕ vor vedé nu vor crede întru mine, şi cei-ce nu mĕ vor vedé, vor crede şi se vor mântuí. Cât pentru dorinţa ce o ai, ca-sĕ vin sĕ te vĕd, eu trebue mai întâiu sĕ îndeplinesc în ţéra acésta tóte lucrurile, pentru cari am venit, şi după aceea se mĕ suiu la Acela, carele m'a trimis. Şi după-ce mĕ voiu suí, de acolo îţi voiu trimite pe unul din învĕţăceii mei, care Te va vindeca de bóla, de care pătimeşti, şi îţi va da viéţă vecinică ţie şi celor cu tine“. Iscălitura.

Iscălitura lui Iisus era: Θεὸς Θεοῦ Θῖον Θάγμα = Dumnezeu, a lui Dumnezeu, dumnezeéscă minune. Eusebiu, care afirmă a fi scos aceste scrisori din archiva cetăţii Edessa, adauge şi aceea, că apostolul *Toma* a trimis după învierea Domnului pe unul din cei 70 invĕţăcei, pe *Tadeu,* ca sĕ vindece pe Avgar.[1]

Chipul Veronicei.

Acelaşi chip al feţei lui Iisus se zice, că s'a luat şi pe sudariul sfintei Veronice. Despre acéstă femee evangeliile nu pomenesc, dar' tradiţia creştină o aminteşte.[3] Evangeliile ne vorbesc de *Maria maica Domnului,* de *Maria Magdalena* şi de o altă *Marie,* cumnată a sa şi femeea lui Cleopa.

Pe când Mântuitoriul Christos mergea cu crucea spre Golgota, era cuprins de cele mai grele oboseli. Fruntea şi faţa îi erau acoperite de pulbere şi sudori de sânge. O femee evlaviósă cu numele *Veronica,* — vĕḑêndu-l în acésta stare trecênd pe dinaintea casei sale, — nu s'a sfiit de mulţimea, care-l insulta, ci luând un *ştergar* — s'a dus şi i-a şters faţa asudată.[2]

Pe acest ştergar s'a format imaginea lui Iisus; şi cum ştergariul se împătura în patru, de patru-ori s'a imprimat pe el chipul lui Christos.

In jurul acestei femei s'a format mai ales în lumea apusană anumite legende, cari cuprind amĕnunte despre ea. Pe ea s'o fi vindecat I. din curgere de sânge. Reproducem unele după *„Legende“* de *Dorée.*

Tiberiu, împĕratul Romei, pe timpul căruia fù rĕstignit Iisus, suferea de o bólă grea (rac în faţă). El fù înştiinţat, că la Ierusalim trăeşte un doftor, care vindecă tot feliul de bóle numai cu cuvêntul. Insĕ nimeni nu ştia încă, că Iudeii şi Pilat îl rĕstigniseră. Atunci Tiberiu chiemà pe Volusian, unul din consilierii secreţi ai sĕi, şi 'i zise:

„De grab treci marea şi spune lui Pilat, sĕ-mi trimită pe acel doftor, ca sĕ mĕ vindece“. Volusian ajunse la Ierusalim şi înştiinţà pe Pilat despre ordinul împĕratului. Pilat se înspăimântà şi cerù sĕ 'i dee un termin de 14 zile, ca sĕ afle pe acel doftor. Intr' aceea Volusian, întâlnind pe Veronica, o întrebà: unde ar puté găsí pe Iisus Christos? „Ah“ rĕspunse Veronica, „întrebi despre Domnul şi Dumnezeul meu; el a fost vêndut din pismă şi osândit la mórte de Pilat; îl rĕstigniră pe cruce“. Auḑind acésta Volusian, se întristà şi zise femeii: „Ce rĕu îmi pare, că nu pot împliní ordinul împĕratului!“

Ear' Veronica rĕspunse: „Pe când Domnul străbătea Iudeea, propovĕduind Evangelia, eu — neputênd sĕ mĕ bucur totdeuna de a 'l vedea de faţă — am voit sĕ pun a-i zugrăví chipul, că dacă nu 'l voiu mai putea vedé, sĕ mĕ mângăiu cel puţin privind chipul lui. Deci — luând o pânză şi plecând la zugrav, — m'am întâlnit cu Domnul şi el m'a întrebat „unde mĕ duc“? Atunci i-am spus gândul meu, ear' el — cerêndu-mi pânza — şi-a şters cu ea cinstita faţă şi mi-a dat'o înapoi cu chipul sĕu întipărit pe ea. Dacă stăpânul tĕu ar priví cu evlavie chipul acesta, îndată se va învredniсí a se face earăşi sănĕtos“. Auḑind acésta Volusian întrebà:

„Unde voiu puté găsí chipul lui? Voiu da pentru el ori-cât aur şi argint“. „Nu-mi trebue aur“, îi rĕspunse Veronica, „sĕ aibă numai credinţă sinceră, şi eu însami voiu merge cu tine şi voiu arăta chipul acesta lui Cesar, ear' după aceea mĕ voiu întórce în ţéra mea“. Atunci Volusian plecà la Roma cu Veronica şi — înfăţişându-se la împĕrat — îi zise: „Iisus pe care atât ai dorit sĕ 'l veḑi, a fost osândit la mórte de Pilat şi de Iudei, cari din pismă l'au pironit pe cruce.

„Dar' îţi aduc chipul lui Iisus, găsit la femeia, care a venit cu mine. De vei priví chipul acesta cu credinţă, te vei tămădui îndată şi vei fi sănĕtos“. Auḑind acésta Cesar, poruncì sĕ-i aducă chipul, aşternênd în cale-i pături de mătasă. Cum işi îndreptà ochii spre el, se făcù sănĕtos, cum fusese înainte.[1]

In biserica sfântului Petru din Roma se păstréză o năframă, despre care se crede a fi cea de la Veronica. Preoţii o arată publicului în sĕptĕmâna patimilor. Une-ori sudariul e cu aureola, cu ὁ ὤν, altă-dată fără nimb.

Cetele îngereşti.

Pe zugrăvirea cupolei trebue sĕ se pună cel mai mare pond, fiind-că ea şi prin înălţimea ei produce mare efect asupra creştinilor. Tocmai din acest motiv aflu de lipsă a arăta în detail, cum ne presentéză iconografia bizantină cu deosebire cele nouĕ cete îngereşti, a căror înfăţişare completă este mai rară.

După împărţirea făcută de *Dionisiu Areopagita,* sunt nouĕ cete îngereşti (ἔννεα τάγματα). Aceste se cuprind earăşi în trei clase. (τάξις). De clasa I se ţin: 1. *Tronurile.* 2. *Cheruvimii.* 3. *Serafimii.* Ἑρμηνεία τῆς ζωγραφικῆς le descrie astfel:

Clasa I.

1. *Tronurile* se deping ca nişte roţi de foc, cari jur de jur au şi aripi, în mijlocul aripilor ochi. Aceste roţi sunt împletecite (περιπεπλυγμένοι) între olaltă şi combinate astfel, ca sĕ samene cu un *tron împĕrătesc,* pe care stau aşeḑate piciórele lui Pantocrator.

In biserica mănăstirii *Cesariani* din muntele *Hymettus* represintă un fresc sfânta Treime. Tatăl e un moşnég bĕtrân, fiul un bărbat ca de 35 de ani,[2] ear' sfântul duh e în chip de porumb. Tatăl şi fiul stau cu piciórele góle, pe *un cerc de foc,* încunjurat de două aripi în flacără. Acest cerc *întraripat* şi aprins represintă corul îngeresc, numit *tronuri.* In chipul acesta este tronul piciórelor dumnezeeşti.

Cheruvimii sunt representaţi în iconografie cu un cap de om tinĕr şi *două aripi.*

Serafimii tot cu un cap de om, dar' cu *şése aripi,* dintre cari cu două îşi acoper faţa, cu două piciórele şi cu celelalte două sbóră.

Rugăciunea liturgică, pe care o ceteşte preotul în taină la liturgia lui Vasile-cel-Mare, pe când se cântă: „Cu vrednicie şi cu dreptate etc“,... se termină astfel: ...*„că pe Tine Te laudă îngerii, archangelii, scaunele, domniile, începĕtoriile, stăpâniile, puterile şi cheruvimii cei cu ochi mulţi; Ţie înainte stau împrejur serafimii, cei cu câte şése aripi, cari cu două îşi acoper feţele, cu două piciórele, ear' cu două sbóră strigând, neîncetat unul către altul doxologii neîntrerupte.*[3]

In mână pórtă serafimii câte o ripidă cu inscripţia: „*Sfânt, sfânt, sfânt* etc., adecă cântarea întreit sfântă, carea şi urméză a sĕ cânta după terminarea rugăciunii amintite mai sus.

Aşa i-a distins şi prorocul Isaia, carele ne spune, că în anul, în care a murit împĕratul Ozia, a vĕḑut pe Domnul şeḑênd pe scaun înalt, *şi serafimii sta împrejurul lui, şase aripi la unul şi şase aripi la altul şi cu două îşi acoperia faţa şi cu două îşi acoperia piciórele şi cu două sbura. Şi striga unul către altul şi zicea: Sfânt, sfânt, sfânt* etc.“ (cap. VI. vers 1—3).

O specie a acestora sunt şi aşa numiţii *tetramorfi.* Acestia încă sunt cu şase aripi, cu aureolă în jurul capului, cu faţa de înger, şi ţin la pept cu ambele mâni evangelia. In mijlocul celor două aripi de de-asupra capului e un *vultur*; pe părechea de aripi din laturea dréptă au un *leu,* pe cea stângă un *viţĕl,* bou. Privesc în sus. Aşa i-a vĕḑut prorocul Ezechil *„Şi asemănarea feţelor lor: faţă de om, şi faţă de leu din drépta celor patru, şi faţă de viţel din stânga celor patru, şi faţă de vultur la cele patru* etc.“ (cap. I. v. 10).

Tetramorphum-ul este deci combinarea într'o singură figură a celor patru atribute ale evangelistilor, e un trup cu patru capete. *Ingerul* lui Mateiu, *leul* lui Marc, *boul* lui Luca şi *vulturul* lui Ioan, şi-au aşeḑat fie-carele capul sĕu pe un om întraripat, pe un înger. Acésta combinare vrea sĕ esprime, că cei patru evangelisti una sunt. Acésta *pătrime* este fórte usitată în iconografia grecă, pe când în cea apusénă abia e cunoscută.

(Va urma.)

---

[1] Veḑi şi „Iconografia“ de Ghenadie episcopul Rimnicului. Bucureşti. 1891 pag. 230. Şi aci sunt reproduse aceste două scrisori.

[2] Veḑi „Iesus Christ“ de R. P. Didon. şi Carl Pearson „Die Fronica“, materiol cu privire la istoria icónelor lui Iisus din evul mediu. Cu 19 tab Strassburg, Trübner 1887.

[3] Veḑi şi Eusebiu „Historia eccles“ I. F. cap. 1 8.

---

[1] Veḑi „Cuvêntul Adevĕrului“, revistă bisericéscă. Anul I. Nr. 24 din 1903 Râmnicul-Vâlcea.

[2] Unii susţin, că Iisus a fost numai de 30 de ani, când a murit, pe basa cercetărilor calendaristice făcute de un astronom de la Berlin.

[3] Veḑi liturgierul cel nou. Sibiiu pag. 141.

„Cordiana“ institut de credit şi economii societate pe acţii în Fofeldea escrie concurs pentru

clădirea unui edificiu

preliminat cu 3560 cor. 41 fil.

Terminul pentru înaintarea ofertelor e *15 Maiu 1904* st. n. Condiţiunile şi planul se pot vedé la institutul „Cordiana“ în Fofeldea p. u. Ujegyház. [100]

Nr. 54 1904. [99] 2—3

Publicare de licitaţiune.

Pentru **renovarea şi adaptarea edificiului şcólei gr. or. din Rĕşinari** se publică concurs *cu oferte închise.*

Suma preliminată spre acest scop e de **35,478 cor. 72 fil.**

Ofertele închise, provĕdute cu vadiu de 5% din suma de mai sus şi cu declaraţiunea oferentului că-i sunt cunoscute condiţiunile de licitare, cum şi planul şi preliminariul de spese, se vor înainta comitetului parohial gr. or. din loc până în **8 Maiu n. orele 12 din zi.**

Condiţiunile, planul şi preliminariul de spese se pot vedé în cancelaria comitetului parohial.

Rĕşinari, 29 April n. 1904.

D. Vidrighin president. **M. Lungu** not. com. paroh.

---

[84] 3—3

Concurs repeţit

Pentru **întregirea vacantei parohíi** de cl. III. **Agostin**, protopresbiteratul Cohalm, prin acésta se publică concurs a doua oră cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Cererile de concurs au sĕ se aştérnă oficiului protopresbiteral în Cohalm (Kőhalom), avênd petenţii a se presenta poporului în biserică în vre-o Dumineca sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Agostin, în 5/18 Faur 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Alexandru Bucsa president. **Ioan Stanberţ** notariu.

Vidi!

Nicolae D. Mircea protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 3—52

Nr. 322 1904. [89] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a treia **Suplac**, protopresbiteratul Têrnava, pe basa resoluţiunii venerat. consistoriu arhidiecesan din 9 Martie a. c. nr. 2833 Bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat, notându-se că parohul se bucură de casă de locuit şi superedificate frumóse pe fondul intern parohial.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ şi substérnă cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu (p. u. Küküllővár) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Dumineca sau sĕrbătóre la biserică, pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Cetateadebaltă, 2/15 April 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Têrnava, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Nicolae Todoran, prot.

Biliard pentru carambol

Seifert, în stare bună, cu tóte accesoriile, **se vinde**.

Amĕnunte în **Cofetăria Frentz**, strada cisnădiei nr. 19. [97] 4—6

Croitorie civilă și militară.

Pentru **sesonul de primăvară şi vară** ne permitem a recomanda atenţiunii binevoitóre a on. public român atelierul nostru de croitorie, în care confecţionăm

tot feliul de haine pentru domni

ca: **costume complete** (de la 40—80 cor.), **jachete, haine de salon, fracuri, raglame, pelerine** etc., cum şi tot feliul de **uniforme pentru oficeri, voluntari, funcţionari ai căilor ferate, forestieri, pădurari** şi **finanţi**; asemenea confecţionăm **palitone şi jachete pentru dame,** tóte acestea din cele mai fine şi moderne stofe (originale englezeşti), pe lângă **preţuri moderate**. Pentru soliditatea lucrului se garantézá. Cu stofe şi mustre servim ori când.

Totodată ne permitem a face cunoscut domnilor preoţi şi candidaţi de preoţi că croim ☞ reverendi ☜ după cel mai nou stil din diferite calităţi de stofă, material trainic, cu preţ de **85—150 cor**. Comande se pot face şi în scris, indicându-se mĕsura (în centimetri), anume lungimea de la guler (pe spate) până în brâu şi de la guler până jos, lăţimea spatelui întreg (de la o cusătură a mânecii la ceealaltă), lungimea mânecii până la cot şi lungimea întrégă, grosimea peptului subsuóră, grosimea în brîu şi lărgimea gulerului eventual sĕ se indice numĕrul gulerului de la cămaşă.

Un **costum complet** sau o **reverandă la cerere confecţionăm în 24 ore**.

Cerênd şi cu ocasiunea acésta spriginul on. public român şi asigurându-l de nou de un serviciu totdeuna prompt şi satisfăcĕtor, semnăm

Sibiiu, 15 Martie 1904 cu tótă stima

Petraşcu & Părău

(3) 5—6 strada poplăcii 21 (peste cale de tipografia archid.)

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 13—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

?Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe căştiguri principale.**

Pentru-că premia de . 602.000 coróne
Pentru-că de trei-ori . 400.000 „
Pentru-că de trei-ori . 100.000 „
Pentru-că odată . . . . 70.000 „
Pentru-că de patru-ori 60.000 „
Pentru-că de trei-ori . 30.000 „
Pentru-că de cinci-ori 25.000 „
Pentru-că de zece-ori 20.000 „

(88) 7—12 **acolo** s'au câştigat, şi

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriaşe.**

Cine voeşte deci sĕ dobândéscă un **câştig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignaţiune ori pe lângă rambure losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 şi 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă şi cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

☞ **Şecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis şi franco** ☜

Scrisóre de comandă. A se taia! Dlui **A. GAEDICKE**, Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum şi planul oficial.

Banii, cor. .... {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignaţiune postală} Ce nu convine sĕ se ştérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparîul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 44 Sibiiu, Joi 22 April (5 Maiu) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Biserica macedo-română.

Sibiiu, 4 Maiu n.

Nu putem de cât să ne bucurăm, vědênd căldura cu care e îmbrățișată din partea guvernului român causa bisericéscă-națională a Românilor din Macedonia.

Cetitorii nostri 'și vor aduce aminte de lovitura pe care se încercase Patriarchul ecumenic de la Constantinopol sě o dee bisericei macedo-române în préjma sfintelor sěrbători ale Invierii, oprind preoțimea a mai cetí sfânta evangelie în limba macedo-română în bisericile Arămânilor.

Enciclica acésta a Patriarchului ecumenic a dat ansă senatorului român, domnului *Petru Grădistean*, sě adreseze interpelație guvernului țerii românești, cerêndu-i intervenția și esoperarea revocării dispositiunii antiapostolice a Patriarchului.

Joi în sěptěmâna trecută și-a desvoltat dl *Grădiştean* interpelarea, ear' guvernul, prin graiul dlui *Ionel I. Brătian*, ministru de esterne, a rěspuns în termini fórte categorici și energici la adresa Patriarchului din Constantinopol.

... „Cu tot respectul ce-l purtăm Patriarchului ecumenic — a zis domnul ministru de esterne al Romăniei, — dar' *cu tótă tăria ce o datorăm unei cause drepte*, nu vom înceta *a protesta* în contra organelor sale, cari sub haină preoțéscă esercită o acțiune dușmănósă de desnaționalisare asupra consângenilor nostri din Macedonia".

Guvernul român și-a precisat bine prin aceste cuvinte ale ministrului de esterne, de-o parte posiția pe care e dator sě o iee, din punct de vedere mai mult național, față cu tendințele de desnaționalisare manifestate din partea Patriarchului ecumenic din Constantinopol, de altă parte calea pe care va merge pentru a'și ajunge scopul, scăpând pe frații nostri macedoneni de ulterióre persecuțiuni de asemenea natură. Guvernul român va iniția, ba credem că a inițiat deja, *acțiune diplomatică*, despre care, dată fiind împrejurarea, că obiectul intervenției este o causă din cele mai drepte, credem că nu póte sě se termine decât cu învingerea guvernului român, spre bucuria credincioșilor bisericei macedo-române.

Când ne esprimăm deci bucuria, că s'a dat chestiei macedo-române o îndrumare atât de corectă și de norocósă, nu putem sě nu ne esprimăm de altă parte și părerea de rěu, că Patriarchatul ecumenic din Constantinopol se arată atât de dușmănos limbei române și causei fraților nostri din Macedonia, cărora, ca preste tot elementului românesc, nici prin minte nu le trece sě ajungă la supremație asupra altora, sě cuceréscă ori sě desnaționaliseze alte popóră, ci vreau și ei numai aceea ce vreau toți Românii: *sě rěmână Români și pentru mai departe*, cu limba lor și în legea lor, cu obiceiurile moștenite de la părinți. Nu vreau alta decât sě se desvólte naționalicește, pe cale pacinică, nesupărând pe nimeni, și nefiind niměnui spre greutate.

Un Patriarch cu inimă și în plină conștiință a misiunii sale ar trebuí sě înțelégă lucrul acesta, și dator ar fi sě dee mână de ajutoriu celor ce au nisuințe atât de nobile, ear' nu sě le facă greutăți și sě le pună pedeci. Nu face deci bine Patriarchatul, dacă umblă sě înduplece pe Macedoneni sě se lapede de naționalitatea lor, pentru-că popórele de astăzi mai curênd își schimbă legea pentru limbă, de cât limba pentru lege. Și apoi Românii din Macedonia sunt cu mult mai oțeliți în lupte de cât sě se pótă aștepta, că Patriarchatul își va ajunge scopul. Vor trece ei biruitori și peste stavila ce li-a pus'o Patriarchatul, mai ales după-ce în guvernul român au un sprijin atât de puternic, cum se dovedește a fi.

Misiunea școlei române de jos până sus.

In zilele proxime se vor întruní pe teritoriul întregei nóstre archidiecese sub conducerea comisarilor consistoriali toți învěțătorii școlelor nóstre ortodoxe române de sub conducerea Veneratului consistoriu archidiecesan.

Este deci din tóte punctele de vedere potrivit timpul de a atrage atențiunea turor celor chiemați a cultiva generațiunile nóstre viitóre, asupra țintei principale, asupra momentelor cari trebue sě formeze cuintesența educațiunii ori-cărui popor, momente de cea mai mare importanță pentru desvoltarea, pentru progresul și chiar pentru *viitoriul* unui popor și a unei țeri. Anume voesc a scrie despre *caracter* și despre formarea lui.

Nu voiu spune în acéstă privință ceva original, ceva nou, ci voiu reasuma numai resultate științifice scóse din esperiențele altor popóră, cari s'au interesat de viitoriul lor, și cari se potrivesc și la situațiunea poporului nostru și a credincioșilor bisericei pe care o conducem.*)

Când zic caracter, nu mě gândesc la „*caracterisarea*" unei perióde din viéța vr'unui popor, indicând firele dominante și insușirile principale, cari o deosebesc de altă periódă a desvoltării sale istorice, nici nu mě gândesc la „caracterul" productelor literare ale vr'unui scriitoriu de frunte: — ci am în vedere caracterul ca însușire sufletéscă a fie-cărui om, carea este motorul și călăuza voinței și a faptelor omului.

Scopul principal al școlei — după principiile direcției pedagogice pe care profesorii seminariului nostru — Ioan Popescu, Dr. D. P. Barcianu, Dr. P. Șpan, Dr. I. Stroia, etc., — au întrodus'o în școla română — este a crește *caractere religios-morale*, adecă a da bisericei nóstre, patriei nóstre și peste tot societății întregi astfel de ómeni, *cari în tóte pornirile, acțiunile și faptele lor sě fie conduși de legile morale vecinic nealterabile, și ale căror singuratice principii morale sě se concentreze în supremul principiu, de a lucra pururea și consecuent numai așa, cum îți dicteză conștiința.*

Mai ales 2 momente sunt a se lua în considerare la formarea caracterului:

1. Desvoltarea unui simț moral corect.
2. Indreptarea voinței nóstre după acel simț.

Spre a puté desvolta simțul moral trebue mai întâiu sě știm, că voința și acțiunile nóstre, isvorite din ea, numai atunci vor fi numite morale, — când — corěspundênd legilor eticei creștine — produc în noi o plăcere în mod necondiționat și fără de nici un interes lateral; ear' simț moral are acela, care póte distinge precis și clar întrě ce e *drept* și *nedrept*, *bun* și *rěu*, de urmat sau de ocolit, etc.

Spre a fi deci moral în acțiunile tale, trebue sě ai *simțul* de a ști ce e bine și rěu, dar' sě ai apoi *voința* de ași urma acelui simț, de a te acomoda acelui simț în faptele tale.

Primul început pentru desvoltarea simțului moral în om trebue sě încépă la copilul din casa părintéscă. Și renumitul filosof german *Fichte* zice în „Vorbirile sale către națiunea germană", că „*întărirea morală a vieții poporului este a se aștepta în prima linie dela îndreptarea vieții morale în familie și de la o educație de model a copiilor în casa părintéscă*".

Dar' creșterea morală din casa părintéscă a copiilor trebue sě se restringă numai la aceea, ca toți căsenii și mai ales părinții sě se presenteze copiilor prin întreg traiul lor și faptele lor ca *esemple* de adevěrată viéță morală, introducêndu-i ocasional și pe copii în esercitarea de fapte bune; căci numai astfel, prin esemple vii se vor deprinde órecum *instinctiv* a puté nimerí binele, fără a primí o instrucție specială asupra binelui și a rěului, ceea-ce încă nu sunt în stare a cuprinde. Cel mult o mică aprobare sau o anumită desaprobare va fi de ajuns pentru a împintena pe copil în cele bune ori a-i abate de la rěu.

A îngreuna deci memoria copiilor înainte de timpul obligativității școlare cu o instrucție religios morală sistematică, cu citate din scriptură, cu versuri, istorióre etc. este o purcedere greșită, care póte disgusta pe copil, micind interesul lui de-a primí asemenea instrucție atunci, când are mai multă pricepere. Fac deci mare greșélă acele școle fröbeliane, ori asile de copii, cari prea de timpuriu îi îngreunéză pe copii cu învěțarea de asemenea lucruri, în loc de a restrînge întrégă ocupațiunea acestor fragedi copilași la anumite jucării în aer curat, la observarea și cunóșterea diferitelor obiecte din imediata lor împrejurime.

Casa părintéscă are sě le ofere numai esemple bune. De sine se înțelege, că — unde casa părintéscă servește copiilor cu esemple demoralisătóre, acolo învěțătoriul, preotul, organele administrative, justiția și societatea întrégă trebue sě conlucre în interesul binelui obștesc, la îndreptarea moravurilor din familii.

In familiile române adese-ori aflăm esemple de rea educațiune morală, dar' aflăm și mame române, mai ales țěrance, cari au adese-ori cel mai admirabil și mai pedagogic simț de educațiune, când nu numai îndeplinesc în fața copiilor lor fapte de milostenie și umanitarism, ci când îl pun chiar pe copii sě ducă un tăier de fărină, sau o bucată de pâne, sau o haină cerșitoriului flămând și gol de la portița ogrădii. Acesta este un moment important pentru nașterea simțului moral în sufletul copilului.

Mai târziu este datorința învěțămêntului din școlă a lucra în mod mai sistematic la cultivarea și desvoltarea *simțului moral* și a *judecății morale* a elevilor.

Nu esistă un special și singur obiect de învěțămênt, care sě servéscă învěțătoriului esclusiv în scopul indicat, ci învěțătoriul, de câte-ori află, că materialul tractat cuprinde referințe religióse și morale, trebue sě scótă din el momentele potrivite pentru desvoltarea vieții morale a elevilor sei, esplicându-le însemnătatea acelora după gradul lor de pricepere.

1. In deosebi trebue *învěțămêntul* din *religiune* sě urmăréscă în prima linie acest scop de educațiune morală a elevilor. Din singuraticele istorióre morale și biblice etc. trebue scos la ivélă simburele moral, trebuesc esplicate bine și presentate în astfel de lumină momentele etice, încât sufletul elevilor nu numai sě se însuflețéscă și încăldéscă de frumosul esemplu aflat în ele, ci sě li-se determineze voința spre acțiuni nobile, laudabile, spre scopuri mai înalte, cu un cuvênt sě li-se deștepte și desvólte simțul moral.

In scopul acesta persónele biblice trebuesc presentate în lumina faptelor lor, cu speciala scótere la ivélă a intențiunei lor și a urmărilor bune sau rele, ce le-au avut pentru ei ori pentru alții faptele îndeplinite sau întrelăsarea și neîmplinirea datorinței știute.

Cu specială îngrijire trebuesc apoi *precisate* nouele principii și legi morale, abstrase din esemplele tractate, și la urmă *încopciate* de cunoștințele etice deja căștigate mai nainte.

In casuri potrivite aceste principii trebuesc *aplicate* și la viéța elevilor, căci prin acésta de oparte se clarifică și întărește simțul lor moral, ear' de altă parte copiii încep a pricepe și însemnătatea acelui simț pentru viéță și se naște în sufletul lor și spiritul critic de a aprecia purcederea proprie pe basa legilor deja constatate, ceea-ce de sigur promovéză mult viéța lor morală.

De-și scopul principal al învěțămêntului religios este a deștepta în sufletul elevilor *conștiința în existența lui Dzeu*, și a cultiva încrederea în el, totuși cu espuneri seci dogmatice acest scop nu se póte ajunge, ci religiunea dogmatică trebue adusă în strînsă legătură cu morala, căci altcum întrégă predarea religiunei devine un complex de formule seci, cari pot sě aibă în mintea copiilor o durată mai scurtă, dar' asupra inimei lor nu pot exercia nici o influință. Pe acéstă cale o creștere religios-morală este preste tot imposibilă.

Și o asemenea creștere este o necesitate cu atât mai mare în împrejurările de azi, cu cât indiferentismul religios, materialismul fără cumpět, egoismul neîntrânat și legionul intereselor particulare au slăbit mult terenul vieții morale. Deci tóte confesiunile — fără considerare la vederile și convingerile religióse-dogmatice — trebue sě convină întru a desvolta și întări tot mai mult conștiinta morală a credincioșilor lor, carea sě-i determine apoi spre acțiuni cu adevěrat morale.

Acésta însě se va puté ajunge nu prin scrutări dogmatice, reservate teologilor, ci prin o fericită esploatare a momentelor morale din învěțămêntul religios.

2. O deosebită influință are la desvoltarea simțului și a judecății morale învěțămêntul *istoriei*, dar' firește numai atunci, când nu se mărginește la îngrămădirea memoriei elevilor cu un șir de date rěci și numiri góle, — ci numai dacă din viéța diferitelor personagii istorice marcante li-se espun cu cuvenita claritate și pricepere faptele lor după însemnătatea ce o au pentru popor, biserică și țéră, scoțêndu-se în relief însuflețirea lor pentru interesele sfinte ale poporului, desinteresata lor îngrijire pentru binele obștesc, jertfele și abnegațiunea, ce i-a caracterisat.*)

O asemenea instrucțiune nu numai va trezí în sufletul tinerimei patriotism și iubirea către popor și biserică, ci totodată și conștiință, mai târziu va avé și ea sě îndeplinéscă anumite datorințe către biserică și patrie. Acésta în mĕsură însemnată va întărí simţul moral al *tuturor*.

---

*) V. Nahlowsky „Gefühlsleben", Ackermann „Vorträge", Schmied „Encyklopädie", Gressler „Charakterbildung u. m. Erzichung".

*) Ear' după înșirarea momentelor principale din un period se ivește trebuința a presenta — condus de busola legilor morale — și în o legătură mai pragmatică istoria popórelor și a țěrii.

3. Dar' în istorie de multe-ori apare sdrobită judecata morală de succesul forţei impunĕtóre, conduse de porniri adese-ori fără nici o valóre morală; de aceea trebue sĕ căutăm şi esemple de o curăţenie morală mai absolută. Acelea le şi aflăm în *literatura* oricărui popor şi aşa şi în literatura nóstră naţională. Productele clasice ale literaturii, reproduse prin tóte legendarele bine redactate — fie în prosă fie în poesie — cuprind cele mai frumóse esemple de viéţă morală şi totodată ideală. Asemenea tipuri ideale au cea mai binefăcĕtóre influinţă asupra formării idealismului şi a moralităţii în sufletul omului; şi mai ales al tinerimei, căreia îi dau nutriment pentru idei măreţe, pentru acţiuni spre scopuri mai înalte, încăldindu-o şi însufleţindu-o pentru *adevĕr*, *frumos*, *bine* şi *nobil*, cu un cuvênt, pentru idealuri.

Tocmai din acest motiv legendarele trebuesc astfel compuse, ca sĕ cuprindă cât mai multe bine alese piese din literatura naţională, şi nu numai bucăţi cu cunoştinţe sĕci şi realistice, căci piesele clasice ale literaturii sunt adevĕrate perle cu colosală putere educativă.

Sĕ nu ne măgulim însĕ cu presupunerea, că folosind tóte ocasiunile posibile, câte ni-le ofere propunerea în şcólă a studiilor umanitaristice, am întărit pentru totdeuna simţul şi judecata morală a tinerimei şi i-am asigurat o basă sigură pentru o voinţă nobilă şi pentru acţiuni morale. Din contră, şi numai o privire fugitivă preste viéţa de tóte zilele ne convinge, că atât în clasa de jos cât şi în cea de sus aflăm fórte adese-ori o mare lipsă de simţ moral, de acţiuni desinteresate, provenită de multe-ori din o judecată greşită a referinţelor morale şi a persónelor, ori din faptul, că interesele personale ne orbesc, încât nu suntem în stare a vedé clar.

Conduşi vecinic de interese particulare, mulţi nu pot presupune, că mai esistă ómeni cari sĕ lucre în mod desinteresat şi conduşi de scopuri mai înalte.

Acésta — de sigur — este o situaţiune care îngreunéză formarea caracterelor religios-morale.

Causa acestui rĕu nu zace numai în spiritul timpului, ce cu greu se póte stavilí, în nepriceperea tuturor de-a preda materialul etic-religios, ci şi în organisarea necompletă, şi plină de lacune a şcólei nóstre.

Elevii şcólei poporale părăsesc băncile şcolare în o vêrstă în carea încă nu posed o suficientă pricepere pentru cuprinderea şi aperceperea singuraticelor principii morale. Multe fapte din istoria biblică şi profană nu sunt atât de simple, clare şi transparente, în cât o minte nedesvoltată de copil sĕ pótă înţelege uşor valórea lor morală. Analisarea psihologică a unui asemenea material, inomis necesară spre a ne puté forma o judecată morală basată, reclamă o minte mai cóptă de cum e a unui băiat până la 14 ani.

Deci — pe lângă obiectele umanistice, ideale, trebue sĕ dăm în şcólă şi cuvenita atenţiune studiilor realistice, matematice şi technice, spre a puté ridica tot mai mult cultura intelectuală a tinerimei şi astfel a o pregătí pentru mai uşóra apercepere şi a mai astractelor principii de morală; ear' de altă parte — spre a asigura simţului şi judecăţii morale o basă mai sigură — se impune necesitatea a da o atenţiune mai mare de cât până acum *şcólelor de repetiţiune*, dându-se tinerimei adulte nu numai cunoştinţe practice, technice şi economice, ci punêndu-se un deosebit pond şi pe predarea religiei, istoriei şi literaturii, adecă a disciplinelor etico-religióse, cu deosebită considerare la întărirea simţului lor moral, lărgindu-se astfel în tóte privinţele orisontul elevilor eşiţi din şcóla poporală.

II. Dar' cunoştinţele etice, şi simţul moral, adecă a ştí ce e bine şi ce e rĕu, încă nu formézâ capul lucrului la desvoltarea *caracterului moral*. Esemple suficiente ne stau la disposiţie, din cari sĕ vedem, că omul adese-ori ştie, ce-i bine, şi totuşi face rĕu, devine sclavul poftelor sale. Latinul zice: „*Video meliora proboque, deteriora sequor.*“

Causa principală a acestei anomalii este a se căuta în lipsa unei *voinţe nobile* şi firme.

Deci cel mai însemnat factor al desdesvoltării caracterului este *formarea unei voinţe firme*, carea sĕ subordineze tóte pornirile omului principiilor morale ale unui simţ corect.

Acesta e un lucru mai anevoios, încât acésta privinţă atât în casa părintéscă, cât şi în timpul obligativităţii şcolare abia se póte aşeza o basă pentru formarea ulterióră a unei voinţe morale.

Astfel în acest timp abia putem aştepta, ca voinţa copilului sĕ se subordineze *unui* simţ moral, în desvoltare. In timpul acesta *autoritatea* părinţilor şi învĕţătorilor şi *porunca* acestora va trebuí sĕ suplinéscă lipsa unui simţ moral clar şi desvoltat şi a unei voinţe subordinabile; ba chiar şi la copíi mai în vêrstă prevaléză ascultarea órbă, subordinându-se şi acestia unei voinţe străine mature, şi astfel adevĕratul simbure al formării caracterului abia începe a încolţí.

Cu tóte acestea acésta primă tréptă în desvoltarea voinţei morale a copiilor este de mare însemnătate şi trebue sĕ fie folosită cel puţin pentru formarea *fundamentului*, pe care are a se desvolta caracterul omului. Nu ar fi greşélă mai mare, decât a da copiilor deplină libertate de volnică acţiune şi urmare a voinţei lor abia în formare, tocmai în acéstă periodă a desvoltării lor psihice şi etice, pe când adecă simţul şi voinţa lor morală sunt încă aşa de slabe şi neclare. Tocmai în acésta faptă a desvoltărei lor morale au copiii mai mare trebuinţă de a fi *conduşi* de părinţii şi educatorii lor. Voinţa lor trebue sĕ cedeze fasă de cea a crescătoriului lor, *ascultând* de acesta, căci numai astfel se vor *deda* copiii la bine şi la evitarea rĕului. De sine se înţelege, că paralel cu acésta dedare la îndeplinirea de lucruri corecte pe basa ascultării, învĕţătoriul va trebuí sĕ le facă şi sĕ încopcie şi cuvenitele şi posibilele esplicări pentru a înţelege rostul acţiunii şi al ascultării. Asemenea încopciare, completată şi prin predarea de tipuri şi modele de o viéţă morală inescepţionabilă, va contribuí încet şi sigur la întărirea temeliei pentru ulteriória desvoltare morală a tinerimei.

Mânecând de la acest punct de vedere, trebue sĕ desaprobăm aspru lipsa de energie, când o aflăm fie în casa părintéscă, fie în şcólă, căci pe cât este de eronat usul ce-l întâlnim cu deosebire în case mai bune, de a da frêu liber capriţiilor copilăreşti, supunêndu-se lor nu numai servitorimea, ci chiar şi mama, şi tolerând tóte launele lor, pe atât este de incorectă şi acea părere, carea pretinde, ca în şcólă sĕ domnéscă esclusiv numai spiritul de umanitate şi de dragoste, rĕu înţelese.

Numai cu delicateţă, cu cruţare esagerată, nu se póte face educaţie adevĕrată. Seriositatea şi înfrânarea pornirilor fără rost ale copiilor este o cerinţă educativă sine qua non.

De sine se înţelege, că energia, ba chiar pedépsa, se aplică atunci şi acolo, când şi unde e de lipsă, fireşte, totdéuna cu cuvenita bunăvoinţă.

Cu timpul trebue sĕ facem un pas înainte în desvoltarea morală a copiilor, căutând a-i ridica la acea tréptă, pe carea — înţelegênd valórea internă a binelui — sĕ-l facă din voie liberă, de dragul că e bine, ear' nu de silă, de frică ori din respect faţă de persóna, care-i porunceşte. Când se apropie finea obligativităţii şcolare, trebue deci sĕ înlocuim ascultarea órbă cu niţică libertate de acţiune şi de conducere proprie, ca astfel copilul sĕ se desvólte tot mai mult spre o viéţă independentă, matură.

Aici însĕ întimpinăm o mare greutate prin faptul, că nu toţi elevii ajung de odată la maturitatea de a li-se puté acorda acéstă libertate. Acéstă diferenţă provine din deosebirea ce esistă în individualitatea diferiţilor elevi, din feliurimea inclinaţiunilor lor spirituale şi morale, din deosebirea referinţelor familiare şi a influinţelor ce le exercită asupra copiilor. Deci cu *mĕsură deosebită* trebue aplicată acéstă libertate faţă de fie-care elev. Succesul cultivării morale atârnă în casul acesta de la cunóşterea precisă a individualităţii elevilor şi de la aflarea timpului oportun de a-i tracta cu óre-care libertate.

Din acest punct de vedere considerând activitatea învĕţătoriului, trebue sĕ accentuăm, că împlinirea misiunei lui e cu atât mai uşóră, cu cât are mai puţini elevi, fiind astfel în stare a se interesa de ei şi a-i cunóşte în tóte privinţele mai de-aprópe.

Ceea-ce şcóla de tóte zilele n'a putut ajunge şi încheia, aceea trebue sĕ se continue în şcólele de adulţi; éră de altă parte şi şcólele medii şi de specialitate trebue sĕ ţină cont de desvoltarea unui caracter neesceptionabil în toţi elevii încredinţaţi.

De altă parte trebue dată unui învĕţătoriu conscienţios şi matur deplină *libertate în tractarea metodică* a obiectelor şi în desvoltarea activităţii sale educative, căci o exagerată înşurubare a lui cu nenumĕrate şablóne, ordinaţiuni şi prescripte amĕnunţite îl póte numai împedeca şi lipsí de liniştea cuvenită întru cunóşterea individualităţii singuraticilor elevi şi întru aplicarea de mĕsuri potrivite pentru educarea specială a fie-căruia.

O cultivare corectă a caracterului moral prin instrucţia şcolară este numai astfel cu putinţă, dacă îi este dată şi învĕţătoriului posibilitatea a-şi valora propriul caracter în activitatea-i de educator şi de a desvolta învĕţămêntul conform vederilor sale corecte, ce a trebuit sĕ şi-le însuşéscă în cursul cualificării sale. — Fireşte, cualificaţiunii învĕţătorilor trebue sĕ se dee cea mai mare atenţiune, căci cu disposiţii oficiale speciale cu privire la predarea metodică a obiectelor de învĕţămênt mult nu se póte promova causa şcolară şi nu se póte suplini lipsa unei cualificaţiuni temeinice.

Ear' întru cât conferenţele învĕţătoreşti şi inspecţiunea organelor şcolare superióre sunt chiămate a îndrepta relele observate şi a ridica forţa educativă a corpului învĕţătorésc, acelea trebuesc încredinţate — după putinţă — numai conducerii unor bărbaţi de specialitate, fie aceia şi numai învĕţători practici, dar' de valóre.

Adese-ori se întâmplă acum, că unuia i-se pare corect şi adevĕrat aceea, ce altuia nu i-se pare aşa. De acì provine diferinţa vederilor — altcum desinteresate — ale ómenilor în una şi aceeaşi causă. Faţă de acésta observăm atâta, că suma esperienţelor ce le are omul faţă de lucrurile ce se întâmplă în lume, formézâ *convingerea lui* şi acésta convingere trebue sĕ fie dătătóre de ton, căci ea este resultanta inomisă a judecăţii sale morale nepreocupate şi desinteresate. *Acésta convingere trebue sĕ fie cea mai sfântă bunătate a fie-cărui bărbat* şi mai ales a unui om cult. Acéstă convingere fie-care om e dator sĕ şi-o stimeze şi la tóte ocasiunile cu cuvenita demnitate sĕ caute a şi-o şi validita, arĕtând, fireşte, cuvenitul respect şi faţă de convingerile desinteresate ale deaprópelui seu.

*

Din cele premergĕtóre, fără nici o îndoială, resultă că formarea caracterului moral este şi trebue sĕ fie supremul scop al culturii atât spirituale, cât şi morale, şi are sĕ formeze culmea sau crucea lucitóre din vêrful piramidei întregei nóstre educaţiuni şi vieţi sufleteşti.

Şi cu tóte acestea, zilnic trebue sĕ facem durerósa esperienţă, că progresul însemnat pe tóte terenele ştiinţelor, etc. nu stă în proporţie cuvenită cu tăria caracterului moral.

Unde ne uităm, ne convingem, cât este de rară tăria voinţei şi a caracterului neprihănit; cât e de rară manifestarea deschisă, dar' loială, a unei convingeri bărbăteşti şi cinstite!

Mirarea trebue sĕ fie cu atât mai mare, cu cât de fapt acésta formézâ *adevĕrata valóre şi podóbă a personalităţii fie-cărui bărbat.*

Din contră, e cu atât mai des şi ne împedecăm la tot pasul de un servilism şi o tîrîre umilitóre, adese-ori scârbósă, carea pentru un favor mai mic sau mai mare îşi calcă în picióre propria-i convingere şi demnitate omenéscă.

FOIŞÓRĂ

Vlădica Todor.

(Fine).

Pe cei scăpaţi cu fuga, Români şi Sêrbi, mai ales însĕ Români, principele Ardealului, Sigismund Báthory, i-a primit şi adăpostit pe teritoriul ţĕrii sale, şi astfel mulţi bănăţeni au trecut atunci în Ardeal, creindu-şi acì o patrie nouă.

Vlădica *Todor*, care asemenea scăpase cu viéţa din luptele purtate cu Turcii, încă a fost adus în Ardeal de către principele Sigismund, şi a fost făcut vlădică al Ardealului întâiu, ear' în urmă al Ineului (Ienopolei). Aşa crede istoriograful *Böhm*; pe când *Szallai* scrie în cartea sa „*A szerbek jogviszonyai az államhóz*“, pagina 14, că Todor a fost *dintru început vlădică al Ienopolei* (Ineului), şi după înfrângerea de la Becicherec a trupelor voluntare bănăţene principele Sigismund Báthory l'a dus în Ardeal şi a făcut din el *primul (!!) episcop gr.-or. al Transilvaniei.*

Mai este apoi şi o a treia părere despre acest vlădică Todor, la *Emil Picot*, în cartea „*Les Serbes de Hongrie*“ pag. 56, unde se spune, că un anume *Todor Tivodorovici* a înfiinţat pe vremea principelui Sigismund Báthory eparchie *sêrbéscă* în *Sibiiu*, şi în curênd a înduplecat întréga preoţime *valachă* din Ardeal sĕ i recunóscă autoritatea. Nu mult după acésta s'a mutat însĕ la Boroşineu (Ienopolea), unde a întemeiat episcopia sêrbéscă, pe care a ocupat-o mai târziu Sava Brancovici.

Cum-că din aceste trei păreri, care e cea mai corectă şi adevĕrată, va trebuí sĕ constate şi stabiléscă istoriografia română, în urma studiilor ce vor fi făcute în privinţa acésta.

Un lucru e cert, că vlădica Todor *a esistat*, şi a fost mai pe urmă vlădică în Ienopolea. Probabil, că el a fost chiar întemeiătorul şi primul episcop al diecesei Ienopolei, despre care istoria nu ştie sĕ ne spună când s'a înfiinţat.

Tincu-Velea îi dă rang de *metropolie*, şi crede, că n'a fost de nou înfiinţată, ci *ací a fost mutată*, în urma vremilor critice, *reşedinţa metropoliei din Timişóra*, o combinaţie din care s'ar puté naşte alta, întregitóre, anume, că vlădica Todor a fost episcop al diecesei Timişórei, unde însĕ, în urma desastrului de la Becicherec n'a mai putut sĕ remână, ci şi-a pus reşedinţa în Ienopolea, după-ce în Ardeal n'a putut sĕ stee ca metropolit, find-că acolo era pe atunci altul.

La *Böhm* e publicată o scrisóre unguréscă, pe care a trimis-o *vlădica Todor*, împreună cu alţi doi tovarăşi din lagărul rĕsculaţilor, cu datul 13 Iunie 1594 principelui Sigismund Báthory.

Scrisórea e următórea:

„E levelet mi hárman irjuk: Szábbás (Sava) bán, Mironith Veli és *Todor vladika*, minden *Knéz* és a rácz keresztény nemzet nevében. Magunk s szolgálataink ajánlata után tartos egészséget és hosszu életet kivánunk. Azt is tudtul kivántuk adni, hogy midön *Vajda Mihály* onnét ide jőtt, minket táborban talált már ugyan, mi azonban, hogy a mieink nagyobb számmal összegyülekezzenek, zsákmányainkat hozzájuk küldtük, és hogy ők, ugy a knézek, mint a vidék keresztény népe, halogatás nélkül ide jőtt, és emlitett Vajda Mihály előtt, valamint előttünk, esküvel kötelezték magukat, hogy a legfönségesb király hivei maradnak, és hogy mi mindnyájan egyetemben, egy akarattal, istenéi s a legfönségesb királyéi vagyunk, és ő felségétől segélyt kérünk, s végre, hogy mivel a segély már megigértetett, igen nagyon örvendünk, és kérünk téged, a seregekkel ne késsél, hogy jó kedvünk legyen s Istentől a legfönségesb király számára jólétet esedezhessünk“.

E interesantă scrisórea acésta pentru comunicarea ce se face în ea despre vizita pe care a făcut'o *Mihaiu Viteazul* (voevodul Mihaiu) în lagărul rĕsculaţilor, fapt din care se póte deduce, că Mihaiu a făcut planul de luptă pe séma rĕsculaţilor; cum şi pentru aceea, că în ea se face provocare la *chinejii din Banat*, ceea ce ar însemna, că rĕscóla s'a făcut cu consentimentul chinezatelor române de pe atunci, cari, ca districte româneşti, îşi aveau jurisdicţiunea lor proprie, întocmai ca comitatele, ear' *vlădica Todor* a fost pe semne un încredut, un împuternicit al mai marilor acestor districte, al *chinejilor*.

Ori-cum a fost însĕ, un lucru pare a fi destul de evident, anume, că vlădica Todor a jucat rol însemnat şi de frunte în viéţa publică din zilele sale, de aceea merită, ca istoriografia română sĕ-i scótă la lumină viéţa şi activitatea. Cei cari ştiu mai mult despre el spună deci mai mult.

Dacă e undeva ceva de îndreptat în viéța publică a poporului nostru, apoi aici în adevĕr este.

Invĕțătorimea nóstră este un puternic factor cultural în viéța publică a poporului nostru. Deci i se impune din mai multe considerante și ei datorința a se ferí de asemenea greșélă și decadință morală, precum am amintit.

Numai așa vom puté avé pretensiunea de a fi numĕrați întrĕ ómenii cu adevĕrat *culți*, numai așa vom puté pune temelia formării unui *caracter integru* în sufletul tinerimei nóstre, numai așa vom putea contribuí la înmulțirea caracterelor firme în sinul poporului nostru și al credincioșilor bisericei nóstre, numai așa va primí personalitatea nóstră *cuvenita valóre socială*, numai așa vom avé *liniștea sufletéscă* a conștiinței corect îndeplinite: — dacă ne vom da silința a fi și noi înși-ne ómeni de caracter.

Deci — mânecând mai ales de la trebuințele credincioșilor nostri și ale poporului nostru — nu pot recomanda de încheere educatorilor tinerimei, mai cu insistență altceva, de cât, ca sĕ 'și dee silința a și forma convingeri basate pe principii morale, și apoi a sĕ ferí de tot ce ar puté slăbí tăria voinței de a și lucra după aceste convingeri spre binele obștesc; căci o biserică, un popor, o țéră, care nu are în fruntea acțiunilor și mișcărilor sale caractere, nu póte avé nici viitoriu sigur, ci mai târziu sau mai curênd va trebuí sĕ se înnece în nămolul pĕcatelor proprii. *Dr. Miron E. Cristea.*

NOUTĂȚI

Din causa sfintei sĕrbători „Mucenicul George", *numĕrul proxim apare Luni.*

M. Sa în Budapesta. Luni la 5½ ore după amiazi a sosit la Budapesta M. Sa împăratul și rege al nostru Francisc Iosif I, primit cu mare pompă și însuflețire. In timpul petrecerii M. Sale în capitala ungară se vor da diferite petreceri din partea fruntașilor aristrocațimii magiare. Astfel, cum spun ziarele din capitală, în 9 Maiu va fi serată la contele Taxil Festetich, în 11 Maiu la contele Ludovic Apponyi, ear' în 12 Maiu contele Paul Szapáry arangiază în onórea Curții bal la „Parc-club", al cărui president e numitul conte.

*

Audiențe regale. Pe timpul petrecerii în Budapesta M. Sa va da audiențe în fiecare zi de Luni și Joi afară de zilele de sĕrbătóre, începênd cu ziua de 5 Maiu (mâne). Prenotări se primesc în fie-care zi întrĕ órele 9—1 din zi la cancelaria de cabinet (în Buda, palatul regal).

*

La conferențele învĕțătorești. Cu trenul de diminéță vor pleca comisarii consistoriali domiciliați în Sibiiu încredințați, cu conducerea conferențelor învĕțătorești, în diferitele părți ale archidiecesei și anume: dl M. Voileanu la Mediaș, dl Dr. Cristea la Gernesig, (cercul Reghin) dl Dr. Bologa la Orăștie, dl Dr. Proca la Hațeg, dl L. Tritean la Abrud, ear' dl Ivan va conduce conferențele din centru.

*

Avansarea princesei de Hohenberg. „Berliner Tagblatt" raportéză, că în cercurile de curte din Viena e rĕspândită știrea, că princesa de Hohenberg nĕscută contesă Sofia Chottek, soția archiducelui moștenitoriu Francisc Ferdinand, va fi în curênd avansată în titlu și rang. Cum se știe, cu ocasiunea căsătoriei sale cu moștenitoriul, M. Sa 'i conferise titlul de princesă cu predicatul „de Hohenberg". Acum — dacă cele raportate de ziariul berlinez sunt adevĕrate — alt avansament nu ar puté urma de-cât titlul de *„alteță regală"*.

*

Dr. Iuliu Pușcariu, jude de tribunal în Budapesta, la propunerea ministrului de justiție a fost numit din partea M. Sale jude reg. de tablă titular.

*

„Crucea albă". Filiala din comitatul Sibiiului a reuniunei *„Crucea albă"* își ține adunarea generală în 7 Maiu n. la orele trei și jumĕtate, în sala mică din casa comitatului, în Sibiiu.

*

Reuniunea igienică a comitatului Sibiiu își ține adunarea generală în 7 Maiu n. la orele 4 d. a. în sala mică din casa comitatului, în Sibiiu.

*

Statificarea școlelor. La începutul anului școlar viitoriu se vor deschide 141 școle de stat noue, cu 303 învĕțători. Nouĕzeci vor fi școle nou-înființate, ear' cincizeci și una prefăcute în școle de stat din școle confesionale (33), respective comunale (18) esistente deja. Dintrĕ aceste 141 școle de stat noue, în comitatele cu poporațiune română se vor înființa: în Alba-inferióră 4 (*Cricău*, Lăpadul unguresc, *Murĕș-Port* și Aiud), în comitatul Arad 3 (Németpereg, Pecica-vechiă și Zimándköz), în com. Bistrița-Năsĕud 1 (Bánffy-telep), în com. Bichiș 1 (Pusztaföldvár), în Bihor 2 (Jankafalva și Leta nouă), în Treiscaune 2 (Bodok și *Buduș*), în com. Hunedóra 2 (*Certejul de sus* și Totesdi), în Têrnava-mică 1 (Șard), în Caraș-Severin 1 (Ciucaș), în Murĕș-Turda 2 (*Mușin* și M. Oșorheiu), în Têrnava-mare 1 (*Bruiu*), în com. Sibiiu 2 (Turnu-roșu și *Porcești*), în com. Solnoc-Doboca 1 (Szászmáté), în com. Timiș 9 (Altringen, *Babșa*, *Beregsĕu*, Brestye, Fehértelep, *Hodoș*, Kistelep, *Paniova*, *Sânmihaiul românesc*), în com. Turda-Arieș 1 (Agêrbiciu). Tot din conspectul special despre organisarea nouelor școle, lucrat în ministeriul de culte și instrucțiune publică, resultă că în cursul anului curent au fost organisate școle de stat poporale în 133 comune (35 cu poporațiune curat magiară, 98 cu poporațiune mixtă, respective curat nemagiară).

*

Dar pentru biserică. Parochul din Daneș, Onoriu Sas, și soție-sa Elvira n. Sbârcea, au dăruit „fondului pentru înfrumsețarea bisericei" din comuna sa natală Blăjel 80 coróne. Faptă vrednică de imitat.

*

Vărsat negru. Conform unei telegrame din Hanovra, două lucrătóre galițiene, aplicate la lucru de câmp în Kleefeld (lângă Hanovra), au fost duse în spitalul orășenesc, unde medicul a constatat la ambele bóla vărsatului negru.

*

Coróne eterne. Domnii Dr. Lucian Borcia, advocat, Dr. Ioan Borcia, profesor, în loc de cunună peritóre pe cosciugul mult regretatului *Victor Comșa*, fost c. și r. sublocotenent la regim. de Pioneri, dăruesc fondului vĕduvelor și orfanilor meseriașilor români, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", câte 5 coróne, și Victor Tordășianu, referent consistorial, 1 corónă. In același timp la fondul de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vîndare al aceleași reuniuni, au mai dăruit Heinrich Reschner, magasin de musicalii (deposit de Gramophóne) și parochul Nicolae Motora din Murĕș-St.-Georgiu, fie-care câte 1 corónă, Vasilie Stan, profesor seminarial, 20 fileri.

*

Cale ferată pe drum de țéră. Un concesionar voește sĕ trasseze cale ferată vicinală întrĕ Budapesta și Jászkerekegyház și spre acest scop a voit sĕ întrebrințeze o parte a drumului de țéră numit „calea Gyaii", proprietate a orașului. Cu ocasiunea delimitării liniei representanții orașului au protestat contra planului de a întrebuința drumul în scopul trassării căii ferate, au părăsit ancheta și imediat au înaintat și protest în scris la guvern. Sĕptĕmâna trecută orașul a căpĕtat resoluție de la guvern, în care se dă dreptate protestului, ear' concesionarul e îndrumat sĕ trasseze linia pe teritoriu privat.

*

Tren submarin. Inainte cam cu cincisprezece ani se sulevase planul de a construí întrĕ Francia și Anglia cale ferată pe sub canalul La Manche, dar' atunci ministrul de rĕsboiu al Angliei s'a opus planului, temêndu-se, că nu cumva Francia sĕ useze de calea ferată submarină spre a-și transporta óste în Anglia. Acum, fiind relațiunile dintrĕ Anglia și Francia mai prietinóse, cercurile interesate speră că planul va puté fi realisat. Cât pentru temerea de eventuală transportare de trupe în cas de ostilități, societatea de clădire a căii ferate s'a obligat că în cas de rĕsboiu va slobodi în tunel apă, spre a nu puté fi întrebuințat pentru transport de trupe din nici o parte.

*

Decisiune curială. Mânecând de la un cas de proces Curia a decis sub nr. 363/1903, că imprumuturile contrase de minoreni sunt valide dacă s'au făcut în scopul de asigurare a traiului, educațiunii și continuării studiilor. Pentru validitate însĕ nu e de ajuns, ca minorenul sĕ fi *cerut* împrumutul în scopul arĕtat mai sus, ci sĕ 'l fi și *întrebuințat* spre acel scop.

*

Abundanță de aur. Monetăria din San-Francisco a Statelor-Unite în ultimele trei luni a turnat piese de aur în valóre de 54,693.500 dolari. Greutatea acestei sumedenii de galbini face 110 tonne, ear' dacă ar fi sĕ 'i încarce pe car, ar umplé cu vêrf trei vagóne.

*

Din isprăvile anarchistilor. Poliția din Varșovia (în Polonia ruséscă) aflând că în o stradă a suburbiului este o tipografie secretă nihilistă, în 28 April a făcut perchisiție în casa în care era instalată tipografia. La întrarea în tipografie trimișii polițiali au fost primiți cu pușcături de revolvĕr. Comisariul polițial Ordanovski, un căpitan de gendarmerie și trei polițisti au fest uciși, alți trei polițisti au fost răniți grav, dintrĕ cari doi au murit în spital. Dintrĕ anarchistii suprinși în tipografie numai unul a scăpat, ceialalți au fost legați și duși în arest; întrĕ ei și o fată de șeptesprezece ani. De óre-ce ziarelor le este interzis sĕ raporteze, se colportéză tot feliul de știri asupra scopului urmărit de cei arestați. O versiune e, că cei arestați sunt evrei toți și că aveau în plan sĕ strice conductul de gaz al orașului spre a provoca o mare catastrofă.

De la comitat.

Publicațiune

Subscrisul comitet central electoral aduce la cunoștință publică că *din 5—25 Maiu a. c.* se vor espune spre vedere publică:

1. Listele provisorii ale alegĕtorilor de deputați dietali din cele 4 cercuri electorale ale comitatului Szeben (Sibiiu) pentru anul 1905, dimpreună cu listele celor sterși, în reședința comitetului central-electoral, în biroul comitatens de espediție (palatul comitatens).

2. Lista provisorie a orașului Szászsebes dimpreună cu lista celor sterși în biroul magistratului din Szászsebes, listele comunelor mari în cancelariile comunelor respective, ear' listele comunelor mici în cancelariile notariatelor cercuale respective.

Fie-care póte lua în timpul acesta de la 8—12 ore a. m. intuițiune în liste, ear' de la 2—6 ore d. a. póte lua copii de pe ele.

In timpul din *5—15 Maiu* póte reclama: contra listelor fie-cine în privința persónei sale, ear' contra listei unui cerc fie-care, care este indus în acea listă, cu privire la ori-ce inducere sau stergere. Reclamațiunile de asemenea se vor espune în localitățile amintite spre vedere publică și fie-care îndreptățit de a reclama își póte face din *16—25 Maiu* observările sale asupra reclamațiunilor.

Reclamațiunile și observările sunt a se adresa comitetului central-electoral comitatens în scris și provĕdute cu documentele necesare, și a se subșterne magistratului din Szászsebes, respective primăriei acelei comune mari, sau notariatului cercual al acelei comune mici, contra listei căreia s'a făcut reclamațiunea.

In un script se pot face reclamațiuni cu privire la mai multe persóne, observările însĕ trebue făcute separat la fie-care reclamație. (§§ 44, 45 și 46 din art. de lege XXXIII din anul 1874)

Nagyszeben, în 26 April 1904.

Comitetul central-electoral al comit. Szeben.

Reissenberger — *Stroia*
president. — *notariu.*

ECONOMIE.

Pentru proprietarii de pămênt.

Prin publicațiunea sa dto 25 April n. c. Nr. 4739 magistratul orășenesc din loc vestește despre următórele:

Pe basa disposițiunilor articolului de lege XII din 1894 referitor la economia de câmp și la poliția de câmp:

1. Fie-care proprietariu (stăpân) de pămênt sau arêndator este obligat de pe întrégă posesiunea sa sĕ stîrpiască *scăieții (mărăcinii)* înainte de a da în flóre, *hemeiul sĕlbatic* până la începutul lui Maiu, *mătasa* din trifoiu însĕ, îndată ce se ivește.

2. Sĕmênța de *trifoiu* și de *luțernă* nu este ertat sĕ se pună în vêndare până ce nu sunt temeinic curățite de mătasă.

Esecutarea acestor disposițiuni va fi strict controlată de căpitănatul poliției orășenești, respective de organele poliției de câmp în înțelesul §. 95 K., respective §. 94 K., din art. de lege XII din 1894, neîmplinirea acelor disposițiuni va fi strict pedepsită în bani sau cu închisóre corĕspundĕtóre.

Ne împlinim numai datorința aducênd cele de sus și pe acéstă cale la cunoștința obștei nóstre.

Sibiiu, 30 April n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

Dem. Comșa, — *Vic. Tordășianu,*
president. — *secretariu.*

Cărți și reviste.

„Transilvania", organul „Asociațiunii pentru literatura română", etc. a apărut pe lunile Martie—April (fascicolul II.) cu următoriul sumariu: „Sĕ ne îndreptăm limba" (exemple de topică, concordare, întrebuințare de cuvinte, etc., contrar cu firea limbii române, și indicarea întrebuințării corecte, după părerea autorului, care însĕ greșește și el. Recomandă adecă sĕ scriem în loc de „cari *fură* consuli": „cari *fusese*", ceea-ce nu e corect din punctul de vedere al concordării); „Enciclopedia Română" (raport despre terminarea publicațiunii, presentat comitetului central al Asociațiunii); „Virgiliu" de M. Strajan (studiu despre poetul Virgil al Romanilor); „Ortografia Română" (raportul secțiunii literare a Academiei române și decisiunea din ședința plenară a Academiei), apoi notițe bibliografice despre: „Igiena școlară" de Dr. I. Beu, revista „Amicul tinerimei", broșura „Dispute cu nazarenii", broșura „Intrĕ nazareni", și conspect statistic despre „producțiunea literară română din țară *pe* (corect: *în*) anul 1903".

In *„Anale"*: Apelul comitetului central către publicul român pentru oferte în favorul museului istoric și etnografic; procese verbale despre ședințele comitetului central și despre ședințele secțiunilor literare ale Asociațiunii și lista donațiunilor făcute pentru museul istoric și etnografic din 30 Nov. 1903 până în 31 Martie 1904 (6520 coróne 85 fil.).

La acest fascicol e alăturat și un apel al presidiului Asociațiunii, în care se recomandă publicului procurarea „Enciclopediei române" (In 3 tomuri luxos legate costă 80 coróne, în fascicoli 70 coróne. Cu ocasiunea comandei sunt a se trimite 20 coróne, ear' restul se póte achita în rate lunare de câte 10 coróne).

„Transilvania" apare în 6 fascicoli pe an și costă 10 coróne (membrii Asociațiunii o capătă gratis). Biroul redacțional și administrațional e în Sibiiu (str. Morii nr. 8).

Voci din public.

Respectând dreptul de apărare. care compete fie-căruia, publicăm șirele următóre și declarăm discuția de încheiată:

Ne-am fi mirat mult, dacă la noi nu s'ar face chestie personală și din cele mai nevinovate afaceri. Dar' s'a găsit pseudonimul „*Eu*", care sĕ esplice în *acest sens* și scăderile *igienice*, asupra cărora s'a atras atenția în nr. 34—1904 din „Telegraful Român", cu privire la biserica nóstră din Sibiiu suburbiul-josefin. Și pentru acest lucru a trebuit un interval mai bine de trei sĕptĕmâni. Va sĕ zică: lucru bine chibzuit!

Măcar noi n'am dorit *esplicare*, ci *îmbunătățire*. Și în esplicare ce ni-se spune? Că în casul de față respunderea revine protopopului, pe basa *inspecției* ce e inherentă oficiului seu.

Asta o știe tótă lumea și era cu desĕvêrșire de prisos a mai cita din Dreptul canonic, căci prin aceea nu s'a spus nimica nou, nici s'a dat vre-un ajutoriu *trebuinței*.

Noi mai știm însĕ și altceva. Știm, că *inspecția* e a protopopului, dar' *disposiția* e a altora.

Ear' cu privire la oficiarea serviciului divin în biserica de sub întrebare, va ști dl „*Eu*" ce disposiție s'a făcut în tómna trecută. Disposiție, ce n'a putut mulțămí pe nimeni din cei interesați.

In urmare, cine sĕ esecute mandatele și îndatoririle aparținĕtóre oficiului parochial, și pe cine sĕ inspecționezi când nu se știe numĕrul substituților ori suplenților?

Noi credem, că asemenea disposiții nu sunt de bine, nu cel puțin în centru, unde sute de tineri își fac educațiunea pentru cariera preoțéscă și învĕțătorescă. (Ținem a constata, că *disposițiile* despre cari se face vorbă, au fost luate la timpul seu la espresa dorință și cerere a protopresbiterului. Redacțiunea).

Și credem mai departe, că unicul principiu sănătos e, dacă se cere undeva *putere de lucru*, sĕ se și institue după rânduiala sa. Atunci vor înceta scăderile de sine, căci va fi pe cine sĕ inspecționezi, etc.

Altfel cu vorba Românului „că teacă, că pungă", nu se fac treburi sănătóse.

Dar' noi n'am învinovățit pe nimenea. Am declarat-o precis, ceea-ce dorim sĕ se știe și pentru acum. Ne-am ruga deci sĕ nu fim rĕu esplicați.

Dorința nóstră a fost numai îmbunătățirile de lipsă pentru nimbul recerut, pentru-ca sĕ atragă biserica pe toți credincioșii sei, și curat numai în vederea acesteia am atras binevoitórea atențiune, ceea-ce e o datorință a publicisticei.

X.

Posta redacției.

„In chestia episcopiei din Timișóra". E pusă la rând pentru a fi publicată. Va trebuí însĕ sĕ aștepte cam multișor, pentrucă prea suntem earăși îngrămădiți cu material urgent.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărțĕmêntul farmaceutic.)

[85] 3—22

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

[2] 75

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

In préjma esamenelor! * **In préjma esamenelor!**

Scrisori de esamen (propise)

pentru scrierea *română, germână* și *dictando* tipărite în Tipografia archidiecesană, *în colóre vĕnătă,* pe hârtie fórte fină, mărime 24/31 cm.

Prețul: de bucată 2 fil.; 100 bucăți 1·30 cor. și porto postal.
Comandele din afară se esecută imediat.

Librăria tipografiei archidiecesane

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser":

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser" plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriascâ cu vapor „Kaiser" (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtorésca, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia î stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser"

140 cor., pe vapor de poștă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

(63) 14—31

Nr. 54 1904 [99] 3—3

Publicare de licitațiune.

Pentru **renovarea și adaptarea edificiului șcólei gr. or. din Rĕșinari** se publică concurs *cu oferte închise*

Suma preliminată spre acest scop e de **35,478 cor. 72 fil.**

Ofertele închise, provĕḑute cu vadiu de 5% din suma de mai sus și cu declarațiunea oferentului că-i sunt cunoscute condițiunile de licitare, cum și planul și preliminariul de spese, se vor înainta comitetului parohial gr.-or. din loc până în **8 Maiu n. orele 12 din zi.**

Condițiunile, planul și preliminariul de spese se pot vedé în cancelaria comitetului parohial.

Rĕșinari, 29 April n. 1904.

D. Vidrighin, pres. **M. Lungu**, not.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roșie"

recomândă

pălării

păróse, pentru preoți români, à **7·—**, **8·—** și **9 coróne**, în **cele mai bune și mai frumóse calități.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fașie de hârtie.) [75] 9—12

? Pentru-ce ?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe câștiguri principale.**

Pentru-că premia de .	**602.000**	coróne
Pentru-că de trei-ori .	**400.000**	"
Pentru-că de trei-ori .	**100.000**	"
Pentru-că odată	**70.000**	"
Pentru-că de patru-ori	**60.000**	"
Pentru-că de trei-ori .	**30.000**	"
Pentru-că de cinci-ori	**25.000**	"
Pentru-că de zece-ori	**20.000**	"

(88) 8—12

acolo s'au câștigat, și

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriașe.**

Cine voește deci sĕ dobândéscă un **câștig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignațiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 și 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optíme de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă și cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Șecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis și franco

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE**, Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum și planul oficial.

Banii, cor.................. {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignațiune postală} Ce nu convine sĕ se ștérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 45 Sibiiu, Marţi 27 April (10 Maiu) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia. Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru **monarchie** pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru **străinătate** pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Intru memoria lui G. Bariţiu.

Dăm la locul acesta cuvêntarea cetită de domnul *Dr. Atanasiu M. Marienescu*, delegatul Academiei Române, la mormêntul lui *George Bariţiu* cu ocasiunea sfinţirii crucii ridicate pe mormênt din partea familiei, — act despre care dăm raport la alt loc. Cuvêntarea a fost următórea:

Nu aşteptaţi, ca eu sĕ ţin o cuvêntare funebrală, pentru-că de aceste s'au ţinut la înmormêntarea lui. Nu aşteptaţi, ca eu sĕ descriu biografia lui, pentru-că acésta s'a publicat!

Eu vreau numai sĕ vorbesc ceva *întru memoria* lui, şi anume, despre epoca ce a fost înainte de el şi în care s'au început luptele naţionale, căci altcum nu pricepem, că ce muncă grea a avut el pentru deşteptarea naţională. Eu vreau sĕ vorbesc ceva despre cariera, activitatea şi resultatul activităţii sale, aşa precum eu le-am cuprins cu mintea şi le-am simţit cu inima.

Pentru aceste, înduioşat azi, permiteţi curs liber ideilor şi simţemintelor mele, când vorbesc întru memoria acestui Român adevĕrat.

*

.... Şi Dzeu a trimis pe Fiul seu în lume, ca sĕ îndrepte inima şi sufletul omului şi sĕ le facă bune, ear' spiritul lui sĕ-l scótă din întunerec. Şi pentru mântuirea popórelor, Fiul lui Dzeu a dat învĕţătura de frunte: „Iubeşte pe aprópele, ca însuţi pe tine!"

Şi Dómne! Ómenii, popórele ţi-au mărturisit din gură, că ascultă învĕţătura ta, că sunt creştinii tĕi, dar' în inima şi sufletul lor nu au primit pe Dzeu, căci nu au avut iubire către de-aprópele lor, ci în numele credinţei tale Românilor li-au denegat tóte cele bune din viéţa acésta. Li-au oprit desvoltarea minţii, cultura inimei şi adese-ori i-au respins şi de la altarele ce le-au ridicat pentru adorarea ta şi ca sĕ-ţi sacrifice, numai pentru-că Românii îţi erau creştini în feliul lor.

Strămoşii erau obosiţi de persecutări, osteniţi de nedreptăţi, amărîţi şi nĕcăjiţi. Ei vedeau numai o nópte întunecósă pentru spiritul lor, şi în nóptea acésta de veacuri au adormit în somnul de letargie. Şi acesta era efectul de mai mulţi secoli al creştinătăţii nepricepute, efectul neculturii popórelor.

... Şi ai visat, Bariţiu! că umbre gigantice s'au sculat din mormênturi de 2000 de ani, umbre de strămoşi mari, şi ele cutrierau prin văi şi prin munţi şi ele se văitau pentru sórtea strănepoţilor, dar' nu vedeau de cât lacrĕmile pădurilor şi nu audiau de cât suspinele munţilor, cari ca nişte echouri înfiorătóre se isbiau de la rĕsărit spre apus, de la Carpaţi la Apenini şi de la pămênt la ceriu. Numai aceste echouri mai simţiau milă şi jale de Români.

Ce vis grozav ai avut, Bariţiu! Mi-ai spus, că în spaimă te-ai trezit din el, şi te-ai cutrĕmurat.

Acésta era epoca în care s'a născut Bariţiu, venit în lume ca trimis de provedinţa divină, ca sĕ trezéscă pe Români din somnul de letargie şi sĕ-i ducă la deşteptarea naţională.

George Bariţiu s'a născut în 12/24 Maiu 1812.

E destul, ca sĕ spun, că în Blaj a absolvat teologia. El s'a pregătit dar' ca sĕ fie preot lui Christos, sĕ îndrepte inima omului, sĕ-l înveţe a iubí pe de-aprópele şi sĕ-i pregătéscă sufletul pentru lumea viitóre.

Dar' când era sĕ plece în viéţa practică, în tótă făptura lui s'a luptat creştinătatea cu naţionalitatea, şi a învins naţionalitatea.

Eh! ţie, Bariţiu, nu ţi-a trebuit visul unui preot de frunte, sĕ ajungi la demnităţi mari bisericeşti, sĕ fii îmbrăcat în mĕtăsuri şi sĕ şedi la mese întinse, cu făclii aprinse.

Dzeu a dispus cu tine şi ţi-a dat chiămare şi misiune pentru o carieră şi mai mărétă. O carieră a bărbaţilor mari pentru redeşteptarea unui popor, a poporului român.

Tu ai simţit şi priceput chiămarea şi misiunea ce ţi-s'a dat în epoca cea mai tristă a poporului român. Că ai sĕ deştepţi pe Român, sĕ-l înveţi a se iubí unul pe altul, sĕ-i pregăteşti spiritul, ca sĕ ajungă la înviarea naţională, căci acésta e destinaţiunea lui, acésta îi va aduce viitoriu mai bun şi fericirea în acéstă lume.

Tu, dăruit de Dzeu cu minte ageră, înzestrat cu talente, înavuţit cu cunoştinţe multe, pentru-ca spiritul tĕu sĕ pótă lumina lumea română, în 1835 te-ai făcut învĕţătoriu în Braşov şi te-ai pus la lucru, la muncă.

Dar' pentru inima şi spiritul tĕu acest teren de învĕţătoriu în Braşov ţi-a fost prea îngust. Ţie, carele ai lucrat fără de odihnă, şi pentru lucru nici-când n'ai avut timp destul. Te-ai pregătit, ca sĕ te faci învĕţătoriul întregului popor român.

Spre acest scop la anul 1838 în Braşov ai înfiinţat „Fóia pentru minte, inimă şi literatură" şi apoi „Gazeta Transilvaniei", ca prin aceste sĕ deştepţi poporul. Şi pe acesta l'ai învĕţat iubirea de neam, iubirea de patrie, iubirea de-aprópelui şi loialitatea pentru rege, căci numai acésta iubire ne va vindeca ranele seculare, şi ne va naşte speranţele pentru viitor.

Şi luceafĕrul de séră şi de zori mai totdéuna te-au vĕdut la masă cu péna în mână. Péna ai înmuiat-o în inima ta, în simţĕmintele tale cele nobile omeneşti, naţionale, patriotice şi loiale. Péna ta era însufleţită de sufletul tĕu cel curat şi condusă de spiritul tĕu cel ager.

Şi „Fóia pentru minte, inimă şi literatură" şi „Gazeta Transilvaniei" se considerară de un far, de un turn luminătoriu naţional, căci lumina lui trecea şi preste vêrfurile Carpaţilor, ca sĕ lumineze tuturor Românilor. Şi preste trei ani lumina naţională a străbătut în tot Ardealul, şi la Criş şi la Timiş, a străbătut în Bucovina, Muntenia şi Moldova, şi a trecut şi preste Prut. Era lumina ce deştéptă spiritul poporului, şi literaţii din tóte părţile cântau: Osana ţie, Bariţiu! Osana ţie!

Iată lumina ce apărea ca un simbol divin, care a dat de ştire, că se apropie zorile vieţii naţionale. Lumina zorilor a pĕtruns şi a deşteptat spiritele adormite şi a înviat inimile amorţite.

Şi ea creştea şi splendórea ei se lăţia, şi se apropia re'nviarea spiritului unui popor.

Dar' sufletele cele pĕcătóse ale ómenilor rĕi se temeau de lumina farului, pentru-că satana cu ai sei totdéuna se bucură de întunerecul nopţii spirituale a ómenilor.

La 1840 consulul rusesc mijloceşte, ca foile din Braşov sĕ nu mai între în Moldova şi Muntenia. Crivetul cel rĕu şi înfiorătoriu a adus nouri la Carpaţi spre rĕsărit şi spre amiazi, ca lumina naţională din farul cel înalt sĕ nu mai trécă preste vêrfurile Carpaţilor.

De altă parte încă s'au arĕtat bălauri gróznici, ca sĕ sufle lumina, şi vêrcolaci în chip de lupi, ca sĕ o înghită.

Luptele şi nĕcazurile lui Bariţiu şi ale lui Iacob Murĕşan erau nemărginite. Dar' a venit o epocă mai blândă şi odată s'a audit glas din ceriu: „Destul! lumina mea luminéză tuturor, şi poporul român a ajuns la renviarea sa".

Şi tu, Bariţiu! te-ai îngrijit pentru noi, numai de tine ţi-ai uitat, de tine, sărăcuţul de tine! Dar' şi prin acésta te-ai făcut bărbat mare înaintea nóstră, căci spiritul înalt se ocupă numai cu chiămarea şi misiunea sa. Tu nu te-ai născut pentru tine, tu te-ai născut pentru neamul tĕu.

Munca şi lupta, virtutea şi onestitatea au fost florile eterne, cari au înfrumseţat fruntea ta mărétă, cari ţi-au câştigat iubirea şi stima unui popor întreg, cari te-au ridicat de bărbatul cel mare al lui. Pentru poporul român ai trăit prea puţin. Aveam încă mare lipsă de bărbăţia ta şi de spiritul tĕu, dar' te-ai dus, unde ai fost chiămat, şi spiritul tĕu numai la Dzeu a putut re'ntórce, acolo de unde ai venit. Şi noi, numai când te-ai dus am simţit şi priceput că ce am perdut.

Şi pentru tóte aceste în viéţă, recunoştinţă ţi-a dat numai Academia Română, care te-a ales de presidentul ei, şi când ai fost de 80 ani ţi-a bătut o medailă comemorativă, cu inscripţiunea:

„Lui George Bariţiu,
Maiu 1812—1892".

Dar' pentru munca ta de 60 de ani, poporul român întreg, şi mai ales Ardealul, încă nu ţi-a arătat recunoştinţa sa! Ei îţi rĕmân încă mult datori.

Şi iată, azi ne-am adunat la mormêntul tĕu; la mormêntul acest modest pentru bărbatul mare al poporului român; la sfinţirea sacrariului familiar, ce ţi-l'au ridicat ai tĕi, cari în viéţă cu atâta fală te-au numit: *tată*, cu atâta mândrie te-au numit: *moşule*, ear' după mórtea ta cu pietate se rógă lui Dzeu pentru tine, şi azi toţi stau acì cu inimile înfrânte!

Dar' durerea lor e durerea tuturor Românilor!

Şi, Bariţiu! Caută înprejurul tĕu! Iată acì domnul *Iosif Sterca Şuluţiu*, vicepresidentul, şi membrii *„Asociaţiunii* pentru literatur a română şi cultura poporului român" s'au înfăţişat cu toţii, aceia, cari în viéţă te-au iubit şi stimat, ca pe preşedintele Asociaţiunii, fiind podoaba rară a ei, ca pe bărbatul cel mare al poporului tĕu! S'au înfăţişat, ca şi acì la mormêntul tĕu sĕ-ţi aducă ovaţiunile, omagiele şi reverinţele ce le-ai binemeritat, şi inimei tale sĕ-ţi împărtăşéscă durerea învĕţăceilor tĕi credincioşi şi adeseori ortacilor de muncă pentru deşteptarea şi reînviarea naţională.

Ear' pentru scopurile şi idealurile tale sĕ te mângăie şi sĕ te asigure, că toţi sunt cuprinşi de spiritul tĕu, sunt mişcaţi de simţemintele tale, ce le-a produs iubirea ta de neam, de patrie şi de aprópele; şi cu toţii se legătuesc de nou, că totdéuna vor lucra pentru fericirea acelora, ca sĕ mai împlinéscă şi sĕ mai îndeplinéscă aceea, ce ai lăsat încă negata!

Asociaţiunea în semnul iubirii şi stimei şi după mórtea ta, depune pe mormêntul tĕu cununa acésta de flori frumóse cu inscripţiunea: *„Asociaţiunea, binemeritatului president George Bariţiu"*.

Dar', Bariţiu! Mai uită-te în prejur! Din poporul tĕu s'au adunat mici şi mari, tineri, bărbaţi şi bĕtrâni; fete şi mame, matróne române, preoţi şi învĕţători, teologi şi preparandi, Dşóra Elena Petraşcu, directórea şcólei civile de fete, cu învĕţăcelele, pentru a căror şcólă în viéţa ta mult te-ai îngrijit. Dna Maria Cosma, presidentă, şi comitetul reuniunii femeilor române din Sibiiu, înfiinţătórea unei şcóle de fetiţe, cari, cu toţii şi cu tótele au grăbit acì, ca sĕ-ţi mulţăméscă pentru munca grea de o viéţă întrégă, şi din inimile lor sĕ-ţi spună, că în ele simt recunoştinţă naţională!

Şi iată a venit acì şi Inaltpreasfinţia Sa, Domnul Archiepiscop şi Metropolit Ioan Metianu, vechiul tĕu amic, marele păstoriu al nostru, a venit, ca sĕ înalţe festivitatea şi solemnitatea parastasului tĕu, a venit, ca sĕrbătorii nóstre naţionale sĕ-i deie splendóre.

Dar' ascultă, ascultă încă Bariţiu! O ştire de preste Carpaţi! *„Academia Română"* nici pentru ziua de astăzi nu şi-a uitat de tine! Vedi acì pe *Grigorie George Tocilescu* şi pe *Atanasie Marienescu*, colegii tĕi, fraţii tĕi, cari neîncetat te iubesc şi te stiméză. Ei sunt trimişi la tine ca solii *„Academiei Române"*, ca în numele ei sĕ te glorifice şi sĕ te feliciteze de *„Nemuritoriu!"* Şi iată ací o cunună de laur ce ţi-a destinat-o „Academia Română", cu inscripţiunea: *„Academia Română, nemuritoriului George Bariţiu!"*

Cred că modestia ta nemărginită nu a dorit'o, dar' după dorinţa „Academiei Române", — primeşte-o!

Da, în inima şi sufletul Românilor, în istoria şi literatura lor, *tu* te-ai făcut pe tine nemuritoriu! Din cei puţini aleşi, puţini ca tine!

Acuma iartă-ne că te-am neliniştit şi ţi-am conturbat visul!

Dormi iarăşi în pace şi viséză. Viséză de fericirea Românilor, pentru-că şi noi, tot de ea visăm!

Viséză, şi aştéptă înviarea morţilor, căci atunci, în poienile înfloritóre ale Carpaţilor, în raiul românesc. . . . ne vom mai întâlní!

La mormêntul lui Bariţiu.

Vineri (6 Maiu st. n.) s'a făcut sfinţirea modestului monument ridicat la mormêntul lui *George Bariţiu.* De unsprezece ani dórme somnul de veci în mormêntul seu de lângă biserica gr. cat. din Sibiiu fostul president al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, fostul president al „Academiei române“ din Bucureşti, luptătorul sincer pentru luminarea poporului român şi înţeleptul scriitoriu al istoriei suferinţelor acelui popor, — fără sĕ fi avut pănă acum la mormênt un monument cât de modest, o cruce démnă de vrednicia vieţei sale consacrată neamului seu. Abia acum, rudeniile mai de aprópe: fiicele, nepoţii şi nepótele, au împlinit ei ceea-ce obştea nu a împlinit, ridicând la mormêntul lui Bariţiu un obelisc de granit cu efigia în bronz a lui Bariţiu şi cu inscripţia: „*Lui George Bariţiu 1812—1893 In semn de pietate, fiicele, nepoţii şi nepótele*“.

Sfinţirea acestui modest monument (cum modestă a fost întrégă viéţa rĕposatului), împreunată cu oficiarea de parastas pentru odihna sufletului rĕposatului, s'a făcut Vineri, în presenţa unui public ales, prin preoţii de religiunea rĕposatului: Nicolae *Togan*, protopop gr. cat. în Sibiiu, Arsenie *Bunea*, secretariul comitetului administrator al fondului fostilor grăniţeri din regimentul I. grăniţăresc, şi Dionisie *Decei*, paroch în Orlat, care a făcut serviciul de diacon. Cântările liturgice le-a cântat corul bisericei gr. cat din Sibiiu, compus din elevi de la şcólele medii din loc, ear' cele funebrale de la parastas şi sfinţirea monumentului le-a cântat, cu multă duioşie şi frumseţă, corul seminariului nostru archidiecesan sub conducerea profesorului de cântări şi tipic, presbiter *Dumitru Cunţan.* Cu multă plăcere a fost ascultată şi pricésna „*Ochiul*“, cântată de cunoscutul cânţăreţ fruntaş al nostru *Isaia Popa*, paroch gr. or. în Ocna.

Intrĕ publicul asistent, care a ţinut sĕ satisfacă şi cu acésta ocasiune datorinţei de pietate şi de recunoştinţă naţională faţă cu memoria bărbaţilor binemeritaţi ai neamului, am observat pe Esc. Sa Inaltpreasânţitul archiepiscop şi metropolit al nostru *Ioan Metianu*, însoţit de Preacuvioşia Sa dl archimandrit vicariu archiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*, Preacuvioşia Sa dl protosincel director seminarial *Dr. Eusebiu Roşca*, asesorul consistorial onorar şi protopresbiter al tractului Sibiiu *Ioan Papiu*, asesorul consistorial onorar şi protopresbiter în pensiune *Ioan Droc*, adv. Ioan A. de *Preda*, fiscal consistorial, profesorii seminariali Dr. Petru *Şpan*, Dumitru *Comşa*, Vasilie *Stan* şi Nicolae *Vătăşan*, apoi dd. Petru *Pipoş*, jude de tablă în pensiune, Iuliu *Bárdossy*, inspector reg. de şcóle, în pensiune, Nicolae *Penciu*, jude regesc în pensiune, Dr. Dumitru *Stefan*, cand. de adv., Rubin *Patiţa*, adv. in A.-Iulia, Dr. Tiberiu *Brediceanu*, secretariul „Albinei“, Iuliu *Popescu*, cassariul „Albinei“ şi alţii, dame şi domnişóre din societatea română sibiiană, numĕroşi representanţi ai tinerimei române sibiiene şi preoţi şi învĕţători din comunele din jurul Sibiiului. Din partea familiei au fost de faţă la acest act: Dr. Aurel *Vlad*, deputat dietal, Arsenie *Vlaicu* şi soţia, familia *Bontescu* din Haţeg, familia *Popoviciu* din Haţeg, familia *Boldea* din Turda. Ear' în calitate de representanţi oficiali: Grigorie G. *Tocilescu* şi Dr. Atanasie *Marienescu*, delegaţi al *Academiei române* din Bucureşti; Iosif St. *Şuluţiu*, Partenie *Cosma*, Dr. Cornel *Diaconovici* şi Dr. Octavian *Rusu*, representanţi ai *Asociaţiunii*; dşóra Elena *Petraşcu*, directóra internatului *şcólei de fete a Asociaţiunii*, împreună cu dşóra Eugenia *Jovescu* şi dl Victor *Păcală*, profesori la şcóla civilă de fete a Asociaţiunii, reuniunea femeilor române din Sibiiu sub conducerea presidentei *Maria Cosma*, delegaţiunea învĕţătorilor gr. or. din cercul conferenţial Sibiiu, condusă de comisariul consistorial al conferenţei, protopresbiter Nicolae *Ivan*, asesor consistorial, şi popor din Sibiiu.

După terminarea serviciului divin al sfintei liturgii şi al parastasului, întreg publicul, în frunte cu preoţii slugitori, a eşit la mormênt, unde — pe timp noros şi rece — s'a făcut sfinţirea monumentului, după care dl *Marienescu*, în numele Academiei, a rostit frumosul discurs comemorativ pe care 'l publicăm în întregime la alt loc.

Impresionat de serviciul divin, cu frumósele cântări cântate de cele două coruri, de presenţa elitei societăţii române sibiiene în frunte cu representanţii bisericei ortodoxe, dl *Tocilescu*, însufleţitul scrutător al trecutului, şi glorios şi plin de suferinţe, al neamului românesc, imediat după oratorul oficial al Academiei a rostit un însufleţit discurs — improvisat, — în care a scos la ivélă meritele lui *Bariţiu* căştigate pe terenul luminării poporului român, şi meritele Ardelenilor, cari întâiu au aprins făclia culturei, a iubirii de neam şi de limbă şi dincolo, peste Carpaţi, insistând la urmă, că cei-ce ţin astăzi locurile ocupate de Bariţiu sĕ ducă la îndeplinire programul seu, care era: luminarea minţii şi a inimei, mai ales a *inimei* româneşti.

Vorbirea dlui academician *Tocilescu* a făcut adâncă impresiune asupra ascultătorilor, şi regretăm, că improvisată fiind, nu o putem aduce în întregime.

De încheere amintim, că „Academia Română“ a depus pe mormênt o superbă cunună de lauri, cu fundă albă şi cu inscripţia: „*Academia română — Nemuritoriului Giorge Bariţiu*“. Asemenea şi „*Asociaţiunea*“, tot cunună de lauri de aceeaşi mărime, cu fundă négră şi cu inscripţia: „*Asociaţiunea — Binemeritatului president George Bariţiu*“.

La orele 12 şi un sfert ceremonia a fost terminată şi publicul s'a resfirat mulţămit cu feliul cum sibienii au ţinut sĕ-şi arete recunoştinţa faţă de bărbatul care a avut partea leului în luptele purtate pentru redeşteptarea neamului românesc din somnul cel adânc şi secular. Se va fi înveselit însĕ şi sufletul blând al marelui *Bariţiu*, acolo unde se află, întrĕ cei drepţi, vĕdênd că neamului seu, pentru care el a trăit şi a muncit, nu-i lipseşte însuşirea cea mai nobilă şi mai frumoasă: *sentimentul recunoştinţei.*

Şi acum dórmă mai departe, căci dórme numai, nu e mort, — trăind în inimile întregului neam românesc.

*

Din familia lui *George Bariţiu* sunt astăzi în viéţă următorii:

Fiicele rĕposatului, dómna Aurelia Bariţiu măritată George Boldea în Turda, şi dómna Maria Bariţiu, măritată Bontescu în Haţeg.

Ginerii; George Boldea şi M. Bontescu. Nepoţii: Dr. Aurel Vlad, advocat, Orĕştie, Victoria Vlad, măritată Popovici, Haţeg, Victor Bontescu, Veturia Bontescu măritată Popp, Brad, Virginia Iuga măritată Vlaicu, Braşov. Soţii acestor două din urmă: Arsenie Vlaicu şi Dr. Ioan Popp. Rudenii mai îndepărtate: Dr. Iuliu Popescu, Turda, Victor Bariţiu, Stremţi, Emilia Bariţiu măritată Cato, şi Aurelia Bariţiu, Stremţi.

Conferenţele învĕţătoreşti.

— Cercul Sibiiu. —

Sibiiu, 23 April v.

I. Şedinţă.

Astăzi s'au întrunit învĕţătorii din protopresbiteratele Sibiiu şi Avrig la conferenţa învĕţătorésca, deschisă la orele 11 a. m. în seminariul archidiecesan „Andreian“ prin domnul comisariu şi ases. consistorial Nicolae *Ivan*, cu următoriul cuvênt de deschidere:

„Imi face o deosebită plăcere, ca şi de data acésta sĕ-mi esprim bucuria sufletului meu, vĕdêndu-ne întruniţi în conferenţa învĕţătorésca, conchiămată din îngrijirea autorităţii nóstre superióre bisericeşti, îngrijire ce se manifestă, întrĕ impregiurările prin cari trecem, cu destulă tărie pentru progresul nostru cultural şi pentru statul învĕţătoresc preste tot.

Dvóstrĕ, domnilor, sunteţi acei muncitori nepretenţioşi, cari duceţi pe umerii Dvóstre speranţele viitorului nostru, sunteţi clasa de ómeni cari representaţi o putere în organismul nostru, şi de la modul cum îndepliniţi misiunea Dvóstrĕ în şcólă şi în mijlocul poporului nostru, atârnă în mare parte progresul nostru cultural, moral şi material, atârnă rolul ce'l vom puté avé în viéţa publică, ca cetăţeni, ca fii ai bisericei şi ai neamului nostru.

Marea, domnilor, se face din picuri de apă. Picurul e ceva. Marea e putere, marea e mijloc de comunicaţiune eftină, marea mijloceşte comerciul, pe braţul ei puternic duce cultura şi civilisaţia, rĕspândeşte religia creştină şi productele de artă până în pustiile Africei.

Dvóstrĕ, unul fie-care, sunteţi asemenea picurului de apă, toţi la olaltă sunteţi marea, sunteţi puterea care are sĕ cureţe din holda românéscă neghina şi alte buruieni veninóse, sunteţi stejarii, cari resistă furtunelor şi fulgerelor ce se descarcă cu putere elementară asupra lor.

Şi dacă pe stejari nu furtunele, ci câte un verme mic vîrît sub cója îi dobóră la pămênt, sper că nici pe Dvóstre, miseria, plata puţină, neajunsurile zilnice ce le întimpinaţi în cariera Dvóstre, nu vĕ vor abate de la îndeplinirea frumósei dar' grelei misiuni culturale, sper că unul ca unul veţi face, ca sĕ se resimtă în popor munca Dvóstre, stăruinţa Dvóstre, premergênd cu exemple vii în purtare corectă, în viéţă neprihănită, în cumpăt şi modestie, calităţi indispensabile aceste pentru cel-ce are sĕ fie pildă vie generaţiilor viitóre şi sucrescenţei ce are sĕ ne ocupe azi mâne locul.

Viermele ce dobóră stejarul sĕ 'l ţineţi departe de sufletul dvóstre, dat fiind că el se vêreşte sub diferite forme şi se manifestéză, fie în împlinirea mai puţin conştienţiósă a chiămării, fie în pretenţii pe cari poporul nostru nu le póte mulţămí, fie în neînţelegeri cu alţi factori, cari devalvéză de regulă vaza şi autoritatea învĕtătoriului.

Istoria ne spune, că asupririle din afară nu omóră popóre. Popórele mor numai prin sinucidere. Şi sinuciderea este neştiinţa, şcóla părăsită şi părăginită, sinuciderea este luxul, egoismul din cale afară, sinuciderea e vrajba ce intră întrĕ conducători şi corporaţiuni, sinucidere e dacă şcóla stă de martorie în sat, dar' nu este în şcólă duh, nu e viéţă, nu e stăruinţă de fier, lipseşte focularul rĕspânditor al luminei, lipseşte grădinariul care sĕ altuiască în surcelii sălbatici mlădiţe nobile.

Sinuciderea o promovéză şi alimentéză *caracterele slabe* din orgamism, ómenii indolenţi şi indiferenţi, cei ce pentru mulţămirea şi liniştea lor sunt gata a jertfí interesele generale şi a le da pradă celui mai tare, celui ce le cere fără scrupuli de conştienţă.

Sinodul nosrtu archidiecesan, în sesiunea trecută, pe motivul sĕ ridice nivelul cultural şi moral al învĕţătorilor nostri a decretat iarăşi reînfiinţarea „Fóiei pedagogice“, subvenţionându-o, ca cu atât mai uşor sĕ şi-o însuşască toţi invĕţătorii. Atîrnă acum numai de la dvóstrĕ, ca sĕ fiţi toţi, dar' toţi la culmea chiămării, toţi sĕ o sprijiniţi, toţi sĕ fiţi colaboratori, toţi se arătaţi esperienţele ce le-aţi făcut pe terenul învĕţămêntului. Unii pe alţii învĕţând, povăţuind, sĕ deveniţi puterea aceea care am dorí noi s'o avem şi vedem representată prin corpul învĕţătoresc.

Nu e de ajuns, ca în una, în 5, în 10 comune, sau şi chiar în câte un ţinut întreg sĕ se facă progres mulţămitoriu. Acel progres nu este progresul totalităţii. Este grădina în care sunt câţiva altoi nobili şi frumoşi, încunjuraţi de pomi sĕlbatici, spini şi polomidă, cari reduc preţul grădinei întregi şi reduc şi valórea altoilor nobili.

Toţi pentru unul şi unul pentru toţi, sĕ fie devisa nóstră, căutând sĕ străbată lumina până în cele mai îndepărtate colţuri, stăruind, ca toţi învĕţătorii unul ca unul sĕ fie la înălţimea chiămării — făcênd, ca întreg poporul nostru sĕ guste din binefăcĕtórele raze ale instrucţiunii şi educaţiunii bune din şcólă — şi atunci şcóla română, învĕţătoriul român vor înceta a fi o sarcină pentru popor, şcóla şi învĕţătorii vor fi preţuiţi şi iubiţi cum merită sĕ fie, şi cum alte popóre de mult ţin la şcólă şi la învĕţătoriu ca la lumina ochilor. Cu aceste declar conferenţa învĕţătorésca deschisă“.

După frumósa vorbire a comisariului se procede la constituirea conferenţei, alegêndu-se notari: Candid Popa şi Eugen Popescu, ear' verificători ai protocólelor: Toma Jóndrea şi Lazar Negrilă.

Dându-se cetire apelului nominal, se constată, că sunt presenţi din ambele protopopiate 74 învĕţători, ear' absenţi 6; din protopopiatul Sibiiului 4, şi din al Avrigului 2.

Conferenţa ia act despre presenţa învăţătorilor din tractul Agnita: Valeriu Bonea, Cons. Măhăra, Ioan Dima, Simion Dragoman, şi Ioan Vinerean.

Se pune la ordine temă: Statorirea materialului de învĕţământ din Religiune pentru anul I. şcolar, lucrată cu multă temeinicie şi cunoştinţă de causă de învăţĕtoriul Ioan Nicolau.

Cu acésta şedinţa I. s'a ridicat la 11½ ore a. m., anunţându-se procsima şedinţă pe după amiazi la 3 ore.

La alţii şi la noi.

Intr'o fóie din România am cetit în zilele trecute următórele:

„Aşa ni-se spune, că medicul din Megidia (în Dobrogea), dnul Dr. Titu Pop, e vorba sĕ fie mutat ori mazilit, pentru motivul că nu ştie *limba turcéscă.*“

Iată un fapt, vrednic de a fi analisat. Dobrogea, în care se află şi Turci, pe lângă alte naţionalităţi, aparţine, cum ştim, statului român. Statul român apoi, e stat *naţional*, cu limbă oficiósă română, în justiţie, la armată, în administraţie, şcólă, biserică, etc. Prin urmare, Turcul din Dobrogea ar fi dator sĕ înveţe româneşte, dacă vrea sĕ se înţelégă cu funcţionarii sei, şi cu medicul care are sĕ-i grijéscă de sănĕtate.

Guvernul român însĕ nu se pune pe acest punct de vedere *al dreptului*, ci se pune pe punctul de vedere al umanităţii şi al echităţii, şi zice aşa: Turcul, chiar supus statului naţional român, are sĕ rĕmână Turc şi pe mai departe. Trăiéscă deci în obiceiurile sale şi cu limba sa cea turcéscă. Şi voi, funcţionari publici, tu medic comunal, care ai de a face cu el, eşti dator sĕ-i cunoşti limba, spre a te puté înţelege cu el, căci tu eşti pus în slujbă pentru el, şi nu el e aşezat în Megidia pentru tine. Mergi deci, tu doctore, care nu ştii turceşte, şi nu te poţi înţelege cu el, în altă parte, unde nu e trebuinţă sĕ ştii turceşte, ear' la Megidia voiu trimite eu alt medic, care ştie turceşte.

Raţiunea dictéză guvernului român sĕ facă aşa, pentru-că aşa e bine. Şi el aşa face.

Sĕ întórcem acum moneta. Suntem în Ungaria, stat mai înaintat întru tóte de cât regatul român. Ungaria însĕ nu e stat *naţional* (de cât numai *în ideiă*), ci stat *poliglot*, în care prin lege fundamentală e garantată pe séma tuturor popórelor *întrebuinţarea limbei proprii*, pe tóte terenele vieţii publice.

Legea deci dispune, în mod imperativ, că funcţionarii publici, în coatingere cu poporul de vre-o naţionalitate nemagiară au sĕ folosésca *limba acestuia*, chiar şi la dresarea actelor.

Cu tóte acestea, câţi funcţionari sunt printrĕ Români de es., cari, nu sĕ iee acte cu ei în limba română, dar' cel puţin *sĕ se pótă înţelege cu ei* în limba lor? Puţini, fórte puţini. Cei mai mulţi nu ştiu nici o bóbă românéscă. Şi din acesti din urmă, câţi au fost óre permutaţi la noi, pentru motivul că *nu ştiu româneşte?* Nu ni-se va puté numí nici chiar *unul!* Pentru-că la noi e tocmai de-a întorsălea, nu ca în alte ţeri. La noi e merit şi virtute, dacă funcţionariul *nu cunóşte* limba poporului cu care stă în coatingere.

Şi acum o ultimă întrebare: Din aceste două sisteme de guvernare, care e óre cel mai bun pentru a căştiga inimile cetăţenilor şi a-i face sĕ ţină cu credinţă la statul din care fac parte?...

Dee-şi rĕspunsul fie-care sie-şi.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea bisericei catedrale din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri:

I. Pe lista parochiei *Ţînţari* (tractul Braşov): din cassa bisericei 100 coróne; de la: Petru Danciu 10 coróne; George şi Şofron Gavrilă câte 2 coróne; George Grămadă, Zacheiu Anghel, Nicolae Scorţea, Irimie Socaciu, Ioan Seciu, Simion Oltean, Grigorie Păltinean, Ioan B. Popa, Ioan Gavrilă, Vasilie Gojman, Ioan Ciolan, Simion Micu, Simion Oltean, câte 1 coróná; 109 credincioşi, cu contribuiri sub 1 coróna, la olaltă 28 cor. 94 fileri; din colecta de bucate 63 coróne 29 fileri. De tot *219 coróne 23 fileri.*

NOUTĂŢI

M. Sa nu merge la Londra. Pentru a re'ntórce regelui Edward visita din anul trecut, M. Sa împĕratul şi rege Francisc Iosif era sĕ călĕtoréscă în Iunie la Londra, în care scop agentul diplomatic al Austro-Ungariei la Londra încă în luna trecută statorise împreună cu guvernul englez programul călĕtoriei şi festivităţilor. „Daily Telegraph" (Londra) raportéză însĕ, pe basă de informaţiuni primite din Viena, că planul călĕtoriei e abandonat, cu consensul regelui Edward, pe motiv că la etatea înaintată a M. Sale regelui Francisc Iosif o călĕtorie aşa lungă póte sĕ-i fie periculósă. Va veni însĕ regele Edward la Marienbad, unde 'l va cerceta M. Sa regele nostru.

*

Imunitatea amvonului. In Austria s'a întêmplat, că în cursul predicei unul dintrĕ credincioşii presenţi a contrazis preotului, care în predică apostrofa aspru pĕcatele credincioşilor sei. Dat în judecată pentru conturbarea serviciilor religióse (§ 303 al Codului penal austriac), respectivul a fost pedepsit de forul prim, ceea-ce curtea de casaţie a aprobat, enunţând că preotul stă sub scutul §-lui 303 al Codului penal şi când întrebuinţéză amvonul spre a sbiciuí scăderile observate la credincioşi şi în firul acesteia apostrofézá pe unii dintrĕ cei presenţi, ori critică afaceri de ale lor. Şi în casuri de acestea preotul e plinitoriul unui act religios, aşa că cei cari îl întrerup, fie chiar spre a rectifica imputările directe, se fac culpabili de călcarea §-lui 303.

*

Reacţiune pentru respectarea crucii. Luna trecută înregistraserăm şi noi ştirea, că guvernul Franciei a hotărît sĕ delăture crucea din tóte localurile oficiilor publice, sub pretext, ca şi prin semne esteriôre sĕ se documenteze perfecta egal-îndreptăţire a diferitelor confesiuni din ţéră. Depărtarea crucii a provocat însĕ reacţiune energică din partea catolicilor nu numai în provincie, ci chiar şi în Paris (poreclit Babilonul modern). Mulţime de advocaţi din Paris au subscris un protest contra delăturării crucii, pe care Rousse l'a înaintat ministrului de justiţie, ear' în provincie în unele comune înşuşi poporul a dus cu procesiune crucea şi a reaşezat'o pe masa salei de şedinţe a primăriilor.

*

Razele sórelui ca medicină. La congresul medical din Lipsca, profesorul Herman Tappeiner de la facultatea de medicină din München a ţinut disertaţie despre puterea vindecătóre a luminii fluorescente. Pe cale esperimentală a dovedit că razele sórelui, dacă pĕtrund prin materie fluorescentă, ucid chiar şi organismele monocelulare şi organismele rudimentare pol celulare, şi fac a fi inofensive bacteriile şi toxinele vegetale. Pe basa acestor constatări Tappeiner a creat o nouă terapie, combinată din terapia luminii şi cea a limfelor, care — conform părerii cercurilor medicale — însémnă un mare progres în ştiinţa medicală. Până acum ştiinţa medicală avea cunoştinţă despre puterea vindecătóre, aşa zicênd, numai a razelor Röntgen şi a celor ale radiului. Acum Tappeiner a dovedit mai pe sus de ori-ce îndoiélă, ca razele solare încă vindecă, deosebi dăcă trec prin materie fluorescentă.

*

„Meşterul Manole". Se comunică din Hanovra, că la teatrul german de acolo s'a representat *„Meşterul Manole"* de Carmen-Sylva. Au asistat la representaţie principele şi principesa de Schaumburg-Lippe, ministrul român la Berlin, şi un public de elită. Tragedia acésta, scrisă în proză de însaşi regina Elisabeta a României, a avut un mare succes. Costumele, lucrate în parte de regina, erau strălucite şi minunate prin contrastul colorilor. După fie-care act artistii au fost chiămaţi de repeţite-ori la rampă. Compania dramatică germană, luându-şi numele de *„Carmen-Sylva"*, se va duce sĕ represinte pe *„Meşterul Manole"* în tóte teatrele principale din Germania.

*

Dr. Iosif Schwartz, medic practic în Sibiiu, face cunoscut că şi-a strămutat locuinţa în *Strada Guşteriţii Nr. 14* (casa Rubinstein). Ore de consultaţie de la 2—3 după amiazi. (Pentru pacienţi români consultaţie în limba română).

*

Doctor A. M. Pop, doctor în medicina universală al universităţilor din Bucureşti şi Cluj, cu diploma pentru medicina forensă şi physicat, specialisat în morburile interne, a început praxa medicală în Băile-Herculane (lângă Mehadia). Locuinţa in hotel Stefania.

*

De la comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu şi subcomisiunile ei ţin şedinţa lunară ordinară azi (Luni) la 3 ore după amiazi în sala mică de şedinţe a casei comitatense

*

† Jókai Mór, cel mai sĕrbătorit romancier al Magiarilor, membru al Academiei magiare şi al tuturor societăţilor literare magiare, a rĕposat Joi séra în Budapesta, în etate de 79 ani. Cum vestesc ziarele din capitală, înmormêntarea i-se va face pe spesele statului, în semn de distincţie. — In 18[illegible]3, când şi-a serbat jubileul de 50 ani al activităţii sale literare, Jókai a căpĕtat de la „naţiune" 100,000 de florini cadou naţional, a fost sĕrbătorit cu mari ovaţiuni şi festivităţi, ear' M. Sa l'a decorat cu crucea mică a ordului „Sf. Stefan" şi cu medalia pentru merite literare şi artistice. A scris fórte mult: romane, novele, poesii, piese teatrale. Deosebi prin romanele scrise în anii după revoluţie şi-a căştigat posiţia de fruntaş întrĕ poeţii magiari. Cele scrise în anii bĕtrâneţei însĕ sunt cu mult mai slabe. Ca politician şi-a început cariera în primăvara anului 1848, fiind împreună cu Petőfi conducĕtor al tinerimei pestane (15 Martie). După suprimarea revoluţiei a trebuit sĕ-şi caute refugiu, fiind şi el întrĕ cei proscrişi. In era constituţională a fost deputat dietal (în partidul liberal) până la 1898, când cădut la alegeri, a fost numit membru în casa magnaţilor. In 1899, după vĕduvie de 13 ani, s'a căsătorit cu actriţa Arabela Nagy (Gross), evreică abia de 20 ani (el de 74!), ceea-ce pentru mulţi stimători ai lui fusese suprindere nu prea plăcută, ear' fiică-sa din prima căsătorie (măritată după pictorul Feszty Árpád), din causa acestei căsătorii a rupt relaţiunile cu tatăl ei şi împreună cu soţul ei s'a mutat în Italia.

*

† Francisc Lenbach, profesor de pictură în München, a rĕposat Vineri (6 Maiu), în etate de 68 ani.

*

Societatea de lectură a studenţilor de la gimnasiul gr. or. român şi de la şcóla comercială superióră gr. or. română din Braşov, a ţinut şedinţă publică, Dumineca, în 25 April st. v. 1904, în sala festivă a gimnasiului gr. or. român.

*

Noroc rar are cunoscuta colectă de noroc al lui *Gaedicke* din Budapesta, care în timp scurt a plătit norocoşilor sei muşterii premia de 602,000 cor., de trei-ori 400,000 cor., de trei-ori 100,000 cor., 70,000 cor., de patru-ori 60,000 cor. Marele noroc al acestei firme a devenit proverbial; cine voeşte deci sĕ dobândéscă un căştig principal sĕ grăbéscă a comanda un los de la *Gaedicke.*

*

Nu e secret că damele îşi recomândă una alteia cosmeticul cel mai modern şi mai cu efect: *crema Margit* a lui Földes. Acest universal renumit cosmetic este chemice curat, nu conţine de loc stofe stricăcióse şi e liber de grăsime. Mijloc escelent pentru conservarea pielei contra influinţei sórelui şi vêntului. Borcan mare 2 cor., mic 1 cor. Se capĕtă la producent, farmacistul Földes în Arad, şi în tóte farmaciile. E scutit prin lege.

*

Ómenii bolnavi folosesc cu succes uimitor la bólele cele mai diferite crucea duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967, care pentru aceea merită atenţiunea lumii întregi. Durerile de cap, de inimă, de stomac cât de deosebite, cursul neregulat al sângelui, ferbinţéla creerului şi chinuitorul reumatism, pe tóte le vindecă acest aparat de minune. Pentru dovedirea lucrului acestuia mĕ provoc numai la una dintrĕ sutele de scrisori de mulţămită ce îmi vin, cari îmi vestesc cu bucurie înănĕtoşarea mai multor bolnavi: „Crucea duplă electro-magnetică, pe care dta ai binevoit a mi-o da, o port şi acum. Mĕ simt mai în putere, sgârciurile la inimă au slăbit într'atâta, în cât — după cum spun cei din jurul meu — atunci când îmi vine, în clipa aceea şi trece fără ca sĕ simt şi sĕ ştiu că a fost sgârciu la inimă. Dl Géza Boldog, care de 40 ani e epileptic (bóla rea), acum sĕ simte bine şi la el vin tot mai rar sgârciurile. Dl Steinhübel a purtat crucea numai 10 zile şi nu mai simte nici o durere, e vioi şi dórme bine. In sfêrşit dl Stefani, care în bĕtrâneţea sa sufer ca atât de mult de reumatism, încă sĕ simte mai bine, nu mai are dureri. Budapesta, 8 Iulie, 1899. Cu deosebită stimă Iosif Khóor, preot. Inventatorul şi fabricantul acestui aparat binecuvêntat este: Albert Müller. Budapesta, VI., Vadász-u. 42/V.

Voci din public.

Sub rubrica acésta am publicat în numĕrul 36 al ziariului nostru scrisórea de apărare a dlui *Ioan Russu,* notar pens. în Nădlac, în chestia alegerii de deputat de acolo, la care dl candidat naţional, Dr. *Ioan Suciu,* ne trimite o întimpinare mai lungă. Regretând, că în lipsă de spaţiu nu o putem da întrégă, estragem din ea partea următóre, care se ţine strîns de chestia întârzierii cu anunţarea condidatului naţional. Dl *Dr. Suciu* espune lucrurile astfel:

„... Lista de candidare era la mine şi *eu diminéţa punct pe 7 ore m'am şi presentat cu ea la locul de întrunire.* Am stat câtva timp, ca o jumătate de oră, întreţinêndu-mĕ cu alegĕtorii, când veni la mine dl învĕţătoriu Petrovici vestindu-mi că înzădar a trimis de repeţite-ori la dl I. Russu sĕ vină şi sĕ predea pionerilor noştri designaţi biletele de a trece peste cordon, înzădar s'a dus şi dsa la el acasă, dl Russu l'a respins brusc zicênd că nu le predă nimĕnui, aştepte până va sosi dînsul, care încă nici nu se sculase din pat.

Vĕdênd că husarii trag deja cordonul, consternat am primit acéstă veste despre renitenţa dlui I. Russu şi îndată am plecat eu însumi la el, însoţit de dl Dr. Ghebeleş, ca sĕ-l sculăm şi sé-l aducem la locul de întrunire, ori cel puţin sĕ luăm în sémă biletele de trecere de la dînsul.

Ajunşi la dl I. Russu l'am aflat chiar sculându-se din pat. La observarea mea, că timpul trece şi dsa trebuia sĕ nu întârzie, mi-a rĕspuns brusc: *„Nu te teme, nu întârziem, avem vreme destulă".* I-am cerut biletele, ca cel puţin acelea sĕ le distribui, până ce dsa se îmbracă şi ajunge la locul de întrunire. Ni-a rĕspuns că încă nu le dă, ci sĕ-l aşteptăm până se îmbracă şi va veni cu noi.

Am eşit cu Dr. Ghebeleş pe terasa casei dlui I. Russu şi aşteptam după dînsul. In faţa acestei procederi curióse a bărbatului nostru de încredere, care în loc de a ne sprijini şi a ne merge înainte întru tóte, ne punea pedeci, dl Dr. Ghebeleş îmi zise: „Ştii ce, haid sĕ-l lăsăm aici, căci omul ăsta, aşa se vede, umblă sĕ te încurce. Numeşte pe altul bărbat de încredere în locul lui, şi tă sĕ nu mai aşteptăm după el".

Eu însĕ, regret, nu m'am putut decide la aşa ceva, cunoşteam prea puţin pe dl Russu, ci am aşteptat mai departe.

In fine a eşit. Ne-am dus la locul de întrunire, unde cu mare greutate am stors de la dsa o parte din biletele de trecere peste cordon, *multe însĕ le-a reţinut, denegându-mi predarea lor.*

Până ce cu graba am distribuit biletele întrĕ pionerii noştri, până ce am trimis pe vre-o câţiva cu biletele dlor Dr. Vlad, Russu Şirianu, Novacovici etc. în calea lor la marginea oraşului, nu cumva sĕ 'i oprĕscă cordonul — *erau 8 ore şi 10 minute trecute — dl I. Russu se şi sterse neobservat de la locul de întrunire.* In lipsa dsale, când urma sĕ ne îngrijim *grabnic* de trimiterea cólei de candidare, trebui sĕ decidem că acum prin cine sĕ o presentăm. Ne cuprinsese pe toţi cei presenţi un presimţ rĕu şi în témă, nu cumva presidentul sĕ se lega de litera legii care zice, că *10 alegĕtori* au sĕ anunţe în scris pe candidat, şi astfel nu cumva sĕ respingă lista nóstră, sub pretext că numai un alegĕtor o presintă în persónă, ne apucarăm cu toţi a aduna cu grabă mare 10 inşi dintrĕ cei semnaţi pe cólă spre a-i trimite sĕ presinte cóla.

Trimiserăm urgent după veteranul president al partidului, adunarăm iute mai 9 alegĕtori dintrĕ cei subscrişi pe cóla de candidare şi îi espedarăm cu cóla la primărie, unde era presidentul alegerii.

Până ce însĕ acésta delegaţie a alegĕtorilor noştri ajunse în sala comisiei, s'a *întârziat cu 3 minute.*

Acesta este istoricul fidel al întârzierii cólei de candidare de la Nădlac" ...

Domnul Dr. *Suciu* ne mai scrie apoi, că nu 'i adevĕrat că neguţătoriul Luţai i-ar fi zpus cuvintele: *„Fie ţi ruşine"* şi *„Pfui"*, şi peste tot că l-ar fi vătĕmat. Şi nu e adevĕrat nici aceea, că dl *Suciu* ar fi spus cuiva că pentru înaintarea listei de candidare este timp până la orele nouĕ şi jumătate.

Credem că chestia e lămurită.

Nr. 329/1904 prim. com. [106] 1—2

Publicare de licitaţiune.

Pentru **edificarea unei case comunale în Cărpiniş** (ctul Sibiiu) se publică concurs cu oferte.

Suma preliminată spre acest scop este de **10,200 cor. 34 fil.**

Ofertele închise, provĕdute cu vadiu de 10% din suma de mai sus şi cu declaraţiunea oferentului că-'i sunt cunoscute condiţiunile de licitare, cum şi planul şi preliminariul de spese, se vor înainta primăriei comunale până în **15 Maiu a. c. st. n. orele 12 din zi.**

Condiţiunile, planul şi preliminariul de spese se pot vedé în cancelaria comunală, cu informaţiuni serveşte şi notariul cercual în Reciu.

Cărpiniş, în 1 Maiu 1904.

Primăria comunală.

---

[104] 1—1

Licitaţie minuendă.

Pe basa aprobării preliminariului de Veneratul Consistoriu archidiecesan dto 13/26 August 1902 nr. 8040 Bis. şi conform dispoşiţiunei comitetului parohial din 18 Ianuarie a. c., se dă în intreprindere pe calea licitaţiunei publice minuende **edificarea bisericei din comuna Sâncraiu** (Sz. Király) tractul Hunedóra, pe lângă preţul de strigare de **11,512 cor. 82 fileri** cu terminul până la **9/22 Maiu a. c.**

Intreprindĕtorii doritori de a lua parte la licitaţie sunt datori a-şi înainta ofertele până la acel termin la oficiul parohial subsemnat.

Licitaţia verbală se va ţiné Dumineca în 9/22 Maiu a. c. la 10 ore a. m. la oficiul parohial.

Doritorii de a licita au se depună vadiu de 5% de la preţul de strigare în bani gata sau în hârtii de valóre cu drept de proprietate.

Alte condiţiuni se pot lua de la oficiul parohial, unde se află şi planul cu preliminariul de spese.

Sâncraiu în 11/24 April 1904.

Oficiul parochial gr. ort.

George Sinca parocb gr.-ort. **Nicolae Sinca** notariu.

Nr. mag. 1140/1904 [105] 1—2

Publicaţiune

Ospĕtăria la „leul de aur" aparţinĕtóre oraşului **Ssászsebes** (Sebeşul-săsesc), se dă în arîndă cu 1 Octobre a. c. pentru 3 respective 6 ani.

Darea în arêndă a acesteia se va face pe calea licitaţiunei publice, **Joi în 26 Maiu a. c. la 10 ore a. m.** în sala de şedinţe a comunităţii.

Condiţiunile de licitare se pot vedé în localul de espediţie al subscrisului magistrat orăşenesc în orele obicinuite de oficiu.

Licitaţiunea e verbală şi în scris. Ofertele în scris, cari sunt a se înainta înainte de licitare, trebue sĕ fie provĕdute cu vadiu de 10% de la preţul strigării de 4350 cor., în bani gata sau în hârtii de valóre garantabile.

Asemenea e obligat fie-care licitant a depune înainte de licitaţia verbală vadiu de 10% în bani ori hârtii de valóre.

Szászsebes, la 29 April 1904.

Magistratul orăşenesc.

Szebenvármegye alispánjától.

4051/904. III. [103] 1—1

Hirdetmény.

A dolmány—vurpod—ujegyházi uton levő 5 sz. hid épitési és az épitéssel kapcsolatos utánhelyezési munkálatok, valamint a szászsebes-oláhdályai uton levő 4 sz. Szákácshid javitási munkálatainak biztositására 1904 évi május hó 17-én délelőtti 11 órára a vármegyeház kis termében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetek.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy 6897 k 38 f; illetve 1451 korona 77 f előirányzott munkálatok végrehajtására vonatkozó irásbeli zárt ajánlataikat a kitüzött nap 10 óráig nálam annyival inkább adják be, mert a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni; megjegyeztetvén egyuttal, hogy minden munkálatra vonatkozólag külön ajánlat adandó be.

Az ajánlathoz az előirányzott és fenntebb kitett összegek után számitandó 5%-os bánatpénznek a nagyszebeni kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó müszaki müvelet és részletes feltételek a szebenvármegyei kir. épitészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyszeben, 1904 évi május hó 4-én.

Reissenberger
álispán.

Biliard pentru carambol

Seifert, în stare bună, cu tóte accesoriile, **se vinde.**

Amĕnunte în **Cofetăria Frentz,** strada cisnădiei nr. 19. [97] 6—6

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, şi **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei. [102] 1—10

Cărămidă vechiă

se află de vîndare la

architectul **Franz Szalay**,

(65) 10—10 strada turnului-roşu nr. 2 a.

Nr. 74 1904. [95] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea vacant de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Romos**, protopresbiteratul Orăştie, pe basa decisului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan nr. 16 şcol. din 8 Ianuarie a. c. prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 600 cor., din cassa bisericei.
2. Relut de cuartir 40 cor.
3. Patru stângini de lemne, din cari învĕţătoriul are a încălzí primo loco sala de învĕtămênt.
4. Cuincuenalele legale.

Reflectanţii la acest post au a'şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a'şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi în tipic.

De la oficiul protopresbiteral Orăştie.

Orăştie, 9 Februarie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici este veritabilul

anaterin

al dentistului de curte ces. şi reg. Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6.

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), şi cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuinţez de mai mulţi ani apa de dinţi şi de gură anaterin a dvóstre şi mi-e témă, că dacă nu o aşi mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinţi, ori că mi-ar cădea dinţii. Apa de gură a dv. îmi ţine dinţii frumoşi şi sănĕtoşi." A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinţi naterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun", e fórte plăcută, curăţă temeinic dinţii, îi face lucii şi îi conservă sănĕtoşi, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal Carl Morscher, drogerie în Sibiiu, şi la A. W. Lingner, farmacist în Sighişóra. (18b) 5—17

Cassa de păstrare (reuniune) în Sĕlişte, comit. Sibiiu.

Anunţ.

Cassa de păstrare reuniune în Sĕlişte acórdă **împrumuturi fără nici o provisiune sau competinţă de scris**, şi anume:

I. *Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi* şi *Imprumuturi cambiale*

de la k 50 până la k 1000 cu 8%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 7%
„ „ „ 5000 „ „ „ 20000 „ 6½%
„ „ „ 20000 în sus cu 6%.

II. *Imprumuturi hipotecare* şi *Imprumuturi cambiale cu acoperire hipotecară*

de la k 100 până la k 1000 cu 7%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 6½%
„ „ „ 5000 în sus cu 6%.

III. *Credite de contcurent pe lângă acoperire de hârtii de valóre sau hipotecă*

sume până la k 5000 cu 6·8%,
şi sume preste „ 5000 „ 6·3% interese decursive.

Din şedinţa Direcţiunii ţinută la 14 April, 1904.

[91) 5—6 **Direcţiunea.**

Fabrica de motóre

din **Dresda**, societate pe acţii (înainte Hille) Filială şi atelier:

IGNÁZ GELLÉRT & Co.

Budapesta, VI., Theresienring nr. 41.
— (Telefon 12—91) —

Recomandăm **motórele de benzin** şi **locomobilele de Dresda**, şi **instalaţiile pentru estragerea gasului la motóre**, recunoscute ca cele mai bune, mai desĕvêrşite şi mai durabil construite.

Manuare simplă!
64 distincţii!

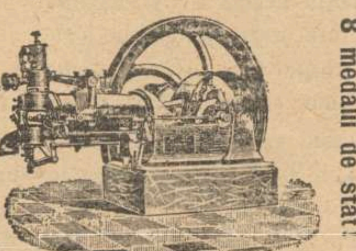

8 medalii de stat!
Esplotarea cea mai eftină!

8000 motóre liferate, spre deplină mulţămire!

Pentru **mânarea morilor**, la **sdrobitul** **bóbelor**, pentru **magazine de nutreţ**, **economíi de lapte**, **tăiat lemne**, **pumpe de apă**, **îmblătit** şi pentru ori-ce **lucrări economice şi industriale** — cea mai bună putere de esplotat. — Motórele de Dresda au fost distinse la tóte concurenţele şi esposiţiile cu premiile prime. [13] 5—10

Condiţii de plată favorabile!!

Cele mai estinse garanţii!!

Nou! In Budapesta am deschis un **atelier principal** sub conducerea unui monter primar cu cel mai dester personal de specialit.

Către America.

Mare moderare a preţului. Preţul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 corône.** [101] 1—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-şi alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 corône.

Linia Olandia—America

Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

?Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă

de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe căştiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** corône
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 9—12 **acolo** s'au căştigat, şi

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriaşe.**

Cine voeşte deci sĕ dobândéscă un **căştig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignaţiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 şi 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** corône

de la casa de bancă şi cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Şecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis şi franco

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE**, Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum şi planul oficial.

Banii, cor................. {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignaţiune postală} Ce nu convine sĕ se ştérgă.

Adresa precisă
....
....
....

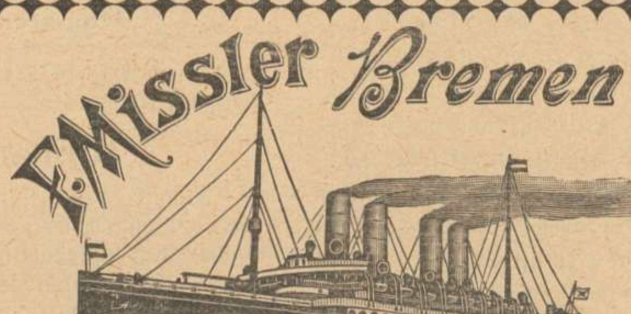

Vaporele „Kaiser":

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhem der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser" plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser" (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtoréscă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser"

140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 15—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 46 Sibiiu, Joi 29 April (12 Maiu) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Societăți creștine.

Casul de la Aleșd a alarmat și alarmézá. Rěsunetul lugubru și valurile aceluia se resfrâng mai ales asupra nóstră a Românilor, căci trup din trupul nostru au fost frații cari căḑut'au jertfă rětăcirei lor.

Intențiunea mea nu e a discuta, cât e de mare, și cine pórtă vina desastrului? Se vor lămurí ele rênd pe rênd tóte întrebările prin cei competenți. Pentru mine normativ e a discuta: *cum de s'a putut conglomera în gura morții atâta sumedenie de om, și încă Români?*

Știam până acum, că Românul se ține de ale sale, și conservativ, cum e, nu dă ascultare șóptelor străine și periculóse. Nu odată am auḑit vorbindu-se și am cetit și prin gazetele nóstre, că bărbații conducětori se trezesc *singuri*, de câte-ori intreprind ceva în interesul poporului și cu poporul. Nu numai nu-i sprijinește poporul, dar' li-se pune curmeziș chiar. A ține adunări *împopulate*, la noi peste tot este lucru greu.

Câtă desilusionare! Ce clasică desmințire casul arătat! La o simplă losincă din partea unor esistințe catilinare (nici până azi nu se știe numele ațîțătorilor) poporul se conglomeréză în numěr uimitor, se pune în serviciul unei idei, care este curată *chimeră*.

Care este causa? Unde sě se caute psichologia straniului fapt?

Sělbătăcirea moravurilor străbune! Altă causă nu póte esista. Las la o parte clasa cultă, cu tóte că, după părerea mea, la astfel de fapte și cei cu cultură superióră pórtă vina prin esemplele rele ce le dau. Fariseii din scriptură, de-și erau imorali și necredincioși, se fereau totuși a da pildă rea pentru popor, escelând chiar prin evlavie fățărită. Mulți din ai noștri, așa numiții „emancipați“ nu se sfiesc însě a nu respecta nici un obiceiu religios, prin ce dau ansă la slăbirea moravurilor, și direct lucră contra binelui poporului.

Intr'adevěr, prorocii mincinoși, cari de când e lumea au esistat și vor esista, nu au avut primire la popor, nu l'au putut seduce, de-și armele cu cari au lucrat au fost póte mai puternice de cât astăzi, și nu l'au sedus, pentru-că avea o cetățuie, care resista tuturor asalturilor. Tăria cetățuiei consista în tenacitatea cu care poporul ținea la *datinele religióse*, ear' acéstă tenacitate i-a împrumutat-o *credința cea firmă în Dzeul străbun* și alipirea de biserica sa străbună.

Dragostea de Dzeu și biserică a ferit poporul în trecut de tóte tentațiunile. Acéstă dragoste i-a împrumutat și modul de gândire următor, care mai ales în vederea vitregității sorții sale îl folosia: „Apa trece, pietrile rěmân. Domnul cértă, Domnul va mângăia. Schimba-va sórtea nóstră, de nu aici, dincolo de mormênt, cum a fericit și pe bietul Lazar din scriptură, care înzadar cerșea bucata de pâne de la cel bogat“.

Feliul acesta de a cugeta era folositor și plin de farmec sufletesc și pentru indiviḑi, dar' și din punctul de vedere al conservării era bun. Rob de ai fi, și dacă conștiința o ai deplin liniștită, nu te conturbă nimic. Sěrac sě fii, câtă vreme nu ești lipsit de bogăția duhovnicéscă, de nimic nu îți pasă. Și a trăit în suferințe poporul nostru, și a fost lipsit până și de codrul de pâne, totuși nu s'a avêntat la lucruri nechibzuite, cum vedem că se avêntă astăzi,

Nu e adevěrat, că sărăcia îl duce în brațele socialiștilor, nazarenilor etc. A fost el și mai sěrac, a fost rob, dar' nu s'a lăsat răpit de curente periculóse. Il duc în curentul periculos pěcatele de cari este stăpânit. S'a trezit, de odată cu decretarea libertății individuale, și Românul în mijlocul societății moderne. A început a se îmbuiba, s'a dedat cu luxul și alte apucături rele, pe urma cărora au născut și nasc mereu trebuințele de tot feliul. In același timp pe *cultura inimei* s'a pus pond tot mai puțin, ori nu s'a pus de fel. De unde vine, că în měsura în care și-a însușit relele ce neapěrat resultă din civilisațiunea modernă, în acea měsură s'a depărtat de idealul sublim al omenimei, care este Dzeu.

Idealul de demult nu pretindea multe jertfe materiale, cel actual însě pretinde din ce în ce mai multe, cărora nu se póte satisface, de cât cu mijlóce estraordinare. E dată deci esplicarea de ce și ai noștri simpatiséză cu socialiștii, cari propagă împărțirea averilor, și cu nazarenii, cari nu pot suferí instituțiunea preoțéscă, póte ca sě nu trebuéscă a face preoților nici un sacrificiu sau prestațiune.

Casul de la Aleșd nu e isolat. Pretutindenea se arată semnele destrăbălării și deslipirea de datinile străbune și religióse, putem zice, se generaliséză. Golul ce rěmâne în urma lăpědării idealului, se înțelege, trebue umplut cu ceva, și acel ceva este *sensualismul*, la care se dedă poporul nostru, acel popor, despre care se susținea până bine de curênd, că întrece tóte popórele conlocuitóre în privința religiosității și păstrării datinelor sale străbune și puritane.

Așa se esplică de ce poporul, ca orbit, se lasă năimit de rěuvoitorii sei și 'i urméză orbiș. Ací zace pericolul ce amenință. Nu zic, că trebue sě perhorescăm per absolutum ori-ce esigență nouă. Civilisațiunea aduce cu sine, ca și poporul nostru sě priméscă inovațiuni în feliul traiului, cât și obiceiurilor sale. *Voiu perhoresca* însě ori-ce inovațiune, *care nu se baséză pe religie și nu e în consonanță cu preceptele moralului creștin.*

De aceea pun întrebarea: *Nu ar fi sosit óre timpul sě se inactiveze și la noi societăți creștine cu membri din cler și laici, cari sě aibă de țintă combaterea relelor esistente și educațiunea poporului în spirit bisericesc și creștin?*

Preoții nu ar trebuí lăsați singuri în munca lor, pentru-că sunt isolați, nu pot pășí nici uniform în combaterea relelor, de altă parte în urma numěrului lor restrîns — nu pot avé putere și nu pot desvolta așa resistință, ca sě țină pe loc molochul ce s'a pornit spre stricăciune în tóte părțile. Incă ar fi timp de recules.

Vasile Gan
protopresbiter.

Conferențele învěțătorești.

— Cercul Sibiiu. —

Ședința II.

Invěțătoriul Ioan Nicolae își continuă tema, schițând materialul din Religiune pentru anul I școlar și ținênd prima temă cu elevii din anul I. „Despre Dumnezeu“.

După dimiterea elevilor, deschiḑêndu-se discusiune asupra elaboratului, se dă cuvênt recensentului Oprea Olariu, apoi învěțătorilor I. Modran, Ios. Stoica, D. Popovici, M. Frățilă, E. Popescu, I. Iancu și C. Popa.

Comisariul esprimându-și bucuria, că toți învěțătorii urmăresc cu vie atențiune lucrările ce se sěvêrșesc în conferență, luând fie-care notițe despre cele ce se tractéză, reasuméză cele vorbite, ear' conferența esprimă autorului Ioan Nicolae mulțămită pentru lucrările sale în acest obiect.

Se pune la ordine referada comisiunei alese în conferența din anul trecut, la propunerea subinspectorului reg. școlar dl *Mirtse*, pentru studiarea afacerilor privitóre la fondul de pensiuni regnicolar. Zelosul învěțătoriu Ios. Stoica, autor al elaboratului, cum și dlui sub-inspector Mirtse, care a servit cu date la compunerea aceluia, conferența le esprimă mulțămită, și decide, ca elaboratul sě se publice în broșură, pentru a se puté folosí de el toți învěțătorii, atât gr. or. cât și cei gr. cat. și comunali, în tóte afacerile ce privesc fondul de pensiuni, *înscrieri*, *urcarea salariului*, *pensionare* etc. în tóte aměnuntele.

Ședința III.

Invěțătoriul de la școla de aplicație C. Popa, conform însărcinării primite în anul trecut, avea sě ne ocupe toți elevii sei în o oră, în plenul ședinței, cu obiectul ce 'l are la ordinea zilei, după „Impățirea orelor“. Din lipsa de local corěspunḑětor a adus și a ocupat însě în presența nóstră numai elevii din clasele I. și a II-a, în câte o jumětate de oră, lăsând celelalte clase, III. IV. V. și VI. ocupate cu teme scripturistice în localul școlei de aplicație.

Cât privește cele două lecțiuni ținute în conferență cu cl. I. și a II-a, ambele din comput și din ce a fost la rînd pe ziua respectivă, conferența a rěmas pe deplin satisfăcută; nu a mulțămit póte pe unii învěțători, (cu tóte că ori-cine vedea că și așa e prea îmbulzélă în sală) ocuparea indirectă a elevilor din celelalte clase în alt local. Acestei nemulțămiri i-a și dat espresie colegul Frățilă.

Insě atât comisariul cât și prelegětorul s'au justificat pentru neobservarea strictă a mandatului, pe motivul, că sala de conferență nu permitea aducerea de odată a tuturor elevilor în ea, ceea-ce era de altcum fórte evident.

Intr'aceste conferența e distinsă prin presentarea Esc. Sale Dlui Archiepiscop și Metropolit *Ioan* însoțit de Preacuvioșia Sa dl vicariu *Dr. Il. Pușcariu*, ear' după un scurt interval se presentă și domnul protopresb. Ioan *Papiu*.

Escelența Sa s'a folosit de acest prilej, dând învěțătorimei frumóse învěțături și îndemnându-o la muncă stăruitóre întru binele școlei, bisericei și poporului. Cu un întreit „sě trăéscă“ au fost acoperite ultimele cuvinte ale Inaltpreasfinției Sale.

Reîntrându-se în ordinea de zi, învěțătoriul C. Popa ne ține cu elevii sei din clasa III. o prelegere din limba magiară, descriind paralel două mobile școlare: *masa și scaunul*, prin întrebări și rěspunsuri numai în limba magiară. Verdictul adus asupra acestei prelegeri (pentru unii póte chiar sensațională) a fost că ce se póte cu atâta ușurință face în oraș, unde elevii mai aud și alte limbi afară de cea maternă, cu greu se face la sate.

După discusiunea ce a urmat, la care a luat parte dl comisariu, subinspectorul școlar, învěțătorii Șoldea, Stoica, Căliman și prelegětoriul, pentru învěțarea mai cu ușurință a limbei magiare se recomândă procedura urmată de învěțătoriul Popa.

Acesteia i-a urmat o prelegere din cântări, *tractarea melodiei*, făcută în mod practic (dar' fără elevi) prin învěțătoriul I. Banciu, care din nou ni-a dovedit priceperea sa temeinică în predarea cântărilor. Atât recensentul C. Popa, cât și membrii I. Iancu, E. Popescu, M. Frățilă și T. Căliman, unanim au constatat deplinul succes al prelegerii. Conferenta esprimă prelegětoriului mulțămită și 'l invită a 'și tipărí lucrarea.

Conform programei se pune la ordine tema: Ce activitate trebue sě desvólte învěțătoriul pentru perfecționarea sa proprie? Lipsind autorul, cetirea temei o face recensentul Iosif Stoica, care făcêndu-și observările asupra ei, o declară binișor succésă.

Ședința IV.

Continându-se discusiunea asupra temei: „Ce activitate“ etc. lucrată de E. Crăciun, iau cuvêntul învěțătorii: C. Popa, M. Frățilă, recensentul Stoica, ear' după reasumarea dlui comisariu, conferența recomândă pentru perfecționarea ulterióră a învěțătorilor a se pune pond 1. pe repetițiuni, 2. folosirea bibliotecilor și 3. conferențele sě se țină de 2-ori pe an.

Ultima temă teoretică: Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile těrănești, fiind dată spre elaborare la 4 învěțători, se cetesc prin autorii: I. Bratilescu, B. Sas și V. Popianoș (a patra fiind mai puțin succésă nu se mai cetește). După observările recensenților Frățilă și Frâncu și resumatul dlui comisariu conferența semnaléză ca scădere principală *lipsa de creștere în familie*, *neinteresarea multora de școlă*, *neinteresarea forurilor civile de ómenii desfrânați* (bețivi), *esemplele rele*. Pentru stirpirea acestora se recomândă predica și prelegerile publice.

Comisia permanentă propune, ear' conferența stabilește pentru anul viitoriu următórele teme;

1. Ca temă teoretică: Cum póte învěțătoriul sě-și căștige iubirea și încrederea la popor? Cu acésta se încredințéză Maria Poplăcenel, (recensentă Valeria Reou) și Stefan Frâncu, (recensent Dumitru Mandeal).

2. O prelegere practică din religiune cu an II. ținută cu elevii prin Șerban Cioran.

Prima lecțiune din limba română (scris-cetit) pentru cl. I. de Ioan Iancu.

Temele au sě fie înaintate în scris dlui comisariu până cel mult în 1 Martie st. v. anul viitoriu.

Aceeași comisiune propune, ear' conferența primește:

1. Ven. Consistoriu sě ne concédă ținerea conferenței viitóre în Avrig.

2. Invěțătorii sě fie obligați a țíné în comuna unde funcționéză cel putin o prelegere publică la an.

3. Ven. Consistoriu sě decidă a se solví învěțătorilor ca diurne 5 cor. la zi, afară de spesele de călětorie.

4. Conferența rógă pe Ven. Consistoriu a pune la disposiția învěțătorilor biblioteca desființatei reuniuni a învěțătorilor din districtul Sibiiului, ear' catalogul din acea bibliotecă sě se publice în „*Fóia Pepagogică*“, care se va reînființa.

Acesta este în trăsături generale decursul conferențelor din cercul Sibiiului conduse din partea dlui comisariu Nicolae Ivan, căruia i-a adus mulţămită în numele conferenţei membrul Moise Frăţilă.

Brumărel.

— Cercul Mediaş—Têrnava. —

Mediaş, 25 April v.

După sĕvêrşirea sfintei liturgii împreunate cu chiămarea duhului sfânt, învĕţătorii din acest cerc conferenţial se întrunesc în şcóla gr. ort. română din Mediaş, Vineri, în 6 Maiu n., unde presentându-se şi comisariul consistorial, domnul asesor *Mateiu Voilean,* deschide conferenţa învĕţătoréscă cu următórea cuvêntare ocasională:

Onorată conferenţă, Domnilor învĕţători!

Incă de la reîntroducerea conferenţelor nóstre învĕţătoreşti, distins cu încrederea Preaveneratului consistoriu archidiecesan, am condus în 6 ani conferenţele învĕţătoreşti în cercul Făgăraşului.

Dorind eu sĕ cunosc în special referinţele personale şi didactice şi în cercul acesta, şi dorind şi Preastimabilul domn comisariu de până acuma din acest cerc sĕ cunóscă referinţele şi în altă parte, am rugat pe Preaveneratul Consistoriu archidiecesan sĕ facă schimbări în ce priveşte locul pentru comisarii consistoriali.

Aşa am ajuns eu, On. Conferenţă, ca în calitate de comisariu consistorial sĕ conduc conferenţa în cercul acesta.

Chiămaţi de cătră autoritatea nóstră bisericéscă la continuarea lucrărilor nóstre în conferenţele învĕţătoreşti, acum a şeptea-oră am onóre a vĕ saluta în conferenţă, domnilor învĕţători, şi a conduce lucrările Dvóstre.

Scopul cel mai de căpetenie al întrunirilor nóstre este nisuinţa *de a ne perfecţiona tot mai mult, de a ne da sémă de mersul ştiinţelor pedagogice-didactice, de a întroduce în şcólele nóstre un învĕţămênt uniform, şi de a delătura neajunsurile, cari ici-colea mai împedecă mersul normal în şcólele nóstre confesionale.*

In lumea acésta tóte tind spre perfecţionare, şi omul, care nu ţine pas cu mersul culturei şi al perfecţionării, acela rĕmâne îndĕrĕpt, acela nu face progrese, şi cine nu face progrese în curentul de azi, acela stagnéză.

Şi noi, domnilor învĕţători, o vedem acésta pe tóte terenele. O vedem acésta în economia nóstră, şi a ţeranilor nostri, o vedem şi o esperiem la diferitele soiuri de meserii, o vedem în industrie, o vedem în comerciu, o vedem cu un cuvênt în tóte ramurile economiei nóstre.

In concurenţa cea mare de azi omul care nu stă la înălţimea ştiinţei şi a învĕţăturei, omul care nu ştie cum stau alţii în tóte cele ale vieţii, acela stagnéză, acela dă îndĕrĕpt, şi acela nici-odată nu va puté produce aceea-ce produc cei-ce se cultivă în continuu.

Dacă aceste se potrivesc la tóte meseriile şi ocupaţiunile omeneşti, şi că se potrivesc, o vedem zi de zi, apoi se potrivesc mai ales la cea mai înaltă meserie, se potrivesc în şcólă, unde avem sé creştem generaţiunea cea tinĕră, care va urma după noi şi va trebuí sĕ susţină lupta pentru esistenţă, atât în cele naţionale, cât şi în cele economice.

Ca un isvor curat, limpede şi bogat, care vecinic dă din sine apă rece, rĕcoritóre, din care se adapă cei-ce doresc sĕ bea,, şi cei veniţi pentru-ca sĕ se adepe, ca un isvor bogat trebue sĕ fim noi învĕţătorii, din care iese apă curată, dar' totodată din care şi isvoreşte apă curată, şi aceea ce iese se suplineşte cu alta tot asemenea curată, şi dătătóre de viéţă.

Dacă organul cel mai principal al nostru, inima, care provede întreg organismul nostru cu sângele cel curat şi susţinĕtoriu de viéţă, dacă, zic, acest organ nu va fi în continuu provĕdut cu sânge curat eşit din plumâni premenit prin aer curat, organismul întreg va tângí, în cele din urmă se bolnăveşte şi piere.

Intocmai stăm şi noi, domnilor învĕţători. Comunicăm altora ceea-ce noi avem, şi prin studiu continuu ne împrospĕtăm cunoştinţele şi capitalul nostru spiritual.

La alte popóre din patria nóstră foi pedagogice periodice îngrijesc de aceea, ca învĕţătorilor sĕ li-se dee de-a gata şi în fiecare zi tot ce e nou pe terenul instrucţiunei, tot ce se întêmplă în viéţa şcolară, ca sĕ pótă ţiné curs cu împrejurările, sĕ afle ce este bun, spre a-l însuşí şi a-l urma, şi ce este rĕu, spre a se ferí de el, şi al ştí delătura.

La noi specialele nóstre împrejurări au adus cu sine, că până acuma nu ni-a succes a susţiné un asemenea organ, care sĕ ne ţină în curent cu resultatele ştiinţei pedagogice şi cu întrégă viéţa internă şi esternă din şcóla nóstră.

Golul acesta, suntem necesitaţi a-l înlocuí prin întrunirile nóstre anuale, aici în aceste conferenţe ale nóstre, conduse de noi, susţinute de noi, aici în casa nóstră, în sanctuarul familiar al nostru, sub scutul bisericei nóstre avem noi fericirea de a ne întruní an de an spre a ne da sémă de lucrările nóstre, spre a ne perfecţiona unii prin alţii, şi a discuta asupra temelor, cari ni le-au supus spre deliberare autoritatea nóstru bisericéscă.

Salutându-vĕ din inimă, domnilor şi fraţilor învĕţători, declar deschise şedinţele conferenţelor nóstre învĕţătoreşti din anul acesta.“

Se constitue biroul şi se stabileşte ordinea de zi pentru şedinţa a doua, anunţată pe după amiazi la orele 3, şi şedinţa primă se încheie la ora unu.

Şedinţa a doua.

Se constată că sunt presenţi, din tractul Mediaşului 18 învĕţători, din tractul Târnavei 7 învĕţători, ear' din tracte străine 3, la olaltă deci presenţi 28 învĕţători. Zece învĕţători nu s'au presentat, şi nici nu şi-au scusat absenţa.

Se ia cu plăcere act despre presenţa dlui inspector de şcóle al comitatului Têrnavamică, Dr. Szabó Mihály, cum şi despre presenţa mai multor preoţi zeloşi.

Se pune la ordinea zilei tema: *Analfabetismul la poporul nostru şi causele lui,* lucrată de Teodor *Oprean,* învĕţătoriu în Laslĕulromân. Se deschide discuţie asupra lucrării cetite, şi în urmă se ia act de disertaţiune, ear' Veneratul consistoriu va fi rugat, ca prin cerculariu sĕ opréscă tinerimea obligată la şcólă sĕ cerceteze jocurile, şezătorile, nunţile şi botezurile.

Invĕţătoriul Filon *Albu* ceteşte o lucrare despre „*Sare*“, temă practică pentru despărţământul II, care se constată că e bine lucrată.

Invĕţătoriul Eugeniu *Crăciun* ceteşte lucrarea despre tema: „Importanţa cântării în scóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“, care fiind fórte bine lucrată, conferenţa ia cu plăcere act despre ea.

Se pune la ordinea zilei tema dată de Veneratul Cconsistoriu archidiecesan: „Rolul familiei în şcóla poporală şi scăderile observate în privinţa acésta“. Cu lucrare în scris nu s'a presentat nimeni. Se deschide însĕ discuţie liberă, despre care se ia act la urmă, cu esprimarea părerii, că un bine în privinţa acésta se aştéptă de la generaţiunea viitóre, care va fi trecut prin şcólă şi va avé mai multă pricepere pentru folosul învĕţăturii.

Şedinţa se ridică la orele şase.

Şedinţa a treia.

S'a deschis Sâmbătă, la orele 8 diminéţa. E de faţă şi inspectorul reg. de şcóle al comitatului Têrnava-mare.

Se pune la ordinea zilei tema „Obiectele din şcólă“ pentru anul I. Lucrare bună a presentat învĕţătoriul Filon Necşa, pentru ce conferenţa îşi esprimă complăcerea.

Invăţĕtoriul George *Bărescu* ceteşte lucrarea asupra temai: „Cum póte cineva înainta în avere şi învăţĕtură“? Se declară a fi o lucrare fórte bună şi conferenţa îşi esprimă complăcerea.

Urméză tema practică pentru anul II de scólă: numirea obiectelor din şcólă în limba magiară, predată de învĕţătoriul Emil Sămărghiţan, în faţa elevilor. Se deschide apoi discuţie asupra prelegerii.

Tema „Adjectivul în limba magiară“ rĕmâne pentru conferenţa proximă, fiind-că învĕţătoriul Teodor Libeg, încredinţat cu lucrarea ei, funcţionéză acum în alt tract.

Se stabileşte programul de muncă pentru proxima prelegere învĕţătoréscă, şi apoi se mai discută următórele chestii:

Neregularitatea la solvirea salarielor învĕţătoreşti, decretându-se, ca Veneratul Consistoriu sĕ fie rugat a lua cu rigóre mĕsurile cuvincióse, pentru-ca salariile învĕţătoreşti sĕ se plătéscă regulat.

După-ce unii dintrĕ învĕţătorii toleraţi se tocmesc cu poporul şi fac reducere de salariu, ceea-ce îngreunéză sórtea învĕţătorilor cualificaţi, pentru-că poporul şi de la ei aştéptă tocmire şi reducere de salariu: Veneratul Consistoriu va fi rugat, ca şi în privinţa acésta sĕ saneze lucrurile.

Se mai atrage atenţiunea Veneratului Consistoriu şi asupra faptului, că salariul învĕţătoresc se plăteşte pe unele locuri, în parte, în naturarii, ceea-ce produce încurcături.

In fine va fi rugat Veneratul Consistoriu, sĕ întrevină la locurile competente, ca şi pe séma învĕţătorilor de la şcólele nóstre sĕ se acórde favoruri la călĕtoriile pe căile ferate, în tocmai cum le au învĕţătorii şcólelor de stat.

Eshauriate fiind obiectele reservate acestei conferenţe, comisariul consistorial mulţămeşte membrilor conferenţei pentru interesul manifestat şi declară conferenţa închisă. In numele cenferenţei învĕţătoriul *Ioan Maniea* mulţămeşte dlui comisariu pentru bunaconducere.

Trei, Dómne, şi toţi trei!*)

(Cu prilejul concertului Popovici—Dima).

Nu e toomai mult de când cultura nóstră românéscă avea o înfăţişare fórte stranie sub ori-ce raport, sunt abia câteva decenii de când ea era îmbrăcată mai peste tot în o haină înădită aprópe numai din petece străine, în timp ce haina curată românéscă era zighirită în bordeiaşul ţĕranului — un moment istoric-cultural nu de puţină importanţă — şi la câte un idealist prevestitor de vremi mai prielnice. Când, după modele străine s'a ajuns şi la noi — după-cum se esprimă un distins cugetător de al nostru — ca sĕ se vadă în ţĕran mai mult de cât unul din animalele prin cari se fac holdele, aurul şi civilisaţia, acesta era un semn de progres vĕdit, era un pas înainte. Când apoi s'a mers mai departe şi s'a declarat literatura poporană de o parte integrantă a literaturei naţionale, ba chiar de temelia acesteia, când bărbaţii cei mai luminaţi cu fală şi-au plecat urechea sĕ asculte bătăile inimei poporului — a talpei ţerii — şi când vedem, că astăzi bărbaţi cu multă vlagă îşi aţintesc privirea într'acolo, ca tot, fără escepţie, ce e eşit din fantasia creatóre a poporului — musică, pictură, sculptură, ţesături etc. — sĕ fie pus cel puţin alăturea de productele fantasiei artistilor culţi, — acestea sunt semne dintrĕ cele mai elocuente, că temelia pusă civilisaţiunei nóstre este durabilă, mai mult chiar, ea este singura care ne va asigura un loc de onóre întrĕ celelalte neamuri.

Iată pentru ce ne e scump fie-care, care îşi împlântă plugul în agrul acesta, iată de ce ţinem, întrĕ altele, aşa de mult, cum nu mai ţinem la nimeni în acest respect, la ilustrul nostru cântăreţ Dumitru Popovici, iată de ce e a nóstră şi numai a nóstră dna Maria Dima şi soţul dsale, măestrul George Dima. Ori-ce se va zice, dragostea acestor trei faţă de noi, nu e de o importanţă secundară, ea e unul dintrĕ primele simptóme serióse de o civilisaţie sănătósă, de porniri culturale dictate de inimi pricepute. Am avut şi în trecut personalităţi marcante, am avut din abundanţă şi nemeşi români, boieri români, ciocoi şi cnezi români, dar' unde era dragostea lor pentru poporul nostru, unde era durerea lor pentru acesta? care dintrĕ ei nu se gena sĕ spună că-i român, şi unde avem esemple, ca acestia sĕ-şi fi arătat prin fapte, după cum zice dl Iorga, dragostea adevĕrată pentru fratele ţĕran, pentru fratele mai mare, pentru „badea“, spre neştiinţa căruia sĕ se fi coborit, apropiind de buzele lui arse paharul de aur cu beutura fermecătóre de întinerire a sfintei culturi? Nimic din tóte acestea. Mai bine le plăcea sĕ se numéscă aici la noi unguri, ear' în regatul de astăzi se simţiau mai fericiţi când îşi puteau ascunde faţa sub masca grecismului sau a slavonismului. Şi alăturea de acesti „fruntaşi“ şi „ocrotitori“ a rĕmas poporul în stânta lui naivitate neinfluenţat de „aerele“ domnilor, ci cu credinţa întărită în suflet într'un viitoriu mai bun, în vremi mai prielnice şi în ómeni mai de omenie.

Şi din norocire au venit şi vremile mai priinciόse. Astăzi stăm mai bine în aceste privinţe. Astăzi avem o pleiadă de bărbaţ cu renume european, cari la esemplul unor înaintaşi de ai lor au desgropat şi continuă a desgropa din adâncurile uitării comóra de limbă poporană, istoria poporului ignorată până mai eri alaltăeri; avem bărbaţi, cari îşi fixéză ca problemă a vieţii lor studiarea manifestaţiunilor psichice ale poporului, avem artisti din sinul nostru, cari nu se ruşinéză de noi, cari nu-şi cheltuesc focul entusiasmului şi dragostei lor prin palatele luxóse ale oraşelor sgomotóse din Apus, ci adună ca albina ce e bun, înalt şi frumos, dar' ceea-ce noi nu ştim preţui — din sinul nostru, pentru-ca sĕ ne arete apoi prin rostul lor ce mărgăritare alese ascund în simburele lor aceste nestemate, ignorate de noi, în fond însĕ dovedi de inteliginţă superióră şi de aplicaţiuni de grad înalt. Ei vin şi se cobóră în mijlocul nostru şi ne descoper într'un glas de vrajă ce comori ascundem în sinurile nóstre, ce simţiri simţim în pepturile nóstre şi ce aspiraţiuni agită sufletele nóstre.

Intrĕ acestia la prima linie mintea nóstră încrestéză pe „Cei trei“.

De când am cunoscut pe dl Popovici am vĕdut în dsa mai mult de cât un neîntrecut wagnerian, mai mult de cât un rîu de aur, care inviorézǎ şi edifică, mai mult de cât vĕd în el Germanii, cari îl preţuesc fórte mult, am vĕdut în dsa pe cel dintâiu apreciator cuminte al avutului nostru naţional, pe un entusiasmat propagator al musicei nóstre poporane, pe un interpretator fără sémăn al acesteia, şi mai pe sus de tóte am vĕdut în dl Popovici un Român mândru de neamul seu şi cu dor în suflet pentru binele acestuia. A fost un noroc, un noroc mare, că dl Popovici a legat prietinie cu dl Dima, cu măestrul, care a făcut din artă un ideal al seu, ear' din stimabila-i soţie o preotésă a acestui ideal contribuind astfel la formarea unei triade: trei artisti, cari în esenţă una sunt întrĕ ei şi una sunt cu poporul lor. A fost un noroc pentru istoria nóstră culturală-naţională, că încă pe pagina primă a ei a putut înregistra trei artisti, pe cari neamuri cu civilisaţie de veacuri cu mândrie i-ar cuprinde. Dar' a fost mai pe sus de tóte un noroc pentru demnitatea nóstră de popor, că acesti artisti eşiţi din mijlocul nostru n'au fost aruncaţi de valurile vieţii în străini, sĕ ne fi dat uitării pentru totdéuna pe cei de un sânge cu ei. Intrĕ împrejurările nóstre nu era uşor sĕ te decizi pentru a rĕmâné în mijlocul poporului. A trebuit un gând mai înalt, care sĕ nu te mâne a căuta comoditate, lauri vestezitori, ci principii de cari se conduc popóre şi cari rĕsar numai în minţile puţinora.

Fără îndoială, că dacă ar fi fost niştе ómeni de specie mijlocie, ar fi aflat că mai bine i-ar prinde scenele teatrelor din Germania, sau operele din Apus, (unde din nefericire pentru noi am perdut póte pentru totdéuna pe un ardelean de al nostru), unde ar avé teren bogat, ca sĕ-şi arete puterile şi sĕ stórcă aplausele ascultătorilor! Acolo şi triada nóstră ar afla minţi cari sĕ-i înţelégă, braţe deschise, cari sĕ-i cuprindă, inimi, cari sĕ simtă glasul lor de vrajă, ear' „pe cei de acasă“ Dzeu sĕ-i miluéscă spre a puté sĕ-şi vadă de nĕcazuri. Ei n'au făcut-e însĕ acésta, nu s'au depărtat de obârşia lor, ci au rĕmas acasă, unde se simt bine şi unde n'au altă plăcere de cât când vĕd în urma lor progres şi admiraţie pentru ce e superior. Nu pofta de câştig material îi face pe acesti cântăreţi ai nostri sĕ colinde părţile locuite de Români, nu dorul de a-şi agonisí de ale traiului pentru zile negre, ci un principiu mai înalt: dorul de a deştepta şi cultiva în Români simţul de dragoste pentru avutul naţional al lor şi pentru ce e frumos şi artistic — şi dorul de a da dovedi la lume, că şi în sinul neprivilegiatului popor românesc se află de aceia, cari aduc pe altariul adevĕratei arte prinóse de cel mai superior grad.

Concertul dat de acesti trei Joi séra a fost pentru toţi cari simt, o adevĕrată sĕrbătóre culturală. Când m'am vĕdut în sală încunjurat de atâtea sute de străini şi de ai nostri, nu ştiu cum involuntar mi-am pus întrebarea: unde ar fi putut aduna acum 50 de ani trei Români atâta sumedenie de străini, ca sĕ-i delecteze? unde erau atâtea sute de Români culţi, cari chiar de s'ar fi găsit Români artisti pe acea vreme, sĕ-i asculte, şi nu ştiu cum, dar' mĕ simţiam atât de fericit. Concertul, pe care mi-e témă sĕ încerc a 'l aprecia, a lăsat o dungă neştérsă în inima mea, nu ştiu cum a trecut fără veste, ştiu numai că la sfêrşit, când m'am ridicat de pe scaun, ca sĕ plec către casă, mi-a eşit un oftat de la inimă, din care am înţeles numai cuvintele: trei, Dómne!.... şi toţi trei sunt ai noştri!

---

*) Intârziată, din lipsă de spaţiu.

Sibiiu în 16 April 1904.

Amic.

Convocare.

In înţelesul §§-lor 12 şi 13 din statute membrii „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“ se convócă la

adunare generală ordinară

pe *Dumineca în 5 Iunie 1904 la 11 ore a. m.* în localul Casinei române din loc.

Ordinea de zi a adunării este:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în 1903.
3. Revizuirea raţiociniului pe 1903 şi statorirea budgetului pe anul 1905.
4. Propuneri eventuale.
5. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului vorbal al adunării generale.
6. Incheierea adunării generale.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“, ţinută în 5 Maiu 1904.

Maria Cosma
presidentă.

Dr. Beu
secretariu.

Revistă esternă

Japonezii înving mereu. Speranţele cercurilor curţii din Petersburg, că óstea de pe uscat va spăla de pe armele ruseşti ruşinea ce li-a causat'o flota japonesă la Port-Arthur, nu s'a realisat. In sĕptĕmânile de curênd trecute, deosebi însĕ de la începutul lunii curente Japonezii au raportat frumóse învingeri şi pe uscat. Au trecut deja rîul Jalu, au alungat trupele ruseşti din posiţiile de defensivă şi înaintéză mereu spre capitala Mandjuriei. Intrĕ luptele de pe uscat deosebi două trebue că au fost crâncene de tot: cea din 30 April şi cea din 1 Maiu (trecerea rîului Jalu şi alungarea trupelor ruseşti din forturile de la malul rîului), în cari din parte japoneză au operat trei divisiuni, sprijinite de tunurile flotei de la gurile rîului.

Faţă cu frumósele şi sensaţionalele succese de pe uscat ale óstei japonese, faptul că admiralul *Togo* a închis total întrările de la Port-Arthur, cufundând vr'o patrusprezece corăbii, şi astfel flota ruséscă nu mai numĕră nimic în rĕsboiul actual, ear' cetatea e ca şi în mânile japonezilor deja, — n'a mai provocat sensaţia pe care întrĕ alte împrejurări sigur că ar fi provocat'o. Acum atenţiunea tuturor e îndreptată spre operaţiunile de pe uscat, unde mulţi credeau că Rusia va sfărma óstea japonesă, şi iată că — până acum — sprintenii Japonezi s'au dovedit superiori Ruşilor şi în strategia de pe uscat.

Cum se vor desvolta însĕ lucrurile până la încheerea rĕsboiului, — cine sĕ ştie?! Căci norocul în résbóie e fórte capriţios.

*

„Conflict“ mare întrĕ Vatican şi Francia. Nu de mult presidentul Franciei a făcut visită regelui Italiei *la Roma*, ceea-ce a supĕrat aşa de mult pe visătorii de putere luméscă a papei, în cât au adresat guvernului frances o notă-protest, pe motiv că papa fiind suveranul Romei (ear' regele Italiei numai usurpator), prin faptul ca presidentul Franciei a făcut visită „usurpatorului“, cu desconsiderarea susceptibilităţii papeşti, a ofensat scaunul papal. Urmarea protestului e, că guvernul frances a luat încă şi mai hotărîta posiţie pentru regatul italian, ceea-ce însémnă că Francia recunóşte legalitatea regatului faţă cu veleităţile de putere luméscă a papei.

Casul e cu atât de mai mare însemnătate, cu cât Francia e primul stat, şi încă eminamente catolic, care a dat la o parte susceptibilităţile papismului şi prin supremul cap, prin presidentul republicei a făcut visită regelui Italiei în residenţa lui din Roma. Un act acesta, pe care n'a cutezat sĕ'l facă nici chiar împĕratul Germaniei (stat protestant) şi cu atât mai puţin împĕratul şi rege al nostru.

Că ce urmări va avé acest conflict, se va vede acuşi. Probabil însĕ, că nu în favorul visurilor de restabilirea puterii lumeşti a papei. Unii prevĕd chiar şi o nouă constelaţiune în alianţele statelor, fapt fiind, că aşa o mare demonstraţie de simpatie faţă cu Italia nu s'a făcut din partea Franciei fără óre-cari calculi pentru viitoriu.

NOUTĂŢI

Comisariu de maturitate. La şcóla comercială superióră gr. or. din Braşov ministrul de culte şi instrucţiune publică a numit comisariu guvernial pentru esamenele de maturitate din anul acesta pe Nicolae *Putnoky*, directorul gimnasiului de stat din Lugoj.

*

Necrolog. Cu inima frântă de durere anunţam încetarea din viéţă a mult iubitului şi neuitatului tată, frate, unchiu, cumnat, preotul *Ioan Burdan*, întêmplată în Sintea la 26 April (9 Maiu) a. c. diminéţa la $3^1/_2$ ore după scurte suferinţe, în al 52-lea an al etăţii şi 26 al preoţiei sale. Rĕmăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre eternă odihnă după ritul gr. or. Marţi în 27 April (10 Maiu) a. c. la 11 ore a. m. In veci amintirea lui. Odihnéscă în pace! Anuţa, Sofia, Aurelia, fiice. Dimitrie Burdan, frate. vĕd. Juliana Pap născ. Micula, cumnată. Dr. Teodor Burdan, şi soţia născ. Ciorogariu, nepoţi.

*

Dar pentru biserică. Domnul *Nicolae Prostean* advocat in Lugoj, cu dómna soţie *Ana*, a donat pe séma bisericei gr. ort. română din *Mălincrav* 20 de coróne, în scopul procurării unui clopot nou. Priméscă şi pe calea acesta călduróse mulţămite. Mălincrav (tractul Sighişóra) 18 April v. 1904 *N. Stoicovici*, paroch.

*

Poliţistul şi meritele „pentru papa“. Papa *Piu X.* a conferit sergentului de poliţie Marynovicz Ipoly din Budapesta medalia cruce „pro ecclesia et Pontifice“, ca recunoştinţă pentru serviciul fidel şi zelos în timp de 30 ani. Medalia, împreună cu diploma de onóre a fost predată decoratului Sâmbătă prin comandantul de politie Bornemisza Boldizsár, în mijlocul unei frumóse fesivităţi. — Aşa raportéză „Budapesti Hirlap“. Cum ajunge însé un sergent de poliţie din Budapesta sĕ fie decorat de papa de la Roma pentru merite *„pro ecclesia et Pontifice“?* — e cam enigmă.

*

O hotărîre bună. Ziariul „Egyenlőség“ din Budapesta, declarat filosomit, raportéză că fetele evreice s'au hotărît sĕ se constitue în ligă, făcênd jurămênt că „se vor considera evreice şi vor rĕmâné evreice“ şi că vor „ţiné cu tărie la religiunea mosaică, la tradiţiile evreeşti şi la morala evreéscă“. — Bună hotărîre. De s'ar hotărî şi ale nóstre sĕ ţină cu tărie la limba, legea, datinele şi legea lor strămoşéscă, — onóre şi laudă celor cari şi fără vot special o fac acésta.

*

Hymen. Asinetta *Maniu* şi Emil *Lupanu* din Sebeşul-săsesc, căsătoriţi.

*

Contra „şlepului“. Cum vestesc unele ziare magiare, în proxima adunara generală a representanţei oraşului Cluj se va face propunere, ca damele cari vor purta şlep sĕ fie supuse la contribuţie de 20 coróne pe an. Scopul propunerii ar fi, ca damele sĕ se lase de obiceiul nehigenic, de a purta códa la rochie, prin care scormonesc din pulberea stradelor toţi baccilii şi tóte miasmele producĕtóre de morburi.

*

Fată magnetică. Gazetele din Rusia raportéză despre o întêmplare ciudată a unei fete de 12 ani din Vladicavcas, care de pe timpul începerii rĕsboiului ruso-japonez a început sé aibă o ciudată însuşire: sé atragă la sine ori-ce object din apropierea sa. Dacă se apropie de un scrin cu vase de bucătărie (armariu), tóte vasele încep sé se mişte din loc, zăngănindu se de păreţii scrinului şi una de alta; în pod hainele întinse pe sfóră, în momentul când fata a întrat în pod au început sé balanseze şi sé cadă de pe sfóră; când fata s'a apropiat odată de o masă pe care era o sticlă, sticla s'a mişcat din loc şi saltând în tóte părţile a căzut jos şi s'a spart. Altcum fata e în stare deplin normală, nu arată nici cel mai neînsemnat simptom de vr'o bólă de nervi, şi chiar ea 'şi face mai mare haz din ciudăţenia puterii sale de a face objectele sé danseze. Au esaminat'o medicii de acolo, dar' nu şi pot da sémă de natura fenomenului; unii 'l atribue radiului, alţii electricităţii, şi toţi sunt de acord, ca fata sé fie trimisă la Petersburg, spre a fi supusă óre-cărei esaminări ştientifice. Raportorul ziariului „Novoje Vremja“ a vĕdut fata şi susţine că este adevĕrat tot ce s'a scris despre ea. Fireşte, poporul e de altă părere! El ţine morţiş că fata e posedată de duhurile necurate.

*

Sute false. Poliţia din Viena a deţinut Dumineca patru ómeni, cari voiau sé pună în circulaţie bancnote de câte 100 coróne false. Din cercetările de până acum resultă că falsificările s'au făcut în Croaţia. Poliţia din Agram încă a deţinut Dumineca 17 persóne, bănuite a fi părtaşe la falsificare. Cercetarea se continuă.

*

Inmormêntarea lui Jókai s'a făcut alaltăeri (Luni) după amiazi, cu mare pompă şi în asistenţa unei imense mulţimi de public din tóte clasele sociale, de la representantul M. Sa regelui până la lucrătoriul de rênd. Din ziua rĕposării poetului şi până în ziua în mormêntării ziarele din capitală au apărut încadrate în negru, ear' publicul — încă până era mortul pe catafalc a început sĕ trimită, din propriu îndemn, la redacţiunile ziarelor ofrande pentru a se ridica lui Jókai monument.

*

La despărţĕmêntul femeiesc întregitor al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ au fost primiţi drept membri ordinari dnele Maria Mihaiu, soţie de hotelier, Maria C. Dragoş, soţie de pantofar, Ana St. Moga, soţie de franzelar, Therezia Uhl, soţie de brutar, Ana Banea, soţie de econom, Eva G. Dordea, soţie de econom, Ana Nicola, Eva Negrilă, soţie de învĕţătoriu, tóte din Sibiiu; Raveca Manta, soţie de preot (Gurarîului), Ecaterina Dr. Prunaş n. Rebega, soţie de medic (Orlat), Eva Popianoş, soţie de comerciant, Maria Solomon, soţie de preot, ambele din Porumbacul-superior, Safta A. Pastea, soţie pe colector, Ana I. Poşa, ambele din Porumbacul-inferior, Paulina Harşanu, soţie de preot (Cinade), Maria Bercan, soţie de preot, Bucura Schiopu, soţie de epitrop, ambele din Merchiaşa. Membri ajutători au fost primiţi: Vic. Tordăşianu, presidentul, George Poponea, vice-pres. Reuniunei, totodată bărbaţi de încredere, Florea Crucită, cassariu, şi Ioan Apolzan, notariu, cari ambii ocupă aceleaşi funcţii le despărţĕmênt. Cum se ştie, taxa lunară pentru membrii despărţĕmêntului e 20 fileri, ear' scopul despărţĕmêntului: înfiinţarea mesei învĕţăceilor meseriaşi.

*

Şeful de gară nu e funcţionariu public. Curtea cu juraţi din Cluj osândise pe un ziarist, pentru-că sub titlul „brutalitatea unui şef de gară“ scrisese în o gazetă din Cluj astfel de lucruri „despre un membru al unei corporaţiuni înfiinţate prin lege“ (frase din motivarea sentenţei), cari dacă ar fi adevĕrate ar espune pe şeful de gară la dispreţul public. Apelată causa la Curie, acésta — cum raportéză „Ügyvédek Lapja“ — a cassat sentenţa, pe motiv că „şeful de gară al căilor ferate ungare de stat nu e autoritate publică“.

*

Contribuţie pe firmele nemagiare. Dr Mütek Lajos, publicist in Arad, a înaintat primăriei oraşului o propunere, ca firmele şi inscripţiunile nemagiare, ale prăvăliilor şi meseriaşilor, sĕ fie supuse la contribuţie, în favorul cassei oraşului. Propunerea va avé sĕ fie discutată în proxima adunare generală a representanţei orăşeneşti.

*

Industria României. Din raportul consulatului austro-ungar la Bucureşti despre starea industriei Romaniei în anul 1903, raport publicat zilele trecute, resultă că România are în funcţionare 625 stabilimente de fabrică. Dintrĕ acestea 236 sunt înfiinţate din timpul înainte de 1886, 167 în anii 1886—1902, ear' 292 din 1902 până acum. Capitalul investit în tóte fabricele acestea, fără a fi luat în socotéla şi capitalul de circulaţiune, face 247.388,890 franci. Capitalul cu care lucră fabricele se împarte astfel: cu capital sub 25.000 de franci lucră 96 fabrice (total 1.317,794 franci), cu capital de 25—50,000 de franci 78 fabrice (total 2.752,835 franci), cu capital de 50—100,000 de franci 113 fabrice (total 7.997,574 franci), cu capital de 100—250.000 de franci 152 fabrice (total 24.455,672 franci), cu capital de 250—500,000 de franci 76 fabrice (total 26.552,342 franci), cu capital de 500—750,000 de franci 36 fabrice (total 21.585,079 franci), cu capital de 750—1.000,000 de franci 16 fabrice (total 12.940,147 franci), cu capital de 1—2 milióne 27 fabrice (total 37.354,077 franci), cu capital de preste 2 milióne lucră 26 fabrice (total 112.433,215 franci). — Materia brută, prelucrată în aceste fabrice în cursul anului 1903 valoréză 120.927,709 franci, din care numai în valóre de 25.006,344 franci a fost esportată în străinătate, restul fiind consumat în ţéră. Profitul tuturor întreprinderilor a fost $35^1/_2$ milióne. Cea mai mare circulaţie a făcut'o industria de *morărit*, cu 50.122,724 franci, apoi: grupul industriilor confecţionătóre (cu 79.882,275 franci), şi fabricele de tutun (cu 28.265,500 franci). In tóte 625 fabricele au fost angajaţi 39.746 lucrători, întrĕ cari: 30,461 români, 7071 străini şi 2214 evrei din România. — Fabrice de rangul industriei de mijloc sunt 639; mori sunt 5630, cu 28.869,534 franci capital investit; jógĕre (ferestraie) 778, cu 800,403 franci capital investit; vinărsării 21,241. In tóte acestea au fost angajaţi 97,755 lucrători, întrĕ cari: 65,948 români, 12,636 străini şi 19,181 evrei din România. — Durata timpului de lucru — la fabricele de tótă categorie industriei mari — a fost: la 376 fabrice preste 10 ore pe zi; la 246 întrĕ 8—10 ore, la 2 sub 8 ore pe zi.

*

Ştiri mĕrunte. Soţia lui Szentiványi, funcţionariu la fabrica de ferării din Diósgyőr, voind Sâmbătă séra sĕ aprindă o lampă, din nebăgare de sémă a rĕsturnat lampa după-ce dase foc fitilului. Lampa s'a spart şi petrolul a luat foc, de la care s'au aprins şi hainele femeii. Dumineca diminéţa nenorocita a murit în urma arsurilor. — Joi nóptea s'au aprins grajdiurile lui Jancsó Mózes din Kézdivásárhely, ardĕnd scrum, împreună cu 64 boi puşi la îngrăşare. — Vineri după amiazi, puţin după plecarea elevilor a casă, a esplodat o bombă de dinamit în ambitul unei şcóle din Barcelona (Spania), susţinută de jesuiţi. In urma esplosiei edificiul şcólei s'a deteriorat rĕu, ear' coperişul s'a prăbuşit. — In Iara-de-jos (comitatul Turda-Arieş) zilele trecute făptuitori până acum necunoscuţi au dat foc pădurilor numite „la Surduc“. Focul au fost pus în zece locuri şi în scurt timp s'a încins pe întindere de treizeci jugĕre, durând de pe la 10 ore séra până diminéţa. — In St-Etiene (Francia) alaltăeri s'a prăbuşit o casă cu patru etagiuri. Pană alaltăeri séra au fost scóse de sub ruine douĕsprezece cadavre de om.

*

Atragem în mod deosebit atenţiunea cetitorilor noştri asupra inseratului a renumitei firme *A. Gaedicke* din Budapesta, publicat pe pagina a IV-a. In urma serviciului solid şi culant, acéstă firmă se bucură de bun renume. La cea din urmă tragere a loteriei de clasă iarăşi firma acésta a plătit cele mai mari căştiguri.

*

Fie-care cunóşte însemnătatea cea mare a albuminei în mâncare. Durere, nu succede însĕ totdéuna pacienţilor şi copiilor bolnăvicioşi şi persónelor debile de a lua prin mâncare atâta albumină, câtă cere corpul, deóre-ce acestia simţesc fórte puţin lipsa de mâncare, ba au chiar gréţă faţă de ea. In astfel de casuri trebue sĕ luăm refugiu la somatosă, care deja după scurtă folosire ridică pofta de mâncare şi care prin conţinutul ei bogat de albumină dă corpului în formă concentrată materiile nutritóre recerute. Ridică de multe-ori în mod uimitor şi în scurt timp greutatea corpului. Somatosa (se vinde în farmacii şi drogerii) se prepară din carne, e apróape insipidă şi fără miros şi conţine albumină în astfel de formă, că se disólvă direct în sucurile corpului, fără a supĕra câtuşi de puţin organele de mistuire.

Cărţi şi reviste.

„Ilirii, Macedo-Românii şi Albanesii“, disertaţiune istorică de *Dr. Atanasie Marienescu*, cetită în şedinţa de la 27 Febr. a. c. a *Academiei Române* şi reprodusă din Analele Academiei în broşură separată, de însaşi Academia. Costă *60 bani*, („bani“ după valuta României, nu „fileri“ de valuta austro-ungară), — Studiu făcut pe basă de profunde cunoştinţe istorice şi apt a fi cetit cu deosebit interes din partea tuturor. Se póte procura prin autorul Dr. Marienescu (Sibiiu.)

Voci din public.

De-şi eu, în rĕspunsul meu publicat în „Telegraful Român“ Nr. 43 dat dlui X. în causa afirmatei necurăţenii, a fumului de lumini şi de tămâie, la biserica nóstră din Suburbiul-Iosefin, m'am mărginit a arăta numai cui incumbe datorinţa a delătura asemenea scăderi, dacă în adevĕr ar esista: totuşi cu regret vĕd că dl X. nu s'a mulţămit cu acel rĕspuns nevinovat al meu; ci a aflat de bine a mai şi replica în Nr. 44 al „Telegrafului Român“. Deci fie-mi şi mie permis a-i duplica, şi a-i spune, că a fost în rătĕcire dl X. când a susţinut că recuisitele ar fi fost nelăute, — pentru-că precum am înţeles — chiar şi într'o şedinţă de curênd ţinută, în care erau de faţă Esc. Sa Domnul Archiepiscop, dl vicariu Dr. Puşcariu, dl protosincel Dr. Roşca, dl asesor Voilean, cari toţi au servit în biserica din Iosefin, unisono au constatat, că tóte acele recuisite au fost curate, precum se cuvine.

Dar' dato sed non concesso, că acelea n'ar fi fost aşa precum constată cei mai competenţi, dacă dl X. a intenţionat delăturarea scăderilor, nici atunci nu era frumos, ca dl X. sé trimbiţe aşa ceva prin jurnale, şi sĕ compromită biserica şi în ochii străinilor, cari încă cetesc jurnalele nóstre, ci era prea destul dacă, pe altă cale, atrăgea atenţiunea celor competenţi, asupra celor observate de dînsul.

Tot asemenea nu înţeleg nici cum póte gena pe unul ca dl X. fumul de lumini şi de tămâie, când nu ştiu dacă cercetéză biserica odată pe lună, dar' şi atunci cam pe la sfêrşitul serviciului divin. Dar' chiar sĕ-l şi geneze, tot nu va voí a loví simţul religios al poporului, care aduce jertfă prescurile, luminile şi tămâia.

Cu privire la curentul din biserică, sĕ poftéscă a face corporaţiunilor bisericeşti competente propunerile ce le-ar crede de lipsă.

Eu.

Ad Nr. pp. 433—904 [107] 1—3

Concurs.

Incuviințându-se din partea Ven. Consistoriu archidiecesan prin resoluțiunea sa din 22 l. t. de sub nr. 3433 Bis. instituirea **unui capelan cu drept de succesiune** lângă neputinciosul paroch din **comuna Bărăi**, prin acésta se escrie concurs pentru ocuparea acestui post cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Suplicele de concurs, instruite în sensul normelor în vigóre, sunt de a se subșterne subscrisului până la terminul susindicat.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parochial.

Cluj, 22 April 1904.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 329/1904 prim. com. [106] 2—2

Publicare de licitațiune.

Pentru **edificarea unei case comunale în Cărpiniș** (ctul Sibiiu) se publică concurs cu oferte.

Suma preliminată spre acest scop este de **10,200 cor. 34 fil.**

Ofertele închise, provĕḑute cu vadiu de 10% din suma de mai sus și cu declarațiunea oferentului că-’i sunt cunoscute condițiunile de licitare, cum și planul și preliminariul de spese, se vor înainta primăriei comunale până în **15 Maiu a. c. st. n. orele 12 din zi.**

Condițiunile, planul și preliminariul de spese se pot vedé în cancelaria comunală, cu informațiuni servește și notariul cercual în Reciu.

Cărpiniș, în 1 Maiu 1904.

Primăria comunală.

Carol Niedermaier

pălărier

33 strada cisnădiei 33

„la pălăria roșie“

recomândă

pălării

păróse, pentru preoți români, à **7·—**, **8·—** și **9 coróne**, în cele mai bune și mai **frumóse calități.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o fașie de hârtie.) [75] 10—12

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și învioréză **pe lângă garanție.**

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s’a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

[2] 76

Espeditie din centru și locul de vênḑare pentru țeră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat ’și au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulți ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din burueni renumite și recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întărește și învioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură conturbațiile de mistuire și influințéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuințarea regulată a vinului de burueni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar’ a-’l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări,** cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipațiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum și conglomerarea sângelui în ficat, splină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de burueni. Vinul de burueni delătură mistuirea grea și depărtéză prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăviciόse a ficatului. **Lipsa de apetit** și **reaua dispoziție**, precum și **durerile de cap** și **nopțile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou și próspĕt impuls. Vinul de burueni mărește apetitul, ajută mistuirea și nutrirea, ușuréză formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calméză nervi escitați și creéză nouă **voe de viéță.** Nenumĕrate scrisori de recunoscință și mulțămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* și *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnișor, Sĕliște, Ocna, Slimnic, Șeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boița, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeșul-săsesc, Vințul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșinĕu, Mihalț, Teiuș, Blaj, Pănade, Țapu, Mediaș, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibașfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholț, Făgăraș, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hațeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum și în tóte celelalte localități mai mari și mai mici din Ardél, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în tóte ocalitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roșu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireșe 320,0, Coacăză, Aniș, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 9–12

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

?Pentru-ce?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s’au plătit cele **mai multe căștiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** coróne
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 10—12

acolo s’au căștigat, și

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriașe.**

Cine voește deci sĕ dobândéscă un **căștig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignațiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 și 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă și cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Șecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis și franco

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE,** Budapesta

Vĕ rog a’mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum și planul oficial.

Banii, cor.................. {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignațiune postală} Ce nu convine sĕ se ștérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr.47 'Sibiiu, Sâmbătă 1/14 Maiu 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strëinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Vicarii" episcopilor latini din trecut.

Ne spun cronicarii străini, că biserica greco-orientală a stat în veacurile îndepărtate sub conducerea și stăpânirea episcopilor latini. Firește, o *spun*, dar' nu o *dovedesc*, pentru-că nu o pot dovedí. Am primit deci totdéuna așa spusele lor, cum trebuia sě le primim, ca *păreri* venite de la contrarii bisericei și ai națiunei nóstre. Lucrurile ar trebuí însě sě fie odată bine lămurite în punctul acesta, pentru-ca sě se știe și sě se cunóscă adevěrul.

La *Böhm*, („Délmagyarország, vagy az ugynevezett Bánság külön története" vol. I. pag. 123), se găsesc datele următóre cu privire la stările eclesiastice din secolul XII, XIII și XIV:

„Invěțăturile bisericei greco-orientale s'au lățit fórte mult în Bulgaria-magiară, în Sêrbia de jos, în Bosnia, Ungaria, părțile dincóce și dincolo de Tisa, în Banatul Severinului, în Moldova, Valachia, Galiția și Polonia, — aici prin imigrarea Rutenilor, colo prin *Români*, Bulgari și Litvani, cu tóte că în întrégă Ungaria *biserica aceea nu avea nici un episcop*. Episcopii latini trebuiau sě grijéscă, ca credincioșii bisericei greco-orientale *după limba și ceremoniile lor* sě fie împărtășiți cu cele sfinte, prin preoți catolici. Dar' fiind-că de multe-ori preoții au trebuit sě fie chiămați din provinciile vecine, s'a întêmplat adese-ori, că pe lângă tótă paza episcopilor magiari s'au introdus în țară schismatici secreți, cari au urzit în ascuns schisma bisericéscă în Ungaria, ori apoi au agitat pe față pentru ea, declarându-se de credincioși ai schismei, în special când au fost chiămați în fața sinodului episcopesc, ori când au fost constrînși mai cu asprime sě plătéscă zecimele episcopești sau fundaționale".

Böhm le dă acestea după istoria lui *Fessler*, de unde le-a împrumutat. Nu e responsabil deci pentru confusiunea de idei cuprinsă în ele. Pentru-că, întreb eu, ce schismă secretă au mai putut sě introducă preoții aduși în țéră din alte provincii, printrě ómenii despre cari ni-se spune, că din capul locului erau *„credincioși ai bisericei gr.-orientale"*, când preoții din provinciile vecine numai pentru aceea au fost chiămați în țéră, pentru-ca sě dee cele sfinte acestor credincioși *„după limba și ceremoniile lor"*, va sě zică, *respectându-le ritul lor oriental?*

Dar' fixez numai faptul care mi-se comunică, că *„în întrégă Ungaria biserica aceea (gr.-ort.) n'avea nici un episcop, ci episcopii latini trebuiau sě grijéscă"* de oile perdute ale bisericei gr.-ort.

Același lucru mi-l spune și *Pesty Frigyes*, („Szörényi bánság és Szörényvármegye története" vol. I. pag. 342) unde scrie că:

„.... Cu tóte că împrejurările îi erau favorabile (bisericei gr. orientale), în vremea aceea (secol. XI—XIII), biserica gr.-orientală n'avea ierarchie organisată, și n'a avut'o încă mult după acésta. Cei de legea gr.-orientală, inclusive preoții lor, *erau atârnători de episcopii romano-catolici*, — chiar și în chestii de religiune. Episcopi proprii n'au avut. Mănăstirile călugărilor gr.-orientali erau pretutindenea în stare de dërimare, nu numai din causa neîngrijirii episcopilor catolici, ci și din trândăvia chiar a preoților grecești, așa, că regele Emeric a voit sě pună capăt acestor triste stări de lucruri astfel, că a rugat pe papa, ca pe cei de lege grecéscă, resfirați prin țéră, sě'i adune într'un episcopat, numind episcop pe vre-un abate ori preposit latin, ear' papa, la anul 1204 a îndrumat pe episcopul din Oradea, și pe abatele din Băcău, *sě'i facă raport* cu privire la împlinirea dorinței regelui".

Că ce raport sě va fi făcut papei, nu știm; dar' știm aceea, că dorința regelui nu s'a împlinit, episcop latin pe séma credincioșilor gr.-orientali papa nu a numit, de unde se póte deduce, că raportul va fi sunat cam astfel: „Credincioșii bisericei gr.-orientale nu au nici o trebuință de episcop nou pe séma lor, fiind-că *își au* episcopii lor proprii". Dar' fixez și de la *Pesty Frigyes* aceea de ce am trebuință, afirmarea, că greco-orientalii, cu preoți cu tot, *au stat sub conducerea episcopilor latini*, căci episcopi proprii n'au avut.

Și cam așa 'mi spun lucrurile toți cronicarii străini. Nici unul nu 'mi spune însě, că de unde știe lucrul acesta, pentru-ca sě 'l pot controla, și sě mě pot convinge, dacă într'adevěr așa a fost și nu altcum. Și nici unul nu-'mi spune că până când, până la care dat a ținut acésta stare de lucruri?

Domnul canonic *Bunea* pare că a dat însě de cheia lucrului și a descoperit secretul. Ne spune la pag. 5 a cărții sale „Vechile episcopii românești" etc. că circa până la vremea regelui Vladislav au fost episcopii latini stăpâni peste biserica gr.-orintală.

Iată ce ne spune dl *Bunea*:

„... Dar' în general metropoliții Ungrovlachiei au fost până la Vladislau împedecați în esercițiul dreptului lor, prin împrejurarea, că bisericile românești de ritul grecesc, în sensul decretului conciliului Lateran II din 1215 *erau supuse episcopilor latini*, în a căror diecesă se aflau. Acesti episcopi, în sensul acelui decret sinodal, erau datori sě-și țină niște *episcopi titulari, de ritul grecesc*, în calitate de *vicari* ai lor, cari sě se îngrijéscă în mod special de credincioșii de ritul grecesc. Că óre ținutuși-au episcopii latini astfel de *episcopi-vicari*, este greu a afla."

A fixat bine lucrurile dl *Bunea*, firește, așa după cum le-a aflat și dsa la autorii străini. I-ași adresa însě o întrebare. Dacă *până la Vladislav* bisericile românești erau supuse episcopilor latini, cum a putut regele Mathia, care a domnit înaintea lui Vladislav, sě încarce pe Ioanichie, metropolitul Bělgradului, cu drepturi asupra bisericii gr.-ort. din Maramurěș?...

Și acum sě mergem mai departe.

Intrebarea pe care trebue sě și-o pună cetitoriul, cu mine împreună, este următórea: cum se face, că după ce episcopatul latin a fost stăpân în curs de trei veacuri și mai bine — de la conciliul Lateran II (1215) până pe vremea regelui unguresc Vladislav (mort la 1516), — peste biserica gr.-ort. română din Ungaria și Transilvania, cu puterea pe care o avea în mână n'a fost în stare sě înduplece barem o parte dintrě Români sě trécă la catolicism?

Și cum se face, că după ce au avut în mână conducerea bisericei gr.-orientale, episcopii latini s'au lăsat de acéstă conducere sub Vladislav fără nici o opunere notată pe paginile istoriei?

E de închipuit și de admis óre, că stăpâni peste biserica gr.-orientală și peste credincioșii ei fiind, prima și suprema grijă și datorință a episcopilor latini sě nu fi fost aceea de a-i convertí pe Români și a-i trece la catolicism?

Istoria însě nu ne spune nimica, nici despre aceea, că episcopii latini s'ar fi împotrivit sě dee din mână conducerea bisericei gr.-orientale, lucru pe care istoria trebuia negreșit sě-l însemneze, și nici despre aceea, că ar fi câștigat dintrě Români credincioși pe séma bisericei apusene.

Din contră, legile țerii îmi spun, că Românii *toți* au aparținut în veacurile despre cari e vorba (XII—XV) *numai* bisericei gr.-orientale.

Papa Clemente al VI-lea a putut deci sě scrie la anul 1345 regelui unguresc, că Românii din părțile de jos ale Ungariei, adecă din Sirmiu, și cei din Transilvania, au părăsit schisma și s'au unit cu biserica Romei, numai pe basa unor informațiuni false, după cum adecă și spune el, că: *„Ni-s'a raportat* despre Olahii locuitori în părțile transilvane, dincolo de Alpi și în Sirmiu, că unii dintrě dînșii au cunoscut calea adevěrului părăsind schisma, și alții luminați de spiritul sfânt se prepară tot la aceea", — căci adevěrul n'a stat așa, de cât numai póte privitor la familii singuratice din aristocrația română de pe atunci, care pentru a puté ajunge în slujbe mari și la demnități înalte, trebuia sě se dee catolică.

Poporul de rênd a rěmas însě *întreg* în credința vechiă strămoșéscă, ceea-ce dovedește, că *n'a stat sub conducerea episcopilor latini* atât amar de vreme cum ni-se spune, pentru-că atunci ar fi fost imposibil sě nu se rupă barem o parte din el, trecênd la legea catolică.

Și cum-că nu s'a rupt nici o parte cât de mică din el, mi-o spun, cum am amintit, legile țerii.

(Va urma).

Conferențele învěțătorești.

— Cercul Sěliște. —

Tilișca, 6 Maiu n.

In desvoltarea vieții culturale a diferitelor popóre un rol destul de însemnat au jucat și jócă și întrunirile, căci în aceste s'au discutat și clarificat multe din cele mai esențiale cestiuni referitóre la cultură în general. In privința acésta ca esemplu ne pot serví conferențele învěțătorilor germani.

Fiind dar' aceste de mare însemnătate, fură întroduse și la noi, învěțătorimea română, încă de marele și nemuritoriul metropolit Andreiu baron de Șaguna.

La început aceste conferențe erau o adevěrată școlă, unde învěțătorii nostri, cari atunci aveau mai puțină pregătire pedagogică, primeau îndrumările de lipsă la îndeplinirea chiămării lor, de la comisari trimiși anume spre acest scop.

Astăzi însě relațiunile schimbându-se conferențele nóstre au devenit ceea-ce sunt și în alte state, adevěrate conferențe culturale.

Cestiuni însemnate pentru biserică și neam se discută în ele cu tótă priceperea și seriositatea.

A face o icóuă a feliului cum au decurs aceste discuții în conferența cercului conferențiar al Sěliștei, ținută în zilele 5, 6 și 7 Maiu sub conducerea protopresbiterului Avram Păcurariu, comisariu consistorial, în fruntașa comună din Margine, Tilișca, iată scopul rêndurilor acestora. Astfel încep cu:

Serviciul divin.

La ora fixată fiind aprópe toți membrii acestui cerc conferențiar presenți, mers'am la biserică, ca rugăciuni sě ridicăm la Dzeu, pentru-ca ajutoriul seu și binecuvêntarea sa sě vină asupra muncei nóstre.

Și mers'am la biserică, pentru-ca rugăciuni sě aducem pentru odihna celor-ce ca și noi cu mult dor și cu mare dragoste lucrat'au pe terenul cultural al bisericei nóstre, dar' pe cari mórtea i-a răpit prea de timpuriu din mijlocul nostru.

La acest loc nu pot sě nu dau espresiune plăcerii, ce ne-a procurat curățenia și mai ales pictura din biserica acestei fruntașe comune, fiind acum de curînd renovată prin vrednicia credincioșilor ei.

Și nu pot sě nu dau espresiune plăcerii ce ni-a procurat-o cântările liturgice cântate cu multă precisiune de corul școlei sub măeastra conducere a învětătoriului dirigent din acésta comună, Ioan Bratu.

Ședința I.

După terminarea serviciului divin și după celebrarea parastasului întru amintirea colegilor rěposați, trecut'am în edificiul școlar frumos decorat cu verdéță și cu inscripția: „Bine ați venit" — unde On. Domn comisariu după o vorbire měduósă și avîntată deschide ședințele cercului nostru conferențiar.

Din acéstă instructivă vorbire, care adânc a impresionat pe cei presenți, în fugă mi-am notat următórele idei, pe cari, pentru înțelesul lor cel mare le las sě urmeze ací:

„Stimaților domni, iubiților frați!

Vě zic domni, că sunteți stăpânii culturii unui popor, vě numesc frați, căci Sunteți împreună lucrătorii în via Domnului, și în agrul național.

Cu ochii sufletului meu věd în dvóstrě, iubiților, presentul și viitoriul națiunei mele.

Vě salut, cu drag vě zic un călduros bine ați venit.

Preăven. Consistoriu archid. m'a distins în locul învěțatului profesor Dr. Blaga cu onorifica misiune sě conduc conferențele cercului Sěliște. De unde mie acésta deosebită onorare, ca sě fiu încredințat cu presidarea celei mai valoróse reuniuni, a uneia dintrě cele dintâiu din archidiecesă? M'am pus pe gânduri, sě primesc ori nu acéstă sarcină, pe cât de onorifică pe atât de grea, temêndu-mě că nu voiu puté corěspunde așteptărilor autorității supreme bisericești și a dvóstre. — Dar' basat, nu pe cunoștințele mele teoretice-pedagogice, nici pe esperiențele pe acest teren, ci înarmat cu însușirea: „dragostea către neam și a lui înaintare", — am primit.

De dragoste am fost stăpânit, când am ocupat greul oficiu de învěțătoriu în decurs de 7 ani, și cu dragoste, nu suspinând mi-am împlinit chiămarea nobilă.

De dragoste am fost condus în timp de 19 ani, ca paroch, și cu drag mi-am dat sufletul și puterile mele sfântului altariu. — Dragostea m'a ridicat la înalta dignitate din present, ca preot de mir, și dragostea este, carea m'a încuragiat a primí acéstă misiune, con vins cu apostolul, că dragostea nu cautā ale sale, nu se bucură de nedreptate — ci de adevĕr; dragostea nici-odată nu cade, căci Dzeu e iubirea.

Acésta — zice — a fost şi este motorul făptuirilor mele.

Acéstă calitate a sufletului meu m'a îndemnat sĕ nu refuz nici conducerea acestei brave reuniuni"...

După aceste în cuvinte alese şi bine motivate arată directivele, de cari trebue sĕ se ţină cont pentru-ca şcóla sĕ-şi ajungă scopul. Arată şi scăderile ce se observă astăzi mai ales în lucrarea şcolară, scăderi — cari resultă din causă că în cele mai multe din şcólele actuale numai mintea tinerimei se nutreşte cu cunoştinţe, pe când *inima* rĕmâne necultivată. Ear' cultivarea minţii şi esperinţa în ştiinţă formézā în sine numai o educaţiune unilaterală, care e periculósă, fiind-că uşor abate inima de la Dzeu şi o îndréptă spre cerinţă după cele materiale.

In reasumat zice — problema şcólei nóstre confesionale ortodoxe române este asigurarea românismului prin cultura naţională în cadrul religiunei nóstre, este a da procesului de cultură direcţiune corĕspunḑĕtóre geniului, caracterului, aspiraţiunilor, speranţelor, obiceiurilor naţiunei nóstre; nu numai a lumina mintea, ci a forma şi inima, ca sĕ se cugete, sĕ simtă şi sĕ lucre româneşte, după legea românéscă.

Vorbirea a fost ascultată cu vădită atenţiune şi primită cu dragoste, — căci dragostea i-a fost isvorul şi dragoste a produs. — Şi aşa rĕsplătită a fost cu un întreit: „Sĕ trăéscă".

Deschiḑêndu-se în modul acesta şedinţele conferenţei, se aleg 2 bărbaţi de încredere, apoi trei notari, se constată numĕrul celor presenţi şi se stabileşte ordinea de zi:

Deóre-ce în decursul anului trecut conferenţa acésta a perdut prin rĕposarea învĕţătoriului Dumitru *Mosora*, a învĕţătoriului Mihail *Dăian* şi a învĕţatórei Victoria *Goga*, pe trei valoroşi membri ai ei, dl comisariu propune manifestarea regretului faţă de acesti colegi prin sculare; ceea-ce se şi face.

După acésta, conform ordinei de zi stabilită, se ceteşte tema: „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul român", temă dată de Ven. Consistoriu şi lucrată de învĕţătoriul din Sĕlişte, Iuliu *Crişan.*

In acésta lucrare autorul rĕspunde întâiu la întrebările: ce este cântarea, sau în termin general musica, ce represintă ea, şi cari 'i sunt mijlócele representative, şi apoi care este influinţa ei asupra omului?

Arată apoi în ce consistă însemnătatea ei educativă şi stabileşte locul ce trebue sĕ 'l ocupe în planul de învĕţămênt. Se ocupă cu causele pentru cari în present cântarea nu se propune în mod corĕspunḑĕtoriu în şcóla română, şi aceste le reduce la: lipsa unui plan corĕspunḑĕtoriu şi la alegerea rea a cântărilor.

Se ocupă mai departe cu alegerea cântărilor şcolare, a căror prima condiţiune este sĕ fie româneşti, atât ca text cât şi ca melodie, căci numai prin de acestea se pot cultiva inimile Românilor.

Arată isvorul, de unde au sĕ fie luate aceste cântări şi acest isvor este musica bisericéscă şi profană românéscă.

Vorbeşte despre musica românéscă, arĕtând materialul ce ar trebuí luat din fiecare feliu de cântare.

Este absolut contrar traducerilor, cari ne avênd nimic comun cu noi, cu firea nóstră, nu sunt în stare, nu pot sĕ ne cultive.

Totací arată, ce ar trebuí sĕ se propună şi din teoria musicei (note), ceea-ce se necesitézā prin faptul, că prin cunóşterea acestor elemente învĕţarea cântării se uşurézā.

După-ce astfel stabileşte materialul, pe acesta îl împarte după anii de şcólă, mai ţinênd cont încă de aceea, ca cântările ca text sĕ stee în legătură cu celalalt material şi de aceea, ca melodia sĕ stee în raport cu desvoltarea vocii elevilor.

Acésta temă, fiind-că a fost lucrată după mult studiu, deci cu multă pricepere, şi scrisă în un stil frumos românesc, cu plăcere şi cu folos a fost ascultată din partea învĕţătorilor.

Fiind timpul înaintat şedinţa se ridică pentru-ca sĕ se redeschidă la orele 3 după amiazi.

Leonil.

Revistă bisericéscă.

Cu Sêrbii, nu cu Românii. *Dr. Nicodim Milaş*, episcopul eparchiei gr. orientale a Dalmaţiei şi Istriei, a predat Sâmbătă un memorand guvernului austriac, în care cere, ca eparchia Dalmaţiei si Istriei, respective episcopiile gr. or. sêrbeşti din Austria sĕ fie scóse de sub jurisdicţiunea şi legătura hierarchică cu metropolia Bucovinei, şi sĕ fie adnexată la patriarchia sêrbéscă din Carloviţ. Intrĕ argumentele cu cari Milaş îşi sprigineşte acésta cerere este depărtarea mare dintrĕ eparchia cestionată şi metropolia Bucovinei, din care causă adese-ori trec luni de zile până sĕ pótă fi resolvite la metropolie causele eparchiei, cum şi provocarea la stările din trecut, când patriarchul din Carloviţ era capul suprem al Sêrbilor gr. or. din Ungaria şi Austria.

Biserica macedo-română.

— Amănunte nouĕ. —

In urma însărcinării primite de la guvernul seu, domnul *Lahovari*, ministru plenipotenţiar al Românici la Constantinopol, a înaintat un memoriu amănunţit patriarchiei ecumenice în chestia bisericei macedo-române, cerênd în memorand recunóşterea unei autorităţi bisericeşti macedo-române, subordinată Patriarchului ecumenic, numirea unui preot român pe lângă patriarchie, şi mai pe sus de tóte, recunóşterea dreptului pe séma Românilor din Macedonia de a se folosí de limba lor naţională în biserică.

Patriarchul a convocat sinodul ecumenic imediat după primirea acestui memorand, şi sinodul a aflat de bine a *respinge* cererile înaintate, sub pretext, că Remânii sunt prea împrăştiaţi în Turcia, nu formézā nici-unde masse compacte, ear' afară de acésta ei sunt fórte mulţămiţi cu limba grecéscă în biserică.

Acéstă hotărîre, trasă de pĕr, şi-a avut însĕ efectul seu, neaşteptat din partea sfinţilor părinţi întruniţi în sinod. Anume, intrarea în acţiune a diplomaţiei europene. Cetim adecă în ziarele din România, că drépta causă a Românilor din Macedonia a fost îmbrăţişată cu multă căldură din partea ambasadorilor celor douĕ puteri mari europene, cari au luat asupra lor restabilirea ordinei în Macedonia, ai Rusiei şi Austro-Ungariei. Cetim, că ambasadorul Rusiei a făcut chiar demersuri energice pe lângă patriarch spre a se obţiné o soluţie mai dréptă şi mulţămitóre pentru Români în chestia naţionalisării bisericei macedo-române.

Resultatul acestei mijlociri binevoitóre nu a întârziat. O telegramă venită de la Viena, ca primită din isvor oficios, ne comunică în privinţa acésta următórele:

„Sinodul patriarchatului a respins, după o lungă desbatere, proiectul de rĕspuns către legaţiunea română (pe care il compusese cu ocasiunea primei sale întruniri), ca fiind prea aspru, şi a ales o comisiune, care sĕ studieze tóte documentele cuprinse în memoriul legaţiunei române, ear' apoi sĕ redacteze (de nou) proiectul de rĕspuns, pe care sinodul îl va esamina într'una din şedinţele sale din sĕptĕmâna viitóre. Atitudinea împăciuitóre a sinodului este a se atribuí faptului, că acţiunea guvernului român este sprijinită de ambasadorii Rusiei şi Austro-Ungariei. Nu este însĕ speranţă că sinodul va ceda, ci va trăgăna numai rĕspunsul, aşa că cercurile române inclină spre ideia de a renunţa la cererea numirii unui representant arămân pe lângă patriarchat şi de a menţiné numai cererea în privinţa comunităţilor bisericeşti independente ale Arămânilor din Macedonia.„

Succesul, şi numai cel cuprins în acésta telegramă, e destul de mulţămitor. Patriarchia a revenit asupra hotărîrii deja aduse, a decis *studiarea* chestiei, — recunoscênd prin acésta că întâiadată a adus hotărîre fără sĕ cunóscă bine causa, — şi preste tot şi-a schimbat tonul, devenind mai conciliantă şi mai prevenitóre. Suntem deci în drept a spera, că păşirea energică a guvernului român de oparte, de altă parte puternicul sprijin pe care şi-l'a asigurat România în representanţii celor douĕ mari puteri europene, cari au în mâna lor sórtea Macedoniei, va face, ca patriarchatul sĕ aducă acum dréptă judecată în chestia bisericei macedo-române, dând Arămânilor mângâierea, de a'şi avé odată biserica lor naţională, după care însetoşézā de stâta vreme.

Budgetul statutui pe 1904.

Dieta s'a redeschis Sâmbătă. In şedinţa de Luni s'au făcut alegerile, ear' în şedinţa de Marţi ministrul de finanţe a presentat dietei projectul de budget pentru anul 1904, cu 1.024,562.180 coróne cheltuieli ordinare (cu 28,682.629 coróne mai mult de cât în 1903), 49,291.965 cheltuieli transitorice (cu 3,613.255 coróne mai mult de cât în 1903), 116,230.476 coróne cheltuieli de investiţiuni (cu 75,682.324 coróne mai mult de cât în anul trecut), de tot *1.190,084.621 coróne* cheltuieli, pentru a căror acoperire sunt preliminate: venite ordinare 1.081,376.795 cor. (cu 34,492.591 cor. mai mult decât în 1903), venite estraordinare 109,305.150 cor. (cu 71,841.880 cor. mai mult de cât în 1903), de tot *1.190,681 945 cor.* (cu 71,841.880 cor. mai mult de cât în 1903). Ar fi deci un escedent de 597,324 cor. (cu 1,643.720 cor. mai puţin de cât în 1903).

Sporirea cheltuelilor, la diferitele resorturi se arată astfel: la *ministeriul de interne* cu 7,592.985 coróne (50.520 pentru matricule, 2,320.000 pentru îmbunătăţirea dotaţiunii notarilor cercuali şi comunali, 26.000 la cheltuelile pentru scopuri teatrale, 1,013.919 la cheltuelile pentru salubritatea publică, 3,437.000 la cheltuelile fondului regnicolar pentru îngrijirea bolnavilor); la *ministeriul de finanţe* cheltuelile *scad* cu 2,572.214 coróne; la *ministeriul de comerciu* se urcă cu 9,735.017 coróne, la cel de *agricultură* cu 1,667.969 coróne, la cel de *culte şi instrucţiune publică* cu 2,589.882 coróne (din cari: 10.448 pentru administraţia centrală, 156.534 pentru şcólele superióre, 1,233.616 pentru instrucţia poporală — special pentru şcólele de stat 613.050, — 463,189 pentru şcólele medii; pentru întregirea salariilor şi cuincuenalelor învĕţătoreşti de la şcólele comunale şi confesionale 277.500 coróne. ear' pentru trebuinţele şcólelor cari se vor înfiinţa de la 1 Septembre încolo 133.927 coróne, pentru instituţiunile de artă 74.182 coróne, pentru întregirea dotaţiunilor preoţeşti 350.000 coróne, pentru ajutorarea bisericelor diferitelor confesiuni 150.000 coróne); la ministeriul de justiţie cheltuelile se urcă cu 145.489 coróne, ear' la cel de *honveḑi* cu 176.055 coróne.

La *lista civilă* urcarea e preliminată cu 2,000.000 de coróne.

NOUTĂŢI

Desminţire. Neastêmpĕraţii de la Arad *devin tot mai cutezători în a rĕspândí neadevĕruri.* Vorbind în nrul 81 al fóei lor despre convocarea consistoriului metropolitan spun că „I. P. S. Sa Metropolitul nu a convocat pe aleşii congresului din tómna trecută şi astfeliu diecesa Aradului şi Caransebeşului nu este representată complet în consistor."

Numai spre a arăta, *că neadevĕruri* grăieşte fóia aradană, pe basa informaţiilor exacte luate din cancelaria metropolitană, suntem în posiţie de a constata, că *toţi membrii ordinari ai consistoriului metropolitan au fost invitaţi la şedinţă.* Membrii supienţi n'au fost invitaţi din nici o eparchie (nici din archidiecesă) pentru-că acestia se invită numai atunci când nu s'ar presenta membri ordidari în numĕr corĕspunḑĕtor pentru a se putea ţiné şedinţă.

In cât pentru epitetele de „volnicie" cu cari paradézā cei din redacţia Tribunei — le declarăm de porniri tendenţióse şi condamnabile demne de autorii lor.

*

Congregaţia de primăvară a comitatului Sibiiu se va ţiné în 6 Iunie st. n. la 9 ore a. m. în sala mare de şedinţe a casei comitatului. Pentru pregătirea objectelor ce vor avé sĕ fie pertractate, comitetul permanent va ţiné şedinţe în 16, 25 şi 27 Maiu la 9 ore a. m., eventual şi după amiazi.

*

De la „Asociaţiune". Adunarea generală a „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" se va ţiné în anul acesta, conform conclusului luat eri din partea comitetului central, *în Timişóra.* Terminul încă nu e fixat.

*

Delegaţiunile. Prin decretul Monarchului delegaţiunile sunt covocate în sesiune ordinară pe Sâmbătă 14 Maiu n. la Budapesta.

*

O deputaţiune năsĕudénă, sub conducerea comitelui conte Bethlen Pál a fost Marţi la ministrul de culte şi instrucţiune publică, spre a'l ruga sĕ intrevină pentru-ca din fondul silvanal al comitatului Bistriţa-Năsĕud, aflător sub jurisdicţiunea ministeriului de agricultură, sĕ se dee *400.000 de coróne* pentru înfiinţarea unui internat lângă gimnasiul de stat din Năsĕud. Cum raportézā „Budapesti Hirlap", ministrul a promis că va face tot posibilul, pentru-ca ajutoriul cerut sĕ li se dee, „fiind că internatul serveşte întru întărirea ideii naţionale".

*

† Heinrich Stanley, vestitul esplorator al Africei, a rĕposat Marţi în Londra, în etate de 63 ani. Heinrich Morton Stanley, respective Iacob Rowland, s'a născut în Wales la 28 Ianuarie 1841. Până la etatea de 13 ani a fost crescut în asilul copiilor săraci, apoi ca servitoriu de corabie a trecut în New-Orleans (America) unde un comerciant bogat, cu nume Stanley, l'a luat sub scutul seu, l'a dat sĕ înveţe comercialele şi în fine l'a adoptat. După rĕsboiul de secesiune al Statelor-Unite, în care a luptat ca voluntariu, s'a dedicat carierei de publicist şi a făcut călĕtorii prin Turcia, Asia mică şi Persia, în 1868 a mers în Abisinia ca corespondent al ziariului „New-York-Herald"; în 1869, din încredinţarea lui Benett Gordon junior (proprietariul ziariului N.-Y.-Herald) a călĕtorit în Africa-centrală, pentru a căuta pe Livingstone. După 1874 a plecat de nou în Africa-centrală spre a face esplorări. Deací încolo i-se începe activitatea de esplorator al celor mai ascunse regiuni ale Arfricei, devenind cel mai mare esplorator din secolul trecut. El a fost primul, dintrĕ esploratorii europeni, care a călcat pe pămêntul celor mai întunecate părţi ale Africei, el a descoperit isvórele Nilului şi al lui e meritul că, pe urma esplorărilor lui, s'a creat bogata colonie industrială şi agricolă „Statul Congo" din mijlocul Africei. De tot a făcut prin Africa patru călĕtorii, descoperind totdéuna câte o parte până atunci necunoscută. Despre călĕtoriile acestea şi resultatele lor s'au publicat mulţime de scrieri, unele traduse şi în limba română.

*

Pentru desvoltarea industriilor. „Keleti Ertesitő" raportézā, că ministrul de comerciu a dat zilele acestea un ordin circular inspectorilor cercuali de industrie, ca ori de câte-ori se vor presenta ex offo în oraşe ori în centrele preturelor, sĕ cerceteze pe primarii, respective protopretorii şi sĕ iee de la ei informaţiuni asupra ramurilor de industrie cari — pentru a li-se face posibilă o desvoltare mare — ar avé trebuinţă de sprigin, ori cari ar trebuí sĕ fie întroduse în acele ţinuturi. Pe basa acestor informaţiuni inspectorii vor avé sĕ facă raport ministrului, care va lua apoi disposiţiunile de lipsă.

*

La ce etate sunt capabile de căştig fetele? Acum de curênd Curia, mânecând de la un cas concret de litigiu, a decretat că fetele până la etatea de 14 ani sunt aşa de plăpânde, în cât fire-ar de ori-ce clasă socială şi întrĕ ori-ce împrejurări materiele (de avere), nu pot fi considerate ca apte de a se susţiné însele, prin căştigul lor. — Posibil că decisiunea acésta sĕ aibe efect rĕstrîngĕtoriu şi asupra dării în slugit a fetelor cari n'au împlinit încă etatea de 14 ani.

*

Fondul taxelor pentru scutirea de serviciu militar. Ministrul de honveḑi Nyiri Sándor a presentat dietei în şedinţa de Marţi raportul despre starea fondului creat din taxele de la cei neasentaţi (neapţi) pentru serviciu militar. Din acest raport resultă, că la încheerea anului 1902 starea fondului a fost: 272.253 coróne 62 fileri în bani gata, 39,647.700 coróne în obligaţiuni şi 3,005.133 coróne 72 fileri în restanţe active. Sporiul în 1902 a fost 1,611.269 coróne şi 67 fileri.

*

Un baston care esplodézā. Anul trecut protopopul bulgar Missa din Calcandale, scăpat abia cu viéţă din bătăile şi schingiuirile la cari îl supuseseră agenţii comitetului revoluţionar macedo-bulgar, a fost luat în îngrijire de medicul Christides, căruia înainte de mórte protopopul i-a donat un baston de argint, ca recunoştinţă pentru îngrijirea ce i-o dase medicul. Zilele trecute medicul Christides în o stradă strâmtă fiind atacat de câţiva câni, a dat sĕ se apere de ei cu bastonul, lovind în drépta şi stânga şi în urmă aruncând după un câne cu bastonul. Isbit de o pétră, bastonul a esplodat cu mare detunătură, ucigând cânele şi deteriorând şi păreţii câtorva case. Mirat de nemai pomenita întâmplare, ca un baston sĕ esplodeze, poliţia a făcut cercetare şi a constatat că bastonul era umplut cu dinamit. Zadarnic a dovedit medicul, că a căpĕtat în cinste bastonul şi nu a ştiut ce sculă primejdiósă e, căci poliţia totuşi l'a arestat.

Atentat contra unui oraş. „Lokalanzeiger“ din Berlin are ştire, că un individ necunoscut a încercat Marţi să producă în oraşul rusesc Kronstadt (cu port strategic) esplosie de piroxilin, prin care să arunce în aer fortificaţiunile oraşului. Comandantul cetăţii confirmă ştirea. Toţi lucrătorii străini din fabricele de piroxilin din Kronstadt au fost daţi afară din slujbă. Se presupune că atentatorul a fost un agent japonez.

*

Inţelepţi — turtă! Măcelarii şi şarcutierii (şoncarii) din Caşovia, ca să facă trebşóre mai bune s'au constituit în cartel şi şi-au ales cassariu pe tovarăşul lor Gross Jakab. De la un timp Gross începuse să trăiéscă pe domnie mare, ceea-ce părêndu-se suspect membrilor cartelului au scontrat cassa şi cărţile de contabilitate şi au aflat că Gross a defraudat cam douĕzeci mii de coróne din banii cartelistilor. Luat de scurt, Gross li-a promis că restitue banii, sĕ-i dee însĕ răgaz sĕ călĕtoriască la Hódmező-Vásárhely la o rudenie bogată, de la care va cere suma de lipsă. Şi i-au dat nu numai răgaz, ci chiar şi bani de călĕtorie. După aşteptare de vr'o sĕptĕmână, fără ca Gross sĕ se fi re-'ntors a casă, au început sĕ ştiricéscă după el şi au aflat, că onorabilul lor cassariu în loc de Hódmező-Vásárhely a plecat cu bani cu tot la America.

*

Cumpĕraţi losuri de clasă de la casa de bancă Gaedicke din Budapesta. Cine voeşte sĕ dobândéscă un câştig principal trebue sĕ jóce la colecta de noroc Gaedicke.

*

Comunicaţie maritimă ungară-americană. Concesiunea esclusivă pentru transportarea emigranţilor din Ungaria a primit'o Linia maritimă Fiume-New-York. După planul stabilit plecarea vapórelor se face tot a doua Marţi, din Fiume. In 17 Maiu (Marţi) plécă „Slavonia“, în 31 Maiu (Marţi) „Pannonia“, în 14 Iunie (Marţi) „Ultonia“, tóte la New-York. In preţul călĕtoriei se cuprinde şi mâncarea pe două zile în Fiume, cum şi totala întreţinere pe corabie în timpul călĕtoriei. Mâncarea se serveşte de trei-ori pe zi şi este de diferite feliuri. Menu-ul de Lunia d. es. este următoriul: dejun: cafea ori teă cu lapte, pâne cu unt, peşti uscaţi, prăjituri; prânz; supă, carne de vită cu urez şi cartofi, mazăre, carne de porc, pâne, vin, póme; cină: macaroni, friptură cu muştariu, prăjituri, pâne, vin. Svonul, pus in circulaţie privitor la debarcarea pasagerilor emigranţi preste Fiume, nu corĕspunde adevĕrului; căci acei emigranţi, cari călĕtoresc cu corăbiile societăţii fiumane ajung fără vr'o piedecă pe pământul american şi nici nu au de a plătí vr'o taxă separată. Deslușiri gratuite dă despărţĕmêntul pentru transportarea persónelor al societăţii de navigaţie „Adria“: Fahrkarten-Centralbureau, Budapesta, IV., Vigadó-tér. Acest birou primeşte şi prenotări. Adresa telegrafică: Fahrkartbureau, Budapest.

Cărţi şi reviste.

„Un memoriu al lui Moise Nicóră“, de Sever Secula. Reproducere din „Biserica şi Şcóla“. A apărut în Arad (tipografia diecesană) şi costă 1 corónă.

*

Raportul societăţii de lectura „Petru Maior“ a tinerimei universitare române din Budapesta pe anul administrativ 1902—1903, apărut zilele acestea, arată că în cursul anului administrativ amintit mai sus numĕrul membrilor fundatori ai societăţii a crescut cu unul (institutul de credit şi economii „Murĕşanul“ din M-Radna), ear' dintrĕ cei vechi a rĕposat unul (adv. Lazar Simon din Ciacova); numĕrul membrilor ordinari a scădut la jumĕtatea celui din anul anterior, ceea-ce se esplică prin faptul că în locul tinerilor depărtaţi din Budapesta în urma absolvării studiilor ori a altor împrejurări, cei de nou veniţi au fost cu mult mai puţini, cum şi prin împrejurarea — accentuată în raport — că „... mulţi dintrĕ tinerii români, neînţelegênd menirea societăţii, ori considerând'o a fi cu mult mai neînsemnată de cât cum în adevĕr este,... au intrelăsat a-i da, dacă nu şi sprijinul moral, cel putin pe cel material“.

In cât priveşte partea socială societatea a arangiat două conveniri: în 13 Decembre n. 1902 o serată publică în amintirea metropolitului Andreiu baron Şaguna, şi în 26 Febr. 1903 un concert împreunat cu petrecere de dans. Ear' în cercul intim a ţinut 23 şedinţe, dintrĕ cari 6 literare şi musicale, cercetate şi de unii membri de frunte ai coloniei române din Budapesta.

Averea societăţii s'a sporit cu 700 cor. 47 fileri, ear' biblioteca cu 36 opuri în 25 volume şi 20 broşuri (donate) şi 19 opuri în 24 volume (cumpĕrate), fiind starea ei la încheerea anului 2252 opuri în 2113 volume şi 357 broşuri + 2398 numeri de reviste nelegate.

Adresa societăţii e: Budapesta, IV Molnár-utcza Nr. 20 etagiu II Nr. 10.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

In biblioteca din *Strassburg* se află un manuscript „*Hortus deliciarum*“ de *Herradius*, care cuprinde o fórte caracteristică combinare a acestor patru simbóle în o singură figură. E un animal numit „*animal ecclesiae*“, pe carele şede personificaţiunea religiunii creştine. Are patru picióre şi patru capete. *Trunchiul* corpului e de *cal*. *Capetele* sunt cele patru atribute ale evangelistilor; unul de *om*, altul de *vultur*, de *bou*, de *leu*. Cele patru *picióre* asemenea sunt: unul — cel drept de dinainte — de *om*, altul — cel stâng de dinainte — de *vultur*, al treilea — cel drept de dinapoi — de *bou* şi al patrulea — cel stâng de dinapoi — de *leu*. Boul e atât la cap cât şi la picióre pus înaintea leului. De ce? Póte din greşala pictorului. Altcum e esplicabil, că omul — ca fiinţă alésă — e pus la locul prim, cel mai onorific, avêntatul vultur la locul al doilea. Ar trebuí sĕ urmeze acum leul şi la urmă boul, ca cel mai simplu. In acésta ordine aflăm aceste simbóle de multe-ori; chiar şi în citatul manuscript (la rĕstignire) făcut de sigur sub influinţă bizantină. Numai cât la bizantini trupul tetramorphului este de om, şi nu de animal.

La apuseni găsim aceste atribute evangelice combinate şi aşa, că cele trei animale: vultur, leu, bou, trag carul bisericei, ear' omul, ca fiinţă inteligentă, îi conduce, stând în car şi ţinênd în mână frênele. (Aşa d. e. pe o feréstă de la St. Etienne du mont).

Clasa a II-a.

Se numeşte guvern (*διακόσμησις*) şi cuprinde: *domniile* (*κυριότητες*), *puterile* (*δυνάμεις*) şi *stăpâniile* (*Ἐξουσίαι*).

Acesti îngeri au *stihar* (*σιχάρια*) până la picióre, sunt *încinşi* şi au *orariu* (umĕrariu = *ὠράρια*) verde-auriu.[1] In drépta ţin faşii, *pantlice* aurii, éră în stânga acest sigil X cuprins în un cerc. In evul mediu a fost numit acest *sigil* sigilul lui Dumnezeu = *signaculum Dei.*

Manuscriptul numit deja, Hortus deliciarum, pune acest sigil în mâna lui Lucifer, înainte de căderea lui. Une-ori, în loc de acest sigil, ţin acesti îngeri o *pavĕză*, un scut, sau *globul* pămêntului cu monogramul lui Iisus Christos = IC. XC.

Aşa îi putem vedé şi în cete mari în altariul bisericuţelor de lemn de la *Iclandul-de-câmpie, Petea-de-câmpie, Murĕş-Órba*, ridicate prin vécul al XVIII, cam de la 1740—1784 şi zugrăvite în întreg materialul lor. Aici şi câte doi îngeri ţin globul[2].

Clasa a III-a.

Clasa a III-a cuprinde *Incepĕtoriile* (*ἀρχαί*), *archangelii* (*ἀρχάγγελοι*) şi *îngerii* (*ἄγγελοι*). Acestia pórtă *vestminte de luptători;* sunt *încinşi* cu curea aurie şi în mâni au *lance*, la vêrful lor cu secure şi suliţă.

Acésta clasificaţiune a făcut-o Dionisiu Areopagitul în cartea „*de coelesti hierarchia*“. Dară, contrar ordinei din *Ἑρμηνεία τῆς ζωγραφικῆς*, Dionisiu pune tronurile la finea clasei prime şi nu în frunte. El pune în frunte serafimii şi anume:

clasa I.	Serafimi 1. Cheruvimi 2. Tronuri sau scaune 3.	consilieri
clasa II.	Domnìi 4, Puteri 5. Stăpânìi 6.	guvernatori
clasa III.	Incepătorii 7. Archangeli 8. Ingeri 9.	esecutori

Acésta împărţire în trei clase mari, cu câte trei secţiuni speciale, este acceptată atât în biserica orientală, cât şi în cea apusană. Grigore Nazianzianul, Ioan Gură-de-aur, Ignatie, Ieronim, Origen, Papa Grigore, Bernardus, Dionisiu cel mic, Iacob a voragine, Dante, fac toţi amintire de acésta ierarchie îngeréscă.

Clasa primă constă óre-cum din *consilierii intimi* ai lui Dumnezeu; a doua din *guvernatori, administratori*; şi a treia din *servitorii* şi *trimişii*, cari îndeplinesc mandatele lui Dzeu şi ale celor ce stau înaintea lor.

Bernardus pune *Incepătoriile* în clasa a doua la guvernatori, şi puterile în clasa a treia, la trimişi. Dară generală a devenit împărţirea lui Dionisiu. Dante o acceptéză întocmai în cantul XXYIII. al Paradisului seu. vers 97—127.

Pentru cei-ce se intereséză mai deaprópe de acest obiect reproducem aici în traducere aprópe întreg cantul XXVIII.[3])

Cântecul XXVIII din Paradisul de Dante.

13. Ear' când m'am întors, şi ochii mei vĕdură aceea ce s'arată în cântecul acesta, de vei distinge bine rotirea ce ţi-o spun.

16. Vĕdui un *punct*[4]) care revărsa atâta lumină, încât ochii mei orbiţi de ea, au fost siliţi sĕ se închidă de strălucirea cea mare.

19. Şi însaşi stéua, ce ne apare, cea mai *mică* dintre tóte, asemeni cu luna ar fi, dacă ni-am închipui-o, că stă alături cu asta, precum stau alte stele lâng'olaltă.

22. Acum, în depărtare, în care se vede lumina aprópe de cearcănul, pe care de aceea-l zugrăveşte, fiind-că la care-l face este mai acoperită cu ceaţă.

25. Intr'aceea depărtare ocolea *un inel* de foc punctul acela, şi cu atâta iuţélă, că ar fi biruit fără îndoială avêntul cel-ce se roteşte cu mai multă iuţime împrejurul lumii.

28. Acesta era încins de al *doilea cerc*, al doilea de-al *treilea*, care însuşi era de-al *patrulea* încins, apoi şi acesta de-al *cincilea*, şi acesta de al *şeselea*.

31. Venea apoi al *şaptelea*, întindêndu-se aşa de lat, încât curcubeul ar fi fost prea strîmt, ca sĕ-l cuprindă în întregime.

34. Tot aşa al *optulea* şi al *nouĕlea*,[1]) şi fie-care se învîrtea cu atâta mai încet, cu cât după numĕr, avea cea mai mare depărtare de la cel dintâiu Unul.

37. Şi fie-care avea strălucirea cu atâta mai curată, cu cât stetea mai aprópe de schintéua cea curată, fiind, pe semne, cu atât mai mult străbătută de dînsa.

40. Ear' Beatrice (stăpâna mea), vĕdêndu-mĕ cuprins de atâta grijă, îmi zise: De punctul acela atârnă ceriul şi întréga natură.

43. Priveşte cercul, care-i stă mai aprópe, şi află că el se învîrteşte aşa de iute prin aprinsa-i iubire care-l pórtă.

Ear' eu atunci: De-ar fi în lume astfel aşezată ordinea, precum o vĕd într'aceste cercuri, cu totul m'ar fi mulţămit ceea-ce am înaintea ochilor.

49. Dar' în lumea celor vĕdute vibraţiunile s'arată cu atâta mai divine cu cât ele stau mai departe de centru.

52. De aceea fă sĕ aibă sfîrşit dorinţa mea într'acest minunat templu al îngerilor, care ca margini are numai iubirea şi lumina.

55. Şi spune-mi, ca sĕ ştiu de ce prototipul nu se mişcă într'acelaş fel cu tipul, căci eu în mine-mi acestea le cântăresc de geaba.

58. Dacă degetele tale nu sunt de ajuns, ca sĕ deslegi asemenea nod, asta nu e de mirare, căci el este aşa de strîns în cât l'au lăsat necercetat.

61. Aşa vorbì stăpâna mea, şi continuă apoi: De vrei sĕ fi săturat, ascultă-mĕ şi judecă şi însuţi ce-ţi voiu spune, încordând sufletul tĕu pentru primire.

64. Sferele corpurilor sunt acum largi, acum strîmte, fie-care după multul ori puţinul acelei puteri, care străbate prin tóte părţile lor.

67. Prin bunătate mai mare s'ajunge la mai mare mântuire, ear' mântuirea mai mare cuprinde un corp mai mare, când tóte părţile sale sunt asemeni de perfecte.

70. De aceea şi acesta, care pórtă cu sine întregul univers pe cât se întinde în spaţiuri, corĕspunde cercului care cuprinde suprema iubire şi înţelepciune.

73. Şi deci, dacă tu măsori puterea şi nu formele materiei, cari iţi par rotunde, o să cunoşti raportul cel vrednic de mirare.

76. Intre mare şi mai mult, între mic şi mai puţin, în fie-care cerc, potrivit puterii sale.

. . . .

79. Ca şi când vĕzduhul se înseninézá şi luceşte la suflarea lină a lui Boreas.

82. Căci dispare şi se curăţă céţa, care 'l întuneca mai nainte, şi astfel ceriul rîde cu tótă frumseţa cetelor sale.

85. Aşa am făcut şi eu de când mi-a dat stăpâna clarul ei rĕspuns, şi de când am vĕdut strălucind adevĕrul, ca o stea pe ceriu.

88. Şi după-ce apoi s'a oprit cuvêntul ei, schinteile ce săriau din acele cercuri păreau strălucirea orbitóre a ferului topit.

91. Şi ca focul întreg făcea fie-care schintee, şi numĕrul acestora se înmia mai mult ca duplul cuadratelor de la şah.[2])

94. Imne de laudă am audit, cântând din cor în cor, punctului fix, care a ţinut, ţine şi va ţiné pe fie-care la locul sĕu.

97. Dar' ea, care cetea în sufletul meu îndoiala, zise: Cercurile prime ţi-au arĕtat pe *Serafimi* şi *Cheruvimi.*

100. Acestia urméză aşa bucuros legăturilor iubirii, ca — întru cât numai e cu putinţă — sĕ devină asemenea cu punctul; şi putinţa e dată după mĕsura privirii.

103. *Tronuri* ale feţei Domnului se numesc valurile de iubire, cari şerpuesc în jurul acelora şi încheie primele trei cete.

106. Şi sĕ ştii, că gustă atâta plăcere, cât se cufundă privirea lor în adevĕr, care ofere fie-cărui spirit linişte.

109. Deci poţi vedea, că pe actul *privirii* (uitării) se baséză fericirea, nu pe cel al iubirii, carea numai însoţeşte pe cea dintâiu.

112. Cât de adâncă sĕ fie privirea (uitarea), atârna de la merit şi acesta se baséză pe graţie şi bunăvoinţă şi aşa din tréptă 'n tréptă.

115. Ceealaltă trĕime, ... cânta mereu *Osana* ca un cântec de primăvară, care rĕsună într'un terţet melodic, cântat de trei coruri vesele, pe cari le compun.

121. In acésta ierarchie sunt cele trei cete, numite *Domnìi*, *Puteri* şi Stăpânìi.

124. Apoi se înşiră 'n horă cercuală lângă cele din urmă mai întâiu *Incepĕtoriile*, apoi *Arhangelii* şi în urmă *Ingerii.*

127. Tóte aceste coruri cereşti privesc în sus, şi cântând produc efect în jos; spre Dzeu sunt atraşi toţi.

130. Cu aşa dor s'a îndreptat Dionisiu[3]) spre privirea acestor cete, în cât şi el, ca şi mine, le-a deschilinit şi numit.

(Va urma.)

---

[1]) Orariul se derivă de la ştergarele ce le purtau diaconii pe umeri şi le folosiau spre a sterge gura (os, oris), celor-ce se cuminecau.

[2]) In aceste biserici am aflat motive de decoraţii cu originalii cari ar merita se fie copiate şi aplicate. Interesante sunt mai ales unele impletituri de pantlice.

[3]) Inceputul a binevoit a mi-l pune la disposiţie poetul George Coşbuc; ear' partea din urmă e tradusă de mine după traducerea germână a lui Carl Witte, Berlin 1865.

[4]) Acest punct, ce întrece tóte cu strălucirea, care e cel mai mic sau mai bine zis nu ocupă nici un spaţiu, e *Dzeu;* de la care atârnă „ceriul şi universul întreg“ (v. 42). Micimea indică indivisibilitatea lui absolută.

---

[1]) Cele 9 cercuri servesc spre indicarea celor 9 cete îngereşti ce se descriu de la v. 97.

[2]) Alusie la preţul ce l'a cerut inventatorul şahului, la istoria grăunţelor de grâu. A cerut pentru fie-care câmp cuadratic încodată atâtea, ca pentru cel anterior; şi iasă o sumă uriaşă (mai mult ca 18 trilióne).

[3]) Areopagita. Vedi şi ap. Pavel: Efeseni I. 21; Coloseni I. 16 şi II, 10; I Petru III. 22.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condițiuni favorabile.

Preferiți sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Unicul mijloc de dinți, lipsit de aciduri, probat și recomandat de profesori și medici, este veritabila apă de gură și dinți

anaterin

a dentistului de curte c. și r. Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6, contra tuturor durerilor de dinți și de gură, numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— și 1·—.

Crema de dinți, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinții și gingeii **într'adevĕr întotdeuna** frumoși, sănĕtoși, fără miros și dureri.

Pasta de dinți anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinți** cor. 1·26, **plombă de dinți** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în Sibiiu, și la **A. W. Lingner**, farmacist în Sighișóra. (18 c) 5—17.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 4—52

Indispensabil damelor

Cel mai bun cosmetic

Frumseța femeiéscă

póte fi câștigată, potențată și menținută prin eminentul preparat chemice curat, ce nu conține nici mercuriu nici plumb, deci **cu totul nestricăcios** și neunsuros

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Scutită prin lege.

Acéstă **universal renumită** pomadă de obraz delătură după câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruțele, carii de piele și alte necurățenii de piele, netezește sbârcelile, crețele, semnele de vărsat și **dă obrazului colóre albă, lucie și fină.**

Prețul: borcanul mic 1 cor., mare 2 cor., **Pudra Margit** 1 cor. 20 fil., **Săpunul Margit** 70 fil., **Pasta de dinți Margit** 1 cor., **Apa de obraz Margit** 1 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a prețului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm., Arad.

Se capĕtă în farmacii, drogerii și parfumerii. Deposit principal în Sibiiu: farmacistii C. Müller și I. C. Molnar, G. Melzer, săpunariu, E. Rumler, și Parfumeria Melzer.

Falsificătorii se urmăresc

Efect grabnic miraculos

(51 c) 3—5

Fabrica de mașini și motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

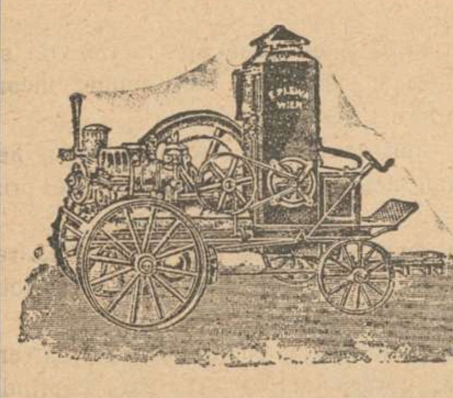

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanță generală și deposit:

B. Dénes, Budapesta,

VI., Váczi körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalații pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP și oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună și mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preț-curent gratis și franco. — Representanți solidi din provincie se acceptéză. [9] 13—20

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕcéală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 77

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică** nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ceací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 11

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Cătră America.

Mare moderare a prețului. Prețul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne**. [101] 2—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-și alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia—America

Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

? Pentru-ce ?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe câștiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** coróne
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 11—12

acolo s'au câștigat, și

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriașe.**

Cine voește deci sĕ dobândéscă un **câștig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignațiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 și 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă și cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

Șecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis și franco

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE,** Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum și planul oficial.

Banii, cor................ {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignațiune postală} Ce nu convine sĕ se ștérgă.

Adresa precisă
....
....
....

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 48 Sibiiu, Marţi 4/17 Maiu 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Vicarii“ episcopilor latini din trecut.

(Urmare).

In tripartitul lui *Verbóczy*, colecţia de legi editată la anul 1516, în care sunt trecute stările de lucruri de pe atunci, aşa cum le formaseră, deoparte legile create de la regele Stefan cel sfânt încóce, de altă parte obicinuinţa, (aşa numitul drept consvetudinar), găsesc cu privire la *jobagi* următórea definiţiune de însemnătate, şi anume în partea III. a tripartitului, articolul 25, unde se zice aşa:

„*Despre starea, şi legile sătenilor numiţi jobagi.* In celelalte, după-ce am esplicat drepturile şi apărarea, cum şi atacarea oraşelor libere, acum trebue sĕ tratez despre săteni, pe cari îi numim *jobagi*. §. 1. A căror stare (conditio) e de multe feliuri (multiplex). Pentru-că unii sunt Unguri, alţii Saşi şi Nemţi, alţii iarăşi Boemi şi Slovaci, cari mărturisesc legea creştină. Afară de acestia unii sunt *Valachi* şi Ruteni, alţii Rasciani sau Sêrbi, *cari se ţin de rătăcirile greceşti.* Mai sunt afară de acestia Philistei (Iaşigii) şi Cumani, cari, colonisaţi pe pămênt regesc, locuesc acolo şi mărturisesc asemenea legea creştină. Dintrĕ Ruteni şi Bulgari, unii se ţin de legea nóstră, alţii de rătăcirile greceşti“.

Legea îmi spune deci apriat şi destul de limpede, că până la datul sancţionării ei, Valachii s'au ţinut *toţi* de „*rătăcirile greceşti*“, ear' nu ca Rutenii şi Bulgarii, dintrĕ cari unii erau catolici, alţii gr.-orientali. Şi sĕ nu uităm, că sancţionarea tripartitului s'a făcut *în presenţa episcopatului latin,* cum se făcea mai de demult votarea şi sancţionarea tuturor legilor. Prin urmare, dacă nu aşa, ci altcum era adevĕrul, sigur că vre-unul dintrĕ episcopii latini îşi ridica glasul şi cerea sĕ se pună în lege, că şi dintrĕ Valachi unii se ţin de legea creştină (înţelege: catolica).

Dar' n'a făcut gură nici unul, pentru-că ar fi afirmat şi ar fi susţinut un mare neadevĕr.

Poporul deci, massele, sătenii români au fost totdéuna credincioşi ai bisericei gr.-orientale, şi numai *domnii* sei, aristocraţii vor fi trecut la catolicism, pentru-că aceea era pe atunci scara de înaintare, întocmai cum astăzi isvorul meritelor patriotice este — magiarisarea.

Şi cum-că în urma trecerii la catolicism, mulţi dintrĕ boerii români, dintrĕ aristocraţii nostri, au ajuns până în cea mai nemijlocită apropiere a tronului, e lucru asemenea dovedit în modul cel mai evident.

Decretul II din anul 1518 al regelui Ludovic II cuprinde în articolul 39 dispositiunea, că pe lângă persóna regelui sĕ se constitue un *consiliu regesc,* compus din persóne numite dintrĕ staturi şi ordine. Intrĕ cei-ce formau acest consiliu regesc, întrĕ „*consilierii şi asesorii*“ regelui, o dignitate fórte înaltă şi însemnată, pentru-că conform articolului de lege numit, acesti „*consilieri*“ după-ce puneau jurămênt de fidelitate, aveau „sĕ rĕmână pe lângă Maiestatea regéscă, şi în consiliu regal şi în aducerea sentinţelor sĕ-i fie întru ajutor şi sĕ se îngrijéscă de dispositiuni salutare şi laudabile, ce sunt de luat din partea Maiestăţii regale, şi sĕ ţină în bună rênduială curia regéscă, şi cu Maiestatea Sa regéscă împreună sĕ aibă putere sĕ doneze şi sĕ casseze ori-ce funcţiune, şi peste tot, *tóte afacerile Maiestăţii regale şi ale ţerii sĕ fie în mânile lor*“ (§. 2 din articolul numit), se aflau: Archiepiscopul-cardinal din Strigoniu, archiepiscopul din Calocea, episcopii din Cinci-biserici şi Ardeal, palatinul ţerii, Judex Curiae, voivodul Ardealului şi comitele (comesul) Timişului, apoi 16 persóne fruntaşe numite, întrĕ cari se găsesc şi următórele nume româneşti: Nicolae *de Macedonia*, Sigismund *Fogán* (scris astfel în lege, nu cu *ny)*, Pavel *Artande*, Nicolae *Cleşan*, Blasiu *Gian* (Chani), Stefan *Amadeu.*

Dacă toţi ceilalţi dintrĕ acesti *şese* consilieri (după mine români) din apropierea regelui unguresc pot fi dificultaţi cu privire la romanitatea lor, *Nicolae Cleşan* la nici un cas nu póte fi scos dintrĕ Români, fiind-că prea românesc nume are. Şi încă ací, în legea de la 1518 e trecut greşit cu numele, pentru-că nici nu l'a chiămat *Cleşan*, ci după cum se spune în decretul III din anul 1519 al regelui Ludovic II: *Nicolae Gelesan* (Gheleşan), va sĕ zică avea un nume şi mai românesc şi fórte lăţit şi astăzi printrĕ Românii din Banat.

Vom fi avut deci şi pe vremile acelea *ştreberi*, cari pentru a ajunge în posturi înalte şi-au schimbat legea, întocmai cum astăzi unii pentru a face carieră îşi schimbă naţionalitatea, dar' casuri sporadice vor fi fost acestea şi printrĕ aristocraţimea română, pentru-că altcum nu mi-ar spune cronicarii, că mulţi dintrĕ marii proprietari români se ţineau de legea gr.-orientală.

Destul însĕ, că poporul de rênd, sătenii, jobagii români n'au cunoscut altă lege până la 1516, de cât legea gr.-orientală. Aşa îmi spune *legea ţerii*, şi eu trebue sĕ dau credĕmênt legii, care e document autentic.

Atunci cum-se face, — acésta e întrebarea care ni-se impune acum — că cu tóte că li-a rĕmas neatinsă şi neştirbită legea gr.-orientală, Românii din Ungaria şi Transilvania au stat totuşi vreme lungă, veacuri întregi, sub stăpânirea episcopilor latini? Pentru-că fapt e, că episcopii romano-catolici *au avut* putere asupra lor. Dar'... este şi ací un dar' la mijloc. Puterea acésta a episcopilor latini asupra Românilor n'a fost de caracter eclesiastic, ci — *judecătoresc.* A fost putere *lumêscă* puterea lor, nu putere bisericéscă, pentru-că în cele bisericeşti, în chestii dogmatice, ei nu s'au amestecat, şi n'au putut sĕ se amestece de loc.

Iată cum au stat lucrurile. Episcopii romano-catolici, ca mai marii bisericei apusene, singură recunoscută de *creştină*, care era biserica statului ungar, au fost investiţi încă de pe vremea regelui Stefan cu putere judecătorêscă în anumite chestii de drept privat.

La fie-care episcopie latină era un tribunal, care avea sĕ judece causele predate în competinţa sa, *fără privire la legea de care se ţin părţile.* Anumite procese *aci* îşi aflau deci deslegarea, chiar şi atunci, când părţile erau de legea greco-orientală, fiind-că puterea acésta judecătorêscă, dată episcopilor, statul *catolic* ungar nu putea sĕ o estindă şi asupra episcopilor *schismatici.* Cum ar fi putut sĕ judece acestia din însărcinarea statului *catolic* ungar, şi sĕ aducă sentinţă în numele regelui *catolic* ungar?

Cercul de activitate al acestor tribunale eclesiastice era dintru început acela, pe care regele Mathia l'a stabilit în decretul I regesc de la anul 1462, articolul 3, în care, amĕsurat „*usului de mai nainte*“, afacerile de drept privat, cari aparţin forului judecătoresc pus sub conducerea episcopului *latin,* sunt înşirate astfel:

„§. 1. Fie-care causă care priveşte serviciul divin, ori delictele comise în jurul celor sfinte.

§. 2. Mai departe, chestiile de credinţă şi eresie, ori chestiile cari ating pe cei bănuiţi pentru eresie.

§. 3. Mai departe, chestiile *testamentare*, şi acelea cari se ţin de ele.

§. 4. Mai departe, afaceri de *căsătorie*, şi cele legate de ele. In special afaceri de *dotă*, de dar de logodnă, de dar de nuntă, şi chestii cari ating dreptul de a patra parte (din avere), dacă pâra nu e intentată pentru câştigarea moştenirei de avere imobilă.

§. 5. Mai departe, chestii de *zecime*, reală şi personală, şi chestiile legate de ele.

§. 6. Mai departe, chestii de *usură.*

§. 7. Mai departe, causele *vĕduvelor* şi ale persónelor *infirme*, dacă procesul nu se pórtă pentru câştigarea de posesiune şi de prediu.

§. 8. Mai departe, causele *călcării de jurămênt* şi ale ori-cărui *jurămênt fals,* şi ori-ce causă, *al cărei scop final este îndreptarea vinovatului.*

§. 9. Mai departe, ori-ce causă, în care cineva *a căḑut sub blăstĕm bisericesc*, în urma sentinţei judecătoreşti, ori a legii bisericeşti“. (Va urma).

Conferenţele învĕţătoreşti.

— Cercul Sĕlişte. —

Şedinţa II-a

La deschiderea şedinţei dl comisariu într'o vorbire potrivită salută óspeţii cari au binevoit a se presenta la şedinţa nóstră, arĕtând interes faţă de afacerile şcolare. Intrĕ óspeţi am notat pe dl Petru Juga sen., paroch, pe dl Petru Juga jun., paroch, pe Ioan Iosof, pe Ilie Iosof şi pe parochul gr. cat. din Tilişca, apoi pe Dobra Maria Mosora, pe dl Ioan Juga şi în fine pe dl Valer Milea, notariul din Tilişca.

După acéstă vorbire dl Lăpĕdat propune, ca conferenţa sĕ trimită telegrame de loialitate şi supunere Inaltpreasfinţitului nostru Metropolit, ear' o a doua iubitului nostru măestru de musică G. Dima din incidentul onomasticei.

Acéstă propunere a fost cu unanimitate primită.

La ordinea zilei este critica asupra operatului dlui Crişan. După ce criticul oficios îşi face observările cât se póte de elogióse, şi după ce vorbeşte la acest obiect dl Lăpĕdat şi dl comisariu, se enunţă ca conclus din partea conferenţei că lucrarea „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită privire la poporul român“, fiind lucrată cu pricepere, este escelent succésă.

După acestea urméză cetirea temei a doua dată de Preaven. Consistoriu şi anume: „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia la poporul român“. Acéstă temă a fost lucrată de corpul învĕţătoresc din Poiana, deci cetită prin învĕţătoriul Creangă, ca referent al respectivului corp.

Tema acésta a fost împărţită în două părţi; cuprinḑênd partea primă: „Rolul familiei în educaţiune“, ear' a doua „Scăderile acesteia la poporul român“.

Atât partea primă cât şi a doua a fost lucrată cu multă pricepere şi cunoştinţă de causă.

După ce asupra ei şi-a spus criticul oficios Ivan părerile sale şi după ce tot la acest obiect au vorbit dnii I. Bratu, Lăpĕdat, Sava, Iosif, Georgescu şi în fine dl comisariu, conferenţa enunţă drept conclus referitor la acéstă lucrare: Tema „Importanţa familiei în educaţiune“, etc presentată de corpul învĕţătoresc din Poiana se declară bine succésă“.

Tot în şedinţa acésta ne ceteşte dl Lăpĕdat lucrarea sa „Ce condiţiuni trebue sĕ întrunéscă o carte bună de cetire?“ temă dată de comisiunea permanentă a acestui cerc conferenţiar.

Acéstă lucrare cuprinḑênd în ea părerile teoretice referitóre la acéstă materie a celor mai buni bărbaţi de şcólă, a dlui Manliu şi a dlui Oniţiu — cum însuşi dl Lăpĕdat o mărturiseşte, şi aceste fiind completate cu altele noue, culese din esperienţă, acéstă lucrare, zic, s'a presentat în forma cea mai deplin succésă, şi deci ea fu ascultată cu mare plăcere, şi autorul a fost rĕsplătit cu un întreit „sĕ trăiască“.

Cu acestea, fiind timpul înaintat, se închide şedinţa a doua.

Concertul.

Un grup de învĕţători din Sĕlişte şi jur s'a constituit într'un cor, pentru-ca ei înşişi sĕ se cultive în ale musicei şi pentru-ca cu diferite ocasiuni producêndu-se sĕ se ridice prestigiul învĕţătorimei nóstre. Rolul, ce e chiămat sĕ jóce un astfel de cor în un tract, este de o însemnătate fórte mare, care fiind cunoscută, nu ţin de lipsă a vorbi despre ea mai în detail.

Ocasiunea cea dintâiu de a se produce acest cor în public a fost conferenţa învĕţătoréscă din Tilişca.

Cu acéstă ocasiune a arangiat un concert împreună cu corul elevilor din Tilişca.

Programul a fost compus din cântări de G. Dima, Vidu, Porumbescu, T. Popoviciu, şi a fost esecutat cu tótă precisiunea, procurând astfel distracţie membrilor acestui cerc conferenţiar după munca grea, îndeplinită în decursul zilei.

Şedinţa III-a

Pentru şedinţa a treia a fost puse la ordinea zilei prelegerile practice.

Primul prelegĕtor a fost învĕţătoriul din Sĕlişte, Ioan Iacob, cu prelegerea din limba magiară „A tavasz“ după modelul de propunere de Schullerus-Popoviciu.

In scopul de a puté arĕta cât se póte face în şcóla poporală din acest obiect după numitul metod, înv. Ioan Iacob şi-a dus elevii proprii din Sĕlişte, cari prin rĕspunsurile lor au dovedit că acest metod este cel mai cu scop din câte le avem astăzi la acest obiect.

Tema dlui Iacob a fost lucrată cu multă cunoştinţă de causă.

Al doilea prelegĕtoriu a fost George Păcurariu, învĕţătoriu în Tilişca, cu prelegerea „Primăvara“ din cartea de cetire III.

Acéstă prelegere asemenea a fost conştienţios lucrată.

In fine al treilea prelegĕtor a fost I. Simulescu cu prelegerea „Estinderea apei şi rolul acesteia în economie.“

Atât cea premergĕtóre cât şi acésta au fost prelese elevilor din Tilişca, cari prin rĕspunsurile lor au dovedit, că buni învĕţătorii are acéstă comună. Deplin succésă se declară deci şi lucrarea dlui Simulescu.

După aceste şedinţa se închide.

Cercul Solnoc.

— Raport special —

— 14 Maiu 1904.

Conferenţa învĕţătoréscă din anul acesta s'a ţinut cu învĕţătorii din cercul Solnocului (pp. Cetatea de piatră şi Solnoc) în comuna *Libotin* (pp. Solnocului) la 23 şi 24 April v. sub presidenţa comisariului consistorial *Gavriil Hango*, spiritual la penitenciarul regnicolar din Gherla.

După terminarea sfintei liturgii împreunată cu invocarea duhului sfânt, celebrată de comis. cons. cu asistenţa preoţilor Pavel *Perhaiţă* din loc şi Ioan *Roman* din Sĕlniţă, ţinĕnd strana învĕţătorii, comisariul deschide conferenţa în sala de învĕţămênt a şcólei nóstre poporale din loc fiind de faţă un numĕros public din loc şi óspeţi din jur, prin următórea cuvêntare:

On. domnule protopresbiter, On. domnule paroch, P. St. domnule inspector reg. de şcóle, St. domnule protopretor, şi St. domni învĕţători!

Christos a înviat!

Cu aceste cuvinte pline de mângăere şi de însufleţire vĕ salut când acum a treia-oră mĕ presint înaintea dvóstrĕ pentru a conduce conferenţa învĕţătoréscă în calitatea onorifică de comisariu consistorial. Cuvinte pline de mângăere sunt acestea, stimaţilor domni, pentru-că ne aduc aminte de patimile şi mórtea Domnului nostru Iisus Christos pentru noi ómenii şi pentru a nóstră mântuire, şi cuvinte pline de însufleţire sunt, pentru-că Domnul nostru Iisus Christos prin invierea sa cu mórtea pre mórte călcând, nouĕ şi celor din mormênturi viéţă ni-a dăruit.

Da, domnilor! Aşa e cursul naturei. Sĕmênţa trebue aruncată mai întâiu în pămênt, căci numai aşa aduce rod înzecit şi însoţit pentru hrana nóstră. Noi încă trebue sĕ murim pentru-ca sĕ înviem. Trebue sĕ murim trupului, pentru-ca sĕ înviem sufletului. Dar' de la aruncarea sĕmênţei în pămênt până la seceriş mai sunt şi alte lucrări, pe cari lucrătoriul nu le póte încunjura. Mai întâiu trebue sĕ curĕţéscă pămêntul de tóte lucrurile cari ar împedeca creşterea plantei ce voeşte sĕ cultive în el, şi apoi sĕ'l îngraşe cu materiile necesare pentru desvoltarea ei. Apoi la arat trebue sĕ'l scormonéscă aşa, ca sĕ pótă face posibilă întrarea aerului până la sĕmênţă, ca aceea prin fermentaţiune potrivită sĕ încolţéscă, grijind, ca la grăpat sĕ nu fie aruncată nici prea afund, ça sĕ nu sĕ înăduşe, nici prea la suprafaţă, ca sĕ nu se uşte. Ear' după ce a rĕsărit, după trebuinţă trebue sĕ o ude şi feréscă după putinţă de rĕcélă ori căldură prea mare şi sĕ o plivéscă de buruenile, cari i-ar lua hrana de la rĕdăcină şi căldura şi lumina de la sóre. Numai în chipul acesta póte aştepta lucrătoriul rod înmulţit după ostenelele sale. Şi pentru-ca sĕ pótă ajunge la acest rod, chiar întrĕ împrejurări normale, trebue sĕ fie neobosit la lucru, şi pentru-ca lucrarea sĕ-i fie mai uşóră şi mai cu sémă când are de lucrat un pămênt înţelenit de mult, atunci pe lângă stăruinţa de fer îi mai trebue şi multe cunoştinţe speciale, trebue sĕ ţină socotélă de uneltele noue economice, căci numai aşa va puté susţiné concurenţa cu vecinii sei şi îi va fi munca resplătită pe deplin. Şi pe lângă tóte acestea mai trebue sĕ ţină cont şi de vremea lucrului, sĕvêrşind fie-care lucrare la timpul seu, căci altcum tótă ostenéla îi este zadarnică. Numai aşa va secera rod însutit şi înmiit după ostenelele sale, după sĕmênţa aruncată şi putrezită în pămênt. Mângăere şi însufleţire pătrunde în sufletul şi inima lucrătoriului, vĕzêndu-şi ostenelele rĕsplătite cu rod îmbelşugat. Atunci pare că uită năduful zilei şi sudorile cele multe ce-i acopereau faţa, şi se însufleţeşte, căci îşi vede asigurată hrana pe un viitoriu óre-care şi nu va duce lipsă de traiu. Ear' dacă împrejurări nefavoritóre îi fac zădarnică ostenéla, ori îi nimicesc róda aşteptată, înainte ori după seceriş, el tot nu desperézĕ, ci se pune din nou pe lucru, cu puteri încordate, căci ştie că acésta îi este chiămarea şi că numai aşa se va puté susţiné, luptându-se în continuu cu greutăţile vieţii. Trebue sĕ muncim pentru-ca sĕ trăim.

Intocmai se petrece, domnilor, lucrul acesta şi în viéţa morală. Şi aici trebue sĕ muncim, pentru-ca sĕ trăim. Câtă luptă trebue sĕ purtăm pentru-ca sĕ omorîm pĕcatul în noi, şi câtă ostenéla trebue sĕ punem pentru-ca sĕ putem sădí în noi sĕmênţa virtuţilor!? Şi pentru-ca sĕ putem purta cu succes acésta luptă şi pentru-ca sĕ ne putem face posibilă înaintarea pe calea virtuţii, trebue sĕ ne provedem cu multe cunoştinţe de tot feliul, după cum pretind împrejurările în cari trăim. Ce sĕ zicem apoi, domnilor, despre aceia, cari după chiămarea lor nu numai din ei înşişi trebue sĕ stirpéscă pĕcatul şi sĕ-şi sădéscă în sufletul lor sĕminţa virtuţii, ci acésta lucrare trebue sĕ o sĕvêrşéscă şi în alţii!? Şi tocmai o astfeliu de lucrare se cere după chiămarea nóstră de la noi, de la preoţi şi învĕţători, de la fie-care în feliul seu. Noi preoţii şi învĕţătorii nu numai din noi înşine trebue sĕ stîrpim pĕcatul, omorînd patimile din noi, ci şi din alţii; noi nu numai în noi trebue sĕ sădim sĕminţa virtuţii, ci şi în alţii; şi dacă e, ca sĕ putem corespunde acestei chiămări, ne trebue multă învĕţătură, multă stăruinţă la lucru şi mai presus de tóte o voinţă de fer şi un caracter moral tare ca granitul, de care sĕ se frângă tóte ispitele cari ar cerca sĕ ne abată de la împlinirea datorinţelor nóstre sublime, aşa, ca totdéuna cu fruntea ridicată sĕ putem sta la rĕspundere şi înaintea ómenilor şi înaintea lui Dumnezeu. Trebue sĕ avem un simţ puternic de datorinţă.

Chiămarea nóstră însĕ în parte se divide. Căci până când dvóstrĕ, domnilor învĕţători, aveţi sĕ vĕ îngrijiţi de tinerile mlădiţe ale bisericei şi neamului pregătind terenul şi sĕ le provedeţi cu elementele ştiinţelor profane pentru susţinerea vieţii fisice, — noi preoţii avem sĕ plivim eventualele burueni, sĕ udăm şi sĕ ne îngrijim paralel de înzestrarea lor cu ştiinţele divine pentru susţinerea vieţii morale — pentru asigurarea vieţii de veci fericite, terminându-ni-se la fie-care lucrarea numai la ultima suflare din acésta viéţă. Dar' pentru-ca sĕ putem sĕvêrşí acésta lucrare sublimă, se recere, ca sĕ trăim în bună armonie unii cu alţii, învĕţăturile sĕ le predăm tinerilor şi bĕtrânilor, în biserică şi afară de biserică, în şcólă şi afară de şcólă, în acord cu învĕţăturile bisericei, în spirit religios. Ori-cât ar fi de înaltă ştiinţa profană, dacă este presentată poporului în colorit străin de religiune, ea produce la moment numai îngâmfare, apoi anarchie, ear' mai târziu numai nemulţămire şi nefericire; şi ori-cât de sublimă este învĕţătura divină bisericéscă, dacă ignoréză ştiinţele profane, împedecă până la un grad ajungerea la órecare fericire pămêntéscă. Ambele trebue sĕ mérgă paralel, căci ambele sunt de la Dzeu, atotştiutoriul. Şi pentru-ca sĕ putem merge paralel, preoţi şi învĕţători, trebue sĕ trăim în conţelegere unii cu alţii şi mereu sĕ ne perfecţionăm fie-care mai cu sémă în specialitatea sa.

Şi tocmai un mijloc de perfecţionare sunt în special pentru dvóstrĕ, dlor învĕţători, conferenţele învĕţătoreşti, mai cu sémă pentru aceia, cari n'au avut fericirea sĕ-şi pótă căştiga mai multe cunoştinţe în şcóle pregătitóre şi speciale, ori traiesc întrĕ împrejurări mai puţin favoritóre pentru a-şi puté înmulţí pe cale privată cunoştinţele necesare. — Deci cercetaţi cu toţii conferenţele învĕţătoreşti regulat şi fiţi cu atenţiune încordată la tot ceea ce se petrece în ele; ear' întorcêndu-vĕ a casă, aplicaţi în praxă cele-ce le-aţi învĕţat aici, aşa, ca totdeuna sĕ vĕ fie conştiinţa liniştită, că după puteri şi împrejurări vi-aţi împlinit pe deplin datorinţa. Făcênd aşa vom trece şi noi şi poporul nostru de la mórte la viéţă, de la un trecut întunecos şi nefericit la un viitoriu luminos şi fericit spre gloria bisericei, spre mărirea patriei comune şi spre fericirea temporală şi eternă a tuturor celor încredinţaţi păstoririi nóstre.

Cu acestea declar I. şedinţă a conferenţei actuale deschisă. (Va urma).

NOUTĂŢI

De profundis. Sus, în inima ţerii, de două sĕptĕmâni sunt tot zile de sĕrbătóre. Sĕrbătóre şi veselie, căci M. Sa milostivul monarch a venit din residenţa împĕratului sĕ petrécă în residenţa regelui, în capitala ţerii ai cărei cetăţeni suntem şi noi. Şi e bucurie şi sĕrbătóre deosebi printrĕ fiii patriei cei binecuvêntaţi de sórte sĕ li-se împlinéscă rênd pe rênd tóte dorinţele. E sĕrbătóre întrĕ ei, pentru-că nu cu mult înainte de venirea M. Sale în capitala sa regală, prin un act preagraţios — şi de înaltă loialitate — a împlinit acestor fii o vechiă dorinţă . . . de a-şi aduce a casă osemintele unui mare bărbat în istoria patriei şi mult luptătoriu contra dinastiei habsburgice, cari de două veacuri odihnesc în pămênt străin la malul mării. . . . . Gloriósa şi nobila odraslă habsburgică dispune sĕ se aducă a casă şi sĕ se aşeze în pămêntul patriei osemintele exilatului, fost duşman al Habsburgilor. Un nou vĕl peste cele trecute şi aparţinĕtóre deja istoriei!

Dar' vĕlurile de acest soiu sunt înguste, ori *împăturate îngust* din partea celor cari au parte de ele. Nu ajung, nu sunt lăsate sĕ ajungă . . . . pretutindenea. . . .

In sinul fiilor favoriţi, de două sĕptĕmâni e sĕrbătóre, la vĕzul tuturor, la care şi noi ne asociem. *Azi* însĕ mai e şi o altă sĕrbătóre! In adâncul inimilor însĕ, la vĕzul Părintelui din ceriuri, la care, de profundis, se înalţă rugă umilită pentru multe suflete . . . . trecute la vecinicie, şi pentru mângăere celor rĕmaşi, . . . fii vitregi. . . .

Iubită şi venerată eşti în inimile nóstre, sfântă zi de azi, acum şi totdéuna, din neam în neam! Din adâncul inimilor, tainice imnuri de preamărirea ta, şi umilită ruga pentru noi, se înalţă la Cel Atotputernic şi drept, şi El asculta-ne-va, căci „inima sdrobită şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi“.

Ear' voi, suflete măreţe, martorii celor ce azi numai de profundis putem serba, veghiaţi, veghiaţi, şi rugaţi-vĕ . . . . pentru noi.

*

Secretariatul „Asociaţiunii“. In şedinţa din urmă a comitetului central al „Asociaţiunii“ din Sibiiu s'a luat hotărîre, sĕ se deschidă concurs nou pentru postul de primsecretar al *„Asociaţiunii“*, ajuns în vacanţă, cum se ştie, în urma demisionării domnului Dr. Diaconovich.

*

Sinod în Blaj. Marţi şi Mercuri, sĕptĕmâna trecută s'a ţinut sinod în Blaj. Dintrĕ hotărîrile luate, de însemnătate mai generală e cea referitóre la reforma legilor şcolare, proiectată din partea actualului guvern. Sinodul a decis următórele: „I. P. S. Sa Metropolitul şi episcopii sufragani sĕ facă în corpore de cu bună vreme demersurile necesare la guvern, pentru a se preintimpina şi zădărnici realisarea planurilor şi intenţiunilor ministrului actual de culte şi instrucţiune publică faţă cu învĕţămêntul poporal confesional, planuri şi intenţiuni cuprinse în reforma şcolară ce se pregăteşte.“

*

Osândă nouă. Mercuri s'a pertractat la curtea cu juraţi din Cluj procesul intentat contra lui Vasilie Moldovan pentru „agitaţie“ comisă prin articolii publicaţi anul trecut în „Fóia Poporului“ sub titlul „Despre originea nóstră“. Tribunalul l'a osândit la 4 luni închisóre de stat şi 1000 coróne amendă (eventual încă 50 zile închisóre), cum şi la restituirea speselor procesului şi la publicarea sentinţei în „Fóia Poporului“. Procurorul s'a declarat mulţămit cu sentinţa, apărătoriul însĕ (adv. Dr. Valer Moldovan) a anunţat recurs de nulitate. După apărătoriu s'a sculat acusatul şi a declarat următórele: „Din parte-mi nu sunt mulţămit şi *cer sĕ-mi mai măriţi pedépsa*“. (aşa raportéză „Libertatea“).

*

Convenţie sêrbo-bulgară. Sâmbătă au avut întâlnire în *Niş* (a doua capitală a Sêrbiei) *regele Petru* al Sêrbiei şi *principele Ferdinand* al Bulgariei. De la Niş regele a trimis un colonel şi un major până la Ţaribrod întru întimpinarea principelui, pe care l'au însoţit apoi până la Niş, unde 'l aştepta regele, încunjurat de ministrii sei. Principele Ferdinand era însoţit de ministrul-president bulgar Petrov şi de ministrul de interne Petkov. După banchetul dat în onórea principelui, acesta a plecat mai departe, avênd sĕ călĕtoriască la Mentone, în vilegiatură. Din toastele rostite la banchet nu transpiră nimic deosebit cu privire la întâlnirea acésta „incidentală“. „Vecerna Posta“ însĕ, semioficiósa guvernului bulgar spune că cu ocasiunea acestei întâlniri cei doi domnitori *au subscris o convenţie militară şi un contract comercial.* „Convenţia militară e de caracter defensiv, dar' va esercia în tot casul influinţă positivă asupra desvoltării ulterióre a cestiunilor balcanice“ — zice semioficiósa bulgară.

*

Ortodoxă, nu greco-orientală! Patriarchul sêrbesc din Carloveţ a adresat rugare parlamentului unguresc, în care cere, ca biserica sêrbéscă sĕ fie numită în actele publice *ortodoxă*, ear' nu greco-orientală, ca până acuma.

*

Regina României şi rĕsboiul. Familia regală română face tocmai acum o călĕtorie pe Dunăre. Când a fost în Calafat, a visitat, încunjurată de notabilităţile oraşului locul de unde s'a tras primul tun la 1877 asupra Vidinului. Cu ocasiunea acésta M. Sa Regina Elisaveta a spus încunjurimei următórele: „Rĕsboiul e rĕu. Şi mai bine aşi voi sĕ mor, de cât sĕ mai vĕd încă odată un rĕsboiu în ţéra acésta. Tribunalul de la Haga lucréză fórte încet pentru pace. Părerea mea este, că la o pace generală nu se póte ajunge de cât atunci, când armele vor atinge o perfecţiune atât de mare, în cât şi ómenilor înşişi sĕ le fie frică de ele“. Spunêndu-le acestea, M. Sa Regina Elisabeta a început sĕ plângă.

*

Două mii de petiţiuni. In aceste două sĕptĕmâni, de când M. Sa petrece în Budapesta, au întrat la cancelaria de cabinet două mii de petiţiuni, cu cereri de tot soiul. Resolvarea lor se va face însĕ în Viena.

*

Dăruiri pentru biserică. Imi ţin de cea mai plăcuta datorinţă a aduce şi pe acéstă cale la cunoştinţă publică darurile ce s'au făcut pentru biserica din comuna nóstră *Vaca*, de către mai mulţi parochieni, şi anume: Ioan Bêrna, înv., a dăruit un „tetrapod“ în valóre de 30 cor., ear' următorii au contribuit suma de 60 cor, cu care s'a procurat icóna „Adormirea Maicei Domnului“ şi adecă: Lazar Tulea 2 cor., Petru Lupea al Stancii 1 cor., Ioan Lazar l. Ioan 1 cor., Maria Bêrna l. Iosif 10 cor., Rusalia Faur vĕd. preotésă în V.-Bradului 8 cor., şi o femeiă evlaviósă 38 cor. Bunul Dzeu cu bogatete sale daruri sĕ le rĕsplătéscă tuturor jertfa ce au făcut pentru înpodobirea casei lui. Vaca, la 28 April 1904. *Iosif Costea*, paroch.

*

La direcţia financială din Sibiiu şi la esactoratul ei orele de oficiu sunt de la 7 până la 1 în zile de lucru, şi de la 9 până la 12 în Dumineci şi sĕrbători.

*

Deficit de 96 milióne. „Alkotmány“ tractând despre projectul de budget pe 1904, presentat dietei în şedinţa de Marţi, scóte din cifrele lui nu escedent, ci deficit mare, de 96 milióne. A nume, abstrăgênd de la alte „venite“, cari încă nu i-se par reale, escepţionézĕ punerea la venite a sumei de 96,950.378 coróne preliminate sub titlul *„împrumut* ce va trebuí sĕ se iee pentru acoperirea cheltuielilor de investiţiuni“ şi „venite *din împrumuturile* în sarcina singuraticelor resorturi“, zicênd că e imposibil, ca împrumutul ce are sĕ se iee pentru acoperirea cheltuielilor de investiţiuni sĕ fie susceput în budget la venite. Se ştie dór', că o bună parte a sumei plassată în investiţiuni nici în capitalul ei nu se re'ntórce, pe când datoria de stat creşte, ba perdêndu-se şi cametele, resultă pentru erariu permanentă perdere de camete. Din acest motiv împrumutul preliminat a se lua pentru acoperirea cheltuielilor de investiţiuni trebue ştera dintrĕ venite. Astfel apoi suma de aprópe 97 milióne cade din partea de venite a căntarului, şi dacă luăm în considerare că budgetul e presentat de ministru cu escedent de 597.324 coróne, atunci în realitate el se încheie cu *deficit de 96 milióne*, — zice „Alkotmány“.

*

Monumentul Bariţiu, despre a cărui sfinţire s'a scris în Nr. 45 al anului nostru, nu e de granit, ci de marmoră „labrador“. E făcut în atelierul lui Iosif Rubitsek sen. din Sibiiu. Facem acésta întregire la rugarea dlui Rubitsek.

*

Femeile la demonstraţiuni politice. In Alicante (Spania) poporaţia e desbinată în două partide: clericali şi republicani, cari se duşmănesc aşa de tare, în cât adese-ori se întêmplă întrĕ ele bătăi crâncene. Aşa şi zilele trecute s'a întêmplat o ciocnire sângerósă, la care au luat parte nu numai bărbaţii, ci şi femeile şi copiii. La câteva zile după acésta (Marţi, în sĕptămâna trecută) femeile clericale împreună au copiii lor, în numĕr de câteva sute au plecat la demonstraţie, cutrierând stradele, purtând stéguri şi strigând: „Trăiască religia! Jos cu republicanii!“ — Invĕţate din întêmplările de mai nainte, ca nu cumva sĕ rĕspundă tot cu demonstraţie de acésta şi femeile republicane şi astfel sĕ se încingă bătaie întrĕ mueri, autorităţile au recuirat miliţie, cari sĕ împedece eventualele ciocniri.

*

Mórte oribilă. Soţia lui Silye Lőrincz din Lövéte (Ungaria) în una din zilele trecute plecând de la câmp a casă cu carul, la o dâlmă a oprit boii, ca sĕ împedece róta. In timp ce stătea aplecată la rótă spre a înzela lanţul, boii s'au spăriat şi au luat'o la fugă pe deal în jos, ear' femeia a rĕmas strînsă sub rótă, în spiţele căreia şi în lanţ i-se acăţase rochia. Astfel a fost tîrăită sub róte până în sat, unde ómenii au oprit boii şi au scos pe biata femeă de sub róte. Era însĕ mórtă şi sdrucită aşa de oribil, în cât abia i-se mai cunoştea chipul de om.

*

Nu există mijloc mai bun de a-ţi căştiga sănătatea, ca crucea duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 şi sute de ómeni îşi mulţămesc recăştigata sănătate şi dorul de viéţă dlui Albert Müller în Budapesta V., Vadász-u. 42/VI. ceea-ce dovedeşte şi următórele douĕ scrisori de recunoştinţă: 1. *Dlui Albert Müller in Budapesta.* De óre-ce crucea electro-magnetică R. B. Nr. 86967 mi-a ajutat fórte mult şi cu succes în contra astmei şi a reumatismului, nu pot trece cu vederea sĕ nu-ţi esprim cea mai sinceră mulţămită şi sĕ recomand acest leac tuturora cu căldură. Cu stimă: *Iovram Kovacevici*, Dolu Tuzla. 2. *Dlui A. Müller, Bpesta.* Fiica mea a purtat crucea electro-magnetică R. B. Nr. 86967 contra bătăii de inimă şi s'a însănătoşat, pentru ceea-ce iţi mulţămesc din inimă. Stimător: *Ioan Leidl*, Verşeţ. De aceea îndemnăm pe toţi aceia, cari sufer de reumatism, influenţă, astmă preste tot de nervi sĕ-şi procure un astfel de aparat, căci costă numai 6 corone şi sĕ se îndrepte în privinţa acéstă către dl Albert Müller în Budapesta, V., Vadász-u. 42/VI.

Cărţi şi reviste.

„Istoriografi vechi, istoriografi noi“. In cursul sĕptĕmânei acesteia va fi scósă de sub tipar broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“. Studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 coróne. Abonamente se pot face la autor, în Sibiiu (Nagyszeben).

*

„Legea comercială a Ungariei“. Domnul *Dr. Aurel Olteanu*, advocat în Vêrşeţ, deschide abonament la cartea *„Legea comercială a Ungariei, adnotată cu jurisprudenţa maghiară“*, care va fi scósă de sub tipar în jumetatea a doua a lunii August, în estensiune de preste 350 pagine. Preţul 7 coróne, plus portul postal. Abonamentele se fac la autorul, în Vêrşeţ (Versecz) Ungaria.

*

„Istoria Banatului“. Domnul protopresbiter gr. ort. al Lugojului, Dr. *George Popoviciu*, a pus sub tipar o carte de mare valóre, *„Istoria Banatului“*, care va apăré în cursul lunilor de vară. Se tipăreşte în tipografia „Poporul Român“ din Budapesta.

*

„Amicul tinerimei, fóie de cunoştinţe folositóre pentru educaţia tinerimei române“, a apărut pe luna April (fasc. 4) cu următoriul sumariu: „Califul şi dervisul“, basm arab de A. Crainic; „Din viéţa regelui Carol“ (urmare din fascicolii anteriori); „Regule de aur pentru viéţă“ (din o colecţie a lui N. Petra-Petrescu); „Calul şi regele“ (din poesiile orientale ale lui Herder) de Toma Dicescu; „Fluturii“, „Espediţia belgiană la polul sud în 1898—99“ (urmare din fasc. anteriori); „Călĕtorie în Italia“ de I. Slavici (urmare); „Isprăvile lui Bebe la ziua sa“ (humorescă din ştrengăriile băieţilor), de Octavian „Ţiţăscu“, „O călĕtorie în lună“ (poveste ştiinţifică), de Alandron; „Barza sau cocostîrcul“, de I. M., apoi „posta redacţiei“ şi esplicarea jocului de şach.

„Amicul Tinerimei“ apare în Tîrgu-Jîu (România) în fascicoli lunari şi costă pentru Austro Ungaria 8 coróne pe an. Director: I. Moisil, directorul gimnasiului din Tîrgu-Jîu.

*

„Metropolia Românilor ortodoxi din Ungaria şi Transilvania“, de Dr. Ilarion *Puşcariu*, archimandrit-vicariu archiepiscopesc. Lucrare valorósă, bine apreciată atât la noi, cât şi în ziarele şi revistele din România, din prilejul apariţiei sale. Se împarte în douĕ părţi; prima parte, pe 23 cóle de format 4° mare, conţine un studiu istoric amĕnunţit, despre reînfiinţarea metropoliei nóstre, ear' a doua, pe 55 cóle, conţine o valorósă colecţie de documente.

Congresul naţional-bisericesc al metropoliei nóstre în sesiunea din anul trecut (şedinţa VII) *apreciind valórea literară* a opului Preacuvioşiei Sale, a *esprimat autorului recunoştinţă.*

„Metropolia“ a apărut în editura consistoriului metropolitan şi costă 6 coróne. Se póte procura de la libraria archidiecesană. (Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 45).

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

133. Ce-i drept Grigore[1] s'a abătut de la acéstă împărţire, dar' a ris însuşi de sine, îndată ce şi-a deschis ochii în acest ceriu.

136—139. Sĕ nu te miri, dacă un muritoriu ascunde o asemenea taină pentru lumea pămênténă; căci acesta şi alte adevĕruri ale acestor ceriuri le-am descoperit eu, care le-am vĕdut aici sus.

*

Intréga ierarchie îngerescă o aflăm fórte rar pictată, atât în orient, cât şi în apus. In orient însĕ aflăm de multe-ori clase întregi complete. In biserica sfinţilor archangeli din marea mănăstire *Iwiron* (muntele Atos) aflăm acésta ierarchie completă. In mijlocul cupolei stă Iisus Pantocrator. In jurul lui se înşiră cele nouĕ coruri îngereşti. De-asupra fie-cărui cor e o inscripţie, care indică numele şi funcţiunile lui. In nori se perde o mare mulţime de îngeri, representând tóte cetele. De asupra acestei mulţimi se ridică la fie-care grupă câte un îngeraş cu o faşie în mână, pe care este scris numele grupei, căreia aparţine. Aşa stă scris *ΣΕΡΑΦΥΜ* pe faşia îngerului de la Serafimi; pe alta *Χερ. Θρον. Κυρ. Ἐξουσι. Δυνα. Αρχαι. Αρχαγ. Αγγε.*

Intre tronuri găsim şi pe sfânta Marie. Stă drept, purtată de nori, şi cu inscripţia următóre:

„Intrece tronurile lui Dzeu, ceea-ce în adevĕr este tronul lui Dzeu“ = ΕΞΑΙΡΕΙ ΘΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΟΝΤΟΣ ΘΡΟΝΟΣ ΘΕΟΥ.

Considerând, că în bisericile de pe pămênt românesc nu aflăm nicăiri tóte cele 9 cete îngereşti, ar fi fórte de dorit a se picta în cupola cea mare a unei catedrale ierarchia îngerescă completă. Aflăm deci de lipsă a descrie în scurte cuvinte singuraticele grupuri ale acestor îngeri din biserica mănăstirii Iwiron.

Serafimii.

Ingeri de tot roşii, ca focul, cu trei părechi de aripi roşii. In drépta ţin o sabie din pară de foc. La picióre sunt desculţi. N'au altă îmbrăcăminte, de cât aripile. Ei represintă căldura.

Cheruvimii.

Au picióre bogat îmbrăcate; au haină, mantie şi tunică. Imbrăcămintea e bogată în brodării. Tunica ajunge până la genunchi. Aripi au numai douĕ.

Tronurile.

O rótă de foc, încunjurată de patru aripi oscilătóre. Din partea de jos a rótei apare un cap de înger cu aureolă şi se înalţă spre mijloc. O parte din tronuri o forméză Maica Domnului, stăpânind întréga situaţie.[2]

Domniile.

Au picióre îmbrăcate; o părechie de aripi, haină şi mantie fără decoraţiuni. In mâna dréptă ţin un băţ lung cu cruce la vêrf; ear' în stânga un glob cu monogramul IC XC. Intre acestea este şi Ioan Botezătoriul,[3] cu aripi; e îmbrăcat cu mantie, cu piele şi e desculţ.

Puterile.

Sunt desculţe; au o păreche de aripi. Haina şi mantia e fără decoraţiuni. Pórtă aceleaşi atribute, ca şi Domniile.

Stăpâniile.

Sunt desculţe. Douĕ aripi. Au haină, mantie, şi preste ea tunică până la genunchi. Haina are de desupt margini, tivituri decorate; asemenea şi tunica; ear' gulerul mantiei e brodat. Au aceleaşi atribute ca şi Domniile.

Incepĕtoriile.

Sunt ca şi puterile, dar' hainele sunt mai bogate, şi piciórele îmbrăcate. In loc de bâta cu cruce au în mână o flóre, crin.

Archanghelii.

Sunt îmbrăcaţi ca luptători, soldaţi, dar' fără coif; au panceră şi ciobóte. In stânga ţin un glob cu monogramul IC XP; ear' în drépta o sabie scósă, cu vêrful în aer; aripi au douĕ.

Ingerii.

Sunt îmbrăcaţi ca diaconi, cu stihar, tunică şi mânecări. In drépta ţin globul cu acelaşi monogram IC XP, şi în stânga au un băţ lung cu cruce. Piciórele sunt bogat decorate.

Din acésta descriere reiasă, că pictorul s'a abătut de la prescriptele din Ἑρμηνεία şi încă binişor. Pictura de la Jwiron este din vécul XVIII., carea s'a cam abătut de la pictura vechie.

In apus aflăm îngerii după tóte variaţiunile şi clasele lor în catedrala din *Chartes,* şi anume în portalul sudic. Pictura e din vécul XIII. In capela de la *Vincennes* aflăm acésta ierarchie pe boltitura portalului. Fie-care din cele nouĕ grupe e representată prin câte douĕ figuri curat şi bine caracterisate. E din vécul XIV. In capela sudică a catedralei de la *Cahors* asemenea. Aici pictura e din vécul XV. (1484). In alte casuri sunt îngerii pictaţi în masse şi sunt representaţi numai 2—3 grupuri din ei.[1]

La Didron aflăm numiri nu numai pentru grupe de îngeri, ci şi pentru singuratici indivizi. Aşa d. e. numeşte *Mihail*, *Gavriil*, *Rafail*, *Uriil*, *Cali*, *Antisero*, *Sabatil* etc. pe archangeli, angeli şi serafimi. In jurul icónei Maicei Domnului, numită „grabnică ajutătóre“, ce seaflă în podromul românesc din muntele Atos, vedem mai mulţi îngeri. In drépta şi stânga sunt archanghelii: Mihail, Gavriil, Rafail, Cudiil, Selafiil, şi Uriil.

Biserica rĕsăriténă represintă adeseori în *un tablou* totalitatea îngerilor, şi în deosebi pe archangeli. In casul din urmă Mihail de regulă e luptător, Gavriil preot, Rafail are vestminte simple.[2]

In dosul acestor arhangeli stă mulţimea armatei îngereşti. Arhangelii cei trei din front pórtă o aureolă mare; în mijlocul lor apare copilul Iisus, cu aripi ca un înger, şi binecuvêntând.

Acésta icónă se numeşte adunarea îngerilor sau arhangelilor = *σύναξις τῶν ἀγγέλων* sau *ἀρχαγγέλων.*

In primele vécuri îngerii se zugrăvéu în formă de ómeni tineri, îmbrăcaţi în haine lungi, nici-odată goli; la frunte purtau o diademă, din care a rĕmas pantlica, ce o găsim şi azi la mulţi îngeri din orient împletită frumos prin buclele pĕrului. (V. pag. 30 pct. 10).

Ingerii în unele biserici româneşti.

In biserica din Buşteni (România) arhangelul *Gavriil* are îmbrăcămintea obicinuită şi cu *crinul* în mână; *Mihail* are în drépta sabie roşie de foc, şi cu mâneriu auríu. Pe aceşti 2 arhangeli îi mai găsim în drépta şi în stânga Mariei cu Iisus în pólă, pe boltitura altariului, întindênd mânile spre rugăciune. Sunt îmbrăcaţi ca diaconii; orariul e cruciş, dar' cam încâlcit. Mijlocul ambilor este încovoiat, din nepriceperea zugravului, cât se póte de neestetic. Faţa lor e bĕtrână, nesimpatică, tetovată. Pe lângă acestea mai aflăm în interiorul altariului şi alţi 2 arhangeli, pe *Uriil* şi pe *Rafail.* Sunt îmbrăcaţi astfel: Dedesubt au stihar sau *cămaşă* (vênătă), provĕdută din jos cu galóne late, bogate şi frumóse. Deasupra stiharului au o *mantie* roşie; la brâu sunt *încinşi.* Au 2 *aripi* lungi, *aureolă* aurie cu margini albe; *orariul* e cruciş aplicat. La G. şi M. e împodobit cu pietrii preţióse, eliptice, de colóre roşie şi vênătă. Uriil are în drépta o *ripidă,* cu inscripţia *Δω*, ear' în stânga un *cerc* duplu cu un X la mijloc. Asemenea şi Rafail, dar' ripida sa are la vêrf o cruce mai pronunţată, de cât ripida de la Uriil.

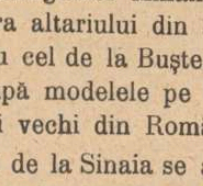

Rafail mai are şi o *altă mantie*, aninată ca o glugă, numai de umărul stâng. Toţi 4 sunt *încălţaţi.*

Aceleaşi figuri ale arhangelilor Mihail şi Gavriil se află şi lângă Maria de pe boltitura altariului din Sinaia. Intreg tabloul acesta samănă întocmai cu cel de la Buşteni. Este pictat de acelaşi pictor *Aage Exner*, după modelele pe cari le-a aflat şi le-am vĕzut şi eu în alte biserici vechi din România.

In esteriorul bisericei de la Sinaia se află, atât sub streşina bisericei cât şi a turlei mari, şiruri întregi de martiri, drepţi, cuvioşi, pustnici, eremiţi, proroci, patriarchi. Intre aceste figuri aflăm şi pe arhangelul Mihail, ţinênd în o mână sabie de foc, în alta inscripţia: *„Sĕ stăm bine, sĕ stăm cu frică . . .“*; în 2 rênduri aflăm şi pe Gavriil; el e cu crinul alb.

In biserica Mirĕuţilor din Suceava (Bucovina) crinul nu e în mâna lui Gavriil, ci e în un vas, situat aprópe de Maria, ear' Gavriil apare, ca şi alţi îngeri, cu bĕţul, cruce în mână. Aşa l'am aflat la 2 locuri.

(Va urma.)

---

[1] Grigore-cel-Mare; autor mai târziu, întru cât Areopagita este considerat de unii ca un elev al ap. Pavel. Grigore are următórea împărţire: I. Ingeri, Arhangeli, Tronuri. II. Domnìi, Puteri, Incepĕtorìi; III. Stăpânìi, Cheruvimi, Serafimi.

[2] In biserica de la *Egerseg*, lângă Murĕş-Oşorheiu, am aflat o fórte valorósă colecţie de icóne pentru tetrapod, representând diferitele praznice. Pe dosul icónei, ce represintă naşterea lui Iisus, e scris anul 1744. Una din ele represintă sfânta Trĕime. La piciórele Tatălui şi a Fiului se află 3 inele înzălate una de alta şi provĕdute cu 8 aripi. Obedile roţilor lipsesc. Inelele şi aripile sunt de colóre roşie. Piciórele Tatălui sunt aşedate pe un inel lateral, ale Fiului pe celalalt, ear' al 3-lea inel e la mijloc, între ele. Tatăl şi Fiul ţin în mâni globul pămêntului, încins de meridian şi în vêrf cu cruce. Icónele din iconostas (mai ales cele 4 principale) încă sunt fórte interesante şi vechi. Tóte par a fi făcute cu cheltuélă neguţĕtorilor veniţi din Grecia, domiciliaţi în Murĕs-Oşorheiu şi în legătură cu artişti din Orient. Puţine biserici din Ardeal au icóne de o valóre archeologică, ca cele din Egerseg. Merită a fi păstrate şi îngrijite. Preotul Ioan Bârsan a făcut bine, când a adaptat ţempla vechie pentru biserica nóuă din zid, păstrând tóte icónele din biserica vechie.

[3] Chiar Iisus numeşte pe I. B. „înger“ zicênd (la Mateiu XI) *„Iată eu trimit pe îngerul meu, înaintea feţei tale, carele va pregăti calea ta înaintea ta“.*

[1] Vezi despre îngeri în „Inconografia creştină“ de Didron.

[2] Acesti trei archangeli au fost patronii bisericei nóstre metropolitane din Alba-Iulia, restaurate de Mihaiu Viteazul. (Vezi N. Jorga: *„Sate şi preoţi“* Bucureşti 1902 pag. 40).

Acesti trei archangeli se află şi pe sigilul metropoliţilor, ceea-ce se póte vedea şi din Testamentul nou, tipărit de metropolitul *Stmion Stefan* la 1648.

Mai cunoscuţi sunt dintrĕ archangheli acestia patru.

1. *Mihail*, insemnéză in hebraică: „Cine-i ca Dumnezeu? Quis ut Deus?“ ceea-ce adese-ori aflăm şi ca inscripţie pe scutul seu de luptător (Dan. X, 13, 21; XII, 1; Epist. l. Iuda vers 9; Apocalipsa XII. 7). S'a luptat cu Sătana; de aceea e luptător.

Gavriil (Dan. VIII. 15; IX. 21).

Rafail (Cartea lui Tovie).

4. *Uriil* (Cartea lui Tovie şi Esdra 4).

Teologia judaică de mai târziu enumĕra 7 archangeli. Asemenea şi iconografia rĕsăriténă represintă sub numirea *„soborul archangelilor“* o icónă cu 7 archangeli. Anume:

1. *Gavriil*, în drépta ţine bĕţ cu cruce, în stânga crinul.
2. *Mihail*, ostaş, în drépta cu sabie de foc, în stânga cu scut; pe el ochiul Tatălui.
3. *Rafail* duce un băiat de mână.
4. *Selafiil*, în drépta cu cădelniţa, în stânga are lumina aprinsă.
5. *Uriil*, în drépta sabie, în stânga pară de foc.
6. *Darahiil* ţine în braţe un buchet de rose, aşezat pe o parte a mantiei.
7. *Iegudil* în drépta cu coróna.

[1] Iisus are aureolă rotundă, cu cruce. Cu drépta binecuvêntă; ear' în stânga ţine un rotul de hârtie.

Nr. 232 [109] 1—3

Concurs

Pentru întregirea **parochiei a II a de clasa primă din Lancrĕm**, protopresbiteratul Sebeş, în urma ordinului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan, dto 13 April a. c. nr. 3705 Bis., se publică concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţia de la stat.

Concurenţii au sĕ-şi aştérnă cererile instruite conform §-ului 15 litera *a*) din Regulamentul pentru parochii, în terminul prefipt, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se presenta poporului în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

In conţelegere cu comitetul parochial concernent.

Sebeş, 30 April 1904.

Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 67—1904 [110] 1—3

Concurs

Conform ordinului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan din 24 Martie 1904 nr. 3385 Bis., prin acésta se publică concurs pentru **întregirea postului vacant de paroch** în parochia de clasa a III-a **Silvaşul-inferior** din protopresbiteratul Haţeg, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Reflectanţii la acest post sĕ-şi trimită cererile instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Haţeg, în 1 Maiu 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Ad Nr. pp. 433—904 [107] 2—3

Concurs.

Incuviinţându-se din partea Ven. Consistoriu archidiecesan prin resoluţiunea sa din 22 l. t. de sub nr. 3433 Bis. instituirea **unui capelan cu drept de succesiune** lângă neputinciosul paroch din **comuna Bărăi**, prin acésta se escrie concurs pentru ocuparea acestui post cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Suplicele de concurs, instruite în sensul normelor în vigóre, sunt de a se subşterne subscrisului până la terminul susindicat.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parochial.

Cluj, 22 April 1904.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. mag. 1140/1904 [105] 2—2

Publicaţiune

Ospĕtăria la „leul de aur“ aparţinĕtóre oraşului **Ssászsebes** (Sebeşul-săsesc), se dă în arîndă cu 1 Octobre a. c. pentru 3 respective 6 ani.

Darea în arêndă a acesteia se va face pe calea licitaţiunei publice, **Joi în 26 Maiu a. c. la 10 ore a. m.** în sala de şedinţe a comunităţii.

Condiţiunile de licitare se pot vedé în localul de espediţie al subscrisului magistrat orăşenesc în orele obicinuite de oficiu.

Licitaţiunea e verbală şi în scris. Ofertele în scris, cari sunt a se înainta înainte de licitare, trebue sĕ fie provĕdute cu vadiu de 10% de la preţul strigării de 4350 cor., în bani gata sau în hârtii de valóre garantabile.

Asemenea e obligat fie-care licitant a depune înainte de licitaţia verbală vadiu de 10% în bani ori hârtii de valóre.

Szászsebes, la 29 April 1904.

Magistratul orăşenesc.

Cassa de păstrare (reuniune) în Sĕlişte, comit. Sibiiu.

Anunţ.

Cassa de păstrare reuniune în Sĕlişte acórdă **împrumuturi fără nici o provisiune sau competinţă de scris**, şi anume:

I. *Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi* şi *Imprumuturi cambiale*
de la k 50 până la k 1000 cu 8%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 7%
„ „ „ 5000 „ „ „ 20000 „ 6½%
„ „ „ 20000 în sus cu 6%.

II. *Imprumuturi hipotecare* şi *Imprumuturi cambiale cu acoperire hipotecară*
de la k 100 până la k 1000 cu 7%
„ „ „ 1000 „ „ „ 5000 „ 6½%
„ „ „ 5000 în sus cu 6%.

III. *Credite de contcurent pe lângă acoperire de hârtii de valóre sau hipotecă*
sume până la k 5000 cu 6·8%,
şi sume preste „ 5000 „ 6·3% interese decursive.

Din şedinţa Direcţiunii ţinută la 14 April, 1904.

[91) 6—6 **Direcţiunea.**

Biliard pentru carambol

Seifert, în stare bună, cu tóte accesoriile, **se vinde**.

Amĕnunte în **Cofetăria Frentz**, strada cisnădiei nr. 19. [97] 6—6

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Nr. 58 1904. [112] 1—1

Publicare de licitaţiune.

Pentru **repararea şi acoperirea edificiului bisericesc** din comuna **Vaca**, tractul Zarand, se publică concurs.

Suma preliminată spre acest scop e de 963 cor. 64 fil.

Doritorii de a lua acésta lucrare au a se presenta în *30 Maiu vechiu* la 4 ore p. m. în localul şcólei unde se va ţiné licitaţiunea. Planul şi preliminariul de spese, cum şi condiţiile de licitare se pot vedé la oficiul parochial.

Vaca, 25 April v. 1904.

Iosif Costea
paroch-presid.

Publicare de licitaţiune.

Pentru renovarea edificiului şcólei gr.-or. din Rĕşinari se publică concurs cu **oferte închise**.

Suma preliminată spre acest scop e de **35,478 cor. 72 fil.** [108] 1—2

Ofertele închise, provĕdute cu vadiu de 5% din suma preliminată, se vor înainta comitetului parochial gr.-or. din Rĕşinari până în **22 Maiu st. n. c. orele 12 din zi.**

Condiţiunile, planul şi preliminariul de spese, se pot vedé în cancelaria comitetului.

Se pot face oferte pentru întréga lucrare sau şi numai pentru diferitele braşe.

Rĕşinari, 12 Maiu st. n. 1904.

D. Vidrighin
president.

M. Lungu
notariu.

? Pentru-ce ?

este numit

GAEDICKE

cea mai mare

colectă de noroc?

Pentru-că acolo s'au plătit cele **mai multe căştiguri principale.**

Pentru-că premia de . **602.000** coróne
Pentru-că de trei-ori . **400.000** „
Pentru-că de trei-ori . **100.000** „
Pentru-că odată . . . . **70.000** „
Pentru-că de patru-ori **60.000** „
Pentru-că de trei-ori . **30.000** „
Pentru-că de cinci-ori **25.000** „
Pentru-că de zece-ori **20.000** „

(88) 12—12

acolo s'au căştigat, şi

Pentru-că **nici o colectă nu póte dovedí astfel de resultate uriaşe.**

Cine voeşte deci sĕ dobândéscă un **căştig principal**, sĕ se grăbéscă a comanda cu asignaţiune ori pe lângă ramburs losuri pentru prima clasă a **XIV. loterie de clasă r. ung. priv.**, care se începe deja în

17 şi 18 Mai

Intreg	jumĕtate	pătrar	optime de los
12	**6**	**3**	**1½** coróne

de la casa de bancă şi cea mai mare colectă de noroc din Ungaria

A. GAEDICKE

Budapesta, Kossuth-Lajos-utcza nr. 11.

☞ **Şecuri postali pentru trimiterea scutită de porto a banilor — gratis şi franco** ☜

Scrisóre de comandă. A se taia!

Dlui **A. GAEDICKE**, Budapesta

Vĕ rog a'mi trimite .... losuri originale, clasa I., ale loteriei de clasă reg. ung. privil., cum şi planul oficial.

Banii, cor. .... {sunt a se ridica prin ramburs / sosesc cu asignaţiune postală} Ce nu convine sĕ se ştérgă.

Adresa precisă
....
....

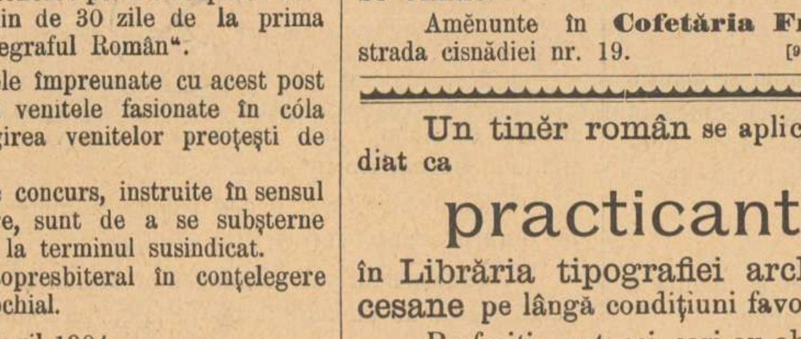

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 16—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 49 Sibiiu, Joi 6/19 Maiu 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Reforma

învěțămêntului poporal în fața pedagogiei.

Mai eri, alaltăeri, cetiam în organul nemțesc al guvernului, că intențiunile ministrului de culte de a lua měsuri sě se propună pe o scară mai întinsă *limba magiară* în școlele naționalităților au produs mari agitații. Aceste însě numai *în cercurile bisericești*, căci representanții pedagogi *ai tuturor confesiunilor,* în o ancheta ținută mai de curênd, ar fi fost prea plăcut atinși prin planurile noue ale actualului ministru.

Deóre-ce în cercurile românești, și în particular în cercurile românești ale bisericei ortodoxe române din acéstă patrie, nu ne este dat a ștí cine ar fi representat păsurile și dorințele inimii nóstre în o cestiune atât de cardinală, sě ni-se dee voie a ne spune și noi cuvêntul, — pe calea acésta.

De la capul locului voesc a precisa punctul de mânecare, ca sě se știe, că nu țintesc la alt-ceva, de cât a supune acest nou demers, urzit în birourile ministeriului de culte, unei esaminări științifice-pedagogice. Și dacă o fac, sunt condus mai ales de binele acestei patrii, care ne încăldește și légă de inima sa; totodată și de îndemnul de a-mi trage séma asupra valorii ce ar merita sě-i dăm părerii emise în sus pomenitul ziar politic.

Pedagogia științifică modernă ține sě accentueze la tótă ocasia, că ori-ce instrucție va fi pedagogică numai dacă va pune preț pe individualitatea elevilor („Idei pregătitóre în pedagogie“, de Dr. Șpan, pag. 33). Asta atâta voește sě zică, că noi sě clădim cultura elevilor pe *cunoștințele*, *inclinațiunile naturale, ideile și sentimentele aduse din casa părintéscă.* O instrucție, căreia i-ar lipsí acest criteriu, se razimă pe nisip, căci perde din vedere *principiul psichologic al apperceptiunii.* Odată desconsiderat acest principiu, școla și cu ea învěțătoriul nu mai póte spera, că va fi capabil de a pune basă la desvoltarea *interesului pedagogic.* Instrucțiunea, care nu-și pune drept țintă a lucrării sale formarea interesului, nu merită a fi numită educativă.

Dar' încă și mai mult: în vederea cruțarii individualității cere pedagogia, ca tot învěțămêntul elementar sě *se facă* în limba *maternă* a elevului, căci numai în acésta e cu putință a sěmăna idei reale despre lumea ce ne încunjură. Altcum plantăm în sufletul lor un *vorbism* sec, sterp și primejdios.

In accentuarea acestui mare adevěr suntem în consonanță și cu vederile pedagogilor magiari („Nevelés és oktatástan“, pag. 5. Dr. Kiss Áron és Dr. Őreg János).

Unindu-ne toți în acest punct cardinal, nu înțelegem ce fel de pedagogi vor fi fost aceia, cari au aplaudat pe ministrul de culte în așa chip și la așa fel.

Eu cred că *dreptul limbei* ni-s'ar cuvení și nouě, căci și noi suntem fii adevěrați ai acestei patrii și nu ne place, ca mereu sě fim dați după ușă. Patria e a nóstră a tuturor, și nu numai a unora, căci aici zac osemintele moșilor și strămoșilor nostri, și aici voim sě se odihnéscă în pace și ale nóstre. Pentru acéstă patrie ni-am vărsat și ne vom vărsa sângele neamului nostru, apărându-o de cutropirea strainilor. In schimb pretindem numai atâta, sě ni-se respecteze *dreptul de esistință* și de *desvoltare* proprie *individualității* nóstre *etnice.*

Și când cercurile guvernamentale din nou se reped spre a ne ataca în ceea-ce avem mai scump, datori suntem sě li-o spunem din nou, că comit un atentat la cel mai scump *patrimoniu* al nostru. Pentru păstrarea acestui patrimoniu, sě o știe acele cercuri, ni-s'a lăsat sub blăstěm și cu limbă de mórte, că suntem datori a ne încorda tóte puterile și a pune în mișcare tóte arteriele vieții nóstre, ca nevătămat sě rěmână. Nimenea, dacă e pus pe *base etice*, nu va puté contesta, că ne revine acest *drept firesc* din *însași ființa* neamului nostru. Nu lucrăm contra niměnui, nu avem veleități de expansiune, nu rîvnim la posiții conducětóre în stat, dar' sě ni-se dee voe a ne apăra ce ne este mai scump: *limba* și *obiceiurile nóstre.*

Se înșală toți cei-ce cred, că-și vor ajunge scopul! Ii asigurăm, că în vecii vecilor, și nici-odată! Utopìi și ear' utopìi vor rěmâné și aceste noue încercări, precum trebue sě rěmână ori-ce încercare, care nu pornește din îndemnuri *morale.* Le spunem acestea, fiind-că voim binele patriei și dorim, ca pacea sě se sălășluéscă între naționalitățile acestei scumpe patrii.

De ne crede cineva, bine, de nu, nu avem ce face. Ca cetățeni cinstiți și supuși, ne vom pleca înaintea forței legilor, dar' nici-când nu vom renunța de a ne *socotí Români*, a *vorbí* și *simțí românește.* Sus e Dumnezeu și tóte le vede. In a lui dréptă ne încredințam sórtea viitorului nostru.

Dr. Petru Șpan.

Recunoștința parlamentului. Presidentul dietei s'a presentat Luni în fața Maiestații Sale, pentru a-i comunica mulțămita dietei în chestia aducerii a casă a țerinei lui Rákoczy. Maiestatea Sa și-a esprimat părerea de bine, că a putut face bucuria acésta națiunei magiare, și a fost plăcut atins de faptul, că hotarîrea dietei de a se aduce mulțămită M. Sale, a fost luată în unanimitate. Casa magnaților va înainta Monarchului adresă scrisă în chestia acéstă.

Reforma învěțămêntului public. *Projectul de lege referitor la reforma învěțămêntului public e gata, ziarele magiare îl publică în întregime, și după cum suntem informați, în 27 Maiu n. va ajunge înaintea unei* anchete, *din care vor face parte și conducětorii bisericilor susținětóre de școle confesionale. Pentru a face parte din acésta* anchetă, *și pentru a comunica cercurilor competente nedumeririle, temerile și dorințele bisericei gr.-ort. române față cu projectul de lege din cestiune, a primit invitare de la Escelența Sa domnul ministru de culte și instrucțiune publică și Inaltpreasfinția Sa domnul Archiepiscop și Metropolit* Ioan Metianu, *fapt, care credem, că va avé influință liniștitóre asupra opiniunei publice române, alarmată mult pe tema acésta. Cu reformele cuprinse în noul project de lege ne vom ocupa mai pe larg.*

„Vicarii“ episcopilor latini din trecut.

(Fine).

Acestea sunt causele de proces în cari sentența venea dată din partea tribunalului eclesiastic, pus sub conducerea episcopului romano-catolic.

Cine nu vede în acesti 9 paragrafi înșirate chestii de drept privat o mulțime, chiar și de acelea, în cari Românii de legea greco-orientală implicați fiind, nu puteau sě și-le reguleze de cât numai pe calea judecătoriei de la episcopia pe al cărei teritoriu se aflau? Trebuiau și ei deci, în chestii de natura celor înșirate, sě-și caute dreptatea, ori sě-și apere dreptatea, *în fața episcopului romano-catolic,* pentru-că legea țerii *pe el* l'a pus judecătoriu în chestii de acestea.

Ei, dar' cum sě judece episcopul romano-catolic ómeni pe cari nu 'i înțelege, fiind-că au limba lor proprie, au legea lor proprie, au obiceiurile lor proprii?

Cum?? *Prin substituți!* Prin *vicari episcopești*, cari știu limba, cunosc ceremoniile religióse, cunosc datinile, moravurile și obiceiurile părților litigante. Iată deslegarea! Pentru-că se nu trecem cu vederea, că chestiile de litigiu dintrě Români veneau resolvate după un *drept special* al lor. Esista așa numitul *drept valach* pe vremea aceea, necodificat în legile unguresți, pentru-că Românii îl aveau pus în praxă înainte de venirea Ungurilor în țéră, dar' bine întărit prin obicinuință. Despre esistența acestui drept valach mărturisesc două diplome publicate la *Pesty Frigyes*, opul citat, vol. III pag. 154 și 155, în cari diplome se spune că: „.... sed quod nullo ampliori documento eodem partes sua allegata, *Jure volachie requirente* (sic!) coram nobis probare potuerunt, nos Indicando decrevimus, etc.“, și că „.... et a filiis eiusdem supranotatis, ceterisque fratribus eorundem *Jure wolachie requirente*, (sic!) rehabere et recipere sperarent et niterentur, etc.“

Dreptul acesta valach nu 'l cunoșteau episcopii latini, nu puteau sě 'l cunóscă. Aveau deci trebuință de ómeni cari i-'l cunosc bine.

Așa s'au creat posturile de *vicari* episcopești pe lângă episcopii latini, cari, contrar afirmării domnului *Bunea* că nu s'ar puté afla, se găsesc în legile țerii, și cari, cu episcopii latini împreună, earăși contrar afirmării dlui *Bunea*, — au avut putere asupra Românilor gr. ort. chiar *și sub regele Vladislav*, ba încă și după mórtea acestuia, până la căderea țerii sub Turci, dar' firește, *putere judecătoréscă*, în chestii de natura celor înșirate mai sus.

In scopul acesta au fost instituiți deci *vicarii*, ear' nu în alt scop: în scopul de a judeca pe Români *„în limba și după ceremoniile lor“*, — cum zice *Böhm*, și de a le face dreptate în chestii de ce̋rtă.

Așa 'mi spun legile țerii, în cari se găsește urma acestor vicari. Articolul 25 din partea III a tripartitului lui *Verbőczy* (același articol din care am citat un paragraf referitor la *„starea și legile sătenilor, numiți jobagi“*) are următórea continuare:

In § 2 se spune, că în urma rěscólei făcute sub Székély György (Dózsa György) jobagii *și-au perdut dreptul și libertatea de a se mai puté muta* când vreau, ci acum *„au ajuns în sclăvia necondiționată și vecinică a domnilor de pămênt“*, ear' ceilalți paragrafi au textuarea următóre:

„§. 3. Pe cari (adecă pe jobagi), în înțelesul legii țerii și în înțelesul *obiceiului de mult ridicat la putere de lege*, nici pentru un fel de lucru (cu escepțiunea acelora, cari se țin de tribunalul eclesiastic) nu póte sě-i citeze nimeni, simplu și nemijlocit, nici înaintea judecătorilor ordinari ai țerii, nici înaintea *vicarilor bisericești*, sau înaintea altor judecători eclesiastici, ba nici înaintea vreunui șpan comitatens, ci pe séma lor în prima linie domnii lor de pămênt trebue totdéuna, fie acestia fețe bisericești ori civile, sě facă lege și dreptate, ori-care ar fi pârâtoriul ori improcesuatóriul.

§. 4. Și apoi, dacă óre-careva nu vrea sě se mulțăméscă cu sentența, póte sě ducă procesul pentru o mai clară și mai matură desbatere și esaminare înaintea judecătoriului mai înalt, de care adecă se ține esaminarea acelui proces.

§. 5. Astfel adecă, că dacă seria procesului se vede a se țіné de forul eclesiastic, atunci înaintea episcopului, *ori a vicariului seu;* ear' dacă se ține de judecatori civili, înaintea șpanului comitatului, și înaintea solgăbiraelor trebue trimis procesul.

§. 6. La o astfel de judecată și împărțire de dreptate, fie că procesul e ridicat și intentat prin recurs la curia regéscă, ori prin citațio înaintea șpanilor comitatensi, ori *a vicarilor bisericești*, — când ajunge înděrět la respectivul domn de pămênt, totdéuna trebue sě fie făcut, celebrat și administrat (espresiuni technice de pe vremea aceea) în ființa de față a două solgăbirae.“

In întreg tripartitul lui *Verbóczy* pomenire despre *vicarii* episcopești nu se face, de cât numai aici, în articolul de lege despre legiuirea sătenilor, despre modul cum au sě fie judecați jobagii.

Se vorbește în tripartit, la multe locuri, de episcopi, prepositi, priori, mai marii capitlului, dar' despre *vicari* chiar numai în acest articol de lege. Semnul, că ei altă misiune n'au avut, de cât sě facă pe judecătorii în procesele purtate înaintea tribunalului eclesiastic din partea greco-orientalilor, ori, cum se spune în lege, din partea celor-ce se țin de *„rătăcirile grecești“*. Acésta se vede mai clar și mai evident din §-ul 5 al legii, unde se spune, că partea nemulțămita cu sentința adusă de către domnul de pămênt, póte duce procesul mai departe, căci forurile înalte îi stau deschise; și dacă procesul aparține tribunalului eclesiastic, îl va esamina episcopul, ori *vicariul.*

Ce alta însémnă acésta de cât, că dacă respectivul e de lege *„creștină“*, cum se spune în lege, vine înaintea episcopului la judecată, ear' dacă se ține de *„rătăcirile grecesti“*, înaintea *vicariului?*

Acésta era rostul și acésta era chiămarea vicarilor episcopesti, cari, împreună cu episcopii romano-catolici, aveau putere judecătorésca asupra Românilor. Dar' în cele curat bisericești ale lor nu s'au amestecat.

Prin urmare, din faptul, că Românii au stat multe vécuri de-a rîndul sub stăpânirea (de natura acésta) a episcopilor latini, nu se póte făurí argument acceptabil despre neesistenţa vechei metropolii române şi a episcopilor sufragani, cari au trebuit sĕ esiste chiar şi pe vremea când episcopatul latin esercia drept judecătoresc asupra Românilor şi asupra celorlalte popóre de lege greco-orientală.

Cât de mult ţineau episcopii latini la acest drept judecătoresc al lor, se póte vedé din faptul, că de-şi în privilegiul andreian dat Saşilor la 1224 se cuprinde dreptul garantat pe séma acestora de a fi judecaţi în chestii cari aparţineau tribunalului eclesiastic prin preoţii lor proprii: episcopul latin din Transilvania nu s'a învoit, n'a tolerat lucrul acesta, ci *i-a silit* pe Saşi sĕ mérgă înaintea lui la judecată.

N'avem deci sĕ luăm de bani buni aceea ce ne spun cronicarii străini în privinţa acésta, pentru-că ei póte-că din adins caută sĕ întortocheze lucrurile, pentru a ne întuneca trecutul. Dar' şi dacă nu din adins fac aşa, la tot casul silinţe nu-şi dau şi nu şi-au dat sĕ ni-l presinte în lumină adevĕrată, fiind ei de credinţa, că acésta e datorinţa *nóstră*, nu a lor. Şi au tótă dreptatea. De aceea, nu imitându-i şi acceptând de la ei tot ce e rĕu, ce e necontrolat, ce póte că a fost combătut cu succes la timpul seu din partea înaintaşilor, ci studiind şi scrutând cu sirguinţă, adunând fărimăturile din trecut, combinând şi raţionând în mod cu totul independent de modul lor de gândire, vom puté ajunge sĕ ne avem istoria nóstră bisericéscă şi naţională bine stabilită şi bine documentată.

Sĕ ne tot spună deci cronicarii străini, că biserica greco-orientală, cu preoţi cu tot, a fost pusă sub conducerea episcopilor latini, cari *aveau vicari* pentru greco-orientali, fiind-că acestia n'aveau episcopi: n'avem sĕ le credem, ci avem sĕ credem *legii*, care ne presintă lucrurile aşa cum le-am espus mai sus.

Putere *judecătorésca* numai, putere *lumésca* au avut episcopii latini şi *vicarii lor* asupra credincioşilor bisericei greco-orientale, ear' în cele curat bisericeşti episcopii nostri proprii au fost stăpânii şi mai marii bisericei.

Aşa sunt de înţeles lucrurile, nu altcum.

Conferenţele învĕţătoreşti.

Cercul Solnoc.

— 14 Maiu 1904.

(Fine).

După acest discurs de deschidere, comisariul cu plăcere constată presenţa şefului tractual ppresb. S. Cupşa din Cupşeni, a preotului local Pavel Perhaiţă, a inspect. reg. de şcóle Dr. Sztancsek Zoltán din Dej, a protopretorului Vass Imre din Lăpuşul-unguresc şi a unui numĕros public din loc şi jur, întrĕ cari şi înv. ev. ref. Farkas din Dămăcuşeni.

La şedinţa din ziua următóre protopretorul nu a venit, dar' s'a presentat ca óspe notariul cerc. Vasilie Bene din Cupşeni şi înv. rom. cat. Lebedi din Lăpuşul-ung.

La constituirea biroului conferenţa alege notari pe învĕţătorii Gavriil Bogdan şi V. Tira, ear' bărbaţi de încredere pe Teodor Murĕşan şi Nicolae Man.

Invĕţătorii presenţi din tractul Cetatea-de-pétră 11, ear' absenţi 2, dintrĕ cari unul cu scusă acceptată, ear' unul fără scusă; din tractul Solnoc presenţi 5, ear' absenţi 3, dintrĕ cari unul cu scusă neacceptată şi doi fără scusă.

Temele şi-le-au presentat toţi învĕţătorii, afară de unul absent fără scusă.

Amĕsurat ordinei de zi publicată în Tel. Rom. a. c. nr. 30, urmând prelegerea practică din religiune: *Iisus ca prunc de 12 ani în biserică*, ţinută de înv. local *N. Man* în locul lui Al. Cioraşiu absent, conferenţa o declară în general de succésă, dar' dificultéză în parte atât ţinuta elevilor, cât şi ţinuta şi metodul învĕţătoriului prelegĕtoriu.

In şedinţa a doua, după amiazi, a ţinut prelegere practică învĕţătoriul *Ioanichie Şovrea*: *Tractarea literei „o“ mic*, pe carea conferenţa o clasifică de bună. Inv. I. Şovrea continuând cu zelul început, va deveni unul dintrĕ cei mai buni învĕţători.

A urmat tractarea temei: *Cultivarea varzei*, dar' nepresentându-se învĕţătoriul designat Florea Cosma din Cupşeni, absent fără scusă, şi nepresentându-şi nici tema, prelegerea acésta a ţinut'o înv. *G. Codrea* cu bun succes.

Ultimul obiect al acestei şedinţe a fost cetirea temei: *Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia in familiile ţĕranilor nostri*, de înv. *T. Murĕşan*. La critica temei partea preponderantă o a avut ppresb. S. Cupşa, care respinge cu energie imputările ce le face prelegĕtoriul preoţimei cu privire la ţinuta ei faţă de învĕţători şi faţă de şcólă, din care ar resulta, că şi însaşi preoţimea pórtă mare vină la aceea, că mersul învĕţământului este atât de neregulat şi fără de succes în unele şcóle de ale nóstre. La protestările acestea prelegĕtoriul declară, că dînsul nu a voit a vătĕma pe nimeni, căci nu a numit persóne, şi nici a vătĕmat pe cineva, dar' scăderile acestea sunt fapte împlinite, ceea ce se póte dovedi prin multele neînţelegeri dintrĕ preoţi şi învĕţători şi prin starea slabă în care se află multe şcóle de ale nóstre. Starea şcólei nu atârnă numai de la învĕţătoriu, ci şi de la organele de inspecţiune şi de susţinere, şi de la familie. La urmă comisariul consistorial reasumând discuţiunile, la desluşirile dînsului conferenţa constată, că prelegĕtoriul s'a abătut de la obiect când în elaboratul seu s'a ocupat şi cu scăderile preoţimei faţă de şcólă, ear' scăderile în familiile ţĕranilor nostri faţă de şcólă sunt fórte multe, dintrĕ cari cele mai marcante sunt: nepriceperea poporului de a ştí apreţia învĕţătura şi atuncia când cineva nu trăieşte esclusiv după carte, apoi multele pilde rele cu fapta şi cu cuvêntul în modul de conduită morală în casă (înjurături, beţii, vorbe rele, defăimarea deaprópelui şi mai cu sémă a preotului şi învĕţătoriului, disciplină laxă faţă de copii etc.) şi în urma ascultarea desmântărilor provenite din partea unor ómeni rĕutăcioşi, cari cércă a duce poporul în rĕtăcire cu privire la folosul învĕţăturii pentru ţĕrani, cari şi aşa zic, că precum a trăit tata şi precum trăiesc şi eu, va trăí şi feciorul meu. — Disertantul dovedeşte bune intenţiuni şi conferenţa îi declară lucrarea de succésă în părţile ei nedificultate.

In şedinţa a treia, ţinută Sâmbătă înainte de amiazi, prima prelegere practică a fost tractarea temei: *Mĕsurile metrice de fluiditate*, ţinută de inv. *Gavriil Nichita*. Prelegerea acésta a fost puţin succésa, deóre-ce elevii erau în mare parte lipsiţi de cunoştinţele premergĕtóre, şcóla nu are mĕsurile metrice pentru a se puté preda obiectul în mod intuitiv, ear' prelegĕtoriul în lipsa de pregătire corĕspundĕtóre şi cualificaţiune pedagogică a dovedit, că nu are metod nici cât de cât corĕspundĕtoriu.

A urmat prelegerea practică din limba magiară cu elevii din anul IV. de şcólă: *„Conjugarea verbelor active în timpul present şi în legătură cu aceea formarea de ziceri simple amplificate din cuvintele învĕţate“* de *Gavriil Bogdan*. Prelegerea acésta nu s'a putut ţiné de loc, căci şcóla acésta fiind impărţită numai în douĕ despărţĕminte (respective clase), elevii erau lipsiţi de cunoştinţele premergĕtóre, deci la ordinul comisariului consistorial s'a ţinut un esamen general din acest obiect de învĕţământ, care încă a dat puţin resultat.

Prelegerea practică *„Comitetul parochial“* ţinută de învĕţătoriul *Mitrofan Cosgarea*, conferenţa a clasificat'o de bună.

Fiind timp de ajuns şi pentru eshauriarea ordinei de zi pentru şedinţa următóre ultimă, după pausă de 10 minute, a urmat cetirea temei: *„Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“* de învĕţătoriul local *N. Man*. La discuţiune asupra ei s'a constatat, că disertantul s'a ocupat prea mult cu metodica cântării, că lucrarea în mare parte îi este lipsită de sistem, şi că n'a arătat de ajuns efectele nobile ce produce cântarea în sufletul şi inima omului; altcum conferenţa o declară în general de succésă.

Ca loc de întrunire pentru conferenţa următóre s'a designat parochia Rogoz, tot în protopresbiteratul Solnoc.

Fiind programa eshauriată, comisariul consistorial încheie conferenţa prin o cuvêntare însufleţitóre, în care mulţămeşte în special autorităţilor şcolare, bisericeşti şi civile presente pentru viul interes ce au arătat faţă de causa şcolară prin presenţa lor la acéstă conferenţă, punênd apoi la inima învĕţătorilor şi a organelor bisericeşti-şcolare locale împlinirea conştienţiósă a datorinţelor lor, trăind în bună armonie unii cu alţii, şi perfecţionându-se mereu în specialitatea lor prin studii private şi conveniri. La cuvêntul comisariului-president rĕspunde în cuvinte elogióse şeful tractual, mulţămindu-i pentru deosebitul tact bun cu care a condus şedinţele conferenţei. După acest rĕspuns ia cuvêntul inspectorul regesc de şcóle, care şi din partea sa constată bunul tact în conducerea desbaterilor din partea comisariului, şi într'o cuvêntare mai lungă la adresa învĕţătorilor, îi îndémnă pe acestia a desvolta o deosebită activitate în instruarea elevilor şi a poporului în afacerile economice după împrejurările locale, căci paralel delăturând sărăcia materială, mai ingrabă şi mai uşor se va puté delătura şi sărăcia intelectuală şi morală. La urmă învĕţătoriul V. Tira, în numele învĕţătorilor mulţămeşte autorităţilor presente pentru bunele poveţe ce li-s'au dat şi cu acéstă ocasiune.

Conferenţa s'a încheiat la ora 1 d. a. Organele şcolare superióre şi învĕţătorii au fost primiţi şi provĕḑuţi cu multă afabilitate din partea preotului şi învĕţătoriului local, pentru ce le aduc şi pe acéstă cale cea mai căldurósă mulţămită. *Filoteiu.*

Din Mediaş.

— Concert şi petrecere. —

— 12 Maiu n.

Inteliginţa nóstră din Mediaş şi împrejurime a aranjat Vineri la 6 n. c. (ziua de sf. George) o petrecere în Mediaş, căreia i-a premers concertul dat din partea unui grup de clerici ai seminariului „Andreian“ din Sibiiu. Reuşita acestei sĕrbări era garantată şi prin împrejurarea, că fiind convocată la conferenţă învĕţătorimea nóstră aparţinĕtóre acelui cerc, toţi membrii conferenţei au ţinut sĕ ee parte şi la acésta producţiune. Afară de acestia tot ce Mediaşul şi împrejurimea are mai ales, preoţi, învĕţători, advocaţi, judecători etc., a fost de faţă la concertul dat în séra zilei sf. George.

Nu este mirare deci, că spaţiósa sală a pavilonului de vară de la hotelul „Schützen“ s'a dovedit prea mică pentru a încăpé numĕroşii óspeţi, cari cu multă bunăvoinţă şi cu dor au alergat sĕ vadă şi sĕ asculte cântând pe teologii din Sibiiu. Acestia apoi încă nu au rĕmas cu nimic datori. Un cor bărbătesc puternic bine disciplinat constătător din vre-o 20 tineri, care de care mai chipeş, în frunte cu un dibaciu conducĕtor, pe lângă că a cântat rĕspunsurile la liturgie spre deplina mulţămire a tuturor, a făcut sĕ résune sala îndesuită de numĕrosul şi distinsul public român. Composiţiile bine alese din cei mai de frunte compositori ai nostri aveau în aceea séră un farmec deosebit şi o influinţă atât de drăgălaşă asupra córdelor inimii, în cât de pe faţa fie-cărui ascultător puteai ceti în acelaşi timp admiraţiunea şi bucuria potenţată. Progamul bogat a fost esecutat cu multă precisiune. Mai multe dintrĕ cele 9 puncte au trebuit repetate, ba la insistinţa mai multora s'a cântat câteva puncte chiar şi afară de program. Tinerii clerici au dat o nouă proba nu numai despre destoinicia în cântare preste tot, ci şi despre aceea că ştiu sĕ se afle cu multă siguranţă chiar şi în cele mai pretensive cercuri sociale, în cât numai spre fală servesc atât institutului, în care se află, cât şi profesorilor lor şi nouĕ tuturor. Pentru frumósele lor prestaţiuni harnicii corişti au fost rĕsplătiţi cu aplause nesfîrşite şi cu furtunóse urări din partea publicului asistent.

Era pe la orele 10, când sfêrşindu-se concertul, tinerimea încinge o hora mare şi veselă, facênd astfel începutul jocului, care a durat cu foc şi entusiasm până la rĕsăritul sórelui.

Astfel petrecând 24 ore în opidul Mediaş, a doua zi (Sâmbătă) am plecat fie-care către casă ducênd cu noi cele mai frumóse suveniri, cari multă vreme vor rĕmâné neşterse din inimile nóstre.

Nu pot încheia acest mic raport, fără sĕ esprim şi pe acésta cale mulţămită şi recunoştinţă, pe care o merită în primul loc vrednicul protopop al locului, dl Romul Mircea şi cu dna sa, cari pe lângă că au luat sub protecţiunea lor acésta îndeprindere de caracter juvenil, au ţinut cu multă prevenire sĕ întrunéscă la distinsa lor masă pe tinerii concertanţi, servindu-li-se un prânz bogat şi sumptuos. Nu mai puţină recunoştinţă revine tinĕrului advocat dl Dr. Dionisiu Roman, care a lucrat cu un zel neobosit întru reuşita acestui concert; ear' dnii preoţi: Ioan Fodorean din Moşna şi George Iacob din Buzd au luat asupra lor greaua sarcină: primul de cassariu, al doilea de controlor, pentru cari lucrări asemenea merită cea mai simţită recunoştinţă.

i. S.

NOUTĂŢI

Din causa sfintei sĕrbători „Inălţarea Domnului“ *numĕrul proxim al fóei nóstre apare Luni séra.*

Din delegaţiuni. Duminecă s'au presentat înaintea M. Sale în palatul regal din Buda delegaţiunile, întâiu cea austriacă, apoi cea ungară. Maiestatea Sa a accentuat în rĕspunsul dat oratorilor *Iavorszki* şi *Széll*, că *raporturile monarchiei cu puterile europene sunt în permanenţă din cele mai bune*, dar' cu tóte acestea, un credit estraordinar se cere în mod imperios, *pentru procurarea de arme şi material de rĕsboiu*. Luni delegaţiunile şi-au început lucrările. In faţa delegaţiunei austriace contele *Goluchowski* şi-a făcut esposeul asupra situaţiei politice. Din vorbirea lungă, rostită cu acéstă ocasiune, vedem, că tripla alianţă nu mai stă pe base tocmai solide, şi e pe cale a se desface. Partea sensaţională a vorbirei contelui *Goluchowski* a fost însĕ cea referitóre la Turcia, pe care contele a ameninţat'o rĕu, dacă nu se supune programului de reforme ce sunt de introdus în părţile ei europene, în scopul restabilirii ordinei complete în Balcani. A fost adevĕrată declaraţie de rĕsboiu, care sigur că-şi va avé efectul în Constantinopol.

*

340 milióne cheltuieli noue pentru armată. Sâmbătă a fost distribuit membrilor delegaţiunilor proiectul de budget pe 1905 al guvernului comun austro-ungar, în care ministrul comun de rĕsboiu cere sĕ i-se voteze *163 milióne* (din cari 22 milióne sĕ i-se voteze ulterior pentru anul 1904). Din acestea 88 milióne sunt destinate pentru armata teritorială pe tunuri noue şi „alte objecte de montură întru asigurarea capacităţii de luptă a armatei“, ear' 75 milióne pentru marina de rĕsboiu pe vase noue de rĕsboiu şi montarea lor. Suma de 163 milióne e însĕ numai rata pe 1905, rĕmânênd a se lua în budgetele anilor următori restul de 174 milióne.

*

Măcelul din Aleşd. Scriu foile magiare ca cercetarea în chestia nefericitei întêmplări de la Aleşd e terminată. Procurorul va ridica acusă în contra a 40 de persóne, despre cari e dovedit că sunt vinovate, pe lângă alte 18 persóne, arestate şi puse deja sub acusare. Poporul s'a liniştit de altcum în Aleşd şi jur, şi astfel nu peste mult miliţia se va retrage de acolo, la Oradea-mare.

*

† Victor de Mocsonyi, un membru al familiei Mocsonyi, care trăia în străinătate, a rĕposat, după un morb greu şi îndelungat. Rĕmăşiţele pământeşti ale rĕposatului vor fi aduse a casă şi depuse in mausoleul familiar din Foeni în 21 Maiu st. n. (Sâmbătă).

*

Creştere patriotică. Aséră în 18 l. c. la re'ntórcerea de la maial a elevilor internatului „Theresian“ din Sibiiu, în strada „Schewis“, după ce terminaseră cu cântarea aşa numitei „Kossuth nota“ în apropierea vilei metropolitane, vĕḑênd pe balconul unei case româneşti dame române, câţiva tineri mai mărişori, cari nu purtau uniforma internatului, în entusiasmul lor patriotic au esclamat *„Éljen a magyar!“ „Le az oláhokkal!“ „Akasszák fel!“* (Sĕ trăiéscă magiarul! Jos cu Românii! „La furci cu ei!“)

Dacă tinerii români îşi permiteau o astfel de impertinenţă la adresa Magiarilor, nu numai presa magiară ar pretinde o satisfacţie esemplară, ci ne-am pomení şi cu vr'o interpelaţie fulminantă în parlament pretinḑêndu-se intervenţia guvernului. Fiind însĕ vorba numai de Valahi insultaţi, nu credem sé intervină nimenea pentru eruarea şi pedepsirea celor vinovaţi.

*

Dar pentru biserică. On. dl *Ioan Paşca*, vigil suprem de pădure reg. ung., de present locuitoriu în Turda, a donat sfintei nóstre biserici o parţelă de pământ. Prin donaţiunea acésta ni-s'a asigurat posibilitatea realisării scopului nostru de a se edifica necesarele case parochiale în apropierea st. biserici. Aducem şi pe calea acésta profunda nóstră mulţămita marinimosului donator, rugând pe bunul Dzeu sé-i împlinéscă tóte cererile ce sunt către mântuire. Lăpuş, 28 April 1904. In numele poporului: *Ioan Todea*, paroch.

*

„Patria“, societatea de lectură a studenţilor români din München, arangiază în 23 Maiu n. serbare festiva, cu concert şi dans, în salele cafenelei. Luitpold din München. Discursul festiv îl va pronunţa presindentul societăţii, dl *Ioan Ursu*.

*

Societatea de lectură a studenţilor de la gimnasiul de stat din Sibiiu, a aranjat Duminecă şedinţa de încheiere, la care a participat multă lume. Dintrĕ Români au debutat: Ioan *Creţiu* (cl. V) cu violina, şi *Stoenescu* (cl. VIII) şi Patriciu *Curtea* (cl. VII) cu declamaţiuni.

*

„Indepedenţa judiciară“ şi biletele de tramvaiu. Cum cetim în „Alkotmány“, în cercurile juḑilor şi procurorilor zilele acestea s'a discutat mult un circulariu confidenţial adresat lor din partea ministrului de justiţie, prin care sunt făcuţi atenţi, că primirea şi folosirea biletelor de călĕtorie gratuite pe tramvaiuri nu este compatibilă cu independenţa judiciară.

*

Muştele columbace. „Drapelul“ raportéză, ca muştele columbace au inundat în masse mari Banatul, deosebi ţinuturile din jurul Vêrşeţului. In Vêrşeţ au omorît 23 vite şi 7 cai, ear' în împrejurimea oraşului peste 40 vite. (Muscuţele acestea sunt periculóse deosebi prin aceea, că se înfundă în nările animalului în numĕr aşa de mare, în cât îl înăduşe). Din partea autorităţilor s'au luat tóte mĕsurile de apĕrare.

*

Ciocnire de trenuri. Pe „Brittisch-Avenue“ (la New-York) s'au ciocnit Marţi douĕ trenuri; vagónele au deraiat şi au luat foc, ear' câteva s'au rostogolit pe cósta trasseului. Un conductor şi-a perdut viéţa; zece călĕtori au îndurat răniri grave, ear' alţi mulţi au scăpat cu răniri mai puţin periculóse.

*

Incunoştinţare. Avênd a se întruní conferenţa preoţéscă din prot. Agnita la 18 Maiu v. în comuna Covĕş, şi ne aflându-se în comună hotel, acei domni membri sau óspeţi, cari vor participa — sunt poftiţi a se anunţa la subscrisul cel mult până în 14 Maiu, ca sĕ se pótă face disposiţiuni atât pentru încuartirare, cât şi pentru a fi serviţi cu mâncări şi beuturi. Covĕş, în 2 Maiu 1904. *George Borzea*, paroch.

*

Trei contese mórte în foc. In Corvino-Cuirico (lângă Pavia) s'a aprins zilele trecute castelul contesei Angela Perducca-Pitti şi în scurt timp era întreg incins în flacări, aşa că nici pentru salvarea locuitorilor nu mai rĕmasese timp de ajuns pompierilor. Trei fiice ale contesei: una de 18 ani, una de 16 ani şi una de 6 ani şi-au aflat mórtea în flacări. Din cercetările ulterióre s'a constatat că focul a fost pus a nume, din partea óre căror tăciunari.

*

Milionară mórtă de fóme. O fetiţă a milionarului Makkaris din New York dispăruse de a casă cam de douĕ sĕptĕmâni, fără sĕ-i fi putut cineva da de urmă, cu tóte că tatăl ei oferise premiu de 4000 dolari (95.840 coróne) pentru aflarea ei. După douĕ sĕptĕmâni, hornarii voind sĕ măture hórnele au aflat în un horn cadavrul copilei. Se dă cu socotéla, că mititica jucându-se pe coperişul plan, în formă de terasă, al casei, a căḑut în horn şi a murit acolo de fóme.

*

Fantasie mare! Gazeta magiară din loc „Nagyszebeni Ujság“ de un timp încóci a întrodus în colónele ei o rubrică permanentă sub titlul „Lapszemle“ (revistă asupra publicaţ unilor din alte gazete). In acésta rubrică se ocupă de regulă numai cu cele ce se publică în ziariul nostru, dând estras din ele şi făcêndu-le comentariu, — fireşte, din punct de vedere unguresc. In „revista“ din nr. 13 (dto 15 Maiu st. n.) ocupându-se de prim-articolul „O dorinţă împlinită“ din nr. 43 al ziariului nostru şi comentând dorinţa esprimată în acest articol, ca exemplul frumos dat de M. Sa (ordinul de a se face paşii de lipsă pentru aducerea a casă o osĕmintelor lui Rákoczy) sĕ îndemne pe cei în drept a ne concede şi nouĕ sĕ punem barem o cruce la mormêntul lui Iancu, zice că „e o mare nedreptate istorică şi impietate, a pune faţă în faţă aceste douĕ nume“. — Fireşte! Dacă luăm, că unul a apărat tronul, celalalt a voit sĕ 'l prăbuşéscă. — Dar' dl Z. (autorul revistei) are şi fantasie mare, pe lângă altele. Căci în aceeaşi revistă ocupându-se şi de articolaşul nostru despre seminariul român din Lipsca, vrea sĕ scótă din *Hajdĕu* un magiar romanisat. „Iniţiatorul seminariului a fost Hajdéu (póte că *Hajdu* — „talán Hajdu“, ipsissima verba —) profesor de universitate în Bucureşti“, scrie dl Z. Cum nu! Deosebi ştiindu-se că familia Hajdĕu e originară din *Basarabia!* Bĕtrânul academician Hajdéu sigur că se va bucura mult, auḑind de la dl Z din Sibiiu, că e de origine magiară!

*

Crema Margit a lui *Földes* întrece tóte cosmeticele. Delătură grabnic şi sigur pistruele, petele de ficat, jubruţele, sbârcelile şi alte necurăţenii de pe obraz; crema acésta nu numai înfrumseţéză obrazul, ci îl şi întinereşte. Preţul 1 cor, borcan mare 2 cor. Se capĕtă la producent: farmacistul Clemens de Földes în Arad, cum şi în tóte farmaciile, drogeriile şi parfumeriile. De imitaţii se avertiséză.

*

Pe timpul morbului lui Maurice Jokai s'au dovedit din nou calităţile eminente ale somatosei. După-cum scrie „Pester Lloyd“, muribundul poet zile întregi a fost nutrit cu somatosă. Preparatul acesta — de sine înţeles — nu i-a putut mântui viéţa; dar' calităţile sale bune s'au dovedit în modul cel mai strălucit, căci fără de somatosă mórtea s'ar fi ivit cu mult mai curênd. Medicii folosesc astăzi la tóte morburile grele şi la reconvalescenţă mijlocul acesta întăritor şi credem că nu e esagerată afirmaţia, că somatosa în multe casuri s'a dovedit ca mântuitóre a vieţii.

Cărţi şi reviste.

„Istoriografi vechi, istoriografi noi“. In cursul sĕptĕmânei acesteia va fi scósă de sub tipar broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“. Studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian.* Preţul 2 coróne. Abonamente se pot face la autor, în Sibiiu (Nagyszeben).

Articolul *„Vicarii episcopilor latini din trecut“*, cu a cărui publicare terminăm astăzi, e un capitol reprodus din broşura acésta.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Admirabil este chipul arhangelului *Mihail*, care aici are 6 *aripi:*

2 obicinuite, mari şi îndreptate în jos.
2 deasupra lor „ în sus.
2 se preling pe picióre în jos.

In esteriorul bisericei de la mănăstirea Suceviţa (tot în Bucovina) arhangelul *Mihail* este *călare* pe un *cal şĕrgaci*, cu frêu negru. Cu stânga ţine frêul; ear' drépta este ridicată spre ceriu.

In apocalipsă se vorbeşte, că Iisus Christos, carele *„întru dreptate judecă“*, va venì pe un *cal alb*, şi *„oştile din ceriu în urma lui“* vor merge *„pe cai albi, îmbrăcaţi fiind în vison alb şi curat“* (XIX, 11 şi 14).

Şi în Testamentul vechiu obvin locuri, unde se vorbeşte despre îngeri călări.

In biserica *Pitar-Moşu* din Bucureşti am aflat pe Iisus ca *„îngerul sfatului cel mare“*. Are etate de vre-o 14 ani, şi e cu aripi. In jur este inscripţia: *„Unule născut fiule“* etc.

*

Un obiceiu interesant am aflat în biserica *Radu-Vodă din Bucureşti.* In ambele hóre, sau strane, sunt fixate nişte droturi, cari forméză diametrul semicercului horelor. Droturile abia se observă. De ele sunt aninaţi câte 2 (în ambele 4) îngeri, făcuţi din tinichea şi au câte-o inscripţie; unul: *„XC a înviat!“*, celalalt rĕspunsul *„adevĕrat a înviat!“* Acesti îngeri, de departe priviţi, pare-că *sbóră în aer.* La întrare, în pronaos asemenea se află 2 îngeri fixaţi de drot.

In altariul *bisericei greceşti din Brăila* iarăşi am dat de asemenea *îngeri sburători.*

In *capela teologilor de la Cernăuţi* sunt asemenea îngeri (serafimi) dinaintea catapitesmei; dar' aici se folosec totodată ca feşnice, căci în vêrful aripilor sunt fixate câte 2 lumini. Asemenea îngeri sburători se află atât în *catedrală*, cât şi în *capela specială* de lângă apartamentele metropolitului.[1])

In multe biserici atârnă de crucea de deasupra templei un cheruvim, pe aripile căruia este aşeḑată o candelă. Acesta se lasă pe un scripeţ în jos, spre uşile împĕrăteşti, şi însemnéză cherovimii de la uşa raiului.

Acest us al îngerilor sburători este de sigur acceptat din legea vechie, căci în templul lui Solomon încă erau în sfânta sfintelor doi cheruvimi de câte 10 colţi înalţi, făcuţi din lemn de oliv, aurit, şi aninaţi *„în fundul cel mai dinăuntru“*, aşa că la mijloc se atingeau cu aripile, ear' cu capetele celorlalte aripi atingeau păreţii.[2])

In multe locuri ale sfintei scripturi se aminteşte *„că Dzeu locueşte între serafimi“*; de aceea s'au aşeḑat în sf. sfintelor şi în alte părţi ale casei lui Dzeu asemenea îngeri.

Cum se binecuvintéză.

Pantocrator, încunjurat de cetele îngereşti, de regulă binecuvintéză; de aceea este aici la loc a arăta: Cum se binecuvintéză în biserica orientală?

Cu privire la modul de binecuvêntare este deosebire între biserica orientală şi cea apusénă. La noi archiereii binecuvêntă azi de regulă cu ambele mâni.

Pe Iisus îl aflăm adese-ori îmbrăcat ca archiereu şi binecuvêntând numai cu drépta, fiind stânga ocupată în altă parte. Ţine de regulă globul pămêntului, ori o evangelie, un rotul etc.

Binecuvêntarea se face la noi aşa. Degetul arătătoriu se ţine întins, ca sĕ formeze un I, ear' cel mijlociu se încovóie puţin, ca un C; la olaltă forméză I C = *Iisus.* Degetul cel gros se încrucişéză cu inelariul, formând ambele un X, ear' cel mic involuntar se cam încovóie, ca un C; ambele = X C. = Christos. Mâna întrégă forméză astfel monogramul lui Iisus Christos = IC XC.

Biserica apusénă e în punctul acesta mai puţin mistică. Apusenii binecuvintéză cu primele 3 degete deschise, închiḑênd pe inelar şi pe cel mic în palmă. Unii liturgişti afirmă (G. Durandos. Raţionale Divin. offic. lib. V. cap. 2), că cele 3 degete simboliséză sf. Trĕime. *Degetul gros* este simbolul *Tatălui* (atotputernicul şi creatoriul), *cel mijlociu* este *Iisus;* ear' *arătătoriul* este *Duhul sfânt*, carele împreună pe Tatăl cu Fiul. Arĕtătoriul, indexul, este instrumentul şi organul minţii, al inteligenţei; deci cu drept cuvênt póte simbolisa pe Duhul sfânt.

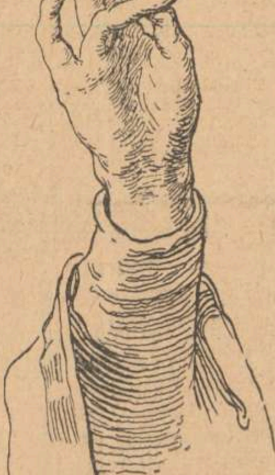

In biserica Cesariani, de pe muntele Hymettus, binecuvêntă Tatăl numai cu arătătoriul şi cu cel mijlociu. Acésta póte fi o eróre din partea pictorului.

In apus încă aflăm une-ori modul nostru de binecuvêntare. Aşa pe un zid al catedralei din *Puy* este o mână dumnezeiéscă, care binecuvêntă greceşte. Dar' acéstă catedrală este cu cupolă, deci are formă bizantină. Tóte bisericile cu cupole sunt de origine bizantină.

---

[1]) In reşedinţă sunt 3 biserici: Capela teologilor, o bisericuţă admirabilă; o capeluţă mai mică lângă dormitoriul teologilor; şi capela metropolitului, lângă odăile lui de locuit. In acéstă capelă am vĕḑut icóna maicei Domnului cuprinsă tot în sticlă. A fost espusă la un foc mare. Acolo au şi ars ramele de tot, dar' chipul maicei a rĕmas neatins de foc.

[2]) Veḑi I carte a regilor VI. şi *„Icononologia creştină“* de Dr. Sever Murĕşanu pag. 217.

Evangelistii.

Sub cupolă se zugrăvesc evangelistii; şi anume în cele 4 spaţiuri triunghiulare de la basa ei. Despre ei vom tracta în cele următóre.

In un manuscris nedatat din mănăstirea *Pantocratoros* (Atos Nr. 234), care cuprinde evangeliile, aflăm înaintea fie-cărei evangelii icóna evangelistului respectiv; dar' fie-care evangelist, nu numai Ioan, are şi câte-un învĕţăcel.

Mateiu şi *Marcu* scriu, pe când discipulul stă la întrarea unui edificiu şi dă de-o parte perdéua.

Luca şi *Ioan* dictéză. Chipul lui Luca se repetă şi la începutul Faptelor apostolilor; acuma însĕ şeḑênd înaintea apostolilor. Ambele dăţi este ras pe cap, la mijloc; de aceea astăzi mulţi îl pictéză pleşug. Aşa îl găsim pe Luca depins şi 'n *„Evangelionul astromiric“* din Petersburg, lucrat la Novgorodul-mare în 1056/57 şi edat de Wostokow în Petersburg la 1843.

In alt manuscript (Tetraevangeliu, din mănăstirea Iwiron), care după părerea paleografilor se derivă din v. XII, îi aflăm pe evangelisti astfel închipuiţi:

1. *Mateiu*, cu pĕr cărunt, şede înaintea unui pult de scris şi desface un rotul de hârtie.

2. *Marcu*, cu pĕr cărunt, stă în planul prim, tocmai vrea sĕ scrie; îşi razimă o carte de genunchiul stâng.

3. *Luca*, tinĕr, ţine o carte pe genunchi şi întinde stânga după altă carte, ce zace înaintea lui pe un pult.

4. *Ioan*, un moşneag, priveşte în cartea de jumĕtate deschisă, ce o ţine în mâni, şeḑênd înaintea unui pult, pe care zac alte cărţi.

Aceste chipuri sunt pictate pe feţe întregi şi cu mai puţină îngrijire de cât celelalte 34 chipuri, câte mai cuprinde acest manuscript.

Tradiţia ne spune, că evangelistul Luca a fost primul pictor[1]), de aceea orientalii şi fac pe Luca de regulă ca pictor, cu penelul în mână, zugrăvind pe Maria; pe când la apuseni aprópe totdéuna îl aflăm scriind evangelia, rar ca pictor. Maica Domnului însaşi sĕ-l fi binecuvêntat pe Luca, şi sfinţit órecum de pictor cu rugăciunea: *„Indurarea celui născut de mine este prin mine cu tine“*.

La Ruşi se susţine şi despre Ioan evangelistul, că a învĕţat pictura pe un anumit *Roussav* sau *Goussav.* Ei încă duc originea sfintelor icóne până la Christos, şi susţin, că iconografia e de origine divină.

Fie-care evangelist are un simbol: Ioan un vultur, Mateiu un om cu aripi, Luca un bou, Marcu un leu.

Pentru prima-dată aflăm animalele evangelice, ocupând loc în iconografia creştină, pe un mosaic din biserica sfintei *Pudentiana* de la finea veacului XII. Un alt mosaic represintă o cruce, care predomină imtrégă composiţia.[2])

Pe acest mosaic se vĕd planând în aer — la drépta şi la stânga crucii — animalele, respective simbólele evangelistilor, pe cari primii creştinii le-au aplicat la evangelisti, basându-se pe visiunea proorocului *Esechil* (I. 5—20) şi pe sfântul *Ioan* (Apocalipsa IV. 7), unde patru animale misterióse stau înaintea tronului lui Dzeu. Fie-care are formă deosebită, ochi pe tot corpul şi multe aripi.

Primul simbol sémănă cu un *om*, simbolul evangelistului *Mateiu*[3]), care începe evangelia sa cu genealogia omenéscă a Mântuitoriului, cu naşterea lui din seminţia lui David. *„Cartea neamului lui Iisus, fiiului lui David, fiiului lui Avram. A. a născut pe Isac“* etc. etc. (Mateiu I. 1—2).

Al doilea simbol are forma unui *leu*, simbolul lui *Marcu.*

Acesta începe cu Ioan Botezătoriul, ale cărui prime cuvinte rĕsunau, ca mugetele unui leu în pustie. Glasul celui-ce striga în pustie: *„Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările lui“* (Marcu I. 3). Alţii esplică simbolul leului cu demnitatea împĕrătéscă a lui Iisus şi cu puterea minunilor descrise în evangelia lui Marcu.

Al treilea e *boul*, simbolul lui *Luca*, care la începutul evangeliei sale ne vorbeşte despre *Zacharie: „Fost-a în zilele lui Irod împĕratului Iudeei un preot, anume Zacharie...“* (Luca I. 3). Acesta —ca preot al legii vechi — avea sĕ jertféscă animale. Evangelia de la Luca tractéză în deosebi despre misiunea preoţéscă a Mântuitoriului Iisus. Culmea chiemării preoţeşti o forméză aducerea jertfei; de aceea cei vechi au pus ca simbol lui Luca, boul, ca obiect al jertfei.

In fine *vulturul* e simbolul lui *Ioan*, carele se înalţă cu mintea în sferele cele mai înalte ale dogmelor creştine: *„Intru început era cuvêntul....“*. Voind a dovedí divinitatea lui Iisus, îşi alege un mod sublim de tractare a obiectului seu, ridicându-se în sfere înalte, ca şi vulturul.

---

[1]) Mai multe icóne ale Mântuitoriului Christos şi ale Preacuratei Fecióre au fost pictate de el, precum ne spune tradiţia bisericéscă (Nicefor II c. 43). *Teodor Ceteţul* (518) spune, că de la Ierusalim se trimisese împĕrătesei Pulcheria o icónă a sfintei Marii, zugrăvită de sfântul evangelist *Luca*, pe care împĕrătésa o aşeză în o biserică din Constantinopol zidită de ea. Asemenea s'a găsit la Roma în o subterană, lângă biserica sfintei Maria, *din Via lata*, o inscripţie vechie, în care este vorba de icóna sfintei Fecióre, una din cele *şepte zugrăvite de sfântul evangelist Luca.* (Vezi Viéţa sfinţilor în *„Dicţionariul Aghiografic“* de Dr. Gherasim Timuş. episcopul Argeşului. Bucureşti 1898, pag. 508.

[2]) Iconografii susţin, că aici apare după triumfarea creştinismului pentru prima-dată crucea în un tablou public. Păgânii insultau obiectele sacre, de aceea crucea o desemnau creştinii primi pe timpul persecuţiunilor numai pe obiecte mici, uşor de ascuns. Numai pe la mijlocul veacului V. se desémnă crucea în tótă splendórea ei pe tóte monumentele publice. Impĕratul Constantin făcù una uriaşă pe plafonul din o sală a palatului seu. El a pus-o şi pe stégurile lui, din cari s'au desvoltat praporii nostri de astăzi.

[3]) Sfântul *Augustin* atribue evangelistului Mateiu leul, pentru-că tractéză chiemarea împĕrătéscă a lui Christos, şi leul e împĕratul animalelor.

(Va urma.)

Nr. 93 1904. [116] 1—3

CONCURS

Pentru întregirea postului vacant de **protopresbiter** în tractul protopresbiteral **Murĕş-Oşorheiu** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parochia Murĕş-Oşorheiu fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

2. Dotaţiunea protopresbiterală statorită prin conclusul sinodului archidiecesan din 21 April 1900 sub nr. protocol. 116 în sumă de 1000 cor., din cari 600 cor. se solvesc din fondul general administrativ al archidiecesei, ear' 400 cor. de la parochiile din tract.

3. Taxele pentru visitaţiunea canonică odată pe an, accidenţii, esmisiuni şi asistări la esamene.

Reflectanţii cu cualificaţiunea normată prin § 53 al Statului organic şi conclusul congresual din 1888 nr. protocol. 111 au a-şi înainta cererile lor de concurs instruite conform normelor în vigóre la Preaveneratul Consistoriu archidiecesan în terminul deschis.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Murĕş-Oşorheiu, ţinută în Nasna la 6/19 Februarie 1904.

Stefan Russu adm. protopresbit. **Alexandru Oltean** not. comit.

Nr. 390 1904. [111] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroch** în parochia de clasa III **Martineşti** cu filia **Turmaş**, protopresbiteratul Orĕştie, pe basa ordinului consistorial din 13 April 1904, nr. 3656 bis., prin acésta se deschide din nou concurs, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi a cuvênta.

Orĕştie, 26 April 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*“. (90) 5—52

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, şi **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei. [102] 2—10

Nr. 834 1903. [117] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroch** în parochia **Sepsisângiors**, tractul Treiscaune, devenit vacant prin strămutarea fostului paroch *George Hamsea* la Breţcu, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele acestui post sunt cele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne cererile lor instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul prescris, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, serví sau predica.

Breţcu (Bereczk), 30 April 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul prot. gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Publicare de licitaţiune.

Pentru renovarea edificiului şcólei gr.-or. din Rĕşinari se publică concurs cu **oferte închise**.

Suma preliminată spre acest scop e de **35,478 cor. 72 fil.** [108] 2—2

Ofertele închise, provĕdute cu vadiu de 5% din suma preliminată, se vor înainta comitetului parochial gr.-or. din Rĕşinari până în **22 Maiu st. n. c. orele 12 din zi.**

Condiţiunile, planul şi preliminariul de spese, se pot vedé în cancelaria comitetului.

Se pot face oferte pentru întréga lucrare sau şi numai pentru diferitele braşe.

Rĕşinari, 12 Maiu st. n. 1904.

D. Vidrighin president. **M. Lungu** notariu.

Ingrijirea dinţilor e cu totul greşită dacă se crede ca lucrul principal este a clăti gura cu o apă antiseptică, şi că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinţilor însĕ este desĕvêrşită dacă drept orientare se iau esperienţele de ani de zile ale dentistului de curte ces. şi reg. **Dr. I. G. Popp** din **Viena** XIII/6, şi se foloseşte de **apa de dinţi şi de gura anaterin**, pentru-că acésta întruneşte următórele calităţi: are aromă particulară şi este avantagiósă pentru dinţi şi gingei, împedecă putredirea, pe când gura rĕmâne fără miros, şi contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurăţenia de pe dinţi şi flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinţi, şi de gingei. In acelaşi timp sĕ se foloséscă **crema de dinţi anaterin,** în tuburi, pentru-ca sĕ se împedece formarea de pétră şi sĕ rĕmână dinţii frumoşi, curaţi, în colóre próspĕtă, naturală, şi sănĕtoşi. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 şi 1 cor., crema de dinţi à 60 fil.) sunt recomandate de profesori şi medici, deóre ce s'au convins şi despre aceea, că ele au rarele calităţi de a nu conţiné aciduri şi a nu face spumă, cari sunt stricăciose gurii şi dinţilor. *Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, şi la* ***A. W. Lingner****, farmacist în Sighişóra.* [18a] 6—18

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Am onórea a aduce la cunoştinţa onoratului public din loc şi jur că cu **1 Maiu n. a. c.** am luat în întreprindere **restaurantul**

„Schüllergarten“

cum şi **grădina** împreunată cu acest restaurant.

Onoratul public va puté fi servit la mine cu **feliurite mâncări**, gustóse, pregătite după bucătăria română, germână şi magiară, cum şi cu **beuturi escelente.**

Un **„Gramophon“** mare, cu cele mai noue şi mai frumóse cântece, stă la disposiţie.

Asigurând on. public de un serviciu întotdeuna prompt şi real, îl rog totodată pentru binevoitoriul sĕu sprigin.

Cu tótă stima

Juliu Kovács
restaurateur.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 3—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şì mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şì cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şì alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 12

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

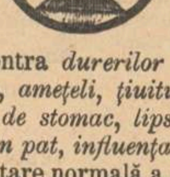

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şí în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 78

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Cursuri feriale de musică

(din 18 Iulie până în 10 Septembre).

a) pian, violină, cant solo; *b*) ştiinţa armoniei, contrapunct; *c*) pregătire pentru depunerea esamenului ces. reg. de stat în Viena, Praga, Lemberga (în 1900—1904 au fost aprobaţi din partea statului 48 candidaţi ai institutului); *d*) **curs metodic pentru instructori de pian** (metodica instrucţiei de pian, plan de instrucţie, deprinderi practice). Despărţĕmênt pentru instrucţie teoretică prin epistole. Prospecte trimite cancelaria institutului, Viena VII/1, Zieglergasse 29. Inceperea noului an şcolastic, al 31-lea se face la 1 Octobre 1904.
[115] 1—2

Direcţiunea şcólelor de musică Kaiser din Viena.

Către America.

Mare moderare a preţului. Preţul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.** [101] 3—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-şi alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia—America

Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 50 Sibiiu, Marți 11/24 Maiu 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Conferențele învěțătorești.

Cercul Sebeș—Alba Iulia.

Sebeș, 4 Maiu v.

In 23 și 24 April st. v. s'a ținut în Sebeșul-săsesc obicinuita conferență a învěțătorilor din tractul Sebeșului și al A.-Iulie sub conducerea dlui comisariu consistorial Dr. *Ioan Stroia.*

După ascultarea serviciului divin și invocarea duhului sfânt membrii conferenței și o parte a inteliginței din loc adunându-se în sala festivă a școlelor române, dl comisariu deschide conferența prin următórea vorbire instructivă și plină de căldură.

Stimați domni. Iubiți Colegi!

Incă acum doi ani mi-am esprimat dorința a cunóște și alte cercuri învěțătorești de ale nóstre. Am motivat acea dorință întrě altele și prin avantagiul ce-'l póte avé o permutare periodică a comisarilor asupra desbaterilor și discuțiilor conferențelor nóstre. Eram și sunt și azi de convingerea, că prin o astfel de permutare periodică nu numai se va susțíné și mai vêrtos se va potența interesul față de conferențe, atât la cei chiămați a le conduce, cât și la învěțătorimea nóstră. Acéstă e cu deosebire necesar la noi, cari de la natură se pare că inclinăm a ne entusiasma pentru instituțiuni și întruniri sociale numai la începutul lor, lăsându-le mai târziu aprópe numai în grija inițiatorilor și conducětorilor. Dureros e, când audim sau cetim că una sau alta instituție socială-culturală din lipsă de interes și sprijin vegetéză sau chiar apune. Afară din sémă dureros, dacă nu chiar fatal ar fi pentru întréga nóstră propășire culturală și pentru existența nóstră, când s'ar observa, că și față de conferențele nóstre interesul din an în an nu este în creștere, ci în descreștere. Dureros ar fi, fiind-că la noi conferențele sunt azi aprópe singura instituțiune menită a îngrijí de progresul învěțătorilor nostri.

La alte popóre în anii din urmă, pe lângă literatura bogată periodică, de care dispun, pe lângă reuniunile pedagogice, cari ca tot atâtea centre de cultură pedagogică influințéză asupra învěțătorimei, s'au mai instituit în feriile de vară încă și cursuri speciale pedagogice, în cari învěțătorilor li-se țin prelegeri în tóte direcțiunile, cari îi intereséză în chiămarea lor și 'i ține astfel în curent cu progresul cultural.

La noi, de o literatură pedagogică periodică nici că se póte vorbí, de întruniri și consfătuiri spontanee, în cari sě se discute cestiunile privitóre la învěțători, nu audi; singur conferențele oficióse învěțătorești le avem, cari emancipându-ne, de-și pe scurte momente, de daraverile zilnice și scoțêndu-ne din cercul mai mult sau mai puțin restrîns al activității nóstre, ne întrunesc la o colegială consfătuire asupra esperiențelor făcute în chiămarea nóstră învěțătoréscă, spre a ne întărí încrederea în noi și a ne entusiasma tot mai mult față de nobila misiune ce am luat asupra nóstră.

Dorința de a cunóște și alte cercuri învěțătorești azi mi-s'a împlinit, dându-mi-se onorifica însărcinare a conduce conferențele dv. din acest an. Deie bunul Dzeu sě se împlinéscă și motivul acestei dorințe, de a vedé, că interesul ce l'ați arětat și până acum față de conferențe crește tot mai mult și se resfrânge asupra unei activități tot mai rodnice în chiămarea dvóstre.

Ințeleg aici interesul față de perfecționarea chiămării nóstre învěțătorești, interesul de a ne inarma tot cu mai bogate cunoștințe și a ne acuira tot mai multe și mai puternice mijlóce întru împlinirea misiunei culturale, care o avem în sinul bisericii și poporului nostru.

Scopul conferențelor nóstre nu este și nici că póte fi a ne ocupa cu cestiuni politice, militante de zi, cum, durere, se observă la o parte din învěțătorimea patriei nóstre. Noi, învěțătorii gr. or. români, ne întrunim curat din îndemnul ideal a discuta principiile și mijlócele educațiunei pentru ridicarea nivelului cultural-moral al poporului nostru. In discuțiile acestea vom avé pururea înaintea ochilor nostri basa naturală a conferențelor nóstre, care este legătura intimă a școlei nóstre cu biserica nóstră. De aici purcedênd și aici concentrând firul discuțiilor, vom rěmâné, spre binele nostru, spre mulțămirea inițiatorilor conferențelor și spre fericirea poporului nostru, pe un teren care nu va clătina nici va produce sguduiri în desvoltarea culturală a poporului nostru.

Curentul bolnăvicios, care cu durere observăm că se lățește tot mai mult în patria nóstră și care tinde la înstrăinarea școlei și cu ea la înstrăinarea culturei de la basele naturale ale religiunei creștine, în sinul nostru, în conferențele nóstre aderenți sě nu afle. Atunci progresul cultural al poporului nostru, inițiat de înaintașii nostri și validitat întrě împrejurări nu maipuțin maștere de cât ale nóstre, de-și lin, va înainta continuu spre adevěrata fericire. Nutrit de aceste speranțe, declar conferența din acest an deschisă.

Dr. K. Weinhold, ca delegat al inspectorului reg. de școle încă salută conferența dorindu-i muncă rodnică.

Ședința I.

După constituire se stabilește programa pentru I-a ședință și anume, se hotărește sě se dee cetire disertațiunii: „Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țěranilor nostri“, temă lucrată de înv. Nicolae Șoneriu.

Disertantul schițéză pe scurt factorii de la cari depinde educațiunea și trece la creșterea copiilor în familie, de la naștere până la desvoltarea lor completă, stabilește unele principii de educațiune și accentuiază în deosebi legătura prietinéscă dintrě școlă și familie. Apoi scóte rênd pe rênd la ivélă scăderile ce se pot observa în familiile țěranilor nostri cu privire la creșterea copiilor: nepriceperea părinților și indiferentismul lor, lipsa de mijlóce și de timp, provocate de sărăcie. Incheie esprimându și dorința, ca învěțătorii cu tot zelul sě stărue la rěspândirea adevěratei culturi în școlă și familie, căci numai așa se vor puté acoperí lipsele amintite.

Recesentul Nicolae Iordan află tema succésă.

După o desbatere vie dl comisariu mai adauge la scăderile menționate deja: lipsa de intimitate întrě membrii familiei, nesimțul părinților în alegerea cuvintelor, ce le rostesc în fața copiilor, lipsa de abnegațiune, de a da prin fapte pildă copiilor și în fine fatalismul. Trece apoi la mijlócele prin cari s'ar puté combate aceste scăderi și accentuéză: datorința ómenilor pricepuți, în deosebi a preoților și a învěțătorilor, de a da țěranului indigitări referitóre la educațiune și a 'l entusiasma, întrând în viu contact cu el; inspecționarea vieții publice prin organele comunale și bisericești, și în sfêrșit ținerea esamenelor în presența ómenilor din sat, spre a 'l incălzi pentru școlă.

Ședința se ridică la 12 ore 10 m.

Ședința II.

Se deschide la 4 ore p. m.

Se cetește disertațiunea: „Importanța cântării în școla poporală cu deosebită considerare la poporul român“, lucrată de înv. Ioan Pavel.

Disertantul atinge pe scurt importanța cântării, întru cât nobilitéză inima și pune basă sau cel puțin contribue la formarea caracterului și a voinței prin desvoltarea feluritelor sentimente; desvóltă apoi mai pe larg însemnătatea ei la poporul nostru, mai ales fiind-că musica jócă rolul preponderant în serviciul nostru divin; schițéză normele după cari trebue sě se facă alegerea materialului: cântările sě fie de caracter curat românesc și pentru primii ani de școlă sě fie mai ușóre și mai simple; în fine stabilește normele după cari trebue sě fie predată o cântare în mod pedagogic.

Recensentul Vas. Șpan constată, că tema e reușită.

După o discuție animată, deosebi în ceea-ce privește învěțarea notelor în școla poporală și separarea copiilor cu aud musical de cei fără aud, presidentul pe lângă cele amintite de disertant mai adauge, că este necesar, ca învěțarea notelor sě se încépă cât de timpuriu, ear' elevii cu aud musical trebuesc separați de ceialalți, și numai după ce primii și-au întipărit bine o cântare, numai atunci pot fi admiși ceialalți sě cânte cu ei; textul cântării sě se iee înainte cu elevii, ear' cântarea însași în primii ani de școlă sě fie numai într'o voce. Preste tot sě nu se iee prea mult material, ci cel mult 4—5 cântări într'un an școlar.

Cu acésta ocasiune se alege o comisie constătătóre din membrii: Ioan Pavel, Il. Mihaiu, T. Murgău, I. Cionca și O. Simtion, ca acésta sě alégă cântări potrivite pentru școlele nóstre și ca text și ca melodie, și sě le presinte conferenței din anul proxim.

Ședința se ridică la 7 ore p. m.

Ședința III.

Se deschide la 8 ore a. m. (24 April).

La ordinea zilei este prelegerea practică din religiune despre pilda: „Vameșul și fariseul“, predată elevilor din anul IV de școlă, de înv. Vasilie Șpan.

După ce prelegětoriul își face autocritica se încinge o discuție însuflețită, ear' presidentul reasumă observările și constată că prelegerea a fost cât se póte de reușită. Analisa a fost însě prea lungă, ear' textul biblic concis trebuia sě fie în casul acesta înlocuit cu un text liber în fel de enarațiune. De altcum predarea a fost vióie și prelegětoriul a știut țíné încordată atențiunea elevilor.

Se purcede apoi la a doua temă practică din geometrie: „Aflarea suprafeții cubului“, predată elevilor din anul V de școlă de înv. Vasile Zdrenghea.

Terminându-și prelegětorul autocritica și încheindu-se discuția, presidentul notéză, că prelegerea n'a fost contemplată așa din partea dsale, căci elevii au cunoscut deja cuadratul și calcularea suprafeței lui, ar fi dorit însě sě fie predată la elevii cari învață pentru prima-oră geometria, servind tema presentă de introducere. Așa cum a fost predată tema practică a fost numai o aplicare; ca atare însě a fost reușită.

Ședința se ridică la orele 12 și 30 m.

Ședința IV.

Se deschide la 2 ore p. m.

La ordinea zilei este prelegerea practică din cântări: „Primăvara a sosit“, predată elevilor din anul II de școlă, de înv. Ioan Pavel.

Prelegětoriul analiséză cu copiii schimbarea ce se întêmplă primăvara în natură și-i pregătește astfel pentru poesia de față, apoi le presintă 3 strofe din poesie, scrise pe tablă, îi pune s'o cetéscă strofă de strofă și o analiséză din nou. Se restrînge după aceea la o singură strofă, pune elevii s'o cetéscă și rênd pe rênd șterge substantivele, verbele și celelalte cuvinte, până-ce copiii au memorisat'o. Apoi trece la cântare: le cântă melodia cu violina, de câteva-ori și cu gura și în sfîrșit îi pune și pe elevi sě cânte, la început „piano“ și rar, apoi tot mai „forte“ și mai repede, până-ce elevii și-au întipărit destul de bine și melodia.

Reasumând observările făcute de membrii conferenței, presidentul constată, că prelegerea a fost succésă și póte servi și celorlalți învěțători de model, cum au sě propună cântarea.

In urmă se trece la ultima temă practică: „Desemnarea frunzei de měr“, predată elevilor din anul VI de școlă, de înv. Vasilie Zdrenghea.

Prelegětoriul analiséză cu ajutoriul cunoștințelor botanice frunza de měr și apoi trece la desemnarea pe tablă. Din discuție reese, că predarea a fost corectă, desemnarea trebuia însě sě o încépă cu scheletul frunzei, nu cu marginea ei.

Eshauriată fiind programa conferenței pe anul curent, se alege o comisie permanentă care sě se îngrijéscă de temele conferenței din anul proxim. Ca membri ai comisiei pentru tractul Sebeșului se aclaméză: I. Roșu, A. Savu, V. Cărpinișan, T. Trifa, și I. Cionca; pentru tractul Albei-Iulie: I. Roșca, I. Medrea, Z. Albu, și I. Mihaiu.

Terminându-se cu acestea agendele conferenței, presidentul constată cu bucurie interesul viu, serositatea și obiectivitatea, cu care s'au discutat diferitele teme, își esprimă dorința, ca și pe viitoriu sě-i vadă pe învěțători pětrunși de tot același zel și avênt ca și până acum, și mai ales le pune la inimă sě fie pătrunși despre însemnătatea conferențelor, care este locul cel mai potrivit, ca învěțătorii sě învețe unii de la alții.

Mulțămindu-le pentru buna ordine și calmitate, arătată în decursul discuțiunilor, declară conferența pentru anul 1904 închisă.

Vorbirea a fost primită cu vii aclamațiuni de „sě trăiéscă!“.

Invěțătoriul dir. Samuil Roșu mulțămește presidentului pentru bunavoință și răbdarea, pentru tactul și priceperea, cu care a condus ședințele conferenței spre mulțămirea tuturor membrilor ei și 'i dorește sě 'l vadă încă mulți ani lucrând în folosul învěțătorimei nóstre.

Banchetul.

In 23 April membrii conferenței dimpreună cu dl protopop al Sebeșului și părintele Murěșan au luat prânzul la o masă comună. Pe lângă voia bună n'au lipsit nici toastele: pentru Escelența Sa, ca inițiatorul conferențelor, pentru dl comisariu Dr. Ioan Stroia, pentru fostul comisariu Dr. Iosif Blaga, pentru protopresbiterii ambelor tracte și pentru învěțătorime.

Astfel a decurs conferența din acest cerc, și, de sigur, învěțătorii cari au luat parte s'au depărtat mulțămiți, cu cunoștințe mai ample și mai clare, ear' tot odată și cu amintiri plăcute. In deosebi le va rěmâné însě vie în memorie persóna dlui comisariu Stroia, care ací cu rigóre, ací cu blândeță a condus ședințele la resultatul dorit. Dee Dumnezeu sě mai fie încă mulți, mulți ani activ și pe acest teren!

Ș.

Cercul Sělițte

Ședința IV.

In acéstă ședință s'au cetit recensiunile făcute asupra temeler practice. Recensent numit din partea comisiunii permanente pentru prelegerea din limba magiară a fost învěțătoriul Șerb din Poiana, pentru tema din limba română înv. Criştiu din Sĕlişte, ear' pentru prelegerea din Fisică, înv. Fărcaşiu.

După-ce la aceste teme au vorbit şi învĕţătorii: Bratu, Lăpĕdat, Sava, şi Crişan, se declară deplin succese tóte lucrările.

Şedinţa V.

La ordinea zilei este critica asupra operatului dlui Lăpĕdat: „Cari sunt cerinţele unei bune cărţi de cetire“?

Inainte de a întra în discuţiune dl Lăpĕdat mai repetéză pe scurt principiile de cari trebue sĕ ţinem cont la scrierea unei cărţi bune.

După ce la acéstă temă au vorbit mai mulţi învĕţători, cari toţi au accentuat lipsa unei bune cărţi de cetire, şi au aprobat întru tóte principiile cuprinse în operatul dlui Lăpĕdat, acest operat se declară ca fórte bine succes şi deci în viitor la compunerea unei cărţi principiile cuprinse în acest operat trebue luate în considerare.

Tot aci dl Georgescu avênd în vedere lipsa absolută a unei cărţi bune de cetire, propune, ca conferenţa sĕ róge pe Preaven. Consistoriu sĕ escrie concurs pentru scrierea unei cărţi de cetire, punênd premiu pentru cea mai bună carte ce va întra la acel concurs.

După acésta urméză referada dlui P. Giura asupra fondului de pensiune învĕţătoresc, asupra fondului de ajutorare Eötvös şi asupra recuisitelor de scris şi desemn, etc.

In acéstă referadă ne arată autorul condiţiunile ce se recer pentru primirea în fondul de pensiune, ce salarii se pot înscrie, şi ce documente sunt de lipsă la primire, ridicare de salarii, etc.

Referitor la fondul Eötvös ne arată cum s'a format, care 'i este scopul, ce datorinţă au membrii ei, şi binefacerile ce se pot avé din el; în fine recomandă, ca să se inscrie învĕţătorii la el, căci numai în interesul lor vor lucra.

Privitor la recuisite de scris, etc. ne arată cari sunt cele mai bune caete ca hârtie şi ca sistem. Aceste sunt libelele întroduse deja din anul trecut în şcóla din Sĕlişte, şi astfel întocmite, că cu cât înaintéză în clasă, cu atât liniile se strimtéză şi dispar, până ce în clasa ultimă se scrie pe hârtie curată.

Vorbeşte despre peniţe, la desemn despre blocuri, şi despre un fel de table de hârtie négră; la Geografie despre mapele mute, etc.

Acéstă temă a fost bine lucrată şi folos a putut avé fie-care din audirea ei.

Intrĕ propunerile făcute amintesc aci:

1. Dl *I. Bratu*, avênd în vedere, că învĕţătorimea nóstră nu este bine sĕ lucre în viitor tot numai aşa parţial, ci în anumite cestiuni ar trebui, ca toţi sĕ lucre la olaltă, în frăţéscă şi bunăinţelegere, cum se întêmplă acésta aprópe în tóte statele, propune, ca conferenţa sĕ róge pe Preaven. Consistoriu, ca sĕ binevoiască a se ocupa cu modul cum s'ar puté convoca un congres al învĕţătorilor ortodoxi din întréga Metropolie, şi convocarea sĕ se facă cu ocasiunea sfinţirii Catedralei din Sibiiu.

Acéstă propunere se primeşte cu aditamentul făcut de înv. Crişan, ca adecă comisiunea nóstră permanentă sĕ se adreseze celorlalte comisiuni, ca din partea tuturor sĕ se esprime acéstă dorinţă a învĕţătorimei nóstre, dorinţă, care avem cea mai firmă convingere că Preaven. Consistoriu ni-o va lua în considerare.

2. Dl I. Crişan, considerând, că acum în fie-care comună, unde sunt mai mulţi învĕţători, va trebuí după lege sĕ se înfiinţeze şcólele de repetiţiune economică, în cari şcóle pentru-ca sĕ pótă propune, vr'un învĕţător trebue sĕ-şi căştige cualificaţiune specială, care o póte căpăta în cursurile anume înfiinţate şi conduse de stat, în cari cursuri fiind numĕrul mic al celor ce sunt primiţi, primirea este grea şi aşa de multe-ori învĕţătorii nostri competéză de geaba, propune, ca conferenţa sĕ róge pe Preaven. Consistoriu, ca încă în vara acésta sĕ deschidă astfel de cursuri în Sibiiu, precum dealtmintrelea au deschis şi Saşii pentru învĕţătorii lor.

3. Dl P. Giura, avênd în vedere, că în vara acésta se va ţiné în Budapesta un mare congres didactic împreunat cu exposiţie de diferite lucruri privitóre la şcólă şi astfel interesantă şi tot odată şi folositóre pentru fie-care învĕţătoriu, propune, ca conferenţa sĕ róge pe Prea Ven. Consistoriu, sĕ dee din fondul fostelor Reuniuni învĕţătoreşti, administrat de Prea Ven. Consistoriu, ajutor învĕţătorilor cari ar dorí sĕ participe la acest congres.

După acestea, rĕmânênd, ca locul pentru ţinerea conferenţei în anul viitoriu sĕ se stabiléscă în şedinţa comisiunei premanente, în care se realeg tot cei fosti şi de nou dl Georgescu, înv.-dirig. în Poiana, dl comisariu ţine o scurtă vorbire de încheere, în care îşi esprimă convingerea că de la acésta conferenţă, unde s'au discutat atâtea lucruri însemnate, şi cu mare pricepere, fie-care din participanţi a profitat, unul mai mult, altul mai puţin, însĕ fie-care câte ceva, şi acestea le vor aplica în şcóla poporului român, a acelui popor, care cu multă trudă îşi susţine şcóla, pentru-ca sĕ-şi créscă pe fiii şi ficele sale.

Mulţămeşte tuturor pentru frăţésca conlucrare. In numele conferenţei dl Lăpădat tălmăceşte simţĕmitele de dragoste şi stimă ce dl comisariu le-a căştigat în un timp aşa de scurt prin blândeţa şi înţelepciunea sa, de la învĕţătorii acestui cerc conferenţiar, dorindu-i viéţă lungă — termină cu un „sĕ tráéscă“ repetat de toţi învĕţătorii.

Astfel au decurs şedinţele rodnice ale conf. cercului Sĕlişte.

Cu acésta însĕ totuşi nu pot termina, ci datorinţă am sĕ mai amintesc unele momente de însemnătate, petrecute aci.

Deóre-ce conducĕtorii acestei brave comune, pe lângă că ni-au pus la disposiţie cuartire bune, etc. s'au îngrijit sĕ avem şi prânzul şi cina la olaltă făcênd legătură cu un om anume tocmit în scopul acesta, — astfel şi acum ni-s'a dat ocasiune a petrece unul cu altul în cel mai frăţesc mod, ni-s'a dat ocasiune a auzí vorbiri pline de înţelepciune şi glume inveselitóre.

Primul toast, ce s'a ridicat a fost pentru Inalt Prea Sfinţitul nostru Metropolit, rostit prin dl comisariu. Al doilea a fost ridicat de dl Petru Joga sen. pentru dl comisariu, şi al treilea a fost al dlui Lăpĕdat pentru conducĕtorii acestei frumóse comune.

Tot aci trebue sĕ mai amintesc, că în una din serile petrecute aci am avut fericirea de a avé în mijlocul nostru pe dl Dr. Mihu din Poiana, care în o vorbire magistrală a arĕtat care este scopul şcólei române, la poporul român.

Prin acésta vorbire înflăcărată dl Dr. şi-a căştigat dragostea nóstră, ear' noi direcţiunea chiămării nóstre. Legitime şi sincer simţite au fost ovaţiunile ce i-s'au făcut dlui Dr. Mihu.

Şi acum, după ce au trecut atâtea zile, mai simt în sufletul meu impresiunile ce le-am primit cu ocasiunea adunării conferenţei nóstre.

Comuna cu curăţenia ei, ómenii cu afabiditatea lor, biserica, şcóla, conducĕtorii acestei comune, discuţiunile conferenţei, tóte, tóte nu se vor şterge în curênd din inima mea şi a colegilor mei. *Leonil.*

Primejdia e mare.

Când ni-am esprimat în numĕrul trecut părerea, că învitarea I. P. S. Sale, a domnului archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu* pentru a face parte din *ancheta* chiămată sĕ stabiléscă în mod final textul projectului de lege referitor la reforma învĕţămêntului public, va avé *influinţă liniştitóre* asupra opiniunei publice române, nu cunoşteam încă cuprinsul, şi mai ales *spiritul* projectului de lege, publicat în întregime în tóte ziarele magiare. Acum însĕ, după ce 'l cunóştem, nu putem de cât sĕ ne alăturăm la îngrijirile manifestate din partea celorlalte ziare româneşti, şi sĕ constatăm şi din partea nóstră, că primejdia în care se află şcólele nóstre naţionale e într'adevĕr mare şi bunul Dumnezeu ştie cum o vom puté delătura. Zilele grele cari ne aştéptă, sperăm însĕ, că ne vor afla pe toţi la locul şi la postul lor. Notăm încă faptul, că Preasfinţiţii domni episcopi sufragani din Arad şi Caransebeş n'au primit invitare sĕ facă parte din *anchetă*, de-şi de dorit era sĕ nu fie trecuţi cu vederea, după ce autoritatea supremă şcolară în diecesele lor domnii episcopi sufragani o eserciază. Cu părţile asupritóre pentru noi din noul project de lege ne vom ocupa în numĕrul proxim.

„Rĕspuns ziariului „Telegraful Român“.

Sub acest titlu publică „Nagyszebeni Ujság“ nrul 14 din 22 l. c. următórea întimpinare:

„Relativ la articolul publicat în „Telegraful Român“ din 6/19 sub titlul *„Creştere patriotică“*, de la locul cel mai competent — de la directorul internatului Theresian şi de la profesorul gimnasiului ung. reg. de stat Bournáz Ernő, cari au venit împreună cu tinerimea de la maialul din 17 l. c. al Theresianului — primim declaraţiunea, că nici străinii, dar' cu atât mai puţin elevii internatului n'au accentuat la locul indicat esclamările amintite. Declaranţii accentuéză şi aceea, că ei despre astfel de esclamări chiar şi în casul când n'ar fi fost martori imediaţi, — ar fi aflat din scandalisarea naturală a tinerimei crescute „patriotic“ dar' în spirit de frăţietate cu fie-care cive al statului“.

„Nisuinţa permanentă a institutelor de învĕţămênt r. ung. din loc este, ca sĕ créscă tinerimea în conţelegere frăţéscă şi ca ori-ce apariţiune care ar conturba acésta sĕ o suprime respective pedepséscă; deci este natural că titlul şi presupunerea articolului din „Telegraful Român“ nu póte fi de cât obiectul *respingerii*“.*)

Va sĕ zică, aceea ce s'a publicat în „Telegraful Român“ că adecă: unii din tinerii cari veniau de la maial, când au trecut pe dinaintea casei mele (sĕ o spunem acum şi acésta), pe al cărei balcon era familia mea, în însufleţirea lor, după terminarea cu cântarea aşa numitei *„Kossuth nota“* au strigat *„Éljen a magyar!“* *„Le az oláhokkal!“* etc., este un *neadevĕr*, o minciună, scornită verosimil cu scop de agitaţiune contra institutelor de învĕţămênt reg. ung. din localitate, şi este neadevĕr, pentru-că directorul internatului, dl camer. papal *Prokupek Sámuel* şi dl profesor gimnasial *Bournáz Ernő*, cari însoţiau pe elevi, n'au audit esclamările din cestiune, şi nici elevii ceialalţi binecrescuţi nu s'au scandalisat de ele.

Admit că dl director Prokupek şi dl profesor Bournáz n'au audit esclamările celor ce strigau „Le az oláhokkal“, ci vor fi audit numai pe „Éljen a magyar“, nu admit însĕ că nici elevii internatului, cari erau lângă cei ce esclamau, n'ar fi audit, pentru-că unii din ei îi şi admoniau cu *„pís“-ţituri* pe cei viteji, cărora însĕ nu le păsa de admoniţii, ci întorcêndu-se cu faţa către balcon *repeţiau* esclamările. Dar' asta nu o vor afla ei de la elevi nici chiar dacă ar pune la cale o investigaţiune, pentru-că spiritul de corp este mai puternic întrĕ studenţi de cât disciplina profesorilor. Dar' precum se vede, de vr'o investigaţiune nici vorbă nu póte fi.

Cu tótă desminţirea dlor Prokupek şi Bournas, declar acum pe faţă cu subsrierea mea, că *cele afirmate în „Tel. Rom.“ din 6/19 c. sunt adevĕrate.*

Cu intenţiune s'a accentuat în acel articol, că cei cari au strigat *„Le az oláhokkal“* nu erau în uniforma internatului „Theresian“, prin urmare apostrofarea de creştere *„patriotică“* nu privea pe elevii acelui internat, ci pe alţi tineri cari îi însoţiau.

Peste tot „patriotismul“ care se manifestă în strigătele amintite, nu este inomis efluxul creşterii ce o capĕtă elevii de la profesori în internate şi în şcóle, nici chiar al celei controlabile în familii, ci sigur este efluxul cetirei unei mari părţi a jurnalisticei de astăzi magiare.

Au dóră *„Kossuth nota“*, de care se însufleţiau tinerii cântându-o pe strada Schewis la rentórcere de la maial, *în audul domnilor amintiţi*, au învĕţat'o acei băieţi în internat şi în gimnasiu!?

Parteniu Cosma.

„Asociaţiunea.“

Convocare.

Comitetul cercual al despărţĕmêntului VII al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, pe basa §. 45 din statutul Asociaţiunii invită prin acésta pe toţi membrii şi toţi cetăţenii români doritori de literatura şi cultura poporului român de pe teritoriul despărţĕmêntului la adunarea cercuală ordinară ce se va ţiné în 31 Maiu 1904 a. m. la 10 ore în sf. biserică gr. or. din opidul Haţeg, cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării prin president.
2. Raportul notariului.
3. Raportul cassarului.
4. Raportul bibliotecariului.
5. Esmiterea unei comisiuni pentru censurarea rapórteler.
6. Esmiterea unei comisiuni pentru înscrierea de membri şi incassarea taxelor.
7. Cetirea eventualelor disertaţiuni, cari sunt a se presenta cu 3 zile inainte directorului despărţĕmêntului.
8. Referarea comisiunilor şi decidere asupra acestora.
9. Alegerea directorului despărţĕmêntului şi a membrilor comitetului cercual.
10. Eventuale propuneri.
11. Inchiderea adunării.

Din şedinţa comitetului cercual al despărţĕmêntului VII Haţeg, ţinută la 20 Maiu 1904.

Dr. Gavriil Suoiu
director.

Ioan Muntean
notariu.

NOUTĂŢI

† Ilariu Muţiu-Urechiă. Joi séra, în urma unei apoplexii de inimă, a rĕposat Ilariu Muţiu-Urechiă, cumnatul dlui asesor consistorial Nicolae Ivan.

Inmormêntarea s'a făcut Sâmbătă, la orele 4 d. a. Public numĕros şi ales s'a presentat la casa mortului, pentru a 'i da decedatului ultimul onor, însoţindu-l până la mormênt. Era representat comitatul, (fiind de faţă I. Sa domnul comite-suprem Thalmann, dl vicecomite Reissenberger, dl protonotoriu Strois, şi alţii), magistratul, tribunalul, direcţia-financiară, corpul-ofiţeresc, reuniunea funcţionarilor, reuniunea-pompierilor, etc., ear' inteliginţa română din loc se presentase aprópe completă, domni şi dame. Intrĕ cei presenţi am observat şi pe P. C. Sa domnul archimandrit şi vicariu Dr. *Ilarion Puşcariu*. Venise o delegaţie şi de la Sĕlişte, unde decedatul fusese protopretor, şi numĕróse rudenii şi cunoscuţi din Reşinari, locul naşterii sale. Actul înmormêntării a fost oficiat din partea domnului protopresbiter *Ioan Papiu*, cu asistenţa dlui *Ioan Droc*, protopresbiter în pensiune, şi a dlui Moise *Lazar*, asesor consistorial. Réspunsurile le-a dat corul seminariului Andreian, condus de dl profesor Cunţan. Incet şi-a făcut calea convoiul de la casa mortului până la mormênt, unde s'a cetit deslegarea, şi tocmai la sfinţit de sóre au fost aşezate în sinul pămêntului rĕmăşiţele acestuia, care câtă vreme întrĕ noi a fost a purtat numele *Ilariu Muciu Urechiă*. Odihnéscă în pace!

Din partea familiei rĕposatului ni-s'a trimis următoriul anunţ funebral:

Cu inimă frântă de adâncă durere aducem la cunoştinţa tuturor rudeniilor, prietinilor şi cunoscutilor, că iubitul nostru soţ, tată, frate, socru, moş: *Ilariu Muţiu-Urechiă*, primpretor emeritat, secretariu al „reuniunii funcţionarilor“, membru pe viéţă al „Asociaţiunii“, astă-nópte în 6/19 Maiu la orele 11 a adormit subit în Domnul, în etate de 65 ani. Rĕmăşiţele pămênteşti ale scumpului decedat se vor petrece de la casa mortuară, Wiesengasse nr. 1, Sâmbătă, la 8/21 Maiu la orele 4 p. m., în cimiteriul bisericei din Suburbiul-Iosefin. Fie-i tĕrîna uşóră! — Sibiiu, 7/20 Maiu 1904. *Intristata familie.*

*

Vicecomitele Hunedórei. In congregaţia ţinută Mercuri, sĕptĕmâna trecută în Deva, a fost ales vicecomite al comitatului Hunedóra dl *Pogány Béla*, până aci protonotariu comitatens.

*

O nouă lucrare de Carmen Sylva. M. Sa Regina României, profund impresionată de primirea entusiastă pe care familia regală a avut-o în escursiunea pe Dunăre, a început chiar în cursul acelei călĕtorii sĕ lucreze la o operă întitulată: *„Călĕtoria pe Dunăre a fiicei Rinului“*.

*

Mulţămită. Onorata adunare generală a institutului de credit şi economíi *„Albina“* din Sibiiu a binevoit a vota şi în anul acesta un ajutor de 200 adecă două sute coróne pentru internatul nostru diecesan gr. or. român din Beiuş, — pentru ce ne esprimăm şi pe acéstă cale mulţămitele nóstre. Beiuş, la 6/19 Maiu 1904. In numele senatului internatului, Vasilie Terebenţiu, rectorul internatului şi notariul senatului.

*

---

*) Constatăm, că numiţii domni au făcut declaraţia acésta şi în faţa nóstră, cerêndu-ne publicarea ei, lucru devenit acum de prisos. Hotărît, că mai corect era, dacă declaraţiei i-ar fi premers o *cercetare severă*, însĕ despre efectuirea ei nu ni-s'a făcut comunicare. Red.

† **Necrolog.** Subscrişii cu inima frântă de durere aducem la cunoştința tuturor rudeniilor şi cunoscuților încetarea din viéță a mult iubitului nostru tată, frate, moş şi strămoş *Teodor Mihulin*, preot gr.-ort. român din Berindia, care în etate de 78 ani şi într'al 55 lea an al preoției, împărtăşit fiind cu sfintele taine, şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului în 5/18 Maiu a. c. la 11 ore nóptea.

Rĕmăşițele pămĕnteşti ale scumpului defunct s'au aşezat spre vecinică odihnă Sâmbătă în 8/21 l. c. în cimiterul gr.-or. român din Govoşdia. Fie-i țărîna uşóră şi memoria binecuvêntată! Augustin, Iancu, Iuliana, Macrina, Iulia, ca fii şi 'n numele fiilor lor Catița măr. Curuț ca soră, Persida n. Popa, Maria n. Lazar, George Luca, Petru Lazar, gineri şi nurori.

*

Concert în Petroşeni. Corul românilor din Hunedóra, sprijinit de tinerimea română din comitat, arangiéză concert şi producțiune în Petroşeni la 16/29 Maiu 1904 (în prima zi de Rusalii) în sala hotelului „Wagner". Inceputul concertului séra la orele $7^1/_2$ In prima zi de Rusalii: Corul va cânta liturgia în biserica română gr. cat. din Petroşeni, fiind present P. S. Sa Episcopul Lugojului Dr. Vasile Hosszu. A doua zi de Rusalii: Corul va cânta liturgia în biserica română gr. or. din Petroşeni. Tot a doua zi de Rusalii escursiune la Surduc şi Păiuş. Prețul de intrare: De persónă 2 coróne, de familie 4 coróne.

*

Teatru în Jabenița. Ni-s'a trimis invitare la representațiunea teatrală împreunată cu joc ce se va ține în 30 Maiu 1904 st. n. (a doua zi de Rusalii) în sala hotelului central de la băile din *Jabenița*. Venitul curat este destinat în favorul fondului de zidire a bisericei gr. or. Inceputul la 8 ore séra. NB. Oferte marinimóse se primesc cu mulțămită şi se vor cuita publice. Musica lui Iosif Müller din Reghin.

*

Avis pentru proprietarii de cai. De la autoritatea competentă se face cunoscut proprietarilor de cai, că în 10 Iunie vor fi duşi de la stațiunile de mânzire armăsarii distribuiți pentru comitatul Sibiiu. Dispozițiunea acésta s'a luat pentru ca soldații terțianiți, cari fuseseră reținuți la îngrijirea armăsarilor, sĕ pótă fi dimişi a casă cel mult cu ziua de 15 Iunie.

De la Asociațiune.

Nr. 480—1904.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de secretariu I. al „Asociațiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" se deschide concurs nou cu terminul *de 15 Iulie 1904 st. n.*

Agendele împreunate cu postul de secretariu I sunt înşirate în § 28 al statutelor Asociațiunii. In sensul acestui § secretariul I. fiind directorul cancelariei Asociațiunii şi referentul causélor ştientifice-literare, concurenții vor avé sĕ justifice atât activitatea lor ştientifică-literară cât şi praxa lor administrativă de până ací, şi îndeosebi vor avé sĕ dovedéscă cualificațiunea academică şi cunoştința limbei române, magiare şi germane.

Secretariul I. nu va puté ocupa şi alte funcțiuni.

Retribuțiunile anuale ale secretariului I. sunt: salariu de 2400 cor. — şi bani de cuartir 800 cor.

Concurenții vor avé sĕ înainteze cererile lor la adresa comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" în Sibiiu (Nagyszeben) str. Morii nr. 8.

Din şedința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ținută în Sibiiu la 12 Maiu 1904.

Iosif Sterca Şuluțu
president

Dr. Diaconovich
secretariu

Cărți şi reviste.

„Istoriografi vechi, istoriografi noi." A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura „*Istoriografi vechi, istoriografi noi*", *studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcățian*. Prețul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărțită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis". Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea". Incheiere.

Posta redacției.

„Nansen şi marinariul." Nu e rea anecdota comunicată, dar' nu e potrivită cu seriositatea ziarului nostru. Alte comunicate scurte, de felul acesta, dar' seriόse, primim şi publicăm cu plăcere.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

De pe la mijlocul veacului V. s'au lățit apoi aceste simbóle, aplicându-se la cele patru estremități ale crucii, pe vestmintele preoțeşti, în deosebi pe mitră, pe mantiile archiereşti, nabedernițe, vase, medalióne, etc.[1]

In douĕ tetraevangelii de pe muntele Atos aflăm simbólele evangelistilor în altă ordine. In primul, din mănăstirea *Watopădi* (Nr. 714), *Mateiu* e fără simbol, *Marcu* e cu vulturul, *Luca* cu boul şi *Ioan* cu leul. In al doilea, din mănăstirea *Dochiariu* (Nr. 52), sunt numai doi evangelisti. In fața lui Mateiu stă paserea, probabil vulturul, ear' în fața lui Luca, taurul. Paserea şi taurul au aureolă şi pórtă câte o carte galbină. Colorile dominante sunt albastru şi roşu.

In un Evangelion din mănăstirea *Esphigmenu* (Nr. 19) aflăm în prima inițială un moşneag[2], şeḑênd şi arĕtând înainte. Este *Ioan* evangelistul.

Evangelistii în unele biserici româneşti.

In biserica din *Buşteni* au evangelistii pénă de gâscă în drépta; evangelistul Ioan e bĕtrân.

In biserica *Pitar-Moşu* din Bucuresti au simbólele evangelistilor *nimb* sau aureolă. Leul şi boul nu-s cu aripi. In aceeaşi biserică se mai află insigniile evangelistilor pe capetele crucei de pe prestol. Aici tóte insigniile au *aripi*. In porticul bisericei *Radu-Vodă* de la Bucureşti insigniile evangelistilor au tóte aripi şi aureolă, nu numai îngerul lui Mateiu.

Asemenea şi la *catedrala din Cernăuți* simbólele evangelistilor din cupola cea mare, precum şi în pridvorul bisericei de la *mănăstirea Sucevița.*

Aripi au şi la biserica *Bărboiu* din *Iaşi*, la biserica *Mirĕuților* din *Suceava.*

Aranjarea evangelistilor este cât se póte de variată şi adese-ori absolut nejustificată. Corect distribuiți i-am aflat în lăuntrul vechei biserici *Trei-ierarchi* de la *Iaşi*, adecă:

1. Ioan, 2. Mateiu,
3. Luca şi 4. Marcu.

Asemenea[3] şi pe o evangelie de la *Metropolia* din Iași și pe evangelia de pe prestolul *catedralei din Cernăuți*; dar' sub cupolă aflăm aici pe evangelisti în altă ordine. Anume:

Marcu Luca
Mateiu Ioan

Ioan e bĕtrân alb, cu barbă lungă.

Tot asemenea îi găsim şi în cupola bisericei *Mirĕuților* (Suceava). Despre corecta lor împărțire am scris la alt loc. (Vezi pag. 50—53).

Adaugem la locul acesta pe lângă ordinele indicate deja şi o a 3-a ordine justificată. Anume: 1. *Mateiu*, fiind-că se ocupă cu genealogia lui Iisus. 2. Urméză imediat *Ioan*, fiind-că el a fost apostol. 3. *Marcu* şi 4. *Luca*, ambii sunt sinoptici. Ei vin după Ioan, fiind-că au fost numai ucenici apostolesti. Marcu e înaintea lui Luca, căci despre el cu probabilitate se susținea, că a cunoscut pe Iisus şi l'a auḑit predicând. Marcu face în evangelia sa amintire despre un tinĕr, care era de față când a prins pe Christos. Voind a-l prinde şi pe el, a fugit, aruncând singurul vestmênt cu care era îmbrăcat şi rĕmânênd gol. Din faptul, că vorbeşte cu tótă modestia despre el şi că nu-l numeşte, se deduce, că acel tinĕr a fost însuşi Marcu.

De altă parte, când a scăpat Petru din temnița din Ierusalim cu ajutoriul îngerului fuge la casa, unde erau adunați apostolii. Acea casă era a mamei lui Marcu, sora lui Varnava. Deci a trebuit sĕ vadă şi el pe Iisus. La fine urméză medicul Luca, pe care abia apostolul Pavel îl ia cu sine în Troa. Dacă la „animal ecclesiae" din Hortus deliciarum numĕrarea piciórelor merge în cerc

$$\begin{tikzcd} \overset{2}{\bullet} \arrow[d] & \overset{1}{\bullet} \arrow[l] \\ \overset{3}{\bullet} \arrow[r] & \overset{4}{\bullet} \end{tikzcd}$$

atunci pictorul a purces conform ordinei de mai sus.

Simbólele evangelistilor sunt din lumea anti-creştină.[4]

Interesant este a vedea, cum obvin acestea animale şi în lumea mitologică a ḑeilor din periodele vechi şi anti-creştine. De aceea espunem în cele următóre unele asemenea *míturi.*

In miturile tuturor popórelor aflăm diferite versiuni cu privire la crearea şi proveniența lumii şi a celor din ea.

Un *mit indic* d. e. susține, că Cel vecinic a creat mai întâiu apa; spiritul divin plutea de-asupra valurilor, şi s'a desvoltat materia creatóre în forma unui *ou.* In oul acesta, în jurul căruia s'a încolăcit *Ananda*, şerpele fără sfêrşit, a petrecut *Brahma* (Prajapati) ca bărbat-femee un an; apoi a spart oul cu 7 coji; şi aşa s'a format din o parte cele 7 ceriuri, ear' din ceealaltă parte pămêntul cu cele 7 regiuni.

In Cosmogonia lui *Zoroastru* sparge taurul Abudud cu cornul oul-creator, din care iese *Ormuzd* şi *Ahriman*, principiul luminei şi al întunerecului. După Plutarch a eşit mai întâiu din ou Ahriman, isvorul gâlcevei şi al discordiei. Lumea a fost creată primăvara; de aceea esistă la Persi obiceiul, că ómenii se cinsteau la sĕrbătórea *Neuruz*, când adecă se începe primăvara, cu ouĕ colorate, aurite, pictate. Acésta o făceau şi Slavii vechi la sĕrbătórea *Letnice* (primăvara). Asemenea jócă rol şi la Hebrei oul roşu în nóptea sĕrbătórei *Pascha* (nóptea creării). Fie-care trebuia sĕ guste din el. Locuitorii de lângă rîul *Nil* şi astăzi roşesc ouĕle înainte de-ale mânca. Oul roşu obvine şi între obiceiurile de la paşti ale ambelor biserici, rĕsăriténă şi apusénă.

Japonesii susțin, că însuşi chaosul a avut forma unui ou de oțel. In el clocoteau apele ca în mare, şi cuprindea germenele, simburele, tuturor lucrurilor. Elementele curate şi uşóre s'au grupat de-asupra, formând ceriul; ear' cele grele şi întunecóse s'au învârtoşat, formând pămêntul. La mijloc era spiritul divin *Kami.*

Un *mit asirico-babilonic* afirmă, că un ou uriaş a căḑut din ceriu în Eufrat; peştii l'au împins la țĕrm; acolo l'a clocit un porumb şi din el s'a născut zeița syrică *Astaroth* (Asträa sau Ostara = Ostern). Porumbul este şi la alte popóre simbolul spiritului lui Dzeu, ce plutea de-asupra apelor creatóre.

In Martie, când natura îşi serbéză învierea, începeau Romanii *jocul* ouĕlor în circus maximus.

Orphicii numiau spiritul lumii creatóre *Cel-născut-din-ou.*[1] Acest ou era considerat *ou de şarpe. Älian* ne-a păstrat un mit, în sensul căruia şarpele n'are mamă. Din oul acesta a eşit Phanes *Protogonos* şi tótă cealaltă lume. De aceea se numeşte Domnul lumii diavolul sau bĕtrânul şarpe. (Hebr. nahasch, kadmoni). Phanes avea aripi aurii; era bărbat-femee, hermafrodit, cu cap de taur, şi cu un şarpe pe cap. El e primul născut zeu al luminei.

In Cosmogonia lui *Hellanicus* primoguitul zeu resare din adâncimile întunecóse, ca un şarpe într'aripat, cu fața de *zeu*, împreunată cu un cap de *leu* şi *taur*. Se numeşte *χρόνος ἀγήρατος* = neîmbĕtrânitórea vreme. Soția lui e *Ananke.* Ea produce oul, care cuprinde puterea creatoriului. Prin frecare se crépă în douĕ: ceriu şi pămênt.

Aceeaşi însĕmnătate, ca şi Protogonos, o are şi o icónă indiană, care represintă o figură cu un cap de *leu, taur, om* şi *vultur*. Figura e încunjurată de un şarpe.

Persii înfățişéză pe *Mithras* ca pe un june cu fața de *leu*, aripe de *vultur*, mânuri de taur, cu cari îşi cuprinde córnele.

Scriitoriul *Porphyrius* (de abstin. IV. 9) ne spune, că: „la preoții egipteni esistă un anumit zĕu până la grumazi în formă de *om*, dar' fața e de *pasĕre*, de *leu* şi de un alt animal. Un alt zeu are *cap de om*; ear' celelalte membre sunt de ale diferitelor animale."

Capul de om, represintând o inteligență superióră, simbolizéză începutul creațiunii materiale, începutul *primăverii. Leul* cu cóma de aur represintă *sórele* în plenitudinea forțelor sale. *Şarpele* aripat e simbolul chronosului, al *timpului.*

---

[1] Vezi „Biserica ortodoxă" Nr. 10 din 1903. Nu pot lipsí evangelistii mai ales de pe mitra archieréscă.

[2] Pictura bizantină zugrăveşte pe evangelistul *Ioan* bĕtran şi alb, precum şi pe patriarchul *Benjamin*, bĕtrân cu pĕrul creț; pe când apusenii fac pe Benjamin totdéuna ca fecioraş de 15—20 ani. Asemenea zugrăvesc şi pe evangelistul *Ioan* totdéuna tinĕr; ear' de altă parte Solomon e la noi tinĕr, de-şi a murit în vârstă de 62 ani.

In general pictura bizantină represintă pe ómeni aşa, cum au fost la mijlocul vieții, sau peste mijloc până la mórte. La apuseni *Iosif*, *Benjamin*, *Tobias* cel tinĕr, *Ioan* evangelistul sunt toți tineri, frumoşi, fără barbă, sau cu o mustăcióră ce abia rĕsare. La noi sunt bĕtrâni—albi.

[3] In acéstă ordine îi găsim şi pe placa de aur de la Altariul Domului din *Aachen.*

[4] Vezi: „Das Heidenthum und dessen Bedeutung für das Christenthum" de Dr. I. N. Sepp, profesor de istorie la universitatea din München. Regensburg 1853. Teologia cosmică. Religiunea naturii şi politeismul.

---

[1] Ouĕle de Paşti sunt adecă un vechiu simbol al sĕrbătorilor de primăvară încă din timpurile păgânilor. Oul este simbolul lumei, deóre-ce deja după vechile mituri brachmane şi egiptene lumea s'a desvoltat dintr'un ou, şi deóre-ce din materia închisă în ou a rĕsărit o nouă viéță, este şi un simbol al primăverei, care stirneşte la o nouă viéță natura înțepenită de gerul ernei.

Biserica creştină trecu acésta importanță a oului la Invierea Mântuitoriului lumii Iisus Christos, şi astfel serbarea Paştilor ocupă locul serbării vechi păgâne de primăvară

Urme despre un asemenea ou aflăm şi în biblie, unde se zice, că pe când pămêntul era nevĕḑut şi nedesĕvêrşit încă, când totul era ascuns în întunerec, spiritul Domnului plutea pe deasupra apei — ear' acest spirit era simbolisat printr'o pasere.

Străvechii slavi păgâni credeau, că lumea s'a creat dintr'un ou. Legenda acésta este cunoscută şi la Ruşi, Poloni şi Cehi, şi la alte popóre slave. Cosmogonia încă derivă lumea dintr'un ou. Chaosul, din care s'a desfăcut lumea, era închis într'un ou, care crepându-se în douĕ, dintr'o parte s'a născut bolta ceréscă, din cealaltă parte pămêntul. Acésta este ceea-ce la popórele străvechi a dat însĕmnătate oului, din care causă păgânii consideraă oul drept cel mai însemnat dar.

Persii d. e. îşi dăruiau în ziua anului nou ouĕ roşii, tot aşa cum îşi dăruesc în zilele nóstre creştinii la Paşti. Scriitoriul roman Plinius spune, că cu ocasiunea sĕrbătorilor mai mari, a jocurilor şi diferitelor rituali era în us la Romani împărțirea de ouĕ ca dar.

Creştinii de mai târziu nu folosiau la Paşti numai ouĕ văpsite cu o colóre, ci încrustau în cója ouĕlor diferite litere şi făceau pe ele şi diferite figuri. La început desenurile acestea aveau caracter pur religios, d. e. inițialele numelui Iisus Christos, învierea lui, preacurata fecióra Maria, îngeri, biserici, cruci, clopote etc. Numai mai târziu era la modă a se desena pe ouĕle roşii flori şi alte figuri profane. Ba mai în urmă cultul óuĕlor de Paşti şi-a perdut aşa de mult din originalitate, în cât în loc de ouĕ naturale au venit la modă darurile în zaharicale ovale, săpunuri şi alte obiecte în formă de ou.

Cultul ouĕlor naturale de Paşti este desvoltat mai ales în Orient, de-şí e cunoscut şi la popórele apusene, ca la Francesi, Germani etc.

La nici un popor însĕ nu ajunge la aşa espresiune însĕmnătatea oului de Paşti ca la poporul rus. Ruşii în diminéța învierii Domnului, se salută cu „Christos a înviat"! — „Adevĕrat a înviat"! şi se cinstesc cu ouĕ roşii frumos zugrăvite, obiceiu care esistă şí la noi, Românii.

Şi la ceialalți Slavi e fórte desvoltat acest cult, mai ales la Ruşii mici. La acestia locuitorii mănăstirilor sunt adevĕrați artisti în înfrumsețarea oului de Paşti. In Museul din Praga se póte vedea o bogată colecțiune de ouĕ de Paşti. Veḑi şi „Candela" revista teologică, Cernăuți din 1904.

Mai înainte ouĕle roşii erau colorate galbin şi roşu; colórea galbenă indică sórele, ear' cea roşie purpura Majestății divine, ori sângele vĕrsat de Mântuitoriul Christos pentru noi.

(Va urma.)

Nr. mag. 7669 904 [120] 1—1

Publicațiune.

In scopul **arêndărei erbii de pe terenul noului têrg de vite** pe trei ani, adecă din 1 Iunie 1904 până în 31 Maiu n. 1907, se va țină licitație **Sâmbătă în 28 Maiu n. c.** la 9 ore a. m. în sala comunității orașului.

Condițiile detaiate de licitare și contractuale se pot vedé la oficiul de edilitate al orașului.

Sibiiu, 20 Maiu n. 1904.

Magistratul.

Nr. 93 1904 [116] 2—3

CONCURS

Pentru întregirea postului vacant de **protopresbiter** în tractul protopresbiteral **Murěș-Oșorheiu** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parochia Murěș-Oșorheiu fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

2. Dotațiunea protopresbiterală statorită prin conclusul sinodului archidiecesan din 21 April 1900 sub nr. protocol. 116 în sumă de 1000 cor., din cari 600 cor. se solvesc din fondul general administrativ al archidiecesei, ear' 400 cor. de la parochiile din tract.

3. Taxele pentru visitațiunea canonică odată pe an, accidenții, esmisiuni și asistări la esamene.

Reflectanții cu cualificațiunea normată prin § 53 al Statului organic și conclusul congresual din 1888 nr. protocol. 111 au a-și înainta cererile lor de concurs instruite conform normelor în vigóre la Preaveneratul Consistoriu archidiecesan în terminul deschis.

Din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Murěș-Oșorheiu, ținută în Nasna la 6/19 Februarie 1904.

Stefan Russu
adm. protopresbit.

Alexandru Oltean
not. comit.

Nr. 232 [109] 2—3

Concurs

Pentru întregirea **parochiei a II-a de clasa primă din Lancrĕm**, protopresbiteratul Sebeș, în urma ordinului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan, dto 13 April a. c. nr. 3705 Bis., se publică concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotația de la stat.

Concurenții au sě-și aștérnă cererile instruite conform §-ului 15 litera *a*) din Regulamentul pentru parochii, în terminul prefipt, subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta poporului în biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvênta.

In conțelegere cu comitetul parochial concernent.

Sebeș, 30 April 1904.

Oficiul protopresbiteral al Sebeșului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

4 părechi de ghete

cu 2 fl. 50 cr.

se vînd timp scurt cu acest preț bagatel în urma cumpĕrării unei enorme cantități de ghete de la o massă concursuală, și a nume: 1 păreche de ghete cu șireturi pentru domni și 1 păreche pentru dame, piele brună, cu talpă bine bătută cu cuie, apoi 1 păreche ghete de modă pentru domni și 1 păreche pentru dame; tóte patru părechile fórte elegante, de cel mai nou fason, trainice, costă numai 5 coróne. Mărimea se indică în centimetri. Se espedézá trimițĕndu-se banii înainte ori pe lângă ramburs. Schimb permis, sau se înapoiézá banii dacă nu convine. (119) 1—1

Schuhexporthaus **H. Wachtel, Krakau 18.**

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius

Sibiiu.

Sĕ se folosésca numai numitul prav!

☞ Pentru pacienții de stomach! ☜

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'și au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulți ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite și recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte și înviorézá organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbațiile de mistuire și influințézá puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuințarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate înca în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări,** cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipațiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum și conglomerarea sângelui în ficat, splină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea și depărtézá prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăviciósе a ficatului. **Lipsa de apetit** și **reaua dispoziție**, precum și **durerile de cap** și **nopțile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou și próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea și nutrirea, ușurézá formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calmézá nervi escitați și creeză nouă **voe de viĕță**. Nenumĕrate scrisori de recunoscință și mulțămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* și *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnișor, Sĕliște, Ocna, Slimnic, Șeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boița, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeșul-săsesc, Vințul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beșinĕu, Mihalț, Teiuș, Blaj, Pănade, Țapu, Mediaș, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibașfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholț, Făgăraș, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hațeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum și în tóte celelalte localități mai mari și mai mici din Ardél, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în tóte ocalitățile din Austro-Ungaria.

☞ Păziți-vĕ de falsificări! ☜

Sĕ se céră anumit:

Vinul de buruieni al lui ☞ Hubert Ullrich. ☜

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roșu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireșe 320,0, Coacăză, Aniș, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 10-12

„BUCIUMANA“

Reuniune de păstrare și anticipare în Bucium-Poeni.

Convocare.

P. T. Domni acționari ai reuniunii de păstrare și anticipare „*Buciumana*“ se invită cu onóre la a

III-a adunare generală ordinară,

care se va țină **Dumineca în 5 Iunie** st. n. a. c. la 2 ore după amiazi, în localul reuniunii.

Obiectele vor fi:

1. Deschiderea și constituirea.
2. Esmiterea unei comisiuni de 3 pentru constatarea libelelor și a plenipotențelor întrate (§. 21 din statute). [121] 1—1
3. Esmiterea a lor 2 membri pentru verificarea procesului verbal.
4. Bilanțul anului 1903, raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiare și darea absolutoriului.
5. Decis referitor la trecerea în contul anului viitor a profitului arătat în bilanț.
6. Alegerea unui membru în direcțiune.
7. Eventuale propuneri (§. 20 din statute).

Domnii membri ai Reuniunei, cari voesc a participa la adunare în persónă sau prin plenipotențiat, sunt rugați a'și depune libelele de solvire și eventual documentul de plenipotență cel mult până în 4 Iunie la 3 ore d. a.

Bucium-Poeni, 17 Maiu 1904.

Direcțiunea.

Active — Contul bilanțului cu 31 Decembre 1903. — Pasive

Active			Cor. fil.
Cassa		904·57	
Escompt		40,697·—	
Imprumut. hipotecare		27,228·—	
Int. anticip. la reesc. .		566·32	
Diversi debitori . .		268 39	
Mobiliar .	1358·—		
10% amort.	135·80	1,222·20	70,886·48
			70,886·48

Pasive		Cor. fil.
Capital social . . .	9,818·60	
Depuneri spre fruct. .	24,891·40	
Fond de reservă . .	702·—	
Fond de pensiune .	60·—	
Reescompt	34,537·—	
Int. anticip. pe 1904	39·34	
Diversi creditori . .	558·13	70,606·47
Profit curat . . .	952·19	
După subtragerea perderii din anul 1902	672·18	280·01
		70,886·48

Eșite. — Contul profit și perderi cu 31 Decembre 1903. — Intrate.

Eșite		Cor. fil.
Interese la depuneri	1,529 92	
„ „ reescompt	2,538·43	
Spese: porto, diverse salare, chirie, remunerație, marce de presență	2,380·13	
Dare directă . . .	92·84	
Dare după int. la dep.	80·16	
Amortisare din mob.	135·80	6,757·28
Perdere trecută din anul 1902 .		672·18
Profit curat		280·01
		7,709·47

Intrate	Cor. fil.
Interese de la cambii escomptate	2,721·20
„ „ „ împrumuturi hipot.	1,716·40
„ „ întârziere	1,456·06
Provisiune	854·58
Competințe de scris	370·23
Provocări	591·—
	7,709·47

Bucium-Poeni, la 31 Decembre 1903.

Nicolae Adamoviciu m. p.
director esecutiv.

Alesandru Jurca m. p.
cassariu.

Nicolae I. Adamoviciu m. p.
contabil.

Membrii direcțiunei:

Georgiu Lupu m. p. **Ioan Jurca Șuntel** m. p. **Nicolae Jurca** m. p.
Alexandru Crîsnic m. p.

Subsemnatul comitet am esaminat încheierea cu 31 Decembre 1903 și am aflat'o cu registrele purtate în bună regulă.

Bucium-Poeni, la 17 Maiu 1904.

Ioan D. Șortan m. p.
president.

Ioan Tr. Popa m. p.

Lazar Ceteraș m. p.

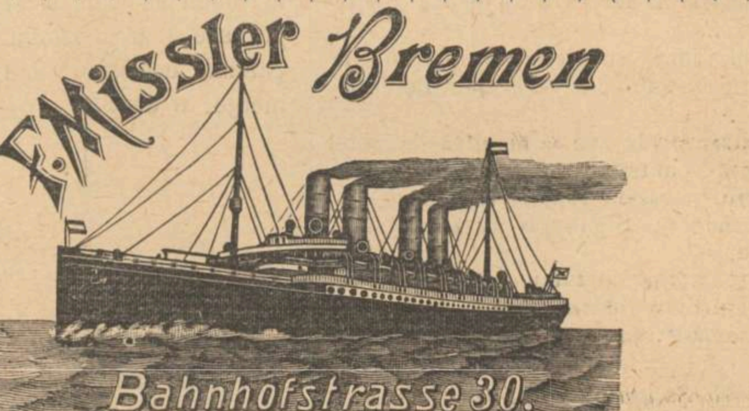

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijésca la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

casă de bancă și întreprindere de comunicațiune. (63) 17—31

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 51 Sibiiu, Joi 13/26 Maiu 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Reforma

legilor învěţămêntului public.

I.

Scopul proiectului de lege despre care a fost vorba de mai multe-ori în ziarul nostru şi care în 27 Maiu n. va fi supus aprecierii unei *anchete*, din care sunt chemaţi a face parte toţi conducětorii bisericilor susţinětóre de şcóle, apoi membri ai parlamentului, şi bărbaţi de specialitate, este: modificarea legii de la 1868 despre învěţămêntul public primar, modificarea legii de la 1879 despre învěţarea limbei magiare, şi modificarea legii de la 1893 despre regularea salariilor învěţătorilor de la şcólele comunale şi confesionale primare.

Dacă revisuirea acestor trei legi s'ar fi făcut numai pentru a se modifica dispoziţiunile dovedite în cursul vremii ca *neesecutabile*, ar fi trebuit sě salutăm cu bucurie intenţiunea guvernului, pentru-că întrě dispoziţiunile de asemenea natură, după părerea nóstră, se află şi forţarea învěţării limbei magiare în şcólele poporale, — spre paguba învěţămêntului poporal preste tot, — după ce resultatul dorit nu s'a ajuns în privinţa acésta, fiind-că nu se putea ajunge. Dar' revisuirea legilor numite s'a făcut tocmai pentru *înăsprirea* acestor dispoziţiuni de magiarisare a şcólelor, şi prin ele a poporaţiunei nemagiare din patrie, va sě zică, de la rěu mergem la şì mai rěu, şi asta e ce ne dóre, ce ne face mare îngrijire şi mare temere, şi ne face sě primim cu neîncredere noul proiect de lege.

Domnul ministru de culte şi instrucţiune publică al ţerii nu mai e mulţămit cu aceea, ca limba magiară sě se propună în şcólele poporale confesionale ca studiu obligat, cum s'a făcut până acuma, ci pretinde în noul proiect de lege, ca fie-care elev eşit din şcóla de tóte zilele sě-şi însuşiască limba magiară în aşa měsură, în cât *sě-şi pótă comunica gândirile clar şi corect în limba acésta*, şi sě ştie ceti, scrie şi calcula corect ungureşte (§ 14).

Ei bine, nu se cuprinde în dispoziţia acésta, menită sě ajungă dispoziţie *legală*, care va avé deci sě fie esecutată cu stricteţă, cea mai evidentă imposibilitate? Care învěţătoriu se angajază, ori se *póte* angaja, sě ducă dispoziţia esact la îndeplinire? Cu bună credinţă nici unul. Pentru-că nu toţi elevii au desvoltate facultăţile la fel, şi ca *din toţi* câţi îi ai în şcólă sě faci Unguri, cum va cere legea, — e cu neputinţă.

Insě proiectul de lege din cestiune *insistă* pe lângă imposibilitatea acésta şi dispune în alt paragraf (41), ca în contra învěţătorilor cari *negligă instrucţia limbei magiare*, cari nu vor puté deci sě arete resultatul cerut în privinţa acésta, sě se deschidă procedură disciplinară din partea comisiunei administrative a comitatului respectiv, şi învěţătoriul, tras în cercetare, *póte fi şi suspendat din postul seu*, detragêndu-i-se plata şi ajutoriul de stat, dacă primeşte ajutoriu de la stat.

Iată deci o sabie, mai primejdiósă de cât a lui Damocle, atârnată deasupra capului învěţătoriului român, pentru-că nu va mai fi sigur de postul seu, nu va şti în care moment póte fi suspendat, după-ce succesul produs în instruirea limbei magiare inspectorul şcolar îl stabileşte, ori solgăbirěul, şi din esperienţe ştim, că e destul, ca învěţătoriul sě fie luat la ochi, pentru-ca *nesuccesul* sě fie constatat, dat fiind, că în fie-care moment şi la ori-care învěţătoriu *póte* fi constatat.

Şi ce se întêmplă, când pe calea acésta ajunge în vacanţă un post de învěţătoriu confesional? Raţiunea cetitoriului va rěspunde astfel: Se deschide concurs şi poporul îşi alege altul. Dar' nu aşa dispune noul proiect de lege, ci dă ministrului de culte şi instrucţiune publică dreptul, ca el *sě numéscă alt învěţătoriu în loc*, fără a mai asculta autoritatea şcolară confesională, făcêndu-i ministrului numai atât de datorinţă, sě fie cu băgare de sémă, ca învěţătoriul numit sě aparţină confesiunei al cărei caracter îl are şcóla (§ 42).

Cine nu vede óre, că pe calea acésta ministrul e pus în posiţia de a ne suspenda în câţiva ani pe toţi învěţătorii, şi a pune în locul lor ómeni de ai sei, chiar şi străini când nu va mai avé de unde sě iee de cei aparţinětori confesiunii nóstre?

Aspră şi asupritóre e şì dispoziţia cuprinsă în § 43 al proiectului de lege, unde se zice, că şcóla confesională, la care învěţătoriul a fost în două rînduri destituit, ministrul *póte sě o închidă* şi sě înfiinţeze în locul ei şcólă de stat.

Ei bine, pe lângă astfel de dispoziţiuni, pe cari guvernul, când vor ajunge sě priméscă formă legală, sigur că le va esecuta cu cea mai necruţătóre asprime, vom puté noi în câţiva ani sě mai zicem că avem şcóle confesionale? Ne vor aparţiné óre nouě învěţătorii pe cari nu noi îi vom alege, ci ministrul ni-i va numí, şi încă fără a mai întreba autoritatea nóstră şcolară?

Iată deci primejdia în care se află şcólele nóstre confesionale. Ea se cuprinde în dispoziţiile trecute în paragrafii citaţi ai proiectului de lege, care ne preocupă.

Dar' mai sunt în acest proiect de lege şi alte dispoziţiuni, mult mai grave, mult mai ameninţătóre, nu numai pentru scólele nóstre confesionale, ci şì pentru însaşi autonomia bisericei nóstre, — dispoziţiunile referitóre la pregătirea şi cualificaţiunea învěţătorilor nostri. Le vom espune într'un articol următoriu.

Personal. *Esc. Sa Inaltpreasânţitul archiepiscop şi metropolit* Ioan Metianu *a plecat eri, Marţi, d. a. la Budapesta, în causa projectului de lege despre reforma instrucţiunii publice poporale.*

Delegaţiunile vor continua astăzi, Mercuri, lucrările întrerupte din causa sěrbătorilor Rosaliilor catolice. Vor ţiné şedinţe comisiunile, ear' şedinţă plenară va ţiné delegaţiunea austriacă Joi, cea ungară Vineri.

Din parlament. Dieta a ţinut Sâmbătă o scurta şedinţă formală, ear' casa magnaţilor asemenea o şedinţă scurtă, în care a votat legea despre sistemisarea salariilor funcţionarilor comitatensi şi a notarilor comunali, apoi legea despre investiţiuni. Maiestatea Sa li-a dat sancţionare încă în aceeaşi zi.

Conferenţele învěţătoreşti.

Cercul Orăştie.

(Raport special.)

S'a început cu serviciu divin: liturgie cu invocarea duhului sfânt, oficiată de dl protopop *V. Domşa*, pe lângă asistenţa dlui paroch *I. Moţa*, cu o frumósă predică despre însemnătatea zilei, rostită cu sentiment pětrundětor.

Rěspunsurile liturgice s'au dat de *corul poporal* din parochia nóstră din Orăştie, de sub conducerea zelosului învěţătoriu *Ioan Branga*, mult măestru în ale musicei.

După terminarea oficiului divin, învěţătorii şi publicul asistent s'au întrunit în şcóla nóstră din Orăştie, zidire cu etaj, frumósă şi impunětóre, unde comisariul consistorial: dl *Dr. V. Bologa* a deschis conferenţa cu următoriul discurs:

Domnilor învěţători!

La finea acestui an şcolar se împlinesc 20 de ani, de când m'am despărţit de dvóstrě învěţătorii din acest cerc. Atunci, precum ştiu mulţi dintrě dvóstrě, am fost 2 ani membru al corpului didactic de la şcóla nóstră din Vinerea şi Orăştie şi ca atare am nizuit a fi devotat cooperator al dvóstre, pe terenul învěţămêntului. De atunci, de sine înţeles, nemijlocit n'am mai luat parte la consultările şi lucrările dvóstre didactice-şcolare.

Şi dacă acum din acest prilej mě aflu eărăşi în mijlocul dvóstrě, nu pot sě tăinuesc bucuria revederii colegiale şi sě nu vě preocup puţin cu acéstă parte subiectivă a exmisiunii mele. Deóre-ce ştiu, că după îndelungata nóstră revedere, veţi întreba în gândul dvóstrě: ce am făcut eu în cei 20 de ani de la despărţire şi ce am realisat eu pe terenul învěţămêntului?

Justă întrebare. Căreia drept rěspuns o singură împrejurare am sě vě spun. Că din activitatea mea şcolară nu am altă mulţămire de cât aceea, că şcóla nóstră superióră de fete din Sibiiu, la care chiămat am fost şì eu sě conlucru pentru promovarea intereselor ei de educaţie şi cultură naţională, mi-a fost dat s'o věd de la înfiinţarea sa neîntrerupt sub ochii mei, în continuă desvoltare firéscă şi normală. In cât astăzi i-s'a asigurat progresul dorit de toţi fiii cei buni ai némului, căci stă la un nivou respectat şì de cea mai severă critică, gata şì mai departe a ţiné pas cu cele dintâiu instituţiuni de séma sa din patrie.

Se va observa însě, că acésta nu e isbândă individuală! Şi cu tótă dreptatea, recunosc şi aprob însumi. Dar' tocmai din acest fapt vin sě vě ilustrez, dlor, că învěţătoriului nu-i este dat sě muncéscă atât pentru binele seu individual, cât însutit mai mult, ba aprópe esclusiv numai pentru binele obştesc.

Şi tocmai acesta e momentul etic şi naţional, care înalţă vaza şi importanţa statului învěţătoresc în sinul unui popor.

Prin urmare cine sě fie în drept mai întâiu de cât învěţătoriul sě se bucure de sporiul şi înflorirea instituţiunii ce-i este încredinţată! Şi credeţi, dlor, că acéstă mulţămire sufletéscă e o alimentare a puterilor, e un *stimul* permanent pentru conservarea *energiei* şi a *dragostei de muncă*, prima condiţie a ori-cărui succes.

In faţa acesteia o singură dorinţă aşi avé, sě ştiu dacă şi în sufletul dvóstrě viéză acéstă mulţămire din activitatea publică, ce sěvêrşiţi cu multă abnegaţiune? Şi în consecinţă sě ştiu, dacă dispuneţi de energia cerută şi de dragostea de lucru, acest principiu de viéţă?

Eu n'am cuvênt sě mě îndoesc, deóre-ce toţi dispuneţi de armele ştiinţei şi toţi sunteţi bucăţi rupte din inima poporului român. Despre ce în decursul desbaterilor nóstre va fi ocasie a ne convinge şi mai de aprópe.

Ear' dacă dvóstrě aţi afla, că în vre-o privinţă óre-care lipsesc condiţiile trebuitóre pentru susţinerea şcólelor nóstre la nivou, eu sunt gata a spune *remediul* pentru realisarea acestui scop. Anume, că nimic altceva nu se cere, de cât o *voinţă puternică* şi *consecuentă*. Cuvinte de granit săpate şi pe tabla comemorativă a acestei şcóle: *Voeşte şi vei puté!* Prin ce am atins o cestiune, la care trebue sě mai zăbovim puţin.

Dlor, de la tribuna publică a Academiei române din Bucureşti s'a rostit în luna trecută conferenţa distinsului academician, D. C. Ollănescu, despre: *„Causa indiferenţei faţă de literatura şi arta nóstră naţională“*.

Şi sigur aţi aflat din publicistică constatarea, că acéstă *indiferenţă* dăunósă propăşirii nóstre, provine mare parte *din defectul de educaţiune* a generaţiilor mai tinere.

Pentru-că, zice academicianul, educaţiunea *femeii* e „făcută într'un mediu străin sau într'un mediu sterp în afară de *spiritul de familie şi cel naţional*“ şi ca atare „dă sufletelor o formă ce e cu totul deosebită de *psichologia română*“.

Educaţiunea băeţilor dă aprópe aceleaşi resultate. „De mici băeţii daţi la şcólă şi lăsaţi acolo în voia întêmplării, profesorul nu are alt scop de cât a le încărca mintea cu ştiinţă, ear' educaţiunea inimii şi a caracterului e lăsată pe al doilea plan sau în părăsire, aşa că cei mai mulţi *ies din şcólă desorientaţi, lipsiţi de voinţă şi direcţie*“.

Mărturisesc, că m'au pětruns cuvintele rostite la Academie, şi va trebuí sě recunóştem, că ele ne privesc şì pe noi. Dvóstrě ştiţi mai bine şi sunteţi cei mai competenţi a vě pronunţa dacă ne putem desvinovăţí ori ba.

Pentru-că sě cautăm numai la elevii cari părăsesc şcólele nóstre, cât sunt ei de orientaţi, de ce voinţă sunt stăpâniţi şi în ce direcţiune? Şi va trebuí sě admitem, că nu găsim nici o orientare, nici o voinţă, sau apoi o voinţă confusă şi nehotărîtă. Cu atâta însě nu am deslegat încă problema chiămării nóstre.

Dar' sě mergem şì mai departe, sě căutăm, sě analisăm, dacă peste tot găsim în sinul poporului nostru manifestându-se vre-o *voinţă puternică şi comună?* Cu durere va trebuí sě constatăm şì aici, că nu găsim nici o *voinţă, nici o pornire salutară şi unitară*, ba mai curênd o totală amorţire. Dovadă că şì noi avem sě cumpănim cuvintele academicianului.

Adevěrat că în părţile ungurene începe a se iví o „voinţă“ în sinul poporului nostru, sub firma socialismului. Dar' de cât o voinţă rătěcită, mai bine nimic!

Am ţinut că e o datorinţă pentru mine, sě vě atrag atenţia la aceste împrejurări. Ca sě nisuim a cultiva *voinţa recerută* în sinul poporului român. O voinţă puternică, dar' nobilă şi practică, îndreptată pururea în direcţiune morală-sănětósă, precum ne prescrie nouě pedagogia.

Deóre-ce sě nu uităm, că *„voinţa* este şi va rěmâné cea mai impunětóre şi fecundă facultate cu care omul a fost înzestrat. Ea a format şi forméză naturile de elită, caracterele eroice, figurile demne de admiraţiune. Tot ea, în condiţiuni mai modeste, creéză naturile constante, energice, muncitóre şi bine oţelite în lupta de tóte zilele“

Pentru aceea se şi susţine, că ori-ce lucru măreţ s'a sěvêrşit vre-odată pe acest pământ, nu este a se datorí superiorităţii inteligenţei, cum se crede în deobşte, ci mai vĕrtos puterii superióre a unei voinţe firme şi resolute.

Dar' şi în înţelesul moralei, omul numai atunci e om, când are o voinţă puternică şi constantă în bine, luminată de o pricepere şi inteligenţă largă şi susţinută de sentimente nobile. Voinţa e deci barometrul caracterului şi demnităţii omului, ce noi avem sĕ cultivăm cu tótă stăruinţa.

In acéstă direcţiune doresc binecuvêntarea cerului asupra lucrărilor dvóstre şi declar conferenţa deschisă.

*

După acest discurs, întimpinat cu urale de cei presenţi, dl protopop *V. Domşa* a bineventat în cuvinte călduróse pe dl comisariu consistorial şi învĕţătorii întruniţi în conferenţă, dorindu-le deplin succes. In numele învĕţătorilor dl *C. Baicu*, înv.-dir. din Orăştie, a adresat vii salutări comisariului consistorial.

Acesta mulţămind pentru frăţésca întimpinare, salută în sinul conferenţei pe representantul autorităţii statului, pe substitutul inspectorului reg. de şcóle din Deva: dl *Dozsa Dénes*, profesor gimnasial în pensiune. Deasemenea salută presenţa dlor parochi şi directori ai şcólelor nóstre: *N. Andreiu* din Căstău, *Ilie Popovici* din Sibişel şi *I. Moţa* din Orăştie.

S'a constatat apoi, că din 59 învĕţători aparţinĕtori acestui cerc, sunt presenţi 54. Absenţi 5, dintrĕ cari 2 scusaţi, 2 nescusaţi, ear' 1, anume dşóra *Elisaveta Boia*, învĕţătóre în Balomir, a rĕposat în decursul anului, pentru care perdere durerósă conferenţa a esprimat condolenţa sa prin ridicare.

Ştiindu-se numĕrul celor presenţi s'a constituit conferenţa alegêndu-se:

1. Notari: Ioachim Cerbicean şi Filon Nicóră.

2. Verificători: Constantin Baicu şi I. Branga.

3. Comisie pentru alegerea şi fixarea lucrărilor conferenţei viitóre: N. Herlea, I. Fleşeriu, I. Baciu, C. Baicu şi I. Cerbicean.

(Va urma).

Pentru catedrală.

Un grup de credincioşi de ai bisericei nóstre din *Săcele* (tractul Braşov), aflători la ocupaţiunile lor economice în *Hârşova*, aflând că zidirea catedralei nóstre e aprópe de terminare şi că pentru pictarea şi arangiamentul intern al ei se recer încă multe şi mari cheltueli, s'au înţeles a contribuí şi ei cu ceva din câştigul muncei lor la acoperirea acestor cheltueli şi prin fraţii Oancea au făcut şi trimis la adresa Esc. Sale Inaltpreasfinţitului archiepiscop şi metropolit al nostru Ioan următórea colectă:

De la: Constatin Oancea 100 lei, Luca Oancea 100 lei, Sandu Muntean 100 lei, Ioan Mandaiu 100 lei, George Golea 100 lei, Ioan G. Poppa 100 lei, Nicolae G. Poppa, 40 lei, Voicu A. Roşculet 40 lei, Ioan I. Tomoşoiu 50 lei, Alexă A. Roşculeţ 50 lei. De tot *780 lei.*

Inregistrând cu bucurie acésta frumósă dovadă despre dragostea şi alipirea numiţilor credincioşi către biserica strămoşéscă, le dorim, ca Dumnezeu sĕ binecuvinte rodul ostenelelor lor şi sĕ le ajute întru realisarea dorinţelor lor.

Nu cu mai puţină satisfacţie înregistrăm ofertul credinciósei *Raveca I. Sibiian* din *Feldióra* (tractul Braşov), care trimiţênd la colecta pentru zidirea catedralei suma de *30 coróne* spune pe cuponul asemnatei, că face acest mic ofert (mare înse în raport cu starea ei materială) la statul parochului nostru de acolo I. Micu şi pe lângă esprimarea dorinţei, ca sĕ fie induşi în pomelnicul mare al catedralei rĕposaţii Ioan, Chirion, Rafira, Paraschiva şi viii Ioan şi Raveca.

La Dumnezeu, care tóte le vede şi le ştie, şi care nu după mărimea jertfei rĕsplăteşte, ci după curăţenia ei, pomeniţi vor fi toţi acesti aparţinĕtori evlaviósei donatóre, părinţi, fraţi etc, după cugetul curat şi dorinţa creştinéscă a ei.

NOUTĂŢI

M. Sa împĕratul şi rege al nostru Francisc Iosif, în 26 Maiu va pleca din Budapesta la Bruck, pentru a face revistă asupra trupelor. In 28 Maiu va merge de la Bruck la Viena, rĕmânênd acolo până în 2 Iunie. In 3 Iunie se reîntórce la Budapesta şi rĕmâne în capitala ungară probabil până în 15 Iunie.

*

Examenele de maturitate la gimnasiul gr. or. român din *Braşov* s'au început alaltăeri (Luni) cu scripturisticele, fiind admişi la ele toţi absolvenţii clasei VIII şi I. Laslo, care absolvase clasa VIII în anul trecut. Scripturisticele vor dura până Sâmbătă. Dintrĕ absolvenţii de acum ai clasei VIII la esamenul de clasă au fost clasificaţi cu notă generală *fórte bine* unsprezece (între cari N. Boeriu, R. Oltean şi V. Vlaicu pur eminenţi), cu *bine* cinci şi cu *suficient* trei.

*

Nou profesor român. Absolventul de filosofie *Ioan Lupaş* a făcut cu succes eminent esamenul special de profesură înaintea comisiunii esaminătóre de la universitatea din Budapesta.

*

Rectificare. Episcopul Dr. *Milaş* din Zara publică într'o fóe din Viena o declaraţie, de cuprinsul, că împreună cu colegul seu din Cattaro a adresat rugare M. Sale, nu pentru a se rupe de cătră metropolia din Cernăuţi, alăturându-se la patriarchia sêrbéscă din Carloveţ, cum se scrisese în ziare, şi cum am dat şi noi ştirea, ci pentru a li-se da esplicare, cum e de înţeles preaînalta resoluţiune din 23 Iulie 1874, prin care biserica sêrbă dalmatină vine subordonată patriarchatului sêrbesc şi sinodului acestuia în cele dogmatice şi spirituale?

*

Jurămêntul recruţilor. Conform ordinului dat din ministeriul de rĕsboiu recruţii anului 1903, cari au fost înrolaţi în 9 Maiu a. c., vor face jurămêntul în 1 Iunie st. n.

*

† Necrolog. *Teodor Anton*, căpitan ces. şi reg. în pensiune, născut la 26 Maiu 1824, Joi, la 19 Maiu 1904, provĕdut fiind cu sf. taine, şi-a dat sufletul în mânile Creatorului. Rĕmăşiţele pămênteşti ale decedatului au fost înmormêntate în cimiteriul parochiei gr. cat. din Nă éud, Sâmbătă în 21 Maiu 1904 la 1½ ore p. m. Uşóră sĕ-i fie ţĕrîna şi neuitată amintirea!

*

Trenurile întrĕ Sibiiu şi Ocna, introduse pentru durata sezonului de scaldă (15 Maiu—15 Septembre) circuléză de trei-ori pe zi. A nume: de la Sibiiu la Ocna plécă la 7 ore 05 minute diminéţa, la 3 ore după amiazi şi la 6 ore séra; de la Ocna la Sibiiu la 7 ore 48 m. diminéţa, la 3 ore 40 m. după amiazi şi la 6 ore 56 m. séra. Afară de acestea mai circuléză (întrĕ Sibiiu-Copşa) încă trei trenuri, respective patru. A nume: de la Sibiiu spre Copşa pléca la 7 ore 31 m. diminéţa, la 4 ore 45 m. după amiazi, 11 ore 20 m. nóptea (în zile de Marţi şi Vineri al patrălea la 12 ore 58 m. ziua); în calea de la Copşa la Sibiiu pléca *din Ocna*: la 3 ore 34 m. nóptea, 12 ore 33 m. ziua, 8 ore 42 m. séra şi (cel de Marţi şi Vineri) la 6 ore 27 m. diminéţa.

*

Osândit. Contra deputatului dietal Francisc Weszelovszky (slovac) procuratura din Nyitra intentase proces de agitaţie, pe motivul că în vorbirile-program rostite alegĕtorilor în préjma alegerilor dietale a agitat contra naţionalităţii magiare şi contra statului. Tribunalul din Nyitra achitase pe Weszelovszky, dar' apelată causa din partea procurorului şi ajunsă la Tabla reg. din Pojon, acésta a cassat sentinţa tribunalul şi a osândit pe Weszelovszky la *un an închisóre de stat*, 1000 coróne amendă şi la restituirea speselor de proces în sumă de 1500 coróne. Acusatul şi apĕrătoriul seu au înştiinţat contra sentinţei recurs de nulitate.

*

Intregire. Suntem rugaţi sĕ întregim raportul despre conferenţa învĕţătorésca din cercul Solnocului, publicat în nr. 48 şi 49 al ziariului nostru, astfel: In Libotin se află ca paroch, nu Pavel Perhaiţa, ci *Alesandru Perhaiţa*, ear' la şedinţele conferenţei au mai participat ca óspeţi şi domnii Ioan Herman din Rogoz şi Augustin Cupşa din Cupşeni.

*

Plóie sărată. In Utah şi Vyoming (America) s'a întêmplat nu de mult, că după o plóie torenţială, împreunată cu viscol, hainele celor surprinşi de plóie în liber, cum şi obiectele udate de plóie, după uscare erau acoperite cu strat gros de sare. S'a calculat, că a căḑut cu plóia o cantitate de sare de trei tonne la un mil pătrat. Viscolul ridicase adecă din lacul sărat de la Utah valuri de apă sărată, care împrăştiată în vĕzduh a căḑut apoi jos împreună cu plóia.

*

Hymen. Ioan *Holerga*, absolvent de teologie, şi Maria *Giurca*, îşi serbéză cununia Luni a doua zi de Rosalii, 17/30 Maiu, la orele 2 p. m. în biserica gr.-or. din Colun.

— Nicolae *Toma*, absolvent de pedagogie, în Rebrişóra, şi domnişóra Carolina *Indrieş* din Dobroţ, fidanţaţi.

*

Pentru instrucţia surdo muţilor. Ministrul de culte şi instrucţiune publică apeléză la autorităţi, institute financiare, reuniuni de binefacere şi la privaţi cu stare materială, ca sĕ contribue pentru crearea de mijlóce în scopul susţinerii şi instruării în institutele de surdo-muţi a copiilor surdo-muţi fără părinţi, ori cu părinţi săraci. Pentru părţile ardelene esistă institut de surdo-muţi în Cluj, în care se primesc copíi surdo-muţi în etate până la 10 ani (cei trecuţi de 10 ani nu se primesc), taxa de întreţinere şi instrucţie e de 200—240 coróne pe an, plătibile anticipativ în rate lunare, de pătrar de an, ori de jumĕtate de an. Pentru primire se cere, ca petentul (părinţii, ori îngrijitorii) sĕ acludă la petiţiune: carte de botez, atestat medical despre surdomuţia petentului, atestat de vaccinare, adeverinţă de la autoritatea competentă despre starea familiară şi de avere a petentului.

Asupra petiţiunilor pentru primire în şcóla (institutul) de surdo-muţi direcţiunea hotăreşte în fie-care an în luna Iunie, pentru-ca părinţii ori îngrijitorii petentului sĕ pótă fi avisaţi despre sórtea petiţiunii încă înainte de începerea anului şcolar următoriu. Petiţiunile odată întrate se ţin în evidenţă pentru eventuală primire a petentului în cas că ar deveni vacant vre-un loc, până când petentul împlineşte etatea de 10 ani, când apoi se şterge ex offo din matricula petenţilor, (fiindcă cei în etate de peste 10 ani nu se primesc).

*

Al 50-lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit moştenitorilor legali ai rĕposatului *Ilariu Muţiu-Urechiă*, fost membru al numitei Reuniuni, ajutoriul statutar. Acesta este al 50-lea cas de mórte în sinul numitei Reuniuni.

*

Profitul grevei de la trenuri. Afară de milióne multe câte a perdut statul în contul venitelor de la căile ferate pe timpul cât a durat greva amploiaţilor de la căile ferate, şi afară de cine ştie câte despăgubiri va trebuí sĕ plătiască celor cari aveau marfă pe trenuri în momentul când grevistii au sistat circulaţia şi astfel li-s'a prăpădit marfa, statul mai trebue sĕ plătiască şi 450.000 de coróne erariului militar ca spese avute de acesta cu mobilisarea regimentelor de tren şi ţinerea căilor ferate sub pază militară. In suma acésta înse nu se cuprind şi spesele avute cu chiămarea la serviciu a soldaţilor reservisti.

*

Avis. In Dumineca Rusaliilor *corul mixt* va cânta liturgia în biserica din sub. Iosefin. — P. T. membri ai acestui cor sunt rugaţi a se întruní la proba de cor ce se va ţiné în biserica respectivă *Sâmbătă în 28 l. c. la 5 ore d. a.*

*

La fondurile „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ s'au mai dăruit din partea dlui Oprea Olariu, învĕţătoriu în Poplaca, în memoria soţiei sale, mult regretata Sabina n. Dancăş, fondului de 20 fileri 2 cor. La acelaşi fond au mai dăruit dl Ioan Popescu, proprietariu (Sibiel) şi membru în comitetul central al reuniunii agricole, 1 cor., Nicolae Nedelcu, coperitor de case (cu ţiglă), 60 fileri, Dr. Octavian Russu, adv., 2 cor., Dr. Brediceanu, secretariu, Vasile Gămulea, functionariu, Iuliu Popescu, cassariu, Pantaleon Lucuţa, căpitan c. şi r. în pens., Dr. Miron Cristea, ases. cons.. Timoteiu Popovici, I. B. Boiu, protocolist cons., fie-care câte 1 cor., Ioan Vătăşan, funcţ. de bancă, N. Ivan, ases. cons., Dem. Câmpean, diacon, fie-care câte 50 fileri, Dr. P. Şpan, prof., 55 fileri, Dr. G. Proca, secretariu, 45 fileri, Const. Popp, Petru Tincu, Eugen Vancu, funcţionari de bancă, Nicolae Vătăşan, Dr. Crăciunescu, profesori seminariali, fie-care câte 40 fileri, D. Cunţan, V. Stan, profesori seminariali, fie-care câte 20 fileri, Vic. Tordăşianu, referent cons., 10 fileri, Aurel P. Barcianu, proprietariu în Orăştie, solvind taxa de membru ajutător cu 4 cor., a dăruit aceluiaşi fond 20 fileri. Invĕţăcelul măsariu Ioan Popaiov dărueşte fondului „Masa învĕţăceilor“ 20 fil.

*

Linia maritimă ungară americană. Ca dovadă despre netemeinicia svonurilor, că la păşirea pe pămêntul american emigranţilor ce călĕtoresc cu corăbiile fiumane li-se fac greutăţi, anunţăm, că din miia de călĕtori ai „Slavoniei“, sosiţi la New York, nici unul nu a fost respins. Toţi au debarcat neîmpedecaţi, fără vre-o plată deosebită. Din Fiume pléca în 31 Maiu „Pannonia“, în 14 Iunie „Ultonia“, la New-York. In spesele da călĕtorie se cuprinde şi mâncare gratuită în Fiume pe 2 zile, cum şi completă întreţinere pe corabie. Desluşiri dă gratuit secţia „Adriei“ pentru transportarea persónelor: *Fahrkarten-Centralbureau*, Budapesta, Vigadó-tér 1. Acest birou primeşte şi prenotări. Adresa telegrafică: *Fahrtkart-Bureau, Budapesta.*

*

Uleu pe foc. In timp ce oştirile ruseşti mâncă bătaie în ostul Asiei, a casă zodiacii (astrologii) ruşi prin publicaţiuni despre zodia nenorocósă a ţarului dau încă şi mai mult nutremênt curentului revoluţionar, care deosebi în părţile de la miază-zi ale Rusiei ameninţă sĕ erumpă cât de curênd. Una dintrĕ aceste profeţiri publicate obştei în timpul cel mai neoportun e următórea:

„Ţarul a căḑut într'o zodie nenorocósă, pentru că sórele se întórce în faţa lui Saturn, după ce mai întâiu a trecut primul meridian. Greutăţile, pe cari le va întâlní ţarul în cale, sunt imposibile de învins. Rĕsboiul acesta este „începutul sfârşitului“ pentru ţar; ear' întrebarea cea mai îngrijitóre este: dacă ţarul va ajunge până la sfârşitul rĕsboiului, pentru-că sórele se întórce mai întâiu spre planeta Jupiter şi apoi spre a Lunii şi aceste amêndouĕ se găsesc în al optălea despărţĕmênt al Ceriului, care este locuinţa morţii. De la începutul rĕsboiului — continuă profeţii — ori-ce mişcare a stelelor arată o sfârşire grabnică a actualului împĕrat, care va avé una din cele mai triste sorţi.

„Trebue sĕ ne îndoim, dacă ţarul va ajunge sĕ trăiască cel mult anul acesta şi chiar în casul când ţarul nu s'ar sfîrşí anul acesta, totuşi stăpânirea lui este ameninţată de o revoluţiune, care îi va aduce un dureros sfîrşit.

*

Ómenii bolnavi folosesc cu succes uimitor la bólele cele mai diferite crucea duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967, care pentru aceea merită atenţiunea lumii întregi. Durerile de cap, de inimă, de stomac cât de deosebite, cursul neregulat al sângelui, ferbinţéla creerului şi chinuitorul reumatism, pe tóte le vindecă acest aparat de minune. Pentru dovedirea lucrului acestuia mĕ provoc numai la una dintrĕ sutele de scrisori de mulţămită ce îmi vin, cari îmi vestesc cu bucurie înănĕtoşarea mai multor bolnavi: „Crucea duplă electro-magnetică, pe care dta ai binevoit a mi-o da, o port şi acum. Mĕ simt mai în putere, sgârciurile la inimă au slăbit într'atâta, în cât — după cum spun cei din jurul meu — atunci când îmi vine, în clipa aceea şi trece fără ca sĕ simt şi sĕ ştiu că a fost sgârciu la inimă. Dl Géza Boldog, care de 40 ani e epileptic (bóla rea), acum sĕ simte bine şi la el vin tot mai rar sgârciurile. Dl Steinhübel a purtat crucea numai 10 zile şi nu mai simte nici o durere, e vioi şi dórme bine. In sfêrşit dl Stefani, care în bĕtrâneţea sa sufer ca atât de mult de reumatism, încă sĕ simte mai bine, nu mai are dureri. Budapesta, 8 Iulie, 1899. Cu deosebită stimă Iosif Khóor, preot. Inventatorul şi fabricantul acestui aparat binecuvêntat este: Albert Müller. Budapesta VI., Vadász-u. 42/V.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Institutul „Auraria“ cassă de economii societate pe acţii în Abrud, de la înfiinţarea sa a fost cel mai generos spriginitor al şcólei de fetiţe din Abrud susţinută de reuniunea femeilor române din Abrud, Abrud-sat şi jur, votându-i an de an sume considerabile, ca ajutoriu.

Consecuent în marinimositate, numitul institut şi anul acesta a votat pentru crearea unui fond de clădire şi pentru alte scopuri ale susnumitei şcóle de fetiţe frumósa sumă de 1700 cor.

Pentru acest dar însemnat, prin acésta aducem cea mai adâncă mulţămită atât direcţiunei cât şi generoşilor acţionari ai institutului „Aurariei“.

Asemenea mulţămită esprimăm şi direcţiunei şi acţionarilor institutului „Doina“ din Câmpeni, care încă, an de an, ne-a împărtăşit de ajutoriu şi şi în anul acesta ni-a votat o sumă de 100 cor.

Abrud, 5 April 1904.

Pentru comitetul reuniunii femeilor rom. din Abrud, Abrud-sat şi jur:

Ana Filip
presidentă.

*

Cu ocasiunea seratei împreunată cu dans, ce a avut loc în 21 Februarie în localul şcólei române gr.-or. din Sângeorgiul-de-pădure, solviri au incurs de la marinimoşii domni: Stefan Russu, adm. prot., 5 cor., Rudolf Schuller, 5 cor., Isidor Suceava, paroch, 2 cor., Ioan Todea, 1 cor., George Suciu, 2 cor., Iuliu Suciu, 2 coróne, Iosif Catona, 2 cor., Valadi Victor, 2 cor., Cociş Stefan, 2 cor., Salamon Czitron, 2 cor., Stefan Pop tuier, 2 cor., Rönuscher Johann, 2 cor., Teodora Muica, 1 cor., Déák Sándor, 2 cor., Henter Béla, 1 cor., Tártler Károla, învĕţătóre, 1 cor., Iosif Haragán, 2 cor., Longera János, 2 cor., Szenkovits Mihály, 1 cor., Muica Pompeiu, 2 cor., Fichtacher Johann, 2 cor., Zaharie Pirosca, 2 cor., Szabo János, 2 cor., Atanasie V. Stanciu, învĕţătoriu, 1 cor., Jánosi Sándor, hotelier, 1 cor., Teodor Pop, 2 cor., Szalkai József, 2 cor., Teodor Muica, 1 cor., Ioan Chelemen, 2 cor., Dr. Jorend József, medic, 2 cor., Aczél Ferencz, 1 cor., Gellert Márton, învĕţătoriu, 1 cor. 20 fil., Osztján Antal, 2 cor.

Marinimoşilor domni le aducem şi pe acéstă cale cea mai profundă mulţămită.

Sângirgiul-de pădure, 10 Martie 1904.

In numele comitetului aranjator:

Gregoriu Ceontea
învĕţătoriu gr.-or. rom.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

PARTEA LITERARĂ.

„Istoriografi vechi — Istoriografi noi.“

Studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române. De *Teodor V. Păcăţian* Sibiiu. Tipariul Tipografiei archidiecesane. 1904. p. 174. Preţul 2 cor.

Cu un neastîmpĕrat dor am aşteptat apariţia acestui studiu şi cu o ferbinte iuţală am prins la cetirea lui. Voiam sĕ aflu, ce păreri are autorul lui, un vrednic bărbat al naţiunii nóstre, care a dat şi până acum dovadă de o *înaltă pricepere culturală*, şi de o *hărnicie estraordinară.*

Mai voiam sĕ ştiu, dacă părerile ce şi-le-a format conglăsuesc cu ale mele, pe cari le aveam în urma cetirei opurilor eruditului bărbat al bisericei surori *Dr. Bunea.*

După o prefaţă de patru pagini autorul lucrării de sus trateză următórele capitole: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitor. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. Nandoralbensis. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea Voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheere.

In „Dogme istorice“ arată în o limbă *clară*, *uşóră* şi străbătută de *o logică* care te *forţeză* sĕ 'ţi formezi convingere în materie, cum ajunge ştiinţa istorică la stabilirea unor dogme în domeniul cercetărilor sale. Pentru cel-ce a cetit cartea dlui *Bunea*: „Vechile episcopii, a Vadului etc“ nu e nouă numirea de *dogme*, căci aici părintele canonic folosesşte terminologia acésta luând peste picior pe *vrednicul*, *cinstitul* şi *învĕţatul nostru archiereu Nicolae Popea.*

In capitolul „Părintele Bunea ca scriitoriu“ scóte autorul la ivélă valórea acestui marcant bărbat al bisericei unite, dar' nu uită a desemna şi *scăderile* lui, cari ar fi, că dînsul e: *a)* mai mult *preot*, de cât *scriitoriu*, *b)* că „prea ar voí sĕ fie *autoritar* în materie de istorie“ şi *c)* că în discuţii e prea *personal*. In o formă nimerită şi *convingĕtóre* autorul arată, care ar trebuí sĕ fie *posiţia* autorului faţă cu criticii sei.

In capitolul: „Punctul meu de vedere“, arată, că pentru dînsul din punctul de vedere confesional e irelevant, dacă am avut sau nu metropolie înainte de Mihaiu Viteazul, dar' e un mare rĕu a rĕsturna *„născocirea“* cu vechia metropolie din punct de vedere *naţional!*

In capitolul „Argumente vechi“, se provócă:

1. La cunoscuta diplomă a regelui Matia dată la 1479, prin care la rugarea metropolitului *Ioanichie* se scutesc de dare preoţii din *comitatul Maramurĕşului.*

2. La diploma regelui *Vladislau* dată la anul 1494, prin care se recunosc şi întăresc drepturile mănăstirii sfântului archangel Mihail din Maramurĕş.

Aceste douĕ sunt documentele, pe basa cărora s'a cerut *despărţirea ierarchică* de către Sĕrbi, şi după o luptă neîntreruptă de 16 ani s'a şi decretat. Alte argumente nu s'au produs şi nu se pot până azi produce.

Acest capitol e bogat în noue cercetări. Aici se dovedeşte pe basa diferiţilor scriitori, că numĕrul Valachilor de legea grecéscă pe timpul acela a fost fórte mare în Banat, Ardeal, etc.

Urméză capitolul „Noua teorie“, în care se arată cum canonicul *Dr. Bunea* şi profesorul universitar *Iorga*, interpretând vechile documente, cércă a arăta „că vechii istoriografi s'au aflat în rătécire când au stabilit esistenţa unei vechi metropolii greco-orientale în Ardeal, cu reşedinţa în Alba-Iulia, pentru-că adevĕrul e, că n'a fost metropolie veche în Alba-Iulia, fiind-că nu i-se póte da de urmă de loc“.

Acéstă teorie se baséză pe faptul, că nu s'a dat peste nici un document, cu privire la numirea, chirotonirea, instalarea vre-unui metropolit, până pe timpul lui *Mihaiu Viteazul*. Abia acesta pune temelia, întemeind o mănăstire în Alba-Iulia şi mutând pe episcopul *Ioan de la Prislop* aici, pe care l'a înzestrat cu cârjă de argint. De aci se începe şirul metropoliţilor ardeleni.

Arată autorul, cum domnii Iorga şi Bunea *atacă* cele douĕ diplome regesti date de regele *Matia* la anul 1479 şi de regele *Vladislav II* la 1494, căutând sĕ le dee o altă esplicare de cum li-s'a dat până acum de toţi istoriografii bisericei nóstre.

Altcum acéstă teorie, constată autorul, o au împrumutat suspomeniţii domni de la istoriogratul magiar *Pesty Frigyes*, care a folosit-o în cartea sa: „A szörényi bánság és Szörényvármegye tőrténete“.

Urméză acum combaterea. Capitolul *Nandoralbensis* pot sĕ spun că e un capitol *de forţă*, căci aici autorul dovedeşte cu argumente iresturnabile, că Nandoralbensis nu póte fi alt oraş de cât Alba-Iulia, căci pe basa istoriei sêrbeşti se constată că *Ioaniciu* cel amintit în diplomă n'a putut fi metropolit în Belgradul Sêrbiei, pentru-că nici n'a fost metropolit în Belgradul sêrbesc pe atunci. *Dar' n'a fost nici alt undeva în întréga Sêrbie*“ (pag. 81).

Acest capitol e tratat cu un aşa *aparat ştientific*, în cât te face sĕ te pleci în faţa dovezilor aduse. E sdrobitor pentru cei doi istoriografi, cari au eşit sĕ ne lumineze trecutul, dar' în loc de a-l lumina, par'că cu intenţiune l'au *întortochiat*. Cel-ce va ceti acest capitol cu atenţiune, are de-ajuns spre a se convinge de netemeinicia produsă de aderenţii nouei teorii.

Urméză „Decretul regelui Vladislav“, în chestia egumenului de la mănăstirea Peri în Maramurĕş.

In o lungă espunere şi în o clară interpretare a acestui decret, cum şi în atragerea de probe ce taie în materia de faţă, autorul ajunge cu bun succes la constatarea, că: „Precum decretul regelui Matia n'a putut sĕ fie dat de cât numai metropolitului gr.-or. din Alba-Iulia, aşa nici decretul regelui Vladislav, dat numai cu 15 ani mai târziu, pe când póte că metropolit al Ardealului era tot acelaşi Ioanichie, n'a putut sĕ glăsuéscă de cât iarăşi numai despre metropolitul din Alba-Iulia, care a esistat pe atunci, a *trebuit* sĕ esiste“ (pag. 115).

Relativ la „Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul“ espune autorul părerea dlor Iorga şi Bunea, care merge într'acolo, că deóre-ce Mihaiu Viteazul „a ridicat mănăstire în Alba Iulia, închinată sfintei Treimi şi a dispus, ca în mănăstirea acésta sĕ şi pună reşedinţa metropolitul român al Ardealului“ urméză că: „organisarea adevĕrată a bisericei gr.-orientale române din Ardeal abia de la Mihaiu se începe, şi că metropoliţi numai de la datul acesta am putut sĕ avem, fiind-că pe cei de mai nainte *nu-i găsim*“. Constată apoi şi dovedeşte, că o astfel de argumentare e trasă de pĕr, căci dacă nu ştim despre ei, nu urméză că n'au fost, şi nici aceea, că nu vom da peste documente, cari ulterior sĕ aducă lumină deplină.

Autorul produce chrisovul de donaţiune, prin care *Constantin Basaraba*, voevodul Munteniei, donéză la 1700 moşia *Merişanilor* metropoliei din *Alba-Iulia* şi archiepiscopului ei *Atanasiu.* Acest act de donaţiune are *putere de lege* şi în el întrĕ altele se zice: „Io Constantin de Basaraba, din îndurarea lui Dumnezeu principele şi domnul a tótă Ungro-Valachia, dau sfintei şi dumnezeeştei metropolii de Alba-Iulia şi archiepiscopatului Transilvaniei, închinat sfintei şi de viéţă făcĕtórei Treimi, *a cărui casă residenţială, ruinată prin vechime, s'a făcut şi ridicat din fundament de către principele în Domnul rĕposat Io Michail . . . . .*“

Cine nu e convins în de-ajuns, că dacă a esistat înainte de Mihaiu Viteazul o *reşedinţă ruinată prin vechime* în Alba-Iulia, a trebuit sĕ esiste şi titularul pe séma căruia a fost ridicată? Cine mai póte dubita?

In capitlul: „Vicarii episcopilor latini“ dovedeşte la evidenţă rolul ce 'l aveau acestia pe lângă episcopii latini, cu privire la biserica gr.-orientală. Credincioşii bisericei gr.-or. erau supuşi episcopilor latini în unele afaceri de *natură juridică*, dar' nici de cum *dogmatică.*

Venind la „Sava Brancovici“ arată fórte frumos cât de *nedemn* a tratat dl canonic *Bunea* pe acest *martir al bisericei gr.-or. române* şi al *românismului* peste tot. Nu-i frumos a arunca cu tină în memoria unui bărbat, care a dat straşnice dovezi de *tărie de caracter*, când acela nu a fost numai al gr.-orientalilor, ci şi al gr.-catolicilor. Aici mai ales iese la ivélă *tendenţiositatea* scrierilor canonicului *Bunea*, care tóte le folosesşte spre a înjosí biserica nóstră, ca astfel sĕ se ridice biserica sa. In zadar însĕ ori-ce silinţe, căci *basele bisericei nóstre sunt de aşa*, în cât ori-cât de slabi ar fi cei din fruntea ei, totuşi trebue sĕ mergem înainte, căci suntem mânaţi de forţa masselor.

La capitlul „Unirea“ aflăm în o espunere *clară* şi *netedă* faptul istoric, că unirea a fost un act *naţional*, pornit din motive *naţionale*, şi nici de cum act *confesional*, pornit din îndemnuri *dogmatice.* Acesta e purul adevĕr. De aceea mult trebue sĕ ne mirăm, că se mai găsesc şi azi *minţi întunecate*, cari nu vreau sĕ pricépă acest elementar adevĕr.

In capitlul final „Incheiere“ autorul, modest cum e, nu-şi *impune* părerile, ci îndémnă pe cetitor sé nu întrelase a cetí şi pe Iorga şi Bunea, ca *comparând* cele spuse acolo cu cele cuprinse aci, prin propria cugetare sĕ şi *formeze judecata*, că pe care parte se află *adevĕrul?* Totodată provócă pe cei-ce ar puté sĕ aducă şi mai multă lumină în *chestia subversantă*, sĕ iase cu dovedile, căci scopul e de a ne lumina şi cultiva, *nu de a ne duşmăni!*

Frumóse cuvinte! Numai de ar întra în urechile acelora, ale căror buze şi condee adese-ori au depăşit *terenul obiectivităţii* şi au trecut pe terenul *personalităţii!*

Acesta e cuprinsul cărţii, al cărei titlu e pus în fruntea acestei dări de sémă.

In cât priveşte fondul lucrării, repet, că e o lucrare de o *logică neesceptionabilă.* Limbă frumósă, atrăgĕtóre, alésă, care te ademeneşte mereu sĕ ceteşti.

Atari calităţi avênd cartea, mĕ îndoesc că *se va afla preot şi învĕţătoriu gr. or. român*, pe a cărui masă sĕ nu o întâlnim, căci folositóre şi de mare trebuinţă e ea, când se ştie, că dl Dr. Bunea voia sĕ ne *nimicéscă* tot *trecutul bisericei nóstre*, şi reducêndu-l la nulă sĕ-şi cládéscă pe ruinele acestuia gloria bisericei sale.

Nu avem nimica în contra nobilei tendinţe de a-şi ridica biserica sa; dar' trebue sĕ *protestăm* cu tótă energia atunci, când voeşte cineva sĕ o facă acésta în contul bisericei nóstre.

Nu sunt istoric de specialitate, de aceea nici nu-mi arog dreptul de a fi făcut o dare de sémă, precum se cuvenia. Eu mi am pus pe hârtie *impresia*, ce mi-a rĕmas după cetirea cărţii, căci mĕ interesa sĕ-i aflu cuprinsul, mai ales că şi eu cetisem opurile domnului Bunea.

Insĕ cu tóte că nu sunt istoric, puţin *simţ istoric* am şi eu, mai ales că am ascultat şi cursuri istorice la universitate. Drept aceea nu-mi va puté denega nimeni dreptul de a-mi spune şi eu cuvêntul în o chestie aşa de cardinală a bisericei mele, pronunţându-mĕ cu mintea care mi-a dat'o Dumnezeu.

Dr. Petru Şpan.

Cărţi şi reviste.

Cărţi pentru popor. In editura librăriei Ciurcu (Braşov) au apărut:

a) „*Apa tinereţelor şi alte povesti poporale*“, de Laurenţiu Ciorbea, paroch în Ponor, cuprindĕnd 6 povesti („Apa tinereţelor“, „Impĕratul negru“, Mândra lumii“, „Mia Ioan“, „Rogoz-Vodă“ şi „Roşióra cea frumósă“). Freţul 40 fileri.

b) „*Pipĕruş Petru*“, poveste poporală de S. Botezan. Preţul 10 fileri.

c) „*Cenuşotca*“, poveste poporală de S. Botezan. Preţul 16 fileri.

Tot pentru popor, au apărut în editura „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ douĕ broşuri sub titlul: „*Icóne din istoria Grecilor vechi*“ de Victor Lazar, ca nr. 8 şi 9 din „Biblioteca poporală a Asociaţiunii“. Fie-care broşură din acésta bibliotecă costă 20 fileri şi se póte comanda la biroul Asociaţiunii în Sibiiu (str. Morii nr. 8), cum şi prin librăriile româneşti.

Din „*Biblioteca teatrală*“ ce apare în editura librăriei Ciurcu (Braşov) a apărut piesa „*Aşa a fost sĕ fie*“, piesă poporală în un act, de Alex. Ţinţariu. Preţul 40 fileri.

Tot în editura librăriei Ciurcu a apărut: „*Invĕţământ practic din istoria naturală*“ pentru şcólele poporale, lucrat după cel mai nou plan ministerial, cu ilustraţiuni numĕróse, de Iuliu Vuia, învĕţătoriu în B.-Comloş. Preţul 60 fileri.

*

„Cartea de Aur“, *volumul prim*, a apărut *în ediţie nouă*, şi se póte procura de la autorul, *Teodor V. Păcăţian* (Sibiiu). Preţul 10 coróne. România 12 lei.

*

„Schiţare de prelegeri pedagogice“ de Johann Friedrich Herbart. Traducere de *Ana Florea*, învĕţătóre (Sibiiu). Blaj, 1904, tipografia seminariului archidiecesan. Preţul 1 corónă. O carte fórte folositóre învĕţătorilor, cărora li-o şi recomandăm cu tótă căldura. Traducerea e făcută într'o limbă bună românéscă.

*

„Candela“, revistă bisericéscă-literară redactată în *Cernăuţi* de prof. Dr. Emilian Voiutschi şi cons. consist. Alexandru Manastyrski, fascicolul 5 (pe Maiu) al anului de esistinţă XXIII. a apărut cu următoriul sumariu: „Adresaţii epistolei către Galateni“, studiu esegetic de Dr. Vasilie Georghiu (urmare din fascicolii anteriori); „Cartea Iov“, tradusă şi esplicată după textul masoretic, de Dr. Octavian Isopescul (urmare din fascicolii anteriori); 25 pagini text rusesc (pentru credincioşii rutheni ai bisericei din Bucovina), apoi „Scurte comunicări, întrebări şi casuri pastorale“.

„Candela“ apare în fascicoli lunari în Cernăuţi şi costă 8 coróne pe an. Birourile redacţiei şi administraţiei sunt în residenţa archiepiscopéscă.

*

Din „Cărţile săteanului român“, biblioteca poporală editată de fóia „Rĕvaşul“ din Cluj, au apărut până acum doi fascicoli: fasc. I. sub titlul „*Schiţe din popor*“ de G. Stoica, şi fasc. II. sub titlul „Păcatele nóstre“ de Petru Suciu, tractând despre unele scăderi ale poporului, întrĕ cari şi uşurinţa de a face datorii, şi dând staturi şi îndemnuri de îndreptare. Fascicolul I. costă 10 fil., ear' al doilea („Pĕcatele nóstre„) 15 fil. Se pot comanda la administraţia ziariului „Rĕvaşul“ în Cluj.

*

„Biserica ortodoxă-română“, revista periodică a sf. sinod al bisericei autocefale române ortodoxe din România, fascicolul 1. (pe April) al anului de esistinţă XXVIII. a apărut cu următoriul sumariu: „Ziua Invierii“, de G., „Note asupra istoriei bisericeşti a Românilor pentru secl. XIX“, de C. Erbiceanu (continuare din fascicolii anteriori); „Raportul dintrĕ religiune şi moralitate“ de Dr. I. Mihăilescu (continuare din fascolii anteriori); „Enciclica metropolitului Teodosie“, de C. Erbiceanu (urmare); „O procesiune religiósă în Bucureşti la 1765“, de Alexandru Lăpĕdat; „Iisus şi samarineanca“, de C.; „Omiliile lui Afraate“, de diaconul Dr. I. Popescu (urmare); „Iisus şi Nicodim din Arimateia“, de Dr. Dragomir Demetrescu, apoi sub titlul „Cronică bisericéscă“ diferite ştiri şi dări de sémă despre întêmplări din sinul bisericei.

„Bis. ort. română“ apare în fascicoli lunari în Bucureşti (tipografia cărţilor bisericeşti) şi costă 10 lei pe an. Comitetul de redacţie constă din archiereul Calistrat Bârlădeanul ca president şi din membrii C. Erbiceanu, Dr. Dragomir Demetrescu, Dr. Petru Gârboviceanu şi Dr. Mihail Popescu.

ECONOMIE.

Maşină de îmblătit.

Vestim prin acésta pe cei interesaţi, că prin mijlocirea subscrisului comitet se pune în vîndare din mână liberă o maşină de îmblătit cu vapor, cu putere de 6 cai. Locomobila se póte folosí la móră, la tăiat de lemne, la ars de cărămidă etc. Preţul maşinei 4000 coróne.

Doritorii sĕ se adreseze comitetului.

Sibiiu, 3/16 Maiu 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

D. Comşa
pres.

V. Tordăşianu
secretariu.

Posta redacţiei.

Gernesig. Numerii ceruţi s'au trimis de nou. De aici espediţia se face cu cea mai mare acurateţă. Greşala trebue sĕ fie la posta de acolo. Reclamaţi imediat fie-care numĕr neprimit, căci aşa se face îndreptarea mai uşor.

Ad Nr. pp. 433—904 [107] 3—3

Concurs.

Incuviinţându-se din partea Ven. Consistoriu archidiecesan prin resoluţiunea sa din 22 l. t. de sub nr. 3433 Bis. instituirea **unui capelan cu drept de succesiune** lângă neputinciosul paroch din **comuna Bărăi**, prin acésta se escrie concurs pentru ocuparea acestui post cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Suplicele de concurs, instruite în sensul normelor în vigóre, sunt de a se subşterne subscrisului până la terminul susindicat.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetul parochial.

Cluj, 22 April 1904.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Nr. 834 1903. [117] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroch** în parochia **Sepsisângiors**, tractul Treiscaune, devenit vacant prin strămutarea fostului paroch *George Hamsea* la Breţcu, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele acestui post sunt cele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşterne cererile lor instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul prescris, avênd a se presenta în vre-o Dumineca sau sêrbătóre în biserică pentru a cânta, serví sau predica.

Breţcu (Bereczk), 30 April 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul prot. gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Carol Niedermaier

pălărier
33 strada cisnădiei 33
„la pălăria roşie“
recomândă

pălării

păróse, pentru preoţi români, à **7·—, 8·—** şi **9 coróne**, în **cele mai bune** şi **mai frumóse calităţi.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o faşie de hârtie.) [75] 11—12

Nr. 390 1904. [111] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroch** în parochia de clasa III **Mărtineşti** cu filia **Turmaş**, protopresbiteratul Orĕştie, pe basa ordinului consistorial din 13 April 1904, nr. 3656 bis., prin acésta se deschide din nou concurs, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi au a se presenta în vre-o Dumineca sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi a cuvênta.

Orĕştie, 26 April 1904.
In conţelegere cu comitetul parochial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 232 [109] 3—3

Concurs

Pentru întregirea **parochiei a II a de clasa primă din Lancrĕm**, protopresbiteratul Sebeş, în urma ordinului Preavenerabilului Consistoriu archidiecesan, dto 13 April a. c. nr. 3705 Bis., se publică concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţia de la stat.

Concurenţii au sĕ-şi aştérnă cererile instruite conform §-ului 15 litera *a)* din Regulamentul pentru parochii, în terminul prefipt, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se presenta poporului în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

In conţelegere cu comitetul parochial concernent.

Sebeş, 30 April 1904.
Oficiul protopresbiteral al Sebeşului.

Sergiu Medean
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 6—52

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, şi **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei. [102] 3-10

Nr. 67—1904 [110] 2—3

Concurs

Conform ordinului Preaven. Consistoriu archid. din 24 Martie 1904 nr. 3385 Bis., prin acésta se publică concurs pentru **întregirea postului vacant de paroh** în parochia de clasa a III-a **Silvaşul inferior** din protopresbiteatul Haţeg, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Reflectanţii la acest post sĕ-şi trimită cererile instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Haţeg, în 1 Maiu 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă
conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit
pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc.
în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [98] 4—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţĕmĕntul farmaceutic.)

Croitorie civilă şi militară.

Pentru **sesonul de primăvară şi vară** ne permitem a recomanda atenţiunii binevoitóre a on. public român atelierul nostru de croitorie, în care confecţionăm

tot feliul de haine pentru domni

ca: **costume complete** (de la 40—80 cor.), **jachete, haine de salon, fracuri, raglame, pelerine** etc., cum şi tot feliul de **uniforme pentru oficeri, voluntari, funcţionari ai căilor ferate, forestieri, pădurari** şi **finanţi**; asemenea confecţionăm **palitone şi jachete pentru dame,** tóte acestea din cele mai fine şi moderne stofe (originale englezeşti), pe lângă **preţuri moderate.** Pentru soliditatea lucrului se garantéză. Cu stofe şi mustre servim ori când.

Totodată ne permitem a face cunoscut domnilor preoţi şi candidaţi de preoţi că croim

reverendi

după cel mai nou stil din diferite calităţi de stofă, material trainic, cu preţ de **85—150 cor.** Comande se pot face şi în scris, indicându-se mĕsura (în centimetri), anume lungimea de la guler (pe spate) până în brâu şi de la guler până jos, lăţimea spatelui întreg (de la o cusătură a mânecii la ceealaltă), lungimea mânecii până la cot şi lungimea întrégă, grosimea peptului subsuóră, grosimea în brîu şi lărgimea gulerului eventual sĕ se indice numĕrul gulerului de la cămaşă.

Un **costum complet** sau o **reverandă la cerere confecţionăm în 24 ore.**

Cerênd şi cu ocasiunea acésta spriginul on. public român şi asigurându-l de nou de un serviciu totdeuna prompt şi satisfăcĕtor, semnăm

Sibiiu, 15 Martie 1904 cu tótă stima

Petraşcu & Părău
(3) 6—6 strada poplăcii 21 (peste cale de tipografia archid.)

In préjma esamenelor! * **In préjma esamenelor!**

Scrisori de esamen (propise)

pentru scrierea *română, germână* şi *dictando* tipărite în Tipografia archidiecesană, *în colóre vĕnătă,* pe hârtie fórte fină, mărime 24/31 cm.

Preţul: de bucată 2 fil.; 100 bucăţi 1·30 cor. şi porto postal.
Comandele din afară se esecută imediat.

Librăria tipografiei archidiecesane

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.
Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 4—
Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“
140 cor., pe vapor de poştă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 18—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 52 Sibiiu, Sâmbătă 15/28 Maiu 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Rusaliile.

Sĕrbătórea *pogorârii duhului sfânt* o sĕrbâm Duminecă. Sĕrbătórea pogorârii acelei feţe din dumnezeire pogorâtă peste capetele apostolilor în limbi de foc, care li-a dat tărie şi putere, care a vărsat în sufletele lor lumină dumnezeéscă şi a turnat în inima lor focul sacru al unei iubiri apostoleşti, ce înainte de acésta nu făcuse parte din conţinutul vieţii lor psichice.

Mare minune dumnezeéscă acest eveniment istoric, care sémĕn nu are în istoria popórelor.

Mare întêmplare în viéţa omenimei, — care copleşită de mulţimea pĕcatelor şi viţiilor, resultate din cultura păgână a veacurilor, fù sguduită din temelii şi mişcată din mocirla vremilor.

Cultura *elină* şi *romană* atinsese culminaţiunea, şi apucată pe povârnişul decadinţei, cu paşi repeḑi ducea spre abisul perirei. *Acumularea* averilor în *urbea eternă* făcuse sĕ rĕsară în *Forum Romanum* tot feliul de îndeletniciri, chiamate de a aţîţa poftele omeneşti şi de a aduce firea omenéscă în satisfacerea plăcerilor până la absurditatea vrednică de plâns.

Şi când se încinsese mijlocul omenimei cu brêul celei mai crase decadenţe morale, iată că apare figura *Marelui Christos*, *Dumnezeu-omul*, care cu mână tare şi cu braţ înalt face sĕ fulgere schintei dumnezeeşti pe vatra cenuşósă a némului omenesc.

Ivirea acestui *suprafilosof* produce revoluţie în sufletele şi inimile amorţite şi deştéptă la o nouă viéţă pe cei însetaţi după noue timpuri, noue doriri şi noue speranţe.

Rĕstignirea şi mórtea lui, din nou face sĕ resară în suflete temerile trecute şi sĕ sălăşluéscă în ele demonul lumii păgâne. Invierea Domnului readuce însĕ speranţele perdute şi depărtéză temerile avute. Ear' *pogorârea duhului* preface în stâncă de granit sufletele şi inimile de céră ale apostolilor. Noua inspiraţie divină le dă un ne mai pomenit curagiu întru propagarea adevĕrurilor religiunii creştine.

Asemenea unor albine, ce sbóră peste ţĕri şi mări, acesti apostoli ies din *Ierusalim* şi se perd în laturile lumii, pentru a propovĕduí *cuvêntul Domnului* şi a vestí fericirea omenéscă viitóre.

Creştinismul prinde teren şi sublimele sale învĕţături prind rădĕcini în minţile şi inimile mulţimei. Asemenea undelor, ce se nasc în urma aruncării unei pietri în mijlocul lacului, se rĕspândeşte creştinismul din centrul seu, Ierusalimul. *Pavel*, apostolul némurilor, cu numĕrósă şcólă de învĕţăcei cutrieră tótă lumea romană, şi convertindu-o la creştinism, o întăreşte prin întemeierea de comunităţi creştine şi prin păstrarea unei neîntrerupte legături.

Cu a cărui putere póte el îndeplini aceste lucruri? Cu a cărui înţelepciune póte el povăţuí minţile atât de întunecate ale lumii păgâne?

Cu puterea lui *Dumnezeu*, cu puterea *duhului sfânt*.

Cu acéstă putere înzestraţi, apostolii şi ucenicii lor au putut străbate tóte colţurile lumii şi au pus temelia *culturei creştine* pe ruinele culturei păgâne. *Esenţa şi fiinţa* creştinismului, cuprinsă în cuvintele „*Sĕ iubeşti pe de-aprópele tĕu, ca pe tine însu-ţi, sĕ iubeşti chiar şi pe duşmanul tĕu*“, — a fost sdrobitóre pentru tóte sistemele filosofice, şi prin simplitatea ei a putut sĕ pătrundă şì în inimile celor ce locuiau în colibă, şi astfel a devenit un bun comun al tuturor credincioşilor, cari iubesc pacea şi bunavoire.

Douĕzeci de veacuri s'au strecurat de la data acestui eveniment, şi omenimea e departe de ajungerea acestei măreţe ţinte.

Şì astăzi se mai sfâşie ómenii ca fiarele.

Şì astăzi alérgă după bunuri şi plăceri, ca uliul după prada sa.

Şì astăzi se pismueşte unul pe altul şi caută sĕ afle nod în papură, pentru-ca rĕu sĕ-i mérgă vecinului seu, şi sĕ nu pótă da înainte.

O, dumnezeire, putere şi mărire! Milostiveşte-te spre noi şi ne scóte din noianul perirei, căci slabi şi neputincioşi suntem.

Ştiu, că neplăcut voiu fi atins ochii şi urechile prepotenţilor, cari nu admit o mărginire a minţii omeneşti. Ştiu, că mĕ vor bagatelisa atotştiutorii, cari încă n'au ajuns sĕ măture nici înaintea uşei proprii, şi cari mĕ vor cualifica de ignorant, fiind-că nu sunt aplicat a primí şi propoveduí teoriile lor teosofice.

Prefer însĕ a rĕmâné ignorant înaintea lor, mai bucuros, de cât a rĕsturna firma-mi convingere, că ori-ce ştiinţă omenéscă, dacă nu este barem *adiată de vêntul creştinismului*, nu are prospecte de o dăinuire vecinică. Numai ştiinţa, care a ştiut sĕ vîre în fiinţa sa simburele creştinismului, are siguranţa unei reuşite în viitoriu.

Atari consideraţiuni ne readuc gândirea la iubit poporul nostru, care de veacuri duce o grea luptă pentru afirmarea sa în mijlocul valurilor cutropitóre. Fost'au în acéstă luptă clipe de pierḑare. Fost'au în ea momente de elevaţie şi entusiasmare. Fostu-i-au numĕrate zilele vieţii. Dar' Dumnezeul nostru ocrotitor ne-a trecut şì preste aceste zile de grea urgie şi ne-a adus la starea de azi, când nu mai putem fi despreţuiţi, când nu mai putem fi huliţi şi batjocoriţi. Prin noi înşine suntem aceea ce suntem. Ajută-te şi te va ajuta Dumnezeu, a fost devisa activităţii nóstre totdéuna. Nu vom înceta a ţiné la ea şì în viitoriu şi a ne pune puterile în serviciul neamului, căci ai lui fii suntem şi vrem sĕ rĕmânem. Duhul Domnului se va pogorî peste noi şi adumbrindu-ne cu ale sale daruri şi cu ale sale roduri, va face, ca tari sĕ rĕmânem în faţa tuturor ispitelor şi primejdiilor, cari de nou ne ameninţă.

Dómne, scuteşte şi ocroteşte neamul şi poporul meu!

Dr. Petru Şpan.

Reforma
legilor învĕţămêntului public.

II.

Avem lege sancţionată de Maiestatea Sa Domnitoriul ţerii, *statutul organic*, în care dreptul de a esamina şi clasifica elevii absolvenţi de pedagogie aparţine bisericei nóstre. Organele bisericei nóstre erau în drept până acuma sĕ dee atestate valabile în tótă privinţa pe séma celor cu suficiente pregătiri pentru gréua carieră dăscăléscă.

Noul proiect de lege ia însĕ din mânile bisericei nóstre acest drept, şi prin acésta se face în autonomia nóstră bisericéscă o spărtură atât de mare, în cât urmările nici nu pot sĕ-i fie deocamdată calculate. Ni-se lasă, ce e drept, şì pentru mai departe pedagogiile, pe lângă îndatorirea, ca limba şi literatura magiară sĕ fie propusă în ele *ungureşte*. Dar' esaminarea şi clasificarea elevilor absolvenţi de pedagogie o ia statul, respective guvernul, cu totul în mânile sale.

Proiectul de lege din întrebare dispune anume, că în viitoriu sĕ se dee douĕ esamene din partea absolvenţilor de pedagogie: unul *fundamental* şi altul *special de cualificaţiune*. Esamenul fundamental póte fi dat înaintea unei comisiuni numite din partea bisericei care susţine pedagogia, însĕ în presenţa unui trimis al guvernului, care are dreptul sĕ denege estradarea atestatului faţă de elevul care nu ştie sĕ-i dee rĕspunsuri în limba magiară aşa cum ar dorí sĕ le aibă.

Ingerinţa guvernului e deci deja aici, în disposiţia cuprinsă în §-ul 67, destul de mare, cu mult mai mare de cât în trecut. Esamenul fundamental apoi, aşa dispune proiectul de lege mai departe, îndreptăţeşte pe cel ce l'a dat numai la ocuparea în mod provisoriu a unui post de învĕţătoriu, în care calitate nu póte sĕ rĕmână mai mult de doi ani. Cu esamenul fundamental nu s'a făcut deci nimica, ci absolvenţii de pedagogie trebue sĕ facă şì esamenul special de cualificaţiune, pentru a puté ajunge învĕţători definitivi.

Proiectul de lege dispune adecă astfel în §-ul 70, că învĕţătoriu ordinar, la ori-ce fel de şcólă, nu póte sĕ ajungă de cât acela, care a făcut cu succes în faţa unei comisiuni esamenul special de cualificaţiune. La reuniunea de pensionare numai cei cu decret despre facerea acestui esamen vor fi primiţi.

Acest esamen însĕ se face în faţa unei comisiuni numită din partea guvernului, pentru-că presidentul ei va fi designat de către guvern, şi tot aşa şì jumĕtate din membri, şi numai ceealaltă jumĕtate de membri o numeşte biserica respectivă susţinĕtóre de şcóle, însĕ earăşi numai cu aprobarea guvernului. La drept vorbind deci, întréga comisiune e numită din partea guvernului, şi póte fi numită comisiune de stat.

Elevii pedagogiilor nóstre vor puté face esamenul de cualificaţie în limba lor maternă numai din religie şi morală, din pedagogie şi eserciţii pedagogice, ear' din celelalte studii în limba magiară. Presidentul comisiunii în faţa căreia se dă esamenul special de cualificaţiune vine îndreptăţit apoi prin §-ul 71 de a refusa subscrierea diplomei, când crede, că candidatul nu posede din destul limba magiară.

Iată deci primejdia în întréga ei mărime.

Celelalte gravamine pe cari le-am mai puté ridica în contra noului proiect de lege le trecem cu vederea, pentru-că sunt de mai mică însemnătate, şi puse alături cu cele înşirate, dispar cu desĕvêrşire. Cele înşirate însĕ sunt de o gravitate imens de mare, şi chemate sunt sĕ ne nimicéscă şcóla confesională română, dacă cumva prin vre-o minune nu se va puté delătura pericolul care o ameninţă. Căci putere noi nu avem, ca singuri sĕ-l putem delătura. Din vina nóstră proprie póte, ori póte din rĕutatea împrejurărilor, am ajuns sĕ fim element în statul ungar de care nu se prea ţine nici un cont. N'avem deci nici o speranţă, că vom puté scăpa de primejdie şcóla şi biserica nóstră naţională. Cumpĕtul bun însĕ sĕ nu ni-l perdem. Sĕ facem ce făceau strămoşii. Sĕ priveghiem şi sĕ ne rugăm. Sĕ ne rugăm, ca cel Atotputernic, care le vede şi le ştie tóte, care ştie, că popor mai credincios patriei şi tronului de cum e poporul român, nu esistă pe pămêntul acesta, care însĕ e credincios totodată în asemenea mĕsură şì sie-şi, limbei şi legii sale străbune, ca El, care ne-a scos şì în trecut din atâtea rele şi primejdii, sĕ facă sĕ trécă de la noi şì acest păhar, dacă în cartea sorţii aşa e scris, că *trebue* sĕ 'l golim.

Conferenţele învĕţătoreşti.

Cercul Orăştie.

(Fine).

S'au presentat apoi elaboratele menite a se desfăşura şi desbate în plenul conferenţei, anume:

a) Distribuite de conferenţa precedentă

1. „Invĕţământul ca mijloc de educaţiune“, disertaţie de Ioachim Cerbicean, înv. în Jibot.

2. „Analfabetismul şi causele sale în sinul poporului nostru“, de Teofil Crişan, înv. în Băcăinţi.

3. „Magnetul şi Magnetismul“, prelegere practică din fisică, (lucrată independent) de N. Popoviciu, înv. în Orăştióra-de-sus şi I. Baciu înv. în Orăştióra-de-jos.

Aceste lucrări au fost înaintate comisariului cons. cu 8 zile înainte de conferenţă. Pentru acéstă punctualitate şi dovadă reală de muncă seriósă a învĕţătorilor nostri, comisariul cons. a ţinut sĕ exprime mulţămita sa, despre ce conferenţa a luat act cu plăcere.

b) Distribuite de Preaven. consistoriu şi comisariul cons.:

4. „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“, de I. Branga, înv. în Orăştie.

5. „Rĕsbóiele cruciate“, prelegere practică din Istorie, de N. Botean, înv. în Geógiul-de-jos.

6. Apreţiare asupra „Igienei şcolare“, de Dr. I. Beu, prin C. Baicu, înv.-dir. în Orăştie.

Aceste lucrări au fost menite a se presenta la deschiderea conferenţei.

Ulterior s'a mai presentat un elaborat tot asupra „Importanţei cântării în şcóla poporală“ etc. lucrat din îndemn propriu, *sua sponte*, de S. Vlad, înv. în Balşa.

Elaboratele s'au desfăşurat pe rînd, cu desbateri vii şi colegiale, în cele 4 şedinţe ale conferenţei. Prelegerile practice s'au ţinut în legătură cu şedinţa 3 a, de la 8—10 ore a. m., cu elevi de la şcóla nóstră din Orăştie. Vom da scurt resumat asupra acestor lucrări.

Ad 1. Lucrarea din domeniul psichologiei a dat instructive lămuriri asupra proceselor psichice, ce se desfăşură în firul învĕţămêntului, asupra *interesului pedagogic*, cel mai deaprópe scop al învĕţămêntului *educativ* etc...

In firul desbaterilor s'au lămurit şi unele espresiuni şi principii pedagogice, spre buna orientare a învĕţătorilor. — Conferenţa a esprimat mulţămită autorului pentru instructivele inviaţiuni, desfăşurate cu bun succes în lucrarea sa.

Ad 2. Causele numĕrului considerabil încă de analfabeţi în sinul poporului nostru etc., temă ce a tăiat mai adânc în practica vieţii nóstre şcolare.

A fost lucrată cu multă cunoştinţă de causă, şi cu durere de inimă, că au trebuit arătate cu degetul multe din causele *intra şi extra muros*, cari aduc cu sine numĕrul considerabil încă al analfabeţilor. Dar' sĕ nu nĕ surprindă prea tare acéstă împrejurare, pe noi, cari avem sĕ luptăm cu atâtea greutăţi în organismul şcólelor nóstre, căci tocmai acum cetim în înse-şi ziarele magiare, că pe şesul cel mare şi bogat al Ungariei „fericite“ încă se constată, că este cel puţin 30—40% numĕrul analfabeţilor în sinul poporului magiar, desmerdat altcum cu tóte ajutórele posibile din partea guvernelor statului.

In legătură cu acéstă temă s'a încins interesantă şi viuă desbatere. Aprópe fie-care membru avea de spus din experienţele făcute.

S'a ivit părerea, că prea lamentăm mult, mai bine sĕ lucrăm mai mult, premergĕnd cu exemple bune. Sĕ facem şcóla atrăgătóre şi edificătóre, dând deplină atenţie şi deprinderilor practice din viéţa poporului nostru, în pomărit, stupărit, agronomie etc. (G. Daniil).

S'a observat şi *indolenţa* poporului şi a comitetelor parochiale faţă de şcóle (P. Onea).

S'a intonat *necesitatea* de a se pune şcóla mai de-aprópe în serviciul *trebuinţelor practice*, simţite în sinul poporului nostru. In urmare şi timpul pentru frecuentarea şcólei sĕ se împartă după *trebuinţele locale* ale poporului, cum vedem d. e. că se procede în şcólele conlocuitorilor nostri Saşi. (F. Nicóră).

Cu privire la timpul pentru frecuentarea şcólei peste tot, s'a presentat o propunere radicală, de înţelesul: Timpul pentru învĕţămêntul anual de tóte zilele în şcólele poporale sĕ ţină numai 6 luni de érnă în loc de 9—10 luni, dar' cu deplină punctualitate şi diligenţă, fără nici o dispensare.

Elevii sĕ fie obligaţi a cerceta şcóla de tóte zilele în cele 6 luni, până la 14 ani inclusive, în loc de 12 ani. Ear' de la 15 ani încolo sĕ între elevii în *şcóla de adulţi*, ce ar fi a se organisa cu specială considerare la trebuinţele practice ale poporului nostru. (C. Baicu).

S'a amintit încă o împrejurare, ca pedecă pentru progresul şcólei preste tot şi ca prilej pentru sporirea analfabeţilor, anume că prea s'a dat mână liberă comitetelor parochiale pentru dispensarea elevilor de la şcólă. In urma căreia sunt casuri, că într'o comună s'ar fi dispensat de la frecuentarea şcólei 50—60 elevi, deplin sănĕtoşi şi normali.

In fine s'a observat, că şi noi învĕţătorii suntem în câtva culpabili pentru numĕrul cel mare al analfabeţilor, deóre-ce în multe părţi nu se deştéptă şi nu se cultivă destul de intensiv *simţul şi gustul de cetire* în sinul poporului nostru. (N. Herlea).

După acestea şi alte asemenea observări şi reflexiuni lămuritóre, la cari au luat parte şi dl protopop Vasilie Domşa şi comisariul consistorial, conferenţa a luat act cu mulţămită de lucrarea presentată de dl Teofil Crişan şi a primit propunerea făcută de dl C. Baicu, relativ la împărţirea timpului pentru frecuentarea obligată a şcólei poporale, rĕmânând a se înainta propunerea cu motivare în scris la locul competent.

Ad. 3. Prelegeri practice s'au ţinut douĕ, din istorie şi fisică. In general succese ambele. In firul acestora s'au făcut multe şi instructive observări metodice-didactice, despre ce domnii prelegĕtori au declarat, că iau act cu mulţămită colegială şi vor nisuí a le observa în practică.

Deosebi faţă de prelegerea din fisică s'au statorit următórele puncte de orientare:

a) sĕ se dee cât mai mare importanţă *intuiţiei*;

b) esperimentările, întru cât se póte, sĕ le esecute învĕţătoriul prin înşi-şi elevii sei, pentru înlănţuirea *atenţiei* şi pentru deşteptarea *ideilor aperceptive;*

c) sĕ îngrijéscă la timp învĕţătoriul, ca sĕ aibă la îndemână obiectele şi materialul trebuincios pentru sĕvêrşirea actului esperimentării faptice;

d) peste tot la predarea ştiinţelor naturale, *principiul inducţiei* sĕ se considere în mĕsură deplină.

Ad. 5. Importanţa cântării în şcóla poporală etc., ca unul dintrĕ cele mai atrăgĕtóre subiecte, a fost cu adevĕrată plăcere ascultat de către membrii conferenţei şi viu rĕsplătit cu aplause şi mulţămită autorului Ioan Branga. Altcum dsa a dat dovedi de frumóse resultate chiar în *esercitiul practic al musicei vocale*, ca atare cel mai competent a vorbí în cestiune. Conferenţa i-a esprimat mulţămită şi recunoştinţă.

*

Şi în séra acelei zile a aranjat un concert cu *corul poporal* din Orăştie, condus de dsa de un şir întreg de ani. Sĕ demonstreze *ad oculos*, că nu din teorie grăeşte, ci din fapte şi resultate reale, simţite adânc până în inima poporului. Deóre-ce acest cor e compus din 50—60 fete şi juni din sinul familiilor fruntaşe ale frumosului şi harnicului nostru popor din Orăştie.

Tot atâţia bujori şi trandafiri! Cu portul lor pitoresc şi curat; cu feţele lor frumóse şi sănĕtóse; pe lângă esecutarea sigură şi esactă, cu o nuanţare deplin adecuată a celor mai alese piese poporale eşite din péna distinşilor nostri compositori: G. Dima şi Vidu, au presentat la scenă un *anzamblu* (ensemble) de adevĕrată mândrie naţională.

Felicitări deplin meritate s'au adus conducĕtoriului acestui *cor poporal*, dlui I. Branga, cărora ne asociem cu intimă stimă. Şi pentru asemenea întreprindere şi şcólă frumósă în sinul poporului nostru, nu putem avé de cât cuvinte de laudă.

Amintim încă cu mulţămire norocosul ajutoriu, ce are corul dlui Branga în tinĕrul candidat de advocat, dl Jantea, un tenor de primul rang, esecutând la concertul amintit partia solo din „Rĕsunetul Ardealului“ de Vidu, cu adevĕrat farmec. Mărturisim, că un tenor mai dulce, mai amplu şi voluminos totodată, rar am audit. Felicitările nóstre intime.

*

Tot cu privire la „Importanţa cântării în şcóla poporală“ etc. s'a cetit a doua disertaţie de dl S. Vlad, învĕţătoriu în Balşa, contribuind şi acésta cu orientări întregitóre în cestiune.

Ad. 6. Aprecíarea dlui C. Baicu, inv. dir. în Orĕştie, asupra „*Igienei şcolare*“ de Dr. I. Beu, — ţinută cu multă competinţă, ca unul care însu-şi a făcut esperienţe norocóse cu practicarea condiţiilor igienice, — a fost viu salutală din partea conferenţei ca un act îmbucurător în literatura nóstră didactică, şi opul s'a recomandat călduros în atenţiunea învĕţătorilor, preoţilor ca directori ai şcólelor nóstre poporale, şi tuturor organelor chiămate a contribuí la conducerea şi organisarea şcólelor nóstre.

Adaugem şi noi cu deplin consimţĕmênt, că nu ne putem închipuí progres în şcóle, fără observarea şi practicarea condiţiilor igienice. „*Mens sana in corpore sano*“, rĕmâne pentru totdéuna în vigóre ca cel dintâiu principiu pedagogic. Muncitorilor în acest spirit salutar, datorim recunoştinţă.

S'au distribuit apoi lucrările pentru conferenţa viitóre, la propunerea referentului comisiei exmise: dl I. Fleşeriu, precum urméză:

1. „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţĕranilor nostri“, — încredinţată spre lucrare membrilor: *George Daniil*, înv. în Căstău şi *Nicolae Voina*, înv. în Vaidei.

2. „Care ar fi modul sau procedura cea mai corectă şi mai corĕspundĕtóre, de a puté învĕţa elevii, ca sĕ-şi însuşéscă cât mai temeinic scrierea şi cetirea“, încredinţată spre lucrare membrilor: *Nicolae Herlea*, înv. în Vinerea, *Sabin Safta*, înv. în Romos şi *Nicolae Popovici*, înv. în Mărtineşti.

3. „Opinare întru cât este aplicabil noul plan de învĕţămênt votat de congres în 1903, în special pentru şcóla cu un învĕţătoriu, ţinênd sémă în deosbebi de trebuinţele practice ale poporului nostru“, — încredinţată spre lucrare membrilor: *Constantin Baicu*, înv.-dir. în Orăştie şi *Ioan Frâncu*, înv. în Gelmariu.

4. „O poveste pentru anul I de şcólă“, prelegere practică, încredinţată spre lucrare şi predare membrilor: *Ioan Bunea*, înv. în Romos, şi *Ioan Stănésă*, înv. în Beríu.

5. „Cunóşterea şi calcularea suprafeţelor“ (alegerea liberă, pentru una sau douĕ unităţi metodice), prelegere practică, încredinţată spre lucrare şi predare membrilor: *Ioan Petruţescu*, înv. în Pricaz, şi *Ioan Vlad*, înv. în Binţinţi.

6. „Globul pământului cu conceptele geografice: osie, pol, ecuator, emisferă, meridianul şi cercurile paralele. Zonele şi clima“, prelegere practică (împărţită în unităţi metodice după trebuinţă), — încredinţată spre lucrare şi predare membrilor: *Adam Vasiu*, înv. în Romoşel şi *Lazar Stoica*, înv. în Renghet.

Se observă, că fie-care dintrĕ membrii încredinţaţi, are sĕ lucre independent şi sĕ presinte elaboratul cu 8 zile înainte de conferenţa viitóre comisariului consistorial.

Cu acestea s'au încheiat agendele conferenţei actuale, întrĕ vii urale din partea membrilor.

Comisariul cons. a mulţămit învĕţătorilor pentru activitatea dovedită în cadrele conferenţei, îi rógă sĕ continue cu interesul manifestat, ca sĕ pótă promova tot mai mult interesele şcólei şi bisericei nóstre părinteşti, spre mulţămirea autorităţilor şi susţinĕtorilor şcólelor nóstre.

Dl protopop V. Domşa, şeful şcólelor din cercul Orăştie, a mulţămit comisariului cons. şi învĕţătorilor pentru activitatea şi priceperea desfăşurată în deslegarea agendelor conferenţei, spre continua perfecţionare a statului nostru învĕţătoresc, căruia îi doreşte deplin succes în salutara sa acţiune publică.

Raportor.

Din România.

La mormêntul lui Ioan C. Brătianu. Ca în toţi anii, aşa şi anul acesta, în ziua de 9/22 Maiu s'a făcut peregrinaj la Florica, la mormêntul lui *Ioan C. Brătianu*. Un tren special a plecat din Bucureşti la orele 7.45, sosind în Florica, unde e înmormêntat marele bărbat de stat al României, la orele 11. La ora 1 s'a format procesiunea la mormênt, urcând mulţimea colina. In frunte mergea I. P. S. Sa metropolitul *Partenie* al Moldovei, însoţit de episcopul de Huşi, Conon Aramescu Donici, de archiereii Meletie Galatian şi Calistrat Orlean şi de archimandritul de scaun Omulescu, au urmat apoi ministrii, membrii familiei, şi alţii. S'a oficiat parastas la mormêntul lui *Ioan C. Brătianu*, încunjurat de bredi seculari aşezaţi în formă de cerc şi acoperit cu flori frumóse. Pe mormênt erau depuse numĕróse coróne. Serviciul divin l'a oficiat I. P. S. Metropolitul *Partenie*, încunjurat de episcopul Conon, de archiereii Meletie şi Calistrat, de archimandritul Omulescu şi de 6 preoţi. După terminarea serviciului divin dl *Dim. A. Sturdza*, prim-ministru al României, a rostit un discurs frumos. Familia a primit din acest incident numĕróse telegrame.

*

Serbarea zilei zece Maiu. A douĕzeci şi treia aniversare a încoronării primului rege român s'a serbat Luni în Bucureşti cu solemnitatea obicinuită. O vreme admirabilă a favorisat sĕrbătórea. In zorile zilei 21 de tunuri au anunţat populaţiunii solemnitatea zilei. Incă de la orele $8^1/_2$, populaţia capitalei, în haine de sĕrbătóre, se revărsa în valuri, din părţile mărginaşe către centru. De la orele 9, diferitele trupe au început sĕ soséscă, luându-şi locurile desemnate de comenduirea pieţei.

La orele $10^1/_2$, MM. LL. Regele şi Regina, AA. LL. Regale Principele Ferdinand şi Principesa Maria, încunjuraţi de Curţile Regale şi Princiare au sosit la Metropolie, unde în presenţa ministrilor şi a autorităţilor civile şi militare s'a oficiat un serviciu religios.

La ieşirea din biserică M. S. Regele a încredinţat dlui locot.-colonel Cocorĕscu, comandantul batalionului 9 de vânători, din nou înfiinţat, drapelul batalionului, care fusese sfinţit la 9 Maiu, la palatul Regal. M. S. Regele a pronunţat o scurtă cuvêntare cu acest prilej, la care a rĕspuns dl locot.-colonel Cocorĕscu.

La orele $11^1/_2$ M. Sa regele a primit defilarea trupelor, în faţa universităţii. Parada militară a fost comandată de A. S. R. Principele Ferdinand, comandantul corpului II de armată.

Ţinuta trupelor a fost ireproşabilă.

La orele 12.40 M. S. Regele, urmat de suită, s'a înapoiat călare la Palatul Regal. Registrele au stat tótă ziua deschise, şi au fost acoperite de un mare numĕr de semnături.

Convocare.

Domnii membri români ai adunării municipale a comitatului Sibiiu sunt rugaţi a se presenta la o consfătuire pe *Marţi în 31 Maiu a. c. la 10 ore a. m.* în localul casinei române din Sibiiu. Participare cât de numĕrósă e dorită.

Sibiiu, 26 Maiu 1904.

Dr. Liviu de Lemènyi.

Primirea de elevi în şcólele militare.

Atragem atenţiunea părinţilor asupra următórelor comunicate, pe cari comandantul şcólei de cadeţi pentru infanterie din Sibiiu, domnul căpitan *Ivanovici*, a avut bunăvoinţa a ni-le trimite spre publicare:

Cu începerea anului şcolar 1904/1905 (şi anume începênd în cursul anului prim) *limba de propunere* în şcólele de cadeţi de infanterie din Budapesta, Pojon (Pozsony), Caşovia (Kassa), Timişóra şi *Sibiiu* (*Nagyszeben*), apoi în clasele paralele ungare a şcólelor de cadeţi de cavalerie şi artilerie din Traiskirchen este limba *germană şi magiară*, în şcólele de cadeţi din Kamenitz şi Karlstadt cea germană şi croată.

Aspiranţii vor trebuí aşadară sĕ posédă acele limbi în cari se predă instrucţiunea, în mĕsură, ca sĕ pótă înţelege prelegerile.

Esamenul de primire se estinde aşadară în şcólele mai sus menţionate, pe lângă obiectele: limba germană, aritmetica şi algebra, geometria, geografia, istoria, istoria naturală, fisica, chemia, de aici încolo şi asupra limbei magiare, respective croate, în acea mĕsură, în care ea se propune în clasele inferióre ale unei şcóle medii.

Esamenul de primire la şcólele de cadeţi mai sus amintite se va depune în limba germană ori magiară, respective croată, se concede totuşi, ca aspiranţii, pentru uşurarea espunerei cunoştinţelor şi capacităţii lor sĕ se foloséscă de limba maternă.

*

Primirea de elevi în şcóla de cadeţi de infanterie ces. şi reg. din Sibiiu se face după cum urméză: In anul prim al şcólei de cadeţi susnumite se vor primí cu începutul anului şcolar 1904/5 (mijlocul lunei Septembre) cam 30—40 tineri fisiceşte corĕspundĕtor desvoltaţi, cari cu 1 Septembre n. a. c. au împlinit anul al 14-lea, dar' n'au trecut încă anul al 17-lea al etăţii, cari posed aplecare pentru cariera militară şi au absolvat cu succes cel puţin îndestulitor (suficient) 4 clase inferióre ale unei şcóle medii ori ale unei şcóle civile.

Cererile pentru primire se pot face numai după-ce petentul posede testimoniu şcolar pe întreg anul 1903/4 şi sunt a se trimite la comanda şcólei cel mult până la 15 August 1904 st. n. Dacă aspirantul este necesitat a repeta un esamen (esamen de emendare) este dator a alătura un testimoniu interimal.

Revistă bisericéscă.

Sfântul Sinod al bisericii ortodoxe din România, terminându-şi lucrările reservate pentru sesiunea în care se întrunise înainte cu două săptămâni, s'a încheiat astăzi, Vineri, 27 Maiu n. Sfântul sinod a recomandat ministrului de culte pe dl *Ioan Mihălcescu*, licenţiat în teologie şi Dr. de la Lipsca, pentru a fi numit agregat la facultatea teologică din Bucureşti pentru dogmatică şi simbolică, pentru limba ebraică şi pentru întroducerea în vechiul testament.

*

Biserica macedo-română. Desideratul Românilor din Macedonia de a fi recunoscuţi ca naţionalitate şi de a avé dreptul sĕ asculte rugăciunile în biserică în limba lor naţională, a avut zilele trecute o consfinţire oficială. O telegramă din Constantinopol vesteşte, că în ziua de 9/22 Maiu curent a fost constituită *în mod oficial* la Bitolia comunitatea românéscă. Cele multe înainte! Comunitatea numĕră până acum 100 de familii. S'a ales şi primul comitet administrativ, compus din 9 notabili români. Constituirea şi alegerea comitetului s'a făcut fără nici un incident.

Comentariile asupra acestui act de mare însemnătate pentru naţionalitatea românéscă din Turcia sunt superflue, căci faptul vorbeşte de la sine.

O altă ştiri referitóre la Românii din Macedonia ne aduce *Politische Correspondenz*, care într'un numĕr mai recent publică următórea telegramă primită din Constantinopol:

„Patriarchul ecumenic a trimis Porţei o notă de protestare contra predării bisericei greceşti din Ohrida unui preot cuţovlah. *Predarea s'a făcut de către autorităţile turceşti.* Marele vizir, rĕspunḑênd la acéstă notă, a zis că 'i este imposibil a satisface cererii patriarchatului, pe care nu o póte considera ca justă, deóre-ce biserica în cestiune nu e grecéscă ci *cuţovlachă.*

NOUTĂŢI

Din causa *sfintelor sĕrbători* „Pogorîrea duhului sfânt“, *numĕrul proxim al fóiei nóstre va apăré Mercuri.*

Nou secretariu de stat. In ministeriul ung. de agricultură se va înfiinţa în curênd un al doilea post de secretariu de stat, pentru a cărui dotare sunt luate deja în budgetul pe 1904 spesele necesare. Cum cetim în „Budapesti Hirlap“, înfiinţarea acestui nou post e necesară din causă că ministrul şi secretariul de stat actual „nu sunt în stare sĕ resólve restanţele uriaşe îngrămădite de la 1884 încóci“.

*

Bunătăţile din străini. Daniil Lupu din Cnez (Banat), emigrat în America, scrie în „Poporul Român“ (Budapesta) următórele: „Mĕ rog sĕ binevoiţi a-mi trimite fóia de ací 'nainte în Ungaria în ţéra nóstră, că eu plec din America în ţéra nóstră, că merge de tot rĕu, puţin câtig este şi în America şi numai pentru mâncare sĕ lucru, cred că pot trăí şi în ţéra nóstră mai uşor de cât în America. Cei cari nu ştiu cum se câştigă banii în America, numai după ce sosesc aici vĕd că cu ce muncă grea pot sĕ se susţină.“

Nu mai favorabile sunt împrejurările pentru lucrători nici în ţerile europene. Astfel „Budapesti Hirlap“ de Luni spune că în comuna Pruşca zilele trecute s'au re'ntors din Prusia 16 lucrători, cari merseseră acolo, ca sĕ capete lucru mai cu câştig. Li-a mers însĕ neasĕmănat mai rĕu de cât a casă; la lucru de îmblătit şi facere de stânjini bărbaţii aveau simbrie 80 fileri, ear' femeile 60 fileri pe zi, şi pe lângă acésta mai erau şi tractaţi ca vitele, bătuţi chiar. De două-ori au cercat sĕ fugă, dar' stăpânul i-a prins şi dus îndĕrĕt la lucru cu gendarmii. A treia-óră li-a succes apoi, pe nópte, sĕ scape, şi după multe osteneli şi neajunsuri sĕ se re'ntórcă a casă.

*

† Ilie Savu, abiturient al gimnasiului român din Blaj, după un morb greu şi îndelungat, a decedat Duminecă 2/15 Maiu la casa părintéscă din Rĕchita, împărtăşit fiind cu sfintele taine. Actul înmormêntării a fost îndeplinit de mai mulţi preoţi, şi un public numĕros a petrecut pe regretatul tiner la cele eterne. Il jelesc părinţii Nicolae Savu, preot, şi Ana născută Gavrilă, apoi fratele seu Ioan. Fie-i ţĕrina uşóră!

*

† Dr. Ioan Major, advocat în Lugoj, consilier de şcóle în pensiune etc., a decedat în 24 Maiu n. în Lugoj în etate de 77 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Joi, 26 Maiu n. cu mare solemnitate.

*

Esposiţie de industrie casnică. Societatea agrară a marilor proprietari din România a organisat la Bucureşti o esposiţiune de agricultură, de *industrii* agricole, *casnice* şi miniere şi un têrg de vite. Majestatea Sa regina României a binevoit a lua sub înaltul seu patronajiu secţiunea de *industrii casnice.* Şi deóre-ce societatea doreşte, ca tot neamul românesc sĕ participe la acésta sĕrbătóre a muncei naţionale, rógă pe Românii din statul ungar se participe şi ei la esposiţiunea societăţii agrare, cu produsele *industriei lor casnice.*

Esposiţiunea se va deschide *la finea lunei Maiu v.*, ear' obiectele se vor trimite pe adresa: Societatea agrară a marilor proprietari. Calea Victoriei 55, Bucureşti. *Costul transportului este pe socotéla esposiţiei.* Obiectele trimise ar fi de dorit sĕ aibă preţurile de vînḑare alipite.

Declaraţiunile pentru participare la esposiţie se fac în modul următor: Declaraţie de admitere la esposiţia de la Bucureşti din anul 1904. Subsemnat.... domiciliat în.... declar, că doresc a lua parte la esposiţia societăţii agrare, având a espune (aici urméză descrierea obiectelor, produselor, valórea lor în lei, dacă sunt de vînḑare, ori nu). Pe urmă e a se indica greutatea aproximativă a transportului total în chilograme. Ear' la fine *eventuale observaţiuni* şi semnatura esponentului.

*

Coróne eterne. Dl căpitan *Dumitru Florian*, în loc de cunună pe sicriul mult regretatului *Ilariu Muţiu-Urechiă*, a donat şcólei române gr.-or. din Sĕlişte, 10 coróne. Direcţiunea şcólei se simte îndemnată a 'i esprima mulţămită pentru fapta acésta. Sĕlişte, 25 Maiu, 1904. *Direcţiunea şcólei.*

*

„Képtelenség“..... La ştirile zilei ziariul „Budapesti Hirlap“ de alaltăeri luând notă despre articolul nostru „O dorinţa împlinită“ (publicat în nr. dto 3 Maiu st. n.), în care scriind de ordinul preaînalt de a se face demersurile pentru aducerea a casă a osemintelor lui Rákoczy ziceam că şi noi avem o dorinţă, mult mai modestă, de a ni-se concede sĕ punem o cruce la mormêntul lui Iancu, şi că cei de la putere ar puté lua pildă de la M. Sa cum au sĕ fie considerate faptele trecute în domeniul istoriei şi sĕ ne facă posibilă împlinirea *şi* a dorinţei nóstre, — zice următórele:

„A trage paralelă întrĕ Rákoczy şi Iancu e tocmai aşa de imposibil, cum absurditate („képtelenség“) e dorinţa ziariului român. Iancu contra nóstră a condus în 1848 pe Românii din părţile ardelene şi întrĕ altele ai lui ómeni au măcelărit şi pe Vasváry Pál“.

Curiósă logică! Dar' Rákoczi *nu contra dinastiei habsburgice* a luptat? Şi totuşi un domnitoriu din *acésta dinastie* încuviinţéză şi ordonéză sĕ se aducă a casă osemintele lui şi sĕ se înmormênteze în pămêntul patriei, cu cinstea cuvenită figurilor mari istorice! Ori dóră e „képtelenség“ dorinţa Românilor tocmai pentru-că Iancu *nu* contra dinastiei habsburgice a luptat, ci *pentru* ea?

*

Petrecere în Sighişóra. Tinerimea şcolară din Sighişóra aranjază petrecere de vară (maial) Luni în 30 Maiu st. n. (a doua zi de Rosalii) în deal (Breite). La cas de timp nefavorabil în pavilonul Winter.

*

Ginere bun. Conform unei telegrame din Constantinopol, poliţia de acolo dând de urma unei corespondenţe secrete a demascat o mare conjuraţie îndreptată contra sultanului. Căpetenia conjuraţilor era însuşi Kemal paşa, *ginerele sultanului* şi fiu al rĕposatului Ghazi Osman, eroul de la Plevna. Impreună cu el sunt deja arestaţi fórte mulţi dignitari ai curţii sultanului.

*

Post de medic. Cu termin până la 23 Iunie st. n. e publicat concurs la postul de medic comunal în *Bolkács* (comitatul Têrnava-mică), dotat cu 1200 coróne salariu fundamental, 200 coróne onorariu din cassa comunală pentru curarea bolnavilor comunei (pentru operaţiuni taxa de la respectivii pacienţi conform înţelesului), cuartir în natură şi cinci stângini de lemne. In schimbul acestei dotaţiuni medicul e obligat a cerceta şi cura bolnavii comunei, a inspecta morţii şi a controla măcelăriile. In comună nefiind farmacie, alesul póte sĕ obţină şi dreptul de a ţiné farmacie manuală, cum avuse şi antecesorul seu. Medicul comunei avênd sĕ provadă agendele de medic şi pentru şepte comune învecinate din cercul Bethlenszentmiklós, pentru acestea va avé onorariu de 600 coróne din cassa comitatensă, pauşal de călĕtorie şi taxele statutare pentru cercetarea bolnavilor. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului Gyárfás Károly în Hosszuaszó (ad nr. 1137 ex 1904).

*

Cum îşi apĕră America cetăţenii? Un bandit din Tanger, pe nume Raisuli, a răpit pe cetăţénul Ferdicari şi pe fiul vitreg al acestuia, cu scop de a stórce bani pentru rescumpĕrarea lor. Aflând despre acésta guvernul Statelor-Unite, a trimis trei vase de rĕsboiu la Tanger, ca sĕ elibereze pe cei doi deţinuţi.

*

Baba Iovanca. Zilele trecute a *adormit* pentru vecie vĕduva lui Andreiu Bosniac din Graboţ, născută Iovanca Desancici. A trăit baba Iovanca *113 ani* şi în acest lung şir de ani nici-odată n'a fost bolnavă sĕ zacă. Până acum sunt doi ani îşi isprăvia singură lucrul de câmp, apoi n'a mai putut. Până cu două zile înainte de mórte umbla baba şi era sănĕtósă. Opaiţul vieţii 'i era însĕ pe sfêrşit. Slăbită de bĕtrâneţe s'a pus pe pat şi după zăcărire de două zile a adormit pentru vecie.

*

Butóie scumpe! Vaporul de postă „Kaiser Wilhelm II“ al societăţii de navigaţie hamburg-americane a sosit Luni la Cherbourg cu un transport de 155 butoiaşe, în cari erau monete de aur în sumă de 42½ milióne de franci. Sumuliţa acésta e o rată din suma cu cât Statele-Unite americane cumpĕraseră de la Francia canalul Panama. De la Cherbourg butoiaşele au fost transportate la Paris cu tren special, ţinênd pază asupra lor sumedenie de poliţisti şi detectivi.

*

Generalul Kuroki — grec. Comandantul óstei japoneze care aşa frumósă învingere raportase la rîul Jalu asupra óstei ruseşti, e generalul *Kuroki.* Despre acest Kuroki ziarele din Athena spun că e *grec*, originar din Arcopolis, unde şi acum are numĕróse rudenii. In Athena este un medic Dr. Kuroki. Familia Kuroki e în rang de conte, câştigat de la dogele Morosini, prin un membru al ei, fost luptătoriu viteaz în rĕsboiul veneţian. Un alt străbun al familiei a fost complice la asasinarea lui Capo D'Istrias şi spre a scăpa de osândă s'a refugiat în România. Aici s'a însurat şi a avut doi copii: un băiat şi o fată. Băiatul mai târziu a emigrat în Japonia, ear' fata s'a măritat după un grec. Generalul de acum ar fi copilul emigratului Kuroki, deci grec de origine, respective greco-român.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“, *volumul prim*, a apărut *în ediţie nouă*, şi se póte procura de la autorul, *Teodor V. Păcăţian* (Sibiiu). Preţul 10 coróne. România 12 lei.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura „*Istoriografi vechi, istoriografi noi*“, *studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian.* Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în urmatorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Posta ultimă.

In audienţă.

Cu ocasiunea audienţelor acordate eri, Joi, în palatul regal din Buda, a fost primit din partea Majestăţii Sale şi Preasfinţitul Domn episcop al Aradului, *Ioan I. Papp.*

Călĕtoria Monarchului.

Eri, Joi, la orele trei şi jumĕtate, Maiestatea Sa Regele a plecat cu tren special de la Budapesta la Bruck an der Leitha, unde va ţiné revistă militară asupra trupelor. Imprejurimea M. Sale o forméză suita obicinuită militară. Maiestatea Sa soseşte Sâmbătă séra îndĕrĕt la Budapesta.

Desminţire.

Ştirile despre apropiata retragere a ministrului de finanţe *Lukács* se desminţesc în modul cel mai categoric. Escelenţa Sa n'are încă intenţiunea sĕ-şi părăséscă postul.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Cu ocasiunea petrecerii din 6/19 Ianuarie 1904, arangiate în favorul „fondul corului“ de la biserica nóstră din Brad, au întrat contribuiri benevole de la domnii: Dr. I. Pop, adv., 10 cor.; Aron Feier, Ioan German, câte 5 cor.; Dr. Tiberiu Tisu, I. Impĕrat, câte 4 cor.; P. Ciotlica, Ioan Săbău, Achim Tóder, Petru Florinca, Vasile Irodenca, N. Botar, Timbus Nicolae, László Anton, Göbbel Karl, Ant. Scvernitzky, câte 3 cor.; Nicolae Obĕdău, Nicolae Pop, capelan în Ormindea, Bolcu George, Bolcu Constantin jun., Popa Teodor sen., Vlad Sándor, Zerna Ilie, Hossu Francisc, Ilie Omĕta, Jula Nicolae, Ioan Furduiu, Giurgiu Dimitrie, Luca Nicolae, Vuc Emeric, Costea Valer, Irodenca Lászlo, Filip Anton, Victoria Laslo, Stefan George, Aron Radu, Filip Tirica, Pavel Pop, David N., Woblich N., Nicolae Popa Petrescu, Feier Nicolae, Vasile Boneu, Tovie Indrieş, Vasile Crucin, Roth Ferencz, Cociş Samuil, Doda Ioan, Onea Nicolae, Eremie Pop, Azarie Florea, câte 2 cor.; Maria Obĕdĕu, Off. Fonyó, Luciu Dumitru, Brădean Simion, Nic. German, Knaisel I., Knaisel R., fie-cera câte 1 corónă; Crişt Petru, 1 corónă 20 fileri; Jula George, Faur Ioan, Oprişa L., Popa George Petrescu, Ioan Siminiu, David B., Miheţ George, Márton S., Bogdan Nicolae, câte 1 cor.; Knobloch, otelier, 20 cor. Suma întratelor a fost în total 165 cor. 20 fileri. Spesele au fost 106 coróne. Resultă venit curat de 50 cor. 20 fileri, care sumă s'a şi predat epitropiei parochiale gr. or. din Brad.

In numele comitetului arangiatoriu se esprimă profundă mulţămită contribuenţilor amintiţi.

Brad, la 15 Februarie 1904:

Ioan German
casariu

*

In firul colectei întreprinse pentru edificarea şcólei din Turda au binevoit a mai contribui următorii marinimoşi domni:

Nicolae Garoiu, adv. în Zerneşti, 50 cor.; Dr. Ioan Mihu, mare preprietariu în Vinerea, Dr. Ioan Popescu, adv. în Reghin, Vasilie Almăşan, adv. în Cluj, câte 20 cor.; Iosif Popescu, director la banca în Reghin 10 cor.; Vasilie Voina, protopop în Braşov, Ioan Cav. de Puşcariu, septemvir, Bran, Dr. Liviu Leményi, adv. Sibiiu, câte 5 cor.; Pantaleon Lucuţa, căpitan pens., Sibiiu, Ioan de Preda, adv. Sibiiu, câte 4 cor.; Gregoriu Pietos, protopop onor., Năsĕud, 3 cor.; Dr. A. Marienescu, jude de tablă pens., Gavriil Hango, spiritual, Gherla, Dr. Ioan Radu, profesor, Brad, Dr. Dumitru Stefan, cand. de adv., Sibiiu, Iosif Popescu, adv., Braşov, Victor Tordăşianu, ref. consistorial, Sibiiu, Dr. Ilarion Puşcariu, archimandrit, Sibiiu, câte 2 coróne; — total 160 coróne.

Ceea ce se cuitéză cu mulţămită, avênd a se grava numele acelora cari au donat suma de 20 şi respective peste 20 coróne pe piatră comemorativă ca fundatori ai şcólei.

Turda, 20 April 1904.

Epitropia parochială:

Jovian Murĕşian
protopresbiter

Iosif Urcan
epitrop I.

*

Subscrisul, îmi împlinesc o sfântă datorinţă aducênd domnului *Victor Tordăşianu*, referent consistorial în Sibiiu, fost deputat congresual şi actual deputat sinodal al cercului Ilia, cele mai călduróse mulţămite pentru *ajutoriul de 40 cor.*, oferit mie ca împrumut la începutul anului şcolar 1903/4 pentru a 'mi putea face posibilă înscrierea în secţiunea pedagogică a seminariului „Andreian“ din Sibiiu. Acésta sumă, când am voit sĕ o restitui pe lângă cea mai mare mulţămită, dl deputat, avênd în vedere starea materială a părinţilor mei, *mi-a ertat'o*, pentru ceea-ce îmi esprim pe acéstă cale sentimentele de recunoştinţă.

Sibiiu, în 11 Maiu v. 1904.

Drăgan Mariş
ped. curs. II.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 64 1904 [123] 1—1

Edict de licitațiune.

Comuna bisericéscă gr. or. Polĕți publică prin acésta edict de licitațiune minuendă pentru **darea în întreprindere a edificării unei biserici noue** din material solid de pétră, cu prețul strigării de **16.000 cor.** pe lângă un vadiu de 10%. Terminul de licitațiune se fixézǎ pe **7/20 Iunie c.** la 2 ore p. m. la oficiul parochial al Polĕțului.

Condițiunile de licitare, planul de edificare și preliminariul de spese, se pot vedé la oficiul parochial.

Polĕți, în 6 Maiu 1904.

Oficiul parochial gr. or.:

Nicolae Nașcu
preot.

Moise Csiff
epitrop.

Vidi!

Galaction Șagău
protopresbiter.

Unicul mijloc de dinți, lipsit de aciduri, aprobat și recomandat de profesori și medici este **veritabilul**

anaterin

al dentistului de curte ces. și reg. **Dr. I. G. Popp,** Viena XIII/6.

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), și cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuințez de mai mulți ani apa de dinți și de gură anaterin a dvóstre și mi-e témă, că dacă nu o ași mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinți, ori că mi-ar cădea dinții. Apa de gură a dv. îmi ține dinții frumoși și sănĕtoși.“ A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinți anaterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun“, e fórte plăcută, curăță temeinic dinții, îi face lucii și îi conservă sănĕtoși, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal **Carl Morscher,** drogerie în **Sibiiu**, și la **A. W. Lingner,** farmacist în **Sighișóra.** (18b) 6—17

Am onórea a aduce la cunoștința onoratului public din loc și jur că cu **1 Maiu n. a. c.** am luat în întreprindere **restaurantul**

„Schüllergarten“

cum și **grădina** împreunată cu acest restaurant.

Onoratul public va puté fi servit la mine cu **feliurite mâncări**, gustóse, pregătite după bucătăria română, germână și magiară, cum și cu **beuturi escelente.**

Un „**Gramophon**“ mare, cu cele mai noue și mai frumóse cântece, stă la disposiție.

Asigurând on. public de un serviciu întotdeuna prompt și real, îl rog totodată pentru binevoitoriul sĕu sprigin.

Cu tótă stima

Juliu Kovács
restaurateur.

114 2—2

Fabrica de mașini și motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

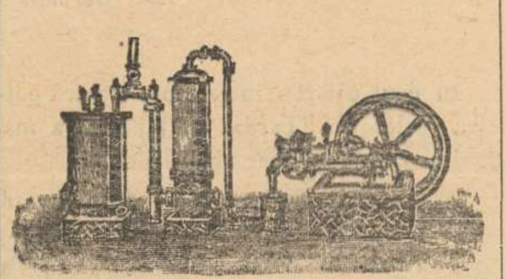

Representanță generală și deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi-körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalații pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP și oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună și mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preț-curent gratis și franco. — Representanți solidi din provincie se acceptéză. [9] 14—20

Către America.

Mare moderare a prețului. Prețul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.** [101] 4—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-și alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia—America

Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 79

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Nr. 67—1904 [110] 3—3

Concurs

Conform ordinului Preaven. Consistoriu archid. din 24 Martie 1904 nr. 3385 Bis., prin acésta se publică concurs pentru **întregirea postului vacant de paroh** în parochia de clasa a III-a **Silvașul-inferior** din protopresbiteatul Hațeg, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Reflectanții la acest post sĕ-și trimită cererile instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat.

Hațeg, în 1 Maiu 1904.

In conțelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral al Hațegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă,
conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit
pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc.
în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.

[98] 6—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.
Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărțĕmêntul farmaceutic.)

Cursuri feriale de musică

(din 18 Iulie până în 10 Septembre).

a) pian, violină, cant solo; *b*) știința armoniei, contrapunct; *c*) pregătire pentru depunerea **esamenului ces. reg. de stat** în Viena, Praga, Lemberga (în 1900—1904 au fost aprobați din partea statului 48 candidați ai institutului); *d*) **curs metodic pentru instructori de pian** (metodica instrucției de pian, plan de instrucție, deprinderi practice). Despărțĕmênt pentru instrucție teoretică prin epistole. Prospecte trimite cancelaria institutului, Viena VII/1, Zieglergasse 29. Inceperea noului an școlastic, al 31-lea se face la 1 Octobre 1904.

[115] 2—2

Direcțiunea școlelor de musică Kaiser din Viena.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică** nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 13

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Avis.

● ● Deschiderea băilor de sare și iod ● ●

de la **Albele**

situată lângă **stațiunea „Szerdahely—Sos-fürdő“** 5 km de la Mercurea (Erd. Szerdahely) se va face în mod festiv **Duminecă în 16/29 Maiu.**

Aceste băi se potrivesc mai ales pentru **bóle cronice reumatice, scrofulosă, anemie, bóle de nervi**; în deosebi au aceste băi eminent efect vindecător la bólele de femei, metrită cronică, endometrită, peri- și parametrită, scurgeri, etc., ca și la resorpțiunea exundatelor după pleurită (aprindere de pelița cóstei), perityphliță (aprindere de intestinul gros). Afară de acésta **mărește pofta de mâncare.**

Trenul la băi sosește de către Sibiiu la orele 6 și 11 a. m. și 7 p. m., ear' de către Alvincz la 4 și 9 a. m. și 5 p. m. [124] 1—3

Un omnibus circulă zilnic de 2 ori întrĕ Mercurea și aceste băi și a. plécă din Mercurea la $9^1/_2$ a. m. și $2^1/_2$ p. m.

Taxa de persónă tour și retour e de 40 bani; pentru copíi jumĕtate.

Odăi mobilate la băi cu următórele prețuri:

din 15/V—15/VI cu 16—24 coróne lunar
„ 15/VI—15/VIII „ 24—32 „ „
„ 15/VIII—15/IX „ 16—24 „ „

Serviciul și albituri de pat, etc. cu 6 cor. lunar mai mult.

Tacsa pentru scaldă:

Bae rece în basin 20 bani,
Bae caldă de vană 80 bani.
Pentru copíi cu prețul de jumĕtate.

Restaurant aranjat modern, mâncări bune, bucătărie pentru bolnavi, beuturi alese, serviciu prompt și prețuri moderate.

Analisa despre conținutul escelentelor substanțe ale apei cât și alte informațiuni se pot cere de la subscrisul.

Ilie Floașiu
Mercurea (Reismarkt, Erd.-Szerdahely)

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 53 'Sibiiu, Joi 20 Maiu (2 Iunie) 1904.' **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Apĕrarea şcólelor nóstre.

In urma concluselor luate în sinódele eparchiale de est-an, şi în consistoriul metropolitan: episcopatul bisericei nóstre gr.-or. române s'a întrunit sĕptĕmâna trecută în Budapesta, unde sub presidenţia Inaltpreasfinţitului domn archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu* a ţinut mai multe consfătuiri în chestia proiectului de lege despre reforma învĕţământului public poporal.

La consfătuirile acestea au luat parte, afară de Preasfinţiţii domni episcopi Nicolae *Popea* al Caransebeşului şi Ioan I. *Papp* al Aradului, încă şi alţi representanţi ai bisericei şi şcólei nóstre.

In aceste consfătuiri au fost stabilite gravaminele cari din punctul de vedere al autonomiei bisericei şi şcólei nóstre ortodoxe române pot fi ridicate în contra projectului de lege din cestiune, însărcinat fiind Escelenţa Sa, archiepiscopul şi metropolitul *Ioan Metianu*, sĕ le aducă la cunoştinţa *anchetei* din care era chiămat sĕ facă parte. In consonanţă cu sus citatele concluse Preasfinţiţii archierei s'au presentat înainte de *anchetă*, mai întâiu la domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, şi apoi la domnul ministrul-president, comunicând amândurora îngrijirile şi temerile faţă de noul proiect de lege, şi cerĕnd delăturarea acelora.

La acea ocasiune Escelenţa Sa domnul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu* a adresat dlor ministri o vorbire, cam de următoriul cuprins:

„Representanţa bisericei nóstre, convingĕndu-se că proiectul de lege pentru reformarea învĕţământului public poporal, care vine pus sub pertractare în ancheta convocată pe ziua de mâne, este fórte jignitor pentru biserica şi şcóla nóstră, ne-a provocat pe noi, corpul episcopesc, sĕ venim la Escelenţa Ta şi sĕ Te rugăm, sĕ binevoieşti a ne acorda un termin mai lung pentru a ne puté espune şi arăta în special şi în scris îngrijirile pe cari ni-le causézâ acel proiect de lege, şi a motiva mai pe larg cererea nóstră pentru delăturarea acelora. La cererea acésta de prelungire a terminului ne sileşte împrejurarea, că deoparte proiectul de lege l'am primit numai cu câteva zile mai nainte şi numai într'un esemplar, astfel deci nici nu l'am putut comunica colegilor episcopi, ear' de altă parte, că după-ce proiectul, cu motivarea ce i-se face, este fórte voluminos, nu am avut nici timpul fisic sĕ 'l studiez cu atenţiunea şi intensitatea recerută. Doresc de altcum sĕ asigur pe Escelenţa Vóstră, că noi nu suntem în contra învĕţării limbei magiare, dar' vrem, ca acésta sĕ nu se facă în contul celorlalte obiecte de învĕţământ."

Escelenţa Sa, domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, *Berzevicy*, a rĕspuns cam următórele:

„Iau cu plăcere la cunoştinţă declaraţiunea Escelenţiei Tale, că nu sunteţi în contra învĕţării limbei magiare în şcólele poporale. Doresc sĕ vĕ liniştesc, că nu voesc sĕ ating întru nimica caracterul naţional, nici al Românilor, nici al Sèrbilor, ori al altor naţionalităţi. Nu mĕ identific nici eu întru tóte cu textul proiectului, care, cum se ştie, nu este proiectul meu, ci al referentului anchetei. Mĕ identific însĕ cu ideia fundamentală a proiectului, după care, precum avem o patrie comună, aşa sĕ avem, pe lângă alte limbi, şi o limbă comună pentru cetăţeni, căci resultatul obţinut în curs de 25 ani de când s'a întrodus adecă legea de la 1879, referitóre la învĕţarea limbii magiare în şcólele poporale, nici pe departe nu corĕspunde postulatelor legii. Tocmai de aceea am chiămat la ancheta de mâne şi pe representanţii confesiunilor, voind sĕ aud părerile tuturor. Te rog sĕ te presinţi şi Escelenţa Ta la anchetă şi acolo sĕ-ţi espui vederile. Am dispus anume, sĕ avem şi stenografi, cari sĕ noteze esact reflexiunile ce se vor face, pe cari le voiu comunica apoi şi Escelenţei Tale spre orientare."

După aceea prelaţii bisericei ortodoxe române s'au presentat şi la Escelenţa Sa domnul ministru-president, conte *Tisza István*, unde a vorbit tot Escelenţa Sa Archiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Metianu*, ear' rĕspunsul dat a fost cam analog cu al domnului ministru de culte şi instrucţiune publică.

Vineri după amieazi apoi, I. P. S. Sa, domnul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, urmând învitării dlui ministru, şi consensului celorlalţi domni episcopi, a participat la ancheta convocată din partea domnului ministru de culte şi instrucţiune publică, unde, cerĕnd cuvêntul, a rostit în acésta primă şedinţă a anchetei următórea vorbire, ale cărei idei fundamentale au fost stabilite, cum am spus, în consfătuirile prealabile, avute cu preasfinţiţii episcopi sufragani şi alţi representanţi ai bisericei nóstre.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

Mult Onorată Anchetă!

Din considerare la vîrsta mea înaintată, nu mai puţin pentru încungiurarea eventualelor neînţelegeri şi restălmăciri, binevoiţi, Vĕ rog, a permite, ca observările ce am a face, sĕ le pot preda în firul notiţelor mele scrise.

Când, mult onorată anchetă, în virtutea posiţiunii şi a chemării mele, conform înaltelor datorinţe, ce le am, mĕ pregătesc a-mi face observările referitóre la cestiunea ce ne preocupă, o fac ca representant al bisericei rĕsăritene ortodoxe române, care biserică a înfiinţat şi susţine aprópe 2000 de şcóle, care în edificiile şcolare şi pentru provederea acelora cu cele trebuincióse a investit milióne, şi care în raport cu starea materială a poporului, pentru susţinerea şcólelor an de an contribue cu sume enorme.

O fac mai departe ca fiu credincios al patriei, care aşi dorí, ca bunăînţelegerea frăţéscă atât de mult trebuitóre între diferitele popóre ale ţĕrii, sĕ o vĕd neclintit stabilită şi asigurată pentru tóte timpurile.

Trebue sĕ declar însĕ înainte de tóte, că observările ce voiu face nu vor exhauria obiectul cu desĕvêrşire şi nici nu se vor puté estinde la tóte acelea părţi a-e proiectului de sub întrebare, cari — după modesta mea părere — sunt de escepţionat, căci — durere — acel proiect numai cu câteva zile înainte de acésta mi-s'a comunicat, când totodată am primit învitarea la acésta anchetă şi astfel pentru studiarea temeinică a acelui proiect şi preste tot a acelei afaceri atât de importante, pentru mine a fost o imposibilitate fisică.

Dar' cu tóte acestea în preséra acelei zile mari şi de adânc înţeles, în care aprópe cu 1900 de ani înainte de acésta Domnul cu puterea sfântului sĕu duh a trimis în lume pe apostolii Sei ca tuturor ómenilor sĕ le propovĕduiéscă cuvêntul pe limba lor proprie, iată cu mulţămită bucuros ascultând învitarea Escelenţei Sale, am venit în mijlocul Domniilor Vóstre, ca faţă de proiectul de lege ce ne stă înainte sĕ dau în general espresiune temerilor mele isvorîte din sentimentul meu religios şi din cel mai curat patriotism.

Imi susţin de altfel dreptul, ca observările mele mai amĕnunţite şi meritoriale sĕ le subştern mai târziu în scris Escelenţei Sale Domnului Ministru spre binevoitóre luare în considerare.

Inainte de ce aşi trece la însuşi proiectul de lege, Vĕ rog, sĕ-mi permiteţi a face câteva scurte reflexiuni referitóre la unele espresii aflătóre în motivarea proiectului.

Motivarea proiectului susţine, că nu este de lipsă şi nu ar fi nici motivat, ca comunele şi confesiunile patriotice sĕ fie lipsite de dreptul lor de a înfiinţa şi a susţiné şcóle. Declaraţiunea acésta indirect conţine în sine constatarea, că în patria nóstră ar puté sĕ esiste şi confesiuni nepatriotice.

Adânc întristat am cetit aceste cuvinte ale motivării, Mult Onorată Anchetă, căci eu unul nu pot crede, că în acésta ţéră ar puté sĕ esiste şi vre-o confesiune nepatriotică şi fiind-că în special credincioşii bisericei mele consideră iubirea patriei între cele dintâi virtuţi şi astfel o urméză.

Şi sĕ mi-se ierte susceptibilitatea, Mult Stimaţilor Domni, când nu pot sĕ trec cu vederea acea — de bună sémă neintenţionată — greşélă a motivării, că pe fiii români ai acestei ţĕri consecuent îi numeşte „valahi", de-şi tóte legile în vigóre ale patriei nóstre cunosc numai „popor român", nu „popor valah". — Nu pentru aceea amintesc momentul acesta, că dóră însuşi cuvêntul „valah" ar cuprinde în sine vre-o dejosire, ci numai pentru-că acéstă abatere de la usul sancţionat prin lege ar puté uşor sĕ producă neînţelegeri şi îngrijiri neîntemeiate.

Trecĕnd acum la însuşi proiectul de sub întrebare, înainte de tóte trebue sĕ dau espresiune convingerii mele, că acest proiect de lege cu desĕvêrşire scóte afacerea şcolară din cercul de competinţă al autonomiilor confesionale şi nu lasă confesiunilor de cât numai datorinţa de a contribuí şi dînsele materialiceşte la susţinerea şcólelor elementare. Prin acésta se scóte din vigóre nu numai §-ul 8 al art. de lege XX din 1848, dar' chiar şi §-ul 3 al legii fundamentale art. IX din 1868, care declară, că credincioşii greco-orientali sunt îndreptăţiţi a dispune independent în afacerile lor şcolare.

Şi Domniile Vóstre, Mult Stimaţilor Domni, prea bine ştiţi, că amintitele legi fundamentale ale ţerii le-au făcut astfel de bărbaţi de stat magiari, cari sunt recunoscuţi ca genii în istoria ţerii şi cari mai presus de tóte iubindu-şi patria, au socotit că pentru alte multe sute de ani pun temelie desvoltării fericite a acestei ţĕri prin aceea, că au creat posibilitatea înţelegerii frăţeşti între diferitele némuri şi confesiuni conlocuitóre, precum şi posibilitatea nobilei emulări întru rĕspândirea culturei adevĕrate, şi astfel eu cred, că mijlócele fericirii patriei le micşoréză acela, care vatĕmă suslăudatele legi fundamentale ale ţerii.

In decursul multor sute de ani şcólele confesiunilor singure au propagat cultura, au isvorît iubirea patriei, şi mai vêrtos istoria statului nostru dovedeşte, că autonomiile confesionale nu au slăbit, ci au întărit patria. Chiar în zilele nóstre acest sfânt interes pretinde şi autonomia credincioşilor romano-catolici din patria nóstră.

Nu sunt aşadară numai fără scop, dar' sunt de-a dreptul păgubitóre acelea disposiţiuni ale proiectului de lege, cari iau din mânile confesiunilor afacerile disciplinare, cum şi instituirea învĕţătorilor, statorirea limbei de propunere şi în parte a planului de învĕţământ, propunerea religiunii în partea referitóre la limbă, apoi cualificarea învĕţătorilor, şi dreptaceea adresez Escelenţiei Sale Domnului ministru de culte şi instrucţiune publică rugarea, binevoiască chiar şi din acest punct de vedere sĕ retragă proiectul de faţă şi la compunerea unui eventual nou proiect sĕ binevoiéscă a lua în dréptă considerare aceste observări.

Dar' şi de altfel proiectul de sub întrebare se află în contrarietate cu principiile fundamentale ale ştiinţei pedagogice atunci, când nu statoreşte ca ţintă finală a şcólei acea mĕsură a culturei generale omeneşti, care este potrivită a da patriei cetăţeni religioşi, morali, cinstiţi şi folositori, ci îi pune ca scop învĕţarea desĕvêrşită a unei limbi, în casul de faţă învĕţarea limbei ungureşti.

Nu o zic acésta din antipatie cătră limba magiară, care limbă şi astăzi cu multă sirguinţă se învaţă în şcólele mele poporale, dar' o zic din iubire cătră adevĕr şi în privinţa acésta mĕ provoc la cei mai de frunte pedagogi magiari, cari de bună sémă vor justifica punctul meu de vedere, că adecă instrucţiunea elementară nu se face cu reson în altă limbă, de cât numai în limba maternă a şcolarilor, ceea-ce se adevereşte de altfel şi prin §-ul 58 al art. de lege XXXVIII din 1868, care dispune, ca în şcólele elementare fie-care elev sĕ fie instruat în limba sa maternă.

Pedagogiceşte şi didacticeşte este, Onorată Anchetă, imposibilitate sĕ declari prin lege, că limba de propunere în cutare şcólă elementară sĕ fie spre pildă cea românéscă, dar' scopul şcólei, totuşi sĕ fie acela, ca elevii instruiţi româneşte sĕ-şi însuşéscă cu desĕvêrşire limba magiară.

Acest contrast pedagogiceşte imposibil, dovedeşte, că la compunerea proiectului de sub întrebare nu a servit ca îndreptariu ştiinţa pedagogică întemiată pe adevĕrurile vecinice, ci consideraţiuni de altă natură. Cu întristare am esperiat acésta, Stimaţilor Domni, căci — după modesta mea părere — cel ce pune creşterii alte scopuri, de cum le pretinde raţiunea sprijinită de ştiinţă dobândită prin esperienţele vécurilor, acela vătămă legile vecinice ale firii şi acésta în totdeuna amar se rĕsbună.

Nu a fost şi nici nu póte sĕ fie popor în lumea acésta, care sĕ vorbéscă desĕvêrşit două limbi, Indivi̦di pot sĕ vorbéscă perfect două, ori chiar mai multe limbi, dar' popor cu două limbi nu cunóşte istoria némurilor.

Nu mĕ tem eu, că în urma acestui proiect de lege naţiunea mea va perí, căci iată chiar motivarea proiectului ne spune, cum în şcólele Irlandei sute de ani a stăpânit limba englează, şi poporul irlandez totuşi n'a perit, ci mai vêrtos acest mititel popor, cu o statornicie aprópe fără păreche în istoria omenimei se luptă pentru naţionalitatea sa faţă cu cea mai mare putere politică din lume, şi acésta putere de lumi cuceritóre nu este în stare sĕ nimicéscă naţionalitatea poporului irlandez.

Şcóla numai luminéză poporul, nu-l nimiceşte.

Nu mĕ tem eu aşa dară, că în urma acestui proiect de lege naţiunea mea va perí, dar' nutresc dureróse temeri pentru fericirea patriei iubite şi aşa cu insistinţă vĕ rog, stimaţilor domni, îmbrăcaţi ţéra în haina iubirii frăţeşti întrĕ popóre şi fericirea ei va prospera.

Dar' din acest defect pedagogic al proiectului de sub întrebare se naşte o altă greşélă pedagogică mai mare, pe care nu póte sĕ nu o recunóscă fie-care om care s'a ocupat vre-odată de afaceri şcolare, ori are cunoştinţă de elementele ştiinţei pedagogice.

Proiectul de sub întrebare stabileşte adecă pensul şcólei de stat elementare şi dispune, că acelaşi pens trebue sĕ-l absólve şì şcóla elementară confesională. Pe de-asupra însĕ şi deodată cu acésta şcólei confesionale nemagiare i-se impune şì datorinţa de a instrua astfel pe elevii sei, ca după cei 6 ani ai şcólei de tóte zilele sĕ-şi pótă esprima ideile în limba magiară curat şi precis, sĕ cetéscă fluent, sĕ scrie corect, şi sĕ socotéscă în limba magiară.

Este însĕ evident, că proiectul de lege pentru şcólele elementare de stat a stabilit ca pens de absolvat maximalul ce îl póte absolva şcóla elementară întrĕ împrejurări normale, dar' acelaşi proiect, de la şcólele confesionale nemagiare pretinde mai mult de cât acel maximal, deci pretinde imposibilul.

Intrĕ astfel de împrejurări şcóla elementară nemagiară ori va da elevilor sei instrucţiunea limbei magiare, precum o pretinde proiectul de sub întrebare, dar' atunci trebue sĕ neglige căştigarea celorlalte cunoştinţe şi prin acésta va creşte indivi̦di ştiutori de limba unguréscă, dar' în celelalte inculţi şi lipsiţi de temeiul moralităţii, căştigate prin cunoştinţe, ori însĕ va pune pond pe căştigarea cunoştinţelor trebuincióse, dar' atunci în instruarea limbei magiare nu va puté împliní datorinţa ce i-se impune. Eu însĕ, mult stimaţilor domni, aşa cred, că mai mare trebuinţă are patria de cetăţeni religioşi, morali, cinstiţi şi folositori, şi aşi fi în stare sĕ dovedesc, că iubirea de patrie nu are a face cu cunóşterea ori necunóşterea vre-unei limbi.

Stranie impresie face asupra mea şì §-ul 13 al proiectului de faţă, care dispune, că atunci când 20% dintrĕ elevii unei şcóle nemagiare ar avé ca limbă maternă limba magiară, în casul acesta şì limba magiară are a se folosí ca limbă de propunere.

Dispoşiţiunea acésta nu numai că vatămă dreptul susţinĕtorului şcólei, de a statorí însuşi în şcólele sale limba de propunere, care drept îl recunóşte chiar şi proiectul de sub întrebare, dar' şì pedagogiceşte creéză stări imposibile.

Cum se va puté acésta esecuta, Onorată Anchetă? Invĕţătoriul va propune materialul de învĕţămênt pentru cele 20% în limba unguréscă, celorlalţi elevi va propune acelaşi material de învĕţămênt spre pildă în limba românéscă, el aşa dar' în decursul unui an şcolar va trebuí sĕ absólve un pens de douĕ-ori atât de mare ca şcólele cu limba de propunere unguréscă, sau mai bine zis, acelaşi pens va trebuí sĕ-l absólve de două ori. Sunt de convingerea tare, că toţi bărbaţii de şcólă vor afla lucrul acesta imposibil.

Este lucru curios pentru mine şì aceea, că progresul învĕţămĕntului în şcólă are sĕ-l constate pretorul cercual, de unde eu aşa ştiu, că astfel de competinţă nicăiri în lume nu li-s'a recunoscut organelor administraţiunii politice şi într'adevĕr ţin, că nu este lucru corect a declara în patria nóstră prin lege de pedagogi din oficiu pe pretorii administrativi.

Toţi adevĕraţii bărbaţi de şcólă vor consimţí cu mine şì în aceea, că procedura contemplată la cualificarea învĕţătorilor asemenea aparţine imposibilităţilor pedagogice. Projectul pretinde anume, că la esamenul de cualificaţiune candidatul sĕ facă esamenul în limba unguréscă şì din acelea studii, pe cari în institutul pedagogic le-a învĕţat spre pildă româneşte. Acésta, Mult Stimaţilor Domni, într'adevĕr însémnă, că îndată după-ce proiectul de faţă va deveni lege, sĕ închidem tóte preparandiile nemagiare, căci toţi, câţi am umblat la şcólă, ştim prea bine, că elevul nu este în stare sĕ facă esamenul din cutare studiu de cât numai în limba aceea, în care i-s'a predat şi el a învĕţat acel studiu.

Póte cel mai mare defect al proiectului, ca şì al tuturor legilor nóstre şcolare de până ací, este acea împrejurare, că şcóla elementară este uniformă pentru ţéra întrégă, pentru tóte ţinuturile ei, câtă vreme e uşor de înţeles, că altă şcólă elementară le trebue copíilor din Budapesta, de alta au trebuinţă comunele de la şes, şi earăşi altă şcólă este de lipsă pentru cătunul munţilor cu cele 60—80 de case ale sale. Adevĕrul acesta indirect îl recunóşte de altfel însuşi proiectul de faţă, când şcóla de repetiţie, care până acum asemenea era uniformă, o desparte, şi pentru unele comune prescrie şcóle de repetiţie economică, pentru altele industrială.

Se învederéză din tóte acestea, Mult Onorată Anchetă, că eu nu numai pentru aceea nu pot sĕ primesc proiectul de sub întrebare, fiind-că acela taie adânc în autoritatea bisericei mele, dar' nu pot sĕ l primesc nici din motive pedagogice, pe cari — sunt convins — nici însuşi Escelenţa Sa Domnul Ministru nu le va puté contesta cu desĕvêrşire.

Chiar şi din punct de vedere administrativ proiectul de faţă va crea stări imposibile. Şcólele confesionale pe viitoriu le va administra adecă autoritatea confesională, le va administra ministrul, comisiunea administrativă, pretorul, inspectorul regesc, inspectorul şcolar, şi este fórte de temut, că sub greutatea atâtor administratori şcóla va sucumba cu desĕvêrşire.

Sunt însĕ cu tótă hotărîrea în contra acelor dispoşiţiuni ale proiectului de sub întrebare, prin cari se pretinde, ca în şcólele cu limba de propunere unguréscă şì religiunea sĕ fie propusă în limba magiară, nu în limba confesiunii respective. Acésta nu mai este afacere şcolară, ci este afacere bisericéscă. Bisericile ortodoxe rĕsăritene sunt biserici naţionale şi chiar legile fundamentale ale patriei recunosc biserica mea ca biserică greco-orientală română. Nu numai limba liturgică, ci limba dătătóre de viéţă este pentru acéstă biserică limba românéscă. Fie-care confesiune propovĕduiască cuvêntul lui Dzeu în limba sa proprie, şi nu este putere în lumea acésta, care ar puté sĕ siléscă biserica mea a-şi părăsí limba, căci prin acésta ea însăşi şi-ar enunţa sentinţa de mórte. Vom vestí deci cuvêntul lui Dzeu elevilor nostri în limba românéscă şi în acéstă limbă îi vom învĕţa sĕ laude pe Domnul, sĕ săvĕrşéscă fapte bune şi sĕ-şi iubéscă patria ungară şi aşa cred, că în acéstă nisuinţă a nóstră fraţii nostri magiari nu ne vor pune piedeci, ci sprijin ne vor da. O miiă de ani Magiari şi Români am apărat patria, fie-care la altariul seu în limba sa sĕ róge pe Dzeul cerurilor, ca sĕ ne ajute până la sfîrşitul vremilor a ne păstra ca Magiari şi Români scumpa ţéră strămoşéscă.

Mulţămind Escelenţei Sale şi mult onoratei anchete pentru îndelungata răbdare cu care au binevoit a asculta spusele mele, vĕ rog stimaţilor domni, luaţi în consideraţiune binevoitóre modestele mele observări.

Revistă esternă

Invingere scumpă. Pe câmpul de rĕsboiu din Asia sĕptĕmâna trecută s'a întêmplat un evenimemt mare: o luptă crâncenă şi sângerósă, cum numai în rĕsbóiele lui Napoleon sĕ-i afli păreche demnă. După luptă de şésă zile Japonezii au scos pe Ruşi din posiţiile întărite de la Chiu-ciu şi i-au silit sĕ se retragă în cetatea de la Port-Arthur. Despre înverşunarea cu care au luptat ambe părţile, mărturiseşte faptul, că în asaltul decisiv trupele japoneze au luptat *neîntrerupt* şesesprezece ore, cum şì miile de morţi şi răniţi. Unele rapórte spun, că pe Japonezi 'i-a costat învingerea acésta *cincisprezece mii de morţi*, dar' rapórtele oficiale japoneze mărturisesc numai circa 3000 de morţi şi răniţi, pe când din partea Ruşilor perderea e 400 de morţi şi peste 3000 de răniţi, afară de perderea posiţiei strategice şi mulţimii de tunuri (88 numai de cele mari) şi munţiune.

Atât Ruşii, cât şì Japonezii au luptat cu eroism legendar. Soldaţii japonezi mergeau orbiş în gura morţii, tot înainte, colóne de colóne peste mormanul de camera̦di şi oficeri culcaţi la pămênt de plóia glónţelor ruseşti, cari îi luau la ţintă de la distanţă de abia 200 metri. In locul celor că̦duţi se îmbulzeau însĕ alţii, până ce au resbit sĕ dee asalt cu baioneta, spriginiţi de bateriile japoneze, de la cari neîntrerupt sburau peste ei obuze în trupele ruseşti.

Copleşiţi în fine de vehemenţa asaltului, deosebi după-ce cele 50 tunuri mari că̦duseră în mânile Japonezilor, Ruşii au luat'o la fugă spre Port-Arthur, urmăriţi de cavaleria japonesă.

După acésta strălucită învingere portul şi cetatea Port-Arthur nu mult va mai rĕmâné în mânile Ruşilor. Unele telegrame şì raportéză chiar, că marşruta trupelor japoneze e, că cel mult în trei sĕptĕmâni trebue sĕ cuceréscă cetatea şi portul, de le-ar costa ori-câte jertfe şi perderi.

O altă ştire de mare însemnătate e, că deja şì al treilea corp de armată japones a trecut rîul şi e pe pămêntul Mandjuriei. Astfel Japonezii 'şi au acum pe câmpul de rĕsboiu intrégă óstea, câtă au contemplat de la început s'o trimită contra Ruşilor.

Conferenţele învĕţătoreşti.

Cercul Reghin.

Raport special

8 Maiu v.

Ca pretutindenea, aşa şì la noi, deschiderii conferenţei învĕţăroreşti i-a premers oficiarii chiămării duhului sfânt, sĕvîrşită în modesta bisericuţă din *Gernesig*, unde ne-am întrunit în anul acesta, în ziua de 23 April v.

A fost oficiat acest înălţător act de către preoţii: Todea, Radu, Branea, şi Motora. Strana au ţinut'o învĕţătorii. Era de faţă şì Cuvioşia Sa dl comisariu consistorial Dr. *Miron E. Cristea,* şi dl administrator protopresbiteral *Stefan Rusu.*

De la biserică ne-am dus la şcólă, unde sosind Cuvioşia Sa dl comisariu Dr. *Cristea,* e primit cu sgomotóse *„sĕ trăiască“*. Se face constituirea biroului, şi apoi dl comisariu rosteşte frumósă vorbire de deschidere, publicată în numĕrul 44 al *„Telegrafului Român“.* A fost ascultată cu mare atenţiune, şi la fine dl comisariu a fost rĕsplătit cu aclamări.

Presenţi erau, afară de învĕţători, mai mulţi preoţi de ai nostri, protopopul reformat, notariul comunal, şi învĕţătoriul de stat. Apoi dómne şi domnişóre.

Fiind timpul înaintat, se stabileşte ordinea de zi pentru şedinţa următóre şi şedinţa primă se încheie.

Şedinţa a doua. S'a deschis d. a. la orele 3. In faţa elevilor de şcólă face învĕţătoriul Borşan predarea unei lecţii practice din limba magiară, în presenţa representantului inspectorului de şcóle.

După discuţie, la care au luat parte mai mulţi învĕţători, dl comisariu dă unele îndrumări din metodică, şi prelegerea se declară bine succésă.

Urméză tema veneratului consistoriu despre „Rolul familiei în educaţiune“ etc. lucrată de învĕţăroriul Paicu. La discuţie nu ia nimeni parte. Dl comisariu constată însé, că tema e bine lucrată; cu tóte acestea, pune învĕţătorilor la inimă, ca în colaborare cu preoţii sĕ mai stabiléscă şì alte eventuale scăderi în educaţia din familie, dar' totodată şì mijlócele de îndreptare. La propunerea preotului Vasilie Duma, conferenţa decide, ca învĕţătoriul *Paicu* sĕ-şi tipăréscă lucrarea în broşură separată.

Şedinţa se încheie. Séra a fost petrecere cu dans, bine reuşită.

Şedinţa a treia. S'a deschis în 24 April v. la orele 9 diminéţa.

Se pune la ordinea zilei prelegerea practică a învĕţătoriului din *Nasna,* despre *„Iosif“*, capitol din istoria biblică. Prelegerea se face în faţa elevilor. Se declară succésă.

Urméză învĕţătoriul *I. Paicu,* cu lucrarea: „Procedura învĕţătoriului la predarea scrierii şi cetirii cu începĕtorii“.

Tema e declarată fórte succésă, şi se decide sĕ fie tipărită în broşură, împreună cu cealaltă temă a învĕţătoriului Paicu.

Domnul comisariu invită apoi pe învĕţătoriul Paicu sĕ ţină şì o prelegere practică, ceea-ce se întêmplă. In faţa elevilor, învĕţătoriul Paicu ţine prelegere din geografie, *despre cele patru regiuni principale.*

După-ce conferenţa a trecut şì peste acest punct de program, dl comisariu dă noue indigitări, cum póte învĕţătoriul sĕ-şi căştige arta, ori tactul pedagogic.

In urmă se stabileşte locul unde are a se ţiné conferenţa învĕţătoréscă în anul viitoriu, cum şì temele ce sunt de discutat, pe lângă temele ce vor fi date din partea veneratului consistoriu.

Ia apoi cuvêntul domnul comisariu consistorial şi într'un discurs mai lung, plin de sfaturi folositóre, îndémnă învĕţătorimea la muncă şi la bună înţelegere.

Domnul administrator protopresbiteral Stefan Rusu mulţămeşte domnului comisariu pentru buna conducere a conferenţei, şi şedinţa ultimă a conferenţei învĕţătoreşti din cercul Reghinului e declarată încheiată.

Raportor.

Cercul X Abrud.

Raport special

7 Maiu v.

Dat ne este şì nouĕ învĕţătorilor, ca sĕ ne putem întruní în conferenţe şi în acestea sĕ putem discuta modul şi mijlócele prin cari putem mai uşor ajunge la limanul dorit. Aici în conferenţe sĕ ne spunem unul altuia năcazurile, ce le sufere învĕţătoriul în drumul seu.

Şi multe sunt nĕcazurile învĕţătoriului mai ales prin munţii nostri, unde, ca sĕ-ţi poţi ajunge scopul trebue mult sĕ asu̦di. Nu arareori întêmpini piedeci tocmai de la aceia, cari ar trebuí sĕ-ţi stee în ajutor, şi de cari pe la noi sunt destui. Dar' cu cât năcazurile vor fi mai mari, cu atât mai tare cunoscêndu-ţi chiămarea de învĕţătoriu român, cu deosebit zel ai sĕ lucri la deşteptarea poporului, cultivarea lui, căci ridicându-se poporul pe tine te-ai ridicat. Şi tocmai acesta e motivul pentru care autoritatea nóstră bisericéscă s'a îngrijit sĕ ne putem întruní în conferenţe anuale. Conferenţa nóstră din cercul al X-lea compusă din tractele Abrud-Câmpeni s'a ţinut în comuna Abrud-sat, în 23—25 April a. c. La orele 8 corpul învĕţătoresc în frunte cu comisariul consistorial dl *Lazar Triteanu* a luat parte la serviciul dzeesc oficiat de preotul local Iosif Gombos, asistat de preotul-învĕţătoriu Ioan Motora. Ceialalţi învĕţători în ambele strane au cântat la utrenie, ear' rĕspunsurile liturgice le-a dat corul şcolar din Abrud-sat. După terminarea sf. liturgii vrednicul preot Vasile Gomboş a rostit o predică, prin care îndémnă corpul învĕţătoresc la muncă seriósă. Predica a fost ascultată cu mare atenţiune. Tot din partea susnumitului preot, cu plecarea genunchilor, s'a cetit rugăciunea chiămării duhului sfânt. După terminarea acestora învĕţătorimea trece în localul şcólei unde se face deschiderea. (Vorbirea de deschidere se vă publica într'un numĕr proxim al fóiei nóstre. Red.) Colegul Ioan Motora mulţămeşte dlui comisariu pentru viul interes ce 'l arată faţă de învĕţătorime. Presidiul presentându ne întrĕ onoraţiori pe dl inspector şcolar Barcsay Márton, declară şedinţa primă deschisă. Se constitue biroul alegêndu-se doi notari: Ioan Tomescu şi Stefan Stef, ear' membri verificători se aleg: Solomon Coroiu şi Furduiu Alexandru. Cetindu-se apelul nominal s'a constatat numĕrul celor presenţi. In general conferenţa a fost bine cercetată, fiind presenţi aprópe totalitatea învĕţătorilor din cele 2 tracte.

Statorindu-se ordinea de zi a şedinţelor următóre, — conform convocării publicate, — şedinţa se ridică la $12^{3}/_{4}$ ore.

Şedinţa a doua. Se deschide la orele 3 sub presidiul ordinar, punêndu-se la ordinea zilei tema „*Importanţa cântării în şcóla poporală*“, disertant Ioan Motora. Cetindu-se acéstă lucrare, prin care disertantul ne arată importanţa cântării în şcóla poporală, scopul ce 'l urmăreşte şi materialul în general, după unele mici observări atât ca conţinut cât şi ca formă se declară succésă.

Se ceteşte a doua lucrare „*Rolul familiei în educaţiune*“. Disertantul Avram Şerb în lucrarea sa ne arată educaţia ce se face în casa părintéscă, modul cum ar fi sĕ se facă acéstă educaţie, defectele acestei educaţiuni, şi mijlócele prin cari s'ar puté îndrepta. Vorbeşte Iosif Cotişel, care ne arată unele mijlóce pentru sanarea rĕului din educaţiunea familiară. Ioan Motora ne arată unele scăderi familiare şi mijlócele pentru delăturarea acestora. Presidentul constată că mijlocul cel mai puternic pentru delăturarea scăderilor familiare este, înaintarea poporului în cultură şi exemplul bun, cu care trebue sĕ premérgă părinţii şi peste tot conducĕtorii poporului.

Eshauriat fiind programul, şedinţa se ridică la orele $6^{1}/_{4}$ anunţându-se şedinţa proximă pe ziua viitóre la 8 ore.

Şedinţa a treia, se deschide la termin urmând la ordinea zilei prelegerile practice:

a) Prelege George Nariţa despre sunetul „n“, cu elevii din desp. I. După prelegere dimiţêndu-se copiii, se începe critica. Luând parte la discuţie mai mulţi membri, se constată, că modul de predare este corĕspundĕtor, ear' prelegerea succésă.

b) Urméză prelegerea lui Ioan Lupu „Isus şi cei 10 leproşi“. Incepêndu-se critica, după dimiterea copiilor, se constată că prelegerea este deplin succésă.

c) A treia prelegere practică este din Istoria patriei „Bela al IV-lea şi lupta lui cu Tătarii“, lecţiune pentru anul al VI-lea. De-şi copii din anul al VI-lea nu erau şi numai din anul IV. şi V-lea, totuşi prelegĕtoriul prin modul seu de predare şi-a ajuns scopul. Acéstă lucrare se declară deplin succésă. Inaintat fiind timpul, şedinţa se ridică la orele $12^{1}/_{2}$, avênd, ca şedinţa următóre sĕ se încépă la 2 ore p. m.

In şedinţa a patra se pune la ordinea zilei a patra lecţiune practică, din gramatica română „Proposiţia compusă“, prelegĕtoriu Ioan Lupu. După prelegere urmând critica, se constată că modul de predare este potrivit pentru ajungerea scopului. In fine urméză prelegerea din limba magiară „Conversaţie despre oraşul Abrud“, prelegĕtoriu Stefan Stef. In jurul acestei prelegeri, după dimiterea copiilor se naşte vie discuţie, arătându-se modul cel mai potrivit pentru învĕţarea limbei magiare în şcólele poporale şi scopul principal. La discuţie cu învoirea comisariului a luat parte şi substitutul inspectorului de şcóle reg. arătând modul, cum dsa crede, că s'ar ajunge mai uşor scopul. La urmă a vorbit mai pe larg domnul comisariu arătând scopul practic al învĕţării limbei magiare şi indicând căile şi mijlócele prin cari s'ar puté satisface cerinţelor pedagogice şi cerinţelor legilor de stat.

Se statoreşte programa prelegerilor practice pentru conferenţa viitóre.

Urméză propuneri: membrul Iosif Cotişel propune a se ruga Venerab. Consistoriu archidiecesan, ca sĕ întrevină la oficiul protopopesc din Câmpeni, ca cu ocasiunea esamenelor sĕ încunoştinţeze pe toţi învĕţătorii din tract, ca astfel cei mai apropiaţi învĕţători luând parte la unele esamene sĕ pótă da îndrumări comisiei permanente, ear' acésta sĕ-şi pótă face datorinţa. Propunerea se primeşte. Dl Petru *Popoviciu*, protopresbiterul Abrudului, îşi esprimă dorinţa, ca Preaven. Consistoriu abandonând modul de a schimba comisarii, pe viitoriu sĕ ne trimită în mijlocul nostru earăşi pe dl referent şcolar Lazar *Triteanu*. Conferenţa se alătură la acéstă dorinţă.

Membrul Ioan Tănăsescu propune, ear' conferenţa primeşte, ca locul de întrunire sĕ se schimbe întrĕ centrele Abrud şi Câmpeni.

După terminarea tuturor agendelor, presidentul prin o frumósă vorbire mulţămeşte corpului învĕţătoresc pentru dragostea şi interesul dovedit în decursul conferenţelor. Mulţămeşte domnilor onoraţiori Petru Popovici, Iosif Gomboş, Barcsay Márton, Dr. A. Borḑa, Dr. Gavriil Török şi Ioan Simu, cari prin presenţa lor au ridicat vaḑa morală a întrunirii nóstre. In fine rógă pe representantul organelor adm. politice, ca raportând mai marilor sĕi sĕ spună, că învĕţătoriul român e element de ordine, e conştiu de chiămarea sa şi lucră neîntrerupt pentru luminarea poporului şi întărirea patriei, — şi declară şedinţa închisă.

Membrul Ioan Motora mulţămeşte dlui comisariu în numele corpului învĕţătoresc, pentru dragostea şi zelul cu care ne-a condus. Era 7 ore când depărţându-ne, ne-am dus la ale nóstre, ducênd cu noi frumóse cunoştinţe câştigate în decursul conferenţei.

Ioan Tănăsescu
not. conf.

Rĕspuns ziariului din loc „Nagyszebeni Ujság“.

Ziariul local „*Nagyszebeni Ujság*“ luând ansă din prim-articolul „*Reforma învĕţământului*“ publicat în „Telegratul Român“, face în escerpt traducerea părţii celei mai importante din acel articol, şi-i redă fidel şi adevĕrat sensul.

Declarăm, că stăm cu plăcere de vorbă cu ori-şi-care ziariu magiar, când vedem, că şi numai se apropie de obiectivitate. Autorul îşi dă silinţa sĕ fie obiectiv. Şi dacă nu-i succede, nu e vina lui, ci a spiritului de care e predominată societatea magiară. Ca sĕ ne putem înţelege se pretinde *sĕ renunţe total* la ideia de a puté crea vre-odată pe aceste plaiuri un stat *unitar magiar cu o singură limbă*.

Părerea mi-am spus-o clar şi hătărît: Ţin, că e *inutil* şi *inuman* a chinuí pe copiii cei mici din şcólele elementare cu învĕţarea limbei magiare, când nici pe cea maternă nu o ştiu. Ţin, că e în detrimentul însuşirii unei *adevĕrate culturi* a tortura pe copiii din şcóla poporală cu învĕţarea acestei limbi.

Dacă necesităţile vieţii de mai târziu îi va aduce acolo, şi aşa o vor învĕţa, ca fiind de trebuinţă, dar' din şcólă nu o vor învĕţa nici-când.

De altă parte însĕ nu *pot de loc esceptiona* învĕţarea limbii magiare în şcólele *medii: gimnasii* şi *şcólele reale.*

Elevii cari ies de aici au pretenţia de a *juca rol în viéţa publică* şi a ocupa *oficii înalte*, acestia *trebue sĕ o înveţe*, dacă aspiră la *posturi de ale statului.*

Acesta e punctul meu de vedere *curat ştientific;* pe acesta l'am representat şi-l voiu representa totdéuna!

Om sincer şi franc fiind, mi-am spus şi-mi spun părerea cu francheţa şi sinceritatea proprie fiinţei mele. *Dr. Petru Şpan.*

Jubileul „Familiei“.

Comitetul despărţĕmêntului orădan al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ a luat hotărîre de a aranja, cu concursul tinerimei, în Oradea-mare (Nagyvárad), la 9 Iunie 1904 st. n. cu ocasiunea iubileului de 40 ani al revistei „*Familia*“ şi al redactorului aceleia, dl *Iosif Vulcan*, membru al Academiei române, următórele festivităţi:

Serviciu divin, la 9 ore diminéţa în catedrala gr. cat. română.

Festival, la $10^{1}/_{2}$ ore a. m. în sala cea mare a hotelului „Arborele verde“, cu următoriul program: 1. Cuvênt de deschidere, rostit prin directorul despărţĕmêntului, Nicolae *Zigre*. 2. Discurs festiv, de Dr. Cornel *Bulcu*. 3. Felicitări. 4. Cuvênt de încheiere.

Banchet, la $1^{1}/_{2}$ ore în sala mare a hotelului „Arborele verde“. Inscrierile pentru participare se fac cu 24 ore mai 'nainte la dl Iosif Diamandi în Oradea-mare, o covertă 5 coróne.

Concert şi representaţie teatrală („Ruga de la Chiseteu“, de Iosif *Vulcan*) aranjate de tinerimea română din Oradea-mare cu concursul binevoitoriu al domnişórelor: Lucreţia Murĕşan, Aurora Papp, Elena Papp, Silvia Papp, Lucia Plopu şi Cornelia Sfurle, séra la $8^{1}/_{2}$ ore precis în sala hotelului „Arborele verde“. Program detaiat séra la cassă. După concert dans. Preţul de intrare: de persónă: 3 cor., de familie: 7 cor. Venitul curat e destinat pentru „Biblioteca poporală“ a despărţĕmêntului orădan şi augmentarea „fondului de ajutorare“ al tinerimei.

NOUTĂŢI

Escelenţa Sa dl archiepiscop şi metropolit Ioan *Metianu* a sosit a casă alaltăeri, Luni, diminéţa, re'ntors din Budapesta, unde — cum anunţaserăm — mersese pentru a lua parte la ancheta convocată în causa proiectului despre reforma legilor învĕţămêntului poporal.

*

In atenţiunea candidaţilor de învĕţătorie. Esamenele de cualificaţiune învĕţătorêscă la seminariul nostru archidiecesan se încep *Mercuri în 8 Iunie n.* a. c. diminéţa la orele 8.

Admişi la esamen sunt toţi câţi au înaintat cereri.

De la unele cereri lipsesc documentele, la altele documentele nu sunt în original, de aceea se anunţă acésta, ca defectele esistente până Marţi în 7 Iunie a. c. sĕ se delăture, altcum respectivii nu vor fi admişi la esamen.

Candidaţii veniţi la esamen cu document din cursul ultim de la alte institute sunt obligaţi a produce testimonii speciale din tóte cursurile pedagogice.

Esamenele orale de emendare se încep Mercuri în 8 Iunie, diminéţa la orele 9.

*

Ancheta convocată din partea dlui ministru de culte şi instrucţiune publică pentru a se pronunţa asupra proiectului de lege referitor la reforma învĕţămêntului, a ţinut şedinţe Vineri, Sâmbătă, Luni şi Marţi sub presidenţa Escel. Sale, a dlui ministru de culte şi instrucţiune Berzeviczy. Dintrĕ representanţii confesiunilor nemagiare a vorbit Vineri I. P. S. Sa archiepiscopul şi metropolitul *Ioan Metianu*, Sâmbătă P. S. Sa episcopul sêrbesc *Bogdanovici*, ear' Luni I. P. S. Sa metropolitul Dr. *Mihalyi* din Blaj. Probabil că eri, Marţi, a fost ultima şedinţă. Despre cele petrecute în anchetă vom aduce raport amănunţit.

*

De la comitat. Vineri, 3 Iunie, la orele 9 înainte de amiaz ţine şedinţă comitetul permanent al comitatului Sibiiu, în sala mică de şedinţe a comitatului.

*

Mareşul nou al armatei austro-ungare. Archiducele Frideric a plecat la Londra, spre a preda regelui Eduard VII. insigniile de mareşal al armatei austro-ungare, cu care dignitate M. Sa împĕratul şi rege al nostru a distins pe regele Angliei. Prin acésta armata austro-ungară a ajuns sĕ aibă doi mareşali: pe împĕratul Vilhelm II. al Germaniei şi pe regele Edward VII. al Angliei, de sine înţeles însĕ că ambii sunt numai titulari, căci de fapt armata nóstră nu are nici un mareşal. Ultimul a fost archiducele *Albrecht*, după mórtea căruia postul nu a mai fost întregit, ci în locul lui au fost sistemisate posturile de „inspectori ai armatei“.

*

Promoţie. Dl *Enea Papiu*, fiul dlui protopop Ioan Papiu din Sibiiu, a fost promovat *doctor în ştiinţele juridice* la universitatea din Cluj, în 26 Maiu n. 1904. — Felicitările nóstre.

*

Priorul mănăstirii din Suceava. Ni-se scrie, că zelosul şi vrednicul protopresbiter al decanatului Dorna Câmpulung din Bucovina, domnul *George Balmoş*, în ziua sfântului mare mucenic George a fost trecut în tagma monachală, primind numele *Gedeon*. Precuvioşia Sa a fost numit prior al mănăstirii Suceava, în care se păstréză móştele sfântului Ioan cel nou, luând locul prea curênd decedatului *Emanuil Ciuntuliac*, priorul de mai nainte al mănăstirii.

*

Un nou prinţişor în familia domnitóre. *Princesa Sofia de Hohenberg*, soţia archiducelui moştenitoriu de tron *Francisc Ferdinand*, a dat naştere unui prinţişor. Nou-născutul e al treilea copil al archiducelui. Primul e princesa Sofia (de trei ani), al doilea prinţul Maximilian (de un an şi jumĕtate) şi al treilea e prinţişorul născut Sâmbătă. Archiducele s'a căsătorit în 1 Iulie 1900 cu contesa Sofia Chottek din Boemia, căreia M. Sa i-a conferit titlul de „princesă de Hohenberg“. Copiii născuţi din acéstă căsătorie nu vor puté moşteni însĕ tronul, de óre-ce mama lor nefiind de rang recunoscut egal cu rangul familiilor domnitóre, archiducele înainte de a obţiné învoirea M. Sale (ca şef al casei de Habsburg) a trebuit sĕ renunţe cu jurămênt la dreptul de moştenire al copiilor ce'i va avé cu contesa.

*

Pătimaş, ori de rea credinţă? Nu putem sĕ numim altcum de cât aşa, pe domnul care a dat informaţie „*Revaşului*“ din Cluj, că cu ocasiunea inaugurării monumentului ridicat la mormêntul lui *George Bariţiu* domnul academician Gr. G. *Tocilescu*, în frumósa vorbire ce a rostit, n'a făcut alta de cât a lăudat pe *Şaguna*. Domnul *Tocilescu* a lăudat *pe Bariţiu*, accentuând însĕ că nu singur, ci împreună cu cei mari din epoca sa, cu Papiu Ilarian, Laurian, Bărnuţiu, Cipariu, *Şaguna* şi alţii, a dat îndrumare culturei româneşti, în Ardeal. Cine altcum a auḑit ori înţeles cuvintele dlui Tocilescu, e, cum am spus, ori pătimaş, ori de rea credinţă. Şi într'un cas şi într'altul vinovat de propagarea neadevĕrului.

*

† Petru Velescu, artist dramatic, a decedat în Bucureşti, în etate de 58 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Duminecă, cu pompă frumósă. Decedatul făcuse parte din trupa lui Pascaly, care a dat representaţiuni prin anii şeptezeci în mai multe oraşe din Ungaria. In timpul din urmă era pensionar al teatrului naţional din Bucureşti.

*

Premieri pentru plantare de păduri. Pentru plantarea de păduri pe teritoriu sterp, nesipos, făcută în 1903 pe teritoriul comitatului Sibiiu, ministrul de acricultură a asemnat următórele premii: comunei Porceşti 128 coróne, Veştem 80, Cacova (în cercul Selişte) 80, Sibiiel 120, Vale 50, Orlat 168, Cichindeal 30, Sĕcădate 40, Nocrich 32, Ludoş 120, Deal 192, Pianul de sus 220, Cacova (în cercul Sebeş) 80, Căpâlna 70, Laz 32, Rĕchita 220, Şibişel 112, Sásciori 50, Strugari 320, comunei bis. gr. or. din Aciliu 40 cor. De tot 2184 coróne.

*

Un aparat interesant. Astăzi, Mercuri, la orele 8 séra ţin pompierii din loc probă generală, la turnul de observaţie. Cu ocasiunea acésta se vor face încercări cu un nou aparat, inventat de dl locotenent în retragere *Fischer*, menit sĕ salveze viéţa celor din caturile de sus, sigur şi fără primejdie, la ori-ce isbucnire de foc.

*

Hymen. Paraschiva V. *Radu*, învĕţătóre, Turnişor, şi George *Creţariu*, proprietariu, Vingard, îşi vor serba cununia în biserica gr. ort. din Turnişor Dumineca, în 5 Iunie n. a. c. la 4 ore p. m.

*

Pentru societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ a teologilor şi pedagogilor din Sibiiu se caută *a VI programă a Institutului pedagogic-teologic „Andreian“* pe anul şcolastic 1889/90. Onisifor Ghibu teol. c. II. bibliotecariu.

*

Osânda ucigaşilor. Anul trecut Vizmati József a ucis pe Takács József şi l'a despoiat de bani, pe cari i-a împărţit apoi cu cumnatul seu, Zsemlye István, care 'l mituise sĕ comită crima. Petractarea procesului lor pentru acésta faptă s'a ţinut sĕptĕmâna trecută la tribunalul din Zalaegerszeg. Zsemlye, ca autor intelectual al crimei, e osândit la strangulare, ear' Vizmati la robie de cincisprezece ani. Acesta s'a declarat mulţămit cu sentinţa, cel osândit la mórte însĕ a anunţat recurs de nulitate.

*

Ucişi de fulger. Pe la Sátoralja-Ujhely (in Ungaria) Vineri a fost tempestate mare. Pe pusta Bisce de lângă Zemplén-Vásárhely o cétă de treizeci lucrători fiind suprinsă de tempestate afară la câmp, fulgerul a lovit întrĕ ei, ucigând patruómeni şi rănind grav pe mulţi.

*

Capriţiile norocului. In apropiere de Cheadle în comiţiatul Strafford (Anglia) sĕptĕmânile trecute o societate minieră a aflat în minele de acolo strat de cărbuni în cuantitate de circa 20 milióne de tonne (o tonnă = 1000 chilograme). Antecedenţele descoperirii acestei mari bogăţii sunt nouă mărturie despre capriţiile norocului, care pe unii îi încunjură permanent, ear' altora li-se îmbie de-a gata. In minele acelea o altă societate lucrase mai mult de patru ani, cheltuind peste două milióne de coróne, fără sĕ fi dat de urma vre-unei vine, ori strat de cărbuni. Descuragiată de nesuccesul trudei a sistat lucrările, alegêndu se cu pagubă de două milióne de coróne. Indată după aceea s'a constituit o altă societate, care luând în arêndă minele şi săpând vr'o trei sĕptĕmâni a aflat stratul de cărbuni.

Posta redacţiei.

Gherla. E pusă la rînd pentru a fi publicată. Mulţămită pentru felicitările trimise.

Ponor. Revistă, în felul cum cauţi, nu avem, nici aici, nici în România. Se apropie însĕ de dorinţele esprimate „*Familia*“ din Oradea-mare (preţul 16 coróne la an) şi „*Semănătoriul*“ din Bucureşti (preţul 10 lei la an).

Nr. 518 1904. [129] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante **Sălciua-de-sus**, protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înzestra cererile conform normelor în vigóre şi a le înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându-se în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbit. or. gr. al tractului Lupşa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ofenbaia, în 15 Maiu 1904.

Vasile Gan
protopresbiter.

La domnul **Cornelie Nicolescu** în **Kissoda** (Temesmegye) u. p. Szabadfalu se caută spre cumpĕrare mai jos semnatele foi române, cum şi altele cari nu sunt semnate aici, si se plătesc destul de bine.

1. „Telegraful Român“, anul 1853: nr. 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 33, 34 35, 36, 37, 38, 57, 73, 74, 76, 77, 78, 79 80, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92 93, 96, 97, 99, 100, 101, 102.
anul 1854: nr. 3, 8, 9, 10, 12, 27, 40, 70, 78, 90.
1855: 28, 39, 42, 45.
1856: 3, 28, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 52, 58, 60, 66, 67, 74, 75, 77, 88, 90, 91, 102.
1857: 6, 9, 14, 34, 35, 41, 62, 65, 70, 72, 76, 77, 87, 88.
1858: 2, 4, 7, 11, 12, 25, 38, 39.
1859: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 23, 24, 36, 41, 46.
1860: 21 până la 52.
1861: 1—7, 9, 15, 17—25, 27, 30, 31, 33—37, 39, 40, 45.
1862: 66, 68, 72, 90, 92, 97.
1863: 23, 24.
1864: 36, 50, 70, 71, 73.
1865: 1—19, 21—25, 37—33, 35, 36, 38, 39, 41, 44—50, 52—68, 70—90, 92, 93, 94, 96, 98.
1866: 1—32, 34. 35, 38—58, 60—70, 72—76, 78—97, 99, 101—finea anului.
1867: 46, 52, 54—60, 62—66, 72—80, 82—89, 91—101, 103, 104.
1868: 1—51, 58, 59, 60, 65, 84, 99, 100—106.
1869: 1—80, 87, 88.
1870: 30, 57, 97.
1871: 10, 12, 19, 20, 36, 39, 40, 42, 62, 85.
1873: 4.
1877: 1, 38, 52, 53.
1878: 26, 66, 67, 69, 75, 138, 139.
1879: 29, 151 — plătesc fie-care numĕr cu 20 fileri.
De aici încolo plătesc de numĕr 10 fil.
anul 1880: nr. 8, 9, 21, 23, 25, 61, 110, 141.
1881: 5, 82, 85, 120, 121, 125, 136.
1882: 2, 6, 7, 85, 95.
1883: 69, 70, 120.
1884: 92.
1886: 48, 136.
1887: 62, 74.
1889: 27, 59, 97, 107.
1893: 138.
1894: 8.
1898: 118.
1899: 3, 28, 32, 100.

2. „Albina“, Viena-Budapesta, anul 1866: 22, 30, 38, 84.
1867: 1, 6, 17, 19, 21, 22, 79, 84.
1868: 1, 6. 17, 19, 21, 22, 79, 84.
1869: 50, 58, 68.
1870: 1—3, 14, 29, 30, 33, 35, 52, 54, 59, 64, 65, 69, 73, 76, 84, 88, 91, 92, 97, 109, 113.
1871: 7, 38, 59, 78.
1873: 89, 93, 94, 101.
1874: 6, 18, 29, 42, 46, 71, 76, 85, 87, 91, 92, 93.
1875: 1, 2, 24, 30, 48.
1876: 1, 3, 34, 53, 80, 95, 113, 116, 117.

3. „Calicul“, Sibiiu, anul:
1886: 6, 7, 9, 10, 11, 12.
1887: 1—7, 12.
1889: 12.
1890: 9, 11, 12.
1891: 10, 11.
1892: 10.
1893: 6.
1894: 1, 4—10.
1895: 1, 7—12.

4. „Cocoşul Roşu“, Braşov, anii 1875, 1876, 1877, 1878, 1881.

5. „Observatorul“, G. Bariţiu, anul:
1880: 60, 64.
1881: 68, 91.
1832: 42.
1884: 1, 3, 69, 71, 74, 75, 83, 93, 94, 95—104.
1885: 6, 27, 32—52.

6. „Expatriotul“, Braşov, anul 1849 nr. 1—16. [76] 2—2

Nr. 287 1904. [128] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nicolae Clonţa* din parohia de clasa a treia **Viştea-superióră**, protopresbiteratul gr. or. Avrig, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistoriu arhidiecesan din 20 April 1904 nr. 4094 B., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) pănă la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Avrig, 3 Maiu 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 834 1903. [117] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroch** în parochia **Sepsisângiors**, tractul Treiscaune, devenit vacant prin strămutarea fostului paroch *George Hamsea* la Breţcu, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele acestui post sunt cele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a'şi aşt rne cererile lor instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul prescris, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, serví sau predica.

Breţcu (Bereczk), 30 April 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial.
Oficiul prot. gr. or. al tractului Treiscaune.

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 390 1904. [111] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului vacant de **paroch** în parochia de clasa III **Mărtineşti** cu filia **Turmaş**, protopresbiteratul Orĕştie, pe basa ordinului consistorial din 13 April 1904, nr. 3656 bis., prin acésta se deschide din nou concurs, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne rugările lor, instruite conform normelor în vigóre subscrisului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi a cuvênta.

Orĕştie, 26 April 1904.

In conţelegere cu comitetul parochial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 corónе butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, şi **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei. [102] 4—10

Mare suprindere!

Nici când nu se mai da ocasiunea acésta!

500 bucăţi pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr şi bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, **costă numai fl. 1·95.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus
P. Lust, Krakau, nr. 120. [127] 1—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 7—52

Băi de rîu.

Subscrisul are onórea a face cunoscut, că a deschis plăcutele băi de rîu din strada băilor (Badgasse) nr. 10, provĕdute cu tot comfortul, şi rógă on. public a face us de acele.

[126] 1—3 Cu tótă stima

Gustav Heinz.

Carol Niedermaier
pălărier
33 strada cisnădiei 33
„la pălăria roşie“
recomândă
pălării
păróse, pentru preoţi români, à **7·—**, **8·—** şi **9 corónе**, în **cele mai bune** şi **mai frumóse calităţi.**

(La comande din afară pachetarea e gratuită; mĕsura capului este a se lua în interiorul unei pălării potrivite cu o pânză de centimetru sau cu o faşie de hârtie.) [75] 12—12

Sudórea piciórelor
se vindecă radical prin folosirea pravului
„universal antisudoric“
din **farmacia la „ursul negru“** a lui
Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se folosésca numai numitul prav!

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri
Victor de Heldenberg (94) 5—
Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

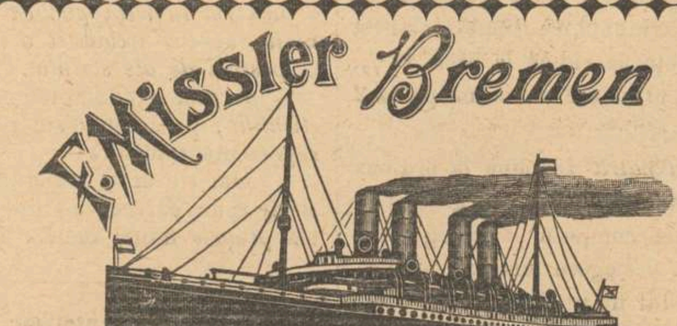

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,
merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijésca la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 19—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 54 Sibiiu, Sâmbătă 22 Maiu (4 Iunie) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Religiunea creştină.

Religiunea creştină abia a prins rădăcină pe pământ, şi îndată a reînoit faţa pământului, care se reînoeşte şi astăzi, neîncetat. Ea a adus pacea şi fericirea familiilor, înflorirea statelor, învêţând pe ómeni, fără întrerupere, a fi părinţi adevêraţi, cetăţeni şi vecini buni.

Fructele religiunii creştine se vêd în tóte instituţiunile nóstre sociale, în legislaţiuni, în moravuri, în ştiinţe şi arte. A fost un timp, când omul nu cunoştea virtutea credinţei, a nădejdei şi a dragostei către Dumnezeu, virtutea umilinţei şi a îndurării către aprópele, a lăpădării de sine şi a supunerii la voia lui Dumnezeu. Virtuţi cari au împodobit întotdeuna şi împodobesc şi astăzi pământul, cu atâtea fapte nobile şi frumóse, dar' cari atunci n'aveau nici numele lor.

Atunci o parte din némul omenesc gemea sub greutatea sclăviei, tratat mai rêu de cât animalele din partea celor puternici, ear' sângele acestor nenorociţi curgea în şiróie, nu spre alt scop, de cât spre a face mulţămire bogaţilor, în amfiteatrele lor de petrecere. In aceste timpuri triste, copiii erau lăsaţi la voia părinţilor, cari aveau dreptul sĕ-i şi omóre, femeia şi căsătoria era despreţuită, ear' cei săraci, lăsaţi fără nici un sprijin, ajungeau pradă tuturor nenorocirilor.

In decursul secolilor se întunecă ideia despre adevêratul Dumnezeu. Sufletul omului şi raportul întrĕ Dumnezeu şi om se înlocuì cu închipuiri mitologice, cu acestea se pierdù simţĕmêntul nobil şi legătura frăţéscă dintrĕ ómeni. Omul îşi uità de chemarea sa pe pământ.

Injosirea sufletului a tras după sine tot feliul de desfrênări, şi a adus societatea omenéscă şi în privinţa acésta aprópe de disolvare.

Roma, centrul lumii civilisate, devenì şi centrul corupţiunei morale, de la care se transferă împreună cu cultura, la tóte popórele învinse de dînsa. Cu tóte sforţările încercate de filosofia grecéscă, lumea înainte de creştinism trăgea de mórte. Religiunea creştină a făcut, ca lumea învechită şi coruptă sĕ se deştepte, ca prin farmec, din somnul de mórte în care era cuprinsă, sĕ se libereze de elementele stricăcióse şi sĕ se umplă de tot feliul de virtuţi, până atunci necunoscute, păşind cu bărbăţie pe calea cea adevĕrată a civilisaţiunii, pe care se află şi astăzi.

Ce revoluţiune întrĕ ideile spiritului de atunci, ce reformare a întregei naturi omeneşti! Cum? Cei săraci fericiţi? Toţi fraţi? A erta celor ce ne greşesc, a iubí chiar pe inimicii sei, aşa ca însuşi pe sine, apoi a se umilí, a purta crucea, a'şi perde sufletul spre a 'l mântuí? A lăsa tóte, spre a dobândí tóte?

Intr'adevĕr, atotputernicia şi înţelepciunea divină nu s'a descoperit în mod mai vĕdit şi mai strălucit atunci când a făcut sĕ iasă din haosul cel dintâiu lumea acésta frumósă, de cum atunci când s'a pogorît pe pământ, când a luat chip de rob şi a făcut sĕ iasă din haosul corupţiunii morale lumea morală. O intimitate frăţéscă, ca a creştinilor nu vĕḑuse încă lumea păgână.

„Ei se iubesc unul pe altul, mai înainte de ce se cunosc!“ zice păgânul Ceciliu. Chiar Iulian apostatul vorbeşte cu mirare de viéţa sfântă şi iubirea frăţéscă a creştinilor. Lucian a făcut pe păgâni sĕ rîdă de învĕţătura creştină. Cu tóte acestea, în urmă a trebuit sĕ recunóscă meritul acestei învĕţături. El este mirat de chipul cum creştinii se ajutau unii pe alţii. El zice că: „cei mai mulţi nu sunt în stare a filosofa, şi totuşi vieţuiesc ca filosofi“. — „Ce femei au creştinii“, a zis Libaniu, plin de mirare, când i-a istorisit sfântul Ioan gură de aur, de maică-sa, Antusa.

Nu esistă nici un rĕu, fie cât de atrăgĕtor pentru natura omenéscă, pe care n'ar fi omul în stare sĕ 'l depărteze de la sine cu ajutoriul moralei creştine, şi nu esistă nici un bine, fie ori-cât de înalt, pe care nu l'ar ajunge creştinul prin cel ce a zis: „îndrăzniţi, căci eu am învins lumea“.

Natura omenéscă prin religiunea mântuitoriului a devenit cu totul alta, aşa în cât putem zice cu apostolul Pavel: „Tóte le putem în cel ce ne întăreşte“.

Şi cu adevĕrat, istoria timpurilor creştine ne dă destule esemple de curăţie şi inocenţă, la atâtea feciόre creştine, esemple de vitejie şi putere morală la atâţi martiri. Ce acte de dragoste şi sacrificii din partea creştinilor din tóte stările! Ce privire s'ar înfăţişa, dacă am puté priví cu ochii noştri pământeşti în lumea sufletelor şi am numĕra tóte virtuţile câte au înflorit prin doctrina creştinismului!

Religiunea creştină a curăţit şi îndreptat conştiinţa publică, la care iau parte şi cei ce nu se află în sinul bisericei creştine. A adus în lume un aer curat şi sănĕtos, influinţând în mod minunat asupra societăţii omeneşti, şi tăcênd, ca legile ei sĕ fie prelucrate după evangelie.

I. Iordăchescu.

Apărarea şcólelor nóstre.

— Voci din presa română. —

„Gazeta „Transilvaniei“ face următórele aprecieri vorbirii pe care Escelenţa Sa, domnul Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Metianu*, a rostit'o în 27 Maiu n. c. în şedinţa primă a anchetei ministeriale, convocată în cestiunea reformei şcolare.

„.... Se ştie, că întrĕ cei invitaţi la anchetă, n'au fost de cât numai doi bărbaţi români, Metropoliţii de la Sibiiu şi de la Blaj.

Metropolitul bisericei române gr.-ort. *Ioan Metianu* şi-a ridicat cuvêntul deja în príma şedinţă a anchetei, pentru a desfăşura gravaminele bisericei sale în contra proiectului de lege al ministrului de culte şi instrucţiune publică.

Inainte de ţinerea anchetei I. P. S. Sa a conferit cu episcopii sufragani de la Caransebeş şi de la Arad, şi împreună au stabilit gravaminele faţă cu proiectul din cestiune, care atacă deopotrivă autonomia şi statutul organic al bisericei gr. ort. române din Transilvania şi Ungaria.

Vorbirea Metropolitului *Metianu*, pe care o lăsăm sĕ urmeze în tótă estinderea ei, a fost, după însaşi mărturisirea foilor magiare, cel mai însemnat eveniment al şedinţei prime a anchetei, deóre-ce, arĕtând în modul cel mai convingĕtor nedreptatea ce voeşte sĕ o facă guvernul bisericei române naţionale şi învĕţământului poporal confesional de sub scutul şi conducerea ei, a produs cel mai mare şi adânc resens întrĕ membrii magiari şi neomagiari ai anchetei. In lipsa de argumente obiective şi cinstite de combatere, şovenii magiari au umblat se zădărnicéscă efectul puternic al vorbirii înaltului prelat român, încercând a 'l terorisa prin întreruperi şi suspiţionări din cele mai brutale.

Când Metropolitul *Metianu* a accentuat, că proiectul ministrului consideră de scop al şcólei confesionale nemagiare, nu cultivarea elevilor sĕi în genere, ci învĕţarea „unei anumite limbi“, contrar tuturor principiilor pedagogice, corifeii de odinióră ai obstrucţiunii, deputaţii Okolicsányi, Komjáthy şi Weiss-Vészi l'au întrerupt strigând: „Acésta e limba statului magiar. Trebue sĕ-o învĕţaţi! Acésta e limba naţiunei magiare, care îi dă dsale pâne! E limba camerei magnaţilor!“ Ear' corul celorlalţi striga: „Acésta n'o putem suferí, cel ce vorbeşte de limba magiară aşa, sĕ nu şédă aici!“

Apoi când metropolitul a zis: „atunci nu ne va rĕmâné de cât sĕ ne închidem pedagogiile“, şovinistii au aplaudat strigând: „Inchideţi-le! Asta o dorim!“

Cine mai póte convinge cu argumente logice pe acesti fanatici?

De astădată s'au alăturat la corul şovenilor şi prelaţii romano-catolici, cerênd fără sfiélă, ca statul sĕ le cruţe confesiunea, precum şi pe tóte cele magiare, şi sĕ procédă aspru, nedrept şi despotic numai faţă cu naţionalităţile şi confesiunile acestora.

Pentru azi ne oprim aici, lăsând ca memorabila şi puternica vorbire a metropolitului bisericei române gr.-or. sĕ pledeze înaintea marelui public românesc prin colónele ziariului nostru pentru causa dréptă şi sfântă a libertăţii învĕţământului nostru. Sĕ o cetéscă tot Românul, ca sĕ se oţeléscă pentru lupta esasperată ce ne aştéptă pe toţi, lupta pentru şcólele nóstre!“

Bánffy — în dietă. Scos cu mare sgomot din fotelul de ministru-president la începutul anului 1898, prin obstrucţia oposiţiei aliate, dată sub firma partidului kossuthist, baronul Desider Bánffy reîntră în dietă ca deputat, ales Marţi în cercul prim electoral al Seghedinului, cu voturile kossutistilor. Cum se ştie, baronul Bánffy, făcêndu-i se dor de putere a început sé agite mai întâiu prin articoli de ziare, apoi prin întruniri, pentru înfiinţarea unui nou partid poreclit „új párt“, în programul căruia punctele principale sunt: stat naţional-magiar unitar („egységes magyar nemzeti állam“), teritoriu vamal independent eluptat pe basele transacţiei de la 1867, şi alte — pii desiderii naţionale, de cel mai crass şovinism. Injghebat odată partidul şi programul, alegĕtorii din cercul prim al Segĕdinului au îmbiat lui Bánffy candidatura. Alegerea s'a făcut Marţi de la ora 8 diminéţa până la $9\frac{1}{2}$ séra. Bánffy a căpĕtat 933 voturi, contracandidatul Rónay Jenő (guvernamental) 768 voturi, ear' candidatul kossuthist Recsey Károly 49 voturi. Până acum lupta electorală în Segĕdin se dădea întrĕ liberali (guvernamentali) şi kossuthisti. Bánffy a fost ales deci cu voturile celor cari la alegerile din trecut votau pentru candidaţii kossuthisti.

Biserica macedo-română. *Se depeşéză de la Constantinopol, că patriarchatul ecumenic a făcut representaţiune la Pórtă, în privinţa bunăvoinţei arătate faţă de dorinţele religióse ale Românilor din Macedonia, declarând, că dacă nu renunţă Românii la dorinţele lor, patriarchatul va proceda faţă de ei ca faţă de Bulgari, la anul 1871, declarându-i schismatici.*

Consistoriul bisericei săseşti, întrunit în zilele 25, 26 şi 27 Maiu n. în Sibiiu, a luat în esaminare noul proiect de lege referitor la reforma învĕţământului public poporal, şi aflându-l vătĕmător pentru şcólele confesionale săseşti şi pentru autonomia bisericei care le susţine, a luat hotărîre, sĕ înainteze pe cale legală representaţiune la toţi factorii competenţi, cerênd modificarea proiectului. Presidiul consistoriului a fost autorisat, ca imediat după-ce 'şi va termina lucrările ancheta convocată la Budapesta, sĕ adreseze întregului ministeriu regesc unguresc remonstraţiune în contra acestui proiect de lege, care trebue sĕ fie considerat ca o lege escepţională şi de rĕsboiu în contra susţinĕtorilor de şcóle confesionale şi în contra învĕţătorilor de la şcólele poporale cu limba de propunere nemagiară.

Ancheta pentru reforma învĕţământului poporal.

Despre cele petrecute în şedinţele anchetei ce o convocase domnul ministru de culte şi instrucţiune publică la Budapesta, pentru a se pronunţa asupra proiectului de lege referitor la reforma şcolară, lăsăm sĕ urmeze un raport amĕnunţit. Notăm că ancheta a ţinut până acum *cinci* şedinţe, ear' a şasa se ţine astăzi, Vineri după ameăzi. Preşedinţa a purtat'o neîntrerupt domnul ministru de culte şi instrucţiune publică, care în şedinţa a patra a pledat cu multă căldură pentru acceptarea proiectului de lege, în forma cum a fost presentat anchetei. Tot aşa a rostit o vorbire mai lungă domnul ministru de culte şi instrucţiune publică şi cu ocasiunea deschiderii discuţiei, în prima şedinţă a anchetei. Şedinţele anchetei au decurs de altcum astfel:

Şedinţa de la 27 Maiu (Vineri).

S'a deschis la orele 4 după amiazi, într'o sală a noului parlament ungar.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică, *Berzeviczy Albert*, salută pe cei întruniţi şi spune, că e firm convins despre necesitatea de a se reforma educaţia poporală. O reformă corectă se póte căuta numai în direcţia indicată de proiect, adecă: crearea pe de-oparte a condiţiilor materiale şi morale în spirit naţional, de altă parte asigurarea educaţiunei printr'o inspecţiune şi control eficace. Condiţia materială reclamă salarisarea cinstită a învĕţătorilor, pentru-ca fie-care învĕţătoriu sĕ fie pĕtruns de spiritul fidelităţii şi devoţiunii către stat şi *sĕ aibă capabilitate deplină pentru a preda limba magiară.* Inspecţiunea şi controlul pretind organisarea mai intensivă a instituţiei inspectorilor de stat şcolari, şi disciplinarea, respective *înlăturarea puterilor didactice, cari pĕcătuesc grav contra intereselor de stat şi naţionale,* sau cari nu produc *resultate didacitce mulţămitóre.*

Şcopul ce şi-l propune proiectul e cel esprimat în legile de la 1868 şi 1879. Intenţia ministrului este numai, ca sĕ se realiseze ceea-ce nu s'a făcut până acum, parte din causa insuficienţei mijlócelor, parte *din indiferentismul ori chiar renitenţa celor cari întreţin şcólele.*

In ce priveşte limba de predare, proiectul menţine în esenţă principiul, ca confesiunea care susţine şcóla, sĕ stabiléscă însaşi limba de predare întrĕ marginile legii, sĕ apĕre însĕ până la limilimitele mĕsurei necesare interesele magiarimei faţă cu interesele celor de altă limbă. Proiectul stabileşte clar obligativitatea în general a învĕţării limbii magiare şi s'a îngrijit în privinţa acésta şi de garanţie. Scopul acestor disposiţiuni nu este — continuă Berzeviczy — *de a despoia pe* *locuitorii nemagiari ai ţĕrii de rassa şi limba lor*, ci, ca prin cunóşterea generală a limbii magiare *sĕ asigurăm mijlóce comune de atingere prin cari sĕ devină posibilă închiegarea naţiunei nóstre.* Mai departe scopul este, ca sĕ se ridice la valóre reală egala îndreptăţire cetăţenéscă, deóre-ce fără de cunóşterea limbii statului, cetăţénul e incapabil a se afirma. *Nu vrem sĕ desbrăcăm pe nimeni de naţionalitatea sa, dar' pretimdem de la naţionalităţi sĕ înveţe limba statului — în interesul lor.* Motivarea proiectului arată, că şcóla póte sĕ lupte cu greutăţile utraquismului (sistemul de douĕ limbi) şi că în alte ţĕri prioritatea limbei statului e mult mai hotărît, ba chiar necruţător validitată.

Vorbeşte apoi ministrul despre desvoltarea la care ţinteşte proiectul prin aranjarea cestiunei şcólelor de repetiţie. Despre ameliorarea salariilor învĕţătorilor a zis, că nu se póte afirma c'ar fi bagatelă. Prin dispoşiţiunea din proiect, după care dreptul de numire compete guvernului acolo unde contribuirea din partea statului se ridică până la suma plăţii fundamentale minimale, se pune o margine la abusul, ca cel ce susţine şcóla sĕ nu arunce tótă sarcina asupra statului, menţinêndu-şi cu tóte aceste neştirbit dreptul seu.

In ce priveşte disciplinarea învĕţătorilor, proiectul s'a îngrijit, ca acolo unde sunt în pericol interesele cele mai iminente de stat şi naţionale, statul sĕ nu încredinţeze confesiunilor apĕrarea acelor interese. Crede, că dispoşiţiunea prin care se dă guvernului dreptul a căştiga prin organele sale deplină valóre legii, dacă undeva se constată un deplin nesucces în învĕţarea limbei magiare, este una din dispoşiţiunile cele mai preţióse şi care nu se póte ataca din nici un punct de vedere îndreptăţit.

Proiectul ţinteşte la o reformă de mare importanţă în ce priveşte *pregătirea şi cualificarea învĕţătorilor*, mai ales acum când se amelioréză esenţial salariul lor. Modalitatea cualificaţiunii plănuite va fi acomodată şi pentru un control eficace la instrucţia din limba magiară.

Am fost pregătit — îşi încheie ministrul espunerea sa — la aceea, că proiectul de faţă pe mulţi nu-i va mulţămí, sau din causă că îl consideră prea puţin, sau fiind-că vor vedé prea mult în dispoşiţiunile lui. Prea puţin vĕd în el aceia, cari nevrênd a ţiné sémă de raporturile, de forţele nóstre şi de desvoltarea istorică, voesc sĕ se decreteze simplu unitatea de rassă şi de limbă a naţiunei, *cu călcarea în picióre a raporturilor şi drepturilor esistente*. Prea mult vĕd în el aceia, cari pe lângă esperienţele ce le-au făcut în decurs de decenii, mai voesc sĕ crédă, şi sĕ facă şi pe alţii sĕ crédă, că scopurile legilor nóstre despre instructia poporală se vor realisa de la sine; ei mai bucuros ar voí sĕ lase şi pe mai departe fără cuvenita apĕrare siguranţa statului, unitatea nóstră naţională şi interesele culturale ale poporului, de cât sĕ se piérdă cât un fir de grăunte din drepturile lor confesionale şi de naţionalitate, ori sĕ lase a fi slăbite. Eu însĕ cred, că proiectul merge pe calea mijlocie, şi că numai pe calea acésta se póte reforma cu succes instrucţia poporală.

Dl ministru declară apoi discuţia de deschisă, şi dă pe rênd cuvêntul următorilor membri din anchetă:

Steinberger Ferencz, canonic, director seminarial în Budapesta, care constată multe contraziceri în proiectul de lege. Pregătirea învĕţătorilor o lasă în mâna confesiunilor, dar' ia din mâna lor cualificaţiunea învĕţătorilor. Prin acésta vine atinsă autonotmia acelor confesiuni, în contra cărora nu se pot ridica esceptiuni nici din punctul de vedere al patriotismului, nici din cel al instrucţiei în limba magiară. In şcólele noţionalităţilor proiectul de lege nu garantéză pe deplin învĕţarea cu succes a limbei magiare, ceea ce s'ar puté întêmpla numai atunci, dacă cualificaţiunea ar deveni cu totul magiară, ear' pregătirea în mare parte magiară. Doreşte, ca proiectul de lege sĕ fie în acest înţeles modificat.

Polónyi Géza, deputat dietal, nu primeşte proiectul, pentru-că nu realiséză problemele cari au sĕ fie realisate. Nu găseşte în proiect adus la realisare *principiul suveranităţii de stat*. Cere, ca ministrul sĕ-şi retragă proiectul de lege şi sĕ facă altul, în care sĕ fie esprimată mai cu mare eficacitate suveranitatea de stat.

Komlossy Ferencz, canonic rom. cat. salută proiectul cu bucurie, pentru-că a nimerit calea corectă mijlocie. Invĕţămênul e *causa naţională*, şi revisuirea e necesară. Unele dispoşiţiuni, cari privesc confesiunile, ar trebuí însĕ atenuate, pe când altele *cari privesc naţionalităţile, ar trebuí înăsprite*. In institutele pedagogice ale naţionalităţilor de es. *limba de predare şi de cualificaţiune sĕ fie limba magiară.*

A luat apoi cuvêntul I. P. S. Sa, domnul archiepiscop şi metropolit Ioan Metianu, *şi a rostit vorbirea pe care am dat'o în întregime în numĕrul trecut.*

A urmat *Szentiványi Arpád*, deputat în camera magiară, care salută proiectul, ca necesar, dar' îşi esprimă temerea, că prin el scopul urmărit nu se va ajunge, fiind-că mijlócele nu sunt suficiente. Ar trebuí *sĕ fie şterse şcólele confesionale, cu o simplă trăsătură de condeiu*. Ministrul sĕ dee proiectul de lege spre studiare singuraticelor biserici şi apoi sĕ se redacteze de nou, după ce 'şi vor fi spus bisericile părerile.

Várossy Gyula, episcop catolic în Alba-regală, salută cu bucurie *scopul* ce-l urmăreşte noul proiect de lege. Dar' cu privire la mijlóce, are nedumeriri. Declaraţiunile ministrului l'au liniştit, vĕḑênd că nu se intenţionéză statificarea.

Fehér Ipoly, abate sup. în Pannonhalma, primeşte proiectul de lege, care nu decretéză statificarea şcólelor, ci primeşte şi concursul confesiunilor pe terenul instrucţiunii publice. Dar' nu admite, ca *tóte confesiunile sĕ fie cuprinse în aceleaşi cadre mari*. Trebue sĕ se facă deosebire întrĕ confesiunile cari iau parte la lucrarea noţională a statului şi întrĕ cele cari nu iau parte la acéstă lucrare. Intrĕ cele de prima categorie e biserica r. catolică. Faţă cu cele de a doua categorie puterea statului *are un rol de amestec mult mai mare de cât faţă de celelalte.*

Csernoch János, canonic, deputat la dietă, apróbă punctul de vedere al ministrului de culte şi primeşte proiectul de lege ca basă pentru desbaterea specială. Spune, că învĕţătorii cari nu ştiu ungureşte, au putut sĕ iasă numai din pedagogiile naţionalităţilor, nu din cele r. catolice. Numĕrul pedagogiilor naţionaliste e de altcum şi prea mare.

Şedinţa primă se declară încheiată la orele 8 séra.

Şedinţa din 28 Maiu (Sâmbătă).

S'a deschis la orele 4 d. a.

S'a cetit întâiu scrisórea superintendentului ev. ref. George Bartok din Cluj, care, scusându-şi absenţa, cu bucurie salută proiectul, fiind-că nu vede în el slăbirea autonomiei bisericei, ci *întărirea statului naţional magiar*. Graniţele autonomiei confesionale se finesc acolo, unde se iveşte necesitatea apărării intereselor statului. Primeşte proiectul în general, însĕ în unele părţi ar dorí *sĕ fie înăsprit*. Ar dorí sĕ se enunţe, ca pretutindeni statul sĕ se îngrijéscă de instrucţia în limba magiară a elevilor magiari şi nicăiri instrucţia acésta sĕ nu fie încredinţată confesiunilor de limbă străină. Limba germană sĕ nu fie obiect de învĕţămênt obligător în preparandii. In şcólele de stat *nu numai catechismul, ci şi ritualul sĕ se predee în limba magiară.*

Tuba János, deputat la dietă, primeşte proiectul în general. Vorbirea metropolitului *Metianu* l'a convins, că mijlócele cuprinse în proiect nu sunt destul de tari şi eficace, ca prin ajutoriul lor sĕ se pótă ajunge ţinta: *politica naţională magiară*. Trebue sĕ lucrăm aşa, ca sĕ ajungem cât mai curênd la şcóla naţională unitară.

Okolicsányi László, deputat dietal, declară, că e aderentul curentului de *statificare* a şcólelor. Guvernul nu face acest pas radical, fiind-că se teme că ar provoca oposiţiune şi luptă din partea acelora, cari pe terenul învĕţămêntului sunt aderenţii dominaţiunii confesionale. Trebue sĕ ne pregătim de luptă, căci şi proiectul acesta, care ţine sémă de multe consideraţiuni, provócă aceeaşi oposiţie şi luptă. Intréga opiniune publică magiară stă la spatele ministrului în cestiunea reformei şcolare. Faţă cu metropolitul Metianu observă, că unitate de stat nu se póte închipuí fără unitate în limbă. La ceea-ce au drept România şi Sêrbia pe teritoriul lor, are drept şi Ungaria. De altfel trebue sĕ se enunţe, că în cele din urmă 2—3 clase ale şcólei poporale limba magiară sĕ nu fie numai obiect de învĕţămênt, ci *câteva obiecte sĕ se predee în limba magiară*. Nu numai cualificaţiunea, ci şi pregătirea învĕţătorilor sĕ se facă necondiţionat în limba magiară.

Antal Gábor, superintendent ev. ref., e de părere, că proiectul nu vatĕmă autonomia confesiunilor. Şi chiar dacă s'ar jertfí ceva din autonomie, biserica lui bucuros aduce jertfa acésta, căci s'ar aduce *în interesul unităţii naţionale şi a statului magiar*. Cere, ca proiectul devenind lege, sĕ fie esecutat cu cu tótă seriositatea.

Justh Gyula, deputat dietal, nu i mulţămit cu proiectul. Trebue, ca instrucţia poporală şi cea din preparandii *sĕ trécă cu totul în resortul statului*. Mai ales cea din urmă negreşit trebue sĕ fie magiară.

Barta Ödön, deputat dietal, spune întrĕ altele, că datorinţa tuturor susţinĕtorilor de şcóle este, ca instrucţia sĕ o facă în limba magiară. De la acésta nici guvernul nu póte sĕ dee iertare nimĕnui. Polemiséză cu metropolitul Metianu şi zice, că nicăiri în lume naţionalităţile nu se bucură de atâtea libertăţi ca în Ungaria. Cu drept cuvênt, deci, se póte aştepta de la ele sĕ iubéscă limba magiară. Spune, că în discuţia de până acum confesiunea a fost confundată cu naţionalitatea. Protestéză contra afirmării metropolitului Metianu, că elementul de viéţă al vr'unei biserici ar fi limba naţională. Dreptul confesiunilor nu este un drept de naţionalitate. Nu este numai un drept al statului, ci şi o datorinţa, a se amesteca în drepturile de naţionalitate, pentru-ca sĕ nu se primejduéscă scopurile ideii de stat magiar.

Blazskovics Ferencz, deputat dietal, spune că scopul proiectului este însuşirea limbei magiare. Dacă nu se va dobândí acésta, legea va rĕmâné o literă mórtă. Metropolitul Metianu a arătat contrazicerea dispoşiţiunilor din proiect privitóre la pregătirea şi cualificaţiunea învĕţătorilor. Oratorul crede, că e în interesul chiar al confesiunilor, ca pe fiii lor, viitorii învĕţători, sĕ nu-i aducă în situaţie desperată. Cel care a absolvat o preparandie sêrbă, română sau germană, fără a cunóşte limba magiară pe deplin, acela nu póte fi învĕţătoriu. Confesiunile trebue deci sĕ se îngrijéscă, ca candidaţii lor sĕ ştie limba magiară, — ear' acésta se va ajunge numai dacă instrucţia în preparandii *va deveni magiară*.

P. S. Sa, Lucian Bogdanovici, episcop gr. or. sêrb în Buda, admite, că cunoştinţa limbei magiare e salutară. E întrebare însĕ, dacă scopul acesta se va puté ajunge prin dispoşiţiuni atât de severe cum sunt cele din proiect, pe cari *bisericile le află prejudiţióse?* Dacă naţionalităţile se alipesc de naţionalitatea şi religia lor, ele nu comit un lucru *ce se opune iubirii de patrie*. Dispoşiţiunile ce le conţine proiectul în interesul limbii magiare au provocat resens la naţionalităţi, deóre-ce se pare, că scopul principal ar fi *magiarisarea naţionalităţilor*. Indată ce se va dovedí contrariul, nimeni nu se va pune în calea învĕţării limbii magiare. Instrucţia din religie şi morală trebue sĕ se facă în limba bisericei, care în biserica gr. ort. sêrbéscă e limba sêrbéscă. Biserica gr. ort. e recunoscută in lege ca *biserică naţională*.

Rákosi Jenő membru în casa magnaţilor, crede că confesiunile nu pot sĕ fie confundate cu naţionalităţile. Politica de naţionalitate are sĕ se încépă în ministeriul de instrucţie, dar' are sĕ se termine în ministeriul de interne. Trebue sĕ se enunţe, că în ţara acésta nimeni nu póte ocupa funcţie publică, dacă nu ştie ungureşte. Cantor, preot, canonic, episcop, membru în casa magnaţilor, sĕ fie numai cei ce ştie ungureşte. Statistica arată, că la Români e mai slab resultatul instrucţiei.[1] In viitoriu copiii români, dacă vor fi slabi în alte studii, vor învĕţa cel puţin ungureşte. (Unguri însĕ tot nu se vor face. Red.)

Primeşte proiectul de lege, fiind-că învĕţarea limbii magiare e folositóre şi e mijloc în ţéra acésta, pentru a ajunge fie-care la fericire individuală.

Şedinţa se încheie la orele 7 séra,

(Va urma).

---

[1] Din contră, dle Rákosi! Chiar şi pe la unele gimnasii magiare prim-eminenţi sunt elevii români.

Redacţiunea.

NOUTĂŢI

Reuniunea femeilor române din Sibiiu îşi ţine adunarea generală din ĕst-an Duminecă (5 Iunie st. n.) la 11 ore a. m. în localul casinei române.

*

Concert. Reuniunea română de musică din Sibiiu aranjéză *Marţi în 7 Iunie n.* a. c. un concert în sala de la Gesellschaftshaus cu următoriul program:

I. 1. *Scumpă dragă copiliţă*, cor mixt à capella, de G. Dima.

2. Douĕ cântece pentru solo de alt (dşóra Delia Olariu) cu acompaniament de orchestră: *a*) *De când te-am perdut*, arie din opera Orpheus de C. W. Gluck; *b*) *Cântecul păstoriului*, de G. Dima.

3. Douĕ cântece pentru cor mixt: *a*) *Dorul meu*, cor mixt à capella de I. Murĕşan, *b*) *Morarul*, cor mixt à capella, de D. G. Kiriac.

4. Douĕ cântece pentru solo de sopran (dna Lucia A. Cosma) cu acompaniament de orchestră: *a*) *Rugăciunea Elisavetei* din opera „Tannhäuser“, de R. Wagner, *b*) *Aşteptarea* (Solveig's Lied), de E Grieg.

II. *Magnificat*, oratoriu pentru cor mixt solo de sopran (dşóra Eugenia Moga) solo de alt (dşóra Delia Olariu), duet de alt şi tenor (dşóra Delia Olariu şi dl Iuliu Enescu), solo de bariton (dl Octavian Murĕşan) şi acompaniament de orchestră, de S. Bach.

Biletele se estradau în ziua concertului de la 11—1 în sala la Musikverein, ear' séra la cassă.

Inceputul concertului la 7½ ore séra.

*

Prinţul Ernest Alfons. Marţi (31 Maiu st. n.) s'a sĕvêrşit în castelul de la Konopist (Boemia) botezul nou-născutului prinţişor al archiducelui moştenitoriu Francisc Ferdinand. Micului prinţ i-s'a dat nume *Ernest Alfons*. Naş i-a fost *contele Caserta*, ambasadorul italian la Viena.

*

Alte învingeri japoneze. Pe basa unei telegrame din Tokio (capitala Japoniei) ziarele engleze de Mercuri séra raportéză că generalul *Churochi* în apropiere de Saimaci a bătut total óstea lui Churopatchin, comandantul suprem al armatei ruseşti. Japonezii au luat de la Ruşi numĕróse tunuri şi muniţiune şi au făcut prisoneri multe escadróne de cazaci. — In acelaşi timp óstea de sub comanda generalului *Ocu*, învingĕtoriul de la Chiu-ciu, după-ce fără nici o luptă a ocupat întăriturile de la Dalni, părăsite de Ruşi, a început bombardarea cetăţii Port-Arthur de pe uscat, causând obuzele japoneze stricăciuni mari în cetate.

*

Lucrători turbulenţi. Se raportéză din Agram, că în câteva cercuri din comitatul Varasd lucrătorii de câmp au pustiit pometurile şi holdele, din causă că proprietarii nu le urcă simbria la 2—3 coróne pe zi (cu mâncare de la stăpân), şi că în unele locuri iau atitudine ameninţătóre faţă cu proprietarii şi cu lucrătorii cari voesc sĕ se angajeze la lucru. Luni cincizeci de inşi înarmaţi cu cóse şi revolvere au atacat locuinţa notariului din Stubniţa şi au puşcat în casă.

*

Semnele vremii. Ziarele din capitală raportéză, că adunarea de Luni a comunităţii israelite din Caşovia (Kassa) la propunerea lui Dr. David Spatz, protomedic comitatens onorar, a hotărît că, deóre-ce jidovimea de acolo s'a magiarisat de tot, de aci 'nainte în şedinţele comunităţii numai ungureşte este permis a vorbí, că membru al comitetului numai acela póte fi care vorbeşte ungureşte, şi că predice numai în limba magiară e permis a se ţiné.

*

Intregire. In raportul publicat în „Tel. Rom.“ nrii 47, 48 şi 50 din a. c. asupra conferenţelor învĕţătoreşti din cercul Sĕlişte, raportorul a întrelăsat (póte că din uitare), sĕ amintéscă şi de presenţa mea, a soţiei şi a ficei mele, cari din interes cultural am alergat în comuna Tilişca, ca sĕ asistăm la şedinţele de Sâmbătă (a III. şi a IV.) înainte şi după amiazi. Fac întregirea acésta, nu ca reclam, de care nu am trebuinţă, ci din respect către adevĕr, rugând pe raportorii din părţile nóstre sĕ fie totdeuna sinceri şi obiectivi în rapórtele lor. Gura-râului, în 15/28 Maiu 1904. *Ioachim Muntean*, paroch ortod. român.

*

Biciclu umblătoriu pe apă. „Budapesti Hirlap“ raportéză că la magistratul orăşenesc al Budapestei a întrat o petiţie de la un cetăţean, în care respectivul spune că a inventat biciclul umblătoriu pe apă şi voeşte sĕ facă cu el preumblări pe Dunăre, incassând de la privitori anumită taxă. In scopul acesta cere, ca magistratul sĕ concédă închiderea cheiului Dunării. In petiţie mai spune iscusitul inventator, că a arĕtat invenţia şi ministrului de rĕsboiu, care a comandat deja 6 exemplare. Atâta e ştirea, care însĕ mirósă a — crastaveţi.

*

Turn prăbuşit. Turnul bisericei din Sopronszentmárton s'a prăbuşit Vineri nóptea. Cădênd pe coperişul bisericei şi sfărmându l a rupt şi boltitura, cădênd apoi împreună cu ea în biserică. Tóte obiectele aflătóre în biserică s'au nimicit, afară de Mormêntul Domnului şi de o icónă, cărora — ca prin minune — nu li-s'a întêmplat nici o deteriorare.

*

Lapĕdă-ţi numele, — ca sĕ poţi concura. Comuna Csongrád a publicat concurs la un post de veterinar. Au petiţionat cinci concurenţi, dintrĕ cari tocmai cei mai cualificaţi au însĕ nume „străine“: *Ringelbaum, Dvoricsek*, etc. Comitetul comunal, voind şi sĕ înmulţiască naţia, şi sĕ acuire pentru comună veterinariu bun, a luat o hotărîre — csongradiană. Sĕ facă adecă înainte de alegere propunere representanţei comunale, de cuprinsul, ca representanţa sĕ decreteze, că „pretinde“ de la funcţionarii sĕi sĕ-şi magiariseze numele „străine“, altcum îi eschide de la concurs. Tot-odată sĕ adreseze o curendă celorlalte oraşe de pe „Alföld“, ca şi ele sĕ procédă astfel.

*

Esplosie în laboratoriu. In laboratoriul chemic de la Narignies (lângă Geneva) s'a întêmplat Sâmbătă o mare esplosie, pe urma căreia inginerul Dufous şi trei asistenţi şi-au perdut viéţa, ear' şese asistenţi au îndurat răniri grave.

*

De ce merge ţarul la rĕsboiu? Conform ştirilor date din Rusia, ţarul Nicolae II. va pleca în curênd în Asia, spre a fi de faţă la desfăşurarea evenimentelor rĕsboiului. In legătură cu înregistrarea acestei ştiri ziarul parisian „Gaulois“ zice că ţarul s'a hotărît la acésta sub sugestiunea unei profeţiri a pustnicului *Serafim*, ale cărui oseminte anul trecut au fost aduse de la Sarov şi înmormêntate în cripta unei biseriei din Moscva. Despre acest pustnic se zice că ar fi făcut odată următórea profeţire: „In anul ce va urma după înmormêntarea mea, când adecă osemintele mele vor fi puse spre odihnă în o biserică, Rusia se va încurca în un rĕsboiu crâncen, care 'i va causa nenorociri grozave. Se ridică însĕ ţarul, va merge el însuşi pe câmpul de rĕsboiu şi va sfărma *tableta de şach a Angliei*“. — Tableta acésta, după interpretările ruseşti, ar fi Japonia.

*

Şi a recăştigat sănĕtatea. „Mama a fost bolnavă de ani de zile, dar' de când pórtă crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86,967, aflată de dta şi-a recăştigat sănĕtatea, pentru-ce n'am cuvinte sĕ-ţi esprim mulţămita mea ferbinte. Cu stimă Ioan Stiener, Győrköny, com. Tolna“. — Mai este lipsă de dovadă mai frumósă despre puterea vindecătóre ce o are crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 a dlui Müller Albert în Budapesta V. Vadász u. nr. 42/V.

*

Pentru desvoltarea copilului! Ce însemnătate are nutrirea corĕspundĕtóre pentru desvoltarea sănĕtósă a copilului, reiésă şi din împrejurarea, că mii de copii mor an de an de catar de intestine şi diareă. Naşterea acestor bóle ucigaşe este a se atribui parte nutrirei necorĕspundĕtore (laptelui de la vite nesănĕtóse ori mâncărilor greu de mistuit, parte unor bóle, ca creşterei dinţilor, aşa numitei bóle englezeşti (rachitis) şi scrofulosei, cari mai mult sau mai puţin împiedecă nutrirea. Numirea morbului rachitis de bólă englezéscă nu mai e la loc, — dacă ea peste tot a fost candva, — deóre-ce tocmai în Anglia se dă cea mai mare îngrijire nutrirei corĕspundĕtore şi desvoltării sănĕtóse a copiilor, în cât acésta îngrijire merită sĕ fie imitată şi de alte popóre. Urmarea e destul de evidentă: copii de acolo sunt bine desvoltaţi şi au faţă sănĕtósă, cum airea numai în mod sporadic se află. Căci numai prin nutrĕmênt cu grijă ales, prin o dietă corĕspundĕtóre, se pot încunjura la copii relele urmări ce le au turburările mistuirei. La copiii de ţiţă, cari aveau vomări şi vomau laptele cu care erau nutriţi, în multe casuri somatosa, dată în dose mici, s'a dovedit ca mântuitóre a mititeilor. Şi la copii mai mari se póte recăştiga sănĕtatea prin dietă strictă şi somatosă; sau cel puţin se previne slăbirei micului pacient.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“, *volumul prim*, a apărut *în ediţie nouă*, şi se póte procura de la autorul, *Teodor V. Păcăţian* (Sibiiu). Preţul 10 coróne. România 12 lei.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura „*Istoriografi vechi, istoriografi noi*“, *studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Ca şi Mithras, aşa şi *Behram*, sau Martele (zeul rĕsboiului) persilor, e înfăţişat ca june, care iute trece prin 10 metamorfose. La început e un *june* de 15 ani, cu corpul alb ca spuma laptelui; apoi ca un *taur* cu córne de aur, apoi ca *vultur* sau ca o *pasĕre* alui Ormuzd; în fine ca un *miel al* luminei, cu cap de aur, şi e isvorul belşugului.

Cabbalistii vorbesc despre o lume de *patru* specii şi afirmă, că visiunea prorocului *Ezechiil* (X. 14) încă represinta acésta idee.

Prima e *Azila*, sau lumea preistorică a emanaţiunii. O represinta *omul*, căci fiul omului, prototipul întregei creaţiuni, s'a produs în ea. El a emanat din lumina primordială, dimpreună cu alte cete de fiinţe fără trup, cari stau ca sfinte înaintea lui Dzeu, pe care l'au ajutat în ulteriórele sale creaţiuni.

A doua este *Briah*, sau lumea fabricaţiunii. E ocupată de spirite de mijloc. O represintă *vulturul*.

A treia regiune, mai jósă cu o tréptă, este *Jezira*, sau lumea formaţiunii, representată prin un *leu*. In ea petrec spiritele mai inferióre.

A patra *Asija* este patria omului. Simbolul ei e *taurul*.

In tóte aceste sfere, cuprinse mai mult de întunerec, trebue sĕ se cobóre fiul omului — după învĕţătura cabbalistică — şi sĕ îndrepte pe toţi spre lumina lui Dzeu.

Aceleaşi vederi se cuprind şi în cartea facerii a lui Bundehesch II. (la Persi). Ormuzd a pus patru stele, ca sentinele a stelelor fixe din cele patru regiuni cereşti: *ochiul taurului*, *inima leului*, *inima scorpionului* şi un *peşte* la sud. In loc de ultimele două aflăm şi *vulturul* şi *omul*.

Basilidianii egipteni încă au atribuit celor 7 cabiri sau îngeri asemenea figuri simbolice. In deosebi avea unul (Mihail) cap de *leu*, altul (Uriil) de *bou*, altul (Rafail) cap de *om* şi altul (Gavriil), Mercurul ceresc, forma de *vultur*.

Leto, mama nopţii sau chaosul întunecat, a produs mai întâiu lumea materiei şi apoi sórele şi luna. Sferele se deschid şi se forméză: *cele patru elemente*. Anume *apa* cu simbolul omului (Wassermann), *pămêntul* cu simbolul *taurului*, *focul* cu hieroglifa *leului*, *aerul* cu hieroglifa *vulturului*

Alţii presintă *leul* cu córne de aur ca simbol al metalelor — al *regnului mineralelor*; *taurul* ca simbol al ierburilor, plantelor, *regnului botanic*, al lumii organice; *regnul* animalic e simbolisat prin coróna făpturilor, prin *om*; ear' *regiunea* mai înaltă, a luminei şi a *spiritelor*, prin *vultur*. Eonul creaţiunii se manifestă în 4 forme.

Un proverb[1]) rabinic zice: „Patru sunt mândrii pămêntului, *leul* întrĕ animalele sĕlbatice, *taurul* întrĕ cele domestice, *vulturul* întrĕ paseri şi de-asupra tuturor omul; dar' Dzeu este peste tot universul.“

Aceste fiinţe ale creaţiunii, cari ridică totodată şi semnele sórelui în calea sa ceréscă din ambele solstiţii şi equinocţii şi însemnéză cele 4 regiuni cereşti, sunt şi emblemele evangelistilor şi obvin în jurul Mântuitoriului.

Spre a ne puté face o mai completă idee despre îngeri mai descriem aceste 9 cete, după cum le aflăm şi în unele biserici vestite din apus, pictate însĕ în stil vechiu bizantin.

Cetele îngeresti în bastisteriul din Florenţa.

In cupola admirabilă a baptisteriului de la Florenţa încă aflăm în un rînd tóte cele 9 cete îngereşti. Din fie-care soiu sunt câte 2, despărţiţi prin columne vĕrgate sucit.

1. *Serafimii* cu 6 aripi, şi

2. *Cheruvimii*, tot cu 6 aripi. Aceste 2 soiuri sunt mai aprópe de Iisus, care stă oblu în mijlocul lor. Are sandale. Aripile sunt egal sucite; părechia superióră şi inferióră se încrucişéză; deci nu poţi distinge pe cheruvimi de serafimi. O deosebire esistă în aceea, că cei 2 de desupt sunt în colori deschise; cei 2 de deasupra în colori închise. Aureola de la cei de sus are puncte albe; de la cei de jos vrĕste verticale spre capul îngerului. Mânile nu se vĕd de loc. Deci n'au nici glob, nici ripidă.

3. Urméză spre drépta acestora *Troni*. Au figură de om întreg, cu 2 aripi, la cap diadem, aureolă, cămaşă cu marginile de la grumazi, de jos şi de la mâneci bogat ornate (pietri rotunde), mânecări. Cu ambele mâni ţin globul, cam eliptic. Au o încălţăminte stilisată.

4. *Virtutes*. (Stăpâniile.) Figura întrégă de om, cu 2 aripi, aureola, diadem în pĕr, cămaşa, la mâneci strîmtă şi numai din jos decorată cu un fel de cuadrate, în ele cu pietrii rotunde. De-asupra cămeşei au mantie peste umĕrul stâng şi de-asupra celui drept înodată. Mâna dréptă e liberă; încălţămintea stilisată. In stânga ţin bĕţ, în vêrf cu un crin stilisat, ca potirul unei flori. Naintea fie-căruia şede un om, care întinde mânile spre el. La faţă sunt fórte frumoşi.

5. *Principatus*. Om întreg, cu 2 aripi, aureolă, diademă, cămaşă, din jos decorată. Peste ea tunică, la brêu încinsă, peste umĕrul stâng mantie. In drépta ţine un bĕţ la vêrf cu suliţă, şi un steguleţ alb, ce se termină ascuţit. Pe câmpul alb o cruce. Mâna stângă o întinde înainte. Incălţăminte mai aprópe de forma ghetelor obicinuite.

6. *Angeli*. Om întreg, 2 aripi, aureolă, diadem, cămaşă simplă, tunică, orariu subţire, încâlcit aşezat, sandale, în drépta un rotul legat (?).

7. *Archangeli*. Intregi, 2 aripi, aureolă, stihar fórte bogat, jos, sus, orariu lat, decorat cu pietri scumpe, încins la gât, ca un omofor, un capĕt atârnă peste mâna dréptă, încălţaţi. In mâni ţin o făşie cu inscripţia: Animadvertes?

8. *Potestates*. (Puterile.) Intregi, în haine de soldaţi, pantaloni, bluză, încălţăminte militară, mantie slobozită îndĕrĕpt, la gât dinainte înodată, coif cu créstă, aureolă, 2 aripi. In drépta au bĕţ lung cu suliţă, în stânga ţin partea de jos a scutului, rĕzimat de pămênt.

9. *Dominaţiones*. (Domniile.) Intregi, aureolă, diadem, 2 aripi, cămaşă decorată puţin sus şi jos, tunică, încinşi, mantie; în stânga ţin bĕţ, la vêrf cu crin stilisat. Incălţăminte.

Cetele îngeresti în San-Marco din Veneţia.

O interesantă variaţiune a celor 9 cete îngeresti se află în biserica vestită a sfântului Marcu de la Veneţia. La mijloc şede Pantocrator, binecuvêntă cu ambele mâni. Indĕrĕptul lui lucesc stele şi raze. La drépta şi stânga e câte un înger cu 6 aripi Capul e în mijlocul tuturor aripilor. Acestia forméză împreună cu Iisus I-ul cerc. In jurul acestuia stau în al II-lea cerc 9 îngeri la fel, desbrăcaţi, goli. Se vede numai partea din sus a trupului. In mâni au câte o lumină. Numai cel de jos are 2.

Urméză cercul al III-lea mult mai lat. In acest cerc se află 9 figuri de îngeri. Toţi sunt figuri de ómeni mari. Afară de prima stă la fie-care numirea soiului.

1. Sub piciórele lui Pantocrator stă un înger cu 10 aripi. In jurul capului frumos se sucesc primele 2 aripi, 3 părechi acopĕr mânile, ce nu se vĕd; a 5-a păreche acopere piciórele până la genunchi. De acolo în jos se vĕd; sunt góle. Nefiind numit, represintă póte pe *Cheruvimi*.[1]) Pe pept e o inscripţie ce începe cu „*Plenitudo*....

2. La drépta alt înger cu 2 aripi, aureolă, cămaşă, mantie, încălţat, în drépta bĕţ, în stânga o făşie, pe care stă scris *Şerafim*. E încălţat.

3. *Principatus*. Imbrăcăminte bogată de soldat, fără mantie, aureolă, coif, 2 aripi, în drépta sabie, cu vêrful în jos, în stânga faşie cu numirea.

4. *Potestates* cu 2 aripi, aureolă, diadem, cămaşă şi mantie simple, sandale. In ambele mâni ţine un lanţ, cu care strîng gâtul unui drac negru cu córne.

5. *Virtutes*. Tot aşa. In stânga un bĕţ, ear' drépta o întind spre scheletul unui mort, ce zace jos.

6. *Arhangeli*, şi

7. *Angeli* sunt egali. Ca şi cei de mai nainte. Piciórele însĕ sunt acoperite cu mantie lungă. In mâni ţin câte un copil.

8. *Dominationes*. Soldat fără mantie şi fără coif, aureolă, 2 aripi. In stânga ţine cumpĕna. De-oparte în cumpĕnă stă un om, de alta diavolul, pe care îl înţépă cu suliţa din drépta.

9. *Troni(s)* cu 2 aripi, aureolă, în cap coróna, cămaşă cu mâneci înguste, mantie peste umĕrul stâng, încălţat. In drépta bĕţ scurt cu cruce, în stânga faşie cu numirea.

De-asupra *bustului lui Pantocrator* din basilica sfântului Ioan din Lateranul de la Roma încă sbóră în semicerc 9 îngeri. Imediat de-asupra capului e un serafim cu 6 aripi şi în drépta şi stânga câte 4 îngeri cu câte 2 aripi, toţi sémănă unul cu altul.

Cum s'ar puté fixa tipul fie-cărei cete de îngeri?

Din cele scrise până aici asupra îngerilor este pe deplin evident, cât de mult variéză modul cum au cuprins unii şi alţii dintrĕ pictori tipul diferitelor cete îngeresti. Caracteristica acelor cete variază. Abia găsim óre-care stabilitate în acéstă privinţă. De altcum aşa se întêmplă, că aceeaşi persónă îndeplineşte lucrări deosebite şi în deosebite calităţi, deci uşor se pot schimba şi semnele caracteristice esterne ale aceleiaşi persóne. Aşa d. e. *Serafimii* cu 6 aripi au odată trup întreg, altădată nu se vede trupul, de cât capul şi mânile, altădată numai capul. Odată aripile se încrucişază, altădată se presintă în altă formă. Vestminte n'au de loc, trupul e acoperit de aripi. La San-Marco este serafimul ca şi ceilalţi îngeri, om întreg cu îmbrăcăminte clasică şi numai cu 2 aripi.

Cheruvimii au în un loc 2, în altul (Cefalu[2]) catedrală) 6 aripi, cap, 2 mâni, ochi mulţi pe aripi.

Tronurile sunt de regulă 2—3 inele înzălate, provĕdute la periferie cu mai multe aripi. Aşa la Cesariani pe muntele Agmatos, ca la Egerseg pe chipul sfintei Treimi, la Athos, Poiana etc. In San-Marco le aflăm însĕ tocmai în forma de om întreg, îmbrăcăminte clasică, 2 aripi, în cap coróna. Deci o variaţiune mare. La Firenze (Baptistinus) asemenea sunt îmbrăcaţi în stihar frumos cu mâneci largi.

De altă parte d. e. archangelii chiar în aceeaşi biserică îi aflăm la un loc (lângă sfânta Mărie) ca *diaconi* luxos îmbrăcaţi; la alt loc ca *soldaţi* cu sabie de foc, etc. Mihail are de regulă 2 aripi, mai rar şi 6.

Altă-dată apoi tóte cetele, sau cel puţin 8 cete, la fel.

---

[1]) Schemoth rabba sect. 23 f 122, 4. Schir rabba 3, 1.: Quatuor sunt, qui principatum in hoc mundo tenent; inter creaturas *homo*, inter aves *aquila*, inter pecora *bos*, inter bestias *leo*. „Quilibet horum regnum habet et magnificenţiam quandam, ponuntur autem sub throno majestatis divinae“ II Sam. I. 23.

[1]) De fapt şi aflăm asemenea Cheruvimi în catedrala din Cefalu (mosaic din veacul XII) numai cât cu 3 părechi de aripi (nu cu 5). Mânile se vĕd, în drépta are ripida. Picióre nu se vĕd. Stă scrisă numirea de Cheruvimi. Aripile de sus şi de jos se stretae. Cu cele laterale sbóră. Serafimii aici încă au 6 aripi, dar' nici o păreche nu se stretae, nu se acopere una pe alta, ci se întind numai lângă olaltă. Şi Serafimii au în drépta ripidă. Picióre nu.

[2]) Oraş în Sicilia.

(Va urma.)

Szebenvármegye alispánjától.

5173/904. III. [130] 1—1

Hirdetmény.

A szelistye—alamori t. h. **közút** 0—3 km szakaszának áthelyezésére továbbá a nagyszeben—ujegyházi t. h. közút 30—31 km szakaszán levő 84 sz. **hid épitésére** és ezen épitéssel kapcsolatos **útkorrekczióra**, végül a nagyszebeni—nagydisznódi t. h. közút 4—5 km szakaszán között létesitendő **útkorrekczióra** vonatkozó munkálatok biztositása czéljából **1904. évi junius hó 10 én délelőtti 10 órára a vármegyeház kis termében** tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtók felhivatnak, hogy a 10.355 kor. 34 fill., továbbá 7826 kor. 23 fill., végül 7693 kor. 07 fillérrel előirányzott munkálatok végrehajtására vonatkozó zárt irásbeli ajánlataikat a kitüzött nap 10 órájáig a vármegye alispánjánál annyival inkább adják be, mert a későbben érkezett ajánlatok figyelembe nem fognak vétetni; megjegyeztetvén egyuttal, hogy minden munkálatokra vonatkozólag külön ajánlat adandó be.

Az ajánlatokhoz az előirányzott és fentebb kitett összegek után számitandó 5%-os bánatpénznek a nagyszebeni kir. adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műveletek és részletes feltételek a szebenvármegyei kir. épitészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban megtekinthetők.

Nagyszeben, 1904. május hó 29-én.

Reissenberger
alispán.

Crema Margit a lui Földes e cea mai bună din lume. Efect minunat

Frumseța femeiéscă póte fi căștigată, potențată și menținută prin escelentul preparat, curățit chemice și cu totul nestricăcios

Cel mai eminent mijloc contra inriurinței sórelui și vêntului, nu conține nici mercuriu nici plumb, neunsuros, pretutindenea favorit este

Păziți-vă de imitații! Scutită prin lege.

Falsificătorii vor fi urmăriți judecătoreste.

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Acéstă universal renumită pomadă de obraz delătură în câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruțele, carii de piele și alte necurățenii de piele; netedește sbârcelile, crețele, semnele de vărsat, și dă obrazului colóre albă, lucie și fină.

Prețul: borcan mic 1 cor., mare 2 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a prețului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm. ARAD.

Se capĕtă în farmacii, drogerii și parfumerii.

Articlii de toaletă demni de recomandat:
Pudră Margit cor. 1·20
Săpun Margit 70 fil.
Pastă de dinți Margit cor. 1.
Apă de obraz Margit cor. 1.

Deposit principal în Sibiiu:
farmaciile C. Müller, și I. C. Molnár; G. Melzer, săpunar, E. Rumler, și parfumeria Melzer.

Indispensabilă pentru dame!
Cel mai bun cosmetic.

51) 4—5

Nr. 93 1904 [116] 3—3

CONCURS

Pentru întregirea postului vacant de **protopresbiter** în tractul protopresbiteral **Murĕș-Oșorheiu** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parochia Murĕș-Oșorheiu fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

2. Dotațiunea protopresbiterală statorită prin conclusul sinódului archidiecesan din 21 April 1900 sub nr. protocol. 116 în sumă de 1000 cor., din cari 600 cor. se solvesc din fondul general administrativ al archidiecesei, ear' 400 cor. de la parochiile din tract.

3. Taxele pentru visitațiunea canonică odată pe an, accidenții, esmisiuni și asistări la esamene.

Reflectanții cu cualificațiunea normată prin § 53 al Statului organic și conclusul congresual din 1888 nr. protocol. 111 au a-și înainta cererile lor de concurs instruite conform normelor în vigóre la Preaveneratul Consistoriu archidiecesan în terminul deschis.

Din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Murĕș-Oșorheiu, ținută în Nasna la 6/19 Februarie 1904.

Stefan Russu
adm. protopresbit.

Alexandru Oltean
not. comit.

---

8 zile de probă!

Cu preț uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere prețióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanție pe 3 ani, și cutie.
- 1 lanț panțerat de goldin sau nichel, cu acățător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manșete auriți, marca „Garanție“.
- 1 garnitură bumbi de cămașă și guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduță în cutie.

Aceste 14 prețióse și admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimițêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest)

Ce nu convine se primește înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, așa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis și franco.

— Se primesc vindĕtori și agenți. —

Aceeași garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care 'și păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 9—15

Unicul mijloc de dinți, lipsit de aciduri, probat și recomandat de profesori și medici, este **veritabila apă de gură și dinți**

anaterin

a dentistului de curte c. și r. Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6, contra tuturor durerilor de dinți și de gură, numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— și 1·—.

Crema de dinți, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinții și gingeii **într'adevĕr întotdeuna** frumoși, sănĕtoși, fără miros și dureri.

Pasta de dinți anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinți** cor. 1·26, **plombă de dinți** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în **Sibiiu**, și la **A. W. Lingner**, farmacist în **Sighișóra**. (18 c) 6—17.

Băi de rîu.

Subscrisul are onórea a face cunoscut, că a deschis plăcutele băi de rîu din strada băilor (Badgasse) nr. 10, provĕḑute cu tot comfortul, și rógă on. public a face us de acele.

[126] 2—3 Cu tótă stima

Gustav Heinz.

Mare suprindere!

Nici când nu se mai da ocasiunea acésta!

500 bucăți pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanție și lanț potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitație de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manșete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaș album cu chipuri (conține 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broș elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înșelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr și bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondență și alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, **costă numai fl. 1·95.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimițêndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus
P. Lust, Krakau, nr. 120. [127] 2—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

Cătră America.

Mare moderare a prețului. Prețul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.** [101] 5—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-și alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia—America
Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică** nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 14

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima
Aurel Popescu.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtoréscă, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 20—31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

Avis.

● ● Deschiderea băilor de sare și iod ● ●

de la **Albele**

situată lângă **stațiunea „Szerdahely—Sos-fürdő“** 5 km de la Mercurea (Erd. Szerdahely) se va face în mod festiv **Dumineca în 16/29 Maiu.**

Aceste băi se potrivesc mai ales pentru **bóle cronice reumatice, scrofulosă, anemie, bóle de nervi**; în deosebi au aceste băi eminent efect vindecător la bólele de femei, metrită cronica, endometrită, peri- și parametrită, scurgeri, etc., ca și la resorpțiunea exundatelor după pleurită (aprindere de pelița cóstei), peri-typhliță (aprindere de intestinul gros). Afară de acésta **mărește pofta de mâncare.**

Trenul la băi sosește de cătră Sibiiu la orele 6 și 11 a. m. și 7 p. m., ear' de cătră Alvincz la 4 și 9 a. m. și 5 p. m. [124] 2—3

Un omnibus circulă zilnic de 2-ori întrĕ Mercurea și aceste băi și a. plécă din Mercurea la $9^1/_2$ a. m. și $2^1/_2$ p. m.

Taxa de persónă tour și retour e de 40 bani; pentru copíi jumĕtate.

Odăi mobilate la băi cu următórele prețuri:

din 15/V—15/VI cu 16—24 coróne lunar
„ 15/VI—15/VIII „ 24—32 „ „
„ 15/VIII—15/IX „ 16—24 „ „

Serviciul și albituri de pat, etc. cu 6 cor. lunar mai mult.

Tacsa pentru scaldă:

Bae rece în basin 20 bani,
Bae caldă de vană 80 bani.
Pentru copíi cu prețul de jumĕtate.

Restaurant aranjat modern, mâncări bune, bucătărie pentru bolnavi, beuturi alese, serviciu prompt și prețuri moderate.

Analisa despre conținutul escelentelor substanțe ale apei cât și alte informațiuni se pot cere de la subscrisul.

Ilie Floașiu
Mercurea (Reismarkt, Erd.-Szerdahely)

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 55 Sibiiu, Marți 25 Maiu (7 Iunie) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Element susținětor de stat."

Sibiiu, 6 Iunie n.

Nu ne-am opus nici-odată legilor țerii, sancționate și puse în aplicare, ci din contră, ascultare li-am dat totdeuna, cu supunerea proprie firii nóstre românești. Nu ne vom opune deci, dacă va ajunge sě fie lege sancționată, nici noului proiect de lege referitor la reforma învěțămêntului public poporal, atât de asupritor pentru noi și pentru celelalte naționalități nemagiare din țéră, ci vom căuta, ca întru cât ne va fi cu putință, sě împlinim barem cât de cât multele imposibilități cuprinse în el. Ear' dacă nu le vom puté împliní tóte, și nu destul de esact și după cum ni-se va cere, — n'are sě fie vina nóstră, ci tocmai a faptului, că ni-se cer lucruri imposibile, la cari nimeni nu se póte angaja, și la cari, după bună dreptate, nimeni nu póte fi obligat.

Câtă vreme însě ideia nu e întrupată în lege sancționată, ci e numai proiect, comunicat celor interesați, în scopul ca sě-și dee părerea asupra lui: credem că avem dreptul sě 'l combatem cu tótă tăria argumentelor pe cari ni-le pun în mână legi fundamentale de mai nainte, în cari avem garantate drepturi ce după părerea nóstră nu ni-se pot lua prin alte legi noue.

Când facem deci oposiție noului proiect de lege, toți Românii, în frunte cu prelații nostri, nu facem alta, de cât ne apărăm drepturile pe cari le avem, și pe cari, dacă ne-am învoí sě ni-se iee din mână, am dovedí în fața lumii de astăzi și în fața posterității, că nu le-am meritat. Sě nu ni-se iee așadară în nume de rěu acésta apărare de drepturi, la care ne obligă demnitatea nóstră, și mai ales venerația pe care o purtăm față de umbrele celor mari din trecut, cari ni-au căștigat și ni-au dat aceste drepturi.

Nu discutăm de astădată chestia, dacă e bine și în folosul statului, ca drepturile acordate naționalităților nemagiare din patria acésta, și în special nouě, Românilor, sě fie rênd pe rênd șterse și înmormêntate. Vrem sě stabilim numai faptul, că dacă regeneratorii statului ungar, înțeleptul *Deák*, cu *Eötvös* și ceilalți împreună, au aflat că e bine și cu cale sě ni-se garanteze în legi fundamentale anumite drepturi, asupra cărora s'a început acum góna, pe care ei, dacă ar mai trăí, ar sărí sě o condamne și sě o combată mai energic de cât noi: au recunoscut prin acésta, că poporul român *e element susținětor de stat* în patria sa, pentru-că drepturi speciale cetățenești nu primește de cât numai cel-ce face servicii statului.

Stând astfel lucrul, a fost fórte nesocotită, ca sě nu fim mai grei la vorbă, afirmarea unuia dintrě deputații camerei ungare (numele nu importă), care în ancheta convocată din partea domnului ministru de culte și instrucțiune publică nu s'a sfiit sě declare, că naționalitățile nemagiare *nu se țin de elementul susținětor de stat* (nem tartoznak az államfentartó elemhez), prin urmare, nu pot sě pretindă drepturi egale cu cei-ce se țin de elementul susținětor de stat, adecă cu Magiarii!

Ne surprinde cu atât mai mult acésta declarație, cu cât ea nu vine de la vre-un gazetar de dubiósă origine, și cu și mai dubióse pregătiri și cunoștințe în ale științei de stat, ci vine de la un legiuitoriu al țerii, care ar trebuí sě-și dee bine séma despre aceea ce vorbește. Cum? Nemagiarii din patria acésta nu sunt susținětori de stat? Nu dau dóră darea necesară pentru-ca statul sě-și pótă acoperí din ea trebuințele? Nu dau ostași, cari cu brațe tari și vînjóse sě apere patria în vreme de primejdie?...

Domnul cu afirmarea nu va puté dovedí nici una nici alta, și mai ales nu cu privire la poporul român din acéstă patrie comună, care a dat dare și a dat ostași țerii chiar și atunci, când Magiarii credeau că e mai bine sě nu se dee nici una nici alta. Prin urmare, suntem susținětori de stat și noi, și nu putem permite niměnui sě ne scótă din *„elementul susținětor de stat"*, pentru-că acolo ne este locul, după-ce datorințele față de stat ni-le-am împlinit și ni-le împlinim cu conștiențiositatea cea mai mare.

Atâta, ca sě se știe.

Apărarea școlelor nóstre.

— Voci din presa română. —

„Tribuna" din Arad, publicând în întregime vorbirea I. P. S. Sale domnului archiepiscop și metropolit *Ioan Metianu*, rostită în ședința de la 27 Maiu n. a anchetei ministeriale, convocată în cestiunea reformei școlare, îi face la loc de frunte frumóse aprecieri, din cari reproducem următórele părți:

„.....înțelegênd primejdia, bětrânul metropolit de la Sibiiu alergat-a cu o grabă de tiněr la Budapesta și acolo, în mijlocul atâtor năsdrăvani unguri, cari și din petri ar voí sě facă Unguri, cu înțelepciunea ce-i șede bine unui moșneag încărunțit în afacerile obștești, cu bărbăția ce este o înaltă datorie pentru păstoriul pus pază asupra poporului, cu căldura ce trebue sě dee putere ori-și-cărui Român iubitor de neam, *a apărat drepturile bisericei și școlei române.* I-a spus ministrului și celorlalți Unguri, că lucru fără rost este când așa, în ruptul capului, și cu o ușurință de neiertat, vrea sě aducă o lege care trage o dungă peste legi aduse la 1848 și 1868, când mai marii țerii și cei mai înțelepți Unguri au căutat sě pună temelia unei împreună viețuiri cu celelalte neamuri, învoindu-se și înscriind în lege dreptul acestora de a-și crește fiii în frica lui Dzeu, în dragostea pentru tot ce este strămoșesc și în aceeași vreme și pentru țéră.

A dovedit, că voind sě facă o lege nouă, ministrul calcă o lege veche bună. A arătat, mai presus de tóte, că *ministrul țintește nu la ceea ce este chiămarea școlei: sě-i învețe pe copii carte, sě le dee astfel o armă în lupta grea a vieții*, ci ministrul tinde numai sě-i învețe pe copii ungurește, par'că atâta-i destul pentru înlăturarea greutăților ce întimpină omul în viețǎ...

Adevěrurile crude spuse de I. P. S. Sa i-a usturat rěu pe svînturații, ajunși, din nenorocire pentru noi, în fruntea afacerilor țěrii. Unul, Okolicsányi, i-a strigat furios, ear' altul, Komjáthy, kossuthist îndrăcit, s'a obrăznicit sě strige că „limba nației ungurești este ceea ce-i dă domnului (metropolit) pâne"... Ca și când metropoliții și episcopii nostri ar trăí din mila Ungurilor, ear' nu din hărnicia némului românesc!

Dar' metropolitul român nu s'a speriat, ci a urmat sě le spună buchile, ridicându-se cu putere îndeosebi împotriva învinuirii, că în țéra asta s'ar găsí popóre *cari nu și-ar iubí vatra străbună*, ci patrioți buni ar fi numai Ungurii; s'a ridicat de-asemeni împotriva faptului, că în planul de lege ni-se zice, nu *Români*, ci — Valahi. Disprețul acesta din partea unui ministru secătură într'adevěr te face sě ți-se urce sângele în obraz...

Și au stat domnii aceia mari fără graiu când bětrânul metropolit român le-a aruncat în obraz tóte fărădelegile ce vrea sě facă ministrul și tovarășii lui"....

Ancheta pentru reforma învěțămêntului poporal.

(Urmare.)

Ședința de la 30 Maiu (Luni).

S'a deschis la orele 5 după ámiazi. Primul care a luat cuvêntul în ședința acésta a fost *I. P. S. Sa domnul archiepiscop și metropolit al Blajului, Dr. Victor Mihályi*, rostind o temeinică vorbire întru apărarea școlelor confesionale române.

A urmat *Komjáthy Béla*, deputat la dietă, care cere, ca învěțămêntul public sě fie trecut cu desěvêrșire în resortul statului. In învěțămêntul superior este un ram, care nu e pe deplin magiar: *pregătirea preoților*, care încă trebue sě devină magiară. Mai rěu stă lucrul în ce privește pregătirea învěțătorilor. Aici trebue sě ne dăm tótă silința, ca învěțătorii sě-și însușéscă pe deplin limba magiară, dar' nu numai mecanicește. Numai o modalitate este pentru acésta: sě se enunțe, că *esamenul de învețătoriu se póte face numai în limba magiară.* Școlele civile sě nu fie de cât școle de stat și magiare. Instrucția în școlele de repetiție sě se facă de asemenea numai în limba magiară. Vorbește apoi despre limbile liturgice. In Ungaria sunt limbi liturgice: română, sêrbéscă și latină, numai magiară nu. Arată cu date istorice cum s'a creat starea acésta, și rógă pe guvern sě,

---

FOIȘORĂ

„Frunze de laur."

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

In rěmasul literar al neuitatului nostru părinte se află și un manuscris de poesii, ce pórtă titula: *Frunze de laur*. Din jos e scris anul: *1877*.

Cetind cu atențiune aceste poesii, 14 la numěr, vědui că sunt inspirațiuni, cari le-a scris *Z. Boiu* sub puternica impresiune a evenimentelor din *rěsboiul pentru independență*, purtat cu atâta vitejie de frații nostri de preste munți.

Și nu este fără interes a se constata, că pe când Vasilie *Alexandri*, bardul de la Mircești, cânta în versuri neîntrecute gloria armelor române (cine n'a audit de „Peneș Curcanul"?), iată că și dincóce de Carpați un poet cu aceeași dragoste de neam ofere frunze de laur bravilor ostași, cari luptau ca leii pentru Domn și țéră.

Din poesiile ce urméză, numai una singură a fost publicată de autor în *„Almanachul"* societății academice „Petru Maior" (Budapesta 1901). Este „frumósa" poesie — așa a numit'o un recensent al ziariului „Tribuna" din Sibiiu — *„Testamentul soldatului"*. Dar' fiind-că acéstă poesie aparține strict ciclului de poesii *„eroice"*, o reproducem și aici la rêndul sěu.

Ca sě se pótă judeca după merit întréga activitate literară a lui *Z. Boiu*, ca prosaist și poet, nu preget a da publicității și aceste producte ale musei sale. Vor fi o aducere aminte de zile însemnate în istoria nóstră națională, ear' pentru tinerime isvor de însuflețire.

Cerênd dar' în acest scop ospitalitatea onor. redacțiuni a „Telegrafului Român" am făcut'o acésta din causă, că în acest ziar a fost publicat tiněrul *Z. Boiu*, încă ca gimnasist în Sighișóra, primele sale încercări poetice. Ear' acum, după 52 ani, când poetul dórme somnul vecinic, tot aici sě rěsune și acest ultim acord al lirei sale!

Sibiiu, 1 Maiu 1904.

Ioan Baptist Boiu.

Dedicațiune.

In vechimea venerată se dedeau cununi laurine
La acei ce 'n stânta luptă pentru țéră-au sângerat;
Ear' la cei ce'n câmpul morții își luau al viețiii fine,
Se edificau columne pe mormêntul gloriat.

Și cununi și monumente se păstrau cu pietate
Ca comune sanctuare la bětrâni, bărbați și juni,
Spre a bravilor onóre premii bine căștigate,
Spre esemplu la succesori, ca sě fie și ei buni.

Frunze fie-aceste versuri, frunze de cununi laurine
Pentru voi, ce Romănia prin virtute-ați înălțat;
Petri spre columni eterne pentru voi, ce 'n țeri streine
Scumpa, juna-vě viéță pentru patrie v'ați dat.

Ba pe când, ca tot ce pórtă simburele risipirei,
Frunzele vor fi cădute, pietrile se vor sfărma:
Sě vieze-a vóstre fapte în splendórea nemurirei
Ca a sórelui lumină, ca a nopții blândă stea!

Rugăciunea.

Vai mult e négră nóptea, și marea revoltată,
Și tunetele urlă, și vênturile cresc;
Și 'n mijloc de vêrtejuri o naie aruncată,
In grele suferințe, cu sufletul zăresc...
O Dómne-atotputinte, preabune Dumnezeu,
Deschide-Ți îndurarea, dă-i ajutoriul Těu!

Cârmaciul brav veghiază la cârma directóre,
La postu-și stă tot omul, luptând din rěsputeri,
Ca sě salveze vasul cu 'nalta lui valóre,
Căci pórtă 'n spații strimte tesaurii unei țeri.
Dar' ce sunt Dómne, Dómne, a nóstre încordări,
Când nu sunt adumbrite de-a tale îndurări!

O Tu, ce-ai zis sě fie, și-o lume 'ncântătóre
Dintr'un diform chaote de-odat'a rěsărit;
Și-ai dat la tóte lege cu vecinica vigóre,
Ce nime n'o va trece din tot ce ai zidit;
Putere creatóre, ce lumea cârmuești,
Și tóte sunt în Tine, și Tu în tóte ești!

Tu-l cerți, și 'ndată tace oceanul în turbare
Și grózuice tempeste devin zefiri ușori;
Tu faci adâucul mării o netedă cărare,
Și apă storci din stâncă, și-adăpi pe muritori;
Posibile-Ți sunt tóte, căci ale Tale sunt,
Vědute și ascunse, în cer și pe pămênt.

Tu 'n ora de pericol din jingașele fire
A slabului păiangin faci funii tari de năi,
Și fulgii de speranță puternice anghire,
Sě scapi din gura morții pe credincioșii Těi;
Puterea Ta, o Dómne, ca ceriul ce-și boltit,
E preste tótă lumea și fără de finit.

O Dómne-al bunătății, ce mâna când deschide,
Inveselește lumea pe tóte-a ei cărări;
Al cărui dulce sóre din ceru-Ți când suride,
Pămêntul îi rěspunde cu tainice saltări,
Și cel-ce ești în ceruri cântat de Cheruvimi,
Porți grijă părintește de-un melc în adâncimi!

O Tu, ce-ai zis, Părinte, cu grații negrăite:
„Pe mine tu mě chiamă în tot něcazul těu!"
Ascultă cu 'ndurare suspinele 'nmiite,
Ce-o ginte 'naltă astăzi la Dumnezeul sěu;
Și naia în pericol prin nópte și-uragan
Condu-o Dómne întrégă și-o scóte la liman!

(Va urma).

sprijinéscă nisuinţele ce se desfăşură în jurul limbei liturgice magiare. Legea a recunoscut biserica gr.-or. de biserică naţională. O mare greşélă s'a făcut prin acésta. Nimeni însĕ nu credea, că recunóşterea acésta va fi folosită în privinţa politică în contra statului magiar. Apostrofézā naţionalităţile sĕ nu facă front contra intereselor statului, ci sĕ dee mâna cu Magiarii, căci atunci tóte nisuinţele lor, cari nu sunt o negaţiune a nisuinţelor naţionale magiare, vor fi sprijinite. (!!) Primeşte proiectul.

Zelenka Pál, episcop evang. aug. primeşte cu recunoştinţă proiectul. Cere, ca limba de predare în preparandii sĕ fie limba magiară.

Láng Lajos, fost ministru, zice, că este un interes şi al naţionalităţilor sĕ cunóscă limba magiară. La Români numai 63°/₀ frecuentézā şcólele, cei-ce ştiu scrie şi cetí fac abia 20°/₀. La gr.-or. 101 învĕţători se vin la 100 şcóle, la gr.-cat. numai 84 învĕţători la 100 şcóle. Inainte cu 10 ani numĕrul învĕţătorilor confesionali cari nu ştiau ungureşte erau 1200, azi însĕ sunt 1500. La gr.-or. sunt mulţi învĕţători cari ştiu ungureşte, dar' nu vreau se propună. Cere mĕsuri energice pentru delăturarea lacunelor.

Firczák Gyula, episcop rutean de Muncaciu, vorbeşte în spirit cu desĕvêrşire magiar. Proiectul îl mulţămeşte pe deplin atât din punct de vedere pedagogic, cât şi naţional magiar. Proiectul nu voeşte altceva, de cât, ca în Ungaria pe tótă linia instrucţia în şcólele poporale sĕ fie magiară. Acésta e corect. Statul are drept sĕ pretindă acésta, ba e şi dator a cere, ca copiii nostri sĕ înveţe pe deplin limba magiară. Prima condiţie a unei politice culturale corecte este, ca instrucţiunea sĕ fie deplin magiară.

Fináczy Ernő pretinde magiarisarea pe tótă linia. Sĕ nu se mai dee testimonii la nici o şcólă, de cât în limba magiară. Anuarele şcolare sĕ se redacteze şi în limba magiară.

Şedinţa din 31 Maiu n. (Marţi).

Se continuă discuţia generală, la care iau parte:

Nedeczey János, deputat dietal, se ocupă cu referinţele din nordul ţerii şi relevézā că faţă cu greco-catolicii nu subversézā nici o plânsóre că n'ar fi într'odus în şcólele lor instruarea în limba magiară. Guvernul e dator sĕ dee posibilitate la învĕţarea limbii magiare, de aceea învĕţămêntul ar trebui sĕ fie gratuit.

Beöthy Zsolt, profesor de estetică şi literatura magiară la universitatea din Budapesta, e de părere sĕ nu se facă pasul din urmă spre completa statificare a învĕţămêntului, înainte de a se fi făcut încercări, ca eventual sĕ se obţină resultatul şi prin mai puţin.

Privitoriu la cualificarea învĕţătorilor pretinde necondiţionat, ca esamenele de cualificaţiune sĕ se facă *în limba magiară*, ear' preparandiile sĕ fie organisate astfel, ca aspiranţii la învĕţătorie sĕ pótă satisface acestei recerinţe, adecă: *prelegerile în preparandii sĕ se facă în limba magiară* (!) ori cel puţin studiile prescrise pentru esamenul de cualificaţiune sĕ se propună în limba magiară. Concesiunile făcute în privinţa limbei liturgice, după părerea dlui Beöthyi, sunt de-oparte periculóse (!), de altă parte superflue.

Succesul învĕţămêntului religionar nu depinde de la propunerea lui în limba maternă. Se provócă la un circulariu dat de archiepiscopul-primat *Vaszary* în 1903 şcólelor de sub jurisdicţiunea sa, în scopul, ca religia sĕ se propună, în cât e posibil („lehetőleg") în limba magiară, şi conclude din acestea, ca în şcólele cu limba de propunere magiară sĕ nu se permită catechisarea în alte limbi. (Dl Beöthy e reformat. Red.) Mai e dl Beöthy şi concesiv — faţă cu jidovimea din capitală. Zice că din punctul de vedere al magiarisării nu e nici un pericol, dacă în şcólele acestora nu se impune propunerea în limba magiară, dar' în ţinuturile cu naţionalităţi mixte acésta e de lipsă, altcum magiarisarea dă de pedeci mari. Privitoriu la salarisarea învĕţătorilor zice, că statul sĕ mérgă până la marginea estremă, permisă de situaţia financiară a statului.

Nyezre László, deputat dietal, salută cu bucurie proiectul. In privinţa propunerii limbei magiare dispoziţiunile de până acum de-şi au fost destul de severe, totuşi în 1300 şcóle limba magiară nu s'a propus. E lipsă deci de mijlóce mai cu efect. Doreşte sĕ se iee în lege dispoziţiuni garanţiale, în scopul ca fie-care învĕţătoriu sĕ-şi însuşiască limba magiară.

Cons. ministeriali *Lányi* Bertalan, representant al ministeriului de justiţie, *Némethy* Károly ca representant al ministeriului de interne, şi *Papp* Elek ca representant al ministeriului de finanţe, îşi spun părerea asupra proiectului din punctul de vedere al resortului lor şi nu află nimic de dificultat în el. Singur representantul ministeriului de finanţe zice în privinţa salariilor, că din punctul de vedere al situaţiei financiare proiectul atinge deja limitele peste cari nu se mai póte trece.

Bánóczy Józzef, director de şcóle evreeşti din capitală, şi *Bárczy* István, în numele magistratului capitalei, salută proiectul ca un nou pas „întru asigurarea condiţiunilor inomise din punctul de vedere al statului".

Lucian *Bogdanovici*, episcop sêrb în Buda, reflectézā lui Nyegre la aserţiunea că în şcólele sêrbeşti nu s'ar propune cu destul succes limba magiară. Successul destul, ori nedestul, e cestiuue de apreciare. De altcum în şcólele sêrbeşti s'a propus limba magiară şi înainte de 1868, când propunerea nu era decretată prin lege.

Ia apoi cuvêntul *ministrul Berzeviczy* şi reasumând părerile şi observările din firul discuţiei declară încheiată discuţia generală.

Constatând că cele audite în firul discuţiei, pentru el numai încuragiare pot fi pentru-ca sĕ ducă la îndeplinire reforma proiectată, reflectézā la propunerea făcută de episcopul sêrb Bogdanovici, ca în şcólele de repetiţie instrucţia sĕ se facă în limba magiară, şi o primeşte cu mulţămită. Polemisézā cu cei cari în firul discuţiei ziseseră că proiectul violézā libertatea învĕţămêntului, că introduce contrazicere întrĕ pregătirea şi cualificarea învĕţătorilor, nefiind ele în o singură mână, şi zice cu privire la salarisări, că n'a putut statorí minimal mai mare din causă că a trebuit sĕ ţină cont de împrejurări. In firul reflecţiunilor la observările, că proiectul e neîndestulitoriu întru validitarea deplină a limbei magiare, dl ministru zice şi următorele:

„In general eu sunt de părere, că cestiunile acestea trebuesc resolvite cu anumită moderaţiune şi equitate. Convingerea mea încă e aceea, că trebue sĕ validităm tot ce invólvă în sine dreptul limbii magiare ca limbă de stat, tot ce interesele unităţii de stat magiar pretind irefusabil. Sĕ tragem însĕ cu grijă marginile acestei validitari şi sĕ uu trecem peste ele. Vĕ rog sĕ nu uitaţi, că *la noi proporţia numerică întrĕ elementul magiar şi întrĕ cele nemagiare nu e identică cu proporţia din alte state naţionale mari*, cari — conced — întru validitarea limbii de stat pot sĕ-şi permită dispoziţiuni cu mult mai radicale şi mai necruţătóre. Mărturisesc, că mi-ar fi plăcut, ca naţionalităţile din patria nóstră sĕ fi recunoscut, că întrĕ împrejurările date şi faţă cu curentul opiniei publice ceea ce se cuprinde în acest proiect, în adevĕr pot zice, e *minimul* pretensiunilor, şi sĕ 'l fi primit bucuros; acésta ar fi uşurat fórte mult resolvarea întregei cestiuni. Şi nu mĕ mir, că dacă şi acest minim a aflat în unele declaraţiuni şi discursuri rostite din partea naţionalităţilor oposiţie cât se póte de aspră, acésta trezeşte în mulţi cugetul, că dacă chiar şi pentru atâta trebue sĕ luptăm, de ce sĕ nu căştigăm deodată şi mai mult în preţul acestei lupte? Cu tóte că înţeleg şi nu mĕ mir asupra acestei resonări, totuşi trebue sĕ rog pe membrii on. anchete, ca în faţa acestei apariţiuni sĕ nu perdem din vedere recerinţele moderaţiunii şi sĕ rĕmânem la aceea ce din punctul de vedere al dreptului limbii, al unităţii de stat şi unităţii naţionale trebue sĕ pretindem necondiţionat.

Şi peste tot, on. anchetă, care e situţia faţă cu confesiunile şi naţionalităţile? Relele în contra cărora din punctul de vedere al limbii magiare şi al unităţii de stat şi naţionale voim sĕ ne apărăm, neîndoios că în şcólele naţionalităţilor obvin (!) Nu-i trece nimènui prin minte sĕ voiască a acusa pe tóte naţionalităţile, în totalitatea lor, că s'ar iví în şcólele lor fie machinaţiuni contra statului, fie oposiţie rigidă faţă cu învĕţarea limbii magiare. Nici că voim sĕ afirmăm, că numai în şcóle naţionalistice pot sĕ se ivéscă peste tot apariţiuni de acelea, cari sĕ necesiteze intervenţia statului. Se póte închipuí, că şi în vr'o şcólă magiară genuină póte sĕ obvină vr'un feliu de agitaţie, de pildă, socialistă, care sĕ necesiteze intervenţie mai energică din partea statului. In situaţia de acum însĕ, conform esperienţelor de până acum, apariţiunile contra cărora presentul proiect de lege organisézā apĕrarea, obvin în şcólele naţionalistice (?!). Dar' naţionalităţile, ca naţionalităţi, ca corporaţiuni organisate pe basă de drept public, nu esistă (!). Dór' prea bine ştim, că unul dintrĕ succesele legii de naţionalităţi din 1868, căştigat după desbateri lungi, de mare însemnătate şi agitate, la adecă e tocmai acela, că a parat tendinţa îndreptată într'acolo, că organisând naţionalităţile teritorial şi corporativ sĕ facă din Ungaria stat federativ. Ca naţionalităţi nu formézā deci organism de drept public. Căci, nu naţionalităţilor, ci individului naţionalistic asigură legea drepturi cu privire la limbă. Şcólele despre cari e vorbă ací, sunt şcóle confesionale; drepturile, cari ne stau în cale la validitarea mai severă, mai energică a legilor create până acum, nu sunt drepturi naţionalistice, ci confesionale. Nu se póte deci sĕ străbatem la relele acelea, la apariţiunile acelea, şi sĕ le stirpim, sĕ le sanăm, dacă nu ne atingem de drepturile acestea.

De sine înţeles, că nici acésta nu se refere la vr'o confesiune a nume. Nici pe ele nu voim sĕ le acusăm în totalitatea lor. Apariţiunile acestea obvin în şcólele diferitelor confesiuni. A le sana pe acelea, a ne apăra contra lor, vom fi în stare numai dând în mâna statului astfel de mijlóce, cari sĕ-i facă posibilă intervenţia, procedura, sanarea, faţă cu drepturile ori-cărei confesiuni. De sine înţeles, că statul numai acolo va face us de mijlócele acestea, unde relele s'ar iví ca rele concrete hotărît specificate, şi ar necesita sanarea.

Eu aşa cred, on. anchetă, că zadarnic am decreta şi drepturile mai estinse ale limbii magiare, zadarnic am decreta, ca în tóte preparandiile limba de propunere sĕ fie cea magiară, ca la esamenale de cualificaţiune sĕ se întrebuinţeze esclusiv limba magiară, dacă nu am da statului — earăşi cu anumită restrîngere a drepturilor confesionale — drept şi modru de a puté controla acésta disposiţiune a legii şi de a puté interveni şi validita legea acolo unde aceste disposiţiuni nu se urmézā.

Cred deci, că lărgirea dreptului limbii magiare *în detrimentul drepturilor naţionalistice*, fără garanţe de acestea, cum conţine presentul proiect de lege cu privire la statificarea disciplinării şi cualificării învĕţătorilor — căci aceste două disposiţiuni cardinale se cuprind în project — nu ar avé nici un efect. Conced, că decretarea limbii magiare pe lângă susţinerea acestor drepturi, nu ar asigura cu ceva efect scopul; dar' după a mea părere e neîndoios, că zadarnic am decreta limba magiară şi esamen de cualificaţiune magiar, dacă statului nu s'ar da totodată acest drept de controlă şi de intervenţie. Disposiţiunile legii ar rĕmâné earăşi neesecutabile, cum neesecutabilă a rĕmas legea adusă înainte cu 25 ani în obiectul propunerii obligate a limbii magiare".

După ministru a dat „deslușiri detaiate" consilieriul ministerial *Halász* Ferencz. Intrĕ aceste „deslușiri" dl consilieriu a zis că „în prima linie faţă cu confesiunea gr. or. română e necesitate arḑĕtóre, ca învĕţămêntul poporal sĕ fie făcut mai strict şi mai intensiv". Ear' la alt loc spune „că şi în cadrele legilor de până acum se observă progres îmbucurătoriu în direcţie naţională din punctul de vedere atât al limbii germane, cât şi al celei slovace. Privitoriu la şcólele române nu se póte zice, că s'ar arăta asemenea apariţiuni îmbucurătóre" (Fireşte, le dejosiţi, ca sĕ puteţi pune mâna pe ele mai uşor! — Red.).

După acestea se începe *discuţia specială*. Iau parte la ea: canonicul r. cat. Komlóssy, deputatul Polónyi, ministrul Berzeviczy, deputatul Tóth József, insp. r. de şcóle de agronomie Magyar Kázmér, insp. r. de şcóle Libertiny Gusztáv, deputatul Tuba János şi cons. ministerial Némethy Károly. Dintrĕ acestia *Polónyi* provocându-se la legea de naţionalităţi din 1868 scóte din ea, că nu numai în ramii de guvernare limba statului are sĕ fie limba magiară, ci şi pe terenul învĕţămêntului; guvernul sĕ esecute deci disposiţiunile legii.

Şedinţa se încheiă la ora 4 după amiazi.

(Va urma).

Conferenţele învĕţătoreşti.

Cercul Dej.

Şedinţa I-ă, la 23 April (6 Maiu) 1904.

Invĕţătorii presenţi din protopres. Bistriţa şi Dej au participat în corpore la serviciul divin împreunat cu chiămarea duhului sfânt, oficiat cu multă solemnitate în biserica din parochia Borgo-Bistriţa din partea dlui protopresbiter tractual Simion *Monda*, asistat de dl comisariu consistorial Eliseu *Dan*, paroch în Borgo-Suseni.

După terminarea ritualelor prescrise, la 11¹/₂ ore a. m. membrii presenţi ai conferenţei s'au întrunit în sala cea mare a şcólei confesionale din Borgo-Bistriţa şi presenţi fiind dl protopresbiter tractual Simion *Monda*, Magnificenţa Sa dl inspector regesc de şcóle al comitatului Bistriţa-Năsĕud Dr. *Csernátoni Gyula*, corpul didactic de la şcóla fundaţională şi cea de stat din Borgo-Prund, domni, dame şi un numĕr mare de ţerani din parochia Borgo-Bistriţa, ca óspeţi bine veniţi ai conferenţei, dl comisariu consistorial ocupă locul presidial şi prin o vorbire acomodată, care are de obiect problema şcólei cu privire la promovarea şi desvoltarea stării materiale a poporului nostru, declară conferenţa deschisă.

Vorbirea de deschidere a fost ascultată cu multă atenţiune şi primită cu urări de „sĕ trăiéscă" la adresa dlui comisariu.

A fost de următoriul cuprins:

„Onorată conferenţă învĕţătorésca!
Domnilor şi fraţilor!

Cu conducerea conferenţei dvóstre din ĕst-an a fost încredinţat ca şi până acum, de toţi stimatul profesor şi protopop onorariu Grigorie Pletos din Năsĕud.

Impedecat fiind însĕ de oficiul sĕu de a conduce şi acum acéstă conferenţă, Preaven. consistoriu archid. m'a substituit pe mine şi m'a încredinţat cu acésta misiune onorifică.

Domnilor învĕţători! Nu voiu stăruí asupra multelor şi marilor cestiuni referitóre la instrucţia şi educaţiunea copiilor în şcólele primare, fiind acelea mult puţin pertactate în conferenţele învĕţătoreşti anterióre, atât în cercul nostru, cât şi în celelalte cercuri.

Nu voiu stărui mai ales asupra întrebării, că cum trebue sĕ fie educaţiunea şi instrucţiunea în şcólele nóstre, dacă este, ca aceea sĕ-şi aibă efectele sale binefăcĕtóre asupra tinerimei şcolare şi prin ea asupra poporului nostru.

Veţi şti, dlor şi fraţilor, că o educaţiune lipsită de basele sale religióse-morale este o educaţiuue greşită, care nici odată nu va produce acelea resultate binefăcĕtóre la cari trebue sĕ tindă ori şi care şcólă şi ori şi care învĕţătoriu.

Formarea de caractere firme, statornice, nedubióse, independente, trebue sĕ fie ţinta supremă a şcólelor, ear' atari caractere se pot forma numai prin o educaţie religiósă-morală.

Formând astfel de caractere prin şcólă, poporul nostru va fi ferit de sigur de multele ispite rele, ce fac viéţa omului atât de nefericită; va fi ferit de învĕţăturile pline de venin ale socialismului, ale nazareilor şi ale altor secte distrugĕtóre de ordinea socială; va fi ferit de proroci-mincinoşi şi de ómeni plini de viţii, cari nu au nici o credinţă, pentru cari iubirea de Dzeu şi a deaprópelui este o noţiune fără rost, ear' nădejdea în Dzeu şi în o viéţă mai fericită o utopie.

Numai formând astfel de caractere vom fi în stare a alunga indiferentismul religios care a început a se iví ici-colea în poporul nostru.

Este o muncă grea acésta, care dacă va fi desinteresată şi stăruitóre, va avé de sigur efectele sale binefăcătóre asupra generaţiilor viitóre.

Acésta muncă o cere némul de la dvóstrĕ, fraţilor învĕţători.

Dvóstrĕ sunteţi chiămaţi, ca prin şcólă sĕ daţi direcţie sănĕtósă în desvoltarea culturală a poporului nostru, — prin educarea religiósă-morală a tinerimii dată în îngrijirea dvóstre.

Fericit va fi acel învĕţătoriu, care muncind în direcţia acésta îşi va împliní cu scumpĕtate misiunea sfântă ce o are ca educător şi instructor.

Nu voiu stărui mai departe n'c asupra întrebării, ce pregătire trebue sĕ aibă învĕţătoriul pentru a puté îndepliní cu demnitate acéstă măréţă misiune?

Institutele pedagogice, mai cu sémă cele confesionale, îl pregătesc pentru acéstă misiune.

Intru cât acéstă pregătire nu ar fi completă, este datorinţa fie-cărui învĕţătoriu, ca prin studiu continuu, prin diliginţă proprie, ca dascăl practic sĕ-şi completeze cunoştinţele astfel, ca sĕ fie totdeuna în curent cu progresele ce le face omenimea în educaţiune şi instrucţiune.

Sĕ cetéscă reviste şi cărţi de specialitate, sĕ le studieze cu tot adinsul şi ambiţionându-se pe vrednicia sa de dascăl, sĕ nu între nici-odată nepregătit în şcólă şi sĕ nu-şi neglige datorinţele sale.

Un învĕţătoriu ambiţios de slujba sa, înarmat cu tóte cunoştinţele necesare chiămării sale, cu drept cuvênt se va puté numí luminătoriu al poporului, şi are dreptul nediscutabil la stima şi respectul tuturor.

Nu voiu stăruí mai departe, dlor, nici asupra defectelor şi neajunselor observate până acum în instrucţiunea şi educatiunea poporului nostru, nici asupra mijlócelor de îndreptare şi delăturare a acestora.

Un învĕţătoriu harnic şi conştiu de înalta sa chiămare, pe basa praxei şi a esperinţelor, va ştí ce trebue sĕ facă, pentru-ca munca sa sĕ fie încununată de succesul dorit.

Alta este tema asupra căreia voesc sĕ stăruesc şi pe care voesc sĕ o tractez pe scurt în cuvêntul meu de deschidere. Anume:

Promovarea şi desvoltarea stării materiale a poporului nostru prin şcólă, ştiut fiind, că numai acolo unde starea materială este înfloritóre, póte face progrese desvoltarea culturală intelectuală.

Pe cât este de adevĕrat, dlor, că prin şcólă se promovéză desvoltarea culturală intelectuală, tot atât de adevĕrat este că prin şcólă, şi numai prin şcólă se póte promova şi desvoltarea stării materiale a indiviḑilor, şi prin acestia a familiilor, a statelor şi a popórelor.

Dovadă ne sunt Englesii, Francesii, Germanii etc., dar' mai ales Americanii, cari numai prin şcólă au ajuns la acea stare materială înfloritóre de care se bucură astăzi, şi care i-a pus în stare de a stăpâní lumea.

Statul nostru ungar încă a început a lucra din rĕsputeri la desvoltarea stării materiale a locuitorilor sei. Convins fiind, că numai unde starea materială e înfloritóre, numai acolo e mulţămire şi îndestulire, şi-a luat de axiomă regenerarea popórelor din acéstă patrie prin promovarea şi desvoltarea stării lor materiale.

La acésta măréţă operă de regenerare, mai ales a poporului nostru, care în multe privinţe din causa vitregităţii vremilor, a rĕmas înapoia altor popóre din patrie, suntem datori a conlucra fie-care, dar' mai ales dvóstre, dlor învĕţători.

Posibilitatea şi modalitatea ne este dată prin legile patriei nóstre, prin introducerea aşa numitelor şcóle repetiţionale economice, cari suplinesc şcólele de repeţire de până acum.

In aceste şcóle copilului, în etate de la 13—15 ani, îi este dată posibilitatea a cunóşte şi învĕţa ramurile economiei şi prin o purtare raţională a acestora a-şi asigura la timpul seu o stare materială mulţămitóre, cu puţină muncă şi cu puţină cheltuială.

Inchipuiţi-vĕ, dlor, un copil, care după câştigarea cunoştinţelor predate lui în şcóla de tóte zilele, păşind în şcóla economică repetiţională, şi câştigând acolo cunoştinţe practice despre cunóşterea şi cultivarea raţională a pământului, despre prăsirea soiurilor alese de vite, cai, porci, oi, galiţe etc., despre pomărit, legumărit, vierit, albinărit, cultivarea vermilor de mătasă, despre diferitele ramuri de industrie de casă, etc., cu câtă conştiinţă de sine, cu câtă independenţă şi siguranţă păşeşte în viéţa practică?

Esperienţa de tóte zilele vorbeşte mai elocuent pentru acéstă aserţiune.

Câţi economi de ai nostri, dlor, dispun de zeci de jugĕre de pământ, cu tóte acestea nu ies din lipsă şi nĕcazuri, fiind-că le lipsesc cunoştinţele cele mai elementare despre o economie raţională, şi fiind-că pământul mult recere muncă şi cheltuială multă, ceea-ce acei economi nu pot presta, pe când alţii cu pământ puţin, dispunênd cât de cât de cunoştinţele unei economíi raţionale, îl lucră bine şi raţional, aşa că din venitul aceluia nu numai că-şi acoper tóte lipsele, dar' din prisosul muncei mai pun şi la o lăture pentru zilele grele ale vieţei lor.

Şi earăşi, dlor, la mulţi economi vedem ograda plină de vite, cari fiind însĕ de soiu rĕu şi rĕu îngrijite represintă un capital fórte mic în proporţiune cu munca şi cheltuiala ce o pun aceia în creşterea acelor vite, pe când la alţii vedem mai puţine, cari însĕ fiind de soiu bun şi bine îngrijite, represintă un capital îndoit şi întreit ca a celorlalţi, de-şi la prăsirea şi creşterea lor nu se cere muncă şi cheltuială mai multă de cât la celelalte.

Apoi ştim, dlor, cu toţii, câte sume colosale încasséză compatrioţii saşi pe póme şi legume, ştim şi aceea, câţi bani se pot câştiga cu stupăritul raţional şi cu cultivarea vermilor de mătasă.

Dar' ştim, dlor, şi aceea, că tóte acestea pretind o muncă mai puţină, dar' stăruitóre, cum şi cheltuială mai puţină.

Inchipuiţi-vĕ, dlor, o grădină numai de 1—2 jugĕre, cultivată bine, cu diferite soiuri de ierburi, cu pomi şi cu legume, în mijlocul ei o stupină şi o căsuţă pentru vermi de mătasă, óre cât câştig produce o astfel de grădină unui econom harnic şi stăruitor în munca sa?

Şi óre aceea ce pot face alte popóre, poporul nostru sĕ nu pótă face? *Ba da!*

Numai voinţă şi stăruinţă sĕ avem. De la dvóstrĕ atârnă împlinirea acestei măreţe opere de bunăstare şi prosperare a poporului nostru?

Sĕ deprindeţi pe copíi încă din frageda etate în şcóla repetiţională economică la purtarea raţională a diferiţilor rami de economie, ca astfel prin cunoştinţele ce le veţi da în şcóla de tóte zilele şi în cea repetiţională economică, sĕ regeneraţi în adevĕr poporul ai cărui fii sunteţi, şi fiţi convinşi, dlor, că poporul astfel regenerat va preţui cu mult mai tare şcóla şi va jertfí cu mult mai mult pentru ea de cât acum.

Spre acest scop vĕ recomand, dlor, ca în conferenţele viitóre sĕ pertractaţi şi cestiuni referitóre la şcólele economice, a căror înfiinţare şi organisare este reclamată atât de mult de bunăstarea şi prosperarea poporului nostru.

La muncă deci, dlor, şi pe acest teren, ca sĕ binemeritaţi de la biserică, de la neam şi patrie.

După acésta scurtă espunere rugându-vĕ, ca în desbaterile dvóstre sĕ fiţi obiectivi, sinceri şi calmi, ferindu-vĕ de personalităţi, declar conferenţa din cercul XIII al Dejului pentru anul 1904 deschisă".

(Va urma).

NOUTĂŢI

De la comitat. Mercuri, 8 Iunie n. la orele 3 d. a. ţine comitetul administrativ al comitatului Sibiiu, împreună cu subcomisiunile, şedinţă lunară, în sala mică a casei comitatului.

*

Procesul „Libertăţii" pentru agitaţie şi preamărire a fost pertractat la 1 Iunie n. c. a doua-oră înaintea curţii de cassaţie din Budapesta, care a aflat vinovat pe dl *Ioan Moţia*, autorul articolului incriminaţ, pentru agitaţie, nu şi pentru preamărire, şi în consecuenţă, a redus pedépsa de la un an, la *douĕ luni*, ear' amenda în bani de la 1000 cor. la 200 coróne.

*

Esamenul de profesor l'a făcut zilele trecute dl *Ioan Lăpădatu*, la universitatea din Budapesta.

*

Iubileul „Familiei". După cum suntem informaţi, dl *Dr. At. Marienescu* este încredinţat din partea „Academici Române", ca Joi în 9 Iunie n., sĕ represinte „Academia" la jubileul aranjat întru onórea dlui *Iosif Vulcan*, redactorul „*Familiei*", în Oradea-mare.

*

Nou doctor juris. Dl *Constantin Sotir*, candidat de advocat şi proprietariu în Braşov, trecĕnd rigorosul al treilea la facultatea juridică a universităţii din Budapesta, a fost promovat, sĕptĕmâna trecută, doctor în ştiinţele juridice.

*

Advocat nou. Dnul *Dr. Rubin Patiţia* jun. a făcut censura de advocat la tabla reg. din Têrgul-Murĕşului în 3 Iunie a. c. şi va deschide cancelarie advocaţială în Alba-Iulia.

*

Dar pentru biserică. Subscrisul prin acésta în numele comitetului parochial şi a întreg poporului din comuna *Dăişóra* (Cohalm) aduc mulţămită evlavioşilor şi credincioşilor nostri creştini din opidul Cohalm *Ioan Borcomanu*, cu soţia *Safta*, cari au dăruit sfintei nóstre biserici din Dăişóra o cădelniţă de nichel, argintită, în preţ de 16 cor. 98 fil., dorindu-le, ca pentru acésta faptă bună creştinéscă sĕ-şi aibă rĕsplata ceréscă. — Dăişóra, în 18 Maiu v. 1904. *Ioan Mihăilă*, preot gr. or.

*

Hymen. *Ana Veturia Cristea*, Valea-Bulzului, şi *Ioan Fodorean*, Moşna, fidanţaţi.

*

Preot român ministrant la procesiune rom.-catolică. In „Gazeta Transilvaniei" de Vineri (3 Iunie n.) cetim următórele: „Azi, Joi, pe la amiazi, tocmai înainte de încheerea numĕrului de Dumineca, ni-s'a raportat, că în procesiunea bisericéscă romano-catolică de Joia-verde, ce a străbătut strada Vămii, a figurat de rêndul acesta şi preotul unit din Tohanul-vechiu, dl Moise *Brumboiu*, care în fruntea ministranţilor, târênd cu sine pe cantorul şi pe crîsnicul seu din sat, mergea *îmbrăcat în sfită* cu capul gol şi cu mânile încrucişate pe pept. Cei-ce l'au vĕḑut au rĕmas uimiţi, deóre ce nu s'a mai pomenit în Braşov, ca preotul din comuna română vecină sĕ iee parte la acésta ceremonie rom.-cat. I-a fost reservat, cum se vede, numai preotului Brumboiu tristul rol de a oferí acest spectacol umilitor".

*

Urmaşul lui Dr. Kohn. Archiepiscop latin pentru Olmütz a fost numit în locul demisionatului Dr. *Kohn*, episcopul *Bauer*, despre care se susţine, că întocmai ca Dr. Kohn, e de origine Evreu. Moşul seu era încă Evreu veritabil, şi numai tatăl seu trecu-se la creştinism. Pensiunea demisionatului Dr. Kohn a fost stabilită în 50,000 coróne la an.

*

Teatru în Deva. Tinerimea română din Deva şi jur invită la *producţiunea musicală-teatrală împreunată cu dans*, ce o va aranja cu concursul corului Românilor din Hunedóra, din incidentul adunării generale a „Reuniunii femeilor române din comit. Hunedóra" Duminecă, în 12 Iunie st. n. 1904 în sala redutei orăşeneşti din Deva. Inceputul la 8 ore séra. Venitul curat este destinat pentru fondul Reuniunii. Oferte marinimóse se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică. (Adresa cassariului: Cornel Popescu, paroch, Deva). NB. Prea Stim. dómne şi domnişóre sunt rugate a se presenta în costum naţional.

*

Veste de căsătorie. Ziariul parisian „Rappel" susţine a fi informat, că regele Alfons XIII. al Spaniei s'a fidanţat cu princesa Victoria, nepóta de frate a regelui Edward VII al Angliei. Mirésa e anglicană, dar' va trece la legea papistaşă. Nepóta acésta a regelui Angliei fusese peţita în anul trecut din partea împĕratul Germaniei pe séma fiului seu, dar' a căpĕtat corfă. E cam greu de creḑut deci, că regele Spaniei sĕ fi fost preferit fiitoriului împĕrat al Germaniei.

*

Nebunit din causa secetei. Andreiu Tóth din Giula, odinióră econom cu stare bună, în urma împrejurărilor nefavorabile pentru economia de câmp ajunsese din an în an tot cu mai puţină avere. Seceta îndelungată din anul acesta 'l umpluse de temeri, că i-se duce pe copcă şi puţintica moşióră ce 'i mai rĕmăsese, şi preocupat de aceste temeri şi-a perdut mintea. Zilele trecute familia sa l'a dus în spitalul de nebuni al comitatului Bichiş.

*

Nenorociri mari. Cetim în „Drapelul" că în apropierea comunei Pojejena (comitatul Caraş-Severin) copiii lucrătorilor de la calea ferată industrială aflând în coliba lui Lazar Blajovan lădiţa cu dinamitul destinat a se întrebuinţa la spargerea stâncilor, au luat o cartuşe şi au aruncat'o în foc, „ca sĕ pocniască". Urmarea a fost, că în urma esploisiei cinci copii au fost rupţi în bucăţi, ear' alţi mulţi au îndurat răniri grave.

O altă nenorocire înfiorătóre s'a întêmplat zilele acestea în Szepesváralja. Cum raportéză adecă ziarele magiare, băieţelul de 9 ani al morariului de acolo Ioan Tomajko umblând prin móră şi apropiindu-se de rótă a fost prins în curéua de transmisiune şi învîrtit de vr'o câteva-ori în jurul roţii. Morariul vĕḑênd primejdia în care se afla băiatul, a prins curéua cu mâna, ca s'o tragă jos de pe rótă, dar' aceea l'a înhăţat şi pe el şi l'a întors printrĕ róte împreună cu fiul seu. Tată şi fiu au fost formal sdruciţi întrĕ róte, aşa că nu mai erau de cât massă de carne, fără nici un chip de om.

*

Esposiţie de băieţi. Zilele acestea s'a deschis în Florenţa o esposiţie de băieţi, împreunată cu premii pentru cei mai frumoşi şi mai sănĕtoşi mititei, fiind admişi numai băieţi de légăn. Cam trei sute de bubuşei au „concurat" la premiile frumseţii şi sănĕtăţii, cari „s'au presentat" la concurs cu mamele lor, între cari unele de frumseţă rară. Nu e mirare deci, că esposiţia e cercetată de fórte mult public. Scopul esposiţiei e, ca venitul ei sĕ se întrebuinţeze pentru creşterea şi îngrijirea băieţilor sĕraci şi bolnăvicioşi, deosebi a acelora, ale căror mame nu pot sĕ 'i lăpteze. In considerarea scopului umanitar al esposiţiei, onoraţiorii societăţii din Florenţa şi óspeţii străini, cu dare de mână, 'şi rescumpĕră biletul de întrare cu câte 50—100 de lire.

„Magnificat".

— Punct de program pentru concertul de mâne. —

Textul la acest oratoriu l'a luat marele compositor Sebastian Bach din evangelia de la Luca, şi anume locul, unde Maria se duce la Elisaveta, soţia lui Zaharie, care o recunóşte ca fiitóre maică a Domnului, şi o întimpină cu cuvintele: „*Şi de unde mie acésta, ca sĕ vină maica Domnului la mine, că iată cum fu glasul închinării tale întru urechile mele, saltă pruncul cu bucurie în pântecele meu*". In urma acesteia Maria începe cântarea de laudă: „*Măreşte suflete al meu pe Domnul*" şi celelalte verşuri binecunoscute şi folosite la utrenie în serviciul nostru bisericesc.

Materialul acesta, compositorul l'a împărţit şi-l tractéză în 12 numeri, luând ca numĕr la urmă încheierea: „*Mărire Tatălui şi Fiului şi sfântului duh*" etc.

Opul acesta grandios când cor mixt, când soli pentru sopran, alt, tenor, bas, când duet alt şi tenor, este unul dintrĕ cele mai grandióse composiţiuni ale marelui oratorist Bach, şi în patria nóstră, în cât nouĕ ne este cunoscut, până acum nu s'a cântat, şi astfel reuniunea română de musică din Sibiiu a luat angajamentul de a presenta în mod demn publicului acest mare oratoriu al genialului compositor.

Dăm aceste puţine informaţiuni spre mai buna orientare a publicului ascultător, abstând de la o apreciare mai detaiată a composiţiei, ceea-ce nu se póte face în o scurtă notiţă de ziariu.

Credem însĕ, că şi aceste puţine cuvinte vor serví ca informaţiune pentru publicul care nu s'a ocupat mai de aprópe cu acest oratoriu.

Cântarea se face în textul latin, care a servit ca basă şi compositorului, în program însĕ este luată şi traducerea românéscă spre a puté fi mai bine înţelese singuraticele puncte ale composiţiei.

Posta ultimă.

Congregaţia comitatului Sibiiu.

Astăzi, Luni, s'a ţinut congregaţie în Sibiiu sub presidenţia domnului comite suprem *Thalmann*. A fost bine cercetată. Inainte de a se întra în ordinea de zi, domnul asesor consistorial *Nicolae Ivan*, vice-presidentul clubului român, face propunerile următóre:

1. Comitatul sĕ înainteze guvernului representaţiune, de cuprinsul, ca ordinaţiunile lui Hieronymi, referitóre la sistarea activităţii partidului naţional român, *se fie revocate*, eventual dreptul de întrunire *sĕ fie regulat prin lege positivă*.

2. Comitatul sĕ adreseze guvernului representaţiune în chestia banilor adunaţi din partea Românilor pentru ridicarea unui monument la mormêntul lui *Avram Iancu*, bani, cum se ştie, confiscaţi din partea guvernului, şi sĕ céră, ca banii sĕ fie estradaţi, pentru a puté fi întrebuinţaţi în scopul pentru care au fost adunaţi.

Ambele propuneri au fost primite din partea congregaţiunei pentru a fi puse la ordinea de zi în congregaţia ordinară de tómnă.

In numĕrul viitor le vom publica în întregime pe amândouĕ.

Nr. 287 1904. [128] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nicolae Clonța* din parohia de clasa a treia **Viștea-superióră**, protopresbiteratul gr. or. Avrig, pe basa resoluțiunei Preavenerabilului Consistoriu arhidiecesan din 20 April 1904 nr. 4094 B., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ-și subștérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) pănă la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică pentru a cânta, eventual a celebra și cuvênta.

Avrig, 3 Maiu 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condițiuni favorabile.

Preferiți sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cânt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil**

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Cântece, de *Emil Sabo*	C. 1·—
Portretele lui Eminescu, notițe biografice, de *Ioan Scurtu* . . .	„ —·80
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coșbuc*	„ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sfintei scripturi, de *Dr. Petru Barbu*	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri și orașe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmașii Romei, novele și schițe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Povești populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloș, de *Th. D. Speranță*	„ 2.—
Armîna (românca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Istoria lui Stefan-cel-mâre, povestită poporului românesc, de *N. Iorga*, ediția poporală . .	„ —·75
ediție de lux	„ 2·50
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1·50
Intrĕ Capșa și Palat, impresiile unui trecĕtor, de *D. R. Rosetti*	„ 2·—

plus 20 fil. porto postal.

Nr. 518 1904. [129] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante **Sălciua-de-sus**, protopresbiteratul Lupșa, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au și-a înzestra cererile conform normelor în vigóre și a le înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându-se în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta, respective a celebra și cuvênta.

Oficiul protopresbit. gr. or. al tractului Lupșa, în conțelegere cu comitetul parohial.

Ofenbaia, în 15 Maiu 1904.

Vasile Gan
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 8—52

Băi de rîu.

Subscrisul are onórea a face cunoscut, că a deschis plăcutele băi de rîu din strada băilor (Badgasse) nr. 10, provĕdute cu tot comfortul, și rógă on. public a face us de acele.

[126] 3—3 Cu tótă stima

Gustav Heinz.

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, și **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei. [102] 5—10

Mare suprindere!

Nici când nu se mai dă ocasiunea acésta!

500 bucăți pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanție și lanț potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitație de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manșete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaș album cu chipuri (conține 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broș elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înșelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr și bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondență și alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, **costă numai fl. 1·95.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimițĕndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus

P. Lust, Krakau, nr. 120. [127] 3—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

8 zile de probă!

Cu preț uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere prețióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanție pe 3 ani, și cutie.
- 1 lanț panțerat de goldin sau nichel, cu acățător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manșete auriți, marca „Garanție“.
- 1 garnitură bumbi de cămașă și guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduță în cutie.

Aceste 14 prețióse și admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimițĕndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primește înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, așa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis și franco.

— Se primesc vindĕtori și agenți. —

Aceeași garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care 'și păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 10—15

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante **Buduș**, protopresbiteratul gr. or. Bistrița, în urma ordinului Preaven. Consistoriu dto 17 Februarie a. c. nr. 1307 bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoțești de la stat. [80] 1—3

Concurenții au a'și înainta suplicele, instruite conform legei în terminul deschis la oficiul protopresbiteral Bistrița, și se pot înfățișa înaintea alegĕtorilor pentru a cânta, respective a celebra și a cuvênta, cu observarea §-ului 18 din regulamentul pentru parohíi.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, în conțelegere cu comit. parohial.

Bistrița, în 9/23 Martie 1904.

Simeon Monda
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosa** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. 33—9 [98]

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărțĕmêntul farmaceutic.)

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 80

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtoréscă, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
casă de bancă și întreprindere de comunicațiune. (63) 21—31

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 56 Sibiiu, Joi 27 Maiu (9 Iunie) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Dóuĕ propuneri.

Sibiiu, 7 Iunie n.

Douĕ dorinţe, juste şi legitime, are poporul român din statul ungar, pe cari ar fi fericit sĕ şi-le pótă vedé cât mai curênd împlinite şi date trecutului. Dorinţa de a i-se reda *dreptul de întrunire*, drept care îi compete şi poporului român din patria acésta, ca element susţinĕtor de stat, şi mai ales ca element de ordine, şi dorinţa de a ridica un semn de recunoştinţă şi aducere aminte pe mormêntul eroului nostru naţional din trecut, *Avram Iancu*, nu pe banii altora, ci pe banii nostri, adunaţi de la poporul român, dar' trecuţi în mâna guvernului, prin confiscare.

Ambele aceste dorinţe ale némului românesc le-am atins şi noi la tóte ocasiunile potrivite, apelând la bunăvoinţa şi marinimositatea Magiarilor, ca sĕ ne stee într'ajutoriu pentru a ni-le vedé realisate, — dar' suntem tot în aşteptarea împlinirei lor.

Nu putem deci de cât sĕ ne esprimăm părerea de bine, că clubul român al comitatului Sibiiu a mers un pas înainte în privinţa acésta, şi în congregaţia ţinută Luni a înaintat *propuneri concrete*, ca guvernul sĕ fie rugat *prin adrese*, sĕ ne împlinéscă şi una şi alta din justele nóstre dorinţe. Propunerile, admise spre a fi puse la ordinea zilei în congregaţia ordinară de tómnă, vor fi sigur discutate la timpul seu cu demnitatea reclamată de importanţa ce o au, şi astfel vom avé atunci ocasiune sĕ ne pronunţăm mai pe larg asupra lor. De astădată ne mărginim la publicarea lor, în textul cum au fost înaintate congregaţiunei.

Prima propunere, referitóre la dreptul de întrunire, e următórea:

> „Dreptul de liberă întrunire este un drept cardinal, inalienabil, garantat în tóte statele moderne şi civilisate, şi de acest drept s'au bucurat şi popórele din al nostru stat, până la ordinaţiunea ministrului de interne *Hieronymi* din 16 Iunie 1894, numĕrul 321. Confiscându-se dreptul acesta, fără basă legală, prin o simplă ordinaţiune, care nu a fost nici-odată respectată, poporul a rĕmas neluminat asupra celor mai însemnate cestiuni, cari privesc progresul lui cultural şi moral, şi a cădut pradă uneltirilor partidelor socialiste şi anarchiste, cari atacă basele vieţii de stat.
>
> Propun deci:
>
> Adunarea municipală a comitatului Sibiiu, prin o adresă către guvernul ţerii, rógă pe áctualul ministru de interne, ca sĕ revóce ordinaţiunea fostului ministru Hieronymi şi sĕ concédă întrunirile partidelor politice şi naţionale, eventual sĕ reguleze prin lege dreptul de întrunire.“

A doua propunere apoi, în care se cer de la guvern banii adunaţi pentru monumentul lui *Iancu*, e următórea:

> Deóre-ce Maiestatea Sa, gloriosul nostru monarch şi rege, din iniţiativă proprie a dispus şi conces, ca osemintele lui Rákóczy sĕ se aducă şi aşeze în pămêntul patriei sale, şi prin acest act de preaînaltă prudenţă, a trecut peste legi sancţionate, în cari acesta a fost stigmatisat de trădător de patrie, ca sĕ dovedéscă cât de mult îi stă la inimă împăcarea cu popórele sale pe cari le cârmueşte, propun:
>
> Adunarea municipală a comitatului Sibiiu, prin o adresă către guvernul ţerii, rógă pe Maiestatea Sa sĕ dispună preagraţios, ca banii adunaţi în suma de 4701 fl. 40 cr. pentru a se ridica un monument de pietate eroului naţional *Avram Iancu*, luptător pentru tronul şi dinastia Habsburgilor, dar' confiscaţi de guvern, prin poliţia din Sibiiu la 5 Maiu 1900, sĕ se estradee în scopul pentru care au fost colectaţi“.

Nu putem sĕ nu ne esprimăm bucuria şi asupra faptului, că congregaţia comitatului Sibiiu *în unanimitate* a aflat că sunt de *admis* propunerile pentru a fi discutate, ceea-ce ne face sĕ ne legănăm în speranţa, că congregaţia tot aşa, *în unanimitate*, le va şi vota la timpul seu şi le va ridica la valóre de concluse, convinsă fiind, că poporul român, prin representanţii sei din congregaţie, ca totdéuna, aşa şi acum, nu a cerut şi nu cere alta de cât aceea ce e just şi echitabil, ce i-se compete şi lui, ca parte din statul la care aparţinem toţi, şi în care şi pentru care trăim toţi.

Ancheta pentru reforma învĕţămêntului poporal.

(Fine).

In şedinţa din 1 Iunie şi cea din 3 Iunie s'a continuat şi terminat discuţia specială asupra proiectului de lege pentru reformarea învĕţămêntului public. Au luat parte la ea: metropolitul Mihályi, insp. r. de şcóle Verédi Károly, Kozma Ferencz, insp. de şcóle Varjassi Árpád, deputaţii Vészi (Weiss) József, Csernoch János, Okolicsányi László, Nyegre László, Barta Ödön şi senatorul orăşenesc Bárczy István.

Dintrĕ acestia, Inaltpreasânţia Sa metropolitul *Mihályi* recomandă, ca dreptul de a scutí de la cercetarea şcólei sĕ se lase scaunelor (comitetelor) şcolare, nu numai în ce priveşte şcólele din capitală, — cum cerea Bárczy, — ci peste tot, cu privire la tóte şcóle poporale, aşa cum e statorit în §. 2 al art. de lege XXXVIII. din 1868. Crede că ar fi consult sĕ se omită din proiect dispoziţiunea, că necercetarea şcólei are sĕ fie considerată ca transgresiune, fiind-că acésta ar da ansă la multe şicanări. In acelaşi sens vorbeşte şi *Barta*, care zice că mulţimea de pedepse pentru netrimiterea copiilor la şcólă creéză pentru cetăţeni situaţie imposibilă. *Nyegre* doreşte, ca pentru garantarea ordinei şi resultatului instrucţiei sĕ se dee pretorilor drept de ingerinţă în causele învĕţămêntului.

Halász Ferencz reflectéză la propunerile şi obsevările făcute de oratori, şi rĕspunde metropolitului Mihályi, că „tocmai la Români frecuentarea şcólei stă în al şeptelea loc în ţéră şi că e interesul principal tocmai al acestui „element de popor“, ca în privinţa acésta „sĕ es procédă cu mai multă asprime.“

Urmând discuţia asupra capitlului II. ministrul Berzeviczy rógă pe membri, ca în scopul încheerii discuţiilor cât mai curênd, sĕ-şi facă observările cât se póte mai pe scurt.

Abatele *Komlóssy* Ferencz propune la § 13. că *în tóte şcólele poporale din ţéră limba de propunere sĕ fie cea magiară*, cu concesiunea, ca în clasa I. şi II. (anul 1. şi 2 de şcólă) sĕ se pótă întrebuinţa ca limbă intermediară limba maternă, în cl. III. sĕ se validiteze deja paralel limba magiară cu cea maternă, ear' în clasele superióre sĕ se validiteze hotărît limba magiară.

Tuba János, deputat, e de părerea, că în şcólele comunale sĕ se asigure necondiţionat propunerea limbii magiare, ear' în şcólele de repetiţie limba de propunere sĕ fie inomis limba magiară.

Varga Gyula propune, ca în şcóle cari au de la stat ajutoriu la salarisarea învĕţătorilor, sĕ se aplice limba magiară ca limbă de propunere cel puţin în proporţie egală cu partea cât face ajutoriul de stat la întrégă dotaţiunea învĕţătoriului. (Cum adecă? De fie care corónă o oră de propunere în limba magiară, ori — creiţariul şi cuvêntul?.... Red.).

Papp Elek, consilier ministerial, pledéză pentru statorirea cât se póte de hotărîtă a limitei dintrĕ învĕţătorii de stat şi învĕţătorii confesionali.

Polónyi Géza recomandă în atenţiunea ministrului, ca „acolo unde susţinem instrucţie confesională, fie şi cu scop naţionalistic, sĕ nu permitem şcóle susţinute cu ajutoriu străin“.

Bogdanovici Lucian, episcop sêrb, nu apróbă propunerea religiunii în douĕ limbi, fiind-că prin acésta devine problematic resultatul. Religia trebue sĕ se propună în limba maternă a elevului. Şcólele de repetiţie sĕ fie statificate deplin.

Magyar Kázmér, cons. min. în ministeriul de agricultură, pledéză pentru a se lua dispoziţiuni pentru facilitarea cât se póte a instrucţiei economice în şcólele de repetiţie.

Vészi József propune în textul §-ului 13 următórea modificare: „Dacă însĕ la vr'o şcólă elementară cu limbă de propunere

---

FOIŞÓRĂ

„Frunze de laur.“

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

(Urmare).

Trecerea Dunării.

Ca torentele de munte
Vêjăind din depărtare,
Astfel streapĕtul de arme
Vine mare, tot mai mare:
Căci ca frunza şi ca iarba,
Fără numĕr, fără nume,
Trece óstea meḑi-nopţii,
Par'că câtă este 'n lume.

Ei spre Dunăre alérgă
Sĕ dea pept cu semiluna,
Şi la multele cunune
Sĕ-şi adaugă încă una.
Dar' când vor s'arunce punte
Preste undele bĕtrâne,
Iată Istrul se ridică,
Cutezanţa sĕ le 'nfrâne.

„Cine sunteţi voi, nemernici?
Ce căutaţi pe-aceste plaiuri?
Căci străini sunteţi pe-aicea
Şi la porturi şi la graiuri!
Eu sum tatăl României,
Şi cu fraţii mei Carpaţii
Ocrotim cu zid şi şanţuri
Pe Românii, mult cercaţii.

Mergeţi dar', de vreţi sĕ treceţi
De la ei sĕ-mi daţi solie;
Ear' altmintrea vĕ întórceţi
La ernatica moşie!“ —
Indeşert se rógă, lucră,
Indeşert se sfarm' asudă,
El le surpă peste nópte
Ce fac ziua 'n multă trudă.

Deci se 'ntórnă-acum şi chiamă
Românaşii lui, sĕ vină,
Trecerea sĕ le soléscă
La Bulgaria vecină.
Eară el cu faţa blândă
Zice scurtele cuvinte:
„Cu copiii-mi dimpreună
Treceţi, mergeţi înainte!“

Doctor Pastea şi cu frate-sĕu.

Lupta urlă, urlă 'nfuriată,
Turcii şi Românii-'s încleştaţi;
Crucea, semiluna se arată
Şi dispar prin câmpii sângeraţi.
Ear' colo trecênd se string de mână,
Se depártă — haid cu Dumnezeu!
Doi oşteni din armia română,
Doctor Pastea şi cu frate-sĕu.

Lupta urlă, urlă 'nfuriată,
Plevna 'ncinsă ca cu brâu de foc
Se ridică gróznică 'ncruntată,
Cu viéţa vinde-un pas de loc.
Dar' Românii şi-au uitat de mórte,
Tot osteanul e un puiu de leu;
Cei doi fraţi — ori care 'i a lor sórte?
Doctor Pastea şi cu frate-sĕu.

Lupta urlă, urlă 'nfuriată
Morţi, răniţi s'aduc suflând d'abia;
„Prima rană 'n lupta căştigată
Dómne dă s'o leg cu mâna mea!
Şi din braţe de soldaţi pogóră
Pe un june mult rănit şi greu,
„Frate-meu!“ — un vai, un ţipet sbóră,
Doctor Pastea şi cu frate-sĕu.

Lupta urlă mai înverşunată,
Armele române-au triumfat!
Şi ura! se 'nalţă, ca sĕ bată
La al norilor etern palat.
„Ce e?“ — „Am învins!“ — „Adio ţéră,
Mor voios pentru pămêntul tĕu!“
Şi pe urm'apoi se 'mbrăţişară
Doctor Pastea şi cu frate-sĕu.

Jertfa şcolarilor.

„O oră 'ntrégă a trecut,
Băiatul nu-mi mai vine;
La şcólă dór' e reţinut,
De-şi se pórtă bine.
Mĕ duc sĕ vĕd ce s'a 'ntêmplat,
Căci sum neliniştită.“
O mamă zise, şi 'n sburat
La şcólă e sosită.

Şcolarii şed în clasa lor
Şi cântă voiniceşte,
Şi 'n vesel cor şi ciorobor
Fac scame bărbăteşte.
Căci astfel séma şi-au fost tras,
S'ajute şi ei ţéra,
O oră 'n zi e de rĕmas
La lucru 'n şcólă séra.

Şi sărutând pe fiul sĕu
Cu-o lacrimă ferbinte,
Ii zice: „Da, cu Dumnezeu,
Lucréză înainte.
Şi scama ce veţi face voi.
Cu mâni nevinovate,
La toţi, cari sufer pentru noi,
S'aducă sănĕtate!“

(Va urma).

nemagiară numĕrul elevilor cu limba maternă magiară, *ori împreună cu al celor cari poftesc sĕ înveţe ungureşte* face cel puţin 20% din numĕrul total al elevilor, *limba de propunere are sĕ fie cea magiară.*

Metropolitul *Mihályi* arată că dispoşiţiunile din capitlul acesta sunt în contrazicere cu legea din 1868. Aceea prescrie cum trebue pusă în lucrare instruarea în limba magiară. Sĕ respectăm deci legea din 1868. Cursurile de repetiţie pun pe umerii poporului sarcini aşa de grele, în cât nu le póte suporta.

Fináczy Ernő cu privire la cunóşterea limbii magiare aştéptă de la elev numai atâta, ca sĕ-şi pótă esprima cugetele corect. Ca § nou cere sĕ se iee, că de la întrarea în vigóre a legii presente testimoniile de la finea anului şcolar au sĕ se estradee în limba magiară la tóte şcólele, ear' conţinutul rapórtelor (programelor) şcolare póte fi eventual şi în două limbi.

Okolicsányi László accentuéză de nou, că scopul principal al proiectului trebue sĕ fie învĕţarea limbii magiare cu mai bun resultat. Pledéză pentru deplina statificare.

Nyegre László ar dorí sĕ se decreteze pentru şcólele de stat scutire de didactru.

In şedinţa ultimă, ţinută Vineri (3 Iunie n.) s'a discutat deosebi cestiunea cualificării învĕţătorilor şi a salariilor. Au vorbit: Komlóssy, Papp Elek, Várossy Gyula (episcop r. cat. în Alba-regală), Antal Gábor (superintendent reformat), cons. ministerial Halász, Kovács János, Fináczy, Kozma Ferencz (insp. reg. de şcóle), Beöthy Zsolt (profesor de universitate) şi canonicul Steinberger. Dintrĕ acestia: canonicul *Komlóssy* cere sĕ se decreteze, că *la tóte preparandiile limba de propunere are sĕ fie cea magiară;* în casuri de închidere a institutelor sĕ hotăréscă o comisiune compusă din representanţi ai ministeriului şi ai autorităţii confesionale; învĕţătorilor cari se disting prin zel şi muncă, sĕ li-se deschidă avantagiul de a puté avansa ca profesori la preparandie.

Kovács János cere sĕ se elimineze din textul proiectului dispoşiţiunea, că la esamenele de stat póte sĕ se întrebuinţeze şi limbă străină.

Várossy Gyula combate luarea cualificării învĕţătorilor de la confesiuni; proiectul cuprinde suficientă îngrijire pentru controla din partea statului, acésta e de ajuns. Propune, că la preparandiile confesionale ajutorate de la stat cu sume mai mici, instituirea profesorilor sĕ se lase în competinţa confesiunei respective, dar' condiţionată de la aprobarea din partea statului.

Fináczy zice că primiri în preparandie numai pe basă de esamen de primire, sĕ nu se mai concédă, ear' cualificarea sĕ se facă numai în limba magiară, aşa cum se face pentru şcólele medii.

Beöthy propune a se intercala în §-ul despre cualificare că: „Pentru instruare, ori propunere în şcóle poporale elementare numai statul dă cualificare, şi adecă pe basa esamenului special de cualificaţiune“.

După acestea *ministrul Berzevicy* mulţămeşte anchetei pentru interesul manifestat faţă cu proiectul, cum şi presei pentru interesul cu care a urmărit discuţiile, şi spunênd că va supune proiectul şi unei anchete de specialisti, pentru discutarea lui din punct de vedere pur pedagogic, declară încheiate discuţiile. Ii rĕspunde episcopul *Várossy*, mulţămindu-i pentru-că „s'a decis la aşa pas însemnat în interesul magiarismului“.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei din Sibiiu au mai întrat următórele oferte:

I. De la advocatul *Rubin Patiţia* (Alba-Iulia) *200 coróne.*

II. De la „fundaţiunea Şaguna“ *300 cor.*

III. Pe lista parochiei *Geomal* (tractul Alba-Iulia) de la: Nicolae Crişan 10 coróne; Ioan Neagoe 5 coróne; Simion Meteş, Simion Buta, Nicolae Rad l. Avram, Ioan Stana l. Gavrilă, Gavrilă Stana, Ioan Opriş, Dumitru Meteş, Gligor Rad, Todor Marcuş ai Taţienii, Iacob Danciu, câte 1 corónă; zece credincioşi, cu contribuiri sub 1 corónă, 3 cor. 90 fileri; din colecta de bucate (douĕzeci şi şése credincioşi 90 cupe de grâu, cinci credincioşi 34 cupe de cucuruz) 13 cor. 30 fileri. De tot *42 cor. 20 fileri.*

Adunarea municipală a comitatului Sibiiu.

— 7 Iunie n.

După cum am anunţat deja în numĕrul trecut al fóiei nóstre, eri la 6 Iunie s'a ţinut adunarea generală a comitatului Sibiiu, participând un numĕr mai însemnat de membri de cât altă dată.

Dintrĕ Români au fost presenţi preste 20 membri.

La ordinea zilei au fost preste 150 de obiecte, cari şi-au aflat resolvirea în 2 şedinţe.

Dintrĕ obiectele mai importante amintim la locul prim rĕspunsul ce l'a dat domnul vice-comite la interpelaţia membrului Florian în causa ajutoriului de stat ce se dă preoţimei greco-catolice, ajutoriu ce se împarte, după părerea interpelantului, nu după merite preoţeşti, ci după merite patriotice, desconsiderându-se cei mai harnici preoţi total, sau dându-se câte o sfărmitură, ear' celor ce nu merită de loc sau prea puţin, li-se dă 500—1000 coróne, lucru ce provócă resens întrĕ preoţime.

Vice-comitele a spus, că ministrul împarte banii, dar' sumele de împărţire şi-le a reservat sie-şi, deci în meritul acesta nefiind o lege positivă nu póte fi constrîns cui şi cât sĕ dee, dat fiind, că întrebarea acésta se va regula de-odată cu autonomia catolică ce se găseşte în curgere. Interpelantul s'a declarat nemulţămit cu rĕspunsul dat.

La raportul vice-comitelui despre starea comitatului, membrul N. Ivan a propus şi adunarea a primit, ca „sĕ se facă o şcólă de viţă de vie americană“, şi în cele 14 comune în cari s'a constatat că bântue filoxera sĕ se dee viţă de vie gratuit, ori pe lângă taxe minimale.“

A urmat apoi alegerea unui prim-pretor în cercul Sebeşului.

Comitele suprem a numit membri în comisiunea candidătóre pe Dr. Carol Wolff, Ferenczy István şi Dr. Thullner, ear' adunarea a ales pe Dr. Oskar Meltzl, Nicolae Ivan şi Schuster Martin. Intrĕ cei 4 concurenţi fiind toţi cualificaţi, comisiunea i-a candidat pe toţi 4, ear' adunarea a ales cu aclamaţiune pe *Ioan Schoepp*, fost pretor la Mercurea. Devenind acum vacant postul de pretor din Mercurea, comisiunea candidătóre a candidat pe cei 3 practicanţi şi concurenţi cualificaţi.

In plenul adunării s'au născut divergenţe, dacă se alege după legea nouă un pretor de clasa I ori un pretor de clasa a II-a?

Ca sĕ se pună capĕt acestor divergenţe, membrul Nicolae Ivan, susţinênd părerea ce a avut-o şi în comisiunea de candidare, a propus sĕ nu se facă alegerea, ci sĕ substitue comitele până la adunarea de tómnă. Dr. Meltzl, presidentul clubului săsesc, şi referentul Bedeus au sprijinit şi ei propunerea.

Dr. Carol Wolff a propus după încheiarea discuţiunei sĕ se facă alegerea, şi punêndu-se la vot, propunerea membrului N. Ivan a obţinut 55 voturi, ear' propunerea Drului Wolff 58, şi aşa s'a făcut alegerea.

Românii, conform înţelesului luat cu clubul săsesc în ziua premergĕtóre, n'au votat, şi astfel au ales numai puţinii Saşi, alegênd pe *Mihály Arpád,* cu vre-o 50 voturi, contra 14 voturi ce s'au dat lui *Andree,* practicant.

Membrii esterni ai Saşilor au maiorisat pe cei de la centru şi a fost întrĕ ei e neorientare totală, ear' dintrĕ Români patru nu s'au conformat hotărîrii clubului, şi au votat pentru Mihály Árpád.

După ce acest obiect a ţinut în încordare spiritele până cătră o oră, a urmat la cererea în scris a lor 10 Români sĕ se pertracteze propunerile presentate de Nicolae Ivan.

Propunĕtoriul a motivat propunerile prin câte o vorbire alésă, ear' căpetenia saşilor, Dr. Bruckner, deputat dietal, recunoscênd importanţa propunerilor şi declarându-se gata a le şi sprijiní, a cerut sĕ se dee comitetului permanent spre studiare pentru adunarea primă ordinară.

Conformându-se acestei propuneri şi propunĕtoriul în conţelegere şi perfect acord cu toţi membrii români ai clubului, ambe propunerile s'au primit cu unanimitate, ca sĕ se dee comitetului permanent.

Celelalte obiecte de interese mai locale s'au pertractat în şedinţa de după amiazi, la care au participat puţini membri.

Fundaţiunea Şaguna.

Comisiunea administrativă a „fundaţiunii Şaguna“ şi-a ţinut anul acesta şedinţa anuală în 10 Maiu, votând ajutóre pentru trebuinţe şcolare şi bisericeşti următórelor comune bisericeşti:

a) pentru biserici:

1. Şarpotoc (tractul Sighişóra) .	300	cor.
2. Criţ (Sighişóra)	300	„
3. Caşva (Reghin)	200	„
4. Glăjarie (Reghin)	400	„
5. Gelmariu (Orăştie)	400	„
6. Dumbrava (Reghin)	500	„
7. Şimotelnic (Bistriţa)	700	„
8. Noul-săsesc (Sighişóra) . . .	300	„
9. Bistriţa (Bistriţa)	600	„
10. Trăscău (Lupşa)	300	„
11. Murĕş-Sângiorgiu (M.-Oşorheiu)	600	„
12. Copşa-mare (Mediaş) . . .	200	„
13. Bonţida (Cluj)	400	„
14. Vima-mică (Cetatea-de-pétră) .	300	„
15. Sălciva-de-sus (Lupşa) . . .	500	„
16. Brăzesti (Alba-Iulia) . . .	300	„
17. Galaţi (Bistriţa)	400	„
18. La colecta pentru zidirea catedralei din Sibiiu	300	„

b) pentru şcóle:

1. Sărata (Avrig)	300	cor.
2. Baica (Unguraş)	300	„
3. Nucşóra (Haţeg)	100	„
4. Romiţa (Unguraş)	200	„
5. Certege (Câmpeni)	300	„
6. Breţcu (Treiscaune)	300	„
7. Almaşul-mic (Orăştie) . . .	400	„
8. Sohodol (Bran)	600	„
9. Acmariu (Alba-Iulia) . . .	300	„
10. Deag (Têrnava)	100	„
11. Boroşneul-mic (Treiscaune) .	300	„
12. Şeica-mare (Mediaş) . . .	100	„
13. Bonţida (Cluj)	400	„
14. Heghig (Treiscaune) . . .	300	„
15. Bredeciu (Cluj)	300	„

S'au votat deci 7400 coróne pentru biserici şi 3900 coróne pentru şcóle. Total 11.300 coróne.

Spre orientarea comunelor petente observăm, că pe viitoriu se vor respinge tóte acelea rugări, cari nu vor fi instruite conform normelor regulamentare. Anume se cere, ca rugarea cătră comisiunea administrativă a fundaţiunii Şaguna sĕ fie instruită:

a) cu conclusul sinodului parochial, în care s'a decis cererea ajutoriului;

b) cu un plan şi preliminariu de spese al bisericei sau şcólei proiectate a se zidí, repara ori adjusta cu cele necesare, trebuind ambele (planul şi preliminariul) sĕ fie aprobate de Ven. Consistoriu;

c) cu inventariul comunei bisericeşti, din care sĕ se vadă averea disponibilă;

d) cu document despre restul cassei. *Unde raţiociniile nu-s în regulă, acolo comuna nu merită ajutorare;*

e) cu budgetul ultim, aprobat de Consistoriu;

f) cu un conspect autentic despre contribuirile făcute de popor în acest scop. *Unde nu contribue şi poporul, acolo nici fundaţiunea nu póte ajuta;*

g) dacă ajutoriul se cere pentru acoperirea unei datorii, aceea trebue dovedită cu documente în regulă;

h) eventuale alte documente recomandătóre.

NOUTĂŢI

Saşii — contra proiectului de reformă a învĕţămêntului poporal. Consistoriul din Sibiiu al bisericei ev. lutherane tocmai pe timpul anchetei convocate în cestiunea projectului de reformă a învĕţămêntului poporal discuta acest proiect şi astfel representantul bisericei ev. lutherane din Transilvania nu a participat la ancheta convocată de ministrul, reservându-şi sĕ facă în scris observările asupra proiectului. Ca resultat al acestei discutări, consistoriul a hotărît, după cum am scris şi în numĕrul penultim, ca biserica ev. lutherană din Transilvania sĕ lupte contra proiectului de reformă cu tóte mijlócele legale, deóre-ce numita biserică 'l consideră ca lege escepţională, *cu scop de a se cassa instrucţia în limbile nemagiare din patrie.* Intrĕ altele, se va face la guvern o representaţie pentru a se elimina din project dispoşiţiunile îndreptate contra naţionalităţilor.

*

Din Mediaş ni-se scrie, că Luni, a doua zi de Rusalii, s'a ţinut acolo esamenul public la şcóla gr. ort. română, pusă sub conducerea învĕţătoriului *Filon Necşa.* Esamenul a fost presidat de preotul *G. Crişan.* Rĕspunsurile elevilor şi ale elevelor au fost precise şi mulţămitóre, astfel, că resultatul esamenului a fost trecut în condica şcolară cu *„fórte bun“*. In ziua următóre s'a aranjat maial cu şcolarii şi cu tinerimea adultă, în pădurea Vevĕr. A fost fórte succes. Corul s'a produs cu cântări, ear' tinerimea a dansat. Au luat parte şi unii membri din inteligenţa locală.

*

***Concertul** dat aséră din partea reuniunei române de musică din Sibiiu a avut succes desĕvêrşit.*

*

† Dorina Coroianu n. Raţiu, după cum aflăm cu adâncă părere de rĕu, a decedat eri. Era soţia dlui advocat din Cluj, Iuliu *Coroianu,* şi fiica decedatului Dr. Ioan *Raţiu,* fost president al partidului naţional român. Va fi înmormêntată în Sibiiu.

*

† Gödri Ferencz, fiul domnului *Gödri Sándor,* jude de instrucţie la tribunalul regesc din loc, a decedat Duminecă diminéţa, în urma unei întêmplări nenorocite. Jucându-se cu un revolvĕr plin, revolvĕrul s'a descărcat şi glonţul l'a nimerit în cap pe simpaticul tinĕr. Era de 22 ani, şi candidat de advocat în cancelaria domnului *Dr. Vasile Dan.*

*

Esamene. Din tractul Turdei ni-se scrie, că esamenele publice de vară s'au ţinut în acel tract în cursul lunii Maiu. Au fost conduse de protopresbiterul tractual *Jovian Murĕşan,* care s'a presentat în fie-care comună însoţit de câte doi învĕţători, însărcinaţi sĕ facă proximei conferenţe învĕţătoreşti raport amĕnuntit despre cele vĕdute şi esperiate la esamene. Esamenele au fost peste tot bune. Cu distingere au dat esamen învĕţătoriul *Ioan Manica* din *Banabic,* absolventul de teologie *Simion Nossa,* învĕţătoriu provisoriu la şcóla din *Agârbiciu,* şi *Ioan Meţianu,* învĕţătoriu la şcóla din *Hărastăş.*

*

Prospecte de recoltă. Oficiul de statistică din ministeriul de agricultură, pe basa rapórtelor întrate de la raportorii economici ai ministeriului contempléză recolta de grâu din anul acesta cam la *31,869.000* de măji metrice. Cu *11,154 000* de măji metrice *mai puţin de cât în anul trecut.*

*

Pentru cei cari au luptat la Custozza. De la comanda regimentului de infanterie nr. 43, care a luat parte la lupta de la Custozza, se face apel cătră toţi fostii soldaţi cari au servit la acest regiment, sĕ-şi înştiinţeze adresa la adjutantura regimentului în Biserica albă (Fehértemplom) până în 10 Iunie a. c.

*

Esplosie de dinamit în tren. In trenul de poştă orientală s'a întêmplat Sâmbătă întrĕ staţiunile Geogeli şi Gumendja (în apropiere de Salonic) o esplosie, pe urma căreia un frênariu a fost ucis, ear' trei inşi din personalul trenului au îndurat răniri grave. Esplosia s'a întêmplat într'un vagon încărcat cu marfă, în care fusese pusă o bombă de dinamit. Din cercetările de până acum s'a constatat, că bomba a fost pusă în vagon pe ascuns, din partea membrilor comitetului revoluţionar macedo-bulgar.

*

Hârtii de 10 coróne — false. Ministrul de comerciu a dat ordin tuturor oficiilor postale, ca sĕ esameneze bine hârtiile (bancnotele) de câte 10 coróne cari întră la poştă, fiind-că în timpul din urmă s'au pus în circulaţiune aprópe în întrégă ţéra bancnote de acestea false. Falsificatele sunt pe hârtie ceva mai grósă de cât cele veritabile, au colóre mai întunecată şi farba roşie de pe ele se póte uşor şterge dacă o udăm cu apă. E imprimată pe ele seria 1720 şi numĕrul 003720.

*

Dorinţă împlinită. Părintele Ioan Budoiu din Câmpuri-Surduc (tractul Ilia) scrie următórele: După înfiinţarea reuniunii femeilor din comuna mea cu scopul înfrumseţării bisericei etc., junii încă au urmat esemplul bun. De mult am dorit înfiinţarea bibliotecei şcolare, dar' din causa marilor cheltuieli avute cu edificarea frumósei nóstre biserici nu s'a putut, ear' acum tótă grija ni-am îndreptat'o la edificarea unei şcóle corespundĕtóre, şi nu am avut nici un prisos de bani pentru bibliotecă. In anul acesta însĕ junimea a aranjat o „Nedeie“ în ziua de Rusalii cu caracter poporal. Căştigul moral fórte însemnat ni-l'au adus dnii preoţi: S. Olariu din Tisa, B. Nistor din Glod, V. Sĕlăgean din Săcămaş, L. Popa din Tătăreşti, cu soţiile lor şi popor din comunele dlor, dna Victoria Şiuiaga din Săcămaş, S. Mátyás din Dobra, G. Furduiu, înv. în Gurasada, dna Lucreţia Olariu din Gurasada ş. a., popor de prin comunele vecine, un numĕr însemnat de industriaşi din Dobra şi alte comune. Toţi acesti domni şi dómne au şi suprasolvit în bani, şi le mulţămesc sincer pentru participarea dlor la acéstă „Nedeie“, căci poporul s'a simţit fericit când a vĕdut în mijlocul lor inteliginţa, ear' prin asta s'a ajutorat mult înfiinţarea de lucruri bune pentru popor. Fiind preţul întrării modest, dl învĕţătoriu local şi junii au dat sémă de un venit de 40 cor., la care se mai adaugă suma de 2 cor., dată ulterior de dl S. Dragomir, notariu în Guarsada. Deci resultatul în bani e 42 cor., cheltueli au fost 17 cor. 17 fil., a rĕmas venit curat 24 cor. 83 fil., cari se vor întrebuinţa pentru procurarea de cărţi acomodate pentru popor. Respect şi onóre celor cari sprijinesc astfel de lucruri.

Esamenele la seminariul „Andreian“.

Conferenţa corpului profesoral de la institutul nostru teologic-pedagogic, ţinută în 22 April st. v. a statorit terminele şi ordinea esamenelor în următórele:

A. Pentru secţiunea teologică.

In *3 Iunie* st. v. înainte de amiazi *Pastorala şi Liturgica* (cursul III), profesor Dr. E. Roşca; după amiazi *Archeologia biblică* (cursul II), profesor I. Hociotă.

In *4 Iunie*: înainte de amiazi *Dreptul canonic* (cursul III), profesor Dr. E. Roşca; după amiazi *Omiletica* (cursul II. şi III.), la cursul II. profesor Dr. A. Crăciunescu, la cursul III. Dr. P. Şpan.

In *5 Iunie:* înainte de amiazi *Didactica* (cursul II), profesor Dr. P. Şpan; după amiazi *Isagogia* (cursul I.), profesor Dr. A. Crăciunescu.

In *7 Iunie:* înainte de amiazi *Istoria bisericéscă* (cursul I), profesor N. Vătăşan; după amiazi *Economia* (cursul III), profesor D. Comşa.

In *8 Iunie*: înainte de amiazi *Dogmatica* (cursul II), profesor Dr. P. Şpan; după amiazi *Musica vocală şi instrumentală* (cursul III), profesor T. Popovici.

In *9 Iunie*: înainte de amiazi *Pedagogia* (cursul III), profesor Dr. P. Şpan; după amiazi *Limba şi literatura română* (cursul I), profesor V. Stan.

In *10 Iunie*: înainte de amiazi *Psichologia* (cursul I), profesor Dr. P. Şpan; după amiazi *Esegeza* (cursul I), profesor Dr. A. Crăciunescu.

In *11 Iunie*: înainte de amiazi *Morala* (cursul II), profesor V. Stan; după amiazi *Cântări bisericeşti* (cursul III), profesor D. Cunţan.

In *12 Iunie:* înainte de amiazi *Introducerea în teologie* (cursul I), profesor Dr. A. Crăciunescu.

In *14—15 Iunie* conferenţă profesorală.

In *16 Iunie* serviciu divin şi încheerea festivă a anului şcolar.

In *17 Iunie* estradarea testimoniilor.

B. Pentru secţiunea pedagogică.

In *3 Iunie*: înainte de amiazi *Limba magiară* (cursul III.), profesor N. Vătăşan; după amiazi *Limba magiară* (cursul I.) profesor N. Vătăşan, şi *Religiunea* (cursul II.), profesor Dr. A. Crăciunescu.

In *4 Iunie*: înainte de amiazi *Limba magiară* (cursul II.), profesor V. Stan şi *Religiunea* (cursul I.), profesor Dr. A. Crăciunescu; după amiazi *Limba română* (cursul III.), profesor V. Stan.

In *5 Iunie*: înainte de amiazi *Didactica* (cursul II.), profesor Dr. P. Şpan, şi *Religiunea* (cursul III), profesor Dr. A. Crăciunescu; după amiazi *Limba română* (cursul I.), profesor V. Stan.

In *7 Iunie*: înainte de amiazi *Istoria patriei* (cursul I.) profesor Dr. A. Crăciunescu, şi *Constituţia patriei* (cursul I.), profesor Dr. E. Roşca; după amiazi *Economia* (cursul III.), profesor D. Comşa, şi *Limba română* (cursul II.), profesor V. Stan.

In *8 Iunie*: înainte de amiazi *Aritmetica şi Geometria* (cursul II.), profesor D. Comşa, şi *Zoologia* (cursul I.), profesor N. Vătăşan; după amiazi *Musica vocală şi instrumentală* (cursul III.), profesor T. Popovici.

In *9 Iunie*: înainte de amiazi *Pedagogia* (cursul III.), profesor Dr. P. Şpan, şi *Aritmetica şi Geometria* (cursul I.), profesor D. Comşa; după amiazi *Istoria universală* (cursul II.), profesor Dr. A. Crăciunescu.

In *10 Iunie*: înainte de amiazi *Psichologia* (cursul I.), profesor Dr. P. Şpan, şi *Mineralogia* (cursul III.), profesor N. Vătăşan; după amiazi *Istoria pedagogiei* (cursul III.) şi *Gimnastica* (curs. I. II. şi III.), la ambele profesor Dr. P. Şpan.

In *11 Iunie:* înainte de amiazi *Geografia* (cursul I.), profesor D. Comşa; după amiazi *Cântări bisericeşti* (cursul III), profesor D. Cunţan, şi *Geografia* (cursul II.), profesor D. Comşa.

In *12 Iunie*: înainte de amiazi *Botanica* (cursul II.), profesor N. Vătăşan; după amiazi *Fisica şi chemia* (cursul III.), profesor D. Comşa.

In 14—17 Iunie ca la secţiunea teologică.

Esamenele se încep: înainte de amiazi la ora 8, după amiazi la ora 3.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Este deci de dorit, ca un teolog în conţelegere cu un pictor sĕ preciseze în o biserică de model — întru-cât e cu putinţă — caracteristica singuraticelor cete, spre a serví de model şi acelora, cari n'au pregătirile teoretice suficiente pentru aşa ceva.

Noi vom încerca în conţelegere cu pictorul Smigelschi a statorí pentru cupola catedralei din Sibiiu cele 9 cete, basaţi pe studiile teoretice făcute asupra îngerilor după Areopagita, Ἑρμηνεία, după modele mai însemnate de la Iwiron, San-Marco, Florenza, Cefalù, Suceviţa etc., etc. In jurul lui Pantocrator stau cetele îngeresti. Mai aprópe e clasa primă a celor 3 soiuri de *consilieri.* „.... *înaintea ta stau .... cheruvimii cei cu ochi mulţi şi serafimii cei cu câte 6 aripi ....*“ [1]) Deci în primul cerc din jurul lui Christos trebue pictată clasa primă: cheruvimi, serafimi şi tronuri. In acest cerc are sĕ domineze colórea *roşie a focului*, avênd acestia sĕ represinte *căldura.* (Veḑi pag. 85 vers 37), fiind mai aprópe de „Christos, *sórele* dreptăţii“. Din fie-care soiu se zugrăvesc atâtea figuri, câte admite spaţiul, împărţite după usul picturii bizantine cu óre-care simetrie geometrică.

Consilierii.

I. Cheruvimii: 1. Ingeri cu 2 aripi, cap cu diademă, aureolă. Corpul nu se vede. 2. Alt soiu se póte face tot ca mai sus, numai cu 4 aripi şi pe aripi cu „ochi mulţi“. Dacă la un loc se fac 3 esemplare, la mijloc se zugrăveşte soiul de sub 2, ear' lângă acesta câte unul de sub 1.

II. Serafimii: 1. Ingeri cu 6 aripi; cu părechea mijlocie sbóră, ear' părechea superióră şi inferióră (mai mare) se încrucişéză. La mijlocul tuturor aripilor, sau numai între părechea superióră, este capul cu diademă. Pe aripi pot fi „ochi mulţi“. Trupul nu se vede, de cât mânile. In drépta ţin ripida, de-asupra în formă cuadrată sau rotundă şi cu inscripţia: „*Sfânt, sfânt, sfânt*“ (Isaia VI, 3). 2. Al doilea soiu póte avé aripile superióre şi inferióre neincrucişate, şi întinse paralel în sus şi în jos. 3. Al treilea soiu are trup întreg, din care se vĕd — pe lângă cap — numai palmele şi piciórele de la genunchi în jos, góle.

Intru-cât la un loc din cercul prim se vor desemna 3 esemplare, póte fi cel mijlociu din soiul al 3-lea; ear' cei laterali odată de soiul 1, altădată de soiul al 2-lea.

III. *Tronurile*=*Scaunele*: Inele de o anumită grosime proporţionată. De regulă sunt înzălate 2, una de-asupra celeilalte, ca d. e. la Athos, în cupola bisericei de la mănăstirea Dochiariu. Pe marginea esternă a rótelor aripi cu ochi, cam 4 la un inel. Altădată se pot aplica şi 3 inele înzălate, mai ales, când se fac la piciórele sfintei Treimi, cum e d. e. în biserica Cesariani de pe muntele Hymetus şi în biserica din Egerseg. Dacă e spaţiu, din mijlocul inelului de jos sbóră în sus un cap de înger, cu aureolă şi cu 2 aripi.

Impărţirea lor în cerc este a se face aşa, ca un esemplar sĕ ajungă sub piciórele lui Pantocrator, precum se află în icóna „A doua venire“ de pe un părete al trapezei din mănăstirea Dionysiu (Athos). Aici cele 2 inele înzălate sunt una lângă alta, aripate; piciórele lui Christos (ca judecător) sunt aşezate pe ele.[2])

Guvernatorii.

Urméză un al doilea cerc, mai mare. In cupolele cu formă de turle în cercul al II-lea se împart numai guvernatorii. In cupola catedralei de la Sibiiu, care e semi-globică, nu încap atâtea cercuri. Deci acesta trebue împărţit în două şi pe jumetatea I se împart guvernatorii, ear' pe jumĕtatea a II-a executorii.

IV. *Domniile.* Figuri întregi de om, cu aureolă, diadem, 2 aripi, cămaşă simplă şi togă clasică fără decoraţiuni, dar' lungă în cât se acopere piciórele, fie de tot, fie numai în parte. Pot fi încinşi preste cămaşă. In o mână au bĕţ lung, la vêrf cu flóre de *crin*, în ceealaltă un glob cu monogramul lui Iisus = X închis în un cerc (Veḑi Nr....) sau X şi P (= r) suprapus şi de-a stânga lui X un α, ear' de-a drépta un ω = Christos, începutul şi sfêrşitul.

V. *Puterile.* Tot ca domniile, cu deosebirea că au cămaşă, tunică şi mantie. Tóte vestmintele au sĕ fie ceva mai bogate. In cât admite armonia, colorile sĕ esprime óre-care eleganţă discretă. In mână bĕţ cu *cruce* la vêrf, în alta globul cu monogramul IC XC.

VI. *Stăpâniile.* Tot aşa, numai în vestminte deplin împodobite. Stiharul jos brodat, asemenea şi tunica pe la margini, şi gulerul mantiei. Pot fi şi decoraţiuni cu pietrii scumpe. In o mână cu steguleţ, în vêrful lui cruce, în altă mână glob cu *A* întors.

Executorii.

In ceealaltă jumĕtate a cercului se aşéḑă a treia clasă, a *executorilor*; şi anume:

VII. *Incepĕtoriile:* Imbrăcaţi ca soldaţi, şi încinşi cu curea ţintuită, aureolă, etc. In drépta au un bĕţ, la vêrf cu lance; la altul cu sĕcure; la altul cu o sabie simplă. In stânga scut, pe el cu ochiul Tatălui.

VIII. *Archangelii* se presintă în vestminte diaconeşti cu tunică albă, orariu şi mânecari, dar' cât se póte mai împodobite, mai ales la margini, atât sus cât şi jos. Asemenea şi orariul. Adese-ori sunt preserate vestmintele cu pietri scumpe. De regulă orariul e încins cruciş şi peste umĕr şi pe la mijloc.[3]) Au nimb, diadema bogată. In o mână ţin o *ripidă* de o formă frumósă rotundă sau optunghiulară etc., în alta monogramul IC XP.

In întégă biserica, şi aşa şi în biserica română, archangelii, şi mai ales Mihail, au adese-ori tip de soldat. Deci acest lucru nu póte fi desconsiderat, ci unii dintre archangeli trebuesc îmbrăcaţi şi milităreşte, şi anume *Mihail.* Dacă la un loc se vor desemna 3, la mijloc póte fi pus Mihail, ca soldat, şi cu mantie largă pe de-asupra, aşeḑată cam pe umĕrul stâng; ear' în mâna dréptă sĕ ţină în sus o *sabie de foc*, carea la vêrf póte fi despărţită în trei. — Dacă se vede stânga, cu ea sĕ ţină scutul, pe care se vede inscripţia: „Cine-'i ca Dzeu“ (Quis ut Deus), eventual ochiul Tatălui.

XI. In fine *ingerii.* Acestia sunt diaconi, îmbrăcaţi însĕ mai simplu, de cât archangelii. Când se fac mai mulţi, sĕ se observe variaţiunea în aplicarea orariului.[1]) Unul, la mijloc, sĕ aibă orariul cruciş, cum îl încinge şi azi diaconul la „Tatăl nostru“; altul numai simplu pe umĕrul stâng, ca la Ruşi; şi altul încins pe subsuóra dréptă, ca la noi. In mână, cel mijlociu bĕţ simplu; ear' cei 2 laterali — spre variaţiune pot ţiné împreună o faşie cu inscripţia: „*Se stăm bine, se stăm cu frică*“.....

La loc corĕspunḑĕtor se aşéḑă între cete de-oparte Maria, de alta Ioan Botezătoriul.

Cupolele celor mai renumite biserici româneşti.

In cupola de la *Buşteni* se află cei 12 apostoli.

In cupola de la *Sinaia* este sus *Pantocrator*, în jur cu inscripţia: „*Dómne,*[2]) *caută din ceriu şi binecuvêntă viea acésta, pe carea a sădit'o drépta Ta.*“

Iisus binecuvêntă cu drépta; pe ghenunchi ţine evangelia închisă. In jur 2 îngeri şi proroci. Mai jos sunt apostolii cu insignii (chei, sabie, instrumentele cu cari au fost ucişi etc.), după usul apusén.

In cupola bisericei de la *Sfântul Nicolae-Tabacu* din *Bucureşti*, şi anume pe păretele intern al inelului, se află *divina* sau *sfânta liturgie.* La rĕsărit este un prestol. De-asupra lui pe cupolă este icóna Tatălui. In stânga prestolului stă Iisus, îmbrăcat în ornate liturgice de archiereu. Un archidiacon, apropiindu-se, îi ofere lui Iisus *discul.* Acesta întinde spre disc mânile. Urméză îngeri îmbrăcaţi în felóne, unul cu *copia* în mână, altul cu *linguriţa* (la capĕt în formă de cruce). Alţi 2 îngeri, cari urméză, duc: unul *cârja* şi *crucea*, altul *evangelia.*

In drépta prestolului obvine earăşi Iisus ca archiereu, a doua-óră, întors acum spre celalalt şir de împreună-liturgisitori; un alt archidiacon îi ofere tot un *disc.* Urméză alţi 2 îngeri, unul cu *lumina*, altul cu *potirul.*

La *Domniţa Balasa* vedem sus pe cupolă pe *Pantocrator*, încunjurat de 8 îngeri (de ce nu 9?), aprópe toţi la fel. Mai jos este un cerc, format de 16 feresti; ear' sub feresti este şi aici *divina liturgie.* Şi aici, ca în tóte locurile, este înfăţişată sfânta liturgie în momentul eşirii cu darurile. In partea de către rĕsărit este *prestolul*, întocmit ca o masă, de-asupra lui *serafimi* cu 6 aripi şi în mâni cu câte 2 beţişóre simple. Atât de-a drépta cât şi de-a stânga stă Iisus, ca archiereu, cu mânile întinse. Procesiunea înaintéză din stânga spre drépta.

In fruntea procesiunii se afla 2 îngeri cu *lumini* în feşnice mari. Ei îngenunchie. Urméză un înger mare cu *discul*; după el 2, dar' nu poţi distinge de jos, ce au în mâni; alţi 2 pórtă câte două *ripide* rotunde; alţi 2 cu câte două *cruci* mărişóre; alţi 2 cu *lumini*, 2 cu *cădelniţe*; 4 îngeri urméză apoi cu *epitaful*, care cuprinde numai icóna lui Iisus; apoi 2 cu *feşnice* şi în fine închee 2 inşi procesiunea, unul are *candela*, altul o *carte.* Ultimii îngeri stau cu spatele către a doua figură a lui Iisus, care întinde spre ei mână. Dacă tótă procesiunea înaintéză spre Iisus cel din drépta, nu înţeleg, de ce comite pictorul greşala de a zugrăví figura lui Iisus de două-ori; şi şi pe al doilea cu mânile întinse spre îngerii cari înaintéză în parte contrară.

(Va urma.)

---

[1]) Veḑi „Liturgierul de la Sibiiu“ pag. 97.

[2]) In jurul lui Iisus, care şede pe un curcubeu, sunt mai mulţi serafimi.

[3]) De e. la Sinaia, Catedrala din Cefalù lângă sf. Maria.

[1]) Referitoriu la orariu profesorul universitar Dr. T. Tarnavschi din Cernăuţi ne spune în Liturgica sa la pag. 182—183 următórele:

Orariul — ὠράριον = ἡ στολή = stolă — era la început o pânză subţire, albă, îngustă şi lungă. In sinagogele judeilor se da adecă la cetirea legii şi a prorocilor, — când poporul avea sĕ esclame cuvêntul „Amin“, — din loc mai înălţat un sĕmn, ridicându-se în sus o pânzătură. — Cam spre acelaş scop s'a întrodus şi în biserica creştină orariul, drept semn, cu care se indica poporului şi sfinţiţilor servitori cum urméză lucrările sfinte: rugăciunile, cântările şi alte acţiuni rituale. Asemenea se ştergea cu el şi gura creştinilor cari se împărtăşau cu sfântul sânge. La început până în secl. V şi VI şi poporul se împărtăşea separat, întâiu cu trupul, apoi cu sângele. Diaconii între altele aveau şi îndatorirea de a ţiné ordinea în biserică şi a indica lucrările rituale; pentru aceea — spre înlesnirea isprăvirii oficiului acestuia — li-se dete orariul ca vestmênt propriu. De aceea ridică diaconii la tóte perorările lor orariul, ţinêndu-l sus cu 3 degete, şi arătându-l poporului cât şi persónelor bisericeşti, deşteptând astfel atenţiunea şi invitându-i pe toţi la rugăciune.

Numele ὠράριον se póte deriva de la ὥρα = timp, căci diaconii, ridicând orariul în sus, arată credincioşilor — timpul, când au a se ruga Domnului. Intrebuinţarea orariului, care în vechime nu era numai un vestmênt esclusiv al diaconilor, o aflăm deja pe timpul lui Constantin cel Mare. Acesta a dăruit adecă episcopului Macarie o stolă sfinţită (ἱερὰν στολήν), ca sĕ o întrebuinţeze la funcţiunea sf. botez. (Teodoret hist eccl. Lib. II. c. 27). Sub nume de orariu obvine vestmêntul nostru în can. 22 şi 23 al sinodului laodicean din anul 364. Orariul a fost la început simplu fără înfrumseţare; mai târziu însĕ creştinii nu se putură oprí în zelul lor pios de a înfrumseţa, precum orariul, aşa şi alte vestminte bisericeşti cu cusături în fir de aur, de argint şi cu petrii scumpe. Impodobirea acésta se conservă până în ziua de astăzi. După I. Chrisostom (homil. de fil. prodig.) însémnă orariul aripile îngerilor, cari sunt spirite servitóre. Asemenea servitori ai slujbelor dumnezeeşti sunt şi diaconii. Pentru aceea se scriau în vechime pe orarele diaconilor cuvintele, cu cari îngerii în ceriuri necontenit preamăresc pe Părintele atotţiitoriul. „Ἅγιος ἅγιος ἅγιος.“

[2]) Cuvêntul *Dómne* este numai odată, dar' după afirmarea ieromonachului *Mina Panaitescu* de acolo archiereii, când rostesc acest stih, zic cuvêntul începĕtor de două-ori: „*Dómne, Dómne*“!

In România se rosteşte acésta din uşile împĕrăteşti de trei-ori şi în tre direcţii.

Nr. 518 1904. [129] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante **Sălciua-de-sus**, protopresbiteratul Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au şi-a înzestra cererile conform normelor în vigóre şi a le înainta subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându-se în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbit. gr. or. al tractului Lupşa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ofenbaia, în 15 Maiu 1904.

Vasile Gan
protopresbiter.

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Nr. 287 1904. [128] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nicolae Clonţa* din parohia de clasa a treia **Viştea-superióră**, protopresbiteratul gr. or. Avrig, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistoriu arhidiecesan din 20 April 1904 nr. 4094 B., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig în Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Avrig, 3 Maiu 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante **Buduş**, protopresbiteratul gr. or. Bistriţa, în urma ordinului Preaven. Consistoriu dto 17 Februarie a. c. nr. 1307 bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cola B., pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat. [80] 2—3

Concurenţii au a'şi înainta suplicele, instruite conform legei în terminul deschis la oficiul protopresbiteral Bistriţa, şi se pot înfăţişa înaintea alegĕtorilor pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvênta, cu observarea §-ului 18 din regulamentul pentru parohíi.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţa, în conţelegere cu comit. parohial.

Bistriţa, în 9/23 Martie 1904.

Simeon Monda
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [85] 7—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

Medalia de aur dela Exposiția sciințifică din Bucuresci, 1903.

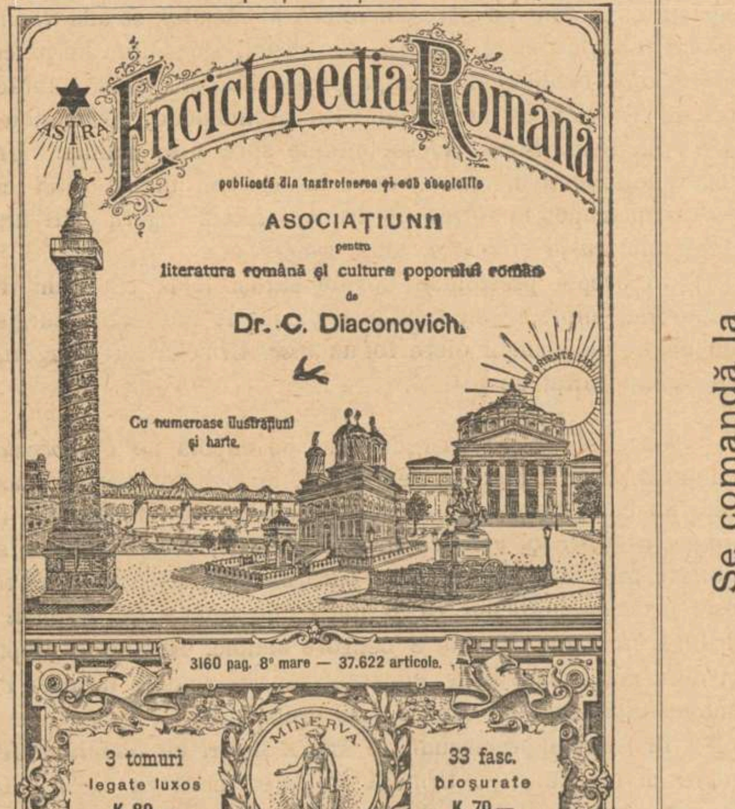

ASTRA

Enciclopedia Română

publicată din însărcinarea şi cu spesele

ASOCIAȚIUNII

pentru

literatura română și cultura poporului român

de

Dr. C. Diaconovich.

Cu numeroase ilustrațiuni și harte.

3160 pag. 8° mare — 37.622 articole.

3 tomuri legate luxos K 80.—

MINERVA

33 fasc. broșurate K 70.—

Editura și tiparul W. Krafft, Sibiiu.

1904

Se comandă la

Biroul „Asociațiunii“

Sibiiu, strada morii nr. 8.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—	**Preţul aparatului mic e cor. 4.—**
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.	folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 81

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtoréscă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

140 cor., pe vapor de postă **120 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 22—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Pentru pacienţii de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi-au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale carui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi învioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate înca în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări**, cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie**, precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea şi depărtéză prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăvicióse a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua disposiţie**, precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşuréză formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitaţi şi creéză nouă **voe de viéţă**. Nenumĕrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte localităţile din Austro-Ungaria.

Păziţi-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de buruieni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 11—12

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 57 Sibiiu, Sâmbătă 29 Maiu (11 Iunie) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele netrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cri 30 fil. rêndul cu litere garmond

De la frați.

Sibiiu, 10 Iunie n.

E firesc lucru, ca durerile nóstre sĕ le simtă și frații din regat, și de îngrijirile nóstre sĕ fie stăpâniți și ei. Nu e deci de cât fórte natural, că presa din regatul român se ocupă din tot adinsul cu primejdia care ne amenință școlele, și caută sĕ ne vină într'ajutoriu, cu sfatul și cu mângâierea, adresând însĕ cuvinte înțelepte și de greutate și celor ce caută sĕ ne pregătéscă primejdia. Astfel de cuvinte bine cântărite găsim în ziariul „*Voința Națională*“, — organul cercurilor oficiale din Bucureşti, — al cărui prim-articol din numĕrul primit astazi ne facem plăcerea a-l publica întreg, chiar la locul acesta.

E următoriul:

„Românii de preste munți trec din nou prin grele încercări. Se părea că după frământările fără succes ale ultramagiarisanților de acum un an, cercurile politice din Ungaria își daduseră séma de greșéla ce făceau în paguba tuturor, și că vor căuta sĕ solidariseze tóte naționalitățile din regat cu tendințele cele noue cari își făceau loc. Se părea că în partidul liberal se forma un curent pentru a da fie-căruia dreptul ce 'l are și pentru a păstra angajamentele pe cari regatul vecin le luase, față atât de cetățenii sei, cât și de imperiul de sórtea căruia se legase.

Nu a trecut însĕ multă vreme, și dacă pentru moment dualismul nu a primit direct nici o lovitură, interesele naționalităților din Ungaria sunt puse în joc prin mĕsurile ce se propun pentru școlele confesionale. Publicăm mai jos discursul ținut la Pesta, cu ocasia anchetei ministeriale, de metropolitul *Metianu* și din care se pot vedé principalele puncte ale nouelor mĕsuri propuse pentru magiarisarea școlelor confesionale.

Cu multă dreptate, capul bisericei ortodoxe din Ungaria nu se teme că în urma acestui proiect de lege națiunea română va perí; dar' nutrește durerόse temeri *pentru fericirea Ungariei.* Și tot înaltul prelat mai departe readuce aminte serviciile aduse patriei ungare contra atacurilor din afară, atunci când tóte națiunile au fost la un loc și au mers la olaltă: „*O miiă de ani, Magiari, Români, am apărat patria; fie-care la altarul seu, în limba sa, sĕ róge pe Dumnezeul ceriurilor, sĕ ne ajute până la sfîrșitul vremilior a ne păstra ca Magiari și Români scumpa țeră strămoșéscă.*“ Vorbe pline de patriotism luminat, resumând întreg trecutul regatului ungar; cuvinte cari ar puté fi în gura celui mai bun magiar, în adevĕr conștient de interesele permanente ale națiunei lui, ear' nu orbit de pasiunea șovinistă, care, tocmai fiind-că are forma pasiunei, întunecă judecata.

Situația relativă a naționalităților în Ungaria, istoria acestei țeri, ne arată în destul, care ar fi interesul real al Magiarilor, pierduți ca și noi într'o mare slavă. Trecutul ne arată, în deosebi, că Ungaria n'a putut mai bine resista încălcărilor din afară de cât atunci, când tóte popórele locuitóre pe pământul ei, erau solidarisate pentru apărarea acestui pământ, pe care aveau drepturi. In deosebi Românii formau pe tótă linia Carpaților și pe Dunăre, în Banat, un zid de apărare contra căruia de atâtea-ori armate turcești s'au sfărmat; mai mult, încrederea în patriotismul lor a fost așa de mare, în cât colonii militare de Români au fost așezate întrĕ Drava și Sava, pentru a forma și acolo prima linie de apărare a regatului ungar. Ce dădea, în acele timpuri, acestor grăniţeri aprópe de sine stătători și cari formau o națiune armată, puterea de a se opune celor mai viteze și fanatice trupe din acele timpuri, dacă nu tocmai *conștiința națională*, și convingerea lor, că *apărând Ungaria, apărau pământul strămoșesc?*

Este din acest punct de vedere o lipsă de logică în îndrumarea politică a Magiarilor. Pe de o parte esistă în massele profunde ale națiunii lor nisuința, earăși greșită, de a se destace de ori-ce legătură cu imperiul austriac, și de a devení, în tótă concepția terminului, un stat de sine stătător, ear' de alta, atunci când tocmai acea separație va aduce o situație mai grea, tocmai atunci sĕ aibă, în tótă puterea ei, o luptă interióră cu celelalte naționalități, prin mĕsurile nedrepte și daunătóre lor, ce se iau!

Aceste dificultăți interne, chiar dacă ar puté sĕ aducă vre-un folos causei magiare — ceea-ce ne îndoim — vor atrage negreșit greutăți mai mari regatului ungar, de a cărui sórte este atât de legată acea a naționalității magiare.

Ca Români, ca stat în Orient, și cu interese generale concordante cu acelea reale ale regatului ungar, negreșit că nouele mĕsuri pe cari vecinii noștri doresc sĕ le iee, nu pot de cât sĕ ne îngrijéscă și se ne arate, că dacă patriotismul luminat este bun, șovinismul face adese-ori sĕ se piardă din vedere propriile interese ale patriei.“

Preoții militari.

Veste bună primim de la Budapesta.

O dorință vechie e pe cale de a ni-se realisa.

Observându-se adecă mai de mult, că biserica nóstră nu are preoți militari în armată în proporțiune cu numĕrul soldaților de religiunea nóstră, la întrevenirea superiorității nóstre bisericești, și la valorosul sprigin al dlor *Dr. Iosif Gall* și *George Serb*, delegațiunea din anul acesta *a decis înmulțirea preoților noștri în armata comună.*

Informațiunile ce le primim în privința acésta sunt următórele:

Cu ocasiunea desbaterilor avute în subcomisiunea de rĕsboiu a delegației ungare asupra budgetului militar de pe anul 1905, a fost luată hotărîrea, ca ministrul de rĕsboiu sĕ fie îndrumat sĕ urce pe viitoriu la trupele și institutele militare numĕrul preoților necatolici, în proporția sufletelor și amĕsurat raportului în care sunt provĕduți soldații r. catolici cu preoți militari, dându-se totodată și preoților necatolici o organisare cu totul independentă de aceea ce o au acum, când sunt în parte subordinați preoților catolici.

Față cu hotărîrea acésta ministrul comun de rĕsboiu a făcut în fața subcomisiunei următórele declarațiuni: Dorința esprimată în formă de hotărîre *va fi împlinită* prin înmulțirea numĕrului preoților necatolici. Cheltuelile reclamate de acest fapt sunt trecute deja în budgetul anului 1905. Independența acestor preoți militari e asigurată în câtva în regulamentul organic de la anul 1892, dar' va fi și mai bine precisată în noua ediție prelucrată a acestui regulament, care tocmai acum se face.

Subcomisiunea a luat act despre acest rĕspuns, cum și despre asigurarea liniștitóre, că preoții militari vor fi aplicați amĕsurat sufletelor în numĕr egal pentru tóte confesiunile, astfel, că la r. catolici pe 2720, la greco-catolici pe 2326, la greco-orientali pe 2115, la evangelici pe 2350 și la reformați pe 3000 de suflete va cădé în viitoriu câte un preot militar, și că raporturile în rang ale preoților de diferite confesiuni vor fi regulate pe basa aceloraşi principii, ca la r. catolici.

Pe temeiul acestor declarațiuni, subcomisiunea a presentat apoi plenului delegațiunii ungare următórele propuneri spre primire:

1. Se îndrumă ministrul comun de rĕsboiu, ca pentru satisfacerea trebuințelor elevilor și soldaților de confesiuni necatolice de la institutele și trupele militare, *sĕ înmulțéscă numĕrul preoților în proporția numĕrului sufletelor, dându-le organisare independentă, egală cu a preoților* r. *catolici militari.*

2. E provocat ministrul comun de rĕsboiu, ca despre dislocarea tuturor preoților militari, r. catolici și de alte confesiuni, după trupe, respective institute și teritoriu, *sĕ înainteze în fiecare an conspect detailat delegațiunei.*

Propunerile au fost primite și astfel esecutarea lor are sĕ urmeze.

FOIȘÓRĂ

„Frunze de laur.“

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

(Urmare).

Testamentul soldatului.

Ca snopii 'n câmpul cel mănos, în șiruri lungi,
[crucișe
Zac frânți culcați, amici, dușmani, de a morții
[secerișe . . .

Cu sângele curgĕnd șiroiu din rana lui a-
[dâncă
Aduc un brav soldat român, ce-abia rĕsuflă
[încă.

„Lăsați-mĕ pe érbă jos, sĕ mai privesc câmpia
„Și sórele cel drăgălaș venind din Ro-
[mânia.

„Acum redați-mi armele, ce le-am grijit prea
[bine,
„Căci păn' la mórte nu le las un pas de
[lângă mine;
„Ba și-n mormênt sĕ mi-le dați, sĕ-mi fie
[drept soție:
„Sub stégul țerii am jurat credință pe vecie.

„Aduceți-mi, ca sĕ sărut și-o dragă sfântă
[cruce,
„Și ca la un ospĕț atunci din lume mĕ voiu
[duce.

„Ear' maicei mele vĕduve sĕ-i spuneți voiă
[bună
„Căci pentru țéră am murit și-am dobândit
[cunună.

„In pungă am cinci leișori, din léfă, creștineşte,
[nește,
„Voi, soții mei, câți veți trăí, sĕ-i împărțiți
[frățeşte.

„Petreceți un păhar de vin, sĕ-mi fie pome-
[nirea,
„Și-un: Dómne iartă-l! de la voi, prohodul
[și psaltirea“.

Sultan și Curcan.

Doi curcani răniți în luptă
Prinși prin óstea lui Osman,
Sunt purtați din cétă 'n cétă
Drept la Stambul la Sultan.

„Cine sunt curcanii? ce sunt?
Asiați sau Europei?
De ce lege? de ce limbă?
Cine-a mai auḍit de ei?“

Zise curios Sultanul.
„Sĕ-i aducă 'ncóci sĕ-i vĕd!“
Și Sultanii, ca tot omul,
Ochilor mai bine cred.

Ear' curcanii, căciulanii,
Cu bun-tonul românesc,
Cum sĕ între la Sultanul
Stau și stau și se gândesc.

„Sĕ întrăm cu umilință!“
Zise unul îngrijat,
„Sĕ vorbim încet, cu pază,
Vorba, știi, de cap plecat.“

„Noi suntem soldați, mĕi frate!“
— Celalalt îi reflectă,
„Și de-a fi sĕ ne ucidă,
Glonțul tot un fel ni-l dă.

Deci sĕ stăm militărește,
Reglementul sĕ 'mplinim;
De-a fi scris sĕ ne omóre,
Cu onóre sĕ murim!“

Intră dar' la împĕratul,
Care șede 'ncolăcit,
Și caféua și ciubucul,
Se 'nțelege, n'au lipsit.

Și cu fruntea înălțată
Mâna la cocardă pun:
„Sănĕtate împĕrate!“
Tună ca din guri de tun.

Și caféua se rĕstórnă.
Și ciubucul e trântit,
Și tutunul pe covóre,
Și Sultanul înlemnit.

„Duceți-i de-aicea frate!“
Zice-apoi într'un târziu;
„Estia nu-s cu mintea 'ntrégă,
Estia te mânâncă viu!“

Inălțate împĕrate,
Cu curcani nu te glumí;
Numai doi te spăriară,
Dar' cu toți când ar vení?!

(Va urma).

Glose...

Ziariul local *„S. D. Tageblatt“* face în numĕrul de astăzi niște glose fórte nimerite la cele petrecute în ancheta școlară de la Budapesta. Dăm din ele partea următóre:

„...... Când metropolitul *Metianu* a spus cuvêntul corect, care nu póte fi rĕsturnat, că școla trebue sĕ-și aibă scopul în desvoltarea spirituală *generală* a omului, și nu póte sĕ-și pună întréga nisuinţă și activitate întru învĕţarea unei singure limbi, au credut unii teroristi, cari de mult ascultau cu impacienţă cum cutéză *Metianu* sĕ dee espresiune onestei *sale* păreri, în loc de a repeta ca un alt prelat nemagiar, cu desteritate de lacai frase șoviniste, au credut că e sosit momentul de a întrerupe cu sgomot pe veneratul bĕtrân. Făcĕnd acésta, au mânecat de la ficţiunea, că *Metianu* a voit sĕ spună ceva dușmănos faţă de limba magiară. Ori s'au prefăcut că cred, cu adevĕrat, cum-că a ști ungurește e în sine luat mai mult și mai de preţ de cât a posede o educaţie óre-care, — dacă acésta nu e magiară, — când apoi firește, că cel din urmă csikos ar sta mai sus de cât Goethe și Schakespeare.

Dar' acésta e tréba domnilor lărmuitori și întrerupători. Revoltătóre și lipsită de demnitate e numai despectarea libertăţii convingerii și a cuvêntului. Dacă presida contele Albert *Appónyi*, probabil că, întocmai ca pe vremea nefastei sale activităţi de odinióră ca president al dietei, ar fi făcut atent pe Metropolitul, că *așa ceva nu se póte spune în Ungaria.*

Metianu s'a mulţămit cu aceea, că a respins acea ficţiune neadevĕrată. Putea sĕ mai adauge, că într'o astfel de adunare de bărbaţi serioși, — cum ar trebui sĕ fie, — tóte, dar' tóte se pot spune, ce se crede despre tema discutată, tot ce trebue spus din interese obiective și din motive *oneste* obiective și că tocmai *aici* reșede adevĕrata libertate a gândirii și a cuvêntului, cu care se face paradă în Ungaria, și a cărei aniversare se serbéză cu pompă mare în fie-care an la 15 Martie.

Dar' totuși a fost bine că Metropolitul *Metianu* nu a spus'o și acésta. Cine știe la ce nesuferită duritate s'ar mai fi dimis întrerupĕtorii, faţă de venerabila sa figură de patriarch...“

Apărarea școlelor nóstre.

— Voci din presa română. —

Ziariul *„Secolul“* din București, luând act despre vorbirea Escelenţei Sale Domnului Archiepiscop și Metropolit *Ioan Metianu* rostită în ancheta școlară, o apreciază astfel:

„...Inima nóstră se lumină ca de o sĕrbătóre, când aflarăm despre cuvêntarea ce Inaltpreasfinţitul *Metianu*, Metropolit al Românilor ortodoxi de peste munţi, rosti la Budapesta, în ziua de 14 Maiu, într'o ședinţă a comisiunii pentru discusiunea reformelor școlare de adus, — în paguba Românilor de pe acolo, — învĕţămêntului public unguresc magiarisat...

„Bisericile ortodoxe rĕsăritene“ — zise Inaltpreasfinţitul ierarch — „sunt biserici *naţionale*, și chiar legile fundamentale ale patriei recunosc biserica mea ca biserică greco-orientală română... Fie-care confesiune propoveduiască cuvêntul lui Dzeu în limba sa proprie... *Nu este putere în lumea acésta, care sĕ pótă silí biserica mea a-și părăsí limba, căci, prin acésta ea însăși și-ar enunţa sentinţa de mórte*“.

Iată cum vorbesc marii Români, curat românește, când o primejdie amenintătóre le deslégă limba. Și gândiţi-vĕ, că nicăirea pe lume nu-i mai espus Românul, ca în fălósa Ungarie, la tóte prigonirile, când îndrăsnește sĕ-și deschidă gura și el cu libertatea Magiarului. Gândiţi-vĕ, că Românul acesta așa de cutezător e acolo numai un înalt funcţionariu al statului, revocabil încă de mai înainte sĕ fi jurat la intrarea sa în funcţiunea de Metropolit pe viéţă supunere legilor ţĕrii sale, unor legi, dintrĕ cari cele privitóre la Români se chiamă „escepţionale“...

De aceea, Inaltpreasfinţitul Părinte Metianu póte fi onorat ca un erou. Trebue sĕ fie mândri de păstoriul lor Românii ortodoxi transcarpatini. Mândri și ceilalţi Români, turmă a bisericii unite. Mândri și noi cei din România liberă, că Oltul nu a încetat sĕ aducă din românescul pămênt al obîrșiei sale tot scântei de aur...“

Din Apahida.

Corespondenţă particulară a „Telegrafului Român“.

— 20 Maiu v.

Zi sfântă, zi mare și de îndoită bucurie a fost pentru noi Apahidenii ziua a doua de Rusalii, în care s'a dat esamenul la școla nóstră confesională.

Cu începutul anului școlar 1903—4 adecă școla nóstră s'a smuls cu totul din nelucrarea păgubitóre de până aci, căci am primit de învĕţătoriu pe zelosul și destoinicul domn *Emanuil Comănescu*, care ni-a făcut falā cu esamenul strălucit, despre care mĕ încerc, după puterile mele, a raporta, după cum urméză:

Cu un neastêmpĕrat dor am așteptat ziua stabilită pentru ţinerea esamenului la școla nóstră, căci multe bune audisem despre dl învĕţătoriu și voiam sĕ vĕd sporiul ce l'a făcut în decursul unui an de muncă.

După serviciul divin dl protopresbiter tractual Tuliu Roșescu a ţinut poporului o vorbire instructivă, punêndu-i în vedere alipirea faţă de sfânta biserică străbună și faţă de fica acesteia, școla, ear' în urmă ne-am dus toţi la școla frumos împodobită, unde la intrare am fost întimpinaţi cu *„Mărescă-se Christos“*. Copiii în haine de sĕrbătóre, cu feţe inocente, deștepte și pline de curagiu și vioiciune umpleau băncile din marea sală, care la alte esamene strălucia prin golăciune. După ce se cere ajutoriul ceresc prin rugăciunea rostită de inocentele buze copilărești, dl protopresbiter e salutat de un elev al școlei, căruia rĕspundêndu-i, se începe esaminarea din fie-care studiu, clasă de clasă. Pe când se face esaminarea, publicul ascultătoriu se înmulţește tot mai mult, așa în cât numai de inteligenţi, domni, dómne și dșóre, sala e ticsită. Români, Unguri, Jidovi, cu toţi veniră sĕ vadă sporiul micilor odrasle. Esaminarea a fost urmărită de toţi cu adevĕrat interes și plăcere, căci dl învĕţătoriu a știut sĕ întreţese printrĕ singuraticele obiecte de învĕţămênt cântece și poesii frumóse, predate și cântate cu gust și pricepere, în cât nu ai vĕdut părăsind sala pe nime, nici chiar pe străinii cari nu pricepeau limba română. Rĕspunsurile elevilor au fost atât de frumóse, respicate și corecte din fie-care studiu, în cât nu numai nóuĕ ni-au făcut bucurie și mândrie, ci chiar și pe străini i-au încântat, așa, în cât epitropul și presidentul școlei de stat din loc s'a esprimat, că la așa progres frumos nu s'a așteptat, și a declarat că s'ar simţí mândru, ca president al acelei școle, dacă și școla de stat ar presta un așa succes frumos, dar' la care el nu se așteptă, de-și sunt dóuĕ puteri didactice angajate.

Gătându-se cu esaminarea din obiectele de învĕţămênt, s'a trecut în o altă chilie a școlei, unde am stat uimiţi de cele ce ne vĕzură ochii. Păreţii acestei sale erau împodobiţi cu cusături admirabile, în gust și colorit adevĕrat românesc. Mese întinse erau pline de brodării frumóse. Două păpuși mari erau îmbrăcate în frumosul costum românesc, și atrăgeau privirile tuturora. Și tóte acestea lucruri admirabile au eșit din mânile elevilor școlei nóstre confesionale gr. or., sub înţeléptă și destoinica conducere a dșórei *Leontina Moga*, fiica parochului gr. cat. din loc. Onóre dșórei, cu atât mai vêrtos, că acésta mare jertfă a făcut'o nu pentru bani, ci numai, ca sĕ conlucre și dênsa la înaintarea și luminarea scumpului nostru popor. Bunul Dzeu sĕ'i rĕsplătéscă înzecit. Ear' dșórele române pot învĕţa de la dînsa cum au sĕ fie folositóre némului lor.

După-ce am privit toţi admirabila esposiţie școlară, care a fost fotografiată, ne-am reîntors earăși în școlă. Aci dl protopresbiter laudă zelul dlui învĕţătoriu, abnegaţiunea dșórei Moga, sporiul elevilor, și mulţămește on. public de interesul arătat faţă de școlă prin presenţa dlor, ear' în urmă îndémnă poporul sĕ nu reţină băeţii de la școlă, „căci fără școlă nu póte un popor sĕ esiste, sĕ fie mare și sĕ progreseze“.

Dl învĕţătoriu mulţămește dlui protopresbiter pentru cuvintele părintești; mulţămește dlui părinte *Checicheș* pentru jertfele aduse pentru cumpĕrarea materialului la cele două costume dăruite bibliotecei școlare; mulţămește dnilor cari au binevoit a contribuí la procurarea cărţilor pentru premiarea elevilor, și împarte premiile, 35 bucăţi de cărţi. Dl notariu din loc Papp a dat bombóne în preţ de 4 cor., ca sĕ fie distribuite elevilor.

Iată ce póte produce un învĕţătoriu harnic și conștiu de datorinţa sa, pe când cei din trecut au contribuit numai la înstrăinarea poporului faţă de școlă, prin purtarea și nelucrarea lor.

Și acum, după ce a trecut acésta frumósă sĕrbătóre, încă mai trăesc impresiile ce le-am primit cu ocasiunea esamenului. Esposiţia cu splendórea și coloritul ei naţional; profesóra cu afabilitatea ei atrăgĕtóre; elevii cu feţele lor vesele, rumene și inocente; învĕţătoriul cu satisfacţie pe faţa obosită de muncă; poporul și publicul voios și satisfăcut, — tóte acestea nu se vor șterge așa curênd din inimile nóstre. *Someșanul.*

NOUTĂŢI

Iubileul „Familiei“, serbat eri, a decurs în mod impunĕtor de frumos. Amĕnunte în numĕrul proxim. De astădată amintim, că comitetul societăţii pentru fond de teatru român a presentat iubilarului prin profesorul Dr. Iosif *Blaga*, secretariul societăţii, și directorul de bancă N. *Petra-Petrescu*, casariul ei, o cunună de lauri în argint cu frunze aurite. Panglica de asemenea aurită are inscripţia: *„1865—1904 Președintelui Iosif Vulcan. Societatea pentru fond de teatru român“*. Cununa e aședată pe catifea albastră într'un etui frumos lucrat.

*

In audienţă. Domnul ministru de culte și instrucţiune publică a fost primit Marţi în audienţă în palatul regal din Buda. După cum scriu ziarele magiare, Escelenţa Sa a făcut raport Monarchului cu ocasiunea acésta despre cele petrecute în ancheta convocată în chestia reformei școlare.

*

Concertul reuniunii de musică din Sibiiu, dat Marţi séra în sala de la Gesellschaftshaus, a dat îndemn ambelor ziare germane locale a se pronunţa în termini fórte elogioși despre valorósa reuniune și conducĕtorii ei. Confraţii de la ziarele numite sunt de acord în a constata, că piesa, de altcum fórte grea, *„Magnificat“*, de Bach, a fost esecutată cu precisiune rară. Aduc laude dșórelor Eug. *Moga* (sopran) și Delia *Olariu* (alt), cum și dlor *Enescu* (tenor) și Oct. *Murĕșan* (bariton), cari s'au distins la soluri. Bine au fost esecutate apoi cântecele românești „Scumpă dragă copiliţă“ de Dima, „Dorul meu“ de Iacob Murĕșanu și „Morariul“ de Kiriac. „Dorul meu“ a avut cu pianissimul seu ce se perdea, un efect covêrșitor. Dómna Lucia *Cosma* a secerat de asemenea aplause furtunóse cu rugăciunea Elisavetei din Tannhäuser și Cântecul la Solweig de Grieg.

*

Corb alb. Un interesant articol în chestia reformei școlare publică ziariul kossuthist *„Egyetértés“* în numĕrul de Mercuri. E scris de *Mocsáry Lajos*, care condamnă magiarisarea școlelor poporale. Vom reveni.

*

† Dorina Coroianu. Despre mórtea atât de timpurie a dómnei Dorina Coroianu, întristata familie a dat următoriul anunţ funebru: Avem nemărginita durere a anunţa tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuţilor, ca *dna Dorina Coroianu n. Raţiu* a încetat din viéţă în 7 Iunie n. a. c. la orele 12 din zi. Scumpele rĕmășiţe ale rĕposatei se vor transporta din gara Sibiiu și se vor așeza spre vecinica odihnă în cripta familiară de lângă biserica gr. cat. din Sibiiu, în 9 Iunie n. a. c. la 2 ore p. m. Transportarea scumpei defuncte se va face din Cluj (strada N. Malom 28) la 8 Iunie n. a. c. la orele 4 p. m. *Cluj*, 8 Iunie n. 1904. Iuliu Coroianu, advocat, ca soţ. Emilia Dr. Raţiu, ca mamă. Vĕd. Emilia Tilea, Felicia Raţiu, surori.

*

Din Orĕștie ni-se scrie, că în Joiaverde a romano-catolicilor și acolo a făcut un preot gr. cat. român pe *ministrantul*, întocmai ca la Brașov. E locţiitoriul de protopop gr. cat. român din Orĕștie *Dr. Traian Frenţ.*

*

Convocare. In conformitate cu punctul 8 al §-ului 20 din statute, membrele „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedórei“, cum și toţi aceia cari se interesézā de înaintarea și cultura femeii române, prin acésta se convócă la *adunarea generală ordinară*, ce se va ţiné Duminecă, în 12 Iunie, 1904 st. n. la 3 ore p. m. în localitatea casinei române din Deva.

Deva, în 4 Iunie 1904. Elena Pop Hossu-Longin, presidentă. Dionisie Ardelean, secretariu.

*

Secetă pretutindenea. Știri triste ne vin de prin tóte părţile. Secetă generală domnește pretutindenea. Un desastru teribil ne așteptă pe toţi. Și tot așa e și în regatul român. Grâul e perdut, ear' porumbul n'a rĕsărit încă. Vitele ómenilor se prăpădesc de fóme, fiind-că nu au iarbă. Pentru a le veni într'ajutor, ministrul domeniilor li-a dat voe sĕ adune frunze din pădurile statului pentru a le da hrană vitelor.

*

Comitat în insolvenţă. „Magyar Pénzügy“ raportéză, că comitatul Têrnava-mică a cerut de la băncile creditóre moratoriu pe patru luni pentru plătirea ratei scadente la 1 Iulie st. n. din datoriile făcute în sarcina fondului pentru zidirea casei comitatense și în a altor fonduri, deóre-ce pe terminul de plată nu póte face sémă de suma necesară.

*

Pedepsă pentru forţare de procese. Contra unei căi ferate vicinale fiind în curgere un proces pentru desdaunare de 12,000 coróne, calea ferată (concesionarii) a perdut procesul nu numai la forul inferior, ci și la Tablă. Apelată sentinţa la Curie, acésta a aprobat întru tóte sentinţa Tablei, și pe de-asupra a mai dictat căii ferate și pedépsă de 500 coróne pentru îndĕrĕtnicie în a purta procese („konok perlekedő“).

*

Hymen. George *Tóder* învĕţătoriu rom. gr. or. și Ana *Hetescu* și-au serbat cununia religiósă Duminecă 23 Maiu st. v. în biserica gr. or. din Mărișel.

*

Infrângerea unei armate japoneze. Agenţa telegrafică ruséscă raporteză, că în lupta de alaltăeri dată la Port-Arthur *armata a treia japonesă a fost total nimicită* și că posiţia Japonezilor pe peninsula Cvantung e fórte precară. In același timp cu lupta de pe uscat s'a dat mare luptă navală la Port-Arthur, în care *patru mari vase de rĕsboiu ale Japonezilor s'au cufundat în mare.* Flotele rusești (de la Vladivostoc și de la Port-Arthur) s'au unit la Port-Arthur. — Atâta e știrea telegrafică. La tot casul însĕ trebue primită cu reservă.

*

Fómete în Macedonia. Se depeșéză din Constantinopol, că la Ochrida a isbucnit fómetea. Guvernul turcesc a promis tot sprijinul posibil.

*

„Ziua liberării.“ Mâne (11 Iunie st. n.) se împlinește anul de când regele Alexandru Obrenovici și soţie-sa au fost uciși în palatul regal din Belgrad prin oficerii armatei sale. Resensul provocat în tótă lumea de bun simţ prin acéstă sĕlbătăcie ne-mai pomenită, se resimte încă și acum, întru-cât regele Petru Carageorgevici, urmașul lui Alexandru, bănuit a fi fost complice tainic la crima din 11 Iunie, încă nici acum nu e acceptat în societatea domnitorilor. Și în loc de rușine pentru *modul* cum a pregătit suirea pe tron a regelui Petru, corpul oficeresc din Belgrad arangiază mâne mare festival în casina milităréscă, ear' elevii școlelor superióre din Belgrad serbéză ziua de mâne ca aniversalul zilei de eliberare a patriei. — In legătură cu acestea se mai raportéză, că poliţia „a dat voie“ rudeniilor regelui și reginei ucise sĕ li-se serviască parastas pentru sufletele rĕposaţilor lor. Mare marinimositate, — de téma eventualelor demonstraţiuni din partea celor cari nu sunt de acord cu ucigașii!

*

Un advocat — de omenie! Surorile reginei Draga, ucisă în 11 Iunie a. tr. împreună cu soţul ei regele Alexandru al Sêrbiei, aveau sĕ moștenéscă averea rĕmasă după sora lor. Cum însĕ, după înfiorătórea crimă ele se refugiaseră în străinătate și erau de credinţă, că guvernul nu e aplecat sĕ le estradee averea, au căutat sĕ-si iee un advocat care sĕ le represinte în Belgrad și sĕ esoporeze estradarea averii. Intré alţii s'a îmbiat și advocatul Jivoin Velicicovici, care nici barem onorariu n'a pretins, ci a lăsat la buna chibzuială a moștenitórelor, ca sĕ-i dee ce vor voí ele, după-ce își vor căpĕta moștenirea. Căpĕtând de la ele plenipotenţa recerută, onorabilul advocat s'a pus apoi pe lucru. Lor le scria câte tóte despre greutăţile ce le face guvernul, despre necesitatea de a mituí judecătorii și protectorii, etc. așa că le-a sedus sĕ accepteze cheltuirea unei sume de 80.000 dinari sub titlul mituirilor, câte 11.000 dinari pentru curatorii lăsămêntului, despre cari sume însĕ nu a produs nici o cuitanţă. Ar mai fi rĕmas sĕ capete moștenitórele 162.000 de dinari. Din acéstă sumă însĕ adv. și-a reţinut sie-și 135.000 despre cari nu li-a dat cuitanţă, ba nici nu a recunoscut că ar fi fost escontentat pentru spesele și lucrul seu. In restimp aflând moștenitórele că guvernul s'a purtat cu cea mai mare prevenire în causa estradării lăsămêntului și nu a reţinut nimic din el, nici lipsă de cheltuieli așa enorme nu a fost, — au făcut contra advocatului arătare criminală. Tóte acestea le spune ziariul „Samouprava“ din Belgrad, care adaugă, că Velicicovici, din calic ce era înainte de afacerea acésta, acum ţine equipagiu și locuește în palat splendid.

*

Mulțămită publică. Aducem mulțămita nóstră cea mai ferbinte tuturor acelor P. T. domni și dómne prieteni și cunoscuți cari cu graiu viu și în nenumĕrate scrisori au căutat sĕ ne aline nemărginita durere ce o am îndurat prin trecerea la cele eterne a neuitatului nostru bun soț și tată, *Ilariu Muciu-Urechiă*, și în special corporațiunilor și particularilor cari i-au dat onorul din urmă până la mormênt. Sibiiu, 10 Iunie 1904. Familia *Muciu-Urechiă.*

*

Abia sunt patru sĕptĕmâni de când am comandat de la dta crucea duplă electromagnetică R. B. nr. 86.967, pentru care primește cea mai ferbinte mulțămită, pentru-că mĕ simt deja fórte bine. Acum te rog sĕ trimiți vecinului meu Iosif Laibach un aparat pentru-că și el sufere de reumă și eu i-am recomandat crucea dtale, pentru-că asta îl vindecă de sigur. Cu stimă: *Andreiu Tilmann*, măsariu în Zomba. Astfel de epistole de recunoștință primește dl Albert Müller, Budapesta V. Vadász-u. 42/V, inventatorul crucei electro-magnetice R. B. nr. 86.967, cari dovedesc limpede marea binefacere a ei.

Posta redacției.

„Rolul ce l'ar avé congresele didactice“, e o temă asupra căreia încă nu putem deschide discuția. Păstrăm însĕ manuscriptul pentru mai târziu. Acum alte chestii ne ard la degete. Sĕ salvăm casa de flacĕrile focului, apoi sĕ o împodobim!

Cărți și reviste.

„Floricele de câmp“ schițe ușóre, de *Aurel C. Domșa.* Blaj, 1904, Tipografia seminariului archidiecesan. Prețul 1 corónă. Pe 110 pagine se dau cetitoriului 18 schițe, într'adevĕr ușóre, bine scrise și vrednice de a fi cetite. Cartea se póte procura de la autor, în Blaj.

*

J. Friedrich Herbart. Vorlesungen über allgemeine Pädagogik, traducere în românește sub titlul: Schițare din prelegerile lui Herbart despre pedagogia generală, de *Ana Florea*, învĕțătóre.

Invĕțătórea Ana Florea a avut buna ideie de a *încerca* sĕ traducă ceva de la Herbart. Zic a *încerca*, căci Herbart scrie fórte greu. O jumĕtate de veac a trecut pără a *început* sĕ 'l înțelégă *Ziller*, care a întemeiat o nouă școlă în pedagogie și ale cărei ramificații au ajuns și pe la *noi* prin *Ardeal.*

Ca încercare e *binișor* succésă și e menită sĕ facă începutul unei serii de atari lucrări.

Se póte procura cu prețul de *1 corónă* la *librăria archidiacesană.* — Dr. Petru Șpan.

*

„Cartea de Aur“, *volumul prim*, a apărut *în ediție nouă*, și se póte procura de la autorul, *Teodor V. Păcățian* (Sibiiu). Prețul 10 coróne. România 12 lei.

FELIURIMI

Speculație naivă. „Tată, tată, — strigă vesel școlărelul — ce noroc ai. In anul ce vine scapi de cheltuiala pentru cărți, căci am rĕmas repetent!“

*

Din pățaniile unui dascăl. Aveam locuința liberă — povestește un fost învĕțătoriu din Noua-Englitera — și în loc de salariu căpĕtam mâncarea de la părinții elevilor pe rênd. „Domnule învĕțătoriu!“ mĕ agrăiește un școlariu, care alerga la mine cu grăbire, „tata vrea sĕ știe, că mâncare-ai din carne friptă de porc?“ „Cum sĕ nu? îi rĕspund eu cu bucurie. Spune-i dragă tătâni teu, că friptura de porc îmi place de minune“. Aștept, aștept, timpul trece și friptura nu mai vine. La câteva zile întâlnesc pe elev în curtea școlei singur și-l întreb: „Bine bălete, ce-i cu friptura?“ „O, domnule, tata n'a tăiat porcul, că i-a trecut bóla“, fù rĕspunsul. (După N. W. W. J.)

Ioachim Munteanu.

„Corvinéna“, institut de credit și de economii
societate pe acții în Hunedóra.

Avis

Direcțiunea institutului de credit și economíi *„Corvinéna“* în ședința sa din 7 l. crt. a decis, ca *cu 1 Iulie a. st. n. sĕ reducă etalonul la depuneri de la 6% la 5½%*, ceea-ce — conform §. 57 din statutele institutului — prin acésta se aduce la cunoștință publică.

(134) 1—1 *Direcțiunea.*

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Alt rost are Iisus de douĕ-ori la cina cea de taină. Aici împarte în stânga pânea; ear' în drépta vinul, tot la câte 6 apostoli; de-aceea e prescris de douĕ-ori.

Mai jos sunt zugrăviți cei 4 evangelisti cu simbólele lor.

In altă ordine mai găsim liturgia îngeréscă și în alte biserici de la București. Așa în biserica *Vergu*, a sfântului *Mina*, zugrăvită în mod altcum fórte primitiv, dar' în stil vechiu bizantin de părintele V. *Damian.* Și aici se află în partea de jos a cupolei principale. Iisus e de douĕ-ori; ambele dăți întinde mânile. Intre cele 2 figuri ale lui Iisus stă prestolul, la rĕsărit. Numĕrul îngerilor e aici mai mare; și anume: In drépta, în frunte sunt 8 cu *lumini* și înaintea lor duce unul *discul;* urméză 3, dintre cari 2 cu lumini, + 3 (unul cu *copia,* 2 cu *lumini*). In stânga, în frunte sunt 10, dintre ei unul are *di-*, celalalt *trichieriul* + 3 (unul cu *cruce*, altul cu *lumina*, altul cu *evangelia)* + 3 (unul cu 2 *ripide*, 2 cu *lumini).* La apus — vis-à-vis de prestol — este *epitaful*, ținut de 2—3 îngeri și alți vr'o 12 în jurul lor.

La *sfântul Spiridon* de la *București* încă se află sus în cupolă *Pantocrator*, și *liturgia îngeréscă*, pictată de *G. Ioachim Pompilian.* Concepțiunea acestei icóne este cu totul originală. Ingerii nu sunt în rînd bizantin, ci în o anumită disordine; e și un bĕtrân venerabil, care face mĕtănii spre Christos, etc.

De același autor aflăm liturgia îngeréscă pe marginea cupolei de la biserica *sfântului George nou* din București; dar' în forma cum se practică în biserica ortodoxă.[1]

In cupola *catedralei metropolitane* din *Cernăuți* încă aflăm pe lângă Pantocrator liturgia îngeréscă.

In cupola capelei teologilor din Cernăuți, admirabil pictată, aflăm — în loc de Pantocrator — numai cele 4 simbóle ale evangelistilor, cu aripi.

Ințelepți păgâni în pictura bisericéscă.

Creștinismul a căutat în tóte timpurile, ca sĕ dovedéscă divinitatea și adevĕrurile întemeietoriului sĕu. Scriitori creștini au estras în scopul acesta din testamentul vechiu tóte textele profetice, cari se puteau referí la *Mesia* cel promis, și au arătat, cum prorocii, inspirați de Dzeu, au prevestit și prevĕḑut viitoriul și divinitatea lui Christos. Creștinismul a căutat și tóte scenele din viéța patriarchilor; (cari n'au vorbit, dar' au lucrat), cari îi păreau a fi un indiciu pentru venitoriu. *Gedeon* primește pe pămêntul uscat o piele udată; *Moise* vede, că rugul rĕmâne verde, de-și a ars în el pară de foc; *Avram* este gata a jertfí pe fiul seu Isac; șerpele de fer vindecă rane mortale; *Samson* mută porțile de la Gaza; pe *Iona* îl înghite un chit și peste 3 zile earăși îl dă afară etc. Tóte aceste se esplică așa: Maria va naște și totuși va rĕmâné fecióră; Dzeu va jertfí pe fiul sĕu; crucea lui Christos va vindeca trupul și sufletul nostru; Christos va sdrobí porțile iadului; va întra în grópă, din care a treia zi earăși va ieși, spre a se suí la ceriu, de unde înainte cu 33 ani s'a coborit. Testamentul vechiu este proba celui nou. Intre ele esistă un strîns paralelism, pe care teologii și artiștii totdeauna l'au tractat în scrierile și operele lor.

Dar' și *istoria profană* și *bărbații mari* ai *anticității* păgâne au fost consultați, spre a se afla probe și doveḑi pentru a documenta adeveritatea creștinismului. Astfel de probe s'au aflat mai ales la Greci. — Grecii, cari țineau mult la filosofii lor, au întrebat pe înțelepții lor, sĕ 'și spună părerea lor cu privire la divinitatea lui Iisus. Acesti înțelepți au dat aproximativ respunsurile indicate mai jos după iconografia bizantină. Astfel li-a convenit Grecilor, ca acestor înțelepți sĕ le dee loc deosebit chiar între și lângă persónele sfinte, fiind-că au făcut creștinismului bune servicii. Alții cuprind indicii profetice, cari se potrivesc la Iisus la viéța lui.

Astfel aflăm în cupola admirabilei biserici a *Mirĕuților* de la *Suceava* sub ferestile cupolei pe acei *înțelepți greci*, cari au vorbit despre întruparea lui Christos, ori peste tot despre el. Și anume:

1. *Apolloniu.* Acesta a zis: *„Eu vestesc în trei pe un singur Dumnezeu înaltstăpânitor, a cărui netrecĕtor Cuvênt va fi conceput în o fecióră nevinovată. Acesta va ..... prinde vie tótă lumea și va oferí-o Tatălui, ca dar“.*

2. *Solon, Atenianul.* Acesta zice: *„Dacă el se va ridica odată peste acest pămênt variat, atunci va deveni carnea fără maculă. Divinitatea va desface stricăciunea suferințelor nevindecabile. Și de aceea prin poporul necredincios va ajunge sĕ móră. Și va fi spânzurat pe înălțime, și el tóte le va suferí cu blândeță, suportându-le de bună voe“.*

3. *Thuchydides.* El ne spune: *„Dumnezeu este o lumină spirituală, și lui se cuvine laudă. In spiritul seu ține tóte, fiind unul, din tóte. Nu este alt Dumnezeu, nu înger, nu înțelepciunea, nu demon, nici altă ființă; el singur este Domnul și creatoriul universului, logosul cel desĕvêrșit, fructifĕrul din fructifĕr; el a dat apă, venind peste natura roditóre“.*

4. *Plutarch.* El zice: *„Mai pe sus de Cel preste tóte nu se cugetă altceva; logosul este din el și nu din altul, dar' înțeléptă învĕțătură. Că înțelepciunea și Cuvêntul lui Dumnezeu cuprinde marginile pămêntului“.*

5. *Plato* zice: *„Vechiul este nou și noul e vechiu; tatăl este în fiul și fiul este în tatăl, una se împarte în trei și cei trei unasunt“.*

6. *Aristotel* zice: *„Nașterea lui Dumnezeu este după ființa sa ușóră, căci din el își ia ființa același logos.*

.7 *Philo* filologul zice: *„Acesta pășește peste ceriul cel mare și respândește o lumină vecinică și un foc nemuritor; de el tremură ceriurile, pămêntul și marea, adâncul, iadul și dracii. El însĕ e atotpărintele, cel fără tată, cel preafericit* (τρισόλβιος).

Toți acestia se cuprind împreună cu numirile lor și medalione mari, așa în cât trupul este zugrăvit numai până la picióre. *Toți au aureolă, ca sfinții.*

Pe mai mulți din acesti învĕțați greci i-am mai găsit zugrăviți pe păretele drept de pe esteriorul bisericei de la mănăstirea *Sucevița* din *Bucovina*, și anume în rêndul de jos pe *Aristotel, Plato, Sophocles* (*„Dumnezeu e fără început și după natura sa simplu, care a creat ceriul și pămêntul“*) și *Pitagora.* Toți au corónă pe cap. Unul are peste corónă un sicriu cu un mort în el. Inaintea numelui stă la fie-care cuvêntul $\overset{\overline{\text{hl}}}{\text{E}\Lambda\text{E}}$ =Elin. (?)

Iconografia bizantină[1] ne înșiră între acesti înțelepți și pe *Thoules*, rege al Egiptului. El a zis: *„Tatăl este fiul și fiul este tatăl, fără trup (carne); trup a devenit Dumnezeu stăpânitoriul“*; pe astronomul *Valaam*, care zice: *„Va emana o stea din Iacob și se va deștepta un bărbat din Israil și vor bate pe conducĕtorii de la Moab“.* (Num. 24, 17). In urmă înțelépta *Sybilla: „Va vení din ceriu regele veciniciei, și el va judeca tótă carnea și tótă lumea“.*

Asemenea filosofi aflăm și în mănăstirea *Iwiron* (Atos). Biserica Mariei numită *παναγία πορταϊτίσσα* are un vestibul deschis, pe care sunt pictați: *Plutarch, Thuchydides* (ὁ φιλόσοφος), *Sophocles* (ὁ σοφος), *Plato, Aristotel, Chilon* (ὁ φιλόλογος), *Solon* (ὁ 'Αϑηναῖος). Fie-care din ei are o fașie cu inscripția unei dogme creștine, care se deosebește de citatele din iconografie, indicate și de noi. Și unele și altele par a nu fi citate verbale din scrierile lor sau din enunciațiunile lor, ci mai mult un fel de abstracțiuni făcute din cuprinsul scrierilor și deducțiuni din ținuta lor.

In pictura și sculptura bisericéscă *latină-francesă* nu se găsesc urme despre acesti genii ai păgânilor. In *Germania* stilul bizantin a avut influință mai mare. Marele artist *George Syrlin* a sculptat (1469—74) pe mai mulți din acesti înțelepți în scaunele catedralei din *Ulm.* Pe lângă *Plato, Aristotel, Pytagora*, a mai sculptat și pe *Socrate, Cicero, Terenz, Seneca, Quintilian* și pe astronomul *Ptolomeu.* Acesti greci și romani dovedesc prin enunciațiunile lor în parte citate, că Christos e fiul lui Dumnezeu, a II-a persónă în divinitate, că s'a făcut om, a propoveduit evangelia, că a murit pentru mântuirea ómenilor și a înviat. Acestea le vestesc alăturea cu patriarchii și prorocii.

Sibilele în pictura bisericéscă.

Cu atât mai mare atenție dă biserica francesă în acéstă privință *sibilelor.* Aceste *prorocițe păgâne* au prevestit nașterea, viéța, mórtea și învierea lui Christos. Din versurile autentice sau apocrife, câte au rĕmas de la aceste persóne reale sau imaginare, a constatat lumea în evul mediu, că 12 sibile din cele 3 părți ale lumei au prevestit divinitatea, timpul venirii în lume, conceperea, nașterea, viéța, patimile, rĕstignirea, învierea și mărirea lui Mesia. Aceste sibile se găsesc zugrăvite pe păreți, pe marmură, metal, lemn, sticlă, pergament etc. în bisericile de la *Sens, Clameçy, Aix, Autun, Auch, St. Quen* etc. etc. In catedrala de la *Amiens* au aflat canonicii *Jourdani* și *Duval*, în dosul unor sculpturi, 8 sibile, zugrăvite în fresco. In biserica de la *Brou* este o feréstă, pe care e zugrăvită înălțarea la ceriu a lui Christos. Sibilele forméză aici o parte din suita care petrece pe Christos, cel-ce șeḑênd într'un car se înalță în triumf. Inaintea lui Iisus merg în procesiune persónele testamentului vechiu, ear' persónele din testamentul nou îi urméză.

Asemenea ocură sibilele des în manuscripte cu desemnuri în miniatură. Cele mai bune desemnuri ale celor 12 sibile le găsim în *cartea de rugăciune a Anei din Francia*, fiica lui Ludovic XI (în Bibliot. Roy. ms. 920).

Iconografia bizantină amintește despre o sibilă, pe care însĕ n'o numește.

1. *Sibila persică.* Ține un felinar. Ea prevestește venirea lui Mesia, și calcă cu piciórele șerpele, care a sedus pe Eva.

2. *Sibila libică.* Ține o lumină aprinsă. Prevestește sosirea lui Christos, ca lumină a lumii.

3. *Sibila erythreică* (de la marea roșie). Ține un trandafir alb înflorit și un boboc de trandafir alb, și indică bunăvestirea.

4. *Sibila de la Cuma.* Ține o iesle; prevestește nașterea lui Christos în grajdul de la Vifleem.

5. *Sibila de la Samos.* Ține un leagăn, și prevestește primul somn al lui Christos pe pămênt.

6. *Sibila chimerică* (de la marea négră). Ține un corn, ca și cum ar bea din el un copil, și prevestește nutrirea lui Christos prin Maria.

7. *Sibila din Europa.* Ține o sabie, și prezice omorul copíilor și fuga la Egipt.

8. *Sibila tiburtinică.* Ține o mână, ca și o mânușă de colórea pielei de la mână, prorocind palmele aplicate lui Iisus în timpul patimilor.

9. *Sibila Agrippa.* Proroceşte sbiciuirea lui Iisus și ține în mână un sbiciu.

10. *Sibila delphică.* Ține o cunună de spini, prorocind încununarea lui Christos.

11. *Sibila de la Hellespont.* Ține o cruce, prevestind rĕstignirea.

12. *Sibila phrygică.* Ține în mâni o cruce de la procesiuní, de care atârnă un steguleț roșu cu cruce aurie pe el. Indică învierea lui Iisus.

(Va urma.)

---

[1] Veḑi: Catalog cuprinḑênd tablourile lucrate de pictorul G. *Ioachim Pompilian.* București 1892.

[1] Veḑi: „Das Handbuch der Malerei vom Berg Athos“, de Dr. Godeh. Schäffer. Trier 1855.

Nr. 79 1904 [132] 1—1

Licitațiune minuendă.

Pentru **edificarea școlei** gr. or. din **Trimpoele**, tractul Abrud, se publică concurs.

Suma preliminată spre acest scop e de 2805 cor. 40 fileri.

Licitațiunea verbală se va ținé **Dumінecă în 6/19 Iunie** a. c. la 2 ore p. m. în localul școlei vechi.

Doritorii de a licita au a depune un vadiu de 10% de la prețul strigării.

Condițiunile, planul și preliminariul de spese se pot vedé la oficiul parohial.

Trimpoele, la 23 Maiu 1904.

Ludovic Giurca
paroh, presid. comit. par.

Ingrijirea dinților e cu totul greșită dacă se crede cá lucrul principal este a clătí gura cu o apă antiseptică, și că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinților însĕ este desĕvêrșită dacă drept orientare se iau esperiențele de ani de zile ale dentistului de curte ces. și reg. Dr. **I. G. Popp** din **Viena** XIII/6, și se folosește de **apa de dinți și de gură anaterin**, pentru-că acésta întrunește următórele calități: are aromă particulară și este avantagiósă pentru dinți și gingei, împedecă putredirea, pe când gura rĕmâne fără miros, și contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurățenia de pe dinți și flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinți, și de gingei. In același timp sĕ se foloséscă **crema de dinți anaterin,** în tuburi, pentru-ca sĕ se împedece formarea de pétră și sĕ rĕmână dinții frumoși, curați, în colóre próspĕtă, naturală, și sănĕtoși. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 și 1 cor., crema de dinți à 60 fil.) sunt recomandate de profesori și medici, deóre ce s'au convins și despre aceea, că ele au rarele calități de a nu conținé aciduri și a nu face spumă, cari sunt stricăcióse gurii și dinților. *Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, și la* ***A. W. Lingner,*** *farmacist în Sighișóra.* [18a] 7—18

Casa str. ocnii 20

loc frecuentat, se vinde sub condiții fórte favorabile. [133] 1—3

Detailii se dau **strada morților** (Reissenfelsgasse) 15, etagiul I. (Sibiiu).

---

8 zile de probă!

Cu preț uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere prețióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanție pe 3 ani, și cutie.
1 lanț panțerat de goldin sau nichel, cu acățător, sistem parisian.
1 ac de cravată de goldin cu briliant.
1 păreche bumbi de manșete auriți, marca „Garanție“.
1 garnitură bumbi de cămașă și guler de goldin, 15 buc.
2 inele de goldin cu pietri elegante.
1 oglinduță în cutie.

Aceste 14 prețióse și admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimițĕndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primește înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, așa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis și franco.

— Se primesc vindĕtori și agenți. —

Aceeași garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care 'și păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 11—15

Mare suprindere!

Nici când nu se mai dă ocasiunea acésta!

500 bucăți pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanție și lanț potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitație de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manșete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaș album cu chipuri (conține 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broș elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înșelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr și bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondență și alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, costă numai fl. 1·95. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimițĕndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus
P. Lust, Krakau, nr. 120. [127] 4—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eftin. E liber de substanțe stricăcióse.

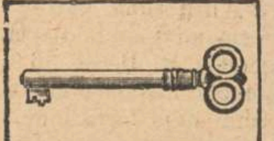

Se capĕtă pretutindenea! (122) 1—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Cătră America.

Mare moderare a prețului. Prețul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.** [101] 6—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-și alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia—America
Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică nr. 2**, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o mină aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 15

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez
cu tótă stima

Aurel Popescu.

Sudórea picióreler

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric“

din **farmacia la „ursul negru“** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sĕ-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri
Victor de Heldenberg (94) 6—
Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Avis.

● ● Deschiderea băilor de sare și iod ● ●

de la Albele

situată lângă **stațiunea „Szerdahely—Sos-fürdő“** 5 km de la Mercurea (Erd. Szerdahely) se va face în mod festiv **Dumінecă în 16/29 Maiu.**

Aceste băi se potrivesc mai ales pentru **bóle cronice reumatice, scrofulosă, anemie, bóle de nervi**; în deosebi au aceste băi eminent efect vindecător la bólele de femei, metrită cronica, endometrită, peri- și parametrită, scurgeri, etc., ca și la resorpțiunea exundatelor după pleurită (aprindere de pelița cóstei), perityphliță (aprindere de intestinul gros). Afară de acésta **mărește pofta de mâncare.**

Trenul la băi sosește de cătră Sibiiu la orele 6 și 11 a. m. și 7 p. m., ear' de cătră Alvincz la 4 și 9 a. m. și 5 p. m. [124] 3—3

Un omnibus circulă zilnic de 2-ori întrĕ Mercurea și aceste băi și a. plécă din Mercurea la 9½ a. m. și 2½ p. m.

Taxa de persónă tour și retour e de 40 bani; pentru copíi jumĕtate.

Odăi mobilate la băi cu următórele prețuri:
din 15/V—15/VI cu 16—24 coróne lunar
„ 15/VI—15/VIII „ 24—32 „ „
„ 15/VIII—15/IX „ 16—24 „ „
Serviciul și albituri de pat, etc. cu 6 cor. lunar mai mult.

Tacsa pentru scaldă:
Bae rece în basin 20 bani,
Bae caldă de vană 80 bani.
Pentru copíi cu prețul de jumĕtate.

Restaurant aranjat modern, mâncări bune, bucătărie pentru bolnavi, beuturi alese, serviciu prompt și prețuri moderate.

Analisa despre conținutul escelentelor substanțe ale apei cât și alte informațiuni se pot cere de la subscrisul.

Ilie Floașiu
Mercurea (Reismarkt, Erd.-Szerdahely)

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 58 Sibiiu, Marţi 1/14 Iunie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„După anchetă.“

Ca totdéuna în trecut, când politica ungurésca era pe cale sĕ facă nedreptate naţionalităţilor nemagiare din patrie, bĕtrânul politician magiar *Mocsáry Lajos* a cautat sĕ-şi spună cuvêntul cumpĕtat şi cuminte şi acuma, când prin proiectata reformă şcolară se intenţionéză a ni-se da lovitura de mórte.

Fostul president al partidului kossuthist, dar' dat afară tocmai pentru concilianţa manifestată totdéuna faţă de naţionalităţile nemagiare din statul ungar, *nu apróbă* intenţiunea guvernului de a magiarisa instrucţiunea în şcólele poporale, care, cu succes, se póte face *numai în limba maternă* a elevului, şi nici *nu aştéptă nici un resultat real* de la mĕsurile ce se vor lua în privinţa acésta, fie ele ori-cât de aspre.

Acestea sunt ideile fundamentale ale lui *Mocsáry Lajos*, pe cari şi-le-a turnat într'un frumos articol, publicat sub titlul de sus la loc de frunte în *„Egyetertés“*, organul partidului kossuthist.

De sine înţeles, că redacţiunea numitului ziariu *nu se identifică* cu pàrerile ilustrului scriitoriu, şi publică articolul numai ca *„părere vrednică de luare aminte“*. Mocsáry va rĕmâne deci şì de astădată, probabil, singur şi isolat întrĕ Magiari cu pàrerile sale corecte şi sănĕtóse, ceea-ce e numai de regretat. Cunoscute merită însĕ sĕ fie pàrerile sale în cele mai largi cercuri, de aceea le publicàm şì noi, după cum urméză:

„... In jurul cestiunii învĕţămêntului poporal domneşte o greşéla cardinală. Publicul judeca necorect ceea-ce preste tot se póte realisa prin învĕţămêntul poporal, se légănă în ilusiuni când crede că pe calea învĕţămêntului poporal se póte face cu efect magiarisarea tuturor naţionalităţilor nemagiare din patrie. Şi tocmai scopul acesta e, care face, ca publicul sĕ fie inclinat a atribuí în general prea de tot mare însemnătate eficacităţii învĕţămêntului poporal, sĕ fie estrem de plainic a aduce pentru el ori-ce jertfe, în contul libertăţii individuale, în al respectării drepturilor şi jertfe în bani.

Sub alte consideraţiuni vine apreciată şcóla poporală, şi sub altele şcóla elementară, ale cărei patru clase absolvându-le baiatul trece în şcólă medie, şi sub alte consideraţiuni de cât şcóla rurală (sătéscă), în care impreuna cu şcóla de repetiţie poporul de la sate, simplu şi sàrac, îşi capĕtă întréga lui ştiinţă.

Şcóla elementară forméză, în tot casul, începutul întregei carieri şcolare, prin care şcolariul întră în clasa cultă; clasa acésta are necondiţionat lipsă de cunóşterea limbii statului. E fórte plausibilă deci aserţiunea dlui ministru *Berzeviczy*, cá statul e nu numai îndreptăţit, dar' şì datoriu, chiar în scopul binelui naţionalităţilor, sĕ facă a fi mai cu efect învĕţarea limbii magiare.

Numai într'atâta nu ar procede însĕ corect, dacă din acésta şi-ar făurí pretext de a forţa cu ori-ce preţ („tüzzelvassal“) învĕţarea limbii magiare în tóte şcólele poporale, cari servesc totodată şì ca şcóle elementare, deóre-ce în scopul binelui lor propriu, sigur că naţionalităţile se vor îngrijí ele insele, ca tinerimea lor sĕ nu fie lipsită de unul dintrĕ mijlócele principale întru afirmarea ei („boldogulás“) în viéţă. *A fost fórte plausibilă deci aserţiunea aceea a archiereilor naţionalităţilor, că se îngrijesc din destul şì ei înşişi de instruarea suficientă a limbii magiare.*

Altcum trebue apreciată cestiunea cu privire la şcóla poporală rurală de şése clase. Pe acestea încă le cercetéză, în percente relativ mici, copíi de ai onoraţiorilor rurali, destinaţi a fi trimişi apoi la şcóle mai superióre, dar' marea majoritate preponderantă o forméză elevi de aceia, cari vin sub consideraţiuni de tot altele. La miliónele acestora situaţia e de aşa, că — aşa cred — nu zic mult dacă socotesc la 10% numĕrul celor cari peste tot au ceva folos din cercetarea şcólei.

Trebue cunoscut poporul simplu de la sate şi referinţele lui de traiu. Drept, că în şcóle toţi elevii învaţă, aşa cum învaţă, a cetí şi scrie. Priviască însĕ în jur ori-cine şi spună-mi: află în sat atâţia cărturari, câţi sĕ dee 10% la numĕrul poporaţiunii acelui sat? Cărturari de aceia, cari sĕ fie în stare sĕ cetiască şi sĕ inţelégă scrisórea căpĕtată de la feciorul din cătánie, sĕ fie în stare sĕ scrie epistolă şì ei, cari sĕ fie în stare, ca în sĕrbători, ori în zile de érnă ori ploióse sĕ cetiască ceva de prin vre-o gazetă redactată conform priceperei lor, cari sĕ fie în stare a calcula cât li-se vine din preţul lucrului luat cu ruptul, etc? La jumĕtate din numĕrul total al şcolarilor rurali, la partea femeiéscă, cărturăria acésta de 10% se învêrte în cerc încă şì mai restrîns; ea se estinde de regulă numai până acolo, că ştiu sĕ se róge din carte. La ceilalţi învĕţarea din şcólă nu are pentru viéţă nici un resultat; îndată ce încetéză de a cerceta şcóla, întrégă ştiinţa le evaporéză, dispare fără a lăsa ceva urmă; dispare, întâiu pentru-că au fost elevi slabi, deci în general au făcut puţin progres, a doua, din causă că în urma ocupaţiunilor şi a săraciei peste tot nu ajung în situaţia aceea şi nu dispun de mijlócele necesare, pentru-ca aceea ce au învĕţat în şcólă sĕ esercieze în viéţă. Astfel e realitatea; nu o pot ilustra pe larg în cadrele unui articol de ziariu, dar' mĕ provoc la toţi aceia cari cunosc referinţele poporului de rênd, sĕ spună: am drept, ori nu?

Faptul acesta ar trebuí considerat deci ca tesă cardinală, din care mânecând ar trebuí sĕ se facă constatarea, că *ce resultate se pot aştepta cu privire la magiarisarea poporului nemagiar cu ajutoriul învĕţămêntului poporal?* Dacă abia la 10% din massele poporului are ceva resultat instrucţia poporală peste tot, sigur că nici în privinţa magiarisării nu se va arăta vr'un resultat la mai mulţi de cât tot numai 10%. Se va zice dór' că „şì acésta e ceva, ba chiar resultat de mare preţ“. Resultatul însĕ nu e acela, că pe acele 10% de Români şi Slovaci i-am fi metamorfosat dór' în Magiari; nu am căştigat cu el alt-ceva, de cât că am produs 10% de Români şi Slovaci, cari bolborosesc ceva ungureşte („úgy a hogy magyarul tudó“), şi e întrebarea apoi, că *merită óre resultatul acesta jertfele aduse pentru el?*

Nici nu reflectez deocamdată la estravaganţele acelea, rĕsunate în anchetă, şi încă de pe buzele unor persóne distinse, de pildă: că trebue decretată ca limbă de propunere limba magiară în tóte şcólele poporale, că trebue statificat întreg învĕţămêntul poporal şi că spre acest scop „trebue sĕ fie bani“, — căci tóte acestea, cum şì vocile de presă în acest sens, nu sunt alt-ceva pe cat *posare*, *licitare pentru premiul patriotismului*, ci mĕ restrîng numai la conţinutul relativ moderat al proiectului ministrului. Chiar şi acest proiect moderat *taie aşa adânc în dreptul acela al naţionalităţilor*, pe care şì însuşi dl ministru afirmă că voeşte sĕ 'l cruţe, *că adecă nimenea sĕ nu le conturbe în conservarea naţionalităţei lor*; *aşa adânc taie în drepturile legale autonomice ale confesiunilor*, *aşa mult espune naţionalităţile şi confesiunile la continue şicanări*, şi *dă drept aşa de discreţionar tuturor feliurilor de bazaconìi*, restabileşte în aşa mare grad acel mârşav aşa zis „Prakerei“ birocratic, care făcuse sĕ fie atât de urgisit absolutismul, în cât de sute de ori *stricăm* mai mult acelei „amalgamisări naţionale“, acelei „înţelegeri“ (egymást „megértésnek“) accentuate cu mare emfasă, de cât îi ajutăm prin aceea, că am învĕţat pe copiii naţionalităţilor sĕ bolborosésca (elgagyogni) câte-o poesióră patriotică magiară, că am învĕţat pe amintitele 10% sĕ ştie cât de cât cetí şi scrie ungureşte, ori chiar şi sĕ-şi tortureze limba vorbind limba magiară (a magyar nyelvet beszédben is kerékbetőrni).

Cu astfel de înţelepciune legislatorică nu consolidăm (nem forrasztjuk össze) naţiunea, ci *slăbim* chitul format prin împreunàvieţuirea de o miiă de ani. *Nu în limbă, ci în alipirea către patrie sĕ ne înţelegem unii pe alţi* (nem nyelvben, hanem a hazához való ragaszkodásban „értsük meg egymást“ — sic!). *Cea dintâiu nu e alt-ceva, de cât halucinaţie, ceastalaltă însĕ e fórte posibilă;* chiar numai atâta se recere, ca *sĕ nu nedreptăţim pe nimenea* (ne bántsuk senkit), *ci sĕ nisuim într'acolo, ca toţi civii naţiunei magiare politice* (politice deci, nu etnice. — Red. T. R.) *sĕ se mărturisésca cu drag fii ai patriei acesteia*“.

Tot atât de corecte şi isvorîte din cel mai curat patriotism sunt apoi şì vederile pe cari le espune dl *Mocsáry Lajos* într'un al *doilea* articol, publicat în numĕrul de Vineri al ziariului numit. In acest articol le spune şì mai clar compatrioţilor magiari, că politică sănĕtósă ungurésca este aceea, de a *nu supĕra pe nimeni*, de a *respecta libertatea personală* a fie-căruia, *de a nu ataca limba şi religia nimĕnui*, de a măsura fie-căruia cu egală măsură, nu numai *sarcinile*, ci si *favorurile* pe cari le acórdă statul. Le spune, că magiarisarea tuturor cetăţenilor magiari e o *utopie*, după care înzadar alérgă şovinismul unguresc, căci se face încercarea a se magiarisa popóre la cari e desvoltată bine conştienţa naţională, prin urmare *nu pot* fi desnaţionalisate.

Vom da în întregime şì acest al doilea articol.

Cine strică bunaînţelegere?

E lucru vechiu şi bine ştiut, că o parte a presei magiare, condusă de Evrei, îşi găseşte împlinirea chiămării în aţîţarea opiniunei publice ungureşti în contra naţionalităţilor nemagiare din patrie, pe cari, dacă ar puté, le-ar înghiţí într'o lingură de apă. Agitaţia cea mai îndrăsnéţă se face la noi pe tema acésta, fără ca procurorii de stat sĕ sară cu grăbirea cu care sar asupra ziarelor nemagiare, pentru a aduce la reson pe cei vinovaţi. Lăsaţi în voe liberă, li-a mers apoi îndrăsnéla atât de departe, în cât chiar şi Magiarii veritabili şi de omenie încep sĕ se scandaliseze de aceea ce fac. Tóte relele le-au cerut asupra nóstră, a popórelor nemagiare din patrie, pentru-ca sĕ ne vadă odată magiarisate, şi numai aceea mai restéză, sé propună guvernului sĕ facă lege, că cel-ce într'un şir anumit de ani nu învaţă şi nu ştie perfect ungureşte, *vine împuşcat ori tras în ţapă*. Şi durere, sunt mulţi gazetarii magiari, cari sunt conduşi de astfel de idei scrintite. La adresa acestora scrie ziariul mai cumpĕtat la vorbă *„Az Ujság“*, in numĕrul din Joia trecută, următórele:

„....„Nu avem interes mai mare naţional de cât întărirea magiarismului, şi nu esistă prostie mai supĕrăcLósă de cât aceea, care compromite magiarisarea justă şi înţeléptă. După-ce statul ungar, cum dovedeşte şì reforma învĕţămêntului poporal, îşi dă silinţe sĕ facă, după putinţă, ca cu privire la cetăţenii de limbi străine ai statului ungar limba magiară de stat sĕ fie dorită şi accesibilă, — vine supĕrăciósa prostie, cu mare alaiu patriotic, şi începe sĕ strige, că asta încă nu e nimica, ca statul ungar e laş, că ar trebui sé se repezéscă asupra naţionalităţilor şi *sĕ le constrîngă sĕ se magiariseze*, şi aşa mai departe. Şi se găseşte organ de publicitate, fórte lăţit, şi astfel cu influinţă asupra opiniunei publice, care paradeză şi cu ne mai pomenita imaturitate verde, că statul trebue se ridice asile de copii, cu îngrijitóre numai magiare, in fie-care sat, şi atunci deodata se magiariséza, jucându-se, fie-care copil sub şése ani, şi *în scurtă vreme ţéra întrégă*. De aceea însĕ, că copiii sub şése ani nu au trebuinţă de cât de 50—60 cuvinte, cari forméza întréga lui comóră limbistică, şi ca de la ţaţele din asile abia pot sé înveţe 25—30 cuvinte magiare, că cunóşterea limbei la copiii cei mici e ceva efemer, o nimicnicie schimbăciósa de azi pe mâne, pentru-că ajungênd intr'un mediu de alta limbă, uită pentru totdéuna limba învĕţată, care piere în curênd, fără sĕ lase urme: de tóte aceste deci, şi de multe alte o sută de greutăţi, nu se ţine cont de loc la fabricarea astortei de cuminţenii, menite sé facă statului înfruntare. Naţionalităţile apoi de regulă de aceste lucruri se mânie în mod atât de sĕlbatic, în cât alarmeza Europa cu ştirea despre politica nóstră scandalosă de janiceri, şi tocmai în ciuda nu vreau sĕ înveţe ungureşte. Insĕ nu naţionalităţile ar trebui sĕ se mânie pentru astfel de ungurisire, ci noi, Magiarii. Pentru-că numai nouĕ ne strica“....

Hotărît! Şi tocmai de aceea, Magiarii cei cu minte n'ar trebuí sĕ lase, ca sĕ se facă nedreptăţiri cetăţenilor nemagiari, şi chiar sĕ se calce în picióre legi fundamentale, lor favorabile, numai de dragul celor ce propagă *„supĕrăciósa prostie“* prin colónele răbdarii ale presei magiare. Pentru-că cei-ce licitéză şi supralicitéză în patriotism, numai ca sĕ-şi facă trebşórele, nu vor fi nici-odată mulţămiţi cu resultatele obţinute pe terenul magiarisării!

Și ne gândim, că ce nefericire mare ar fi pentru acesti ómeni, dacă n'ar avé de îmblătit tema acésta, pentru-că atunci ar trebuí sĕ piară de fóme. Apăsarea naționalităților este însĕ astăzi pentru ei isvor de bun câștig. Și ei îl știu esploata. *Din a cui vină?* Mediteze asupra întrebării confrații de la „*Az Ujság*“.

Jubileul „Familiei“.

Oradea-mare, 10 Iunie n.

Am rĕmas încântat de feliul cum a decurs aici eri jubileul revistei „*Familia*“ și al directorului ei, academicianul *Iosif Vulcan*. Vi-l descriu pe scurt după cum urméză:

Șirul festivităților s'a început cu serviciul divin, celebrat în catedrala gr.-catolică română, de către domnul canonic Dr. Augustin *Lauran*, asistat de canonicul M. *Nyeș*, de preotul S. *Ciceronescu* și secretariul consistorial Dr. Cornel *Bulcu*. Lume multă românéscă a participat la acest serviciu divin, în frunte cu P. S. Sa episcopul *Radu* și cu P. C. Sa vicariul episcopesc V. *Mangra*.

Domnul canonic *Lauran* a rostit și o predică frumósă, scoțênd la ivélă meritele și virtuțile jubilantului *Vulcan*.

Publicul se întrunește apoi în sala mare de la hotelul „*Pomul verde*“. Jubilantul e învitat prin o deputațiune sĕ vină la ședința festivă, aranjată sub firma despărțĕmêntului orădan al „Asociațiunii“. Când își face întrarea în sală e viu aclamat.

Domnul Nicolae *Zigre* deschide acum ședința prin o vorbire frumósă, în care arată importanța zilei, și făcênd comunicare despre delegațiunile venite pentru a asista la festivitățile aranjate, dă cuvêntul dlui Dr. Cornel *Bulcu*, care își ceteşte vorbirea festivă, despre activitatea lui *Iosif Vulcan*.

Iubilantul mulțămește. Urméză apoi pe rînd felicitările următorilor:

Dr. At. M. Marienescu, în numele „Academiei Române“, al cărei membru e jubilantul.

George Șuta, în numele „Asociațiunii“ și special în numele despărțĕmêntului Sătmărean.

Dr. Iosif Blaga în numele „Societății pentru crearea unui fond de teatru român“. După terminarea acestui discurs, dl Nicol. *Petra-Petrescu* oferă jubilantului, în numele societății de teatru o frumósă cunună de lauri, lucrată în argint, și așezată într'un preafrumos etuiu, însoțită de următórea dedicațiune:

Lui Iosif Vulcan, Ilustrului nostru Președinte!

Tu ești care ai dat ființă societății încredințate conducerii Tale și a nóstre! Tu ești Părintele și prim-păzitoriul Thaliei române de dincóce de Carpați!

Cu inimi pline de recunoștință și de admirațiune grăim deci către Tine azi, când Românii serbéză jubileul de ani 40 al rodnicei Tale activități culturale și literare, și Ți urăm Ție, iubit Cap și Spirit conducĕtor al muncii nóstre modeste, ani mulți și fericiți, din al căror rod sĕ se înalțe și sĕ se întăréscă tot mai mult scumpul nostru neam românesc!

La mulți ani Ilustre Președinte!

Brașov, în 23 Maiu v. 1904.

Comitetul societății pentru fond de teatru român. *Virgil Onițiu* vice-president *Dr. Iosif Blaga* secretariu.

Dr. Coriolan Pap salută pe dl Vulcan în numele băncii „Bihoreana“.

Dr. Florian Duma, în numele societății de cântări „Hilaria“.

Mihail Popovici, în numele societății „România Jună“ de la Viena, și oferă jubilantului o cunună de lauri, lucrată în argint.

Istrate Micescu, în numele tinerimei române din Paris, oferind jubilantului un cadru pictat („Renașterea Românimei“) și Dr. *Ioan Giurgiu* un album cu trei-colori, tot din partea tinerimei române de la Paris.

Constatin Lucaciu presidentul „Junimei“ salută pe jubilantul în numele Bucovinei. *Octavian Goga*, în numele societății „*Petru Maior*“ al cărei prim president fusese *Iosif Vulcan*, oferind jubilantului, în numele societății, o cunună mare de lauri naturali.

Ghiță Pop în numele tinerimei române din Cluj, oferind jubilantului o cunună frumósă de lauri, cu funte vînăte.

Victor Fildan, în numele tinerimei române din Oradea-mare, și în urmă

Nicolae Zigre, presidentul festivalului, în numele Românilor din Oradea-mare, oferind jubilantului o cunună de lauri lucrată în argint.

Jubilantul, *Iosif Vulcan*, a rĕspuns la vorbirea fie-căruia dintrĕ oratorii înșirați, emoționat, și cu lacrimi de bucurie în ochi.

La orele 2 dl *Nic. Zigre* declară festivalul încheiat, și lumea trece în sala de banchet.

Sub decursul banchetului s'au cetit telegramele numerόse de felicitare și s'au rostit toaste.

Séra a fost concert, bine succes, ear' astăzi, Vineri, domnul și dómna Vulcan au dat masă mare, delegaților, óspeților și comitetului aranjator.

Rap.

Conferențele învĕțătorești.

Cercul Dej.

(Urmare.)

Intrându-se în ordinea de zi, presentéză hârtia Preaveneratului Consistoriu dto 11 April a. c. nr. 3819 școl., prin care dl *Eliseu Dan*, paroch în Borgo-Suseni este numit comisariu consistorial suplent pentru conducerea conferenței din acest cerc, fiind comisariul consistorial, dl Grigorie Pletoș, împedecat prin oficiul seu de la conducerea conferenței.

Se constitue biroul prin aclamarea a doi notari in persónele membrilor: Ioan Cotuțiu și Augustin Hermann și a doi membri verificători: Simion Pahone și George Prigónă.

Se constată că sunt presenți din protopresbiteratul Bistriței 13 învĕțători, ear' din al Dejului 7, în total presenți 20 învĕțători, absenți din protopresbiteratul Bistriței 3 învĕțători, ear' din protopresbiteratul Dejului 9, în total deci absenți 12 învĕțători.

Se presintă programul desbaterilor pentru actuala conferență, și se ia spre știință.

Domnul comisariu propune a se trimite Escelenței Sale Inaltpreasânțitului domn Archiepiscop și Metropolit *Ioan Metianu* depeșă omagială. Propunerea se primește întrĕ vii aclamări la adresa Escelenței Sale și cu compunerea depeșei se însărcinéză biroul.

Biroul formuléză depeșa astfel:

„Invĕțătorii din cercul Dej și Bistrița întruniți în conferență depun omagiile lor de venerațiune, supunere și alipire la treptele tronului Escelenței Tale, implorând de la tatăl ceresc zile îndelungate archiereului iubit spre binele și fericirea bisericei și némului nostru“.

Presentéză elaborate scripturistice: Ioan Cotuțiu, Augustin Hermann și Eugen Tănasă asupra temei „Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țĕranilor noștri“, Simion Pahone și Alexandru Hermann asupra temei „Importanța cântării în școla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“.

Invĕțătorii Simion Pahone și Alexandru Hermann cetesc disertațiunile lor referitóre la tema dată de Preavenerabilul Consistoriu: „Importanța cântării în școla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“.

Disertațiunile sunt ascultate cu atențiune și se predau unei comisiuni constătătóre din membri: George Prigónă, Grigore Băboi și Grigore Șuteu pentru a le critica și a vení în ședința a IV-a cu raport.

Fiind timpul înaintat ședința se ridică la $1^1/_2$ ore p. m. anunțându-se proxima ședință pentru orele 3 p. m.

Ședința a II-a la 23 April (6 Maiu) d. a. la 3 ore.

Invĕțătorii Augustin Hermann, Eugen Tănasă și Ioan Cotuțiu își cetesc disertațiunile privitóre la a doua temă dată de Preavenerabilul Consistoriu: „Rolul familiei în educațiune și scăderile acesteia în familiile țĕranilor noștri“.

Disertațiunile ascultate cu încordată atențiune se predau unei comisiuni constătătóre din membrii: Simion Pahone, Leontina Beșa și Alexandru Hermann, pentru a le critica și a vení în ședința a V-a cu raport.

Neîntrând alte disertațiuni și nefiind presenți elevii pentru ținerea lecțiunilor practice, ședința se ridică la $5^1/_2$ ore p. m. anunțându-se ședința proximă pe ziua următóre la 9 ore a. m.

Ședința a III-a la 24 April (7 Maiu) 1904. (9 ore a. m.)

Fiind presenți elevii de la școla confesională din loc, se pune la ordinea zilei ținerea lecțiunilor practice.

Dșóra Leontina Beșa, învĕțătóre în Borgo-Bistrița, predă lecțiunea practică din religiune „Metropolitul Sava Brancovici“, elevilor din anul al 6-lea de școlă.

După terminarea lecțiunei practice dimițêndu-se elevii, urméză discuțiunea liberă la care iau parte învĕțătorii: Ioan Cotuțiu, Grigore Băboi, Ioan Griga și comisariul consistorial, apreciind toți pe lângă unele mici observări în mod favorabil acéstă lecțiune.

In urma discuțiunei conferența enunță că lecțiunea practică a fost lucrată cu mult zel și cu multă cunoștință de causă și astfel din punct de vedere al metodului se declară de corĕspundĕtóre, ear' din punct de vedere al predării de succésă.

Ioan Janca, învĕțătoriu în Borgo-Bistrița, predă elevilor din anul prim de școlă povestea cu conținut moral: „Copila ascultătóre“.

Dimițĕndu-se elevii urméză discuțiunea liberă asupra acestei lecțiuni, la care i-au parte: Ioan Cotuțiu, Eugen Tănasă și Simion Pahone.

Ca resultat al discuțiunii conferența enunță, că prelegerea practică, în urma declarațiunii date de prelegĕtoriu, că dînsul a mai predat acéstă istorióră elevilor sei, și că prin urmare a voit numai sĕ arete în general modul cum trebue sĕ se predee o istorióră morală, se consideră din punct de vedere al metodului de corĕspundĕtóre, ear' din punct de vedere al predării de succésă.

Ioan Griga, învĕțătoriu în Cușma, ține prelegere practică din limba română cu desp. al IV-lea. Tractarea poesiei: „Judecățile sunt păgubitóre“ (piesa 4 pag. 43 Carte de cetire a II-a de Popescu — Dr. Șpan) cu privire la cetit și conținut.

La discuțiunea liberă i au parte dna Maria Bozga, Ioan Cutuțiu, George Prigónă, Leon Ursace și comisariul consistorial.

Conferența declară prelegerea practică ținută de învĕțătoriul Ioan Griga din punct de vedere al metodului de corespundĕtóre, ear' din punct de vedere al predării de succésă.

Invĕțătoriul Teodor Coroian predă elevilor din desp. al II-lea prelegerea practică din comput: „Numerii de la 10—100 înzecimați. Adițiunea și substracțiunea“.

La discuțiunea liberă au luat parte Ioan Cotuțiu, George Prigónă, Simion Pahone și comisariul consistorial.

Prelegerea practică din punct de vedere al modului de predare se declară de succésă.

Fiind timpul inaintat ședința se ridică la 1 oră p. m. anunțându-se ședința a IV-a la orele 3 p. m.

Ședința a IV-a la 24 April (7 Maiu) 1904 (3 ore p. m.)

Comisariul consistorial presentéză cererile pentru concediu ale învĕțătorilor.

a) Alexandru Ghergel, din causă de morb;

b) Ioan Cotuțiu din Diug, din causă de morb;

c) Vasilie Tira, din causă de morb grav in familie;

d) Ioan Vlascu, din causa neprimirii diurnelor, tóte pe întrégă durata conferenței.

Concediul cerut de învĕțătoriul Alexandru Gherghel se acórdă, celelalte cereri însĕ nu pot fi luate în considerare din motiv că nu sunt instruate cu documentele necesare.

FOIȘÓRĂ

„Frunze de laur.“

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

(Urmare).

Statua lui Mihaiu.

Preste Dunărea bĕtrână curge crunta bătălie,
Căci creștinii vor sĕ 'nfrângă osmănésca sumeție;
Și cu-al mezinopții vultur s'a întrunit cel românesc,
Care 'n piscu-și pórtă crucea, steagul Domnului ceresc.

Vuietul se rĕspândește, se cutremură pămêntul,
Grózǎ e ce-ți vede ochiul, grózǎ chiar ce-aduce vêntul;
Și la scaunul domniei, unde stă Mihaiu armat,
Se arată o minune, căci Mihaiu s'a deșteptat.

„Cine-mi strică somnul vecinic?“ și de lata sabie bate,
„Este sfânt imperiul morții și-a lui plaiuri necălcate!“
Dar' curênd se îmblânzește, și căutând în jurul sĕu,
Fruntea lui se însenină, în tempeste-un curcubeu.

Giur în giurul seu privește o cetate strălucită,
Turle falnici, mari palaturi și mulțimea înmiită;
Drept în fața lui se 'nalță sus al muselor palat,
Ear' în drépta sa și 'n stânga două tunuri s'au postat.

Căci palatul România far și-l puse de lumină,
Ca în veci sĕ-și vadă calea, Creatorul ce-i destină;
Tunurile sunt trofee, care óstea le-a luat
Și drept pârgă prețiósă lui Mihaiu le-a închinat.

Și privind în fericire preste-a sa iubită ginte,
Și 'nălțând nervósa dréptă ce comandă: „Inainte!“
Zise: „De-acum dorm în pace, dorul meu se împlini,
Căci Românul ce perduse: cartea, arma regăsi“.

Stindardul.

Sĕ-ți fie drag, Române, pe cât vei fi 'n viéță,
Stindardul țerii tale cu cele trei colori!
Sĕ vedi ziua la sóre încântătórea-i față
Și nóptea printrĕ stele, pe norii călĕtori.
Ca 'n sfinte table-a legii în sufletu-ți sĕ 'l scrii,
Sĕ 'l lași de moștenire pe veci din fii în fii!

De *vênĕtul* credinței d'asupra e 'n umbrire
Precum umbrește ceriul al tĕu pămênt iubit;
Ca ceriul țerii tale sĕ fie-a ta simțire:
Profundă, dulce, clară, un ceriu însuflețit.
In zile bune-rele Român adevĕrat
Păstréză 'n fața sorții credința de bărbat!

In mijloc este *galbin* stindardul la colóre,
Ca aurul ce-a ta țéră ascunde 'n sinul sĕu;
Ca spicul cel puternic ce 'l naște-a ta sudóre,
Când ceriul rĕsplătește cu daruri brațul tĕu.
La preț egal cu aurul, ca dragul spic de plin
Sĕ fie 'naltul suflet ce porți într'al tĕu sin!

Jos *roșu* ca și focul stindardul strălucește,
Căci roșie fù câmpia de-atâtea mari de ori,
Când nobilul tĕu sânge a curs eroicește
Sĕ-ți apere moșia de trufași răpitori.
Fi gata totdeuna de-a pune-acest scump dar
Ca jertfa mântuirei pe-al patriei altar!

Da, vênĕt-galbin-roșu stindardul fâlfăește,
Colori mai prețióse nu afli pe pămênt.
Române, al tĕu suflet în el se zugrăvește:
Blând, nobil totdeuna, de rele neînfrânt.
Virtutea — 'ți zice steagul — sĕ fie Gloria ta,
Frumósă Românie, și 'n veci vei perdura!

(Va urma).

Vorbe înțelepte.

Capul sĕ-ți fie rece, dar' inima sĕ-ți fie totdeuna caldă.

*

Nu în oțet, ci în miere se înécă cele mai multe muște.

*

Mai bine caractere multe și cultură puțină, de cât cultură multă și caractere puține.

Grigorie Şuteu, învěţătoriu în Bîrla, predă lecţiunea practică din limba magiară: „Descrierea cărţii“.

Nefiind elevii presenţi, acéstă lecţiune se predă în liniaminte generale învěţătorilor.

După discuţiunea liberă la care i-au parte Maria Bozga, Augustin Hermann, George Prigónă, Ioan Griga şi comisariul consistorial, conferenţa constată că prelegerea practică, ţinută în liniaminte generale din punct de vedere formal metodic este corespundětóre, din punct de vedere al predării este succésă.

In legătură cu acésta conferenţa recomandă învěţătorilor din acest cerc conferenţiar introducerea metodului Schullerus-Popoviciu pentru învěţarea limbei magiare.

Leon Ursace, învěţătoriu în Borgo-Rus, predă prelegerea practică din istoria patriei: „Regele Matia“.

Nefiind elevii presenţi tema o predă în abstract.

După discuţiunea liberă la care iau parte Ioan Cotuţiu, Eugen Tănasă, Maria Bozga şi comisariul consistorial, conferenţa constată că prelegerea din punct de vedere formal metodic corespunde, ear' din punct de vedere al resultatului a succes.

Invěţătoriul Grigorie Băloi predă în liniamente generale lecţiunea practică din istoria naturală: „Mèrul“.

La discuţia liberă, ce a urmat după acéstă prelegere, au luat parte Ioan Cotuţiu, comisariul consistorial şi Maria Bozga.

Urméză la ordinea zilei raportul primei comisiuni criticătóre. Raportorul acesteia Grigorie Băloi referéză asupra disertaţiunilor lucrate de învěţătorii Simion Pahone şi Alexandru Hermann privitoriu la prima temă dată de Preaven. consistoriu: „Importanţa cântării în şcóla poporală cu deosebită considerare la poporul nostru“.

Mai vorbesc la obiect Ioan Cotuţiu şi comisariul consistorial, în urmă conferenţa enunţă ca conclus:

Disertaţiunile se declară de succese şi elaboratele în scris se alătură la procesul verbal. Conferenţa îşi esprimă dorinţa, ca Preaven. consis. sě se îngrijéscă, ca în seminariul nostru din Sibiiu elevii secţiunei pedagogice sě priméscă o astfel de pregătire în cântare, în cât acestia după absolvare sě fie în stare a propune cântul în şcólele nóstre poporale cu deplin succes din tóte punctele de vedere.

Cu acestea şedinţa a IV-a se ridică la 6 ore p. m. anunţându se şedinta a V-a pe ziua următóre la 8 ore a. m.

Şedinţa a V-a la 25 April (8 Maiu) 1904
(8 ore a. m.)

La ordinea zilei raportul comisiunei a doua criticătóre. — Raportorul acesteia Simion Pahone referéză asupra disertaţiunilor lucrate de învěţătorii Ioan Cotuţiu, Augustin Herman şi Eugen Tănasă, privitoriu la tema a doua dată de Preaven. Consistoriu: „Rolul familiei în educaţiune şi scăderile acesteia în familiile ţěranilor nostri“.

La propunerea comisiunei conferenţa primeşte de ale sale vederile esprimate în disertaţiunea învěţătorilor Ioan Cotuţiu cu privire la însemnătatea educaţiunei familiare, primeşte de ale sale şi părerile arătate în acéstă disertaţiune cu privire la scăderile educaţiunei în familiile ţěranilor nostri, cum şi la mijlócele ce le recomândă pentru delăturarea acestor scăderi.

Disertaţiunea învěţătorului Ioan Cotuţiu se declară deplin succésă, ear' disertaţiunile învěţătorilor Augustin Herman şi Eugen Tănasă de succese.

Comisiunea permanentă din protopresbiteratul Bistriţei prin raportorul seu Ioan Cotuţiu referéză asupra mersului învěţămêntului şi asupra trebuinţelor ce au şcólele din acest tract protopresbiteral.

Raportul se ia la cunoştinţă şi fiind presentat în scris se alătură la procesul verbal

In legătură cu acest raport conferenţa şi esprimă dorinţa, ca Preaven. consistoriu sě binevoiéscă a ameliora sórtea învěţătorilor de la şcólele nóstre confesionale prin înbunătăţirea şi regulata primire a salariului învěţătoresc, ear' pentru-ca învětătorimea nóstră sě pótă participa regulat la conferenţele învěţătoreşti şi pentru a se puté presenta în aceste corporaţiuni în mod convenabil, Preaven. Consistoriu sě binevoiéscă a urca diurnul de zi de la 3 cor. la 5 coróne. (Va urma).

Programa

esamenelor publice de la şcóla civilă de fete a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ din Sibiiu, la finea anului şcolar 1903/1904.

Mercuri în 22 Iunie.

a) înainte de amiazi: de la 8—11 ore Religiunea cu elevele din tóte clasele civile; de la 11—12 ore Limba francesă, clasa II—IV.

b) după amiazi: de la 3—6 ore clasa I civilă, din studiile: Limba română, Geografia, Istoria naturală şi Limba magiară.

Joi în 23 Iunie.

a) înainte de amiazi: de la 8—12 ore clasa III civilă, din studiile: Limba română, Istoria şi Geografia, Limba magiară şi Chemia;

b) după amiazi: de la 3—6 ore clasa II civilă, din studiile: Aritmetica, Limba magiară şi Limba română.

Vineri în 24 Iunie.

a) înainte de amiazi: de la 8—12 ore clasa IV civilă, din studiile: Limba magiară, Istoria patriei, Aritmetica cu Geometria, Limba germană şi Limba română.

Sâmbătă în 25 Iunie.

a) înainte de amiazi: de la 9—11 ore Esamen privat cu elevele din cursul complementar.

Duminecă în 26 Iunie.

a) înainte de amiazi: de la 10½—12½ ore Musica instrumentală şi vocală. Declamaţiuni. Incheierea solemnă a anului şcolar şi distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie şi desemn, sunt espuse în decursul esamenelor într'una din salele institutului.

Óspeţii sunt bineveniţi.

Direcţiunea.

NOUTĂŢI

Societatea pentru crearea unui fond de teatru român 'şi va ţiné adunarea sa generală în Brad — centrul Zarandului, la 15/28 August şi zilele următóre ale anului curent. Inteliginţa din Brad s'a constituit în comitet, care se va îngrijí, ca adunarea sě reiasă într'un mod demn de poporul Zarandean, cel doritor de lumină şi progres. Fruntaşii zarandeni au datorinţă specială sě facă tot posibilul pentru prosperarea acestei instituţiuni culturale-naţionale, deóre-ce la înfiinţarea ei mult a obosit şi zarandeanul Dr. Iosif Hodoş, care în calitate de vicecomite al Zarandului şi-a căştigat merite perene şi pentru înfiinţarea gimnasiului public român gr. or. din Brad, unul dintrě cele mai preţióse tesaure ale neamului românesc — lumina şi viéţa Zarandului.

*

Comisariu ministerial pentru esamenele de cualificaţiune la pedagogiile din Aiud şi *Blaj*, a fost numit dl profesor de la gimnásiul de stat din loc, *Dr. Szőcs Géza.*

*

„Unirea“ din Blaj *publică în numěrul de eri întréga vorbire a Escel. Sale, domnului Metropolit* Dr. Mihályi, *rostită în ancheta şcolară. O vom reproduce în numěrul proxim.*

*

Hirotonire. Vineri a fost hirotonit întru preot pentru parochia din Murěş-Cuěşdiu, tractul Reghinului, domnul *Mateiu Radu*, supranumit *Tata-Radu.*

*

Mulţămită publică. La fondul „*Masa studenţilor*“ de la gimnasiul public român gr. or. din Brad au contribuit în Maiu c. următórele institute de credit şi economíi: Albina din Sibiiu, 400 cor; Victoria din Arad, 500 cor.; Crişana din Brad 200 cor.; Ardeléna din Orăştie 100; apoi dd. Dr. Aurel Vlad, deputat dietal, 100 cor.; Dr. Iustin Pop, adv. în Deva, 20 cor.; Dr. I. Pop, adv. în Brad, 20 cor.; R. Coţoiu, comerciant Baiadecriş, 5 cor.; dl Petru Vancu, înv. în Magyarád a colectat şi administrat de la mai mulţi colegi ai sei cu ocasiunea înmormêntării fer. Craciun Ignuţia, înv. în Têrnava, ca cunună eternă 23 cor. La fondul „*elevilor morboşi*“ a contribuit „Albina“ din Sibiiu, 200 cor. Marinimoşii binefăcětori priméscă espresiunea profundei mulţămite! Brad, Iunie 1904. *Comisiunea administrativă.*

*

Din Sebeşul-săsesc ni-se scrie următórele: „Nu numai *Brumboiu* de la Braşov şi *D. Frenţiu* din Orăştie au luat parte la ceremonialul papistăşesc din Joia-verde a anului acestuia, ci aici la noi de vre-o câţiva ani protopopul unit Alesandru *Dobrescu* ia parte la acest fel de ceremonial spunênd şi o evangelie românéscă“.

*

Din Cojocna primim ştirea următóre: In 8 Iunie a. c. curatoratele bisericelor române de ambele confesiuni de aici, sub conducerea preoţilor şi în frăţietate adevěrată, cum se cuvine sě trăéscă fiii unei naţiuni, s'au întrunit şi inspirate de o însufleţire desevêrşită au votat şi trimis mulţămită şi supunere fiéscă la adresa Escelenţelor Lor Metropoliţi *Ioan Metianu* din Sibiiu şi Dr. *Victor Mihályi* de Apşa din Blaj pentru energica apărare făcută şcólei şi bisericei române.

*

† Paul Milovan, notariu pensionat, proprietariu şi membru în comitetul de supraveghiere al „Victoriei“ din Arad, a decedat în mod subit Vineri, 10 Iunie n. la orele 10 din zi în Arad, în etate de 62 ani. A fost înmormêntat Duminecă, 12 Iunie n. în cimiteriul din Mândruloc.

*

Din Vaidasig ni-se scrie, că esamenul şcolar dat acolo în 21 Maiu v. a fost fórte mulţămitoriu. Invěţătoriul Pavel *Stanciu*, care e de 15 ani în acea comună, şi-a dat silinţă şi în acest an şcolar sě arete bun progres, ceea-ce i-a succes. Esamenul a fost condus de dl protopresbiter *Jovian Murěşan*, care a celebrat întâiu sfânta liturgie în biserică, cu asistenţa parochului local *Grigorie Pop*, şi a făcut şi îngenunchiarea pentru plóie, ear' în urmă a rostit o predică frumósă poporului, îndemnându-l sě ţină la biserică şi la şcóla sa. La orele 10 s'a început apoi esamenul, terminându-se la ora unu d. a. După terminarea esamenului dl protopresbiter a ţinut vorbire frumósă copiilor dându-le învěţături cum au sě se pórte în vacanţe.

*

Hymen. Silvia *Roman* din Mezieş-Beiuş, şi Ilariu *Gonţia*, din Simon-Bran, logodiţi.

*

Dorinţele evreilor. Luni şi-au ţinut în Budapesta presidenţii districtuali ai comunităţilor religióse israelite adunarea anuală ordinară. Cu ocasiunea acésta s'au presentat şi la ministrul-presideut şi la ministrul de culte, de la cari, cu provocare la art. de lege XX. din 1848 au cerut şi pe séma lor autonomie şi că principiul de egalitate şi reciprocitate întrě religiuni, enunţat în art. de lege XX. din 1848, sě fie aplicat şi cu privire la religiunea mosaică; înainte de tóte deci: sě fie şi legea mosaică representată în casa magnaţilor, în rênd cu celelalte religiuni recepte. Apoi, cu provocare la pretensiunile protestanţilor, au cerut, ca statul sě contribe cu ajutoriu la micşorarea dării de cult a comunităţilor religióse israelite; sě supórte cel puţin în parte cheltuelile administraţionale ale gremiului confesional evreesc; sě dee rabinilor cuincuenal; sě dee subvenţie fondului de pensiune a rabinilor, şi sě îngrijéscă însuşi statul de catechisarea elevilor israeliţi de la şcólele de stat.

*

Doi morţi şi … mulţi răniţi. Poporul din Ireg (comitatul Sirmiu) s'a revoltat Joi din causa comasării şi a dat năvală asupra primăriei, ear' pe gendarmi i-a sburătorit cu bolovani. Gendarmii au puşcat în mulţime. Doi ţěrani au fost împuşcaţi, ear' alţi mulţi au fost răniţi grav. — Atâta raportéză ziarele din capitală. Sěrman popor! …

*

Pentru invalidii din fostul cerc al Mercurii. Fóia oficială a comitatului Sibiiu publică sub nr. 2281 ex. 1904 pretorial concurs la cinci locuri subvenţionate din *fundaţiunea pentru ajutorarea soldaţilor invalidi originari din fostul cerc al Mercurii.* Fie-care loc e subvenţionat cu câte 100 coróne. Petiţiunile sunt a se trimite protopretorului din Mercurea până în 20 Iunie st. n.

*

Din statistica emigrărilor. „Statisztikai Havi Közlemények“ raportéza în fascicolul pe April, că in luna acésta s'au dat 8221 paspórte pentru emigrare în străinătate (cu 3974 mai puţine de cât în April 1903). De la 1 Ianuarie până în 30 April s'au dat cu 12.300 mai puţine de cât în acelaşi timp în anul trecut. Cei cari au emigrat în April au avut 684 însoţitori. Cele mai multe paspórte s'au dat pentru locuitori din comitatul Treiscaune (675), apoi din Zemplén (594), Braşov (580), Şaroş (446), Ung (427), Têrnava-mare (400), ear' dintrě oraşele municipale mai multe s'au dat pentru locuitori din Budapesta (225), apoi Panciova (45), Caşovia (43) şi Neoplanta (27). Pentru *America* au scos pasport 3793, pentru *România* 2850, ear' pentru Europa în general 2195. In cifrele acestea nu sunt cuprinse şi emigrările din Croaţia şi Slavonia, în numěr de 2815.

*

Mulţămită. La toţi aceia cari au binevoit a contribuí, pentru-ca fiului meu Ascaniu sě-'i se facă posibilă cercetarea băilor la Ocna le adu pe acéstă cale cea mai adânc simţită mulţămită. Maria Dr. Crişan.

*

Ţigani ucigaşi. Economul sêrb Gajan Sava in una din serile trecute mergea de la gara din Checea-croată a casă spre comuna Clarii. Pe drum l'a atacat o caravană de ţigani lăieţi şi l'au ucis, luându-i bănişorii câţi bruş îi avea. A doua zi ucigaşii au fost prinşi şi daţi în grija tribunalului din Chichinda-mare.

*

Linia de vapor ungară-americană. Intocmirea admirabilă a vapórelor ce plécă din Fiume, întreţinerea cea bună şi prevenirea faţă de călětori pe aceste vapóre se dovedesc mai lămurit prin declaraţia ce urméză, dată de emigranţii de pe „Ultonia“: „Declaraţie. Subscrişii declarăm prin acésta, că dl Steward Mr. Green, cum şi dl Wilson, oberkelnerul clasei III al vaporului de călětori „Ultonia“, şi personalul de serviciu pentru clasa III pus sub conducerea dsale, în urma serviciilor făcute nouě în timpul călětoriei şi-au căştigat deplina şi sincera nóstră recunoştinţă, în tóte privinţele. Oceanul atlantic, pe vaporul „Ultonia“, în 19 Maiu 1904“. Acésta declaraţie de recunoştinţă, provědută cu 200 de subscrieri, a sosit la direcţiunea biroului central de bilete de călětorie.

Din Fiume plécă în 28 Iunie n. „*Slavonia*“ la New-York. In preţul de călětorie este cuprinsă şi completa întreţinere atât în Fiume pe douě zile cât şi pe corabie pe timpul călětoriei. Deslușiri dă gratuit reprecentantul biroului central de bilete de călětorie, dl Heinrich Aronsohn în Braşov (Brassó), sare primeşte şi prenotări.

Cărţi şi reviste.

„Stefan cel Mare sau atletul lui Christ după cele mai vechi chrisóve şi cele mai noue cercetări istorice“. Sub titlul acesta a apărut în editura „librăriei şcólelor“ (C. Sfetea) în Bucureşti (strada Lipscani nr. 96) o broşură de 43 pagini 8°, despre viéţa şi activitatea marelui principe moldovean Stefan. Autor al broşurii e G. Becescu-Silvan. Costă 50 bani.

*

„Cartea de Aur“, *volumul prim*, a apărut *în ediţie nouă*, şi se póte procura de la autorul, *Teodor V. Păcăţian* (Sibiiu). Preţul 10 coróne. România 12 lei.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura „*Istoriografi vechi, istoriografi noi*“, *studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian.* Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în urmatorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Posta redacţiei.

Erdősângiorgiu. E destul de rěu că e aşa cum ne scrii. Dar' în sfîrşit nu ne prea priveşte. Ai nostri sě caute sě nu fie ca ei.

Nr. 254—1904 [136] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului **de parohprimar** în parohia de clasa primă **Idicel,** protopresbiteratul Reghin, în necs cu ordinul consistorial dto 4 Maiu a. c. nr. 4699 Bis., se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în fóia „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Petenţii vor avé a aşterne suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigóre, oficiului protopresbiteral subscris p. u. Szász-Régen, avênd a se presenta în vre-o Duminecă ori sěrbătóre în comună, pentru a cânta, respective celebra şi a cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin.
Reghin, 11 Maiu, 1904.
In conţelegere cu comitetul parohial.

Galaction Şagău
protopresbiter.

La domnul **Cornelie Nicolescu** în **Kissoda** (Temesmegye) u. p. Szabadfalu se caută spre cumpĕrare mai jos semnatele foi române, cum şi altele cari nu sunt semnate aici, şi se plătesc destul de bine.

1. „Telegraful Român“, anul 1853: nr. 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 33, 34 35, 36, 37, 38, 57, 73, 74, 76, 77, 78, 79 80, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92 93, 96, 97, 99, 100, 101, 102.
anul 1854: nr. 3, 8, 9, 10, 12, 27, 40, 70, 78, 90.
1855: 28, 39, 42, 45.
1856: 3, 28, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 52, 58, 60, 66, 67, 74, 75, 77, 88, 90, 91, 102.
1857: 6, 9, 14, 34, 35, 41, 62, 65, 70, 72, 76, 77, 87, 88.
1858: 2, 4, 7, 11, 12, 25, 38, 39.
1859: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 23, 24, 36, 41, 46.
1860: 21 până la 52.
1861: 1—7, 9, 15, 17—25, 27, 30, 31, 33—37, 39, 40, 45.
1862: 66, 68, 72, 90, 92, 97.
1863: 23, 24.
1864: 36, 50, 70, 71, 73.
1865: 1—19, 21—25, 37—33, 35, 36, 38, 39, 41, 44—50, 52—68, 70—90, 92, 93, 94, 96, 98.
1866: 1—32, 34, 35, 38—58, 60—70, 72—76, 78—97, 99, 101—finea anului.
1867: 46, 52, 54—60, 62—66, 72—80, 82—89, 91—101, 103, 104.
1868: 1—51, 58, 59, 60, 65, 84, 99, 100—106.
1869: 1—80, 87, 88.
1870: 30, 57, 97.
1871: 10, 12, 19, 20, 36, 39, 40, 42, 62, 85.
1873: 4.
1877: 1, 38, 52, 53.
1878: 26, 66, 67, 69, 75, 138, 139.
1879: 29, 151 — plătesc fie-care numĕr cu 20 fileri.

De aici încolo plătesc de numĕr 10 fil.

anul 1880: nr. 8, 9, 21, 23, 25, 61, 110, 141.
1881: 5, 82, 85, 120, 121, 125, 136.
1882: 2, 6, 7, 85, 95.
1883: 69, 70, 120.
1884: 92.
1886: 48, 136.
1887: 62, 74.
1889: 27, 59, 97, 107.
1893: 138.
1894: 8.
1898: 118.
1899: 3, 28, 32, 100.

2. „Albina“, Viena-Budapesta, anul
1866: 22, 30, 38, 84.
1867: 1, 6, 17, 19, 21, 22, 79, 84.
1868: 1, 6, 17, 19, 21, 22, 79, 84.
1869: 50, 58, 68.
1870: 1—3, 14, 29, 30, 33, 35, 52, 54, 59, 64, 65, 69, 73, 76, 84, 88, 91, 92, 97, 109, 113.
1871: 7, 38, 59, 78.
1873: 89, 93, 94, 101.
1874: 6, 18, 29, 42, 46, 71, 76, 85, 87, 91, 92, 93.
1875: 1, 2, 24, 30, 48.
1876: 1, 3, 34, 53, 80, 95, 113, 116, 117.

3. „Calicul“, Sibiiu, anul:
1886: 6, 7, 9, 10, 11, 12.
1887: 1—7, 12.
1889: 12.
1890: 9, 11, 12.
1891: 10, 11.
1892: 10.
1893: 6.
1894: 1, 4—10.
1895: 1, 7—12.

4. „Cocoşul Roşu“, Braşov, anii 1875, 1876, 1877, 1878, 1881.

5. „Observatorul“, G. Bariţiu, anul:
1880: 60, 64.
1881: 68, 91.
1882: 42.
1884: 1, 3, 69, 71, 74, 75, 83, 93, 94, 95—104.
1885: 6, 27, 32—52.

6. „Expatriotul“, Braşov, anul 1849 nr. 1—16.

[76] 3—3

---

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere preţióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
- 1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 părecbe bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
- 1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduţă în cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedézá pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnézá cumpĕrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco.

— Se primesc vindĕtori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care 'şi păstrézá colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 12—15

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sfintei scripturi, de *Dr. Petru Barbu*	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu*	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Istoria lui Stefan-cel-mare, povestită poporului românesc, de *N. Iorga*, ediţia poporală	„ —·75
ediţie de lux	„ 2·50
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu*	„ 1·50
Intrĕ Capşa şi Palat, impresiile unui trecĕtor, de *D. R. Rosetti*	„ 2·—

plus 20 fil. porto postal.

Mare suprindere!

Nici când nu se mai da ocasiunea acésta!

500 bucăţi pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr şi bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, costă numai fl. 1·95. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţendu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus
P. Lust, Krakau, nr. 120.

[127] 5—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

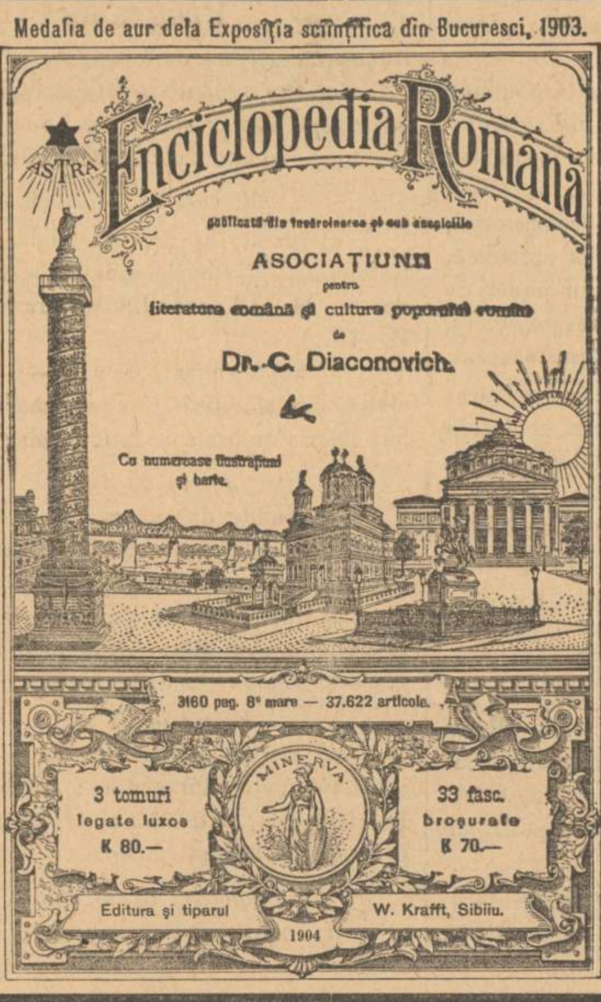

Medalia de aur dela Exposiţia sciinţifica din Bucuresci, 1903.

Enciclopedia Română

publicată din însărcinarea şi sub auspiciile

ASOCIAŢIUNII

pentru

literatura română şi cultura poporului român

de

Dr. C. Diaconovich.

Cu numeróse ilustraţiuni şi harte.

3160 pag. 8° mare — 37.622 articole.

3 tomuri
legate luxos
K 80.—

33 fasc.
broşurate
K 70.—

Editura şi tiparul W. Krafft, Sibiiu.

1904

Se comandă la
Biroul „Asociaţiunii“
Sibiiu, strada morii nr. 8.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.	**Preţul aparatului mic e cor. 4.—** folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 82

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţérâ şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.

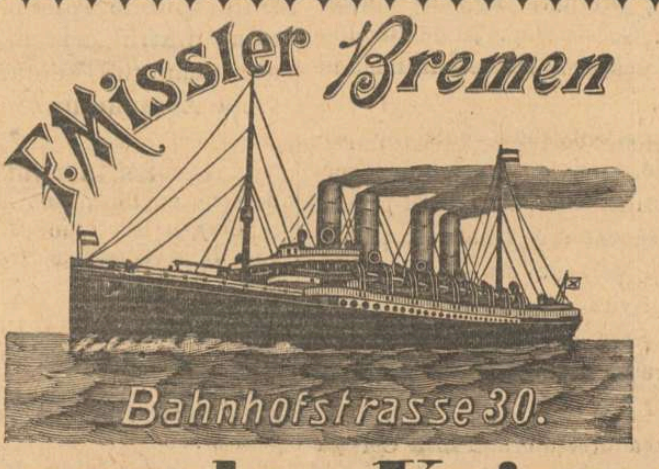

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorescă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“ **140 cor.**, pe vapor de poştă **95 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

(63) 28—31

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

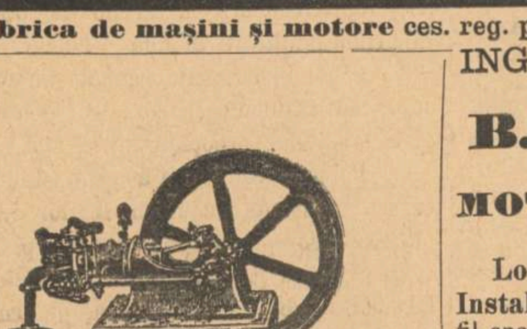

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi-körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidi din provincie se acceptézá. [9] 15—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 59 Sibiiu, Joi 3/16 Iunie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„După anchetă.“

— Al doilea articol al lui Mocsáry Lajos. —

„Da, ar trebuí sě strîngem la olaltă acéstă naţiune politică sfăşiată, însě nu prin crearea unităţii de limbă, care în situaţia dată nu este altceva, de cât o *utopiă*. Fantasmagoria (ábrandozás) unităţii de limbă nu póte forma temelia politicei naţionale, n'ar fi permis sě dee directivă legislaţiunei şi guvernului, ori sě esercite vre-o influinţă asupra lor. In ancheta recentă pentru instrucţia poporală, ideia dominantă a fost necesitatea unităţii limbii magiare, *magiarisarea generală*, şi au fost de aceia, cari au spus'o acésta pe faţă, ear' alţii au esprimat'o aşa, că reclamau luarea instrucţiei primare în resortul statului, ceea-ce este identic, căci este lucru de sine înţeles, că statul nu póte întreţiné de cât şcóle magiare.

Privim cu invidie la naţiunile unitare, în rassă şi limbă, dar' pe noi ne-a aşezat provedinţa în partea de sud-ost a Europei, unde istoria a amestecat de-avalma popóre de tóte rassele şi limbile, aşa, că *nici nu se póte imagina înjghebarea de state naţionale*, fie mari, fie mijlocii, fie mici, chiar dacă vre-o cataclismă ar face tabula rasa şi ar rěsturna tóte cadrele configuraţiunilor actuale politice, dând compasul în mânile popórelor, ca sě-şi fixeze pe basa unităţii de rassă şi limbă cadrele nouelor lor state. Nu ne putem imagina astfel de formaţiuni, în cari pe teritoriul statelor, fie mari sau mici, sě nu fie enclave de naţionalităţi, cu cari necontenit ar fi năcaz, ca şi acuma. Popórele simt instinctiv puterea inherentă acestei situaţiuni şi de aceea nici nu e lipsă de unitatea de rassă şi limbă. Configuraţiunile istorice au destule şanse de esistinţă şi fără de asta, numai sě nu forţeze situaţiuni pe cari singuraticele naţionalităţi sě le găséscă nesuportabile. In acest uriaş cuib de furtuni, — căci aşa este nu numai Balcanul turcesc, ci întregul sud-ost al Europei — nu este alt chip de traiu, adecă de traiu în feliul lumii civilisate, şi nu este alt chip pentru evitarea vecinicelor sguduiri, de cât *sě primim statul quo, pe care l'a creat istoria pentru raporturile naţionalităţilor*. Trebue sě se evite ori-ce înăsprire a diferenţelor de naţionalitate. Nu trebue sě nedreptăţim pe nimeni. Trebue sě respectăm libertatea personală. *Nu trebue prin urmare atacată nici limba, nici religia cuiva.* Trebue sě se měsure tuturor cu měsură egală nu numai din sarcinile, ci şi din favorurile ce póte sě le ofere statul. Trebue *sě ne ferim de rěvnirea asimilării naţionale pe calea unităţii de limbă,* căci de giaba o spunem d. e. noi Magiarii, că nu vrem sě violentăm, logica acestei politice necesarminte duce acolo, că facem tot contrariul şi nu cum ar pretinde politica de naţionalităţi singur corectă.

In loc sě alergăm după fantoma deşértă a magiarisării generale, care acum duce la estravaganţa şcólelor poporale cu limba de propunere peste tot magiară, sau la trecerea la stat a instrucţiunii poporale, ar fi mult mai bine sě cercetăm mai de aprópe, dacă în adevěr este o nenorocire atât de mare faptul, că nu suntem naţiune cu limbă unitară?

Óre nu este şi aici aşa, că în lumea acésta tóte lucrurile îşi au partea bună şi rea, umbrósă şi luminósă? Şi dacă cugetăm puţin cu sânge rece şi nepreocupaţi, vom vedé, că tocmai situaţia nóstră cu naţionalităţile, care acum ne deprimă aşa mult şi ne mână la fapte estravagante, ne ofere prospecte sigure, ca Ungaria independentă *sě se încunjure cu o cunună unitară de popóre aliate*, şi prin acésta sě-şi dobândéscă o posiţie puternică în familia popórelor europene, întocmai cum a fost pe timpul dinastiei arpadiene. Apariţiunile acelea mari de naţionalităţi, cari trăiesc cu noi şi ale căror înrudiri de rassă şi limbă trăiesc în vecinătatea nóstră în state independente, formézá astfel de legături întrě noi şi acele state, cari pot constituí basa unei alianţe fireşti, permanente şi strînse. Amicul amicului meu este şi amicul meu, ruda rudei mele este şi ruda mea. Póte sě se ivéscă întrě noi câte o céртă familiară, însě dacă se ivesc interese serióse sau chiar interese de esistinţă, atunci se valorézá postulatele ordinei naturale a lucrurilor.

Am puté noi de pildă sě privim cu suflet liniştit, când colosul de miazănópte ar striví România, a cărei esistinţă şi înflorire este legată de inima a trei milióne de ómeni, cari sunt cetăţeni ai statului ungar? Şi earăşi, membrii naţiunei române nu ar avé óre un viu interes, ca Ungaria sě ajungă şi sě rěmână într'o situaţie, ca fraţii lor de aici sě aibă o prosperitate în tótă privinţa şi sě nu fie aici numai o colonie esploatată de o putere străină? Tot aşa suntem cu Sêrbii. Faptul, că sub un acoperemênt cu noi locuiesc un milion de Sêrbi, ne asigură simpatia şi alianţa intimă a rassei dominante din Balcani, a Sêrbilor. Cu Românii şi cu Sêrbii putem avé astfel de relaţiuni de alianţă, care se va deosebí de alianţele efemere iscodite de diplomaţi, şi în cari în timp scurt din amic se face duşman şi din duşman amic.

Intr'o astfel de conformaţie a relaţiilor zac şansele mult pomenitului imperiu ungurescc, căci complexul naţiunilor cari trăesc în alianţă făcută pe temeiu firesc, au ocupat loc printrě marile puteri cu rangul de imperiu. Astfel, şi nu pe calea, cum voia într'un rînd o fóie din Budapesta sě pună basele imperiului sěu magiar prin octroarea culturei magiare tuturor popórelor. Astfel póte sě se întórcă spre bine situaţia, în care acuma credem că residă causa principală a slăbiciunei nóstre.

Provocându-ne la situaţia naţionalistică voim acum sě împedecăm avêntul simţului naţional. Ni-se repetă necontenit capacitarea, că sub aripile vulturului cu două capete putem sě aflăm scut sigur, că nici nu avem altă problemă mai de însemnătate, de cât sě facem, ca scutul acesta sě ne fie cât mai sigur, cât mai puternic. Sě nu ne lăsăm însě a fi seduşi.

Am puté sě trăim şi din omenia nóstră, dar' ar fi negreşit necesar sě urmărim o politică corectă faţă cu naţionalităţile şi sě nu împedecăm prin procedură nechibzuită valorarea părţii bune a raporturilor naţionalităţilor. Sě ne gândim la viitoriu! Sě ne gândim, că nu póte dura vecinic situaţia actuală, conform căreia o naţiune de 20 milióne de pe un teritor de 6000 miluri pătrate este provincia acestui conglomerat de monarchie.

Póte că unii se amăgesc cu aceea, că situaţia acésta o putem folosí, ca sě magiarisăm tóte rasele străine (?) şi că totuşi asta ar fi basa cea mai sigură o viitoriului nostru. Eróre fatală! Intâiu pentru-că acele rasse nu sunt sfarmituri ale vre-unei naţiuni în agonie, ci *membrele cu conştiinţă deplină ale unor naţiuni ce formézá state independente*, din care causă *magiarisarea generală este o ilusie deşértă, după care zadarnic alergăm*. Al doilea, pentru-că puterei ce domneşte asupra nóstră, nu-i pasă, ba chiar îi convine, ca sě ne facem cât mai odioşi înaintea naţionalităţilor, şi în acelaşi timp se îngrijeşte, ca arborul sě nu créscă până în ceriu şi sě remână nealterat sistemul de „Gleichberechtigung“ şi al „tribunilor de popóre“.

Iată planul dlui ministru Berzeviczy. Sunt mulţămiţi cu el adevěraţii şovinisti?“

Budgetul instrucţiunei publică. Comisiunea financiară a dietei a desbatut Vineri, 10 Iunie n., budgetul ministeriului de culte şi instrucţiune publică pe anul curent. S'a dat deci de nou ocasiune celor ce ar dori sě vadă ţara acésta peste nópte devenită magiară, în limbă şi sentimente, sě 'şi spună dorinţele şi sě 'şi formuleze pretensiunile. S'au şi folosit de acest prilej, în plină měsură. S'a acentuat de nou, din mai multe părţi, necesitatea statificării învěţămêntului public pe întréga linie, necesitatea înfiinţării unui seminariu de rit grecesc în Budapesta, necesitatea înfiinţării unui episcopat *magiar* greco-catolic, şi multe de acestea.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică, reservându-şi dreptul de a-şi espune programul detailat în plin parlament, a făcut în comisiune declaraţiuni mai scurte, pe cari le reasumăm în următórele:

Intenţiunile dsale sunt cuprinse în proiectul de lege care acum de curênd a fost discutat în ancheta şcolară. In acest proiect e trecut minimul ce se póte cere în interesul limbei magiare. I'l dóre că naţionalităţile îi atacă proiectul, dar' din acest motiv nu va păşí pe terenul retorsiunei. Doreşte sě fie trecut în lege numai aceea ce asigură interesele de stat magiar şi dreptul limbei magiare.

Legea de la 1868 a stabilit principiul, ca fie-care copil sě fie instruat în limba sa maternă. Principiul acesta are sě fie restrins, în interesul limbei de stat, dar' *de tot negat nu póte sě fie*. Bisericile se basézá pe acest principiu când cer limba maternă ca limbă de propunere in şcólele lor. Voeşte, ca fie-care copil sě înveţe ungureşte în şcóla poporală, dar' *mai departe nu póte merge.* Pedagogiile au fost de secoli în mânile confesiunilor şi astfel prin statificarea cualificaţiunii s'a făcut un mare pas înainte.

Cu privire la propunerea făcută, ca sě se céră, ca toţi preoţii sě ştie ungureşte, ministrul a rěspuns astfel: Legea de la 1846 vrea se esecute disposiţia referitóre la cunóşterea limbei magiare din partea tuturor preoţilor, dar' dacă resultatul nu se vede, este a se atribuí faptului, că legii acesteia *îi lipseşte sancţionarea.* Şi nici art. XX din anul 1848 nu póte sě dee eficacitate acestei disposiţiuni. Chiar şi cu privire la controlarea pregătirii ce se dă preoţilor, legea dă guvernului puţin razim. Chestia înfiinţării unui seminariu de rit grecesc în Budapesta şi a unui episcopat magiar greco-catolic, ministrul o va studia. Pe séma Magiarilor de lege gr.-cat. se vor compune şi tipărí cărţi liturgice magiare. Spesele sunt trecute în budgetul anului curent. Esecutarea legii despre asilele de copíi îi zace la inimă, şi regretă, că până acum esecutarea nu s'a prea putut face. Sunt greutăţi financiare de învins.

Acestea sunt, pe scurt, declaraţiunile pe cari dl ministru de culte şi instrucţiune publică le-a făcut în comisiunea financiară, şi pe cari le va desvolta mai pe larg cu ocasiunea desbaterii budgetului resortului seu în plenul dietei, când apoi vom avé ocasiune sě cunóştem şi mai bine intenţiunea guvernului cu privire la instrucţiunea publică a ţerii, şi cunoscêndu-le în mod mai amănunţit, ne vom puté spune cuvêntul asupra lor.

Apărarea şcólelor nóstre.

Dăm, după *„Unirea“* din Blaj, cuvêntarea Escelenţei Sale, domnului Metropolit *Dr. Victor Mihalyi*, ţinută în 30 Maiu n. c. în ancheta şcolară, convocată de domnul ministru al instrucţiunei publice la Budapesta. E următórea:

Escelenţa Vóstră Dle Ministru! Onorată conferenţă! Inainte cu trei luni s'a sfêrşit acea luptă de proporţii nespus de mari, prin care s'a dus în deplinire în Francia secularisarea instrucţiunii. Lupta acésta de abia credem că s'a sfêrşit, pentru-că acolo au exilat zeci de mii de bărbaţi de specialitate, cari până aci mult au lucrat pentru promovarea intereselor patriei. In Germania, cu deosebire în Stuttgart, chiar acum decurg pertractările pentru regularea instrucţiunii poporale şi a dreptului de controlă, ce ar fi de a se esercia din partea statului. Acestea două curente: din Francia şi Germania, sunt cu totului opuse, întru cât în Germania, faţă de controla ce o eserciézá biserica asupra instrucţiunii poporale, statul se pórtă mult mai conciliant, până când în Francia, de-şi e stat unitar, de-şi nu permit, ca cei din Normandia, Bretagne şi Celţii sě înveţe în şcóla poporală în limba lor, ma nu permit nici aceea, ca sě se facă catechisarea în limba celtică, de-şi li-a succes a contopí feliuritele rase, totuşi faţă de şcólă au folosit měsuri fórte volnice. Acésta arată cum că limba unitară în stat nu e suficientă spre a se putea înţelege, ci au trebit sě recurgă la mijlóce pe cari celelalte state n'ar fi îndrăsnit a le folosí. Douězeci mii şi mai bine e numěrul acelor bărbaţi de şcólă, pe cari i-au esilat din ţară. Din acésta causă aflu de lucru fórte natural, că Inaltul guvern urmăreşte instrucţia poporală cu osebită atenţiune şi prin proiectul ce ni-s'a comunicat doreşte sě pună în praxă atari reforme, pe cari le crede de necesare în interesul patriei şi în scopul ca legea despre instrucţia poporală sě se esecute mai cu succes, de cât până acum. Când iau şi eu cuvêntul faţă de proiectul de sub discusiune, îmi cer scusele, dacă nu voiu fi în stare a-mi desfăşura ideile în limba magiară cu deplină claritate. (*Voci*: Vorbeşte fórte bine ungureşte! perfect!) Cu permisia dvóstre amintesc, că până pe a V cl. gimn. drept, că am învěţat ungureşte, dar' deja din cl. VI nemţeşte şi ungureşte, în a VII şi a VIII numai nemţeşte, maturitatea am depus-o în Kaşovia nemţeşte, după aceea am învěţat şése ani în Roma latineşte şi italieneşte, nici odată însě n'am studiat în şcoli româneşti. După aceea şésă ani am propus în Gherla teologia latineşte apoi am ajuns ca secretariu metropolitan, şi mai târziu ca Episcop la Lugoj. A trebuit sě predic româneşte, sě concipiez româneşte, şi azi sunt în posiţia, că trebue sě duc corespondenţă în cinci limbi: în limba mórtă latină şi în alte patru, limbi vii. De aceea îmi cer scuzele, dacă nu tóte espresiunile îmi vor fi potrivite.

Proiectul din cestiune îl věd vătěmător prima dată faţă de părinţi, fiind-că spre a înăsprí obligămêntul de a cerceta şcóla, declară de transgresiune, ce e de a se pedepsí cu

100 cor. faptul, când părinţii nu şi-ar înscrie la şcólă copiii obligaţi la frecuentarea ei; mai departe pedepseşte cu 30 cor. pe aceia cari şi numai într'o zi n'ar cerceta şcóla. Acéstă disposiţie este fórte aspră, şi cum s'a esprimat dl episcop reformat Antal Gábor, este şi estrem de strictă. După a mea părere de acéea, pentru-că obligămêntul de a cerceta toţi copiii şcóla, după părerea tuturor pedagogilor, nu póte fi realisat nicăirea pe deplin. Acésta a prevěḑut'o şi proiectul când a permis dispensarea de la şcólă nu numai pentru cei cuprinşi de bóle lipicióse şi pentru cretini, fără şi pentru aceia, cari locuesc mai departe de şcólă ca trei chilometri; dar' o demustră convingerea tuturor statelor, chiar şi a statului ungar, că e cu neputinţă, ca toţi cei obligaţi sě-şi cerceteze şcóla. Cu deosebire e cu neputinţă acésta prin localităţile muntóse. Articl. de lege XXXVIII—1868 dispune asupra şcólelor ce sunt de a se înfiinţa prin cătune. Legea din 1868 nu face amintiri de satele de munte, dar' cestiunea acésta şi acolo e tot atât de gravă. Inspectorul de şcóle din comitatul Clujului de pildă, ştie fórte bine, că în comuna Rătiţăl, a cărei estindere e de aprópe 80 klm□, şi casele îi sunt fórte împrăştiate, nu pot fi constrînşi la cercetarea şcólei toţi cei obligaţi. Aşa dar', dacă din cei 500 mii, cari nu se bucură de instrucţiune, subtragem numěrul acelora cari din cause fisice şi morale nu pot cerceta şcóla, ori numai cu mari greutăţi, atunci numěrul de 500 mii scade fórte tare, şi noi tare ne-am puté bucura, dacă la noi barăm $82^0/_0$ ar puté cerceta şcóla.

Găsesc vătămătóre ordinaţiunea acésta pentru părinţi şi pentru faptul, că mulţi dintrě ei sunt într'astfel de împrejurări materiale şi morale, cât nu sunt în stare a-şi îmbrăca toţi copiii obligaţi la şcólă şi astfel, câte un copil obligat la şcólă e constrîns a şedea în casă din Novembre până în Martie. Sě considerăm şi aceea, că mai ales în ţinuturile româneşti, mama nu 'şi prea póte lăsa copila de a casă avênd trebuinţă de ea în gospodăria casei; în tot decursul ernii mama tórce, ţese in, cânepă, lână şi bumbac, şi copila de 10, 12, 15 ani îi dă mână de ajutor. S'a întêmplat cu mine, că făcênd visitaţiune prin comitatele Caraş şi Timiş, n'am aflat la şcólă nici o singură copilă. (O voce: chiar pentru aceea trebuia pedepsit). Acésta e o împrejurare fórte momentuósă, pentru că dacă soţia nu se îngrijeşte de aceea, ca sě-şi îmbrace bărbatul, copiii şi servitorii cu haine ţesute de ea, atunci soţul ei merge la vlădica şi se plânge, că nu-i trebue femeia aceea, pentru că nu-şi împlineşte datorinţele de consórtă. Trebue sě medităm serios, că óre folositor e pentru patrie şi cetăţeni, dacă împiedecăm pe mama, ca sě se îngrijéscă de îmbrăcarea familiei? Legea le-a prevěḑut tóte acestea, şi pentru aceea §. 53 din art. de lege XXXVIII—1868 dispune, că băiatul de 10—12 ani nu 8 ci numai 6 luni sě umble la şcólă „la băieţii mai mari de 10 ani în satele în cari locuitorii se ocupă cu agricultura, senatul şcolastic póte permite, ca pe timpul când e lucrul câmpului mai mult, copiii, afară de cele două luni de vacanţă, încă două luni sě nu umble de cât la şcóla de Duminecă“.

Dl referent zice, că acelea şése luni sunt prea puţine, dacă în cele două luni copilul de 10—12 ani nu póte fi constrîns, de cât la şcóla de Duminecă. Prin proiectul de faţă nu numai că ştergem favorul de care s'ar fi bucurat băiatul respectiv ori părinţii lui, ci mergem şi mai departe şi pretindm, că dacă respectivul băiat de 12 ani trecut, nu corespunde condiţiunilor cuprinse în §. 14 al proiectului de lege din cestiune, atunci e dator sě mai umble încă un an la şcóla de tóte zilele. Casséză dar' acest proiect favorul, ca băiatul în ultimii ani sě umble numai la şcóla de repetiţie şi pe lângă acésta îl mai constrînge eventual la un an de şcólă, dacă nu-i în stare sě-şi înşuşéscă în un aşa grad limba magiară, ca întrě împrejurările, întrě cari trăieşte, sě-şi pótă esprima curat şi esact gândirile şi sě ştie ceti fluent, scrie după ortografie şi calcula. Iertaţi-mě! dar' aceste sunt nişte pretensiuni atât de grele, în cât une-ori nici chiar tineri cari au sfêrşit gimnasiul, nu sunt în stare a le duce în îndeplinire. Cu mine s'a întêmplat odată, de am recomandat de subnotar la presidentul tribunalului pe un tiner jurist, care de altcum era magiar, şi l'am rugat sě-l propună spre a fi numit şi am primit de la presidentul tribunalului rěspunsul, că cum pot cere aşa ceva de la el, când respectivul concurent nici nu ştie scrie corect ungureşte. Cum s'ar puté dar' pretinde de la copilul de 12 ani, care nici nu e magiar, ca sě înveţe în aşa měsură ungureşte, în cât sě-şi pótă esprima corect ideile şi sě ştie scrie şi ceti fluent? Cel puţin pe basa esperienţelor, ce şi-le-au câştigat dnii inspectori şcolari la faţa locului, s'ar puté constata, că acésta e o aşa pretensiune, cât nici în şcólele cu limbă de propunere magiară nu se póte realisa. (Polonyi Géza: Numai cunoştinţe elementare se pretind!) Vătămător aflu proiectul, şi pe basa enunciaţiunilor dlui ministru, că proiectul nu e încă întru tóte cristalisat, îndrăznesc a spune, întru cât îi aflu disposiţiile din cale afară severe. (Va urma.)

Conferenţele învěţătoreşti.

Cercul Dej.

(Fine).

In numele comisiunii din protopresbiteratul Dejului raportéză referentul acesteia George Prigónă.

Comisiunile permanente propun, ear' conferenţa statoreşte pentru sesiunea anului viitoriu următórele teme:

1. Teme teoretice:

1. Rolul societăţii în educaţiune şi raportul dintrě şcólă şi societate. — Referent: Ioan Cotuţiu.

2. Insemnătatea şcólelor repeţitóre agronomice, pentru promovarea şi desvoltarea stării materiale a poporului şi modul cum ar trebui sě se organiseze aceste şcóle pe lângă şcólele nóstre confesionale. — Referent: Eugen Tănasă.

II. Prelegeri practice:

a) Religiune: Bogatul şi săracul Lazăr, pentru desp. IV. Prelegětori: Augustin Herman şi Leon Ursace.

b) Limba română: Tractarea piesei „Doi fii mulţămitori“ (piesa 6 pag. 27. Carte de citire a III-a de Popescu-Dr. Şpan) cu privire la cetit, conţinut şi aflarea textului. — Desp. V. Prelegětori: Leontina Beşa, Ioan Cotuţiu din Diug, şi Ioan Griga.

c) Geografie: Locuitorii comitatului din punct de vedere naţional, confesional, al ocupaţiunei şi modului de viéţă, pentru desp. III. — Prelegětori: Aurel Chifa, George Danciu, şi Mihail Oros.

d) Limba magiară: *A tavasz*, prelegere practică după metodul Schullerus-Popoviciu. — Prelegětorii: Grigorie Şuteu şi Simion Pahone.

e) Cântul: Tractarea unei poesii cu privire la text şi melodie. — Prelegětóre: Maria Bozga şi Leontina Beşa.

Conferenţa îşi esprimă dorinţa, ca prelegerile practice sě fie lucrate în scris şi toţi ceilalţi membri sě caute sě fie orientaţi asupra acelora, ear' temele teoretice sě se înainteze comisariului consistorial cel puţin cu o lună înainte de ţinerea conferenţei, pentru a le puté trimite spre criticare învěţătorilor pe cari îi va designa.

Se purcede la alegerea comisiunilor permanente.

Ca membri în comisiunea permanentă pentru protopresbiteratul Bistriţei se aclaméză: Ioan Cotuţiu, Leontina Beşa şi Simion Pahone; ear' în comisiunea pentru protopresbiteratul Dejului: George Prigónă, Augustin Herman, şi Teodor Coroian.

Invěţătórea Maria Bozga propune şi conferenţa decide: „Preaven. consistoriu archid. sě binevoiéscă a interveni pe calea sa la înaltul ministeriu, pentru a li se acorda şi învěţătorilor nostri confesionali „favorul pe care îl au învěţătorii de stat în călětoria cu trenul“.

In fine conferenţa îşi esprimă dorinţa, ca Preaven. consistoriu se binevoiéscă a designa ca loc pentru ţinerea conferenţei în anul viitoriu oraşul Dej sau eventual parochia Ciceu-Giurgeşti.

Terminându-se cu acestea agendele conferenţei învěţătoreşti din anul acesta, dl comisariu consistorial dă expresiunea complăcerei sale pentru viiul interes şi frumósele cunoştinţe, cari s'au manifestat în desbaterea obiectelor petractate în cele 5 şedinţe. Dorind membrilor reîntórcere sănětósă pe la căminele lor şi punêndu-le la inimă împlinirea cu scumpětate a datorinţei întrě ori-ce împrejurări, declară conferenţa pentru anul acesta de închisă.

Partea socială.

In decursul zilelor de conferenţă, cari sunt zile de grea muncă, şi pentru mulţi de încordată atenţiune, cu multă satisfacţie trebue sě constat, că am avut şi ore de distracţie.

Invěţătoriul din Borgo-Bistriţa ne-a surprins fórte plăcut prin arangiarea unei producţiuni declamatorice-teatrale, ce a avut loc în ziua de sfântul George séra în sala de învěţămênt a şcólei din Borgo-Bistriţa.

Representaţiunea s'a dat cu elevii şcólei elementare şi de repetiţie din Borgo Bistriţa. Programul de o estensiune corespunḑětóre a fost esecutat spre mulţămirea publicului.

Programul s'a terminat la $10^1/_2$ ore séra, după care s'a început numai decât dansul, „Someşana“. Cu însufleţirea de la început s'a continuat petrecerea până la orele 3 după mezul nopţii.

Sâmbătă séra în 24 April după încheerea şedinţei a IV-a am făcut apoi toţi escursiune până la minunata fabrică de ferestrěu din Borgo-Bistriţa, unde învěţătoriul de stat de la numita fabrică Emil Molnár a binevoit a ne conduce preste tot locul şi a ne serví cu esplicările şi inviaţiunile necesare.

Societatea de lectură din B.-Prund a binevoit a ne împrumuta mult preţuitul seu fonograf şi astfel tot Sâmbătă séra după reîntórcerea din escursiune am avut fericirea de a asista şi la un prea frumos concert fonografic. Tóte piesele au fost esecutate spre cea mai deplină mulţămire a tuturor celor presenţi. Fórte mult însě a plăcut „hora din Vălcele“, care s'a şi repetat de mai multe-ori.

Duminecă la 25 April cu trenul de $10^1/_2$ am plecat toţi către casă, ducênd fie-care în sine frumóse suveniri de la acéstă conferenţă ţinută pe încântătórea vale a Bârgăului.

Georgescu.

NOUTĂŢI

Anchetă pedagogică. Ministrul de culte şi instrucţiune publică a convocat pe 17 Iunie n. anchetă pedagogică la Budapesta pentru a-şi da părerea asupra proiectului de lege, referitor la reformele şcolare. Au primit invitare 39 învěţători, aprópe toţi directori la şcólele elementare de stat ori comunale. Dintrě învěţătorii şcólelor nóstre nu a fost invitat nimeni sě facă parte din anchetă.

*

Casina română din Bistriţa a fost închisă, după cum scriu ziarele magiare, şi comitele-suprem al comitatului Bistriţa-Năsěud a deschis cercetare. Ce o mai fi şi asta?

*

Din Câmpuri-Surduc ni-se scrie, că dl Dr. *Aurel Vlad*, deputat dietal, a trimis pentru biblioteca poporală, ce se înfiinţéză acolo, suma de *douězeci coróne.*

*

Ordinea esamenelor la şcóla elementară de fete a „Reuniunei femeilor române din Sibiiu“ la finea anului şcolar 1903/4. *Marţi în 21 Iunie 1904:* de la orele 8—$8^1/_2$ religiunea, de la orele $8^1/_2$—9 limba română, de la orele 9—$9^1/_2$ comput, de la orele $9^1/_2$—10 limba magiară — cu tóte clasele, de la orele 10—11 limba germână şi geografia cu cl. III. şi IV. La orele 11 a. m. cântări, declamări şi încheierea festivă a anului şcolar. Sibiiu, 14 Iunie 1904. *Direcţiunea.*

*

Ordinea esamenelor publice la şcóla română gr.-or. din Sělişte, cu finea anului 1903/1904. Vineri 4/17 Iunie a. m. cl. I elevi, învěţătoriu: Iuliu Crişan. Vineri 4/17 Iunie a. m. cl. I eleve, învěţătoriu: A. German. Vineri 4/17 Iunie a. m. cl. II elevi şi eleve, învěţătoriu: S. Mihălţan. Vineri 4/17 Iunie p. m. cl. III elevi, învěţătoriu: I. Iacob. Vineri 4/17 Iunie p. m. cl. III eleve, învěţătóre: C. Stoica. Sâmbătă 5/18 Iunie a. m. cl. IV elevi şi eleve, învěţătoriu: P. Giura. Sâmbătă 5/18 Iunie a. m. cl. V elevi şi eleve, învěţătoriu: C. Criştiu. Sâmbătă 5/18 Iunie p. m. cl. VI elevi şi eleve, învěţătoriu: D. Lăpědat. La 5 ore esamen de gimnastică cu cl. IV, V, şi VI, înv. S. Mihălţan. Duminecă 6/19 Iunie, la 9 ore a. m. cursurile I, II, şi III, ale şcólei de repetiţie economică. La $^1/_2$11 ore producţiunea copiilor şi fetiţelor de la asil, instructóră: Leontina Muntean. La 11 ore încheerea festivă a anului şcolar în biserică. In decursul zilelor de esamene lucrurile de mână şi desemnurile vor fi espuse în o sală de prelegere. Observare: Esamenele se încep a. m. la 8 ore, p. m. la 3 ore. Sělişte, la 1/14 Iunie 1904. Direcţiunea şcólei: *D. Lăpědat.*

*

De pe câmpul de rěsboiu. Ştirea despre nimicirea armatei japonese a treia nu se confirmă. Faptul e însě, că în jur de Port-Arthur Japonesii operéză straşnic pentru luarea cetăţii. Ştirile despre fasele acestor operaţiuni însě nu prea sunt clare. Unele spun, că cetatea ar fi căḑut deja, altele (din isvor rusesc) că atacurile japonese au fost respinse. Probabilitatea e însě, că asaltul şi lupta decisivă nu s'a dat încă, ci numai peste câteva zile are sě urmeze.

In acelaşi timp oştirile de la nord, în Mandjuria, se apropie tot mai mult una de alta şi probabil că şi acolo vor urma cât de curênd lupte mari. Conform unor ştiri, în ofensivă e óstea lui Kuroki (japonesă), după altele însě generalul Kuropatkin (comandantul suprem al oştirilor ruseşti) a luat ofensiva, înaintând spre cea japonesă.

*

Din creiţarii sărăcimei seduse şi mânate de agenţii socialisti în nenorociri ca cea de la Aleşdi, matadorii „partidului social-democrat“ au adunat sute de mii. Spun adecă unele ziare, că Bokányi Dezső, unul dintrě acesti matadori, când s'a fost rěspândit faima că guvernul voieşte sě disólve comitetele socialiste ale muncitorilor de diferite branşe (aşa zisele „szakszervezetek“) a luat toţi banii şi i-a depus la bănci din străinătate, ca sě nu 'i pótă confisca guvernul. Şi acesti bani se urcă la sumă de mai multe sute de mii. „La tot casul e interesant, cum dispun acesti iluştri şefi de partid asupra sutelor de mii de coróne, adunate din groşiţele ómenilor sěraci — fără nici o controlă“, zice o fóie de acésta.

*

După un secol. . . . In 21 Iunie se va face desvělirea monumentului ridicat pe câmpul memorabilei lupte din 17—18 Iunie 1815, cunoscută în istorie sub numirea „lupta de la Watterloo“, în care apusese pentru totdéuna stéua marelui Napoleon. Monumentul e un obelisc înalt, în vêrf cu vulturul frances, şi e făcut de sculptorul frances Gérôme. După desvělire se va da banchet în măjeriştea în care în nóptea de 17 spre 18 Iunie 1815 'şi avea cuartirul general Napoleon. Lupta de la Watterloo 'şi are acésta numire de la Englezi, fiind-că la Watterloo 'şi avea cuartirul general generalul Wellington; Prusiacii o numesc „lupta de la Belle-Alliance“, unde stătea centrul oştirilor francese, ear' Francezii o numesc „lupta de la Mont-Saint-Jean“ (sat), fiind-că satul acesta era cheia posiţiei strategice a oştirilor engleze.

*

Cadou scump museului din Belgrad. Se raportéză din Belgrad, că *Natalia*, mama regelui ucis Alexandru al Sěrbiei, a donat museului naţional din Belgrad armele regelui *Milan*, soţul, şi ale regelui *Alexandru*, fiul ei, pe cari avea sě le moştenéscă din averea rěmasă după fiul ei. Se scrie că moştenirea acésta valoréză cel puţin un milion de coróne.

*

Dr. juris — calfă de măsariu. Dr. Eöry Gyula nouě ani de zile a fost funcţionariu la magistratura oraşului Budapesta, fiind opt ani practicant de concepist. A avut însě nenorocirea de a fi fost dislocat la o filială de la periferie şi astfel la tóte alegerile pentru post mai bun a rěmas în minoritate faţă cu favoriţii aplicaţi în gremiul magistraturei. Sěptěmâna trecută încă a rěmas în minoritate, fiind aleşi concurenţii din gremiu. Něcăjit de continua preterare, Dr. Eöry şi-a dat demisia, spunênd că nu voeşte sě mai stee în serviciul magistraturei, unde nu munca onestă, ci protecţiile câştigă avansare funcţionariior. Se va dedica meseriei, care rěsplăteşte mai bine hărnicia omului. — Cum în capitală numai înainte de amiazi se ţin la oficii ore oficióse, Dr. Eöry în timpul liber de după amiazi se ocupa cu măsăritul, întrase învěţăcel după tótă forma la un măsariu şi în luna trecută a fost eliberat calfă. Are deci cualificaţiunea prescrisă pentru a esercia pe socotéla proprie meseria acésta.

*

Foc pustiitoriu. In comuna Alsószalok (lângă Eperjes) un foc mare a mistuit Marţi în sěptěmâna trecută 63 case, 236 clădiri economice, 32 vite mari, 46 porci şi tóte sculele economice aflătóre în clădirile arse. La stîngerea focului au îndurat răniri grave unsprezece ómeni, cari acum se află în îngrijire medicală în spitalul din Eperjes. Asigurate au fost numai nouě case.

*

Esplosie uriaşă. O esplosie cum nu s'a mai pomenit încă, au putut vedé Vineri cei câţiva óspeţi invitaţi a nume din partea inginerului Redlich. A nume, pentru a câştiga pétra de lipsă la regularea Dunării, s'a spart cu dinamit un părete de pétră înalt de 130 metri, din cariera de pétră de la Greifenstein. Spre acest scop au fost puse în trei tarne ale carierei *11.700 kilograme de dinamit*, căruia prin conduct electric i-s'a dat foc de la distanţă de 150 metri. Detunătura a fost aşa de uriaşă, în cât a umplut de spaimă pe toţi óspeţii. In urma esplosiei s'a căpătat material în cuantitate de 120.000 metri cubici.

*

Toţi sunt independisti... Dr. Pályi Ede, redactorul responsabil al ziariului „Magyar Szó“ a început în numĕrul de Sâmbătă sĕ publice o serie de articoli sub titlul „Tragedia partidului independist“. In primul articol din acésta serie zice şi următórele: „Impingă-ne curentul politicei de zi în ori-şi-care partid: în inima nóstră toţi suntem magiari, *toţi suntem de sentimente independiste*; ori apoi nu suntem magiari, ci *suntem ai dracului*“. Cum ai zis, nene Pályi!?

*

Chlorosa (Bleichsucht) este un morb lăţit, care se iveşte în deosebi la fete, în anii desvoltării. Se distinge prin colórea galbină ca ceara a feţei, slăbiciune şi obosélă în piciore, bătaie de inimă şi prin proces neregulat de mistuire. Naşterea acestui morb în cele mai multe casuri este a se atribuí stomacului stricat şi în deosebi împrejurării, că nu se dă corpului îndeajuns astfel de mâncări, cari se cer pentru formarea sângelui, între cari jocă însemnat rol ferul, conţinut de multe alimente. Pentru combaterea chlorosei se cere în prima linie întărirea organismului slăbit şi promovarea formării sângelui prin luarea de fer. In scopul acesta se potriveşte mai bine *somatosa de fer*, care e preparată din carne şi conţine ferul în formă uşor de luat. Ea produce în scurt timp îmbunătăţire în starea generală a sănĕtăţii, produce poftă de mâncare, şi ridică puterea şi greutatea corpului în mod suprinḑĕtor.

*

Mântuit de la mórte. Un om óre-cândva desnădăjduit trimite inventatorului crucei duple electromagnetice nr. 86967, dlui Albert Müller, Budapesta V. Vadász-u. 42/V următórea scrisóre de mulţămită: „Stimate dle Müller! Inainte de tóte te încunoştinţez, că sunt un om sărac şi bóla m'a silit sĕ întru în-tr'un spital din Budapesta, apoi am stat 3 luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor şi tóte acestea m'au costat 200 cor. fără ca sĕ mé pot vindeca, ear' doctorii au perdut nădejdea şi eu trebuia sĕ mor. Din întâmplare am dat de vestea crucei dtale şi am comandat'o purtându-o pe piept după cum mi-ai scris. In scurt timp, în 10 April m'am sculat din pat, mĕ simt sănĕtos şi nu mi-e témă că mor, pentru-că m'ai mântuit dta. Iţi mulţămesc de mii de ori. Cu stimă Francisc Ostiadat, maşinist în Priglenţa-St.-Ivan (com. Bács-Bodrog), în 27 April 1904.“ — Crucea duplă electro-magnetică nr. 86967 R. B. costă numai 6 cor. şi vindecă bólele următóre: reumatism, respiraţie grea, lipsă de somn, batere de inimă, bóla rea, de nervi; de aceea îndemnăm pe fie-care sĕ se adrese cu încredere dlui Albert Müller Budapesta V. Vadász-u. nr. 42/V.

Oficială.

Onoratele oficii parochiale sunt îndatorate a espeda imediat la oficiile protopresbiterale discul de la Florii şi din a doua zi de Rusalii, ca astfel tóte oficiile protopresbiterale sĕ-l aştérnă cât mai curênd la Ven. Consistoriu.

Cărţi şi reviste.

„Scurtă povăţuire la stirpirea şórecilor de câmp“, instrucţiuni date de comisiunea r. ung. de entomologie şi comunicate prin un circulariu al ministrului de agricultură „reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“ şi tuturor autorităţilor administrative, cu adausul, ca acestea sĕ facă atenţi pe agricultori la stîrpirea de cu vreme a şórecilor de câmp. Comitetul Reuniunii române agricole din comitatul Sibiiu a tradus aceste instrucţiuni şi le-a publicat sub titlul de mai sus în o broşură, carea se póte procura de la numita reuniune cu preţul de 10 fileri.

*

Biblioteca „Foii Poporului“. Zilele acestea a apărut în tipografia Iosif Marschall în Sibiiu (fosta tipografie a *Tribunei* celei adevĕrate) o broşurică de 42 pag în 8° mic sub titlul „Din vitejiile poporului românesc“ şi formând broşura 1. din „*Biblioteca Foii Poporului*“. Pe covertă redacţia Foii Poporului anunţă apariţia broşurei prin următórele:

„Vĕḑênd rêvna de cetire a iubitului nostru popor, rîvnă care e în creştere, am hotărît sĕ scótem în tipariu un şir întreg de cărticele, cari ca şi „Fóia Poporului“ şi „Călindariul poporului“, vor fi făcute şi întocmite a nume pentru trebuinţele ţĕranului român şi peste tot pentru omul de la ţĕră. Ele vor cuprinde povestiri şi întêmplări istorice-naţionale, poesii şi chiuituri poporale, poveşti şi legende, parte originale, parte scrise de scriitori vestiţi de ai nostri, apoi glume, snóve, istoriόre morale şi pline de învĕţături, cum şi scrieri economice practice şi de folos, sfaturi, poveţe, etc.“...

Prima broşură din acéstă bibliotecă conţine o povestire istorică scrisă de Silvestru *Moldovan* despre rolul şi mórtea lui *Nichita Balica* din Petrid, fost căpitan de glotaşi români în revoluţia lui Rákóczy Ferencz II. din veacul XVIII., căḑut în lupta de la *Cheia-Turḑii*, — şi „*Movila lui Burcel*“, frumósa baladă scrisă de Vasile *Alexandri*. Costă *20 fileri* şi se póte procura de la administraţia Foii Poporului (Sibiiu, tipografia Iosif Marschall).

Posta redacţiei.

„Amicul“ — Deva. Au sosit ambele. Vor trebuí însĕ sĕ mai aştepte.

Cernăuţi. Articolul despre care ne scrii a fost reprodus din „*Vremea*“.

Cluj. Primit. In numĕrul viitoriu.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

Din pictură au trecut sibilele şi în arta dramatică bisericéscă. In *Sevilla* (Spania) se ţineau la Vinerea-mare anumite procesiuni religióse, cu care ocasiune diferite persóne representau scene din patimile lui Iisus.[1]

Cele 12 sibile încă făceau parte din personalul procesiunii; erau representate prin tot atâtea fete tinere, avênd fie-care insigniile caracteristice.

Portul sibilelor este estraordinar de bogat. Au un costum pompos, preserat cu pietri scumpe, şi provĕḑut cu dantete de argint, aur şi mărgăritare. Rochiile, mantia, tunica, tăiată la o parte, sunt una mai frumósă de cât alta, întregindu-se frumos una pe alta, ca nişte draperii potrivite. La trup sunt mari, espresiile puternice, în anii cei mai buni. Sunt nişte femei pline de putere morală şi încărcate de frumseţi fisice.

*

Reasumând deci pictura cupolei, constatăm, că la vêrful ei e de regulă:

1. *Iisus Pantocrator.* In jurul lui:
2. *Maria* şi *Ioan Botezĕtoriul.*
3. *Cetele îngereşti*, complete sau în parte; une-ori chiar 12 legiuni (în biserica mănăstirii Lavra). Se rógă s'au glorifică pe Iisus.
4. Altădată oficiéză „divina liturgie“; şi anume se ivesc în procesiunea de la ieşirea cu sf. daruri. Acésta liturgie mai obvine adese-ori prin altariu. Maria, Ioan Botezĕtoriul şi ingerii forméză adese-ori primul cerc în jurul lui Christos.
5. In cercul al doilea mai îndepărtat ocură *prorocii* şi *patriarchii.*
6. La marginea cupolei stă *năframa* şi vis-a-vis sfânta *cărămidă.*
7. Sub cupolă *evangeliştii.*

Ear' mai jos în celelalte părţi ale internului dăm cu ochii de *cruce* şi de *ceialalţi sfinţi* pe cari îi agrăim în cursul diferitelor rugăciuni.

Cupola deci trebue sĕ represinte pe Iisus, încunjurat de îngerii şi de sfinţii mai însemnaţi, ascultând rugăciunile robilor sei ori imnele de laudă.

III. Naia.

Ceealaltă parte din păreţii cari încunjóră naia, (ναός = corabie) trebue sĕ înfăţişeze *scene din viéţa pămêntéscă a lui Iisus*, adecă tóte acele puncte de culminaţiune din viéţa lui, pe cari biserica an de an le sĕrbătoreşte la zile mari:

a) Sĕrbătorile domneşti (δεσποτικαὶ ἑορταί) de la Bunavestire până la Rusalii, tóte distribuite pe diferitele cupole şi pe păreţii învecinaţi. Şirul începe totdéuna în drépta altariului, în partea de la sud-ost., de către diaconicon. De multe-ori scenele ce ocură dinaintea diaconiconului şi ale protesisului (proscomedie)[2] se aduc în legătură organică cu pictura din lăuntrul acestora. D. e. dacă în diaconieriu se fac — cum e în orient — chipuri privitóre la Maria, maica Domnului, şi la miraculósa lui apariţie în lume, atunci în naie lângă diaconicon se potriveşte Bunăvestirea,[3] naşterea etc. Dincolo — vis-a-vis — în proscomedie e chipul jertfei lui Iisus. In naie — se potrivesc momentele din viéţa lui Iisus, cari stau în legătură cu jertfirea, cu mórtea lui.

Aceste praznice ocupă partea de sus a interiorului şi urméză una după alta în ordinea cronologică a întêmplărilor, luând aminte, ca momentele cele mai sĕrbătorite sĕ se nimerésca la locuri mai frumóse, chiar cu risicul de a întrerupe ici-colea şirul cronologic.

b) Sĕrbătorile maicei Domnului (θεομητρικαὶ ἑορταί). Aceste se aşéză aşa, ca sĕ se potrivésca cu cele ale lui Iisus. D. e. la vest, sub „Rĕstignire“ „Adormirea Maicei Domnului“; ear' la sud adese-ori se zugrăveşte Naşterea Mariei, Intrarea in biserică, de regulă spre colţul sud-vestic.

c) Sĕrbătorile lui Ioan Botezătoriul (naşterea, mórtea) spre colţul nord-vestic.

d) Dacă permite spaţiul, *alte sĕrbători* şi *Dumineci*; mai ales cele dintre Paşti şi Rusalii: Dumineca apostolului Toma, a Mironosiţelor, a Paraliticului, a Samarinencei, a Sfinţilor Părinţi de la Nicea etc. Inmormêntarea lui Toma, muierile la mormêntul sau la piciórele lui Iisus, Omorul copiilor (29 Dec.) Dumineca ortodoxiei (κυριακὴ τῆς ὀρτοδοξίας), = Dumineca I din postul mare, ce represintă cinstirea icónelor după terminarea luptelor pentru icóne (842). Unde mai rĕmâne loc póte urma:

Iisus ca copil, învĕţând în sinagogă (1 Sept.), minunile, vindecările şi alte scene din viéţa lui Iisus. Asemenea oferă pericópele sfintelor evangelii material bogat fie-cărui pictor priceput, care póte alege din ele aceea ce 'i convine.

In bisericile de la mănăstirile Lavra şi Dochiariu (Atos), din v. XVI. aflăm multe asemenea chipuri de scene mai puţin însemnate.

e) Inălţarea Crucii, la 14 Sept., icónă, care înfăţişéză aflarea crucii de împĕrătésa Elena, înaintea căreia *Macarie*, patriarchul de la Ierusalim, ridică crucea în sus pe ambo, ca sĕ o pótă vedé poporul adunat. Icóna acésta şi cu Dumineca ortodoxiei obvin pe păreţii de lângă frontar, vis-a-vis una de alta, ori în strane.

Ordinea aşezării tablourilor din naie e deci acésta, mânecând de la sudost şi mergênd spre vest, nord.

Pe păretele sudic, drept, adecă sus pe partea sudică a platfonului, de la diaconicon începênd, vin momentele de la *naştere*, şi până la Cina cea de taină, şi — *până la patimi*; pe cel vestic *patimile* în jurul rĕstignirii. Pe cel nordic, stâng, de la proscomedie înapoi, momentele *după mórte*, de regulă în jurul învierii, precum deplângerea lui Christos, apariţia lui în cursul celor 40 zile după înviere. Şirul îl încheie Inălţarea şi Rusaliile, cari vin pe braţul ostic, ce légă naia cu apsisul altariului.

In vécul al XV. şi XVI. s'a format în pictura acestor păreţi anumite centre, ca şi la cupolă. In sud *Schimbarea* la faţă, la nord *Invierea*, în vest *Rĕstignirea.*

f) Mai jos urméză pe păreţi figurile singuratice ale *diferiţilor sfinţi*: Sfinţi părinţi, archierei, archidiaconi, învĕţăcei apostoleşti, eremiţi, călugări, martiri, drepţi, cuvioşi etc.

Acestia se înşiră pe spaţiul imediat de-asupra scaunelor (stranelor) de şeḑut, după rang şi demnitate. Sfinţii cari au fost simpli călugări, fără dignităţi sau distincţiune (cum e martiriul), se zugrăvesc pe păretele vestic. Ceialalţi sfinţi pe păretele drept şi stâng. Archiereii în altar, prin diaconicon şi proscomedieriu, însoţiţi şi de diaconi.

*

Considerând, că praznicile principale obvin odată, frumos esecutate pe têmplă, noi credem de costisitor şi chiar superflu a face în bisericile mai noue aceleaşi icóne de douĕ-ori; şi acésta din douĕ motive. Anume, de-oparte, ca sĕ nu fie pictura prea încărcată, căci — după esperienţele făcute mai ales în biserica Vergu din Bucureşti, la biserica frumósă a Mirĕuţilor din Suceava etc. — fiind prea multe scene lângă olaltă îngrămădite — sunt prea variate şi multe şi impresiunile produse de ele asupra privitorilor. Aceste impresiuni varii se conturbă reciproc şi nu pot produce ori deştepta sentimente mai víi şi mai durabile; ear' de altă parte şi din considerante financiare, şi în fine, ca cele ce se vor esecuta — mai puţine fiind — sĕ fie mai artistic lucrate şi mai cu îngrijire.

Inomise sunt însĕ: *Restignirea*, în mare, carea nu mai obvine airea, de cât în crucea de sus de pe têmplă. De regulă se pictéză pe păretele vestic, vis-a vis de altariu.

La catedralele noue însă, în loc de pĕrete vestic, este de regulă podişorul corului, şi în păretele vestic al acestui podişor este de multe-ori câte o feréstră mare, care nu admite pictură.

In asemenea casuri se va putea depinge *Rĕstignirea* în stil mai mare şi grandios esecutată pe boltitura care légă cupola cea mare de boltitura de-asupra corului.

Dacă spaţiul permite, pictorul póte adauge şi alte momente din patimile lui Iisus, mai ales, că acestea impresionéză mult poporul; d. e. *Judecata lui Pilat*; în stânga *Spânzurarea lui Iuda*, sau *scena din grădina Getsimani.*

Pe arcul corĕspunḑĕtor, de dinainte, care légă cupola cea mare de cupola de de-asupra altariului, adecă dinaintea têmplei, e recomandabil: *Intrarea lui Iisus în Ierusalim*, earăşi o concepţie mai grandiósă. Permiţênd spaţiul s'ar mai potriví aici *Maria din Vitania unge pe Iisus spre mórte*; *Petru se lapĕdă de Iisus*; eventual şi alte scene.

Considerând, că bis. nóstră catedrală, ca şi alte catedrale, are o specială misiune faţă de numĕrósa tinerime şcolară de ambele sexe, care cercetéză institutele de cultură din oraşele unde se află, la alegerea icónelor ce au a se mai picta în naie, trebue sĕ se pună un deosebit pond pe acele părţi din viéţa lui Iisus, a Mariei şi a sfinţilor, cari cuprind mai frumóse şi mai înţelese *momente şi esemple educative pentru tinerime*, fără a se călca prin acésta principiile generale ale iconografiei.

Aşa d. e. în partea unde sunt postaţi tinerii: *Iisus între prunci*, sau înfăţişarea cuvintelor sfintei scripturi: „Lăsaţi copíii sĕ vină la mine“ etc., pentru cei mai mici; ear' lângă asta *Iisus în sinagogă în etate de 12 ani învĕţând*, pentru cei mai mărişori. *Scena fiului celui perdut* pentru cei mari, se potriveşte tot aprópe la un loc corespunḑĕtor.

In partea unde vor fi postate fetiţele: *Nunta din Cana Galileei*, drept simbol, că în viéţa conjugală trebue sĕ-şi caute femeea împlinirea înaltei sale misiuni, ear' nu în emanciparea femeilor cu tóte estravaganţele ei. Acest tablou se potriveşte pe un părete din naie şi pentru motivul, că în naie se celebréză taina cununiei.

Pe partea corespunḑĕtóre din aceeaşi lăture *sfântă Maria cu copilul Iisus*, drăgostindu-l, adecă Γλυκοφιλοῦσα. Dar' acésta icónă aşa trebue sĕ fie concepută, ca ea sĕ fie un esemplu viu pentru femei, indicând prin tótă înfăţişarea sa scopul suprem al femeii, şi anume îngrijirea nemărginită pentru viitoriul celor născuţi ai ei. Un asemenea potrivit tablou este sfânta Maria cu pruncul Iisus de *H. Kaulbach.* Copilul dórme pe masa de lucru a teslariului. E drăgălaş. Mama plecându-se spre el e plină de fericire şi bucurie. In dragostea ei de mamă — după-ce s'a uitat lung la el — îi ia mânuţa şi o sărută. Dar' ea presimte şi patimile din viitor[1] şi o durere străbate fericirea ei, ear' o lacrimă apare în ochii-i prevĕḑĕtori. Cum zice poetul *Stefan O. Iosif*:

> „Un zimbet liniştit, blând, fără vină,
> „Şi totuşi nu ştiu ce ascunsă jale,
> „Ce presimţiri de chinuri ideale
> „Umbresc în taină faţa lui divină?
> Iisus 1903.

Aşa-i şede bine femeii fie-cărui popor. Sĕ se preocupe de viitoriul copíilor ei, căci nimenea pe lume, ori-cât ar fi de pedagog, nu póte înlocuí pe mamă la creşterea copíilor. Şi va vení timpul, când la noi mama — familia — va fi unica şcólă, care va avé sĕ croésca sórtea generaţiunilor viitóre. Dacă mama nu-şi va pricepe misiunea, vom merge pe calea peirei.

(Va urma.)

---

[1] Asemenea representaţiuni vestite, aşa numitele *Passionsspiele*, se dau acuma la *Oberammergau* în Bavaria, lângă München.

[2] Diaconiconul şi proscomedia sunt chilii separate, lângă altariu, sau un fel de hore ori firide mari.

[3] Bunavestirea de multe-ori se împarte. Gavriil în stânga naiei, ear' Maria în drépta.

[1] „Dară o sabie va străbate sufletul tĕu“.

Institut de credit şi economii „BRADETUL"
societate pe acţii în Orlat.

Anunţ.

Institutul de credit şi economíi „BRĂDETUL", societate pe acţii în Orlat, începênd din **1 Iulie 1904** acórdă:

I. Imprumuturi pe obligaţiuni cu cavenţi şi împrumuturi cambiale
cu 8% interese şi 1% provisiune la an.

II. Imprumuturi hipotecare şi împrumuturi cambiale cu acoperire hipotecară
pănă la K 5000 cu 8% interese
de la K 5000 în sus cu 7% interese, fără nici o provisiune sau competinţă de scris.

Din şedinţa direcţiunei, ţinută în 9 Iunie 1904.

Orlat, în 11 Iunie 1904.

Direcţiunea.

„MIELUL"
cassă de împrumut şi păstrare în Poiana.

Anunţ.

Se aduce la cunoştinţă publică, că cassa de împrumut şi păstrare „MIELUL" din Poiana **reduce cu începere de la 1 Iulie c. interesele la depunerile cu anunţ** de la 5% la 4½%. (140) 1—1

Poiana, în 10 Iunie 1904.

Direcţiunea.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*". (90) 9—52

A eşit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop şi metropolit** şi se află de vênzare la **Tipografia şi Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu preţurile: broşat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediţie de lux broşat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

La subscrisa librărie se află de vînzare următórele cărţi de

Teodor V. Păcăţian:

Cartea de aur, vol. I şi II à .	cor. 10·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	„ 8·—
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . .	„ 2·—
Principiile politicei, după Dr. F. de Holzendorff	„ 4·—
Istoria politicei, după Sir Frederick Pollock	„ 1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	„ 2·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi	„ —·80
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	„ —·40
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, local. d. Raupach	„ —·60

Librăria tipografiei archidiecesane, Sibiiu.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs", şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino". (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 7—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Institut de credit si economii „BRĂDETUL"
societate pe acţii în Orlat.

Anunţ.

Institutul de credit şi economíi „BRĂDETUL", societate pe acţii în Orlat, începênd din **1 Iulie 1904** solveşte interese, atât după depunerile ce sunt, cât şí după cele ce se vor mai face:

1. 5% corporaţiunilor fără considerare la terminul de anunţ.

2. 4½% particularilor, cari declară, că 'şi vor lăsa banii depuşi cel puţin un an.

3. 4% particularilor, fără declaraţie.

Interesele se capitaliséză la semestru şi contribuţia de stat o plăteşte institutul.

Din şedinţa direcţiunei, ţinută în 9 Iunie 1904.

Orlat, în 11 Iunie 1904.

Direcţiunea.

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, şi **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei. [102] 6—10

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

---

[139] 1—2

Licitaţiune minuendă.

Pentru **darea în întreprindere a adaptării şi renovării şcólei gr. or. rom.** din **Sebeşul inferior** (Alsó Sebes, u. p. Felső-Sebes) se va ţiné licitaţiune minuendă în **9 Iunie st. v.** la 9 ore diminéţa în edificiul şcólei din Sebeş.

Preţul strigării va fi **cor. 5977.**

Cei ce doresc sĕ liciteze au sĕ depună vadiu de 5% de la suma strigării.

Planul, preliminariul şi condiţiile de licitare se pot vedé în fie-care zi la

Oficiul parochial gr. or. din Sebeşul-inf.

---

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele **patrusprezece juvaere preţióse:**

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

- 1 **orologiu de busunar** anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent"), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
- 1 **lanţ panţerat** de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
- 1 **ac de cravată** de goldin cu briliant.
- 1 **păreche bumbi de manşete** auriţi, marca „Garanţie".
- 1 **garnitură bumbi de cămaşă** şi guler de goldin, 15 buc.
- 2 **inele de goldin** cu pietri elegante.
- 1 **oglinduţă** în cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco.

— Se primesc vindĕtori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 13—15

Sudórea piciórelor

se vindecă radical prin folosirea pravului

„universal antisudoric"

din **farmacia la „ursul negru"** a lui

Guido Fabritius
Sibiiu.

Sĕ se foloséscă numai numitul prav!

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser":

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser" plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser" (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser" **140 cor.**, pe vapor de postă **95 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 24—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 60 Sibiiu, Sâmbătă 5/18 Iunie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Din parlament.

In dieta ţerii se discută de câteva zile proiectul de lege despre o nouă indemnitate pe două luni, până la finea lui August, dată fiind împrejurarea, că budgetul încă nu e votat pe anul acesta, ear' indemnitatea votată deja espiră cu finea lunei curente.

In firul acestei discuţiuni a luat cuvêntul în şedinţa de Mercuri, 15 Iunie n., şi domnul ministru-president, contele *Tisza István*, pentru a rĕspunde oratorilor cari s'au pronunţat în contra indemnităţii. A dat rĕspuns deci şi celor ce s'au declarat nemulţămiţi cu proiectul de lege referitor la reformele şcolare, făcênd în privinţa acésta următórele declaraţiuni:

„....Stimatul condeputat Olay Lajos a vorbit şi în chestia şcólelor, şi îi sunt prea puţine reformele cuprinse în proiectul referentului, discutat acum de curênd în anchetă. Se póte discuta fórte mult *pro* şi *contra*, însĕ programului guvernului şi convingerii nóstre, care formézǎ basa programului nostru, *corĕspunde numai un astfel de proiect, care nu şterge instituţiunea şcólelor confesionale în ţéra acésta.* (Aprobări în drépta. Mişcare în stânga), *care respectézǎ drepturile confesiunilor, basate în lege*, (Mişcare în stânga), dar' dă totuşi armă în mâna statului, în două direcţiuni, în direcţia, ca odată sĕ esecutăm învĕţarea seriósă şi cu succes a limbei magiare (aprobări în drépta) şi sĕ frângem gâtul apariţiunilor duşmănóse naţiunei, de ori ce natură, cari *s'ar puté ivi în şcólele confesionale.* (Aprobări vii în drépta.) Acest scop duplu 'l avem înaintea nóstră. Acest scop duplu vrem sĕ 'l ajungem, şi 'l vom şi ajunge, dacă prudenţa onoratei case încă aşa va decide, cu privire la proiectul ce i-se va presenta. Sĕ fiu scusat, dar' eu *nu ţin că e în interesul ţerii sĕ mergem mai departe*, pentru-că eu vĕd mari merite naţionale în aceea, că rĕmânem credincioşi tradiţiunilor mari ale naţiunii magiare, în urma cărora *ne-am nisuit a câştiga alipirea, simpatia concetăţenilor de limbi străine, cari trăiesc pretutindenea în patria acésta.* (Aprobări vii în drépta. Sgomot în stânga)“.

Intrerupt ací din partea deputatului Olay Lajos, cu cuvintele: „Dar' cei de la Viena nu permit, ca naţiunea magiară sĕ se întărésca“, — domnul ministru-president a continuat astfel:

„La întreruperea acésta, în urma posiţiei mele, mĕ aflu în stare a puté declara în mod autentic, că presupunerea, suspiţionarea acésta, *nu corĕspunde adevĕrului;* fiind-că în privinţa aceea, că guvernul magiar ce politică are sĕ urmărésca, n'am vĕḑut nici pe departe *nici încercarea vre-unei influinţări;* şi *proiectul pe care 'l va presenta guvernul în privinţa acésta, nu e cu nici o literă mai puţin, de cât aceea ce noi din propria nóstră convingere, din determinarea nóstră spontană, vom înainta dietei.* (Aprobări vii în drépta).“

Notăm, pentru noi şi pe séma posterităţii, şi aceste declaraţiuni, şi rĕmâne sĕ vedem, dacă proiectul de lege din întrebare va fi acum *modificat* astfel, ca drepturile confesiunilor sĕ fie în el *pe deplin respectate*, şi ca concetăţenii de limbă nemagiară sĕ fie *întăriţi* în alipirea şi simpatia lor faţă de naţiunea magiară, ori în forma originală, menită sĕ-i înstrăineze de tot ce e magiar?!. In interesul bine priceput al patriei comune am dorí sĕ se întêmple casul dintâiu.

„După anchetă.“

— Al treilea articol al lui Mocsáry Lajos. —

In ziariul „*Egyetértés*“ a apărut şi al treilea articol al lui *Mocsáry Lajos*, scris în chestia naţionalităţilor, cu aceeaşi obiectivitate şi temeinicie ca celelalte două, cunoscute cetitorilor ziariului nostru. Reproducem din el următórele părţi:

„....Unul din simptomele cele mai regretabile ale vieţii nóstre publice este, că *cestiunea naţionalităţilor nu se tratézǎ cu seriositatea pe care o merită.* Indată ce vine vorba despre acésta, ómenilor li-se urcă sângele la cap şi cred, că aici, nici mai mult nici mai puţin, este esclusă obligativitatea calmului, pe când lăsarea liberă a patimei trece de virtute. Şi la ce am ajuns cu tratarea cestiunei în asemenea disposiţie şi în asemenea chip timp de treizeci de ani? *Recunóştem singuri, că magiarisarea în mijlocul blocurilor mari de naţionalitate n'a înaintat nici cu un singur pas.* In schimb însĕ am creat, în anumită privinţă, aceea ce am respins din capul locului ca pe unul din cele mai periculóse postulate ale naţionalităţilor. Ne-am împotrivit la ori-ce fel de veleităţi teritoriale, dar' în schimb am sfăşiat noi înşi-ne ţéra — din punct de vedere *social.* Fie-care naţionalitate trăeşte o viéţă deosebită în acéstă ţéră, neştiind nimic una de alta şi nici una nu se interesézǎ de sórtea celeilalte. Foile nu publică nimic din lucrurile ce se întêmplă în sinul naţionalităţilor, ele nu reflectézǎ la opiniunile ce se manifestă în foile naţionalităţilor şi fórte arare-ori se întêmplă sĕ scótă la ivélă câte o palavră pentru-ca umflând nişte lucruri fără importanţă, sĕ dee hrană şovinismului. Naţionalităţile nici nu cer parte din viéţa publică, *Românii ţin la pasivitate, Sêrbii şi Slovacii s'au încercat sĕ-şi ocupe locul ce li-se cuvine în camera deputaţilor,* dar' abia şi-au deschis gura, — la încercarea lor de a restabilí starea normală, li-s'a rĕspuns: *afară cu ei!* Sĕ fie convins cinstitul meu amic, un deputat entusiast independist, care are patima deosebită sĕ sbiere: „*afară cu ei!*“, că prin fie-care sbierăt al seu *bate câte un piron în sicriul independenţei Ungariei!*

Dacă vom potenţa în acest chip zelul patriotic, n'o sĕ mai avem dreptate nici în aceea, cu ce ne place a ne fălí: *că la noi naţionalităţile n'au sĕ sufere brutalităţi şi siluiri, cum se întêmplă la alţii.* Am ajuns deja până acolo, *sĕ preamărim brutalitatea şi volnicia.* Sĕ ne aducem numai aminte de cele ce s'au petrecut în Posen şi de declaraţiunile cinice ale lui Bülow. Şi s'a aflat un publicist cu renume, tot un deputat din partidul independist, care uitându-şi, că e vorba de vechii şi credincioşii nostri pretini, Polonii, *a preamărit ca esemplu de imitat brutalităţile nevrednice germane.* Póte fi liniştit onoratul publicist şi deputat, că de-şi nu în putere, dar' *în privinţa logicei intenţiunilor nóstre nu am rĕmas îndĕrĕtul Prusienilor*, ear' mĕsurile, considerate póte de nesuficiente, cari se cuprind în proiectul relativ moderat al dlui ministru Berzeviczy, sunt prea suficiente, şi potrivite pentru a valora faţă cu naţionalităţile puterea magiarismului.

Nu citez de cât una din cele multe. Nici nu vorbesc de estravaganţa, cu care a debutat în anchetă un domn canonic-abate, recunoscut dealtmintrea ca om fórte deştept, că adecă *sĕ se impună limba magiară ca limbă de predare pe tóta linia, admiţênd cel mult în clasele inferióre întrebuinţarea limbei materne*, dar' şi proiectul ministerial încă vré sĕ facă instrucţia utraquistă chiar şi în cel mai mititel şi sĕrac sat românesc sau slovăcesc, ascuns cine ştie unde la spatele lui Dumnezeu!

Implinirea cucernicei dorinţe a domnului canonic-abate ar fi pur şi simplu *identică cu despoiarea poporului de rînd al naţionalităţilor de instrucţia publică*, — ear' proiectul ministerial *încă reduce resultatul instrucţiei primare la porţiunea jumĕtate.*

Legea de naţionalitate de la 1868, *a cărei literă este încă în vigóre*, ordonă, ca *statul sĕ se îngrijéscă a înfiinţa nu numai şcóle inferióre, ci şi superióre cu limba instrucţiei naţionalităţilor*, ear' acum s'ar împedeca chiar şi aceea, ca sĕ-şi urmeze din sĕrăcia lor instrucţia poporală cu órecare succes şi sĕ se ridice cu încetul din starea lor culturală estrem de înapoiată. *Se póte un postulat mai legitim din punctul lor de vedere?* Dar' chiar din punct de vedere legislatoric general, ce fel de înţelepciune este a pune pedeci în calea culturei şi a împinge îndĕrĕt massele mari ale poporaţiunii din patrie în starea, în care apoi fanatismul aţiţat al masselor semisĕlbatice sĕ facă politică prin jaf şi omor?

FOIŞÓRĂ

„Frunze de laur.“

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

(Urmare).

Domn şi ţéră.

Când va ceriul cu 'ndurare sĕ ridice la mărire
Un popor, ce cu credinţă a lucrat l'al sĕu destin.
Ii rĕsare, ca un sóre, un bărbat cu 'nsufleţire,
Un trimis cu foc din ceriuri pe-a sa buză, 'ntr'al sĕu sin.

Ochiul lui scrutézǎ 'n secoli ce de mult se strecurară,
Spiritu-i cu agerime cumpĕneşte timpul sĕu,
Şi cunóşte de departe, venitorul ce prepară:
Pórtă nori sau serinare, e de bine e de rĕu?

Viéţa lui, ca o făclie, arde 'n candidă lumină,
Fapta-i e sĕmênţă plină, sĕmănată 'n bun pămênt,
Şi ca plóia cea mănósă setea câmpului ce-alină,
Cade 'n inimi primitóre cumpĕtatul lui cuvênt.

Şi precum în primăvară germină în emulare
Flori şi erburi fără numer, pomi ca transplântaţi din raiu,
Păn' se 'mbracă tot pămêntul în vestmêntul de sĕrbare,
Ca la Paştile fapturei, în pompósa zi de Maiu;

Astfel fapta lui devine o putere creatóre,
Iat' aici şi iat' acolo, iată încătro priveşti
Cum rĕsar, cum cresc puternic, chiar în propria splendóre
Cugetări, simţiri înalte, tapte mari, virtuţi cereşti.

Drumuri traversézǎ ţéra, ca arterii de viéţă,
Năi încarcă şi descarcă ale lumei avuţii;
Din catedră-amvon, tribună, curg isvóre de dulcéţă,
Cari la orbi le dau vedere şi pe morţi prefac în vii.

Arma-i pusă 'n braţe brave, stégul ţerii luminézǎ,
Plugul trage 'n pace adâncă prin pămêntul îngrăşat;
Secerişul varsă mană, tótă lumea o 'nzestrézǎ,
Bucurie, mulţămire e 'n colibă şi palat.

Ear' când ceriul se 'norézǎ, când străinul îndrăzneşte
A s'atinge de al ţerii bun renume sau hotar,
Vocea Domnului rĕsună, fulgerul o rĕspândeşte
Şi deodată, preste nópte, ţéra e un furnicar.

Cósa se transformă 'n lance, puşca veche din cuiere
Inviézǎ, 'ntinereşte, scuturând rugina sa;
Şi ciocanul zi şi nópte bate mult mai cu putere,
Nu la seceri uşurele, ci la arma, arma grea.

Fiul părăseşte în grabă dulcea casă părintéscă,
Soţul, înecând durerea, lasă scumpul seu camin,
Şi bĕtrânul de pe vatră, neputênd sĕ-i însoţéscă,
Varsă 'n rugă şi mĕtanii bĕtrânescul sĕu suspin.

La stindard se strîng cu toţii, toţi iau locul lor şi rêndul,
Vulturii se 'naltă 'n aer, trimbiţele 'nsufleţesc;
Şi pe cal ca focul ager şi sburând uşor ca gândul
Se arată Domnul ţerii plin de cuget bărbătesc.

Mii de voci străbătătóre îl salută, îi urézǎ,
Mii de inimi cu tărie bat de dor şi de dureri;
Ear' armatele ca roiul, fără numĕr, îl urmézǎ,
Şi la luptă, ca la nuntă, sbor cu vesele puteri.

Ca prin des brădet pîrjolul, ca o seceră prin grâne
Astfel merg din luptă 'n luptă, pe duşman a înfrunta,
Braţele sunt de aramă, când din vetrele bĕtrâne
Un popor se scólă 'n arme, ţéra sa a-şi apăra!

Şi de 'ntrebi: arată-mi gintea, spune-mi ţéra 'n fericire,
Unde sunt realitate ce poeţii cântă 'n vis.
Caută drept la *România*, cărei ceriul cu iubire
După multe zile negre graţios azi i-a surîs.

Şi de 'ntrebi: unde-i bărbatul, ce prin magică putere
A făcut lăudat în lume un popor p'aci uitat.
Carol e, al României! Spre a ţerii mângâere,
In momente decisive pronia l'a destinat!

Pasă dar' tot înainte! Căci pe braţe de iubire
Te ridică, te transportă credincioşii copiii tei;
Şi pe ceriu e scris cu stele în eternă strălucire:
Ţéra e a ta mărire, şi tu eşti mărirea ei!

(Va urma).

Este o nenorocire, că la noi cestiunea naţionalităţilor în loc sĕ fie tratată serios şi conştienţios, a fost luată ca obiect de demonstraţiuni deşerte de patriotism! Până la gréţă a ajuns acuma pe tóte potecele patriotismul acesta de tarabă!…"

Apărarea şcólelor nóstre.

Vorbirea I. P. S. Sale dlui Metropolit din Blaj, Dr. *Victor Mihályi*, rostită în ancheta şcolară.

(Urmare.)

Il afiu vătĕmător din punct de vedere al comunelor bisericeşti, pentru-că lipseşte senatul şcolastic-bisericesc de dreptul, ca el sĕ dispenseze de la obligămêntul de a cerceta şcóla pe pruncii, cari au causă suficientă şi dreptul acesta îl transpune representanţei comunei politice. Disposiţiile §. 2 din Art. XXXIII—1868, aşa dară le ia de la senatul şcolastic şi le transpune antistiei comunale. Mai departe acea comună bisericéscă, care începênd cu anul 1875 a contribuit la fondul de pensie al învĕţătorilor cu jertfe materiale, e espusă la aceea, că învĕţătorul ei neputênd sĕ presteie un aşa resultat cum am arătat mai nainte, va fi pensionat.

Guvernul astfel capĕtă dreptul, că pe respectivul sĕ-l trimită de urgenţă în pensiune pe cale administrativă şi astfel învĕţătoriul acela ar primí pensia ori escontentare finală din fondul la care de esemplu comunele bisericeşti greco-catolice române de 27 ani au contribuit cu 700 mii cor., în loc ca venitele acestui fond sĕ fie întrebuinţate numai pentru pensionarea învĕţătorilor bĕtrâni cari au plinit 40 de ani de serviciu.

Dar' e vătĕmător pentru comunele bisericeşti proiectul din cestiune şi pentru aceea, pentru-că învĕţătoriul respectiv póte fi amovat de la post sau pentru neglginţă sau pentru lipsa de progres sau pentru direcţie contrară statului, ear' completarea oficiului cade în competinţa guvernului. (O voce: în casul al doilea). In casul al doilea, dacă acésta n'ar duce la scop, simplaminte şcóla s'ar închide. (Aprobări). Dar' acea comună bisericéscă, care a edificat locaş corespundĕtor legii, şi — sĕ nu credeţi cum-că inspectorii şcolari tractézá cu cruţare în atari casuri, pretindênd, ca şcólele sĕ corespundă în tóte privinţele legii, — în atari sate în cari feresti duple nici nu cunosc şi case padimentate nici nu sunt, dar' faţă de edificiul şcólei le pretind tóte acestea, ca sala de propunere sĕ fie înaltă de 4 m. uşile 3 m. (aprobări) zic, comuna bisericéscă, care şi-a zidit o atare şcólă, óre ce va face cu acest edificiu, care a costat mii şi mii de floreni, şi a fost zidită cu bani împrumutaţi, dacă va fi închisă?

Dar' nu numai vătĕmător, ci fatal e acest proiect de lege faţă de învĕţătorii de până acum, pentru-că sĕ binevoiţi a lua în considerare, că acestia şi-au căştigat diplomele în pedagogii înzestrate cu drept de publicitate, şi de la acestia se pretinde acum atare progres pe terenul instrucţiunii limbei magiare; de-şi e mai pe sus de ori-ce îndoială, că la noi se póte esperia mare zel, esecutare promptă a datorinţei şi mare diligınţă, şi pe terenul instrucţiunii limbei magiare se ajung resultate fórte vrednice.

Mĕ rog sĕ nu credeţi că noi ca superioritate bisericéscă nu pedepsim cu asprime pe învĕţătoriul acela care îşi negligă oficiul. Il şi destituim din post dacă e de lipsă. Sĕ nu credeţi că lucrul acesta noi îl negligăm. In privinţa acésta facem totul ce putem face. Acum însĕ dacă respectivul învĕţătoriu care şi-a căştigat diploma cu multă trudă şi jertfă, nu póte arĕta resultat îndestulitor, superioritatea civilă ar avé dreptul a-l amova din post şi a-l dimite cu pensie puţină sau cu escontentaţiune finală, ce va şti face respectivul, care numai cariera acésta o pricepe pe care a muncit până acum, dacă va fi trimis în chipul acesta în pensiune? Ce priveşte partea disciplinară a cestiunii §. 132 al articiului de lege XXXVIII din anul 1868 prevede negliginţa în oficiu, fapte punibile morale şi crime civile, la cari noi mai adaugem şi fapte punibile împotriva bisericii, pentru-că învĕţătorii în mare parte sunt şi cantori. Aceste sunt causele pe basa cărora un învĕţătoriu prin o judecată ridicată la valóre de drept póte fi amovat din post. Intrĕ pedepse e şi subtragerea pensiunei, de-şi respectivul şi-a căştigat la acésta drept prin cotisaţiuni anuale. Proiectul acesta din cestiune acum nu atinge faptele punibile din punct de vedere moral, dar' dreptul de a pedépsí negliginţa îl ia din mânile superiorităţii bisericeşti şi îl dă comisiunii administrative. Pentru negliginţă, ţinută contrară intregităţii statului şi fapte punibile din punct de vedere civil, va sta sub jurisdicţiunea autorităţii civile, pentru faptele punibile sub tribunale reg., din punct de vedere moral sub judecata eclesiastică. Eu mĕ tem numai că pe lângă o atare procedură duplă nici un for nu-şi va puté împliní datorinţa cu deplină energie. De altcum acesti învĕţători au de a se lupta cu greutăţi fórte mari, când le vine timpul sĕ capete primul sau al doilea cuincuenal, comuna care plăteşte pe respectivul învĕţătoriu abia aştéptă sĕ se ducă în altă comună, ca sĕ nu trebuéscă sĕ plătéscă primul sau al doilea cuincuenal.

(Va urma.)

Concertul Reuniunii rom. de musică din Sibiiu.

Reproducem din ziariul local „*S. D. Tageblatt*" aprecierile făcute concertului dat sĕptĕmâna trecută din partea valorósei reuniuni române de musică din Sibiiu. Sunt următórele:

„Prestaţiunile vrednice de tótă consideraţia ale reuniunii române de musică au fost de multe-ori atinse aici, în mod elogios. Reuniunea păşeşte de regula numai de două-ori în an în faţa publicului. O mai désă apariţie pe podiu ar fi intru atâta de folos desvoltării ei, intru cât prin concertare se căştigă mult, pe când o pausare mai lungă influinţéză asupra agilităţii şi a espansiunei.

Directorul de musică *Kirchner*, întrebuinţând vremea de studiu cu învĕţarea opului pe aici încă neauḑit al măestrului I. Seb. Bach, „*Magnificat*" (imn de laudă Mariei), şi folosind enormele greutăţi ca admirabil material de esercitiu practic, a atins sigur un resultat însemnat şi merită recunoştinţă specială. E chiar bine câte odată ca sĕ trece peste orisonurile normale, pentru a se clătina puţin nervii. Numai cât nu trebue sĕ se prefacă acésta în principiu permanent, ci trebue sĕ se revină totdeuna la basă naturală, căci altcum lipseşte legătura sistematică şi atunci se arată îngrijitóre lacune în instruare.

„*Magnificat*" conţine un şir de frumóse ţesături de contrapuncte. Corurile pline şi puternice în cinci voci sunt impunĕtóre, ear' de altă parte solurile contrastéză în mod potrivit. Acuşi se aud tonuri puternice, eşite din cor, acuşi împletituri de voci, cari te fascinéză şi cari pot sĕ servéscă totdeuna ca material de studiu compositorilor de musică. Vocile singuratice nu au menirea sĕ umplă acordul, ci se mişcă pe cărări deosebite, ca individi cu voinţă personală conştientă. Vocile singuratice trec pe lângă olaltă în opurile lui Bach, se amestecă, se încurcă şi în urmă pe lângă tóte acestea se împreună tóte într'o armonie perfectă.

Dşóra Geni *Moga* (sopran), dşóra Delia *Olariu* (alt), dl *Enescu* (tenor) şi Octavian *Murĕşan* (bas) ca soliştii şi soliste, au debutat şi de astadată cu mare bravură. Tenorul însĕ a luat la început prea jos tonul la numĕrul 7, şi a turburat deliciositatea frumosului duet, fiind-că n'a mai putut întra în ogaşă. Dar' cu atât mai bravuroşi au fost ceilalţi. Dşóra Eugenia *Moga* a primit după numĕrul 2 intrĕ aplause furtunóse un buchet, şi animată prin acésta a cântat şi mai bine în numĕrul 3, terminat în mod covîrşitor cu grandiosul cor „omnes generationes" condus cu preşenţă de spirit din partea dirigentului.

In numĕrul 4 îşi desvóltă dl *Murĕşan* sonorul, curatul, dar' în câtva încă nestapânitul seu bas, pe când în numĕrul 7 dşóra Delia *Olariu* a triumfat cu admirabilul ei alt. In numĕrul 9 a escelat frumosul cor femeesc, ear' in numĕrul 10 un bas puternic a trecut prin tóte regiunile, terminându-se vecinicul cap de opera in acorduri puternice.

De-şi corul încă nu e de tot în stare sĕ prestee coloraturi şi pasage, a documentat totuşi de nou, ce putere reşede în el. Şi tot aşa a dovedit-o acésta şi în cântecele româneşti „*Scumpă dragă copiliţă*" (G. Dima), „*Dorul meu*" (I. Murĕşianu) şi „*Morariul*" (Chiriac) în mod convingĕtor. Al doilea cântec e perdut într'un pianissimo plin de vrajă, primul prin unitatea melodiei tradéză pe compositorul poporal, ear' cel din urmă pórtă ritmul schimbacios în corul de bărbaţi, tremurător şi plin de farmec, timbrul cântărilor slave. Solurile, cu acompaniarea, — de multe-ori nu destul de precis sprijinită a orchestrei, — au avut interes cu atât mai mare, cu cât ele într'adevĕr au fost esecutate în mod admirabil. Dşóra *Olariu*, — durere, distingere vĕḑută nu i-s'a făcut, dar' cu atât mai bine auḑită, — dispune de un alt dramatic, care brilézá mai ales în continuitatea tonului. Mici neegalisări şi tremolori au fost de neînsemnătate pe lângă frumósa voce, cu colorit sombru, şi în urma studiului diligent au sĕ dispară. Aria din „*Orpheus*" de Gluck şi „*Cântecul păstoriului*" de G. Dima (în strofa a doua orchestra a înecat cântarea), au fost prestaţiuni mulţămitóre.

Dómna *Lucia Cosma* a secerat cu vocea jingaşă şi plăcută de sopran (a cântat limpede şi cu mare siguranţă) aplause generale. Rugăciunea Elisabetei din „*Tannhäuser*", dar' şi mai mult „*Cântecul lui Solveig*" (de E. Grieg) în care tonurile înalte şi clare provócă efect admirabil, erau lipsite încâtva de căldură, dar' au înflăcărat totuşi, fără îndoială. Cântăréţa a primit o frumósă etageră de flori, şi silită de aplausele cari nu voiau sĕ încete, a repetat sublima composiţie a lui Grieg.

Reuniunea se póte lăuda cu progrese uimitóre. A aflat în *Kirchner* pe adevĕratul bărbat, care ştie nu numai sĕ păstreze aceea ce a căştigat, ci a şi ridicat prestigiul reuniunii şi va duce şi în viitoriu corul sigur la succese frumóse. Pentru acésta persóna dirigentului e garanţa cea mai sigură."

*

In numĕrul viitoriu vom reproduce aprecierile celeilalte foi locale germane „*Hermannstädter Zeitung*".

Din Cluj.

— Concertul dlui Corfescu. —

— 11 Iunie n.

O rară sĕrbătóre am avut noi Clujenii Marţi în 7 Iunie n. Nicolae Corfescu, primbaritonist din Bucureşti, a binevoit a se oprí şi la noi în turneul artistic ce l'a întreprins prin Bucovina, ţéra unguréscă şi Ardeal. Concertul s'a dat în reduta orăşenéscă avênd un program bogat şi fórte ales. Piese clasice din Wagner, Schubert, Leoncavallo, Massanet, printre ele ca nişte floricele duióse doine româneşti armonisate de Dima, Stefănescu, Popescu. Concertantul a avut un succes deplin. Prestaţiunile dsale au putut sĕ satisfacă şi pe cei mai scrupuloşi bărbaţi de musică. Foile de aici cât şi cele din Bistriţa, unde concertase mai nainte, române şi străine, au şi ştiut sĕ-l aprecieze după merit. Numai cuvinte de laudă au la adresa dlui Corfescu. Dsa a dat dovadă de o şcólă distinsă, dispune de o voce metalică, voluminósă şi puternică. Intonarea e curată, disonanţele necunoscute, interpretarea artistică. E de o forţă răpitóre în partiile de jos şi încă şi mai mult în cele de sus. Vifore de aplause a provocat fie-care punct din program şi mai ales marele prolog din opera „Pagliacci" de Leoncavallo şi aria din opera „Heroidiode" de Massanet, unde şi-a arĕtat rutina de artist şi comóra de voce. In marea arie din „Barbierul de Sevilla" a lui Rossini am avut ocasie sĕ admirăm şi pe actorul dramatic cu păşirea-i sigură, în mişcări şi gesturi de o reservă de eleganţă şi nobleţă. Un esterior viguros şi simpatic completéză frumosul tablou. Sensaţia serei au fost doinele, în cari işi cânta Românul dorul şi jalea. Melodii simple, cari pĕtrund în adâncul sufletului, din care sunt rupte. „Mugur Mugurel"-ul lui Dima l'a interpretat dl Corfescu cu atâta sentiment şi artă, în cât a trebuit sĕ-l repeteze la aplausele publicului, ce nu se mai sfirşiau. Musica naţională românéscă este una dintrĕ musicele cele mai frumóse din lume. Conţine tóte elementele de a deveni musică clasică. Când vor înceta óre componiştii nostri de a o priví numai cu códa ochiului? Când se va naşte óre artistul, care sĕ-şi facă numele neperitor punêndu-o la locul ce i-se cuvine?

Credem că succesul moral al concertului a satisfăcut pe deplin pe dl Corfescu. Durere că nu putem spune acelaşi lucru cu privire la resultatul material. Publicul românesc a fost binişor representat — putea sĕ fie şi mai bine —, straini abia au fost 7—8 persóne. Causa e că concertul a fost aranjat prea în pripă şi nu i-s'a făcut reclamul meritat. Bilete s'au vêndut numai de persónă nu şi de familie, aşa că o familie de 5 membri d. e, trebuia sĕ rischeze 20 cor., ca sĕ asiste la concert de la locul I şi 15 coróne de la locul al II-lea.

Dacă în punctul cercetării publicul românesc şi-a făcut pe cât s'a putut datoria, într'altul am greşit rĕu.

Pe unde a umblat dl Corfescu a fost sĕrbătorit ca un mare artist, ce de fapt e. Dacă înainte de concert a mai întimpinat póte óreşi-care răcélă necunoscut fiind, prestaţiunile dsale au împrăştiat şi cea mai subţire umbră de îndoire şi sĕrbătoritu-l'au cu atât mai multă căldură şi însufleţire. Şi noi Clujenii l'am ştiut aprecia la concert. Dar' după concert ne-am împrăştiat ca făina orbului, ear' dl Corfescu a trebuit sĕ se ducă numai în societatea alor 2—3 tineri universitari în restaurant — sĕ cineze. Sĕ fie din indiferentism, o regretabilă greşélă? Ori blăstămatele de certe, pismuiri, ură nu ne mai lasă sĕ se întâlnéscă 2 familii la aceeaşi masă nici când avem sĕ sĕrbătorim un mare artist şi frate din România?

M. J.

NOUTAŢI

Archiducele Francisc Ferdinand la manevrele germane. Impĕratul Germaniei a invitat pe M. Sa împĕratul şi rege al nostru *Francisc Iosif I.* sĕ asiste ca óspe la manevrele ce se vor face în jur de Hamburg şi Altona. M. Sa a dispus sĕ fie representat la aceste manevre prin archiducele moştenitoriu Francisc Ferdinand.

*

Nou director la direcţiunea financiară din Sibiiu. Aflăm cu plăcere, că directorul de finanţe *Nicolae Pop* (originar din Bucerdea-vinósă), la cerere proprie e permutat de la Oradea-mare la direcţiunea financiară din Sibiiu.

*

„Fundaţiunea Andreiu Bârseanu". Cum anunţaserăm şi noi la timpul seu, Academia română a premiat cu 2000 de lei opul „Istoria şcólelor române din Braşov", scris de profesorul Andreiu Bârsan. Aflăm acum, că dl Bârseanu a donat întrégă acésta sumă gimnasiului şi şcólei comerciale române din Braşov ca fundaţiune din ale cărei venite sĕ se dee premii elevilor cari se vor distinge prin diliginţă, prin moralitate şi activitate literară.

*

Ancheta pedagogică. „Alkotmány" raportând în numĕrul de Marţi despre convocarea anchetei pedagogice în causa reformei legii despre învĕţămêntul poporal şi dând lista celor invitaţi, observă următórele: „Ministrul de culte însĕ nu a proces nici de cum în mod nobil şi imparţial, căci din partea şcólelor r. catolice numai 2 învĕţători a invitat, *ear' din partea celor greco-orientale pe nimeni*, şi a umplut ancheta cu învĕţători de la şcóle de stat. Ear' procedura acésta nu e nici de cum acomodată a linişti părţile şi cercurile interesate în causă şi a stîrni încredere faţă cu reforma învĕţămêntului poporal".

*

Din Manaşturul-unguresc primim trista ştire despre mortea tinerului medic Dr. *E. Grebenea.* In numĕrul viitoriu vom publica corespondenţa care ne anunţă durerosul fapt şi ne descrie actul înmormêntării.

*

Esamenul la şcóla de aplicaţie seminarială se ţine Dumineca în 6/19 Iunie la 2 ore după amiazi în seminariul „Andreian".

*

Repatriarea osĕmintelor lui Rákóczi. Se raportéză din Constantinopol, că sultanul a subscris deja iradéua (ordinul) prin care 'şi dă învoirea, ca osemintele lui Francisc Rákóczy II. înmormêntate în mănăstirea francesa St. Benoit din Galata, sĕ fie aduse a casă în Ungaria. Delegaţiunea dietei ungare, esmise pentru aducerea osĕmintelor, va sosi în curênd la Constantinopol.

*

Ucigaş — prin negligarea datorinţei. In 29 Maiu medicul cercual Dr. Weiss Armin, din Hălmagiu, fusese de trei-ori chiămat la soţia lui George Grigorescu, bolnavă în urma unei naşteri grele. Cu tóte acestea medicul nu s'a dus se-i dee ajutoriu medical, ear' nenorocita a murit peste nópte. Comisiunea de esperţi a opinat, că femeia a murit în urma scurgerii de sânge şi că prin ajutoriu medical dat la timp ar fi putut fi scăpată de mórte. Pe basa acestei opinări procurorul a ridicat contra lui Weiss acusă pentru omor, comis prin negligarea datorinţei. Causa se va pertracta la tribunalul din Arad.

*

A ucis'o spaima. Cetim în „Drapelul" că Marţi după amiazi fiind tempestate mare în comuna Egres din comitatul Torontal, un trăsnet puternic s'a descărcat în apropierea unui canton (boctărie) în care zăcea o lehusă. Trosnetul trĕsnetului a înfricat aşa cumplit pe bolnava, în cât după două zile a murit. Au rĕmas de ea 6 orfani mititei.

*

Mulţămită publică. La apelul nostru pentru dăruiri marinimóse în scopul edificării unei şcóle corĕspundĕtóre cerinţelor legii, au binevoit a dărui: Ilustritatea Sa dl *Alexandru Mocsonyi*, mare proprietariu în Birchiş, 20 cor.; institutul de credit şi economíi „*Mielul*" din Poiana (lângă Sibiiu) 10 cor.; inst. de credit şi economii „*Timişana*" din Timişóra 10 cor.; dl Dionisie *Făgărăşan*, profesor de religiune la şcólele medii gr. or. române din Braşov, 2 cor., ear' dl Constantin *Dimian*, protopresbiter al tractului Treiscaune, a colectat cu discul în biserica parohiei sale Breţcu 3 cor. 24 fileri, pe cari le-a completat de la sine la suma de 10 cor. — Esprimând şi pe acésta cale adânci mulţămite marinimoşilor donatori, rugăm on. public român sĕ binevoiéscă a ne onora cu sprijinul seu în acésta causă. — *Boroşneul-mic*, la 15 Iunie st. n. 1904. Pentru comitetul parochial: Ioan Marin, paroch, Nicolae Stanciu, învĕţătoriu, George Gabor şi Nicolae Anghel, epitropi.

*

Portretul regelui. Eri (16 Iunie n.) s'a împlinit anul de la suirea pe tron a regelui Petru I. Carageorgevici, ca urmaș al regelui Alexandru Obrenovici, asasinat în 11 Iunie a. trecut. Intru serbarea acestui aniversal, întrĕ alte festivități și petreceri arangiate pe séma oficerilor, regele a dispus sĕ fie ospĕtați și toți soldații de rênd și se li-se dee fie-căruia portretul seu provĕdut cu subscrierea autografă a sa.

*

Galițe otrĕvite. In Paris s'a întêmplat zilele acestea, că medicii au constatat la mulți pacienți otrăvire cu sublimat, dintrĕ cari contele Laubespin, marchisa de la Guiche și alți mulți au murit în urma otrăvirii. Fiind suspecte otrăvirile acestea, medicii au făcut arĕtare la poliție, care apoi a eruat că comercianții de galițe tăiate, când li-se întêmpla sĕ nu le pótă vinde pe tóte, după închiderea halei de vînzare le stropiau cu soluție de sublimat, ca sĕ rĕmână próspete. Cei cari aveau nenorocirea se cumpere apoi galițe de acestea, prin consumarea cărnii otrăvite se otrăviau și ei. Contra comercianților s'a întrodus cercetare criminală.

*

Inecat în fântână. Eugen Berecz, paroch gr. catolic în Sztrabicsó (comitatul Bereg), a cădut Sâmbătă în fântâna din curtea parochială și s'a inecat. Când l'au aflat căsenii, era mort deja.

*

Fóie de propagandă. Duminecă și-a început în Belgrad apariția un ziariu nou întitulat „Balcanska Posta", cu menirea de a face propagandă pentru o alianță sêrbo-bulgară și pentru autonomia Macedoniei. Noul ziariu e subvenționat din partea guvernului Sêrbiei, și din a celui al Bulgariei.

*

Nu e secret că damele își recomândă una alteia cosmeticul cel mai modern și mai cu efect: *crema Margit* a lui Földes. Acest universal renumit cosmetic este chemice curat, nu conține de loc materii stricăcióse și e liber de grăsime. Mijloc escelent pentru conservarea pielei contra influinței sórelui și vêntului. Borcan mare 2 cor., mic 1 cor. Se capĕtă la producent, farmacistul Földes în Arad, și în tóte farmaciile. E scutit prin lege.

Posta redacției.

Colegial. Rugăm pe confrații (din regat și de la noi) cari reproduc din ziariul nostru, sé binevoéscă a spune totdeuna isvorul din care reproduc.

Ponor. Corespondența a sosit. Puțină răbdare însĕ, ori póte că *multă* răbdare, și 'i va veni rêndul.

Sentinela. Informațiunile nóstre sunt esacte, pentru-că sunt scóse din însuși *procesul verbal*, luat în ședința subcomisiunei respective, unde sunt tóte trecute sub punct 10 *esact* așa cum le-am dat noi.

I. G. în O. Asupra cestiunii prime nu putem da rĕspuns hotarît, fiind-că aparține judecății archierești. — Cununia bisericéscă a II. nu se póte fara sĕ fie despărțiți și de forul bisericesc, ceea-ce pe basa sentinței de la Curie merge ușor. Indrumă părțile la oficiul protopopesc. Spese nu se cer de loc.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Păpușile Reuniunii agricole.

Mult stimata dómnă Aurora Grigorița născ. Lado, vĕduvă de profesor în Reștoșnea (comitatul Murĕș-Turda), a ținut sé costumeze pe spesele sale o păpușă mare și splendid isbutită, representând o nevastă din Toplița în pitorescul și mândrul port murĕșan. Stimata dómă a ales o îmbracăminte model din ce a găsit mai vechiu, mai original și neaoș românesc. Drept podobă servesc frânghiile brodate cu „brusturi". La păpușă s'a mai alăturat o a doua învĕlitóre numită „sîdă" și o frumósă traistă în miniatură, cuprindênd „ițe" și alte unelte pentru țesut. Admirabil făptuite sunt mai ales opincile „cu ițari" și „ghiocei", „diochii" și „mărgelele scrise" înșirate și atârnând pe piept.

Pe când ne permitem a aduce stimatei dómne Grigorița cea mai adânc simțita mulțămită și recunoștință a Reuniunii nóstre pentru acest dar mândru și prețios, ținem totodată a renoí rugarea nóstră adresată inteligințeí din Banat si Ungaria propriu zisă, de a lua asupra-și frumosa sarcina de a costuma păpuși în portul original din acele părți. Păpușile de costumat le vom pune cu plăcere la disposiția doritorilor.

Sibiiu, 8 Iunie n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

D. Comșa
president.

Vic. Tordășianu
secretariu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare).

In apropierea acestui tablou vine „*Iisus cu Maria și Marta*", drept memento, că toți, dar' în deosebi și femeile, trebue sĕ dee atențiune și celor duhovnicești, abandonând grija numai de cele lumești și pămêntești, de ale modei, de ale mâncării, etc.

Ear' de altă parte punem pe „*Iisus și Samarinénca la fântâna lui Iacob*", o icónă, care ne reamintește între altele și frumosul rol și admirabilul efect, cu care și femeea póte lucra și contribuí la propagarea ideilor și învĕțăturilor mărețe. Samarinénca a mobilisat tot Ierichonul, însuflețindu-l pentru Christos și învĕțăturile lui, și aducêndu-l sĕ bee din „apa lui cea vie".

In fruntea tinerimei școlare stau îndeosebi elevii seminariali, cari au sĕ cerceteze mai des sfintele locașuri, pentru ei nu numai locuri de elevațiune și mângăere sufletéscă și peste tot de satisfacere a trebuințelor religióse, ci și locuri de școlă, mai ales în cele rituale, precum și în multe alte privințe pastorale. Drept aceea și la pictarea unei catedrale trebue sĕ fim cu specială considerare la acésta tinerime și la aceste trebuințe.

Considerând, că pe lângă alți cântăreți, anume angajați și aleși, elevii seminariali încă provĕd și în bisericile catedrale cântările din strane, și astfel au sĕ fie postați în strane, aflăm de fórte potrivit a se zugrăví d. e. pe boltitura stranei stânge „*Alegerea primilor învĕțăcei*" cu inscripția: „*Veniți după mine, și eu vĕ voiu face vênători de ómeni*" (Mat. IV). „*Și cine nu-și ia crucea sa și sĕ vie după mine, nu este vrednic de mine*" (Mat. X), sau „*Intru acésta vor cunóște toți, că sunteți învĕțăceii mei, de veți avé iubire între voi*" (Ioan XIII. 35).

Ear' pe păretele lung și semicercual al stranei stânge se potrivește tabloul: „*Predica lui Ioan Botezătoriul în pustie*". (Vedi Evangelistul Luca III. 2—14, 18).

Dacă ar permite spațiul, langă scena acésta s'ar puté adauge și altă icónă: „*Apostolul Pavel predică în piéța de la Atena*". (Vedi: Faptele apostolilor XVII. 16—28).

La locul corespundĕtor al stranei drepte se pictézâ: „*Trimiterea apostolilor celor doisprezece, ca sĕ propoveduéscă evangelia*", cu inscripția: „*In calea păgânilor nu mergeți și în cetatea Samarinenilor sĕ nu intrați, ci mai vĕrtos vĕ duceți cătră oile cele perdute ale casei lui Israil*" (Mat. X. 5—6).

Ințelesul figurat al acestui citat au sĕ-l considere clericii, ca privind poporul, din sinul căruia și ei au eșit; și deci sĕ fie conștii, că în activitatea lor au sĕ țină cont și de invĕțăturile și aspirațiunile bisericei naționale-ortodoxe-române, ai cărei apostoli au devenit. Sau: „*Așa sĕ lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca — vĕdênd faptele vóstre — sĕ preamăréscă pe Tatăl vostru cel din ceruri acum și pururea*".

Sau: „*Mergênd învĕțați tóte neamurile, botezându-le pe ele în numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duh*".

Pe alt loc mai potrivit „*Predica de pe munte*" (Ev. Mateiu V. 1—12).

Dacă ar mai fi loc, s'ar potriví lângă acest tablou: „*Apostolul Filip convertește pe famenul puternic*" și „*vistieriul Caldachiei, împĕrătésa Arabilor*". (Vedi: Faptele apostolilor VIII. 26—39).

Aceste sunt mai ales icóne cari indica un moment de frunte al *chiemării preoțești* a lui Christos: anume vestirea cuvêntului lui Dzeu.

In legătură cu acésta nu va fi superflu a alege și o astfel de icónă, care sĕ cuprindă momente educative pentru *adulți*, *bărbați*, și în deosebi pentru inteligința nóstră, care — cu tótă vorba ce o face în unele corporațiuni bisericești, ori-cât am dori s'o scusam — în general luat este indiferentă, în deosebi fața de biserica însași. La unii provine acest indiferentism din *comoditate* și *dedarea rea* de a nu-și aduce de loc aminte de ziua Domnului. Le place sĕ constate în disertații cetite poporului la adunările despărțemintelor „Asociațiunii", sau la alte ocasiuni, că biserica ne-a susținut, etc., și în consecuență sĕ dee sfaturi frumóse, dar' apoi uită, ca insuși esemplul lor ar vorbi mai cu efect, de cat o sută de disertații, ilustrate în viéță cu esemple contrare.

Alții mai sunt cuprinși și de vederi contrare religiunii creștine; inclină spre *necredință*, *ateism*.

La un loc corespundĕtor s'ar potriví deci bine în acésta privință „*Scena lui Iisus pe mare*", când apostolul Petru — apropiindu-se de Iisus — se scufundă în valuri, fiind-că i-a slăbit credința.

Ca sĕ fie înfățișate și dintre *minunile* lui Christos, sĕ se zugrăvéscă de-asupra, ori în apropierea scenei cu Petru: „*Iisus vindecă pe cei doi orbi din naștere*" (vedi Mateiu IX 27—30); ear' la alt loc corespundĕtor și: „*Samarineanul cel milostiv*" (vedi Luca X 25—27).

Cupola zace de regulă pe 4 columne gróse, cari spre naie au un părete lungăreț pictabil; ear' celelalte laturi sunt concrescute cu zidul năii. Pe partea din jos a semicolumnei nordice, dinspre altariu se potrivește împĕrătésa „*Elena*" și vis-à-vis fiiul ei împĕratul „*Constantin*"; ear' pe cele dindĕrĕpt martirii „*George* și *Dumitru*", soldați, ca astfel și miliția, de la gregariu până la domnitoriu, sĕ 'și afle idealul seu în creștinism.

Eșind din naie spre pronaos, dai cu ochii de douĕ fețe lungărețe ale unor columne proeminente din păreți. Pe una din aceste se potrivește: „*Tabloul vĕduvei sărace cu un prunc în brațe*", oferind dinariul ei pentru biserică. De desupt se și póte fixa cutia pentru sĕraci sau pentru biserică, luminat, etc.

Ear' pe ceealaltă față „*Icóna sfintei Filotea*", care de mică s'a obicinuit și distins prin ajutorarea altora, oferind daruri sĕracilor.

Este un lucru fórte caracteristic în viéța poporului nostru românesc, că în fie-care sat trăiesc din mila sătenilor mai mulți neputincioși, sĕraci, etc. Fie-care fiu de țĕran român își va aduce aminte de nenumĕratele casuri, în cari căsenii și mai ales mama s'au grăbit a da sĕracilor-cerșitori mai ales: une-ori o bucată de pâne, un tieriu sau câțiva pumni de făină de cucuruz, sau altele de ale mâncării, altădată o cămașă, un sumănel sau altă îmbrăcăminte. Aceste esemple de frumósă ajutorare a celor lipsiți a deșteptat și cultivat în mulți din noi sentimentul de milostenie; și nu odată — vĕdênd pe sĕrac din depărtare — ne grăbiam a anunța acasă: „Mamă, vine X cel sĕrac!", ca astfel sĕ se grăbéscă a-i căuta ceva și a ne trimite pe noi sĕ-i predăm pânea ori altceva. Acest moment fórte frumos și educativ din viéța poporului nostru merită eternisat în o catedrală a poporului român. In acest scop se potrivește admirabil sfânta Filotea, ale cărei móște se păstrézâ în biserica parochială din orașul Curtea-de-Argeș. Din viéța acestei copile de țĕran este știut, că ea își împărțea hainele și tot ce avea sĕracilor pe cari îi întâlnia pe drum. In bisericile din România, d. e. din Rîmnic-Vîlcea, acéstă sfântă este îmbrăcată în vestminte țĕrănești. Are cămașă cu altițe și catrințe.

Am mai vĕdut undeva în Germania în o biserică o asemenea scenă forte potrivită la locul unde se fixézâ cutiile pentru oferte marinimóse. O copilă, crescută în evlavie, ține un frățior mai mic în brațe. Acesta are un ban în mână, pe care voește a-l băga în cutia de binefacere, dar' — neajungênd — fetița se ridică în vêrful degetelor; ear' copilul din brațele ei se întinde și el, și e vesel, succedêndu-i sĕ depună obolul din mână.

Corul.

In biserica primitivă cântările erau reproduse de singuratici, cari se pricepeau la acésta; apoi — învĕțând toți credincioșii melodiile — a început a cânta tot poporul — tineri și bĕtrâni, bărbați și femei — atât psalmi, cât și imne anume compuse, firește unisono.

Mai târziu, în veacul IV, călugării *Florian* și *Diodor*, ca sĕ facă serviciul dumnezeesc mai pompos, au întrodus cântarea antifonică, din douĕ strane, și anume în bisericile din *Constantinopol* și *Anatolia*; ear' sfântul *Vasile cel Mare* în biserica din *Neocesarea*, al cărei episcop era.1)

Astăzi cântarea s'a desvoltat în multe biserici ortodoxe conform cerințelor artei, căci în multe locuri pe lângă melodiile fixate ale glasurilor, așa zicênd canonice, cari sunt și trebue sĕ fie aceleași 2), audim cântari din cele mai frumóse și evlavióse, compuse de compositorii noștri bisericești, fie în mod liber de tot, sau luând de basă melodiile originale și vĕrsându-le pe acelea în formele armonice ale artei moderne.

Asemenea cântari le reproduc coruri întregi, adese-ori și mixte (bărbați și femei), cari cântă de regulă din galeria ce se ridică vis-à-vis de têmplă, în partea vestica a năii.

Așa este la biserica cea frumósă și în anul acesta restaurată de la mânăstirea din Sinaia, la „Domnița Balasa" și la tóte bisericile mai frumóse din București, la biserica cea mare a metropoliei din Iași, la catedrala ortodoxa din Cernăuți și aprópe la tóte bisericile romanești din comunele mai mărișóre. Așa este și la noua catedrală din Sibiiu.

De acésta desvoltare modernă a bisericei rĕsăritene trebue sĕ ținem cont și la pictură, mai ales la o catedrală, unde corul metropoliei trebue sĕ ne ofere adese-ori culmea entusiasmului religios și a mângăerii sufletești, ce o căutăm în biserici.

De-asupra corului, pe boltitura acestei galerii — basat pe principiul iconografiei, că pictura trebue sĕ stee în strînsă legătură cu acțiunea rituală din acel loc — nu putem recomanda altă icónă mai potrivită, de cât: „*Icóna nașterii lui Christos*", dar' — pe lângă scena cu închinarea păstorilor, cu aducerea darurilor din partea magilor de la rĕsărit — sĕ se desvolte în deosebi cu mare îngrijire *corul îngeresc*, care sburând în aer intonézâ imne de laudă. Pe o fâșie lungă sĕ se inducă inscripția: „*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu .....*", cântarea, cu care corul îngeresc a preamărit pe nounăscutul Iisus.

Dacă ar permite spațiul, s'ar puté zugrăví de a stânga: „*Ingerul vestește păstorilor nașterea*" (Ev. Luca II 1—14); ear' de-a drépta: „*Păstorii vestesc ca primii evangelia lui Iisus*" (Ev. Luca II 17—20).

Pe păretele de la nord din acésta galerie dinainte un poet — cântareț — din Testamentul vechiu: „*Psalmistul David cu harfa* și *coróna regală*". Acesta în mod neîntrecut a glorificat pe Dumnezeu în psalmi și în cântările sale.

(Va urma.)

---

1) La început Neocesarienii s'au opus acestor inovațiuni, până nu li-a documentat marele Vasilie, că ele esistă și în alte biserici.

2) Noi avem aceleași melodii ca și Grecii, Sêrbii etc., ear' la Ruși s'a desvoltat o musică proprie, care se abate binișor de la melodiile vechi grecești. In biserica creștină s'a folosit la început, în primele trei vécuri, musica judaică, ear' după-ce s'a lățit creștinismul s'a introdus musica elină. Musica vocală la Evrei era strict legată de cea instrumentală (strune și organe, chimbale binerĕsunătóre, glas de trimbiță etc.).

Cu tóte acestea n'avem urme, ca în biserica creștină primitivă sĕ se fi introdus și instrumente făcute de mâni omenești, pe lângă vocea omenéscă, cel mai frumos dar dumnezeesc, pe când celelalte instrumente sunt lucruri de mâni omenești.

Biserica nóstră mai idealistă fiind, a susținut numai cântarea cu gura, pe când biserica apusénă — practică — a introdus și musica instrumentală, carea de-și nu este atât de frumósă, are avantagiul a ferí pe cântăreți de o degenerare în cântare, pe carea în bisericile orientale adese-ori o aflăm.

„De la sublim până la ridicul e numai un pas", deci — neavênd un cântăreț bun, ușor dai de niște cântări ridicule, cari nici nu merită numirea de cântare. Extrema se tangunt.

O singură dată am vĕdut în catedrala ortodoxă română din Arad — 1899 — capela militară, suita in cor, și intonând de acolo după terminarea sf. liturgii imnul domnitoriului; ear' la Sibiiu s'a întrodus obiceiul, că musica militară sé cânte din instrumente „tropariul botezului" la Bobotézâ, când serviciul se face cu asistarea mulțimei militare din întréga garnisónă de acolo. Asemenea se mai admite și tolerézâ musica instrumentală la multe înmormêntări de ortodoxi. Țiganii-lăutari încă au în multe locuri obiceiul a petrece pe rudeniile mórte cu musică la mormênt.

Nr. 76 1904. [141] 1—3

Concurs

Conform ordinului Preaven. Consistoriu arhidiecesan nrii 1857 și 7924 B din 31 Ianuarie a. c. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru posturile vacante de **parohi** în parohíile de clasa a treia:

1. **Fizești**, 2. **Sântă-Măria-de-pétră.**

Venitele fie-cărei parohíi sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Concurenții sĕ-și trimită cererile lor, instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Hațeg, în 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hațeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 283. [143] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea unui post de **învĕțătoriu** devenit vacant și a unuia sistemisat de nou la școla română gr. or. cu patru învĕțători din comuna **Rĕhău**, protopresbiteratul Sebeș, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salariu câte de 600 cor.
2. Grădină și vie.
3. Cuartir în noul edificiu școlar, eventual bani de cuartir 50 cor.

Cuincuenaliile se computá de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt la acésta școlă.

Cei cari vor fi instituiți la posturile acestea sunt datori a conduce în Dumineci și sĕrbători strana, școla de repetiție și a cultiva grădina de pomi cu elevii.

Concurenții au sĕ-și aștérnă cererile instruite conform normelor din vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 382 1904. [142] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕțători** de la școlele nóstre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune, în protopresbiteratul gr. or. Făgăraș, se escrie prin acésta concurs cu 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Berivoii-mici,** postul de învĕțătoriu cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

2. **Boholț,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

3. **Dridif,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Herseni,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

5. **Luța,** salariu anual 600 cor., cuartir și lemne de foc.

6. **Mândra,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

7. **Pârĕu,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

8. **Sâmbăta - superióră - rĕsăritenă,** postul de al doilea învĕțătoriu cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

9. **Șercăița,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

10. **Șinca-nouă,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 coróne, cuartir și lemne de foc.

11. **Veneția-superióră,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

12. **Voivodenii-mari,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-și subștérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraș în Făgăraș, până la terminul susindicat cu observarea, că reflectanții sĕ se presenteze în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul, avênd cei aleși a instrua copíii de școlă în cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică la sfânta liturgie.

Făgăraș, 1 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraș.

Ioan Cândea
prot., adm. prot.

Nr. 279. [144] 1—3

Concurs

La școla elementară rom. gr. or. din **Sebeșul-săsesc** (Szászsebes) sunt vacante **patru posturi învĕțătorești**. Pentru întregirea acestora se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salariu fundamental 600 cor., ear' după serviciu de 3 ani la acésta școlă 800 cor.
2. Relut de cuartir și grădină 200 cor.
3. Cuincuenaliile legale, cari se computá de la instituirea definitivă și serviciul neîntrerupt la acésta școlă.

Cei cari vor fi instituiți la posturile acestea sunt datori sĕ mérgă Dumineca și sĕrbătórea la biserică și sĕ cânte cu copíii la s. liturgie; ear' cel designat prin comitetul parohial sĕ cultive grădina școlară de pomărit.

Concurenții au sĕ și aștérnă cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul prefipt subsemnatului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 270. [145] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕțătorești** vacante din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul Sebeș, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Lancrĕm,** douĕ posturi, cu salariu câte de 600 cor., cuartir și grădină în natură sau relut în bani câte 60 cor.

2. **Daia,** douĕ posturi cu salariu câte de 600 cor. și relut de cuartir și grădină 60 cor. Salariul pentru unul este din repartiție pe popor, ear' pentru celalalt 200 cor. din repartiție și 400 cor. întregire de la stat.

3. **Rechita—Purcăreți,** un post în centrul Rechita, ear' unul în prediul Purcăreți, fie-care cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Câlnic,** 5. **Deal,** 6. **Laz,** 7. **Sebeșel,** 8. **Pianul-superior,** 9. **Pianul-inferior,** câte un post, fie care cu salariu de 600 cor., cuartir și grădină sau relut în bani 50 cor.

10. **Petrifalĕu,** cu salariu: 400 cor. de la popor, și 200 întregire de la stat, cuartir și lemne.

11. **Ciória,** cu salariu: 200 cor. de la popor și 400 cor. întregire de la stat, cuartir și lemne.

12. **Vingard,** un post de învĕțătoriu, nu învĕțătóre, cu salariu de 600 cor. și 50 cor. relut de cuartir și grădină.

Cuincuenaliile se computá numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus sunt datori a merge Dumineca și sĕrbătórea la biserică și a cânta cu copíii la s. liturgie, și la însărcinarea comitetului parohial a cultiva grădina de pomărit, sub urmările provĕdute în Regulamentul pentru grădinile de pomărit, votat de sinodul protopresbiteral. — Concurenții au sĕ și aștérnă cererile instruite conform normelor în vigóre, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 254—1904 [136] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului **de paroh-primar** în parohia de clasa primă **Idicel,** protopresbiteratul Reghin, în necs cu ordinul consistorial dto 4 Maiu a. c. nr. 4699 Bis., se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în fóia „Telegr. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Petenții vor avé a așterne suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigóre, oficiului protopresbiteral subscris p. u. Szász-Régen, avênd a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în comună, pentru a cânta, respective celebra și a cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin.

Reghin, 11 Maiu, 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Galaction Șagău
protopresbiter.

---

[139] 2—2

Licitațiune minuendă.

Pentru **darea în întreprindere a adaptării și renovării școlei gr. or. rom** din **Sebeșul inferior** (Alsó-Sebes, u. p. Felső-Sebes) se va ține licitațiune minuendă în **9 Iunie st. v.** la 9 ore diminéța în edificiul școlei din Sebeș.

Prețul strigării va fi **cor. 5977.**

Cei ce doresc sĕ liciteze au sĕ depună vadiu de 5% de la suma strigării.

Planul, preliminariul și condițiile de licitare se pot vedé în fie-care zi la

Oficiul parochial gr. or. din Sebeșul inf.

Unicul mijloc de dinți, lipsit de aciduri, aprobat și recomandat de profesori și medici este veritabilul

anaterin

al dentistului de curte ces. și reg. Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6.

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), și cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuințez de mai mulți ani apa de dinți și de gură anaterin a dvóstre și mi-e témă, că dacă nu o ași mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinți, ori că mi-ar cădea dinții. Apa de gură a dv. îmi ține dinții frumoși și sănĕtoși.“ A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinți anaterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun“, e fórte plăcută, curăță temeinic dinții, îi face lucii și îi conservă sănĕtoși, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum și în depositul principal Carl Morscher, drogerie în Sibiiu, și la A. W. Lingner, farmacist în Sighișóra. (18b) 7—17

CASA
din
strada ocnii 20
loc frecuentat (133) 2—3

se vinde sub condiții fórte favorabile. Detalii se dau în **strada morților** (Reissenfelsgasse) 15, etagiul I. (Sibiiu).

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.,** + porto postal **80 fil**

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

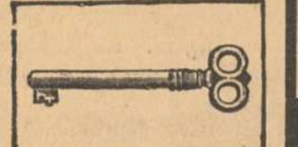

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eftin. E liber de substanțe stricăciòse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 2—34

! ! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. ! !

Către America.

Mare moderare a prețului. Prețul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.** [101] 7—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-și alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia—America
Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața** mică nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 16

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez
cu tótă stima
Aurel Popescu.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 61 Sibiiu, Marţi 8/21 Iunie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 5013 Şcol.

Notă oficială.

In conformitate cu dispositiile §. 5 din instrucţiunea ministerială nr. 10000/1894 se aduce la cunoştinţa oficiilor nóstre protopresbiterale şi parochiale, că foile (documentele) despre emolumentele învĕţătoreşti, — cerute din partea învĕţătorilor în funcţiune şi redactate de către oficiile parochiale — numai în casul acela se consideră la locurile competente, dacă sunt aprobate din partea Consistoriului archidiecesan.

Se îndrumă deci oficiile nóstre subalterne, ca tóte foile despre emolumentele învĕţătoreşti sĕ le promoveze Consistoriului archidiecesan spre a le provedé cu clausula de aprobare.

Sibiiu, din şedinţa consistoriului archidiecesan ca senat şcolar, ţinută la 27 Maiu 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Biserica macedo-română.

Patriarchatul ecumenic din Constantinopol continuă a se arăta duşmănos faţă de aspiraţiunile Românilor din Macedonia, dornici de a-şi avé odată biserica lor naţională, cu limba liturgică românéscă, şi le pune mereu beţe în róte, pentru ca sĕ ajungă cât se póte mai târziu la scopul pe care 'l urmăresc. Căci sĕ împedece cu desĕvîrşire ajungerea acestui scop, nu credem sĕ-i fie cu putinţă patriarchatului ecumenic din Constantinopol. Nu, din motivul, că chestia a apucat pe ogaşa diplomaţiei, de unde nu mai póte fi scósă în altă formă, de cât numai resolvată amĕsurat dreptului şi dreptăţii. Ear' dreptatea e fără îndoială pe partea Arăminilor din Macedonia.

In convingerea acésta ne întăreşte un comunicat mai nou oficios, — ori semioficios, nu impórtă, — la tot casul autentic însĕ, apărut în „*Corespondenţa politică*“ de la Viena. In comunicatul acesta se spune, că marele vezir de la Constantinopol a dat patriarchatului de nou sĕ înţelégă, că cu îndărătnicia sa manifestată faţă de justele dorinţe ale Românilor macedoneni nu are sĕ iase la cale bună, şi că înalta Pórtă e firm decisă a lua pe Cuţo-Vlachi în apărare!

Primind adecă o deputaţiune la palat, trimisă din partea patriarchatului, marele vezir a spus fără încunjur, că patriarchatul, care se considera pe sine a fi representanţa legală a întregei ortodoxíi, fără deosebire de naţionalitate ori rassă, ar lucra corect şi după regulele logicei numai atunci, când şi-ar însuşí o politică de care sĕ nu se înstrăineze nimeni, şi care sĕ nu aibă de scop protejarea unei singure naţionalităţi, cum adecă face acum patriarchatul, mânând tóte apele pe móra grecismului. Purtarea patriarchatului — a zis marele vezir — faţă de aspiraţiunile Cuţo-Vlachilor păgubeşte chiar şi interesele greceşti, fiind-că mână pe Cuţo-Valachi în braţele inimicilor grecismului. Pe când, dacă ar arăta o condescenţă cuminte, patriarchatul şi-ar întărí autoritatea, fiind-că Cuţo-Vlachii rĕmân bucuros sub scutul seu, însĕ nu vor rĕmâne sub asupririle sale.

A aratat apoi marele vezir cu esemple vii, cât de mare e nedreptatea pe care patriarchatul caută sĕ o facă Românilor din Macedonia. A spus delegaţiunii, că în Asia minoră sunt Greci ortodoxi mulţime mare, cari cetesc liturgia în limba *turcéscă* şi patriarchatul nu e sguduit în temeliile sale, căci aceiaşi Greci turciţi sunt supuşi credincioşi ai patriarchiei. De ce sĕ fie deci atât de mare primejdia, dacă Românii din Macedonia cetesc liturgia în limba lor naţională?

Dar' Arabii sirieni ortodoxi — a zis marele vizir, — nu folosesc limba lor în biserică, şi nu recunosc în patriarchatul din Constantinopol pe suprema lor autoritate bisericéscă? Şi Sêrbii din vilaetul Üsküb nu au primit învoire în mod oficial, ca sĕ-şi celebreze liturgia în limba lor? De ce se face deci escepţie tocmai numai cu Cuţo-Vlachii, cari nici ei nu cer mai mult de cât limbă naţională în biserica lor?...

In tonul acesta a vorbit marele vizir cu deputaţiunea patriarchatului, declarând în cele din urmă, că Pórta nu va *esecuta* hotărîrile luate din partea patriarchatului în contra Cuţo-Vlachilor, ci aştéptă, ca patriarchatul sĕ cedeze de bună voe.

Vom vedé, dacă lecţia dată a avut efect, ori apoi patriarchatul mână lucrurile la estrem.

Din cele comunicate reiese însĕ clar, că tonul energic întrebuinţat din partea representantului puterii de stat din Turcia faţă de delegaţiunea patriarchatului e dictat de presiunea ce se face asupra guvernului turcesc din partea diplomaţiei europene, în special din partea Rusiei şi a Austro-Ungariei, în urma intervenţiei guvernului român. Şi astfel este întemeiată speranţa, că resolvarea acestei chestii se va face totuşi aşa cum pretind interesele naţionale ale Românilor din Macedonia, ear' nu cum vrea patriarchatul din Constantinopol.

Apărarea şcólelor nóstre.

Vorbirea I. P. S. Sale dlui Metropolit din Blaj, Dr. *Victor Mihályi*, rostită în ancheta şcolară.

(Fine).

Acésta o vedem cu deosebire la alegeri unde suplică câte 4—5 învĕţători diplomaţi şi unul care a sfîrşit preparandia dar' nu are diplomă şi atuncia trec peste cei 3—4 diplomaţi şi 'l aleg pe acela care încă nu are diplomă pentru-că acestuia încă cinci ani de zile nu trebue sé 'i dee cuincuenal; ear' dacă am restringe drepturile senatului şcolastic, ne putem aştepta la aceea, că acestia sĕ abzică de serviciile ce şi aşa le prestézá gratuit şi sĕ nu aflăm pe viitor membri în senatele şcolastice, sé nu pregătéscă repartiţiunea şi preliminariul de spese etc. (Polonyi Géza: Confesiunile aşa dar' refusă a-şi împliní datorinţa?) Cu atari greutăţi au sĕ se lupte partea cea mare a învĕţătorilor, numai aşa se póte dar' resolva favorabil cestiunea, dacă pretorul, protopopul, preotul şi inspectorul de şcólă şi ceialalţi factori, toţi ar lucra mână în mână, şi astfel multe greutăţi ar puté fi învinse.

Dar' şi de aceea pentru-că nu tot omul are aceleaşi aplecări şi aspiraţii, abia se póte educaţiunea poporală întru tóte manua după aceleaşi norme.

Eu în fie-care sĕptĕmână ţin şedinţe de 2-ori, unde se pertractézá şi tóte afacerile şcolare şi sĕ mĕ credeţi că cele mai multe lucruri ni-le dau cestiunile şcolare. Am atare edificiu şcolastic, care a fost zidit înainte de acésta cu 20 ani, atunci a fost corĕspundĕtor scopului, de atunci însĕ înmulţindu-se numĕrul copiilor obligaţi de a cerceta şcóla, nu mai corèspunde.

Ce priveşte partea ultimă a proiectului din cestiune o aflu vătĕmătóre pentru superioritătea bisericéscă, pentru-că îngreunézá în multe privinţe cestiunea creşterii şi cualificării învĕţătorilor. Nu le înşir aceste din nou, fără mĕ alătur la cele ce le-a zis Ilustr. Sa Steinberger Ferencz şi Várossy Gyula.

Dacă la preparandiile cu caracter confesional cualificarea învĕţătorilor e numai de primul grad şi nu definitivă, atunci e ştirbită vaza preparandiilor acestora cari până atunci au făcut servicii bune, ear' elevii respectivi vor avé sĕ sufere nedreptate prin aceea, că cualificarea şi-o vor puté căştiga numai înaintea unei comisiuni de stat. Departe sĕ fie de mine, ca sĕ voesc a împedeca, ca statul sĕ nu pretindă o cualificare mai intensivă, dar' rugarea mea ar fi, ca confesiunile sé-şi pótă susţiné şi mai departe preparandiile cu dreptul lor de cualificare, dacă nu pentru ţéra întrégă, cel puţin pentru conaţionalii şi coreligionarii lor (sgomot) cum au fost până acum. Dacă apoi cineva vrea sĕ ajungă învĕţătoriu în oraş mai mare, sau la o colonie de fabrică ori mine, atunci sĕ-şi căştige şi altă cualificare, dar' pentru imprejurările nóstre preparandiile de până acum sunt fórte bune, şi prin urmare sĕ nu li se iee dreptul de cualificare, care până acum a fost în mâna lor.

Şi acésta o susţin cu dovedi (sĕ audim, sĕ audim!) prin relaţiunile din Ardeal şi prin legi. Părţile ardelene au legi despre libertatea religionară, dintrĕ cari art. de lege LV din anul 1791 zice că „în interesul pacii şi liniştii confesiunilor recepte nici o confesiune receptă sĕ nu-i pótă lua celeilalte biserica, turnul, clopotele şi fondul parochial“. Mai departe sĕ le fie permis tuturor confesiunilor recepte, superiorilor bisericeşti şi patronilor, ca peste tot locul, în oraşele libere regeşti,

FOIŞÓRĂ

„Cartea de Aur.“

„*Gazeta Transilvaniei*“ scrie în numĕrul 112 următórele, din incidentul apariţiei în ediţie nouă a volumului prim din „*Cartea de Aur*“, de Teodor V. *Păcăţian*:

„Publicul român cunóşte fórte bine peripeţiile prin cari a trecut cartea acésta şi autorul ei.

Dl Păcăţian a adunat aici într'un mănunchiu şi a espus unele fapte istorice aşa cum le-a găsit espuse la scriitorii de valóre români şi străini despre luptele politice ale neamului nostru.

Procurorul din Cluj a găsit însĕ în textul cărţii materie, pe care e cualificat'o de agitaţie, şi autorul a fost dat în judecată, condamnat la 6 luni închisóre de stat, pedépsă pe care a şi împlinit'o, — ear' părţile incriminate au fost anihilate.

Cu un zel estraordinar, dl Păcăţian, după-ce a eşit din temniţă, s'a apucat din nou de lucru şi cu jertfe materiale însemnate, pe cari numai un bărbat însufleţit de cel mai înfocat naţionalism e capabil sĕ le aducă în epoca nóstră atât de blasată — a scos o a doua ediţie din cartea sa, omiţênd părţile incriminate de procuror şi indicându-le prin luminuşuri albe, dealtmintrea fórte elocuente.

Tomul I. al „*Cărţii de Aur*“ este un volum de 800 pagini şi conţine un magazin bogat de acte din istoria nóstră naţională, care dorim, împreună cu autorul, sĕ fie cetită, şi încă de mulţi cetită, „pentru-ca din făptuirile celor mari din trecut, din însufleţirea, de care ei au fost stăpâniţi, din zelul şi abnegaţiunea cu care ei au muncit şi au apărat sfânta causă a unui popor pururea credincios patriei şi tronului, sĕ putem prinde toţi viéţă nouă şi putere nouă şi sĕ putem purta greul zilelor, ce ne aştéptă, cu uşurinţă şi mângăiaţi în conştiinţa nóstră, că ni-am făcut şi noi datorinţa de buni patrioţi şi buni Români întocmai ca înaintaşii noştri.“

Jertfa materială ce a adus'o dl Păcăţian esprimată în cifre, se urcă la considerabila sumă de peste 7000 cor. Datorinţa publicului nostru inteligent este a se grăbí sĕ ramburseze cheltuelile făcute de autor şi a arăta, că ştie sĕ aprecieze ostenelele aduse pentru o causă nobilă.

In cât pentru valorea intrinsecă a cărţii, avem un indiciu destul de autorisat în aprecierea elogiósă a distinsului istoric şi profesor universitar *A. D. Xenopol*, care în raportul sĕu presentat Academiei române, a recomandat'o spre premiare.“

„*Drapelul*“ din Lugoj scrie apoi în acelaşi obiect, în numĕrul 59 următórele:

„Am anunţat deja că dl Teodor V. *Păcăţian* a scos volumul I al „*Cărţii de aur*“, care a fost improcesuat, în ediţia a doua, eliminând din volum tóte pasagele confiscate prin sentinţa de la Cluj.

Astfel volumul nou, augmentat şi revĕdut, conţine pe 50 cóle de tipar, cu 800 pag. 8° mare, tóte momentele mai importante ale desvoltării nóstre naţional-politice, începĕnd de la reformaţiune până la căderea absolutismului lui Bach.

Acest volum costă 10 coróne.

Tot atât costă şi volumul II, care a apărut încă anul trecut. In decursul anului acestuia va apăré volumul III şi în anul viitoriu volumul al IV-lea.

Nici sentenţa de la Cluj şi nici suferinţele grele şi pierderile materiale nu l'au putut descuragia pe dl Păcăţian în continuarea acestei *opere monumentale* şi atât de trebuinciόse pentru fie-care român, care doreşte sĕ cunóscă istoria némului seu din documente autentice, înşirate în rênd cronologic, publicate tóte în limba română şi provĕdute cu esplicările necesare.

Dl Păcăţian s'a apucat — în mijlocul apatiei generale — cu adevĕrată însufleţire de lucru şi consideră ca *o datorie morală* a sa sĕ ducă la bun sfêrşit ceea-ce a început.

Credem însĕ, că dl Păcăţian nu se va supĕra pe noi, dacă tradăm la acest loc un secret al dsale, pe basa informaţiunilor nóstre primite în mod autentic.

Iată secretul, pe care 'l dăm publicităţii celei mai largi, ca fie-care român cu inimă şi dare de mână sĕ ştie, ce *datorie i-se impune*.

Primele două volume le-a editat dl Păcăţian realisând... un deficit de 2700 cor.

Ediţia a doua a volumului I costă (fiind de nou tipărite numai cólele confiscate) 1200 cor. şi toţi cei-ce au cumpĕrat volumul prim confiscat, primesc gratuit volumul din ediţia a doua, dacă trimit dlui Păcăţian esemplarul vechiu.

Va sĕ zică dl Păcăţian are până acum deficit de 3900 cor.

în opide, sate şi în ori şi care alte locuri, credincioşii de aceeaşi confesiune sě-şi pótă zidí şi susţinea biserici, turnuri, clopotniţe, cimiterii şi şcóle. In sfêrşit tóte confesiunile din Ardeal în tenórea acestui articol de lege sunt asigurate, că bisericile, turnurile, cimiteriile, gimnasiile şi colegiile, cari le au în posesiune acum, ori-cari le-ar zidí de aici încolo în ori-ce vreme, le vor puté folosí liber şi nici când nu vor fi conturbate în lucrarea lor". (mişcări.) Se naşte întrebararea acum, dacă legislaţiunea póte fi astfel obligată ori ba. Atâta însě e fapt, că legislaţiunea s'a obligat, că de aceste lucruri nu se va atinge şi că nici odată nu le va conturba. De present suntem în posesiunea unui drept pe basa căruia ne cualificăm învěţătorii greco-catolici. Acum vine proiectul şi zice că dreptul acesta ni-l ia. Se póte sě zică cineva, că legile ardeleneşti s'au prescris, convingerea mea e că nu s'au prescris, pentru că §. 14 din articolul de lege XLIII. anul 1868 repeţeşte lucrul de mai sus. Se spune adecă: Tóte legile Ardealului cari reguléză dreptul de iurisdicţiune proprie, libertatea, egalitatea de drept, relaţiunea respective cercul de competinţă a tuturor confesiunilor recepte de pe teritoriul Ardealului şi a părţilor numite ungurene aduse mai târziu, tóte acestea legi ale Ardealului nu numai că se păstréză intacte, fără sě estind şi asupra confesiunilor gr. şi armeno-cat. şi greco-orientale". Aşa dar' e o atare lege acésta, care pentru noi e „magna charta" şi care în cestiunea acésta nu ar fi consult a se ignora, pentru că pacea şi liniştea Ardealului pe terenul bisericesc este legată de acestea (sgomot). De aceea mi-am luat libertatea, ca sě-l rog pe Escelenţa Sa dl ministru, că la prelucrarea proiectului de lege sě fie cu posibilă considerare faţă de relaţiunile pe cari aici mi-am luat libertatea a le desfăşura şi sunt convins, că dacă aceste argumente vor fi luate în considerare şi apreţiate pe deplin, acest proiect de lege aşa va ajunge înaintea nóstră, că nu va mai avé nime causă basată, ca sě-l atace nici în casa deputaţilor, nici în casa magnaţilor.

Conferenţele învěţătoreşti.

Cercul XI.

Sălciua-de-jos, Maiu, 1904.

Voi amintí pe scurt unele şi altele despre conferenţa învěţătoréscă ce a avut loc ací în zilele de 23—24 April v.

Serviciul divin, ce a premers şedinţelor, a fost oficiat prin comisariul consistorial, protopresbiterul *V. Gan* cu asistenţa parochului local Romul Gomboş. A participat la acesta, afară de învěţătorime şi unii parochieni, şi inspectorul regesc din Turda *Téglás István*, rostind comisariul consistorial şi o cuvêntare potrivită despre „*apostolia*" învěţătorilor.

Insaşi conferenţa s'a deschis în presenţa unui public numěros, cu următoriul cuvênt presidial:

„Domnilor învěţători! Nainte de a procede la agende, permiteţi-mi câteva cuvinte. — Am început cu Dzeu în sf. biserică, înălţându-ne cu inimile cătră Cel preaînalt, de unde vin tóte darurile. Precum în biserică s'au elevat sufletele nóstre prin primirea mângăeriii şi speranţei creştine, aşa se elevéză ele ací, în adunare, când prietin salută pe prietin şi coleg pe colegul seu, căruia doreşte a-i comunica păsurile, esperienţele sale de la ultima conferenţă încóce.

Iată acum ce e bun sau ce e frumos, — a locuí fraţii împreună! Da! frăţeşte sě ne întimpinăm, ca şi Dzeu sě se bucure de succesele nóstre.

Ştim din fisică, că corpurile se compun din mii şi milióne de părticele, cari părticele — ori cât de mici ar fi, au propria lor mişcare, servind în unul şi acelaşi timp chiămării lor speciale, cât şi scopului comun ce 'l urmăresc în asociaţie. Corpurile naturale, constee ele din câte molecule vor consta, nu deraiază nici-când de la destinaţia lor, pentru-că provedinţa divină s'a îngrijit, ca mişcarea parţială a moleculelor sě nu conturbe mersul general al corpurilor. Lipsind regularitatea, ar fi posibilă óre armonia ce o vedem? Nu ar întra óre chaosul, care produce pustiirea înfiinţată?

Societăţile omeneşti sunt şi ele corpuri, ai căror atomi se formézǎ din membri. Prin urmare şi despre societăţi se póte zice ceea ce s'a zis şi despre corpurile naturei: *Sě aibă fie-care membru mişcarea sa proprie şi liberă, căci numai aşa activitatea sa nu va fi lipsită de duh.* Activitatea specială a membrilor sě fie însě în consonanţă cu scopul ce 'l urmăreşte întrégă societatea, pentru-că numai aşa póte fi *unitate*, în care zace forţa, numai aşa se obţine resultat. In cercul nostru mişcarea liberă, dar' după unele şi aceleaşi principii — o asiguréză normele ce le statorim ací, cari norme ne conduc atât la validitarea forţelor proprii în viéţa practică, cât şi la uniformitate în acţiune. Ce s'ar alege de educaţia poporului, când învěţătorii nu ar mai ţiné cont de nimic, când fie-care ar purcede de capul seu, fără a se orienta, dacă bine ori rěu lucră, şi fără a căuta sě 'şi îndrepte niscari greşeli ce le va fi avênd!

De aceea se naşte trebuinţa a ne espune clar şi fără reservă tóte păsurile şi esperienţele, — netăinuind nici o dificultate din cari le întimpinaţi, ca în felul acesta sě se generaliseze esperienţele bune, ear' altele sě se netezéscă, *niveleze*, putênd serví scopului comun.

Pentru ca însě acest postulat sě se pótă realisa, e de lipsă a se delătura *egoismul*, care e cea mai destructivă causă a tuturor corporaţiunilor. *Egoism* ar fi, când dvóstrě aţi urmări ambiţiuni personale şi în discusiuni aţi da preferinţă argumentelor subjective; şi egoism, când s'ar arunca vorbe infamante, când intenţionat s'ar diforma înţelesul afirmaţiunilor contrare şi intenţionat s'ar căuta měr de cértă şi acolo, unde nu esistă.

Câte nu s'ar puté înşira! Am însě speranţă, că rugăciunea nóstră de astăzi va avé bună influinţă. Pacea lui Iisus am cerut'o. Ear' Domnul Iisus Christos, se ştie, este prototipul smereniei şi abnegaţiunii. De la El sě învěţăm a respecta părerile altora şi a fi în considerare chiar şi faţă de aberaţiunile sau greşelile deapropelui.

Iată, Domnilor! dat felul cum putem noi ocolí catastrofele, adecă împărechierile, certele, cari sunt păgubitóre pentru ori-ce corporaţiune; iată dat felul, cum putem ajunge la armonie şi unitate în vederi şi conclusele ce se vor lua!

Fie, ca armonia ce o manifestaţi acum la începutul activităţii în conferenţă, sě rěmână aceeaşi în tot decursul desbaterilor; fie, ca cu aceeaşi bună disposiţie, cu care începem, sě şi terminăm lucrările!

Salutându-vě şi eu cu: Bine aţi venit: conferenţa învěţătorilor din cercul XI o declar deschisă."

După rostirea cuvêntului de deschidere, întimpinat cu însufleţire, se procede la constituire. Notariu se proclamă Gavriil Rancea, ear' Avram Năpěu şi Iosif Herdea se declară bărbaţi de încredere şi se încredinţéză şi cu autenticarea protocólelor.

Obiectele au fost cele publicate deja în convocatorul comisariului. Aceste au privit: *a*) temele în scris sau disertaţiunile *b)* prelegerile practice şi *c*) propuneri de sine stătătóre.

a) *Disertaţiuni.* De aceste au cetit Nicolae Dumitru, Ioan Popiţa, Vasilie Muntean, Ioan Moldovan, Sevastian Ceapa şi Vasilie Miclea.

Nicolae Dumitru cu destulă pricepere a tractat importanţa cântării. Operatul s'a declarat bun. Argumentele produse sunt mai mult psichice şi estetice. I-s'a imputat, că n'a atins cu nimic cântările corale, n'a ilustrat espunerile cu ésemple practice. Peste tot a vorbit prea în abstract. Din causă, că acest autor n'a tractat metodul cântării în şcóla poporală, i-s'a impus a vení în anul viitoriu cu altă lucrare, în care sě tracteze metodul cântării în şcóla poporală.

Ioan Popiţa şi Vasilie Muntean au disertat despre rolul familiei în educaţiune şi scăderile edecaţiunei în familiile ţěranilor nostri. A espune rolul şi scăderile ce se observă la noi, ar însemna a scrie o carte întrégă, pentru-că atâtea scăderi sunt că nici se pot enuměra în fuga condeiului. Autorii le-au enuměrat, de aceea operatele s'au şi declarat de succese.

(Va urma).

Afară de acésta, a costat procesul „*Cărţii de aur*" cam 3000 cor. Şi pe deasupra a mai şedut dl Păcăţian şi 6 luni la răcórea temniţei de stat de la Seghedin!

Unde rěmâne munca uriaşă a adunării materialului, sortării, arangiării, traducerii şi tipăririi?! Unde rěmâne honorariul de autor, căci dl Păcăţian — ca toţi publicistii nostri — nu trăieşte în condiţiuni atât de splendide, în cât sě nu fie avisat şi la retribuirea materială a muncei sale?!

Unde rěmân tóte acestea?!

Ei bine, în faţa acestei situaţiuni credem că marele nostru public nu are sě mai aştepte „apeluri" speciale, nici coplimente şi plecăciuni, ca sě „binevoiéscă" a se „îndura" a cumpěra „Cartea de aur" şi a contribuí ceva la uşurarea sarcinilor, ce apasă asupra d-lui Păcăţian, căci la urma urmelor dl Păcăţian nu de dragul sěu s'a apucat de lucru, ci ca sě facă *un serviciu real naţiunii sale.*

Şi se cuvine, ca naţiunea sě fie barem recunoscětóre!"

Din Mănăşturul-unguresc.

Inmormêntarea medicului Dr. E. Grebenea.

— 12 Iunie n.

Luni în 6 Iunie n. a fost dus la grópă cu mare pompă medicul local, mult regretatul *Dr. Emanuil Grebenea.* Serviciul funebral a fost sěvêrşit de 4 preoţi, ear' predica a rostit'o preotul V. Teotelecan (G. Dângău) alegêndu-şi drept motto: „Plăcut era Domnului sufletul lui, pentru acésta s'a grăbit a-l scóte din mijlocul rěutăţii" (Inţ. Sol. 4 14). A făcut biografia decedatului, zugrăvindu-i caracterul şi calităţile, cari l'au făcut stimat, iubit şi admirat de toţi cei-ce l'au cunoscut. Dovadă despre acésta e, că la acest act trist a participat un numěros public, inteliginţă şi popor, din loc şi comunele vecine, fără deosebire de naţionalitate ori confesiune, dând decedatului onorul din urmă, petrecêndu-l la grópă şi rostindu-i ultimul adio.

Iertăciunile obicinuite le-a rostit preotul A. Crainic (Bica-română).

In numele parochiei reformate din loc a rostit cuvêntul de adio preotul reformat, care asemenea a scos în relief calităţile intelectuale ale decedatului, prin cari a ştiut căştiga încrederea şi stima tuturor celor ce numai au avut ocasiune a 'l cunóşte, şi cari însuşiri nobile caracteriséză pe medicul ideal.

Sicriul a fost împodobit cu 4 cununi, una a neconsolaţilor părinţi, alta a proprietariului casei în care a locuit decedatul (Sinkó István şi soţia Ilka) şi 2 cununi ale tinerimei române din loc.

Datu-s'a pămêntului aceea ce a pămêntului este, ear' noi acum, când decedatul cu trupul nu mai este întrě noi, începem cu adevěrat sě ne dăm séma despre ceea-ce ar fi fost tiněrul *Dr. Grebenea* pentru cariera medicală, pentru biserica şi naţiunea nóstră.

In firma credinţă că voiu întimpina aprobarea publicului cetitoriu, îmi permit a schiţa biografia mult regretatului nostru medic.

S'a născut la 1873 în comuna *Rěşinari* comitatul Sibiiu, şi a fost unicul fiu al ţeranilor *Emanuil* şi *Sora Grebenea*, în care acestia şi-au fost pus tótă nădejdea, că la bětrâneţe le va fi scut şi mângăiere. Basa învěţămêntului de mai târziu şi-a căştigat-o în şcóla elementară de acolo. A trecut apoi la gimnasiul din Sibiiu, unde cu succes eminent a absolvat. S'a înscris la facultatea de medicină din Viena, Pesta şi Cluj, unde după absolvare, profesorul vestit Dr. Puryesz, cunoscênd capabilitatea tiněrului Em. Grebenea, l'a instituit ca practicant la spitalul civil din Cluj şi profesor asistent la facultatea de medicină de acolo până în Septembre a. tr., când obţinênd diploma de medic a fost promovat la gradul de Dr. în ştiinţele medicale.

In 24 Decembre a. tr. şi-a ocupat apoi postul de medic cercual cu sediul în loc, unde în decurs de abia $5^1/_2$ luni, cu atâta conştienţiositate, cu atâta abnegaţiune şi-a împlinit chiămarea, în cât vestea, că în Mănăşturul-unguresc este un medic iscusit, ca fulgerul s'a lăţit, şi alergau bolnavii la dînsul, nu numai din cerc, ci şi din cercurile vecine, ba chiar şi din Huedin, unde sunt 3 medici, întrě cari unul ca protomedic onorar comitatens. Acesta s'a esprimat despre decedatul, încă până era în viéţă, că un medic, care sě aibă pregătirea lui Grebenea, rar se póte afla.

Crescut a fost întrě grele împrejurări, prin muncă stăruitóre, prin hărnicie proverbială şi prin cruţare şi modestie s'a ridicat din fiu de simplu ţeran la gradul de doctor în vastul teren al ştiinţelor medicale.

Şi noi, mândri eram cu dînsul, ca grădinarul cu productele din grădina sa. Dar' bucuria pe acest pămênt nu e desěvêrşită, căci alăturea cu ea se furişéză în inima grădinariului teama, că prea uşor se pot prăpădí productele în urma unui îngheţ venit pe neaşteptate. Tocmai aşa şi noi, cunoscênd debilul seu fisic, frică aveam — pe lângă tótă mândria nóstră — că-l vom perde prea curênd!

L'am iubit, dar' mai mult l'a iubit Dzeu, care l'a înzestrat pe pămênt cu ştiinţă şi l'a condus spre a face fapte bune, cari sě-i asigure viéţa vecinică.

Şi acum, suflet nobil, desbrăcat de debilul těu trup, veseleşte-te în corturile dreptţilor! In veci amintirea ta! *E. G.*

Ordinea esamenelor

publice de maturitate şi de clasă de încheiere, cari se vor ţiné cu elevii şcólei comerciale superióre gr. or. române din Braşov, la finea anului şcolar 1903/1904.

Esamenul de maturitate se va ţiné în zilele de 14, 15 şi 16 Iunie v. a. c. în sala festivă a edificiului central. La acest esamen, deschis pentru publicul mare, nu pot lua parte şcolarii.

Esamenul de clasă se va ţiné în sala clasei a doua în zilele următóre de la 7—12 ore a. m.

Vineri, în 18 Iunie v. cl. I. comercială. 1. Religiunea, prof. Dr. Stinghe. 2. Româna, prof. A. Bârseanu. 3. Principii com., I. Socaciu. 4. Matematica, prof. M. Navrea.

Sâmbătă, în 19 Iunie v. clasa II. comercială. 1. Religiunea, prof. Dr. St. Stinghe. 2. Româna, prof. A. Bârseanu. 3. Cunoştinţe de drept, prof. I. Socaciu. 4. Aritmetica comercială, prof. I. C Panţu. 5. Francesa, prof. I. Pricu.

Luni, în 21 Iunie v. cl. I. comercială. 1. Fisica, prof. A. Ciortea. 2. Francesa, prof. I. Pricu. 3. Istoria, prof. A. Bârseanu. 4. Germâna, prof. I. Pricu.

Marţi, în 22 Iunie v. cl. II. comercială. 1. Magiară, prof. A. Banciu. 2. Matematica, prof. M. Navrea. 3. Geografia, prof. A. Bârseanu. 4. Germâna, prof. A. Vlaicu.

Mercuri, în 23 Iunie v. cl. I. comercială. 1. Magiara, prof. I. Pricu. 2. Aritmetica com., prof. I. C. Panţu. 3. Geografia, I. Pricu.

Vineri, în 25 Iunie v. cl. II. comercială. 1. Economia, prof. I. Socaciu. 2. Chemia şi Merceologia, prof. A. Vlaicu. 3. Istoria, prof. A. Bârseanu.

Duminecă în 27 Iunie v. după serviciul divin, la care vor participa toţi şcolarii, se va încheia în mod solemn anul şcolar 1903/4, distribuindu-se premiile, în sala cea mare a institutului.

La încheierea anului şcolar în 27 Iunie v. fie-care şcolar va primí certificat şcolar şi un esemplar din anuarul şcólei. Şcolarii absenţi, cum şi restanţierii de didactru, nu vor primí anuarul şcólei.

La esamenele acestea, cum şi la festivitatea de încheiere a anului şcolar, sunt învitaţi cu tótă stima părinţii, amicii şi binevoitorii acestor şcóle.

Brassó (Braşov), în 31 Maiu v. 1904.

Direcţiunea.

Concertul Reuniunii rom. de musică din Sibiiu.

Al doilea ziariu german din loc „*Hermannstädter Zeitung*" a apreciat ultimul concert al Reuniunii române de musică din Sibiiu în următoriul mod:

„Reuniunea română de musică şi dirigentul ei, domnul director de musică Hermanu *Kirchner*, dau cu fie-care debut nouă dovadă despre credinţa şi sirguinţa, despre marea îngrijire şi pricepere deosebită cu care îşi împlinesc totdéuna misiunea. Chiar şi în concertul de eri, dat în sala mare de la Gesellschaftshaus, a fost de tot precisă reproducerea tuturor numerilor, sub conducerea numitului dirigent, care are nu numai priceperea cerută, ci şi iubire faţă de causă.

Dacă singuraticele puncte nu s'au studiat întru tóte modului hipermodern, după simţul meu, întregului i-a fost spre bine. Orchestra capelei orăşeneşti s'a validitat tot aşa de bine, ca şi cântăreţii. Inceputul l'a făcut corul mixt: „*Scumpă dragă copiliţă*“ aranjat de G. Dima. Corul a fost esecutat în o admirabilă armonie. Dşóra Delia *Olariu* a interpretat 2 cântări pentru alt cu acompaniament de orchestră. *a*) „*Mi-am perdut întreg norocul*“, arie din opera Orpheus, de Gluck; *b*) „*Cântecul păstoriului*“, de G. Dima, esecutate ambele cu farmecul fascinător al unei voci întotdéuna pline de duioşie şi melodie. Cele două coruri mixte „*Dorul meu*“, de I. Murĕşianu şi „*Morariul*“ de Chiriac, au fost tălmăcite în modul cel mai esact şi triumfător deodată. O surprindere rară şi în mare mĕsură plăcută ni-a causat dna Lucia *Cosma*, cu fineţa esecutării a lor două cântece de sopran cu acompaniare de orchestră: *Rugăciunea Elisavetei* din Tannhäuser de R. Wagner şi cântarea *Solvejg* de Ed. Grieg. A fost o curată plăcere, oferită din partea cântăreţii publicului, care a rĕmas încântat. Am admirat respirarea corectă şi tempo-ul nealterat nici în cea mai mică mĕsură. Vocea-i argintie şi limpede ca sunetul clopotului în faptul serii, a putut fi gustată fără reproş şi din partea celui mai rafinat cunoscĕtor de musică. Esecutarea a fost pe deplin démnă de maiestósa şi eleganta figură a cântăreţei. Vijelia ovaţiunilor şi aplausele frenetice a înduplecat'o a repeta strofa a II-a din cântarea Solvejg, când i-s'a oferit o admirabilă etagieră de flori. La sfêrşit a fost cântat grandiosul „*Magnificat*“ de Seb. Bach. Solo-ul de sopran l'a interpretat dşóra Eugenia *Moga*, care a primit un frumos buchet; solo-ul de alt dşóra Delia *Olariu*, duett-ul a fost cântat din partea dşórei Delia Olariu (alt) şi dl Iuliu *Enescu* (tenor), solo-ul de bas din partea dlui Oct. *Murĕşan*, tóte cu cea mai mare acurateţă şi cu cel mai strălucit succes în sensul intenţiunei compositorului. Esecutarea acestui numĕr a corespuns pe deplin titlului „*Magnificat*“, căci merită atributul de măreţ şi sublim. Toţi solistii au secerat aplause furtunóse, de cari după fie-care numĕr rĕsuna sala. Fórte mult a plăcut corul „*Dorul meu*“ de I. Murĕşan, care se perde într'un fermecător pianissimo, şi „*Morariul*“ plin de vrajă, de Chiriac, care a trebuit repetat. Numĕrosul public a fost în drept a fi mulţămit cu concertul în tóte privinţele.

NOUTĂŢI

Din Alba-Iulia ni-se scriu următórele: „Mulţi preoţi gr.-cat. români din Munţii-apuseni şi de pe Murĕş, la numĕr 27, întruniţi aici, aducem laudă I. P. S. Sale, domnului archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu* din Sibiiu, care în ancheta şcolară de la Budapesta a apărat interesele bisericei sale şi pe Românii gr.-ort. A fost atacat I. P. S. Sa de cei din anchetă, însĕ noi îl lăudăm şi i-ne închinăm“.

*

Adunarea „Asociaţiunei“. Terminul pentru ţinerea adunării generale a Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român a fost pus pe 8/21 Septembre şi ziua următóre. Cum am anunţat deja, adunarea se va ţiné în *Timişóra*, unde se fac tóte pregătirile, ca sĕ fie cât se póte de succésă.

*

Dieta magiară va începe mâne, Marţi, sĕ discute budgetul anului curent. Se crede că întréga discuţie ce se va deslănţui asupra budgetului nu va dura mai mult de cât 20—25 de zile, când apoi dieta va lua vacanţă până la tómnă.

*

A doua anchetă în chestia proiectului referitor la reformele şcolare a ţinut şedinţe, Vineri şi Sâmbătă. Invĕţătorii întruniţi în acéstă anchetă *pedagogică* au accentuat şi ei necesitatea statificării pedagogiilor, şi instruarea elevilor nemagiari în limba magiară. Se putea se aibă alte păreri invĕţătorii de la şcólele de stat?

*

„Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ arangiaza *Petrecere de casă*, impreunată cu cântări, declamaţiuni, postă humoristică, joc etc. Sâmbătă, la 25 Iunie n. 1904, în pavilonul de vară din grădina „Hermann“. Venitul curat e destinat scopurilor de binefacere urmărite de Reuniune. Inceputul la 8 ore séra. Preţul întrării: de persónă 1 cor., de familie 2 cor. 40 fil. Suprasolviri benevole se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Óspe regal în Viena. Vineri a sosit la Viena regele Christianu IX. al Danemarcei, în onórea căruia Sâmbătă séra s'a dat prânz mare în Hofburg, la care pe lângă suita regelui şi pe lângă archiducii casei nóstre domnitóre au luat parte şi mulţi dignitari ai curţii vieneze.

*

Dăruiri pentru biserică. Pentru parochia din *Cârjiţi* şi filia *Bretelin* s'au făcut următórele dăruiri: Măiestrul Sigismund *Chendriş*, în companie cu economul Alex. *Faur*, un octoich bogat, legat în piele roşie; George *Neag*, cartea de predici *Amvonul*, de Nicorescu; Adam *Pătrău* primariul, o pànzătură colorată pe prestol; ospătariul *Ioan* şi soţia sa *Ana* născută Pastiu, trei perdele colorate la uşile sfântului altar, două feşnice cu luminările necesare pentru sfântul prestol, o pânzătură şi o cruce; Elisabeta *Cismuş* un orologieriu, cantorul G. *Oncoş*, o icónă, Mihailă *Murĕşan* o icónă.

*

Mulţămită. Subscrisul, în numele comitetului parochial din Ida-mare (tractul Bistriţa) prin acésta aduc cele mai căldurόse mulţămite următorilor creştini marinimoşi: I. Buza, originar din Zerneşti şi mare proprietariu în Milaş, care a dăruit bisericei nóstre un costum de odăjdii preoţeşti în valóre de 100 cor. Simion Luca din Galaţi, care deasemenea a dăruit un costum preoţesc în valóre de 100 cor. Rusu Stefan din Ida-mare earăşi un costum în valóre de 64 cor., ear' Bartoş Ioan a dăruit o cruce de argint în valóre de 16 cor. Bunul dzeu sĕ le priméscă jertfa cu dragostea cu care o au adus şi sĕ le-o resplătéscă în abundanţă din munificenţa darurilor sale. *Ida-mare*, la 2 Iunie 1904. *Ioan Rusu*, paroch gr. ort.

*

A treia învingere mare a Japonezilor s'a întêmplat Marţi la *Vafangcu*, distanţă de şéptezeci miluri spre nord de la Port-Arthur. Generalul *Ocu* ajuungênd óstea ruséscă de sub comanda generalului bar. Stachelberg, trimisă în ajutoriu garnisónei de la Port-Arthur, a bătut'o cumplit. Unsprezece ore a durat lupta, în urma căreia trupele ruseşti au căutat scăpare prin fugă spre nord de unde au plecat. Perderile Ruşilor au fost cam 1500 de morţi şi răniţi, patrusprezece tunuri cu tir repede, cam 300 prisoneri, între cari şi comandantul unui regiment de vênători. Insuşi raportul trimis ţarului spune, că bateria 3 şi 4 din prima brigadă de artilerie a fost formal nimicită de focul inimicului. Japonezii au perdut cam 1000 morţi şi răniţi.

*

Atentat politic. Eugen Schaumann, fiul senatorului Schaumann din Helsinfors (capitala Finlandei) Joi după amiazi *a împuşcat pe guvernatorul Bobricov*, locţiitoriul ţarului în Finlanda, apoi a întors revolverul contra sa şi s'a sinucis. Dintrĕ cele trei puşcături date asupra guvernatorului una l'a nimerit în grumazi, a doua în pept, dar' glonţul s'a oprit în medalia ce o avea pe pept guvernatorul, ear' a treia — cea necondiţionat mortală — l'a nimerit în abdomen. Atentatorul a murit îndată, ear' Bobricov a murit Joi nóptea. Atentatul e urmare a opresiunei eserciate de guvernul rusesc asupra drepturilor autonome ale ţerişórei Finlanda şi a brutalităţii lui Bobricov, poreclit „hiena Finlandei“.

*

Munte primejdios. Ni-se comunică faptul, că pe linia ferată Sibiiu—Turnu-roşu—România, întrĕ tunelele Lotru şi Jiblea (teritoriu român) s'a surpat muntele, acoperind calea ferată. Accident nu s'a întêmplat. Dărîmătura va reclama o muncă de 5—6 zile până va puté fi restabilită circulaţia. In cursul muncei s'a produs însĕ o nouă dărîmătură, şi este temere că vor urma şi altele, fiind muntele fórte slăbit.

*

La fondul de 20 fileri, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vêndare pe séma meseriaşilor români, au binevoit a dărui: Toderică Iacoban, locotenent c. şi r., 2 cor., Paul Muntean, sub-col. c. şi r. în pens., Ioan Droc, protopresb. emer., Moise Lazar, asesor cons., Dr. Liviu de Leményi, adv., Alexandru Sighiartĕu, paroch în Ciceu-Poeni (tractul Dej), fie-care câte 1 cor., Dr. Aurel Nyilvan, cand. de adv., Dr. Lucian Borcia, adv., fie-care câte 60 fileri, Nicolae Vlaicu, cand. de adv. 40 fileri, dna Elisaveta Ciontea, soţie de culeg. tipog. în Hunedóra, 50 fileri, tot dsa a dăruit fondului „Masa învĕţăceilor meseriaşilor români“ 50 fileri şi Victor Tordăşianu, ref. consist. 10 fileri. Dr. Ilie Iancu, medic în Tălmaciu, înscriindu-se de membru ajutătoriu al Reuniunei, a depus taxa pro 1904 cu 4 cor., comitetul arangiator al unei escursii în pădure a doua zi de Rusalii, dărueşte câte 1 cor. următórelor 8 fonduri şi anume la fondul „Halei“, „Dr. D. P. Barcianu“, „Steagului“, „Esposiţiei iubilare“, „Esposiţiei anuale“, „Neatacabil“, „Masa învĕţăceilor“, şi la fondul „Vĕduvelor şi orfanilor“.

*

O recunóştere. „Fost'au timpuri, eu am ajuns timpurile acelea, în cari toţi fiii buni ai naţiunii magiare se rugau ceriurilor, ca atunci când aveam rĕsboiu *inimicul sĕ învingă, nu noi* (Aşa e! Aşa e! — în stânga estremă, bancele kossuthistilor). Am deplâns pe fiii noştri, am deplâns pe fraţii noştri, cari... periau pe câmpul de rĕsboiu la Nord şi la Sud, i-am deplâns, dar' şi atunci ne rugam, ca *inimicul sĕ învingă* (Aşa e! — în stânga estremă).... „Timpurile acestea *pot sĕ revine eară*, dar' ele vor avé apoi şi alte consecuenţe“ ... etc. — Din vorbirea deputatului Eötvös Károly rostită în şedinţa de Joi a dietei ungare. Frumósă recunóştere, dar' nu e fidelă. Căci... dorinţa „fiilor buni“ ai naţiunii magiare s'a manifestat nu numai în rugăciuni, ci şi *în fapte*. Istoria ştie *şi de fapte*, nu numai de rugăciuni în scopul realisării acelei dorinţe...

*

Când domnii cei mari n'au ce lucra inventéză prostii. Astfel şi aristocraţimea engleză a inventat un fel de joc cu pila, ca „pórca“, în care însĕ nu ómenii mână pila în direcţia dorită, ci *caii*, cu copitele. In o arenă arangiată a nume pentru acest joc e în mijloc o pilă (minge) mare, cu diametru de 6 urme. Pe ambe părţile arenei se postéză în şir călăreţii faţă 'n faţă, apoi se începe jocul: caii dresaţi a nume dau pilei lovituri cu copitele, ca s'o mâne la partida contrară, ear' călăreţii îi dirigiază din frêne. Se vesteşte că nu de mult chiar şi regele şi regina au asistat la un joc de acesta, arangiat de o cétă de oficeri în Londra.

*

Abia sunt patru sĕptĕmâni de când am comandat de la dta crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86.967, pentru care primeşte cea mai ferbinte mulţămită, pentru-că mĕ simt deja fórte bine. Acum te rog sĕ trimiţi vecinului meu Iosif Laibach un aparat pentru-că şi el sufere de reumă şi eu i-am recomandat crucea dtale, pentru-că asta îl vindecă de sigur. Cu stima: *Andreiu Tilmann*, măsariu în Zomba. Astfel de epistole de recunoştinţă primeşte dl Albert Müller, Budapesta V. Vadász-u. 42/V, inventatorul crucei electro-magnetice R. B. nr. 86.967, cari dovedesc limpede marea binefacere a ei.

Apel.

Deja în anul 1898 ni-a fost declarat edificiul şcolar ca necorĕspundĕtoriu. Cu tóte acestea s'au ţinut prelegeri în susnumitul edificiu, până la finea anului şcolar 1902/3, când ameninţaţi fiind cu perderea şcólei, am demolat edificiul cel vechiu, şi am decis a ridica un edificiu nou şcolar.

In decursul acestor 5 ani am avut spese şi cu repararea bisericii, care era în starea cea mai slabă, am clădit şi supraedificatele parochiale, şi tóte acestea prin repartiţie pe popor. — Acum venì şi rêndul şcólei, dar' starea miseră a poporului, — potenţată chiar şi prin neproductivitatea anilor din urmă, — nu ne permitea ridicarea aşa în grabă a şcólei. De aceea Preavenerabilul Consistoriu archidiecesan prin Inalta-i resoluţiune din 4 Decembre anul trecut, nr. 12646 şcol., ni-a conces o colectă pe calea acésta, în favorul şcólei nóstre din comuna *Boroşneul-mic*, comitatul Treiscaune (Háromszék).

Rugăm deci pe toţi aceia, cărora le zace la inimă învĕţătura, cultura şi ridicarea neamului nostru, sĕ vină în ajutorul şcólei nóstre ameninţată cu închidere din partea autorităţii competente, căci ştiut este, că de vom perde şcóla, ne perdem şi biserica şi neamul — şi totodată sĕ îndemne şi pe alţii din apropiere, ori din cercul cunoscuţilor, ca sĕ contribue fie cât de puţin pentru salvarea şcólei nóstre.

Listele de colectă cu resultatul lor, rugăm a se trimite la adresa parochului local Ioan Marin în Boroşneul-mic (Kisborosnyó) comitatul Háromszék, cel mult până în 31 Iulie 1904. st. v.

Ofertele benevole vor fi cuitate în „Telegraful Român“.

Sperând, că rugarea nóstră va afla calḑi şi marinimoşi sprijinitori, semnăm:

Boroşneul-mic, în 13/26 Ianuarie 1904. Pentru comitet: Ioan *Marin*, paroch. Nicolae *Stancu*, învĕţătoriu. George *Gabor*, şi Nicolae L. *Anghel*, epitropi.

Notă: P. T. domni, cărora li-s'a trimis apel tipărit, sunt rugaţi şi pe acéstă cale, ca sĕ binevoiéscă a continua cu colectarea şi a ne trimite lista până cel mult în 31 Iulie st. v. 1904.

Cărţi şi reviste.

Al II-lea caet din „*Douĕsprezece cântece de şcólă*“ pentru 2 şi 3 voci egale, de *T. Popovici* prof. de musică la seminariul Andreian din Sibiiu — a apărut acum avênd următoriul cuprins:

I. Cântece pe 2 voci: 1. *Rugăciune*, 2. *In Cireşar*, 3. *Cântec de primăvară*, 4. *Imnul unirii*, 5. *Marş vênătoresc*, 6. *Astăzi sicriul.* II. Cântece pe 3 voci: 7. *Strugurel bătut de pétră*, 8. *Cucule peană galbenă*, 9. *Vivat ţara mea*, 10. *Imnul poporal*, 11. *Hora ostaşilor*, 12. *Colindă.*

Cântecele sunt scrise în stil uşor, potrivit şcólelor poporale, melodiile sunt frumóse, avênd cele mai multe un timbru poporal românesc; unele sunt astfel întocmite, în cât se pot cânta şi pe 3 dar' şi numai pe 2 voci.

Se pot procura de la editorul: „*Librăria archidiecesană*“ din Sibiiu, — preţul unui esemplar e *50 fileri* (25 cruceri).

Comandele se fac mai uşor prin trimiterea înainte a preţului şi încă 10—20 fileri pentru porto postal, în care cas trimiterea se face *franco*, sub bandă.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Din incidentul conferenţei învĕţătoreşti întrunită în Sălciua-de-jos la 24 April c. s'a aranjat o petrecere în favorul edificândei noue biserici.

Au incurs cu totul 75 cor. 40 fil., s'au spesat 55 cor. 40 fil., resultând un venit curat de 20 cor., cari s'au şi predat epitropiei parochiale.

Au suprasolvit următorii:

Vasile Gan, protopresbiter, 2 cor. 40 fil., Ioan Papp, 2 cor., N. N. şi Dénes Samu, câte 1 cor. 80 fil., Victoria Muntean, 1. cor. 20 fil., Radu Jantea, adm. par. 1 cor., Gavriil Rancea şi George Balea, câte 80 fil., preoţii Vasilie Ruşdea, Ioan Pop şi Petru Paşca, şi învĕţătorii Vasilie Muntean, Vasilie Miclea, Ioan Lupescu, câte 40 fil., preotul Romul Gomboş, 1 cor. 40 fil., cărora şi pe acéstă cale se aduce recunoştinţa nóstră.

Sălciua-de-jos, la 28 April n. 1904.

Romul Gomboş
preot.

Vasilie Butură
înv., cassariu.

*

In numele corului bisericei gr.-or. din *Deva* esprim şi pe acéstă cale mulţămită sinceră pentru suprasolvirile marinimóse, incurse cu ocasiunea producţiunii musicale teatrale, arangiată la 29 Martie st. v. (a doua zi de Paşti) a. c.

Suprasolvíri au întrat de la domnii:

S. Covaciu şi C. Popescu, paroch, câte 4 cor., Fr. Hossu-Longin, adv., G. Cuşuta, funcţ. de bancă, Aug. Nicóră, propr., Paul Francisc şi N. N. câte 2 coróne, Alexiu Ladislau şi N. Anuşca, câte 1 cor. 20 fileri, A. Breier, S. Zăvoian, Petru Muntean şi N. N. câte 1 cor., P. Cozian, 40 fil., Al. Ghila, Iosif Chertes, N. N. şi N. N., câte 20 fileri.

Deva, în 28 April st. v. 1904.

Cornel Popescu
paroch gr.-or.

*

In 17 April a. c. (Dumineca Tomii) s'a aranjat în comuna *Sânt-Andreş* (tractul Deva) un concert împreunat cu representaţiune declamatorică-teatrală, cu care ocasiune au binevoit a suprasolví următorii domni:

G. Romanul, protopresbiter (Deva), 8 cor. 40 fil., Sinetta Bera 3 cor. 80 fil., Cornel Popescu, paroch, (Deva), 2 cor. 40 fil., Avel Bera, paroch, şi N. Şinca, paroch, câte 1 cor. 40 fil., Avram Budoiu, înv., Lad. Popovics, Ioanichie Oprean, teol. abs., Zah. Suciu şi fam. Papp, câte 40 fil., G. Turcean 20 fil.

Ne împlinim o plăcută datorinţă, când în numele comitetului arangiator aducem şi pe acéstă cale sincera nóstră mulţămită tuturor celor cari ne-au sprijnit în scopul ce l'am urmărit.

Sânt-Andreş, in 30 April 1904.

Cornel Popescu
cassariu.

Ioan Irif
controlor.

Posta redacţiei.

Ponor. Rĕspunsul la cele patru întrebări adresate nouĕ e următoriul: 1. Respectivul e ortodox, dar' pentru aceea recensiunea nu ne este dorită. Póte pentru altă fóie. 2. Póte ori şi çine sĕ facă testament, dacă ştie cum trebue sĕ fie făcut pentru-ca sĕ întrunéscă condiţiunile legale, însĕ *nu pentru plată*. Pe plată este numai notariul îndreptăţit sĕ 'l facă. 3. Esistă paragraf în legea despre transgresiuni, dar' nu te sfătuim sĕ te folosesci de el. Lucraţi cu *cuvîntul* şi cu *esemplul bun*, nu cu paragrafii legilor civile. 4. Cele apărute au fost publicate; şi că în viitoriu cari vor mai fi tipărite cu litere latine, cine póte sĕ ştie?

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 176. [146] 1—3

Concurs repețit

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Vasiliu Hodoșiu* din parohia **Iclandul-mare,** tractul Murĕș-Oșorheiu, pe basa resoluțiunei Preaveneratului Consistoriu arhidiecesan din 18 Iulie 1900 nr. 6153 bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta petițiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându-se în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta și cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Murĕș-Oșorheiu, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nasna, 24 Maiu 1904.

Stefan Russu
adm. prot.

Nr. 279. [144] 2—3

Concurs

La școla elementară rom. gr. or. din **Sebeșul-săsesc** (Szászsebes) sunt vacante **patru posturi învĕțătorești.** Pentru întregirea acestora se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

1. Salariu fundamental 600 cor., ear' după serviciu de 3 ani la acésta școlă 800 cor.
2. Relut de cuartir și grădină 200 cor.
3. Cuincuenaliile legale, cari se computa de la instituirea definitivă și serviciul neîntrerupt la acésta școlă.

Cei cari vor fi instituiți la posturile acestea sunt datori sĕ mérgă Dumineca și sĕrbătórea la biserică și sĕ cânte cu copiii la s. liturgie; ear' cel designat prin comitetul parohial sĕ cultive grădina școlară de pomărit.

Concurenții au sĕ și aștérnă cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul prefipt subsemnatului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 270. [145] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕțătorești** vacante din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul Sebeș, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Lancrĕm,** două posturi, cu salariu câte de 600 cor., cuartir și grădină în natură sau relut în bani câte 60 cor.

2. **Daia,** două posturi cu salariu câte de 600 cor. și relut de cuartir și grădină 60 cor. Salariul pentru unul este din repartiție pe popor, ear' pentru celalalt 200 cor. din repartiție și 400 cor. întregire de la stat.

3. **Rechita—Purcăreți,** un post în centrul Rechita, ear' unul în prediul Purcăreți, fie-care cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Câlnic,** 5. **Deal,** 6. **Laz,** 7. **Sebeșel,** 8. **Pianul-superior,** 9. **Pianul-inferior,** câte un post, fie care cu salariu de 600 cor., cuartir și grădină sau relut în bani 50 cor.

10. **Petrifalĕu,** cu salariu: 400 cor. de la popor, și 200 întregire de la stat, cuartir și lemne.

11. **Cióra,** cu salariu: 200 cor. de la popor și 400 cor. întregire de la stat, cuartir și lemne.

12. **Vingard,** un post de învĕțătoriu, nu învĕțătóre, cu salariu de 600 cor. și 50 cor. relut de cuartir și grădină.

Cuincuenaliile se computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus sunt datori a merge Dumineca și sĕrbătórea la biserică și a cânta cu copiii la s. liturgie, și la însărcinarea comitetului parohial a cultiva grădina de pomărit, sub urmările provĕdute în Regulamentul pentru grădinile de pomărit, votat de sinodul protopresbiteral. — Concurenții au sĕ și aștérnă cererile instruite conform normelor în vigóre, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 76 1904. [141] 2—3

Concurs

Conform ordinului Preaven. Consistoriu arhidiecesan nrii 1857 și 7924 B din 31 Ianuarie a. c. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român" pentru posturile vacante de **parohi** în parohíile de clasa a treia:

1. **Fizești,** 2. **Sânta-Măria-de-pétră.**

Venitele fie-cărei parohíi sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Concurenții sĕ-și trimită cererile lor, instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Hațeg, în 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hațeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 283. [143] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea unui post de **învĕțătoriu** devenit vacant și a unuia sistemisat de nou la școla română gr. or. cu patru învĕțători din comuna **Rĕhău,** protopresbiteratul Sebeș, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

1. Salariu câte de 600 cor.
2. Grădină și vie.
3. Cuartir în noul edificiu școlar, eventual bani de cuartir 50 cor.

Cuincuenaliile se computa de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt la acésta școlă.

Cei cari vor fi instituiți la posturile acestea sunt datori a conduce în Dumineci și sĕrbători strana, școla de repetiție și a cultiva grădina de pomi cu elevii.

Concurenții au sĕ-și aștérnă cererile instruite conform normelor din vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere în biserică spre a și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 382 1904. [142] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕțători** de la școlele nóstre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune, în protopresbiteratul gr. or. Făgăraș, se escrie prin acésta concurs cu 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Berivoii mici,** postul de învĕțătoriu cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

2. **Boholț,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

3. **Dridif,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Herseni,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

5. **Luța,** salariu anual 600 cor., cuartir și lemne de foc.

6. **Mândra,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

7. **Parĕu,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

8. **Sâmbăta-superióră-rĕsăritenă,** postul de al doilea învĕțătoriu cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

9. **Șercăița,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

10. **Șinca-nouă,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 coróne, cuartir și lemne de foc.

11. **Veneția-superióră,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

12. **Voivodenii-mari,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-și subștérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraș în Făgăraș, până la terminul susindicat cu observarea, că reflectanții sĕ se presenteze în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul, avênd cei aleși a instrua copiii de școlă în cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică la sfânta liturgie.

Făgăraș, 1 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraș.

Ioan Cândea
prot., adm. prot.

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante **Buduș,** protopresbiteratul gr. or. Bistrița, în urma ordinului Preaven. Consistoriu dto 17 Februarie a. c. nr. 1307 bis., se escrie concurs nou cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoțești de la stat. [80] 3—3

Concurenții au a'și înainta suplicele, instruite conform legei în terminul deschis la oficiul protopresbiteral Bistrița, și se pot înfățișa înaintea alegĕtorilor pentru a cânta, respective a celebra și a cuvênta, cu observarea §-ului 18 din regulamentul pentru parohíi.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, în conțelegere cu comit. parohial.

Bistrița, în 9/23 Martie 1904.

Simeon Monda
protopresbiter.

Somatosă
albumină de carne solubilă
conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprópe fără gust, eminent
remediu întăritor
producĕtor de apetit
pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc.
în formă de
Somatosă de fer
pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.
[98] 8—22
Somatosa produce apetit în mĕsură mare.
Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil numai în pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărțĕmêntul farmaceutic.)

Var
ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură,** oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiu, cu **11 coróne butoiul**
I. Banciu & Co, Orlat.
Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö,** strada Faurilor, și **Mich. Schopf,** strada Cisnădiei. [102] 7—10

Un tinĕr român se aplică imediat ca
practicant
în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condițiuni favorabile.
Preferiți sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Depositul principal transilvan
al marelui magazin de vinuri din Arad **Andrényi**
oferéză **vinuri:**
din 1903 de **Gyorok,** din vie proprie, cu **40 fileri** litrul, fără darea de consum;
din 1901 de **Magyarád** (Măderat), din vie proprie, cu **48 fileri** litrul, fără darea de consum;
din 1900 **risling de friptură de Magyarád,** din vie proprie, cu **72 fileri** litrul, fără darea de consum; [147] 1—1
din 1900 **roșu de Ménes** (Miniș), din vie proprie, cu **76 fileri** litrul, fără darea de consum.
☞ Vinurile acestea se pot căpĕta și în butóie de câte 50 litre. ☜
Rugând on. public de a mĕ onora cu valorósele sale comande, rĕmân
cu tótă stima
Steiner Sándor, mare comersant de vinuri
Sibiiu, piața-mare nr. 18.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser":
Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,
merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.
Plecarea Marția.
Vapórele acestea „Kaiser" plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser" (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtorésca, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia î stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.
Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser"
118 cor., pe vapor de postă **95 cor.**
F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 25—31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 62 Sibiiu, Joi 10/23 Iunie 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cri 30 fil. rêndul cu litere garmond

Argumente!

Sibiiu, 22 Iunie n.

Puțin de tot ne aduc ziarele din capitală despre cele petrecute în *a doua anchetă*, așa numită *pedagogică*, convocată din partea domnului ministru de culte și instrucțiune publică la Budapesta, în chestia proiectatelor reforme școlare. Ne spun numai, că dintrĕ cei 39 învĕțători invitați sĕ facă parte din anchetă, care a vorbit, ce a propus drept întregire ori modificare a proiectului de lege asupra căruia aveau domnii pedagogi sĕ-și dee părerea, — dar' că propunerile făcute cum au fost motivate, și că ce argumente pedagogice au fost aduse întru spriginirea lor: despre așa ceva nici o urmă nu aflăm în ziarele mari din capitala țerii.

Și pe noi, cei-ce tocmai din motive dictate de regulele pedagogiei suntem în contra torturării copiilor din școla elementară cu învĕțarea unei limbi care nu este limba lor maternă, și suntem pentru facerea instrucției în școlele sătești în limba poporațiunei, în limba maternă a elevului: chiar aceea ne interesa și aceea doriam sĕ știm, cum își motivéză un pedagog d. es. propunerea, că în școlele elementare nemagiare în primii trei ani instrucția sĕ se facă *esclusiv în limba magiară*, și numai în ceilalți trei ani în limba maternă a elevilor? Căci în anchetă s'a făcut o astfel de propunere. Ce argumente *pedagogice* va fi putut înșira domnul propunĕtor pentru susținerea și întărirea propunerii sale?

Presa magiară însĕ nu ni-le comunică. De unde suntem în drept sĕ concludem, că argumentele au fost atât de slabe (dacă cumva nu au lipsit cu desĕvêrșire), în cât s'ar compromite numai causa magiarisării prin publicarea lor și aducerea lor la cunoștință de obște.

E și greu sĕ motivezi o astfel de propunere bizară, — ca sĕ nu-i dăm un calificativ mai aspru, dar' mai meritat. Și tot așa de greu e sĕ motivezi și alte propuneri, făcute în acéstă anchetă pedagogică, cum a fost de es. aceea, că acolo unde ridică statul școlă elementară, confesiunile sĕ nu aibă drept a mai susținé și ele școle. Din cari anumite motive? Unde sunt argumentele? Ori apoi propunerea, că pedagogiile confesionale sĕ fie tóte statificate! De ce? Sĕ ni-se spună, ca sĕ vedem dacă sunt reale argumentele aduse, ori sunt numai argumente închipuite.

Argumentele însĕ lipsesc.

Primim impresiunea, că peste tot domnii pedagogi întruniți în ancheta ministrului de culte și instrucțiune publică *s'au ferit* de argumente *pedagogice*, ci și-au scos și ei propunerile din dorințele *patriotice*, manifestate de întréga societate magiară. Pe calea acésta însĕ domnul ministru nu și-a ajuns scopul, care era acela, ca din punct de vedere *curat pedagogic* sĕ fie luat la esaminare cunoscutul seu proiect de lege. Ceea-ce earăși dovedește un lucru, anume, că dl ministru de culte și instrucțiune publică nu și-a compus bine ancheta pedagogică.

Era fórte necesar, ca sĕ fie invitați sĕ facă parte din anchetă și bărbați esperți din sinul confesiunilor, bunăóră directori ori profesori de la pedagogiile nemagiare, cari sigur că *argumentau* cu temeiu, și arătau în mod evident, că după știința modernă pedagogică ce e esecutabil și ce nu e esecutabil de loc din proiectul de lege al domnului ministru de culte și instrucțiune publică? Multe cestiuni ar fi fost puse pe calea acésta în discuție cu adevĕrat știentifică, presentate fiind în adevĕrata lor lumină.

Așa însĕ cum a fost compusă ancheta, n'a fost de loc anchetă *pedagogică*, pentru-că în ea numai despre raporturile dintrĕ noul proiect de lege și regulele pedagogiei n'a fost vorbă. De aici apoi lipsa de argumente pedagogice, la facerea și susținerea unor propuneri, scóse tóte din presa magiară, ear' nu din trebuințele pedagogice. Și noi *argumente* am așteptat de la acésta a doua anchetă, nu propuneri.

Din parlament. Din incidentul, că ministrul-president a declarat în dietă, că consulatul austro-ungar e în drept sĕ se adreseze autorităților ungare în limba germană, kossuthistii au inscenat eri ședință sgomotósă. A fost ședință secretă. Punctul de vedere al guvernului l'a apărat ministrul de comunicațiune *Hieronymi*. Prim-ministrul nu era a casă. Era dus la Viena. Dieta nu a putut întra în ordinea de zi.

Rĕsboiul.

Rĕsboiul ruso-japonez în fasele sale de până acum sigur că cel mai memorabil și trist eveniment îl are în uriașa luptă de la Vafangcu, despre care am amintit în numĕrul trecut, ear' pentru Japonezi perderile din 15 Iunie în apele din Marea-japoneză. Conform știinților ulterióre, în lupta de la *Vafangcu* (cum scriu englezii locul unde s'a dat lupta, ear' după chartele japoneze *Ce-li-su*) Rușii au perdut *cincisprezece mii de ómeni*. Intrégă óstea generalului Stackelberg era de 22.000, care atacată de generalul *Nodzu* cu 40.000 de ostași, după-ce a fost încunjurată din trei părți, cu rĕmășițele de 7000 s'a retras spre nord cătră Liaoiang, unde se află grosul armatei rusești de sub comanda lui Kuropatkin. Unele telegrame lasă însĕ a se înțelege, că în retragerea ei a fost de nou atacată din partea unor detașemente ale generalului Nodzu și nimicită total.

In aceeași zi însĕ (15 Iunie) Japonezii încă au îndurat perderi mari pe apă. Admiralul Skridlov adecă, cu flota de la Vladivostoc a prins și cufundat în mare trei corăbii de transport ale japonezilor, cu cari au perit în valuri peste 1000 de soldați, afară de proviantul și munițiunile destinate pentru óstea japonesă de pe uscat.

Mari însĕ și de necalculabile urmări sunt perderile Rușilor, a căror armată aflătóre pe câmpul de rĕsboiu acum e redusă la contingent de cel mult 80—90 mii, abstracție de la faptul că deja de la începutul rĕsboiului era cu mult mai mică de cât a Japonezilor. Tocmai din acest motiv s'a ferit și se ferește generalul Kuropatkin de a primí luptă decisivă, asteptând sĕ-i sosiască întăriri. E întrebare însĕ, că da-i-vor Japonezii timp până-i vor sosí acestea?...

Conferențele învĕțătorești.

Cercul XI.

Sălciua-de-jos, Maiu, 1904.

(Fine).

Sevastian Ceapa a cetit tema sa: Importanța ce o are istoria naturală în educațiune. In absența lui Ioan Manica, operatul seu de acest cuprins încă a fost cetit în conferență. Pe când Sevastian Ceapa a espus mai mult materialul ce contribue în mare mĕsură la stirnirea sentimentelor religióse, Ioan Manica arată modul cum trebue a procede în propunerea istoriei naturale, ca sĕ se nască în elevi sentimentele nobile. Ambe operatele se întregesc reciproc, cualificându-se a lui Ioan Manica de bine succes, ear' a lui S. Ceapa de succes.

Vasilie Miclea în asociație cu G. Rancea a pertractat tesa: Cum sĕ se propună religiunea în școla poporală, pentru cultivarea și ridicarea adevĕratului simț religios-moral? Autorul în tema altfel succésă, insistă cu deosebire asupra următórelor: sĕ se pună pond pe cetirile din sf. scriptură, cari sunt acomodate a stirní și interes și plăcere, și în același timp servesc și ca pilde (esemple) de urmat; apoi sĕ se facă exerciții practice cu elevii din religiune în și afară de școlă, sĕ fie învĕțătoriul esemplu în tot ce privește religiositatea și moralitatea școl. — In legătură cu acéstă tesă s'a ridicat și pretensiunea de a se edita o *carte a sf. scripturi* anume pentru popor și elevii de școlă. Cartea acésta ar fi sĕ cuprindă numai unele părți alese și ca stil și ca cuprins, și acomodate priceperii elevilor.

Cel mai important obiect de la titlul disertațiunilor a fost, fără îndoială, planul materialului de învĕțămênt, care cuprinde împărțirea aceluia pe sĕptĕmâni și luni pentru întreg anul școlar și din tóte obiectele de învĕțămênt. Acel plan a fost presentat și motivat prin Ioan Moldovan în numele unei comisiuni esmise încă din anul trecut. Ce însemnătate are acesta pentru învĕțătorii noștri, o știe fie-cine. Durere numai, că până acuma a lipsit din școlele nóstre, și și învĕțătorii au propus, care ce a cugetat și cum i-a venit mai bine, de aceea s'a și observat, că în școle, situate întrĕ unele și aceleași împrejurări, a lipsit uniformitatea în învĕțămênt.

Comisiunea s'a achitat bine de rolul primit. Și dacă operatul i-s'a redat spre completare, causa a fost, că el trebue adus în consonanță cu planul votat de congresul național-bisericesc din anul trecut.

S'au luat mĕsuri, ca încă cu începutul anului școlar viitoriu sĕ aibă fie-care învĕțătoriu planul, ca sĕ 'i fie de orientare; de altă parte sĕ pótă pe basa lui controla și superiorii școlei: cât, când și cui s'a propus, din tóte obiectele de învĕțămênt.

Ar fi de dorit, ca din nici o școlă sĕ nu mai lipséscă!

b) Prelegeri practice. Prelegeri practice s'au ținut din limba română, magiară, istoria patriei și comput.

Din limba română a preles Ioan Moldovan: Două fete la holdă. Prelegerea s'a ținut după treptele formale cu elevii din anul 2, dar' au fost de față și ceilalți elevi, pe cari i-a ocupat în mod indirect. Față de acéstă prelegere A. Napĕu observă că prelegĕtorul n'a scos *morala* și n'a cetit din destul cu elevii piesa. Nicolae Dumitru escepționéză ținuta elevilor. Téglás István, inspector reg., scóte la ivélă părțile bune, asemenea T. Nicóră. Presidentul comisariu zice: ținta n'a fost bine anunțată. Prelegĕtorul n'a făcut interesantă prelegerea, pentru-că n'a istorisit'o și a pus prea multe întrebări, conturbând atențiunea. Abstrăgênd de la aceste, prelegerea a fost bună și s'a și cualificat de deplin succésă.

Prelegeri din limba magiară au fost de tóte 4. Vasilie Butură a preles din cartea Schulerus—Popovici cu a. VI: A vadász. Ioan Pêrvu cu clasa V: „A bojtár és a sas“. Iosif Herdea face elevilor din clasa IV. descrierea „calului“, ear' Ioan Mețian prelege despre numele personale, cu anul III de școlă. Dintrĕ acesti prelegĕtori Vasilie Butură a propus după metodul conversațiunii directe cu elevii, indicat în conductorul autorilor Schulerus—Popovici, dînsul dă întâiu elevilor sĕ învețe cuvintele și sĕ traducă piesa, apoi converséză. Același fel procede și Ioan Pêrvu, de cât că el nu traduce, nici spune elevilor cuvinte. Elevii au sĕ afle înșiși din contextul care l'a spus și românește tot de ce au lipsă. Ceilalți doi preleg după treptele formale.

La desbaterea asupra acestor prelegeri au luat cuvênt A. Napĕu, N. Dumitru, I Moldovan, T. Nicóră, I. Poputa, V. Butură, Andreiu Muntean, Sebastian Ceapa, I. Pêrvu, Stefan Aruncuțean, I. Mețian, inspectorul reg. de școle și presidiul. Observațiunile ce s'au făcut sunt: 1. față de V. Butură, că prelegerea a fost deplin succésă, dar' întrebările nu totdéuna le-a pus bine, n'a pus destul pond pe exercițiile practice și flexiunea cuvintelor, n'a ținut destulă disciplină și n'a supraveghiat din destul elevii cu ocupațiuni indirecte. 2. Față de I. Pêrvu, că a pășit prea militărește față de elevi și li-a propus prea mult și greu, și încă fără carte. 3. Față de Iosif Herdea și Ioan Mețian s'a accentuat că au preles mai mult românește, au făcut prea multe intuițiuni și n'au rostit bine nici unele cuvinte magiare. Deci pe basa acestor constatări, prelegerea lui V. Butură se declară deplin, ear' ale celorlalți în parte succese, enunțându-se totodată, că conferența apróbă metodul folosit de V. Butură și dorește, ca și ceilalți membri sĕ procédă tot astfel la predarea acelui studiu.

Din comput resp. geometrie a preles A. Napĕu, esecutând mĕsurarea tablei. Prelegerea acésta, abstrăgênd de la unele defecte, cum sunt, că prelegĕtorul s'a purtat prea dur și a pus întrebări greșite — s'a ținut după treptele formale și s'a declarat de deplin succésă.

Prelegĕtorii P. Stanciu și I. Lupescu despre „Ioan Huniade“ și T. Nicóră despre înmulțirea numĕrului 7 cu 5, din causă că elevii se depărtaseră, numai verbal au putut sĕ-și espună metodele lor, în formă de disertație. Cei dintâiu accentuéză, că istorisesc materialul, apoi cetesc elevii din carte și memoriséză, cel din urmă susține, că în resolvarea problemelor procede totdéuna de la daraverile zilnice, ca sĕ stirnéscă interes, și nici odată nu se mărginește la numeri abstracți, ori singur la globurelele mașinei de comput. Descoperirile aceste se iau spre știință.

c) Propuneri și decisiuni. I. Moldovan, în calitate de referent al comisiunei de 3, referéză și recomandă spre primire propunerile făcute de presidiu în ședința I. Conform acestora se enunță: 1. Protopresbiterii tractelor Turda și Lupșa sĕ fie rugați a instituí din învĕțători comisiuni, cari sĕ cerceteze esamenele publice de la finea anului, avênd a raporta și conferenței despre cele esperiate. 2. Fiind conferențele cercului ambulante, se simte necesitatea a se înființa un cor de învĕțători, care sĕ funcționeze la serviciul divin din comuna în care se ține conferența, spre ridicarea simțului religios al credincioșilor. Deocamdată până s'ar puté înființa corul, se simte necesitatea a se cânta, rĕspunsurile liturgice de unii învĕțători mai desteri, cari vor fi invitați spre acest scop de învĕțătoriul din loc, unde se ține conferența.

Cu ocasiunea conferențelor, fiind numai posibil, (propunerea lui I. Popuța) sĕ se țină și serate literare și prelegeri pentru popor. Se decide, ca conferența viitóre sĕ aibă loc în comuna *Agribiciu* din protopresb. Turda.

Ca de încheere notez, că de tóte au fost 4 ședințe. La ședințe au participat, afară de învĕțători ca membri, și următorii inteligenți: inspectorul regesc Téglás Gábor, George Gidrai, notariu cercual, Iosif Hațegan, preot gr.-cat., Petru Pașca, v. sil., Dumitru Duma, primariu, apoi afară de parochul local, parochii V. Rusdea, S. Pop, L. Ciorbea și alt public. In decursul conferențelor s'a ținut o cină comună, ear' la sfêrșit s'a aranjat și o petrecere cu joc. *w.*

Din tractul Lupșei.

— Conferență preoțéscă. —

Ponor, 16/29 Maiu, 1904.

Despre decursul *primei nóstre conferențe preoțești ambulante* trimit următoriul raport:

Conform convocătoriului oficiului protopresbiteral din 28 April, Dumineca în 9 Maiu st. v. a. c. s'a ținut a V-a conferență preoțéscă din tractul nostru protopresbiteral gr.-or. român al Lupșei în împrăștiata, după cum sunt cele mai multe comune din Munții-Apuseni, dar' fruntașa și în timp de primăvară frumósa nóstră comună *Ponor*.

Fiind favorisați de un timp frumos, deja Sâmbătă séra s'au presentat în loc unii mai îndepărtați și zeloși preoți în frunte cu dl protopop tractual *Vasilie Gan*, fiind încuartirați parte la parochul locului parte la alți fruntași.

Dumineca diminéța la orele 7 preoțimea adunată a mers la sfânta biserică pentru sĕvêrșirea ritualelor. Pe când am ajuns la cimiteriu 3 salve de treascuri ne-au intimpinat, zicêndu-ne óre-cum: „*binecuvêntați sunteți cei ce veniți întru numele Domnului*“. De altmintrelea notez că la începutul liturgiei la pomenirea iubitului nostru archipăstoriu *Ioan Metianu* și a preagloriosului nostru monarch *Francisc Iosif I* earăși s'au dat 3 salve, apoi la cetirea evangeliei cetită în *6 soróce* alte 6 salve, la eșirea cu sfintele daruri 3, la ivocarea duhului sfânt 3 și în fine la eșirea din biserică alte 3 salve, ca și prin acestea sĕ se înalțe serbarea.

Serviciul divin a fost celebrat de dl protopresbiter *Vasilie Gan* cu asistența preoților: *Nistor Manciu* (Ocolișul-mare), *George Lazar* (Valea-Geogelului), *Eugen Muntean* (Lunca) și a *subscrisului* ca paroch al locului. Cântările și rĕspunsurile atât la utrenie cât și la liturgie au fost frumos cântate de mai mulți preoți, învĕțători și cantori din vecinătate, anume veniți spre înălțarea serbării și a zilei de bucurie.

La locul pricesnei pășește în ușile împĕrătești parochul locului *Laurențiu Ciorbea* și rostește o predică, cu care anume a fost însărcinat de șeful tractual. Ear' după finirea liturgiei și chiămarea duhului sfânt, pășește la același loc simpaticul nostru protopop, și cu cunoscuta-i oratorie, cu o voce blândă și atrăgĕtóre a ținut o prea frumósă eshortațiune, relevând însușirile bune și combătênd scăderile ce mai bântuie încă în acest popor. Cuvintele dsale au fost ascultate cu mare atențiune, și așa zicênd absorbite de numĕrosul public din loc și vecinătate.

După terminarea tuturor acestora ne-am întrunit în localul șcólei din loc, unde dl protopresbiter *V. Gan*, prin o frumósă și potrivită cuvêntare ocasională declară conferența deschisă, apoi provócă preoțimea a 'și alege un notariu pentru conducerea, și doi bărbați de încredere pentru verificarea protocolului. Bărbați de încredere se aleg preoții *George Lazar și Ioan Coc*, ear' notariu *subscrisul*.

Urméză cetirea apelului nominal și se constată că sunt absenți 3 membri, dintrĕ cari 2 și-au cerut scuză, ceea-ce li-se și acórdă.

După acestea presidiul presentéză un proiect-programă a conferenței de astăzi, care după cetire se primește cu unanimitate.

In urmare, presidiul rógă membrii a-și da părerea asupra esecutării serviciului divin de astăzi, la ceea-ce cu unanimitate se rĕspunde, că serviciul divin a fost esecutat corect și impunĕtoriu.

Apoi se cetește protocolul conferenței trecute și în legătură cu acesta resoluțiunea Preaveneratului Consistoriu archidiecesan prin care se apróbă conclusele acelei conferențe. Spre știință.

După aceea se dă cetire circulariului Preaveneratului Consistoriu archidiecesan nr. 2142/1903 Bis. — referitoriu la activarea definitivă a conferențelor preoțești. Se ia la cunoștință, dimpreună cu propunerea membrului *L. Ciorbea*, ca: din causa posiției topografice și a împrejurărilor locale, conferențele preoțești din tractul acesta totdéuna sĕ se țină primăvară în luna Maiu.

Presidiul presentéză două circulare consistoriale, unul referitoriu la înfințarea de cursuri cantorale, altul pentru fixarea la un timp anumit totdeuna de o potrivă a ținerei serviciilor divine. Ambele se predau unei comisiuni constătătóre din membri: *Nistor Manciu, Avram Cioran și George Lazar* — pentru a le studia și vení cu propunere asupra lor în ședința a II-a de după prânz.

Acum presidentul protopop dă cetire constatărilor sale estrase din rapórtele tuturor preoților, despre punerea în praxă e concluselor conferențelor anterióre, dimpreună cu mai multe propuneri în acéstă cestiune. Raportul se ia cu plăcere la cunoștință, ear' propunerile făcute se primesc.

Mai făcênd părintele protopop o referadă verbală asupra împrejurărei cum își îndeplinesc preoții datorințele împreunate cu chiămarea și oficiul lor, constată, că preoții din acest tract își fac datorința în mod îndestulitor, totuș le recomandă a fi punctuoși și a duce o viéță morală esemplară, arătată și prin fapte esterióse. Ceea-ce luându-se spre cunoștință, ședința primă se ridică la ora $12^1/_2$. (Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Serbarea lui Stefan-cel Mare. In 2 Iulie se împlinesc patrusute de ani de la mórtea marelui și viteazului domn al Moldovei, *Stefan-cel-Mare*. Aniversarea acésta va fi serbată cu mare solemnitate, atât în *Putna*, unde zac osĕmintele acestui domn român, cât și în *Iași* și *București*, și pretutindenea în regatul român. Se vor celebra întâiu de tóte pretutindenea servicii dumnezeești, la cari, sfântul Sinod al bisericei ortodoxe din regatul român a decis în ședința de la 14 Maiu, 1904 sĕ se cetéscă următórele rugăciuni, în tóte bisericile:

La ectenie: *a*) Incă ne rugăm pentru odihna sufletelor rĕposaților robilor lui Dzeu: Stefan Voevod și cei împreună luptători pentru biruința sfintei cruci și pentru mărirea neamului nostru, și ca sĕ li-se ierte lor tótă greșéla cea de voe și cea fără voe.

b) La rugăciunea: Dumnezeul duhurilor . . .

Insuți Dómne sufletele rĕposaților noștri străbuni: Stefan Voevod și oștenii lui, cari au luptat și s'au jertfit pentru apărarea legei și a neamului românesc, le odihnește în loc luminat, în loc de verdéță . . .

c) La Vosglas:

Că tu ești învierea, viéța și odihna reposaților robilor tĕi, a străbunilor nostri Stefan Voevod și rĕsboinicii sĕi, cari pepturile lor le-au făcut hotar și zid de apărare pentru Biserica Ta, Christóse Dumnezeul nostru . . .

d) Rugăciunea de deslegare (a doua):

Stăpâne mult milostive Dómne Iisuse Christóse . . . . robilor Tĕi străbunilor nostri: lui Stefan Voevod și celor ce împreună cu dînsul au luptat pentru susținerea evangeliei Tale și pentru apărarea neamului românesc, iartă-le ori ce au greșit întru acéstă viéță, cu cuvêntul, cu fapta sau cu gândul, deslegându-le și legătura, care este pusă asupra lor . . .; sŭfletele lor adecă sĕ se așeze cu sfinții . . .

După care urméză imediat:

Eară și eară, plecând genunchii nostri, Domnului sĕ ne rugăm.

Ear' îngenunchind tot poporul, preotul cetește din genunchi, cu voce înaltă sĕrbătoréscă, rugăciunea ce urméză:

Dómne Dumnezeul puterilor, cela ce cu negrăită înțelepciune ocârmuești lumea și în drépta Ta ții sórtea popórelor; cela ce înalți și smerești popórele, le risipești și earăși le înoșști, după sfatul Tĕu cel nepĕtruns de mintea nóstră, audi-ne pe noi, nevrednicii, cari cu genunchii plecați, cu inima frântă și smerită cădem înaintea Măririi Tale și îndrăsnim a-ți aduce ca o tămâe binemirositóre jertfa inimilor nóstre drept mulțămită pentru marile Tale faceri de bine, ce ai revărsat asupra neamului românesc, care pe Tine te preamărește, și l'ai învrednicit veacuri întregi sĕ fie apărarea creștinătății, i-ai trimis viteji fără păreche, cari sĕ ducă sfânta Ta cruce la isbândă, și acum, prea bunule Impĕrate, noi urmași ai aleșilor Tĕi, străbunilor nostri viteji, cu lacrămi te rugăm, iartă-i pe ei de tóte greșalele și 'i odihnește în împĕrăția Ta; ear' pe noi caută cu milă și cu nespusa Ta părintéscă dragoste și ne fă vrednici de străbunii nostri: insuflă în inimile nóstre ale tuturor dragostea de lege, de neam și de țéră; învrednicește-ne și pe noi cum ai învrednicit pe străbunii nostri, ca, de se va simți trebuință, sĕ fim aleșii Tĕi întru apărarea Bisericei Tale celei sfinte și a patriei nóstre; sădește și întărește în inimile nóstre rîvna sfântă de a ne jertfí și noi pentru moșie, neam și lege; mai cu dinadinsul Te rugăm, Dómne al puterilor, insuflă în inima tineretului nostru focul cel sfânt al dragostei de neam și de lege împreună cu duhul ascultărei de povețele ocârmuitorilor, pe cari tu i-ai pus spre binele neamului nostru; întărește inima și brațul oștenilor nostri, dându-le duhul vitejiei, pe care străbunilor nostri cu prisosință l'ai dat; luminéză mintea celor pe cari i-ai rênduit povĕțuitori ai oștirilor și 'i înarméză cu vitejia, cu care ai înarmat pe alesul Tĕu luptător Stefan Voevod, a cărui pildă fă sĕ rĕmână vecinic povĕțuitóre întrĕ noi, cari suntem rîvnitori a înălța sfânta Ta cruce și evangelie și a lupta pentru strălucirea ei. Părinte al luminilor, încăldește inimile și luminéză mintea căpeteniilor nóstre bisericești, ca sĕ povĕțuiască Biserica Ta română după bunăvoința Ta; unsului Tĕu, pe care Tu l'ai trimis nouĕ, Regelui nostru iubit, păstréză-i darurile cu cari l'ai împodobit și-i lungește viéța întrĕ noi spre binele și fericirea neamului și spre lauda și preamărirea numelui Tĕu, Amin.

FOIȘÓRĂ

„Frunze de laur.“

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

(Urmare).

Geniul României.

Armatele voinice campéză la Balcani, —
Dar' țéra n'are lipsă de brațele 'narmate,
Căci tot Românul pórtă simțirile 'nălțate,
Și țéra este 'n pace, liman în uragani.
Da, țéra 'ntrégă astăzi un frate e și-o sor',
Un suflet, o voință, un tainic dulce dor.

Azi preste toți planéză un geniu neștiut,
Acoperit mulțimei; ci 'n sfântă inspirare
Poetul și preotul cunosc a lui suflare,
Căci ochiul divinării de mult l'a prevĕdut.
E *geniul României*, ce-adie țéra lin:
Elisaveta Dómna, ce pórtă-al păcii crin.

„Femei române! Ziua de probă a sosit!
Tot ce-a pus Creatorul în piepturile vóstre,
Tot ce puteți cuprinde cu sufletele vóstre,
Tot ce 'n lume póte fi vrednic de iubit, —
Tot ce e 'nalt și nobil, ori-care dar și har
Aduceți și depuneți pe-al patriei altar!

Probați, că sunteți fiice augustului Traian,
Că frații, fiii vostri sunt Grachi ai libertății,
Apĕrători ai crucei, luminei și dreptății,
Fii de Mihaiu și Stefan, sĕmênță de Roman.
Probați, că vocea țerii, ce astăzi a sunat,
Doiósă, dulce, sfântă, la suflet v'a întrat!

Cu domnul nostru 'n frunte bărbații stau în câmp.
In grija nóstră 's date străbunele camine,
Ca sanctuare scumpe grijiți-le prea bine;
Plăcere, vanitate azi nu au loc, nici timp.
Bărbatul în rĕsbóie, așa vru Dumnezeu,
Femeia 'n cercul casei lucreze lucrul sĕu!

Cu mâna vóstră blândă resbelul îmblânziți!
Gătiți vestminte, hrană și fragede-așternute
La cei-ce pentru țéră se luptă cu virtute,
Și cad și zac ca snopii prin câmpi de glonț cosiți.
Femei române! Țéra ne chiamă, sĕ urmăm!
La mama, fiice bune, și sufletul sĕ-i dăm!“

Ea zice și pogóră din vechiul tron domnesc.
Și mâna delicată, deprinsă 'n chindesele
Ia pânza țĕrănéscă, ia ac și cârligele,
Croește, cósă 'nsémnă vestmêntul soldățesc.
Tăria datorinței din ceriuri invocând,
Devine vultur aprig porumbul lin și blând.

Și vocea ei străbate colibă și palat.
Ca sórele cel dulce în cap de primăvară,
Ce ghiețele topește și face sĕ rĕsară
Pe tótă colinița cunune de 'mpĕrat,
Așa prin țéra 'ntrégă la inimi inimi sbor,
E geniul României, ce 'ndréptă sborul lor.

Erida ce desbină, infernul și-a ales;
Și cei-ce eri în certe, în ure, minți ușóre
Clociau, ca 'n vezunie, la sfaturi destructóre,
In farmec, preste nópte, simțirea și-au cores.
Și cei-ce eri, o Dómne, fioroși s'au evitat,
Ei astăzi se salută: Christos a înviat!

Țeran, boier, măestru, soldat, sunt astăzi frați.
Și toți cu pietate dau sânge și sudóre,
Spre una țintă 'naltă, a patriei onóre,
Alérgă toți ca unul cu pași întraripați.
Bărbatul și femeia se 'ntrec în fapte mari:
Poeții României fac azi pe cronicari.

Făclia nu se stinge, și nóptea e un veac.
La sate, la orașe, 'n colibe și salóne
Lucréză mâni măestre cu mii cu milióne,
La bóla cea cumplită, resbel, sĕ-i facă leac;
Și-alăturea cu mama copila de trei ani
Descóse, face scame, „s'ajungă la Curcani“.

Și ce-a sunat la Istru, rĕsună 'n depărtări, —
Cum duce lin zefirul parfum de viorele,
Cum salutări ne cântă suave rândunele,
Din clime fericite, de preste țĕri și mări:
Așa la Prut și Timiș, Criș, Someș, Murĕș, Jiu
De-odată schinteiază un foc de suflet viu.

Da, geniul României veghéză ne'ncetat.
Aici e prin orașe, aici la câmp, la munte,
Și toți urméză veseli, căci el e tot în frunte,
Cu sceptrul seu de grații, ce ceriul i-a donat,
Gătele face nóptea, le-adună, pune 'n rînd
Și ziua légă rana osteanului gemênd.

Cu Dómna se 'nsoțește un cor ne mai vĕdut:
Din schituri ese maica de lume depărtată,
Din vechile palaturi domnița delicată,
Țeranca, principesa vin sub al crucei scut;
Spectacol demn de îngeri, amabil glorios,
Se fac mironosițe la frații lui Christos!

Și 'n scurt s'alină rana sub mâni pline de dar.
Căci nu mamona négră dictéză-a lor lucrare,
Ci sfânta caritate cu blânda sa suflare
Nutrește 'n inimi focul ca pe-un sublim altar;
Cu sufletul dau suflet la bolnavi și răniți,
E țéra, care-i légă și-i dă rentineriți.

O scumpă Românie, ferice te numesc!
Când *Domnul tĕu în arme* hotarele-ți păzește,
Când *Dómna prin virtute* coróna-ți strălucește
Când *fiii tĕi cu dînșii un suflet se simțesc.*
O lacrimă ferbinte înécă cântul meu,
Salute Românie, cu tine-i Dumnezeu!

(Va urma).

Programa esamenelor

de la finea anului școlar 1903—1904 la șcólele medii gr. or. române din Brașov.

Esamenele de maturitate. Vineri și Sâmbătă, în 11 și 12 Iunie v. va fi esamenul oral de maturitate la gimnasiu. La esamenele de maturitate nu pot asista școlarii; pentru publicul mare ele sunt deschise.

Esamenele private cu școlarii privatiști din șcólele medii se vor ţiné în zilele de 1—10 Iunie v., avênd a se presenta școlarii privatiști până la 1 Iunie v. în cancelaria direcţiunii și a depune taxa de esamen.

Esamenele publice de încheiere. A) La gimnasiu: Vineri în 25 Iunie v: de la 7½—8 cl. VII. Religia, prof. D. Făgărășianu, de la 8—8½ cl. VII. Latina, prof. N. Sulică, de la 8½—9 cl. VI. Româna, prof. Axente Banciu, de la 9—9½ cl. VI. Istoria, prof. Ioan Petrovici, de la 9½—10 cl. V. Magiara, prof. Dr. Ioan Bunea, de la 10—10½ cl. V. Româna, prof. Dr. Ios. Blaga, de la 10½—11 cl. IV. Istoria naturală, prof. Ipolit Ilasievici, de la 11—11½ cl. IV. Germana, prof. Dr. C. Lacea, de la 11½—12 Declamaţiuni și coruri vocale. De la 2½—3 p. m. cl. III. Latina, prof. Ioan Petrovici, de la 3—3½ cl. III. Istoria, prof. G. Vătășan, de la 3½—4 cl. II. Aritmetica, prof. Lazar Nastasi, de la 4—4½ cl. II. Latina, prof. Nicolae Sulică, de la 4½—5 cl. I. Geometria, prof. P. Percea, de la 5—5½ cl. I. Geografia, prof. G. Vătășan. *B) La școla reală*: Sâmbătă, în 26 Iunie v. a. m.: de la 7½—8 cl. IV. Religia, prof. Dr. Sterie Stinghe, de la 8—8½ cl. IV. Francesa, prof. Dr. C. Lacea, de la 8½—9 cl. III. Româna, prof. Nicolae Bogdan, de la 9—9½ cl. III. Geometria, prof. P. Percea, de la 9½—10 cl. II. Germana, prof. Dr. C. Lacea, de la 10—10½ cl. II. Geografia, prof. Mihail Navrea, de la 10½—11 cl. I. Magiara, prof. N. Bogdan, de la 11—11½ cl. I. Aritmetica, prof. Aurel Ciortea.

Notă. Esamenele se ţin în sala festivă a gimnasiului. — Școlariul care va absenta de la esamen, nu se va promova, ci va avé sĕ facă esamen supletor în Septembre a. c.

Duminecă în 20 Iunie v. după amiazi la 6 ore se va ţiné esamenul public din gimnastică în curtea de gimnastică. — In cas de timp nefavorabil esamenul se va ţiné la aceeași oră într'una din zilele următóre.

Duminecă în 27 Iunie v. după serviciul divin, la care vor participa toţi școlarii, se va încheia în mod solemn anul școlar 1903/4, distribuindu-se premiile, în sala cea mare a institutului.

La încheierea anului școlar în 27 Iunie v. fie-care școlariu va primí testimoniu școlar și un esemplar din anuarul șcólei. Școlarii absenţi, cum și restanţierii cu didactru, nu vor primí anuarul șcólei.

La esamenele acestea, cum și la festivitatea de încheiere a anului școlar, se invită cu tótă stima părinţii, amicii și binevoitorii acestor șcóle.

Brașov, în 10 Iunie v. 1904.

Direcţiunea.

Programa esamenelor

de la gimnasiul public român gr. or. din Brad, la finea anului școlar: 1903—1904.

In 18 și 19 Iunie v. se vor ţiné esamenele scripturistice și verbale cu privatiștii.

In 21, 22 și 23 Iunie. Se vor ţiné esamenele de clase cu tóte clasele.

Joi în 24 Iunie. După finea serviciului divin, esamenul cu clasa III-a elementară, din tóte obiectele de învĕţămênt. După prânz, de la 3—5 clasa a IV-a elementară, din tóte obiectele.

Vineri în 25 Iunie. De la 7—9 a. m. esamen cu cl. I. g. din Religie, Magiară, Geometrie și Desemn. De la 9½—11½ cl. II a g. din Română, Latină, și Istoria naturală. De la 3—3½ p. m. Cantul cu tóte clasele. De la 3½—5 p. m. Gimnastica cu tóte clasele.

Sâmbătă în 26 Iunie. De la 7—9½ a. m. cl. IV-a g. din Română, Germană, Algebră și Istoria Ungariei. De la 9¾—12 a. m. cl. III. g. din Religie, Geografie, și Aritmetică.

Duminecă în 27 Iunie. După finirea serviciului divin cu doxologie, festivitatea încheierii anului școlar, împărţirea premiilor și a testimoniilor.

Din conferenta corpului profesoral ţinută în 4 Iunie 1904 v.

George Părău
dir. gimnas.

NOUTĂŢI

Esamen „fórte bun“. Duminecă după amiazi s'a ţinut esamenul cu elevii școlei de aplicaţie a institutului pedagogic-teologic archidiecesan, la care funcţionéză ca învĕţătoriu Candid Popa. Esamenul a fost presidat de protopresbiterul Ioan Papiu, ear' ca óspeţi au asistat dd. Dr. E. Roșca, director seminarial, M. Voileanu, asesor consistorial, părinţii elevilor, și numĕroși seminariști. După terminarea esamenului dl protopresbiter Papiu constatând succesul fórte bun al esamenului, laudă în cuvinte fórte alese diligința și zelul învĕţătoriului C. Popa întru împlinirea conștienţiósă a chiămării sale, și esplicând însemnătatea și folósele învĕţăturii îndémnă pe părinţii elevilor sĕ ţină strîns la școla și biserica naţională.

*

Prinţul Leopold de Hohenzollern. care zilele trecute a petrecut în Viena, a fost decorat de M. Sa împĕratul și rege al nostru cu *ordul Sfântul-Stefan* în gradul de mare cruce.

*

Principelui Ferdinand al Bulgariei, în călĕtoria sa spre casă i-a eșit întru întimpinare la gara din Belgrad *regele Petru* al Sêrbiei, însoţit de ministrul seu de esterne *Pasici*. Au călĕtorit apoi împreună până la Breznic, de unde regele Petru și ministrul Pasici s'au rentors la Belgrad, ear' principele și-a continuat calea spre Bulgaria. Ziarele din Belgrad comentéză viu întâlnirea acésta. Conform unora, cu ocasiunea acésta s'a încheiat o înţelegere între Bulgaria și Sêrbia cu privire la atitudinea lor în cestiunea macedonénă; unele însĕ, de-și admit că se va fi vorbit și despre interesele internaţionale ale Sêrbiei și Bulgariei, totuși trag la îndoială încheerea faptică a óre-cărui pact formal.

*

Agitaţiuni republicane în Sêrbia. La Kragujevaţ (în Sêrbia) poliţia a deţinut doi cetăţeni fruntași, pe motivul că agită pentru regim republican. Ziariul „Stampa“ susţine a ști din isvor sigur, că o parte dintrĕ radicalii estremi s'a aliat cu cei de partidul republican.

*

Faptă bună. Ni-se scriu următórele: Fiind vechiu și crepat cuptoriul de la șopul de ţiglă al bisericei nóstre din Bundorf, în zilele acestea s'a făcut un cuptoriu nou. Pe când tocmai isprăviseră măestrii cu ziditul, în faţa mai multor credincioși tinĕrul George *Dracia* s'a oferit de bună voe sĕ plătéscă dînsul măestrii, și așa în faţa tuturor a depus în mânile epitropului 44 cor., preţul de tocmélă, și acesta mulţămindu-i i-a dat măestrilor. Ba a declarat în faţa tuturor, că și-a propus sĕ dee la sânta biserică încă 100 cor. când se va face ceas în turn, drept mulţămită că Dzeu i-a dat sănĕtate și noroc în cătănie și în București. Rugând pe Dzeu, ca bunului tinĕr sĕ-i dăruéscă și de aci încolo darurile cerești de care s'a bucurat până acum, îi aduc pe acéstă cale în numele întregului meu popor mulţămită. Bundorf, în 2 Iunie 1904. *Ioan Curta*, paroch gr.-or.

*

La fondul „Barcianu“. Candidaţii de învĕţători întruniţi în zilele aceste la facerea esamenului de cualificaţiune, au colectat întrĕ dînșii suma de 10 cor. 10 fil. în favorul fondului „Barcianu“ și au transpus'o Preaven. Consistoriu în acest scop.

*

Mulţămită. Subscrișii în numele comitetului și al sinodului parochial gr.-or. din Nucșóra, tractul Haţeg, aducem pe acéstă cale cele mai călduróse și sincere mulţămite onoratei direcţiuni și prin acésta întregului comitet al băncii *„Haţegana“* din Haţeg, care din convingere proprie, vĕdêndu-ne lipsa ce o avem cu clădirea școlei nóstre confesionale gr.-ort., ni-a dat ajutoriul seu și acum a doua-óră cu o sumă în bani gata de 37 cor. Fie bineprimită acéstă jertfă pusă pe altariul luminării poporului. Nucșóra, la 3/16 Iunie 1904. *Ioachim Cerbicean*, paroch, president. *Petru Mosi*, *Pantilie Federi*, epitropi.

*

Catastrofă înfiorătóre s'a întêmplat sĕptĕmâna trecută cu vaporul „General Slocum“, cu care fórte mulţi membri ai comunităţii religióse ev. luterane din New-Jork eșiseră sĕ facă escursiune împreună cu copiii lor. Din esplosiunea unui aparat de fert cu spirt s'a aprins bordul vaporului (impregnat cu puciósă), de la care în scurt timp întreg vaporul a luat foc. Catastrofa s'a întêmplat pe un astfel de loc al rîului, unde ambe malurile sunt formate de stânci, așa că era imposibilă debarcarea; ardĕnd a înaintat deci pe rîu în sus spre insula „Nort-Brotern“, dar' până sĕ ajungă acolo, situaţia devenise așa de primejdiósă, în cât cei cari n'au sărit în valuri și-au aflat mórtea în flacări. *1160* de vieţi omenești au cădut victimă catastrofei acesteia.

*

Viscol și grindină. Duminecă s'a descărcat asupra părţii nordice a Clujului o furtună împreunată cu povoiu și grindină, care deosebi pe hotarul dinspre muntele Sângiorgiu era de mărime cât nuca. Pometurile și sămănăturile au fost aprópe total nimicite.

*

Monede din seclul XIV. Cu ocasiunea săpăturilor ce se fac pentru canalisarea orașului Pojon lucrătorii au aflat îngropate în pămênt în o cutie de lemn mulţime de monede de aur din seclul XIV., de pe timpul regelui ungar Sigismund. Erau întrĕ ele peste o sută taleri de un florin, a căror valóre brută (a metalului) e 10—20 cor. unul, apoi 6 taleri tripli, a căror valóre brută e 50—60 cor. De sine înţeleș că valórea numismatică le e cu mult mai mare. S'au luat disposiţiuni pentru-ca preţiósele monede sĕ fie date în grija museului orășenesc din Pojon.

*

Din negrija mamei. O copilă de 3 ani a economului Ilie Iacota din Curtici jucându-se singură în apropierea unui ciubĕr cu apă, a voit sĕ se uite în oglinda apei, dar' a lunecat și a cădut cu capul în jos în ciubăr. Când a observat primejdia mamă-sa, mititica era mórtă deja.

*

Nu 'l pot învĕţa sĕ călăréscă! Jocheul G. Stern din Paris, cel mai vestit călăritoriu la cursele de cai, sĕptĕmâna trecută a fost asentat la miliţie, avênd sĕ serviască un an. Serviciul ordinar în Francia e de doi ani, Stern însĕ fiind unicul fiu și susţinĕtoriu al mamei sale, are favorul de a serví numai un an. Comisia de asentare l'a asentat la infanterie, respingêndu-i cererea de a fi asentat la cavalerie, pe motiv că un an e prea puţin timp pentru-ca sĕ pótă deveni *bun călăreţ*.

*

Fulger ucigaș. Sĕptĕmâna trecută s'a descărcat asupra Budapestei o furtună împreunată cu povoiu, dinaintea căruia doi lucrători: zilerul Andreiu Pacera și surugiul Iosif Farkas s'au adăpostit în șopul unei ţiglării stând proptiţi de un stâlp. La câteva minute după ce nenorociţii întraseră acolo, un trăsnet puternic a lovit în stâlp, ear' cei doi ómeni au cădut la pămênt morţi. După încetarea furtunei li-au fost aflate acolo cadravele arse de fulger.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Drept încuragiare și spriginire în lucrările nóstre de interes economic general ni-au servit onorabilii acţionari ai institutului de credit și economii *„Albina“* din Sibiiu și *„Doina“* din Câmpeni, cari la binevoitórea propunere a direcţiunilor respective, au ţinut sĕ ne voteze: prima un ajutoriu de 200 cor. ear' cealaltă de 40 cor., pentru cari ne permitem a le aduce și pe acésta cale cea mai adânc simţită recunoștinţă și *mulţămită* a Reuniunii nóstre agricole.

Cum Reuniunea a investit aprópe întrégă a sa avere bănéscă în „Albumurile“ de cusĕturi și ţesĕturi, ce sunt aprópe terminate, — ajutórele, de natura celor de sus, ne sunt de tot binevenite la acoperirea trebuinţelor budgetare ale Reuniunii.

Sibiiu, 20 Iunie n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

D. Comșa
president.

Vic. Iordăşianu
secretariu.

*

Cu ocasiunea întrunirii conferenţei preoţești la 18 Maiu v. în comuna nóstră *Coveș*, s'a arangiat din partea tinerimei sub conducerea dlui învĕţătoriu Alexandru Bârsan și o representaţie teatrală, și au incurs séra la cassă 70 cor. 40 fil. Spesele au fost de 55 cor. 12 fil. A resultat deci un venit curat pentru fondul parochial de 15 cor. 28 fil.

Contribuiri benevole au întrat de la următorii domni: Nicolae Gavrea, adm. prot. și consórta, 1 cor. 40 fil., Macedon Grec, paroch, Hundrubechiu, Valeriu Bonea, capelan, Fofeldea, Ioan Floca, paroch, Zlagna, Mihail Păcală, paroch, Șulumberg, Nicolae Pandrea, paroch, Ghijasa, Valeriu Cosma, paroch, Iacobeni, Ioachim Trif, paroch, Vĕrd, Ioan Răduleţ, paroch, Seliștat, Mihail Holerga, paroch, Măgărei, câte 1 cor., Dumitru Duca, notariu cercual, Bendorf, Daniil Constantinescu, paroch, Ighișdorf, Ioan Tat, paroch, Ţichindeal, Florian Bologa, paroch, Marpod, Ioan Alexandru, paroch, Ilimbav, Ioan Petrișor, paroch, Alţina, câte 80 fileri. Ioachim Părău, paroch, Agnita, Ioan Filipescu, paroch, Merghindeal, câte 40 fileri, și Ioan Savu, paroch, Vesĕud, 20 fileri.

Subscrișii, în numele comitetului parochial aduc și pe acésta cale marinimoșilor contribuitori cea mai profundă mulţămită.

Coveș, în 25 Maiu 1904.

George Borzia
paroch pres.

Ioan Târziu
epitrop I.

*

Cu ocasiunea concertului dat în Dumineca Tomii 1904, în comuna Arpașul-inf. protopresbiteratul Avrig, de un grup al teologilor din Seminariul Andreian din Sibiiu au suprasolvit următori stimaţi domní:

George Urdea, prim-pretor, Arpașul-inferior, 7 cor., Dr. Octavian Vasu, advocat, Făgăraș, 4 cor., Iosif Morariu, paroch gr. ort. Hosman, 3 cor., Nicolae Borza, paroch gr. ort., Viștea-inf., Solomon Făgărășan, paroch gr. ort., Drăguș, Ioan David, notar com., Avrig, câte 2 cor 60 fil., George Boeriu, notariu com. Arpașul-inf., 2 cor. 18 fil., Dr. George Moldovan, medic cerc., Arpașul-inf., I. Pop, câte 2 cor., Trandafir Dragomir, paroch gr ort., Arpașul-inf., 1 cor. 18 fil., Bisztray József not. com., Grecu Ioan, comerciant, Porumbacul-inf., Eufrosina Galaftion Vasu, Daia, George Borzea, not. cerc., Viștea-inf., Emil Cucu, vice-notariu, Porumbacul-inferior, Löbl Mor, cârciumariu în Arpașul-inferior, câte 1 cor., Ioan Marinescu, not. cerc., Ucea-inf., Schönberger Herman, apotecar, Arpașul-inf., Ioan Stanciu, paroch gr. cat., Viștea-inf., Hirschhorn Wolf, comerciant, Arpașul-infer., câte 60 fil., Vasilie Vasu, paroch gr, cat. Leon Vasu, înv., Petru Tarcea, înv., Vasilie T. Boeriu, cancel. pretorial, Gerasim Dobrin, primar com. în Arpașul-inf., câte 58 fileri, Jurcovan Vasilie, Drăguș, 40 fil., și Nistor Dobrin, v.-not., Ucea-inf., 20 fil., cărora peste tot le esprim și pe acéstă cale mulţămitele mele cele mai sincere.

Arpașul-inferior, 5 Maiu 1904.

Pentru comitetul aranjator:

Trandafir Dragomir
paroch gr. or.

Cărţi și reviste.

„Biserica ortodoxă română“ revista periodică a sf. Sinod al bisericei autocefale ortodoxe române, a apărut pe luna Maiu (fasc. 2, anul de esistinţă XXVIII) cu următoriul sumariu: Iubirea către Iisus Christos, de C., Enciclica metropolitului Teodosie (urmare din fasc. 1), comunicată și comentată de C. Erbiceanu; Indiferentismul religios și mijlócele de a 'l remedia (conferenţă ţinută la societatea culturală „Viitoriul“ din Iași), de Iuliu Scriban; Raportul dintrĕ religiune și moralitate (urmare din fasc. 1), de I. Mihăilescu; Note asupra istoriei bisericești a Românilor, pentru secl. XIX (urmare din fasc. 1), de C. Erbiceanu; Omiliile lui Afraate (urmare din fasc. 1), de Dr. I. Popescu; apoi predice și „cronică bisericéscă“.

„Biserica ort. română“ apare în București (tip. Cărţilor bisericești) în fascicoli lunari și costă 10 lei pe an.

*

„Cartea de Aur“, *volumul prim*, a apărut *în ediţie nouă*, și se póte procura de la autorul, *Teodor V. Păcăţian* (Sibiiu). Preţul 10 coróne. România 12 lei.

*

„Candela“, revistă bisericéscă-literară redactată în Cernăuţi de profesorul Dr. Emilian Voiutschi și cons. consistorial Alexandru Manastyrski, a apărut pe luna Iunie (fasc. 6, anul de esistinţă XXIII) cu următoriul sumariu: Adresaţii epistolei către Galateni, studiu esegetic de Dr. Gheorghiu; Cartea Jov, tradusă și esplicată după textul masoretic, de Dr. Octavian Isopescul (ambele continuări din fascicolii anteriori); 25 pagine text rusesc, apoi comunicări, întrebări și casuri pastorale, și cronice de interes bisericesc.

„Candela“ apare în fascicoli lunari și costă 8 coróne pe an. Birourile redacţiei și administraţiei sunt în residenţa archiepiscopéscă.

Oficială.

Onoratele oficii parochiale sunt îndatorate a espeda imediat la oficiile protopresbiterale discul de la Florii și din a doua zi de Rusalii, ca astfel tóte oficiile protopresbiterale sĕ-l aștérnă cât mai curênd la Ven. Consistoriu.

Posta redacţiei.

Abonat nr. 825. Ca sĕ conţină tóte cele dorite, nu se află. Dintrĕ cele de la noi mai aprópe de scopul dtale credem că va fi „cartea de rugăciuni pentru usul tinerimei“, de „un prietin al copiilor“. „Istorie biblică“ de Dr. I. Pușcariu, cu ilustraţiuni, se află. Trebuia sĕ restitui cele trimise și sĕ reclami a ţi-se trimite de cele ce ai comandat. Pentru orientare ţi-se trimite de la librărie un *catalog*; din acela vei alege ceea ce-ţi convine.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primește rĕspunderea.

Nr. 176. [146] 2—3

Concurs repețit

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Vasiliu Hodoșiu* din parohia **Iclandul-mare,** tractul Murĕș-Oșorheiu, pe basa resoluțiunei Preaveneratului Consistoriu arhidiecesan din 18 Iulie 1900 nr. 6153 bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta petițiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându-se în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta și cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Murĕș-Oșorheiu, în conțelegere cu comitetul parohial.

Nasna, 24 Maiu 1904.

Stefan Russu
adm. prot.

Nr. 279. [144] 3—3

Concurs

La școla elementară rom. gr. or. din **Sebeșul-săsesc** (Szászsebes) sunt vacante **patru posturi învĕțătorești.** Pentru întregirea acestora se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

1. Salariu fundamental 600 cor., ear' după serviciu de 3 ani la acésta școlă 800 cor.
2. Relut de cuartir și grădină 200 cor.
3. Cuincuenaliile legale, cari se computa de la instituirea definitivă și serviciul neîntrerupt la acésta școlă.

Cei cari vor fi instituiți la posturile acestea sunt datori sĕ mérgă Dumineca și sĕrbătórea la biserică și sĕ cânte cu copiii la s. liturgie; ear' cel designat prin comitetul parohial sĕ cultive grădina școlară de pomărit.

Concurenții au sĕ-și astérnă cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul prefipt subsemnatului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 270. [145] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕțătorești** vacante din comunele mai jos însemnate, în protopresbiteratul Sebeș, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Lancrĕm,** douĕ posturi, cu salariu câte de 600 cor., cuartir și grădină în natură sau relut în bani câte 60 cor.

2. **Daia,** douĕ posturi cu salariu câte de 600 cor. și relut de cuartir și grădină 60 cor. Salariul pentru unul este din repartiție pe popor, ear' pentru celalalt 200 cor. din repartiție și 400 cor. întregire de la stat.

3. **Rechita—Purcăreți,** un post în centrul Rechita, ear' unul în prediul Purcăreți, fie-care cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Câlnic,** 5. **Deal,** 6. **Laz,** 7. **Sebeșel,** 8. **Pianul-superior,** 9. **Pianul-inferior,** câte un post, fie-care cu salariu de 600 cor., cuartir și grădină sau relut în bani 50 cor.

10. **Petrifalĕu,** cu salariu: 400 cor. de la popor, și 200 întregire de la stat, cuartir și lemne.

11. **Ciòra,** cu salariu: 200 cor. de la popor și 400 cor. întregire de la stat, cuartir și lemne.

12. **Vingard,** un post de învĕțătoriu, nu învĕțătóre, cu salariu de 600 cor. și 50 cor. relut de cuartir și grădină.

Cuincuenaliile se computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus sunt datori a merge Dumineca și sĕrbătórea la biserică și a cânta cu copiii la s. liturgie, și la însărcinarea comitetului parohial a cultiva grădina de pomărit, sub urmările provĕdute în Regulamentul pentru grădinile de pomărit, votat de sinodul protopresbiteral. — Concurenții au sĕ și astérnă cererile instruite conform normelor în vigóre, în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 76 1904. [141] 3—3

Concurs

Conform ordinului Preaven. Consistoriu arhidiecesan nrii 1857 și 7924 B din 31 Ianuarie a. c. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român" pentru posturile vacante de **parohi** în parohíile de clasa a treia:

1. **Fizești,** 2. **Sântă-Măria-de-pétră.**

Venitele fie-cărei parohíi sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Concurenții sĕ-și trimită cererile lor, instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Hațeg, în 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hațeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 283. [143] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea unui post de **învĕțătoriu** devenit vacant și a unuia sistemisat de nou la școla română gr. or. cu patru învĕțători din comuna **Rĕhău,** protopresbiteratul Sebeș, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt:

1. Salariu câte de 600 cor.
2. Grădină și vie.
3. Cuartir în noul edificiu școlar, eventual bani de cuartir 50 cor.

Cuincuenaliile se computa de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt la acésta școlă.

Cei cari vor fi instituiți la posturile acestea sunt datori a conduce în Dumineci și sĕrbători strana, școla de repetiție și a cultiva grădina de pomi cu elevii.

Concurenții au sĕ-și astérnă cererile instruite conform normelor din vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere în biserică spre a-și arata desteritatea în cântări și tipic.

Sebeș, 1 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral Sebeș:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 382 1904. [142] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕțători** de la școlele nóstre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune, în protopresbiteratul gr. or. Făgăraș, se escrie prin acésta concurs cu 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Berivoii-mici,** postul de învĕțătoriu cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

2. **Boholț,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

3. **Dridif,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Herseni,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

5. **Luța,** salariu anual 600 cor., cuartir și lemne de foc.

6. **Mândra,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

7. **Parĕu,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

8. **Sâmbăta-superióră-rĕsăritenă,** postul de al doilea învĕțătoriu cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

9. **Șercăița,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

10. **Șinca-nouă,** postul de al doilea învĕțătoriu, cu salariu anual de 600 coróne, cuartir și lemne de foc.

11. **Veneția-superióră,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

12. **Voivodenii-mari,** salariu anual de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-și substérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraș în Făgăraș, până la terminul susindicat cu observarea, că reflectanții sĕ se presenteze în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul, avênd cei aleși a instrua copiii de școlă în cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică la sfânta liturgie.

Făgăraș, 1 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraș.

Ioan Cândea
prot., adm. prot.

---

8 zile de probă!

Cu preț uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpĕta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere prețióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

1 orologiu de busunar anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent"), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanție pe 3 ani, și cutie.
1 lanț panțerat de goldin sau nichel, cu acățător, sistem parisian.
1 ac de cravată de goldin cu briliant.
1 părechе bumbi de manșete auriți, marca „Garanție".
1 garnitură bumbi de cămașă și guler de goldin, 15 buc.
2 inele de goldin cu pietri elegante.
1 oglinduță în cutie.

Aceste 14 prețióse și admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimițêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primește înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpĕrătorului, așa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis și franco.

— Se primesc vindĕtori și agenți. —

Aceeași garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care 'și păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 14—15

Nr. 254—1904 [136] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului **de paroh-primar** în parohia de clasa primă **Idicel,** protopresbiteratul Reghin, în necs cu ordinul consistorial dto 4 Maiu a. c. nr. 4699 Bis., se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în fóia „Telegr. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Petenții vor avé a așterne suplicele concursuale, instruite conform legilor în vigóre, oficiului protopresbiteral subscris p. u. Szász-Régen, avênd a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în comună, pentru a cânta, respective celebra și a cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Reghin.

Reghin, 11 Maiu, 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Galaction Șagău
prctopresbiter.

Ioan Stanciu
zugrav de case
Sibiiu, str. turnișorului 101
efectuește tot feliul de lucrări ce cad în specialitatea sa. Asemenea pictéză firme, prapori, icóne ș. a.
[147] 1—5

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs", și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.
construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui Fr. Wirth, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte
representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sĕ-și cumpere pianul lui W. Fritz & fiu.
Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui Proksch: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune Hölzl & Heitzmann de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino". (O invenție binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă Mannborg—Lipsca cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri
Victor de Heldenberg (94) 8—
Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser":
Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,
merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.
Plecarea Marția.

Vapórele acestea „Kaiser" plécă numai din Brema. Cine voește deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser" (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voește sĕ călĕtoréscă, și sĕ nu se lase a fi abătut ori înșelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voește. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor și pentru siguranță sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser" 118 cor., pe vapor de postă 95 cor.

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
(63) 26—31 casă de bancă și întreprindere de comunicațiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 63 Sibiiu, Sâmbătă 12/25 Iunie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

De ale „anchetei".

Sibiiu, 24 Iunie n.

Am vorbit în rîndul trecut despre argumentele pe cari nu le-am aflat înşirate nici unde ca espuse în sinul anchetei pedagogice, întrunită sěptěmâna trecută în Budapesta în chestia proiectului de lege referitor la reforma şcolară, despre argumentele *pedagogice*, pe cari domnii pedagogi, întruniţi în anchetă, au uitat sě le înşire, fie pentru întărirea, fie pentru slăbirea celor cuprinse în proiectul de lege asupra căruia aveau sě se pronunţe ca ómeni de specialitate în ale pedagogiei practice.

Nu le avem deci, şi astfel n'avem nici ce combate. Mai avem însě argumente de la cealaltă anchetă, pe cari încă nu le-am analisat. Astfel e afirmarea unuia dintrě domnii din anchetă, că statificarea esamenului de cualificaţie la pedagogiile confesionale e necesară chiar şi din motivul, că după datele statistice aflătóre la ministeriul de culte şi instrucţiune publică, astăzi sunt în ţéra întrégă învěţători cari nu ştiu ungureşte 1500, pe când înainte cu zece ani erau numai 1200. Va sě zică, numěrul dascălilor de la sate, neştiutori de limba statului, în loc sě se micşoreze, *creşte* mereu.

Nu tragem la îndoială esactitatea datelor acestora, de-şì posibilitatea încă nu o ţinem eschisă, că o mică greşélă de comput sě se fi făcut în jurul lor, schimbându-se cumva sumele, astfel, că în loc de a se fi pus suma mai mică întâiu, a fost pusă suma mai mare. Dar' sě primim lucrul aşa cum a fost presentat în anchetă.

Ce dovedeşte el? Nimic alta de cât aceea ce am susţinut şi susţinem noi, că învěţarea unei limbi nu depinde numai de la propunerea ei cu bun succes în şcólă, ci mai mult *de la mediul în care trăieşte cel ce o învaţă.* Iată deci dovadă, că nu elevi de şcólă, cari în câteva zile pot sě uite tot ce au învěţat în şcólă în cursul unui an, ci ómeni maturi, învěţători diplomaţi, *uită* din aceea ce ştiu şi ce au învěţat cu succes în pedagogie, imediat cum împrejurimea in care se află nu le mai dă prilej de a se esercia mai departe. Ajuns într'o comună în care nu aude vorbă unguréscă, pentru-că nu are de la cine sě audă, învěţătoriul nu va mai puté păstra în memorie de cât numai atât cât propune elevilor în şcólă din limba magiară, şi aşa, când vine inspectorul de şcóle în comună şi 'şi dă în vorbă cu învěţătoriul, vede că nu o prea rupe bine cu unguréscа, şi 'l trece în rubrica celor ce nu ştiu ungureşte.

Faptul însě e acela, că învěţătoriul *a ştiut* ungureşte, şi póte că a ştiut *fórte bine*, căci altcum nu primea testimoniu de cualificaţiune, subscris de dl inspector de şcóle, care, cum se ştie, mai curênd cere mai mult de cât mai puţin de la candidaţii de dăscălie din cunóşterea limbei magiare, dar' în urma mediului în care a ajuns, în urma totalei lipse de esercíţiu, a uitat mult din aceea ce a ştiut, ori şi dacă n'a uitat nimica, (şi póte că acesta e adevěrul) îi lipseşte *desteritatea* de a se pronunţa cu uşurinţă într'o limbă pe care n'o aude vorbindu-se în jurul seu, pentru-că aceea nu va puté dovedí nimeni, de-şì argumentul în *acest* scop a fost scos pe plan, că învěţătorii nemagiari aşa ies din pedagogiile confesionale, *nepregătiţi din destul* în limba ungurésсă, deci e necesar, ca în viitoriu sě dee esamenul de cualificaţie în faţa unei comisiuni numite din partea guvernului. Nu; învěţătorii ies bine pregătiţi din pedagogiile confesionale, — ne gândim la ale nóstre, româneşti. — căci altcum comisarii guvernului, inspectorii de şcóle, nu li-ar subscrie testimoniile de cualificaţiune. Şi nu vor fi cu nimic mai bine pregătiţi în limba magiară nici aceia cari în viitoriu vor da esamenul de cualificaţie în faţa comisiunii de stat. Sfîrşitul însě va fi acelaşi ca şì astăzi; ajuns într'o comună în care nu aude vorbă ungurésсă, învěţătoriul va uita mult din aceea ce ştie, şi astfel şi cu cei cualificaţi din partea comisiunei de stat inspectorul de şcóle tot aşa nu va fi mulţămit peste câţiva ani, fiind-că nu va mai ştí sě-i vorbéscă fluent ungureşte.

Dar' şcóla e de vină? Ori comisia care i-a dat testimoniu da cualificaţie? Nu; mediul în care trăieşte, şi care nu póte fi schimbat. Cu atât mai puţin póte fi schimbat deci cu privire la elevii sei, de cari se va prinde ceva din limba ungurésсă câtă vreme stau în şcólă, sub paza învěţătoriului, dar' o uită cum ies din curtea şcólei şi întră în mediul în care s'au născut şi în care trăiesc, în familie, unde nu aud de cât limba lor maternă. Şi astfel argumentul de sus vorbeşte *pentru* noi, nu în contra nóstră. Căci în lipsa unui mediu potrivit, pe care nu 'l póte crea în mod artificial nimeni, nici învěţătoriul, nici guvernul, cu tótă asprimea trecută în lege, fiindcă l-'a creat natura: cum se póte gândí cineva la aceea, că elevii din satele româneşti de es. vor puté sě înveţe în şcólă limba ungurésсă în měsura, ca sě-şi pótă esprima în ea *corect* şi *fluent* gândirile? Din punct de vedere pedagogic e *posibilă* atingerea unei astfel de desterităţi?? Asta e chestia pe care ancheta a doua, aşa numită *pedagogică*, trebuia sě o lămurésсă, — dar' n'a lămurit'o.

Rěsboiul.

Ştiri telegrafice, până acum necontrolabile, raportéză că óstea lui *Oku* şi cea a lui *Kuroki*, cari ambele luaseră la gónă rěmăşiţele óstei lui *Stackelberg* scăpate din lupta de la Vafangku, şi în ajutoriul cărora *Kuropatkin* trimisese trupe auxiliare, — întrě Haiceng şi Liaojang au bătut cumplit trupele ruseşti, gonindu-le până la Liaojang (unde îşi avea cuartirul general Kuropatkin). Se spune chiar că Japonesii ar fi ocupat şì Liaojangul, ear' oştirile ruseşti s'au retras spre Mucden (capitala Mandjuriei).

Dacă ştirile despre căderea Liaojangului vor fi adevěrate, atunci acest nou succes al Japonesilor valoréză pentru sórtea rěsboiului mai mult de cât tóte învingerile lor de până acum.

Un lucru însě e cert. Japonesii luptă cu un eroism care trebue sě pună lumea în uimire. Se bagă orbeşte în plóea de glónţe. Semnul că *ştiu* pentru-ce luptă.

La sfêrşitul anului şcolar.

Un an de muncă, trudă şi ostenélă se prăbuşeşte în noianul veciniciei, de unde nu mai este reîntórcere, căci ce s'a trecut din timp, trecut rěmâne pe vecie.

Şi acum, când noi, pe cari sórtea ne-a chiămat sě închinăm puterile nóstre spirituale cultivării tineretului român, venim si ne întórcem ochirea pe drumul ce duce înděrět pe câmpul mănos al cultivării popórelor: ce întâlnim óre în lungul şi latul acelui drum?

E greu, de tot greu a înşira anumite fructe pe cari *ad oculos* sě le poţi pune şi arăta înaintea publicului mare, dornic de a vedé resultate. Vor fi şi de aceia, cari vor afirma, că se pot arăta resultate, că resultate aştéptă de la noi societatea şi încă cu tot dreptul, şi că dór' de aceea sunt esamenele, ca sě dovedim ce am isprăvit şi ce am făptuit în cursul anului şcolar, de care acum avem sě ne despărţim.

Cu tóte acestea sě mi-se dee voe a nu fi de acord cu cei-ce astfel judecă în punctul aprecierii esamenelor. Noi cari muncim în cariera de dascăl român ştim, dacă voim sě fim sinceri, şi dacă vrem sě înţelegem rostul culturei şi educaţiei, câtă valóre sě atribuim esamenelor. Da! E adevěrat, că prin esamene poţi sě areţi, că ai percurs un óre-care cuant de material stientific, şi prin multă silinţă poţi sě aduci copiii acolo, ca sě-şi *însumeze* anumite cunoştinţe memoriale, cu cari eventual poţi sě paradezi.

Imi aduc aminte din timpul copilăriei, cum dascălul nostru din sat ne făcea la vre-o câţiva inşi favorul, sě ne dee câte o aşa numită „oraţie" la esamen, adresată domnului protopop, preot local, epitrop etc., cu care oraţie ne produceam mai bine de cât cu odată unul e unu.

Că ce înţeles aveau astfel de oraţii nu am înţeles atunci. Inţeleg însě acum rostul lor, dar' nu punêndu-mě pe punctul de vedere al interesului instrucţiei, ci pe punctul de vedere practic, de a se pune bine domnul învěţătoriu cu anumite autorităţi. Şi cumcă şi-a ajuns scopul, o ştiu, că trecea de un bun învěţătoriu, mai ales că ne punea de mici sě cântăm în biserică, sě cetim psalmi şi sě spunem apostolul. Nu condamn metodul cu întroducerea elevilor în cele ale bisericei, dar' condamn punctul de vedere de a socotí acesta ca singurul scop al instrucţiei şcolare, care, durere, şì astăzi nu voeşte sě iese din capetele multora.

In necs cu cele esperiate de mine, susţin, că esamenele precum ele se practică încă în cele mai multe părţi, nu sunt de cât nişte *decepţiuni optice*. Cunoştinţele, pe cari şi-le-a grămădit bietul elev pentru esamen, a doua ori a treia zi după esamen dispar ca şi cum nu ar fi mai fost.

Contrar acestor puncte de vedere susţin, că esamenul are sě fie o sěrbătóre şcolară, la care părinţii şi elevii sě-şi aibă bucuriile lor, unii vědêndu-şi copiii mai deştepţi, mai ascultători, mai lucrători şi mai veseli, alţii avênd conştiinţa, că în anul trecut a crescut capitalul lor spiritual şi s'a îmbogăţit voia de muncă şi de ocupaţie. Omul care iubeşte munca şi nu încétă a-şi face tot feliul de ocupaţii, e adevěratul om. Acesta nu va fi nici lipsit, şi nu va cădé nici în pěcate. Drept aceea vine pedagogia modernă şi cere cu tótă insistinţa sě se pună preţ pe desvoltarea plăcerii de a studia, voiei de a se ocupa, sau cum se zice în termini pedagogici: pedagogia de azi tinde la *desvoltarea unui interes în spiritul elevilor*. Cel-ce are *interes psichic* are arma cea mai bună pentru a duce lupta în greul acestei vieţi.

E lucru înţeles de tótă obştea, că *interesul psichic* la esamen nu-l poţi expune spre privire. Acésta se póte afla numai dacă ai timp sě observi un elev ani îndelungaţi.

Urméză deci că o reformă a esamenelor se impune ca o necesitate de prima ordine. Cum sě se facă acest lucru, nu se póte desfăşura în cadrele unui articol de ziariu. Dar' că e necesar, nu mai încape îndoială.

Dr. Petru Şpan.

Reforma învětămêntului poporal.

Despre noul proiect de lege referitor la reforma învěţămêntului public nemagiarii zic că pentru ei cuprinde disposiţii fórte jignitóre, ear' compatrioţii magiari spun, că stăpânirea magiară, vrênd a învěţa şi a deda popórele nemagiare conlocuitóre a gândí, a simţí şi a grăí ungureşte, nu vrea alta de cât sě le dee posibilitatea de a se ferici. Adecă, stăpânirea magiară pe Români, Nemţi, Saşi, Slovaci şi Sêrbi vrea sě-i înveţe şi dedee a vorbí ungureşte numai pentru-că vrea, ca prin aşta sě-i fericéscă.

Sě admitem că e aşa, sě credem compatrioţilor magiari, că ei cu ajutoriul unei legi în care se cuprind disposiţii ca cele din proiectul de lege despre reforma învěţămêntului poporal, în adevěr vreau numai sě ne fericéscă; întrebarea ce trebue sě li-o adresăm este, că gânditu-s'au ei ori nu s'au gândit la *pedecile* de cari sigur că cumplit se va isbí planul lor de a ne învěţa şi mai ales de a ne deda sě vorbim ungureşte? După proiectul de lege despre reforma învěţămêntului poporal, mijlocul cu care stăpânirea vrea, ca pe popórele nemagiare conlocuitóre sě le înveţe şi dedee a vorbí ungureşte, sunt *şcólele poporale*, chiar şi cele confesionale nemagiare, cu tóte că acestea sunt create şi susţinute nu de stăpânirea magiară, ci de confesiunile respectivelor popóre nemagiare.

Invěţătorii de la şcólele poporale nemagiare vor învěţa a vorbí şi a scrie ungureşte pe copiii nemagiari încredinţaţi creşterii şi instruării lor, bine sau rěu, mult sau puţin, aşa precum le va fi cu putinţă. A-i *silí* însě pe asemenea copii, ca ei în orele libere, în conversaţia unii cu alţii, cu părinţii, fraţii, rudeniile şi peste tot cu conaţionalii lor sě vorbéscă ungureşte, aşa cred, că pentru ori-care învěţătoriu de la o şcólă poporală nemagiară, va sě zică chiar şi pentru învěţătorii cuprinşi de un estraordinar zel şi însufleţire pentru propagarea limbei magiare, are sě fie o imposibilitate vecinică, ceea-ce gândesc că nu e de lipsă sě mai şì dovedesc, fiind-că ori-care om cuminte ştie că e aşa.

Sunt numěróse şcólele poporale nemagiare, prin cari stăpânirea vrea sě dedee pe nemagiari a vorbí ungureşte. Cu mult mai numěróse însě sunt acele şcóle de limbi, cari au luptat, luptă şi sigur că vor lupta şì în viitoriu cu o neîntrecută perseveranţă şi cu cele mai vĕdite resultate în ce priveşte *păstrarea* limbilor, şcóle în cari popórele nemagiare până acum şi-au păstrat şi cultivat cu deplină înlesnire şi plăcere gândirile şi simţirile. Acele fórte numĕróse şcóle de limbi sunt: familiile româneşti, nemţeşti, săseşti, slovăceşti şi sêrbeşti.

Pe familiile acestor popóre nemagiare ca pe tot atâtea şcóle de limbi, stăpânirea nici-când nu le va puté trage în serviciul propagării limbei magiare. Tóte aceste familii, grupându-se după limba în care s'au născut şi botezat, şi în care au trăit şi vreau sĕ trăiască, — se însufleţesc şi se îmbărbătézĕ reciproc la nobila şi înălţătórea lucrare de a-şi păstra limba, datinele şi obiceiurile, — cari se deosebesc de ale Magiarilor.

Şcólele poporale, ca şcóle de limbă magiară, chiar şi cele nemagiare confesionale, în lupta cu familiile nemagiare şi în cea cu totalitatea acestor familii, grupate după limbă şi neam, — sigur că au sĕ rĕmână învinse, fiind-că familiile nemagiare sunt pĕtrunse astăzi tóte de nobilul simţ naţional şi de sfânta conştiinţă naţională. Ele se ocupă mult mai mult cu indivizii eşiţi din sinul lor, de cum se ocupă şcólele poporale, şi apoi lucruri şi împrejurări lăsate de Dumnezeu fac ca familiile sĕ aibă influinţă mai mare, neasemĕnat mai mare şi mai durabilă asupra odraslelor lor, de cum are şcóla.

Iată deci una dintrĕ pedecile cari se vor opune încercării stăpânitorilor şi compatrioţilor nostri magiari de a ne ferici cu limba magiară.

O altă pedecă e aceea, că massele popórelor conlocuitóre nemagiare, sau numĕroşi nemagiari de rînd, absolut de loc nu simt lipsa de a învĕţa şi a se deda a vorbi ungureşte, fiind-că cunoştinţa limbii ungureşti şi desteritatea de a vorbi ungureşte nu schimbă în mai spre bine generalele referinţe şi condiţii de traiu şi vieţuire ale nemagiarilor.

Trebue recunoscut, că sunt nemagiari cari simt lipsa de a vorbi ungureşte, precum sunt şi magiari, cari de lipsă şi de silă trebue sĕ vorbéscă în una sau în mai multe limbi nemagiare. Asemenea nemagiari învaţă limba magiară şi se folosesc de ea, întocmai cum şi dintrĕ Magiari unii învaţă şi vorbesc în una sau mai multe limbi nemagiare, după cum şi pe ei îi constrîng împrejurările şi condiţiile de traiu şi vieţuire.

Aceea ce fac însĕ asemenea indivizi nemagiari şi magiari, nu fac massele popórelor sau ómeni de rînd, mai ales acolo, unde ei, locuind în masse compacte, au pesibilitatea de a veni în continuă atingere şi comunicaţiune cu conaţionalii lor, cu cari, lucru natural, că vorbesc în limba în care mai bine sĕ pot înţelege, în limba lor naţională.

Massele popórelor nemagiare conlocuitóre, numĕroşii nemagiari, nu va puté stăpânirea nici-odată sĕ i dedee a vorbi ungureşte, sĕ-i fericéscă cu ajutoriul limbii magiare, fiind-că, precum am mai zis, nemagiarii de rînd absolut de loc nu simt lipsa de a învĕţa şi de a se deda a vorbi ungureşte. Ei numai aşa ar simţi lipsa de a învĕţa şi vorbi ungureşte, dacă în limba lor naţională nu şi-ar puté esprima cu deplină înlesnire şi claritate gândirile şi simţirile, ori dacă ar vedé că de cunoştinţa limbii magiare şi de desteritatea de a o vorbi sunt legate óre-cari favoruri.

De esemplu, dacă ar vedé, că cei-ce ştiu ungureşte plătesc dare mai puţină, ori nu plătesc de loc, cătănesc mai puţin, şi li-se iartă în parte sau de tot şi cele mai vĕdite fărădelegi. Ori dacă stăpânirea magiară ar înfiinţa — sĕ zicem — un institut de credit, care celor ştiutori de limba unguréscă le dă bani fără a 'i mai pretinde înapoi şi dacă s'ar ivi în Ungaria meseriaşi, industriaşi, comercianţi şi neguţători, cari din fanatism pentru lăţirea limbii magiare, productele, respective marfa lor ar da-o pe nimica, sau cel puţin cu preţ fórte redus, însĕ numai celor ce ştiu şi vreau sĕ vorbéscă ungureşte, şi dacă ar vedé, că cei-ce vorbesc ungureşte sunt mai înţelepţi, mai tari, mai voinici, mai buni de lucru, mai cu noroc, şi se bucură neîntrerupt de sănĕtate şi trăesc mai mult.

Cu un cuvênt, dacă ar vedé că Dumnezeul ceriului şi al pământului, de la care sunt tóte, pe cei-ce vorbesc ungureşte îi ajută mai bine cu puterea sa cea preaînaltă şi nepricepută de ómeni, de cât pe alţii, cumpĕniţi sĕ nu ştie vorbi ungureşte.

Fie compatrioţii şi stăpânitorii nostri magiari cât de înţelepţi, mândri şi puternici, totuşi ei nu vor puté iscodi legi cari ştiutorilor a vorbi ungureşte sĕ le acórde favoruri ca cele amintite. Prin urmare, compatrioţii şi stăpânitorii nostri magiari nu vor puté face, ca massele popórelor conlocuitóre nemagiare sĕ simtă lipsa învĕţării limbii ungureşti.

Ştiu destul de bine ungureşte şi la vreme de trebuinţă vorbesc şi scriu bucuros ungureşte.

Copiii mei cei mai mărişori, încă ştiu ungureşte. Asta e dovadă eclatantă, că ceea ce am scris, nu am scris din ură faţă de limba magiară, deci nu cu scop de a agita contra ei, ci curat numai, ca după putinţă sĕ arăt şi eu, că proiectul de lege despre reforma învĕţământului poporal, cum şi argumentaţiunile cari tind a 'l sprigini, sunt zadarnice frământări de creeri, şi că scopul final, la care ţinteşte proiectul, *nu se va ajunge.* La un resultat s'a ajuns însĕ cu acel proiect, şi anume la acela, că s'a astupat încâtva gura neastîmpăraţilor şi guralivilor şoviniştí magiari. Resultatul acesta însĕ, care nici nu va avé lungă durabilitate, ne amăreşte mult pe noi, nemagiarii, şi pe veritabilii patrioţi magiari, cari cu noi împreună doresc ferbinte, ca întrĕ magiari şi nemagiari sĕ fie frăţietate şi concordie, basate pe egalitate de drepturi şi pe tratament drept, imparţial şi binevoitoriu.

Manasie Iar
preot român ortodox.

Revistă esternă

Regele Petru şi principele Ferdinand. Ziarele din Sofia comentând întâlnirea de la Belgrad a principelui Bulgariei cu regele Sêrbiei cu ocasiunea călĕtoriei celui dintâiu spre Sofia, 'i atribue însemnătate cu mult mai mare de cum s'ar fi credut l'a început. In acésta întâlnire, la aparenţă numai de caracter privat, presa bulgară vede un însemnat progres spre apropierea politică întrĕ cele două ţeri slave.

*

Albanie autonomă. Rapórte din Constantinopol, din isvor neoficial, vestesc că cercurile guverniale turceşti se ocupă cu planul de a da Albaniei autonomie, pentru-ca astfel s'o subtragă de sub influinţa statelor străine, deosebi a Italiei, care în timpul din urmă prea şi-a fost dat pe faţă dorinţele de a se face protectorul ei. Intrĕ altele Albania autonomă va avé *adunare naţională* (dietă) cu deputaţi aleşi de însaşi poporaţiunea; dieta va alege pe funcţionarii provinciei (afară de *guvernator*, pe care 'l va numi Pórta); contribuţia incassată în Albania rĕmâne pentru acoperirea trebuinţelor ei, ear' în cât nu s'ar ajunge pentru clădirea de drumuri, căi ferate şi desvoltarea mineritului, sumele necesare i-se vor asemna din cas în cas din vistieria imperiului; corpul oficeresc şi instructorii armatei albanese, ce va fi sĕ se înfiinţeze, va fi recrutat dintrĕ oficerii de naţionalitate albanesă din armata turcéscă; se vor bate *monede albanese*, pe avers cu chipul sultanului, ear' pe revers cu emblema Albaniei şi cu inscripţia: Albania; în cas de rĕsboiu Albania va avé sĕ pună la disposiţia Turciei 35 regimente sub comanda unui comandant de naţionalitate albanesă; în cas că Albania va fi atacată din partea óre-cărui stat european, Turcia are s'o apere cu armata teritorială şi cu marina de rĕsboiu a sa; afacerile interne şi esterne le va resolva în sfera sa de competinţă guvernul albanes, avênd a se cere intervenţia şi sprijinul Porţii numai în cestiuni de natură mai delicată şi dificilă, etc.

Un fruntaş albanes, care trăeşte în Constantinopol şi e persónă binevĕdută în cercurile turceşti superióre, spune că cu ocasiunea selamlicului (consiliu de ministri) ţinut Vineri s'a discutat şi asupra planului acestuia şi că mare-vizirul *Ferid paşa* (albanes de origine) după selamlic a făcut raport sultanului.

Şi se pare că realisarea acestui plan nici că va da de pedeci, deóre-ce Albanesii l'ar accepta bucuros, ear' Turcia nu perde prin el nimic, din contră: şi-ar înfiinţa la granita apusénă o fortărĕţă, de care vor avé totdéuna sĕ se lovéscă cei cari ar voi sĕ atace de către apus imperiul turcesc.

Din tractul Lupşei.

— Conferenţă preoţéscă. —

Ponor, 16/29 Maiu, 1904.

(Fine).

Redeschidêndu-se şedinţa la 3 ore p. m., conform programului stabilit, părintele *R. Gomboş* din Sălciua-de-jos dă cetire operatului seu: *„Cari sunt scăderile cele mai înrădĕcinate în popor şi cu ce mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor?“* Apoi se deschide discuţie liberă asupra lui. La discuţie iau parte preoţii: Aurel Boier, Avram Cioran, Radu Jantea, Ioan Sava, Simion Pop şi presidiul, în urmă se constată, că partea primă a operatului (enumĕrarea scăderilor) e succésă, dar' mijlócele de îndreptare (partea a II-a) nu sunt accentuate de ajuns. Autorului i-se esprimă mulţămită protocolară.

La ordinéa zilei urmézĕ cetirea *„Planului cronologic“* al tuturor agendelor unui paroch în decursul unui an, temă lucrată de *Vasilie Ruşdea şi Eugen Muntean.* Dăpă ce iau parte la desbatere mai mulţi membri, întrĕ cari: R. Gomboş, A. Cioran, N. Manciu, G. Lazar, E. Muntean, subscrisul etc. şi presidiul, elaboratul se primeşte cu aditamentul lui L. Ciorbea, în care Preaveneratul Consistoriu archidiecesan sĕ fie rugat, ca pe basa tuturor planurilor cronologice din tóte tractele sĕ stabiléscă un plan comun şi uniform pentru întréga archidiecesă, conţinênd rubrici şi pentru numerii şi datul resolvirei (evidenţă). In acest plan sĕ se inducă şi serbătorile impuse prin legile statului, (ca d. e. Stul Stefan, ziua morţii reginei Elisaveta, când este oprit a se ţiné prelegeri şcol. etc.), observare făcută de R. Gomboş.

La punctul următoriu: *„Ce fel de reuniuni s'ar puté înfiinţa la noi?“* dl A. Cioran însărcinat cu lucrarea acestei teme referézĕ verbal: convins fiind, că din mai multe puncte de vedere la noi încă în mai mulţi ani neputêndu-se înfiinţa nici un fel de reuniune, nici operat în scris n'a pregătit şi propune, ca acest obiect sĕ se iee de la ordinea zilei. Romul Gomboş este în contra acestei propuneri. Mai luând cuvêntul N. Manciu, G. Lazar, I. Sava, V. Ruşdea, V. Bumbuţ şi presidiul, — se primeşte procedura recomandată de presidiu, ca adecă în părţile nóstre, preoţii folosindu se de ocasiuni deocamdată sĕ încerce a face câte o colectă, fie cât de mică, fie cât de pe încetul, pentru înfrumseţarea bisericei, ajutorarea sĕracilor sau alte scopuri umanitare.

Urmézĕ *proiectul de statute pentru societatea de ajutorare a preoţilor şi învĕţătorilor,* votat de conferenţa învĕţătoréscă din Sebeş, referent veteranul paroch al Ocolişului-mare Nistor *Manciu.* După-ce referentul arată paragraf de paragraf scaderile acestui proiect şi şi povara materială ce ar urma asupra nóstră prin acceptarea lui, — propunerea dsale de a nu întra preoţimea din tractul nostru în acea tovărăşie sau însoţire se primeşte cu unanimitate.

Terminată cestiunea acésta, parochul G. *Lazar* dă cetire operatului seu: *„După care plan şi principii sĕ se conducă condica momentelor istorice?“* — operatul se declara succes.

Acum se deschide discuţie asupra predicei rostită de L. Ciorbea atât ca conţinut cât şi asupra felului de predare. Predica se declară pe deplin succésă, autorului i-se esprimă mulţămită protocolară şi se invită a o publica. Referitor la rostirea predicelor se accentuézĕ că este bine sĕ se foloséscă şi gesticulaţiuni moderate.

Vine la rênd tema *despre concubinate şi mijlócele pentru stirpirea lor,* lucrată de N. *Manciu.* După o discuţie la care iau parte mai mulţi membri şi presidiul, se decide, ca preoţii sĕ cerce a delătura acest pĕcat arătând poporului mărimea lui şi relele ce urmézĕ din el; apoi sĕ se cérĕ ajutoriul autorităţilor politice (protopretor, vice-comite); în fine sĕ se recurgă la aplicarea de pedepse bisericeşti (ca d. e. denegarea mărturisirei, cuminecăturei, înmormêntare fără clopote), aceste însĕ numai cu concesiunea prealabilă a autorităţii superióre bisericeşti.

Urmézĕ referada comisiunei asupra celor două circulare consistoriale menţionate mai sus. Preste cel referitor la timpul ţinerii serviciului divin, fiind acesta normat în cărţile rituale, de-şi ici-colo s'au făcut unele abateri, nu însĕ în detrimentul, ci din potrivă, tocmai întru promovarea şi întărirea religiosităţii — la propunerea comisiunei se trece la ordinea zilei. Cu privire la al doilea, referitor la înfiinţarea de cursuri cantorale, comisiunea propune şi conferenţa primeşte, că din lipsă de mijlóce materiale astfel de curs la noi (înţeleg tractul nostru) nu se póte înfiinţa. De altcum pentru durata lui s'ar recere două luni.

La ordinea zilei vin propunerile de sinestătătóre. Parochul L. *Ciorbea* face trei propuneri în cari Preaven. Consistoriu archidiecesan este rugat:

1. Pentru edarea unui *îndreptariu* sau mai corect zis *Stilistică* pentru preoţi, care sĕ cuprindă modele şi formulare pentru agendele tuturor afacerilor ce pot obveni în cancelaria unui oficiu parochial (şi ppresbiteral).

2. Pentru edarea unei *colecţiuni sau „codice“* al tuturor ordinaţiunilor, circularelor şi legilor bisericeşti mai însemnate, de cari preotul zilnic are lipsă în activitatea sa, şi în fine

3. Pentru editarea cât mai grabnică a nou proiectatului *„Protocol parochial“.*

Mai făcênd preotul Ioan Coc o propunere în interesul desvoltării predicei bisericesti, luându-se notă la protocol despre exortaţiunea protopresbiterului şi la propunerea lui L. Ciorbea designându-se locul pentru conferenţa viitóre în parochia Lupşa, cam pe la orele 8 séra presidiul închide conferenţa mulţămind membrilor pentru zelul şi activitatea desvoltată.

La masa comună nu au lipsit nici toastele şi înveselitórele cântări. A toastat zelosul nostru protopop pentru Escelenţa Sa dl archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu,* apoi mai târziu pentru preoţimea tractuală. Preotul R. Jantea pentru buna armonie întrĕ toţi. A. Cioran pentru gazda casei (parochul locului) şi în fine subscrisul pentru dl protopresbiter.

Incheiu acéstă corespondenţă cu dorinţa, ca la anul earăşi sĕ ne revedem cu toţii în Lupşa deplin sănĕtoşi şi voioşi.

Preotul Laurenţiu Ciorbea.

Cestiuni şcolare.

Programa

pentru încheerea solemnă a anului şcolar 1903/1904, ce se va ţiné Dumineca în 26 Iunie 1904 n. de la $10^{1}/_{2}$—$12^{1}/_{2}$ ore a. m. la şcóla civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiiu.

1. Cor: *„Rugăciune“*, în 2 voci, de G. Mugur.
2. Marş din baletul *„Die Puppenfee“*, de I. Bayer, (pentru 4 mâni), esecutat de *Iuliana Vessa* şi *Măriória Popp*, eleve în cl. II. civ. şi IV. elem.
3. Air de l'opera *„Robert le Diable“*, de Meyerbeer, esec. de *Florica Popp*, elevă în cl. II. civilă.
4. *„Humoresken“*, de Arnold Krug, esec. de *Melania Leşnican*, elevă în cl. II. civ.
5. *„Melancolia“*, de Jul. Schaeffer, esecutată de *Delia Trăilă*, elevă în cl. III. civ.
6. *„Cântece poporale“*, culese de I. Pipoş, aranjate de J. Schaeffer, esecutate de *Maria Anucuţa*, elevă în cursul complementar.
7. *„Le murmure du ruisseau“*, de E. Dorn, esec. de *Letiţia Leşnican*, elevă în cl. III. civ.
8. *„Horă“*, de Robert Klenck, pentru violină cu acomp. de pian, esec. de *Elvira Răuţ*, elevă în cl. IV. elementară.
9. Potpourri din *„Waffenschmied“*, (Lortzing), de Fr. Spindler, (prescurtată) esoc. de *Livia Ciaclan*, elevă în cl. II. civ.
10. *„Nunta ţĕrănéscă“*, de Louis Wiest, esecutată de *Alexandrina Puşcariu*, elevă în cl. III. civ.
11. *„Carneval de Bucarest“*, de L. Stern, esec. de *Paraschiva Şerbănescu*, elevă în cl. III. civ.
12. *„Valse“*, de B. Godard, esec. de *Aurora Balea*, elevă în cl. IV. civ.
13. *„Garofiţă“*, Potpourri naţional p. piano, de G. A. Dinicu, esec. de *Aurora Barbu*, elevă în cl. II. civ.

14. „*Symphonie*“, de Ch. Dancla, pentru violină cu acompaniare de pian, esec. de *Emilia Savu* şi *Ecaterina Nechiforescu*, eleve în cl. III. civ.

15. „*Galop*“, de Ch. Kölling, (pentru 4 mâni) esec. de *Alexandrina Popovici* şi *Livia Tincu*, eleve în cl. II. civ.

16. „*Dumbrava roşie*“, (capitl. V.) de V. Alexandri, declamată de *Sidonia Nicolin*, elevă în cl. IV. civ.

Pausă.

17. „*Galop*“, de F. Spindler, (pentru 4 mâni) esec. de *Laura Furduiu* şi *Elisaveta Oraşovan*, eleve în clasa IV. civilă.

18. „*Improvisaţiune*“, de I. Murăşianu, esec. de *Paraschiva Simian*, elevă în cl. III. civ.

19. „*Rondo capriccioso*“, de F. Mendelsson, esec. de *Elena Lăzărescu*, elevă în cl. II. civilă.

20. „*Balade*“, de Jul. Schaeffer, esec. de *Olimpia Ceuşan*, elevă în cl. IV. civ.

21. „*Fantasie Românéscă*“, de C. Decker, esec. de *Emilia Vessa*, elevă în cl. IV. civ.

22. „*Cântec rusesc*“, de Sidney Smith, esec. de *Constanţa Broşu*, elevă în cursul complementar.

23. „*Concert nr. 7*“, de Ch. de Bériot, pentru violină cu acompaniare de pian, esec. de *Ella Ioanovici*, elevă în cursul complementar.

24. „*Andante finale de Lucia di Lammermoor*“, de Th. Leschetizky, esec. de *Eleonora Luchici*, elevă în cursul complementar.

25 „*An den Frühling*“, de E. Grieg, esec. de *Cornelia Secula*, elevă în cursul complementar.

26. „*Rhapsodie Roumaine*“, de Ilie Ionescu, exec. de *Felicia Ceuşianu*, elevă în cl. IV. civ.

27. „*La Regata Veneziana*“, de Fr. Liszt, esec. de *Cornelia Baciu*, elevă în cl. IV. civ.

28. „*Ernani*“, Concert — paraphrase, de Fr. Liszt exec. de *Florica Ciurcu*, elevă în cursul complementar.

29. „*Voivodul Stefan*“, de I. Neniţescu, decl. de *Constanţa Broşu*, elevă în cursul complementar.

30. Cor: *a*) „*Păstoriţa*“, în 3 voci, de Aug. Bena; *b*) „*Cântec de vară*“, în 2 voci, de G. Iacuboviciu.

Óspeţii sunt bineveniţi!

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Direcţiunea.

NOUTĂŢI

O înaltă distincţie. Luni séra a sosit la Viena *marşalul Sahir paşa* însoţit de Rani paşa, general de divizie, şi de beiul Nedsib, adjutantul sultanului, trimişi de *sultanul Abdul Hamid*, ca sĕ predee *M Sale împĕratului şi rege al nostru Francisc Iosif I.* insigniile ordului *Hanedani Ali Ozman*, cel mai înalt ordin turcesc, înfiinţat de sultanul înainte cu câţiva ani şi considerat ca distincţie aşa de însemnată, în cât chiar şi domnitorilor numai în rar casuri se dă. Delegaţiunea a fost primită în audienţă Marţi după amiazi. Marţi séra s'a dat în onórea ei prânz de gală în Hofburg, ear' Mercuri s'a dat representaţiune de gală la Opera. Joi séra trimişii sultanului au plecat spre casă.

*

Curtea română a părăsit Luni capitala Bucureşti, mergênd la Sinaia, unde a luat reşedinţa de vară. Maiestatea Sa regele *Carol* a primit eri, Joi, la castelul Peleş întregul corp diplomatic, stabilit asemenea la Sinaia pe timpul verei.

*

Un jubileu. Societatea de lectură „*Andreiu Şaguna*“ din Sibiiu aranjéză în 13/26 Iunie 1904 festivitate şcolară din incidentul împlinirei de 40 de ani de serviciu la seminarul „Andreian“ a dlui profesor *Demetriu Cunţan.* Inceputul la 4 ore d. a. Programul e următoriul: 1. Cor: *Rugăciune*, de Zaharie *Boiu*, composiţie de Demetriu *Cunţan.* 2. *Discurs ocasional*, rostit de Stefan *Mircan*, cler. a. III. 3. Declamaţiune: *Paul de Nola*, de G. *Coşbuc*, declamată de Titu *Moraru*, cler. a I. 4. Cor: *Dumnezeul nostru*, de Ioan *Lăpădat*, composiţie de Demetriu *Cunţan.* 5. Orchestra: *Potpouriu românesc*, de Timoteiu *Popoviciu.*

*

† Sofia Neagoşiu n. Popescu a decedat în Monor în 20 Iunie n. după lungi şi grele suferinţe, în etate de 28 ani. O jeleşte soţul Ioan Neagoşiu, mama vĕduvă Ioana Popescu n. Şandor, fraţii Ioan, Iosif, Teodor, surorile Victoria şi Rafila, apoi socrii Petru şi Sofia Neagoşiu.

*

Principele Ferdinand al României va fi numit în curênd, după cum anunţă ziarele din România, inspector superior peste întréga armată română, post ce se va înfiinţa acum.

*

Teatru român în Sebeş. Reuniunea meseriaşilor şi comercianţilor din Sebeş dă trei representaţiuni teatrale pentru popor în Duminecile din 26 Iunie, 3 Iulie şi 10 Iulie nou, în pavilonul de vară de la hotelul „*Central*“. Se va juca în 26 Iunie „*Vlăduţul mamei*“ şi „*Arvinte şi Pepelea*“, în 3 Iulie „*Harţă rĕzeşul*“, şi *declamări*, în 10 Iulie „*Cinel-Cinel*“ şi *declamări.* In Dumineca din urmă va fi şi joc. Inceputul teatrului va fi totdeuna la 5 ore d. a.

*

Scornitură. Ziariul local „Nagaszebeni Ujság“ publică în numĕrul sĕu ultim sub titlul „De la tribunal“ următórea notiţă: Un fost funcţionariu al „Albinei“ pentru a arăta cât este de independent faţă de superiorii sei, a esprimat'o acésta pe scurt cum urmézĕ: én önálló és *autonom* ember vagyok, nekem a direktor nem parancsol“. („Eu sunt om independent şi *autonom*, mie nu-mi porunceşte directorul“.)

Nu pricepem rostul acestor fel de scornituri, pentru-că un „fost funcţionariu“ al „Albinei“ preste tot *nu esistă aici în Sibiiu.*

*

Corul mixt bisericesc va cânta *Duminecă* (13/26 Iunie c.) la liturgie în biserica din suburbiul Iosefin. Spre acest scop se va ţiné *probă de cor* în ziua precedentă, adecă Sâmbătă după amiazi *la 5 ore* în biserica respectivă, la care probă p. st. membri sunt rugaţi a lua parte.

*

Coróne eterne. Oficialul băncii de asigurare „Dacia“ din Bucureşti, dl *Ioan Cândea*, dărueşte fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, anume în memoria decedatului *Nicolae Urlaţianu*, reposat în Agârbiciu (prot. Mediaş), în etate de 28 ani, suma de 4 cor.

*

Din München ni-se scriu următórele: „La esposiţia internaţională de pictură şi sculptură, care s'a deschis anul acesta la 1 Iunie în München, a espus şi sculptorul român bănăţean Alexandru *Liuba* un bust în marmoră, care a fost fórte mult apreciat de visitatorii acestei esposiţii. Ziariul „Pesti Hirlap“ îi aduce de asemenea laude numindu-l măestru dester. Intrând în relaţiuni cu acest sculptor, i-am visitat atelierul, şi am găsit acolo bustul marelui *Şaguna*, care după părerea mea este cât se póte de bine reuşit. Ar fi de dorit, ca Românii ardeleni pe viitoriu sĕ nu se mai adreseze străinilor, cari ne dau lucrări próste, cu totul lipsite de artă, şi apoi şi scumpe, ci sĕ ne adresăm acestui artist român“.

*

Dl Victor Nasta, directorul sucursalei din Bacău a băncii naţionale, a dăruit fondului de 20 fileri al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru acuirarea unei case cu hală de vîndare, suma de 10 cor.

*

Un nou „marş românesc“. Dl Iustin Cl. *Iuga*, candidat de advocat în Deva, din prilejul escursiunii la Băseşti a comitetului „societăţii pentru teatru român“ a compus un marş românesc pentru piano, sub titlul „Thalia română“. Noua composiţie a dlui Iuga costă 1 corónă + 5 fileri pentru postport. Se póte comanda la autor, ori la librăriile: A. Todoran în Gherla şi H. Zeidner în Braşov. — De acelaşi autor se mai află de vêndare următórele piese: „Viorele de érnă“, polca-mazur (pentru piano); „Marşul studenţilor“ (pentru piano), şi „Resignare“, romanţă pentru voce şi piano. Fie-care dintrĕ acestea costă 50 fileri. Tóte patru la olaltă costă 2 coróne + 10 fileri pentru postport.

*

Petrecere în Copand. Tinerimea română din Copand şi jur aranjéză petrecere de vară în 12 Iunie st. n. a. c. (St. Petru şi Pavel) în şcóla română gr.-cat. din Copand. Inceputul la 6 ore séra.

*

Mai scumpi feciorii de cât fetele! In Newark (oraş în America de Nord) cu ocasiunea ciocnirii duor tramvaiuri, întrĕ alte nenorociri şi-au perdut viéţa un tiner şi o fată. Părinţii au făcut proces societăţii tramvaiurilor, cerênd despăgubire. Tribunalul a judecat părinţilor tinerului 6000 de dolari, ear' părinţilor fetei 5000. Recurată causa din partea societăţii judecate sĕ plătiască, forul superior a lăsat neschimbată suma de despăgubire judecată părinţilor tinerului, motivând că 6000 de dolari nu e mult pentru viéţa unui tiner, care îndreptăţea pe părinţii sĕi la cele mai frumóse speranţe; pentru fată însĕ a redus suma de la 5 la 3000 de dolari, motivând că speranţele legate de viéţa unui tinĕr trebue sĕ fie cel puţin de douĕ-ori aşa de preţióse, cum sunt speranţele la cari póte îndreptăţi pe părinţii ei o fată.

*

Comóră mare în Bihor. In hotarul comunei Rimeţi şi în ale comunelor vecine în cercul Aleşdi au fost descoperite nu de mult straturi bogate de *aluminiu*, cari nu numai prin cuantitate, ci şi prin cualitate sunt superióre aprópe tuturor minelor de aluminiu cunoscute până acum (56% de oxid de aluminiu). Prin esploatarea acestor bogăţii vor ajunge la lucru cu bun câştig şi locuitorii din ţinuturile bihorene.

*

Foc mare în Fiume. Luni nóptea un foc uriaş a mistuit aprópe tóte magasinele de marfă de pe cheiul portului, împreună cu numĕróse clădiri de prin împrejurimea lor. A căḑut victimă flacărilor mare cuantitate de cereale, făină, zăhar, lemne şi bagagiul multor emigranţi, depus în magazinul societăţii Adria. Paguba se evaluéză la cel puţin 600 000 de coróne. Vapórele „Jokai“ şi „Kurdisten“ (englez), cari pe timpul isbucnirii focului ancorau în port, încă au luat foc şi numai cu mare greu au putut fi scăpate de primejdie.

Cărţi şi reviste.

„Intre Capşa şi Palat“ de *D. R. Rosetti* (*Max*). Impresiile unui trecĕtor. Bucureşti, „Minerva“ institut de arte grafice şi editură.

Literatura pornografică s'a mai îmbogăţit cu un volum de 222 pagini. Autorul e D. R. Rosetti (Max), tatăl poetului mahalagiu Radu Rosetti. Acum înţelegem moştenirea spirituală a acestuia. Pe scara întinsă a murdăriilor de tot soiul, nu esistă una, pe care autorul sĕ nu o tracteze fără perdea în volumul seu. Un fior de grózĕ ne cuprinde, dacă ne gândim, că lectura acestui volum va serví ca nutremênt spiritual şi moral miilor de cetăţeni cu deosebire din clasa de jos a Bucureştilor. Şi sigur nu va lipsí de pe masa nici unui mahalagiu. Organele poliţiale ar trebuí sĕ iee mĕsuri severe, ca sĕ oprĕscă rĕspândirea astorfel de atentate morale, cari bruschéză şi inficiéză sentimentele de curăţenie şi onestitate ale cetăţenilor. Am ştiut până acum, că institutul „*Minerva*“ e o firmă solidă, care abstrăgênd de la „tacere de treburi“, prin publicaţiunile sale lucră la promovarea moravurilor bune şi la edificarea morală a fraţilor nostri din regat. Ce sĕ credem acum? Şi earăşi am vĕḑut acest monstru literar anunţat pe cuverta „Sămânătoriului“, alăturea de publicaţiunile mai nóue ale profesorului N. Iorga! Ce caută Pilat în Credeu? Sau nu sunt rĕspunḑĕtori dnii redactori de ceea-ce se anunţă pe tablele scriselor lor? Ne pare totuşi curios a combate în lăuntru un volum pe care din afară îl recomanḑi cetitorilor spre cumpĕrare!

In nrul ultim al „*Luceafĕrului*“ am cetit anunţându-se volumul „Intre Capşa şi Palat“ pe lângă observarea puţin spunĕtóre: „*Sĕ ceteşte uşor!*“ Se va fi cetind, căci hârtia e fină şi tiparul frumos, ca tot ce iese de la institutul „Minerva“. Vorba e însĕ, că am simţit noi lipsa de a se tipărí astfel de trivialităţi? Şi care e influinţa astorfel de scrieri mai ales asupra acelora, la a căror pungă şi suflet atentéză? Cetitorii nostri sĕ-şi cruţe bănişorii şi sĕ nu apropie acésta carte de casele lor.

L. T.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Cu ocasiunea producţiunei teatrale aranjată de inteliginţa română din *Cricău* în 12 April a. c., venitul a atins suma de 157 cor. 60 fil., din care detrăgêndu-se spesele de 121 cor. 96 fil. venitul curat de 35 cor. 64 fil., conform destinaţiunei, s'a predat fondului bibliotecii şcolare.

Au incurs următórele suprasolviri: De la dl Ioan Teculescu, protopresbiter, A. Iulia, 4 cor., Moise Meteş şi George Muncuşiu din Cricău, câte 5 cor., Iulian Anghel din Cricău, 3 cor. 50 fil., Burger Lipót şi Debreczeni Victor din Cricău, Fuchs Nándor şi Emil Şenchea din Alba-Iulia, câte 3 cor., Aron Bătăcuiu din Benic, Mihail Gomboş din Vidra-desus, Procopiu Costea din Ighiel, Victor Oţoiu din Mesentea, Nicolae Crişan din Geomal, Simion Vasinca din Gârbova, Silviu Pauletti din Beşinĕu, Sebestyén Ferencz, Barta József, Grigoriu Muntean şi Ioan Jomolean din Cricău, Ioan Medrea din Ţelna şi Vasilie Avram din Intrĕgalde, câte 2 cor., Ioan Moruşca din Craiva, 1 cor. 50 fil., Victor Bariţiu din Stremţi, Alexe Neagoe din Tibru, George Albu din Geógiu, Ilariu Cacovean din Alba-Iulia, Ioan Oancea din Ciugud, Ioan Duna şi Alimpiu Barb din Teiuş, Zsigmond Ferencz, Filimon Muntean din Cricău, Vasilie Vaida din Alba-Iulia, Vasilie Suciu din Craiva, câte 1 cor., Atanasiu Florea din Bucerdea-vinósă, 30 fil., Bálint Károly din Cricău 20 fil., Alexandru Giurca din Cricău, 10 fil. Suma suprasolvirilor 68 cor. 60 fil.

Tuturor participanţilor şi suprasolvitorilor li-se esprimă şi pe acéstă cale sinceră mulţămită.

Cricău, la 3 Maiu 1904.

Moise Meteş
pres. com. aranjatoriu

Gregoriu Muntean
cassariu

*

Subscrisul preot, în numele comitetului şi al poporului gr. or. din comuna Bobâlna îndeplinesc o sfântă datorinţă aducênd şi pe acésta cale cele mai ferbinte mulţămite mult onoratei direcţiunii a institutului de credit şi economii „*Ardeléna*“, cum şi dlui director şi deputat Dr. Aurel Vlad, pentru frumosul dar de 100 cor., ce ni-s'a oferit Bisericei resp. şcólei nóstre gr. or. din Bobâlna.

Mulţămită aducem şi următorilor parochieni, de la cari au incurs sume benevole în scopul reparării zidului şi porţilor cimiteriului bisericei gr. or. din loc, şi anume: de la Ana Adamovici 6 cor., Petru Iancu, Baiu Costa, Certa Ioan, Danciu George, Bretean Petru, Opruţa Vasilie, Nicorici Ioan, Iacob Vilcek, Blagean Nicolae, Murariu Pavel, Susman Biber, Manea Ana, Dan George, Ianc George, Balint Iosif, Sêrbovici Axente, Marian Irimie, fie care câte 1 cor., Batrina Pavel, Geogean Nicolae, Şuteu Alexandru, Iov Ilie, Gabor Petru, Nicorici George, Irimie Ioan l. Ioan, Irimie Ioan l. Iosif, fie-care câte 40 fil., Cherta Ilie 20 fil., Bucur George 40 fil., Homorodean George 50 fil., Batrina Veronica 20 fil. Biris Ioan 40 fil. Manea Ioan 40 fil., Janc Gerasim 60 fil., Filip George 20 fil., Valean Ioan 40 fil., Romoşan Ioan 40 fil., Suciu Solomon 20 fil. şi subscrisul preot 5 cor. Deie Dzeu, ca jertfa adusă de acesti binefăcĕtori pe altariul dlui sĕ li-o rĕsplătéscă prin darurile sale cele bogate.

Bobâlna, în 6 Iunie 1904 st. v.

Petru Lula
paroch gr. or.

Posta redacţiei.

Goştila. Intêmplarea comunicată e de caracter curat familiar, de aceea nu o putem publica. De altcum lucruri de acestea se întêmplă multe în lumea largă. Chiar şi în familii *domneşti*, despre cari nu se póte spune că n'ar avé educaţie destulă.

Oficială.

Onoratele oficii parochiale sunt îndatorate a espeda imediat la oficiile protopresbiterale discul de la Florii şi din a doua zi de Rusalii, ca astfel tóte oficiile protopresbiterale sĕ-l aştérnă cât mai curênd la Ven. Consistoriu.

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici, este veritabila apă de gură şi dinţi

anaterin

a dentistului de curte c. şi r. Dr. **I. G. Popp, Viena** XIII/6, contra tuturor durerilor de dinţi şi de gură, numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— şi 1·—.

Crema de dinţi, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinţii şi gingeii într'adevĕr întotdeuna frumoşi, sănĕtoşi, fără miros şi dureri.

Pasta de dinţi anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinţi** cor. 1·26, **plombă de dinţi** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher,** drogerie în **Sibiiu,** şi la **A. W. Lingner,** farmacist în **Sighişóra.**

(18 c) 7—17.

Nr. 379 B. [149] 1—3

Concurs

Pe basa ordinului Preavenerabilui Consistoriu arhidiecesan din 5 Februarie 1904 nr. 5644 Bis. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea postului vacant de **paroh**, în parohia de clasa a III-a **Poianaporcului** (protopresbiteratul Solnocului).

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi subşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral în Cupşeni (Kupsafalva, u. p. Oláh-Lápos) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Cupşeni, în 30 Maiu 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc în conţelegere cu comitetul parohial.

S. Cupşa
protopresbiter.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 332 1904. [150] 1—3

Spre scopul conferirii de **stipendii** din **„Fundațiunea lui Gozsdu“** pe anul școlar 1904/5 pentru școlele medii, facultăți, universități și școlele de cadeți militari la armata comună și honvedi — se scrie concurs pe lângă următórele condițiuni:

1. Concurenții sĕ documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:

a) că sunt fíi de cetățeni ungari și aparțin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaților, provĕdut cu clausula parohului competent, că și de present aparține la biserica greco-orientală română;

b) că studiéză cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au sĕ subștérnă studenții de la școlele medii atestatul despre anul școlar 1903/4, ear' cei de la facultăți și universități indicele despre tóte cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge sĕ acopere tóte trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul sĕ cuprindă și date positive despre acéstă avere și trebue sĕ fie subscris și de preotul locului, ear' dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue sĕ fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are sĕ producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa întru timp și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fie-care concurent are sĕ arete în petițiunea sa, specialitatea la care, și locul unde voește a continua studiile, cum și aceea dacă are și alt stipendiu.

4. Cei ce voesc sĕ studieze în străinătate au sĕ arete necesitatea de a face studii în străinătate ca în casul dacă li-se va vota stipendiul sĕ se pótă îndată esopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școlelor militare de cadeți, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiunilor staverite în acest concurs (p. 1 *a*) *c*), 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor estrada comandei școlelor militare dacă concurentul va documenta că este privit de elev regulat la respectiva școlă de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la representanța fundațiunei lui Gozsdu, Budapest VII, Holló utcza 8. sz. **până la 5 August n. c.**

7. Totodată se provócă toți stipendistii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutóre pentru depunerea rigoróselor și câștigarea gradului de doctor, că până la terminul susindicat, și pe lângă observarea p. 3 din acest concurs, sĕ arete resultatul studiilor din anul școlar 1903/4 căci altcum li-se va sista stipendiul, resp. nu vor căpĕta ajutoriul.

8. Petițiunile cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite sau sosite după terminul escris, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul espedării regulate, fiecare concurent sĕ indice în petițiune locul și posta ultimă, unde este a i se trimite resoluțiunea representanției.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozsdu ținută în Iunie 1904.

Comitetul.

CASA
din
strada ocnii 20
loc frecuentat (133) 3—3
se vinde sub condiții fórte favorabile. Detalii se dau în **strada morților** (Reissenfelsgasse) **15**, etagiul I. (Sibiiu).

Nr. 218 1904. [152] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei Idiciu**, din protopresbiteratul Mediașului, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroch, sunt cele fasionate la cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Concurenții vor avé sĕ-'și aștérnă petițiunile în terminul deschis instruite conform legilor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta înaintea alegĕtorilor în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta respective a celebra și a cuvênta.

Mediaș, 8 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaș în conțelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 266 1904. [153] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învĕțătorești** din comunele **Urisiul superior, Idicel sat și pădure, Măerău, Filea, Poleți, M. Cueșdiu, Dumbrava, Săcal** și **Lueriu**, apoi pentru al doilea post de învĕțătoriu în **Toplița-română**, cutul „Valea-de sus“, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în fóia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt: câte 600 cor., cuartir și lemnele de foc.

Suplicele concursuale instruite conform legilor în vigóre sunt a se așterne oficiului protopresbiteral, p. u. Szász-Régen, de la care se pot trage și informații detaiate.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
Reghin, 8 Iunie 1904.
In conțelegere cu comitetele parohiale.

Galaction Șagău
protopresbiter.

Nr. 211 1904. [151] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕțători** de la școlele nóstre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune, în protopresbiteratul gr. or. Mediaș, se escrie prin acésta concurs cu 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brateiu**, cu salariu de 600 cor., și anume: 270 cor. de la stat, ear' 330 cor. din repartiție, cuartir în edificiul școlei.

2. **Buzd**, cu salariu de 600 cor. solviți anticipative la cuartal, și anume: 502 cor. de la stat, ear' 98 cor. din cassa bisericei; cuartir în edificiul școlei și o sórte de lemne.

3. **Vorumloc**, cu salariu anual de 600 cor., și anume: 446 cor. de la stat, ear' 154 cor. din repartiție, cuartir în edificiul școlei și lemnele necesare de foc.

Cuincuenaliile se computá numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus datori a merge Dumineca și sĕrbătórea la biserică și a cânta cu elevii la s. liturgie. Concurenții au sĕ-și aștérnă cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Cei cu cunoștințe din musica instrumentală vor fi preferiți.

Mediaș, 8 Iunie 1904.

In conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or Mediaș.

Romul Mircea
protopresbiter.

Ioan Stanciu
zugrav de case
Sibiiu, str. turnișorului 101
efectueşte tot feliul de lucrări ce cad în specialitatea sa. Asemenea pictéză firme, prapori, icóne ș. a.
[147] 2—5

Liturgia
Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunțanu, profesor seminarial de cânt. bis. Prețul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Librăria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Epilepsia.
Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*“. (90) 10—52

Săpunul Schicht
cu marca:
„cerb“ ori „cheie“
e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eftin. E liber de substanțe stricăcióse.
Se capĕtă pretutindenea! (122) 3—34
!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Cătră America.
Mare moderare a prețului. Prețul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.** [101] 8—10
Călĕtorilor la America le stă **liber** a-și alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.
Linia Olandia—America
Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat
Prăvălia de manufactură
din **piața mică nr. 2**, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.
Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a pută serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.
Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, sătin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o mină aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 17
Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez
cu tótă stima
Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică
Patent nr. 86967.
Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret
vindecă și învioréză pe lângă garanție.
Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.
Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi
Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 83
Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.
Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țĕră și străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.**

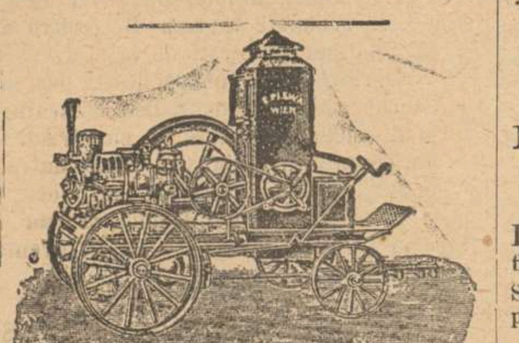

Fabrica de mașini și motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger
ING. EMIL PLEWA, VIENA.
Representanță generală și deposit:
B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi körút 61.
MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.
Locomobile de petrolin 2—25 HP.
Instalații pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP și oră.
Stilul cel mai modern. — Cea mai bună și mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.
Preț-curent gratis și franco. — Representanți solidi din provincie se acceptéză. [9] 16—20

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 64 Sibiiu, Marţi 15/28 Iunie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cri 30 fil. rêndul cu litere garmond

Serbare şcolară.

Eri, Duminecă, s'a făcut încheierea festivă a anului şcolar la şcóla civilă română de fete din Sibiiu. Dăm raport amĕnunţit la alt loc despre acest act, anticipând aici *vorbirea*, cu care delegatul comitetului central al *„Asociaţiunii"*, domnul asesor consistorial **Dr. Miron E. Cristea** a declarat încheiat anul şcolar. A fost de următoriul cuprins:

Inaltpreasfinţia Vóstră! Inalt presidiu al „Asociaţiunii"! Onorat public! Iubite eleve!

Cel mai negligat teren al vieţii nóstre publice era până bine de curênd creşterea fetiţelor române; şi nici chiar azi nu putem afirma, că am ajuns în tóte ţinuturile la posibilitatea de a da fetiţelor române o educaţie corespundĕtóre trebuinţelor poporului, căruia aparţin. Incă în multe părţi sórtea fetiţelor atârnă aprópe esclusiv de la influinţa familiei şi în deosebi a mamelor, carea de multe-ori este fórte binefăcĕtóre. Cum însĕ referinţele în cari trăim sunt fórte varii, şi influinţele esterne, la cari suntem espuşi, sunt de multe-ori păgubitóre unei educaţiuni solide, întâlnim adese-ori şi astfel de mame, cari sucesc mintea şi inima copilelor lor, călăuzite fiind în purcederea lor nepricepută, de laune, capriţii şi câte alte vederi perverse şi în contrazicere cu principiile unei educaţiuni laudabile şi reclamate de trebuinţele poporului nostru. Acésta este o scădere cu atât mai mare şi pentru noi îngrijitóre, cu cât influinţa tocmai a femeilor unui popor jócă un rol atât de preponderant în desvoltarea tuturor generaţiunilor lui.

Mânecând de la acest fapt, trebue sĕ ne fie cu atât mai mare bucuria, când avem ocasiune a ne întărí în convingerea, că şcóla de fete a „Asociaţiunii" stă în fruntea instituţiunilor nóstre culturale cu misiunea de a creşte poporului român fete şi femei cu educaţie corectă şi în tóte privinţele neescepţionabilă.

Secerişul de la finea unui nou period de muncă, la care am asistat azi şi în zilele premergĕtóre — luat după resultatul seu general — încă ni-a oferit o asemenea ocasiune, deşteptând în sufletul tuturor participanţilor o deosebită bucurie şi plăcere. Acestea se potenţéză prin viul interes ce-'l arată on. public român faţă de acest institut, cum zice românul „de la vlădică până la opincă" în înţelesul strîns al acestei espresiuni, cum şi prin sprijinul ce-l oferă un mare şi însemnat numĕr de părinţi întru susţinerea lui.

Din aceste constatări noi ne simţim îndreptăţiţi a trage conclusiunea, că institutul nostru a dat societăţii româneşti, a dat patriei, un şir întreg de femei române, a căror educaţie corespunde vederilor accentuate de factori competenţi în materie de educaţiune, un şir de femei ale căror esemple vii sunt tot atâtea îndemnuri şi pentru alte familii, de a da fetelor lor aceeaşi creştere, încredinţându-ni-le nouĕ aicia.

Nu încape îndoială, că sub influinţa rea a mediului, infectat de vederi sucite, şi o fetiţă cu educaţie şcolară corectă póte uşor aluneca în direcţiuni greşite, nouĕ păgubitóre; deci nisuinţa nóstră a tuturor trebue sĕ ţintéscă într'acolo, de a stirpí tóte acele defecte sociale, cari pot împedeca desvoltarea şi înaintărea nóstră normală.

Drept aceea — considerând că învĕţăm nu de dragul calculilor ce primim de la profesori, nu de dragul *şcólei*, ci ca sĕ putem aplica cunoştinţele însuşite în şcólă în feliuritele trebuinţe din practica vieţii: — datori suntem, ca sĕ aşezăm întrégă educaţiunea şi instrucţiunea mai ales din şcólele de fete pe temeliile cele mai solide, reclamate de cei mai înţelepţi şi mai competenţi bărbaţi ai tuturor popórelor, şi sĕ le desvoltăm în direcţiunile cari ţintesc la ridicarea nimbului nostru cultural, la întărirea baselor unei vieţi morale, atât familiare cât şi publice, la desvoltarea şi nobilitarea sentimentelor pentru idealuri, la deşteptarea îndemnurilor interne pentru jertfele cele mai scumpe pe altariul patriei, bisericei şi neamului, la deşteptarea sentimentelor de milă pentru lipsiţi, sĕraci şi bolnavi şi de ajutorare a lor, la muncă desinteresată pentru binele obştesc, precum şi la consolidarea, întărirea şi înălţarea poporului, care cu jertfe grele susţine aceste institute.

E fapt, că şcólele bine conduse pot contribuí mult la reformarea traiului unui popor şi la croirea viitoriului lui. O maximă preabinecunoscută de pedagogie socială zice: *„Incredinţaţi-mi creşterea tinerimei şi voiu reforma lumea"*. Deci prin elevele de azi şi femeile de mâne trebue şi noi sĕ insistăm a păşí tot mai repede în direcţiunile atinse, şi a desrădĕcina păsurile şi relele sociale, ce ne bântue şi caută a ne abate din calea înaintării.

Fénelon, un vestit archiepiscop de la Cambrai şi unul din cei mai competenţi bărbaţi şi scriitori pe terenul educaţiunii femeilor, zice în cartea sa „Despre educaţia fetelor" la un loc următórele: „Pe cât e de multilateral *binele* ce-l pot produce femeile binecrescute, pe atât de mare e de altă parte *rĕul* ce-l pot causa femei cari n'au simţ pentru virtute. Fără îndoială causéză educaţiunea greşită a femeilor mai mult rĕu în lume, de cât cea a bărbaţilor, căci în cele mai multe casuri şi perversitatea bărbaţilor este resultatul unei educaţiuni greşite, ce le-au dat'o mamele lor nesocotite, sau se reduce la influinţa dăunăciósă, ce au eserciat'o mai târziu asupra lor alte femei. Causa primordială a multor evenimente tragice . . . este a se căuta în decădinţa femeilor. De aici resultă marea însemnătate ce o are pentru viitoriul unui popor o bună educaţie a fetelor".

Nu încape deci îndoială, că şi femeile române îşi au partea leului la formarea multor virtuţi şi însuşiri bune ale poporului nostru; dar' totodată îşi au partea însemnată şi la multe din defectele nóstre sociale şi naţionale.

On. public! Noi ne-am obicinuit de un lung şir de ani a ne tămâia reciproc la tóte convenirile nóstre mai festive; şi de va merge tot aşa, ne vom sinamăgí a crede, că suntem chiar ca îngerii curaţi de ori-ce macula.

Acésta nu póte fi în interesul nostru. Din contră, toţi ómenii preocupaţi de sórtea poporului nostru vor apróba purcederea: de-a mai scormoní la asemenea ocasiuni, dar' cu tótă bunăvoinţa, şi în sacul scăderilor nóstre, de-a ne reoglinda aşa cum suntem, ca astfel — observând şi cunoscênd petele — sĕ tindem a le spăla şi curăţí.

Sĕ-mi fie deci permis a mĕ abate de astădată de la vechiul nostru obiceiu şi — condus de cele mai curate intenţiuni, — a spicuí niţĕl şi în troianul defectelor nóstre sociale, scóţênd la ivélă în prima linie *ura*, *pisma* şi *invidia*, cari aprópe în tóte centrele, cum şi în comunele mai însemnate, s'au lăţit cu epidemică forţă, în butul *serului* injectat în corpul neamului nostru prin cuvintele Celui ce ni-a bucinat în urechi admoniţiunea: *„Pe voi vĕ nimicirĕ a pismei rĕutate şi órba neunire"*, şi prin ale multor alţi bărbaţi luminaţi şi cu durere de neam.

Ear' din aceste negre patimi şi mai ales din invidie rĕsare setea neastâmpĕrabilă după *ispitirea* situaţiunii şi mai ales a tainelor din alte familii, şi după câte curiosităţi fără rost, cum şi nisuinţa de-a intriga şi încâlcí desvoltarea desinteresată a acţiunilor, ca — profitând de asemenea situaţiune — sĕ putem mai uşor vîna interese personale şi particulare. Scriitoriul Fr. *Schiefer* zice, că ómenii cu educaţie „n'au nici timp nici voie a se ocupa în mod necuviincios cu daraverile altora".

Cu acest defect este frate de cruce *egoismul* de-a vedé pe toţi umiliţi, şi numai tu sĕ stai neconturbat sus, în vîrful intereselor tale personale şi contrare binelui obştesc.

Egoismul mai este şi pedeca cea mai puternică în progresul causelor nóstre publice. Multe familii, cari au sĕ mulţăméscă bunăstarea lor stipendiilor de la biserici şi din fonduri publice ori poporului muncitor, în mijlocul cărora trăesc, uită cu totul pe acesti binefăcĕtori şi pe poporul, care le-a ridicat, uită biserica, şcóla şi instituţiunile lui. Ba mai mult, se isoléză chiar total de acest popor, căutându-şi alte cercuri de convenire, cari adeseori esploatéză credulitatea lor naivă.

Pe cât este de urît acest lucru, pe atât e de înălţătoriu, când vedi o familie fruntaşă şi mai ales o femeiă din societate înaltă, coborîndu-se în cercul modest, dar' sincer, al ţĕranelor române, cari o îmbrăţişéză cu sinceră dragoste şi ascultă sfaturile, de cari în atât de multe privinţe au lipsă.

Aprópe tóte fetele cu creştere modernă au studiat arte, pictură, brodării etc.; şi totuşi fórte rar ne este dată ocasiunea a vedé prin bisericile nóstre urmele frumóselor lor abilităţi. Tocmai de aceea ţin sĕ scot la ivélă bucuria ce am simţit'o sĕptĕmânile trecute prin părţile Abrudului şi Câmpenilor, unde — cercetând bisericile nóstre — am aflat în unele din ele obiecte sfinte şi mai multe scule confecţionate şi dăruite de câteva foste eleve ale acestui institut; ear' pe una din ele am aflat'o înscrisă şi cu sume frumóse în cărţile de aur ale bisericelor.

Deci intrégă clasa nóstră cultă datorinţă are: a se coborí jos la popor, ori-care ar fi feliul şi înălţimea posiţiunii sale. Casa preotului, medicului, advocatului şi a fie-cărui cărturar român, trebue sĕ fie model şi şcólă pentru popor, căci póte sĕ vină vremea, şi după zisa scripturii — „acuşi este", când familia va fi unica şcólă de adevĕrată creştere a poporului nostru, a generaţiilor viitóre.

Profund cugetătoriul Eminescu a zis, că *„el în lumea sa sĕ simte nemuritoriu şi rece"*. Aşa şi noi în lumea nóstră — bună, rea, cum este — trebue sĕ ne simţim a casă şi bine. Cine acésta lume o iubeste, are din puctul nostru de vedere adevĕrată educaţiune.

Separarea nóstră, a celor culţi, de pătura poporului şi de interesele lui, ne duce la îndeletnicirea zilnică şi esagerată cu ocupaţiuni de feliurite sporturi, la cheltueli zadarnice, la negligarea sau chiar la nepriceperea totală a economiei casnice, şi în fine la o aristocratomanie condamnabilă. Asemenea sfere pentru domocratismul nostru neobicinuite, uşor ne pot ameţí.

Şi nicăiri nu apare mai ridiculă asemenea tendinţă, de cât tocmai la noi, cărora ne lipseşte ori-ce basă şi ori-ce motiv justificătoriu pentru acésta.

In Germania cea tare, bogată şi mare, esistă şcóle, cercetate chiar de princese din case domnitóre, unde — pe lângă tóte ocupaţiunile economiei casnice, pe lângă îndeletnicirea cu bursa din piaţa de legumi, — învaţă copilele chiar şi a mulge vacile.

Cu cât mai mult trebue deci sĕ urmăm noi Românii asemenea direcţie, căci suntem un popor sĕrac şi pe lângă asta dacă nu părinţii, de sigur moşii sau strămoşi fie-căruia dintrĕ noi au fost ţĕrani simpli şi cinstiţi.

Deci pe ţĕranul, care pe noi ne-a înălţat, avem şi noi sfânta datorinţă a 'l ridica.

Aceste constatându-le, sĕ nu ne mirăm, dacă în congresul internaţional de femei, ţinut mai dăunăzi la Berlin, representante cu înţeléptă judecată a unor popóre mult mai binesituate, de cât noi, au fost însufleţite mai ales pentru spiritul practic al vieţii, combătênd mofturile superficiale, ce se ivesc la multe familii. In tóte desbaterile ce s'au urmat, în conferenţele ţinute, în convorbirile ce le-au avut conducĕtórele congresului cu împĕrătésă Germaniei etc., s'a constatat necesitatea de-a îndruma femeile la câştigarea cunoştinţelor de lipsă pentru prosperarea gospodăriei lor. S'au presentat în frumóse colori însuşirile femeilor de mai 'nainte, cari tóte învĕţau şi ştiau a face bucate, a ţiné ordine şi curăţenie, a drege schimburile, a face haine şi tot feliul de cusături, a tórce, a ţese, a face pâne, şi mai presus de tóte a cruţa, mânuind cu pricepere venitele familiilor, a îngrijí de copíi, a se ruga; cu un cuvênt — după zisa lui Clemente al Alexandriei — acele femei ştiau sĕ fie o adevĕrată „comóră" pentru familie.

După constatările dnei Maria *Lang*, — că astăzi numĕrul acestor bune económe scade — a cerut congresul a se da şi în şcole cât mai mare însĕmnătate desvoltării şi perfecţionării economiei casnice, aşa ca fie-care femeiă sĕ fie în stare a face tot ce trebue pentru bunăstarea familiei. De asemenea au atras atenţiunea ómenilor de stat asupra necesităţii, ca femeilor sĕ se dee ocasia a 'şi căştiga tóte cunoştinţele trebuitóre unei bune mame de familie, căci numai ele pot avé cea mai binefăcĕtóre influinţă asupra copíilor, atât la început cât şi în timpul desvoltării inteligintei şi simţirilor. Deci tótă creşterea femeilor trebue sĕ se învîrtă în jurul neînlocuibilului ei rol în familie şi economia casnică.*)

Am scos a nume în relief aceste momente şi defecte, pe cari un ochiu observătoriu uşor le póte descoperi în mĕsură mai mare sau mai mică şi în unele din clasele nóstre mai bune; şi am făcut acésta, în scopul: de a atrage asupra lor atenţiunea tuturor şi în deosebi a corpurilor nóstre didactice de la şcólele de fete, cărora sĕ le servéscă drept puncte de orientare în activitatea lor de educători, pregătind şi în viitor cu tot dinadinsul generaţiile viitóre pentru combaterea acelor rele sociale.

La ori-ce popor numai aceea educaţie póte fi bună, care închégă şi nu cea care dismembréză societatea; şi în acéstă privinţă femeia are un rol atât de improtant.

*

Acestea premiţêndu-le, mulţămesc în numele comitetului central al „Asociaţiunii“ M. O. D. Iosif S. *Şuluţu*, încredinţat în tot cursul anului a cerceta şcóla, şi întreg corpului profesoral, pentru ostenelele prestate în anul espirat întru dobândirea unui seceriş mulţămitor; mulţămesc on. public present pentru interesul ce'l manifestéză faţă de acéstă şcólă, şi pe părinţi îi rog, ca şi în viitoriu sĕ ne onoreze cu încrederea şi sprijinul lor.

Ear' vouĕ, elevelor, vĕ pun la inimă, ca sĕ nu uitaţi cele învĕţate aici, ci sĕ căutaţi a le aplica şi în viéţa practică, nisuind prin purtare, prin fapte, a face cinste institutului, în care aţi crescut.

In fine mĕ îndreptez către Inaltpreasfinţia Vóstră, domnule archiepiscop şi metropolit, şi — mulţămindu-vĕ, pentru-că prin înalta Vóstra presenţă aţi ridicat nimbul festivităţii nóstre şcolare, Vĕ rog sĕ binecuvêntaţi ródele muncii nóstre, şi în deosebi pe fetiţele cari pentru totdéuna părăsesc institutul nostru, ca astfel religiósă, mănósă şi spre binele obştesc sĕ fie activitatea lor în viéţa practică şi în sinul poporului român, care cu drag le primeşte în sinul seu.

---

*) Veḑi „Voinţa naţională“. Bucureşti, nrul 5745/1904.

Biserica macedo-română. Se scrie din Constantinopol, că ministrul plenipotenţiar al României în capitala Turciei, domnul *A. E. Lahovari*, a făcut Luni, sĕptĕmâna trecută, visită marelui vizir, de la care a primit promisiunea, că nu se vor mai pune pedeci Românilor din Macedonia în ce priveşte ridicarea de biserici româneşti, şi care i-a dat formale asigurări, că dorinţele Românilor din Turcia vor fi ţinute în vedere, şi că pe terenul naţional-bisericesc Românii vor primí pentru revendicările lor soluţiunea cea mai favorabilă ce li-se póte da. Două zile mai nainte, Sâmbătă, patriarchul făcuse raport sfântului sinod ecumenic, întrunit în şedinţă, despre resultatul ultimei sale întrevederi cu marele vizir. Patriarchul a adus la cunoştinţa sinodului, că nu numai Rusia şi Austro-Ungaria sprijineşte revendicările Românilor din Macedonia, ci şi Germania şi Francia. Membrii sinodului au făcut apoi imputări patriarchului, că atitudinea sa faţă de Românii macedoneni e prea moderată 'şi lipsită de energie. Pe tema acésta s'a desvoltat o discuţie vie în sinod, care póte avé de urmare demisia patriarchului *Iocahim III*, findcă nu dispune de maioritate în sinod.

Esamenele şcólei de fete.

— Raport special —

Sibiiu, 27 Iunie n.

Un nou prilej de mulţămire şi bucurie părinţilor elevelor şcólei civile de fete a Asociaţiunii, cum şi tuturor celor cari au asistat la esamenul de cântări şi musică al şcólei acesteia, ţinut eri (26 Iunie) în sala festivă a şcólei şi împreunat cu festivitatea de încheere a anului şcolar.

Incepênd de Mercuri (22 Iunie), până la încheerea făcută eri, pentru cei cari au asistat la esamenele din anul acesta al şcólei amintite au fost tot zile de frumóse sĕrbători, neîntrerupt şir de prilejuri de elevaţiune sufletéscă, dar' totodată şi de întărire a speranţelor, că femeia română, pregătită aci pentru viéţa socială — şi familiară — a neamului nostru, întocmai cum la strămoşii români vestalinele erau păzitórele şi alimentatórele focului sacru al caminului, va fi păzitórea şi alimentătórea focului sacru al iubirii de neam şi de limba strămoşéscă, acuşi — pare-ni-se — avisată numai la cultul ei în biserica şi în familia română. Sub influinţa acestei sinistre prevederi am accentuat mai sus pregătirea fiitórei femei române şi pentru viéţa familiară aşa cum interesele conservării neamului recer acésta pregătire.

Apreciarea competentă a resultatului esamenelor cetitorii o vor afla în discursul de încheere rostit de asesorul consistorial Dr. Miron E. *Cristea*, care în calitate de comisariu al comitetului central al Asociaţiunii a presidat esamenele. Noi ne restringem a fixaací numai decursul esamenelor de musică şi al încheerii anului şcolar, în următórele:

Conform programului, esamenul s'a început la $10^1/_2$ a. m. cu o cântare corală („Rugăciune“ de G. Mugur) sub conducerea profesórei de cânt, dşóra Elena Cunţan. Au urmat celelalte puncte din program cu producţiuni la piano şi violină din partea elevelor singuratice şi două declamaţiuni din partea elevelor Sidonia Nicolin („Dumbrava roşie“) şi Constanţa Broşu („Voivodul Stefan“). Ambele au declamat bine şi au fost mult aplaudate. Dşóra Broşu (elevă în cursul complementar) nu numai a declamat fórte bine, ci şi ca pianistă a secerat generale aprobări şi aplause cu „cântecul rusesc“ de Sidney Smith. Asemenea au fost aplaudate ca bune pianiste elevele Felicia Ceuşan („Rhapsodie Roumaine“ de Ionescu), Florica Ciurcu („Ernani“ de Liszt), Olimpia Ceuşan („Ballade“ de Juliu Schäffer), Paraschiva Simian („Improvisaţiune“ de I. Murĕşan), Aurora Barbu („Garofiţă“ de Dinicu), deosebi însĕ Eleonora Luchici (elevă în cursul complementar) care şi la esamenul din anul trecut (ca elevă în clasa IV.) brilase cu jocul la piano, ear' de atunci a făcut progrese frumóse. In anul acesta s'a produs cu „Andante finale“ din „Lucia de Lammermor“. Punctul de forţă al programului a fost, fără îndoială, producţia elevei Elisaveta Ioanovici („Concert nr. 7“ de Beriot pentru violină). In tocmai ca colega sa Eleonora Luchici ca pianistă, aşa şi dînsa fusese la esamenele din anul trecut una dintrĕ cele mai mult aplaudate pentru fineţa şi siguranţa cu care manuéză arcuşul (fiind o escelentă violinistă). Progresul făcut în curs de un an adevereşte pe deplin ceea-ce ziceam în raportul despre esamenul din anul trecut, că Ella Ioanovici (atunci elevă în cl. IV., ear' acum în cursul complementar) promite a se face una dintrĕ cele mai bune violiniste.

Dar' frumos s'au produs tóte, de la mititica Elvira Rĕuţ (cl. IV. elementară) până la cele din cursul complementar, aşa că instructorii lor pot fi deplin mulţămiţi cu resultatul.

Punctul ultim al programului au fost douĕ cântări corale mult aplaudate din partea publicului. După acésta directorul Dr. V. Bologa a rostit următoriul discurs:

Escelenţa Vóstră! Domnule Delegat! On. Public!

Cu desfăşurarea programei de astăzi s'a încheiat partea oficială a esamenelor de fine de an. Şi lucru de sine înţeles, că s'a cerut multă ostenélă în decursul anului, multă silinţă şi abnegaţiune până a ajunge la acest resultat, ce numai în parte se póte dovedí şi apreţia din esamenele publice.

Noi însĕ avem plinătatea conştiinţei, că am urmat cu devotament a satisface datoriei oficiale, ce avem ca corporaţiune profesorală. Şi ne face bucurie a puté constata, că părinţii elevelor nóstre au parte de norocul de a reprimí fiicele lor deplin sănĕtóse, cu un an îmbogăţite în studii şi cunoştinţe frumóse şi folositóre. Acéstă mulţămire se resimte acum în inimile nóstre, cu aceeaşi adiere dulce ca şi în inima părinţilor, când îşi vĕd copíii adăugând şi sporind desvoltarea lor fisică, morală şi intelectuală.

Desvoltare, a cărei înflorire pe o linie cât mai întinsă în sinul poporului nostru, e indispensabilă. Deóre-ce vremile sunt grele şi Românul e avisat tot mai mult sĕ aibă cu cine împărţí grijile şi greutăţile vieţii. A împărţí însĕ griji şi greutăţi în viéţă, nu se póte de cât cu o minte luminată şi inimă simţitóre.

Iată întreg rostul activităţii nóstre didactice. Şi ferice de ómenii cari înţeleg şi cunosc rodul acestei activităţi, şi ferice de popórele, cari se conduc de acest spirit ziditor şi întăritor.

Mărginindu-mĕ la cele oficiale, împlinesc plăcuta mea datorie când Vĕ aduc, Dle Delegat, căldurósa nóstră mulţămită pentru binevoitórea şi indulgenta conducere a esamenelor, şi Vĕ rog sĕ onoraţi cu spriginul dv. înţelegĕtor şi mai departe acest institut al Asociaţiunii pentru cultura poporului român.

Escelenţa Vóstră sĕ ne daţi voie a Vĕ asigura şi la acest prilej solemn de fiasca nóstră credinţă şi veneraţiune. Şi fericiţi de înalta presenţă a Escelenţei Vóstre, Vĕ urăm din inimă multe zile fericite încă la cârma poporului nostru, celui atât de cercat în acéstă patrie a străbunilor sei.

Onoratului public român, cu care împărţim grijile şi interesul pentru înflorirea instituţiunilor nóstre culturale, îi urez energia cerută şi succes întru validitarea puterilor şi fiinţei sale etnice naţionale, singurul criteriu din care isvoresc faptele mĕreţe şi impunĕtóre în concertul lumii civilisate.

Trăiéscă Asociaţiunea nóstră!

Terminat acesta, ia cuvênt comisariul Dr. M. E. *Cristea* şi în discursul ce 'l pubbicăm la alt loc al numĕrului present, constată resultatele frumóse ale muncei profesorilor şi elevelor şi insistă deosebi asupra creşterii casnice şi naţionale a fiitórelor femei şi mame române.

După încetarea aclamaţiunilor din partea publicului Esc. Sa Inaltpreasânţitul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, reflectând la cele zise de comisariu şi deosebi la pasagiul din urmă al discursului, spune că a venit cu drag la acest esamen, ca şi Esc. Sa, ca părinte sufletesc al elevelor, sĕ se bucure împreună cu părinţii trupeşti ai lor, de resultatul frumos al silinţelor lor. Insistă deosebi pe lângă credinţa şi alipirea către legea şi limba strămoşéscă, pentru-că învĕţătura fără credinţă şi moralitate nu numai

FOIŞÓRĂ

„Frunze de laur.“

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

[(Urmare).

Litia.

Ţéra 'ndură zile grele, căci resbelul, nesaţiosul,
Secer' a junimei flóre şi o culcă la pămênt;
Cumpĕna isbândei bate: nu-i şti susul, nu-i şti josul
Cum se mişcă frunza 'n codri după schimbăciosul vênt.
Mórtea face pórtă largă, şi alăturea cu ea
Merge 'n lung şi 'n latul ţerii lacrima şi jalea grea.

Desmerdarea lumei tace, şi în locul ei învie
Pietatea strămoşéscă, erezită la nepoţi;
Clopotele sun' a jale: mănăstiri, mitropolia
Porţile deschidă 'n două, ca sĕ între, între toţi,
Mâni şi inimi sĕ ridice către ceriul îndurat
Pentru patria 'n pericol, frate, soţ şi fiu amat.

Móştele uscate negre ies din scrinele aurite
Şi sunt puse spre 'nchinare de sânţiţi archierei;
Templele devin prea strimte la mulţimile 'nmiite,
Litii, post, mĕtănii face ţéra pentru fiii sei.
Ceia varsă sânge 'n luptă, cestia rugi cu sfinţi fiori:
Pietatea, vitejia astăzi eară sunt surori.

Sfinţi părinţi, o! faceţi rugă, *crucea* ca sĕ triumfeze,
Căci e steagul libertăţii, demnităţii omeneşti;
Preste plaiuri triste 'nchise ceriul sĕ se 'nserineze,
Sórele spre toţi sĕ verse binecuvêntări cereşti,
Tirănia, impilarea sĕ 'nceteze mai curênd,
Om şi om sĕ fie frate, un părinte cunoscênd.

Faceţi rugă pentru *lume*, ca sĕ 'nveţe, 'nveţe-odată,
A cunóşte-a sa chemare nu 'n măceluri şi cruḑimi,
Ci în pace şi iubire, cum Cerescul ne arată,
Care braţele-şi întinse pe-a Golgotei înălţimi;

„Tatăl meu v'a dat pământul sĕ vĕ fie dulce raiu,
Voi vi-l faceţi loc de muncă şi-l umpleţi cu-al vostru [vai“.

Faceţi rugă pentru *ţĕră*, ca sĕ-i dee ceriul sóre,
Plóie, rouă, 'ndestulire, pâne la sărac, bogat;
Lege dréptă, cârmă bună, tinerime în vigóre,
Bĕtrânime venerată şi puternică la sfat;
A concordiei cunună, ca un curcubeu aurit,
Sĕ 'ncunune domn şi ţĕră cu-al sĕu farmec fericit!

Faceţi rugă pentru *case*, ca în ele sĕ domnéscă,
O credinţă, o iubire, sfânta lege cum tocmì;
In sudóre, muncă dréptă pânea sa s'agonisésca,
Adevĕr, sinceritate pururea sĕ fie vii;
Şi evlavia străbună sĕ 'nflorésca ca un strat,
Ingrijit de mâni virgine şi de sóre sărutat.

Faceţi rugă pentru *inimi*, sĕ guverne 'nţelepciunea,
Şi virtutea şi iubirea sĕ îndrepte cursul lor;
Idra, fiara multicornă, ura-invidia, pasiunea,
Sĕ disparǎ în inferne cu întregul nopţii cor.
Şi din inimi înoite şi buiate 'n spirit sânt
Sóre nou va da lumină preste-al ţerii scump pămênt!

Armatei române.

Unde sunt cununi destule la mulţime, la frumseţe,
Ca sĕ 'ncingă fruntea vóstră strălucind în tinereţe,
Bravi ostaşi, cari stégul ţerii cu splendóre-aţi îmbrăcat!
Unde sunt cântări suave rĕsunând din mare 'n mare,
Sĕ vestéscă lauda vóstră, cari în zi de grea cercare,
Dragi copíi ai Românieí, patria v'aţi înălţat!

Din Carpaţii cei puternici păn' la strămoşescul Istru,
De la Prut la Olt şi 'ncolo, din Moldova, Prut şi Nistru,
La a patriei chemare sub drapel v'aţi întrunit;
Şi în giur de Domnul ţerii pentru-a patriei salvare,
Pentru vetrele străbune, pentru sfintele altare
Şi sudóre şi viéţă cu iubire aţi jertfit!

Spiritul ce 'n vechii secoli pe strămoşii bravi conduse,
Şi 'n potop, potop de sânge ţéra, crucea sus ţinuse,
Şi acum în pieptul vostru flacără cu foc ceresc;
Ştefan şi Mihaiu se scólă din mormintele ghieţóse
Şi se uită cu mândrie la isbândele glorióse,
Ce ca aurii betele steagul vostru 'mpodobesc.

Da, *Nicopolea* bĕtrână şi *Vidinul* mult duşmanul,
Griviţa şi *Plevna* cruntă, ce-o 'mblânḑirăţi cu arcanul,
Ca pe leul în turbare îngrozind cu cóma sa;
Rahova, cuibul de stâncă, şi *Palanca* dunărénă
Vor vestí prin şir de secoli de virtutea-vĕ romană,
Ce pe-aceste negre plaiuri străluci ca dalbă stea.

Totdeună bravi în luptă, voi aţi mers tot înainte,
Şi retragere, tradare, laşitate-au fost cuvinte
Ce 'n frumósa vóstră ceată nimenea n'a meritat;
Şi 'ntrunind cu eroismul românésca-vĕ blândeţă,
La duşmani şi-amici probarăţi strămoşésca-vĕ nobleţă,
Şi făcurăţi România nume 'nalt şi lăudat.

Sângele a curs şiróie prin a vóstre şiruri late,
Căci la glónţele duşmane, mamei vóstre îndreptate,
Voi cu piepturile vóstre furăţi zid nestrăbătut;
Şi ca Sparta din vechime drept cetăţi şi fortăreţe
Ingrădirăţi România tot cu braţe de juneţe,
Ce şi lovituri şi-asalturi neclintite-au susţinut.

Buni copíi ai bunei mame! Patria mulţămitóre
Vĕ 'ncunună cu mândrie, cântă imnuri de onóre
Vouĕ, cari prin bărbăţie gintea 'ntrégă-aţi onorat;
Şi cu lacrima durerii pentru cei trecuţi din lume
Intruneşte-a bucuriei pentru splendidul renume,
Ce prin lupte şi victorii ţerii vóstre-aţi căştigat.

Glorie ţie, ginte 'n arme! — Ce-au cântat de veci poeţii
Şi-au zărit din depărtare, cum zăreşti pe ceriu cometii,
Ca o slabă licurire, cei mai buni dintr'ai tĕi fíi,
Românie fericită, astăzi e realitate!
Ora neatêrnării tale o auḑi auḑi că bate:
Cu-a lor sânge-o cumpĕrară vitejeştii tĕi copíi!

(Va urma).

că nu folosesşte, dar' póte fi chiar periculósă. In fine cu frumósă alocuţiune de încheere binecuvêntă elevele.

Intrě aclamaţiuni generale Esc. Sa se depărtéză apoi însoţit de Preac. Sa protosincelul Dr. E. Roşca, de protopresbiterii I. Papiu, I. Droc, M. Voilean, de comisariul Dr. Cristea şi de celalalt public. Festivitatea s'a terminat la ora 1 şi 20 minute după amiazi.

Jubileul Cunţan.

— Raport special. —

Sibiiu, 27 Iunie n.

Modestă, însě sinceră şi isvorîtă din alipire, iubire şi recunoştinţă a fost festivitatea şcolară de eri, 26 Iunie n., aranjată de societatea de lectură „*Andreiu Şaguna*“ a elevilor de la seminariul din Sibiiu, din incidentul împlinirii anului al 40-lea de serviciu la seminariul „Andreian“ a profesorului de cântare bisericéscă şi tipic, domnul *Demetriu Cunţan*.

Afară de elevi, membri ai societăţii „*Andreiu Şaguna*“, numĕros public român a luat parte la acéstă serbare şcolară, anume: profesori, asesori consistoriali, funcţionari de la „Albina“, etc., şi o frumósă cunună de dame.

Şedinţa festivă a societăţii „*Andreiu Şaguna*“ s'a ţinut în sala mare a refectoriului, şi s'a început la orele 4 d. a. La întrare în sală, jubilantul *Demetriu Cunţan* a fost primit cu sgomotóse aclamări. Asemenea şi Inaltpreasfinţia Sa, domnul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, care a onorat cu presenţa acéstă serbare şcolară.

Festivitatea a fost începută cu o binesimţită vorbire de deschidere, rostită din partea clericului *Ilie Beleuţă*, vice-presidentul societăţii „*Andreiu Şaguna*“.

A urmat apoi esecutarea programului, în ordinea următóre: Corul elevilor, bine instruat şi condus de dl profesor *T. Popovici*, a cântat „*Rugăciunea*“, de Zaharie Boiu, composiţie de *Demetriu Cunţan*. A urmat apoi *discursul ocasional*, bine întocmit şi bine rostit de clericul *Stefan Mircan*. A fost însoţit de aplause sgomotóse la adresa jubilantului.

La cuvêntul apoi Escelenţa Sa, domnul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, pentru a-şi esprima bucuria, când vede, cum a prins rădăcină în inimile tinerimei de la seminariul „Andreian“ simţul de recunoştinţă, cea mai frumósă dintrě podóbele omului. Indémnă elevii sĕ cultive şi mai departe acest simţ, pentru-că prin acésta vor face sĕ se înmulţéscă numĕrul binefăcĕtorilor neamului şi ai bisericei, numĕrul acelora, cari se jertfesc pentru binele de obşte. Pe jubilant îl felicită pentru recunoştinţa ce o arată elevii faţă de el, şi îi doreşte, ca acésta recunoştinţă sĕ se perpetueze încă mult. Ear' întru cât nu i-s'ar arăta în mĕsura cuvenită din partea ómenilor, fie sigur că ceriul are sĕ i-o recunóscă.

Emoţionat rĕspunde acum jubilantul, *Demetriu Cunţan*, în cuvinte bine alese. Róga tinerimea din seminariu, că după intrarea în viéţa practică sĕ nu înceteze a cultiva cu tótă dragostea cântarea bisericéscă, singurul mijloc eficace, care ne ţine poporul legat de biserică şi de şcólă. Incheie, implorând darul de sus asupra bisericei, şcólei şi a neamului. Frumosul discurs a fost viu aplaudat.

A urmat cântarea „*Dumnezeul nostru*“ de Ioan Lapedat, composiţie de Demetriu *Cunţan*, esecutată frumos de corul elevilor condus de domnul profesor *T. Popovici*, apoi declamarea artistică a poesiei *Paul de Nola* (G. Coşbuc) de clericul *Titu Morariu*, şi în urmă esecutarea piesei *Potpuriu românesc*, de T. Popovici, din partea orchestrei seminariale.

La orele 6 festivitatea a fost terminată.

Oficială.

Onoratele oficii parochiale sunt îndatorate a espeda imediat la oficiile protopresbiterale discul de la Florii şi din a doua zi de Rusalii, ca astfel tóte oficiile protopresbiterale sĕ-l aştérnă cât mai curênd la Ven. Consistoriu.

NOUTĂŢI

Din Braşov. Vineri şi Sâmbătă s'au ţinut esamenele de maturitate la gimnasiul român din Braşov. Au fost presidate de P. C. Sa dl Archimandrit şi vicariu archiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*. Resultatul e următoriu: cu *fórte bine* au făcut esamenul 3 candidaţi (Vasile Vlaicu, pur eminent, Nicolae Boeriu şi Ioan Cupu) cu *bine* 9 candidaţi, cu *suficient* 3 candidaţi. Doi candidaţi vor face esamen de corigenţă în Septembre, din câte un studiu.

*

Doue românce sibiiene bacalaureate. Dşóra *Eleonora Leményi*, fiica dlui advocat Dr. *Liviu Leményi*, a făcut cu bun succes esamenul de maturitate la gimnasiul de stat din loc; şi tot cu bun succes a dat esamenul de maturitate şi dşóra *Otilia Erica Comşa*, fiica dlui profesor seminarial, *Dimitrie Comşa*, la gimnasiul săsesc din loc.

*

Personal. I. P. S. Sa Metropolitul Primat al României se află în present la Viena, de unde va pleca la Kissingen. In Viena I. P. S. Sa a consultat pe doctorul *Poltzer*, specialist în bóle de urechi, care a constatat, că I. P. S. Sa e cu desĕvêrşire vindecat de inflamaţiunea ce o avea la urechiă şi nas.

*

Din Sângerul-de-pădure ni-se scriu următórele: „Cu ocasiunea conferenţelor învĕţătoreşti ţinută în *Gernsig*, Prea cuviosul domn asesor consistorial *Dr. Miron E. Cristea*, însoţit de dl *Stefan Russu*, adm. protopresbiteral, a visitat şi comuna *nóstră Sângerul-de-pădure*, unde a sĕvêrşit deslegarea de pĕcate la mormêntul neuitatului binefăcĕtoriu *Simion Boţag*, care a donat pe séma bisericei nóstre casa cu supredificatele şi cu grădina din nemijlocita apropriere de casa parochială, în valóre de 2000 coróne, precum şi un jugĕr de pământ clasa I-a. Tot cu acea ocasiune Preacuvioşia Sa *Dr. Miron E. Cristea*, chiămând la sine pe un tinĕr din comună, care de şése ani e căsătorit, însĕ numai după legile civile, nu şi bisericeşti, cu vorbe inţelepte, dulci şi mângăitóre l'a convins întru atâta despre necesitatea căsătoriei bisericeşti, în cât i-a promis, că în timpul cel mai scurt se va cununa şi bisericeşte, ear' după sfintele Rusalii tinĕrul şi-a împlinit promisiunea, — cununându-se şi bisericeşte“.

*

Sfinţire de biserică. In ziua de sfântul Petru şi Pavel va fi sfinţită frumósa biserică domnéscă din Azuga, România, clădită din caseta privată a M. Sale Regelui Carol. Cu ocasiunea aceea vor fi arangiate, din ordinul M. M. Lor Regele şi Regina României, mari serbări poporale în Azuga.

*

† Ilie Curescu. Cu adânci regrete înregistrăm mórtea fruntaşului din părţile bănăţene *Ilie Curescu*, president al comunităţii de avere din Caransebeş, deputat sinodal şi congresual, etc. etc, care Vineri diminéţa a trecut la cele eterne, în mod subit, în Caransebeş.

Din partea neconsolatei dómne Maria Curescu s'a dat următoriul anunţ funebru: Cuprinsă de nespusă durere aduc la cunoştinţă tuturor rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor, că mult iubitul şi în veci neuitatul meu soţ, *Ilie Curescu* c. şi r. sublocotenent în pens., proprietariu al medaliei iubilare şi de resbel, president al Comunităţii de avere, deputat congresual şi sinodal, president al despărţĕmêntului din Caransebeş al reuniunii funcţionarilor din monarchia austro-ungară, president al societăţii comerciale „Severinéna“, representant municipal şi orăşenesc etc., a trecut după scurte suferinţe la cele eterne astăzi la 5 ore diminéţa în etate de 66 ani. Rĕmăşiţele pământeşti ale scumpului defunct se vor depune după ritul gr.-or. român spre vecinică odihnă Dumineca în 13/26 Iunie 1904 la 2 ore d. a. în cimiteriul bisericei stt. Ioan din loc. Caransebeş, la 11/24 Iunie 1904. Odihneşte în pace, suflet bun! Maria Curescu n. Stoclin.

*

Mórte oribilă. Un copil în etate de 5—6 ani al lui Spiridon Almăşan din Zdrapţi (cercul Brad în comitatul Hunedóra) înainte cu vre-o 6 sĕptĕmâni fusese muşcat de un câne, dar' părinţii sei n'au prea dat atenţiune întêmplării. Sĕptĕmâna trecută isbucnind bóla turbării asupra copilului, l'au dus la medic în Brad, dar' era deja prea târziu. Medicul nu i-a mai putut ajuta nimic. Dus a casă, copilul a murit apoi, întrĕ spasmuri înfiorătóre.

*

O bróscă ţestósă uriaşă. In iazul de la Căring, lângă Jaşi, România, nişte nisipari au dat, pe când se scăldau, de o bróscă ţestósă, de o greutate de zece chilograme. O mărime estraordinar de mare. Brósca a fost depusă în museul de ştiinţe naturale din Jaşi.

*

„Scornitură“. Cu privire la noutatea dată sub titlul acesta în numĕrul trecut al ziarului nostru, ni-se comunică din parte competentă, că respectivul, care s'a lăudat în faţa judecătoriei că e om „*autonom*“, căruia nu'i porunceşte dl director, nu e un „fost funcţionariu“, ci un *fost servitoriu* al „*Albinei*“. Aşa da!

*

Dr. Victor Cupşa, cum raportéză „Nemzeti Hirlap“ din Cluj pe basa unei telegrame din Budapesta dto 24 Iunie, în urma nebunirii spontane a puşcat cu revolvĕrul asupra económei şi servitoriului seu, rănindu-i pe ambii. Nenorocitul a fost internat în casa de nebuni din Budapesta (Lipótmező).

*

Achitare sensaţională. Curtea cu juraţi din Seghedin a achitat Joi, după o pertractare lungă de câteva zile, pe fraţii *Sibul*, doi ţerani din Chichinda-mare, cari astă earnă au omorît pe advocatul şi deputatul dietal *Paja Eremits*, ziua la amiazi, în mijlocul drumului. Curtea cu juraţi i-a aflat vinovaţi; dar' s'a pus pe punctul de vedere, ca în momentul comiterii faptei au fost atât de beţi, în cât n'au putut sĕ fie stăpâni pe mintea şi voinţa lor, şi de acea a zis că nu pot sĕ fie pedepsiţi. Şi tribunalul nici nu i-a pedepsit, ci i-a pus imediat în libertate, căci erau arestaţi. Procurorul a înaintat recurs de nulitate.

*

Cauţiunea oficerilor. In timpul din urmă intrând la ministeriul de rĕsboiu mulţime de petiţiuni pentru a se da oficerilor concesiunea de căsătorie şi în lipsa cauţiunii întregi, ministrul a dat tuturor comandelor ordin, ca în viitoriu sĕ nu mai recomande spre încuviinţare cereri de acestea intrate de la oficeri în etate de sub 30 ani. In viitoriu au sĕ se iee în considerare numai cererile intrate de la căpitani, oficeri de stat major, de la oficeri de acela cari înşişi au fete de măritat, şi de la oficeri trecuţi peste etatea de 30 ani.

*

O invenţie de mare preţ. Lucrătoriul Gapjajev de la portul Odessa, ca se împedece catastrofe ca cea întêmplată cu bastimentul „Petropavlosc“ la Port-Arthur a inventat un aparat, care fixat de fundul corăbiei în momentul atingerii cu torpedele submarine le face inofensive. Cum se raportéză din Petersburg, esperimentele făcute au dat resultat strălucit. Comisiunea militară a dispus în urma acestora construirea încă a unui aparat şi dacă esperimentele făcute şi cu acela vor da resultate tot aşa de bune, invenţia lui Gapjajev va fi aplicată imediat la vasele de resboiu aflătóre acum în luptă cu Japonesii.

*

Escelenţa Sa generalul campestru — şi sora. Ziarul „Naprzod“ din Cracovia scrie în numerul dto 19 Iunie, că la cererea generalului *Galgóczy*, comandantul corpului de armată din Galiţia, poliţia din Przemisl a arestat pe vĕduva Maria Horvath născută Galgóczy, pe motiv că a cutezat „sĕ cerşiască“ de la Esc. Sa dl comandant. La poliţie femeia a spus că e sora bună a generalului; bărbatul i-a murit nu de mult şi fiind-că pe casa şi moşióra lor era intabulată o mare restanţă de dare şi alte datorii, pe cari ea n'a avut din ce sĕ le depureze, i-s'a vîndut la licitaţie întrégă moşióra împreună cu casă cu tot. Rĕmasă pe strade şi peritóre de fóme, a mers la fratele ei sĕ 'i róge s'o ajute cu ceva. Acesta însĕ în loc de ajutoriu a dat'o pe mâna poliţiei ca pe o vagabundă. Ziarul amintit mai sus spune şi aceea, că comisariul de poliţie a luat la protocol, că în timp ce spunea cele de mai sus nenorocita a leşinat mai de multe-ori, fiind-că de două zile nu mâncase nimic şi astfel — până la alte disposiţiuni — a luat'o el în îngrijire (comisariul).

*

Şi-a recaştigat sănĕtatea. „Mama a fost bolnavă de ani de zile, dar' de când pórtă crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86,967, aflata de dta şi-a recăştigat sănĕtatea, pentru-ce n'am cuvinte se-ţi esprim mulţămita mea ferbinte. Cu stimă Ioan Stiener, Győrköny, com. Tolna“. — Mai este lipsă de dovada mai frumósă despre puterea vindecătóre ce o are crucea duplă electro-magnetică nr. 86,967 a dlui Müller Albert în Budapesta V. Vadász-u. nr. 42/V.

Cărţi şi reviste.

A apărut **Anuarul** *şcólei civile de fete cu internat şi drept de publicitate a Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român din Sibiiu*“ pe anul şcolar 1903/4 publicat de *Dr. Vasilie Bologa*, director. Are cuprinsul: Ce cetesc fetele nóstre? de Dr. *I. Borcia*; discursuri de la încheierea anului şcolar trecut şi ştiri şcolare. Şcóla a fost cercetată în anul şcolar espirat de 98 eleve, şi anume: cl. I. 12, cl. II. 29, cl. III. 20, cl. IV. 20, cursul complementar 17. In internat au fost adăpostite 70.

Din public.*)

Mulţămită publică.

In numele credincioşilor ort. rom. din *Idicel-pădure*, ni-am ţinut de sfânta datorinţă, ca şi pe acéstă cale sĕ aducem cele mai sincere mulţămite tuturor acelor mărinimoşi, cari au contribuit cu obolul lor la edificarea şi înzestrarea bisericei din I.-pădure şi anume:

Escelenţa Sa Br. Kemény Kálmán, 10 bucăţi lemne de stejar în preţ de 50 cor., dl Galacteon Şagău, protopresbiter, cu soţia, 100 cor., Oncea Ioan, econom, Potoc, 90 cor., vĕd. Precup Nastasia, Ilya Petrea cu soţia, economi, Id.-Sat, câte 40 cor., Ilyés István, primariu, Jeciu, 20 coróne, Ioan Raţiu, hoteleriu în Reghin, 16 cor., vĕd. Covrig Ana, Id.-pădure, 12 cor., Komáromy Sámuel, hotelieriu, Greg. Simonis, architect, S. Barb, cassariu de bancă, toţi din Reghin, fie-care câte 10 cor., Dr. I. Popescu, adv., Dr. Cheţan, adv., I. Popescu, dir. de bancă, Marcu Cetăţian, jude reg. in pens., Victor Callini cu soţia, contabil de bancă, Petru Maier, lăcătuş, Sz.-Régen, fiecare câte 5 cor., Oltean Petru, proprietariu, M.-Cuieşdiu, Cadori Indrei, proprietariu, G.-Meşterhaza, câte 10 cor., George Căzan, preot, Filea, 5 cor., Ioan şi Aurelia Pop, înv., Caşva, 7 cor., Dr. A. Ceuşan, medic în Reghin, P. Ciobotar, preot gr. cat., Reghinul-ung., Dumitru Racoţan, preot gr. cat., Caşva, fie-care câte 4 cor., Zaharie Lupu, paroch, Hodac, 6 cor., Covrig Pavel, epitrop, Id.-Pădure, 5 cor., Anastasia Tĕrnovean, preotésă gr. cat, Hodac, 3 cor., Ioan Chidu, prim., Deda, Ladoşi Todor, inv. pens., Timariu Petrea, Maiereu, Cira Nicolae, Morariu Iacob, Stavila Tóder, Morariu Tóder, Luieriu, Drotteiu Vasilie, Murereni, Fiorea Lupu, Hodac, Sofia Butnar, László Petru, Reghin, Covrig Vasilica, Oncea Avram, Groza Avram, Sava Ioan, Moldovean Zaharie, Id.-Păd., fie-care câte 2 cor., Hegyesi Mihály, propr., M.-Régen, Laurean Maior, inv., Huduc, Ciutesan Vasilie, Miheş, N. N., Dr. Ioan Uilăcan, Pop Vasilica lui Alexandru, Pogacean Iacob, Meesisech Iosef, executor reg., Sendrea Pavel, înv., Lukács Petrea, Péterty, Traian Popovici, Teodor Bogdan, Dumitru Sava, Zaharie Frandes, înv., Hodac, fie-care câte 1 cor., prin o colectă intreprinsă de Ilya Petrea, de la mai mulţi credincioşi, 7 cor., Suciu Dumitru, croitoriu, Reghin, 4 fesnice de lemn lucrate frumos in strung în preţ de 24 cor., Réthi Sándor, strungariu Reghin, 2 fesnice de lemn în preţ de 6 cor.

Mai mulţi credincioşi ort. rom. din Potoc, în urma colectei întreprinsă de dl Mihail Bratean, paroch, suma de 22 cor. 60 fil., subtragêndu-se suma de 10 cor. oferită din partea lui Sava Mihail, epitr. bis.

Prin colecta întreprinsă de dl Iacob Stavilă, paroch al Luierului, între credincioşii sei, suma 29 cor. 60 fileri, cari colecte se pot afla la oficiul parochial al Idicelului.

Sava Ioan, curator II-lea, un feşnic în preţ de 17 cor., Şagău Trif cu soţia Lodovica, un rênd de ornate preoţeşti negre în preţ de 52 cor., Oltean Lazar, din Idicel-Sat, două icóne frumose, în preţ de 24 cor., Groza Ioan, o icónă in preţ de 20 cor., Popa George lui Ioan sucei, cu Pop Maria, 2 prapori în preţ de 36 cor., Ilea Ilisie cu soţia, un prapor în preţ de 16 cor., Florea Gerasim, un epitrafir in preţ de 16 cor. şi o cruce în preţ de 8 cor., Şagău George, cantorul, o cruce cu 8 cor., Mihail Covrig, un molitvelnic în preţ de 10 cor., Cornea Ilie, Cornea Constantin, Cornea Irina, Popa Maria şi Popa Ioan, locul pe care s'a edificat sfânta biserică, în preţ de 200 cor., Veihman George, hotelieriu in Reghin, 10 coróne.

Covrig Vasilica lui Gavriil, cu soţia, Covrig Gavriil lui Ioan cu soţia, cari în ori-ce afaceri benevole bisericeşti sunt cei dintâiu cari premerg cu bun esemplu faţă de ceialalţi creştini, astfel şi de astă-dată însoţindu-se la olaltă au procurat pe spesele lor un policandru în preţ de 110 cor., ear' unele dintrĕ cele mai plăcute impresiuni ni-le-a procurat in ziua de botezul Domnului a. c. Codariu Vasilica cu soţia Iuana, propr. în G. Meşterhaza, asistând la serviciul divin şi aducênd cu sine un rênd frumos de ornate preoţeşti în preţ de 120 cor.; cari le-a şi predat preotului spre destinul lor.

Şi acum, Tu Dómne! cel ce trimiţi darul tĕu cel bogat preste noi, şi rĕsplăteşti tóte binefacerile sĕvêrşite întru înfrumseţarea casei Tale, trimite darul şi binecuvêntarea Ta cerésca şi asupra acestor mai sus amintiţi mărinimoşi creştini, căci acestea tóte întru cinstea şi mărirea Ta le-au sĕvêrşit robii Tĕi.

Idicel, la 27 Martie 1904.

Mihail Todea
preot gr.-ort.

Mihail Covrig
cassariu.

Posta redacţiei.

Dr. P. O. Brad. Primit cu mulţămită.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 598 1904. [154] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învěţători** la şcólele din comunele de mai jos din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. **Cornăţel,** salariu anual 600 coróne din cassa alodială, cuartir în natură şi lemnele trebuinciόse pentru încăldit.

2. **Guşteriţa,** salariu 600 cor. din cari 470 din repartiţie de la popor, 30 cor. din pământuri, 100 din alodiul comunal, $^1/_2$ din venitul grădinei de pomărit, cuartir în natură şi lemnele trebuinciόse de foc.

3. **Ocna-inferiόră,** salariu 600 coróne din cassa bisericei, relut de cuartir 40 cor. şi lemnele de foc.

4. **Ruşi,** 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, ear' 300 cor. de la popor, cuartir şi lemne pentru foc.

5. **Slimnic,** al II-lea post, salariu 600 cor. din repartiţie de la popor, cuartir în edificiul şcólei şi 2 stângini de lemne.

6. **Mohu,** al doilea post cu 600 cor. din cassa bisericei — de la alodiul comunal, — relut de cuartir 40 cor., 2 stângini de lemne şi folosinţa grădinei şcolare de jumětate.

7. **Vurpăr,** 600 cor., din cari 400 cor. de la popor din repartiţie, ear' 200 cor. din cassa bisericei, cuartir în edificiul şcólei, 5 stângini de lemne şi $^1/_4$ jugěr grădină.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avé a se presenta în comună în vr'o Duminecă sau sěrbătóre înainte de alegere, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, avênd a conduce cântările cu elevii în biserică şi a ţiné şi o strană.

Cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre, se vor aşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul deschis.

Cuincuenalele se vor computa numai după 5 ani de serviciu în comuna respectivă.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Sibiiu, 12 Iunie 1904.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 379 B. [149] 2—3

Concurs

Pe basa ordinului Preavenerabilui Consistoriu arhidiecesan din 5 Februarie 1904 nr. 5644 Bis. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea postului vacant de **paroh**, în parohia de clasa a III-a **Poianaporcului** (protopresbiteratul Solnocului).

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi subşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral în Cupşeni (Kupsafalva, u. p. Oláh-Lápos) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre la biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Cupşeni, în 30 Maiu 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conţelegere cu comitetul parohial.

S. Cupşa
protopresbiter.

Nr. 211 1904. [151] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învěţători** de la şcólele nóstre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune, în protopresbiteratul gr. or. Mediaş, se escrie prin acésta concurs cu 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brateiu,** cu salariu de 600 cor., şi anume: 270 cor. de la stat, ear' 330 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei.

2. **Buzd,** cu salariu de 600 cor. solviţi anticipative la cuartal, şi anume: 502 cor. de la stat, ear' 98 cor. din cassa bisericei; cuartir în edificiul şcólei şi o sórte de lemne.

3. **Vorumloc,** cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 446 cor. de la stat, ear' 154 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.

Cuincuenaliile se computǎ numai de la instituirea definitivă şi serviciu neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus datori a merge Dumineca şi sěrbătórea la biserică şi a cânta cu elevii la s. liturgie. Concurenţii au sě-şi aştérnă cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Cei cu cunoştinţe din musica instrumentală vor fi preferiţi.

Mediaş, 8 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 332 1904. [150] 2—3

Spre scopul conferirii de **stipendii** din **„Fundaţiunea lui Gozsdu“** pe anul şcolar 1904/5 pentru şcólele medii, facultăţi, universităţi şi şcólele de cadeţi militari la armata comună şi honvedi — se scrie concurs pe lângă următórele condiţiuni:

1. Concurenţii sě documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:

a) că sunt fii de cetăţeni ungari şi aparţin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaţilor, provědut cu clausula parohului competent, că şi de present aparţine la biserica greco-orientală română;

b) că studiéză cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au sě subştérnă studenţii de la şcólele medii atestatul despre anul şcolar 1903/4, ear' cei de la facultăţi şi universităţi indicele despre tóte cursurile ascultate şi respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinţilor nu ajunge sě acopere tóte trebuinţele pentru creşterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul sě cuprindă şi date positive despre acéstă avere şi trebue sě fie subscris şi de preotul locului, ear' dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue sě fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are sě producă şi atestat oficios despre ocupaţiunea sa întru timp şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fie-care concurent are sě arete în petiţiunea sa, specialitatea la care, şi locul unde voeşte a continua studiile, cum şi aceea dacă are şi alt stipendiu.

4. Cei ce voesc sě studieze în străinătate au sě arete necesitatea de a face studii în străinătate ca în casul dacă li-se va vota stipendiul sě se pótă îndată esopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenţii pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea şcólelor militare de cadeţi, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condiţiunilor staverite în acest concurs (p. 1 *a*) *c*), 2, 3, 6, 8 şi 9) numai atunci se vor estrada comandei şcólelor militare dacă concurentul va documenta că este privit de elev regulat la respectiva şcólă de cadeţi.

6. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la representanţa fundaţiunei lui Gozsdu, Budapest VII, Holló utcza 8. sz. **până la 5 August n. c.**

7. Totodată se provócă toţi stipendistii actuali, prin urmare şi cei absolvenţi, cari cer ajutóre pentru depunerea rigorόselor şi căştigarea gradului de doctor, că până la terminul susindicat, şi pe lângă observarea p. 3 din acest concurs, sě arete resultatul studiilor din anul şcolar 1903/4 căci altcum li-se va sista stipendiul, resp. nu vor căpěta ajutoriul.

8. Petiţiunile cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite sau sosite după terminul escris, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul espedării regulate, fiecare concurent sě indice în petiţiune locul şi posta ultimă, unde este a i-se trimite resoluţiunea representanţiei.

Din şedinţa comitetului fundaţiunei lui Gozsdu ţinută în Iunie 1904.

Comitetul.

---

8 zile de probă!

Cu preţ uimitor de eftin, cu numai fl. 3·05 se póte căpěta o garnitură admirabilă constătătóre din următórele patrusprezece juvaere preţióse:

Important pentru fie-cine!

Important pentru fie-cine!

- 1 orologiu de busunar anker remontoar de nickel, (sistem „Rosskopf-Patent“), cu capace frumos gravate, precis regulat, garanţie pe 3 ani, şi cutie.
- 1 lanţ panţerat de goldin sau nichel, cu acăţător, sistem parisian.
- 1 ac de cravată de goldin cu briliant.
- 1 păreche bumbi de manşete auriţi, marca „Garanţie“.
- 1 garnitură bumbi de cămaşă şi guler de goldin, 15 buc.
- 2 inele de goldin cu pietri elegante.
- 1 oglinduţă in cutie.

Aceste 14 preţióse şi admirabile obiecte împreună cu orologiul anker-remont. espedéză pentru fl. 3·05 pe lângă ramburs ori trimiţêndu-se banii înainte, firma:

BRÜDER HURVITZ
casă de esport
Krakau, Stradom 17 (Oest.)

Ce nu convine se primeşte înapoi în 8 zile, ear' banii se returnéză cumpěrătorului, aşa că e eschis ori-ce risic.

Catalóge ilustrate despre div. mărfuri gratis şi franco.

— Se primesc vindětori şi agenţi. —

Aceeaşi garnitură cu un orologiu goldin de Geneva care 'şi păstréză colórea aurie neschimbată, costă numai fl. 4·75. [61] 15—15

Nr. 218 1904. [152] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei Idiciu,** din protopresbiteratul Mediaş, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroch, sunt cele fasionate la cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii vor avé sě-'şi aştérnă petiţiunile în terminul deschis instruite conform legilor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta înaintea alegětorilor în vre-o Duminecă sau sěrbătóre pentru a cânta respective a celebra şi a cuvênta.

Mediaş, 8 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

Somatosă
albumină de carne solubilă
conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent
remediu întăritor
producětor de apetit
pentru debili, persóne rěmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc. în formă de
Somatosă de fer
pentru cei-ce sufer de **chlorosa** (Bleichsucht) recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.
[98] 6—33
Somatosa produce apetit în měsură mare.
Se capětă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţěmêntul farmaceutic.)

Medalia de aur dela Exposiţia sciinţifica din Bucuresci, 1903.

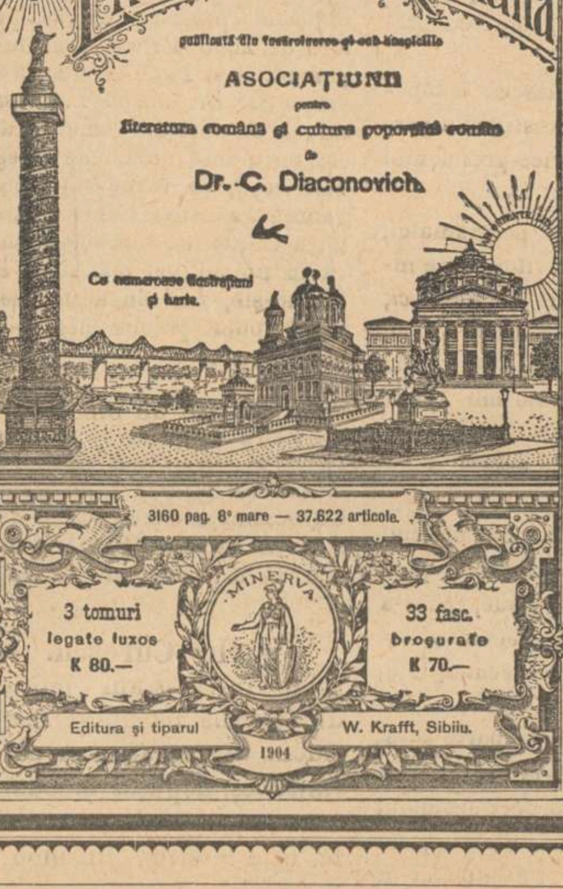

ASTRA
Enciclopedia Română
publicată din însărcinarea şi sub auspiciile
ASOCIAŢIUNII
pentru
literatura română şi cultura poporului român
de
Dr. C. Diaconovich.
Cu numeróse ilustraţiuni şi harte.
3160 pag. 8° mare — 37.622 articole.
MINERVA
3 tomuri legate luxos K 80.—
33 fasc. broşurate K 70.—
Editura şi tiparul W. Krafft, Sibiiu.
1904

Se comandă la
Biroul „Asociaţiunii“
Sibiiu, strada morii nr. 8.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:
Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,
merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.
Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sě călětoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călětorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călětor trebue sě fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sě călětoréscă, şi sě nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calětorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însě sě se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sě trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călětoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“
118 cor., pe vapor de postă **95 cor.**
F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30
casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.
(63) 27—31

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 65 Sibiiu, Joi 17/30 Iunie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strěinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Deschidem abonament nou la ziarul **„Telegraful Român“**, pe jumětatea a doua a anului curent, cu prețurile indicate în fruntea foii. Rugam pe amicii și binevoitorii ziarului sě recomande spre abonare fóia nóstră în cercurile cunoscuților lor, și sě-și re'noiască înșiși abonamentul la timp, ca espedarea sě se pótă face fără întrerupere. Domnii abonați în întârziere cu plătirea abonamentului pentru trecut sunt rugați a-l achita cu grăbire. **Administrația.**

Memoriei marelui Andreiu.

Sibiiu, 29 Iunie n.

Astăzi, 29 Iunie, se împlinesc 31 ani, de când cel mai mare binefăcetor al slăvitului neam românesc din țéra Ardealului se stingea de o mórte lină, asemenea unei zare din amurg, în modesta sa reședință archieréscă.

Astăzi sunt treizeci și unul de ani de când tânguiosul glas de clopot rěspândea jalnica veste despre calea vieții vecinice a marelui Șaguna.

Și ca o volbură a cuprins vestirea întreg Ardealul, umplênd tótă suflarea românéscă de adâncă durere.

Rênd pe rênd se strecurau bărbați cu înalte posiții, îmbrăcați în cernita haină de jale, pe stradele metropolei române; pe când norodul în opinci și căciulă sosia pîlcuri-pîlcuri din tóte unghiurile, din umbrele depărtării, în frunte cu câte un moșneag, servitor al altariului, sprijinit în toiag, înălbit de grele zile.

Rěsăriau, cu fețele pline de evlavie, clipind din ochii istoviți, și veneau, ca pe mormêntul în care va încăpé atâta fală românéscă, sě fărâme lacrima sufletului, sě glăsuiască o smerită rugă lângă cosciug, prinos celui ce i-a scos din nămeții de besnă.

Un „sfinte Dzeule“ glăsuit de mii de guri, și porțile se deschid, ear' clopotele din întreg ținutul îmbrățișéză vězduhul în vuetul lor de jale. Soborul întreg murmură rugăciuni, pe când doiosul *„Cu adevěrat deșărtăciune“* se înalță spre tăriile ceriului. Era lungă și grea calea, căci sufletul era obidit, un neam întreg stropia cu lacrěmi ferbinți drumul ce se întindea printrě holdele grele de bogăție, cari se desfășurau scânteitóre sub razele dulci ale lunii lui Cuptor. Nici cel mai serios obraz nu era lipsit de brazdele lacrěmilor, în drumul spre frumosul sat curat românesc, adăpostit subsuóra munților de graniță.

Și convoiul înainta încet, acum prin codrul cuprins de un tainic freamět, ca și un psalm fărâmat de mii de graiuri, ear' stejarul falnic din póla muntelui își pălea frunza în dungă, semn de cea mai adâncă jale, oblicind în ce gropniță mică încap rěmășițele pământești ale unui sfânt și mare *Andreiu*, care domnise un pătrar și mai bine de veac în viscolile și năvălirile dușmănóse duhului legii și limbii strămoșești.

A venit în vremea când plăgile și impilările erau mai cumplite, a rěsărit ca un adevěrat trimis al lui Dumnezeu, cu harul duhului în suflet, cu inima învolburată de dragostea și binele neamului.

A venit, ca sě resfire furtuna ce ne amenința cu peire, sě scape norodul strivit bisericește și politicește, rupt în două, suflet sfâșiat, a cărui o parte, răpită de adulmecări, gravita spre Roma, pe când cealaltă rěmăse-se credinciósă cursului ei natural.

Cu toiagul în mână rupe ghiața marele Archiereu, drepte făcênd căile pe cari neamul impilat sě ajungă mai îngrabă la limanul fericirii.

Mântuitu-ne-a de îmbrățișările sugrumatóre ale bisericii sore sêrbești, care în hiperzelul ei de dragoste ne înlănțuia tot mai mult în brațele ucigătóre, cu scop ca sě ne contopéscă.

Desgrópă metropolia veche din nămolul în care o îngropaseră neprielnicii, ajutați de ignoranță, îngrădindu-o cu ziduri tari, ca nimenea cu gând rěu sě nu se mai pótă atinge de ea.

Inalță case de laudă lui Dzeu, aprinde pentru alungarea întunerecului prin sate lumini, ale căror puternice raze rěspândesc azi bogată lumină.

Ca un adevěrat Mircea și Stefan cel Mare cârmuește poporul, întorcênd la viéță nouă pe cei-ce se aflau pe clina peirei.

Cârja archierésca a marelui Andreiu era un sceptru întru binele neamurilor, cârmuind chiar și vremile.

Statutul organic, acea sabie minunată, ce ni-a pus'o în mână, stăpânit de gând cuminte, a făurit'o ca pe o singură armă menită sě înfrângă și învingă întotdeuna.

Prin graiurile lui sfinte și înțelepte infiltréză adevěrata dragoste de neam, modul corect de gândire și apěrare în inima și mintea urmașilor lui.

Gândul plin de înțelepciune nu s'a stins cu totul. O rază puternică străbate prin vremi, încălḑind și aprinḑênd inima și sufletul cuprins de cele mai înalte porniri și mai largi concepții, al celui ce șade azi ca demn urmaș în tronul lui.

Ințelepciunea și tăria nu s'a putut sălășluí în gropnița scundă de trei coți, ci a rěmas celui ce cârmuește astăzi biserica străbună, și care în zilele trecute a dovedit'o acésta cu prisos. Atât de mare s'a arătat, în cât o lume întrégă cu sfințenie și slavă a rostit și rostește numele lui. „Vorbirea plină de gândiri înțelepte merită, — zice un vrednic și erudit decan luteran, — a fi tipărite cu slove de aur ca vecinică dovadă sě rěmână generațiilor viitóre despre duhul întrupat într'însa“ . . .

Și astăzi, după 31 ani, tânguiosul glas de clopot îmbrățișéză vězduhurile, înălțindu-se cu o smerită rugă cătră tăriile ceriului, întru amintirea marelui bărbat și archiereu — aprinḑênd în conștiința fie-căruia o luminiță la ale cărei raze blânde se desfășură chipul seu glorios, cu fruntea senină, ochii limpeḑi ca razele rěsăritului, străbătători și dulci, barbă albă și resfirată, ear' din miile de suflete se rěspândește o dulce mirésmă în aerul învělit de dulcea armonie: *„Da, Andreiu, tu n'ai murit“*.

Da; tu n'ai murit, și nici nu vei murí, căci fie-care Român te are viu în conștiința sa, unde mereu licărește o candelă, ca prinos.

N. Regman.

Toleranță! Zilele acestea s'a ventilat prin ziarele magiare știrea, că episcopul *Radu* de la Oradea-mare ar fi făcut demersuri pentru-ca șcóla civilă de fete din Beinș sě fie prefăcută în liceu de fete. Impedecându-se de știrea acésta șoviniștii de la „Magyar Szó“, au și început deja sě agite contra realisării planului. In numěrul de Duminecă sub titlul „Oláh leánygimnasium“ zic următórele: „In Beinș șcólele magiare luptă contra preponderanței române in edificii derăpănate și în stare binișor negligată. Acum, dacă se înființéză acolo gimnasiul de fete român, preponderanța acésta devine încă și mai simțită pentru magiarism, căci nici nu trebue dór' sě spunem, că gimnasiul de fete din Beinș nu ar sta în serviciul sentimentului național magiar și în al culturei magiare, ci în al esceselor („tulkapások“) naționalistice române și al culturei române. Tocmai de aceea, în interesul magiarismului trebue sě protestăm contra planului de la Beinș și atragem atențiunea guvernului la împrejurarea, că dacă costiunea instrucției publice în Beinș e avisată la sprijin, atunci sprijinul acesta nu în interesul instrucției naționalității olahe are sě se dee, ci în al instrucției națiunii magiare“.

Adevěruri. In ședința de Vineri, 21 Iunie, a dietei magiare, deputatul *Kass Ivor* spunêndu-și cuvêntul asupra budgetului, din punct de vedere *oposițional*, a făcut în lunga sa vorbire și următórele constatări: „. . . Dl ministru de finanțe póte sě confirme, că *trăim din facerea de datorii.* Avem înaintea nóstră, în budgetul de față, o datorie de 97 milióne pe un an, avem proiectul împrumutului de investițiune, avem proiectul împrumutului pentru miliție, avem deci *un sistem pentru vecinica facere de datorii.* Astfel am ajuns acolo, că noi, o țéră săracă, *ne putem lăuda astăzi cu datorii în sumă de 4 miliarde și șase sute milióne.* Când e fericit Magiarul? *Când póte face datorii!*“ Tristă constatare, dar' adevěrată. Și e cu atât mai trist faptul acesta, cu cât nu cei-ce votéză și întrebuințéză banii luați împrumut îi vor plătí înděrět creditorilor, ci cei-ce nu se folosesc absolut de loc de ei.

Aiurări. Un óre-care Serényi Gusztáv publică din Hamburg un articol în „Budapesti Hirlap“ de Dumineca la rubrica economică („Közgazdaság“), în care făcênd comparație între progresele rasei germane și întrě stările de a casă, unde visul de o Magiarie mare unitară e încă tot vis, slobóde din sinea sa patriotică următoriul oftat: „. . . oh, Arpadianilor, Anjou-istilor, și tu, încă și în mórte vestit rege corvin, pe lângă strălucitele vóstre rěsbóie mâna vóstră puternică dacă ar fi îngrijit și de contopirea energică a raselor de popóre aflate aici (în Ungaria), cum a îngrijit brânca de fer a Prusiacilor, . . . dacă inima și sufletul vostru magiar (regi din casa „Anjou“ — magiari! Mateiu Corvinul — magiar! — Red.), n'ar fi fost bun și drept, ci perfid și rěu, n'ar mai esista acum colo a casă cestiune de naționalități, ci ar fi realitate dorința celor treizeci milióne de Magiari, care mereu erumpe din sufletele de a casă (?).

Dacă n'ați fi tras mănuși vest-europene pe mâna vóstră de fer, acum nu ar rěsuna la miazǎ-zi „krepala magyarszki“ și la rěsărit „Destaptete romane“. Oh, voi regi vestiți și însemnați, de ați fi fost în adevěr barbari cu așa suflet negru, pe cum vě descriu *urmașii sclavilor romani* („román rabszolgák utódai“) . . . . etc. Frumos limbaj. Așa e? Da, jupâne. Urmași de *sclavi*, nu însě căftăniți cu piele de iepure și nici *serényisați* cu cinci pițule!

Din protopresbiterate.

Esamenele de vară la școlele elementare în tractul Orăștiei.

Orăștie, Iunie 1904.

Viitoriul poporului atârnă de la îngrijirea ce se dă tinerei generațiuni școlare. Aceste odrasle fragede, cari pórtă în pepturile lor timbrul nevinovăției, sunt curate ca ceara cea galbină, și mlădióse ca aluatul cel bun. Ele sunt tesaurul bisericei și neamului nostru.

De aceea, și îngrijirea ce se dă acestor elemente drăguțe în casa părintéscă, în familie, în școlă și în biserică, sunt lucruri de cea mai mare valóre în viéța unui popor.

Pe terenul educațiunei trebue sě fie eschisă politica și specula, ori alte considerațiuni laterale, pe cari le vedem zilnic validitându-se pe alte terene sociale în viéța omenéscă.

Pe terenul educațiunei scopul suprem este învěțătura, cultura, numele bun, alipirea de biserică și de neam, pentru ajungerea cărui scop învěțătoriul trebue sě fie însuflețit de cel mai înalt idealism, de cea mai ferbinte dragoste de muncă, ce nu póte cunóște nici un fel de alte considerațiuni.

Numai învěțătoriul înzestrat cu însușirile acestea póte în adevěr corespunde chiămării sale de bun educator. Numai un astfel de învěțătoriu póte sě se bucure de resultatul ostenelelor și sě guste din fructele adevěratei plăceri, ce resultă din o asemenea muncă cinstită și curată.

Ferice de acea școlă și de acel învěțătoriu, care la finea anului școlar e în stare de a împărtășí acéstă plăcere și părinților, directorului local de școle, inspectorului tractual și tuturor binevoitorilor și sprijinitorilor causei școlare, căci pe fețele tuturor se reoglindéză atunci semnul mulțămirii celei mai perfecte, și se nasc speranțele cele mai bune pentru viitoriul neamului.

Esamenele de vară în anul acesta în tractul Orăștiei au fost destul de acomodate pentru a stirní în inimile nóstre astfel de simțěminte. Ele au fost zile de sěrbătóre pentru copíi și popor, sau mai bine zis, zile de seceriș spiritual pentru toți cari se interesézǎ de creșterea copíilor.

Tractul Orăștiei de-și are școle multe, totuși tóte esamenele la acelea au fost conduse de protopresbiterul *Vasilie Domșa*, ca inspector tractual, care n'a crutat obosélă, de-și la unele locuri a trebuit sě călětorésca pe jos sau călare, mai ales în părțile de peste Murěș, unde din lipsa căilor de comunicațiune nu poți merge altfel.

La tóte esamenele au mai participat câte unul sau doi învěțători ca delegați invitați ca asistenți, ear' la școlele de peste Murěș inspectorul tractual a fost însoțit de preotul Ioan *Popovici* din Ghelmar.

Esamenele s'au început în 2/15 Maiu și s'au terminat în 6/19 Iunie. In părțile de peste Murěș cele mai mulțămitóre esamene au fost în *Băcăinți* și *Geógiu.* Fórte bun resultat a prestat parochul Nicolae *Popa* la școla din *Porcurea.* Bune esamene au dat învěțătorii de la școlele din Mada, Renghet, Homorod, Bozeș. De asemenea și învěțătorii tolerați din comunele Mermezeu și Glod.

Esamenele la celelalte școle de peste Murěș au fost, după împrejurările locale îndestulitóre.

Călětoria la diferitele esamine din acestea părți, pe lângă greutățile ivite, a procurat mângăiere sufletéscă atât conducětorilor cât și poporului, căci la tóte școlele s'a scos în relief scăderile ce împedecă desvoltarea educațiunii și s'au dat îndrumări pentru delăturarea lor.

In decursul esamenelor, sau mai bine zis printrĕ esamene au fost şì momente demne de amintit, şi anume: în comuna *Cibu* fiind esamenul Dumineca după amiazi, poporul adunat a invitat pe protopresbiter şi preoţimea sĕ-i servéscă Luni de diminéţă la câmp obicinuitul maslu cu sfinţirea apei. Protopresbiterul însoţit de preoţii Ioan *Popovici* şi Iosif *Costea* a doua zi diminéţa la 5 ore au şì sĕvêrşit serviciile dorite într'o livadă romantică a comunei, spre mulţămirea generală. In părţile acelea aprópe de Zlatna nu s'a mai pomenit, ca şì protopresbiterul sĕ iee parte la astfel de funcţiuni, şi de aceea acest act va rĕmâné încă mult timp în vie şi plăcută memorie în viéţa poporului şi tinerimei de acolo.

In comuna *Techereu* s'a asigurat prin obligaţiuni valide o avere de peste 1300 cor. pe séma bisericei, care până aci se părea perdută şi neesistentă.

In comuna *Mada*, unde se edifică o şcólă frumósă, harnicul paroch *Iosif Bogdan* pentru a cruţa obositórea călĕtorie peste délul cel mare dintrĕ Valea-Ardeului şi Mada, a pus la disposiţia ppresbiterului şì în anul acesta ca şì în cei premergĕtori un car cu patru boi frumoşi, ear' în apropierea comunei au fost întimpinaţi cu salve de treascuri.

Călĕtoria de la Mada la Renghet şi de aici la Orăştie s'a terminat în 14/27 Maiu, ear' esamenele la şcólele de peste Murĕş s'au finit în 17/30 Maiu cu şcóla din Băcăinţi.

La şcólele dincóce de Murĕş cele mai bune esamene au fost constatate în comunele: *Şibot, Căstău* şi *Vinerea.* Bune esamene şi şì sporiu corĕspundĕtoriu s'a aflat şì la şcólele din Balomir, Pricaz, Sibişel, Mărtineşti, Dêncul-mare, Ludeşti, Orăştióra-superióră, Orăştióra-inferióră, Beriu, Ghelmar, Binţinţ, Romoşel, Romos, Pischinţ, şi Vaideiu.

In 2/15 Iunie s'a ţinut esamenul public în Orăştie la gimn. ev. reform. din religiune cu elevii gr.-or. sub conducerea profesorului Dr. Dózsa, şi Sâmbătă la şcóla de stat cu fetiţele gr.-or. sub conducerea profes. Curer. Dózsa şi a directórei Şimon. Catechet, protopresbiterul Vasilie Domşa.

In fine la şcólele elementare gr.-or. din Orăştie esamenele s'au început la 5/18 şi s'au terminat Duminecă în 6/19 Iunie la 6 ore p. m. cu împărţirea premiilor şi cetirea clasificaţiunilor.

Din enunciarea cuvêntului final la încheerea acestui esamen prin protopresbiterul tractual şi prin învĕţătoriul dirigent *Constantin Baicu*, s'au putut observa intenţiunie cele mai bune ce le au acesti învĕţători pentru creşterea tinerimei din Orăştie, care aduce în şcólă din familiile imigrate multe şi mari scăderi, la a căror delăturare se recere o muncă uriaşă şi o înţelegere perfectă întrĕ popor şi crescĕtorii lui.

De aceea, fórte potrivită a fost vorbirea de încheere a dlui Baicu, când a zis că casa părintéscă este légănul în care petrece copilul 19 ore din zi şi numai 5 ore în şcólă, dând părinţilor sĕ înţelégă, ca sĕ se feréscă în casă de tot feliul de vorbe urîte şi flecării prin cari se strică bunele moravuri şi învĕţăturile cari se predau în şcólă din partea învĕţătorilor.

Aşa s'a terminat în Orăştie şi jur ospĕţul cel frumos pe terenul şcolar al educaţiunei.

La şcólele din tract s'au împărţit elevilor silitori şi miseri cărţi puse la disposiţiunea inspectorului tractual din partea institutului „*Dacia*“, ear' la şcóla din Orăştie premii de la comitetul parochial, de la dna *Dr. Erdely* şi de la advocatul *Dr. Aurel Vlad.*

Bunul Dzeu sĕ lungéscă firul vieţii tuturor celor cari au lucrat şi se interesézâ de creşterea copiilor! *Amicul şcólei.*

† Ilie Curescu.

Despre mórtea neaşteptată a presidentului comunităţii de avere din Caranşebeş, *Ilie Curescu*, „*Drapelul*“ din Lugoj aduce următórele amĕnunte:

„Mórtea lui *Ilie Curescu* a venit subit. Pe Joi (10/23 l. c.) convocase comitetul comunităţii la şedinţă ordinară lunară, avênd la ordinea zilei obiecte de estremă importanţă, întrĕ altele cestiunea de incompatibilitate a membrilor din comitet, cari au afaceri comerciale cu comunitatea de avere.

Diminéţa a venit de vreme la comunitate, a consultat diferite afaceri cu advocatul comunităţii, dl *Titu Haţieg*, a ascultat jalbele mai multor grăniţeri şi a împlinit diferite agente oficióse. Toţi câţi l'au vĕdut, spun că era vesel şi liniştit.

La orele 9 a deschis şedinţa de comitet şi a condus desbaterile pe deplin liniştit până la orele 11·40 min., când deodată *i-s'a oprit graiul, fără de a fi premers vre-o emoţiune.*

Spăriaţi i-au venit membri comitetului în ajutoriu şi cu grózâ au observat, că partea stângă a corpului e ţeapănă. S'a trimis în grabă după medici şi venind medicul *Dr. Popazu* a constatat apoplecsie — deja al treiiea cas — în urma căreia e paralisată partea stângă a corpului.

După-ce tóte mijlócele puse în aplicare de a trezî la viéţă părţile ţapene n'au dus la resultat, a fost dus d. m. la orele 4½ pe o targă acasă la locuinţa sa, unde a încetat din viéţă Vineri, diminéţa la orele 5, fiind la deplina conştiinţă, fără de a-şi recăştiga însĕ graiul“.

Inmormêntarea s'a făcut Duminecă la orele 2 d. m. pe spesele comunităţii de avere. Sâmbătă s'a întrunit comitetul în şedinţă estra-ordinară, ca sĕ iee mĕsurile necesare, în urma morţii neaşteptate a lui Ilie Curescu.

Cu conducerea agendelor a fost încredinţat până la proxima adunare generală actualul vice-president, dl *Patriciu Dragalina.*

Afară de adênc întristata vĕduvă a mai publicat anunţ funebru: filiala din Caransebes a „Societăţii funcţionarilor“ (Beamten-Verein), al cărei president a fost, Ven. Consistoriu diecesan din Caransebeş, al cărui membru a fost, „Severinéna“, cum şì Comunitatea de avere a fostului regiment româno-banaţian nr. 13, apoi institutul „Lugoşana“ din Lugoj, al cărei acţionariu şi membru în consiliul de control a fost defunctul.

Din Marmaţia.

— Rĕspuns „Unirei“. —

— 25 Iunie n.

In nr. 24 al „Unirei“ din Blaj a apărut o corespondenţă anonimă din M.-Siget, în care se descrie sfinţirea fundamentului bisericei celei noue gr.-catolice din Săcel.

Suntem obicinuiţi a ne bucura când audim sau vedem succes la fraţii greco-catolici, chiar aşa cum ne bucurăm de succesele nóstre. Şi e lucru natural acesta, căci dóră fraţi suntem, de un sânge şi de o limbă, şi aspiraţiunile nóstre naţionale trebue sĕ fie aceleaşi şi nedespărţite. Dacă fatalitatea ne-a despărţit în 2 confesiuni, nimic nu ne împedecă de a avé prudenţa, ca sĕ ducem o viéţă naţională în înţelegere frăţéscă.

Ne dóre însĕ când vedem, că fraţii gr.-catolici cu tóte ocasiunile lovesc în simţĕmintele nóstre cele mai sfinte, şi pentru purtarea cinstită ce o mănifestăm faţă de ei ne încarcă cu epitete nemeritate şi vătĕmătóre şi astfel se nisuesc a strica bunăînţelegerea întrĕ fraţi.

In corespondenţa sus pomenită se zice: „.... şi este sigur, cumcă în acea biserică se vor rentórce şì cei *rătăciţi*, cărora acum le pare rĕu că au lăsat biserica lor strămoşéscă greco-catolică, şi pe cum s'au dechiarat cu asta ocasiune fórte mulţi, abia aştéptă sĕ ajungă sfinţirea bisericei cei noue, ca sĕ se rentórcă în dînsa, cu atât mai înadins, că şi acum o mare parte dintr'înşii cercetéză biserica nóstră greco-catolică“.

Ear' mai la vale se zice aşa: „.... şi întrĕ aceia, cari au promis aceste (daruri pentru biserică) sunt mulţi dintre cei *rătăciţi*, cari acum vĕd că au făcut pasul cel mai greşit voind a se desbina de sfânta maica biserică greco-catolică“.

Ei, sunt frumóse şi înţelepte vorbele acestea?

Corespondentul din cestiune înţelege, şi fără nici o sfială numeşte „*rătăciţi*“ pe gr.-orientalii din Săcel, cari cu 4 ani mai nainte s'au re'ntors la biserica dreptcredinciósă strămoşéscă. Prin urmare după socotéla greco-catolică „*rătăciţi*“ sunt toţi cei-ce aparţin bisericei greco-orientale.

Şi redacţiunea „*Unirei*“ admite şi publică aceste afirmaţiuni!!

Intreb pe corespondentul din cestiune şi pe redacţiunea „*Unirei*“, că óre sfântul Nicolae şi sfinţii Vasilie-cel-Mare, Grigorie cuvêntătoriul de Dzeu şi Ioan Gură de aur, pe cari şì biserica greco-catolică îi prăznueşte şi cari au avut chiar aceeaşi religiune ca şì greco-orientalii de azi din Săcel, — *au fost şì ei rătăciţi?*

Intreb mai departe, că acei Români marmaţieni, cari au edificat biserica cea vechie din Săcel şi tóte bisericile vechi din Maramurĕş (în cari se adăpostesc azi Românii greco-catolici) cari toţi au avut aceeaşi religiune ca şì greco-orientalii de azi din Maramurĕş sau din alt loc, — *rătăciţi au fost?*

După conceptul greco-catolic, sunt *rătăciţi* toţi înaintaşii nostri, dar *şì ai lor*, cari au aparţinut bisericei creştine 17 secoli neîntrerupt şi toţi cei cari aparţin şì azi religiunei străbune.

Şi sunt de trébă, după a lor socotélă, numai cei cari sfăşiind neamul românesc în 2 tabere contrare au trecut la biserica greco-catolică.

Iată concepte şi dogme frumóse greco-catolice! A cui causă o servesc domnii pe calea acésta?

A Românilor sigur că *nu*! *I. P.*

Asigurări de pace.

In timp ce în Asia două state se bat în rĕsboiu crâncen, jertfiind aprópe zilnic mii şi zeci de mii de vieţi omeneşti, în partea vest-nordică a Europei cei mai puternici doi domnitori europeni îşi dau întâlnire pretinéscă şi la masă întinsă 'şi fac reciproc complimente pe tema că ambii lucrézâ pentru susţinerea si asigurarea păcii.

Wilhelm II., împĕratul Germaniei, şi unchiul sĕu *Edward VII*, regele Angliei şi împĕrat al Indiilor, au avut zilele acestea întâlnire la *Kiel* (port la nordul Germaniei), din prilejul emulării vêslaşilor germani, un sport la care chiar şi împĕratului îi place sĕ iee parte activă. La aceste emulări a asistat ca óspe regele Angliei, în onórea căruia împĕratul Vilhelm a dat Sâmbătă un mare banchet pe iachtul Hohenzollern.

In toastul cu care împĕratul Vilhelm a salutat la acest banchet pe óspele seu, după esprimarea bucuriei că acum de prima-dată i-se dă prilej sĕ 'l salute pe bordul unui vas de rĕsboiu german a zis şì următórele:

„...Destinată pentru apărarea comerciului maritim şi a teritoriilor ei (ale Germaniei), marina germană, întocmai ca şì armata teritorială germană, serveşte pentru susţinerea păcii, pe care poporul german timp de peste treizeci de ani a susţinut'o şi împreună cu el s'a bucurat de binefacerile ei Europa. Ştiu toţi, că cuvintele şi activitatea M. Tale, că tóte nisuinţele M. Tale sunt îndreptate spre acelaşi scop, spre susţinerea păcii. Şi deóre-ce întru realisarea acestui scop mi-am devotat şì eu tóte puterile mele, totdeauna, implor de la Dzeu sĕ dee succes nisuinţelor nóstre“...

Regele Edward rĕspundênd acestui toast a zis:

„...Amintirea făcută din partea M. Tale despre continuele mele nisuinţe întru susţinerea păcii, m'a impresionat adânc, şi sunt fericit de acea sigură ştiinţă, că urmăresc acelaşi scop, ca şì M. Ta. Fie, ca stindardele nóstre sĕ navigeze unul lângă altul întocmai ca azi până în cele mai depărtate timpuri, spre susţinerea păcii şi binefacerilor ei, nu numai

---

FOIŞÓRĂ

„Frunze de laur.“

Poesii inedite de Zaharie Boiu.

(Fine).

Sfatul ţerii.

Ţéra 'ntrégă e 'n mişcare,
C'a sosit o veste mare
Sus la scaunul domnesc;
Şi ca fulgerul străbate
Prin colibi şi prin palate,
Prin tot pieptul românesc.

Besarabia iubită,
Scumpa ţéră erezită
De cinci secoli ce-au trecut,
Rusul va s'o 'nstrăineze,
Şi Dobrogea s'o doneze,
Schimb în schimb, pe vrut-nevrut.

Domnul chiamă sfatul ţerii,
Care-i ochiul privegherii
Şi urechia de-audit;
Care-i capul ce gândeşte,
Care-i peptul ce simţeşte,
Şi poporul întrunit.

Toţi alérgă dimpreună
Şi ca splendidă cunună
Ei pe Domnul îngrădesc;
Rumeióre tinereţe,
Venerabili cărunteţe
Larga sală 'mpodobesc.

Şi se zice şi se tace,
Şi se face şi desface,
Ca 'ntr'o mare ferbe 'n pept;
Şi voinţa cântăreşte,
Şi prudenţa potriveşte —
Păn' stau cumpenele drept.

„E moşia mică-mare,
Nu ne este de vîndare
Pentru nici un preţ sau dar;
Ear' de vor sĕ ni-o răpéscă
La hotar sĕ ne 'ntâlnéscă
Pept la pept cu cel avar!“

Un vot este votul ţerii.
Ear' prin largul adunării
Sbóră o rază de zori
Preste gintea întrunită
Preste ţéra fericită,
Ţéra fără trădători!

Mareşalul Kuroki.

Kuroki este generalul japonez, care comandă trupele de pe uscat ale împĕratului Japoniei, în rĕsboiul din Estremul-Orient.

Alăturea de *Togo*, admiralul ingenios şi plin de strategice combinaţiuni, mareşalul *Kuroki* atrage atenţiunea lumei întregi, astăzi, căci lui îi sunt încredinţate destinele ţĕrei *Sórelui-răsare.*

Afară de acésta, adversarul lui *Kuroki*, generalisimul *Kuropatkin*, este un adversar esperimentat, consumat în ştiinţa rĕsboiului, un militar periculos. De aceea şì sarcina mareşalului *Kuroki* e pe atât de démnă de luare aminte pe cât e de delicată şi de grea.

Victoria de la Yalu a dovedit însĕ, că Kuroki ştie sĕ fie la înălţimea situaţiunei şi a încrederei ce i-s'a dat din partea împĕratului seu.

Mareşalul Kuroki s'a născut la Kagoshima, capitala fostului daimiat de Saksuma.

In revoluţia din 1868 a luat parte la luptele din Tushimi, Yodo, Wakamatou, în calitate de şef al legiunei a patra a samurarilor din clanul seu. De îndată ce organisaţiunea modernă a fost introdusă în armată, *Kuroki* a fost numit căpitan. La 1875 a fost înaintat locot.-colonel. După doi ani a luat parte în rĕsboiul contra revoluţionarilor din Saksuma. In timp de trei luni, s'a remarcat prin resistenţa sa. Insărcinat de a escorta pe trimisul imperial, s'a achitat aşa de bine de misiune în cât împĕratul îi trimise de două-ori, după obiceiu, bucate şi saké. Favórea acésta e nepreţuită pentru tot japonezul.

La 1877 a fost înaintat colonel. După câţiva ani, şef al statului-major şi a presidat, în acéstă calitate, revista trupelor făcută în onórea regelui Oscar al Suedei.

Regele Oscar îi aduse cele mai mari elogii pentru ţinuta frumósă a trupelor. Făcut general de brigadă, aştéptă trei ani, ca sĕ fie înaintat general de divizie. Odată înaintat la gradul acesta, fu numit la comandamentul corpului al 6 lea la Kumamoto.

Indată se şì puse sĕ inspecteze diversele brigade, cari depindeau de corpul seu de armată, la Fukuoka, Kokura, Thusmina, Agamasaki, Okinawa. Işi concentra tótă atenţia asupra forturilor. Abia a fost numit mareşal, când isbucnì rĕsboiul contra Chinei. A fost însărcinat de a înrola rezervele şi de a le pregăti pentru campanie. S'a achitat cu multă conştiinţă şi el a luat, zice-se, Wei-Hai-Wei. In bătălia aceea, când i-s'a spus că brigadierul sĕu, generalul Odera, a fost rănit mortal, rĕspunse simplu: Odera a murit frumos.

La reîntórcerea triumfală a divisiunei sale, a primit ca recompensă titlul de baron, *dawhaku*, medalia clasa a III a meritului şi marea-cruce a *sórelui-răsare.*

Baronésa Kuroki, soţie-sa, este fiica adoptivă a rĕposatului conte Kuroda, născut dintr'un Samurai din clanul Satsuma. Ea se numeşte *Hyaku*, şi e în vêrstă de 47 ani. Are doi băieţi şi dóuĕ fete.

pentru țerile nóstre, ci și pentru tóte celelalte națiuni“...

Pace deci, asigurări de pace la masa albă: în același timp însĕ în Tibet se rĕsboiesc oștiri engleze, ear’ în Africa oștiri germane, contra popórelor indigene...

Ordinea esamenelor

la școla elementară capitală română gr.-or. din Brașov, la finea anului școlar 1903—1904.

Esamenele publice se țin: Joi și Vineri, în 17 și 18 Iunie st. v. în sala festivă a gimnasiului de la școlele medii gr.-or. rom., cu ordinea următóre:

Joi, în 17 Iunie v.: de la 8—$8^{1}/_{2}$ ore a. m. clasa I-*a*) de fetițe, de la $8^{1}/_{2}$—9 ore a. m. clasa II-*a*) de fetițe, de la 9—10 ore a. m. clasa III *a* de fetițe, de la 10—11 ore a. m. clasa IV de fetițe, de la 11—12 ore a. m. clasa V de fetițe, de la 2—$2^{1}/_{2}$ ore p. m. clasa I-*b* de fetițe, de la $2^{1}/_{2}$—3 ore p. m. clasa II-*b*) de fetițe, de la 3—4 ore p. m. clasa III-*b*) de fetițe.

Esamenul cu cl. IV și V se încheie cu cântări.

Vineri în 18 Iunie v.: de la 8—$8^{1}/_{2}$ ore a. m. cl. I *a*) de băeți, de la $8^{1}/_{2}$—9 ore a. m. clasa II-*a*) de băeți, de la 9—$9^{1}/_{2}$ ore a. m. clasa I-*b* de băeți, de la $9^{1}/_{2}$—10 ore a. m. clasa II-*b*) de băeți, de la 10—11 ore a. m. clasa III *a*) de băeți, de la 11—12 ore a. m. clasa III-*b* de băeți, de la 2—3 ore p. m. clasa IV-*a* de băeți, de la 3—4 ore p. m. clasa IV-*b*) de băeți, de la 4—5 ore p. m. clasa IV *a*) și *b*) de băeți (gimnastica).

Esamenul cu cl. III *a*) și *b*) și cu cl. IV *a*) și *b*) se încheie cu cântări.

Lucruri de mână ale elevelor din cl. II—V-a sunt espuse în decursul esamenelor în sala de esaminare.

Școla Froebeliană a bisericii St. Nicolae ține esamenul Sâmbătă în 19 Iunie v. în aceeași sală, de la 10—11 ore a. m.

Internatul Reuniunii femeilor române din loc își va ținé: esamenul din studii Joi în 17 Iunie de la 4—5 ore p. m. în sala festivă a gimnasiului; ear’ esamenul practic din economia casnică (menagiu, croitorie, cusutul cu mașina etc.) Dumniecă în 27 Iunie de la 4—5 ore p. m. în localul Internatului. — Lucrurile de mână le vor espune în decursul esamenului practic în sala de studii a Internatului.

Duminecă în 20 Iunie st. v. după serviciul divin va fi încheerea anului școlar cu cetirea clasificațiunilor și împărțirea premiilor în sala festivă a gimnasiului.

La esamenele publice și la festivitatea încheerii anului școlar se invită cu tótă onórea P. T. public.

Brașov, 28 Maiu st. v. 1904.

Direcțiunea.

„Voivodul Apostol“.

In numĕrul de Luni (27 Iunie) „Budapesti Hirlap“ publică la noutăți sub titlul „Apostol Vajda“ următórea bazaconie:

„Voivodul *Apostol* e un căpitan de bandiți din Macedonia, care la mandatul și pentru remunerațiile de la comitetul macedonean a ucis deja mulți ómeni greci. Remunerația însĕ de la un timp încóci s’a micșorat mult și de aceea voivodul Apostol, cum se raportéză din *Salonic*, a întors propagandei bulgare din Macedonia dosul și s’a pus la disposiția propagandei olahe. Ofertul i-a fost acceptat. A căpĕtat ca avans trei mii de franci (de la cine? Red. „Tel. R.“) și îndată i-au și dat mandat sĕ constrîngă satele țînțare (cuțovlache) Livadia-mică și Livadia-mare, ca drept limbă liturgică și de școlă sĕ nu folosiască limba grecă, ci limba olahă. Problema n’a fost ușóră, căci țînțarii din Livadia se grecizaserĕ deja total. Voivodului Apostol totuși i-a succes a îndupleca pe un membru din comitetul comunal sĕ trécă în tabĕra olahă. Membrul acesta e frate cu vicecăpitanul cetei de bandiți (rablóbanda) și îndată ce a făcut trecerea a fost numit învĕțătoriu la școla olahă ce e sĕ se deschidă, cu salariu de douĕ mii de franci. Cu câteva zile mai apoi vodă Apostol a cernirat cu ómenii sei satul întreg, apoi a citat la sine pe toți ceilalți membri ai comitetului comunal. Li a declarat că ’i osândește la mórte dacă nu voiesc sĕ fie olahi. Firește, ómenii au declarat că voesc bucuros sĕ fie olahi dar’ numai în limba grecéscă. La acésta voda i-a trimis la Salonic sub escortă puternică, pentru-ca acolo sĕ facă aceeași declarațiune în fața autorității vilaietului turcesc. In timp ce ei erau duși, vodă a jefuit satul de tot, a dus prin ómenii sei cinci mii de metri de postav, douĕ sute de rênduri de îmbracă, minte gata, douĕzeci balote (teancuri) de ciorapi țesuți. Pe capul voivodului autoritățile turcești au pus premiu de douĕ sute fonți turcești (4400 coróne)“.

Se vede, că pe la Budapesta s’a început deja sezonul crastaveților pentru bieții riporterași, ori cum se zice prin România: *sezonul spanacului* Pentru orientarea cetitorilor însemnăm că *„Voivodul Apostol“* despre care invențiosul riporteraș spune invenția de mai sus, n’a fost nici-odată căpitan de bandiți, ci *inspector al școlelor române din Macedonia*, înființate și susținute de România, și se chiema *Apostol Mărgărit.* N’a putut sĕ isprăvéscă însĕ lucrurile de sus, din simplul motiv, că de mult e — *mort!*

NOUTĂȚI

Fundațiunea Trandafir. Dintr’un raport al domnului advocat *Dr. Emil Babeș*, adresat I. P. S. domn Archiepiscop și Metropolit *Ioan*, aflăm, că procesul purtat pentru fundațiunea rĕposatului *Trandafir*, mort în Neoplanta înainte cu vre-o 50 ani, a fost finalisat zilele trecute la înalta curie din Budapesta, care a decretat *împărțirea fundațiunii în douĕ*, jumĕtate pentru biserica sêrbéscă și jumĕtate pentru metropolia gr.-ort. română. Până acum fundațiunea a fost folosită întrégă de biserica sêrbéscă.

*

Primariu al orașului Biserica-Albă, în Banat, a fost ales sĕptĕmâna trecută distinsul advocat *Ioan Micu Roșiu*, cu 77 voturi contra 14, date protonotariului orășenesc *Dsida*. Felicităm representanța orașului Biserica-Albă pentru buna achisiție făcută.

*

La universitatea din Cernăuți pentru anul școlar 1903—1904 e ales rector profesorul de teologie *Dr. Teodor Tarnavschi.*

*

Distincțiune. „Rumänischer Lloyd“, jurnal german în București, în nr. 5118 din 10/23 Iunie a. c. ne aduce știrea, că stimabilul nostru compatriot, domnul *Ioan Cionca*, profesor al AA. LL. RR. Principelui Carol și Principesei Elisabeta, vechiu profesor la școla reală și la școla superióră de fete a comunității evangelice din București, a fost decorat, făcêndu-i-se distinsa onóre de a fi numit prin decret regal *„membru al Ordinului Coróna României, în gradul de Cavaler“*,

*

Alegeri de preot. Duminecă în 13/26 Iunie a. c. s’a ținut alegere de preot în comuna *Lancrăm*, tractul Sebeșului, unde din 140 voturi date a întrunit candidatul de preoțiă *Vasile Mateiu* din Sebeșul-superior, tractul Avrigului, 131 voturi, ear’ Nicolae *Șandru* paroch în Coroiu S. Martin, tractul Têrnava, 9 voturi. Tot Duminecă s’a ținut alegere de preot și în *S. Sângiorgiu*, comitatul Treiscaune, unde voturile au fost împărțite între David *Pop*, învĕțătoriu în Herman, și clericul Iosif *Popoviciu*, primind acest din urmă o maioritate de 15 voturi față de celalalt candidat.

*

Un nou archiduce de Habsburg. Duminecă séra archiducesa Augusta, soția archiducelui Iosif August (nora archiducelui Iosif) a născut în palatul regal din Buda un copil. Nou-născutul e al patrulea copil, avênd doi frățiori și o sorióră.

*

Rĕsboiul din Asia. Știrile despre lupta mare dintrĕ Hariceng și Liaojang, în care Rușii ar fi fost de nou bătuți și alungați din posițiunile de la Liaojang, unde era grosul armatei rusești, nu s’au confimat. Au sosit însĕ mai în urmă ropórte oficiale despre *o nouă înfrângere mare a flotei rusești la Port-Arthur*, întêmplată Joi (23 Iunie n.), în care împreună cu 750 soldați și-a aflat mórte în valuri și *prințul Uchtomszkij*, comandantul vasului de rĕsboiu „Pobjeda“, care s’a cufundat.

Lupta s’a întêmplat așa, că admiralul Witthött, credênd că flota de la Vladivostoc de sub comanda lui Scridlow se află încă tot pe Marea-galbenă, a încercat sĕ erumpă printrĕ linia vaselor de rĕsboiu japoneze, spre a se uní cu flota lui Scridlow și apoi cu puteri unite sĕ atace flota japonesă.

*

Incheerea anului la seminariu. După serviciul divin oficiat în biserica din suburbiul josefin prin Preacuvioșia Sa protosincelul Dr. Eusebiu Roșca, la 11 ore a. m. s’a făcut încheerea festivă a anului școlar la seminariul archidiecesan. Festivitatea s’a început cu „Rugăciunea“ text de rĕposatul asesor Z. Boiu, composiție de profesorul D. Cunțan, cântată de corul seminarial sub conducerea profesorului de musică T. Popoviciu. A urmat discursul de încheere rostit de profesorul V. Stan (îl vom publica în numĕrul următoriu), apoi cetirea clasificațiunilor din partea directorului Dr. E. Roșca, după care Esc. Sa Inaltpreasânția Sa dl archiepiscop și metropolit Ioan Metianu a ținut elevilor o frumósă alocuțiune, plină de îndemnuri și sfaturi părintești cu privire la valorarea în viéța practică a cunoștințelor câștigate în seminariu și la datorința de a continua cu cultivarea și câștigarea de cunoștințe și după eșirea din școlă, căci numai ținênd pas cu progresarea științelor vor puté fi folositori sie-și și celor încredințați conducerii și păstorirei lor.

După aclamațiunile generale la adresa Esc. Sale pentru frumósa alocuțiune, a urmat „Pribeagul“, composiție de T. Popovici, cântată spre deplina mulțămire a publicului, apoi directorul Dr. Roșca a mulțămit Esc. Sale pentru interesul arătat prin asistarea la esamene și la festivitatea de încheere, comisarilor consistoriali pentru conducerea esamenelor, și publicului care a asistat la esamene și la festivitatea de azi. Prin acésta încheindu-se festivitatea, Esc. Sa a părăsit sala intrĕ aclamațiuni de „Trăiéscă“ și urmat de celalalt public. Din șirul publicului amintim pe: asesorii consistoriali M. Lazar, N. Ivan, M. Voilean, Dr. M. Cristea, L. Tritean, fiscalul cons. I. de Preda, secretariul cons. Dr. G. Proca, protopresbiterii I. Papiu și Ioan Droc, preoții Ioan Popovici (Sadu), Ioachim Muntean (Gura-rîului), Ioan Broju, preot militar (Sibiiu), medicul Dr. Beu, notariul Micu (Poiana) și alții.

*

Parastas. In legătură cu serviciul divin al încheerii anului școlar la seminariul archidiecesan s’a oficiat azi în biserica din suburbiul josefin parastas întru pomenirea archiepiscopului și metropolit *Andreiu Șaguna*, servind Preacuvioșia Sa protosincelul Dr. Eusebiu Roșca și protopresbiterii Ioan Papiu și Ioan Droc. Cântările le-a cântat corul funebral seminarial sub conducerea profesorului D. Cunțan. (La liturgie a cântat corul instruat și condus de profesorul T. Popovici).

*

Pentru museul din Timișóra. Pe séma museului din Timișóra e projectat a se zidí un palat nou, cu cheltueli de 400.000 cor. In scopul acesta ministrul de culte și instrucțiune publică a promis 160.000 de cor. din budgetul resortului seu, plătibile în 16 rate anuale.

*

Petrecere în Ocna-Sibiiului. Petrecere de vară împreunată cu concert, va aranja inteligința română din Ocna-Sibiiului (Vizakna) cu concursul unui grup de teologi Sâmbătă, la 2 Iulie st. n. 1904 în pavilionul de vară al grădinei „Schuller“. Inceputul la 8 ore séra, Prețul de intrare: loc I. 1 cor. 40 fil.; loc I'. 1 cor.; loc de stat 60 fil. Damele sunt rugate a se presenta în toalete simple. Invitări speciale nu se fac. Programul e următoriul: 1. Imnul unirei, de I. Popoviciu. 2. Crêngă ruptă, de I. Vidu. 3. Hora de la Grivița, de N. Popoviciu. 4. Pribeagul, de Flechtenmacher-Popoviciu. 5. Dreptate de ***, declamată de Titu Moraru, teolog. 6. *a*) Torce lele, *b*) Cucule pénă galbină, de T. Popoviciu. 7. Fântână cu 3 isvóre, de G. Dima. 8. Potpouriu „Din șeḑĕtóre“, de I. Vidu. După producțiune urméză dans.

*

Osândirea unui socialist. Socialistul Fleischman Andor, funcționariu privat în Budapesta, pe timpul obstrucției pentru limba magiară în armată publicase câteva broșuri în cari combătea urcarea listei civile și projectele militare ale guvernului. In șirul combaterilor însĕ procurorul a aflat agitație contra constituției și lesa majestatis. Dat în judecată, curtea cu jurați din Budapesta a aflat pe Fleischmann vinovat de agitație contra constituției și contra claselor sociale, ear’ tribunalul l’a osândit la *un an închisóre de stat și 1000 cor. amendă.*

*

Sĕrbătórea de sóre a astronomilor din Paris. Se scrie din Paris, că sórele a fost eroul sĕrbătorit al unei festivități, ce s’a aranjat în turnul Eiffel în 21 Iunie a. c. nóptea, pentru serbarea ascendenței celei mai mari a sórelui în anul acesta. S’au trimis 500 de invitări la o cină, ce s’a dat în primul etagiu larg al turnului Eiffel, și mai toți învĕțații, cari nópte de nópte își ridică ochii lor la ceriu și la stele, au fost învitați, ca regelui stelelor, tuturor luminătoriu, sĕ-i aducă reverința lor. După cină — care s’a ținut la 7 ore séra — domnii renumiți ca cercetători de stele, s’au dus la representațiunea de festivitate. La 9 ore séra o împușcătură de tun a dat de știre, că sórele a întrat în solstițiu. Momentul era sĕrbătoresc. După aceea s’au deschis porțile salonului de festivitate. Camil Flammarion, renumitul astronom, a ținut o disertațiune, a cărei object era sórele. El mai de aprópe a descris frumseța vechiului cult de sóre, și după o învĕțătură astronomică, a suprins societatea cu știrea că sórele va dispăré. Dar’ apoi liniștindu-o a adaus, că sórele va dispăré numai după vr’o 20—30 milióne de ani. Acum au urmat producțiuni artistice, s’a declamat și cântat întru mărirea sórelui, dar’ ei totuși nu și-au uitat nici de lună. După miezul nopții cei osteniți și laicii au plecat sĕ se culce, ear’ un numĕr de vre-o 50—60 de astronomi s’a suit în etagiul cel mai de sus al turnului Eiffel, șiací au făcut observațiuni și esperimente astronomice, apoi au salutat sórele rĕsăritoriu, care din 22 Iunie încolo face, ca ziua sĕ fie tot mai scurtă.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Cu ocasiunea producțiunii arangiată la 21 Maiu a. c. de tinerimea adultă sub conducerea învĕțătoriului *Emil Gheaja*, s’a incasat din vînḑarea biletelor de întrare 46 cor. 06 fil.; ear’ suprasolviri au făcut nrmătorii stimați domni și marinimoși óspeți, a nume:

Dr. G. Drêmba adv. Cohalm 4 cor., Slakovits József, birtaș, Paloș, 2 cor., N. Galea, ingineriu șef în București (România), G. Repede, paroch gr. cat., Homond, G. Fuciu comptabil la bauca „Economia“ din Cohalm și I. Haisea învĕț., Jibert câte 1 cor.

Venitul brut în total a fost 56 cor. 06 fil., din care substrăgându-se spesele de 26 cor. 86 fil. — s’a jurnalisat pentru fondul bibliotecei — pentru care s’a și arangiat producțiunea — un *venit curat de 29 cor. 20 fil.*

Atât contribuenții marinimoși, cari din cause binecuvêntate n’au putut participa la producțiune, dar’ au contribuit pentru scopul frumos cât și cei cari pe lângă suprasolviri prin presența lor au contribuit la ridicarea nimbului producțiunii, — priméscă și pe acéstă cale adânc simțitele nóstre mulțămite, asigurându-i totodată și de stima și dragostea ce le-o păstrăm.

Paloș, în 9 Iunie 1904.

Patriciu Pintea
paroch.

Posta redacției.

Dr. L. Brașov. Primit cu mulțămită.

„ALBINA“ institut de credit și de economii
în Sibiiu.

A șeptesprezecea tragere la sorți publică.

a scrisurilor fonciare de 5% ale Institutului de credit și de economii „Albina“ a urmat în 27 Iunie 1904 în presența domnului notariu public reg. Gavril Zágoni și a doi membri ai comitetului de supraveghiare ai institutului. S’au tras, în valórea totală de fl. 94,000 următorii numeri:

à fl. 500: Nr. 38, 46, 72, 75, 99, 110, 120, 133, 172, 221, 237, 248, 260, 275, 284, 290, 312, 321, 332, 338, 345, 352, 373, 377, 401, 409, 425, 438, 448, 452, 456, 469, 470, 473, 531, 540, 550, 571, 583, 610, 612, 616, 636, 639, 642, 657, 661, 690, 700, 707, 747, 752, 769, 772, 779, 792, 805, 809, 811, 819, 821, 832, 838, 858, 892, 903, 919, 922, 933, 934, 937, 961, 968, 980, 1006, 1007, 1018, 1033, 1036, 1042, 1055, 1066, 1094, 1100, 1101, 1108.

à fl. 1000: nr. 3, 8, 11, 23, 48, 63, 64, 95, 109, 124, 152, 154, 162, 171, 188, 197, 207, 223, 228, 239, 261, 301, 320, 344, 357, 361, 373, 376, 380, 391, 394, 402, 417, 434, 435, 436, 439, 507, 512, 544, 565, 576, 588, 606, 623, 628, 630, 682, 686, 774, 776.

Cu începere de la 1 Ianuarie 1905 aceste scrisuri fonciare se rĕscumpĕră la cassa institutului din Sibiiu, la Filiala sa în Brașov, la Wechselstuben-Actien-Gesellschaft „Mercur“, și la Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu în Viena; la Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank și la Pester ungarische Commercial-Bank în Budapesta, cum și la Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe in Triest, în întréga valóre nominală împreună cu interesele curente; însĕ se pot rĕscumpĕra și mai nainte ori-când prin escomptare, sau se pot schimba cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu 1 Ianuarie 1905 încétă interesele lor mai departe și cuponii de interese scadenți mai târziu, dacă la presentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eșite la sorți la tragerile de mai ’nainte nu s’au presentat încă pentru rĕscumpĕrare următórele;

à fl. 500: Nr. 28, 350, 771, 877, 879.
à fl. 1000: Nr. 338.

Sibiiu, în 27 Iunie 1904. *Direcțiunea.*

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

Nr. 441 1904. [160] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a treia **Hurez**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preav. Consistoriu arhidiecesan din 16 Martie 1904 nr. 3190 B. se escrie prin acésta concurs cn termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la sânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 12 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial — Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Ioan Cândea
protop., ca adm. protopr.

Nr. 340 1904. [159] 1—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia vacantă de cl. III-a **Vorţa** cu filia **Valealungă**, tractul Ilia, pe basa ven. ordin consist. din 2 Martie a. c. nr. 2397 bis., prin acésta se publică de nou concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 11 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 334 1904 [158] 1—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia vacantă de cl. III-a **Burjuc**, tractul Ilia, prin acésta se publică de nou concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 11 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 348 1904. [156] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕţători** de la şcólele confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. Avrig, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Arpaşul-inferior,** al doilea post de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 coróne, cuartir şi lemne de foc.
2. **Drăguş,** al doilea post de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
3. **Sebeşul-superior,** al doilea post de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
4. **Streja-Cârţişóra,** postul de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
5. **Ucea-inferióră,** postul de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, cu acea observare, că reflectanţii sĕ se presinte în vre-o Dumінecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul, avênd cei aleşi a instrua copiii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Avrig, 7 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 1346 1904. [157] 1—1

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **medic veterinar orăşenesc,** devenit vacant la magistratul oraşului **Szászsebes,** se escrie concurs nou cu termin până în **31 Iulie n. c.**

Reflectanţii la acest post împreunat cu salariu anual de 900 cor. şi cu încassarea taxelor pentru visitaţiunea vitelor de tăiat în sumă de circa 800 cor. pe an, au a-şi înainta rugările instruate cu atestatul de botez, atestatul de cualificaţiune, şi dacă ocupă deja vre-un post şi cu atestatul de serviciu, până cel mult la terminul susindicat la acest magistrat orăşenesc.

Szászsebes, în 23 Iunie 1904.

Magistratul orăşenesc.

---

[138] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **învĕţătoriu** în clasa I. la şcóla română gr. or. din **Cristian,** protopresbiteratul Sibiiu, se escrie concurs cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual 600 cor. din cari 420 cor. din cassa bisericei în rate lunare anticipative, 180 cor. din repartiţie în rate trilunare, 100 cor. bani pentru cuartir şi 4 orgii lemne pentru încăldit.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au sĕ-şi aştérnă cererile de concurs instruite în sensul legilor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

De la concurenţi se cere încă a ţiné în tóte Duminecile şi în sĕrbători o strană cu cântările în biserică, şi vor avé a se presenta în vre-o Dumінecă ori sĕrbătóre în biserică, mai nainte de ziua alegerii, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cristian, 30 Maiu 1904.

Comitetul parohial:
Ioan Vălianu
president.

Nr. 584.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu a vĕdut şi consimte cu conclusul comitetului parohial.

Sibiiu, 10 Iunie 1904.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 434 1904. [155] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Abrudsat,** douĕ posturi, cu salariu de câte 600 corone, solvibile în rate lunare anticipative, cuartir şi lemne de foc.
2. **Bucium-Cerbu,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
3. **Bucium-Isbita,** salariu 600 cor. din repartitie, cuartir şi lemne de foc.
4. **Cărpiniş,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
5. **Ciurulésa,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
6. **Roşia** cu **Corna,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
7. **Pĕtrângeni** cu **Valea-Bulzului,** salariu 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
8. **Galaţi,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
9. **Trêmpoele,** salariu 600 cor. şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-şi subştérnă cererile instruite conform normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi sĕ se presenteze înainte de alegere poporului spre a-şi arăta desteritatea în cântări, apoi vor nota în petiţiunile lor dacă după anii serviţi în alte comune pretind cuincuenalii, pentru-ca comunele sĕ se pótă orienta la alegere.

In fine se face cunoscut că la posturile din Abrudsat, vor fi preferiţi acei învĕţători, cari sunt capabili a instrua şi conduce coruri vocale, pentru cari servicii vor fi special remuneraţi.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Abrud, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Abrud, 11 Iunie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*“. (90) 11—52

Nr. 379 B. [149] 3—3

Concurs

Pe basa ordinului Preavenerabilui Consistoriu arhidiecesan din 5 Februarie 1904 nr. 5644 Bis. prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea postului vacant de **paroh**, în parohia de clasa a III-a **Poianaporcului** (protopresbiteratul Solnocului).

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi subşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral în Cupşeni (Kupsafalva, u. p. Oláh-Lápos) până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Dumінecă sau sĕrbătóre la biserică pentru a cânta, eventual a celebra şi cuvênta.

Cupşeni, în 30 Maiu 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conţelegere cu comitetul parohial.

S. Cupşa
protopresbiter.

Nr. 176. [146] 3—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Vasiliu Hodoşiu* din parohia **Iclandul-mare,** tractul Murĕş-Oşorheiu, pe basa resoluţiunei Preaveneratului Consistoriu arhidiecesan din 18 Iulie 1900 nr. 6153 bis., prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându-se în vre-o Dumінecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Murĕş-Oşorheiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Nasna, 24 Maiu 1904.

Stefan Russu
adm. prot.

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö,** strada Faurilor, şi **Mich. Schopf,** strada Cisnădiei. [102] 8 – 10

Nr. 266 1904. [153] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învĕţătoreşti** din comunele **Urisiul superior, Idicel sat şi pădure, Măerău, Filea, Poleţi, M. Cueşdiu, Dumbrava, Săcal** şi **Lueriu**, apoi pentru al doilea post de învĕţătoriu în **Topliţa-română**, cutul „Valea-de-sus“, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în fóia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt: câte 600 cor., cuartir şi lemnele de foc.

Suplicele concursuale instruite conform legilor în vigóre sunt a se aşterne oficiului protopresbiteral, p. u. Szász-Régen, de la care se pot trage şi informaţii detaiate.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Reghin, 8 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale.

Galaction Şagău
protopresbiter.

Nr. 598 1904. [154] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învĕţători** la şcólele din comunele de mai jos din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. **Cornăţel,** salariu anual 600 coróne din cassa alodială, cuartir în natură şi lemnele trebuincióse pentru încăldit.
2. **Guşteriţa,** salariu 600 cor. din cari 470 din repartiţie de la popor, 30 cor. din pământuri, 100 din alodiul comunal, 1/2 din venitul grădinei de pomărit, cuartir în natură şi lemnele trebuincióse de foc.
3. **Ocna-inferióră,** salariu 600 coróne din cassa bisericei, relut de cuartir 40 cor. şi lemnele de foc.
4. **Ruşi,** 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, ear' 300 cor. de la popor, cuartir şi lemne pentru foc.
5. **Slimnic,** al II-lea post, salariu 600 cor. din repartiţie de la popor, cuartir în edificiul şcólei şi 2 stângini de lemne.
6. **Mohu,** al doilea post cu 600 cor. din cassa bisericei — de la alodiul comunal, — relut de cuartir 40 cor., 2 stângini de lemne şi folosinţa grădinei şcolare de jumĕtate.
7. **Vurpăr,** 600 cor., din cari 400 cor. de la popor din repartiţie, ear' 200 cor. din cassa bisericei, cuartir în edificiul şcólei, 5 stângini de lemne şi 1/4 jugĕr grădină.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avé a se presenta în comună în vr'o Dumінecă sau sĕrbătóre înainte de alegere, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, avênd a conduce cântările cu elevii în biserică şi a ţiné şi o strană.

Cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre, se vor aşterne la subsemnatul oficiu protopresb., în terminul deschis.

Cuincuenalele se vor computa numai după 5 ani de serviciu în comuna respectivă.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Sibiiu, 12 Iunie 1904.

Ioan Papiu
protopresbiter.

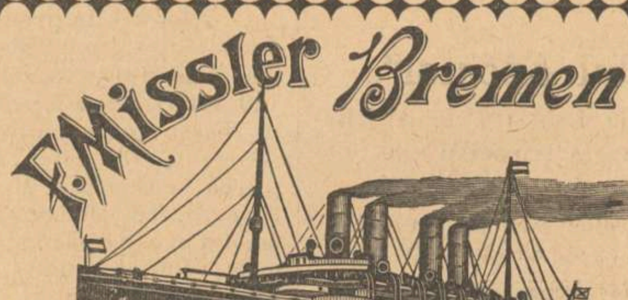

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésсă, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ sĕ se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

118 cor., pe vapor de postă **95 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 28—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Nr. 66 Sibiiu, Sâmbătă 19 Iunie (2 Iulie) 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Deschidem abonament nou la ziariul **„Telegraful Român“**, pe jumětatea a doua a anului curent, cu prețurile indicate în fruntea foii. Rugam pe amicii și binevoitorii ziariului sě recomande spre abonare fóia nóstră în cercurile cunoscuților lor, și sě-și re'noiască înșiși abonamentul la timp, ca espedarea sě se pótă face fără întrerupere. Domnii abonați în întârziere cu plătirea abonamentului pentru trecut sunt rugați a-l achita cu grăbire. **Administrația.**

Cum sě ne apărăm?

Păreri în chestia reformei învěțămêntului poporal.

De Dr. **Eugen de Lemény.**

I.

Reforma învěțămêntului poporal ungar, plănuită din partea actualului ministru de culte și instrucțiune publică *Berzeviczy*, invólvă un atac atât de periculos în contra autonomiei bisericelor nóstre și a prea puținelor drepturi naționale garantate prin legislatura din 1868, în cât este de datorința nóstră a ne grăbí, nu numai sě ne precisăm punctul de vedere în acésta materie înainte de a fi primit proiectul de lege plănuit sancțiunea prealabilă a corónei, dar' sě ne croim și un plan de luptă, care dacă, bărbătește efeptuit, nu va fi în stare sě zădărnicéscă acest nou atentat îndreptat în contra integrității nóstre etnice, cel puțin sě ne feréscă în ochii urmașilor de imputarea, că în posițiunea precară politică în care din a nóstră vină ne aflăm, nu am întreprins totul pentru-ca sě salvăm situațiunea.

Nu mě voiu ocupa cu proiectul dlui Berzeviczy din punct de vedere *pedagogic*, fiind-că la acésta nu mě simt chiămat. Dar' abstrăgênd de la acésta dau fórte puțină importanță împrejurării, dacă copíii nostri, fiind siliți a învěța limba magiară în mai mare měsură de cât până acuma, vor rěmâné înděrět în celelalte studii, cari sě propun în școlele poporale, sau nu? Pun însě pond pe aceea, ca fie-care mic membru al marei familii române, în școlele susținute cu colosale jertfe din sudórea feții nóstre, sě fie crescut în spirit curat românesc, și că școla confesională română numai până atunci are drept de esistență, și numai până atunci merită jertfele pe cari le aducem întru susținerea ei, până când corěspunde acestui postulat național.

Că școla confesională română, după ce va fi trecut prin metamorfosa plănuită de dl ministru *Berzeviczy*, nu va corěspunde postulatului național mai sus arětat, e mai presus de ori-ce îndoială, și astfel pentru-ca sě ne formăm un plan de luptă corěspunḑětor esigențelor nóstre politice și național-economice, nu avem de cât sě rěspundem la următórele întrebări:

1. Ce avem sě facem pentru-ca sě împedecăm, ca reforma învěțămêntului primar plănuită sě devină lege?

2. Pentru casul dacă acésta reformă ar ajunge la valóre de lege, ce avem sě facem cu școlele nóstre poporale?

Pentru-ca sě putem da un rěspuns corect la aceste două întrebări, cari se impun de sine, este neapărat de lipsă sě aruncăm o scurtă reprivire asupra politicei de instrucțiune publică magiară, urmată din anul 1867 încóce, și sě ne dăm sémă: ce țintă au urmărit guvernele cari s'au perândat în timp de 37 ani în acéstă țéră, cu diferitele reforme de învěțămênt cari s'au introdus în restimpul acesta?

O reprivire fie cât de superficială, ne va convinge că în cestiuni de învěțămênt public, începênd de la Deák și până în ziua de astăzi tóte guvernele au fost călăuzite numai și numai de două principii fundamentale. Unul din aceste principii a fost, ca statul, resp. erariul sě cheltuéscă cât mai puțin, și dacă se póte nimic pentru instrucțiunea publică (care în tóte statele moderne cade în sarcina statului), fiind-că venitele statului ungar nu sunt destinate pentru-ca sě servéscă spre luminarea cetățenilor *„cu buze străine“*, ci sunt chiămate sě închinteze opera de consolidare a rassei magiare. Din acésta considerațiune li-s'a dat diferitelor *„naționalități“* resp. confesiuni din acésta țéră *„dreptul“* de a susținé școle poporale și medii din mijlócele lor, au fost deci îndreptățite confesiunile resp. naționalitățile (pentru-că la noi și la Sêrbi d. e. noțiunea naționalității și a confesiunei sunt congruente) sě plătéscă din buzunarul lor o parte a sarcinilor, pe cari avea sě le pórte statul.

Al doilea principiu fundamental, de care s'au călăuzit guvernanții nostri a fost, că dacă statul nu are mijlócele materiale necesare pentru-ca sě se îngrijéscă el singur de instrucțiunea publică ungară, trebue sě nisuiască într'acolo, că instituțiunile culturale susținute de confesiuni sě fie puse în měsură cât mai mare în serviciul ideii de stat magiar, un scop, pe care credeau guvernanții nostri a-l puté ajunge prin învěțarea în měsură mai mare a limbii magiare.

Acest din urmă principiu fundamental, magiarisarea învěțămêntului în școlele confesionale, firește, a trebuit sě fie pus în practică așa zicênd pe nesimțite, pentru-că altfel veneau confesiunile, cari susțineau școlele, și decretau că școle cu limbă de propunere magiară nu susțin, și atunci, pentru-ca legea despre obligativitatea instrucțiunei poporale sě nu ajungă de batjocură, ar fi trebuit sě susțină statul tóte școlele necesare pentru 20 milióne de suflete. De aici se esplică fenomenul, că după-ce în anul 1879 s'a decretat obligativitatea instrucțiunei limbii magiare în tóte școlele poporale, primul atac în stil mai mare în contra instituțiunilor nóstre culturale s'a făcut de abia în anul 1893, după ce acest atac a fost de-ajuns pregătit prin discuțiunile vehemente parlamentare și de presă, cari au premers. Trebuia sě ni-se lase timp, nu numai spre a ridica acele institute, dar' și timpul necesar pentru-ca sě ne îndrăgim de ele. Psichologicește fórte corect au cugetat guvernanții nostri în anul 1893. Ei au conclus că dragostea nóstră față de instituțiunile culturale de noi create este cu mult mai mare de cât concesiunile pretinse de la noi: și așa a și fost, ne-am supus!

Fost-a de vină dragostea și temerea prea mare pentru creațiunile nóstre culturale naționale, ori fost-a de vină împrejurarea, că în fruntea bisericilor nóstre naționale nu au stat archierei de energia celor pe cari îi avem azi, sau fost-a de vină legătura prea laxă întrě confesiunile naționale surori, nu discut, fiind-că acésta este tréba cronicarului și nu a gregarului militant. Dar' constat că după un restimp de două decenii de la primul atac, ne aflăm earăși în fața unui nou atac îndreptat în contra instituțiunilor nóstre culturale, care ne impune întrebarea, dacă este consult sě urmărim și de astădată politica culturală observată în 1893, sau că este mai bine sě decretăm față de reforma de învěțămênt proiectată *resistență pasivă* (ar fi primul cas de resistență pasivă în politica nóstră națională), declarând pur și simplu, că plănuitului proiect, pentru casul dacă ar ajunge la valórea de lege, nu ne vom supune, și fiind-că nu ne dă mâna sě susținem școlele nóstre poporale (căci deocamdată numai de acésta este vorbă) cu putere brachială, vom închide tóte aceste școle, lăsând instrucțiunea poporală pentru cele trei milióne de Români în grija guvernului?

Atâta pentru trecut. Și acum îmi voiu permite a-mi espune modestele mele păreri în privința întrebărilor puse mai sus.

Ce privește în prima linie întrebarea, că ce avem sě facem pentru-ca sě împedecăm, ca proiectul dlui *Berzeviczy* sě devină lege, este evident, că acțiunea pe care vom avé a o desvolta în acésta privință, póte sě fie esclusiv numai parlamentară, respective constituțională. Mijlócele parlamentare și constituționale, cari ne stau la disposițiune întru combaterea proiectului Berzeviczy sunt:

1. Dreptul de petiționare, respective înaintarea unui memorand Maiestății Sale Regelui apostolic al Ungariei. Memorandul acesta ar trebuí sě se redacteze și sě se depună la treptele Tronului de toți archiereii ambelor nóstre biserici naționale, pe lângă intervenirea guvernului ungar, și ce privește timpul, în tot casul înainte de a fi primit proiectul dlui Berzeviczy sancțiunea prealabilă a Corónei.

2. Acțiunea a doua pur parlamentară, ar trebuí sě fie oposițiunea strașnică în ambele camere ale legislativei.

Că interesele nóstre culturale naționale vor fi apărate în camera magnaților cu o energie și demnitate corespunḑětóre tradițiunilor nóstre naționale, acésta ni-o garantéză ținuta bărbătéscă pe care au observat'o metropoliții nostri cu ocasiunea anchetei conchiămate de dnul Berzeviczy. Mărire Lor!

Dar' sorțile proiectelor de legi de obiceiu se hotăresc în camera deputaților, și tocmai de aceea trebue sě ne organisăm și sě ne croim planul de acțiune pentru lupta decisivă care se va da în camera deputaților.

Fórte mulți, ba cei mai mulți dintrě onorații cetitori, cetind rêndurile de mai sus vor esclama: Ei bine, dle, vreai sě zădărnicești primirea proiectului Berzeviczy în camera deputaților, și uiți, că avem în acésta cameră un singur deputat naționalist pe *Dr. Vlad*, care, tot respectul față de calitățile sale intelectuale și morale, dar' ar trebuí sě fie un hercul la potența a zecea pentru-ca sě pótă da piept cu camera întrégă aprópe pur magiară.

Vě voiu rěspunde că nici nu-mi vine în minte a pretinde de la Dr. Vlad o muncă atât de uriașă. Dar' ce ne împedecă pe noi sě mai trimitem în camera deputaților încă cel puțin vre-o 10—15 deputați de talia dnului Vlad? Față de faptul împlinit al alegerii dlui Vlad de deputat într'un cerc electoral românesc cu desěvêrșire sěrac, trebue sě încete argumentările de până acum despre cens, despre arondarea nefavorabilă a cercurilor electorale, despre terorismul organelor administrative, etc. Din acea alegere trebue sě ne tragem învěțătură: „Voiește și vei fi“! Și dacă la proxima ocasiune dată *vom voí serios* sě alegem în camera deputaților numai 40 de deputați, sunt sigur că vom scóte din urnă cel puțin 15.

La acesti 15 deputați români s'ar alătura și deputații slovaci și sêrbi, cari la proximele alegeri după tótă probabilitatea vor fi aleși în numěr mult mai mare de cât până acum, și toți acesti deputați, dar' și numai cei 15 deputați români îți pot face o drăguță de obstrucție de așa fel, în cât pe lângă regulamentul de casă actual al camerii deputaților nu s'ar face din proiectul Berzeviczy nici-când lege. Guvernul s'ar puté scăpa din capcană cel mult cu clotura sau — quod probatum est — cu convocarea la serviciu activ a deputaților naționalisti. De clotură nu am avé sě ne temem, deóre-ce în contra acesteia ar fi tóte partidele oposiționale magiare, cari mai mult se tem de ea; ear' conchiămării la serviciu activ militar nu am avé sě-i purtăm grija, fiind-că puțini deputați ar fi, cari sě aibă etate sub 33 ani.

Mi-se va rěspunde, că tóte sunt bune, dar' în momentul de față nici chiar în casul dacă am voí sě intrăm în activitate parlamentară, nu avem ocasiunea de a ne arunca în luptele electorale, fiind-că proximele alegeri generale se fac de abia în anul viitoriu, și până atunci proiectul dlui Berzeviczy va fi de mult votat de legislativă și sancționat din partea Corónei.

Acéstă temere nu are nici o basă reală, fiind-că sunt o mulțime de cestiuni de o urgență deosebită, adevěrate necesități de stat, cari trebuesc resolvate înainte de a puté ajunge proiectul dlui Berzeviczy pe masa dietei. Și luând în considerare împrejurarea, că proiectul dlui Berzeviczy astăzi se află de abia în stadiul de anchetă, este eschisă posibilitatea, ca acesta sě fie depus pe biroul camerei înainte de încheierea ultimei sesiuni a actualului period legislativ; ba e fórte posibil, că până la acest termin proiectul Berzeviczy nu 'și va fi primit nici chiar sancțiunea prealabilă a Corónei.

E deci după cele espuse evident, că asupra proiectului Berzeviczy, dacă în general va fi supus cândva desbaterii parlamentare, nu va ajunge sě hotăréscă corpul legislativ *actual*, ci în casul cel mai rěu pentru noi, camera deputaților care va fi alésă în anul viitoriu.

Resultă din cele premise și aceea, că în ora a unsprezecea ni-se dă posibilitatea, ca prin decretarea activității parlamentare sě creăm condițiunile necesare pentru combaterea strajnică a acelui proiect, şi eventual pentru zădărnicirea lui pe teren parlamentar. Şi dacă din premisele date nu suntem în stare a trage acéstă conclusie singură posibilă, atunci am meritat din belşug batjocura de care voeşte sě ne facă părtaşi dl Berzeviczy.

Incheierea anului la seminariu.

— Discursul profesorului Vasilie Stan. —

Escelenţa Vóstră, Inaltpreasânţite Părinte! Preacuvióse dle director! Preaon. comisari consistoriali! Stimaţi domni şi iubiţilor elevi!

Dzeu ne-a ajutat sě ne vedem eară la capětul unui an şcolar. Un an de activitate şcolară împlinit ne dă convingerea, că am legat de lanţul nostru cultural o nouă zală.

Un an de luptă a fost acesta! Insě în lupta purtată aici între zidurile acestui institut, nu póte fi vorba de învingětoriu şi învins, în acel sens cum este în lupta purtată cu arme, cari omóră corpul. In lupta nóstră póte fi vorba de succese, de resultate. Şi totuşi se pare că şi aici sunt învingětori şi învinşi. Invinsă este ignoranţa, prejudiţiile, duhul întunerecului, neştiinţa, principiul rěului; ear' învingětoriu este spiritul luminii, principiul adevěrului etern, al binelui absolut şi al frumseţii desěvěrşite; învingětóre este ideia, că noi toţi cari suntem grupaţi în jurul bisericei şi al şcólei române, *una* suntem, *una* gândim, *una* simţim, *unul* este idealul vieţii nóstre: binele şi înaintarea bisericei şi şcólei.

Se cade deci haină de sěrbătóre sě îmbrăcăm, sě ne gătim inimile de praznic, şi laudă şi mulţămită sě aducem Părintelui luminii pentru-că ni-a dat ajutoriu divin, ca sě ducem la bun sfêrşit lupta nóstră.

Dar' sě nu fie acésta serbare numai echoul vanităţii omeneşti, ci mai vêrtos copcia care uneşte seminariul „Andreian" cu lumea din afară, cu viéţa practică.

In bucuria generală de azi se amestecă şi un *sentiment de duioşie;* pentru-că azi acest seminariu strînge la sinul seu pentru ultima-dată un numěr frumos de tineri, pe cari ca o mamă bună i-a crescut a nume sě fie viitori şi demni conducětori ai bisericei şi şcólei nóstre. In timp de 3 ani, cu dragoste i-a învěţat sě cunóscă, sě se pătrundă şi sě-şi iubiască nobila chiămare apostoléscă, ear' azi îi trimite sě pórte făclia culturii pe plaiurile româneşti; pe şesuri, în văi şi munţi, şi la generaţiuni întregi îi împuterniceşte sě propoveduéscă idealul bisericei şi şcólei române, pe care au învěţat sě-'l cunóscă şi preţuéscă aici.

Ori-cât de duios ar fi însě momentul despărţirii, totuşi nu va puté sě ne copleşéscă întreg sufletul, ci mai curênd vom priví cu mândrie la acest grup de tineri, pentru-că purtarea lor morală, hărnicia, zelul tiněr şi neobosit, dovedit în căştigarea de cunoştinţe frumóse şi folositóre, însufleţirea lor pentru bine, adevěr şi frumos, ne rěmân scumpe garanţe, că speranţele ce le pune azi în ei biserica şi şcóla, nu vor fi date de minciună. Duhul vremii, vrăjmaş nouě, în caracterul lor neprihănit se va isbí de pedeci cari nu pot fi nici delăturate, nici sfărmate.

Inveseliţi de aceste convingeri, iubiţi elevi, gândul nostru în momentul de faţă la voi este, la voi, cari azi ziceţi rěmas bun seminariului „Andreian". Spre voi îşi aţintesc ochii cu drag profesorii şi căpeteniile vóstre bisericeşti şi şcolare, şi când deja ca bărbaţi formaţi, sunteţi gata sě sburaţi din acest cuib cultural, pe lângă salutul de adio, prin cuvêntul meu vě pun la inimă încă odată, sě îngrijiţi de biserică şi de şcólă ca de lumina ochilor.

Biserica şi şcóla sunt viitoriul naţiunii nóstre. Şcóla este fiica bisericei şi amêndouě lucrézà la un loc, ca sě întăriască naţiunea, sě o feriască în present şi în viitoriu de sguduiri şi lovituri periculóse, şi sě-i asigure un loc de cinste în cercul naţiunilor culte.

Legătura acésta intimă între biserică, şcólă şi naţiune, pentru noi este cu atât mai necesară, pentru-că suntem abia o mână de ómeni în mijlocul popórelor de altă limbă, în cultură şi bogăţie mai tari de cât noi.

Tăria şi forţa nóstră de resistenţă şi până ací de la biserică şi de la şcólă am avut'o. Acestea ne vor da putere şi în viitoriu, ca focul sacru din sufletul nostru prin cultura minţii edificată pe fundamentul neclintit al eticei creştine şi prin lucrare comună, sě 'l aprindem în bobotăi, cari sě arunce lumină departe peste graniţele nóstre etnice, în cât cu respect sě vorbéscă lumea de *cultura română.*

Biserica nu ne-a lăsat sě desperăm şi sě perim în timpuri de urgie, ear' în zile bune, când le-am avut şi noi, ni-a dat curagiu şi avênt uriaş, ca sě mergem înainte pe drumul culturii.

Biserica nóstră ortodoxă în cursul vremilor adese-ori a fost îngheņunchiată, şi atacurile îndreptate în contra ei erau conduse de ideia politică a aservirii şi desfiinţării neamului românesc. Cu tóte acestea, căutând şi aflând sprijinul cel mai tare în curăţenia evangeliei mântuitóre a lui Christos, ea ni-a fost unica pârghie de înălţare şi întărire, ea ne-a învěţat sě ducem viéţă morală, muncitóre şi roditóre în fapte bune, ne-a învěţat *sě răbdăm şi sperăm*, şi mai pe sus de tóte ne-a învěţat, cu cuget drept şi inimă curată *sě lăudăm pe Dumnezeu şi sě ne închinăm Lui în dulcea nóstră limbă.*

Munca bisericii a îmbrăţişat-o şi a sprijinit-o cu convingere şi căldură şcóla română, de când o avem. Din tóte puterile s'a nisuit ea sě desvólte în noi *spiritul de ordine*, sě propage *cultul adevěrului*, sě cultive şi întăriască în noi *simţul de datorinţă* ca membri ai bisericei, ai naţiunii române şi cetăţeni ai statului, şi sě pună adevěrată basă vieţii nóstre prin *desvoltarea şi întărirea sentimentelor religióse-morale*, cele mai esenţiale condiţiuni ale perfecţionării omeneşti.

Acésta devisă e scrisă pa flamura şcólei nóstre române, şi în realisarea ei biserica este în perfectă armonie cu şcóla.

Óre, acésta ţintă sublimă, ce am schiţat'o ací, va puté sě o atingă biserica şi şcóla, dacă preotul şi învěţătoriul, conducětoriul lor natural, nu vor arěta *iubire*, atragere, interes către ele, sau dacă vor simţí ca o povară grea datorinţele impuse de ele? Óre nu iubirea înzestrézà pe preot şi învěţătoriu cu acea răbdare plină de bunătate, cu blândeţă şi cu acea înţelepciune, fără care biserica şi şcóla nu pot fi conduse?

Biserica şi şcóla sě fie *însa-şi viéţa* preotului şi învěţătoriului. Inspiraţi-vě de la figurile măreţe din trecutul nostru, a căror amintire cu pietate ni-a păstrat'o istoria. Inspiraţi-vě de la un *Sava Brancovici*, de la *marele Andreiu*, cum sě vě iubiţi biserica şi neamul! Luaţi model pentru viéţa vóstră virtuţile lor rari şi munca lor neobosită şi desinteresată!

Dar' nici nu trebue sě resfoiţi istoria, ca sě căutaţi pe paginile ei colbuite esemple după cari sě vě modelaţi viéţa. Mai deunăzi numai venerabilul nostru archiereu a apěrat cu bărbăţie şi demnitate drepturile bisericei şi şcólei nóstre autonome în contra atacurilor, ce cu rěutate sunt plănuite şi îndreptate în contra esistinţei şcólei nóstre confesionale. (Puternice şi repeţite „*trăiască*" la adresa Esc. Sale). Mişel acela şi nevrednic, care n'ar urma pilda archiereului seu! (Repeţite „Trăiască!").

Viéţa şi tăria bisericei nóstre stă în unirea tuturor credincioşilor într'un singur gând, şi voi sunteţi chiămaţi sě creaţi şi *acel singur gând* şi *unirea într'însul*, acolo unde nu esistă încă.

Fiţi pregătiţi deci, că în viéţa în care intraţi acum, muncă seriósă vě aştéptă. Se înşélă cine se depărtézà din acest seminariu cu gândul că de ací 'nainte va duce-o numai în bucurii şi plăceri, că numai crini şi trandafiri vor fi cărările vieţii lui, că asigurându-şi o posiţie socială potrivită, nu va mai trebuí sě facă nimic. Voi aveţi datorinţe cari nu se împacă cu viéţa comodă şi trândavă. Aveţi datorinţe mari, cari numai prin grele osteneli, prin lupte neîntrerupte, prin abnegaţiune şi jertfe pot fi împlinite. Sě conduceţi biserica şi şcóla, sě îngrijiţi de binele şi progresul lor, sě promovaţi în mijlocul poporului nostru cultura morală şi intelectuală, sě întăriţi în el convingerea, că numai uniţi în şiruri strînse sub steagul bisericei şi şcólei va puté sě-şi isbândiască dorul seu de veacuri: o sórte social-economică şi politică mai bună, — iată datorinţele pe cari le cere de la voi viéţa în care păşiţi!

Nu mai puţin e datorinţa chiămării vóstre, sě creşteţi bărbaţi de bine, caractere oneste, fii luminaţi, muncitori, cu dragoste şi credinţă către biserică şi neam.

In acésta operă se întâlnesc şi contopesc simţirile şi nisuinţele nóstre ale tuturor. In văpaia iubirii de neam şi biserică puterile nóstre se oţelesc şi cresc, cum ferul se oţeleşte în foc, în cât nu vor fi obstacole aşa mari, cari sě nu pótă fi delăturate, nu vor fi pedeci aşa puternice, pe cari sě nu le putem frânge când se vor împotriví operei nóstre culturale.

Păşiţi deci cu hotărîre peste pragul acestui institut; vě aştéptă în viéţă cea mai frumósă şi nobilă chiămare, şi Dzeul nostru şi al părinţilor nostri ajute-vě sě fiţi şi sě rěmâneţi totdéuna la înălţimea acelui ideal, care însufleţeşte seminariul „Andreian"!

„Óstea lui Christos".

Cele cuprinse în articolul următoriu, pe care 'l reproducem în intregime din „*Vremea*", nu sună la adresa tinerimei nóstre seminariale. Cu tóte acestea ţinem că e bine sě fie cunoscute şi la noi ideile sulevate, dacă nu pentru alta, pentru-ca sě nu cadă şi ai nostri în pěcatul constatat pe alte locuri. Iată ce spune scriitoriul articolului, la adresa óstei lui Christos, la adresa preoţimii, şi mai ales la adresa *aspiranţilor* la preoţie:

Dacă m'am gândit sě relevez o delicată cestiune în colónele acestei reviste, faptul se datoreşte impresiunei penibile ce primesc ori de câte-ori întâlnesc în cale, sau mai bine, ori de câte-ori un preot întâlneşte un elev seminarist, care ne priveşte fix, fără sě se gândéscă a'şi face datorinţa de bună cuviinţă, faţă de un representant al bisericii.

Se nu mi-se zică, că acest fapt nu presintă atâta importanţă, câtă voesc a-i da eu, căci voiu doveđí din contră, că are urmări de necuviinţă pentru tótă viéţa viitoriului preot, adecă a seminaristului de azi.

Mai întâiu elevul seminarist se prepară în şcóla bisericii, spre a fi mai târziu representantul ei, cu o menire frumósă şi înaltă, de a fi părintele şi povăţuitorul tuturor creştinilor, adecă presviterul sau „bětrânul" care trebue sě fie respectat de ai sei. Deci, elevul bisericii de azi, făcênd parte din ai nostri, nu trebue óre sě se acomodeze cu tóte cele ce privesc menirea sa de mai târziu?

Nu trebue óre, sě capete o astfel de educaţie în şcólă, ca eşind de acolo, sě aibă dreptul de a aştepta sě fie şi el, la rêndul sěu, respectat de toti, şi mai ales de ai sěi? Bunul simţ ne póte rěspunde la acésta, fără a mai trebuí sě recurgem la lecţiuni de educaţie.

Dar întru cât educaţia la noi, — o spun cu durere de inimă, — cam pe tótă linia lasă de dorit, n'ar fi de prisos, ca în seminarii sě se ţină séma chiar de deprinderile cele mai elementare.

Viitoriul preot are cu totul altă menire, de cât elevul celorlalte şcóle. De aceea, cel în drept trebue sě aibă în vedere, că în seminare „buna educaţie trebue sě primeze", spre a nu se simţí mai târziu urmările cele neplăcute, cum se observă astăzi cam de obşte.

Trec în cârd seminariştii prin faţa unui preot, şi 'l privesc ca şi cum ar fi din altă ţară, fără sě manifeste nici un semn de respect. Eu cred că acésta este o necuviinţă. Mai mult, s'au věđut elevi de acestia, cari au trecut chiar pe dinaintea unui P. S. Archiereu sau Episcop, pe care 'l cunoşteau, dar' totuşi n'au dat nici un semn de reverenţă. Aici este culmea necuviinţei.

Un P. S. Episcop remarcând acest lucru, ca sě dee o lecţie unor seminarişti cari treceau, s'a plecat însuşi în faţa lor, şi abia după aceea s'au resimţit acei elevi. Lucrul apoi nu se opreşte ací, el trece ca urmare în societate.

Elevii de azi, ajunşi preoţi, practică mai târziu aceleaşi deprinderi. Trec preoţii unul pe lângă altul, *fără sě manifeste vr'un semn de colegialitate.* Acésta nu este o urmare regretabilă? Ba încă, pot zice, este atât de regretabilă prin faptul chiar că suntem siliţi a o remarca şi a scrie despre ea, de aceea am zis la început, că o consider ca o cestiune delicată, căci priveşte cel mai elementar bun simţ, pentru care nu s'ar mai cuvení a se atrage atenţiunea ómenilor culţi.

Dar' sunt cestiuni cari te fac sě recurgi une-ori la severitate, mai ales când te revolţi în suflet de nişte deprinderi neplăcute.

Un prea venerabil profesor, revoltat ca şi mine, de cele ce se observă, zicea mai deunăzi. „Cum, şi a saluta sě'i învěţăm"? Negreşit, afirm eu acum, că nici aceste elementare lecţiuni *nu trebue sě lipséscă din seminariu*, ca sě nu mai fim siliţi a ne plânge de lipsă de educaţie mai târziu, cum suntem astăzi.

Şi dacă condeiul meu scóte pe hârtie atâtea rênduri, într'o cestiune atât de simplă, acésta provine nu din simţěmêntul de amor propriu, sau de egoism, ca şi cum noi am dorí cu ori-ce chip, sě fim salutaţi de seminarişti, ci numai în interesul bunei educaţiuni a viitorilor preoţi, cărora le şade bine sě cinstéscă pe aceia a căror misiune o vor continua ei mai apoi, — cum şi în interesul de a se dovedí creştinilor, că în *seminarii se face disciplină alésă.*

Astfel, sě nu ne mai mirăm astăzi, că preoţii când se întâlnesc unii cu alţii, trec nebăgêndu-se în sémă, ca şi cum n'ar ştí ce sunt. Acest lucru se datoreşte deprinderei din şcólă. Iată de ce am zis, că urmările se resimt.

Buna cuviinţă cere, ca *preoţii sě se salute unii pe alţii*, ori-unde s'ar întâlní şi ori cari ar fi ei, de la ţară, ori de la oraş, investiţi cu o demnitate, ori fără demnitate eclestiastică.

Şi întru acésta, negreşit că trebue sě se aibă în vedere etatea fie-căruia. Cei mai tineri sě cunóscă pe cei mai bětrâni, dar' nici cei mai bětrâni sě nu trécă cu vederea pe cei mai tineri, ci sě se observe reciproc, unul pe altul cu cinstea întrecênd, cum zice Sf. Apostol Pavel. Aşa ne şade bine, aşa voesc sě ne vadă şi creştinii!

Dacă nu e destul ceea-ce spuseiu, atunci amintéscă-şi fie-care disciplina din armată, unde toţi după ierarchie se salută unii pe alţii, egali pe egali, inferiori pe superiori. — Noi nu suntem óstea lui Christos?

Arhid. G. I. Gibescu.

„Asociaţiunea."

Convocare.

Onoraţii membri ai „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" de pe teritoriul despărţěmêntului Dobra, cum şi binevoitorii şi sprigīnitorii acestei institutiuni, prin acésta sunt invitaţi a participa la adunarea cercuală a acestui despărţěmênt, carea se va ţiné în comuna Brănişca (Branyicska) la 29 Iunie (12 Iulie) a. c., la 10 ore a. m. în biserica română.

Obiecte:

1. Deschiderea adunării.
2. Rapórtele comitetului, cassariului şi bibliotecariului.
3. Alegerea comisiunilor pentru censurarea rapórtelor.
4. Alegerea comisiunii pentru acuirarea de membri şi incassarea taxelor.
5. Eventuale disertaţiuni ce se vor anunţa conform §-ului 37 din statute.
6. Rapórtele comisiunilor.
7. Alegerea comitetului cercual pe un nou period.
8. Alegerea a 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Astrei" ce se va ţiné în Timişóra.
9. Inchiderea adunării.

Pentru comitetul cercual al despăţ. Dobra.

Dobra, la 14/17 Iunie 1904.

Iosif Morariu
dir. desp.

Lazar Vraciu.
secretariu.

Oficială.

Onoratele oficii parochiale sunt îndatorate a espeda imediat la oficiile protopresbiterale discul de la Florii şi din a doua zi de Rusalii, ca astfel tóte oficiile protopresbiterale sě-l aştérnă cât mai curênd la Ven. Consistoriu.

NOUTĂȚI

De la comitat. Mercuri, 6 Iulie n. la orele 11 ține comitetul central electoral al comitatului Sibiiu ședință, în sala mică comitatensă. La ordinea zilei: reclamările insintate în contra listelor electorale din *Mercurea* și *Sĕliște*, cum și alte chestii curente.

*

Congregație estraordinară. Congregația comitatului Sibiiu e convocată la adunare estraordinară pe 7 Iulie st. n. în obiectul clasării funcționarilor comitatensi în clasele și gradațiunile de salarisare statorite prin art. de lege X. din 1904. — Comitetul permanent va ține ședință în 5 Iulie st. n.

*

Esamenele de cualificațiune ținute la institutele pedagogice din Sibiiu, Arad și Blaj, pentru cualificarea candidaților de învĕțători, au avut următoriul resultat:

La *Sibiiu* (pentru archidiecesa gr. or.) s'au presentat 52 la esamen din tóte studiile și 27 la esamen de emendare; în total *79.* Dintrĕ acest a *au obținut diplomă 64,* ear' 15 au fost respinși (12 din limba magiară, 3 din alte objecte).

La *Arad* (pentru diecesa gr. or. aradană) s'au presentat *74,* dintrĕ cari *au obținut diplomă 62*, ear' 12 au fost respinși.

La *Blaj* (pentru archidiecesa gr. catolică), din *50* candidați *au obținut diplomă 19.* ear' 32 au fost respinși (11 relegați la repețirea esamenului din tóte objectele, 19 din limba magiară, ear' unul s'a retras de la esamenul verbal).

La Caransebeș esamenele s'au ținut în 23 Iunie și zilele următóre. Resultatul lor nu-'l știm încă.

*

Cuota. Prin rescript regal, datat din 26 Iunie, cuota pentru acoperirea speselor comune e stabilită de nou *în proporția de mai nainte* pentru anul ce se începe cu 1 Iulie n. 1904 și se termină la 30 Iunie 1905.

*

Masa studenților de la școlele medii gr.-or. române din Brașov, conform dării de sémă publicate de directorul V. Onițiu, în anul școlar 1903–904 a provĕdut cu prânz gratuit 31 elevi. In total, plata prânzului și alte cheltueli, fondul mesei a cheltuit 3315 cor. 83 fileri. Saldul cassei la finea lunii Maiu a fost 20.065 cor. 20 fileri. Starea fondurilor a fost: *fondul general* 20.065 cor. 20 fileri; fondul *Săbădean* 1100 Lei și 184 cor. 37 fileri; fondul *Bologa* 2500 Lei și 427 cor. 35 fileri; fondul *Stănescu* 1.631 cor. 28 fileri, fondul *Muntean* 1.298 cor. 51 fileri, fondul *Popovici* 1000 Lei și 78 cor. 37 fileri, fondul *abiturienților* 184 cor. 64 fileri. La olaltă 4600 Lei și 23.869 cor. 72 fileri. Sporiu față cu starea din anul trecut: 3.005 cor. 87 fileri.

*

Alegere de preot. Dumineca trecută s'a făcut alegerea de paroch în Colun (tractul Avrig), fiind ales candidatul de preoție Ioan *Giurca.* Actul alegerii a fost condus de protopresbiterul tractual Ioan Cândea.

*

† Frosa Sarandi, artistă dramatică la teatrul național din București, a decedat sĕptĕmâna trecută, înmormêntată fiind Duminecă, la mănăstirea *Ciorogârla.* Decedata avuse zile de glorie. Era de mult trecută la pensie.

*

Re'ntórcere la numele familiar. Profesorul *Zsögöd* Benő de la facultatea juridică a universității din Budapesta, fost mai 'nainte *Grosschmid*, lăpădêndu-se de numele câștigat pe cinci pițule s'a re'ntors la numele eredit de la părinții și strămoșii sei. In puterea concesiunii Preaînalte dată de M. Sa dto 4 Maiu a. c. și publicată în numĕrul de Marți al monitoriului oficial profesorul „Zsögöd“, consileriu regesc și nobil ungar, se numește earăși *Grosschmid Benő* și nu „Zsögöd“.

Până acum acesta e unicul cas, că cineva, care — el va ști din ce îndemn și de dragul căror interese — s'a lăpĕdat de numele familiar strămoșesc, sĕ se re'ntórcă de la numele nou, *magiar*, la numele vechiu familiar și *sĕ i-se permită acésta re'ntórcere.* Casul e comentat în tóte ziarele magiare, în unele chiar în prim articol, și — de sine înțeles — tóte 'l comentéză nu cu laude la adresa profesorului Grosschmid. Singură „Budapesti Hirlap“ se mulțămește cu înregistrarea lui numai la știrile zilei, zicênd că „cu drept cuvênt face sensație, ba chiar suprindere durerósă, deosebi fiind-că un profesor de universitate magiară astfel de esemplu dă tinerimei“, apoi dând deslușiri asupra motivelor părăsirii numelui duplu „Zsögöd-Grosschmid“ zice că trebuind profesorul sé se lapede de unul dintrĕ aceste nume „mai bucuros și-a ținut numele Grosschmid, fiind-că *de acela 'i sunt legate reminiscențele familiare*, amintirea timpurilor acelora, în cari se bucura de căldura iubirii părintești, amintirea despre frații sei, cari de treizeci-patruzeci de ani odihnesc în pământ“.....

*

Petrecere în Sĕliște. Reuniunea meseriașilor din Sĕliște va aranja petrecerea sa de vară în ziua de Sân-Petru „la Netedu“. La cas de timp nefavorabil petrecerea se va ține în sala festivă a școlei din Sĕliște. Invitări speciale nu se fac. Óspeții vor fi bineveniți!

*

Tren prăbușit în rîu. Un tren ce mergea de la Valencia spre Calataiud (în Spania) a deraiat tocmai când avea sĕ trécă un pod peste rîul Giloca. O parte din vagóne s'au prăbușit în rîu, care pe unele le-a dus departe, așa era de umflat în urma ploilor, ear' cele rĕmase pe pod s'au aprins. Mulțime de călĕtori au perit în valuri, ori au fost arși în vagónele rĕmase pe pod.

*

Două sute de morți. O ceată de 250 peregrini, în mare parte femei și copii, în una din zilele trecute voiau sĕ trécă rîul Choper (Rusia) pe un bord (trajector). Pe la mijlocul rîului însĕ fundul bordului s'a spart și peregrinii au căzut în apă. Două sute de inși s'au înecat.

*

Stipendii pentru meseriași. Comisiunea economică a comitatului Sibiiu publică concurs pentru conferirea duor stipendii pentru meseriași tineri, cari au absolvat cu bun succes a III-a clasă a unei școle de elevi-meseriași și cari voesc prin cercetarea unei școle de specialitate sĕ se perfecționeze în meseria lor. A se vedé concursul de pe pagina a IV-a.

*

Cassa cercuală pentru ajutorarea bolnavilor din Sibiiu aduce la cunoștință publică, că în urma demisionării medicului de până acum *Dr. Iancsik Imre*, cu începere de la 1 Iulie agendele de medic ale acestei casse au fost încredințate medicului *Dr. Victor Hochmeister*, strada Gușteriții 5, către care au sĕ se adreseze toți bolnavii din raionul dlui medic *Dr. Iancsik.*

*

In mâna Evreului. Incă o moșie unguréscă, ajunsă în mâni evreești. E a contelui Csáky György Napoleon, din Bihor, cumpĕrată de cutare *Schwartz*, care mai nainte o ținea în arândă. A plătit'o cu 700.000 de coróne.

*

Din trei veacuri. Zilele trecute a murit în București *George Csiki*, secuiu de origine, în etate de 110 ani. A trecut în România în etate numai de 10 ani. A petrecut deci acolo tocmai un secol, fără a se mai dori îndĕrĕt, în Secuime. Mai are un frate, tot în România, care acum e de 90 ani.

*

A ucis'o beutura. Marți înainte de amiazi o fată din clasa muncitóre a întrat în o crișmă de rachíu din Budapesta legănându se pe picióre, amețită de beutură, și așezêndu-se la o masă, și a plecat capul pe masă. Cei din crișmă vedêndu'o că e beată tun au lăsat'o sĕ dórmă, dar' nenorocita a adormit de tot. Când au dat s'o treziască era aprópe țépănă. Cadavrul i-a fost transportat la morgă.

*

Mustața! Doi mohamedani originari din Salonic, aflători în afaceri de comerciu în Olmütz, sĕptĕmâna trecută au fost judecați la închisóre de 6 luni, pentru înșelătorie. Conform regulamentului de casă al temniței din Olmütz, delincuenților osândiți la robie mai îndelungată de cât 3 luni are sĕ li-se radă mustața. Acésta sórte aștepta și pe cei doi mohamedani; amêndoi, împreună cu soțiile lor cu tot, au început a se văicăra și a ruga pe directorul temniței sĕ nu facă cu ei „batjocura“ aceea, căci mai bucuros se supun decapitării de cât sĕ li-se radă mustața, deórece la mohamedani cea mai mare rușine pentru un bărbat e sĕ-i radi mustețele, nu numai, dar' forméză chiar și motiv de divorț. Femeia mohamedană e în drept a-și părăsí imediat bărbatul cu mustața rasă, fără nici un alt motiv. Directorului i-s'a făcut în fine milă de ei și li-a dat voie sĕ robiască așa cum i-a lăsat Allah al lor, cu mustața neatinsă de briciu.

*

Un oficer rus despre armata rusésca. Ziarele engleze spun că un ziarist englez a vĕdut în Niucsvang o epistolă scrisă de un oficer superior de sub comanda lui Kuropatkin unui camarad al seu aflător la alt corp de armată, în care epistolă se cuprind și următórele: Oficerii nostri presintă un spectacol fórte trist; vecinic se céartă și se bat. Sunt divisați în clice, fie-care 'și menagéză numai interesele proprii și la dușman cugetă mai puțin. Incepênd de la Kuropatkin până la cel din urmă soldat fie-cine se céartă necontenit. Toți ar voi sĕ poruncéscă și nimeni nu se supune. Suntem blamați în ochii raportorilor ziariști de pe câmpul de rĕsboiu și 'n ai atașaților militari, și cât timp nu se vor sana aceste stări triste, nici vorbă nu póte fi de învingere In întrégă armata toți sunt jaluzi și bănuitori. Membrii serviciului nostru secret se spionéză unii pe alții și nici habar n'au, ca sĕ afle câte ceva și despre mișcările dușmanului, și astfel se póte întêmpla, că Japonezii spionéză printrĕ noi în dragă voie. Probabil că Japonezii cunosc tóte planurile nóstre și acésta e causa că statul major necontenit ni-le schimbă, pe neașteptate. Bravii nostri soldați sunt mânați în lupte, cum e obiceiul a mâna oile la abatoriu. De devoțiunea și curagiul lor nu póte dubita nimeni, dar' cât timp nu vor fi conduși corect, zadarnic prădéză fidelitatea lor. Intrégă Europa știe, că nu facem nimic alt-ceva de cât ne certăm mereu, ear' din acésta nu noi, ci dușmanii nostri vor trage folos. Ar trebuí sĕ credem, că îndată ce Port-Arthur și Liaojang vor fi cădute în mâna inimicului, vor intervení puterile, spre vecinica nóstră rușine“.

*

E eschisă isomnia, dacă se va purta crucea duplă electro-magnetică B. R. Nr. 86967, inventată de domnul Albert Müller, Budapesta, Vadász u. V. Nr. 42/V ceea-ce adeverește și scrisórea următóre: Prea Stimate dle Müller: De curênd am comandat la dvóstrĕ crucea duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 pe séma cumnatului meu Carol Weber, asupra căruia a avut un asemenea efect, că după o folosință de câteva zile bolnavul s'a simțit mult mai bine, respirația îi era mai regulată și isomnia i-a dispărut cu totul. Vĕdĕnd acest efect miraculos al crucii, Vĕ rog sĕ trimiteți una și pentru mine și una pentru soția mea. Buderfalva, 19 Februarie 1903. Cu deosebită stimă Matei Schrei.

Pentru valorisarea pómelor.

Prin rescriptul seu dto 15 Iunie a. c. nr. 51031, ministeriul reg. ung. de agricultură ne pune în vedere, că în conformitate cu încunoștințările primite de la raportorii economici și de la organele de specialitate, cu tótă seceta ce a domnit în anul acesta se arată o recoltă bogată de póme în cele mai multe ținuturi ale țerii. Imprejurarea descoperită de consulatele țerii nóstre, că și în străinătate se produc în anul acesta multe póme, va da producenților nostri mult de gândit cu privire la valorisarea produselor de póme.

Spre a sărí în acésta privință într'ajutoriul producenților, ministeriul a dispus sĕ se pună *în mod gratuit* la disposiția proprietarilor mici spre folosire la prelucrarea prisosului de póme, ce nu s'au putut vinde în stare crudă: *căldări* (*căzane*) *de ale statului pentru fertul spirtuóselor*, *uscătóre* (*coșare, cuptóre, coșnițe*) *de uscat póme*, *piue* (*moriște*) *și téscuri* (*presă*) *pentru stors*, ca astfel o parte a pómelor cu simburele osos, cari nu se póte ține timp mai îndelungat și cu deosebire pómele atinse (vermănóse și fără față) prin preparare (prelucrare) sĕ pótă fi valorisate și cari astfel subtrase de la vîndarea din piațe, mulțimea lor nu influințéză prețul pómelor de soiu și de calitate mai bună, ce se pun în vîndare.

A îngrijit mai departe, ca consulatele nóstre sĕ atragă, pe calea celor mai rĕspândite foi din străinătate, atențiunea publicului comersant asupra bogatei recolte de póme de la noi cu acel adaus, că în acéstă afacere se pot adresa pentru mai buna orientare către *comisariul regnicolar ministerial* pentru cultivarea pómelor.

A dispus, ca amintitul comisariu sĕ pórte și anul acesta evidență despre provisiunea de póme din singuraticele ținuturi, cum și despre vîndĕtorii acestora și despre cumpĕrătorii de póme din străinătate.

Aducênd subscrisul comitet acest comunicat la cunoștința obștei nóstre, ne adresăm către producĕtorii de póme și în deosebi către preoțimea și învĕțătorii nostri cu rugarea: sĕ binevoiască:

a ne transpune cu posibilă grăbire consemnarea provisiunei mai mari de póme și a proprietarilor lor, ca pe acéstă consemnare s'o putem înainta la numitul comisariat ministerial;

a face atenți pe producenții vîndĕtori sĕ separeze, cu deosebire la mere și pere, pómele după soiu și după mărime, și sĕ fie cu deosebită îngrijire la pachetarea lor, de óre-ce pómele mestecate fără privire la soiu și mărime, nu sunt căutate sau se vînd cu preț fórte redus;

în fine a recomanda producenților mari și de mijloc sĕ nu-și vêndă cea mai alésă parte a pómelor de iarnă îndată tómna, ci sĕ se nisuiască a le păstra în scopul vîndĕrii de peste iarnă și primăvară, în localuri potrivite și cu deosebire în cămări de póme. Cum cea mai mare parte a producenților nu dispune de astfel de localuri potrivite, și nici de cunoștințele neapĕrate la construirea lor doritorii de a-și construí cămări pentru păstrarea pómelor cu puțină cheltuială și potrivit deosebirilor de spațiu și temperatură, sĕ se adreseze cu rugare (epistolă) către comisariul ministerial (Országos gyümölcsészeti ministeribiztos) în Budapesta, care le va trimite în mod gratuit planurile și preliminarele de spese, provĕdute cu îndrumări amĕnunțite despre culegerea și conservarea (ținerea) pómelor.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

D. Comșa
president.

Vic. Tordășianu
secretariu.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Aflându-se și din comuna nóstră Copșa-mică unii creștini în America, subscrisul în mai multe rênduri li-am scris, îndemnându-i a contribuí și a colecta ceva pentru biserica nóstră (în scop de a se puté cumpĕra la timp un clopot). Mĕ aflu acuma în plăcuta posiție de a puté da publicității colecta făcută de Dumitru Lascu și Vasilie Jampa din Copșa-mică, care e următórea:

Dumitru Lașcu, Vasilie Jampa, câte 4 dolari, Kemendi Elek, 1 dolar, Molnar Maria, 50 cenți, Molnar István, Benkő Ferencz, câte 1 dolar, Benkő János, Varga George, câte 50 cenți, toți din Copșa-mică; Pál Lörincz, 25 cenți, Székely János, 1 dol. 50 cenți, Székely Gergely, 1 dolar, Benkö George, 50 cenți, Geréb Márton, 25 cenți, Székely Ferencz, 50 cenți, Márton Márton, 10 cenți, Zsod Ferencz, 50 cenți, toți din Sz.-Keresztur; Michael Schervert, 25 cenți, Horvát István, 1 dolar, Michael Schuster, 50 cenți, Johann Seivert, Johann Ling, câte 10 cenți, Nicolae Costea, Dumitru Samson, Vasilie Dudaș, câte 25 cenți, toți din Hodvilág, Dumitru Grapa, Gligor Soncu, din Viștea-inf., câte 25 cenți, Johann Filip, Iosif Dalinski, din Dârlos, câte 25 cenți, Ioan Varga, Ioan Tomițiu, câte 25 cenți, Michael Römischer, 50 cenți, toți din Veseud. La olaltă: 23 dolari 5 cenți, adecă 115 cor. 25 fileri.

Subscrisul, în numele poporului întreg din Copșa-mică aduce și pe acéstă cale cea mai profundă mulțămită colectanților și tuturor contribuenților.

Copșa-mică, 13/26 Iunie 1904.

Iacob Terchilă
preot român

*

In firul colectei înrteprinse pentru edificarea școlei din Turda, a cărei zidire se va începe peste câteva zile, au binevoit a mai dăruí următorii binefăcĕtori:

Dr. Gregoriu Sândean, medic în Baia-sprie, 100 cor., Constantin Cothișel, paroch în Certege, 30 cor., Zeno Mocsonyi, mare proprietariu în Bulciu, Zosim Chirtop, advocat în Câmpeni, „Mielul“, cassă de păstrare în Poiana, Ivan Pașca, pădurariu în Turda, Emil Bologa, conducĕtor de negustorie în Brașov, Basil Popa, căpitan în Brașov, câte 20 cor. Dl E. Bologa a binevoit a mai colecta cu lista nr. 897 de la următorii binevoitori: Nicolau Veștemean, 1 cor., J. Jonescu, Nicolae L. sublocotenent, G. B. Pop, A. Grecu, vĕd. Susana László, Maria Burduloiu, Mina Vagner, câte 2 cor., Ioan Bidu, comerciant, Brașov, 20 cor., mai colectând pe lista nr. 643 de la N. N., 5 cor., Nicolae Fizeșian, preot militar, Nicolae D. Sustaiu, câte 2 cor., Nicolae Bălan, pantofariu, și Vasilie Meșota, pălărieriu, câte 1 cor., „Someșena“, institut de credit în Dej, 20 cor., pe lista nr. 836 a mai subscris dl Gregoriu Sândean, cassariu, 5 cor., Augustin Pinter, 2 cor., Dr. Șerban, Victor Pop, Dr. J. Chereche, Iuliu Pop, Gavriil Goron, paroch, Muncel, Dr. Barbul, advocat, câte 1 cor., Elie Micșa, 20 fil., Dr. Liviu Micșa 1 cor., și Dragutin Ciupe, 50 fil., Dr. George Popescu, adv., Turda, 10 cor., „Cassa de păstrare“ Sĕliște, 5 cor., de la mai mulți credincioși din Sadu 3 cor. 72 fil., Ioan Botean, paroch, Binținți, 2 cor., Nicolae Duma, paroch în Varmaga, 1 cor., și de la mai mulți parochieni de acolo 2 cor. Pe lista nr. 684 Ioan Orestian, paroch în Apoldul-inf., Ioan Beu, econom, Maria Beu, câte 2 cor., Petru Neagoe, Iacob Orestian câte 1 cor., Ioan B., 40 fil., Moisă Nicóră 20 fil., Ilie Topârcean, și Leontina Măcelariu, învĕțătóre, câte 2 cor., pe lista nr. 5 Ioan Cosma, preot, Bucium-Muntari, 2 cor., dna preotésă Terezia, 1 cor., și Nicolae Anca, 50 fil., pe lista nr. 341 de la mai mulți credincioși din Cacova-Ierii, 6 cor. 60 fil., și pe lista nr. 859 Ioan Georgea, protopop, Butení, 5 cor., Dr. Aurel Grozda, adv., 20 cor., Ioan Cosma, preot, 1 cor., Petru Pârvu, și Iuliu Bodea, învĕțătoriu, câte 2 cor., total 389 cor. 92 fil.

Priméscă marinimoșii donatori adânc simțitele nóstre mulțămite, și bunul Dzeu sĕ le rĕsplătéscă. Numele acelor binevoitori, cari au donat 20 sau mai multe corónе se vor grava pe pétra comemorativă.

Turda, 17 Iunie 1904.

Epitropia parochială.

Jovian Murĕșianu
paroh-protopop

Iosif Urcan
epitrop I.

Nr. 345 1904 [165] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea postului învĕţătoresc** vacant din comuna bisericéscă **Iliamurĕşană,** protopresbiteratul Ilia, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual de 600 cor., solvit din „fondul de bucate al parohiei gr. or. române din Ilia“ în rate lunare anticipative.
2. ¹/₂ din venitele cantorale, cari fac la an vre-o 60 coróne.
3. Cuartir în natură.

Cel ce va fi ales ca învĕţătoriu fiind totodată şi cantor este deobligat a-şi împliní funcţiunile de cantor când nu este ocupat cu prelegerile în şcólă.

Respectivii concurenţi sĕ declare în petiţiunile lor de concurs că anii de serviciu de la altă şcólă nu pretind a li-se computa la dreptul de cuincuenal.

Concurenţii au sĕ şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi a se presenta înainte de alegere în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Ilia, la 10 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 633. [161] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Dobârca,** cu salariu de 600 cor., din repartiţie pe popor şi din alodiul comunal, cuartir şi lemne de foc
2. **Cinadie,** cu salariu de 400 coróne, din repartiţie şi 7¹/₂ jug. de pămênt şi cuartir şi lemne.
3. **Tĕu,** cu salariu de 600 coróne, din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

Cei ce vor reflecta la posturile acestea sunt datori sĕ cânte Dumineca şi sĕrbători cu copiii la sfânta liturgie.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 14 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral Mercurea:

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 444. [164] 1—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nistor Purdu* din parohia de clasa a III-a **Rucăr,** protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul deschis, avênd a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, 13 Iunie 1904.

Ioan Cândea
protopresb., adm. prot.

---

[163] 1—1

Publicare de licitaţiune.

Pentru **edificarea bisericei** din parohia gr. or. **Salciua-de-sus** conform planului şi preliminariului aprobat de ven. consistoriu arhid. sub nr. 3974/1903 bis., se escrie **licitaţiune minuendă,** care se va ţiné la faţa locului în **1/14 Iulie a. c.** la 10 ore a. m. în cancelaria parohială. Preţul de strigare e **7240 cor. 74 fil.,** în care se cuprinde şi ferul, tinichéua etc. Pétra, cărămida, varul şi întreg materialul de lemn sunt adunate deja prin popor.

Până la începerea licitaţiunei se primesc şi **oferte închise,** pe adresa comitetului parohial. Comitetul îşi reservă dreptul, ca în şedinţa ce imediat va urma după licitaţiune, fără considerare la sumele scăḑute, sĕ pótă da întreprinderea aceluia, care îl va afla mai corĕspunḑĕtor.

De la licitanţi se pofteşte sĕ-şi documenteze îndemânăcia la astfel de lucrări în mod demn de creḑĕmênt; mai departe sunt deobligaţi a depune înainte de licitaţiune la mâna conducĕtoriului **vadiul de 10%** de la preţul de strigare, ori a produce cuite (libele) în regulă despre suma corĕspunḑĕtóre depusă la vre-un perceptorat regesc, resp. institut solid de bani.

Condiţiunile speciale se pot căpĕta la faţa locului de la comitetul parohial unde se află şi planul cu preliminariul speselor. Lucrările se încep îndată după subscrierea contractului.

Ofenbaia, 14/27 Iunie 1904.

Din încredinţarea comitetului parohial concernent:

Vasile Gan
protopresbiter tractual.

Szebenvármegye alispánjától.

Sz. 5472/1904 III. (162) 1—1

Hirdetmény.

Szebenvármegye közgazdasági bizottsága az 1904/5 tanévre **két egyenként 300 koronát tevő ösztöndiját** fog adományozni ezen vármegyében illetőséggel biró oly fiatal **iparosoknak** a kik valamely iparostanoncz iskolának harmadik osztályát jó eredménynyel végezték és iparszakuknak leendő további kiképeztetésük czéljából iparuknak ezen vármegye területén kivül fennálló valamely szakiskoláját kivánják látogatni.

Egyébként egyenlő előképzettséggel biró folyamodók közül előnyben fognak részesülni azok kik Szebenvármegyében fennálló valamely iparszaktanfolyamot látogatak s azt jó eredménynyel elvégezték.

Az ösztöndijasok arról, hogy idejüket az illető szaktanfolyamon müként használták ki, annak idején a tanév végén, a nyert bizonyitvány bemutatása mellett részletes jelentés tartoznak tenni alólirott bizottsághoz. — Azon körülmény, hogy folyamodóknak ezen kötelezettségről tudomásuk van és hogy magukat annak alávetik, a folyamodványban határozatban megemlitendő.

A szükséges okmányokkal (illetőségi bizonyitvány, iparostanoncziskolai és iparosszaktanfolyamokbeli bizonyitványok stb.) felszerelt, szabályszerüen bélyegelt (községi szegénységi bizonyitvány csatolása esetén bélyegmentes) sajátkezüleg irott folyamodványok Szebenvármegye közgazdasági bizottságához czimezve Szebenvármegye alispánjához, ahol netán szükségelt bővebb értesitések is kézségel megadatnak, legkésőbben **1904. évi julius 15-ig** nyujtandók be.

Nagyszeben, 1904. junius 18-án,

Szebenvármegye közgazdasági bizottságának elnöke.

Reissenberger
alispán.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Nr. 334 1904 [158] 2—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia vacantă de cl III a **Burjuc,** tractul Ilia, prin acésta se publică de nou concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 11 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Ioan Stanciu
zugrav de case
Sibiiu, strada poplăcii 23

efectueşte tot feliul de lucrări ce cad în specialitatea sa. Asemenea pictéză firme, prapori, icóne ş. a. [147] 3—5

Ingrijirea dinţilor e cu totul greşită dacă se crede că lucrul principal este a clătí gura cu o apă antiseptică, şi că acésta e de ajuns. Ingrijirea dinţilor însĕ este desĕvêrşită dacă drept orientare se iau esperienţele de ani de zile ale dentistului de curte ces. şi reg. Dr. **I. G. Popp** din **Viena** XIII/6, şi se foloseşte de **apa de dinţi şi de gură anaterin,** pentru-că acésta întruneşte următórele calităţi: are aromă particulară şi este avantagiósă pentru dinţi şi gingei, împedecă putreḑirea, pe când gura rĕmâne fără miros, şi contrar celorlalte ape de gură are puterea de a disolva necurăţenia de pe dinţi şi flegma, fără vre-o stricăciune óre-care; afară de-aceea împedecă cu succes ori ce durere de gură, de dinţi, şi de gingei. In acelaşi timp sĕ se foloséscă **crema de dinţi anaterin,** în tuburi, pentru-ca sĕ se împedece formarea de pétră şi sĕ rĕmână dinţii frumoşi, curaţi, în colóre próspĕtă, naturală, şi sănĕtoşi. Veritabilele preparate anaterin (apa de gură numai în sticle à 2·80, 2 şi 1 cor., crema de dinţi à 60 fil.) sunt recomandate de profesori şi medici, deóre ce s'au convins şi despre aceea, că ele au rarele calităţi de a nu conţiné aciduri şi a nu face spumă, cari sunt stricăciose gurii şi dinţilor. *Se copĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal* ***Carol Morscher****, drogerie în Sibiiu, şi la* ***A. W. Lingner****, farmacist în Sighişóra.* [18a] 8—18

Cătră America.

Mare moderare a preţului. Preţul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.** [101] 9—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-şi alege drumul de călĕtorie.

Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia—America

Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din piaţa mică nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce aci plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcuta posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi barbaţi, cum şi alţi o mie aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 18

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neintrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianiştilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neimpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth,** pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 600 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 9—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

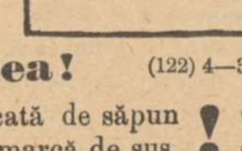

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciose.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 4—34

! ! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḑută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. ! !

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 67 Sibiiu, Marţi 22 Iunie (5 Iulie) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Deschidem abonament nou la ziariul „Telegraful Român“, pe jumĕtatea a doua a anului curent, cu preţurile indicate în fruntea foii. Rugăm pe amicii şi binevoitorii ziariului sĕ recomande spre abonare fóia nóstră în cercurile cunoscuţilor lor, şi sĕ-şi re'noiască înşişi abonamentul la timp, ca espedarea sĕ se póta face fără întrerupere. Domnii abonaţi în întârziere cu plătirea abonamentului pentru trecut sunt rugaţi a-l achita cu grăbire. **Administraţia.**

Cum sĕ ne apărăm?

Păreri în chestia reformei invĕţămêntului poporal.

De Dr. Eugen de Lemény.

II.

Ce priveşte acuma modalităţile decretării activităţii parlamentare, pe acestea le-am desvoltat atât de pe larg în broşura mea „Pasivitate sau activitate?“, în cât mĕ simt dispensat de a mai reveni încă odată asupra lor. Altă întrebare este însĕ, că óre capii organisaţiunii nóstre politice, membrii vechiului comitet central, puté-vor fi deşteptaţi din somnul letargic, care îi apasă de zece ani?

După esperienţele pe cari le-am făcut cu acesti domni până în ziua de astăzi, este aprópe sigur, că nici de astădată nu vor fi în stare sĕ se avênte la desvoltarea vre-unei acţiuni politice mai energice. Insĕ de acésta puţin are sĕ ne pese. Domnul Berzeviczy cu reformele sale ne-a pus în plăcută posiţiune, că astăzi putem sĕ decidem asupra sorţii nóstre şi fără sĕ fim siliţi a ne folosi de organisaţiunea politică de până acuma. Domnul Berzeviczy ni-a arătat calea mântuirei din impasul în care am ajuns în urma ordonanţei Hieronymi. Guvernul, de-şi este silit sĕ recunóscă pe Dr. Vlad ca deputat naţional român, cu tóte acestea declară, că nu permite grupări după naţionalităţi.

Fórte bine! Dar' cum stăm cu grupările *după confesiuni?* Pe acestea guvernul ungar nu le póte nici ignora nici oprí, pentru-că sunt recunoscute de lege. Avem două mari biserici naţionale autonome, cu organisaţiune perfectă, cari se îngrijesc de tóte trebuinţele nóstre culturale şi morale în mod fără sémăn în istoria culturală modernă a statelor europene. Considerând că în starea de defensivă politică în care de 37 ani ne aflăm, luptele politice, cari din când în când ni-se impun din partea guvernanţilor nostri, atacurile cari au trecut până acuma preste noi fără ca sĕ fi schimbat nici-cât de puţin harta etnografică a Ungariei, au fost îndreptate în contra limbei şi legii nóstre străbune, în contra culturei nóstre naţionale: luptele deci pe cari avem sĕ le batem au caracter curat confesional, respective cultural; considerând mai departe, că bisericile nóstre naţionale au nu numai datorinţa naţională, dar' şi dreptul înscris în lege de a veghia asupra cultului şi instrucţiunei publice întru cât priveşte naţionalitatea română, şi considerând deci, că bisericile nóstre sunt îndreptăţite a se folosí întru respingerea vre-unui atac îndreptat în contra instituţiunilor culturale, cari stau sub scutul lor, de tóte armele permise într'un stat constituţional: este evident, că pentru organisarea unei apĕrări energice şi implacabile faţă de proiectul de reformă al dlui Berzeviczy şi faţă de alte proiecte de acest soiu cari ar urma, nu avem lipsă de comitetul central, care a început a avé la noi o valóre mai mult istorică, nu avem lipsă nici de organisaţiunea nóstră politică, care a fost odată, şi azi nu mai este, ci e de ajuns dacă *ne alipim cu tótă puterea sufletéscă de bisericile nóstre naţionale*, cari după cum ne-am convins, sunt pe deplin conştie de datorinţele lor culturale naţionale.

Evenimentele ultimelor zile ne-au convins, că azi avem în lupta ce ni-se impune, preoţi cu crucea 'n frunte, cum se cuvine unei oşti creştine. Acestei conduceri sĕ ne supunem necondiţionat, şi dacă în momentele de mândrie naţională, pe cari le-am trăit în ultimele zile, am regretat ceva, a fost că crucea în luptele nóstre pentru esistenţă nu a fost totdeuna la locul ei. Acestui simbol visibil al aspiraţiunilor nóstre culturale naţionale, care în aceste zile de grea încercare ni-s'a arătat pe bolta ceréscă din spre Budapesta, trebue sĕ 'i urmăm şi 'i urmăm bucuros, pentru-că în acest semn vom învinge!

Dată fiind premisa, că bisericile nóstre întru apărarea comorilor naţionale, lor încredinţate, au dreptul a se folosí de tóte armele parlamentare permise într'un stat constituţional, este evident, că într'un cas concret dat, fiecare din bisericile nóstre, în mod independent, şi amêndouĕ împreună, pot sĕ întreprindă toţi paşii necesari pentru discutarea cât mai temeinică a cestiunei care ne preocupă.

Avem la ambele confesiuni sinóde şi consistóre metropolitane, archidiecesane, eparchiale, protopopeşti şi parochiale, în cari avem dreptul a discuta dacă este consult sau nu, ca întru combaterea proiectului Berzeviczy, care are caracter pur cultural-confesional, sĕ întrăm cu ocasiunea proximelor alegeri parlamentare în activitate, şi pentru casul dacă aceste discuţiuni nu ne-ar mulţămí, sau am voí sĕ-i dăm acţiunei un colorit mai mult politic de cât confesional, cine ne póte oprí sĕ ţinem adunări electorale *confesionale*, sĕ conchiămăm în fie-care cerc electoral la consfătuire pe alegĕtorii gr.-cat. sau gr.-or., sau dacă în vre-un cerc electoral se află şi de unii şi de alţii, pe toţi la o adunare comună?

Şi dacă plebiscitul confesional-naţional provocat în modul acesta, se va esprima pentru activitatea parlamentară, *vom pune sub semnul* **crucei** *candidaţi în tóte cercurile electorale locuite de Români* şi putem fi siguri că vom învinge, pentru-că de sub farmecul pe care il eserciéză crucea asupra sufletului nostru, sĕ devenim ori-cât de înaintaţi în cultură, nici când nu ne vom puté emancipa. Eu cel puţin sunt pe deplin convins, că nici-când nu se va afla întrĕ noi Români, cari sĕ-şi dee *votul de alegĕtor în* **contra crucii.**

Obiecţiunile ce se pot face faţă de planul de acţiune mai sus desvoltat, cred a le puté resuma în următórele:

Prima şi după aparenţă cea mai cu pond obiecţiune ar fi aceea, că în casul grupării după confesiuni poporul întreg s'ar desface în 2 mari tabere. Fórte adevĕrat, dar' eu în acéstă împrejurare *nu vĕd o deteriorare, ci din contră, o ameliorare a situaţiunii nóstre politice*, pentru-că până în ziua de azi *suntem împărţiţi nu în două ci cel puţin în 4 tabere,* cari neavênd nici o conducere comună, lucră fie-care cum o taie capul; pe când în casul grupării după confesiuni, înţelepciunea şi apoi autoritatea şi dreptul de disposiţiune recunoscute prin lege, a înalţilor nostri dignitari bisericeşti, ne garantéză o conducere unitară a ambelor tabere. Am satisface prin sistemul de două tabere şi principiului strategic şi astăzi în valóre: „Getrennt marschiren, vereint schlagen“.

A doua obiecţiune nu mai puţin fără temeiu ar fi aceea, că grupându-ne după confesiuni părăsim vechia nóstră organisaţiune naţională, şi prin faptul acesta recunóştem îndreptăţirea punctului de vedere magiar, conform căruia gruparea după naţionalităţi este neadmisibilă. Ce priveşte în prima linie organisaţiunea nóstră politică, aceea după părerea mea în cea mai mare parte se ţine de domeniul istoriei, şi puţinul ce a mai rĕmas de actualitate din ea, nu ajunge nici pe departe pentru-ca sĕ satisfacă trebuinţelor nóstre politice; nu avem deci nici un motiv, ca sĕ o mai susţinem şi pe viitoriu. Pe de altă parte din împrejurarea că bisericile române într'o cestiune curat culturală respective confesională, într'o cestiune care se ţine de domeniul lor, organiséză o acţiune comună, nu se póte trage conclusiunea, că poporul român ca invidualitate etnică a renunţat la dreptul seu de esistenţă. Şi cine póte oprí pe candidaţii de deputaţi designaţi de biserică sĕ păşéscă înaintea alegĕtorilor lor cu program naţional, cum a făcut'o *Dr. Vlad?* Sau cine 'i póte împedeca pe deputaţii, cari vor fi aleşi în parlament, de a înfiinţa acolo un grup parlamentar naţional român? In fine după-ce prin us parlamentar va fi recunoscut dreptul popórelor din Ungaria de a se grupa după naţionalitate, cine póte óre împedeca poporul român de a-şi da apoi o organisaţiune nouă, mai corĕspundĕtóre stărilor actuale de cât cea vechiă părăsită?

Obiecţiunile de natură principială deci, cari s'ar puté face faţă de planul de acţiune mai sus desvoltat, nu au nici o basă reală; dar' în fine sĕ fie acelea cât de temeinice, calea indicată de mine este, *cel puţin astăzi, singura pe care putem sĕ ajungem la larg din strimtórea în care ne-a băgat ordonanţa Hieronimy*, şi dacă se va primí din partea confesiunilor nóstre, sunt sigur că de-şi nu ne va succede póte sĕ împedecăm reforma Berzeviczy, cel puţin am ajuns la atâta, că *am făcut ordonanţa Hieronimy odată pentru totdeuna inofensivă*, ceea-ce în situaţiunea nóstră precară de astăzi ar însemna un succes strălucit.

Sibiiu, 4 Iulie n.

„Ne valachisăm!“ Acesta este strigătul de alarmă al unui îngrijat patriot din Secuime, care nu póte înţelege, cum de prin părţile acelea de ţéră ómeni cu nume ungureşti nu ştiu ungureşte de loc, ci vorbesc *numai româneşte.* Sate întregi de acestea sunt pe la Udvárhely, — scrie dumnealui în „Magyar Szó“. Şi ce 'l supĕră mai mult e împrejurarea, că unde sunt două comune mărginaşe, una cu Secui şi alta cu Români, nu Românii învaţă ungureşte, ci *Secuii româneşte,* pentru a se puté înţelege. Dar' şi mai ciudat îi pare îngrijatului patriot faptul, că Secuii din satele ori din jurul satelor săseşti *încă se valachiséză!* Fórte natural, zicem noi, fiind-că altcum nu s'ar puté nici ei înţelege, dat fiind, că limba Sasului e grea pentru Secuiu, ear' limba Secuiului e grea pentru Sas. Limba română e însĕ uşóră pentru amêndoi. De ezt maga, Tajás, nem ért!

Din parlament. Discuţia asupra budgetului a luat dimensiuni mari, astfel, că guvernul se vede necesitat a păşí în faţa dietei cu propunerea de a se lungí cu o oră durata şedinţelor. Propunerea în privinţa acésta va fi făcută în şedinţa de astăzi a dietei, ear' în şedinţa de mâne dieta va vota asupra ei.

Activitatea Românilor. Zilele trecute îşi făcuse cursul în presa magiară ştirea despre organisarea Românilor, în scopul de a întra în activitate la proximele alegeri dietale. Lucrurile s'ar fi pus la cale în Arad. „*Budapesti Hirlap*“ nu dă însĕ nici o importanţă acestei ştiri de vară, şi motivéză de ce.

„Intâiu (cităm) pentru-că ştiam că în Arad partidul naţional român nu are nici un feliu de comitet central, a doua, fiind-că partidul naţional român în acesti cinci ani din urmă *aşa de mult a decădut, în cât nu e capabil de nici o acţiune politică seriósă.* De astădată nu are nici program, *nici conducĕtoriu.* Drept, că persóne singuratice, cu program compus pe socotéla proprie, pot sĕ candideze ici-colo la viitórele alegeri generale, cum au candidat şi până acum, dar' că partidul naţional român sĕ se presinte pe arena luptelor electorale organisat şi cu program unitar, de astădată nici vorbă nu póte fi“.

E aşa, n'avem ce zice. Şi e trist că e aşa! E de mirat, cum de fruntaşii nostri de astăzi nu se gândesc la judecata lumii de mâne româneşti, care are sĕ fie zdrobitóre pentru ei!

In chestia naţionalităţilor. Dl ministru-president *Tisza* a rostit în şedinţa din 30 Iunie n. a dietei o vorbire mai lungă în care a atins pe larg şi chestia naţionalităţilor. Se cuprind în vorbirea acésta a dlui prim-ministru declaraţiuni liniştitóre pentru naţionalităţi, dar' se cuprind şi declaraţiuni îngrijitóre.

Se pune în vedere revisuirea unor capitoli din codul penal, pentru a se puté proceda mai cu asprime faţă de *duşmanii statului magiar*, pe cari de altcum nimeni nu-i vede şi cunóşte în patria acésta. A vorbit apoi dl prim-ministru şi despre *elemente nepatriotice*, cari vor trebuí sĕ fie stirpite, de-şi earăşi nu ştim că guvernul de unde le va lua, fiind-că după ştirea şi convingerea nóstră, astfel de elemente nu esistă.

Revisuirea legii de naţionalităţi însĕ domnul ministru-president *nu o ţine de necesară*, ba crede că *ar fi o mare greşélă politică*, dacă s'ar face revisuirea. Corectă a fost apoi accentuarea, că cetăţenii de naţionalitate nemagiară nu trebue sĕ fie trataţi ca fii mașteri ai patriei, ci cu iubire și simpatie. Cunoscutul proiect de lege despre reforma învĕțămêntului poporal, dl prim-minitru a promis că va fi presentat în curênd dietei.

Din protopresbiterate.

Conferența preoțéscă din tractul Branului.

— Raport special. —

Zernești, Iunie, 1904,

In ziua de 10 Iunie v. preoțimea gr.-ort. din tractul Branului, în numĕr de 24, s'a întrunit sub conducerea administratorului protop., a protopresbiterului onorar *Ioan Dan*, în conferență preoțéscă în fruntașa comună *Rêșnov.*

Trei dintrĕ preoți nu s'au putut presenta, de sigur spre marea lor părere de rĕu și spre paguba morală și materială a comunelor bisericești de ei păstorite. Căci conferența acésta, ca și cele premergĕtóre, a fost școlă indispensabilă, isvor dătătoriu de înțelepciune și de nobile indemnuri, îndreptariu practic fără smintélă pentru conducĕtorii sufletești ai poporului din cercul acesta.

Conform programului fixat de comisiunea permanentă a conferenței, ședința a fost precedată de serviciul divin celebrat în mod esemplar prin protopresbiterul asistat de cei doi parochi ai Rêșnovului, părinții I. Hamzea și Const. Proca. Rĕspunsurile le-a dat cu tótă frumseța corul învĕțătorilor rêșnoveni. In fața preoțimii tractuale și a numĕrosului popor rêșnovean adunat din acest prilejiu anume la sf. biserică, predica ocasională a ținut'o părintele protopresbiter, arĕtând în formă alésă, limpede și binesimțită ființa și chiămarea bisericei și insistând mai ales asupra sfintei cruci, ca simbol al bisericei creștine.

Cuvêntarea șefului tractual a fost ascultată cu o deosebită atențiune și a fost urmată de satisfacțiunea generală a mulțimei celor de față. — După liturgie s'a făcut chiămarea duhului sfânt asupra lucrărilor conferenței și în fine s'a oficiat parastas pentru odihna sufletéscă a fericiților archierei Șaguna, Popasu, Miron, a marilor mecenați Gojdu și Andronic, cum și a regretatului protopresbiter Traian Mețian.

Din biserică preoțimea trecù la școlă, unde administratorul protopr. printr'o scurtă vorbire salutând pe membrii conferenței desfășură programul pus la ordinea zilei. Se proclamă notariu *Cost. Proca*, ear' verificarea procesului verbal se concreae lui *I. Strĕvoiu* și *I. Hamzea.*

Inainte de a întra în meritul programului, presidentul protopresbiter onorar luând cuvêntul invocă în memoria preoțimei tractuale primejdia ce amenință școla nóstră românéscă prin nouele reforme proiectate de ministrul ung. de culte și instrucție publică. Arată cum Escelența Sa preabunul, neobositul și vigilantul nostru Metropolit *Ioan Metianu* a dat espresiune în fața ministrului și a anchetei convocate de el nedumeririlor și temerilor ce agită în privința acésta pe toți fiii bisericei, și propune, ca membrii conferenței sĕ iee cu profundă recunoștință act de energia cu care apĕră Capul bisericei școla confesională, și sĕ-i esprime din acest incident prin fir telegrafic felicitări și aderență omagială.

Propunerea fù primită cu însuflețire și pentru esecutarea ei se alese imediat o comisiune.

La ordinea zilei urméză:

1. Critica generală asupra feliului cum s'a ceremoniat serviciul divin în biserică. S'au făcut mai multe observări puțin esențiale, după cari s'a constatat, că ceremonialul a fost deplin corespunḑĕtor.

2. Critica predicei rostită în biserică de protopresbiterul onorar Ioan Dan. Predica s'a declarat de bună și zelosului protopresbiter i-s'a adus mulțămită protocolară.

3. Cuvêntarea-predică a parochului din Vulcan I. Debu, tractând despre evangelia din Dumineca a doua după Rosalii, și critica asupra acestei predici. S'a constatat că părintele Debu și-a lucrat tema cu multă pricepere, dar' în predarea ei a dovedit mai puțină dexteritate.

4. Parochul din Zernești Ioan Strĕvoiu și-a cetit lucrarea asupra temei pusă de Ven. Consistoriu: „Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor și cu ce mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor?“ Părintele Strĕvoiu s'a achitat splendid de tema acésta vastă și cu adevĕrat interesantă, insistând îndeosebi asupra scăderilor mai însemnate ale poporului din comuna sa Zernești în privința economică, socială și religiósă-morală. Arată, cum pe tóte aceste terene poporul a regresat mult, și că progresele ce le vedem astăzi sunt numai la aparență progrese, sunt în mare parte false. Arată mai ales primejdia ce amenință acest popor prin lățirea indiferentismului religios, prin nepăsarea față de biserică și față de afacerile publice. Critica a rĕmas pe deplin mulțămită cu lucrarea părintelui Strĕvoiu și disertantului i-s'a adus mulțămită protocolară.

5. Cu multă diligință și pricepere și-a lucrat și părintele Iosif Comanescu din Codlea tema ce i-s'a încredințat: „Un plan cronologic despre tóte obligămintele oficiale ale parochului în decursul anului“. Conferențiarul a arătat pe scurt însemnătatea parochiei, oficiului parochial, agendele oficiului parochial, și pe basa statutului organic, a regulamentelor, ordinațiunilor consistoriale, a protocólelor sinódelor archidiecesane etc., a fixat rênduiala cronologică a afacerilor parochiale. I-s'a esprimat mulțămită pentru lucrarea sa temeinică, care apoi s'a predat unei comisiuni pentru definitiva statorire a planului cronologic atât de necesar pentru preoți și toți funcționarii din parochíi.

6. Presidiul raportéză asupra circulariului consistorial nr. 3880 din 20 April a. c. și după mai multe desbateri se defige terminul, în care au sĕ se țină în tóte bisericile din tract serviciile divine, anume *a) utrenia* se va începe vara întrĕ orele 6 și 7 diminéța, iarna întrĕ 7 și 8, ear' vecernia până nu înseréză, firește, se vor lua pretutindenea în considerațiune posiția topografică și datinele străvechi.

Afară de programă urméză:

7. Propunerea parochului din Sohodol George Babeș, prin care se adreséză Ven. Consistoriu rugarea de a lua dispozițiile necesare și întrĕ împrejurările actuale *posibile* pentru ridicarea „*Telegrafului Român*“ la rangul de fóie cuotidiană cu mai mare aparat redacțional. Acéstă propunere nimerită și dictată de interesarea cea vie pentru afacerile nóstre publice bisericești tractate în colónele „Telegrafului Român“, s'a primit cu unanimitate și mare plăcere din partea conferenței.

Cu acestea conferența terminându-și programul, presidentul mulțămește membrilor pentru interesul cel viu, atențiunea, seriositatea și buna ordine, cu cari au urmărit și desbătut importantele cestiuni cari au fost presentate, și punêndu-le tuturor la inimă traducerea în practică a hotărîrilor luate și învĕțăturilor dobândite cu acest prilegiu, declară întrĕ aclamațiunile generale conferența închisă la orele 3 p. m.

Pentru eternisarea acestei conveniri de mare însemnătate în viéța tractului nostru, și în special în istoria comunei Rêșnov, preoțimea întrunită s'a fotografat, postându-se în grup înaintea porții bisericei celei frumóse.

S'au așezat apoi cu toții în dragoste și voie bună la prânz comun, unde s'au continuat discuțiile asupra diferitelor cestiuni din viéța poporului și a bisericei nóstre. Sentimentelor generale li-s'a dat apoi espresiune prin câteva toaste, cum a fost al părintelui protopresbiter I. Dan pentru I. P. S. Sa metropolitul, al părintelui Leonte Pușcariu pentru părintele protopresbiter onorar, bunul și sirguinciosul conducĕtor actual al tractului. Acesta earăși închină pentru locțiitoriul Escelenței Sale, pentru Ilustritatea Sa archimandritul Dr. Ilarion Pușcariu și pentru veneratul Consistoriu. In fine părintele Iosif Comanescu ridică păharul în onórea comunei Rĕșnov și a bărbaților distinși eșiți din acéstă comună în frunte cu Preacuvioșia Sa archimandritul și egumenul Hodoș-Bodrogului, A. *Hamzea.*

Cu acestea masa s'a ridicat la orele 6 séra.

Așteptăm cu drept cuvênt, ca membrii conferenței sĕ pună în lucrare vie resultatele discuțiilor teoretice ce s'au realisat în acéstă conferență. Așteptăm, căci în tractul Branului sunt date în abundanță condițiunile de progres. Terenul în tóte direcțiunile este favorabil unei sănĕtóse desvoltări. Aici cu adevĕrat se póte zice, că sórtea poporului este pusă în mâna preoților. *Cor.*

Oficială.

Onoratele oficii parochiale sunt îndatorate a espeda imediat la oficiile protopresbiterale discul de la Florii și din a doua zi de Rusalii, ca astfel tóte oficiile protopresbiterale sĕ-l aștérnă cât mai curênd la Ven. Consistoriu.

NOUTĂȚI

***Secțiunile literare ale „Asociațiunii“** sunt convocate pe* 19 Iulie n. la Sibiiu, *pentru a se întruní în ședință plenară.*

*

Un rĕspuns. La atacurile din urmă, îndreptate din partea unei foi suprapatriotice magiare în contra „*Albinei*“, pe motivul, că ruinéză materialicește elementul magiar din Ardeal, cumpărêndu-i pămênturile — cel mai bun rĕspuns îl dă următórea declarație, apărută în numĕrul mai nou al ziariului local „*Nagyszebeni Ujság*“:

„Domnului director esecutiv al băncii „*Albina*“, *Parteniu Cosma.* Binevoiți a primí mulțămita mea plină de gratitudine, pentru faptul, că tóte proprietățile mele aparținĕtóre la castelul din Bolia, ați binevoit *a le scóte de sub licitație, prin acordarea unui împrumut favorabil.* Domnii cari au ostenit atât de mult pentru-ca sĕ devin proprietariu de pămênt *terminat*, aspirând la averea mea, iee la cunoștință știrea acésta. Cu deosebită stimă: *Maurer Béla*, sublocotenent de honveḑi de la 1848/49, pensionat“.

*

Directoriul fund. Șuluțiane e convocat pe 14 Iulie n. la Blaj.

*

Teatru magiar în Brașov. In „Budapesti Hirlap“, de Vineri cetim următórea notiță: „Representanța orașului Brașov în adunarea generală de azi a hotărît, cu escepția unui singur vot, că e aplecată sĕ dee din intravilanul orășenesc reuniunii naționale din Brașov loc pentru clădirea unui teatru magiar (szinkör). *Oratorii sași s'au esprimat estraodinar de călduros și loial* în favorul împlinirii cererii Magiarilor“. (Subliniarea e din ziariul amintit. — Nota Red.).

*

Advocat nou. Dr. Alexandru *Morariu*, fratele adv. român din Cluj Dr. St. Morariu, făcênd cu succes strălucit censura de advocat la tabla reg. din M.-Oșorheiu, și-a deschis cancelaria de advocat în Elisabetopole (Ibașfalĕu).

*

Esamen. A. S. Regală principele *Carol* al României va face zilele acestea esamenul de pe cursul prim al școlei militare din Iași, în fața unei comisiuni speciale, care se va întruní în scopul acesta la Sinaia.

*

Ziariu nou. Suntem informați, că în Cernăuți are sĕ apară în curênd un nou ziariu mare românesc, menit sĕ apere interesele și drepturile Românilor supuși casei habsburgice.

*

Manevrele din Boemia. Din cercurile de curte se lanséză știrea că M. Sa împăratul și rege al nostru va asista la manevrele din Boemia, cari se vor ținé din 1 până 'n 7 Septembre. Domnitori străini nu vor fi invitați, ci vor asista la ele numai atașații militari ai statelor străine.

*

Furtună ucigașă. Mercuri după amiazi s'a descărcat asupra Moscvei și împrejurimilor ei (Rusia) o tempestate așa de mare, împreunată cu grindină, în cât a prăvălit urlóiele fabricelor, a dat jos coperișele caselor și a făcut însemnate deteriorări și la cupolele bisericelor. O sută cincizeci și trei de ómeni au fost omorîți, ear' peste o sută au fost răniți grav de grindină și de urlóiele și coperișele doborîte.

*

FOIȘÓRĂ

13/26 Iunie.

Aș vrea sĕ rup din codri de pe vale
Podóbele de flori și de vlăstare,
Ori cât ar fi coróna lor de mare,
Asi nu-mi ajung sĕ vi-le-aștern pe cale.

O buni părinți, din lumea mea de visă
De câte-ori o bolnavă recrută
Nu m'am întors cu flamura căḑută
Și n'am intrat pe pórta 'n veci deschisă!

Ani mulți, și plini de bucurii și pace,
O érnă albă, caldă și senină
Sĕ vĕ pot fi tot ce mi-ați fost voi mie.

Când vom simți că rĕvna vieții tace
In seri de érnă sĕ ne dea lumină
Icóne mari și sfinte pe vecie.

Maria Cunțan.

O singelie vechie.

Dau publicității următoriul document istoric:

Sofronie cu mila lui Dzeu pravoslavnic epcp neuniților in Ardél.

După darul și puterea preasfîntului și de viață făcĕtoriul duh dată noao de la marele archiereul nostru Iis. Chrs. prin apli săi, ucenici ai lor namestnici și următori pre Pravoslavnicul acesta bărbat Ioann Filipu din Libotin, din c. varmeghie a Solnoc. de mijloc cu toată luarea de seamă ispitindul neam incredințat mai vărtos prin mărturia duhovnicului lui Pop Teodor lam aflat a fi vrednic de Preoție, pre carele după obiceiu Bisericii răsăritului Legii Grecești Neunite lam hirotonit Preot desăvărșit lam așezat paroch și păstoriu sufletesc la Chramul Prepodoabni Paraschevi în Libotin la acest Chram și Sat îi dăm putere ca prin puter. Tainele cele sfinte să zideaseă pre oameni spre viața cea creștinească și duhovnicească, să boteze, să miruească, să liturghisească, să ispovedească numai în primejdie de moarte, iar pricinele cele grele de socotit Noao Archiereului săle aducă inainte, să cunune după invoirea bărbatului și a muerii, dar fără țădula Protopopului locului să nu îndrăznească supt perderea preoții, să facă maslu la cei bolnavi, dar la cei sănătoși nici cum să nu îndrăsnească, și toate orănduelele bisericești să le 'nplinească însă la Chramul de lam blagoslovit să aibă a sluji, de la carele fără porănca și Blagoslovenia Noastră aiurea a trece să nu îndrăsneazcă după al 3. canon al Soborului Antiochii, douo Biserici să nu ție după după al 15. canon al Soborului al 7, ca să nu să arăte vănzătoriu de sfinte, ce unul Christos să stea inainte in Biserică sbobodă, iar nu cumparată cu bani, călcănd aceasta să lipsește de preoție după al 3. Sobor de obște. Dăm iară preotul. Ioan după porănca Noastră cu tot sufletul a să sili a ceti și a lua seama sfintii scripturi, a să deprinde la pravoslavie, in Blagoceștie, in trezvire, in curățenie, in bunacuviință, in friça lui Dzeu, și să fie de cinste, primitoriu de streini, nebețiv, nelacom, negălcevos, ce blănd, luătoriu de seamă, nezavistnic, neiubitoriu de argint, ca săi fie slujba fără prihană punăndusă înainte pildă pre sine faptelor celor bune. Datoriu este preotul toate celelalte căzute preoții ale implini, ca să nu se rușineze în ziua infricoșatei judecății lui dmzeu, ce să zică, iată eu și pruncii miei, și să auză dulce glas a impăratului Chrs. Bine fericită și credinciossă slugă, preste puțin ai fost credincios, preste mai multe te voi pune, intră in bucuria Dmnului tău. Datoriu iaste preotul după porunca Noastră, a invăța pre poporenii săi totdeauna, și mai vărtos in ziua Duminecii, după cum porăncește al ꙅ. Sobor, după invĕțătura sfinților Părinți Stălpilor Bisericii Noastre să le tălcuească, și tot după puterea acelui sobor să leapădă de preoție, care prin lene nar face cele căzute și porăncite. Pentru mai bună încredințare iam dat invățătura Noastră pă scurt ca de rost să o știe, să poarte viața sa cu cinste, păzănd Noria sa neclătită, dar noriașii lui datori vor fi pă preotul Ioanu al cinsti, al asculta, și ce iaste obiceiu, direptatea și îngăduința rănduelelor celor preainalte fără răpștire a implini. Sau dat in v. Girold, 23. Febr. 1771.

(L. S.) (......?) *Șofronie Chirillovici* m. p.

*

Observare. Singelia acésta este scrisă pe hârtie format de diplomă (45×36 cm.), cu litere cirile, titlul și inițiala textului cu tintă roșie, titlul (scris întreg cu litere mari) și textul încradat în cirade tipografice; tot așa și inițiala textului, umplută apoi cu tintă roșie. Comparând subscrierea episcopului cu scrisórea textului, întrégă scrisórea pare a fi

Cértă pentru „Klausenburg“. Rectorul universităţii din Giessen (Germania) a trimis anuarul universităţii, întrĕ altele şi universităţii din Cluj, adresându-l la „Klausenburg“ (numele german al Clujului). Anuarul i-a fost returnat cu observarea: „Vissza! Zurück! In Ungaria nu esistă Klausenburg. Numele oficial şi istoric e Kolozsvár. Pofteşte şi adreséză-l la Kolozsvár în Magyarország. Rectoratul universităţii din Cluj. (Sigil)“. La acésta rectorul din Giessen, Reinhard Brauns, a rĕspuns rectorului din Cluj următórele: „Kolozsvár eu nu cunosc. Acolo nu trimitem anuar“.

*

Redacţional. *Voinţa Naţională* anunţă, că domnul *Vintilă Rosetti*, directorul acestui ziariu, s'a retras de la conducerea fóiei, şi că comitetul de supraveghiere se va întruní în curînd pentru a numí alt director.

*

O fundaţiune uriaşă. Advocatul Dr. Edward *Pokorny* din Viena, rĕposat zilele trecute, a testat conventului din Viena al ordului călugăresc misericordian (r. cat.) *1,150.000 de coróne*, cu destinaţie, ca conventul sĕ înfiinţeze şi susţină un spital pentru săraci. Conventul va dispune însĕ de suma fundaţiunii numai după mórtea *miresei* lui Pokorny, căreia Pokorny i-a testat usufructul fundaţiunii pe cât timp va fi în viéţă.

*

Mulţămită. Comitetul parochial gr. ort. român din comuna *Nucşóra*, tractul Haţegului, aduce pe calea acésta căldurósă mulţămită domnului conte *Fáy Victor* şi întregei sale familii din *Nalaţi-Vad*, lângă Haţeg, pentru marinimositatea cu care a donat pe séma şcólei din Nucşóra cinci fereşti şi o uşă.

°

Têrg de ţéră în Mărgineni. Cu înalta ordinaţiune a ministrului de comerciu nr. 12527 1904 — VII, comunei Mărgineni (com. Făgăraş) i-s'a conces dreptul ţinerii unui têrg de vite în fie-care an în *22 Iulie st. n.*

*

Congres slavic în Belgrad. Se raportéză din Belgrad, că studenţimea de la şcóla superióră de acolo s'a înţeles cu studenţimea slavă de la şcólele superióre din Laibach şi Agram, ca pe timpul încoronării regelui Petru sĕ ţină în Belgrad un *congres al tinerimii studióse sudslavice*, împreunat cu esposiţie, la care vor invita şi tinerimea bulgară şi pe cea dalmatină. Scopul congresului e, ca tinerimea popórelor sudslavice sĕ se cunóscă mai de-aprópe şi sĕ susţină întrĕ sine contact permanent. Congresul şi esposiţia se va ţiné în zilele dintrĕ 10 şi 23 Septembre st. v.

*

Accident de tren. Pe linia căii ferate vicinale dintrĕ Budapesta şi Lajosmizse un tren ce ducea dinamit la locul de tir al artileriei din Budapesta, în pădurea de la Pestamică a călcat o căruţă în care se aflau doi inşi. Trenul a isbit în căruţă cu aşa putere, în cât surugiul a fost aruncat din căruţă departe, celalalt însĕ a fost sdrucit sub rótele trenului, ear' căruţa şi caii au fost tîrâiţi sub róte pe distanţă de peste două sute metri, fiind-că maşinistul n'a cutezat sĕ opriască subit trenul, ca nu cumva sĕ esplodeze dinamitul.

*

Recolta de prune în Sêrbia. Cel mai de căpetenie isvor de traiu şi câştig al poporaţiunii din Sêrbia e recolta de prune, nu numai, dar' chiar şi pentru tesaurul statului e de mare influinţă, de óre-ce din câştigul recoltei de prune se plătesc aprópe tóte contribuţiile. Acésta recoltă, cum se raportéză din Belgrad, în anul curent promite a fi aşa de bogată, cum de douĕzeci de ani nu s'a mai pomenit. Se speră sĕ dee cam 4800 vagóne, faţă cu cuantitatea de 1680 vagóne a recoltei din anul trecut. — Asemenea şi în Bosnia, Herţegovina şi Slavoia promite a fi fórte bogată.

---

de aceeaşi mână, şi e fórte frumósă şi legibilă. Sub text la mijloc în stânga subscrierii este sigilul episcopesc imprimat în relief pe hârtie albă, lipită de hârtia singeliei cu céră necolorată. Sighilul în formă ovală constă în dreapta din o cârje archieréscă, ear' în stênga din o cruce simplă lungă, cari se încrucişéză pe la mijloc aşa, că se vĕd plecate crucea spre stânga, ear' cârja spre drépta — ambele în sus; vêrful cârjei se forméză din doi şerpi cu capetele plecate spre olaltă; întrĕ cruce în cârjă deasupra se află imaginea Spiritului Sfânt în chip de porumb sburând, ear' dedesupt o inimă străpunsă cruciş de doué săgeţi şi deasupra ei cu o flacără de foc ardênd; în fine deadrépta şi deastânga de la încrucişarea crucei şi a toiagului archieresc se află câte o stea cu şase raze. Celalalte figuri ale emblemei nu se pot descifra deplin; se pare însĕ, că sub chipul Spiritului Sânt se observă un ochiu (ochiul lui Dzeu), întrĕ încrucişarea crucei şi a cârjei şi întrĕ stéua din stânga — sórele, ear' întrĕ cea din drépta o semilună cu córnele înafară spre stea. Hârtia la mijloc are un semn de apă în forma unei inimi, preste care se vĕd două săbii încrucişate. Gherla, Maiu 1904.

Gavriil Hango, preot ortod. rom.

Cărţi şi reviste.

„Viitoriul, fóia clerului ortodox-român din Bucovina“ e titlul unei noue reviste bisericeşti, ce a început sĕ apară în *Cernăuţi*. In numĕrul 1 (dto 15 Iunie st. v.) în articolul-program se cuprind şi următórele:

„Problema ce voim s'o resolvăm pe astă cale, e pe cât de vastă pe atât de măréţă. Ori-ce corporaţiune se póte validita numai atunci ca un factor important în viéţă socială, dacă e bine consolidată în lăuntru şi are conştiinţă deplină de demnitatea ei. Acest adevĕr are valóre şi cu privire la starea preoţéscă. Vom căuta deci nainte de tóte, ca sĕ trezim în fie-care membru conştiinţa demnităţii stării sublime din care face parte şi sĕ rĕspândim sentimentul solidarităţii. Dacă vom ajunge acéstă ţintă, atunci putem spera cu tot dreptul, că multe apariţiuni regretabile din present vor dispăré cu timpul. Ear' dacă clerul român din Bucovina va păşi în tóte manifestările sale în estern în mod demn şi solidar, atunci de sigur că-şi va întărí posiţiunea sa mult contrariată şi va puté lucra cu mai mult succes spre binele bisericei şi al naţiunei.

Dacă vom observa însĕ că unii sau alţii dintrĕ membrii clerului uită de chiămarea lor măréţă şi nu-şi împlinesc datorinţele, atunci cu părere de rĕu vom fi necesitaţi, ca sĕ biciuim fără cruţare o astfel de purtare. Rana trebue vindecată, nu ascunsă. Numai cel ce se respectă pe sine, póte fi respectat şi de alţii. Pentru-ca sĕ putem învinge inimicii esterni, trebue sĕ suprimăm mai întâiu pe cei interni, indolenţa, indiferentismul, egoismul etc. etc.

Biserica a fost, după cum probéză istoria, în viéţa poporului român acea instituţiune scumpă, care a cultivat şi conservat bunurile cele mai preţióse ale lui. Ea a fost scutul cel mai puternic al moralităţii şi naţionalităţii. De aici resultă datorinţa nóstră sacră, ca sĕ grijim, ca biserica sĕ-şi menţină pentru tóte timpurile acéstă posiţiune.

Ori-ce instituţiune, pentru-ca sĕ-şi pótă împliní misiunea, are necesitate de un fundament solid în organismul social. Cu părere de rĕu, biserica nóstră ortodoxă din ţéră e lipsită de acéstă binefacere. Organisaţiunea ei nu e suficientă. Raportul către organele statului nu e bine determinat până în present.

Pe când tóte celelalte confesiuni din imperiu stau pe o basă legală, solidă, numai biserica nóstră face escepţie în astă privinţă. De-aici resultă apoi o mulţime de conflicte de competinţă, cari sunt apte, ca sĕ vateme autoritatea bisericei.

Vom îndrepta deci activitatea nóstră în acéstă direcţie şi vom cere cu insistinţă, ca acéstă afacere sĕ fie regulată odată în mod definitiv, pentru-ca interesele bisericei sĕ nu sufere daună.

In special vom tinde la împlinirea unui vechiu postulat, care cu părere de rĕu tot postulat a rĕmas până astăzi, adecă activarea congresului. Avem tocmai de present necesitate de un for competent, unde sĕ se discute afacerile bisericeşti de persóne chemate.

Biserica ortodoxă din ţĕrişóra nóstră e după origine, organisaţiune şi dotaţiune, română. Substratul ei material din present „fondul religionar“ a fost format din moşii dăruite de principi români. Vom lupta deci din rĕsputeri, ca acest paladiu scump, caracterul românesc al bisericei nóstre, sĕ rĕmână intact. Tóte încercările de natură contrară le vom respinge energic.

Vom recunóşte pe deplin postulatele juste ale populaţiunii rutene conlocuitóre, acele dorinţe adecă, cari isvoresc din necesităţi practice. Fie-care sĕ capete ceea-ce i-se cuvine. Tóte pretensiunile însĕ, cari întrec acest cadru, şi isvorĕsc numai din nisuinţa după o paritate ce nu e de loc justificată prin trecutul istoric al bisericei nóstre, le vom combate“.

„Viitoriul“ va apăré de douĕ-ori pe lună şi costă 10 coróne pe an (un numĕr 20 fileri). Proprietariu-editor e Ambrosiu Gribovici, redactor responsabil Adrian Bocca. Biroul red. şi administraţiei: Cernăuţi, piaţa principală nr. 3.

*

„Transilvania“ fóia oficială a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, a apărut pe Maiu—Iunie (fascicolul 3, anul de esistinţă 35) cu următoriul sumariu: „De la Academia Română“, raport despre sesiunea generală de primăvară; „Adunarea generală a Societăţii geografice române“, raport despre adunarea din Martie; „Date statistice referitóre la starea culturală a Românilor în municipiile locuite de Români“, de Ioan F. Negruţiu; „Bucolicele lui Virgiliu“, de M. Străjan (urmare din fascicolul anterior); „Jubileul revistei Familia“, raport despre decursul serbării jubileului. — *Analele* conţin procesele verbale despre trei şedinţe ale comitetului central, una a secţiunii economice şi una a secţiunii ştientifice, apoi ştiri din despărţĕmintele Asociaţiunii şi condiţiunile de înscriere la şcóla civilă de fete.

„Transilvania“ apare în 6 fascicoli pe an şi costă 10 coróne. Membrii Asociaţiunii o capĕtă gratis. Biroul direcţiunei e în Sibiiu (strada Morii nr. 8).

*

„Familia“, revista literară de la Oradea-mare, numĕrul 23—24 apărut dto 23 Iunie n. publică pe 28 pagine discursurile rostite la serbarea iubileului de 40 ani împlinişi de dl Iosif Vulcan ca redactor şi proprietariu al revistei, înfiinţate de dsa, telegramele şi scrisorile de felicitare şi un scurt raport despre decursul serbării jubileului.

„Familia“ apare în fascicoli sĕptĕmânali şi costă 16 coróne pe an.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“*, *studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

°

Al II-lea caet din *„Douĕsprezece cântece de şcólă“* pentru 2 şi 3 voci egale, de *T. Popovici* prof. de musică la seminariul Andreian din Sibiiu — a apărut acum avênd următoriul cuprins:

I. Cântece pe 2 voci: 1. *Rugăciune*, 2. *In Cireşar*, 3. *Cântec de primăvară*, 4. *Imnul unirii*, 5. *Marş vênătoresc*, 6. *Astăzi sicriul.* II. Cântece pe 3 voci: 7. *Strugurel bătut de pétră*, 8. *Cucule peană galbenă*, 9. *Vivat ţara mea*, 10. *Imnul poporal*, 11. *Hora ostaşilor*, 12. *Colindă.*

Cântecele sunt scrise în stil uşor, potrivit şcólelor poporale, melodiile sunt frumóse, avênd cele mai multe un timbru poporal românesc; unele sunt astfel întocmite, în cât se pot cânta şi pe 3, dar' şi numai pe 2 voci.

Se pot procura de la editorul: *„Librăria archidiecesană“* din Sibiiu, — preţul unui esemplar e *50 fileri* (25 cruceri).

Comandele se fac mai uşor prin trimiterea înainte a preţului şi încă 10—20 fileri pentru porto postal, în care cas trimiterea se face *franco*, sub bandă.

Din public.*)

Multămite publice.

In decursul anului espirat, în comuna Ceagz s'a renovat sf. biserică, s'au zidit supraedificatele parochiale, punêndu-se tóte în cel mai bun rênd.

Spre ajungerea acestui scop Preaven. Consistoriu a binevoit a ne acorda un ajutoriu de 200 cor., ear' poporul la îndemnul subscrisului paroch a cotribuit cu 107 cor.

Afară de acestea sume, pentru înzestrarea sfintei biserici, tot la îndemnul subscrisului, au donat următorii buni creştini:

Ioan Roşu lui Todor Blagului, un rênd de vestminte în preţ de 80 cor., Alexandru Micloş şi soţia Maria n. Macavei, un rênd de vestminte în preţ de 90 cor., Simion Ciongardi, un epitrafir în preţ de 26 cor., Ioan Moldovan, un potir aurit, cu tóte cele aparţinĕtóre, în preţ de 64 cor., Anica Budai, un prapor negru în preţ de 20 cor. Mai mulţi crestini au ridicat prin colectă o cruce (restignire) mare în curtea bisericei în preţ de 14 cor. Tot prin nişte bune creştine s'a procurat o cruce mică de lemn şi două icóne mici în preţ de 3 cor.

Pentru aceste fapte marinimóse şi bine plăcute lui Dzeu, — în numele comitetului şi al poporului esprim cea mai sinceră mulţămită tuturor donatorilor.

Maxim Purşa
paroch gr.-or.

*

Cu ocasiunea producţiunei declamatorice-teatrale din 29 Martie a. c. din Frâua au binevoit a suprasolví domnii: Dionisiu Boeriu, paroch gr. cat. în Frâua, 1 cor., Ilie Ciuruga, paroch gr. or. în Şeica-mare, Ioan Botezan, paroch gr. cat. în Agărbiciu, câte 2 cor., Ioan Cheţan, econom în Brateiu, 20 fil.

Venitul curat e destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci şcolare din comuna nóstră.

Tuturor p. t. domni şi dame carí au binevoit a ne onora cu presenţa şi a ne sprijiní atât moraliceşte cât şi materialiceşte, li-se aduce şi pe calea acésta sinceră mulţămită.

Teofil Holerga
paroch

*

In 11/24 Ianuarie a. c. s'a aranjat în sala şcólei gr. or. din Feneş o petrecere cu joc, cu care ocasiune s'au încassat 105 cor. 60 fil., din cari s'au spesat cu aranjarea petrecerei 50 cor. 40 fil., a resultat deci un venit curat de 55 cor. 20 fil. Acéstă sumă s'a predat epitropiei parochiale spre a se folosí la acoperirea speselor de edificare a şcólei, pentru care scop s'a aranjat şi petrecerea.

Cu acésta ocasiune au suprasolvit peste preţul întrărei următorii domni: Emanuil Beşa, paroch gr. or., 3 cor., Iuliu V. Albini, notariu, 2 cor., Dr. Ioan Recea, medic de cerc, 1 cor., toţi din Zlatna; Nicolae Cristea, paroch gr. or., V.-Bulzului, Ludovic Giurca, paroch gr. or. Trêmpoele, câte 3 cor., Iosif Goia, comptabil, Zlatna, 2 cor., Traian Radu, notariu, 3 cor. 20 fil., Marian Popa, cand. de notariu, 4 cor., Kovács Gyula, şef de gară, 1 cor., toţi din Feneş; Teodor Duşa, preot gr. cat., Pĕtrângeni, 1 cor. 40 fil., Emanuil Scrobote, înv., Trêmpoele, 40 fil., Ioan Tănăsescu, înv., Zlatna, Nicolae Faur, înv., Galaţi, Ioan Cristea, croitoriu, Zlatna, câte 20 fil., Titu Domşa, conducĕtoriu de deposit, Zlatna, Tamás Mátyás, magazineriu la erariu, câte 1 corónă, Lorenzo Francisco, negustoriu, Feneş, 2 cor., Traian Giurca, Bucium, şi Iosif Magda, paroch, Feneş, câte 1 cor.

Spre acelaşi scop, dar' fără a participa la petrecere, au mai contribuit şi următorii domni: Wilhelm Folberth, negustoriu, Zlatna, Ioan Ursa, paroch, Meteş, câte 2 cor., Farkas Adolf, crâşmariu, Pikler Hugó, câte 1 cor., şi P. P. (modestul) 2 cor.

Priméscă domnii susnumiţi şi pe acéstă cale sincerile nóstre mulţămite.

Feneş, la 10 Faur 1904.

Pentru comitetul aranjator:

Iosif Magda president. — *Marian Popa* cassariu.

*

Precum în alţi ani, aşa şi în anul acesta corpul învĕţătoresc de la şcóla gr. or. din Pianul-superior a aranjat o petrecere împreunată cu cântări, declamări şi teatru în favorul şcólei, Duminecă în 11/24 Ianuarie a. c. în sala cea mare a edificiului şcolar.

Resultatul material al acestei producţiuni a fost peste aşteptare, încassându-se suma de 133 cor. 98 fil., din cari subtrăgênd spesele avute în sumă de 65 cor. 98 fil., rĕmâne un venit curat de 68 cor., care va forma basa unui fond şcolar.

Cu acésta ocasiune au binevoit a suprasolví următorii domni: Ioan M. Vulcu, proprietariu, George Şeuleanu, notariu în Pianul-superior, Augustin Cărăban, proprietariu în Vinţul-de-jos, câte 3 cor., Ioan Corneliu Schiller, înv. în St.-Andreş, Nicolae Neamţu, înv. în Rechita, Ioan Buta, înv. în Sibişani, Ioan Morariu, înv. în Lancrăm, Ioan Stânea, Iacob Stânea, Nicolae Lascu, economi în Sibişani, George Voina, not. dipl. în Sibişani, Pavel Vulcu, Pavel Romoniţan, Avram Stefănescu, proprietariu în Pianul-superior, Vasilie Oana, paroch în Pianul-sup., Dumitru Albu, proprietariu în Apoldul-de-sus, Ioan Radu, preot în Tărtăria, şi Alexandru Cosma, proprietariu în Pianul-inf., toţi câte 1 cor.

Tuturor contribuitorilor şi suprasolvitorilor, cum şi onoratului public participant se aduce şi pe calea acésta cea mai profundă mulţămită.

Mulţămită aducem şi dşórelor Elisevata *Moga* din Sebeşul-săsesc şi Emilia *Bena* din Pianul-inferior, cari n'au pregetat a da concursul la reuşita petrecerii, avênd ambele roluri în piesa teatrală *„Doi prinşi în cursă“*.

Pianul-superior, la 13 Februarie 1904.

In numele comitetului aranjator:

Maxim Vulcu
învĕţătoriu.

Posta redacţiei.

Dlui O. A. în B. Dacă primiam poesia înainte de ziua aniversară, puteam sĕ o publicăm. Acum însĕ e prea târziu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 324 1904. [167] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei Mihăeşti** cu filia **Făgeţěl**, protopresbiteratul Dobra, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt cele fasionate la cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii vor avé sě-şi aştérnă petiţiunile în terminul deschis, instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta înaintea alegětorilor în vre-o Duminecă sau sěrbătóre pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Dobra, 16 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dobra, în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopresbiter.

Nr. 79 1904 [168] 1—3

Concurs

Prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru îndeplinirea următórelor posturi vacante de **învěţători**:

1. Federi Fizeşti, 2. Luncani, 3. Petrila-Brad, 4. Petrila Gârgani, 5. Sânta Măria de pétră, 6. Valea-Sângeorgiu.

Emolumentele pentru fie-care post sunt: 600 coróne, cuartir şi lemne.

Concurenţii sě-şi trimită cererile, instruite conform normelor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Se cere de la concurenţi, sě ştie şi cântările bisericeşti şi ca învěţători sě instrueze copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi sě cânte cu ei la sfânta liturgie în tótă Dumineca şi sěrbătórea.

Haţeg, în 17 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale. Oficiul protopresbiteral gr. or. Haţeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 297 1904. [169] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învěţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Acmariu,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
2. **Bucerdea-vinósă,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
3. **Cetea,** 2 posturi, cu salariu de câte 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.
4. **Măgina,** cu salariu de 600 cor., solvit anticipative, pentru fie-care lună, din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc.
5. **Mihalţiu,** postul al doilea de învěţătoriu, cu salariu de 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.
6. **Ciugudiu,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
7. **Těuţiu,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
8. **Rimeţ sat,** cu salariu de 600 cor. din cari 200 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.
9. **Brădeşti,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite conform normelor la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, avênd de a se presenta mai dinainte în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul şi a şi arăta desteritatea în cântări, fiind după instituire îndatoraţi de a conduce pe copíi în Dumineci şi sěrbători la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Alba-Iulia, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Alba-Iulia, 16 Iunie 1904.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 218 1904. [152] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei Idiciu** din protopresbiteratul Mediaş, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt cele fasionate la cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii vor avé sě-'şi aştérnă petiţiunile în terminul deschis instruite conform legilor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta înaintea alegětorilor în vre-o Duminecă sau sěrbătóre pentru a cânta respective a celebra şi a cuvênta.

Mediaş, 8 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 348 1904. [156] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de **învěţători** de la şcólele confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. Avrig, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Arpaşul-inferior,** al doilea post de învěţătoriu, cu salariu anual de 600 coróne, cuartir şi lemne de foc.
2. **Drăguş,** al doilea post de învěţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
3. **Sebeşul-superior,** al doilea post de învěţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
4. **Streja-Cârţişóra,** postul de învěţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
5. **Ucea-inferióră,** postul de învěţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sě-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, cu acea observare, că reflectanţii sě se presinte în vre-o Duminecă sau sěrbătóre la biserică spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul, avênd cei aleşi a instrua copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Avrig, 7 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 332 1904. [150] 3—3

Spre scopul conferirii de **stipendii** din **„Fundaţiunea lui Gozsdu“** pe anul şcolar 1904/5 pentru şcólele medii, facultăţi, universităţi şi şcólele de cadeţi militari la armata comună şi honvedi — se scrie concurs pe lângă următórele condiţiuni:

1. Concurenţii sě documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:

a) că sunt fii de cetăţeni ungari şi aparţin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaţilor, provědut cu clausula parohului competent, că şi de present aparţine la biserica greco-orientală română;

b) că studiéză cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au sě subştérnă studenţii de la şcólele medii atestatul despre anul şcolar 1903/4, ear' cei de la facultăţi şi universităţi indicele despre tóte cursurile ascultate şi respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinţilor nu ajunge sě acopere tóte trebuinţele pentru creşterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul sě cuprindă şi date positive despre acéstă avere şi trebue sě fie subscris şi de preotul locului, ear' dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebue sě fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are sě producă şi atestat oficios despre ocupaţiunea sa întru timp şi despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fie-care concurent are sě arete în petiţiunea sa, specialitatea la care, şi locul unde voeşte a continua studiile, cum şi aceea dacă are şi alt stipendiu.

4. Cei ce voesc sě studieze în străinătate au sě arete necesitatea de a face studii în străinătate ca în casul dacă li-se va vota stipendiul sě se pótă îndată esopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenţii pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea şcólelor militare de cadeţi, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condiţiunilor staverite în acest concurs (p. 1 *a*) *c*), 2, 3, 6, 8 şi 9) numai atunci se vor estrada comandei şcólelor militare dacă concurentul va documenta că este privit de elev regulat la respectiva şcólă de cadeţi.

6. Petiţiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la representanţa fundaţiunei lui Gozsdu, Budapest VII, Holló utcza 8. sz. **până la 5 August n. c.**

7. Totodată se provócă toţi stipendistii actuali, prin urmare şi cei absolvenţi, cari cer ajutóre pentru depunerea rigoróselor şi câştigarea gradului de doctor, că până la terminul susindicat, şi pe lângă observarea p. 3 din acest concurs, sě arete resultatul studiilor din anul şcolar 1903/4 căci altcum li-se va sista stipendiul, resp. nu vor căpěta ajutoriul.

8. Petiţiunile cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite sau sosite după terminul escris, nu se vor lua în considerare.

9. In interesul espedării regulate, fiecare concurent sě indice în petiţiune locul şi posta ultimă, unde este a i-se trimite resoluţiunea representanţiei.

Din şedinţa comitetului fundaţiunei lui Gozsdu ţinută în Iunie 1904.

Comitetul.

Nr. 211 1904. [151] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învěţători** de la şcólele nóstre confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune, în protopresbiteratul gr. or. Mediaş, se escrie prin acésta concurs cu 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brateiu,** cu salariu de 600 cor., şi anume: 270 cor. de la stat, ear' 330 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei.
2. **Buzd,** cu salariu de 600 cor. solviţi anticipative la cuartal, şi anume: 502 cor. de la stat, ear' 98 cor. din cassa bisericei; cuartir în edificiul şcólei şi o sórte de lemne.
3. **Vorumloc,** cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 446 cor. de la stat, ear' 154 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.

Cuincuenaliile se computâ numai de la instituirea definitivă şi serviciu neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus sunt datori a merge Dumineca şi sěrbătorea la biserică şi a cânta cu elevii la s. liturgie. Concurenţii au sě-şi aştérnă cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a-şi arătă desteritatea în cântări.

Cei cu cunoştinţe din musica instrumentală vor fi preferiţi.

Mediaş, 8 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş.

Romul Mircea
protopresbiter.

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură,** oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö,** strada Faurilor, şi **Mich. Schopf,** strada Cisnădiei. [102] 9—10

Mare suprindere!

Nici când nu se mai dă ocasiunea acésta!

500 bucăţi pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mětasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tiněr şi bětrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, costă numai fl. 1·95. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus

P. Lust, Krakau, nr. 120. [127] 1—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 84

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sě călětoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călětorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călětor trebue sě fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sě călětoréscă, şi sě nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calětorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însě sě se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sě trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călětoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

118 cor., pe vapor de postă **95 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune. (63) 29—31

Nr. 68 Sibiiu, Joi 24 Iunie (7 Iulie) 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Cum sĕ ne apărăm?

Păreri în chestia reformei învĕțămêntului poporal.

De Dr. **Eugen de Lemény.**

III.

In tot casul trebue însĕ sĕ purtăm cont de posibilitatea că chiar desvoltând cea mai energică acțiune parlamentară nu ne va succede sĕ zădărnicim reforma Berzeviczy, și pentru aceea trebue sĕ ne ocupam și cu întrebarea că ce avem sĕ facem cu școlele nóstre poporale în casul dacă des amintita reformă de învĕțămênt ar ajunge la valóre de lege?

Pentru-ca sĕ putem da un rĕspuns corect la acéstă a doua întrebare, trebue sĕ fim mai nainte în curat cu următórele două cestiuni:

1. Cari sunt împrejurările de influință deciḑĕtóre asupra formării și desvoltării politicei magiare de învĕțămênt?

2. Ce țintă urmărim noi cu școlele nóstre confesionale, susținute esclusiv din mijlóce proprii, și ce rol jócă aceste instituțiuni întrĕ armele cari ne stau la disposiție întru apărarea esistenței nóstre etnice?

Ce privește prima dintrĕ cestiunile sulevate, am accentuat deja mai sus, că unul dintrĕ principiile fundamentale de cari se călăuzesc guvernanțit nostri în privința politicei de învĕțămênt, este magiarisarea în mĕsură cât mai mare a instrucțiunei publice în școlele susținute de confesiuni. Acéstă tendință de obște cunoscută ne impune întrebarea, că dacă guvernanții nostri voesc cu ori-ce preț sĕ magiariseze cu desĕvêrșire instrucțiunea publică din țéră, de ce nu statifică cu o singură lovitură tóte școlele confesionale de pe teritoriul statului ungar, căci cu suma de agitații și sguduiri cari vor fi causate de reforma de învĕțămênt proiectată, ar puté dl Berzeviczy statifica tóte școlele poporale confesionale cu preparandii cu tot; și de fapt proiectul Berzeviczy, dacă va ajunge cândva la valóre de lege, nu însémnă nici mai mult nici mai puțin, de cât statificarea occultă, statificarea *pe spesele nóstre* a instrucțiunei poporale.

Dacă guvernul ungar, care de câteori a fost vorba de interesele rassei magiare, a pășit în contra nóstră în modul cel mai necruțător și mai fără scrupul, astăzi ne asigură, că prin reforma din cestiune nu voește sĕ violeze „dreptul“ (?) confesiunilor de a-și susținé institutele lor culturale pe banii lor proprii, acésta — sĕ-i zicem — loialitate nu isvorește din simțul de dreptate și echitate, nici din respectul față de legile, cari de-și sunt și astăzi în vigóre, timp de treizeci și șapte ani au fost necontenit călcate în picióre, ci motivele faptelor avem sĕ le căutăm într'altă parte.

Din discuțiunile parlamentare urmate de un lung șir de ani pe tema instrucțiunii publice, din declarațiile fostilor ministri de instrucțiune publică, din svêrcolirile presei magiare, și nu în ultima linie din cele ce s'au petrecut la prima anchetă convocată de dl Berzeviczy, reese până la evidență, că guvernul nu pentru aceea nu statifică școlele poporale și preparandiile confesionale, fiind-că s'ar simți obligat a respecta puținele nóstre drepturi confesionale și naționale garantate prin autonomiile bisericești și prin legea de naționalități, ci pentru aceea, fiind-că guvernului din două cause de fórte grea cumpĕnă îi este absolut imposibil a statifica instituțiunile culturale confesionale. *Prima și cea mai gravă causă este aceea, că guvernul ungar pentru scopuri culturale nu are bani nici chiar atunci, când cu acelea s'ar puté promova în mĕsură considerabilă asimilarea popórelor nemagiare din țéră.* Și dacă guvernul azi nu are bani pentru statificarea școlelor confesionale, pe viitoriu va avé și mai puțini, pentru-că esigențele statului cresc din an în an în mĕsură înspăimêntătóre (numai budgetul ministerului de rĕsboiu s'a sporit începĕnd cu anul curent cu 85 milióne anual), ear' starea financiară a țerii devine pe zi ce merge mai precară și a ajuns deja la acel stadiu, că dacă guvernanții nostri nu s'ar bucura în mĕsură deosebită de bunăvoința semitismului internațional, ar sta înaintea bancrutei de stat, care și de altfel va urma în momentul nu prea depărtat, în care rassa semită nu va mai avé nimic de câștigat în Ungaria. Acésta este causa, pentru care dl Berzeviczy și în urmele acestuia dl Tisza declară în anchete și în parlament cu hipocrisie démnă de admirat, că ei nu vor sĕ atingă *„drepturile“* confesiunilor de a susținé din propriile lor mijlóce institute de instrucțiune. E vechia chestia cu vulpea și strugurii prea acri!...

Dar' sĕ dispună guvernul de bani cât de mulți, ori ce încercare de statificare a școlelor confesionale s'ar zădărni din causa că guvernanții nostri nu dispun astăzi și nu vor dispune nici când de atâtea puteri didactice, câte sĕ recer pentru tóte institutele culturale susținute astăzi esclusiv de naționalități, respective confesiuni.

Statificării învĕțămêntului poporal îi stă deci în cale impotența materială și intelectuală a rassei magiare și acésta formézá călcâiul lui Achille al politicei de învĕțămênt urmată de tóte guvernele cari s'au succedat de la 1867 până în ziua de astăzi.

Ajunși odată la cunoștința acestui adevĕr, este evident că nu noi avem sĕ ne temem de statificarea institutelor nóstre culturale, ci guvernul trebue sĕ fie necontenit cu frica în óse că într'o bună diminéță urîndu-ni-se de șicanele și vexările la cari și până în ziua de astăzi am fost în deajuns espuși din partea organelor administrative, vom închide tóte școlele nóstre poporale și tóte preparandiile, notificând guvernului că după ce institutele nóstre de învĕțămênt, din punct de vedere al creșterii naționale și-au perdut pentru noi tótă valórea, nu ne mai simțim îndemnați a suporta și pe mai departe sarcina atât de grea a instrucțiunii publice, care în fine numai și numai pe stat îl privește; și atunci guvernul ar fi silit sĕ se îngrijéscă de instrucțiunea publică a celor 3 milióne și mai bine de Români cari locuesc astăzi pe teritoriul Ungariei, și cari până în ziua de astăzi din banii lor proprii au primit instrucțiunea elementară.

Dreptul de a purta sarcini îl are și măgariul; noi însĕ trebue sĕ le dovedim guvernanților nostri, că nu suntem măgari: trebue sĕ-i facem sĕ înțelégă, că ori-ce sarcină adevĕrată, care s'ar încerca a ni-se impune, fie în modul cel mai afabil, o aruncăm pe spatele aceluia care a făcut încercarea.

Pentru-ca guvernul sĕ nu fie nici cât de puțin în îndoială că ce vom face pentru casul, dacă proiectul Berzeviczy ar ajunge la valóre de lege, sunt deci de părere, că ambele nóstre episcopate, mai bine împreună, dar și fie-care pentru sine, sĕ redacteze și sĕ înainteze guvernului un memorand, în care sĕ se declare categoric, că pentru casul dacă numitul proiect ar ajunge la valóre de lege, fără ca sĕ sufere modificări esențiale în ce privește instrucțiunea limbii magiare și a dreptului de controlă și ingerință a guvernului, atunci ambele confesiuni române sunt decise sĕ închidă tóte școlele poporale până acum de ele susținute, și în consecință și preparandiile, ne mai avênd lipsă de ele.

De preparandii puțin i-ar păsa dlui Berzeviczy, pentru-că dorința tăinuită a lui și a politicianilor magiari de talia lui, este tocmai sĕ statifice tóte preparandiile și din acestea apoi sĕ se recruteze învĕțătorii pentru școlele confesionale. Domnul Berzeviczy împreună cu alți mulți politiciani magiari, crede anume, că dacă va silí pe preparanḑi sĕ stee 3 ani în preparandìi de stat, acestia în mĕsură atât de mare vor fi străbătuți de spiritul național magiar și de farmecul culturii magiare, în cât în școlele poporale confesionale vor fi apostoli înflăcărați ai „ideii“, — ceea-ce nu este așa, pentru-că esperiența ne învață, că tinerii eșiți din școlele confesionale române sunt față de magiari cu mult mai consilianți de cât cei eșiți din școle de stat sau școle confesionale magiare. Dar' în fine acésta e tréba domnului Berzeviczy.

O sĕ-l pună însĕ pe Măria Sa în mare mĕsură pe gânduri amenințarea cu *închiderea a 4000 de școle poporale, o amenințare care realisată fiind, ar însemna pentru guvern o catastrofă culturală ne mai pomenită în viéța modernă a statelor europene.* Inchiderea școlelor nóstre poporale ar însemna sistarea totală și pe un șir mai lung de ani a învĕțămêntului poporal într'o mare parte a Ungariei, pentru-că ani vor trece până când va isbutí guvernul sĕ ridice 4000 de școle comunale sau de stat, și până când va avé la disposițiune atâtea puteri didactice câte sunt de lipsă pentru aceste instituțiuni.

Părerea mea este, că singura punere în vedere a închiderii școlelor nóstre este de ajuns sĕ îndemne pe dl Berzeviczy, dacă nu la retragerea proiectului, cel puțin la o modificare esențială a disposițiunilor pentru noi gravaminóse, și *o urmare firéscă al unui astfel de succes ar fi, că de 37 ani pentru prima-óră ar începe a înțelege guvernanții nostri, că în cestiuni cari se refer la viéța nóstră culturală națională nu mai pot dispune după bunul lor plac de nobis sine nobis.*

Conferențele învĕțătorești.

Conferența învĕțătoréscă din tractul Clujului, condusă de comisariul consistorial *Marcu Jantea,* a fost deschisă cu următórea vorbire presidială:

Onorată conferență!

In timpul mai nou s'a pornit o mișcare vie în cercurile pedagogice în sensul de a introduce reformele necesare în instrucțiunea elementară.

Statele apusene: Francia, Germania, Anglia, merg ca și până acum înainte, lumea nouă, America, nu vrea sĕ rĕmână înapoia bĕtrânei Europe, ba pare a o întrece pe tóte terenele, — învĕțămêntul elementar s'a normat deja prin un nou plan de învĕțămênt, ce introduce mari reforme.

In patria nóstră încă a aruncat acéstă mișcare valuri puternice în cercul învĕțătorilor de la școlele de stat, ear' Escelența Sa dl ministru al cultelor și instrucțiunei publice pare că vrea sĕ țină cont de ea în noul plan de învĕțămênt, ce va întra în praxă cu anul de școlă 1905/906.

Sĕ creștem tinerile generațiuni *pentru viéță,* mai puțină teorie, intuiție cât se póte de multă, sĕ ușurăm sarcina îngrămădirii de material, sĕ dăm atenție individualității elevului și gradului seu de desvoltare psichică și fisică, — iată cestiunile ce preocupă spiritele bărbaților de școlă.

Reforma s'a manifestat până acum mai cu efect în 4 direcțiuni: în direcția cetitului și scrisului, a învĕțămêntului intuitiv, a desemnului și calculațiunii. In cele ce urméză vreau sĕ vĕ presint în câteva cuvinte reforma cetitului și scrisului, a învĕțămêntului intuitiv și desemnului.

Astăzi învĕțăm cetitul și scrisul fixând literile prin analisă din cuvintele normale. Sistemul acesta represintă un progres față de trecut, când se luau mai întâiu literile și apoi prin sinteză se compuneau cuvintele. Și totuși are mari scăderi. Nu e nici o legătură, nici o asemânare întrĕ sunet și caracter, literile sunt semne convenționale, absolut arbitrare, lipsește ori-ce intuiție. Cuprinderea sunetelor în cuvinte se face în mod curat mechanic, mnemotechnic, prin repetiție. Din motivul acesta năcazurile elevului sunt mari, trece anul și abia știe cetí cu chiu cu vai.

Acest neajuns vrea sĕ-l înlăture sistemul fono-mimic. Fono-mimica însémnă imitarea sunetelor. Sunetele le luăm din natură, de la animale, mai ales de la paseri. Literile le asemĕnăm cu obiecte, corpuri, părți de ale obiectelor și corpurilor. Predarea o însoțim adesea cu o scurtă fabulă, arătăm totodată elevilor un obiect din natură sau icóna lui, și facem un gest corespunḑĕtor. Astfel deprindem pe băiat sĕ pronunțe sunetul și sĕ-i cunóscă caracterul. Fonomimica în forma-i amplificată de azi e deci metodul de a face pe elev sĕ pronunțe sunetele și sĕ le cunóscă caracterele folosindu-ne la predare de fabule scurte, imitări de sunete împreunate cu gesturi acomodate și producênd un obiect în natură sau în ilustrație. Sĕ luăm câteva esemple: Voim, ca elevii sĕ aperceapieze consonanta M mare și caracterul ei tipărit. Spunem o fabulă scurtă despre vacă și întrebăm apoi pe copíi: „Cum fac vacile când se întorc séra de la pășune?“ Rĕspuns, „mu, mu, mu“. Care e sunetul dintâiu? Vi-l spun eu: *m, m, m.* Ziceți și voi! Lăsăm sĕ se pronunțe în cor și de singuratici. Sunetul *m* e apercipiat. Luăm după aceea un metru de buzunar cum pórtă măsarii, și formăm în fața elevilor caracterul *M.* Punem pe elevi sĕ tragă cu degetul în aer dealungul metrului, ce ne înfățișéză litera *M,* continuăm mișcarea cu degetul ascunḑênd repede metrul, pe tablă cu degetul dealungul metrului, depărtând metrul, cu creta în aceeaşi ordine, şi elevii apercipiază sunetul *M* şi caracterul lui, uşor, neforţat, jucându-se. Mugetul vacii produce involuntar în memoria elevului caracterul sunetului *M*, şi viceversa.

Importanţa acestui metod o putem înţelege prea bine, când ne cugetăm, că avem înaintea nóstră copilaşi de 6 ani, puţin desvoltaţi fiziceşte şi spiritualiceşte, pentru cari viéţa e numai joc şi e în contra tuturor normelor pedagogice şi igienice a trece subit de la un fel de viéţă la altul. Alte esemple: La sunetul *h* vom rĕsufla pe feréstă, la *p* vom sufla năsip de pe masă, la *d* imităm sunetul dobei, la *v* vuetul vêntului, la *f* pisica, când copilul o trage de códă, pe *n* îl auzim la muţi, *s* în şişăitul şarpelui. Caracterul *s* îl vom asemâna cu un şarpe încolăcit, *f* cu ghiara pisicei, *v* cu hornul de la maşina trenului, *i* cu un laţ, par, *A* cu coperişul unei case, *L* cu cósa ori cu pipa, *O* cu o farfurie ovală, rótă, inel, *C* cu un corn, *D* cu un ferestreu, *U* cu o potcóvă. Caracterele, obiectele, figurile le desemnăm cu cretă, stil, cerusă, le formăm din bóne de fasole, cucuruz, le tăiem din hârtie. Litera *I* ni-o represintă şi o nuia simplă. Din nuiaua acésta flexibilă, adecă din litera *I* putem forma uşor prin îndoire alte litere d. e. literile *o*, *u*, *c*. Caracterul *O* ni-l represintă d. p. o farfurie ovală. Punem pe elev sĕ tragă cu degetul în jurul farfuriei în aer, îl lăsăm sĕ-şi continue mişcarea fără întrerupere ascunḑênd de-odată farfuria, repetăm experimentul pe tablă în aceeaşi ordine cu degetul, cu creta, şi de la sine, uşor, jucându-se, prin transmiterea mişcării desemnéză litera *O*. Dacă voim sĕ aplicăm sistemul fonomimic vom lua mai întâiu separat cetitul, apoi scrisul, mai întâiu literile tipărite, apoi cele scrise.

ABC-darele fonomimice au mulţime de ilustraţiuni în colori. Copiii se pun sĕ cetéscă şi din chipuri compunênd însuşi textul, frumos, uşor, cu puţin ajutoriu din partea învĕţătoriului. Sistemul fonomimice pus pe base curat psichologice, luându-şi de călăuză feliul de a vorbí şi gândí al băiatului de 6 ani, cuantul de cuvinte de cari dispune, întrebuinţând sunete din natură, ale animalelor, mai ales paserilor, căutând asemănarea, legătura întrĕ sunet şi caracter. Invĕţătoriul povesteşte, desemnéză, cântă cu copilaşii. Totul e mişcare, viéţă, par' c'ar fi joc. Am asistat la o prelegere practică a Drului *Gööz*, învĕţătoriu în Budapesta, ce a ţinut'o la preparandia de stat de învĕţătóre din Cluj, şi cu toţii am rĕmas fórte satisfăcuţi. Drul *Gööz* e în Ungaria cel mai competent bărbat în acéstă materie. A studiat întréga literatură străină şi de la noi din ţéră. A edat de curênd *ABC*-dare bune, bogate în ilustraţiuni, şi o carte cu indigitări şi note esplicative. Espunerile de mai sus cum şi cele referitóre la reforma desemnului se baséză mai ales pe lucrările dsale. Sistemul fonomimic e de altfel invenţia francesului *Grosselin*, şi s'a aplicat cu mult succes în Francia.

A doua chestie ce preocupă spiritele, este reforma învĕţămêntului intuitiv. Scopul învĕţămêntului intuitiv este promovarea cugetării, inţelegerii, a spiritului de observare, cuprinderea în propoziţiuni clare şi precise a lucrurilor ce am observat, desvoltarea capabilităţii de vorbire şi nobilitarea sentimentelor. Sau mai pe scurt: învĕţămêntul intuitiv are ca scop promovarea inteligenţei, esprimării, şi nobilitarea sentimentelor. Invĕţămêntul intuitiv forméză obiect de învĕţămênt mai ales în clasa I şi II-a. Referitor la locul ce are sĕ-l ocupe în planul de învĕţămênt, sunt douĕ păreri. Unii vor, că el sĕ figureze ca obiect separat, alţii sunt de părere contrară şi-l ataşéză pe lângă limba maternă. Inspectorul de şcóle dl *Körösi Henrik* a fost trimis de dl ministru de culte şi instrucţiune publică sĕ studieze şcólele elementare din Saxonia. In calea sa a dat deosebită atenţiune învĕţămêntului intuitiv. La reîntórcere a ţinut o conferenţă la societatea pedagogică magiară ilustrând afirmaţiunile dsale cu mai multe probe. Reproduc şi eu câteva.

In şcólele de aplicare ale institutului pedagogic din *Plauen* învĕţămêntul intuitiv se încopcie de cuvintele normale. Sĕ luăm d. p. cuvêntul normal „Der Hase": epurele. Invĕţătoriul arată dintrĕ tabelele lui Leutemann tabela ce represintă 3 epuri în vărzărie. „Uitaţi-vĕ la mine, ce v'am adus! Ce este? Acesta e epure. Vedeţi cum ştie sĕ sară. A vĕḑut careva dintrĕ voi vre-un epure sărind în liber? Unde? Şi acela a sărit aşa? Când şed frumos, liniştit la locul lor, şi când sar? D'apoi de ce le e frică de vênători? Dór' li-e frică şi de tine? Ce credi, de unde ştie epurele, că e cineva în apropiere? Aşa e, că şi el vede, aude, ca şi celelalte animale? Uitaţi-vĕ numai la ochii lui, ce mari sunt, dar' de aceea tot nu vede bine, dar' cu atât mai bine aude. Ce fel de urechi are? Vênătorul le numeşte lingură. Óre de ce? Câte odată îşi ascute urechile, se ridică pe piciórele de dinapoi şi priveşte împrejur. Cum se zice asta? (Der Hase macht Männchen). Propoziţia acésta o repetéză şi în cor. De ce se teme epurele, îndată ce vede în depărtare vre-un om sau aude lătratul cânelui? Ce face atunci iute epurele? Incătrău fuge? Dar' cine 'l găseşte în curênd?" Acésta e o mică unitate. Invĕţătoriul construeşte acum din acésta câteva propoziţii şi lasă pe elevi sĕ le repeteze mai de multe-ori. In ora ce urméză continuă, terminând earăşi o mică unitate, şi repetéză apoi tot ce s'a spus despre epure. Un astfel de învĕţămênt e numai viéţă, nu e vorbă gólă. In casul de faţă învĕţămêntul intuitiv e luat în legătură cu limba maternă, sau mai precis cu scrisul şi cetitul.

(Va urma).

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna".

Raport special despre activitatea societăţii de lectură „Andreiu Şaguna" în cursul anului şcolar 1903/4.

Şcóla cu tóte silinţele ei nu póte nicicând sĕ atingă punctul final al scopului ce urmăreşte, ca cunoştinţele *teoretice* sĕmănate în sufletele elevilor sĕ nu rĕmână închise în spiritele lor, ci sĕ se validiteze şi în viéţa *practică*.

Este un lucru recunoscut, că cunoştinţele căştigate în şcólă nu mult folos aduc culturei universale, dacă studiului din şcólă nu-i urméză studiul afară de şcólă, dacă cunoştinţele căştigate în şcólă nu sunt prelucrate în spiritul nostru, înbogăţite cu cunoştinţe noue, apoi tóte combinate şi sistemisate, ca astfel cultura elevilor sĕ aibă înriurinţă asupra desvoltării culturale omeneşti.

Dar' este imposibil a şti cineva sĕ împartă omenimei cunoştinţele frumóse, resultatul muncei îndelungate şi neobosite, dacă nu se fac îngrijiri şi pentru pregătirea necesară.

De cea mai mare însemnătate pentru ajungerea resultatului final, ce şcóla numai în mică mĕsură îl realiséză, sunt *societăţile de lectură*, fiind ele cadrul în care tinerimea se pregăteşte pentru a puté utilisa cunoştinţele căştigate în şcólă spre ajungerea scopurilor culturale, ce are a realisa în viéţă.

Societăţile de lectură sunt menite a forma *trecerea de la teorie la pracsă, de la şcólă la viéţă*.

Drept aceea şi la şcólele educative, cum sunt d. e. şcólele gimnasiale, s'au înfiinţat societăţi de lectură în scopul amintit, şi tot asemenea şi pe la facultăţi, şcóle de specialitate, s'au instituit aşa numitele *„seminarii"*, pentru a se pune în praxă ideile şi principiile propagate de pe catedră.

Pe lângă scopul însemnat de a cultiva pe membrii sei şi în deosebi pe cei veniţi de la şcóle străine în *limba şi literatura română* şi astfel a-i uní pentru chiămarea lor măréţă prin căldura focului sacru al iubirei de biserică şi neam, — tot acest scop îl urmăreşte şi societatea de lectură „Andreiu Şaguna" a pune în praxă cunoştinţele căştigate de la catedră şi astfel: *a pregătí pe viitorii preoţi şi învĕţători pentru viéţa practică*.

Avênd însĕ în vedere *întrégă* chiămarea viitóre a membrilor ei, societatea de lectură are o deosebită însemnătate, căci preoţii şi învĕţătorii sunt factori fórte principali ai bisericei, ca *instituţiune*.

Biserica ortodoxă română ca instituţiune se deosebeşte de alte biserici şi instituţiuni nu numai prin principiile ei dogmatice şi morale, ci se deosebeşte în mod esenţial mai ales prin un principiu de natură de drept, care e *constituţionalismul*.

Constituţionalismul este mijlocul prin care are sĕ se conducă biserica nóstră naţională la desvoltare continuă şi perfecţionare.

Constituţionalismul ca atare este comóra nepreţuită pentru biserica română ortodoxă, este armă puternică în mâna bisericei.

Dar' numai atunci va aduce ródele dorite acest principiu, când îl vom *pricepe* pe deplin, şi când îl vom *aplica* după cum se cuvine. In cas contrar constituţionalismul nu va fi armă de mântuire şi de înălţare, ci armă de răniri întrĕ fraţi, ba chiar armă sfăşietóre întrĕ credincioşii bisericei şi căpeteniile lor.

Pentru-ca sĕ 'l pricepem însĕ şi sĕ 'l aplicăm, e absolut necesar sĕ 'l *cultivăm*. Numai atunci vom cunóşte resultatele constituţionalismului, când tóte arterele organismului bisericei nóstre vor fi străbătute de acest principiu.

Aici vine apoi rolul fórte însemnat al societăţii de lectură „Andreiu Şaguna": de a *planta* în preoţime şi învĕţătorime acest principiu şi a-l *cultiva* în cadrul agendelor ce are a le îndeplini, ca instituţiune pentru buna conducere, pentru bunul mers, pentru prosperarea şi înflorirea ei şi astfel pentru ajungerea scopurilor ce urmăreşte.

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna", pricepêndu-şi bine chiămarea sa, are sĕ fie o *şcólă practică*, în care elevii seminariali pe lângă îndeletnicirea cu scrutarea şi cunóşterea sufletului omenesc, şi pe lângă probarea, esperimentarea şi întărirea în credinţa ortodoxă, pentru-ca cunoscênd sufletele credincioşilor, ca viitori învĕţători şi preoţi sĕ pótă utilisa mijlócele cele mai potrivite pentru a-i educa în mĕsură cât mai corespunḑĕtóre şi anumit: în direcţiunea pretinsă de natura sufletelor lor: în spiritul bisericei ortodoxe; are sĕ fie o şcólă practică, în care pe lângă acésta elevii sĕ scruteze, sĕ cunóscă şi mai ales sĕ pună în practică constituţionalismul, care principiu este *o nouă şi puternică notă caracteristică a bisericei nóstre naţionale*.

Şi cu deosebită bucurie constatăm, că secietatea de lectură „Andreiu Şaguna„ şi stă pe *basele cele adevĕrate*.

(Va urma).

NOUTĂŢI

***Din causa** sfintei sĕrbători* „Naşterea sfântului Ioan Botezătoriul" *numĕrul proxim al foiei nóstre apare Luni după amiazi.*

***Ajutórele pentru preotesele vĕduve** s'au votat deja pe anul 1904, deci până la începutul anului 1905 Consistoriul nu mai are budget disponibil pentru asemenea ajutóre. Servéscă acésta drept rĕspuns tuturor acelora pe cari îi priveşte.*

*

M. Sa în vilegiatură. M. Sa împĕratul şi rege al nostru a plecat Sâmbătă la *Ischl*, unde va petrece lunile de vară.

*

Archiduce Mateiu. Sâmbătă s'a făcut, cu mare pompă, botezarea nou-născutului băiat al archiducelui *Iosif August*, în palatul regal din Buda. Nou-născutul a primit în botez nume: *Mateiu Iosif Albert Anton Ignat Maria*. Naş i-a fost moşul seu, archiducele Iosif; preot botezătoriu episcopul rom. cat. Paul Szmrecsányi de la Oradea mare, asistat de archiereul Kohl Medard, secretariul archiepiscopui-primat, şi de preoţii curţii regale.

*

Dar pentru biserică. Domnul *Ioan Broju*, preot militar şi asesor consistorial a binevoit a dona pentru biserica nóstră din *Cincul-mare* un potir de argint masiv aurit, în preţ de 50 cor., pentru care faptă marinimósă îl rugăm sĕ priméscă şi pe acésta cale profunda nóstră mulţămită. Cincul-mare, în 20 Iunie 1904 v. Pentru comitetul parochial gr.-or.: *Ioan Mihu*, paroch şi president.

*

Foc în Topârcea. Ni-se scrie, că în Topârcea, lânga Sibiiu, Dumineeă în 20 c. v. îndată după eşirea din biserică, la orele $11^1/_2$ aprinḑêndu-se paele unui econom, în decurs de douĕ ore a fost pusă în flacări apróре a treia parte din comună, rĕmânênd astfel 136 familii pe stradă. Nu se póte şti încă din ce s'a născut focul, destul că a fost nespus de înfiorător şi înspăimêntător a priví cu ce iuţélă se estindea de la o casă la alta şi de la o şură la cealaltă. Abia la 2 ore d. a. cu ajutoriul bravilor pompieri din Ocna şi Ludoş s'a putut localisa focul. Intrĕ cei mulţi a căror avere a fost mistuită de flacări e şi veteranul preot Nicolae Isac, póte că cu paguba cea mai mare, ear' preotul cel tinĕr, cu tóte că de trei părţi a fost ocolit de flacări, şi încă o jireadă de fên ardea numai cam la 10 metri depărtare da casa sa, ca prin minune a scăpat. Paguba nu e pe deplin constatată, se urcă însĕ cel puţin la 100,000 de cor. Dintrĕ toţi numai 35 au fost asiguraţi.

*

Esamene de caulificaţiune. La esamenele pentru caulificarea candidaţilor de învĕţători ţinute în 23—29 Iunie st. n. la institutul pedagogic din *Caransebeş* au fost admişi 29 candidaţi. Dintrĕ acestia *au obţinut diplomă 16*, unul s'a retras, ear' 12 au fost avisaţi la esamen de emendare, respective repeţirea esamenului.

*

Din Cernăuţi ni-se scrie: „Rector al universităţii francisco-iosefine din Cernăuţi, a fost ales pentru anul 1904/1905: profesorul de pastorală de la facultatea teologică *Dr. Teodor Tarnavschi*, ear' decan al facultăţii teologice profesorul de istorie şi potrologie: *Eusebiu Popovici*."

*

Pentru masa studenţilor români din Braşov. Dl Valeriu *Millea*, notariul comunei Tilişca, s'a fidanţat cu dşóra Ana *Borcea*, fiica preotului Alexandru Borcea din Sĕlişte, şi din acest prilej în loc de anunţuri speciale de logodnă fidanţaţii dăruesc *20 cor.* pentru masa studenţilor. Felicitări căldurόse şi sincere mulţămite. *Direcţiunea şcólelor medii gr.-or. române din Braşov.*

*

De la universitatea din Budapesta. Conform estrasului făcut de „Alkotmány" din anuarul universităţii din Budapesta, în semestrul II. al anului 1903—1904 au fost înscrişi 5760 studenţi. Dintrĕ acestia: 95 la facultatea teologică, 3392 la f. juridică, 780 la f. de medicină, 1436 la f. filosofică, ear' 165 la cursurile de farmacie. După confesiune au fost: 2456 rom. catolici, 115 gr. catolici, 148 gr. ortodoxi, 442 ev. luterani, 13 unitari şi 2047 de legea mosaică.

*

Din Câmpuri-Surduc ni-se scriu următórele: „Din banii adunaţi pentru biblioteca şcolară (poporală) din Câmpuri-Surduc în suma de 45 cor. am cumpĕrat cărţi menite pentru popor 66 esemplare, la cari am primit rabat 5 esemplare, ear' de la reuniunea agricolă din Sibiiu am primit gratis următórele cărţi: „Insoţirile de credit", „Legea veterinară", „Sĕ cultivăm póme", „Cartea stuparilor săteni", „Prăsirea pomilor", „Trifoiul", „Indreptar pentru man. vinului", „Transilvania", „Stîrpirea gândacilor", „Apărare împotriva gârgăr.", „Stîrpirea şórecilor", „Anuarul reuniunei", Rapórtele reuniunii de agricultură pe anii 1894, 1895, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, „Statutele reuniunei rom. de agric. din Sibiiu", Statutele însoţirii de credit", „Statutele tovărăşiei agricole", adecă 22 esemplare. Biblioteca nóstră înfiinţată constă deci din 93 esemplare cărţi, la cari ne vom silí a adăuga anual, ear' pe marinimoşii ajutători îi vom ţiné în plăcută aducere aminte. Câmpuri-Surduc, la 2 Iulie 1904. *Ioan Budoiu*, preot."

*

Focul în mâna băieţilor. Băieţelul Carol Koczor din Köszeg în una din zilele trecute jucându-se în curte cu copii de séma sa de prin vecini şi hotărând copiii sĕ şe jóce şi de-a fertul, copilul Koczor a întrat în coteţ sĕ facă foc. Ceialalţi au închis uşa pe el şi au fugit. In scurt timp coteţul a fost cuprins de flacări, în cari a ars şi copilul.

*

Părinţi — buni! Sĕptĕmâna trecută tribunalul din Wiesbaden a osândit la temniţă de 6 luni pe lucrătoriul Valentin Ettinghauser şi pe soţie-sa, pentru-că şi-au maltratat o copiliţă de 7 ani aşa de cumplit, în cât trupul copilei e tot vêlced şi plin de rane deschise, aşa că — conform opinării medicilor — va trebuí sĕ stee luni de zile în spital până va fi vindecată. După însănĕtoşare mititica va fi dată în vre-un orfelinat.

*

Stipendii la şcóla de agricultură. La şcóla de agricultură din *Mănăştur*, (Kolozs-Monostor) sunt vacante pe anul şcolar viitoriu (1904—1905) 12 stipendii, respective locuri gratuite, reservate în prima linie pentru tinerii cari cu 1 Septembre a. c. întră ca elevi ai şcólei amintite. Pot concura la ele tineri din comitatele ardelene şi din fostele „părţi adnexe" (fostele comitate Crasna, Solnocul de mijloc, Zarand şi Chior). La cererile concursuale (fără timbru) trebuesc alăturate: testimoniu despre absolvarea clasei VII. gimnasiale, reale, ori despre absolvarea şcólei comerciale superióre; atestat de botez; atestat de paupertate vidimat de protopretor, respective de căpitanul de poliţie (în oraşe); atestat medical; declaraţie de la părinţi, ori tutori, că vor plăti diferitele taxe pentru recuisitele de învĕţămênt şi vor îngriji de înbrăcămintea elevului. Cererile, adresate ministrului de agricultură, sunt a se trimite directorului Dr. Szentkirályi Ákos în Cluj, cel mult până în 15 Iulie st. n. Petenţii cu esamen de maturitate vor fi preferiţi, ear' cei numai cu 6 classe vor fi luaţi în considerare numai în cât până la 8 Octobre nu se vor anunţa petenţi cu caulificaţiune mai înaltă. Inscrierile se fac în 1—8 Octobre. — Informaţiuni mai detaiate se pot cere de la directorul Dr. Szentkirályi.

*

De la comitat. In şedinţa comitetului central electoral ţinută azi la 6 Iulie s'au pertractat reclamările d-lor *Dr. G. Măcelariu, Dumitru Vulcu* şi *Avram Pĕcurariu* din *Mercurea* şi a lui *Constantin Sterie* din *Sĕlişte* pentru a fi primiţi în listele electorale.

Toţi 4 au dovedit că sunt îndreptăţiţi de a fi alegĕtori şi s'au primit în listele electorale. Câţi alţi zeci nu vor fi reclamat, de-şi noi i-am făcut atenţi?!

*

Coróne eterne. In memoria decedatului *Nicolae Urlăţianu*, rĕposat în Agârbiciu (protop. Mediaş), în etate de 28 ani, dăruesc fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor, înfiinţat de reuniunea sodalilor români din Sibiiu, prin mijlocirea domnului Ioan *Cândea*: Dnii Ioan Carpescu, I. A. Erlich, Demeter de Marenzeller, Petre Valtea, din Bucureşti toţi câte 1 leu. Al. Soutzo din Bucureşti 50 bani, George Iambor din Paloş 1 leu, Ilie Giurca din Cristian, Ioan Marcu din Cristian, câte 1 leu. Daniil Pitaru din Rĕşinari 1 leu, Costică Părăianu din Bucureşti 1 leu, Petru Teodorescu din Bucureşti 50 bani, Simionescu din Bucureşti 25 bani, Grigore Dumitrescu din Bucureşti 50 bani, un binevoitoriu 30 bani, German Constantin din Bucureşti 50 bani. In total 11 lei 55 bani (10 cor).

*

Nenorocire în o şcólă. In clasa IV. a gimnasiului rutean din Tarnopol (Galiţia) s'a surpat Sâmbătă un părete, pe timpul prelegerilor. Patru elevi au fost astrucaţi sub ruine, de sub cari au fost scoşi răniţi grav.

*

Petrecere în Rîusadului. Inteliginţa din Rîusadului şi jur aranjéză *producţiune teatrală-declamatorică* Marţi, în 29 Iunie 1904 st. v. (la ss. Ap. Petru şi Pavel) în localul şcólei din Rîusadului, cu următoriul program: 1. „Otravă femeéscă“, piesă teatrală într'un act de N. Ţinţariu. 2. „Despre lene“, trilog de M. Drăgan, predat de trei fetiţe. 3. „Peatra din casă“, piesă teatrală într'un act de V. Alexandri. 4. „Harşcu Boccegiul“, monolog de V. Alexandri. După producţiune joc. Preţul de intrare: de persónă locul I. 1 cor., locul II. 80 fil., locul III. 50 fil. Venitul curat e destinat pentru *înfrumseţarea bisericei* din loc. Inceputul la 8 ore séra.

*

Petrecere în Riciu. Inteliginţa română din *Riciu* şi jur va ţiné petrecere de vară cu ocasiunea adunării despărţĕmêntului XXIV al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, la 24 Iulie st. n. în localul şcólei conf. gr. cat. din loc. Venitul curat este destinat în favorul şcólei gr. cat. Inceputul la 6 ore séra.

*

Mort de fóme şi mâncat de cloţani. Un băieţel cam de 8 ani al unui zileriu din Budapesta înainte cu vr'o două sĕptĕmâni făcênd ceva rĕu s'a ascuns în o mare gramadă de lemne, de témă că tatăl seu îl va pedepsí. N'a mai putut însĕ eşí de acolo, şi nici alţii n'au dat peste el, fiind grămada de lemne situată la un loc pe unde nu prea umblau ómeni. Sâmbătă însĕ un lucrătoriu avênd lucru cu lemnele, a aflat cadavrul copilului, pe care cloţanii 'l mâncaseră aprópe jumĕtate.

*

Şése gemeni. Soţia unui pantofariu din Baranov a născut şése copii gemeni, deplin sănĕtoşi. Casul estraordinar a fost înştiinţat şi împĕratului *Vilhelm*, care a promis că va fi naş gemenilor şi va îngrijí de creşterea lor (pantofariul e om sĕrac).

*

Creditul domnilor mari. Contesa Munthe-Morgenstierna din Copenhaga, soţia unui colonel, zilele trecute a escomptat un cambiu de 20.000 de coróne, pe care figura ca acceptant prinţul Harald, fiul regelui Danemarcei. Eşind la ivélă escomptarea, familia domnitóre a declarat falsă subscrierea prinţului, ear' contesa susţine că a dat împrumut prinţului suma cambială pe timpul când el servia în regimentul soţului ei. Mai târziu avênd lipsă de bani a făcut atent pe prinţul la achitarea datoriei, dar' el n'a plătit. Astfel contesa a fost necesitată sĕ escompteze cambiul. Ceea-ce însĕ mai straniu e în întrégă afacerea, e ştirea, că „până la regularea penibilei afaceri contesa e internată în un sanatoriu“, adecă în casă de nebuni. — Vorba vechiă: Nu e bine sĕ mânci cireşe dintr'un blid cu domnii.

*

In mii de casuri a dovedit minuni inventatorul crucii duple electro-magnetice R. B. nr. 86.967 a dlui Albert Müller din Budapesta V. Bez. Vadász utcza 42/V. A primit earăşi inventatorul următórele două scrisori de recunoştinţă: „Stimate dle Müller! Succesul aparatului R. B. 86.967 este minunat. Eu m'am vindecat cu totul de suferinţele de reumatism, folosind aparatul dtale. Primeşte mulţămitele mele. Cu tótă stima: F. Lindeschmidt. Nemet Palanka, 1 Febr. 1904“. „On. dle Müller! Vĕ rog a-mi mai trimite încă un aparat, care mi-a folosit la durerile mele de inimă şi de care am trebuinţă pentru o amică a mea. Cu tótă stima: Wavrik Vilma. Agram. 31/1 1904“.

*

Voci sêrbeşti. Un tinĕr student ne scrie următórele: „In anul şcolar espirat am studiat la gimnasiul sêrbesc din Neoplanta (Ujvidék). Aici pe timpul anchetei proiectului de lege pentru reforma şcolară am avut ocasiune a audí, cu câtă însufleţire şi cu câtă laudă vorbiau Sêrbii despre vorbirea Inaltpreasfinţiei Sale, bunului nostru Metropolit *Ioan*.

Despre acésta vorbire tóte foile lor au scris cu multă laudă la adresa Escelenţei Sale, căci laudă merită energia, cu care a păşit I. P. S. Sa întru apărarea şcólelor nóstre. Atunci fiind ocupat cu studiul nu am putut sĕ vĕ scriu nimic, dar' în zilele acestea sosind la casa părintéscă am cugetat, că de-şi târziu, totuşi nu pot întrelăsa sĕ nu vĕ comunic un articol mai însemnat în chestia acésta, din foile lor.

Astfel vĕ trimit în original şi în traducere românéscă articolul de fond al „Zastavei“ nr. 112, ca sĕ 'l publicaţi“. (Il vom da în numĕrul viitoriu. Red).

In atenţiunea părinţilor.

Atragem atenţiunea părinţilor asupra împrejurării, că pentru anul şcolar 1904/1905 sunt sistemisate *220 de locuri gratuite* pe séma elevilor de la şcólele ces. şi reg. de cadeţi de pe teritoriul corónei ungare. Petiţiunile pentru primire sunt a se adresa *până la 15 Iulie n.* domnului ministru de honvedi la Budapesta, şi trebue sĕ fie provĕdute cu următórele documente: 1. estras de botez; 2. atestat de la comună, că respectivul e fiu de cetăţan ungar; 3. atestat de la medicul militar, că e sănĕtos; 4. atestat despre studiile făcute, şi 5. atestat de paupertate. Pe rugare şi pe atestatul medicului vine timbru de câte o corónă, pe celelalte documente timbru de câte 30 fileri. In atestatul de paupertate e necesar sĕ se pună din câţi membri stă familia petentului, şi din acestia câţi sunt de sex masculin, câţi de sex femenin? Rugările pentru primire sĕ se facă ungureşte.

Cărţi şi reviste.

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

*

Al II-lea caet din *„Douĕsprezece cântece de şcólă“* pentru 2 şi 3 voci egale, de *T. Popovici* prof. de musică la seminariul Andreian din Sibiiu — a apărut acum avênd următoriul cuprins:

I. Cântece pe 2 voci: 1. *Rugăciune*, 2. *In Cireşar*, 3. *Cântec de primăvară*, 4. *Imnul unirii*, 5. *Marş vênătoresc*, 6. *Astăzi sicriul.* II. Cântece pe 3 voci: 7. *Strugurel bătut de pétră*, 8. *Cucule peană galbenă*, 9. *Vivat ţara mea*, 10. *Imnul poporal*, 11. *Hora ostaşilor*, 12. *Colindă.*

Cântecele sunt scrise în stil uşor, potrivit şcólelor poporale, melodiile sunt frumóse, avênd cele mai multe un timbru poporal românesc; unele sunt astfel întocmite, în cât se pot cânta şi pe 3, dar' şi numai pe 2 voci.

Se pot procura de la editorul: *„Librăria archidiecesană“* din Sibiiu, — preţul unui esemplar e *50 fileri* (25 cruceri).

Deschidem abonament nou la ziariul „Telegraful Român“, de jumĕtatea a doua a anului curent, cu preţurile indicate în fruntea foii. Rugăm pe amicii şi binevoitorii ziariului sĕ recomande spre abonare fóia nóstră în cercurile cunoscuţilor lor, şi sĕ-şi re'noiască, înşişi abonamentul la timp, ca espedarea sĕ se pótă face fără întrerupere. Domnii abonaţi în întârziere cu plătirea abonamentului pentru trecut sunt rugaţi a-l achita cu grăbire. Administraţia.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Credincioşii bisericei nóstre, vĕdênd lipsa de vestminte preoţeşti pentru serviciul divin, s'au hotărît sĕ procure un rênd de astfel de vestminte, ceea ce sa şi întêmplat, lăsând sĕ circule o colectă, la care au contribuit următorii:

Cassa bisericei gr. or., preotul Nicolae Aron, Petru Mărhao, înv. pens., şi epitrop al bisericei, Petru Schiopu, primariu comunal, Nicolae Schiopu, câte 10 cor., Clement Grama, not. com., 6 cor., Nicolae Fusărău, 5 cor., Victoria Aron, preotésă, Ioan Borger, Petru Şuşu, Traian Păcală, inv., câte 4 cor., Eugenia Păcală, 1 cor. 60 fil., Rafira G. Păcală, Ioan Popp, Ana Leancă, George Leancă, Adrian Furcă, Daniil Gabor, George Mărhao, Ioan G. Dan, Ioan Fogoroşi, Bucur Bărghişan, I. Marian, Ioan Bărghişan, Petru Sentea Păcală, George Bruda Moisóe, Ilie Mărhao, Susana G. Cismaş, câte 2 cor., Rafira Rohan 2 cor. 40 fil., Ioan Adam, Maria M. Sorea, Ioan Dejenariu, Neuman Isac, Măriuţa B. Comşa, Maria G. Şuşu, Verona I. Stniguţa, Verona I. Marian, Ioan Pop, Adolf Schul, George D. Bârcea, Petru Lazăr, George Păcală Ţopa, Ana G. Bruda, Versavia N. Ţopa, câte 1 cor., Maria Neagoe, 80 fil., Maria Păcală, Maria B. Sorea câte 60 fil. Cu totul s'a colectat suma de 130 cor.

Tot asemenea faptă creştinéscă au făcut pentru biserica nóstră mai jos numiţii credincioşi duşi în America, procurând de la librăria archidiecesană din Sibiiu următórele cărţi bisericeşti şi anume: Pentecostariul, Condica, Liturghieriul, Ciaslovul, 12 Minee, predicile de *Z. Boiu*, în trei volume, tóte acestea cu litere latine, cum şi Chiriacodromionul cu litere cirile, tóte legate frumos în piele; pentru cari cărţi au trimis la cassa librăriei archidiecesane suma de 237 cor. 25 fil. Contribuenţii pentru procurarea acestor cărţi sunt următorii: Petru Totoiu, Ioan Sorea, George Gridean, Petru Comşa, Ioan Nica Lazar, G. Păcală, Nicolae N. Comşa câte 20 cor., Ioan Bărghişan, 16 cor. 50 fil., Ilie Totoiu, Simion Bârcea, Ioan P. Albu, George N. Bruda, Ilie Mărhao, George Sorea, Ioan Stniguţa Isaică Schiopu, Bucur Ţopa, câte 10 cor. Suma totală 246 cor. 50 fil., din cari sumă subtrăgându-se spesele de post-port a primit cassa librăriei archidiecesane suma de 237 cor. 25 fileri.

După ce donatorilor acestora li-s'a esprimat mulţămită din partea comitetului parochial în şedinţa din 26 Martie 1904 luându-se act la protocol despre acéstă faptă creştinéscă, priméscă şi pe calea acésta a publicităţii mulţămitele tuturor parochienilor din comuna Galaţi. Dzeu sĕ le ajute a mai face astfel de fapte bune, ear' pe cei depărtaţi Dzeu sĕ'i aducă în pace în mijlocul nostru şi al familiilor lor.

Galaţi, în 3 Iunie 1904 st. v.

Nicolae Aron
paroch

Traian Păcală
învĕţătoriu

*

La colecta întreprinsă pentru zidirea bisericei gr.-or. din filia *Viscri* în protopresbiteratul *Cohalm* au binevoit a contribuí următorii domni şi comune bisericeşti, respective credincioşii din mai jos numitele comune bisericeşti, pe cari din causa mulţimei lor ne mărginim a amintí numai comunele respective în cari s'a făcut colecta şi suma colectată.

Din Sibiiu: Cel dintâiu a binevoit a contribuí Escelenţa Sa Domnul archiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, 20 cor., „Albina“ cassă de împrumut şi păstrare, 40 cor., de la biserica gr.-or. din suburbiul-interior, 6 cor. 8 fileri, Ioan Papiu, protopresbiter, 2 cor. De la biserica gr.-or. din suburbiul-iosefin, 4 cor., Petru Simtion, 1 cor., la olaltă suma de 73 cor. 08 fil.

Pe lângă acésta sumă au mai încurs mai multe oferte mai mici cari la olaltă fac 3 cor. 80 fileri, cari adause la suma de mai 'nainte dau suma de *76 cor. 88 fileri*, colectată din Sibiiu.

Din comuna Galaţi lângă Făgăraş s'a incassat în bani şi bucate suma de 13 cor. 92 fileri. Din comuna Reşinari s'a incassat 21 cor. 96 fileri. Din parochia Turnişor, 11 cor. 56 fileri, la care administratoriul Ioan Mihu, esped. consist., 1 cor. Din parochia Saschiz, protopresbiteratul Sighişóra s'a incassat 5 cor. 30 fileri, la care parochul G. Şoneriu a contribuit 1 cor. Din parochia Măeruş protopresbiteratul Braşovului, la insistinţa parochului Alecsandru Măeruşan s'a colectat 9 cor. 74 fileri, în bani şi bucate. Din parochia Rotbav, la Braşov, 9 cor. 13 fil., în bani şi bucate. Din parochia Halchiu 15 cor. 78 fil., în bani şi bucate, la care parochul Teofil Roşca, 2 cor. şi Nicolae Praveţiu, epitrop, 1 cor. Din parochia Bod 15 cor. 90 fil.

Din Braşov s'a colectat suma de 75 cor. şi 46 fileri. In acéstă sumă a întrat de la Vasilie Voina, protopresbiter, 4 cor., F. A., 5 cor., D. E. N., 2 cor., I. I. Burduloiu, 2 cor., B. Blebea, 2 cor. De la biserica sf. Treimi de pe Tocile s'a incassat 14 cor. 70 fil., în biserica sf. Nicolae s'a incassat 20 cor. 76 fileri, Arsenie Vlaicu, 3 cor., Maria Lupan, 2 cor., mulţi câte 1 corónă şi mai puţin. Din Zerneşti, la insistinţa dlui Ioan Dan, s'a incassat 58 cor. 21 fil. In acésta sumă a contribuit: dl Garoiu cu 2 cor., Ioan Voda 2 cor., ceilalţi cu 1 cor. şi mai puţin. Din parochia Tohanul nou s'a incassat 4 cor. 96 fil., la care Moise Moşoiu a dăruit 2 coróne. Din Poiana-Mĕrului s'a incassat 30 cor. 54 fil. Aici fruntaşii comunei au premers cu esemplu contribuind fie-care, preoţi, învĕţători, notariu, primariu, câte 1 cor., Alexandru Vona, 2 cor. Din parochia Vulcan s'a incassat 7 cor. 44 fil. în care sumă parochul Ioan Debu a contribuit cu 2 cor. Din parochia Cristian, lângă Braşov, s'a incassat 13 cor. şi 04 fil., în care parochul Virgil Pop a contribuit cu 1 cor. Ioan Nan, 1 cor., Vasilie Dumitru, 1 cor., George Barbu, epitrop, 1 cor.

Iosif Comanescu, paroch în Gimbav, 1 cor.

Suma incassată face la olaltă 373 cor. 82 fileri, care s'a depus la loc sigur spre păstrare şi creştere, până ce va fi de lipsă.

Tuturor ajutătorilor nostri de până acum cum şi celor ce au stat într'ajutoriu şi au dat sprijinul necesar încredinţaţilor nostri spre a puté face colecta, domnilor protopresbiteri şi parochi, venim şi pe acésta cale a le mulţămí, rugând pe bunul Dzeu sĕ le dăruiască viéţă şi sănĕtate şi sporiu întru tóte, ca astfeliu de fapte plăcute lui Dzeu şi ómenilor, de a ajuta la zidiri de biserici, sĕ pótă face încă multe, şi ca darul fieşte-căruia sĕ fie primit ca dinariul vĕduvei din partea Tatălui ceresc.

Pentru poporul din filia Viscri.

Stena în 5 Februarie 1904.

Ieronim Buzea
paroch gr.-or.

*

Cucernicii *George Frenţ* şi soţia sa *Maria* din Poiana-Mĕrului s'au îndurat a dăruí pe séma bisericii gr. or. din *Arpătac* un rênd de vestminte bisericeşti (fără de stichar) cu 170 cor. Acéstă faptă bună sĕ li-o întórcă Cel de sus însutit. Vĕdênd credincioşii din Arpătac cât de mare interes arată un străin faţă de biserica lor, au pus umĕr la umĕr şi au cumpĕrat un stichar rĕmânênd încă bani 20 coróne, din care sumă se va procura o cădelniţă. Au contribuit următorii: Dumitru Coman, George Motóscă, câte 4 cor. S. Cuicăşel, mor. George Brânduş, I. Brânduş, S. Colţ sen., văd. Maria I. Colţ, S. Bota câte 2 cor., Ilie Nema, 1 cor. 20 fil., Alex. Brânduş, S. Axente jun., S. Nema sen., Alex. Axente, Alex. Nema, S. Rafiroi, S. Colţ I. Jordache, G. Ţinţăreanu jun., G. Stefan, G. Ciucăşel sen., C. Cioflec, V. Grozea jun., I. Axente jun., G. Cucu, A. Leucă, I. Ciucăşel lui G., G. Bordean, vĕd. Raveca Oltean, I. Stoian, I. Botoradu sen, N. Nema jun., câte 1 cor.

Primescă marinimoşii donatori mulţămitele nóstre cele mai călduróse.

Tot cu acéstă ocasiune aduc mulţămită părintelui Aurel *Nistor* şi cantorului C. *Cioflec*, pentru-că au cedat venitul incurs de la un parastas în sumă de 10 cor. 30 fil., în favorul bibliotecii parochiale ce e de a se înfiinţa. Au mai contribuit la fondul bibliotecii parochiale George Stefan, Achim Rafiroiu, N. Brânduş, N. Nema jun., câte 1 cor., cărora asemenea li-se aduce mulţămită.

Arpătac, în 23 April 1904.

Pentru comitetul parochial:

Aurel Nistor
paroch gr.-or.

*

La producţiunea declamatorică-teatrală arangiată de Reuniunea femeilor române din Avrig cu ajutoriul corpului învĕţătoresc în 25 Ianuarie v. a. c. au binevoit a suprasolví următorii domni:

Dr. Nicolae Şerban, advocat şi deputat dietal, Făgăraş, 8 cor. 80 fil., Fleissig Hermann, proprietariu de fabrică, Avrig, 5 cor., Ioan Cândea, funcţionariu, Bucureşti, 10 lei, Ioan Cândea, protopop, 3 cor. 80 fil., Vasilie Pop, măestru pantofariu, Bucureşti, 5 lei, Ioan Stoichiţia, 2 cor. 40 fil., Ioan de Preda, advocat în Sibiiu, 2 cor., Solomon Făgărăşan, preot gr.-or., 1 cor. 60 fil., Schlattner şi Höll, câte 1 cor., Vasilie Macsim, preot gr.-or., Schuller, căpitan pens., Petru Florian, notariu, câte 80 fileri, Dr. Segall, I. David, notariu, Berghea Ana, Preda Ana şi Dr. Turcu, câte 60 fileri, Ioan Grecu, comerciant, Dumitru Mandeal şi Ioan Mandeal, preoţi gr.-or., câte 40 fileri, N. Solomon, Johann Kremer şi George Smădu, învĕţătoriu, câte 20 fileri.

Venitul brut a fost 165 cor. 78 fileri, din cari detrăgêndu-se spesele 71 cor. 01 filer, a resultat un venit net de 89 cor. 77 fileri, care s'a împărţit în părţi egale Reuniunei femeilor şi bibliotecei şcolare.

Comitetul aranjator se vede plăcut îndemnat a aduce şi pe acéstă cale căldurósele sale mulţămite tuturor domnilor cari au contribuit cu obolul şi presenţa lor la deplina reuşită a acestei petreceri.

Avrig, 7 Februarie v. 1904.

Comitetul aranjator.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte răspunderea.

Nr. 3049 Ep. [170] 1—3

Publicaţiune oficială.

Pentru trebuinţele seminariului arhidiecesan în anul şcolar 1904/5 în ce priveşte încăldţitul **se cere liferarea de una sută (100) stângini de lemne,** spre care scop se publică concurs cu termin până în **1 August nou** a. c.

Lemnele sĕ fie de fag, neplutite, din faţa sórelui de prima calitate, şi în decursul lunei August şi Septembre nou a. c. sĕ fie aşezate în seminariu.

Ofertele au sĕ fie înaintate în terminul indicat la consistoriul arhidiecesan şi oferenţii sĕ aducă în seminariu un stângin de lemne de probă.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1904.

Consistoriul arhidecesan.

---

[138] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **învĕţătoriu** în clasa I. la şcóla română gr. or. din **Cristian,** protopresbiteratul Sibiiu, se escrie concurs cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual 600 cor. din cari 420 cor. din cassa bisericei în rate lunare anticipative, 180 cor. din repartiţie în rate trilunare, 100 cor. bani pentru cuartir şi 4 orgii lemne pentru încăldţit.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post, au sĕ-şi aştérnă cererile de concurs instruite în sensul legilor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

De la concurenţi se cere încă a ţiné în tóte Duminecile şi în sĕrbători o strană cu cântările în biserică, şi vor avé a se presenta în vre-o Dumineca ori sĕrbătóre în biserică, mai nainte de ziua alegerii, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cristian, 30 Maiu 1904.

Comitetul parohial:

Ioan Vălianu
president.

Nr. 584.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu a vĕdţut şi consimte cu conclusul comitetului parohial.

Sibiiu, 10 Iunie 1904.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 334 1904 [158] 3—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia vacantă de cl. III-a **Burjuc,** tractul Ilia, prin acésta se publică de nou concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre-o Dumineca ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 11 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral, gr. or. Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 633. [161] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Dobârca,** cu salariu de 600 cor., din repartiţie pe popor şi din alodiul comunal, cuartir şi lemne de foc
2. **Cinadie,** cu salariu de 400 coróne, din repartiţie şi $7^1/_2$ jug. de pământ şi cuartir şi lemne.
3. **Tĕu,** cu salariu de 600 coróne, din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

Cei ce vor reflecta la posturile acestea sunt datori sĕ cânte Dumineca şi sĕrbători cu copiii la sfânta liturgie.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 14 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral Mercurea:

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Ioan Stanciu

zugrav de case

Sibiiu, strada poplăcii 23

efectueşte tot feliul de lucrări ce cad în specialitatea sa. Asemenea pictéză firme, prapori, icóne ş. a.

[147] 4—5

Indispensabil damelor

Cel mai bun cosmetic

Frumseţa femeiéscă

póte fi câştigată, potenţată şi menţinută prin eminentul preparat chemice curat, ce nu conţine nici mercuriu nici plumb, deci **cu totul nestricăcios** şi neunsuros

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Scutită prin lege.

Acéstă **universal renumită** pomadă de obraz delătură după câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruţele, carii de piele şi alte necurăţenii de piele, netezeşte sbârcelile, creţele, semnele de vărsat şi **dă obrazului colóre albă, lucie şi fină.**

Preţul: borcanul mic 1 cor., mare 2 cor., **Pudra Margit** 1 cor. 20 fil., **Săpunul Margit** 70 fil., **Pasta de dinţi Margit** 1 cor., **Apa de obraz Margit** 1 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a preţului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm., Arad.

Se capătă în farmacii, drogerii şi parfumerii. Deposit principal în Sibiiu: farmacistii C. Müller şi I. C. Molnar, G. Melzer, săpunariu, E. Rumler, şi Parfumeria Melzer.

Falsificătorii se urmăresc

Efect grabnic miraculos

(51 c) 4—5

Nr. 441 1904. [160] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a treia **Hurez,** protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preav. Consistoriu arhidiecesan din 16 Martie 1904 nr. 3190 B. se escrie prin acésta concurs cn termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Dumineca sau sĕrbătóre la sânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 12 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial — Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Ioan Cândea
protop., ca adm. protopr.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.*

(90) 12—52

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, aprobat şi recomandat de profesori şi medici este **veritabilul**

anaterin

al dentistului de curte ces. şi reg. Dr. I. G. Popp, Viena XIII/6.

Veritabil numai în sticla de mai sus cu etichetă vênĕtă, francesă (tipariu auriu), şi cu firma mea, à cor. 2·80, 2·—, 1·—.

„Intrebuinţez de mai mulţi ani apa de dinţi şi de gură anaterin a dvóstre şi mi-e témă, că dacă nu o aşi mai avé, imediat ar trebuí sĕ sufer de durere de dinţi, ori că mi-ar cădea dinţii. Apa de gură a dv. îmi ţine dinţii frumoşi şi sănĕtoşi.“ A. Spitalsky, mare-proprietariu.

Crema de dinţi anaterin, în tuburi, fără de stricăciosul „săpun“, e fórte plăcută, curăţă temeinic dinţii, îi face lucii şi îi conservă sănĕtoşi, à 60 fil.

Se capĕtă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher,** drogerie în **Sibiiu,** şi la **A. W. Lingner,** farmacist în **Sighişóra.**

(18 b) 8—17

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa** mică nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligintă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 19

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

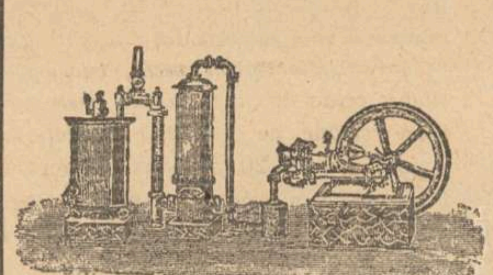

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi-körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidţi din provincie se acceptéză. [9] 17—20

Cătră America.

Mare moderare a preţului. Preţul călĕtoriei de la **Viena** la **New-York** preste **Rotterdam** împreună cu nutrĕmênt **155 coróne.**

[101] 10—10

Călĕtorilor la America le stă **liber** a-şi alege drumul de călĕtorie. Pentru cuprinderea locului trebue sĕ se dee arvună de 20 coróne.

Linia Olandia — America

Viena IV. Wiedenergürtel nr. 16.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth,** pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodiós, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 10—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

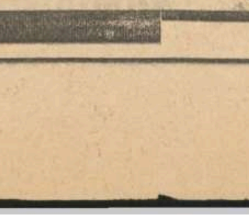

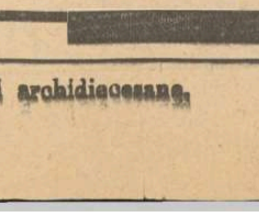

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciòse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 5—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdţută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 69 Sibiiu, Marţi 29 Iunie (12 Iulie) 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 6256 Bis.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoştinţa celor ce doresc a fi primiţi în institutul nostru teologic, că până la *18/31 Iulie a. c.* au sĕ-şi înainteze subscrisului consistoriu petiţiunile provĕdute cu următórele documente, tóte în original:

a) carte de botez,

b) testimoniu de gimnasiu şi de maturitate,

c) testimoniu de la medic, despre integritatea spirituală şi corporală a suplicantului.

Cererile întrate după acest termin nu se vor lua în considerare.

Spre orientare se observă, că de astădată se vor primí numai 30 de tineri.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Nr. 6553 Şcol.

CONCURS

Devenind cu finea anului şcolar 1903/4 în vacanţă un stipendiu de 1000 coróne din fundaţiunea „Moga“, pentru ocuparea aceluia se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

In sensul testamentului fericitului fundator, la acest stipendiu pot concura tineri români gr.-or. din Transilvania, cari studiază drepturile sau filosofia.

Cererile de concurs sunt a se trimite în terminul indicat la Consistoriul archidiecesan, provĕdute cu următórele documente:

a) carte de botez;

b) testimoniu de maturitate, respective din anul ultim de studiu;

c) adeverinţă de la medic despre integritatea trupéscă şi sufletéscă;

d) eventual alte documente recomandatóre.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se pot lua în considerare.

Sibiiu, 25 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Cum sĕ ne apărăm?

Păreri în chestia reformei învĕţământului poporal.

De Dr. **Eugen de Lemény.**

— Articol final. —

IV.

Pentru casul, dacă nici prin acésta nu ni-ar succede a zădărnicí reforma Berzeviczy, nu ne rĕmâne ca ultima ratio altceva de cât închiderea tuturor şcólelor poporale confesionale. Acésta este nu numai un postulat al demnităţii naţionale, dar' ni-se impune şi din puncte de vedere politice şi naţional-economice.

Din punctul de vedere al demnităţii naţionale trebue sĕ facem acest pas pentru aceea, fiind-că ar însemna o laşitate şi ar fi o ruşine pe capul nostru, dacă prin susţinerea şi mai pe departe a şcólelor poporale, am da mână de ajutoriu guvernanţilor nostri pentru magiarisarea totală a instrucţiunii poporale confesionale, un scop, pe care guvernul magiar, după-cum mai sus am arătat, fără concursul nostru nu-l póte ajunge nici-când, sau în casul cel mai bun după un lung şir de ani, fiind resultatele cari se vor dobândí pe acest teren chiar şi atunci de natură cel puţin problematică.

Cu tóte că postulatul demnităţii naţionale este pe partea mea, simt că maioritatea conservativă a poporului român va fi contra propunerii mele, ceea-ce psichologiceşte fórte natural este.

Dacă ne uităm la măréţa clădire de instrucţiune poporală, pe care esclusiv din propriile nóstre puteri am ridicat'o într'un spaţiu de timp care în viéţa popórelor însémnă o clipă, dacă ne gândim la aceea, că fie-care pétră, fie-care cărămidă, bârnă sau bucată de lemn, care face parte din acéstă zidire, este sfinţită cu sudórea sacră a dragostei de neam şi biserică: o nemărginită durere trebue sĕ tréçă prin sufletul nostru la gândul, că azi-mâne acésta clădire va fi pustie, că nu va mai rĕsuna în ea vocea harnicului dascăl, povestind fragedelor odrasle ale neamului românesc despre mărirea trecutului şi speranţele viitoriului.

Dar' în politică nu se pot admite cestiuni de sentiment. Scârbos de realistică este pentru noi lupta care ni-s'a impus şi deci reală şi lipsită de orice sentimentalitate trebue sĕ fie cugetarea nóstră discutând acţiunea care este de intreprins pentru-ca sĕ putem para cât mai bine „lovitura de mórte“, care afirmative prin proiectul Berzeviczy s'ar da esistinţei nóstre etnice.

In acest mod îmi voiu permite a rĕspunde la întrebarea, că ce ţintă urmărim cu şcólele nóstre confesionale şi ce rol jócă acestea întrĕ armele cari ne stau la disposiţiune în lupta pentru esistinţă naţională zilnic impusă din partea guvernanţilor nostri şi de noi nici-când provocată?

Articolul de lege XXXVIII. din anul 1868 a proclamat ca o cucerire a resoluţiunilor premergĕtóre principiul obligativităţii, dar' şi al libertăţii învĕţământului. Ca eflux al ideii libertăţii învĕţământului şi deci nu ca o concesiune făcută în favorul diferitelor naţionalităţi şi confesiuni cari locuesc acéstă ţérá, s'a decretat, că fie-care confesiune este îndreptăţită sĕ susţină din propriile sale mijlóce şcóle confesionale cari sĕ stee sub jurisdicţiunea hierarchică a confesiunei respective. Ne-am folosit de acest favor în abundanţa, dar' am făcut acésta numai şi numai din motivul, fiind-că am voit sĕ descoperim sufletelor setóse isvóre curate de cultură naţională. Intru ajungerea scopului acestuia am adus jertfe materiale atât de mari, în cât nu stau nici într'un raport cu starea materială în care ne aflăm. Acesta este motivul faptelor, şi faptele continuative numai până atunci au un rost, până când esistă motivul originar. Ne-am folosit de un drept, fiind-că folosirea lui, de-şi împreunată cu mari sarcini, ni-a asigurat creşterea culturală românéscă a copiilor nostri. Acesta a fost scopul pe care l'am urmărit luând asupra nóstră sarcina instrucţiunei poporale. Indată-ce, schimbându-se împrejurările, scopul urmărit nu se mai póte ajunge, trebue, ca ómeni cu raţiune normală, sĕ ne lăpĕdăm şi de sarcinele pe cari de bună voe le-am luat asupra nóstră şi pe cari nu ni-le póte impune nimenea, pentru-că susţinerea şcólelor confesionale este un drept şi nu o datorinţă, cum crede dl Polónyi.

Şi dacă vom abandona şcólele nóstre, o putem face acésta în deplină convingere, că lupta pentru esistinţa nóstră naţională nu se va decide în şcóla poporală.

Eu îmi închipuesc poporul român ca o fortăréţă bine întărită, care este provĕdută cu 5 rênduri de fortificaţiuni, şi anume: 1. familia, 2. biserica, 3 şcólele medii, 4. preparandiile, 5. şcólele poporale.

Din tóte aceste fortificaţiuni, cele din linia a cincia şi a patra sunt mai espuse şi mai greu de susţinut, şi tocmai pentru acésta se îndréptă primele atacuri ale guvernanţilor nostri în contra acestora. Este datorinţa nóstră sĕ apĕrăm posiţiunile acestea până la estrem. Dar' dacă ne-am convins în fine, că nu le mai putem susţiné, ar fi laşitate sĕ capitulăm, şi acésta nici nu o vom face, ci ne vom retrage tóte forţele şi mijlócele de apărare plasate în linia a patra şi a cincea în liniile de fortificaţiuni pe cari le putem susţiné încă, şi cu mijlócele retrase din posiţiunile părăsite vom întărí ultimele linii de apărare în aşa mĕsură, în cât le vom face sĕ fie neînvinse, dacă nu pentru vecie, cel puţin pentru un timp fórte îndelungat.

Susţinem astăzi din sărăcia nóstră 4000 de şcóle poporale.

Averea naţională legată prin aceste şcóle *face cel puţin zece milióne de coróne*, şi interesele anuale ale acestui capital *fac cu 4% socotit patru sute mii de coróne pe an.*

Mijlócele de învĕţământ, salariile învĕţătorilor, etc. ne costă de şcólă, una cu alta, cel puţin patru mii de córóne, deci *pentru 4000 de şcóle* **16 milióne de coróne pe an.**

Cât ne costă preparandiile nu am nici ideiă, dar' cred că nu esagerez dacă evaluez capitalul care zace în averea imobilă, cu 500,000 de cor., deci interesele anuale de 4% cu 20,000 de cor.

Mijlócele de învĕţământ, salariile instructorilor etc. fac pentru preparandii anual cel puţin un milion de coróne.

Summa summarum, în scopul instrucţiunii poporale avem un capital legat de 10 milióne 5 sute míi de cor. şi *un budget* **anual** *de 17,420,000, scrie şéptesprezece milióne patru sute douĕzeci mii de coróne.*

Sume atât de mari în raport cu sĕracia în care se află poporul nostru, în cât noi înşine ne minunăm, că de unde am fost în stare a le scóte?

Aceste sume de bani, în urma închiderii şcólelor poporale devenind libere, le putem întrebuinţa pentru întărirea în mĕsură mai mare a celorlalte linii de apĕrare şi mai cu sémă a bisericilor. După abandonarea şcólelor poporale, biserica ca ocrotitórea familiei române va avé sĕ jóce în instrucţia poporală un rol cu mult mai însemnat de cât până acum; biserica va avé sĕ susţină şi sĕ desvólte conştiinţa naţională în familie, pentru-ca acésta la rîndul ei sĕ pótă paralisa acţiunea de magiarisare, care se va desvolta în şcólele poporale, comunale şi de stat, ce se vor înfiinţa.

Acésta nouă şi grea datorinţă însĕ o va puté împliní biserica în mĕsură corĕspundĕtóre numai atunci, când prin o dotare cât mai abundantă a posturilor preoţeşti ne va succede sĕ atragem pe cariera preoţéscă flórea inteligenţei române.

Prin îmbunătăţirea în mĕsură mai mare a dotaţiunilor preoţeşti am ajunge cu o singură lovitură un întreit scop: *am ridica nivoul cultural al preoţimei nóstre pretindĕnd de la fie-care candidat de preot o cualificaţiune mai înaltă de cât cea de până acuma.*

Am ridica în mare mĕsură nivoul moral punĕnd preoţimea în posiţiunea materială de a puté renunţa la ajutoriul de stat, care până astăzi s'a distribuit unei părţi a preoţimei nóstre sub condiţiuni de tot ruşinóse şi umilitóre şi astfel am emancipa-o de sub influinţa guvernului;

şi în fine *eliberând preoţimea de grijile materiale, care o apasă în cea mai mare parte, îi facem posibil sĕ-'şi pótă pune tóte puterile intelectuale şi fisice în serviciul causei naţionale.*

O astfel de preoţime, dacă póte nu va face minuni, în lupta nóstră pentru esistenţă ne va fi totuşi de folos înzecit mai mare de cât şcólele poporale până acum susţinute, fără sĕ ne coste mai mult.

Acesta este planul meu de apĕrare faţă de proiectul Berzeviczy. Cu detailurile esecutării nu m'am ocupat, fiind-că acestea nu se potrivesc în cadrele acestui articol şi numai atunci ar ajunge la valóre actuală, dacă forurile competente confesionale s'ar decide în principiu pentru sistarea învĕţământului poporal confesional.

Ştiu că ideile ací depuse vor afla critici destui şi de acésta mi-ar păré fórte bine, în interesul lămuririi în mĕsură cât mai mare a situaţiunii în care ne aflăm. Imi permit însĕ de încheere a da espresiune speranţei, ca aceia cari din motive principiale, nu vor afla admisibile propunerile mele, vor presenta în schimb *alte planuri concrete*, pentru-că numai astfel este posibilă o discuţiune roditóre şi numai astfel putem ajunge în ora a douĕsprezecea la o hotărîre definitivă salvatóre.

Lista civilă. Sâmbătă s'a început în dietă discuţia asupra listei civile, trecută în budgetul anului curent cu un plus de două milióne, faţă de trecut. Oposiţia va duce luptă energică în contra urcării, însĕ fără a inscena obstrucţie, cum era planul dintru înput. După ce dieta va trece în pace peste acésta posiţie din budget, restul budgetului va fi votat iute, însĕ fără multă discuţie. Dieta va lua apoi vacanţă până la tómnă.

Chestia naţională. In cursul sĕptĕmânii trecute chestia naţionalităţilor a fost atinsă mai de multe-ori în dieta ţerii. A pus'o în discuţie, odată incidental, în urma unei întreruperi, şi odată într'o vorbire mai lungă rostită în contra budgetului, domnul deputat *Dr. Aurel Vlad*, şi a atins'o apoi fostul ministru-president, baronul *Bánffy*, contele *Apponyi* şi de nou şi ministrul-president, contele *Tisza*. Vorbirea deputatului *Vlad* o vom da în întregime, ear' ceilalţi domni n'au spus nimic nou. Ba totuşi! Din discuţia parlamentară, purtată întrĕ contele *Tisza*, actualul, şi baronul *Bánffy*, fostul ministru-president al Ungariei, am aflat, că vestita secţiune a naţionalităţilor, care făcea minuni pe vremea lui Bánffy, inventând la revoluţii închipuite, şi-a estins meseria spionajului şi asupra altor ţeri, prin ce apoi a causat statului nostru neplăceri internaţionale. Se póte deduce deci, că desfiinţarea acestei faimóse secţiuni, întêmplată sub *Széll*, s'a făcut la intervenţia unui stat estern, care nu póte sĕ fie de cât România.

Conferenţele învĕţătoreşti.

— Cercul Cluj. —

(Fine.)

In Lipsca învĕţământul intuitiv formézâ obiect separat de învĕţământ. In clasa I. se propune de 4-ori pe sĕptĕmână câte $^1/_2$ până la $^3/_4$ de oră. In clasa a II-a se face pe basa cărţii de cetire, care e împărţită după anotimpuri, tot de 4-ori la sĕptĕmână câte $^3/_4$ de oră. In clasa III-a se începe studiul numit Heimatkunde (3 ore la sĕptĕmână). Aici se tratézâ geografia, istoria, istoria naturală, a oraşului şi împrejurimilor, fenomenele fizicale şi mĕsurarea în mod intuitiv. In clasa IV-a Geografia patriei (Saxoniei), a V-a Germania, a VI-a Europa, a VII-a Globul, şi a VIII-a patria mai restrînsă şi mai mare, adecă Saxonia şi Germania, industria, comerciul, comunicaţia etc.

Dacă întroducem în locul părţilor străine satul sau oraşul, ţinutul, patria nóstră, industria, comerciul, căile de comunicaţie la noi, l'am acomodat referinţelor nóstre.

Invĕţământul intuitiv în feliul cum se propune astăzi are mulţi duşmani în Germania. Cel mai aprig e *Hertel*. Acesta 'i face învinuirea, că nu e alta de cât vorbă gólă, ce nu desvóltă nici inteliginţa, nici uşurinţa de a vorbí. Nu trebue însĕ sĕ uităm, că mult depinde de la individualitatea învĕţătoriului. El trebue sĕ dee viéţă tablourilor, obiectelor, sĕ ţese o conversaţiune interesantă. *Hertel* combate învĕţământul intuitiv de azi şi pe motivul, că nu se esercită tóte simţurile. E adevĕrat, că cel mai important simţ este simţul vederii, dar' nu trebue sĕ negligăm nici simţul pipăitului, nici simţul auḑului. In consecuenţă propune şi a şi prelucrat un nou mod de predare. I-a dat şi altă numire: *Formunterricht*. Hertel are aderenţi în Germania, şi acestia susţin că numai Formunterricht-ul e la nivoul ştiinţei moderne, căci:

1. Pune în activitate tóte simţurile şi nu numai simţul vederii.
2. Elevul nu e pasiv, ci în deplină activitate în decursul prelegerii.
3. Ceea-ce observăm nu ni-se comunică numai prin vorbire, ci şi prin simţurile interesate.

Gradele în instrucţiune sunt cum urmézâ:

1. Intuiţie cu tóte simţurile.
2. Se uşurézâ apercepierea obiectului observat, căutându-se nexul causal cu alte obiecte.

După terminarea procesului de observare şi apercipiare:

3. Vom construa dacă se póte cu mânile obiectul respectiv sau îl vom modelá.
4. Il vom desemna.
5. Se va descrie şi reproduce verbal.
6. Se va trezí în fantasia elevilor.

Se afirmă că forma acésta nouă de învĕţământ face mari servicii istoriei naturale, desemnului, geometriei, geografiei, istoriei şi matematicei.

Meteria învĕţământului:

1. Bila sau alte corpuri rotunde.
2. Cilindru şi alte corpuri simile.
3. Conul şi corpuri ce i-se asémănă.
4. Forme de transiţie.
5. Forme arbitrare.

Ca mijlóce de ajutorare folosim tăbliţa, buretele, blocul de desemn, cerusa şi goma, céra şi plastilina, cu cari înlocuim lutul.

Sĕ vedem acum cum decurge instrucţiunea:

1. Observaţie cu simţul vederii. Luăm două bile de lut, una móle şi alta tare. Tăbliţă. Hârtie sugĕtóre.

Copíii 'şi închid ochii, apoi învĕţătoriul scapă din mână pe catedră mai întâiu bila cea tare, apoi cea móle. Ce aţi auḑit?

Am auḑit căḑênd un obiect tare, greu, şi unul móle, uşor. Ambele au căḑut pe masă etc. Ce sunete aţi auḑit?

După aceea luăm bila şi o rostogolim. Elevii stau tot cu ochii închişi. La întrebarea nóstră ne rĕspund, că acum nu a căḑut nimic, dar' au auḑit ceva zuruind. Sunetul a ţinut mai mult etc.

2. Observaţie cu sensul pipăitului:

Luăm bila şi o punem în mâna elevilor. Simt că e rece, caldă, grea, uşóră. Apoi o pipăe la suprafaţă, dacă e lucie sau grunţurósă, cu gropiţe etc.

3. Observaţie cu sensul vederii:

Invĕţătoriul le dă voie sĕ-şi deschidă ochii şi sĕ privéscă bila bine din tóte părţile. O desface apoi cu copíii, şi-i pune sĕ observe bine părticelele. După aceea copíii formézâ singuri obiectul din lut.

Urmézâ acum desemnarea obiectului. Mai 'nainte însĕ învĕţătoriul apasă obiectul respectiv într'o lădiţă cu năsip umed şi întrébă pe elevi, ce fel de obiecte lasă urma acésta, cum e suprafaţa? Acésta o facem cu scop sĕ deprindem pe elevi a face distincţiuni fine. După acesa ştergem urma, punem obiectul uşor pe năsip, tragem cu un ac jur împrejurul lui, luăm obiectul şi băiatul are sĕ ne spună corpul care lasă astfel de urme în năsip. Din nou comparăm apoi urma, tipariul din năsip, diferitele urme între sine şi cu obiectul însuşi.

Impreunăm urmele din năsip şi căpĕtăm periferia obiectului. Earăşi facem comparaţie şi în fine îl desemnăm.

De încheere istorisim şi descriem tot ce s'a învĕţat, şi desvoltăm fantasia punênd obiectul în diferite posiţiuni.

Acesta e Formunterricht-ul lui Hertel. In planul de învĕţământ al statului eserciţiile intuitive formézâ obiect deosebit de învĕţământ, se aduc însĕ în legătură cu celelalte obiecte, ca sĕ se păstreze pe cât se póte principiul concentraţiunei. In planul nostru cel nou de învĕţământ figurézâ ca parte întregitóre a învĕţământului din limba maternă propunêndu-se în primii 4 ani de şcólă. In anul I. se învîrtesc în jurul obiectelor, animalelor, plantelor şi mineralelor din imediata apropriere a băieţilor, în anul al II-lea trecem la comună şi împrejurimile ei, al III-lea înaintăm la comitat şi al IV-lea stăruim asupra obiectelor din natură.

In definiţiunea, ce se dă învĕţământului intuitiv se stabileşte ca scop însuşirea unui limbagiu corect şi fluent şi îmbogăţirea spiritului cu cunoştinţe noue. Nobilitarea sentimentelor nu se consideră. Cât priveşte căştigarea de cunoştinţe noue sunt de părere că învĕţământul intuitiv are mai mult sĕ cultive inteliginţa, judecata prin intuiţia cât se póte mai completă, multilaterală, aşi sta sĕ zic omnilaterală şi intensivă a lucrurilor deja cunoscute. Nu cerem deci atât cunoştinţe noue, cât mai mult aprofundarea celor vechi. De altfel putem vedé şi din puţinele mele cuvinte, că discuţia în jurul învĕţământului intuitiv, finţa şi modul lui de predare, nu este încheiată. In literatură s'a remarcat: Kühnel! (Lehrproben aus dem Anschauungsunterricht), Hainemann (Handbuch für den Anschauungsunterricht und die Heimatkunde) şi Hertel (Der Unterricht in Formen als intensivster Anschauungsunterricht).

In puţine cuvinte vreau sĕ mai amintesc despre reforma desemnului în şcóla poporală. Mişcarea s'a început în Statele Unite din America şi acolo i-s'a şi dat espresie în noul plan de învĕţământ.

In Germania i-se dă multă atenţie. In America învĕţătoriul e vecinic cu creta în mână. Ori-ce obiect, povestire, esplicaţie, o ilustrézâ, concretisézâ prin un mic desemn fie cât de primitiv, câteva liniόre. Asemenea şi elevii se folosesc neîntrerupt de stil, ceruză. Prin acésta instrucţia nu numai că capĕtă forme, viéţă, se înlesneşte apercepţiunea, dar' băiatul îşi însuşeşte o deosebită desteritate manuală şi îşi esercită ochiul.

Sistemul american porneşte din cerc, ceea-ce e mai natural de cât a începe cu linia. De ja braţul omenesc se mişcă mai uşor în cerc de cât în linie óblă. Mai uşor descriem cu braţul ca rază naturală cercuri, de cât sĕ tragem o linie óblă de câţiva centimetri. In America şi copíi de 4 ani desemnézâ jucându-se forme rotunde.

Instrucţia progresézâ precum urmézâ:

1. Mai întâiu facem eserciţii cu braţul, mâna. Descriem cercuri în aer, linii óble.

2. Desemnăm cercuri cu mâna drépta. Punem d. p. pe elev sĕ tragă cu degetul jur împrejurul unei farfurii, luăm apoi deodată farfuria şi o lăsăm sĕ-şi continue mişcarea în aer, apoi pe tablă, repetăm eserciţiul cu creta şi cu stilul şi vom vedé, că băiatul desemnézâ pe neştiute, jucându-se, cercuri pe tablă cu creta, pe tăbliţă cu stilul.

3. Desemnăm cercuri cu mâna stângă. Merge fără multă greutate, chiar deodată cu ambele mâni. Băiatul american desemnézâ cu mâna stângă tot atât de bine, ca şi cu drépta.

In chipul acesta deprindem pe băiat sĕ-şi întrebuinţeze egal ambele mâni, — un căştig enorm.

4. Desemnăm linii óble earăşi cu ambele mâni, mai întâiu cu drépta apoi cu stânga, în diferite direcţiuni în mod de tot intuitiv.

5. Lângă linia verticală tragem o linie strîmbă în forma lui *S* mare tipărit; îmbinându-o pe partea contrară căpĕtăm semnul cifrei *8*.

6. Linia strîmbă, ce ne înfăţişézâ pe *S* tipărit o desemnăm în variate combinaţiuni.

In reasumat avem sĕ ne însuşim 13 mişcări principale ale mânei în decurs de 6 ani de şcólă. D'aci încolo totul e aplicarea acestora.

M'am încercat, dlor, sĕ vĕ presint în câteva cuvinte curentele acestea din domeniul pedagogiei. Cred că pentru mulţi dintrĕ dvóstrĕ am spus lucruri mai mult sau mai puţin cunoscute. Ce m'a îndemnat sĕ stăruesc asupra lor e dorinţa ferbinte de a vĕ pune la inimă sĕ urmăriţi de aprópe, cu ochiul bărbatului de specialitate, mereu învĕţând, tóte mişcările noue ce se ivesc în ştiinţa pedagogică, pentru-că numai atunci activitatea nóstră va fi rodnică, numai atunci munca va fi plăcută, cu distracţie, numai atunci şcóla şi învĕţătoriul român vor fi la înălţimea chiămării lor şi nu va fi adus jertfe zădarnice bietul nostru popor, la a cărui ridicare intectuală, religiósă-morală şi oconomică cu toţii şi din dragă inimă lucrăm.

Declar conferenţa deschisă.

Pentru catedrală.

La colecta pentru zidirea catedralei au întrat zilele acestea ofertele personalului Tipografiei archidiecesane, în suma frumósă de 263 corόne 65 fileri, adunate prin cuotisaţiuni sĕptĕmânale de la următorii:

		Cor.
1. Ludovic Binder,	conducĕtoriu technic	40
2. Nicolae Mohan,	culeg. de lit.	20
3. Ioan Pinciu,	„ „ „	20
4. George Poponea,	„ „ „	20
5. Nicolae Stoica,	„ „ „	20
6. Ioan Apolzan,	„ „ „	20
7. Ioan Mohan,	„ „ „	20
8. Dumitru Axente,	„ „ „	20
9. Lazar Devan,	„ „ „	20
10. George Trifan,	„ „ „	20
11. Stefan Duca,	„ „ „	20
12. Nicolae Roşca,	„ „ „	20
	De tot cor.	260

plus interesele în sumă de 3 cor. 65 fil.

Suma acésta, respective libelul de depuneri a fost predat Esc. Sale pe lângă următórea scrisóre:

„*Inaltpreasfinţite Domnule Archiepiscop şi Metropolit!*

Vĕḑut'am cum în nemijlocita nóstră vecinătate se ridică noul sion: pompósa şi măréţa catedrală. Vĕḑut'am cum mii de credincioşi ţinut'au, ca bucuriei lor — în faţa acestui fapt — sĕ dee espresiune şi prin semne esteriόre, prin contribuiri. Astfel nici noi, personalul technic al Tipografiei archidiecesane — nepretenţioşi mijlocitori ai rĕspândirii culturei, — cari aceeaşi bucurie manifestat'am în adâncul inimilor nóstre, n'am voit sĕ rĕmânem înapoia altora, şi am făcut fie-care câte o contribuire — de sine înţeles — modestă, după cum modeste ne sunt şi puterile.

Alăturata listă de contribuire, cum şi libelul de depuneri al micilor nóstre cuotisaţiuni sĕptĕmânale — depuse succesiv din 23 Novembre 1903 până în 30 Iunie 1904 — arată 260 corόne cu interesele de 3 cor. 65 fileri suma 263 (douĕsute şesezeci şi trei) corόne 65 fileri.

Când venim a oferí respectuos aceste mici contribuiri ale nóstre Inaltpreasfinţiei Vóstre, ne măgulim totodată, că ele vor fi primite cu aceeaşi dragoste, cu care noi le-am făcut pentru măreţul scop.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1904.

Ai Inaltpreasfinţiei Vóstre plecaţi servitori: (urmézâ subscrierile celor înşiraţi mai sus).“

Tot în zilele acestea a mai întrat de la Iordan *Curcubĕtă*, capelan în Budila (tractul Treiscaune) 100 corόne, şi de la Ilie *Ghibu*, cojocariu în Sĕlişte (tractul Sibiiu) 10 corόne.

Din presa sêrbéscă.

— Pĕrerea ziarului „*Zastava*“ asupra anchetei. —

Ziariul sêrbesc „*Zastava*“ publicase în nr. 112 din 20 Maiu sub titlul: „*Prelaţii noştri şi ai Românilor*“ un însemnat articol de fond, referitor la vorbirile ţinute în anchetă asupra noului proiect de lege şcolar. Cum am comunicat în numĕrul trecut, un tinĕr amic al fóiei nóstre a avut bunăvoinţa a ni-l trimite în traducere românéscă. Il dăm deci în întregime după cum urmézâ:

„In jurul mesei verḑi din ministeriul de culte s'au adunat domnii chiămaţi a-şi spune părerile asupra proiectelor de reformă, pe cari le-a adus guvernul în privinţa şcólei şi a instrucţiei. De mult se purta vorbă despre acésta, ear' faptul a apărut mai clar, când în parlamentul magiar a decurs furiósa obstrucţie pentru limba magiară în armată. In mijlocul acestei certe a căḑut ca fulgerul din ceriul senin cunoscuta ordinaţiune militară de la *Chlopy*, a domnitoriului. Kossuth de-odată a făcut schimbare de front, dar' a pretins, ca limba magiară sĕ se întroducă cel puţin în şcóle, şi ministrul-president a promis-o acésta sĕrbătoreşte.

Astăzi se pare că pentru acésta ar fi şi sosit deja timpul. Guvernul ştie ce vrea, şi proiectele sale de reformă întăresc mai mult acésta. Nu se pretinde aici învĕţământ mai bun, ci se caută magiarisare pe tótă linia. Nu se întrébă ce trebue sĕ înveţe băiatul, ci se impune numai, ca fie-care cetăţean, fără deosebire, sĕ înveţe perfect limba statului, limba magiară.

Dar' pentru-ca sĕ se ajungă acésta, trebue sĕ se întroducă în şcólele elementare confesionale limba de instrucţie magiară, candidaţii de învĕţători trebue sĕ depună esamen de cualificaţiune în limba magiară înaintea censorilor statului, ear' controla s'o aibă în tot locul statul. Afară de aceea învĕţămêntul elementar trebue sĕ dureze 6 ani, ear' pedépsa pentru negligarea şcólei sĕ fie urcată şi până la 100 corόne.

Totul e de lipsă, dacă magiarisarea vrea sĕ-şi ajungă scopul.

Şi ca sĕ duci întreg lucrul în deplinire, nu e uşor. Ca sĕ se ajungă acésta ar trebuí sĕ se nimicéscă libertatea instrucţiei, sĕ se ciungăréscă autonomia confesiunilor, ar trebuí sĕ se sugrume spiritul şcólelor confesionale. Ca sĕ se facă acésta, ar trebuí sĕ se vateme litera limpede a legii. Şi acésta cât de frumos a spus-o metropolitul român *Metianu*: creatorii acestei legi anume au adus-o în folosul magiarisării!

Şi totuşi articolul de lege XXXVIII. din 1868 vorbeşte, că învĕţămêntul şcolarilor nu póte sĕ se facă în altă limbă de cât în cea maternă. Legea mai departe permite confesiunilor sĕ-şi ridice şcóle confesionale, ear' articolul de lege XLIII din 1868 zice, că biserica nu-i ertat sĕ fie conturbată în posesiunea şi dispunerea peste şcólele sale.

Precum se vede, lucrul nu e de trecut cu vederea, pentru-că guvernul constituţional a liberalului şi cultului stat magiar s'a pornit sé calce în picióre legea, şi tocmai acel guvern, care a jurat că va păzí şi respecta acea lege, şi care conform constituţiunei e întâiu chemat spre acésta. Şi într'adevĕr, pe lângă altceva, trebue şi curaj, precum în şedinţele acestei anchete câţiva şovinisti au şi spus'o franc felicitând guvernul că a cutezat sĕ muşte în acel mĕr acru, de care multe guverne ungureşti n'au cutezat sĕ se atingă. Aşadar' Tisza merită lauda lor.

Guvernul deci ştie ce vrea şi înţelege tótă gravitatea chestiei. Şi ca sĕ-şi căştige teren a conchemat ancheta acésta. A chemat pe cei mai pacinici ómeni de rang înalt, sĕ vadă ce zic ei la tóte acestea, şi din acésta sĕ deducă cum vor primí naţionalităţile şi confesiunile acest proiect, sĕ se ştie mai departe orienta în scopul sĕu.

Din partea Sêrbilor a fost chemat la anchetă singur episcopul *Luchian Bogdanovici*, ear' dintrĕ Români Metropolitul *Ioan Metianu* şi încă un episcop (înţelege pe Metropolitul gr. cat *Victor Mihalyi*. Nota trad.). Şi când s'a ştiut ce se ferbe, când s'a ştiut că se bate cel din urmă cuiu în sicriul şcólelor confesionale, ear' autonomiei confesiunilor se pregătește încă o puternică lovitură, după care va urma anunțarea morței lor, când s'a știut acésta, nu-i mirare că Sêrbii și-au ațintit ochii asupra episcopului *Luchian*, ear' Românii asupra Metropolitului *Metianu*.

Şi *Metianu* își face șie-și cinste și cu acésta și poporului sĕu. S'a ridicat bărbătește și hotărât pentru apărarea limbei sale, pentru școla sa confesională, pentru biserica și autonomia ei. A arătat, că legea se vatămă și a dovedit că acésta se împotrivește și principiilor elementare ale pedagogiei. E imposibil sĕ constringi un popor, ca sĕ vorbéscă perfect două limbi. Un astfel de popor nu esistă pe lume. Chiemarea școlei e sfântă: cultivarea generală a omenimii, ear' nu aceea, ca cu puterea sĕ înveţe pe cel ce nu e ungur limba unguréscă. Acésta nu se va ajunge și nici nu se póte ajunge, și va fi numai spre dauna culturii și a educațiunei. Copilul va eși din școlă și nu va ști nimica.

Şi cât de frumos a zis, că cu școla se póte numai lumina un popor, dar' niciodată nimicí. S'a ridicat împotriva vătămării autonomiei și a bisericei, și a pretins, ca fie-care confesiune și naționalitate sĕ-și propoveduéscă limba sa, ear' acea putere care ar vrea sĕ constringă biserica, sĕ-și părăséscă limba, singură își dictéză sentința de mórte. — Şi atât ce a spus despre biserică cât și ce a spus despre școlă, nu e numai o simplă resonare, ci admonițiune seriósă în linia primă guvernului, ear' într'a doua șovinismului, ca bine sĕ cumpănéscă aceea ce plănuește; și acésta e declararea luptei deschise și legale a poporului și clerului român împotriva celor ce sunt contrari libertății instrucției, împotriva prigonirii autonomiei și a vătămării de lege.

Nici Victor Mihalyi nu a rĕmas mai pe jos de cât Mețianu. A înfrânt îndreptățirea aserțiunei, că în școlele românești nu s'ar urmărí cu succes învĕțământul limbei magiare, și că forurile competente nu ar supraveghia de ajuns școlele lor. Ii face atenți, să nu calce litera limpede a legii, care permite confesiunilor sĕ-și înfiinţeze școle și sĕ dispună asupra lor, pentru că de la acésta depinde pacea religionară a Ardélului.

Iată, așa s'au purtat chemații representanți ai poporului român. Dar' ce ținută a avut episcopul Luchian? Inima ne dóre, și de rușine fața ni-se roșește. Episcopul Luchian e pentru învĕțământul mai estins al limbei magiare. Ţine de datorința fie-cărei confesiuni, sĕ lucre întra'colo, ca fie-care cetățean sĕ înveţe pe deplin limba statului. Recunóște franc că în diecesa sa sunt 52 școle confesionale sêrbești în cari nu se propune limba magiară deajuns. Dar' el promite, că în timpul cel mai scurt va repara rĕul acesta. Şi unicul lucru ce'l cere e sĕ se permită învĕțământul religiunei în limba liturgică.

Nu-i acésta ceva îngrozitor și rușinos? *Metianu* dovedește, că e imposibil a constringe un popor sĕ vorbéscă două limbi, *Luchian* se alătură pe lângă acésta imposibilitate și o apróbă. *Metianu* se luptă pentru limba maternă în instrucția școlară, *Luchian* pretinde numai pentru religiune limba liturgică. Românul *Victor Mihalyi* dovedește, că în școlele românești se propune în de ajuns limba magiară, *Luchian* afirmă că in 52 școle din diecesa sa limba magiară nu se 'nvață, și sĕrbătorește promite că va repara acest neajuns. Şi *Luchian* o face acésta chiar atunci, când se bate cel din urmă cuiu în sicriul școlelor confesionale și când se anunță mórtea apropiată a autonomiei confesiunilor. Nici un cuvênt nu află *Luchian* pentru apărarea limbei sale materne a școlelor sale confesionale și a autonomiei bisericei sale, ci pretinde a se susţiné limba liturgică numai pentru religiune, când în anchetă rĕsună glasurile, că aceste școle trebue închise, că în ele agitatorii naționali ațîță, că acolo se nutrește dușmănia în contra magiarismului și a statului, că limba liturgică nu e poporală, sêrbéscă sau românéscă, ci slavă sau latină, și când numai un glas se aude, că bunurile naționale și bisericești, prin cari se susțin școlele confesionale naționale, trebuesc confiscate, — el în acest critic moment recunóște că limba magiară nu se învață de ajuns, și promite că va repara neajunsul acesta!

Poporul sêrbesc tocmai în ora 12 a școlelor și autonomiei sale, stă îngrozit înaintea acestui fenomen și se întrébă: intr'adevĕr a vorbit-o asta episcopul sĕu sêrbesc!? Nu, Nu! Luchian a trebuit că în acel moment a uitat cine e el, a trebuit sĕ se gândéscă, că pe el în anchetă îl numesc magnat magiar, șovinist din Ungaria, și așa s'a și purtat.

Şi cu cât a fost mai ușóră posiția lui Luchian de cât a lui Metianu? Mețianu întâiu a provocat asupra sa furtuna șovinistilor, el a și susţinut-o cu bărbăție. Luchian ar fi trebuit numai sĕ pășéscă pe urmele sale. Dar' el n'a voit, mai bucuros a preferit aprobarea șovinistilor în anchetă, de cât mulțămita și recunoștința poporului sĕu.

Românii Ungariei sunt îndestuliți și superbi cu Metianu, dar' Sêrbii din Ungaria cu Luchian?! Ori poporul sêrbesc încă tot mai are sĕ înghiţe picături amare din păharul cu otravă, care 'l pun la gură cu puterea tocmai unii dintrĕ prelații, archiereii sei!

Serbarea de la Putna.

Pentru serbarea aniversării morții marelui domn al Moldovei, Stefan cel Mare, a fost stabilit următoriul program:

Vineri, în 2/15 Iulie 1904 se va oficia în biserica mănăstirei Privigherea.

Sâmbătă, în 3/16 Iulie 1904 diminéța: 1. Rugăciunile dimineții. 2. Liturgia, oficiată de I. P. S. Sa Archiepiscopul și Metropolitul Dr. Vladimir de Repta cu mare asistență. Cântările liturgice vor fi cântate de corul societății filarmonice „Armonia“. 3. Predică. 4. Parastas, oficiat de I. P. S. Sa Metropolitul cu numerósă asistență. Cântările vor fi cântate de corul societăți „Academia ortodoxă“. 5. Depunerea corónelor închinate memoriei Voevodului Stefan cel Mare, din partea diferitelor corporațiuni, societăți etc.

La orele 12 amiazăzi. Discursul dlui profesor universitar Dr. Dimitrie Onciul.

La orele 2 după amiazi. Dejun.

La orele 4 după amiazi. *a*) In grădina mănăstirii: 1. Imn, cântat de corurile societăților „Armonia“ și „Academia ortodoxă“. 2. Bineventarea publicului. 3. Discursurile representanților studențești, cari sunt a se anunța până în 29 Iunie (12 Iulie) 1904 la secretariul comitetului festiv dl Dr. Stefan Saghin, profesor universitar, Cernăuț, strada Balș nr. 15. 4. Imn, cântat de corurile societăților „Armonia“ și „Academia ortodoxă“. *b*) Pe deal: Discurs istoric pentru popor.

NOUTĂŢI

***Din causa** sfintei sĕrbători* „Petru și Pavel“ *numĕrul proxim al fóiei nóstre apare Vineri după amiazi.*

O pensionare. La cerere proprie părintele *Ioan Mihu*, fost paroch în Cacova (tractul Sebeș) și in urmă *espeditor consistorial* timp de peste douezeci de ani, cu ziua de 1 Iulie st. n. a fost trecut la pensie, computându-i se la statorirea sumei de pensiune și o parte din serviciul prestat ca paroch în Cacova. Totodată, Ven. Consistoriu prin resoluțiunea Nr. 3053 Epitr. esprimă părintelui Mihu recunoștință pentru serviciile bune prestate bisericei „reservându-și a reflecta și pe viitoriu la asemenea servicii în cas de lipsă“. Părintele Mihu s'a retras însĕ numai de la munca grea de birou, căci ca preot continuă încă și acum a serví bisericei, în calitate de administrator al parochiei Turnișor (tractul Sibiiu).

*

Dr. Sextil Pușcariu a ținut Sâmbătă conferența inaugurală de habilitare ca docent la universitatea din Viena. Domnul *Dr. Sextil Pușcariu* a tratat tema *„O privire generală asupra literaturei române“*, care a fost ascultată cu viu interes.

*

Comunitatea de avere din Caransebeș ține adunare generală estraordinară Sâmbătă în 3/16 Iulie, în scopul alegerii unui nou president, în locul decedatului *Ilie Curescu*.

*

Advocat nou. In zilele trecute a făcut cu bun succes censura de advocat in M. Oșorheiu dl Dr. *Eugen Piso*.

*

Rugare. Domnii acționari ai casei de economii societate pe acțiuni „Turnu-roșu“ sunt rugeți a solví rata IV. (20%) din valórea nominală de acției, a cărei termin de solvire a espirat în 1 Iulie n. c. Boița, în 6 Iulie 1904. *Direcțiunea.*

*

Alegeri de preoți. Duminecă în 3 Iulie n. s'a făcut alegere de preot în comuna Tămașe, protopresbiteratul Unguraș. A fost ales absolventul de teologie, *Simion Nossa.*

— In 13/26 Iunie a fost alegere de preot în comuna Plopiș, tractul Cetatea-de-pétră. A fost ales absolventul de teologie, *Alexandru Ciocaș*, din Cărbunari.

*

Foc în Bedeleu. Ni-se scrie că Duminecă, în 3 Iulie n. pe la 3 ore d. a. s'au aprins paiele unui om din comuna Bedeleu, din negrija unui copil, care s'a jucat cu chibrite în apropierea lor (ba din negrija părinților, cari lasă chibritele pe mâna copiilor! Red.) și fiind vênt mare, într'o oră au fost cuprinse de flacări 30 de case, cu tóte aparținențele lor, și au ars cu desĕvêrșire. Treizeci de familii au rĕmas pe stradă. Pagubele se urcă la suma de 16,000 cor.

*

O miiă coróne spese, pentru pretensiune de una coróna. Doi compositori austriaci, de a — șésa mână, au compus un cântecel comic despre „sprițer“ (vin cu sifon). O șansonetă angajată la un orfeu din Budapesta câuta cântecelul acesta în fiecare séră, fără ca proprietariul orfeului sĕ fi cumpĕrat de la autori dreptul de a cânta cântecul. Autorii au făcut proces proprietariului, care a fost judecat sĕ plătéscă autorilor taxa de *o corónă* pentru dreptul de a lua în program cântecul. L'a judecat însĕ și la purtarea speselor de proces în sumă de *1000 coróne.*

*

Tot mai provocător! In locul lui Bobricov, ucis din causa prigonirilor crudele a patrioților finlandezi, țarul a numit guvernator al Finlandei pe *Ioan Obolenschi Mihailov*, cel mai crudel și mai violent dintrĕ toți funcționarii administrativi ai Rusiei, poreclit de popor Obelenschi *Tamerlan*, după numele chanului tătăresc de pe timpul invasiunii Tătarilor, despre ale cărui crudelități a rĕmas pomină din neam în neam.

*

Ucis de fulger. Eri (Duminecă) séra întrĕ orele 6—7, pe timp de tempestate uriașă un fulger a lovit în soția și o copilă a lui Nicolae *Filea* din Porumbacul-vechiu, cari ședeau la foc pe vatra cuptorului. Ambele au murit subit.

*

Păzitori buni. Cioclul (gropariul) cimiteriului din Maiberg (Germania) zilele trecute a fost arestat împreună cu doi fii ai sei, dovedit fiind că nóptea desgropau mormintele próspete și scoteau cosciugele, pe cari le vindeau apoi. Poliția a aflat la Bachman (gropariul) un întreg magazin de cosciuge, ear' în cimiteriu o mulțime de morminte în cari morții nu aveau cosciug, ci erau acoperiți simplu cu pământ.

*

Domnul sergent! „Debreczeni Független Ujság“ raporteză că sergentul de gendarmi din Püspökladány, pe nume Német Pál, în urma unui schimb de vorbe cu Zamodics János, proprietariu de țiglărie în Püspökladány, a bătut cumplit pe Zamodisc și l'a ținut apoi închis douĕzeci și patru de ceasuri. Nemulțămit cu atâta, voinicosul sergent l'a escortat apoi la procuratura din Dobrițin, pe motiv de „violență contra autorității“. Procurorul însé, după ascultarea fasiunilor nu numai a pus imediat în libertate pe Zamodics, ci *l'a îndemnat* sĕ iee de la medicul oficial visum repert despre ultragiile îndurate și sĕ facă contra sergentului arĕtare criminală. — Om drept, procurorul din Dobrițin!

*

Educație modernă! In comuna Zviska (în Gorița) baiatul de zece ani Antonio Comar se juca în curtea părinților sei cu băiețelul de trei ani Francesco Carsoglio, care voind sĕ aibă de la cel mai mare o jucărie, plângea amar. Părinții lui Antonio audind plânsul au eșit în curte și i-au demandat sĕ dee mititelului jucăria. Antonio i-a dat'o, dar' după ce au întrat părinții în casă s'a repedit asupra mititelului și l'a sugrumat.

*

Bătaia lui Dumnezeu. Economul G. Dobrușici din Fürjes s'a dus Joi în săptĕmâna trecută, sĕ-și adune fênul din câmp, dar' acolo a dat peste alți doi inși, cari adunau deja fênul și 'l încărcau pe căruță. Luați la rĕspundere, hoții s'au pus pe el cu bătaie, așa că Dobrușici a fost silit sĕ-și caute scăpare prin fugă, ear' cei doi au încărcat fênul și au plecat. Dobrușici, care se ascunsese într'un șanț, a alergat apoi după căruță și a dat foc fênului. Ajutat de curentul făcut prin fuga cailor, fênul a luat flacări. Unul din ei a sărit jos, dar' și-a rupt piciorul; cel care mâna caii a observat primejdia numai după ce și hainele de pe el luaseră foc. Chinuit de arsuri a cădut întrĕ cai și călcat de copitele cailor și de rótele căruței a murit. Caii au alergat apoi cu trăsura în Iesenova, unde sătenii au stîns focul. S'a constatat apoi, că hoții au fost Milan și Petru Davidovici din Iesenova.

*

Petrecere în Borgo-Rus. Elevele și elevii școlei conf. gr or. din Borgo-Rus vor da o representațiune teatrală în favorul copiilor sĕraci, la 12 Iulie st. n. a. c. în școla confesională gr. or. din Borgo-Rus. Prețul de întrare 60 fil., în familie 50 fil., de persónă. Inceputul la 8 ore séra. După producțiune, urméză dans.

*

Petrecere în Buciumi. Tinerimea de sub Póla-Meseșului și jur arangiază petrecere de vară, la 12 Iulie (st. n.) 1904, sĕrbătórea S. Apost. Petru și Pavel, în comuna Buciumi (Vármező), sub scut sigur. Venitul e destinat spre scop filantropic. Inceputul la 7½ ore séra.

*

Naufragiu mare. Un vapor norvegian, care plecase spre America cu vr'o 800 de emigrați, în 28 Iunie a suferit naufragiu și s'a cufundat. Şepte sute de ómeni și-au aflat mórtea în valuri.

*

Nenorocire. Câțiva lucrători angajați la seceriș pe hotarul comunei Szajól (în Ungaria) Sâmbătă séra au plecat a casă, avênd sĕ trécă rîul Tisza cu luntre. In timp ce treceau rîul a isbucnit un viscol, care a rĕsturnat luntrea. Patru fete, o femeie măritată și un bărbat s'au înecat, ear' ceialalți au scăpat de mórte înotând la mal.

„Asociațiunea.“

Convocare.

Domnii membri ai „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ și toți iubitorii de cultura poporului român sunt prin acésta invitați a participa la adunarea generală a despărțĕmêntului Murĕș-Oșorheiu“, ce se va ține la 11/24 Iulie 1904 la 3 ore după amiazi în *Riciul-de câmpie*, cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării prin president.
2. Raportul secretariului despre activitatea despărțĕmêntului de la ultima adunare generală.
3. Raportul cassariului.
4. Raportul bibliotecariului.
5. Alegerea a două comisiuni:

   a) pentru censurarea rapórtelor de sub nrul 2, 3 și 4.

   b) pentru incassarea taxelor de la membrii vechi și pentru inscrierea de membri noi.
6. Rapórtele comisiunilor de sub *a*) și *b*).
7. Cetirea eventualelor disertațiuni.
8. Statorirea budgetului.
9. Alegerea a doi delegați pentru adunaraa generală a *„Asociațiunii“*.
10. Inchiderea adunării generale.

Din ședința comitetului despărțĕmêntului XXIV.

Murĕș-Oșorheiu, 10/23 Iunie 1904.

Stefan Russu
secretariu.

Dr. Enea Draia
director.

Din public.*)

Mulțămită publică.

In firul colectei întreprinse pentru edificarea școlei din Boroșneul-mic, tractul Treiscaune, au binevoit a mai contribuí următorii binefăcĕtori:

Dl Benke Béla, 5 cor., I. Bodean din Satulung a mai colectat cu lista nr. 108 de la următorii binevoitori locuitori în Satulung: Ioan Bodean 5 cor., Radu R. Carpin 2 cor., Ioan Ir. Bodean, Ioan I. Tăraș, Ioan I. Jinga, Vasilie Fărcaș, învĕțătoriu, N. N., Ioan R. Blegu, toți câte 1 cor., Radu Radu Tocitu 2 cor., Ioan Medianu, George T. Median, câte 1 cor., Ioan G. Aldea 5 cor., Radu G. Aldea 2 cor., George I. Gavêt, Vasilie Bărbat, învĕțătoriu, câte 1 cor., G. Ghimbășan 2 cor., Ioan R. Butu, Ioan Jalea, Maria I. Țiței, Nicolae Țuțuian, câte 1 cor., Alexe Verzea, paroch, 2 cor., Ioan Palțânea 5 cor., Radu Cheșca 2 cor., Vasilie I. Taraș, Radu R. Barb, Ioan Aldea, Ioan Popa, Moise Lungu și Alexe Median, câte 1 cor., suma totală 52 cor.

Priméscă marinimoșii donatori cele mai adânci ale nóstre mulțămite, și bunul Dzeu sĕ le rĕsplătéscă însutit și înmiit.

Boroșneul-mic, în 21 Iunie 1904.

Epitropia parochială:

Ioan Marin
paroch.
Nicolae Stancu
învĕțătoriu.

George Gabor
Nicolae L. Anghel
epitropi.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

Cărţi şi reviste.

„Programa institutului pedagogic-teologic al archidiecesei ortodoxe române transilvane“ din Sibiiu pe anul şcolar 1903—1904, publicată de directorul seminarial Dr. Eusebiu R. Roşca. Cuprinde: „Predica în biserică, importanţa şi necesitatea ei“, de Vasilie Stan, datele statistice şcolare obicinuite, raportul societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“ pe anul şcolar 1903—1904; Normativ pentru administrarea fondului corpului profesoral „Andreian“ pentru ajutorarea profesorilor la tipărirea vre-unui manual şcolar, ori vre-unui alt op de interes literar şi ştientific, şi „estras din dispoziţiunile cuprinse în regulamentul seminarial şi în Normativul pen-disciplina în seminariu. Din datele statistice estragem următórele: „Statul personal“ (corpul profesoral) a constat din 3 profesori ordinari definitivi (întrĕ cari şi directorul), 3 profesori ordinari provisori, 1 profesor estraordinar definitiv (de cântări bisericeşti şi tipic) şi totodată spiritnal, 1 profesoriu estraordinar provisor (de musica vocală şi instrumentală), 1 medic (a propus şi Higiena) şi 1 econom (a propus şi „Archeologia biblică). *Nu sunt indicaţi anii de serviciu.* Elevi au fost inscrişi: în *secţiunea teologică* 48 pe cursul I. (unul a întrerupt în decursal anului), 44 pe cursul II. (unul a întrerupt), 44 pe cursul III. (unul a întrerupt); în *secţiunea pedagogică* 42 pe cursul I. (unul a fost eliminat, unul a întrerupt, unul a murit: Nicon Săcălean din Peatra-de-Câmpie), 45 pe cursul II. (unul a întrerupt, doi au murit: Stefan Brie din Dol şi Stan Mănăilă din Zerneşti), 48 pe cursul III. (unul a murit: Vasilie Hărĕguş din Meteş). După protopresbiterate au fost: din protopresbiteratul *Abrud* 3 în secţiunea teologică, 1 în cea pedagogică; *Agnita* 3 teol., 5 ped.; *Alba-Iulia*, 7 teol., 4 ped.; *Avrig* 6 teol, 3 ped.; *Bistriţa* 1 teol., 1 ped.; *Bran* 7 teol., 5 ped.; *Braşov* 8 teol., 6 ped.; *Câmpeni* 2, teol., 5 ped.; *Cetatea-de-pétră* 2 teol., 4 ped.; *Cluj* 1 teol., 3 ped.; *Cohalm* 4 teol., 3 ped.; *Dej* 6 teol., 1 ped.; *Deva* 1 teol., 2 ped.; *Dobra* 1 teol., 1 ped.; *Făgăraş* 9 teol., 16 ped.; *Haţeg* 4 teol., 2 ped.; *Hunedóra* 3 la teologie; *Ilia* 1 teol., 2 ped.; *Lupşa* 3 teol., 2 ped.; *Mediaş* 5 teol., 5 ped.; *Mercurea* 2 teol., 3 ped.; *Murĕş-Oşorheiu* 1 teol., 1 ped.; *Orăştie* 7 teol., 12 ped.; *Reghin* 5 la teologie; *Sebeş* 2 teol., 5 ped.; *Selişte* 5 teol., 10 ped.; *Sibiiu* 8 teol., 6 ped., *Sighişóra* 3 teol., 4 ped.; *Solnoc* 3 teol., 1 ped.; *Têrnava* 2 la teologie; *Treiscaune* 4 teol., 2 ped.; *Turda* 1 teol., 1 ped.; *Unguraş* 5 teol., 3 ped.; *Zarand* 8 la teologie, 9 la pedagogie. După posiţia socială a părinţilor au fost: fii de *preoţi* 51 la teologie, 19 la pedagogie; fii de *învĕţători* 8 la teologie, 18 la pedagogie; fii de *notari cercuali* 6 la teologie, 5 la pedagogie; fii de *funcţionari* 2 la teologie, 4 la pedagogie; fii de *meseriaşi* 3 la teologie, 2 la pedagogie; fii de *comercianţi* 5 la teologie, 3 la pedagogie; fii de *economi* 57 la teologie, 77 la pedagogie. *Stipendiaţi* au fost: în secţiunea teologică 24 cu câte 100 coróne, 1 cu 80 coróne şi 1 cu 60 coróne; în secţiunea pedagogică 36 cu câte 100 coróne şi 1 cu 80 coróne. Despre *progresul în studii* (clasificările) „programa“ nu spune nimic, nici despre *manualele* diferitelor studii propuse.

Nr. 266 1904. [176] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de al doilea **paroh** în comuna bisericéscă **Topliţa-română** cu raionul cuturilor: „Ciobotani, Zencani şi Valea-de-jos“ pe basa conclusului comitetului parohial nr. XII 1904, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă emolumentele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Petenţii cari au sĕ dovedéscă, că posed cualificaţiune completă pentru clasa I, au sĕ aştérnă suplicele concursuali, instruite conform §-ului 15 litera *a*) din Regulamentul pentru parohii în terminul deschis, oficiului proto presbiteral subscris p. u. Szász Régen.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Reghinul-săsesc 19 Maiu 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial:

Galaction Şagău
protopresbiter.

„ALBINA“ institut de credit şi de economii
în Sibiiu.

Publicaţiune.

In sensul art. de lege XXXVI din anul 1876 § 29.

1. Suma scrisurilor fonc. puse în circulaţiune cu ziua de 30 Iunie 1904 face . . . . K 5.265.000·—

2. Pretensiunile institutului de împrumuturi hipotecare, cari servesc de acoperirea acestor scrisuri fonciare sunt de . . . „ 5.351.879·71

3. Valoarea hipotecelor luate de basă la susnumitele împrumuturi hipotecare este de . . . „ 21.160.239·52

4. In sensul §. 97 din statute „fondul special“ pentru asigurarea scrisurilor fonciare e de . . . „ 500.000·—

acesta e indus în cont separat şi plasat în următórele efecte publice:

Nom.	K	1,000,	Sorţi de stat din 1854 cu 3 2%,
„	„	7,400,	Sorţi de stat din 1860 cu 4%,
„	„	5 400,	Obligaţiuni cu premii ale băncii ung. hipot. cu 4%,
„	„	4,200,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Tisei cu 4%,
„	„	2,600,	Sorţi de ale împrumut. pt. regul. Dunărei din 1870 cu 5%,
„	„	6,000,	Obligaţ. cu premii de ale institut. austr. priv. de credit. fonc. cu 3%,
„	„	200,000,	Scrisuri fonciare Ungar. Landes-Central-Sparcassa cu $4^{1}/_{2}$%,
„	„	86,000,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Commercial-Bank cu $4^{1}/_{2}$%,
„	„	100,000,	Obligaţ. comunale Pester ungar. Commercial-Bank cu 4%,
„	„	77,600,	Scrisuri fonciare Pester ungar. Commercial-Bank cu 4%,
„	„	14,000,	Rentă comună Maiu cu 4%,
„	„	4,000,	Acţiuni de ale reuniun. gener. de credit fonciar pt. proprietarii mici din Ungaria cu 5%.

Sibiiu, 10 Iulie 1904.

Direcţiunea.

Nr. 564 1904 [177] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Turda, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă următórele emolumente:

1. **Agârbiciu**, salariu 600 cor., solvibil în rate lunare anticipative, cuartir în edificiul şcólei, grădină şi lemne de foc.

2. **Banabic**, salariu 600 cor., cuartir în natură, grădină şi lemnele necesare de încăldit.

3. **Botez**, salariu 600 cor., şi anume 400 cor. parte din repartiţie, parte din folosirea alor 25 jugĕre pămênt, şi din stole, ear' restul de 200 cor. din ajutoriu votat din fondul şcolar eparhial, cuartir, grădină şi lemne de foc. Postul este împreunat cu cantoratul.

4. **Cristiş**, salariu 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Găbud**, salariu 600 cor., relut pentru cuartir şi lemne.

6. **Hĕraştĕş**, salariu 600 cor., din repartiţie şi cassa bisericei, cuartir, grădină şi lemne de foc.

7. **Hidiş**, salariu 600 cor., relut de cuartir, competinţă pentru grădină şi lemne de foc.

8. **Muerĕu**, salariu 600 cor., grădină, cuartir şi lemne de foc. Alesul va provedé şi cantoratul.

9. **Sopor**, salariu 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc. Fiitoriul învĕţătoriu va fi şi cantor.

Cuincuenalele la tóte posturile se vor socoti de la ziua întrării în post.

Reflectanţii vor avé sĕ ţină strană în Dumineci şi sĕrbători şi sunt invitaţi a se presenta în comuna respectivă spre a-şi arăta desteritatea în cele rituale.

Cererile instruite în regulă sĕ se aştérnă în terminul prefipt subsemnatului oficiu de la care se pot lua şi informaţiuni mai speciale.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Turda, 20 Iunie 1904.

Jovian Murĕşian
protopresbiter.

Nr. 631. [178] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Guşteriţa** din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu se publică concurs nou conform resoluţiunei venerabilului consistoriu arhid. dto 22 Iunie a. c. nr. 6165 bis. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibă şi cualificaţiunea de opt clase gimnasiale, şi astfel instruite suplicele conform normelor din vigóre, sĕ le aştérnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta înainte de ziua alegerii în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Sibiiu în conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 466 1904. [171] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului al II-lea de **învĕţătoriu** la şcóla română gr. or. din **Zlatna**, protopresbiteratul Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 cor. şi venitele cantorului I., cel puţin 200 coróne.

Se recere de la concurent sĕ aibă IV clase gimnasiale şi esamenul de cualificaţiune cel puţin cu bine, apoi sĕ fie cântăreţi buni avênd sĕ ocupe locul de cantor prim, în care cas e obligat în Dumineci şi sĕrbători sĕ cânte la strana primă şi sĕ pótă forma cor cu băeţii de şcólă şi adulţii.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post îşi vor subşterne, petiţiunile instruite conform normelor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi se vor presenta înainte de alegere în comună, pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Abrud, în conţelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 21 Iunie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 981 1904 [175] 1—3

Concurs.

Pentru **întregirea posturilor** vacante **învĕţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Agnita, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Agnita**, cu salariu de 600 cor., din alodiul comunal 150 cor., şi 450 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

2. **Bârghiş**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

3. **Bendorf**, cu salariu de 600 coróne, din alodiul comunal 200 cor., de la regim 320 cor. şi 80 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi o sórte de lemne din pădurea comunală.

4 **Ighişdorful-român**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

5. **Nocrichiu**, cu salariu de 600 cor., 120 cor. de la regim, 480 cor. repartiţie pe popor, cuartir, grădină şi lemne de foc.

6. **Prostea**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

7. **Ruja**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

8. **Şomărtin**, cu salariu de 600 cor., 410 cor. de la regim şi 190 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

9. **Şulumberg**, cu salariu de 600 cor. din fondul şcolar şi din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

10. **Verd**, cu salariu de 600 cor., din alodiul comunal 140 cor., din fondul bisericei 160 cor, din repartiţie pe popor 300 cor., cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere a se presenta poporului în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în tipic şi cântări, în comunele Ighişdorful-român, Nocrichiu şi Prostea, concurenţii au a presta în Dumineci şi sĕrbători şi serviciul cantoral în biserică.

Bendorf, în 23 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 216 1904 [172] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕţători** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Murĕş-Oşorheiu, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegrafului Român“.

1. **Erdösângeorgiu** şi **Veţa**, cu salariu anual de câte 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină.

2. **Medeşfalĕu**, post împreunat cu cantoratul cu salariu de 600 cor.: 300 cor. din cassa bisericei, 200 cor. de la popor şi venitele cantorale computate în 100 cor., cuartir în edificiul şcolar şi grădină.

3. **Nasna**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie, grădină şi relut de cuartir 20 cor.

4. **Petea de câmpie**, un post împreunat cu cantoratul, cu salariu de 360 coróne, dintrĕ cari 172 cor. din lada bisericei şi 188 cor. din repartiţie, şi usufructul la 12 jug. computate în 240 cor., cuartir în edificiul şcolar şi grădină.

Ca cantor va beneficia învĕţătoriul pe lângă venitele de mai sus şi de venitele stolare îndatinate. Intrĕ candidaţi vor fi primiţi numai coucurenţii, cari au absolvat în vre-un institut pedagogic confesional gr. or.

Cuincuenalele se computâ de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi sunt îndatoraţi a conduce în tóte Duminecile şi sĕrbătorile cântările liturgice cu elevii şi a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul, ear' suplicele de concurs instruite conform normelor din vigóre a le aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi cari pe lângă plata de concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale după anii serviţi în alte comune, au sĕ-şi espună acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Nasna, 16/29 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Murĕş-Oşorheiu, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Russu
adm. prot.

Nr. 516 1904. [174] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Orĕştie, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Balşa**, un post, salariu 600 cor. din repartiţiune, cuartir în natură şi lemne de foc.

2. **Homorod Suseni**, şcólă comună cu Homorod-joseni, salariu 600 coróne, cuartir şi lemne de foc.

3. **Mermezeu**, salariu 600 cor., cuartir în edificiul şcólei şi 4 m lemne de foc aduse la şcólă.

4. **Mada**, salariu 600 cor., cuartir liber şi lemne de foc.

5. **Renghet**, salariu 600 cor. din cari 400 cor. din repartiţie ear' 200 din interesele împrumutului de stat, lemnele de lipsă la încăldirea şcólei de la comuna politică şi cuartir liber.

6. **Pischinţi**, salariu 440 cor. în bani, un agru de $2^{1}/_{2}$ jug. de prima clasă preţuit cu 120 cor. arêndă anuală, 4 jug. de păşune pentru 10 vite mari sau 50 de oi, calculată în 36 cor., o parte de pădure socotită în 4 cor. Total 600 cor. Pentru conferenţă 10 cor. 2 stêngini de lemne pentru încăldîtul şcólei şi a odăii învĕţătoriului şi cuartir liber în o odaie.

7. **Poiana**, salariu 600 cor. din repartiţie de la popor, 26 coróne pentru conferenţă şi scripturistică, cuartir liber în edificiul şcólei, grădină de legumi, lemnele necesare de foc şi dacă respectivul va fi în stare de a forma în decursul anului dintrĕ elevii şcólei sau tinerimea adultă un cor de cel puţin 2 voci, va primí un onorariu de 50 cor.

Recurenţii, cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale, după anii serviţi în alte comune, au sĕ-şi espună acelea pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Invĕţătorii aleşi sunt obligaţi a instrua elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor, vor fi preferiţi.

Reflectanţii la vre unul din aceste posturi au a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în comuna respectivă spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Concursele instruite prescriselor din vigóre au a se aşterne în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Orăştie, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Orĕştie, 21 Iunie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian. Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 3049 Ep. [170] 2—3

Publicaţiune oficială.

Pentru trebuinţele seminariului arhidiecesan în anul şcolar 1904/5 în ce priveşte încăldîtul **se cere liferarea de una suta (100) stângini de lemne,** spre care scop se publică concurs cu termin până în **1 August nou** a. c.

Lemnele sĕ fie de fag, neplutite, din faţa sórelui de prima calitate, şi în decursul lunei August şi Septembre nou a. c. sĕ fie aşezate în seminariu.

Ofertele au sĕ fie înaintate în terminul indicat la consistoriul arhidiecesan şi oferenţii sĕ aducă în seminariu un stângin de lemne de probă.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1904.

Consistoriul arhidiecesan.

---

[138] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea postului de **învĕţătoriu** în clasa I. la şcóla română gr. or. din **Cristian,** protopresbiteratul Sibiiu, se escrie concurs cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual 600 cor. din cari 420 cor. din cassa bisericei în rate lunare anticipative, 180 cor. din repartiţie în rate trilunare, 100 cor. bani pentru cuartir şi 4 orgii lemne pentru încăldit.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au sĕ-şi aştérnă cererile de concurs instruite în sensul legilor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

De la concurenţi se cere încă a ţiné în tóte Duminecile şi în sĕrbători o strană cu cântările în biserică, şi vor avé a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică, mai nainte de ziua alegerii, spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cristian, 30 Maiu 1904.

Comitetul parohial:

Ioan Vălianu
president.

Nr. 584.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu a vĕdut şi consimte cu conclusul comitetului parohial.

Sibiiu, 10 Iunie 1904.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 266 1904. [153] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învĕţătoreşti** din comunele **Urisiul superior, Idicel sat şi pădure, Maerău, Filea, Poleţi, M. Cueşdiu, Dumbrava, Sacal** şi **Lueriu,** apoi pentru al doilea post de învĕţătoriu în **Topliţa-română,** cutul „Valea-de sus“, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în fóia „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt: câte 600 cor., cuartir şi lemnele de foc.

Suplicele concursuale instruite conform legilor în vigóre sunt a se aşterne oficiului protopresbiteral, p. u. Szász Régen, de la care se pot trage şi informaţii detaiate.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Reghin, 8 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale.

Galaction Şagău
protopresbiter.

Nr. 633. [161] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Mercurei, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Dobârca,** cu salariu de 600 cor., din repartiţie pe popor şi din alodiul comunal, cuartir şi lemne de foc

2. **Cinadie,** cu salariu de 400 coróne, din repartiţie şi $7^1/_2$ jug. de pământ şi cuartir şi lemne.

3. **Tĕu,** cu salariu de 600 coróne, din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

Cei ce vor reflecta la posturile acestea sunt datori sĕ cânte Dumineca şi sĕrbători cu copíii la sfânta liturgie.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere a se presenta poporului în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Mercurea, 14 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral Mercurea:

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 345 1904 [165] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea postului învĕţătoresc** vacant din comuna bisericéscă **Ilia-murĕşana,** protopresbiteratul Ilia, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual de 600 cor., solvit din „fondul de bucate al parohiei gr. or. române din Ilia“ în rate lunare anticipative.

2. $^1/_2$ din venitele cantorale, cari fac la an vre-o 60 coróne.

3. Cuartir în natură.

Cel ce va fi ales ca învĕţătoriu fiind totodată şi cantor este deobligat a şi împliní funcţiunile de cantor când nu este ocupat cu prelegerile în şcólă.

Respectivii concurenţi sĕ declare în petiţiunile lor de concurs că anii de serviciu de la altă şcólă nu pretind a li-se computa la dreptul de cuincuenal.

Concurenţii au sĕ şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi a se presenta înainte de alegere în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Ilia, la 10 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 441 1904. [160] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a treia **Hurez,** protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preav. Consistoriu arhidiecesan din 16 Martie 1904 nr. 3190 B. se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la sânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 12 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial — Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Ioan Cândea
protop., ca adm. protopr.

Nr. 598 1904. [154] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învĕţatori** la şcólele din comunele de mai jos din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. **Cornăţel,** salariu anual 600 coróne din cassa alodială, cuartir în natură şi lemnele trebuincióse pentru încăldit.

2. **Guşteriţa,** salariu 600 cor. din cari 470 din repartiţie de la popor, 30 cor. din pămênturi, 100 din alodiul comunal, $^1/_2$ din venitul grădinei de pomărit, cuartir în natură şi lemnele trebuincióse de foc.

3. **Ocna-inferióra,** salariu 600 coróne din cassa bisericei, relut de cuartir 40 cor. şi lemnele de foc.

4. **Ruşi,** 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, ear' 300 cor. de la popor, cuartir şi lemne pentru foc.

5. **Slimnic,** al II-lea post, salariu 600 cor. din repartiţie de la popor, cuartir în edificiul şcólei şi 2 stângini de lemne.

6. **Mohu,** al doilea post cu 600 cor. din cassa bisericei — de la alodiul comunal, — relut de cuartir 40 cor., 2 stângini de lemne şi folosinţa grădinei şcolare de jumĕtate.

7. **Vurpăr,** 600 cor., din cari 400 cor. de la popor din repartiţie, ear' 200 cor. din cassa bisericei, cuartir în edificiul şcólei, 5 stângini de lemne şi $^1/_4$ jugĕr grădină.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi vor avé a se presenta în comună în vr'o Duminecă sau sĕrbătóre înainte de alegere, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, avênd a conduce cântările cu elevii în biserică şi a ţiné şi o strană.

Cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre, se vor aşterne la subsemnatul oficiu protopresb., în terminul deschis.

Cuincuenalele se vor computa numai după 5 ani de serviciu în comuna respectivă.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Sibiiu, 12 Iunie 1904.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 297 1904. [169] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Acmariu,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

2. **Bucerdea-vinósă,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

3. **Cetea,** 2 posturi, cu salariu de câte 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.

4. **Măgina,** cu salariu de 600 cor., solvit anticipative, pentru fie care lună, din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc.

5. **Mihalţiu,** postul al doilea de învĕţătoriu, cu salariu de 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.

6. **Ciugudiu,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

7. **Tĕuţiu,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

8. **Rimeţ sat,** cu salariu de 600 cor. din cari 200 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.

9. **Brădeşti,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite conform normelor la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, avênd de a se presenta mai dinainte în comuna, spre a face cunoştinţă cu poporul şi a şi arăta desteritatea în cântări, fiind după instituire îndatoraţi de a conduce pe copíi în Dumineci şi sĕrbători la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Alba-Iulia, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Alba-Iulia, 16 Iunie 1904.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 324 1904. [167] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei Mihăeşti** cu filia **Făgeţĕl,** protopresbiteratul Dobra, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt cele fasionate la cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii vor avé sĕ-şi aştérnă petiţiunile în terminul deschis, instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta înaintea alegĕtorilor în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Dobra, 16 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dobra, în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopresbiter.

Nr. 434 1904. [155] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Abrudsat,** douĕ posturi, cu salariu de câte 600 coróne, solvibile în rate lunare anticipative, cuartir şi lemne de foc.

2. **Bucium-Cerbu,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

3. **Bucium-Isbita,** salariu 600 cor. din repartitie, cuartir şi lemne de foc.

4. **Carpiniş,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

5. **Ciurulésa,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

6. **Roşia** cu **Corna,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

7. **Pĕtrângeni** cu **Valea Bulzului,** salariu 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

8. **Galaţi,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

9. **Trĕmpoele,** salariu 600 cor. şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ şi subştérnă cererile instruite conform normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi sĕ se presenteze înainte de alegere poporului spre a-şi arăta desteritatea în cântări, apoi vor nota în petiţiunile lor dacă după anii serviţi în alte comune pretind cuincuenalii, pentru ca comunele sĕ se pótă orienta la alegere.

In fine se face cunoscut că la posturile din Abrudsat, vor fi preferiţi acei învĕţători, cari sunt capabili a instrua şi conduce coruri vocale, pentru cari servicii vor fi special remuneraţi.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Abrud, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Abrud, 11 Iunie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 348 1904. [156] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕţători** de la şcólele confesionale gr. or. române din mai jos însemnatele comune în protopresbiteratul gr. or. Avrig, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Arpaşul-inferior,** al doilea post de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 coróne, cuartir şi lemne de foc.

2. **Drăguş,** al doilea post de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

3. **Sebeşul-superior,** al doilea post de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

4. **Streja-Cârţişóra,** postul de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

5. **Ucea-inferióră,** postul de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral gr. or. Avrig (posta Avrig, Felek, Szebenvármegye) până la terminul susindicat, cu acea observare, că reflectanţii sĕ se presinte în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta şi face cunoştinţă cu poporul, avênd cei aleşi a instrua copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Avrig, 7 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Avrig.

Ioan Cândea
protopresbiter.

Nr. 340 1904. [159] 2—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia vacantă de cl. III-a **Vorţa** cu filia **Valealungă,** tractul Ilia, pe basa ven. ordin consist. din 2 Martie a. c. nr. 2397 bis., prin acésta se publică de nou concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 11 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 79 1904 [168] 2—3

Concurs

Prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru îndeplinirea următórelor posturi vacante de **învĕţatori:**

1. **Federi Fizeşti,** 2. **Luncani,** 3. **Petrila-Brad,** 4. **Petrila Gârgani,** 5. **Sântă Măria de pétră,** 6. **Valea Sângeorgiu.**

Emolumentele pentru fie-care post sunt: 600 coróne, cuartir şi lemne.

Concurenţii sĕ-şi trimită cererile, instruite conform normelor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Se cere de la concurenţi, sĕ ştie şi cântările bisericeşti şi ca învĕţători sĕ instrueze copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi sĕ cânte cu ei la sfânta liturgie în tótă Dumineca şi sĕrbătórea.

Haţeg, în 17 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Haţeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 444. [164] 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nistor Purdu* din parohia de clasa a III-a **Rucăr,** protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul deschis, avênd a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în parohie pentru a cânta şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, 13 Iunie 1904.

Ioan Cândea
protopresb., adm. prot.

La Librăria Tipografiei Archidiecesane se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sfintei scripturi, de *Dr. Petru Barbu*	„ 2·50
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . .	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Istoria lui Stefan-cel-mâre, povestită poporului românesc, de *N. Iorga*, ediţia poporală . .	„ —·75
ediţie de lux	„ 2·50
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1·50
Intrĕ Capşa şi Palat, impresiile unui trecĕtor, de *D. R. Rosetti*	„ 2·—

plus 20 fil. porto postal.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I 50 fil., caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Ocasiune rară!

uimitor de eftin

500 obiecte de podóbă

numai cu 3 cor. 80 fil.

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 pĕrechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr şi bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, **costă numai cor. 3·80.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Versandthaus

S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

Risic eschis, primindu-se înapoi obiectele ce nu convin. (173) 1—1

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

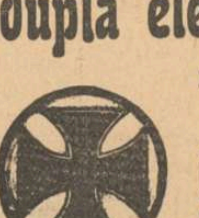

vindecă şi invioréză **pe lângă garanţie.**

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 85

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sĕ călĕtoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călĕtorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călĕtor trebue sĕ fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sĕ călĕtorésca, şi sĕ nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calĕtorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însĕ se se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sĕ trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călĕtoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

118 cor., pe vapor de postă 95 cor.

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

(63) 30—31

Sbór'al nopţii negru flutur . . .

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 13—52

Var

ars deopotrivă în cuptor rotund, **liber de sgură**, oferéză loco ori-care loc de clădire în Sibiu, cu **11 coróne butoiul**

I. Banciu & Co, Orlat.

Comande se primesc la dnii **Georg Serfözö**, strada Faurilor, şi **Mich. Schopf**, strada Cisnădiei. [102] 10 10

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemĕnat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 11—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Pentru pacienţii de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi-au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach,
Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi invioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări,** cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea şi depărtéză prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăviciόse a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua dispoziţie**, precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşuréză formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitaţi şi creéză nouă **voe de viéţă.** Nenumĕrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte localităţile din Austro-Ungaria.

Păziţi-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de buruieni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sîrup de cireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 12—12

Nr. 70 Sibiiu, Sâmbătă 3/16 Iulie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 6257 Bis. [1—3]

CONCURS

Devenind vacant un stipendiu de stat de una miiă (1000) coróne destinat pentru cualificaţiunea superióră a absolvenţilor de cursul teologic din seminariul nostru archidiecesan, pentru ocuparea aceluia se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

Cel-ce va obţiné acest stipendiu este obligat a face studii speciale pedagogice, şi după-ce va depune la finea anului al doilea la universitatea din Budapesta esamenul fundamental de stat, va fi obligat a face ceialalţi 2 ani la vre-o universitate împreunată cu seminariu pedagogic în Germania, avênd a face apoi tot la universitatea din Budapesta esamenele obligate pentru profesorii de la şcólele medii.

Suplicele concursuale sunt a se trimite la Consistoriul archidiecesan, provĕdute cu următórele documente:

a) carte de botez;

b) testimoniu de maturitate;

c) absolutoriu teologic;

d) eventual alte documente recomandatóre;

e) revers, că după absolvare se va aplica în serviciul archidiecesei, la postul care i-se va designa.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Nr. 6553 Şcol. [2—3]

CONCURS

Devenind cu finea anului şcolar 1903/4 în vacanţă un stipendiu de 1000 coróne din fundaţiunea „Moga“, pentru ocuparea aceluia se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

In sensul testamentului fericitului fundator, la acest stipendiu pot concura tineri români gr.-or. din Transilvania, cari studiază drepturile sau filosofia.

Cererile de concurs sunt a se trimite în terminul indicat la Consistoriul archidiecesan, provĕdute cu următórele documente:

a) carte de botez;

b) testimoniu de maturitate, respective din anul ultim de studiu;

c) adeverinţă de la medic despre intregitatea trupéscă şi sufletéscă;

d) eventual alte documente recomandatóre.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se pot lua în considerare.

Sibiiu, 25 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Discurs festiv

ţinut la încheierea anului şcolar de la şcólele medii gr.-or. române din Braşov în 27 Iunie v. a. c. din partea directorului V. Oniţiu.

Onorate dle president al Eforiei şcolare!

Stimaţi domni şi stimate dómne!

Ziua încheierii anului şcolar este unul dintrĕ rarele prilejuri, în cari ne este dat nouĕ şcólei a sta puţin de vorbă cu părinţii, amicii şi protectorii şcolarilor nostri şi a semĕna câteva seminţe de idei, cari trebue sĕ prindă rădăcini la noi, dacă este ca şcóla şi societatea mare sĕ mérgă mână în mână şi sĕ se ajutoreze reciproc.

Pe elevi îi avem 10 luni de-arêndul, pe dvóstrĕ stimaţi, părinţi şi amici protectori ai şcolarilor nostri, vĕ avem abia odată sau de douĕ-ori pe an în faţa nóstră. Iată de ce îndeosebi către dvóstrĕ mĕ adresez de astădată, voind cu dvóstrĕ împreună sĕ clarific o cestiune mare şi frumósă.

*

Pedagogia, adecă ştiinţa creşterii copiilor şi a tinerilor întru „*ómeni*“ în înţelesul cel mai înalt şi mai nobil al cuvêntului, este de bună sémă o ştiinţă. Ea este o *ştiinţă*, întru cât ne presintă într'un întreg sistematic resultatul teoretic al esperienţelor pedagogice a veacurilor. Dar' în acelaşi timp ea este şi o artă, care se arată la punerea în practică a teoriilor ştientifice pedagogice. Este acelaşi raport întrĕ pedagogia-ştiinţă şi pedagogia-artă, ca şi întrĕ ştiinţa-retorică şi arta oratorică, ca şi întrĕ ştiinţa poetică şi întrĕ creaţiunea de artă a poesiei, ca şi întrĕ teoria picturii şi întrĕ arta picturii. Tótă teoria pedagogică, adecă tótă ştiinţa pedagogiei în sine nu ni-ar fi de nici un folos, dacă în aplicarea ei, în realisarea ei, adecă în creşterea tinerimii, nu am fi artisti. Ştiinţa este basa, este isvorul din care scótem apa limpede a cunoştinţelor pedagogice, — ear' practica este arta, este edificiul ce clădim pe basa dată, este meşteşugul cu care folosim apa cea limpede spre adăparea cu mĕsură, cu rost şi la timp a odraslelor ce avem sĕ creştem.

De aci se vede, că în pedagogie ştiinţa face fórte mult, dar' că arta face totul.

Arta acésta a creşterii îşi are greutatea sa principală în împrejurarea, că obiectul educaţiunii, ómenii viitori, nu sunt păpuşi la fel, ci sunt individualităţi de sine, cari de-şi se asémănă întrĕ olaltă, totuşi se şi deosebesc de olaltă, se deosebesc după etate, sex, temperament, vigóre fisică, capacitate intelectuală, creştere de acasă, aplecări înnăscute, deprinderi însuşite etc., formând tot atâtea unităţi, cari reclamă proceduri pedagogice individuale.

Dacă aşa este la indiviḑii singuratici, aşa trebue sĕ fie — socotesc eu — şi la individualităţile colective sau etnice, adecă la popórele diferite, considerate ca unităţi individuale. Căci adevĕrat este, că ómeni suntem cu toţii după chipul şi asemănarea lui Dzeu, dar' cu tóte acestea ne şi deosebim întrĕ olaltă după rassă şi după naţionalitate în sute şi sute de individualităţi etnice, în tot atâtea tipuri speciale. Şi câtă deosebire nu este întrĕ tipul german, spre pildă, şi întrĕ tipul unui popor canibal din Africa centrală! Ar fi ridicul a presupune, că practica pedagogică într'o şcólă de băieţi canibali şi într'o şcólă de băieţi germani, ar puté sĕ fie identică!

Cum arta pedagogică trebue sĕ fie individuală în genere, — un lucru peste ori-ce îndoială, — urmézĕ de la sine, că ea trebue sĕ fie şi *naţională*, adecă *sĕ ţină sémă în munca educaţiunii de tipul specific naţional, care este întrupat în firea fie-cărui elev al sĕu.*

Fiind pedagogia practică o artă, este numai firesc, dacă i-se impune a fi naţională; este deci numai firesc, dacă noi Românii ridicăm postulatul unei *pedagogii naţionale române.* Căci tóte *artele* îşi au tipul lor naţional după popórele prin cari ele s'au creat, şi earăşi fie-care popor consideră ca culmea stăruinţelor sale în artă, ţinta de a-i imprima acesteia stampila specifică a individualităţii sale etnice, adecă pe scurt a-i da: *un caracter naţional* propriu şi original. Ear' că acest caracter specific şi propriu, prin care popórele se deosebesc într'olaltă, esistă, asta o ştie tótă lumea, o ştia şi acel Bulgar din sec. XIII, care dând o descriere zoomorfică a popórelor învecinate a zis: Bulgarul e bou, Grecul e vulpe, Sêrbul lup, Ungurul panteră şi Românul pisică.

Pe cât de justificat este a se vorbí de o pedagogie naţională în genere, şi în special de o pedagogie naţională românéscă, pe atât de adevĕrat este, că acésta cestiune la noi nu este încă clarificată în de-ajuns.

S'a vorbit la noi mult şi bine despre o „educaţiune naţională“ în acel înţeles, că se fixa drept problemă a creşterii iubirea de neam, de limbă, de tradiţiuni naţionale, scurt: cultivarea unei vii conştiinţe naţionale. Acest postulat rĕmâne vecinic şi neştirbit şi îndreptăţirea lui este de o evidenţă axiomatică. Dar' *acésta* este numai o parte din noţiunea *pedagogiei naţionale*; despre o altă parte a ei neglijată până acum voiu sĕ vorbesc de astădată.

O individualitate etnică, un popor, formând un tip aparte şi bine distins de cela al altor popóre, se compune din o serie de însuşiri fisice, psichice şi morale, într'un anumit grad de amalgam, întocmai aşa ca fiinţa specifică a unui individ singuratic, a unui singur om.

Colectivitatea acésta tipică fiind obiectul muncii educative a pedagogu-

---

FOIŞORĂ

Discurs ocasional,

rostit la jubileul profesorului *Demetriu Cunţan.*

de **Stefan Mircan**, cleric c. III.

Mult onorate Domnule jubilant!

Ilustră Adunare!

Patruzeci de ani în lucrare neobosită, 40 de ani în serviciul bisericei şi şcólei, 40 de ani în serviciul culturei naţionale române, 40 de ani în serviciul culturei morale universale, nu pot, ca cel puţin întrĕ cei mai deaprópe sĕ nu provóce un cuvênt de aprobare, un cuvênt de aderenţă, un cuvênt de mulţămire şi recunoştinţă, un cuvênt de însufleţire.

Astfel azi, când sunt 40 de ani trecuţi, de când dl profesor *Demetriu Cunţan* şi-a început activitatea de profesor seminarial, nu se póte, ca noi, unii din cei mai de-aprópe ai dsale, ca fii iubitori de părinţii nostri sufleteşti, ca fii recunoscĕtori pentru jertfele ce se aduc pentru luminarea sufletelor nóstre, sĕ nu rostim cuvênt de mulţămită.

Pentru aceea societatea de lectură „*Andreiu Şaguna*“ a îmbrăcat astăzi haină de serbare. Haină ţĕsută din cântări înălţătóre şi din veselia feţelor nóstre şi din seninătatea privirei ochilor nostri; haină simplă, dar' de mult preţ.

Căci sĕ nu se caute în complexitatea festivtiăţii preţul ei, sĕ nu se caute preţul serbării în pompa esterióră, în vorbe bine sunătóre, fiind-că fórte adese-ori tóte acelea sunt aramă sunătóre şi chimval rĕsunător.

Sĕ se caute preţul serbării acesteia în curăţenia sufletelor nóstre, în nobilitatea sentimentelor nóstre, ce se reoglindéză în acéstă haină simplă, dar' curată.

Acest fapt îl accentuăm îndeosebi: Nu făţărnicie, nu simulare, nu şiretenie, nu interese sunt esenţa la care se reduce haina cea simplă cu care ne-am îmbrăcat astăzi, ci sunt sentimente de *dragoste* fiască, sentimentele de *recunoştinţă* pentru ostenelele părintelui sufletesc, ce le-a întimpinat întru luminarea fiilor, sentimentele de iubire şi recunoştintă ale tinerimei faţă de bărbatul încărunţit în muncă neîntreruptă pentru promovarea culturei.

Atari sentimente ne îndémnă astăzi sĕ ne îndreptăm privirile nóstre asupra personalităţi dlui profesor *Demetriu Cunţan*, încununând-o cu laude şi cu cântări.

*

Demetriu Cunţan s'a născut în an. 1837, în comuna Dobârca, comitatul Sibiiu, din părinţi economi. Prima instrucţiune o-a primit în şcóla elementară din sat, a trecut apoi la şcóla normală germană din Mercurea, unde puţin a stat, căci a erupt revoluţia din 48. După încetarea revoluţiei a întrat în cl. II. normală la şcóla de stat din Sibiiu, a urmat apoi la gimnasiul rom. cat. tot de acolo, absolvând în a. 1858 cu succes cl. IV. gimn.

Astfel ca absolvent de gimnasiul inferior vine tinerul Cunţan la institutul teologic. Scopul lui era, ca sĕ continue clasele gimnasiale superióre, drept ce s'a şi inscris pe cl. V. gimn., dar' sórtea a voit altcum.

In anul 1858/9, şi 1859/60 face cursurile clericale de 2 ani, cât dura clerica pe timpul acela. Ca cleric tinerul Cunţan a fost cel mai distins atât în purtarea sa, cât şi în studii, şi în deosebi în cântările bisericeşti.

In anul 1859/60, când era pe cursul II. s'a întêmplat că a devenit vacant postul de învĕţătoriu la şcóla normală din Sibiu, suburbiul iosefin. Episcopul Şaguna neavênd la disposiţie învĕţătoriu deplin cualificat, a reflectat la un cleric din cursul II, ear' din partea direcţiunei seminariale a fost recomandat clericul Demetriu Cunţan.

Acesta este un moment de cea mai mare însemnătate în viéţa dlui Cunţan.

Tinĕrul Cunţan, venit la teologie cu gândul de a continua gimnasiul vine în contact imediat cu Marele Şaguna. Sufletul tinĕrului cleric e răpit de individualitatea puternică, care a răpit încă multe alte suflete — spre fericirea bisericei şi a neamului — e răpit ca de un povoiu puternic, ce duce cu sine tot ce află în cale. Marele Şaguna prin puterea magică, cu care influinţa asupra tuturor persónelor cu cari venea în contact, a făcut şi pe tinerul Cunţan sĕ părăséscă gândurile dĕ mai 'nainte, sĕ se străbată de spiritul puternic al Marelui bărbat, *direcţie* sigură sĕ apuce, direcţia acelui Mare spirit, *putere* nouă sĕ iee din puterea Marelui spirit.

Astfel îl vedem şi pe Cunţan gregar în óstea biruitóre a lui Şaguna, în óstea, ce a început rĕsboiu crunt în contra întunerecului, ce a purtat luptă după luptă, ce a raportat învingere după învingere, în care s'a distins soldat de soldat, căci nu lupta nimeni pentru sold, ci luptau cu toţii pentru deşteptarea, susţinerea şi desvoltarea focului sacru al iubirei de neamul strămoşesc şi de biserica strămoşéscă.

(Va urma).

lui practic, el se află în aceeaşi situaţie, ca şi faţă cu complexul sufletesc individual al unui singur elev.

Urméză deci, că dacă e sĕ-şi esercite educaţia puterea sa nivelătóre şi nobilitătóre asupra obiectului de educat, pedagogul trebue sĕ cunóscă cât se póte de bine acel complex de însuşiri fisice, psichice şi morale, cari constitue fiinţa acelui obiect. In casul nostru deci primul postulat al pedagogiei naţionale române este: *trebue sĕ cunóştem complexul de însuşiri fisice, psichice şi morale, cari constitue tipul poporului românesc* în genere, a celui de la noi în special.

Iată prima greutate, pe care analisându-o mai de aprópe, ne vom convinge, că încă nu am trecut cu pedagogia nóstră naţională nici peste prima şi cea mai elementară premisă a ei.

Tipul fisic-psichic şi moral al poporului român! Este el fixat? Suntem noi cu toţii de acord asupra acestui tip? S'au făcut încercări de a-l fixa. Dar' încercările s'au făcut sau unilateral, sau eronat, fapt e că nu suntem azi de comun acord încă asupra acestui tip.

Şi e un lucru din cale afară anevoios sĕ fixăm acest tip, câtă vreme obiectul observaţiunilor este identic cu subiectul observator. Avem sĕ ne caracterisăm calm şi obiectiv noi pe noi, este casul cel mai greu de observaţiune dintrĕ tóte câte cunóştem în ştiinţă. Preocupaţii chiar inconştiente, afecţiunea înnăscută, ambiţia naţională etc. ne întunecă vederea şi astfel se creéză o gamă întrégă de pretinse tipuri ale poporului românesc, cari au rĕsărit tóte din judecăţi mai mult sau mai puţin preocupate.

Străinii?! Ce-i arde pe străini de o judecată obiectivă asupra nóstră? Şi în cele mai multe casuri ei ne judecă fals, sau fiind-că ne iubesc sau fiind-că ne cunosc prea puţin.

Cu un cuvênt, este încă o problemă a viitoriului, fixarea definitivă şi detaiată a tipului fiinţei Românului, fără de care pedagogia naţională este lipsită de chiar primul ei punct de mânecare.

Cu tóte acestea asupra unor însuşiri obşteşti ale neamului nostru am ajuns cât de cât a avé vederi identice. Dintrĕ însuşirile acestea, bune şi rele, îmi iau voia a reţiné câteva şi dacă voiu stărui cevaşi mai nereservat asupra celor rele, este nu că-mi iubesc neamul mai puţin de cât aceia cari vor sĕ ignoreze relele nóstre moştenite, ci că doresc, ca ele cu o zi mai currênd sĕ se îndulcéscă, sĕ se corecteze prin munca mare a pedagogiei naţionale.

(Va urma.)

„Cum sĕ ne apărăm?“

Ziarul „*Alkotmány*“ luând act despre articolii dlui Dr. *Lemény*, publicaţi sub titlul de sus în ziarul nostru, şi publicaţi şi în „*Unirea*“ din Blaj, ajunge la următórele conclusiuni:

„... Argumentările acestea merită deosebită atenţiune atât din causa ponderosităţei lor, cât şi din causa locului de unde vin ele. Căci e fără îndoélă, că *închiderea celor 4000 de şcóle poporale române ar provoca sguduiri uriaşe în viéţa culturală şi financiară a statului.*

De astădată însĕ voim sĕ mai indigităm numai la acea specială situaţie, pe carea o au în viéţa poporului român bisericele.

In lipsa altei organisări esterne adecă, biserica gr. ortodoxă şi cea gr. catolică forméză legătura care ţine la olaltă pe membrii naţionalităţii române. Şi pentru naţionalitatea română tocmai din acest punct de vedere au aşa mare însemnătate art. de lege IX şi XXXIX. din 1868, dintrĕ cari cel dintâiu desface biserica gr. ortodoxă în două părţi complet independente şi de sine stătătóre: în biserică română gr. or., şi biserică sêrbă gr. or., ear' celalalt inarticuléză în lege înfiinţarea provinciei archiepiscopeşti gr. catolice de sine-stătóre, scósă de sub dependenţa faţă cu archiepiscopul din Strigoniu. In modul acesta viéţa bisericéscă a acestui popor a primit în ambe direcţiunile o aşa soluţiune, despre care se póte zice că din punct de vedere etnic românesc e cea mai norocósă.

Disposiţia lui Hieronymi, care a interzis organisarea politică pe basă naţionalistică, a îndrumat şi îndrumă pe Români şi în casul present, ca în mĕsură potenţată sĕ introducă politica în viéţa lor bisericéscă, de present unica organisare esternă a membrilor naţionalităţii acesteia. Dacă luăm acum în socotinţă, că uriaşa forţă materială care de present e angajată pentru scopuri culturale, prin închiderea şcólelor poporale va trece în mâna acestor biserici ce servesc interesele române naţionale, etnice, şi le va face puternice, materialiceşte independente, — atunci vom înţelege, că întrĕ referinţele ardelene *chiar şi cel mai zelos şoven trebue sĕ fie contrar projectului lui Berzeviczy*, chiar şi în casul că — de altcum — l'am considera ca fiind corect, oportun, ear' dificultăţile invocate contra lui şi imposibile de combătut, le-am considera ca fiind nebasate“.

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în şedinţa din 6 Iulie n. a dietei ungare.

La ordinea zilei discuţia asupra budgetului.

Aurel Vlad: Onorată cameră! Faţă de guvernul actual mi-am esprimat deja neîncrederea atunci, când s'a presentat înaintea dietei. Acum însĕ, când avem de a face cu fapte de cârmuire ale guvernului, acum când cunóştem politica lui şi din declaraţiunile cari le-a făcut cunóştem şi spiritul în care vrea sĕ cârmuiéscă ţéra, neîncrederea mea e mai mare, aşa în cât nu pot vota budgetul nici cu ocasia desbaterilor generale.

Guvenul actual a promis în programul sĕu o mulţime de reforme, dar' mijlócele prin cari esecută aceste reforme dau ansă la cea mai estremă neîncredere. Guvernul, după restabilirea ordinei parlamentare, care i-a reuşit numai prin ameninţarea cu clotura, a aflat de cuviinţă ca cel mai urgent lucru a se ocupa de sporirea lefurilor oficianţilor. Şi anume în primul rînd s'a apucat sĕ reguleze léfa funcţionarilor comitatensi. Al doilea act al lui a fost acela, că a sporit budgetul militar.

Faptul, că guvernul s'a ocupat prima oră cu ridicarea lefurilor oficianţilor comitatensi, dovedeşte, că primul gând al guvernului actual a fost acela, ca sĕ câştige şi sĕ ademenéscă pe aceia cari vor îndeplini misiunea de corteşi la alegere.

Dacă avem în vedere avantagiile pe cari le promite agenţilor administrativi, uşor ne putem da sémă, că acestia sunt copiii rĕsfăţaţi ai guvernului, ear' guvernul ştie ce face. Prin angajamentul acestor sarcini statul ia asupra sa astfel de greutăţi, în cât pe terenul reformei de dare şi a politicei sociale s'a făcut pe mai mulţi ani imposibil, deóre-ce situaţia financiară a statului nu permite reforme pe acest teren. Cu tóte că de ani de zile se cere de urgenţă reforma dării, lucru pe cari l'au recunoscut chiar şi ministrii de finanţe, cu tóte acestea prin angajamentul acestor sarcini realisarea ori-cărei reforme de dare au făcut'o imposibil pe mai mulţi ani. O reformă de dare corĕspunḑĕtóre spiritului veacului nostru aduce cu sine, după cum însuşi ministrul de finanţe a declarat, scăderea interimară a venitelor statului. Deci prin aceea, că se măresc lefurile funcţionarilor şi se sporesc cheltuelile armatei, facem imposibilă reforma dărilor, care, dacă vrea sĕ fie dréptă şi ieală, trebue sĕ îmbrăţişeze darea progresivă, minimul de esistenţă şi neviolarea căminului, pentru-că fără îndeplinirea acestor reforme înzădar vorbim aici de situaţia miserabilă a micului proprietariu, pe care nu o putem îmbunătăţí altfel, de cât prin aducerea acestor reforme.

In cursul desbaterilor budgetului colegul meu, dl L. Hornyánszky, din partidul guvernamental, a descris în colori triste situaţia proprietarilor mici. S'a ocupat şi de acele cause, cari au creat acéstă situaţie. După părerea mea însĕ a scăpat din vedere astfel de cause, cari au contribuit simţitor la agravarea acestei stări de lucruri. Situaţia tristă a micilor proprietari e de a se atribuí în mare parte raporturilor administrative miserabile. Agenţii administrativi nu privesc poporul de concetăţeni, ci de material bun de esploatat; ear' judicatura în materie de transgresiuni urmăreşte ţinta de a înlesní administraţiei aducerea la sapă de lemn a ţĕranului şi a-i da în mână toiagul pribegiei, ca sĕ plece în America, în România sau în lumea largă.

Eu voiu ilustra cu pilde câtă dreptate am, de esemplu: un om, Ioachim Cosma din Burjuc — al cărui nume îl amintesc şi întru în amĕnuntele acestei întrebări, ca sĕ se vadă cât de rece şi brutal se tratéză cetăţenii, — fără ca sĕ fi fost avertisat pentru o păgubire de pădure i-a luat subnotariul vaca şi i-a vêndut'o fără licitaţie, cu 30 coróne, de-şi vaca era vrednică 140 de coróne.

Aşi puté cita nenumĕrate casuri de asemenea natură, nu numai pe acest teren, dar' şi pe terenul judicaturei de transgresiune, unde se lucréză tot în acest spirit şi peste tot bietul popor e aşa de aspru pedepsit, în cât după achitarea unei astfel de pedepse e aprópe nimicit. Apelarea e admisă, dar' judecătoria de gradul al II-lea de obiceiu apróbă sentinţa. Şi conform legii privitóre la administraţie, după două sentinţe conglăsuitóre apelarea nu e permisă, şi pedépsa rĕmâne. Pedépsa obicinuită la întâiul cas e 50—100—200 coróne, ear' achitarea unei pedepse atât de mari pentru om sĕrac, e cestiune de esistinţă. Destul, că administraţia nóstră rea nu merită nici léfa ce a avut'o până acum, de cum sĕ merite îmbunătăţirea ei.

Domnul prim-ministru şi-a motivat proiectul despre sporirea lefurilor, spunênd, că prin asta s'ar îmbunătăţí administraţia. Mĕ rog, iertaţi-mĕ, administraţia va fi póte mai scumpă, dar' tot atât de rea ca şi până acum. Va fi tot atât de rea, pentru-că oficianţii de la administraţie, — dacă n'au fost mulţămiţi cu léfa lor de până acum, vor primí şi de astădată buni bucuroşi sporirea de léfă, dar' tot nu vor abzice de venitele laterale de până acum.

Guvernul, pe cale administrativă ar puté sĕ facă fórte mult pentru ţĕrani, pentru micii proprietari, dacă peste tot i-ar zacé la inimă chestia asta. Mult ar puté face mai ales, dacă legile despre pădurit li-ar pune în practică în aşa chip, ca nici păşunatul sĕ nu se facă cu neputinţă şi nici creşterea vitelor sĕ nu se zădărnicéscă. Eu, care sunt dintr'un ţinut ai cărui locuitori trăesc aşa zicênd esclusiv din creşterea vitelor, am fost de nenumĕrate-ori martor cum prin practisarea şi esecutarea greşită a acestor legi despre pădurit, poporul e despoit de păşunat; păşunatul i-se ia, şi sĕrmanul de el e nevoit sĕ sădiască păduri chiar şi pe teritoriile pe cari fostii iobagi le-au cumpĕrat, ca sĕ le folosiască drept păşune.

Mântuirea micilor proprietari nu e neapărat de lipsă numai din motivul că prin asta statul îşi câştigă mai mulţi cetăţeni supuşi dărilor, ci şi din motivul, că ei sunt aşa zicênd temelia ţĕrii.... că fără mântuirea şi bunăstarea acestora nu póte ţara sĕ fie fericită.

Intrĕ astfel de împrejurări n'avem sĕ ne mirăm dacă socialistii cuceresc mereu teren, n'avem sĕ ne mirăm dacă lucréză cu aşa resultat ca în patria mai restrînsă a dlui prim-ministru, în Bihor. Şi sĕ nu crédă guvernul, că prin confiscarea foilor socialiste, prin arestarea şi pedepsirea agitatorilor socialisti se póte pune capĕt acestor mişcări socialiste; sĕ nu crédă mai ales, că prin vărsări de sânge ca cea de la Aleşd, póte sĕ stíngă cu desĕvêrşire acéstă mişcare. Trebuesc reforme radicale şi nu vărsări de sânge.

Vărsarea de sânge de la Aleşdi are o deosebită importanţă, pentru-că, am putè zice, a fost pusă la cale îm mod oficial; autorităţile, conduse de consideraţiuni de partid, au îndemnat poporul incult sĕ iee parte la adunare. Sĕ precisăm cele întêmplate. Partidul indenpendentist a convocat o adunare poporală la Aleşdi. Partidul de la putere a hotărît s'o zădărnicéscă şi autorităţile numai de cât au fost gata sĕ se pună în mişcare. (O voce din drépta: Poveşti). Nu-s poveşti cele ce spun, ci tristul adevĕr! Pretorii şi notarii i-au trimis pe socialisti sĕ spargă adunarea; dar' autorităţile n'au luat mĕsuri sĕ împedece poporul, sĕ nu calce peste hotarele permise de legi, şi urmarea a fost că poporul sedus de autorităţi a căḑut jerfă baionetelor purtate de gendarmii chiămaţi de aceleaşi autorităţi.

(Va urma).

Impresii şi observaţii din incidentul esamenelor.

Cluj, Iunie 1904.

Avênd ocasie sĕ asist în părţile Clujului la mai multe esamene ale elevilor din şcóla poporală, vreau sĕ fac o scurtă dare de sémă despre esperienţele ce am făcut. Voiu lua însĕ în combinaţie şi observaţiile de altă dată.

Lăsând la o parte cestiunile de altă natură, vreau sĕ-mi spun de astădată părerea referitor la esamenele anuale, sĕ arăt, cum se greşeste ici-colea în aplicarea treptelor formale şi sĕ rectific unele păreri false cu privire la principiul concentraţiunei şi al treptelor cultural-istorice, — cestiuni de natură curat pedagogică.

In punctul esamenelor de la finea anului sunt în deplin acord cu ideile priceputului şi zelosului nostru *Dr. Şpan*, esprimate mai deunăzi în acéstă fóie, că instituţia esamenelor în forma de azi e absolut greşită. Esamenele au sĕ fie o sublimă serbare şcolară de încheiere a anului, cu cântări, declamaţiuni, vorbiri, — dar' nu oraţii rostite de elevi-papagali, — espunerea lucrurilor de mână, esercíţii gimnastice şi nimic mai mult. Nici o notă discordantă sĕ nu turbure armonia senine festivităţi, atât părinţii cât şi elevii sĕ se despartă ducênd cu sine amintirile cele mai plăcute.

Astăzi voim sĕ ne facem din incidentul esamenului o ideiă cât se póte de esactă despre activitatea, zelul, metodul învĕţătoriului, resultatele realisate, uitând că formulăm nişte pretensiuni, cari ori nu se pot împliní, ori se pot urmărí mai cu succes cu altă ocasie. Băeţii sunt agitaţi, adesea perplexi, învĕţătoriul e supus ispitei a ne seduce — o şi face câte un inconştient. — Invĕţătoriu şi elevi se îndeletnicesc a lucra mai mult în vederea esamenului, adecă pentru ochii lumii, ce e de o influinţă educativă estrem de păgubitóre pentru fragedele mlădiţe încredinţate şcólei spre creştere. In feliul acesta cultivăm chiar în şcólă slăbiciunea omenéscă, ce ne caracterizéză în grad înalt şi pe noi Românii, de a trece cu vederea valórea internă a lucrurilor şi a o căuta în forme esterne. Esamenele, cum le practicăm astăzi, mai au inconvenientul că ofer ocasie de a se impune de judecător în detrimentul şcólei publicul laic, un factor absolut necompetent în materie de pedagogie. Cu ce cuvinte se condamn apoi purtarea acelor învĕţători, cari caută sĕ discrediteze în faţa elevilor şi a satului pe colegul lor sau a unui president de esamen, ce ca o regretabilă esceptie ar observa o astfel de atitudine faţă de un personagiu ce nu-i convine. Mersul progresiv al instrucţiunii depinde mai întâiu de la conştiinţa învĕţătoriului, recunóşterea responsabilităţii sale morale, apoi de la o inspecţiune conştienţiósă, mai désă, severă, dar' binevoitóre, făcută de bărbaţi de specialitate. Lipsa unei astfel de controle e călcâiul lui Achile în organisaţiunea nóstră şcolară. Preoţii şi protopresbiterii sunt inspectorii nostri. Mulţi dintrĕ dênşii însĕ ori nu-şi fac datorinţa — preoţii adesea din consideraţiuni mĕrunte şi unde de altfel nu lipseşte intenţia bună, protopresbiterii din causa multelor ocupaţiuni de altă natură, eventual din consideraţiuni materiale, mai puţin dintr'un sentiment de comoditate şi la unii şi la alţii, ori nu şi-o pot face cu competinţa cerută. Dacă deja din pura presenţă resultă un efect mo[illegible] tor de nepreţuit. cu [illegible] [illegible]alizător[illegible] [illegible] cât ar creşte în intensitate, când ar fi competenţi în materie! Constatarea acésta de a nu fi competenţi în materie o fac înşişi mulţi preoţi, şi nu póte sĕ supere pe nime, avênd ea o causă fórte naturală. Nu au pur şi simplu pregătirea pedagogică necesară. Ear' după ce întră în viéţă le lipseşte timpul, unora póte şi interesul de a se pune pe un studiu teoretic serios, căci practica numai nu e suficientă, mai ales când socotim că nu dispun de la început de o orientare sigură şi adesea nu se pot emancipa de sub influinţa unor prejudiţii păgubitóre. Sĕ mai discut principiul, că persóna chiămată sĕ facă inspecţie trebue sĕ fie superióră în cultură specială, — nu mĕ ating de cea generală sau de altă specialitate, — inspecţionatului?

De repeţite-ori am observat, cum aplicarea treptelor formale degenerézá la unii învĕţători în mecanisare, memorisare, dresare.

Cei-ce astfel le înţeleg, nu întră în intenţiunea marelui Herbart. Herbart întroducênd treptele formale prin cunóşterea limpede a legilor firei omeneşti nu a voit numai sĕ înlesnéscă procesul de apercepţie, ci sĕ dee şi viéţă instrucţiunei. Dresarea, mecanisarea e deci tocmai contrariul la ceea-ce a voit. Nu avem sĕ dresăm, nici nu avem sĕ dăm elevului atâta material, ca sĕ rĕmână prea sătul, căci omorîm interesul. Cum trebue sĕ ne sculăm de la masă cu sentimentul de a mai mânca, aşa trebue sĕ rĕmână elevul la finea fie-cărei lecţiuni cu dorul de a mai primí hrană sufletéscă. Sentimentul acesta, ce e în ultima analisă eterna tendinţă spre ideal, esplică tot progresul în cultură.

Nu mai puţin am constatat idei greşite în privinţa principiului concentraţiunei. Acest principiu e creaţiunea lui Ziller şi sună astfel: tóte obiectele de invèţământ au sĕ se grupeze în cercuri concentrice în jurul limbei materne ca obiect central. In formularea presentă e însĕ nerealisabil, căci pretinde a se pune în serviciul unui singur obiect tóte celelalte obiecte de învĕţământ. De aceea s'a rectificat aşa, că diferitele obiecte de învĕţământ se află paralel unul lângă altul, se aduc însĕ de câte-ori putem s'o facem în legătura reciprocă. Obiectul central are sens întru cât de la acesta pornesc nervii ce légă obiectele din ordine paralelă. Astfel înţeles principiul concentraţiunei e menit sĕ aducă cele mai mari servicii instrucţiunei.

O altă aberaţiune a marelui Ziller sunt treptele cultural-istorice. Ziller asémână desvoltarea omenimei cu desvoltarea individului şi trage de ací conclusiuni didactice. Fals! Intrĕ desvoltarea omenimei şi a indivizilor e puţină asemănare, în ori-ce cas prea puţină, ca sĕ putem forma legi didactice, ca din nişte resultate sigure ale psichologiei. Mai e apoi un nĕcaz. Elevul se află sub imediata influinţă a învĕţătoriului pe timpul cât umblă la şcólă. Obligativitatea şcólei ţine la noi abia de la 6—12 ani, în Germania de la 7—15 ani. Legile didactice ce resultă din studiul comparativ întrĕ desvoltarea omenimei şi a individului se reduc deci la un minim de ani din viéţa individului. O astfel de asemănare e greşită în caracterul şi consecuenţele ei. Dacă însĕ în treptele cultural-istorice vedem fixarea principiului, ca în alegerea şi predarea materialului de învĕţământ sĕ ne orientăm după gradul de desvoltare psichică şi fisică a elevilor, ce e altul în diferitele epoce ale etăţii, ba şi la indivizi de aceeaşi vîrstă, le-am pus pe terenul unde mană găseşte sufletul celui flămând. Rolul acesta îl jócă treptele cultural-istorice şi în facerea planurilor de învĕţământ.

De încheiere vreau sĕ stăruiu puţin asupra unui defect, ce la mulţi se găseşte: *nervositatea.* Acésta e unul dintrĕ cele mai mari defecte ce póte avea un învèţătoriu. Efectele la elevi sunt deprimătóre. Sfială, — am vĕzut băieţi ce nu cutezau sĕ se uite în ochii învĕţătoriului şi cu atât mai puţin în ai altuia, — lipsă de încredere în puterile proprii, apercepţii false. Şi nu e mirare. Nervositatea învèţătoriului, ce se dedă adesea la fapte de volnicie, întunecă sufletul elevului. In conseсuenţă procesul de apercepţie se împedecă, elevul îşi pierde plăcerea pentru carte, în învĕţătoriu nu mai vede pe părintele, ci pe tiranul seu. Formarea judecăţii, şi prin acésta a unei firme voinţe morale, cum pretinde Herbart, devine o imposibilitate.

Am prins aceste reflexii pe hârtie din interesul curat ce trebue sĕ 'l purtăm şcólei, şi prin şcólă bisericei şi neamului nostru.

Marcu Jantea.

Rugare.

Domnii de la cari a fost confiscat la timpul seu volumul prim al „*Cărţii de Aur*“ şi l'au primit deteriorat îndĕrĕt, sunt de nou rugaţi sĕ binevoiéscă a mi-l trimite mie, la Sibiiu, cu posibilă grăbire, şi cel mult *până la finea lunei acesteia,* pentru-ca în schimb sĕ le pot trimite *gratis* câte un esemplar din noua ediţie a acestui volum. După espirarea terminului pus schimbul nu se va mai face în mod gratuit.

Sibiiu, 12 Iulie n. 1904.

Teodor V. Păcăţian
autorul „Cărţii de Aur“,

Nr. 6256 Bis.

Notificare oficială.

Se aduce la cunoştinţa celor ce doresc a fi primiţi în institutul nostru teologic, că până la *18/31 Iulie a. c.* au sĕ-şi înainteze subscrisului consistoriu petiţiunile provĕzute cu următórele documente, tóte în original:

a) carte de botez,

b) testimoniu de gimnasiu şi de maturitate,

c) testimoniu de la medic, despre intregitatea spirituală şi corporală a suplicantului.

Cererile întrate după acest termin nu se vor lua în considerare.

Spre orientare se observă, că de astădată se vor primí numai 30 de tineri.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

NOUTĂŢI

Suplement. *La numĕrul de faţă se află alăturat un suplement de jumĕtate cólă.*

•

† G. Ionescu-Gion, distinsul profesor şi literat, a decedat subit în Bucureşti Marţi diminéţa, în etate de 47 ani.

•

Cestiunea tribunalului din Sibiiu. In zilele acestea ziarele din loc: „Nagyszebeni Ujság“, „Hermannstädter Zeitung“ şi „Siebenbürgisch Deutsches Tageblatt“ s'au ocupat cu cestiunea locului pe care ar fi sĕ se zidiască noul edificiu al tribunalului reg. din Sibiiu şi tóte opinézâ că cel mai acomodat loc şi mai corĕspunzĕtor tuturor cerinţelor ar fi *intravilanul de lângă casa comitatensă* (proprietate a consistoriului archidiecesan).

Ziarele amintite mai sus au invocat aprópe tóte argumentele cari militézâ pentru intravilanul de lângă casa comitatensă, şi noi mai adăugăm numai, că acest intravilan pe partea de către strada ce 'l desparte de casa comitatensă e închis cu zid înalt şi solid, ear' pe partea de către orfanotrofiul lutheran e închis prin zidul cetăţii, aşa că pentru închiderea lui nu se mai cer cheltueli, pe când închiderea grădinei Flora ar costa colosal de mult. Ambele sunt proprietatea consistoriului, şi intravilanul de lângă casa comitatului, şi „grădina Flora“, şi astfel dacă ne asociem şi noi la opinia ziarelor locale, nu o facem din interes, ci pentru uşurinţa publicului care va avé de lucru pe la tribunal.

•

Interpelări. In şedinţa de Mercuri, 13 Iulie n. a dietei ungare, deputatul *Dr. Aurel Vlad* a adresat guvernului două interpelări, una în chestia opririi lucrătorilor români de la minele de fier din *Hunedóra* sĕ mai cânte în corul românesc, alta în chestia alegĕtorilor de deputaţi după fumuri, din Ardeal. Rĕspuns nu i-s'a dat.

*

† Aurel P. Barcianu, proprietariul şi editorul revistei „Bunul Econom“, proprietariu al tipografiei „Minerva“ din Orăştie şi membru al mai multor societăţi culturale, a rĕposat eri (Joi) d. a. în Sibiiu, în etate de 42 ani. Inmormêntarea i-se face Sâmbătă în Reşinari.

•

† Paul Krüger, presidentul de odinióră al Transvalului, a decedat Mercuri nóptea spre Joi, în etate de 79 ani, în *Clarens,* cantonul Waadt, în Elveţia.

•

Pentru arşii din Ton[illegible] tem informaţi, prot[illegible] [illegible]arcea, cum suntem [illegible] liştea Dr. I[illegible] [illegible]presbiterul tractului Sĕ[illegible] [illegible]oan Stroia a intreprins o colectă. Intrĕ primii contribuitori s'a grăbit institutul „Albina“ a trimite un ajutoriu de 200 cor. Sperăm că şi alte institute vor grăbí a vení în ajutoriul celor nenorociţi, peste 100 familii, lipsiţi de tot avutul lor.

•

Avis. Petrecerea reuniunii meseriaşilor din *Selişte* s'a amânat pe ziua de 17 Iulie st. n. *Comitetul.*

•

Esposiţie agrară. Duminecă s'a făcut la Bucureşti deschiderea esposiţiei agrare. S'a oficiat întâiu un serviciu divin de către P. S. Sa archiereul *Nifon,* vicariul metropoliei, ear' în urmă domnul *St. Grecean,* presidentul esposiţiunii, a rostit vorbirea de deschidere, rĕspunzĕndu-i ministrul *C. I. Stoicescu,* în numele guvernului român. Esposiţia e bine aranjată şi e aşezată pe un câmp întins în stânga şoselei Kisselev, până la şoséua Jianu.

•

In memoria lui Stefan cel Mare. Aniversarea celui de al patrulea centenar de la mórtea marelui şi viteazului domn român, *Stefan cel Mare,* se va sĕrbătorí astăzi la Suceva, în Bucovina, cu mare solemnitate după programul următor: La orele 9 liturgie la biserica Mirăuţilor, celebrată de P. S. Sa Gheoadie Balmoş, priorul vechiei metropolii, cu mare asistenţă. Predică ocasională. La orele 10 procesiune la ruinele cetăţii. Parastas întrĕ zidurele cetăţii. Imn festiv. Discurs comemorativ, de Eusebiu Popovici. Cântecul lui Stefan cel Mare.

Mari serbări vor fi aranjate astăzi şi în Bucureşti, Iaşi, şi pretutindenea în regatul român, tot în memoria lui Stefan cel Mare.

•

Linia ferată Sibiiu—Agnita. „Nagyszebeni Ujság“ raportézâ că biroul de inginerie de la gara căii ferate din Sibiiu a terminat deja şi a subşternut ministrului de comerciu planurile pentru trassarea liniei ferate Sibiiu—Agnita.

•

Archiducele Rainer în Bucovina. „Deşteptarea“ raportézâ că Marţi (în sĕptĕmâna trecută) Alteţa Sa archiducele Rainer, comandantul suprem al miliţiei teritoriale, a sosit la Cernăuţi, ear' Mercuri a inspectat trupele garnisónei din Cernăuţi. De la Cernăuţi a plecat la Stanislau.

•

Al cui e inelul? Poliţia din Bucureşti a pus mâna pe un pungaş periculos, în possesiunea căruia s'a aflat şi un inel de mare preţ, cu briliante, despre care respectivul afirmă, că l'a furat în tren, pe linia dintrĕ *Sibiiu* şi *Făgăraş.* Se caută deci adevĕratul stăpân al inelului, al cărui preţ face 1200—1500 franci.

•

Cum se prinde ţiganul? Din curtea economului Vörös Pál din Emöd în fie-care nópte dispărea câte două trei găini, ori raţe şi alte hórĕ. Avênd bănuială că vr'o vulpe e hóţa, Vörös şi-a căştigat o cursă şi a pus'o lângă coteţul găinilor. Cam după miezul nopţii căsenii au fost treziţi apoi din somn de văicăirările unui om. Stăpânul casei a eşit afară şi — a aflat pe ţiganul Kolompár István cu un picior prins în cursă. Găinariul ţigan a fost dat apoi pe mâna primăriei, care l'a dus deocamdată în spital sĕ-şi vindece rana de la picior, ear' după vindecare 'l dă în grija judecătoriei, — pentru furt.

•

Medic cercual. Zilele acestea s'a făcut alegerea de medic cercual în *Voila,* fiind ales cu unanimitate concurentul *Dr. Titu Perţia,* medic în Făgăraş. La câteva zile după alegerea din Voila s'a făcut alegerea de medic cercual în Vaida-rece, fiind şi acolo ales *Dr. Titu Perţia.*

*

Necrolog. Subscrişii cu inimă frântă de durere aduc la cunoştinţa tuturor rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor, că iubitul soţ, tată, socru, moş şi strămoş *Ioan Stoicuţa,* paroch gr. or. în *Săsciori,* după un morb îndelungat, în 26 Iunie (9 Iulie) 1904 la 10 ore a. m. împărtăşit cu s. taine, în etate de 74 ani, în anul al 51 de căsătorie şi 43-lea de preoţie, şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului. Osĕmintele scumpului defunc s'au aşezat spre eternă odihnă în cimiteriul din Săsciori, Luni, în 28 Iunie v. la 9 ore a. m. Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvêntată. Elisaveta Stoicuţa ca soţie. Elisaveta Morariu născ. Stoicuţa, Eleonora Pop născ. Stoicuţa, Raveca Hinţa născ. Stoicuţa, Maria Dura născ. Stoicuţa, Ioan Stoicuţa, paroch, Ana Medrea născ. Stoicuţa, ca fii. Vasilie Pop, înv., Nicolae Hinţa, paroch, Nicolae Dura, paroch, Ioan Medrea înv., Raveca Stoicuţa născ. Vulc, ca gineri. Ioan Ghibu, pro[illegible] sem. pens. şi paroch, Simeon Ghibu [illegible] paroch, Ilie Bogdan, magistru post., ca [illegible] cumnaţi.

•

Petrece[illegible] [illegible]**re în Poiana.** Tinerimea studióşă di[illegible] [illegible] Poiana şi împrejurime aranjază Duminecă în 4 Iulie v. o petrecere de vară în romantica pădure „*Staule*“. Preţul de întrare e benevol. Venitul curat se va alătura la fondul pentru zidirea bisericei celei noue. Comitetul aranjator.

•

Ucise de fulger. Despre tragica întêmplare din Porumbacul-sup. unde fulgerul a omorît două femei, ni-se scriu următórele: „Duminecă séra pe la orele 8, o tempestate mare cu tunete şi fulgere s'a descărcat asupra comunei Porumbacul-sup.-rĕs. şi a produs mare panică întrĕ locuitorii comunei. Trăsnetul a lovit în coperişul unei case de pétră, nimicind o parte din coperiş. Pĕtrunzênd apoi în interiorul casei, a lovit o femee, care tocmai atunci întrase de afară în tindă. Femeia a rĕmas mórtă la moment. Curentul a trecut din tindă prin uşa deschisă în casă, unde erau două fete ale muerii omorîte, în imediata apropiere una de alta. Una dintrĕ acestea încă a fost ucisă, ear' a doua, ca prin minune, a rĕmas neatinsă de curentul electric al fulgerului. Tot în acésta séră fulgerul a lovit şi în o şură din comuna învecinată Sărata“.

*

Din Sâniacob ni-se scrie, că părintele *Vasilie Orăsan,* parochul comunei, a donat anul acesta sfintei biserici de acolo un jugĕr şi jumĕtate de semânătură de cucuruz.

•

„Sbóră fluturul…“ Sub titlul „*Sbór'al nopţii negru flutur*“ a apărut în institutul de arte grafice Paris et Co din Berlin o composiţie pentru voce şi pian, de *A. Bena* pe textul romanţei lui *M. Eminescu* sub titlul de mai sus. Alăturea cu textul român e tipărit sub note şi textul traducerii germane. Romanţa costă 1 cor. 50 fil. E proprietatea compositorului.

•

Şcólă pentru surugii. Reuniunea birjarilor din Viena a hotărît sĕ înfiinţeze o şcólă în care surugiilor (mânătorilor) sĕ li-se dee instrucţie de purtare faţă cu publicul, cunoştinţe topografice privitóre la Viena şi împrejurimile ei, cunoştinţe din istoria oraşului, despre clădirile însemnate, despre tarifa birjeriei, despre regulamentul de mânare, despre regulamentul poliţial şi despre îngrijirea cailor. Şcóla se va deschide în zilele proxime.

*

Soţ fericit. Bucuria şi norocul pădurariului Stefan Bauc, din Gordişa, comit. Baranya, a uimit cu drept cuvênt întreg jurul. Femeia lui era atât de bolnavă, în cât nici el nu mai credea, că va scăpa. Dar scrisórea lui merită sĕ o reproducem ací cuvênt de cuvênt. E luada cea mai frumósă, ce se póte da crucii electromagnetice R. B. 86967, care a vindecat până acum atâtea zeci de bolnavi de nervi. „Dlui A. Müller Budapesta, V. Vadász ucza 42/V. Iţi sunt dator cu cea mai sinceră mulţămită pentru uimitórea putere a crucii duple electromagnetice R. B. 86967, cu care ai suprins lumea. Aparatul dtale electric merită sĕ ajungă la renume, căci mântue lumea de durerile bólelor de nervi. Sute şi mii de mulţămite, dle Müller. Dzeu sĕ te ţină însĕ mulţi ani fericit şi mulţămit, îţi poftesc din adâncul inimii. In 8 August 1900 erau durerile reumatice ale soţiei mele, atât de mari că nu se putea nici întórce în pat. Ţiam scris iute dtale şi am primit aparatul cu 3 fl. Trei zile, l'a purtat şi după 3 zile s'a sculat soţia mea singură din pat. Cu bucurie am privit la efectul aparatului şi femeea mea în scurt timp s'a însĕnătoşat pe deplin. De aceea îndemn cu căldură pe oricine sufere de vre-o bólă de nervi sĕ cumpere acésta cruce. Recunoscĕtor Stefan Bauc, pădurariu. Gordişa, (com Baranya“).

„Asociaţiunea.“

Convocare.

Despărţĕmêntul XV Mociu al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ îşi va ţiné adunarea cercuală în *Imbuz la 31 Iulie a. c.* la 2 ore p. m., la care cu tótă stima se invită a participa onoraţii membri, cum şi toţi binevoitorii şi sprijinitorii acestei instituţiuni.

Obiecte:

1. Deschiderea adunării.
2. Rapórtele comitetului şi cassariului.
3. Alegerea comisiunei pentru censurarea rapórtelor.
4. Alegerea comisiunei pentru înscrierea membrilor noi şi incassarea taxelor.
5. Eventualele disertaţiuni anunţate conform §. 37 din statute.
6. Raportul comisiunilor.
7. Alegerea comitetului cercual pe un nou period.
8. Statorirea budgetului.
9. Propuneri şi interpelări.
10. Alegerea alor doi delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“.
11. Inchiderea adunării.

Pentru comitetul cercual al despărţĕmêntului Mociu.

Mociu, la 4 Iulie 1904.

Ioan Dan
vicepresident.

Simion Ciuca
secretariu.

Convocare.

Onoraţii membri ai „Asociaţiunii pentru [illegible]eratura română şi cultura poporului român“ de pe teritoriul despărţĕmêntului *Abrud—Câmpeni,* cum şi binevoitorii acestei instituţiuni, prin acésta sunt invitaţi a participa la adunarea cercuală a acestui despărţĕmênt, care se va ţiné în comuna *Abrudsat* la 24 Iulie n. a. c., la 11 ore a. m.

Obiecte:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţĕmêntului.
2. Raportul gen. al comitetului cercual.
3. Raportul cassariului şi stabilirea budgetului pe 1905.
4. Rapórtele agenturilor comunale.
5. Alegerea comisiunii pentru acuirarea de membri, incassarea taxelor şi raportul acestei comisiuni.
6. Eventuale disertaţiuni, ce se vor anunţa conform §-ului 37 din statute.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea comitetului cercual pe un nou period.
9. Inchiderea adunării şi verificarea protocolului.

Pentru comitetul cercual al despărţĕmêntului Abrud—Câmpeni.

Câmpeni, 8 Iulie 1904.

Dr. Basiliu Preda
directorul desp.

Demetriu Goia
secretariu.

Posta redacţiei.

Dlui I. P. în G. Credem că nu e necesar sĕ mai lungim vorba pe tema cunoscută. Ce a fost bine sĕ se spună s'a spus.

Nr. 830 1904. [179] 1—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de **protopresbiter** al tractului gr. or. **Agnita**, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei centrale Agnita, după detragerea celor asigurate deja capelanului protopresbiteral.

2. Dotaţiunea protopresbiterului statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 April 1900 sub nrul protocolului 116 în sumă de 1000 coróne — din cari 400 coróne se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei, 130 cor. din fondul protopresbiteral şi 470 de la parohíi.

3. Taxele recerute pentru visitaţiunea canonică odată pe an, accidenţii, esmisiuni şi asistări la esamene a 10 cor. de la 34 parohíi matere, şi 3 filii.

Reflectanţii cu cualificaţiunea normată în § 53 din Statutul organic şi conclusul congresual din 1888 nr. protocolului 111, au a-şi nainta cererile instruite conform normelor din vigóre, până la terminul indicat Preavener. Consistoriu arhidiecesan.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita, ţinută la 21 Maiu 1904.

Agnita, în 25 Maiu 1904.

Nicolae Gavrea — adm. prot.

Georgiu Borzea — not. com. prot.

Nr. 186. [181] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învěţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Selişte, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Alămor**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir şi grădină.
2. **Amnaş**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir şi grădină.
3. **Gurariului**, două posturi, salariu 600 cor., relut de cuartir şi grădină.
4. **Sibiel**, un post, salariu 600 coróne, relut de cuartir şi grădină.
5. **Topârcea**, un post, salariu 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi sě-şi înainteze subsemnatului oficiu cererile instruate conform normelor (atestat de botez, absolutoriu pedagogic, atestat de cualificaţie, atestat despre serviciul prestat până ací) în timpul prefipt şi sě cerceteze şi biserica unde concură spre a se presenta poporului şi a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti.

Selişte, 26 Iunie 1904.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 630 1904. [180] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învěţători** la şcólele din comunele de mai jos din protopresbiteratul gr. or. Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mogoş — Valea-Barnei**, salariu 600 cor., din cari 360 cor. de la popor şi 240 cor. ajutor votat de stat, locuinţă liberă în edificiul şcólei, folosinţa grădinei şcolare şi lemnele de foc.

2. **Muncel**, salariu 600 cor., anume 400 cor. de la popor, 80 cor. din cassa bisericei şi 120 cor. ajutoriu de stat votat; locuinţă în edificiul şcólei şi lemne.

3. **Runc** cu filia **Lunca Largă**, salariu 600 coróne de la popor; locuinţă cu mai multe odăi pompóse în edificiul şcólei şi lemnele de foc. Fiind învěţătoriul ales la acest post destoinic în cântări, va primí şi pentru cantorat 50 cor. în bani numěraţi, şi alte 50 cor. din venite accidentale cantorale.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându se înainte de alegere şi în comuna pentru care concuréză, ca sě şi arete desteritatea în cântări şi tipic şi sě facă cunoştinţă şi cu poporul.

De la concurenţi se cere sě cânte la strană şi sě esecute cu elevii şi rěspunsurile liturgice în cor. Cei ce ar dorí, ca la cuincuenal sě li-se compute şi anii serviţi în alte comune, au a-şi arăta acésta şi în petiţiunea ce o înaintéză aici.

In conţelegere cu comitetele parohiale Ofenbaia, 25 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşa.

Vasile Gan
protopresbiter.

Liturgia

Stului Ioan „Gură de aur“, pentru 2 voci de Dimitrie Cunţanu, profesor seminarial de cânt. bis. Preţul 1 cor. 20 fil., plus porto 10 fil. Se póte procura de la Libr̆aria archidiecesană, Sibiiu (Nagyszeben).

Unicul mijloc de dinţi, lipsit de aciduri, probat şi recomandat de profesori şi medici, este veritabila apă de gură şi dinţi

anaterin

a dentistului de curte c. şi r. Dr. **I. G. Popp, Viena** XIII/6, contra tuturor durerilor de dinţi şi de gură, numai în sticla de mai sus, cu cor. 2·80, 2·— şi 1·—.

Crema de dinţi, în tuburi, lipsită de săpunul dăunător, à 60 fileri, conservă gura, dinţii şi gingeii **într'adevěr întotdeuna** frumoşi, sănětoşi, fără miros şi dureri.

Pasta de dinţi anaterin în păhar cor. 1·40, în pachet 70 fil., **prav de dinţi** cor. 1·26, **plombă de dinţi** 2 cor., **săpun de burueni** 60 fil.

Se capětă în farmacii, drogerii, prăvălii mai alese, cum şi în depositul principal **Carl Morscher**, drogerie în **Sibiiu**, şi la **A. W. Lingner**, farmacist în **Sighişóra**. (180) 8—17.

Nr. 444. [164] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă neputinciosul paroh *Nistor Purdu* din parohia de clasa a III-a **Rucar**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumětate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi înainta petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul deschis, avênd a se presenta în vre-o Duminecă ori sěrbătóre în parohie pentru a cânta şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Făgăraş, 13 Iunie 1904.

Ioan Cândea
protopresb., adm. prot.

Nr. 340 1904. [159] 3—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia vacantă de cl. III-a **Vorţa** cu filia **Valealungă**, tractul Ilia, pe basa ven. ordin consist. din 2 Martie a. c. nr. 2397 bis., prin acésta se publică de nou concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 11 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 3049 Ep. [170] 3—3

Publicaţiune oficială.

Pentru trebuinţele seminariului arhidiecesan în anul şcolar 1904/5 în ce priveşte încălditul **se cere liferarea de una suta (100) stângini de lemne,** spre care scop se publică concurs cu termin până în **1 August nou** a. c.

Lemnele sě fie de fag, neplutite, din faţa sórelui de prima calitate, şi în decursul lunei August şi Septembre nou a. c. sě fie aşezate în seminariu.

Ofertele au sě fie înaintate în terminul indicat la consistoriul arhidiecesan şi oferenţii sě aducă în seminariu un stângin de lemne de probă.

Sibiiu, 1 Iulie n. 1904.

Consistoriul arhidiecesan.

Mare suprindere!

Nici când nu se mai dă ocasiunea acésta!

500 bucăţi pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mětasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tiněr şi bětrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, costă numai fl. 1·95. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus
P. Lust, Krakau, nr. 120. [127] 2—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mě aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sě-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţěrăneşti, precum bumbac, pěr, lănică, arniciu, ţesěturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pěr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pěr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sě se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 20

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpěrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidi din provincie se acceptéză. [9] 18—20

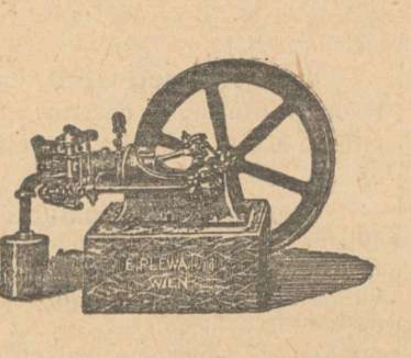

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciose.

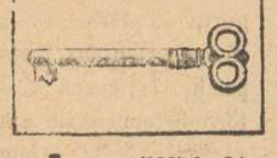

Se capětă pretutindenea! (122) 6—34

!! La cumpěrare sě se observe, ca fie-care bucată de săpun sě fie provědută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

F. Missler Bremen
Bahnhofstrasse 30.

Vaporele „Kaiser“:

Kaiser Wilhelm II, 215 metri lung,
Kronprinz Wilhelm, 202 metri lung,
Kaiser Wilhelm der Grosse, 198 metri lung,
Kaiserin Maria Teresia, 166 metri lung,

merg în 6—7 zile de la Brema la New-York.

Plecarea Marţia.

Vapórele acestea „Kaiser“ plécă numai din Brema. Cine voeşte deci sě călětoriască cu vapor „Kaiser“ (imperial) póte călětorí liber, fără piedeci; nimeni nu-l póte oprí. Fie-care călětor trebue sě fie hotărît deja de-acasă încătrău voeşte sě călětorescă, şi sě nu se lase a fi abătut ori înşelat de nimeni. Fie-căruia îi stă în voie liberă a calětorí cu banii sei unde voeşte. Trebue însě sě se îngrijéscă la timp de loc pe vapor şi pentru siguranţă sě trimită la adresa mea 20 cor., ca arvună.

Călětoria de la Brema la America costă: pe vapor „Kaiser“

118 cor., pe vapor de postă **95 cor.**

F. MISSLER, BREMEN, Bahnhofstrasse 30

(63) 31—31 casă de bancă şi întreprindere de comunicaţiune.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna".

Raport general despre activitatea societăţii de lectură „Andreiu Şaguna" în cursul anului şcolar 1903/4.

(Urmare).

Mulţămită îngrijirei şi bunăvoinţei părinteşti a Preacuvioşiei Sale dlui protosincel şi director seminarial Dr. Eusebiu R. Roşca, care în decurs de mai mulţi ani a contribuit direct şi indirect la îndrumarea societăţii pe calea cea adevĕrată, conlucrând direct la compunerea nouelor regulamente şi la compunerea concluselor normative, prin ceea-ce s'a dat o organisaţiune de model societăţii, conlucrând direct şi la regularea tuturor afacerilor de natură administrativă, societatea de lectură „Andreiu Şaguna" este astăzi bine aranjată din tóte punctele de vedere şi este pusă, atât din punct de vedere al organisaţiunei, cât şi al administraţiunei, pe base solide, ca ori-ce instituţiune în spirit constituţional, fiindu-i dată posibilitatea de a intreprinde acea însemnată lucrare: *lăţirea cât mai tare a simţului constituţional*, pentru pregătirea unei stări de înflorire a bisericei nóstre.

După-ce comitetul cu deosebită bucurie a accentuat acest fapt, despre activitatea desvoltată de societate pe anul societar 1903/4, ca un început pe calea amintită, presintă spre aprecierea on. societăţi şi a on. public român următoriul:

Raport general.

I. Activitatea societăţii.

Societatea şi-a început activitatea în 31 August (13 Septembre) 1903, când, conform dispoziţiunilor statutelor în vigóre, s'a ţinut sub conducerea Preacuvioşiei Sale dlui protosincel şi director seminarial Dr. Eusebiu R. Roşca şedinţa de constituire în care s'a ales prin aclamaţiune

President al societăţii: Dr. Petru Şpan, prof. sem. In comitet:

a) Oficianţi:

Ilie Beleuţă, cler. a. III. vicepresident, Stefan Mircan, cler. a. III. archivariu, Vasiliu Debu, cl. a. II. cassariu, Eugen Muntean, cler. a. I. controlor, Onisitor Ghibu, cler. a. II. bibliotecariu, Adam Popoviciu, ped. a. I. vicebibliotecariu, Valeriu Literat, cl. a. I. notariu, Miron Moldovenescu, cler. a. III. redactor al fóiei „Musa", Ioan Roman, ped. a. III. econom.

b) Membrii în comisiunea literară:

Ioan Neagoe, cler. a. III. Aurel Oancea, cler. a. III. Zaharia Manu, cler. a. II., care renunţând din cause sanitare a fost ales: Ioan Rafiroiu, cler. a. II. Pompeiu Moruşca, cler. a. II. Ioan Duma, cler. a. I. Emilian Stoica, cler. a. I. Ioan Fodor, ped. a. III. Emil Tanislav, ped. a. III. V. Dejenariu, ped. a. II.

Societatea astfel constituită a ţinut în decursul acestui an 19 şedinţe, dintrĕ cari 14 ordinare, ear' 5 estraordinare.

Afară de aceste şedinţe, cari după natura afacerilor au fost parte literare, parte administrative, s'au ţinut 2 şedinţe publice, şi anume:

Una în 29 Novembre întru memoria fericitului în Domnul archiepiscop şi metropolit „Andreiu baron de Şaguna", cu care ocasiune s'a rostit un cuvênt festiv, s'a cetit o disertaţiune, s'au declamat 2 poesii, s'au cântat 3 piese în cor şi s'au esecutat de cătră orchestră 2 piese, ear' cu acompaniament de pian un solo de flaută şi 1 de violină. La acéstă şedinţă a participat public numĕros şi ales din Sibiiu şi jur, în frunte cu Escelenţa Sa I. P. S. Domn archiepiscop şi metropolit Ioan Metianu, actualul patron al societăţii.

Ear' a doua şedinţă publică s'a ţinut în 13 Iunie, din incidentul împlinirei de 40 de ani în serviciul seminariului „Andreian" a dlui profesor de cântări bisericeşti şi tipic Demetriu Cunţan, ţinută în cerc restrîns, cu care ocasiune s'a ţinut un discurs ocasional, s'a declamat o poesie, corul a esecutat 2 piese, ear' orchestra 1.

Numĕrul membrilor societăţii în acest an a fost în total 373, dintrĕ cari, *a)* 22 fundatori, *b)* 27 onorari, *c)* 53 ajutători, şi *d)* 271 ordinari, şi anumit:

Fundatori:

Constantin Cotişel, presbiter în Certege. † Romul Crainic, protopresbiter în Dobra. Iuliu Dan, protopresbiter în Făgăraş. Aurel Danciu, proprietariu în Bucium-Cerb. † Ioan Danciu, protopresbiter în Ofenbaia. Vasile David, presbiter în Mogoş-Mămăligani. Romul Furduiu, protopresbiter în Câmpeni. Nicolae Garoiu, advocat în Zerneşti. Gavriil Hango, presbiter în Gherla. † Ioan Hannia, director seminarial în Sibiiu. George Lupu, presbiter în Roşia. Ioan Metianu, archiepiscop şi metropolit în Sibiiu. Dr. Ioan Mihu, advocat în Orĕştie. Alexandru Mocsonyi, mare proprietariu în Birchiş. † Eugen Mocsonyi, mare proprietariu în Birchiş. Zeno Mocsonyi, mare proprietariu în Birchiş. Ioan Nicola, presbiter în Albac-Arada. Avram Păcurar, protopresbiter în Hunedóra. Ilie Pop, notariu în pensiune în Ludoşul-mare. Nicolae Popea, episcop în Caransebeş. Galacteon Şagău, protopresbiter în Idicel. Dr. Petru Şpan, profesor în Sibiiu.

Onorari:

† Dr. Daniil P. Barcianu, profesor în Sibiiu. † Zaharie Boiu, asesor cons. în Sibiiu. Dr. Vasilie Bologa, director la şcóla civilă de fete în Sibiiu. † I. Candrea, profesor seminarial în Sibiiu. Demetriu Comşa, profesor seminarial în Sibiiu. Dr. Aurel Crăciunescu, profesor seminarial în Sibiiu. † Dr. Ioan Crişan, profesor seminarial în Sibiiu. † Nicolau Cristea, asesor cons. în Sibiiu. Demetriu Cunţan, profesor semin. în Sibiiu. George Dima, profesor gimnasial în Braşov. Ioan Ghibu, profesor sem. în pens., protopresbiter în M.-Uióra. † Ioan Hannia, director seminarial în Sibiiu. Ilie Hociotă, econom semin. în Sibiiu. Victor Păcală, profesor în Sibiiu. Nicolae Popea, episcop în Caransebeş. † Dr. Emilian Popescu, profesor gim. în Braşov. † Ioan Popescu, profesor seminarial în Sibiiu. Simion Popescu, protoiereu în Bucureşti. Timoteiu Popovici, profesor sem. în Sibiiu. Dr. George Proca, secretariu consist. în Sibiiu. Dr. Ilarion Puşcariu, archimandrit şi vicariu archiepiscopesc în Sibiiu. Dr. Eusebiu R. Roşca, protosincel şi dir. sem. în Sibiiu. Dr. Vasiliu Saftu, presbiter în Braşov. Dr. Petru Şpan, profesor sem. în Sibiiu. Vasile Stan, profesor sem. în Sibiiu. Dr. Ioan Stroia, protopresbiter în Sĕlişte. Nicolae Vătăşan, prof. sem. Sibiiu.

Ajutători:

Sunt cei ce au contribuit cu sume mai mici.

Ordinari:

Toţi elevii seminariali actuali.

Activitatea societăţi apreţiată după natura afacerilor ei o împărţim in:

a) Activitatea literară.

Activitatea literară s'a validitat în anul acesta cu un progres frumos, atât cu privire la numĕrul elaboratelor incurse, cât şi cu privire la valórea cuprinsului lor.

Au incurs şi s'au pertractat în şedinţele comisiunei literare, ale comitetului şi ale societăţii, cu totul 20 elaborate, parte originale, parte traduceri, de natură parte ştientifică, parte literară şi anumit: 4 cu menţiune de a fi puse în concurenţă pentru şedinţa publică, 5 pentru a fi premiate, ear' restul pentru a fi induse în fóia „Musa", 3 elaborate s'au aflat necorespundĕtóre şi s'au respins, ear' 16 s'au indus in fóia „Musa", care a apărut în 17 numeri. Elaboratele induse sunt următórele:

Din domeniul *teologiei*: Ştiinţa şi credinţa, de Ilie Beleuţă, cler. a. III. Fiinţa creştinismului, de Nicolae Regman, cler. a. III. Fiinţa şi originea păgânismului, de Ioan Stanciu, cler. a. III. Papalitatea eretică, traducere din Wladimir Guettée, de Ilie Beleuţă, cler. a. III.

Din domeniul *pedagogiei*: Educarea poporului şi noi, de Trandafir Scorobeţ, cl. a. II.

Din domeniul *literaturei*: Poesii: Mi-e dor. Doina mamei, de Nicolae Regman, cl. a. III. Iovit, cântec poporal, cules de Valeriu Literat, cl. a. I. Versificatori şi poeţi, studiu de Ioan Duma, cl. a. I. Poeţi contimporani, studiu de Ioan Duma, cl. a. I. Mihaiu Sadoveanu, studiu de Ioan Duma, cl. a. I. O întêmplare, noveletă de Ioan Duma, cl. a. I.

Discursuri: Cuvênt ocasional, rostit la şedinţa publică de Aurel Oancea, cl. a. III. Cuvênt festiv, menit a se rosti la şedinţa publică, de Stefan Mircan, cl. a. III. Cuvênt funebral, rostit la înmormêntarea clericului absolvent Mihail Dăian, de Onisifor Ghibu, cl. a. II. Cuvênt funebral, rostit la înmormêntarea clericului Ioan Căldărea, de Ioan Rafiroiu, cl. a. II. Cuvênt funebral, rostit la înmormêntarea pedagogului Nicon Secălean, de Filon Flucuş, ped. a. I.

Recensiuni: Recensiunea elaboratului „Ştiinţa şi credinţa" de Ioan Rafiroiu, cl. a. I.

Dintrĕ acestea au fost *premiate*: Fiinţa şi originea păgânismului, de Ioan Stanciu, cl. a. III. Educarea poporului şi noi, de Trandafir Scorobeţ, cl. a. II. Mihai Sadoveanu, de Ioan Duma, cl. a. I. Au fost admise la I. *şedinţă publică*: Ştiinţa şi credinţa, de Ilie Beleuţă, cl. a. III. Cuvênt ocasional, de A. Oancea, cl. a. III. Ear' la a II *şedinţă publică* s'a rostit: Discurs ocasional, de Stefan Mircan, cl. a. III.

Pe lângă aceste lucrări, s'au declamat în şedinţele societăţii mai multe poesii, ear' corul şi orchestra au esecutat mai multe piese.

(Va urma).

Cărţi şi reviste.

„**Poesii şi novele**" e titlul broşurei a 6-a din „Biblioteca literară a ziariului Libertatea". Pe 40 pagine 8° conţine trei poesióre de Victor Bontescu sub titlul „Chef", „Mórta", novelă de Mihaiu Sadovean, „Poveste dragă", poesie de Al. Aciu, „Mătuşa Stana", novelă de I. Agârbicean, „Invierea în capitala României şi a Rusiei" (serbarea Paştilor), şi „Stejarul de la Cebea", poesie de V. E. Moldovan.

*

Anuarul şcólei comerciale sup. gr. or. române din Braşov pe anul şcolar 1903—904, publicat de directorul Arsenie Vlaicu, pe 108 pagine 8° mare conţine un tractat despre „carierile abiturienţilor" (şcólei comerciale), de A. Vlaicu şi datele statistice şcolare. Din acestea estragem următórele: Personalul didactic a constat din 4 profesori ordinari, definitivi (între cari şi directorul), 2 profesori ordinari de la gimnasiu şi şcóla reală, 1 catechet, 1 profesor provisor, 1 prof. suplinitor, 1 profesor de musică, 1 prof. de gimnastică, 1 instructor de desemn, şi — pe lângă profesorul-catechet pentru religiunea gr. or. — din catecheţii pentru elevii aparţinĕtori altor confesiuni. Cel mai bĕtrân în serviciu e prof. Ioan Socaciu (24 ani), cel mai tiner prof. suplinitor Mihail Navrea (2 ani); cele mai multe ore pe sĕptĕmână le-a avut prof. provisor Ioan Pricu (22), cele mai puţine prof. de musică G. Dima (2). Religiunea s'a propus numai în 3 ore pe sĕptĕmână (câte 1 oră la fie-care clasă). Elevi inscrişi: 30 pe cursul prim, 32 pe cursul II. (dintrĕ cari 4 au părăsit şcóla în cursul anului) şi 21 pe cursul III. După religiune au fost: 68 gr. ortodoxi, 12 gr. catolici, 3 ev. luterani (germani). După ocupaţiunea părinţilor: 29 fii de agricultori şi economi de vite, 24 fii de comercianţi şi industriaşi, 21 fii de funcţionari publici, 6 fii de zileri şi servitori, 2 fii de privatisti, pensionari etc., şi 1 fiu de funcţionariu privat. După locul naşterii: 20 din Braşov (oraş), 13 din comitatul Braşov, 10 din c. Făgăraş, 8 din Caraş-Severin, 6 din com. Sibiiu, câte 3 din com. Têrnava-mare, Arad, Alba-inferióră, Selagiu şi din România, câte 2 din com. Treiscaune, Hunedóra, Turda-Arieş, Bistriţa-Năseud şi Timiş. Au fost clasificaţi la finea anului: *în cl. primă* 4 cu nota generală fórte bine, 8 cu bine, 7 cu suficient, 11 cu nesuficient (anume: 2 din 1 obiect, 3 din 2 obiecte, 6 din mai mult de 2 obiecte); *în cl. a doua* 5 cu fórte bine (*Petru Manole* din Bacifalu şi *Brutus Pĕcurariu* din Sĕlişte în com. Hunedóra *f. b. din tóte obiectele*), 8 cu bine, 4 cu suficient, 11 cu nesuficient (anume: 2 din 1 obiect, 3 din 2 obiecte, 6 din mai multe obiecte); *în cl. a treia*: 6 cu fórte bine (*Ioan Mafteiu* din Paloş şi *Dumitru Sêrbu* din Dârste *f. b. din tóte obiectele*), 4 cu bine, 10 cu suficient, 1 cu nesuficient din mai mult de cât 2 obiecte. La *esamen de maturitate* au fost admişi 25 (absolvenţii clasei III. şi 5 fosti respinşi în anul trecut); au făcut cu succes esamenul scripturistic 24, dintrĕ cari la es. verbal s'au supus 23, făcêndu-i cu următoriul resultat: maturi cu notă generală *fórte bine* 3, cu bine 6, cu suficient (simplu „maturi") 7, respinşi din câte un obiect la repetarea esamenului în Septembre 6, ear' 1 respins pentru totdeuna. *Stipendiaţi* au fost: din cl. I. cu 100 cor. 4, cu 40 cor. 1, cu 40 cor. şi prânz gratuit la „masa studenţilor" 1, cu prânz gratuit la „m. studenţilor" 2.; din cl. II: cu 100 cor. 1, cu 90 cor. 1, cu întreţinerea întrégă (în internatul „D. şi Z. Ionciovici) 1, cu prânz gratuit la „masa studenţilor" 3, din cl. III: cu 100 cor. 1, cu 40 cor. şi prânz gratuit 2, cu prânz gratuit 3, cu întreţinerea întrégă (în institutul Ionciovici) 1. *Scutiţi de didactru:* 12 din cl. primă, 7 din cl. II. şi 10 din cl. III. — In firul datelor anuarul mai conţine: ordinul ministerial nr. 3640 din 1903 cu privire la esamenele de privatisti; regulamentul desciplinar al şcólei, „instrucţiune pentru gazdele elevilor", conspectul manualelor de învĕţământ, raport despre starea fondurilor şi fundaţiunilor, despre mijlócele de învĕţământ, despre societatea de lectură a elevilor, condiţiunile de inscriere, şi altele.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Frumósa nóstră petrecere de casă din 25 Iunie c., ce loc de întâlnire şi de plăcută distracţie a fost pentru un mare numĕr de meseriaşi, de ţerani şi inteligenţi, pe lângă câştigul moral, a adus şi o frumósă sumă la venitele Reuniunei.

Din venitul curat al petrecerei am adaus 60 cor. la fondul de 20 fl., întemeiat în scopul acuirării unei case cu hală de vênḑare; 50 cor., fondului disponibil; suma de 15·60 cor., încassată prin subscrisul president cu pălăria „Dzeu vede", am adaus'o la fondul vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor nostri. La venitul curat e computată şi suma de 5·18 cor., resultată din incurgerile postei umoristice (la venitul curat al postei sunt a se calcula şi 300 ilustrate nevêndute, în valóre de 18 cor.), şi 1·20 cor., resultată din vênḑarea insigniilor dansatorilor. Drept îmbogăţire a inventariului privim şi cele 35 „mânere" necesare la fixarea tablelor cu numirile localităţilor pentru postă, dăruite de harnicul nostru măsariu, de Emil Petruţ.

Pe când îndrăsnim a aduce sincere mulţămite dirigentului corului dlui Candid Popa, înv., şi harnicilor sei coristi (dame şi domni), zelóselor postăriţe (factori postali), dlui Reschner, proprietariu al magazinului de musicalii, pentru bunăvoinţa arătată prin punerea la disposiţia nóstră a celor 2 gramophóne cu cari a esecutat mai multe arii, — ne exprimăm totodată recunoştinţa faţă de următorii suprasolvenţi şi anume: Dr. L. de Lemény, adv. 10 cor., Stefan Moga, franzelar, Ieronim Preda, dir. tipogr. arch., Leontin Simonescu, secr. metr., fie-care câte 2 cor., Ilust. Sa dl Dr. At. Marienescu, R. Simu, înv. pens., Pavel Cotoţ, funcţ. metr., Nicolae Togan, protopres., Vasile Stan, prof. sem., Victor Păcală, prof., Ilie Dănilă, sodal frizer, Victor Preda, măestru măsar (Avrig), Dr. Enea Papiu, cand. de adv., Jucu, locot., (Lugoş), P. Tincu, funcţ. la „Albina", Const. Popovici, not. pens., fie-care câte 1 cor., Petru Ilieş, compactor, 60 fil., Iul. Fejérdy, 50 fil., Alexandru Luca, Petru Drăgan, sodal pielar, Iosif Boca, cismariu, fie-care câte 40 fil.

Sibiiu, 12 Iulie n. 1904,

Victor Tordăşiunu
president.

I. Apolzan
notariu.

*

In urma ameninţării cu închiderea şcólelor confesionale din Certege, credincioşii gr. or. şi gr. cat. în urma pactului făcut, în anul 1900 au edificat o şcólă corĕspunḑĕtóre; spre acoperirea speselor onorata direcţiune a Institutului de credit şi economii „*Doina*" din Câmpeni în anii 1902, 1903 şi 1904 a dat ajutoriu de 250 cor., pentru care credincioşii ambelor confesiuni şi pe calea acésta aduc mulţămită onoratei direcţiuni şi acţionarilor, rugând pe Dzeu sĕ-i ţină mulţi ani spre binele poporului român, ear' on. institut 'i doresc prosperare.

In anul 1902 s'a reparat biserica gr. or. română din Certege; fii cu ficele ei au contribuit în 1902 şi 1903, spre acoperirea speselor făcute şi anume: Sofia Cothişel lui Nicodin, 100 cor., Samfira Anca m. Busgariu, 40 cor., Dumitru Trifa, 20 cor., erezii lui Simtion Anca Ciup, 80 cor., ereḑii lui Ioan Chicidea Gala, 80 cor., Rusanda Trifa, Mihail Bolog, Nicolae Busgariu lui Iosif, Ioan Coroiu, Petru Chicidea, Nicolae Anca Ciuta, Ioan Busgariu tontea, Vasilie Busgariu, Alexandru Crişan, Petru Borlea şoşiu, Nicolae Neşiu, Nicolae Marcu tontu, Stefan Corcheş, Ioan Geoldeşiu, Ioan Busgariu Bordea, Petru Gaiţia cantor, Irimie Teocu, Ioan Corcheşiu buzea, Ratila Chicidea lui Petru, Constantin Birĕu, fie care câte 10 cor., Petru Anca Ciuta, 5 cor., Nicolae Pliciu a ştiopului, 4 cor., toţi din Certege şi Vasilie Curticiu pruncu din Câmpeni, 20 cor., ear' Ioan şi Elena Marcu Pliciu din Certege pentru lărgimea cimiteriului un pămênt în valóre de 100 cor., ear' Stefan Corcheşiu şi soţia Ana vestminte preoţeşti în valóre de 90 cor., a căror nume s'au înscris în cartea de aur a bisericei, însĕ şi pe calea acésta li-se aduce mulţămită din partea credincioşilor bisericei, dorind sĕ'i ţină Dzeu încă mulţi ani spre fericirea familiilor şi spre binele bisericei.

Iosif Cothişel
capelan şi învĕţătoriu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redactia nu primeste rĕspunderea.

Ioan Stanciu
zugrav de case
Sibiiu, strada poplăcii 23
efectueşte tot feliul de lucrări ce cad în specialitatea sa. Asemenea pictéză firme, prapori, icóne ş. a.
[147] 5—5

Nr. 297 1904. [169] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Acmariu**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

2. **Bucerdea-vinósă**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

3. **Cetea**, 2 posturi, cu salariu de câte 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.

4. **Măgina**, cu salariu de 600 cor., solvit anticipative, pentru fie care lună, din cassa bisericei, cuartir şi lemne de foc.

5. **Mihalţiu**, postul al doilea de învĕţătoriu, cu salariu de 600 cor. din cari 300 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.

6. **Ciugudiu**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

7. **Tĕuţiu**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

8. **Rimeţ-sat**, cu salariu de 600 cor. din cari 200 cor. de la stat, cuartir şi lemne de foc.

9. **Brădeşti**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile instruite conform normelor la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, avênd de a se presenta mai dinainte în comună, spre a face cunoştinţă cu poporul şi a-şi arăta desteritatea în cântări, fiind după instituire îndatoraţi de a conduce pe copii în Dumineci şi sĕrbători la biserică şi a cânta cu ei la sf. liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Alba-Iulia, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Alba-Iulia, 16 Iunie 1904.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 324 1904. [167] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei Mihăeşti** cu filia **Făgeţel**, protopresbiteratul Dobra, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh, sunt cele fasionate la cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii vor avé sĕ-şi aştérnă petiţiunile în terminul deschis, instruite conform prescriselor legii, subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta înaintea alegĕtorilor în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Dobra, 16 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dobra, în conţelegere cu comitetul parohial.

Iosif Morariu
protopresbiter.

Nr. 434 1904. [155] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Abrud, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Abrudsat**, două posturi, cu salariu de câte 600 coróne, solvibile în rate lunare anticipative, cuartir şi lemne de foc.

2. **Bucium-Cerbu**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

3. **Bucium-Isbita**, salariu 600 cor. din repartitie, cuartir şi lemne de foc.

4. **Carpiniş**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

5. **Ciurulésa**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

6. **Roşia** cu **Corna**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

7. **Pĕtrângeni** cu **Valea Bulzului**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

8. **Galaţi**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

9. **Trêmpoele**, salariu 600 cor. şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ şi subştérnă cererile instruite conform normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi sĕ se presenteze înainte de alegere poporului spre a-şi arăta desteritatea în cântări, apoi vor nota în petiţiunile lor dacă după anii serviţi în alte comune pretind cuincuenalii, pentru-ca comunele sĕ se pótă orienta la alegere.

In fine se face cunoscut că la posturile din Abrudsat, vor fi preferiţi acei învĕţători, cari sunt capabili a instrua şi conduce coruri vocale, pentru cari servicii vor fi special remuneraţi.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Abrud, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Abrud, 11 Iunie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 266 1904. [176] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de al doilea **paroh** în comuna bisericéscă **Topliţa-română** cu raionul cuturilor: „Ciobotani, Zencani şi Valea-de-jos“ pe basa conclusului comitetului parohial nr. XII 1904, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă emolumentele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Petenţii cari au sĕ dovedéscă, că posed cualificaţiune completă pentru clasa I, au sĕ aştérnă suplicele concursuali, instruite conform §-ului 15 litera *a*) din Regulamentul pentru parohii în terminul deschis, oficiului protopresbiteral subscris p. u. Szász Régen.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.

Reghinul-săsesc 19 Maiu 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial:

Galaction Şagău
protopresbiter.

Nr. 345 1904 [165] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea postului învĕţătoresc** vacant din comuna bisericéscă **Ilia-mureşana**, protopresbiteratul Ilia, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salariu anual de 600 cor., solvit din „fondul de bucate al parohiei gr. or. române din Ilia“ în rate lunare anticipative.

2. $^1/_2$ din venitele cantorale, cari fac la an vre-o 60 coróne.

3. Cuartir în natură.

Cel ce va fi ales ca învĕţătoriu fiind totodată şi cantor este deobligat a şi împliní funcţiunile de cantor când nu este ocupat cu prelegerile în şcólă.

Respectivii concurenţi sĕ declare în petiţiunile lor de concurs că anii de serviciu de la altă şcólă nu pretind a li-se computa la dreptul de cuincuenal.

Concurenţii au sĕ şi înainteze cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi a se presenta înainte de alegere în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Ilia, la 10 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 564 1904 [177] 2—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Turda, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă următórele emolumente:

1. **Agârbiciu**, salariu 600 cor., solvibil în rate lunare anticipative, cuartir în edificiul şcólei, grădină şi lemne de foc.

2. **Banabic**, salariu 600 cor., cuartir în natură, grădină şi lemnele necesare de încălđit.

3. **Botez**, salariu 600 cor., şi anume 400 cor. parte din repartiţie, parte din folosirea alor 25 jugĕre pamênt, şi din stole, ear' restul de 200 cor. din ajutoriu votat din fondul şcolar eparhial, cuartir, grădină şi lemne de foc. Postul este împreunat cu cantoratul.

4. **Cristiş**, salariu 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Gabud**, salariu 600 cor., relut pentru cuartir şi lemne.

6. **Hĕraştĕş**, salariu 600 cor., din repartiţie şi cassa bisericei, cuartir, grădină şi lemne de foc.

7. **Hidiş**, salariu 600 cor., relut de cuartir, competinţă pentru grădină şi lemne de foc.

8. **Muerĕu**, salariu 600 cor., grădină, cuartir şi lemne de foc. Alesul va provedé şi cantoratul.

9. **Sopor**, salariu 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc. Fiitoriul învĕţătoriu va fi şi cantor.

Cuincuenalele la tóte posturile se vor socoti de la ziua întrării în post.

Reflectanţii vor avé sĕ ţină strană în Dumineci şi sĕrbători şi sunt invitaţi a se presenta în comuna respectivă spre a-şi arăta desteritatea în cele rituale.

Cererile instruite în regulă sĕ se aştérnă în terminul prefipt subsemnatului oficiu de la care se pot lua şi informaţiuni mai speciale.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Turda, 20 Iunie 1904.

Jovian Murĕşian
protopresbiter.

Nr. 216 1904 [172] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕţători** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Murĕş-Oşorheiu, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegrafului Român“.

1. **Erdösângeorgiu** şi **Veţa**, cu salariu anual de câte 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină.

2. **Medeşfalĕu**, post împreunat cu cantoratul cu salariu de 600 cor.: 300 cor. din cassa bisericei, 200 cor. de la popor şi venitele cantorale computate în 100 cor., cuartir în edificiul şcolar şi grădină.

3. **Nasna**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie, grădină şi relut de cuartir 20 cor.

4. **Petea de câmpie**, un post împreunat cu cantoratul, cu salariu de 360 coróne, dintrĕ cari 172 cor. din lada bisericei şi 188 cor. din repartiţie, şi usufructul la 12 jug. computate în 240 cor., cuartir în edificiul şcolar şi grădină.

Ca cantor va beneficia învĕţătoriul pe lângă venitele de mai sus şi de venitele stolare îndatinate. Intrĕ candidaţi vor fi primiţi numai coucurenţii, cari au absolvat în vre-un institut pedagogic confesional gr. or.

Cuincuenalele se computa de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sunt îndatoraţi a conduce în tóte Duminecile şi sĕrbătorile cântările liturgice cu elevii şi a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul, ear' suplicele de concurs instruite conform normelor din vigóre a le aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi cari pe lângă plata de concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale după anii serviţi în alte comune, au sĕ-şi espună acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Nasna, 16/29 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Murĕş-Oşorheiu, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Russu
adm. prot.

Nr. 516 1904. [174] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Orĕştie, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Balşa**, un post, salariu 600 cor. din repartiţiune, cuartir în natură şi lemne de foc.

2. **Homorod Suseni**, şcólă comună cu Homorod-joseni, salariu 600 coróne, cuartir şi lemne de foc.

3. **Mermezeu**, salariu 600 cor., cuartir în edificiul şcólei şi 4 m lemne de foc aduse la şcólă.

4. **Mada**, salariu 600 cor., cuartir liber şi lemne de foc.

5. **Renghet**, salariu 600 cor. din cari 400 cor. din repartiţie ear' 200 din interesele împrumutului de stat, lemnele de lipsă la încălđirea şcólei de la comuna politica şi cuartir liber.

6. **Pischinţi**, salariu 440 cor. în bani, un agru de 2$^1/_2$ jug. de prima clasă preţuit cu 120 cor. arêndă anuală, 4 jug. de păşune pentru 10 vite mari sau 50 de oi, calculată în 36 cor., o parte de pădure socotită în 4 cor. Total 600 cor. Pentru conferenţă 10 cor. 2 stêngini de lemne pentru încălđitul şcólei şi a odăii învĕţătoriului şi cuartir liber în o odaie.

7. **Poiana**, salariu 600 cor. din repartiţie de la popor, 26 coróne pentru conferenţă şi scripturistică, cuartir liber în edificiul şcólei, grădină de legumi, lemnele necesare de foc şi dacă respectivul va fi în stare de a forma în decursul anului dintrĕ elevii şcólei sau tinerimea adultă un cor de cel puţin 2 voci, va primí un onorariu de 50 cor.

Recurenţii, cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale, după anii serviţi în alte comune, au sĕ şi espună acelea pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Invĕţătorii aleşi sunt obligaţi a instrua elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor, vor fi preferiţi.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în vre-o Duminecă sau serbătóre în comuna respectivă spre a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Concursele instruite prescriselor din vigóre au a se aşterne în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Orăştie, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Orĕştie, 21 Iunie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 631. [178] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Guşteriţa** din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu se publică concurs nou conform resoluţiunei venerabilului consistoriu arhid. dto 22 Iunie a. c. nr. 6165 bis. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibă şi cualificaţiunea de opt clase gimnasiale, şi astfel instruite suplicele conform normelor din vigóre, sĕ le aştérnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta înainte de ziua alegerii în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Sibiiu în conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 466 1904. [171] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului al II-lea de **învĕţătoriu** la şcóla română gr. or. din **Zlatna**, protopresbiteratul Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 cor. şi venitele cantorului I., cel puţin 200 coróne.

Se recere de la concurent sĕ aibă IV clase gimnasiale şi esamenul de cualificaţiune cel puţin cu bine, apoi sĕ fie cântăreţi buni avênd sĕ ocupe locul de cantor prim, în care cas e obligat în Dumineci şi sĕrbători sĕ cânte la strana primă şi sĕ pótă forma cor cu băeţii de şcólă şi adulţii.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post îşi vor subşterne, petiţiunile instruite conform normelor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi se vor presenta înainte de alegere în comună, pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Abrud, în conţelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 21 Iunie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 981 1904 [175] 2—3

Concurs.

Pentru **întregirea posturilor** vacante **învĕţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Agnita, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Agnita**, cu salariu de 600 cor., din alodiul comunal 150 cor., şi 450 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

2. **Bârghiş**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

3. **Bendorf**, cu salariu de 600 coróne, din alodiul comunal 200 cor., de la regim 320 cor. şi 80 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi o sórte de lemne din pădurea comunală.

4. **Ighişdorful-român**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

5. **Nocrichiu**, cu salariu de 600 cor., 120 cor. de la regim, 480 cor. repartiţie pe popor, cuartir, grădină şi lemne de foc.

6. **Prostea**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

7. **Ruja**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

8. **Şomartin**, cu salariu de 600 cor., 410 cor. de la regim şi 190 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

9. **Şulumberg**, cu salariu de 600 cor. din fondul şcolar şi din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

10. **Verd**, cu salariu de 600 cor., din alodiul comunal 140 cor., din fondul bisericei 160 cor., din repartiţie pe popor 300 cor., cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere a se presenta poporului în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în tipic şi cântări, în comunele Ighişdorful-român, Nocrichiu şi Prostea, coucurenţii au a presta în Dumineci şi sĕrbători şi serviciul cantoral în biserică.

Bendorf, în 23 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 71 Sibiiu, Marți 6/19 Iulie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 6553 Şcol. [3—3]

CONCURS

Devenind cu finea anului școlar 1903/4 în vacanță un stipendiu de 1000 coróne din fundațiunea „Moga“, pentru ocuparea aceluia se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

In sensul testamentului fericitului fundator, la acest stipendiu pot concura tineri români gr.-or. din Transilvania, cari studiază drepturile sau filosofia.

Cererile de concurs sunt a se trimite în terminul indicat la Consistoriul archidiecesan, provědute cu următórele documente:

a) carte de botez;

b) testimoniu de maturitate, respective din anul ultim de studiu;

c) adeverință de la medic despre intregitatea trupescă și sufletéscă;

d) eventual alte documente recomandatóre.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se pot lua în considerare.

Sibiiu, 25 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Mare și Sfânt!...

Sibiiu, 18 Iulie n.

Așa i-a rěmas numele de la mórte: *Mare și Sfânt*, și așa 'l numim și noi, cei-ce astăzi formăm neamul românesc, pe *Stefan*, bunul, înțeleptul și vitézul domn de odinióră al Moldovei, mort înainte cu patru sute de ani.

Mare a fost el, prin bunătatea inimei, prin înțelepciunea și vitejia arătată în purtarea luptelor cu dușmanii țerei sale, pe cari i-a învins totdeuna cu óste mult mai mică decum era a lor, dar' cu o óste care știa pentru ce luptă, pentru gloria țerii și mărirea neamului românesc.

Sfânt a fost el, pentru-că grele lupte a purtat mai ales în contra păgânătății, în contra semilunei, făcêndu-se în zilele sale cel mai devotat apěrător al *sfintei cruci*, care i-a și ajutat se iese biruitoriu aprópe din tóte resbóiele avute în cursul lungilor sei ani de domnie.

Și *sfânt* a fost el mai ales pentru evlavia sa legendară și pentru credința pusă în puterea de sus, — totdeuna ocrotitóre a neamului românesc, — de care nu și-a uitat nici odată: în mijlocul bucuriei și în mijlocul durerii, când a plecat la rěsboiu și când s'a reîntors din rěsboiu!

N'a rěmas nici un prilej trecut cu vederea, ca sě nu ridice altare Domnului celui vecinic și atotputernic, altare la cari Românul sě se róge, ca sě fie ocrotit și pe viitoriu, ori la cari sě dee mulțămită dumnezeirei, pentru-că l'a scăpat din primejdia în care s'a aflat! Patruzeci și patru de biserici a ridicat și a închinat Domnului Stefan cel Mare și Sfânt, dintrě cari multe sunt în ființă și astăzi.

Vineri și Sâmbătă, sěptěmâna trecută, au fost zile consacrate memoriei acestui domn român, pe care papa Sixt IV din vremile sale l'a numit *atletul lui Christos*.

I-s'a serbat centenariul al patrulea de la mórtea întêmplată în 2 Iulie v. 1504, la *Putna*, unde a fost înmormêntat, la *Suceava*, unde și-a avut reședința, la *Iași*, unde au residat unii din urmașii sei, la *București*, unde 'și are reședința actualul domnitor român, și pe alte locuri locuite de Români, — pretutindenea.

Pretutindenea, numai la noi — *nu!* In urma unei regretabile interpretări greșite ce s'a dat la noi din capul locului acestor serbări cultural-istorice, atribuindu-li-se caracter demonstrativ, caracter iredentistic, de la noi n'a prea putut participa nimeni la serbările aranjate, — cel puțin nu în formă cuvenită, — și nici la noi serbări nu s'au putut aranja, nici în cadrele cele mai modeste. Am căutat sě evităm neplăcerile, sě nu dăm ansă la suspicionări, la combinațiuni greșite, la animosități și la imputări nemeritate.

Dar' dacă n'am putut fi cu corpul și noi acolo unde trebuia sě fim, și unde representați au fost Românii din tóte celelalte țeri, cu inima și cu gândul fost'am și noi întrě ei!

Și dacă înainte de sěrbările aranjate întru memoria marelui domn român n'am adus prinos de recunoștință și admirațiune, pentru-ca sě nu fie rěu interpretate scrisele nóstre, venim acum, când sěrbările sunt terminate și nu mai putem influința asupra niměnui, venim sě depunem și noi pe sfântul mormênt de la Putna prinosul de recunoștință pentru vitejia, bunătatea inimei și tăria de credință a celui ce în acel mormênt își dórme somnul de veci, și pe care 'l numim *Stefan cel Mare și Sfânt*.

Ne închinăm și noi în fața mormêntului acestui domn român, ale cărui fapte românești și creștinești constitue gloria neamului din care facem parte, și dorim, ca vie sě-i rěmână memoria câtă vreme neam românesc va trăi pe acest pământ și câtă vreme atotputernicia nu va scóte din inima acestui neam cele două însușiri frumóse ce le are: *aducerea aminte* de figurile mari ale trecutului și *recunoștința!*

Reformele școlare.

Presa din Rusia a luat posiție hotărîtă în contra proiectului de lege al ministrului de culte și instrucțiune *Berzeviczy*, referitor la magiarisarea școlelor confesionale. Cele mai de frunte ziare rusești condamnă tendința proiectului de lege. Sunt interesante declarațiunile făcute în privința acésta din partea unui înalt funcționar din ministeriul rusesc de esterne, declarațiuni cari și-au făcut cursul în întrégă presa ruséscă și cari sunt următórele:

„... *Magiarisarea tuturor școlelor din Ungaria nu e alta, de cât directa negațiune a dreptului de esistință pe séma naționalităților din Ungaria. Patruzeci de procente din poporațiunea Ungariei sunt de naționalitate slavă (?). Magiarisarea acestora e nu numai temerară și nedréptă încercare, dar' e și încercare neesecutabilă. Limba magiară póte sě fie limbă oficială, dar'* n'are dreptul sě-și facă întrare în biserica și școla naționalităților nemagiare. *La judecătorii, la administrație, în ministerii, în armată, fie magiar chiar și tușitul: dar' în sat, în oraș, unde nu locuesc Unguri, n'are limba magiară nici o îndreptățire. Magiarilor le place a se provoca la politica nóstră (rusésca) națională. Bine fac; dar' sě nu uite, că la noi Armeanul, Guzul, Chinezul folosește limba sa proprie în școlă, în biserică, în comunicația zilnică; ba și la judecătorii și în fața autorităților administrative se folosește de limba sa națională, fiind-că nici prin minte nu ne trece sě rusificăm pe nimeni*“ ...

Ziarele magiare, cari iau notă despre aceste declarațiuni, zic că ele au scopul de a *agita*, de a face propagandă panslavistă, pe când faptul e, că ele sunt prietinești admonițiuni, adresate Magiarilor în interesul lor propriu. Pěcat că nu le înțeleg!

Discurs festiv

ținut la încheierea anului școlar de la școlele medii gr.-or. române din Brașov în 27 Iunie v. a. c. din partea directorului V. Onițiu.

(Urmare).

Românul se caracteriséză, dlor, prin aceea ce zice latinul *mens sana in corpore sano:* minte sănětósă în trup sănětos. Craniul, muschii, scheletul, nervii și organele vieții fisice în genere la Român sunt pline de vigóre și ofer cea mai sigură basă pentru mintea sănětósă ce-l împodobește. Inzestrat astfel cu un trup viguros și resistent, Românul este cel mai resistent și cel mai inteligent de la fire dintrě tóte popórele cari locuesc cu el și pe lângă el; sě fiu bine înțeles: nu cel mai instruit, nu, el bietul e cel mai puțin instruit póte, dar' repet: este cel mai inteligent de la fire. El observă esact, pricepe ușor și subit, judecă clar și corect, e cumpěnit și prevědětor. Iată un teren bogat pentru pedagogia națională, iată o muncă relativ ușóră, pentru-că are de-a face cu un element intelectual atât de fecund pentru învěțătură.

Defectele principale ale Românului sunt în moralul lui, acest product al unor factori seculari de suferințe, de nedreptățiri, persecuții, umiliri și îngenunchieri.

El e timid și neîncredětor, și — în deosebi față cu străinii — nu-și face mulți scrupuli de-a fi îmbumbat și chiar nesincer. Oh, și cum ar puté fi altfel? El care a fost totdéuna cel mic, și cel strivit, cel neîndreptățit și cel huiduit, — el, care și-a făcut sintesa esperințelor seculare în vorba din bětrâni, că „*dreptatea umblă cu capul spart*“ și „capul plecat sabia nu-l taie“, — el a trebuit sě devină timid, neîncredětor în alții, prea puțin conștiu de drepturile sale și deci umil.

Tot trecutul cu impilările sale seculare ne esplică de ce Românul nostru este invidios și certăreț, de ce *vrajba*, acéstă vorbă importată la noi de la Slavi, a ajuns sě esprime o noțiune azi specific românéscă.

Insușirile înăscute nu se prea pot schimba prin creștere, dar' însușirile contrase, deprinderile agonisite se pot modifica prin o educațiune rațională. Iată de ce nu mě tem că o pedagogie cât de neromânéscă va ruina vr'odată inteligența firéscă a Românului, și iată de ce sper și aștept de la o pedagogie românéscă națională, ca printr'o lucrare sistematică și rațională sě curețe sufletul Românului cât de cât de buruiana relelor deprinderi morale ce a contractat în secolii de urgie și pe cari le-a păstrat drept tristă suvenire și în zilele mai senine de azi.

Care va fi deci problema specifică a pedagogiei naționale române?

Cu cât inteligența firéscă a Românului îi înlesnește pedagogului român munca de învěțământ, cu atât mai greu i-se impune lui sarcina, ca pentru stêrpirea relelor deprinderi morale contractate după vremuri, sě lucre după un plan bine chibzuit, sistematic întocmit și artistic esecutat.

E clar, că acest plan sistematic nu se póte întocmí, de cât după-ce ne vom fi fixat în definitiv tipul Românului nostru cu tóte calitățile și tóte defectele lui.

Dar' și până atunci pedagogul român, și sub pedagogii români înțeleg și pe părinții cu adevěrat inteligenți, va trebuí sě lucreze din rěsputeri și cu tact, ca scăderile morale tipice ale neamului nostru, relevate mai sus și în deobște recunoscute, sě se corecteze prin educație.

Pe lângă leacul universal al pedagogiei moderne, leac indispensabil și de efect în tóte casurile mai grave de educație, care este: *esemplul viu al educătorului*, care va trebuí sě se crésca întâiu pe sine întru o personalitate energică, resolută, conștie de sine și de drepturile sale, neintimidabilă și iubitóre de adevěr, — zic, pe lângă acest leac universal indispensabil, socotesc că ar trebuí sě se țină îndeosebi sémă încă de următórele lucruri.

I. Pedagogul român trebue sě rupă odată și pentru totdeuna cu sistemul *intimidării*. Odraslele tinere ale neamului nostru în genere sunt atât de modeste, sfióse și chiar timide, în cât un sistem de intimidare la noi se presintă ca brutalitate și în același timp ucide ori-ce emancipare sufletéscă, ori-ce întărire a conștiinței de sine, — lucruri, mai cu sémă la noi, indispensabile.

Postulatul acesta nu se póte accentua în de-ajuns la noi. Căci pe cât de firesc este el, pe atât de puțin se observă în practica familiilor și a școlelor nóstre. Causa este duplă. Intâiu, că stăm cu toții, părinți și dascăli, sub presiunea mediului, în care mare parte am crescut și ne-am desvoltat. Ear' mediul acesta în țéra nóstră are ca principiu de viéță *intimidarea;* intimidarea la noi este sistem atât în școlă, cât și în viéța publică. Nimic mai firesc deci, dacă facem și noi la noi a casă și la noi în școlă, cum vedem că se face pretutindeni în jurul nostru și cum s'a făcut și cu noi la timpul sěu. Este o deprindere pedagogică moștenită și impusă de mediul ce ne impresóră. Una. — Și mai este un moment psichologic, care dificultéză părăsirea sistemului de intimidare în pedagogia românéscă. Multă puțină, cât o fi, dar' avem și noi, dascăli și părinți, o doză de energie, de putere, de voință, care vrea sě se afirme; mediul vieții publice în care trăim, în cele mai multe casuri nu ne lasă sě ne afirmăm în afară acéstă energie, dar' în fine ea trebue sě se manifeste undeva cumva, și astfel se întêmplă în cele mai multe casuri, că acéstă energie înăbușită se descarcă cu tótă furia sa elementară acolo, unde nu i-se ofere aprópe nici o resistință, adecă în şcólă şi în familie: faţă cu copiii, pe cari avem datorinţă a-i creşte. Iată de ce ziceam, că pe cât de firesc este postulatul, ca sistemul intimidării sĕ se elimineze din casa şi şcóla română, pe atât de anevoios se póte pune în practică. (Va urma.)

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în şedinţa din 6 Iulie n. a dietei ungare.

(Urmare).

Un punct cardinal al programului mărturisit de actualul domn prim-ministru e liberalismul. Audind acésta declaraţie, fără voie îţi vine în minte zicala latină *difficile est satyram non scribere*, pentru-că guvernul actual numai liberal nu se póte numí. Incepênd cu anul 1876, când stânga centrală a fusionat cu partidul lui Deák, adecă începênd de la formarea partidului liberal, partidul acesta nu se póte provoca la o singură creaţiune liberală. Intr'un studiu apărut paremi se în „Uj-Idök" se observă cu mult adevĕr că la noi liberalismul s'a manifestat numai întru facerea de trebşóre. Liberalismul ni-a adus instituţia virilismului, care nu e instituţie liberală, fiind-că asigură interesele plutocraţiei. Partidul liberal cu o singură creaţiune aşa zisă liberală se póte mândrí, cu legile despre căsătoria civilă. Dar' legile acestea sunt atât de liberale, în cât fără témă le-ar puté pune în practică chiar şi Ţarul Rusiei. In programul dlui prim-ministru a găsit loc şi revisuirea legii electorale, dar' nu în urma ideilor sale liberale, nu din indemnul sĕu propriu, ci în urma unui pact încheiat cu partidul kossuthist. Domnul prim-ministru, în vorbirea sa din urmă ni-a pus în vedere revisuirea acestei legi, şi ni-a spus, că, ce-i drept, revisuirea asta nu se va puté face destul de vreme, ca la compunerea listelor electorale pentru anul 1905 sĕ pótă fi luată drept basă legea asta nouă, dar' ni-a promis, că alegerile din 1906 se vor face pe basa acestei legi. Ei bine, nouele legi cu greu vor aduce reforme radicale. E ştiut dór', că sórtea partidului liberal e în strînsă legătură cu legile electorale de astăzi, e ştiut dór', că sórtea partidului liberal e aşa zicênd legată de legile electorale de astăzi. Partidul liberal a întrodus dreptul de candidare al fişpanilor şi pretorilor, care fapt numai liberal nu póte fi.

Ori-ce reformă esenţială, ori-ce lărgire a dreptului electoral ar avé drept urmare disolvarea partidului liberal.

Că partidul liberal, care astăzi e la putere, cum înţelege liberalismul, şi întru cât respectéză unitatea ţĕrii şi egalitatea cetăţenilor, ni-o lămureşte împrejurarea, că legea despre regularea uniunei cu Transilvania a susţinut până la altă disposiţie censul stabilit în mod interimal, de dieta de la Cluj, şi acest cens liberal a fost acceptat şi de legea electorală din anul 1874, aşa în cât într'o singură ţéră avem două legi electorale. Şi ca sĕ dovedesc marea deosebire întrĕ censul electoral din Ardeal şi din Ungaria mĕ provoc la împrejurarea, că în părţile ardelene drept basă a dreptului electoral nu serveşte mărimea proprietăţii, nu pătrarul de pămênt, ci darea ce se plăteşte după un venit catastral de 84 fl....

Asta însĕ numai la sate e aşa, căci în oraşe cu magistrat darea nu trebue sĕ trécă peste 8 cor. 10 fil. Sau cu alte cuvinte, dacă cineva e locuitor în vr'un oraş, cu magistrat, ajunge dare de 8 cor. 10 fil., ca sĕ fie alegĕtoriu, dar' dacă e alegĕtoriu într'o comună învecinată, pentru dobândirea aceluiaşi drept se cere dare de 35 cor. Anomalia asta va fi şi mai eclatantă, dacă vom face o asemĕnare întrĕ cercurile electorale. Comitatul Hunedóra se bucură de fericirea că 'ntrunul din cercurile sale e în vigóre censul din Ungaria, ear' în celelalte censul din Ardeal, şi urmarea e, că în acest singur cerc avem aprópe atâţia alegĕtori, câţi avem în tóte celelalte împreună. Ca sĕ ilustrez şi mai bine cele zise, ajunge sĕ amintesc că în cercul Dobrei, pe care de present îl represint eu, şi care numĕră 87 comune, sunt 560 alegĕtori, ear' în cercul de la Baia-de-Criş, care nici în privinţa teritoriului, nici în privinţa numĕrului comunelor nu e mai mare de cât cercul meu, alegĕtorii sunt în numĕr de peste 5000. Avem cercuri notariale de 7 comune, în cari pe basa dării de pămênt nu este un singur alegĕtoriu. Observ, că cercul meu e învecinat cu cercul Făgetului. Odată, întrebat de un ţĕran cunoscĕtor al raportelor din cercul Făgetului, ce e pricina, că în acest cerc alegĕtorii nu plătesc de cât 10 cor. dare, ear' el plăteşte dare de 35 cor. şi tot nu e alegĕtoriu, n'am avut ce sĕ-i rĕspund, de cât că asta-i nedreptate. Asta, Onorată cameră, în adevĕr e nedreptate, şi tristă lumină aruncă asupra constituţionalismului şi liberalismului magiar, că acéstă deosebire de cens a fost susţinută până astăzi, cu tóte că însaşi legea consideră acésta disposiţie ca o disposiţie interimală. Şi chiar de aceea, on. cameră, vĕdênd că on. guvern s'a ferit până astăzi de ori-ce pas ce ar puté duce la o egalisare a censului, îmi iau voie a întreba on. guvern, dacă are de gând, ca prin reformele proiectate sĕ pună capĕt acestei stări de anomalie crasă.

Respectul legilor observat din partea guvernului l'a ilustrat şi 'l ilustréză de minune rĕspunsul dat de domnul ministru de culte Berzeviczy la interpelarea mea în chestia şcólelor de la Zam. Regret, că la rĕspunsul acela n'am putut fi de faţă, dar' fiind-că acest rĕspuns s'a dat în conţelegere cu domnul prim-ministru şi fiind-că cuprinde sancţionarea ministerială a unei încălcări de lege, mĕ provoc la el numai ca sĕ luminez cum respectă guvernul actual legile. Lucrul stă aşa, că autorităţile cercuale şi comunale de acolo au silit copiii obligaţi sĕ cerceteze şcóla, sĕ umble la şcóla de stat, ear' pe cei cari nu s'au supus acestei porunci i-au pedepsit cu amendă în bani. Domnul ministru în rĕspunsul sĕu dat la interpelaţia mea a recunoscut acest fapt, dar' a motivat porunca aceea, spunênd că acea şcólă, adecă şcóla confesională din Zam nu corĕspunde — mai ales ce priveşte mărimea salelor — recerinţelor legilor, şi că prin urmare nici n'ar fi fost permis sé se primécă în acea şcólă atâţia băieţi obligaţi a cerceta şcóla. Disposiţia autorităţii cercuale a purces dar' din respectul legilor. Şi-apoi fireşte, procedura asta a fost scăldată în mierea şovinismului, căci scăldată în mierea asta, ori-ce nelegiuire uşor devine acceptabilă.

A spus că autoritatea cercuală a purces fórte corect.

Dar' sĕ presupunem că în adevĕr sala din chestie n'ar fi fost destul de spaţiósă sĕ pótă întra în ea toţi copiii primiţi la şcólă, nu a cercat a esecuta disposiţia unei legi călcând în picióre a altă disposiţie legală, care le dă drept părinţilor sĕ 'şi dee copiii în şcóla în care vor. Legile despre instrucţia poporală espres le dau părinţilor acest drept, şi dacă copilul va cerceta şcóla confesională, nu va puté fi pedepsit drept unul ce nu cercetéză şcólele, ear' o procedură care are de scop sĕ facă părinţii sĕ 'şi trimită copiii în altă şcólă de cât cea în care vor ei sĕ-i trimită, e o nelegiuire patentă, ce jigneşte legile despre responsabilitatea ministerială.

Spiritul de guvernare, cu alte cuvinte spiritul liberal al actualului guvern îl caracteriséză şi faptul următor. In H.-Dobra a esistat o casină, ai cărei membri au fost amestecaţi: românı, magiari şi ovrei. In urma alegerii casina a fost presentată ca cea care pórtă vina la tóte, şi autorităţile — ca sĕ abată luarea aminte a lumii de la isprăvurile lor — au dat gónă asupra ei, aşa în cât încă sub ministeriul contelui Khuen-Héderváry, casina a fost desfiinţată, cu tóte că desfiinţarea asta n'a putut fi motivată prin nici un fapt concret. Casina nu esista, dar' se simţia lipsa ei. Românii din Dobra apoi şi cei din Hunedóra s'au hotărît sĕ înfiinţeze una nouă. Şi-au compus statute, le-au înaintat spre întărire, dar' spre cea mai mare uimire a tuturor, domnul ministru de interne a refusat sĕ le aprobe sub pretextul că în Ungaria naţionalităţile nu pot înfiinţa casine.

On. Casă! Introducerea legii despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, acea introducere pe care astăzi mulţi vor s'o interpreteze fals, căreia vor sĕ-i dee un înţeles la care alcătuitorii ei nici nu s'au gândit, înţeles diametral opus cu intenţiile acelora, — repet, întroducerea acestei legi spune espres, că toţi cetăţenii, fără deosebire de naţionalitate, sunt membrii egali îndreptăţiţi ai naţiunii politice magiare, şi că acéstă egală îndreptăţire nu e mărginită de cât în privinţa folosirii limbilor în oficii. Eu cred ca dreptul de întrunire şi asociare nu are nimic de a face cu dreptul folosinţei limbilor, deci în privinţa acésta egala îndreptăţire nu póte suferí restricţiune. Şi cu tóte că toţi ştiutorii de drept constituţional şi adminstrativ consideră dreptul de asociare şi întrunire de un eflux al libertăţii individuale, domnul minisrtu îl şterge cu o singură trăsură de condeiu. (Va urma).

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna".

Raport general despre activitatea societăţii de lectură „Andreiu Şaguna" în cursul anului şcolar 1903/4.

(Urmare).

Activitatea administrativă:

Lucrarea de cea mai mare însemnătate, ce s'a sĕvîrşit în anul acesta pe acest teren, a fost: *regularea archivei.*

S'a făcut o revisiune radicală a tuturor actelor aflătóre în archivă de la începutul esistinţei societăţii, 1868/9, până inclusive anul soc. 1902/3, selecţionându-se actele fără nici o importanţă, ear' cele ce represintă o valóre óre-care s'au arangiat în mod cronologic după ani, începênd cu anul cel mai vechiu până incl. a. 1902/3.

Pe basa acestei esibitări s'a compus indicele esibitelor şi s'au indus şi disposiţiile normative în protocolul cronologic.

S'au separat deosebit tóte elaboratele şi recensiunile păstrate în archivă, şi aranjate în formă cronologică, după vechimea anilor, s'au indus într'un protocol anume întocmit spre acest scop, fiind a se urma tot astfel şi pe viitoriu cu operatele şi recensiunile.

De mare însemnătate sunt şi lucrările întreprinse la *biblioteca* societăţii.

Şi aici s'a continuat cu selecţiunea cărţilor fără valóre, separându se 78 de volume.

Pentru o aranjare sistematică definitivă s'au compus din nou catalógele: cronologic şi cel după grupe, ear' pentru a face o mai bună evidenţă a revistelor şi publicaţiunilor periodice aflătóre în bibliotecă, s'a creat o nouă grupă: grupa XII.

Pentru a se uşura administrarea şi folosirea bibliotecii, s'a compus cu finea anului şi un „supliment la catalogul alfabetic din a. 1903", care cuprinde cărţile, cu cari s'a înmulţit biblioteca în anul soc. curent.

S'au compactat 517 volume, spesându-se 355 cor. 70 fil.

Conclusele mai însemnate ce s'au adus din partea societăţii sunt următórele:

Concl. din 12 Sept. 1903 nr. 2: Se primeşte abzicerea de membru al comisiunii literare a lui Zaharie Manu, cl. a. 11, îndeplinându-se postul vacant cu Ioan Rafiroiu, cl. anul II.

Concl. din 7 Nov. 1903 nr. 21: Se ia la cunoştinţă trecerea la cele eterne a protopresbiterului şi asesorului consistorial Zaharie Boiu, fost profesor seminarial, fost president al societăţii, şi membru onorar al ei. Societatea şi-a esprimat regretele şi prin o cunună pusă pe cosciugul defunctului, representată fiind prin o deputaţiune de 3 membri.

Concl. din 17 Ian. 1904 nr. 39, e): Se decide conferirea a 3 premii pentru cele mai bune operate din domeniul teologiei, literaturei şi pedagogiei.

Concl. din 17 Ian. 1904 nr. 39, i): Se ia spre ştire concl. o. Corp profesoral, ca remuneraţiunile în bani pentru prestaţiunile corului funebral sĕ se administreze pe viitoriu ca percepţiune la „fondul de ajutorare" al societăţii.

Concl. din 17 Ian. 1904 nr. 39, o): Se decide, că pe viitoriu fie-care membru al societăţii este dator sĕ contribuie anual cu cel puţin 30 fileri pentru acoperirea speselor împreunate cu depunerea unei cununi pe mormĕntul Marelui Archiereu, patron al societăţii „Andreiu Şaguna".

Totodată se decide, ca cu ori-ce alte ocasiuni de manifestare a sentimentului de gratitudine a societăţii, ce ar involva şi jertfe materiale, spesele sĕ se acopere de la membrii societăţii, prin repartiţiune, ear' suma obvenindă pentru fie-care membru sĕ o statorécă comitetul din cas în cas.

Concl. din 21 Mart. 1904 nr. 49 c: Se ia cu plăcere la cunoştinţă ideia înfiinţării unei reviste teologice a tuturor societăţilor teologice gr. or. rom. din România şi Austro-Ungaria, şi se decide, ca şi societatea de lectură „Andreiu Şaguna" sĕ-şi dee concursul.

Concl. din 21 Martie 1904 nr. 49, e): Se aleg membri onorari ai societăţii toţi membrii Corpului profesoral din anul 1879 până în an. 1904.

Concl. din 21 Martie 1904 nr. 49, f): Se decide a se face diplome pentru membrii fundatori şi onorari ai societăţii.

Concl. din 21 Martie nr. 48: Se decide aranjarea unei şedinţe publice din incidentul împlinirei de 40 ani în serviciul seminariului „Andreian" al dlui profesor de cântări şi tipic, Demetriu Cunţan.

Concl. din 24 April 1904 nr. 51, b): Se ia la cunoştinţă selecţionarea archivei şi se aduce mulţămită în scris Preacuvioşiei Sale dlui director seminarial şi protosincel Dr. Eusebiu R. Roşca, pentru conlucrarea la acéstă selecţionare.

Comitetul:

Comitetul a ţinut în decursul acestui an 31 şedinţe, dintrĕ cari 15 ordinare, ear' 16 estraordinare, în cari parte a censurat operatele presentate de comisiunea literară, parte a îngrijit de afacerile administrative ale societăţii, primind donaţiuni de cărţi şi de monede, venind cu propuneri la societate, esecutând conclusele societăţii, şi purtând controlul cuvenit asupra bunului mers al afacerilor preste tot.

Comisiunea literară.

Comisiunea literară a ţinut în decursul anului 11 şedinţe, în cari s'a ocupat esclusiv cu censurarea elaboratelor incnrse spre cetire în şedinţele societăţii şi inducere în fóia „Musa", sau spre premiare, sau spre cetire la şedinţa publică, şi a referat comitetului părerile sale în scris, presentând la fie-care operat incurs o recensiune, cu totul 16. (Va urma).

NOUTĂŢI

Serbarea de la Putna a fost grandiósă. Şi splendide au fost şi sĕrbările aranjate pe alte locuri, întru memoria vitézului domn român Stefan cel Mare. La serbărea de la Putna au luat parte la 20.000 de ómeni. La actul festiv a participat şi guvernatorul Bucovinei, principele *Hohenlohe*. Maiestăţii Sale i-s'a trimis telegramă omagială, la care a sosit numai de cât rĕspuns. Discursul festiv al profes. universitar *Dr. Dim. Onciul* a fost fórte frumos. S'au rostit la banchet toaste însemnate. Vom aduce raport amĕnunţit despre decurgerea tuturor sĕrbărilor, cari au avut loc Vineri şi Sâmbătă întru memoria lui Stefan cel Mare.

*

Intâlnire de domnitori. Se raportéză din Viena, că M. Sa împĕratul şi rege al nostru probabil că va face visită regelui George al Saxoniei la *Gastein*, deóre-ce la Drezda va puté călĕtorí — cum era plănuit, — tot din motivele din cari fusese abandonat şi planul călĕtoriei la Londra, adecă etatea înaintată a M. Sale, pentru care o călĕtorie aşa îndelungată ar fi prea obositóre.

*

Archiducele Iosif August a fost numit comandant al regimentului prim de husari-honvezeşti, staţionat în Budapesta, cu rangul de până acum de vice-colonel. Archiducele a trecut ca major din armata comună la honvezime, şi e designat sĕ iee la timpul seu conducerea întregei honvezimi magiare, în locul tatălui seu, Archiducele Iosif.

*

Reformele şcolare şi deputaţii naţionalităţilor. „Poporul Român" din Budapesta scrie următórele în numĕrul ultim: „După cum suntem informaţi din isvor sigur, întrĕ deputaţii guvernamentali naţionalişti s'a pornit mişcare în modul de a se ţiné o consfătuire intimă, pentru a stabilí atitudinea faţă de proiectele lui Berzeviczy în chestia reformei planului de învĕţământ. — La consfătuirea acésta vor lua parte deputaţii guvernamentali saşi, sêrbi şi români. In total 24 inşi. După cum se proiectéză acésta consfătuire, în primul rînd se vor stabilí precis punctele acelea din proiect, cari lovesc în autonomia nóstră şi pe cari le vor cere deputaţii naţionali, ca sĕ fie şterse. După cum se zice, în cas că nu va împliní ministrul cererea lor, vor părăsí partigul guvernamental. Vom vedé întru cât se vor ţiné de ameninţări."

*

Papa şi aniversarea lui Stefan cel Mare. Domnul Vladimir Ghica a trimis Papei de la Roma telegramă, în care face cunoscut, că Românii serbézâ al patrulea centenar de la mórtea lui Stefan cel Mare, numit din partea Papei Sixt IV *atletul lui Christos*. Papa Piu X a rĕspuns imediat prin secretariul seu de stat, cardinalul *Merry del Val*, că *ia parte la serbarea care reaminteşte gloria marelui erou naţional, numit atletul lui Christos!*

*

Domnul Dr. Aurel Vlad, deputat dietal, a ţinut eri, Duminecă, o dare de sémă politică, în faţa alegĕtorilor sei din Dobra.

*

† Aurel P. Barcian. Sâmbătă după amiazi s'a făcut înmormêntarea lui Aurel P. Barcian, din Orăştie despre a cărui mórte preatimpurie luaserăm notiţă în numĕrul precedent. La 2 ore s'a început serviciul divin, oficiat de protopresbiterul Ioan Papiu, în presenţa rudenilor şi amicilor rĕposatului, câţi se aflau în Sibiiu. Cântările funebrale le-a cântat un cor compus din câţiva elevi seminariali din Sibiiu şi aflători în Sibiiu. După prohod cosciugul a fost pus pe carul mortuar, după care păşiau plângênd copilaşii Elvira şi Victor, orfani acum şi de tatăl lor bun, căci de mamă erau orfani deja de mulţi ani. După ei urmau surorile, vĕd. Iustina Dr. Olariu, Elena I. Popovici (Haţeg), dna Friderica Wieser (sócra rĕposatului) şi alte rudenii şi public. Astfel a fost petrecut din strada Popläcii (locuinţa dnei Olariu) până în „piaţa Hermann“, de unde după ectenile obicinuite carul mortuar a plecat spre Reşinari (la 3 ore), urmat de trăsurile în cari îl însoţiau: preotul slugitoriu, cântăreţii, copilaşii, rudeniile şi câţiva prietini, ear' celalalt public s'a re'ntors în oraş. Anunţul funebral e semnat de *Elvira şi Victor*, fiică şi fiu, vĕd. Iustina Dr. N. Olariu şi Elena I. Popovici, surori, Friderica Wieser, sócră, Iuliu Popovici, cumnat, apoi de nepoţii şi nepótele: Delia, Liviu, Elvira, Mărióra Olariu şi Tiberia C. Barcianu (orfană şi acésta de ambii părinţi). — Fie-i odihna lină, ear' asupra orfanilor reverse-şi Dumnezeu îndurarea şi ocrotirea Sa.

*

Din Caransebeş. President al comunităţii de avere a fost ales Sâmbătă domnul *Constantin Burdia*, primariul oraşului Caransebeş, cu 64 voturi contra 28, date domnului maior în retragere *Iosif Stoianel.*

*

† Anton Cehov, popularul scriitoriu beletristic din Rusia, a murit Joi séra spre Vineri, în Badenweiler (Germania), unde mersese sĕ-şi vadă de sănĕtate. Era de 44 ani.

*

In academia consulară ces. şi reg. din Viena se primesc elevi pe anul 1904/5, sub condiţiunea, sĕ fie cetăţeni de stat, ungari ori austriaci, sĕ fie în posesiunea atestatului de maturitate de la vre-un gimnasiu din Austria ori Ungaria, şi sĕ cunóscă limba germană şi francesă. Informaţiuni mai detailate se pot cere de la direcţiunea academiei (Viena, Favoritenstrasse, 15). Taxa de înscriere face 240 corone, ear' taxa de întreţinere 2600 corone la an. Petiţiunile de primire sunt a se înainta până la 1 Septembre st. n.

*

Foc mare în Viena. Joi, pe la orele 10 înainte de amiazi s'a aprins coperişul unei case mari din apropierea bisericei sfântului Stefan din Viena, şi numai muncei uriaşe a pompierilor se póte mulţămi, că focul a fost localisat şi biserica numită şi casele dimprejur au rĕmas neatinse de flacările focului. Casa aprinsă a ars însĕ cu desĕvîrşire.

*

Câte vieţi costă rĕsbóiele? La marginea de rĕsărit a Asiei decurge rĕsboiu mare între Rusia şi Japonia deja din Februarie a. c., căḑênd în lupte mii şi zeci de mii de ostaşi. Despre o nouă luptă, earăşi cu victime de zeci de mii, a sosit ştire zilele acestea. A nume, telegrame până acum neconfirmate raportézâ că în 11 Iulie trupele japonese au dat un mare atac asupra întăriturilor de la Port-Arthur, dar' au fost respinse, perḑênd 30.000 de ostaşi, morţi şi răniţi. Tot-atât de neverosimilă se pare însĕ şi ştirea contrară şi până acum asemenea neconfirmată, că *Port-Arthur* cu ocasiunea atacului acestuia *a capitulat.* Ori-care va fi însĕ adevĕrul, fapt e, că rĕsboiul ruso-japonez în privinţa victimelor de vieţi omeneşti cu puţin stă îndĕrĕtul marilor rĕsbóie din secolul trecut, de esemplu rĕsboiul crimeic între Rusia şi puterile aliate (cu 300.000 de victime), rĕsboiul ruso-româno-turcesc (cu 400.000 de victime), rĕsboiul civil american pe urma căruia s'au format Statele-Unite americane şi rĕsboiul civil din America de sud (fie-care cu câte 500.000 de victime), rĕsboiul franco-prusian (cu 800.000 de victime) şi — rĕsbóiele lui Napolean (cu 8,000.000 de victime).

*

Istoriografi vechi, istoriografi noi. Sub titlul acesta, — scrie *„Familia“* în numĕrul ultim, — dl Teodor V. Păcăţianu a scos la lumină în Sibiiu un volum care conţine un studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române. Lucrarea e o polemică cu dl A. Bunea şi cu dl N. Iorga, *scrisă în o formă cumpĕtată şi în o românéscă frumósă*, care de sigur va atrage mulţi cetitori. Preţul 2 coróne.

*

Concert în Sinaia. Reuniunea română de cântări din Braşov a dat Joi după amiazi un concert în sala cea nouă de audiţiuni a castelului Peleş, în Sinaia. Au fost de faţă vre-o cinzeci de persóne din suita regală şi invitaţi anume, apoi Maiestăţile Lor Regale Carol şi regina Elisaveta, Alteţele Lor Regale Principele Ferdinand şi principesa Maria, şi Prinţii Carol şi Elisabeta. Succesul a fost strălucit. Corul, stătător din 64 membri, a fost acompaniat de orchestra braşoveană.

*

Coróne eterne. Secretariul „Reuniunei române agricole din comit. Sibiiu“, dl *Vic. Tordăşianu*, în loc de cunună peritóre pe sicriul prietinului seu *Aurel P. Barcianu*, fost membru fundator al numitei Reuniuni şi membru ajutător al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, dăruieşte fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor români din Sibiiu suma de *10 coróne.*

*

Apel către meseriaşii români. Redacţia ziarului „Viitorul“ din Cernăuţi (piaţa principală nr. 3) rógă a i-se trimite cât de multe adrese de meseriaşi români cari ar fi dispuşi sĕ primécă la învĕţătură băieţi români din Bucovina. Totadată sĕ i-se comunice şi condiţiunile şi durata timpului de ucenicie.

*

Concert în Zlatna. Marţi, în 2 August n., ziua sfântului Ilie, se dă concert împreunat cu dans în pavilonul ospătăriei opidane din Zlatna, cu concursul corului „ţeranilor români“ din Alba-Iulia-Maieri, în favorul reuniunei femeilor române gr. cat. din Zlatna. Inceputul la orele 8 şi jumĕtate séra. După amiazi la orele 2 va fi petrecere porală în „Cósta oprită“, ear' în cas că timpul e nefavorabil, tot în pavilonul oraşului.

*

A murit uriaşul. Marţi a murit în Viena uriaşul Iacob Nirdel, născut în Ulm, şi cunoscut sub numele „Moko“. Nirdel era cel mai înalt om din întrégă Europa, avênd înălţime de *2 metri şi 36 centimetri.*

*

65.000 de grevisti. In New-York s'au pus în grevă 40.000 de lucrători angajaţi la trustul cărnăriilor şi în curênd se vor alătura la ei încă 25.000. Causa nemulţămirii e, că lucrătorii încă neeserciaţi pe deplin au cerut îmbunătăţirea simbriei, dar' nu li-s'a împlinit cererea. In urma grevei preţul cărnăriilor s'a scumpit şi deja se simte lipsa de carne.

*

Sergent de gendarmi — hoţ de vênat. Grosz István, sergent de gendarmi în Aszód, în una din nopţile trecute a fost prins în flagrant de vênat în pădurea domeniului Corónei, de pe hotarul comunelor din împrejurime. Sergentul tocmai belia o ciută, împreună cu ginerele seu Matócsy Kálmán, notariu în Aszód, şi cu Csabán Pál, primariul comunei. Cinstiţii păzitori ai ordinei publice şi siguranţei averii proprietarilor se îndeletniceau deja de mult cu acésta meserie, dar' n'au fost prinşi, fiind-că sergentul şi primariul de-şi eşiau în fie-care nópte sĕ pândéscă, nici odată n'au fost norocoşi sĕ afle hoţii. Un gendarm subaltern, voind sĕ facă plăcere sergentului, în nóptea cu pricină a luat lângă sine câţiva săteni şi a mers şi el la pândă. El a fost apoi mai norocos, căci a prins hoţii — dar' aceia erau înşişi căpeteniile oficiale ale comunei.

Curs de specialitate pentru pantofari.

De la „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ primim spre publicare următórele:

La şcóla specială de piele şi pantofărie din Sibiiu subvenţionată de stat, anul şcolar 1904/1905 se începe la 5 Septembre; în acéstă zi sunt de ocupat şi 18 locuri împreunate cu stipendii (de câte 120 cor. anual). Cursul de învĕţământ durézâ pentru învĕţăcei 3 ani, pentru sodali 1 an. In acéstă şcólă, a cărei limbă de propunere e cea magiară şi cea germană, se propun următórele obiecte: Limba magiară şi Stilul comercial în 2 ore, Limba germană şi Stilul comercial în 2, Aritmetica şi Geometria în 2, Contabilitatea în 1, Desemnul liber şi special în 4, Desemnul geometric în 2, Luarea mĕsurei în 1, Croirea în 4, Studiu asupra piciórelor în 2, Cunoştinţa de material şi de unelte în 1, şi în fine deprinderi în lucrătóre (atelier) în 40 ore pe sĕptĕmână. In atelier se află 8 maşini de cusut de sistem diferit, între cari şi o maşină pentru cusutul găurilor, nasturior, cum şi tóte maşinile auxiliare mai mici, reclamate de o pantofărie modernă, şi se pregătesc tóte soiurile de ghete şi cisme pentru picióre sănĕtóse şi bolnave, în tótă forma. La sfîrşitul timpului de învĕţământ se va ţiné şi un esamen din materialul de învĕţământ al ultimului an. Testimoniul despre depunerea acestui esamen ridică pe absolvent la sodal şi 'l îndreptăţeşte la căştigarea cărţii de lucru. Elevi ordinari pot fi cei cari au absolvat cu succes cel puţin clasa a 4-a elementară, au trecut preste etatea de 12 ani şi sunt trupeşte bine desvoltaţi şi sănĕtoşi. Vor puté fi primiţi şi aceia cari se află aplicaţi ca învĕţăcei sau sodali, dacă au cunoştinţele teoretice de lipsă. Cu considerare la starea materială în mare parte nefavorabilă a tinerilor cari se aplică la meserii, cum şi cu considerare la perfecţionarea mai bună şi mai cu grijă a elevilor, pe lângă şcólă se află un internat pentru elevii sĕraci, împreunat cu stipendii. In internat se primesc fără plată sau ca stipendisti numai elevi sĕraci şi diligenţi. Fie-care elev primeşte de la şcólă gratuit cărţile de învĕţământ şi recuisitele de desemn, e dator însĕ sĕ aibă uneltele de lipsă. Rugările de primire sunt a se înainta până în 15 August la comitetul de supraveghiare al acestei şcóle. Alte desluşiri dă cu bunăvoinţă presidentul comitetului de supraveghiare, profesorul Martin Schuster din Sibiiu.

Tot la acéstă şcólă se va ţiné un curs pentru pantofari şi cismari cu locuinţa afară din Sibiiu. Se începe la 22 August şi durézâ până în 3 Septembre n. a. c. Limba de propunere e cea germană, se va propune însĕ în cas de lipsă şi în cea magiară; orele de învĕţământ sunt de la 8—12 a. m. şi 2—6 d. a. Invĕţământul e gratuit. Obiectele de propus: Geometria pentru desemnul modelar, Croitul, Studii asupra piciórelor, Luarea mĕrilor şi cunoştinţa despre material. Hârtie de desemn cum şi mucavaua (Pappdeckel) se pune la disposiţia elevilor gratuit. Asemenea primesc elevii în mod gratuit locuinţă şi pat. La sfîrşitul cursului elevii primesc un testimoniu despre cercetarea cursului. Inştiinţările pentru primirea la acest curs sunt a se face până în 15 August n. la presidentul comitetului de supraveghiare, dl profesor gimnasial M. Schuster din Sibiiu.

Sibiiu, 11 Iulie n. 1904.

Pentru comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Victor Tordăşianu
president.

I. Apolzan
notariu.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Cu ocasiunea producţiunei şcolare din 2/15 Februarie a. c. arangiată din partea corpului învĕţătoresc din Tilişca în favorul fondului şi bibliotecei şcolare, — au binevoit a solví următorii preast. domni: Ioan Iosof, inspector-revisor la „Naţionala“ în Bucureşti, 10 cor. Dr. Ioan Stroia, protopresb., 6 cor., Ales. Borcea, preot, 4 cor., Dr. Nic. Comşa, medic, 5 cor., dna Török, postăriţă, 4 cor., Ioan Iacob, înv., 2 cor., Ant. German, înv., 2 cor., Ionel Comşa, com., 5 cor., Nic. Roman, cassariu com., 3 cor., dşóra Istadie, 2 cor., Dtru Hociotă, amploiat, 1 cor., Ilie Popa, hotelariu, 2 cor., Teodor Doboiu, comerc., 5 cor., N. Ţintea, com., 2 cor., Nic. Ghibu, 2 cor., Ilie Verza, 1 cor., Oprea Borcea, pădurariu, 2 cor., Simoneti, covrigariu 1 cor., Cruţu, 1 cor., Dassinger, bărbier, 1 cor., Joh. Bartmus, 1 cor., toţi din Sĕlişte. Ilie Iosof, preot 2 cor., G. Moldovan, adj. not. 1 cor., Lazar Marcu, 2 cor., Ioan Têmpănar, 2 cor., Dum. Têmpănar, 2 cor., Nic. Floaş, 1 cor., Ilie Têmpănar, 1 cor., toţi din Galeş. Sabin Savu, not., 2 cor., I. Chiuar, înv., 2 cor., Ioan Nistor, cas. com., 2 cor., Par. Tipuriţă, 1 cor., Constantin Tipuriţă, înv., 2 cor., Salom. Nădrag, 1 cor., Maria Dragomir, 80 fil., toţi din Vale. Dna Negrilă 2 cor., Par. Stanca, 2 cor., Par. Miclea, 2 cor., Elena Joandrea 2 cor., toţi din Sibiiu. Ioan Bendorfean, cand. not., 3 cor., Aug. Dura, înv., 3 cor., Nic. Rĕchiţan, comerc. 5 cor., toţi din Sĕsciori. Const. Bratu, funct. la fabrica de fer în Kugir 1 cor., Ioan Ciuruga, Mercurea, 1 cor. Elis. Hânsa, Tibru, 1 cor., Maria Stroia, Romos, 1 cor., Par. Răceu, Cricău, 1 cor., Petru Juga jun., preot, 2 cor., Ioan Iosof, preot, 2 cor., Ioan Bunea, preot gr. cat., 3 cor., Valeriu Millea, notariu, 5 cor., Ioan Iuga, funcţ. de bancă, 1 cor., Sim. Rodean, 2 cor., Nicolae Pop, adj. not., 1 cor., Ana Prică, Ioan Ciorogariu, Const. Oprean, Ioan Zeic, George Bratu, Stef. Bratu, Sim. Gligor, George Hânsa, Dum. Iuga, Ilie Popa, Ioan Popa, Ioan Bratu, pădurariu, Const. Lal, Ioan Stoica, Ioan Fleacă, Dtru Crăciun, Ioan Haşu, Mih. Haşu, Andr. Floaş, fie-care câte 2 cor. Par. Fràcea, Ana Stroia, Par. Prică, Ioana Bratu, Par. Rodean, Maria Ciorogariu, I. Răceu, I. Bunea, Maria Popa, Dum. Bratu, Pav. Banciu, Mar. N. Juga, fie-care câte 1 cor. Nic. Juga, 60 fil., toţi din Tilişca. D. Sîrbu şi G. Oprea, ambii din Sĕlişte, câte 1 cor. De la mai mulţi 10 cor. 06 fil.

Ulterior sosiţi de la dnii: Nicolae Comaniciu, înv., 2 cor., Petru Roşca, propriet. în Săcel, 1 cor., Ioan Trihenea din Tilişca, 1 cor., Ioachim Muntean, preot în Gurarîului, 2 cor., Dr. Nic. Racoţa, medic în Şeicamare, 10 cor., din cari 5 cor., i-a trimis în favorul fondului şi bibliotecei şcolare, ear' 5 cor. în favorul fondului reuniunii femeilor rom. de aici. Gligor Dancu, mare-proprietariu 2 cor., şi Ioan Dancu, 2 cor., ambii din Săcel.

Suma întrată ar fi deci 191 cor. 46 fil. din care subtragêndu-se spesele de 67 cor. 54 fil. rĕmêne un venit curat de 123 cor. 92 fil. care s'a administrat în părţi egale fondului şi bibliotecei şcolare.

Marinimoşilor contribuenţi li-se aduce cea mai ferbinte mulţămită şi pe acésta cale.

Tilişca, în 18 Februarie 1904 st. v.

Corpul învĕţătoresc.

*

In numele poporului român ortodox din comuna Iacobeni (protop. Agnitei) şi pe acéstă cale vin de a mulţămí tuturor marinimoşilor contribuenţi aflători în America, cari în urma apelului trimis au binevoit a contribuí cu următórele sume:

Teofil Sas, 17 cor. 50 fileri, Ioan Roboşan, 20 cor., Ambrosie Buzea, 20 coróne, George Oţetea, 15 cor., Ioan Sas, 15 cor., George Bernaţiu, 10 cor., Ioan Mesaroş, 12 cor. 50 fileri, Ioan Voida, 10 cor., Nicolae Laţcu, 10 cor., Teodor Piticiu, 15 coróne, George Mesaroş, 10 cor., Nicolae Giurgiu, 10 cor., Iacob Cozac, 10 cor., toţi din comuna Iacobeni. Erotei Prĕscurea, 2 coróne 50 fileri, Toma Cândea, 1 cor. 25 fileri, Dumitru Nicula, 2 cor. 50 fileri, Lazar Nicula, 2 cor. 50 fileri, Ioan Gabor, 1 cor. 50 fileri, George Bunea, 1 cor. 25 fileri, Ioan Amuş, 1 cor. 25 fileri, Mateiu Laţcu, 1 cor. 25 fil., Pavel Nicula, 2 cor. 50 fileri, Sami Linz, 1 cor. 25 fileri, Nicolae Câmpu, 1 cor. 25 fil., Pavel Cocoş, 1 cor. 25 fil., Ana Firio, 50 fil., toţi din comuna Şulumberg. Ioan Solomon (Sighişóra) 1 cor. 25 fileri, Zosim Laţcu (Netuş) 2 cor. 50 fileri, Ioan Stănilă (Mag) 1 cor. Nicolae Vasiliu (Hosman) 2 cor. 50 fileri, Nicolae Jugan (Toderiţa) 1 cor. 25 fileri, Stefan Veber (Gyákási) 1 cor. 25 fileri, Gav. Berta, (Alma) 1 cor. 25 fileri, Szász György, (Cuştelnic) 50 fileri, George Chidor (Găinari) 2 cor. 50 fileri, Vasile Popa (Giuluş) 75 fil., Ioan Popa (Giuluş) 75 fileri, Caraş Filon (Cuştelnic) 1 cor., Nicolae Chiţan (Richişdorf) 50 fil., Alexandru Stanciu (Viştea-de-jos) 1 cor. 25 fil., Vasile Cucerzan (Custelnic) 1 cor., Dumitru Flenchea (Ucea-inf.) 1 cor. 25 fil., Nagy Jstván (Váralja) 50 fil., Nicodim Codrea (Drăguş) 1 cor. 25 fil., Kopány János 75 fil., Dumitru Gabor (Agristeni) 50 fil., Kopány István (Agristeni) 50 fil., Pap Mihai (Kiskendő) 50 fileri, Iosif Muntean (Şoarş) 1 cor. 25 fil., Ioan Muntean (Şóla) 2 cor. 50 fil., Nicolae Radu (Frâua) 2 cor. 50 fil., Zachei Barb (Criş) 5 cor., Pavel Handa (Criş) 5 cor., Ioan Fleşar (Vĕseud) 75 fil., Ioan Laţcu (Vĕseud) 75 fil., Ioan Morar (Vĕseud) 75 fil., T. Coman (Mediaş) 50 fil., Sofia Coman (Mediaş) 1 cor., Nicolae Popa (Beşa) 2 cor. 50 fil., Mihail Bărbat (Sighişóra) 1 cor. 25 fil., Ioan Morar (Vĕrd) 1 cor. 50 fileri, Tănase Haştea (Noul-rom.) 1 cor. 50 fileri, Ioan Curta (Chirpĕr) 1 cor. 25 fil., Petru Cioran (Noul român) 1 cor., Tanase Freşiu (Noul român) 50 fil., Paul Wolf (Iacobeni) 1 cor. 25 fil., Michael Schuff (Iacobeni) 1 cor. 25 fil., Nicolae Orlandea (Ruja) 1 cor, 25 fil., Nicolae Bologa (Ruja) 1 cor., D. Rataila (Agnita) 1 cor., Ioan Comşa (Agnita) 50 fil., Nicolae Bologa (Ruja) 50 fil., Ioan Bunea (Noul-român) 1 cor. 25 fil., Petru Lanţei (Sebeşul-săsesc) 75 fil., Simion Drăgan (Agnita) 1 cor. 25 fil., Nicolae Hatea (Verd) 50 fil., Elisei Drăgan (Verd) 50 fil., Ioan Morariu (Veseud) 50 fil., Dionisie Pod (Veseud) 50 fil., Schenker G. (Şaeş) 2 cor. 50 fil., Samuil Armie (Calvaser) 1 cor., Ioan Bârza (Agârbiciu) 1 cor., Nicolae Blebu (Agnita) 50 fil., Ilie Suciu (Şaeş) 1 cor. 25 fil., Avisalon Barb (Criş), Mih. Figuli (Felmer) 2 cor. 50 fil., Johann Arz (Verd) 75 fil.

Deosebit merit are cu resultatul acestei frumóse colecte Teofil Sas din Iacobeni, care în timp relativ scurt a întreprins colecta, trimiţênd oficiului parochial suma de 265 cor.

Iacobeni, 19 Iunie v. 1904.

V. Cosma
paroch gr.-or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 434 1904. [183] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratele Sighişóra şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Hetur,** cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.

2. **Criş,** cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 560 coróne în bani gata, lemne de foc cu 40 cor. şi cuartir gratuit în edificiul şcólei.

3. **Nadeşul-săsesc,** cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. prin repartiţie, cereale de la popor şi folosinţa unui pămênt de 2¹/₂ jugĕre, 300 coróne întregire de la stat.

4. **Paloş,** protopresbit. Cohalm, postul al doilea de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 coróne plătibil decursiv în trei rate semestrale prin repartiţie de la popor, bani de cuartir, după împrejurările locale, lemne de foc, şi în fine cuincuenalul după un serviciu neîntrerupt de 5 ani.

Reflectanţii la aceste posturi cu îndatorirea a provedé instrucţiunea şcolarilor de la 6—12 ani, şi celor de la 13—15 ani, a-i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce, şi a ţiné în Dumineci şi sĕrbători strană în biserică, — sĕ-şi aştérnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişóra (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreţii buni.

Sighişóra, 30 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişóra şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 210 1904. [185] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învĕţatoreşti** la şcólele poporale din comunele mai jos însemnate prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Chiueşti,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

2. **Ciceu-Corabie,** salariu 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutoriu de stat, cuartir în şcóla ce se va edifica, grădină şi lemne de foc.

3. **Ciceu-Giurgeşti,** salariu 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie şi usufructul alor 10 jug. pămênt comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.

4. **Ciceu-Haşmaş,** salariu 600 coróne, din cari 300 din repartiţie şi 300 cor. ajutoriu de stat, cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Gârbou,** salariu 600 cor., din cari 200 cor. din repartiţie şi 400 coróne ajutoriu de stat, cuartir şi lemne de foc.

6. **Gostila,** salariu 600 cor., din cari 350 cor. din repartiţie şi 250 cor. ajutoriu de de stat, grădină, cuartir şi lemne de foc.

7. **Muncel** cu filia **Fălcuşa,** salariu 600 cor., din cari 242 cor. din repartiţie şi 358 cor. ajutoriu de stat, cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă rugările instruite conform legilor în vigóre, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi se recere de la ei, ca sĕ fie din naştere gr. or., sĕ se presenteze înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre la biserică spre a-şi dovedí desteritatea în cântări, sĕ instrueze elevii în cântările liturgice şi sĕ cânte cu ei la sfânta liturgie în tótă Dumineca şi sĕrbătórea; ear' în petiţiunile lor concursuale sĕ-şi formuleze pretensiunile cu privire la cuincuenalii.

Dej, 30 Iunie 1904 st. v.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dej în conţelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Mare suprindere!

Nici când nu se mai dă ocasiunea acésta!

500 bucăţi pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr şi bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, costă numai fl. 1·95. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus
P. Lust, Krakau, nr. 120.

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

[127] 3—5

Nr. 565 1904 [182] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Ungnraş, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciumerna,** cu salariu de 600 cor. prin repartiţiune de la popor şi grădina şcólei.

2. **Fizeş-Sânpetru,** cu salariu de 600 coróne prin repartiţiune de la popor.

3. **Rachiş,** cu salariu de 600 cor. prin repartiţiune de la popor, cuartir în edificiul şcólei, grădina şcólei, 4 orgii de lemne, din cari e a se încălḑí şi sala de învĕţămênt şi 4 coróne ca pauşal de cancelarie.

4. **Stina,** cu salariu de 600 coróne şi cuartir în edificiul şcólei, salariul prin repartiţiune de la popor.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre înainte de alegere la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări avênd a conduce cântările liturgice cu elevii.

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigóre se vor aşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul deschis.

Cuincuenalele se vor computa numai după 5 ani de serviciu în comuna respectivă.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Unguraş, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Fizeş-Sânpetru, 28 Iunie 1904.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 631. [178] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Guşteriţa** din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu se publică concurs nou conform resoluţiunei venerabilului consistoriu arhid. dto 22 Iunie a. c. nr. 6165 bis. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibă şi cualificaţiunea de opt clase gimnasiale, şi astfel instruite suplicele conform normelor din vigóre, sĕ le aştérnă la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta înainte de ziua alegerii în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. Sibiiu în conţelegere cu comitetul parochial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 981 1904 [175] 3—3

Concurs.

Pentru **întregirea posturilor** vacante **învĕţatoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Agnita, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Agnita,** cu salariu de 600 cor., din alodiul comunal 150 cor., şi 450 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

2. **Bârghiş,** cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

3. **Bendorf,** cu salariu de 600 coróne, din alodiul comunal 200 cor., de la regim 320 cor. şi 80 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi o sórte de lemne din pădurea comunală.

4. **Ighişdorful-român,** cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

5. **Nocrịchiu,** cu salariu de 600 cor., 120 cor. de la regim, 480 cor. repartiţie pe popor, cuartir, grădină şi lemne de foc.

6. **Prostea,** cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

7. **Ruja,** cu salariu de 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

8. **Şomărtin,** cu salariu de 600 cor., 410 cor. de la regim şi 190 cor. din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

9. **Şulumberg,** cu salariu de 600 cor. din fondul şcolar şi din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

10. **Verd,** cu salariu de 600 cor., din alodiul comunal 140 cor., din fondul bisericei 160 cor., din repartiţie pe popor 300 cor., cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere a se presenta poporului în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în tipic şi cântări, în comunele Ighişdorful-român, Nocrichiu şi Prostea, coucurenţii au a presta în Dumineci şi sĕrbători şi serviciul cantoral în biserică.

Bendorf, în 23 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 830 1904 [179] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de **protopresbiter** al tractului gr. or. **Agnita,** se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei centrale Agnita, după detragerea celor asigurate deja capelanului protopresbiteral.

2. Dotaţiunea protopresbiterului statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 April 1900 sub nrul protocolului 116 în sumă de 1000 coróne — din cari 400 coróne se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei, 130 cor. din fondul protopresbiteral şi 470 de la parohíi.

3. Taxele recerute pentru visitaţiunea canonică odată pe an, accidenţii, esmisiuni şi asistări la esamene a 10 cor. de la 34 parohíi matere, şi 3 filii.

Reflectanţii cu cualificaţiunea normată în § 53 din Statutul organic şi conclusul congresual din 1888 nr. protocolului 111, au a şi nainta cererile instruite conform normelor din vigóre, până la terminul indicat Preavener. Consistoriu arhidiecesan.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita, ţinută la 21 Maiu 1904.

Agnita, în 25 Maiu 1904.

Nicolae Gavrea adm. prot.
Georgiu Borzea not. com. prot.

Nr. 266 1904. [176] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de al doilea **paroh** în comuna bisericéscă **Topliţa-româna** cu raionul cuturilor: „Ciobotani, Zencani şi Valea-de-jos“ pe basa conclusului comitetului parohial nr. XII 1904, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă emolumentele fasionate în tabela B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Petenţii cari au sĕ dovedéscă, că posed cualificaţiune completă pentru clasa I, au sĕ aştérnă suplicele concursuali, instruite conform §-ului 15 litera *a)* din Regulamentul pentru parohíi în terminul deschis, oficiului protopresbiteral subscris p. u. Szász Régen.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Reghin.
Reghinul-săsesc 19 Maiu 1904.
In conţelegere cu comitetul parohial:

Galaction Şagău
protopresbiter.

Nr. 79 1904 [168] 3—3

Concurs

Prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru îndeplinirea următórelor posturi vacante de **învĕţatori**:

1. Federi-Fizeşti, 2. Luncani, 3. Petrila-Brad, 4. Petrila-Gârgani, 5. Sânta Măria de pétra, 6. Valea-Sângeorgiu.

Emolumentele pentru fie-care post sunt: 600 coróne, cuartir şi lemne.

Concurenţii sĕ-şi trimită cererile, instruite conform normelor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Se cere de la concurenţi, sĕ ştie şi cântările bisericeşti şi ca învĕţători sĕ instrueze copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi sĕ cânte cu ei la sfânta liturgie în tótă Dumineca şi sĕrbătórea.

Haţeg, în 17 Iunie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale.
Oficiul protopresbiteral gr. or. Haţeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 466 1904. [171] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului al II-lea de **învĕţătoriu** la şcóla română gr. or. din **Zlatna,** protopresbiteratul Abrud, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 cor. şi venitele cantorului I., cel puţin 200 coróne.

Se recere de la concurent sĕ aibă IV clase gimnasiale şi esamenul de cualificaţiune cel puţin cu bine, apoi sĕ fie cântăreţi buni avênd sĕ ocupe locul de cantor prim, în care cas e obligat în Dumineci şi sĕrbători sĕ cânte la strana primă şi sĕ pótă forma cor cu băeţii de şcólă şi adulţii.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post îşi vor subşterne, petiţiunile instruite conform normelor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi se vor presenta înainte de alegere în comună, pentru a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Abrud, în conţelegere cu comitetul parohial.

Abrud, 21 Iunie 1904.

Petru Popoviciu
protopresbiter.

Nr. 564 1904 [177] 3—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Turda, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, pe lângă următórele emolumente:

1. **Agârbiciu,** salariu 600 cor., solvibil în rate lunare anticipative, cuartir în edificiul şcólei, grădină şi lemne de foc.

2. **Banabic,** salariu 600 cor., cuartir în natură, grădină şi lemnele necesare de încălḑit.

3. **Botez,** salariu 600 cor., şi anume 400 cor. parte din repartiţie, parte din folosirea alor 25 jugĕre pămênt, şi din stole, ear' restul de 200 cor. din ajutoriu votat din fondul şcolar eparhial, cuartir, grădină şi lemne de foc. Postul este împreunat cu cantoratul.

4. **Cristiş,** salariu 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Găbud,** salariu 600 cor., relut pentru cuartir şi lemne.

6. **Hĕraştĕş,** salariu 600 cor., din repartiţie şi cassa bisericei, cuartir, grădină şi lemne de foc.

7. **Hidiş,** salariu 600 cor., relut de cuartir, competinţă pentru grădină şi lemne de foc.

8. **Muerĕu,** salariu 600 cor., grădină, cuartir şi lemne de foc. Alesul va provedé şi cantoratul.

9. **Sopor,** salariu 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc. Fiitoriul învĕţătoriu va fi şi cantor.

Cuincuenalele la tóte posturile se vor socoti de la ziua intrării în post.

Reflectanţii vor avé sĕ ţină strană în Dumineci şi sĕrbători şi sunt invitaţi a se presenta în comuna respectivă spre a-şi arăta desteritatea în cele rituale.

Cererile instruite în regulă sĕ se aştérnă în terminul prefipt subsemnatului oficiu de la care se pot lua şi informaţiuni mai speciale.

Oficiul protopresbiteral în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Turda, 20 Iunie 1904.

Jovian Murĕşian
protopresbiter.

„CORVINEANA“
institut de credit şi economíi, societate pe acţii în **Hunedóra.**

Convocare.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi economíi „CORVINEANA“ societate pe acţii se invită în virtutea § ului 19 din statute şi în sensul hotărîrii adunărei generale ordinare din 6 Martie n. a. c. la

I-a Adunare generală estraordinară

care se va ţiné în Hunedóra la **21 August n. 1904** la 2 ore p. m. în localul institutului.

Obiectele sunt:

1. Alegerea unui president conform §. 23 din statute.
2. Modificarea statutelor.
3. Esmiterea alor 2 acţionari pentru verificarea procesului verbal.

Domnii acţionari, cari voesc sĕ participe la adunare în persónă sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune în înţelesul § ului 20 din statute la cassa institutului acţiile, eventual documentele de plenipotenţă, cel mult până în 19 August st. n. 1904. Li-se atrage atenţiunea domnilor acţionari asupra §. 27 din statutele institutului, carele prescrie, cumcă pentru a se puté decide modificarea statutelor se recere ca în adunarea generală sĕ fie representate cel puţin jumĕtate din acţiile esmise.

Domnilor acţionari li-se pune la disposiţie proiectul pentru modificarea statutelor cu 8 zile înainte de ţinerea adunării generale în localul institutului în orele oficióse.

Hunedóra, la 14 Iulie 1904.

(184) 1—2

Direcţiunea.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei arhidiecesane.

Nr. 72 Sibiiu, Joi 8/21 Iulie 1904. **Anul LII.**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 6257 Bis. [2—3]

CONCURS

Devenind vacant un stipendiu de stat de una miiă (1000) coróne destinat pentru cualificațiunea superióră a absolvenților de cursul teologic din seminariul nostru archidiecesan, pentru ocuparea aceluia se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

Cel-ce va obținé acest stipendiu este obligat a face studii speciale pedagogice, și după-ce va depune la finea anului al doilea la universitatea din Budapesta esamenul fundamental de stat, va fi obligat a face ceialalți 2 ani la vre-o universitate împreunată cu seminariu pedagogic în Germania, avênd a face apoi tot la universitatea din Budapesta esamenele obligate pentru profesorii de la școlele medii.

Suplicele concursuale sunt a se trimite la Consistoriul archidiecesan, provědute cu următórele documente:

a) carte de botez;
b) testimoniu de maturitate;
c) absolutoriu teologic;
d) eventual alte documente recomandatóre;
e) revers, că după absolvare se va aplica în serviciul archidiecesei, la postul care i-se va designa.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Sěrbătorirea lui Stefan cel Mare.

Au trecut zilele de sěrbătóre, și viéța românéscă își va fi luat pretutindenea de nou cursul de mai nainte. Cei ce au putut participa la frumósele serbări aranjate întru memoria celui mai mare domn român și în prima linie a celui mai bun creștin din vremile sale, întru memoria lui Stefan cel Mare și Sfânt, vor fi adus sigur cu ei dulci suveniri, cari imprimate au sě le rěmână în minte și în inimă multă vreme; ear' cei ce departe au trebuit sě stee de ele, regrete vecinice vor purta în inima lor, și acusări asupra vremilor grele prin cari trecem. Căci locul tuturor Românilor ne era acolo, în jurul mormêntului lui Stefan cel Mare și Sfânt.

Ce au sěrbătorit Românii în 2 și 3 Iulie v.? Nimic alta de cât aducerea aminte a unor vremi fórte îndepărtate, cari erau grele din cale afară pentru ei, dar' au fost și frumóse, neasěměnat de frumóse. Atât de bine a zugrăvit dl *Spiru Haret*, ministrul român de instrucțiune, aceste vremi îndepărtate, în frumosul discurs rostit în București!

Ce era Moldova pe vremea când Stefan cel Mare a ajuns sě o domnéscă?

. . . „*O țéră mică, slabă, cu poporațiune rară și săracă*, — a zis domnul Haret. *Hotarele ei din tóte părțile erau încunjurate de vecini puternici, ale căror pofte nu erau nici odată săturate, a căror invidie nu era nici odată adormită, pe a căror vorbă nu se putea pune nici odată temeiu. Despre rěsărit hotarul țerii era bătut de ultimele dar' furiósele valuri ale potopului de barbari, care timp de o miiă două sute de ani trecuse dintr'acolo peste noi asupra Europei. Din miazăzi năpădise noianul otoman, care cu patru ani mai nainte aruncase la pămênt cele din urmă rěmășițe ale vechei împěrății romane. La apus și la miazănópte aveam vecini ale căror gânduri umblau după câștiguri ușóre, dar' nu puteau înțelege* primejdia comună a creștinătății. *Inlăuntru, țerile române erau sfâșiate de lupte cari făceau sě se schimbe domnii la câte trei-patru ani, mai totdeuna cu ajutoriu străin. Oștile unguresci, poloneze și turcești își făceau într'una drum, ca sě aducă un domn nou, sau ca sě gonéscă pe cel de mai nainte, prădând și sărăcind țéra la fie-care invasie nouă.*

In astfel de vremi a luat coróna fiiul vitézului Bogdan-Vodă. Câteva zile i-au fost de ajuns, ca sě pună pe fugă pe nemernicul ucigaș al tatălui sěu; dar' o jumětate de secol nu l'au mai putut clinti din loc vijeliile pornite în contră-i fără încetare. O jumětate de secol Stefan-Vodă își învîrtește sabia contra vrășmașilor, cari curg asupra lui din tóte părțile; și pe toți îi rěsbește. Trufia sau lăudăroșia unora, puterea neresistibilă a altora, réua credință a tuturor, s'au sdrobit pe rénd de pieptul de aramă al domnului moldovean.

Grele dar' frumóse vremi au fost acelea! Frumos era spectacolul unui petec de pămênt și al unui pumn de ómeni, cari neîntricoșați țineau piept unei lumi întregi, pentru apărarea moșiei lor. *Frumos era sě se vadă țěrănimea ridicându-se ca un singur om la glasul domnului sěu, și înarmată numai cu cóse și topóre, risipind ca pulberea în vênt mulțimea fără numěr a vrășmașilor! Mare și înălțator era a se vedé* causa creștinătății, *pe care cei mari și mai puternici nu știau sě o apere,* sprijinită cu atâta foc și noroc de neînfrânta sabie românéscă! *Dar' mai pre sus de tóte,* neîntrecut era eroul, archangelul rěsbunător, care neadormit alerga de la un hotar la altul, sdrobind și spulberând pe toți cei cari i-se puneau în cale!“ . . .

Intr'adevěr frumóse vremi, cari trebue sě umplă de mândrie sufletul fiecărui Român, gândindu-se la ele!

Aducerea aminte a acestor vremi, pe cari le-a *creat*, în sensul cel mai strict al cuvêntului, Stefan cel Mare și Sfânt, *archanghelul rěsbunător*, — cum îl numește dl *Haret*, — au sěrbătorit'o deci Românii la 2 și 3 Iulie v., nimic alta.

Și au sěrbătorit'o cu demnitate, în mod impunětor, după cum se va vedé din rapórtele ce urméză.

La Putna.

Serbarea s'a ținut Sâmbătă, 3 Iulie v. în fața unei mulțimi enorme, care sosise la Putna încă în cursul zilei de Vineri. Numěrul celor presenți e pus la 20.000. Vineri sosise la Putna și guvernatorul Bucovinei, prințul *Hohenlohe*, mareșalul țerii Iancu *Lupul*, și I. P. S. Sa metropolitul *Dr. Vladimir de Repta*. Priveghierea ținută Vineri séra, și serviciul divin de Sâmbătă diminéța, a fost oficiat în mănăstirea Putnei, unde e înmormêntat Stefan cel Mare, în mănăstirea de el zidită. Regatul român a fost frumos representat la festivitatea acésta. De la universitățile din Viena, Berlin, Paris, Cernăuți, București și Iași, au mers delegațiuni de studenți. De la noi — nimeni.

Pe mormêntul vitézului Domn au fost depuse vre-o șésezeci de coróne, între ele a M. Sale Regelui *Carol* al României, a damelor române din Bucovina, a secietății istorice din București, etc. etc.

Serviciul divin a fost oficiat din partea I. P. S. Sale domnului metropolit *Dr. Repta*, cu asistență numěrósă. După terminarea liturgiei a urmat parastasul și cetirea rugăciunilor. Terminate tóte acestea, dl profesor universitar din București, *Dr. Dimitrie Onciul*, fiu al Bucovinei, rostește discursul festiv, în care arată importanța istorică a lui Stefan cel Mare, și însěmnătatea zilei prăsnuite.

La orele 2 d. a. a fost prânzul. Metropolitul *Dr. Repta* a salutat pe representantul guvernului, prințul *Hohenlohe*, care rěspundênd a spus, că cu bucurie a venit sě iee parte la acésta sěrbătóre a Românilor. Prințul Hohenlohe a fost salutat apoi și din partea dlui *Șendrea*, vicepresidentul camerei române din București, în limba francesă. A vorbit în urmă profesorul de universitate *Neumann*, representantul ministrului de culte de la Viena, și dl *Nicu Filipescu* din București. Maiestății Sale Impěratului și Regelui *Francisc Iosif I.* i-s'a trimis telegramă omagială, subscrisă de I. P. S. Sa metropolitul și de baronul *Hurmuzachi*, presidentul comitetului aranjator. Incă în cursul zilei a sosit rěspuns de mulțămire, trimis din partea cancelariei de cabinet a M. Sale.

La orele 4 imensa mulțime s'a adunat în grădina mănăstirei, unde corurile societăților „*Armonia*“ și „*Academia ortodoxă*“ au intonat un imn festiv, după-ce apoi a urmat bineventarea publicului adunat.

Vorbirea de bineventare a rostit'o dl *Tofan*, în numele comitetului aranjator. A vorbit apoi *Popovici*, în numele delegațiunii studenților de la Viena, *Covată*, din partea studenților macedo-români, *Pogonatu*, în numele studenților din București, *N. S. Ionescu*, pentru studenții în litere din București, *Rusu*, din partea facultății teologice din Cernăuți, dșóra Laurenția *Gribincea*, etc. etc.

O caldă și patriotică cuvêntare a ținut dl profesor universitar din București, *Gr. G. Tocilescu.*

Rěspunsul cancelariei de cabinet, espedat din *Ischl*, unde petrece acum Maiestatea Sa, a fost următoriul:

„*Eminenței Sale Metropolitului de Repta!*

M. Sa I. și R., cu o deosebită satisfacție a binevoit sě iee cunoștință de espresia nestrămutatei credințe ce i-s'a esprimat cu ocasia serbării centenarului al patrulea de la mórtea principelui Moldovei Stefan cel Mare. Maiestatea Sa mulțămește Eminenței Vóstre, cum și tuturor óspeților adunați, pentru manifestația făcută și cu acéstă ocasiune“.

S'a remarcat mult deosebita atențiune dată consulului român din Cernăuți, dlui *Cogălnicean*, care pretutindenea a avut locul de onóre. S'au vědut multe steaguri naționale române.

La Suceava.

Serbarea din Suceava a avut un caracter mai mult local. Cu tóte acestea a decurs în fața unui public fórte numěros. Afară de inteligința din districtul acesta, a participat la serbare popor chiar și din comune îndepărtate, țerani din munți, conduși de preoții și vornicii lor. Óspeți din România încă au fost mulți.

Insemnătatea zilei a fost anunțată nóptea la orele 12, când 6 buciumași au început sě sufle din buciume, ca pe vremea lui Stefan cel Mare, de pe ruinele cetății principilor de odinióră moldovenești. Diminéța apoi de la 7—8 au sunat clopotele la tóte bisericile din Suceava. Serviciul divin l'a oficiat P. C. Sa egumenul Gedeon *Balmoș* cu asistență numěrósă, în biserica Mirěuților, de unde apoi clerul și poporul a mers în procesiune la ruinele castelului domnesc din apropierea orașului Suceava. Aici s'a oficiat parastas și s'au cetit rugăciuni.

După sfîrșirea acestui act solemn și înălțător, profesorul de la gimnasiul din Suceava, dl Eusebiu *Popovici* a rostit un frumos discurs ocasional, corul „*Porumbescu*“ a cântat oda ocasională a lui *Bumbac*, și serbarea a fost terminată. Publicul a plecat înděrět în oraș între sunetele buciumelor cari anunțau încheierea serbării.

La Academia Română.

Vineri, 2/25 Iulie, *Academia Română* din București a ținut ședință solemnă, pentru a serba și ea aniversarea celui de al patrulea centenar de la mórtea lui Stefan cel Mare.

Ședința a fost deschisă la orele 2 și jumětate prin presidentul *I. Kalinderu*, care comunică întâiu mórtea profesorului *Ionescu-Gion*, fost membru corespondent al Academiei, și în urmă cetește un frumos discurs comemorativ.

Al doilea discurs ocasional l'a rostit dl *D. A. Sturdza*, secretariul Academiei și prim-ministru al României. In urmă dl *Spiru Haret*, ministru de culte și instrucțiune publică face comunicarea, că ofere Academiei 50 medalii de aur, bătute cu ocasiunea serbării de către ministeriul instrucțiunei publice, pentru comemorarea zilei.

După o pausă de 10 minute se dă cuvêntul dlui *N. Iorga*, care a ținut un lung discurs despre Stefan cel Mare, Mihaiu Viteazul și Metropolia Ardealului.

Ședința solemnă a „*Academiei*“ s'a terminat la orele 4 și un sfert.

In București.

Mărétă și impunětóre a fost sěrbătorirea lui Stefan cel Mare în capitala regatului român, în București. Tóte casele pavoasate. Serbarea s'a ținut afară la șosea, unde au fost ridicate mai multe tribune, frumos decorate. Una dintre tribune a fost reservată pentru ceremonia religiósă. In interiorul acestei tribune era construită o esactă reproducere a capelei de la Putna și a mormêntului lui Stefan cel Mare. In jurul acestui mormênt s'au postat ministrii, înalții funcționari ai statului și profesorii universitari.

La orele 8 diminéța sosesc Altețele Lor Regale, principele *Ferdinand* și principele *Carol*, veniți anume de la Sinaia, pentru a lua parte la patriotica serbare. Imediat se începe ceremonia religiósă, oficiată de P. S. Sa archiereul *Nifon Ploieșteanul*, încunjurat de înaltul cler din capitală. Rěspunsurile le-a dat corul metropolitan. Când s'a cetit rugăciunea publicată în nrul 62 al ziariului nostru, Altețele Lor Regale, principele *Ferdinand* și principele *Carol*, și tótă asistența au îngenunchiat cu evlavie în fața mormêntului.

După terminarea serviciului religios a cântat corul școlelor secundare de băeți și fete cântecul „*Stefan, Stefan, Domn cel mare, sémăn pe lume nu are*“, ear' corul societății „*Carmen*“ a intonat „*Deșteptă-te Române*“.

Au urmat apoi discursurile.

Intâiu a vorbit studentul în drept V. *Rațiu*, glorificând memoria marelui Domn, după el a luat cuvêntul dl *I. Bogdan*, decanul facultății de litere din București, care a arătat în trăsuri generale faptele și vitejia lui Stefan, și în urmă a rostit dl *Spiru Haret*, ministru de instrucțiune publică un avêntat discurs patriotic.

A urmat declamarea unei părți din *Dumbrava Roșie*, apoi de nou intonarea cântării „*Deșteptă-te Române*“ și a „*Imnului re* *gal*", după-ce apoi s'a început defilarea armatei şi a elevilor de la şcólele secundare, speciale şi superióre.

Defilarea a fost încheiată de către *cortegiul istoric*, care avea sĕ închipuiască întrarea în Suceava a lui Stefan cel Mare, însoţit de Vlad Ţepeş. Şi a fost frumos acest cortegiu istoric! In frunte au venit buciumaşii, sunând din lungile lor buciume, apoi surlaşii şi trimbiţaşii. A urmat steagul, la fel cum a fost steagul lui Stefan cel Mare, găsit la muntele Athos, şi în jurul steagului garda de onóre. In sfîrşit apare maiestos Stefan cel Mare, tinĕr, cu plete lungi şi blonde, cu ochi albastri, îmbrăcat în haine de ceremonie, cu Coróna pe cap şi în mână cu sceptrul ţerii Moldovei. Lângă el, alături, Vlad-Ţepeş cu o căciulă împodobită cu margaritare, şi în mână cu sceptrul Munteniei.

A urmat apoi grupul copiilor de casă, sfetnicii domnului, sfatul boerilor mari, pârcălabii, aprozii şi corpul hânsarilor, format din cete comandate de *viteji*. Fie-care cétă de voinici avea în frunte un halebardier. Cetaşii erau îmbrăcaţi în costume naţionale moldoveneşti. Au fost 15 cete, ear' *vitejii* cari le comandau, aveau pe umĕr câte un topor cu două tăişuri.

In fruntea şi în urma cortegiului istoric mergea câte un pluton de gendarmi călări.

Cortegiul istoric a percurs calea Victoriei întrégă, până la Bulevardul Elisabeta, admirat fiind de imensul public, care sorbea cu ochii măreţia şi noutatea priveliştei. Personalul cortegiului istoric a fost recrutat dintrĕ soldaţii regimentului 2 de călăraşi, ear' aranjamentul şi desemnul costumelor istorice a fost făcut de pictorul Costin *Popescu*. Pe cheiul Dâmboviţei cortegiul istoric a fost fotografiat.

Serbarea a decurs în cea mai frumósă ordine şi spre mulţămirea generală. La orele 11 a fost terminată.

La Iaşi.

Şi aici a fost *cortegiu istoric*, care la orele 8 diminéţa a trecut prin stradele principale frumos pavoazate ale oraşului, în frunte cu musica militară, urmat de şcólele secundare de băeţi şi fete, şi de numĕróse societăţi, cu drapele, pentru a ajunge la metropolie. Aci, în catedrală, a fost oficiat serviciul divin de către I. P. S. Sa Metropolitul *Partenie*, încunjurat de clerul înalt.

După terminarea serviciului religios întregul cler şi public a mers la statua lui Stefan cel Mare, unde s'a oficiat parastasul şi s'a cetit rugăciunea de către însuşi Metropolitul.

A vorbit apoi dl *P. Răşcanu*, profesor universitar, arătând faptele şi vitejia marelui Voevod. După el a vorbit dl *Nădejde*, directorul gimnasiului Stefan cel Mare, în urmă dl *Gane*, prefectul judeţului, şi dl *Manolescu*.

A urmat defilarea. Intâiu cortegiul istoric, apoi elevii de la diferitele şcóle şi societăţile, în urmă armata.

La orele 11 defilarea a fost terminată. Séra a fost retragere cu torţe în oraş.

Pe alte locuri.

Şi aşa cum a fost serbătorită rara zi în Putna, Suceava, Bucureşti şi Iaşi, a fost ea sĕrbătorită şi în celelalte oraşe mari din regatul român, în tóte. Ba a fost sĕrbătorită şi la sate. Mai frumósă a fost serbarea din comuna *Borzeşti*, judeţul Bacău, unde s'a născut şi şi-a petrecut copilăria Stefan cel Mare. La serbarea din comuna acésta a participat şi ministrul de culte şi instrucţie, dl *Spiru Haret*, însoţit de dl I. *Bianu*, profesor universitar, Petru *Gĕrbovicean*, administratorul casei bisericilor, şi de alţii. Aici serbarea s'a ţinut Sâmbătă în 3/16 Iulie.

Ziua de 2/15 Iulie a fost de altcum zi de generală *sĕrbătóre* naţională în regatul român. Ziarele n'au apărut, în ateliere nu s'a lucrat, prăvăliile în cea mai mare parte au rĕmas închise.

Aşa e bine şi aşa e frumos. Aşa a putut sĕ dovedéscă poporul român că a *meritat* pe Stefan cel Mare, pe care i-l'a trimis provedinţa înainte cu patrusute de ani.

Din rapórtele date se póte constata, că serbările n'au avut caracter demonstrativ, contrar Magiarilor, ci caracter curat cultural-istoric. A fost deci greşită judecata celor ce li-au atribuit înainte de vreme alte tendinţe.

Discurs festiv

ţinut la încheierea anului şcolar de la şcólele medii gr.-or. române din Braşov în 27 Iunie v. a. c. din partea directorului V. Oniţiu.

(Fine.)

II. Al doilea postulat al pedagogiei speciale române va trebuí sĕ fie *cultul cel mai intensiv al iubirii de adevĕr* şi lupta cea mai aprigă contra *minciunii* şi a *falsităţii*. Şi aici, ca în tóte, e de sine înţeles, că persóna educatorului trebue sĕ fie modelul viu al elevilor. Un tată sau un dascăl mincinos, zadarnic se încércă a creşte copíi cari sĕ iubéscă adevĕrul. Pedagogul român sĕ facă pe copilul mincinos sĕ simtă rĕcéla sa severă, înstrăinarea sa indignată de imoralitatea ce residă în minciună, şi în acelaşi timp el sĕ cuprindă cu razele calde ale simpatiei, dragostei şi protecţiunei sale părinteşti pe copilul iubitor de adevĕr, sau pe cale de a se desbăra de deprinderea rea a minciunii. Şi în acéstă privinţă se reclamă earăşi multă precauţiune. Copíii se servesc de minciună de obiceiu când au comis o faptă punibilă, de ale cărei consecuenţe neplăcute sperézá astfel sĕ scape. Pe cât de greşit ar fi, ca pedagogul sĕ iee minciuna drept bani buni şi elevului sĕ-i succédă astfel prin minciună de a scăpa de pedépsă, pe atât de primejdios ar puté sĕ fie, dacă prin o aparentă şi imediată mărturisire de adevĕr, elevul ar ajunge la acelaşi resultat, adecă, dacă educatorul acum *drept recompensă*, fiind-că a spus adevĕrul, i-ar erta pedépsa.

O astfel de procedere ar puté sĕ aibă drept urmare, ca elevul mai rafinat sĕ spună, când e strîmtorat, câte un adevĕr relativ sau aparent, nu din iubire de adevĕr, ci din calcul, de a scăpa astfel mai uşor şi mai cu cinste de consecuenţele faptelor sale rele. In ambele casuri scopul dorit nu s'ar ajunge. Căci în casul prim elevul are sĕ devină mincinos, deóre-ce vede că unde nu mai e altă scăpare, acolo minciuna tot îl mai póte scăpa, ear' în casul al doilea el nu va ajunge în viéţă nici-odată la acea putere morală, ce o admirăm la bărbaţii de caracter, adecă: *sĕ pórte cu demnitate şi fără nici o şovăire consecuenţele faptelor proprii*. Deci pedepsirea faptei punibile se impune în ambele casuri. Deosebirea va fi numai în grad, în modul de esecutare şi în atitudinea educatorului, cari tóte nu se pot fixa, ci depinde de la gradul până la care a ajuns el sĕ fie artist în pedagogia practică.

III. Un al treilea postulat al pedagogiei nóstre naţionale va fi: *sĕ dăm prilej, ca energia, conştiinţa de sine şi de drepturile sale*, cari în germeni plăpânḑi se află în sufletul copilului, *sĕ aibă teren de a se manifesta şi afirma.*

O cale indirectă spre acest scop este tractarea umană şi dréptă şi reserva educatorului, de a nu-şi impune voinţa sa şi procesul gândurilor sale elevului, ci sĕ urmăréscă cu paciinţă formarea şi manifestarea acestora din partea elevilor.

O cale directă, mi-se pare, că este a se căuta în conducerea raţională a gimnasticei şi a jocurilor gimnastice, ear' în clasele superióre ale gimnasiului în întroducerea scrimei. *Gimnastica* măreşte şi agereşte forţele fisice, ear' un corp viguros, muschi elastici, mişcări sprintene şi uşóre sunt condiţia fisică a energiei psihice, a conştiinţei de sine. *Jocurile gimnastice* cu regulele lor precise şi inviolabile impun jucătorilor datorinţe şi le dau anumite drepturi, datorinţe cari nu le pot neglija, drepturi cari nu se pot călca, dacă e, ca jocul sĕ aibă un rost. Ele deci pe lângă că ageresc fisiceşte, în acelaşi timp cultivă sentimentul de datorinţă şi afirmă conştiinţa de drept în sufletul tinerimii. Bine alese şi raţional conduse, jocurile gimnastice sunt un factor de educaţie nepreţuit, oferind un larg teren de manifestare a energiei, conştiinţei de sine, a sentimentului de datorinţă şi conştiinţei de drept din sufletul tinerimei.

IV. In fine fixez ca al 4-lea postulat al pedagogiei naţionale lupta de esterminare ce are s'o pórte ea contra *vrajbei*, a *certelor* rĕutăcióse dintrĕ copíii nostri şi în contra basei lor psichologice, *ura, invidia* şi *nesaţul*. Una dintrĕ cele mai grele probleme! Nu pentru-că nu ar esista procedeuri şi remedii pedagogice în contra acestui rĕu, dar' pentru-că rĕul acesta la noi este atât de lăţit, în cât ofere zilnic pilde vii copíilor, pilde cari contracarézá ori-ce acţiune pedagogică. Vrajbă e în presă, vrajbă e în viéţa bisericéscă, vrajbă e întrĕ vecini, vrajbă e prea de multe-ori în casă întrĕ membrii familiei; dar' ce se mai zici, dacă vrajba se încuibă şi întrĕ dascălii aceleiaşi şcóle, un lucru care la noi nu se numĕră întrĕ rarităţi.

De aceeaací în prima linie se cere, ca sĕ ne educăm noi înşine, noi cei mari. Până când nu se vor îndulcí raporturile dintrĕ noi în véţa publică şi privată, — şcóla nu va puté sĕ facă aprópe nimic în acest punct.

*

Timpul şi locul nu-mi permit sĕ intru în amĕnunte. Dar' nici n'am avut intenţia acésta. Tot ce am voit a fost sĕ atrag luarea aminte a tuturor elementelor nóstre culte, cari se preocupă de creşterea tinerimei nóstre, asupra unor probleme speciale, cari în arta pedagogică română reclamă o deosebită consideraţie.

Şi dacă prin espunerile mele ţinute în liniamente generale mi-a succes sĕ vĕ stîrnesc interesul pentru problemele amintite şi sĕ vĕ dau un material modest de cugetare şi de apreţiare, — atunci cred că abusul făcut cu îndelungata dvóstrĕ răbdare îşi va primí scusa sa de la prietinésca dvóstrĕ bunăvoinţă.

Cu aceste declar anul şcolar 1903/4 încheiat.

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în şedinţa din 6 Iulie n. a dietei ungare.

(Urmare).

Şi tocmai acest fapt aruncă o lumină tristă asupra partidului şi ideior liberale, că dreptul de asociare şi întrunire care formézá dreptul cardinal al cetăţenilor, nu e regulat prin legi. Acesta atârnă întru tóte de la volnicia autorităţilor administrative şi când s'a adus legea privitóre la judicatura administrativă s'a ocolit intenţionat, ca astfel de întrebări, cari sunt de natură pur constituţională şi civilă, sé fie cuprinse în sfera de activitate a judecătoriilor administrative.

(Scaunul presidenţial îl ocupă *Perczel Dezső*, presidentul dietei).

In acésta privinţă şi-a reservat domnul ministru dreptul discreţional. Vreau sĕ scot în evidenţă încă un singur fapt, care deasemenea formézá hotărît şi făţiş o călcare de lege. In Bistriţa membrii congregaţionali români au format club independent pentru propăşirea intereselor lor. Acest club la propunerea cumnatului actualului ministru, fişpanului de acolo, a fost desfiinţat de căpitanul de poliţie, ear' împotriva membrilor clubului s'a întrodus cercetare pentru transgresiune.

On. Casă! Acésta procedură a guvernului, respective a autorităţii din Bistriţa e un atentat în contra libertăţii civile şi a dreptului de întrunire.

Iuliu Vancsó: Pentru-ce a fost acésta transgresiune?

Aurel Vlad: A fost transgresiune pentru-că nu ştiu care ministru de interne a liberat o ordonanţă în care se spune, că pe basă de naţionalitate nu se pot forma reuniuni.

Iuliu Vancsó: E lucru clar!

Aurel Vlad: Din care lege resultă? (Mişcare în centru). De altfel îi mulţămesc colegului meu, că a sulevat şi acésta chestie. Ii mulţămesc pentru aceea, pentru-că ministrul a motivat acésta procedură prin esecutarea legii de naţionalităţi referindu-se la întroducerea aceleia, care spune tocmai contrariul la ceea-ce domnul ministru vrea sĕ deducă dintrînsa. Introducerea din legea privitóre la egala îndreptăţire a naţionalităţilor enunţă dreptul de egalitate ca un principiu fundamental general, care numai în privinţa folosinţei limbilor este limitat, dar' în ceea-ce priveşte formarea partidelor politice legea nu conţine nici o restricţiune. (Contraziceri în centru). Ear' ceea-ce nu e oprit de lege, cel puţin ca jurist aşa ştiu, e permis.

Iuliu Vancsó: Esistă partid naţional român?

Aurel Vlad: O sĕ mĕ ocup şi de acésta, dar' tocmai acésta întrebare a colegului meu, tocmai sulevarea acestei cestiuni dovedeşte cât e de absurd punctul de vedere pe care se razimă dl ministru şi colegul meu. Imi pune întrebarea: dacă esistă partid naţional român? Da, esistă. Şi nici domnul ministru, nici altă putere nu va puté împedeca esistenţa aceluia, căci precum nu s'a putut împedeca, ca eu s'ajung pe basa acestui program, tot aşa nu se va puté împedeca sĕ nu între mai mulţi, cu acelaşi program, în acest parlament. Viitoriul o va dovedí. Şi dacă dl ministru póte împedeca esistenţa partidului în provincie, nu va puté însĕ împedeca — dacă noi o vom afla de consult — sĕ validităm, acel program aici, în parlament. Din punct de vedere constituţional acest lucru stă astfel, şi în acéstă privinţă ies pe teren cu ori-care jurist public. Ori domnul coleg vrea sĕ-i dee domnului ministru o aşa putere discreţională, ca şi în parlament sĕ pótă face cu neputinţă formarea unui astfel de partid? Eu cred, că nu. Dimpotrivă, cred că dreptul de imunitate ne apĕră de aceste volnicii ale domnului ministru.

Z. Lengyel: Dreptul de imunitate e numai pe hârtie.

Aurel Vlad: Multe sunt la noi numai pe hârtie. In mod legal acésta nu se póte împedeca. Domnii pot fi de părerea, că nu e la loc, că nu e cu scop, că nu e patriotic; dar' nu pot împiedeca acésta, fiind-că nu li-e cu putinţă.

Acum o sĕ revin asupra cestiunii de naţionalităţi accentuată în programul guvernului, care cestiune în cursul desbaterilor a fost atinsă de mai mulţi deputaţi, colegi de ai mei.

Colegul nostru baronul Desider Bánffy a declarat alaltăeri, că el aderézá la politica naţională şovinistă magiară, care culminézá în tendinţa, ca naţionalităţile în statul magiar sĕ fie contopite în tótă privinţa şi ca naţionalităţile din Ungaria sĕ fie stirpite; ear' pentru motivarea acestei politice invócă argumentul, că acésta este singura politică directă, care asigură esistenţa statului ungar pe viitoriu.

Zoltán Lengyel: Despre stirpire n'a putut vorbí. La asta nu mĕ aştept de la el!

Aurel Vlad: Mĕ rog ertaţi-mĕ, baronul Desider Bánffy a declarat, că acésta e singura politică resonabilă, dar' dacă avem în vedere, că baronul Bánffy şi în alte cestiuni importante a fost în rĕtăcire, lucru pe care l'a şi recunoscut aici ulterior, atunci e fórte probabil şi sunt aprópe singur, că e în rĕtăcire şi în acésta cestiune. Pentru susţinerea punctului sĕu de vedere aduce argumentul, că în Europa numai state naţionale esistă şi că statele se formézá sub egida principiului de naţionalitate. Dintr'un punct de vedere baronul Desider Bánffy are dreptate, căci istoria ne dovedeşte, imperiul german şi Italia s'a consolidat pe basa principiului de naţionalitate. Dar' nu se póte afirma, că numai principiul de naţionalitate a fost care a creat consolidarea acestor state, ci au contribuit la aceea şi alţi factori.

Daniel Molecz: Idealul naţional!

Aurel Vlad: Naţiune la noi însémnă, cel puţin după definiţia legală, naţiunea politică, pe când noţiunea de naţionalitate nu este noţiune politică, ci etnică. Este adevĕrat, că unitatea Germaniei şi a Italiei s'a format sub influinţa principiului de naţionalitate. Dar' pe terenul formaţiunii de stat nu principiul naţional este singurul factor compunĕtor de stat, ceea-ce relese din aceea, că cu tótă unitatea imperiului german, germanul, francezul sau italianul din Elveţia nu doreşte a face parte din Germania, Francia sau Italia, ci persistă a remâné Elveţian, fiind-că se simte bine ca atare; fiind-că se identifică cu statul şi fiind-că statul îi voeşte binele. Tot aşa e şi la noi.

(Va urma).

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“.

Raport general despre activitatea societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“ în cursul anului şcolar 1903/4.

(Urmare).

II. Averea societăţii.

Biblioteca.

Societatea şi-a îndreptat în deosebi privirea asupra augmentării bibliotecei sale cu cărţi de valóre şi corĕspundĕtóre meniţiunii membrilor ei, avênd în vedere în acest an mai ales ramul teologiei.

La începutul anului soc. 1903/4 biblioteca consta din *2653* opuri în *3420* volume. In decursul acestui an s'a înmulţit cu *298* opuri în *474* volume, constând deci cu finea anului societar curent biblioteca din *2951* opuri în *3894* volume. La acest numĕr frumos societatea a ajuns parte prin procurări din mijlócele sale proprii, parte prin donaţiuni de la corporaţiuni şi singuratici.

Din mijlócele sale proprii societatea a procurat 142 cărţi în 161 volume, cari au costat *533 cor. 40 fil.*

Ca donaţiuni au incurs 204 opuri în 217 volume. Cea mai frumósă donaţiune a făcut'o Preacuvioşia Sa dl Dr. Eusebiu R. Roşca, protosincel, director seminarial, de 116 opuri în 119 volume. Au mai donat:

a) Ministeriul reg. ung. de culte şi instrucţiune publică. A siketnéma-oktatás és nevelés kézikönyve, de Scherer István.

b) Academia română: Analele academiei române pe an. 1902/3 seria II, tom XXV, (2 vol.). Mijlócele de investigaţiune ale meteorologiei.

c) Asociaţiunea pentru lit. rom. şi cult. pop. rom.: Posta, telegraful, telefonul, de G. Todică. Casa părintéscă, de I. Popea. Despre testament, de Dr. V. Moldoven.

d) Despărţĕmêntul „Lugoş“ al Asociaţiunei: Tabla de la Lugoj, de Dr. V. Branisce.

e) Direcţiunea seminarială: A pécsi püspöki hittudományi intézet évkönyve 1902/3, de Dr. Szilvek. Jahresbericht des gr. or. Ober-Gymnasium 1902/3, de Stefan V. Repta. Istoriile lui Herodot, de Dr. Ghica.

f) Direcţiunea şcólei civile a Asociaţiunei: Programa şcólei de fete a Asociaţiunei 1902/3, de Dr. V. Bologa.

g) Direcţiunea şcólei capitale din Sĕlişte: Anuarul III al şcólei capitale din Sĕlişte, de D. Lăpădat.

h) Redacţiunea fóiei „Telegraful Român“: Pedagogia, d I. Popescu. Psichologia empirică, de I. Popescu. Gedichte aus Eminescu, de V. Teconţia.

i) Redacţiunea fóiei „Fóia Poporului“: Istoriόre biblice, de G. Ludu şi I. Dariu. Dispute cu Nazarenii, de A. Bartolomeiu. Prăsirea pomilor, de N. Albani. Colindele Crăciunului şi ale Paştilor, de P. Băncilă. Gramatica română pentru şcólele poporale, partea I, de P. M. Liuba. Naşterea, viéţa şi pieirea lui Iuda Iscarioteanul, de un călugăr. Călindariul poporului pe an. 1904. Trei piese teatrale, de Teochar Alexi.

j) Societatea „Junimea“ din Cernăuţi: Fĕt-frumos în grădina sf. Vineri, de Const. Berariu.

l) Societatea de lectură „Petru Maior“, din Budapesta: Raport general pe a. 1902/3.

m) Societatea de lectură „România Jună“ din Viena: Raport general pe a. 1902/3.

n) Autori: Cum s'a propovĕduit unirea în Bihor ?, de Dr. George Alecsici, profesor universitar în Budapesta. Igiena şcolară, de Dr. Ilie Beu, medic. *a)* Chemarea învĕţătorului şi *b)* Scaiul, schiţe umoristice de Ioan Bota, învĕţătoriu. Visuri trecute, de Alexandru Ciura, profesor gimn. Prime, poesii de Dimitrie Cruţu din Sĕlişte. Cronicarii greci, cari au scris despre Români în epoca fanariotă, de Constantin Erbiceanu, profesor la facultatea teologică din Bucureşti. *a)* Vincenţiu Babeş, ca director de şcóle *b)* Invĕţământul pentru nobilitarea sentimentelor, şi *c)* Anuarul şcólei române din Lugoj, 1902/3, de George Joandrea, director. *a)* Ilirii, Macedo-românii şi Albanesii, şi *b)* Intru memoria lui G. Bariţiu, de Dr. Atanasie Marienescu, jude de tablă în pens., membru al academiei rom. Istoria bisericei române, de Simion Popescu, protopresbiter, Bucureşti. Metropolia Românilor ortodocşi din Transilvania şi Ungaria, de Dr. Ilarion Puşcariu, archimandrit şi vicariu archiepiscopesc. La Roma, de Ioan Russu Şireanu, redactor. Cântece, de Emilian Sabo, profesor gimn. *a)* Treptele formale ale învĕţămêntului, şi *b)* Viéţa şi activitatea lui Dr. D. P. Barcianu (2 vol.). de Dr. Petru Şpan, prof. sem.

(Va urma).

NOUTĂŢI

Centenarul împĕrăţiei austriace. In 15 August se împlinesc o sută de ani de când împĕratul roman şi rege al Ungariei, *Francisc I*, prevĕdênd că titlul de „împĕrat roman“ în urma constelaţiunilor provocate de rĕsbóiele lui Napoleon este perdut pentru domnitorii Austriei, a luat titlu de „împĕrat austriac“. Patenta prin care acest act a fost comunicat popórelor, a fost publicată în numĕrul dto 15 August 1804 al monitoriului oficial austriac.

*

Incendii pretutindenea. In curs de o sĕptĕmână nu mai puţin de cât în douĕzeci comune au fost incedii mari, cari pe alocurea au luat victime şi vieţi omeneşti. In *Liptó-Szentmiklós* au ars Vineri douĕzeci case şi optzeci clădiri economice (între cari şi sinagoga şi birourile oficiului starei civile); tot Vineri au fost pustiite de foc comunele *Bánkeszi* şi *Kiskeszi*, şi cincisprezece jug. din pădurea de la *Solymár* a contelui Camil Karácsonyi; în 11 Iunie au ars în comuna Felső-Mostyenecz taeisprezece case împreună cu tóte clădirile economice din jurul lor; în 13 Iulie au ars în *Palócz* treizeci şi opt de case împreună cu clădirile economice; în 14 Iulie a fost foc mare la jógĕrul şi móra mânată cu vapor din *Szolnoc;* în 15 magazinul de lemne al firmei Wolf şi Trostler din *Neoplanta*; apoi în *Szentivány* au ars cincisute jugĕre de pădure, în *Kokava* optsute jugĕre, în *Feketekut* cinzeci şi şése case de locuit şi mulţime de clădiri laterale, în *Bajorvágas* şi *Pusztamező* (în 9 Iulie) câteva jugĕre de pădure, în *Balázsvágás* (în 10 Iulie) 157 case, aprópe întreg satul, in *Tarnócz* în 15 Iulie a ars o mare parte din pădurea erarială; totatunci din pădurea contelui F. Széchenyi în lungul căii ferate *Barcs-Pécs* au ars o suta jugĕre; în *Raslaviţa* au ars optsprezece case, in *Finta* douĕzeci, în *Lénárt* douĕsprezece, în *Girált* douĕsprezece (între cari şi casa parochială rom. cat.) ear' comuna *Köpcsény* (în comitatul Mosony) a ars Sâmbătă aprope întrégă, perind în flacări şi mulţime de animale domestice. — Aprópe tóte aceste nenorociri au provenit din negrijă, deosebi însĕ din causa băieţilor, cari făcêndu-şi rost de chibrite şi ascundêndu-se pe după şuri etc. s'au jucat „de-a fertul“ şi alte petulanţe nesocotite.

*

Carte aprobată. Inaltul ministeriu de culte şi instrucţiune publică prin resoluţiunea sa din 6 Iulie a. c. nr. 2384 a aprobat pentru şcólele cu limba de propunere română manualul *„Invĕţămênt practic din Istoria naturală pentru şcólele poporale“*, lucrată după cel mai nou plan ministerial, cu ilustraţiuni numeróse, de *Iuliu Vuia.* Editura librăriei Ciurcu în Braşov. Preţul 60 fileri.

*

O nouă teorie asupra cancerului. In reuniunea medicală din Dresda profesorul *Dr. Kelling* a ţinut zilele acestea prelegere despre bóla numită cancer (rac), în care faţă cu teoria lui *Virchow* (că celulele cancerului provin din degenerarea celulelor corpului omenesc) susţine că celula cancerului e celulă străină, care se desvoltă pe corpul omenesc în mod parazitic. Rĕmâne numai sĕ se constate: cum şi în ce chip ajung aceste celule în corpul omului? *Kelling* in cursul cercetărilor sale a constatat câteva casuri, în cari tumora (umflătura) cancerului de stomach s'a desvoltat din albumina ouĕlor. A constatat apoi, că bolnavii respectivi aveau obiceiul sĕ mânânce ouĕ crude (neferte) şi e fórte probabil că racul li-s'a desvoltat în stomach din embrionul albuşului.

*

Lăcuste. Ziarele din Budapesta aduc ştirea că Duminecă după amiazi mulţime mare de lăcuste italiene au roit pe livedile din Agria ale capitlului rom. catolic şi în scurt timp au nimicit întreg fênaţul. Primăria a trimis 12 lucrători, ca sĕ le pustiéscă, dar' acestia nerĕsbind, s'a cerut spre acest scop miliţie.

*

Cause mici — efecte uriaşe. Sĕptĕmâna trecută s'a întêmplat în comuna Bodony din comitatul Heves o nenorocire uriaşă, provenită din negrija unui flăcău. Flăcăul Gábor Imre lega snopi lângă o jirédă de paie şi în cursul lucrului şi-a aprins pipa, ear' chibritul l'a aruncat la o parte fără sĕ 'l fi stâns mai întâiu. Fiind năduf mare, paiele au luat foc într'o clipă. Din nenorocire, era tocmai vênt măricel, care a dus schinteile de la casă la casă, aşa că în urmă nu mai era vorbă de salvarea averilor şi stângerea focului, ci căuta fie-care sĕ se scape din dogoréla ucigătóre. Din 260 case, câte erau în comună, au ars scrum 232 împreună cu 700 de clădiri economice, cu totul ce se afla in ele: bucate, vite, etc. Au ars în flacări şi şépte ómeni, ear' 150 de inşi au scăpat cu răniri grave.

*

Himen. Dl Ioan *Coman*, absolvent de teologie, s'a fidanţat cu dşóra Virgilia *Dima*, fiica parochului Ioan Dima din Sita-Buzău, tractul Treiscaune.

*

Petrecerea din Poiana. Ni-se scrie, că petrecerea de vară, aranjată Duminecă în Poiana în pădurea *„Staule“* a avut succes desĕvêrşit. Lume multă, timp frumos, voe bună până în asfinţit de sóre. Petrecerea a fost aranjată de cătră studenţii din Poiana. Inteliginţa din loc, preoţii, învĕţătorii, notariul, medicul comunal, toţi au luat parte la petrecere. Asemenea şi dl notariu din Galeş, Acilenescu, cu familia, şi dómna Spornic din Sibiiu.

*

Parastas pentru Dorina Coroian. Duminecă (24 Iulie st. n.) la $10^1/_2$ ore a. m. se va oficia în biserica din suburbiul josefin al Sibiiului parastas pentru rĕposata în Domnul *Dorina Coroian* născută Raţiu.

*

Nici cărămidi de colóre „unguréscă“! In Ostaria, comună aprópe de Ogulin în Croaţia, se zideşte biserică nouă rom. catolică, al cărei coperiş, ca sĕ fie mai arătătoriu, avea sĕ fie coperit cu ţigle de diferite colori. In cursul lucrului credincioşii au observat că pe coperişul bisericei se pun şi ţigle de colóre verde; au mers cu toţii la plebanul şi au declarat că lor nu le trebue biserică coperită cu ţigle verdi, fiind-că verdele e colóre ungurésca, sĕ fie deci delăturate de pe coperiş ţiglele verdi. Plebanul nu li-a împlinit dorinţa, de-şi se îmbiaseră sĕ supórte ei cheltuelile cu înlocuirea ţiglelor verdi. In urma acestui refus s'au hotărit toţi sĕ nu mai între în biserică, ear' episcopului (din Zeng) i-au scris sĕ nu-şi mai facă ostenélă a merge la Ostaria la confirmaţie, căci în biserică nu va afla nici un credincios.

*

Călĕtorie de nuntă — în mórte. Duminecă diminéţa o pârechiă tineră, sosită la Fiume în preséră, a eşit sĕ facă o mică escursiune cu luntrea pe mare. După ce au eşit însĕ din port s'a escat vênt mare, pe urma căruia luntrea s'a rĕsturnat. Pârechia tineră şi luntraşul s'au înecat, scăpând numai copilul de 12 ani al luntraşului, care s'a prins de luntre până i-au mers în ajutoriu alţi luntraşi. Pârechia era din Cracovia şi plecase în călĕtorie de nuntă; bărbatul se chiamă Carol Tuninszki.

*

Intrecere cu sfêrşit tragic. Trei bogătani din Rooklin (America), pe nume Correl, Snyder şi Jewell, s'au pus la întrecere cu trenul-express, călĕtorind ei cu automobil. La o încrucişare a şoselei cu calea ferată automobilul a fos strivit sub rótele trenului, împreună cu cei trei — întrecători.

*

Pentru candidaţii de notari. La notariatul din *Şipet* (comitatul Timiş) e vacant postul de *notariu-adjunct*, care deocamdată se va întregí prin numire. Candidaţii de notari, necăsătoriţi, *cari sĕ ştie perfect şi limba română*, sĕ se presinte cât de curênd la notariul Cornel Popescu în Şipet, ducênd cu sine şi documentele de cualificaţie.

*

Blesură mortală. August Klimó, controlor la calea ferată în Dobriţin, s'a dus Joi (în sĕptĕmâna trecută) sĕ se radă. In cursul lucrului barbirul i-a făcut o sgărietură pe obraz, care la început se părea de tot neînsemnată. După amiazi însĕ obrazul lui Klimó a început sĕ se umfle repede şi sĕ 'l dóră cumplit. Medicii au constatat intoxicare de sânge provenită din sgărietura căpĕtată la ras, ceea-ce numai aşa s'a putut întêmpla, că briciul nu a fost curat. Nenorocitul a murit.

*

Biblioteca „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ s'a sporit cu broşura nr. 12 intitulată „Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp“. Instrucţiunea staţiunei r. u. de stat entomologice. 10 fileri esemplariul. Sibiiu, 1904. — Tipariul tipografiei Iosif Marschall. Din biblioteca Reuniunii până de present au apărut: „Ţinerea vitelor“ de Eugen Brote, 24 fileri. „Trifoiul“ de Eugen Brote, 24 fileri. „Prăsirea pomilor“ de Demetriu Comşa, 24 fileri. „Legea veterinară“ de Tormay Béla, 80 fileri. „Insoţirile de credit“ (Raiffaisen) de Aurel Brote, 1 cor. 60 fileri. „Cartea stuparilor săteni“ de Romul Simu, 70 fileri. Statutele „Tovărĕşiilor agricole“. Statutele „Insoţirilor de credit“ (Raiffeisen). „Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu“, 10 fileri. „Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile) ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vii“. „Poveţe pentru apĕrarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii“, 10 fileri. „Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp“, 10 fileri. Tóte cărţile de sus se pot procura de la comitetul central al Reuniunii agricole şi de la tóte librăriile din ţéră.

Oficială.

Onorata preoţime este poftită a espeda tóte taxele, cu cari restéză singuraticele comune la fondul de pensiune archidiecesan; asemenea sĕ-şi întocméscă şi preoţii înşişi astfel lucrurile, în cât în timpul cel mai scurt sĕ vină în curent cu solvirile, spre a nu fi necesitaţi a solví interese după taxele restante şi nesolvite la timp.

Cărţi şi reviste.

Anuarul gimnasiului de stat din Sibiiu pe anul şcolar 1903/4, redactat de directorul gimnasial Stefan *Ferenczy.*

In fruntea anuarului stă portretul bine succes al directorului suprem districtual, Iosif *Elischer*, consilier reg. Urméză istoricul sĕrbărilor iubilare, inaugurate de corpul profesoral la împlinirea alor 20 ani, de când prodirectorul I. *Elischer* funcţionéză în acéstă calitate. Decursul serbărilor e povestit de directorul gimnasial. Cu directorul cu tot au funcţionat 21 profesori, dintrĕ cari numai 1 provisor şi 1 suplent. Intrĕ acestia nu sunt cuprinşi *catecheţii.* Elevi pe anul şcolar 1903/4 s'au inscris 622, în decursul anului au părăsit gimnasiul 50, rĕmânênd cu finea anului 570. Dintrĕ acestia după confesiune au fost *gr.-or. 215*, gr.-cat. 84, rom.-cat. 160, ev.-lut. 25, ev.-ref. 42, unitari 8, israiliţi 36. După naţionalitate: *Români 292*, Magiari 216, Germani 59, un Slovac şi 2 de altă naţionalitate. Israeliţii sunt socotiţi întrĕ magiari. *Românii sunt deci în maioritate absolută.* Limba română s'a propus numai ca studiu facultativ în 6 ore pe sĕptĕmână. In clasa I *a) b)* şi *c)* nu s'a propus de loc. De ce? Nu înţelegem! Elevii trebue sĕ esopereze învoirea părinţilor, ca sĕ pótă asculta limba română. Astfel apoi din *292 elevi români* numai *122* au făcut esamen şi din acest studiu. Fie-care părinte sĕ-şi îndatoreze băiatul, ca sĕ asculte *cel dintâiu* dintrĕ tóte studiile: *limba română*, de-şi cu modul *cum* şi *cu ce resultat* se propune acest studiu, suntem nemulţămiţi. Ca manuale s'au întrebuinţat gramatica lui *Alexici*, manualul de gramatică şi literatură al lui Moldovan Gergely, apoi cartea de cetire a lui Popea şi a lui Viciu Alexe. Studiului religiunei i-s'a dat din partea Consistoriului archidiecesan atenţiune deosebită. Elevilor gr.-or. li-s'a propus religiunea în *14 ore* la sĕptĕmână prin catecheţii Dr. Miron E. *Cristea* (cl. V—VIII), Lazar *Triteanu* (cl. III—IV) şi Nicolae *Vătăşan* (cl. I—II). Catechisarea elevilor gr.-cat. a provĕdut o protopresbiterul Nicolae Togan.

Despre *„Masa studenţilor“* aflăm următórele: Institutul de credit şi economíi *„Albina“* din Sibiiu încă în luna Octobre 1895 a creat instituţiunea „Masa studenţilor“ pentru 50 studenţi români săraci, cari cercetéză şcólele medii din loc cu progres bun şi purtare morală deplin corespundĕtóre.

In sensul ordinaţiunei ministrului de culte şi instrucţiune publică de la 15 Septembre 1897 nr. 38.802, direcţiunea şi corpul profesoral şi în anul şcolar trecut de mai multe-ori a cercetat acéstă instituţiune şi în totdéuna au constatat *ordine neescepţionabilă*, disciplină şi *curăţenie.*

„Masa studenţilor“ stă sub supraveghiarea directorului esecutiv al „Albinei“, Partenie *Cosma*, afacerile de gospodărie ale instituţiunei le *îndeplineşte cu o îngrijire démnă de recunoştinţă dna Maria P. Cosma* cu ajutoriul membrelor reuniunii femeilor române din loc; supraveghiarea sanitară o îndeplineşte medicul practic Dr. Ilie Beu. In cursul anului şcolar 1903/4 au beneficiat de la gimnasiul de stat 42 elevi începênd din cl. a II-a gimnasială. (Urméză numele beneficianţilor). Doi inşi au solvit câte 12 cor. lunar pentru preabunul prânz. De beneficiul „mesei studenţilor“, care constă din un prânz bun, servit într'o localitate deplin corespundĕtóre cerinţelor (edificiul „Albinei“) s'au bucurat tocmai acei studenţi români săraci, cari mai mult au fost avisaţi la acésta.

Am reprodus cu plăcere aceste aprecieri, cari pot serví spre cinste şi mângăiere întemeietorilor şi conducĕtorilor actuali ai „Mesei studenţilor“.

In tot gimnasiul au fost 23 stipendiaţi, dintrĕ cari *17 Români. Consistoriul archidiecesan* şi comuna *Reşinari* împart cele mai multe stipendii. La locul acesta atragem atenţiunea celor de la conducerea comunei *Reşinari*, că stipendiile nu sunt create pentru a fi împărţite cu ori-ce preţ; dacă nu concuréză elevi vrednici, stipendiile au sĕ rĕmână neimpărţite. In anul acesta am vĕdut printrĕ stipendisti elevi de aceia, cari nu merită.

Inscrierile pentru anul viitor se fac în 1, 2 şi 3 Septembre st. n. *Spicuitor.*

Posta redacţiei.

Dlui G. M. paroch în T. Asemnarea competinţelor preoţeşti a întârziat póte din causa amânărilor ce a suferit desbaterea budgetului ţerii. De altcum până la finea lui Octobre mai este timp. De astădată sperăm a face în cursul lunei Septembre împărţirea banilor. Atunci vor prinde bine celor mai mulţi.

Nr. 243 1904. [188] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Deva, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boholţ**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.
2. **Chişcadaga** cu filia **Buruene**, salariu: de la popor 440 cor., ajutoriu de la stat 360 coróne, total 800 cor., cuartir şi lemne.
3. **Leşnic** cu filia **Dumbrăviţa**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.
4. **Nevoeş**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.
5. **Têmpa**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.
6. **Uroiu** cu filia **Cărpiniş**, salariu 600 cor., din care este un ajutoriu de stat de 120 cor. şi lemne.
7. **Varmaga**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.
8. **Sânt-Andreş** cu filiile **Sântohalm** şi **Seuleşti**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-şi subştérnă cererile lor concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Deva până la terminul susindicat, cu observarea, că reflectanţii sĕ se presinte în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi a se face cunoscuţi poporului, avênd cei aleşi a instrua şcolarii în cântări bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică şi a ţiné strana.

Oficiul protopresbiteral Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Deva, 5/18 Iulie 1904.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 264 1904 [186] 1—3

Concurs.

Pentru **întregirea posturilor** vacante de **învĕţători** din comunele mai jos însemnate, protopresb. Cetatea-de-pétră, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Berinţa** împreună cu **Cărpiniş**, cu salariu anual de 600 cor. prin repartiţie de la popor, cuartir în natură şi lemne de foc.
2. **Fênaţĕ**, cu salariu anual de 600 cor., din care 300 cor. repartiţie de la popor, 300 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură şi lemne de foc.
3. **Trestie**, cu salariu de 600 coróne anual, din care 230 cor. repartiţie de la popor, 370 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură şi lemne de foc.
4. **Vâleni**, cu salariu anual de 600 cor. repartiţie de la popor, cuartir în natură şi lemne de foc pentru odaia de învĕţămênt.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruate conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopopesc până la terminul indicat, cu acea observare că reflectanţii sĕ se presinte în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul, avênd cei aleşi a instrua copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sfânta liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea-de-pétră, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Fênaţe, la 3 Iulie 1904.

Teodor Şovrea
adm. ppresbiter.

Nr. 565 1904 [182] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Unguraş, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciumerna**, cu salariu de 600 cor. prin repartiţiune de la popor şi grădina şcólei.
2. **Fizeş-Sânpetru**, cu salariu de 600 coróne prin repartiţiune de la popor.
3. **Rachiş**, cu salariu de 600 cor. prin repartiţiune de la popor, cuartir în edificiul şcólei, grădina şcólei, 4 orgii de lemne, din cari e a se încăldí şi sala de învĕţămênt şi 4 coróne ca pauşal de cancelarie.
4. **Stina**, cu salariu de 600 coróne şi cuartir în edificiul şcólei, salariul prin repartiţiune de la popor.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre înainte de alegere la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări avênd a conduce cântările liturgice cu elevii.

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigóre se vor aşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul deschis.

Cuincuenalele se vor computa numai după 5 ani de serviciu în comuna respectivă.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Unguraş, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Fizeş-Sânpetru, 28 Iunie 1904.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 53. [187] 1—2

Licitaţiune minuendă.

Pentru darea în **întreprindere** a lucrărilor pentru **acoperirea turnului** de la biserica gr. or. rom. din **Gelmar** (p. u. Szászváros) se va ţiné licitaţiune minuendă în 18/31 Iulie 1904 la 10 ore a. m. în cancelaria parohială din Gelmar.

Preţul strigării va fi cor. 1073·80.

Cei ce doresc sĕ liciteze au sĕ depună vadiu de 5% de la preţul strigării.

Planul, preliminariul şi condiţiile de licitare se pot vedé în fie-care zi la subsemnatul oficiu.

Gelmar, 4/17 Iulie 1904.

Oficiul parohial gr. or. rom.

I. Popovici
paroh.

Nr. 434 1904. [183] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratele Sighişóra şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Hetur**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.
2. **Criş**, cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 560 coróne în bani gata, lemne de foc cu 40 cor. şi cuartir gratuit în edificiul şcólei.
3. **Nadeşul-săsesc**, cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. prin repartiţie, cereale de la popor şi folosinţa unui pămênt de 2½ jugĕre, 300 coróne întregire de la stat.
4. **Paloş**, protopresbit. Cohalm, postul al doilea de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 coróne plătibil decursiv în trei rate semestrale prin repartiţie de la popor, bani de cuartir, după împrejurările locale, lemne de foc, şi în fine cuincuenalul după un serviciu neîntrerupt de 5 ani.

Reflectanţii la aceste posturi cu îndatorirea a provedé instrucţiunea şcolarilor de la 6—12 ani, şi celor de la 13—15 ani, a-i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce, şi a ţiné în Dumineci şi sĕrbători strană în biserică, — sĕ-şi aştérnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişóra (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreţii buni.

Sighişóra, 30 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişóra şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 216 1904 [172] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕţatori** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Murĕş-Oşorheiu, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegrafului Român“.

1. **Erdösângeorgiu** şi **Veţa**, cu salariu anual de câte 600 cor. din repartiţie, cuartir şi grădină.
2. **Medeşfalĕu**, post împreunat cu cantoratul cu salariu de 600 cor.: 300 cor. din cassa bisericei, 200 cor. de la popor şi venitele cantorale computate în 100 cor., cuartir în edificiul şcolar şi grădină.
3. **Nasna**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie, grădină şi relut de cuartir 20 cor.
4. **Petea de câmpie**, un post împreunat cu cantoratul, cu salariu de 360 coróne, dintrĕ cari 172 cor. din lada bisericei şi 188 cor. din repartiţie, şi usufructul la 12 jug computate în 240 cor., cuartir în edificiul şcolar şi grădină.

Ca cantor va beneficia învĕţătoriul pe lângă venitele de mai sus şi de venitele stolare îndatinate. Intrĕ candidaţi vor fi primiţi numai concurenţii, cari au absolvat în vre-un institut pedagogic confesional gr. or.

Cuincuenalele se computá de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sunt îndatoraţi a conduce în tóte Duminecile şi sĕrbătorile cântările liturgice cu elevii şi a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul, ear' suplicele de concurs instruite conform normelor din vigóre a le aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat, şi cari pe lângă plata de concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale după anii serviţi în alte comune, au sĕ-şi espună acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Nasna, 16/29 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Murĕş-Oşorheiu, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Russu
adm. prot.

Nr. 830 1904 [179] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea postului de **protopresbiter** al tractului gr. or **Agnita**, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele parohiei centrale Agnita, după detragerea celor asigurate deja capelanului protopresbiteral.
2. Dotaţiunea protopresbiterului statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 April 1900 sub nrul protocolului 116 în sumă de 1000 coróne — din cari 400 coróne se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei, 130 cor. din fondul protopresbiteral şi 470 de la parohíi.
3. Taxele recerute pentru visitaţiunea canonică odată pe an, accidenţii, esmisiuni şi asistări la esamene a 10 cor. de la 34 parohíi matere, şi 3 filii.

Reflectanţii cu cualificaţiunea normată în § 53 din Statutul organic şi conclusul congresual din 1888 nr. protocolului 111, au a şi nainta cererile instruite conform normelor din vigóre, până la terminul indicat Preavener. Consistoriu arhidiecesan.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita, ţinută la 21 Maiu 1904.

Agnita, în 25 Maiu 1904.

Nicolae Gavrea adm. prot. **Georgiu Borzea** not. com. prot.

Nr. 210 1904. [185] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învĕţătoreşti** la şcólele poporale din comunele mai jos însemnate prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Chiueşti**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.
2. **Ciceu-Corabie**, salariu 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutoriu de stat, cuartir în şcóla ce se va edifica, grădină şi lemne de foc.
3. **Ciceu-Giurgeşti**, salariu 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie şi usufructul alor 10 jug. pămênt comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.
4. **Ciceu Hăşmaş**, salariu 600 coróne, din cari 300 din repartiţie şi 300 cor. ajutoriu de stat, cuartir, grădină şi lemne de foc.
5. **Gârbou**, salariu 600 cor., din cari 200 cor. din repartiţie şi 400 coróne ajutoriu de stat, cuartir şi lemne de foc.
6. **Gostila**, salariu 600 cor., din cari 350 cor. din repartiţie şi 250 cor. ajutoriu de de stat, grădină, cuartir şi lemne de foc.
7. **Muncel** cu filia **Falcuşa**, salariu 600 cor., din cari 242 cor. din repartiţie şi 358 cor. ajutoriu de stat, cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă rugările instruite conform legilor în vigóre, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi se recere de la ei, ca sĕ fie din naştere gr. or., sĕ se presenteze înainte de alegere în vre o Duminecă ori sĕrbătóre la biserică spre a-şi dovedí desteritatea în cântări, sĕ instrueze elevii în cântările liturgice şi sĕ cânte cu ei la sfânta liturgie în tótă Dumineca şi sĕrbătórea; ear' în petiţiunile lor concursuale sĕ-şi formuleze pretensiunile cu privire la cuincuenalii.

Dej, 30 Iunie 1904 st. v.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dej în conţelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 516 1904. [174] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Orĕştie, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Balşa**, un post, salariu 600 cor. din repartiţiune, cuartir în natură şi lemne de foc.
2. **Homorod-Suseni**, şcólă comună cu Homorod-joseni, salariu 600 coróne, cuartir şi lemne de foc.
3. **Mermezeu**, salariu 600 cor., cuartir în edificiul şcólei şi 4 m lemne de foc.
4. **Mada**, salariu 600 cor., cuartir liber şi lemne de foc.
5. **Renghet**, salariu 600 cor. din cari 400 cor. din repartiţie ear' 200 din interesele imprum. de stat, lemnele de lipsă la încăldirea şcólei de la comuna politică şi cuartir liber.
6. **Pischinţi**, salariu 440 cor. în bani, un agru de 2½ jug. de prima clasă preţuit cu 120 cor. arêndă anuală, 4 jug. de păşune pentru 10 vite mari sau 50 de oi, calculată în 36 cor., o parte de pădure socotită în 4 cor. Total 600 cor. Pentru conferenţă 10 cor. 2 stêngini de lemne pentru încălditul şcólei şi odăii învĕţătoriului şi cuartir liber în o odaie.
7. **Poiana**, salariu 600 cor. din repartiţie de la popor, 26 coróne pentru conferenţă şi scripturistică, cuartir liber în edificiul şcólei, grădină de legumi, lemnele necesare de foc şi dacă respectivul va fi în stare de a forma în decursul anului dintrĕ elevii şcólei sau tinerimea adultă un cor de cel puţin 2 voci, va primí un onorariu de 50 cor.

Recurenţii, cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale, după anii serviţi în alte comune, au sĕ şi espună acelea pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Invĕţătorii aleşi sunt obligaţi a instrua elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor, vor fi preferiţi.

Reflectanţii la vre unul din aceste posturi au a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în comuna respectivă spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Concursele instruite prescriselor din vigóre au a se aşterne în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Orăştie, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Orĕştie, 21 Iunie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Mare suprindere!

Nici când nu se mai dă ocasiunea acésta!

500 bucăţi pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr şi bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, costă numai fl. 1·95. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus

P. Lust, Krakau, nr. 120.

[127] 4—5

NB, Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

„CORVINEANA“

institut de credit şi economíi, societate pe acţii în **Hunedóra**.

Convocare.

Domnii acţionari ai Institutului de credit şi economíi „CORVINEANA“ societate pe acţii se invită în virtutea § ului 19 din statute şi în sensul hotărîrii adunărei generale ordinare din 6 Martie n. a. c. la

I-a Adunare generală estraordinară

care se va ţiné în Hunedóra la **21 August n. 1904** la 2 ore p. m. în localul institutului.

Obiectele sunt:

1. Alegerea unui president conform §. 23 din statute.
2. Modificarea statutelor.
3. Esmiterea alor 2 acţionari pentru verificarea procesului v erbal.

Domnii acţionari, cari voesc sĕ participe la adunare în persónă sau prin plenipotenţiaţi, sunt rugaţi a-şi depune în înţelesul § ului 20 din statute la cassa institutului acţiile, eventual documentele de plenipotenţă, cel mult până în 19 August st. n. 1904. Li-se atrage atenţiunea domnilor acţionari asupra §. 27 din statutele institutului, carele prescrie, cumcă pentru a se puté decide modificarea statutelor se recere ca în adunarea generală sĕ fie representate cel puţin jumĕtate din acţiile esmise.

Domnilor acţionari li-se pune la disposiţie proiectul pentru modificarea statutelor cu 8 zile înainte de ţinerea adunării generale în localul institutului în orele oficióse.

Hunedóra, la 14 Iulie 1904.

(184) 2—2

Direcţiunea.

Nr. 73 Sibiiu, Sâmbătă 10/23 Iulie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 6257 Bis. [3—3]

CONCURS

Devenind vacant un stipendiu de stat de una miiă (1000) coróne destinat pentru cualificaţiunea superióră a absolvenţilor de cursul teologic din seminariul nostru archidiecesan, pentru ocuparea aceluia se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

Cel-ce va obţiné acest stipendiu este obligat a face studii speciale pedagogice, şi după-ce va depune la finea anului al doilea la universitatea din Budapesta esamenul fundamental de stat, va fi obligat a face ceialalţi 2 ani la vre-o universitate împreunată cu seminariu pedagogic în Germania, avênd a face apoi tot la universitatea din Budapesta esamenele obligate pentru profesorii de la şcólele medii.

Suplicele concursuale sunt a se trimite la Consistoriul archidiecesan, provĕdute cu următórele documente:

a) carte de botez;

b) testimoniu de maturitate;

c) absolutoriu teologic;

d) eventual alte documente recomandatóre;

e) revers, că după absolvare se va aplica în serviciul archidiecesei, la postul care i-se va designa.

Cererile întrate după espirarea concursului nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, 22 Iunie 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Armă cu două tăişuri.

(Ecou la articolii „Cum sĕ ne apărăm.“)

De Vasile Gan, protopresbiter.

I.

O cestiune gravă preocupă tóte cercurile nóstre bisericeşti, oficiale şi neoficiale: cestiunea *şcolară.* Cunoscutul proiect de lege şcolar al dlui mistru *Berzeviczy* ameninţă serios esistenţa şcólelor nóstre confesionale. Aprópe se statifică şcólele prin el, fără ca în sarcinile bisericilor, şi pânăací insuportabile, sĕ se uşureze ceva. Din contră, noue sarcini, noue jertfe se impun, ear' dreptul de dispunere al bisericei se reduce aprópe la zero. Se ia totul, — afară de numirea şi pe mai departe de *„şcóle confesionale“*.

Noi, ca biserică, se înţelege, puţin ne însufleţim de numele ce rĕmâne. Numirea e un ce esterior, aparţine lucrurilor sclipicióse, cari, se ştie bine, nu pot potolí nici setea, nici fómea. In casul nostru, prin rĕmânerea numai a caracterului şcólelor, biserica nu se póte însufleţí pentru noue jertfe, şi nu se póte însufleţí nici din causă că se pare numai cestiune de timp, când peste tóte şcólele confesionale se va trage dungă.

Bărbaţii nostri competenţi se şi ocupă cu ideia: nu ar fi óre mai bine a abzice de pe acum tóte şcólele nóstre, ca sĕ nu mai formeze ele nici o pedecă intenţiunilor guverniale şi peste tot *curentului dominant de magiarisare?*

Asupra resolvării în acest fel a cestiunei insistă cu deosebire dl Dr. Eugen de *Lemény* în articolii sei din nrii 66—69 ai „Telegrafului Român“ din a. c. E fórte natural a se cugeta astfel, şi trebue sĕ fim împăcaţi cu cugetul, că mai curênd ori mai târziu şcólele avem sĕ le perdem. Cestiunea este bine pusă şi din punctul de vedere material. Suntem datori a ne da sémă, dacă şi în cât biserica are interes a presta jertfele noue ce se cer prin noul proiect, şi dacă şi în cât este consult a pune noue poveri pe umerii credincioşilor nostri, cari şi altfel gem şi nu mai pot suporta poverile actuale şi dările cari cresc an de an.

In punctul material sunt întru tóte de acord cu autorul. Biserica nu trebue sĕ-şi risipéscă puterile în o luptă din care pentru ea nu resultă folos cultural, şi mai ales religios-moral. Biserica trebue sĕ-şi păstreze forţele sale materiale şi sĕ le întrebuinţeze numai pentru scopuri cari promovézá binele religios-moral şi economic al credincioşilor sei. Ori-cari vor fi deci prescripţiunile legii viitóre şcolare, noi suntem decişi a nu angaja poporul nostru la mai mari *jertfe materiale* de cât cele din present, din simplul motiv, că nu suntem în stare a presta mai mult.

Şi până acum am prea forţat lucrurile. Cu ocasiunea regulărilor de prin 1893 s'au înscris în protocólele de dotaţiune învĕţătoréscă sume, pe cari bisericile nu le-au putut presta nici odată. S'au inscris pe unele locuri cu reservă, că nici nu va fi vre-odată lipsă de ele. Decepţiunile, încurcăturile şi nĕcazurile de tot feliul au urmat însĕ şi au desmetecit pe optimistii nostri în curênd. Sumedenie de şcóle sunt şi au fost admoniate din aceste pricini.

Nu 'i permis sĕ ne mai legănăm în speranţe, şi astfel e bine sĕ decretăm în *principiu,* că ori-ce se va întêmpla, cassele bisericeşti nu voim a le mai împovăra cu nimic.

Ca sĕ nu fiu rĕu interpretat, notez, că nici de-cum nu sunt contra, ba doresc, că acolo unde împrejurările materiale permit, sĕ se satisfacă nouelor prescripţiuni legale, susţinênd şcólele cofesionale poporale. Acésta se va întêmpla cu deosebire pe la oraşe, prin centre, şi peste tot prin locuri mai de însemnătate.

Dacă e scris cumva în cartea sorţii sĕ perdem de-acum o parte a şcólelor, vom perde pe acelea cari nu le putem susţiné cu nici un preţ, vom perde cele din localităţi *mai ferite*, cari şi aşa nu presintă pericol, nici naţional, nici bisericesc: *ne vor rĕmâné însĕ centrele* şi *şcólele din comune mai ponderóse.*

Pentru mine e de mare însemnătate o aşa politică şcolară. Cred a nu mĕ înşela, dacă voiu susţiné că astfel de şcóle *centrale* vor fi tot atâtea lumini, cari îşi revarsă razele binefăcĕtóre şi asupra întunerecului ce domneşte pe unde lipsesc şcólele confesionale române. Şi dacă e adevĕrat, că cine se află în întunerec trage mereu spre lumină, adevĕrat va fi şi pentru noi, că părinţii cu dare de mână şi setoşi de cultură religiósă şi naţională îşi vor duce cu drag copiii la astfel de şcóle centrale ale biserice nóstre.

In vremile bĕtrâne încă nu aveam multe şcóle de ale nóstre. Pe cari le aveam însĕ, erau cercetate de numĕroşi elevi de prin satele îndepărtate, cari re'ntorcêndu-se a casă, nu numai comóră ştientifică aduceau cu sine, ci şi ideia *solidarităţii* şi rîvna de a jertfí scopului comun naţional şi bisericesc.

Nu voiu recurge la esemple, ca sĕ ilustrez cu ele afirmaţiunile. Va fi destul sĕ constat, că nisuinţa de a păstra ceea-ce e de păstrat şi *ce se póte păstra,* va fi încoronată de binecuvêntarea posterităţii, din două puncte de privire: unul, că nu am părăsit *stégul* de luptă nici în cele mai grele momente ale vieţii nóstre bisericeşti şi şcolare, şi altul, că prin şcólele acestea se dă impuls şi comunelor dimprejur a-şi opintí puterile, ca şi în ele *sĕ se facă* tot ce se póte în direcţiunea promovării idealurilor bisericei străbune.

Vis ori fantasie?

Zilele trecute a apărut o carte francesă, întitulată *„Adevĕratul Vilhelm“*, în care se spun lucruri mari cu privire la faţa pe care o va primí harta Europei, nu preste mult, cam pe la anul 1910. Va fi schimbată cu desĕvêrşire. Imperiul universal german va fi format aşa cum îl doreşte împĕratul Vilhelm al Germaniei, cu *incorporarea Austriei la Germania,* astfel, că Germania va forma corpul de mijloc al Europei, şi s'ar întinde până la Marea-adriatică. Natural, că în chipul acesta Germania va căştiga influinţă hotărîtóre în Europa, asupra statelor mai mici, chiar şi asupra Turciei, ba se va puté amesteca şi în afacerile Asiei-mici şi ale Egiptului.

Dar'... are un cusur şi realisarea acestui plan al împĕratului Vilhelm. Nu se prea învoeşte Italia, Francia şi Rusia, ca harta Europei sĕ fie corectată aşa cum ar dorí politica germană. Insĕ împĕratul Vilhelm II nu pentru aceea e împĕrat al Germaniei, şi autorul cărţii nu pentru aceea a scris lucrarea sa, ca sĕ nu găséscă şi sĕ nu ştie soluţie potrivită. Iată ce va face împĕratul Vilhelm pentru-ca sĕ obţină consentimentul tuturor! Va face următórele concesiuni: *Boemia* va primí autonomie şi guvern independent. Vechia *Polonie* va fi restabilită în formaţiunea de mai nainte, ba i-se va incorpora şi *Galiţia* şi *Bucovina*, şi va fi pusă sub aripile ocrotitóre ale Rusiei. (Bunăóră ca Finlanda?!) Pe calea acésta Rusia e împăcată. Franciei îi va reda împĕratul Vilhelm (ce om bun!) Elsaţia şi Lotaringia, şi în modul acesta Francia încă va fi adusă la tăcere. Italia primeşte Triestul şi ţermurii de la Marea-adriatică, afară de oraşul Fiume, pe care Germania vrea sĕ-l aibă pentru sine. Şi aşa Italia încă va fi mulţămită. Incolo apoi lucrul e uşor. *Ungaria*, *România* şi celelalte state balcanice vor forma o *confederaţiune*, şi vor primí ca port de mare Salonicul.

Şi tóte acestea se vor întêmpla, aşa se spune în cartea francesă, — al cărei autor e un anume domn *Noussane*, — cel mult *până la anul 1910!* Va sĕ zică tréba e ca şi gata şi domnii cu imperialismul magiar au sĕ rĕmână pe de laturi, cum se vede, dacă îi ia Germania aşa de grabnic pe dinainte. Sperăm însĕ că vor protesta cu tótă energia dictată de căldurile cele mari, cari probabil au dictat şi domnului *Noussane* ideile trecute în cartea sa. De altcum terminul pus nu e departe. Vom vedé, — de vom trăí!...

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în şedinţa din 6 Iulie n. a dietei ungare.

(Urmare).

De ce nu doreşte francezul din Belgia sĕ fie cetăţean al Franciei?

Că în trecut ideia naţionalităţilor a contribuit la formarea statelor: e un fapt incontestabil, dar' cu istoria în mână nime nu-mi va puté dovedí, că vre-un stat s'a dismembrat din causa poliglotismului. Ideia de naţionalitate numai atunci póte avé rol de ideiă şi factor distrugĕtor de stat, când vom inaugura o politică cum e cea profesată de baronul Bánffy şi pe care o represintă şi actualul guvern, căci politica de naţionalităţi a actualului guvern numai întru atâta se deosebeşte de politica lui Bánffy, că acesta spune făţiş ce vrea, pe când actualul guvern nu o spune. (Ilaritate în stânga).

Ca sĕ dovedesc, că deosebirea este numai acésta, mĕ provoc la cele scrise de fóia semioficială „N. P. Journal“, care cunóşte bine intenţiunile actualului guvern. „N. P. Journal“ în articolul sĕu de fond de eri se miră cum de atacă bar. Bánffy şi politica de naţionalităţi a actualului guvern, când şi prim-ministrul contele Stefan Tisza nu voieşte alta de cât baronul Bánffy.

L. Olay: Ar fi fórte bine dacă ar fi aşa.

Aurel Vlad: Se póte că colegul Olay doreşte acésta, eu însĕ sunt convins că acésta e adevĕr.

„N. P. Journal“ anume scrie următórele: „Hinsichtlich der Nationalitätenpolitik ist uns offen gestanden dieses Misstrauen nicht recht verständlich, da ja Graf Tisza offensichtlich den Nationalitäten gegenüber dieselben Wege wandeln will, welche der Abgeordnete von Szeged für die richtigen hätt“.

P. Nessi: Şi póte e adevĕr dacă a scris'o „N. P. Journal“?

A. Vlad: Nu numai pentru aceea e adevĕrat, ci înseşi faptele şi declaraţiunile prim-ministrului dovedesc că asta e adevĕr.

Eu cred că cea mai greşită politică naţională e aceea, care ţine incompatibilă esistinţa naţionalităţilor cu statul ungar.

Ca părerea mea şi punctul meu de mânecare sĕ 'l pot dovedí cât mai bine, mĕ provoc la doi martori clasici. Unul e Ludovic Kossuth, celalalt Francisc Deák. Mĕ provoc la ei pentru aceea, pentru-că cele două partide mai mari din dietă urmăresc ideile acestor doi bărbaţi mari ai istoriei, ori mai bine zis: numai se zice că le urmăresc. (O voce din stânga: Noi le urmărim!)

Aurel Vlad: Nici domnii nu le urmăresc, căci în chestia naţionalităţilor partidul independist e tot atât de şovinist ca şi partidul guvernamental. Şi că Ludovic Kossuth n'a fost şovinist dovedeşte clar o epistolă, care a adresat'o în 20 Iulie 1862 către contesa George Károlyi şi în care epistolă se cuprinde şi următoriul pasaj:

(ceteşte): „Magiarii trebue sĕ se mulţăméscă cu rolul de primus inter pares, ear' acela care vrea sĕ stăpânéscă naţionalităţile, acela sapă mormêntul viitoriului naţiunei şi rasei nóstre“.

G. Ugron: Asta e confederaţiunea!

Aurel Vlad: Nu cu ocasiunea planului confederaţiunii a zis'o asta Kossuth. Şi că acesta i-a fost punctul de mânecare se póte vedé şi din proiectul de lege despre naționalități presentat la anul 1849 în dieta din Segedin din partea prim-ministrului Bertalan Szemere. Dar' reese asta și din proiectul de constituție făcut la anul 1851 în Asia-mică și care a fost răspândit și prin Ungaria. In acest proiect Kossuth singur zice: „aceste idei fundamentale formézâ convingerea mea vechiă.“

Proiectul acesta de constituție din anul 1851 asigură naționalităților următórele drepturi constituționale: Intâiu, dreptul de întrunire în marginile cele mai largi și pe basă națională; alegêndu-și fie-care națiune prefect din sinul sĕu. Și eu cred că Kossuth n'a voit sĕ atingă intregitatea țĕrii. Spune mai departe proiectul acesta, că fie-care comitat și comună se formézâ pe basa autonomică, alegêndu-și liber limba oficiósă; din acésta reese, că comitatului și comunelor le stă în liberă voie de a-și statorí limba oficiósă în administrare, în școlă comunală și comitatensă și peste tot. Ba chiar nici în contra organisării gardei naționale pe basă națională n'a avut Kossuth nimic. (Contraziceri în stânga). Acesta a fost punctul de mânecare al lui Kossuth de la 1848 încóci și consecuent a și representat ideile acestea, dar' pe cât știu, din partidul independist și 48-ist numai singur Mocsáry Lajos se identifică cu ideile acestea.

Vom trece acum la lămurirea punctului de vedere al lui Francisc Deák, ca sĕ arĕt că guvernul actual nu urmăreşte politica națională a acestuia, politica națională al cărei scop e sĕ lege naționalitățile de stat, sĕ le câștige simpatia și iubirea. (O voce din drépta: Incercare zădarnică). Nu e încercare zădarnică. Voiu arăta îndată de ce nu e zădarnică. Cu prilejul desbaterilor budgetare din anul 1871 ministeriul de atunci a primit în budget o sumă mai însemnată cu scopul ca în Neoplanta sĕ se ridice un gimnasiu de stat cu limba de propunere sêrbéscă, pentru-că înființarea unui astfel de gimnasiu, — după convingerea ministeriului și a partidului Deák-ist de atunci — era o urmare firéscă a §-ului 17 din legea despre egala îndreptățire a naționalităților. In vorbirea ținută cu acel prilej, Francisc Deák a spus următórele (cetește): „Peste tot, dacă noi voim sĕ câștigăm naționalitățile, nu vom ajunge acest scop prin încercările nóstre de a le magiarisa cu ori-ce preț, ci numai dacă ne vom nisuí sĕ le inspirăm dragoste pentru instituțiile magiare. Două lucruri sunt incontestabile: ar fi barbarie sĕ le nimicim, chiar și în casul de n'ar fi așa numeróse, abtrăgênd că nrul lor ne face cu neputință nimicirea lor. Nu e în interesul nostru sĕ ni-le facem dușmani. Ele din partea lor sunt în aceeași situație. Dacă li-ar fi cu putință sĕ se rupă de noi și sĕ formeze o națiune puternică, așí înțelege póte eventualele lor aspirațiuni în acest înțeles; între împrejurările europene astăzi însĕ asta e cu neputință. Ambele părți trebue sĕ tindă deci, ca împreună și una lângă cealaltă sĕ trăéscă în cea mai mare unire. Judecând nisuințele nóstre din acest punct de vedere, aprob proiectul ministeriului, de a se ridica un gimnasiu esclusiv sêrbesc.“

(Va urma).

Din România.

Congres didactic. Marți, sĕptĕmâna acésta s'a deschis în București al V-lea congres al institutorilor și învĕțătorilor din România, printr'un mic oficiu divin, celebrat la Sf. Metropolie de către P. S. Sa Archiereul Sofronie Vulpescu împreună cu 6 preoți, la care au asistat toți congresistii. După serviciul divin au mers la Atheneu, unde se țin ședințele.

Prima ședință (Marți) a fost deschisă la orele 11 jum. în presența dlui ministru al instrucțiunii publice, Sp. *Haret*, de către dl *Nestorescu*, presidentul societății institutorilor și învĕțătorilor.

Dsa salută pe congresistii întruniți în al V-lea congres, și le urézâ sporiu la muncă. Arată, apoi că în acest congres se vor discuta cestiunile privitóre la istorie și la diferitele îmbunătățiri ce trebuesc aduse corpului institutorilor și învĕțătorilor din țéră. Aduce mulțămită în numele congresistilor, dlui *Haret*, care n'a pregetat sĕ se cobóre în mijlocul învĕțătorilor spre a le da larg concurs, de aceea îl rógă sĕ priméscă presidenția de onóre a congresului (aplause).

Dl ministru *Haret*, luând loc la tribună, salută pe congresisti, urându-le bună venire și rĕspundênd dlui Nistorescu, arată că dsa nu s'a *coborît* nici odată, ci a fost un colaborator al institutorilor și învĕțătorilor pentru isbândirea scopului urmărit de către dînșii.

Arată apoi însemnătatea *povestirei în predarea istoriei*, insistând, ca învĕțătorii sĕ profite de ori-ce ocasie, ca *sĕ întăréscă în sufletul poporului român sentimentul național.*

In privința chestiei îmbunătățirii sorții corpului didactic, dsa spune, că va ținé sémă de desideratele ce se vor discuta în congres.

Propune apoi sĕ se trimită M. S. Regelui la Sinaia următórea telegramă, primită în aplause prelungite de către congresisti:

„Corpul didactic primar întrunit în al V-lea congres, depune la piciórele gloriosului seu Rege espresiunea respectului, iubirei și devotamentului seu nemărginit“.

După aceea dl ministru declară prima ședință închisă.

Din protopresbiterate.

Sinodul ppresbiteral din tractul Cluj.

Butene, 2 Iulie v.

Neputêndu-se ținé la timpul statutar sinodul protopresbiteral din tractul nostru Cluj, din causa numĕrului nesuficient al membrilor, și amânându-se ținerea lui pe timp nedeterminat — la autorisația veneratului consistoriu archidiecesan sinodul s'a ținut în 29 Iunie a. c. (ziua sfinților apostoli Petru și Pavel) în Cluj, sub conducerea dlui protopresbiter tractual Tulliu Roșescu, despre a cărei decurgere îmi iau voie a da următoriul scurt raport:

Terminându-se serviciul utreniei și a sântei liturgii, oficiate de dl protopresbiter, a urmat slujba solemnă a parastasului întru memoria scumpilor nostri decedați: *Marele Andreiu, Miron, Emanuil* și *Vasilie* (fost protopresbiter), celebrată de șeful tractual, asistat de preoții Gavriil Todoruț și Corneliu Condor și ascultată cu mare evlavie din partea membrilor sinodali și a credincioșilor nostri din Cluj.

Ca local pentru ținerea ședinței sinodului se designézâ biserica din parochia centrală Cluj, unde dl president la orele $10^1/_2$ a. m. prin o vorbire ascultată cu interes, în care prin colori vii arată sfânta și marea datorință a membrilor sinodali, ba a tot sufletului românesc, ce trebue sĕ o aibă pentru conservarea intactă a instituțiunilor nóstre bisericești și școlare, mai ales acum, când din tóte părțile se atentézâ la esistința nóstră etnică, — declară ședința deschisă.

Imediat după vorbirea de deschidere se ridică membrul din cler Simion *Ciuca* și constatând pericolul ce amenință școlele nóstre confesionale și cu ele esistința nóstră ca Români și ortodoxi, cum și bărbătésca, loiala și energica apărare a școlelor nóstre din partea Inaltpreasfințitului nostru archiepiscop și metropolit *Ioan Metianu* în ancheta din Budapesta — propune și sinodul cu mare însuflețire primește trimiterea unei telegrame de mulțămită și aderență la adresa Escelenției Sale, de următoriul cuprins:

Ioan Metianu, metropolit, Nagyszeben.

Sinodul protopresbiteral ordinar al Clujului întrunit azi își ține de cea mai plăcută datorință a da espresiune profundei venerațiuni și celei mai sincere mulțămite Escelenței Vóstre, pentru bărbătésca, loiala și energica apărare a școlelor nóstre confesionale în ancheta ținută în Budapesta, asigurându-Vĕ de omagiala supunere și de tot sprijinul, ce de la acesta s'ar recere.

Sinodul protopopesc.

Notariu ad-hoc se alege apoi subscrisul.

Cetindu-se apelul nominal rĕspund 10 preoți și 12 mireni. Absenți 2 preoți (Ioan Pașca scusat) și 12 mireni (2 scusați).

Conform ordinei de zi, presidentul își cetește raportul general despre starea protopresbiteratului cu finea anului 1903, în care se arată tóte părțile bune și rele observate și constatate prin parochíi cu ocasiunea visitațiunilor canonice și ținerea esamenelor, cu privire la stările administrative, bisericești, școlare și epitropești.

Supunêndu-se la pertractarea sinodului raportul presidial, acesta se ia cu aprobare spre știință, după ce s'a constatat o îmbunătățire esențială, în cât s'au arătat acum și părțile rele esistente, pentru a căror reducere la minimul posibil au sĕ se iee tóte mĕsurile de lipsă.

Din raportul presidial se mai constată îmbucurătoriul fapt, care ne face sĕ sperăm în o îndreptare spre bine și înaintare, că adecă, organele parochiale, și în special dnii preoți — cu puține escepțiuni — s'au pus și se pun pe lucru mai intensiv, și că în multe parochíi au început deja a se înființa fonduri de bucate, se reparézâ și înfrumsețézâ biserici și școle, se edifică din nou școle, cari de cari mai frumóse, averile parochiilor se administrézâ mai corect, etc.

Sinodul a decis apoi, sĕ fie rugat Preavenerabilul Consistoriu archidiecesan, ca sĕ binevoiéscă a nu mai dificulta pe viitor spesele induse în jurnalele de cassă ale parochiilor, solvite sub titlul de diurne și spese de călĕtorie membrilor sinodului protopresbiteral, trecute deja prin comitetele și sinódele parochiale respective, ci sĕ se lase în vigóre usul de până acum.

După resolvirea unor obiecte mai mult de interes local, presidentul prin o vorbire în care 'și esprimă îndestulirea și bucuria pentru buna ordine și pentru interesul manifestat din partea membrilor întru resolvirea obiectelor puse la ordinea zilei, mai implorând darul lui Dzeu și asupra lucrărilor lor economice și dorindu-le reîntórcere norocósă a casă, încheie ședința la $1^1/_2$ ore p. m.

In numele sinodului, membrul Simion Ciuca mulțămește dlui president pentru buna conducere, dorindu-i mulți ani cu sănătate, ca sĕ pótă lucra pentru înaintarea și progresarea spre bine a tractului nostru.

Gavriil Todoruț
paroch.

Revistă esternă

Din Macedonia. Comitetul revoluționar a început de nou sĕ dee semne de viéță. In sĕptĕmâna trecută a pus dinamit unui pod al căii ferate, ear' în sĕptĕmâna acésta o cétă de insurgenți a avut luptă mare cu trupele turcești lângă o mănăstire în apropiere de Cumanovo. Dintrĕ insurgenți au căḑut în luptă cinci inși, ear' din trupele turcești peste două sute soldați. Insurgenții pușcau de la adăpostul stâncilor. In același timp o altă cétă de insurgenți a ucis în Cristovo douĕzeci femei și fete, fiind-că se angajaseră la lucru de seceriș la un beiu.

*

Un nou atentat în Rusia. In Adsaken (oraș în guvernamentul rusesc Elisavetopol în Caucaz) Duminecă după amiazi făptuitoriu până acuma neprins a pușcat de cinci-ori asupra viceguvernatorului *Andreiev* în promenada orașului, pe urma cărora Andreiev a murit încă acolo în promenadă. Intocmai ca Bobricov, fostul guvernator în Finlanda, așa și Andreiev e victimă a poporului amărit pentru prigonirile și confiscările de drepturi avute de la început. Pe Bobricov l'a ucis un patriot finlandez, ear' pe Andreiev un patriot armean. Armenii sunt fórte înverșunați pe regimul rusesc deosebi pentru confiscarea autonomiei bisericei armene. Personal, și Andriev, întocmai ca Bobricov, și-a atras urgia poporului prin purtarea bruscă și crudelă. Intrĕ altele, cu câteva luni mai nainte armenii 'și constituiseră un comitet de acțiune pentru apărarea drepturilor și privilegiilor lor, la inițiativa căruia armenii făcuseră nu de mult o demostrație. Atunci Andreiev în fruntea polițistilor a pășit în fața demonstranților și a împușcat pe un tiner armean; la acésta popolițiștii au dat foc de șarge, culcând la pămênt mulțime de demonstranți. Assasinarea de Duminecă e rĕsbunare pentru viețile stinse cu ocasiunea demonstrației acesteia.

*

De pe câmpul de rĕsboiu. Știrea despre perderea de 30.000 de ómeni suferită de Japonezi în atacul nesucces, dat în 11 Iulie asupra unor întărituri de la Port-Arthur, nu s'a confirmat. Asemenea nici cea despre capitularea cetății. Adevĕrat, că Japonezii operézâ neîntrerupt, ear' Rușii se apără voinicește, dar' lupte cu perderi așa uriașe până acum nu s'au dat în jurul cetății. Abia în sĕptĕmânile viitóre de vor fi dór' și lupte de acestea, decisive, cari apoi sigur că vor costa multe zeci de mii de vieți omenești din ambele părți, fire-ar învingerea ori pe care parte.

In Mandjuria încă se țin lanț mișcările strategice, în firul cărora se întêmplă fórte dese ciocniri între avantgardele rĕsboitorilor, dar' cine sĕ le pótă ținé în sémă pe tóte! Mai ales, că de cele mai multe-ori ceea-ce se raportézâ azi se desminte mâne. O luptă însemnată însĕ, și póte că de mare importanță pentru desfășurarea evenimentelor ce vor urma, a fost lupta de la pasul Motien, confirmată oficial, în care generalul Keller cu 20.000 de soldați a încercat sĕ împedece Japonezilor trecerea pasului, dar' nu i-a succes. După rĕsboire de 15 ceasuri a fost constrîns sĕ se retragă, perḑênd peste o miiă de morți. Prin acésta învingere Japonezii și-au ușurat mult înaintarea spre Liaojang și cernirarea óstei rusești de sub comanda lui Kuropatkin.

Societatea de lectură „Andreiu Șaguna“.

Raport general despre activitatea societății de lectură „Andreiu Șaguna“ în cursul anului școlar 1903/4.

(Fine.)

o) Particulari: Vasilie Gămulea, funcționariu la „Albina“: *a)* Lessing's sämmtliche Werke (5 vol); *b)* Lenau's sämmtliche Werke (2 vol.); *c)* Heine's Werke (Reisebilder); *d)* Jaques Damour, și *e)* Lourdes, de Emil Zola; *f)* Oevres choisies, de Jaqes Cazotte; *g)* Vinurile României, de V. Cârnu-Muntean și C. Roman; *h)* România, Roma, Piza, de Jules Michelet; *i)* Arta de a trăi, de E. Stugau; *j)* Noul testament; *l)* Ceaslov; *m)* Psaltirea; și *n.)* acaftistul.

Dr. Atanasie Marienescu, jude de tablă în pens., membru al acad. rom.: *a)* Topografia satului Maidan, de Liuba, Jana și Marienescu; *b)* Agricultura, de Dr. N. O. Popoviciu-Lupa; *c)* Alcătuirea unei gospodării rurale, de Vasilie S. Moga; *d)* Carte de compunere pentru școlele primare (2 vol.) de I. Birou; *e)* Laptele și puterea sa ca hrană, și producerea lui, de Dr. I. Felix; *f)* Ortografia limbei românești, de G. O. Gârbea; *g)* XXVII programă a gimnasiului gr. or. rom. din Brad, și *h)* Estrase din analele Academiei (1904).

Dr. Petru Șpan, profesor seminarial: *a)* Nicopole, discurs de Carol, regele României; *b)* Introducerea limbei române în biserică, de Ioan Bianu; *c)* Formarea sistematică a recruților infanteriei, de M. Buttescu; *d)* Ionel, de V. Borgovan; *e)* Eszthetika, de Dr. Bihari Péter, și *f)* Poesii și novele, de Redacțiunea fóiei „Libertatea“.

Victor Tordășianu, oficial consist.: Conferențele învĕțătorești din Sibiiu.

F. Zacharides, compactor: Goethe's sämmtliche Werke (2 vol.).

p) Elevi seminariali. Romul Constantinescu, cl. a. II., *a)* Szentirási apologetika, *b)* Szentirási szövegkritika, și *c)* Katholikus szentirás hermeneutica, de Karach Lollion; *d)* Görögszertartású liturgika, de Melles Emil; și *e)* Falusi tüzhelyek, de Bodnár Gáspár.

Onisifor Ghibu, cl. a. II.: *a)* Reforma învĕțămêntului superior în seminariul „Andreian“ din Sibiiu, de Gregoriu Pletosu; *b)* Sindicatele agricole și casele de credit agricol mutual, de N. St. Cesianu; și *c)* Proiectul unui nou sistem de desfacerea și negociarea cerealelor nóstre pe piețele statelor consumătóre ale Europei, de N. St. Cesianu.

Teodor Muica, cl. a. III.; Ludwig Kossuth, de Zimándy I.

r) Anonimi: Fragmente istorice despre boerii din Țéra Făgărașului, de Non quis sed quid.

Ziare: In sala de lectură au fost puse spre cetire în decursul acestui an 41 foi: beletristice. literare, teolegice, pedagogice, politice și economice, parte abonate, parte venite gratuit.

Abonate: Bunul econom, Convorbiri literare, Die Woche, Jövendő, Junimea literară, Libertatea, Literatura și arta română, Luceafĕrul, Revista învĕțătorilor și învĕțătórelor din România, Școla și familia, Sămănătoriul, Șezătórea, Tribuna.

Gratuite: Activitatea, Albina, Biserica ortodoxă, Budapesti Hirlap, Candela, Călăuza sanitară, Controla, Deșteptarea, Deșteptarea poporului, Drapelul, Familia, Fóia diecesană, Fóia școlastică, Gazeta Transilvaniei, Herkules, Hivatalos közlöny, Irodalmi értesitő, Libertatea (1 ex.), Magyar irók élete és munkái, Poporul român, Sănĕtatea, Telegraful român (2 ex.), Transilvania, Unirea, Voința națională, Vremea, Vulturul, Viitoriul.

Colecțiunea numismatică. Colecțiunea numismatică s'a înmulțit în decursul acestui an cu 51 monede, dintrĕ cari 15 de argint, 5 de nichel, ear' restul de aramă, donate de următorii: N. Câmpean, primariu, a donat 4 monede, N. Ciontea, învĕțătoriu, 3 monede, A. Dragoș, învĕțătoriu, 3 monede; R. Popa, învĕțăcel de librărie, a donat 2 bucăți, T. Popovici, prof. sem., a donat 4 bucăţi, E. Cioran, cl. c. I. 1, I. Duma, cl. a. I. 2, V. Iosof, cl. c. I. 2, T. Stanciu, cl. c. I. 1, R. Constantinescu, cl. c. II. 4, V. Debu, cl. c. II. 5, O. Bude, cl. c. III. 1, T. Muica, cl. c. III. 5, C. Ghişa, ped. c. I. 1, V. Bărbier, ped. c. II. 3, S. Crainic, ped. c. II. 1, I. Giurgiu, ped. c. II. 5, V. Părean, ped. c. II. 1, D. Săroiu, ped. c. II. 1, P. Schaiu, ped. c. II. 1, Un anonim, 2 bucăţi.

Çassa. Fondul administrativ: percepte 2528 cor. 34 fil., erogate 1544 cor. 81 fil., deci restul de cassă e 983 cor. 53 fil., care sumă se află spre fructificare la institutul de credit „Albina“ în libelul nr. 728 an. 1903. Fondul de ajutorare: percepte 526 cor. 59 fil., erogate —, restul de cassă e 526 cor. 59 fil., un scris fonciar 500 cor., deci starea acestui fond e 1026 cor. 59 fil.

Mobiliarul. Precum în trecut, aşa şi în anul acesta s'a pus la disposiţia societăţii 2 sale. Una a fost folosită ca sală de lectură, cealaltă pentru bibliotecă.

Mobiliarul societăţii aflător în aceste sale valorézǎ peste 1000 cor. şi constă din: dulapuri, mese, scaune, pulturi de note, tablouri, instrumente musicale, o cassă verthaimiană, cadre pentru ziare, etc.

In anul acesta, afară de unele reparaturi, schimbări în mobiliar nu s'au făcut.

Mulţămită publică. Secietatea îşi ţine de cea mai plăcută datorinţă a esprima cu acéstă ocasiune adânca sa mulţămită şi recunoştinţă autorităţii superióre bisericeşti pentru acordarea localurilor trebuincióse societăţii; p. o. direcţiuni seminariale pentru părintésca supraveghiare asupra întregei activităţi a societăţii; on. corp profesoral pentru spriginul şi viul interes, ce l'a arătat şi în acest an faţă de societate, preastimatului domn profesor Dr. Petru Şpan, care a binevoit a lua şi în acest an sarcina de conducĕtoriu al societăţii, satisfăçênd aceleia cu zel neînfrânt spre mulţămirea deplină a membrilor ei.

Tot la locul acesta societatea esprimă cea mai adâncă mulţămită şi recunoştinţă tuturor donatorilor, cari au contribuit la înavuţirea bibliotecei şi în deosebi Preacuvieşiei Sale dlui protosincel şi director seminarial Dr. Eusebiu R. Roşca; mai departe tuturor celor ce au contribuit la sporirea fondurilor societăţii; tuturor redacţiunilor, cari au binevoit a trimite foile gratuit: rugând pe toţi binefăcĕtorii sei sĕ binevoiéscă a păstra şi pe viitoriu acelaşi interes pentru prosperarea ei, spre ajungerea scopurilor culturale-morale, ce urmăreşte.

Sibiiu, 29 Maiu 1904.

Ilie Beleuţă
v.-pres.

Ştefan Mircan
notariu-archivariu.

NOUTĂŢI

Tablouri istorice româneşti. Pictorul *Obedean* (Bucureşti) a pictat şése tablouri representând scene din luptele lui *Stefan cel Mare* la Baia, Cheia, Racova, Lipia şi pădurea Cosminului („Dumbrava roşie“). Tóte aceste frumóse tablouri sunt espuse la palatul ziariului „L'Indépedence Roumaine“ în Bucureşti.

*

Logodnă. Duminecă în 10 Iuliu a. c. şi-a serbat logodna dl Dr. Titu *Perţia*, medic în Făgăraş cu dşóra Márióra *Tilea.*

*

Averea universităţii din Budapesta. Averea fundaţională a universităţii din Budapesta, administrată la cassa fundaţională a rectoratului, la 31 Decembre 1903 a constat din 1,058.540 cor. în efecte (hârtii de valóre) şi 77.938 cor. în depuneri la bănci. Sporiul faţă cu starea din anul scolar 1898—99 e de 127.451 cor. 90 fileri.

*

Monstru. Soţia unui econom în stare bună din Petroşniţa (com. Caraş-Severin) a născut un embrion de 5—6 luni, la care o parte a capului, apoi mânile şi piciórele erau ca la câne, ear' celelalte părţi ale corpului era ca la om. Poporul din comună a credut, că mama e strigóie şi voiau s'o ucidă. Spiritele abia atunci s'au liniştit, când sosind medicul a spus ómenilor, că astfel de casuri obvin adeseori, când mama se sparie tare de ceva sau se miră mult de vre'un lucru. Spaima şi mirarea influinţéză aşa de tare asupra sensurilor ei jingaşe, în cât desvoltarea copilului degenerézǎ. („Drapelul“).

*

Coleră în Asia. Conform unor rapórte date din Teheran, în Persia grasséză în mod înfiorătoriu colera. In Teheran mor câte 900 de inşi pe zi; europenii s'au refugiat la munţi, lăsându-şi pustii casele şi avutul.

*

Al 51-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit moştenitorilor legali ai rĕposatei vĕduve *Maria D. Mohan*, fost membru al numitei Reuniuni, ajutoriul statutar.

Acesta este al 51 cas de mórte în sinul Reuniunei de înmormêntare.

*

Năpastă. Economul George Cojerean din Chichinda-mare căra a casă Mercuri grâul din câmp. Pe drum un copil s'a apropiat de car, ca sĕ smulgă câteva spice, la ce Cojerean şi-a trimes pe copilul seu, sĕ alunge pe copilul străin. Dat jos din vîrful carului încărcat cu grâu, copilul a luat la gónă pe celalalt pocnind cu biciul. De pocniturile acestea s'au spăriat apoi caii şi au rĕsturnat carul în şanţul drumului, ear' Cojerean a cădut din car aşa de nenorocos, în cât şi-a frânt gâtul şi şi-a spart capul. Mercuri nóptea apoi a murit întrĕ chinuri cumplite.

*

Coróne eterne. Vĕd. *Ana Mohan* dărueşte întru vecinica pomenire a rĕposatei sale sócre vĕd. Maria D. Mohan, fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor, întemeiat de „Reuniunea sodaliior români din Sibiiu“ 1 cor.

*

O nouă plagă pentru economi. Cum se raportézǎ din Dobriţin, pe pustele Hortobágy şi Angyalháza fênaţele şi păşunatele sunt copleşite de un fel de insecte, cari în roiuri de mii şi milióne acopĕr pământul şi rod cu nespusă grăbire tot ce a mai rĕmas nepustiit de secetă şi năduf. Insectele acestea au trup svelt subţire, în lungime cam de doi centimetri, cu şése picióre, cap roşu, provĕdut cu antene (musteţe) şi cleşte în forma fórtecelor. Câteva insecte de acestea au fost trimise spre esaminare institutului de insectologie din Budapesta.

*

Petrecere în Mediaş. Inteliginţa română din Mediaş şi jur invită la petrecerea de vară împreunată cu dans, ce o va arangia în 2 August st. n. (St. Ilie) în pavilonul hotelului „Schützen“ din loc. Inceputul la 8 ore séra. Venitul curat e destinat spre scopuri filantropice.

*

Petrecere în Hunedóra. Primim învitare la petrecerea românéscă ce o va arangia Reuniunea femeilor române din Hunedóra în grădina hotelului „Strauss“ Duminecă în 24 Iulie st. n. 1904. Venitul curat se foloseşte pentru scopuri filantropice. Inceputul la orele 6 séra.

*

Petrecere în Murĕş-Uióra. Tinerimea română din Mureş-Uióra şi jur invită la petrecerea de vară ce o va arangia la 7 August n. 1904 în pavilonul de vară a „Hotelului erarial“ din Murĕş-Uióra. Inceputul la $7^1/_2$ ore séra.

*

Petrecere în Lugoj. Măestrii români din Lugoj aranjézǎ prima lor petrecere de vară Marţi în 20 Iulie (2 August) în grădina hotelului „Concordia“. Inceputul la orele 8 séra. Preţul de intrare: 3 cor. de familie şi 1 cor. de persónă. Venitul e destinat pentru scopuri filantropice. Oferte marinimóse se primesc cu mulţămită şi se vor cuita pe cale publicistică.

*

Pedepsit pentru că a strănutat. Un învĕţăcel tipograf din München pentru-că a strănutat puternic pe stradă a fost pedepsit la poliţie cu amenda de 3 marce. Apelată causa la tribunal, acesta a urcat amenda la 6 marce, pe motiv că fapta incriminată (strănutatul tare pe strade) e „grober Unfug“ (mojicie grobiană).

*

Esclusivism judaic. Ziariul provincial „Kun-Majsa“ raportézǎ că fetele jidane din comuna Kun-Majsa au arangiat zilele trecute o petrecere la care n'au invitat pe nici un creştin. „Alkotmány“ luând notă despre ştirea acésta zice următórele: „E frumos de la ele, că creştini n'au invitat la petrecerea lor, aceea însĕ totuşi e ne mai pomenit, că înainte de petrecere au luat hotărîre formală sĕ nu invite *goimi.* Numai aşa: goim! Acésta însémnă atâta, că cei cari sunt magiari şi creştini sunt goimi, — mai josnici de cât dobitocul. Astfel cutézǎ sĕ-şi bată joc de magiarime deja şi fetele jidance“.

*

Păţania cămătariului. Vĕduva Emerenţia Merna n. Tóth din comuna Izsák în Ungaria era datóre cu nişte bani bogătanului de acolo Nagy Balázs, care fără nici o milă i-a vêndut la licitaţie întrégă moşióra, ca sĕ-şi capete cât mai curênd banii. Adusă la toiag de cerşitoriu, nenorocita vĕduvă în desperarea sa Luni după amiazi a ţinut lui Nagy calea şi l'a împuşcat. I-a tras două puşcături în pept, dar' ranele nu sunt mortale. Nagy a fost dus în spital, ear' ea a fost arestata.

*

Şcolarii — ca premietori. In Francia e us, ca în ziua de 14 Iulie (aniversarea demolării Bastillei şi începerii revoluţiunei celei mari) sĕ se distribue premii elevilor distinşi. In anul acesta la şcólele elementare nu învĕţătorii au designat pe cei vrednici de premiat, ci înşişi elevii, prin plebiscit. Proba a succes spre generala mulţămire a învĕţătorilor, de óre-ce micii judecători n'au abusat de rolul lor, ci cu mare seriositate şi iubire de adevĕr au ales spre premiare pe cei în adevĕr mai diligenţi, mai bravi şi mai cu bună purtare, fără sĕ fie recurs vre-unul la corteşiri, pactări şi persuadări. In urma succesului mulţămitoriu al acestei încercări, probabil că plebiscitul elevilor se va întroduce ca normă generală pentru distribuirea premiilor.

*

Crema Margit a lui *Földes* întrece tóte cosmeticele. Delătură grabnic şi sigur pistruele, petele de ficat, jubruţele, sbârcelile şi alte necurăţenii de pe obraz; crema acésta nu numai înfrumseţézǎ obrazul, ci îl şi întinereşte. Preţul 1 cor, borcan mare 2 cor. Se capĕtă la producent: farmacistul Clemens de Földes în Arad, cum şi în tóte farmaciile, drogeriile şi parfumeriile. De imitaţii se avertisézǎ.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română“, revista oficială a Sfântului Sinod al bisericei autocefale ortodoxe române, a apărut pe luna Iunie (fasc. 3, anul de esistinţă XXVII) cu următoriul sumariu: „Cele zece porunci esplicate de Damaschin“, manuscris din secolul XVII. scris de Porfirie, fost metropolit al Niceei, pe timpul când era egumen al mănăstirei patriarchale a sf. Ioan de pe o insulă în Marea-Négră lângă Tesalonic. (Acest Porfirie la 1642 a presidat sinodul din Iaşi ţinut în causa încercărilor lui Ciril Lucaris de a întroduce protestantismul în biserica ortodoxă). Manuscrisul e transcris şi comentat de C. Erbiceanu, profesor de teologie în Bucureşti. După acesta urmézǎ „Sumarele şedinţelor Sf. Sinod din sesiunea de primăvară 1904“, apoi: „Note asupra istoriei bisericeşti a Românilor, pentru secolul XIX“, de C. Erbiceanu; „Literatura religiósă“ (notiţe bibliografice şi aprecieri), de G.; „Şépte biserici cu averea lor proprie“ (dare de sémă asupra opului cu acest titlu) de M. P.; „Religiunea creştină cea mai folositóre omului“ (studiu apologetic), de Dr. Dragomir Demetrescu; „Cronica bisericéscă“ (notiţe şi ştiri de interes bisericesc).

„Bis. ort. română“ apare în fascicoli lunari în Bucureşti (tipografia cărţilor bisericeşti) şi costă 12 lei pe an. Comitetul de redacţie constă din: archiereul Calistrat Bârlădeanul (president) C. Erbiceanu, Dr. Dragomir Demetrescu, Dr. Petru Gârboviceanu şi Dr. Mihail Popescu.

*

Anuarul gimnasiului gr. or. român din Braşov, cum şi al şcólei reale şi şcólelor centrale primare, pe anul şcolar 1903—4, publicat de directorul Virgil *Oniţiu*, pe 154 pagine 8⁰ conţine: în partea ştientifică-literară trei tractate („Problema şcólei moderne; şcóla şi familia“, discurs rostit de profesorul N. Sulica la serbarea „S. Sofie“ în 1903, discursul rostit de directorul V. Oniţiu la încheerea anului şcolar 1902—903, „Aparatul de proiecţiune (skioptikon) în serviciul şcólei“ de prof. Aurel Ciortea, şi „Amintiri jubilare (1893—1903)“ de *ab*, ear' în partea statistică rapórte despre starea fondurilor, mijlócele de învĕţământ etc. şi alte date şcolare. Din acestea estragem următórele:

Personalul didactic a constat: *a) la gimnasiu* din 12 profesori ordinari definitivi (întrĕ cari şi directorul) şi 2 prof. ajutători (de la şcóla com.) pentru obiectele ordinare, 2 prof. ord. definitivi pentru obiectele estraordinare (musica şi gimnastica) şi din medicul şcólelor, care a propus în cl. VI. higiena; *b) la şcóla reală* din 5 profesori ordinari definitivi şi 1 catechet suplent (musica şi gimnastica s'a propus de profesorii de la gimnasiu). La gimnasiu cel mai bĕtrân în serviciu e P. Dima (38 ani), cei mai tineri A. Banciu şi N. Sulică (5 ani), ear' la şc. reală cel mai bĕtrân în serviciu e G. Chelariu (24 ani), cel mai tiner catechetul suplent Dr. St. Stinghe (5 ani).

Elevi au fost inscrişi: *a) la gimnasiu* 58 pe cl. I (2 au părăsit şcóla în cursul anului), 54 pe cl. II (2 privatisti), 39 pe cl. III (1 privatist, 1 a părăsit şcóla), 36 pe cl. IV (3 au părăsit şcóla, 1 a murit), 38 pe cl. V (2 privatisti, 2 au părăsit şcóla, 1 a fost eliminat), 36 pe cl. VI (1 privatist, 1 a părăsit, 1 a fost eliminat), 31 pe cl. VII (1 privatist, 3 au părăsit), 23 pe cl. VIII (3 au părăsit, 1 a fost eliminat); *b) la şcóla reală*: 32 pe cl. I, 17 pe cl. II (1 privatist), 18 pe cl. III (1 a părăsit), 17 pe cl. IV (1 a fost eliminat). Dintrĕ cei esaminaţi la finea anului, au fost: gr.-ort. 274, gr.-cat. 14, de legea mosaică 1, — *la gimnasiu*, ear' la *şc. reală* 73 gr.-ort., 6 gr.-cat. şi 2 de legea mosaică. După locul naşterii au fost: din Braşov 52, comitatul Braşov 52, alte comitate 175, România 7, Rusia 1, Austria 1, Grecia 1, — *la gimnasiu*, ear' la *şc. reală* 41 din Braşov, 12 din comitatul Braşov, 14 din alte comitate şi 14 din România. Au fost clasificaţi: cu nota generală fórte bine 52, cu bine 75, cu suficient 74, cu nesuficient 87 (44 din 1 obiect, 17 din 2 obiecte, 26 din mai multe obiecte), — *la gimnasiu*, ear' la *şc. reală*: cu fórte bine 13, cu bine 13, cu suficient 31, cu nesuficient 24 (8 din 1 obiect, 3 din 2 obiecte, 13 din mai multe obiecte); *cu fórte bine din tóte obiectele*: 3 în cl. I (Gr. Păltinean, I. Popa, Mircea Prişcu), 2 în cl. II (G. Davidescu, Ionel Z. Mocsonyi), 4 în cl. III (S. Borzea, Ioan C. Garoiu, Liviu Popescu, Solomon Sofonea), 5 în cl. IV (Miron Creţu, Emilian Giurgiu, Vasilie Jura, Constantin Mórcăş, Vasilie Tampa), 1 în cl. V (Simion Turtea), 1 în cl. VI (Victor Jula), 3 în cl VIII (Nilăe Boeriu, Romul Oltean, Vasilie Vlaicu), — *la gimnasiu*, ear' la *şcóla reală* 1 în cl. I (Nicolae Fĕt), 1 în cl. II (Isac Sabethai, evreu). La *esamenul de maturitate* au fost admişi 20, dintrĕ cari au obţinut notă generală *fórte bine* 3 (Vasilie Vlaicu din tóte obiectele), bine 9, suficient (simplu „matur“) 3, avisaţi la esamen de emendare în Septembre 2 (din câte 1 obiect), ear' 2 s'au retras de la esamenul verbal din causă de morb.

La şcóla primară de băieţi au fost inscrişi 334 elevi (332 gr.-ort. + 2 gr.-cat.), ear' la cea de fetiţe 325 (324 gr.-ort. + 1 gr.-cat.). Invĕţători au funcţionat: la şcóla de băieţi 7 definitivi şi 1 provisor, ear' la cea de fetiţe 6 învĕţători definitivi, 1 suplent 1 învĕţătóre suplentă şi 1 instructor de cântări (de la şcóla de băieţi).

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian.* Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Oficială.

Onorata preoţime este poftită a espeda tóte taxele, cu cari restézǎ singuraticele comune la fondul de pensiune archidiecesan; asemenea sĕ-şi întocméscă şi preoţii înşişi astfel lucrurile, în cât în timpul cel mai scurt sĕ vină în curent cu solvirile, spre a nu fi necesitaţi a solví interese după taxele restante şi nesolvite la timp.

Nr. 1382 Şc. 1904 [196] 1—2

CONCURS

Din partea Consistoriului gr.-or. român din Oradea-mare se escrie concurs pentru postul de **catechet gr.-or. român la gimnasiul superior din Beiuş** împreunat cu postul de **rector al internatului diecesan de acolo.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: cuartir şi provisiunea întrégă în internat, salariu 1600 coróne plătiţi în rate lunare.

La recurs sunt a se adnecsa: testimoniu de maturitate, testimoniu teologic şi de cualificaţiune. Atestatul despre serviciile anterióre şi despre conduita morală. Recurenţii sĕ fie necăsătoriţi.

Recursele vor fi a se presenta la acest Consistoriu până în 7/20 August a. c.

Oradea-mare, 3/16 Iulie 1904.

Consistoriul gr.-or. român
din Oradea-mare.

Nr. 473 1904. [191] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învěțătorești** din comunele numite mai jos, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Alun** cu filia **Bunila**, cu salariu anual de 600 cor. din repartiție de la popor, cuartir și lemnele trebuinciőse.

2. **Batiz**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir în edificiul șcólei și 2 orgii de lemne, din care e a se încăldí și sala de învěțămênt,

3. **Cerișor**, cu salariu de 600 coróne, 60 cor. bani de cuartir și lemne de foc.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

De la reflectanții la aceste posturi se recere, ca sě se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sěrbătóre la biserica unde au concurat, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și pentru luarea de informațiuni despre modul de plătire a salariului: deobligați fiind învěțătorii sě cânte în strană și sě instrueze școlarii în cântările bisericești.

Concurenții au a-și așterne suplicele lor instruite conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Hunedóra, la 5 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 405. [192] 1—3

Concurs.

Pentru **ocuparea posturilor învěțătorești** în comunele mai jos numite, protopresbiteratul Solnoc, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Cupșeni**, cu salariu de 600 cor. dintrě care se capětă de la stat 300 cor., ear' 300 coróne de la popor prin repartiție și cuartir în edificiul școlei cu lemne de foc.

2. **Ineu**, cu salariu de 600 cor., dintrě care 450 coróne se capětă de la stat, ear' 150 coróne de la popor prin repartiție, și cuartir în edificiul școlei cu lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi își vor așterne cererile lor instruite conform normelor la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, apoi după instituire fiind îndatorați de a conduce pe copiii în Dumineci și sěrbători la biserică și a cânta cu ei la sfânta liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Cupșeni, în 4 Iulie 1904.

S. Cupșa
protopresbiter.

Nr. 245 1904 [193] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învěțători** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul gr. or. Mediaș, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Bertan**, cu salariu de 600 coróne solviți în rate lunare anticipative din cassa comunala în sumă de 300 cor., din cassa bisericei în sumă de 100 cor., ear' restul de 200 cor. din repartiție, cuartir în edificiul școlei și lemne de foc.

2. **Blașel**, cu salariu de 600 cor., și anume 400 cor. din repartiție, ear' pentru restul de 200 cor. s'a cerut întregire de la stat, cuartir în edificiul școlei.

3. **Ernea-săséscă**, cu salariu de 600 cor. din repartiție, cuartir în edificiul școlei și lemne de foc.

4. **Hașag**, cu salariu de 600 cor. din repartiție, cuartir în edificiul școlei și lemne de foc.

5. **Șaroș**, cu salariu de 600 cor. solviți în sumă de 518 cor. din repartiție, ear' restul de 82 cor. din cassa comunală, cuartir în edificiul școlei și lemne de foc.

Cuincuenalele se computá de la instituirea definitivă și serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus sunt datori a merge Dumineca și sěrbătórea la biserică și a cânta cu elevii la sfânta liturgie.

Concurenții au sě-și aștérnă cererile instruite conform normelor din vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral și a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a și arăta desteritatea în cântări.

Mediaș, 4 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaș, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 39 1904 [189] 1— 3

Concurs

La postul de **învěțătoriu** în comuna bisericéscă **Băița**, protopresbiteratul Zarand, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. 500 cor. din repartițiune.
2. 100 cor. din cassa bisericei.
3. 64 cor. pentru lemne din cassa comunală.
4. 1 cor. de la fie-care înmormêntare unde va fi poftit.
5. 20—30 cor. de la umblarea cu sânta cruce.
6. 12 cor. pentru participarea la conferențele învěțătorești.
7. Cuartir în localul școlei și grădină de legumi.

Competenții la acest post vor avé sě se presenteze înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Alesul va fi obligat a instrua băieții în cântările liturgice și a cânta cu ei la sfânta liturgie, a ține școlă de repetiție cu băieții de la 12—15 ani în orele ce se vor statorí de comitetul parohial și a conduce corul bisericesc de adulți deja înființat. De la aranjarea producțiilor $^{3}/_{4}$ din venit va fi a dinsului.

Din ședința comitetului parohial ținută la 3 Iunie 1904.

Băița, la 7 Iunie 1904.

George Drăgan
paroh, presidentul comitet.

Nr. 460 1904.

Aflat în ordine.

Brad, la 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 418 1904. [190] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învěțători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Buceș**, salariu 600 cor., din repartițiune 500 cor., ear' 100 cor. din venitul cantoral, cuartir în natură, grădină și 1 stânjin lemne de foc.

2. **Luncoiul-de-sus—Podele**, post ambulant (în fie-care zi de sěptěmână afară de Dumineci și de sěrbătorile legate se ține școlă a. m. în Podele, p. m. Luncoiul-de sus), salariu 600 cor. din repartițiune, cuartir în natură, grădină și un stânjin de lemne de foc.

3. **Junc**, salariu 600 cor. din repartițiune, cuartir în natură și 1 stânjin lemne de foc.

4. **Ribicióra-de-jos** și **Ribicióra de-sus**, post ambulant (în fie-care zi de sěptěmână afară de Dumineci și sěrbătorile legate se ține școlă a. m., Ribicióre-de sus p. m. Ribicióra-de-jos), salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 1 stânjin lemne de foc.

5. **Seliște—Trestie**, post ambulant, (în fie care zi de sěptěmână afară de Dumineci și sěrbătorile legate se ține școlă a. m. în Trestia, p. m. Sěliște), salariu 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir în natură, grădină și 2 stânjini lemne de foc.

6. **Țěrățel**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură, grădină și 1 stânjin lemne de foc.

7. **Blejeni-Plaiu-Sat**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 1 stânjin lemne de foc.

8. **Valeabrad**, salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură, grădină și 1 stânjin lemne de foc.

Recurenții, cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni și la cuincuenale după anii de serviciu din alte comune, au sě își esprime acelea pretensiuni în petițiunile lor de concurs, pentru ca comunele sě se știe orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicați sunt obligați a instrua elevii școlei de repetițiune și de grădinărit, a-i învěța cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică.

Reflectanții au a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Cererile instruite în regulă au sě le aștérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Brad, 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sě céră broșură asupra acestora. Se capětă gratis și franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*“. (90) 14—52

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din piața mică nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mě aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sě-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țěrănești, precum bumbac, pěr, lănică, arniciu, țesěturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pěr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pěr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sě se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 21

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neintrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari in Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.
Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sě-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 12—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic
și prin urmare cel mai eftin.
E liber de substanțe stricăcióse.

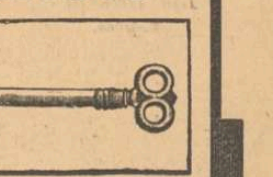

Se capětă pretutindenea! (122) 7—34

!! La cumpěrare sě se observe, ca fie-care bucată de săpun sě fie provědută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 86

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țěră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 74 Sibiiu, Marţi 13/26 Iulie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de douĕ ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Armă cu douĕ tăişuri.

(Ecou la articolii „Cum sĕ ne apărăm.“)

De Vasile Gan, protopresbiter.

II.

Am atins în articolul premergĕtor, că avem a ne împăca cu gândul, că póte sĕ vină timpul, ca sĕ perdem tóte şcólele confesionale. Din acésta uşor urméză tragerea conclusiunei, cum face şì dl Dr. E. de *Lemény*, că mai bine e sĕ le abzicem noi de acuma, căci scăpăm de griji şi ne vedem şì de afacerile bisericeşti proprii — mai în ticnă.

Sĕ mi-se concédă a fi de altă părere.

Nainte de tóte timpul pentru statificarea desĕvêrşită e ceva mai departe, şi póte urma numai durând actualul curent încă zeci de ani. Va sĕ zică, până la totala statificare am avé timp încă, în care timp am puté eventual schimba faţa lucrurilor. Nu putem forma însĕ nici un drept de *revendicare*, când noi de bună voie cedăm ceea ce ne compete şi avem.

Atât de natural şi elementar este acest lucru, în cât nu e nici o trebuinţă sĕ insist asupra lui mai departe.

Nu numai atât. Abzicerea totală a şcólelor ar însemna aruncarea nóstră din cunoscut în necunoscut, ar fi completă laşitate şi pĕcat neiertat, care contrarii bisericei nóstre l'ar şì esploata cu vêrf şi îndesat. Şi fiindcă de altă fortăréţă nu am dispune — ar asalta dintr'odată aşedĕmintele bisericeşti. Sĕ eşim óre? Sĕ părăsim şi fortăréţa bisericéscă?

De-şì se pare paradox, dar' natura lucrurilor aduce cu sine, că dacă o causă care e fórte ponderósă, o cedăm de bunăvoie, — nu vom mai simţí destulă tărie în noi a apăra cealaltă causă, şi mai ales nu vom puté opune destule argumente guvernului, care va zice: „Dacă ai cedat în punctul şcólelor, negreşit trebue sĕ cedezi şì în alte puncte, ba am drept a pretinde sĕ cedezi, ori *voiu dispune eu* mai departe“.

Abzicerea totală în forma cum se propune, după mine, este un cas estraordinar. Casurile estraordinare, de-şì în fond pe nedreptul, dar' la părere totdeuna justifică mijlócele estraordinare şi acţiunile violente. Mĕ tem, că s'ar adeverí şì la noi tristul esemplu din fabula lui Esop cu lupul şi mielul. Noi suntem cei nedreptăţiţi, noi cei slabi, pentru aceea tot poporul nostru şi biserica nóstră va trebuí sĕ tragă scurta.

Ilusie sĕ nu ne facem din împrejurarea, că am puté produce încurcături, ori am sguduí temeliile şcolare şi am înfrica pe ministrul, care nu ar mai cuteza sĕ încerce atentatul ce 'l plănueşte. Il va încerca cu atât mai vêrtos, că suntem în joc numai noi Românii şi şcólele nóstre. Probabil, că un an doi am oprí povoiul. De la 2—3 ani încolo atât ar creşte, că tóte *zăgazele ce avem le-ar rupe* şi tótă organisaţiunea ce mai avem va fi înlăturată, ca şi când nu ar mai fi esistat.

E drept, că ar fi crimă, s'ar face gură multă prin tóte foile, s'ar protesta sus şi tare pretutindenea unde mai domnesc sentimentele nobile şi de umanitate. Protestele acestea însĕ în faţa resónelor de stat sunt nimic. Pilde istorice avem, că azi în veacul nostru cel luminat popóre stîrpesc şi subjugă popóre, fără ca diplomaţiei europene sĕ i-se clatine măcar un fir de pĕr în favorul subjugaţilor.

Ansă sĕ nu dăm la acţiuni estraordinare, de aceea şì noi sĕ lucrăm numai cu mijlóce ordinare. Tot respectul îl dau, şi alta ar fi şì faţa lucrurilor, când la o aşa ţinută s'ar angaja tóte confesiunile din patrie, când ar fi înţeleşi întrĕ sine şi ar proceda uniform toţi factorii, tóte elementele, ale căror interese vin atinse prin noul proiect de lege şcolară.

Nedumerire pentru mine însĕ ar esista şì atunci. Ce vom face cu personalul angajat? Unde vom trimite învĕţătorii nostri, cari sórtea şi-au legat'o de sórtea şcólei nóstre? Nu-i va duce óre miseria sĕ devină ei cei dintâi combatanţi ai propriei lor maice? Nu s'ar angaja óre cu trup şi suflet în serviciul asaltării fortăreţelor nóstre? *Herostraţii nu se fac totdeuna din rîvna de glorie, ci şì din miserie.*

Se face destul de evident şi din aceste contraargumente, că noi nici decum nu trebue sĕ ne cugetăm încă de pe acum la abdicarea şcólelor. Părinţii nostri tot în furtuni au vieţuit; se va strecura ea cumva şi vijelia ce ne ameninţă, căci dór' nicăiri nu e scris, că stările actuale sĕ dureze pe vecie.

Se impune totuşi întrebarea practică: Ce vom face, când nu vom mai avé şcólele nóstre? Ce vom pune în locul şcólelor, dacă va fi sĕ le perdem rênd pe rênd?

Rĕspunsul scurt e acesta: Vom nisuí sĕ înfiinţăm alte aşezăminte cari contribue la educaţia religiósă şi morală a poporului: *vom înfiinţa şcóle de cantori bisericeşti, coruri bisericeşti, reuniuni de temperanţă, însoţiri şi tovărăşii economice, biblioteci poporale* .... *Preoţii vor catechisa.* Cu un cuvênt, vom nisuí, ca sĕ ţinem poporul în legătura spirituală, atât întrĕ sine, ca membri ai societăţii, cât şì faţă de mama lor biserică.

Realisarea acestora recere timp şi pricepere, cari condiţiuni lipsesc acum pe multe locuri. Chiar de aceea nu e bine sĕ abzicem de şcóle acum, ca sĕ câştigăm timp şì pentru *reculegere*.

Toastul guvernatorului.

Presa magiară e supĕrată pentru felul cum a decurs frumósa serbare de la *Putna*, aranjată întru memoria voevodului Stefan cel Mare şi Sfânt. Şi mai ales e supĕrată pentru participarea la serbare, în mod oficial, a guvernatorului din Bucovina, principele *Hohenlohe*, care, cum se ştie, a rostit şì un toast la masa dată cu ocasiunea aceea, toast în care a vorbit *cu laudă* despre Stefan cel Mare şi Sfânt. Şi asta e ce-i dóre pe compatrioţii nostri magiari. Cum póte fi lăudat, în mod oficios, din partea representantului M. Sale, un domn valah din trecut, care a avut cutezanţa sĕ bată rĕu şi sĕ iee la gónă pe un rege ungar?

Numai cât pusă astfel, — tesa e pusă fórte greşit. Stefan cel Mare nu a întrat el în ţéra unguréscă, cu gând sĕ bată pe Mateiu craiul unguresc şi sĕ-i iee ţéra, ci tocmai întors s'au întêmplat lucrurile. Regele magiar a mers în Moldova, cu scop ca sĕ supună sie-şi acéstă ţerişóră şi pe domnul ei. Şi ce a făcut Stefan şi ai sei? *S'au apărat*, nimic alta. Şi-au apărat ţéra şi moşia, şi încă cu bun succes. Era dór' faptă mai de laudă dacă Stefan se lăsa sĕ fie el bătut în casa sa proprie?...

Toastul cu pricina, rostit din partea principelui *Hohenlohe* la banchetul de la Putna, a fost de altcum următoriul:

> „Au venit azi la Putna Românii din tóte unghiurile Europei, sĕ sĕrbătoréscă amintirea marelui voevod Stefan, *aprigul şi neînvinsul luptător şi apărător al ţerei, al poporului românesc şi al creştinătăţii.*
>
> Au venit din lumea întrégă, elită, ómeni culţi şi cei neştiutori, ca sĕ depună prinosul lor de recunoştinţă memoriei aceluia, care a luptat acum 400 de ani pentru apărarea strămoşilor lor.
>
> Acest simţĕmênt de piósă recunoştinţă, înalţă pe cei ce-l manifestă şi nu póte lăsa pe nimeni rece.
>
> Ziua de azi mai are şì altă mare însemnătate, şi anume, însemnătatea unui eveniment menit a fi cimentul, care *consolidéză simţĕmintele de dragoste şi înfrăţire întrĕ douĕ naţiuni vecine.*
>
> Naţiunea mea şi împĕratul meu, care *a considerat şi iubit pe Românii din imperiul seu* deopotrivă cu ceilalţi supuşi ai sei, sunt veseli de a fi putut da prilej pentru o asemenea piósă sĕrbătóre a unui erou ca Stefan cel Mare şi sfânt. Ridic acest păhar în sănĕtatea tuturor celor de faţă, şi cari, împreună cu noi iau parte la acésta serbare“.

E vorba, ca oposiţia din dietă sĕ pună în discuţie parlamentară toastul acesta şi peste tot atitudinea guvernului austriac, manifestată cu ocasiunea serbării de la Putna. Se vor adresa interpelări guvernului ungar şi se va cere, sĕ fie tras la rĕspundere *Dr. Körber*, ministrul-president din Austria, pentru că a dat mână cu Românii, cari n'au făcut alta la Putna de cât *au demonstrat în contra Ungariei.* Nu trebuia deci sĕ trimită acolo pe principele *Hohenlohe*, guvernatorul Bucovinei!

Fórte bine! Sperăm însĕ că îngrijaţii nostri patrioţi nu se vor oprí numai ací. Vor trage la rĕspundere şì pe Papa de la Roma

FOIŞÓRĂ

Despre Stefan cel Mare.

Discursul dlui Dr. Dimitrie Onciul, profesor universitar în Bucureşti, rostit la serbarea de la Putna, în 3/16 Iulie 1904.

Inaltpreasfinţite Stăpâne,
Serenissime Domnule President al Ţerii,
Domnilor şi Dómnelor,
Români şi Creştini!

O voce de dincolo de mormênt, de la poetul Dumbravei Roşie, pĕtrunde ací şi zice:

„Erou plin de lumină, el e menit în lume,
„Pe secolul ce-l vede sĕ sape al sĕu nume
„Şi sĕ rĕspândă raze pe secoli viitori...
„Fiinţă de-o natură gigantică, divină,
„El e de acei la carii istoria se 'nchină“.

Istoria se închină eroului, care însufleţit de geniul nemurirei, din scânteia sa divină, a dat nouă viéţă şi lumină unui timp întreg şi unui întreg popor. Istoria se închină eroului acum patru secoli trecut la nemurire, a cărui amintire o sĕrbătorim astăzi; eroului slăvit al vechei Moldove, al neamului român, al creştinătăţii: Stefan cel Mare.

Ţéra tótă, şi împreună cu dînsa întréga românime serbătoreşte amintirea lui, prăznuind al patrulea centenar al vieţii lui celei de dincolo de mormênt. Şi de la un capĕt la altul al ţĕrei lui, pe care el cu mândrie o numia „pórta creştinătăţii“, din înălţimile celor 44 de mănăstiri şi biserici ce el a ridicat spre lauda lui Dumnezeu pentru biruinţele sale, rĕsună tânguitor cântarea de slavă a clopotelor, unită cu cântarea întregei biserici ortodoxe române, chemând sufletele româneşti la credinţă şi virtute, care putere de viéţă dă şi fapte mari îndeplineşte. Este spre a preamărí pe un erou al ţerii, erou al neamului, erou al istoriei.

In complexitatea multiplă de cause şi efecte, din care se desvăleşte istoria omenimei, manifestarea popórelor active în istorie este determinată esenţial de mediul încunjurător ce-l dă aşezarea geografică, de împrejurările timpului, de însuşirile rasei şi de acţiunea personalităţilor istorice. Din acéstă complexitate se înalţă totdeuna, ca munţii giganţi de-asupra câmpiilor, marile personalităţi istorice, prin acţiunile lor hotărîtóre în viéţa popórelor.

Intrĕ personalităţile cari astfel au determinat istoria şi viéţa poporului român, în condiţiunile date prin aşezarea geografică a ţerii, prin împrejurările timpului şi prin însuşirile de rasă ale poporului, străluceşte mai presus măréţa imagine a lui Stefan cel Mare, domnul Moldovei, de la 14 April 1457 până la 2 Iulie 1504. Aprópe jumĕtate de secol, în cea mai lungă domnie ce a fost dată ţerii lui, el a dominat scena istoriei române, rĕspândind gloria armatelor româneşti şi lauda numelui român în cele patru părţi ale lumii. „Tóte gurile te numesc, şi toţi într'un gând prea mult te laudă“, îi scria papa Sixt IV. Ear' el însuşi, în ajunul morţii, zicea medicului veneţian, care-l căuta: „De când sunt domn al acestei ţeri, 36 de rĕsbóie am dat, în 34 am învins, şi 2 am perdut“.

„Om prea înţelept, vrednic de multă laudă, iubit mult de supuşii sĕi, îndurător şi drept, mult apĕrător şi generos“: aşa îl caracteriséză medicul Matei Murisno în relaţiunea sa către dogele Veneţiei. Ear' cronicariul ţĕrii încheie povestirea acestei domnii binecuvêntate, zicênd: „După multe rĕsbóie cu noroc ce au făcut, cu mare jale au rĕposat, Marţi Iulie în 2... Domnit'au Stefan Vodă 47 de ani, 2 luni şi 3 sĕptĕmâni, şi au zidit 44 de mănăstiri şi biserici, şi era însuşi ţiitor peste tótă ţéra... Era bărbat viteaz, norocos şi cu frica lui Dumnezeu.“

Mărturiile istoriei se unesc în cuvêntul poetului:

„Măreţ în sinul luptelor,
„Şi 'n pace a fost măreţ.“

*

Stefan, fiul lui Bogdan II Voevod şi al dómnei Oltea-Maria, prin tată nepot al lui Alexandru cel Bun din neamul Muşaţilor, prin mamă nepot al Basarabilor, astfel vlăstar al ambelor dinastii române din cele douĕ ţeri surori, a luat în mână sceptrul Moldovei în zile de grea cumpĕnă pentru ţéră şi neam.

Alexandru cel Bun lăsase urmaşilor moştenire o ţéră tinĕră ca stat, dar' bine întocmită în lăuntru şi respectată în afară, mică întrĕ marile puteri vecine, dar' tare prin voinţa de viéţă a cetăţenilor şi prin iubirea lor de ţéră. Din nefericire însĕ, lipsa unei norme bine stabilite pentru succesiunea la tron, în urma sistemului ereditar-electiv ce se practica în ambele Principate, dedea mereu prilej la certe pentru domnie, certe pe cari şì vecinii rîvnitori de a-şi supune ţĕrile române căutau sĕ le pună în serviciul intereselor lor. Astfel Moldova, sub urmaşii pentru frumósa telegramă de *participare* la serbările aranjate întru memoria lui Stefan, *atletul lui Christos*, şi póte că şi cancelaria de cabinet a M. Sale pentru rěspunsul trimis la telegrama omagială venită de la Putna. Incalte facă-o cu vîrf!

Vorbirea deputatului Dr. A. Vlad

rostită în şedinţa din 6 Iulie n. a dietei ungare.

(Fine.)

Acéstă disposiţie a ministrului a fost — am amintit'o deja — o urmare a §-lui 17 din legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor. Francisc Deák şi partidul sěu aşa au interpretat paragrafui acesta al legii amintite. Acest paragraf e şi astăzi în vigóre, cel puţin pe cât ştiu eu nu esistă încă nici o lege prin care sě se fi abrogat. Pun dar' întrebare on. partid liberal, óre e de părerea că aceste vederi ale lui Deák corěspund firii legilor, şi pun întrebarea că óre dacă acum ar ajunge pe tapet un astfel de proiect de lege, vota-l'ar maioritatea? (Voci din drépta: Nu!) Acest „nu" ne arată, că partidul liberal pe terenul politicei naţionale nu e condus de vederile luminate ale lui Francisc Deák, nu e condus de politica tradiţională, care singură e în stare sě atragă naţionalităţile către stat.

Ca sě lămuresc şi mai bine punctul de vedere al lui Deák, mai ales înaintea dvóstre, cari vě daţi drept depositari ai spiritului şi creaţiunii lui Deák, îmi iau voia sé mai citez o enunciaţiune politică, făcută de acest bărbat politic. La anul 1868, în şedinţa de la 14 Novembre, fiind vorba de budgetul ministeriului de culte şi instrucţiune publică, s'a ridicat deputatul sêrb Miloş Dimitrievici şi provocându-se la faptul că în acest budget obvine o posiţie de 58,000 fl. sub titlul de ajutor pe séma şcólei de cântare şi musică magiară, — propune din partea sa sě se mai iee în budget suma de 5000 fl. ca ajutor pe séma teatrului naţional sêrbesc din Ujvidék. Ministrul de finanţe de atunci, din consideraţii de economie financiară, a combătut propunerea. (O voce din drépta: Fórte cuminte). Din punct de vedere financiar póte a procedat cuminte, dar' sě vedem ce spune Francisc Deák, măiestrul dvóstre în ale politicei. Imi iau voie a vě cetí următórele declaraţiuni importante (ceteşte): „Eu nici în chestia naţionalităţilor nu vreau sě fiu condus de cât de principii cari mi-se par juste. Nici pe acest teren nu mě voiu lăsa influinţat de consideraţia, că membrii unei sau altei naţionalităţi vor fi mai mult sau puţin mulţămiţi; mě va conduce numai simţul meu de dreptate şi echitate. Eu nu věd armonie întrě dreptate şi faptul, că statul, care în privinţă politică e stat magiar unitar şi nedespărţit, sě cheltuiască din budgetul comun numai pentru teatrul magiar, numai pentru instituţii ce urmăresc cultivarea limbii magiare, şi nu şi pentru instituţii ce au de scop cultivarea altor limbi. Eu cred că sau le ajutorăm pe tóte, sau nici una! Dacă nu suntem în posiţia sě le putem ajutora pe tóte, sě hotărîm că nu o ajutorăm nici pe asta. Dacă acéstă instituţie ar promova şi cultura altor limbi, chestia ar fi alta. Eu sunt deci de părerea sě nu primim nici posiţia din budget şi nici sě votăm suma cealaltă". Cere deci sě se ştérgă ambele, pentru-că: „nu vreau nedreptatea, chiar de aşi avé din ea folos".

Acesta a fost punctul de vedere al lui Deák, acésta a fost dreptatea lui. Asta e politica tradiţională, pe care dl prim-ministru pretinde că o urmăreşte, pe care însě — cum voiu dovedí îndată — nu o urmăreşte. Acesta e punctul de vedere care ne împacă şi pe noi, pe care îl representăm noi şi de dragul căruia luăm asupra nóstră chiar şi acusa trădării de patrie.

Politica asta nu a dus la ţintă, căci după mórtea lui Deák toţi s'au lăpădat de ea.

Géza Ballagi: S'au lăpědat de ea şi naţionalităţile!

Aurel Vlad: Naţionalităţile nu! Dar' dacă noi am greşit, greşala nóstră pututu-i-a óre îndreptăţí pe cei din partidul de la putere sě greşéscă şi ei? Dacă noi ne-am abătut de pe calea adevěrată, óre asta v'a îndreptăţit şi pe dvóstrě sě vě abateţi? Nu: şovinismul pe vremile acele nu era aşa cras, aşa esclusiv şi nedrept, precum e astăzi.

Sě analisăm acum politica de naţionalităţi a guvernelor.

P. Sándor: Guvernul a greşit că a fost slab.

Aurel Vlad: A fost slab? Póte n'a fost atât de puternic ca astăzi, căci atunci în fruntea partidului liberal stătea Francisc Deák, care a declarat că nu vrea sě susţină partidul nici prin corteşiri şi nici cu ajutoriul aparatului oficial; astăzi guvernul, ce-i drept, e puternic, dar' nu dór' pentru-că ar fi prins răděcini în straturile largi ale naţiunii, ci pentru-că dispune de un aparat oficial, care-i dă în mână ţéra întrégă, o face sě atârne de la voia lui.

P. Sándor: Atunci dta nu erai ales!

A. Vlad: Pentru acésta, On. Cameră, e datorinţa partidelor oposiţionale de a îngrijí, ca puterea asta a guvernului sě fie strînsă în cercuri cât mai înguste.

I. Boross: Veslovszky cum a întrat aici?

Aurel Vlad: Aşa, că a avut majoritate!

P. Sándor: Dór' guvernul l'a ajutat?

Aurel Vlad: A avut majoritate şi a fost în vigóre legea despre judicatura curială, care împedecă, ca voinţa maiorităţii sě nu se pótă validita, căci înainte de aceea cum s'a întêmplat alegerea lui Ambrus Neményi la Cehul-Silvaniei? O ştie asta şi colegul G. Ugron. Sigur îşi va aduce aminte, că pe alegětorii oposiţionali i-au încunjurat şi împedecat de a merge la urnă.

Asta nu e poveste, ci adevěr. Simplamente a împedecat validitarea majorităţii şi după ce a fost stabilit óra de încheiere, presidentul a declarat de ales pe Neményi. Au putut vení apoi alegětorii oposiţionali, căci era târziu. Am ajuns în urmă şi acolo, ca prin întrarea în vigóre a legii despre judicatura curială sě fie împedecate astfel de abusuri.

Am arătat că declaraţiunile actualului guvern în chestia naţionalităţilor de multe-ori sunt în contrazicere. Am dovedit că partidul guvernamental nu urmăreşte în chestia naţionalităţilor politica lui Francisc Deák, care singură corespunde legii.

A zis dl ministru president că nu vrea revisuirea legii despre naţionalităţi şi că e natural dacă naţionalităţile ţin la dreptul lor garantat prin lege, pe cari le-au căştigat pe basa declaraţiunilor sěrbătoreşti ale naţiunei nóstre. — Nu e adevěr însě că guvernul actual nu revidéză legea despre naţionalităţi, căci revisuirea paragrafului 17 al legii de naţionalităţi se cuprinde în proectul ministrului Berzeviczy §. 13, care abrógă direct §. 17 din art. de lege XLIV din 1868, la care m'am provocat, când am amintit de vorbirea lui Francisc Deák în chestia gimnasiului sêrbesc. Pentru ce ar fi lipsă de revisuirea acestei legi? Nu e nici o lipsă de acésta, pentru-că de-şi legea despre naţionalităţi cuprinde încă în sine paragrafi cari nu sunt încă şterşi prin altă lege, nici guvernul actual, nici cele de mai nainte nu le-au esecutat.

Intrě astfel de împrejurări revisuirea s'ar puté motiva numai aşa, că abrogăm o lege, pe care nici-când n'am respectat-o.

Scopul prin urmare ar fi sě-i facă guvernului cu putinţă de a nu comite ilegalităţi, căci esecutarea legilor despre naţionalităţi nu o póte asigura nici responsabilitatea ministerială, nici jurămêntul de încoronare al regelui, care jurămênt garantéză şi esecutarea acestei legi.

Şi, dacă guvernele din trecut nu le-au revidat, ci le-au călcat în picióre, fără ca opinia magiară şovinistă sě le fi tras şi sě le tragă la rěspundere, de ce sě o facă guvernul actual? Acum cel puţin avem pe hârtie principii şi disposiţiuni cu cari în cas de strîmtorare guvernul şi-ar puté dovedí liberalismul. Proiectele de lege ale lui Berzeviczy în urmările lor politice nu dovedesc că guvernul actual n'ar voí revisuirea acestor legi, ci dovedesc că şi guvernul actual observă aceeaşi politică şovinistă pe care a desvoltat-o deunăzi deputatul Desider Bánffy.

Proiectele dlui Berzeviczy, cu cari la vremea lor mě voiu ocupa mai pe larg, de altminteri nu sunt de cât o făţişe declaraţie de rěsboiu raselor nemagiare şi un atac deschis îndreptat în contra culturii şi esistinţei naţionalităţilor.

Abstrăgênd de la tóte acestea, proiectele dlui Berzeviczy jignesc autonomia confesiunilor şi din dreptul lor de a susţiné şcóle fac un drept ilusoriu.

Că acest proiect de lege e o statificare mascată, care asigură guvernului tóte drepturile, dar' sarcinile le lasă confesiunilor, e de prisos s'o dovedesc, căci reiese lămurit din însuşi proiectul de lege.

Şi când guvernul urmăreşte o astfel de politică de naţionalităţi, vorbele dlui prim-ministru despre dragostea sa frăţéscă sunt numai fraze, fraze góle, cărora nime nu le va da credĕmênt. Cunoscênd politica guvernului în chestia asta şi ştiind ce sě ţinem de bunăvoinţa şi pretinsa dragoste a dlui prim-ministru, îmi vine în minte un proverb românesc: „Fereşte-mě Dómne de prietini, că de duşmani mě ştiu ferí şi eu". (Ilaritate mare în drépta. Voci în stânga: Proverbul ěsta e magiar!)

Aurel Vlad: E indiferent... (Sgomot continuu. Presidentul clopoţeşte.) E indiferent că óre e magiar sau român, lucrul principal e, că e adevěrat.

Zoltán Pap: Şi camera e română?

Aurel Vlad: N'am zis'o. (O voce în drépta: E slovacă.) On. cameră! Cred că mi-am motivat în de ajuns neîncrederea faţă de guvern. Drept ce nu pot primí budgetul.

Din România.

Congres didactic. In şedinţa a doua a congresului didactic, întrunit în Bucureşti, s'a discutat asupra modului, cum trebue propusă istoria naţională în şcólele poporale. S'a accentuat din tóte părţile, că scopul urmărit de învěţămêntul istoriei naţionale este de a desvolta sentimentele patriotice şi de a forma caractere şi virtuţi cetăţeneşti. S'a constatat apoi necesitatea, ca manualele de istoria naţională sě fie redactate *în formă povestitóre*, cu stil uşor şi înflorilat. Asupra acestei singure teme s'a discutat Mercuri, sěptěmâna trecută, înainte de amiaz şi după amiaz, luându-se apoi din partea corpului didactic următórea hotărîre:

> „Scopul istoriei naţionale în şcólele primare este mai mult desvoltarea sentimentului naţional de cât înmulţirea cunoştinţelor istorice, servindu-se de tablourile istorice, drapelul naţional, piese şi escursiuni istorice, şi tirul şcoiar. Textele istorice cuprinse în cărţile de cetire nu corespund scopului istoriei naţionale, din causa formei sub care sunt scrise şi a conţinutului lor; de aceea, esprimăm dorinţa, ca Istoria Românilor *sě aibă un text propriu, scris potrivit firei copilului, şi cărţile de cetire sě nu cuprindă de cât poveşti, anecdote şi legende istorice*, menite a pregătí pe copii pentru studiul istoriei".

In ziua următóre, Joi, discuţia a fost purtată în congres pe tema ameliorării situaţiunei morale şi materiale a corpului didactic din România. Cel din urmă care a luat cuvêntul a fost ministrul din instrucţie, dl *Spiru Haret*, care a combătut mai multe din părerile esprimate, şi a asigurat congresul, că guvernul român a făcut tot ce a putut, pentru-ca sě îmbunătăţéscă situaţia dascălilor români.

Congresul apoi, după trei zile de muncă, a fost încheiat, rěmânênd, ca sě se redacteze un memorand către ministeriul instrucţiunei, despre cele hotărîte.

Revistă esternă

Din Macedonia. Telegramă din *Sofia* dto 21 Iulie raportéză că o bandă de cincizeci turci a ucis în Rezovo patru bulgari şi li-a jefuit întrégă averea. Cu acelaşi dat o telegramă din *Constantinopol* raportéză că Marţi s'a întêmplat o ciocnire întrě miliţia turcéscă şi o cétă de insurgenţi la Tepafasi (distanţă de cinci ore spre sud-ost de la Bitolia), în care au fost ucişi doi soldaţi şi cinci insurgenţi. De toţi erau cincisprezece insurgenţi, cari tocmai în ziua aceea sosiseră din Bulgaria.

*

De pe câmpul de rěsboiu. A doua zi după lupta din pasul Motien s'a dat o nouă luptă întrě localităţile Sicoian şi Cutsia, care a durat două zile şi s'a terminat cu retragerea trupelor ruseşti la Cutsia. Sicoian e situat la distanţă de 50 chilometri de la Liaoiang, ear' Cutsia la distanţă numai de 30 chilometri. In urma acestei isbânḑi noue trupele japonese stau de la Caiciu în sus până la Sicoian în semicerc faţă 'n faţă cu posiţia strategică a Ruşilor, ear' flancul de nord (óstea lui Kuroki) înaintéză mereu spre Liaoiang. Astfel, luptele decisive cu grosul armatei ruseşti de sub comanda lui Kuropatkin, situată întrě Liaoiang şi Mucden (capitala Mandjuriei) probabil că se vor începe cât de curênd.

Despre evenimentele de la Port Arthur ştiri din isvor chines, nu tocmai demne de credĕmênt, spun că Japonesii bat deja forturile, altele raportéză că Japonesii au fost respinşi cu perderi mari, pe când ştirile din isvor englez spun că Japonesii încă tot numai se pregătesc pentru atacul decisiv.

Din tractul Sebeş.

— Inmormêntarea preotului Ioan Stoicuţa. —

— 20 Iulie n.

In 11 Iulie a. c. am petrecut le locul de vecinică odihnă pe un adevěrat păstor sufletesc, pe vrednicul paroch din Săsciori Ioan *Stoicuţa*. Preot de e deosebită vază şi reputaţiune a fost el în întreg timpul păstoririi sale. Nemuritoriul Şaguna cunoscênd calităţile rěposatului, pe care îl aplicase în cancelaria consistorială, l'a trimis la începutul anului 1859 administrator parochial în comuna fruntaşă de pe valea rîului Sebeş cu numele *Săsciori*, şi îl însărcinase cu privegherea asupra preoţilor din comunele dimprejur, ba trebuia sě-i şi facă rapórte asupra purtărei lor. Om de încredere a fost rěposatul Ioan Stoicuţa al marelui regenerator Şaguna şi a şi meritat acea încredere. El cu simţ adevěrat colegial încerca a sfătuí şi îndrepta pe colegii sei preoţi. Rěsbunarea, ura, pisma faţă de colegii sei nici-când nu s'a sălăşluit în nobila sa inimă, din contră, căuta a ascunde cât numai putea pe unul sau pe altul, când era necesitat sě facă câte un raport nu tocmai măgulitor şi nu fără urmări mai grave.

Scriitorul acestor puţine momente din viéţa lui l'a cunoscut de aprópe şi póte numai lui i a destăinuit multe secrete din zilele de mai nainte, când trăia acel mare archiereu.

Până la finea vieţii lui a fost un preot model pentru ceilalţi preoţi din jur. Toţi colegii din tract şi din alte tracte, cari îl cunoşteau, îl iubiau, cinsteau şi îl priviau de mai ales întrě ei. Şi el a şi meritat în adevěr aceste consideraţiuni din partea confraţilor sei, căci Ioan Stoicuţa zeci de ani de-arêndul nu a lipsit măcar *una dată* de la sfântul altariu, în sěrbători şi Dumineci, ba nici în zilele de peste sěptěmână, fiind în comună, nu lipsia aprópe nici-când de la utrenie şi vecernie, aşa că femeile şi bărbaţii mai bětrâni, când se revěrsa de ziuă îl aşteptau la uşa sfintei biserici, situată pe o colină destul de înaltă, la o margine a comunei Săsciori. Şi nu se înşelau, căci pe când se lumina binişor de ziuă, ca sě pótă cetí şi cânta din sfintele cărţi, vrednicul slugitor al altariului sosia urcând cu paşi bine měsuraţi dealul în sus, spre sfântul lăcaş. Am fost mai de multe-ori present la astfel de casuri. După eşirea din biserică toţi îl însoţiau până la locuinţa sa pe preotul Stoicuţa conversând despre cestiuni religióse şi morale mai întâiu, ear' după aceea treceau vorbe şi despre afacerile private, familiare şi economice. Puţini, ba fórte puţini sunt preoţii nostri, cari sě se pótă asemăna cu rěposatul Stoicuţa, şi cari sě-şi împlinéscă datorinţele lor din punctul

---

lui Alexandru cel Bun, ca şi Ţéra-Româneéscă, sub urmaşii lui Mircea cel Bětrân, au ajuns sě fie mereu turburate de lupte lăuntrice, însoţite de amestecul funest al străinilor, al Polonilor şi Ungurilor în Moldova, al Ungurilor şi Turcilor în Ţéra-Românéscă, cu pretenţiunile lor de supremaţie. Vrajba şi urgia întrě fraţi le-au sfăşiat înlăuntru, le-au umilit în afară. Mai rěu de cât duşmanul din afară loveşte în totdeuna duşmănia din lăuntru!... In cele din urmă, sub Petru Aron, un fiu natural al lui Alexandru cel Bun, Moldova ajunse sě fie vasală şi Poloniei şi Ungariei, şi în acelaşi timp tributară Turcilor.

De acéstă umilinţă o liberéză braţul lui Stefan, care venind cu óste din Ţéra Românéscă, în Joia mare 1457, bate pe Petru Aron, ucigaşul tatălui sěu Bogdan, şi ia în stăpânire tronul strămoşesc de la Suceava, fiind proclamat domn al ţerii, la Dereptate. Serbătórea Invierii, ce coincidea cu aceste evenimente, era totdeodată o sěrbătóre de reînviere a Moldovei.

(Va urma.)

de vedere al oficiului de părinte şi păstor spiritual, ca şi el.

Acesta este tipul cum a fost şi cum a trăit Stoicuţa ca preot, şi to acele trăsături de caracter le-a posedat el şi ca om în societate. Nu se va afla nimenea, care sĕ fi rĕmas supĕrat, indignat sau chiar prescurtat în ceva de el. In conveniri sociale era fórte plăcut, ştia o mulţime de proverbe şi istorióre şăgalnice, numai cât nu-şi prea petrecea timpul cu astfel de nimicuri, cum le numea el.

Ani 45 şi mai bine a fost el păstoriul Săsciorenilor.

Dorinţa ultimă, esprimată în momentele de agonie i-a fost sĕ fie transportat după-ce va murí, în biserică, ca acolo sĕ fie priveghiat de fiii sei sufleteşti, fiind şi locuinţa cam strâmtă şi căldura în timpul secerişului enorm de mare.

A rĕposat Sâmbăta înainte de amiazi, şi Dumineca pe la vecernie cu recerutul ceremonial, stringêndu-se cu mic cu mare, aprópe întrégă turma păstorită, în jurul cosciugului păstoriului, a fost condus în sfânta biserică, îmbrăcat în ornate sfinte bisericeşti.

Acolo în casa Domnului a fost neîntrerupt priveghiat până a doua zi, Luni, pe la 10 ore a. m., când s'a început prohodul.

Protopresbiterul tractual, dl Sergiu *Medeanu* cu încă 8 preoţi, asesori scaunali şi alţi preoţi aleşi anume, au îndeplinit prohodul. Mai veniseră la înmormêntare încă şi alţi mulţi colegi preoţi, de tot vre-o 20, de-şi era zi de lucru şi începuse seçerişul. Poporul din comuna Sasciori făcuse sĕrbătóre mare din ziua înmormêntării bunului părinte, toţi au luat parte la actul trist al înmormêntării, fruntaşii din comunele învecinate cu notarii comunali în frunte şi cu poporeni stimători ai rĕposatului, încă şi-au lăsat ocupaţiunile intetitóre şi au alergat din mari depărtări la înmormêntarea acestui vrednic şi de tótă împrejurimea stimat slugitor al stului altariu.

Terminându-se sfintele rugăciuni şi de tot frumósele cântări jalnice de despărţire a preoţilor slujitori, a urmat pomana usitată în biserica nóstră ortodoxă. Colăcei pentru popor şi puţină beutură s'a împărţit în cimiteriul bisericei, ear' părintele protopresbiter tractual cu cei vre-o 20 preoţi presenţi, dimpreună cu domnii notari comunali şi cu învĕţătorii şi fruntaşii, cari au luat parte la înmormêntare, au fost conduşi la casele bĕtrânei preotese, acum vĕduvită. Aici s'a servit la toţi un modest prânz de bucate de post, aflându-ne în ajunul sfinţilor şi marilor apostoli Petru şi Pavel.

Am fost la multe înmormêntări de preoţi, ba chiar şi de protopresbiteri, dar' atât public şi atâta stimă în jurul unui cosciug cuprinḑênd rĕmăşiţele pământeşti, încă nu am vĕḑut. Dovadă despre stima de care s'a bucurat decedatul, căruia sĕ-i zicem toţi: Odihnéscă în pace! *Unul care l'a cunoscut.*

„Asociaţiunea."

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărţĕmêntului III. (Făgăraş) al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" se va ţiné în anul acesta în comuna Sâmbăta-superióră la 25 Iulie (7 August) a. c.

Program:

1. Serviciu divin la orele 8 a. m.
2. Deschiderea adunărei la orele 10 a. m.
3. Raportul general al comitetului despărţĕmêntului despre activitatea sa de le ultima adunare generală.
4. Raportul cassariului şi presentarea budgetului pe anul 1904—1905.
5. Alegerea comisiunilor pentru censurarea acestor rapórte.
6. Alegerea unei comisiuni pentru inscrierea de membri noi şi incasarea taxelor.
7. Disertaţiuni, cari trebuesc presentate directorului despărţĕmêntului cu cel puţin 48 ore înainte de adunare.
8. Rapórtele comisiunilor.
9. Alegerea comitetului cercual pe un nou period de 3 ani.
10. Alegerea a doi delegaţi pentru adunarea generală ce se va ţiné anul acesta în Timişóra.
11. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal.
12. Inchiderea adunării.

Sunt rugaţi toţi on. membri şi binevoitori ai culturei române sĕ ia parte la acéstă adunare.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului ţinută la 2/15 Iulie 1904 în Făgăraş.

Jacob Macaveiu — director. *Dr. Ioan Şenchea* — secretariu.

NOUTĂŢI

M. Sa împĕratul şi rege al nostru, după cum raportéză „Correspondenz Wilhelm" din Marienbad, în 30 August va face la Marienbad visită regelui Edward VII. al Angliei, care în 11 ori 12 August va sosí acolo pentru petrecere mai îndelungată. M. Sa Francisc Iosif va sta la Marienbad numai câteva ore, plecând de acolo direct la manevrele ce se vor ţiné în partea sudică a Boemiei.

*

Promoţiune. Dnul *Ioan Dobre*, stipendist al archidiecesei nóstre, a fost promovat în 23 Iulie a. c. n. în aula universităţii Francisc-Iosefine din Cernăuţi la gradul de *Doctor în ştiinţele teologice.* — Felicitările nóstre!

*

Episcopul Strossmayer din Dakovar, marele naţionalist croat, a fost atins zilele trecute de apoplexie, dar' după cum scriu ziarele magiare, a învins atacul şi a trecut peste primejdie. Episcopul Strossmayer e de 90 ani.

*

Lista civilă. In fine, după o discuţie sarbedă din cale afară de vre-o două sĕptĕmâni, dieta a votat lista civilă în şedinţa de Vineri, cu mare majoritate, primind şi propunerea prim ministrului *Tisza*, ca urcarea listei civile sĕ se încépă cu 1 Ianuarie 1903. Dieta a întrat apoi în discuţie asupra budgetului, cu care va mai avé de lucru vre-o două sĕptĕmâni, când apoi se încep vacanţele parlamentare de vară. In cursul discuţiei acesteia îşi va desvolta ministrul de culte şi instrucţiune publică, dl *Berzeviczy*, programul seu de activitate.

*

Din Sântă-Maria de Pétră, tractul Haţegului, ni-se scrie, că la stăruinţele fruntaşilor de acolo s'a ridicat biserică gr. or. română în comuna numită, care e apróbe gata, mai restând a se face lucrările de măsărit. Aşezarea crucei pe turn s'a făcut în 12/25 Maiu, ear' pétra fundamentală a fost aşezată în 14/27 Martie a c. La ambele aceste acte frumóse a participat public numĕros.

*

Respins. In 20 Iulie n. a revisuit înalta Curie actele procesului de presă ce i'a fost intentat procurorul din Cluj dlui *V. E. Moldovan* pentru nişte articoli publicaţi în *„Fóia Poporului"*. Curtea cu juraţi din Cluj îl declarase vinovat pe dl Moldovan şi tribunalul l'a judecat la 4 luni temniţă de stat şi 1000 cor. amendă în bani. Curia a aflat că judecata e dréptă şi a respins recursul de nulitate, dat din partea condamnatului.

*

Advocat nou. Domnul Dr. *Cornel Iancu* a deschis cancelarie advocaţială în Arad (József főherczeg-ut nr. 16).

*

Legea despre paspórte Fóia oficială a publicat sĕptĕmâna trecută o ordonanţă a guvernului în înţelesul căreia cu 1 August n. c. intră în vigóre legea despre paspórte, votată în anul 1903. In sensul legii acesteia paspórtele vor fi date în viitoriu de către *vicecomitele* comitatului respectiv, ear' în oraşe cu jurisdicţiune municipală de către şeful de poliţie.

*

Cele multe înainte! Din Constantinopol se telegrafézä, că în vilaetele Uskűb şi Monastir s'au mai înfiinţat 17 comunităţi româneşti, pe lângă cele înfiinţate de mai nainte. Astfel numĕrul comunităţilor religióse româneşti din Macedonia, cari au întrodus limba românéscă în bisericile lor, se urcă la *cincizeci.* Cele multe înainte!

*

Primiri în şcóla de notari. La cursurile administrative (şcóla pentru cualificarea de notari) din Nagy-Becskerek (Banat) primirea elevilor se va face în 26—31 August st. n. Aspiranţii de notari cari doresc sĕ fie primiţi la aceste cursuri, au sĕ se presinte la direcţiune în una din zilele amintite mai sus, avênd a documenta că au absolvat 8 clase gimnasiale ori reale, ori vre-o şcólă medie egală cu acestea, sau vre'o şcólă militară superióră; că au făcut un an de praxă în vre'o cancelarie notarială, că pricep limba oficială a statului şi au purtare morală bună. Didactrul e 40 corónе plătibil în două rate semestrale. Taxa pentru întreţinere în internatul şcólei (cu locuinţă, încălḑit, luminat, dejun, prânz şi cină) e 30 corónе pe lună. Esistă însĕ şi locuri cu preţ redus, cum şi 15 locuri gratuite (pentru elevii săraci).

*

Post de notariu. Sub nr. 2522 pretorial şi cu termin până la 31 Iulie st. n. e publicat concurs la postul de notariu în *Roşia* (Veresmart), comitatul Sibiiu. Cererile concursuale sunt a se înainta protopretorului cercului Sibiiu.

*

Plan bun. Cetim în „Alkotmány" că un consorţiu a cumpĕrat cu 1,200.000 de corónе moşia de la Bodrog-Szerdahely (în comitatul Zemplén) a baronului Samuil Josika, spre a o vinde în parcele mai mici economilor. Plan laudabil, numai de nu s'ar ascunde sub masca lui rîvna de esploatare a micilor proprietari. Membri ai consorţiului sunt Dr. Rosenthal Sándor, Reichard Mór şi fiiul, Fuchs Mór, Gross M. şi Weinberger David, — toţi evrei.

*

Teatru german în Ardeal. Ministrul de interne a acordat de nou permisiunea de a se da representaţiuni teatrale germane în oraşele Sibiiu, Sebeş, Braşov, Mediaş, Bistriţa, Orăştie, Cohalm şi Agnita, din partea directorului de teatru *Leo Bauer* şi trupa sa.

*

La fondul de 20 fileri, înfiinţat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" cu scop de-a acuira o casă cu hală de vînḑare pentru meseriaşii români au dăruit: parochul Ioan Budoiu din Câmpuri-Surduc (tractul Ilia), 2 cor, Alexandru Sighiartău, paroch în Ciceu-Poieni, 1 cor.; dşóra Cornelia Ciceiu, învĕţătóre, în Sighişóra, Ioachim Vintilă paroch (Calvasĕr): fie care câte 20 fileri, Ioan Pinciu, culeg. de litere, 1 cor.; nou hirotonitul paroch Zenovie Popovici (Satulung, bis. S. Adormirii) şi soţie-sa Mărióra n. Comşa, 2 cor.; Ioan Munteanu, comptabil (Haţeg) 1 cor.; Sergiu Medean, protopresbiter (S. Sebeş) 1 cor.; Vic. Tordăşianu, 10 fileri. La fondul Dr. D. P. Barcianu, pentru ajutorarea sodalilor lipsiţi de lucru, parochul A. Sighiartău a dăruit 1 cor.

*

Vifor şi grindină. In Rankfüred şi împrejurimi (în Ungaria) Luni a bătut grindină mare, împreunată cu povoiu şi vifor, făcênd fórte mari pagube în cucuruze, pometuri şi în plantele de grădină. Asemenea şi în multe comune din comitatul Vas au fost mari tempestăţi, cari în hotarul comunelor Csajta şi Incéd au luat victimă şi două vieţi omeneşti: doi lucrători de câmp au fost ucişi de fulger.

*

E eschisă insomnia, dacă se va purta crucea duplă electro-magnetică B. R. Nr. 86967, inventată de domnul Albert Müller, Budapesta, Vadász u. V. Nr. 42/V ceea-ce adevereşte şi scrisórea următóre: Prea Stimate dle Müller: De curênd am comandat la dvóstrĕ crucea duplă electro-magnetică R. B. Nr. 86967 pe séma cumnatului meu Carol Weber, asupra căruia a avut un asemenea efect, că după o folosinţă de câteva zile bolnavul s'a simţit mult mai bine, respiraţia îi era mai regulată şi insomnia i-a dispărut cu totul. Vĕḑênd acest efect miraculos al crucii, Vĕ rog sĕ trimiteţi una şi pentru mine şi una pentru soţia mea. Buderfalva, 19 Februarie 1903. Cu deosebită stimă Matei Schrei.

Cărţi şi reviste.

Anuarul gimnasiului din Năsĕud („Raportul al XLI-lea despre gimnasiul superior fundaţional din Năsĕud pentru anul şcolastic 1903/904") publicat de Ioan Gheţie, dir. gimn. Tipografia G. Mateiu, Bistriţa. Textul românesc 128 pagini, după care urméză unul unguresc de 49 pagini. Conţine următórele:

Prof. Virgil Şotropa 'şi continuă studiul: „Istoria şcólelor năsĕudene" publicând de astădată pe 43 pagine istoricul gimnasiului.

Gimnasiul a perdut în cursul anului doi profesori, pe Dr. I. Mălaiu, care după serviciu de 30 ani abia apucase a se bucura de pensia sa, şi pe Leontin Drăgan urmaşul la catedra lui Mălaiu, un tinĕr de bună sperânţă. In anuar se publică discursurile funebre rostite la înmormêntarea acestor doi profesori de către profesorii Pletosu şi Pĕcurariu. După acestea urméză discursul festiv rostit tot de dl Pĕcurariu la 4 Octobre 1903, ziua aniversară a înfiinţării gimnasiului.

Din cronica gimnasiului aflăm, că la 29 April a. c. comisiunea admin. a fondurilor centrale şcol. şi de stipendii a ales director pe dl Ioan Gheţie. Prin acéstă alegere ştim, că s'a încheiat o afacere care mult a fost discutată prin ziare.

Corpul didactic a constat din 8 profesori ordinari definitivi; apoi 1 profesor ord. de musică, 1 prof. ord. cu diplomă din desemnul liber, geom. descript, şi gimnastică, 3 profesori suplenţi, 1 pensionar cu însărcinare provisorică şi 1 profesor ajutător.

Afară de obiectele ordinare s'au predat ca estraordinare: limba francesă (52 elevi cl. III—VIII), desemnul liber (19 elevi V—VIII). Cantul bisericesc (206 elevi), Musica vocală (248 elevi) şi cea instrumentală (72 elevi).

La esamenul de maturitate au fost admişi 27 candidaţi. La esamenul scripturistic au căḑut 4, la verbal au fost admişi 23, nu s'au presentat însĕ de cât 21. Dintrĕ acestia 1 a trecut cu eminenţă, 4 cu bine, 15 au fost declaraţi simplu maturi, ear' 1 a fost relegat pe 3 luni.

Numĕrul total al elevilor a fost 298, dintrĕ cari 286 Români, 7 Magiari, 5 Germani.

După confesiune: 206 gr.-cat., 79 gr.-ortodoxi, 7 rom.-cat., 1 ev.-luteran, 1 ev.-calvin, 4 jidovi.

Progresul s'a clasificat: 9 elevi cu eminenţă din tóte obiectele, 32 cu bine, 140 cu suf., 80 corig. din 1 obiect, 7 din 2 obiecte, 30 repetenţi.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi." A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi", studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 corónе, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis". Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea". Incheiere.

ECONOMIE.

Uscătóre de póme.

Subsemnatul comitet central aduce la cunoştinţa tuturor celor interesaţi, că în conformitate cu ordinaţiunea dlui vicecomite al comitatului Sibiiu nr. 7351/904 se împrumută spre folosirea comunelor politice şi tovărăşiilor agricole locale fără nici o taxă 3 uscătóre de póme (loşniţe), cari formézä proprietatea comisiunei economice comisatense a comitatului Sibiiu. Aceste uscătóre sunt sistem Geisenheim, una din ele este mare, a doua mijlocie şi a treia mică. Cea din urmă se póte aşeḑa pe vatra focului de aşa, ca sĕ se pótă folosí prisosul de căldură. Imprumutarea se face pe timp hotărît, cel mult pe timpul uscatului pómelor, cu acea condiţiune, că aparatele (uscătórele) după espirarea timpului (terminului) amintit sunt a se înapoia în aceeaşi stare la şcóla de instrucţiune economică a comitatului Sibiiu, de la care au fost primite, şi că comuna, respective tovărăşia economică împrumutătóre le va pune la disposiţia fie-cărui locuitoriu, respective membru al ei spre a le folosí conform trebuinţelor sale pe un timp anumit fără nici o taxă sau apoi pe lângă o taxă neînsemnată (bagatelă), care sĕ fie suficientă pentru acoperirea speselor de transport. Comunele, respective tovărăşiile agricole locale, cari doresc a beneficia de acest favor, sĕ se adreseze deadreptul la conducĕtoriul şcólei de instrucţie economică a comitatului Sibiiu (têrgul vitelor nr. 10).

Considerând, că anul acesta se prevede o bogată recoltă de póme, folosirea de acest favor se recomândă cu tótă căldura.

Pentru comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu":

In absenţa presidentului

Romul Simu — mem. în comit. *Vic. Tordăşianu* — secretariu

Oficială.

Onorata preoţime este poftită a espeda tóte taxele, cu cari restézä singuraticele comune la fondul de pensiune archidiecesan; asemenea sĕ-şi întocméscă şi preoţii înşişi astfel lucrurile, în cât în timpul cel mai scurt sĕ vină în curent cu solvirile, spre a nu fi necesitaţi a solví interese după taxele restante şi nesolvite la timp.

Posta redacţiei.

Ponor. I'ţi recomandăm *„Biserica ortodoxă română"*, ca mai potrivită scopului. Respectivul domn e *ortodox.*

Nr. 138 1904. [198] 1—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor vacante la şcólele centrale rom. gr. or. din Braşov se escrie concurs cu termin de 30 zile de la cea dintâiu publicare în „Telegraful Român“.

a) **La gimnasiu şi şcóla reală.**

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba germână şi română.

b) **La şcóla comercială superióră.**

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba magiară şi germână.

c) **La şcólele primare.**

E de ocupat postul de **învĕţătóre** pentru lucrul de mână la şcóla de fetiţe.

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor Eforiei şcolare şi le vor însoţí cu următórele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedí că sunt Români de confesiunea gr. or.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănĕtoşi.

4. Revers, că se vor conforma întru tóte legilor şi dispoziţiunilor bisericeşti şi şcolare cum şi regulamentelor în vigóre.

5. Pentru concurenţii de sub *a*) şi *b*) diploma de profesor, conform art. de lege XXX din 1883, respective regulamentului ministerial pentru şcólele comerciale din 1895, sau întru cât nu ar avea încă diploma, cel puţin atestatul despre esamenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

6. Pentru concurentele de sub *c*) atestatul de calificaţiune pentru lucrul de mână conform prescripţiunilor legale, eventual şi alte documente.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului provisor (provĕḑut în § 30 al legii de instrucţiune) salariu anual de cor. 1800; ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de cor. 2400, cinci cuincuenii de câte 200 cor., bani de cuartir cor. 400 anual, şi drept de pensiune conform statutelor în vigóre la şcólele nóstre; pentru timpul de serviciu ca profesor suplinitor cor. 1600 anual.

2. Pentru învĕţătórea de lucru de mână salariu anual de cor. 800.

Braşov, din şedinţa Eforiei, ţinută la 8 Iulie st. v. 1904.

Eforia şcólelor centrale rom. ort.-rĕs.
din **Braşov**.

---

[195] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele bisericeşti ale protopresbiteratului Câmpeni, mai jos însemnate, se publică din oficiu concurs cu terminul **1 August st. v.** a. c., şi anume:

1. **Gârda-de-jos** 2. **Lazeşti.** 3. **Négra-de-jos.** 4. **Ponorel.** 5. **Poiana** cu **Valea verde.** 6. **Sohodol** cu **Peleş,** şi 7. **Vidra medie** (postul al doilea).

Pentru fie-care post învĕţătoresc câte un salariu de 600 coróne din repartiţie şi locuinţă cu grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul, arătând şi pretensiunile lor referitóre la cincenii.

Câmpeni, 6 Iulie 1904.

Romul Furdui
protopresbiter

Nr. 781 1904 [194] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** la şcólele confesionale din comunele **Apahida, Bedeciu, Bonţida, Calata-mare, Calaţele, Marişel, Mociu, Panic, Someştalĕu** şi **Someşul rece,** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fie-care din aceste posturi sunt salariul prescris de 600 cor., cuartir liber în edificiul şcólei cu grădină de legumi şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subscrisului în terminul fixat şi a se presenta înainte de alegere la biserică în vre o zi de Dumineca sau sĕrbătóre, ca sĕ-şi arete desteritatea în cântări, fiind îndatorat alesul sĕ cânte în cor cu elevii în Dumineci şi sĕrbători la sfânta liturgie.

In fine sunt îndatoraţi sĕ noteze în suplicele lor, dacă reflectéză şi la cuincuenalii după anii de serviciu în alte comune.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. Cluj în conţelegere cu respectivele comitete parohiale.

Cluj, 3 Iulie 1904.

Tulliu Roşescu
protopresbiter

Nr. 565 1904 [182] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Unguraş, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciumerna**, cu salariu de 600 cor. prin repartiţiune de la popor şi grădina şcólei.

2. **Fizeş Sânpetru**, cu salariu de 600 coróne prin repartiţiune de la popor.

3. **Rachiş**, cu salariu de 600 cor. prin repartiţiune de la popor, cuartir în edificiul şcólei, grădina şcólei, 4 orgii de lemne, din cari e a se încălḑí şi sala de învĕţământ şi 4 coróne ca pauşal de cancelarie.

4. **Stina,** cu salariu de 600 coróne şi cuartir în edificiul şcólei, salariul prin repartiţiune de la popor.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre înainte de alegere la biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări avĕnd a conduce cântările liturgice cu elevii.

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigóre se vor aşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral, în terminul deschis.

Cuincuenalele se vor computa numai după 5 ani de serviciu în comuna respectivă.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Unguraş, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Fizeş-Sânpetru, 28 Iunie 1904.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 186. [181] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Selişte, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Alămor**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

2. **Amnaş**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

3. **Gurariului**, douĕ posturi, salariu 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

4. **Sibiel,** un post, salariu 600 coróne, relut de cuartir şi grădină.

5. **Topârcea,** un post, salariu 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi sĕ-şi înainteze subsemnatului oficiu cererile instruate conform normelor (atestat de botez, absolutoriu pedagogic, atestat de cualificaţie, atestat despre serviciul prestat până ací) în timpul prefipt şi sĕ cerceteze şi biserica unde concură spre a se presenta poporului şi a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti.

Selişte, 26 Iunie 1904.

Dr. **Ioan Stroia**
protopresbiter.

Nr. 434 1904. [183] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratele Sighişóra şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Hetur**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.

2. **Criş**, cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 560 coróne în bani gata, lemne de foc cu 40 cor. şi cuartir gratuit în edificiul şcólei.

3. **Nadeşul-săsesc**, cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 300 cor. prin repartiţie, cereale de la popor şi folosinţa unui pământ de 2½ jugĕre, 300 coróne întregire de la stat.

4. **Paloş,** protopresbit. Cohalm, postul al doilea de învĕţătoriu, cu salariu anual de 600 coróne plătibil decursiv în trei rate semestrale prin repartiţie de la popor, bani de cuartir, după împrejurările locale, lemne de foc, şi în fine cuincuenalul după un serviciu neîntrerupt de 5 ani.

Reflectanţii la aceste posturi cu îndatorirea a provedé instrucţiunea şcolarilor de la 6—12 ani, şi celor de la 13—15 ani, a-i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce, şi a ţiné în Dumineci şi sĕrbători strană în biserică, — sĕ-şi aştérnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişóra (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cele rituale, preferindu-se cântăreţii buni.

Sighişóra, 30 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Sighişóra şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter.

Nr. 1382 Şc. 1904 [196] 2—2

CONCURS

Din partea Consistoriului gr.-or. român din Oradea-mare se escrie concurs pentru postul de **catechet gr.-or. român la gimnasiul superior din Beiuş** împreunat cu postul de **rector al internatului diecesan de acolo.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: cuartir şi provisiunea întrégă în internat, salariu 1600 coróne plătiţi în rate lunare.

La recurs sunt a se adnecsa: testimoniu de maturitate, testimoniu teologic şi de cualificaţiune. Atestatul despre serviciile anterióre şi despre conduita morală. Recurenţii sĕ fie necăsătoriţi.

Recursele vor fi a se presenta la acest Consistor până în 7/20 August c.

Oradea-mare, 3/16 Iulie 1904.

Consistoriul gr.-or. român
din Oradea-mare.

Nr. 210 1904. [185] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învĕţătoreşti** la şcólele poporale din comunele mai jos însemnate prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Chiueşti**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc.

2. **Ciceu-Corabie,** salariu 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie şi 200 cor. ajutoriu de stat, cuartir în şcóla ce se va edifica, grădină şi lemne de foc.

3. **Ciceu Giurgeşti,** salariu 600 cor., din cari 400 cor. din repartiţie şi usufructul alor 10 jug. pământ comasat în preţ de 200 cor., cuartir şi grădină.

4. **Ciceu Haşmaş,** salariu 600 coróne, din cari 300 din repartiţie şi 300 cor. ajutoriu de stat, cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Gârbou**, salariu 600 cor., din cari 200 cor. din repartiţie şi 400 coróne ajutoriu de stat, cuartir şi lemne de foc.

6. **Gostila**, salariu 600 cor., din cari 350 cor. din repartiţie şi 250 cor. ajutoriu de de stat, grădină, cuartir şi lemne de foc.

7. **Muncel** cu filia **Fălcuşa**, salariu 600 cor., din cari 242 cor. din repartiţie şi 358 cor. ajutoriu de stat, cuartir şi lemne de foc.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă rugările instruite conform legilor în vigóre, la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi se recere de la ei, ca sĕ fie din naştere gr. or., sĕ se presenteze înainte de alegere în vre o Duminecă ori sĕrbătóre la biserică spre a-şi dovedí desteritatea în cântări, sĕ instrueze elevii în cântările liturgice şi sĕ cânte cu ei la sfânta liturgie în tótă Dumineca şi sĕrbătórea; ear' în petiţiunile lor concursuale sĕ-şi formuleze pretensiunile cu privire la cuincuenalii.

Dej, 30 Iunie 1904 st. v.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dej în conţelegere cu comitetele parohiale.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 243 1904 [188] 2—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Deva, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boholţ**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

2. **Chişcadaga** cu filia **Buruene,** salariu: de la popor 440 cor., ajutoriu de la stat 360 cor, total 800 cor., cuartir şi lemne.

3. **Leşnic** cu filia **Dumbrăviţa**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

4. **Nevoeş**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

5. **Têmpa**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

6. **Uroiu** cu filia **Cărpiniş**, salariu 600 cor, din care este un ajutoriu de stat de 120 cor. şi lemne.

7. **Varmaga,** salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

8. **Sânt Andreş** cu filiile **Sântohalm** şi **Seuleşti,** salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-şi subştérnă cererile lor concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Deva până la terminul susindicat, cu observarea, că reflectanţii sĕ se presinte în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi a se face cunoscuţi poporului, avĕnd cei aleşi a instrua şcolarii în cântări bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică şi a ţiné strana.

Oficiul protopresbiteral Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Deva, 5/18 Iulie 1904.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 53. [187] 2—2

Licitaţiune minuendă.

Pentru darea în **întreprindere** a lucrărilor pentru **acoperirea turnului** de la biserica gr. or. rom. din **Gelmar** (p. u. Szászváros) se va ţiné licitaţiune minuendă în 18/31 Iulie 1904 la 10 ore a. m. în cancelaria parohială din Gelmar.

Preţul strigării va fi cor. 1073·80.

Cei ce doresc sĕ liciteze au sĕ depună vadiu de 5% de la preţul strigării.

Planul, preliminariul şi condiţiile de licitare se pot vedé în fie-care zi la subsemnatul oficiu.

Gelmar, 4/17 Iulie 1904.

Oficiul parohial gr. or. rom.

I. Popovici
paroh.

Nr. 630 1904. [180] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învĕţători** la şcólele din comunele de mai jos din protopresbiteratul gr. or. Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mogoş — Valea-Barnei,** salariu 600 cor., din cari 360 cor. de la popor şi 240 cor. ajutor votat de stat, locuinţă liberă în edificiul şcólei, folosinţa grădinei şcolare şi lemnele de foc.

2. **Muncel,** salariu 600 cor., anume 400 cor. de la popor, 80 cor. din cassa bisericei şi 120 cor. ajutoriu de stat votat; locuinţă în edificiul şcólei şi lemne.

3. **Runc** cu filia **Lunca Largă,** salariu 600 coróne de la popor; locuinţă cu mai multe odăi pompóse în edificiul şcólei şi lemnele de foc. Fiind învĕţătoriul ales la acest post destoinic în cântări, va primí şi pentru cantorat 50 cor. în bani numĕraţi, şi alte 50 cor. din venite accidentale cantorale.

Concurenţii au a şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându se înainte de alegere şi în comuna pentru care concuréză, ca sĕ şi arete desteritatea în cântări şi tipic şi sĕ facă cunoştinţă şi cu poporul.

De la concurenţi se cere sĕ cânte la strană şi sĕ esecute cu elevii şi rĕspunsurile liturgice în cor. Cei ce ar dorí, ca la cuincuenal sĕ li-se compute şi anii serviţi în alte comune, au a-şi arăta acésta şi în petiţiunea ce o înaintéză aici.

In conţelegere cu comitetele parohiale
Ofenbaia, 25 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşa.

Vasile Gan
protopresbiter.

Sbór'al nopţii negru flutur . . .

de M. Eminescu. — Romanţă
pentru voce şi pian de **A. Bena.**
Preţul cor. 1·50, porto 10 fil.
Se capĕtă la Librăria archid.

De închiriat!

Din **1 August** anul curent se închiriază

localul de prăvălie

din edificiul subsemnatului institut, **strada Măcelarilor 20,** (despărţĕmêntul textil).

Informaţiuni mai detailate se pot primí în birourile institutului în orele de oficiu (7—12 a. m.)

„Albina“
[197] 1—1 institut de credit şi economii.

Mare suprindere!

Nici când nu se mai dă ocasiunea acésta!

500 bucăţi pentru fl. 1·95

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr şi bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, **costă numai fl. 1·95.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Wiener Central-Versandthaus
P. Lust, Krakau, nr. 120. [127] 5—5

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 75 Sibiiu, Joi 15/28 Iulie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

In serviciul ideii...

Sibiiu, 18 Iulie n.

E vorba, fireşte, de ideia de stat magiar, în serviciul căreia stau tóte elementele *bune* patriotice, — după concepţia şovinismului magiar, — pe când cei-ce nu se închină acestei idei, pe care nici nu o prea ştiu definia hiperzeloşii nostri compatrioţi, aderenţi ai *ideii*, nu sunt de loc elemente *bune* patriotice, ci sunt elemente subminătóre de stat, duşmănóse statului, trădătóre de patrie, cu un cuvênt, elemente periculóse, asupra cărora trebue sě stee necontenit aţintiţi ochii poliţiei şi ai procurorilor!

De ideia acésta e deci vorba; de ideia de stat magiar, sub ce trebue sě înţelegem o stare de lucruri *neesistentă*, o formaţiune a statului, din care facem parte, pe care statul astăzi încă nu o are, şi cine ştie dacă va ajunge sě o aibă cândva în felul cum o doreşte şovinismul magiar, despre ceva deci ce esistă numai în ideiă, în aer, în creerii înferbêntaţi ai şovinismului magiar. Pentru-că om cu mintea la loc nu va crede odată cu capul că va fi cu putinţă sě se prefacă vre-odată ideia în realitate, că va fi cu putinţă sě dispară de pe harta Ungariei într'o bună diminéţă tóte popórele nemagiare şi de la un capět al ţerii pănă la celalalt sě nu se mai audă în Ungaria de cât vorbă unguréscă, vorbită de naţiunea *unitară* magiară.

Minunea acésta nu se va întêmpla nici odată, pe lângă tóte opintirile ce şi-le dau ómenii şi pe lângă tóte speranţele legate de acésta evidentă imposibilitate.

In interesul acestei *idei* de stat magiar a reclamat deputatul kossuthist *Komjáthy Béla* ajutoriul Croaţilor, (după-ce întâiu a cerut, ca guvernul sě încépă o politică mai energică faţă de ei) în şedinţa de Sâmbătă a dietei ungare, punêndu-le în vedere, că dacă întră şi ei *în serviciul ideii de stat magiar*, Magiarii au sě le împlinéscă tóte dorinţele legitime şi juste, au sě le promoveze fericirea şi bănăstarea!...

Vorbele acestea voim sě le analisăm, pentru-că ni-s'au adresat şi nouě, naţionalităţilor celorlalte nemagiare din patrie, de nenuměrate-ori. Spusu-ni-s'a şi nouě, la diferite ocasiuni: întraţi în serviciul ideii de stat, şi veţi vedé că are sě vě mérgă bine! Vě împlinim noi, Magiarii, tóte dorinţele juste, vě împărtăşim de tóte favorurile, de tóte bucuriile, de tóte fericirile! Veniţi numai şi ne daţi ajutoriu la edificarea statului *unitar magiar*, aşa cum îl dorim noi, şi cum ni-'l închipuim noi!..

O mică, ori chiar o mare neînţelegere trebue sě fie aici la mijloc. Ori că noi, Nemagiarii, nu înţelegem rostul ideii de stat magiar, şi peste tot îi dăm esplicare nepotrivită, o esplicare pe care nu póte sě o aibă acésta *ideiă*, ori apoi compatrioţii nostri magiari ne ţin atât de naivi, în cât presupun că noi, de dragul lor, vom fi în stare sě comitem acte de imprudenţă, acte de sinucidere naţională.

Pentru-că a întra în serviciul ideii de stat magiar, aşa cum înţelegem noi *ideia*, nu însemnéză nici mai mult nici mai puţin de cât *renunţarea la naţionalitatea avută*, abandonarea limbei străbune şi îmbrăţişarea limbei ungureşti ca limbă nouă maternă. Dar' dacă odată facem lucrul acesta, (de-şi nu 'l vom face nici odată) atunci ce lipsă mai avem de împlinirea dorinţelor nóstre juste, *ca naţionalităţi nemagiare*, de împărtăşirea de favoruri, bucurii şi fericiri, *ca popóre nemagiare*, când în urma renunţării la naţionalitatea de mai nainte noi nici nu vom mai esista (pentru-că nu mai putem esista) ca popóre nemagiare?...

Ce tragere pe sfóră vrea sě fie deci învitarea Croaţilor, ca *sě între în serviciul ideii* de stat, şi atunci împlinite le vor fi justele dorinţe, ori apoi învitarea celorlalte naţionalităţi nemagiare din patrie, ca sě facă tot aşa, şi nu vor mai fi persecutate?!.

E cam prea puţină dosă de sinceritate deci în politica magiară, şi mai ales în politica partidului kossuthist. Şi de aceea, nici sě nu se mire acest partid că 'şi perde mereu din vază şi din simpatiile ce i-le păstrau mai de demult naţionalităţile nemagiare, ai căror representanţi din dietă făceau chiar parte (cel puţin unii din ei) din partidul kossuthist. Independenţa ţerii Magiarii nu certându-se cu naţionalităţile nemagiare o pot ajunge, ci numai *în bună înţelegere cu ele*. Acesta ar trebui sě fie începutul politicei magiare, ear' nu *ideia*, care are de scop, după credinţa nóstră, nimicirea naţionalităţilor nemagiare din patrie.

Din parlament. Discuţia asupra budgetului se face cu sporiu. Oposiţia nu mai face risipă de vorbe. In şedinţa de Sâmbătă, sěptěmâna trecută, şi în cea de Luni, sěptěmâna acésta, s'a trecut repede peste posiţiile mai měrunte. Luni s'a început apoi discuţia asupra budgetului ministeriului de interne. A vorbit în contra budgetului deputatul *Szalay László*, apoi *Kelemen Béla*, cărora li-a rèspuns imediat prim ministrul *Tisza*. Eri, Marţi, s'a continuat discuţia asupra budgetului ministeriului de interne, ear' astăzi dieta discută — probabil — budgetul ministeriului de comunicaţiune.

Sus Magiare! O broşură ni-s'a trimis, intitulată „*Talpra Magyar! Oláh veszedelem! Magyar és Szász szövetség!* (Sus Magiare! Primejdie valahă! Alianţă magiarosasă!) scrisă de gazetarul magiar *Móritz Pál* junior din Dobriţin, care anul trecut petrecuse mai multe sěptěmâni în Sibiiu, în scopul, ca sě studieze chestia naţională. In broşură se cuprind deci cele esperiate de dl Móritz, aici, în Sibiiu. Şi titlul broşurii ne spune care e conclusia la care a ajuns scriitorul. Următórea: Românii (scriitorul îi numeşte în mod consecuent Valahi) constitue o primejdie mare, nu numai pentru Magiarii din Ardeal, ci şi pentru Saşi; de aceea remediul ar fi o alianţă întrě Magiari şi Saşi, în contra Românilor. Vom reveni.

Armă cu douě tăişuri.

(Ecou la articolii „Cum sě ne apărăm.“)

De Vasile Gan, protopresbiter.

III.

In interesul causei, ca de încheiere, voiu pune în evidenţă şi o altă parte, póte cea mai importantă, a cestiunei ce ne preocupă.

E vorba de luptă. Fără osteneli, fără jertfe încă nu s'a întêmplat sě fi căştigat cineva vre-un drept. De s'a şi căştigat, casurile numai rari pot fi. Precum se căştigă drepturile prin lupte, tot aşa se susţin cu sacrificii. Cine atacă, totdeuna se uită la resistenţă. Vede resistenţă puternică — stă pe loc; nu vede resistenţă — devine îndrăsneţ.

Intrebarea se formuléză aşa: ce fel de resistenţă avem sě opunem noi *acum*, pănă nu devine proiectul lege, şi ce resistenţă, după ce va fi devenit lege?

Tótă lumea românéscă e de acord cu mine, când susţin, că cea mai aprigă resistenţă avem sě desvoltăm, unde numai ne e dată putinţa. Putinţa ne e dată deocamdată numai în representaţiunile, memorandele şi protestele ce s'au înaintat şi se vor înainta factorilor competenţi ai legislativei patriei nóstre. Memorandele, protestele şi petiţiunile acestea sě fie cât se póte de reale, espunênd în vii colori starea şcólelor. Ar fi la loc sě se convóce şi sinódele diecesane, dacă congresul nu se va puté, ca şi ele sě protesteze. Presa şi-a făcut şi îşi face datorinţa.

Dacă tóte acestea nu ar duce la scop, fără a abzice de nici un drept, are sè urmeze ceea-ce e scris în clausula de sancţionare a statutului organic: „sě se susţină în întregitatea sa *dreptul legislaţiunei* comune în cele ce privesc instrucţiunea publică“, adecă ne vom supune legii şi o vom urma pănă acolo, unde ne ajung puterile. Mai departe însě nu!

Nu însemnéză acésta, şi sě nu se tragă consecuenţa, că lupta s'a terminat. Din contră. De ací încolo trebue mai

---

FOIŞÓRĂ

Despre Stefan cel Mare.

Discursul dlui Dr. Dimitrie Onciul, profesor universitar în Bucureşti, rostit la serbarea de la Putna, în 3/16 Iulie 1904.

(Urmare).

Era însě un timp de mare cumpěnă nu numai pentru Moldova şi neamul românesc, ci pentru tótă creştinătatea, când Stefan venì sě iee domnia. Cu patru ani mai înainte cetatea Sfântului Constantin, cu ultima rěmăşiţă din imperiul Cesarilor romani, căduse în mânile Turcilor. Impěrăţia creştină a Rěsăritului fù desfiinţată, aceeaşi sórte avênd şi celelalte state creştine ale peninsulei Balcanice, care tótă deveni osmană. Cuceritoriul Mahomed II îşi aşedà tronul la Cornul de aur, şi Semiluna înlocuì Crucea de pe Sfânta Sofie. Gróză cuprindea inimile descurajate ale Europei creştine.

In aşa timp venì, ca trimis de Provedinţă, Stefan al Moldovei, „luptător al lui Christos“, cum îl numea sfântul Părinte de la Roma. Un alt „luptător al lui Christos“, Ioan Corvin de Huniad, şi acesta Român de viţă, murise un an mai înainte, lăsând desolată Ungaria şi lumea creştină. Era acum rîndul lui Stefan, ca principe fruntaş în fruntea Rěsăritului creştin, sě ducă mai departe lupta pentru Cruce.

Lupta pentru Cruce era menirea lui. Lupta pentru Cruce este gloria lui. Coróna lui de glorie au format'o însě şi lupta pentru Cruce, şi lupta pentru Neatârnare, şi faptele Păcii: coróna de întreită glorie.

Inainte de a întreprinde sfânta luptă contra duşmanului creştinătăţii, Stefan avea sě susţină lupte cu vecinii creştini spre a-şi apěra moştenirea. Rěsboindu-se cu Polonii şi cu Ungurii, la cari detronatul Petru Aron aflase adăpost pentru ca sě fie readus la domnie la timp oportun, el făcù pace cu ei numai după ce 'şi căştigă recunóştere prin puterea armelor sale, învingětóre peste Nistru, peste Carpaţi şi la Baia.

Odată cu pacea, Stefan restabilì cuminte şi vechile legături ale Moldovei cu Polonia, recunoscênd suzeranitatea corónei polone, în condiţiuni ce-i garanta integritatea tronului şi a ţěrii, cum şi mână liberă în afară. Ear' prin pacea cu Ungaria, după învingerea repurtată asupra regelui Matiaş Corvin la Baia în 14 Decembre 1467, el dobândì în Transilvania cetăţile Ciceul şi Cetatea-de-Baltă cu ţinuturile lor, ca feude ungureşti, prin care regele Ungariei urma sě salveze cel puţin aparenţa unei suzeranităţi asupra domnului Moldovei. Relaţiunile lui cu Ungaria au continuat apoi sě fie cele mai bune până la sfêrşitul domniei sale. Astfel împăcat cu Polonii şi cu Ungurii, Stefan putea sě întreprindă marea luptă contra duşmanului comun, care de mai bine de un secol amenința Europa creştină şi civilisaţia ei.

Pentru acésta luptă trebuia căştigat şi domnul Ţerii Româneşti. Dar' ací domnea vasalul devotat al Turcilor, Radul cel Frumos. Acesta trebuia deci sau sě fie întors la causa creştină, sau sě fie înlăturat. Rěsbóiele întreprinse contra lui, în acest scop, era începutul ostilităţilor lui Stefan cu Turcii. In lupta cu domnul Moldovei, Radul, susţinut şi ajutat de Turci, perdù tronul şi viéţa. Invingětorul Stefan puse domn Ţerii Româneşti pe Basaraba Laiot, spre a 'l avé drept amic devotat sie şi causei creştine. Prin alianţa ţerilor surori şi cu sprijinul Ungariei şi Poloniei, luptătorul lui Christos spera şi credea, la isbândă sě conducă óstea creştină şi cu biruinţă secolul sě încunune.

Sperarea şi credinţa lui erau în zeul ocrotitor al biruinţelor sale de pănă atunci asupra protivnicilor şi necredincioşilor, în zeul care l'a menit neamului sěu şi creştinătăţii, Dumnezeul credinţei, al nădejdei şi al dragostei lui de creştin şi de Român.

•

Lupta contra duşmanului Credinţei fù începută cu noroc prin o învingere asupra Tătarilor, la Lipintzi, aprópe de Nistru, unde órdele tătăreştí ce năvăliră în Moldova fură sdrobite de Stefan. Spre lauda lui Dumnezeu pentru acésta primă biruinţă asupra necredincioşilor, învingětoriul sfinţì atunci, cu mare pompă, mănăstirea Putna, în 3 Septembre 1470, pe care şi-o alese lăcaş de vecinică odihnă.

In anul urmàtoriu el începù lupta pentru înlăturarea lui Radu cel plecat Turcilor, de la tronul Ţerei Româneşti, luptă sfêrşită cu isbândă, după trei ani. Atunci pentru prima dată, Stefan încrucişă sabia cu paloşul Turcului.

Pănă peste hotarele Europei pětrunse faima acestor învingeri. Şahul Persiei, Uzun Hasan, şi el în luptă cu Turcii, oferi alianţa sa, „marelui şi milostivului domn, stăpân mare în ţéra sa, Stefan Voevod“, cum îl numeşte în scrisórea adresată lui, cerêndu-i în acelaşi timp sě îndemne „pe toţi principii creştini, ca sě unéscă armele lor cu cele ale Persilor spre a sdrobí pe duşmanul comun.“

Când acéstă scrisóre sosì în Moldova, o óste turcéscă în putere de 120,000 venia ca sě rěsbune înfrângerea suferită în Ţéravêrtos sĕ ne organisăm în vederea luptelor viitóre, ca sĕ obţinem schimbarea legii votate.

Mijlocul eficace este cel de care face amintire şi autorul articolilor „Cum sĕ ne apărăm“: *parlamentarismul*. La noi de acest mijloc, fiind afară de cadrele parlamentului, în present se póte face puţin us. Un singur deputat (Dr. Aurel Vlad), căci de ceilalţi legăm puţină speranţă, ce va face în marea deputaţilor antagonisti ce 'l împrejmuesc? Şi cu tóte acestea, rĕmâne adevĕr (şi dau dreptate dlui Dr. E. de Lemény, când aşa zice), că numai prin şi în parlament am puté cu succes lupta, ca sĕ obţinem îmbunătăţirea situaţiunei ce ni-se creéză.

Sĕ facem opintiri în direcţiunea de a avé şi noi cât de mulţi *representanţi în dieta ţerii*, cari sĕ lupte din resputeri. Timp nici nu ar fi de perdut.

Cui ar compete iniţiativa? Ací nu pot merge alăturea cu dl autor. Dsa e de părerea sĕ înfiinţăm partidul *confesional*, în fruntea căruia ar sta archiereii români. Prin anii 1860 s'a putut aşa ceva. Altul era spiritul timpului, alte mijlócele de luptă. Astăzi dacă am încerca şi am silí pe archiereii nostri sĕ între în luptele politice, am espune nu numai persóna şi posiţia lor, dar' şi însaşi biserica în fruntea căreia stau. Câte atacuri nu ar trebuí sĕ sufere biserica. Indată tótă furia şovinismului de azi s'ar îndrepta în contra ei, şi nici nu s'ar oprí, până ce nu o ar umilí de tot.

Sĕ îngropăm noi din vina proprie o organisaţiune, care atâtea oboseli a costat pe înaintaşii nostri? Sĕ provocăm atacuri, cari se pot şi încunjura? Destule lovituri îi vin şi din simple conjecţiuni, nu trebue dată şi mai multă ansă la presupuneri, că am urmărí sub mantaua constituţionalismului cine ştie ce tendinţe.

Esemplu viu şi dovadă bună la temerile mele este chiar biserica rom. catolică din patrie. Dispune de averi, nu ca noi, are sumedenie de prelaţi şi bărbaţi de ştiinţă şi iscusiţi altfel de cât noi în cele ale politicei militante, şi furtune o ameninţă şi pe ea, ca şi pe biserica nóstră. Şi totuşi nu i-a venit nimĕnui în minte sĕ pretindă de la prelaţi, ca înşişi sĕ se angajeze direct în lupte. Mai mult. Partidul romano-catolic din dietă însuşi nu-şi dă altă numire de cât partidul *poporului*.

Ce nu cutéză cei mai puternici sĕ cutezăm noi, cei ce în tótă privinţa stăm îndĕrĕtul romano-catolicilor?

Nu concede nici spiritul bisericei, ca ea sĕ facă politică. Persónele singuratice da, nu însĕ corporaţiunea. Persónele pot face politică, ca cetăţeni şi membri ai statului, nu însĕ ca membri bisericeşti, căci biserica, ca instituţiune dzeeéscă, trebue sĕ stee cu mult mai sus de cât sunt veleităţile de partid, şi nu e permis a se da ansă, ca cine loveşte partidul sĕ lovéscă în însaşi biserica.

Grosul partidului democratic, ori cum vom numí partidul cel nou, are deci a se forma din mireni, ca unii ce nu pot avé consideraţiuni şi reserve oficiale şi sunt cu totul independenţi în mişcări. Clerul simplu va secunda şi sprijiní acţiunile mirenilor.

Celelalte, se înţelege, vor urma de sine. Când acţiunea deputaţilor în dietă va fi destul de puternică, ca sĕ se ţină cont şi de noi, va rĕsărí şi pentru noi un sóre mai binefăcĕtor.

La ajungerea acestui scop se recere însĕ sĕ ne punem pe lucru, învĕţând nainte de tóte poporul sĕ fie mai cruţător cu agoniséla sa şi sĕ-şi stringă şi capitale. Cu popor sărac e greu sĕ încerci lucruri mari. Pentru lucruri mari sĕ mai cer apoi şi bărbaţi mari ca conducători, bărbaţi de caracter, nu de cei ce şovăesc. In fine ar fi bine sĕ fim ceva mai practici, sĕ ne croim ţinuta după împrejurări şi necesităţile reale, nu după teorii învechite, cari nu se mai potrivesc cu zilele de astăzi.

Revistă esternă

De pe câmpul de rĕsboiu. Telegramele despre evenimentele de pe câmpul de rĕsboiu raportéză, că óstea lui Kuroki înaintéză mereu spre Liaoiang. După lupta de la Sicoian óstea s'a bifurcat, înaintând una direct spre Liaoiang, ear' ceealaltă spre nord pe calea ce duce la Mucden. Óstea ruséscă, după bătaia mâncată la Sicoian s'a fost retras la malul vestic al rîului Lan, ocupând acolo posiţie strategică puternică, dar' a fost alungată şi de acolo, şi astfel a fost necesitată sĕ se retragă spre Liaoiang. Până la acéstă localitate însĕ Ruşii numai o singură posiţie strategică mai au, Anpinul, pe care dacă o vor perde, nu le mai rĕmâne unde sĕ se apere, de cât la Liaoiang. Se pare însĕ, că nu vor sta nici acolo, ci se vor retrage la Mucden.

Acolo se va da apoi lupta decisivă, planul Japonesilor fiind cernirarea oştirilor ruseşti şi împedecarea lor de a se retrage mai în sus, la Kaiping.

*

Conflictul dintrĕ Francia şi Vatican. In urma visitei făcute de presidentul Franciei în primăvara anului curent la Roma, cei din Vatican (papa) protestaseră la statele europene contra acestei visite, pe motiv că suveranul legal al Romei papa e, nu regele Italiei, şi prin visita făcută regelui presidentul Franciei a ofensat pe Sfinţia Sa papa de la Roma. Ceea-ce se prevedea deja pe atunci, se împlineşte tot mai mult. Guvernul frances ţine la drepturile sale, papa persistă pe lângă susceptibilităţile şi visurile papismului despre puterea luméscă a papei, din ce conflictul s'a agravat deja în aşa mĕsură, că ministrul-presidentul Combes în un discurs politic ţinut Luni la Barcassone a declarat, că „evenimentele politice-bisericeşti din timpul mai recent *pregătesc rumperea întrĕ stat şi biserică*“, adecă abzicerea „concordatului“ din partea Franciei, ceea ce va avé drept urmare luptă pe puteri întrĕ papism şi statul frances. Care va învinge apoi?...

NOUTAŢI

Tramvay electric în Sibiiu. Eri, Marţi, după amiazi s'au făcut primele probe cu tramvayul electric, instalat în Sibiiu, şi funcţionarea s'a dovedit de perfectă. Linia tramvayului e deocamdată de la gară până la capĕtul străzii S h w s, în apropierea spitalului militar. Trece deci prin strada gării, strada pintenului, piaţa mare, strada Cisnădiei, piaţa Hermann, strada Sch w s. In anul viitoriu linia va fi lungită până în pădurea Dumbrava. Cu începere de astăzi tramvayul circuléză în tótă regula.

*

Promoţie. Sâmbătă, în 23 Iulie, a fost promovat la universitatea din Cernăuţi dl *V. Cioban* la gradul de doctor în teologie. Felicitări sincere!

*

Istoria lui Stefan cel Mare oprită. Din incidentul serbării centenariului al patrulea de la mórtea lui Stefan cel Mare, dl *N. Iorga*, profesor universitar în Bucureşti, a scris istoria acestui vitéz voevod român, pe séma neamului românesc. A scris'o din însărcinarea guvernului român, care a tipărit cartea în zeci de mii de exemplare, menite sĕ fie împărţite în popor. După cum suntem informaţi, guvernul unguresc *a detras acestei cărţi debitul postal pe teritoriul ţerilor corónei ungare*, şi astfel cartea domnului Iorga la noi este oprită.

*

Filoxeră. Constantându-se că viile comunei Aciliu (comitatul Sibiiu) sunt inficiate de filoxeră, ministrul de agricultură a decretat dto 24 l. c. nr. 78083 carantină pentru întreg hotarul plantat cu vie al numitei comune.

*

Mulţămită. In scopul edificării unei biserici noue din material solid în *Căpêlna-superióră*, protopresbiteratul Têrnavei, a binevoit a dărui dl *Petru Şogan*, mare proprietariu în Cergidul-mare 400 cor. (şi avem speranţă că ne va mai ajuta), ear' dna *Maria O. Haşigan*, din Sĕlişte, a dăruit pe séma bisericei nóstre un potir, disc, stea şi o pânzătură pe prestol, tóte în preţ de 100 cor. Exprim şi pe acéstă cale adâncă mulţămită marinimoşilor donatori. In numele comitetului parochial. *Căpêlna*, în 23 Iulie 1904. *Ioan Vătăşan* paroch.

*

Himen. Domnul Ioan *Pipoş*, profesor în România, şi-a serbat cununia în 14 Iulie v. c. în Brăila, cu dşóra Maria *Tănăsescu*.

— Dl Victor *Grindean* şi dşóra Eli E *Hodoşiu* îşi vor serba cununia Duminecă, în 25 Iulie (7 August) a. c. la 3 ore p. m. în biserica gr. or. din Iclandul-mare.

*

Epidemie de tifus. In Arad grasséză epidemie de tifus abdominal. Cum cetim în „Az Ujság“, în câteva zile s'au întêmplat peste treizeci de îmbolnăviri. Sâmbătă au murit de acésta bólă două dómne, întrĕ cari una era soţia dentistului Morgenstern.

Din *Fiume* încă se raportéză despre câteva îmbolnăviri de tifus, ear' telegrame din *Bern* spun că acolo epidemia de tifus grasséză în grad fórte mare. Până acum s'au bolnăvit 220 de inşi. Magistratul a hotărit sĕ facă pe séma bolnavilor un spital a nume, în care sĕ fie isolaţi total, votând spre acest scop 200.000 de marce.

*

Coleră pe câmpul de rĕsboiu. Ziariul „Novosti“ din Petersburg raportéză că pe câmpul de rĕsboiu din Asia grasséză în grad fórte mare colera. Mor de coleră câte 100—150 soldaţi pe zi.

*

Mórte năprasnică. La băile de la Lucivna (sub muntele Tatra) nişte băieţi au găsit în pulberea drumului o cartuşă de dinamit şi au mers cu ea la rîu sĕ prindă peşti. Acolo băiatul de 12 ani al cantonierului Mihail Jurk ţinĕnd cartuşa în mână a dat foc fitilului, cu scop ca s'o arunce apoi sĕ esplodeze în apă. Ea însĕ a esplodat în mâna băiatului, pe care la rupt în bucăţi. Se zice că dinamitul a fost pus a nume în drum, ca sĕ esplodeze când va trece pe acolo cu trăsura pădurariul Tibold. Intenţia criminală a faptuitoriului (până acum necunoscut) s'a sfetit însĕ asupra băieţelului.

*

Măcinată în maşina de îmblătit. La măieristea de pe pusta Bökova a lui Alecsin Gábor o fată de 18 ani, care dădea snopi la maşina de îmblătit, a ameţit de căldură şi a căzut în coşul maşinei, care a sdrobit'o formal. După agonie de jumĕtate oră nenorocita a murit.

*

Un interesant cas de drept. Plebanul r. cat. din Tótleke a convocat presbiteriul la şedinţă, ca sĕ hotărască în causa edificării unei şcóle. Intrĕ alte argumente şi pilde prin cari preotul se trudia sĕ înduplece pe membrii presbiteriului, cari ţineau morţiş că n'au lipsă de şcólă, li-a amintit şi despre regele St. Stefan, care considera şcóla ca temeiu al bisericei si jertfia mult pentru înfiinţarea de şcóle. Unul a reflectat preotului: „Dă-i pace, reverendissime, şi Sf. Stefan a fost un mare mişel („vén gazember“). In urma acesteia şedinţa s'a încheiat grabnic fără sĕ fi luat vr'o hotărîre, ear' preotul a plecat la Oradea-mare şi a făcut contra celui cu pricina arĕtare pentru „ultragiu naţional şi religios“. Membrul respectiv a objecţionat contra acusei, că el nu a ultragiat pietatea naţională, cel mult dacă prin cele zise va fi comis „neveneraţiune faţă cu un mort“. Pentru acésta însĕ numai familia mortului e în drept sĕ céră satisfacţie; familia lui Sf. Stefan s'a stîns însĕ în 1301 prin mórtea ultimului rege din casa arpadiană. In interesanta causă va decide acuşi judecătoria cercuală din Oradea-mare.

*

Brumă. Joi nóptea spre Vineri a căḑut brumă pe hotarul de la Intorsura-Buzĕu (Treiscaune), opărind fênaţele şi tóte sĕmănăturile, deosebi legumile şi cucuruzul. Asemenea şi în Bucium (Abrud) a căḑut brumă abundantă, Mercuri nóptea, opărind ce mai rĕmăsese nenimicit de secetă şi nădut.

*

Premii pentru cai de prăsilă. Comisiunea comitatensă a comitatului Sibiiu pentru promovarea nobilitării rassei de cai face cunoscut, că în 12 Sept. st. n. va distribuí 19 premii pentru iepe de prăsilă, mânzi şi mânze aflate vrednice de premiat. Pot concura la aceste premii proprietari de cai din comitatul Sibiiului, sub următórele condiţiuni: sĕ fie crescut însuşi, ori sĕ fi avut în proprietate iépa ori mânzii espuşi spre premiare timp de cel puţin 6 luni înainte de ziua espunerii, ceea-ce trebue dovedit cu ţidula de mânzit, respective cu ţidula de vite şi cu atestat de la primăria comunală. Premiarea se va face în Sibiiu (têrgul de vite), unde caii au sĕ fie postaţi în rênd după comune, avênd sĕ fie mânaţi acolo în timpul de la 6—$7^{1}/_{2}$ ore diminéţa. Mânarea, îngrijirea şi ducerea a casă a cailor se face pe cheltuiéla proprietariului. Taxă pentru espunere însĕ nu se cere. Premiile sunt următórele: *Pentru iepe cu mânz bine lăptat*: un premiu de 70 coróne, unul de 60, unul de 50, unul de 40, unul de 30, şi două de câte 20 coróne. *Pentru mânze de 3 ani*: un premiu de 50 cor., unul de 40, unul de 30 şi trei de câte 20 cor. *Pentru mânzi nejugăniţi şi mânze în vêrstă de sub 3 ani*: un premiu de 40 cor., unul de 30 (pentru mânz de 2 ani), unul de 30 (pentru mânză de doi ani), unul de 20 (pentru mânz de un an), unul de 20 (pentru mânză de un an) şi încă unul de 20 coróne. Afară de premiile în bani se vor da şi diplome de laudă, anume: cl. I. de aur, cl. II. de argint, şi cl. III. de bronz. Premiile în bani se dau numai ţeranilor, pe când proprietarii mari şi domnii vor căpĕta numai diplome.

*

Românéscă. Basaraba Laiot, pus în domnie de Stefan, dar' silit sĕ se dee apoi pe partea Turcilor, înmulţí cu óstea sa rîndurile turceşti. Stefan nu avea sub arme decât 40.000 de Moldoveni, pe lângă 5000 de Secui şi 2000 de Poloni, cari îi veniseră în ajutoriu, cu totul vr'o 47.000 contra unei întreite puteri duşmane. Lângă Vasluiu el dădù vestita bătălie de la Podul-Inalt la Racova, în 10 Ianuarie 1475, sdrobind cu desĕvîrşire pe duşman. Era cea mai strălicită învingere ce armele creştine au repurtat până atunci asupra Osmanilor.

Cronicarul contemporan al Poloniei, Ioan Dlugosz, încheie povestirea acestui prea memorabil eveniment istoric cu celebrele cuvinte:

„O, bărbat minunat, întru nimic mai pre jos eroicilor principi pe cari îi admirăm atât de mult: care în zilele nóstre o învingere atât de strălucită, întrĕ principii lumei cel dintâiu, a repurtat asupra Turcului. După judecata mea, el este cel mai vrednic de a i-se încredinţa principatul şi comandamentul a tótă lumea, mai ales contra Turcului, prin comună înţelegere şi hotărîre a creştinilor.

Ear' papa Sixt IV scria eroului de la Racova: „Faptele tale contra necredincioşilor Turci, duşmanii noştri comuni, ce le-ai îndeplinit până acuma cu atâta înţelepciune şi vitejie, au adăugat atâta strălucire numelui tĕu, în cât tóte gurile te numesc şi toţi într'un gând prea mult te laudă“. Şi chiar cronicarul turcesc, uimit de învingĕtoriul oştilor lui Mahomed, zice: „Mare bărbat şi Turcilor asemenea, de ai nostri neînvins“.

Stefan însuşi adresând de la Suceava în 25 Ianuarie o misivă către principii creştini, prin care le anunţă învingerea şi 'i invită sĕ participe la continuarea luptei contra duşmanului comun, le scria:

„Prea luminaţilor şi măriţilor din tótă creştinătatea, în ori şi ce loc va ajunge acéstă scrisóre a nóstră, Noi Stefan Voevod, cu mila lui Dzeu Domn ţerei Moldovei, omenóSă închinăciune şi dorinţă de tóte bunurile pentru binele Mărielor Vóstre trimitem. Necredinciosul împĕrat turcesc de multă vreme a fost şi este dărâmătoriul creştinătăţii, şi în tóte zilele se gândeşte cum s'o subjuge. Deci facem cunoscut Mărielor Vóstre că pe la sfânta Bobotéză de curênd trecută Turcul trimise asupra nóstră o mare óste a sa de 120.000.... încă şi pe domnul Munteniei cu tótă puterea lui... Ear' noi ne armarăm şi merserăm împotriva lor, cu ajutoriul lui Dzeu celui a tot puternic, noi în faţa duşmanilor creştinătăţii. Invinsu-i-am şi i-am pus sub piciórele nóstre, şi pe toţi i-am rĕpus cu tăişul săbiei, pentru care lucru Dzeu fie lăudat. După acestea, necredinciosul Turc vrea sĕ-şi rĕsbune cu capul şi cu gândul sĕu asupra nóstră, voind sĕ cuprindă acéstă pórtă a creştinătăţii ce întimpină în ţéra nóstră, de care lucru Dzeu sĕ ne păzéscă. Şi dacă acéstă pórtă ar fi pierdută de mine, tótă creştinătatea ar fi ameninţată. Deci cerem pretenielor vóstre sĕ vĕ ridicaţi fără preget asupra duşmanului Creştinătăţii cât mai este timp. Noi din acéstă parte făgăduim pe credinţa nóstră creştinéscă sĕ stăm cu capul nostru şi sĕ luptăm până la mórte pentru creştinătate. Aşa făcênd şi voi din cealaltă parte, pe uscat şi pe apă, de astă dată cu ajutoriul lui Dzeu celui atotputernic sĕ-i tăiem dréptă. Deci nu întârziaţi!“

Ce măréţă apare personalitatea eroului în aceste proprii cuvinte ale sale! Ce mândră conştiinţă de sine şi de însĕmnătatea ţerii sale în marea luptă ce el întreprinse, şi ce judecată dréptă despre gravitatea momentului pentru Creştinătatea întrégă!

In numele legii lui Christos el chiăma pe toţi principii creştini la luptă sfântă, cu credinţă tare în biruinţa ce trebuia sĕ încoroneze armele legiunilor unite ale creştinilor. Dar' cuvêntul lui cel plin de credinţă nu găsia rĕsunet în inimile sceptice ale contimporanilor sĕi, şi el rĕmase sĕ ţină piept el singur furtunei îngrozitóre ce nu întârzia sĕ se descarce asupra lui şi asupra Moldovei sale.

(Va urma.)

Incendii. In Petridul-unguresc (Turda) au ars 25 jugăre din pădurea bisericei gr. unite, ear' în Bistra au ars 30 jugĕre din pădurea comunală. In ambe locurile focul s'a escat din negrija celor cari avuseră de lucru prin pădure, cari aprindêndu-şi pipa au aruncat apoi chibritul fără sĕ 'l fi stins mai întâiu.

Despre un alt incendiu uriaş se telegrafézā din Cracovia (Galiţia): pădurea şi câmpul dintrĕ comunele Bochnia şi Niepolomice, în estensiune de circa patruzeci hectare, s'a aprins şi arde cu bobotaie mare. In scopul stângerii focului au sosit la faţa locului 6 batalióne de soldaţi de infanterie şi un batalion de vênători. Năpasta a provenit din causa negrijei duor ţerani, cari lucrând la câmp în apropiere de pădure şi-au aprins pipa şi au aruncat apoi chibritul în érba prĕjită de arşiţa sórelui.

Comuna *Somosd* (comitatul Murĕş-Turda) Duminecă a ars aprópe întrégă. Au eşit la stingerea focului gendarmeria, poliţia şi pompierii din Murĕş-Oşorheiu, dar' n'au putut ajuta nimic.

*

Tinerimea studiósă din Sĕlişte 'şi va ţiné obicinuita „*petrecere de vară*“ Marţi în 20 Iulie v. (Sf, Ilie). Inceputul la 1 oră p. m. Preţul de intrare benevol. Locul petrecerii Netedul. Dansul se va continua séra în sala festivă a şcólei. La cas de timp nefavorabil petrecerea se va ţiné în sala şcólei; inceputul la 7½ ore p. m. Venitul curat se alătură la „*fondul pentru ajutorarea studenţilor săraci din Sĕlişte*“. Invitări speciale nu se fac.

*

Cum se face social-democraţia. Este în Dobjina o grădină, în care vecinii numai cu lupa pot vedé ici colo câte o pómă. Zilele acestea un copil de nouĕ ani a întrat în grădină şi l'au prins tocmai când se trudia sĕ se urce în un cireş. Proprietariul şi-a luat îndată satisfacţie pălmuind bine pe mititelul. Pe-deasupra înţelepciunea poliţială din Dobjina a dictat mamei băiatului pedépsă de optzeci coróne, pe când toţi pomii din grădina aceea nu produc nici în douĕzeci de ani póme în preţ de optzeci coróne. Iată, cu sentinţe de acestea, cari cu cismă potcovită calcă 'n picióre simţul de dreptate al poporului, se face la noi socialdemocraţia. (Tradusă din „Alkotmány“ nr. dto 24 Iulie).

*

Ucis de o muscă. Pe C. Kratzl, dirigentul orchestrei de la orfeul-Ronacher în Viena, înainte cu câteva sĕptĕmâni îl pişcase de braţ o muscă, la ce braţul a început sĕ se umfle şi sĕ 'l dóră cumplit, aşa că în urmă a trebuit sĕ consulte medicii. Acestia au constatat intoxicare (inveninare) de sânge şi i-au spus că numai tăindu-i jos braţul pot sĕ 'l scape de mórte. Kratzl nu s'a învoit, ear' bóla i-s'a desvoltat tot mai mult, aşa că Duminecă nenorocitul a murit.

*

Om cu douĕ inimi. In comuna Lene (în Italia) locuitoriul Giuseppe (Iosif) Maggio are douĕ inimi: una la partea dréptă a peptului şi una la partea stângă. Interesant, că cea din partea dréptă e deplin sănĕtósă, pe când cea din stânga (de la locul normal al inimei) e atacată de dilataţie (lărgirea inimei). Tóte acestea le-a constatat o comisiune de medici din Roma. Maggio e în etate de 23 ani şi a căpĕtat deja de la un institut anatomic din America ofert de 35.000 coróne pentru trupul seu după mórte. Jumĕtate din suma acésta i-o solveşte institutul îndată ce se vor ajunge cu têrgul, ear' ceealaltă jumĕtate când va fi împlinit etatea de 45 ani.

*

Ucigaş — sub pat. Molnár József, eliberat nu de mult din temniţă, pentru furturi şi jafuri, Vineri séra s'a furişat în locuinţa crişmariului Matey Miklós din Dobriţin şi s'a ascuns sub pat. Nóptea apoi a eşit din ascundĕtóre şi a dat sĕ ucidă pe crişmariul, rănindu-l grav la gât cu un cuţit. Din norocire, crişmariul avea pe scrinul de lângă pat un revolvĕr, pe care punênd mâna a puşcat asupra ucigaşului. La trosnetul puşcăturilor şi strigătele de ajutoriu ale soţiei crişmariului au alergat din casarma invecinată câţiva husari, cari după ce l'au ciungărit bine cu săbiile au legat pe Molnár şi l'au dus în — spital.

*

Timp de 30 ceasuri în gura morţii. In Matzendorf (lângă Amstetten în Austria) Vineri lucrătoriul A. Weingartner fiind ocupat cu curăţirea unei fântâni de pe moşia lui Glaninger, către séră s'a surpat fântâna pe el, acoperindu-l cu pământ şi cărămidi. Proprietariul s'a scoborît imediat în fântână şi a delăturat pământul până la umerii lucrătoriului, apoi a mers în Amstetten sĕ aducă ajutoriu. De Vineri séra până Duminecă diminéţa au lucrat necontenit mulţime de ómeni, până ce prin un ambit suteran, săpat de la bună distanţă şi condus până la fundul fântânii, li-a succes sĕ scótă pe bietul om.

Concurs de primire

în Internatul diecesan român gr. or. din Beiuş.

Se avisézā părinţii cari doresc să-şi aşeze copiii pe anul şcolar 1904—1905 în internatul român gr. or. diecesan din Beiuş, că cererile de primire au sĕ le trimită la adresa senatului acelui internat până la 15 August st. n. a. c.

Taxa de întreţinere cu tóte la olaltă e 280 coróne, care se solveşte în patru rate anticipative şi a nume: la 1 Septembre, 15 Novembre, 1 Februarie şi 15 April st. n.

Elevii vor avé sĕ aducă cu sine:

a) 4 părechi de schimburi albe şi cel puţin 4 batiste;

b) 2 părechi de încălţăminte şi 4 părechi de ciorapi sau obiele.

c) 2 perini şi 4 feţe de perină;

d) un ţol sau o plapomă şi 2 cearşafuri (lepedeie);

e) 1 perie de vestminte şi 3 de ghete;

f) 3 ştergare şi 2 pepteni;

g) vestmintele de lipsă.

Petiţiunile, adjustate cu ultimul testimoniu şcolastic, cu atestat de botez şi atestat medical, sunt a se trimite până la terminul sus amintit, pe lângă observarea, că în acelea părinţii au sĕ declare, că cunosc tóte condiţiile de primire şi se deobligă a le împliní.

Dat în şedinţa senatului ţinută la 20 Iulie st. n. 1904.

Vasilie Pop
protopresb. şi presid. senat.

ECONOMIE.

Inlăturarea lipsei de nutreţ.

Seceta neobicinuit de mare din anul acesta a avut astfel de influinţă stricăciósă asupra plantelor de nutreţ, că în unele regiuni ale ţerii póte sĕ urmeze mare lipsă de nutreţ, dacă după putinţă nu vom lua mĕsuri de apărare în contra aceleia.

Ministrul de agricultură, dorind sĕ ajute agricultorii în acéstă imprejurare fórte nefavorabilă, a tipărit o instrucţiune în limba magiară şi a distribuit-o în cercuri fórte largi, dând în ea poveţe cum sĕ se provadă ómenii după putinţă cu nutreţul trebuincios animalelor pentru érnă.

Din acéstă instrucţiune comunicăm şi noi unele date. Anume ministrul sfătueşte ca în acest scop:

1. Sĕ căutăm a îndelunga cât mai mult timpul nutrirei animalelor cu nutreţ verde la tómnă şi sĕ producem provisiune de nutreţ pentru iarnă.

2. Sĕ cultivăm astfel de plante, cu cari în primăvara anului viitoriu sĕ putem începe nutrirea cu nutreţ verde cât mai de timpuriu.

3. Sĕ întrebuinţăm în scopul nutrirei pentru iarnă tóte materiile cari au valóre nutritivă.

Presupunênd deci că în timpul verii vor fi precipitaţiuni (ploi) îndeajuns, nutrirea animalelor cu nutreţ verde se va puté face timp îndelungat şi totodată se vor puté produce şi plante de nutreţ: cucuruz verde, mohor, meiu, hrişcă, muştar, spargă, mazere de primăvară şi orz de tómnă.

Cucuruzul de nutreţ se va semăna în pământul care numai în primăvara viitóre are sĕ se întrebuinţeze pentru altă semănătură. Soiurile cele mai potrivite sunt soiurile timpurii: cinquantino, pignoletto etc. După semănat locul se tăvălugeşte; ear' după-ce cucuruzul a rĕsărit, se grapă. Cucuruzul se dă vitelor în stare verde; cel de prisos nu se póte usca, ci se păstrézā astfel: se face clae, punêndu-se dedesupt ogrinji sau paie. Dacă claia a ajuns la înălţime de 4 metri, se acopere cu puţine paie, se lasă până se încăldeşte astfel, că nu putem ţiné mâna în el, apoi se pun glii de pământ pe vîrful clăii. Vitele mânâncă bucuros cucuruzul şi alte plante de nutreţ astfel păstrate.

Mohorul se sémănă în mirişte, şi se dă vitelor mai ales uscat. Ca sĕ rĕsară mai îngrabă locul se grapă. In 70—80 de zile mohorul se desvóltă deplin. In Septembre se póte cosí. Mohorul tinĕr vitele nu-l mânâncă aşa bucuros ca cel inspicat şi deplin desvoltat, de aceea cu cositul sĕ nu ne grăbim.

Meiul se sémână în mirişte, grăpându-se şi tăvălugindu-se locul. Se desvóltă îngrabă. Se uscă mai greu de cât mohorul, deci se dă vitelor verde sau se păstrézā cum s'a spus unde a fost vorba despre cucuruz.

Hrişca se póte sămănă împreună cu alte plante, s. e. cu muştar sau cu meiu, se va da vitelor în cuantitate mai mică şi numai amestecată cu alte plante; altcum animalele se bolnăvesc.

Muştarul alb se cultivă din vechime în Germania ca un nutreţ fórte bun pentru vacile cu lapte. Se samănă primăvara şi vara. Nu e jingaş de frig. De aceea se póte da vitelor până târziu. El nu se póte păstra în felul cum se păstrézā cucuruzul verde şi meiul.

Sparga nu e pretensivă, se desvóltă repede şi dă un nutreţ bun. Isbuteşte în pămênturile nisipóse bune. Dacă timpul e priincios se póte cosí în 7—8 sĕptĕmâni Se dă vitelor verde, se póte usca şi se póte păstra ca cucuruzul verde. E simţitóre de frig; deci e de a se întrebuinţa înainte de a da rĕcelile.

Mazĕrea de primăvară în amestecare cu orz se póte da vitelor până tómna târziu şi se póte păstra ca cucuruzul. După semănat locul se grapă şi tăvălugeşte. După-ce a rĕsărit se grapă de nou. Fiind timpul favorabil, în Octombre şi Novembre aceste plante dau nutreţ îmbelşugat. Peste iarnă cotorul mazerii de primăvară piere, orzul însĕ rĕmâne şi în primăvara viitóre şi ne dă nutreţ verde de timpuriu sau se póte lăsa de sĕmânţă.

Alt mijloc pentru micşorarea lipsei de nutreţ este semănatul plantelor cari sĕ dee nutreţ verde primavara de timpuriu. Dintrĕ aceste cea mai de căpetenie este:

Sĕcara de nutreţ, care e de a se semăna în cât e posibil în pământ gunoit de próspĕt. Se samănă mai désă de cât secara cultivată pentru grăunţele ei, şi se coseşte primăvara înainte pe a inspica. Pentru uscat nu e potrivită, fiind-că nu dă fên mai de valóre, dar' ca nutreţ verde fórte de timpuriu e de mare preţ.

Mazĕrea de tómnă în amestec cu măzĕrichea sunt a se semăna în pământ bun mijlociu, pentru-că numai în acest soiu de pământ dau recoltă bună. In decursul tómnei nu cer nici o îngrijire deosebită; primăvara însĕ locul trebue neapărat tăvălugit. Nutreţul acesta e de o calitate bună, vitele îl mânâncă cu plăcere şi vacile — mâncându-l — dau lapte mult şi bun.

Greutăţile nutrirei vitelor peste iarnă se vor puté uşura făcênd mai gustóse tóte acelea soiuri de nutreţ, cari de regulă nu le dăm vitelor şi cari ele le consumă numai în casuri de mare lipsă. Intrĕ aceste plante se numĕră cocenii de cucuruz, cari pentru-ca sĕ devină mai gustoşi, după-ce vor fi aduşi din câmp se deslégă din snopi şi se aşézā cum s'a arătat deja la cucuruzul verde. In felul acesta ei se înmóie, capĕtă un gust mai bun şi, tăindu-se cu maşina, vitele îi mănâncă bine.

Códa calului şi rogozul, cari uscate abia le mânâncă vitele, păstrându-le cum s'a arătat mai sus (la cucuruz) le mânâncă cu plăcere.

Paiele tăiate, turnuméta şi pléva, opărite cu apă animalele de asemenea le mânâncă bucuros.

Ne mai putem uşura lipsa de nutreţ prin adunarea de frunde din păduri, ceea ce ministrul de agricultură permite prin 2 ordinaţiuni date în timpul din urmă, permiţênd totodată în păduri şi păşunatul în vara şi tómna anului curent. („Rev. Econ.“.)

Din public.*)

Mulţămită publică.

Pentru biserica gr. or. română din Şarpatoc, la stăruinţa lui *Ioan Muntean* şi *Mihailă Crăciun*, cari s'au reîntors din America, au contribuit 113 dăruitori, cari se află în America, cu sumele următóre:

Ioan Cristea (Şarpatoc) 2 dolari, Pavel Crăciun (Şard) 2·50 dolari, Maria Crăciun (Şard) 2.50 dolari, Ioan Muntean (Şarpatoc) 2 dolari, Pavel Cristea (Şarpatoc) 1 dolar, Constantin Muntean (Daneş) 50 cenţi, Dumitru Coman 50 cenţi, Mihailă Coman 50 cenţi, (ambii din Haşfalău), Ioan Neag (Boiu-mare) 50 cenţi, Mihailă Crăciun (Şarpatoc) 2 dolari, Papp Ferecz (Stebocoi) 25 cenţi, Koloman Mihály (Haţfalva) 10 cenţi, George János, 20 cenţi, Bursan János 10 cenţi, Nagy József 20 cenţi, Borbély Lajos 30 cenţi, Dumitru Maier 50 cenţi (ambii din Haşfalĕu), Gligor Toma 1 dolar, Pavel Purenciu 1 dolar, Nicolae Tumuleţu 50 cenţi (toţi din Sighişóra), Constantin Goga (Daneş) 25 cenţi, Emilian Oprea (Laslea-mare) 25 cenţi, Zaharie Pitica (Daiasăséscă) 50 cenţi, Nicolae Neacşă (Laslea-mare) 50 cenţi, Nicolae Morariu (Daneş) 25 cenţi, Ioan Lud (Mucundorf) 25 cenţi, Nicolae Zaharie (Laslea-mare) 25 cenţi, George Şuster (Reichisdorf) 25 cenţi, George Borcan (Haşfalĕu) 1 dolar, Nicolae Oancea (Scoreiu) 25 cenţi, Nicolae Ticuşan 25 cenţi, Maria Ticuşan 25 cenţi, Ana Ticuşan 25 cenţi (toţi din Trapold), Nicolae Sêrbu (Ferihaz) 25 cenţi, N. Grusea 25 cenţi, N. Barb 10 cenţi (ambii din Hendorf), George Viţelar (Ibaşfalĕu) 50 cenţi, Iosif Ilie 50 cenţi, Petru Irimie 25 cenţi, Ilie Micu 25 cenţi, Ioan Drăbie 25 cenţi (toţi din Corneţel), Artimon Holom 50 cenţi, Nicolae Geaja 50 cenţi, Zaharie Brânduşă 50 cenţi, Iosif Hudea 25 cenţi, Nicolae Lazar 50 cenţi, Ioan Muntean 25 cenţi, Nicolae Lazar 50 cenţi, Nicolae Crişan 25 cenţi, Iosif Bendortean 25 cenţi (toţi din Daneş), Nastailă Steza 25 cenţi, Ioan Mincea 25 cenţi, Nicolae Cosma 10 cenţi, Potaru Goruian 10 cenţi, Ioan Şandor 10 cenţi, Iordan Popa 25 cenţi, Nicolae Popa 25 cenţi (toţi din Nucet), Ilie Duvlea (Sebeşel) 50 cenţi, Filimon Crândoiu 20 cenţi, Pavel Oprişu 15 cenţi, Mihail Vulc 15 cenţi, Adam Băra 10 cenţi (toţi din Pianul de sus), Toma Barb (Richistorf) 20 cenţi, George Raţu 50 cenţi, Ioan Şoneriu 25 cenţi, Ioan Muntean 25 cenţi (toţi din Daneş), Ambrosie Florea 25 cenţi, Ilie Mărian 50 cenţi, Ioan Dudaş 25 cenţi (toţi din Seleuşul-mare), Ioan Florea 25 cenţi, Fivroniea Florea 25 cenţi (ambii din Daneş), Filon, Aurel, şi Ana Halom (Lepindea) 1 dolar, Teodor Bertea (Almamică) 25 cenţi, Trifon Găinariu (Lăseud) 25 cenţi, Ioan Popa 25 cenţi, Teodor Oprean 25 cenţi (ambii din Lăslău), George Borcuman 20 cenţi, Petru Borcuman 20 cenţi (ambii din Cohalm), Emanoil Păcurariu 50 cenţi, Alexandru Păcurariu 25 cenţi, (ambii din Sas-Şard), Ioniţă Muntean (Sibiel) 25 cenţi, Ioan Ivan (Ocna-Sibiului) 25 cenţi, Ioan Lăpădatu (Cornăţel) 10 cenţi, Iordan Popa (Nucet) 25 cenţi, Nicolae Ivan 15 cenţi, Saia Ivan 15 cenţi, Ana Ivan 15 cenţi (toţi din Ocna-Sibiiului), Nicolae Mihu (Cornăţel) 50 cenţi, Senyes Dániel (Şarpotoc) 50 cenţi, Maria Coroş 50 cenţi, Teodor Recorean 25 cenţi (ambii din Odorheiu), Ioan Fişcu (Boiu-mare) 50 cenţi, Ioan Dan (Rechiştorf) 25 cenţi, Ioan Samoilă (Prostea-mare) 10 cenţi, George Bârsan 25 cenţi, Zosim Cristiean 25 cenţi (ambii din Rechistorf), Sárdi István 50 cenţi, Pavel Duma 35 cenţi (ambii din Şarpotoc), Ioan Cristea (Şaieş) 25 cenţi, Dijác Mihály, Mari, Irma Mihály (Şarpotoc) 1 dolar, Gligor Fiţeiu (Sighişóra) 50 cenţi, Petru Dopp 25 cenţi, Ana Dopp 25 cenţi, Onisim Dopp 10 cenţi, Emilia Dopp 10 cenţi, Ioan Medrea 25 cenţi (toţi din Daneş), George Păcală 50 cenţi, Gligor Suciu 50 cenţi (ambii din Sighişóra), Ioan Ţinti 50 cenţi, Ana Ţinti 25 cenţi, Elena Ţinti 25 cenţi (toţi din Şarpotoc), Florea Ciuleiu (Şaeş) 50 cenţi, Ioan Ţifrea (Boiu-mare) 40 cenţi.

In numele sinodului şi la dorinţa comitetului parochial esprimăm acestor doi creştini cari s'au nisuit a colecta acésta sumă, mulţămita nóstră şi apoi tuturor contribuitorilor cari au dăruit pentru biserica nóstră, şi le dorin din inimă, ca Dzeu sĕ le ajute sĕ se întórcă în pace la casa lor. Mai departe a dăruit pentru biserica nóstră Văduva Maria Sêrb din Ţelne 20 cor., ear' Zaharie Buzaş a cumpĕrat o cruce de argint de china întrégă cu 36 cor. Aici au dăruit şi Ioan Fleşar din loc 4 cor.

Asemenea Maria Sêrb din Ţeline a dăruít şi o faţă de masă colorată, fórte frumósă, pe strana cântăreţilor, în preţ de 4 cor. Ş acestora le mulţămim pentru binefacerile lor

S'a mai cumpĕrat în fine la biserica nóstră un candelabru cu 12 brăţare, de metal aurit, fórte frumos, în preţ de 74 cor. La acésta au ajutat următorii dăruitori: Preotul local Moise Flitter cu 5 cor., Ioan Ferezan, 6 cor., Maria Gruşea, 4 cor., Ioan Moldovan, 2 cor., Irimie Nicóră, epitrop II. 2 cor., Nicolae Câmpean, 2 cor., Mihail Ganea, 2 cor., Florea Cristea, 2 cor., Zosim German, cantorul bisericei, 1 cor., Bucur Dobre 1 cor. 50 fil., Vasilie Orăşan, 1 cor. 10 fil., Mihail Boian, 2 cor., Nicolae Precup, 2 cor., Vasilie Cristea, epitrop I., 4 cor., Alexandru Solomon, 4 cor., Zaharie Bărdaş, 1 cor., Savina Stiner din Teiş, 2 cor., Ana Moldovan, 2 cor., Ioan Fleşar, colector comunal, 2 cor., Nicolae Moldovan, 1 cor., Patrichie Cristea, 1 cor., Ana Buzaş, vĕduva lui Constantin, 1 cor., Daniil Haller din Saschiz, 2 cor., Maria Precup, vĕduva lui Ioan Precup, 1 cor., Teodor Hoisan, aflător pe hotarul Agnitei, 1 cor., Pavel Crăciun, 1 cor., Ilie Cristea, 1 cor., Ana Cristea, 40 fil., Ana Totu 1 cor.

Acestor dăruitori asemenea le aduc călduróse mulţămite.

Şarpotoc, la 3 Iunie 1904.

Moise Flittĕr,
paroch ortodox român

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 521 1904. [201] 1—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericéscă **Chintelnic** din protopresbiteratul gr. or. Bistrița va da în 1/13 August a. c. la 3 ore p. m. prin licitațiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue.**

Prețul strigării conform preliminariului de spese este de 18,603 cor. 24 fileri.

Intreprindĕtorii, ce vor reflecta la acésta întreprindere au a se presenta la timpul și ora sus defiptă în comuna Chintelnic și anume la școla confesională și a fi pregătiți ca sĕ pótă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' întreprindĕtoriul, care va obține lucrarea sĕ pótă depune și cauțiunea recerută în bani gata sau hârtii de valóre accesibile.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se aflĕ și se pot vedé la oficiul parohial gr. or. din Chintelnic.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, în conțelegere cu comitetul parohial.

Simion Monda
protopresbiter.

Nr. 520 1904. [200] 1—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericéscă **Borgo-Rus** din protopresbiteratul gr. or. Bistrița va da în 6/19 August a. c. la 2 ore p. m. prin licitațiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue**

Prețul strigării conform preliminariului de spese este de 32,882 cor. 8 fileri.

Intreprindĕtorii, ce vor reflecta la acésta întreprindere au a se presenta în ziua și ora sus defiptă în comuna Borgo Rus și anume la școla confesională și a fi pregătiți, ca sĕ pótă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' intreprindĕtoriul, care va obține lucrarea sĕ pótă espune și cauțiunea recerută în bani gata sau hârtii de valóre accesibile.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedé și studia la epitropia parohială din Borgo Rus.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, în conțelegere cu comitetul parohial.

Simion Monda
protopresbiter.

Sz. 3822 1904 p. [199] 1—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közzé teszi, hogy Szeben vármegyébe kebelezett Sebeshely község határának általános tagositásának megengedhetősége feletti tárgyalás dr. Krasser Gusztáv kérelme folytán elrendelte és annak határnapjául *1904. évi szeptember hó 14-ik napját délelőtt 8 órakor* a sebeshelyi községi irodában kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt birtokosok azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenők a tagositásba beleegyezőknek fognak tekintetni.

Kelt Nagyszebenben a kir. törvényszék mint polgári bíróságnak 1904. julius hó 19. tartott üléséből.

Jovián Jenő **Szalai**
h. elnök. jegyző.

Nr. 473 1904. [191] 2—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕțătorești** din comunele numite mai jos, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Alun** cu filia **Bunila,** cu salariu anual de 600 cor. din repartiție de la popor, cuartir și lemnele trebuinciόse.

2. **Batiz,** cu salariu anual de 600 cor., cuartir în edificiul școlei și 2 orgii de lemne, din care e a se încăldí și sala de învĕțământ,

3. **Cerișor,** cu salariu de 600 coróne, 60 cor. bani de cuartir și lemne de foc.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

De la reflectanții la aceste posturi se recere, ca sĕ se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserica unde au concurat, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic și pentru luarea de informațiuni despre modul de plătire a salariului: deobligați fiind învĕțătorii sĕ cânte în strană și sĕ instrueze școlarii în cântările bisericești.

Concurenții au a-și așterne suplicele lor instruite conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Hunedóra, la 5 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 560 1904. [202] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕțători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Orĕștie, prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Balomir,** un post, salariu 600 cor. din cassa bisericei. Relut de cuartir, sau în natură.

2. **Boiu,** un post, salariu 500 cor. din repartiție și 100 cor. ajutoriu de stat, cuartir în natură și lemne pentru încăldit.

3. **Magura,** un post, salariu 400 cor. din repartiție și 200 coróne ajutoriu de la stat care se va cere, cuartir în școlă, 2 stângini de lemne și grădină școlară.

4. **Romoșel,** un post, salariu 600 cor. din cassa bisericei și cuartir liber.

5. **Simerea,** un post, salariu 600 cor. din repartiție. Cuartir în natură.

6. **Sibot,** un post, salariu 600 cor. din cassa bisericei, cuartir și 2 stênjini lemne, diurnul și spesele la conferență, 60—100 cor. dacă e capabil de a conduce cor.

Recurenții, cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni și la cuincuenale, după anii serviți în alte comune, au sĕ și expună acele pretensiuni în petițiunile lor de concurs, pentru ca comunele sĕ se știe orienta la alegere.

Invĕțătorii aleși sunt obligați a instrua elevii în școla de repetițiune și de pomărit, a învĕța cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apți de a instrua în cor vor fi preferiți.

Reflectanții la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în comuna respectivă spre a și arăta desteritatea în cântările bisericești și în tipic.

Concursele instruite prescriselor din vigóre au a se așterne în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Orăștie, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Orĕștie, 12 Iulie 1904.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 418 1904. [190] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕțători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Buceș,** salariu 600 cor., din repartițiune 500 cor., ear' 100 cor. din venitul cantoral, cuartir în natură, grădină și 1 stânjin lemne de foc.

2. **Luncoiul-de-sus—Podele,** post ambulant (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci și de sĕrbătorile legate se ține școlă a. m. în Podele, p. m. Luncoiul-de sus), salariu 600 cor. din repartițiune, cuartir în natură, grădină și un stânjin de lemne de foc.

3. **Junc,** salariu 600 cor. din repartițiune, cuartir în natură și 1 stânjin lemne de foc.

4. **Ribicióra-de-jos** și **Ribicióra-de-sus,** post ambulant (în fie-care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci și sĕrbătorile legate se ține școlă a. m., Ribicióre-de sus p. m. Ribicióra-de-jos), salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 1 stânjin lemne de foc.

5. **Seliște—Trestie,** post ambulant, (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci și sĕrbătorile legate se ține școlă a. m. în Trestia, p. m. Sĕliște), salariu 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir în natură, grădină și 2 stânjini lemne de foc.

6. **Țĕrățel,** salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură, grădină și 1 stânjin lemne de foc.

7. **Blejeni-Plaiu Sat,** salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură și 1 stânjin lemne de foc.

8. **Valeabrad,** salariu 600 cor. din repartiție, cuartir în natură, grădină și 1 stânjin lemne de foc.

Recurenții, cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni și la cuincuenale după anii de serviciu din alte comune, au sĕ își esprime acelea pretensiuni în petițiunile lor de concurs, pentru ca comunele sĕ se știe orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicați sunt obligați a instrua elevii școlei de repetițiune și de grădinărit, a-i învĕța cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică.

Reflectanții au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Cererile instruite în regulă au sĕ le aștérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Brad, 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 138 1904. [198] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor vacante la școlele centrale rom. gr. or. din Brașov se escrie concurs cu termin de 30 zile de la cea din tâiu publicare în „Telegraful Român".

a) **La gimnasiu și școla reală.**

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba germână și română

b) **La școla comercială superióră.**

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba magiară și germână.

c) **La școlele primare.**

E de ocupat postul de **învĕțătóre** pentru lucrul de mână la școla de fetițe.

Concurenții își vor adresa petițiile lor Eforiei școlare și le vor însoți cu următórele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedí că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănĕtoși.
4. Revers, că se vor conforma întru tóte legilor și dispozițiunilor bisericești și școlare cum și regulamentelor în vigóre.
5. Pentru concurenții de sub *a)* și *b)* diploma de profesor, conform art. de lege XXX din 1883, respective regulamentului ministerial pentru școlele comerciale din 1895, sau întru cât nu ar avea încă diploma, cel puțin atestatul despre esamenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.
6. Pentru concurentele de sub *c)* atestatul de calificațiune pentru lucrul de mână conform prescripțiunilor legale, eventual și alte documente.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului provisor (provĕdut în § 30 al legii de instrucțiune) salariu anual de cor. 1800; ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de cor. 2400, cinci cuincuenii de câte 200 cor., bani de cuartir cor. 400 anual, și drept de pensiune conform statutelor în vigóre la școlele nóstre; pentru timpul de serviciu ca profesor suplinitor cor. 1600 anual.
2. Pentru învĕțătórea de lucru de mână salariu anual de cor. 800.

Brașov, din ședința Eforiei, ținută la 8 Iulie st. v. 1904.

Eforia școlelor centrale rom. ort.-rĕs.
din **Brașov**.

---

[195] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕțătorești** vacante din comunele bisericești ale protopresbiteratului Câmpeni, mai jos însemnate, se publică din oficiu concurs cu terminul **1 August st. v.** a. c., și anume:

1. **Gârda-de-jos** 2. **Lazești.** 3. **Négra-de-jos.** 4. **Ponorel.** 5. **Poiana** cu **Valea verde.** 6. **Sohodol** cu **Peleș,** și 7. **Vidra medie** (postul al doilea).

Pentru fie-care post învĕțătoresc câte un salariu de 600 coróne din repartiție și locuință cu grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul, arătând și pretensiunile lor referitóre la cincenii.

Câmpeni, 6 Iulie 1904.

Romul Furdui
protopresbiter

Nr. 781 1904 [194] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕțători** la școlele confesionale din comunele **Apahida, Bedeciu, Bonțida, Calata-mare, Calațele, Marișel, Mociu, Panic, Someștalĕu** și **Someșul rece,** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu fie care din aceste posturi sunt salariul prescris de 600 cor., cuartir liber în edificiul școlei cu grădină de legumi și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigóre subscrisului în terminul fixat și a se presenta înainte de alegere la biserică în vre o zi de Duminecă sau sĕrbătóre, ca sĕ și arete desteritatea în cântări, fiind îndatorat alesul sĕ cânte în cor cu elevii în Dumineci și sĕrbători la sfânta liturgie.

In fine sunt îndatorați sĕ noteze în suplicele lor, dacă reflectéză și la cuincuenalii după anii de serviciu în alte comune.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. Cluj în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Cluj, 3 Iulie 1904.

Tuliu Roșescu
protopresbiter

Nr. 264 1904 [186] 2—3

Concurs.

Pentru **întregirea posturilor** vacante de **învĕțători** din comunele mai jos însemnate, protopresb Cetatea-de-pétră, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Berința** împreună cu **Cărpiniș,** cu salariu anual de 600 cor. prin repartiție de la popor, cuartir în natură și lemne de foc.

2. **Fênațĕ,** cu salariu anual de 600 cor., din care 300 cor. repartiție de la popor, 300 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură și lemne de foc.

3. **Trestie,** cu salariu de 600 coróne anual, din care 230 cor. repartiție de la popor, 370 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură și lemne de foc.

4. **Văleni,** cu salariu anual de 600 cor. repartiție de la popor, cuartir în natură și lemne de foc pentru odaia de învĕțământ.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi sĕ-și subștérnă cererile concursuale instruate conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopopesc până la terminul indicat, cu acea observare că reflectanții sĕ se presinte în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta și a face cunoștință cu poporul, avênd cei aleși a instrua copiii de școlă în cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică la sfânta liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea-de pétră, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Fênațe, la 3 Iulie 1904.

Teodor Șovrea
adm. ppresbiter.

Nr. 405. [192] 2—3

Concurs.

Pentru **ocuparea posturilor învĕțătorești** în comunele mai jos numite, protopresbiteratul Solnoc, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Cupșeni,** cu salariu de 600 cor. dintrĕ care se capĕtă de la stat 300 cor., ear' 300 coróne de la popor prin repartiție și cuartir în edificiul școlei cu lemne de foc.

2. **Ineu,** cu salariu de 600 cor., dintrĕ care 450 coróne se capĕtă de la stat, ear' 150 coróne de la popor prin repartiție, și cuartir în edificiul școlei cu lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi își vor așterne cererile lor instruite conform normelor la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, apoi după instituire fiind îndatorați de a conduce pe copiii în Dumineci și sĕrbători la biserică și a cânta cu ei la sfânta liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Cupșeni, în 4 Iulie 1904.

S. Cupșa
protopresbiter.

Nr. 39 1904 [189] 2- 3

Concurs

La postul de **învĕțatoriu** în comuna bisericéscă **Baița,** protopresbiteratul Zarand, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. 500 cor. din repartițiune
2. 100 cor. din cassa bisericei.
3. 64 cor. pentru lemne din cassa comunală.
4. 1 cor. de la fie care înmormêntare unde va fi poftit.
5. 20—30 cor. de la umblarea cu sânta cruce.
6. 12 cor. pentru participarea la conferențele învĕțătorești.
7. Cuartir în localul școlei și grădină de legumi.

Competenții la acest post vor avé sĕ se presenteze înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Alesul va fi obligat a instrua băieții în cântările liturgice și a cânta cu ei la sfânta liturgie, a ține școlă de repetiție cu băieții de la 12—15 ani în orele ce se vor statorí de comitetul parohial și a conduce corul bisericesc de adulți deja înființat. De la aranjarea producțiilor $^3/_4$ din venit va fi a dinsului.

Din ședința comitetului parohial ținută la 3 Iunie 1904.

Băița, la 7 Iunie 1904.

George Drăgan
paroh, presidentul comitet.

Nr. 460 1904.

Aflat în ordine.

Brad, la 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M."*. (90) 15—52

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 76 Sibiiu, Sâmbătă 17/30 Iulie 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Primejdie valachă!“

Sibiiu, 29 Iulie n.

Subvenţionat din partea sindicatului regnicolar al gazetarilor magiari din provincie, dl *Móritz Pál* junior, ziarist din Debriţin, a venit în anul trecut la Sibiiu, în scopul ca sĕ studieze la faţa locului chestia naţionalităţilor.

Ideia nu e rea; e chiar laudabilă, şi am dorí, ca sindicatul ziaristilor magiari sĕ trimită cât de des şi cât de mulţi representanţi ai presei ungureşti, manuatori dibaci ai condeiului, prin părţile locuite de naţionalităţi, mai ales aici la noi, în Ardeal, ca din proprie convingere sĕ cunóscă adevĕrul în aşa numita chestie a naţionalităţilor, şi sĕ pótă stabilí adevĕrata ei fiinţă, ca apoi cei chemaţi sĕ o lecuiéscă, sĕ fie în stare a lua mĕsurile necesare pentru fericita ei resolvare. Pentru-că în acest punct credem că suntem toţi de acord, Magiari şi Nemagiari, că chestia naţionalităţilor *va trebuí* sĕ fie odată resolvată, şi resolvată spre mulţămirea tuturor, dacă voim sĕ fie luată de la ordinea zilei.

Am dorí însĕ şi aceea, ca sindicatul gazetarilor magiari sĕ fie mai norocos în alegerea ómenilor insărcinaţi cu o misiune atât de grea, decum a fost în anul trecut, când a trimis la noi pe domnul *Móritz*, care va fi făcut el multe lucruri bune. frumóse şi folositóre în cele câteva sĕptĕmâni cât a stat în Sibiiu, dar' chestia naţionalităţilor nu a studiat'o de loc, dar' absolut de loc.

Dovadă despre acésta broşura sa despre care am făcut pomenire în numĕrul trecut, şi care are sĕ fie un fel de dare de sémă despre împlinirea misiunei avute. In broşura dlui *Móritz* nu se cuprinde alta de cât vorbe nepotrivite şi necântărite la adresa *„Valachilor“* din Ardeal, pe cari autorul broşurii îi presintă opiniunei publice magiare ca pe un element *primejdios*, pentru Magiari şi Saşi deopotrivă, din motivul, că se înmulţesc, cuceresc teren până şì la oraşe, câştigă averi, înaintéză în cultură, şi pun mâna pe conducere!

Ei bine, tóte acestea însuşiri sunt de aşa natură, domnule *Móritz*, că cel ce le are *laudă merită*, ear' nu defăimare, nu alarmarea opiniunei publice în contra sa, şi nu stigmatisarea de element primejdios. E primejdie pentru statul din care facem parte, că înaintăm în avere, cultură, etc.? Din contră, e noroc, mare noroc, când are statul astfel de cetăţeni. Şi mai bun lucru făcea dl *Moritz*, dacă, în loc sĕ tragă clopotul într'o dungă şi sĕ céră, ca Magiarii din Ardeal sĕ se alieze cu Saşii pentru a lupta împreună *în contra Românilor*, le spunea aşa: Faceţi şì voi aşa cum fac Românii, jertfiţi şì voi, nu le aşteptaţi tóte de la stat şi de la guvern, şi bine are sĕ fie de voi!

Dar' credem că nu acésta era misiunea dlui *Móritz*, ci *studiarea* chestiei naţionalităţilor. Ear' lucrul acesta nu se póte face stând omul în Sibiiu, nu sĕptĕmâni, nu luni, ci chiar ani întregi.

Chestia naţională póte fi studiată numai *la isvor*, dle Móritz! Ear' isvorul din care ne inspirăm şì noi, gazetarii nemagiari, şi din care ne scótem argumentele folosite întru apĕrarea unei cause drepte, este *poporul*, ţeranul de la sate. La sate trebuia deci sĕ mérgă dl Moritz, pentru-ca punêndu-se în legătură cu însuşi poporul, sĕ pună urechia la sînul acestuia şi sĕ 'i asculte bătaia inimei; pentru-ca ispitindu-l şi întrebându-l despre tóte, în limba lui, sĕ audă din al seu graiu că ce 'l dóre şi unde 'l dóre, cari îi sunt nemulţămirile, cari îi sunt dorinţele!

Aşa trebuea sĕ facă dl Móritz, dar' n'a făcut aşa. Şi aici e greşélă! De aceea, în broşura sa nu se cuprinde nici o rază de lumină nouă în chestia naţionalităţilor, ci numai lucruri pe cari dl Moritz nu le-a putut esperia la noi, nu le-a putut auzí de la noi, nu le-a putut vedé, ci sunt idei eşite din fantasia vre-unuia dintrĕ conaţionalii dlui Móritz, cu cari a petrecut vremea împreună. Aşa însĕ nu se *studiază* chestia naţionalităţilor!

Din parlament. Discuţia asupra budgetului se face cu destul de mare celeritate. S'a trecut peste budgetul ministrului de pe lângă M. Sa, peste budgetul ministrului de interne, de comerciu şi comunicaţiune şi astăz probabil e terminat şì budgetul ministrului de agricultură, avênd sĕ urmeze budgetul ministrului de culte şi instrucţiune. Acì era temere că se va lungí vorba, pe tema noului proiect de lege referitor la reformele şcolare, asupra căruia îşi vor spune nedumeririle deputaţii naţionalităţilor, provocând discuţie mai lungă; dar' după cum asigură *„Pol. Ért.“* temerea nu e basată, fiind-că proiectul de lege al ministrului Berzeviczy nu e presentat dietei, şi astfel nici nu póte fi pus în discuţie parlamentară. Se crede că sĕptĕmâna viitóre discuţia asupra budgetului va fi terminată şi dieta va puté sĕ iee vacanţă.

Biserica macedo-română. Guvernul din România continuă a face demersuri pe lângă Pórtă, pentru a se ajunge la o resolvare favorabilă în cestiunea bisericéscă a Aromânilor. Patriarchatul însĕ nu se gândeşte de loc sĕ facă vre-o concesiune, fie cât de mică în favorul Aromânilor, de aceea România a cerut, ca pe lângă Pórtă sĕ fie numit un representant al Aromânilor, care mai târziu, desvoltându se lucrurile bine, ar puté sĕ priméscă intrare în Fanar, ca representant al Aromânilor. Se crede, că Pórta va satisface acestei cereri a României, cu atât mai vêrtos, că cererea e susţinută de puterile mari europene.

Ţerina lui Rákóczy. In urma încuviinţării prealabile din partea Monarchului, ca ţĕrina principelui Rákoczy II sĕ fie adusă acasă, pentru a fi îngropată în pământ unguresc, guvernul a făcut studii minuţióse în chestia acésta, şi a ajuns la resultatul, că atât Rákoczy II, cât şì ceilalţi tovarăşi de pribegie ai sei, cari acum îşi dorm somnul de veci în pământ străin, *au sĕ fie aşeḑaţi în catedrala din Caşovia*, fiind-că de oraşul Caşovia sunt legate cele mai multe şi mari făptuiri ale principelui Rákóczy II, şi fiind-că în Caşovia e înmormêntat şì tata şi moşul lui *Rákóczy*. Guvernul magiar a început deja tratările în chestia acésta cu consiliul orăşenesc şi cu episcopul rom. catolic din Caşovia.

Reformele şcolare.

„Pol. Corr.“ publică un comunicat primit din Budapesta, în care se spune că noul proiect de lege al domnului ministru de instrucţiune *Berzeviczy*, referitor la reformele ce sunt de întrodus în şcólele poporale, nu are de loc scopul sĕ denege ori sĕ detragă naţionalităţilor dreptul de a învĕţa în limba lor proprie în şcólele susţinute de ele, ci cere numai, ca învĕţătorii de la şcólele naţionalităţilor sĕ cunóscă limba magiară în aşa mĕsură, ca sĕ o pótă preda cu bun succes elevilor. Proiectul nu e făcut deci cu intenţiunea de a se asuprí naţionalităţile nemagiare, căci e pus în proiect, că acolo unde Ungurii sunt în minoritate, elevii celorlalte naţionalităţi vor face studiile în limba lor proprie.

Avem sĕ observăm următórele: Invĕţătorii de la şcólele confesionale ale naţionalităţilor şì până acum au primit testimoniu de cualificaţiune *numai pe lângă cunóşterea perfectă a limbei magiare.* Din acest motiv deci n'a fost nici o trebuinţă de noul proiect de lege; ear' paragraful cu minoritatea elevilor magiari de la şcólele confesionale din noul proiect e atât de elastic, în cât interpretarea la timpul seu i-se va face sigur nu în favorul majorităţii nemagiare a elevilor, ci în favorul minorităţii magiare. Comunicatul de altcum pare a fi un rĕspuns liniştitor la adresa presei nemagiare, din patrie şi străinătate.

Conflictul Franciei cu Vaticanul.

„Episcopul din Laval e escomunicat, dar' pentru aceea rĕmâne şì pe mai departe în oficiul seu şi nu se depărtéză din eparchia sa. Ziarele clericale îndémnă preoţimea şi pe credincioşii eparchiei sĕ evite biserica, pe carea un episcop apostat a profanat'o“. Acésta e ştirea cea mai nouă în conflictul dintrĕ Francia şi scaunul papal din Roma.

Episcopul *Geay* al eparchiei Lavalului, împreună cu episcopul *Le Nordez* din Dijon erau deja de multă vreme luaţi la ochi pentru conivenţă faţă cu agresivitatea guvernului contra Romei, adecă pe motiv că nu s'au opus esecutării legii despre şcólele congreganiste şi a altor disposiţiuni cari nu erau pe placul celor din jurul scaunului papal. Din causa acésta, dar' sub alte pretexte, cardinalul *Vanutelli* a scris episcopului, că papa i-ar primí bucuros abzicerea. Afară de afacerile pur dogmatice însĕ, conform concordatului încheiat întrĕ Vatican şi Francia încă sub regimul lui Napoleon cel Mare, nu póte dispune direct asupra episcopatului şi clerului frances, cum nici numí episcopi nu póte direct, ci numai prin intervenţia şi consensul guvernului. Geay deci a trimis guvernului epistola lui Vanutelli, la ce prin ministrul de esterne guvernul a făcut atent pe scaunul papal la disposiţiile concordatului. La nota acésta scaunul papal a rĕspuns că epistola lui Vanutelli a fost scrisóre privată, cu sfaturi confidenţiale, date episcopului, şi nu póte fi temeiu de acusă contra Vaticanului, că ar fi desconsiderat disposiţiile concordatului. S'a întêmplat însĕ, că în curênd după acest incident episcopul *Le Nordez* din Dijon încă a căpĕtat o scrisóre de cuprinsul celei trimise lui Geay, ear' Geay însuşi mai târziu a căpĕtat o altă scrisóre, acum oficială, subscrisă de secretariul de stat al papei, cam de acelaşi cuprins cum fusese cea „privată“ a lui Vanutelli, dar' cu adausul, că dacă până în 22 Iulie nu se presintă la Roma spre justificare, papa 'l va despoia de demnitatea episcopéscă. Geay a trimis'o guvernului şì pe acésta, asemenea şì episcopul Le Nordez pe a lui, la ce apoi consiliul de ministri a hotărît, nu numai a lua posiţie hotărîtă contra procedurei scaunului papal, ci şì a pretinde retractarea scrisorilor cestionate, cu adausul, că dacă scaunul nu va satisface, vai sista relaţiunile oficióse cu el.

Acestea sunt, în general, antecedenţele casului cu episcopul *Geay*. Telegrama reprodusă la începutul acestui articol arătă însĕ, că scaunul papal nu a luat în considerare remonstraţia guvernului francez, ci a mers înainte pe calea apucată suspendând şi escomunicând pe episcopul, care însĕ — de şì suspendat şi escomunicat din partea supremei sale autorităţi bisericeşti, totuşi, la porunca guvernului ţerei sale, *stă şi 'şi continuă funcţiunea.*

In acest stadiu al conflictului nu mai încap apoi interpretări şi rĕstălmăciri atenuante, ci va trebuí sĕ urmeze ceea-ce în discursul politic de la Barcassone pusese în vedere Duminecă ministrul-president Combes, adecă abzicerea concordatului şi începerea luptei pe faţă întrĕ suveranitatea de stat a Franciei asupra cetăţenilor sei şi instituţiunilor sale şi întrĕ tendinţele papismului de a se pune peste acésta suveranitate în casuri cum e şì acesta al episcopului Geay, din care luptă sigur că nu papismul va eşí învingĕtoriu, ori — cel puţin nu tocmai pe uşor şi nu fără însemnate jertfe.

Şi cu tóte că prospectele de învingere sunt deocamdată mai mult pe partea guvernului francez, totuşi scaunul papal a provocat şi forţat lucrurile până la atâta. O enigmă acésta pentru mulţi; pentru unii însĕ e fórte plausibil, că papismul voeşte sĕ încépă luptă deja acum, până când inimicul e încă, aşa zicênd, în reconvalescenţă. Căci dacă va prinde puterile de odinióră, lupta va fi cu mult mai grea şi prospectele de învingere cu mult mai problematice.

Inimicul adevĕrat, a cărui resurecţie scaunul papal o prevede deja, şi de care şì are ce sĕ se témă, nu e adecă nici „francmazonismul“ guvernului francez manifestat în reglementarea cinurilor călugăreşti din Francia, nici „desconsiderarea suveranităţii papei asupra Romei“ prin visita presidentului Loubet făcută la Roma regelui Italiei, „usurpătoriului“ acelei suveranităţi, ci — un fĕt străvechiu al stărilor de de mult din biserica papistaşă, cam de o etate cu *reformaţiunea*, adecă *gallicanismul.* Principiile gallicanismului, sau bisericei gallicane culminéză în cele patru proposiţiuni ale clerului gallican (quator propositiones cleri Gallicani) pe cari preoţimea francesă în 1682 le-a primit de ale sale şi conform cărora: *papa nu are drept sĕ se amestece în afacerile lumeşti ale credincioşilor sei* (negarea puterii lumeşti), şi el însuşi e subordonat hotărîrilor (canónelor) conciliului ecumenic (negarea papismului), jurisdicţiunea lui în Francia e normată de canóne şi de legile statului, şi în fine: sentinţele aduse de el nu pot avé valóre definitivă fără aprobarea conciliului ecumenic nici chiar în casul că acelea privesc cestiuni dogmatice (negarea infalibilităţii).

Ultimul representat mare el gallicanismului a fost Dupanloup episcop de Orleans, mort în 1878. După mórtea acestuia gallicanismul a dispărut de la suprafaţă, dând loc, ori însuşi transformându-se în acel spirit catolic frances, cunoscut sub numirea de „ultramontanism naţional“, — în contrast cu „clericalismul“ adict necondiţionat al papismului.

Acest ultramontanism, sub spuza căruia dormitéză spiritul şi principiile gallicanismului, e basa de forţă a ministrului-president Combes la acţiunea sa energică în cestiunile politice-bisericeşti. Şi nu că ar fi, ori ar înclina spre „francmasonism“ episcopii Geay şi Le Nordes, au observat atitudine loială faţă cu legea despre închiderea şcólelor congreganiste, nefăcênd oposiţie la esecutarea ei şi nici agitând contra ei, ci fiind-că presimt că resultatul luptei politice bisericeşti a guvernul va fi — reînvierea gallicanismului. Şi nu numai ei doi sunt de acéstă părere, nu numai ei doi ar vedé bucuros reînvierea gallicanismului, ci încă vr'o şépte episcopi împreună cu preponderanta majoritate a preoţimei de rênd şi a mirenilor catolici.

Ministrul-president Combes o ştie acésta fórte bine; papa Piu X. şi consilierii sei încă o ştiu şi de aceea — conform axiomei „principiis obsta“ — provocarea luptei vine de la scaunul papal, adevĕrat că sub pretextul de „a elibera biserica francesă din mrejile politicei, căreia aşa de mult i-a căzut jertfă, în cât s'au aflat câţiva episcopi, cari s'au angajat chiar şi la sprijinirea nisuinţelor politice-bisericeşti ale lui Combes“, cum spune un comunicat semioficios al scaunului papal.

Mocsáry despre baronul Bánffy.

A scris de nou un articol cuminte distinsul politician magiar, bĕtrânul *Mocsáry Lajos*, în numĕrul de Duminecă al ziariului *„Egyetértés“*, în care apreciéză, după merit, valórea fostului prim-ministru ungar, acum simplu deputat dietal, din graţia Seghedinenilor, a baronului *Bánffy*. Spune *Mocsáry*, că omul acesta, care a fost alungat de pe arena vieţii publice magiare ca un *criminal*, numai aşa s'a putut ridica de nou la suprafaţă, că a început sĕ liciteze şi sĕ supraliciteze în — şovinism. Baronul Bánffy a ridicat şovinismul magiar la rang de *„ultra-şovinism“*.

„. . . . Acesta i-a fost cartea de adut, — scrie Mocsáry, — acesta têrgul norocos, căruia are de a mulţămí că sub raportul popularităţii a ajuns milionar. Eu nu vreau sĕ dau în proces pe Bánffy pentru chestia naţionalităţilor, ci îi pun simplu întrebarea, că ce a făcut el, marele şi estraşovinistul în interesul clădirii statului naţional magiar atunci când ca ministru-president era în mĕsură sĕ fie *factor prin fapte* („tettekkel tényező)? N'a făcut alta de cât legea nesuccésă şi *neesecutabilă a magiarisării numirilor de localităţi*. Ce dovedeşte acésta? Nu aceea, că dînsul n'ar fi dorit póte mai mult sĕ facă, — nu vreau sĕ-l bănuesc în privinţa acésta, — ci simplu aceea, că *esecutarea magiarisării generale nu se póte nici începe, nici continua, cu nici un mijloc;* ear' a anima, a încuraja publicul cu acésta, a te angaja la acésta, *este humbug*, nimic alta. In privinţa acésta de altfel l'a luat pe dinainte pe ultraşovinistul baron, nimeni altul de cât contele Tisza István, care în discursul seu program s'a declarat fórte precaut şi cu multă moderaţiune în chestia naţionalităţilor, dar' tot atât de bine s'a desminţit în privinţa acésta, ca şi în alte privinţe, *când a eşit cu proiectul de reformă al învĕţămêntului poporal.* (Cetitorii ziariului nostru îşi vor aduce aminte de articolii scrişi de Mocsáry *în contra* acestui proiect de lege. Red.). Tóte acestea nu sunt altceva de cât un fel de practică viclénă.

In vorbirile sale ultime a mai zis (baronul Bánffy) că e convins despre aceea, că statul naţional *póte fi creat în deplină unire cu dinastia,* trebue ştiut numai modul. Ce mijloc de vrajă are baronul Bánffy cu privire la lucrul acesta, nu ne spune; dar' vom vedé care are sĕ fie miezul acestei frase, a acestei oferiri, care va fi „des Pudels Kern“, — după ce se va desface din céţa de frasă“...

Mocsáry ajunge la conclusiunea, că edificiul deplinei rehabilitări politice a baronului Bánffy nu stă pe base morale, şi îi dă sfatul, că dacă voeşte o adevĕrată rehabilitare morală, atunci pună-se altfel pe lucru, nu folosindu-se de slăbiciunile omeneşti, de minciunile convenţionale, şi jucând o tactică istéţă cu privire la *ilusiuni veninóse!*

Din România.

Ştire personală. Cetim în ziarele din Bucureşti că starea sănĕtăţii I. P. S. Sale, a Metropolitului-Primat al României, sosit numai de câteza zile acasă din străinătate, este fórte gravă. Medicii cari veghiază la patul I. P. S. Sale sunt stăpâniţi de serióse îngrijiri. Inaltul prelat, pentru a se pune din vreme în regulă cu datorinţele creştineşti, s'a spovedit şi a luat sfânta cuminecătură.

*

Accident grav. A. S. Regală, Principesa Maria a României a fost zilele trecute victima unui accident cu urmări grave, cari puteau sĕ fie chiar fatale. A. S. Regală a făcut escursiune pe munţii din vecinătatea castelului Pelişor, călare. Calul însĕ s'a spăriat de un copac, şi ne mai putênd fi stăpânit, principesa a fost aruncată la pămênt. A fost ridicată aprópe în nesimţire şi dusă la castel, unde s'a constatat că are rană în destul de gravă la cap, în urma căderii. Impărtăşită de îngrijirile necesare, A. S. Regală e astăzi afară de ori-ce pericol.

*

Cértă, bătaie, mórte. Mercuri după amiazi s'a petrecut o dramă sângerósă în cafeneaua Macedonia din Bucureşti. Intrând pe la orele 2 în cafenea macedo-românul Lăzărescu-Lecanta, care scotea o gazetă grecofilă în Bucureşti, întitulată *„Balcanul“*, a fost luat la huidueli din partea celorlalţi Arămâni. Mai rĕu îl certau însĕ conaţionalii Iile *Papahagi*, profesor şi *Pericle*. Lecanta scóte revolverul şi trage. Papahagi cade mort la pămênt. Atunci mai trage cineva dintrĕ cei de faţă, şi cade mort şi *Lecanta*. S'a deschis anchetă, ear' cadavrele celor morţi au fost duse la morgă.

*

Premiarea corurilor ţĕrăneşti. In România încă s'au înfiinţat multe coruri ţĕrăneşti. Pentru a le îndemna la muncă, administraţia cassei şcólelor a luat laudabila hotărîre de a împărţí premii celor mai bune coruri ţĕrăneşti, alegêndu se câte unul din fiecare judeţ. Revisorii şcolari au fost însărcinaţi sĕ recomande spre premiare pe cele mai bune coruri din judeţele lor.

Românii la Plevna.

Invĕţătorii de la şcólele primare din România, intruniţi în congres didactic la Bucureşti, însoţiţi de ziaristi şi de altă lume românéscă au făcut după congres escursiune ştientifică în Bulgaria, unde li-s'a făcut primire frumósă pretutindenea.

Numĕrul escursionistilor români e pus în ziarele din Bucureşti la 200 persóne, domni şi dómne. Au ţinut escursionistii români sĕ mérgă şi la *Plevna*, unde, după cum scriu ziarele din Bucureşti s'au întêmplat următórele: Marţi după amiazi au ajuns escursionistii români la gara din Plevna, unde au fost primiţi în mod fórte cordial din partea primariului, a corpului profesoral şi a unei mulţimi enorme de locuitori din Plevna. Au luat parte toţi la dejunul ce li s'a oferit de către primăria oraşului, ear' după dejun au plecat cu tren special la *Griviţa*, unde preoţi bulgari şi români au celebrat parastas în capela comemorativă pentru cei morţi pe câmpul de onóre. Doctorul *Drumeff* a ţinut apoi un discurs frumos, în limba română. Românii au depus o corónă de foi de stejar şi de bronz, ear' cetăţenii din Plevna o corónă de flori. Românii şi-au luat apoi adio cordial de la dascălii bulgari şi de la cetăţenii din Plevna şi cu tren special au plecat spre România.

De la Asociaţiune.

Secţiunile literare ale „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ au fost întrunite în 19 şi 20 Iulie n. aici, în Sibiiu, pentru a ţiné şedinţe plenare. Presidiul l'a purtat domnul *Iosif S. Şuluţu*, vicepresidentul *„Asociaţiunii“*, ear' agendele notariale le-a sĕvêrşit prim secretariul Dr. C. *Diaconovich.*

Secţiunile au ţinut două şedinţe plenare şi o conferenţă confidenţială. In conferenţă s'a discutat chestia secretariatului, luându-se hotărîre, ca comitetul central sĕ fie rugat a propune adunării generale spre alegere earăşi pe domnul *Dr. Diaconovich* ca prim-secretariu, ear' ca secretariu al II lea sĕ angajeze pe dl *Lăpădat*.

In şedinţele plenare apoi s'au sĕvêrşit, — după *„Familia“*, — următórele:

Presenţi: Parteniu Cosma, Iosif Vulcan, Dr. Iosif Blaga, Vasilie Goldiş, Arseniu Vlaicu, Traian Barzu, Iosif Olariu, Grigorie Pletos, Dr. Ioan Stroia, med. Sim. Stoica, Cheţianu, Simu, Dr. Miron Cristea, Dr. Ioan Radu, Ioan Preda, I. F. Negruţiu. Dintrĕ membrii corespondenţi: N. Petra-Petrescu, I. Lăpădat şi N. Togan.

Prim-secretariul Dr. Cornel Diaconovich a cetit *raportul comitetului* Asociaţiunii despre principalele sale lucrări. Acestea sunt: înfiinţarea museului istoric în Casa naţională, care se clădeşte, şi publicarea „Enciclopediei române“ redactate de prim-secretariul Asociaţiunii. Se accentuéză avêntul ce l'a luat Biblioteca poporală. Şi se constată cu bucurie, că la stăruinţele comitetului, în noul tarif vamal al României s'a şters vama pentru cărţile româneşti cari trec de la noi acolo.

Raportul secţiunii literare arată, că secţiunea a ţinut 3 şedinţe, în cari s'a ocupat de pregătirea materialului pentru Biblioteca poporală, de adunarea materialului folkloristic şi de îndreptarea limbei române. Propune, ca Asociaţiunea sĕ publice din fondul Andreiu Murĕşian un concurs pentru cea mai bună carte apărută în limba română. In fine secţiunea anunţă, că la viitórea adunare generală a Asociaţiunii va face o lectură dl Andreiu Bârseanu.

Raportul secţiunii istorice, presentat prin referentul Dr. Miron Cristea, se ocupă de un plan pentru aranjarea museului istoric din Casa naţională şi ceteşte un apel la toţi Românii, cari doresc a dăruí ceva pentru museu. Apoi desfăşură punctele de mânecare la aranjarea museului, care va avé trei ramuri: istoric, etnografic şi topografic.

Raportul secţiunii ştiinţelor, cetit de referentul Arseniu Vlaicu, presintă întâiu raportul dlui profesor Ciortea despre prelegerile poporale ştientifice făcute cu instrumentul Skioptikon. In legătură cu raportul acesta secţiunea propune sĕ se cumpere şi alte instrumente de soiul acesta, în deosebi pentru şcóla Asociaţiunii şi sala cea mare a Casei naţionale. Secţiunea propune sĕ se publice un concurs pentru o lucrare întitulată: „Higiena casnică a femeii române“. Se decide, ca secţiunea ştiinţelor sĕ presinte trei lucrări tratând principalele ramuri ale higienei ţĕranului român, cari sĕ se publice în Biblioteca poporală. Se mai decide, ca din „Higiena“ dlui Dr. Stefan Erdélyi sĕ se cumpere 50 de esemplare şi din lucrarea dlui Dr. Beu 100 spre a fi distribuite gratuit în popor.

Raportul secţiunii şcolare, presintat de referentul Dr. Stroia, propune şi se primeşte sĕ se facă o statistică a Românilor din Ungaria şi Transilvania. Se adoptă propunerea de a se tipărí mici broşurele pentru tinerimea adultă.

Raportul secţiunii economice, cetit de referentul I. Simu, este o lucrare amĕnunţită despre starea economică a poporului român.

Alegeri. In secţiunea literară, în locul vacant, se alege membru ordinar profesorul Enea *Hodoş*, până acuma membru corespondent; în secţiunea ştiinţelor se alege membru corespondent medicul Dr. Stefan *Erdély* din Orăştie; în secţiunea economică se alege membru corespondent Ioan *Chirca* din Sĕlişte.

Constituirea secţiunilor. Secţiunea literară: president Iosif Vulcan, vicepresident

---

FOIŞÓRĂ

Despre Stefan cel Mare.

Discursul dlui Dr. Dimitrie Onciul, profesor universitar în Bucureşti, rostit la serbarea de la Putna, în 3/16 Iulie 1904.

(Urmare).

In anul următor, sultanul Mahomed în persónă, cu înfricoşata óste, impreună cu Basaraba Laiot, în putere totală de vre-o 200.000, ajutorată încă şi de 30.000 de Tătari, venì sĕ-şi iee résbunare. Lui i-se puse în cale Stefan singur, numai el cu Moldovenii sĕi, 40.000.

După ce bătù şi gonì órdele tătăreşti, ce pe neaşteptate făcură o diversiune jefuind ţéra de la gura Nistrului până lângă Suceava, Stefan, lăsând ostaşii ţerani pe câteva zile sĕ-şi caute vetrele pustiite, se retrase cu restul oştirii spre munţi. Ací, la Valea-Albă, loc numit de atunci Rĕsboenii, Thermopylele Române, în 26 Iulie 1476 cei 10 000 de curteni călări cu cari eroul remase sĕ susţină eroica luptă, se închinară morţii. Flórea Moldovei remase atunci pe câmpul de rĕsboiu. „Mulţi din boierii cei mari au picat“, — zice cronicariul, — „şi vitejii cei buni au perit cu totul atunci. Şi fù scârbă mare în tótă ţéra, şi tuturor domnilor şi crailor de prinprejur“. Sfefan scapă ca prin minune, cu puţini ai sĕi. Era înfrângerea lui cea dintâiu. El fù înfrânt, dar' nu învins. Era o înfrângere din acele ce rĕmân înscrise în cărţile istoriei ca fapte de neperitóre glorie.

„Eu şi curtea mea“ — zicea el prin solul sĕu la republica Veneţiei — „am făcut tot ce am putut, şi s'a întêmplat ce vi-am spus. Care lucru eu cuget că a fost voia lui Dumnezeu, ca sĕ mĕ pedepséscă pentru pĕcatele mele. Lăudat fie numele lui!“

Lăudat fie numele lui: căci învingerea repurtată de Mahomed era ca şi o înfrângere. Turcii părăsiră Moldova cu mari perderi, fără sĕ fi luat nici o singură cetate, şi fără nici un câştig, în afară de prada ce făcuseră. Decimaţi prin bólă şi fóme, ei mai fură loviţi de Stefan la întórcere, aşa în cât, cum spune un cronicariu austriac, „mulţi au fost ucişi în fugă, mulţi s'au înecat în Dunăre“. Era — cum şi regele Ungariei, Matiaş Corvin, zice scriind către papa — „o fugă ruşinósă.“

Legenda ce ni-a transmis cronicariul Neculcea în „O sémă de cuvinte de bĕtrâni“ atribue acéstă miraculósă isbândă a lui Stefan îmbărbătării lui prin un cucernic sihastru, care 'i făgăduì biruinţa pentru o mănăstire, şi poveţei primite de la muma vrednică de fiul ei, muma care nu l'a lăsat sĕ intre învins în cetate, trimiţêndu-l sĕ învingă sau sĕ móră în rĕsboiu.

Isbânda fù câştigată şi asupra lui Basaraba Laiot, pe care Stefan, în unire cu óstea unguréscă ce 'i venì în ajutoriu prea târziu pentru a se folosí de ea contra Turcilor, îl scóse din nevrednica domnie.

După patru ani luptele cu Turcii începură din nou. Stefan caută sĕ înlăture de la tronul Ţĕrei Româneşti pe un alt Basarab rĕtăcit, Basaraba Ţepeluş, şi acesta pus în domnie de dînsul, dar' devenit apoi, ca şi Laiot, partisan al Turcilor şi susţinut de ei. Invingĕtoriu asupra lui Ţepeluş, care fù rĕsturnat, cu tot ajutoriul primit de la Turci, el avù apoi sĕ îndure nenorocosul rĕsboiu din 1484 pentru Chilia şi Cetatea-Albă. După eroică apĕrare contra unei puteri duşmane de 300.000 de ómeni şi 100 de corăbii cari veniră asupra lor cu sultanul Baiazid II în frunte, cele două cetăţi căzură în mânile Turcilor. Era al doilea din cele două rĕsbóie perdute de Stefan, care şi de astă-dată rĕmase fără nici un ajutoriu de la vecinii creştini. Până în doi ani după acésta el bătù pe neîmpĕcatul duşman de două-ori, la Catlabuga şi la Şcheia, ultimele lui lupte cu Turcii, dar' fără sĕ pótă recucerí cetăţile perdute.

Incercarea din urmă a lui Stefan de a face o coaliţie contra duşmanului crucei, pentru care el căuta sĕ câştige şi pe marele duce al Moscovei, Ioan Vasilievici, cuscrul sĕu, nu isbutì. Legăturile de pace ale Ungariei şi Poloniei cu Pórta, cu care ambele state încheiară armistiţii, îl siliră sĕ renunţe a duce mai departe lupta sfântă, lupta pe care o începuse cu atâta credinţă şi entusiasm, lupta pe care o susţinuse cu atâtea sacrificii şi decepţiuni. Cine póte sĕ ştie ce biruinţe pentru Creştinătate ar mai fi putut el sĕ îndeplinéscă, dacă principii creştini îl secundau cuvenit.

El singur luptând eroica luptă, mântuinţă a adus neamului seu. Mântuinţă i-a adus, ajutându-l sĕ trécă prin acea mare crisă a cărei victimă au devenit toţi ceialalţi creştini din Sud-ostul Europei, şi ferindu-l sĕ împartă aceeaşi sórte nefericită, aşa în cât Statul român putù sĕ păstreze şi mai departe, de-şi sub suzeranitatea turcéscă, o viéţă politică a sa proprie, o viéţă naţională. El astfel, într'un timp de „cumpĕnă mare pămêntului nostru şi nouĕ“, pasul sorţii l'a hotărît.

(Va urma.)

Virgil Oniţiu, referent Andreiu Bârseanu; secţiunea istorică: president Vinc. Babeş, vicepresident Iosif St. Şuluţu, referent Dr. Miron Cristea; secţiunea ştiinţelor naturale şi fisice: president S. Stoica, vicepresident A. Cheţianu, referent Arseniu Vlaicu; secţiunea şcolară: president Grig. Pletos, vicepresident I. F. Negruţiu, referent Dr. I. Stroia; secţiunea economică: president Parteniu Cosma, vicepresident I. Preda, referent I. Simu.

Discursuri de recepţiune. Se ia hotărîrea, ca membrii ordinari sĕ ţină discurs de recepţiune în o şedinţă publică, cu ocasiunea şedinţelor plenare.

In fine toţi membrii s'au fotografiat împreună şi s'au despărţit cu cele mai bune impresiuni.

De la sate.

— Sfinţire de biserică în Malomfalĕu. —

Iclandul-mare, 13/26 Iulie.

In ziua de 4/17 Iulie biserica şi credincioşii gr.-or. din comuna *Malomfalĕu* (tractul M.-Oşorheiu) au îmbrăcat haină de sĕrbătóre. Adunaţi înaintea bisericei toţi fiii ei aşteptau cu bucurie pe încredinţatul Inaltpreasfinţitului Domn archiepiscop şi metropolit, pe şeful tractului, Stefan *Rusu,* administratorul protopopesc, şi împreună slujitorii preoţi, pentru-ca sĕ sĕvêrşéscă sfinţirea bisericei renovate.

Clopotele bisericei vestesc începerea serviciului divin, căruia i-a premers sfinţirea apei şi sfinţirea bisericei după tipicul special al sfinţirei de biserici de către protopresbiteri. Preoţii cu întreg poporul încunjură apoi de trei-ori biserica, întră în urmă în biserică, unde de nou am avut prilegiu a ne delecta în splendórea serviciului bisericei rĕsăritene. Credeam că nici un nĕcaz nu mai am pe acest pămênt, grijile vieţii mi-au încetat, ear' toţi cei presenţi înălţau rugăciuni ferbinţi către pronia ceréscă, dimpreună cu preoţii liturgisitori.

In urmă dl administrator protopresbiteral ceteşte mandatul Inaltpreasfinţiei Sale, prin care este încredinţat cu sfinţirea bisericei renovate din Malomfalĕu, laudă într'o cuvêntare frumósă şi plină de iubire faţă de popor şi biserică, hărnicia şi religiositatea poporului din Malomfalău, care acum sunt 21 ani a zidit, ear' acum a renovat acéstă casă a Domnului, spre a serví de adevĕrat scut sufletelor credincioşilor. De altă parte însĕ, din adâncul inimei îşi esprimă părerea de rĕu din nou, că a doua lumină necesară omului în viéţa sa pămêntéscă, adecă *şcóla* lipseşte încă acestei comune, şi îndémnă poporul, ca în curênd sĕ caute, ca sĕ se pótă bucura şi de razele binefăcĕtóre ale şcólei, ale cărei binefaceri sunt incontestabile. Arată creştinilor chiar şi unele mijlóce practice, prin cari îşi vor puté ajunge scopul dorit. Rógă apoi pe Atotputernicul, ca sĕ le îndrepte cugetele şi sĕ le ajute în realisarea acestui scop.

După-ce credincioşii se miruesc, actul sfinţirei este terminat, ear' dl administrator protopresbiteral dimpreună cu cooperatorii preoţi sunt invitaţi din partea preotului local dl *Fărcaş* la masă, unde participând şi unii din fruntaşii comunei, de nou se încinge cu viu interes discuţia printrĕ toaste asupra cestiunei şcolare. Şirul toastelor îl deschide dl administrator protopresbiteral, ridicând paharul în sănĕtatea I. P. S. Sale domnului archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu,* din a cărui bună îngrijire comuna bisericéscă Malomfalĕu renovându-şi biserica, o are acum sfinţită şi dată credincioşilor spre mângăere sufletéscă. Mulţămindu-i părintele local Fărcaş, — ridică toast părintele Bârsan, arătând influinţa şcólei pentru viéţa practică, — toastézà apoi părintele Hodoş pentru poporul din Malomfalĕu, punĕnd tótă nădejdea în credincioşii noştri de acolo, că în curĕnd vor lua şi sfinţirea unei şcóle.

Nu pot trece cu vederea zelul şi viul interes faţă de biserică şi şcólă, manifestat din partea fruntaşului nostru din Malomfalĕu *Şerban,* unul din factorii principali, care totdeuna spriginęşte moraliceşte, dar' şi materialiceşte tóte intreprinderile bisericei, mergênd cu esemplu şi îndemnând şi cu cuvêntul credincioşii, a nu-şi uita de casa Tatălui ceresc. Pot sustiné, că dacă am avé încă 2—3 lângă dînsul, şcóla dorită în curênd ar fi înfiinţată, şi poporului i-s'ar da luminătoriul sufletelor şi al minţilor, spre ridicarea lui din întunerecul neştiinţei şi spre bucuria bisericei şi a neamului nostru. *Un participant.*

Revistă esternă

Al treilea atentat în Rusia. O telegramă din Petersburg dto 28 Iulie raportéză că *ministrul de interne al Rusiei a fost ucis de o bombă* în calea spre „gara Varşoviei".

In 16 Iunie atentatul din Helsingfors asupra lui *Bobricov,* guvernatorul Finlandei; în 17 Iulie atentatul asupra lui *Andreiev,* vice-guvernatorul din Elisavetpol (în Caucas), ear' acum un nou atentat, căruia căzù victimă *Plehwe,* ministrul de interne al Rusiei. In timp de abia şése sĕptĕmâni trei atentate politice, sfîrşite cu mórtea victimelor lor, simptóme rele pentru — *ţarul.*

*

De pe câmpul de rĕsboiu. Duminecă (24 Iulie) Japonezii au raportat o nouă învingere grea asupra oştirilor ruseşti la Daşiceao. Despre mărimea perderilor nu sunt încă detaiuri, dar' trebue sĕ fi fost fórte mari din ambe părţile, judecând din faptul că artileria ruséscă a operat cu 100 tunuri şi că după perderea posiţiunei strategice trupele ruseşti de trei-ori s'au încercat sĕ le recuceréscă. Lupta a durat de diminéţa până séra târziu. Comandantul trupelor japoneze a fost generalul *Oku,* ear' al celor ruseşti — cum spun unele telegrame — însuşi *Kuropatkin.* Unite cu trupele generalului *Nodzu,* trupele japoneze (óstea de sud) înaintézá spre Liaoiang, spre care 'şi luaseră calea şi trupele generalul Kuroki (óstea de la ost), ba unele ştiri spun chiar că întrĕ Liaoiang şi Mukden decurg deja lupte mari.

NOUTĂŢI

De la comitat Ministrul de interne a aprobat hotărîrile congregaţiunei din urmă (7 Iulie n.) a comitatului Sibiiu, cu privire la dotarea funcţionarilor comitatenşi, şi a asemnat suma necesară. Ce priveşte înaintarea primpretorului *Fabricius* în clasa a séptea de salarisare, ministrul însĕ a ordonat sĕ se aducă hotărîre în congregaţie *ordinară* (cea din 7 Iulie era estraordinară) pentru-că acéstă înaintare e egală cu — alegerea.

*

Inchiderea prăvăliilor în Sibiiu. Comercianţii din Sibiiu au luat hotărîre în conferenţa ţinută la 11 Iulie n. c., ca cu începere din 1 August st. n. prăvăliile de ori-ce ram al comerciului *sĕ fie închise la orele 7 şi jumĕtate séra.* Ora deschiderii prăvăliei, şi terminul pentru repaosul de amiaz, are sĕ 'l fixeze fie-care comerciant singur, amĕsurat împrejurărilor, astfel însĕ, ca prăvălia sĕ nu stee deschisă mai mult de cât 12 ore pe zi. Tot atunci s'a luat conclus şi cu privire la introducerea perfectului repaos de Dumineca, *pentru ziua întrégă,* rĕmânênd, ca comitetul gremiului comercial din Sibiiu sĕ iee iniţiativa şi sĕ pună la cale o mişcare în ţéra întrégă în acest scop; ear' până atunci sĕ se pună în înţelegere cu tóte casele comerciale din Sibiiu, pentru a le îndupleca sĕ introducă ele, în urma învoelei benevole, în mod obligător repaosul de Duminecă pentru ziua întrégă pe teritoriul oraşului Sibiiu.

*

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu" — premiată. „Asociaţiunea română pentru înaintarea şi rĕspândirea ştiinţelor din Bucureşti", a distins „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu" pentru cărţile editate în „Biblioteca Reuniunei" şi espuse la esposiţia arangiată de numita „Asociaţiune" în 1903, cu diplomă, cu medalie de aur şi cu medalie de colaborator.

*

„Bunul Econom", revistă pentru agricultură, industrie şi comerciu, care apare în fie-care Duminecă în Orăştie, în urma morţii fostului proprietariu *Aurel P. Barcianu* a trecut în proprietatea institutului tipografic *„Minerva"* din Orĕştie. Ca redactor responsabil signéză dl *George Suciu.*

*

Românii din Macedonia merg înainte spre naţionalisarea bisericei lor străbune. Alte vre-o 12 comune s'au declarat independente *româneşti,* şi au întrodus în serviciul divin limba românéscă; ear' în Bitolia pe lângă tóte pedecile puse, ridicarea unei capele româneşti înaintézá mereu, şi în curênd are sĕ fie gata acest lăcaş dumnezeesc, în care vor sluji româneşte patru preoţi români. Patriarchatul ecumenic din Constantinopol a mai slăbit, cum se vede, din duşmănie, şi se pare că începe a da curs liber desvoltării lucrurilor. Bine face!

*

Dl Cons. Burdia, noul president al comunităţii de avere din Caransebeş şi-a luat postul în primire în 20 Iulie n., cu care zi a dimisionat din postul avut de primariu al oraşului Caransebeş.

*

Nuntă princiară. Ziariul „Neue Freie Presse" aduce ştirea, că Mare-ducesa de Hessa, sora A. S. R. principesa Maria a României, se va căsătorí cu marele-duce Ciril din Rusia imediat cum espiră doliul pentru mórtea fiicei sale Elisabeta.

*

Gimnasiu de stat în Făgăraş. Şcóla comercială de stat din Făgăraş a încetat de a mai esista cu finea anului şcolar acum terminat, ear' în locul ei s'a creat gimnasiu superior de stat în Făgăraş, care la tómnă se va deschide.

*

Aniversarea morţii lui Schiller. Nemţii se pregătesc sĕ serbeze în mod cuvenit centenariul de la mórtea marelui poet german Friedrich *Schiller,* care se împlineşte în 9 Maiu 1905. Va fi serbat şi în Sibiiu, unde aranjarea a luat'o asupra sa reuniunea de cântări a bărbaţilor germani. Comitetul a început deja sĕ se ocupe cu stabilirea programului.

*

Dşóra Bârsescu, artista nóstră dramatică, a fost angajată, după cum scrie ziariul vienez *„Die Zeit",* pe cinci ani la teatrul din Berlin şi anume, cu începere din tómna anului 1905.

*

Mórtea tăciunariului. Vineri séra Constantin Staici din Checheş (în Banat) a fost suprins de câţiva ómeni punĕnd foc la două jirezi de paie ale vecinului sĕu, cu care trăia în duşmănie. Alarmat satul întreg, unii s'au apucat sĕ stîngă focul, ear' alţii au luat la gónă pe Staici. Neputêndu-l ajunge au puşcat după el şi nimerindu-l l'au culcat la pămênt. După aceea l'au bătut până l'au omorît.

*

Dl Iuliu Bardosy, inspector reg. de şcóle pens., din incidentul serbării botezului nepotului sĕu Caiu, fiul căpitanului auditor c. şi r. din Braşov Cornel Bardoşy şi al soţiei sale Ileana n. Damian, a dăruit fondului de 20 fileri, înfiinţat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vîndare, *suma de 5 cor.*

*

In contra Evreilor. Ministrul de culte al Rusiei a dat ordin aspru, ca cu ocasiunea inscrierilor viitóre la universităţile ruseşti sĕ nu se priméscă la nici un cas mai mulţi de cât numai 3 la sută studenţi evrei. Ceilalţi sĕ fie respinşi! Sperăm, că cei de un sânge cu ei de la noi se vor îngrijí sĕ li-se facă loc la universităţile din Ungaria!

*

Slăbiciunile armatei germane. Wolf von Schiebrand, un fost oficer în armata germană, a publicat în „Nort American Revue" un articol în care spune fórte multe lucruri supĕrătóre pentru armata germană, cari în Berlin au provocat sensaţie mare şi penibilă. Intrĕ altele fostul oficer zice că armata germană e pe cale de ticăloşire, ear' causa e Vilhelm II., impĕratul-soldat. El a desvoltat în armata germană iubirea luxului, a delăturat pe oficerii talentaţi şi a educat în soldaţi înfumurarea, pofta de posare teatrală şi paradarea cu posiţia de soldat, în loc de a-şi pregătí armata pentru rĕsboiu. — Crude destăinuiri, mai ales dacă vor fi şi adevĕrate.

*

Păruélă domnéscă. La băile de la Siofok s'a înpêmplat Sâmbătă o păruélă straşnică întrĕ comerciantul Pintschoff şi advocatul Herztelder (ambii din Budapesta), din causa unei certe întrĕ copiii lor. Păruéla s'a întêmplat în cel mai cercetat loc al băilor şi au luat parte la ea: deoparte soţia, copiii şi partisanii familiei Pintschoff, cu cocóne cu tot, ear' de altă parte soţia, copiii şi partisanii familiei Herztelder, asemenea cu cocóne cu tot. Abia într'un târziu a succes legionului de chelneri sĕ scótă pe bătăuşi afară din local.

Cărţi şi reviste.

„Candela", revista bis. literară din Cernăuţi, redactată de profesorul Dr. Emilian Voitschi şi cons. consistorial Alexandru Manastyrski, a apărut pe Iulie (fasc. 7, anul de esistinţă 23) cu următoriul sumariu: Adresaţii epistolei către Galateni, studiu esegetic de Dr. Vasilie Gheorghiu (urmare din fasc. anteriori); Cartea Iov, tradusă şi esplicată după textul masoretic, de Dr. Octavian Isopescul; 24 pagine text rusesc, apoi esplicări de casuri pastorale şi ştiri de interes bisericesc.

„Candela" apare în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Birourile red. şi administraţiei sunt în residenţa archiepiscopéscă (Cernăuţi).

*

„Raportul" şcólelor capitale ort. române din Lugoj pe anul şcolar 1903—904, elaborat de învĕţătoriul George Jóndrea (Lugoj, tipografia C. Traunfellner). Conţine: „Cum, şi din ce au învĕţat înaintaşii noştri carte" (tractat de literatură pedagogică) de G. Jóndrea; Discurs rostit de G. Jóndrea la serbarea şcolară în amintirea lui F. Deák (cu portretul lui Deák), şi datele şcolare obicinuite atât despre şcóla de băieţi şi cea de fete, cum şi despre *internatul de fete,* înfiinţat la începutul anului şcolar 1903—904.

*

Despre Stefan cel Mare. Ca supliment la „Deşteptarea" din Cernăuţi (nr. dto 24 Iulie st. n.) a apărut o broşură de 12 pagine 8°, conţinĕnd *discursul istoric despre Stefan cel Mare* rostit de Dori Popovici poporului adunat la mormêntul voivodului la Putna cu ocasiunea serbării iubileului de 400 ani de la mórtea lui. In text sunt intercalate şi două gravuri: Portretul lui Stefan, şi Ruinele cetăţii principilor moldoveni.

*

Anuarul şcólei primare şi de repetiţie economica din Selişte pe anul şcolar 1903—904, publicat de directorul D. Lăpĕdat: Dare de sémă despre sfinţirea şcólei noue; lista donaţiunilor făcute pentru şcólă în anul 1903—904; Material ales pe basa noului plan de învĕţămênt pentru şcólele poporale, din limba magiară, desemn, cântări şi gimnastică"; „Pentru pomenirea învĕţătoriului D. A. Mosora" (înmormêntarea şi cuvêntul funebral rostit de dir. Lăpĕdat) şi „Date şcolare" despre personalul didactic, elevi, serbările şcolare şi esamenele de la finea anului. Anuarul a apărut în Sibiiu, tipografia archidiecesană.

*

Dare de sémă despre şcólele (fröbeliană, primară şi normală) din Bucureşti susţinute de „societatea pentru învĕţătura poporului român din Bucureşti, biserica Sf. Ecaterina", pe anul şcolar 1903—904, publicată de directorul Petru Gârboviceanu. A apărut în „tipografia cărţilor bisericeşti". Datele şi informaţiunile cuprinse în ea sunt de interes mai mult pentru publicul din România, de cât pentru al nostru.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La 24 Decembre (ajunul naşterii Domnului) subscrisul am primit prin poştă de la dl *Teodor Ciurcu* din Bucureşti o epistolă, carea conţinea 190 lei (180 coróne) ajutoriu la edificarea bisericei noue din comuna nóstră *Boian,* dimpreună cu 2 liste a contribuitorilor. In lista I. erau: Teodor Ciurcu, str. Dómnei nr. 10, C. Cioran, câte 10 lei; M. Z. Dumitrescu, 5 l., I. P. Chrintu, 8 l., P. Rusoviciu, 5 l., Al. N. Ştefănescu, 10 l., I. D. Clinesan, 5 l., I. G. Nitriescu, 20 l., V. V. Binean, Gae, Alt G. Marinescu, Gr. Angelo, câte 5 l., Emil Lazarescu, 4 l., V. R, 3 l., Const. Hurmuzachi, (Const. Hurmuzache) Chr. Sapion, câte 2 l., G. Demetriade, C. N. Ogredean, C. N. Pop, N. Christofor, Deculust, I. Asna, H. Crăciunean, Petru Angelescu, I. E. Vergatte, I. Bădescu, câte 1 l., E. Clircean, 1 l. 50 bani, Peucsan, 1 l., total 116 lei 50 bani. Lista II.: Dr. C. Rădulescu, 10 lei, Ioan St. Rasidescu, 5 l., V. N. Orgidan, N. N., câte 4 l., N. N., 1 l., Saleraş Orgidan, 2 l., Ioan Gr. Bock, S. Spiliopol, Ilie Ionescu, câte 3 l., Z. Stut, 4 l., C. Dtolacole, 3 l., C. Athanasiu, St. Liloviciu, câte 2 l., Dragomirescu Toma, 1 l., Petru F. Marienescu, 3 l., Dobre Popescu fiul, 3 l. 50 b., Mirce Benar Berdea, Cslep, câte 1 l, B. D., Somsliesc, câte 2 l., George Rădulescu, Cir. Tolopol, Siglobescu, N. Belloiu, Chr. V. Carp, S. Angelescu, C. P., câte 1 l., A. Nedelscu, 5 l., N. H. Constantinescu, George G. Criveţu, câte 1 l., total 75 lei 50 bani. Suma totală din ambe listele 190 lei (180 coróne), cari bani până la începerea edificării bisericei s'au şi înaintat la Preaveneratul Consistoriu archidiecesan ca deposit lângă ceilalţi bani ce'i mai are comuna *Boian* ca deposit tot acolo.

Mĕ vĕd îndemnat, în numele comitetului parochial şi al întregului popor, sĕ aduc şi pe acéstă cale tuturor contribuitorilor cele mai călduróse simţiri de mulţămită şi recunoştinţă pentru fapta nobilă şi creştinéscă.

Boian, 12 Februarie 1904.

Iosif B. Crişan
paroch gr.-or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 411 1904. [203] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **învĕţători** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ilia, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Vorţa** cu filia **Valealungă**, cu un post de învĕţătoriu cu salariu de 600 cor. de la popor, cuartir în edificiul şcólei şi 2 stângini de lemne.

2. **Burjuc**, un post de învĕţătoriu cu salariu de 600 cor., şi a nume: venitul de la 6 jug. pământ arător şi fênaţ, socotit în 400 cor., repartiţie în popor 200 cor.; cuartir, grădină de legumi şi lemne de foc.

3. **Tătareşti**, un post de învĕţătoriu cu salariu de 600 cor., şi a nume: arêndă de la un pământ 100 cor., arêndă de la o grădină 200 cor., repartiţie pe popor 480 cor., cuartir şi lemnele trebuincióse de foc.

Doritorii de a ocupa unul din acestea posturi sĕ şi înainteze subsemnatului oficiu cererile instruate conform normelor în vigóre în timpul prefipt; avênd a se presenta în biserică spre a se face cunoscuţi poporului.

Cei ce ar dorí ca la cuincuenal sĕ li-se compute şi anii serviţi în alte comune, au a-şi arăta acésta pretensiune şì în petiţiunea de concurs.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ilia, la 11 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 711 1904. [204] 1—3

Concurs.

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** vacante din **Poiana**, tractul Mercurea, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, şi adecă:

1. Pentru un post de învĕţătóre cu salariu anual de 600 cor., relut de cuartir şi lemne 100 cor. şi pentru grădină 40 coróne, dimpreună cu cuincuenalele legale.

2. Pentru două posturi de învĕţători cu salariu de câte 600 cor., relut de cuartir şi lemne câte 100 cor. şi pentru grădină câte 40 cor., dimpreună cu cuincuenalele legale.

De la reflectanţii la aceste posturi se recere sĕ documenteze pregătirea de 4 clase gimnasiale sau civile, sĕ se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, deobligaţi fiind a cânta în strană la utrenie şi liturgie şi eventual a forma cor bisericesc cu elevii.

Concurenţii au a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate conform normelor în vigóre în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mercurea, după ce s'a pronunţat comitetul parohial concernent.

Mercurea, 12 Iulie 1904.

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 517 1904. [205] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Bistriţa, prin acésta se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Blaşfalĕul de-jos**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume şi lemne de foc.

2. **Blaşfalĕul de sus**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume şi lemne de foc.

3. **Borgo Mijloceni**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

4. **Chintelnic**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.

5. **Cuşma**, cu salariu de 600 coróne, cuartir, lemne de foc şi grădină de legume.

6. **Şimotelnic**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi grădină de legume.

Concurenţii au a şi înainta suplicele, instruite conform legilor în vigóre în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat şi a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în parohie spre a şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Cuincuenalele se vor socotí numai după un serviciu de 5 ani în comună.

Bistriţa, în 10 Iulie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Simion Monda
protopresbiter.

Sbór'al nopţii negru flutur …

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena**. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

Nr. 186. [181] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Selişte, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Alămor**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

2. **Amnaş**, un post cu salariu de 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

3. **Gurariului**, două posturi, salariu 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

4. **Sibiel**, un post, salariu 600 coróne, relut de cuartir şi grădină.

5. **Topârcea**, un post, salariu 600 cor., relut de cuartir şi grădină.

Doritorii de a ocupa unul din aceste posturi sĕ-şi înainteze subsemnatului oficiu cererile instruate conform normelor (atestat de botez, absolutoriu pedagogic, atestat de cualificaţie, atestat despre serviciul prestat până ací) în timpul prefipt şi sĕ cerceteze şì biserica unde concură spre a se presenta poporului şi a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti.

Selişte, 26 Iunie 1904.

Dr. **Ioan Stroia**
protopresbiter.

Nr. 243 1904 [188] 3—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Deva, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Boholţ**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

2. **Chişcadaga** cu filia **Buruene**, salariu: de la popor 440 cor., ajutoriu de la stat 360 cor, total 800 cor., cuartir şi lemne.

3. **Leşnic** cu filia **Dumbrăviţa**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

4. **Nevoeş**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

5. **Têmpa**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

6. **Uroiu** cu filia **Cărpiniş**, salariu 600 cor., din care este un ajutoriu de stat de 120 cor. şi lemne.

7. **Varmaga**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

8. **Sânt-Andreş** cu filiile **Sântohalm** şi **Seuleşti**, salariu 600 cor., cuartir şi lemne.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ-şi subştérnă cererile lor concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Deva până la terminul susindicat, cu observarea, că reflectanţii sĕ se presinte in vre-o Duminecă ori sĕrbătóre la biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi a se face cunoscuţi poporului, avênd cei aleşi a instrua şcolarii în cântări bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică şi a ţiné strana.

Oficiul protopresbiteral Deva, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Deva, 5/18 Iulie 1904.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 630 1904. [180] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învĕţători** la şcólele din comunele de mai jos din protopresbiteratul gr. or. Lupşa, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Mogoş — Valea-Barnei**, salariu 600 cor., din cari 360 cor. de la popor şi 240 cor. ajutor votat de stat, locuinţă liberă în edificiul şcólei, folosinţa grădinei şcolare şi lemnele de foc.

2. **Muncel**, salariu 600 cor., anume 400 cor. de la popor, 80 cor. din cassa bisericei şi 120 cor. ajutoriu de stat votat; locuinţă în edificiul şcolei şi lemne.

3. **Runc** cu filia **Lunca Largă**, salariu 600 coróne de la popor; locuinţă cu mai multe odăi pompóse în edificiul şcólei şi lemnele de foc. Fiind învĕţătoriul ales la acest post destoinic în cântări, va primí şi pentru cantorat 50 cor. în bani numĕraţi, şi alte 50 cor. din venite accidentale cantorale.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, presentându se înainte de alegere şì în comuna pentru care concuréză, ca sĕ şi arete desteritatea în cântări şi tipic şi sĕ facă cunoştinţă şì cu poporul.

De la concurenţi se cere sĕ cânte la strană şi sĕ esecute cu elevii şì rĕspunsurile liturgice în cor. Cei ce ar dorí, ca la cuincuenal sĕ li-se compute şi anii serviţi în alte comune, au a-şi arăta acésta şì în petiţiunea ce o înaintéză aici.

In conţelegere cu comitetele parohiale

Ofenbaia, 25 Iunie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupşa.

Vasile Gan
protopresbiter.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şì mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şì cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şì alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 22

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Pianele Bösendorfer

stau şì acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şì pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemĕnat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui ii place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 13—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciòse.

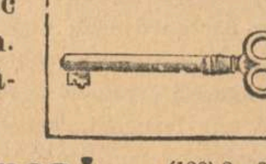

Se capĕtă pretutindenea! (122) 8—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḑută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secr

vindecă şi înviorézá pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şí în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 87

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vendare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor res[illegible]sabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 77 Sibiiu, Marţi 20 Iulie (2 August) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Urmările secetei.

Sibiiu, 1 August n.

Ştiri triste aduc ziarele din tóte părţile ţerii, ştiri despre o nespus de mare miserie în care va fi aruncată ţéra în urma secetei ne mai pomenite din vara anului acestuia.

Recolta în cele mai multe ţinuturi e nimicită cu desĕvêrşire.

Érba e uscată din rădăcină, aşa că şi de va da Dumnezeu de aci înainte plóie abundantă, cu greu se va mai puté reculege pentru anul acesta.

Fântânile pe multe locuri au secat de tot, împreună cu tóte isvórele, aşa, că nu numai de fóme, ci şi de sete sunt ameninţate sĕ se prăpădéscă bietele vite.

Cu un cuvênt, cele mai triste şi posomorîte prospecte le avem pentru érna viitóre, atât pentru ómeni, cât şi pentru vite. Şi póte că mai mult pentru vite, pentru-că pe séma lor lipseşte nutreţul cu desĕvêrşire, şi nici nu va puté fi procurat din alte ţeri, bunăóră ca cerealele pe séma omului, fiind-că transportul costă sume enorme.

Nu e mirare deci, că atât presa, cât şi cercurile oficiale ale ţerii nóstre dau cea mai mare atenţiune acestei calamităţi, *lipsei de nutreţ*, şi din tóte părţile se caută şi se recomandă remediile potrivite pentru a se puté evita catastrofa.

Chestia a fost atinsă şi în parlamentul ţerii, în şedinţa de Vineri, când ministrul de agricultură, dl *Tallián*, a făcut o dare de sémă despre mĕsurile luate din partea guvernului, pentru-ca sĕ pótă fi evitată catastrofa.

Pe basa datelor statistice, adunate din ţéra intrégă, a constatat domnul ministru *Tallián*, că recolta anului acestuia, de-şi e slabă pe multe locuri, totuşi nu e de aşa, ca sĕ pótă fi temere de fómete. Lipsele ţerii, în privinţa acésta, pot fi acoperite în ţéră, din productele ţerii.

Cu nutreţul însĕ stăm mai rĕu. Lipsa de nutreţ e simţită *pretutindenea în ţéră*, şi o îndreptare spre bine pentru anul acesta nu mai e posibilă. De aceea, guvernul a ţinut sĕ atragă atenţiunea publicului din vreme asupra calamităţii ce 'l aştéptă, şi prin organele sale oficiale l'a îndemnat sĕ fie cruţător în privinţa acésta, sĕ nu facă risipă nici cu un fir de paiu.

Ministrul de agricultură a dat şi o broşură, în care se cuprind multe poveţe despre modul cum póte fi conservat nutreţul şi cum póte fi înmulţit, ear' în zilele trecute a dat permisiune, ca ómenii –, şi în prima linie ómenii *săraci* —, sĕ pótă aduna în mod gratuit frunze din pădurile statului, parte pentru a le folosí ca nutreţ, parte pentru a le conserva pe érnă, ca material de aşternut pe sub vite, după-ce paiele încă sunt puţine în anul acesta.

A mai luat apoi guvernul şi o altă disposiţie laudabilă, anume, a dispus, ca nutreţul procurat din vre-o parte mai îndepărtată a ţerii, sĕ fie transportat pe căile ferate ungare *pe un preţ fórte redus*, însĕ numai pe séma economilor cari au trebuinţă de el, nu şi pe séma negustorilor, furnisorilor, speculanţilor.

Despre tóte disposiţiile luate din partea guvernului în chestia acésta, care, cum a spus domnul ministru Tallián, póte sĕ fie catastrofală pentru ţéra nóstră, ómenii nostri pot lua informaţiuni esacte de la notariul lor, care le va face şi rugările de lipsă, sperăm, că *fără plată*, în considerarea generalei miserii care s'a descărcat asupra ţerii. Ómenii nostri sĕ nu întârzie deci a se folosí de tóte favorurile acordate din partea regimului, în prima linie de cererea unui respiriu pentru plătirea dărilor, până la anul viitoriu, apoi de favorul de a păşuna şi a aduna frunze din pădurea statului, etc.

Ear' ce mai avem de spus în cadrele acestui articol este, că Escelenţa Sa archiepiscopul şi metropolitul nostru *Ioan*, — cu gândul totdeuna la fiii sei sufleteşti, — prin un circulariu din 12 Iulie v. încă a ţinut sĕ atragă atenţiunea poporaţiunei din archidiecesă, pe cale oficială, asupra catastrofei ce o aştéptă în urma marei lipse de nutreţ, şi sĕ-i dee poveţe părinteşti, cum are sĕ procedeze pentru-ca sĕ evite, dacă se póte, pericolul cu care e ameninţată. Punem deci la inima preoţimei nóstre de la sate esecutarea în tocmai a celor cuprinse în acest cerculariu, care până acuma sigur că 'i-a venit la mână, şi în care se accentuiază mai ales necesitatea, ca în aceste zile grele poporul sĕ se lase de ori-ce cheltuială de prisos, şi sĕ se restrîngă la cele mai neîncunjurat de lipsă spese, cari la nici un cas nu pot fi evitate. Instruarea poporului, în înţelesul circulariului Escelenţiei Sale, este pentru preoţimea nóstră o datorinţă din cele mai înalte, şi sperăm, că nu va lipsí nimeni de la împlinirea acestei datorinţe.

Din parlament. Sâmbătă s'a început în dietă discuţia asupra budgetului ministrului de culte şi instrucţiune publică. Dl ministru *Berzeviczy* a rostit o vorbire mai lungă, în care şi-a espus programul. A atins şi chestia cu proiectul de lege referitor la reformele şcolare. A spus că textuarea finală a proiectului se va face în curênd, cu posibila ţinere în vedere a celor esprimate în anchetele avute, şi la tómnă va fi presentat dietei spre desbatere. A precisat de nou scopul acestui proiect de lege, care nu e altul de cât acela, ca fie-care cetăţean, care termină şcóla elementară, *sĕ ştie şi sĕ pótă comunica ungureşte cu concetăţenii sei.* S'a plâns dl ministru, că prea cu vehemenţă e atacat, împreună cu proiectul seu, mai ales din partea presei *române*, dar' el alte concesiuni, afară de cele făcute, nu póte face. In proiectul seu de lege e depus minimul ce cu tot dreptul se póte cere de la naţionalităţi. Şi nu se cere nimic imposibil, pentru-că de es. în Belgia şi Elveţia vorbesc ómenii câte două limbi. Dar' şi la noi, sunt comune în cari ómenii vorbesc bine, nu numai ungureşte ci şi în altă limbă nemaghiară. Se agită deci fără motiv, şi numai din interese particulare, în contra proiectului de lege.

Şcólele nóstre.

Ziariul *„Conservatoriul"* din Bucureşti, se ocupă în numĕrul de Joi, sĕptĕmâna trecută, la loc de frunte cu proiectul de lege al dlui ministru de interne *Berzeviczy*, referitoriu la reformele şcolare, şi constată marea primejdie ce se cuprinde în acest proiect de lege pentru şcólele nóstre din Ungaria, cari sunt ameninţate cu totala desnaţionalisare. Reproducem din acest articol părţile următóre:

„...Ori-cine va înţelege efectul ce acéstă lege va produce în tot învĕţămentul românesc din Ungaria. El va fi desnaţionalisarea tuturor şcólelor şi deci, într'un viitoriu nu tocmai depărtat, nimicirea romanismului sau emigrarea în massă.

Că acésta este tendinţa vecinilor nostri de peste Carpaţi, o dovedesc îndestul nenumĕratele încercări făcute până acum de diversele guverne, în special de diversii ministri de instrucţie publică ai Ungariei. Şi ar fi destul sĕ amintim faimosul proiect al Kişdedovurilor de acum doisprezece ani, proiect care a atras după dînsul faimosul *memorand* dimpreună cu întregul concert de calamităţi...

De astădată situaţia este şi mai gravă. Ce zic, de astădată pericolul este iminent. O dată proiectul investit cu puterea de lege, nu vor trece nici cinci ani pentru-ca sĕ nu mai esiste şcólă românéscă în Transilvania şi în celelalte ţinuturi locuite de Români.

Departe de noi ideia de a ne amesteca în administraţia regatului vecin. Nu avem nici putinţa de a o face, nici voim a provoca turburări sau încurajări la rĕscólă. Ştim însĕ un lucru, anume, că de secoli s'a respectat naţionalităţilor nemaghiare dreptul de a'şi cultiva şi menţiné limba în care s'au născut şi cu care trăesc. Nu esistă ţéră civilizată, care sĕ caute a nimicí o tradiţiune atât de sfântă ca accea ce se transmite din generaţie în generaţie, cum este *limba.* Tot ce se póte cere de la o naţionalitate diferită de naţionalitatea dominantă, este, ca aceea sau acelea naţionalităţi sĕ se supună legilor statului, şi credem că până astăzi Românii din Ardeal şi celelalte ţinuturi ale Ungariei n'au lipsit de la acéstă îndatorire

De altfel esemplul este viu alăturat chiar de regatul ungar. In Bucovina şcólele româneşti trăiesc şi se desvóltă sub scutul admi-

---

FOIŞÓRĂ

Despre Stefan cel Mare.

Discursul dlui Dr. Dimitrie Onciul, profesor universitar în Bucureşti, rostit la serbarea de la Putna, în 3/16 Iulie 1904.

(Urmare).

In greaua luptă ce a purtat pentru cruce şi neam, Eroul străluceşte nu mai puţin şi prin faptele păcii.

Cele 44 de mănăstiri şi biserici zidite de el şi bogat înzestrate, din cari 7 sunt în Bucovina, erau tot atâtea lăcaşuri de cultură a neamului românesc, de învĕţătură creştinéscă şi de întărire sufletéscă.

Literatura cultivată în ele, cea bisericéscă şi cea profană, în care se distinge mai ales istoriografia prin analele de la Putna, scrise în acéstă mănăstire, a fost întemeetóre pentru cultura literară din urmă. Architectura, pictura şi odórele lor sunt cele mai preţióse monumente ale artei naţionale. Ear' averile hărăzite lor, ca şi multor mănăstiri ale ctitorilor de mai înainte, — averi din cari s'a format, în cea mai mare parte, şi marele fond bisericesc al Bucovinei, creat de fericit-pomenitul Impĕrat Iosif II, — au asigurat bisericei şi ţerii mijlóce bogate de bună stare şi prosperitate.

Aşa viéţă de domn, nu era menită sĕ se sfêrşéscă fără ca ea sĕ fie încoronată, după gloria luptei pentru cruce şi după gloria faptelor păcii, şi de gloria neatârnării.

In Codrul-Cozminului, la 26 Octobre 1497, Stefan înfrângênd trufia suzeranului polon îşi cucerì neatârnarea desĕvêrşită. Neînţelegerile ce au precedat acéstă ruptură se arătară curênd după pacea încheiată de Polonia cu Pórta în 1489, pace prin care aşteptatul ajutoriu de la puterea suzerană pentru recucerirea cetăţilor Chilia şi Cetatea-Albă se dovedì ca făgăduinţă amăgitóre.

Când apoi, după mórtea lui Matiaş Corvin, 1490, coróna Ungariei era disputată de Vladislav, fiul regelui polon, şi de Maximilian de Austria, fiul împĕratului german, Stefan se declară pentru nobilul Habsburg. Maximilian ştia sĕ preţuiască amicia lui. El îi dădù plenipotenţe estra ordinare în Transilvania şi provocà staturile transilvane sĕ dee ascultare domnului Moldovei, împuternicit sĕ priméscă, în numele lui Maximilian, jurămêntul de credinţă al Ardelenilor şi sĕ-i apere. Acéstă apropiare a lui Stefan de imperiul german şi de casa Habsburgilor este o frumósă probă de pĕtrunderea sa politică, nu mai prejos geniul seu militar. Şi este o minunată ursită a istoriei, în tainele ei nepĕtrunse, cum augustilor urmaşi ai amicului sĕu cu vederi largi li-a fost destinat sĕ ocrotéscă mormêntul sĕu şi fundaţiunile sale pióse în acéstă ţéră.

Relaţiunile lui Stefan cu Polonia, devenite în acel timp ostile, au urmat sĕ fie, şi după recunóşterea lui Vladislav ca rege al Ungariei în urma păcii lui cu Maximilian, tot mai încordate, până când vechile legături de vasalitate fură rupte cu desĕvêrşire în Codrul-Cozminului. Pacea mijlocită apoi de regele Ungariei fù încheiată în 1499, prin un tractat de alianţă defensivă şi ofensivă întrĕ domnul Moldovei şi regii Poloniei şi Ungariei ca aliaţi egali, alianţă îndreptată mai ales contra Turcilor.

Secolul se încheiă cu un resultat din cele mai mari ale istoriei române: Stefan, domnul Moldovei, după 43 de ani de lupte vitejeşti şi de înţeléptă domnie, întră într'un nou secol ca suveran singur stăpânitor, în neatârnare recunoscută de suzeranii de altădată ai Moldovei, încununat de glorie, admirat în câte-şi patru părţi ale lumei. Era un moment de înălţare cum neamul românesc n'o avuse până atunci şi cum n'a mai avut'o de atunci de cât în zilele nóstre.

Când pe urmă, înainte de a se împliní patru secoli, gloriosul urmaş al gloriosului Domn conducea peste Dunăre vitejii României, ca sĕ recuceréscă neatârnarea ţerei lor reînălţate din seculară umilire, umbra eroului de la Racova şi Rĕsboeni, de la Baia şi de la Codrul-Cozminului însufleţea inimile eroilor de la Griviţa şi Plevna, Rahova şi Smîrdan.

Şi când chipul străbunului reapărea în bronz în capitala Moldovei, încunjurat de trofee din rĕsboiul independenţei, România încoronată cu regala corónă de oţel îl salută prin glasul poetului care a cântat gloria lui:

„O, Stefane!...
„Azi ţéra mândră te primeşte,
„Purtând corónă de oţel.
„Tu, ce viteaz ai apĕrat'o.
„Priveşte-o!... Demnă-i s'o priveşti:
„Independentă ai lăsat'o,
„Independentă o găseşti."

Impreună cu ţéra recunoscĕtóre, Istoria se închină lui.

Este rĕsplată în istorie!

Şi cât timp va fi sub sóre suflare românéscă, numele lui preamărit va fi din veac în veac!

(Va urma.)

nistraţiei. Sunt acolo şcóle primare şi secundare, gimnasii şi licee, şi nimĕnui nu i-a trecut prin gând sĕ le transforme printr'un mijloc sau altul în şcóle nemţeşti. Alături de ele elementul rutean îşi are şcólele sale, cel polonez pe ale lui, şi aşa mai departe. S'a gândit vre-odată vre-un Român sĕ caute a lucra în contra statului? Nu. Nu se póte aduce nici un esemplu de revoltă, de nesupunere sau chiar de desconsiderare faţă de statul austriac. La noi sunt şcóle nemţeşti, franţuzeşti, ungureşti chiar. Noi nu facem nici o deosebire. Aceste şcóle funcţionéză în tótă libertatea..."

Scriitoriul articolului ajunge apoi la conclusiunea, că reformele proiectate în învĕţământul public din Ungaria nu au sĕ fie de folos nimĕnui. Scopul totuşi nu se va ajunge, în schimb însĕ Românii se vor înstrăina şi mai mult de cătră Magiari. Pentru-că unde nu esistă libertatea de a cugeta, nu esistă nici dragoste pentru instituţiunile statului. Românii şi ceilalţi nemagiari ar trebuí deci sĕ fie lăsaţi în pace, ca sĕ-şi cultiveze limba, sĕ-şi perpetueze traiul în dragoste faţă de stat, în supunere faţă de legi. Procedêndu-se altfel, se naşte mâhnire şi scârbă în sufletul naţionalităţilor, ear' de aci pănă la ură nu e de cât un pas.

Fórte adevĕrat!

Din România.

Omor politic. Cele întêmplate Mercuri în cafenéua „*Macedonia*" din Bucureşti au avut un fond pronunţat politic. Lazarescu-Lecanta trecea în ochii conaţionalilor sei de *renegat*, de vîndut Grecilor, în serviciul cărora întrase, pentru a lupta cu ei împreună contra Românilor din Macedonia. Cel-ce l-a împuşcat a fost tinerul *Nuşi-Tuliu*, publicist cu bun nume, tot macedonean ca şi *Lecanta*. La poliţie s'a presentat singur, pentru a i se lua interogatoriul. A mărturisit faptul cu cea mai mare sinceritate. A spus cât de mult îl indignase purtarea politică anti-românéscă, pe care o făcea Lazarescu-Lecanta, cum acesta a venit în cafenea şi a fost huiduit, din ce apoi s'a născut păruiala, cum Lecanta a împuşcat pe Ilie Papahagi, vĕrul seu (pentru-că mama lui Nuşi Tuliu e soră cu mama lui Ilie Papahagi) şi cum el, Nuşi, vĕḑênd pe vĕrul seu scăldat în sânge, nu s'a mai putut stăpâní, ci a luat revolverul pe care l'a găsit jos şi a tras în Lecanta. Nu-i pare rĕu de fapta sĕvîrşită. Nuşi a fost arestat şi depus la Văcăreşti. O perchisiţie minuţiósă s'a ţinut la toţi Macedonenii, de la cari s'au confiscat tóte scrisorile.

*

Accidentul Principesei Maria. Despre accidentul atins în numĕrul trecut, aflăm într'un ziariu din Bucureşti următórele amĕnunte:

Principesa Maria eşise la primblare, călare, în societatea dómnei *Larisch*, soţia prim secretariului de la legaţiunea austro-ungară din Bucureşti. Un singur lacaiu era cu ele. Escursionistele au apucat pe o potecă strîmtă. Deodată calul principesei sĕ sparie şi se ridică în douĕ picióre. Neputêndu-l stăpâní, principesa şi-a perdut echilibrul şi a căḑut la pămĕut, primind o lovitură violentă. Principesa a fost aşezată cu capul pe o stancă, rĕmânênd în completă nesimţire. Dómna *Larisch* şi lacaiul se aflau în cea mai mare emoţie şi nu ştiau ce sĕ încépă. Se aşteptau la cel mai tragic eveniment, vĕḑênd cum curge sângele din rana de pe fruntea principesei. Din fericire însĕ starea de nesimţire a fost de scurtă durată. Principesa, după o jumĕtate de oră, a deschis ochii, s'a ridicat de jos, şi a întrebat că unde îi este calul? Lacaiul i-a adus calul, şi princesa încălecându-l, s'a reîntors la castelul Pelişor, unde nu se ştia nimica despre cele întêmplate.

*

Românii şi Bulgarii. Cu ocasiunea visitei pe care an făcut'o membrii corpului didactic din România zilele trecute în Bulgaria, s'a relevat de cătră Bulgari ideia înfrăţirei popórelor balcanice. Despre acest fapt primeşte „*Pol. Corr.*" de la Viena următórele informaţiuni. „Óspeţii Români au observat cu o deosebită satisfacţiune, că Românii macedoneni pot sĕ-şi declare pe faţă naţionalitatea în Bulgaria, ceea ce în Grecia nu pot s'o facă. In cursul serbărilor s'a relevat din ambele părţi necesitatea unei apropieri între cele douĕ popóre. Bulgarii au fost cei mai espansivi, ei n'au ocolit gândul lor, căci oratorii bulgari la fie-care moment au aulevat şi susţinut tema confederaţiunei din Valea Dunări. Va sĕ zică, stéua lui *Sarafov* e stînsă!

Noua ortografie română.

„*Academia Română*" ni-a trimis regulele ortografice, stabilite în sesiunea ordinară a anului acestuia, pe cari ne grăbim a le comunica cetitorilor ziariului nostru, după cum urméză:

I. In scrierea limbii româneşti se întrebuinţează următoarele 27 de litere:

Pentru *Vocale* 8: a. e, i, o, u, ă, â şi î.

Numai în nume proprii străine se întrebuinţează şi *y*, *ö*, *ü* etc.: Stanl*ey*, R*ö*merbad, W*ü*rzburg.

Pentru *Consonante* 19: b, c, d, f, g, h, j, l, m, n, p, r, s, ş, t, ţ, v. x, z.

Numai în nume proprii şi în cuvinte străine se întrebuinţează literile şi grupurile:

K, *qu*, *ph*, *th*, *w*: *K*ant, *k*alium, *Qu*intilian, A*qu*itania, *Ph*ilippsburg, *Th*ionville, *Th*urgau, *W*agner, *W*hite, *W*iesbaden.

Nu se scrie: Mihala*ke*, Sa*ke*, Ta*ke*, e*qu*aţie, ci Mihala*che*, Sa*che*, Ta*che*, e*cva*ţie sau e*cu*aţie.

Se scrie însă: *k*ilogram, *k*ilometru.

Numele proprii de familie române îşi pot păstra ortografia lor: *K*ogălniceanu, *K*ret*z*ulescu, *K*alinderu, *Qu*intescu.

II. In regulă generală fiecare literă reprezentă în scriere un anumit sunet al vorbirii şi fiecare sunet al vorbirii se scrie printr'una şi aceeaş literă.

In practică sunt însă câteva abateri de la acest principiu general al scrierii:

a) literile *â* şi *î* însemnează amândouă acelaş sunet,

b) literile *c* şi *g* reprezentă amândouă câte două sunete deosebite,

c) litera *x* reprezentă o grupă de două sunete.

III. Literele enumerate mai sus reprezentă sunetele cuvintelor precum urmează:

Vocale.

a: *aţa*, *amar*, *arà*, *mare*, *ţară*, *buna*, *ştià*, *adunà*, *vedeà*, *auzià*.

e: *cere*, *merge*, *ceteşte*, *vede*, *verde*, *şade*.

= Diftongul ea se scrie *ea* (nu *é*): c*ea*ră, c*ea*pă, să d*ea*, să cr*ea*ză, n*ea*gră, dr*ea*ptă.

= Terminaţiunea persoanei a 3-a a imperfectului verbelor în *e* şi *-eà* (a bat*e*, a ved*eà*) se scrie cu *-eà* la sing. şi cu *-eau* la plur.: el ved*eà*, ei tăc*eau*, el băt*eà*, ei merg*eau*.

i: *i*n*i*mă, pit*i*c, negr*i*, afl*i*, dorm*ì*, turt*ì*.

= Se scrie *i* (nu *ĭ*) şi când se pronunţă semison (*i* consoană), aflându se înainte sau după vocală şi formând diftong cu dânsa; asemenea şi la sfârşitul cuvintelor după vocală sau după consonantă:

*i*ară, *i*arnă, *i*arbă, ro*i*b, şo*i*m, *i*ertare, do*i*nă, a*i*bă, u*i*tare, u*i*mire, p*i*ept, t*i*er; *i*-am luat

no*i*, bo*i*, do*i*, ce*i*;

bun*i*, nor*i*, merg*i*, fraţ*i*, drepţ*i*, fi*i*, fii*i*, copii*i*, vezi-*i*, bate-*i*.

= Spre deosebire, acolo unde i final este întreg şi intonat, se însemnează cu accentul grav (`): a auzì, a lovì, a dormì (vezi mai jos nr. V).

= Terminaţiunea persoanei a 3 a a imperfectului verbelor terminate la infinitiv în *-ì* şi *-î* (a sărì, a coborî) se scrie cu *ià* la sing. şi cu *iau* la plur.: el săr*ià*, ei dorm*iau*.

o: *o*m, *o*rb, *O*prea, p*o*p*o*r, n*o*r*o*c, s*o*c, s*o*mn, sor*o*, *o* casă, spune-*o*, am dat *o*.

= Diftongul oa se scrie *oa* (nu *ó*): p*oa*mă, m*oa*ră, d*oa*rme, m*oa*rte, *oa*meni, t*oa*că, t*oa*rce, cun*oa*şte.

u: *u*n*u*, *u*ra, *u*nsă, *u*şă, n*u*me, b*u*n, s*u*nà, negr*u*, umpl*u*, umpl*ù*, tăc*ù*, făc*ù*.

= Se scrie *u* (nu *ŭ*) şi când se află înainte sau după altă vocală pronunţat semison şi făcând diftong cu ea:

o*u*, no*u*, bo*u*, sa*u*, să*u*, fi*u*, tei*u*, altoi*u*, zăvoi*u*, vioi*u*; nuea*u*a, no*u*ă.

ă: s*ă*r*ă*cie, m*ă*runt, b*ă*tut, bun*ă*tate, înv*ă*ţ, adev*ă*r, t*ă*u, s*ă*u, supărare, m*ă* sup*ă*r, v*ă*d, împ*ă*rat, r*ă*mas.

â—î: se scrie în două feluri:

a) Se scrie cu â în corpul cuvintelor: s*â*nge, pl*â*nge, c*â*ntă, c*â*t, at*â*t, v*â*nt, v*â*nz, v*â*nzare, hat*â*r, morm*â*nt, cuv*â*nt, c*â*nd, r*â*nd, sf*â*nt, — toate formele verbale terminate cu *-ând*: cânt*â*nd, văz*â*nd, făc*â*nd, merg*â*nd, ur*â*nd (de la ur*a*re).

b) Se scrie cu î la începutul cuvintelor: *î*n, *î*nainte, *î*ncă, *î*nger, *î*ncurc, *î*ncerc, *î*ndoit, *î*nnot, *î*l, *î*mi, *î*ţi, *î*şi, *î*i.

Se scrie asemenea cu *î*:

1. In cuvintele compuse precum sunt: ne*î*ndurare, ne*î*mpăcat, pre*î*ntimpinat.

2. In terminările flexionare ale verbelor terminate în *-rî*: a ur*î*, cobor*î*, hotăr*î*, târ*î*, ur*î*m, cobor*î*m, hotăr*î*m, târ*î*m, ur*î*t, cobor*î*t, hotăr*î*t, târ*î*t. ur*î*nd, cobor*î*nd, hotăr*î*nd, târ*î*nd. (Va urma.)

Societatea pentru fond de teatru.

Comitetul local din *Brad*, unde se va ţiné anul acesta adunarea generală a „*Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român*" a stabilit astfel *programa festivităţilor* cari se vor arangia cu ocasiunea acésta în Brad, în zilele de 15/28 şi 16/29 August a. c.

1. *Sâmbătă* în 14/27 August, a. c. la orele 7 p. m. primirea comitetului la gara din Brad.

2. Sâmbătă la 8 ore p. m. séra de cunoştinţă în sala „Central".

3. *Duminecă* în 15/28 August, a. c. la 10 ore a. m. serviciu divin în biserica gr. or. din Brad.

4. La orele 11 a. m. şedinţa I. în sala de gimnastică.

5. La orele 2 p. m. banchet.

6. Séra la orele 8 concert împreunat cu teatru.

7. *Luni* în 16/29 August la orele 9 a. m. şedinţa II. tot acolo.

8. Luni séra: petrecere cu dans.

9. *Marţi* în 17/30 August a. c. escursiune.

10. In decursul festivităţilor „Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedórei" va aranja o esposiţie din lucruri de mână pregătite de femei zarandene.

Programa specială se va publica mai târziu şi se va distribuí óspeţilor.

*

Comitetul a adresat apoi Românilor din Zarand următoriul călduros apel:

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru român", un factor principal de cultură al Românilor din Ungaria, 'şi va serba adunarea generală ordinară din ĕst-an în *Brad* la 15/28 şi 16/29 August a. c.

Prima oră avem fericirea şi noi, zarandenii, de a puté saluta în mijlocul nostru pe representanţii unei societăţi, a cărei devisă e: luminarea neamului român prin teatru naţional.

Sĕ folosim deci ocasiunea dorită, pentru a ne achita în mod demn de o datorinţă naţională, ce ni-se impune prin sprigin|rea morală şi materială a acestui valoros aşezămênt cultural!

Subscrisul comitet speră, că onoratul public român din Zarand, de şi nu se póte mândrí cu o stare materială înfloritóre, ba nici chiar cu un an mănos; totuşi se va avênta cu acéstă ocasiune la culmea datorinţei sale. Drept aceea ne îndreptăm cătră fraţii nostri, Români din Zarand, cu rugarea căldurósă, ca cât mai mulţi sĕ se înscrie de membri la „Societatea pentru crearea unui fond da teatru român", sĕ jertféscă fie-care bănuţul sĕu în favorul Thaliei române şi sĕ se presenteze cât mai mulţi la serbarea ei!

Insufleţirea obştéscă şi jertfa curată va dovedí puterea nóstră de viéţă, dorul de lumină şi dragostea faţă de aşezămintele sfinte ale culturei naţionale.

Ca sĕ ajungem la un resultat, care sĕ ne servéscă spre onóre: apelăm la preoţii şi învĕţătorii nostri — pionerii culturei naţionale, la tinerimea studiósă — mândria şi speranţa neamului nostru, la inteligiinţa şi toţi ómenii de inimă din sinul poporului nostru, şi îi rugăm: *onoraţi-Vĕ şi onoraţi-ne cu presenţa Vóstră!*

Sĕ jertfim pe altariul Thaliei române!

Brad, 12/25 Iulie 1904. Pentru comitetul aranjator: Vasilie *Damian*, president. Dr. I. *Radu*, secretariu. Dr. Pavel *Oprişa*, v. pres., Dr. I. *Papp*, cassariu. Alex. *Draia*, controlor.

Revistă esternă

Atentatul din Petersburg. Ştirea despra asasinarea înfiorătóre a ministrului de interne a provocat sensaţie mare pretutindenea; actul e comentat în pressa europénă ca memento grav la adresa regimului absolutistic şi teroristic din Rusia, care înaintând pe calea apucată póte sĕ provóce mare catástrofă. Cât pentru persóna ministrului asasinat, sunt unele ziare cari nici nu-l compătimesc pentru mórtea-i tragică, zicênd că l'a ajuns numai ceea-ce trebuia sĕ l ajungă în urma neîntreruptului lanţ de prigoniri pe întrégă linia, cari tóte la mandatul seu s'au fost făcut. Tot lui i-se atribue şi confiscarea autonomiei şi averii bisericei armene, ceea-ce a mânat şi pe armeni în tabĕra nemulţămiţilor.

Atentatul s'a întêmplat în 27 Iulie; prima ştire însĕ s'a rĕspândit peste hotarele Rusiei numai în 28. O versiune despre modul cum s'a întêmplat faptul spune că pe când trăsura ministrului trecea pe lângă un restaurant spre a merge la gară, un tiner blond a eşit din restaurant şi a aruncat o bombă, care căḑênd sub trăsură a esplodat cu aşa putere, în cât trăsura s'a făcut tot ţănduri, ministrul a fost rupt în bucăţi, împreună cu mânătoriu şi cu cai cu tot, ear' dintrĕ trecĕtori au fost răniţi op'sprezece inşi. Atentatorul încă a fost rănit aşa de grav, în cât a trebuit sĕ fie dus în spital, unde trei zile a stat sub îngrijire medicală şi numai după ce a trecut peste pericolul de mórte a fost transportat în arest. Numele nu i-se ştie încă nici acuma, deóre-ce nu voeşte sĕ fasioneze nimic, spunênd numai că nu are complici la comiterea atentatului. Cu tóte acestea poliţia arestéză mereu persóne cari i-se par suspecte.

O altă versiune spune, că în momentul când atentatorul a aruncat bomba ar fi strigat: asta nu e nimic încă, de aci încolo urméză cele mari, şi că s'ar fi aflat o listă cu numele tuturor funcţionarilor mari ai Rusiei, destinaţi de nihilisti sĕ fie ucişi. Intrĕ acestia e şi ţarul. Asupra ţarului ştirea despre atentat a produs consternaţie gravă, minute întregi stătea cu capul plecat pe mâni şi repeta oftând: oh! Dumnezeul meu!

Cum era Iisus Christos?

In Roma locueşte o familie nobilă — scrie „Vremea" — cu numele Cesarini. In proprietatea familiei acesteia este un tesaur fórte preţios, o epistolă care a scris-o *Lentulus* locţiitoriul, imp. din Judeea, împĕratului Romei Tiberius, pe când trăia încă Domnul nostru Iisus Christos, şi care epistolă din cuvênt în cuvênt sună aşa:

„Am auḑit, oh împĕrate, că vrei sĕ ştii despre ce voesc a-ţi scrie. Bărbatul despre care stiriceşti, trăieşte aici în mare vază, îl chiamă *Iisus Christos*. Poporul îl numeşte profet, dar' învĕţăceii lui îl numesc „Fiul lui Dumnezeu, care a zidit ceriul şi pămêntul, şi tóte lucrurile de pe lume cari au fost şi sunt". Intr'adevĕr, oh Cezare! din zi în zi se aud mai multe minuni despre Christos. Invie morţi, vindecă bolnavi, şi cu tóte acestea numai cu un singur cuvênt. Are statură mijlocie şi o faţă fórte frumósă. Faţa lui e atât de plină de demnitate, în cât cine 'l vede trebue sĕ 'l respecteze şi sĕ se témă de El. Colórea pĕrului lui e ca a alunelor rĕscópte şi până la urechi e pieptenat neted, de la urechi în jos e în colórea pămêntului sau mai vederos. Pérul lui — după obiceiul nazarinenilor — e despărţit pe mijloc. Fruntea e netedă şi senină. Faţa-i e netedă şi fără pistrui şi fórte seriósă. Nasul şi gura lui sunt regulate. Barba 'i e désă ca şi pĕrul, nu-i lungă şi pe mijloc despărţită.

Privirea lui e seriósă, blândă şi scrutătóre, ochii lui samănă cu razele sórelui, aşa în cât de lucirea lor vie nimenea nu se póte uita în ei. E vesel, dar' plin de demnitate. Spun, că încă nu l'au vĕḑut rîḑênd, dar' nici plângênd. Mânile şi braţele îi sunt fórte frumóse. Vorba lui îndestuleşte fórte pe ascultători. Rar îl veḑi, dar' şi atunci fórte serios. In privinţa fisionomiei, e cel mai frumos om, care s'ar fi vĕḑut sau şi-ar fi închipuit cineva a vedé.

In memoria ómenilor din ţéra acésta trece mamă-sa de cea mai frumósă muere.

Dacă voeşti sĕ 'l veḑi, oh! Cesare, înştiinţéză-mĕ, şi eu îl voiu trimite la tine. Cu învĕţătura lui pune în uimire întreg Ierusalimul. N'a învĕţat ceva nici-când, şi totuşi ştie de-a rostul tóte învĕţăturile. Umblă desculţ şi cu capul gol. Mulţi îl rîd, dar' cine îi ascultă învĕţăturile, aceia îl admiră şi tremură înaintea lui. Spun că în ţinutul acesta încă nimeni n'a vĕḑut şi n'a auḑit despre aşa om. Precum îmi spun jidovii, învĕţături aşa de înţelepte nimeni n'a spus ca acest Christos. Mulţi jidovi îl ţin de Dzeu şi îi cred lui, dar' sunt şi de aceia, cari mi-se plâng, ca şi când el ar fi inimic Maiestăţii Tale. Acum urgisesc pe acesti jidovi rĕuvoitori. Susţin, cum-că n'a făcut la nimeni rĕu, ci numai bine fie-căruia. Aceia care-L cunosc, susţin cum-că s'au împărtăşit din binefacerile Lui, şi prin El s'au vindecat. Despre acestea sunt gata a'ţi urma poruncile şi a face conform prescrierilor tale. Sĕ trăeşti mult! Dat în Ierusalim in luna a unsprezecea, ziua a şeptea. Al Maiestăţii Tale cel mai fidel şi cel mai supus locţiitor al Iudeii, Publius Lentulus m. p."

Argument tare.

Revista „*Kirchliche Blätter*" din loc, organ al bisericei evangelice săseşti, se ocupă în numĕrul ultim pe larg cu proiectul de lege referitor la reformele şcolare, esaminându-l din punct de vedere curat pedagogic, şi între argumentele aduse pentru a-l combate înşiră unul, care s'ar pare că e neînsemnat, în realitate însĕ e de cea mai mare gravitate. Anume, miseriile ce le vor întimpina absolvenţii de pedagogii nemagiare la facerea esamenului de specialitate.

Proiectul de lege dispune, ca esamenul fundamental sĕ fie făcut la pedagogia proprie, ear' pentru facerea esamenului de specialitate, după împlinirea anilor de praxă, respectivul candidat sĕ se presenteze în faţa unei comisiuni de stat, unde va rĕspunde din anumite studii *ungureşte*.

Scriitoriul află în dispoziţia acésta, — şi cu tot dreptul — mare primejdie pentru toţi absolvenţii de pedagogii nemagiare. Iată de ce: Câtă vreme respectivii sunt elevi ai pedagogiei, aud vorbă destulă magiară, pentru-că limba unguréscă li-se propune cu tótă temeinicia, şi în cursul anilor de studiu îşi câştigă desteritatea de a puté vorbi *fluent* ungureşte. Fac acum esamenul fundamental, şi se duc undeva, *la sat*, ca sĕ facă şi praxa cerută pentru a se puté supune apoi esamenului de specialitate. Dar' aci la sat nu mai aud vorbă ungurésca, nu se mai pot esercia în limba magiară, şi urmarea va fi, că şi din aceea ce au ştiut, in anii de praxă vor uita fórte mult absolvenţii de pedagogii nemagiare, ear' când vor merge la esamenul de specialitate, nu-l vor mai puté presta, pentru-că le lipseşte desteritatea de a se esprima şi de a puté da rĕspunsuri clare în limba ungurésca, pe care in teorie pot sĕ o cunóscă perfect de bine.

Acesta e pe scurt cursul ideilor în articolul din revista numită. Conclusiunea ar fi deci, că în privinţa esamenelor de cualificaţiune sĕ se lase în vigóre usul de până acum, — o dorinţă care credem că e generală, a tuturor susţinĕtorilor de şcóle confesionale nemagiare.

NOUTĂŢI

Desminţire. Căldurile tropice din zilele trecute n'au avut influinţă dăunătóre numai asupra recoltei — ci şi asupra creerilor neastĕmpĕraţilor din redacţia fóiei de la Arad. In urma ridicării termometrului, s'a desvoltat în mod îngrijitoriu şi fantasia lor, ba au ajuns chiar până a halucina. Numai astfeliu ne putem esplica notiţa din nrul lor de Sâmbătă, în care spun, că renta şcólelor din Braşov pe anul 1904 încă *nu* s'a asemnat. Spre liniştirea celor ce se intereséză de causele nóstre suntem în plăcuta posiţie de a comunica, că renta pe anul 1904 este asemnată şi se află deja de mult în posesiunea autorităţilor nóstre bisericeşti-şcolare din Braşov.

*

Archiducele Otto, general de divisie, comandantul divisiei de cavalerie din Viena, e trecut în disponibilitate, cu preaînalta învoire a M. Sale, din motive de sănĕtate.

*

Nicolau Cena, general-major, comandantul brigadei a treia de infanterie, a fost trecut la pensie, la cererea proprie, pe lângă esprimarea preaînaltei mulţămiri.

*

Concurs. Societatea „*Transilvania*" publică concurs pentru ziua de 1/14 Septembre 1904, spre a acorda un stipendiu de 800 lei anual destinat studiului medicinei, filosofiei sau comerciului, la una din facultăţile de medicină, filosofie sau academie de comerciu ale Ungariei. Cererile se vor adresa presidentului societăţii *G. Misail* în Bucureşti, strada Graţiósă 2 V, însoţite de următórele documente: *a*) diploma da bacalauriat (testimoniu de maturitate) în original; *b*) un certificat medical constătător, că concurentul nu este atins de nici o imfirmitate sau bólă cronică; *c*) un certificat de paupertate de la autoritatea comunală locală, legalisat de notarul public. Este bine înţeles, că stipendiul nu se va acerda de cât aceluia dintrĕ concurenţi, care prin actele cerute va proba că are note de studiu superióre celorlalţi concurenţi. Cererile venite după data fixată mai sus nu vor fi luate în sémă.

*

Pentru cei arşi. Un rĕu nici-când nu vine singur, ci însoţit de alt rĕu. Seceta cea mare, care a nimicit pe unele locuri întréga recoltă a anului acestuia, a avut de urmare şi focuri nenumĕrate, cari au prefăcut în cenuşă multă agonisélă, şi au lăsat pe stradă şi în miserie multe familii, în deosebi de ale nóstre, româneşti. In *Topârcea*, în *Vaidei* (lângă Orĕştie), şi pe alte locuri, zeci de familii româneşti, cărora focul le-a mistuit tot ce au avut, au rĕmas numai cu nădejdea în ajutoriul ómenilor de bine. Cei cu dare de mână aducă şi deci aminte de acesti nenorociţi! După cum suntem informaţi, Inaltpreasfinţia Sa, Archiepiscopul şi Metropolitul *Ioan Meţianu* a premers şi acum cu bun şi frumos esemplu. A trimis, atât pentru cei din *Vaidei*, cât şi pentru cei din *Topârcea*, câte 150 coróne ajutoriu.

*

George Dima. „*Familia*" aduce în numĕrul din urmă portretul binenimerit al distinsului nostru artist *George Dima*, profesor în Braşov, însoţit de următórele cuvinte:

„Am relatat şi noi marele succes al corului vocal românesc din Braşov, în sĕptĕmâniie trecute în castelul regal Peleş din Sinaia. Tot Românul din patria nóstră a salutat cu mândrie succesul acesta şi s'a închinat talentului şi zelului distinsului conducĕtor al corului, care a ridicat atât de înalt prestigiul artei naţionale. Dl *George Dima*, neintrecutul conducĕtor al acelui cor, se urcă din triumf în triumf. Şi fie-care urcare a sa este o sĕrbătóre musicală a neamului românesc. Drept omagiu al nostru publicăm în fruntea numĕrului nostru de acum portretul seu, urându-i ani mulţi, sĕ mai pótă produce naţiunei sale multe zile de asemenea frumseţă şi glorie".

*

Domnul Const. Burdia, noul president al Comunităţii de avere din Caransebeş a făcut Joi visită prim-ministrului *Tisza* şi ministrului de agricultură *Tallián*, pentru a li-se presenta în noua sa demnitate şi pentru a le cere sprijinul în favorul instituţiunei în fruntea căreia este pus. Ambii au promis, că vor promova din tot adinsul interesele comunităţii de avere din Caransebeş.

*

Pentru iubiţii rĕposaţi. Neconsolabila domnă *Emilia Dr. Raţiu*, a binevoit a dărui în memoria adoratei sale fice Dorina şi spre odihna sufletului ei *suma de 50 cor.*, din cari fondului de 20 fileri, înfiinţat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu", pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vînḑare pe séma meseriaşilor români, 40 cor., ear' fondului vĕduvelor şi orfanilor 10 cor.

*

Episcop asasinat în China. Consulul belgian din Hang-cu raporteză că episcopul rom. cat. Verhaegen, împreună cu un frate al seu, care încă era membru al misiunei belgiane, a fost ucis în un orăşel situat spre nord de la Iceang. Asemenea şi un preot catolic, pe nume Roberrecht, a fost prins şi ucis. Nu se ştie încă, dacă insurgenţi chinezi, ori bandiţi au comis omorurile.

*

Hymen. Ioan *Çoman* şi Virgilia *Dima* îşi vor serba cununia religiósă Duminecă, în 25 Iulie v. (7 August n.), la orele 12 a. m. in biserica gr.-or. din Sita-Buzĕului.

*

Primiri în institutul teologic archidiecesan. In şedinţa de azi a consistoriului archidiecesan ca senat bisericesc au fost primiţi la cursul teologic următorii tineri *cu esamen de maturitate*: Traian Achim din Bucium-Muntari, Vasilie Bocşa din Caila, Ioan Bobletec din Nasna, Gregorie Căileanu din Chintelnic, Augustin Cârlig din Vălenii-Şomcutei, Octavian Costea din Ighiu, Andreiu Gălea din Porceşti, Victor Giurgiuca din Diug, Alesandru Golea din Vidraseu, Stefan Hărăguş din Blăjeni-Plaiu, Laurenţiu Maxim din Avrig, Candid Muşlea din Braşov. Iosif Nicóră din Ciunga, Dimitriu Păltineanu din Diug, Vasilie Păltineanu din Diug, Vincenţiu Pop din Sâmbăta-de-sus, Ioan Radu din Ruja, Mateiu Răduleţ din Berivoii-mari, Petru Roşca din Turda, Ioan Runcanu din Galaţi, Ioan Trif din Mihăieşti, Victor Ungur din Zlaşti, Dumitru Vidrighin din Rĕşinari. *Cu opt clase*: Ilie Beu din Apoldul-de-jos, Ioan Bodea din Ciceu-Giurgeşti, Aurel Cupşa din Cupşeni, Ioan Nan din Rĕşnov, Zaharie Popa din Fiâua, Victor Pĕcurariu din Hunedóra, Sebastian Rusan din Beşineu.

*

Vindecarea guşaţilor. Profesorul *Wagner* de la Viena a găsit leac în contra guşei. A reuşit sĕ vindece mulţi guşaţi prin substanţa luată din glandula tiroidală.

*

Maşină nouă de cusut. In galantariul mecanicului *G. Dürr*, piaţa mare nr. 19, a fost espusă Vineri o maşină de cusut, construită din oţel şi nickel, sistem Pfaff, care funcţiona singură, pusă fiind în mişcare de un mic motor. O oglindă, care face parte din maşină, ofere posibilitatea, ca privitoriul sĕ pótă vedé esact tóte mişcările celor mai mici părticele ale maşinei. E cu adevĕrat cap de operă acéstă maşină, care va ridica mult reputaţiunea pe care o avea şi până acum numitul mecanic. Ori-cine póte sĕ o vadă, şi dl Dürr dă cu plăcere esplicările de lipsă.

*

Din comuna Maier, ni-se scriu următórele: „In 28 Iulie a. c. séra între orele 6 şi 8 s'a descărcat peste comuna Maier în comitatul Bistriţa-Năsĕud o plóie torenţială împreunată cu fulgere şi trăsnete cumplite. Fulgerul a lovit într'un stâlp de telegraf, pe care l'a despicat şi sîrma a căḑut jos. A lovit şi în casa lui Petru *Ilieşiu*, stăşiind o parte din streşina de şindile a coperişului, şi rĕsturnând lampa atârnată de părete, la întrarea în casă. A făcut crepătură în peretele de pétră. Apoi un fulger a lovit în coperişul casei de lemn a lui Tóder *Găluşcă*, s'a lăsat jos pe un corn, a întrat pe o crepătură mică în casă, a aruncat jos în bucăţi orologiul de părete şi 6 icóne, între cari 2 sau sfărmat în bucăţi, lovind în faţă pe proprietariul casei, ear' 4 icóne au rĕmas întregi. Pe ómenii din casă altă nenorocire nu i-a ajuns, şi nici foc nu s'a produs nicăiri".

*

Petrecere de vară se va aranja în Reghinul-săsesc în 10 August n. în pavilonul de vară din promenada oraşului. Venitul curat va fi întrebuinţat în favorul bisericei române de acolo. Inceputul la 8 ore séra.

*

Tăiat în două cu cósa. Doi Sĕcui angajaţi la cósă în Sĕcele (comitatul Braşov), după lucru s'au pus pe beutură într'o crâşmă şi îmbătându-se amêndoi au început sĕ se certe şi sĕ se bată. Unul (K sz Mihály), care căpĕtase de la celalalt câteva ghionturi, a pus mâna pe cósă şi a tăiat în două pe contrariul seu (cumnat cu el). Ucigaşul s'a anunţat apoi de bunăvoie primăriei.

*

Sĕcarea rîului Elba. Pe când la noi, cel puţin prin unele părţi năduful şi seceta s'a schimbat în timp ploios, în Saxonia e încă tot secetă mare, aşa că rîul Elba a secat aprópe de tot. Pe la Dresda numai pe mijlocul albiei mai curge apă, dar' aşa de puţină, că pe unde mai nainte pluteau corăbii mari încărcate cu marfă, acum îşi recoresc piciórele copiii.

*

Folosul emigrărilor. Protopretorul cercului Homonna a făcut un conspect despre pămĕnturile cumpĕrate în cercul seu de economi re'ntorşi a casă din America. Conform acestui conspect economii acestia au cumpĕrat 10.158 jugĕre catastrale, cu preţ de 1.874,917 coróne.

*

Rĕsbunarea ursului. In comuna Turea (lângă Subotiţa) zilele trecute sosiseră doi ursari spre a se produce cu jucarea urşilor lor. In cursul producţiunii unul dintrĕ urşi s'a pus jos şi nu a mai voit sĕ jóce. Stăpânul seu i-a dat câteva cu bâta, la ce ursul a sărit pe el, l'a trântit şi l'a sfăşiat aşa de cumplit, în cât după scurtă agonie nenorocitul a murit. Ursul a fost împuşcat.

*

Familie spornică. Economul C. Noë din Chantilly (în Francia) a avut zilele trecute al douĕzeci şi cincilea eveniment familiar. Noë e de 55 ani şi căsătorit a doua-oră. Cu prima soţie a avut doisprezece copii, ear' a doua zilele trecute i-a născut al treisprezecelea. In viéţă 'i sunt patrusprezece: 7 feciori şi 7 fete. Cea mai bĕtrână dintrĕ fete, în etate de 30 ani, e măritată şi are deja 5 copii. Un frate al lui Charles Noë are treisprezece copii, toţi în viéţă.

Cărţi şi reviste.

„Ştefan cel Mare: tradiţii, legende, balade, colinde ş. a.", culese din gura poporului de Teodor A. *Bogdan*, este titlul unei broşuri de 72 pagine 8⁰, apărută în editura librăriei Ciurcu din Braşov. Tradiţiile, legendele, etc. sunt publicate în graiul poporal al locului de unde au fost adunate de dl Bogdan, care la finea fie-căreia indică numele localităţilor (de prin părţile Bistriţei). Broşura costă 40 fileri.

*

Programa gimnasiului gr.-cat. din Beinşi pe anul şcolar 1903—904, publicată de directorul Ioan Butean. Conţine discursul rostit de prof. Traian Farkas la serbarea şcolară a centenarului de la naşterea lui Fr. Deák; discursul rostit de prof. V. Dumbrava la serbarea aranjată la ziua onomastică a episcopului Demetriu Radu; regulamentul „mesei studenţilor" înfiinţată de episcopul Radu, o disertaţie a studentului A. Ciupe: „Câteva momente din viéţa eppului Pavel", şi datele statistice şcolare. Elevi au fost inscrişi 414 ordinari şi 9 privatisti; au făcut esamen 393 ordinari şi 4 privatisti, cu fórte bine 21, cu bine 58, cu suficient 204, cu nesuficient din 1 object 42, din 2 objecte 37, din mai multe objecte 35. După confesiune au fost 178 gr.-ortodoxi, 162 gr.-uniţi, 28 r.-catolici, 21 de legea mosaică şi 8 reformaţi. Esamen de maturitate au făcut: cu fórte bine 2, cu bine 12, cu suficient 31, avisaţi la esamen de emendare 8, avisaţi la repeţirea întregului esamen 4.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii cu dans, arangiată la 6/19 Februarie a. c. în Brad (comit. Hunedóra), al cărei venit curat a fost destinat pentru repararea bisericei române gr. or. din Brad, au întrat de la dnii:

Petru Rimbaş, 6 cor., Cornel Grădina (Romos), 2 cor., Veturia Grădina (Romos), 2 cor., Teodor Banciu, 1 cor., Golcea Nina 1 cor., Pamfiliu Plaştea (Mihăleni), 6 cor., Alexandru Draia (Crisciori) 6 cor., Dr. Pavel Oprişa, 5 cor., Ilie Ometa, Adam Damian, Ioan Bogdan, Avisalon Banciu, George Bolcu, George Costea, fie-care câte 2 cor., Dr. Ioan Radu, 4 cor., Petru Lupea, 2 cor., Filip Marta, 1 cor., Petru Dobârcău, 2 cor., Luca Nicolae, 2 cor., Stefan Albu, 4 cor., George Omĕta, 2 cor., Ioan Indreiu (Cebea), 1 cor., dna Matuska László, 2 cor., I. Ronta, 2 cor., I. Stanciu, 4 cor., Petru Cioflica, 3 cor., Nicolae Petroviciu, 1 cor., Alexandru Florea, 2 cor., I. Furdui, 2 cor., Iosif Tisu (Cebea), 4 cor., Solomon Costea, 2 cor., Nicolae Costea, 2 cor., Aron Radu, 2 cor., Lakatos Lajos, 2 cor., George Impĕrat, 2 cor., Holmik Károly, 1 cor. 60 fil., Ioan Impĕrat, dna Cainap Irma, Ioan Cutean, fie-care câte 2 cor., Nicolae Mihuţ (Cărăstău), 40 fil., George Copos, 1 cor., Ioan Adam, 1 cor., S. Kugel, Florea Urs, Iosif Bociu, fie-care câte 2 cor., Pavel Benea, 3 cor., Szilágyi János, 1 cor., Andron Bogdan, 2 cor., Samu Kohn, 3 cor., Ioan Dordea, 2 cor., Maria Cristea (Gurabarza), 2 cor., Tarvian Solomon, 1 cor., Iga Simion, 2 cor., Ilie Dragoş, 2 cor., Crişan Aron, 3 cor., Aurel Zaharie, 2 cor., Eremie Papp, 2 cor., Dr. Ioan Pap, 10 cor., Enea Joldea (Hălmagiu) 2 cor., Dr. Teofil Bogdan (Ybbs, Austria), 3 cor.

Donatorilor li-se esprimă şi pe acésta cale mulţămită.

Venitul brut a fost 145 cor., din care sumă substrăgêndu-se spesele de 61 cor. 98 fil. a rĕmas venit curat 83 cor. 02 fil. la care sumă mai adăugêndu-se şi venitul curat al petrecerei din anul precedent 1903, în sumă de 58 cor. plus 2 cor. 87 fil. interese capitalisate la finea anului 1903, fondul pentru repararea bisericei amintite de present este de 143 cor. 89 fil., care sumă este elocată la banca *Crişana* din Brad, spre fructificare.

Brad, în 15 Februarie 1904.

Petru Rimbaş
paroch gr. or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 506 1904 [210] 1—3

Concurs

In urma ordinului Preaveneratului Consistoriu dto 25 Maiu a. c. nr. 5232 Bis. se escrie prin acésta concurs din oficiu pentru **întregirea parohiei** I. vacante **Borgo Prund,** protopresbiteratul Bistrița, cu terminul de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea de la stat.

Concurenții au a și înainta suplicele instruite conform legii cu cualificațiune pentru parohíile de clasa primă în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Bistrița, în 4 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița.

Simion Monda
protopresbiter.

Nr. 380. [211] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **învěțătoriu** în clasa II de la școla confesională gr. or. română din **Purcăreni,** protopresbiteratul Brașov, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariu de 600 coróne, plătibil în rate lunare anticipative de epitropia parohială, și venitele cantorale pe jumětate, stabilite în protocolul comitetului parohial de la 17 Iunie 1901 și cuartir în edificiul școlei.

Invěțătoriul ales va avé a presta împreună cu celalalt învěțătoriu, serviciul de cantor.

Brașov, 15 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului Brașov, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
protopresbiter.

Nr. 378. [209] 1—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învěțători** la școlele din comunele de mai jos, din tractul protopresbiteral Bran, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Codlea,** salariu anual 600 coróne, una sută (100) coróne bani de cuartir și 1/4 jugěr pămênt spre folosință.

2. **Cheia,** salariu 600 cor. și cuartir liber în edificiul școlei.

3. **Moeciul superior,** salariu 600 cor., cuartir liber în edificiul școlar.

4. **Șirnea,** salariu 600 cor. și cuartir liber în edificiul școlar.

Concurenții au a aștерne cererile instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat.

De la concurenți se cere sě țină strană în Dumineci și sěrbători în biserică, sě se presenteze în comună spre a se cunóște desteritatea în cântările rituale. La cuincuenal sunt îndreptățiți numai după un serviciu neîntrerupt în comună.

In conțelegere cu comitetele parohiale, Oficiul protopresbiteral Bran.

Zernești, în 15 Iulie 1904.

Ioan Dan
adm. prot.

Nr. 262 1904 [212] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învěțătorești** la școlele poporale din comunele mai jos însemnate pe basa resoluțiunei venerabilului consistoriu arhidiecesan din 8 Iulie a. c. nr. 6884 școl., prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Ciceu Poeni** și **Dobricel,** salariu 600 cor. din repartiție, cuartir și lemne de foc. — Invěțătoriul va fi ambulant.

2. **Olpret,** salariu 600 cor. din repartiție, grădină, cuartir și lemne de foc.

3. **Curtuiuș,** salariu 600 cor., din cari 280 cor. din repartiție și 320 cor. ajutoriu de stat, cuartir.

Concurenții au sě-și aștérnă rugările instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul susindicat, cerêndu-se de la ei sě fie de naștere gr. or, sě se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sěrbătóre la biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări, sě instrueze elevii în cântările liturgice și sě cânte cu ei la sânta liturgie în tótă Dumineca și sěrbătórea; ear' în petițiunile lor concursuale sě-și formuleze pretensiunile cu privire la cuincuenalii.

Dej, 15 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Dej.

Teodor Hermann
protopresbiter.

---

[208] 1—3

Publicațiune

Pentru liferarea de:

1. **Pâne de grîu** curat.
2. **Franzele** (jimle) făcute din făină de grîu curat cu lapte.
3. **Făină de grîu** curat nr. 2 și 3.
4. **Carne de vită.**
5. **Carne de vițěl**
6. **Carne de porc,** și
7. **Unsóre de porc,** tóte de **prima calitate,** pentru alimentarea alor 220—250 elevi de la **seminariul arhidiecesan teol.-ped. gr. or. român „Andreian" din Sibiiu,** în anul școlar **1904/5.**

Doritorii de a reflecta la careva din aceste posițiuni, sě-și înainteze ofertele în scris, provědute cu timbru de 1 corónă, presentându-le în persónă la subscrisul, până la **20 August stil nou** inclusive, unde vor afla mai deaprópe și condițiunile speciale pentru încheierea contractelor, cum și eventuale alte informațiuni. Ofertele netimbrate, cum și cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta oferte în scris și pentru **resturile de mâncare** nefolosibile rěmase de la mese și culină.

Sibíiu, 1/14 August 1904.

I. Hociotă
econom sem.

Nr. 42 1904. [214] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea unui post de **învěțătoriu** la școla confesională gr. or. din **Rěșinari** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt: 700 cor. salariu și 64 cor. relut de cuartir și lemne ce se plătesc din fondul bisericei în rate lunare anticipative.

Dreptul la primul cuincuenal se computa numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la școla din loc.

La acest post vor fi preferiți acei candidați, cari pe lângă cualificațiunea recerută posed și studiile gimnasiale complete.

Cel ales este obligat a cânta Dumineca și la sěrbători în strană.

Concurenții vor avé a și aștерne suplicele lor concursuale instruate în sensul normelor din vigóre la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului în terminul deschis, și sě se presenteze în biserica din loc spre a și arăta desteritatea în cântările bisericești și tipic, în vre o Duminecă ori sěrbătóre.

Rěșinari, 12 Iulie 1904.

Comitetul parohial:

Dum. Vidrighin, pres. **Maniu Lungu,** notariu.

Nr. 667.

Vědut și aflat în ordine.

Sibiiu, 16 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 521 1904. [201] 2—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericéscă **Chintelnic** din protopresbiteratul gr. or. Bistrița va da în 1/13 August a. c. la 3 ore p. m. prin licitațiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue.**

Prețul strigării conform preliminariului de spese este de 18,603 cor. 24 fileri.

Intreprinḑětorii, ce vor reflecta la acésta întreprindere au a se presenta la timpul și ora sus defiptă în comuna Chintelnic și anume la școla confesională și a fi pregătiți ca sě pótă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' întreprinḑětoriul, care va obține lucrarea sě pótă depune și cauțiunea recerută în bani gata sau hârtii de valóre accesibile.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se aflě și se pot vedé la oficiul parohial gr. or. din Chintelnic.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, în conțelegere cu comitetul par.

Simion Monda
protopresbiter.

---

4 părechi de ghete

pentru numai fl. 2·50.

In urma cumpěrării unei enorme cantități de ghete se vênd pentru acest preț ridicul: 1. păreche de **ghete pentru domni** și 1 păreche **pentru dame,** din piele négră ori brună, cu șireturi, cu tălpi tari, fazon nou; mai departe 1 păreche de **ghete la modă pentru domni** și 1 păreche **pentru dame,** confecționate tóte elegant, fórte plăcute și ușóre; **tóte aceste 4 părechi costă numai fl 2 50.** — La comande, cari se fac prin ramburs, este destul dacă se indică lungimea. — Casa pentru esport de ghete

A. Liban, Krakau nr. 135.

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrșire

---

Nr. 588 1904. [206] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învěțătorești** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraș, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Miluan,** cu salariu de 572 cor. și anume: 352 cor. prin repartițiune, 200 cor. din naturalii 240 litre, folosirea grădinei de pomărit 20 cor.

2. **S. Maria,** cu salariu de 560 cor. și anume 360 cor. din repartițiune, 96 din naturalii 120 litre, 3 orgii de lemne computate în 48 cor., 56 cor. din venitul cantoral; cuartir în edificiul școlei și folosința grădinei școlare.

3. **Unguraș,** cu salariu de 600 și anume 380 cor. din repartițiune, 220 cor. din ajutoriul de stat și cuartir în edificiul școlei.

Reflectanții la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în vre o Duminecă sau sěrbătóre spre a-și arăta desteritatea lor în cântări și tipic, cu deosebire în parohia S. Maria unde învěțătoriul are a îndeplini și oficiul de cantor.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigóre se vor aștерne subsemnatului oficiu ppresbiteral în terminul deschis.

Cuincuenalele în parohíile Miluan și S. Maria se vor computa după împlinirea serviciului de 5 ani, ear' în Unguraș fiind alesul îndreptățit la acela imediat prin ajutoriul de stat.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraș în conțelegere cu comitetele parohiale.

Fizeș-Sânpetru, 12/25 Iulie 1904.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 520 1904. [200] 2—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericéscă **Borgo-Rus** din protopresbiteratul gr. or. Bistrița va da în 6/19 August a. c. la 2 ore p. m. prin licitațiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue**

Prețul strigării conform preliminariului de spese este de 32,882 cor. 8 fileri.

Intreprinḑětorii, ce vor reflecta la acésta întreprindere au a se presenta în ziua și ora sus defiptă în comuna Borgo Rus și anume la școla confesională și a fi pregătiți, ca sě pótă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' intreprinḑětoriul, care va obține lucrarea sě pótă espune și cauțiunea recerută în bani gata sau hârtii de valóre accesibile.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedé și studia la epitropia parohială din Borgo Rus.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița, în conțelegere cu comitetul parohial.

Simion Monda
protopresbiter.

Sz. 3822 1904 p. [199] 2—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közzé teszi, hogy Szeben vármegyébe kebelezett Sebeshely község határának általános tagosításának megengedhetősége feletti tárgyalás dr. Krasser Gusztáv kérelme folytán elrendelte és annak határnapjául *1904. évi szeptember hó 14-ik napját délelőtt 8 órakor* a sebeshelyi községi irodában kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt birtokosok azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenők a tagosításba beleegyezőknek fognak tekintetni.

Kelt Nagyszebenben a kir. törvényszék mint polgári bíróságnak 1904. julius hó 19. tartott üléséből.

Jovián Jenő h. elnök. **Szalai** jegyző.

Nr. 138 1904. [198] 3—3

CONCURS.

Pentru ocuparea posturilor vacante la școlele centrale rom. gr. or. din Brașov se escrie concurs cu termin de 30 zile de la cea dintâiu publicare în „Telegraful Român".

a) La gimnasiu și școla reală.

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba germână și română.

b) La școla comercială superióră.

E de ocupat un post de **profesor** pentru catedra de limba magiară și germână.

c) La școlele primare.

E de ocupat postul de **învěțătóre** pentru lucrul de mână la școla de fetițe.

Concurenții își vor adresa petițiile lor Eforiei școlare și le vor însoțí cu următórele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedí că sunt Români de confesiunea gr. or.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănětoși.

4. Revers, că se vor conforma întru tóte legilor și dispozițiunilor bisericești și școlare cum și regulamentelor în vigóre.

5. Pentru concurenții de sub *a*) și *b*) diploma de profesor, conform art. de lege XXX din 1883, respective regulamentului ministerial pentru școlele comerciale din 1895, sau întru cât nu ar avea încă diploma, cel puțin atestatul despre esamenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

6. Pentru concurentele de sub *c*) atestatul de calificațiune pentru lucrul de mână conform prescripțiunilor legale, eventual și alte documente.

Beneficiile împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Pentru profesorii ordinari în timpul serviciului provisor (provědut în § 30 al legii de instrucțiune) salariu anual de cor. 1800; ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de cor. 2400, cinci cuincuenii de câte 200 cor., bani de cuartir cor. 400 anual, și drept de pensiune conform statutelor în vigóre la școlele nóstre; pentru timpul de serviciu ca profesor suplinitor cor. 1600 anual.

2. Pentru învěțătórea de lucru de mână salariu anual de cor. 800.

Brașov, din ședința Eforiei, ținută la 8 Iulie st. v. 1904.

Eforia școlelor centrale rom. ort.-rěs.
din **Brașov.**

Nr. 781 1904 [194] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învěțători** la școlele confesionale din comunele **Apahida, Bedeciu, Bonțida, Calata-mare, Calațele, Marișel, Mociu, Panic, Someștalěu** și **Someșul rece,** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu fie-care din aceste posturi sunt salariul prescris de 600 cor., cuartir liber în edificiul școlei cu grădină de legumi și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi, au a-și aștерne cererile instruite conform normelor în vigóre subscrisului în terminul fixat și a se presenta înainte de alegere la biserică în vre o zi de Duminecă sau sěrbătóre, ca sě-și arete desteritatea în cântări, fiind îndatorat alesul sě cânte în cor cu elevii în Dumineci și sěrbători la sfânta liturgie.

In fine sunt îndatorați sě noteze în suplicele lor, dacă reflectéză și la cuincuenalii după anii de serviciu în alte comune.

Oficiul protopresbiteral român gr. or. Cluj în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Cluj, 3 Iulie 1904.

Tulliu Roșescu
protopresbiter

Binevoiți, — Vě rog

a lua la cunoștință, că am cumpěrat **prăvălia de băcănie** (șpeterie) a societății comerciale pe acții „**Concordia**" din Sibiiu, strada măcelarilor, carea de la 1 August 1904 stil nou am deschis'o sub firma mea împrotocolată

VICTOR ONIȚIU

Din parte mi îmi voiu da tótă silința ca sě îndestulesc onor. public român cu mărfuri escelente — pe lângă prețuri moderate și serviciu prevenitor!

Rugându-Vě totodată de binevoitoriul sprigin al Dvóstre, la care mě simt îndreptățit ca român, mě recomand

cu perfectă stimă

[207] 1—3 **Victor Onițiu,** comerciant.

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian. Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 78 Sibiiu, Joi 22 Iulie (4 August) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Unitate națională“.

Sibiiu, 3 August n.

La alt loc al ziariului nostru cetitorii vor găsí partea care se refere la proiectul de lege despre reformele școlare din lunga vorbire a domnului ministru de instrucțiune publică *Berzeviczy*, rostită Sâmbătă în dieta țerii.

De sine înțeles, că presa magiară și opiniunea publică magiară e fórte mulțămită cu declarațiunile făcute din partea domnului ministru, și lumea unguréscă va crede acum, că într'adevĕr vor puté fi ajunse zilele în cari fie-care elev eșit din școla elementară va fi în stare sĕ vorbéscă *fluent* ungurește, și astfel cel mult peste treizeci de ani s'a ajuns dorita *„unitate națională“*, vom avé o Ungarie *magiară* de la un capĕt până la celalalt.

Nu înțelegem, cum ómeni cuminți se pot legăna în astfel de visuri deșerte! Pentru-că după imposibilități ori-cât de mult sĕ alerge cineva, nu le va ajunge. Ș magiarisarea țerii nóstre, în felul cum o dorește politica șovinistă magiară, e o imposibilitate din cele mai evidente, după-cum am dovedit'o de nenumĕrate-ori.

Nu ne temem noi de magiarisare; ne temem însĕ, că făcêndu-se atâtea sforțări zadarnice pentru-ca sĕ fim magiarisați, *se risipește sumedenie de putere productivă într'o nefericită luptă de apărare*, și se oprește în loc cursul natural al desvoltării nóstre, pe tóte terenele. De asta ne temem, ear' nu de magiarisare!

Incolo însĕ, trebue sĕ protestăm cu tótă tăria cuvêntului în contra celor-ce ne aduc învinovățirea (sunt și astfel de ziare magiare, și încă din cele mai de frunte), că noi, cei-ce ținem la școlele nóstre confesionale și pretindem respectarea autonomiei lor și a bisericei sub al cărei scut sunt puse, am fi dușmani ai unității statului.

Integritatea și unitatea statului sfântă ne este și nouă, tot așa ca și Magiarilor, și sfântă ni-a fost totdeuna și în trecut. Dar' unitatea statului noi o înțelegem așa cum a esistat ea de la întemeiarea statului ungar până astăzi, *o unitate de sentimente, de jertfire, de insuflețire pentru binele statului*, nu unitatea de limbă, pe care însuși întemeetoriul statului ungar, Stefan cel Sfânt, a aflat'o de neesecutabilă și chiar de periculósă pentru statul ungar.

Pentru unitatea acésta națională, ceea-ce e egal cu magiarisarea tuturor popórelor nemagiare din patria acésta, va înțelege ușor ori-ce om cu scaun la judecată, că nu ne putem însufleți, și prin urmare nici nu putem sĕ ne punem în șirurile celor ce luptă pentru realisarea ei. Ar fi cea mai mare și condamnabilă ticăloșie din partea nóstră, dacă singuri ni-am pune capul sub ghilotină, pentru a fi striviți naționalicește.

Nu împedecăm însĕ pe nimeni în realisarea dorințelor sale, fie acelea chiar și de natura de a ne vedé pe noi sterși de pe fața pămêntului, ca individualitate națională.

Am spus'o și o spunem, că ori-ce legi asupritóre se vor aduce pentru noi și pentru celelalte naționalități nemagiare din patrie, primind ele odată formă obligătóre pentru noi *ne vom supune lor*, și în cât va fi cu putință vom împlini aceea ce ni-se cere în ele. Câtă vreme însĕ aceea ce se intenționézä a fi turnat în lege încă *nu a primit nici textuarea finală, cu atât mai puțin forma și dreptul de lege*: avem nu numai îndreptățirea, ci și datorința sĕ ne spunem părerile și sĕ cerem, ca legea nouă, care pentru noi se aduce, cum sĕ fie compusă, pentru-ca și noi sĕ o ținem *din convingere* de sfântă, ear' nu numai *din datorință*. A combate deci un proiect de lege, câtă vreme e numai proiect, e un lucru permis în state constituționale; ear' cei-ce o fac acésta, — întrĕ marginile obiectivității, — nu merită epitete de *„sĕmănători de neghină“*, — *„apostoli falsi“*, — *„agitatori naționaliști“*, — etc. și în cât aceste epitete sé refer și la noi, nici nu le putem primí, vină ele din ori și care parte.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului,

de

Non quis sed quid.

II.

Starea politică.

Din epoca colonisării romane nu avem alte puncte de mânecare, din cari sĕ putem trage consecințe la starea politică a țerii Făgărașului, de cât urmele drumurilor și castrelor romane ce ating ținutul acesta.

Drumul roman ce ni-l arată Tabula Peutingeriană, că apucă de la Dunăre pe Olt în sus până la Turnul-roșu (Pórta lui Traian) trecênd cataractele de ací spre Ardeal, — după părerea celor mai mulți specialisti în causă — eșia în largul câmpului tocmai la satul Porcești lângă Olt (Rusidava), unde se află astăzi stațiunea căii ferate ce vine din România și se bifurchiază ací spre Sibiiu și Făgăraș.

Tocmai așa se bifurcă ací la vĕrsarea rîului Sibin în Olt și drumul Romanilor, apucând o parte spre Sibiiu până la *Apulum* (Alba-Iulia), alta spre Făgăraș până la *Ponsvetus* (după Fr. Müller: *Pontevetere*) trecĕtórea de la Hevia spre Ugra, și de ací spre valea Têrnavei la Sighișóra, Mediaș etc.

In privința acestui drum pe Olt în sus încă sunt două păreri, una mai vechiă (de care m'am fost legat și eu în întroducerea I), ce susține, că drumul de la Turnul-roșu s'a continuat în sus pe partea dréptă a Oltului — (urme romane se află pe la Săcădate, Cincu mic, Ugra etc.) — In contra acestei păreri se opune gravitarea Oltului spre dealurile de-a drépta, cari prin spălarea apei lasă după sine rîpe înalte și precipitóse, pe unde nu se póte face lesne nici conserva un drum stabil; apoi împrejurarea că drumul pe partea dréptă a Oltului cu destinațiune de-a trece spre valea Têrnavei, n'ar fi avut necesitate de podul de la Heviz.

Altă părere e mai nouă, carea duce drumul de la Porcești în largul câmpiilor din stânga Oltului, pe unde merge acum atât calea ferată, cât și drumul principal de țéră spre Făgăraș, Șărcaia până la podul de la Heviz, unde întrĕ Heviz-Fântâna și Ugra se află urmele castrului *Ponte-Vetere*, ca apărare la trecerea drumului peste Olt spre regiunea Têrnavei.

In contra acestei păreri militéză numai impedimentele rîurilor torențiale celor multe, ce curg din Carpați spre Olt și necesitéză multe poduri lungi.

Considerând însĕ, că pe ambele rîpe ale Oltului se află urme de castre romane (póte că chiar și cetatea de la Cârța și cetatea vechiă dintrĕ Făgăraș și Becleanu lângă Olt, ce tradițiunea o atribue lui Negru-Vodă, au fost castre romane), — e probabil, că Romanii au avut pe ambele rîpe ale Oltului câte un drum, unul principal, altul lateral, ca și astăzi. Afară de drumul spre Olt mai avem și alt drum roman, ce atinge ținutul Făgărașului, pe acela ce trece din Valea-Dâmboviței prin Bran (după Bedeus Atlas *Stenae)* spre castrul roman de lângă Rêșnov (ale cărui urme le-a descoperit Tocilescu) probabil în legătură cu podul de la Heviz și cu o ramificațiune spre Brețcu și Oituz, pe unde Bedeus în Atlas pune *Praetaria Augusta*.

Trecênd acum peste întunerecul evului mediu cu incursiunele barbare, din calea cărora și locuitorii din țéra Făgărașului — ca și pe aiurea — se trăgeau la munți, pe ale căror vêrfuri și cóste și astăzi se mai cunosc rozórele arăturilor acoperite acum de copaci seculari, precum și unele șanțuri și ruine de castele vechi, ca cel de la Bréza a lui Negru-Vodă, și de mănăstiri subterane scobite în pétră sau ascunse prin peșteri etc., — când eșim la ziorile mileniului nostru ne întimpină primele raze de noțiuni istorice, ce se aruncă și peste ținutul Făgărașului.

Dintrĕ popórele asiatice sosite prin evul mediu în Europa atingênd mai de-aprópe pe Români — numai Bulgarii la Dunărea inferióră (secl. VIII) și Ungurii la Dunărea de mijloc (secl. IX) fundară staturi stabile.

Intrĕ ele situat, Făgărașul devenì mai întâiu sub sfera de dominațiune a imperiului Bulgaro-Vlach, ceea-ce constată chiar și actul din anul 1231, ce zice: *a temporibus jam quibus ipsa terra Blachorum terra Bulgarorum existisse fertur — ad ipsam terram Fugros tenta, etc.*

După colonisarea Sașilor întrĕ Murĕș și Olt (secl. XII) și a cavalerilor teutoni în țéra Bârsei (secl. XIII) țéra Făgărașului devenì tot mai mult sub periferia dominațiunei ungare, cădênd adese-ori ca mĕrul de cértă întrĕ regii Ungariei și țarii Bulgariei, și mai la urmă a următorilor acestora în domnia Valachiei, cari mai țineau la vechiul drept tradițional eredit de la imperiul Bulgaro-Vlach al Asanidilor.

Dacă stă aceea, ce e o consecință naturală, că după părăsirea Daciei din partea lui Aurelian, locuitorii rĕmași s'au constituit separați în provincii, arondate după necesitatea topografică, — apoi stă și aceea, ce ne spune Hașdeu (în istor. Crit.) că și Făgărașul a avut în fruntea sa domnitori din familia Basarabilor, dintrĕ cari unul pe care tradițiunea l'a numit Negru-Vodă (1185—1215) de la Făgăraș trecênd peste Carpați, — reconstituì statul Valachiei sub dinastia sa.

Pe la anul 1241 Basarab-Ban oprește la Turnu-roșu trecerea în țéra Ulaghilor a Mongolilor conduși de comandatul lor Orda, — ear' pe la anul 1296—1300 Basarabul Stefan Vodă Mailat în alianță cu voivodii secuilor Roland și Ladislau fortifică castelul Făgărașului în contra regelui ungar.

Vladislau Vodă Basarab, pe care Bedeus (in atlas) îl numește Vlaicu, cu tóte, că prin castelanul seu de la Dâmbovița, Dragomir, bătuse óstea lui Ludovic la obêrșia Dâmboviței aprópe de Bran, totuși după aceea la anul 1372 în prețul rescumpĕrării sorusei și a cumnatu-seu Strasimir țar al Bulgariei, din captivitatea regelui, recunoscênd supremația acestuia, confere consângenului sĕu Ladislau de Dopka domeniul Șercăii. — (confr. cu Introducerea I. — V. col. Hurmuzaki de Densușianu la anul 1373 c. XLVIII). Tot acest Vladislau-Vodă la anul 1371, la stăruința fratelui sĕu Radu, locțiitoriul ducatului țerei Făgăraș, institue de episcop în Făgăraș pe Chariton, care la anul 1380 fù chiămat ea metropolit al Ungro-Valachiei.

Mircea Vodă Basarab, independent, cu datul din Argeș 23 Decembre 6900 (1392) confere boerilor sĕi *Stanciul Egumenul* și *Calin* posesiunea satului Scorei, titulându-se: *Nos Ioennes Miresa Dei gratia Princeps et Vajvoda totius Regni Valachiae incipiendo ab Alpibus usque ad confinia Turtariae, totiusquae Terrae Fogaras perpetuus Dominus.*

Ear' ca martori sunt subscriși 1. *Vlad-Vornicul*, 2. *Dragan Ban*, 3. *Iupan Algia*, 4. *Groza Moldovan*, 5. *Jupan Aga Holdovics Logofet*, (v. Col. Hurmusachi CCLXXXII: de N. Densușianu, care notéză, că traducerea latină ar fi după original slavon, ceea-ce însĕ e necunoscut). — Mircea are diplomă originală și în limba latină despre tractatul cu regele Poloniei din anul 1391 cu sigil asemenea latin, și cu inscripțiunea: *Mircze Vaivoda transalpin. ban de . . . .* l. c. CCLXXV. — Se află și în colecțiunea mea o copie după transumtul conventului Monostor din a. 1727 ce cuprinde diploma de mai sus atât a lui Mircea-Vodă dată Stanciului Egumen și lui Calin din Scorei.

Tot de la *Mircea-Vodă* avem în traducere magiară, ce o am aflat la familia Socaciu din Mândra, donațiunea datată din Argeș la 20 Iulie 6908 (1400) în favorul boerilor sei *Micu* și *Sztoia* din Mândra, unde se tituléză (în traducere magiară): En *Mirtze-Vajda Isten kegyelmeségből egész Havasalföldének Vajda azok biralkodom egész az Dunaig és az havason által Fogaras vidéken az Oltig.* Ca martori ai Chrisovului sunt scriși:

1. *Vlad*, 2. *Ivan*, 3. *Nelka*, 4. *Luca*, 5. *Stanil*, 6. *Marin*, 7. *Koszte* 8. *Bratul*, 9. *Buda*, 10. *Bla (?) Logofet.*

Unde, şi prin cine s'a făcut traducerea? n'am aflat, — şi în colecţiunea mea se află numai o copie simplă. (Va urma.)

Din dieta ţerii.

Dăm din vorbirea domnului ministru de culte şi instrucţiune publică *Berzeviczy*, rostită în şedinţa de Sâmbătă a dietei uugare, partea următóre, în care se fac declaraţiuni cu privire la instrucţiunea din şcólele poporale. Domnul ministru a spus următórele:

„... Pe terenul instrucţiunei poporale şi al „kişdedov"-urilor voiu continua opera progresului gradat, şi acolo, unde interese mari de stat şi naţionale magiare pretind voiu urma cu înfiinţarea şcólelor de stat, *fără tendinţe agresive şi siluiri faţă cu susţinĕtorii de şcóle confesionale.*

Ceea-ce vrem sĕ creăm pe cale legislativă pe terenul instrucţiunei poporale, se cuprinde, de-şi nu în formă definitivă, în planul de proiect de lege, ce s'a desbătut în cele douĕ anchete. Ţinĕndu-se sémă de desbaterile acestor anchete, se va redacta definitiv şi formal proiectul de lege, şi aşi dorí, ca încă *în decursul tómnei acesteia* sĕ-l presint dietei spre desbatere constituţională.

In speranţa, deci, că proiectul acesta se va desbate în merit, nu mĕ voiu ocupa mai dinadins de el. Ţin însĕ a mĕ ocupa cu *atacurile înverşunate, la cari am fost espus pentru acest proiect din partea presei estreme naţionaliste, mai ales din partea presei române.*

Ce priveşte oposiţia naţionalităţilor faţă cu ideia acestui proiect, eu fac distincţiune întrĕ mistificaţi şi mistificatori. Atacurile contra persónei mele le primesc cu indiferenţă, fiind-că sunt convins că pretensiunile ce le ridică proiectul în privinţa învĕţării cu succes a limbei magiare şi cari numai din punctul de vedere al unei sancţiuni mai eficace se abat de la postulatele legilor din 1879, formézá *minimul pretensiunilor ce trebue sĕ le ridicăm din punct de vedere al dreptului limbei de stat, al unităţii nóstre de stat şi naţionale, şi al legilor esistente.* (Vii aprobări).

Sunt deci convins, că ori-cine ar ocupa locul la care stau, *nu va puté face concesiuni mai mari de cât acelea ce le fac eu în proiectul acesta.* Ceea ce vreau sĕ ajung, şi sunt convins că voiu ajunge prin crearea acestui proiect este, *ca fie-care cetăţean ungar, care a trecut prin şcóla primară elementară, sĕ ştie vorbí ungureşte cu concetăţenii sei ungari.*

După părerea mea, acésta este şi posibil şi necesar. Că e posibil, o dovedeşte în Belgia şi Elveţia un întreg grup de popóre bilinguiste. Avem însĕ esemple şi la noi în ţéră. In comunele de la graniţele de limbă se póte constata, că însuşi poporul vorbeşte aprópe de-opotrivă bine, atât limba magiară, cât şi limba naţionalităţii sale. Ear' că e necesar şi în primul rĕnd e necesar, chiar din punctul de vedere al naţionalităţilor, aşa cred că e pe deplin clar şi neîndoios. O simt şi o ştiu acésta fórte bine aceia cari au declarat rĕsboiu ideii reformei din cestiune, şi tocmai pentru-că ştiu că acésta e necesár, *agită contra ei în mod atât de nebun.*

Ei ştiu, că concetăţenii nostri nemagiari vor învĕţa, în afară de limba lor maternă, şi limba magiară, fără de a înceta a fi Români (strigări din stânga estremă: Valahi), Sêrbi, Germani sau Slovaci; în calitate de cetăţeni ungari ei nu se vor mai simţí străini şi isolaţi, se vor validita în tóte direcţiunile şi pe tóte terenele şi *se vor puté fericí întocmai ca cetăţenii de limbă magiară.*

Tocmai acésta este însĕ, ce nu voesc *sĕmĕnătorii de neghină* (konkolyhintök), cari fórte bine ştiu, că fraţii lor de sânge numai atunci şi numai până atunci vor sta sub influinţa lor, până când *se vor isola ca naţionalităţi.* Amărăciunea causată prin acéstă isolare, separaţiunea aparentă şi lipsa de validitare, face sĕ prindă rădĕcini în mijlocul poporului acel separatism, care asigură rol conducĕtor *apostolilor falsi şi agitatorilor naţionalisti,* şi în separatismul acesta uşor pot sĕ se furişeze tendinţele îndreptate spre dismembrarea statului" ...

Noua ortografie română.

(Fine).

Consonante.

b: *b*un, *b*râu, so*b*ă, *b*o*b*.

d: *d*au, a*d*ă, şe*d*.

f: *f*ag, *f*oc, *f*igură, *f*ilozo*f*ie, *f*izică, tipogra*f*ie, *F*ilip.

= Nu se scrie *ph* în loc de *f* decât în nume proprii străine (vedi I).

h: *h*am, *h*oţ, patriar*h*, *h*artă, ar*h*ivă, ar*h*iereu, *h*imeră, ar*h*itect.

j: *j*af, *j*oc, Bla*j*, vite*j*i (pl. de la viteaz), vite*j*ie.

l: *l*emn, *l*oc, ha*l*at, dea*l*.

m: *m*are, *m*ăr, a*m*ar.

n: *n*imic, *n*oroc, pru*n*e, *n*u*n*.

p: *p*ace, *p*ărinte, a*p*ă, do*p*, *p*lo*p*.

r: *r*ac, sa*r*e, amă*r*ît, *r*a*r*.

s: *s*ac, ca*s*ă, poveste, folo*s*.

ş: *ş*arpe, *ş*edere, ve*ş*ti, pove*ş*ti, pe*ş*ti, cre*ş*ti, cre*ş*e, domne*ş*ti, împărăte*ş*te, Pite*ş*ti, Bucure*ş*ti, Negoe*ş*ti, *ş*tiu, *ş*tiinţă, *ş*tergar, miri*ş*te, bu*ş*tean, chipe*ş*.

Nu se scrie *s* în loc de *ş* în grupul *şt*; deci nu: *-sci -sce*, pentru *-şti*, *-şte*.

t: *t*are, *t*elegraf, *T*oma, ui*t*at, *t*o*t*; asemenea: *t*eolog, *T*eodor, nu *th*eolog, *Th*eodor.

Nu se scrie *c* în loc de *t* în grupul *şt*; deci nu: *-sce*, *-sci* în loc de *-şte*, *-şti*.

ţ: *ţ*ară, *ţ*epi, *ţ*inut, a*ţ*ă, fra*ţ*i, mo*ţ*, pia*ţ*ă, finan*ţ*e.

v: *v*as, *v*enin, *v*iţă, *v*oie, jila*v*.

z: *z*or, *z*eu, *z*ână, bote*z*at, bi*z*antin, lucrea*z*ă, îndră*z*neţ, *z*ase, ve*z*i, ver*z*i, cal*z*i, a muce*z*i, înver*z*it, încăl*z*ind, ra*z*ă, pa*z*ă, va*z*ă, ro*z*ă, na*z*al, poe*z*ie, engle*z*ă, france*z*ă, fi*z*ică, ipote*z*ă, vi*z*ită, po*z*iţie, vă*z*ând, şe*z*ând, abu*z*.

c, g: însemnează fie-care câte două sunete deosebite după poziţie şi anume:

1. la sfârşitul cuvintelor sau înainte de consonante sau de vocale *a*, *o*, *u*, *ă*, *â* însemnează sunetele aspre *k*, *g*:

a*c*, sa*c*, se*c*, *c*u*c*, *c*lacă, *c*lopot, *c*res*c*, *c*rud, — *c*a, *c*ap, *c*o*c*oş, *c*ot, *c*âine, *c*ădere, ză*c*ând, bu*c*ată, bu*c*urie;

ba*g*, ne*g*, sto*g*, fa*g*, *g*las, *g*ros, *g*rădină, *g*ard, *g*ol, *g*ură, *g*ăsit, *g*ând.

2. înainte de *e*, *i* însemnează sunetele ч (č), џ (ġ):

*c*e, *c*etate, *c*eafă, în*c*epe, *c*er*c*ei, fa*c*em, *c*ine, *c*ireşe, nu*c*i, mi*c*i, *c*er*c*i;

*g*er, *g*eme, cur*g*e, *g*inere, pecin*g*ine, dre*g*i, *g*ir*g*ii, mer*g*i.

3. când *c* şi *g* înainte de *e* şi *i* îşi păstrează valoarea aspră, se însemnează cu *ch*, *gh*: *ch*em, *ch*iag, *ch*iar, *ch*ică, *ch*ingă; *gh*em, *gh*er*gh*ef, *Gh*eor*gh*e, *gh*iaţă, ne*gh*ină, ne*gh*iob.

x: însemnează grupul de consonante *cs*: *x*ilograf, le*x*icon, *X*er*x*e, *X*antip, Ro*x*olani, lu*x*aţie, rela*x*are, Ale*x*andru, he*x*ametru.

IV. Duplicarea consonantelor se admite numai în următoarele cazuri.

1. când provine din alipirea a două cuvinte româneşti, din cari întâiul se termină şi al doilea se începe cu aceeaşi consonantă sau de acelaş fel; aceasta se întâmplă la cuvintele compuse din propoziţiunea *în* şi un cuvânt începător cu *n* sau *m*: î*nn*otare, î*nn*odare, î*nn*oire, î*nn*ăscut; î*mm*ormântare, î*mm*ărmurit, î*mm*ulţire, — se póte scrie şi î*nm*ulţire î*nm*ormêntare.

2. pentru deosebire se admite duplicarea lui *s* în următoarele cuvinte:

ma*ss*a de materie (la masse), ma*ss*iv, — dar masa de scris,

ca*ss*a de bani, ca*ss*ier, — dar casa de locuit,

ra*ss*a de animale şi ra*ss*a călugărească — dar barba rasă.

V. Accentuare. — Se însemnează cu accent grav (`) vocala care sfârşeşte un cuvânt, dacă este accentuată şi nu are alt semn: făc*ù*, băt*ù* şez*ù*; dorm*ì*, auz*ì*; cânt*à*, lăud*à*, vede*à*, şede*à*, merge*à*, dorme*à*, săre*à*;

dar: a hotărí, lucr*ă*, lăud*à*, lăud*ă*.

VI. Apostroful (') se întrebuinţézá spre a se arătá eliziunea unei vocale: n'am (n*u* am), s'au (s*e* au), v'aduc (v*ă* aduc), v'am dat, v'aţi arătat, s'au dus.

= Prin urmare nu se va scrie: *celă-l'alt*, *cei-l'alţi*, ci: *celălalt*, *cealaltă*, *ceilalţi* sau *ceialalţi*, *celelalte*.

VII. Trăsura de unire (-) se întrebuinţează spre a arătà juxtapunerea unor cuvinte, cari nu formează împreună un singur cuvânt compus: *rogu-te*, *vezi-l*, *îndură-te*, *uită-te*, *cântă-ne*, *spune-le*, *le-am* dat, *i-am* luat, *ne am* aşezat, *te-am* văzut.

Cuvintele compuse se scriu însă fară a se arătà elementele de compunere:

binefacere, *bunăvoinţă*, *astfel*, *fiindcă*, *pentrucă*, *decât*, *ceva*, *dela*, *cineva*, *undeva*, *câtva*, *câţiva*, *câteva*, *totdeauna*, *astăzi*, *niciodată*, *deocamdată*, *extraordinar*, *pierdevară*.

Revistă esternă

Ruptură întrĕ Francia şi Vatican. Monitoriul oficial francez publică dosariul actelor despre conflictul dintrĕ Francia şi scaunul papal pe tema ingerinţei illicite a cestui din urmă în causa disciplinării episcopilor Geay (al eparchiei Lavall) şi Le Nordez (al eparchiei Dijon), cum şi hotărîrea consiliului de ministri, *de a întrerupe relaţiunile oficiale ale Franciei cu scaunul papal.* Intrĕ actele publicate e şi o telegramă a ministrului de esterne *Delcassé,* prin care agentul diplomatic al Franciei pe lângă Vatican e îndrumat sĕ înmanueze secretariului de stat al Vaticanului o notă de cuprinsul, că, după ce scaunul papal îşi susţine mĕsurile luate fără ştirea puterii aceleia cu care stă în concordat, Francia s'a hotărit sĕ întrerupă raporturile, cari prin voinţa sfântului scaun şi-au perdut deja temeiul. Frasa ultimă a telegramei e următórea: *noi considerăm încheiată deja misiunea nunţiului papal.*

Nunţiul *Lorenzelli* a şi plecat deja din Paris, împreună cu secretariul seu, Sâmbătă séra, după ce guvernul francez i-a returnat scrisorile de acreditare şi i-a comunicat că *nu mai are ce căuta în Paris ca representant al scaunului papal.*

*

De pe câmpul de rĕsboiu. Agenţa Reuter (Londra) raportézá din Cifu următórele: Un comerciant japonez de aici a căpătat de la un Chinez demn de credĕmênt ştirea, că afară de „Cornul de aur" tóte celelalte posiţiuni strategice de la Port-Arthur au căḑut în posesiunea trupelor japoneze, după lupte cari au costat colosal de mari perderi atât Japonezilor cât şi Ruşilor. Agenţa ruséscă drept că négă căderea cetăţii, dar' recunóşte şi ea, că Japonezii înaintézá puternic. Faţă cu acestea, Chinezii cari au plecat din Port-Arthur în 29 Iulie spun că oraşul e deja în mânile Japonezilor şi că bombardarea a durat cu mare putere de Marţi până Vineri, când trupele japoneze au dat asalt asupra ultimelor întărituri. Operaţiunile sunt conduse de generalul *Oiama,* ear' de către mare de admiralul *Togo.*

*

Un nou partid în Sêrbia. La început ridiculisat şi neluat în sémă, s'a format în Sêrbia un partid nou, pe care acum chiar şi presa din Belgrad îl consideră ca partid regnicolar, care la fiitórele alegeri va fi factor decḑĕtor. Noul partid e aşa zisul *partid ţerănesc,* înfiinţat de Kurtovici şi Radosavlievici; are deja şi organ de publicitate sub titlul „Srbski Seljak" (Ţeranul sêrb), care apare în Belgrad în cinci mii de exemplare. Pe lângă ţerănime, care formézá 9/10 din întrégă poporaţia ţerii şi care de la noul partid speră îmbunătăţirea sorţii sale, sunt grupate sub stindartul noului partid şi elementele republicane, cum şi toţi cei nemulţămiţi cu stările de acum. Asemenea şi contrarii regicidlor din anul trecut. Programul partidului va fi statorit definitiv, după ce celor doi înfiinţători le va succede sĕ câştige şef de par-

---

FOIŞÓRĂ

Despre Stefan cel Mare.

Discursul dlui Dr. Dimitrie Onciul, profesor universitar în Bucureşti, rostit la serbarea de la Putna, în 3/16 Iulie 1904.

(Fine.)

Spre a 'l preamărí pe el, Românii din tótă ţéra şi de pe tot pămêntul românesc, împreună cu buni creştini din alte neamuri, ne-am adunat astăzi aici la mormêntul lui.

Venit'am la acest mormênt ca la un isvor de viéţă şi de virtute, isvor de insufleţire şi de indemn la fapte patriotice şi creştineşti. Venit'am pentru ca, preamărindu-l pe el, sufletele nóstre sĕ le înălţăm şi sĕ le întărim, neamul sĕ ni 'l cinstim şi ţéra ce în sînul ei păstrézá acest preascump odor.

Acum 400 de ani mare jale şi plângere era în tótă ţéra Moldovei, jale şi grijă în creştinătate. Căci zice cronicariul:

„Ingropat'au pe Stefan Vodă în mănăstirea Putna cu multă jale şi plângerea tuturor locuitorilor ţĕrii, cât plângea toţi ca după un părinte a lor, că cunoşteau toţi că s'au şcăpat de mult bine şi apĕrare. Ce după mórtea lui îi zicea sfântul Stefan Vodă, nu pentru suflet ce este în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fost om cu pĕcate, ci pentru lucrurile sale cele vitejeşti, carele ni mene din domni, nice mai nainte, nice după aceea nu l'au agiuns".

Ear' medicul veneţian Leonard de Massari, martor al ultimelor momente ale lui Stefan, la 24 de zile după mórtea lui scria din Buda către dogele:

„Stefan Voevod, fiind aprópe de mórte, precum în viéţă, aşa şi în mórte s'a arătat înfricoşat şi înţelept. Căci înţelegĕnd că este zizanie întrĕ boieri pentru alegerea noului domn, îndată poruncì de 'l duseră în câmp unde erau adunaţi toţi ai sĕi, şi puse de prinse pe capii zizaniei de ambe părţile şi 'i dete morţii". — El ştia că zizania este vrăjmaşul cel mai primejdios al neamului. — „Apoi le cuvêntà lor, zicêndu-le că după cum simte, peste puţin trebue sĕ móră şi nu mai póte sĕ-i stăpânéscă şi sĕ-i apere; el nu vrea sĕ le lasă alt urmaş de cât pe care ei îl vor scotí mai vrednic sĕ-i stăpânéscă şi sĕ-i apere de duşmani. Atunci toţi aleseră pe fiul mai mare, care era lângă dînsul şi pe care el îl voia; şi aşa el earăşi poruncì de 'l duseră afară, şi puse pe fiu în scaunul sĕu, şi puse de 'i jurară toţi credinţă, şi aşa inainte de mórte făcù pe fiu voevod. Apoi se întórse în pat, şi peste douĕ zile îşi dete sufletul şi murì ... Dzeu sĕ păzéscă" — continuă Leonard de Massari — „ca nu cumva Turcii sĕ iee a éstă ţéră, căci atunci Polonia şi Austro-Ungaria ar fi strivite, şi în urmă tótă Italia şi creştinătatea."

In primejdie tótă creştinătatea: acésta era simţĕmêntul lumei creştine în faţa eroului adormit, marele apĕrător al creştinătăţii.

Inregistrând mórtea lui Stefan, cronicariul contemporan al Poloniei, Matei Miechowski, zice: „O, bărbat triumfător şi victorios, care glorios a triumfat de toţi regii vecini; om fericit, care tóte darurile norocului le avea în plin; şi ceea-ce natura dă altora numai în parte, unora înţelepciune cu astuţie, unora virtuţi eroice şi dreptate, cea mai alésă din tóte virtuţile, ear' altora biruinţă asupra vrăjmaşilor, acestuia ea tóte de odată le-a hărăzit şi i-le a dat, ca sĕ strălucéscă întru tóte!"

„Fost'au bărbat ca acela" — zice un alt cronicar polon (Martin Kromer) — „care, pentru inima lui cea mare, pentru înţelepciunea lui şi pentru faptele lui rĕsboinice, în veci trebue sĕ se pomenéscă."

Cu aşa laude îl pomenesc la mórte şi alţi cronicari străini.

Aşa era judecat, aşa era plâns acum 400 de ani Domnul Moldovei în tótă creştinătatea. Astăzi nu jale şi plângere ne au adunat la mormêntul lui, ci recunoştinţă şi admirare pentru el, dor de înălţare şi întărire sufletéscă pentru noi.

Mărétă umbră, revarsă lumina ta asupra nóstră şi asupra neamului tĕu întreg, şi spre faptele iubirei de ţéră, ale iubirei de neam, ale iubirei de lege, virtuţi prin cari tu străluceşti în veacuri, îndréptă şi uneşte cugetele nóstre.

Români din tótă ţéra, Români de pretutindeni! Uniţi în jurul acestui mormênt, împĕrăteşte ocrotiţi de M. Sa prealuminatul şi duce Francisc Iosif I (strigăte: trăiască!) şi unind glasul nostru în strigătul „Trăiéscă împĕratul!" — sĕ unim cugetele nóstre pentru-ca toţi într'un gând sĕ ridicăm sus inimile, şi împreună cu preamăritorii eroului ce-i dincolo de mormênt sĕ zicem rugăciunea:

„Etern Atotputernic, o Creator sublime,
„Tu, ce dai lumei viéţă şi omului cuvênt,
„In tine crede, speră, întréga românime,
„Glorie ţie'n ceriuri, glorie pe pămênt!

„Etern Atotputernic, o Creator sublime,
„Tu, care ţii la drépta pe Stefan, erou sfânt,
„Fă 'n lume sĕ străluce iubita-i românime
„Glorie ţie 'n ceriuri, glorie pe pămênt!"

Glorie!

tid pe óre-care politician cu autoritate. Au oferit deja fostului ministru Stoian Novacovici şefia, dar' acesta nu a primit'o.

De la şcóla „Asociaţiunei“.

Condiţiuni de primire în şcóla civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiiu şi în internatul aceleia.

In clasa I a şcólei civile de fete se primesc eleve:

a) cari dovedesc prin atestat de botez, că au împlinit cel puţin vîrsta de 9 ani:

b) cari dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe basa unui esamen de primire, că sunt bine orientate în materialul de învěţământ prescris pentru clasa a IV-a elementară.

In celelalte clase ale şcólei civile de fete se primesc eleve cari dovedesc prin atestat şcolar, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergětóre de la altă şcólă de categoria şcólei civile.

In lipsa unui astfel de atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V şi VI de la şcóla elementară-poporală, primirea în ori-care clasă a şcólei civile, ce corěspunde vîrstei elevei, se póte face numai pe basa unui esamen de primire, depus cu succes înaintea corpului profesoral al scólei, în sensul ordinaţiunii ministrului regesc-ungar de culte şi instrucţie publică, dto 11 August 1887, nr. 29000. Esamenul de primire este scutit de taxă.

Elevele cari se inmatriculézà pentru prima dată la şcóla nóstră, au sě producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.

In cursul complementar (supletoriu), împreunat cu şcóla civilă de fete a Asociaţiunii, în sensul § lui 6 din statutul de organisare al şcólei, se primesc eleve cari au absolvat cele patru clase ale şcólei civile. Se pot primí şi eleve cari au absolvat cu calculi buni numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani şi sunt împedecate a absolva tóte cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul şcolar 1904/5 se pot face din 1—6 Septembre 1904 st. n.

Esamenele de emendare se ţin în 1 Septembre 1904 st. n. la 8 ore a. m., cu elevele cari s'au anunţat la direcţiune.

In 3 Septembre 1904 st. n. la 8 ore a. m. se ţin esamenele de primire, ear' în 4 Septembre se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, şi pentru elevele ce se înscriu prima-dată la acéstă şcólă o taxă de inmatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeuna. Acelaşi didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voiesc sě fie primite în internat, fie eleve ale şcólei civile, sau ale şcólei elementare a Reuniunii femeilor române, au sě fie anunţate de timpuriu la direcţiunea şcólei, înainte de începutul anului şcolar, pentru-ca sě se pótă face dispoziţiunile necesare.

Taxa internatului e 400 cor. pe an, plătită înainte în două sau cel mult în patru rate. Spesele pentru cărţile trebuincióse, pentru materialul de scris, desemn şi lucru de mână, nu sunt cuprinse în taxa amintită. Acestea se pórtă separat de părinţi, cum şi cheltuielile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în forte piano şi în limba francesă.

Taxele pentru instrucţiune în forte-piano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voeşte sě iee orele singură, se socoteşte la 2 ore pe sěptěmână taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve iau împreună instrucţie în aceeaşi oră, taxa se socoteşte la 2 ore pe sěptěmână cu 9 cor. de elevă; sau

b) dacă o elevă voeşte sě iee orele singură, se socoteşte la 2 ore pe septěmână taxa de 12 cor.*) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceiaşi oră, taxa se socoteşte la 2 ore pe sěptěmână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucţiunea în limba francesă, câte 2 ore pe sěptěmână se socoteşte pe lună cu 2 cor. de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcţiunei şcolare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumóse lângă parcul oraşului şi e provědut cu apaduct, baie proprie şi lumină electrică, în cât ofere cele mai bune condiţii igienice.

Elevele din internat, afară de şcólă, au în fie-care zi anumite ore de conversaţiune în limba francesă, magiară şi germană după trebuinţă. Pe lângă aceea ele se prepară şi învaţă lecţiunile sub conducerea directórei, profesórelor şi guvernantelor.

Elevele cari voesc sě fie primite în internat, au sě aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 feţe de perini, o plapomă sau ţol de coperit, 4 ciarşafuri (linţoluri, lepedee), 6 ştergare, 6 servete, apoi perie de dinţi, săpun şi 2 pepteni, cari tóte rěmân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup sau albiturile, câte $1/2$ duzină din fiecare, 2 fuste de lustre (jupon) şi 2 de flanel; ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 parapleu (cort) şi încălţămintea trebuinciósă. Cât pentru toalete noue, sfătuim părinţii şi tutorii sě nu facă copilelor, căci pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevelor interne, toaletele se fac aici cu preţuri moderate, prin îngrijirea internatului. Strîns de uniformă se ţin: o haină, 2 şurţe în forma unei haine, o pălărie de vară şi una de iarnă, cari necondiţionat au sě se facă aici şi cari preste tot vor costa cam 30—40 cor.

De la direcţiunea şcólei se póte primí prin postă: „Statutul de organisare“ şi „Regulamentul intern“ al şcólei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învěţământ“ şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletoriii şi de emendare“, á 20 fileri exemplarul. De la direcţiune se póte primí pentru 2 cor. şi „Monografia“ şcólei, în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul şcólei şi al internatului în tóte aměnuntele.

Sibiiu, în August 1904.

Direcţiunea şcólei.

---

*) Din care sumă 2 cor. se contézà pe lună institutului, pentru susţinerea fortepianelor în stare bună.

NOUTĂŢI

Tramvayul electric din Sibiiu a fost pus cu ziua de astăzi în folosinţa publicului Circulézà tot la zece minute, cu începere de la 6 ore diminéţa, până la 9 şi jumětate séra. O cursă, pe întrégă linia, de la gară până la capětul stradei Schewis, costă 10 fileri.

*

Un ordin uman. Se raportézà din Viena, că ministrul comun de rěsboiu a dat un ordin fórte aspru tuturor comandelor militare, prin care interzice maltratarea şi insultarea soldaţilor, dispunênd totodată, ca în contra celor cari vor călca acest ordin sě se aplice întréga rigóre a codului penal militar.

*

Şicane. De la vama Pétra-Albă ni-se scriu cu datul 30 Iulie n. 1904 următórele: Domnule Redactor! Vě rog binevoiţi a publica în ziarul „Telegraful Român“ despre şicanele ce le face un funcţionariu de vamă cu economii de vite. Aici în Pétra-Albă este un veterinariu Dénes (nu ştiu mai nainte cum îl va fi chiămat), care nespus de mult şicanézà pe economii de vite trecětori pe aici. Iată unele casuri revoltătóre:

1. Poenarii Ioan Simion şi cu soţii lor, ştiind că le espiră certificatul în 22 st. n. au venit de au întrebat pe dl Dénes, că mai pot trece cu brânză, dînsul a zis, că dacă vor vení *în 21 îi lasă.* Ei s'au grăbit şi în 21 au sosit în vamă cu brânza, dar' dl Dénes, om de cuvênt, nu li-a permis trecerea, şi au trebuit bieţii ómeni sě-şi lase brânza ací şi sě mérgă la Craiova sě aducă alt certificat. Brânza şi acum stă aici.

2. In 23 au venit poenarii Dobrotă, Şufană etc. cu 900 berbeci la graniţă. In 25 a venit dl vameş şi respicientul din Duş, ca sě mérgă cu dl veterinariu Dénes, ca sě 'i esamineze şi numere, ca sě trécă graniţa. Dar' dl Dénes tocmai în ziua aceea beuse *cocain*, ca sě se sinucidă. Conducětoriul de jendarmi de aici a întrebat pe dl Dr. N. Comşa din Sělişte prin telefon, ce ajutoriu sě-i dee, şi la sfatul Drului Comşa l'au mântuit. Că faptice a voit sě se sinucidă e că a lăsat 2 telegrame şi 2 epistole, una către fraţii sei şi una către ministeriu, că el a murit, — dar' şi acum trăieşte. Marţi în 26 a eşit comisiunea la graniţă, dar' dl Dénes în buimăceala lui a zis că berbecii sunt bolnavi şi nu e permis sě trécă. Sermanii ómeni au adus alt veterinariu de la Mercurea, care esaminând vitele le-au aflat sănětóse, urmând apoi trecerea. Spese enorme, şi pe lângă acésta era sě le móră vitele de fóme, ţinêndu-le 6 zile la graniţă.

3. In 29 au venit alţi poenari cu berbeci şi oi din Sărăcin, munte din ţéra nóstră. Dl Dénes mai întâiu a zis că vitele sunt bolnave, după aceea a zis că sunt sănětóse, dar' sunt de contrabandă (ómenii le-au furat din Romània) cu tóte că aveau documentele în ordine, şi le-au trimis cu escortă de financi şi un mânătoriu la Mercurea.

Mult ne mirăm, cum de autorităţile superióre nu au venit până acum sě cerceteze pe dl Dénes. Că un om cu mintea întrégă nu póte face lucruri de acestea, şi sě-l destitue ori strămute, ori sě-l trimită într'o casă de sănětate. *Mai mulţi poienari.*

*

† **N. Crătunescu**, decanul facultăţii de drept din Bucureşti, a decedat Sâmbătă, în mod subit, în Craiova.

*

Mutatis Mutandis. In „Alkotmány“ cetim următórele: „In prăvălia unui librariu polon din Berlin — cum se telegrafézà din Berlin — s'au presentat nişte agenţi poliţiali secreţi şi au confiscat două cărţi, cari tractézà despre două jocuri sociale poloneze. Totodată au provocat pe librariul sě nu ţină în prăvălie cărţi polone agitatorice, ear' dacă i-se trimit de acelea, sě facă îndată raport la poliţie. — Asta totuşi e cam mult. In adevěr, se pare că anumite autorităţi germane voesc a nume sě se facă ridicole cu polonofobia lor nesăbuită“. Atâta „Alkotmány“. Dar' mutatis mutandis cum ar fi sě sune óre observarea lui „Alkotmány“?....

*

Prin decret regal a fost interzis esportul porumbului din România, şi anume, în vederea recoltei neîndustulitóre a anului acestuia. Faptul acesta a avut de urmare urcarea rapidă a preţurilor cerealelor la bursa din Budapesta.

*

Alegere de învěţători. Ni-se scriu următórele: „In 18/31 Iulie a. c. Duminecă s'a ţinut alegerea de învěţători în comuna *Daia română*, tractul Sebeşului. Au fost vacante 2 posturi învěţătoreşti, şi acum ambele s'au întregit în mod definitiv. La postul prim a ajuns dl *Alexiu Cib*, care pe basa decretului din 1893 ce l'a avut, a fost întărit în postul sěu, ear' la al doilea post a fost ales singurul candidat *Ilie Mateş*, întrunind 50 de voturi (nici unul contra). Actul alegerii a fost condus de dl *Sergiu Medean* protopresbiter tractual.“

*

Post de veterinariu. Sub nr. 4435 şi cu termin până la 31 August st. n. e publicat concurs la postul de veterinariu comunal în *Iermata* (Temes-Gyarmata). Dotaţiune: 1200 coróne salariu, 100 coróne relut de cuartir şi taxele statutare. Cererile concursuale sunt a se trimete protopretorului Prepeliczay Ödön în Timişóra.

*

Himen. Elena *Pandrea* şi Antoniu *Mandeal* îşi serbézà cununia în 9 August n. a. c., la 5 ore p. m. în biserica greco-orient. din *Cluj*.

— *Stefan Gheţie*, ales preot în Cărpiniş (tract. Cetatea-de-pétră) s'a fidanţat cu dşóra *Eugenia Câmpean* din Chendremal.

*

Din părţile Lupşei ni-se scrie, că pe acolo au început ploile, şi vegetaţiunea, în special cucuruzul, a dat spre bine. Tot a 2-a zi plouă şi dacă mai continuă aşa o sě fie cucuruz ca şi în alţi ani. Temperatura de la 34° C a scăzut la 20—24°, ear' pe la Abrud şi Câmpeni a brumat. Fênul e slab, abia $1/4$ ca în trecut, şi poporul nu se póte îndupleca a încerca cu sěmănatul mohorului etc.

*

Prada lupilor. Ioan Vodician din Valea mare în una din serile trecute şi-a scos caii la păşune în hotarul pădurii erariale. Peste nópte unul dintrě cai s'a re'ntors a casă în fugă mare şi plin de zoi. Bănuind că s'a întêmplat ceva rěu, Vodicean a plecat cu mai mulţi inşi la hotar sě caute celalalt cal. Acela era însě sfâşiat de câţiva lupi, cari vědênd că se apropie ómenii au fugit în pădure.

*

Impuns de taur. Văcariul comunei Zichyfalva, comitatul Torontal, a fost luat zilele trecute de şése-ori în córnele taurului comunal, şi trântit la pămênt, aşa, că în nesimţire şi cu numeróse impunsěturi a trebuit sě fie dus bietul om în spital la Timişóra, unde se luptă acum cu mórtea.

*

Minune. In hotarul comunei Beba-vechiă, în Banat, un taur însělbătăcit a luat în córne o legătură de haine din capětul unei holde, şi a început sě fugă pe drumul mare. La o depărtare cam de 8 chilometri taurul a aruncat apoi legătura într'o cucuruzişte. In urma taurului alerga plângênd o mamă desperată, pentru-că în legătură se afla înfăşat micul ei copilaş, căruia, ca prin minune, nu i-s'a întêmplat nici un rěu.

*

De la curtea română. Astăzi, Mercuri, A. S. R. Principele *Ferdinand* şi Principesa *Maria* au plecat în străinătate. De la Sinaia până la Predeal au fost însoţiţi de domnii ministri ai regatului român. M. Lor, Regele şi Regina Romăniei plécă Sâmbătă în străinătate.

*

Victime ale beţiei. Doi pândari ai viilor de la Miskolcz, pe nume George Kövér şi Mihail Márta, sěptěmâna trecută s'au pus sě încarce treascul (piua), cu care sě împrăştie norii de furtună. Fiind însě amêndoi ameţiţi de beutură, au lucrat aşa de fără cap, în cât treascul a esplodat şi i-a frânt în bucăţi pe amêndoi.

*

Carne de măgariu. Ministrul de comerciu a dat concesiune unui măcelariu din comitatul Pesta sě taie şi sě pună în vînzare carne de măgariu, cu restricţiunea însě, că asinii destinaţi spre acest scop au sě fie beliţi în un abatoriu anume clădit spre acest scop şi numai pe lângă controla unui veterinariu diplomat, ear' carnea sě fie pusă în vînzare în măcelărie deschisă anume spre acest scop şi provědută cu inscripţia: „vînzare de carne de asin“. Asemenea şi unsórea şi cârnaţii făcuţi din carne de asin pot fi puşi in vînzare numai în prăvălii provědute cu inscripţia de mai sus.

*

Cinci gemeni. Soţia lui Mészáros Sándor din Szerb-Pádé (Ungaria) a născut cinci gemeni: patru feciori şi o fată. Feciorii au murit toţi patru îndată după naştere, fata însě trăeşte şi e sănětósă.

*

Mintea satului.... Seceta îndelungată şi slabele prospecte de recoltă îngrijoraseră mult pe „birěul“ satului unguresc Zahar, şi meditând asupra causelor secetei a ajuns la convingerea, că trebue sě fie în sat vr'o strigóie, şi aceea face sě fie secetă. A dat deci poruncă în sat, ca tóte nevestele şi fetele sě se presinte la rîu şi în costumul Evei sě se scalde, în presenţa judelui şi juraţilor. Ştia adecă judele că strigóiele nu se cufundă în apă, şi astfel, controlând scalda muerilor, va afla pe strigóia şi o va silí sě resfacă seceta. Femeile însě în loc de a se supune poruncei au făcut contra judelui arătare la notariul cercual, ear' acésta la pretorul, care apoi — pe motiv de prea mare cuminţenie — a suspendat pe „dl birěu“.

Posta redacţiei.

Dlui E. Ş. în M.-Ch. Taxa e 40 coróne şi trebue trimisă direct la cassa archidiecesană.

Karlsbad. In numěrul proxim.

Nr. 205 1904. [210] 1—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului vacant de **protopresbiter** în tractul protopresbiteral **Cohalm**, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia Cohalm, fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Venitul întreg parohial din filia Fişer compete capelanului, cum şi taxele pentru serviciile ce le îndeplineşte în matera Cohalm.

2. Dotaţiunea protopresbiterală statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 April 1900 sub nrul protocolului 116 în suma de 1000 coróne, din cari 600 coróne se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei, ear' 400 cor. de la parohiile din tract.

3. Taxele pentru visitaţiunea canonică odată pe an, accidenţii, esmisiuni şi asistări la esamene.

Reflectanţii cu cualificaţiunea normată prin § 53 al statutului organic şi conclusul congresual din 1888 nr. prot. 111, au a-şi înainta cererile lor de concurs instruite conform normelor în vigóre la preavener. consistoriu arhidiecesan în terminul deschis.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Cohalm, ţinută în Cohalm la 25 Iunie 1904 st. v.

Presidentul:
Dimitrie Moldovan
protopresb. adm.

George Maican
not. comit. prot.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovézà apetitul şi face sě créscă greutatea corpului, delăturézà tusa şi flegma, şi face sě inceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu placut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capětă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpěrătoriul sě fie atent, ca fie-care sticlă sě fie provědută cu firma următóre: (216) 1—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Nr. 601 1904 [217] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia **Chendremal**, protopresbiteratul Unguraş, se publică concurs conform ordinului preaveneratului consistoriu arhidiecesan din 22 Iulie a. c. nr. 6046 b. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B pentru dotaţiunea de stat.

De la reflectanţii la acest post se recere pregătirea normală ordinară şi vor fi preferiţi cei cu pregătirea de opt clase gimnasiale.

Rugările de concurs instruite conform normelor în vigóre au sĕ aştérnă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd concurenţii a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Fizeş-Sânpetru, 13/26 Iulie 1904.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 520 1904. [200] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă **Borgo-Rus** din protopresbiteratul gr. or. Bistriţa va da în 6/19 August a. c. la 2 ore p. m. prin licitaţiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue**

Preţul strigării conform preliminariului de spese este de 32,882 cor. 8 fileri.

Intreprindĕtorii. ce vor reflecta la acésta întreprindere au a se presenta în ziua şi ora sus defiptă în comuna Borgo Rus şi anume la şcóla confesională şi a fi pregătiţi, ca sĕ pótă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' intreprindĕtoriul, care va obţiné lucrarea sĕ pótă espune şi cauţiunea recerută în bani gata sau hârtii de valóre accesibile.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se află şi se pot vedé şi studia la epitropia parohială din Borgo Rus.

Bistriţa, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţa, în conţelegere cu comitetul parohial.

Simion Monda
protopresbiter.

Sz. 3822 1904 p. [199] 3—3

Hirdetmény.

A nagyszebeni kir. törvényszék közzé teszi, hogy Szeben vármegyébe kebelezett Sebeshely község határának általános tagositásának megengedhetősége feletti tárgyalás dr. Krasser Gusztáv kérelme folytán elrendelte és annak határnapjául *1904. évi szeptember hó 14-ik napját délelőtt 8 órakor* a sebeshelyi községi irodában kitüzte.

Ezen tárgyalásra az összes érdekelt birtokosok azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy az arra meg nem jelenők a tagositásba beleegyezőknek fognak tekintetni.

Kelt Nagyszebenben a kir. törvényszék mint polgári biróságnak 1904. julius hó 19. tartott üléséből.

Jovián Jenő
h. elnök.

Szalai
jegyző.

Nr. 42 1904. [214] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea unui post de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Rĕşinari** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: 700 cor salariu şi 64 cor. relut de cuartir şi lemne ce se plătesc din fondul bisericei în rate lunare anticipative.

Dreptul la primul cuincuenal se computá numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la şcóla din loc.

La acest post vor fi preferiţi acei candidaţi, cari pe lângă cualificaţiunea recerută posed şi studiile gimnasiale complete.

Cel ales este obligat a cânta Dumineca şi la sĕrbători în strană.

Concurenţii vor avé a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate în sensul normelor din vigóre la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului în terminul deschis, şi sĕ se presenteze în biserica din loc spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic, în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre.

Rĕşinari, 12 Iulie 1904.

Comitetul parohial:

Dum. Vidrighin, pres. **Maniu Lungu, notariu.**

Nr. 667.

Vĕdut şi aflat în ordine.

Sibiiu, 16 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu.

Ioan Papiu
protopresbiter.

---

[208] 2—3

Publicaţiune

Pentru liferarea de:

1. **Pâne de grîu** curat.
2. **Franzele** (jimle) făcute din făină de grîu curat cu lapte.
3. **Făină de grîu** curat nr. 2 şi 3.
4. **Carne de vită.**
5. **Carne de viţĕl.**
6. **Carne de porc,** şi
7. **Unsóre de porc,** tóte de **prima calitate**, pentru alimentarea alor 220—250 elevi de la **seminariul arhidiecesan teol.-ped. gr. or. român „Andreian“ din Sibiiu,** în anul şcolar **1904/5.**

Doritorii de a reflecta la careva din aceste posiţiuni, sĕ-şi înainteze ofertele în scris, provĕdute cu timbru de 1 corónă, presentându le în persónă la subscrisul, până la **20 August stil nou** inclusive, unde vor afla mai deaprópe şi condiţiunile speciale pentru încheierea contractelor, cum şi eventuale alte informaţiuni. Ofertele netimbrate, cum şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta oferte în scris şi pentru **resturile de mâncare** nefolosibile rĕmase de la mese şi culină.

Sibiiu, 1/14 August 1904.

I. Hociotă
econom sem.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 16—52

---

[195] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** vacante din comunele bisericeşti ale protopresbiteratului Câmpeni, mai jos însemnate, se publică din oficiu concurs cu terminul **1 August st. v.** a. c., şi anume:

1. **Gârda-de jos** 2. **Lazeşti.** 3. **Négra-de-jos.** 4. **Ponorel.** 5. **Poiana** cu **Valea verde.** 6. **Sohodol** cu **Peleş,** şi 7. **Vidra medie** (postul al doilea).

Pentru fie-care post învĕţătoresc câte un salariu de 600 coróne din repartiţie şi locuinţă cu grădină.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul, arătând şi pretensiunile lor referitóre la cincenii.

Câmpeni, 6 Iulie 1904

Romul Furdui
protopresbiter

Nr. 506 1904 [210] 2—3

Concurs

In urma ordinului Preaveneratului Consistoriu dto 25 Maiu a. c. nr 5232 B/s. se escrie prin acésta concurs din oficiu pentru **întregirea parohiei I** vacante **Borgo Prund,** protopresbiteratul Bistriţa, cu terminul de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea de la stat.

Concurenţii au a şi înainta suplicele instruite conform legii cu cualificaţiune pentru parohíile de clasa primă în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Bistriţa, în 4 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţa.

Simion Monda
protopresbiter.

Binevoiţi, — Vĕ rog

a lua la cunoştinţă, că am cumpĕrat **prăvălia de băcănie** (speţerie) a societăţii comerciale pe acţii **„Concordia“** din Sibiiu, strada măcelarilor, carea de la 1 August 1904 stil nou am deschis'o sub firma mea împrotocolată

VICTOR ONIŢIU

Din parte mi îmi voiu da tótă silinţa ca sĕ îndestulesc onor. public român cu mărfuri escelente — pe lângă preţuri moderate şi serviciu prevenitor!

Rugându-Vĕ totodată de binevoitoriul sprigin al Dvóstre, la care mĕ simt îndreptăţit ca român, mĕ recomand

cu perfectă stimă

[207] 2—3 **Victor Oniţiu,** comerciant.

„AGRICOLA“

însoţire economică de magazin şi anticipaţii în Hunedóra. — gazdasági raktár és előleg szövetkezet Vajdahunyadon.

Bilanţul general — Zárszámadás

pe timpul de la 1 Iulie 1903 până la 30 Iunie 1904 — 1903. julius hó 1-től 1904. junius hó 30-ig.

Activa — Vagyon.

		Cor. fil.
Cassa în numĕrar — Készpénz		2 627 48
Cereale — Gabona		
Cucuruz / Tengeri în magazin — a raktárban	4215·02	
Cucuruz / Tengeri în Schluss uri — kötésekben	3470·—	7 685·02
Grâu în magazin — Buza a raktárban		399 90
Avansuri pe vite şi lombard — Elölegek marhákra és lombárd üzlet		16 015 48
Saldo Conti — Számlák		4,314·01
Cambii în portofoliu — Váltó tárcza		65,844·—
Magaziile şi casele proprii — Saját raktáraink és házunk		22,416 35
Capital restant — Hátralékos alaptőke		9,423·—
Spese de fondare — Alapitási költségek	1,114 89	
Amortisare — Leirás	114 89	1,000·—
Mobiliar — Felszerelés	948·10	
Amortisare — Leirás	94·10	854·—
Diverşi debitori — Adosok		1,316 05
		131 895·29

Pasiva — Teher.

	Cor. fil.
Capital însoţit — Szövetk alaptőke	33,350·—
Fond de reservă — Tartalék alap	1.108·91
Depuneri — Betétek	33,264·21
Cucuruz în Schluss uri — Tengeri kötésekben (Vezi Activa — láss vagyon p 2)	3,470·—
Cont-curent şi reescompt — Folyó és visszámla	37 974·41
Magaziile şi casele proprii — Saját raktáraink és házunk	18,000 —
Diverşi creditori — Hitelezök	14 30
Interese anticipate trans. — Átmeneti elöl. kamatok	464 50
	127.646·33
Profit curat — Tiszta nyereség	4,248·96
	131.895·29

Eşite — Kiadások Contul profit şi perderi — Nyereség és veszteség számla Intrate — Bevételek

Eşite — Kiadások

		Cor. fil.
Interese — Kamatok		
pentru depuneri — betétek után	1585·30	
pentru cont curent şi reescont — Folyó és visszámla után	2192·42	3,777 72
Contribuţie — Adó		
directă — egyenes	312·78	
10% după interesele de depuneri — 10% betéti kamat után	158·53	471·31
Chirie — Ház és raktárbér		689·46
Salare — Tiszti fizetések		2,817·19
Spese — Költségek		
porto, tipărituri, luminat, încălzit, etc. — porto, nyomtatványok, világitás, tüzelés, stb.		911 74
Amortisări — Leirások		
din mobiliar — a felszerelésből	94·10	
din spese de fondare — álapitási költségekből	114·89	208 99
Profit curat — Tiszta nyereség		4,248·96
		13,125 37

Intrate — Bevételek

		Cor. fil.
Venite — Jövedelmek		
de la cereale — gabona üzlettől saldul venitelor		1.708·75
de la avansuri şi lombard — Elölegek és lombard után		
interese — kamatok	2622·11	
provisiuni şi competinţe — jutalék és dijak	873 50	3 495 61
de la escompt — váltó leszámitolás után		
interese — kamatok	4309 98	
provisiuni şi competinţe — jutalék és dijak	1436·50	5,746·48
de la venite şi provisiuni — jöved. és jutalékok		
incasso, agenturi şi mijlociri — incasso, képviselőségek és közvetitések		788·85
de la chirie — Házbér		
pentru casele proprii — saját házunk után		1,385 68
		13,125·37

Hunedóra, (Vajdahunyad), 30 Iunie 1904. [215] 1—1

Presidentul direcţiunii:
Avram P. Pĕcurariu m. p.
igazgatósági elnök.

Directorul esecutiv:
Vasile C. Osvadă m. p.
intéző igazgató.

Stelian Russu m. p.
contabil — könyvelő.

Membrii direcţiunei: — Igazgatosági tagok:

George Rain m. p. **Leontin Ungur** m. p. **Nicolae Macrea** m. p. (cassariu - pénztárnok.) **Nicolae Rimbaş jun.** m. p. **Schmidt Feri** m. p.

Conturile presente le-am revidat şi aflat în deplină ordine — Jelen számlát felülvizsgáltuk és teljes rendben találtuk.

Comitetul de supraveghiare — Felügyelő bizottság:

Daniil David m. p. Dr. **Augustin Dregits** m. p. Dr. **Victor Bontescu** m. p. **Manasie Jar** m. p. **Const. Dăncilă** m. p.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei arhidiecesane.

Nr. 79 Sibiiu, Sâmbătă 24 Iulie (6 August) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Şcóla română.

Sibiiu, 5 August n.

Esistă la noi, în statul ungar, o *şcólă română?* Noi aşa credem că *da*. Pentru-că dacă esistă o *naţionalitate română* (şi compatrioţii magiari nu vor zice că nu esistă), cu multele ei particularităţi, trebue sĕ esiste şi lucruri cari aparţin esclusiv acestei naţionalităţi.

Din esperienţă ştim, că nu e sĕptĕmână în care ori una ori alta dintrĕ foile magiare sĕ nu-şi îndrepte săgeţile în contra *băncilor româneşti*, cari, probabil pentru esemplara lor onestitate, formézâ spini în ochii compatrioţilor nostri de naţionalitate magiară.

De ce le zic ziarele magiare *„bănci româneşti“* (Oláh bankok)? Işi are dór' vre-una din ele trecută în firmă numirea de *bancă românéscă?*

Nu! Nici una! Fie-care îşi are numele ei de botez: *„Albina“*, *„Timişana“*, *„Luceafĕrul“*, *„Economul“* etc. institut de credit şi economíi, şi nimic mai mult.

De ce le zic deci *bănci româneşti?* Pentru-că aşa le dictézâ raţiunea. Tot ce e de Români înfiinţat, de Români susţinut, ori condus, *românesc trebue sĕ fie.*

Aşa băncile, şi aşa şi *şcólele,* — ca sĕ revenim asupra lor, — create pentru înaintarea în cultură a poporului român.

O *„şcólă română“* trebue sĕ esiste deci în Ungaria, câtă vreme ea e susţinută de Români, e condusă de Români şi e pusă în serviciul Românilor.

Lucrul e atât de uşor de înţeles. Şi totuşi sunt ómeni cari nu 'l înţeleg Bună-óră deputatul *Gál Sándor*, care în şedinţa de Luni a dietei ţerii s'a plâns ministrului de instrucţie, că Românii din Ardeal pun pe şcólele lor inscripţii de acestea: „**scola romana**“, ceea-ce e atac formal în contra integrităţii statului ungar. Va sĕ zică, lucru *nepermis*!

Curiósă funcţionare de creeri mai are acest domn *Gál Sándor* când se împedecă şi într'o inofensivă inscripţie de pe frontispiciul unei *şcóle române* de la sat! Şi mare cuminţenie îşi atribue domnul acesta, când se crede chiămat sĕ facă el pe criticul şi judecătoriul cu privire la vorbirea rostită din partea Inaltpreasfinţitului domn Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Metianu* în ancheta ce o convocase înainte cu câteva sĕptĕmâni ministrul de instrucţie la Budapesta, numind-o, tot în şedinţa de Luni, vorbire *„scandalósă“*.

Ba bine că nu! O vorbire care a electrisat inimile tuturor Românilor şi al cărei resunet a trecut departe peste hotar le patriei nóstre, numai *„scandalósă“* n'a putut sĕ fie, domnule Gál Sándor!

Dar' întocmai cum cel *nebun* nu se va recunóşte nici-când pe sine de nebun, ci va susţiné sus şi tare, că lumea în care trăeşte e nebună, findcă nu vrea sĕ 'l înţelégă: aşa şi cei ce *trăesc din scandal*, şi sunt eşiţi din scandal, ţin că e *„scandalósă“* lumea corectă şi onestă!

Insĕ nu noi vom tocmí la loc maşinăria rĕu funcţionătóre din etagiul de sus a dlui *Gál Sándor*. Şi în fine nici nu ne prea priveşte, că ea cum funcţionézâ. Ce ne face totuşi sĕ 'i citâm onorabilul nume este împrejurarea, că la tânguirea adresată guvernului în chestia inscripţiunilor de pe şcólele române dl ministru al instrucţiunei publice a aflat cu cale sĕ-i dee un rĕspuns din care reiese, că dl ministru încă e de părerea, că *şcólă română nu esistă*, ci esistă numai şcólă confesională.

Eată ce a rĕspuns dl ministru de instrucţiune publică *Berzeviczy*, în şedinţa de Marţi a dietei, domnului deputat Gál Sándor:

> „St. condeputat Gál Sándor a făcut amintire şi despre aceea, că anumite şcóle confesionale gr. ortodoxe — aşa cred, că deosebi în părţile ardelene, — au inscripţie, „**scola romana**“. La acésta, on. casă, eu nu hesitez a declara că inscripţiile acestea sunt hotărit contra legii (aprobări vii în drépta şi stânga); legea nu cunóşte şcóle de caracter naţional române ori sêrbeşti, ci numai *şcóle confesionale*; numirea acésta (confesională) *póte fi aplicată pe şcólele respective*, dar' numire de aceea, cum amintì st. condeputat, *nu e legală* (aprobări generale). Acésta este, după a mea părere, unica apercepţie corectă din punctul de vedere al legalităţii, şi fie convins st. condeputat, că eu în fie-care cas, care mi-se va aduce la cunoştinţă, voiu face sĕ se validiteze acéstă apercepţie legală (aprobări generale)“.

Suntem de părerea, că domnul ministru al instrucţiunii publice s'a prea grăbit cu rĕspunsul, pe care l'a dat fără a studia chestia. Şi nu era mult de studiat. Numai articolul de lege IX din 1868, şi *„Statutul organic“* al bisericei nóstre, înarticulat şi el întrĕ legile ţerii. In ambele aceste acte de stat se vorbeşte despre o *„biserică gr.-ort. română“* (pentru a fi deosebită de biserica gr. ort. *sêrbă)*, care întrĕ alte drepturi, posede şi acela de a ridica şi susţiné *şcóle confesionale.* Acum dacă biserica îndreptăţită sĕ susţină şcóle pentru credincioşii ei, e numită în legile patriei *gr. ort română*, credem că fiica ei, *şcóla*, nu póte fi numită de cât tot numai aşa: *gr.-ort. română* Stând astfel lucrul, nu numai raţiunea ne dictézâ că *esistă şcólă română* în patria acésta comună, ci chiar şi legile ţerii stabilesc esistenţa ei în mod neîndoios; prin urmare cu tot dreptul póte fi pusă pe edificiile nóstre şcolare inscripţiunea *„şcóla română“*, mai ales când întrĕ aceste două cuvinte vin vîrîte şi cuvintele *„gr.-ort.“*, prin ce se precisézâ apoi şi caracterul *confesional* al şcólei.

Atâta e ce aveam de spus. Incolo ştim noi bine, că puterea esecutivă e în mâna guvernului, ear' dreptul de a *interpreta*, modifica ori abroga legile e în mâna parlamentului magiar, care, fórte natural, că în felul cum astăzi e compus, ajungênd *aci* lucrurile, nu nouĕ are sĕ ne dee dreptate. Despre asta suntem convinşi. De ací însĕ nu urmézâ că dreptatea n'ar fi pe partea nóstră.

In chestia şcólelor. Cum ştim, Inaltpreasfinţitul Domn Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Metianu* a declarat în ancheta ce o convocase dl ministru de instrucţie publică la Budapesta în chestia proiectului de lege despre reforma învĕţământului public poporal, că 'şi susţine dreptul de a subşterne *în scris* guvernului gravaminele, cari din punctul de vedere al autonomiei bisericei şi şcólei ortodoxe române pot fi ridicate în contra proiectului de lege. Suntem în mĕsură a puté comunica cetitorilor, că aceste gravamine, trecute într'un amĕnunţit memorand au fost înaintate zilele trecute domnului ministru de culte şi instrucţiune publică, spre binevoitórea luare în considerare la textuarea finală a proiectului seu de lege.

N'ar fi rĕu. Deputatul *Bedőházy* în firul vorbirei sale rostită Luni în dieta ţerii în contra budgetului ministrului de instrucţiune publică şi-a espriamat dorinţa, ca în şcólele ungureşti *sĕ se propună limbile naţionalităţilor*: *română, sêrbă* etc. pentru-ca inteligința magiară, cunoscênd literatura naţionalităţii respective, sĕ pótă pune mâna pe conducerea culturală a ei. N'ar fi rĕu dacă s'ar realisa dorinţa dlui *Bedőházy*; nu pentru ca Ungurii sĕ ne fie conducĕtori în cele culturale, căci în aşa mĕsură nu vor puté ei învĕţa limbile naţionalităţilor, (dovadă progresul ce-l fac în limba *germană*, studiu obligat în şcólele medii), ci pentru-ca aceia dintrĕ ei, cari vin în atingere cu poporul de altă limbă, ca funcţionari publici, fie la ori-care dicasteriu, *sĕ se pótă înţelege cu poporul*, barem cât de cât.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului,

de

Non quis, sed quid.

(Urmare).

De la *Mircea-Vodă* mai avem un Chrisov în traducere făcută „de pe limba slavonéscă pe limba românéscă de protopopul Vasilie în 10 Iuniu 7225 (1717)“ — şi din limba română în cea nemţéscă la 8 Ianuarie 1733 de Ionas Mone, şi de dascălul nemţesc din castelul Făgăraşului, ambele aflate de mine şi decopiate la Ioan Borcea din Vad, cuprinḑênd donaţiunea făcută boerilor *Borcea şi Calian* peste satul Braniştea, Ureşti şi Vadul Şercăii apoi muntele Lăreştilor.

Titulatura acestui Chrisov tradusă în limba română sună astfel: *Io Mircea-Velic Voivod cu mila lui Dzeu oblăduind şi domnind tótă ţéra muntenéscă, încă şi laturea tatarului, şi hotarul de sub munte şi pe tótă Dunărea etc.*; ear' ca martori sunt subscrişii: 1. *Jupân Vlad*, 2. *Dragovan*, 3. *Aldea*, 4. *Aga*, 5. *jup-Bran*, 6. *Cristian*, 7. *j. Vulcan*, 8. *j. Luca*, 9. *j. Cioban*, 10. *Stan Drăşan*, 11. *Aldea Velic Logofĕt, şi cu Badea carele am scris acest Chrisov.*

Datul acestui Chrisov nu se póte şti cu siguritate, pentru-că traducĕtorii l'au substituit cu datul traducerii din anul 1717, ceea-ce a dat ansă unora de a 'l corege cu anul 1417. Originalul — după spusa bĕtrânului grăniţeriu Borcea — a fost predat comandei regimentului de graniţă în Orlat, de unde nu l'a mai căpĕtat îndĕrĕpt.

In fine sentinţa Tribunalului boeronal de 12 asesori sub presidiul castelanului *Paul de Tomor* din Făgăraş la 26 August 1511 se provócă la Chrisovul lui Mircea-Vodă, prin care s'a fost conferit odinióră boeriului *Koszta* posesiunele din Viştea inferióră şi superióră, şi jumĕtate din Arpaş.

Actul se cuprinde în transumtul capitlului Albense estradat la anul 1843 lui Popa Şandru de Vişt.

Ca boeri asistenţi actului din 1511 figurézâ: *Many de Comăna, Algya Bika de Voivodeni, Comşa de Rusol, Costisel de Eadem, alter Algya de Vad, Petra Oltan de Sinka, Stoika de Bethlen, Bagya de Drieh, Roman de Utsa, Stancsul de Arpas, Bagy Jurko de Berivoy* et *Manoila de Ilyen.* — (publ. în Monumente pentru istoria ţerii Făgăraşului de N. Densuşianu; — se află şi în col. mea).

Vlad-Vodă Dracul cu datul din Têrgovişte în 20 Ianuarie 6940 (1432) donézâ lui *Roman* nepot al lui Stanciu Boer, satele Voivodeni, şi Sasciorii Loviştei, precum şi din Sâmbăta de sus părţile lui Bajku şi ale lui Vlad, dimpreună cu muntele Moşul. — Chrisovul se cuprinde în transumatul Conventului Monostor din anul 1727 în traducere magiară, în care titulatura sună în următoriul text: *I. Vlad Isten kegyelméből Vajvoda és Ura és Biraja az egész Oláhországnak és Havasakon túl az Omlásnak és Fogarasnak Herczege.* Ca martori ai Chrisovului — în cât s'au putut descifra — sunt următorii: *Voicu Vornic* úr, *Todor* úr, *Nan* úr, *Stancsu* és *Mircsa a Bátya*, *Racz*, *Tatul*, *Pralya* úram és *Stancsu Honoj*, *Stojka Vistier*, *Semin ásztalnok*, *Bagya Lovaszmester*, *Stefan az iródeák* és *Mihaila*, (în col. mea, şi reprodus în col. Hurmuzachi de N. Densuşianu la anul 1432).

Tot de la acest *Vlad-Vodă* avem Chrisovul datat din Têrgovişte la 18 Iulie 6945 (1437) în traducere română din cea slavonéscă făcută la biserica Stului George cel vechiu în 14 Octobre 1752, prin al cărui înţeles se confere lui *Tatul*, *lui Ursul*, şi *lui Radu Stan sin Bera*, şi *lui Godea* satul Mărgineni. Titulatura lui Vodă în traducere română sună astfel: *Io Vlad-Voevod cu mila lui Dumnezeu şi cu darul dumnezeesc Domn şi Stăpânitoriu a tótă ţéra românéscă şi a Plaiurilor, şi Domn Herczeg la Amlaş şi la Făgăraş*, — ear' ca martori ai Chrisovului sunt puşi: jupân *Voicul*, jupân *Todor*, j. *Nanul*, j. *Stan*, j. *Radu Borcea*, j. *Nan Pascal*, j. *Dimitrie Spătar*, j. *Stoica postelnic*, j. *Simion Stolnic*, *Miclea paharnic*, *Badea Comis*, *Stefan Logofĕt*, — (în col. mea o copie ce o am găsit la familia Urs din Mărgineni,

Tot în Mărgineni am aflat şi o traducere din limba română în cea magiară şi autenticată prin doi asesori din Făgăraş în 1 Iulie 1758, cu adaosul în limba germană: Das Original soll bei Danila Tempea în 1846 abgebrannt).

De la *Vlad-Voda III* avem un Chrisov cu datul din Têrgovişte la St. George 6960 (1452) în traducere română, ce o am aflat la familia

Mailat din Dezani, în sensul căreia numitul Vodă dărueşte boieriului Stanciu Mailat de Dezsani a treia parte din hotarul Dezsanului cu munţii Presaca, Isvorul şi Zerna, titulându-se: *Eu în Domnul credincios bun creştin şi de Christos iubitor Io Vlad-Voivoda şi din mila lui Dumnezeu Domn şi Stăpânitoriu a tótă Valachia cu Dachia Ardélului părţilor de către munte anume de la Almaş şi Făgăraş;* — ear' ca martori figuréză: Eu *Mani Udriste* de 70 ani, — eu *Dan Todor Stanciul* 87 ani, — eu *Pahulca Stan Vistieriul* 99 ani, — eu *Neagoie Stan Stolnicul* 86 ani, — eu *Duca Vornicul* 97 ani, — eu *Ioan Manea* comesul 107 ani, — eu *Ioan Bucur Spătariul* 110 ani, — eu *Don Duca Supil* de 88 ani, — eu *Stanciu Vlad Vornicul* 79 ani, — eu *Mihai Don Secretar* 100 ani, — eu *Dumitru Bucur Spătar* 89, — eu *Stoian Negreş Stolnic* 99 ani, — eu *Coson Sahalod Vornic* 103, — eu *Oprea Oviski vistieriul* 109, — *Pahulca Stupici vistieriul* m. pr., *Ioan Vlad* m. pr. Voivod. S'au scris în Têrgovişte la St. George la anul facerii 6960 (1492). De cine e tradus nu se spune.

De ací încolo nu mai dăm de Chrisóve donaţionale din partea domnilor transalpini ca Duci ai Făgăraşului, — ear' cari vor mai fi esistat s'au reţinut în schimb cu diplomele de nova donatione, sau se mai găsesc numai prin archivele autorităţilor superióre.

Aflaiu însĕ, că Vlad IV Ţepeş (1456—1462) a cercat sĕ întroducă călugări de ritul grecesc în mănăstirea Cisterciensilor de la Cârţa (de Candelis), despre a cărei origine antică nu se găsesc date sigure (J. K. Schuller, Siebenb. Geschichte § 82). — In diploma lui Andreiu II de la anul 1223 se confirmă de nou donaţiunea făcută acestei mănăstiri, dar' de când esistă vechia donaţiune? nu se ştie! — In diploma lui Mircea Vodă din anul 1391, prin care se dărueşte lui Stanciu Călugĕru şi lui Calin satul Scorei, se descriu hotarele acestei posesiuni, începênd la Olt de la *cetatea* de lângă Kertz în sus pe valea Opatului etc.

Urmele acestei cetăţi probabil au rĕmas de la vr'un Castru roman, pe ale cărui ruine mai târziu s'a încuibat vr'o mănăstire de ritul oriental, pe carea apoi o au ocupat Cisterciensii — exemptam de Blaccis — căci altcum Ţepeş n'ar fi avut titlu de reocupaţiune.

In fine ştim din istorie, că Mihnea-Vodă (1508—1510) alungat din domnia Valachiei, cércă în favórea sa o rescólă a boerilor din ţéra Făgăraşului, dar' fú omorît în Sibiiu, şi resculaţilor li-se confiscă averile, despre care avem urme la familiile lui Vlad de Ucea, şi ale boerilor Solomon şi Vancea de Şinca, ai căror următori le rescumpĕrară — după cum se vede din diploma Mariei Christierna la anul 1598, în care se zice: *tempore quondam Michnae Vaivodae multi boerones hujus terrae (Fogaras) de sub obedientia castelanorum alienati etc.*

De ací încolo încetéză ori-ce amestec ulterior al Domnilor Valachiei în afacerile ţĕrei Făgăraşului, despre care Timon scrie, că a durat până în secl. XVI. (Va urma.)

Datorinţele nóstre.

— Idei de actualitate. —

Poporul nostru, de când esistă el, în tóte împrejurările vieţii, cu trup şi suflet a primit ca supremă bunătate *adevĕrul* cuprins în comóra nesecată de învĕţături depuse în mărturisirea sa religiósă, încrederea în Atotputernicia lui Dzeu, neînfruntata credinţă în ajutoriul şi purtarea Lui de grijă. De aici tradiţionala alipire de biserică, neclintita încredere de pe vremuri şi chiar şi astăzi în preoţii sei. Şi cu tóte că numĕróse sunt în timpurile nóstre cursele cari ţintesc scóterea poporului din acest ogaş, — el şi astăzi, fie împrejurările cât de critice, nu desperéză ca cei „fără de nădejde“, ci îmbrăcat cu acéstă armă — cu nădejdea — chiamă necontenit ajutoriul lui Dzeu în neputinţele sale.

Din cadrele acestor bune şi folositóre însuşiri, pe poporul nostru nimenea nu-l póte scóte mai uşor ca preotul, prin o purtare şi tactică necorespundĕtore, sau prin o regretabilă indolenţă faţă de dorinţele şi manifestaţiunile sufleteşti ale poporului. Preotul are sĕ fie psichologul desĕvêrşit, care sĕ cuprindă lumea sufletéscă şi sĕ cunóscă până în amĕnunte vibraţiunile şi accesibilităţile sufleteşti ale parochienilor sei. Investit cu aceste facultăţi şi ajutat şi de *vocaţiunea* ce necondiţionat trebue sĕ aibă cătră oficiul ce ocupă, preotul totdéuna are sĕ observe acest stadiu al lumei psichice a credincioşilor sei, şi de acolo sĕ purcédă în tóte acţiunile sale pastorale. Pe acel fundament sĕ nisuéscă a edifica mai departe edificiul doctrinelor morale, creştineşti şi religióse. Când preotul nu observă acéstă regulă fundamentală, când nu ia în socotinţă bunele credinţe morale-religióse, şi din acestea isvoritele dorinţe şi inclinări sănĕtóse, — poporul, ajutat şi de feliurite nĕcazuri şi veleităţi esterne, nu numai nu propăşeste în ceea-ce priveşte vieţuirea morală religiósă, dar' perde şi din capitalul avut.

Numĕróse sunt esemplele cari constată acest adevĕr.

Indelungata secetă şi uscăciune neobicinuită, care ameninţă rĕu pe sermanul nostru popor, esclusiv agronom, încă a fost şi este un fenomen, care a descoperit bogăţia bunelor însuşiri şi credinţe morale religióse săpate adânc în inima poporului nostru. Până ce ómenii de altă credinţă atribue acéstă anormalitate *necondiţionat* diferitelor împrejurări şi capricii atmosferice, ba opiniunile *aproximative* audite sau eventual cetite ale unor filosofi astronomi le primesc de adevĕr incontestabil, — poporul nostru, ajutat de comóra credinţelor sale religióse, cu ochi lăcrĕmaţi priveşte sus către Stăpânul, şi de la El aşteptă „hrană la bună vreme“. Din esperinţă bogată s'a convins poporul nostru, că filosofiile, scrutările şi descoperirile filosofilor lumii nici-când nu au udat pământul cu picuri recoritori, pe când „cel-ce se teme de Domnul nu se va lipsí de tot binele“. Acesta este cursul ideilor folositóre în inima Românului. Aici sĕ se posteze propagatorul moralităţii, şi acest strat sĕ-l plivéscă de eventualele urzici ce se vor fi ivít ici-colea, şi sĕ nisuéscă a desvolta nobilele plante dintr'însul.

Nu ştiu dacă pretutindenea, dar' în comitatul nostru, şi în deosebi în tractele protopresbiterale *Haţeg* şi *Hunedóra*, când se arată câte un timp anormal ca şi cel din ĕst-an, — poporul nostru şi prin semne esterne doreşte a'şi manifesta credinţele sale religióse, încrederea sa în Atotputernicia lui Dzeu, alipirea sa cătră cele propagate de biserică. De aici împrejurarea, că călĕtoriul acestor ţinuturi tot la al treilea, ori la al patrulea sat zăreşte lângă câte un rîuleţ, sau la umbra unor salcâmi, adunare de popor cu capetele descoperite, stéguri bisericeşti şi preoţi rugători, ca „Dzeu sĕ şi întórcă mânia cea cu dreptate pornită asupra nóstră“.

Câtă evlavie transpiră de pe feţele celor asistenţi! Câtă încredere are creştinul nostru în rugăciunile înălţate la ceriu din partea preoţilor îngheunchiaţi, aici afară la „hotar“, unde este întréga lui avuţie!

Dacă însĕ preotul nu e destul de precaut, aceste procesiuni religióse adese ori mai mult pot strica de cât drege. Poporul, care a legat atâta speranţă de o astfel de procesiune, în casul că acele rugăciuni nu şi-ar avé la moment efectul, pe lângă acésta mai venind şi în alipire cu ómeni fără Dzeu, cu ómeni cari nu cunosc rĕcoreala binefăcĕtóre a credinţei şi nădejdei, — la vorbele fără rost ale acestora va pierde din credinţa avută. „Unde e plóia?“ întrébă parazitul fără credinţă. Nu v'au dat popii vostri plóie? Par'că v'aţi rugat la câmp. Nu este nimic adevĕr în ce credeţi voi. Apoi preoţii vostri pentru acesa vĕ îndémnă a face aceste lucruri, ca sĕ capete parale!“

Pentru a paralisa efectul dăunos al unor enunciaţiuni periculóse şi stricăcióse de felul acestora, preotul trebue sĕ fie la postul seu! Când se fac astfel de procesiuni folositóre întru edificarea religiosităţii şi moralităţii, preotul sĕ le prevină necredincioşilor, şi prin *predică* sĕ arete poporului, că Dzeu în urma mâniei sale preadrepte ne céră cu secetă pentru pĕcatele nóstre cele multe. El ni a promis, că ori-ce vom cere întru numele Lui vom lua, numai sĕ avem *credinţă tare*, pe care sĕ o arătăm şi prin *faptele nóstre*. Sĕ prepare deci preotul pe credincioşi, ca la cas că nu ar urma imediat binecuvêntarea ceréscă, aceea nu e a se atribuí de cât necredinţei unora, şi persistărei nóstre pe lângă fapte pĕcătóse.

Preoţimea nóstră ar fi datóre sĕ observe cu multă prevenire dorinţele şi înclinările morale religióse ale poporului, în special acéstă dorinţă a lui de a face procesiuni religióse afară sub ceriul liber.

Ba merg mai departe.

De dorit ar fi, ca în fie-care tract protopresbiteral sĕ se grupeze preoţii din apropiere, şi acuşi într'o comună, acuşi în alta sĕ convină şi împreună sĕ facă rugăciunile, amĕsurat împrejurărilor şi dorinţelor poporului respectiv — *fără plată*.

Câtă mângăere sufletéscă nu ar simţi poporenii, dacă ici colea în fruntea acestor preoţi ar puté saluta şi pe părintele lor sufletesc tractual, l'ar vedé luând parte şi el la rugăciuni, mângăindu-i în durerea lor şi întărindu-i în credinţa strămoşéscă, care a trecut pe strămoşii nostri fără vătămări prin dese şi neasemănat mai grele încercări. Poporul prin acestea ar vedé şi *ar crede* că preoţii români le sunt părinţi adevĕraţi, ar fi convins, că părintele seu tractual încă e sânge din sângele seu, care nu numai în afacerile strict oficióse îl caută, dar' şi în amărăciunea sa sufletéscă îl cercetéză, îl mângăe şi îmbărbătéză.

Astfel de grupări de preoţi ar puté primí şi caracter de natură permanentă, ca nu numai în anormalităţile timpului, ci şi la diferite întêmplări supĕrăcióse pentru popor, d. e. bólă în vite etc., cum şi la încuibarea vr'unui obiceiu stricăcios, ca beţia, luxul, concubinatele etc., sĕ funcţioneze, sĕvêrşind preoţii din apropiere rugăciuni împreună, urmate de regulă de câte o predică acomodată împrejurărilor şi necesităţilor sufleteşti ale locuitorilor respectivi.

O consfătuire a preoţilor din diferitele tracte în acéstă direcţie ar fi cu atât mai necesară, fiind-că cu mult regret am constatat, că sunt „preoţi“, cari nici la espresa dorinţă a credincioşilor, nici la invitarea lor pe lângă *plată*, nu voesc a lua parte la astfel de rugăciuni, ci se scusă cu „fiind ocupat nu pot vení“. Alţii earăşi rĕspund, că „pe 8—9 ore nu pot vení când zici că faceţi rugăciunea, dar' după amiazi aşi fi putut vení“ etc. etc.

Şi sĕ nu trecem cu vedereá că acestia sunt *„păstorii“* unor credincioşi până la acel grad religios, în cât consideră de *pĕcat* a descoperí slăbiciunile şi abusurile „duhovnicului“ lor forurilor mai înalte! In casul însĕ, că preoţimea nóstră din diferitele tracte s'ar împărţí în grupuri permanente, câte 6—8—10 la numĕr, şi s'ar organisa în scopul arătat, ar vení obligaţi şi „preoţii“ cărora nu le place aceea ce cer credincioşii, şi interesele bisericei ai căror păzitori sunt. In acel cas ar eşí la lumină indolenţa păgubitóre a unora faţă de *datorinţele* lor. Cred, că o liturgie sfântă, celebrată de un grup de preoţi, şi urmată de o predică bine întocmită, ar drege mult şi în comunităţile în cari într'un singur carneval se unesc 8—10 părechi în concubinat, şi unde bieţii credincioşi — póte că nici nu ştiu că acesta este lucru necuviincios.

Conferenţele preoţeşti ar face bun serviciu, dacă s'ar ocupa cu discutarea acestei cestiuni.

George Rain
preot.

Revistă esternă

Conflictul Franciei. Consiliul de miniştri, în care era sĕ se iee hotărîre în cestiunea conflictului cu scaunul papal, fusese contemplat a se ţiné în 2 August. In restimp însĕ episcopul din Dijon (Le Nordez), la o nouă epistolă prietinósă primită de la secretariul papei a plecat la Roma sĕ se justifice, fără sĕ fi mai avisat pe guvernul francez. La acésta consiliul s'a ţinut în 29 Iulie, în care s'a luat apoi hotărîrea ştiută.

După sistarea relaţiunilor diplomatice a urmat acum pausă, sub durata căreia părţile litigante vor avé apoi timp sĕ mediteze asupra celor de făcut.

Privitoriu la atitudinea Franciei se raportéză din Paris, că guvernul, în acord cu toţi amicii sei de principii, a decis sĕ nu abzică *concordatul* înainte de a se fi votat o lege nouă, care sĕ normeze într'un chip óre-care raporturile poporului şi societăţii faţă cu biserica. Dacă însĕ abzicerea va urma din partea scaunului papal, atunci biserica 'şi va susţiné şi pe mai departe posiţia de până acum, cu unica schimbare, că nu vor fi numiţi episcopi noi. Probabil însĕ, că scaunul papal încă 'şi va trage mult de sémă până s'ar hotărî sĕ abzică concordatul, căutând mai întâiu alte espediente întru aplanarea conflictului.

*

Rĕsboiul din Asia. In timp ce despre operaţiunile din jurul cetăţii maritime Port-Arthur cu greu străbat ştiri positive, afară de ştirea că trupele japoneze au început deja

---

FOIŞÓRĂ

Impresii din Karlsbad.

Care om inteligent nu a audit vr'odată de acest frumos nume *Karlsbad?* El rĕsună nu numai în gura popórelor civilisate europene, ci şi în tóte părţile pământului. Acest loc este binecuvêntat de Dumnezeu cu cele mai bune isvóre dătătóre de sănĕtate. Este un loc de cură şi de peregrinagiu al pământenilor sosiţi din tóte părţile pentru recreare şi uşurinţa suferinţelor lor.

Situat pe ambele ţĕrmuri de-a lungul rîului *Tepl*, care apune în *Eger* şerpuind printrĕ munţii cei pitoreşti ai Bohemiei de nord-vest. Oraş, care îţi face impresiunea, nu a unui loc de cură, ci mai mult a unui oraş mare comercial.

Case înalte, zidite cu gust, îndesuite una lângă alta, cu prăvălii bogate de fel şi fel de mărfuri, ale căror vitrine formézá o adevĕrată esposiţie de artă şi frumseţă. Pe stradele înguste şi cotite alérgă pe 'ntrecute automobilele şi trăsurile în sus şi 'n jos.

In dos, în drépta şi în stânga stradelor, munţi înalţi îşi ridică frunţile lor umbrite de frunza désă a fagului şi a bradului, care îndémnă pe trecĕtor la odihnă.

Pe piscul muntelui la creştetul unor stânci pleşuge, o cruce de lemn ţine pază asupra cetăţii, ear' alăturea licăreşte tótă nóptea un luceafĕr de candelă aprinsă, semn că pământ creştinesc este acesta.

Rîul în care se jócă păstravii, şi munţii cei romantici cu cărările lor nesfêrşite, nu încerc a-i descrie. Nu de multă vreme o pénă dibace şi o minte ageră i-a presentat în colori vii în colónele acestui ziar. Era póte pădurea atunci sigur mai veselă de cum e azi, când printrĕ frunzele verdi străbate colórea gălbue roşietică, rĕmas bun al verii şi prevestirea tómnei înainte de vreme.

Tómnă în Iulie! O raritate ca şi periodul acesta de arşiţă, care de 130 de ani nu s'a mai pomenit. Dacă atunci la mijlocul verii tot aşa tomnatic era codrul? sĕ ne spună acei pământeni, cari îşi aduc aminte de asta. Icónă jalnică se desfăşură în present înaintea ochilor, icóna pământului însetat, şi care ne face sĕ recunóştem nimicinicia nóstră faţă de puterea creatóre.

Abia acum după a 7. sĕptĕmână a început ceriul sĕ lăcrimeze.

Ţarinele, livedile şi pădurile au suferit de arşiţă, dar' pentru viéţa de la băi timpul secetos este mai favorabil. In păduri şi pe promenădile Karlsbadului sórele este aceea ce este la o pictură frumósă lumina, fără de care chipul nu póte eşí la ivélă.

Des de diminéţă alérgă lumea cu paharele de gât sĕ facă chef la diferitele isvóre. Şirurile nu se mai sfîrşesc. In colonadele „Mühlbrunn“ şi „Sprudel“ apare un furnicar de ómeni.

După-ce au încetat ultimele sunete ale musicei la orele 8 diminéţa, încep a undula valurile de ómeni mişcându-se încet către promenădi. O parte se opreşte la cafeneaua „Pupp“, alta la „Posthorn“, „Freundschaftssaal“, şi mulţi la „Kaiserpark“ pentru-ca sĕ-şi stîmpere fómea cu lapte, cafea sau ouĕ. Până pe la 10 ore domneşte în aceste grădini o viéţă deosebită. La sute de mese se aşază óspeţii şi neşte domnişóre sprintene în haine negre şi cu şurţuri albe alérgă sĕ servéscă óspeţii. Este o raritate şi ceva plăcut sĕ audi ací cântecul paserilor acompaniat de zăngănitul blidelor şi de şóptele publicului de diferite limbi.

In restaurantele din cetate se observă până pe la 3 ore d. p. mare îmbulzélă. Chelnerii, „piccolo“ sau „spitz“ cum le mai zice, întru sudórea feţei lor îşi serbéză secerişul.

De aici se rĕspândeşte publicul întocmai ca şi razele luminei în tóte părţile. In trăsuri, omnibuse şi automobile, călĕtoreşte la plimbare afară din oraş. Către séră soseşte ora splendidelor „toilette“. Un conglomerat de óspeţi, un fluviu de lume, care zilnic se preînoeşte şi se schimbă, se vĕd tipuri caracteristice, porturi nostime, o mestecătură de limbi, o privelişte admirabilă dar' totodată şi zăpăcitóre, care nu ţi-se oferă pe alt petec de pământ. Stând şi privind mulţimea poliglotă trecĕtóre, ai o panoramă, care-ţi deschide necontenit pagine noue, capitle noue din cartea mult cuprindĕtóre a omenimei, a popórelor şi a naţiunilor.

Dacă suferinţele proprii nu te stîrnesc, nu-ţi aduci aminte, că întrĕ acésta mulţime de suflete, cu feţe zimbitóre, vesele şi pline, îmbrăcate în haine de sĕrbătóre, care se îndeletniceşte cu nelucrarea, o parte mare este suferindă.

Strălucirea sórelui, moda şi plimbarea pacinică prin aceste văi îţi procură plăcere şi te face sĕ uiţi grijile de pe acasă

Dar' după cum scenăria esterióră a locului influinţéză în mod binefăcĕtor şi recreator asupra spiritului şi a inimei, tot aşa puterea cea vestită a „Sprudelului“ şi a trabanţilor lui, dă elixirul recreării, al sănĕtăţii şi al dragostei de viéţă. Toţi, miile de suflete aflătóre aici preamăresc minunea şi bunătatea lui Dumnezeu, care se manifestă în puterea vindecătóre a apelor şi în podóba locului.

Karlsbad, în 28 Iulie 1904.

i..l.

Vorbe înţelepte.

In miserie se cunóşte degetul lui Dumnezeu, care arată omului bun calea pe care póte eşí la cele bune.

Adevĕrata educaţiune trebue sĕ aibă în vedere individualitatea întregului popor.

atacul general, — despre evenimentele din Mandjuria au sosit zilele acestea ştiri de mare gravitate. A nume, că în 30 Iulie tóte trei armatele japoneze au început atac combinat contra oştirilor lui Kuropatkin, pe cari tot mai mult îl strîmtoréză în semicercul format de oştirile japoneze. După luptă de trei zile Japonezii au învins pe întrégă linia, silind trupele ruseşti se părăsiască tóte posiţiunile strategice şi sĕ se retragă spre Liaojang. In linia de bătaie de le sud generalul *Oku* a bătut pe Ruşii în retragere de la Daşiceao (unde mâncaseră bătaie mare), ear' a doua armată, de sub comanda lui Nodzu, care paralel cu a lui Oku înaintéză spre Haiciöng, a ocupat posiţiile de la Simuciöng, la distanţă abia de douĕzeci chilometri spre Haiciöng.

In acelaşi timp generalul *Kuroki*, comandantul armatei de nord, încă a raportat frumóse învingeri, de importanţă cu mult mai mare, de cât cele de la sud. După învingerea de la pasul Motien — cum se ştie — a plecat imediat întru urmărirea trupelor ruseşti ajungênd până la Kutsia, de unde i s'a deschis cale şi spre Mucden. Ruşii au făcut tóte sforţările posibile, pentru a împedeca înaintarea lui Kuroki; şi-au concentrat óste mare la Kuolinciu şi Ianculi, dar' după luptă de două zile (31 Iulie—1 August) Kuroki i-a scos din ambe posiţiile acestea.

Astfel, mai fiind până la Liaojang numai o singură posiţie strategică, pe care fórte probabil că Ruşii în curênd o vor perde şi pe aceea, oştirilor japoneze nu le mai stă nimic în cale până la Liaojang. Evenimentele decisive vor urma deci cât de curênd.

Intrĕ perderile Ruşilor avute în luptele din aceste trei zile e şi *generalul Keller*, unul dintrĕ cei mai de valóre generali de pe câmpul de rĕsboiu, care în lupta din 30 Iulie a fost ucis de o granată.

Din Braşov.

„Licitarea moşiei Suditii".

Cu datul 21 Iulie v. primim din Braşov următórea scrisóre:

Domnule Redactor! Azi am trimis dlui A. Mureşianu spre publicare articolul de mai jos. Dînsul însĕ mi-a declarat, că nu 'l póte publica azi, că nu l'a cetit etc., din ceea-ce trebue sĕ deduc, că nu voieşte sĕ informeze pe cetitorii sĕi momentan asupra unei cestiuni de cea mai mare importanţă. Vĕ rog deci a publica acel comunicat împreună cu acésta întroducere.

Primiţi, domnule Redactor, asigurarea osebitei mele consideraţiuni.

Arseniu Vlaicu
director.

Articolul e următoriul:

Braşov 20 Iulie 1904.

Domnule Redactor! Faţă de comunicatul apărut în preţuitul dvóstre ziar nr. 159 de azi sub titlul: „Licitarea moşiei Suditii", în care se susţine întrĕ altele:

> Esperienţele făcute de vechiul comitet cu administrarea în regie proprie a moşiei Suditii, în cei din urmă doi ani, au fost din cele mai triste, avênd un venit material problematic şi deprimător,

mĕ simt dator, ca fost membru al vechiului comitet, sĕ dau on. public unele lămuriri cu cifre autentice, pentru-ca sĕ fie deplin şi esact informat.

Moşia „Suditii" fusese arêndată înainte cu 20 de ani cu arêndă anuală de lei 27.000. In anul 1893 a arêndat'o vechiul comitet cu lei 52.950 arêndă anuală, pe 9 ani, consecutivi. Esp rând la 1903 acest termin, comitetul vechiu a încercat în decurs de doi ani 4 licitaţiuni, dar' suma oferită a fost numai lei 40.000. Cu acéstă arêndă comitetul vechiu nu o putea da pe 9 ani, parte că biserica ar fi pierdut faţă de trecut *lei 116.550*, parte că avea şi are şi astăzi convingerea, *că regia proprie trebue sĕ aducă mai mult*, plus că pămêntul nu se istoveşte, terenul nu e esploatat şi arêndaşul, ori cine ar fi, trebue sĕ căştige ceva din moşie.

Astfel, în contra unor păreri cari erau aplecate sĕ dee moşia şi cu lei 40.000 arêndă anuală, şi la stăruinţa dlor I. A. Lupan, G. Navrea, St. Stinghe, V. Voina, A. Purcherea şi a mea, comitetul vechiu a decis *regia proprie pe trei ani* şi a şi întreprins'o începênd cu anul agricol 1903. A cumpĕrat maşini, vite etc. de circa lei 29.000 şi a început lucrarea.

Pe basa bilanţului încheiat la finea lunei Decembre 1903 resultatul a fost, că pe lângă arânda veche de *lei 52.950*, anul agricol 1903 a mai produs încă peste lei 41.300 venit curat, din care avea sĕ se subtragă 10% amortisare de la suma investită în zestrea moşiei, adecă lei 2900 şi tantiema cuvenită administratorului din venitul curat cam lei 4000.

De observat e, că la Bilanţ porumbul şi celelalte producte din magasine au fost evaluate esact cu preţurile oferite în scris la comitet în Octobre 1903, unde se află ofertele, pe când în seson Februarie—Martie 1904 porumbul de pildă se putea vinde cu lei 64 chila, sau cu *lei 8 la chilă* mai scump, aşa în cât la circa 700 chile porumb revine un plus de căştig curat de *lei 5600.*

Venitul bilanţului real e aşadară pe 1903 de *lei 46900*, din care scăḑênd amortisarea şi tantiema la un loc cu lei 6900, rĕmâne pentru biserică un *venit net peste arânda veche, de lei 40.000.*

Acest singur an de esperienţă pentru vechiul comitet a dat resultate strălucite şi un venit material singur şi îmbucurător, nu însĕ cum îl caracteriséză numitul comunicat.

Esperienţa anului al doilea agricol 1904 a făcut'o noul comitet şi nu o cunosc din acte, ci numai după informaţiuni demne de credinţă. In anul acesta recolta ar fi:

800 pogóne grâu 600 chile à 80 lei fac	lei 48.000
Mazăre, orz, ovĕs etc. . . .	„ 1 200
Porumb 400 chile à 60 lei . .	„ 24.000
Erbărit, fên etc.	„ 16 000
Total	lei 89 200

Din acéstă sumă scădem arênda de Lei 52.950 şi cheltueli de administraţiune *lei 25.000,* la un loc lei 77.950 şi tot rĕmâne şi pe acest an agricol, *rĕu cum n'a mai fost altul de un veac în România,* un venit curat de aproximativ *lei 11.250.*

Deci nici esperienţa anului al doilea agricol, *făcută de noul comitet într'un an de pacoste,* nu póte fi tristă, nici venitul problematic şi deprimător, ci şi aci deplin satisfăcĕtor.

Astfel pentru anii agricoli 1903 şi 1904 s'a obţinut peste arênda veche de *lei 52.950,* un venit net de *lei 51.250.*

La arêndarea făcută în 18 l. c. s'a obţinut arêndă anuală de *lei 56.200,* sau cu *lei 3250* anual mai mult de cât arênda veche de *lei 52.950,* căci dările judeţene comunale etc., cari fac anual cam *lei 1600,* le plătea şi arêndaşul vechiu, ear' în timpul regiei au întrat în cheltueli generale. Plusul acesta de lei 3250 anual face în 9 ani *lei 29 250* mai mult faţă de trecut.

Comparând însĕ acest plus cu beneficiul net al regiei proprii pe anii 1903 şi 1904 de *lei 51.250,* vedem *că regia proprie a produs în doi ani, dintrĕ cari unul bun şi unul de tot rĕu, cu lei 22 000 mai mult de cât arêndarea atât de lăudată în 9 ani.*

Cifrele, a căror esactitate o dovedesc actele esistente la comitet, vorbesc destul de elocvent şi rĕmâne la aprecierea cetitoriului just sĕ judece, dacă comitetului vechiu sau celui noi îi revine vre-un merit ori vre-o vină, când şi-a făcut numai simplu datorinţa în conştiinţă, restul depinḑênd de împrejurări.

Primiţi, dle Redactor, asigurarea stimei ce vĕ păstrez. *Arseniu Vlaicu.*

NOUTĂŢI

Advocat nou în Sibiiu. Domnul Dr. *Eugen Piso* a deschis cancelarie de advocat în Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 27.

*

Nu se ţin manevre. In urma secetei îndelungate se simte mult lipsa de apă prin ţinuturile Boemiei, pe unde ar fi sĕ se ţină manevrele mari din tómna acésta. Cercurile militare ţinênd cont de acésta, probabil că vor hotărî sĕ nu se ţină manevrele, dacă pără atunci nu vor urma ploi de ajuns, deóre-ce provederea cu apă a mulţimei de soldaţi şi a cailor ar întimpina fórte mari greutăţi.

*

Din Bitolia se scrie, că zilele trecute doi profesori de la liceul român de acolo au mers la valiul concernent, pentru a'l ruga sĕ dee autorisaţie, ca clubul român din Bitolia, pe care poliţia îl închisese fără motiv, sĕ pótă funcţiona; şi că valiul li-a rĕspuns, sĕ mérgă acasă, sĕ nu mai pórte grijă de nimica şi sĕ fie cu puţină răbdare, pentru-că în curênd *naţionalitarea română din imperiul turcesc* (adecă din Macedonia) *are sĕ sĕrbeze un mare succes.* Dee Dumnezeu, ca aşa sĕ fie!

*

„Prima putere a lumii". In numĕrul dto 2 August ziariul „Alkotmány" raportând despre visita ambasadorului austro-ungar pe lângă scaunul papal, făcută episcopului r. cat. din Alba-Iulia, zice şi următórele: „Ambasadorul la Vatican e relativ om tinĕr, abia sĕ fie de 46 ani, pe cariera diplomatică a avansat fórte repede la acel post înalt, în care acum represintă patria nóstră la *prima putere* (potestate) *a lumii,* la Vatican". Adecă chiar „*prima*" putere a lumii?!..

*

Oprirea esportului de porumb din România a provocat mare agitaţie printre comercianţii de cereale din vecinul regat român, cari se cred ruinaţi cu desĕvîrşire prin luarea acestei mĕsuri, fiind-că au angajamente cu străinătatea, şi sunt obligaţi sĕ furniseze la terminele puse mulţime de vagóne de porumb, ceea-ce, în urma decretului de oprire, nu mai pot face.

*

Liberat. După o „şedere" de 18 luni în temniţa de stat din Seghedin, domnul *George Mohan,* fost responsabil al „*Tribunei*" din Sibiiu, a fost pus eri în libertate, ertându-i-se restul de 5 luni din pedépsa avută.

*

Scumpirea bucatelor. In urma recoltei de tot slabe a grâului şi a slabelor prospecte de recoltă mulţămitóre în cucuruz, deosebi însĕ în urma opririi esportului din România preţul bucatelor s'a urcat fórte mult. In piaţa din Arad grâul era Marţi cu 20 cor. 40 fileri, ear' cucuruzul cu 14 cor. 80 fileri, Azi în piaţa din Sibiiu grâul se cumpĕra cu 15 cor.—16 cor. 40 fileri per Hl.

*

Cameleonii. Studenţii evrei din Croaţia dau grozav pe patrioţii. In adunarea studenţéscă ţinută Dumineca în Sisek (Eszék) au luat hotărîre de înţelesul, că condamnă agitaţia făcută în interesul sionismului şi *ca naţionalişti croaţi vor lupta totdeauna şi în tot locul contra naţionalismului evreesc.* — Adevĕrat cameleonism! Vor lupta.... contra neamului din care fac parte!? Cine le crede însĕ.

*

Teatru în Sĕlişte. Societatea de înfrumseţare din Sĕlişte invită la producţiunea teatrală ce o va arangia în Sĕlişte la 7 August 1904 n. Inceputul la 8 ore séra. Taxele de întrare: loja cor. 8; parter I. cor. 2; parter II. cor. 1·20; loc de stat 60 fileri. Se va juca piesa: „*Strada Livezeni 33 bis*", comedie în 3 acte, de *** După teatru joc.

*

Concert militar. Musica militară din Sibiiu concertéză Sâmbătă, 6 August n. în curtea de la „*Impĕratul Romanilor*" după programul următor: 1. *F. Chopin,* Polonaise în A-Dur. 2. *Beethoven,* Uvertura numĕrul 3 din opera Leonore (Fidelio). 3. *Fr. Lehár,* Vals din opereta „*Rastelbinder*". 4. *Fr. Liszt,* Rapsodie unguréscă, nrul 2. 5. *Felix Mendelsohn-Bartholdy,* Preotul din „*Athalia*", marş rĕsboinic. 6. *Rich. Wagner,* Fantasie din opera *Lohengrin.* 7. *Fr. Lachner,* Uvertură la oratoriul „*Die vier Menschenalter*". 8. *Opincariu,* Cântecul favorit al Reginei României. 9. *Joh. Strauss,* Potpuriu din opereta „*Fledermaus*". 10. *Ed. Strauss,* „Wo man lacht und lebt, Galopp. Inceputul la orele *opt* séra. Concertul se dă în favorul monumentelor pentru luptătorii de la Königgrätz.

*

Necrolog. Sâmbătă în 17/30 Iulie 1904, după amiazi la orele 4, a fost petrecut la cele vecinice fruntaşul econom din Balşa, *Solomon Todea,* care în viéţă s'a distins ca esemplu viu tuturor în cele bune şi morale. Rĕposatul, ajuns la o etate de 74 ani, a trăit cu soţia rĕmasă vĕduvă în aceeaşi vîrstă, timp de 56 ani. Il jelesc: soţia cu fiii Petru, Maria şi Nicolae, dintrĕ cari ultimul este paroch în Almaşul-mic. La înmormêntare au oficiat 4 preoţi. Părintele N. Popa din Porcurea a rostit la grópă un panegiric frumos, care a stors lacrimi din ochii celor presenţi, şi a fost o mângăere sufletéscă pentru cei rĕmaşi. Dumnezeu sĕ 'l odihnéscă în pace!

*

Himen. Dşóra Maria *Turcu* şi dl Dr. Eugen *Piso* advocat, îşi serbéză cununia Sâmbătă în 6 August st. n. a. c. la orele 5 p. m. în biserica gr. or. din *Făgăraş.*

*

Rugare. Vrem sĕ ne înpodobim biserica cu un ciasornic, aşezat în turnul ei. Cine ne ştie recomanda o firmă bună şi solidă, cu care sĕ ne punem în legătură pentru furnisarea unui ceasornic de turn? Rugăm rĕspuns la *oficiul parochial* în *Şona* (Sona) posta ultimă Făgăraş.

*

La fondurile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" au mai dăruit următorii: dnele Ana Petruţ şi fica sa Anuţa Soreanu (Craiova), au dăruit fondului de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei căse cu hală de vînḑare, 2 cor., la acelaşi fond au dăruit Dr. Lucian Borcia, adv., Ier. Preda, Alex. Simonescu, cand. de adv., „Un bilet de peron" şi Vic. Tordăşianu, fie-care câte 20 fileri, dl protopresbiter Avram P. Pacurariu din Hunedóra a dăruit „fondului vĕduvelor", „fondului de 20 fileri", „fondului Dr. D. P. Barcianu", la fie-care câte 2 cor., şi fondului „Darul de Crăciun săracilor noştri", 1 cor. 20 fileri.

*

Comună arsă din causa beţivului. Vineri a ars aprópe întrégă comuna Madar din comitatul Comorn. Focul s'a escat la o jirédă de paie, lângă care un ţĕran beat turtă s'a fost culcat cu pipa aprinsă. Au căzut pradă flacărilor: biserica, şcóla şi casa parochială, 122 alte case, 304 grajduri şi şuri împreună cu vitele şi nutreţul şi bucatele în spic adunate în ele. Paguba se evaluéză la cel puţin jumĕtate milion de coróne.

*

O ocupaţiune de vară a femeilor. De cea mai mare datorinţă îşi ţine fie-care gospodărésă de a curăţi temeinic albiturile odată pe an, şi dacă se póte, a spăla fie-care bucată, chiar şi în cas că nu a fost folosită. In multe ţinuturi rufele spălate se pun pe iarbă la sóre şi se udă bine cu apă pentru a le înălbí. Pe la noi acéstă procedură e fórte puţin usitată, şi se póte şi renunţa la ea, dacă se întrebuinţéză mijlóce de spălat bune. Iată o procedură practică: rufele se înmóie în o soluţie de estract de spălat Schicht, se săpunesc cu săpun curat Schicht (marca cerb ori cheiă), se spală, ear' în urmă se storc bine. E obiceiul apoi a se fierbe albiturile după spălare cu săpunul de înălbire Schicht (marca lebedă în stea). Resultatul pentru ori-ce gospodărésă e în tóte casurile satisfăcĕtor. Numele Schicht garantéză pentru curăţenia şi nestricăciunea mijlócelor de spălat, ce se pun în vînḑare sub numele acesta, cum şi pentru deplin resultat la întrebuinţarea corectă a acelora.

*

Cine mĕ póte mântuí de chinuitórea astmă şi reumatism? La întrebarea acésta a putut până acum numai dl Albert Müller în Budapesta V. Vadász-utza 42/V cu succes rĕspunde, căci e de necreḑut cât de departe a ajuns cu crucea electro-magnetică R. B. nr. 86,967, şi scrisorile de recunoştinţă ce îi vin, sunt într'adevĕr mişcătóre. Aşa scrie un anumit domn Ioan Feit din Biserica-Albă de Anul-nou: Stimate dle Müller! Prind péna ca sĕ-mi esprim cele mai sincere felicitări şi cea mai adâncă mulţămită pentru crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86,967, pentru-că ea m'a mântuit de durerile reumatismului ce le-am purtat 5 ani. Un an întreg am stat tot înfăşiat şi nu m'am putut mişca, acum însĕ sunt tótă ziua pe afară. Cu stimă *Ioan Feit.*

„Asociaţiunea."

Convocare.

Despărţĕmêntul *Alba-Iulia* al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" 'şi va ţiné adunarea generală în 14 August n. a. c. în *Çetea* (Csáklya) cu următoriul program:

1. Deschiderea adunării din partea presidentului la 2 ore d. am. în edificiul şcólei.
2. Raportul notariului.
3. Raportul cassariului.
4. Alegerea unei comisiuni pentru înscrierea membrilor şi incasarea taxelor de la membrii noi şi vechi.
5. Raportul comisiunii de sub. 4.
6. Propuneri eventuale.
7. Disertaţiune.
8. Alegerea comitetului despărţământului pe 3 ani.
9. Alegerea a lor 2 delegaţi pentru adunarea generală a Asociaţiunii.
10. Defigerea locului unde sĕ se ţină adunarea generală proximă a despărţĕmêntului.
11. Inchiderea adunării generale.

Toţi dnii membri ai Asociaţiunii şi toţi iubitorii de cultura poporului român sunt rugaţi cu tot respectul sĕ binevoiécă a lua parte la adunare.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului ţinută în Alba-Iulia, la 27 Iulie 1904.

Simion Micu *directorul desp.*
Dr. Rubin Patiţia *notariu ad hoc.*

Posta redacţiei.

Şona. Nu cunóştem nici o firmă. Póte însĕ că cunosc alţii. De aceea am dat la noutăţi rugarea, la care sigur vĕ va rĕspunde cineva.

„*Un preot harnic*". Nu putem publica cele trimise. Noi nu certăm pe nimeni. Certe'l mai marii *sei* şi pe acela despre care ne scrii. Frumos nu e ce face, dar' nu noi avem sĕ'l judecăm.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur". A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară*", de *Teodor V. Păcăţian,* şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

*

„Probleme sociale şi economice", conferenţă ţinută de Ioan I. *Lăpĕdat* la adunarea din 12 Iunie a. c. a despărţĕmêntului Braşov al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român. Retipărire din „Gazeta Transilvaniei" cu cheltuéla despărţĕmêntului. A apărut în Braşov (tipografia A. Murĕşianu). *Preţul??*

Nr. 496 1904. [221] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕțătoriu** la școla română gr. orient. din opidul **Hunedóra**, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin acésta concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru acest post împreunat cu cantoratul sunt: salariu anual de 600 cor. solvit anticipative pe fie care lună, din cassa bisericei; ear' pentru instruirea și conducerea corului vocal bisericesc o remunerație de 200 cor. solvibilă anticipative în dóuĕ rate semestrale.

De la învĕțătoriul, care va fi instituit la postul acesta se cere sĕ fie cântăreț bun, obligat fiind sĕ ocupe și locul de cantor, și ca atare când nu e ocupat cu școla, adecă în Dumineci și sĕrbători e dator a conduce regulat și cântările din strană.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt la acésta școlă.

Concurenții au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu proto presbiteral, și înainte de alegere a se presenta poporului în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Hunedóra, la 18 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter

Nr. 473 1904. [191] 3—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕțătorești** din comunele numite mai jos, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Alun** cu filia **Bunila**, cu salariu anual de 600 cor. din repartiție de la popor, cuartir și lemnele trebuinciόse.
2. **Batiz**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir în edificiul școlei și 2 orgii de lemne, din care e a se încălḍí și sala de învĕțământ,
3. **Cerișor**, cu salariu de 600 coróne, 60 cor. bani de cuartir și lemne de foc.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt în comuna respectivă.

De la reflectanții la aceste posturi se recere, ca sĕ se presinte înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserica unde au concurat, spre a și arăta desteritatea în cântări și tipic și pentru luarea de informațiuni despre modul de plătire a salariului: deobligați fiind învĕțătorii sĕ cânte în strană și sĕ instrueze școlarii în cântările bisericești.

Concurenții au a-și așterne suplicele lor instruite conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra, în conțelegere cu comitetele parohiale concernente.

Hunedóra, la 5 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

---

[224] 1—3

Publicațiune.

Comitetele parohiale ale bisericelor vechiă și nouă din Sohodolul Branului, vînd pe calea licitațiunei publice, ce se va ține *Vineri în 6/19 August c.* la 2 ore p. m. în cancelaria comunală din Sohodol, circa **3000 metri cubici lemn de brad** (moliv).

Prețul strigării e statorit cu 3500 cor.

Condițiunile de vînzare și informațiuni detaiate, pot lua doritorii de cumpĕrare de la subsemnații presidenți ai comitetului parohial.

Sohodol-Bran, 21 Iulie 1904.

George Babeș — paroh, pres. com. bis. n.
Leontin Pușcariu — paroh pres. com. bis. v.

Nr. 58 1904. [223] 1—3

Publicare de licitațiune.

Comitetul parohial de la biserica vechiă gr. or. rom. din Sohodol, protopresbiteratul Branului, va da în *8/21 August c.* la 2 ore p. m. prin licitațiune publică minuendă în întreprindere **edificarea unei școle noue**, conform planului și preliminariului de spese aprobat de ven. consistoriu nr. 10,005 dto 25 Septembre 1903 pentru prețul de 4673 cor. 60 fil., avĕnd a da comuna bisericéscă materialul de clădire.

Intreprindĕtorii ce vor reflecta la acésta întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus oferentul va fi îndatorat a depune cauțiunea recerută în bani gata, sau în hârtii de valóre.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedé până la ziua licitărei la oficiul parohial gr. or. din Sohodol, biserica vechiă.

Sohodol, la 20 Iulie 1904.

Pentru comitetul parohial:

Leontin Pușcariu
paroh, pres. com.

La domnișórele **Gerigk, Wiesengasse nr. 3**, se primesc

băieți de școlă

în cuartir și cost. [218] 1—3

Crema Margit a lui Földes e cea mai bună din lume. Efect minunat

Frumseța **femeiéscă** póte fi căștigată, potențată și menținută prin escelentul preparat, curățit chemice și cu totul nestricăcios

Cel mai eminent mijloc contra inriurinței sórelui și vêntului, nu conține nici mercuriu nici plumb, neunsuros, pretutindenea favorit este

Păziți-vĕ de imitații! Scutită prin lege.

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Falsificătorii vor fi urmăriți judecătoresce.

Acéstă universal renumită pomadă de obraz delătură în câteva zile pistruele, petele de ficat, jubrețele, carii de piele și alte necurățenii de piele; netedeșce sbârcelile, crețele, semnele de vărsat, și dă obrazului colóre albă, lucie și fină.

Prețul: borcan mic 1 cor., mare 2 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a prețului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm. ARAD.

Se capĕtă în farmacii, drogerii și parfumerii.

Articlii de toaletă demni de recomandat:
Pudră Margit cor. 1·20
Săpun Margit 70 fil.
Pastă de dinți Margit cor. 1.
Apă de obraz Margit cor. 1.

Deposit principal în Sibiiu: farmaciile C. Müller, și I. C. Molnár; G. Melzer, săpunar, E. Rumler, și parfumeria Melzer.

Indispensabilă pentru dame! Cel mai bun cosmetic.

51) 5—5

Deschidere de cofetărie.

Am onórea a aduce la cunoștința on. public și stim. mei mușterii, că am deschis pe promenada **„Bretter“** de aici (lângă cafeneaua „Habermann“) o

cofetărie-filială

unde on. public póte afla toți articolii aparținĕtori de branșa cofetăriei, în cunoscuta calitate escelentă. [225] 1—3

Recomandându-mĕ în sprijinul onoratului public, semnez

cu distinsă stimă

Iuliu Boda, cofetar.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică** nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 23

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Un tinĕr cu 2 sau 3 clase gimnasiale află aplicare ca

învĕțăcel

în prăvălia de manufactură **N. S. Nadajdy**, piața mică. [220] 1—3

Ciocolada de tanin
a lui **Sztraka**
are efect escelent la copíi și la vêrstnici
contra urdinării
Prețul 40 fileri
se capĕtă în în fie-care apotecă.

[122 1—8

Binevoiți, — Vĕ rog

a lua la cunoștință, că am cumpĕrat **prăvălia de băcănie** (speterie) a societății comerciale pe acții **„Concordia“** din Sibiiu, strada măcelarilor, carea de la 1 August 1904 stil nou am deschis'o sub firma mea împrotocolată

VICTOR ONIȚIU

Din parte mi îmi voiu da tótă silința ca sĕ îndestulesc onor. public român cu mărfuri escelente — pe lângă prețuri moderate și serviciu prevenitor!

Rugându-Vĕ totodată de binevoitoriul sprigin al Dvóstre, la care mĕ simt îndreptățit ca român, mĕ recomand

cu perfectă stimă

[207] 3—3 **Victor Onițiu,** comerciant.

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sĕ-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg — Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 14—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

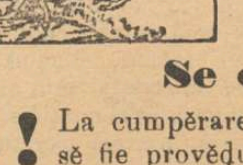

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eftin. E liber de substanțe stricăcióse.

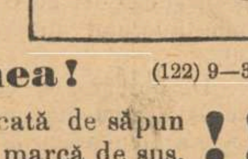

Se capĕtă pretutindenea! (122) 9—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḍută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Nr. 80 Sibiiu, Marți 27 Iulie (9 August) 1904. *Anul LII.*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fi.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și insertiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicati nu se înapoiază.

INSERTIUNILE
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Vis temerar.

Sibiiu, 8 August n

Cunoscutul scriitoriu magiar, *Gustav Beksics*, constată într'un articol, dictat ca de regulă de căldurosul seu naționalism magiar, și publicat într'un numĕr mai recent din ziariul „*Budapesti Hirlap*“, că edificiul națiunei magiare *are base greșite*, cari trebuesc de urgență reparate, până nu e prea târziu. Și ca om care se pricepe la de acestea, își espune și planul după care acest edificiu, pentru-ca sĕ fie trainic și sigur, are sĕ fie adaptat în mod radical.

Aceea ce vrea sĕ ajungă dl Beksics este (mai încape îndoială?) întărirea magiarismului în așa mĕsură, ca sĕ pótă contopí în sine tóte elementele asimilabile. Acestea ar fi: Nemții toți, — cu escepțiunea Sașilor din Ardeal, pe cari îi scóte de sub canonul contopirei în rassa magiară, sigur la sfaturile colegului seu de condeiu *Móritz Pál* din Dobrițin, — apoi Slovacii în cea mai mare parte, Sêrbii, Rutenii și *Românii în parte mai mică*. Va sĕ zică, pe noi voește dl Beksics sĕ ne contopéscă în *rate*, tot la jumĕtate de veac anumite procente. Pentru-că planul dlui Beksics e croit pentru o jumĕtate de secol, și socotéla e făcută așa, că preste cincizeci de ani vor fi cu siguranță îndoit atât de mulți Magiari veritabili în patria acésta, de cum sunt astăzi.

Insĕ firește, numai atunci, *dacă* .. Și acest *dacă* forméză simburele articolului dlui Beksics. Guvern, oposiție, societate magiară, toți și tóte trebue sĕ se pună pe lucru și sĕ facă următórele: Ungurilor de pe Alföld și de dincolo de Dunáre sĕ le dee pămênturi destule, pentru ca sĕ se întăréscă materialicește și sĕ se — *sporéscă*. Printrĕ naționalități trebue introdusă industria magiară, — în Banat și în Ardeal, — ear' societatea mijlocie magiară trebue întărită și întregită cu elemente noue. In fine marea proprietate, aristocrațimea, sĕ se mute prin părțile locuite de naționalități, pentru-ca sĕ ridice de nou splendórea stérsă a societății magiare, în Ardeal și prin Slovăcime.

Bun recept și eftin; și nu trebue de cât numai sĕ fie pus în aplicare, și „visul temerar“ al dlui Beksics „nu are sĕ mai fie vis“, cum singur constată, ci curată realitate, pe care, cei-ce vor trăí pot sĕ o vadă aievea, — peste cincizeci de ani.

Și totuși, noi cutezăm sĕ-i spunem domnului Beksics, că visul dsale, de acum și de altă dată, despre o Ungarie magiară cu desĕvêrșire, are sĕ rĕmână aceea ce e, *vis temerar*. Iată de ce: Sĕ li-se dee ori cât de mult pămênt Ungurilor de pe Alföld și de dincolo de Dunăre, sporirea lor nu va fi mai mare de cât cea de acum, care, cum bine știe dl *Beksics*, e cu mult mai slabă de cât a Românului sărac, dar' vînjos și cu putere de viéță. Industriașii magiari apoi, resfirați printrĕ Români, nu vor puté magiarisa și asimila nici persóne singuratice, cu atât mai puțin sate întregi. Pentru-că din esperiență se știe, că acolo unde prin căsătorie se apropie Român de Ungur, urmarea nu e magiarisarea, ci *românisarea* familiei; și tot din esperiență se știe, că industriașul, care vrea sĕ aibă câștig, trebue sĕ cunóscă limba poporului în mijlocul căruia trăiește, ear' nu întors. Dacă nu face așa piere de fóme. Și în ce privește marea proprietate magiară, aristocrațimea, știe dl Beksics fórte bine, că ea din zi în zi dă îndĕrĕt, luându-i locul — *Evreimea*. Facă dl Beksics socotéla câte moșii mari de ale aristocrațimei magiare au trecut în ultimii zece ani în mâni evreești, și se va spăria. Și totuși dl *Beksics* nu de Evrei se teme, pe cari îi consideră probabil ca element de mare nădejde pentru viitoriul patriei magiare, ci de *băncile valache și săsești*, fiind-că cumpĕră pămĕnturile Ungurilor! Dar' de ce nu le cumpĕră Ungurii? Cine-i împedecă? Cine? Știe dl Beksics cine? *Sărăcia*. Și o națiune săracă cu greu se póte apuca de resolvarea unei probleme, glorióse, nu e vorbă, dar' enorm de costisitóre, cum e cea propusă, nu odată, ci de nenumĕrate-ori de dnul Beksics.

Nu-și pună dl Beksics neamul în comparație cu Nemții, nici țara cu Prusia, care face uimitóre sforțări pentru-ca sĕ germaniseze pe Poloni, căci deosebirea e colosal de mare. Dar' dacă tocmai îi place sĕ facă comparația, uite-se la *resultat*, și facă-și socotéla pentru viitoriu. Insuși dl Beksics o spune, că Prusia speséză tocmai acum *a patra sută de milióne* pentru a deposeda pe Poloni, și știm că nu prea merge tréba Și sĕ nu uităm, că Polonii sunt o mână de ómeni pe lângă cele cincizeci de milóne de Nemți, pe când la noi Magiarii nu forméză nici jumĕtate din întréga poporație a țerii. Și sĕ nu uităm ca Nemții *au de unde spesa*, pe când la noi tóte merg pe datorie, și nu ne trebue de cât aceea, ca străinătatea sĕ ne sisteze într'o bună dimineță creditul, și ne-am dus cu plutele, cu imperialism magiar și cu magiarisare cu tot.

Ar fi timpul, ca Magiarii sĕ facă deci politică mai reală, și sĕ se lase de visuri temerare, cari nu li-se vor realisa nici-odată, pentru-că popórele nemagiare din patria acésta au dat probe destul de evidente, că nu pot fi desbrăcate și nu se lasă sĕ fie desbrăcate de naționalitatea lor, vină ori-ce fel de furtună peste ele.

Din parlament. Sâmbătă s'a ținut ultima ședință în care dieta a discutat asupra budgetului. S'a încheiat discuția și s'a încheiat budgetul cu o sumă finală de 1,190.155 milióne coróne la cheltuelile statului. Mai este acum de votat legea așa numită a *apropriațiunei*, și budgetul va primí preaînalta sancționare. Budgetul anului viitor va fi în curênd presentat dietei, și astfel încă în anul acesta se va mai desvolta o discuție budgetară în dietă.

Lipsa de nutreț. Intrĕ guvernul ungar și cel austriac decurg tratative, pentru a se stabilí mĕsurile ce sunt de luat din partea ambelor guverne pentru ameliorarea situațiunii economice, sdruncinată rĕu în urma lipsei de nutreț. Se afirmă, că intențiunea ar fi sĕ se scótă de sub taxele de vamă tóte soiurile de nutreț cari pot fi procurate din alte state, și sĕ procure guvernele în contul budgetului statului tot ce póte fi procurat din străinătate ca nutreț, pentru a-l împărțí apoi, cu acele și prețuri de procurare, celor lipsiți.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țera Făgărașului,

de

Non quis, sed quid.

(Urmare).

De altă parte însĕ e constatat, că în mĕsura decadenței de ingerință a voivoḑilor transalpini ca Duci ai Făgărașului în trebile acestui ținut, se întroduce tot mai intensiv puterea statului ungar și peste țera Făgărașului.

Incepênd de la colonisarea Sașilor întrĕ Murĕș și Olt vedem, că acesti colonisti ocupă și în stânga Oltului vr'o câteva puncte strategice, precum e Avrigul, Cârța și Șercaia, pe unde și acum se mai află rĕmășiță din ei.

Regele Andreiu II cu privilegiul dat colonistilor Sași în anul 1224 îndreptățește pe acestia a folosí pădurile Românilor la olaltă cu acestia, ear' cu diploma din anul 1222 concese cavalerilor teutoni din țera Bârsei sĕ nu plătéscă vamă când trec prin țera Sĕcuilor și a Românilor.

Tot regele Andreiu II, cum am amintit mai sus, la anul 1223 confirmând de nou mănăstirea din Cârța, îi mai adaugă și un pămênt rupt de la Români *(exemptam de Blaccis)*.

La anul 1231 vedem că Capitlul de Alba-Iulia dă adeverință despre împăciuirea lui Gall al lui Wydh din Bord cu Thrul al lui Chorn în privința moșiei Boje (Voila) de lângă Zumbuthel (Sâmbăta) din țera Făgărașului.

Adunarea obștéscă a nobililor Sĕcuilor, Sașilor și Românilor din Ardeal ținută la Alba-Iulia în anul 1291 adjudecă pretendentului Ugrinus moșiile Făgăraș și Sâmbăta, ca ereditate de la protopărinții sei. — Se vede însĕ că cercarea lui Ugrinus de a pune mâna pe Făgăraș n'a reușit, deóre-ce curênd după aceea găsim pe voivoḑii Sĕcuilor Roland și Ladislau (Apor) în concurență cu Stefan Mailat fortificând castelul Făgărașului.

Vladislau Voda transalpin — după cum am arătat mai sus — în prețul rescumpărării sorusei și a cumnatului seu Strasimir din captivitatea regelui Ludovic, trebuì sĕ recunóscă supremația acestuia, ceeace se vede și din diploma donațională dată rudeniei sale Ladislau de Dopca din anul 1372; — ear' regele demandă a se fortifica castelul Branului (1377).

Regele Mathia Corvinul la anul 1464 confere districtul Făgărașului lui Ioan Gereb de Vingarth, vicevoivoda al Ardealului, a cărui soție Sofia a fost soră cu Elisabeta Szilágyi soția lui Ioan Hunyady și mamă a regelui Mathia, în considerațiunea meritelor căștigate pentru familie și patrie. Acest Ioan Gereb avù cu soția sa Sofia cinci copii, dintrĕ cari doi, Ladislau și Mathia au fost unul după altul episcopi catolici în Ardeal, — ómeni puternici ca și tatăl lor.

Dar' cu tótă acéstă legătură de rudenie a familiei Gereb cu regele, Mathia re'ntors din espedițiunea în contra lui Stefan cel Mare din Moldova la anul 1467 în conțelegere cu magnații sei hotărește, ca provinciile Rodna, Făgăraș și Omlaș sĕ nu se mai dăruéscă la particulari, ci sĕ se lase la mâna regelui, ca sĕ le pótă conferí — după trebuință — voivoḑilor Moldovei și Valachiei transalpine.

Sașii, vecini Făgărașului observând atitudinea cea schimbăciósă a regelui, care strîmtorit de bani, vêndù (1467) și satul liber Rĕșinari comunității Sibiiului pentru suma bagatelă de 250 fl., creḑură a fi timpul cel mai potrivit de a pune ei mâna pe districtul Făgărașului.

Ca pregătire spre acest scop ei se jeluiră în mai multe rînduri la regele, că nu mai pot trăí de jafurile Românilor, etc.

Intr'aceea Ioan Gereb simțind că Sașii au cerut de la regele sĕ li-se confere lor districtul Făgărașului, protestéză sub cuvênt că lui i-se dăruise mai de 'nainte (col. Hurmuzachi de N. Densușianu 1469).

Totuși după cum ne spune Marienburg (în Geogr. Siebenbürgens II, pag. 140) Sașii esoperară de la regele Mathia peste districtul Făgăraș litere donaționale (?) și un decret către locuitorii districtului, în care Regele zice: *centiores redditi sumus, quod egregius Udristya, qui districtum illum de nostra voluntate tenuit, his diebus obivit; quare districtum ipsum et consequenter vos omnes fidelibus nostris Saxonibus septem sedium Saxonicalium, ex quo etiam alioquin super ipso districtu iidem Saxones omnia jure habent, dedimus eisdem sedibus et applicavimus.*

Cine a fost acel egregius Udriste și cum a venit el sĕ stăpânéscă districtul Făgărașului? nu putem ști. Se vede însĕ, că a fost din dinastia lui Vlad Țepeș și a lui Radu cel Frumos, cari domniau pe atunci în Valachia transalpină, și ca Duci ai Făgărașului vor fi trimisací pe omul lor — ca și Vladislau pe frate-sĕu Radu — sĕ administreze districtul — cum zice regele — cu voia lui — *de nostra voluntate.* O. Leca (în Familiile boerești) identifică pe Ugrinus cu Udriste și 'i aduce în legătură cu Văcăreștii etc. Dar' deóre-ce numele *Udrea*, *Udriste*, ocură și la alte familii boerești: precum la Năsturel, Herescu ș. a., se vede că a figurat numai ca nume de botez.

Pretendenții Făgărașului Geréb simțind cu ce resultat se întorc trimișii Sașilor de la regele, li-au ținut calea prin niscari-va Români, cari bătêndu-i li-au luat cărțile, — ceea-ce se vede din noua diplomă confirmatorială dată Sașilor la anul 1472 — (col. Hurmuzachi de Densușianu la anul 1472).

Dar' nici Sașii n'avură pace în promisa lor posesiune, pentru-că familia Geréb — cu tótă opreliștea regelui din anul 1473 — apucase a ridica castel în Făgăraș, și episcopul Matheiu Geréb din Alba-Iulia la anul 1486 titulându-se: *Nos Mathias miseratione divina Episcopus Transilvaniensis Dominus Castri et terrae Fogaras ac possessionis de Vingarth etc.* — avea pe Blasius Kyro de Castelan al Castrului Făgăraș (estract în col. mea).

Pe de altă parte şi Voivoḑii transalpini, ca Duci ai Făgăraşului nu curmau de a-şi manifesta dreptul lor tradiţional la stăpânirea Făgăraşului. Aşa Radul Vodă, care în actul din anul 1503 (col. Hurmurachi de N. Densuşianu) se titulézā: *Radul Dei gratia dux de Amlas et Fogaras* — cere prin mijlocirea regelui din Polonia de la regele Ungariei, ca sĕ 'i restitue ducatele Amlaş şi Făgăraş; — ear' Mihnea Vodă alungat din domnia Valachiei cércă cu rescóla boerilor din ţéra Făgăraşului a-şi reocupa scaunul (1510).

De aceea cu tot dreptul scrie Timon şi alţi cronologi (Benkő în Trans. specialis etc.) că influenţa domnilor transalpin ca Duci ai Făgăraşului a durat pănă în secl. XVI.

Pe timpul regelui Mathia (1469) apare Macarie, ca episcop ortodox în Galaţii Făgăraşului, care cere de la Magistratul Sibiiului sĕ 'i scótă simbria de la credincioşii sei din pămêntul săsesc. (Va urma.)

Individualism ori subiectivism?

De N. Regman.

De câte-ori aruncăm o ochire, chiar şi fugetivă, în zariştea veacului trecut şi zorile secolului nostru, ne uimeşte ieftinătatea cu care s'a obicinuit lumea cultă, lumea cu inteliginţa ei neastîmpĕrată pornită fără răgaz de a stăpîní totul, sĕ vorbéscă de un curent al individualismului, de individualităţi!

Ieftinătatea acésta de vorbă despre curentul individualismului te pune pe gânduri, ba te face sĕ crezi că noi într'adevĕr ne învîrtim într'o lume care e îmbelşugată în individualităţi, în caractere firme, clădite pe piatra moralităţi.

Dar' lucrul e tocmai dea'ndósele! Vorba vine, omul nu prea vorbeşte bucuros de virtuţile ce le posede, ci numai de cele ce îi lipsesc. Zisa Românului: „Cine-i flămând pânea-i 'n e gând". — Vorba cea multă ce se vîntură în zarea lipsită de umbra realităţii nu e altceva de cât ţipete Rouseauice din vremea decadinţei, care frământă şi tulbură mereu duhul omenimii. Căci omenimea stă sub stăpânirea veciniculul şi tainicului dor de mântuire. In unele vremi prisoseşte dorul acesta, vĕz duhul întreg e înbelşugat de asemenea dorinţe. In astfel de zile se nasc doruri după visuri perdute, după veacuri de aur, cresc ómeni din ale căror feţe obidite ochii osteniţi îşi înpânzesc privirea cătră minuni cereşti pornite spre mântuirea lor.

Şi zilele nóstre astfel sunt, dorul de mântuire e mare şi prisoseşte pretutindenea. Roiul de ómeni ce mişună pe Titanul încremenit, cara plânge şiróie de lacrămi pe faţa îmbrăzdată, îşi împânzeşte privirea ostenită spre — individualitate, — spre *omul ideal*, — nu supraomul lui Nietzsche (Uebermensch) care pretinde „Umwertung aller Werte", — ci *omul de fier*, cu suflet larg şi inimă caldă.

Şi într'adevĕr, lumea odată bogată în individualităţi ar fi aprópe de mântuire, ar fi fericită. O singură individualitate curată a fost şi a trăit pe pământ, în vâltórea acésta de patimi în care se înécă ori-ce scânteie de moralitate şi dreptate, dar' şi pe aceea ura Jidovilor a ţintuit'o cu piróne pe lemnul crucii, şi încununat cu spini, a fost blândul şi dumnezeescul Nazarinean, fiul Mariei.

Dar' noi numai de dorul individualităţii suntem străbătuţi, pe când în realitate plutim în o altă lume, cu totul străină de individualism, ne învîrtim în o atmosferă învĕlită de miasmele otrăvitóre ale *subiectivismului*, născut de pripa civilisaţiei meschine a apusului. Şi câtă putere de muncă, câta vlagă de viéţă şi energie a generaţiilor s'a stîns şi se stînge în lupta acésta desperată şi nenorocită numită greşit lupta individualismului! Indrăsneţul şi îngâmfatul apus cu deóchiata lui cultură îşi bate peptul cu mândrià, arogându-şi paternitatea ideii despre *individualism*, căci el a grăit prima dată despre individualitate.

Da, el a produs curentul acesta, care despreţueşte legea, se închină forţei, atacă religia şi moralitatea, el a deslănţuit lupta acésta desperată şi a botezat curentul *individualism*. Căci individualismul nu e o învĕţătură nouă, temeliile lui sunt de a se căuta în veacuri îndepărtate, el e o înţelepciune străveche.

Că legile naturale isvoresc din noi şi că din acestea se întrupéză legislatorul vrerilor şi faptelor nóstre, acésta a accentuat-o nobilul cugetător din Königsberga, *Kant*, cu prisosinţă. Dar' acelaşi Kant propoveduia totodată cu căldura iubirii faţă de tot ce e moral: *autonomia morală*, care de altcum din vechime a fost adusă la fiinţă. Legea morală, după Kant, e legea voinţei nóstre, şi în punctul acesta se apropie mai mult filosoful de învĕţătura blândului Nazarinean şi de pedagogia zilelor nóstre. Acésta e pétra din capul unghiului, pe care renumitul *Herbart* şi-a clădit sistemul seu de etică şi mai apoi *fericitul sistem de educaţiune*. Legea morală e înăscută în noi, e un postulat întru necondiţionata conglăsuire a voinţii. Scopul cel mai înalt, idealul cel mai măreţ şi mai sublim care a luminat sufletul şi mintea lui Kant a fost: „*individualitatea, voinţa, omenimea în tine şi în alţii*". Pondul însĕ nu-l pune pe puterea voinţei, ci mai mult pe valórea voinţei tari.

Dar' şi înainte de Kant, cu zeci de veacuri, s'au aflat muritori înţelepţi, cari au accentuat individualitatea îndestul. — *Marinimositate, tăria de voinţă, libertatea duhului*, aceste 3 sunt noţiunile fundamentale ale eticei stoice, din cari înţeleptul Herbart şi-a tors cele cinci idei practice, stâlpi sprijinitori ai eticei individuale, şi anume: *ideia libertăţii interne, ideia desĕvêrşirii, ideia bunăvoinţei, ideia dreptăţii, ideia rĕsplătirii şi probităţii.*

Revistă esternă

Conflictul Franciei cu Vaticanul. Se raportéză din Roma, că scaunul papal va publica o „carte violetă" în causa conflictului cu Francia, ca rĕspuns la „cartea galbină" publicată deja de guvernul francez şi în care se cuprind tóte actele privitóre la conflict. Se mai raportéză că scaunul papal avuse de gând sĕ trimită tuturor marilor puteri o notă-protest contra procedurii guvernului francez, dar' la intervenţia ambasadorului unui stat catolic planul acesta s'a abandonat. Ambasadorul dase adecă scaunului papal sĕ înţelégă, că guvernul seu la o asemenea notă ar fi necesitat sĕ rĕspundă că nu recunóşte scaunului papal dreptul de a implica Europa în conflictele pe cari scaunul le-ar avé cu unul ori altul dintrĕ state.

*

Rĕsboiul ruso-japonez. Telegrame cu datul de Sâmbătă raportéză, că întrĕ óstea lui *Kuropatkin* şi óstea japonesă condusă de generalii *Oku* şi *Nodzu* de la sud şi de generalul *Kuroki* de la ost, s'ar fi început deja luptă mare la Liaoiang. Acésta ar avé sĕ fie lupta decisivă, din faţa căreia comandantul rusesc mereu s'a retras spre nord, cu planul de a nu se lăsa în luptă pănă ce 'i vor sosí trupe auxiliare din Rusia. Japonezii au în linia de bătaie douĕsute mii de soldaţi, după alte ştiri douĕsute cincizeci mii. Despre mărimea óstei ruseşti telegramele nu spun nimic. Tóte ziarele europene comentând ştirea acésta sunt de acord în părerea, că lupta acésta va fi una dintrĕ cele mai crâncene, ambe părţile fiind hotărîte ori sĕ învingă, ori sĕ móră.

La Port-Arthur încă sunt în préjmă evenimente mari. Japonezii atacă mereu şi cu jertfe enorme se apropie tot mai mult de cercul interior al forturilor. Sĕptĕmâna trecută, în atacul cel mare, despre care făcuserăm amintire, au perdut douĕzeci mii de ostaşi. Semn, că Ruşii se apără voiniceşte şi că luarea cetăţii are sĕ coste încă multe zeci de mii de vieţi omeneşti.

Convocare.

Societatea pentru fond de teatru român îşi va ţiné adunarea generală din acest an în Brad, în zilele de Dumineca şi Luni, 15 (28) şi 16 (29) August 1904.

Invităm la acésta *adunare generală* pe toţi membrii fundatori, ordinari şi ajutători ai societăţii, cum şi pe toţi binevoitorii ei şi sprijinitorii culturei româneşti.

Programa:

I. Ziua primă. Dumineca, în 15/28 August 1904:

1. Presidentul deschide adunarea generală la 10 ore a. m.
2. Alegerea a doi notari pentru şedinţele adunării.
3. Raportul general al comitetului societăţii asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.
4. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru censurarea raportului general al comitetului.
5. Raportul cassariului despre starea cassei şi preste tot despre averea societăţii.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru censurarea raportului cassariului.
7. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, cari în înţelesul §-lui 5 din statutele societăţii vor înscrie membri fundatori, ordinari şi ajutători pentru societate.
8. Cetirea disertaţiunilor corĕspunḑĕtóre scopului societăţii, sau de altă materie literară, înştiinţate presidentului înainte de adunare.
9. Presidentul ridică şedinţa.

II. Ziua a doua. Luni, în 16/29 August 1904;

1. Presidentul deschide şedinţa.
2. Cetirea protocolului şedinţei precedente şi verificarea lui.
3. Raportul comisiunii pentru căştigarea de membri noi.
4. Raportul comisiunii însărcinate cu censurarea raportului cassariului şi averei societăţii.
5. Raportul comisiunii însărcinate cu censurarea raportului general al comitetului.
6. Alegerea comitetului pe un nou ciclu de 3 ani.
7. Determinarea locului unde se va ţiné adunarea generală pentru anul 1905.
8. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea protocolului din şedinţa II.
9. Presidentul închide adunarea.

Din şedinţa comitetului ţinută în Braşov la 1 Iulie n. 1904.

Virgil Oniţiu
vice-president.

Dr. Iosif Blaga
secretariu.

NOUTĂŢI

Spre bine. Cu plăcere anunţăm, că starea sănĕtăţii I. P. S. Sale domnului metropolit-primat al României, care sĕptĕmâna trecută era îngrijitóre, s'a îndreptat acum spre bine.

*

Relaxări de dare — din causa secetei. Art. de lege 49 din 1883 dă agricultorilor favorul, ca în cas de nimicirea recoltei prin intemperii (grindină, secetă, etc.) sĕ li-se relaxeze din dare o sumă ecuivalentă cu pagubele îndurate, eventual întrégă darea de pămĕnt de pe acel an dacă din causa intemperiilor nici a doua recoltă nu a isbutit. Facem atenţi pe economii nostri la disposiţiunile legii amintite mai sus, cu adausul că proprietarii mici au sĕ înştiinţeze cererea de relaxare prin un representant (plenipotenţiat) al lor la direcţiunea perceptoratului de dare, ori la primăria comunală. Paguba se constată la faţa locului prin o comisiune de pricepĕtori, dacă se cere constatarea cu 15 zile înainte de recoltare. In comisiunea acésta comunele mici aleg doi representanţi, ear' în oraşe cu magistrat doi asesori orăşeneşti. Suma ce ar fi sĕ se relaxeze o fixéză direcţiunea financiară, în al doilea for comisiunea administrativă comitatensă, ear' în ultim for judecătoria administrativă. Favorul legii de mai sus se estinde şi asupra fênaţelor.

*

FOIŞÓRĂ

Femeia albă.

— Legendă. —

Când apostolul Pavel petrecea în Tars a venit o femeiă la el. Faţa îi era palidă, şi hainele îi cădeau sdrenţe de pe ea, căci a făcut o călĕtorie lungă. Şi plecându-se înaintea apostolului a zis:

— Părinte, tu ai cunoscut pe Christos, care a murit pe lemnul crucii. Vindecă-mi bărbatul, căci e bolnav.

Ear' apostolul i-a rĕspuns:

— Fiica mea, viéţa şi mórtea este numai a Domnului. Pe bărbatul tĕu, pe care tu-l iubeşti, eu nu-l pot vindeca. Dar' mergi întrĕ ómeni, şi cere câţiva ani de la ei. Câţi vei aduna, cu atâţia vei lungí viéţa bărbatului tĕu.

Femeia a sărutat marginea vestmêntului apostolului şi a plecat. Şi cum mergea, s'a întâlnit mai întâiu cu un centurion roman. Era un soldat înalt, puternic, armele cele multe zîngăneau pe el, dar' în ochii lui era reoglindată blândeţă.

— Dómne, tu eşti soldat, tu totdeuna eşti gata de mórte. Dă-mi câţiva ani din viéţa ta!

Centurionul mirându-se a întrebat'o:

— Pentru-ce îţi trebuesc?

Femeia i-a rĕspuns:

— Bărbatul îmi este bolnav. Am fost la apostolul ce locueşte în Tars şi a cunoscut pe Christos. L'am rugat sè-l vindece. El a zis, că cu anii ce i voiu aduna din viéţa ómenilor, voiu lungí viéţa bărbatului meu.

Centurionul s'a întristat şi a grăit aşa:

— Bucuros ţi-aşi ajuta, căci bine ai zis, că eu totdeuna sunt gata de mórte. Dar' veḑi, nu pot. Preste viéţa mea altul porunceşte, un domn mai mare de cât mine, domnul lumii, Tiberiu Claudiu Nero August, chesariul.

Femeia a mers mai departe. Şi cum mergea pe stradele cetăţii, într'un colţ de stradă a vĕḑut o mulţime mare de ómeni. Un filosof învĕţa acolo ómenii, că viéţa nu plăteşte nimic, şi că a te lupta pentru scopuri e lucru fără trebuinţă. Femeia a aşteptat pănă filosoful şi-a sfîrşit prelegerea, şi când mulţimea s'a împrăştiat l'a agrăit aşa:

— Dómne, am auḑit că tu nu preţueşti viéţa. Bărbatul meu este bolnav, orele îi sunt numĕrate, dă-i câţiva din anii tei!

Filosofului i-s'a aprins faţa de mănie.

— Tu cutezi a-mi batjocori învĕţătura? Carĕ-te de lângă mine, tu bróscă albă, căci te lovesc cu bâta de în chinul tĕu de şepte-ori vei fugí împrejurul cetăţii.

Şi a ameninţat cu bâta, arătând, că vrea sĕ lovéscă.

— Eşti nebună póte? Mergi la zeii tei, dacă-i ai, şi-i rógă sĕ-ţi dee mintea înapoi, care aşa se vede, că s'a rătăcit, ca óia părăsită de păstoriu.

Şi învĕţăceii lui rîdeau, împingênd muierea.

Ear' mergênd mai departe, întristare s'a sălăşluit în inima ei. Căci aşa vedea, că ómenii îşi preţuesc fórte mult anii de pe pămênt şi nimeni nu este aplecat a-i da nici unul din ei. Şi a tot mers până ce în sfîrşit a ajuns la un palat, dintrĕ păreţii căruia se auḑia sgomot de desfrênaţi. Aici încă şi ziua îşi petrec — cugetă în sine — dór' aici nu voiu umbla înzadar. Şi a întrat în palat. Ací a vĕḑut că pe canapelele late de Corinth se tăvălesc tineri şi bĕtrâni, cu priviri obosite. Inaintea lor stăteau mese pline încărcate cu vin, cu fructe şi cu mâncări scumpe, şi sclavele frumóse la faţă, cari serveau la masă, tot mereu aduceau fel şi fel de mâncări. De după perdea resunau cântece sĕlbatice de rĕsboiu, ear' pe podiul aşezat lângă un părete din sală, femei îmbrăcate în haine uşóre bătênd în darabană şi strigând jucau jocuri încovoiătóre, desfrênate. Şi era sgomot infernal şi risul şi înjurăturile şi ciocnitul cupelor grele umpleau casa de sgomot.

Femeia mirându-se în sine de atâta desfrênare a agrăit pe un tinĕr şi şi-a spus cererea.

Ear' tinĕrul după ce a înţeles că ce pofteşte, a rîs cu glas înalt.

— Pe Iupiter, în care au creḑut strămoşii mei nebuni, tu eşti femeie interesantă, — zise el. Auḑiţi, prietinii mei, femeia acésta îmi cere sĕ-i dau câţiva din anii mei. Că de dragul ei sĕ las aici vinul de Falern, dulce, ameţitor, şi sĕ nu privesc mai mult în ochii de mărgăritar ai *Flaviei* mele! Auḑi numai Flavio! E sublim! Şti ce, tu femeie? Mergi colo sus întrĕ dansatóre, jócă şi tu, şiţi dau pentru ziua de astăzi o mie de sesterţi. Acum vĕd că eşti frumósă. Mergi dar'! Iţi dau două mii.

Şi zicênd acestea, repede i-a adiat faţa.

Ear' femeia cutremurându-se de destrăbălarea cea mare, a fugit spăriată din palatul de marmură, în care se aşezase diavolul. Şi vĕḑênd că nu află om care sĕ-i împlinéscă cererea, sufletul i-s'a umplut de durere şi s'a hotărît sĕ mérgă într'alt oraş. Şi eşind afară din oraş şi plecându-şi genunchii şi-a rupt marginea vestmêntului şi aşa se ruga lui Dzeu,

De la comitat. Şedinţa ordinară a comitatului administrativ şi a subcomisiunilor se va ţiné astăzi, 8 August, la orele 3 după amiazi, în sala mică de şedinţe a casei comitatense în Sibiiu.

*

Avis. Anunţările pentru încuartirare la *„adunarea pentru fond de teatru“*, ce se va ţiné la 15/28 şi 16/29 August 1904 în *Brad*, sunt a se adresa la membrii comisiunei de incuartirare *Stefan Albu*, ori *Ioan Germân* în Brad, până la 9/22 August 1904 inclusive. Brad, 6 August n. 1904. *Comitetul aranjator.*

*

Moştenitoriul nostru de tron la Sinaia. E fapt împlinit, că moştenitoriul nostru de tron, Archiducele *Francisc Ferdinand*, va merge în tómna anului acestuia la Sinaia, pentru a participa la o mare vênătóre, aranjată de principele *Ferdinand*, moştenitoriul de tron al României. Se crede, că acésta se va întêmpla în cursul lunei Septembre.

*

„Internatul Stefan cel Mare“. Dómnele române din Bucovina au subscris o considerabilă sumă de bani cu scop de a se înfiinţa la Rădăuţi un inetrnat pentru şcolarii români gr. or., care internat sĕ pórte numele „internatul Stefan cel Mare“, în amintirea serbării jubileului de 400 ani de la mórtea marelui Domn moldovean. Societatea „Junimea“ din Cernăuţi şi „societatea pentru cultura poporului român din Bucovina“ încă au donat în acest scop sume însemnate.

*

Himen. Dşóra *Drina Sporea*, Orşova, şi Dr. *Mihail Brădiceanu*, advocat, Caransebeş, fidanţaţi.

— *Ioan Crişanu,* sodal măsariu, şi dşóra *Elena Baciu,* ambii din Sibiiu, şi-au serbat cununia religiósă Dumineca, 7. August n. în biserica din suburbiul Josefin.

*

Recolta în România Cetim într'o fóie din Bucureşti, că recolta grâului în România nu e atât de slabă cum se credea. Sunt judeţe în cari recolta grâului póte fi numită chiar bună, ear' astfel de judeţe, în cari sĕ nu se fi scos cel puţin sĕmênţa şi atâta cât trebue pentru consumaţie, nu esistă nici unul în întregul regat român. Porumbul asemenea s'a îndreptat mult în urma ploilor din zilele trecute.

*

Cincizeci ani în serviciul instrucţiunii. Zilele trecute a trecut la pensie Ilie Vuiaşcovici, profesor la şcóla civilă de stat din Panciova, după ce o jumĕtate de secol a stat în serviciul instrucţiunii publice. Vuiaşcovici şi-a început cariera ca învĕţătoriu la o şcólă poporală grăniţăréscă, de unde după zece ani a trecut la şcóla civilă din Panciova funcţionând la acésta şcólă 40 de ani. Cincisprezece mii de băeţi au învĕţat de la el carte.

*

Soţi nedespărţiţi nici în mórte. Soţia medicului Dr. S. Fischer din Praga în una din serile trecute, în timp ce se pregătia sĕ mérgă la teatru a cerut de la soţul ei un păhar de apă. Când medicul i a dus apa, a observat că soţie-sa îngălbineşte şi se clatină pe picióre; a luat'o în braţe, ca s'o aşeze pe un fotel şi sĕ-i dee ajutoriu medical, dar' până sĕ ajungă la fotel femeia a murit în braţele soţului ei. Consternat de subitul deces al soţiei sale, medicul a căḑut lângă ea şi după câteva minute a murit şi el

*

Dar' şi într'alte oraşe locuiau tot ómeni împetriţi la inimă, cari şi-au bătut joc de ea, ori au bătut'o. Şi rĕtăcind multă vreme, cu încetul a vĕḑut că tótă ostenéla e zadarnică.

S'a rentors deci la apostolul care a vĕḑut pe Christos, şi plecându-se la piciórele lui şi udându-i încălţămintele cu lacrimi, a zis:

— Părinte, am umblat locuri străine îndepărtate, dar' nicăiri nu am aflat ómeni, cari sĕ-mi fi dat din anii lor. Spune-mi, ce sĕ fac?

Ear' apostolul privind cu blândeţă la femeie, a întrebat'o:

— Va sĕ zică înzadar ai umblat?

— Inzadar, părintele meu.

— Nu e nici un om milostiv pe acest pămênt?

Ear' femeia apucând repede mâna apostolului a privit în faţa lui.

— Ba este, părintele meu. *Eu!* Voiu da eu, din anii mei, bărbatului meu!

Şi apostolul punêndu-şi mânile pe capul femeii, a zis:

— Iubirea este răbdătóre, iubirea este îndurătóre. Iubirea nu caută la ale sale, iubirea tóte le nădăjdueşte, tóte le sufere, tóte le iartă. Intórce-te la casa ta, iubirea ta a vindecat pe bărbatul teu.

(După „Alkotmàny“) —*io*—

Petrecere în Turda. Tinerimea română din Turda şi împrejurime invită la petrecerea de vară ce se va arangia Dumineca în 28 August st. n. 1904 în sala hotelului „Europa“ din Turda, cu ocasiunea adunării generale a despărţĕmêntului XXIII. (Turda) al „asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“. Inceputul la 8 ore séra.

*

Din Rîpa superióră ni-se scrie, că la iniţiativa preotului nostru de acolo, Nicolae *Gliga*, în Dumineca din 11/24 Iulie c. trei comune au eşit în procesiune, afară la câmp, dându-şi întâlnire la locul unde li-se mărginesc hotarele. Au fost comunele Rîpa-superióră, Râpa-inferióră, şi Dumbrava, tóte din tractul Reghinului. Poporaţiunea fie-cărei comune a fost condusă de preotul seu. A făcut parte din procesiune mic şi mare, tot ce a putut eşí din casă. Ajunşi toţi la locul de întâlnire, cei trei preoţi, *Gliga* din Rîpa-superióră, *Mateiu* din Rîpa inferióră şi *Popescu* din Dumbrava, au cetit împreună rugăciunile pentru încetarea secetei. Terminate acestea, părintele *Gliga* a ţinut o predică potrivită poporului din trei sate. In bună ordine şi întrĕ cântări evlavióse fie-care preot a plecat apoi cu credincioşii sei acasă. Spre marea bucurie şi mângăere a poporaţiunii din numitele trei comune, Marţi după procesiune, în 26 Iulie n. a început a ploua bine prin părţile acelea, şi astfel este nădejde, ca cel puţin cucuruzul sĕ se facă, pentru-că vremea lui încă nu e trecută.

*

Recolta în Sêrbia. Se raportéză din Belgrad, că recolta secerişului a fost fórte slabă în cele mai multe ţinuturi ale ţerii, ear' porumbul e slab pretutindenea. Asemenea şi recolta prunelor, unul dintrĕ isvórele principale de căştig ale poporului, promite a fi slabă.

*

Călĕtoria pe trenurile americane. Luni séra cinci călĕtori s'au urcat la gara din Chicago pe trenul ce circuléză întrĕ Chicago şi St. Louis. Când trenul a eşit din oraş „călĕtorii“ acestia şi-au pus pe faţă obrazare şi au atacat apoi şi au jefuit pe ceilalţi călĕtori de prin cupeurile de dormit. După ce şi-au acaparat vr'o 3000 de dolari bani gata şi mulţime de juvaericale preţióse, au dat signalul de pericol, ear' după oprirea trenului au sărit afară şi au dispărut pe câmp în întunerecul nopţii. Tóte acestea s'au făcut în timp aşa de scurt, în cât personalul trenului, care se afla în vagónele din urmă, n'a simţit nimica până ce nu i-au enarat cele întêmplate păgubaşii.

*

Inecaţi la scaldă. O cétă de copii din Hernádnémeti se scălda în rîul Hernád. Cum erau singuri ei de ei, fără controlă şi supraveghiare, trei s'au depărtat de la mal spre mijlocul rîului, unde i-au luat valurile şi i-au dus. Cadavrele mititeilor încă nici până acum n'au fost aflate.

*

Trei anunţuri. In fóia locală a unui orăşel german s'a publicat în una din sĕptĕmânile trecute următoriul anunţ: *„Nevestei mele sĕ nu i crediteze nimeni ceva*, pentru-că nu plătesc pentru ea. Nevasta mea *e dată de tot beţiei. F. S.* zidariu“. In ziua următóre a apărut în acelaşi ziariu anunţul acesta: „Ca soţie fac atenţi pe toţi, *sĕ nu împrumute nimenea bărbatului meu*, şi sĕ nu priméscă nimica de la el, din uneltele de casă, pentru-că le voiu scóte cu proces. *Lina S.*, soţie de zidariu“. Peste opt zile, în acelaşi ziariu, se publică apoi întrĕ anunţuri, următórele: „Revoc anunţul îndreptat în contra soţiei mele, îi re dau tóte drepturile. A fost lucru pripit din partea mea. Zidariul *F. S.*“ — „Cele de sus sunt corecte. N'a fost de cât iubire pentru iubire. Drepturile sunt ale bărbatului! *Lina S.*“ Frumos, fórte frumos! Numai cât, — a fost necesar sĕ le ştie tóte acestea lumea?!...

*

Ucigaş din negrijă. Andreiu Şimon, proprietariu în Keresztes (Ungaria) Luni diminéţa şi-a împuşcat copila cu un revolvĕr. Şimon curăţia revolverul, ear' copila, în etate abia de trei ani, se juca în jurul tatălui ei. Deodată revolvĕrul s'a descărcat şi a nimerit pe copilă în frunte. Contra lui Şimon s'a întrodus cercetare pentru omor comis din negrijă.

*

Tot mai rĕu. In Finlanda a fost desfiinţată libertatea presei de care s'a bucurat poporaţiunea până acuma şi a fost întrodusă censura, pe basa legilor esistente în Rusia. Ucazul ţarului, prin care se face cunoscută acésta nouă disposiţie, e datat din 21 Iulie n. şi este una din cele din urmă mĕsuri luate din partea ministrului de interne rusesc *Plehwe*, care cum ştim, a căzut victimă atentatului îndreptat în contra sa.

*

Şcóle de gospodărie rurală. Cu 1 Septembre se înfiinţeză în România deocamdată două şcóle de gospodărie rurală, în două sate mai de frunte. In şcólele acestea vor primí instrucţie fetele mari şi nevestele tinere din tot ce se ţine de gospodăria ţĕranului, anume: creşterea şi îngrijirea copiilor, creşterea şi prăsirea galiţelor, a vermilor de mĕtasă, a albinelor, ţesutul, cusutul, croitul de haine ţĕrăneşti, etc. Şcólele vor fi provĕḑute cu vaci, boi, oi, capre, porci, galiţe, stupi, etc. Elevele vor face singure tóte lucrările de gospodăria, afară de munca agricolă, pe care o vor face argaţii.

*

Resultate. Un cutare domn *Balás Béla* a fost trimis învĕţătoriu într'o comună slovăcéscă, pentru a 'şi împliní misiunea de apostol al magiarisării prin şcólă. Şi ce resultate a dat activitatea patriotică a domnului Balás? O putem constata din o scrisóre deschisă, adresată ministrului de instrucţie, în care se rógă sĕ fie permutat undeva întrĕ Unguri, pentru-că în satul slovăcesc în care sĕ află nu vrea nimeni sĕ 'i dee locuinţă, şi astfel nu se póte însura. De mâncare asemenea nu prea capĕtă. Cam slabă trébă a făcut deci dl Balás cu altuirea sentimentului de iubire faţă de tot ce e magiar, — în inimile slovăceşti!

*

Foc mare în Budapestá. Sâmbătă în patru locuri a ars în Budapesta. Cel mai mare foc a fost în fabrica de tutun din Ferenczváros în care flacările au mistuit tutun în valóre de *un milion.* Focul numai după mari sforţări a putut fi localisat.

*

Aer şi iarăşi aer! este devisa tuturor pacienţilor, cari sufer de morburi catarale. Şi de fapt cura de aer, întru-cât se foloseşte cu pricepere şi la loc corĕspunzĕtor, duce la resultate îmbucurătóre. Pentru mulţimea de ómeni însĕ, cărora nu le este dat de a puté petrece timp mai îndelungat în pădure, la munte, ori la băi de mare, „Sirolinul“ este un adevĕrat dar. Sirupul acesta permite un tratament eficace, fără a împedeca de la ocupaţiune pe pacient. Deja după scurtă folosire de câte 3—4 linguriţe pe zi se observă micşorarea tusei şi a flegmei, uşurarea respiraţiei, creşterea apetitului şi a greutăţii corpului. Dar' şi aceia, cărora referinţele materiale le permit de a petrece în vre-un loc de cură ori în vre-un sanatoriu, pot sĕ întrebuinţeze sirolinul, promovând acest remediu în ori-ce privinţă însănĕtoşarea.

AMVONUL.

Cum sĕ ne rugăm?

predică de Laurenţiu Ciorbea, paroch în Ponor.

> „Ori-ce veţi cere de la Tatăl întru numele meu, da-va vouĕ“. (Ioan XVI. 28).

Imi place, iubiţilor, când vĕ vĕd în casa lui Dzeu, ca după lucrul ostenitoriu de şése zile, sĕ vĕ îndreptaţi gândurile la cele cereşti, neperitóre. Privirea vóstră aici mĕ îmbucură, mĕ înveseleşte. Aşa e, că e plăcut în casa lui Dzeu? Aşa e, că e ceva liniştitor pentru suflet a se închina lui Dzeu şi a petrece cu dînsul?

Intrunirea vóstră în acéstă casă a lui Dzeu, cum şi iubirea ce o am faţă de voi, mĕ îndémnă a vĕ cuvênta astăzi, iubiţilor, despre folosul rugăciunii şi despre modul cum avem sĕ ne rugăm, ca rugăciunea nóstră sĕ aibă resultatul dorit. Fiţi deci cu luare aminte.

Ear' Tu Dómne fă, ca cuvintele mele sĕ între adânc în inimile ascultătorilor mei şi sĕ aibă rodul dorit.

I.

Ce însémnă a se ruga? Nimic alta de cât că omul îşi înalţă mintea şi sufletul la Dzeu, îşi descopere gândirile şi simţemintele, lipsele şi căinţele înaintea lui Dzeu, petrece şi vorbeşte cu Dzeu.

Rugăciunea este cererea celor cuviincióse de la Dzeu. Rugăciunea e mijlocul cu care ne ridicăm la părintele ceresc, ca sĕ i descoperim mulţămitele, dorinţele şi temerile nóstre, pentru-că lui datorim tóte bunătăţile ce le avem pe pămênt: viéţă, sănĕtate, frumseţă, avere şi altele, şi earăşi de la El aşteptăm delăturarea lipselor şi nĕcazurilor nóstre.

Dar' óre are omul lipsă de rugăciune? Hotărât că are. Istorióra următóre ne va lămurí mai bine. La viéţa sânţilor se povesteşte că un tinĕr cu numele *Pahon* s'a dus în pustie, ca sĕ se pocăiască pentru pĕcatele sale şi în mai mulţi ani se lupta cu o ispită trupéscă, care într'atâta îl nĕcăjise, cât desnădĕjduit se hotărî sĕ se omóră. Şi se duse la gura unei peşteri, unde ştia că sunt doi lei şi aştepta sĕ iese leii sĕ-l sfăşie. Leii simţind miros de om eşiră afară, însĕ când sosiră la dînsul, în loc de a 'l sfăşia, picară înaintea lui şi începură a-i linge piciórele. Minunea acésta îl îmbărbătă. Se întórse acasă voios, ca şi când ar fi biruit. Dar' diavolul nu fugise de la el, numai s'a fost tras la o parte, ca după acesa mai tare sĕ 'l înşele. Deci începù a-l ispití de nou, arătându-i-se în chip de femeie. Călugărul desnădăjduí şi mai tare de cât mai nainte. Eşí deci afară şi căutând sĕ se omóre cât mai iute, vĕḑù o aspidă, o luà în mâni şi o aduse la mânie ca sĕ se înveninéze şi mai tare de cum era, apoi o puse pe pieptul seu, dar' aspida nu-l vătĕmà de loc. Atunci călugărul începù a cârtí împotriva lui Dzeu, zicênd că acelora cari fug de mórte li-o trimite, ear' pe cei-ce o caută şi doresc, nici cum nu-i lasă sĕ móră. Zicênd acestea auḑi un glas din ceriu: „Ticălosule, ce socoteşti? Gândeşti că vei puté biruí ispitele cu puterea ta? Fă rugăciune, fă rugăciune, şi atunci după-ce îţi vei cunóşte slăbiciunea şí-ţi vei pune tótă nădejdea în Dzeu — vei biruí.

Glasul acesta luminà mintea călugĕrului. Cunoscù că pentru-ca sĕ biruiască ispitele diavolului nu este alt mijloc de cât rugăciunea neîncetată, cu care îndată armându-se, învinse tóte ispitele diavolului.

Slabă fiinţă e omul. Cade, se împedecă pe neaşteptate, nĕcaz şi nefericire 'l aştéptă, unde bucurie şi petrecere nădĕjduia. Sute de primejdii îl ameninţă din tóte părţile, precum pagube, bóle ş. a. — Care muritoriu este atât de fericit în viéţă, în lume, în acéstă vale a plângerii, ca sĕ póţă zice despre sine că nu are greutăţi, nĕcazuri, supĕrări şi alte lovituri de sórte? Oh! care este acela care póte zice, că trecutul i-a fost ca o zi frumósă de primăvară, înfrumseţată numai cu flori? Care este acela, pentru ca sĕ 'l lăudăm, sĕ 'l preamărim, sĕ 'l admirăm şi fericim cu toţii? Nici unul. Nici unul nu este pe întrégă faţa pămêntului.

Ce sĕ facă dar' omul în mijlocul atâtor primejdii? El alérgă după ajutoriu, după sprijin străin. Şi unde póte el afla acest ajutoriu în acéstă lume? La ómeni? Dar' ómenii adese-ori sunt neputincioşi, asemenea lui. Ce sĕ facă? Unde sĕ se întórcă dar'? Unde, dacă nu la acel părinte bun, de la carele tótă darea cea bună şi tot darul desĕvêrşit este, despre care ştie că ca un atotputernic *póte*, şi ca un prea bun *voieşte* a-i ajuta. Aşa dar' sus la Dzeu sĕ cercăm şi de acolo sĕ aşteptăm ajutoriu. Dar' cum vom puté noi ómeni muritori sĕ străbatem şi sĕ ajungem acolo? Cum, dacă nu prin rugăciune?

Ridicaţi dar' inimile vóstre adese la Dzeu dându-i lauda cuvenită pentru multele lui binefaceri, descoperindu-i lipsele şi nĕcazurile vóstre, şi cerêndu i ajutoriul şi sprijinul cel puternic în tóte afacerile şi valurile vieţii. Lumea adese-ori nu vĕ póte ajuta, dar' el, Domnul vieţii şi al morţii, totdéuna vĕ póte ajuta. Iisus zice: *„Cereţi şi sĕ va da vóuĕ, căutaţi şi ve-ţi afla, bateţi şi se va deschide vóuĕ“.* (Mat. 7. 7).

Rugăciunea stórce din ochii pĕcătosului lacrime de pocăinţă, îi curăţeşte sufletul, îl întăreşte în virtuţi şi 'l conduce la cele cereşti, neperitóre. Rugăciunea stîrneşte în inima celui ce se rógă des şi cu evlavie pacea, liniştea, plăcerea şi îndestulirea sau mulţămirea nespusă în mijlocul grijelor şi amărăciunilor vieţii acesteia; ba adese-ori simte presenţa lui Dzeu şi lucrarea darurilor lui în sufletul sĕu. Şi dacă aceste sunt aşa, apoi putemu-ne gândí fără adâncă durere sufletéscă la aceia, cari nu iubesc, lenevesc şi necinstesc acest isvor de daruri şi binecuvêntări pămênteşti şi cereşti, cari cu anii lipsesc de la biserică?

Ci sĕ vedem acum cum trebue sĕ ne rugăm, pentru-ca rugăciunile nóstre sĕ pĕtrundă şi sĕ afle ascultare la bunul Dzeu?

(Va urma.)

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară“*, de *Teodor V. Păcăţian*, şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin libräria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Posta redacţiei.

Dlui Ch. T. în Cr. Inţelegem fórte bine mâhnirea de care eşti cuprins, dar' în fóie nu putem publica cele comunicate. Adreséză-te superiorităţii, care va face ordine în tótă privinţa.

Nr. 366 1904. [226] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Dobra, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brîsnic**, cu salariu de 600 coróne, cuartir şi lemne.

2. **Baştea—Holdea—Coşeşti**, cu salariu de 300 cor. în bani şi 300 cor. în naturalii; post de învĕţătoriu ambulant.

3. **Lăpugiul inferior—Ohaba**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigóre au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dobra în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dobra, la 20 Iulie 1904.

Iosif Morariu
protopresbiter

Nr. 494 1904. [227] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** din comunele numite mai jos, protopresbiteratul Sighişóra şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Daia săsésca**, cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 242 cor. 76 fil. prin repartiţie de la popor, 218 cor. întregire de la stat, 39 cor. 24 fileri din cassa alodială, 5 stângini de lemne tăiate computate cu 80 cor., folosirea grădinei bisericei de la şcólă cu 20 cor., cum şi venitul pe jumĕtate din grădina şcolară, şi cuartir gratuit în edificiul şcólei.

2. **Zoltan**, cu salariu anual de 600 cor, cuartir gratuit în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.

3. **Vidacutul român**, cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei, grădină, şi lemnele necesare de foc.

4. **Draos**, protopresb. Cohalm, cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei cu doue încăperi, şi lemnele necesare de foc.

Cuincuenalul prescris de lege, servind învĕţătorii la şcólele susindicate neîntrerupt timpul normal de cinci ani.

Reflectanţii la aceste posturi cu îndatorirea a provedé instrucţiunea şcolarilor de la 6—12 ani şi celor de la 13—15 ani, a i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce, şi a ţiné în Dumineci şi sĕrbători strană în biserică, — sĕ îşi aştérnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişóra (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cele rituale, preferindu se cântăreţii buni.

Sighişóra, 22 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sighişóra şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresb. adm.

Nr. 39 1904 [189] 3—3

Concurs

La postul de **învĕţătoriu** în comuna bisericéscă **Băiţa**, protopresbiteratul Zarand, se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. 500 cor din repartiţiune
2. 100 cor. din cassa bisericei.
3. 64 cor. pentru lemne din cassa comunală.
4. 1 cor. de la fie care înmormêntare unde va fi poftit.
5. 20—30 cor. de la umblarea cu sânta cruce.
6. 12 cor. pentru participarea la conferenţele învĕţătoreşti.
7. Cuartir în localul şcólei şi grădină de legumi.

Competenţii la acest post vor avé sĕ se presenteze înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cant şi tipic.

Alesul va fi obligat a instrua băieţii în cântările liturgice şi a cânta cu ei la sfânta liturgie, a ţiné şcólă de repetiţie cu băieţii de la 12—15 ani în orele ce se vor statorí de comitetul parohial şi a conduce corul bisericesc de adulţi deja înfiinţat. De la aranjarea producţiilor $^3/_4$ din venit va fi a dinsului.

Din şedinţa comitetului parohiai ţinută la 3 Iunie 1904.

Băiţa, la 7 Iunie 1904.

George Drăgan
paroh, presidentul comitet.

Nr. 460 1904.

Aflat în ordine.

Brad, la 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 264 1904 [186] 3—3

Concurs.

Pentru **întregirea posturilor** vacante de **învĕţĕtori** din comunele mai jos însemnate, protopresb Cetatea-de-pétră, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Berinţa** împreună cu **Cărpiniş**, cu salariu anual de 600 cor. prin repartiţie de la popor, cuartir în natură şi lemne de foc.

2. **Fênaţĕ**, cu salariu anual de 600 cor., din care 300 cor. repartiţie de la popor, 300 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură şi lemne de foc.

3. **Trestie**, cu salariu de 600 coróne anual, din care 230 cor. repartiţie de la popor, 370 cor. ajutoriu de la stat, cuartir în natură şi lemne de foc.

4. **Văleni**, cu salariu anual de 600 cor. repartiţie de la popor, cuartir în natură şi lemne de foc pentru odaia de învĕţământ.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruate conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopopesc până la terminul indicat, cu acea observare că reflectanţii sĕ se presinte în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta şi a face cunoştinţă cu poporul, avênd cei aleşi a instrua copiii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sfânta liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea de pétră, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Fênaţe, la 3 Iulie 1904.

Teodor Şovrea
adm. ppresbiter.

Nr. 405. [192] 3—3

Concurs.

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** în comunele mai jos numite, protopresbiteratul Solnoc, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Cupşeni**, cu salariu de 600 cor. dintrĕ care se capĕtă de la stat 300 cor., ear' 300 coróne de la popor prin repartiţie şi cuartir în edificiul şcólei cu lemne de foc.

2. **Ineu**, cu salariu de 600 cor., dintrĕ care 450 coróne se capĕtă de la stat, ear' 150 coróne de la popor prin repartiţie, şi cuartir în edificiul şcólei cu lemne de foc.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi îşi vor aşterne cererile lor instruite conform normelor la subsemnatul oficiu în terminul susindicat, apoi după instituire fiind îndatoraţi de a conduce pe copiii în Dumineci şi sĕrbători la biserică şi a cânta cu ei la sfânta liturgie.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Solnoc, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Cupşeni, în 4 Iulie 1904.

S. Cupşa
protopresbiter.

---

[224] 2—3

Publicaţiune.

Comitetele parohiale ale bisericelor vechiă şi nouă din Sohodolul Branului, vînd pe calea licitaţiunei publice, ce se va ţiné *Vineri în 6/19 August c.* la 2 ore p. m. în cancelaria comunală din Sohodol, circa **3000 metri cubici lemn de brad** (moliv).

Preţul strigării e statorit cu 3500 cor.

Condiţiunile de vînzare şi informaţiuni detaiate, pot lua doritorii de cumpĕrare de la subsemnaţii presidenţi ai comitetului parohial.

Sohodol-Bran, 21 Iulie 1904.

George Babeş
paroh, pres. com. bis. n.

Leontin Puşcariu
paroh pres. com. bis. v.

---

[208] 3—3

Publicaţiune

Pentru liferarea de:

1. **Pâne de grîu** curat.
2. **Franzele** (jimle) făcute din făină de grîu curat cu lapte.
3. **Făină de grîu** curat nr. 2 şi 3.
4. **Carne de vită.**
5. **Carne de viţĕl.**
6. **Carne de porc**, şi
7. **Unsóre de porc**, tóte de **prima calitate**, pentru alimentarea alor 220—250 elevi de la **seminariul arhidiecesan teol.-ped. gr. or. român „Andreian“ din Sibiiu,** în anul şcolar **1904/5.**

Doritorii de a reflecta la careva din aceste posiţiuni, sĕ-şi înainteze ofertele în scris, provĕdute cu timbru de 1 corónă, presentându le în persónă la subscrisul, până la **20 August stil nou** inclusive, unde vor afla mai deaprópe şi condiţiunile speciale pentru încheierea contractelor, cum şi eventuale alte informaţiuni. Ofertele netimbrate cum şi cele întrate după termin nu se vor lua în considerare.

Tot în acest termin se pot înainta oferte în scris şi pentru **resturile de mâncare** nefolosibile rĕmase de la mese şi culină.

Sibiiu, 1/14 August 1904.

I. Hociotă
econom sem.

Nr. 418 1904. [190] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Buceş**, salariu 600 cor., din repartiţiune 500 cor., ear' 100 cor. din venitul cantoral, cuartir în natură, grădină şi 1 stânjin lemne de foc.

2. **Luncoiul-de-sus—Podele**, post ambulant (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci şi de sĕrbătorile legate se ţine şcólă a. m. în Podele, p. m. Luncoiul-de sus), salariu 600 cor. din repartiţiune, cuartir în natură, grădină şi un stânjin de lemne de foc.

3. **Junc**, salariu 600 cor. din repartiţiune, cuartir în natură şi 1 stânjin lemne.

4. **Ribicióra-de jos** şi **Ribicióra de-sus**, post ambulant (în fie-care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci şi sĕrbătorile legate se ţine şcólă a. m., Ribicióre-de sus p. m. Ribicióra-de-jos), salariu 600 cor. din repartiţie cuartir în natură şi 1 stânjin lemne de foc.

5. **Selişte—Trestie**, post ambulant, (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci şi sĕrbătorile legate se ţine şcólă a. m. în Trestia, p. m. Sĕlişte), salariu 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în natură, grădină şi 2 stânjini lemne de foc

6. **Ţĕrăţel**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 1 stânjin lemne de foc.

7. **Blejeni-Plaiu-Sat**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură şi 1 stânjin lemne de foc.

8. **Valeabrad**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 1 stânjin lemne de foc.

Recurenţii, cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale după anii de serviciu din alte comune. au sĕ îşi esprime acelea pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicaţi sunt obligaţi a instrua elevii şcólei de repetiţiune şi de grădinărit a i învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică.

Reflectanţii au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cererile instruite în regulă au sĕ le aştérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Brad, 2 Iulie 1904.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 521 1904. [201] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă **Chintelnic** din protopresbiteratul gr. or. Bistriţa va da în 1/3 August a. c. la 3 ore p. m prin licitaţiune minuendă în întreprindere **edificarea unei biserici noue.**

Preţul strigării conform preliminariului de spese este de 18,603 cor. 24 fileri.

Intreprindĕtorii, ce vor reflecta la acésta întreprindere au a se presenta la timpul şi ora sus defiptă în comuna Chintelnic şi anume la şcóla confesională şi a fi pregătiţi ca sĕ pótă depune înainte de licitare vadiul de 10%; ear' întreprindĕtoriul, care va obţiné lucrarea sĕ pótă depune şi cauţiunea recerută în bani gata sau hârtii de valóre accesibile.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se aflĕ şi se pot vedé la oficiul parohial gr. or. din Chintelnic.

Bistriţa, în 10 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistriţa, în conţelegere cu comitetul par.

Simion Monda
protopresbiter.

Un tinĕr cu 2 sau 3 clase gimnasiale află aplicare ca

învĕţăcel

în prăvălia de manufactură **N. S. Nadajdy**, piaţa mică. [220] 2—3

Ocasiune rară!

uimitor de eftin!

500 obiecte de podóbă

numai cu 3 cor. 80 fil.

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 părechie de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume, 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (potrivite pentru tinĕr şi bĕtrân), 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care singur e vrednic banii, costă numai c. 3.80. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

Versandthaus

S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

228 1—1

NB. Pentru obiectele neconveniende se retrimit banii.

Deschidere de cofetărie.

Am onórea a aduce la cunoştinţa on. public şi stim. mei muşterii, că am deschis pe promenada **„Bretter“** de aici (lângă cafeneaua „Habermann“) o

cofetărie-filială

unde on. public póte afla toţi articolii aparţinĕtori de branşa cofetăriei, în cunoscuta calitate escelentă. [225] 2—3

Recomandându-mĕ în sprijinul onoratului public, semnez

cu distinsă stimă

Iuliu Boda, cofetar.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă şi învioréză

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Nu e mijloc secr

pe lângă garanţie.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 88

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţeră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 81 Sibiiu, Joi 29 Iulie (11 August) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Un memorand.

Patriarchatul ecumenic din Constantinopol face pe supêratul. A înaintat *memorand* Porţii otomane, şi tuturor puterilor mari europene, plângêndu-se în el, că de când a fost organisat exarhatul bulgăresc biserica ortodoxă din Macedonia şi Tracia sufere mult, în urma agitaţiilor puse la cale printrê credincioşii ei.

Anume patriarchatul e de convingerea, că naţionalisarea bisericei ortodoxe e o ideiă venită de la exarchatul din Bulgaria, o ideiă însê contrară spiritului creştin şi canónelor aşezate de sobórele ecumenice, cari nu admit crearea de organisaţiuni bisericeşti deosebite, după naţionalităţi, pentru credincioşii aceleiaşi biserici.

Din motivul acesta patriarchatul e deci în contra naţionalisării, în contra principiului de naţionalisare a bisericei, şi cere ajutoriul celor tari, în prima linie al guvernului turcesc, pentru ca sê pótă păstra în biserică starea de mai nainte, starea *legală*.

Acesta e cuprinsul memorandului, căruia ziariul „*Voinţa Naţională*“ din Bucureşti, organul oficios al actualului guvern român, care cum ştim, a luat în mânile sale afacerea bisericei macedo-române, îi face în plină cunoştinţă de causă, următórele aprecieri:

„... Dacă patriarchatul ar fi lăsat pe fie-care sê asculte slujba bisericéscă şi sê se róge lui Dzeu în limba pe care o înţelege mai bine; dacă prin urmare ar fi lăsat libertate de conştiinţă şi nu ar fi impus limba grecă şi acelor cari nu sunt Greci, n'ar fi vêdut înfiinţându-se exarchatul bulgar, şi schisma nu s'ar fi întêmplat, cu urmările de cari se plânge acum, că tóte elementele bulgare sau slave caută sê se emancipeze de autoritatea patriarchului.

Inceputul eşirei Bulgarilor de sub autoritatea patriarchului face parte din istorie; dar' astăzi asistăm la *lupta patriarchatului contra Armânilor*, cari au cerut numai sê aibă voie *a întrebuinţa limba română în comunele unde sunt în enormă majoritate*, ear' unde sunt în numêr egal cu Grecii, sê se slujéscă pe rênd, *greceşte şi româneşte*, cum se face pentru minoritatea grecéscă de la Uskiub.

Nu înţelegem de ce prin calomnii, insulte şi chiar violenţe caută patriarchatul a silí pe Armâni sê se lase de dorinţa de a audí în biserici limba lor?

Vorbeşte patriarchatul de violenţele Bulgarilor, dar' pe ale Grecomanilor nu le vede! Dacă din acéstă atitudine intransigentă a patriarchatului, — şi memorandul nu ne mai îngădue a aştepta o schimbare în bine, odată-ce principiul naţionalităţii e combătut şi declarat necanonic, — va urma *organisarea unei biserici neatârnate a Armânilor*, a cui o sê fie vina? Nu a patriarchatului?!

E ceva estraordinar de vêdut, cum combate patriarchatul *principiul naţionalităţii* şi tot odată el însuşi e cel mai aprig apărător al naţionalismului grecesc! Pentru ce acéstă preferinţă pentru limba grecă? Dacă Ruşii, Sêrbii, Bulgarii, Românii, Arabii etc. se rógă fie-care în limba lor, de ce n'ar face acelaşi lucru şi Slavii şi Armânii din Turcia? După doctrina creştină n'ar fi înaintea lui Dzeu de o potrivă tóte limbile?

Intrebarea mai e: Ce folos pot trage din învêţăturile religiei creştine acei cari *nu înţeleg ce se ceteşte în biserică?* Ori e destul, după ideia patriarchatului, ca sê repete cineva vorba fără înţeles, pentru a-şi înălţa sufletul şi inima, pentru a se ridica, măcar pentru un timp cât de scurt, mai pe sus de lupta crâncenă pentru traiu, în sfere mai ideale, în cari omul se simte mai bun şi, bătêndu-şi peptul, se judecă şi ia hotărîri de îndreptare?

Patriarchatul prin acéstă greşită înţelegere a creştinismului răpeşte credincioşilor sêi putinţă de a fi cu adevêrat creştini, o răpeşte chiar şi Grecilor, căci, tratând şi limba vorbită de aceştia de jargon, li-se ceteşte în biserică o limbă pe care cei mai mulţi n'o înţeleg.

Dacă va domní tot acest spirit la patriarchat, n'ar fi de mirare sê se întêmple o schismă chiar întrê Greci; căci manifestaţiile violente ale studenţilor contra evangeliei tradusă în gréca populară nu vor împedeca-o multă vreme. Atunci ca şi acuma patriarchatul va trebuí sê zică: „Ale mele dintru ale mele“.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului,

de

Non quis, sed quid.

(Urmare).

Regele Ungariei Vladislau II donase Castrul Făgăraş lui Ioan Corvinul, pentru care Saşii protestéză în contra acestei donaţiuni (1503). — La anul 1507 Făgăraşul se află în administrarea Castelanului *Stefan Tokos*, care — după cum spune Benkő (în Trans. spec § 175) — în literile familiei Boer de Becse se tituléză: „*Nos Stephanus Tokos arcis Fogaras Castelanus* (1507)“. Fost'a acest Tokos vr'un călugêr catolic ca succesorul sêu Tomori? nu pŭtem ştí. Dar' din praxa regilor, că pe la locurile schismaticilor trimiteau pentru administrare mai cu sémă bărbaţi din cler, cu misiune de propagandă, e probabil că şi el va fi fost vre-un popă catolic.

După Tokos curênd (1509) apare în capul Făgăraşului Paul de Tomor, care la început se titula: *Nos Paulus de Tomor, capitaneus ac Castelanus castri et terrae Fogaras,* — ear' pe la anul 1516: *Nos Paulus de Tomor Capitaneus Castrorum Fogaras et Munkacs, nec non Camerarius salium regalium partium Regni Transilvaniae, ac administrator proventuum Abatiae de K. Monostra.* — De altcum cu titulaturile lui Paul Tomori ne vom mai întâlní în partea specială a boerilor de Făgăraş, pentru-că activitatea lui în ţéra Făgăraşului a fost destul de mare. Paul Tomori, care pórtă predicatul de Szucsak, o comună din comitatul Clujului (după Nagy Iván „Magy. családok“...) s'ar fi născut în comitatul Gömör, ear' familia sa, din care şi Stefan Tomori, pe la anul 1514 vicevoivodă al Ardealului, luase numele de la comuna locuinţei sale Tomor din comitatul Abauj.

Paul Tomori întrase pe cariera militară, dar' vêduvit de două-ori întră în cinul călugărilor Capistrani, şi din ordinul lui Ioan Bornemissa, care guverna Ardealul în numele Regelui, venì la Făgăraş ca căpitan suprem, unde presidând în scaunul boeronal de 12 asesori luà la revisiune documentele boerilor, aducênd sentinţe după vechiul obiceiu, al ţinutului, pe cari apoi le confirmară principii Ardealului.

Paul Tomori ca popă catolic, întrê multele sale agende lumeşti nu uità nici de cele sufleteşti, convertind la catolicism familia boieriului Mateiu Mailat din Comăna cu şése copii ai sei, Comşa, Ioan, Negoiţă, Zehan, alias Stefan, Dumitru şi Marta; dintrê acestia Stefan deobligat la miliţie ajunse cubicular la curtea regelui Ludovic II, de unde adunând ceva parale cumpêrà prin tatăl seu Mateiu domeniul Crihalma de lângă Comăna, şi luà în zălog şi moşia boerilor Vlad, uscatul din Vlădeni şi Ţânţari (Szunyogszék), de unde luà şi predicatul Mailat de Szunyogszék. Paul Tomori recomandă regelui confirmarea cumpêrăturei domeniului Crihalma, sub cuvênt că tótă familia lui Mailat a trecut la catolicism.

Paul Tomori ajungênd archiepiscop de Calocea (1522) luà comanda trupelor lui Ludovic II în bătaia de la Mohács (1526), acolo cădù împreună cu regele, dar' Stefan Mailat scăpà.

După căderea de la Mohács voivoda Ardealului Ioan Zápolya se proclamà de rege al Ungariei în contra lui Ferdinand I, cu care după mai multe lupte se încheià la anul 1538 o pace secretă, prin care Ferdinand ţinù Ungaria de nord şi de vest, ear' celelalte părţi cu Ardealul rêmân în stăpânirea lui Zápolya. Acesta denumise încă la anul 1535 de voivod al Ardealului pe Stefan Mailat, care însê la 1540 trecênd în partea lui Ferdinand fu asediat prin Turci, concomitaţi de voivodii Moldovei şi Munteniei, în castelul Făgăraşului, de unde prins fiind se espedà în cele şepte turnuri Edicule din Constantinopol (1541) unde şi murì ca captiv la anul 1551.

Cât timp a domnit Stefan Mailat peste Ardeal a confirmat — întrê altele — mai multe sentinţe de ale tribunalului boeresc din Făgăraş, în cari el se tituléză: „*Nos Stephanus Mailath Liber Dominus terrae Fogaras, Vaivoda transilvanus et siculorum Comes,* etc. Dintrê atari diplome confirmaţionale, cu cari ne vom întâlní în partea specială a acestui op, amintim ací pe cea dată boerilor Ciorila din Grid la anul 1535, în care se face provocare la sentinţa tribunalului boeronal din Făgăraş adusă la anul 1527, sub presidiul castelanilor de Făgăraş Nicolaus et Laurentius de Thomor. Acesti doi castelani ai Făgăraşului figuréză ca atari şi în diploma confirmatorială a boerilor Taflan din Mundra din anul 1520, în care numiţii castelani numesc pe antecesorul lor (Tomori Paul) *fratele nostru* din ceea-ce reese că ei au fost substituiţi în absenţa lui Paul Tomori pe la Munkács, K. Monostor şi pe la ocnele regale de sare, ce le administra, şi mai cu sémă după-ce a fost denumit archiepiscop de Calocea, — prin urmare e greşită părerea unor scriitori, cari vor din Nicolaus şi Laurenţiu de *Thomor* sê facă *Gomor*.

(Va urma.)

Sfinţirea bisericei gr.-or. române din Haşfalêu.

Duminecă, 7 August n. s'a făcut sfinţirea bisericei de nou zidite gr.-or. din comuna Haşfalêu. Actul sfinţirii a fost sêvêrşit de dl asesor consistorial *Mateiu Voileanu*. Serbarea a fost frumósă şi a decurs bine. Vom aduce raport amănunţit, ear' până atunci anticipăm vorbirea rostită la actul sfinţirii bisericei din partea dlui asesor *Voileanu*. A fost următórea:

> „Şi a adus fieşte-care ce-'l trăgea inima, şi ce li-se părea cu sufletul lor, dar Domnului la tóte lucrurile cortului mărturiei, şi la tótă gătirea lui şi la tóte vestmintele sfintei.
>
> (Eşire cap. 35 st. 21).

In cartea a II-a a lui Moise, în cartea Eşire, anume în capul 35 ni se arată cum a purces Moise la porunca Domnului, când a voit sê facă cortul Mărturiei, în care preoţii lui Israil sê aducă jertfe şi rugăciuni pentru sufletele poporului.

S'a vestit poporului, că se vor apuca meşterii de lucru, şi meşterii vor avé trebuinţă de material, sê aducă deci poporul dare Domnului.

Şi poporul a adunat materialul trebuincios, aur, argint, aramă, petri, lemne pentru cortul mărturiei, pânză, lână, vênêt, mohorât, roşu îndoit răsucit, unt de lemn, tămâie, cu un cuvênt cele trebuincióse pentru lucrare.

Şi tóte lucrurile acestea le-au adus cu inimă înţeléptă, şi tot cu inimă înţeléptă au făcut tóte, câte au poruncit Dumnezeu.

Au adus deci fie-care cu inimă curată, a adus ce a putut, a adus ce-'l trăgea inima, ce i-se părea cu sufletul, a adus dar Domnului.

Şi nu au adus daruri numai bărbaţii, au adus cu inimă curată şi muerile.

„*Şi tótă muerea cea înţeléptă cu cugetul, care cu mânile tórce, au adus tort vênêt şi mohorât şi roşu şi mêtasă.*

Şi tóte muerile, cărora li-au părut cu cugetul lor întru înţelepciune, au tors pêr de capră“. (Eşire c. 35, st. 25, 26).

Ear' cari nu aveau ce sê aducă dar, căci săraci au fost şi în acea rătăcire prin pustia Arabiei, lucrau cu mânile la ridicarea cortului mărturiei, căci tot acolo la vers 29 cetim:

„*Şi tot bărbatul şi muierea, pre cari îi aducea cugetul lor, întra şi făcea tóte lucrurile, câte au poruncit Domnul prin Moise sê facă, au adus fiii lui Israil dar Domnului*“.

V'am pus înaintea ochilor acéstă icónă din testamentul vechiu, iubitilor ascultători, ca sê vedeţi cum s'a ştiut însufleţí poporul cel ales al lui Dzeu rătăcind prin pustie spre pămêntul făgăduinţei, cum s'a ştiut însufleţí la porunca lui Dzeu prin graiul lui Moise, cum s'a ştiut însufleţí, când a fost vorbă sê facă cortul Domnului, în care sê se adune la anumite timpuri, sê ridice rugăciuni şi sê aducă preoţimea jertfe pentru sufletul poporului.

V'am zugrăvit cu cuvintele măreţe ale sfintei scripturi acéstă icónă nu numai, ca sê vedeţi cum au ştiut aduce daruri toţi fără osebire de stare materială bună sau mai puţin bună, ci mai mult ca sĕ vedeţi, că inima poporului Israil a fost deschisă înaintea lui Dzeu, şi că Dzeu a avut îndurare cu poporul seu. V'am zugrăvit acéstă icónă pentru-că ea se potriveşte şi aici la noi, la acéstă sfântă biserică, pe care noi preoţii Domnului o am sfinţit şi cu ziua de azi o am dat destinaţiunii sale.

La poruncă mai înaltă, la porunca lui Dzeu s'a apucat şi poporul din comuna Haşfalĕu sub conducerea preotului, sub supraveghierea protopopului tractual, cu binecuvêntarea archiereului de azi al bisericei nóstre, la poruncă mai înaltă s'a apucat poporul ortodox român din Haşfalĕu la ridicarea acestui sfânt lăcaş dumnezeesc.

Şi precum odinióră în pustie poporul a adunat materialul, a dat fie-care ce a avut, fie-care cum a putut, a dat dar spre a se face cortul mărturiei, aşa a dăruit din al seu şi poporul ortodox român din comuna acésta pentru a se ridica acéstă sfântă biserică.

Dar' nu numai însufleţirea pentru acest lucru bun trebue sĕ o scot eu azi la ivélă, ci şi o altă virtute, de care cu prisosinţă şi adese-ori face amintire şi sfânta scriptură, înţelepciunea cu care s'au condus lucrările până la terminarea bisericei, acéstă înţelepciune a ţinut viu entusiasmul, a ţinut însufleţirea pentru jertfe, şi numai acesteia avem sĕ mulţămim, că s'au delăturat tóte greutăţile, şi că astăzi am putut sfinţí acest sfânt lăcaş al Domnului.

Sĕ mulţămim deci, iubiţilor, sĕ mulţămim din inimă Domnului, care şi-a revĕrsat darul seu asupra acestui popor, şi asupra conducĕtorilor lui, cari i-a însufleţit pentru o lucrare bună, li-a dat paciinţă şi înţelepciune, li-a ţinut inima caldă ani de zile pentru acest bun lucru, şi li-a ajutat de şi-au vĕdut încoronate ostenelele lor de ani de zile.

Şi precum poporul din Israil cu ascultare şi cu supunere s'a alipit de Moise şi de preoţii sfântului altar şi au înălţat Domnului rugăciuni şi jertfe de laudă şi de mulţămită, în tocmai şi acest bun popor s'a alipit de preotul, pe care Dumnezeu l'a chiămat în fruntea acestei cuvêntătóre turme, şi împreună cu noi a ridicat azi în acest nou lăcaş al Domnului rugăciune de laudă şi de mulţămită lui Dumnezeu pentru darul sĕu dumnezeesc, cu care i-a ajutat sĕ termine acéstă lucrare.

Cât sunt de iubite lăcaşurile tale Dómne al puterilor!

Cu ce vom rĕsplătí Domnului pentru tóte cele ce au dat nouă?

Şi-a deschis Domnul mâna, şi tóte s'au umplut de bunătate.

Ceriul a dat plóie, pămêntul a dat róda sa. Şi din cele ce Domnul a dat, ómenii au făcut lucrări pentru mărirea lui Dumnezeu!

Aşa au făcut şi părinţii noştri în cursul veacurilor trecute.

Inima lor a fost caldă către bunul Dumnezeu! Gemut'au în grea robie, şi Domnul a veghiat asupra poporului sĕu.

Virtutea părinţilor noştri a fost alipirea către biserica nóstră ortodoxă română, şi iubirea casei Domnului.

Bisericuţele nóstre, aşedate aprópe tóte afară de sat pe câte un deal, sunt dovadă vie nu numai de aceea, că noi totdeuna am fost persecutaţi, nu numai de aceea că am fost numai toleraţi, nu numai de aceea că am fost sĕraci şi nu am avut veacuri de arîndul nimica afară de simbria pentru sluşbele făcute domnilor pămêntului, ori, cum se zicea în limbagiul de atunci: *„rusticus propter mercedem laboris sui nihil habet“*, bisericuţele nóstre nu ne vestesc numai aceste lucruri dureróse, ci din contră, ele ne spun de virtutea părinţilor noştri, cari întrĕ asemenea grele împrejurări şi ispite nu au slăbit în credinţă, ci au ridicat locaşuri Domnului, şi în acelea s'au întrunit şi au plâns, în acelea s'au adunat şi au cerut timpuri mai bune, nu pentru sine, ci pentru noi cei de azi!

Şi bunul Dumnezeu a ascultat rugăciunea părinţilor noştri. Azi românii ortodocşi din comuna Haşfalău sfinţesc o biserică frumósă Domnului, în care sĕ se ridice rugăciuni de laudă şi de mulţămită celui prea înalt pentru tóte facerile de bine, revĕrsate asupra nóstră.

Este o virtute moştenită de la străbunii noştri ridicarea de biserici, şi inima nóstră saltă de bucurie, când vedem manifestată şi aici acéstă virtute moştenită de la străbuni.

Cât timp poporul nostru va rĕmâné strîns legat de biserică, cu inima caldă către ea şi către instituţiunile ei, cât timp preoţimea nóstră va şti însufleţi poporul spre jertfe pentru casa Domnului, noi vom călca în urmele părinţilor noştri şi vom fi pe calea cea bună, pe calea cea plăcută Domnului.

Dacă mai alaltăeri am sfinţit o biserică nouă în Boiul-mare, eri în Archita şi în Jimbor, azi în Haşfalĕu, şi tóte aceste biserici în comune aprópe mărginaşe vecine, acésta de o parte este dovadă vie despre hărnicia preoţimei nóstre, care ţine cu poporul, care se ştie lega de inima poporului, care ştie esploata spre lucruri plăcute lui Dumnezeu comóra cea nepreţuită a inimii poporului nostru — de altă parte este dovadă vie despre conştiinţa, că salvarea nóstră este numai biserca nóstră ortodoxă, limba nóstră străbună, datinile şi obiceiurile nóstre moştenite de la strămoşi, pe cari ni-le-a conservat sfânta nóstră biserică.

Şi acésta este fala nóstră, acésta este dovada cea mai clasică despre aceea, că calea cea bună este bătută de preoţimea nóstră.

Am zăbovit ceva mai mult la virtutea principală a poporului nostru şi a preoţimei nóstre, la alipirea de biserică şi de neam, căci aceste virtuţi au dat naştere şi acestei sfinte biserici pe care azi o am sfinţit noi slujitorii altariului şi o am dat spre folosinţă poporului credincios de aici.

Tóte sunt de la Dumnezeu! iubiţilor ascultători!

Dumnezeu este noianul bunătăţilor, al milei, al îndurării, şi Dumnezeu în veci nu se depărtéză de cei ce 'l iubesc pe dînsul.

„Şi fac milă până la al miilea neam celor ce mĕ iubesc pe mine, şi păzesc poruncile mele, — aşa zice în cartea „A doua lege“ cap. 5. stich 10.

Şi noi o ştim acésta, căci o am vĕdut în mĕsură mare de nenumĕrate-ori şi în mĕsură mai mică chiar şi în zilele nóstre.

Anul acesta a fost un an sec, cu secete mari şi îndelungate.

Pămêntul s'a uscat, se părea că vor seca şi isvórele apelor.

Ceriul nu da ploie şi pămêntul nu da róda sa.

Se părea ca bunul Dumnezeu şi-a întors faţa de către noi.

Nu mai rĕsărea iérbă dobitócelor, nu, — cu Psalmistul vorbind — păşune spre slujbă ómenilor.

Ne ameninţa o fómete cumplită. Unde este acum înţelepciunea înţelepţilor? Unde este acum puterea lumii acesteia? Unde mai este deosebirea întrĕ om şi om? Unde este şi ce rost mai are lupta întrĕ neam şi neam, lupta întrĕ rassă şi rassă? Puterea omenéscă nimica este înaintea atotputerniciei lui Dumnezeu!

Tóte sunt de la Dumnezeu! Nimica nu putem facem fără Dumnezeu!

Şi când ni se părea nouĕ ómenilor mai mare primejdia, când ne temeam că nu vom avé nici grâu, nu vom avé nimica nici din cucuruze, bunul Dumnezeu a ascultat rugăciunile nóstre, şi ceriul a dat plóie, şi pămêntul din nou a dat róda sa.

Aşa este bunătatea lui Dumnezeu, el are milă de zidirea sa.

Sĕ fie inimile nóstre, iubiţilor, sĕ fie inimile nóstre totdéuna calde către Dumnezeu.

Sĕ ne iubim unii pe alţii, şi în veci sĕ nu ne duşmănim.

Sĕ iubim pe vrăşmaşii noştri, sĕ facem bine acelora cari nouă ne fac rele, căci aşa vom plini voia lui Dumnezeu.

In iubirea de ómeni sĕ nu facem deosebire întrĕ om şi om, întrĕ frate şi străin, căci Dumnezeu a făcut numai ómeni, şi noi toţi suntem făpturile lui Dumnezeu.

Sĕ fie inima nóstră totdeuna la Dzeu. Poruncile lui sĕ fie scrise pe lespezile inimilor nóstre şi poruncile lui Dzeu pe scurt sĕ cuprind în iubirea de Dzeu şi în iubirea deaprópelui.

Staţi şi de aici înainte strîns adunaţi în jurul bisericei nóstre străbune, ascultători de mai marii voştri, căci ei sunt rĕspundĕtori pentru sufletele vóstre Domnului; staţi cu credinţă, staţi cu statornicie în ceea-ce v'a rĕmas moştenire de la părinţii voştri: în lege şi în limbă.

Mândria vóstră, fala vóstră, mântuirea vóstră, sĕ fie biserica străbună şi limba străbună.

Acestea au fost virtutea străbunilor noştri, acésta sĕ fie cea mai mare virtute a nóstră, şi întru aceste ne va cunóşte lumea că suntem următorii părinţilor noştri.

Cel mai credincios stăpânirei, cel mai credincios patriei a fost poporul român, pe care l'a condus şi l'a învĕţat biserica nóstră.

Câtă vreme vom fi ascultători mai marilor noştri bisericeşti, pe cari bunul Dzeu i-a chemat sĕ ne stăpânéscă şi sĕ ne povăţuiéscă naia bisericei nóstre, câtă vreme vom jertfí pentru biserică şi pentru fiica aceleia pentru şcólă, în asemenea mĕsură, în care o vor cere mai marii noştri bisericeşti, noi vom face aceea ce au făcut părinţii noştri, şi vom fi plăcuţi şi lui Dzeu şi ómenilor.

Primeşte, Dómne, jertfa adusă de acest popor prin zidirea acestei sfinte biserici, primeşte-o Dómne, precum o ai primit pe cea a robului tĕu Avel şi a fiilor lui Israil în pustie.

Binecuvêntă, Dómne, ostenelele robilor tĕi, cari au condus lucrările acestea, binecuvêntă Dómne ostenelele păstoriului, care stă în fruntea acestei turme cuvêntătóre, şi numele lui îl scrie în cartea drepţilor.

Rĕsplăteşte Dómne ostenelele epitropilor, cari au muncit adunând daruri, îndemnând la lucru şi supraveghind lucrările, căci bun lucru au făcut ei spre preamărirea numelui tĕu.

Priveşte Dómne cu ochiul tĕu întru milă spre protopopul acestui tract, care este ochiul archiereului sĕu şi care cu sfatul şi cu înţelepciunea a spriginit lucrările bune la zidirea acestei biserici.

Scrie Dómne în cartea vieţii numele tuturora, cari au contribuit în ori-ce feliu la ridicarea acestei sfinte biserici, şi-i numĕră întrĕ cuvioşii tĕi.

Adu-ţi aminte Dómne de părinţii, de fraţii şi de rudeniile tuturor acelora, cari au iniţiat şi au însufleţit şi pe alţii spre a se termina acéstă lucrare.

Din depărtări au alergat aici preoţi şi creştini de ai noştri, spre a asista la rugăciunile nóstre în acest nou lăcaş, şi a le uní ale lor cu ale nóstre, ale smeriţilor robilor tĕi slujitori ai sântului altariu.

Rĕsplăteşte-le Dómne ostenelele făcute în scopul de a se puté închina aicia cu noi.

Priveşte Dómne din ceriu cu milă spre poporul acesta credincios şi spre noi spre toţi. Dă Dómne linişte vĕzduhurilor, înmulţirea ródelor pămêntului, vremi cu pace, iubire, bunăvoire întrĕ ómeni, ca şi întru acésta sĕ se mărésca prea sfânt numele tĕu în veci. Amin.

Revistă esternă

Englezii în Tibet. Pe basa unei telegrame din Şimla dto 7 August „Agenţa Reuter“ raportéză că trupele engleze de sub comanda colonelului Younghusband în 3 August au întrat în *Lhassa*, capitala Tibetului şi residenţa marelui preot budhist (Dalai-lama).

Nu cu mult după începerea rĕsboiului ruso-japonez Anglia — vĕdênd că rivala sa e ocupată în estremul Asiei şi binişor strîmtorată de oştirile japoneze, — sub pretext de a-şi asigura graniţa Indiei a întrat cu óste în Tibet şi — cum arată telegrama de mai sus — a raportat prin espediţia acésta un succes de aşa mare sensaţie, cât e aprópe sĕ copleşiască însemnătatea rĕsboiului dintrĕ Rusia şi Japonia. Anglia e cea dintâiu putere europénă căreia i-a succes sĕ pĕtrundă în interiorul Tibetului şi sĕ se apropie de „cetatea sfântă“ a budhismului. Şi e de mare importanţă acest succes al Angliei şi din considerare că fiind odată stăpână pe situaţia din Tibet e sigură şi de posesiunea Indiei ostice şi póte pe uşor sĕ pună zăgaz Rusiei în espansiunea spre sudul Asiei. Rĕmâne însĕ cestiune deschisă, că: ce atitudine va observa Rusia faţă cu acésta cucerire şi ce vor zice celelalte puteri?...

*

Rĕsboiul ruso japonez. Ştirile despre evenimentele de pe câmpul de rĕsboiu sunt cât se póte de contrazicĕtóre. Faţă cu cele din zilele trecute despre începerea luptei la Liaoiang întrĕ întrégă óstea ruséscă şi cele trei armate japoneze, alte ştiri date mai târziu spun că lupta nu s'a început încă, dar' generalul Kuropatkin a primit ordin din Petersburg sĕ abandoneze tactica retragerii şi *sĕ între în ofensivă.* Se mai spune şi că generalul *Nodzu*, comandantul uneia dintrĕ cele două armate japoneze cari operéză de la sud spre nord, ar fi murit în o luptă avută cu Ruşii, ear' despre generalul *Stössel*, apărătoriul cetăţii Port-Arthur o telegramă din Tokio, dată pe basa spuselor unor refugiaţi din Port-Arthur raportéză că *s'a sinucis*, din causă că garnisóna de apĕrare voeşte sĕ capituleze.

De sine înţeles, că tóte acestea sunt ştiri necontrolabile, emanate din isvor privat, după ce ştiri oficióse nu sunt nici despre cele ce se întêmplă pe câmpul de rĕsboiu din Mandjuria nici despre situaţia de la Port-Arthur, fiind-că ambe părţile rĕsboitóre îşi ţin în mare secret mişcările strategice.

De la sate.

— Instalare de preot în Satulung. —

Satulung, 22 Iulie v.

Marţi în 20 Iulie v. s'a făcut instalarea noului preot, Zenovie Popovici, de paroch la biserica S. Adormiri din Satulung.

După atâtea neînţelegeri ivite la acésta parochie cu ocasiunea alegerii de preot, acéstă sĕrbătóre a *păcii* nu putea fi de cât binevenită.

Şi poporul s'a grăbit sĕ iee parte la actul solemn, prin care noul ales primia conducerea turmei sale. Modul cum s'a presentat noul paroch înaintea poporului a mulţămit nu numai pe cei-ce au vĕdut în dînsul pe cel mai bun şi mai vrednic de a conduce cu devotament interesele bisericei, ci şi pe cei-ce erau de părere contrară.

Actul instalării a decurs astfel:

După terminarea serviciului divin dl protopop *V. Voina* presintă poporului pe noul paroch, care îl primeşte cu nesfîrşite urale de „Trăiéscă!“.

Se ceteşte apoi actul de întărire şi chirotonire, dat din partea I. P. S. Sale Dlui Metropolit, după-ce dl protopop în o frumósă cuvêntare îndémnă pe noul paroch sĕ fie demn de încrederea ce poporul de aici şi-a pus'o în Domnia Sa, sĕ fie blând şi bun cu toţi, fără deosebire, căci de aici înainte *toţi* sunt fiii sei sufleteşti.

Dragostea de legea străbună, care a susţinut pe poporul nostru în decursul atâtor veacuri, păstrarea neatinsă a sfintelor nóstre aşezăminte, sĕ-i fie cea mai sfântă datorinţă în viéţa sa de sĕmănător al dragostei evangelice.

După acestea, noul paroch, îmbrăcat în ornatele bisericeşti, cu o blândeţă şi modestie ce l face atât de simpatic, mulţămeşte lui Dzeu pentru ajutoriul ce i-l'a dat în întrégă viéţă şi nu l'a părăsit nici în cele mai grele momente, aduce prinosul recunoştinţei I. P. S. S. Metropolitului *Ioan*, care cu o părintéscă iubire nu a pregetat a-l trimite sĕ vestéscă cuvêntul întrĕ fiii bisericei nóstre.

A fost un moment înălţător când tinĕrul preot înaintea altariului promite solemn, că va lucra întru tóte condus numai de principiile religiunei nóstre drept măritóre, că va propovĕduí în popor dragostea frăţéscă şi credinţă în Dzeu.

„Am venit întrĕ voi — zise dînsul poporului — sĕ fiu părtaş al bucuriei şi al durerii vóstre, sĕ împart cu voi binele şi rĕul, sĕ vĕ îndemn a nu uita nici-odată de Tatăl ceresc, care astăzi mĕ trimite la voi sĕ vĕ salut cu cuvintele bibliei: *Pace vouă!*“.

Admirabila vorbire, care a mişcat mult pe cei de faţă, fù sfîrşită, ear' poporul, care légă mari speranţe de noul preot, isbucnì în un puternic: „Trăiéscă!“.

După biserică dl Popovici a dat un banchet la care luară parte: dl protopop, preoţii şi învĕţătorii noştri, membrii comitetului parochial şi o mulţime de popor. Numĕrósele toaste au ridicat veselia generală. A toastat părintele protopop *Voina* pentru I. P. S. Sa Metropolitul, parochul *V. Popea* pentru noul ales, prof. *N. Popea* pentru „cei doi consuli ai vieţii nóstre naţionale“ preotul şi învĕţătoriul, dl *Zenovie Popovici* pentru popor.

Astfel s'a serbat actul instalării dlui Zenovie Popovici. Frumósele pregătiri ce le are, firea lui blândă şi modestia ce-l caracteriséză, sunt tot atâtea garanţe, că dsa va fi un demn coleg al actualului preot V. Popea, şi că amêndoi vor conduce cu zel poporul, apărând interesele bisericei nóstre. *I.*

NOUTĂŢI

M. Sa la Marienbad. Conform dispoziţiunilor luate până acum M. Sa împěratul şi rege al nostru *Francisc Iosif I.* va pleca la Marienbad în 15 August séra şi va sosí acolo în 16 diminéţa, spre a rentórce regelui Angliei visita pe care acesta o făcuse M. Sale la Viena. In 16 August după amiazi se va da la cuartirul M. Sale dineu în onórea regelui Edward VII. al Angliei. In 17 August M. Sa va merge la Karlsbad, de unde în aceeaşi zi séra se va rentórce la Ischl.

*

Regele şi Regina României vor pleca în străinătate poimâne (Vineri), călětorind împreună până la Viena. De acolo regele va merge la Gastein, la cură, ear' regina la Segenhaus, de unde după o săptěmână va pleca la Neuwied. Mai târziu ambii suverani vor merge apoi la Ragaz. In suita regelui vor fi: generalul Teodori, locotenent-colonelul Mavrocordat şi majorul Baranga, ear' în a reginei: princesa Schönburg Waldburg şi cameriera particulară, la cari în Germania se va ataşa şi dna Mavrogeni, care se află la cură în Schlangenbad.

*

† Ioan Groza, protopresbiterul tractului Hălmagiu (în diecesa Aradului), a rěposat Sâmbătă séra în Hălmagiu, în etate de 46 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Luni după amiazi. Episcopul diecesan P. S. Sa Ioan I. Papp a fost representat la actul înmormêntării prin Constantin *Gurban*, protopresbiterul tractului Buteni.

*

Alegeri. Alegerile de membri pentru universitatea săséscă se fac pretutindenea pe teritoriul fostului fund regiu în 16 August n. c. Votarea se începe la orele 8 diminéţa şi se încheie la orele 6 séra.

*

Anunţ. Adunarea generală a despărţĕmêntului „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, convocată în *Cetea* pe 14 August n. a. c., din cause neprevědute neputêndu-se ţiné în Cetea, aceea se va ţiné în ziua amintită în *Alba-Iulia* în şcóla gr.-or. — Alba-Iulia, în 7 August 1904. *Simion Micu*, dir. desp. Alba-Iulia.

*

„Reuniunea rom. de agricultură din comitatul Sibiiu“ îşi va ţiné adunarea generală din acest an în comuna *Reciu*. Terminul adunării nu e fixat încă.

*

Eftinirea sării. Inainte de începerea desbaterii apropriaţionale asupra budgetului, dieta ungară va lua la desbatere proiectul despre modificarea legii din 1897 privitóre la vinzarea sării pentru vite. Comisiunea financiară a dietei propune reducerea preţului de la zece la şése coróne maja, şi sigur că dieta va primí propunerea.

*

Fapta vrednică de laudă. Dintr'o corespondenţă mai lungă, pe care din lipsă de spaţiu nu o putem da întrégă, aflăm, că mai mulţi preoţi din protopresbiteratul Haţegului au luat hotărîre de a se întruní când într'o comună, când într'alta, pentru-ca împreună sě dee poporului mângăerea sufletéscă de care are trebuinţă. In epulul l'au făcut Duminecă, 25 Iulie v. în comuna *Gânţaga* Au celebrat împreună serviciul divin în biserica din acésta comună, apoi au eşit cu procesiune la câmp, unde au făcut sfinţirea apei şi au cetit rugăciuni pentru plóie. In urmă părintele *George Buzdugan* din Măceu a ţinut poporului o frumósă cuvêntare, după terminarea căreia între melodiósele şi înălţătórele nóstre cântări bisericeşti convoiul s'a întors îndĕrět la biserică. După împărţirea anaforei preoţii s'au întrunit la masa parochului local *Moise Popoviciu*, unde s'a luat hotărîre de a se continua pe calea acésta, pentru-ca sě se scótă odată pornirile cele rele din sinul poporului nostru, mai ales din comuna numită. Fapta e vrednică de tótă lauda, şi sperăm că va fi imitată şi de alţii.

*

Petrecere în Avrig. Inteligința română din Avrig aranjéză petrecere cu joc Sâmbătă în 31 Iulie (13 August) 1904 în sala cea mare a hotelului comunal din Avrig. Inceputul la 8 ore séra. Preţul de întrare după bunăvoinţă. Suprasolviri se primesc cu mulţămită. Eventualul venit curat se va folosí spre scopuri filantropice.

*

Esposiţia de vite de prăsilă a 14-a. Esposiţia de vite de prăsilă anuală a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“ în anul acesta se va ţiné în *Rěhău* (în părţile Sebeşului-săsesc.) Biroul reuniunii s'a adresat de cu vreme fruntaşilor din partea locului pentru constituirea comitetului aranjator local, pentru designarea comunelor cari sě se admită cu vitele la esposiţie etc. Esposiţia, după tótă probabilitatea, se va ţiné în una din lunile de tómnă. Premii se vor împărţí în valóre de 200 coróne.

*

Un nou atentat în Rusia. „Local-Anzeiger“ din Berlin are ştire că vicecolonelul *Boguslavschi*, prefectul cercului din Suchmalin din guvernamentul Crivan (în Armenia ruséscă) a fost împuşcat în oraşul Igdir. Atentatorul a scăpat.

*

O ştire de necredut. „Magyar Szó“ spune pe basa unei epistole a preotului M. Popovici din ţinuturile Vaşcăului, că — în contrast cu erariul, care în vederea secetei şi lipsei de nutreţ a dat poporului concesiune sě-şi ducă vitele la păşune în pădurile erariale şi sě adune frunziş pentru érnă, — *episcopatul gr. cat. de la Oradea mare susţine încă şi acum oprelişte severă pentru pădurile sale şi nu permite bietului popor nici sě păşuneze prin pădure nici sě adune frunziş.* — Am fi aplecaţi sě nu dăm credĕmênt acestei ştiri, dar' „Magyar Szó“ se provócă la mărturia unei feţe bisericeşti...

*

Têrg oprit din causa secetei. Se raportéză din Sisek (Eszék), că din causa lipsei de apă autorităţile au oprit ţinerea têrgului de vite din Naşiţ (Croaţia), care avea sě se ţină azi şi zilele următóre.

*

La „fondul de 20 fileri“ al reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu, pentru cumpěrarea unei hale de vînzare, au dăruit: Petru Cosciuc, funcţionariu pens. (Mediaş), 2 cor.; Victor Popovici, stud. (Gelmariu), Aron Trif, tipograf, (Ploieşti), N. Simtion, tipograf, C. Dragoş, măestru pantofariu, Petru Ilieş, compactor, Florea Cruciă crotoriu, fie-care câte 20 fileri; Ilie Oprean, vice-pres. „Reuniunei meseriaşilor şi neguţătorilor din Poiana“, 2 coróne, şi Victor Tordăşianu, 10 fileri.

*

Nu-şi lasă dreptul. Un funcţionariu al oraşului Bistriţa, în resortul căruia aparţine şi inventarisarea lăsămintelor şi luarea casurilor de mórte, fiind somat de judecătoria cercuală sě nu mai facă raportele către judecătorie nemţeşte, ci ungureşte, şi fiind ameninţat şi cu disciplinare dacă nu se va supune somaţiunii, a cerut de la magistrat inviaţiuni, ear' acesta a transpus causa în deliberarea representanţei orăşeneşti. Zilele trecute representanţa a hotărît unanim, că funcţionariul are sě-şi facă şi pe mai departe nemţeşte raportele către judecătoria cercuală, fiind-că limba oficială a oraşului e limba germană.

*

Pod prăbuşit în rîu. Joi după amiazi podul de la Mureş Ludoş s'a rupt şi s'a prăbuşit în Mureş în momentul când trecea pe el un şir de carě încărcate cu grâu şi trase de câte patru boi. Trei ómeni şi doué carě cu boi cu tot s'au prăbuşit în rîu, dar' — ca prin minune — nu li-s'a întêmplat nimica rěu. Causa accidentului e, că în ziua premergětóre trecuse peste pod o locomobilă de îmblătit, sub povara căreia grinzile podului slăbiseră aşa de mult, în cât n'au mai putut susţiné poverile următóre. De altcum podul era destinat deja sě fie înlocuit cu alt pod, de fer.

*

Au prins un spion! Poliţistii italieni de un timp încóci au mare manie de a prinde spioni. Săptěmâna trecută încă au prins unul la graniţa italiană. Un domn lua adecă desemnuri teritoriale, ear' doi poliţisti agili l-au vědut şi l-au înhăţat, în butul tuturor protestărilor spionului. La poliţie s'a constatat apoi că „spionul“ e generalul italian Garmagnola, care la ordinul statului major făcea pe acolo studii de teren pentru ţinerea manevrelor.

*

Candidaţi de notari români. In anul acesta au absolvat cu bun succes cursul administrativ (notarial) din Cluj şi au fost prověduţi cu diplomă următorii tineri români: Emilian Lupea (din Ucea-inferióră), Vasilie Nistor, George Neamţu, Aurel Pěcurariu şi Ioan Pralea.

*

Mórte subită. O femeiă de aprópe 80 ani, věduva fostului proprietariu de fabrică Schön Iacob din Budapesta, Duminecă pe la 6 ore d. a. voia sě trécă pe ceealaltă parte a căii Andrássy, când a observat că vine spre dînsa un tramban electric. De spaimă că o va ajunge trambanul, bětrâna a cădut jos, mórtă în urma apoplexiei de inimă, căpětată din spaimă.

AMVONUL.

Cum sě ne rugăm?

predică de Laurenţiu Ciorbea, paroch în Ponor.

(Fine.)

II.

Rugăciunea omului este întocmai ca inima lui. Drept aceea, când voim a ne ruga lui Dzeu, sě ne rugăm *cu inimă curată de pěcate*, sau cel puţin pocăită. Rugăciunea care isvoreşte din o inimă curată ajunge fără pedecă la Dzeu, pe când rugăciunei pěcătosului îi stau în cale pěcatele şi ca nişte străjari o opresc a ajunge acolo. Economul care vrea sě-i aducă pămêntul róde bogate, mai întâiu îl curăţeşte de spini şi mărăcine, şi numai după aceea îl ară şi samănă. Tocmai aşa trebue să facă şi creştinul care vrea, ca rugăciunea sa sě aibă rodul dorit; adecă mai întâiu sě-şi curăţéscă pămêntul inimei sale de spini şi mărăcinele pěcatelor. Nu e destul sě îndrepte numai cuvinte frumóse catră Dzeu, ci trebue sě fie frumósă şi inima din care se rógă.

Sě ne rugăm cu *luare aminte şi evlavie*, va sě zică, ceea ce zicem cu gura sě simţim şi cu inima, depărtând de la noi tótă grija cea luméscă şi îndreptându-ne tóte cugetele numai la rugăciunea ce o facem către Dzeu. Dacă nu ne rugăm aşa, atunci şi despre noi se póte zice ceea ce a zis Iisus despre farisei: „*Făţarnicilor!* Bine a prorocit despre voi prorocul Isaia când zice: *poporul acesta mě laudă numai cu buzele, dar' inima lor e de parte de mine*“. (Mat. 15. 7—8). Dacă un om mai de rênd întră la un domn mare, omul acela trebue se-şi lese afară pălăria şi bâta. Lăsaţi şi voi, iubiţilor, tóte grijile lumeşti de câte-ori intraţi cu rugăciunile vóstre la Domnul cerului şi al pămêntului. Căci cum şi póte pofti omul sě asculte Dzeu rugăciunea lui, la care nu se cugetă nici el însuşi? Rugăciunea unui asemenea om, cum se esprimă David prorocul (Ps. c. VIII. 7), devine pěcat.

Sě ne rugăm mai departe cu *umilinţă*, va sě zică recunoscêndu-ne nevrednicia şi că suntem pěcătoşi. Când ne rugăm lui Dzeu nu suntem alta, de cât cerşitorii cari cerem milostenie. Dacă ar veni la noi un cerşitoriu sumeţ, aşa e că nu l'am asculta, pentru-că se pórtă falos şi necuviincios? Intocmai o păţeşte şi omul sumeţ, căci „*Domnul stă în contra celor mândri, ear' celor umiliţi le dă dar*“. (Iacob IV. 6). Şi earăşi „*Rugăciunea celui umilit norii va pětrunde*“ zice cartea lui Iisus Sirac (35, 18). Ce mult a plăcut Domnului rugăciunea vameşului umilit! „*Inima umilită Dzeu nu o va urgisí*“ (Iac. 5—8).

Sě ne rugăm *cu încredere deplină în bunătatea şi îndurarea lui Dzeu*, că ceea-ce cerem vom şi dobândi, despre astfel de rugăciune zice Iisus în evangelie „*Aveţi credinţa lui Dzeu, că adevěr zic voué, că cel-ce ar zice muntelui acestuia ridică-te şi te aruncă în mare şi nu se va îndoí întru inima sa, fi va lui ori ce va zice. Pentru aceea zic, voué tóte câte cereţi rugându vě, sě credeţi că veţi lua şi va fi vóué*“. Ear' apostolul Iacob zice că cel ce vrea sě dobândéscă ceva de la Dzeu „*sě céră cu credinţă, nimic îndoindu-se, pentru că cel ce se îndoieşte, asemenea este valului mării, care este gonit şi alungat de vênturi. Sě nu cugete omul acela, că va lua ceva de la Domnul*“. (Iac. 5—8).

Din încrederea acésta în bunătatea şi îndurare a lui Dzeu purcede o altă însuşire a rugăciunei: *statornicia*, va sě zică, de şi de multe-ori Dzeu nu ne împlineşte îndată cererea nóstră, noi totuşi nu trebue sě încetăm a ne ruga, ci sě ne rugăm şi mai departe cu rêvnă şi însufleţire. Sě facem ca bolnavul, căruia neputêndu-i doftorul căştiga sănětatea dorită dintro' dată, nu încétă a-l chiema şi mai departe, ba a consulta şi alţi medici. Rugăciunea adese-ori numai după vreme mai îndelungată şi cerere statornică ni-o ascultă Dzeu, de aceea se şi zice „*Neîncetat vě rugaţi*“.

In sfêrşit, iubiţilor, sě ne rugăm *lăsându-ne cu totul în voia lui Dzeu*, că aşa ne rugăm şi în rugăciunea dată nóuě de însuşi Domnul Dzeul şi Mântuitoriul nostru Iisus Christos numită Tatăl nostru: „*fie voia ta*“ ear' nu: voia nóstră! Sě ne supunem cu totul voiei lui Dzeu, căci el singur ştie mai bine, dacă ceea-ce cerem este óre spre binele sau stricăciunea nóstră? Sě facem ca leprosul din sânta scriptură, care n'a zis către Christos: „*Dómne vindecă-mě*“, ci „*Dómne! Dacă voeşti poţi sě mě vindeci!* Aşa a făcut adecă şi s'a rugat şi Tovie zicênd: „*Precum este plăcut înaintea ta fă cu mine*“. (3, 6). Sfântul Augustin adese-ori se ruga aşa: „*Dómne! eu sunt ca un prunc, şi chiar pentru acésta nu ştiu ce mi este mie de folos; eu sunt un om slab şi morbos, şi chiar pentru acésta nu ştiu ce va sě fie spre vindecare. Deci fă cu mine, Dómne, ceea-ce voeşti şi precum voeşti. Dă-mi sănătate, fericire, bunăstare, dacă voeşti, şi dacă sunt acestea spre mântuirea sufletului meu. Dacă însě nu voieşti, dacă acestea nu sunt spre binele meu, atunci lasě-mě, Dómne! morbos, lasă-me sěrac a trăí cu crucea şi něcazul meu; şi atunci încă voiu fi fericit şi avut, că tu vei fi sănătatea, fericirea, averea, iubirea, viéţa mea şi tóte ale mele*“.

Câtă evlavie, câtă umilinţă şi încredere în voia lui Dzeu se cuprinde în rugăciunea acestui sfânt! Şi cu ce smerenie şi curăţenie se aproprie el către Domnul. Sě fie astfel şi rugăciunile vóstre de astăzi înainte, iubiţilor mei credincioşi!

Ear' Tu Dómne, care ai venit în mijlocul nostru şi cu fiinţa Ta de faţă ne-ai îndemnat la evlavie, primeşte smerenia inimilor nóstre. Invredniceşte pe acest popor al Těu a căuta lăcaşurile Tale cele sfinte, şi a cere darurile Tale asupra sa, că Tu ai zis: „*Ori ce veţi cere de la Tatăl întru numele meu, da va vóuě*“. (Ioan 16 28). Amin.

Cărţi şi reviste.

„Petrolul României“, discurs rostit de ministrul president Dimitrie *Sturdza* la întrunirea politică de la Buşteni în 1 Iunie a. c. A apărut în tipografia „Voinţa Naţională“ (Bucureşti).

*

„Ordinea firéscă şi minunile“, tesă pentru licenţă în teologie, scrisă de *Aurel Pipoş*. A apărut în Bârlad (tipografia D. Lupaşcu). Preţul ??

*

„Advocatul poporal“. A apărut nrul 8 (anul II) din revista lunară „*Advocatul Poporal*“, tótă juridică-administrativă, românéscă, în Timişóra, cu următoriul cuprins: Legea comercială (continuare). Prepuşii şi mandatarii comerciali, comii pentru negoţ, societăţile comerciale în general, societatea în nume colectiv. — Dreptul la apă (continuare). — Din legile urbariale-comasaţionale (instrucţie pe séma poporului şi unele legi). — O scurtă revistă — „Veraismul“, o nouă cestiune juridică şi socială-morală. „Advocatul Poporal“ este redactat de adv. *P. Rotariu*, în Timişóra şi costă pe un an 6 coróne.

Posta redacţiei.

Dlui E. L. Era cu mult mai bine sě fi dat ştirea atunci îndată şi sě fi indicat la fie-care locul de unde e respectivul. De ce sě „tot aşteptăm, ca sě vedem nu cumva scrie altul“, ci numai după luni de zile sě scriem apoi noi?

Sirolin
Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sě créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sě inceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu placut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capětă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpěrătoriul sě fie atent, ca fie-care sticlă sě fie provědută cu firma următóre: (216) 2—52
F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

[230] 1—1

Publicațiune

Comitetul parohial din Avrig va da în 15/28 August c. la 11 ore a. m. prin licitațiune publică minuendă în întreprindere facerea din nou a **74 bucăți bance** în salele de învěțămênt.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedé până în ziua licitării la presidentul comitetului parohial gr. or. din Avrig.

Avrig, în 25 Iulie 1904.

Ioan Nicolae
pres. com. parohial.

---

[224] 3—3

Publicațiune.

Comitetele parohiale ale bisericelor vechiă și nouă din Sohodolul Branului, vînd pe calea licitațiunei publice, ce se va ține *Vineri în 6/19 August c.* la 2 ore p. m. în cancelaria comunală din Sohodol, circa **3000 metri cubici lemn de brad** (moliv).

Prețul strigării e statorit cu 3500 cor.

Condițiunile de vînzare și informațiuni detaiate, pot lua doritorii de cumpěrare de la subsemnații presidenți ai comitetului parohial.

Sohodol-Bran, 21 Iulie 1904.

George Babeș
paroh, pres. com. bis. n.

Leontin Pușcariu
paroh pres. com. bis. v.

Nr. 205 1904. [219] 2—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului vacant de **protopresbiter** în tractul protopresbiteral **Cohalm,** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia Cohalm, fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Venitul întreg parohial din filia Fișer compete capelanului, cum și taxele pentru serviciile ce le îndeplinește în matera Cohalm.

2. Dotațiunea protopresbiterală statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 April 1900 sub nrul protocolului 116 în suma de 1000 coróne, din cari 600 coróne se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei, ear' 400 cor. de la parohíile din tract.

3. Taxele pentru visitațiunea canonică odată pe an, accidenții, esmisiuni și asistări la esamene.

Reflectanții cu cualificațiunea normată prin § 53 al statutului organic și conclusul congresual din 1888 nr. prot. 111, au a-și înainta cererile lor de concurs instruite conform normelor în vigóre la preavener. consistoriu arhidiecesan în terminul deschis.

Din ședința comitetului protopresbiteral al tractului Cohalm, ținută în Cohalm la 25 Iunie 1904 st. v.

Presidentul:
Dimitrie Moldovan
protopresb. adm.

George Maican
not. comit. prot.

Nr. 588 1904. [206] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învěțătorești** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraș, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Miluan,** cu salariu de 572 cor. și anume: 352 cor. prin repartițiune, 200 cor. din naturalii 240 litre, folosirea grădinei de pomărit 20 cor.

2. **S. Maria,** cu salariu de 560 cor. și anume 360 cor. din repartițiune, 96 din naturalii 120 litre, 3 orgii de lemne computate în 48 cor., 56 cor. din venitul cantoral; cuartir în edificiul școlei și folosința grădinei școlare.

3. **Unguraș,** cu salariu de 600 și anume 380 cor. din repartițiune, 220 cor. din ajutoriul de stat și cuartir în edificiul școlei

Reflectanții la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în vre o Duminecă sau sěrbătóre spre a-și arăta desteritatea lor în cântări și tipic, cu deosebire în parohia S. Maria unde învěțătoriul are a îndeplini și oficiul de cantor.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigóre se vor așterne subsemnatului oficiu ppresbiteral în terminul deschis.

Cuincuenalele în parohiile Miluan și S. Maria se vor computa după împlinirea serviciului de 5 ani, ear' în Unguraș fiind alesul îndreptățit la acela imediat prin ajutoriul de stat.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraș în conțelegere cu comitetele parohiale.

Fizeș-Sânpetru, 12/25 Iulie 1904

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 58 1904. [223] 2—3

Publicare de licitațiune.

Comitetul parohial de la biserica vechiă gr. or. rom. din Sohodol, protopresbiteratul Branului, va da în *8/21 August c.* la 2 ore p. m. prin licitațiune publică minuendă în întreprindere **edificarea unei școle noue,** conform planului și preliminariului de spese aprobat de ven. consistoriu nr. 10,005 dto 25 Septembre 1903 pentru prețul de 4673 cor. 60 fil., avênd a da comuna bisericéscă materialul de clădire

Intreprindětorii ce vor reflecta la acésta întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus oferentul va fi îndatorat a depune cauțiunea recerută în bani gata, sau în hârtii de valóre.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedé până la ziua licitărei la oficiul parohial gr. or. din Sohodol, biserica vechiă

Sohodol, la 20 Iulie 1904.

Pentru comitetul parohial:

Leontin Pușcariu
paroh, pres. com.

Nr. 517 1904. [205] 2—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învěțătorești** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Bistrița, prin acésta se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Blașfalěul de jos,** cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume și lemne de foc.

2. **Blașfalěul de sus,** cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume și lemne de foc.

3. **Borgo Mijloceni,** cu salariu de 600 cor., cuartir și lemne de foc.

4. **Chintelnic,** cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină și lemne de foc.

5. **Cușma,** cu salariu de 600 coróne, cuartir, lemne de foc și grădină de legume.

6. **Șimotelnic,** cu salariu de 600 cor., cuartir și grădină de legume.

Concurenții au a și înainta suplicele, instruite conform legilor în vigóre în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat și a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în parohie spre a și arăta desteritatea în cântări și a face cunoștință cu poporul.

Cuincuenalele se vor socotí numai după un serviciu de 5 ani în comună.

Bistrița, în 10 Iulie 1904.

In conțelegere cu comitetele parohiale respective.

Simion Monda
protopresbiter.

Nr. 506 1904. [210] 3—3

Concurs

In urma ordinului Preaveneratului Consistoriu dto 25 Maiu a. c. nr. 5232 Bis. se escrie prin acésta concurs din oficiu pentru **întregirea parohiei** I. vacante **Borgo Prund,** protopresbiteratul Bistrița, cu terminul de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea de la stat.

Concurenții au a și înainta suplicele instruite conform legii cu cualificațiune pentru parohíile de clasa primă în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Bistrița, în 4 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Bistrița.

Simion Monda
protopresbiter.

Nr. 378. [209] 2—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învěțători** la școlele din comunele de mai jos, din tractul protopresbiteral Bran, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Codlea,** salariu anual 600 coróne, una sută (100) coróne bani de cuartir și ¼ jugěr pămênt spre folosință.

2. **Cheia,** salariu 600 cor. și cuartir liber în edificiul școlei.

3. **Moeciul superior,** salariu 600 cor., cuartir liber în edificiul școlar.

4. **Șirnea,** salariu 600 cor. și cuartir liber în edificiul școlar.

Concurenții au a așterne cererile instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat.

De la concurenți se cere sě țină strană în Dumineci și sěrbători în biserică, sě se presenteze în comună spre a se cunóște desteritatea în cântările rituale. La cuincuenal sunt îndreptățiți numai după un serviciu neîntrerupt în comună.

In conțelegere cu comitetele parohiale, Oficiul protopresbiteral Bran.

Zernești, în 15 Iulie 1904.

Ioan Dan
adm. prot.

Nr. 496 1904. [221] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învěțătoriu** la școla română gr. orient. din opidul **Hunedóra,** protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin acésta concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru acest post împreunat cu cantoratul sunt: salariu anual de 600 cor. solvit anticipative pe fie care lună, din cassa bisericei; ear' pentru instruirea și conducerea corului vocal bisericesc o remunerație de 200 cor. solvibilă anticipative în dóuě rate semestrale.

De la învěțătoriul, care va fi instituit la postul acesta se cere sě fie cântăreț bun, obligat fiind sě ocupe și locul de cantor, și ca atare când nu e ocupat cu școla, adecă în Dumineci și sěrbători e dator a conduce regulat și cântările din strană.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă și serviciu neîntrerupt la acésta școlă.

Concurenții au a-și așterne cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatnlului oficiu protopresbiteral, și înainte de alegere a se presenta poporului în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în biserică spre a și arăta desteritatea în cântări și tipic

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Hunedóra, la 18 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sě céră broșură asupra acestora. Se capětă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 17—52

Nr. 380. [211] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **învěțătoriu** în clasa II de la școla confesională gr. or. română din **Purcareni,** protopresbiteratul Brașov, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariu de 600 coróne, plătibil în rate lunare anticipative de epitropia parohială, și venitele cantorale pe jumětate, stabilite în protocolul comitetului parohial de la 17 Iunie 1901 și cuartir în edificiul școlei.

Invěțătoriul ales va avé a presta împreună cu celalalt învěțătoriu serviciul de cantor.

Brașov, 15 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului Brașov, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
protopresbiter.

Un tiněr cu 2 sau 3 clase gimnasiale află aplicare ca

învěțăcel

în **prăvălia de manufactură N. S. Nadajdy,** piața mică. [220] 3—3

Mere de vară

diferite sorte nobile

în ori-ce cantitate, eventual pomi întregi, cu prețuri **eftine**

în Orlat

Torsătoria de lână Stampf.

229 1—3

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianiștilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth,** pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sě-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg — Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 15—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secr

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgii, impedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěcélă la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 89

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espediție din centru și locul de vendare pentru țeră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V coltul strada Kálmán.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcățian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 82 Sibiiu, Sâmbătă 31 Iulie (13 August) 1904. Anul LII.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicati nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Rĕsboiul.

Sibiiu, 12 August n.

Șése luni sunt de când s'au început dușmăniile și schimbul de glónțe nimicitóre de vieți întrĕ Rusia și Japonia, și sfirșitul acestui rĕsboiu încă tot nu se póte ști și nu se póte prevedé. Adevĕrat, că până acuma norocul a fost consecuent pe partea Japonezilor, cari au trecut prin multe succese frumóse, și cu eroismul lor și-au eluptat stima și admirația lumei întregi; dar' adevĕrat e și aceea, că trupele rusești *au cam evitat* până acuma sĕ între în o luptă mai mare și decidĕtóre pentru sórtea rĕsboiului ce-l pórtă.

De ce? Comandantul lor va ști, care sigur își are planul seu bine stabilit și știe de ce deocamdată trebue tot *sĕ se retragă*, cedând terenul Japonezilor, în schimbul enormelor perderi ce le au, — căci multe vieți japoneze s'au stîns pe câmpul de rĕsboiu. Se póte, că cei ce conduc trupele rusești aștéptă slăbirea în mĕsură și mai mare a trupelor japoneze, pentru-ca atunci cu tótă nădejdea sĕ se repezéscă asupra lor și sĕ le nimicéscă.

Decisă până acuma deci încă nu e sórtea rĕsboiului purtat întrĕ Rusia și Japonia, pe lângă tóte învingerile Japonezilor, și pe lângă tóte desastrele prin cari au trecut Rușii.

Se va termina óre rĕsboiul cu învingerea Japonezilor, ori în cele din urmă au sĕ rĕmână totuși ei cei bătuți? Asta e întrebarea cu care 'și frământă creerii multă lume.

Cei pricepuți în treburi de acestea sunt de credința, că Rusia are sĕ pórte rĕsboiul în care a întrat *ani îndelungați*, — pentru-că póte sĕ 'l pórte, fiind-că are și parale destule, și soldați destui, — și că are sĕ 'l pórte până Japonia va fi atât de slăbită, în cât ea singură sĕ céră legarea păcii, în care cas apoi firește că Rusia ar dicta condițiunile de pace.

Se póte. Dar' peste socotéla acésta ușor se póte trage o dungă grósă, dacă pe lângă tótă evitar a Rușilor de a întra în luptă decidĕtóre, trupele japoneze i-ar puté încunjura astfel, ca *sĕ 'i constrîngă* la o ciocnire pe mórte pe viéță. Și se pare că tocmai acesta e planul Japonezilor. In casul acesta apoi Rusia ar rĕmâné bătută, — presupunênd că norocul, care a suris până acuma Japonezilor, nu i-ar părăsí nici de astădată. Pentru-că trupele japoneze s'au dovedit a fi superióre celor rusești, atât în ce privește numĕrul, cât și cu privire la întrebuințarea armelor, dar' mai ales în eroism, în însuflețirea pentru causa apărată. Și acesta este momentul însemnat asupra căruia e îndreptată atențiunea lumii civilisate.

Rĕsboiul dintrĕ Rusia și Japonia a scos mai mult de cât ori și care din trecut la ivélă faptul, că pentru purtarea unui rĕsboiu cu sorți de isbândă nu e destul sĕ ai bani și sĕ ai material bun de împușcat, cu milióne le, cum are Rusia bunăóră, ci se cere mai pe sus de tóte, ca acest material brut, ostașii meniți sĕ-și lase ósele pe câmpul de rĕsboiu, sĕ știe *pentru ce* au sĕ o facă acésta, pentru ce au sĕ lupte și sĕ-și verse sângele.

Japonezul o știe acésta, Rusul nu o știe. Japonezul știe că are o patrie în care are și drepturi, nu numai datorințe, și știe că fericirea, bunăstarea, gloria patriei sale este și a sa proprie. Rusul însĕ nu cunóște favoruri pe cari i-le-ar întinde patria. El știe numai de datorințe, căci drepturi pentru el nu esistă în patria sa. De aci însuflețirea uimitóre la unul, și lipsa de însuflețire la celalalt.

Conducĕtorii de state și de armate mari sĕ-și noteze lucrul acesta bine, bine, și acolo, unde raporturile de a casă sunt cam aceleași ca în Rusia, sĕ se pună cu tótă nădejdea sĕ le îndrepte spre bine. Pentru-că nimeni nu știe ce póte sĕ aducă ziua de mâne!

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului,

de

Non quis, sed quid.

(Urmare).

La anul 1532 domeniul Făgărașului fu conferit lui Toma Nadasdy, care de aceea se și tituléză: *perpetuus Dominus terrae Fogaras*, dar' denumit fiind de Palatin al Ungariei, el cedà acest domeniu surórei sale Ana, măritată după Stefan Mailath Voivodă al Ardealului, carea și după captivitatea bărbatu-seu administréză domeniul seu, estradă mai multe diplome confirmatoriale pentru boerii din ținutul Făgărașului, cu cari ne vom întâlní în partea specială și în cari ea se tituléză: *Nos Dei gratia Anna de Nadasd spectabilis ag Magnifici Domini quondam Stephanus Mailat Vaivodae transilvaniensis et siculorum Comitis — Relicta*, etc.

Fiu-seu *Gavriil Mailath* vêndú domeniul Făgăraș lui Zápolya și se trase în părțile Ungariei superióre stapânite de Maximilian, și după el se duseră și unchii sei catolisați, din cari probabil se trag Mailateștii din Ungaria.

După mórtea lui *Ioan Zápolya* (1540) urmà în domnia Ardealului minoreanul seu fiu *Sigismund* sub tutela mamei sale Isabela, care vêndú domeniul Făgărașului lui Gaspar *Békes* pentru 20,000 fl. Acesta însĕ pentru infidelitate îl perdù, sub Bathoreștii următori în domnia Făgărașului.

După mórtea lui Sigismund Zápolya (1571) se alese de principe domnitoriu al Ardealului *Stefan Bathori* de Somlyó, care apoi chiămat fiind de rege al Poloniei (1575) lasă în locul seu de ocârmuitor al Ardealului pe frate-seu *Cristofor Bathori* (1575—1581) — ear' fratelui al treilea *Balthazar Bathori* confere districtul Făgărașului unde confirmă și el mai multe acte boeronale (vedi partea specială); titulându-se: *Nos Balthazar Bathori de Somlyó Comes et haeres Dominusque terrae Fogaras perpetuus, nec non illustrissimis Principis Transilvaniae consiliarius* etc.

In diploma confirmatorială din anul 1590 a lui Balthazar Bathori dată boerilor Dragomir din Mundra despre un schimb de realități, se amintește că actul s'a încheiat în scaunul celor 12 boeri sub presidiul lui *Cosmus Horvat Petrityevich Praefectus arcis Fogaras et consiliarius Ill. Principis Transilvaniae* etc. (1558).

Tot Balthazar Bathori confirmă la anul 1593 și familia Dobrin de Bucium în boeronatul ei, dar' astădată nu pe basa unei sentințe a tribunalului boeresc, ci din propria autoritate ca: *perpetuus verusque Dominus terrae Fogaras*, demandând lui *Francisco Literati Provisori arcis nostrae Fogaras* și celor 12 boeri ai scaunului sĕ esecute noua sa donațiune.

Pe timpul lui Christofor Bathori, 1577, apare un episcop ortodox la Vlădeni (C. I. Kemény in trans. 1688). După Christofor Bathori urméză fiul seu minorel *Sigismund Bathori* în stăpânirea Ardealului (1581), care se căsătorì cu Maria Christierna sora lui Ferdinand II, în expectativa, că neavênd copíi Ardealul sĕ devină eară în stăpânirea austriacă. Dar' Sigismund, pe cât de căpăținos pe atât și nestatornic și săturat atât de domnia Ardealului cât și de nevastă-sa, părăsì pe ambele, și după-ce încércă din nou a se pune în stăpânirea Ardealului, și-'l părăsește din nou, în fine lasă în locul seu de voivod al țerii pe vĕrul seu cardinalul *Andreiu Bathori* (1599).

Sigismund Bathorì conferí domeniul Făgărașului soției sale *Maria Christierna* sub titlu de zălog pentru dotă, de la care au rĕmas și diplome confirmatoriale pentru boerii făgărășeni, întrĕ altele a nume pentru familia Penchy de Veneția din anul 1597, și pentru familia boeronală

FOIȘORĂ

De pe bărăganul culturei nóstre naționale.*)

Cine urmărește cu interes lupta ce se dă pe tóte terenele pentru ridicarea neamului nostru la acea posiție, pe care în urma provenienței sale, a trecutului seu și a facultăților sale o merită, — și cine obicinuește a vedé în acéstă luptă o continuitate sistematică, rĕmâne uimit de câte-ori se întêmplă, ca unul sau altul dintrĕ aceia pentru cari se lucră sau cari înșiși ar trebuí sĕ lucre în acéstă direcție, depășește adevĕratul teren de muncă și apucă pe căi lăturalnice, cari duc târziu la scop sau cari fac rușine. Ar fi superfluu a mai accentua și de astădată, că terenul de muncă al nostru, ca Români, nu póte fi altul de cât cultura nóstră națională română, că tot ce facem în direcția acésta trebue sĕ facem *cu un scop anumit și cu un plan anumit* astfel, ca tot ce se face sĕ fie legat de ce s'a făcut și de ce se va mai face, pentru-ca munca nóstră sĕ fie un lanț puternic, pe care sĕ nu ni-l pótă rupe nimeni nici-odată.

Acestea le știm cu toții; rĕul e numai, că nu și lucrăm conform acestor principii. Și avem instituții culturale, cari încep a se apropia de instituțiile popórelor culte, și ar atîrna numai de la noi, ca sĕ ne folosim de binefacerile lor, — dar' nu o facem.

Luptăm pentru înființarea unui teatru național al nostru, dar' pentru pregătirea gustului și interesului adevĕrat, pentru arta și literatura dramatică facem prea puțin — și în unele locuri facem rĕu.

Ori-care ar fi surisul de ertătóre ironie al acelora, contra cărora mĕ pune pĕcatul (la noi e pĕcat așa ceva) sĕ-mi ridic de astădată glasul nepretențios — la adresa nóstră, celor cari „nu-i putem înțelege", țin chiar cu risicul de a fi deochiat sĕ înregistrez aberațiunea care s'a făcut la noi în Sĕliște pe socotéla uneia dintrĕ cele mai culturale instituții și care a revoltat în mulți ómeni de bine bunul simț.

Mai astă-érnă s'a predat la Teatrul Național din București o piesă franțuzéscă (Madame Flirt) în doi peri, care zugrăvea viéța de o moralitate problematică a unor pături sociale necunoscĕtóre de vr'un ideal mai scump, de cât practica după o mai lungă sau mai sc rtă perdea a dogmei lui Nitzshe despre lumea de „din colo de bine și de rĕu", și s'a predat pentru unii de aceia, la cari nu mai era nimic de corupt și nici de îndreptat — și nu s'a aflat un singur om de bine, care sĕ fi aprobat acest spectacol barem prin un cuvênt de grație, din contră el a fost desaprobat cu tótă tăria. Și acésta s'a petrecut în *Romănia liberă*, unde pe lângă tótă libertatea totuși s'au aflat ómeni — și încă fórte mulți, — cari și au dat espresiune părerii lor de rĕu pentru atâta rătăcire, în tonul cel mai aspru.

La noi în Sĕliște — un sat cu bune obiceiuri și până mai eri cu bună reputație și în ce privește starea morală, — s'a petrecut tot cam așa ceva: s'a predat o piesă à la Madame Flirt. — Diferința e, că nu în original, ci în traducere (próstă) românéscă, în fața unui public în partea lui cea mai mare cinstit și necorupt, — în fața unui public român, care ar trebuí învĕțat sĕ simtă românește, sĕ cugete românește, sĕ se însuflețéscă pentru istoria nóstră națională cu eroii sei sĕrbătoriți, pentru literatura, biserica, școla și — și pentru durerile nóstre, cari ar trebuí micșorate, ear' nu sporite și prin spectacole rușinóse, în cari punctul de mânecare în viéță e *amorul liber* în cea din urmă fasă a evoluțiunii sale.

Mĕ cred dispensat de sarcina de a schița cuprinsul acestei piese, care n'are nici autor, nici traducĕtor, lucru fórte semnificativ, și era bine dacă nici Sĕliștenii nu-l cunoșteau. Constat numai că piesa, pe lângă românésca slabă în care e tradusă, e și ca piesă teatrală fórte slabă, ca technică și ca fond, ca ideiă, căci nu e justificat absolut de loc desnodămêntul final, nu e logic momentul psichologic, la bărbații cari caută divorțul cu luminarea și la urmă fără nici un motiv se schimbă și-și reiau femeile. Dar' e slabă mai ales prin influința ei destructivă-demoralisătóre ce o face asupra auditorului. Piesa nu e o operă de artă, și sunt de convingerea, că o piesă teatrală cu un subiect ca al acesteia nu numai că nu e pentru scena românéscă, dar' e din tóte punctele de vedere condamnabilă.

Teatrul la noi, Românii, nu póte avé un rol problematic. El trebue sĕ fie o instituție nu numai culturală-națională, ci și morală per eminentiam. Teatrul va trebuí sĕ fie pentru noi altariul binelui și al frumosului. In el va trebuí sĕ aflăm motive cari sĕ deștepte conștiința națională în noi și sĕ i dee un avênt puternic acesteia, pe scena teatrului românesc va trebuí sĕ vedem scene din istoria nóstră națională și din viéța *simplă și neprihănită* a poporului român, în graiul dulce al acestuia,

---

*) Cu prilejul comediei „Strada Livezeni 33 bis", representată în Sĕliște Duminecă în 25 Iulie v.

Byka de Voivodeni din anul 1596, în cari ea se tituléză: *Nos Maria Christierna Dei gracia Transilvaniae Moldaviae, Valachiae transalpinae etc. Princeps, partium regni Hungariae Domina et Siculorum Comes, Archidux Austriae, Dux Burgundiae etc., Comes Tirolis, Goritiae etc.*

Titlul adaus de *princeps Moldaviae si Valachiae transalpinae*, l'a luat de la bărbatu-seu Sigismund, care 'l purta în urma tractatului cu Mihaiu Viteazul din 20 Maiu 1595 (v. col. Hurmuzaki 1595.)

După căderea lui Andrei Bathori la Șelimbĕr în 28 Octobre 1599, Ardealul devenì în stăpânirea învingĕtoriului Mihaiu Viteazul, care primì în dieta din Alba-Iulia omagiul țerii, și de la împĕratul Rudolf titlu de locțiitoriu al Ardealului. De la el ni-a rĕmas o monedă cu circumscripțiunea: *Michael: Val: trans: Vaiv: S: c: rae: m: cons: per: transyl: locumt: cis: tran: par: ei: sup: exerge: cap:*, ear' la mijloc, *a: d: vigilantia: virtute: et armis: victoriam: nactus:* 1600. — (Erdély érmei de Dr. Érdy János).

Cu privire la ținutul Făgărașului avem de la Mihaiu Viteazul o carte de judecată întrĕ boerii *Dragomir* și întrĕ familiile *Millea* și *Bera* pentru a sésa parte din Mundra. In actul acesta Mihaiu Vodă se tituléză: *Noi Michail Voivod cu mila lui Dumnezeu Domn a tot pămêntului țerei românești și al pămêntului Ardealului și al Moldavei, Feciorul Marelui și preabunului Ioan Petrașcu Voivod etc.*, — ear' ca boeri de față sunt însemnați: jupânul *Teodosie Marele Logofĕt*, jup. *Stoica Marele Postelnic*, jup. *Bîrsan Marele Vistier*, jup. *Lenc Marele Comis*, jup. *Leca Marele Postelnic*, și am scris eu *Carcalov Logofèt*, în luna lui Iulie 15 în cetatea Beligradului fiind cursul anilor de la Adam 7008, — iară de la Domnul Christos 1600. — Noi Michai Voivod m. p. — L. S. — (se află o copie în col. mea).

După uciderea lui Mihaiu Viteazul pe câmpul lui Traian de la Turda în 1 Sept. 1601, prin comandantul trupelor imperiale *Basta*, Ardealul vine pe mâna acestuia în numele împĕratului, ear' Sigismund Bathori voì a treia-oră sĕ cuprindă domnia, pe carea însĕ o cedà lui *Rudolf* pentru 50000 ducați.

In contra lui Basta resvrătindu-se ardelenii aleg de principe al lor mai întâiu pe *Moise Székely* (1603), apoi pe *Stefan Bocskai* (1605), după acesta pe *Sigismund Rákoczi* (1607) și în fine pe *Gavriil Báthori* (1608—1613), care confiscă pentru sine districtul Făgărașului ce 'l ținuse comandantul trupelor ardelene Stefan Csáki 1601—1608: de la Gavriil Báthori, care se titula: *Nos Gabriel Dei gratia Transilvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc.*, — au rĕmas pentru boerii din țéra Făgărașului mai multe diplome confirmatoriale și armale de nobilitate, întrĕ cari amintim cea dată din Sibiiu în 25 Februarie 1613 lui *Hangul Safar Boer* de a. Vist, pe care ridicându-l de nobil 'i dă următórele armale: pe scut de colóre celestină se vede un lup care ține în laba dréptă sabia, în stânga un cuțit.

(Va urma.)

Individualism sau subiectivism?

II.

Din zorile veacului nostru rĕsare printrĕ rêndurile gânditorilor mai înfrênați, cari luminați de un evlavios ideal lucră cinstit și neîntrerupt întru luminarea zărilor de încâlceala încercărilor senile, și de sofismele închircite, cari gâdile plăcut duhul lumii de astăzi, un profet, un ctitor viguros al individualismului, în persóna lui Dr. *Theodor Lipps*, nume bine ilustrat în silințe pentru omenime și în muncă pentru cunóșterea vieții și urzelii nóstre sufletești.

Acesta lămurește mai hotărît ființa individualității în studiul seu *„Vom Fühlen, Wollen und Denken“*, o scriere care concentréză un frumos mănunchiu de raze de lumină, idei mărețe, concepții înalte și largi, și nobile porniri.

Și anume astfel o definiéză: „Individualitatea e personalitatea în întregimea ei (die Gessmmtpersönlichkeit), sau mai pe scurt, personalitatea care se înhiagă din singuraticele momente ale personalității (aus den einzelnen Momentpersönlichkeiten). Va sĕ zică: Eu întimpin în fie-care clipă ce 'mi este dat sĕ întimpin, și întimpinările acestea le discern, pe cele mai de valóre, mai bune le subsumez, și mĕ manifestez întotdéuna cu voință tare. Dar' nici-când nu-mi uit de un moment al esistenței mele din causa altui moment, sau nu-mi uit din pricina mea din mine. Și tot ce e bun (bun e numai ce stă în conglăsuire cu legea morală) acumulez, încopciez, întêmplare de întêmplare, voință de voință, mĕ întăresc și succesive crește personalitatea, Eul, voința, care în vîltórea și vijelia poftelor schimbăciόse rĕmâne constantă, devine legea Eului. Ear' Eul devine mai firm, mai sigur și mai liber de cătușe.

Merg mai departe în direcțiunea acésta, îmi măresc puterea de a mĕ stăpâni și de a mĕ conduce. Și astfel devin o individualitate puternică, și individualitatea e în totdéuna Eul însuși în întregime“.[1])

Acum însĕ ni-se va rĕspunde: dar' subiectivitatea ce e, nu e și ea tot personalitatea în întregime? Cu tótă dreptatea, numai că întrĕ subiectivitate și individualitate e deosebire asemenea deosebirii întrĕ caracter firm și caracter slab. „Subiectivitatea nu e de cât o personalitate închiegată din momente fără leac de legătură întrĕ olaltă, fără nici un rost, ca și o vorbire fără nici un sistem, unde vorbele se aruncă din pripă, fără cumpĕnă, fără chibzuială. Subiectivismul e frate bun cu anarhismul și nihilismul. Subiectivitatea nu se manifestéză nici-când ca ceva întreg, ci totdéuna ca sdrénță a Eului, a individualității“.[2])

Individualitatea își are voința ei bine hotărîtă, și știe ce voește, pe când subiectivitatea crede a voí, și voește fiind-că poftește, sau că un afect o împinge spre voință.

Ea condamnă aceea azi ce eri doria cu patimă. In nici o împrejurare factorul faptelor ei nu se póte numi *„voință“*, ci *„caprițiu“*. Individualitatea se hotărește la lucru liber, pe basă sufletéscă, pe când subiectivitatea din caprițiu. Aceea urméză calea ei bine lămurită, urmeze-o alții, sau nu; acésta însĕ, se decide pentru o faptă, fiind-că și alții se decid, sau din contră. Individualitatea se luptă după ce e mai măreț și mai nobil, subiectivitatea după ce e mai nou, aceea caută ce e mai prețios, acésta ce e mai strălucitor, ea e îngâmfată, fără chibzuială și mĕsură în pretensiuni, e vanitósă.

Individualitatea își cunóște marginile, în urmare și puterea; nu voește nici-când mai mult de cât îi permit puterile, pe când subiectivitatea voește și intreprinde tot. Individualitatea caută cu ochi de critic sobru și cumpĕnit valórea lucrurilor, e adevĕrata natură nobilă, și nici-când nu înclină spre vanitate, pe când subiectivitatea se mișcă în apele vanității. Generositatea și mila sunt notele specifice ale individualității, care stigmatiséză de mărginire și sărăcie sufletéscă crudelitatea și brutalitatea, de frică și desprețuire de sine.

*

Și dacă vom căuta acum la colórea faptelor, manifestĕrilor și vorbelor din zilele nóstre, trebue sĕ glăsuim și noi cu Lipps că ne svîrcolim în noroiul subiectivismului.

Suntem săraci în individualitate, caractere de fier, și zadarnic îți împânzești privirile setóse de a întâlní vre-o *„ființă cu inimă caldă și suflet larg“*, căci abia se mai află. Trăim într'o lume în care perspectivele sunt puține și înguste, într'un mediu ce se încrucișéză și se schimbă, într'o vreme închirată spre flecărie ieftină și încrezută. Ne putem mândrí cu bărbați cari știu sĕ mérgă înainte, știu sĕ se îmbrace, și ce e mai mult, știu sĕ-ți vorbéscă — mult, despre ori-ce i-ai întreba, mișcându-se totdéuna încunjurați de atâta aer și atâta lumină, sunt în posesiunea așa numitului *„gesunder Menschenverstand“*. Sunt conștii de demnitatea lor, se știu stăpâní, sunt domni preste fie-ce vorbă, fie-ce gest și fie-ce intonație, măestru desĕvêrșit al sufletului lor, împletit din firele intereselor meschine și trecĕtóre. Dar' vai! de vei atinge un singur fir din țesĕtura lor sufletéscă! Mintea lor atotstăpânitóre îi părăsește, măestria e distrusă, și vorbele pică aruncate de valurile înspumegate ale sângelui sbiciuit de viforul patimilor, care înécă ori-ce scântee de moralitate și dreptate. Părerile se schimbă mai des de cât hainele, căci zodia intereselor e schimbătóre ca și zodia copilei născută în April.

Ori-ce muncă, ori-ce faptă, fie cât de mică ar fi, e întovărășită de gălăgiă — bombasticism, și frase largi — nimic glăsuitóre.

Noțiunea respectului și cinstei față de convingeri e distrusă, e înecată în mocirla nepăsării față de tot ce omului cu suflet îi este sfânt.

In fie-care om aflăm un dibaciu dar' eftin judecător al faptelor, care cu jignitoriul rîs al batjocurii te trage în nămol. Și astfel mulți de frica judecătorilor ieftini își îngrópă ideile, și plângênd și jeluind împletesc cununi de *flori-frase* pentru mormêntul ideilor stînse...

Zilele nóstre se ilustréză mai bine prin guralivitate, flecărie; resar oratori cu nemiluita, resar dispar, și ear' resar pe *„scândurile representației de limbuție“*. Limbuția de care pătimesc cei mai mulți, după zisa Spartanilor, vĕdește numai lipsa de caracter, — ori ce 'i tot una, — lipsa de individualitate. Aceea ce se desfășură înaintea ochilor nostri nu e lupta invidualismului, ci e o resmiriță a noródelor, o ferbere pĕtrundĕtóre și nimicitóre, în care nu prin bubueli, lovituri tari și trăsnete, ci prin o nefericită frecare tăcută, în care se vĕdesc idei, sentimente, puteri, însĕ neprielnice nobilelor însușiri omenești, se distruge vlaga vieții. Instinctul se rĕsvrătește în contra pârgiei sentimentelor, puterea brutală luptă cu înverșunare împotriva obiectivității, religiunii, moralitatea științei și a artei.

Și astfel nici o mirare nu e dacă prisosește dorul după putere morală, dacă rĕsună glasuri tainice, glasurile durerilor șoptite prin pustietățile sufletului, strigând după individualitate. Nici o minune nu e când mulțime de neamuri cred a fi aflat în *Nietzsche* pe apostolul puterii, apostolul invidualismului. — Dar' Nietzsche e propovĕduitoriul dorințelor bolnăviciόse și a nebuniei. *„Supraomul“* lui e un fantom pervers.

Au fost însĕ, și sunt și astăzi adevĕrați predicatori ai individualității: Socrate, Plato, Aristotel, Stoa, apoi Kant, Fichte, și dintrĕ cei cari trăesc Paulsen, Wundt, Lipps. Ear' in seria acestor gânditori mari resar și vre-o câțiva bărbați de ai neamului nostru cari au cioplit la pĕtra scumpă a moralității, — puterii, — la pétra individualității adevĕrate. Bărbații acestia armonioși desĕvêrșiți ca pămênteni sunt: vecinic regretatul *Conta*; deșteptătoriul fraților de dincolo de granița de ură, *George Lazar*, care a vindecat neamu otrăvit în sentimentele lui de liftele străine *Laurian*, care cu cea mai mare iubire și cu sufletul învolburat de înalte idei vorbia ascultătorilor sei de idealul moral, singurul care duce la mântuire. Ear' din sinul cărturarilor, de astăzi mai mult se ridică ilustrul profesor de logică, *Maiorescu*, ca profet și ctitor al invidualității.

Propovĕduitoriul individualismului trebue sĕ fie pĕtruns de entusiasmul voinței etice, cum a fost un *Kant* și un *Fichte*, sufletul sĕ-i ardă în para iubirii față de adevĕr, față de adevĕrul care învinge prin sine, care nu e ca vinul ametitor, ci sobru, limpede și tare, nu orbește și jócă colori, ci e străveziu până în fund.

N. Regman.

---

[1]) Dr. Theodor Lipps: „Vom Fühlen, Wollen und Denken“. Leipzig 1902. Schlusskapitel.

[2]) Zeitschrift für deutschen Unterricht. Leipzig 1903. September: „Der Subjectivismus als Culturgefahr“.

De la sate.

Sfințirea bisericei din Boos.

25 Iulie v.

In noianul multelor evenimente de diferite caractere, mai cu sémă demoralisătóre și anticreștine, cari aprópe zilnic se desfășură înaintea ochilor nostri, — ca balsam de mângăiere pentru sufletul creștin servește câte un act mai ideal, care se póte ridica din rêndul evenimentelor de natură egoistă, eșite din pofta de câștig material și puțin durătoriu.

Un atare act înălțător de suflete avut'a loc în comuna *Boos*, prot. Hunedórei, în ziua de 20 Iulie v. (St. proroc Ilie). In ziua acestui slăvit proroc s'a sființit biserica nóstră deací, renovată din temelie. Șeful tractului, dl *Avram P. Pecurariu*, a sĕvêrșit actul sfințirei ca mandatar al Escelenței Sa'e preabunului nostru archiereu.

Inainte de a descrie acest act al sființirei socot a nu face lucru de prisos, dacă voiu arăta on. public *premersele* din cari a resultat acéstă îndoită sĕrbătóre pentru credincioșii nostri din *Boos*, și chiar din comunele învecinate, pentru-ca sĕ se vadă, că și astăzi — în învălmășa'a materialismului, mai sunt inimi ideale, cari fără întortocite restălmăciri cuprind bogăția — în propriul înțeles — a învĕțăturilor Dzeului-om: „nu vĕ adunați vóue comóră pe pămênt, pe care focul o arde, furul o fură etc. ci vĕ câștigați comori în ceriuri“...

Inainte de anul Domnului 1896 parochia Boos, care 'și avea biserica aprópe cu desĕvêrșire ruinată, nu avea paroch. La publicările repetite de concurs n'a reflectat nici un candidat, fiind parochia fórte slabă. In fața acestora, poporul nostru de aci „a ales și a trimis la Sibiiu ca sĕ 'l facă popă“ pe cantorul bisericei, om pe atunci în vîrstă de 54 ani... Stimații dni preoți și învĕțători, cari în anul scolar 1895/6 au ascultat cursul teologic pedagogic, își vor aduce aminte de un bătrên „moralist“ pururea retras și evlavios, care nu întrelăsa nici o diminéță a nu ceti „acaftistul“ și „canonul pocăinței“, căci „așa s'a dedat din copilărie“. Iși vor aduce aminte de *„bĕtrânul Popoviciu“*, cum îl numiau, care din acel an este paroch al parochiei *Boos*. In lipsa pregătirilor mai corespundĕtóre, prin cari ar fi putut folosí parochienilor sei mai cu efect *teoreticește*, — părintele George Popoviciu, condus de sentimentele sale religióse-morale, nu mai puțin de evlavia sa și de credința sa în adevĕrul cuvintelor din scriptură, — pe cale *practică* și *reală* apare ca adevĕrat păstoriu al turmei sale. Dovadă despre tóte acestea renovarea bisericei din fundament, efeptuită cu o considerabilă sumă prestată *aprópe esclusiv de dînsul*. La sfaturile și îndemnurile sale părintești, — pecetluite cu *fapte-modele*, — parochienii se însuflețesc, dau și ei ajutoriu cu carul și mânile... se îmbracă cu haina unei ambițiuni sfinte și contribue fie care la decorarea și îmfrumsețarea internă a lăcașului dumnezeesc... și iată că în zorile zilei Slăvitului proroc Ilie a. c. tóca și clopotele renovatei biserici trezesc din somnul dulce pe tineri și bĕtrâni și le anunță zi de îndoită sĕrbătóre, în care biserica comunei, — ca o mirésă împodobită cu salbe și cu mărgele, — aștéptă solemna închinare a ei — mirelui divin...

Actul sfințirei — după cum am atins mai sus — l'a sĕvîrșit din însărcinarea Escelenței Sale I. P. S. Domn Archiepiscop și Metropolit *Ioan*, dl șef tractual *Avram P. Pecurariu*, cu solemnitate cuvenită, și asistat de preoții George *Rain* din Nadăstia-inferióră, Const. *Dăncilă* din Mânierĕu și parochul local *George Popoviciu*

La orele $8^1/_2$ se încep ceremoniile, prin celebrarea utreniei, sfințirea apei, urmată de rugăciunile obicinuite, cetite în genunchi de cătră dl mandatar, încunjurarea bisericei etc. Preoții asistenți încep apoi Sf. liturgie, până ce dl protopresbiter stropește cu apă sfințită aprópe 600 creștini. După otpust apare în ușile împĕrătești dl protopresbiter, și ține o frumósă cuvêntare ocasională, împodobită cu instructive povețe părintești. Numĕrosul popor ascultă cu sete și multă atențiune cuvêntarea, și era înălțător aspectul de a vedé, cum evlaviosul creștin absórbe cu sete tot cuvêntul de pe buzele părintelui seu tractual, — cum absórbe brasda insetată picurul rĕcoritor.

Terminându-se întreg ceremonialul și eșind din biserică, vedem vre-o câțiva bărbați și femei postați de o parte și de alta a por-

---

ear' nu într'o limbă stricată franțuzită. Va trebuí sĕ ni-se presinte caractere morale pentru-ca sĕ le putem lua drept modele de urmat în viéță — și la rêndul lor și caractere imorale, pe cari însĕ totdeuna sĕ le presentăm ca menite peirei. Teatrul nostru românesc în forma acésta și numai așa își are titlu de esistință și numai pentru acésta sunt de admirat sforțările celor de la *societatea pentru fond de teatru român*. Teatrul român va trebuí sĕ ne ofere tărie și perseveranță în lupta pentru păstrarea individualității naționale neinficiată până acum de pĕcate moderne, colportate de la cei ușuratici. Numai dacă vom pune teatrului nostru temelie românéscă, vom puté sĕ ajungem mai târziu cu timpul la o cultură adevĕrată, durabilă.

Se va zice că piesa acésta a vrut sĕ ne presinte un colț din viéța de oraș mare, pentru-ca sĕ ne putem face ideiă despre lumea mare. Eu zic, că nici o lipsă nu era de lucrul acesta. Pentru cine cunóște viéța de la orașe mari representația de Duminecă a fost o caricatură ridicolă, ear' pentru cine n'o cunóște a fost ceva ne'nțeles. Și dacă totuși publicul mai incult a înțeles din piesa acésta ceva, apoi e regretabil. Flagrant delict, trageri pe sfóră, caraghioslicuri etc., etc., ce impresie vor face acestea asupra unui om fără cultură, și în ce fel se promovéză cultura națională pe temeiul astorfel de fapte? Las sĕ rĕspundă alții.

In momentul când scriu aceste rînduri îmi vin în minte cuvintele lui *Mihail Cogălniceanu* pe cari le-a eternisat în a sa Dacie literară: „Istoria nóstră națională are destule fapte eroice, frumósele nóstre țeri sunt destul de mari, obiceiurile nóstre sunt destul de pitorești și de poetice pentru-ca sĕ putem găsí și la noi subiecte de scris, fără ca sĕ avem pentru acésta trebuință sĕ împrumutăm de la alte neamuri“. Vorbe grele, de carí noi nu prea ținem socotélă.

Poetul Alexandri, Caragiale, Negruzzi etc. etc. și-au trăit traiul, — au trecut deja în domeniul istoriei, pentru-ca sĕ facă loc franțuzomanilor!

Prin bărăganul vast — și pustiu — al culturei nóstre naționale, dacă buruenile se vor înmulți tot așa de tare, mâne-poimâne înzadar vom mai cerca sĕ străbatem, căci numai răniți și sgăriați vom mai puté scăpa.

Sĕliște, în 26 Iulie v. 1904.

(O. Ghibu) a.

talului bisericesc, cari prin împărţirea de pâne şi câte un păhărel de beutură fie-cărui asistent — ne demonstră nobila însuşire a românului: *amintirea repausaţilor*. Lucru de laudă, avênd în vedere, că la acésta festivitate au alergat mulţi şi de prin comunele vecine, cărora fórte bine li-a venit acest dejun, la aşa timp târziu, — mai vîrtos avênd şi a mai călĕtorí până acasă.

Prânzul l'am luat la ospitala mésă a parochului *Popoviciu*. La timp potrivit dl protopresbiter închină în sănĕtatea şi pentru îndelunga viéţă a Escelenţei Sale dlui archiepiscop şi Metropolit *Ioan Metianu*, pe care l'a representat cu acésta ocasiune. Pentru protopresbiterul *Avram P. Pĕcurariu* închină preotul *Rain*. In fine tot protopresbiterul prin calde cuvinte arată zelul şi jertfele aduse de parochul local *George Popoviciu* în jurul renovărei bisericei sfinţite, şi îi doreşte, ca sĕ pótă mulţi ani înălţa rugăciuni la ceriu de la acel altar spre mângăierea şi fericirea familiei şi credincioşilor sei.

Zicem şi noi: fie, ca fapta creştinéscă a părintelui George Popoviciu sĕ fie înregistrată în cartea vieţii, ear' aici pe pământ sĕ întimpine mulţi imitatori. *un asistent.*

NOUTĂŢI

Prorogarea dietei. In şedinţa de eri, după votarea legii apropriaţionale dieta ungară a luat vacanţe până în 10 Octobre.

*

Noul director de finanţe pentru comitatul Sibiiu, domnul consilieriu reg. *Kedves István*, a primit în 8 August n. c. conducerea direcţiunei financiare din loc.

*

Oprirea esportului de nutreţ. Monitorul oficial, atât cel al Ungariei (din Budapesta), cât şi cel al Austriei (din Viena) publică în numĕrul de eri un ordin prin care este strict oprită esportarea porumbului (cucuruz), ovĕsului, cartonlor, lintei, trifoiului, fênului, paielor, napilor, luţernei şi a ori-ce fel de nutreţ.

*

In concediu. Domnul prim ministru al României *D. A. Sturdza* a plecat Marţi la Carlsbad, în concediu pe o lună.

*

Carţi postale noue. Ministrul ung. de comerciu nu peste mult va pune în circulaţiune cărţi postale (corespondenţe) noue, cari pe laturea destinată pentru adresă vor avé o rubrică anume pentru indicarea adresei trimiţĕtoriului.

*

Alegere de preot. Cu ocasiunea alegerii de paroch pentru comuna nóstră bisericéscă *Idicel* (tractul Reghinului) ţinută în 2 August n. c., dintrĕ trei concurenţi, puşi în candidaţie, anume: Iuliu *Pop*, paroch în Caşva, Dionisie *Radu*, paroch în Nadeşa-română ş Ioan *Silaghi*, abs. de teologie, a primit acest din urmă 155 voturi, Dionisie Radu 81, şi Iuliu Pop 1 vot.

*

Şicanare. Deputatul Dobrei, dl *Dr. Aurel Vlad* a fost dat în judecata pentru vătĕmare de onóre. Dieta însĕ, in şedinţa de Marţi, a aflat că întrégă chestie nu e alta de cât act de *şicanare*, şi astfel nu a suspendat dreptul de imunitate al dlui *Vlad*, prin urmare nici nu póte fi citat înaintea judecătoriei.

*

Primiri la cursul pedagogic al seminariului nostru archidiecesan. In şedinţa de la 29 Iulie a. c. s'au primit la cursul pedagogic următorii candidaţi. 1. Toma Benchea din Cornăţel, 2. Mateiu Bomfa din Păreu, 3. Ioan Calborean din Preşmer, 4 Zaharie Galea din Hotur, 5. Isaia Hociota din Sîmnic, 6. Gavriil Hudea din Daneş, 7. Ioan Iosif din Bodogaia-de-jos, 8. George Lincu din Doboli-de-jos, 9. Emil Mateiu din Ripa-de sus, 10. Augustin Miclea din Ciubanca, 11. George Miha din Buceş, 12. Ioan Mihaină din Sĕlişte (Zarand), 13. Vasilie Nastea din Şinca nouă, 14. Nicolae Paraschiv din Avrig, 15. Iuliu Teuţan din Ruha-Agriş, 16. Pavel Vulcu din Turnişor, toţi cu IV cl. gimnasiale resp. civile. (E. Mateiu cu VI cl. gimnasiale), 1. Ioan Bădilă din Deal, 2. Eroteiu Bârsan din Daneş, 3. Teodor Bucin din Urişiul-de-sus, 4. Ioan Cetean din Ighiu, 5. Dumitru Cortar din Ibăneşti, 6. George Drugociu din Hurez, 7. Nicolae Hanzu din Gurarîului, 8. Lazar Iosif din Ocna Sibiiului, 9. Radu Mircan din Turcheş, 10. Petru Roşiu din Nucet, 11. Simion Romoniţan din Pianul-de sus, 12. Vasilie Suciu din Săcel (Andraşlaleu), 13. Octavian Sumea din Săcădate, toţi câte cu III clase gimnasiale resp. civile. Cu totul sunt primiţi 29 de candidaţi, cei cu III cl. au sĕ facă esamen de primire.

*

Incoronare în Sêrbia. Consiliul de ministri ţinut Marţi în Belgrad a fixat ziua încoronării regelui Petru pe 21 Septembre st. n. Incoronarea se va face în Belgrad în cea mai mare simplitate posibilă.

Abandonarea festivităţilor costisitóre, cu cari era sĕ fie împreunat actul încoronării, s'a hotărit din causa recoltei slabe, pe urma căreia situaţia financiară a ţerii nu póte suporta cheltuelile festivităţilor. Cel puţin acésta e motivarea oficiósă. Din isvor privat se raportéză însĕ, că întrĕ alte motive pentru renunţarea la festivităţi e şi curentul contra încoronării, sprijinit chiar în cercurile intime ale regelui.

*

Oprirea esportului de nutreţ în Sêrbia. O telegramă din Belgrad raportéză că guvernul Sêrbiei a oprit esportarea fênului şi cucuruzului din ţéră.

*

Confiscare. Intr'o fiţuică litografată, care apare în Budapesta sub titlul *„Függ. Hirmondó“* a apărut în numĕrul din urmă o poesie de cuprins criminal în ce priveşte persóna M. Sale. Numĕrul a fost confiscat, ear' autorul, care e *funcţionariu public*, împreună cu editorul au fost daţi în judecată. Sigur că vor fi — achitaţi.

*

Nu sărutaţi morţii! Comerciantul Paul Boross din Budapesta a murit la începutul sĕptĕmânei trecute. Fiică sa Ana, carea avea nespus de drag pe tată-seu, în tot timpul cât cadavrul a stat pe catafalc nu s'a depărtat de lânga el, ci plângea şi săruta mânile, faţa şi gura mortului. A doua zi după înmormêntarea lui Boross fata s'a bolnăvit rĕu şi medicii i-au constatat inveninare de sânge, provenită din sărutarea mortului. Sâmbătă séra nenorocita a murit apoi în chinuri grozave. Mirele ei, I. Zay, consternat de tragica întêmplare, după înmormêntarea fetei s'a împuşcat.

*

Victimile dinamitului. In cariera (baia de pétră) de la Racoviţa (în Sêrbia) zilele trecute lucrătorii aveau sĕ spargă cu dinamit nişte buşteni de piatră. Din negrija lor însĕ dinamitul a esplodat mai curênd de cum trebuia sĕ esplodeze şi a ucis cinci lucrători.

*

Hiperzel ori altceva? Ni-se scriu din Reghinul săsesc următórele: „Mercuri, în 10 August la 1 oră p. m. pe când învĕţătoriul din Bistriţa *Teodor A. Bogdan* se afla la prânz în societatea ingineriului *Florea I. Bogdan*, în *„hotelul central“* din *Reghinul săsesc*, a întrat oficerul de jandarmarie *Kertész* şi vĕdênd pe masă 7 esemplare din broşura dlui Bogdan de curênd apărută *„Ştefan cel Mare“* tradiţii, legende, balade, colinde, etc. culese din gura poporului, ş tipărite în editura Ciurcu din Braşov, le-a luat, apoi însoţit de 4 jandarmi a escortat la poliţie pe dl Bogdan, unde 'i s'a luat naţionalul şi interogatoriul. Intrebaţi fiind, că ce e causa acestei ne mai pomenite şicanări, — căci dl Bogdan a fost escortat pe când era piaţa plină de lume, fiind ziua têrgului, — jandarmii au rĕspuns, că o fac *din ordin mai înalt*. Purtarea oficerului de gendarmi a fost cât se póte de necorectă, ear' ţinuta dlui Bogdan cât se póte de bărbătéscă. După terminarea interogatoriului, dl *Bogdan* a fost pus în libertate. Cărţile au fost reţinute.“ Şi acum ce va urma? Proces de presă, pentru producte literare luate din gura poporului? Ba că nu au minte ómenii.

*

Sĕrbătóre naţională. Patriotica representanţa a oraşului *Zelău* e decis în şedinţa din urmă sĕ inainteze representaţiune către dietă, ca ziua de 15 Martie sĕ fie decretată de sĕrbătóre naţională. Representaţiunea a fost înmânată Mercuri presidentului camerei, din partea unui deputat.

*

Un „apel“ al deputatului Lendl. Professorul *Lendl Adolf*, deputat dietal al cercului Recaş (comitatul Timiş) a publicat zilele acestea un apel „către poporul cercului Temeş-Réka şi către toţi prietinii adevĕraţi ai poporului“. Apelul a apărut în limba magiară, română, germană şi sêrbă, şi dă poporului din acel cerc îndemnuri şi sfaturi pentru a se constitui în reuniune economică, a se lăsa de lux şi cheltueli zadarnice, căci numai aşa va puté sĕ scape de sărăcia grea care 'i apasă şi din causa căreia nu póte sé-şi valideteze cum se cade nici drepturile civice. Staturi înţelepte şi vrednice de urmat nu numai din partea poporului din cercul Recaş, ci din partea poporului de pretutindenea. O mare şi fórte supĕrătóre scădere are însĕ limba apelului publicat în româneşte; e o limbă românéscă atât de pocită, în cât pe alocurea numai cu greu poţi afla, că ce voeşte adecă sĕ ne spună autorul, ceea-ce pe mulţi îi va îndemna sĕ întrerupă cetirea deja la cele dintâiu pasage. Dl Lendl ar fi lucrat chiar în interesul salutarului scop, urmărit prin apelul cestionat, dacă 'şi angaja la traducerea apelului o persónă care sĕ ştie bine româneşte. Şi — mulţămită Domnului — sunt de acestea destule şi în Budapesta.

*

Foc mare în Rişca. Luni pe la amiazi s'a escat în comuna Rişca (lângă Baia de Criş) un foc mare, care în scurt timp a făcut scrum patruzeci de case împreună cu clădirile economice şi nutreţul şi bucatele aflătóre prin şuri şi în stoguri. Nenorocirea a provenit din negrija unui om, din pipa căreia a căzut jar în paie.

*

Tren căzut în rîu. Un tren ce mergea Duminecă séra spre Puoblo (în statul american Colorado), când a trecut pe podul de la Eden s'a rupt sub el podul şi s'a prăbuşit în rîu împreună cu pod cu tot. *Dintrĕ călĕtori au murit 125 de inşi.* Causa catastrofei e, că rîul umflat de ploi subminase un pilastru al podului.

*

Fireşte!... Duminecă era sĕ se ţină la Oradea mare *congres sionistic*, la iniciativa câtorva matadori din Budapesta. S'au presentat însĕ la congres numai vr'o sută de inşi, cari nici disertaţia profesorului Bokor, din Budapesta, n'au voit s'o asculte. Necontenit îl întrerupeau cu strigăte, că nu le trebue sionismul, ear' după terminarea disertaţiei un a nume Fehér Dezső a declarat întrĕ aprobări unanime, că „evreii din Ungaria n'au nici o lipsă de sionism“. — Fireşte! De ce sĕ mérgă în Palestina, unde vor trebuí sĕ muncéscă din greu, când în Ungaria duc traiu boeresc şi rol de dispunĕtori?!

*

După osânda luméscă — rĕsplata ceréscă. Inainte cu patru ani soţia economului Kubskov Marcu, de pe „pusta Gyurics“ în comitatul Bács, şi-a ucis bărbatul tăindu-l cu sĕcurea. Ucigaşa a fost osândită la patru ani de temniţă la Maria-Nostra, unde zilele trecute şi-a împlinit osânda. Marţi a eşit din temniţă şi a plecat la Budapesta, dar' n'a mai avut parte de viéţă. A murit subit în gara de vest din Budapesta.

*

Gregorics — canibalul. Hamalul Mateiu Gregorics din Budapesta zilele trecute făcênd câştig bun a întrat în crişmă sĕ se ospeteze, invitând şi pe Carol Vojtek, la care 'şi avea locuinţa. Pe ambii i-au însoţit şi nevestele şi s'au ospĕtat toţi până séra. Pe cale spre casă însĕ fêrtaţii se legănau binişor, ear' nevestele pe lângă sprigin le mai dădeau şi câte un ghiold, ca sĕ se ţină drept. Indignaţi de „brutalitatea“ acésta li au promis că a casă 'şi vor face socotéla cu ele. Sosiţi a casă, n'au mai aşteptat aprinderea luminei, ci au început sĕ-şi bată muerile. Cum era însĕ întunerec şi cum erau şi tărbăciţi de beutură, fie-care a butut pe ceealaltă nevastă. Muerile au simţit din lovituri că nu cel în drept le bate, şi după încheerea socotelii şi aprinderea luminei fie-care s'a plâns bărbatului ei contra bătăii străine, ear' fêrtaţii s'au pus apoi la bătaie ei întrĕ ei, din pricina baterii muerilor. Gregorics fiind mai slab şi neputênd altcum rĕsbí cu contrariul sĕu, i-a muşcat urechia şi *a înghiţit'o*. La lege apoi Vojtek îşi pretindea urechia, Gregorics ţinea una că nu i-o dă, ear' în urmă a mărturisit că nu i-o póte da fiind-că a înghiţit'o. Fiind present la pertractare şi medicul poliţial, acesta a spălat stomachul lui Gregorics şi a scos urechia, pe care imediat a cusut'o la locul ei. Astfel Vojtek şi-a căpĕtat urechia, dar' Gregorics totuşi a rĕmas închis, de óre-ce canibalismul, chiar şi numai până la mĕsura unei urechi, e faptă punibilă şi se urmăreşte ex offo.

*

Mama mântuită! Aşa scrie un băiat recunoscĕtor dlui Müller din Budapesta V., Vadász-utcza nr. 42/V. trimiţĕtoriului crucei electro-magnetice. R. B. nr. 86967. Aceeaşi sumă: Stimate dnule Müller! Nu pot sĕ fac ca sĕ nu vĕ esprim cea mai profundă mulţămită, pentru că dacă esistă pe lume un mijloc cu efect atunci acela e numai cel al dvóstre. Mama mea suferia de 15 ani de stomac şi fù atacată de un aşa reumatism, in cât pentru noi de fel nu mai era nădejde de a puté mântuí pe mama nóstră. Semĕna mai mult unui schelet omenesc, nu-şi puté mişca nici un membru al corpului şi trebuia sĕ o tractez ca pe un copil mic. Imi luai scăparea la minunatul dvóstre aparat, la crucea electro-magnetică R. B. nr. 86967 şi spre cea mai mare bucurie mama nóstră, după ce a purtat patru sĕptĕmâni aparatul dvóstre a părăsit patul şi se simte acum mulţam Dómne într'una bine şi e sĕnătósă. Nu pot în destul de cald sĕ recomand tuturor cari sufer de atari bóle sĕ se adreseze dtale şi sĕ facă încercare cu aparatul dtale binecuvêntat. Te rog încă odată dnule Müller, primeşte sincera mea mulţămită. Dzeu sĕ te binecuvínteze şi sĕ-ţi rĕsplătéscă invenţia. Cu stimă, Gheorghe Parth în Baracka.

In chestia moşiei „Suditii“.

Primim de la dl *Arseniu Vlaicu*, cu datul Braşov, 25 Iulie 1904, următórea scrisóre:

Domnule Redactor! Vĕ mulţămesc cordial, că aţi avut bunăvoinţa a publica comunicatul meu *întreg, nemutilat, fără a suprima măcar o literă din el*, în preţuitul dvóstre ziar din 24 l. c., ceea ce vĕ rog a constata formal. (Esact. Comunicatul aşa ni-s'a trimis, cum a fost publicat. Red.)

Relativ la rĕspunsul venerabilei matróne „Gazeta“, apărut în numĕrul de azi, vĕ rog a publica încă următórele:

După ce în faţa citrelor reci şi a afirmaţiunei mele naturale şi inofensive, că dacă cineva póte fi şi *mai culant şi mai în consţiinţa datorinţei publicistice de cât „Gazeta“*, dînsa află cu cale a se scuza faţă de cetitorii ei prin nouĕ *mutilări, bănueli, cavalerism, consecvenţă, logică, manieră şi urbanitate*, dându-şi singură cualificaţiunea de *„organ serios de publicitate“*, — mie nu-mi mai rĕmâne nimic de combătut, mai cu sémă, că nici provocat fiind, n'am obiceiul a folosi *tactica precupeţelor histerice*, cari, în lipsă de argumente, ţipă cât le ia gura şi folosesc injurii şi batjocuri.

Faţă de provocarea la constatarea comisiunei sinodale, că n'aşi fi purtat socotelile regiei, avisez pe „Gazeta“ parte la actualul contabil al bisericei sf. Nicolae sĕ-i arete în *Cartea de evidenţă a bisericei pe 1902 pagina 50, ear' pe anul 1903 pagina 84 Intratele şi pagina 129 Eşitele „Regia proprie Sudiţi“*, parte la presidentul actual al comitetului sĕ-i arete raportul despre censurarea socotelilor regiei, făcută la „Sudiţi“ de o comisiune — cu esperţi — *cari le-au aflat în ordine deplină.*

Primiţi, dle redactor, asigurarea deosebitului respect ce vĕ păstrez.

Arseniu Vlaicu.

Avis şi rugare.*)

Ne luăm voie a veştí on. public care a binevoit a ne întinde mână de ajutor la zidirea şcólei nóstre, că edificiul e pus sub acoperiş şi nădĕjduim că cu ajutoriul lui Dzeu, în luna viitóre va fi predat destinaţiunei.

Edificiul e mare, modern şi va fi pompos, aşa, că credem că va serví spre decórea neamului românesc.

Spesele însĕ fiind fórte mari şi mijlócele aprópe eshauriate: ne permitem din nou şi cu profund respect a ruga on. public sĕ ne mângăie cu obolul seu, trimiţêndu-ne după putinţă *fără zăbavă* resultatul colectat pe listele distribuite.

In deosebi rugăm on. preoţime românéscă sĕ întreprindă pe la poporeni colecte în naturalii, căci e ştiut, că poporul nostru e darnic pentru neam şi în veacuri critice.

Nădĕjduind căldurosul sprijin semnăm cu distinsă stimă:

Turda, 8 August n. 1904.

In numele parochiei:

Jovian Murĕşan
paroch-protopop

Iosif Urcan
epitrop-primar.

---

*) Celelalte jurnale sunt rugate a reproduce acest avis şi rugare.

Cărţi şi reviste.

„Crestomaţie pentru toţi Românii“, este titlul unei cărţi apărute în editura librăriei *C. Sfetea* din Bucureşti. E redactată de *George Coşbuc*. Preţul 90 bani.

*

Uscarea prunelor. Sub titlul „Uscarea prunelor şi altor fructe şi fabricatul magiunului“ (lictariului) a apărut în Bucureşti (tipografia „Gutenberg“) o cărticică scrisă de chimistul agronom Dr. Maximilian *Popovici*, şi conţinênd sfaturi şi inviaţiuni cu privire la uscarea pómelor, deosebi a prunelor, şi valorisarea lor. Cárticica formézá a XXVII-a broşură din publicaţiunile făcute sub titlul „Biblioteca poporală a administraţiunii domeniului Corónei“ şi sub îngrijirea dlui I. Kalinderu, directorul domeniilor Corónei. Are o precuvêntare scrisă de dl Kalinderu, ear' ca ilustraţie „castelul Zollern“ din Germania şi 11 figuri în text.

*

Raportul camerei de comerciu din Braşov despre relaţiunile economice din districtul ei în anul 1903, cetit în adunarea generală din Iunie a camerei şi înaintat ministrului de comerciu. Tractéză despre situaţiunea economică generală, despre productele agricole, cânepă, tabac, hemeiu, póme, comerciul de vite, producte animalice, comerciul de lemne, industrie, reuniuni industriale, esposiţiuni economice şi industriale, institute financiare, comunicaţiune, emigrări. In limba română raportul a apărut în tipografia Ciurcu et Comp. (Braşov).

*

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară“*, de *Teodor V. Păcăţian*, şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Posta redacţiei.

Gherla. Primit. E pusă la rînd pentru a se publica.

Nr. 88 1904. [233] 1—3

Concurs

Prin acésta se escrie concurs din oficiu pentru întregirea postului vacant de **paroh** în **Ocolişul-mic** din tractul Haţegului cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele de la acésta parohie de a III-a clasă sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Concurenţii sĕ şi trimită cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi sĕ se presenteze în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica de acolo, ca sĕ şi arate desteritatea în cântarea şi cuvêntarea bisericéscă.

Haţeg, în 27 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Haţegului.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 560 1904. [202] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Orĕştie, prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Balomir**, un post, salariu 600 cor. din cassa bis. Relut de cuartir, sau în natură.
2. **Boiu**, un post, salariu 500 cor. din repartiţie şi 100 cor. ajutoriu de stat, cuartir în natură şi lemne pentru încăldit.
3. **Magura**, un post, salariu 400 cor din repartiţie şi 200 coróne ajutoriu de la stat care se va cere, cuartir în şcólă, 2 stângini de lemne şi grădină şcolară.
4. **Romoşel**, un post, salariu 600 cor. din cassa bisericei şi cuartir liber.
5. **Simerea**, un post, salariu 600 cor. din repartiţie. Cuartir în natură.
6. **Sibot**, un post, salariu 600 cor. din cassa bisericei, cuartir şi 2 stênjini lemne, diurnul şi spesele la conferenţă, 60—100 cor. dacă e capabil de a conduce cor.

Recurenţii, cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale, după anii serviţi în alte comune, au sĕ şi espună acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Invĕţătorii aleşi sunt obligaţi a instrua elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor vor fi preferiţi.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în comuna respectivă spre a şi arăta desteritatea în cântările biser. şi în tipic.

Concursele instruite prescriselor din vigóre au a se aşterne în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Orăştie, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Orĕştie, 12 Iulie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

---

[232] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de **învĕţătoriu** împreunat cu postul de cantor de la şcóla gr. or. din **Alba-Iulia-Maeri** cu filia **Murĕş-Port**, protopresbiteratul Alba Iulia, se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 cor. care se solveşte în rate lunare anticipative, venitul cantoral cel puţin 400 cor. şi remuneraţiuni de la producţii.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post îşi vor subşterne petiţiile instruite conform normelor în vigóre la oficiul protopresbiteral în terminul deschis şi se vor presenta înainte de alegere în parohie pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută în 4 Iulie 1904.

Florian Rusan
paroh.

Nr. 337 1904.

Vĕzut:

Oficiul protopresbiteral gr. or. Alba Iulia.

Alba-Iulia, 23 Iulie 1904.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 701. [234] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla nóstră din **Bungard**, protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salariu 600 cor. din alodiul comunal, cuartir corĕspundĕtor în edificiul şcólei cu lemnele trebuinciόse pentru încăldit şi fiert, şi grădină de legumi lângă şcólă.

Dreptul la primul cuincuenal după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post sĕ se presenteze în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserica din comună spre a-şi arăta desteritateá în cântări şi tipic avênd cel ales a ţiné în Dumineci şi sĕrbători o strană.

Suplicele concursuale instruate conform normelor în vigóre se vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sibiiu, 28 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

La domnişórele **Gerigk, Wiesengasse nr. 3**, se primesc

băieți de școlă

în cuartir şi cost. [218] 2—3

6769/1904. IV. alisp. sz. [231] 1—1

Árverési hirdetmény.

Szebenvármegye hivatali helyiségeinek fütésére 1904/5 évre szükségeltető 200 (kettőszász) köbméter úsztatlan, kemény tüzifa szállításának biztositása czéljából 1904. évi augusztus hó 22. napján délelőtt 11 órakor ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A közelebbi adatok a Szebenvármegye hivatalos lapja 32 ik számában közzétett hirdetményben foglaltatnak.

Nagyszeben, 1904. évi augusztus hó 4-én.

Reissenberger
alispán.

Nr. 58 1904. [223] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Comitetul parohial de la biserica vechiă gr. or. rom. din Sohodol, protopresbiteratul Branului, va da în *8/21 August c.* la 2 ore p. m. prin licitaţiune publică minuendă, în întreprindere **edificarea unei şcóle noue**, conform planului şi preliminariului de spese aprobat de ven. consistoriu nr. 10,005 dto 25 Septembre 1903 pentru preţul de 4673 cor. 60 fil., avênd a da comuna bisericéscă materialul de clădire

Intreprindĕtorii ce vor reflecta la acésta întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus oferentul va fi îndatorat a depune cauţiunea recerută în bani gata, sau în hârtii de valóre.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se află şi se pot vedé până la ziua licitărei la oficiul parohial gr. or. din Sohodol, biserica vechiă

Sohodol, la 20 Iulie 1904.

Pentru comitetul parohial:

Leontin Puşcariu
paroh, pres. com.

Nr. 245 1904 [193] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învĕţători** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul gr. or. Mediaş, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“

1. **Bertan**, cu salariu de 600 coróne solviţi în rate lunare anticipative din cassa comunala în sumă de 300 cor., din cassa bisericei în sumă de 100 cor., ear' restul de 200 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.
2. **Blăşel**, cu salariu de 600 cor., şi anume 400 cor. din repartiţie, ear' pentru restul de 200 cor. s'a cerut întregire de la stat, cuartir în edificiul şcólei.
3. **Ernea săséscă**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.
4. **Haşag**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.
5. **Şaroş**, cu salariu de 600 cor. solviţi în sumă de 518 cor. din repartiţie, ear' restul de 82 cor. din cassa comunală, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.

Cuincuenalele se computâ de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus sunt datori a merge Dumineca şi sĕrbătórea la biserică şi a cânta cu elevii la sfânta liturgie.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă cererile instruite conform normelor din vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări.

Mediaş, 4 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Romul Mircea
protopresbiter.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 24

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Mere de vară

diferite sorte nobile
în ori-ce cantitate, eventual pomi întregi, cu preţuri **eftine**
în Orlat
Torsătoria de lână Stampf.

229 2—3

Ciocolada de tanin

a lui **Sztraka**

are efect escelent la copíi şi la vêrstnici

contra urdinării

Preţul 40 fileri

Se capĕtă în fie-care apotecă.

[222 2—8

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,

VI., Váczi körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi solidi din provincie se acceptéză. [9] 18—20

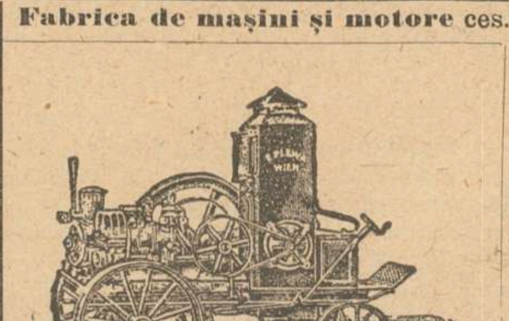

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

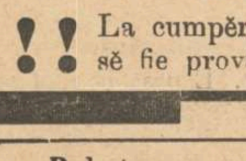

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

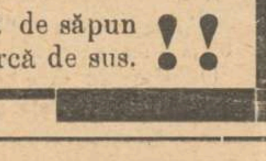

Se capĕtă pretutindenea! (122) 10—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Deschidere de cofetărie.

Am onórea a aduce la cunoştinţa on. public şi stim. mei muşterii, că am deschis pe promenada **„Bretter“** de aici (lângă cafeneaua „Habermann“) o

cofetărie-filială

unde on. public póte afla toţi articolii aparţinĕtori de branşa cofetăriei, în cunoscuta calitate escelentă. [225] 3—3

Recomandându-mĕ în sprijinul onoratului public, semnez

cu distinsă stimă

Iuliu Boda, cofetar.

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 83 Sibiiu, Marţi 3/16 August 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Unde e şcóla şi biserica?!...

Sibiiu, 15 August n.

Se pare că Atotputernicul şi-a întors faţa cu desĕvêrşire de către noi, şi nici rugăciunile cele multe ce le îndréptă lumea creştină, nici semnele de pocăinţă şi de îndreptare ce le arată, nu sunt destule, pentru-ca mila Sa sĕ se îndrepte earăşi spre noi. Mari şi multe trebue că sunt pĕcatele lumei de astăzi, dacă Cel de sus a aflat de necesar sĕ trimită o pedépsă atât de mare asupra omenimei, cum e aceea prin care trecem acuma.

Seceta de care a suferit pământul vara întrégă, încă nu a încetat, ear' focurile se ţin lanţ în ţéra întrégă, nimicind şi puţinul ce-l mai aveau bieţii ómeni. Ard case cu sutele, mai într'un sat mai într'altul; ard puţinele bucate cari au putut fi adunate anul acesta de pe holde; arde érba de pe câmp şi în păduri, şi ard chiar şi crucile de pe mormintele celor trecuţi în lumea ceealaltă.

Din două comune rurale ne vine ştirea, că în cimiteriile comunale s'a aprins întâiu érba uscată de arşiţa sórelui, în urmă crucile, earăşi uscate, din cimiteriu, aşa că tóte au fost prefăcute în scrum şi cenuşă.

Secetă şi foc, căldură şi cenuşă!

Aşa e în Ardeal, aşa e în Banat, aşa e prin Slovăcime, pretutindenea în fericita nóstră patrie.

Ómenii nostri ştiu, că pedépsa acésta aspră de unde vine, şi de aceea cu satisfacţie aflăm şi înregistrăm, că pretutindenea se manifestă semne de pocăinţă, pentru a se obţiné îmblânzirea elementelor, cari prin funcţionarea lor negativă vreau sĕ ducă la ruină şi la nimicire omenimea de astăzi, — sigur că în urma pĕcatelor proprii.

Nu aşa însĕ Slovacii, printrĕ cari e rĕspândită credinţa, că focurile cele multe din anul acesta sunt puse la cale din partea „*domnilor*“, în scopul ca sĕ 'i ruineze şi mai tare. Intr'o comună óre-care, — numele nu impórtă, — cei îmbătaţi de astfel de idei au prins pe un „*domn*“ în pădure, şi l'au bătut, apoi l'au dus la primărie pentru a 'i face judecată şi mai aspră, pe motivul, că *el* dă foc caselor din sat. S'a aflat la bietul *turist*, — pentru-că alt scop nu avea umblarea lui prin pădurile recoróse, — un monoclu, şi lumea próstă a ajuns la convingerea, că *asta* e sticla cu care „*domnul*“ aprinde de la distanţă casele ómenilor săraci. Şi l'au luat de nou la bătae, aşa că dacă adevĕr spun unele ziare magiare, nefericitul a şi murit în urma bătăilor.

Acesta e faptul, pe care presa magiară îl esploatéză acum în felul, că întrébă în gura mare: „*Unde e şcóla, unde e biserica?*“, pentru-ca pe calea acésta sĕ facă evident faptul, că înselbătăcirea moravurilor printrĕ Slovaci îşi are isvorul în şcólă şi în biserică, — ambele cu menirea sĕ *lumineze* poporul şi sĕ 'l abată de la idei rătăcite.

Fórte adevĕrat. Zicem şi noi, că rĕmânerea îndĕrĕpt a unui popor în cultură, în educaţie, în nobilitarea inimei, cade totdeuna în sarcina şcólei şi a bisericei sale. Dar' întrebarea e, că Slovacii îşi au óre şcóla şi biserica lor proprie, *naţională?* Au ei în fruntea bisericei şi a şcólei lor ómeni cari sĕ le ştie vorbí la inimă, cu cari sĕ se înţelégă şi cari sĕ-i înţelégă?

Noi aşa ştim că — *nu*. Preoţii Slovacilor se cred chiămaţi, — în cea mai mare parte a lor — sĕ facă servicii nefericitei *idei de stat*, sĕ facă bravuri patriotice, ear' nu sĕ lumineze mintea şi sĕ cureţe inima bietului Slovac, înegrită de miseriile cele multe prin cari a trecut şi trece. Ear' şcóla, condusă tot de elemente patriotice, e cuib, e pepinieră de *magiarisare*, ear' nu institut de nobilitarea inimei, institut pentru luminarea poporului. Peste bisericile şi şcólele dintrĕ slovăcime încă va fi cineva mai mare, póte că chiar mulţi, prea mulţi „*mai mari*“, — dar' acesti mai mari nu controléză nici-odată dacă şcóla ori biserica îşi implineşte adevĕratul scop pe care îl are, ci numai dacă face servicii bune în direcţia indicată mai sus?

Stând astfel lucrul, nu e de loc îndreptăţită esclamarea acelora, cari din incidentul celor petrecute şi enarate mai sus, întrebau mai zilele trecute că: *unde e şcóla, unde e biserica?* Ear' dacă sunt îndreptăţite astfel de întrebări, atunci ele sună la *altă* adresă şi au înţelesul următor:

Lăsaţi şcóla şi biserica sĕ-şi împlinéscă adevĕrata misiune, şi nu le mai siliţi sĕ facă servicii cari împedecă împlinirea chiămării lor.

In înţelesul acesta apoi le primim şi subscriem şi noi.

Un enunciament al Cehilor.

In 11 August s'au împlinit o sută de ani de când *Francisc I.* rege al Ungariei şi Boemiei şi împĕrat germano-roman, prevĕdênd că în urma schimbării constelaţiunilor casa de Habsburg nu mai póte conta la titlul de împĕrat germano-roman, şi-a luat titlul ereditar de *împĕrat al Austriei*. Din prilejul acestui centenar comitetul esecutiv al partidului ceh radical-progresist a publicat un enunciament, în care se cuprind şi următórele:

„Din prilejul aniversării centenare a primei zile de August 1804, când regele cehic Francisc I. a declarat că va lua titlu de adevĕrat şi ereditar împĕrat al Austriei, noi, cehii liberali şi cu sentimente independente declarăm solemn, că luarea titlului de împĕrat austriac, act ce s'a făcut fără întrebarea legislativei, pentru Boemia nu are nici o însemnătate de drept de stat, fiind-că titlul de împĕrat al Austriei nu e mai superior şi nu e mai pompos de cât dignitatea de rege al Boemiei. Dorim, ca titlul dinastiei Habsburg-Lotharingia sĕ fie de aşa, ca în acela independenţa provinciilor boemice sĕ şi aibă tot-aşa espresiune, cum în titlul de acum îşi are espresiune independenţa ţĕrilor Corónei ungare“.

Notăm de altcum, că mare sgomot nu s'a prea făcut în Austria în jurul centenarului din întrebare, semnul că nu s'a dat evenimentului prea mare importanţă. Se vorbeşte, că însuşi Domnitoriul ar fi dorit sĕ se facă astfel.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului,

de

Non quis, sed quid.

(Urmare).

După Gavriil Báthori, ultimul din dinastia sa, omorît la Oradea-mare 1613, a urmat ca principe al Ardealului *Gavriil Bethlen de Iktar* (1613—1629), de la care au rĕmas multe diplome confirmatoriale şi de nobilitate, la care s'au ridicat mai mulţi boeri din ţéra Făgăraşului, cu cari ne vom întâlní în partea specială. Dintrĕ acestea citâm aci pe cea dată din Făgăraş în 12 April 1625 lui Andreiu *Pap vulgo Algia Preutésza* din Comăna, cu insemnele de nobilitate pe scut militar de colóre rubră pe care se vĕd întrĕ două dealuri o flóre de teiu. — In acéstă diplomă titulatura principelui sună astfel: *Nos Gabriel Dei gracia Saczi Romani Emperii et Transilvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus Siculorum Comes, ac Oppoliae Ratiboriaequae Dux*, etc.

La anul 1626 el a inscris domeniul Făgăraşului soţiei sale *Catharina Brandeburgica* ca dotă pentru suma de 200,000 fl.

De la Catharina acésta, ca Principesă a Ardealului stăpână a Făgăraşului, încă au rĕmas vre-o câteva diplome de confirmarea boerilor în posesiunile lor; — dintrĕ cari amintim pe cea dată boerilor *Negrea* de Pozsorta din Făgăraş la 17 Maiu 1630, — şi pe cea dată familiei *Moné* de a. Veneţia din Făgăraş 28 Maiu 1630 etc., în cari ea se tituléză: *Nos Catharina Dei gratia Nata Marchionissa Brandeburgica, Sacri, Romani, Imperij et Transilvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Domina, Siculorum Comes, ac Borussiae, Iuliae, Cliniae Montium Ducissa* etc. Principele Gavriil Bethlen restaurase castelul Fogaras, unde a ţinut casă şi soţia sa Catharina până ce resignând s'a depărtat de aici.

FOIŞÓRĂ

Suferinţa.

De **Carmen Sylva**

Suferinţa era o copilă frumósă, sveltă, cu pĕrul negru, care-i încadra faţa palidă. Buzele-i fine îi erau aprópe tot închise, ochii negri erau de-o jale adâncă, în cât nimeni nu o putea privi fără de a plânge. Sĕrmana copilă n'avea patrie, ci umbla dintr'un loc în altul. Acum umbla în colibele săracilor, acum în palatele bogaţilor. Era aşa de tăcută în cât fie-care o privia cu durere. Insĕ ceva straniu, pe cine-l privia, acela îndată era cuprins de o mare durere. Unul pierdea unicul sĕu copil, altul onórea, averea şi tóte bunurile. Eară unora le eşiau copíi rĕi, încărunţindu-i înainte de vreme. Ori se iviau nemulţămiri întrĕ căsătoriţi, sau vre-unul din familie cădea bolnav la pat şi nu se mai ridicau cu anii.

Ómenii se uitau cu uimire, de unde vine atâta nenorocire, şi nu ştiau că micuţei şi palidei copile, *Suferinţei*, singuri i-au deschis uşa. Singuri au poftit'o la masă. Sermana copilă se întorcea pe calea sa şi afla mai târziu că ce îngrozitóre lucruri a lăsat în urma sa. Atunci evita un timp îndelungat de a mai cerceta acele case. Totuşi iubise pe unii aşa de mult, în cât îi urmăria cu dor, şi nu observa, că prea adeseori îi cercetase. Atunci venea supĕrare preste supĕrare preste ei, până când sermana copilă pleca cu inima îndurerată, şi cu ochii înecaţi îşi lua rĕmas bun.

Mergea încet pe drumul ei, liniştit şi fără de sgomot, şi totuşi mai repede de cât rîul ce se varsă de pe stânci, sau din înălţimea unui vêrf de munte, mai repede de cât vêntul de miază-nópte, şi intra în urmă în casa fie-cărui om. Mai grozav era când se asocia de copíi, şi sĕrmanii copíi căpĕtau morburi îndelungate, ori deveniau orfani, astfel obrăjorii acestora deveniau din frumoşi ce erau, palidi, şi ochii tulburi şi tristi. Dacă vedea Suferinţa acésta, plângea cu amar şi multă vreme nu mai privia copíi, când acestia se jucau, îşi întorcea capul.

Intr'o zi şedea la umbra unui mĕr încărcat de fructe cópte, şi privia merele rumene şi minunate, în cât privindu-le se înveseleşte ochiul privitoriului.

— Dragă mĕrule, zise Suferinţa, dă-mi şi mie din faţa fructelor tale rumene, sĕ fiu mai cu drag privită!

— Nu! i-a zis mĕrul, dacă a-i avea tu aşa faţă ca merele, atunci nu te-ar privi nimenea cu compătimire.

Tristă s'a sculat şi a plecat pe calea sa, mai departe. Atunci se apropie de un rîuleţ ce curge printr'o grădină, în care era un cântec de paseri de îţi rîdea inima.

— O, dragi mici păsărele, — zise Suferinţa — daţi-mi mie cântecul vostru cel dulce, ca sĕ înveselesc ómenii.

— Nu, dragă, ciripesc pasĕrile. Dacă n'ai vení aşa încet, şi n'ai merge aşa tăcută, atunci ómenii n'ar uita aşa curênd şi ar înţelege că tu eşti Suferinţa şi aduci numai durere.

Sermana Suferinţă, plécă mai departe şi ajunge în mijlocul unei păduri. Acésta rĕspândia un miros delicios, şi era aşa plăcut a călca pe muschiul verde de sub arbori. Ici-colo pĕtrundeau razele sórelui printrĕ frunzele adiate de linul zefir şi aninate de el se clătinau, se învîrteau tremurând, şi cădeau jos lustruind frunzele veştejite, căḑute pe covorul de muschiu.

Era ceva superb! Copila se razimă obosită de un arbore şi zise:

— „Aci pot sĕ mĕ opresc, nu aduc dureri, aici pot sĕ pausez şi nimeni nu mĕ priveşte de bolnavă“.

Atunci o rază s'a furişat, strecurându se printre frunzele copacilor, prin admirabilii ei ochi aprópe înpăinginiţi: pĕtrunse acesti ochi, îi înseninĕ, le dete lumină.

Şi tótă pădurea vedea admirabila senirătate pe faţa jingaşei fetiţe; rîdea de bucurie şi admiraţie frémătul frunzişului, de bucurie şi uimire. Suferinţa nu ştia că a devenit mai frumósă, însĕ simţia razele sórelui ferbinte în inima sa tremurândă.

— O, dragă pădure! strigă ea tare, dă mi o singură rază din mille de raze de sóre ale tale şi a-şi fi fericită!

Atunci, de-odată a urmat o tăcere adâncă în pădure, arborii se priviau cu jale unul pe altul, razele sórelui dispărură din ochii Suferinţei, aruncând o privire spre o şopârlă verde şi se ascunseră sub foile dumbravnicului.

— „Tu sĕrmană copilă“, zise un stejar bĕtrân. „O singură rază de sóre te făcuse prea frumósă, ómenii te-ar fi chemat, şi atunci trebuia sĕ sufere dureri peste puterile lor, trebue sĕ rĕmâi fără de lustru şi fără de căldură!

(Va urma).

După mórtea lui Gavriil Bethlen (1629) şi depărtarea soţiei sale Catharina, staturile ardelene aleseră de principe al lor pe *Stefan Bethlen* (1630), dar' acesta resignând în favórea lui *George Rákoczi I*, — acesta devenì domnitoriu al Ardealului (1630—1648). — De la acesta ni-au rĕmas câteva diplome confirmatoriale, sau de nobilitare cu armale, întrĕ cari amintimací pe cea datată din Cluj la 18 Septembre 1632, prin care se confirmă *Solomon Monya* de a. Venitze în boeronalul avitic, — şi în care se tituléză: *Nos Georgius Rakoczi Dei gratia Princeps Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes* etc. Cu atât mai multe atari diplome a estradat soţia sa *Susana Lorandffi*, căreia se înscrisese domeniul Făgăraş pe viéţă pentru suma dotală de 80,000 fl. — In diplomele confirmatoriale date boerilor din districtul Făgăraş, precum e a familiei *Rozorea de A. Venitze* din anul 1651 — a lui *Bărbat de F.-Ucea* 1652 — a lui *Trombitas de Dragos* 1654 — a lui *Codrea de Dragos* 1654 etc., ea se titula: *Nos Susana Lorandffi serenissimi quondam Principis Domini Georgius Rakoczi, Principis Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domini et Siculorum Comitis* etc. *Relicta.* — † 1660.

După mórtea lui George Rákoczi I urmà în domnia Ardealului fiusĕu George Rákoczi II (1648—1654), de la care au rĕmas puţine diplome pentru boerii Districtului, pentru-că mumă-sa Susana ca Dómnă a Făgăraşului continuà şì sub fiul sĕu a estrada diplome confirmatoriale; — ear' fiul seu se restrinse a da numai armale câtorva boeri nobilisaţi, precum cea dată din Alba-Iulia 26 Februarie 1656 lui *Mondrai Literati de Mundra* cu insemnele: pe scut militar de colóre celestină se vede o cunună de laur prin care trece o mână ţinênd calamul de scris; — cea dată tot din Alba-Iulia 8 Martie 1652 lui *Fogarasi de Dragos* cu insemnele de nobilitate: pe scut de colóre celestină se vede un bucătariu tăind carne pe o masă. — etc. Titulatura principelui în aceste diplome sună: *Nos Georgius Rakoczi Dei gratia Princeps Transilvaniae partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes* etc.

După scurta domnire a Principilor *Francisc Rhédei* (1654—1658), *Acatius Barcsai* (1658—1661) şi *Ioan Kemény* (1661), urmà în scaunul principatului ardelean Mihail Apafi I (1661—1690), care inscrise districtul Făgăraş soţiei sale Anna Bornemissa ca zestre în asemenea condiţiuni cu cari îl avuse Susana Lorandffi.

Anna Bornemissa, o femeiă pe cât de energică, pe atât şì ambiţiósă, ţinea curte splendidă şi casă sumtuósă la Făgăraş, spre a cărei acoperire de spese întrĕ alte proveniente serviau şì taxele ce le lua de la boeri pentru reînoirea diplomelor sub titlu de *nova donatiune*, ear' când nu mai găsia boeri vechi spre a-i tunde, acolo crea boeri noi din curtenii sei şi din alţi plebei mai cu stare. In diplomele estradate de ea se titula: *Nos Anna Bornemissa Dei gratia Principissa Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Domina et Siculorum Comitissa* etc.

Pe lângă acestea şì bărbatu-seu Mihail ca suveran al Ardealului încă da diplome de nobilitate, întrĕ cari amintim ací pe cea datată din Segesvár 1 April 1663 lui *Opra Barbat de F. Ucea* cu armale: pe scut ceruleu se vede un bărbat ţinênd în drépta sabia, în stânga o cunună de laur. Tot din Segesvár în 29 Ianuarie 1663 a dat lui *Bulbuk Boer de F. Szombatfalva* armale: pe scut ceruleu un bărbat ţinênd în mâna dréptă sabia, în stânga o ghirlandă de laur; — ear' la 12 Iulie 1663 din castrul despre câmpul Alvincz a dat lui *Trombitas de Dragos* armale: pe scut de colóre celestină se vede un trâmbiţaş. La 29 Maiu 1665 din Alba-Iulia a dat fraţilor *Boer* de A. Comana armale: pe scut ceruleu un călăreţ cu sabia infiptă într'un cap de turc. Din Făgăraş la 14 Martie 1668 a dat armale lui *Fopa de Galatz* presentând: pe scut albastru un cocor ţinênd în laba dréptă o păsărică. Din Radnot în 11 August 1670 a dat lui *Stoica Klococzan* de A. Venicze armale: pe scut ceruleu un leu ţinênd în laba dréptă o sabie.

Cu alte asemenea diplome atât de la M. Apafi I cât şì de la soţia sa Anna ne vom mai întâlní în partea specială. Ací mai amintim numai diploma dată de M. Apafi din Făgăraş 23 Iunie 1678 lui Constantin Basaraba a Brancovan *Valachiae Transalpinae Vaivoda et in nostro Principatu S. R. I. Comiti*, prin care îi donéză satul Sâmbăta de sus, — poruncind căpitanului suprem din Făgăraş Pan Inczedi şi prefectului bunurilor sale Thalaba de Szesztsor sĕ se acomodeze acestei donaţiuni. Titulatura lui M. Apafi sună ca şì a soţiei sale: *Nos Michael Apafi Dei gratia Princeps Transilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.* Sub acéstă titulatură a dat Mihail Apafi I cu contrasignatura consulariului Ioan Bethlen din castrele ad Campum Micola la 20 April 1662 diploma de denumire a lui *Daniil episcop* al ţerei Făgăraşului exemtă de jurisdicţiunea diecesană a lui Sava Brancovicz (docum. de Dr. Il. Puşcariu I). (Va urma.)

Sfinţirea bisericei din Haşfalĕu.

— Raport special. —

Sighişóra, 26 Iulie v.

Ómeni cu gânduri curate, luminaţi de adevĕrate idealuri, necunoscĕtori de obosinţe, au fost şi sunt factorii redeşteptării şi ridicării nóstre naţionale.

Au fost şi de trebuinţă bărbaţi înţelepţi, cari în ghiaţa formelor mórte sĕ ridice glasul şi vrerile smerite, ba chiar umilite ale poporului român la auḑul conducĕtorilor unui stat susţinut în vederile cele mai ceremoniale ale vârstei medievale. Căci în cartea neamului nostru scris a fost cu slove de sânge, ca împilaţi şi striviţi sĕ fim atât în drepturile umane cât şi dumnezeeşti; alungaţi în sinul munţilor, sus pe crésta stâncilor, legaţi de măciucă şi fermecătoriul fluer, povestaşul durerii şi tainei sufletului nostru, sau prin înfundăturile văilor prinşi de gliă, ca şi buruiana, fără avere, fără lumină şi fără dreptate.

Dar' în butul tuturor relelor ce s'au năpăstuit asupra nóstră, tăria şi vlaga de traiu a poporului n'a perit. Stâncile s'au dat într'o parte, şi i-au făcut loc, codrul s'a înfrăţit cu el, apele s'au plecat smerite de graiurile dulci şi evlavióse, de rugăciunile fărâmate de gurile strămoşilor.

La înălţimi mai vederóse sghiaburile de pétră ridicau cucernic braţele lor spre a primí casele ce se construiau din modestul lemn spre a Domnului preamărire. Şi astfel şiruite în colţurile văilor sus în colnicele munţilor, s'au ridicat mulţime de clădiri de rugă, cari mărturisesc veacurilor puterea şi tăria de credinţa strămoşéscă a neamului român.

Grea a fost lupta ce au trebuit sĕ desfăşure bărbaţii cu luminate şi înţelepte gânduri pentru a susţiné nealterate: legea, graiul şi obiceiurile străbune. Dar' şì mai grea a fost lupta deslănţuită, ca sĕ desrobéscă neamul, sĕ deştepte şi ridice fala graiului nostru.

Şi acum, după o titanică luptă, în rĕsăritul veacului al XX-lea abia putem zice că ne aflăm în zorile dimineţii. Abia acum ni-se mai recunosc şì nouĕ vre-o două-trei drepturi, disputate deja earăşi de cei cu frica în spate. Ni-se dă dreptul de a ne puté ridica şì noi biserici şi şcóle şì în locuri mai rĕslăţate, în centre, nu tot afară departe de sat, întrĕ cei leproşi.

Pe pământul sfinţit de jertfe mari şi de preţióse amintiri se ridică din sudórea plugariului zi de zi, şi mai ales sub înţelépta stăpânire a Inaltpreasfinţiei Sale archiepiscopului şi metropolitului *Ioan*, ici şcóle măreţe, colo frumóse clădiri de psalmodiarea dumnezeirii, ambe unite prin scopul comun, menite a sădí în inima poporului credinţa de veacuri, lumina şi graiul, falnica putere a celei mai mari şi mai slăvite viţe.

Ear' clădirile acestea cu sfântă menire cer a fi stropite cu apa preste care duhul Domnului se cobórâ, să fie sfinţite şi închinate mirelui Christos. Şi solemnitatea îmbinată cu sfinţirea lor se ridică mai întotdéuna la nivelul sĕrbătorilor naţionale, ţinute în stil meritat, ale căror efecte se vĕdesc ca moralisarea şi înălţarea poporului din stările urzite de vremi neprielnice. O astfel de serbare a fost sfinţirea bisericei de nou zidită din *Haşfalĕu*, o serbare naţională-bisericéscă, care a strîns tot ce au avut mai bun şeşurile Târnavei mari.

Biserică frumósă, măréţă, ridicată în mijlocul satului, clădită din silinţe curate, muncă obositóre care stórce sudori şi cere ani întregi, a ţĕranului, esploatoriul pământului mamă! N'am cuvinte, ca sĕ pot descrie mângăerea sufletéscă, care stăpânea fiinţa credincioşilor din comuna bisericéscă Haşfalĕu, în ziua mult dorită şi aşteptată, de a-şi puté vedé cu ochii zidirea măréţă, lucrul străduinţelor Românilor plecaţi spre jertfire, împodobită cu duhul Domnului. O zi de mare serbare, zi de elevaţie sufletéscă pentru tot neamul, dar' mai ales pentru cei cari au lucrat, şi acum aşteptau încununarea lucrului şi sfinţirea obolului lor.

Incă Sâmbătă spre amiazi a sosit şi a fost bine primit Preaveneratul domn asesor consistorial *Mateiu Voileanu*, care ca mandatar al Inaltpreasfinţiei Sale archiepiscopului şi metropolitului nostru *Ioan* avea sĕ sĕvêrşéscă actul sfinţirei noului sion.

Deja la gara din Sighişóra a fost întimpinat de un frumos mănunchiu de dame şi domni, cari eşiseră anume întru întimpinarea binevestitoriului, care aduce binecuvêntarea archieréscă spre a înroura cu ea sufletele însetate de adevĕrată mângăere.

La gara din Haşfalĕu apoi un popor întreg, bărbaţi, juni, femei şi fetiţe, în frunte cu părintele *N. Doctor* şi o frumósă cunună de inteliginţă aştéptă sosirea trenului, primind pe dl mandatar cu puternice „sĕ trăiască“. După o scurtă, bine simţită vorbă de salutare, rostită pe înţelesul tuturor din partea dlui mandatar, mulţimea în bună ordine se pune în mişcare. Un banderiu de călăraşi în haine frumos chindesite, petrec pe dl mandatar la locuinţa harnicului preot, care n'a pregetat a jertfí timp, muncă şi bani întru ridicarea casei Domnului.

In spre amurg sunetul mângăetor al clopotelor sparge tăcerea vĕzduhului, vestind vremea rugăciunei de séra. Se face vecernia îmbinată cu privegherea.

Duminecă dimînéţa apoi rînd pe rînd întră în ograda bisericei preoţii, o cétă întrégă, 12 la numĕr, în frunte cu domnul mandatar, întovărăşit de şeful tractului şi întrând toţi în biserică se începe serviciul divin.

Biserica mirésă, îndesuită de cei cari au ostenit, întru a ei înălţare, de străini cari au alergat la actul sfânt, şi un frumos contingent de inteliginţă din jur şi străini din sat pare-că era mândră de asistenţa măréţă, care participă la închinarea ei către Domnul Iisus.

Glasul smerit şi tainic al imploratorului duhului, umple de sfinţenie aerul îmbelşugat de miros de tămâie şi busuioc, ear' sufletele ascultătorilor erau cuprinse de fiori dulci de mângăere, şi de alinare. — Lumina ce se strecura prin ferestì şi cea rĕspândită de făcliile aprinse, era pare că mai mare, mai sfântă, ear' lumea la auzul unei liturgii atât de înălţătóre, se simţia transpusă într'o lume vecinică, într'o lume îngeréscă.

Şi otpustul se face! Aducĕtoriul de binecuvêntare archieréscă urcă amvonul. Ochii mulţimei îl întovărăşesc cu credinţă, şi nu se mai deslipesc! E o predică festivă, de cari arare-ori ţi-se dă ocasiunea sĕ auḑi! — Ochii poporului înfloresc în lacrimi, căci dulce e vorba auḑită şi alinătóre de dureri. Ómenii vedeau pe îngerul Domnului, cari e trimis sĕ le aline durerea şi mângăe dorul ce le dogoreşte sufletele.

Frumósă a fost şì cuvêntarea preotului *Doctor*, care îşi vede azi lucrul ostenelelor sale sfinţit, cuvênt în care mulţămeşte Inaltpreasfinţiei Sale, care de la început pănă la sfêrşit a stat în ajutor cu înţelepte sfaturi şi fapte, cari trag mult în cumpĕnă, căci la insistinţa I. P. S. Sale s'a votat bisericii din partea Preaveneratului Consistoriu 1000 cor. Mulţămeşte Preaveneratului mandatar, „care n'a pregetat a osteni întru conducerea sfinţirii“, fraţilor şi publicului care a binevoit a lua parte atât activă cât şì pasivă la încununarea bisericii cu duhul Domnului.

In urma acestora s'a făcut stropirea poporului cu apă sfinţită! Cu evlavie şi dragoste, smeriţi se apropiau credincioşii de cel ce cu mănunchiul de busuioc îi stropia, de mandatarul! Şi poporul mângăiat sufleteşte, fericit prin ascultarea frumósei serviri şi a cuvêntului în care i-s'a adus binecuvêntarea archieréscă, se îndréptă spre casă, pe când preoţii, inteliginţa şi notabilităţile din sat se îndréptă spre locuinţa preotului *Doctor*, unde îi aştepta o masă bogătă, în jurul căreia au obosit mult dómna preotésă şi dşórele casei.

Şì aici s'au ridicat toaste, şi ca de obiceiu, prea multe.

Primul l'a ridicat Preaveneratul mandatar dl *M. Voilean*, care rosteşte un cuvênt. scurt, entusiast, cald, sobru, în termini bine cumpĕniţi şi la înţelesul tuturor, întru sănĕtatea Maiestăţii Sale, gloriosului împĕrat şi rege Francisc Iosif I şi întru sănĕtatea Escelenţiei Sale, care cu braţe tinere desfăşură o luptă titanică întru susţinerea drepturilor şi obiceiurilor nóstre! Un povoiu de „sĕ trăiéscă“ acopere toastul.

Se ridică un pocal în sănĕtatea şefului tractual, ochiul archieresc, care în urma unor împrejurări oficióse a fost silit sĕ plece îndată după sĕvêrşirea slujbei dumnezeeşti, ear' alt pocal s'a golit în sănĕtatea harnicei familii *Doctor*, care în ziua sfinţirei îşi serbéză totodată şi jubileul de 31 ani de la cununia lor.

Cu lacrimi în ochi se ridică acum harnicul preot Doctor, căruia i-se datoreşte în mare parte zidirea acestei biserici, şi mulţămeşte lui Dzeu, că i-a ajutat de a-şi realisa dorinţa, apoi cu cuvinte calde mulţămeşte dlui mandatar, dorindu-i mulţi ani fericiţi şi plini de fapte glorióse. Avêntat a vorbit în urmă şeful de gară Péter Ioan, un cuvênt împletit de înalte şi sănĕtóse idei cari pe toţi i-au uimit. Arată cum de repede propăşeşte ştiinţa şi arta, resultatele lor sunt uimitóre, însĕ totuşi numai un picur de róuă e acésta în noianul necuprinsului. Şi că ştiinţa şi resultatele artei nu-ţi pot da liniştea sufletéscă, cu ele te afli numai în antişambra infinitului. O rază de lumină în infinitul acesta îţi dă numai *credinţa*, puterea dzeéscă, care a îndemnat pe poporul acesta strivit şi impilat a ridica din sudórea feţei sale o casă măréţă dumnezeirii, strajă credinţei, grăitóre de puterea şi vlaga ce residă în el. Mai mult preţueşte el o astfel de clădire de cât o zidire pompósă, zidită din prisos şi risipă, căci mai mult cumpĕneşte filerul vĕduvei de cât galbenul bogatului, şi acésta cu atât mai mult cu cât ţĕrănimea de la sate îşi stórce traiul din pământ, cu muncă grea care cere cheltuiélă de puteri. In sănĕtatea, fericirea *ţeranului* lucrător de glie îşi ridică el deci păharul. Frumos a vorbit şì parochul reformat *Márk Mihail*, pentru bunaînţelegere, care trebue sĕ esiste întrĕ confesiuni, căci de-şì nu se rógă într'o limbă, însĕ toţi cred în un Dzeu, căruia îi place armonia şi pacea! S'a mai rostit şì din partea dlui *Victor Branişte* un cuvênt plin de flacăra iubirii către popor, şi apoi vorbesc domnii Ioan Popa, Sofronie Roşca, Ioan Dan, George Maior, Al. Boiu, toţi preoţi, şi alţii.

Masa se ridică. In spaţiósa curte a părintelui Doctor tinerimea, înflăcĕrată de sunetele musicei, încinse deja „hora mare“, la care se înşiră apoi veselă şì o parte din inteliginţă, domnişóre şi domni, şi îţi salta inima de bucurie vĕḑêndu-i aşa împreună, domni şi ţĕrani la praznic, la veselie!

Şi totul a decurs în cea mai bună ordine, manifestaţiuni de feliul cărora e raritate. Cu greu îţi venia sĕ te desparţi de poporul acesta bun şi iubitor, plecat spre jertfă pentru scopuri înalte.

La despărţire dl Branişte din mijlocul poporului a rostit o învăpăiată vorbire în cinstea mandatarului, în care îi mulţămeşte în numele poporului, pentru ostenélă, şi-i doreşte mulţi fericiţi ani! Un potop de „trăiéscă“ sparge vĕzduhul. Dl mandatar urcă trăsura, întovărăşit de preotul locului, de şeful de gară, şi urmat de glóta poporului părăseşte locul, unde a lăsat cele mai bune şi vii impresii al căror efect s'a vĕdit şi se vĕdeşte. Căci precum am prins neşte şópte din gura preotului Doctor, s'a hotărît în comitetul parochial, al se înfiinţa un fond pentru înfrumseţarea bisericii, al cărui nume va fi „Fondul Mateiu Voileanu“.

Au fost frumóse, drăgălaşe clipe, momente de adevĕrată sĕrbătóre, în cari s'au cimentat legăminţi tari şi s'au împuternicit mii de suflete în credinţa strămoşéscă. Sĕrbare care nu va fi uitată în veci prin părţile acestea.

Păunaş.

„Asociaţiunea.“

Convocare.

Cu provocare la §-ul 41 din statute prin acésta convocăm adunarea generală a despărţĕmêntului Bocşa al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ pe 4 Septembre st. n. la 10 ore a. m. în comuna *Tirnova*, la carea p. t. domni membri, cum şi alţi iubitori şi sprigınitori ai culturii poporului român sunt invitaţi a lua parte.

Programul adunării:

1. Deschiderea adunării prin directorul despărţĕmêntului.
2. Raportul anual al comitetului.
3. Censurarea socoţilor.
4. Stabilirea budgetului pe anul viitoriu.
5. Disertaţiuni.
6. Alegerea biroului şi a comitetului pe un nou period de 3 ani.
7. Alegerea a duor delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“.
8. Propuneri.
9. Distribuirea de cărţi folositóre întrĕ popor.
10. Inchiderea adunării.

Bocşa-montană, la 10 August 1904.

Dr. Aurel Oprea *dir. desp.* — *Ioan Marcu* *not. desp.*

NOUTĂŢI

De la comitat. Ministrul de interne a încuviinţat hotărîrea congregaţiei comitatului Sibiiu, de a se crea un cerc nou pretorial, cu centrul *Cisnădia*, împărţindu-se în două actualul cerc pretorial al Sibiiului. In congregaţia ordinară de tómnă se va pune deci la ordinea zilei alegerea prim pretorului şi a pretorului pentru acest nou cerc administrativ. Cum se ştie, Românii au luptat, ca centrul nou pretorial sĕ fie *Tălmaciul*, dar' nu au putut străbate cu dorinţa lor.

*

Băiatul Ţarului. Vineri diminéţa soţia Ţarului Nicolae a dat naştere unui băiat. Nou născutul va primi în botez numele *Alexis*. Micul Alexis e al cincilea copil al Ţarului, dar' primul fecior, şi astfel e moştenitoriu al tronului.

*

Casa magnaţilor va ţiné şedinţă Mercuri în 17 August, eventual şi Vineri, 19 August, în scopul votării budgetului şi a tuturor proiectelor mĕrunte de lege pe cari dieta le-a votat în timpul din urmă.

*

Din Macedonia. Hilmi-Paşa, inspectorul Macedoniei a propus Porţii mai multe mĕsuri în scopul de a se delătura conflictele dintrĕ Români, Bulgari şi Greci în Macedonia. Pórta le-a aprobat şi le va pune în aplicare.

*

† Waldeck-Rousseau. Mercuri după amiazi a rĕposat în Paris, în etate de 58 ani, fostul ministru-president Pierre Waldeck-Rousseau, antecesorul ministru-president de acum şi fost contracandidat lui Felix *Faure* la presidenţia Franciei. Cariera politică şi-a început'o în 1879 ca deputat şi deja cu primul discurs rostit în cameră în 1880 a impus aşa de mult lui Gambetta, în cât în 1881 i-a oferit portfelul internelor în aşa zisul „grand ministère“, ear' după căderea cabinetului Gambetta a fost doi ani ministru de interne în cabinetul Ferry. După căderea cabinetului Ferry s'a retras de pe arena politică şi şi-a deschis cancelarie advocaţială. In 1894 a fost ales senator, ear' din 23 Iunie 1899 până în 8 Iunie 1902 a fost ministru-president şi el a început lupta contra cinurilor călugăreşti, care sub succesorul seu, Combes, zilele trecute a dus până la ruperea relaţiunilor oficiale dintrĕ Francia şi scaunul papal.

*

† George Császka, archiepiscopul r. catolic de la Kalocsa, a rĕposat Joi după amiazi, în etate de 78 ani. In Vinerea-Patimelor bĕtrânul archiereu fusese atins de apoplexie şi de atunci a fost tot bolnăvicios. Mercuri după amiazi s'a plâns de rĕcélă, la ce medicii au constatat aprindere de plumâni, care în curs de două zile i-a stins viéţa. Császka s'a născut în 3 Decembre 1826 în Nyitra-Szerdahely. In 21 Septembre 1850 a fost hirotonit preot, ear' în 19 Iulie 1874, din canonic al capitlului din Esztergom a fost hirotonit şi numit episcop al diecesei Szepes, ajunsă în vacanţă prin avansarea episcopului Samassa la archiepiscopia din Eger. Şeptesprezece ani a păstorit diecesa acésta, de la care în 27 Octobre 1891 a avansat apoi la archiepiscopia de Kalocsa-Bács. A fost mare magiarisator, prin ce mai an-ţerţ şi-a causat mare bucluc cu bunievaţii din Santova. Pentru a neteḑí calea magiarisării bunievaţilor a fost dat ordin, ca rugăciunile şi cântările de la serviciul divin sĕ se zică şi cânte alternativ: odată ungureşte, altădată sêrbeşte. Amăriţi pentru scurtarea dreptului limbei lor, poporenii au trecut aprópe toţi la religia gr. ortodoxă sêrbéscă, ear' când archiepiscopul s'a dus în comună sĕ facă pace, credincioşii l'au primit cu huidueli şi aruncau în el (în biserică) cu mătăniile şi cărţile de rugăciune. Cu timpul însĕ i-a succes totuşi sĕ re'ntórcă pe cei mai mulţi earăşi în sinul bisericei sale.

*

† Costache Morţun, membru fruntaş al partidului liberal din regatul român, fost prefect şi deputat în mai multe rînduri, a decedat Mercuri, sĕptĕmâna trecută, în oraşul Roman. Avea 72 ani. O parte din averea sa a lăsat'o pentru scopuri de binefacere.

*

† Gavriil Lazar, preot gr. ort. român în Socodor, diecesa Aradului, a decedat Sâmbătă, 13 August n. în etate de 51 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut astăzi, la orele 10, în cimiteriul gr. ort. român din Socodor. E deplâns de fiii Ioan, Cornel şi Valer, de fraţii, George şi Ioan, de surorile Iuliana şi Constanţa, şi de sora sa Rosalia.

*

† Petru Muţulescu, comerciant în Bucureşti, a decedat în 12 August, în Reşinari, unde a fost înmormêntat eri, Duminecă, în etate de 50 ani. Il jelesc: soţia, sócra, fraţii, surorile şi numĕróse alte rudenii.

*

In contra literaturei imorale. Din Germania vine ştirea, că la tómnă se va ţiné în Colonia un congres, al cărui esclusiv obiect de discuţie va fi luarea mĕsurilor necesare în contra literaturei imorale, care a început sĕ prindă teren şi în Germania. Durere şi — la noi!

*

Comuna pustiită de foc. In Oláhpatak un foc mare, escat pe câmpul din apropierea comunei şi dus de vênt în comuna a mistuit în 5 August 86 case cu tóte clădirile economice şi cu tot ce era adunat în ele, apoi biserica reformată, casa parochială, şcóla şi locuinta învĕţătoriului. Clopotele bisericei s'au topit de dogoréla focului.

*

Focul în Rişca, comitatul Hunedórei, a lăsat pe stradă, cum ni-se scrie, 43 familii, pintrĕ cari numai două îşi aveau casele asigurate în contra focului. Pagubele fac la 50,000 coróne. Că focul nu a nimicit şi mai multe case, este a se mulţami pompierilor din Baia de Criş şi celor din Cărăsteu, conduşi de dl Datca, cari au localisat focul.

*

Din Şarpotoc primim o corespondenţă mai lungă plina de tânguiri şi îngrijiri. Estragem din ea următórele: Cei mai bĕtrâni ómeni din părţile acelea, şi sunt unii şi câte de o sută de ani, nu 'şi aduc aminte de o secetă ca cea din anul acesta. S'a uscat tot din rădăcină, şi bietele vite alérgă ore întregi pănă dau de puţina apă. Chiar şi ómenii duc lipsa apei de beut. Fînul, cel puţin care s'a făcut, e cumpĕrat cu 25 fl. carul, şi ómenii cu fîn îşi hranesc vitele. Ce vor face la érnă când nu vor fi nici bani, dar' nici fîn de cumpĕrat? S'au gândit ómenii se dee vitele în iernat, *în parte*, aşa ca la primăvară sĕ vină împărţite, întrĕ proprietariu şi iernător, dar' nu se légă nimeni sĕ le pótă ierna. Preoţii se adună mai mulţi la olaltă şi ies cu procesiune şi dau mângăere poporului, întărindu-l în nadejdea ca domnul se va milostivi spre el, şi asta mai ţine firea ómenilor, cari altcum ar dispera. S'au lăsat cei mai mulţi de beuturi, de purtări rele, de cheltuieli de prisos, aşa că pomenile la înmormêntări se fac fără beutură etc., cu un cuvênt o îndreptare de moravuri se póte constata în întrégă valea Têrnavei-mari, numai pentru-ca Domnul sĕ-şi îndrepte mila sa spre poporul greu cercat în anul acesta.

*

Moştenitoriul Francisc Ferdinand — şi objectele sfinte. „Deutsches Volksblatt“ din Viena publică o scrisóre a vicecolonelului Gelb, adjutantul archiducelui moştenitoriu de tron Francisc Ferdinand, de următoriul cuprins: Alteţa Sa ces. şi reg. archiducele Francisc Ferdinand a cetit cu mare satisfacţie ordinul din „Kunstfreund“ dto 6 a lunei curente, dat de consistoriul archiepiscopesc cu privire la vinderea anticităţilor bisericeşti. In interesul păstrării odórelor artistice de acest fel Alteţa Sa ar dori şi aceea, ca preoţilor sĕ li-se interzică restaurările volnice, căci e de regretat, că obiectele de artă vechi şi frumóse, de-şi ceva cam tocite, cu ocasiunea restaurărilor se înlocuesc prin altele noue. Alteţa Sa speră că ordinul din cestiune va fi esecutat pretutindenea amĕsurat înţelesului sĕu, cu atât mai mult, cu cât *pe Alteţa Sa îl atinge totdeauna neplăcut, când vede pe la anticuari evrei şi la cei de prin străinătate objecte de artă provenite din biserici creştine.*

*

Monumentul lui Lenau. Astăzi, în 15 August, era sĕ se facă în Csatad, comună rurală în comitatul Torontal, Banat, dĕsvelirea monumentului ridicat întru memoria poetului german *Nicolaus Lenau*, născut în comuna numită, dar' din motivul că monumentut încă nu e aşezat la loc, desvĕlirea a fost amânată pentru mai târziu.

*

Ómeni cari se ştíu ajuta. Măcelarii din Reghinul-săsesc în loc sĕ reducă preţul cărnii în urma eftinirii mari a vitelor, l'au urcat, vînḑênd kilogramul de carne cu 52 cruceri. Faţă cu acésta procedură a lor cetăţenii s'au constituit în tovărĕşie (hopşă) şi au tăiat ei carne, vînḑênd kilogramul cu 35 cruceri. Urmarea a fost, că reuniunea măcelarilor vĕḑênd concurenţa ce li-o face tovărăşia (pe temeiul legii), au redus şi ei preţul la 36 cruceri kilogramul. Iată un exemplu, că dacă este unire şi bunăînţelegere, publicul se póte apăra contra scumpetei nejustificate.

*

Ucis de o muscă. Pe economul Petru Fárcaş din Sânmiclăuşul-mare l'a pişcat o muscă la braţ, cărei întêmplări însĕ el nu i-a dat nici o atenţiune. A doua zi braţul a început sĕ i-se umfle şi sĕ 'l dóră cumplit. Chiămat apoi un medic, acela a constatat înveninare de sânge în aşa mare grad, în cât nu i-se mai póte ajuta nimic. După chinuri de două zile Fárcaş a murit — din causa unei pişcături de muscă.

Cărţi şi reviste.

„Ierarchia Românilor din Ardeal şi Ungaria“ e titlul celei mai noue cărţi scrise de canonicul Dr. Augustin *Bunea*, şi apărută zilele acestea în Blaj (tipografia seminariului archidiecesan). E rĕspuns la cartea dlui *T. V. Păcăţian* ***„Istoriografi vechi, istoriografi noi“*** şi — de sine înţeles — metropolitul *Ilie Iorest* şi *Sava Brancovici* şi în acésta carte a dlui Bunea sunt presentaţi ca *ómeni de nimica*, fraţii *Puşcariu* şi episcopul *Popea* sunt luaţi peste picior, şi nici metropolitul *Şaguna* nu e cruţat de piscăturile *reverendissimului* istoriograf, care a ţinut sĕ dovedéscă şi de data acésta, că *nu póte* sĕ scrie fără sĕ fie personal şi necumpĕtat la vorbă. De regretat. Preţul cărţii 3 coróne.

*

„Anuarul VII“ al *„societăţii pentru fond de teatru român“*, pe anul 1902—1903 a apărut în Braşov, tipografia *A. Murĕşan.*

*

„Biserica şi Podul din Borzeşti, *precum şi o ochire relativă la bisericile zidite de Stefan cel Mare“*. Acesta e titlul unei interesante lucrări literare, eşită din condeiul domnului Dr. *I. C. Istrati*, fost ministru român, membru al *„Academiei Române“*. Lucrarea a fost cetită în şedinţa publică din Martie a. c. a *„Academiei Române“*, şi e scósă acum în tipariu, înzestrată cu 49 chipuri bine reproduse, cari ne arată mai multe biserici şi părţi de biserici din cele 44 zidite de Stefan cel Mare. A fost prima lucrare mai însemnată şi întocmită cu multă temeinicie din cele dedicate memoriei marelui voevod care îşi dórme somnul de veci în mănăstirea de la Putna şi care lumina zilei a vĕḑut-o în *Borzeşti*, unde a şi ridicat biserica descrisă pe larg în cartea domnului *Istrati*, şi póte că tocmai lucrarea acésta a dlui Istrati a dat îndemn celor chiămaţi sĕ serbeze în stil mai mare împlinirea centenariului al patrulea de la mórtea lui Stefan cel Mare. Cartea se póte procura de la librăria *C. Sfetea* din Bucureşti. Preţul lei 3·50, inclusive porto.

*

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară“*, de *Teodor V. Păcăţian*, şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Intrunire agricolă.

— Invitare. —

În conţelegere cu fruntaşii comunei *Rusciori*, subscrisul comitet central va ţiné Duminecă la 8/21 August c. în numita comună

Intrunire agricolă,

la care se vor tracta diferite afaceri de interes economic.

Inceputul la ora $10^1/_2$ a. m.

Ne luăm voie a invita la acésta întrunire pe toţi membrii şi sprigînitorii Reuniunei nóstre.

Sibiiu, 13 August n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

In absenţa presidentului:

Romul Simu *membru în comitet.* — *Vic. Tordăşianu* *secretariu.*

Din public.*)

Nr. 210 prot. 1904.

Mulţămită publică.

Asupra colectei făcute de subscrisul oficiu în favorul celor arşi din Topârcea 'mi permit a face următórea dare de sémă:

A contribuit în acest scop: I. Pr. Sf. archiepiscop şi metropolit Ioan Metianu 150 cor., Cassa de păstrare Sĕlişte, 200 cor., Institutul Albina, 200 cor., Dr. Nic. Vecerdea, dir., 50 cor., Dr. Ioan Stroia, prot., 20 cor., Nicolae Ivan, ases. consist., 10 cor., Dionis de Algya, v. colonel în pens., 10 cor., Pantaleon Lucuţa, ases. consist., 10 cor., Const. Herţa, comptabil, 10 cor., Colecta în parochia Sĕlişte, 57·78 cor., Colecta în parochia Gura-rîului, 44·— cor., în Sĕcel 45·10 cor., în Galeş 41·60 cor., în Amnaş 25·60 cor., în Cacova 23·— cor., în Sibiel 12·00 cor., Colecta în parochia Vale 73·— cor., parochul George Ittu din Vale, 20·— cor., în total 1002·08 cor.,

Din suma colectată de 1002·08 cor., am distribuit în persónă în ziua de Sf. Ilie în conţelegere cu conducĕtorii comunei 909·08 împărtăşind de astă dată pe cei mai săraci şi cărora li-au ars tóte supraedificatele. S'au împărtăşit cu ajutóre 40 de familii, şi adecă: Cosma Ana, cu 10 cor., Raita Nicolae, 10 cor., Lăpădat Maria, 10 cor., Curechian Ana, 20 cor., Ioan Ilea, 20 cor., Ioan Lupea, 40 cor., Ioan Vestemean, 20 cor., Nicolae Banciu, 40 cor., Ioan Vecerdea, 20 cor., Iacob Mutu, 30 cor., Nicolae Isac, 10 cor., Ioan Părăian, 30 cor., Nicolae Stirban, 20 cor., Ioan Jurca, 10 cor., Nicolae Isac, 62 cor., Nicolae Ilea, 40 cor., Maria Fleşar, 10 cor., Maria Dordea, 10 cor., Ioan Tălmăcianu, 40 cor., Ioan Buda, 30 cor., Iacob Neagoe, 10 cor., Ioan Stirban, 20 cor., Maria Pais, 40 cor., Maria Bran, 20 cor., Nicolae Părăian, 20 cor., Nicolae Mutu, 10 cor., Iacob Barb, 20 cor., Ana Dordea, 40 cor., Maria Pais, 10 cor., Ioan Mărginean, 20 cor., Raveca Buda, 20 cor., Ioan Lupea, 20 cor., Ana Isac, 20 cor., Tănase Dordea, 20 cor., Dumitru Lăpădat, 40 cor., Ana Dordea, 40 cor., Ruja Helerea, 20 cor., Ana Pais, 10 cor., Maria Zugrav, 20 cor., Ana Ilea, 7·08 cor. In total 909·08 cor.

Contribuirea de sub nr. 17 şi 18 din Vale în sumă de 93 cor., întrând după distribuire, o am transpus în 25 l. c. primăriei Topârcea, spre a o distribuí deodată cu colecta generală, ce se face acum în comitat.

Rugând pe P. T. contribuenţi a lua acésta dare de sémă la cunoştinţă, în numele celor împărtăşiţi le esprim mulţămită ferbinte pentru darul oferit.

Sĕlişte, 26 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral Sĕlişte.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Posta redacţiei.

Dlui V. C. în M. Luăm act despre cele comunicate. Faptul nu face onóre respectivului. Vom fi mai precauţi în viitoriu.

Nr. 604 1904. [235] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea vacant de **învěţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Romos**, protopresbiteratul Orěştie, pe basa decisului vener. consistoriu arhidiecesan dto 8 Iulie nr. 6411 şcol. 1904 în urma anulării alegerei de învěţătoriu efeptuite la 13/26 Iunie a. c., prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 600 cor., din cassa bisericei.
2. Relut de cuartir 40 cor.
3. Patru stângini de lemne, din cari învěţătoriul are a încălzí primo loco sala de învěţământ.

Cuincuenalele legale.

Reflectanţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta în vro-o Duminecă sau sěrbătóre la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

De la oficiul protopresbiteral Orěştie.

Orěştie, 28 Iulie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 411 1904. [203] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **învěţători** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ilia, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Vorţa** cu filia **Valealungă**, cu un post de învěţătoriu cu salariu de 600 cor. de la popor, cuartir în edificiul şcólei şi 2 stângini de lemne.
2. **Burjuc**, un post de învěţătoriu cu salariu de 600 cor., şi a nume: venitul de la 6 jug. pământ arător şi fênaţ, socotit în 400 cor., repartiţie în popor 200 cor.; cuartir, grădină de legumi şi lemne de foc.
3. **Tătareşti**, un post de învěţătoriu cu salariu de 600 cor., şi a nume: arêndă de la un pământ 100 cor., arêndă de la o grădină 200 cor., repartiţie pe popor 480 cor., cuartir şi lemnele trebuinciόse de foc.

Doritorii de a ocupa unul din acestea posturi sě-şi înainteze subsemnatului oficiu cererile instruate conform normelor în vigóre în timpul prefipt; avênd a se presenta în biserică spre a se face cunoscuţi poporului.

Cei ce ar dorí ca la cuincuenal sě li-se compute şi anii serviţi în alte comune, au a-şi arăta acésta pretensiune şi în petiţiunea de concurs.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ilia, la 11 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 245 1904 [193] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor vacante de **învěţători** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul gr. or. Mediaş, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Bertan**, cu salariu de 600 coróne solviţi în rate lunare anticipative din cassa comunala în sumă de 300 cor., din cassa bisericei în sumă de 100 cor., ear' restul de 200 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.
2. **Blăşel**, cu salariu de 600 cor., şi anume 400 cor. din repartiţie, ear' pentru restul de 200 cor. s'a cerut întregire de la stat, cuartir în edificiul şcólei.
3. **Ernea-săséscă**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.
4. **Haşag**, cu salariu de 600 cor. din repartiţie, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.
5. **Şaroş**, cu salariu de 600 cor. solviţi în sumă de 518 cor. din repartiţie, ear' restul de 82 cor. din cassa comunală, cuartir în edificiul şcólei şi lemne de foc.

Cuincuenalele se computǎ de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Cei cari vor ocupa posturile de mai sus sunt datori a merge Dumineca şi sěrbătórea la biserică şi a cânta cu elevii la sfânta liturgie.

Concurenţii au sě-şi aştérnă cererile instruite conform normelor din vigóre în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral şi a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări.

Mediaş, 4 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Romul Mircea
protopresbiter.

---

[232] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de **învěţătoriu** împreunat cu postul de cantor de la şcóla gr. or. din **Alba-Iulia-Maeri** cu filia **Murěş-Port**, protopresbiteraιul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 cor. care se solveşte în rate lunare anticipative, venitul cantoral cel puţin 400 cor. şi remuneraţiuni de la producţii.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post îşi vor subşterne petiţiile instruite conform normelor în vigóre la oficiul protopresbiteral în terminul deschis şi se vor presenta înainte de alegere în parohie pentru a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută în 4 Iulie 1904.

Florian Rusan
paroh.

Nr. 337 1904.

Vězut:

Oficiul protopresbiteral gr. or. Alba-Iulia.

Alba-Iulia, 23 Iulie 1904.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 262 1904. [212] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învěţătoreşti** la şcólele poporale din comunele mai jos însemnate pe basa resoluţiunei venerabilului consistoriu arhidiecesan din 8 Iulie a. c. nr. 6884 şcol., prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciceu Poeni** şi **Dobricel**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc. — Invěţătoriul va fi ambulant.
2. **Olpret**, salariu 600 cor. din repartiţie, grădină, cuartir şi lemne de foc.
3. **Curtuiuş**, salariu 600 cor., din cari 280 cor. din repartiţie şi 320 cor. ajutoriu de stat, cuartir.

Concurenţii au sě-şi aştérnă rugările instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, cerêndu-se de la ei sě fie de naştere gr. or, sě se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sěrbătóre la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări, sě instrueze elevii în cântările liturgice şi sě cânte cu ei la sânta liturgie în tótă Dumineca şi sěrbătórea; ear' în petiţiunile lor concursuale sě-şi formuleze pretensiunile cu privire la cuincuenalii.

Dej, 15 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Dej.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 560 1904. [202] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învěţători** în comunele mai jos numite din protopresbiteratul Orěştie, prin acésta se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Balomir**, un post, salariu 600 cor. din cassa bis. Relut de cuartir, sau în natură.
2. **Boiu**, un post, salariu 500 cor. din repartiţie şi 100 cor ajutoriu de stat, cuartir în natură şi lemne pentru încălḑit.
3. **Magura**, un post, salariu 400 cor. din repartiţie şi 200 coróne ajutoriu de la stat care se va cere, cuartir în şcóla, 2 stângini de lemne şi grădină şcolară.
4. **Romoşel**, un post, salariu 600 cor. din cassa bisericei şi cuartir liber.
5. **Simerea**, un post, salariu 600 cor. din repartiţie. Cuartir în natură.
6. **Sibot**, un post, salariu 600 cor. din cassa bisericei, cuartir şi 2 stênjini lemne, diurnul şi spesele la conferenţă, 60—100 cor. dacă e capabil de a conduce cor.

Recurenţii, cari pe lângă plata din concurs, ar mai face pretensiuni şi la cuincuenale, după anii serviţi în alte comune, au sě şi e punǎ acele pretensiuni în petiţiunile lor de concurs, pentru ca comunele sě se ştie orienta la alegere.

Invěţătorii aleşi sunt obligaţi a instrua elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învěţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor vor fi preferiţi.

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în comuna respectivă spre a şi arăta desteritatea în cântările biser. şi în tipic.

Concursele instruite prescriselor din vigóre au a se aşterne în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Orăştie, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Orěştie, 12 Iulie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 517 1904. [205] 3—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învěţătoreşti** în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Bistriţa, prin acésta se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Blaşfalěul-de-jos**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume şi lemne de foc.
2. **Blaşfalěul de sus**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină de legume şi lemne de foc.
3. **Borgo Mijloceni**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.
4. **Chintelnic**, cu salariu de 600 cor., cuartir, grădină şi lemne de foc.
5. **Cuşma**, cu salariu de 600 coróne, cuartir, lemne de foc şi grădină de legume.
6. **Şimotelnic**, cu salariu de 600 cor., cuartir şi grădină de legume.

Concurenţii au a şi înainta suplicele, instruite conform legilor în vigóre în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat şi a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în parohie spre a şi arăta desteritatea în cântări şi a face cunoştinţă cu poporul.

Cuincuenalele se vor socotí numai după un serviciu de 5 ani în comună.

Bistriţa, în 10 Iulie 1904.

In conţelegere cu comitetele parohiale respective.

Simion Monda
protopresbiter.

Nr. 588 1904. [206] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învěţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraş, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Miluan**, cu salariu de 572 cor. şi anume: 352 cor. prin repartiţiune, 200 cor. din naturalii 240 litre, folosirea grădinei de pomărit 20 cor.
2. **S. Maria**, cu salariu de 560 cor. şi anume 360 cor. din repartiţiune, 96 din naturalii 120 litre, 3 orgii de lemne computate în 48 cor., 56 cor. din venitul cantoral; cuartir în edificiul şcólei şi folosinţa grădinei şcolare.
3. **Unguraş**, cu salariu de 600 şi anume 380 cor. din repartiţiune, 220 cor. din ajutoriul de stat şi cuartir în edificiul şcólei

Reflectanţii la vre-unul din aceste posturi au a se presenta în comună în vre o Duminecă sau sěrbătóre spre a-şi arăta desteritatea lor în cântări şi tipic, cu deosebire în parohia S. Maria unde învěţătoriul are a îndeplinί şi oficiul de cantor.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigóre se vor aşterne subsemnatului oficiu ppresbiteral în terminul deschis.

Cuincuenalele în parohiile Miluan şi S. Maria se vor computa după împlinirea serviciului de 5 ani, ear' în Unguraş fiind alesul îndreptăţit la acela imediat prin ajutoriul de stat.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş în conţelegere cu comitetele parohiale.

Fizeş Sânpetru, 12/25 Iulie 1904

Pavel Roşca
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sě céră broşură asupra acestora. Se capětă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 18—52

Nr. 378. [209] 3—3

Concurs

Pentru îndeplinirea posturilor vacante de **învěţători** la şcólele din comunele de mai jos, din tractul protopresbiteral Bran, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Codlea**, salariu anual 600 coróne, una sută (100) coróne bani de cuartir şi ¼ jugěr pământ spre folosinţă.
2. **Cheia**, salariu 600 cor. şi cuartir liber în edificiul şcólei.
3. **Moeciul-superior**, salariu 600 cor., cuartir liber în edificiul şcolar.
4. **Şirnea**, salariu 600 cor. şi cuartir liber în edificiul şcolar.

Concurenţii au a aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat.

De la concurenţi se cere sě ţină strană în Dumineci şi sěrbători în biserică, sě se presenteze în comună spre a se cunóşte desteritatea în cântările rituale. La cuincuenal sunt îndreptăţiţi numai după un serviciu neîntrerupt în comună.

In conţelegere cu comitetele parohiale, Oficiul protopresbiteral Bran.

Zerneşti, în 15 Iulie 1904.

Ioan Dan
adm. prot.

Nr. 496 1904. [221] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învěţătoriu** la şcóla română gr. orient. din opidul **Hunedóra**, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie prin acésta concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele pentru acest post împreunat cu cantoratul sunt: salariu anual de 600 cor. solvit anticipative pe fie care lună, din cassa bisericei; ear' pentru instruirea şi conducerea corului vocal bisericesc o remuneraţie de 200 cor. solvibilă anticipative în dóuě rate semestrale.

De la învěţătoriul, care va fi instituit la postul acesta se cere sě fie cântăreţ bun, obligat fiind sě ocupe şi locul de cantor, şi ca atare când nu e ocupat cu şcóla, adecă în Dumineci şi sěrbători e dator a conduce regulat şi cântările din strană.

Cuincuenalele se vor computa numai de la instituirea definitivă şi serviciu neîntrerupt la acésta şcólă.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral, şi înainte de alegere a se presenta poporului în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Hunedóra, la 18 Iulie 1904.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter

Invěţăcel

se primeşte în **jimblăria** lui **Stefan Moga**, str. trenului, Sibiiu, un băiat orfan cu creştere bună, cu tótă întreţinerea (şi îmbrăcămintea). [236] 1—3

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secr**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *du erilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 90

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

Redactor responsabil Teodor V. Păcăţian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 84 Sibiiu, Joi 5/18 August 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Centenariul al optsprezecelea.

Sibiiu, 17 August n.

Un călduros articol de fond publică ziariul *„Cronica“* din Bucureşti în chestia sărbătorirei în mod cuvenit a împlinirei centenariului al optsprezecelea de la aducerea coloniilor romane prin divul împĕrat Traian în Dacia cucerită de oştile sale, şi prin urmare de la *zămislirea naţiei româneşti*, care trecută prin mii de primejdii, s'a putut conserva optsprezece veacuri de-a rêndul, asigurându-şi bine viitoriul pe acestea plaiuri frumóse.

Ideia nu e nouă, pentru-că ea a fost sulevată şi la noi, şi preocupă cercurile conducĕtóre ale „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, singura nóstră instituţiune chemată sĕ stabiléscă modalităţile şi programul după care am puté sĕ sĕrbătorim *şi noi* acest eveniment însemnat.

Fireşte, fraţii din regat au teren mai larg pentru aranjarea festivităţilor ce se vor afla necesare din prilegiul împlinirei centenariului al optsprezecelea de la aşezarea strămoşilor nostri pe aceste plaiuri, şi e bine că chestia e pusă din vreme în discuţie publică, pentru-că numai aşa se póte deştepta interesul general, se pot trezí conştienţele naţionale, pentru-ca atunci, când va sosí ziua pe care istoricii şi învĕţaţii au sĕ o stabiléscă, un neam întreg sĕ pótă îmbrăca haină de sĕrbătóre, — sĕrbătórea românismului.

Fraţii din regat au presă liberă, au guvern propriu, au „Academia Română“, — tot atâţia factori însemnaţi în viéţa publică a unui popor, cari sigur îşi vor da silinţe sĕ pregătéscă terenul pentru acésta mare sĕrbătóre naţională astfel, ca ea sĕ fie vrednică de memoria strămoşilor nostri, ear' nouĕ mângâere şi totodată fală sĕ ne aducă.

Va fi ziua acestei mari sĕrbători naţionale cel mai potrivit prilej pentru a ne afirma unitatea de neam, toţi cei ce în urma voinţei de sus aparţinem la diferite stăpâniri pământeşti, pentru-că toţi de la o singură rădăcină ne tragem, adusă din Roma şi aşezată la pólele Carpaţilor, pentru-ca din ea sĕ créscă falnicul stejar al neamului românesc de astăzi.

Nu ne îndoim deci, că pusă din vreme în discuţie chestia sĕrbătorirei centenariului al optsprezecelea de la întrarea împĕratului Traian în Dacia cu coloniile romane, — strămoşii nostri, — ea va da ca resultat stabilirea unui program croit în stil mare, care esecutat bine la timpul seu, numai onóre are sĕ ne facă. Fraţii din regat au dovedit-o şi cu ocasiunea aranjării festivităţilor întru memoria voivodului Stefan cel Mare şi Sfânt, că ştiu sĕ-şi facă datorinţa, ca Români şi ca patrioţi, faţă cu figurile cele mari din trecutul neamului nostru.

Ş-au făcut-o faţă cu Stefan cel Mare, şi-o vor face şi faţă cu divul *Traian.*

Un lucru însĕ ar trebuí sĕ nu 'l pérdă din vedere, şi noi îi rugăm din vreme, sĕ ţină cont de el. Sĕ se feréscă până şi de umbra presupunerii, că sĕrbătorirea evenimentului din întrebare ar puté sĕ aibă caracter duşmănos faţă de alte neamuri, şi în special faţă de compatrioţii nostri *magiari*, la adresa cărora găsim chiar şi în articolul din *„Cronica“* mai multe espresiuni nepotrivite, cari după părerea nóstră n'aveau nici un rost în patrioticul şi românescul articol. Sĕrbătorile nóstre naţionale avem sĕ le aranjăm pentru a nóstră desfătare şi mângâere, şi n'avem sĕ supĕrăm cu ele pe nimeni. Că suntem aici, şi că suntem de optsprezece veacuri aici, e meritul *nostru*, nu al altora. Ear' că suntem aşa cum suntem, e pĕcatul earăşi numai al nostru, nu al altora, pentru-că n'am fost în stare sĕ ne ridicăm la stare mai bună. N'avem deci sĕ învinovăţim pe nimeni, şi nu mai ales la zile de sĕrbătóre, când bucuriile trebue sĕ le împărţim cu tótă lumea, chiar şi cu aceia dintrĕ vecinii nostri, cari ni-au făcut câte-odată şi mici dar' trecĕtóre supĕrări. Credem că confraţii de la *„Cronica“* ne înţeleg.

Bucuria Rusiei.

In mijlocul tristelor veşti cari vin de pe câmpul de rĕsboiu la Petersburg, o veste îmbucurătóre s'a rĕspândit acum în tóte colţurile vastului imperiu rus: Ţarevna a născut un băiat.

Nicolae II nu avuse până acum fericirea de a avé un fiu care sĕ moştenéscă coróna sa imperială, şi acésta a fost în totdéuna cea mai mare durere a sa. Moştenirea tronului Rusiei până acum se socotia că va fi luată de unul dintrĕ Marii-Duci, fraţi ai Ţarului.

Acum doi ani, când s'a născut ultima fiică a Ţarului (Ţarul are patru fice) se spera mult că va fi un băiat, dar' speranţele au fost înşelate.

Pe lângă bucuria personală a Ţarului, Rusia întrégă tresaltă de bucurie pentru naşterea unui Ţarevici.

Ecoul celor 301 bubuituri de tun se va repercuta în tóte colţurile vastului imperiu şi în tótă Europa unde se găsesc refugiaţi ruşi, pentru-că îmbunătăţirea sorţii multora atârnă de la venirea pe lume a acestui urmaş al Ţarului Nicolae.

Bucuria Rusiei pentru naşterea ţareviciului este mai mare deci chiar şi de cât a fericitului părinte.

La naşterea unui fiu, după vechiul obiceiu, Ţarul iartă pedépsa la mii şi mii de condamnaţi, mai cu sémă la condamnaţi politici. Temniţele se deschid, deportaţii se întorc la căminul lor, cei refugiaţi în alte ţĕri au voie sĕ reîntre în patrie.

In acéstă privinţă bucuria Ţarului va fi împărtăşită şi de Români, căci se ştie că mare este numĕrul fraţilor basarabeni refugiaţi în ţara românéscă, din causa prigonirilor administraţiei ruseşti.

Acum, după ani de zile de exil, ei vor puté sĕ trécă nesupĕraţi Prutul, sĕ 'şi revadă vatra părintéscă, şi pe părinţii, fraţii şi rudele lor. Multe lacrimi va şterge venirea pe lume a ţareviciului.

Pe lângă acestea, pe lângă cei închişi, deportaţi sau refugiaţi, e tot poporul Rusiei care se bucură, pentru că ei speră acum temeinic că Ţarul se va milostiví sĕ realiseze reformele pe cari de atâta vreme Rusia le aşteptă. Cine ştie! Pe lângă lărgirea drepturilor străinilor, de care vorbesc ziarele ruseşti de câteva zile şi de care adevĕratul popor rus nu va avé mult sĕ se bucure, póte că Ţarul va da şi *Constituţia*, pentru căştigarea căreia s'au făcut atât de multe jertfe. Dee 'i Dumnezeu acest gând bun.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului,

de

Non quis, sed quid.

(Urmare).

După ce Ana Bornemissa murì în anul 1688, curênd îi urmà cu trecerea din lumea acésta şi bărbatu-seu cel debil Mihail Apafi, care murì în Făgăraş la 13 April 1690.

După Apafi Mihail I urmă ca principe al Ardealului minoreanul seu fiu *Mihail Apafi II*, luat sub protecţiunea şi curatela împĕratului Leopold I.

Leopold I. după bătaia de la Viena 1683 curăţind Ungaria de Turci, întră cu armata sa învingĕtóre şi în Ardeal, unde asigură staturilor constituţionale de trei naţiuni privilegiate, a Ungurilor, Secuilor şi Saşilor, şi de patru confesiuni recepte, r. catolică, reformată, luterană şi unitară privilegiile prin diploma, aşa numită Leopoldină din anul 1691, în care însĕ de Români nu era nici o amintire. Pentru administrarea Ardealului institui un guvern regiu, o Cancelarie aulică, o comandă militară, restitui episcopatul r. catolic, şi puse în lucrare unirea Românilor cu biserica r. catolică, etc.

In contra tinĕrului Apafi II. se resculà pretendentul *Emeric Tököly*, care sprijinit de Turci întreprinse o invasiune în Ardeal prin pasul Branului, bătù óstea lui Haiszler la Zerneşti, se proclamà de Principe al Ardealului la Cristian lângă Sibiiu, dar' fù din ţéră alungat în România prin armele imperiale conduse de marchionul de Baden, şi murì esilat în Nicomedia 1705.

Apafi II. în urma păcii din Carlovicz din anul 1699 resignà pe lângă o pensiune de 12,000 fl. şi murì la anul 1713, — ear' Ardealul mai trecênd şi peste revoltele Kurutziane ale lui *Francisc Rákoczy* (1705—1711) — devenì definitiv sub casa austriacă dimpreună cu districtul Făgăraşului ca domeniu fiscal

De la Mihail Apafi II. încă au rĕmas câteva diplome confirmatoriale în boeronatele următorilor: a lui *Frânc de F.-Comana* dată din Făgăraş la 1 Februarie 1696, a lui *Coste de A.-Comana* din Făgăraş 2 April 1696, şi în fine a lui *Stanislav de Besimbak* dată din Viena 9 Martie 1700, ear' de la Leopold I. mai multe diplome nobilitare, întrĕ cari însemnăm pe a lui *Bojer alias Halmágyi de A.-Comana*, din Viena 5 Novembre 1701 cu armale: pe scut ceruleu o corónă din care ese un leu pe jumĕtate cu spada în gură, pe a lui *Bota din Perşani*, din Viena 23 April 1703 cu armale: pe scut ceruleu trei coline cu trei stupi, din cari es albine, etc.

După Leopold I. urmà *Iosif I.* (1705—1711) sub care încetà revolta lui Francisc Rákoczy şi se încheià pacea cu protestanţii pe basa convenţiunei de la Sătmar.

După Iosif I. venì la cârmă *Carol VI.* (1711—1740), de la care boerii făgărăşeni au căştigat mai multe diplome de nobilitate, întrĕ cari însemnăm ací: pe a lui *Balya de Dragos* cu datul din Viena 25 Februarie 1718 avênd armale: pe scut ceruleu un brachiu ţinênd lancea; pe a lui *Popa de Voila*, din Viena 14 Martie 1718, cu armale: pe scut ceruleu un brachiu ţinênd cartea în mână; pe a lui *Stojka de A.-Venitze*, din Laxenburg 15 Iunie 1718, cu armale: pe scut ceruleu un umĕr ţinênd gladiul evaginat, etc. Sub Carol VI. se instituì episcopatul unit din Făgăraş înzestrat cu moşiile Sâmbăta şi Gherla, — denumit fiind de episcop *Ioan Giurgiu Pataki*, — sub care se luară pentru uniţi mai multe biserici ortodoxe, şi întrĕ aceste şi cea din Făgăraş zidită de principele Brancovean. La anul 1729 fu denumit episcop al Făgăraşului *Ioan Inocenţiu Klein*, care la anul 1738 schimbà domeniul Sâmbăta şi Gherla cu domeniul Blajului, unde se mutà cu reşedinţa.

La anul 1722 se înarticulase sancţiunea pragmatică pentru succesiunea la tron şi a liniei feminine, după care urmà *Maria Theresia* (1740—1780). Sub Maria Theresia se înfiinţà la anul 1762 graniţa militară cu două regimente infanteriă, întrĕ cari regimentul I cu stabul la Orlat, avênd două batalióne cu câte 6 companií, dintrĕ cari cele prime şése se întindeau de la Orlat până la Haţeg, ear' celelalte şése spre ţéra Oltului până la Ţinţari, şi anume a 7-a comp. la Racoviţa, a 8-a la Viştea, a 9-a la Lissa, a 10-a la Mărgineni, a 11-a la Ohaba şi a 12 a la Ţinţari, avênd stabul Batalionului II în Recea. Se înfiinţase şi un regiment român de dragoni din mărginaşi, care însĕ disolvându-se, dragonii grăniţeri se incorporară parte la regimentul pedestraşilor grăniţeri, parte la regimentul de husari grăniţeri din S.-Giorgii-sĕcueşti, din cari în districtul Făgăraşului rĕmase numai aripa de husari români din Dejani, — până ce tótă graniţa militară se desfiinţà, — trecênd la starea civilă în anul 1851.

Dominiul fiscal al Făgăraşului, în cât nu se militarizase, la anul 1764 se inscrise naţiunii săseşti pe 99 de ani pentru suma de 200,000 fl. — care pe lângă reîntórcerea acestei sume fù rescumpĕrat de fisc la anul 1863 — Sub Maria Theresia se regulară administraţiunea politică şi judecătoréscă, contribuţiunile publice, şi serviciile urbariale ale clăcaşilor, cum şi afacerile montanistice; — apoi ridicà Ardealul la mare Principat.

Maria Theresia concedênd neuniţilor din Ardeal sĕ aibă Episcop ortodox, la anul 1762 denumì pe episcopul de la Buda *Dionisie Novacovici*, şi la anul 1770 pe *Sofronie*

Chirilovici asemenea episcop la Buda, totodată șì ca administratori ai diecesei ardelene; — ear' pentru uniți la Blaj după resignarea lui Clain 1751, urmà *Petru Paul Aron*, apoi la anul 1765 *Athanasie Rednic*, și la anul 1772—1782 *Grigorie Maior*.

La 1762 se făcù conscripțiune oficială despre numěrul uniților și neuniților, al cărei resultat sumar a fost 2250 popi uniți cu 25,225 familii și 521 biserici unite, ear' la neuniți au fost 1365 popi, 128,658 familii cu 1366 biserici. — Din aceste tóte cad pe districtul Făgărașului 107 popi uniți cu 472 familii și 23 biserici, apoi neuniți 146 popi cu 5339 familii și 40 biserici.

De la Maria Theresia, ca șì de la următorii ei avem cu privire la țéra Făgărașului mai multe mandate requisitoriale, transumpte și sentințe judiciale aduse în numele împěraților ca Regi ai Ungariei și Mare-Principi ai Ardealului.

La anul 1780—1790 împěratul *Iosif II*, luând cârma imperiului german, ca șì a Regatului Ungar dimpreună cu Ardealul, domnì șì ací pe cale absolutistică. El suspinḑênd constituțiunea Ardealului, și vechile comitate, împărțì din nou țéra, — fără privire la națiunile recepte — în 11 comitate, întrě cari era șì comitatul Făgărașului arondat din vechiul district, adaugêndu-i-se scaunele vecine ale Nocrichiului, Cincului și Cohalmului, — și vre-o câteva comune vecine din scaunul Sibiiului și din comitatul Albei-superióre.

(Va urma).

Lupte mari la Port-Arthur.

Sěptěmâna trecută a fost sěptěmână grea pentru garnisóna cetății Porth Arthur și pentru flota din port. Atât pe uscat, cât și de pe apă Japonezii au dat atacuri grozave. Marți nóptea spre Mercuri s'a întêmplat luptă mare pe uscat, în care Rușii au avut perderi uriașe, ear' Mercuri diminéța, în timp ce lupta de pe uscat încă tot mai curgea cu mare înverșunare, flota ruséscă ajunsese în linie de foc așa periculósă, în cât — spre a nu fi nimicită în port — a erupt afară la largul mării, unde aținěndu-i calea flota japoneză s'a încins luptă navală care a durat de la 10 ore diminéța până la cinci ore după amiazi. O parte a flotei, deteriorată rěu, s'a rentors în port, ear' celelalte vase au buit printrě cordonul flotei japoneze spre a fugí în sus, ca sě se uniască cu flota de la Vladivostoc. Flota japoneză li-a ajuns lângă insula Gugmi, unde s'a încins o nouă luptă, în care *a căzut și admiralul Withöft, comandantul flotei rusești*. Vasele rusești s'au împrăștiat și au fugit care cum a putut spre a și căuta adăpost în *porturile neutrale*. Vasul „Cesarevici", cu cadavrul admiralului Withöft, împreună cu alte douě s'a refugiat în portul german Cintau, de unde însě după 24 ore au trebuit sě plece mai departe, căci alt- cum aveau sě fie desarmate. Ce s'a întêmplat cu celelalte, nu se știe. Despre o altă luptă navală raportéză o telegramă din Tokio dto 15 August, conform căreia Japonezii au atacat flota rusăscă de la Vladivostok, făcênd mari deteriorări încrucișătorilor „Gomoboi", „Rossija" și „Rurik" dintrě cari „Rurik" s'a cufundat. Ear' din Vei-hai-vei, tot cu datul de 15 August se telegraféză, că la Santung torpilorul „Burny" a fost aprins și aruncat în aer.

Din tóte acestea se póte deduce, că flota rusăscă de la Port-Arthur nu mai numěră nimic, e nimicită, și că cetatea Port-Arthur nu mult timp va mai puté resista atacurilor japoneze. Cea mai mare dovadă e despre acésta faptul că *mareșalul Ojama*, care conduce operațiunile de obsediu, a somat pe generalul Stössel (apěrătoriul cetății) sě dimită din cetate poporațiunea civilă, deóre-ce în anumit termin se va da atacul general contra cetății. In legătură cu pregătirea Japonezilor pentru atac general e de sigur telegrama din *Mucden* dto 15 August, care spune că Japonezilor li-au sosit la Port-Arthur fórte considerabile întăriri.

In timp ce în jurul cetății Port-Arthur pe uscat și pe mare se întêmplă evenimente atât de mari, sensaționale chiar, sus la nord, pe câmpul de rěsboiu din Mandjuria e liniște, dar' liniștea premergětóre furtunei. *Kuropatkin* își concentréză mereu trupele la Liaojang, ear' trupele japoneze strîng tot mai mult cercul în care vreau sě încunjure óstea inimică. Cum se raportéză din Petersburg ziariului „Berliner Tagblatt", óstea japoneză constă din 250,000 de ómeni cu 600 tunuri și cam tot așa de tare e și óstea rusăscă. Va fi deci o luptă titanică la Liaojang.

*

Telegramă din *Tokio* cu datul 16 August raportéză următórele: *Eri s'a început atacul general contra cetății de la Port-Arthur.*

Din subprefectura Sibiiului.

— Nemulțămiri în comuna Boița. —

Boița, 12 August n.

Locuitorii comunei *Boița*, spre acoperirea speselor procesuale împreunate cu recâștigarea munților sei, prin anii 1880—84 din voia lor liberă au acceptat solvirea așa numitelor *„taxe de pășunat"*.

Incassarea acestor taxe la început s'a făcut cu conștiențiositatea recerută. De vre-o 13 ani încóce însě de atari contribuțiuni nu s'a îngrijit nimenea, ridicându-se în modul acesta restanțele sub acest titlu la sume considerabile, în unele casuri chiar și peste 100 coróne. Protopretorul cercual, fără sě întrebe corpul representativ comunal, a dispus încassarea acestor restanțe, fără amânare, pe calea esecuțiunei.

Representanța comunală, vědênd că prin esecutarea în mod pripit a acestui ordin pretorial ușor se póte periclita starea materială a poporului, în sfera sa de activitate garantată prin dispozițiunile §. 21 al art. de lege XXII din 1886, ocupându-se în mai multe rînduri cu acéstă cestiune a decis *amânarea încassării acestor restanțe*, deocamdată până la finea anului de față, indicând modul de procedere în privința acésta, ca astfel sě se pótă evita ori-ce neajunsuri cari ar puté amenința esistența locuitorilor. — Urmarea a fost și este, că și fără ajutoriul mandatului pretorial s'au încassat în anul acesta vre-o 3000 cor., un resultat acesta nu numai destul de favorabil, dar' uimitoriu chiar, mai ales dacă vom lua în considerare împrejurările nefavorabile în cari se află poporul nostru în aceste momente de grea încercare.

In loc însě, ca forurile administrative sě iee cu plăcere la cunoștință resultatul favorabil ajuns în urma měsurilor luate din partea corpului representativ comunal tocmai într'o causă în carea autoritățile administrative în decursul timpului au dovedit prea puțin interes, protopretorul cercual, — fără sě mai aștepte resolvarea meritorică a conclu selor comunale din partea jurisdicțiunei comitatense, ca for de a II a instanță, — spre marea nóstră mirare a tuturora, a decis *suspendarea* primariului comunal și introducerea cercetării disciplinare contra dînsului, a viceprimariului comunal și a juratului încredințat cu afacerile polițienești (notariul comunal nu e vinovat, el e numai *salarisat!*) sub cuvênt, că nu ar fi esecutat mandatul seu. Totodată apoi în contra conclusului-protest al representanței comunale, convocată spre îndeplinirea postului de colector de dare devenit vacant prin demisionare, — și fără sě țină cont de dispozițiunile cuprinse în § 17 din statutul despre principiile normative de organisare pentru comunele mari și mici din comitatul Sibiiului, conform cărora în ori ce casuri substituirea primariului comunal o sěvêrșește subjudele comunal, a denumit primariu pe un om al seu cu numele Ioan Closje.

Contra dispozițiunilor vătěmătóre ale protopretorului cercual din punct de vedere al intereselor comunale, cu provocare la dispozițiile legale și regulamentare referitóre la autonomia comunală, atât corpul representativ comunal, cât și poporul din Boița, *a înaintat recurs*, însě fără resultatul dorit, căci cu tóte měsurile luate în acéstă privință, în comuna nóstră începênd cu ziua de 19 Iulie n. a. c. administrarea afacerilor comunale se sěvêrșește pe socotéla proprie a protopretorului cercual prin un primariu *octroat*.

Acéstă stare de lucruri a adus apoi cu sine, că în 7 August n. a. c. representanța nóstră comunală (convocată deja și pe ziua de 2 August n. a. c.) avênd a pertracta obiecte referitóre la averea alodială (budgetul comunal pe anul 1905, etc.) a decis *amânarea pertractării obiectelor puse la ordinea zilei*, până-când în privința administrării afacerilor nóstre comunale nu se vor respecta dispozițiunile art. de lege XXII din 1886.

Conclusul corpului nostru representativ comunal adus cu unanimitate de voturi, s'a subșternut jurisdicțiunei comitatense.

A fost impunetóre ținuta bărbătéscă a membrilor representanței nóstre comunale dovedită cu acéstă ocasiune în eluptarea drepturilor comunale.

Până chiar și primariul octroat, și notariul comunal, cari la început folosiau tóte mijlócele în scopul de a pune pedeci realisării dorinței generale, în cele din urmă s'au identificat cu decisul comunal.

Ce se va mai întêmpla nu știu, atâta însě știu că de câteva zile în continu se publică în comună, că zălógele (vite, bucate, etc.) locuitorilor cari sunt în restanță cu taxă de pășunat, *se vor vinde.*

Acésta totuși e prea mult! Treisprezece ani de zile protopretorul cercual și notariul comunal nu s'au îngrijit de incassarea regulată a taxelor de pășunat, și acum nu e destul cu desciplinarea funcționarilor comunali nesalarisați și aplicarea unui primariu ilegal, ci în contrazicere cu conclusele comunale — neresolvate încă din partea forului administrativ de a II a instanță, averea boițenilor, chiar acum în timp de fómete sě se vindă la dobă?!

Rugăm pe domnii membri români din congregația comitatensă a Sibiiului sě se intereseze de sórtea nóstră.

Un membru din representanța comunală.

Revistă bisericéscă.

Intrebuințarea predicelor străine.

Intrebuințarea predicelor străine póte fi folositóre, póte însě se constitue și un mare abus. Acésta depinde de la împrejurări. Cetirea operelor unor predicatori renumiți și recunoscuți se recomandă, dacă ea se face cu scopul de a-i studia, nu de a-i plagia. La cetirea acestora are sě se îndrepte atențiunea asupra alegerii, desvoltării și ordinării ideilor, asupra planului și asupra stilului, asupra mijlócelor auxiliare întrebuințate de a espune adevěrurile religióse clar, într'o formă plăcută și cu tótă insistența. Acest studiu și acéstă ostenélă înmulțește avuția ideilor, abilitatea și varietatea în espunere, așa că predicătorul nu vine ușor în pericolul de a și termina materialul, ci póte privi același adevěr din diferite puncte de vedere, și îl póte espune în modul cel mai feliurit, așa că interesul ascultătorilor crește mereu. Ca abus are sě se privéscă întrebuințarea predicelor străine, dacă ea are numai acel scop, ca sě sprijinéscă lenea și comoditatea de a compune însuși o predică. In acest cas predica e studiată numai mecanic, nu vine deci de la inimă și nici nu pětrunde la inimă Adese nu i-se șede cuvêntătoriului așa o predică, sau nu se potrivește pentru comuna în care are sě se țină, deóre-ce împrejurările sunt diferite. Adese póte sě-l aducă pe predicător în perplesitate, întêmplându-se că doi predicători se împodobesc cu aceleași pene străine și se presintă înaintea poporului cu aceeași

---

FOIȘÓRĂ

Suferința.

De **Carmen Sylva**.

(Fine).

O lacrimă fierbinte a picurat încet pe fenicelul de la picióreIe suferinței; acésta rěspândì frumosul sěu parfum, și îi mulțămì pentru roua primită, — și plecà mai departe neliniștita copilă și ajunse la malul unui lac mare și lin. Ací nu se mișca nimic; numai amurgul serii peste apă, și acésta în umbră.

Dînsa privind în urma sa, suspinà încet.

— „Odată numai am găsit liniște, în pădure. Odată mi-am uitat durerea, cu razele sórelui în inimă — dar' acestea au trecut!"

Pierdută în visuri privia copila în undele lacului, din care apărù ca prin o negură plutind pe valuri „Zîna lacului".

Atunci vede Suferința o lumină roșiatică căḑênd printrě valuri, mai mare și mai lucitóre de cât stelele, trecênd strălucind prin ceața nopții. Cum rîdea cu ochii, observă că acea lumină transpiră dintr'o casă de pe marginea lacului, care era deja înfășurată în iederă; numai din ferestrele lungărețe, cari stau deschise, veniau razele luminei.

— „Ciudat lucru" gândește Suferința. „Ací încă nu am întrat, și totuși cineva e în neadormire".

Tiptil se apropie de feréstă; ací era o femeie admirabil de frumósă cu pěrul alb ca zăpada, cu o haină albă și lungă, cu o prea fină învělitóre pe cap. Dînsa scria în liniște într'o mare carte, cu mâna sigură, corect, și întrě genunchi ținea strînsă o furcă cu caierul de fuior. O cută adâncă se vedea întrě cele douě sprâncene. Insě în jurul frumosului ei nas, buze, se întipărea jingășie și bunătate de femeie, și cea mai nobilă bunătate de inimă.

Suferința stătea uimită la acéstă privire; de odată se ridică doi ochi frumoși ca azurul ceriului, o privirà cu liniște și o voce dulce, melodiósă îi zise:

— „Vino numai în lăuntru, fiica mea, de mult aștept după tine!"

Suprinsă întră Suferința; așa o voce ea nu mai auzise. De odată o îmbrățișéză douě mâni delicate, a fost luată în brațe și sărutată, și admirabila femeie îi zise:

— „Dragă Suferință! Tu trebuia sě mě găsești! Eu nu am putut sě te caut, pentru că eu nu vin nechemată. Eu sunt mama *Răbdarea* și stau aici, privesc, ascult și priveghez. Lacul îmi readuce vocea acelora, cari mě chiamă. Adese ori am umblat și eu pe urma ta, durere însě, nu totdeuna."

Cuta de pe frunte-i deveni mai adâncă. Suferința își ascundea capul la pieptul mamii.

— „O, vino întotdeuna cu mine", se rugà blând Suferința.

— „Nu, copilă", îi rěspunse Răbdarea, „dacă mě vei chema, atunci voiu merge, și dacă vei fi obosită, atunci întră eară la mine. Eu trebue sě scriu *„cartea vieții"*; acésta 'mi dă mult de lucru!"

Sěrmana mititică, Suferința, rěmase o nópte întrégă la mama înțeléptă, și diminéța cu puteri noue plecà mai departe.

Satul e în flóre, totul era senin, era vremea secerișului. Suferința vèḑênd macul roșu și neghina albastră, se gândia:

— „Sermanele de voi, acum înfloriți atât de vesele și luciți în fața sórelui, și cu tóte acestea azi veți fi tăiate!"

In holda de grâu sta o fată frumósă singurică și secera, secera, cu dibăcie și iuțélă, ca trei bărbați.

— „Bună diminéța, palidă copilă", o chiamă glumind, „vino și-mi ajută!"

Și sărind ușurel și veselă, pletele-i aurii îi atârnau și se învîrteau la fie-care mișcare a ei; ear' ochii ei albastri luceau radioși ca razele din sóre.

— „Cine ești tu?" întrébă suprinsă, věḑênd pe Suferința cu ochii întunecați.

— „Eu sunt Suferința și sunt menită sě umblu dintr'un loc într'altul în veci. Și cine ești tu?"

— „Eu sunt *Munca*, nu veḑi tu? Nu veḑi ce sănětósă sunt și ce brațe tari am?"

Și atunci a luat pe Suferința în brațe ca pe un copil, și rîdea și cânta, alerga prin holde. Peste obrazul Suferinței s'a pus o rumenélă trandafirie și zise rîḑênd:

— „Vino cu mine! Eu nu pot nici odată odihní și adese-ori sunt așa de obosită."

— „Acésta nu se póte, dragă sorióră! Căci eu trebuie sě dorm pentru a fi ziua capabilă de lucru. Sunt încă în tot locul și trebue sě rîd, însě privind în ochii těi mi-se inécă rîsul, durerea pětrunde într'însul; dacă însě mě vei chema, voiu merge și apoi voiu rěmâné în urma ta.

A mers așa mai departe Suferința, de diminéță cu brumă și rouă, până 'n nópte, zi de zi cutreerând lumea.

Răbdarea și *Munca* și-au ținut cuvêntul, și au fost sincere tovarěșe ale *Suferinței* și adese-ori se întruniau în casa Mamei Răbdare, pe malul lacului, și cetiau din cartea vieții, ori scriau într'însa.

temă, cu aceleaşi idei, ba chiar cu aceleaşi cuvinte. Ce şi-ar cugeta poporul credincios în acest cas despre predicători? Nu i-ar priví ca pe nişte papagai, cari învaţă mecanic aceleaşi cuvinte? Adese şi-a perdut predicătorul autoritatea înaintea credincioşilor numai din causa că acestia au aflat predica într'o carte vechie. Deci predicătorii sĕ cetéscă şi sĕ studieze cu sirguinţă cuvêntările predicătorilor renumiţi, dar' sĕ nu le înveţe mecanic de-a rostul, sau chiar sĕ le cetéscă de pe hârtie. Poporul voeşte sĕ vadă înaintea sa un predicător convins al adevĕrului, nu un automat mecanic. Predicele cetite de pe hârtie n'au nici un folos. Predicătorul nu stă în acest cas în contact cu auditorii sei. Efectul obţinut e zero sau identic cu zero. („Candela".)

*

Facultatea teologică din Cernăuţi a avut în anul academic espirat 1903/4 cel mai mare numĕr de studenţi de la esistinţa ei, şi anume 71. Dintr'acestia au fost 41 din Bucovina, 10 din Transilvania şi Ungaria, şi anume 8 din metropolia Sibiiului cu diecesa Aradului şi a Caransebeşului şi 2 din patriarhatul sêrbesc din Carloviţ, 1 din Dalmaţia, 5 din Bosnia şi Herţegovina, 7 din România, 3 din Bulgaria şi 4 din Turcia. După naţionalitate au fost: 48 Români, 8 Ruteni, 8 Sêrbi, 7 Bulgari. In decursul anului au avut loc 9 rigoróse şi 5 promovări, 2 rigoróse au fost prestate de absolvenţi din Bucovina, ear' 7 de absolvenţi din alte ţeri. Esamenul esegetic istoric l'au prestat 6 studenţi ai anului al doilea, dintrĕ cari 2 cu escelenţă parţială, ear' esamenul sistematic practic 6 absolvenţi. Un candidat a fost reprobat la esamenul din urmă. După cursuri se repartéză studenţii în următorul mod: I. 23 (15 din Bucovina); II. 20 (10 din Bucovina); III. 16 (13 din Bucovina); IV. 7 (3 din Bucovina). Cinci au fost absolvenţi ai altor institute teologice şi au ascultat prelegerile pentru-ca sĕ fie admişi la rigoróse, fără ca sĕ fie inscrişi într'un an anumit. („Viitorul")

NOUTĂŢI

Din causa *sfintei sĕrbători de Vineri,* Schimbarea la faţă, *şi a celei regnicolare de Sâmbătă, ziua regelui* Sfântul Stefan, *impusă prin lege, — numĕrul proxim apare Luni.*

Serviciu divin. Din incidentul aniversării zilei naşterii *Maiestăţii Sale Preagloriosului nostru monarch Francisc Iosif I.* mâne Joi, 5/18 August, se va celebra în biserica din suburbiul iosefin din loc sf. liturgie împreunată cu doxologia prin Inalt Preasfinţia Sa Archiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan*, pentru îndelunga viéţă şi deplină sănĕtate a Maiestăţii Sale Monarchului. Serviciul se va începe la orele 8 a. m.

*

Alegere de deputat. Comitetul central al comitatului *Arad* a pus termin pe 26 August n., pentru alegerea de deputat în cercul electoral *Pecica*, al cărui deputat, *Vásárhelyi*, a decedat sĕptĕmâna trecută. Romanii vor pune candidat naţional.

*

Mausoleu lui Mihaiu Viteazul. Din iniţiativa dlui Gr. G. Tocilescu, profesor universitar în Bucureşti, s'a luat hotărîrea de a se ridica un mausoleu la mănăstirea Dealului, lângă Tîrgovişte (România), în care sĕ se depună capul lui Mihaiu-Vitézul aflat la acea mănăstire. In acest scop s'au dat mai multe serbări de către studenţi, adunându-se o sumă aprópe de cinci mii lei. Cu acesti bani s'a comandat zilele acestea la Viena mausoleul, care va fi din granit cu incrustaţii şi o placă de email cu portretul lui Mihaiu-Viteazul, şi care va fi inaugurat în Octombre. Mausoleul, lucrat în stil bizantin, va fi aşedat în mijlocul bisericei.

*

Pictura catedralei. In şedinţa plenară de alaltăeri consistoriul a concredut dlui *Smigelszki* pictarea catedralei din Sibiiu.

*

O imitaţie bună. In numĕrul de Duminecă (1/14 August) „Biserica şi Şcóla" publică un circulariu semnat de vicariul Mangra, prin care dispune pentru protopopopiatele de sub jurisdicţiunea consistoriului gr.-or. din Oradea-mare ale diecesei Aradului ţinerea de *conferinţe pastorale*, în cari sĕ se tracteze cestiunile şi problemele cari ating cercul de activitate pastorală a preotului. Terminul pentru ţinerea conferinţelor în acest an e: 16 Septembre st. v. pentru protopopiatul Orădii-mari, 23 Septembre pentru pp. Peşteşului, 28 Septembre pentru pp. Tincei, 30 Septembre pentru pp. Beliului, 4 Octobre pentru pp. Beiuşului, 7 Octobre pentru pp. Vaşcăului. In archidiecesă, cum se ştie, ţinerea de conferinţe preoţeşti (ori pastorale, cum le numeşte circulariul amintit mai sus) e întrodusă de Esc. Sa dl archiepiscop şi metropolit al nostru *Ioan* încă din primul an al ocupării scaunului archiepiscopesc.

*

Nou stipendist. Stipendiul de 1000 coróne pentru studii speciale pedagogice a fost conferit în şedinţa de eri a senatului bisericesc concurentului Nicolae *Regman*, absolvent al cursurilor teologice din Sibiiu.

*

O bună hotărîre. In şedinţa de Vineri a comisiunii administrative a comitatului Hunedóra advocatul Ajtai Aladár a făcut propunere, ca în vederea miseriei causată poporului prin seceta îndelungată, comisiunea prin o representaţiune la guvern sĕ céră suspendarea încassării dărilor pentru anul acesta. Faţă cu acésta Réthy Lajos a propus, ca numai suspendarea execuţiilor pentru restanţele de dare sĕ se céră. După discuţie îndelungată s'a primit propunerea lui Réthy. — Bună e şi acésta, dar' pentru poporul agricultor era cu mult mai favorabil sĕ se fi primit propunerea lui Ajtai.

*

Pretură nouă în Treiscaune. Ministrul de interne a încuviinţat a se înfiinţa pentru comunele Buzaie (Intorsura-Buzĕu, Sita-Buzĕu, Vama-Buzĕu, etc.) din comitatul Treiscaune pretură cu sediul în Buzĕul-unguresc (Magyar-Bodza).

*

„Strada Livezeni 33 bis". Din consideraţii de bunăcuviinţa am fost siliţi sĕ omitem partea cea mai esenţială a forţei „De pe bărăganul culturei nóstre naţionale" din numĕrul de Sâmbătă. Partea omisă cuprindea conţinutul piesei, care e aşa de modern, sau cu alte cuvinte aşa de scandalos, în cât pentru ori-ce ziariu cinstit ar fi fost o ruşine sĕ tipăréscă în colónele sale acel *product literar*. Acesta a fost motivul, care ne-a îndemnat sĕ nu publicăm observaţiile cuprinse în partea cea omisă, dar' credem, că prin acéstă notiţă se va completa icóna ce voia sĕ o dee — *a.*

*

Post de medic. Fóia oficială a comitatului Turda-Arieş publică concurs la postul de medic cercual în *Ofenbaia*. Termin 30 August st. n. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului în Trăscău (Toroczkó).

*

Treicolorul magiar în Marienbad. Cetim în gazetele magiare, că din prilejul petrecerii la Marienbad a regelui Edward VII al Angliei câţiva óspeţi magiari au rugat pe primariul, ca sĕ le permită sĕ arboreze pe balcónele cuartirelor lor treicolorul magiar, dar' primariul nu li a dat voie. La acésta au rugat pe ministrul Hieronymi sĕ le esopereze concesiunea, ear' acésta „a resolvat afacerea spre mulţămire generală". Cum s'ar fi „resolvat" óre cestiunea la nişte băi de la noi, faţă cu óspeţi — nemagiari??

*

Direcţiune financiara în Sânmărtin. Monitoriul oficial ungar publică în numĕrul de Sâmbătă un ordin al ministrului de finanţe prin care se încuviinţéză şi dispune înfiinţarea unei direcţiuni de finanţe în Dicső Szent Márton, cu începere din 1 Sept. a. c.

*

Premii pentru pomicultori. Din cele 5000 coróne, pe cari „Földhitel-Intézet" le pune anual la disposiţia guvernului pentru a premia pe cei cari se ocupă cu pomicultura, pentru anul acesta ministrul de agricultură a dat premiu de 600 coróne lui Iosif Barány, grădinariu al oraşului Esztergom şi al reuniunii economice din Esztergom, ear' cu câte 200 coróne a premiat pe următorii învĕţători: Weber Vilmos (Sighişóra), Tarcsafalvy Albert (Varghiaş), Graef Nándor (Lechinţa), Danko András (Ghiriş), Maksa József (Salamon), Codrea George (Ucea-inferióră) şi Paszulyka Péter (Roşia).

*

Păduri în flacări. Pădurea de la *Aciuţa* (lângă Hălmagiu) a deputatului dietal Hollaky Imre, din cause până acum necunoscute a luat foc, care în scurt timp s'a încins pe întindere de peste o miiă de jugĕre. Pentru stîngerea focului s'a cerut ajutoriu militar.

La *Batiz* (lângă Deva) încă s'a aprins pădurea bancei ardelene (Erdélyegyleti Bank), ardênd 350 de jugĕre. Aici focul a fost pus de Petru Homordean, care acum e arestat.

*

Himen. Cornelia *Dobrescu* şi Dr. Camil V. *Velţian* din *Sebeş*, fidanţaţi.

*

Comună de trei-ori arsă. Orăşelul Nagy-Salló din comitatul Bars în scurt interval de timp a fost de trei-ori bântuit de foc. In primul rênd au ars douĕzeci şi şése case împreună cu clădirile economice din jurul lor. La câteva sĕptĕmâni apoi, în 10 August, un alt incendiu a pustiit douĕsute şeptezeci şi patru case împreună cu tot ce era în jurul lor. Nu mai rĕmăseseră de cât vr'o câteva căscióre în o parte a oraşului. In 11 August în scurt timp au ars scrum şi acelea. Fiind bănuélă că în tóte trei casurile focul a fost pus a nume, poliţia a întrodus cercetare.

*

Serul antidifteritic. Ministrul de interne a dat ordin tuturor farmaciilor din ţéră, ca sĕ se provadă cu ser antidifteritic, ear' medicilor cercuali li-a dispus, ca bolnavilor sĕraci sĕ le dee serul antidifteritic *gratis*, în sarcina fondului regnicolar pentru îngrijirea bolnavilor.

*

In loc de câştig perdere. Proprietarii de case din Palota-Ujfalu (lângă Budapesta), unde aprópe toţi chiriaşii sunt funcţionari de gară şi lucrători în atelieriul de maşinerii al căilor ferate, zilele trecute s'au socotit sĕ-şi mărească venitele prin urcarea chiriei. La acésta chiriaşii s'au adunat la sfat şi au hotărît sĕ abzică cuartirul toţi şi sĕ se mute în Rákos, dacă proprietarii nu le vor reduce chiria cu atâta, cu cât voiau sĕ li-o urce. Proprietarii, de cât sĕ rĕmână cu casele góle — fiind-că alţi chiriaşi nu sunt în Palota-Ujfalu, de cât numai cei aplicaţi la calea ferată, — de silă bucuros au redus chiria.

*

Pentru o femeiă! Intr'un restaurant din Budapesta prânzia retras la o masă din colţ un óspe sărăcăcios îmbrăcat, care la urmă neavênd destui bani spre a-şi achita socotéla a fost dat pe mâna poliţiei. La poliţie s'a constatat apoi, că respectivul e Hatiyassy Gyula, fost supralocotenent de husari, ajuns in misérie şi decadinţă din causa soţiei sale. Inainte cu câţiva ani Hatiyassy îndrăgise fata unei proprietărese vĕduve şi a cerut'o soţie. In voiagiul de nuntă mireasa i-a mărturisit că numai silită de mumă-sa s'a cununat cu el, dar' iubire sĕ nu aştepte, căci inima ei e deja a altuia. La acésta locotenentul a întrerupt voiagiul, a dus pe mirésă sa a casă la mama ei şi apoi s'a divorţat. Casul acesta însĕ l'a impresionat aşa de adânc, în cât i-se alterase şi mintea, aşa că aprópe un an a stat sub îngrijire medicală în casa de nebuni. Eşit de acolo apoi, după ce din causa bólei fu şi dimis şi din armată, a tânjit pe la rudenii, decădênd tot mai mult. — Şi tóte acestea din causa femeii!

*

Nu e secret că damele îşi recomândă una alteia cosmeticul cel mai modern şi mai cu efect: *crema Margit* a lui Földes. Acest universal renumit cosmetic este chemice curat, nu conţine de loc materii stricăcióse şi e liber de grăsime. Mijloc escelent pentru conservarea pielei contra influinţei sórelui şi vêntului. Borcan mare 2 cor., mic 1 cor. Se capĕtă la producent, farmacistul Földes în Arad, şi în tóte farmaciile. E scutit prin lege.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Cu ocasia petrecerii de vară ţinută în Veţel la 31 Iulie n. a. c. sub patronatul dnei Felicia Dr. Rozvany, s'au incassat următórele contribuiri şi suprasolviri marinimóse:

Dr. Stefan Rozvany, Ilia-m., 42 cor., August de Herbay, Veţel, 16 cor., Iuliu de Herbay, Arad, şi Alexandru Herlea, Vinerea, câte 10 cor., Ioan Beleş, Arad, Contele Kun Géza, Minthia-m., şi Demetriu de HerHerbay, Bach, câte 5 cor., dna Pop n. Şuiaga, Săcămaş, 4 cor. 40 fil., protopretorul Botr, Deva, şi Adam Vasiu, Romos, câte 2 cor. 40 fil., Guga, Şoimuş, Ardelean, Deva, Emilian Socaciu, Haţeg, George Popovici, Leşnic, dşóra Cornelia şi Lucreţia Gotheas, Baru-mare, Enea P. Bota, Şard, Mihail Iubaş şi Augustin Degan, Veţel, fie-care câte 2 cor., Ioan Popovici, Leşnic, 1 cor. 60 fil., dşóra Ana Baboiu, Romos, 1 cor. 40 fil., Ioan Barbu, Veţel, 1 cor., Iuliu Veinstein, Veţel, 80 fil., Vraciu, Dobra, Octavian Albani, Branişca, Virgil Radeş, Deva, Emil de Herbay, Arad, Koncz Aladár, Deva, Serafin Berariu, Vulcez, Ioan Maior, Ilia-m., Ioaniche şi Rudolf Oprean, Târnăviţa şi Petru Popa, Căinel, câte 40 fil. — Priméscă toţi espresiunea mulţămitei nóstre. Percepţiuni 209 cor., erogaţiuni 155 cor. 56 fil., profit 53 cor. 44 fil.

De-şi petrecerea acésta de vară a fost un îndrăsneţ început pentru mica nóstră comună, graţie atenţiei ce a întimpinat la flórea elitei româneşti din împrejurime şi depărtări, ea a avut bună reuşiţă. Mângăerea, ce încoronéză entusiasmul juvenil, fie tălmaciu al mulţămitei şi stimei ce datorim mai pe sus de tóte sprijinului moral şi material, cu care cu atâta amabilitate dna Patronesă şi dl president Dr. Rozvany au binevoit a ne onora! Veţel, în 11 August 1904. Pentru comitetul aranjator subscriem

Augustin Degan — *cassariu.*
Mihail Iubaş — *controlor.*

*

Cu ocasiunea petrecerii de vară arangiată în 18/31 Iulie în Comana-inferióră, comitatul Făgăraş, al cărei venit curat a fost destinat şcólelor locale, au întrat oferte benevole de la următorii p. t. domni şi dómne:

Dr. Perţia, medic, 5 cor., Dr. Neamţu, Dr. P. Obĕdeanu, A. Micu, Dr. Popescu, Ioan Cândea, protopop, Alex. Pocol, Dr. Ioan Şenchea, Dr. Ioan Turcu, din Făgăraş, fie-care câte 2 cor., Ioan Peia, 1 cor., George Taflan, not., Cohalma, 3 cor., George Spornic, Cohalm, 4 cor., părintele M. Ganea, dna Elisaveta Comaniciu, Veneţia-inferióră, câte 3 cor., G. Halmagyi, din loc, 4 cor., dna Maria Popa, not., Ioan de Fulicea, Şinchea-veche, câte 3 cor., Ioan Popiţa, paroch în loc, 3 cor., Z. Oana, Părĕu, Septimiu Popa, paroch, Veneţia-sup., G. Sglimbea, paroch, Cuciulata, Ciulei, not. de tribunal, Fântâna, I. Boldea, not., Cuciulata, Cornel Langa, înv., Veszely K., Dr. Haizea, Cohalm, Hirschfeld Mor, Petru Ioan, înv., Ohaba, Maria Pop Grideanu, loco, Ioan Pop, Şinchea-veche, Ioan Langa, înv. pens., loco, Iosif Pop, paroch, loco, fie-care câte 2 cor., Ovid Maior, stud., Bucureşti, Ghircoiaş, compt., G. Niciu, înv., A. Cantor, stud., Cuciulata, Deutsch, inginer, Cluj, Barascu, teolog, Lupşa, Márkó, pădurariu, N. Cârstea, maşinist, loco, N. Comaniciu, teolog abs., Emil Stoica, teolog, V. Stoica, teolog, Comaniciu I., ingin. silv. din Veneţia-inferióră, Emilian Aldea, teolog abs., George Moldovan, înv., Iov. Moldovan, jurist abs., Traian Pop, jurist, Şinca-veche, Ioan Pop, Fazekas M. şi G. Pop, loco, fie-care câte 1 cor., I. Vlad S. David, şi Toth K., câte 40 fil.

Subtrăgêndu-se spesele, a rĕmas un venit curat de 26 cor. care deja s'a transpus şcólelor locale.

Priméscă binevoitorii contribuenţi şi pe acéstă cale mulţămita nóstră.

Comana-infer., în 24 Iulie 1904

Ioan Popa
înv.-cassariu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 60/1904. [238] 1—3

Concurs

pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Turnişor** din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se publică concurs nou conform resoluţiunei v. consistoriu arhidiecesan dto 4 Maiu a. c. nr. 4648 b. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibe şi cualificaţiunea de opt clase gimnasiale şi astfel instruite suplicele conform normelor din vigóre, sĕ le aştérnă oficiului protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta mai nainte de ziua alegerii în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă, spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic.

Turnişor, 1 August 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Ioan Radu — president.
Ilie Muntean — notariu.

Nr. 709.

Cu consensul subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Sibiiu, 4 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu placut se ia cu plăcere şi de copíii. Se capĕtă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care stiçlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 3—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, **Basel** (Elveţia).

[237] 1—3

Concurs

In cancelaria subscrisului cu ziua de 25 n. c. póte afla ocupaţiune un **adjunct notarial** cu cualificaţiune recerută pe lângă condiţiunile următóre:

1. Plată lunară 30 cor.
2. 25% din venitele private, ce le va lucra.
3. Locuinţă şi vipt.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi sĕ-mi comunice starea, etatea şi cualificaţiunea.

Zlatna, 15 August n. 1904.

Iuliu Albini
notariu cercual.

Nr. 205 1904. [219] 3—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului vacant de **protopresbiter** în tractul protopresbiteral **Cohalm**, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Venitele din parohia Cohalm, fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Venitul întreg parohial din filia Fişer compete capelanului, cum şi taxele pentru serviciile ce le îndeplineşte în matera Cohalm.

2. Dotaţiunea protopresbiterală statorită prin conclusul sinodului arhidiecesan din 21 April 1900 sub nrul protocolului 116 în suma de 1000 coróne, din cari 600 coróne se solvesc din fondul general administrativ al arhidiecesei, ear' 400 cor. de la parohiile din tract.

3. Taxele pentru visitaţiunea canonică odată pe an, accidenţii, esmisiuni şi asistări la esamene.

Reflectanţii cu cualificaţiunea normată prin § 53 al statutului organic şi conclusul congresual din 1888 nr. prot. 111, au a-şi înainta cererile lor de concurs instruite conform normelor în vigóre la preavener. consistoriu arhidiecesan în terminul deschis.

Din şedinţa comitetului protopresbiteral al tractului Cohalm, ţinută în Cohalm la 25 Iunie 1904 st. v.

Presidentul:
Dimitrie Moldovan
protopresb. adm.

George Maican
not. comit. prot.

Nr. 604 1904 [235] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea vacant de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Romos**, protopresbiteratul Orĕştie, pe basa decisului vener. consistoriu arhidiecesan dto 8 Iulie nr. 6411 şcol 1904 în urma anulării alegerei de învĕţătoriu efeptuite la 13/26 Iunie a. c., prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 600 cor., din cassa bisericei.
2. Relut de cuartir 40 cor.
3. Patru stângini de lemne, din cari învĕţătoriul are a încălzí primo loco sala de învĕţămênt.

Cuincuenalele legale.

Reflectanţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta în vro o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

De la oficiul protopresbiteral Orĕştie.

Orĕştie, 28 Iulie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 601 1904 [217] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia **Chendremal**, protopresbiteratul Unguraş, se publică concurs conform ordinului preaveneratului consistoriu arhidiecesan din 22 Iulie a. c. nr. 6046 b. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B pentru dotaţiunea de stat.

De la reflectanţii la acest post se recere pregătirea normală ordinară şi vor fi preferiţi cei cu pregătirea de opt clase gimnasiale.

Rugările de concurs instruite conform normelor în vigóre au sĕ aştérnă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd concurenţii a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Fizeş-Sânpetru, 13/26 Iulie 1904

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 411 1904. [203] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **învĕţători** vacante din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Ilia, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Vorţa** cu filia **Valealungă**, cu un post de învĕţătoriu cu salariu de 600 cor. de la popor, cuartir în edificiul şcólei şi 2 stângini de lemne.
2. **Burjuc**, un post de învĕţătoriu cu salariu de 600 cor., şi a nume: venitul de la 6 jug. pămênt arător şi fênaţ, socotit în 400 cor., repartiţie în popor 200 cor.; cuartir, grădină de legumi şi lemne de foc.
3. **Tatareşti**, un post de învĕţătoriu cu salariu de 600 cor., şi a nume: arêndă de la un pămênt 100 cor., arêndă de la o grădină 200 cor., repartiţie pe popor 480 cor., cuartir şi lemnele trebuincióse de foc.

Doritorii de a ocupa unul din acestea posturi sĕ-şi înainteze subsemnatului oficiu cererile instruate conform normelor în vigóre în timpul prefipt; avênd a se presenta în biserică spre a se face cunoscuţi poporului.

Cei ce ar dorí ca la cuincuenal sĕ li-se compute şi anii serviţi în alte comune, au a şi arăta acésta pretensiune şi în petiţiunea de concurs.

In conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Ilia, la 11 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 711 1904. [204] 2—3

Concurs.

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** vacante din **Poiana**, tractul Mercurea, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, şi adecă:

1. Pentru un post de învĕţătóre cu salariu anual de 600 cor., relut de cuartir şi lemne 100 cor. şi pentru grădină 40 coróne, dimpreună cu cuincuenalele legale.
2. Pentru douĕ posturi de învĕţători cu salariu de câte 600 cor., relut de cuartir şi lemne câte 100 cor. şi pentru grădină câte 40 cor., dimpreună cu cuincuenalele legale.

De la reflectanţii la aceste posturi se recere sĕ documenteze pregătirea de 4 clase gimnasiale sau civile, sĕ se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, deobligaţi fiind a cânta în strană la utrenie şi liturgie şi eventual a forma cor bisericesc cu elevii.

Concurenţii au a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mercurea, după ce s'a pronunţat comitetul parohial concernent.

Mercurea, 12 Iulie 1904.

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

La domnişórele **Gerigk, Wiesengasse nr. 3**, se primesc

băieţi de şcólă

în cuartir şi cost. [218] 3—3

Mere de vară

diferite sorte nobile
în ori-ce cantitate, eventual pomi
întregi, cu preţuri **eftine**

în Orlat

Torsătoria de lână Stampf.

229 3—3

Ciocolada de tanin
a lui Sztraka
are efect escelent la
copíi şi la vêrstnici
contra urdinării
Preţul 40 fileri
Se capĕtă
în fie-care a-
potecă.
[222 3—8

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele [39] 25

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui ii place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320 - 380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg — Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 16—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 11—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secr

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 91

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacăţian

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 85 Sibiiu, Marți 10/23 August 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Biserică ortodoxă unitară.“

Sibiiu, 22 August n.

O nouă primejdie s'a ivit, deocamdată numai pe séma jurnalisticei magiare: temerea, că biserica gr. or. din Ungaria și Austria se va uní sub un singur cap bisericesc, — care ar fi sĕ fie patriarchul din Carloviț, — devenind astfel o biserică puternică ortodoxă unitară.

Natural, că întêmplându-se așa, primejdia are sĕ fie mare, fiind-că biserica gr. ort. s'ar întărí fórte mult în monarchia austro-ungară, câștigând în putere și în vază, și s'ar întărí în detrimentul catolicismului, și mai ales în detrimentul națiunei magiare. Căci ce alta ar fi acésta de cât punerea baselor pe séma unui *stat mare slav* în cóstele Ungariei, ceea ce ar fi egal cu slăbirea magiarismului?

Dar' ca norocul, n'are sĕ se întêmple așa, și astfel nu mai e nici un pericol. Și nu se va întêmpla așa, fiind-că *nu se învoește patriarchatul din Constantinopol*, din motivul, că e în contra spiritului bisericei grecești sĕ se unéscă episcopatele de pe teritoriul *diferitelor țeri* sub un singur cap bisericesc, și sĕ formeze un întreg, o unitate mare.

Cine o spune acésta? Ziariul clerical „**Alkotmány**“ într'un numĕr mai recent.

Dar' din întêmplare nu e așa. Patriarchatul din Constantinopol n'a putut sĕ-și spună părerea într'o chestie care, pe lângă aceea că nu-l privește absolut de loc, nici nu esistă de cât numai în fantasia acelora cari își zugrăvesc singuri fantomele, pentru a face apoi, ca lumea sĕ se témă de ele.

Iată despre ce e vorba: Episcopul eparchiei gr. ort. a Dalmației și Istriei, *Dr. Nicodim Milaș*, a înaintat în primăvara anului acestuia un memorand M. Sale, în care, împreună cu episcopul gr. ort. din *Cattaro*, se ruga sĕ i-se dee esplicare, cum e de înțeles preaînalta resoluțiune din 23 Iulie 1874, prin care biserica sêrbă dalmatină vine subordonată patriarchatului sêrbesc în cele dogmatice și spirituale, pe când în cele administrative e subordonată metropoliei din Cernăuț?

Atât și nimic mai mult. Și de aici s'a născut întâiu svonul, că episcopii gr. ort. din Dalmația și Istria, apoi Cattaro și Raguza, voesc sĕ se despartă de către metropolia din Cernăuț și sĕ se alăture la patriarchatul din Carloviț, și în urmă temerea, că întrégа biserică gr. or. din Ungaria și Austria se unește pentru a forma un singur corp, mare și puternic, o *biserică ortodoxă unitară*.

Greșită fiind deci espunerea faptului, greșite sunt tóte cobinațiunile legate de el și înșirate în articolul din „*Alkotmány*“.

Mai greșită e însĕ presupunerea, că biserica gr. ort. *română* din Transilvania și Ungaria, ca biserică *națională*, ar puté sĕ se unéscă cândva cu cea sêrbéscă, pentru a forma un singur corp, — ori cu ori-care alta, cu limbă liturgică neromână, — și cel-ce scrie despre o astfel de posibilitate, scrie într'o chestie pe care n'o cunóște absolut de loc,

Cine cunóște luptele grele și îndelungate purtate pentru naționalisarea bisericei gr.-ort. române din Transilvania și Ungaria, nu-și va puté închipuí lucrul acesta, ear' cel-ce crede în o astfel de posibilitate, fie de voe, fie de silă, din cine știe ce mari interese, acela nu ne cunóște, nici pe noi, nici trecutul nostru.

Dar' nu acésta e ce ne face sĕ ne ocupăm cu articolul din „*Alkotmány*“, referitor la închipuita primejdie amintită mai sus, ci o altă părere, greșită și ea, strecurată printrĕ șirele articolului, părere audită de mai multe-ori, odată chiar și din gura unui primministru, rostită în fața parlamentului, care însĕ trebue rectificată, anume: că națiunea magiară s'a arătat prea generósă față cu biserica gr.-ort. când a decretat desfacerea ei în două, în biserică gr.-ort. sêrbéscă și biserică gr.-ort. română, și că *a greșit* când a adus în privința acésta articolul de lege IX din anul 1868.

Sunt în mare rătăcire cei ce cred, că parlamentul ungar a decretat despărțirea hierarchică a bisericei gr.-ort. române de către Sêrbi; pentru-că nu parlamentul a făcut acest mare și însemnat act de dreptate, ci l'a făcut Monarchul, prin decret domnesc, la anul 1864, când parlamentul ungar nu avea teren de activitate, când întréga suveranitate era concentrată în mânile Monarchului.

In decretul acesta, datat din 24 Decembre 1864, se spunea că: „ascultând Eu rugările Românilor gr. ort. din Transilvania și Ungaria, în consonanță cu intențiunea manifestată prin resoluțiunile Mele din 27 Septembre 1860 și din 25 Iunie 1863, *am încuviințat ca pentru dînșii sĕ se înființeze o metropolie independentă*, *coordinată cu cea sîrbéscă*, și ca biserica episcopéscă din Transilvania sĕ se ridice la demnitatea metropolitană“…

Independența si-a câștigat'o așadară biserica gr. or. rom. la 1864, nu la 1868!

Evident deci, că în articolul de lege IX din 1868 a fost trecut un *fapt de mult împlinit*, pe care parlamentul ungar nu-l mai putea schimba, și nu-l mai putea face nefăcut. Și la fel s'a întêmplat și cu metropolia gr. cat. română, câștigată earăși pe vremea când constituția magiară era suspendată, precum și cu alte lucruri. A spune deci, că parlamentul ungar *n'a făcut bine* când a votat articolul de lege IX din 1868, însemnéză a nu ștí cum s'au întêmplat lucrurile înainte de a ajunge ele până la votarea legii numite, ear' cel-ce nu le cunóște bine, bine, nici nu e chiămat sĕ le aprecieze.

Asta e părerea nóstră.

In chestia școlelor. „Nationale Korrespondenz“ *din Berlin se ocupă cu articolii dlui Dr. Eugen de Lemény întitulați* „Cum sĕ ne apărăm?“ *și apăruți în ziariul nostru, schițându-le pe scurt cuprinsul, și esprimându-și părerea de bine, că și cercurile săsești, întocmai ca cele românești, se arată nemulțămite si chiar îngrijorate față de proiectul de lege al ministrului de instrucțiune* Berzeviczy, *referitor la reformele cunoscute. Totodată face comunicare, că în revista din Berlin* „Deutsche Monatsschrift“, *numĕrul proxim, are sĕ apară un articol scris cu multă cunoștință de causă în chestia magiarisării școlelor nemagiare din Ungaria.*

Arderea Câmpenilor.

Pe lângă nefericirea căzută asupra țerii în urma secetei celei mari, mai vine și mulțimea de focuri, când ici, când colo, pustiind sate și orașe întregi, și lăsând pe bieții ómeni fără adăpost, pe câmp și pe stradă.

De acésta sguduitóre catastrofă n'a fost cruțat nici opidul *Câmpeni*, fruntașa comună românéscă din Munții-Apuseni, ai cărei locuitori plâng astăzi pe ruinele avutului lor, căzut pradă flacărilor mistuitóre.

Incă Joi, sĕptĕmâna trecută primisem știrea, că Mercuri pe la 4 ore după amiazi un foc escat la grajdurile lui Filip (după altă versiune: în magazinele firmei Csiky) a pustiit aprópe întreg opidul *Câmpeni*, rĕmânênd cruțate de flacări numai casele în cari e judecătoria cercuală și oficiul cărții funduare, școla elementară de stat, posta, hotelul Csiky, casa medicului Dr. Érsek și încă vre-o câteva edificii. Intrĕ clădirile căḑute pradă focului e și *biserica gr.-cat. și școla română*, pretura, casa oficiului silvanal, etc. In piața principală n'a rĕmas nimic, tóte clădirile au ars. Focul era așa de puternic, în cât nici vorbă nu putea fi de stîngerea lui, mai ales că nenorociții locuitori nici nu aveau la disposiție apă de ajuns. Nenorocirea se mai potențase și prin faptul, că stîlpii și sîrmele telegrafului și telefonului încă fuseseră cuprinse de foc, așa că nu era chip de a trimite știri orașelor din imprejurime. Așa s'a întêmplat apoi, că pompierii și miliția din Abrud abia Joi diminéța au sosit sĕ dee ajutoriu la stîns; atunci însĕ orașul era pustiit deja.

Fie care póte sĕ și facă ideiă despre mărimea nefericirei și a miseriei în care se află bieții ómeni din Câmpeni. Și alinarea durerei lor se impune fie-cărui adevĕrat creștin cu dare de mână. Datorință are fie care sĕ alerge întru ajutoriul celor greu cercați, cu ce póte și cu cât póte.

Inaltpreasfinț̦itul nostru Archiepiscop și Metropolit *Ioan* a premers și în acest dureros cas cu bun esemplu, trimițênd pe cale telegrafică modestul ajutoriu de 500 coróne, și îndrumând pe protopresbiterul tractului sĕ deschidă colectă pe séma celor rĕmași pe stradă. Rugăm și noi, pe toți cei-ce pot, sĕ grăbéscă cu ajutoriul lor pe séma celor atinși de acésta mare nenorocire, trimițênd sumele de cari se pot lipsí la adresa protopresbiterului din Câmpeni (Topánfalva) *Romul Furduiu*. Vorba bĕtrânilor: Bis dat, qui cito dat!

Mai notăm, că Inaltpreasfinț̦itul domn Archiepiscop și Metropolit *Ioan* a adresat din acest trist incident protopresbiterilor și preoțimei din archidiecesă un circulariu plin de învĕțături părintești, în care se spune cum trebue instruat poporul, ca și dacă nu póte evita astfel de nefericiri, cel puțin sĕ fie ferit de urmările ce le au, *asigurandu-și fie-care puținul ce 'l are*, în contra primejdiei de foc.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului,

de

Non quis, sed quid.

(Urmare).

Sub Iosif II se concese pentru neuniții din Ardeal episcopi proprii și stabili, la anul 1783 *Gedeon Nichitici*, apoi 1789 *Gerasim Adamovici*; ear' pentru uniți la Blaj se confirmă de episcop *Ioan Bobb* (1782—1830).

După mórtea lui Iosif II la anul 1790 urmând frate-sĕu *Leopold II*, sub acesta se restituì starea politică de mai nainte, ceea-ce se susținù și sub Francisc I. (1792—1835) cum și sub urmașul sĕu Ferdinand V (1835—1848). — La anul 1848 se începe o eră nouă constituțională — și pentru țéra Făgărașului.

Dacă aruncăm o reprivire peste timpul dinainte de anul 1848, venim la resumatul, că boerii din țéra Făgărașului de la început au avut o autonomiă estinsă atât peste comunele lor sătești, cât și peste întreg districtul. Ei concurau cu toții cei maioreni la adunările municipale, unde alegeau scaunul lor boeronal de 12 asesori jurați, funcționarii districtului și deputații dietali. — Scaunul boeronal sub presidiul căpitanului suprem representa ținutul Făgărașului, decidea asupra tuturor causelor publice ale districtului și ale singuraticilor boeri, etc. — Căpitanul suprem, care de regulă era totdeodată și castelanul cetății Făgărașului, — era denumit prin Domnitoriul țerii.

După registrul ce ni-l'a lăsat Benkö (în Transilv. specialis), întregit cu datele posteriόre, seria căpitanilor supremi ai Făgărașului — în cât sunt cunoscuți — cu datul aproximativ al începerii activității lor, e următórea:

1. Stefan Tokos, 1507. — 2. Paul Tomori, 1509. — 3. Nicolae și Laurențiu Tomori, 1520. — 4. Cosmus Horvat Pétrityevich, 1579. — 5. Nicolae Bessenyei, 1593. — 6. Mihail Macskási, 1610. — 7. Ioan Balling, 1612. — 8. Balthazar Kemény, 1614. 9. Ioan Kemény, 1635. — 10. Andreiu Barcsai, 1660. — 11. Simion Keméy, 1660. — 12. Andreiu Ugron, 1661. — 13. Paul Inczédi, 1678. — 14. Ioan Cserey, 1679 — 15. Gregoriu Bethlen, 1684. — 16. Simion Boer, 1704. — 17. Baron Ioan Toroczkai, 1730. — 18. Baron Andreiu Szentkereszti, 1734. — 19. Andreiu Horváth, 1744. — 20. Grof Paul Teleki, 1746. — 21. Grof Nicolae Bethlen, 1758. — 22. Baron Mihail Brukenthal, 1767. — 23. Stefan Beldi, 1774. — 24. Mihail Ahlenfeld, 1784. — 25. Baron Samuil Brukenthal, 1798. — 26. Iosif Donáth, 1791. — 27. Baron Ioan Miske, 1800. — 28. Iosif Bisztrai, 1806. — 29. Stefan Béldi, 1818. — 30. Grof Ioan Nemeș, 1826. — 31. Baron Carol Brukenthal, 1840. — 32. Grof Gavriil Bethlen, ca főispan, 1848. — 33. După comandanții militari urmà Ignatie Grüner ca Prefect, 1854. — 34. Ioan Bran de Lemény, 1861. — 35. Ioan cav. de Pușcariu, 1865. — 36. Ladislau Tamás, 1867. — tustrei

ca căpitani supremi. — 37. Coloman Boer, 1873, ca căpitan suprem, apoi de la 1876 ca főispan. 38. Iuliu Szentiványi, 1877. — 39. Mihail Horváth, 1882. — 40. Guido Bauszner, de la 1891, tot főispani.

Căpitanii supremi, ca şì comiţii supremi (Prefecţii) aveau mai nainte doi vice-căpitani şi şése solgăbirěi, astăzi numai un vice-comite şi patru pretori (subprefecţi), — cari esecutau afacerile politice, amĕsurat ordinaţiunilor guvernului şi ale cancelariei aulice, — astăzi ministeriul ungar.

In privinţa judiciară la început, după cum am vĕḑut, tóte causele boierilor se judecau prin scaunul boeronal compus din 12 asesori aleşi din boeri şi prin boeri, de regulă sub presidiul căpitanului suprem sau al locţiitoriului seu. — Acest scaun se numì mai târziu şì *sedria generalis, sedis judiciaria superior*, — deóre-ce pentru cause mai mĕrunte se instituì *sedria partialis* de regulă sub presidiul vice-căpitanului asistat de 6 boeri şi alţi juraţi de condiţiune liberă, — de la care se putea apela la cea generală. — De la sedria generală (tribunal) apelaţiunea mergea la Tabla regéscă, şi deací la guvern şi respective la Curia regéscă.

Causele clăcaşilor privitóre la îndatoririle lor jobăgeşti se dejudecau în aşa numitul *forum dominale*, ce se ţinea în curţile domneşti sub presidiul Provisorilor dominali cu întrevenirea suprefecţilor. — Afară de acestea la anul 1669 se instituì în ţéră, prin urmare şì pentru districtul Făgăraşului, *Forum Productionale*, care se compunea din consiliari guverniali şi din asesori ai tablei regie, cum şì din funcţionarii superiori ai ţĕrii. — Acest for producţional era chiămat a revidia moşiile fiscale înstrăinate după aşa numitul an epochal 1657, şi spre acest scop el provocà prin advocaţii fiscali pe toţi nobilii şi boerii sĕ justifice titlul de posesiune, căci altcum li-se confisca moşia şi proprietariul devenia supus al fiscului, în districtul Făgăraşului sub nume de *boeriu căḑut.*

Mai toţi boerii din ţinutul Făgăraşului au trecut prin sita désă a forului producţional, şi mulţi din ei au trebuit sĕ sucumbe şi sĕ 'şi pérdă pe lângă moşie şì libertatea personală.

Intrĕ boerii căḑuţi, pe cât ne sunt cunoscuţi însemnăm familiile următóre: *Pocimp, Czika, Bibu, Hancha* (Langa), *Roita, Inczu* şi *Matzeu* din Persani, — *Vulcul* şi *Nan* din Părău, *Vancea, Solomon, Stoia* şi *Urs* din Şinca-vechiă, — *Flucuş, Popa, Bulea* şi *Chiuşdea* din Şinca-nouă, — *Nan* din Părău — *Idomir* şi *Barbu* din Şercăiţa, — *Burszan* de Ucsa, *Ziin* de Cârţişóra, *Grozava* de F.-Arpás, etc. etc.

(Va urma.)

„Asociaţiunea.“

Convocare.

In sensul §§-lor 23 şi 26 din statute membrii „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ se convócă în

adunare generală ordinară

la *Timişóra* pe zilele 21 şi 22 Septembre st. n. 1904.

Programul adunării este:

Şedinţa I.

Mercuri la 21 Septembre st. n. 1904, la orele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaţilor presenţi.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor:
    - *a)* pentru esaminarea raportului general;
    - *b)* pentru censurarea încheiării conturilor anului 1903 şi a proiectului de budget pentru anul 1905;
    - *c)* pentru înscrierea membrilor.
5. Presentarea propunerilor eventuale.

La orele 5 după amiazi şedinţa festivă a secţiunilor ştientifice-literare.

Şedinţa II.

Joi la 22 Septembre st. n. 1904, la orele 10 a. m.

Ordinea de zi:

1. Raportul comisiunilor.
2. Alegerea comitetului central şi a funcţionarilor Asociaţiunii.
3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1905.
4. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Inchiderea adunării generale.

Se observă, că eventualele propuneri au sĕ fie presentate în scris presidentului Asociaţiunii (în Sibiiu, strada Morii nr. 8), cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 28 Iulie 1904.

Iosif St. Şuluţu
vicepresident.

Dr. C. Diaconovich
primsecretariu.

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărţĕmêntului Turda al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ se convócă pe 28 August n. a. c. în Turda la orele 3 p. m. cu următoriul program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Raportul cassariului.
4. Raportul bibliotecariului.
5. Alegerea alor douĕ comisiuni pentru censurarea rapórtelor şi pentru înscrierea de membri noi.
6. Alegerea alor 2 delegaţi pentru adunarea generală a „Asociaţiunii“.
7. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.
8. Eventuale propuneri.
9. Disertaţiuni, orí declamărí.
10. Rapórtele comisiunilor.
11. Alegerea unei comisiuni pentru autenticarea procesului verbal.
12. Inchiderea şedinţei.

La acésta adunare, care se va ţiné în biserica gr. cat. din Turda vechiă, se invită toţi membrii despărţĕmêntului, cum şì toţi cari se intereséză de progresul poporului român.

Iuliu C. Vlăduţiu
vicedirector.

Cestiuni şcolare.

Convocare.

„Reuniunea învĕţătorilor români de la şcólele poporale confesionale ortodoxe din protopopiatele: Arad, Chişineu, Şiria, Boroşineu, Buteni, Radna şi Hălmagiu îşi va ţiné adunarea generală a XIV-a în Şiria (Világos) Luni şi Marţi după sfântă Măria-mare, 16/29 şi 17/30 August a. c., la care invităm pe toţi membrii, binevoitorii şi sprijinitorii causelor nóstre culturale.

Programa:

Ziua primă. Şedinţa I.: 1. La 8 ore a. m. participare la serviciul dumnezeesc. 2. Cuvênt de deschidere. 3. Apel nominal. 4. Presentarea rapórtelor. 5. Esmiterea comisiunilor censurătóre. 6. „Psichologia revoluţiunilor“, disertaţiune de Ioan Costa, profesor preparandial. 7. „Sărăcia şi avuţia“, disertaţiune de George Purcariu, contabil consistorial. *Şedinţa II.* 8. „Cugetarea şi instinctul la animale“, prelegere de Nicolae Mihulin, profesor preparandial. 9. „Capacitatea şcólei în activitatea sa“, disertaţiune de Teodor Cherechian, învĕţătoriu în Galşa. 10. „Noi învĕţătorii şi poporul nostru“, disertaţiune de Dimitrie Micu, învĕţătoriu în Şeitin. 11. „Cestiunea pedepselor corporale“, disertaţiune de Pavel Dârlea, învĕţătoriu în Boroşineu. 12. „Cum sĕ se propună religiunea în şcóla poporală“, disertaţiune şi prelegere practică de Liviu Dubles, învĕţătoriu în Hodiş.

Ziua a doua. Şedinţa III. 13. Raportul general al comitetului şi rapórtele funcţionarilor. 14. Referada comisiunilor. 15. Propuneri şi interpelări. 16. Alegerea locului şi fixarea timpului pentru adunarea generală următóre. 17. Esmiterea comisiunei autenticătóre. 18. Incheierea adunării generale.

Arad, din şedinţa comitetului ţinută la 25 Iunie (8 Iulie) 1904.

Iosif Moldovan
v.-president.

Dimitrie Popovicci
secretariu.

Spre ştire şi acomodare.

1. Participanţii sunt rugaţi a se anunţa de timpuriu pentru cuartir şi banchet la adresa dlui Alexie Doboş, învĕţătoriu în Şiria (Világos).

2. Plecarea din Arad sub conducerea presidiului şi a comitetului, va fi Duminecă în ziua sfintei Mării mari la 4 ore p. m. Spre a puté satisface cu demnitate pregătirilor ce se fac întru întimpinarea reuniunei, rugăm a se întruní toţi participanţii cu ½ oră mai nainte de plecare în sala de aşteptare de la gara din Arad.

3. După sosire se va face încuartirarea, ear' la 8 ore séra se vor întruní participanţii la o serată de cunoştinţă.

4. Pentru bilete de călĕtorie cu favor a se adresa la domnii presidenţi din despărţĕminte, eventual la vice-presidentul Iosif Moldovan, director şcolar în Arad.

5. Aflăm de bine a accentua şi aici, că Luni séra, în ziua primă a adunării generale, se va aranja în onórea şi în favorul reuniunei concert împreunat cu petrecere de joc. Programa se va publica în ziare, ear' invitări speciale nu se trimit.

Inştiinţare

In legătură cu avisul şi rugarea nóstră, ce s'a publicat în nr. 82 al „Telegrafului Român“, din 31 Iulie a. c., înştiinţăm on. public, că din împrejurări neatârnătóre, ne vedem siliţi a declara de retrasă rugarea pentru intreprindere de colecte; cu atât mai binevenite ne vor fi însĕ *donaţiunile* respective *ofertele benevole*, cu cari on. public se va îndura a ne sprijiní la edificarea şcólei nóstre.

Turda, 2/15 August 1904

Epitropia parochială.

Jovian Murĕşian
paroch, protop.

Josif Urcan
epitrop

NB. Celelalte ziare, cari au reprodus rugarea cestionată, sunt rugate a lua notiţă şì despre acésta „Inştiinţare“.

Din Mediaş.

Convocare

Adunarea generală a „*Reuniunii femeilor române din Mediaş şi jur*“ se va ţiné în acest an, conform conclusului adus în şedinţa comitetului din 25 Iunie a. c., în şcóla gr. ort. din Mediaş la 28 August st. n. la 3 ore d. a. cu următoriul

Program:

1. Deschiderea şedinţei prin presidiu.
2. Verificarea listei membrilor reuniunii.
3. Raportul comitetului despre activitatea sa de la ultima adunare generală până în present.
4. Raportul cassei.
5. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rapórtelor de sub 3 şi 4.
6. Alegerea unei comisiuni verificătóre.
7. Eventuale propuneri.
8. Constituirea comitetului şi a consiliului pe un period de 3 ani.

FOIŞORĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

In archivul părochiei *Mănăşturul-unguresc* se află o cronică scrisă, în care se cuprinde istoria acestei parochii de la începutul ei, adecă de la anul 1750, până în present. E scrisă până prin anii 1860 cu litere cirile, ear' încolo cu litere latine, estinḑêndu-se peste 100 pagini format folio mare. Precum se spune la început, cronica acésta e scrisă „*după însemnările din protocolul bătrân a bisericei şi din alte adevĕrate scrisori şi din tradiţia bătrânilor satului*“, prelucrate tóte în chipul acesta la anul 1837 de noul paroch *Ioan Condor*, continuată apoi de acesta şi următorii preoţi până la anul 1892. Protocolul bĕtrân însĕ nu se ştie că mai esistă ori ba.

Partea de la început până la anul 1837 (pag. 1—12), pentru importanţa ei o reproduc în tótă întregimea ei, întrĕ semnele citării, ear' de ací încolo în estras, numai ici şi colea citând unde se tracéză despre evenimente mai însemnate. Pretutindenea însĕ amintesc preoţii şi epitropii, de asemenea şi pe învĕţătorii, sub cari s'au întêmplat evenimente mai însemnate în acéstă parochie referitoriu la biserică, la şcólă şi la averea bisericéscă şcolară, fireşte, susţinênd totdeuna ordinea cronologică. De regretat, că de la 1892 încóce cronica nu s'a continuat.

Iată ce spune cronica:

„Acum înainte de o sută de ani când scriu acestea numai *29 de gazde se afla lăcuitori de rumâni aicia în M. Geri Monoştor* şi unguri reformaţi era mulţi ţiindu-se fórte tare de vatra moşiilor. Rumânii nu avea aicia biserică şi preot, ci sĕ ţinea din Ola Monoştor; preoţii de acolo şi din Ola Bica le sluja şi ei acolo mergea la biserică şi în Ola Mănăştur se îngropa, dară era opriţi sĕ nu vie cu popor după mort mai în lontru din uliţa care desparte satu O. Monoştor, adecă de uliţa Băděştilor. Eară lăcuitorii unguri tare s'au împuţinat din sat de vremi cu fómete, de ciumă ş. a., aşa în moşiile goale în scurtă vreme din satele vecine au venit aicia şi s'au aşezat, precum din O. Bica: Zirbăeştii, Gâşteştii şi Condoreştii. (Condoreştii fiind Ileşti, pentru păru creţiu a unuia i-au zis ungurii Kondor) şi în scurtă vreme aşa s'au înmulţit numĕrul gazdelor rumâni, cât au fost vrednici a cere loc de biserică.

„Acum 95 de ani venind românescul director Măria Sa domnu *Dobra Petru* ajutând şi patronând cererea românilor noştri, cu îngăduinţa posesorilor, a Mării Sale dna Kabos Ferenc şi alţi împreună, aşa s'au cuprins loc din nimaşul sătesc în capul satului din sus de către tiaş, loc de biserică, de căsi popeşti, şi de sămănătură, acesta, care şi acuma se numeşte Voertrop, apoi în cela fordulaş iară loc arătoriu în Bae.

„Aşa s'au silit apoi rumânii şi şi au făcut după cum avea putinţă biserică, pe locul ce 'l cuprinsese de laturea din sus de sat unde acuma lăcueşte Jurj Simion şi Hurgoiu Nat.

„Iară după trecerea alor opt ani aflându-se rumânii cu greotate a umbla aşa departe la biserică, carii era mai în jos şi la Dial afară în marginea satului din sus a eşi mai ales cu morţii, vizităluind iară bisericile Măria Sa dl *Dobra Petru*, de nou a intins jalba lor rumânii, care milostivindu-se a face mijlocire, o Dmnă posesoriţă, anume Gyulai Raveca au luat în schimb locul cel de biserică şi de casă popéscă a rumânilor şi le au dat în mijlocul satului unde astăzi se află sfânta biserică şi casele preoţeşti. Eară locul cel arătoriu au rĕmas tot acela bisericesc, care s'au prins întiiu, adecă: în Hârtop şi la Baie, din care în amândoi furdulaşele câte o parte din 3 au dat preotului spre agonisită, celalalt l'au sămănat Eclejia totdiauna pe sama bisericii, ca de acolo sĕ o pótă griji şi ipuli.

„*Deci, cum s'au făcut schimbu cu locu de biserică, atuncia îndată până diminéţa în locu acesta ce de biserică s'au căpĕtat cu schimbu au ridicat în 2. zile Iunie a. 1750 o cruce de goron, care şì acuma stă tare supt ştreşina bisericii, apoi şi au adus tócă, şi clopot, cu care dând de ştire tot înşine în 40 de zile, că acolo e loc de biserică a clejii româneşti*, şi se aduna acolo la slujba dumnezeiască; apoi de la Hârtop au tras lemnele de biserică aicia, şi lângă acest lemn iară au mai adus lemne de nou. *In Ano 1751 prin meşteru din satu Ardeoa Tot Ioan Săotanu s'au rădicat aciasta sfântă biserică*, şi întiiu în ţintirimul aceştii biserici s'au îngropat Condor Văsiu.

„Deci la o zidire ca aciasta a bisericii şi spre alte lipse bisericeşti, sĕ cumpere cărţi de slujbă, haine preoţeşti, clopote, prapore, sĕ facă căsi preoţeşti şi altele, puţin era venitul ce se căpăta din sămănătura grâului bisericesc; dară au fost ómeni credincioşi, silitori şi îndurători, că lucra cu munca unde trebuia, şi *bani plătea cât cresta coratorii după găzduşagu omului*, şi de milostenie încă da cât vrea, spre a cumpăra cele de lipsă, precum: clopote, cărţi ş. a., cum se află scris în Mineiu, că Gâşteşti numai în clopotul cel mare au dat 36 florinţi de argint.

(Va urma).

9. Inchiderea ședinței.

Sunt invitate a participa tóte femeile române din Mediaș și jur, — preaon. domnii membri și toți spriginitorii intereselor de progres ale acestei reuniuni.

Se observă că la 2 ore d. a. în aceeași zi în și aceeași localitate își va ține comitetul reuniunii ședința sa ordinară.

Mediaș, în 15 August 1904.

Maria Moldovan *presidentă.* *Maria Necșa* *secretărésă.*

NOUTĂȚI

Spre lămurire. Intr'o corespondență a dlui Ioan Muntean din Hațeg, publicată în *„Libertatea“* din Orăștie, nrul 32, de la 7/20 August n. c., numitul domn întrébă pe cărturarii și conducătorii poporului nostru, *de la Vlădică până la cantor*, care le este datorința față de popor în acest an greu de secetă? Spre orientarea tuturor celor ce se interesézá de sórtea poporului aflăm de bine a ne provoca la cele publicate în ziariul nostru, nr. 77 din 2 August n., în care am făcut comunicare, că din partea I. P. S. Sale dlui archiepiscop și metropolit al nostru *Ioan* încă la începutul lui Iulie a. c. au fost date preoțimei inviațiunile și învĕțăturile necesare, cum au sĕ procedeze la ajutorarea poporului în neajunsurile provocate de acest an nefericit.

*

In representanța universității săsești, dintre români au fost aleși pe noul period de trei ani domnii Dr. *Aurel Vlad*, în cercul Orăștiei și Dr. *Liviu Leményi* în cercul Sebeșului.

*

Școlar. La școla elementară de fete a reuniunii femeilor române din Sibiiu inscrierile se fac în zilele ***1 2 și 3 Septembre, nou, 1904, în localitățile școlei, strada Morii Nr. 8.***

Didactrul este 2 coróne pe o lună. De la elevele ai căror părinți nu sunt membri ai reuniunei, se incassézá taxă de inscriere de 4 coróne.

Prelegerile se încep în 5 Septembre nou a. c.

Sibiiu, 9/22 August 1904.

Direcțiunea.

*

Dl D. Popovici, eminentul bariton binecunoscut publicului sibian, fost prim-bariton la opera wagneriană din Bayreuth, a fost numit director al conservatorului de musică și declamație din București.

*

Știri militare. Treizeci de absolvenți ai școlei de cadeți din Sibiiu au fost numiți cu ziua 18 August n. *cadeți locțiitori de oficeri*, între ei următorii români: *Florian Medrea*, la reg. 1 de infanterie din Bosnia, *Aurel Bogdan*, la reg. 50 de inf., *Ioan Lazaroiu*, la reg. 5, *Victor Macaveiu*, la reg. 63, *Ovid Cernea*, la reg. 37, *Ioan Poppu*, la reg. 33. *Teodor Colbazi*, la reg 50, *Bujor Voina*, la reg. 61, *Nicolae Sângeorgean*, la reg. 61 și *Ioan Muntean*, la reg. 5 de infanterie.

*

Pentru masa studenților români din Brașov. Dl Dr. Constantin *de Missits*, advocat în Lipova, și dșóra Valeria *Branisce* din Brașov au dăruit pentru masa studenților români din Brașov cu ocasiunea *fidanțării dlor* suma de *30 cor.* în locul anunțurilor obicinuite de logodnă. Priméscă generoșii donatori cele mai căldurose felicitări și mulțămite. *Direcțiunea școlelor medii gr. or. române din Brașov.*

*

Himen. Dl Ioan *Fodorean* și dșóra *Ana-Veturia Cristea* își vor serba cununia Duminecă în 4 Septembre st. n. a. c. la 4 ore p. m. în biserica gr. ort. română din Valea-Bulzului.

— Dr. *Titu Perția* și dșóra *Măriόra Tilea* își serbézá cununia Duminecă, 15/28 August, în comuna Șmig.

*

Faptă nesocotită. In Wildungmaier, la granița austro ungară, în una din zilele trecute se jucau la malul Dunării patrusprezece copilași. Un gendarm trecĕnd pe acolo a credut de bine sĕ-și facă haz de spaima copiilor și s'a prefăcut că-și umple pușca spre a 'i împușca. Mititeii s'au speriat și au dat toți raita sĕ trécă dincolo de Dunăre, dar' ajungĕnd la apă afundă s'au înecat toți patrusprezece. Contra gendarmului s'a întrodus cercetare criminală.

*

† Arcadie Olariu, paroch gr. or. în Sîrbi, după grele și îndelungate suferințe a decedat în 5/18 August 1904 la 8 ore séra în al 78-lea an al etății și al 48-lea an al preoției sale. Inmormêntarea i s'a făcut Sâmbătă la 7/20 August la 3 ore p. m. în cimiteriul gr. or. din Sîrbi. Fie-i țĕrina ușóră și memoria eternă!

*

„Gotterhalte“ dat în judecată. Regimentul de infanterie nr. 44, transferat de la Budapesta la Kaposvár a sosit la noua stațiune pe la miezul nopții. Conform usului, soldații au întrat în oraș și au percurs stradele până la casarmă în sunetul musicei, care cânta imnul casei domnitóre („Gott erhalte“...). Locuitorii orașului însĕ, ungari, *s'au scandalisat grozav*, nu pentru-că a cântat musica, ci pentru-că a cântat „Gott erthalte“, căruia Magiarii 'i zic „hohérhimnus“. Au eșit deci toți, care la strade care la feresti și au început a huidui imnul și a înjura miliția, ear' unul mai cu cap diminéța s'a dus la poliție și a făcut contra regimentului arătare pentru „conturbarea liniștei nopții“.

*

Isvóre de câștig Săcuilor. Șeptesprezece comune din comitatul Csik (în Săcuime), representate prin 500 delegați, Dumineca trecută s'au adunat la sfat în Gyergyó-Szentmiklós și au hotărît sĕ recomande ministrului de comerciu, ca în vederea recoltei slabe, a lipsei de nutreț și a oprelștei esportului de cucuruz din România sĕ dispună imediata începere a trassării liniei ferate vicinale dintrĕ Mátéfalva—Várhegy, la care sĕ fie angagjați ca lucrători Săcuii, spre a li-se deschide astfel isvóre de câștig.

*

Evidența lipsiților. Comisiunea administrativă a comitatului Trencsén la propunerea deputatului dietal Iustin Baross, membru al comisiunii, a hotărît sĕ facă un conspect despre toți locuitorii comitatului păgubiți prin foc, cari pentru a-și restaura clădirile sunt avisați la imprumuturi, cum și despre cei cari în urma recoltei slabe nu dispun de bucate și nutreț suficient, cărora comitatul sĕ le esopereze împrumut ieftin, respective ajutóre în bucate și nutreț.

*

Otrăviți cu mătrăgună. Opt băieți din Valea-mare după ce s'au scăldat în Murĕș au plecat prin tufiș sĕ culégă mure. Printrĕ mure au găsit și mătrăgună, despre care credĕnd că e mac sĕlbatec, au mâncat toți. Spre séră au plecat apoi a casă, dar' durerile otrăvirii 'i chinuiau deja așa de cumplit, în cât toți au rĕmas întinși în drum. Avisați de trecĕtori, părinții lor i-au dus a casă, dar' nu li-au adus îndată medic, credĕnd că e numai bólă trecĕtóre, provenită din consumarea murelor necópte. Unul singur a chiămat nóptea târziu un medic, care a constatat apoi otrăvirea și a dat și celorlalți ajutoriu medical, dar' numai pe trei i-a putut scăpa de mórte, fiind-că la ceilalți otrăvirea se desvoltase deja în grad prea mare.

*

Rugare. Caut spre cumpĕrare opul *„Teologia dogmatică“* de Macarie, în trei tomuri, tradusă de Dr. *Gerasim Timuș*. Cine o are spre vîndare sĕ-mi comunice prețul. Adresa: Ponor, p. u. Nagy Enyed, Transilvania. Preotul *Laurențiu Ciorbea.*

*

Concert și teatru în Cohalm. Tinerimea română studiósă din Cohalm și jur invită la producțiunea ce o va aranja Duminecă în 15/28 August (în ziua de Sf. Maria-mare) cu ocasiunea adunării generale a „Asociațiunei“, despărțĕmêntul Cohalm, în sala hotelului „Schlosser“ din Cohalm. Inceputul la orele 7½ séra. Cu venitul curat se alimentézá fondul menit pentru înființarea unei „reuniuni de cântări“.

*

Concert în Șiria. Cu ocasiunea adunării generale a reuniunii învĕțătorilor rom. gr. or. din protopopiatele I.—VII., ce se va ține în Șiria la 16 (29) August 1904, se va da și un concert împreunat cu petrecere și dans, cu următoriul program: 1. „Rĕsunetul“, cor bărbătesc. 2. „El Zorab“, poesie de G. Coșbuc, declamată de dșóra Cornelia Moldovan. 3. „Ce te legeni codrule“, cântat de dl Romul Tăucean, acompaniat de dșóra Tulia Bogdan la pian. 4. „Școla veche și școla nóuă“, dialog de dl Iuliu Grofșorean, predat de dnii Teodor Cherechean și Ioan Hălmăgean. 5. „Numele tĕu“, cuartet. 6. „Balade de Porumbescu“, pentru violină și piano, esecutate de dl Stefan Ștefu (violină) și dșóra Terenția Ungurean (piano). 7. „Epigonii“, poesie de M. Eminescu, predată de dl Adrian Ungurean. 8. *a)* „Te cheamă privighitórea“, *b)* „Hop țurcă turcă“ cântate de dl I. Körösladányi, acomp. de dșóra Hortensia Bogdan la pian. 9. „Herșcu Boccegiul“, monolog de Vasile Alexandri, predat de dl T. Debeleac. 10. „Despărțirea Basarabiei“, cor bărbătesc. Inceputul la 8 ore séra.

*

Struguri buni. Struguri buni de masă se află la George *Dîrlea* în *Galșa* (u. p. Világos.) Prețul unui coșiu de 5 kgr. francată costă 3 cor. Dacă se comandă 5 coșuri deodată costă un coș 2 cor. 90 fileri. Comandele se pot face cu rambursă postală.

*

Școla comercială a succesorului lui Weiss. După raportul acestui institut, renumit în urma resultatelor sale eminente, anul școlar trecut a dat de nou resultat favorabil, crescênd numĕrul frecuentanților acestui institut atât în despărțĕmêntul bărbătesc cât și în cel femeesc, astfel că numĕrul total al frecuentanților institutului a fost aprópe 1400, numĕr care ridică școla la una dintrĕ cele mai mari din monarchie. Institutul a organisat 27 despărțăminte (școlă de zi, cursuri separate speciale și de séră) cari fac cu putință celor doritori de a învĕța sĕ între în clasele și cursurile corĕspundĕtóre etății și cunoștințelor lor anteriore. Cursurile cele noue se deschid la mijlocul lunei Septembre, înștiințări se primesc însĕ și în timpul feriilor; înscrierile au început deja. Programe detailate sunt a se cere de la biroul institutului: Viena, I. Getreidemarkt 16, cari se trimit gratuit. A se vedé inseratul de pe pagina a IV-a.

Sfaturi economice.

Pun întrebarea astfel: Cum se dă paielor de grâu mirosul de trifoiu uscat sau de fên și necesarele materii nutritóre, și cum se pot face ele gustóse la mâncare?

Rĕspunsul la întrebarea acésta e cuprins apoi în descrierea lucrului pe care eu l'am făcut. Am făcut adecă așa, că am turnat într'un căzan trei ferii de apă și am făcut foc sub el.

Am luat subsuóră trifoiu uscat, l'am făcut snop, și după ce l'am legat cu o sfóră, nu tocmai strîns, pentru-ca sĕ nu se împrăștie, l'am băgat în căzan, ca sĕ fiarbă.

Când am găsit că e destul de fiert, am scos snopul de trifoiu din căzan și l'am pus în o trócă sĕ se rĕcéscă. După-ce s'a rĕcit, am luat din el câte un mănunchiu și l'am strîns bine, spre a stórce din el — în trócă — mustul de trifoiu.

Mustul de trifoiu l'am turnat din trócă în căzan și astfel din apa de căzan am făcut zamă de trifoiu, care, lucru natural, că avea miros asemenea mirosului de trifoiu uscat.

In o astfel de zamă de trifoiu am băgat o jumĕtate litră de oțĕt, un chilogram de sare și cinci litre de tărîțe, și am lăsat, ca tóte acestea sĕ fiarbă la olaltă o anumită vreme.

Pentru ca zama de trifoiu, oțĕtul, sarea și tărîțele sĕ se amestece una cu alta, sau sĕ se contopéscă până-ce ferbeau la olaltă, le-am mestecat bine cu un lemn“.

Cu zama de trifoiu astfel pregătită am stropit în urmă paie de grâu, câte un strat, și tóte straturile de paie, după ce le-am stropit, le-am mestecat bine și le-am pus într'un colț de șură.

Cu trei ferii de zamă de trifoiu, pregătită în modul arătat, am stropit și am mestecat bine paie pentru 20 de vite.

Nu am lăsat paiele sĕ se dospéscă, ci după-ce le-am pregătit cum spuseiu, le-am dat vitelor numai de cât sĕ le mânce. Vitele le-au mâncat cu o deosebită lăcomie și le mâncă, fiind-că le dau în tótă séra.

Pregătind eu paiele de grâu precum arătaiu, hotărît că ele capĕtă pe lângă mirosul plăcut al trifoiului, încă și mirosul și gustul nu mai puțin plăcut al sării, oțĕtului și tărîțelor. Paiele astfel devin mai gustóse, nutritóre și ușor de rumegat și mistuit.

Cui îi convine sistemul meu, poftéscă și facă întocmai. Sigur, că pagubă nu va avé în acéstă generală lipsă de pășune și nutreț, în acéstă generală fómete pentru bietele vite.

Lucru firesc, că cine nu are trifoiu uscat, dar' are fên, — acela după modul arătat póte cu fên pregăti zamă de fên, care, gândesc eu, va fi asemenea zamei de trifoiu.

Dacă cineva vrea, ca sĕ înzestreze paiele de grâu cu un mai puternic miros de trifoiu sau de fên, și cu o mai mare cuantitate de materii nutritóre, acela nu are de cât sĕ fiarbă în căzan sau în căldare o mai mare cantitate de trifoiu sau de fên, și sĕ bage în căzan sau în căldare asemenea o mai mare cantitate de tărîțe sau mai bine de păsat de cucuruz.

Dacă cantitatea de trifoiu sau de fên, din care cineva ar vrea sĕ facă zamă spre a stropi cu ea paiele, nu s'ar puté cuprinde și ferbe în un snop, din causă că snopul ar fi prea mare, în acel cas o asemenea cantitate de trifoiu sau de fên se póte împărți în doi sau trei snopi mai mici, și aceia apoi sĕ se fiarbă pe rênd în una și aceeași apă, și sĕ se stórcă asemenea pe rênd în tróca anume pusă. In căzan sau în căldare trebue sĕ încapă ușor mustul adunat în trócă din mai mulți snopi de trifoiu sau de fên, deóre-ce asemenea must, fie el cât de mult, nu cuprinde în căzan sau în căldare atâta loc, cât cuprinde un singur snop de trifoiu sau de fên.

Unde va fi pășune îndestulitóre și unde va fi nutreț destul pentru érnă, acolo de bună sémă că nu se va iví lipsa și trebuința de a pregăti paiele de grâu precum eu mi-am luat voie a arăta și cum e posibil sĕ mai fi pregătit și alții înaintea mea.

Simeria, în 3 August v. 1904.

Manasie Iar
preot ortodox și proprietariu.

Cărți și reviste.

„Raze de lună“. A eșit de sub tipariu un nou op literar al tinĕrului și talentatului nostru scriitor *Vasilie E. Moldovan*, care din April a. c. își petrece zilele în temnița ordinară din Cluj, unde își face pedépsa pentru unele articole politice apărute în rĕposata *„Tribuna“* din Sibiiu și *„Foaia Poporului“*.

Volumul nou literar al dlui *V. E. Moldovan* conține, pe 186 pagine, nuvele, schițe și alte producte literare, la numĕr 20, bine scrise, într'o limbă atrăgĕtóre românéscă, cari vor fi cetite cu drag din partea iubitorilor și mai ales a iubitórelor de literatură frumósă. Prețul unui esemplar 1 cor. 50 fil. și se póte procura de la administrațiunea foii *„Libertatea“* din Orăștie (Szászváros).

Același autor a mai scris romanul *„Meteor“* și romanul *„Dușmănie“*, ear' în curênd va scóte de sub tipariu un nou volum, întitulat *„Primăvara vieții“*, prosă satirică, — reminiscențe, — pĕcate contimporane. E un scriitor harnic deci și de valóre dl *V. E. Moldovan*, care merită sĕ fie sprijinit din partea publicului nostru inteligent.

*

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediție nouă* volumul prim din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coróna ungară“*, de *Teodor V. Păcățian*, și póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broșat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă și înlesniri de plată.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut și se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broșura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcățian*. Prețul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărțită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Posta redacției.

Dlui N. F. în R. Pentru trebuințele locale a fost destul de bună și potrivită. Nu e însĕ de așa, ca sĕ pótă fi recomandată și altora drept model, și astfel nu o putem publica.

Dlui N. T. în A. Credem că mult mai corect ar fi, dacă întrebările trimise nouĕ le-ați adresa pe cale oficiósă *superiorității*, singură în drept sĕ interpreteze legile bisericești și sĕ decreteze *uniformisarea* anumitelor datini creștinești. Cu aceea, că unul ori altul își spune cuvêntul, dacă în comuna lor încă se procedézá la botez de es. astfel că pe lângă ungerea cu mir se împărtășește mica ființă încă și cu taina sfintei cuminecături, — cum ne scrii că se întêmplă pe unele locuri, — nu s'a făcut absolut nimica; ci trebue sĕ vină autoritatea bisericéscă, și sĕ decreteze dacă peste tot se póte ori-nu se póte face lucrul acesta, și dacă prin urmare, acolo unde se face, n'ar trebui sĕ fie casaat obiceiul pentru viitoriu?

Nr. 744 1904 [242] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea a **două posturi de învĕţători** la şcóla confesională gr. or. din **Apoldul-mic**, protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de **15** zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: câte 600 cor salariu şi 60 cor. relut de cuartir, grădină şi lemne, ce se plătesc din repartiţiune de la popor în rate lunare anticipative.

Dreptul la primul cuincuenal se computâ numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la şcóla din loc, de la alegerea lor definitivă.

De la învĕţătorii, cari vor fi instituiţi la acestea posturi se cere sĕ ocupe şi locul de cantor, şi ca atari când nu sunt ocupaţi cu şcóla, adecă în Dumineci şi sĕrbători, sunt datori a conduce regulat şi cântările din strană.

Concurenţii vor avé a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate în sensul normelor din vigóre la oficiul protopresbiteral în terminul deschis, avênd concurenţii a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Apoldul-mic, la 1 August 1904.

Comitetul parohial:

Dumitru Orestean
presidentul com. parohial.

Ioan Preda
notariu.

Vĕdut!

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 53 1904. [239] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** de clasa a III a **Căinelul de jos**, tractul Deva, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a şi subşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial.

Deva, 28 Iulie 1904.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 506 1904. [240] 1—3

Concurs

Conform ordinului preaven. consistoriu arhidiecesan dto 22 Iunie a. c. nr. 6046 bis. se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următórelor **parohii** vacante din protopresbiteratul Hunedórei, şi anume:

1. **Baia lui craiu** cu filiile **Cerna** şi **Topliţa**.
2. **Haşdĕu** cu filiile **Cernişióra**, **Florese** şi **Goleş**.
3. **Ruda** cu filiile **Plop**, **Poeniţa voinei** şi **Valariu**.

Emolumentele împreunate cu aceste parohii de a III-a clasă sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi de paroh sĕ şi aştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Hunedóra, la 31 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 380. [211] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **învĕţătoriu** în clasa II de la şcóla confesională gr. or. română din **Purcăreni**, protopresbiteratul Braşov, se escrie concurs cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: salariu de 600 coróne, plătibil în rate lunare anticipative de epitropia parohială, şi venitele cantorale pe jumĕtate, stabilite în protocolul comitetului parohial de la 17 Iunie 1901 şi cuartir în edificiul şcólei.

Invĕţătoriul ales va avé a presta împreună cu celalalt învĕţătoriu, serviciul de cantor.

Braşov, 15 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului Braşov, în conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Voina
protopresbiter.

---

[237] 2—3

Concurs

In cancelaria subscrisului cu ziua de 25 n. c. póte afla ocupaţiune un **adjunct notarial** cu cualificaţiune recerută pe lângă condiţiunile următóre:

1. Plată lunară 30 cor.
2. 25% din venitele private, ce le va lucra.
3. Locuinţă şi vipt.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi sĕ mi comunice starea, etatea şi cualificaţiunea.

Zlatna, 15 August n. 1904.

Iuliu Albini
notariu cercual.

Nr. 604 1904 [235] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea vacant de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Romos**, protopresbiteratul Orĕştie, pe basa decisului vener. consistoriu arhidiecesan dto 8 Iulie nr. 6411 şcol. 1904 în urma anulării alegerei de învĕţătoriu efeptuite la 13/26 Iunie a. c., prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salariu 600 cor., din cassa bisericei.
2. Relut de cuartir 40 cor.
3. Patru stângini de lemne, din cari învĕţătoriul are a încălzí primo loco sala de învĕţământ.

Cuincuenalele legale.

Reflectanţii la acest post au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral, avênd a se presenta în vro o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

De la oficiul protopresbiteral Orĕştie.

Orĕştie, 28 Iulie 1904.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 601 1904 [217] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia **Chendremal**, protopresbiteratul Unguraş, se publică concurs conform ordinului preaveneratului consistoriu arhidiecesan din 22 Iulie a c. nr 6046 b. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B pentru dotaţiunea de stat.

De la reflectanţii la acest post se recere pregătirea normală ordinară şi vor fi preferiţi cei cu pregătirea de opt clase gimnasiale.

Rugările de concurs instruite conform normelor în vigóre au sĕ aştérnă subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd concurenţii a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a cânta respective a celebra şi cuvênta

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Fizeş-Sânpetru, 13/26 Iulie 1904.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 42 1904. [214] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea unui post de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din **Rĕşinari** se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: 700 cor. salariu şi 64 cor. relut de cuartir şi lemne ce se plătesc din fondul bisericei în rate lunare anticipative.

Dreptul la primul cuincuenal se computâ numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la şcóla din loc.

La acest post vor fi preferiţi acei candidaţi, cari pe lângă cualificaţiunea recerută posed şi studiile gimnasiale complete.

Cel ales este obligat a cânta Dumineca şi la sĕrbători în strană.

Concurenţii vor avé a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate în sensul normelor din vigóre la oficiul protopresbiteral gr. or. al Sibiiului în terminul deschis, şi sĕ se presenteze în biserica din loc spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic, în vre o Duminecă ori sĕrbătóre.

Rĕşinari, 12 Iulie 1904.

Comitetul parohial:

Dum. Vidrighin, pres. **Maniu Lungu**, notariu.

Nr. 667.

Vĕdut şi aflat în ordine.

Sibiiu, 16 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu.

Ioan Papiu
protopresbiter.

---

[232] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de **învĕţătoriu** împreunat cu postul de cantor de la şcóla gr. or. din **Alba-Iulia-Maeri** cu filia **Murĕş-Port**, protopresbiteratul Alba-Iulia, se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 cor. care se solveşte în rate lunare anticipative, venitul cantoral cel puţin 400 cor. şi remuneraţiuni de la producţii.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post îşi vor subşterne petiţiile instruite conform normelor în vigóre la oficiul protopresbiteral în terminul deschis şi se vor presenta înainte de alegere în parohie pentru a şi arăta desteritatea în cânţări şi tipic.

Din şedinţa comitetului parohial ţinută în 4 Iulie 1904.

Florian Rusan
paroh.

Nr. 337 1904.

Vĕzut:

Oficiul protopresbiteral gr. or. Alba-Iulia.

Alba-Iulia, 23 Iulie 1904.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Nr. 711 1904. [204] 3—3

Concurs.

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** vacante din **Poiana**, tractul Mercurea, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“, şi adecă:

1. Pentru un post de învĕţătóre cu salariu anual de 600 cor., relut de cuartir şi lemne 100 cor. şi pentru grădină 40 coróne, dimpreună cu cuincuenalele legale.
2. Pentru două posturi de învĕţători cu salariu de câte 600 cor., relut de cuartir şi lemne câte 100 cor. şi pentru grădină câte 40 cor., dimpreună cu cuincuenalele legale.

De la reflectanţii la aceste posturi se recere sĕ documenteze pregătirea de 4 clase gimnasiale sau civile, sĕ se presinte înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, deobligaţi fiind a cânta în strană la utrenie şi liturgie şi eventual a forma cor bisericesc cu elevii.

Concurenţii au a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate conform normelor în vigóre în terminul susindicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mercurea, după ce s'a pronunţat comitetul parohial concernent.

Mercurea, 12 Iulie 1904.

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 19—52

Invĕţăcel

se primeşte în **jimblăria** lui **Stefan Moga,** str. trenului, Sibiiu, un băiat orfan cu creştere bună, cu tótă întreţinerea (şi îmbrăcămintea). [236] 2—3

Nr. 262 1904. [212] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea definitivă a posturilor învĕţătoreşti** la şcólele poporale din comunele mai jos însemnate pe basa resoluţiunei venerabilului consistoriu arhidiecesan din 8 Iulie a. c. nr. 6884 şcol., prin acésta se escrie concurs din oficiu cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Ciceu Poeni** şi **Dobricel**, salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir şi lemne de foc. — Invĕţătoriul va fi ambulant.
2. **Olpret**, salariu 600 cor. din repartiţie, grădină, cuartir şi lemne de foc.
3. **Curtuiuş**, salariu 600 cor., din cari 280 cor din repartiţie şi 320 cor. ajutoriu de stat, cuartir.

Concurenţii au sĕ-şi aştérnă rugările instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul sus indicat, cerêndu-se de la ei sĕ fie de naştere gr. or., sĕ se presinte înainte de alegere în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre la biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări, sĕ instrueze elevii în cântările liturgice şi sĕ cânte cu ei la sânta liturgie în tótă Dumineca şi sĕrbătórea; ear' în petiţiunile lor concursuale sĕ-şi formuleze pretensiunile cu privire la cuincuenalii.

Dej, 15 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Dej.

Teodor Hermann
protopresbiter.

Nr. 88 1904. [233] 2—3

Concurs

Prin acésta se escrie concurs din oficiu pentru întregirea postului vacant de **paroh** în **Ocolişul-mic** din tractul Haţegului cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele de la acésta parohie de a III-a clasă sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Concurenţii sĕ şi trimită cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi sĕ se presenteze în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica de acolo, ca sĕ şi arate desteritatea în cântarea şi cuvêntarea bisericéscă.

Haţeg, în 27 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Haţeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Din oficiu concesionata
şcólă comercială
privată (nainte R. Pöschl)
a succesorului lui
ALOIS WEISS
pentru
băieţi, tineri, fete şi femei.
Viena, I. Getreidemarkt 16
Inscrieri şi programe
în biroul institutului.
Inceperea cursurilor la mijlocul
(241) 1—3 lunei Septembre.

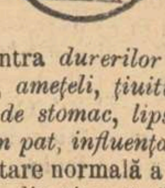

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secr

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 92

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacăţian

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 86 Sibiiu, Joi 12/25 August 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se inapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Un toast.

Sibiiu, 24 August n.

Porțile parlamentului sunt închise și politica magiară e pusă la odihnă. Pentru-că la noi așa e obiceiul, ca politică sĕ se facă numai în parlament și prin parlament.

Pe lângă seceta cea mare, trimisă ca pedépsă asupra țerii, mai suferim deci și de-o secetă, pentru noi nu prea simțitóre, în evenimente politice interne, — o calamitate mare însĕ pentru jurnalistica patriotică magiară, — secetă care are sĕ dureze până la redeschiderea dietei în Octobre, când toți părinții patriei au sĕ soséscă la Budapesta cu buzunarele pline de soluții politice, și cu gurile și mai pline de duh patriotic, adunat de la țară.

Până atunci binevenit trebue sĕ le fie însĕ cercurilor guvernamentale timpul de pausă în politică, pentru-că pot sĕ-și vadă de lucru și sĕ drégă din aceea ce îndreptare aștéptă în viéța nóstră publică. Și mult e de îndreptat, dómne, pe tóte terenele!...

Binevenită îi este însĕ și presei magiare ori-ce întêmplare politică, fie cât de neînsemnată, pentru-că în vreme de secetă și firul uscat de earbă are valóre fórte mare.

I-a venit deci bine la socotélă toastul pe care șeful statului major din armata austro-ungară, baronul *Beck*, l'a rostit în ziua de 18 August n., aniversarea nașterii M. Sale, la banchetul aranjat din acest prilej din partea statului major austro-ungar în Viena.

A fost un banchet la care au luat parte peste șésezeci de generali staționați în Viena, în frunte cu archiducele *Leopold Salvator*, și la care baronul *Beck*, șeful statului major, cel mai de încredere om al M. Sale în chestii militare, a ținut sĕ facă onorurile stăpânului casei.

A rostit deci un toast, — întru sănĕtatea și îndelunga viețuire a M. Sale, — care a primit importanță *politică* prin faptul, că pare a fi adresat în mod indirect cercurilor politice magiare, și conține convingerea cercurilor înalte militare, că unitatea armatei austro-ungare n'a suferit absolut nici o spărtură în urma luptelor politice din trecutul apropiat inscenate în Ungaria, pentru-că din ele *a eșit învingĕtóre unitatea armatei!*

Dacă întru adevĕr acésta e *convingerea* cercurilor înalte militare, apoi trebue sĕ ne esprimăm nedumeririle față cu sinceritatea și corectitatea unei *astfel* de convingeri, pentru-că lumea cea altă, mai puțin militară, dar' mai scrupulósă la căntărirea faptelor date, are cu totul *altă convingere,* și anume, că unitatea în armata austro-ungară, așa cum o înțelege baronul *Beck* și cum o înțeleg cercurile înalte militare, a suferit, zeu, fórte mult în luptele din trecutul apropiat, și e pe bună cale de a fi spartă cât mai curênd, pentru-că mormêntul i-a fost săpat atunci când s'au făcut politicei magiare concesiunile de ale căror urmări, cum se vede, nu și-a dat nimeni sémă, și pe cari cercurile înalte militare nici acuma nu le prea înțeleg.

Sĕ vedem însĕ întâiu ce a zis dl baron *Beck*, șeful statului major din armata austro-ungară, în toastul seu? A spus, întrĕ altele, următórele:

> „Peste un an greu a trecut earăși Maiestatea Sa, și o grea cercare a fost anul acesta chiar și pentru însași armata nóstră, care însĕ a resistat tuturor tentațiunilor și agitărilor, și nu s'a clătinat în credinciósa sa împlinire de datorință. Cu mândrie și satisfacție putem sĕ privim îndĕrĕt la aceste vremi, pentru-că, slavă Domnului, *unitatea*, în care reșede forța și puterea, *a rĕmas intactă*“.

Cum am spus, presei magiare i-a fost fórte bine venit, pe aceste vremi de secetă politică, toastul acesta, pentru a face mare capital din el, respingênd cu patriotică indignare amestecul baronului și militarului *Beck* în treburi politice, cari nu cad în cercul competinței sale. Și spre lauda ei fie zis, presa guvernamentală se întrece cu cea din oposiție în a face pe apărătoriul punctului de vedere magiar în *chestia militară* și în a da lecții de bună purtare baronului *Beck*, șeful statului major în armata austro-ungară.

Pĕcat însĕ de atâta eșofare. Pentru-că, vorbă scurtă, aceea ce a spus baronul *Beck* nu corĕspunde faptelor date. A fost o simplă sinamăgire. Unitatea armatei *n'a rĕmas intactă*, cum se susține, din luptele politice din trecut, ci spărtură mare s'a făcut în ea, în favorul politicei magiare. Concesiunile făcute Magiarilor sunt de așa natură, în cât *trebue* sĕ ducă acolo, unde ei vreau sĕ ajungă, la *magiarisarea* armatei comune, recrutată din Ungaria. Prin urmare, Magiarii n'au nici un motiv sĕ fie supĕrați, nici pe generalul *Beck*, nici pe altcineva, ci motiv au sĕ fie mulțămiți cu succesele avute și cu învingerile raportate. Sĕ lase deci cercurile înalte militare sĕ se sinamágéscă cât le place cu *unitatea armatei rĕmasă intactă*, o unitate însĕ, pe care peste 8—10 ani n'are sĕ o mai vadă nimeni, dar' chiar nimeni. Ori apoi fac pe supĕrații pentru a mai stórce și alte concesiuni?

Se póte! Cel puțin presa vieneză *astfel* esplică lucrul.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului,

de

Non quis, sed quid.

(Fine).

Procesele producționale erau pe cât îndelungate pe atât și costisitóre, și un atare proces început de părinți arare-ori se putea finalisa prin strănepoții lor, — pentru-că trebuia sĕ umble mult pe la archivele și locurile credibile ale țĕrii, ca sĕ-și procure — dacă se mai găsiau — documente vechi, și — în cât acestea nu se mai găsiau — trebuiau sĕ facă inquisițiuni — valatașuri — pe lângă ascultarea de sute de martori bĕtrâni din tóte satele vecine, cari știau ceva din audițele celor și mai bĕtrâni; mai departe trebuiau sĕ țină advocați permanenți, cărora trebuiau an de an sĕ le escontenteze munca cu bani, bucate, miei, porci, găini, ouĕ și celelalte ce mai trebuiau la bucătăria lor, și cari tocmai de aceea nu se grăbiau cu finalisarea procesului, pe care adesea-'l lăsau ca zestre fiilor și ginerilor. Așa d. e. procesele producționale ale boerilor din Grid începute parte îndată după conscrierea fiscalităților din anul 1650, parte în urma revisiunei drepturilor nobilitare din anul 1761 în limba latină și continuate în limba magiară, d'abia se finalisară în anul 1854 la Curtea supremă din Viena, în limba germană.

E de interes istoric și instructiv a cunóște alegațiunile pro et contra, și motivele sentințelor producționale ale boerilor nostri, de aceea vom reproduce câteva specimine întrĕ documentele ce le vom publica în partea IV.

Boerii din ținutul Făgărașului neavênd școlele lor naționale, cu puțină esceptiune, nu știau carte, și de aceea după introducerea sedriilor permanente funcționarii acestora și advocații se recrutau mai cu sémă din sĕcuime și din comitatele vecine, cărora boerii mai de frunte își țineau de mare onóre dacă le puteau da în căsătorie fetele lor și moșiile de zestre.

De aceea nu e mirare că boerii, cari concurau cu miile la congregațiunile marcale, nici nu încăpeau în sala de consultare, ci se întorceau nóptea acasă iluminați, fără sĕ știe ce au hotărît domnii. De ací a rĕmas proverbul, că dreptatea e cum o fac domnii.

Mulți dintrĕ boerii țerii Făgărașului la anul 1762 se incorporară în granița militară, ale căror moșii, munți și regale, prin regimul militar se comassară în administrarea comunală, față de care la repețitele reclamări de abia la anul 1843 se

---

FOIȘÓRĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

„*Cel întiiu și mai mare fŏkurator acștii biserici și eclejii au fost Măria Sa Domnu Director Dobra Petru, dela care multă povață și facere de bine au avut sătenii; apoi au urmat ficorator Burca Văsiu, după aceea Burca On și Burca Petre, Goia Flore, Zirbo Chirilă, după aceștia Condor Ioan și Colda Simion.*

„*Iară Paroch în a. 1763 când zugrăvit bisereca era popa Ștefan și sfăt era Zirbo Chirilă, și parochul cel dintiu la aciasta s. biserecă au fost popa Văsiu, tatăl lui popa Ștefan, și el s'au plecat la unație, iară sătenii nevrênd a se uni,* atunci Ștefan, fecioru lui popa Văsiu au zis cătră săteni, cumcă el nu s'au unit, sĕ-l primască a să face el preot. Deci Eclejia i-au făcut cărți și in țara rumânească au mers de s'au preoțit preot neunit. Insă după acesa *umblând în visitație vlădica cel unit Grigorie Maior, popa Ștefan încă s'au unit cu ficoratorul Ioan Colda cu vro 12 gazde*, cu G[illegible]ția sau Călățan O[illegible], Călățan Urs Bădeștii toți și Ciupeștii, *și au luat bisereca și locu Eclejii și s'au făcut în sat mare înpărechere, că cei mai mulți n'au vrut să fie uniți, și umbla la biserecă în Ola Monoștor, și în Ola Bica,* și aceia preoți îi îngropa, și le sluja cele de lipsă. *Paști le da in șură la Popșa Savu. Și așa mult ostenindu se și pricindu-se, au trimis Guvernia învestigație, și dacă s'au găsit că uniți sânt puțini, iară neuniți mai mulți au slobozit bisereca să slujască în ea, iară casa popască și locu eclejii să fie alui popa Ștefan.*

„*Atuncia neuniții și-au adus preot de la Someșfalău pe popa Nicolae* ([illegible]) pre care pentru că era beutos, după ce le-au slujit 2 ani, iară l'au lăsat; *apoi și au adus din Geri Vașarheiu la a. 1787* (când au rĕposat în Dmnul) *pre popa Ioan Popoviciu, care au preoțit aicia până la anu 1817,* când au răposat in Domnu; *acesta au fost și protopop acestui protopopiat 26 de ani,* și l'au fost lovit guta și neputând sluji, i au venit *ajutoriu Cosma Popoviciu,* care l'au fost preoțit pe Hadiș, apoi s'au tras in M. Valco și din M. Valco a venit aicia, dar, o durere, de și satul mare fiind, venit puținel era ca tata și fiu să trăiască, așa betul preot Cosma era silit a luca pe la alții; *și au preoțit aicia Cosma până la a. 1836* când și dânsul slăbind au dat învoie lui Ioan Condor sĕ se facă preot și să-l ție; *și s'au preoțit Ioan Condor în a. 1837,* 10 Ianuarie; după venirea acasă acestui preot nou, ginerele preotului Cosma, anume Vselie Vereș din Agribiciu l'au tras in Agribiciu in primăvara a. 1837 și acolo preste 4 săptămâni au murit. (Aciasta incă să știe, că cu ducerea popi Cosma la Agribiciu tóte cele mișcătoare din căsile clejii le-au dus, câte să află mișcatoare sânt a p. I. Condor, și un p[illegible]aten de 30 f. în casa din sus).

„Insă bine e a însămna acesa, *că după ce s'au arăduit aicia unația, casa Eclejii și locu popesc l'au ținut uniții până după moartea lui popa Ștefan, iară popa neuniților ședea în casă pe bir; apoi cu mare osteneală și cheltueală și plătind tot ce au ipulit uniții, i au scos afară pe feciorii lui popa Ștefan la a. 1812 și au așezat în casa eclejii pe Ioan Popoviciu; iară oamenii care să unisă au murit, iară fii acestora iară s'au împreunat cu cei neuniți; așa s'au șters unația.*

„Iară despre *începerea școalei* aicia și despre întemeerea ei așa au fost și urmat: rânduit fiind de la împărăție din partea neuniților *Director D. Dimitrie Eustiviciu* (corect: Eustatievici) ca acest Director să statornicească școale, și cu plată din Coașa împărătească, umblând în vizitație cu aceea rânduială la a. *1785*, 22 Mai, au venit și aici, și adunând poporul au întrebat, vreau să aibă școală? Iară oamenii au răspuns, că ei tare ar voi. Deci s'au hotărît și așezat ca să fie aicia *școlă cu angarie de 50 zloți răi*, cu care au dat îndemn ca și oamenii să aibă o mare râvnă, și mai cu temei să poată sta școala și să capete învățători nu ca numai a[illegible]ia să i fie *simbria*, că după aceia s'au înștiințat chiar porunca împărății, ca *fiește cine încă să plătească de o iarnă pentru un prunc la învățătoriu câte o vică de grâu, și lemne de încăldit de ajuns să dia cu toții.* Așa *în a. 1787 au venit aicia întie Dascăl Nicolae Popoviciu din Topârcia,* și în doo erni au adunat școală, adecă în a. 1787 și a. 1788, apoi in acel an vara s'au dus la Patria sa a să preoți.

(Va urma).

Vorbe înțelepte.

Pesimismul e totdeuna semn de apatie și slăbiciune, la individ tot așa ca și la popóre și rasse.

ţinù o comisiune mixtă, care cercetà actele de îndreptăţire a 98 de familii boereşti din graniţa militară. Dar' tóte acestea se finalisară de abia cu ocasiunea disolvării graniţei în anul 1851, şi cu segregarea averei fostilor grăniţeri în anul 1862.

In graniţa militară se introduseră mai pretutindenea şcóle elementare cu limba română şi germană, unde tineretul se pregătia mai cu sémă pentru cariera militară.

Dar' şì ací la posturile de oficeri comandanţi erau chiămaţi mai cu sémă străini, şi numai în timpurile mai recente se ridicară şì dintrĕ grăniţerii români prin virtutea lor militară pănă la trépta de generali. In aceste şcóle s'au procopsit mulţi şì din statul civil, cari asemenea s'au înălţat pănă la posturi cardinale.

In urma reformelor celor mari recente ale administraţiunei şi justiţiei, astăzi boerilor din ţéra Făgăraşului, egalisaţi cu celelalte clase de locuitori, nu li-au mai rĕmas alte reminiscenţe din vechile lor privilegii, de cât votul universal al celor conscrişi în anul 1848 şi respective la anul 1867 ad personam pănă mai trăesc, aşa că dintre 4000 boeri alegĕtori conscrişi la anul 1872 astăzi de abia mai sunt jumĕtate dintrĕ ei.

In compensaţiune pentru aceste perderi ne bucurăm că populaţiunea ţinutului Făgăraş inclusive cu boerii de acolo, prin înfiinţarea de şcóle şi biserici dotate s'a avêntat la o cultură vrednică de laudă şi la o stare economică ce 'i garantéză lupta pentru esistinţă.

Dacă după schimbarea totală a trecutului istoric al boerilor din ţéra Făgăraşului ne mai ocupăm cu el, o facem conştii de cântul lui Horatiu:

Fortes creantur fortibus et bonis,
Est in juvencis est in equis patrum
Virtus. —

Scăderile poporului nostru.

Disertaţiune cetită în conferenţa preoţéscă din anul acesta a protopresbiteratului Lupşa, de preotul Romul Gomboş.

Singurul povĕţuitor şi binevoitor al poporului nostru a fost totdéuna în trecut preotul, căruia i-a succes de a susţiné în popor religiositatea, din care resultă bunele lui moravuri şi datini străbune. In special parochiile din acest tract (Lupşa), cari au fost pănă de curênd lipsite de ori-ce comunicaţiune, au fost cruţate de inovaţiuni dăunóse şi astfel s'a putut întêmpla, că aici s'au păstrat unele obiceiuri antice, pe cari pe alte locuri nu le întâlnim. Că cu aceste deprinderi bune s'au erezit de la părinţi şi protopărinţi şì sumedenia de scăderi, cari azi subminéză bunăstarea şi fericirea acestui popor, ori apoi viţiile despre cari voiu vorbí, le-a adus cu sine coatingerea cu străinii în timpul mai recent: cu siguranţă nu se póte constata. E fapt însĕ, că poporaţiunea de aici, atât moralminte cât şì materialiceşte a dat îndĕrĕt, ba în parte a şì scăpătat. Care a fost causa acestei decandenţe regretabile, cari au fost motivele naşterei ei, mi-a fost uşor de aflat, mai anevoios lucru mi-a fost însĕ a afla şì mijlócele potrivite pentru îndreptarea şi stîrpirea acestor scăderi.

1. Rĕul primordial îl aflăm deja în casa părintéscă, unde copilului nu i-se dă atenţiunea şi creşterea cuvenită. In cele mai multe familii nu afli nici o ordine, nici o disciplină. Mama, lipsită de ori-ce învĕţătură, nu e în stare a sădí în sufletul tinerelor mlădiţe simţul de curăţenie sufletéscă şi trupéscă. In dragostea ei maimuţéscă caută căi şi mijlóce a-şi reţiné odorul de la şcólă, cu care mai înainte îl ameninţase.

2. Insaşi şcóla nóstră poporală lasă încă mult de dorit. S'a scris şi s'a vorbit atât de mult despre îmbunătăţirea şcólelor, dar' cu tóte acestea trebue sĕ recunóştem, că cele mai multe dintrĕ ele nu sunt puse pe astfel de base, ca sĕ se ajungă gradul de cultură care poporului i-ar puté fi spre folos. Este adevĕrat, că numĕrul analfabeţilor devine din an în an mai mic, dar' cu jertfirea unui mare principiu. Nu se mai pune adecă, şi nici se póte pune pond pe cultura inimei, ci numai pe a spiritului, ocupându-se şcóla mai mult numai cu învĕţarea de limbi. Mare 'mi este temerea, că din o generaţiune astfel crescută ne vom trezi numai cu semidocţi, anarhisti, cu finţe catilinare, cari nu vor cunóşte nici o disciplină şi nici parola dată de cler nu o vor mai lua în socotinţă.

3. Una dintrĕ scăderile mai generale la creştinii nostri este ţinerea la lucruri învechite şi datini stângace. Astfel sunt la noi vr'o trei zile în sĕptĕmână în cari pentru nici un preţ nu ţi-se dă nimic din casă. Am căutat după obârşia acestei stângăcii şi am aflat credinţa deşartă, că din pricina dărei ori vînḑĕrii din casă în zile oprite cutăruia şi cutăruia i-ar fi perit vita, nu i ar mai fi ouat găina, etc.

O superstiţiune de o asemenea natură este şi serbarea neraţională şi păgubitóre a unor anumite zile de peste an, ba chiar şi de peste sĕptĕmână, cari nu sunt impuse de biserică. Intr'una nu e bine sĕ torci, într'alta sĕ ţeşi, într'alta sĕ speli, într'alta sĕ faci în cuptoriu, că una te apără de bóiă, alta de foc, alta de trăsnet etc. Zadarnice sunt obiecţiunile preotului şi încercarea lui de a capacita lumea despre reaua credinţă, căci lumea nu crede ce e în carte, ci crede în lucruri deşarte, vorba lui Anton Pan.

4. Şi fiind că atâtea zile sunt „legate“, biata femeie e muncită de urîtul cel urgisit. Deci trebue sĕ se ocupe cu ceva, cu vorbe slabe, cu purtarea de minciuni, urmate apoi de sudalme, înjurături, batjocuri şi bătăi, cărora capĕt au sĕ le facă judecăţile.

5. Astfel se naşte mania de a purta procese costisitóre, şi judecăţile duc poporul la sapă de lemn. A apucat cineva în focul procesului? Nu-l mai póte împedeca nici o putere, de cât singur propria-i sărăcie; căci până 'şi aduce aminte de vorba din bĕtrâni: „Puneţi căciula înainte şi te judecă singur“ mintea românului cea din urmă a sosit târziu, în urma esecutorului.

6. O altă scădere pentru poporul nostru este şì apatia, indiferentismul faţă de afacerile bisericeşti-şcolare, va sĕ zică bunurile cele mai mari sufleteşti. Ţĕranul geme sub dări grele şi în lupta pentru esistinţă nu i restéză aprópe nici o oră, ca sĕ se bucure de viéţă, sĕ-şi pótă înălţa privirea la lucruri cari privesc binele comun. Şi ştim, că omul sărăcit materialiceşte decade şì moralminte şi adese-ori e aplecat la tóte fărădelegile.

7. Da, e grea viéţa, dar' lupta pentru traiu totuşi nu e aşa de grozavă ca sĕ ajungem la cuţite. Vedem că în acéstă viéţă grea tot mai sunt parale, ca sĕ facem înmormêntări lucsóse şi nunte cu chefuri de câte 2—3 zile, şi tot mai găsim cu ce sĕ nu lăsăm pe cârciumariu sĕ péră de fóme. Nu atât sărăcia, cât mai vêrtos netrebnicia provenită din o creştere rea este motivul că atâţia se subtrag de la obligămintele cari le sunt impuse de comunitate. Mai sunt apoi şi ómeni cerbicoşi, cari în continuu sunt nemulţămiţi cu stările din comună, în continuu umblă cu plângeri şi conturbă, dacă nu împedecă, ori-ce înaintare spre bine.

8. Avem în unele comune şì cărturari, cari însĕ se numĕră în categoria liber cugetătorilor şi cari nu premerg de loc cu esemplu bun parochienilor. Acestia cred a fi făcut din destul datorinţelor creştineşti dacă de 2—3 ori pe an au cercetat biserica. Omul simplu observă acésta şi imitéză pe „domni“.

Necercetarea bisericei încă e un rĕu destul de mare. — Unii aruncă vina pe popor că nu e destul de religios, alţii pe preoţi că nu sunt la înălţimea chiămărei lor. Şi unii şì alţii pot avé dreptate; dar' că preoţimea nóstră peste tot nu şi-ar împliní, după putinţă, datorinţa, nu se póte afirma, şi apoi din câte o pată pe o haină albă nu se trage conclusia că haina e négră. Vor fi şì pete pe haina nóstră preoţéscă, dar' zi cu zi ele se spală şi ce e netrebnic se delătură. — Nu preoţimei şi nici poporului nu i-se póte imputa deci necercetarea bisericei, ci mai vêrtos spiritului timpului în care trăim. Acest veac e prea puţin aplecat spre religiositate, cu atât mai mult spre materialism. Nepăsarea faţă de biserică şi de credinţă este o bólă de care nu numai poporul nostru, ci toţi creştinii din Europa sufer. Secolul present e de vina, veacul luptei nebune pentru traiul vieţii, alergarea după avere. — Când ai sĕ lupţi cu atâtea neajunsuri, când de tóte părţile eşti strivit către părete, — unde sĕ mai aibă bietul om nĕcăjit timp şi rĕgaz a se gândí şì la suflet? Şi totuşi, greul vieţii nu ni-ar sta pedecă a ne gândí şì la ale lui Dzeu, măcar odată pe sĕptĕmână, după cum mulţi cam de vre-o şepte-ori pe sĕptĕmână se cugetă la clondirul cu vin ori cu rachiu.

Se întêmplă une-ori de veḑi pe la biserică şì pe cutare şi cutare, venit nu că dór' sĕ se închine şi sĕ 'şi facă din destul datorinţelor creştineşti, ci ca sĕ-şi arate vestmintele scumpe şi frumóse.

9. Neajutorat din fire şi necultivând raţional pămêntul şi celelalte ramuri ale economiei, poporul nostru nu e în stare însĕ a ţiné pas cu celelalte popóre nici pe terenul luxului. In privinţa acésta mai ales femeile au început a se înstrăina de portul frumos al bunicelor nóstre şi a îmbrăca nişte vestminte mai mult sau mai puţin străine neamului şi trecutului nostru, adaugându-se pe lângă o cheltuială nefolositóre şì rĕul că timpul de odinióră petrecut la rĕsboiu şi la tors, azi se trândăveşte. De-şi acésta strălucire seducĕtóre la sate nu prea face ispravă, căci pe aici sunt mai puţini banii, totuşi: Ana a vĕḑut pe Stana cu o cârpă de mătasă. Ana n'are astîmpĕr până nu-şi cumpĕră şì ea, chiar dacă şi ar vinde viţelul ori şi-ar pune sufletul zălog, căci dór' ea nu e mai pe jos de cât Stana! Cheltueşte ouĕle, galiţele, laptele şi cele de pe lângă casă pe lucruri de nimic, ba unele chiar şi pe tutun, care încă e în us la femeile nóstre. Ear' Dumineca şi în sĕrbători, după sau chiar şi înainte de eşitul din biserică, sub pretext de a se întâlní cu cumetrele, dimpreună sau şi fără bărbaţi, se abat şí pe la crişma satului, în care timp băeţii şi copilele flămânde îşi caută mamele după masa crişmei, unde ca şi la ospeţe copiii din frageda tinereţă fac cunoştinţă cu afurisitul de alcohol, pe care atât mama cât şì tata 'l închină copilului. Astfel se obicinueşte acesta cu consumarea rachiului în crişmă, ear' a casă se strică prin o îngăduinţă nemĕsurată faţă de greşalele lui.

10. Şi acum sĕ revin asupra celei mai mari scăderi de care sufere poporul nostru în genere, şi care e afurisita de *beţie.* „Unde îşi face Dzeu biserică, necuratul îşi zideşte o crişmă“, ear' ómeni fără minte trec pe lângă casa lui Dzeu şi întră în casa diavolului. Aici rachiul scotoceşte punga poporului, îi ia haina din spate, îi bagă otravă în stomac şi îi face din cap un butoiu cu dóge sparte. In urmă 'l aruncă in şanţ, ca sĕ rîdă satul de el. Dacă omul beţiv nu are bani de chefuit, sĕ dimite la înşelăciune, la furt şi la alte blăstămăţii, ba chiar şi la omor, şi nu se odihneşte până nu îşi face zor de bani pe séma rachiului.

Beţia, după-ce a pus mâna pe omul pătimaş, chiamă şi pe alţi sfetnici diavoleşti întru ajutor, şi îi pun beţivului mâna în chică toţi, îi tovărăşie. Aşa de es. flecăria, neînţelegerea, mănia, ura, făţăria, viclenia, înclinarea spre proselitism, împrumutarea şi sĕrăcia. Tot în crişmă se învaţă şì jocul în cărţi, care a pus la mulţi dintrĕ ómenii nostri, odată fruntaşi în comună, bâta de cerşitor în mână. Vinarsul a produs de atâtea-ori nimicirea şi vrajba familiilor.

La beţiv în ladă nu-i un filer, pe masă nici o cóje de pâne, ear' la casa satului darea e neplătită. Până mai este credit, pocalele pentru beutură se iau împrumut, şi cel-ce are întotdeuna bani este crişmariul în a cărui mână se rentorc earăşi.

Poţi sĕ 'i tot vorbeşti beţivului, căci nu te ascultă. Tóte sunt vorbe în vênt, căci nefericitul a devenit nesimţitor, nu mai iubeşte nici copiii, nici soţiă, nici biserică şi şcólă, ci numai pântecele sĕu nesaţios. Tot simţul bun, însuşirile nobile au căḑut victimă afurisitului de alcohol, şi în labirintul de nĕcazuri pune vîrf la tóte desfrênarea trupéscă, care ajută mai mult la grabnica şi totala ruină a poporului incult. Cum li-a fost viéţa li-e de comun şì sfĕrşitul. Şi dacă nu i-a ajuns mórtea pe după garduri, i au ajuns în foc ori în apă, căci „beţivul când trece pe punte închide ochii sĕ nu vadă apa“.

Contra acestora, şi a mai multor viţiuri, singurul luptătoriu are sĕ fie *preotul.* Este acésta o luptă grea şi fórte anevoiósă. Puţini la numĕr sunt norocoşii, cari barem în parte sĕ pótă eşí învingĕtori dintr'însa. — Delăturarea înşiratelor scăderi devine din zi în zi mai grea. Căci poporul nu mai e cum a fost. Viéţa lui plină de vicisitudini, contactul lui cu elemente străine de lege şi de neam, şi nĕcazurile zilnice l'au schimbat cu totul. Cu duhul blândeţelor, singura nóstră armă, nu mai putem ajunge aprópe nimic. Ar trebuí sĕ luăm refugiul la mijlóce drastice, cari însĕ nu corĕspund caracterului unui părinte.

(Va urma.)

De la sate.

Alegere de paroch în Guşteriţă.

Guşteriţa, 10 August v.

Dumineca în 8 August v. poporul din comuna *Guşteriţă* a avut zi de îndoită sĕrbătóre, căci pe lângă împlinirea datorinţei creştineşti de a lua parte la serviciul divin, la care a asistat şì venerabilul nostru şef tractual, domnul protopresbiter Ioan *Papiu,* a mai împlinit un act mare şi însemnat, al alegerii păstoriului sufletesc, al conducĕtoriului parochiei gr. or. din Guşteriţa.

Actul alegerii de paroch a decurs astfel:

După împlinirea tuturor formelor domnul protopresbiter tractual comunică sinodului electoral, că la concursul publicat mai în urmă s'a anunţat ca competent absolventul de teologie *Ioan Petrişor,* fiul parochului gr. or. din comuna Alţina (tract. Agnita).

Abia s'a rostit numele candidatului şi poporul adunat în numĕr frumos a erupt în „sĕ trăéscă“. In unanimitate toţi ni-am dat apoi cu plăcere votul pentru candidatul Ioan *Petrişor,* şi întemeiată ne este speranţa, că fiitoriul nostru păstoriu şi conducĕtoriu, în urma pregătirei frumóse ce o posede şi în urma educaţiei primite în o familie earăşi de paroch şi păstoriu sufletesc, va fi aceea ce aşteptăm noi sĕ fie, un deştept şi neobosit apărător al intereselor nóstre culturale naţionale.

Comuna nóstră bisericéscă e situată lângă Sibiiu, centrul şi focariul românismului, şi are conlocuitori saşi. Ii trebue deci un harnic şi zelos conducĕtoriu pentru a ne apăra vaḑa şi a ne păstori cu credinţă în timpul acesta de grea cercare.

Credem deci, că votul nostru de încredere, ce i-l'am dat, îl va primí cu bucurie şi se va arăta vrednic de el, spre fericirea şi bucuria nóstră. *Guşteriţanul.*

Cestiuni şcolare.

Convocare.

In sensul § lui 17 din statutele reuniunii învĕţătorilor români gr or. de la şcólele confesionale din diecesa Caransebeşului, se convócă adunarea generală ordinară. a reuniunii la *Biserica-Albă* pe zilele 29 şi 30 August (11 şi 12 Septembre) a. c. pe lângă următoriul

Program:

Şedinţa I.

Duminecă în 29 August (11 Sept.) înainte de amiazi.

1. La 9 ore participare la sânta liturgie şi chemarea duhului sfânt.
2. La 11 ore deschiderea adunării.
3. Raportul general al comitetului.
4. Alegerea comisiunilor.
5. Tema: „In ce chip îşi póte căştiga şi susţinea învĕţătoriul autoritatea şi respectul în şi afară de şcólă?“. Referent: Mihaiu G. Crăciun.

Şedinţa II.

Aceeaşi zi după amiazi

6. Tema: „In ce mĕsură póte contribuí casa părintéscă la educaţiunea şcolară?“. Referent: Petru Bandu.

Şedinţa III.

Luni în 30 August (12 Sept.) înainte de amiazi.

7. Rapórtele comisiunilor esmise în şedinţa primă.
8. Defigerea locului pentru proxima adunare generală.
9. Propuneri.
10. Alegerea funcţionarilor şi a comitetului reuniunii pe anul 1904/5.
11. Disposiţiuni pentru verificarea protocolului.
12. Incheierea adunării generale.

Din şedinţa comitetului Reuniunii ţinute în Lugoj la 25 Iulie (7 August) 1904.

Traian Henţu *Ioan Marcu*
vicepresident *notariu I.*

NOUTĂŢI

Avansări. Din academia militară teresiana de la Wiener-Neustadt au eşit ca sublocotenenţi cu ziua 18 August n. următorii absolvenţi români: Iosif cavaler de *Iacobici* (fiul dlui colonel de *Iacobici*) împărţit la regimentul 2 de infanterie (a fost *al doilea*, dintre 91) şi Leo *Cimpoca* de Serova, împărţit la reg. 65 de infant. Ear' din academia technică militară: Ilie *Cena*, la reg. 5 de artilerie de corp, Coriolan *Bardosy*, la reg. de art. div. numĕrul 34, şi Traian *Smeu*, la bataionul de pioneri numĕrul 12. Toţi ca sublocotenenţi.

*

Despărţĕmêntul Cohalm al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ ţine adunare generală în 15/28 August (Sfânta Măria) în hotelul „*Sóre*“ din Cohalm, la orele 2 d. a. Convocarea o vom publica în numĕrul viitoriu, sosindu-ne pentru numĕrul acesta prea târziu.

*

Universitate în Alba-Iulia. Unele ziare vestesc că la episcopatul r. catolic din Alba-Iulia a sosit deja concesiunea preaînaltă pentru înfiinţarea unei universităţi r. catolice în Alba Iulia şi că în curênd se vor începe lucrările de clădire. Mijlócele pentru susţinerea universităţii le dă în cea mai mare parte fundaţiunea fostului episcop Fogarassy, care testase „statului r. cat. ardelean“ (erdélyi r. kath. status) 100.000 de florini pentru înfiinţarea universităţii. Fundaţiunea acésta în restimp a crescut peste un milion.

*

Pentru biserică. Incă în primăvara anului acestuia am apelat la bunul simţ al credincioşilor mei parochieni aflători în America, pentru-ca din micul lor câştig ce prin gréua lor muncă îl agonisesc, sĕ împartă cât de puţin şi pe séma sfintei nóstre biserici gr. ort. din *Vorumloc*. Drept rĕspuns, la 6 August a. c. am primit şi anume: de la Ioan *Teleu*, 3 taleri, Vasile *Mohan*, 3 t. 25 cenţi, Miron *Coleşa*, 2 t. 80 cenţi, Ioan *Muntean*, 2. t. 80 cenţi şi Alexa *Hentea*, 2 t. 80 cenţi, cari la olaltă dau suma de 14 taleri şi 65 cenţi (70 coróne), pentru care jertfă adusă pe altariul Domnului, subscrisul esprimă numiţilor în numele poporului adânc simţita mulţămită generală. Vorumloc, 10 August 1904. *Elie Tĕrchilă* paroch ort.

*

† Ioan Făgărăşianu, paroch emeritat gr. or., a decedat Luni în 9/22 August 1904 la orele 6 a. m. în etate de 75 ani şi în anul al 55-lea al preoţiei, împărtăşit fiind cu sfintele taine, în Drăguş. Osĕmintele adormitului în Domnul au fost depuse spre vecinică odihnă în cimiteriul bisericii gr. or. din Drăguş astăzi, Mercuri, în 11/24 August la 11 ore a. m. Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvêntată.

*

Din Fornadia ni-se scriu următórele: „In părţile nostre încă a ajuns bătaia lui Dzeu, din causa secetei ne mai pomenite, şi nu audi de cât numai plângere şi tânguire. Drept aceea preotul nostru *Petru Câmpean*, îngrijat de sórtea poporului, ni-a făcut o frumósă mângâiere sufletéscă, căci Joi în 5 August v. de-şi zi de lucru, a adunat preoţii din vecini, şi a ţinut sfântă liturgie, cu mare pompă cum în parochia nóstră nu a mai fost până acuma. S'a făcut rugăciune evlaviósă pentru plóie. După finirea sfintei liturgii preotul nostru a ţinut poporului din uşa altariului o frumósă predică ocasională, combătând relele incuibate în popor, precum: lenea, beţia, luxul, înjurăturile şi concubinatele, şi îndemnându-i pe toţi la încredere în mila lui Dzeu, la păzirea poruncilor dumnezeeşti şi bisericeşti, căci numai atunci va fi primită rugăciunea, şi 'şi va întórce Dzeu mânia cea cu dreptate pornită în contra nóstră. După finirea predicei am eşit toţi cu procesiune la hotar, unde s'a făcut sfinţirea apei şi sfântul Maslu, cu mare solemnitate. Incheierea sfintelor rugăciuni a urmat abia la 2 ore după amiazi. Laudă se cuvine şi fruntaşilor nostri Ioan Pêrva, Petru Tudor şi Maria Henţiu, cari au pregătit atât pentru preoţii slujitori, cât şi pentru cântăreţi, un prânz ales din bucate de post. La masă încă s'au ţinut din partea preotului nostru vorbiri religióse, şi s'au cântat cântări potrivite bisericeşti. Cu acestea s'au sfêrşit aceste religióse festivităţi, ear' noi poporul ne-am depărtat mulţămiţi şi dând laudă lui Dzeu, şi mulţămită păstorilor nostri sufleteşti. In numele poporului din Fornadia: *Nicolae Henţiu* epitrop I.“

*

Alegerea de la Pecica. Alegătorii români din cercul electoral *Pecica*, comitatul Arad, şi-au pus candidat naţional, în persóna dlui Dr. *George Popa*, fost pretor în comitatul Aradului, pentru a 'l trimite la dietă în locul deputatului decedat Vásárhelyi. Alegerea e pusă pe 26 August n.

*

Incendii cu mórte de ómeni. In Peştera (comună mică în Bihor) s'a aprins poiata economului Lica Mitru, pe când se aflau în poiată cele două văcuţe: întrégă averea bietului om. A întrat în poiată împreună cu soţie-sa, ca sĕ scótă vacile, cari însĕ spăriate de bobotaie nu cutezau sĕ iese pe uşă. In timp ce ambii se trudiau sĕ le scótă, coperişul poeţii s'a prăbăşit, acoperind cu jaratec şi flacări întrégă poiata. Când au sosit sătenii la stîns au aflat în cenuşă cadavrele vacilor şi a lui Lica, arse scrum. Femeia a scăpat de năpastă, fiind-că în clipa aceea eşise sĕ chieme ajutoriu.

Un alt incendiu înfricoşat a fost Duminecă în oraşul Lodz (lângă graniţa ruséscă de către Posen), în care *22 pompieri şi-au aflat mórtea în flacări* şi fórte mulţi inşi, pompieri şi persóne private, s'au ales cu arsuri fórte grave.

*

Anglia nu értă. Pe 21 Septembre st. n. e fixată ziua pentru incoronarea regelui Petru I. Carageorgevici al Sêrbiei, în care scop e şi statorit deja programul festivităţilor. Cum se ştie însĕ, regele Petru a ajuns pe tron în urma asasinării regelui Alexandru Obrenovici şi a reginei Draga, şi tótă lumea ştia că asasinarea s'a făcut prin ómenii lui Petru Carageorgevici şi că după ocuparea tronului Petru Carageorgevici nu numai nu a pedepsit pe asasini, dar' i-a remunerat chiar, parte lăsându-i în posturile avute, parte avansându-i la posturi mai înalte. Faptul acesta produsese mare resens la curţile europene, cari tóte şi au rechiămat pe representanţii diplomatici de la curtea din Belgrad, pretinḑênd delăturarea asasinilor din posturile în cari aveau sé vină în atingere cu representanţii curţilor străine. Ut aliquid fecisse videatur, regele Petru a făcut unele schimbări, depărtând pe unii din jurul curţii, dar' prin avansare la alte posturi, ear' pentru unii scusându-se în scris la Domnitori (de pildă la Ţarul Rusiei). Astfel pe încetul a esoperat la curţile europene retrimiterea representanţilor diplomatici, afară de Anglia. Guvernul englez încă nici acum nu a reîntrat în relaţiuni diplomatice cu Sêrbia. Acum în préjma serbărilor de incoronare regele Petru a trimis la Londra pe Simici, şef de secţie în ministeriul de esterne, cu misiunea, ca sĕ esopereze la guvernul englez sĕ-şi retrimită representantul diplomatic pe lângă curtea din Belgrad. I-s'a rĕspuns însĕ, că până când ucigaşii părechii regale nu vor fi definitiv delăturaţi de la curte şi scoşi din posturile decidĕtóre, Anglia nu stă de vorbă cu Sêrbia.

*

Petrecere în Rĕşinari. Petrecere de vară aranjéza *tinerimea studiósă din Rĕşinari* în 28 August st. n. în hotelul N. Vidrighin din Rĕşinari. Inceputul la 7 ore séra. Preţul de întrare: de persónă 80 fileri, de familie 2 cor. Venitul curat este destinat în favorul bibliotecei „tinerimei studióse“. Invitări speciale nu se fac.

*

Sĕ nu se róge pentru regele! Regina Elena, soţia regelui Victor Emanuil III. al Italiei, e în aşteptarea unui eveniment familiar, pe care nu numai familia domnitóre, ci ţéra întregă 'l aşteptă cu mare dor, în speranţa că nou-născutul va fi fecior şi astfel ţéra 'şi capĕtă moştenitoriu, copiii de până acum ai regelui fiind toţi de parte femeéscă. De sine înţeles, că în speranţa naşterii unui moştenitoriu se fac deja mari pregătiri pentru serbarea evenimentului. Scaunul papal încă se mişcă deja — contra „usurpatorului“. Cum vestesc adecă ziarele italiene, papa a trimis circulariu preoţimei din Italia, în care dispune, că în cas că nounascutul va fi fecior şi i se va da titlul „prinţ de *Roma*“, preoţimea *sĕ denege cooperarea la serbările religióse* (serviciu divin) cari vor fi a se arangia din prilejul naşterii moştenitoriului şi nici sĕ participe la festivităţile mireneşti. Ear' în bisericile cari stau sub patronatul oraşelor respective (în cari plebanul e datoriu sĕ ţină serviciu, ori vrea papa, ori nu), în decursul serviciului *sĕ nu rostéscă ecteniile şi rugăciunile „pro rege“* (pentru Domnitoriu). — In adevĕr, mare şi multă răbdare trebue sĕ aibă casa domnitóre a Italiei şi guvernele ţerii, spre a puté sĕ lase fără retorsiuni aţiţări şi agitări contra regalităţii, cum e şi acésta.

*

Serbătóre mare în Turcia. In 31 August se împlinesc 28 ani de când sultanul *Abdul Hamid II.* a ocupat tronul, după detronarea fratelui sĕu Murad V. (care trăeşte încă şi acum, în închisóre). Serbării acestui aniversal sultanul voeşte sĕ-i dee deosebită însemnătate prin faptul, că tot-atunci se va face inaugurarea liniei ferate Damasc—Mecca, lungă de 450 kilometri. Sultanul va fi representat la inaugurare prin o delegaţiune estraordinară. Cum e informat „Frankfurter Zeitung“, guvernul Germaniei încă 'şi va trimite representant la actul inaugurării.

*

O clădire monumentală în Bucureşti. Sĕptĕmâna trecută s'a început în Bucureşti zidirea palatului destinat pentru museul de istoria naturală. Edificiul va consta din două părţi: partea centrală, cu subsol, parter şi etagiu, şi partea secundară, cu două flancuri cu câte două etagiuri. Salele de museu vor avé suprafaţă de 1200 metri, ear' cele de studiu şi de colecţiuni ştientifice 3000 de metri pătraţi. In subsol se va instala un aquariu pentru peşti de rîuri şi unul pentru peşti de mare. Spesele clădirii sunt preliminate cu 350.000 de coróne.

*

Din primejdiile scăldarii în rîu. Trei fete din Tinca, în etate de câte cincisprezece ani, în una din zilele trecute au mers sĕ se scalde în Criş. In cursul scăldării au ajuns însĕ într'o vâltóre, de unde n'au mai putut eşi. La ţipetele lor ţeranul I. Csipkés a mers sĕ le dee ajutoriu, dar' numai pe una a putut'o scóte la mal. Celelalte două (Iulia Orban şi Iulia Lazurean) s'au înecat.

*

Dl Kéri şi dl Kramer. „Magyar Szó“ dto 18 August vesteşte că comerciantul *Kramer* Lipót din Budapesta, *tatăl* lui *Kéri* Pál, colaborator la numitul ziariu, a rĕposat Marţi, în etate de 56 ani. Tatăl e adecă Kramer, ear' fiul e Kéri, bat'o pârdalnica — magiarisare de nume!

*

Cine mĕ póte mântuí de chinuitórea astmă şi reumatism? La întrebarea acésta a putut până acum numai dl Albert Müller în Budapesta V. Vadász-utza 42/V cu succes rĕspunde, căci e de necredḑut cât de departe a ajuns cu crucea electro-magnetică R. B. nr. 86,967, şi scrisorile de recunoştinţă ce îi vin, sunt într'adevĕr mişcătóre. Aşa scrie un anumit domn Ioan Feit din Biserica-Albă de Anul-nou: Stimate dle Müller! Prind péna ca sĕ-mi esprim cele mai sincere felicitări şi cea mai adâncă mulţămită pentru crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86,967, pentru-că ea m'a mântuit de durerile reumatismului ce le-am purtat 5 ani. Un an întreg am stat tot înfăşiat şi nu m'am putut mişca, acum însĕ sunt tótă ziua pe afară. Cu stimă *Ioan Feit.*

De la direcţiunea şcólelor medii gr.-or. rom. din Braşov.

— Inştiinţare pentru noul an şcolar. —

Anul şcolar 1904—1905 se va începe în 1 Septembre 1904 st. v. adecă în 14 Sept. st. n. Părinţii cari doresc a-şi da copiii la aceste şcóle, sunt poftiţi a se presenta cu fiii sau cu ficele lor în cancelaria direcţiunilor respective în zilele de 1, 2 şi 3 Septembre v., adecă 14, 15 şi 16 Septembre st. n., pentru înmatriculare. — Şcolarii cari se înmatriculézá pentru prima-dată la şcólele nóstre medii, vor aduce testimoniu şcolar, estras de botez şi certificat de revaccinare. *Testimoniu şcolar de pe clasa precedentă au sĕ-l presinte toţi şcolarii cari vin a se inmatricula, aşadar şi şcolarii cari au absolvat clasa precedentă la şcólele nóstre.* In 30, 31 August şi în 1 Sept. v. de la 8—12 ore a. m. şi de la 3—5 ore p. m. se vor ţiné esamenele suppletorii şi de emendare. Cei-ce s'ar presenta mai târziu, au sĕ petiţioneze la direcţiune, dovedind cu atestat valabil causa întârzierii.

Toţi şcolarii cari întră în prima gimnasială sau în I reală, pot fi supuşi unui esamen de primire conform normativelor esistente. Esamenul de primire se va ţiné în 31 August v., 1 şi 2 Septembre v.

Notă. — Şcolarii cari vin de la un institut unde în gimnasiul superior nu au învĕţat limba grecéscă, au sĕ fie supuşi unui esamen de primire din limba grecéscă.

Didactrul în gimnasiul inferior şi şcóla reală este de *24 coróne* pe an, ear' în gimnasiul superior (cl. V.—VIII.) de *40 cor.* pe an. — Cei înmatriculaţi pentru prima-dată mai plătesc odată pentru totdeuna o taxă de primire de *8 coróne.* Şcolarii neromâni plătesc didactrul, taxa de primire şi taxa pentru fondul de pensiune duplu. Taxa pentru fondul de pensiune este în gimnasiul superior *10 cor.*, ear' în gimnasiul inferior şi şcóla reală de *6 cor.* (cei scutiţi de didactru plătesc ½ din acéstă taxă): taxa de testimoniu şi de anuar e de *3 cor.* (cei scutiţi de didactru plătesc numai 2 cor.); ear' taxa de bibliotecă este in clasele inferióre *60 fileri*, în cele superióre *1 corónă.* (Taxa de membru la societatea de lectură a studenţilor este pentru cl. V. şi VI. gimn. *1 cor.*, pentru cl. VII. şi VIII. gimn. *2 cor.*)

Didactrul se póte plătí în 2 rate semestrale: ½ la înscriere, ear' ½ la începutul semestrului II., dar' celelalte taxe se plătesc *deodată* şi întregi cu ocasiunea inscrierilor.

Şcolarii cari vor sĕ fie scutiţi de didactru trebue sĕ-şi înainteze petiţiunile lor la mâna dlor profesori de clasă respectivi *până în 30 Septembre st. v.*

1. Indreptăţiţi a petiţiona sunt acei şcolari săraci, cari au moralitate *bună* şi nota generală din studii *fórte bine sau bine.*

Cu nota suficient pot fi scutiţi numai acei elevi, cari sunt din Braşov şi cercetéză clasa I. şi II. gimn. sau reală.

2. La petiţiune se aclude *atestatul de paupertate al oficiului comunal, vidimat şi de parochul local.*

3. Cei-ce vin de la alte şcóle au sĕ aclude şi testimoniul de clasă ultim.

ECONOMIE.

Premii pentru cai de prăsilă.

Comisia pentru prăsitul cailor a comitatului Sibiiu — după cum s'a fost anunţat şi în „Tel. Rom.“ — arangiază *Luni în 12 Septembre st. n. la ora 8 a. m.* în têrgul de cai cel vechiu din Sibiiu o premiare pentru caii de prăsilă, la care va împărţí premii în bani şi diplome de laudă.

Premii *în bani* se vor împărţí în valóre de 630 cor. şi anume: 7 premii cu sume de la 20—70 cor. pentru iepe cu mânze bine lăptate; 6 premii cu sume de la 20—50 cor. pentru mânze de 3 ani; apoi pentru mânzi nejugăniţi şi mânze sub 3 ani: 1 premiu de 40 cor.; pentru mânz de 2 ani un premiu de 30 cor.; pentru o mânză de 2 ani 1 premiu de 30 cor. şi pentru câte un mânz şi mânză de câte un an, câte un premiu de 20 cor.

Diplome se împart cultivĕtorilor aparţinĕtori la ori-care clasă, în proporţiune cu calitatea calului, şi anume: diplomă clasa I, de aur, diplomă clasa II-a, de argint, şi diplomă clasa III-a, de bronz.

Vêrsta iepelor admise e 4—9 ani. Se recere, ca materialul presentat sĕ fie bine nutrit, sănĕtos, puternic şi apt de prăsilă şi sĕ fie dus în têrg în ziua amintită întrĕ ora 6—½8 diminéţa. Tacsă pentru loc nu se plăteşte. Transportarea încóci şi încolo a vitelor se face pe cheltuiala şi risicul proprietariului. Despre fie-care cap de vită proprietariul trebue sĕ aibă şedulă de vite, cum şi un atestat comunal, care sĕ dovedéscă, că e stăpânul vitei de cel puţin 6 luni, cum şi şedula de mânzit. Proprietarii au sĕ fie locuitori din comitatul Sibiiu.

Indemnăm pe proprietarii nostri de cai sĕ nu întârzie a lua parte la acéstă premiare, de la care nu numai folos moral, ci şi material pot avé. Sibiiu, 13 August 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

In absenţa presidentului:

Romul Simu
membru în comitet.

Vic. Tordăşianu
secretariu.

Posta redacţiei.

Dlui I. S. în Ciugudiu. Nu putem sĕ-i facem loc de cât peste vre-o lună-două. Puţină răbdare deci.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu placut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capĕtă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 4—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Szebenvármegye alispánjától.

8586 1904. I. sz. (243) 1—1

Pályázat.

Szebenvármegyében ujonnan szervezett és évi 2000 korona fizetéssel és 490 korona lakbérrel javadalmazott, a X. fizetési osztály 5. fokozatába sorozott vármegyei **irodatiszti állásra**, valamint az ennek betöltésével esetleg megüresedő **irnoki állásokra** pályázat hirdettetik. Felhivatnak pályázni óhajtók, hogy az 1883. évi I. t. c. 19 §-ában előirt minősitést, valamint eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket a vármegye főispánjához cimezve, a vármegye alispánjához a 125000/1902 B. M. számu vármegyei ügyviteli szabályzat 4. §-ában előirt módon f. évi *szeptember hó 24-ig* nyujtsák be.

Nagyszeben, 1904. évi augusztus hó 22-én.

Alispán h.
Stroia
várm. főjegyző.

Szebenvármegye alispánjától.

ad 8230 1904. II. [244] 1—1

Pályázati hirdetmény.

A Szebenvármegyében Nagydisznód székhelylyel ujonnan rendszeresitett nagydisznódi járás életbeléptetése alkalmából a következő állások fognak betöltetni:

1. **A nagydisznódi járási főszolgabiró állás,** a mely javadalmazva van a VIII. fizetési osztály szerinti illetményekkel *és az ennek betöltése esetén netán fokozatosan megüresedő* és az 1904. évi X. t. c. szerinti illetményekkel javadalmazott *egyéb tisztviselői állások.* Minősités az 1885. évi I. t. c. 3. § a szerint.

2. **A nagydisznódi járási orvosi állás,** a X. fizetési osztály szerinti illetményekkel. — Minősités az 1883. évi I. t. c. 9. § a és a 80099/1893 számu belügyministeri szabályrendelet szerint.

3. **A nagydisznódi járási irnoki állás** illetőleg, ha ez áthelyezesés utján töltetnék be, egy más járás irnoki állása, a XI. fizetési osztály szerinti illetményekkel. Minősités az 1883. évi I. t. c. 19. §-a szerint. — Igazolványnyal ellátot katonasági altisztek előnyben részesülnek.

4. **Egy járási hivatalszolgai állás,** a hivatalszolgai IV. fokozat szerint illetményekkel és 94 k. 74 f. évenkénti ruhaátalánynyal. Minősités: a magyar nyelvnek szóval és irásban, a német és román nyelvnek legalább is szóval birása.

Ezen állásokra ezennel pályázatot hirdetvén, pályázni óhajók felhivatnak, hogy a lentirtak szerint felszerelt pályázati kérvényeiket Szebenvármegye alispánjához, és pedig az 1—3 alatt felsorolt állásokra pályázók a vármegye főispánjához a 4. alatt felsorolt hivatalszolgai állásra pályázók pedig a vármegye alispánjához cimezve, a 125000/1902 B. m. számu vármegyei ügyviteli szabályzat 4. § ában előirt módon *1904. évi szeptember hó 26 éig* annál bizonyosabban nyujtsák be, mivel későbben benyujtott folyamodványok nem lesznek figyelembe vehetők.

A pályázati kérvények oly pályázók által a kik még végleges varmegyei vagy állami szolgálatban nem állanak a minősitést igazoló okmányokon kivül még az erkölcsi előéletüket és eddigi alkalmaztatásukat igazoló hatósági és az ép test alkatukat és kifogástalan egészségi állapotukat igazoló tiszti orvosi bizonyitványnyal is *felszereldők.*

Nagyszeben, 1904. évi augusztus hó 22-én.

Alispán h.
Stroia
várm. főjegyző.

Nr. 506 1904. [240] 2—3

Concurs

Conform ordinului preaven. consistoriu arhidiecesan dto 22 Iunie a. c. nr. 6046 bis. se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următórelor **parohii** vacante din protopresbiteratul Hunedórei, şi anume:

1. **Baia lui craiu** cu filiile **Cerna** şi **Topliţa.**
2. **Haşdĕu** cu filiile **Cernişióra, Florese** şi **Goleş.**
3. **Ruda** cu filiile **Plop, Poeniţa voinei** şi **Valariu.**

Emolumentele împreunate cu aceste parohíi de a III-a clasă sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi de paroh sĕ şi aştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Hunedóra, la 31 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr or. Hunedóra, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

---

[237] 3—3

Concurs

In cancelaria subscrisului cu ziua de 25 n. c. póte afla ocupaţiune un **adjunct notarial** cu cualificaţiune recerută pe lângă condiţiunile următóre:

1. Plată lunară 30 cor.
2. 25% din venitele private, ce le va lucra.
3. Locuinţă şi vipt.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiţi sĕ-mi comunice starea, etatea şi cualificaţiunea.

Zlatna, 15 August n. 1904.

Iuliu Albini
notariu cercual.

Nr. 74. 1904 [242] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea a **două posturi de învĕţători** la şcóla confesională gr. or. din **Apoldul-mic,** protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de **15** zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: câte 600 cor. salariu şi 60 cor. relut de cuartir, grădină şi lemne, ce se plătesc din repartiţiune de la popor în rate lunare anticipative.

Dreptul la primul cuincuenal se computá numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la şcóla din loc, de la alegerea lor definitivă.

De la învĕţătorii, cari vor fi instituiţi la acestea posturi se cere sĕ ocupe şi locul de cantor, şi ca atari când nu sunt ocupaţi cu şcóla, adecă în Dumineci şi sĕrbători, sunt datori a conduce regulat şi cântările din strană.

Concurenţii vor avé a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate în sensul normelor din vigóre la oficiul protopresbiteral în terminul deschis, avênd concurenţii a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Apoldul-mic, la 1 August 1904.

Comitetul parohial:

Dumitru Orestean, presidentul com. parohial.
Ioan Preda, notariu.

Vĕdut!

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 53 1904. [239] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** de clasa a III a **Căinelul de jos,** tractul Deva, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a şi subşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial.

Deva, 28 Iulie 1904.

George Romanul
protopresbiter.

Sbór'al nopţii negru flutur ...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Nr. 60/1904. [238] 2—3

Concurs

pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Turnişor** din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se publică concurs nou conform resoluţiunei v. consistoriu arhidiecesan dto 4 Maiu a. c. nr. 4648 b. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibe şi cualificaţiunea de opt clase gimnasiale şi astfel instruite suplicele conform normelor din vigóre, sĕ le aştérnă oficiului protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta mai nainte de ziua alegerii în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă, spre a-şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic.

Turnişor, 1 August 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Ioan Radu, president.
Ilie Muntean, notariu.

Nr. 709.

Cu consensul subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Sibiiu, 4 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 494 1904. [227] 2—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** din comunele numite mai jos, protopresbiteratul Sighişóra şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Daia săsésca,** cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 242 cor. 76 fil. prin repartiţie de la popor, 218 cor. întregire de la stat, 39 cor. 24 fileri din cassa alodială, 5 stângini de lemne tăiate computate cu 80 cor., folosirea grădinei bisericei de la şcólă cu 20 cor., cum şi venitul pe jumĕtate din grădina şcolară, şi cuartir gratuit în edificiul şcólei.
2. **Zoltan,** cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.
3. **Vidacutul român,** cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei, grădină, şi lemnele necesare de foc.
4. **Draos,** protopresb. Cohalm, cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei cu doue încăperi, şi lemnele necesare de foc.

Cuincuenalul prescris de lege, servind învĕţătorii la şcólele susindicate neîntrerupt timpul normal de cinci ani.

Reflectanţii la aceste posturi cu îndatorirea a provedé instrucţiunea şcolarilor de la 6—12 ani şi celor de la 13—15 ani, a-i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce, şi a ţiné în Dumineci şi sĕrbători strană în biserică, — sĕ îşi aştérnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişora (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cele rituale, preferindu se cântăreţii buni.

Sighişóra, 22 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sighişóra şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresb. adm.

Nr. 88 1904. [233] 3—3

Concurs

Prin acésta se escrie concurs din oficiu pentru întregirea postului vacant de **paroh** în **Ocolişul-mic** din tractul Haţegului cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele de la acésta parohie de a III-a clasă sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor de la stat.

Concurenţii sĕ şi trimită cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, în terminul indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi sĕ se presenteze în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica de acolo, ca sĕ şi arate desteritatea în cântarea şi cuvêntarea bisericéscă.

Haţeg, în 27 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Haţeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Nr. 701. [234] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla nóstră din **Bungard,** protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salariu 600 cor. din alodiul comunal, cuartir corĕspundĕtor în edificiul şcólei cu lemnele trebuinciόse pentru încăldit şi fiert, şi grădină de legumi lângă şcólă.

Dreptul la primul cuincuenal după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post sĕ se presenteze în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserica din comună spre a-şi arăta desteritateá în cântări şi tipic avênd cel ales a ţiné în Dumineci şi sĕrbători o strană.

Suplicele concursuale instruate conform normelor în vigóre se vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Sibiiu, 28 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 366 1904 [226] 2—3

Concurs

Pentru **întregírea posturilor învĕţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Dobra, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brîsnic,** cu salariu de 600 coróne, cuartir şi lemne.
2. **Baştea—Holdea—Coşeşti,** cu salariu de 300 cor. în bani şi 300 cor. în naturalii; post de învĕţătoriu ambulant.
3. **Lăpugiul inferior—Ohaba,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigóre au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dobra în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dobra, la 20 Iulie 1904.

Iosif Morariu
protopresbiter

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth,** pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 16—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 87 Sibiiu, Sâmbătă 14/27 August 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN

Apare Martia Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Agitatorii.

Sibiiu, 26 August n.

Nu e cuvênt infamant cuvêntul *agitator*. E chiar titlu de onóre. Nici o schimbare de lucruri nu s'a făcut în lumea acésta fără agitaţie, prin urmare fără agitatori. Nici Kossuth, şi alţii dintrĕ cei mari ai trecutului concetăţenilor nostri magiari, n'au fost alta de cât agitatori, în sensul cel mai strict al cuvêntului. Au agitat cu graiul şi cu condeiul în contra unei stări de lucruri care lor li-s'a părut nenaturală şi păgubitóre pentru poporul magiar, şi în consecinţă, pentru crearea unor noue base de traiu, mai prielnice şi mai folositóre Magiarilor. Legea creştină apoi tot prin agitatori şi pe cale de agitaţie a fost întrodusă în lumea căreia astăzi sfântă îi este memoria celor-ce pentru a ei împămêntenire întrĕ ómeni au trebuit sĕ sufere insulte, torturi şi mórte de martiri.

Agitaţia e deci un lucru necesar, fără de care nu se póte face nici o schimbare în stările publice de lucruri. Numai cât şi agitaţia trebue sĕ-şi aibă marginile sale, peste cari nu e permis sĕ se trécă. La Kossuth, fiind-că fù vorba de el, a fost justificată agitaţia câtă vreme a propagat'o cu graiul şi cu condeiul, — n'a mai avut însĕ base corecte în momentul în care a îndemnat lumea sĕ pună mâna pe arme. Cu un cuvênt, agitaţia trebue ţinută întrĕ marginile *legalităţii* totdeuna.

Mai vêrtos noi, nemagiarii din statul ungar, cari avem de-asupra capului aspri paragrafi trecuţi în codul penal pentru pedepsirea agitaţiei, trebue sĕ observăm cu stricteţă limitele legalităţii. De aceea, chiar şi în programul nostru naţional român a fost accentuat cu apăsare faptul, că partidul naţional român voeşte sĕ lupte numai *pe teren legal* pentru realisarea dorinţelor sale.

Şi pe teren legal am rĕmas totdeuna. Şi totuşi multe procese de agitaţie am avut, multe întemniţări am îndurat, cu urmări mai mult ori mai puţin simţitóre pentru cei trecuţi prin aceste neajunsuri. De ce?

Pentru-că codul nostru penal nu preciséză destul de clar şi în mod neîndoios delictul agitaţiei, şi astfel interpretarea e lăsată la bunul plac al procurorilor şi al juraţilor, cari o fac aşa cum ei cred că e bine.

Pe calea acésta am ajuns apoi acolo, că cu tóte că în lege se spune, că agitaţie comite acela care *provócă* deadreptul la ceva ce e oprit de lege, — astăzi e considerat ca act de agitaţie şi aceea ce nici umbra provocării directe nu o atinge. Aşa mai anul trecut un gazetar slovac a fost dat în judecată pentru că a combătut — *şovinismul magiar*, urzitoriul multor rele şi neînţelegeri în ţéra nóstră. Zilele trecute apoi am cetit, că a fost dat în judecată un învĕţătoriu slovac pentru faptul, că a cântat în şcólă cu elevii mai multe cântări naţionale slovăceşti. Ear' un preot, ori protopop slovac, a fost acusat ca agitator pentru motivul, că cu ocasiunea esamenelor şcolare din anul acesta a adresat câteva cuvinte elevilor din şcóla slovăcéscă, îndemnându-i *sĕ-şi păstreze şi cultive limba naţională*, pentru-că ea e comóra cea mai scumpă a Slovacului.

Ei bine, ce faptă oprită de lege, ce *agitaţie* se póte cuprinde în aceea, că învĕţătoriul cântă cântări naţionale cu şcolarii sei, şi în aceea, că şcolarii vin îndemnaţi sĕ-şi iubéscă limba naţională? E lucru oprit a cânta în limba ta, ori a-ţi iubí şi cultiva limba ta? De când, şi prin care lege?

Prin nici o lege. Dar' cum am spus, domnii procurori se cred în drept a întinde paragraful referitor la agitaţie din codul penal (căci e fórte elastic) aşa cum ei vreau, pentru a scóte vinovaţi pe toţi aceia pe cari ei voesc sĕ-i facă vinovaţi. Dar' asta nu însemnéză a face dreptate, ci însemnéză a — *agita*. Pentru-că în urma nedreptăţii ce se face spiritele vin într'adevĕr agitate.

Domnul prim-ministru *Tisza* a promis revisuirea codului penal, cu privire la procesele politice. N'ar fi în detrimentul binelui public, dacă la revisuire s'ar ţiné cont de neajunsul acesta, şi paragrafii ar fi astfel textuaţi, ca lumea sĕ-i înţelégă bine, sĕ ştie ce e permis, ce nu e permis. Dar' sĕ-i înţelégă bine şi domnii procurori, — mai ales domnii procurori, — şi sĕ nu le dee fie-care alt înţeles şi altă esplicare.

Peregrinaj la sfânta mănăstire Hodoş-Bodrog.

Arad, 9 August 1904.

Din incidentul sĕrbătorii *Schimbării la faţă* în anul acesta au cercetat sfânta mănăstire gr.-or. română Hodoş-Bodrog un numĕr însemnat de credincioşi din comitatele Arad, Timiş, Cianad, Torontal şi Caraş. Peregrini în numĕr mai mare au fost de astădată sub conducerea preotului Iosif *Petcu* din Bazoş, cam în numĕr de una miiă, din comunele: Bazoş, Ohaba-Forgaci, Izvin, Ianova, Murani, Căpăt, Racoviţa, Remetea şi alte comune învecinate. De asemenea din comuna Jidovin şi comunele învecinate din diecesa Caransebeşului sub conducerea preotului Alexandru Ogêrlaci, mai departe din comuna Alioş şi comunele învecinate sub conducerea preotului Avesalon Ţucra. In ordine fórte frumósă au venit un numĕr de 400—500 credincioşi sub conducerea economului Grigorie Jiva din Silaş, tractul Buziaşului, diecesa Caransebeşului.

Numĕrul peregrinilor de astădată a fost până la 6000. Peregrinii au venit partea cea mai mare în preziua sĕrbătórei. Cei dintâiu au venit în un grup de preste o miiă din comunele: Zarand, Sinitea, Dud, Moroda şi din alte comune învecinate din comitatul Aradului, mai cu sémă din acele comune, în cari s'au lăţit secte anticreştine.

La întrarea pe teritoriul mănăstirei peregrinii au fost întimpinaţi cu solemnitatea îndatinată, întrĕ sunetul clopotelor, de părinţii mănăstirei în frunte cu Preacuvioşia Sa părintele archimandrit Augustin *Hamsea*, care cătră tóte grupele de peregrini s'a adresat cu câte o cuvêntare frumósă şi li-a cetit câte o rugăciune. Sunt înălţătóre de inimă momentele acestea, şi contribuesc mult la întărirea simţului de pietate creştinéscă, aşa în cât de bună sémă acésta a contribuit, că din an în an este tot mai mare numĕrul credincioşilor cari cercetéză acéstă sfântă mănăstire.

In presérа sĕrbătorii s'a oficiat prin Preacuvioşia Sa Părintele archimandrit, asistat de părinţii mănăstirei şi de preoţii veniţi cu peregrinii, vecernia, şi s'a făcut priveghiare în capela de vară, ear' peregrinii au ocupat loc în curtea destul de spaţiósă a bisericii mănăstirei. A fost un aspect frumos mulţimea cea mare a credincioşilor cu lumini aprinse ascultând frumósele cântări şi rugăciuni ale sĕrbătorii, esecutate cu multă pietate. A doua zi s'a oficiat sfânta liturgie prin Preacuvioşia Sa părintele archimandrit asistat de părinţii mănăstirei şi de preoţii veniţi cu peregrinii, în capela de vară. Cântările le-a esecutat corul plugarilor din Jidovin sub conducerea preotului Alexandru Ogêrlaci cu multă frumseţă, aşa în cât atât corul plugarilor, dar' mai cu sémă preotul dirigent merită tótă lauda.

Dar' momentul cel mai sublim al întreg serviciului a fost frumósa şi instructiva predică a părintelui archimandrit *Hamsea,* rostită cu o adevĕrată vervă oratorică. Preacuvioşia Sa a ţinut o cuvêntare pĕtrundĕtóre, atât ca formă, cât şi ca cuprins. Acésta cuvêntare, lucrată cu multă îngrijire şi predată în o limbă frumósă poporală, înţelésă de toţi, a fost ascultată cu multă pietate de credincioşi, şi din feţele lor se vedea, că simt multă mângăiere în inimile lor, şi astfel de sigur învĕţăturile audite vor lăsa urme neşterse în inimile ascultătorilor.

După sfêrşitul serviciului divin pe la amiazi peregrinii în grupe frumóse şi în sunetul clopotelor şi întrĕ cântări duhovniceşti au plecat cătră casă petrecuţi ca şi la sosire de Preacuvioşia Sa şi de părinţii mănăstirei până la ieşirea lor din teritoriul acesteia şi ducênd cu sine de aici adevĕrată hrană duhovnicéscă si tărie de credinţă.

Coresp.

FOIŞÓRĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

„Iară *cu începutul anului 1789/90 Petru Fodor Dascălul din Turda au venit aicia învăţătoriu* şi au ţinut şcoala în M. G. Monoştor până la anu 1796, şi viind cum am arătat mai sus, *că şi popa şedea în casă pe bir, fiind locu tot la uniţi, aşa şi şcoala să ţinea cum să căpăta, şi loc de aşezământ ne putênd a căpăta, la a. 1796, 1 Noemvrie s'au mutat şcoala aciasta cu numitul Dascăl în fil. Gestrad, şi acolo au fost până la anu 1806, 16 Septemvrie,* când lăudatul Dascăl Petru Fodor de acolo s'au dus la Patria sa şi s'au făcut preot la Ocolişul mare.

„*După aceia la şcoala aciasta nu s'au aflat Dascăl până la a. 1814, 1 Noemvrie, când Ioan Fodor,* fiu a mai sus pomenitului Dascăl, viind la fil. Gestrade au adunat şcoală; *de acolo apoi în următoriul an 1815 s'au cerut şcoala aicia in M. G. Monoştor prin protopopu Ioan cu înţelegerea Eclejii,* făgăduind sătenii că vor face şcoală, pe ţintirim; aşa veni Ioan Fodor cu şcoala aicia *şi au fungăluit până la 7 Martie a. 1816,* când au plecat a să preoţi la satul Călăţele.

„Iră în *funcţia sa au rĕmas frate său Grigorie Fodor* cu învoirea sătenilor şi a Direcţii, însă *tot in casă pe bir* ţiindu se şcoala, că pe ţintirim nu o au făcut, ci din sus de sat rupând puţin loc din Piciocărie, au fungăluit; în anu 1818, 24. Martie însă a să face acolo şcoală văzându-sĕ fără îndĕmână pentru depărtarea, aşa tot s'au mânat până ce *au trimis Măria Sa D. Episcop poruncă,* au să facă şcoala, au să o dea la satele ce o cer la Călata mare au in Călăţele. Deci într'aceia zi ce au venit porunca, *la 6. Iulie 1821* au eşit şi de nou au cinhăluit locu mai nainte din Piciocărie prins din sus de sat; aşa acel loc măsurându-se *şi văzând cererea sătenilor, Dnu Kabos Iános s'au milostivit şi au făcut schimb, dând pentru locu din sus de sat de şcoală altu aicia în mijlocu satului, unde în ano 1822 s'au zidit şcoala.*

„Iră în anu 1833 fiind adunare de posesori ai Monoştorului din toate tri familii, adecă: Kaboşeşti, Keményeşti şi Gerőffyeşti pentru împărţirea muntelui Cionce, numitul învăţătoriu cu sfatul socru-său, alui Condor Onciu şi altor oameni zĕloşi, au întins la posesori o suplică, ca să milostivească a da *loc agonisită în afară de arat şi de fên*; iară Domnii Posesori au întrebat pe săteni de folosul şcoalei şi de sporiul învĕţăturii: iară sătenii au mărturisit, cumcă au mare folos de luminarea pruncilor şi în biserică îi povăţueşte pe calea spăsănii şi a creştinătăţii. Pre lângă aciasta având numitul invĕţătoriu ştiinţă în limba ungurească, la multe birae domneşti le au făcut bine cu cetirea a multor porunci, şi iară trimiterea valosurilor la a lor Domni şi alte lucruri folositoare, — s'au milostivit acei Domni Posesori cu înţelegerea a tot posesoratul *şi au dat slobozenie şi putere cu iscălitura su să se prindă din nimaş lăngă ţarină în amândoo fordulaşele, într'o parte de 2 care de fân şi de un căbel de sămănătară* — fiind despre partea Keményeştilor Baronu D. Kemény István, din familia Kabos Preacinst. D. Kabos Iános, D. Kabos Samuel, din familia Gyerőffy Täut Andraş, D. Miklos Péter, D. Csukás Sándor şi Péter, şi iară D. Ortán Sándor tist alui Szentiványi Daniel şi toate biraele domneşti a toate părţile de Domni. *Deci in 27. Iulie 1833* Domnu solgabirău Kábos Iános au eşit cu birău sătesc Varga Pali, Barta Iános jurat, *Gite Mitru ficorator* cu popa cel unguresc şi tistu Szentiványi şi mai mulţi săteni în fordulaşul din jos la Poeni dincolo de locu de crumpene, şi au cuprins după cum au lăsat Domnii Posesori, din nimaş loc de arat şi de cosit, şi au sămnat hotar cu petrii locul ce l'au foglăluit, în *locul numit Cioroiu Burchi.* După aceia au zis, că s'au judecat, că acest loc să fie în tot anul de agonisit, că în celalalt fordulaş fiind mai strimt, nu să poate prinde, că nu se îndură. Şi l'au dat aşa ca să-l îngrădim, şi *au dat şi scrisoare despre acesta loc, care s'au trimis la archiumul episcopesc.*

„Iară Dascălul l'au îngrădit cu şanţ jur împrejur, pentru care lucru unora le-au fost pizmă, şi *au dat ungurii pără* la Domnii Posesori în 3 rânduri şi la tablă în Cluj, zicând aşa, că s'au cuprins bouriştea sătească. Deci *în 6 Iulie 1837 au venit rânduit dela tablă* D. Retegi cu Domnu solgăbirău Gyarmathy Sándor *şi au cercat* după iştanţia ungurilor şi după a lor pără, *şi s'au aflat neadevărată păra lor, şi s'au întărit de nou lucru şi aşezat, ca noi românii să stăpânim acel loc cu pace şi nime să nu-l mai poată lua de la biserică şi şcoala noastră.*

(Va urma).

Scăderile poporului nostru.

Disertațiune cetită în conferența preoțéscă din anul acesta a protopresbiteratului Lupșa, de preotul Romul Gomboș.

(Urmare).

Când voim sĕ combatem scăderile poporului, trebue sĕ fim cu cea mai mare precauțiune. Se recere înainte de tóte sĕ ne avem câștigată încrederea și stima credincioșilor nostri. Nu numai prin vorbe, ci *mai mult prin fapte* sĕ ne asigurăm iubirea lor. Față de cei rĕtăciți sĕ fim în totdéuna părintele indulgent și sĕ avem în vedere dacă cel greșit este sau nu membru folositor al comunității. Peste tot însĕ casa preotului trebue sĕ fie întru tóte de model. Copiii preotului trebue sĕ aibă cea mai bună creștere, ca de la dînșii sĕ pótă și băeții economilor învĕța deprinderile bune, cum sunt: datorința de a se ruga lui Dzeu, de a se ține în curățenie, și peste tot de a-și însuși o purtare neescepționabilă.

In ce privește școla, preotul ca director trebue cu tótă energia sĕ intrevină, ca mersul educațiunei sĕ fie normal și unde învĕțătoriul nu póte satisface, preotul are sĕ ajute, mai ales la studiul religiunei, așa ca creșterea morală a tinerimei sĕ fie pentru el problemă. Ar fi lucru demn de tótă lauda, când prin școlele nóstre sătești ni-ar succede a stirpí mulțimea de superstițiuni, cari tulbură ómenilor liniștea sufletéscă și le răpesc atât timp de lucru, dacă am puté deprinde ómenii la o viéță cumpĕtată și rațională, învĕțându-i a se ruga cu pricepere lui Dzeu și a cunóște poruncile Lui sfinte.

Ómenii superstițioși nu sunt de emancipat cu argumente filosofice și cu vorbe înțelepte. Incercarea nóstră de a-i combate și scóte din rĕtăcire prin declamări și persiflagiu ar puté produce numai iritare contra nóstră. In privința acésta cel mai potrivit mijloc ar fi de a erua și scruta cu tótă seriositatea o faptă complinită și numai după ce ni-a succes acésta sĕ încercăm a convinge pe cel superstițios despre netemeinicia și inșelăciunea credinței lui deșarte. Altcum sĕ se știe, că ceea-ce noi înțelegem sub „lumină“, cultură și civilisațiune, altora, cari nu s'au împărtășit de binefacerile educațiunei, li-se pare a fi întunecime de minte, și neobservare a obiceiurilor străbune. Unde e vorba, ca pe leneșul sĕ-l smulgi din trândăvia sa și sĕ-l obicinuești la lucrare și în zilele „oprite“, ai gătat cu deliberările și știința. In punctul acesta sĕ nu se trécă cu vederea nici acel moment, ca sĕ nu răpim cuiva aceea ce noi nu-i putem înlocuí cu ceva mai bun, și sĕ nu uităm, că luarea în rîs pe nimenea nu l'a îndreptat, ci mai mult l'a îndărĕtnicit.

S'a escat întrĕ credincioșii nostri vrajbă și din ea mania de a purta procese? Noi trebue — pentru delăturarea lor — sĕ fim nu numai prudenți, dar' și precauți. A trăi întrĕ ómeni dați urei este într'adevĕr greu, și grea este posiția preotului a aduce pace întrĕ cei învrăjbiți. Aci nu este alt ajutoriu de cât a sfătuí pe cel mai îngăduitor sĕ arete pismătarețului o óre-care temere și reverință basată pe porunca dumnezeéscă: „sĕ iubești pe dușmanul tĕu“, care peste tot este singurul mijloc care póte înfrâna pe cei plini de reință sufletéscă.

La delăturarea indiferentismului față de biserică și școlă vom lucra mai cu efect *prin fapte.* Intru cât sărăcia ar impedeca susținerea cuvenită a acestor instituțiuni, sĕ indicăm parochienilor căi și mijlóce prin cari li-s'ar puté ameliora starea materială și prin o chivernisire corectă și rațională a averilor bisericești-școlare sĕ i-se dee garanță poporului, că jertfa adusă se întrebuințéză singur numai spre scopuri comune și de binefacere.

Luxul în mâncări, beuturi și vestminte trebue delăturat prin aceea, că nunta sĕ se facă numai într'o zi, ear' înmormêntările sĕ fie simple, aducênd preotul esemple din viéța practică, că pe câți dintrĕ ómenii nostri aceste deprinderi costisitóre i-au sărăcit.

Preoțimea, care prin înțelepciune, purtare morală și iubire, are sĕ formeze în marea de scăderi a poporului un picur, în care sĕ se oglindeze fața dumnezeirei, este fără îndoială chiămată, ca prin predicarea cuvêntului lui Dzeu sĕ conducă pe credincioși pe calea progresului și a binelui moral, ear' locul unde se póte face acésta este *biserica.* Aici preotul, cu farmecul cuvêntului lui Dzeu, și cântăreții prin cântări evlaviose și armoniose, au sĕ atragă poporul, care uitându-și de nĕcazuri și greutăți pe câteva momente vine scos din acéstă vale a plângerii și mai aprópe ridicat de Dzeul seu, cu care prin ferbinți rugăciuni se pune în contact. Spre acest scop trebue poporul pregătit și entusiasmat prin educațiune în școlă și prin predică în biserică. Căci a nu auzí de cât din când în când o cazanie rĕu cetită, a nu auzí cuvêntul lui Dzeu în biserică, a nu avé acésta pâne îngeréscă, cu care se nutresc sufletele, este o fómete care omóră sufletul, ear' mórtea sufletului este munca iadului.

(Va urma.)

Concurs.

Studenții de naționalitate română cari doresc sĕ fie primiți pe anul școlar 1904—5 la *„Masa studenților“* de la institutul *„Albina“* au sĕ-și insinuteze la direcțiunea institutului până la 10 Septembre a. c. cererile provĕdute cu următórele documente:

1. Atestat de botez.
2. Atestat despre averea părinților.
3. Testimoniul ultim școlar.
4. Atestat de primire în una din școlele medii din Sibiiu.

Elevii actuali ai „Mesei studenților“ au sĕ-și presenteze numai testimoniul ultim școlar.

Sibiiu, în 25 August 1904.

Direcțiunea institutului „Albina“.

Adunarea fondului de teatru.

Pentru adunarea generală *a fondului de teatru român*, care se va ține Dumineca în Brad, și pentru festivitățile ce se vor aranja cu acésta ocasiune, inteligința română din Brad a stabilit următoriul *program special:*

In 14/27 August: Primirea comitetului și a óspeților la gară, séra la 7 ore. Séra de cunoștință la „Hotel Central“ la 8 ore. Cină à la carte.

In 15/28 August: Serviciu divin în biserica rom. gr. or. la 10 ore a. m. Ședința I. a adunării în sala de gimnastică la 11 ore a. m. cu următoriul program: *a)* Deschiderea adunării și bineventarea ei, *b)* alegerea a doi notari, *c)* raportul general al comitetului, *d)* alegerea unei comisiuni de 5, pentru censurarea raportului general, *e)* raportul cassariului, *f)* alegerea unei comisiuni de 5 pentru a censura raportul cassariului, *g)* alegerea unei comisiuni pentru inscriere de membri, *h)* cetirea disertațiunilor, *i)* închiderea ședinței.

Banchet la „Hotel Central“ la 2 ore p. m. table d'houte, cuvertă à 3 cor. 20 fi. Biletele sunt a se. rĕscumpĕra cel mult până în 15/28 August 8 ore a. m. la dl I. Cutean, comerciant.

Concert și teatru în sala „Hotel Central“ la 8 ore séra cu următoriul program: *a)* Rĕsunet de la „Crișana“, cor mixt de I. Vidu, dat de corul studenților, *b)* Rĕsunetul Ardealului, cor mixt de I. Vidu, dat de corul studenților.

Aur! .. dramă în 4 acte, de C. Hodoș. Declamări de Z. Bârsan. Prețurile: loc I. 2 coróne, loc II. 1 corónă 50 fil., loc de stat 1 corónă. Biletele se pot cumpĕra la dl I. Cutean și séra la cassă. Venitul e destinat pentru fondul de teatru.

In 16/29 August. Ședința II. cu program: *a)* deschiderea ședinței, *b)* cetirea și verificarea protocolului din ședința I, *c)* raportul comisiunii pentru câștigarea de membri noi, *d)* raportul comisiunii însărcinate cu censurarea raportului cassariului și averei societății, *e)* raportul comisiunii însărcinate cu censurarea raportului general al comitetului, *f)* alegerea comitetului pe un nou ciclu de 3 ani, *g)* determinarea locului, unde se va ține adunarea generală pentru anul 1905, *h)* alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea protocolului din ședința II, *i)* închiderea adunării.

Petrecere cu joc la „Hotel Central“. Inceputul la 8 ore séra. Bilete de persónă 2 cor. de familie 4 cor. Bilete se pot căpĕta la dl I. Cutean și séra la cassă. Venitul curat e destinat pentru fondul de teatru.

In 15/28 și 16/29 August de la 3—5 d. a. va fi deschisă *esposiția de țesĕturi și lucruri de mână țĕrănești din Zarand* în salele din etaj ale gimnasiului. Bilet de întrare de persónă 40 fil. Venitul curat e destinat pentru premierea țĕranelor nóstre, cari au espus obiecte. Premiarea se va face în 16/29 c. Luni d. a. la 5 ore.

In 17/30 August, escursii. Nota: P. T. óspeți, cari sosesc cu trăsura, se pot informa pentru cuartire la „Hotel Central“.

Asociațiunea la Timișóra.

Cum se știe din convocarea publicată în ziariul nostru, numĕrul 85, adunarea generală a *„Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“* se va ține anul acesta în *Timișóra*, în zilele de 21 și 22 Septembre n.

Inteligința română din Timișóra face, cum suntem informați, tóte pregătirile, ca adunarea sĕ fie cât se póte de succésă; ear' comitetul aranjator, ales din sinul ei, a stabilit deja programul festivităților ce se vor aranja cu acésta ocasiune. E următoriul:

La 20 Septembre întimpinarea la gară a comitetului central.

Tot în aceea zi séra de cunoștință și cină comună în hotelul „Principele de corónă“.

La 21 Septembre diminéța participare la serviciul divin la biserica gr. or. română și cea gr. cat. română din Timișóra-Fabric.

La 11 ore înainte de amiazi I-a ședință a adunării generale în sala mare a hotelului „Principele de corónă“.

După amiazi la 2 ore banchet tot în acea sală.

Séra la 8 ore concert tot în acea sală.

La 22 Septembre la 10 ore înainte de amiazi a II-a ședință a adunării generale.

Tot în aceea zi după amiazi la 4 ore ședința festivă a secțiunilor stiintifice-literare în sala mică a hotelului „Principele de corónă“.

Séra petrecere de joc în sala mare a hotelului.

In Timișóra cortele private pentru publicul care vine la adunarea generală nu stau la disposițiune, fie care óspe póte căpăta chilie numai în hotel; deci toți aceia, — cari voiesc a participa la adunarea generală, sunt rugați *până inclusive 18 Septembre* a comanda chilie la presidentul comisiunii de incortelare *Dr. Aurel Cosma*, advocat în Timișóra, căci altcum comisiunea de incortelare, fiind mare circulația călĕtorilor străini în Timișóra, nu va fi în stare sĕ acuire chilii cerute la timp înlărzi at; — totodată sunt rugați cu acésta ocasiune a înștiința că voesc s'au nu a participa la banchet, pentru-ca comitetul aranjator sĕ se pótă de timpuriu orienta.

Dacă óspeții cari comandéză cortel vor înștiința, că cu care tren sosesc la Timișóra, la gară vor fi așteptați de membrii comisiunei de încortelare, ca sĕ le comunice că pentru fie-care óspe în care hotel e comandată odaia.

Din Moeciul-superior.

Corespondență particulară a „Telegrafului Român“.

— 23 August n.

Sus, sus; aprópe de pólele Bucegiului, e așezată comuna *Moeciul superior*, una din comunele cari forméză cercul Branului. Plaiurile, pădurile și munții o separă de cealaltă lume, și o adăpostesc contra vêntului, ear' un rîu limpede și rece de munte șerpuește printrĕ mulțimea délurilor și se prăvălește peste grămezile de bolovani la vale.

După trei ani, colindați prin locuri străine, unde mi am încercat și eu norocul, dorul de glia strămoșéscă mĕ rechiăma earăși în satul meu. Inaintam încet, cântând a lene și trăgĕnând „Stră nă, străinătate“, — ear' stâncile repetau și ele sfêrșitul jalnic al fiecărei strofe, și murmurul rîului se silea pare-că sĕ-mi aducă vesti de la vatra părintéscă.

Iată-mĕ în fine în sat. De pe déluri și de pe văi vĕd poporenii pâlcuri, îmbrăcați în haine de sĕrbătóre, cum dau ascultare clopotului, care îi chiăma la închinăciune. — Albite erau locurile de cămeșile feciorilor, de iile fetelor și de ștergarele nevestelor. Cu cât drag nu mĕ uitam la ei, și cât de mult nu așí fi dat sĕ pot fi și eu întrĕ ei. Moșnegi și babe, albite de vreme, cu copiii, nepoții și strănepoții lor o iau către biserică, căci așa sunt învĕțați și nu ar puté lăsa sĕ trécă o sfântă Duminecă, sau sĕrbătóre, fără ca sĕ nu vină și sĕ dee prinosul lor de mulțămi à în casa lui Dumnezeu.

Și de astădată era îndoită sĕrbătórea, la care ei mergeau cu atâta sfințenie, căci pe lângă că era ziua Domnului mai era și *sfințirea tâmplei altariului.*

N'avui răbdare sĕ mĕ duc până a casă. La ușa bisericei descălecai, dând calul în grija unui băețandru și intraiu și eu în sfântul lăcaș. Rĕmăseiu uimit de cele ce 'mi vĕdură ochii. Intreg interiorul era renovat, așa în cât nici nu 'mi venea sĕ cred că mĕ aflu în aceeași biserică, în care fusesem cu trei ani înainte.

Precisiunea și [illegible] cu care erau lucrați sfinții de pe iconostas, cari te transpuneau cu gândurile într'o biserică frumósă de oraș, și cari dovedeau siguranța trăsurilor unui penel eserciat în acésta privință, sunt a se atribuí dlui pictor *Constantin Petride*, din Mikó Ujfalu, astăzi puțin cunoscut prin cercurile românești, de care însĕ viitorul légă mari speranțe.

Fațada altariului, pardoséla de ciment a întregei biserici, imitația bine reușită de marmură de pe păreți și candelabrele noue, ce reoglindau întreg conținutul bisericei, dădeau lăcașului un aspect de tot plăcut, sĕrbătoresc și înălțător, care se măria și mai tare la privirea mulțimei poporenilor, îmbrăcați toți în cele mai alese haine de sĕrbătóre. Când îmi arunc ochii în jos, vĕd privirile tuturora ațintite asupra mea și zimbetul lor esprima mai bine de cât ori și ce bucuria cea mare ce o simțiau cu acéstă ocasiune. Da, căci tot ce se vede este rodul muncei lor. Poporenii în frunte cu mult zelosul lor preot, dl George *Tișca*, au făcut aceea ce astăzi se póte vedé în biserică. La îndemnul și cu sprijinul moral și material al păstoriului lor, care cu atâta sirguință lucră pentru înaintarea și consolidarea parochienilor sĕi, s'a grăbit fie-care a-și da și bucătura din gură pentru împodobirea și înoirea sfântului lăcaș. Astfel s'au adunat bani pentru pictarea altariului, și tot așa s'au adunat și celelalte ce se mai pot vedé în biserică: policandre, stichare, haine, sfeșnice etc.

Mi-am procurat și las sĕ urmeze și numele acelor marinimoși donatori, cari s'au grăbit cu ce au avut pentru înfrumsețarea bisericei:

Mihai Tișca a cumpĕrat 2 sfeșnice mari în valóre de 480 cor., George Tișca, paroh, un rênd de vestminte preoțești în valóre de 120 cor. Nicolae Sumedrea, un rênd de vestminte preoțești în valóre de 120 cor. Joia Voinescu, un rênd de vestminte preoțești, 70 cor. Ioan Potâncu, un patrafir, 24 cor. George Tișca și Roman Clinciu, un rênd de vestminte, 70 cor. Ioan Oprea-Tișcă, un candelabru, 100 cor. Ioan Tișca, învĕțătoriu în pensiune, 40 cor. Ioan Drăghiciu, o cruce de argint și un triod, 52 cor. Nicolae Voinescu, un chivot de argint, 70 cor. Moise Ciurea, un evhologiu, 13 cor. Ioan Cojonel, un liturghier, 10 cor. Ear' la templul și reînoirea bisericei au contribuit: George Tișca, paroh, cu 100 cor. George Puchianu, primariu, George I. Tișca, Iosif Gârbacea, Roman Clinciu, fie-care câte 50 cor. Ioan Tișca, învĕțătoriu, 40 cor. Ioan Lud, 20 cor. Nicolae Voinescu, 20 cor. Maria I. Gârbacea 10 cor. La olaltă 390 cor.

Și femeile au căutat sĕ-și împodobéscă despărțĕmêntul lor cu icóne noue pentru cari au dăruit la olaltă suma de 80 cor.

Nu am destule cuvinte de laudă pentru aceia cari și-au dat prisosul pentru împodobirea lăcașului Domnului, fapte, cari demne sunt de imitat în tot locul și în tot timpul. Aceea ce-mi stă în putință e deci sĕ le urez din adâncul inimei, ca sĕ le rĕsplătéscă Dzeu însutit și înmiit.

Un parochian.

„Asociațiunea.“

Convocare.

Adunarea generală a despărțĕmêntului XXVII Cohalm a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se va ține în Cohalm, la 15/28 August (sf. Măria) în pavilonul de la hotel „Sóre“ la 2 ore cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării prin presidiu.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa din anul espirat.
3. Raportul cassariului.
4. Raportul bibliotecariului.
5. Esmiterea unei comisiuni censurătóre a rapórtelor de sub pct. 2, 3 și 4.
6. Esmiterea unei comisiuni pentru acuirarea de membri noi și incassarea taxelor.
7. Distribuirea stipendiilor pentru 2 (doi) învĕțăcei meseriași.
8. Disertațiuni, cari sunt a se anunța cu 24 ore mai nainte de adunarea generală la presidiu.
9. Presentarea unui proiect de budget pe 1905.
10. Raportul comisiunei censurătóre de sub punct 5.
11. Reconstituirea comitetului despărțĕmêntului pe un nou period de trei ani.
12. Eventuale propuneri pentru înaintarea intereselor Asociațiunei.
13. Esmiterea a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
14. Inchiderea adunării prin presidiu.

La acésta adunare se invită toți binevoitorii și spriginitorii Asociațiunei și toți aceia de pe teritoriul despărțĕmêntului nostru, cărora le zace la inimă înaintarea și prosperarea poporului nostru românesc.

In special ne adresăm preoţimei şi învĕţătorimei din acest despărţĕmênt, rugându-o a lua parte şi a aduce cât de mulţi ómeni din popor la adunare.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului XXVII Cohalm al Asociaţiunei, ţinută la 5 August 1904.

Ioan Bercan v.-pres. *Jeronim Buzea* not. desp.

NOUTAŢI

Pentru incendiaţii din Câmpeni a trimis Maiestatea Sa Impĕratul şi Regele Francisc Iosif I. trei mii de coróne din şatula proprie.

*

Avis. La şcóla elementară de fete a reuniunii femeilor române din Sibiiu inscrierile se fac în zilele *1, 2 şi 3 Septembre, nou, 1904, în localităţile şcólei, strada Morii Nr. 8.*

Didactrul este 2 coróne pe o lună. De la elevele ai căror părinţi nu sunt membri ai reuniunei, se incasséză taxă de inscriere de 4 coróne.

Prelegerile se încep în 5 Septembre nou a. c.

Sibiiu, 9/22 August 1904.

Direcţiunea.

*

Himen. Eugenia *Câmpean*, şi Stefan *Ghetie*, absolv. de teol., îşi serbézà cununia Joi la 1 Septembre st. n. 1904 orele 4 p. m. în biserica gr. or. română din Chendremal (Kendermái).

*

Şcolar. Au mai fost primiţi la cursul pedagogic în seminariul nostru archidiecesan următorii candidaţi: *cu IV clase.* 1. Azarie Circo din Bucureşti (Zarand). 2. Toma Doican din Sebeşul-de jos. 3. Alexandru Giurca din Bucium-Poieni. 4. Ioan Opincariu din Sebeş. 5. Ioan Pârva din Dupăpétră. 6. Ioan Vidrighin din Reşinari. *Cu III clase.* Vartolomeiu Piţcu din Zerneşti. 2. Petru Popa din Cornăţel. In total sunt deci primiţi în secţiunea pedagogică 37 de tineri, dintrĕ cari 22 câte cu IV. clase din şcólele medii, 15 câte cu III. clase.

*

† Corneliu Pop Pacurariu, funcţionariu la Creditul Urban din Bucureşti, fost redactor la „Tribuna“ din Sibiiu, s'a sinucis cu revolvĕrul în spitalul Colţea din Bucureşti, unde se afla în căutare medicală. Suferia de o bólă incurabilă. A fost de 49 ani.

*

Miserie în comitatul Sătmariului. „Gazeta Transilvaniei“ publică în numerul de alaltăeri (21 August n.) o corespondenţă particulară din Sătmar, în care se spun următórele:

La 15 August st. n. Şvabii din marea şi frumósa comună Madăras au ţinut „kirvai“ (un fel de „nedee“ sau „rugă“) şi în timpul serbărilor nişte copii de ai lor au făcut foc în şură sĕ facă plăcinte. Şura s'a aprins şi în timp de o oră uliţa principală tótă a fost incinsă în foc, arzênd şi multe case de ale Românilor, cari n'au fost asigurate. Au ars de totul 88 case şi 19 şuri, dintrĕ cari numai 33 au fost asigurate.

Biserica română gr. cat., încă a luat foc în trei rênduri, dar' nişte ómeni isteţi şi curagioşi au spart din lăuntrul podului bisericesc şindila aprinsă şi au salvat biserica. A ars însĕ casa parochială cu tóte edificiile economice, cum şi cele 2 şcóle române gr. cat. Nu se póte descrie desperarea poporului de acolo. Seceta e mare. Speranţă de mălaiu nu e, bucate nu sunt, fên absolut nimic. Vitele pier de fóme, ba şi alte bóle au intrat în ele. Oraşul Sătmar e oprit. Vită cornută nu póte acolo intra. Porcii pier de-arêndul toţi. Sĕrăcia şi fómetea e nespus de mare.

In unele locuri bântue colerina, pier deci chiar şi ómeni.

*

Conservatoriu de musică în Sibiiu. Cu scop de a da *tinerimii* ocasiunea unei instrucţiuni fundamentale practice şi teoretice în arta musicală şi *iubitorilor de musică* (diletanţilor) posibilitatea de a-şi cultiva şi desvolta cunoştinţele musicale şi priceperea pentru arta musicală binecunoscutul director de musică *Hermann Kirchner* va deschide la 1 Septembre a. c. aici în Sibiiu un *conservatoriu de musică.* Obiectele de invĕţământ vor fi: *cântarea solo, pian, violină,* şi *cello,* eventual şi alte instrumente. Instrucţiunea o pot lua singuratici elevi ori eleve sau doi ori mai mulţi elevi (eleve) împreună. In casul din urmă onorarul se reduce în mĕsură însemnată. Alte obiecte vor mai fi *teoria* (armonia, composiţiunea); *cântarea corală* (şcólă de cor cu 3 clase pentru copii şi dame) şi *orchestră.* Elevii se pot înscrie şi se primesc zilnic. Didactrul se plăteşte lunar anticipativ. Inscrierile se pot face de la orele 11—12 a. m. şi orele 3—4 p. m. în locuinţa dlui Kirchner, Hermannsplatz nr. 8, etagiul II, uşa 13, şi cu incepere de la 1 Octombre a. c. Wiesenplatz nr. 11 (Parterre).

*

Scene de la incendiul din Câmpeni. Raportând despre marele incendiu din Câmpeni ziarul „Ellenzék“ (Cluj) scrie şi următórele: In ziua ceea subj dele Aurel Bârsan îşi înmormênta unicul copil. Când convoiul funebral înainta spre cimiteriu, a isbucnit focul. Toţi au alergat sĕ-şi apere casele, rĕmânênd cu mortul numai părinţii şi preotul; alergaseră acasă şi groparii, aşa că părinţii înşişi au trebuit sĕ aşeze în grópă cosciugul şi sĕ'l înmormênteze. Reîntorşi acasă, şi-au aflat locuinţa mistuită de flacări; soţia lui Bârsan îl consola, propunêndu-i sĕ mérgă şi sĕ se adăpostéscă la casa părinţilor ei. Când au sosit acolo însĕ, casa bĕtrânilor încă era arsă deja scrum.

*

Biserica din Feleac — monument de artă. Comisiunea regnicolară pentru conservarea monumentelor de artă a hotărît sĕ restaureze pe spesele statului biserica română gr. catolică din Feleac (lângă Cluj), care — conform opinării esperţilor — e cea mai vechiă biserică orientală zidită în stil gothic. Zidirea datéză de prin secolul XV.

*

Manifestul Ţarului. Mercuri a fost botezat micul moştenitoriu de tron al Rusiei, primind din botez numele *Alexis.* Cu ocasiunea acésta Ţarul a dat un manifest în care ordonéză, ca pe viitoriu sĕ înceteze *bătăile,* atât la miliţie cât şi cu privire la ţĕrani. Restanţiele de dare se iartă. Asemenea şi numĕróse pedepse. Intemniţaţilor politici încă li-se iartă din pedepse, dacă ministrul de justiţie îi va propune Ţarului spre graţiare. Cei din exil se pot întórce acasă, cu voia ministrului de justiţie. In fine, Ţarul pune în vedere îngrijirea de familiile celor căzuţi în rĕsboiul cu Japonia.

*

Episcop catolic sub sechestru. M. Sa a ordonat punerea sub sechestru a averii episcopiei din *Rosznyó,* al cărei titular, episcopul *Ivancovits,* a încărcat'o cu datorii. In curs de şase ani, de când e episcop a făcut datorii în sumă aprópe de un milion. Episcopul *Ivancovits* probabil va fi silit sĕ-şi dee demisia şi sĕ se retragă la o mănăstire.

*

Un vis. Ziarele din Viena scriu, că ţarul Rusiei ar fi avut în una din nopţile trecute un vis despre o vacă *grasă,* o vacă *slabă* şi o vacă *órbă.* Superstiţios cum e, Ţarul a chiămat mai mulţi bĕtrâni sĕ-i tâlcuéscă visul, şi unul dintrĕ ei i-l'a tâlcuit astfel: Vaca cea *grasă* e intendatura militară (care róde la buget) vacă *slabă* e armata rusésca (care se luptă cu mari neajunsuri), ear' vaca *órbă* e M. Sa ţarul, care nu le vede acestea. Nu scriu foile de la Viena, dacă tâlcuitoriul visului a fost remunerat pentru sinceritatea sa cu stréng, ori numai cu drumul lung la — Siberia!

*

Concert în Haţeg. Tinerimea română din Haţeg invită la concertul ce-l va da un grup de teologi din seminariul „Andreian“ cu ocasiunea ţinerii conferenţei preoţeşti Duminecă în 4 Sept. în Haţeg n. Inceputul la 7½ ore séra. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. După concert urméză dans.

*

Ucise de fulger. In Portore (lângă Fiume) Luni înainte de amiazi a fost furtuna mare, împreunată cu puternice fulgere şi trăsnete. O femeie vĕduvă fiind surprinsă de furtună la câmp, în timp ce grăbia spre casă mânând înaintea ei o vacă, ear' în braţe ţinênd doi copilaşi, s'a descărcat un trăsnet, care a ucis un copilaş şi vaca. Femeii şi celuilalt copil din braţele ei nu li s'a întêmplat nimic.

*

Ciclon uriaş. In America de Nord un ciclon uriaş a trecut Luni după amiazi peste mai multe oraşe, făcênd mari stricăciuni în edificii şi causând mórtea a multe sute de ómeni; în St. Louis a dĕrîmat, întrĕ alte edificii, teatrele „Tivoli“ şi „Empire“, în St. Paul şi Mineapolis s'au nenorocit sub ruinele edificiilor dărîmate de ciclon peste treisute de ómeni.

*

La “fondul de 20 fileri“ al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru acuirarea unei case cu hală de vîndare au mai dăruit: Nicolae Sasu, notariu, dna Iosefina Sasu, dşóra Eleonora Natalia Sasu, dna Ana Petrişor, dşóra Vichy Simonis, Nicolae Şurean, paroch, Alexandru Bêrsan, învĕţătoriu, Augustin Bêrsan, student, George Axente, sodal măsariu, toţi din Rusciori, Romul Simu, membru în comitetul „Reuniunei române agricole“, şi V. Tordăşianu, secretariu, ambii din Sibiiu, fie-care câte 20 fileri, dşóra Mariţi Cristea, învĕţătóre în Gura-Barza, 1 cor., Alexandru Chita, paroch în Mănăşturul ungueresc, 60 fileri, Ioan Jantea, absolvent în drepturi (Orăştie), Ioan Ganea, învĕţăt. (Lisa) şi George Şeulean, notariu (Pianul-român), fiecare câte 1 cor., Enea Hodoş, profesor, dna Zotti Hodoş n. Secula (Caransebeş), fie-care câte 2 cor., George Marian, paroch (Valea-iepii), 40 fileri, Constantin Dimian, prot. (Breţcu), 1 cor., Iosif Oprean, paroch (Têrnăviţa) 40 fil.

*

In sesonul principal al cócerii pómelor este de interes a recomanda atenţiunii onoratului public un mijloc fórte practic, *ciocolada de tanin a lui Sztraka,* care are efect minunat contra diareei. E cu totul nestricăcios şi fórte gustos, pentru-ce se ia cu plăcere nu numai de vêrstnici, ci şi de copii. Se capĕtă cu 40 fileri bucata în fie-care apotecă.

Cărţi şi reviste.

Manual de limba germană, întocmit de Dr. Constantin *Lacea,* profesor la şcólele reale române din Braşov. Partea I. şi II. Editura librăriei Ciurcu (Braşov). Costă 1 cor. 80 fil.

*

„Candela“, revistă bisericéscă-literară, redactată în *Cernăuţi* de profesorul Dr. Emilian Voiutschi şi consilieriul (asesorul) consistorial Alexandru Manastyrsti, a apărut pe luna August (fascicolul 8, anul de esistinţă 23) cu următoriul cuprins: „Adresaţii epistolei cătră Galateni“, studiu esegetic de Dr. Vasilie Gheorghiu (continuare din fascicolii anteriori), „Introducere la cartea Iov (la studiul esegetic „Cartea Iov, tradusă şi esplicată după textul masoretic“) de Dr. Octavian Isopescul, „Profetul Haggai“ (prorocul Aggeu, sau Agheu, care şi-a început activitatea profetică în anul al doilea al domnirii lui Darius Histaspes, regele Persiei), studiu de Dr. Vasilie Tarnavschi, 24 pagine text rusesc (pentru partea ruthénă a credincioşilor bisericei din Bucovina), apoi comunicări şi esplicări de casuri pastorale şi „cronică“. Intrĕ ştirile de la „cronică“ este şi un scurt raport despre serbarea iubileului de 400 ani de la mórtea principelui moldovean Stefan cel Mare şi Sfânt, cu predica rostită de Dr. Tarnavschi după liturgia oficiată la mănăstirea Putna, predica rostită de Zaharie Voronca (paroch în Mihalce) la vecernia oficiată în preséra zilei iubilare, telegrama omagială trimisă M. Sale împĕratului şi rĕspunsul M. Sale la acésta telegramă.

„Candela“ apare în Cernăuţi (Bucovina) în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Birourile redacţiei şi administraţiei sunt în residenţa archiepiscopéscă.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Credincioşii nostri din *Tórcla,* şi din alte comune, emigraţi în America, au dăruit 272 coróne pe séma plătirei datoriei bisericei nóstre din Tórcla, făcută cu repararea ei.

La suma de 272 cor. au contribuit următorii: George Gergel, George Fleşariu, Ioan Branişte, George Călburan, fie care câte 15 cor., Iosif Gergel, Ioan Pascu, nr. 176, fie care câte 10 cor., Todor Gergel, George Balan, Simion Călburan, Ioan Popa Fleşariu, George Giaman, Ioan Butilă, Ioan Ionaş, fie care câte 5 cor., Ioan Giamen, 3 cor., Nicolae Vargă, 2 cor. 50 fil., Ioan Gergel, nr. 160, 2 cor. 50 fil., Simion Bălan, 5 cor., Ioan Vlad, 2 cor. 50 fil., Ioan Pascu nr. 201, 2 cor. 50 fil., George Pascu, nr. 201, 1 cor. 25 fil., Ioan Mititean, 2 cor. 50 fil., Ioan Pascu nr. 174, Pavel Gabor, fie care câte 1 cor. 50 fil., George Vladu, Iosif Fleşariu, nr. 211, George Ciocan, George Hunuzeu, Nicolae Hunuzeu, Ioan Gergel nr. 173, Maria Gergel nr. 213, Maria Butila nr. 169, fie care câte 1 cor. 25 fil., George Fleşariu Ghiorghiţă, 2 cor. 50 fil., Ilie Ioaneş, 50 fil., Ioan Pascu, 194, 1 cor. 50 fil., Ioan Ioaneş, 5 cor., George Gergel, 120, Nicolae Gergel, fie care câte 2 cor. 50 fil., Nicolae Bastea, 50 fil., Ioan Pascu, 168, 1 cor. 50 fil., Iosif Georgel, 231, 2 cor. 50 fil., toţi acestia din Tórcla. Nicolae Giamen, Ioan Timofta, fie care câte 1 cor. 25 fil. (amêndoi din Cincul-mare), Nicolae Horhaiu, 1 cor. 25 fil. (Noul românesc), Andreiu Rus, Ambrosie Rus, Petru Rus, fie care câte 2 cor. 50 fil. (toţi trei din Şomărtin), Aurel Negruţu (Noul R.), fie care câte 5 cor., Tánase Friciu, 1 cor., George Apostu, 50 fil., Tănase Bratu, 1 cor. 25 fil. (Noul R.), Ioan Fleşariu (Veseud), 1 cor. 25 fil., Ioan Georgel, 1 cor. 25 fil. (Bruiu), Iosif Constandin, 1 cor. 25 fil. (Gherdeal), George Câmpu, 1 cor. 25 fil. (Proştea), Andreiu Morariu, Macsin Rus, fie care câte 1 cor. 25 fil. (Şomartin), Ioan Tăbăcariu, Macaveiu Berghea, Nicolae Berghea, fie care câte 1 cor. 25 fil. (Bruiu), George Horhaiu, 50 fil. (N. românesc), Lazar Bârsan, George Bârsan, Ioan Ghiţa, Nicolae Maniu, Vasilie Bârsan, Vasilie Pop Vasu, fie care câte 50 fil. (Arpaşul de jos), Nicolae Rugiucu, Ioan Tibui, Ghedeon Dobrin, Petru Bogdan, Dumitru Banciu, Leon Greavu, fie care câte 1 cor. 25 fil. (Arpaş), Vasilie Vasu, Vasilie Sirbu, fie care câte 50 fil. (Arpaş), George I. Vasu, 75 fil. (Arpaş), Ioan Cobaşu, 1 cor. 25 fil. (Daneş), Ioan Pascu, 2 cor. 50 fil. (Veseud), Nicolae Monda (Alţina), 75 fil., Ioan Ţinch'ndeleanu, Nicolae Sârban, fie care câte 50 fil. (Alţina), Ioan Giamen, 25 fil. (Alţina), Iacob Duda, 50 fil. (Alţina), Zosim Monda 75 fil. (Alţina), Simion Todorcia, Miron Todorcia, fie care câte 1 cor. 25 fil. (Chirpăr), Pavel Strâmţaru (Colnu), Patriche Băcilă 1 cor. 25 fil. (Şomartin), Nicolae Cristea, 1 cor. 25 fil. (Daneş), Iustin Medrea, 1 cor. (Daneş), George Brândă 1 cor. (Sassebeş), Oprea Spătariu, 1 cor. 25 fil. (Bârghişu), Ioan Cristea, 1 cor. 25 fil. (Daneş), Ana Helera, 1 cor. 25 fil. (Şomartin), Ioan Orăşu, 1 cor. (Bârghiş), Nicolae Cinea, 1 cor. 25 fil., George Curta, 60 fil., Simion Curta, 65 fil. (toţi trei din Bârghiş), Ioan Sădian, 1 cor. 25 fil. (Ocna), Nicolae Rusu, 75 fil. (Şomartin), Ioan Gavardean, Ioan Raţu (ambii din Ocna), fie care câte 1 corónă 25 fileri, Moise Cristea, 1 corónă 25 fileri (Apoldul mic), Ioan Anghelescu, 50 fil. (Pianul de sus), George Mohan, 1 cor. 25 fil. (Ocna), Nistor Rusu 1 cor. 25 fil. (Şomărtin), Vasilie Basarabu, 1 cor. 25 fil. (Săsciori), Vasilie Negrea, 1 cor. 25 fil. (Deal), Ilie Gavrilă, 50 fil., Ioan Stan, 50 fil., Cornel Cazacu, 1 cor. (toţi trei din Bruiu), Vasilie Nastase, 1 cor. 25 fil. (Ilimbav), Vasilie G. Vasu, 1 cor. 25 fil. (Arpaş), Ioan Floca, 5 cor. (Răhău), Ilie Mateiu, 1 cor. 25 fil. (Răhău), Ioan Domnariu, 50 fil. (Apoldul-mic), Ioan Dura 50 fil. (Deal), Eroftei Mozora, Veniamin Mozora, Iosif Muntiu, Ioan Lazar, câte 1 cor. 25 fil. (Daneş), Simion Cazacu (Nuşfalĕu), Ioan Mitria, Ioan Muntean, Iosif Dănescu, câte 1 cor. 25 fil. (Vĕrd), Nicolae Vasilie, Toma Steva, câte 1 cor. (Hosman), Dumitru Avram, 2 cor. (Nocrichiu), Simion Piţigoiu, Ioan Feldioiu, Simion Bunea, câte 1 cor. 25 fil., Ioan Ţintea, David Bucurenciu, câte 50 fil. (toţi din Chirpĕr), Ioan Roman cu soţia Virona, 2 cor. 50 fil. (Bârghiş), Nicolae Aftion, 1 cor. 25 fil. (Bârghiş), Tódor Solomon (Copşa mică) 1 cor. 25 fil., Ioan Cărpinişan, Nicolae Albu, câte 75 fil., Petru Dura, 1 cor. 25 fil. (toţi din Rĕhău), Ioan Blandia, Nicolae Besoiu, câte 1 cor., Ioan Opincariu, 1 cor. 25 fil. (Sebeşul săsesc), Dumitru Paul, 2 cor. 50 fil. (Frâua), Dumitru Rotariu, 1 cor. (Agârbiciu), Laurenţiu Dop, 1 cor. 25 fil. (Agârbiciu), Vasilie Boeriu, Ioan Pruntu, 1 cor. 25 fil. (Şóla), Vasilie Barbatu, Vasilie Lebu, Ecaterina Pantafia, Dumitru Fuciu, Nicolae Silia, câte 1 cor. 25 fil. (Ucia-superióră), Ioan Balu, 1 cor. 25 fil., Andreiu Bunea, Miklos Cospanai, câte 75 fil. (Noul-român), Ioan Guţia, 1 cor., Ioan Guţia jun., 50 fil.

Oficiul parochial din numita comună, aducênd aceste fapte creştineşti la cunoştinţă publică, spre a serví de îndemn şi altor creştini evlavioşi, îşi esprimă şi pe acéstă cale adânc simţita sa mulţămită şi recunoştinţă numiţilor creştini pentru fapta lor bineplăcută lui Dzeu, — dorindu-le rĕsplată şi mângăiere sufletéscă de la Tatăl nostru cel din ceriuri, care tóte le ştie şi le vede şi tuturor după faptele lor rĕsplăteşte.

Tócla, la 12 Februarie 1904.

Ioan Branişte
paroch.

Muştele de Hessa.

Ministeriul r. u. de agricultură a orênduit următórele:

După-ce aşa numitele *muşte de Hessa* (lecidomyia destructor), aduc agricultorilor daune însemnate, este neapĕrat sĕ se folosésca în potriva lor aşa zisele *„sĕmănături înşelătóre“*, mai ales în acele locuri, în cari muştele de Hessa au bântuit în anul trecut sau în cel de faţă. Sămĕnătura înşelătóre constă într'aceea, că în zilele din urmă ale lunei August sau în zilele prime din Septembre sĕmănăm câteva bresde de fie care tablă de pămênt cu sĕmînţă de grâu de tómnă sau cu sĕcară. In acest scop se póte folosí şi sĕmînţa cea mai slabă.

Muştele de Hessa îşi depun ouele în acestea sĕmănături.

Sĕmănăturile acestea înşelătóre la sĕmătura obicinuită, dar' mai târziu înainte de inceperea iernii se ară adânc, purtând deosebită grijă ca în întréga lor lungime sĕ ajungă sub pămênt, ca astfel sĕ nu pótă eşí din ele în primăvară roiurile de muşte.

Recomandăm obştei nóstre procedura de sus mai ales acum, când din tóte părţile sosesc veşti cât se póte de posomorîte despre slaba recoltă.

Sibiiu, 10 August 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“.

In absenţa presidentului:

Romul Simu membru în comitet. *Vic. Tordăşianu* secretariu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 120 1904. D. f. g. [247] 1—3

CONCURS.

Pentru catedra de limba **magiară** şi **germână**, eventual **ştiinţele naturale** cu alt obiect la gimnasiul public român gr. or. din Brad, se escrie concurs cu *termin de 23 August v. a. c. inclusive.*

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor comitetului gimnasial şi le vor însoţí de următórele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedí că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănětoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru tóte legilor şi dispositiunilor bisericeşti şi şcolare cum şi regulamentelor în vigóre.
5. Diploma de profesor, conform art. de lege XXX: 1883 sau întru cât nu ar avé încă diploma, cel puţin atestatul despre esamenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

Pentru profesor ordinar în timpul serviciului provisor (provědut în §. 30 al legii de instrucţiune) salariu anual de 1800 cor., ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de 2000 (două mii) coróne, trei decenale de câte 200 cor., drept de pensiune conform statutelor fondului arhidiecesan de pensiuni, ear' pe timpul de serviciu ca profesor suplinitor 1600 coróne.

Brad, din şedinţa comitetului representanţei gimnasiului public român gr. or. ţinută la 10/23 August 1904.

President: **Vasiliu Damian**, ppresb.
Secretariu: **Dr. Pavel Oprişa**. prof.

Nr. 418 1904. [246] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învěţători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Birtin—Prihodişte—Tătăreşti,** post ambulant (în fie care zi de sěptěmână afara de Dumineci şi sěrbătorile legate se ţine şcólă a. m. în Prihodişte—Tătăreşti şi p. m. Birtin), salariu 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în natură şi 2 stângini lemne de foc.
2. **Grohot,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 1 stânjin lemne de foc.
3. **Herţegani,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 3 stângini lemne de foc.

Recurenţii cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenalele după anii de serviciu din alte comune, au sě şi esprime acele pretensiuni în petiţiile lor de concurs, pentru-ca comunele sě se ştie orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicaţi sunt obligaţi a instrua elevii şcólei de repetiţie şi de grădinărit, a-i învěţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică.

Reflectanţii au a se presenta în vre-o Duminecă sau sěrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cererile instruite în regulă au sě le aştérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Brad, la 7 August 1904.

Vasile Damian
protopresbiter.

Nr. 1200 1904. [248] 1—3

Concurs repeţit

Necompetând concurenţi convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român“ nr. 69 pentru ocuparea postului de **învěţătoriu** la şcóla gr. or. confesională din comuna **Şulumberg** se publică din nou concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coróne din fondul şcolariu şi din repartiţie pe popor, cuartir, lemne de foc şi grădina recerută de $^1/_4$ jugěr. Cuincuenalele se computa de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Invěţătoriul ales este obligat a instrua şi elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învěţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor, vor fi preferiţi şi remuneraţi din partea comitetului parohial.

Concurenţii au a şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se presenta poporului în vre o Duminecă sau sěrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în tipic şi cântări.

Bendorf, 9 August 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 744 1904 [242] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea a **douě posturi de învěţători** la şcóla confesională gr. or. din **Apoldul-mic,** protopresbiteratul Mercurea, se escrie concurs cu termin de **15** zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: câte 600 cor. salariu şi 60 cor. relut de cuartir, grădină şi lemne, ce se plătesc din repartiţiune de la popor în rate lunare anticipative.

Dreptul la primul cuincuenal se computa numai după cinci ani de serviciu neîntrerupt la şcóla din loc, de la alegerea lor definitivă.

De la învěţătorii, cari vor fi instituiţi la acestea posturi se cere sě ocupe şi locul de cantor, şi ca atari când nu sunt ocupaţi cu şcóla, adecă în Dumineci şi sěrbători, sunt datori a conduce regulat şi cântările din strană.

Concurenţii vor avé a şi aşterne suplicele lor concursuale instruate în sensul normelor din vigóre la oficiul protopresbiteral în terminul deschis, avênd concurenţii a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sěrbătóre în biserica din comuna respectivă spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Apoldul-mic, la 1 August 1904.

Comitetul parohial:

Dumitru Orestean presidentul com. parohial.
Ioan Preda notariu.

Vědut!

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 366 1904 [226] 3—3

Concurs

Pentru **întregírea posturilor învěţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Dobra, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Brîsnic,** cu salariu de 600 coróne, cuartir şi lemne.
2. **Baştea—Holdea—Coşeşti,** cu salariu de 300 cor. în bani şi 300 cor. în naturalii; post de învěţătoriu ambulant.
3. **Lăpugiul inferior—Ohaba,** cu salariu de 600 cor., cuartir şi lemne de foc.

Cererile de concurs instruite conform normelor în vigóre au a se aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul arătat.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Dobra în conţelegere cu comitetele parohiale.

Dobra, la 20 Iulie 1904.

Iosif Morariu
protopresbiter

Din oficiu concesionata

şcólă comercială

privată (nainte R. Pöschl)
a succesorului lui
ALOIS WEISS
pentru
băieţi, tineri, fete şi femei.

Viena, I. Getreidemarkt 16

Inscrieri şi programe
în biroul institutului.

Inceperea cursurilor la mijlocul lunei Septembre.
(241) 2—3

Ciocolada de tanin
a lui **Sztraka**
are efect escelent la copíi şi la vêrstnici
contra urdinării
Preţul 40 fileri
Se capětă în fie-care apotecă.
[222 4—8]

Nr. 506 1904. [240] 3—3

Concurs

Conform ordinului preaven. consistoriu arhidiecesan dto 22 Iunie a. c. nr. 6046 bis. se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru întregirea următórelor **parohii** vacante din protopresb. Hunedórei, şi anume:

1. **Baia lui craiu** cu filiile **Cerna** şi **Topliţa.**
2. **Haşděu** cu filiile **Cernişióra, Florese** şi **Goleş.**
3. **Ruda** cu filiile **Plop, Poeniţa voinei** şi **Valariu.**

Emolumentele împreunate cu aceste parohii de a III-a clasă sunt cele fasionate în cóla B pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa vre-unul din aceste posturi de paroh sě şi aştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral până la terminul sus indicat, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sěrbătóre la biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Hunedóra, la 31 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 701. [234] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învěţătoriu** la şcóla nóstră din **Bungard,** protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salariu 600 cor. din alodiul comunal, cuartir corěspundětor în edificiul şcólei cu lemnele trebuinciose pentru încăldit şi fiert, şi grădină de legumi lângă şcólă.

Dreptul la primul cuincuenal după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post sě se presenteze în vre o Duminecă ori sěrbătóre în biserica din comună spre a-şi arăta desteritateá în cântări şi tipic avênd cel ales a ţiné în Dumineci şi sěrbători o strană.

Suplicele concursuale instruate conform normelor în vigóre se vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis

Sibiiu, 28 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică** nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mě aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sě-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţěrăneşti, precum bumbac, pěr, lănică, arniciu, ţesěturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pěr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pěr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sě se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 25

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima
Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secr

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şí în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 93

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciόse.

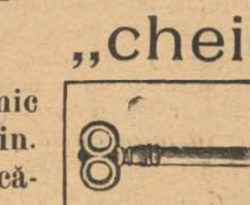

Se capětă pretutindenea! (122) 12—34

!! La cumpěrare sě se observe, ca fie-care bucată de săpun sě fie provědută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 88 Sibiiu, Marţi 17/30 August 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 8295 Şcol. [1—3]

CONCURS

Cu începutul anului şcolar 1904/5 sunt a se conferí din fondurile archidiecesane următórele stipendii:

I. Din fundaţiunea „Cologea“ 2 stipendii câte de 120 coróne, pentru tineri români greco-orientali din archidiecesă, cari studiéză, au purtare morală bună şi sunt lipsiţi de mijlóce.

II. Din fundaţiunea „Peiovici“ 1 stipendiu de 100 coróne pentru tineri tot în condiţiunile de sub punctul precedent.

Cererile de concurs sunt a se înainta la Consistoriul archidiecesan în termin de 30 zile de la prima publicare a acestui concurs în ziariul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sĕ fie instruate cu următórele documente tóte în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu şcolar din anul şcolar 1903/4.
3. Testimoniu despre starea averii părinţilor şi alte referinţe sociale.
4. Eventual alte documente recomandatóre.

Cererile întrate după espirarea concursului nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 12 August 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Militarismul.

Sibiiu, 29 August n.

Nu e temă plăcută şi atrăgĕtóre, dar' nici uşóră, discutarea în publicitate a instituţiunei de altcum de supremă importanţă a *militarismului*. Nu e iubit militarismul nici într'o ţéră; dar' nici nu e condamnat, ci e considerat de un rĕu necesar, fără de care lumea nu póte sĕ fie.

Nu-i vorbă, cea mai frumósă chiămare şi cea mai grea datorinţă o are militarismul: *apărarea patriei*, va sĕ zică *jertfirea vieţii* pentru binele public. Cum însĕ ciocnirile dintrĕ state sunt în vremile de acum cam rari, astfel, că apun în mormênt câte douĕ-trei generaţiuni până se naşte un rĕsboiu, lumea, mai reală astăzi de cât în trecut, se întrébă aşa: ce folos îmi aduce mie militarismul, acest capital enorm de muncă şi de forţă? Pentru-că fapt e, că astăzi militarismul *consumă* numai, dar' nu produce nimic, absolut nimic. Consumă cea mai mare parte din budgetele statelor, şi consumă cele mai bune puteri de lucru, luându-le pe anumită vreme de la ocupaţiunea lor.

Sigur, că rĕul acesta l'a avut în vedere guvernul francez, când s'a hotărît sĕ iee mĕsurile vrednice de tótă lauda, pe cari le-a luat în zilele din urmă. Anume, *a prefăcut caşarmele în şcóle,* şi din oficeri şi suboficeri a făcut adevĕraţi învĕţători şi luminători ai materialului brut omenesc, dat pe mâna lor.

Şì până acum soldaţii francezi erau instruaţi la casarmă în scris, cetit şi comput, în mĕsura cerută de trebuinţele lor de acasă; dar' actualul ministru de rĕsboiu din Francia, dl *André*, a mers un pas mai departe şi a ordonat, ca soldaţilor sĕ li-se dee cea mai desĕvêrşită [illegible] vremea pe care o petrec în casarmă, astfel, ca mergênd acasă sĕ ducă cu ei un capital frumos de cunoştinţe folositóre şi necesare pentru viéţa cetăţenéscă.

Se ţin deci prelegeri continue în casarme, despre diferite teme cari sunt luate din domeniul gândirii ómenilor de rênd, şi astfel se pregăteşte în casarmă materialul care are sĕ fie de folos patriei după eşirea din casarmă.

Planul după care se face acéstă salutară instrucţiune are base fórte largi.

Se vorbeşte soldaţilor despre trecutul regimentelor din cari fac parte, despre luptele la cari au luat parte, locurile unde au decurs aceste lupte, şi mai ales despre *eroii* cari s'au distins în ele.

Se vorbeşte soldaţilor despre legile patriei, despre drepturile cetăţenilor, şi despre datorinţa de a se supune cetăţenii legilor.

Se vorbeşte soldaţilor despre industrie, comerciu şi agricultură, despre producţiune şi trebuinţe, despre urmările rele ale alcoholismului, despre regulele de traiu, despre apărarea sănĕtăţii şi despre primele ajutóre cari trebue sĕ fie date în cas de bólă ori de primejdie.

Şi se vorbeşte, — mai vêrtos se vorbeşte soldaţilor despre teme *morale*, cum e: onórea steagului şi însemnătatea steagului, sfinţenia jurămêntului, stima şi iubirea faţă de deaprópele chiar şi în vreme de rĕsboiu, tăria credinţei, şi altele.

Iată deci stabilită calea, pe care mergênd guvernele tóte înainte, putem ajunge acolo, ca militarismul sĕ fie de folos omenimei şì în vremi de pace, nu numai în vreme de rĕsboiu. Sĕ vedem militarismul că mai şì produce ceva, nu numai consumă.

Introducêndu-se în tóte statele acest sistem de educare a soldaţilor, vom puté ajunge sĕ vedem, cum fiiul ţeranului, luat de la córnele plugului, ori de la turma de vite, pentru a fi dus sĕ-şi facă serviciul militar, nu se va mai întórce a casă din armată numai ca un automat, care ştie sĕ-şi arunce capul în drépta ori în stânga, ca cum i-ar fi pus capul pe arcuri, ori sĕ-şi arunce piciórele la umblare astfel, ca sĕ se clatine pămêntul: ci va vení la ai sei cu o minte mult mai luminată, deschisă pentru orisonturi mai largi, şi astfel pregătită, ca ea sĕ pótă lumina şì pe cei de a casă. Aşa apoi militarismul va puté sĕ deştepte simpatiile pe cari astăzi nu le prea are, nici chiar în Francia, pentru-că lumea se va convinge, că cheltuelile cele enorme ce se fac cu susţinerea lui nu sunt tocmai zadarnice, ci aduc ele folos bun şì în vremi de pace, folos — *cultural.*

Scăderile poporului nostru.

Disertaţiune cetită în conferenţa preoţéscă din anul acesta a protopresbiteratului Lupşa, de preotul Romul Gomboş.

(Fine).

Tot asemenea este şi cu cântarea bisericéscă. Ştiut este că cântarea frumósă îţi umple biserica, pe când o cântare próstă ţi-o lasă gólă. Gustul estetic e desvoltat bine la poporul nostru, care nu se mai mulţămeşte cu prestaţiunile bĕtrânului cantor. Biserica nóstră deci se va umplé atunci, când preotul prin predica sa studiată şi aplicată la viéţa practică prin esemple luate din poporul în mijlocul căruia trăeşte, cu o oratorie alésă va propaga pe lângă moralitate, încă şì învĕţături practice, şi pe lângă combaterea viţiului va îndemna poporul la muncă şi cruţare, la iubirea de neam şi de patrie. Dacă la amvon preotul, ear' în strană învĕţătoriul îşi vor face datorinţa, cred, că nu ne vom mai plânge despre necercetarea bisericei. Dar' până a ajunge la biserică, poporul în şcólă trebue pregătit pentru a se puté însufleţí de perceptele divine, profesate de preot. Precum Mântuitoriul a avut pe Inaintemergĕtoriul, astfel şì preotul are pe învĕţătoriul, căruia îi incumbă datorinţa de a netezi calea şi a pregătí lumea mică pentru a puté primí învĕţăturile divine, şi numai atunci sĕmênţa aruncată de preot va [illegible] armoniósă înţelegere vieţuind, ca unii cari au aceleaşi înalte misiuni, sĕ se dedice deci ambii în şi afară de biserică şi şcólă esclusiv creşterei bune a poporului. Atunci nu ne vom mai plânge asupra necercetării bisericei, căci predica şi corul bisericei vor atrage lumea cu putere magnetică la biserică.

Pe beţiv, pe omul destrâbalat şi pe toţi depravaţii, preotul ar trebuí sĕ-i încunjure, dacă datorinţa nu ni-ar impune: „Nu pentru cei drepţi, ci pentru cei păcătoşi“. Intreprinderea acésta încerce-o însĕ numai acela, care simte destulă tărie sufletéscă de a puté resista ispitelor cari îi stau în cale. Cu vreme şi fără de vreme sĕ înfierăm pe cel viţios, ear' dacă calea virtuţii nu i-o putem deschide, cel puţin sĕ-i arătăm, că noi încă nu ni-am perdut simţul de curăţenie şi de virtute, şi că în presenţa nóstră trebue sĕ se respecteze nevinovăţia şi omul cinstit.

FOIŞÓRĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

„Iară încâtui din însămnările bătrâne să se ştie, că după coratorii mai sus arătaţi au fost *ficorator la biserică Zirbo Ştefan, Condor Ignat, Burca Urs, Burca On, Urs Mitru, Gerlea Onciu, Grecu Gâscă Ioan, Condor Georgie* şi astăzi să află *corator Todericiu Ioan* şi *sfăt Condor Giurca* alui Condor Ignat, care şi în vremea popi Cosmă au slujit 13 ani. Deci titorii mai sus numiţi cari în ce vreme au fost au grijit de s. biserecă din venitul ce să căpăta din sămănătură; şi din acel venit foarte puţin întra şi rămânea, având multe cheltuele cu treaba unaţii, şi iară când au plătit pe uniţi afară din ipolaturi, biserecă a 2. oară o au acoperit Condor Ignat.

„Insă aceia totuşi să ştie din sămădaşurile ficorator. că la a. 1821 lăsând *Urs Mitru* corătoria, era bani ai biserecii în sat daţi pe ujură 470 f.; de aci *Gerlea Onciu* în 4 ani fiind corator şi *făcând casele de şcoală*, totuşi au adaugat suma mai sus a banilor împrumutaţi pe ujură din coratoria sa mai bine de o sută de zloţi. După acesta au urmat *Grecu Gâscă Ioan* în 5 ani fiind corator au făcut poarta la şură, au plătit fântâna la popa, şi totuşi au înmulţit banii daţi pe ujură cu trisute de zloţi; iară la a. 1830 fiind corator *Condor Georgie* (brânzosu) în 4 ani acesta au plătit Oftaiul de Buda tipărit, pioniţa popască, coteţele, colniţa (neavând popa Cosmă porc de slănină pentru că nu avea coteţe şi colniţă s'au biciulit pe acest corator să plătească porcu coratoru şi după aceea totuşi n'au avut c. porc) care de frică o au făcut, şura la şcoală şi alte lucruri trebuincioase, totuşi au lăsat înmulţirea banilor pe ujură la o sută de zloţi vălut. şi aşa în corătoria sa, in anu 1832, 29 Octomvrie, Domnu Herţeat Iózsef asesor, şi iară in *a. 1834* Domnu regiuş de pădure Kolumban Ferenc, chemaţi fiind de către eclegia noastră a face contract despre banii bisericii fiitori daţi pe ujură, în contract preste toţi în care sânt *88 de gazde dătoraşe* la care e însemnat de chilin fieşte care cu cât e datoriu, aceste 88 de gazde sânt chizeş unu pentru altul, ujură pe an după un zlot să dia 6 creiţari, anu se începe totdiauna de la 1. Ianuarie. Insă şi aciasta e bine a însămna, că acelia optzăci şi opt de gazde chizeşe una pentru alta aşa s'au legat, ca cu privire să fie unu spre altul, că cumva dintru aceste pomenite gazde ar murí, şi nu ar rămânea urmaşi ca acea datorie sĕ o cunoască, atuncia rămaşii chizeşi or plătí toată datoria acelui ce au murit. *Suma banilor dintru acest contract de toţi 999 f. valută şi 6 cr.*

„După Condor Georgie s'au ales *corator in a. 1833 Giţea Dimitrie; acesta au mărit biserecа* şi o au acoperit a 3. oară, au cumpărat un rând de haine de mătasă în biserecă de slujit preoţiască şi alte lucruri folositoare; adevarat, că in grab s'au vajit acestea toate, totuşi au adaus şi dânsul bani daţi pe camătă 72 f. v. prelângă acesta iară bani gata 84 f. v. şi 43 cr. în mâna lui Todericiu Onciu la 27. Iulie 1836 când şi-au dat sămădaşul, findcă el şi din vinitul din Ciunca au fost primit 254 f. v. (Insă şi aciasta să să ştie, cum că venitul acel de munte dacă au plătit la domni, bani s'au strâns câţi nu mâncau chizeşii, de vreme ce acei bani chizeşilor să cădea, însă cu învoirea lor s'a dat sama ambelor biserecі, atunci magiarii mult văzând acel venit, s'au sfătuit cu preotul Miklos Péter ca să tragă din acel venit de obşte şi dintr'a românilor nostri, aşa cu învoirea chizeşilor pentru Ciunca, au luat şi strâns în câtăva vreme ca la 1200 de florinţi, şi pe aceia au luat ciasornicul care astăzi se află în turnu biserecii magiare: aşa dară să ştie următorii nostri cumcă nu numai ungurii dintr'alor, ci de comun, *şi noi avem parte in ciasornic*, numai noi cheltuială n'am făcut alta fără ungurii, de vreme ce în biserecа şi turnul lor să află).

„Iară *Todericiu Ioan puindu-să corator, la a. 1837* au cheltuit pe cele trebuincioase în biserecă, casa preoţiască, s'au lipit una a dooară, s'au podit diasupra, şi cuptor la şcoală fiteu de fer, iară un rând de haine de mătasă, un prapor de pĕr de cămilă, vase de slujit liturgie, şi iară cu facerea candidaţii noului *preot Ioan Condor* foarte mult cheltuind, puţin au mai putut spori; însă bine a însămna, că în mâna acestui corator şi supt purtarea de grijă a preotului nou, li-s'au dat contracte de 1203 fl. v. şi 75 cr., alte venite nu li să administră în mână. Prelângă toate acestia, acestia cheltueli numitul Ioan Todericiu prelângă strădania bună ce au avut, au mai dat şi făcut sporitură din toate veniturile 198 fl. v., care şumă au administrat în mâna noului corator Muntean Georgie“.

(Va urma).

Dacă însĕ vorbele nóstre au fost ascultate şi pătimaşul dă speranţă de îndreptare, sĕ ne ferim a-i imputa, ori barem a face alusiune la rĕtăcirile de mai înainte, ci sĕ considerăm numai purtarea lui solidă actuală. Dar' ştiind că „nĕravul din fire n'are lecuire", nu are sĕ ne suprindă nici sĕ ne descurajeze vr'o *„recidivă"*, ci noi vom avé şi atunci sĕ întrebuinţăm mijlócele de îndreptare. Sĕ nu ne părăséscă speranţa, că şi cel mai scăpătat om, prin o neobosită capacitare se póte redobândí virtuţii. Altcum dacă am aflat óia a suta, ne-am căştigat cununa nevestejită.

Mai departe sĕ medităm asupra stării sufleteşti a acelui bărbat, a acelei femei, care din nenorocire s'a dejosit şi a decăḑut, şi sĕ ne tragem séma cu noi înşine, că óre nu am contribuit în mod indirect şi noi la depravarea lor? Óre n'a bătut nefericitul la uşa nóstră în speranţa că barem la noi, părinţii lui sufleteşti, va afla scut şi mângăere în suferinţele sale, căci societatea cinstită l'a eliminat din mijlocul ei, şi astfel ne mai aflând loc întrĕ ómeni de omenie, s'a aruncat cu totul în braţele destrăbălării? Intrĕ jurstările de o atare natură vine în aplicare doctrina sfintei Scripturi: „Nu am venit pentru cei drepţi, ci pentru cei pĕcătoşi", şi nu cum cred unii, cari sub cuvênt de popularitate se dimit la petreceri cu drojdiile poporului, se încurcă apoi cu ei în neînţelegeri şi pricini, de unde prin o astfel de purtare antepastorală îşi perd prestigiul.

De la preotul de azi se cere cultură superióră, ceea-ce prin continuarea studiului se póte ajunge. Se cere, ca sĕ se dedice întreg înaltei sale chiămări. Se cere azi înfiinţarea de biblioteci poporale, formarea societăţilor de lectură, reuniuni de temperanţă, dând fiinţă şi altor conveniri sociale, cari tóte pot contribuí la propăşirea greu încercatului nostru popor. Preotul sĕ se ocupe de singuraticele familii din parochie, sĕ îndemne pe părinţii cari sunt binecuvêntaţi cu numĕroşi copíi, ca pe unii din ei sĕ-i trimită la comerciu ori la vr'o meserie, făcêndu-le cunoscut folosul şi rentabilitatea acestui „plug de aur".

Când preotul prin studiu serios se va lumina şi va lumina şi pe alţii, se va mora-[illegible]; reuniunile economice şi de temperanţă vor fi angajate întru a duce decenii de-arêndul greul luptei pentru cultură şi progres, atunci numai vom puté avé garanţă sigură că multele scăderi delaturabile vor fi cu adevĕrat delăturate din sinul poporului. Câtă vreme însĕ stările sociale actuale vor dăinuí, şi armele cu cari s'a purtat lupta pânăací contra atâtor colosale rele vor rĕmâné tot acele şubrede de până acum, e temere că nu vom puté preîntimpina cu deplin succes pericolul care ne ameninţă neamul şi biserica.

Astfel mi-s'au presentat trăsăturile caracteristice ale poporului, şi din ele am aflat nexul întrĕ deprinderile, scăderile şi destinul lui. Precum la singuraticul individ, astfel şi la un întreg popor, fericirea ori nefericirea o aflăm în caracterul lui propriu. Acésta maximă impune nu numai preoţimei, ci fie-cărui om de bine sacra datorinţă de a contribuí din rĕsputeri la nobilitarea neamului şi prin acésta la îmbunătăţirea sorţii lui.

Sĕ ne facem deci *toţi* datorinţa!

Arderea Câmpenilor.

— Amĕnunte de la faţa locului. —

Abrud-sat, 25 August n.

Onorată Redacţiune! Am vĕḑut cu ochii catastrofa din Câmpeni, şi vĕ pot da următórele informaţiuni esacte:

Focul s'a escat Mercuri, în 17 August n. după amiazi, ceva înainte de 4 ore. Era tocmai înmormêntarea unui băiat al subjudelui reg. Aurel *Bârsan*, şi aprópe tótă inteliginţa din Câmpeni era în cimiteriul bisericei gr. or., când douĕ detunături, apoi un stâlp de foc ce s'a ridicat din magazinul comerciantilor Cs ki-testvérek, li-a atras atenţiunea asupra pericolului. In momentul următor a cuprins focul grajdul medicului Dr. Alexandru St. Şuluţ, de ací, ajutat de un vênt vehement focul s'a rĕspândit cu celeritate uimitóre şi a cuprins casele lui Todoruţ Morar, apoi peste stradă şi peste casele advocatului Dr. Chirtop a sărit în grajdul lui Dr. Chirtop, de ací peste mai multe grădini şi case în distanţă de peste 300 metri a sărit în casele de lângă părăul Brătineasa ale lui Iosif Karl şi în 15 minute tot teritoriul din centrul Câmpenilor a fost cuprins de flarări.

Tóte casele afară de apoteca lui Hans Binder au fost coperite cu şindilă, şi păreţii în mare parte erau de lemn. Circulaţiunea pe stradă din causa ferbinţelei enorme a fost imposibilă. Chiar şi stâlpii de la telegraf, şi instalaţiunea electrică a fost în câteva momente distrusă. — Podurile peste valea Certegii, ce curge prin mijlocul piaţului, au ars, afară de unul pe care l'au mântuit Abrudsătenii după sosirea lor. Podul cel mare peste Arieş încă a prins foc, dar' a fost mântuit.

Indată la isbucnirea focului, cei de la oficiul postal din Câmpeni au avut presenţa, sĕ încunoştinţeze oficiul postal din Abrud, despre pericol, — astfel la orele 4 p. m. Abrudenii aveau cunoştinţă că s'a escat foc în Câmpeni, dar' numai de pe fumul roşietic ce se vedea în partea aceea, puteau presupune mărimea desastrului.

In timpul acesta pompierii din Câmpeni încércă sĕ localiseze focul dar' sunt siliţi sĕ se retragă, lăsând şi 2 tulumbe pradă flacărilor. Ori-ce localisare a focului în partea ostică şi sudică a comunei a fost imposibilă. — De la locul incendiului spre sud au ars tóte edificiile până lângă rîu, spre ost a rĕmas un singur edificiu, al părintelui *Cothişel* din Certege, apărat de mai mulţi Certegeni bravi în ajutoriul cărora au sosit Bistrenii pe la orele 6 p. m.

Din case nimic, sau aprópe nimic nu s'a putut mântuí. Vieţi omeneşti n'au căḑut pradă incendiului. Au ars însĕ circa 20 porci, 1 viţel şi tóte galiţele din curţile incendiate.

Primul ajutoriu l'au dat Abrud-sătenii, sosind la faţa locului la orele 5 şi 15 minute cu patru tulumbe şi cu ómeni curagioşi, cari prin foc şi peste poduri ce ardeau străbat până la hotelul „Lucia", în pivniţele căruia se afla spirt rafinat în valóre circa de 6000 coróne. Acest punct era cel mai periclitat, pentru-că aprinḑêndu-se spirtul, trebuia sĕ cadă jertfă flacărilor şi hotelul Cs k, alte negustorii române din jurul lui, oficiul postal, judecătoria cu cărţile funduare, cuartirele forestierilor erariali, cari erau în nemijlocită apropiere de partea nordică a satului, unde se află locuinţa lui Vasilie Chirtop, Dr. Preda, institutul „Doina", Romul Furdui, şi alte circa 100 de case cu biserica gr. or. şi rom. cat. — Pompierii din Abrud sosesc la orele 5 şi 45 minute, nu mai pot însĕ străbate prin foc, ci mântuesc ce mai pot din oficiul perceptoratului reg. şi de la notariul public reg. Pe la 8 ore pot străbate în piaţă şi sting cu succes edificiile din apropierea institutului „Doina".

Miliţia din Abrud e avisată prin espres trimis din Câmpeni, şi astfel miliţia soseşte pe la orele 10 séra, şi continuă cu localisarea focului la hotelul „Lucia", care lucrare durézâ până în ziua următóre, când cu pericolul vieţii succede depărtarea buţilor de spirt din edificiul de lemn aprópe ars până în fundament.

Cele mai însemnate edificii au fost tóte asigurate. — Cu tóte acestea pagubele sunt enorme, pentru-că focul a devastat nu numai etagele de lemn, ci şi parterele de pétră, sfăşiind zidurile; au ars aranjamentele din odăi, cancelaria advocaţială a Drului Chirtop, din care nici cărţile principale nu le-a putut scóte. S'au făcut scrum banii şi hârtiile de valóre din tóte cassele vertheimiane, atât a Drului Chirtop, Dr. Şuluţ, a comerciantilor, cum şi în cassa comunei, a eforiei şi a bisericei nóstre gr. or. aflătóre ultimele douĕ casse verthaimiane în edificiul şcolar.

Paguba causată trece peste $1^1/_2$ milion coróne, din care cel puţin 80 mii cad în sarcina Drului Chirtop, asigurat pentru 32 mii, şi eară circa 80 mii cor. în sarcina Drului Alexandru Şuluţ, în mobiliar, bani, aur şi hârtii de valóre etc. — Asigurat n'a fost de loc.

Din descrierea acésta publicul cetitoriu îşi póte forma o ideiă clară despre incendiu şi pagubele causate.

Voiu amintí încă, că la stîngerea şi localisarea focului s'a distins conducĕtoriul pompierilor din Câmpeni Teodor *Orlea*, care a primit laudatoriu şi de la vice-comitele comitatului.

Dar' durerea cea mai mare ce mi-a cuprins sufletul, nu e numai pentru-că vĕd înaintea ochilor mei ruinele unei comune înfloritóre, ci pentru nepăsarea ce o am vĕḑut la poporul nostru din Câmpeni. La orele 5 şi 15 minute când am sosit la Câmpeni, abia am aflat 15 ómeni, cari în frunte cu Teodor Orlea lucrau pentru a localisa focul în apropierea institutului „Doina", încolo pe lângă foc aprópe nime, numai ici-colea câte o femeie desperată. Bărbaţii din centru erau la casele lor, un motiv în parte justificabil. Ear' câmpenarii delureni, adunaţi în cete, priviau de pe dealuri panorama înfiorătóre. Atâta nepăsare n'am constatat nicăiri în Munţii-Apuseni.

Daună e numai, că în mijlocul acestor ómeni locuesc adevĕraţi mecenaţi, dintrĕ cari îndeosebi Dr. Z. Chirtop a jertfit până acum mii pentru sĕraci, pentru creşterea tinerimei studióse sĕrace, pentru scopuri culturale şi filantropice. A jertfit aprópe tot prisosul ostenelelor sale pentru binele poporului şi acum în urma acestui desastru, îl perdem dintrĕ mecenaţii poporului.

Incă un cas trist dintrĕ cele multe de la incendiul din Câmpeni.

Biserica gr.-cat., după mărturisirea celor presenţi, se putea mântui cu un ciubĕr de apă. S'a aprins uşa de la turn şi nime nu s'a îndurat sĕ o stângă, din uşă s'au aprins scările şi astfel turnul coperit cu tinichea, şi numai după arderea turnului s'a aprins coperişul de şindilă al bisericei. *Dinabrudsat.*

Condica parochială.*)

După care plan şi principii sĕ se pórte condica momentelor istorice din parochie? Iată întrebarea, la care rĕspund următórele:

Condica trebue sĕ fie cartea în care se trece tot ce se refere la parochie, atât ca desvoltare istorică, cât şi topografie, nomenclatură, datine (obiceiuri) ş. c. l. — Prin urmare condica este oglinda parochiei, din care se póte vedé trecutul şi presentul ei. — De ací însemnătatea condicei. Ea are sĕ servéscă drept punct de orientare geografului, istoricului, limbistului, literatului, cu un cuvênt tuturor cari se ocupă cu poporul.

Chiar de aceea condica trebue sĕ fie compusă şi condusă cu mâni curate. Nu este iertat nainte de tóte a însemna în condică ce n'ar fi adevĕr şi s'ar basa numai pe închipuire, ce ar denatura fapte şi evenimente. Care va sĕ zică, cerinţa de căpetenie a unei condice este adevĕrul. Preotul când scrie condica trebue sĕ fie lipsit de ori ce patimă, de ori-ce animositate, sĕ recunóscă meritul chiar şi al duşmanilor, sĕ nu ridice prea mult persóna sa, mai mult adecă de cât e compatibil cu adevĕrul, pentru că în acest cas se espune judecăţi nefavorabile ce o va rostí asupra sa posteritatea şi pe lângă acésta tóte însemnările sale nu vor avé nici o valóre.

O altă cerinţă este, ca în condică numai fapte mai de valóre sĕ se inducă. Se vor elimina deci tóte banalităţile şi nimicurile, cari nu au nici un interes public şi nu sunt de ordine mai înaltă. Se face însĕ esceptiune cu acele fapte şi evenimente, cari de şi mici şi neînsemnate la părere, formézâ începutul unui curent nou, fie în direcţiune bună, fie în direcţiune stricăciósă, şi cu deosebire trebue sĕ se însemne faptele cari trec drept noutate.

De altă parte descrierea trebue sĕ se estindă cât de cu amĕnuntul asupra topografiei, hidrografiei, insistând preotul cu deosebire asupra numirilor esacte şi corecte cari s'au dat de popor locurilor şi apelor, atât din vechime cât şi în present. — Sĕ se noteze şi aceea că de ce s'a schimbat numele vechiu în nou? Asemenea datinile, obiceiurile şi credinţele poporului sĕ se inducă în mod cât de amĕnunţit şi de e posibil şi unele jocuri de cuvinte usitate în comună.

De sine se înţelege, că întêmplările se enarézâ în legătură cu persónele respective cari au rol în ele, cu deosebire la evenimentele cari privesc afaceri bisericeşti, şcolare şi epitropeşti. Nu este eschis nici alt eveniment, de ori-ce caracter ar fi. Conform acestor principii condica are sĕ fie totodată şi monografia comunei bisericeşti. Deci ea are sĕ fie condusă în următoriul mod: Materialul se va aranja în 7 capitle, cam după următórea schiţă:

Cap I. Numele comunei Ací se va spune cam de unde se derivă, când şi cum a primit numele; de cumva a avut altul mai nainte, se va însemna şi nomenclatura vechiă. Cât se póte sĕ se esplice că ce însemnézâ numele.

Cap. II. Descrierea munţilor şi şesurilor cu nomenclaturile vechi şi noue, a apelor, a productelor anume: în animale, plante şi minerale.

Cap. III. Locuitorii; originea şi limba, portul şi formaţia (statura) lor; cultura, cu deosebită considerare la inclinările ce se observă; datinile la naşteri, nunţi, bóle, înmormêntări, clăci, şeḑĕtori, descântece, bocete, farmece, ş. a.; — ocupaţiunea şi feliul traiului.

Cap. IV. Institutiile esistente: biserica, şcóla, casa comunală, spital sau altă zidire publică etc. Descrierea şi înfiinţarea acelora.

Cap. V. Organisaţiunea bisericéscă şi politică.

Cap. VI. Conducĕtorii în şir cronologic, bisericeşti şi politici.

Cap. VII. Fasele mai însemnate prin cari au trecut locuitorii şi instituţiile. Dacă s'au întêmplat, şi ce evenimente mai însemnate pe teritoriul comunei? Cine au fost bărbaţii mai distinşi până acum şi cu ce au escelat?

Cu acestea se încheie monografia comunei şi se subscrie prin cel ce a compus'o.

De ací încolo an de an şi respective de câte-ori obvine ceva schimbare în referinţele economice, culturale şi morale, în popor, acelea totdeuna se însémnă ca eveniment de sine stătătoriu. Se însémnă şi anumite catastrofe, cum ar fi grindina, esundări de ape, fómete, surpare de déluri, esplotarea sau arderea unei păduri, trăsnirea sau arderea bisericei, a şcólei sau altei case publice, mórtea unui bărbat sau femei de valóre şi cu merite. — Mórte peste mĕsură: ciumă, coleră etc. Schimbarea obvenită în conducĕtori şi fenomene cereşti estraordinare (meteor, cutrĕmur de pĕmênt etc.). Donaţiuni mai însemnate, procurări, reparaturi etc.

Fie-care eveniment sau fapt ori fenomen se însemnézâ astfel, că după însemnarea lui totdéuna subscrie cel-ce l'a indus. Pot subscrie şi alţi martori sau cel puţin sĕ se facă provocare la aceia.

Valea-Geogelului, în 1 Maiu 1904.

George Lazar
paroch.

---

*) Lucrare cetită în ultima conferenţă preoţéscă din tractul Lupşa.

De la direcţiunea şcólei comerciale superióre din Braşov.

— Avis pentru anul viitor. —

Anul şcolar 1904/5 se va începe la 1-a Septembre v. 1904 Inscrierile se fac de direcţiune în zilele de 1, 2 şi 3 Septembre v. Esamenele supletorii şi de emendare se vor ţiné în 1 şi 2 Septembre v. Cei-ce vor întârzia atât de la acest esamen, cât şi de la inscriere, pot fi admişi numai dacă vor dovedí cu certificate demne de credinţă causa întârzierii. Esamenele de privatisti se vor ţiné în 4 Septembre v. A estia au însĕ a se anunţa în persónă la direcţiune cel mult până în 1-a Septembre v. Privatistii au a plătí taxele pe un an şcolar cu *74 coróne* şi taxa de esamen de *80 coróne* deja la anunţarea pentru esamen.

In clasa primă pot fi primiţi numai acei elevi, cari au absolvat cu succes şi pot produce atestat de trecere de pe clasa IV. gimnasială, reală sau civilă, de la o şcólă publică. La inscriere se cere atestat şcolar şi atestat de botez.

Taxa de primire e *8 coróne*, didactru *60 coróne* şi alte taxe *6 coróne*, şi trebuesc plătite la înscriere cel puţin jumĕtate, ear' până în Februarie restul. Elevii cari nu-şi vor achita la timp taxele, vor fi opriţi de la cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni străine plătesc didactru duplu.

Fie-care elev va mai plătí pe séma fondului de pensiune al profesorilor încă o taxă de *10 coróne*.

Fie-care elev e dator a avé la începutul anului şcolar tóte cărţile şi recuisitele necesare noue şi în bună stare, deóre-ce legile şcolare oprese traficul de cărţi şi recuisite şi folosirea de cărţi vechi şi necorĕspunḑĕtóre. Cărţile vor purta visa institutului alăturea cu numele elevului.

Chipiul și uniforma proprie a școlei comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de școlă și se impune în mod obligator tuturor elevilor din școla comercială. Forma și colórea se pot afla de la direcțiune. Pentru ori ce informațiuni mai detailate părinții și tutorii școlarilor sĕ se adreseze la direcțiune.

Direcțiunea școlei comerciale superióre gr. or. rom. din Brașov.

NOUTĂȚI

Alegerea de la Pecica. Resultatul alegerii de deputat în cercul Pecica, comitatul Arad, ținută Vineri 26 August n. a fost următoriul: *Herczegh*, candidatul guvernamental a primit 802 voturi, *Zlinszky*, candidatul ugronist 457, ear' *Dr. G. Popa*, candidatul Românilor 429 voturi. Se va face deci balotagiu întrĕ *Herczegh* și *Zlinszky*, pentru cari au votat mulți și dintrĕ Români, — după cum scriu ziarele străine.

*

„Personalitate pătimașă“. Ziariul din loc „Nagyszebeni Ujság“ scrie în numĕrul de eri următórele: „Sub titlul „Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria“ Dr. Augustin Bunea, canonic în Blaj, a scos un op istoric drept rĕspuns la cartea lui Păcățian, întitulată „Istoriografi vechi și noi“. Obiectul e istoria episcopiilor celor două confesiuni române. Discuția a trecut însĕ la Dr. Augustin Bunea în personalitate pătimașă (szenvedélyes személyeskedésbe csapott át), ceea-ce detrage mult din valórea opului și e în contrast cu educația autorului primită la Roma“.

*

Impĕratul Wilhelm la București. Se menține svonul, că împĕratul Germaniei, Wilhelm II, va face pe la finea lunii Octobre visită curții regale din România, împlinindu-și astfel o veche promisiune dată regelui român de a 'l visita la București.

*

Pentru incendiații din Câmpeni. Comuna Câmpeni în 17 August a cădut pradă flacărilor. A ars aprópe total și până în pămênt, nimicindu-se, în sensul strict al cuvêntului, tot avutul celor nenorociți. Zeci de familii au rĕmas pe strade fără scut și adăpost, lipsiți chiar și de pânea de tóte zilele. Ca martori oculari putem constata, că catastrofa e aprópe fără pareche în istoria nenorocirilor. Comuna înflorităre din creerii munților este o ruină, care stórce lacrimi și compătimire. In fața acestei nenorociri este datorința nóstră a tuturor, sĕ sărim fără întârziere întru ajutorarea celor nenorociți. Apelăm deci la simțul de jertfă al tuturor și mai ales al băncilor nóstre, rugându-ne sĕ binevoiască a contribui cu obolul lor la alinarea suferințelor. *Lipsa este ardĕtóre.* Ofertele marinimóse binevoiți a le trimite la adresa dlui *Dr. Zosim Chirtop*, advocat în Câmpeni (Topánfalva). Abrud, 21 August 1904. *Mihaiu Cirlea*, notariu public, *Dr. Stefan C. Pop*, advocat, *Dr. Laurențiu Pop*, advocat.

*

Școlar. Stipendiul de 1000 coróne din fondul Moga s'a votat abiturientului Virgil Mircea din Cohalm, în scopul de a studia drepturile la universitatea din Budapesta.

*

Date false. Din Rohia ni-se scrie următórele: In Șematismul diecesei gr. cat. a Gherlei am cetit că la finea anului 1903 în comuna nóstră au fost gr. cat. 461, ear' gr. or. 391 suflete. Datele acestea sunt însĕ false, ceea-ce dovedesc cu următórele: *a)* In „Monografia comitatului Solnoc-Doboca“ scrisă de Kádár József, la pag. 577 comuna Rohia e presintată astfeliu: în anul 1857, gr. cat. 339, gr. or. 373 suflete, ear' la anul 1891, gr. cat. 317, gr. or. 525 suflete. *b)* Ultimul recensămênt de la anul 1900 a dat apoi urmatroiul resultat: gr. cat. 391, *gr. or. 550 suflete. c)* Protocolul parochial îmi arată numĕrul credincioșilor bisericei mele astfel: In anul 1900 = 550, în 1901 = 565, în 1902 = 570, în 1903 = 576, suflete. Despre înmulțirea sufletelor în acești ani sunt dovadă atât matriculele oficiului parochial cât și ale oficiului civil. Conform acestor date autentice se vede deci lămurit, că noi, gr. or. suntem în majoritate în Rohia, pe când numitul șematism ne presintă în fața lumei ca fiind în minoritate, numai 391 suflete. Deci pe cele *185* suflete, parte le-au pus la ale lor, parte le-au ascuns. Iată cât de autentic e un șematism gr. catolic!“

*

Declarațiunile loiale, cuprinse în primul din numĕrul 84 al ziariului nostru, întitulat *„Centenariul al optsprezecelea“*, au fost remarcate din partea ziarelor locale *„S. D. Tageblatt“*, care a reprodus o bună parte din articol, și *„Nagyszebeni Ujság“*, care îi schițéză cuprinsul în numĕrul de eri, însoțindu-l cu următórele cuvinte: „Inainte de a 'mi face observările individuale, vin se mĕ închin cu stimă în fața *tactului, seriosității și cunoștinței de datorințe cetățenești*, cuprinse în acest articol“.

*

Nu se țin manevrele mari. La ordinul M. Sale manevrele mari din tómna acésta, cari aveau sĕ se țină în Boemia, — nu se vor ținé.

*

Intrunirea agricolă din Rusciori. Trimișii *„Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“*, dnii R. Simu și V. Tordășianu au ținut Dumineca (21 August st. n.) o întrunire agricolă în comuna Rusciori. Au participat la acésta întrunire, ținută în școlă, aprópe totalitatea poporațiunii nóstre din acea comună, bărbați și femei în frunte cu preotul, dl *Nicolae Șureanu*, notariul dl *Nicolae Sasu*, dl învĕțătoriu și primariul comunei. Dl Simu a vorbit asupra cestiunii atât de actuale și ardĕtóre: cum trebue sĕ procedeze poporul în acest an rĕu, pentru-ca urmările lui sĕ fie cât mai puțin desastróse, ear' dl Tordășianu despre folosul însoțirilor de credit sistem Raffeisen. Trimișilor reuniunii agricole li-a succes în fine sĕ înduplece poporul nostru din numita comună a înființa o însoțire Raffeisen. Atât dl notariu cât și dl preot și învĕțătoriul au stăruit cu bunăvoință și pricepere, ca acéstă întrunire sĕ isbutéscă pe deplin. Laudă lor!

*

Rĕsplata muncei. Invĕțătoriul Anania *Boldor* de la școla gr. or. din Codlea (comitatul Brașov) a căpĕtat de la ministeriul de agricultură 200 cor. și diplomă de laudă ca premiu pentru cultivarea sistematică a grădinei de pomi de la școla gr. or. din Codlea.

*

300.000 pentru museu. Frații Rudolf și Lucovic *Schossberger de Tornya* (evrei) au făcut pentru museul din Budapesta o fundațiune de 300 000 de coróne, în amintirea tatălui lor Heinrich Schossberger. Ministrul de culte și instrucțiune publică le mulțămește pentru acésta fundațiune în numĕrul de Mercuri al foiei oficiale ungare.

*

La timp potrivit! La ordinul comandei districtului honvedesc din Cluj are sĕ se facă zilele acestea o mobilisare de probă a întregei honvedimi din Transilvania, cu locul de concentrare la Murĕș-Oșorheiu, unde în termin de 26 zile au sĕ soséscă tóte trupele honvedești (infanterie și cavalerie). Cheltuelile acestei mobilisări sunt aprópe *un milion de coróne.* Fórte înțelept lucru, tocmai acum, când lipsa, de bucate și de nutreț amenință cu fómete țera întrégă.

*

Rarități zoologice. Archiducele Iosif August a pușcat în revirul de vênat de la Becicherecul mic (Timiș) o pasere „Ibis hungarica“, despre care specie se credea că s'a pustiit deja. Altă raritate de animal, *vulpe albă*, a fost pușcată în hotarul comunei Bárita, ear' la Nadrág (în comitatul Caraș-Severin) a fost pușcat un caprior alb. — Tóte aceste rarități au fost trimise museului zoologic din Budapesta.

*

Himen. Maria *Fărcașiu* și Ioan *Manica*, înv., își serbéză cununia religiósă Dumineca în 4 Septembre stil nou (22 August st. v.) în biserica gr. cat. din Jucul-de-jos (Alsó Zsuk), cu preot gr. or., la 3 ore p. m.

*

Coróne eterne. La fondul vĕduvelor și orfanilor meseriașilor români, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, au dăruit advocatul *Dr. Eugen Piso* din Sibiiu, în memoria regretatei sale verișóre *Clelia Piso* 3 cor., ear' presidentul amintitei Reuniuni *Vic. Tordășianu*, în memoria regretatului seu prietin *Cornel Popp Pĕcurariu*, decedat în București, *2* cor.

*

Ploi și ninsori. Seceta îndelungată și căldurile caniculare s'au schimbat repede în timp rece și ploios. In întrégă Europa de mijloc a plouat binișor, asemenea și pe la noi au fost sĕptĕmâna trecută ploi binișor abundante, (în Sibiiu a plouat de Vineri séra până Luni diminéța aprópe fără nici o întrerupere) ear' din Muntenegru, Bosnia-Herțegovina și de prin părțile Bistriței se raportéză chiar ninsori.

*

Foc pe 20 kilometri. In partea ostică a insulei Corsica (în Marea-Mediterană) Joi și Vineri a pustiit un foc uriaș, întins pe teritoriu de 20 kilometri. Au ars peste 1000 hectare de pădure. Intrĕ alte clădiri a căzut pradă flacărilor și gara de la Bravonne, așa că a trebuit sistată circulația trenurilor.

*

Icónă culturală. In Szatymáz (comună aprópe de Seghedin) o céată de flăcăi după ce s'au săturat de beutură s'au pus la bătaie cu păharĕ, sticle, scaune și tot ce găsiau în crișmă, ear' după ce li s'au spart și rupt armele acestea, au început cu pumnii și cu cuțitele. Mai furios dădea flăcăul de 15 ani Kis István, până ce zece inși l'au înhățat și l'au turtit jos, apoi s'au pus sĕ 'l jupue. Iau jupuit pielea de pe cap, de pe spate și de pe brațul stâng, și numai sosirea gendarmilor a pus capĕt canibalicei îndeletniciri a ungurașilor.

AMVONUL.

Predică

pentru Dumineca IX. după Rusalii, rostită în 18 Iulie 1904 în biserica din Agnita.

> „Și îndată tindênd Iisus mâna. l'a apucat pe dînsul și i-a grăit lui: puțin credinciosule, pentru-ce te-ai îndoit?“

Iubiți creștini! Stimați ascultători!

Legea nóstră creștinéscă după originea, scopul și consecvențele ei, este legea iubirei, a înfrățirei și îmblânzirei moravurilor.

Originea ei e divină, fiind că întemeietorul ei este Fiul lui Dzeu, ear' scopul pentru care s'a întemeiat este mântuirea neamului omenesc. „Așa a iubit Dzeu lumea“ — zice ev. Ioan (3, 16) — „cât și pe Fiul seu cel unul născut l'a dat, ca tot cel-ce crede întru El sĕ nu piară, ci sĕ aibă viéță vecinică“.

De la credința în Christos, Fiul lui Dzeu, e condiționată deci mântuirea neamului omenesc, viéța nóstră vecinică, fericirea nóstră.

Viéța Lui sfântă și fără prihană, dumnezeeștile Lui învĕțături și mai pe sus de tóte minunile ce a sĕvêrșit înaintea a tot poporul, ar fi trebuit sĕ deschidă ochii acestuia, ca sĕ descopere în El pe Mesia cel adevĕrat, prevestit de proroci.

Poporul jidovesc, dar' mai ales conducĕtorii lui, cărturarii și fariseii, erau însĕ orbiți de patimi, și de aceea nu l'au cunoscut. „Intru ale sale a venit, și ai sei pe dînsul nu l'au primit“ — esclamă cu mâhnire învĕțăcelul seu cel iubit Ioan (1, 11).

Da, ai sei nu l'au primit, fiind-că nu s'a presentat înaintea lor cu pompă și cu strălucire luméscă, ci blând și smerit cu inima. N'a venit sĕ-i scape de sub jugul Romanilor, cum doriau ei, ci de osânda pĕcatului strămoșesc. N'a venit sĕ întemeieze împĕrăție luméscă, după cum se așteptau ei, ci împĕrăția lui Dzeu, domnia păcii și a iubirii pe pămênt, cum au salutat îngerii în cor nașterea sa în peșteră, cântând în vĕzduh: „Mărire întru cei de sus lui Dzeu, pe pămênt pace și întrĕ ómeni bunăvoire“.

Disposiția obștéscă așa fiind, nu e mirare, că nici chiar învĕțăceii sei, recrutați din același mediu, nu puteau pĕtrunde cu mintea lor mărginită și plină de prejudițiile timpului și a neamului rostul vieții și înțelesul profundelor învĕțături ale măestrului lor, până după Invierea și Inălțarea Sa la ceriu, luminați fiind de duhul sfânt.

Numai din când în când, prin minunile ce le sĕvêrșia înaintea lor, ca și fulgerul când despică norii grei trăgênd brazdă de lumină prin întunerecul nopții adânci, li-se deschideau ca în vedenie ochii minții, treziți fiind pe un moment din buimăceală.

Un astfel de moment luminos ni-se înfățișéză și în sfânta evangelie de astăzi.

Iisus îndémnă pe învĕțăceii sei sĕ între în corabie și sĕ mérgă înaintea lui de ceea parte de mare, până ce va slobodí poporul.

După-ce a slobodit poporul, s'a suit la munte sĕ se róge, și era acolo singur. Intr'aceea se făcuse séră. Ear' corabia se învĕluia în mijlocul mării, fiind-că vêntul era puternic.

In straja a patra de nópte mers'a Iisus spre corabie către învĕțăceii sei umblând pe mare. Vĕdêndu-l acestia umblând pe mare, s'au spăimêntat, credênd că este nălucă și de frică au strigat.

Ear' Iisus a grăit lor îndată zicênd: „Cutezați, eu sunt, nu vĕ temeți!“ Și rĕspundênd Petru a zis: „Dómne, dacă ești tu, poruncește-mi sĕ vin la tine pe apă“. Iisus i-a zis lui „vino!“, și ieșind Petru din luntre umbla pe apă ca sĕ mérgă la Iisus. Dar' vĕdênd vênt tare, s'a temut, și începênd a se cufunda, a strigat grăind: „Dómne mântuește-mĕ!“

Și îndată tindênd Iisus mâna, l'a apucat pe dînsul, și i-a grăit lui: „puțin credinciosule, pentru-ce te-ai îndoit?“

Și întrând El în corabie, a încetat vêntul. Ear' cei-ce erau în corabie viind s'au închinat Lui zicênd: *„cu adevĕrat Fiul lui Dzeu ești“.*

Acesta este, iubiții mei creștini, cuprinsul evangeliei de astăzi. Sĕ-i căutăm acum înțelesul.

Poporul pe care avea sĕ-l slobozască Iisus, erau cele cinci mii de bărbați, afară de mueri și de copíi, pe cari cu puțin înainte îi săturase cu cinci pâni și doi pești, luând rĕmășițe de fărimături 12 coșuri pline.

Minunea acésta ar fi trebuit sĕ-i convingă pe ómeni în mod sigur și neîndoelnic despre dumnezeirea lui Iisus, dar' n'a fost așa. Căci imediat după cele întêmplate, în a 4-a straje din nópte, însuși Petru, căpetenia apostolilor, s'a îndoit în credință.

(Va urma.)

Cărți și reviste.

„Biserica ortodoxă română, revista periodică eclesiastică a Sf. Sinod al bisericei autocefale ortodoxe române“ a apărut pe Iulie (fasc. 4 anul de esistință XXVIII) cu următoriul sumariu: „Toleranța religiósă“, de C. (Erbiceanu); „Note asupra istoriei bisericești a Românilor, pentru secolul XX“, de C. Erbicianu (continuare din fascicolii anteriori), „Slava de la vecernia sfinților ierarchi din 30 Ianuarie“ și cea de la „laude“ din Joia Patimilor, composiție pe psaltichie de Stefan Popescu; Cuvênt politic religios ținut la hramul catedralei metropolitane din București în *1807*“, transcris și comentat de E. Erbiceanu (autorul e necunoscut); „Cărțile necanonice și aprocrife ale Testamentului vechiu“, de diaconul I. Popescu, Predică despre cârtirea în contra lui Dumnezeu, de M. P. „Religiunea creștină cea mai folositóre a omului“, studiu apologetic de Dr. Dragomir Demetrescu (continuare din fascicolii anteriori), „Sărbătorirea lui Stefan cel Mare și Sfânt“, raport despre serbarea jubileului de 400 ani de la mórtea principelui Stefan.

„Biserica ort. română“ apare în București (tipografia cărților bisericești) în fascicoli lunari și costă 12 lei pe an.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Publicând subscrisul în biserică lipsa unui rênd de vestminte negre preoțești, atât pentru serviciul divin în biserica nóstră cea nouă de aici la ocasiuni potrivite, cât și afară de biserică la înmormêntări, la inițiativa lui Nicolae Sedan, Petruț Stef și Ioan Floria s'a pus la cale o colectă printrĕ poporeni și în timp relativ scurt s'a adunat suma de 87 cor. 60 fil. Au contribuit următorii credincioși:

Ioan Badiu 5 cor., Pavel Melces 4 cor., Nicolae Sedan, Petru Stefu, Ioan Floria, Ioan Ianc, George Luca, Aron Cândea, Avram Borza, George Stan sen., Nicolae Homorodean, Dumitru Lucaciu, Andreiu Crăciun, Avram Haiduc, Petru Giurgiu, Iosif Stanciu, Ioan Mihailă, Ioan Buda, Laurian Stanciu, Alexandru Vejdea, Iosif Tinca, Ioan Nechif, Nicolae Susan, Petru Nan, Anghel Morariu, Petru Craciuc, câte 2 cor., George Lazar, Nicolae Bota, Iosif Furca, Nicolae Ghița, Petru Blaga, George Tomus, Petru Iacob, Nicolae Cazan, George Biris, Nicolae Do'gos, Ioan Chezu, Maria Mohor, Ioan Stoica, Petru Zaharia, Petru Suciu, Ioan Nicoriciu, Ioan Duma, Simion Treptes, Ioan Suciu, Petru Opincar, Simion Popescu, Ioan Vințan, Teodor Rob, Ioan Ursu, Radu Chira și Aron Crișan, câte 1 corónă, Nicolae Zirger, 40 fileri și Eva Radoiu, 20 fileri. La olaltă 87 cor. 60 fil., din care sumă detrăgêndu-se prețul vestmintelor plătit cu 80 cor., resultă plus 7 cor. 60 fileri, care la propunerea colectanților se dă fondului reuniunei femeilor nóstre de aici, care se va îngrijí pentru procurarea și a unui prapor negru.

Deci, în numele întregului popor, se aduce și pe acésta cale mulțămită căldurósă tuturor celor ce au contribuit în scopul procurării vestmintelor mai sus atinse și în special colectanților, cari au ostenit mult pentru realisarea scopului.

Petroșeni, la 9/22 August 1904.

Avram Stanca
paroch.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

Posta redacției.

Herman. Am luat informațiuni esacte și vĕ putem comunica pe basa lor că *altele* sunt pedecile întârzierii, nu acelea de cari vĕ temeți. Fiți numai liniștiți, căci după delăturarea lor, vi-se va împliní dorința.

Sz. 389/1904 b. v. [11] 1—1

Arverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi hogy a nagyszebeni kir. járásbiróságnak 1903 évi V. 1296 számu végzése következtében Dr. Leményi nagyszebeni ügyvéd által képviselt resinári Vidrighin Nicolae javára nagyszebeni Veres János és Heidberg Rezső valamint kistoronyi Liebhardt Mihály ellen 400 K s járulékai erejéig 1903. évi deczember hó 5-én foganatositott biztositási végrehajtás utján lefoglalt és 1241 K becsült következő ingóságok, u. m.: Veres Jánosnál különféle házibutor és egyébek, valamint Liebhardt Mihálytól 1 bivaltehén, 1 pinczgaui tehén, 1 fehér tehén, 1 cséplőgép, 1 rosta, 1 paripaló és 1 lószekér nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a nagyszebeni kir. járásbiróság 1903-ik évi V. 818/6 számu végzése folytán 400 K tőkekövetelés ennek 1902. évi április hó 28. napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 85 K. 46 f.-ben biróilag már megállapitott költségek erejéig Nagyszeben alperes Veres János lakásán és Kistorony községben alperes Liebhardt Mihály lakásán leendő eszközlésére *1904. évi szeptember, hó 9-ik napjának délellőti 9 órája és kistorony községben ugyan a fenti napon délután 3 órája* határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, s azokra kielégitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Nagyszeben 1904. évi augusztus hó 24. napján.

Philp Gusztáv
bir. végrehajtó.

Nr. 120 1904. D. f. g. [247] 2—3

CONCURS.

Pentru catedra de limba **magiară** şi **germâna**, eventual **ştiinţele naturale** cu alt obiect la gimnasiul public român gr. or. din Brad, se escrie concurs cu *termin de 23 August v. a. c. inclusive.*

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor comitetului gimnasial şi le vor însoţí de următórele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedí că sunt Români de confesiunea gr. or.
2. Atestat de moralitate.
3. Atestat medical, că sunt deplin sănĕtoşi.
4. Revers, că se vor conforma întru tóte legilor şi dispositiunilor bisericeşti şi şcolare cum şi regulamentelor în vigóre.
5. Diploma de profesor, conform art. de lege XXX: 1883 sau întru cât nu ar avé încă diploma, cel puţin atestatul despre esamenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

Pentru profesor ordinar în timpul serviciului provisor (provĕdut în §. 30 al legii de instrucţiune) salariu anual de 1800 cor., ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de 2000 (douĕ mii) coróne, trei decenale de câte 200 cor., drept de pensiune conform statutelor fondului arhidiecesan de pensiuni, ear' pe timpul de serviciu ca profesor suplinitor 1600 coróne.

Brad, din şedinţa comitetului representanţei gimnasiului public român gr. or. ţinută la 10/23 August 1904.

President: **Vasiliu Damian,** ppresb.
Secretariu: **Dr. Pavel Oprişa.** prof.

Nr. 60/1904. [238] 3—3

Concurs

pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia **Turnişor** din protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, se publică concurs nou conform resoluţiunei v. consistoriu arhidiecesan dto 4 Maiu a. c. nr. 4648 b. cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţiunea de la stat.

De la reflectanţii la acest post se cere sĕ aibe şi cualificaţiunea de opt clase gimnasiale şi astfel instruite suplicele conform normelor din vigóre, sĕ le aştérnă oficiului protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta mai nainte de ziua alegerii în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica din comuna respectivă, spre a şi arăta desteritatea în oratorie, cântări şi tipic.

Turnişor, 1 August 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Ioan Radu president. **Ilie Muntean** notariu.

Nr. 709.

Cu consensul subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Sibiiu, 4 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 418 1904. [246] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Birtin — Prihodişte—Tătăreşti,** post ambulant (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci şi sĕrbătorile legate se ţine şcólă a. m. în Prihodişte—Tătăreşti şi p. m. Birtin), salariu 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în natură şi 2 stângini lemne de foc.
2. **Grohot,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 1 stânjin lemne de foc.
3. **Herţegani,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 3 stângini lemne de foc.

Recurenţii cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenalele după anii de serviciu din alte comune, au sĕ şi esprime acele pretensiuni în petiţiile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicaţi sunt obligaţi a instrua elevii şcólei de repetiţie şi de grădinărit, a-i învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică.

Reflectanţii au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cererile instruite în regulă au sĕ le aştérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Brad, la 7 August 1904.

Vasile Damian
protopresbiter.

Nr. 1200 1904. [248] 2—3

Concurs repeţit

Necompetând concurenţi convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român“ nr. 69 pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla gr. or. confesională din comuna **Şulumberg** se publică din nou concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coróne din fondul şcolariu şi din repartiţie pe popor, cuartir, lemne de foc şi grădina recerută de 1/4 jugĕr. Cuincuenalele se computá de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Invĕţătoriul ales este obligat a instrua şi elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor, vor fi preferiţi şi remuneraţi din partea comitetului parohial.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se presenta poporului în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în tipic şi cântări.

Bendorf, 9 August 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 53 1904. [239] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** de clasa a III a **Căinelul de jos,** tractul Deva, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a şi subşterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Oficiul protopresbiteral al tractului Deva, în conţelegere cu comitetul parohial.

Deva, 28 Iulie 1904.

George Romanul
protopresbiter.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Nr. 494 1904. [227] 3—3

Concurs

Pentru **ocuparea posturilor învĕţătoreşti** din comunele numite mai jos, protopresbiteratul Sighişóra şi Cohalm, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Daia săséscă,** cu salariu anual de 600 cor., şi anume: 242 cor. 76 fil. prin repartiţie de la popor, 218 cor. întregire de la stat, 39 cor. 24 fileri din cassa alodială, 5 stângini de lemne tăiate computate cu 80 cor., folosirea grădinei bisericei de la şcólă cu 20 cor., cum şi venitul pe jumĕtate din grădina şcolară, şi cuartir gratuit în edificiul şcólei.
2. **Zoltan,** cu salariu anual de 600 cor, cuartir gratuit în edificiul şcólei şi lemnele necesare de foc.
3. **Vidacutul român,** cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei, grădină, şi lemnele necesare de foc.
4. **Draos,** protopresb Cohalm, cu salariu anual de 600 cor., cuartir gratuit în edificiul şcólei cu doue încăperi, şi lemnele necesare de foc.

Cuincuenalul prescris de lege, servind învĕţătorii la şcólele susindicate neîntrerupt timpul normal de cinci ani.

Reflectanţii la aceste posturi cu îndatorirea a provedé instrucţiunea şcolarilor de la 6—12 ani şi celor de la 13—15 ani, a i instrua în cântările liturgice împreună cu tinerimea adultă, a le conduce, şi a ţiné în Dumineci şi sĕrbători strană în biserică, — sĕ îşi aştérnă petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în Sighişora (Segesvár) până la terminul indicat, cu îndatorirea a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cele rituale, preferindu se cântăreţii buni.

Sighişóra, 22 Iulie 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sighişóra şi Cohalm, în conţelegere cu comitetele parohiale concernente.

Dimitrie Moldovan
protopresb. adm.

Invĕţăcel

se primeşte în **jimblăria** lui **Stefan Moga,** str. trenului, Sibiiu, un băiat orfan cu creştere bună, cu tótă întreţinerea (şi îmbrăcămintea). [236] 3—3

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc* . . . . „ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sfintei scripturi, de *Dr. Petru Barbu* „ 2·50
Cântece, de *Emil Sabo* . . . . C. 1·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . . „ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . „ 2·50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga* „ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru* . . . . „ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga* C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga* . . . . „ 2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . . „ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair* . . . . . „ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti* „ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini* „ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă* . . . . . „ 2.—
Armîna (romănca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan* „ 2·—
Istoria lui Stefan-cel-mâre, povestită poporului românesc, de *N Iorga,* ediţia poporală . . „ —·75
ediţie de lux . . . . „ 2·50
Povestiri de *Mihail Sadoveanu* . „ 1 50
plus 20 fil. porto postal.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.,** + porto postal **80 fil**

Teodor V. Păcăţian:

Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române . . . . Coróne 2·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering . . . . . . 8·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi . . —·80
Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok . 1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill . . . . 2·—
Cartea de aur, vol I. şi II., broş. à 10 cor., leg. à Coróne 11·60
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . . . . 2·—
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles —·40
Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf . . . . 4.—
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach . . . —·60

Tóte aceste cărţi se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secr

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şí în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 94

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străînătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 89 Sibiiu, Joi 19 August (1 Septembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Alegerea de la Pecica.

Sibiiu, 31 August n.

Vorba, de altcum fórte înțeléptă, a marelui patriot român *C. Rosetti*, că: *dacă vedi că te laudă contrariul, sě știi că ai făcut o prostie*, nu se potrivește nici ea în tóte și la tóte. Sunt lucruri fórte bine esecutate, pe cari contrariul *trebue* sě ți-le laude, pentru-că nu are încătro. Dar' ți-le laudă nu pentru-că-i pare bine că le-ai făcut așa cum le-ai făcut, ci pentru-că îi pare rěu că nu *el* le-a făcut astfel.

Așa stăm și cu alegerea de deputat de la *Pecica*, comitatul Aradului, sěvêrșită în 26 August n. și terminată — cum am anunțat deja — cu căderea candidatului național român.

Resultatul acesta era de altcum de prevěḑut și se știa înainte, dată fiind împrejurarea, că Românii nu dispun de majoritate în acel cerc. Chiar și în vremile cele bune, când Românii erau stăpâni pe situația politică în comitatul Aradului, cercul electoral *Pecica* era dubios pentru ei.

Dar' scopul pășirei în activitate a alegětorilor români din cercul electoral *Pecica* nici n'a fost acela de a scóte biruitor steagul național din lupta electorală, ci numai de a rupe odată cu pěcătosul trecut, când voturile alegětorilor români erau considerate drept marfă de vînḑare, și cei ce le puneau în vînḑare drept vite, cari veniau mânate când de un partid, când de altul la urnă, pentru a scóte din gură câte un nume, pe care abia îl puteau pronunța bieții ómeni, cu tóte că zile întregi și-au dat silințe sě-l învețe.

Da, ruperea cu trecutul, pentru-că în viitor *votul Românului trebue sě fie dat candidatului român* pretutindenea, în tóte cercurile.

Că la Pecica cine a fost candidatul Românilor, nu impórtă. Nici aceea nu impórtă că nu *toți* Românii și-au dat voturile pentru candidatul român, de-și *așa* era bine și frumos. Impórtă însě fórte mult faptul, că cei patrusute și câțiva de alegětori români, înrolați la Pecica sub steagul partidului național român, au manifestat o atitudine atât de *corectă*, în cât au impus și contrarilor, în așa měsură, că s'au věḑut necesitați *laude* sě le aducă.

Iată ce scrie fóia guvernamentală „*Az Ujság*“ din Budapesta (la care colaboréză ca membru intern de redacție și însuși candidatul guvernului din cercul electoral Pecica, dl *Herczegh Ferencz*) despre *ordinea* și *disciplina* observată din partea alegětorilor naționalisti români la alegerea din Vinerea trecută de la Pecica.

După-ce combate afirmarea ziarelor opoziționale, că guvernul ar fi făcut *presiune* și *corumpere*, continuă astfel:

„...*Dar' de altcum, pe lângă tótă agitația politică, a fost ordine. Și cea mai mare ordine a fost printre credincioșii naționalistului român* George Popa.

Sě vi o notați bine acésta!

Alegětorii de naționalitate română au mers la vot în liniște, în mod neesceptionabil, doi cu doi. *Singurul lor semn electoral în pălărie era o próspětă ramură de stejar. Așa se spune, că preoții li-ar fi luat întâiu jurămêntul. Cert e, că* în privința ordinei și a disciplinei **ei au fost cei dintâi.**

Ași puté sě spun, că era plăcere sě 'i privești, — *de și nu era plăcere.*

Firește, au căzut. Dar' pentru aceea séra au arangiat ospěț gróznic la gara din Pecica. S'a adunat aci țěranul român și domnul român, și trecuți aprópe în paroxism s'au îmbrățișat și au cântat cântece vesele românești. Intre ei era Aurel Vlad, *deputatul, vestitul* Suciu, *și candidatul căzut George* Popa.

Cam o oră s'au însuflețit și au cântat, — fără vin. *Cineva a întrebat pe tinerul George Popa, de ce sunt veseli, după ce au căzut? Intrebatul a rěspuns cu voe bună: „Nu e nici un rěu. Pentru noi a fost acésta o* școlă!

Vreau adecă sě introducă poporul în științele electorale“...

Da, așa e, *școlă* va trebuí sě facem cu poporul, școlă politică, pentru-că fără școlă politică nu poți intra cu sorți de isbândă în lupte politice, cum nu poți merge nici la rěsboiu cu o armată nedisciplinată, nededată la ordine și la — *ascultare*. Ear' școla acésta nu o putem face stând cu mânile în sîn și așteptând, ca de sus sě ne cadă bunătățile pe cari le dorim, ci întrând în luptă cu zel și cu energie. Suntem cu școla acésta ca și cu înotatul, pe care nu 'l póte nimeni învěța *pe uscat*, ci numai *în apă*, cu tóte că în apă te poți și îneca, dacă nu ești destul de precaut. Ne vom da deci și noi cu capul de piatră de multe-ori (cum ni-am și dat, de es. la *Nădlac*) până vom puté trece prin școla de care atât de mult ne-am ferit în trecut, dar' va trebuí totuși sě o facem, pentru-că *altă cale nu avem deschisă pentru eșirea din impasul în care ne aflăm*. Și *trebue* sě eșim odată din el.

De nou redactat. Ziariul „*Pester Lloyd*“ este informat că la redeschiderea dietei în Octobre proiectul de lege despre reformele școlare va fi presentat dietei din partea ministrului de instrucțiune publică, pentru a fi luat în desbatere parlamentară. Domnul Berzeviczy, titularul de la instrucție, *a supus proiectul de lege unei redactări noue*, ținênd cont de resultatul anchetelor. Sě sperăm, că va fi ținut cont și de gravaminele ridicate din partea episcopatului nostru.

Protestul Sașilor. Consistoriul bisericei săsesti din Ardeal a luat hotărîre în ultima ședință ținută în Sibiiu sě înainteze guvernului un *memorand* în care sě fie înșirate tóte defectele pedagogice ale cunoscutului proiect de lege al ministrului de instrucțiune *Berzeviczy* referitor la *reformele școlare*, apoi imposibilitatea esecutării acestui proiect de lege, și detrimentul ce se naște din el pe séma școlelor nemagiare cu privire la nivelul de educare, în urmă grava violare a autonomiei bisericei numite, prin amestecul organelor de stat în chestii de disciplină față cu învěțătorii școlelor confesionale săsești. Biserica săséscă din Ardeal ridică deci *protest* serios în contra proiectului de lege. Memorandul va fi înmânat guvernului prin o delegațiune a consistoriului.

Adunarea de la Brad.

Duminecă și Luni s'a ținut în Brad adunarea generală a „*Societății pentru fond de teatru român*“, care a avut un succes frumos. Vom aduce raport amănunțit despre cele întêmplate, ear' de astădată începem publicarea frumosului discurs cu care venerabilul domn *Iosif Vulcan*, presidentul societății, a deschis adunarea generală. A fost următoriul:

Domnilor și Dómnelor!

Temelia artei teatrale este adevěrul. A representa viéța așa precum este ea, cu virtuțile și vițiile sale, iată misiunea scenei. Deci noi, Societatea care are problema sě pregătéscă înființarea instituțiunii teatrale române aici în țéră, stăm în serviciul adevěrului. Tot ce facem, tot ce zicem, tot ce propověduim, are sě pórte eticheta adevěrului.

Ferice de noi cărora sórtea ni-a dat acésta însărcinare, căci a sta în serviciul adevěrului este postul cel mai cinstit. A arăta neamului din care faci parte, oglinda reală a ființei sale, în care sě-și vadă tóte calitățile și slăbiciunile, este cea mai importantă faptă națională. Acésta oglindă ofere neamului prilejul sě se cunóscă și astfel sě știe ce are sě desvólte și ce trebue sě înlătureze.

Timpul cel mai potrivit pentru acésta manifestare este la adunările nóstre generale, unde se întrunește o mare parte a elementelor fruntașe. Aici ni-se impune sě discutăm serios starea nóstră culturală, sě esaminăm progresul intelectual, sě relevăm părțile bune, sě arătăm scăderile, și sě căutăm mijlócele de îndreptare.

Să usăm dar' și de acésta întrunire și sě stăm de vorbă asupra mersului propășirei nóstre. Să studiem mișcarea nóstră culturală și sě ne spunem părerile sincer, fără încunjur, cum ni-le inspiră conștiința, căci numai astfel putem sě fim folositori națiunii, ear' nu aprobând totul de frica popularității, făcênd complimente și elogii nemeritate, ca sě încassăm aplausele eftine ale vulgului nepriceput.

Intocmai cum institutele de bani își presentă la finea anului bilanțul de profit și de perderi: astfel avem sě ne fixăm și noi cumpěna progresului. Cu cât bilanțul este mai esact, cu atâta institutul e mai trainic; cu cât cumpěna nóstră e mai reală, cu atât arată mai fidel stadiul în care se află cultura românéscă.

Dacă ne rotim privirea în jur de noi, inima ni-se umple de bucurie věḑênd progresul ce am atins. Nu-i vorbă, stăm încă prea departe de ținta dorită, ne aflăm abia la începutul stăruinței nóstre de propășire; cu tóte acestea resultatul de până acuma trebue sě ne producă încredere; căci prin el putem sě constatăm puterea de viéță a elementului românesc.

Neajutați de nimeni, ba de multe-ori vârându li-se bețe în rótă, Românii au pus umĕr la umĕr și toți într'un gând și c'un suflet, au scos din sĕrăcia lor comóre scumpe pentru ridicarea și afirmarea ființei naționale.

Iubirea de neam este isvorul nostru mântuitor. Sě ne dăm mâna, ca sé nu pótă fi putere în lume, care sě ne înădușe sentimentul acesta. Sě jurăm că mai bine murim toți, dacât sě-l stingem din peptul nostru.

Iubirea de neam a făcut în rîndurile nóstre în cei cincizeci de ani din urmă minuni de progres.

Priviți biserica și vě închinați avêntului ce a luat cultura preoțimei; cercetați instrucțiunea publică, gimnasiile și școlele — cele mai multe înființate în intervalul acesta — și stringeți cu respect mâna profesorilor și învěțătorilor cari își fac datorința; admirați numěrul mare al clasei nóstre inteligente, rěsărite în deceniile din urmă; lăsați inima vóstră sě palpite de emoțiuni cerești, când vedeți tinerimea nóstră venind cu focul sacru al entusiasmului și cu cumpěnéla ómenilor cari se pregătesc pentru știință; dar' mai cu sémă aduceți tot devotamentul vostru, adorarea unui neam întreg, încântătórei cununi de Romănce, cari simt, vorbesc și cetesc românește.

Secolul trecut s'a încheiat pentru noi Românii d'aici cu un progres uimitor. Inaintașii nostri ni-au lăsat o moștenire din care putem sě ne asigurăm esistența. Asigurarea acésta însě are sě se facă prin o muncă stăruitóre, urmând direcțiunea stabilită de dînșii, profesând principiile lor, punêndu-ne în serviciul altruismului, care jertfește tot pentru binele de obște.

Inaintașii nostri au avut drept steag conducětor idealismul. Acesta li-a luminat calea eșirii din întunerec, acesta li-a dat curagiu și bărbăție sě înfrunte tóte pedecile, acesta li-a înaurit bucuria triumfului.

Mult mai slabi de cât noi, ei nici-odată n'au cunoscut frica; mai puțin luminați de cât generațiunile actuale, ei au stabilit principii, cari au sě lumineze d'apururi calea științei române; mult mai săraci de cât noi, ei au întemeiat instituțiuni de cari cei de astăzi nici a visa n'am cuteza.

Pentru că ei au stat necontenit sub farmecul idealismului, care deschide tot noue orisonturi, vrăjește voinței aripi înălțătóre și insuflă în vine putere la lucru; ear' noi ne depărtăm din ce în ce mai mult de acest isvor dătător de viéță și ne închinăm unor curente nălucitóre, cari sleesc energia, sting curajul și ucid ori ce gândire mai înaltă.

Noul curent suride la naivitatea bětrânilor, cari au urnit niște idei gigantice și s'au jertfit pentru ele. Face haz de idealistul pripășit în secolul acesta ca o rĕmășiță a copilăriei unui neam. Enunță că idealismul și-a trăit traiul și-a mâncat mălaiul. Și proclamă un nou principiu conducĕtor, căruia îi zice realism, care însĕ nu este de cât incarnațiunea intereselor personale. Altruismul dispare din ce în ce mai desevêrșit, cei mai mulți își caută numai de trebile lor și ori ce acțiune mai mare pentru ridicarea neamului e decretată imposibilă.

Protopărinții nostri trăiau în dragoste frățéscă și astfeliu înaintau. Noi suntem desbinați ca dușmanii cei mai înverșunați. In locul dragostei s'a cocoțat în capul tuturor întreprinderilor nóstre discordia, care omóră în germene ori ce ideiă.

Am umblat prin tóte centrele nóstre, însĕ nicăiri n'am găsit armonie, clasa nóstră inteligentă în tot locul e divisată în partide, cari se combat strajnic.

Se céртă pe tema confesionalismului, pe ceea a posiției sociale; pe tema naționalismului, pe ceea a averii; pe tema politicei, pe ceea a mișcărilor culturale; pe tema originei familiare, pe ceea a rolului ce le compete: în sfârșit pe tóte temele posibile și imposibile. Cérta acésta produce urmări fórte triste. Ura în multe locuri este atât de înverșunată, că tot ce propune unul este respins de celalalt și astfel nici o lucrare nu se póte înjgheba.

In tóte părțile și în mijlocul tuturor cercurilor își scóte capul hydra invidiei, care cu limba ei otrăvește totul. De ți-ai înciripat o stăricică, te calumniéză; de jerfești ceva pentru binele de obște, te acuză că vrei sě fi popular; de te-ai ridicat nițel în stima publică, te târfălește; de ai izbutit sě-ți câștig un codru de pâne, te defaimă; de eşti bĕtrân, te bârfeşte; de eşti tinĕr, îţi pune stavilă. Ori-ce propui ori-ce faci, eşti criticat şi invinuit cu interese murdare. Nimica nu e bine, dar' nu ţi-se spune cum ar trebuí sĕ se facă. A dărima tot ce clădesc alţii, dar' a nu reconstruí nimica, ci a lăsa totul în ruină. Iată opera funestă a invidiei, *marea bólă românéscă.*

Tablou posomorit acesta, dar' adevĕrat. Este mai bine sĕ-'l mărturisim pe faţă, căutând a-l corege, de cât sĕ-l ascundem, căci rĕul tăinuit tot izbucneşte. (Va urma.)

Al doilea peregrinagiu

la sfânta mănăstire Hodoş-Bodrog.

Arad, 16 August v.

Scriu de astădată sub impresiunea unei bucurii în adevĕr înălţătóre de inimă. Cele vĕzute şi auzite la sĕrbătórea Sântei Mării din anul acesta la mănăstirea Hodoş-Bodrog, sunt sigur, că vor da multă ródă întru înaintarea şi desvoltarea poporului român. Din incidentul acestei sfinte sĕrbători s'a vĕḑut întrunit în acest sfânt lăcaş popor în numĕr de preste *douĕzeci de mii de credincioşi,* numĕr care numai înainte cu câţiva ani nici nu se putea cugeta. Faptul acesta constată, că poporul nostru însetat este după linişte şi mângăiere sufletéscă, cuprins este de dorul de a se împuternicí întru credinţă şi în frica lui Dumnezeu, un moment acesta, care ne spune, că chiar în vremile grele, prin cari trecem, biserica dispune de poporul seu, şi până când poporul este inspirat de dorul de a se încălzí şi a-şi face viitoriul prin credinţa 'n Dzeu şi prin virtuţi creştineşti, până atunci curat numai de la biserică şi bisericani depinde sĕ-i dăm hrana sufletéscă trebuinciósă.

Peregrini mulţi au fost de astădată. Cei mai mulţi din comitatele: Caraş-Severin, Timiş, Cianad, Bichiş, Torontal şi Arad. Au fost mulţi şì din comitatul Bihor. Şi este caracteristic, că de astădată peregrinii în marea lor mulţime nu au venit conduşi de preoţi şi învĕţători, ci au venit singuri partea cea mai mare, de bună sémă îndemnaţi de trebuinţele lor sufleteşti. Conduşi de preoţi au fost de astădată în grupe mari din comuna Pesac sub conducerea preotului Pascu, din Şeitin sub conducerea preotului Német, din Batania sub conducerea preotului Cornea, din Banat-Comlaş, Chişorosin şi comunele învecinate sub conducerea preotului Văcărescu, din Chitighaz sub conducerea preotului V. Beleş, din Barateaz, Călacea şi comunele învecinate sub conducerea preotului Crîşmar, din Muraniu şi comunele învecinate sub conducerea preotului Şepeţan. In grupe mai mari au venit credincioşi singuri din Caransebeş cam una miiă de credincioşi, din comunele din jurul Orşovei, din Socodor, Micalaca, Varşand, din Arad, din Luncşóra şi comunele învecinate din cercul Aleşdului, în comitatul Bihor. In grupe mai mici au venit peregrini din multe părţi ale ţerii.

Serviciile divine oficiate în zilele de Sâmbătă în preziua serbării şi în ziua serbării au fost înălţătóre, şi de sigur vor contribuí mult la ridicarea simţului de pietate al poporului, mai cu sémă au atins de sigur corzile inimii poporului serviciile de séră, când în liniştea acestui lăcaş dumnezeesc mulţimea poporului adunat, prin frumósele cântări ale bisericei nóstre ortodoxe a fost transpus în timpurile de aur ale creştinismului, când atât de puternic era cuvêntul descoperit al lui Dzeu în inima poporului. Tóte serviciile divine au fost oficiate prin Preacuvioşia Sa părintele archimandrit *Augustin Hamsea*, prin părinţii sfintei mănăstiri şi prin preoţii veniţi cu peregrinii.

Cu deosebire au ridicat mult festivitatea predicele bogate în învĕţături dumnezeeşti, ţinute de Preacuvioşia Sa părintele archimandrit, care în aceste zile de sĕrbătóre a prestat o muncă ce trece preste puterile unui om.

Cu bucurie şi cu dor de învĕţătură a venit poporul din tóte părţile în casa lui Dzeu, şi cu mai multă bucurie s'a despărţit de acest lăcaş dumnezeesc, ducênd cu sine simţul de pietate şi frica Domnului, temeiul înţelepciunii. Notez aici că cântările rituale au fost cântate de corul de plugari din Sân-Nicolaul-mare sub conducerea învĕţătoriului Atanasiu Lipovan, şi de cel din Pesac sub conducerea clericului absolut Victor Fizeşan, cari ambe au contribuit mult la ridicarea solemnităţii,

Coresp.

Daţi ajutor celor din Câmpeni.

Alba-Iulia, 15 August v.

Ca fiu al comunei *Câmpeni*, oraşel românesc, acum în cea mai mare parte distrus de flacările focului, mĕ simt îndatorat a pune la inimă tuturor Românilor interesul pentru ridicarea acestei comune şi sanarea rĕului, care a atins în mod atât de grozav pe bieţii locuitori ai acestei comune.

Prin trecutul lor, locuitorii acestei comune şi au dobândit dreptul pentru a cere ajutoriu mai însemnat de la toţi Românii, atât de dincóci, cât şì de din colo de Carpaţi.

Copilăria mea în acéstă comună o am petrecut, unde tatăl meu ca preot şi mai târziu ca protopresbiter a păstorit poporul. Acolo am petrecut anii 1848/9 în cari aici şi a aflat loc de scăpare nu numai inteliginţa ardelénă, ci şì bărbaţii mişcărei naţionale din România, cari de urmăririle muscăleşti în capitala Iancului, în Câmpeni, aflară scut şi adăpost, fiind îmbrăţişaţi cu dragoste frăţéscă. Ear' când veniră Muscalii în Ardeal, tot moţii se îngrijiră, ca sĕ-i scape în haine de ciubărari de primejdia ce-i amenința. Aşa scăpaţi putură lucra apoi în străinătate pentru punerea la cale a emancipării României şi a Moldovei.

Mai amintesc că tóte adunările de glóte în Câmpeni erau, ací erau în permanenţă gardistii şi tribunii, şi alţi refugiaţi, cari nu au suferit lipsă, împărţind locuitorii cu ei frăţeşte tot ce aveau, măcar că scumpete şi lipsă mare era, fiind munţii încunjuraţi de tóte părţile de glótele inimice, în cât pânea şi mălaiul se presera câte odată cu praf de puşcă.

A fost orăşel românesc, inima Munţilor apuseni, ca centru natural. A avut şcólă gr. or. cu 3 învĕţători, şcólă de fetiţe, dar' şì aceste clădiri, pe lângă şcóla gr.-cat., s'au prăpădit. Deci daunele sunt mari, şi numai cu ajutoriu comun, ce se aştéptă de la toţi Românii cu dare de mână şi de la toţi aceia, cari simt româneşte se va puté ajuta acestei comune, al cărei caracter românesc trebue cu tot preţul susţinut, căci pentru Români Câmpenii e mai de mare însemnătate pentru viitoriu de cum a fost Seghedinul pentru Unguri.

E de dorit, ca acea populaţiune sĕ se pună în stare de a şi păzí vetrele româneşti, pe cari sĕ pótă clădí din material solid locuinţe noue, ridicând de nou şì edificiile şcolare.

Drept aceea, atrăgênd atenţiunea tuturor Românilor asupra însemnătăţii comunei Câmpeni, rog, ca nime sĕ nu tréćă cu vederea apelul emis pentru ajutorarea locuitorilor ei, şi publicat şì în acest ziariu.

Rubin Patiţia
advocat

Nr. 8295 Şcol. [2—3]

CONCURS

Cu începutul anului şcolar 1904/5 sunt a se conferí din fondurile archidiecesane următórele stipendii:

I. Din fundaţiunea „Cologea“ 2 stipendii câte de 120 coróne, pentru tineri români greco-orientali din archidiecesă, cari studiéză, au purtare morală bună şi sunt lipsiţi de mijlóce.

II. Din fundaţiunea „Peiovici“ 1 stipendiu de 100 coróne pentru tineri tot în condiţiunile de sub punctul precedent.

Cererile de concurs sunt a se înainta la Consistoriul archidiecesan în termin de 30 zile de la prima publicare a acestui concurs în ziariul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sĕ fie instruate cu următórele documente tóte în original:

1. Carte de botez.
2. Testimoniu şcolar din anul şcolar 1903/4.
3. Testimoniu despre starea averii părinţilor şi alte referinţe sociale.
4. Eventual alte documente recomandatóre.

Cererile întrate după espirarea concursului nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 12 August 1904.

Consistoriul archidiecesan.

NOUTĂŢI

„Fundaţiunea Gozsdu“. Pentru resolvarea agendelor curente representanţa *„fundaţiunei Gozsdu“* s'a întrunit în Sibiiu Duminecă, ţinênd şedinţe în fie-care zi. Ultima şedinţă se va ţiné astăzi, Mercuri. In acest scop au sosit la Sibiiu Preasfinţiile Lor episcopii *Popea* al Caransebeşului şi *Ioan I. Papp* al Aradului, apoi domnii Ioan cav. de *Puşcariu* jude de Curie în pensiune, Avram *Berlogia* jude de Curie, George *Serb* deputat dietal şi Dr. Nicolae *Poynar*, advocat, ear' dintrĕ membrii sibieni participă la şedinţe I. P. S. Sa dl archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, ca president al representanţei, şi dl Parteniu *Cosma*, director al institutului de credit *„Albina“*. Şi-a scusat absenţa dl Dr. *Iosif Gall*, care din motive sanitare n'a putut lua parte la şedinţele sesiunei acesteia. Agendele de secretariat le face C. Sa părintele Ghenadie *Bogoevici.*

*

Congregaţie. Eri, Marţi, s'a ţinut congregaţie estraordinară comitatensă în Sibiiu, fiind puse la ordinea zilei afaceri curente, cari au fost resolvate fără discuţie, conform propunerilor venite de la comitetul permanent. Congregaţia a fost presidată de dl *Thalmann*, comite suprem şi comes săsesc.

*

Tîrgul de tómnă al Sibiiului se începe în 7 Septembre n.

*

Pentru catedrală. La colecta pentru zidirea catedralei din Sibiiu au mai întrat următórele contribuiri: I. Pe lista parochiei *Gârda-de-jos* (tractul Câmpeni) de la următorii: cassa bisericei 40 coróne, preotésa Sofia Marcan 6 coróne; Ilie Furduiu 5 coróne; Agaftia Furduiu, Nicolae Marcan şofel, câte 2 coróne; George Paşca, Simion Rădac, Teodor Dobra, Simion Paşca, George Cuima, Petru Cuima, Florea June, G. Giurgiu, Ioan Mocan, câte 1 corónă; de la mai mulţi credincioşi ca contribuiri în sume sub o corónă, 36 cor. De tot *100 cor.* II. Pe lista parochiei *Gârda de-sus* (tractul Câmpeni) de la următorii: Rafira Mocan sofeluşa, 8 coróne; Ioan Voina (?), Eliseu Marcan, Rafila Paşca n. Nicola, câte 2 coróne; preotésa Ana Marcan 1 cor. De tot *15 cor.* III. Pe lista parochiei *Petroşeni* (tractul Haţeg) de la următorii: George Tomuş 10 coróne; parochul Avram Stanca 5 cor. 27 fileri; Popa Petruvoilean 5 coróne; Petru Iacob 2 coróne; Iosif Fu ca 1 corónă; colectat cu discul în biserică 16 cor. 73 fileri. De tot *40 cor.*

*

FOIŞÓRĂ

Relaţiile Ardealului

cu principatele române pe vremea lui George Rákoczy I. şi II. (1630—1660).

In vara acésta a apărut la Budapesta o lucrare istorică purtând titlul *„A két Rákóczy György fönhatósági ioga a két oláh vajdaság fölött“*. Autorul acestei lucrări e dl *Görög Ferencz*, care, după cum se vede, şi-a propus a cerceta şi studia cu stăruinţă punctele de întâlnire în istoria Românilor şi cea a Magiarilor. Astfel de puncte natural că se află fórte multe în istoria acestor douĕ neamuri, cari de la începutul fiinţării lor pe acest pământ şi-au purtat traiul fiind în continuă atingere, fiind mereu avisate la sprigin şi ajutor împrumutat.

Principatele române, formându se ele în cercul de gravitaţie al regatului ungar, au fost de la începutul existenţei lor, aprópe neîncetat, în relaţii intime, când de duşmănie, când de pretinie, cu Ungaria. Voivozii Munteniei stăpâniau chiar pe teritoriul Ungariei ţinuturi întregi ca *feude*, aşa: ţinutul Amlaşului şi al Făgăraşului îl stăpâniră de la învingerea lui *Vlaicu Vodă* raportată asupra lui *Ludovic cel Mare* (1366) şi până pe vremea lui Matias Craiu; tot astfel şi voivodii moldoveni aveau în posesiunea lor Ciceul şi Cetatea-de-Baltă. In schimb recunoşteau suzeranitatea regilor ungari; era însă acésta mai mult numai o suzeranitate nominală, după cum a dovedit'o dl *D. Onciul* mai anţerţ în studiul sĕu publicat în „Convorbiri Literare“.

După-ce pe la mijlocul secolului al XVI. Ardealul, în urma invasiunii turceşti, se desfăcù de Ungaria, relaţiile dintrĕ principii ardeleni şi Domnii români deveniră şì mai intime şi celor dintâi, adecă unora dintrĕ ei le a succes, ca suzeranitatea nominală de păn aci sĕ o schimbe într'una faptică, dar' şi acésta de scurtă durată. Acéstă suzeranitate faptică: naşterea, întărirea şi apunerea ei este obiectul lucrării amintite, care cuprinde în sine un restimp de trei decenii, întréga domnie a celor doi George Rákóczy.

Relaţiile dintrĕ Ardeal şi Ţările Române în tótă întinderea veacului al XVII-lea au fost studiate de dl *Iorga* cu esactitatea şi preciziunea, de care numai un cercetător istoric, ca dînsul, e capabil. Resultatul acestor cercetări îl aflăm în prefaţa vol. IV din ale sale *„Studii şi documente cu privire la istoria Românilor (1601—4699)“*. Ací ne arată dl Iorga mĕsura, în care atârna sórtea ţărilor române de starea, în care se afla Ardealul:

„Ardealul în pace însemna pacea pentru Ţara Românéscă şi Moldova, Ardealul tare însemna puterea pentru principatele vecine, Ardealul mulţămit însemna viéţa senină şi bogată pentru Ţara Domnilor. Şi dinpotrivă, când împrejurările sunt deosebite dincolo (sc. în Ardeal) la noi (în principate) e tulburare, schimbări şi ruină“ (o. c. prefaţă pag. III). Deja Gavriil Bethlen se ocupa cu gândul de a uní aceste trei ţĕri într'un regat, într'o *Dacie protestantă.* De aceea şì cerù el voie de la Ciril Lucaris, patriarchul din Constantinopol, ca să pótă converti pe Români la protestantism. Fiind-că el era încurcat în rĕsboiul de 30 de ani, n'a avut vreme sĕ ducă la îndeplinire acest plan al sĕu.

Timpul Rákoczeştilor e un timp de domnie stabilă în Ardeal. Şi stabilitatea acésta se rĕsfrânge în adevĕr şi asupra principatelor. După multe şi repezi schimbări de domnie vine în Muntenia cu ajutorul lui Rákoczy I, *Matei Vodă Basarab*, ca să cârmuéscă ţara nu mai puţin de douĕ zeci-şi-doi de ani (*1632—1654*) în liniştea şi cu siguranţa, care se putea pe acele vremuri de necurmată sguduire. Inaintea lui domnise un grec hrăpitor, cu numele *Leon Stridie*, care nu se gândia la alta, de cât la stringerea dărilor şi birurilor grele. Persecutat de acesta, Matei Basarab se refugiază în Ardeal, dimpreună cu mai mulţi boieri, tovarăşi de ai săi şi de ací încércă în câteva rînduri sĕ alunge, cu ajutorul lui Rákoczy, pe Leon Grecul şi sĕ pună însuş mânile pe frânele domniei, ceea ce şi isbutí pe la sfârşitul anului 1632, după-ce Leon fù depărtat, ear' pe urmaşul acestuia, pe Radu fiul lui Alexandru Ilieş îl învinse dimpreună cu oştile turceşti, cari îl ajutau pe acest copilandru. Matei ajunge aşadară în scaunul domnesc fără învoirea hotărîtóre a prea înaltei Porţi. Lipsit de aprobarea acestia, el încércă sĕ şi asigure domnia căştigându şi spriginul lui G. Rákoczy I., *craiul Ardealului,* care îi fù de mare folos şi până acum. Totuşi ne pare cam exagerată aserţiunea autorului, care zice (pag. 9) că Matei ar fi avut sĕ mulţăméscă domnia sa *esclusiv* lui Rákoczy. Adevĕrat, că acesta îl ajutase pe Matei, dar' numai prin ajutorul lui nu i-ar fi fost hotărîtă domnia, nici chiar biruinţa pe câmpul de luptă.

Pe lângă acest ajutor Mateiu mai dispunea încă de douĕ puteri: iubirea ţării şi vitejia ostaşilor săi. Insă odată ajuns domn, Mateiu avênd în vedere viitorul nesigur, ce îl aştepta din partea Turcilor, încheie cu Rákóczy o alianţă, în sensul căreia se deobligă ambii a şi sărí unul altuia în ajutor, de câte ori va cere trebuinţa, pe lângă aceasta Mateiu mai promite a-i plătí lui Rákóczy anual câte *5000 fl.* ca răscumpărare pentru dijma oilor, pe care o plătiau ciobanii din Ardeal trecuţi cu turmele lor la păşune pe câmpiile Ţării Româneşti. Totodată recunoştea pe Rákóczy de patron al sĕu şi fiind-că mândria acestuia cerea un semn văzut al superiorităţii sale, Mateiu se legătuia a-i da pe fie-care an un cal turcesc şi un cal de călărie (kantáros ló). De acéstă alianţă avù lipsă nu numai Mateiu, dar' şì Rákóczy, căci el încă era ameninţat din partea Turcilor, pe cari îi îmbulzia cu făgăduelii Stefan, fratele lui Gavriil Bethlen. Aşa dar' téma de Turci, nevoia comună — cum zice dl Iorga — reunì pe cei doi stăpânitori de la nordul şi sudul Carpaţilor. Acest lucru îl recunóşte de altfel şì dl *Görög* la pag. 21 a scrierii sale.

(Va urma). *I. Lupaş.*

† **Mateiu Ignea**, paroch gr. ort. român în Lugoj, director al şcólelor române gr. ort. de acolo, fost asesor consistorial şi administrator protopopesc, a decedat Luni nóptea în Lugoj, în etate de 74 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut astăzi.

*

Limba magiară în armată. Fóia ordinaţiunilor militare (Armee-Verordnungsblatt) publică un circulariu dto 27 August, prin care se dispune: 1. ca tóte instituţiunile armatei comune, afle-se ele ori-unde şi aibă ori-ce menţiune, sunt datóre sĕ primiască şi sĕ resolveze ori-ce scrisóre, raport, petiţie, transcript, etc. scris în limba magiară şi venit fie de la autorităţi magiare, fie de la persóne private; 2. tóte autorităţile şi comandele militare cari se află pe teritoriu ungar, ori îşi recrutéză trupele de pe teritoriu ungar, sunt datóre nu numai sĕ primiască scrisorile magiare, ci chiar şi resolvarea sĕ o facă în limba magiară.

*

Congresul presei. In Septembre se va ţiné la Viena congresul internaţional al presei, şi anume, din 11 până în 18 Septembre. Vor fi de faţă la deschidere ministrul-president al Austriei, Dr. *Körber*, şi primariul Vienei, *Lueger*, cari vor ţiné vorbiri. Până acuma şi au anunţat participarea vre-o 500 de ziaristi, din Anglia, Francia, Portugalia, Şvedia, Danemarca, ba chiar şi din Egipet.

*

Către primăriile comunale din comitatul Sibiiu se adreséză „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu", cerênd sĕ-i dee în termin de 8 zile următórele informaţiuni: I. Câte hectolitre de bucate a dat hotarul comunei în grâu, secară, orz, ovĕs, fasole, mazere, linte? II. Câte carĕ de nutreţ s'au câştigat anul acesta, anume: fîn, otavă, trifoiu, luţernă, napi? III. Câte carĕ de cucuruz şi cartofi se pot aştepta pentru tómnă, şi câte hectolitre de must şi póme? IV. In fine, în ce fel de seminţe au trebuinţă locuitorii din comună, în grâu, secară, orz, cucuruz, fasole, cartofi, mazere, linte, ovĕs, trifoiu, lucernă, napi? Tóte datele acestea le cere numita reuniune pentru a puté veni şi ea întru ajutoriul celor lipsiţi de bucate şi de nutreţ.

*

Cel mai bĕtrân general. Sâmbătă şi-a serbat in Eszék împlinirea etăţii de 92 ani generalul Iosif Weber, cel mai bĕtrân general din armata austro-ungară. Pentru meritele căştigate în rĕsboiu şi 'n timp de pace M. Sa 'l decorase încă de mult cu ordul corónei de fer cl. I. Doi feciori ai sei servesc în armată cu rang de vicecolonel.

*

In loc de zamă — cafea. Ministrul comun de rĕsboiu a dat ordin, ca în viitoriu în loc de zamă sĕ se dee soldaţilor cafea diminéţa. O porţie de cafea, gătită din conserve, costă doi fileri şi jumĕtate, ear' o porţie de zamă, scósă earăşi din conserve, costă doi fileri.

*

Coleră. Se confirmă ştirea, că în Persia graséză colera în mĕsură îngrozitóre: Au murit până acuma cam 200,000 de persóne. Numai în capitala Persiei au murit 30,000 de ómeni, cam a zecea parte din întréga poporaţiune a oraşului. Tóte ziarele şi-au sistat apariţia, chiar şi ziariul oficios.

*

Georgescu bolnav. Tinerul Georgescu din România, care face ocolul lumii pe jos, a căzut bolnav în Neapol. Esaminat din partea celebrului profesor de medicină *Cardarelli*, i-s'a spus că nu va puté sĕ şi continue călĕtoria.

*

Amenințări. Fóia nihilistă rusésca, care apare în Geneva, scrie, că de sórtea lui *Plehwe*, ucisul ministru de interne al Rusiei, au sĕ se împărtăşască în curînd încă şi alţii, membri ai sfântului sinod şi ai curţii împĕrăteşti din Rusia. Ţarul însĕ deocamdată nu e pus pe listă, în speranţa, că cele ce se vor întêmpla 'l vor determina sĕ introducă alt sistem de guvernare în Rusia. Sunt generoşi domnii nihilisti!

*

Crima nebunei. Olga Gyuricza din Seghedin într'un acces de nebunie a tăiat gâtul ficei sale de patrusprezece luni. După comiterea crimei a întrat în odaia mamei sale şi spunênd ce a făcut a căzut în somn letargic.

*

Foc de puciósă. In timpul din urmă aprópe zi de zi se esca foc în munţii Bârgăului, pustiind brădetul pe întinderi considerabile. Cea mai mare primejdie amenința însĕ muntele Căliman („Kelemen"), bogat în straturi de puciósă, care încă luase foc, umplând aerul cu gazuri şi făcênd imposibilă ori-ce încercare de stîngere. Din norocire însĕ au început ploile, amestecate cu ninsóre, cari au făcut apoi capĕt focului.

*

Monede de aur false. Un econom din Pákozd cumpărând nişte marfă în têrgul din Alba-regală a voit sĕ plătiască cu o piesă de aur de 20 coróne, despre care s'a constatat că e falsă. La poliţie economul a spus că a căpĕtat piesa împreună cu alţi bani în preţul bucatelor ce le vênduse în ziua aceea. Esaminaţi şi ceilalţi bani ai lui, s'au mai aflat şi piese de câte 10 coróne false. Se dă cu socotéla că esistă în jurul acela o bandă de falsificători.

*

Se caută tovarĕşi. Domnul *Aron Popa* din Sêrbi, comitatul Hunedórei, a descoperit mai multe mine bogate în aur, argint, aramă, plumb, fier, cărbuni de pétră, gips, var, piatră de cioplit, marmoră albă, etc. Fiind însĕ că nu dispune de capitalele necesare pentru a puté începe lucrările de esploatare, caută pe calea acésta tovarĕşi cu parale, în condiţiuni fórte avantagióse. Pentru informaţiuni detailate a se adresa respectivului în *Sêrbi*, numĕrul 127, posta ultimă *Maros-Illye*, Hunyadmegye.

*

Chlorosa e un morb care se iveşte îndeosebi la fetiţe în anii desvoltării şi care se cunóşte pe colórea ca céra a feţii, slăbiciune şi obosélă, bătăi de inimă şi pe alte diferite apariţiuni nervóse, ca de esemplu lipsă de apetit şi iregularităţi în procesul de mistuire. Naşterea acestui morb se atribue în cele mai multe casuri turburării nutrirei şi îndeosebi luării nesuficiente a astorfel de alimente, cari conţin materii recerute la formarea sângelui. Intrĕ acestea jócă rol desebit ferul, conţinut de multe alimente. Pentru combaterea chlorosei se recere în prima linie întărirea organismului slăbit şi prin adaugerea de fer a promova formarea sângelui. In scopul acesta mai bine se potriveşte somatosa de fer, care este preparată din carne şi care conţine fer într'o formă uşor de luat. Ea îmbunătăţeşte în curênd starea generală a sănĕtăţii, produce apetit şi ridică greutatea corpului în mod uimitor.

AMVONUL.

Predică

pentru Dumineca IX. după Rusalii, rostită în 18 Iulie 1904 în biserica din Agnita.

(Fine.)

Care era a 4-a straje din nópte?

Se ştie că Jidovii, după obiceiul popórĕlor orientale, nu calculau timpul ca noi numĕrând ciasurile de la amiazi, ci din faptul zilei, aşa că timpul de 6 ore corĕspundea timpului nostru de la amiazi. Ear' nóptea o împărţiau în străji de câte 3—4 ore. Astfel a 3-a resp. a 4-a straje din nópte corĕspundea cu rĕvărsatul zorilor.

Marea, de care se face aici amintire, era marea Galileii din Nordul provinciei cu acest nume. Ea se mai numia şi lacul Genezaretului. Avea formă lungueţă, de 20 km. sau cale de 6 ciasuri în lungime şi jumĕtate pe atâta în lăţime. Apele acestui lac erau limpeḑi, dulci şi fórte bogate în peşti.

Multe şi însĕmnate întêmplări din viéţa lui Iisus s'au petrecut în împrejurimile lui: Aici a vĕḑut El pe cei doi fraţi, pe *Simon*, ce se numeşte *Petru*, şi pe *Andreiu*, fratele lui, aruncându-şi mréja în mare, căci erau pescari, şi li-a zis lor: „Veniţi după mine, şi vĕ voiu face pe voi vênători de ómeni". (Mat. 3, 18—19).

Aici a vĕḑut pe alţi 2 fraţi, pe *Iacob* al lui Zevedeiu, şi pe *Ioan* fratele lui, în corabie cu *Zevedeiu* tatăl lor, dregêndu-şi mrejile lor, şi i-a chiămat pe dînşii. (Mat. 3, 21).

Ací, fiind în corabia lui Simion şi învĕţând popórele, i-a zis aceluia sĕ o depărteze la adânc şi sĕ arunce mrejile spre vênat, Şi făcênd aşa, — după-ce tótă nóptea s'au fost trudit înzadar, — a scos mulţime multă de peşti, în cât au umplut amêndouĕ corăbiile, a sa şi a soţilor. (Luca 5, 3—7).

Ací a trimis pe Simon Petru de şi-a aruncat undiţa în mare, ca sĕ prindă peştele în a cărui gură se afla banul de dajde pentru sine şi pentru Petru. (Mat. 17, 27).

Ací s'a prăvălit turma de porci din ţinutul Gergesenilor, de s'a înecat în mare (Mat. 17, 32).

La marginea acestui lac de munte se afla frumosul orăşel *Capernaum*, numit cetatea lui Iisus, locul de predilecţiune al petrecerii sale.

In acest orăşel, pe atunci drăgălaş şi bine impopulat, ear' acum căḑut în ruine, a tămăduit Iisus pe fiiul sutaşului şi pe sócra lui Petru, care zăcea fiind aprinsă de friguri. (Mat. 8, 5, 15).

Aici a tămăduit pe slăbănogul, pe care 'l duceau patru, şi i-a zis lui: „Scólă, ia-ţi patul tĕu şi mergi la casa ta". (Marcu, 2 11).

In sinagoga de aici a învĕţat El, ca cela-ce are putere, ear' nu ca cărturarii, în cât sĕ spăimântau toţi de învĕţătura lui (Marcu 1, 22) şi tot aici a tămăduit de duhul necurat pe cel îndrăcit (Marcu 1, 26).

Şi cu tóte acestea nu numai la popor, dar' nici la învĕţăceii sei n'a aflat destulă credinţă. „Amin, grăiesc vouĕ", — a zis despre sutaşul, care nu era din neamul jidovesc, — „nici în Israil n'am aflat atâta credinţă". (Luca 7, 9).

Ear' când a scos duhul necurat din fiiul cel lunatec şi învĕţăceii sei l'au întrebat deosebi: „pentru-ce noi n'am putut sĕ 'l scótem pe el"? li-a rĕspuns: *„pentru necredinţa vóstră"*.

...„Că de veţi avé credinţă ca un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acestuia, mută-te de aici acolo, şi se va muta, şi nimic nu va fi vouĕ cu neputinţă". (Mat. 17, 20).

Iubiţi ascultători!

Credinţa e deci de mare preţ în cele sufleteşti. Apost. Pavel în epistolia sa către Evrei (11, 6,) zice: „Fără de credinţă nu este cu putinţă a bineplăcea lui Dzeu". Acelaşi lucru ni-l vesteşte şi Jeremia prorocul prin cuvintele: „Dómne, ochii tĕi spre credinţă privesc" (5, 3).

Credinţa ne légă şi pe noi împreună, de formăm o comuniune spirituală, o biserică, o societate mare creştinéscă.

Dar' şi în cele lumeşti credinţa e de mare folos. Pe credinţa supuşilor se razimă tronurile împĕraţilor. Credinţa cetăţenilor face tăria statelor. In tóte relaţiunile nóstre zilnice credinţa este chisgul, care ne légă reciproc interesele şi asigură isbutirea întreprinderilor.

Omul nebizuit şi şovăitor n'are prietini. Servul necredincios îşi caută mereu stăpân.

De la sluga necredinciósă şi leneşa a luat Domnul talantul şi l'a dat celui harnic şi credincios, ce avea zece talanţi. „Că tot celui-ce are i se va da şi-i va prisosí. Ear' de la cel ce n'are, şi ceea-ce i-se pare că are, i-se va lua de la dînsul" (Mat. 25, 29).

Increderea în propriile tale puteri îţi oţĕleşte forţele fisice şi morale şi îţi potenţază energia. Ear' lenea, neîncrederea şi trândăvia te face de lâncezeşti.

Sĕ ne deprindem deci de timpuriu puterile, ca cu încredere în isbândă sĕ ne oştim împotriva primejdiilor ce ne întimpină pe noi în lupta grea pentru esistinţă.

Ear' când marea vieţii tale o vei vedé, iubitul meu creştin, că se înalţă de viforul ispitelor, alérgă la limanul cel lin al credinţei, şi ca Petru când se afunda chiamă şi tu ajutoriul dulcelui Iisus, şi El îţi va tinde ţie mâna şi te va mântuí.

Dacă întimpini greutăţi în drumul vieţii tale, dacă invidia ómenilor rĕi îţi încrucişéză planurile şi îţi zădărnicesc ostenelele, dacă în întreprinderile tale nu reuşeşti: nu slăbí cu inima, nu despera, uită ostenéla şi încércă din nou. Răbdarea taie fierul, ear' picătura de apă, ori cât e de mică, dacă cade des móie pétra şi o găureşte.

Te fereşte însĕ de credinţa deşartă, care ca şi neghina semânată de diavolul peste nópte întrĕ grâu (Mat. 13, 23), corceşte holda cea curată a inimei tale.

In turburarea minţei lor, li-se părea celor din luntre despre Iisus, că e nălucă, şi de frică au strigat. Dar' după-ce s'au deşteptat, şi-au cunoscut greşéla şi I-s'au închinat.

In posiţie analógă poţi sĕ ajungi şi tu. Că sunt mulţime de lucruri, cari trec peste orizontul minţii tale mărginite, dar' sunt înţelese de alţii mai cu minte de cât tine. Sumeţia păşeşte imediat înaintea căderii.

Nu te grăbí, iubite creştine, sĕ rosteşti judecată pripită şi póte chiar nedréptă asupra fratelui tĕu. Că zice Mântuitoriul la ev. Mat. (7, 1): „Nu judecaţi, ca sĕ nu fiţi judecaţi".

Inainte de ce te apuci de un lucru, chibzueşte bine mai întâiu şi te întrébă, că cu mijlócele de care dispui puté-vei óre sĕ-l duci la bun sfîrşit?

Ear' dacă te-ai apucat, adună-ţi puterile şi dă-ţi tótă silinţa, ca sĕ-l îndeplineşti cu credinţă şi dreptate, cu cinste şi omenie.

Dzeu ca judecĕtor drept şi nefăţarnic, de multe-ori ne ciartă pentru fărădelegile nóstre. Dar' ca părinte bun şi blând ne şi milueşte.

De aceea nu te încrede numai în puterile tale, ci chiamă prin rugăciune ajutoriul lui Dzeu. Că „unde-i El cu darul seu nici un lucru nu e greu".

Acestea sunt, stimaţi ascultători, învĕţăturile ce vĕ împărtăşesc contemplând sfânta evangelie de astăzi.

Acestea sunt poveţele părinteşti, ce vi-le dau eu astăzi, când pentru întâia-oră mĕ presentez în faţa dvóstrĕ, implorând asupra tuturor binecuvêntarea lui Dzeu, căruia se cuvine mărire, cinste şi închinăciune, acum şi în vecii vecilor, amin!

Ioachim Muntean
paroch ortod. român.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Subscrisul mĕ simt plăcut îndemnat, a aduce şi pe acésta cale mulţămită dlui *Csucs Lajos*, notariu cercual în Răcăşdia (cerc. Hunedórei), pentru ajutoriul ce l'a făcut în favorul bisericei nóstre în sumă de 20 coróne, spre scopul provederii bisericei cu recuisitele necesare la sĕvêrşirea funcţiunilor sacre. Priméscă deci numitul domn sinceră mulţămită.

Almaşul-mic în August 1904.

N. Todea
paroch.

*

Subscrisul îmi ţin de o plăcută datorinţă a aduce în numele poporului din parochia Almaşul-mic şi pe acéstă cale mulţămită onoratelor direcţiuni a institutelor de credit şi economii „Ardeleana" din Orăştie şi „Zlăgneana" din Zlatna, pentru ajutórele ce au votat şcólei nóstre, prima în sumă de 100 cor., ear' a doua 25 cor.

Priméscă deci conducĕtorii acestor institute mulţămita adâncă a acestui popor, avisat la ajutoriul de-aprópelui.

Almaşul-mic, în August 1904.

Nicolae Todea
paroch.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur". A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară"*, de *Teodor V. Păcăţian*, şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ crescă greutatea corpului, delătureză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 4—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, **Basel** (Elveţia).

Nr. 761. [255] 1—3

Concurs repeţit

Subsemnatul comitet parohial, dorind a întregí condiţiunile din concursul publicat în „Telegraful Român“ nr. 82 a. c. pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla nóstră din **Bungard**, protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, publică concurs nou cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“, cu emolumentele următóre:

1. Salariu 600 cor. plătibil treilunar din cassa alodiului comunal.

2. Cuartir corĕspunzător, în edificiul şcólei, constătător din 2 odăi şi pivniţă.

3. Lemnele trebuincióse pentru încălzit şi fiert.

4. Grădina de legume lângă şcólă.

5. Dacă alesul va fi în stare a compune cor bisericesc cel puţin în 2 voci, va fi remunerat cu 100 cor.

6. Cuincuenalele prescrise în lege, i se asigură după anii de serviciu avuţi până ací.

La acest post vor fi preferiţi acei concurenţi, cari pe lângă pregătirile legale, vor avé cel puţin 4 clase gimnasiale.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au a se presenta în vr'o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, deóre ce sunt datori a ţiné o strană în biserică.

Suplicele se vŏr aşterne on. oficiu protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în terminul prescris.

Bungard, 16 August st. v. 1904.

In numele comitetului parohial:

Teodor Necşa
president.

Vidi!

Ioan Papiu
protopresbiter.

Nr. 120 1904. D. f. g. [247] 3—3

CONCURS.

Pentru catedra de limba **magiară** şi **germâna**, eventual **ştiinţele naturale** cu alt obiect la gimnasiul public român gr. or. din Brad, se escrie concurs cu *termin de 23 August v. a. c. inclusive.*

Concurenţii îşi vor adresa petiţiile lor comitetului gimnasial şi le vor însoţí de următórele documente:

1. Carte de botez, prin care vor dovedí că sunt Români de confesiunea gr. or.

2. Atestat de moralitate.

3. Atestat medical, că sunt deplin sănĕtoşi.

4. Revers, că se vor conforma întru tóte legilor şi disposiţiunilor bisericeşti şi şcolare cum şi regulamentelor în vigóre.

5. Diploma de profesor, conform art. de lege XXX: 1883 sau întru cât nu ar avé încă diploma, cel puţin atestatul despre esamenul fundamental dimpreună cu absolutoriul.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

Pentru profesor ordinar în timpul serviciului provisor (provĕdut în §. 30 al legii de instrucţiune) salariu anual de 1800 cor., ear' de la ocuparea definitivă a postului de profesor ordinar salariu anual de 2000 (douĕ mii) coróne, trei decenale de câte 200 cor., drept de pensiune conform statutelor fondului arhidiecesan de pensiuni, ear' pe timpul de serviciu ca profesor suplinitor 1600 coróne.

Brad, din şedinţa comitetului representanţei gimnasiului public român gr. or. ţinută la 10/23 August 1904.

President: **Vasiliu Damian,** ppresb.
Secretariu: **Dr. Pavel Oprişa.** prof.

Nr. 1200 1904. [248] 3—3

Concurs repeţit

Necompetând concurenţi convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român“ nr. 69 pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla gr. or. confesională din comuna **Şulumberg** se publică din nou concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coróne din fondul şcolariu şi din repartiţie pe popor, cuartir, lemne de foc şi grădina recerută de ¼ jugĕr. Cuincuenalele se computá de la instituirea definitivă şi serviciul neîntrerupt în respectiva comună.

Invĕţătoriul ales este obligat a instrua şi elevii în şcóla de repetiţiune şi de pomărit, a învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică. Cei cari vor dovedí că sunt apţi de a instrua în cor, vor fi preferiţi şi remuneraţi din partea comitetului parohial.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral şi înainte de alegere a se presenta poporului în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în tipic şi cântări.

Bendorf, 9 August 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

---

[252] 1—1

Publicaţiune.

Comitetul parohial din Avrig va da în 22 August (4 Septembre) c. la 11 ore a. m. prin licitaţiune publică minuendă în întreprindere facerea din nou a **74 bucăţi bance** în salele de învĕţămênt.

Planul. preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se află şi se pot vedé până în ziua licitării la presidentul comitetului parohial gr. or. din Avrig.

Avrig, în 15 August 1904.

Ioan Nicolae
presid. comit. parohial.

Nr. 312 1904. [251] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** în comuna bisericéscă **Frâua,** protopresbiteratul Mediaş, se escrie prin acésta concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salariu de 600 cor., şi anume: 400 cor. din repartiţie, ear' 200 cor. de la stat; un stânjin de lemne şi cuartir liber în edificiul şcólei.

Dreptul la primul cuincuenal, după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, sunt obligaţi a instrua elevii în cântările liturgice şi a cânta cu ei la sfânta liturgie, avênd a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în cântări.

Suplicele concursuale instruate conform normelor în vigóre, se vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Mediaş, 12 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 418 1904. [246] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea posturilor de **învĕţători** în comunele mai jos numite, din protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Birtin — Prihodişte—Tătareşti,** post ambulant (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci şi sĕrbătorile legate se ţine şcólă a. m. în Prihodişte—Tătăreşti şi p. m. Birtin), salariu 600 cor. din repartiţie pe popor, cuartir în natură şi 2 stângini lemne de foc.

2. **Grohot,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 1 stânjin lemne de foc.

3. **Herţegani,** salariu 600 cor. din repartiţie, cuartir în natură, grădină şi 3 stângini lemne de foc.

Recurenţii cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenalele după anii de serviciu din alte comune, au sĕ şi esprime acele pretensiuni în petiţiile lor de concurs, pentru-ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicaţi sunt obligaţi a instrua elevii şcólei de repetiţie şi de grădinărit, a-i învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică.

Reflectanţii au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cererile instruite în regulă au sĕ le aştérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Brad, la 7 August 1904.

Vasile Damian
protopresbiter.

Un candidat de advocat

perfect în stil magiar şi român, se primeşte momentan pe lângă condiţiuni fórte favorabile în cancelaria advocatului Dr. **Mátyás Lazar**, **Sibiiu**, strada urezului nr. 11. [250] 1—3

In Septembre c. începe un

nou curs

pentru desemn de croială, pregătire de haine, cusătură de albituri, împletire cu fuscióre (= Klöppeln), **brodare cu aur, cu alb** şi **cu diferite colori,** şi pentru **pregătirea de ori ce lucrări de mână** moderne.

Instrucţiunea se póte face *în tóte trei limbile ţerii.* (254) 1—3

Se primesc *domnişóre* şi cu întrégă întreţinerea.

Maria Lurz

Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 6, parter.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în **Librăria tipografiei archidiecesane** pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de petră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Teodor V. Păcăţian:

	Coróne
Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române	2·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	8·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi	—·80
Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok	1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	2·—
Cartea de aur, vol I. şi II., broş. à 10 cor., leg. à	11·60
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering	2·—
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	—·40
Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf	4.—
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach	—·60

Tóte aceste cărţi se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor viu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg — Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 18—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Intrarea Str. Cisnădiei 10.

Intrarea Strada Brukenthal 5.

Schimbare de local!

Ospĕtăria „Bereria trei stejari“

(„Drei Eichen Bräu“) a lui

Henric Ballmann

de la 1 Septembre n. a. c se află **în casa proprie a Bereriei trei stejari**

Strada Cisnădiei nr. 10 şi Strada Brukenthal nr. 5.

peste cale de cofetăria Frentz.

Aducênd acésta la cunoştinţa onoratului public, aduc şi sinceră mulţămită tuturor stimaţilor mei óspeţi pentru încrederea de care m'au împărtăşit până acum, rugându-i totodată ca acéstă încredere sĕ mi-o păstreze şi în noul local. (253) 1—3

Ca până acum, aşa şi în viitoriu voiu servi cu berile escelente ale Bereriei trei stejari, cu cunoscutele vinuri naturale bune, cum şi cu mâncări recunoscute ca fórte gustóse.

Cu tótă stima

Henric Ballmann.

Intrarea Strada Brukenthal 5.

Intrarea Str. Cisnădiei 10.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 90 Sibiiu, Sâmbătă 21 August (3 Septembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu pe an** 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 60 fil.
Pentru **monarchie pe an** 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru **străinătate pe an** 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, **strada Măcelarilor 45**
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr
30 fil. rêndul cu litere garmond

In jurul unei înmormêntări.

Sibiiu, 2 Septembre n.

Aşa a rĕmas vorba din bĕtrâni, că despre morţi sĕ nu vorbim nimica, ori numai bine. Şi e cuminte acéstă vorbă bĕtrânéscă. Pentru-că cel trecut în altă lume şi-a încheiat socotéla cu noi. Nu-l mai putem trage la rĕspundere pentru faptele sale. Eternul judecĕtor e singur îndreptăţit sĕ-l *remunereze* ori sĕ-l *pedepséscă* pentru activitatea desvoltată în lumea acésta, după cum adecă va cere dreptul şi dreptatea.

Când venim deci totuşi sĕ vorbim despre un mort, nu o facem acésta pentru a-l vorbí de rĕu, — fiind-că ţinem mult la vorba din bĕtrâni, — ci pentru-că vedem că alţii s'au urcat pe sicriul seu pentru a ne vorbí de rĕu *pe noi* şi autonomia bisericei nóstre.

E vorba despre un fost deputat dietal cu numele *Iznicsáry Sándor*, care a decedat sĕptĕmâna trecută în Budapesta, în frumósa etate de optzeci de ani. A fost Ungur cu trup şi suflet; a vorbit şi a simţit numai ungureşte; dar' după lege a fost *gr. ortodox*, şi de legea acésta nu s'a lăpĕdat, ci în ea a trebuit sĕ fie înmormêntat. Aparţinênd parochiei greceşti din Budapesta, preotul gr.-ort. grecesc i-a cetit deci prohodul, şi corul grecesc i-a cântat în limba grecéscă înduioşetorul cântec de despărţire: „*In veci pomenirea*“.

Acesta e faptul, pentru care mortul sigur că nu s'a supĕrat, dar' s'au supĕrat unii dintrĕ cei vii. Mortul a ştiut că la mórte *astfel* va fi înmormêntat, şi nu a dispus sĕ fie înmormêntat *altcum*. Va sĕ zică, cu consentimentul seu i-s'a făcut înmormêntare gr. ort. grecéscă.

Dar' cum am spus, s'au supĕrat cei vii. Adecă *unul* dintrĕ cei vii. Unul, care până mai eri-alaltăeri era mort şi el (politiceşte): baronul *Bánffy Dezsó*. E grozav de indignat baronul, că aşa ceva s'a putut şi se póte întêmpla în Ungaria! Un Ungur veritabil sĕ fie înmormêntat greceşte, eventual româneşte, ori sêrbeşte! Şi fiind-că omul nĕcăjit trebue sĕ-şi facă vênt, baronul s'a pus şi a scris un articol (lung şi prost) de indignare în organul seu personal de publicitate „*Pesti Hirlap*“. Articol de indignare şi de *agitaţie*. Pentru că asta e acum meseria baronului. Sĕ agite în contra naţionalităţilor nemagiare. Şi mai ales în contra acelor naţionalităţi, cari mai au puţine drepturi autonome, cel puţin pe hârtie.

Ce nu 'i place baronului Bánffy? Iată ce: Articolul de lege IX din anul 1868 face pomenire despre acei credincioşi ai bisericei gr. ortodoxe, cari nu se ţin nici de naţionalitatea *română*, nici de cea *sêrbă*, lăsându-le dreptul de a forma şi în viitor *biserică separată*. Paragraful în care se dispune lucrul acesta, spune acum baronul Bánffy că *n'a fost pus în esecutare*, şi întrébă guvernele din trecut că de ce nu l'au esecutat?

Dar' sĕ dăm cuvêntul *baronului*. Iată ce ne spune:

„...Art. de lege IX din 1868, care tractéză de afacerile religiei gr.-ortodoxe, în §-ul 9 cuprinde disposiţiuni, ca credincioşii, nici de limbă sêrbă, nici română, ai religiei gr.-ortodoxe, sĕ pótă dispune cu privire la regularea autonomă a afacerilor lor parochiale şi şcolare, la folosirea liberă a limbei lor liturgice, la administrarea averei parochiale şi a fundaţiunilor lor. De când s'a adus însĕ legea acésta, *îngrijitu-s'a cineva, şi deosebi guvernele magiare fost'au óre cu atenţiune la aceea, ca cele douĕ biserici gr.-ort. cari se numesc pe sine bis. sêrbă şi bis. română, sĕ nu calce în picióre interesele credincioşilor gr.-or. de limbă maternă nici sêrbă nici română,* circumscrise în § 9. al legii provocate? Căci dacă ar fi fost cu acéstă atenţiune, atunci metropolitului gr.-or. român *Metianu* nu i-ar fi dat mâna sĕ zică, cum zisese înainte cu câţiva ani, că *biserica gr.-or. română, conform § lui 175 din Statutul organic al ei, sancţionat de M. Sa, fiind biserică esclusiv română, nu póte şi nici nu-i stă în drept sĕ facă îngrijiri pentru-ca religia şi morala gr.-or. sĕ se propună şi în limba magiară, după ce pentru propunerea în limba română statutul organic aprobat de M. Sa cuprinde disposiţiune obligătóre!..,*“

Adecă asta 'l dóre pe baronul Bánffy! Paragraful 175 din statutul nostru organic, în care limba română e decretată limbă oficială în biserica gr. or. română. Şi paragraful acesta ar dorí dl baron Bánffy sĕ-l ştérgă, cu o meşteşugită interpretare a §-ului 9 din legea la care se provócă.

Sĕ poftéscă! Ori mai bine zis, sĕ fi poftit când a fost dsa tare şi mare, ministru-president al ţerii, dacă i-a dat mâna. Dar' se vede că nu i-a dat mâna. Pentru-că lucrul nu depinde numai de la ministrii ţerii, ci şi de la alţi factori, mai puternici de cât ministrii. Şi nu-i va da mâna nici altui guvern, probabil. Ear' până când legea e lege, cei chemaţi sĕ apere interesele şi drepturile bisericei nóstre, în prima linie I. P. S. Sa archiepiscopul şi metropolitul *Ioan Metianu*, nu pot sĕ dee de cât rĕspunsuri în tótă privinţa corecte, ca cel citat de baronul Bánffy, la încercările ce se fac de a ni-se răpí ori ştirbí drepturile, fie că-i place ori nu i place dlui Bánffy şi celor de un gând cu dsa acésta atitudine dictată de o conştienţă curată şi de simţul de datorinţă faţă cu biserica pe care o păstoreşte I. P. S. Sa, cum şi faţă cu credincioşii cari forméză acésta biserică.

Vorba e însĕ, că baronul Bánffy n'a cetit bine paragraful la care se provócă, ori dacă l'a cetit bine *nu l'a înţeles bine*, ceea-ce nu e de mirat, fiind-că multe lucruri nu le înţelege dl Bánffy.

Paragraful nu conţine aceea ce ar dorí sĕ scótă baronul Bánffy din el, anume, că dacă gr.-orientalul se declară Ungur are sĕ fie înmormêntat ungureşte; ci dispune numai, că comunităţile bisericeşti gr.-orientale, cari nu sunt nici române, nici sêrbe, *rĕmân şi mai departe aşa cum sunt.* Adecă cele greceşti rĕmân greceşti, cele bulgăreşti (dacă ar fi) bulgăreşti, cele armeneşti earăşi armeneşti, etc. Va sĕ zică, independente şi *cu limba lor naţională*, ca limbă oficială internă şi ca limbă liturgică. Ori-ce interpretare s'ar da deci paragrafului cu pricina, limba liturgică nu ni-o póte lua nimeni, nici nouĕ, nici Sêrbilor, nici Grecilor, şi ómeni ca Janicsáry nu pot fi înmormêntaţi de cât numai româneşte, sêrbeşte ori greceşte. Astfel deci dl Bánffy s'a pus earăşi călare pe un cal de lemn, cu care vrea sĕ mérgă la bătae în contra naţionalităţilor nemagiare.

Tot mai ridicol se face domnul baron.

Adunarea de la Brad.

Vorbirea de deschidere a presidentului Iosif Vulcan.

(Fine).

Entusiasmul din timpurile renaşterii nóstre slăbeşte din ce în ce mai rĕu. Atunci la adunările nóstre culturale se întrunia tótă elita clasei nóstre inteligente de pretutindeni, deşi căi ferate nu prea erau şi călătoria se făcea douĕ-trei zile cu trăsura cu mari osteneli şi jertfe materiale; astăzi, când comunicaţiunea a devenit uşóră şi eftină, ne bucurăm dacă putem sĕ salutăm la aceste întruniri pe cei din partea locului şi pe cei din împrejurime. Celalalţi, porecliţi „fruntaşi“, cred că-şi împlinesc datorinţa, dacă trimit câte o depeşă de felicitare.

Sunt fórte caracteristice aceste adunări. A une-ori în ele se întrunesc atât de puţini, că abia se pot compune obicinuitele comisiuni. La banchet însĕ vine lume multă şi numĕrul toastanţilor despre misiunea descendenţilor divului Traian e mai mare de cât al acelora cari au participat la adunare. Ear' séra la bal sala e întesată, căci grosul publicului vine după adunare pentru bal. Reportorii ziarelor scriu despre adunare zece rênduri, despre banchet o sută şi despre bal trei sute. Acésta apreţiare este semnificativă pentru mĕsura interesării cu care obştea nóstră întimpină şi petrece adunările sale culturale. Insemnătatea cea mai mare se dă balului. Din cele petrecute la adunare aflam, că fiind timpul înaintat lecturile întrate nu s'au putut cetí; despre bal cetim colóne de fraze, din cari vedem că au luat parte o sută douĕzeci de părechi, din cari douĕ brave româncuţe au purtat costum naţional, că s'a jucat şi „Romana“, — dar' nu ni-se spune că aprópe nimeni nu o ştia şi că covêrşitórea majoritate a damelor nu conversa româneşte.

De câte-ori vĕd atâta lume cultă românéscă, mĕ prinde mirarea că starea nóstră culturală nu înaintéză mai repede. Clasa inteligentă românéscă a devenit atât de mare şi puternică, în cât dacă fie care şi-ar face datorinţa, am produce minuni.

Sĕ nu mi-se observe, că pedeca înaintărei nóstre mai grabnice e sărăcia, căci înfiinţarea celor aprópe o sută de bănci româneşti, cu capitaluri de milióne tóte din punga nóstră, desmint eclatant scusa sărăciei. Dacă am fi atât de săraci, cum se susţine, n'am fi fost în stare sĕ înfiinţăm nici un institut de bani, cu atât mai puţin sĕ dăm viéţă unei serii de ele.

Şi dacă totuşi suntem săraci, apoi sărăcia nóstră nu are causa ei în lipsele materiale, ci aiurea. Fie un popor cât de mic, cât de asuprit, cât de lipsit de bunătăţile vieţii: el nu este sărac dacă în peptul seu arde focul sacru al entusiasmului, care îi alimentéză speranţa şi încrederea în viitorul seu. Entusiasmul nostru scăzut, noi ne perdem pe zi ce merge magnetul conducător, ne abatem de pe calea croită de străbunii noştri şi rătăcim pe drumuri cari ne duc la prăpăstii. Idealismul nostru stins, ajungem la resultatul că pentru scopuri culturale nu ne dă mâna sĕ putem jertfí câţiva bani, căci suntem săraci, — dar' în acelaşi timp ne 'ntrecem sĕ sĕmĕnăm cât de multe acţii la banca ce se înfiinţéză. Pentru scopuri generale punga nóstră rĕmâne închisă şi nu mai sprijinim de cât aceea ce ne aduce folos material personal.

Suntem săraci de imboldul ceresc care sĕ ne îndemne la fapte înalte, suntem săraci de darul de a jertfí pentru binele comun, suntem săraci de spiritul care sĕ ne înveţe a fi impersonali, suntem săraci de dragostea care sĕ ne împreune fraţi cu fraţi, suntem săraci de puterea a ne învinge invidiile personale, suntem săraci de dorul a da mână de ajutor acelora cari lucréză pentru înaintarea neamului, suntem săraci de idealuri cari sĕ ne încălzéscă sufletul amorţit. *Iată sărăcia nóstră.*

In asemenea împrejurări, fireşte, înaintarea nóstră culturală lasă mult de dorit. Am făcut, ce-i dreptul, un progres mare, dar' acesta nu stă în proporţie cu puterile nóstre. Mult mai puţin înaintăm, de cât am puté, căci numai o mică parte a neamului îşi dă concursul la marea operă a rĕspândirii luminei.

Cu nespusă bucurie şi cu legitimă mândrie vedem înmulţirea bărbaţilor noştri de ştiinţă, progresul unora din gimnasiile şi alte şcóle medii ale nóstre, cu deosebită fericire aplaudăm înfiinţarea şi munca rodnică a reuniunilor femeeşti şi a şcólelor civile de fete, constatăm cu plăcere deschiderea a mii de şcóle de la sate pentru instrucţiunea poporului: dar' inima ni-se strînge de durere şi de ruşine, când aflăm numĕrul înspăimântător de mare al analfabeţilor, când cetim că sunt o mulţime de sate unde un suflet de om nu ştie sĕ cetéscă şi sĕ scrie. Şi în durerea nóstră esclamăm: *unde sunteţi preoţi şi învĕţători?* Cum veţi da sémă Atotputernicului de marea misiune ce vi-s'a încredinţat!?

Un interesant fenomen ne ofere literatura nóstră. Sermana, este atât de mică şi săracă, în cât nu o putem numí de cât: început de literatură.

E mică şi sĕracă, dar' sĕ nu ne mirăm de starea ei înapoiată, căci cine o sprijineşte? Aprópe nimeni. Ea se naşte şi-şi târeşte zilele ca orfana părăsită. Ar vrea sĕ-şi împlinéscă misiunea, dar' nu póte, n'are cu ce sĕ trăiéscă, şi móre de fóme.

Mai de mult, par'că publicul nostru sprijinia mai călduros literatura română. Când rĕposatul Gavra începù sĕ scótă la lumină „Teatrul“ seu şi „Chronica“ lui Şincai, nu era preot de pe vremi în a cărui casă modestă sĕ nu le fi aflat. Astăzi trece drept raritate acela din clasa numită „inteligentă“, care cumpĕră câte o carte românéscă.

Ceea-ce am zis în general despre literatură, se póte aplica în special la presa nóstră. La alte naţiuni presa este un ram industrial fórte rentabil; la noi un mijloc sĕ ţi istoveşti viéţa şi sĕ-ţi cheltueşti paralele. In ceea-ce mai diferim de lumea străină este productul special al publicului românesc, care se numeşte „abonant restanţier“.

In starea acésta tristă, ce ne ofere indolenţa clasei nóstre inteligente, ne licăreşte ca o lumină salvatóre deşteptarea poporului. Dacă „inteliginţa“ nu cumpĕră cărţi româneşti şi nu sprijineşte ziaristica, avem nespusa mângăiere şi plăcere sĕ vedem cu câtă bucurie poporul nostru ştiutor de carte îşi dă bănişorii pentru productele presei poporale, cum se rĕspândesc prin tóte satele române — cu conducĕtori harnici — broşurile şi organele de publicitate menite pentru popor.

Ceea-ce mai trebue sĕ accentuăm în favorul poporului nostru, este afirmarea sa pe terenul teatral. Câtă vreme clasa nóstră mai ridicată numai ici-colo dă câte o representaţiune teatrală, poporul în tóte părţile urcă scena şi suprinde lumea cu talentul seu. Raportul presentat în fie-care an de secretariul societăţii nóstre arată că representaţiile teatrale date de popor se tot înmulţesc şi că ele formézā marea majoritate a tuturor representaţiilor de diletanţi.

Acésta constatare, în faţa decadenţei ce ne izbeşte din partea păturei mai culte, ne indică unde avem sĕ căutăm tăria nóstră în viitor. Poporul ne este mântuinţa. *Lui sĕ ne închinăm!*

Rentorcêndu-ne la literatura nóstră şi în special la literatura beletristică, putem sĕ afirmăm că pricina pentru care ea nu póte lua un avênt, este *lipsa sprijinului femeiesc.*

La alte naţiuni beletristica are cercul ei de aderenţă în deosebi la femei. La noi cercul acesta este cât se póte de îngust. In lipsa de creştere românéscă, cele mai multe dame române nu cetesc româneşte. Şi dacă dau óreşi-care sprijin ideilor nóstre culturale, sprijinul acesta se manifestă numai prin presentarea lor la balurile româneşti.

Femeia română încă nu este la înălţimea misiunii sale culturale. Vorbă îndresnéţă acésta în faţa toasturilor obicinuite pentru preamărirea „femeii române“. Vorbă cutezată, dar' întemeiată.

Priviţi charta neamului românesc şi aveţi sĕ vĕ convingeti.

Intraţi în salónele de din colo de carpaţi şi vi-se va păré că sunteţi în Francia. Damele converséză şi cetesc numai franţuzeşte.

Dincóce de Carpaţi, dealungul graniţei spre România, cultura damelor nóstre din pătura mai avântată este germană. Pretutindeni numai cărţi şi reviste germane. Ele vorbesc şi româneşte, dar' limba de intimitate a lor este cea germană.

Odată am avut o discuţie fórte interesantă cu o damă din părţile acelea.

— Pofteşte în biblioteca mea, — mi-a zis dînsa — şi ai sĕ vezi că critica dtale e prea severă. Eu am şi productele literare române mai de sémă.

Şi dându-i braţul, întrarăm în biblioteca ei, un salonaş cochet, în mijlocul căreia se afla un etager cu cărţi legate luxos.

Dau o privire repede asupra raftului dinaintea mea: Şi cetesc cu voce 'naltă:

— Schiller, Heine...

Dar' dama mĕ întrerupe, arătând alte volume:

— Eminescu, Coşbuc...

Şi se uita la mine cu un aer triumfĕtor. Eu luai în mână volumele sĕ le frunzăresc. Schiller şi mai cu sémă Heine se vedea că a fost mult cetit, căci se cunoşteau urmele mânilor pe fie-care pagină. Eminescu şi Coşbuc era curat curăţel, par'că tocmai atuncia ar fi eşit de sub teasc.

Arătând aceste volume dómnei, îi zisei:

— Curăţenia acestor volume arată devotamentul înalt ce simţiţi pentru literatura română.

Dómna a înroşit şi n'a mai zis nici un cuvênt...

Intocmai cum în părţile mărginaşe cultura damelor române este germană, astfel la cele mai din lăuntrul ţerii este ungurăscă. Nici acolo, nici aici, literatura nóstră nu se găseşte a casă. Este mic, fórte mic numĕrul acelora, pe a căror masă de cetit găseşti o carte sau o revistă românéscă. Mai cu sémă la foste eleve ale şcólelor civile de fete înfiinţate în timpul din urmă.

Când femeia română inteligentă va avé o cultură mai românéscă, atunci şi beletristica nóstră va înflorí.

*

Ochirea ce am făcut asupra stării nóstre culturale sĕ ne pună pe gânduri şi sĕ căutăm cu toţii mijlócele de îndreptare, ca astfel sĕ putem ridica neamul nostru la nivelul dorit.

Elemente cu cari putem sĕ facem urcuşul acesta, avem destule. Sĕ deşteptăm curajul de iniţiativă, sĕ închiegăm forţele de muncă, sĕ insuflăm convingerea datorinţi, sĕ inarmăm pe toţi cu credinţa victoriei şi succesul are sĕ fie strălucit.

Suntem un neam de ómeni nu prea mulţi, în mijlocul naţiunilor mari. Dar' numĕrul mic sĕ nu ne descurajeze. In cursul stăruinţelor nóstre sĕ ne inspire vecinic curaj profeticele cuvinte ale augustei regine-poete Carmen-Sylva: „*Nu trebue ţermuri mari, trebue numai inimă mare!*“ Nu trebue, ca o naţiune sĕ fie mare, e destul sĕ aibă numai ómeni cu inimă mare, pentru-ca ea sĕ înfloréscă şi sĕ fie fericită.

Omeni cu inimă mare îţi doresc ţie, scumpul meu neam românesc!

*

Cu acésta dorinţă deschid adunarea generală.

Revistă esternă

Sedanul Ruşilor! In sĕptĕmânile din urmă veniau fórte puţine ştiri despre operaţiunile oştirilor din Mandjuria, chiar şi cele câte veniau raportau aprópe tot numai despre ciocniri de avantgarde, ori demonstraţiuni strategice, din ce se deducea că Japonezii — conform tacticei lor observată în întreg decursul rĕsboiului — se pregătesc la lucru mare, ear' acest lucru mare s'a început deja. *Marţi diminéţa s'a început lupta mare, decisivă,* la Liaoiang.

Kuropatkin, comandantul oştirilor ruseşti făcuse deja tóte pregătirile spre a se retrage la Mucden; proviantul şi 'l spedase deja peste rîul Taiciho şi câteva colóne mai mici încă erau deja pe cale spre Mucden, în timp ce flancul de la Ansancean şi cel de la Auping stăteau în luptă cu Japonezii spre a-i ţiné pe loc până va pleca de la Liaoiang grosul armatei. După lupte de două zile şi cu mari jertfe Japonezii au ocupat ambe punctele acestea şi imediat au plecat apoi în marş forţat spre Liaoiang. Astfel Kuropatkin a fost silit sĕ primiască lupta.

Marţi în zori de zi au început Japonezii bombardarea centrului rusesc. Lupta decurge încă şi întrégă lumea aştéptă cu mare încordare resultatul ei, fapt fiind că întrégă puterea armată a rĕsboitorilor îşi mĕsură în ea puterile, ştiinţa strategică şi însufleţirea pentru causa în a cărei apĕrare au ridicat armele. Peste 300.000 de ómeni şi 940 tunuri au în luptă Japonezii, ear' armata rusésccă se evaluéză cam la 250.000 de ómeni şi 670 tunuri. Armata rusésccă e în desavantagiu şi prin faptul că la spatele ei e rîul Taiciho, care în cas de perdere a luptei îi împedecă retragerea. Mai e apoi o ştire, de va fi adevĕrată, că o colónă japoneză încă la începutul luptei a plecat spre nord, ca sĕ strice calea ferată şi sĕ stee în calea retragerii Ruşilor. Astfel uşor se póte întêmpla, ca Liaoiang sĕ devină pentru Ruşi aceea ce Sedanul a fost pentru Francezi în rĕsboiul din 1870—71.

Convenţiunea comercială cu România.

Ziarele ni au adus înainte cu câteva zile ştirea, că întrĕ guvernul nostru şi cel al regatului român în curênd se vor începe pertractările cu privire la legarea convenţiei comerciale.

Pentru noi, cari veacuri de arêndul obicinuiţi am fost a trăí în legături bune comerciale, industriale şi economice cu locuitorii regatului vecin al României, vestea este de o deosebită importanţă din tóte punctele de vedere, fiind-că de la stabilirea raporturilor comerciale dintrĕ aceste două state vecine depinde şi starea nóstră materială.

Cine nu ştie óre că locuitorii Români, Secui şi în parte şi Saşi din ţinuturile mărginaşe cu România, înainte de acésta numai cu vre-o două decenii treceau de cei mai iscusiţi comercianţi pe pieţele magiare şi române, ba chiar şi pe cele ale Austriei, aşa că comerciul pe care poporul nostru din părţile ardelene îl purta cu locuitorii vecinului regat al României, a fost ajuns la o stare înfloritóre, menită a contribuí cu succes la promovarea intereselor nóstre de stat şi în acelaşi timp în mĕsură suficientă la asigurarea esistenţei poporului din aceste ţinuturi?

Deodată însĕ, din bun senin, graniţele dintrĕ statul nostru şi cel român prin fel şi fel de restricţiuni s'au închis, punêndu-se stavilă comerciului şi comunicaţiunei pline de viéţă de odinióră, şi resultatul este: perderi colosale causate intereselor nóstre de stat pe terenul afacerilor comerciale, industriale şi economice, şi totodată ruinarea locuitorilor din părţile mărginaşe în cele materiale.

Acestea sunt resultatele rĕsboiului vamal magiaro român!

De atunci şi până azi, locuitorii ţinuturilor ardelene, Români, Secui şi Saşi, avisaţi fiind numai la comerciul intern, trăiesc în imprejurări fórte grele, fiindu-le cu desĕvêrşire imposibilă validitarea în afară. Şi urmarea este emigrarea în masse a poporului în ţeri străine, ear' în timpul mai nou la America.

Guvernanţii nostri, ce 'i drept, din când în când se ocupă şi cu emigrarea poporului din ţinuturile ardelene, indicând ca mĕsuri pentru sanarea acestui rĕu aplicarea diferitelor mĕsuri de restricţiune, dar' nici unul dintrĕ dînşii nu mărturisesc aceea ce înaintea nóstră a tuturor este cunoscut, că adecă emigrarea în masse a locuitorilor din ţinutul Ardealului se întêmplă din causa *împuţinării mijlócelor de traiu,* causate prin închiderea graniţelor, — prin aplicarea mijlócelor de restricţiune — în spre bogatele comori ale României.

Pe cât de plăcut lucru este a vorbí despre relaţiunile comerciale în cari trăiau odinióră comercianţii nostri cu boerii români şi cu conţii şi baronii magiari, pe atât de jalnic este a priví acum la sórtea tristă în care se află locuitorii acestor ţinuturi în urma rĕsboiului vamal.

Este într'adevĕr înălţător a asculta cum nişte ţĕrani ştiu sĕ vorbéscă despre Viena, Budapesta, Cluj, Arad, Oradea-mare, Bucureşti, Craiova, Galaţi etc., tot atâtea localităţi importante din punct de vedere comercial, cari le-au sădit în inimi un şir de bogate suveniri despre un trecut pe cât de măreţ pe atât de glorios. Dar' de altă parte este fórte dureros când se gândeşte omul la împrejurarea, că dibaci comercianţi, în urma restricţiunilor guvernului nostru şi ale celui român, sunt eschişi acum cu desĕvêrşire din comerciul estern.

Inchiderea graniţelor bogatului pămênt al României, care pentru strămoşii nostri veacuri de-arêndul a fost isvor nesecat de bogăţie, prin fel şi fel de mĕsuri restrîngĕtóre, (taxe mari etc.) ne-a isbit deci la pămênt, făcêndu-ne sĕ ne uităm trecutul.

Acestea sunt motivele cari ne fac, ca noi, locuitorii ţinuturilor ardelene mărginaşe cu vecinul regat român sĕ ne îndreptăm cu o deosebită atenţiune privirea asupra tratativelor comerciale ce în curênd se vor începe întrĕ guvernul nostru şi cel român.

In ajunul acestui eveniment atât de important pentru noi, aflu cu cale a da publicităţii şi o parte din raportul camerei de comerciu, care raport în acéstă cestiune cu cunoştinţă de causă se esprimă astfel:

„Cercurile economice representate de noi din circumscripţia acestei camere sunt pline tot mai mult de îngrijire, că óre va succede sĕ se pótă susţiné măcar şi numai comerciul estern cu ţerile ostice atât de redus de aprópe două decenii?

Din nenorocire, prospectele pentru acésta în timpul din urmă au devenit şi mai nefavorabile de cum am trebuit sĕ le arĕtăm înainte cu un an; ba trebue sĕ mărturisim, că publicaţiunea *noului tarif vamal român,* acceptat deja de Cameră şi Senat, a produs un efect de consternare generală.

FOIŞÓRĂ

Mântuire.

Şi azi, pe când în mine totul tace,
In cartea ta caut adevĕr şi pace.
Luceafĕrul din zare străluceşte,
Călin, ca un preot mĕ spovedeşte.
Sonetu 'mi picură pe suflet róuă,
Ear când te rogi, ca timpu 'n loc sĕ steie, —
Suspin, mi-aduc aminte că 's femeie,
Pe visul meu s'aşterne sloiu de gheaţă.
Atunci apari din undă şi din ceaţă,
Cu glas necunoscut mĕ chiemi pe nume
Şi 'mi spui, sĕ nu caut ideale 'n viaţă.

Maria Cunţan.

Relaţiile Ardealului

cu principatele române pe vremea lui George Rákoczy I. şi II. (1630—1660).

(Fine.)

In sfîrşit reuşeşte Mateiu prin stăruinţa şi dibăcia sa, dar' în măsură egală şi în urma întrevenirei lui Rákóczy pe lângă prea înalta Pórtă, ca sĕ capete caftanul de întărire de la sultan. Acum i-ar fi fost asigurată domnia, dacă în acelaşi timp nu s'ar fi suit pe scaunul domnesc al Moldovei un trufaş şi nesaţios ca *Vasilie Vodă Lupul,* pe care — după cum scrie Miron Costin — „nu-l încăpea Moldova ca pe un om cu hirea înaltă şi împĕrătéscă mai mult de cât domnéscă“. Chiar de la începutul domniei sale acest neastâmpărat vodă pornise cu vrăjmăşie asupra lui Mateiu: voia să-l dobóre din scaun şi să pună în locul lui pe fiul sĕu, care era „un slab şi desnodat de mâni şi de picióre“ (Miron Costin Letopiset. cap XV), ear' mai în urmă pe ginerele său Timuş. Intrégă domnia lui Mateiu fu conturbată din pricina atacurilor făţişe, ori a uneltirilor dosnice, pe cari acest Vasilie Vodă Lupu (nume corespunzător firei sale) le înfiripa necontenit, când pe la Pórtă, când prin Ardeal pe la Rákóczy, ori pe la Tatari şi Cazaci. In tóte aceste tulburări Rákóczy totdéuna părtinia, sau să făcea că părtineşte pe Mateiu, dar' pentru aceea nu scăpa nici odată prilejul să aducă şi pe Domnul moldovean în raport de atârnare faţă de sine, lucru care pe lângă tóte stăruinţele nu i-a succes nici chiar după încercările de a înjgheba legături de cumetrie şi pe urmă chiar de cuscrie cu Vasilie Vodă. Aşa departe tot a putut-o duce Rákóczy, că în anul 1644, când porni contra imperialilor, să aibă în ajutorul său oşti din partea ambilor domni români. Pentru vrăjmăşia care se 'ncuibase intrĕ Moldoveni şi Munteni, e caracteristică ştirea, care ne spune, că Moldovenii n'ar fi voit sĕ însoţéscă pe Rákóczy, sub cuvênt că ei nu pot merge pe acelaşi drum cu Muntenii, pe cari îi uresc atât de mult. In sfîrşit Moldova ajunge şi ea sub suzeranitatea lui G. Rákóczy II, dar' numai după căderea lui Vasilie Lupul (1654) pe timpul lui *Stefan George* (Stefan X). Ear' în Muntenia starea de sub Mateiu se menţine şi sub urmaşul acestuia, sub Constantin Şerban, care la început nu voise a fi tributar craiului ardelean, şi se opuse, până când o rescólă militară, aceea a seimenilor îl silì sĕ céră ajutorul lui G. Rákóczy II, care în persónă conduse 30.000 ostaşi şi scăpă pe domnul muntean din încurcătură. In schimb acesta îi dă lui Rákóczy o sumă considerabilă şi primeşte a-i fi tributar. Lui G. Rákóczy II amêndoi domnii români îi dau ajutor ostăşesc când porneşte contra Poloniei, pentru o aventurióşă cucerire, din care se reîntórce cu înfrângere totală şi cu ruşine. Urmarea a fost, că Rákóczy a căzut în disgraţia Porţii, şi mai pe urmă căderea lui provócă şi mazilirea domnilor români aliaţi cu dînsul. Cu sfîrşitul domniei lui George Rákóczy II se curmă raportul semnalat mai sus şi care durase 25 de ani întrĕ Ardeal şi ţéra românéscă, ear' 6 ani întrĕ Ardeal şi Moldova.

Tóte aceste lucruri le aflăm espuse în cartea dlui *Görög* în mod temeinic şi clar, într'o povestire amănunţită şi cu e obiectivitate, care nu dă greş. Lucrarea, de-şi cuprinde multe detalii, totuşi e scutită de pedanterie şi de îngrămădirea fără sémăn a datelor seci, cari încurcă pe cetitor şi îl abade la ce e esenţial şi mai demn de luare aminte. Pe lângă cronica lui Szalárdi (Siralmas magyar krónika) memoriile lui Kemény, actele şi documentele publicate în colecţii ungureşti, dl Görög, pentru mai deplină siguranţă şi putinţă de a controla, nu şi-a pregetat a consulta cu constienţiositate şi publicaţiile româneşti referitóre la acéstă chestie. Mai ales la mărturiile dlor Iorga şi Sîrbu să provócă de multe-ori. Dintrĕ isvórele contimporane autorul, după cum am observat, a dat prea puţină atenţie ştirilor, cari se cuprind în memoriile lui Kemény cu privire la sinceritatea, adecă lipsa de sinceritate manifestată din partea lui G. Rákóczy primul faţă de Mateiu Basarab, când acesta era în conflict cu Vasilie Vodă Lupul.*)

Amintesc acésta numai fiind-că autorul într'un loc învinueşte pe Mateiu Basarab pentru politica sa *în doi peri,* deóre-ce acesta după-ce încheiase deja alianţa cu Rákóczy, neavênd probabil destulă încredere în sgârcitul şi dibuitorul sĕu patron, încercase o asigurare şi din partea Turcului şi întrase în tratative pentru încheierea unei alianţe şi cu Viena, mai apoi cu Veneţia. Dacă póte fi vorba aci de o duplicitate politică, atunci nu mai puţin adevĕrat e, că tocmai acéstă duplicitate i-se póte imputa în măsură mai mare lui G. Rákóczy I; atât pe basa plângerilor lui Mateiu către G. Rákóczy II, fiul pentru uşurarea condiţiilor de alianţă, cât mai ales pe basa ştirilor aflătóre la Kemény, pe cari dl Görög ori le aprobă, ori le respinge, totuşi ar fi trebuit se le menţioneze, într'o formă ori alta.

I. Lupaş.

---

*) *Cf. memoriile lui Kemény* la litera *Q* pag. 289—295, unde se spun următórele: „Az fejedelem ily *fraudulenter* cselekedék szegény Máté vajdával, hogy szinnel tettetvén segitséget, annak czégeresb voltáért és hiteleért Kornis Zzigmondot szállitá az Bárczaságra hadakkal.... harmadrészről pedig Barcsai Ákost Lupulhoz expediálá az fejedelem akarván végezni vele, hogy az Máté meg nem segitésejért mit s hogy legyen az dolog, kit az Uristen csaknem oda is veszte tolvajok miatt. Csak az igaz ügyet Isten megsegité s Máté erősen megverte Lupult, aztán szegény ujabb és erősb diplomát extraháit tőlünk, de itt is az fejedelem *álnokúl* cselekedék: mert az ország diplomájában semmi exceptio nem vala, in privato maga személyében az kit ada, abban az törököt tatárt excipiálta“.

Tariful vamal, care şi-l stabilise regatul României, după premergerea rĕsboiului vamal cu monarchia nóstră de pe la mijlocul anilor optzeci, la 1891, respective cu modificările legei prime de la finea anului 1893, tot mai ţinea la stabilirea unui şir mai lung de posiţiuni vamale în óre-care mĕsură a posibilului în comerciul internaţional, de-şi ceva estraordinar, — întru cât urcarea tarifului fusese împinsă adese-ori până la limita estremă, — pe când taxele *noului tarif vamal român* trec chiar şi peste temerile acelor esportatori ai nostri, cari totdeuna erau inclinaţi sĕ privéscă prin cea mai négră prismă desvoltarea lucrurilor în statul vecin.

Acest tarif nou conţine o mulţime de urcări exorbitante de taxe, cari sunt de natură a deştepta credinţa, că România voeşte cu tot dinadinsul sĕ urmeze o politică într'adevĕr prohibitivă în ce priveşte comerciul estern. Că în România esistă peste tot tendinţa de a urca taxele vamale în direcţiune protecţionistă, în fine, după eperienţa ultimilor douĕzeci de ani nu ne mai putem mira, dar' cutezanţa taxelor noue trebue sĕ provóce uimirea nóstră legitimă, şi acésta cu atât mai mult, cu cât ea loveşte şi astfel de mărfuri, cari după cât ştim noi, acolo nici nu se produc încă de loc, sau a căror producţiune abia a trecut peste stadiul începutului celui mai primitiv.

(Va urma.)

Fundaţiunea lui Gozsdu.

Representanţa fundaţiunii lui E. Gozsdu întrunită Dumineca în 28 l. c. aici şi-a terminat afacerile Mercuri.

Inainte de tóte a constatat că din stipendistii vechi în anul şcolar espirat au obţinut diploma de doctor: *a)* în drepturi 10, *b)* în medicină 2, *c)* în ştiinţele politice 1, — în total 13.

Au absolvat studiile: *d)* studenţi la filosofie 2, *e)* la politechnică 2, *f)* la montanistică şi silvicultură 3, *g)* la cursul administrativ pentru notari 1, *h)* la şcólele medii 4, *i)* la şcóla de cadeţi 8; au terminat deci studiile 33.

După acestea: 1. S'au votat ajutóre pentru *37* rigorosanţi vechi şi noi în sumă de 21.532 cor. 2. Stipendii pentru studenţi la *drepturi*, vechi *37* în sumă de 19,350 cor., noi *12* în sumă de 6.400 cor., pentru studenţi la *medicină*, vechi *11* 6.700 cor., noi *3* 1.500 cor., la *filosofie*, vechi *9* 6.400 cor., noi *2* 1.000 cor., la *politechnică*, vechi *4* 2.900 cor., noi *1* 500 cor., la *academia comercială*, vechi *1* 800 cor., noi *2* 800 cor., la *silvicultură* *1* nou 600 cor., la *agronomie* *2* vechi 800 cor., la *farmacie*, vechi *1* 400 cor., nou *1* 400 cor., la *şcóla superióră* pentru *veterinari*, nou *1* 500 cor., la *scóla de cadeţi*, vechi *5* 2000 cor., noi *9* 3600 cor., la *şcólele medii*, vechi *6* 1880 cor., noi *7* 2400. La olaltă *152* stipendisti.

Nr. 8295 Şcol. [3—3]

CONCURS

Cu începutul anului şcolar 1904/5 sunt a se conferí din fondurile archidiecesane următórele stipendii:

I. Din fundaţiunea „Cologea“ 2 stipendii câte de 120 coróne, pentru tineri români greco-orientali din archidiecesă, cari studiéză, au purtare morală bună şi sunt lipsiţi de mijlóce.

II. Din fundaţiunea „Peiovici“ 1 stipendiu de 100 coróne pentru tineri tot în condiţiunile de sub punctul precedent.

Cererile de concurs sunt a se înainta la Consistoriul archidiecesan în termin de 30 zile de la prima publicare a acestui concurs în ziariul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sĕ fie instruate cu următórele documente tóte în original:

1. Carte de botez.

2. Testimoniu şcolar din anul şcolar 1903/4.

3. Testimoniu despre starea averii părinţilor şi alte referinţe sociale.

4. Eventual alte documente recomandatóre.

Cererile întrate după espirarea concursului nu vor fi luate în considerare.

Sibiiu, 12 August 1904.

Consistoriul archidiecesan.

NOUTĂŢI

Consistoriul metropolitan. Şedinţele ordinare ale consistoriului metropolitan s'au început astăzi sub presidiul Escelenţei Sale I. P. S. D. archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, fiind presenţi Preasânţiile Lor episcopii *Nicolae Popea* şi *Ioan Papp*, Preacuvioşiile Lor archimandriţii Filaret *Musta* şi Augustin *Hamzea*, Cuvioşia Sa protosincelul Dr. Eusebiu R. *Roşca*, protopresbiterii Mateiu *Voileanu*, Ioan *Papiu*, Mihai *Popoviciu*, Ioan *Droc*, Constantin *Gurban* şi Dr. George *Popovici*.

Dintrĕ mireni sunt presenţi dnii Partenie *Cosma*, Petru *Pipoş*, Ioan *Lengeru*, Nicolae *Zigre* şi Ioan *Budinţianu*.

*

Serbare familiară. „Gazeta Transilvaniei“ e informată că din prilejul aniversării a 80-a a zilei natale a dlui *Ioan cav. de Puşcariu*, jude curial în pensiune şi membru al Academiei Române, va avé loc Dumineca (4 Septembre n.) o frumósă serbare familiară la Bran, unde fraţii, fiii şi numĕroşii nepoţi ai venerabilului octogenar se vor întruní spre a'l felicita şi a-i dorí încă mulţi ani fericiţi. Ne asociem şi noi din tótă inima la doririle de bine, dorind dlui Puşcariu şi din a nóstră parte ani mulţi fericiţi.

*

Murad V. O telegramă din Constantinopol raportéză că Murad V., sultanul detronat al Turciei, a rĕposat, în urma bólei de glicosurie. Murad a fost fiul sultanului Abdul Medjid şi frate cu sultanul de acum. A ajuns pe tron în 30 Maiu 1876 după unchiul seu Abdul Aziz, detronat prin o conspiraţie de palat. Dovedindu-se însĕ incapabil de domnire, în 31 August 1876 a fost detronat şi închis în palatul Ciragan de la malul Bosforului, ear' pe tron a fost ridicat fratele seu Abdul Hamid.

*

Himen. Dl *Victor Lazar* şi-a serbat cununia Dumineca, 28 August n. în Constanţa (România), cu dna *Ana Florea* din Sibiiu.

— Carolina *Crişan* şi Ioan *Magda*, vicenotariu, fidanţaţi. Benic luna lui August 1904.

*

Incoronarea de la Belgrad. Fóia oficială a Sêrbiei publică programul incoronării regelui Petru, conform căruia în 20 Septembre după amiazi insigniile de încoronare vor fi duse în catedrală cu procesiune şi vor fi sfinţite, apoi tot cu procesiune vor fi returnate în palatul regal. In 21 Septembre se va face încoronarea, după care urméză recepţiunile în palatul regal, banchet şi representaţiune teatrală. In 22 Septembre va fi mare paradă militară, ear' séra primiri la curte. La actul încoronării va asista şi corpul diplomatic aflătoriu în Belgrad.

*

Pentru catedrală. La colecta pentru zidirea catedralei au mai întrat următórele sume: I. Pe lista parochiei *Trêmpoele* (tractul Abrud) de la: Ioan Slevaş l. Macarie 2 coróne; Elena Cristea 2 coróne; Iosif Nicula, Pĕtruţ Slevaş, Nicolae Petruş l. Stef, Ghiuţ Medruţ, Maria Medruţ l. Ghiuţ, Maria Boca, Nuţ şi Sofica Medruţ, Nicolae şi Elena Juica, Maria Toma, Nicolae Scrobote, câte 1 corónă; mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume sub o corónă 15 cor. 70 fileri. De tot *29 coróne 70 fileri*. II. Pe lista parochiei *Sebeşul de jos* (tractul Avrig): cassa bisericei 10 coróne; vĕd. Maria Doican 5 coróne; Ioan Micu senior 5 coróne; Ioan Stoica 4 coróne; Vasilie M. Têlvan 3 coróne; Toma Flucsă, Ioil Maerean, Ioan Doican, Ioan I. Măerean, Achim Micu, Alexandru Neagoe, Ioan Micu junior, câte 2 coróne; Teodor Totan 1 cor. 40 fileri; Nicolae Cl. Crapcin, Spiridon Posa, Toma Totan, George N. Stoica, Iosif Popa, Iosif T. Roman, Ioan Bobeş, Toma Ritivoiu, Ioan I. Roman, Nicolae Buduleţia, Vasilie Dragotă, Ioan Anghel Posa, Iosif Măerean, Ioan T. Luca, Toma T. Roman, I. N. Ritivoiu, câte 1 corónă; de la mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume sub o corónă 28 cor. 52 fileri. De tot *87 coróne 92 fileri*.

*

Teologie rusécă în Constantinopol. Călugării ruseşti din Muntele-Arhos au obţinut de la sultanul concesiune sĕ edifice în Constantinopol seminariu teologic. La început voiau sĕ facă seminariul în comuna Kare, lângă Muntele-Athos, dar' comuna nu li-a dat voie. Astfel au cerut şi au căpătat apoi de la sultanul concesiunea de mai sus. De altcum Ruşii mai au în Constantinopol douĕ institute de învĕţământ şi un museu archeologic.

*

Ajutóre pentru candidaţii de auditori. Prin un circulariu trimis facultăţilor juridice ministrul ung. de culte şi instrucţiune publică atrage atenţiunea tinerimei la concursul pentru primire la cursul de auditori militari, comunicând şi condiţiunile de primire. Concurenţii trebue sĕ aibă esamenul juridic de stat („államtudományi vizsga“) sĕ fie apţi pentru serviciu militar şi sĕ cunóscă în scris şi graiu limba magiară. Pot fi primiţi şi concurenţi cari nu ştiu bine nemţeşte, dacă ofer garanţă că în timpul cursului o vor învăţa. Cei primiţi vor avé pentru întreţinere *subvenţie de 1200 coróne şi ajutoriu de 200 coróne.*

*

Tren aruncat în aer. Un tren ce ducea soldaţi ruşi la rĕsboiul cu Japonia, în apropiere de gara Taisev (în Siberia) trecênd peste cartuşe de dinamit a fost aruncat în aer. Esplosia dinamitului a fost aşa de puternică, în cât a sfărmat tot ţandări 36 vagóne. Peste o sută de soldaţi au murit, ear' numĕrul răniţilor e fórte mare. Se crede că dinamitul a fost pus de spioni japonezi.

*

Foc mare în Berlin. Dumineca nóptea a ars în apropiere de Berlin o fabrică de zăhar, care era cea mai mare fabrică din Germania. Paguba e aprópe cinci milióne de marce, pe cari însĕ societatea proprietară le va căpăta de la cele 13 societăţi de asigurare, la cari fabrica era asigurată.

*

Motivare — curiósă. „Jogtudományi Közlöny“ publică o sentinţă a Curiei adusă sub nr. 2017 ex 1904 în un proces de divorţ. Acusatorul cerea despărţire de soţie-sa, întrĕ alte motive, şi pe motivul că soţie-sa a mers şi a petrecut la Marienbad, apoi la Beregszász fără sĕ fi cerut şi obţinut învoirea soţului ei. Curia a respins cererea de divorţ, motivând că petrecerea soţiei la băi — fie chiar şi contra voinţei bărbatului — nu a putut fi considerată ca „părăsire nejustificată“, deóre-ce acusata a dovedit cu atestate medicale că a mers la băi *sĕ facă cură*. Fireşte!

*

Abundanţă de aur în Japonia. Sĕptĕmânile trecute au fost descoperite în Japonia, la Ivate, câmpuri aurifere, a căror abundanţă de aur se evaluéză la circa 100 milióne de fonţi sterlingi (1 f. st. = cam 25 coróne). Preparativele lucrărilor de esploatare s'au şi început deja.

*

Croitoria Gebora. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra anunţului dlui *Gebora* de pe pag. 4 a numĕrului nostru de astăzi.

*

Crema Margit a lui *Földes* întrece tóte cosmeticele. Delătură grabnic şi sigur pistruele, petele de ficat, jubruţele, sbârcelile şi alte necurăţenii de pe obraz; crema acésta nu numai înfrumseţéză obrazul, ci îl şi întinereşte. Preţul 1 cor, borcan mare 2 cor. de capĕtă la producent: farmacistul Clemens pe Földes în Arad, cum şi în tóte farmaciile, drogeriile şi parfumeriile. De imitaţii se avertiséză.

*

Struguri buni. Struguri buni de masă se află la George *Dîrlea* în *Galşa* (u. p. Világos.) Preţul unui coşiu de 5 kgr. francată costă 3 cor. Dacă se comandă 5 coşuri deodată costă un coş 2 cor. 90 fileri. Comandele se pot face cu rambursă postală.

*

Mama mea a fost ani dearêndul bolnavă şi de când pórtă crucea dtale duplă electro-magnetică şi-a recâştigat sănĕtatea, pentru ceea-ce nu am cuvinte destule ca sĕ-ţi mulţămesc. Cu stimă: *Gyököny János*, com. Tolna. E lipsă de o dovadă mai frumósă, că crucea duplă electro magnetică a dlui Müller Albert (Bpesta, V., Vadász-utcza 42/V.) R B. nr. 86967 are o mare putere vindecătóre asupra omenimei?

Cărţi şi reviste.

„Amicul Tinerimei“, fóie de cunoştinţe folositóre pentru educaţia tinerimei române, redactată în Têrgu-Jíu (România) sub îngrijirea directorului gimnasial I. Moisil, a apărut pe August (fasc. 8, anul de esistinţă 2) cu următoriul sumariu: Amintiri din copilărie (episóde din viéţa şcolară) de Nepos; Detunata (din opul „Zarandul şi Munţii-Apuseni“ de Silvestru Moldovan), Cunoştinţe despre lună, date sub formă de „conferinţe despre călĕtoria în lună a savantului Homesianu; apoi o poveste egipténă; un tractat de N. Petra-Petrescu sub titlul „Meseriaşul“, cu îndemnuri pentru îmbrăţişarea meseriilor; descrierea unei întâlniri cu un şerpe sunătoriu, şi altă lectură instructivă pentru tineret.

„Amicul Tinerimei“ apare în fascicoli lunari în Têrgu-Jíu şi costă 8 coróne pe an. Director şi proprietariu: Ioan Moisil.

Din public.*)

Mulţămite publice.

Tinerimea studiósă din Sĕlişte şi-a ţinut obicinuita petrecere de vară Marţi în 20 Iulie (2/VIII) în ziua de sf. Ilie. Cu acéstă ocasiune au binevoit a contribuí la fondul pentru ajutorarea studenţilor săraci următorii: D. Algya, colonel, D. N. Simian (R-Vâlcea), Ionel Comşa, câte 10 cor., Dr. I. Stroia, prot., P. Drăgits, prim-pretor, H. Henrich, G. Popa, prof. (Bucureşti), I. Banciu, câte 5 cor., N. Ivan, asesor cons., D. Cunţan, prof., Dr. N. Comşa, N. Roman, N. Henţiu, not., câte 4 cor., Dr. Schuster, pretor, H. Herbert, pretor, V. Milea, notariu, I. Chirca, notariu II., C. Herţa, compt., A. Gluhars, dna Muntean (Gurariului), B. Popa, D. Arseniu, câte 3 cor., Dr. N. Calefariu, A. Borcia, preot, I. Popa, preot, I. Stefloa, preot, I. Roşca Căpitan, D. Popa, primariu, D. Lăpădat, dir. şc., I. Crişan, înv., O. Soră, N. Soră, N. Ţintea, comer., N. Comşa, com., O. Sglimbea, D. Cupu, L. Pop, V. Iosof, dşóra C. Stoica, dna M. Tîmpănariu, dna A. Bloţiu, dna P. Borcia, dşóra Sirbu, câte 2 cor.. I. Popa, M. Stănese, I. Topârcianu, I. Fărcaşiu, I. Betecuiu, L. Gherman, V. Aron, I. Roşca, O. Greavu, I. Borcia, N. Popa, D. Popa, I. Aldea, S. Rusan, S. Mihălţan, înv., A. Gherman, înv., O. Aron, N. Apolzan, N. Pascu, M. Simoneti, L. Popescu, C. Stoica, D. Hociotă, I. Soră, D. Moga, I. Cupu, M. Aldea, N. Dădârlat, dşóra A. Istadie, dşóra Greavu, I. Bobelnian, H. P. Petrescu, dşóra M. Rău, dşóra R. Roşiu, N. N., I. Poiană, dna A. Tîmpănariu, dna M. Dubenschi, C. Bucşan, dna M. Miclăuşiu, dna A. Arsenie. dna M. Bejiu, I. Bârsan, I. Stoia, D. Comă, dna P. Borcia şi I. Borcia, câte 1 cor., I. Suciu, 80 fil., I. Crăciun, D. Comşa, I. Popa, N. Tipuriţă, N. Simoneti, I. Poiană, N. Marcu, I. Ivan, N. Puschila, câte 60 fil., I. Predovici, M. Lupaşiu, M. Hăşigan, M. Popa, câte 50 fil., I. Marcu, I. Şandru, N. N., câte 40 fileri.

S'a încasat cu totul suma de 200 cor. 40 fil. din care subtrăgându-se cheltuielile în sumă de 137 cor. 40 fil. a resultat un *venit curat* de 63 cor., care s'a şi depus spre fructificare.

Tinerimea studiósă mulţămeşte pe acéstă cale tuturor binevoitorilor cari au contribuit cu obolul lor la sporirea fondului menit a ajutora pe tinerii studenţi lipsiţi de mijlóce materiale, şi 'i rógă şi pe viitor de sprijinul lor.

Sĕlişte, în 15 August v. 1904.

Comitetul arangiator.

*

Cu ocasiunea producţiunei arangiate de tinerimea română studiósă din Cohalm şi jur în 28 August în Cohalm au întrat preste taxă următórele suprasolviri: Dnii G. Maican, înv. în Ticuşul-român, Ziegler K., oficial de dare, Cohalm, câte 2 cor., Dr. G. Drimba, adv., Cohalm, Ioan Bercan, paroch, Merchaşia, câte 1·40 cor., Ier. Buzea, par., Stena, 1·20 cor., I. Ricu, econ., Criţ, G. Andron, înv., Ungra, N. Boeriu, teol., abs., Ungra, Ioan Filipescu, par., Merghindeal, B. Curta, par., Bundorf, R. Curta, jurist, Bundorf, I. Roşca, înv. pens., Ungra, fie care câte 1 cor., Lahni H., comers., Cohalm, H. Enciu, par., Mucundorf, L. Barbu, ofic. de dare, Cohalm, câte 60 fil. Dşórele S. Curta şi M. Curta, Bundorf, câte 50 fil.

Priméscă binevoitorii suprasolvitori mulţămitele nóstre şi pe acésta cale.

Esprimăm mai departe sincerile nóstre mulţămite în numele tuturor diletanţilor conducătoriului nostru de cântări dlui Andreiu Pora, care a arătat zel extraordinar la instruarea — în timp scurt a coriştilor.

In total a întrat 134·30 cor., spesele avute 116·76, rămênênd un venit curat de 17 cor. 54 fil. cu care sumă s'a alimentat „fondul“ pentru înfiinţarea unei Reuniuni de cântări, depus spre fructificare.

Cohalm, 31 August 1904.

George Fuciu
president.

Ioan Haizea
controlor.

Romul Pulca
cassariu.

Posta redacţiei.

Dlui N. H. în G. Fórte corecte sunt vederile dtale; dar' de atâtea-ori au fost spuse în publicitate, în cât e de prisos a le mai spune.

„*Vestitoriul*“ Bucureşti. Schimbul vĕ merge de nou, cu începerea de astăzi.

Nr. 1244 1904. [258] 1—3

Concurs repețit

Necompetând concurenți convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român“ nr. 69 pentru ocuparea postului de **învĕțătoriu** la școla gr. orient. confesională din comuna **Bârghiș** se publică din nou concurs cu termin de **8 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coróne din repartiție pe popor, cuartir, lemne de foc și grădina recerută.

Reflectanții la acest post au a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în comuna Bârghiș spre a și arăta desteritatea în cântările bisericești și tipic.

Concurenții au a-și așterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Bendorf, 17 August 1904.

In conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 69/1904. [261] 1—3

Publicare de licitațiune.

Comuna bisericéscă din Poplaca, protopresbiteratul Sibiiu, va da în **8/21 Septembre a. c.** la 2 ore p. m. prin licitațiune publică minuendă în întreprindere **edificarea unei școle nóue**, conform planului și preliminariului de spese aprobat de vener. consistoriu nr. 4914 școl. dto 13 Maiu 1904 în sumă de **31.541 cor. 81 fil.**

Intreprinzĕtorii cari vor reflecta la acésta întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus-oferentul va fi îndatorat a depune cauțiunea recerută în bani gata sau în hârtii de valóre.

Planul, preliminariul de spese și condițiunile de licitare se află și se pot vedé până la ziua licitării la oficiul parohial gr. or. din Poplaca.

Poplaca, în 18 August st. v. 1904.

Pentru comitetul parohial:

Coman Baca
president.

Oprea Olariu
notar. comit. parohial.

Sbór'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de **A. Bena**. Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

---

[259] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕțătoriu** la școla confesională română gr. or. din **centrul Branului**, se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salariu fundamental 600 coróne plătiți în rate lunare anticipative din fondurile bisericești-școlare.

Cuartir în natură și 3 (trei) stângini de lemne pentru încălzitul locuinței; ¼ juger de grădină eventual 12 coróne.

De la concurenți se cere pe lângă cualificațiunea specială sĕ aibă cel puțin 6 clase gimnasiale, și cunoștințe temeinice în limba magiară; sĕ cunóscă musica instrumentală pentru ca sĕ pótă înființa și conduce un cor, pentru care va primí o remunerațiune specială de 100 coróne.

Cuincuenalele se vor plătí numai după anii de serviciu făcuți la acésta școlă.

Petițiunile instruite în sensul normelor în vigóre sunt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Bran în Zernești până la terminul sus amintit.

Eforia școlei rom. gr. or. din centrul Branului.

Bran, în 14 August 1904.

George Babeș
paroh, presidentul eforiei

N. Runcean
notariul eforiei.

Vĕzut!

Ioan Dan
adm. protopresb.

In Septembre c. începe un

nou curs

pentru desemn de croială, pregătire de haine, cusătură de albituri, împletire cu fuscióre (= Klöppeln), **brodare cu aur, cu alb** și **cu diferite colori,** și pentru **pregătirea de ori ce lucrări de mână** moderne.

Instrucțiunea se póte face *în tóte trei limbile țerii.* (254) 2—3

Se primesc *domnișóre* și cu întrégă întreținerea.

Maria Lurz

Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 6, parter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 20—52

Din oficiu concesionata

școlă comercială

privată (nainte R. Pöschl)

a succesorului lui

ALOIS WEISS

pentru

băieți, tineri, fete și femei.

Viena, I. Getreidemarkt 16

Inscrieri și programe în biroul institutului.

Inceperea cursurilor la mijlocul lunei Septembre. (241) 3—3

---

2 băieți sau studenți

se primesc în cuartir **Strada Poplăcii nr. 30.** (256) 1—1

Un candidat de advocat

perfect în stil magiar și român, se primește momentan pe lângă condițiuni fórte favorabile în cancelaria advocatului Dr. **Mátyás Lazar**, **Sibiiu**, strada urezului nr. 11. [250] 2—3

Ciocolada de tanin

a lui **Sztraka**

are efect escelent la copíi și la vêrstnici

contra urdinării

Prețul 40 fileri

Se capĕtă în fie-care apotecă.

[222 5—8

P. T.

Pentru a satisface dorinței generale a clientelei nóstre, de care în partea cea mai mare ne bucurăm de ani îndelungați, m'am decis a purta mai departe

croitoria de domni a tatălui meu **Ioan Gebora**

piața mică nr. 10, care esistă deja de 60 de ani. Cu conducerea am încredințat pe colaboratorul nostru fidel, care stă în serviciile nóstre de 35 ani, cum și un specialist instruat în academia vieneză de croitori.

Asigurând **de recunoscutele prețuri civile și de efectuire reală,** rog la casuri de eventuale trebuințe pentru binevoitóre acordare de prețióse comande

Sibiiu, în August 1904.

Cu deosebită stimă

Adalbert Gebora
singurul proprietar al firmei **Ioan Gebora**.

(257) 1—1

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

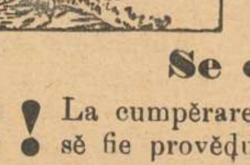

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eftin. E liber de substanțe stricăcióse.

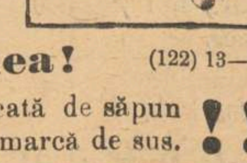

Se capĕtă pretutindenea! (122) 13—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

„CRIȘANA“, societate de economii și credit în Brad.

Convocare.

Pe basa statutelor modificate se convócă

Adunarea constituantă

a societății de economíi și credit „CRIȘANA“ pe **Duminecă în 18 Septembre n. c. la 3 ore p. m.** în localul societății, în **Brad.**

Obiectele:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor presenți.
3. Constituirea adunării.
4. Alegerea direcțiunii.
5. Alegerea comitetului de supraveghiare.

In lipsa membrilor receruți, cari sĕ represinte ⅓ din capitalul social adunarea în sensul §. 47 se convócă și se va ține în *25 Septembre n. a. c.* la 3 ore p. m.

Dreptul de vot în sensul §. 47 se póte esercia sau în persónă, sau prin plenipotențiarea altui membru al societății.

Brad, la 20 August 1904.

(260) 1—1

Direcțiunea.

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică nr. 2**, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiflon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miiă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 26

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Intrarea Str. Cisnădiei 10.

Intrarea Strada Brukenthal 5.

Schimbare de local!

Ospĕtăria „Bereria trei stejari“

(„Drei Eichen Bräu“) a lui

Henric Ballmann

de la 1 Septembre n. a. c. se află **în casa proprie a Bereriei trei stejari**

Strada Cisnădiei nr. 10 și Strada Brukenthal nr. 5.

peste cale de cofetăria Frentz.

Aducênd acésta la cunoștința onoratului public, aduc și sinceră mulțămită tuturor stimaților mei óspeți pentru încrederea de care m'au împărtășit până acum, rugându-i totodată ca acéstă încredere sĕ mi-o păstreze și în noul local. (253) 2—3

Ca până acum, așa și în viitoriu voiu servi cu berile escelente ale Bereriei trei stejari, cu cunoscutele vinuri naturale bune, cum și cu mâncări recunoscute ca fórte gustóse.

Cu tótă stima

Henric Ballmann.

Intrarea Strada Brukenthal 5.

Intrarea Str. Cisnădiei 10.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 91 Sibiiu, Marți 24 August (6 Septembre) 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 80 fil. rêndul cu litere garmond

O bólă românéscă.

Sibiiu, 5 Septembre n.

Nu ne este intențiunea sĕ insistăm și la locul acesta asupra celor întêmplate la *Brad*, unde, cum se știe, în ziua de Sântă-Mărie s'a ținut adunarea generală de est-an a *„Societății pentru fond de teatru român“*. Cetitoriul va găsí mai la vale un raport amĕnunțit despre decurgerea adunării, și din acest raport va afla tot ce dorește sĕ știe, și ce póte sĕ i stîrnéscă interes față de acéstă instituțiune culturală română, — câștigând și convingerea, că Societatea pentru fond de teatru român ia tot mai frumos avênt de când e pusă sub conducerea unui comitet care muncește cu zel și pricepere, și (de ce sĕ nu o spunem?) *cu cheltuială puțină.*

Nota generală a fost bună și pentru acéstă întrunire românéscă, căci a decurs bine și în ordine. Dar' cum am spus, nu cu adunarea însași voim sĕ ne ocupăm la locul acesta, ci cu o parte a adunării, cu partea cea mai însemnată, cu magistralul discurs de deschidere al dlui *Iosif Vulcan*, neobositul president al Societății și membru al Academiei Române.

Cetitorii ziariului nostru cunosc acest frumos discurs. Vor fi constatat deci cu noi împreună, că vorbirea cu care dl *Vulcan* a deschis de astă-dată adunarea generală a *Societății de teatru* a eșit din cadrele unei simple vorbiri presidențiale, în care se înșiră frase, cu gust și fără gust, și se aruncă elogii, meritate și nemeritate, în dreapta și în stânga, ci aceea ce dl *Vulcan*, îndemnat de cel mai cald patriotism și de cea mai curată iubire de neam, a spus în Brad de la masa presidențială constitue un edevĕrat *program* pentru pătura cultă a neamului nostru, atacată de mari și urîte bóle, programul de *regenerare* și *nobilitare*, un program pe care trebue sĕ l subscrie fie-care Român adevĕrat, pentru-că în el sunt precisate basele viitoriului nostru.

Laudă trebue sĕ aducem dlui *Vulcan* pentru curajul cu care a spart ghiața, pentru sinceritatea cu care ne-a zugrăvit așa cum suntem și nu altcum. A arătat rana întrégă de care suferim, și nu a mai ascuns'o. Ni-a spus verde că suntem epigoni pe lângă înaintașii cei mari din trecut, cari aveau *idealuri*, pe când idealul nostru e pântecele propriu. A scos la ivélă și a arătat în întréga ei ființă cea mai urîtă dintrĕ însușirile nóstre: *invidia*, acéstă mare *bólă românéscă*, — cum a numit'o dl Vulcan, — care róde la rădăcinile ori-cărei porniri bune românești.

Da; așa suntem, cum ne-a arătat lumii dl *Vulcan*. Invidioși, bîrfitori și certăreți. Pe cei ce vreau sĕ muncéscă pentru binele public, în loc sĕ sărim toți și sĕ-i sprijinim și încurajăm, îi *împedecăm* în activitatea lor și 'i disgustăm, pentru-că toți trântorii li-se pun în cale ca nu cumva sĕ se ridice prea sus.

Ne place sĕ trăim pe ușor. Câștig bun, plată grasă, muncă puțină. Pentru binele de obște nu muncim, nu prea jertfim. Ear' și dacă jertfim, o facem din interes, pentru reclamă, pentru popularitate. Și dacă vedem că întârzie reclama, ni-o facem noi, lăudându-ne singuri în publicitate cu aceea ce am făcut pentru „ingrata nație românéscă“, care nu știe sĕ fie recunoscĕtóre și de la care n'am primit încă nimica. Astfel batjocorim sfânta scriptură, care ne spune, că dacă faci vre-un bine, așa sĕ-l faci, ca *dreapta sĕ nu știe ce face stânga!*

Discursul dlui *Vulcan* a fost aplaudat cu căldură. Așa ne spune raportul. Cei întruniți în Brad au fost deci întru tóte de acord cu vorbitoriul. O credem! Dar' vorbele dlui Vulcan nici n'au fost adresate celor întruniți în Brad, ci celor ce *nu erau acolo*. Acelora, pe cari omul nu'i vede la nici o întrunire românéscă, nu-i vede nici-unde când e vorba de muncă și de jertfă, se împedecă însĕ pretutindenea în ei unde sunt posturi de ocupat, câștig de incassat, unde e de primit ceva și nu e nimic de dat. Și după ce ómenii acestia, cari, durere, sunt destul de numĕroși, n'au putut sĕ asculte cu urechile proprii înțeleptul discurs al dlui *Vulcan*, ar face bine dacă cel puțin din ziare ar lua act despre el, însĕ totodată și firma hotărîre de a se *îndrepta*. Pentru-că adevĕrurile crude nu pentru aceea ni-le-a spus dl Vulcan, ca sĕ ne înfrunte, ci ca sĕ ne îndrepte. Bóla, *marea bólă românéscă* ne este descoperită în fața lumii; sĕ aplicăm deci leacul de vindecare. Sĕ-l aplicăm fără crutare, până nu e târziu. Dar' aplice-l fiecare *asupra sa*, căci numai atunci vindecarea e sigură.

Adunarea de la Brad.

— 1 Septembre n.

Sâmbătă, înainte de ziua Sfintei Mării, românescul orășel *Brad* din fostul comitat al Zarandului adăpostia în casele sale numĕros public străin. Adecă străin întru atâta că nu era din Brad, ci din depărtări mai mici ori mai mari, de unde lumea românéscă a venit sĕ participe la adunarea generală a *„Societății pentru fond de teatru român“*, care avea sé se deschidă aici în ziua următóre, Duminecă, ziua de Sânta-Mărie.

Unii dintrĕ iubiții óspeți ai Bradului au sosit cu trăsurile, încă Sâmbăta pe la amiazi, ear' venerabilul și agilul president, domnul *Iosif Vulcan*, însoțit de stimata dómnă, cu o suită frumósă formată din membrii comitetului și alți fruntași ai neamului nostru, domni și dómne, a sosit séra la orele 7, venind cu trenul dinspre Arad.

La gară îl aștepta comitetul aranjator local, care prin rostul domnului protopresbiter *Vasile Damian* a salutat de binevenire pe domnul president, comitetul și óspeții sosiți. A mulțămit în termini frumoși dl *Vulcan*, ear' în urmă óspeții au fost conduși la cuartire.

Nu preste mult, pe la orele 9, óspeții și-au dat întâlnire în sala de la hotelul *Central*, unde la mese întinse s'a ținut séra de cunoștință. Lăutarii din Abrud, conduși de vestitul Ghiuț, înveseliau inimile cu doine românești.

La un moment dat profesorul *Albu* salută în numele Bradului óspeții sosiți, ear' dl *Vulcan* rĕspunde aducênd elogii Bradului, care a avut și are rol însemnat cultural în viéța nóstră românéscă.

In voe bună și în bună ordine a decurs acéstă séră de cunoștință, de la care lumea s'a depărtat târziu nóptea.

Ședința primă

Duminecă diminéța s'a oficiat serviciul divin în biserica gr. orientală, slujind protopresbiterul *Damian*, cu preotul *Rimbaș* din Brad, *Popoviciu* din Ciaba și diaconul *Joldea* din Halmagiu. Dl protopop Damian a rostit o frumósă predică, despre *teatru*. De la biserică lumea a mers apoi la gimnasiu, unde în sala de gimnastică frumos decorată s'au ținut ședințele adunării generale a „Societății pentru fond de teatru“.

La orele 12 presidentul societății, domnul *Iosif Vulcan*, rostește magistralul discurs de deschidere (l'am publicat în întregime în doi numeri premergĕtori. Red.) ascultat cu încordată atențiune și subliniat cu sgomotóse aplause. De astădată dl *Vulcan* s'a întrecut însuși pe sine în gruparea adevĕrurilor crude, cari au fost supremul timp a se spune odată fără șovăire societății nóstre românești, inficiată de mari bóle naționale.

Rĕspunde frumos și avêntat dl Dr. *Pavel Oprișa*, directorul gimnasiului din Brad, promițênd tot sprginul posibil pentru a duce la învingere steagul *Societății*.

Domnul president *Vulcan* mulțămește.

Domnul *Părău*, fost director gimnasial, salută adunarea în numele *„Asociațiunei“*, sora cea mai mare, ear' domnul *Vulcan* respunde, mulțămind pentru frumósele cuvinte adresate.

Presidentul numește notari ai adunării generale pe domnii Vasile *Goldiș* și Dr Iosif *Blaga*, în urmă rostește o frumósă vorbire în memoria lui *Dr. Iosif Hodoș*, fost vicecomite al fostului comitat Zarand și fost primul president al *„Societății pentru fond de teatru“*, unul dintrĕ cei mai luminați fii ai Zarandului, care ocupă loc de frunte în istoria desvoltării nóstre culturale-naționale din jumĕtatea din urmă a secolului trecut.

Publicul, pentru a-și arăta piósa recunoștință față de memoria marelui bărbat, a ascultat vorbirea în picióre.

Se intră apoi în ordinea de zi, alegêndu-se comisiunile astfel:

Comisiunea pentru inscrierea de membri noi o formézã domnii: Dr. I. Papp, Al. Draia, Dr. Pavel Oprișa, Dr. I. David și Adam Damian.

Comisiunea pentru censurarea raportului comitetului domnii Dr. V. Branisce, Vasilie Damian, Stefan Albu, Nicolae Hențiu și Dr. Ioan Radu.

Comisiunea pentru censurarea rațiociniilor domnii Dr. George Dobrin, Petru Rimbaș, Nicolae Borza, Dr. Grozda și Ioan German.

Urmézã disertațiunile. Se dă cuvênt domnului *Dr. Pavel Oprișa*, care ține o frumósă și bine întocmită conferență despre fundarea gimnasiului din Brad, scoțênd la ivélă rolul marelui *Șaguna* în chestia acésta, și jertfele aduse din partea comunelor din fostul comitat al Zarandului.

Conferențiarul e aplaudat și felicitat, ear' presidentul declară ședința primă încheiată.

Banchetul.

La orele 2 și jumĕtate s'a început banchetul, în sala de la hotel *Central*. Sala era plină de lume românéscă. Presidentul în frunte, comitetul în jurul seu, și apoi ceilalți óspeți. Toastele rostite au fost următórele: Presidentul Iosif *Vulcan* pentru M. Sa. Publicul se ridică, ear' musica intonézã imnul împĕrătesc. Protopresbiterul Vasilie *Damian* pentru neobositul president al societății *Iosif Vulcan*, căruia publicul present îi face frumóse ovațiuni. Directorul gimnasiului din Brașov *V. Onițiu* toastézã în numele comitetului pentru Zarandeni, Ioan *German* pentru comitet, Emanuil *Ungurian* pentru popor și înaintarea sa economică și culturală, *Boneu* pentru funcționarii administrației publice din Brad, Vasilie *Goldiș* pentru iubirea și încrederea reciprocă, Dr. Ioan *Suciu* pentru *altruism*, Petru *Călciunariu* pentru cei ce sun ómenii faptelor nu ómenii vorbelor, și Nicolae *Hențiu* pentru directorul minelor din Brad.

In bună animație lumea a rĕmas împreună până spre séră.

Concertul.

Concertul și teatrul s'a început la orele 8 séra, esecutat fiind după programul publicat în ziare. A cântat corul studenților, a declamat bursieriul societății pentru fond de teatru, *Z. Bârsan*, și s'a jucat piesa *„Aur“* de Constanța *Hodoș*, în care diletanții și-au interpretat destul de bine rolurile. Pentru publicul din Brad are piesa importanță, find-că acțiunea se petrece în fostul comitat al Zarandului. Tóte prestațiunile, atât ale diletanților, cât și ale corului condus de învĕțătoriul *Stoia*, apoi ale lui *Z. Bârsan*, au fost acoperite cu aplause meritate.

După concert cină comună și doine frumóse, cântate de taraful lui Ghiuț.

Ședința a doua.

S'a ținut Luni la orele 10. Se verifică procesul verbal al ședinței prime și se pune la ordinea zilei cetirea disertațiunilor anunțate.

Vasilie *Goldiș* cetește disertațiunea dlui Enea *Hodoș* (absent) întitulată: *„Câteva amintiri despre școlele din Brad“*. E ascultată cu drag și e viu aplaudată. Presidentul *Vulcan* aduce mulțămiri autorului și-i trimite salutări. Dr. Iosif *Blaga* își cetește disertația *„despre gust“*, asemenea bine lucrată și cu plăcere ascultată din partea publicului.

Ceialaltă disertațiune anunțată nu se cetește, ci va fi publicată.

Urmézã rapórtele comisiunilor. Dr. P. *Oprișa* comunică în numele comisiunei pentru inscrierea membrilor, că s'au inscris 12 membri fundatori, 18 pe viéță, 44 ordinari și 102 ajutători. S'au incassat peste tot 5500 cor., afară de venitul concertului.

Se ia spre știre întrĕ vii aclamări.

Dr. *Grozda* în numele comisiunei censurătóre de rațiocinii raportézã, că purtarea cassei a fost aflată în deplină ordine și propune, ca adunarea sĕ dee absolutoriu și *mulțămită* cassariului Nic. *Petra-Petrescu*.

Se primește. Notez că averea societății a crescut în anul trecut cu 17.693·07 cor., și la finea anului făcea în coróne: *349.002·54*.

Dr. Ioan *Radu*, în numele comisiunei pentru censurarea raportului comitetului propune aprobarea tuturor punctelor cuprinse în raportul compus cu multă îngrijire din partea secretariului Dr. Blaga.

Se primește, votându-se comitetului absolutoriu.

Urmézã alegerea comitetului pe noul period de 3 ani. După-ce dl N. *Petra-Petrescu* se rógă a nu mai fi luat în combinație pentru postul de cassariu, și dl Emanuil *Ungurian* încă renunță de a mai face parte din comitet, — la propunerea protopresbiterului Vasilie *Damian* comitetul vine ales cu aclamațiune astfel: president Iosif *Vulcan*, vicepresident Virgil *Onițiu*, secretariu Dr. Iosif *Blaga*, cassariu Dr. Nicolae *Vecerdea*, dirigentul filialei „Albina“ din Brașov, ear' membri în comitet: Vasilie *Goldiș*, George *Dima*, și Dr. George *Dobrin*, advocat în Lugoj.

In urma invitării primite, societatea pentru fond de teatru român își va ținé adunarea generală în anul viitor în *Reșița* (Banat).

Se numește o comisiune pentru verificarea procesului verbal al ședinței a doua, și în urmă presidentul încheie adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român, aducând elogii și mulțămiri Zarandenilor pentru sprijinul dat. Rĕspunde protopresbiterul *Damian* urând prosperare Societății.

Lumea părăsește sala de ședințe cu bune impresiuni.

Esposiţia de lucru de mână.

Din incidentul sĕrbărilor româneşti cari au avut loc Duminecă şi Luni în Brad, comitetul local a aranjat şi o esposiţie de lucru de mână, bine succésă. Publicul s'a delectat mult vĕḑênd lucrări într'adevĕr artistice eşite din mânile ţerancei române. S'au vĕzut tot feliul de cusături, chiar şi de cele vechi, de pe la începutul secolului trecut. Esposiţia a fost aranjată la iniţiativa dómnei *Elena Hossu-Longin* din Deva.

Balul.

Luni séra a fost bal, la care a participat întréga românime întrunită în Brad. Animaţie mare şi lux şi mai mare, — bată-l norocul sĕ-l bată. Costum naţional numai *unul!*

La Cebea.

O parte din public a plecat Marţi diminéţa spre casă, ear' cealaltă parte (mai mică) nu s'a putut despărţí de Brad înainte de a face peregrinaj la *Cebea*, comuna din apropiere, unde e goronul lui *Horia*, sub umbra căruia îşi dórme somnul de veci eroul nostru *Avram Iancu*. I-am dorit somn uşor, şi cu inimi înduioşate am părăsit cimiteriul, sfântul lăcaş al rĕmăşiţelor marelui nostru erou.

Mercuri după amiazi Bradul întrase apoi de nou în monotonia de mai nainte. S'au fost dus iubiţii óspeţi toţi, şi cu ei s'a dus sgomotul, animaţia, voia bună. Am rĕmas cu suvenirile, şi suveniri sperăm că vor fi dus şi óspeţii cu ei. Suveniri plăcute.

Corespondentul.

Intuiţiunea ca factor de învĕţămênt.

(Principiile intuiţiunii aplicate la predarea limbilor moderne).

(Cuvênt de deschidere, rostit în conferenţa învĕţătoréscă din cercul Braşovului, de Nicolae Sulică.

Domnilor învĕţători! Anul acesta am avut eu onórea de a fi numit din partea Ven. Consistoriu archidiecesan ca conducĕtor al conferenţelor dvóstre. In acéstă calitate a mea am aflat de consult sĕ mĕ acomodez şi eu usului practicat în ultimii ani în sinul conferenţelor dvóstre, ca adecă pentru tot decursul conferenţelor sĕ se admită un *singur studiu ca obiect al lecţiilor practice.* Ca esclusiv obiect al temelor practice am stabilit deci pentru anul acesta *limba magiară.* Am făcut acésta după-ce am consultat mai întâiu în obicinuita consultare prealabilă opinia mai multor membri fruntaşi ai cercului dvóstre conferenţiar, cari cred, că prin rostul lor au tălmăcit o dorinţă generală a dvóstre.

Limba magiară, ca singura limbă străină în şcólele nóstre primare, este, precum se ştie, acel obiect de învĕţămênt, la a cărui propunere întimpină mai multe greutăţi atât învĕţătoriul cât şi elevul. Pe de altă parte deóre-ce se impune şi se insistă aprópe zilnic, ca propunerea limbei magiare sĕ devină din ce în ce tot mai intensivă în şcólele nóstre primare, a fost justă şi justificată dorinţa acelora dintrĕ dvóstre, cari au cerut ca obiect al discusiunilor acestei conferenţe tocmai *metodica* limbei magiare.

Care este cel mai nimerit metod pentru propunerea cât mai intensivă şi mai cu succes a limbei magiare? — iată problema ce cu drept cuvênt preocupă de un timp încóci învĕţătorimea nóstră, după-ce în zilele nóstre se validitéză tot mai hotărît tendinţa de a reforma radical metodica limbilor moderne prin întroducerea metodului *intuitiv*, aşa numit *direct.* Tradiţiunea pedagogică în tóte şcólele nóstre primare a fost şi este că învĕţătoriul sĕ se folosécă la propunerea limbei magiare de intermediul limbei materne. Acesta este metodul aşa numit indirect. Mai tóte manualele pentru limba magiară sunt compuse pe basa acestui sistem. Pe alocurea au început sĕ se facă încercări şi esperienţe şi cu metodul cel nou, folosindu-se manualul de Schullerus şi Popovici.

Iată deci problema, a cărei resolvare definitivă e reservată încă viitoriului: ce metod sĕ se urmeze la predarea limbei magiare în şcólele nóstre primare, metodul cel vechiu aşa numit indirect, sau metodul cel nou direct, sau un metod *unit*, representând un compromis al amêndurora?

Membrii acestei conferenţe vor avé ocasiune de astădată sĕ facă cunoştinţă şi cu metodul cel nou, şi astfel se vor puté alege dacă nu cu o convingere definitivă, cel puţin cu o părere provisoră despre avantagiile şi desavantagiile celor 3 metode.

In legătură cred că e aprópe de prisos sĕ mai accentuez aici, că anul acesta atât domnii prelegĕtori, cât şi elevii sunt aduşi într'o situaţie cu totul escepţională, deóre ce elevii de la şcólele nóstre din localitate sunt obicinuiţi cu metoda indirectă, ear' domnii prelegĕtori vor cerca probabil sĕ-şi întocmécă lecţiile după metoda cea nouă. Vom avé deci de a face nu cu nişte lecţii obicinuite, ţinute întrĕ împrejurări normale, ci cu o simplă esperinţă improvisată, ce se aplică probabil pentru prima-óră la elevii nostri. De faptul acesta trebue sĕ ţinem la tot casul cont, dacă voim sĕ fim pe deplin justi în critica ce vom face lecţiilor practice din anul acesta.

După acéstă scurtă întroducere aşi puté deschide conferenţa şi am puté trece deadreptul la ordinea zilei. Cu tóte acestea, deóre-ce metodul cel nou la propunerea limbilor moderne se întemeéză mare parte pe intuiţiune şi deóre-ce învĕţămêntul intuitiv se consideră cu tot dreptul de un factor cardinal pedagogic, am aflat cu cale, ca în discursul meu de deschidere sĕ mĕ estind asupra câtorva momente esenţiale ale învĕţămêntului intuitiv, cărora pedagogia mai nouă le atribue o estremă importanţă pedagogică şi educativă.

I.

Pedagogia întemeiată pe base raţionale nu e un lucru tocmai aşa de vechiu precum se crede de obiceiu în massa cea mare a celor neiniţiaţi. Ceea-ce astăzi ni-se pare în instrucţiune şi mai ales în metodică lucru de sine înţeles, în cele mai multe casuri e fructul unei îndelungate şi anevoióse esperiente. Se pare în adevĕr lucru aprópe paradoxal a susţiné, că pe lângă instituţiunile bisericeşti omenimea nicăiri n'a dovedit mai mult conservatism şi perseveranţă ca tocmai în viéţa şcolară în desvoltarea instituţiunilor şcolare. Şi cu tóte acestea aşa este. A trebuit sĕ trécă peste douĕ mii de ani de la filosoful *Plato*, care a încercat mai întâiu sĕ ne dee un sistem pedagogic ştientific, întemeiat pe adânci convingeri filosofice, până ce a venit filosoful *Herbart*, întemeietorul pedagogiei ştientifice de astăzi, în care s'a cristalisat pentru prima-óră în formă aplicabilă şi practică esperienţa până atunci isolată de sute şi sute de ani de muncă pedagogică. Astăzi sistemul pedagogiei ştientifice, care cere, ca tótă metodica învĕţămêntului sĕ fie întemeiată pe legile fireşti de desvoltare şi funcţionare a vieţii sufleteşti a elevului, ni-se pare ceva aşa de natural şi de omenesc, în cât necunoscênd sbuciumările prin cari a trecut ştiinţa educaţiei de la început şi până în ziua de azi, îţi vine sĕ crezi că pedagogia aşa a fost şi a trebuit sĕ fie de când a simţit omul mai întâiu necesitatea de a se cultiva şi educa, adecă sistem şi ştiinţă încadrată în legile psichologiei şi ale eticei. Şi cu tóte acestea sistemul pedagogiei ştientifice moderne abia datéză de la *Herbart* încóci (mort în 1841) şi a ajuns sĕ fie recunoscut şi adoptat pe de-a'ntregul şi preste tot în instrucţia primară, ca şi secundară, abia în ultimele decenii.

Astăzi ni-se pare asemenea fórte firesc, ca elevul sĕ fie pus în posiţiunea sĕ facă cunoştinţă temeinică cu lumea ce-l încunjură, cu cartea cea mare a naturei, şi cu tóte acestea ştiinţele reale, Geografia patriei etc. sunt obiecte întroduse sistematic în şcólă tot numai în timpul din urmă.

Ni-se pare lucru de sine înţeles, ca elevul sĕ facă cunoştinţă cu obiectele din lumea din afară prin intuiţie directă, sau cel puţin prin tablouri şi modele, cari sĕ reproducă fidel natura; şi cu tóte acestea aplicarea sistematică a mijlócelor de intuiţie în învĕţămênt abia se face de vre-o câteva decenii, mai ales de la generalisarea sistemului pedagogic al lui Pestalozzi încóci, de-şi principiul învĕţămêntului intuitiv l'a inventat deja acum 300 de ani francezul *Montaigue*, ear' *Bacon* şi *Comenius* l'au ridicat la rangul unui factor de prima forţă în instrucţiune.

(Va urma.)

Convenţiunea comercială cu România.

(Fine.)

In acest tarif aflăm mai cu sémă ce priveşte mai întâiu interesul agronomiei, taxe de şése-ori mai urcate pentru importul de cai, — la care import din străinătate România este aşa zicênd avisată în lipsa unei economíi proprii suficiente.

Maşini agricole, cari de present sunt scutite de vamă la întrarea în România, sunt impuse acum cu patru franci per 100 kilograme (projectul guvernului propusese doisprezece franci).

Introducerea acestei vămi atinge fórte de aprópe şi interesele industriei nóstre din sud-ostul Ardealului, deóre-ce productele fabricelor nóstre din Braşov şi Sibiiu aveau până în timpul din urmă debuşeul lor principal în România. De aceea dorim cu tótă insistenţa, ca în decursul pertractărilor vamale sĕ se delăture acéstă taxă, corĕspunḑĕtor stărei de azi. Celelalte urcări ale tarifului în parte fórte esenţiale, cari ating mai de aprópe interesele nóstre şi însemnéză o împingere a situaţiunii actuale spre partea mai defavorabilă, privesc mai cu sémă diferite mărfuri de lemn şi dóge, piei şi pielăríi, postavuri şi mărfuri de lână, pălării de pîslă (tĕrăneşti), ţeseturi de bumbac şi torturi, mărfuri de confecţiune etc.

Şirul articolilor de esport, cari până la mijlocul anului optzeci, adecă până la isbucnirea rĕsboiului vamal român, se puteau bucura de o esportaţiune mai mare de aici, este fără îndoială cu mult mai mare. Intrelăsăm cu intenţiune a le mai enumera separat şi cu acéstă ocasiune, deóre-ce deja de la început suntem siguri, că în vederea politicei actuale vamale şi comerciale, care dominéză de present în statul român şi mai cu sémă în vederea faptului, că respectivele ramuri de industrie s'au incetăţenit deja dincolo de graniţă sau sunt representate, ne lipseşte ori-ce prospect pentru rehabilitarea acestui comerciu de esportaţiune.

Dacă şi cum va succede în situaţiunea arătată mai sus cu ocasiunea tratativelor sĕ i-se taie măcar şi numai vîrfurile cele mai ascuţite îndreptate în contra esportului nostru ale noului tarif vamal român, pronunţat protecţionist şi în multe privinţe prohibitiv, astăzi fără îndoială încă nu se póte prevedé, dar' ne temem mult, că acest comerciu esterior spre Ost, la care ţinuturile nóstre sunt atât de mult avisate, va suferí earăşi o perdere însemnată şi că abia vom mai putea susţiné un comerciu esterior măcar şi în estensiunea de până acuma, fórte modestă.

Tot asemenea trebue sĕ dorim, ca sĕ succédă a ajunge şi cu principatul *Bulgaria* la o astfel de învoială, care sĕ pótă împedeca scăderea mai departe a esportului nostru spre aceste pieţe, esperiată din nenorocire în anii din urmă fórte simţitor.

Deosebit pond trebue sĕ punem şi cu acéstă ocasiune pe necesitatea *creării unei invoeli pentru regularea comerciului de vite cu statul vecin România.* Noi credem, că prin acésta s'ar da şi cheia prin care s'ar putea obţiné inclinarea spre concesiuni pe séma articolilor nostri de industrie destinaţi esportului acolo. Cu acéstă cestiune ne-am ocupat deja în raportul nostru pe anul 1902, azi însĕ avem motive de tot speciale, fórte ponderóse pentru sprijinirea acestei dorinţe. In timpul din urmă şi esportul de vite din ţinuturile nóstre spre pieţele vestice, mai cu sémă şi cele esterne, germane şi austriace, a luat astfel de dimensiuni, în cât efectul sĕu asupra preţurilor cărnei a trebuit sĕ se resimtă. Scumpetea provocată prin acéstă împrejurare se resimte peste tot în mod fórte desavantagios. Altă mântuire din acéstă calamitate nu ne putem închipuí în faţa posiţiunei părţilor acestora de ţéră, de cât sĕ se deschidă vitelor cornute de provenienţă românéscă drumul încóci. Deja în raportul nostru precedent am arătat, că de şi importul direct de vite cornute din România în internul Ungariei este de present eschis, totuşi vin astfel de vite peste Sêrbia. Prin urmare mĕsurile acestea de oprelişte sunt într'atâta ilusorii, întru cât nu pot împedeca cu totul sau peste tot întrarea de vite române. Din acéstă întrare de vite din România via Sêrbia, respective de importul de vite sêrbeşti, căruia nu i-s'au pus după cum se ştie tot asemenea pedeci ca celui românesc, părţile ardeleneşti nu pot simţí nici o influenţă binefăcĕtóre, deóre-ce aceste vite îşi află cumpărători amĕsurat drumului lor natural deja

FOIŞÓRĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

In 6 Februarie 1838 — acum nu mai citez, ci estrag, — a fost ales curator (epitrop) *George Muntean al lui Bămfuţiu*, care a funcţionat şi în anul 1839. Sub curatorul acesta s'a făcut poiată nouă şi sub şură „găbnaş“, în care sĕ se ţină grâul bisericei, s'a acoperit şura şi s'a făcut gard de şoşi împrejurul casei parochiale şi împrejurul şcólei, apoi a ajutat parochului de a zălogit cu 30 fl. un rît — de care biserica până acum nu avea — pe care sĕ-l folosécă parochul.

Pentru anii 1840 şi 1841 a fost ales curator *Petru Goia al Goiiesi*, sub care s'a adus hotărîrea (în a. 1841) „ca ori care poporan pentru neascultarea mergerii la lucru eclesiastic, să plătească, precum: arătura de primăvară cu 5 fl., ogoru cu 2 fl. 30 cr., secerea cum va umbla sĕcĕrătorii“; apoi curatorii mici sĕ strîngă cametele pe rêndul satului, fiind scutiţi în anul lor de săparea gropii la morţi. Tot în a. 1841 s'a statorit, ca nici preotul, nici învĕţătoriul sĕ nu mai zidéscă nimic pe locul bisericei fără ştirea „*consistoriului eclesiastic*“, căci cele ce vor zidí de aci înainte, biserica nici le va rĕscumpĕra de la ei, nici le va întreţiné pe spesele sale.

Curatorul următoriu *Ioan Urs* (1842) din venitul bisericii a bătut până la pod tótă ulicióra cu pétrĕ. „Sămădaşul“ şi-l'a dat „înaintea consistorului alor 27 de bătrâni ai cleşii“.

In anul 1843 a fost curator *Ioan Gâscă al Grecului*, avênd de ajutoriu 6 juraţi. El a căpĕtat însărcinarea sĕ scótă datoria (restul cassei) de la fostii curatori Petru Goia şi Ioan Urs, apoi s'a hotărît, ca gardul dimprejurul ţintirimului — fiind rĕu — sĕ se strice, tot aşa şi cel dimprejurul grădinei de la şcólă, şi sĕ se facă în rêndul satului. In scopul acesta *primul a fost împărţit pe 80 de gazde, ear' al doilea pe 26 gazde — tot câte 2 stânjini pe o gazdă.* Plata „ficoratorului“ se statoreşte în 10 zloţi pe an. El încă a rĕmas datoriu bisericei cu un mare rest de cassă.

După el a urmat ficorator în a. 1844 frate-sĕu *Vasilie Gînscă*, care a primit însărcinarea, „ca să prindă a vălătuí după locu Căvaciului şi rîtul taurului numit, care le-au foglăluit magiarismul în acea vreme când preoţea Cosma Popoviciu“.

Cu locul Căvaciului lucrul stă aşa, că domnii pămêntului daseră un loc în strada satului, pe care sĕ se zidéscă o făurărie, ear' faurul era datoriu drept chirie a lucra gratuit pe séma preotului reformat şi cel român. Cu timpul însĕ Ungurii au zis, că ei au cumpĕrat cu totul acel loc cu casă cu tot de la posesorul Kemény Miklós, şi de le vor întórce Românii înapoi jumĕtate din preţul de cumpĕrare, atunci vor avé şi ei parte la făurărie, dar' ei neavênd ştire despre cumpĕrătură, n'au voit. — Ear' lucrul cu rîtul taurului stă aşa, că rupêndu-se o parţelă din hotarul satului, aceea se lucra din partea sătenilor pentru susţinerea taurului satului, ear' venitul întra în lada comunităţii. Afirmative, preotul Cosma Popovici a voit odată sĕ aducă el singur fênul de pe acel rît, dar' a fost oprit, şi îmbătându-l cu vin, l'a dus în curtea domnéscă a lui D. Kabos, pe timpul biráirei lui Coldia Onciu şi al preotului reformat Miklós Péter, cari umblau în voia domnilor şi a ungurilor. — Ambe causele acetea au ajuns în anul acesta la Guvern, care prin doi comisari a făcut investigaţie, ear' de la guvern la varmegie, de la varmegie pe mâna advocaţilor, cheltuindu-se o mulţime de bani fără nici un resultat până în ziua de astăzi, rĕmânênd Românii păgubiţi în ambe atacerile. — Curatorul acesta încă a rĕmas datoriu bisericei cu o mare sumă de bani ca rest de cassă.

Cu îngăduinţa *protopopului Gregoriu Gal* pe anii 1845 şi 1846 a fost ales din partea consistoriului eclesiastic de curator primariu *Florian Zirbo.* Sub dînsul au fost rebonificate preotului spesele avute cu facerea fântânii şi a pivniţei de la casa parochială, în sumă de 30 fl. „*Aciasta să se ştie, că încă in anii mai dinainte s'au hotărit, ca ori câre corator să fie în 2 uni după olaltă de frică, diacolo înainte numai de va vrea*, aşa şi Florian Zirbo înbiindu l tótă clejia au mai rĕmas şi pe anul viitoriu“ (1846). Tot sub el s'a făcut o ladă pentru păstrarea sămădaşelor, s'a acoperit şura la şcólă şi s'a făcut un gard de şoşi pe lângă şcólă de partea de către vale. Nici el n'a rĕmas sĕ nu fie datoriu la biserică cu un mare rest de cassă.

(Va urma).

Vorbe înţelepte.

In casa omului lucrător lenea nu are loc nici după cuptoriu.

pe piețele din Sudul și Vestul Ungariei și peste tot nu întră în numĕr atât de mare, în cât sĕ pótă ajunge ceva din ele și în ținuturile nóstre îndepărtate. De altcum spesele de transport ar scumpí aceste vite până ací așa de tare, în cât prin acésta nu s'ar ajuta nimic.

Ca cea mai mare pedecă pentru lăsarea vitelor române sĕ între la noi în țéră se invócă necontenit pericolul bólelor de vite orientale pentru economia de vite internă ungară și acéstă ținută se impune mai cu sémă din partea agrară deja de mult ca o astfel de mĕsură politică comercială, care n'ar trebui nici decum atinsă. Și cu tóte acestea, pericolul acesta s'ar puté încunjura prin aceea, că s'ar înființa la stațiunile de intrare destinate spre acest scop instituțiuni de carantină, sau apoi, dacă cumva ar esista motive ponderóse în contra realisării acestei propuneri, totuși ar mai rĕmâné deschisă calea, ca la locuri potrivite de la graniță, mai cu sémă în ce privește districtul Camerei nóstre, la granita din Predeal și la Turnu Roșu, *sĕ se construéscă abatorii,* din cari sĕ se pótă trimite carne próspĕtă pe piețele de consum cu observarea tuturor mĕsurilor veterinare de lipsă.

O soluțiune norocósă a acestei cestiuni, cum și *facerea posibilă a importului direct de porci și oi din România*, ar fi de importanță deosebită nu numai în general pentru relațiunile de alimentațiune de aici peste tot, ci în acésta s'ar câștiga și un mijloc eficace pentru combaterea emigrării, care pe câtă vreme mijlócele de traiu în condițiuni cel puțin egale de salare vor fi mai eftine în România, va fi tot mai mult sporită prin scumpirea alimentelor.

Stabilirea vămii de import pentru *porumbul* străin in *tariful nostru nou vamal* cu *taxa minimală* de cor. 2·80 per 100 kilograme (acuma cor. 1·19 în aur) — dacă cumva legislativa nóstră la desbaterea tarifului vamal n'ar introduce în casul acesta o remediare atât de necesară din considerațiunea posițiunei nóstre, — de sigur nu-și va perde efectul în acéstă direcțiune, căci după cum am trebuit sĕ relevăm deja în raportul nostru anterior, porumbul român jócă la noi un rol mare nu numai pentru scopurile industriale, ci acest porumb, în lipsa unei producțiuni interne suficiente, servește la poporațiunea nóstră limitrofă fórte numĕrósă și mai sĕracă, mai cu sémă și la Secui și Români în același timp ca cel mai important și mai eftin aliment, înlocuind pânea. Dacă mai adaugem acum la cestiunea scumpirei unui aliment indispensabil pentru cercurile mai sărace încă și cestiunea scumpirei cărnii ca o calamitate permanentă, nu ne putem închipuí nici de cum alta, de cât că se vor îngreuna fórte mult nu numai relațiunile de producțiune și de câștig în general, ci va creste neîncetat și mișcarea de emigrare, care și până acum a luat cele mai mari proporțiuni.

Am trebuit sĕ insistăm mai mult la tractarea acestor cestiuni cu intențiune, nu numai pentru-că ele invólvă în sine importanța actuală în fața regulărei noue iminente a relațiunilor nóstre de politică comercială cu România, ci mai mult și pentru aceea, pentru-că în timpul din urmă, după cum am arătat mai sus, ele se ivesc mai mult ca ori și când ca cestiuni de aprovisionare generală și merită sĕ fie considerate și din acest punct de vedere și resolvate în mod favorabil".

Am dat în întregime din raportul camerei comerciale și idustriale din Brașov partea care se referă la comerciul nostru estern cu vecinul regat român, pentru a scóte la ivélă miseria causată poporațiunei nóstre prin rĕsboiul vamal magiaro-român.

Camera comercială și industrială din Brașov, care represintă comitatele Brașov, Sibiiu, Făgăraș și Têrnava mare, cu dovedi neîndoelnice justifică inaintea guvernului nostru resultatul desastros al susamintitului rĕsboiu vamal, din punct de vedere atât al intereselor nóstre de stat, cât și al locuitorilor din părțile nóstre ardelene.

Camera comercială și industrială din Brașov și-a împlinit datorința în acéstă privință cu conștiențiositatea recerută, motivându-și părerea cu date positive și ajungênd astfel la conclusiunea, — care justifică pe deplin și temerea nóstră cea mare, — că adecă, dacă resultatul tratativelor dintrĕ guvernul nostru și cel român în privința regulării relațiunilor referitóre la comerciul nostru estern, nu va ajunge la o soluțiune favorabilă, *„va crește neîncetat și mișcarea de emigrare, care și până acum a luat cele mai mari proporțiuni"*.

La rêndul lor sunt acum deci jurisdicțiunile nóstre comitatense sĕ se achite și dinsele de datorințele lor în acéstă cestiune de mare importanță din punct de vedere al intereselor nóstre de stat, cum și al esistenței poporațiunii din părțile acestea de țéră.

Dispositiunile §. 2 din art. de lege XXI ex 1886, pe lângă dreptul administrativ autonom mai asigură congregațiunilor nóstre comitatense și îndreptățirea de a tracta atât cu guvernul, cât și cu legislațiunea țerii cestiuni de interes public, prin urmare și afaceri comerciale, industriale și economice, de la cari depind interesele de stat și în același timp sórtea poporațiunii nóstre azi aprópe cu desĕvêrșire ruinată în cele materiale.

Sĕ sperăm deci că vom auzí glasul membrilor nostri din congregațiunea comitatensă a Sibiiului, cum și a celoralalte comitate interesate în chestia acésta, ceea ce tocmai acum în ajunul tratativelor comerciale în mod binefăcĕtor ar puté contribuí la repararea greșelilor comise timp de 20 de ani în contul statului și în sarcina poporului mărginaș.

Din pasul „Turnu-Roșu".

Revistă esternă

Lupta de la Liaojang, începută Marți diminéța întrĕ óstea ruséscă și întrĕ cele trei armate japoneze, s'a terminat Vineri diminéța, cu învingerea pe partea Japonezilor. Trei zile și trei nopți a durat lupta acésta, în adevĕr titanică, în care atât ostașii ruși, cât și cei japonezi întrau în foc cu bravură vrednică de eternisat. Batalióne întregi cădeau până la ultimul om și peste mormanul de cadavre, cari deosebi în jurul steagurilor erau mari, înaintau alții și alții. Despre grozăvenia luptei acesteia dă óre-care icónă faptul că Japonezii au perdut 20—25.000 de ómeni, morți și răniți, ear' perderile Rușilor sunt încă și mai mari. In urmă Vineri diminéța generalul Kuropatkin a dat ordin de retragere și întrégă óstea rusésca a luat'o spre Mucden, gonită de la sud de armatele lui Oku și Nodzu, și probabil că oprită 'n cale de armata lui Kuroki, care deja la începutul luptei plecase în sus, spre a tăia Rușilor calea de retragere.

*

Telegrame dto 3 August raportéză, că armata lui Kuroki ațînênd óstei rusești calea la Iantai (cam 13 kilometri spre nord de la Liaojang) a silit'o la luptă nouă. După lupte înverșunate Japonezii au ocupat și ultima linie a dealurilor dintrĕ posițiile strategice ale óstei japoneze și dintrĕ calea ferată. *Lupta decurge încă și acum, cu mare înverșunare,* — încheie telegrama.

O altă telegramă de același dat a agenției Reuter (Londra) raportéză că primul corp de armată siberian de sub comanda lui Stackelberg (25.000) e isolat total spre vest de la Liaojang, tăindu-i trupele japoneze tóte căile de comunicațiune cu grosul armatei rusești.

De la direcțiunea gimnasiului din Brad.

— Avis. —

Anul școlar 1904/5 la gimnasiul public român gr. or. din Brad se va începe la 1/14 Septembre 1904. Inscrierile și esamenele de emendare se vor face din 1/14—3/16 Septembre.

Elevii cari doresc a fi inscriși în clasa primă gimnasială sau în clasele normale, sunt datori a se presenta la direcțiunea gimnasială însoțiți de părinții ori tutorii lor și provĕduți cu estrase de botez și atestate școlare de pe semestrul ultim, eventual și cu certificat de revaccinare.

In clasa primă gimnasială se primesc numai acei elevi, cari au împlinit etatea de 9 ani, dar' nu sunt mai bĕtrâni de 12 ani. In privința primirei ori neprimirei elevilor mai bĕtrâni de 12 ani decide conferența profesorală.

Elevii din școlele poporale se vor supune unui esamen și se vor primí după pregătirea lor în clasa corespundĕtóre. In clasa a III normală elevii nu solvesc didactru: în clasa a IV normală solvesc 6 cor. pe an.

Elevii din tractele Zarand și Hălmagiu solvesc pe anul întreg 16 cor. didactru, ear' cei din alte tracte și străinii solvesc câte 24 cor.

Pentru bibliotecă solvesc toți elevii câte 2 cor. la an, ear' în fondul elevilor morboși, pentru medicină câte 1 cor.

Elevii săraci, diligenți și cu purtare morală bună, se scutesc de la solvirea didactrului, sau se împărtășesc cu ajutore și beneficii din fondul „masa studenților".

Didactrul și alte taxe se solvesc deodată la inscriere, sau in două rate, jumĕtate la început, ear' jumĕtate până în Februarie.

Fără știrea și consensul direcțiunei gimnasiale nici unui elev nu-i este permis a ocupa cuartir.

Fie-care elev e datoriu a-și procura la începutul anului școlar tóte cărțile și recuisitele necesare noue și 'n bună stare. Cărți școlare se pot primí de la direcțiunea gimnasială.

Brad, 19 August (1 Sept.) 1904.

Direcțiunea gimnasială.

NOUTĂȚI

Prelat de model. Cetim în „Gazeta de Dumineca" numĕrul ultim următórele: „Din incidentul focului gróznic ce a bântuit frumósa comună Câmpeni din țara Moților *I. P. S. Sa metropolitul Metianu* din Sibiiu a dat esemplu demn de imitat trimițênd din avutul seu 500 de coróne — cu asignație telegrafică — pe sama acelor nenorociți. Tot odată a dat ordin protopresbiterului Romul Furduiu sĕ inițieze o colectă în favorul nenorociților rĕmași pe drumuri. I. P. S. Sa a adresat totodată protopresbiterilor și preoților o circulară plină de învĕțături părintești, în care spune cum trebue instruit poporul, sĕ se asigure contra incendiului. Știindu-le acestea, nu putem sĕ nu esclamăm: Iată un prelat de model! Dă dómne sĕ-i urmeze esemplul toți prelații români!"

*

Pentru catedrală. Cu lista parochiei *Curtuiușul mic* (tractul Cetatea de pétră) au întrat la colecta pentru zidirea catedralei următórele contribuiri: Stefan Pașca 3 cor., Gavriil Petruș l. Nuțu, Nuț Tănaș l Rotariu, câte 2 cor., înv. pens., Ioan Conțiu, Ioan Bretan, Teodor Petruș al Onuții, George Petruș l. Todor, Ioan Petruș l. Chirilă, Nuț Cârlig l. Iacob, George Petruș l. Iosif cu soție-sa, Ioan Petruș l. Iosif, Ioan Petruș l. Nichita, Ioan Petruș l. Vasilie, George Cârlig al Telenții, Eustratie Mihuț, Grigorie Petruș, Teodor Petruș l. Iosif, Grigorie Neagotă, Login Bretan, câte 1 cor., Simion Neagotă, Ioan Cârlig l. Vasilica, câte 50 fileri, Zaharie Conțiu 40 fileri, Tămaș Anastasia cantorésa, Ioan Tămaș l. Daniil, Daniil Cârlig, câte 20 fileri. De tot *25 cor.* Se observă că epitropii și membrii comitetului parochial n'au contribuit nimica. Rușine!

*

De la comitat. Comitetul permanent al comitatului Sibiiu împreună cu subcomisiunile lui își va ținé ședința lunară în 9 Septembre st. n. după amiazi la 3 ore în sala mică de ședințe a casei comitatense.

*

† Br. Nicolae Mustatza. Joi a fost înmormêntat în cripta familiara de la Sadagura baronul Nicolae Mustatză, unul dintrĕ fruntașii Românilor din Bucovina, rĕposat în etate de 65 ani. De la 1869 începênd a fost aprópe la tóte alegerile dietale ales deputat în dieta țerii, a fost membru al consiliului căilor ferate, al consiliului școlar al țerii, al comitetului mare al cassei de economii etc. și membru aprópe la tóte societățile de binefacere. Din partea M. Sale a fost decorat cu „Coróna de fer" în gradul cl. III. La 1892 a făcut alianță cu partidul Ruthenilor bĕtrâni spre a obțîné majoritatea în dietă, asigurând în 1892 și 1898 majoritatea românéscă în comitetul țerii. In conflictul cu guvernorul *Pace* (în 1892) terminat prin rechiămarea contelui Pace, rĕposatul a avut rol de frunte. In 1898 provocase mare consternație și indignare întrĕ Români prin rĕspunsul dat regelui Carol la gara din Cernăuți, unde agrăit a rĕspuns regelui: „Majestät! wir sind deutsch erzogen", — rĕspuns caracteristic pentru educația ce se făcea mai de mult în Bucovina.

*

† Nicodim Dan, învĕțătoriu român gr. or. în Zêrnești și membru al mai multor corporațiuni, după lungi și grele suferințe, împărtășit fiind cu sfintele taine, a trecut la cele eterne Vineri diminéța la 2 ore, în etate de 64½ ani, în al 44-lea an al zelósei și rodnicei sale activități dăscălești, al 40 lea an al binecuvêntatei sale căsătorii și în 1-a zi a întrării sale în binemeritata pensiune. Inmormêntarea defunctului s'a făcut Duminecă în 22 August (4 Septembre) la 2 ore p. m. în cimiteriul gr.-or. din Zêrnești. Fie i țărina ușóră și memoria binecuvêntată!

*

O confiscare nouă. Cetim în „Magyar Szó" că inspectorul reg. de școle din comitatul Hunedóra visitând zilele trecute școla din Banpotoc a găsit la învĕțătoriul Sabin Bogdan o cărticică de versuri publicată de inv. Ioan Dariu sub titlul „Carte de diverse" (?) și fiind-că versurile din ea sunt „agitări contra statului magiar" („az abban levő versek a magyar állam elleni izgatások") inspectorul i-a confiscat cartea și a trimis'o procuraturei reg. din Mureș-Oșorheiu, care a pus deja la cale procedura contra autorului și rĕspânditoriului, cum și pentru nimicirea cărții. Totodată a dispus prin judele de investigație confiscarea tuturor esemplarelor din țéră.

*

Făgărașul — oraș cu magistrat. „Az Ujság" e informat, că între locuitorii Făgărașului s'a iniciat o mișcare în scopul, ca Făgărașul sĕ fie avansat din „comună mare" în oraș cu magistrat și că petițiunea în scopul acesta ar fi subscris'o deja 266 cetățeni contribuenți. Acésta petițiune va ajunge la pertractare în proxima adunare generală a representanței comunale, ear' congregația comitatensă o va lua la desbatere la tómnă.

*

Acte militare furate. Ziarul „Kurjev Lwoski" din Lemberg raportéză, că o sémă de acte militare fórte importante, pe cari comanda corpului de armată din Przemysl le spedase ministeriului de rĕsboiu la Viena, au dispărut din trenul ce în nóptea de 19 August plecase spre Viena. Cele de mai puțină importanță au fost aflate diminéța împrăștiate pe linia căii ferate.

*

Grindină ucigașă. La Oravița a bătut Vineri grindină uriașă, care nu numai în sămănături a făcut pagube mari, ci a causat și mórtea unui copil, pe care ajungêndu-l năpasta pe stradă, până sĕ ajungă sĕ se adăpostéscă sub coperiș căpĕtase în cap câteva lovituri de bucăți de ghiață așa de puternice, în cât mititelul a murit.

*

Oraș pustiit de vifor. In una din nopțile trecute a trecut peste orașul italian Sorento un vifor uriaș, care de pe aprópe tóte edificiile a doborît coperișele, ear' olivii și plantațiunile de portocali le-a smuls din rădăcină pe tóte. In jurul palatului archiepiscopesc și al bisericei sunt mormane de ruine, zidurile mănăstirei pauline s'au prăbușit peste hotelul Tasso, în care pe ferești și uși sbura plóia de cărămizi și petri desprinse din zid, ear' óspeții spăriați din somn au alergat toți la stradă așa cum săriseră din pat. In odaia unuia viforul i-a aruncat pe ferêstă o masă de grădină. Intreg orașul e ca bombardat de mare óste inimică.

*

Mâncată de lupi. Ziariului „Az Ujság" i-se raportéză din Deva, că vĕduva lui Petru Lasc din Vaidei s'a dus Marți séra la câmp sĕ-și pĕziască cucuruzul, ear' Mercuri diminéța jutariul a aflat'o acolo mórtă, avênd numai capul și trunchiul trupului. Probabil că peste nópte au atacat'o lupii și i-au mâncat brațele și piciórele.

*

La „fondul de 20 fileri" al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu" pentru acuirarea unei case cu hală de vîndare au mai dăruit: dl Pavel Beșa, preot-catichet în Borgo-Prund, pentru sine și copiii sei Leontina, învĕțătóre în Borgo-Bistrița, Octavia, absolventă a școlei civile din Sibiiu, Anastasiu, absolvent de comerciale, și Măriόra, elevă a școlei de lucru de mână (Luther) din Sibiiu, pentru fie-care câte 20 fileri, Zaharie Mihălțan, paroch în Limba și soție-sa Ana n. Stoica, ambii 1 cor.; familia Ioan Clóje (Boița), 2 cor.; Ioan Bogdan, paroch (Totoiu) 40 fileri; Pompiliu Predovici, paroch (Vingard) pentru sine, soție-sa Ana și ficele lor Valeria, Veturia și Pompilia, în total 1 cor. 20 fileri, Măriόra și Florin Ioan Stroia (Seliște) fie-care câte 20 fileri; dșóra Olga Stoianovici (București), elevă a școlei de pictură din München, 4 cor.; Ioan Marian, paroch (Velț) pentru sine, soția-sa Aurelia și copii lor Letiția și Virgil, în total 1 cor., și Vic. Tordășianu, 10 fileri.

*

Un epitaf magiar din seclul XVII. In cursul săpăturilor pentru regularea locului din fața capelei Sf. Mihail din Cașovia a fost aflată o pétră sepulchrală, vechiă de cel puțin trei sute de ani, pe care epitaful e în limba magiară, — o raritate mare acésta, fiind că tóte petrile sepulchrale vechi, câte s'au aflat până acum și se păstréză în museul din Budapesta, sunt cu epitaf latin. Pétra găsită acum a fost făcută pentru copiii lui George Kalmár și are următoriul epitaf:

It fekszenek Kalmár Giórginek két Giermeke Egi Lieanzo és egi Fio Meliek Az Urban El Nivgottanak . . . . 1622. Esztendőben kiknek Isten Adgion Czendes Nivgovást es odvosseges Feltámadást Az Utolsó Napon. „Tudom, Hogi Az En Megvaltom El es az utolsó Napon a Földbő Feltamadok Es Körü vetetem Börömmel és Az en Testemben Latom meg Istenemet".

Românește: Aici zac doi copii ai lui Kalmár George O fată și un Fecior Cari Au Adormit în Domnul . . . . în Anul 1622 cărora Dumnezeu Sĕ le dee Odihnă Lină și Inviere mântuitóre In Ziua Cea Din Urmă. „Știu, Că Mântuitoriul Meu Trăește și în Ziua cea din urmă Inviez din Pământ Și Voiu fi Imbrăcat In Pielea Mea și In Trupul men Voiu Vedé pe Dumnezeul Meu".

Rugare cătră economi.

Conformându-ne rescriptului ministerial nr. 8732, ne adresăm și pe acéstă cale cătră economii nostri din comitatul Sibiiu cu frățésca rugare, ca cel mai târziu până în 8 Septembre n. c. sĕ ne vestéscă dacă sunt aplicați sĕ priméscă vite în iernatic (spre iernare), anume câte capete și sub ce condițiuni?

Sibiiu, 3 Septembre n. 1904.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu".

D. Comșa *president.* *Vic. Tordășianu* *secretariu.*

Nr. 665 1904. [263] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraş, se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român".

1. **Galpuia,** cu salariu de 600 coróne, şi anume: 300 cor. prin repartiţiune de la popor şi 300 din ajutoriul de stat ce se va votă după alegerea şi întărirea învĕţătoriului definitiv, cuartir în edificiul şcólei şi grădină corĕspundĕtóre.

2. **Romita** cu salariu de 600 cor., şi anume: 196 cor. prin repartiţiune de la popor şi 404 coróne ajutoriu de stat.

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigóre au a se subşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Fizeş-Sânpetru, 18/31 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 312 1904. [251] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** în comuna bisericéscă **Frâua,** protopresbiteratul Mediaş, se escrie prin acésta concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt: salariu de 600 cor., şi anume: 400 cor. din repartiţie, ear' 200 cor. de la stat; un stânjin de lemne şi cuartir liber în edificiul şcólei.

Dreptul la primul cuincuenal, după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, sunt obligaţi a instrua elevii în cântările liturgice şi a cânta cu ei la sfânta liturgie, avênd a se presenta înainte de alegere în vre o Dumінecă sau sĕrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în cântări.

Suplicele concursuale instruate conform normelor în vigóre, se vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Mediaş, 12 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

Nr. 1244 1904. [258] 2—3

Concurs repeţit

Necompetând concurenţi convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român" nr. 69 pentru ocuparea postului de **învĕţatoriu** la şcóla gr. orient. confesională din comuna **Bârghiş** se publică din nou concurs cu termin de **8 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coróne din repartiţie pe popor, cuartir, lemne de foc şi grădina recerută.

Reflectanţii la acest post au a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre în comuna Bârghiş spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Bendorf, 17 August 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 69/1904. [261] 2—3

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă din Poplaca, protopresbiteratul Sibiiu, va da în **8/21 Septembre a. c.** la 2 ore p. m. prin licitaţiune publică minuendă în întreprindere **edificarea unei şcóle nóue,** conform planului şi preliminariului de spese aprobat de vener. consistoriu nr. 4914 şcol. dto 13 Maiu 1904 în sumă de **31.541 cor. 81 fil.**

Intreprinzĕtorii cari vor reflecta la acésta întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus-oferentul va fi îndatorat a depune cauţiunea recerută în bani gata sau în hârtii de valóre.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se află şi se pot vedé până la ziua licitării la oficiul parohial gr. or. din Poplaca.

Poplaca, în 18 August st. v. 1904.

Pentru comitetul parohial:

Coman Baca president. — **Oprea Olariu** notar. comit. parohial.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

Nr. 761. [255] 2—3

Concurs repeţit

Subsemnatul comitet parohial, dorind a întregí condiţiunile din concursul publicat în „Telegraful Român" nr. 82 a. c. pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla nóstră din **Bungard,** protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, publică concurs nou cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român", cu emolumentele următóre:

1. Salariu 600 cor. plătibil treilunar din cassa alodiului comunal.

2. Cuartir corĕspunzător, în edificiul şcólei, constătător din 2 odăi şi pivniţă.

3. Lemnele trebuinciós e pentru încălzit şi fiert.

4. Grădina de legume lângă şcólă.

5. Dacă alesul va fi în stare a compune cor bisericesc cel puţin în 2 voci, va fi remunerat cu 100 cor.

6. Cuincuenalele prescrise în lege, i-se asigură după anii de serviciu avuţi până ací.

La acest post vor fi preferiţi acei concurenţi, cari pe lângă pregătirile legale, vor avé cel puţin 4 clase gimnasiale.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au a se presenta în vr'o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, deóre ce sunt datori a ţiné o strană în biserică.

Suplicele se vor aşterne on. oficiu protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în terminul prescris.

Bungard, 16 August st. v. 1904.

In numele comitetului parohial:

Teodor Necşa
president.

Vidi!

Ioan Papiu
protopresbiter.

---

[259] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla confesională română gr. or. din **centrul Branului,** se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salariu fundamental 600 coróne plătiţi în rate lunare anticipative din fondurile bisericeşti-şcolare.

Cuartir în natură şi 3 (trei) stângini de lemne pentru încălzitul locuinţei; ¼ juger de grădină eventual 12 coróne.

De la concurenţi se cere pe lângă cualificaţiunea specială sĕ aibă cel puţin 6 clase gimnasiale, şi cunoştinţe temeinice în limba magiară; sĕ cunóscă musica instrumentală pentru ca sĕ pótă înfiinţa şi conduce un cor, pentru care va primí o remuneraţiune specială de 100 coróne.

Cuincuenalele se vor plătí numai după anii de serviciu făcuţi la acésta şcólă.

Petiţiunile instruite în sensul normelor în vigóre sunt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Bran în Zerneşti până la terminul sus amintit.

Eforia şcólei rom. gr. or. din centrul Branului.

Bran, în 14 August 1904.

George Babeş paroh, presidentul eforiei — **N. Runcean** notariul eforiei.

Vĕzut!

Ioan Dan
adm. protopresb.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în **Librăria tipografiei archidiecesane** pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

In Septembre c. începe un

nou curs

pentru desemn de croială, pregătire de haine, cusătură de albituri, împletire cu fusciόre (= Klöppeln), **brodare cu aur, cu alb** şi **cu diferite colori,** şi pentru **pregătirea de ori ce lucrări de mână** moderne.

Instrucţiunea se póte face *în tóte trei limbile ţerii.* (254) 3—3

Se primesc *domnişóre* şi cu întrégă întreţinerea.

Maria Lurz
Sibiiu, strada Măcelarilor nr. 6, parter.

Un candidat de advocat

perfect în stil magiar şi român, se primeşte momentan pe lângă condiţiuni fórte favorabile în cancelaria advocatului Dr. **Mátyás Lazar, Sibiiu,** strada urezului nr. 11. [250] 3—3

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc* . . . . „ 2·—
Iisus Christos cu cuvintele sfintei scripturi, de *Dr. Petru Barbu* „ 2·50
Cântece, de *Emil Sabo* . . . . C. 1·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . . „ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . „ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Armîna (romănca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan* „ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* . „ 1·50

plus 20 fil. porto postal.

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule péná galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Teodor V. Păcăţian:

Coróne

Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române . . . . 2·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering . . . . . . 8·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi . . —·80
Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok . 1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill . . . . 2·—

Coróne

Cartea de aur, vol I. şi II., broş. à 10 cor., leg. à 11·60
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . . . . 2·—
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles —·40
Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf . . . . 4.—
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach . . . —·60

Tóte aceste cărţi se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Convocare.

Toţi acei p. t. domni, dómne sau domnişóre cari au subscris acţiuni la înfiinţânda bancă „**Târnăveana**" prin acésta sunt convocaţi la

Adunarea generală constituantă

care se va ţiné în **11 Septembre st. n. a. c la 3 ore p m în Sighişóra.**

Totodată sunt rugaţi domnii acţionari, ca conform prospectului esmis, sĕ bine voiéscă până la terminul de mai sus, a solví cele 20% scrise în prospect la adresa dlui *Dr. Toma Cornea, advocat în Sighişóra.*

Fondatorii.

Meghivó.

Mindazon t. cz. urak vagy hölgyek, kik az alakulandó „**Târnăveana**" pénzintézetnél részvényeket irtak alá, ezennel felkéretnek sziveskedjenek a Segesváron **f. é. szeptember hó 11 én d. u. 3 órakor** megtartandó

Alakuló közgyülésre

minél nagyobb számban megjelenni.

Egyuttal felkéretnek sziveskedjenek fennti határidőig a kibocsátott tervezet értelmében 20% ot *Dr. Cornea Tamás, ügyvéd* úr czimére *Segesvárra* elküldelni.

(262) 1—2 **Az alapitók.**

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secr**

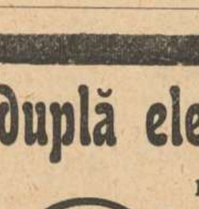

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 95

Espeditie din centru şi locul de vênqare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 92 Sibiiu, Joi 26 August (8 Septembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Propuneri condamnabile.

Sibiiu, 7 Septembre n.

Nimic nu e atât de urît şi disgustător, ca cearta şi duşmăniile întrĕ membrii unei familii, legaţi de olaltă prin sânge şi prin interese comune. O astfel de familie apoi nici nu póte sĕ mérgă înainte, ci stă pe loc, dacă cumva nu face calea racului. Cum sĕ şi pótă merge înainte, când cei ce împreună ar trebuí sĕ muncéscă pentru binele întregei familii, îşi perd preţiosul timp în schimbări de vorbe grele, în imputări reciproce, în acusări, când motivate, când nemotivate?

Asupra unei astfel de familii nu se póte coborî darul lui Dumnezeu, ci perirea o aşteptă.

Ce e *statul?* Nimic alta de cât o familie, în care membrii sunt cetăţenii, dacă statul e naţional, ori dacă nu e naţional, ci e poliglot cum bună-óră e statul nostru, popórele cari il formézĕ.

Urît şi disgustător lucru este deci şi cearta şi duşmăniile întrĕ popórele cari constituesc un astfel de stat poliglot cum e al nostru, pentru-că, întocmai ca la familii, timpul de muncă pentru ajungerea unui scop comun şi a unui bun comun vine risipit numai în certe, în imputări, recriminări, acusări reciproce.

Ce bunătate se póte revărsa asupra statului în care cetăţenii stau întrĕ olaltă în continuă duşmănie şi neîncetat pe picior de rĕsboiu, în loc ca împreună, umĕr la umĕr, sĕ stee gata pentru apărarea în afară a intereselor mari de stat, pe cari n'ar trebuí sĕ le piardă din vedere nici-odată?

Darul domnului nu póte sĕ se cobóre deci nici asupra unui astfel de stat.

Intocmai ca membrii unei familii, în bună înţelegere, în iubire reciprocă, stimându-se şi ajutorându-se unul pe altul, trebue sĕ trăiéscă deci întrĕ olaltă şi popórele pe cari sórtea le-a făcut ca împreună sĕ formeze un stat, pentru-că numai aşa pot sĕ urmăréscă un scop comun, un bun comun, fericirea comună.

Rĕu serviciu fac deci statului nostru ungar toţi aceia, cari dintr'un motiv ori din altul pledézĕ pentru unirea unui popor cu altul în scopul de a asuprí ori împedeca în înaintare pe *al treilea* popor, care nu le este tocmai iubit, bună óră cum a făcut gazetariul magiar din Dobriţin *Moritz Pál* junior în cunoscuta sa broşură alarmanta, ear' acum mai de curênd un patriot necunoscut, în colónele ziariului *„Magyar Szó"*, îndemnând amêndoi pe Magiarii din Ardeal sĕ lege alianţă cu Saşii *în contra Românilor,* fiind-că Românii sunt elementul care ameninţă *şi pe Unguri şi pe Saşi* cu deposedare şi nimicire!

Ne dăm părerea întâiu de tóte în direcţia, că după credinţa nóstră astfel de idei greşite om cu judecată seriósă şi cunoscĕtor al raporturilor de traiu din Ardeal nu póte sĕ propage, ci numai unul care nu cunóşte din destul Ardealul şi popórele sale, cum e dl Moritz, ori unul care are *interes* sĕ bage zizanie întrĕ popórele Transilvaniei, pentru-ca îndîrjindu-le întrĕ olaltă, el *cu ai sei* sĕ pótă pescuí în turbure, făcêndu-şi trebşórele, cum va fi cel de la „Magyar Szó". Prin asta voim sĕ spunem, că Ungur adevĕrat nu credem sĕ fie în stare sĕ facă conaţionalilor sei astfel de propuneri, şi tot aşa nici Sasul adevĕrat, pentru-că atât Ungurul cât şi Sasul din Ardeal ştie fórte bine, că Românul n'are veleităţi de *cucerire* ori *estindere*, ci numai de *conservare* şi de progresare pe teren economic şi cultural, o însuşire care ar trebuí sĕ fie *imitată*, ear' nu suprimată.

Românul din Ardeal nu se întăreşte, dacă peste tot se întăreşte, prin acte de forţă, prin acte de nedreptate faţă de popórele conlocuitóre, pentru-că bine se ştie, că el n'are nici o putere în mână, n'are de cât braţele sale muncitóre şi voinţa de fer de a se *conserva naţionaliceşte* cu ori-ce preţ.

Şi dacă numai cu atâta e în stare totuşi sĕ *cuceréscă* teren de la Unguri, cari au în mână intréga putere de stat, şi de la Saşi, cari au avere, cultură, şi au administraţia publică în mâna lor, — cum adecă se zice că ar cucerí, — atunci închinare ar trebuí sĕ i-se aducă din tóte părţile pentru acéstă rară putere de viéţă, ear' nu înduşmănire.

Credem deci că nu la duşmănie, nu la aliare unele în contra altora ar trebuí sĕ fie îndemnate popórele statului nostru, ci la nobilă *emulare* pe teren economic şi cultural, întrecêndu-se unele pe altele, pentru-că numai aşa le putem face sĕ emuleze şi în iubirea de patrie, întrecêndu-se, când va cere trebuinţa, unele pe altele în jertfele ce le vor aduce pe altariul ţerii.

Intuiţiunea ca factor de învĕţământ.

(Principiile intuiţiunii aplicate la predarea limbilor moderne).

(Cuvênt de deschidere, rostit în conferenţa învĕţătoréscă din cercul Braşovului, de Nicolae Sulică.

(Urmare).

Care sĕ fie causa că realisarea şi punerea în practică a unui principiu pedagogic atât de elementar — cum e intuiţia — recunoscut şi accentuat deja de atâtea veacuri de toţi fruntaşii pedagogiei, s'a putut îndeplini abia acum în timpul din urmă după anevoiósa trecere de 300 de ani? Causa e uşor de gâcit. Precum arta tipografică, aşa dar' invenţiunea literilor mobile, a fost o adevĕrată revelaţie, care cu o fenomenală iuţélă a făcut, ca cunoştinţele ascunse până atunci în manuscripte vechi şi rare şi în bibliotecile îngropate în colb ale celor câţiva iubitori de ştiinţe sĕ iese dintr'odată la ivélă cu o forţă iresistibilă şi sĕ se împrăştie în tóte straturile societăţii şi în cele mai largi cercuri ale marelui public condamnat până atunci la robia neştiinţei, — tot astfel în anii din urmă numai progresele uimitóre şi estraordinare realisate în domeniul artelor technice şi grafice au fost acelea, cari au făcut, ca mijlócele de intuiţiune, acest vechiu şi just desiderat al instrucţiunei sĕ se pótă introduce în şcólă în numĕrul suficient şi în forma artistică cuvenită. Inflorirea neaşteptată a artelor grafice şi în legătură uşurinţa cu care se pot procura azi tablouri bine esecutate şi alte mijlóse de intuiţie indispensabile pentru şcólă, a redeşteptat în lumea pedagogică vechia convingere, că intuiţia îşi are importanţa sa indiscutabilă, nu numai ca factor pedagogic indispensabil pentru însuşirea unei cunóşteri temeinice şi fidele a obiectelor lumii din afară, ci şi ca factor artistic pentru promovarea culturei estetice a tinerelor generaţiuni şi a omului preste tot.

Intuirea mijlocită a naturei prin reproduceri artistice a fost cu drept cuvênt considerată în tóte vremile ca un isvor nesecat de plăcere estetică, de inobilitare a inimei şi de recreare sufletéscă. Astfel pedagogia mai nouă cere cu insistinţă, ca şcóla sĕ ţină cont de resultatele artelor technice şi grafice, sĕ apeleze la productele lor şi sĕ caute a le introduce în învĕţământ nu numai ca mijlóce întrebuinţate pentru îmbogăţirea intelectului cu impresiuni temeinice şi clare, ci şi ca preţióse mijlóce pentru cultivarea şi inobilitarea gustului estetic. Convingerea, că pe lângă desemn, musică şi literatură frumósă, intuirea de tablouri artistic esecutate încă are sĕ facă parte în şcólă din acele mijlóce, cari ţintesc în primul rênd educaţiunea estetică a elevilor, e fórte veche. Deja filosofTul *Spensippos*, nepot de soră al lui *Plato*, şi urmaş al acestuia în conducerea academiei, a găsit cu cale a-şi împodobí şcóla cu tablouri artistic lucrate. Acelaşi lucru l'a cerut pentru şcólele din timpul seu şi *Montaigne*, „pentru ca deodată cu cunoştinţele sĕ se strecure în sufletul elevului şi seninătatea şi blândeţa". In veacul al 17-lea acelaşi lucru îl cere şi *Comenius*, ear' în veacul al 18-lea nobilul protector şi prietin al şcólei *Rochow*. Convingerea despre valórea şi importanţa estetică a intuiţiei se înrădăcinézĕ şi se generaliséză tot mai mult întrĕ pedagogii veacului al 19-lea, însĕ vechia dorinţă, ca educaţiunea estetică pe calea intuiţiei încă sĕ se alăture ca o parte integrantă a scopului final ce 'l urmăreşte astăzi şcóla, abia s'a putut realisa în zilele nóstre, tocmai în urma bogatei înfloriri accentuate mai sus a artelor grafice.

A întroduce tablouri originale în şcólă în vederea învĕţământului intuitiv şi a educaţiunei estetice e fireşte fórte greu; cu atât mai uşor se pot folosí în şcólă reproduceri după tablouri bune. Importanţa artelor grafice pentru educaţiunea intuitivă şi estetică au recunoscut'o mai întâiu Englezii şi ei au şi cercat sĕ aplice şi în şcólă resultatele la cari au ajuns. Astfel acum 20 de ani mai mulţi prietini ai şcólei s'au grupat într'o societate cu scopul de a esopera în copie pentru şcólă tablouri bune şi eftine. Esemplul bun a aflat imitatori. Ómeni iubitori de cultură şi înaintare atenţiunea şi-au îndreptat'o de la şcólă şi asupra masselor poporului de rênd. O febrilă activitate pentru popularisarea gustului artistic în straturile de jos ale poporului a desvoltat în Hamburg în anii din urmă Alfred Lichtwark prin numĕróse prelegeri şi esposiţii de tablouri. Nisuinţele lui Lichtwark în curênd au fost îmbrăţişate şi de cercurile pedagogice din Hamburg, unde în 1896 se şi formézĕ o societate a învĕţătorilor pentru promovarea culturei estetice. Aceste mişcări de reformă n'au rĕmas isolate numai în oraşul Hamburg, căci noua mişcare a început sĕ preocupe şi pe alţi mulţi pedagogi, artisti, editori din alte părţi. După modelul esposiţiunei artistice din Hamburg se aranjézĕ acum esposiţii şi în alte părţi. Aderenţii noului curent s'au întrunit până acum în două mari congrese pentru discutarea problemei educaţiunei estetice prin intuiţie, primul ţinut în 1901 în Dresda, ear' al doilea în anul trecut în Weimar.

Tóte aceste nisuinţe au fost pornite din convingerea, că îndeletnicirea cu frumosul nu este un simplu mijloc de distracţie sau un privilegiu al anumitelor clase sociale, ci din contră, un postulat şi o necesitate firéscă, înăscută omului, necesitatea care se manifestézĕ cu putere elementară deja şi la popórele necvilisate, întocmai ca şi la om în anii copilăriei sale. Când copilul desemnézĕ figuri cu degetul în năsip sau mânjeşte păreţi cu conture fantastice de ómeni, animale, obiecte, ear' érna grămădeşte ómeni de zăpadă, nu 'şi satisface de cât o necesitate instinctivă: *instinctul artistic al omului.*

Cine nu 'şi aduce aminte la locul acesta de plasticul pasagiu, în care poetul Eminescu ne zugrăveşte căsuţa sĕrăcăciósă a iubitei lui Călin.

„Sub icóna afumată a unui sfânt cu comanac
Arde 'n candel' o lumină cât un sîmbure de mac,
Pe-a icónei policióră busiog şi mint'uscată
Umplu casa 'ntunecósă de-o mirésmă pipărată;
Pe cuptorul uns cu humă şi pe roşcovii păreţi
Zugrăvit'au c'un cărbune copilaşul cel isteţ
Purceluşi cu códa sfredel şi cu beţe în loc de labă.
Cum mai bine i-se şede unui purceluş de trébă."

Antropologia ne învaţă, că podóba la om e mai vechiă de cât îmbrăcămintea. Cine a cetit tractatul despre educaţiune al marelui filosof englez Herbert *Spencer*, rĕposat în anul trecut, îşi póte aduce aminte, că filosoful englez îşi introduce tractatul sĕu pedagogic tocmai prin constatarea, că îmbrăcămintea la început n'a fost o necesitate naturală a omului primitiv, întocmai precum nu este nici astăzi la omul sĕlbatic. Imbrăcămintea a fost la început un simplu obiect de lux, de gătélă, impus omului primitiv de instinctul sĕu estetic, de tendinţa înăscută de a păré cât mai frumos şi a se distinge prin podóba sa artificială.

Cât de desvoltat este acest instinct la popórele selbatice de azi, ne spun esploratorii, cari afirmă, că sĕlbatecul e în stare sĕ se supună la muncile cele mai cumplite în schimbul unui neînsemnat obiect de lux, ca o brăţară, mărgele, etc. Aceiaşi sĕlbatici supórtă o temperatură estraordinară numai pentru-ca sĕ 'şi pótă împodobí corpul cu fel de fel de tatuage.

Lucrul acesta îl ştim şi noi cu toţii, cari zilnic ne vedem cocónele şi fetele supunêndu-şi une-ori la torturi barbare cu corsetul, talii strîmte etc. numai ca sĕ apară mai svelte şi mai graţióse. Acesta este instinctul estetic al înfrumseţării, care precum vedem, s'a conservat şi întrĕ noi cu tóte progresele civilisaţiunei moderne.

*

In ziua de astăzi arta pórtă un fel de timbru aristocratic, întru cât plăcerea estetică, gustarea operelor de artă se pare a fi un fel de privilegiu al celor puţini aleşi ómeni cu dare de mână şi cu cultură estetică. Lucrul se esplică tocmai din faptul, că până acum s'a insistat prea puţin în direcţiunea desvoltării sentimentului estetic mai ales în şcólele primare, aşa dar' tocmai acolo unde îşi primeşte educaţiunea poporul de rênd. Causele au fost fireşte anomaliile economice şi culturale de până acum, două însemnate pedeci, cari în tóte timpurile au oprit şcóla în misiunea şi munca sa de înaintare. Inflorirea artelor grafice e chiămată, ca prin şcólă, şi anume prin accentuarea educaţiunei intuitive sĕ deschidă porţile artei şi înaintea massei celei mari a poporului de rênd. Aici e chemată deci în primul rînd şcóla sĕ-şi dee concursul sĕu prin cultivarea conştienţiósă şi consecuentă a intuiţiunei în învĕţământ. Natura e liberă şi deschisă înaintea fie-cărui, de aici are sĕ se inspire fie-care şi sĕ 'şi câştige cunoştinţele cele mai temeinice. Celebrii pedagogi de la Port-Roial îşi ţineau lecţiile de regulă în natură liberă la umbra arborilor sau pe ţĕrmurii apelor. Unde nu putem consulta de-a dreptul natura în scopul intuiţiunei directe, ne folosim de mijlócele artificiale de intuiţie, ca reproduceri, tablouri, ilustraţiuni modele, copii preparate în miniatură etc. La ce perfecţiune a ajuns astăzi prepararea mijlócelor de intuiţie pentru şcólă, a dovedit'o cu evidenţă esposiţia celor mai noue mijlóce de învĕţământ şi intuiţie, aranjată în anul trecut în Viena în museul pentru arte şi industrie în zilele de 5—26 April. Esposiţia a fost cercetată şi admirată de ómeni de şcólă din tóte ţĕrile, în primul rênd din patria nóstră. Prelegerile ţinute cu aceste ocasiuni pentru publicul mare au dovedit, că mai ales schiopticonul e unul din mijlócele technice, chiămat a aduce cele mai escelente şi mai multilaterale servicii instrucţiunei intuitive. Societatea *Urania* din Budapesta pentru popularisarea ştiinţelor şi în legătură a gustului artistic prin reproduceri succese după natură şi monumente de artă, se foloseşte esclusiv de schiopticon întru ajungerea acestui scop. „Asociaţiunea pentru cultura şi literatura poporului român" a avut ideia salutară de a imita esemplul societăţii Urania, şi a procurat un schiopticon, cu ajutoriul căruia a aranjat deja mai multe prelegeri poporale cu proiecţiuni. Că ce minuni se pot face cu acest aparat relativ destul de eftin, dovadă e interesul şi însufleţirea, cu care au fost întimpinate aceste prelegeri de poporul nostru.

In şcólă serviciile unui astfel de aparat, cum este schiopticonul, sunt nepreţuite. Nu se póte o ilustrare mai vie şi mai intuibilă a prelegerilor de istorie, literatură, geografie, fisică, geometrie, ca proiecţiunile cu un bun schiopticon.

Mi-se va reflecta că teoria aplicării celor mai noue mijlóce de intuiţie în învĕţământ e frumósă, ba chiar sublimă, dar' la noi realisarea ei e cam anevoiósă din causa situaţiunei materiale nu tocmai splendidă a şcólelor din patria nóstră, la confesiuni, ca şi la stat.

(Va urma.)

Din Brad.

Adunarea generală a „societăţii pentru crearea unui fond de teatru român".

Ţinută în Brad de la 15/28—17/30 August 1904.*)

Brad, 4 Septembre n.

Scuză, domnule Redactor! Pe lângă cea mai ferbinte dorinţă de a vĕ ţiné în curent cu tot ce se petrece la adunarea generală din Brad, şi astfel a satisface invitării dvóstre, din lipsa de timp fisic mi-a fost peste putinţă.

Nici acum nu pot presenta un raport destul de amănunţit, parte fiind-că nu ştiu de unde sĕ încep, parte fiind-că incurg încă sume, se inscriu încă binefăcĕtori ai măreţei instituţii, ca şi când nimeni n'ar voi sĕ lipséscă dintrĕ cei buni. Şi îmi şi rĕsună încă în urechi accentele frumóse, sunetele vesele ale violinei şi cântărilor şi vorbirilor, vĕd încă ilustrii şi simpaticii óspeţi, de cari nici-când n'a vĕḑut Zarandul atâţia de odată.

Ear' când reprivesc asupra sĕptĕmânilor premergĕtóre adunării generale, cu mişcarea febrilă din fie-care casă, familie, inimă curată din Brad; când vĕd însufleţirea démnă pentru cultura naţională, mi-se pare că ce a fost a trebuit sĕ fie!

Şi totuşi, când vin sĕ dau în lumea largă chipul zilelor festive trecute deja, mĕ aflu în perplesitatea, în care mĕ aflasem în carnevalul anului 1885, când la invitarea şefului meu de birou, fericitul protosincel Nicanor Frateş, trebuiam sĕ pregătesc pentru colónele „Telegrafului Român" o recensiune despre balul reuniunii femeilor române din Sibiiu.

Nu ştiam de unde sĕ încep!

Nu ştiu nici acum. Şi nici n'aşi începe de aşi avé darul ilustrului *Sorcoavă*, ci aşi plămădí un tom de „*Clipe de recreaţiune sufletéscă*" din suvenirile verei anului 1904. Atât de măréţă, atât de sublimă a fost adunarea din Brad cu precedenţele şi urmările ei, pe cari eu mi-le închipuesc deja ca realitate.

Fiind astfel starea mea sufletéscă — emoţionată — permiteţi-mi sĕ întru *in rem*, barem în general, rugându-vĕ de acum, sĕ-mi permiteţi a vĕ întregi raportul cu date speciale, rênd pe rênd, despre tot ce s'a petrecut.

*

Demnul president Iosif *Vulcan* şi simpatica dómnă au venit de către apus, Arad, cu trenul, dimpreună cu membrii comitetului E. *Ungurean* (Timişóra), V. *Goldiş* cu dómna (Arad), însoţiţi de vrednicii bărbaţi Dr. V. *Branisce*, Dr. G. *Dobrin* (Lugoj), P. *Călciunariu* (Orşova), Dr. *Iancu*, Dr. *Suciu* (Arad), Dr. *Grozda* (Buteni), N. *Henţiu*, cel pururea vesel (Sĕlişte), şi alţi mulţi şi numĕroşi. Vicepresidentul V. *Oniţiu* şi secretariul Dr. I. *Blaga* (Braşov), *Petra-Petrescu*, cassariu, şi alţii au venit la ami-zi de către sud, de la Deva. Cesti din urmă dimpreună cu comitetul aranjator din Brad şi numĕroşi óspeţi în frunte cu protopresbiterul V. *Damian* au întimpinat pe presidentul societăţii şi pe óspeţii sosiţi la gară Sâmbătă séra la 7 ore (14/27 August).

După salutări reciproce izvorîte din inimi curate şi după încuartirarea óspeţilor pe la familiile ospitale din Brad, a urmat *séra de cunoştinţă* la „Central".

Óspeţii au fost salutaţi de stăpânul casei, profesorul St. *Albu*, căruia i-a rĕspuns presidentul. Deja din cele esprimate pânăací vedeam zorile unor serbări strălucite, închinate *culturei naţionale*.

*

Duminecă diminéţa s'a ţinut *serviciu divin* în biserica gr. or. din Brad. De ar fi fost biserica de trei-ori aşa de spaţiósă, totuşi n'ar fi fost în stare sĕ cuprindă pe toţi óspeţii şi tot poporul evlavios. Biserica ticsită de public era încunjurată de lume şi pause. Liturgia a celebrat'o protopresbiterul V. *Damian* cu preoţii V. *Popoviciu* (B. Csaba) şi P. *Rimbaş*, şi diaconul E. A. *Joldea* (Hălmagiu). Cântările liturgice le-a cântat corul studentilor sub conducerea învĕţătoriului M. Stoia, frumos, plăcut, evlavios. S'a făcut pomenirea fericiţilor fundatori şi binefăcĕtori ai societăţii şi s'a cuvêntat poporului, trezindu-i-se conştiinţa de sine şi îndemnându-se sĕ sprijinéscă instituţia teatrului naţional, menit a nobilita inima, a forma caractere firme şi a ne apăra limba şi viéţa naţională.

*

Din biserică ne-am dus la *şedinţa I* în sala de gimnastică, spaţiósă şi decorată cu frunză verde de stejar şi tablourile: M. Sale regelui Francisc Iosif I, a archiepiscopilor-metropoliţi Andreiu, Miron şi Ioan, mecenatului Gozsdu şi ppului Iosif Başa.

Public numĕros şi ales asistă din Braşov, Arad, Lugoj, Oradea-mare, Beiuşi, Orşova, Sĕlişte, Abrud, B.-Csaba, Gyula etc. şi o frumósă cunună de tinerime studiósă. Deva, capitala Hunedórei, a fost salvată prin funcţionariul *Ardeleanu*, ear' Orĕştia prin salutul trimis de preotul I. *Moţa* de la Cluj, unde 'şi face pedépsa dictată într'un proces politic.

Presidentul deschide adunarea cu discursul, care Vi-l'am trimis deja espres. Frumos... trist... dar' adevĕrat discurs. Zbiciueşte fără cruţare scăderile sociale, culturale şi ale vieţii publice şi îndémnă la idealism, la jertfă, la muncă pentru mărirea naţională. Cetéscă şi recetéscă 'l fie-care român şi mediteze asupra adevĕrurilor, ce cuprinde. N'ar fi bine sĕ fie glasul celui ce strigă 'n pustie. Sĕ nu strige 'n zădar!

*

După deschidere urméză *constituirea.* Zeloşii *Vasilie Goldiş* şi *Dr. Iosif Blaga* se proclamă secretari. Apoi *salutul* zarandenilor prin profesorul *Dr. P. Oprişa*, care conştiu de jertfa materială, ce o va depune Zarandul pe altariul teatrului naţional, rógă societatea sĕ 'i înroleze întrĕ muncitorii pentru realisarea măreţului ideal cultural naţional scris pe drapelul ei. Directorul gimnasial G. Părău salută în numele „Asociaţiunei", ear' presidentul mulţămeşte ambilor cordial. Indată apoi rosteşte presidentul un frumos discurs în memoria fericitului *Dr. Iosif Hodoş*, primul president al societăţii, scoţĕnd în relief meritele marelui bărbat pe tóte terenele vieţii publice. Discursul e primit cu reverinţă, devotament, pietate şi aplause. Discurs vrednic a fi cetit şi recetit.

*

Urméză alegerea *comisiunilor*: I. cea pentru *censurarea raportului general*: Vasilie Damian, Dr. V. Branisce, St. Albu, Nic. Henţu şi Dr. I. Radu; II. cea pentru *censurarea raportului cassei*: Dr. G. Dobrin, P. Rimbaş, Dr. Grozda, I. German şi N Borza, III. cea pentru *inscrierea de membri noi*: Dr. I. Papp, Alex. Draia, Dr. P. Oprişa, Dr. I. David şi Ad. Damian, cari vor raporta în şedinţa II.

*

Urméză cetirea disertaţiunilor. S'au anunţat următórele:

1. *Infiinţarea gimnasiului din Brad*, de Dr. P. Oprişa.
2. *Câteva amintiri dela şcólele din Brad*, de E. Hodoş.
3. *Despre gust*, de Dr. Iosif Blaga şi
4. *Biserica şi Teatru*, de Dr. V. Branisce.

Presidentul invită pe dl Dr. P. Oprişa sĕ cetéscă disertaţiunea sa. Disertantul pe basa actelor arată sbuciumările inteliginţei zarandene dintrĕ anii 1860—1869, conlucrarea Marelui Andreiu, Hodoş, Frâncu, Başa întru înfiinţarea gimnasiului, nobila jertfă a zarandenilor pentru întemeierea fondului gimnasial şi interesul publicului român faţă de acest focularia al culturei naţionale din Valea-Crişului-Alb, întroducênd publicul ascultător în tóte amĕnuntele posibile în timp de peste 1 oră, referitóre la gimnasiu.

Disertaţia a fost ascultată cu interes şi autorul aplaudat. Se va publica în „Familia" şi Anuar.

Dovadă, că causa gimnasiului nostru e sântă fie-cărui român. Se apropie timpul, când fiii vor trebui sĕ se arete vrednici de părinţii lor.

Cu aceste şedinţa I s'a terminat la orele 2½.

*

La 3 ore d. a. s'a început *banchetul* în „Central". De faţă erau 125 óspeţi, toţi români afară de protopretorul Krasznai Oliver, directorul Fried. Menking de la „Societatea de mine 12 apostoli din Ruda" şi comerciantul Abrábám.

A decurs în dulce desfătare, plin de toaste amusante.

Presidentul a închinat pentru M. Sa regele Francisc Iosif I, căruia îi datorim tóte instituţiunile culturale. Protopresbiterul *V. Damian* pentru presidentul *Vulcan* şi societate; directorul *Oniţiu* pentru zarandeni şi comitetul aranjator; *I. German* pentru comitetul societăţii; *E. Ungurean* pentru *avuţie* şi *cultură*, — basele progresului unui popor; *V. Goldiş* pentru *reînvierea poporului român şi inaintarea lui*; *V. Boneu* pentru administraţia politică; *P. Călciunariu* pentru *fapte*, în urma cărei vorbiri s'au încassat 74 cor. pentru fondul de teatru, apoi Dr. I. *Suciu*, N. *Henţu* etc. Banchetul s'a ridicat la 5 ore.

*

Curênd după banchet s'a deschis *esposiţia* în edificiul gimnasial. Damele din Brad au espus mai multe lucruri frumóse, pregătite de femeile zarandene. Se aflau şi lucruri vechi dinainte de 48, de-şi au lipsit multe chiar din comunele vestite în ale lucrurilor de mână. Astfel n'am observat nici un obiect din Buceş, Ribiţa, Rişca. Se par a fi dormit de astădată. Esposiţia serveşte spre onóre damelor române din Brad.

*

La 9 ore séra a urmat *concert* şi *teatru.* S'au cântat piesele „*Resunet de la Crişana*" şi „*Resunetul Ardealului*", ambele composiţii de ale lui I. Vidu, cântate de corul studenţilor din Brad condus de M. Stoia cu pricepere şi acurateţă.

După concert a urmat *teatru.* Piesa „*Aur*", dramă în 4 acte de C. Hodoş, d-şi

---

*) Fiind-că raportul acesta, primit de la corespondentul nostru *permanent* din Brad, conţine amănunte asupra cărora corespondentul de *ocasie* nu s'a estins în raportul publicat în numĕrul premergĕtor al ziariului nostru, aflăm de consult a reveni asupra frumóselor serbări româneşti din Brad şi dăm loc şi acestui raport, mai complet de cât cel din numĕrul trecut. *Redacţiunea.*

FOIŞÓRĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

După el în anul 1847, 1848 şi 1849 a urmat curator *Simion Condor*, despre care se zice, că pe lângă administrarea banilor etc. în anul 1847 a podit casa preoţéscă şi a făcut scaune în şcólă, ear' cu privire la socotelile din 1848, că „să mai făcu cheltuială cu mergerea la 15. Mai la adunarea dela Blaj — ca la 30 fl. v.", rĕmânând şi el datoriu bisericei cu câteva sute de fl. ca rest de cassă când şi-a dat socotéla la sfîrşit. Sub dînsul biserica a suferit mari pagube materiale, căci silit de împrejurări a primit fără ştirea preotului mai multe sute de florini bani kossuthisti, cari după suprimarea revoluţiunii ungureşti perḑêndu-şi valórea, earăşi fără ştirea parochului i-a dus la Cluj de i-au ars, fără sĕ spună, că forméză avere bisericéscă. Altă pagubă a fost, precum zice cronicariul, că „dădurăm clopotul râşcanilor (prediul Rîşca-filie la Mănăşturul-unguresc) pe sama aladalomului koşutan să facă tunuri, aciasta însă fu pagubă — —", sigur, şi acésta de sîlă.

Cu privire la evenimentele petrecute în acésta comună în a. 1848, cronicariul preot *Ioan Condor* scrie următórele:

„Intr' acesta an vinind slobozenia, au sărbat acea prăznuire cu mare pompă, vin la săteni de 24 fl. v., muzică au avut într'o zi toată zioa, în turn au fost patru feciori cu 4 piştoale, la inceputu liturgii au dat salve cu iale odată, iară la vangelie altă dată, şi la Axion şi la sfârşitul liturgii — aşa s'au săvârşit celebratul s. liturgii întru cinstea împăratului cu Imnul, iarăşi întru acea onóre, la acest praznic luă parte popa magiar Nagy Farkas cu câţiva poporeni. Destul, că ei magiarii de şi luară parte la aciastă sărbare, era foarte năcăjiţi pentru ce pe turnul nostru nu vâlfăia stiagul uniunei. Totuşi laudă Domnului, că prin purtarea de grijă alui Dzĕu rĕmasĕrăm în viaţă, de şi eram la arătare către ei, inima adora pre împăratul legiuit. Intru acest an să aredică aicia Garda naţională (örség) numită, la care pentru frica avută la junimea română a să împreuna cu ei — şi parochul românesc Ioan Condor căută a primí starea de alhadnagy şi Nagy Farkas iară de főhadnagy — aci apoi să schimbă bucuria in cea mai mare plâns şi supărare. Parochul Ioan Condor văzând cele mai mari clevete asupra împăratului, îşi dede dimisia de slujba sa, pentru care lucru publicul magiar îi amenința cu plumb; totuşi Dzĕu scuti naţia şi poporul nostru, dimpreună cu s. biserecă, de şi fugăream întru acest an, nimic pagubă s. biserici nu i s'au întâmplat".

De însemnat, că în comuna acésta Magiarii sunt în mare maioritate faţă de Români, şi aşa nu e mirare, că Românii au trebuit sĕ jóce jocul ursului, pentru-ca sĕ şi pótă scăpa averea şi viéţa, neavênd nici arme cu ce sĕ se pótă apăra faţă de revoluţionarii înarmaţi.

„Tot in corátoria acestui corator — continuă Cronica, — in anu 1849, 4. Iuliu, fiind adunat consistoriul eclesiastic, fők. Condor Simion, Crişan Paşc, Goia Vasilie, Popşa Ioan, Ranta Teodor, Roşca Onuţiu, Ranta Danil, Zirbo Vasilie, Todericiu Onciu, Zirbo Andreiu, Zirbo On, Condor Vila, Goia Petru, Colda Simion, Giţea Petru, Muntean George, Dan Onuţiu şi Dan Mihaiu, aceşti mai însemnaţi membrii consistoriali cu înţelegerea a toată obştea au luat jalba parochului I. Condor despre aceea, cumcă mai vreau unii din poporeni a plini acea puţină simbrie preoţiască, adecă 8 copuri de bucate şi ziua de lucru; ba unii din protivă lucră, ca dacă l aruncă sau chiamă la lucru vara, zice: voiu plăti cu bani, şi aşa să amână pană iarna; atuncia de voe de nevoe dă, sau plăteşte: coasa cu 40 au 50 cr., secerea cu 15 au 20 cr. — Aşa în privinţa acestui lucru să hotărăşte vesnic, ca ori care om (de vreme ce nimenea dela aceasta puţină dare nu-i sco) după ce să va chema prin sfăt sau altcineva spre implinirea aceştii dări, fără nici o mântuinţă ori care să margă, de cumva stările împrejur nu l'ar erta pe acel om în vremea lucrului, să plăteasca aşa precum va umbla lucrul în sat; iară de altmintrelea de va amâna până iarna, să plătească îndoit; de pildă: cel sărac n'are ce plăti ziua de lucru, cuată a merge să lucre, — dar apoi drept este cel ce-i gazdă să rămână pe iarnă, apoi tot aşa ca vara să o plătească? aciasta nici Dzĕu nici omenimea nu vrea; aşa cel ce va plăti iarna să o plătească îndoit, de vreme ce el şi-au lucrat pe a sa samă cu spor nerĕmânându-i lucrarea înapoi, dar săracul au plinit în locul său de au ajutat pre preot a nu rămânea sărac şi îndărăpt cu lucru. A iasta dare de mână noi mai sus scrişii o întărim, şi pentru mai mare incredere şi de către scaunul protopopăsc să întăreşte şi să lasă în loc spre strânsă păzire. *Grigoriu Gal*, protopop".

(Va urma.)

grea, a avut succes deplin. Diletanţii s'au dovedit de actori probaţi. Au stors admiraţia chiar şi a publicului pricepĕtor în ale teatrului. In deosebi Ana (dşóra O. Omete), Maria Cozma (dşóra Roma Costin), Ion Bisorca (Dr. I. Radu), G. Nistor (dl F. Bontescu) ni-au causat mari desfătări artistice.

In fine *Z. Bârsan*, bursierul fondului de teatru, a declamat *Doina* de G. Coşbuc, şi *Strigoii*, cu destulă artă şi pricepere.

Pe la 12 ore s'au terminat serbările zilei I, pe care a legat'o de ziua a II a măiestrul taraf a lui *Tiuţu* din Abrud.

*

Ziua a II. nu-i inferióră celei I.

(Va urma). *Dr. P. O.*

Revistă esternă

Conflictul Franciei cu Vaticanul. Semioficiosul „Matin“ raportézǎ în numĕrul de Sâmbătă, că ministrul-president Combes pregăteşte un proiect de lege despre despărţirea dintrĕ stat şi biserică. Conform proiectului, statul va ceda bisericei în mod interimal usufructul clădirilor şi pământurilor bisericeşti.

Actul despre abzicerea episcopul Geay, trimis din Roma, a sosit deja la guvern şi a fost luat la cunoştinţă.

*

Incoronarea de la Belgrad. In capitala Sêrbiei se fac deja pregătirile pentru încoronarea regelui Petru şi în vederea acestui eveniment e convocată pe 18 Septembre şi dieta, pentru a se presenta corporativ la actul încoronării. Poporul însĕ nu se prea însufleţeşte de încoronare, fiind-că e prea costisitóre — zice el! Cum spune o corespondenţă din Belgrad, pretutindenea se pot auzí printrĕ popor plângeri, că familia regală costă prea mult ţerei. Milan şi Alexandru Obrenovici încă au costat mult, dar' nici sub noul rege nu s'a făcut poporului contribuent nici o uşurare, cu tóte că radicalii 'i promiteau reducerea dărilor şi alte uşurări de sarcini publice dacă vor ajunge ei la putere. In loc de uşurări, regele 'şi pune în sarcina poporului întrégă nemutenia, ţine pentru prinţul moştenitoriu doi instructori şi pentru prinţul Alexandru (al doilea fiu) alţi doi, şi preste tot educaţia prinţilor e prea scumpă, — după judecata poporului. Astfel, amăgit în speranţele sale puse în noul rege, poporul e de tot indiferent faţă cu festivităţile încoronării, în cari nu vede altceva de cât sarcini noue pe umerii sei.

*

Rĕsboiul din Asia. Óstea lui Kuropatkin e încă tot în préjma liniei ferate în apropiere de gara Jantai, unde după retragerea de la Liaoiang îi aţinuse calea generalul Kuroki cu armata a treia japoneză, care zi de zi capĕtă întăriri şi a luat posiţie în semicerc faţă cu óstea ruséscă. Luptele, deoparte pentru deschiderea căii de retragere, ear' de altă parte pentru împedecarea retragerii, decurg cu mare înverşunare. Un corp de armată din óstea rusécă a încercat alaltăeri sĕ evadeze din linia de cernirare, dar' a fost respins cu mari perderi.

*

Din Macedonia. Bandele insurgenţilor continuă mereu a da semne de viéţă; zilnic vin ştiri despre ciocniri cu trupe turceşti şi despre terorisarea poporaţiunii spre a o câştiga pe partea lor. Cea mai nouă ciocnire s'a întêmptat Joi în districtul Prilep (vilajetul Monastir), în care a fost împuşcat şi conducĕtoriul bandei (Dracolov, fost învĕţătoriu bulgar). La cei căzuţi în luptă s'au găsit multe serisori compromiţătóre, ear' unul era îmbrăcat în uniformă de locotenent bulgar.

Pentru urmărirea bandelor s'au înfiinţat trei bataliône de vênători, fie-care compus din câte opt sute de inşi.

In Sêrbia-vechiă, cum raportézǎ o telegramă din Belgrad, e adevĕrată anarchie. Făptuitori necunoscuţi au ucis sĕptĕmâna trecută cinci Sêrbi fruntaşi. In Mitroviţa un albanez a bătut cu ciomag pe comandantul militar Samsi paşa în ziua mare, pe stradă. Din tóte acestea poporaţiunea sêrbă deduce că albanezii se pregătesc de o rĕscólă nouă.

Asociaţiunea la Timişóra.

Rugare în interesul Acociaţiunei.

Prin presa nóstră am făcut cunoscut publicului român, că „*Asociaţiunea* pentru literatura română şi cultura poporului român“ va ţiné adunarea sa generelă în anul curent la 21 şi 22 Septembre în Timişóra, — deci nainte de adunarea generală venim în interesul *Asociaţiunii* cu o rugare cătră publicul român.

Fie-care român ştiutoriu de carte trebue sĕ fie convins, că dacă noi nu vom sprijiní instituţiunile nóstre culturale, acelea de nime nu vor fi sprijinite, — fie-care român ştiutor de carte trebue acum sĕ ştie, că instituţiunile nóstre culturale nici-când n'au avut aşa mare lipsă de sprijin material, şi că noi nici-când n'am fost aşa de avisaţi de a ne apăra şi susţiné cultura nóstră naţională, ca acum; deci presupunem, că fie-care român, cât de puţin pĕtruns de iubirea neamului seu, trebue sĕ se simtă obligat a sprijiní şi materialminte instituţiunile nóstre culturale şi prin acésta a conlucra la promovarea culturei nóstre naţionale.

In acest scop ne adresăm deci cătră toţi românii, femei şi bărbaţi, ca sĕ binevoéscă a se înrola întrĕ sprijinitorii *Asociaţiunii* şi a se înscrie de membri.

Membrii *Asociaţiunii* sunt: *fundatori*, cari solvesc odată pentru totdeuna 400 de cor., *pe viéţă*, cari solvesc odată pentru totdéuna 200 de cor., *ordinari*, cari solvesc o taxă anuală de 10 cor, şi *ajutători*, cari solvesc ori-ce sumă.

Taxa de 400 şi cea de 200 de cor. se póte solví odată ori în 5 rate anuale egale, spre acest scop subscrisul comitet a pregătit documente, cari se pot cere şi prin postă de la membrul comitetului, dl Romul Cărăbaş director de bancă în Timişóra; — prima rată, adecă a cincea parte a sumei subscrise, împreună cu obligaţiunea subscrisă sunt a se trimite până la adunarea generală la adresa dlui Cărăbaş.

In înţelesul statutelor Asociaţiunii membri pot fi şi femei, cari esercitéză tóte drepturile în mod egal cu bărbaţii, deci au şi dreptul de vot; — numĕrul cel disparent de mic al membrilor de sexul femeiesc ne sileşte cu deosebire a ne adresa cătră damele române cu rugarea, ca sĕ se inscrie de membre la *Asociaţiune*, ca prin acésta sĕ arătăm, că şi femeia română conlucră la promovarea culturei nóstre naţionale şi că şi noi ştim a da femeiei române onórea cuvenită.

Timişóra, la 1 Septembre 1904.

Comitetul aranjator.

NOUTĂŢI

Sĕrbătórea familiei Puşcariu. Cum anunţaserăm în numĕrul penultim, membrii familiei Puşcariu: fraţii, fiii şi numĕroşii nepoţi ai Ilustrităţii Sale *Ioan cav. de Puşcariu*, septemvir în pensiune şi membru al Academiei Române, s'au întrunit Dumînecă la Bran spre a felicita pe seniorul familiei din prilejul aniversării a 80-a a zilei sale natale. A fost o sĕrbă óre frumósă şi rară, începută cu ascultarea serviciului divin în biserica din Sohodol (locul naşterii dlui cav. Puşcariu) şi continuată apoi în Bran la casa jubilantului. La masă, în jurul căreia ocupau loc cincizeci persóne aprópe tot membri ai familiei, şirul toastelor a fost introdus de Preacuvioşia Sa dl archimandrit şi vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion Puşcariu, accentuând deosebi dragostea cu care jubilantul a ştiut sĕ ţină la olaltă şi în bună armonie pe membrii familiei, ear' unul dintrĕ nepoţi a dedicat jubilantului o frumósă odă. S'au întrunit la acésta frumósă serbare rudeniile din Bran, Sohodol şi jur, Braşov, Sibiiu, Budapesta, România şi *Egipt* (din Alexandria fiul jubilantului, consul ces. şi reges). In decursul mesei au sosit numĕróse telegrame de felicitare de la amicii şi stimătorii jubilantului.

*

Moştenitoriul german — mire. Telegramă oficială din Berlin raportéza că prinţul *Vilhelm Frideric*, moştenitoriul tronului Germaniei, s'a fidanţat cu principesa Cecilia Augusta Maria de Mecklenburg-Schwerin, sora mare-ducelui domnitoriu Francisc Frideric III de Mecklenburg-Schwerin. Mirésa e de 18 ani, mirele de 22.

*

Himen. Alexandru *Ciocaş*, absolvent de teologie, şi Maria *Berinţan* anunţă serbarea cununiei lor, care se va ţiné Joi în 15 Sept. st. n. a. c. la orele 4 p. m. în biserica gr. or. din Cărbunari.

*

Pentru catedrală. Cu lista parochiei *Paloş* (tractul Cohalm) au întrat la colecta pentru zidirea catedralei următórele contribuiri: Ioan G. Ciocanea 10 cor.; Lazar Farşa 5 cor.; George şi Paraschiva Iambor, Pantelimon Nicula, Maria G. Stanciu, câte 2 cor.; Tănasie Grópă, Ioan Rusu, George Sisaia, Ioan Iosif Stanciu, Lascu Toma, Elena Toma, George Ardelea, George Cernea şustĕr, George D. Cernea, Nicolae Dănilă, George Fĕtu (nr. 7), Nicolae Aldea junior, Nicolae Aldea senior, Nicolae Romaniţă, câte 1 cor.; de la mai mulţi credincioşi cu contribuiri în sume sub o cor. 7 cor.; din colecta de bucate 44 cor. 14 fileri. De tot *86 cor. 14 fileri.*

*

Rĕspuns demn. „Budapesti Hirlap“ povesteşte în numĕrul de Sâmbătă, că în cursul sezonului de scaldă „un funcţionariu de rang înalt de la administraţie“ abătându-se pe la băile din Tuşnad şi vĕdênd că în restaurant este şi carte de bucate românéscă, a înfruntat aspru pe arêndaşul restaurantului şi l-a ameninţat că va întreveni sĕ i-se detragă licenţa de crişmărit dacă nu casséză imediat cartea de bucate românéscă. „Acésta totuşi e prea mult! Suntem dór' în Magyarország, ce caută deci aici cartea de bucate valahă?!“ — ar fi zis dumnealui Arêndaşul, de témă sĕ nu-şi pérdă licenţa nu a mai dat carte de bucate şi în limba română, ci numai unguréscă, ear' urmarea a fost, că din causa acésta mai multe sute de óspeţi români au părăsit băile. — Vrednic rĕspuns şovinismului şuchiat! Aşa ar trebuí sĕ se facă pretutindenea.

*

Grindină. Vineri după amiazi a fost pe la Turda povoiu mare împreunat cu grindină de mărimea nucilor, care a curs timp de peste jumĕtate de oră, ear' Sâmbătă séra timp de mai multe minute a bătut grindină pe la Bod (Braşov), acoperind cu strat gros de ghiaţă hotarul dintrĕ Bod şi Sânpetru pe întindere de doi kilometri şi făcênd pagube deosebi în varză şi 'n napii de zahar.

*

S'a supus superiorităţei sale canonice. Episcopul Geay, despre care atâta s'a scris în legătură cu conflictul dintrĕ guvernul francez şi scaunul papal, în cele din urmă s'a socotit sĕ dee ascultare scaunului papal şi s'a dus la Roma sĕ se justifice. Acolo şi-a dat demisia din postul de episcop, şi astfel — după cum e informat „Giornale d'Italia“ — senatul disciplinar („sanctum officium“) va sista procedura contra lui, declarând că prin abzicere au încetat motivele cari necesitaseră disciplinarea.

*

Zăpadă. Din Iglau se rapotézǎ că în zilele din urmă temperatura a scăzut aşa de mult, în cât plóia s'a schimbat în ninsóre, acoperind cu strat gros de zăpadă munţii şi dealurile din împrejurime.

*

O nouă şcólă de agricultură. Ministrul ung. de agricultură s'a hotarît sĕ iee în administrarea ministeriului şcóla poporală superióră din Csikszereda şi s'o transformeze în şcólă de agricultură, în care sĕ se dee tinerimei cunoştinţe agronomice amĕsurat referinţelor economiei de câmp din Săcuime şi acomodate pentru a 'i cualifica sĕ pótă conduce raţional economíi mai mici. Şcóla va avé şi internat şi se va deschide încă în decursul anului curent. Pentru conducerea ei e destinat profesorul de agronomie Frank Bódig.

*

Zece mii de zidari — fără lucru. Grevele necontenite, cu cari lucrătorii zidari din Budapesta se trudeau sĕ stórcă de la întreprindĕtorii de clădiri simbrie tot mai mare, sĕptĕmâna trecută au dus la un resultat pe care sigur că ei l'au aşteptat mai puţin. Intreprindĕtorii s'au organisat şi declarându-se solidari în acţiunea de apărare contra grevelor *s'au pus şi ei în grevă*: nu mai încep nici o lucrare de clădire, ear' pe cele începute le-au sistat Sâmbătă séra, dimiţêndu-şi fie-care lucrătorii şi spunêndu-le că nu mai este de lucru pentru nimenea. Astfel zece mii de lucrători zidari (zileri) din Budapesta sunt rĕmaşi fără nici un isvor de câştig pentru traiul lor şi al familiei lor.

*

Ucis de fulger. Lucrătoriul Stefan Holli de la fabrica de ferării din Hunedóra, sĕptĕmâna trecută a plecat sĕ între în lucru la sanatoriul ce se clădeşte în Geógiu. Pe cale l'a ajuns o plóie în apropiere de Cristur, după încetarea căreia un trăsnet a lovit în căruţa cu care călĕtoria şi l'a ucis. Soţiei lui şi mânătoriului nu li-s'a întêmplat nimic.

*

Dl Iuliu Bardoşy, inspector r. de şcóle pens., dărueşte fondului de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, pentru acuirarea unei case cu hală de vênzare, anume în amintirea serbătórei împreunate cu depunerea jurămêntului de sublocotenent în reg. 34 de artilerie din Braşov a fiului seu Coriolan Bardosy, fost academic militar-technic în Viena, suma de 5 cor.

La acelaşi fond au mai dăruit Vasilie Orăsan, paroch (Sân-Iacob), 2 cor.; Vasilie Ferghete, paroch (Dânc) şi soţie-sa Maria Ferghete n. Ghiran, ambii 2 cor.; Iosif Olariu, învĕţătoriu, Gurasada şi nepotul seu Silviu Rusu, stud. în clasa II gimn. (Sibiiu) şi Augustin Cupşa, cleric curs. II, fie-care câte 20 fileri.

*

Faliment cu pasive de treizeci milióne. Banca „Peciatkin şi Soţul“ din Jekaterinburg, care avea filiale şi în Cazan şi 'n Nisni-Novgorod, a dat faliment cu pasive de treizeci milióne de coróne (10,104.525 ruble). Falimentul a provocat mare panică deosebi întrĕ clientela cu depuneri mai mititele. Probabil că şi alte firme vor fi interesate la acest faliment, deóre-ce firma „Peciatkin et Comp.“ făcea operaţiuni mari (reverimentul filialei din Nisni-Novgorod era de câte zece milióne de ruble).

*

Unsprezece morţi. Se raportézǎ din Montreal, că în provincia Quebek în apropiere de Richmond s'au ciocnit douĕ trenuri, pe urma căreie unsprezece călĕtori şi-au perdut viéţa, ear' douĕzeci şi cinci au fost răniţi grav.

Apel.

Cu datul 21 Ianuarie 1904 nr. 387 Bis. 1904 Preavenerabilul Consistoriu archidiecesan a aprobat planul împreună cu preliminariul de spese pentru edificarea unei noue biserici în comuna nóstră *Cunţa*, tractul protopresbiteral al Mercurei, în urma căreia s'au şi început lucrările pentru edificarea unei case corĕspundĕtóre lui Dzeu.

Mijlócele, din cari sfânta biserică se edifică, sunt parte fondul nostru bisericesc, parte repartiţia după clasă aruncată pe toţi creştinii comunei nóstre.

Apropiindu-se lucrările de terminare, ear' puterile materiale aprópe eshauriate fiind, credincioşii nostri de aici au autorisat pe subscrişii a apela la binevoitoriul sprijin al tuturor binefăcĕtorilor de ori-ce stare şi posiţiune din archidiecesa nóstră, rugându-i sĕ binevoiéscă a ajuta acésta intreprindere salutară cu dinariul lor ori-cât de modest.

Onoraţii preoţi sunt rugaţi a aduce acésta a nóstră rugare la cunoştinţa poporenilor lor, îndemnându-i la jertfe, avênd ajutórele împreună cu listele a le trimite la adresa oficiului parochial gr.-or. până în 60 de zile.

Cunţa, la ziua Adormirei Născĕtórei de Dzeu 1904.

In numele comunei bisericeşti:

Stefan Morariu
paroch, pres. com. par.

Ioan Oancea
not. com.

Ioan Ordean
epitrop I.

George Turian
epitrop II.

Oficială. Preoţii cari nu şi-au ridicat încă competinţele întregirii de la stat a dotaţiunii preoţeşti, sunt recercaţi sĕ-şi trimită cuitanţele la oficiul cassei archidiecesane în timpul cel mai scurt.

Cărţi şi reviste.

„Carte de cetire şi gramatică magiară“. A eşit de sub tiparu ediţia a treia din „*Carte de cetire şi gramatică magiară pentru şcóle poporale cu limba de propunere română*“, de Dr. A. Schullerus şi I. Popovici. Partea I. (Editura lui W. Krafft în Sibiiu, preţul 50 fil.). Editorul a satisfăcut cerinţei conclusului sinodal nr. 119 din 1903, tipărind cartea acésta în tipografia archidiecesană.

Posta redacţiei.

Bacifalu. Nu prea înţelegem ce doreşti sĕ ştii: dacă e bine ori nu e bine sĕ se facă aşa cum ne scrii că e obiceiul pe acolo? Formulézǎ mai precis întrebările şi le înaintézǎ *superiorităţii*, care va studia bine chestia şi va da îndrumările de lipsă. Pentru discuţia în publicitate nu sunt acomodate astfel de chestii.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copíi. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 6—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

[265] 1—3

Árlejtés.

A nagyszebeni m. kir állami elmegyógyintézet részére az 1904/5. évre szükséges **2200 köbméter bükk tüzifa szállitásra** ezennel pályázatot hirdetek.

A vállalkozni szándékozókat felhivom, hogy a magyar nyelven szerkesztett, 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlat mellé a szállitási érték 5% át csatolva, **folyó évi szeptember hó 17-én,** délelőtti 11 óráig alólirott helyen nyujtsák be.

Az árlejtési feltételek a „Budapesti Közlöny“ idei 191., 192. és 193. számában olvashatók, vagy az intézeti gondnok irodájában megtudhatók.

Nagyszeben, 1904. szeptember 3-án.

A. m. kir. állami elmegyógyintézet igazgatója.

Nr. 69/1904. [261] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă din Poplaca, protopresbiteratul Sibiiu, va da în **8/21 Septembre a. c.** la 2 ore p. m. prin licitaţiune publică minuendă în întreprindere **edificarea unei şcóle nóue,** conform planului şi preliminariului de spese aprobat de vener. consistoriu nr. 4914 şcol. dto 13 Maiu 1904 în sumă de **31.541 cor. 81 fil.**

Intreprinzětorii cari vor reflecta la acésta întreprindere au a depune vadiu de 10%, ear' minus-oferentul va fi îndatorat a depune cauţiunea recerută în bani gata sau în hârtii de valóre.

Planul, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare se află şi se pot vedé până la ziua licitării la oficiul parohial gr. or. din Poplaca.

Poplaca, în 18 August st. v. 1904.

Pentru comitetul parohial:

Coman Baca
president.

Oprea Olariu
notar. comit. parohial.

Nr. 761. [255] 3—3

Concurs repeţit

Subsemnatul comitet parohial, dorind a întregí condiţiunile din concursul publicat în „Telegraful Român“ nr. 82 a. c. pentru ocuparea postului de **învěţătoriu** la şcóla nóstră din **Bungard,** protopresbiteratul gr. or. Sibiiu, publică concurs nou cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“, cu emolumentele următóre:

1. Salariu 600 cor plătibil treilunar din cassa alodiului comunal.
2. Cuartir corěspunzător, în edificiul şcólei, constătător din 2 odăi şi pivniţă.
3. Lemnele trebuinciόse pentru încălzit şi fiert.
4. Grădina de legume lângă şcólă.
5. Dacă alesul va fi în stare a compune cor bisericesc cel puţin în 2 voci, va fi remunerat cu 100 cor.
6. Cuincuenalele prescrise în lege, i-se asigură după anii de serviciu avuţi până ací.

La acest post vor fi preferiţi acei concurenţi, cari pe lângă pregătirile legale, vor avé cel puţin 4 clase gimnasiale.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, au a se presenta în vr'o Duminecă sau sěrbătóre în biserică, spre a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic, deóre ce sunt datori a ţiné o strană în biserică.

Suplicele se vor aşterne on. oficiu protopresbiteral gr. or. Sibiiu, în terminul prescris.

Bungard, 16 August st. v. 1904

In numele comitetului parohial:

Teodor Necşa
president.

Vidi!

Ioan Papiu
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sě céră broşură asupra acestora. Se capětă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 21—52

Nr. 1244 1904. [258] 3—3

Concurs repeţit

Necompetând concurenţi convenabili la concursul publicat în „Telegraful Român“ nr. 69 pentru ocuparea postului de **învěţătoriu** la şcóla gr. orient. confesională din comuna **Bârghiş** se publică din nou concurs cu termin de **8 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 coróne din repartiţie pe popor, cuartir, lemne de foc şi grădina recerută.

Reflectanţii la acest post au a se presenta în vre o Duminecă sau sěrbătóre în comuna Bârghiş spre a şi arăta desteritatea în cântările bisericeşti şi tipic.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor în vigóre în terminul sus indicat subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Bendorf, 17 August 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Agnita.

Nicolae Gavrea
adm. prot.

Nr. 665 1904. [263] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învěţătoreşti** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraş, se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Galpuia,** cu salariu de 600 coróne, şi anume: 300 cor. prin repartiţiune de la popor şi 300 din ajutoriul de stat ce se va votă după alegerea şi întărirea învěţătoriului definitiv, cuartir în edificiul şcólei şi grădină corěspundětóre.

2. **Romita** cu salariu de 600 cor., şi anume: 196 cor. prin repartiţiune de la popor şi 404 coróne ajutoriu de stat.

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigóre au a se subşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Fizeş Sânpetru, 18/31 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 312 1904. [251] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învěţătoriu** în comuna bisericéscă **Frâua,** protopresbiteratul Mediaş, se escrie prin acésta concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt: salariu de 600 cor., şi anume: 400 cor. din repartiţie, ear' 200 cor. de la stat; un stânjin de lemne şi cuartir liber în edificiul şcólei.

Dreptul la primul cuincuenal, după 5 ani de serviciu în comună.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, sunt obligaţi a instrua elevii în cântările liturgice şi a cânta cu ei la sfânta liturgie, avênd a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sěrbătóre în biserică, spre a-şi arăta desteritatea în cântări.

Suplicele concursuale instruate conform normelor în vigóre, se vor aşterne subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul deschis. Mediaş, 12 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Mediaş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Romul Mircea
protopresbiter.

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravěn. 9. Eu mě duc codrul rěmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth,** pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui ii place ton dulce şi melodios, sě-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 19—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă şi înviorézã

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Nu e mijloc secr

pe lângă garanţie.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 96

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoştinţa on. public românesc, că în urma unei înţelegeri frăţeşti cu companionul meu Ioan Petraşcu,

Atelierul de croitorie

Petraşcu & Părău

aflător în **Strada Poplăcii** (Quergasse) **nr. 21,** pe viitor îl voiu conduce singur, sub firma proprie

Ioan Părău.

In atelierul meu se vor pregătí ca şi până acum **tot feliul de haine pentru bărbaţi, civile şi militare,** după cel mai nou fason şi cu preţuri convenabile.

Rugând on. muşterii de a păstra şi pe mai departe încredere acestui atelier, rog totodată şi on. preoţime gr. or. română, ca la casuri de eventuale trebuinţe, îndeosebi în **reverenzi,** sě-mi acordeze preţiósele sale comande, de cari cu atât mai vêrtos mě simt îndemnat a mě ruga, cu cât sunt fiu al acestei biserici.

Pentru serviciu satisfăcětor garantéză îndeajuns testimoniile mele: al şcólei de croit din Viena, şi de la diferiţi măestri, în a căror ateliere am lucrat.

Sibiiu, 7 Septembre n. 1904.

Cu tótă stima

Ioan Părău
măestru croitor.

(264) 1

Intrarea Str. Cisnădiei 10.

Intrarea Strada Brukenthal 5.

Schimbare de local!

Ospětăria „Bereria trei stejari“

(„Drei Eichen Bräu“) a lui

Henric Ballmann

de la 1 Septembre n. a. c. se află **în casa proprie a Bereriei trei stejari**

Strada Cisnădiei nr. 10 şi Strada Brukenthal nr. 5.

peste cale de cofetăria Frentz.

Aducênd acésta la cunoştinţa onoratului public, aduc şi sinceră mulţămită tuturor stimaţilor mei óspeţi pentru încrederea de care m'au împărtăşit până acum, rugându-i totodată ca acéstă încredere sě mi-o păstreze şi în noul local. (253) 3—3

Ca până acum, aşa şi în viitoriu voiu serví cu berile escelente ale Bereriei trei stejari, cu cunoscutele vinuri naturale bune, cum şi cu mâncări recunoscute ca fórte gustóse.

Cu tótă stima

Henric Ballmann.

Intrarea Strada Brukenthal 5.

Intrarea Str. Cisnădiei 10.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 93 Sibiiu, Sâmbătă 28 August (10 Septembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția. Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Legea şcolară.

Sibiiu, 9 Septembre n.

Proiectul de lege al domnului ministru de instrucţie *Berzeviczy*, referitor la reformele şcolare, continuă a preocupa cercurile românești. S'a ocupat cu el adunarea generală a reuniunii învĕţătorilor români din părţile ungurene ale diecesei Aradului, ţinută în 29 şi 30 August n. în Şiria, unde s'a luat hotărîrea de a se întreveni la consistoriul diecesan pentru a se face *remonstrare* în contra proiectului pe motive curat *pedagogice*, şi probabil că asemenea hotărîre va fi votată şi în adunarea generală a reuniunii învĕţătorilor români din diecesa Caransebeşului, convocată pe 11 şi 12 Septembre n. la Biserica-Albă.

Continuă însĕ şi străinătatea a se ocupa cu acest proiect de lege şi a-i combate cuprinsul şi tendinţa. Mai ales tendinţa. Astfel în revista „*Preussische Jahrbücher*“, numĕrul ultim, a apărut un temeinic articol în contra *scopului* urmărit din partea guvernului cu proiectul seu de lege, care scop e — *magiarisarea* popórelor nemagiare din Ungaria pe spesele lor proprii. Ear' „*Nationale Korrespondenz*“ din Berlin, luând act despre cele scrise într'o fóie patriotică, care scriind despre amenințarea Românilor că vor *închide* şcólele lor confesionale dacă proiectul ajunge sĕ fie lege, spunea, că fórte bine fac Românii dacă-şi închid şcólele, şi guvernul sĕ ridice numai în locul lor şcóle magiare, pentru-că statul *trebue* sĕ aibă bani pentru acest scop, — îşi dă părerea asupra chestiei astfel:

„Sinceră de tot, sigur că nu e părerea acésta de bine. Pentru-că e eschisă cu desĕvêrşire posibilitatea, ca statul ungar sĕ dispună de parale pentru a puté ridica 4000 de şcóle noue elementare. Dacă i-ar fi cu putinţă lucrul acesta, ar fi statificat cu puterea de mult şcólele nemagiare. Şi numai pentru-că o astfel de lovitură de stat formézá problemă financiară încă nedeslegată, a fost respectată în presentul proiect de lege autonomia acestor şcóle, întru atâta, că susţinĕtorii de şcóle sunt lăsaţi în pace sĕ — *plătéscă*. Dar' chiar şi dacă ridicarea mai multor mii de şcóle de stat, pe séma Nemagiarilor, din partea statului ungar ar fi realisabilă din punct de vedere financiar, pentru magiarism n'ar eşí din acésta nici un câştig, mai ales la Români. Invĕţătorii magiari ai elevilor români ar grijí, conform esperienţei, în prima linie, ca antipatia faţă de magiarism sĕ fie impregnată bine în ei. Intr'un articol apărut în „*Preussische Jahrbücher*“ (numĕrul de August) în care au fost espuse în mod amĕnunţit disposiţiile proiectului de lege şcolar, s'a scos tocmai aceea la ivélă, că cei mai radicali conducători politici ai poporului român au eşit din şcóle magiare, unde, aşa zicênd *în mod sistematic* au fost educaţi *în ură* contra magiarismului“...

Iată atinsă o chestie peste care nu putem trece cu nepăsare. Este fórte adevĕrat, că la şcólele magiare sunt unii profesori, — cu plăcere facem constatarea că nu toţi, — cari uitând că chiămarea lor este aceea de a *instrua*, se fac propagatori ai ideilor cari numai politicianului de profesie i-se pot ierta, ai ideilor de persecutare şi nimicire a tot ce nu e magiar în ţéra acésta. Natural, că pe calea acésta, în inimile tinere nu se póte desvolta de cât sentimentul *de ură* faţă de cel-ce propagă astfel de idei, dar şi faţă de aceia în favorul cărora ideile vin propagate cu un zel vrednic de causa cea adevĕrată pe care profesorul ar trebuí sĕ o slujéscă.

Ţinem la credinţa, că un astfel de profesor, care merge până acolo, în cât opreşte pe elevi sĕ converseze împreună în limba lor maternă când din întêmplare aceea nu e magiară, ba îi opreşte până a şi *cugeta* altcum de cât numai ungureşte, cum a făcut mai anii trecuţi un profesor chiar la gimnasiul de stat din Sibiiu, ai cărui elevi în majoritate sunt Români: póte sĕ fie bun gazetar magiar, om învĕţat, bun scriitor, bun politician magiar, dar' la tot casul e *slab profesor*.

Profesorul, cum am spus, are sĕ facă *instrucţia* lumei tinere dată pe mânile sale, şi nimic mai mult. Credinţele, convingerile, sentimentele şi-le aduce fie-care cu sine din casa părintéscă, şi e o muncă fórte ingrată încercarea de a le scóte din sinul elevului şi a le înlocuí cu altele. Şi cei ce se apucă totuşi de o astfel de încercare zadarnică, fac rĕu serviciu tocmai magiarismului.

Cereţi elevului român sĕ-şi impregneze în inimă *iubirea de patrie* şi vĕ va asculta, pentru-că acésta o aude el şi acasă. Cereţi sĕ fie stăpânit totdeauna de sentimentul *iubirei deaprópelui*, prin urmare şi a Magiarului, şi asemenea vĕ va asculta, pentru-că aşa îi spune şi preotul în biserică. Dar' nu 'i cereţi, ca el sĕ nu se mai numéscă Român, sĕ nu mai vorbéscă şi sĕ nu mai cugete româneşte, pentru-că el ştie că acésta e în contra naturii, simte că e în contra voinţei sale proprii, şi n'are sĕ vĕ asculte nici-odată. Şi cu cât stăruiţi mai tare, ca el sĕ se desbrace de naţionalitatea sa, cu atât mai mare *e ura* cu care iese din şcólele vóstre, ură în contra a tot ce e unguresc. E de vreun bine acésta ură? Noi credem că nu.

Intuiţiunea ca factor de învĕţămênt.

(Principiile intuiţiunii aplicate la predarea limbilor moderne).

(Cuvênt de deschidere, rostit în conferenţa învĕţătoréscă din cercul Braşovului, de Nicolae Sulică.

(Urmare).

Este adevĕrat însĕ, ceea-ce se pare azi póte imposibil se va puté póte mâne sau poimâne.

E vorba de o problemă pedagogică, ce va avé sĕ o resólve viitoriul, cu cât mai curênd, cu atât mai bine. Greutatea e mare deocamdată, nu numai la noi, ci preste tot, căci cu tóte progresele artelor technice şi grafice, neajunsurile materiale fac în multe părţi ilusorie ori-ce încercare de avênt şi progres în şcólă. Cu tóte acestea însĕ omul conştienţios nu se lasă.

Omul conştienţios e de multe-ori şi fórte ingenios. Iată ce esperienţe s'au făcut în Germania!

Unui pedagog german i-s'a părut fórte nepractică risipa pătimaşă ce se face cu cel mai nou sport al cărţilor postale ilustrate. S'a cugetat deci că óre abusul acesta economic nu s'ar puté compensa prin servicii reale, ce le-ar puté aduce învĕţămêntului colecţiunile de ilustrate. A întrodus deci ilustratele în şcólă ca mijloc de intuiţie în locul tablourilor de părete, de cari şi aşa avea prea puţine şi primitive. Resultatul a fost frapant: elevii s'au ales cu cunoştinţe înzecite de istorie, literatură, archeologie, etnografie şi geografie şi pe deasupra cu un pronunţat gust estetic şi intensiv sentiment de curăţenie.

Astăzi ilustratele puse în serviciul învĕţămêntului intuitiv nu mai constitue raritate în şcólele din Germania. Ori-cât de copilăresc s'ar păré acest nou mijloc de intuiţie, merită totuşi sĕ i-se dee importanţă cuvenită în şcólă, cu atât mai vêrtos, cu cât în timpul din urmă prepararea ilustraţiunilor pentru cărţile postale mai ales a celor originale a avansat chiar la rangul unui nou gen de pictură. Sunt artisti ca d. e. pictorii de peisage Compton, Diemer sau Plotz, cari şi-au întemeiat renumele în mare parte întocmai prin mici tablouri destinate pentru cărţile ilustrate.

Acelaşi resonament a condus pe alţii la ideia, ca şi mărcile postale, pe cari elevii şi aşa speséză de multe-ori destule parale, sĕ fie puse în serviciul instrucţiunii ca un mijloc deosebit de instrucţiune. Preste tot, unde s'au făcut esperienţe cu mărcile postale s'au obţinut aceleaşi resultate ca şi cu ilustratele postale: Amplificarea şi sistemisarea cunoştinţelor din geografie şi istoria contimporană.

Iată deci că sĕ póte omul ajuta şi cu mijlóce în sine copilăreşti!

*

Că lupta pentru existenţă se pare de multe-ori aprópe insuportabilă şi că prosa vieţei moderne e adese-ori prea mare, nu e o frasă gólă, trecută din gură în gură printr'o simplă sugestie socială. In vremile nóstre de astăzi încătuşate de forţa despotică a realis-

---

FOIŞORĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

In anul 1850 a fost curator *Simion Popşa Bodia*, care a primit însărcinarea sĕ scótă datoria de la fostul curator antecesor al sĕu, dar' şi el a rĕmas datoriu cu câteva sute rest de cassă când şi-a dat abzicerea. La luarea socotelilor se zice, că în anul acesta biserica a avut venit 372 fl 21 cr. şi cheltuieli 139 fl. 41 cr., rĕmânând datoriu curatorul cu 225 fl. 34 cr.

Pe anul 1851 a fost ales curator *Gavriil Colda*, căruia i-s'au dat ca ajutoriu 12 representanţi, cu cari în cas de lipsă sub presidenţa parochului sĕ ţină „*adunări generale în chip a toată obştea*“, dar' hotărîrile totdeuna trebue sĕ le înainteze parochul la protopop spre întărire.

Despre curatorul acesta zice cronicariul că s'a dat lenevirei şi nu s'a îngrijit pentru sporirea averii bisericeşti; deci tótă grija a căḑut numai asupra dînsului, a parochului. In firul cheltuielilor zice că „*in anul acesta s'au luat clopotul imprumutat dela râşcani, care l'au fost dat pe sama lui Kossuth*, acest clopot e luat cu 260 fl. v.“, şi că „*pe sama Seminariului din Sibiiu s'au dat 8 fl. v.*“ Curatorul a rĕmas datoriu cu 158 fl. 25 cr. când s'au luat socotelile prin comisariul protopopesc Ioan Todoruţiu, paroch în Butene, şi a fost depus din dregătoria sa.

După dînsul a urmat în anii 1852—1856 *Vila Condor Cucu* ca curator. La a. 1852 se zice întrĕ altele, că „am dobandit in acest an dela împărăţie pentru paguba ce ne-au luat clopotul magiarii — au trimis în acea privinţă Dascălul Grigorie Fodor şi cu parochul I. Condor jelanie la episcopu şi ne-au dat 100 argint“, apoi, că a intrat venit şi din paus şi din colaci.

Dar' cu multă amărăciune aminteşte cronicariul neînţelegerea din causa căreia ómenii n'au cumpĕrat pe séma lor un domeniu de la proprietariul Kabos Sándor, ci l'au lăsat sĕ mérgă în mâni străine, cu tóte că el făcuse têrgul cu preţul 5000 fl., dar' aşa a fost silit a se retrage. Drept dojană le aplică versurile:

„Racu, brósca şi o şciucă
Intr'o ḑi s'au adunat,
De pe mal în iaz să ducă
Un sac de grâu încărcat,
Brósca tot în sus sărea,
Racu 'napoi se trăgea
Şi nimic nu isprăvea.“

Tot în anul acesta s'a întêmplat şi o furătură la biserică. De mai mulţi ani se furau bani din lada bisericei, păstrată în biserică, şi prescuri, dar' nimeni nu ştia cine e furul, şi ómenii bănuiau feţele bisericeşti cu acéstă fărădelege. In ziua de Paşti însĕ mergênd preotul la Vecernie, vĕḑu scândurile luate de pe tărnaţiu, şi zise celor de faţă: eară ni au bătut biserica, şi întrând în biserică, au căutat pretutindenea dar' pe nimenea n'au aflat acolo, deci a întrat în altariu şi a început sĕ se înbrace de slujbă; când sa încingea cu brêul, cum, cum nu, alunecă cu piciorul sub prestol şi simţi ceva obiect acolo pe padiment; atunci a întrebat pe sfătul: n'ai pus acolo blidul cu Paştile? Sfătul îi rĕspunde, că: *nu*.

Atunci ridică de o parte acoperemêntul de pe prestol şi vĕḑù acolo un om. Numai de cât îl scóse afară de sub prestol şi toţi recunoscură în el, că e Ioan Dan alias Puia, feciorul parochianului Mihaiu Dan. O grózá a cuprins pe toţi ómenii de acéstă descoperire, dar' nu-i făcură nimic, ci l'au dat în judecată, unde descoperi, că de 7 ani, de pe timpul curatorului Petru Goia, fura biserica de mai multe-ori pe an, ducênd bani, prescuri, cuminecătură, şi odata şi o carte (Patima lui Iisus Christos). Pedépsă a căpĕtat câteva zile temniţă şi a plătit paguba cu 60 fl. — Aşa au scăpat apoi feţele bisericeşti de bănuieli.

La începutul anului 1853 capitalul banilor daţi pe camĕtă a fost 1965 fl. In anul acesta la 1 Iunie s'a pus fundamentul la *casele de pétră*, acoperite cu şindile, *destinate de locuinţă preotului*, terminându-se zidirea şi acoperirea lor în anul 1856. Tot în anul 1854 s'a dat din partea bisericei „*la împrumutul impărătesc*“ 100 m. c. şi *la fundaţiunea Francisc Iosefină* din Sibiiu din colecta de la popor 104 fl. *In anul acesta a rĕposat dascălul Grigorie Fodor*, ear' în anul 1855 curatorul este ales şi jude sătesc, mai mulţi parochieni cumpĕră pe séma bisericei Mineele lunare din Sibiiu şi cuvêntările bisericeşti, apoi doi creştini crucea de pe prestol în altariu, ear' salariul preoţesc se îmbunătăţeşte mai dându-se parochului un pĕmênt pentru arătură.

In anul 1856 se iau mĕsuri pentru îngrădirea cimiterului, pentru-ca porcii sĕ nu sape mormintele, şi Ranta Todor face din nou tărnaţul la biserică.

(Va urma.)

mului și utilitarismului, recrearea în lumea ideală a artei e o hrană sufletéscă tot atât de necesară, ca și pânea de tóte zilele, pentru omul consumat în luptă pentru materie și interes.

Omul modern, care adese-ori stă sĕ succumbe sub greutatea traiului zilnic nu arareori e adus în situațiunea sufletéscă de a priví cu duioșie și chiar cu un fel de gelosie la naivele jocuri ale copilașului din stradă, care e numai sentiment și fantazie, care mulțămit dacă i-se satisface trebuințelor celor mai apropiate, nu e torturat nici de lăcomia după bani, nici de dorul după glorie și mărire, ci trăește în lumea senină și ideală a visurilor și a poesiei.

Care va fi deci scopul educațiunei estetice în forma sa elementară? Chemarea ei va fi negreșit sĕ se salveze pe séma omului mare cel puțin un mic rest din seninătatea poetică a copilului de odinióră, prin contemplarea desinteresată a frumosului din natură și din artă. Numai acela la care s'a salvat acest rest de idealism prin cultivarea sentimentului estetic, prin deșteptarea și păstrarea nealterată a entusiasmului față de frumsețile naturei și ale artei, va găsí în momente de cumpănă sufletéscă recreare și balsam aducător de uitare.

Iată ce ne spunea acum 134 de ani moralistul Garve: noi deja din copilărie par'că suntem abătuți de la contemplarea naturei, prin creșterea nóstră, prin felul nostru de traiu și prin ocupațiunea zilnică și astfel multe ce le-am puté cunóște deadreptul cu ajutoriul ochilor noștri, suntem siliți sĕ le învĕțăm din gura învĕțătorilor noștri și din carte. Numai rare-ori și numai pentru câteva momente se rătăcesc ca din întêmplare ómenii noștri pe întinsul câmpiei și și atunci se simt deja obosiți și distrași, sau capul lor e asediat de atâtea gânduri egoiste, în cât rare-ori sunt mai impresionați de ceea-ce vĕd și aud, de cât cum e impresiunea obicinuită ce o exercită lumea din afară asupra simțirilor lor".

(Va urma.)

Din Brad.

Lista membrilor de nou inscriși la „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român".

Brad, 7 Septembre n.

Parte ca sĕ se convingă toți cari au contribuit la *„Societatea pentru crearea unui fond de teatru român"*, că obolul lor a ajuns la locul destinațiunei sale, parte ca sĕ se știe numele celor cari din sudórea feței lor contribue și pe altariul culturei naționale, vin a da cu numele și suma pe toți cari în zilele de serbări mărețe de la 15/28—17/30 August din Brad au jertfit spre scopul măreț, pentru fondul de teatru român. Chiar și pentru controlă e de lipsă sĕ se facă acésta, ca nici un filer sĕ nu se pérdă. Lista e următórea:

a) Membri fundatori cu taxa de 200 cor.: P. S. Sa Ioan I. Papp, episcop, în Arad, „Crișana", institut de economii în Brad, Dr. I. Papp, advocat în Brad, Veturia Dr. Papp n. Bontescu, soție de advocat, Brad, Alexandru Draia, cassariu la „Crișana" și învĕț. pens., în Criscior, Iuliu I. Cosma, preot, Crăciunești, Iuliu Brut Hodoș, director la „Patria", Blaj, (zărăndean de naștere) Dr. Iuliu Maniu, advocat, Blaj, Dr. George Dobrin, adv., Lugoj, Dr. Aurel Grozda, advocat, Buteni, Victor Popoviciu, preot, B.-Ciaba, Dr. Mihail Mărcuș, advocat, B.-Giula. In total 2400 cor.

b) Membri pe viéță cu taxa de 100 cor.: Vasilie Damian, protopresbiter, Dr. Pavel Oprișa, profesor, Eugenia Dr. Oprișa n. Cutean, soție de profesor, Dr. Ioan Radu, profesor, Petru Rimbaș, preot, Văd. Ecaterina Rusu n. Puticiu, propr., Văd. Sofia Cutean, propr., Ioan Cutean, comerciant, Nicolae Obĕdău, comerciant, Ioan Stanciu, comerciant, Valeriu Candrea, pretor, Ioan German, învĕțătoriu, toți din Brad, Romul Coțoiu, comersiant, Baia-de-Criș, Dionisie Sida, notariu, Băița, „Zărăndeana" institut de economii, Băița, Dna Letiția Draia, soție de înv. pens., Criscior, Nicolae Pop, preot, Ormindea, Savu Stănila, preot, Ribița, Aron Roman, preot, Luncoiul-superior, Cornel Condor, preot, Călățele, Dr. Andreiu Pop, advocat, Bá ffy-Hunyad. In total 2100 cor.

c) Membri ordinari, cu taxă de 20 cor.: Petru Ilieș, ingineriu în Constanța (România) (Zărăndean), ear' cu taxă de 10 cor.: Dr. N. Pĕcurariu, medic, Constanța (România), „Hondoleana", institut de econ. Hondol, Ioan Moța, preot, Orăștie (trimiși din Cluj), Vasilie E. Moldovan, publicist, Cluj (trimiși din Cluj), Dr. Nicolae Robu, medic, Baia-de-Criș, Petru Stanciu, preot, Blăjeni, Ioan Câmpean, preot, Rovina, Gavriil Condor, preot, Călata, Pamfil Plaștea, notariu, Mihăleni, Dim. Mochia Ardelean, notariu, Gy. Varșand, George Părău, dir. gimn., Brad, Gavriil Precup, prof., Blaj, Iosif Tisu, preot, Cebea, Dr. Dim. Florescu, adv. Lugoj, Dr. George David, adv., Abrud, Constantin Pop, ppresb., Baia-de-Criș, Stefan Albu, prof., Brad, Constantin Costin, prof., Brad, Mihail Stoia, înv., Brad, Dr. Tiberiu Tisu, medic, Brad, Andron Bogdan, preot, Tărățel, Adam Damian, contabil, Brad, Dr. Cornel Iancu, adv., Arad, Dr. Ioan Suciu, adv., Arad, Dimitrie Birăuț, redactor, Budapesta, Elena Butean, profesóră, Beiuș, Fabiu Bontescu, jurist, Hațeg, Ioan Perian, preot, Criscior, Solomon Rusu, preot, Blăjeni-Criș, Ioan Fugăta, preot, Luncoiul-inf., Filip Leuca, preot, Pâncota, Stefan Hărăguș, preot, Blăjeni, Ioan Felea, preot, Valeabrad, Nicolae Borzea, preot, Vistea-inf., Dionisiu Negru, farmacist, Abrud, Iuliu Pap, propr., Crisciori, Atanasiu Popoviciu, funcț. la „Victoria" Arad (Zărăndean), Dr. Teofil Bogdan, medic, Ybbs a/D. (Zărăndean), Petru Todoran, preot, Curechiu, Florica Datca, Cărastău, Ioan Georgia, ppresb., Buteni, Emanuil Pop, cand. de preot, București, Ioan Indreiu, cand. de preot, Cebea, Petru Rusu, învĕț., Cebea, Dimitrie Rișcutia, prop., Rișculița, Ioan Fodor, pedagog, Curechiu. In total 480 cor.

Dr. P. O.

Din tractul Sĕliște.

Un cercularíu vrednic de apreciare publică.

Sĕliște, 4 Septembre n.

Cu datul 13/26 August a. c. au primit învĕțătorii din tractul Sĕliște de la șeful acestui tract un cercularíu menit sĕ contribue în mare mĕsură la ridicarea învĕțămêntului din școlele acestui tract. In acest cercularíu se cuprinde, anume, și dispoziția următóre: „Fie care învĕțătoriu își va face pentru împrejurările sale, în cadrul noului plan de învĕțămênt, un plan special, ca astfel sĕ aibă un îndreptar sigur și controlabil. Acest plan grupat după despărțĕminte, clase, eventual studii, fie-care învĕțătoriu îl va înainta până în 1 Octobre st. v. spre controlare".

Sunt îndrumați deci învĕțătorii prin acésta dispoziție, ca cu bună vreme, înainte de începerea anului școlar, sĕ se cugete la ceea-ce au sĕ isprăvéscă în cursul unui an de școlă, fixându-și planul pe hârtie, ca astfel odată început învĕțămêntul, sĕ mérgă înainte, pe cale sigură și cunoscută.

Materialul fixat și așternut va fi supus unei cercetări, ce o va face dl protopop, care în urma vastelor cunoștințe pedagogice ce le are, va delătura din el ce e rĕu și va introduce ce e bun. Va delătura materialul care nu e de importanță absolută, și cu a cărui predare se pierde timpul scump, ce s'ar puté întrebuința altcum.

Prin acéstă procedură, în câțiva ani va puté avé fie-care școlă un plan al sĕu propriu, care sĕ corespundă atât împrejurărilor locale, cât și cerințelor autorităților școlare.

Cât vor fi de folositóre aceste planuri speciale pentru învĕțătorii tineri!

Ce serviciu eminent vor face ele la controlarea școlelor!!

Multora însĕ nu li-se va păré acéstă dispoziție atât de însemnată, ca subscrisului.

Multora li-se va păré vechie, după-ce acésta o pretinde de la fie-care învĕțătoriu pedagogia.

Este adevĕrat, că în cărțile pedagogice ea e prescrisă ca prima datorință a învĕțătorilor.

Intreb însĕ, câți sunt învĕțătorii, cari cu gândul că satisfac acestei cerințe, și-au făcut astfel de planuri înainte de începerea școlei?

Vor fi, nu mĕ 'ndoesc, și astfel de învĕțători, dar' mic e numĕrul lor în comparație cu cei cari nu fac nimic.

Prin dispoziția acésta însĕ, de aci înainte vin obligați toți, și cei silitori și cei mai puțin silitori, la muncă egală întru îndeplinirea chemărei lor și întru promovarea culturei nóstre.

Deci însemnat va fi rostul ei pentru viitoriu.

Nu mai puțin însemnată este și o altă dispoziție cuprinsă în cercularíu, și stabilită astfel: „Sĕ se aștérnă un raport, în care sĕ se spună apriat feriile de preste sĕptĕmână și de preste an".

Feriile ce trebue sĕ se țină la școlele nóstre sunt fixate în „Regulamentul școlar". Dar' pe lângă tótă fixarea acésta s'a observat, că la unele școle, și cu deosebire la școlele de la sate se țin ferii și afară de cele prescrise, și încă multe. Regulamentul prescrie d. e. la Crăciun 4 zile ferii, la sate se țin însĕ de înainte de Crăciun până după Bobotéză, etc.

Feriile multe fără îndoială că nu sunt în interesul progresului școlar în general. Feriile multe, mai ales érna, la sate sunt nejustificabile, căci érna este timpul în care în școlele de-acolo se póte face progres. Indată ce se desprimăvăréză, copiii se iau de la școlă pentru a ajuta părinților la lucrul câmpului.

In urmare dispoziția de a așterne feriile de preste sĕptĕmână și an și de a le justifica, are de scop reducerea acelor ferii.

Nu vor mai fi liberi deci învĕțătorii a-și face zile de ferii cu și fară lipsă și numai atunci când lipsa feriilor e justificată, le va acorda dl protopop, prin comitetul parochial.

Aceste douĕ dispozițiuni fac, ca acest cercularíu sĕ fie de însemnătate pentru școla română din tractul nostru.

Dacă și în celelalte tracte astfel se va urma, — ceea-ce nu e imposibil, — atunci școla română în scurt timp are sĕ se ridice la o mulțămitóre desvoltare.

Leonil

Revistă esternă

Scăparea lui Kuropatkin. Atât telegramele din isvor rusesc, cât și cele din isvor japonez raportéză, că óstei lui Kuropatkin i-a succes sĕ scape din situația primejdiósă în care se afla în apropiere de Iantai, și a plecat spre Mucden. Acésta are s'o mulțăméscă jertfirei flancului de apĕrare de la ost și ariergardelor de la sud, cari patru zile au susținut lupte crâncene spre a țíné pe loc trupele japoneze și astfel a face posibil grosului armatei sĕ se retragă la Mucden. Flancul de la ost a împedecat lui Kuroki înaintarea, ear' ariergardele au ținut pe loc celelalte douĕ armate japoneze, cari goniau de către sud óstea lui Kuropatkin. Deosebi ariergardele s'au jertfit aprópe până la ultimul soldat, în scopul scăpării grosului armatei rusești, pe care la Iantai o amenința mare catastrofă. Asemenea și flancul de la ost, din care regimente întregi s'au nimicit în lupta cu armata lui Kuroki. Insuși mareșalul *Ojama*, comandantul suprem al oștirilor japoneze constată în raportul seu, că flancul de la ost „numai după patru zile de lupte sĕlbatice și neîntrerupte a putut fi alungat din posițiile lui".

In urma acestor eroice jertfiri de sine a flancului și ariergardelor rusești — zice Ojama în raportul seu — lui Kuropatkin i-a rĕmas deschisă calea de retragere și astfel a scăpat de înfrângerea ce l'ar fi ajuns la Iantai.

Acum cele trei armate japoneze se țin mereu în călcâiul óstei rusești, pe carea voesc s'o constrîngă la o a doua luptă mare.

NOUTĂȚI

Esamenul de maturitate *supletor și de emendare la gimnasiul nostru din Brașov* se va țíné sub presidiul Preacuvioșiei Sale dlui archimandrit *Dr. Ilarion Pușcariu* în *4/17 Septembre* a. c. la 8 ore diminéța în edificiul gimnasial.

*

Din Brad ni-se scrie, că representanța gimnasiului în ședința din 24 August v. a aprobat alegerea dlui *Dr. P. Oprișa* de director gimnasial, efectuită la 10/23 August; a instituit de catichet pe protopresbiterul *Vas. Damian*, și a angajat de profesor suplinitor pe *Ioan Lupaș* din Sĕliște, tinĕr de frumósă speranță.

*

Alegere de preot. In 22 August v. a. c. s'a ținut alegerea de preot în parochia vacantă Sălciva-de sus, tractul Lupșei. Dintrĕ trei concurenți a fost ales dnul Simion Samoilă, cleric abs., întrunind aprópe totalitatea voturilor.

*

Pentru catedrală. La colecta pentru zidirea catedralei au întrat pe lista parochiei *Rîpa inferiórĕ* (tractul Reghin) următórele contribuiri: înv. Sular Ilie și epitr. I. Grigorie Bondrea, câte 10 cor.; preotésa Agneta Mateiu și Emil Mateiu, înv. în Dumbrava câte 5 cor.; Ioan Sular colectorul, Ioan Groza Lucănița, câte 2 cor.; Grigorie Câmpean, Ioan Mândreș, epitr. II. Grigorie Crăciun, Petru Crăciun l. Obreja, Ilie Covrig cronescu, Milailă Sular l. Ioan, Igna Crăciun l. Ioan, Filip Covrig morariu, George Crăciun Capra, Iosif Crăciun, Simion Sular l. Simion, Dumitra Groza l. Andreiu, Ioan Covrig l. Leonte, câte 1 cor.; de la treizeci și opt credincioși cu contribuiri în sume sub o corónă 8 cor. 32 fileri. De tot *56 cor. 32 fileri.*

*

Bilete cu preț redus pentru a puté călĕtorí la adunarea generală a *„Asociațiunii"*, au fost date și în anul acesta pentru tóte liniile căilor ferate ungare, și se pot cere de la biroul *„Asociațiunii"* ori de la directorii despărțĕmintelor. Porto postal de astădată nu se cere. Biletele au valóre din 15 Septembre n. până la finea lunei.

*

† Ana C. Hămbășan născ. Sfraciog, soție de director școlar, în Reșinari, după grele și îndelungate suferințe a adormit în Domnul, provĕdută cu sfintele taine, Mercuri, în 25 August st. v. a. c. la orele 4 diminéța, în etate de 56 ani. Rĕmășițele pămêntești ale defunctei au fost aședate spre odihna de veci astăzi Vineri, în 27 August st. v. a. c. la ora 1 d. a. în cimiteriul gr.-or. din Reșinari. Fie-i odihna ușóră și memoria binecuvêntată!

*

Inceperea anului școlar în Sĕliște. Ni-se scriu următórele: „La noi începutul anului școlar totdeuna s'a făcut cu ceremonie. In anul acesta însĕ solemnitatea pare că a fost mai mare de cât în trecut. Rêndurile lungi ale elevilor postați în biserică în frunte cu steagul, pe care e scris *„prin cultură la putere"*; liniștea, ce domnia în biserică, ne spunea că se întêmplă un act rar. Și iată ușile domnești se deschid, în ele apare dl protopresb. Dr. Stroia, care cetește ecteniile în ghenunchi după cari urméză câteva cântări, un apostol, o evangelie și dl protopresbiter ține o cuvêntare referitóre la începutul anului școlar plină de povețe atât pentru elevi cât și pentru părinți, ce erau în numĕr considerabil în biserică. Incă o rugăciune și serviciul se sfîrșeste, ear' elevii sunt conduși în edificiul școlar, unde se stropesc cu apă sfințită. Nici-odată nu voiu uita impresiunea ce a făcut'o asupra mea duhul sĕrbătoresc, ce plana asupra elevilor în momentul stropirii! Era ceva ne'nțeles și sfânt".

*

Avis. Consiliul administrativ al *„Hunedórei"* însoțire de anticipațiune și credit în Deva, în ședința sa din 22 Iulie a. c. a decis, că începând cu 1. Octobre a. c. etalonul intereselor la depuneri sĕ se compute cu 5% pentru depuneri stabile cel puțin de un an; ear' pentru depuneri cu termin mai scurt numai 4½%.

*

După 34 ani... Zilele trecute s'au împlinit 34 ani de la capitularea armatei franceze la Sedan în rĕsboiul din 1870—71. Pe partea franceză rĕmăsese nĕcazul și dorul de revanș pentru umilirea îndurată de la oștirile germane și pentru perderea provinciilor Elsația și Lorena, ear' pe partea germană mândria și bucuria pentru uimitórele succese. An de an se serba datul acesta memorabil, atât în Francia cât și în Germania, conform reminiscențelor. De câțiva ani încóci însĕ sĕrbarea se făcea cu tot mai puțin ascutiș demonstrativ, ear' în anul acesta *în Germania nu s'a serbat de fel*, a nume, la ordinul guvernului, care nu a permis nici chiar arborare de steaguri. Și s'a făcut acest lucru la inițiativa împĕratului Vilhelm, pentru-ca sĕ nu se mai resuscite în memoria Francezilor eșecurile trecute și sĕ nu-i supere. (A nume, împĕratul Vilhelm lucră de mult pentru a realisa raporturi de bună vecinătate cu Francia.)

*

Esplosie uriașă. In laboratoriul de pirotechnie a lui L. Orsini (din Bari, în Italia) s'a întêmplat Luni o esplosie așa de puternică, în cât casa în care se afla laboratoriul s'a dărîmat total, ear' Orsini și doi fii ai sei au fost sfășiați în bucăți.

*

Himen. Ioan *Silaghi* absolvent de teologie, şi Emilia *Nicolescu*, fidanţaţi.

*

Urmările beţiei. Câţiva lucrători de fabrică şi meseriaşi îşi petreceau în o crişmă din Caransebeş. In urmă turmentaţi de beutură s'au dat la cértă, în firul căreia Nicolae Gruia a fost dat afară din crişmă. Nĕcăjit pentru acésta, s'a înarmat cu un cuţit şi pândind la uşa birtului a străpuns pe Ludovic Burjan în clipa când acela eşia din crişmă. Ucigaşul e arestat.

*

Muşcătura năpârcei. Soţia lui L. Wilk din Abauj-Enyiczke (lângă Caşovia) lucrând Luni după amiazi în grădină a fost muşcată de o viperă (năpârcă). Marţi diminéţa nenorocita a murit întrĕ chinuri grozave.

*

Năpastă. La Arcyechov în apropiere de graniţa dintrĕ Prusia şi Rusia s'au aprins Duminecă séra nişte grajdiuri de pe moşia proprietarului Schmidt, ear' de la grajdiuri focul a sărit la castel, pe care în câteva clipe l'a cuprins în flacări. Proprietariul împreună cu patru copii ai sei şi cu o servitóre au ars scrum; soţia proprietarului a scăpat de năpastă, dar' a îndurat arsuri grave.

*

Automobil pe apă. „Az Uj ág“ raportéză că deputatul dietal Udvary Ferencz a inventat un automobil umblătoriu pe apă şi că şi a esoperat deja patentă pe el în cele mai multe ţeri. Călĕtoriile de probă au succes deplin şi — cum spune ştirea — după perfecţionarea maşinăriei va întrece în celeritate chiar şi corăbiile cu cea mai mare viteză.

*

Sfîrşitul — vagabundării. Intrĕ cei cari în lipsă de alte ocupaţiuni seriόse 'şi iau în cap sĕ umble lumi şi ţeri pe jos, numai spre a puté zice că au făcut şi ei ceva, era şi bulgarul Bonnev, care înainte cu trei ani plecase din Sofia, cu scop de a umbla pe jos lumea întrégă. Intreprinderea acésta i-s'a sfêrşit zilele trecute în Paris, în mod tragic. In o stradă a Parisului a căzut jos lovit de apoplexie de inimă, de unde a fost ridicat şi dus în spital, unde a murit.

*

Jonglerie cu sfîrşit tragic. In o cafenă din Paris doi domni jucau biliard, ear' după terminarea jocului unul a început sĕ se producă cu tot feliul de jonglerii făcute cu bilele biliardului, ear' la sfêrşit s'a rĕmăşit că póte lua în gură o bilă. Cu mari sforţări şi-a înfundat în gură bila, dar' de scos n'a mai putut'o scóte. A fost chiămat medic, dar' nici el nu i-a putut ajuta nimic, aşa că după chinuri de un ceas voinicosul a murit.

*

Struguri buni. Struguri buni de masă se află la George *Dîrlea* în *Galşa* (u. p. Világos.) Preţul unui coşiu de 5 kgr. francată costa 3 cor. Dacă se comandă 5 coşuri deodată, costă un coş 2 cor. 90 fileri. Comandele se pot face cu rambursă postală.

*

Mântuit de la mórte. Un om óre-cândva desnădăjduit trimite inventatorului crucei duple-electro-magnetice R. B. nr. 86967, dlui Albert Müller Budapesta V., Vadász u. 42, următórea scrisóre de mulţămită: Stimate domnule Müller! Inainte de tóte te încunoştinţez, că sunt om sărac şi bóla m'a silit sĕ întru într'un spital din Budapesta, apoi am stat 3 luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor şi tóte acestea m'au costat 200 cor. fără ca sĕ mĕ pot vindeca, ear' doctorii au perdut nădejdea şi eu trebuia sĕ mor. Din întêmplare am dat de vestea crucei dtale şi am comandat'o purtând-o pe piept după cum mi-ai scris. In timp scurt, în 10 April m'am sculat din pat, mĕ simt sĕnătos şi nu mi-e témă că mor, pentru-că m'ai mântuit dta. Iţi mulţămesc de mii de ori. Cu stimă Francisc Ostiadat, maşinist în Priglenţa St. Ivan (com. Bács-Bodrog) în 27 April 1904. Crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86967 costă numai 6 cor. şi vindecă bólele următóre: reumatism, respiraţie grea, lipsă de somn, batere de inimă, bóla rea, de nervi; de aceea îndemnăm pe fie-care sĕ se adreseze plin de încredere dlui Albert Müller, Budapesta V., Vadász utcza 42/V.

Posta redacţiei.

„O mişcare artistică“. Nu se póte publica. Diletanţii noştri nu fac teatru din meserie, pentru câştigul propriu, ci din *filantropie*, pentru binele public. Trebue sĕ-i lăudăm deci, chiar şi pe cei slabi, ear' nu sĕ-i criticăm. Cealaltă se va publica când vom dispune de timp sĕ facem îndreptările necesare.

Oficială. **Preoţii cari nu şi-au ridicat încă competinţele întregirii de la stat a dotaţiunii preoţeşti, sunt recercaţi sĕ-şi trimită cuitanţele la oficiul cassei archidiecesane în timpul cel mai scurt.**

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare din nr. 60.)

David cu cununa şi cu harfa în mână, încujurat de îngeri, cântă imnuri de laudă. Inscripţii: *„Deschide Dómne buzele mele, ca sĕ vestéscă gura mea lauda Ta“.*[1] (Psalm 21 v. 17).

„Laudă suflete al meu pre Domnul, şi tóte cele din lăuntrul meu lăudaţi numele cel sfânt al Lui.“

„Laudă suflete al meu pre Domnul, şi nu uita binele ce ţi-la făcut!“ (Psalm 103 v. 1—2).

„Cânta-voiu Domnului în viéţa mea. Cânta-voiu Domnului până ce voi fi“. (Psalm 103).

„Vĕrsa-voiu înaintea Lui rugăciunea mea; necazul meu înaintea Lui voi pune“.

„Domnul mĕ va auzi, când voiu striga cătră Dînsul“. (Psalm 141).

„Mulţămiţi Domnului că e amicabil şi bunătatea Lui durézá în veac. Aliluia“. (Psalm 106 v. 1).

Pe păretele de la sud, tot dinainte, un cântăreţ vestit al erei creştine: *Ioan Damaschin* (născut la finea v. VII în Damasc † 780). A scris trei renumite vorbiri despre icóne.

Se zugrăveşte în haine călugăreşti, cu camilafca pe cap, bĕtrân, cu barbă împărţită în douĕ. Lângă el patriarchul *German*, cu barbă subţire. Pe păreţii pictabili din apropierea ferestrei celei mari semicercuale se mai pot zugrăví tot în chor unii din următorii cântăreţi, aşa, ca şi după esteriorul lor, indicat în iconografie, sĕ reese tablouri bine combinate. Şi anume — îndĕrĕptul lui Damaschin cu *Cosma*, făcĕtoriul de cântări, bĕtrân pleşug, cu barba ascuţită, ca şi Ioan Damaschin cu acoperemênt pe cap şi *Andreiu Criteanul*, bĕtrân cu barba albă. Ear' vis-a-vis de acestia *Roman*, cântăreţul; diacon tinĕr, abia îi resare barba.

Intrĕ poeţi şi cântăreţi obvine şi sfânta *Casiana*, poeta, care încă se póte zugrăvi aici, drept semn, că la cântarea bisericéscă au şi pot avé şi femeile rol frumos; în colo insĕ au „sĕ tacă în biserică“.

Tot cântăreţi au fost şi *Ciprian*, tinĕr cu pĕr buclat, barbă ascuţită.

Tudor Studitul, bĕtrân, moşneag, pleşug, cu barbă împărţită.

Sergiu, cărunt, cu barbă ascuţită.

Iustin, tinĕr, cu barbă rotundă.

Intrările laterale.

In cóstele bisericelor în stil bizantin se ridică în jurul cupolei celei mari de multe-ori patru turnurele cu totatâtea întrări, ce duc în naia bisericei. Aşa e şi la catedrala din Sibiiu. La aceste patru întrări aflăm câte doi păreţi, cari — formând un unghiu între sine mai mare de 90° — se potrivesc şi pentru pictură.

Nimerit este a se zugrăví aici pe acesti păreţi chipul celor patru proroci mari, cari au prevestit pe Christos şi momentele principale din viéţa Lui, de cari dăm cu ochii imediat ce întrăm în mijlocul bisericei.

Deci este cât se póte de nimerită ideea de a ne reaminti mai întâiu prorociile Testamentului vechiu, şi apoi a ne convinge în naie de îndeplinirea lor.

Am aflat aplicat acest principiu şi la Domniţa Balaşa (Bucureşti). Pe boltitura vestibulului de la întrarea principală sunt zugrăviţi în cele 3 părţi, 3 proroci mari: Isaia, Ieremia şi Ezechil.

Dacă pictorul va afla, că acesti păreţi nu se potrivesc pentru scene mai complicate din viéţa prorocilor, se pot zugrăví numai singuri prorocii; ear' dacă spaţiul il va afla suficient se pot face scene mai complicate.

Isaia.

Şi anume în drépta la întrarea de lângă altar, Isaia. La el aflăm:

„Căci prunc s'a născut nouă şi s'a dat nouă fiu şi stăpânire s'a pus pe umerii Lui şi se chiamă numele Lui ***îngeri de mare sfat****, sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitoriu, Domn păcii, Părinte veacului, ce va sĕ fie; că voiu aduce pace preste Domni şi sănĕtate Lui. Şi mare va fi stăpânirea Lui şi pacea Lui nu va avea hotar; pe scaunul lui David şi întru împĕrăţia lui va şedea, ca sĕ o îndrepteze şi sĕ o apere cu judecată şi cu dreptate de acum şi până 'n veac, râvna Domnului Savaot va face acésta“.* (Isaia IX 6—7).

.... defaimat şi nesocotit au fost.

„Acesta pĕcutele nóstre le pórtă şi pentru noi rabdă durere; şi noi am gândit, că de la Dumnezeu este El întru durere în bătăi şi chin“. (Isaia LIII. 3—4).

„Iară El s'a rănit pentru pĕcatele nóstre şi au pătimit pentru fărădelegile nóstre; pedépsa zace pe el, ca noi pace sĕ avem; şi cu rana Lui noi toţi ne-am vindecat (5). *Pentru acésta El va moşteni pe mulţi şi va împărţi dobândile celor tari, pentru-că s'a dat la mórte sufletul Lui; şi cu cei fărădelege s'au socotit; şi El pĕcatele multora a purtat, şi pentru fărădelegile lor s'a rugat“.* (12).

Am scos anume la ivélă aceste prorocii, ca permiţĕnd spaţiul sĕ se combine împreună cu chipul prorocului şi naşterea şi momente din patimile Lui Iisus, precum aflăm acésta în multe chipuri de ale lui Isaia.[2]

Ezechil.

La întrarea din stânga, de lângă altar, prorocul *Ezechil* cu simbólele evangeliştilor (Ezechil cap. I. v. 4. 5. 9. 10; 26. 28).

„Şi am vĕḑut şi iată un vênt ridicându-se ieşia din spre méză-nópte şi un nor mare într'însul şi lumină împrejurul lui şi foc strălucitor (Ezechil I. 4). „Şi în mijloc ca o asemĕnare de patru fiarĕ. Şi acésta este vederea lor: Asemĕnarea de om într'însele (v. 5) şi patru aripi la una (v. 6). Şi feţele lor şi aripile acelor patru ţiindu-se una de alta, şi feţele celor patru nu se întorcea, când umbla ele; fieşte-care în preajma feţei sale umbla (înainte) (v. 9.

„Şi asemănarea feţelor lor: Faţă de *om* şi faţă de *leu* din drépta celor patru, faţă de *viţel* şi faţă de *vultur* din stânga celor patru (v. 10). „Şi mână de om sub aripile lor“ (v. 8). „Şi de-asupra ceriului, care era peste capul lor, ca vederea petrii safirului, asemenea ca un *scaun;* şi pe acelaşi scaun şedea unul asemenea ca un om...., de la vederea şelelor şi 'n sus şi de la vederea şelelor şi până jos vĕḑut'am ca un chip de foc şi raza lui împrejur. Ca o închipuire de curcubeu, când este pe nori în zi de plóie, aşa era închipuirea razelor împrejur“. (Ezechil I. 26—28). „Acésta era vederea măririi Domnului, şi vĕḑênd am căḑut pe faţa mea şi am auḑit glas grăind“. (Ezechil II. 1).

Din acésta vedenie, ce s'a arătat prorocului Ezechil, aflăm simbólele celor patru evangelişti. De aceea e mai potrivit a face pe Ezechil în momentul, când — vĕḑênd acésta vedenie, — cade pe faţă şi se închină. Aşa vedem acest chip admirabil conceput şi în biblia lui Şaguna (pag. 666).

Ieremia.

La uşa de lângă turnul drept prorocul *Ieremia.* „Cum stă cetatea pustie, care era plină de popor! Făcutu-s'a ca o vĕduvă cea cu multe neamuri, care domnia peste ţeri ajunse sub bir. Plângĕnd a plâns nóptea şi lacrimele ei cad pe obrazul ei, şi nu era cine sĕ o mângăe pe ea dintre toţi cei ce o iubea pe ea. Toţi prietinii s'au lăpĕdat de ea şi s'au făcut duşmanii ei. (Plângerile lui Ieremia I. 2, 3). „Căile Sionului sunt pustii (plâng), pentru-că nu sunt cei-ce venia la praznic; tóte porţile lui perite sunt; preoţii lui suspină, feciórele lui duse sunt; şi el se amăreşte întru sine. Făcutu-s'au cei ce'l năcăjesc pe el spre căpetenie, şi duşmanii lui spre ocârmuire; că Domnul l'a smerit pe el pentru mulţimea păgânătăţilor lui; pruncii lui mers'au în robie înaintea feţei celui ce'i năcăjeşte“ (Ieremia I. 5, 6). „Tot poporul lui preasuspinând, căutând pâne, dat'a preţiósele sale pentru mâncare, ca sĕ-şi prindă sufletul. O, Dómne, veḑi şi priveşte, cum am decăḑut! Voi toţi, cari treceţi pe aici, întorceţi-vĕ şi vedeţi, de este durere ca durerea mea, care m'a ajuns; căci Domnul smeritu-m'a în ziua iuţimii mâniei sale“. (Ieremia 12, 13).

Chipul lui Ieremia, conceput pe basa acestor părţi citate din Plângerile lui, este cel mai cu efect. Intocmai îl găsim în biblia lui Şaguna la pagina 661.[1]

Daniil.

La uşa de lângă turnul stâng prorocul *Daniil.*

„Intru acelaşi ceas au eşit degete de om, şi scria în préjma luminii, peste spoiala păretelui casei împĕrăteşti; şi împĕratul vedea încheieturile mânii care scria. Atunci faţa împĕratului s'a schimbat, şi gândurile lui l'au turburat pe el, şi încheieturile şoldurilor lui se deslegau şi genunchii lui tremurau. Şi a strigat împĕratul tare: „Sĕ aducă Magi, Chaldei şi Gazarini“. Şi a rĕspuns împĕratul şi a zis înţelepţilor Babilonului: Ori-cine va cetí scrisórea acésta şi tâlcuirea ei îmi va arăta, cu porfiră se va îmbrăca şi cu lanţ de aur împrejurul grumazilor lui, şi al treilea în împĕrăţia mea va domní. Şi au intrat toţi filosofii împĕratului şi n'au putut sĕ cetéscă scrisórea, nici sĕ arete împĕratului tâlcul“. (Daniil V. 5, 8). „Atunci Daniil a întrat înaintea împĕratului şi a zis împĕratul cătră Daniil: Tu eşti Daniil cel din fiii robimii jidoveşti, pe care o a adus împĕratul, tatăl meu? Auḑit'am de tine, că duhul lui Dumnezeu este întru tine şi priveghere şi înţelegere şi înţelepciune multă s'a aflat întru tine“. (Daniil 13, 14). „Şi eu am auḑit de tine că poţi tâlcuí visuri. Acum dară, de vei puté cetí scrisórea acésta şi sĕ-mi spui tâlcul ei, cu porfiră te vei îmbrăca şi lanţ de aur va fi împrejurul grumazilor tĕi şi al treilea în împĕrăţia mea vei domní. Şi a zis Daniil înaintea împĕratului: Darurile tale ţineţi-le, şi dăruirea caselor tale dă-o altora, ear' eu voiu cetí împĕratului scriptura şi tâlcul ei voiu spune ţie (Daniil V. 16 şi 17). Şi acésta este scrisórea cea scrísă: *Mene, mene, tekel, u-pharsin.* Şi acésta este tâlcuirea cuvêntului: *Mene* = mĕsurat'a Dumnezeu împérăţia ta, şi o a plinit pe ea. *Tekel* = pusute-a pe tine 'n cumpĕnă şi te-a aflat cu scădere (prea uşor). *Peres* = împărţitu-s'a împĕrăţia ta şi s'a dat Meḑilor şi Perşilor. Şi a zis Baltazar: Imbrăcaţi-l pe el. Şi au îmbrăcat pe Daniil cu porfiră şi lanţ de aur au pus împrejurul grumazilor lui şi l'au vestit pe el al treilea biruitor întru împĕrăţie. Intr'acésta nópte fù omorît Baltazar, împĕratul Chaldeilor“. (Daniil 25—30).

Alte chipuri.

In interiorul bisericilor monumentale se află stâlpi de granit, cari se împreună din sus de capitelurile lor cu arcuri de zid. De-asupra acestor stâlpi se pot zugrăví în medalióne rotunde atâţia serafimi sau dintre prorocii mici, câte asemenea medalióne va admite simetria şi locul.

Sêrbătorile bisericei ortodoxe privesc nu numai pe Iisus şi pe maică-sa, ci şi pe alţi sfinţi, pe cari îi venerăm. Spre a le da şi acestora atenţiunea cuvenită, pictorul bisericesc decoréză partea de din jos a năii cu figuri de ale singuraticilor sfinţi, cari se înşiră pe păreţi de-asupra scaunelor (stranelor) după rang şi vrednicie, precum stau şi credincioşii bisericei în scaune, etc. Ordinea ierarchică pămĕntéscă corespunde acestei grupări cereşti.

Sfinţii cari sunt simpli călugări fără demnităţi preoţeşti ori alte distincţiuni, cum este cununa martiriului, se înşiră pe păretele de la vest.

(Va urma).

---

[1] Biserica orientală foloseşte fórte des inscripţiunile, un us pe care şi apusenii îl laudă şi îl consideră de un mare avantagiu mai ales archeologic, căci — în lipsa de asemenea inscripţii — adese-ori se isbesc de cele mai mari greutăţi la recunóşterea diferitelor figuri şi scene vechi de prin biserici.

[2] Vezi pe Isaia şi în Biblia lui Şaguna pag. 570.

[1] Este acelaşi fără nici o deosebire, ca şi cel din „Die Bibel in Bildern“, de Iuliu Schnorr von Carolsfeld, Dresda 1860.

Nr. 665 1904. [263] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea posturilor învĕţătorești** din comunele mai jos însemnate, protopresbiteratul Unguraş, se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

1. **Gâlpuia,** cu salariu de 600 coróne, şi anume: 300 cor. prin repartiţiune de la popor şi 300 din ajutoriul de stat ce se va votă după alegerea şi întărirea învĕţătoriului definitiv, cuartir în edificiul şcólei şi grădină corĕspundĕtóre.

2. **Romita** cu salariu de 600 cor., şi anume: 196 cor. prin repartiţiune de la popor şi 404 coróne ajutoriu de stat.

Cererile de concurs instruite conform normelor din vigóre au a se subşterne la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis.

Fizeş-Sânpetru, 18/31 August 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

Ciocolada de tanin

a lui **Sztraka**

are efect escelent la copíi şi la vêrstnici

contra urdinării

Preţul 40 fileri

Se capĕtă în fie-care apotecă.

[222 6—8

[259] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla confesională română gr. or. din **centrul Branului**, se escrie concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salariu fundamental 600 coróne plătiţi în rate lunare anticipative din fondurile bisericeşti-şcolare.

Cuartir în natură şi 3 (trei) stângini de lemne pentru încălzitul locuinţei; ¼ juger de grădină eventual 12 coróne.

De la concurenţi se cere pe lângă cualificaţiunea specială sĕ aibă cel puţin 6 clase gimnasiale, şi cunoştinţe temeinice în limba magiară; sĕ cunóscă musica instrumentală pentru ca sĕ pótă înfiinţa şi conduce un cor, pentru care va primí o remuneraţiune specială de 100 coróne.

Cuincuenalele se vor plătí numai după anii de serviciu făcuţi la acésta şcólă.

Petiţiunile instruite în sensul normelor în vigóre sunt a se adresa oficiului protopresbiteral al tractului Bran în Zerneşti până la terminul sus amintit.

Eforia şcólei rom. gr. or. din centrul Branului.

Bran, în 14 August 1904.

George Babeş
paroh, presidentul eforiei

N. Runcean
notariul eforiei.

Vĕzut!

Ioan Dan
adm. protopresb.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

[265] 2—3

Árlejtés.

A nagyszebeni m. kir állami elmegyógyintézet részére az 1904/5. évre szükséges **2200 köbméter bükk tüzifa szállitásra** ezennel pályázatot hirdetek.

A vállalkozni szándékozókat felhivom, hogy a magyar nyelven szerkesztett, 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlat mellé a szállitási érték 5% át csatolva. **folyó évi szeptember hó 17-én,** délelőtti 11 óráig alólirott helyen nyujtsák be.

Az árlejtési feltételek a „Budapesti Közlöny“ idei 191., 192. és 193. számában olvashatók, vagy az intézeti gondnok irodájában meg tudhatók.

Nagyszeben, 1904. szeptember 3-án.

A. m. kir. állami elmegyógy intézet igazgatója.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei ce sufer de **chlorosa** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.

[28] 10—33

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţĕmĕntul farmaceutic.)

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 27

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.,** legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**

Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

La Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Păvecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.,** legat în pânză **2 cor. 40 fil.,** legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

Convocare.

Toţi acei p. t. domni, dómne sau domnişóre cari au subscris acţiuni la înfiinţânda bancă **„Târnăveana“** prin acésta sunt convocaţi la

Adunarea generală constituantă

care se va ţiné în **11 Septembre st. n. a. c la 3 ore p. m. în Sighişóra.**

Totodată sunt rugaţi domnii acţionari, ca conform prospectului esmis, sĕ binevoiéscă până la terminul de mai sus, a solví cele 20% scrise în prospect la adresa dlui *Dr. Toma Cornea, advocat în Sighişóra.*

Fondatorii.

Meghivó.

Mindazon t. cz. urak vagy hölgyek, kik az alakulandó **„Târnăveana“** pénzintézetnél részvényeket irtak alá, ezennel felkéretnek sziveskedjenek a Segesváron **f. é. szeptember hó 11 én d. u. 3 órakor** megtartandó

Alakuló közgyülésre

minél nagyobb számban megjelenni.

Egyuttal felkéretnek sziveskedjenek fennti határidőig a kibocsátott tervezet értelmében 20% ot *Dr. Cornea Tamás, ügyvéd* úr czimére *Segesvárra* elküldeni.

(262) 2—2 **Az alapitók.**

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

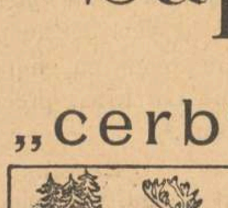

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

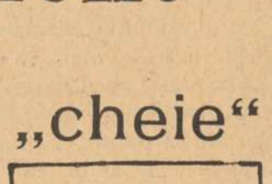

Se capĕtă pretutindenea! (122) 14—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian. Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 94 Sibiiu, Marți 31 August (13 Septembre) 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Limba maternă.

Sibiiu, 12 Septembre n

Cuvênt dulce e cuvêntul *mamă.* Și tot atât de dulce și de magică putere e și noțiunea *limba maternă.* Și una și alta, nu atinge numai urechia omului, ci străbate până la inimă, pentru a o umplé de un sentiment plin de vrajă, de sentimentul *iubirii.*

Cei ce am umblat și prin țeri străine, nu numai pe plaiurile și văile scumpei nóstre țeri, știm cu ce putere începea sĕ ne bată inima totdeuna când în marea aceea de vorbă străină auḑiam, din întêmplare, în apropierea nóstră dulcele graiu românesc. Era sentimentul bucuriei, că și pe pământ străin și îndepărtat de casa părintéscă ne am întâlnit cu aceea ce ne este mai dulce și mai scump, cu *limba maternă.*

Aceeași iubire pe care o are omul față de *mamă,* o are deci și trebue sĕ o aibă și față de *limba maternă,* învĕțată la sinul cald al mamei. Din iubire adevĕrată, omul, prin urmare, numai o limbă învață, limba mamei, și numai pentru ea se însuflețește. Celelalte pe cari le știe, — și omul cult știe de regulă încă vre-o două trei limbi pe lângă limba maternă, — le învață fie-care din *interes,* ori din *necesitate.*

Omul învĕțat va trebuí sĕ cunóscă limba latină și grecă, de es. dacă voiește sĕ studieze din prima mână, în original, opurile de mare valóre latine și grecești rĕmase de la cei din vechime; va trebuí sĕ cunóscă limba franceză, engleză, ori germană, dacă e om de litere; va trebuí sĕ învețe *ungurește,* dacă voește sĕ între în serviciul statului ungar, ori are daraveri cu organele acestuia.

Iată cum *interesul* face pe om sĕ învețe limbi străine!

Și când învață omul *din necesitate* o a doua limbă?

Când mediul în care trăește nu-i permite comunicarea cu ceilalți ómeni, ori cu o parte mare din ei, de cât numai cu ajutoriul limbei materne a acestora.

Un Român așezat într'o comună unguréscă va trebuí sĕ învețe deci ungurește, și un Ungur tot așa va învĕța românește într'un sat locuit numai de Români, ori în mare parte de Români, pentru-că altcum nu-i este cu putință comunicarea cu lumea care 'l încunjură.

Așa sunt apoi și comunele întregi întrĕ olaltă. O comună ungurésca ori nemțéscă icuită întrĕ multe comune românești nu va magiarisa ori germanisa, pentru-că nu póte, fiind-că e lege a naturii, ca corpurile cele mari sĕ atragă pe cele mici, ear' nu întors, ci vor învĕța ele românește pentru a se puté înțelege cu cei din apropierea lor.

Voiți esemple? Ori și care tîrg de țéră ori de sĕptĕmână din orașele în jurul cărora se află mai multe naționalități póte să ni-le dee. Veți auzí în Sibiiu de es. cum Sasul se înțelege cu Românul românește, și cum Secuiul se înțelege cu Sasul tot românește. Veți auzí în Vinga (Banat) cum Șvabul, Ungurul și Bulgarul se înțeleg, nu numai cu Românul, dar' și întrĕ olaltă, numai *românește,* pentru-că limba românéscă toți o vorbesc.

Limba română e deci *limba diplomatică* (sĕ zicem așa) *a țĕrănimei* din părțile locuite în mare majoritate de Români.

Cine a ridicat'o la acest rang?

Necesitatea, pentru că de impus Românii nu și-au impus'o, și nici nu puteau sĕ și-o impună, fiind-că n'au ei puterea de a silí pe nimeni sĕ le învețe limba. O învață deci cei de naționalitate neromână fiind-că *au trebuință* de ea, și póte că și pentru-că e o limbă ușóră, dulce și atrăgĕtóre.

Așa dar' limba o învață omul din *iubire,* din *interes* și din *necesitate,* cum am spus. Din *poruncă,* silit de cineva, însĕ nu o învață nimeni și nici nu o va învĕța nimeni. E curată nărozie deci a propaga idei ca cele puse pe hârtie din partea baronului *Bánffy* și tipărite nu de mult într'o gazetă patriotică magiară, în care se spuneau următórele:

„. . . Și trebue sĕ grijim, că în comunicația socială tot mai mare și esclusiv teren sĕ câștige *conversația în limba magiară.* Sĕ fim cu atențiune, ca prin singuraticele ținuturi limba de comunicație întrĕ cetățenii de limbi diferite sĕ nu fie vre-o limbă a naționalităților, ci *limba magiară.* Nu e permis sĕ concedem, ca în părțile Ardealului limba de înțelegere întrĕ Ungur, Sas și Valah sĕ fie cea *valahă,* în Maramurĕș, Ung, Ugocia, Zemplen, Bereg cea *rutênă,* în părțile de sus cea *slovacă.* Ori apoi în Caraș-Severin, Timiș și Torontal iarăși cea *română,* în unele părți de dincolo de Tisa cea *germană.* In statul ungar *nu se póte tolera, ca cei de limbi deosebite sĕ folosésca întrĕ olaltă altă limbă de comunicare de cât cea magiară.*"

Nu înțelegem, cum își póte închipuí un om cuminte lucrul acesta. Și cum crede că ar puté sĕ fie *esecutat.* D'apoi că însuși dl Bánffy, când locuia întrĕ Români, trebuia sĕ comunice cu acestia *românește,* pentru-că altcum nu se putea înțelege cu ei! Ori apoi advocatul ungur va cuteza vre-odată sĕ spună clienților sei români, că nu póte tolera sĕ 'i vorbéscă și sĕ-și espună pricina românește, *ci numai ungurește?* Sĕ poftéscă, și are sĕ rĕmână fără clienți! Și tot așa comerciantul și industriașul magiar. Móre de fóme și unul și altul întrĕ Români dacă se pune pe punctul de vedere al lui Bánffy și nu toleréză altă limbă de cât numai cea ungurésca în conversație.

Nu; pe calea acésta iubire față de limba magiară nu va prinde nimeni, pentru-că iubire are fie-care numai pentru limba sa maternă; ear' pe celelalte le învață omul din interes, ori din necesitate, cum am arătat mai sus, dar' de silă, la poruncă, nici-odată.

Din Brad.

Adunarea generală a „societății pentru crearea unui fond de teatru român".

Ținută în Brad de la 15/28—17/30 August 1904.

Brad, 8 Septembre n.

(Urmare).

Ziua II. vrednică de ziua I. Ceriul se înseninase. Sórele strălucea cu o căldură binefăcĕtóre, care încălḑia lumea, încălḑia inimile, deștepta dorul de a jertfí pentru cultura națională română. Public ales se adunase din tóte părțile. Deja pe la $9^1/_2$ ore sala de gimnastică era plină de dame, bărbați, domnicele și tinerime studiósă.

Presidentul ca renăscut, salută óspeții cu cuvinte alese, frumóse, și deschide ședința II. Se verifică procesul verbal al ședinței I și se trece la ordinea zilei. Se dă cetire disertațiunei: *„Câteva amintiri despre școlele din Brad".* Autorul e dl profesor E. *Hodoș* din Caransebeș, fiiul în veci neuitatului Dr. Iosif *Hodoș.* Impedecat de a participa în persónă la măréța adunare, trimite suvenirile ce i-au rĕmas de pe timpul când cercetase școla lui *„Tanitó bácsi"* din Brad. O școlă magiară reformată, în care deja pe la anul 1870 se afla o sală cu bină, unde se țineau producțiuni teatrale mai ales magiare, rare-ori, fórte rar și române. Despre aceste își aduce autorul aminte cu multă duioșie. Arată cum dsa și frații sei, fiii fostului vicecomite al Zarandului, când era vorbă de *teatrul național* pe jos fugiau de la Baia-de-Criș la Brad (8 klm.). Indémnă publicul sĕ jertféscă pentru teatrul național, căci va face un lucru bun și folositor. Disertația e cetită de profesorul pens. Vasilie *Goldiș,* astăzi secretariu consistorial în diecesa Aradului. Disertația e ascultată cu interes și nu odată deștéptă ilaritate și aplause. Presidentul transmite felicitări autorului depărtat, ear' publicul aplause binemeritate.

Urméză disertația estetică *„Despre gust"* de profesorul Dr. Iosif *Blaga* din Brașov, care cu demnitate se alătură la lucrările lui cetite în adunările anterióre. E rĕsplătit cu aplause și felicitări călduróse.

Disertația aIV-a despre *Biserică și teatru,* de Dr. V. *Branisce* se amână pe finea ședinței, de va fi timp. Durere, n'a fost, și astfel a rĕmas necetită, de-și mintea și condeiul bine cunoscutului autor ar fi

FOIȘÓRĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

Protopopul Gavriil Moldovan fiind fórte mulțămit cu curatorul Gavriil Condor, îi esprimă laudă și mulțămită în fața poporului, dar' cu tótă rugămintea protopopului, parochului și a poporului, nu mai vrea sĕ rĕmână și pe mai departe curator, și așa la 17 Martie 1857 a fost ales curator *Andreiu Colda,* care a funcționat până în anul 1860.

Pe timpul acestui curator în anul 1858 la sfatul protopopului s'au scos banii de la datorașii mai vechi și s'au dat împrumut la mai puțini ómeni, dar' cu garanțe mai mari; apoi în anul 1859 s'au socotit banii în rațiocinii după valuta austriacă, ear' în anul 1860 o pădure s'a transcris în cartea funduară pe numele celor două biserici (gr.-or. și ev.-ref.) din comună.

Dar' un alt lucru însemnat s'a petrecut în comuna acésta la anul 1860, pe care 'l descriu cu cuvintele preotului cronicariu Ioan Condor, și anume:

„Mai incolo să să știe și despre aciasta, cumcă în anul acesta avum acia rară norocire de *la 12 Iulie ne cercetă Măria Sa D. Director al școalelor din Ardeal și Doctor Pavelu Vasiciu.* La intrarea in sat eșirăm mai mulți întru întimpinare din partea de sus de către Vâlcău, unde să aflau tinerul *învățătoriu Ioan Condor* cu 80 de invățăcei băiați, și băiete; mulțime de popor la cântările băieților eșau spre a vedia pre bărbatul doririlor până ce îl petrecură la casa și reședința preotului. Din băiete și băieți cu mulțimea de cununi îi aruncară în caretă. După ce ajunse la casa parochială li se dete semn învĕțătoriului a așeza pe toți în școală spre a pune censură (examen) de sporiul făcut. La intrarea în școală cântară: *Impĕrate ceresc,* și *Dómne ține și protege* imnul împĕratului, după aceea Ioan Zirbo alui Zirbo Vasiu ținu orația despre bine venirea acestui mare bărbat; după săvârșirea acesteia începură întrebările din învĕțăturile propuse — cei mici rugăciuni, silabisare, ceialalți cetire, Chatechism, Geografie, Biblica, Aritmetica ș. a. folositoare învățături. După ce în sfârșit mai eșiră 2 învĕțăcei anume Crișan Vaselie și Gînscă Andreiu cu niște orații de mulțămire din partea tuturor școlarilor, ca acel bun părinte să fie ertătoriu pentru neștiința ce doară n'au putut a rĕspunde după dorirea Mării Sale, marele oaspe și bărbat primí aceasta cu cele mai vii simțeminte de plăcere arătând poporului, cât de mare lipsă iaste școala, și că pricina înapoerii la a noastră năciune aceea stă și acuma la mijloc nesilința și neînvĕțătura. Sa împărțiră câteva premii la băieți, la băiete așișderea cercei și alte, adresându se către O. D. Gonti a fi privighitoriu în partea poporului român de aicea. La aceasta ținere de examen luară parte dnii amploiați din comuna noastră preoți și din alte comune, notarii din vecinele sate, D. I. Moldovan, D. Gonti Lajos, preotul de partea magiară și junele Gal Ioan profesor din Brașov ca adjutant a D. Consilariu și ai comunii toți cei mai aleși, D. protopop Moldovan Gavril. — După ce săvârșiră li sĕ dădu din partea clegii un prânz supt care câțiva băieți veniră și cântară: Romanule saltă, și: Iată ḑiua cea dorită; li sĕ mai dete câtorva premiu bani, arătând totodată marele oaspe, că e mulțămit atât cu învĕțăturile, cât și cu purtarea cea morală a băieților. După prânz făcu visita la satul O. Monoștor. Peste noapte rĕmase la noi. In ziua următoare deprinsă călătoria către Bedeciu, petrecându-l cei mai aleși prelângă caretă, care se trăgea de 4 boi frumoși din partea comunei O. Monoștor. Așa petrecurăm aceste 2 zile de sărbătoare".

Pe anul 1861 s'a ales curator *Simion Colda,* sub care adunarea obștei a hotărît, ca la întrarea în funcțiune fiecare ficorator și toți curatorii mici sĕ depună jurămênt și sĕ nu aducă nici o hotărîre fără știrea preotului, nici sĕ o pună în lucrare fără aprobarea protopopului, ear' sămădașurile de la ficorator totdeuna sĕ se iee în fața poporului fiind chemat special pentru acésta. Tot în adunarea de la 27 Ianuarie, când s'au luat aceste hotărîri, la îndemnul parochului Ioan Condor s'au pus basele la o *fundațiune școlară,* pe séma căreia s'a destinat o obligație de 50 fl. v. a. capital, care sĕ se fructifice în decurs de 8 ani cu 5% interese; tot pe séma acestei fundațiuni s'au înscris cu câte 1 fl — 80 de gazde, obligându-se a-l plăti până la finea anului. Pentru darul acesta preotul se îndatoréză a lua părticele pentru ei la tóte liturgiile din acest an. Fundațiunea acésta se creéză pentru înființarea cu timpul a unei *„Societăți școlastice".*

(Va urma.)

deşteptat noue simţeminte faţă de biserică şi teatrul naţional în inimile publicului. Dar' se va publica în Anuarul societăţii.

*

Terminându-se cu cele literare, se trece la afacerile oficióse ale societăţii.

Dr. P. Oprişa referéză în numele *comisiunei pentru înscrierea de membri noi.* Când începe sĕ cetéscă erau *10 fundatori* şi când termină sunt 12, din 12 *pe viéţă* numĕrul creşte la 19 şi până azi la 21, al celor *ordinari* de la 35 se înmulţeşte la 43 şi până azi la 47, ear' *ajutătorii* de la 83 la 94 şi până azi la 114. Suma subscrisă şi încasată de 5025 cor. până azi trece peste 5500 cor. Vĕ voiu presenta bilanţ esact îndată după încheierea socotelilor.

Astfel Bradul, Zarandul a întrecut tóte aşteptările. De-şi ţinut sĕrac, de-şi an rĕu, de-şi nĕcazuri multe, totuşi a adunat pentru teatrul român, pentru cultura naţională frumóse daruri materiale. Şi e şi mai înălţător, când veţi privi lista membrilor înscrişi. Nu vei afla 10% de cei cari au trecut peste 50 ani, nici 5% de cei cari au capitale ori sunt virilisti, — ci afli ómeni tineri, ómeni, cari lucră şi-şi agonisesc pânea de tóte zilele, preoţi tineri, profesori, advocaţi şi comercianţi tineri. — Ei, tinerii şi-au depus nu prisosul, ci obolul pe altariul culturei naţionale; au jertfit pentru Thalia nóstră. E mare mângăere acésta, căci câţi bĕtrâni nu afli, cari se inchină banului, cari nu vreau sĕ înţelégă, că banul e mijloc, nu scop; dar' urméză după ei fiii lor, nepoţii ori rudeniile lor, cei îndopaţi, adese-ori, cu cultură de stat, şi acestia jertfesc obolul lor pentru *cultura naţională.* Numai de s'ar rĕspândí tot mai mult şi întrĕ inteliginţa nóstră spiritul gardistilor magiari de pe timpul reginei Maria Terezia! Atunci cultura nóstră va triumfa... poporul nostru se va înălţa...

Membrii noi au fost primiţi cu vii şi însufleţite aclamări.

Dr. Aurel Grozda referéză asupra raportului despre *cassă.* Raportul merituosului casariu *N. Petra-Petrescu* pe anul 1903/4 se apróbă, budgetul pe 1904/5 se primeşte. Cassariului se votéză absolutoriu şi mulţămită protocolară.

Se decide a se purta pe viitor un *registru separat* pentru membrii ordinari anuali, în care sĕ se indice esact *timpul primirei şi al repăşirei.* Averea societăţii este plasată pe la institutele de credit mai solide. Se urcă peste 350.000 cor. Administrată cu conştienţiositate va creşte într'una şi va acoperi şi trebuinţele administraţiunei în cele pentru cultivarea artiştilor români.

Dr. Ioan Radu referéză asupra *raportului general al comitetului* pe 1903/4. E curat ca aurul. Drept aceea fără multă vorbă la propunerea comisiunei: 1. *Raportul se ia spre ştire.* 2. *Adunarea generală ia cu plăcere act de representarea societăţii cu ocasiunea iubileului de 40 ani a organului sĕu oficial de publicitate „Familia" din Iunie a. c.* 3. *Indatoréză pe bursierii societăţii sĕ înainteze comitetului atestate despre studiile ce vor face.* 4. *Invită comitetul sĕ normeze prin regulament special drepturile şi datorinţele dintrĕ comitet şi bursieri.* 5. *Sĕ se compună un canon al pieselor cari vor fi potrivite pentru a se juca de diletanţii noştri. La acésta lucrare se angajéză tótă inteliginţa cultă.*

*

Se dă cetire depeşelor de felicitare. *Elena Pop* măr. Fr. *L. Hoszu*, din Şomcutamare, *Dr. Sturza* din Brunn-Wällischhof, *Dr. Oncu* din Rohitsch-Sauerbrunn, *Simionaş* din Deva, *Dr. Vecerdea* din Braşov, *Dr. Bunea* şi soţii din Blaj, şi numĕroşi alţi inteligenţi cu iubirefaţă de Thalia română, dinSibiiu, Braşov, Haţeg, Cluj, Deva, Arad, Petrea-română, Lugoj, Caransebeş, Huedin, Făgăraş, etc. trimit felicitările lor şi cer scuse pentru absentare.

*

Urméză *alegerea comitetului pe un nou ciclu de 3 ani.* Cu deplină încredere ar fi fost reales întreg comitetul de mai nainte, care se vede a fi compus tot din bărbaţi despre cari un *Cineas* de nou ar exclama *„Vidi patriam regum".* Dar' durere! Legile firei sunt nestrămutabile. Venerabilul *Em. Ungureanu* din Timişóra se scuză că e prea departe de Braşov pentru a-şi împliní datorinţa după cum îi dictéză conştiinţa. Ca membru promite că va urmări cu zel şi interes tóte mişcările ei, dar' stărue a nu se mai reflecta la persóna sa. Cassariul *N. P. Petrescu*, şi-a mutat domiciliul din Braşov în Fofeldea, astfel de-şi cu plăcere ar munci pentru înflorirea societăţii, nu se póte în calitate de cassariu, care trebue sĕ fie în centru. Dar' promite a-şi face datorinţa din tot locul şi în tot momentul, cât va trăí. Pentru steagul culturei naţionale totdeuna va lupta.

Intrĕ strigăte entusiaste a celor ce repăşesc mângăiaţi, că şi-au făcut datorinţa, ceea-ce se trece şi la protocol, esprimându-li-se recunoştinţa adunării, membrul *Dr. P. Oprişa* ceteşte o listă combinată în urma căreia se proclamă întrĕ aclamări furtunóse: president *Iosif Vulcan,* publicist etc. Oradea-mare, vicepresident *Virgil Oniţiu,* director gimnasial, Braşov, secretariu *Dr. Iosif Blaga,* profesor în Braşov, cassariu *Dr. Nicolae Vecerdea,* dir. fil. „Albina", Braşov, Membri în comitet: *Vasilie Goldiş,* secretariu cons. Arad, *George Dima,* prof. în Braşov şi *Dr. George Dobrin,* adv., Lugoj.

Presidentul mulţămeşte pentru încredere şi distincţie şi promite, că de şi nu-i sigur că óre din causa etăţii bine înaintate va mai fi în stare sĕ conducă şi acest ciclu de trei ani, dar' până va trăí va ţiné sus şi tare steagul societăţii, pe care cu litere de aur se află gravat: *cultură naţională, viéţă naţională. Pentru acestea trăim, pentru ele murim.*

Bucuria generală amestecată cu lacrămi erupsese în strigăte de *„să trăiască!"* fără întrerupere.

*

Pentru *adunarea anului 1905* a sosit o singură învitare. Preotul şi învĕţătoriul cu câţiva fruntaşi din *Reşiţa* învită societatea a-şi ţiné proxima întrunire în comuna lor. — Se primeşte cu însufleţire.

(Va urma.)

Intuiţiunea ca factor de învĕţământ.

(Principiile intuiţiunii aplicate la predarea limbilor moderne).

(Cuvênt de deschidere, rostit în conferenţa învĕţătoréscă din cercul Braşovului, de Nicolae Sulică.

(Fine.)

Iată aşa dar' ce vrea sĕ împedece educaţiunea intuitivă şi estetică de astăzi. Ochiul trebue hrănit prin intuiţiune cu impresiuni cât mai dese şi mai vii, trebue agerit spiritul de observare pentru-ca cu atât mai uşor sĕ putem descoperí tainele frumseţilor naturei; numai cel educat în feliul acesta va ajunge sĕ esclame în faţa sublimului naturei: mari şi minunate sunt lucrurile tale, Dómne. Numai înţelegênd tainele frumseţilor naturale vom puté apreţia şi înţelege şi frumseţile artei. Iată dar' cum o temeinică intuiţie obiectivă a naturei devine isvorul şi condiţiunea fundamentală a intuirei estetice a operelor de artă.

Ce cere aşa dar' în reasumat educaţiunea intuitivă aşa precum o forméză pedagogia mai nouă?

Cultivaţi cele cinci simţuri ale elevilor, pentru ca pe calea acésta sĕ le puteţi îmbogăţi intelectul şi inobilita inimă. Deşteptaţi interesul şi entusiasmul firesc al elevilor pentru frumseţile naturei şi ale artei. Faceţi escursiuni cât mai multe, în grădină, afară la câmp şi sus la munţi, cercetaţi cu elevii musee, esposiţiuni, colecţiuni de monumente de artă sau cel puţin împodobiţi păreţii odăii de învĕţământ cu tablouri bine esecutate, cari sĕ hrănéscă de o potrivă şi mintea şi inima elevilor.

II.

Introducerea noilor mijlóce de învĕmênt şi intuiţie în şcólă, a adus cu sine, precum uşor sĕ póte înţelege, şi schimbare aprópe esenţială în metodică, în feliul de propunere a diferitelor obiecte de învĕţământ. Şcóla veche sĕ mulţămea cu memorisarea mecanică şi deslănţuită a materialului de învĕţământ, cuprins în manualele de şcólă. Cu astfel de metod învĕţătura, fireşte, trebuia sĕ rĕmână un capital mort şi neproductiv, care mai curênd sau mai târziu trebue sĕ evaporeze.

Şcóla nouă cere, ca memoria sĕ fie sprijinită şi prin cultivarea sistematică a celor 5 simţuri, în primul rênd vederea, auzul şi pipăitul. Că învĕţământul intuitiv a trebuit sĕ reformeze esenţial şi metodica, e lucru evident la obiecte de învĕţământ cum sunt ştiinţele naturale, fisica, etc.

Mai greu îi vine omului sĕ crédă că s'ar puté aplica metoda intuitivă la propunerea limbilor, în special limbile străine. Cu tóte acestea esperienţele făcute în timpul din urmă au dovedit, că propunerea limbilor moderne sĕ póte face cu succes deplin şi într'un timp relativ cu mult mai scurt de cât mai înainte numai prin metodă aşa numită directă, care se baséză aprópe esclusiv pe intuiţiune.

Ce vom înţelege dar' sub metoda directă sau intuitivă în propunerea limbilor străine?

In şcólele nóstre primare singura limbă străină pe care şi-o însuşesc elevii este limba magiară.

Ce va face aşa dar' învĕţătoriul pentru ca elevul sĕ-şi pótă însuşi cât mai uşor şi mai temeinic limba magiară?

Metodul observat în manualele de până acum la predarea limbei magiare în şcólele nóstre primare este metodul aşa numit indirect. Limba magiară se învaţă prin mijlocirea limbei materne. Materialul de învĕţămênt se prelucră mai întâiu în limba maternă şi apoi se traduce şi în limba magiară.

Principiul pe care se întemeiază acest metod, e principiul formulat deja de Rafichius şi Comenius: Ommia primum in lingua vernacula; Ex vernacula in linguas alias, adecă tóte mai întâiu în limba maternă şi numai după aceea şi în celelalte limbi. Că metodul acesta indirect, aplicat până acum la propunerea limbilor străine, îşi are părţile sale şi bune şi rele, o dovedeşte în deajuns experienţa a sute de ani. Metoda directă va fi tocmai contrarul de la metoda indirectă, aşa dară va fi metoda aceea, care cere, ca limba, străină sĕ se înveţe direct, de-adreptul, fără intermediul limbei materne, şi anume, prin conversaţiune şi intuiţiune.

Metoda în sine nu e nouă, căci deja Montaigne şi în urmă Locke ceruse, ca limba latinéscă sĕ se înveţe direct şi nu prin mijlocirea limbei materne. Ceea-ce dă azi un timbru cu totul nou metodei directe, este întemeiarea acesteia pe intuiţiune.

Intuiţiunea este aceea, care face, ca învĕţarea limbilor străine sĕ nu mai fie avisată la mijlocire prin limba maternă, căci arătându-i-se elevului obiectul, e de prisos a 'l mai numí şi în limba maternă.

Intuiţiunea însĕ nu se mărgineşte numai aici, aşa dar' nu e numai visuală.

Insemnătate tot atât de mare ca şi intuiţia visuală, are şi intuiţia acustică. Procedura va fi aşa dar' îmbinată: şi anume în chipul următor: Il punem pe elev în faţa obiectului sau tabloului pe care voim sĕ îl facem sĕ îl pipăe — acésta este intuiţia visuală, sprijinită şi de intuiţia motorică. Pronunţăm apoi clar şi respicat numele obiectului în limba străină, pe care voim s'o învĕţăm, îl facem şi pe elev sĕ rostéscă cuvêntul după noi până ce îl pronunţă corect, urméză rostirea şi din partea celorlalţi elevi pe rênd şi eventual rostirea în cor din partea clasei întregi.

Acésta este intuiţia acustică.

Invĕţătura se va face încolo în propoziţiuni întregi, cari esprimă acţiuni executate de elev sau raporturi de ale elevului cu obiectele din jurul sĕu. Elevul e pus astfel în posiţie de a reiona şi în legătură a se esprima despre sine şi şi asupra lumii din jurul sĕu de a dreptul în limba cea nouă, fără de a fi silit sĕ-şi formuleze cugetarea mai întâiu în limba sa maternă şi apoi s'o tălmăcéscă în limba cea străină.

După metoda directă sunt întocmite cărţile pentru limba magiară lucrate pentru şcólele primare de A. Schullerus şi I. Popovici. Superioritatea metodei directe faţă de metoda veche e indiscutabilă în unele puncte, aşa că consistoriul nostru cu drept cuvênt a aflat cu cale sĕ ţină cont de ea la întocmirea noului plan de învĕţământ pentru şcólele primare votat anul trecut din partea congresului naţional-bisericesc. Nimenea nu va nega că teoria metodei directe este în sine superbă, căci a pune pe elev în contact direct cu limba ce trebue sĕ o înveţe, a-l face capabil de a reproduce în mod spontaneu ideile şi gândurile sale în noua limbă fără a mai avé lipsă a le traduce, acésta însemnéză a transforma mediul artificial al clasei într'unul mult mai apropiat condiţiunilor naturei.

Din nefericire, noua metodă întimpină multe obstacole seriόse în calea ei. Iată cari sunt cele mai principale:

1. Ea se razimă numai şi numai pe memorie şi spiritul de imitaţie, neglijind cu totul partea educativă.

2. Prin logica sa prea rigurósă nu îngădue o intrerupere de curs sau o schimbare de metodă, causate adese-ori prin o bólă sau o deplasare a elevilor sau profesorilor.

3. Jocul tablourilor intuitive şi mimica câte odată nu tocmai estetică a profesorilor prea dau ocasie spiritului răutăcios al elevilor de a se manifesta sub óre-care formă.

4. Prin eliminirea lecţiunilor de recitat şi temelor de scris lasă copiii neocupaţi acasă, de sigur spre marea desperare a părinţilor.

Acestea sunt defectele în de obşte accentuate de toţi câţi s'au ocupat cu critica metodei directe. Eu din parte'mi aşi mai adăuga unul. La limbi străine, al căror spirit e esential diferit de al limbei materne, cum e şi la limba maghiară faţă de limba română, a face pe elev cel puţin la început sĕ cugete şi sĕ resoneze în limba cea nouă după spiritul acelei limbi, e aprópe tot atât de imposibil, ca şi a abandona cu desĕvêrşire la început limba maternă la care vrênd nevrênd trebue sĕ apelezi.

Mai e încă un moment, care ţin s'l accentuez, moment ce încă stă cel puţin de ocamdată ca o mare greutate în faţa aplicării metodei directe la predarea limbei magiare. Greutate ce resultă nu numai din matura metodului, ci şi din situaţiuni de azi ale învĕţătorilor nostri.

Ca sĕ poţi aplica cu succes metodul direct la limba magiară, condiţiunea elementară şi indipensabilă e, ca mai întâi tu însuţi, învĕţătoriul, sĕ vorbeşti, dacă nu perfect, cel puţin *fluent* limba magiară.

La noi lucrurile stau aşa, că puţini dintrĕ învĕţătorii nostri întrunesc acéstă condiţiune elementară.

Partea cea mai mare a învĕţătorilor nostri sunt ómeni din generaţiunea veche şi aşa-trel metoda indirectă, chiar admiţênd că e absolut nepedagogică, ceea-ce în realitate însĕ nu e, vrênd nevrênd ar trebuí s'o tolorezi în şcólă.

Ce ar fi aşa dară de făcut, căci ambele metode, cea indirectă ca şi cea directă îşi au avantajele ca şi neajunsurile lor? Ca preste tot, aşa şi aicea calea cea dréptă o va nimerí acela care va ţiné calea de mijloc, căutând a uní părţile bune ale metodei vechi cu avantagiele metodei noue.

Detaiurile, meritul cestiunei le las la apreţierea şi praxa dvóstre, căci intenţiunea mea a fost sĕ dau numai câteva indigitări de natură generală tuturor acelora, cărora le zace la inimă progresul, dar' în acelaşi timp şi uşurarea muncei intelectuale a elevilor încredinţaţi conducerii dvóstre.

Cu acestea declar conferenţele acestui an de deschise.

Cercularíu

către membrii ordinari şi ad hoc ai sinodului protopresbiteral din tractul Cohalmului.

Prin ordinul consistorial din 2 August, 1904. nr. 6544 numit fiind comisariu consistorial pentru alegerea de protopresbiter gr. or. al tractului Cohalmului, în conformitate cu §. 16. din regulamentul pentru procedura la alegerea de protopresbiter prin acésta convoc sinodul electoral al acestui tract pe ḑiua de *Joi, 16 Septembre,* a. c. st. vechiu, diminéţa la órele *10* în *biserica nóstră din Cohalm,* în scopul de a sĕvârşí alegerea de protopresbiter.

Un exemplariu din acest cerculariu se trimite cu posta fie-cărui membru ordinariu şi ad hoc al sinodului protopresbiteral electoral din tractul Cohalmului.

Totodată convoc pe *Mercuri, 15 Septembre* a. c. st. vechiu, *4 ore* după amiazi pe membrii comitetului protopresbiteral gr. or. la şedinţă în cancelaria protopresbiterală spre a constata cualificaţiunea concurenţilor şi a compune lista de candidare.

Sinodului va premerge sânta liturgie şi chemarea duhului sânt, la care sunt poftiţi a lua parte toţi membrii sinodului.

Sibiiu, 30 August 1904.

Mateiu Voileanu
comisariu consistorial.

NOUTĂŢI

Capela gr. ort. româna din Budapesta, dovedindu-se a fi prea mică, a fost lărgită în cursul verei acesteia. Terminate fiind lucrările de lărgire, Dumineca trecută a fost apoi de nou sfinţită, prin Cuvioşia Sa părintele *Ghenadie G. Bogoevici*. La actul sfinţirei au participat mulţi credincioşi din capitală.

*

Pentru incendiaţii din Câmpeni a trimis domnul *Iosif Şt. Şuluţiu* vicepresidentul „*Asociaţiunii*“, suma de 200 coróne.

*

Profesor nou. Dl *Dumitru Lupan*, fost profesor suplent la gimnasiul din Braşov, a fost ales profesor la gimnasiul din Năsěud.

*

Incunoştinţare. Dintrě membrii despărţěmêntului nostru (IV. Sibiiu) acei st. domni, cari doresc a participa la adunarea generală din Timişóra (21 Sept. st. n.) sunt poftiţi a se adresa subscrisului pentru bilete de călětorie cu preţ redus. Notez, că biletele au valóre începênd din 15 Septembre n. şi că din partea biroului central numai 10 bilete ni-s'au dat spre împărţire. Sibiiu, 10 Sept. n. 1904. *Lazar Triteanu,* secret. despărţ.

*

Decorat. Compatriotul nostru *Stefan Velovan*, profesor la şcóla normală din Craiova (România), a fost distins cu ordinul „*Coróna României*“ în gradul de *Cavaler*.

*

Luarea Griviţei. Astăzi, Luni, e aniversarea luării Griviţei cu asalt din partea trupelor române, concentrate la Plevna, cu ocasiunea rěsboiului ruso-turc. Pretutindenea în regatul român a fost cetită doxologia şi s'a ţinut revistă asupra trupelor. Capitala Bucureşti şi tóte oraşele au fost frumos pavoazate.

*

Un ţeran artist. Ziarul „*Budapesti Hirlap*“ scrie că în comuna Feleac, lângă Cluj, trăeşte un ţeran român cu numele *Iacob Corcea*, în etate de 28 ani, care nu ştie ceti şi scrie, dar' în arta sculpturii şi-a căştigat o desteritate atât de mare, în cât e admirat de tótă lumea. Face şi *violine*, de cea mai mare frumseţă.

*

Furtună. Ni-se scriu următórele: In 20 August st. v. a. c. descărcêndu-se o furtună asupra comunei nóstre *Mesentea* (prot. Alba-Iulia) *un trăsnet puternic a lovit în turnul bisericei nóstre, deteriorând rěu coperişul de şindilă*, cum şi trei lemne cari ţineau coperişul. Paguba e fórte simţită din partea nóstră, căci biserica e lipsită de mijlóce. Poporul cu atât este mai întristat, că în anul 1887 încă a trăsnit în turnul bisericei, şi atunci a rěmas mort pe loc şi clopotariul, care se suise sě tragă clopotele contra furtunei.

*

Fidanţare. Dl Victor C. *Fizeşianu*, absolvent de teol. din Arad şi ales capelan pe lângă părintele sěu Andreiu Fizeşianu, paroch ort. rom. in *Pesac*, ctul Torontal, s'a fidanţat în 4 Sept. n. cu domnişóră *Aurora*, fiica preotului Romul *Sěcosianu,* paroch ort. rom. în *Ictar*, ctul Timiş.

*

Condamnat. Slovacul George *Babka* a fost dat în judecată pentru un articol publicat în ziarul „*Obzor*“, în care se spunea, că Magiarii sunt *duşmanii* Slovacilor. Curtea cu juraţi din Pojon l'a aflat vinovat şi l'a judecat pentru agitaţie la trei luni temniţă de stat şi 20 coróne amendă în bani, ear' Curia în şedinţa de Vineri a aprobat acésta sentenţă.

*

Invěţăcel (ucenic) de meserie póte fi ori cine, dacă a împlinit etatea de 12 ani. Incheerea contractului de ucenicie nu póte fi deci condiţionată de la etate mai mare, ori de la instrucţie şcolară. Esaminarea progresului practic al învěţăcelului nu se ţine de chemarea esaminatorilor branşelor industriale, ci de a plenipotenţiaţilor autorităţii industriale. (Decisiune principială a ministrului ung. de comerciu, adusă în o causă de divergenţă).

*

Anunţ. In zilele acestea apar în tipografia archidiecesană următórele cărţi şcolare: *Noul Abecedar*, de Dr. *Petru Şpan*. *Călăuza Noului Abecedar*, de acelaşi. Atragem atenţiunea învěţătorilor nostri asupra acestui abecedar, compus după *un sistem nou*, chemat de a produce o reformă folositóre în învăţarea cetitului.

*

Crematoriu în Viena. Comitetul noului cimiteriu protestant din Viena s'a ocupat zilele acestea cu planul înfiinţării unui crematoriu pentru credincioşii bisericei ev. lutherane, în favorul cărui plan agită deosebi social-democraţii şi societatea francmazonilor, provocându-se la Germania, care de mult a conces deja arderea morţilor. Cel mai vechiu crematoriu în Germania e cel din Gotha, înfiinţat înainte cu zece ani. In acest restimp au fost arşi în el 3361 morţi. Crematoriului din Gotha i-au urmat cele din: Hamburg, Heidelberg, Karlsruhe, Mannheim şi Mainz. In tóte acestea în cei zece ani din urmă au fost arse 6370 cadavre.

*

56 mii de şcolari. La şcólele elementare comunale din Budapesta sunt inscrişi pe anul şcolar curent 56.327 elevi (cu 1106 mai mulţi de cât în anul trecut).

*

Vin fals In pivniţele din portul Fiume ale comercianţilor de vin „fraţii Abeles“ din Viena s'a găsit vin falsificat, pe care „fraţii Abeles“ il puneau în comerciu ca vin veritabil din Ungaria. Firma Abeles a fost pedepsită cu 3164 coróne amendă şi i-s'au confiscat 1530 hectolitre de vin fals.

*

Muere din trei veacuri. Din *Săcalul de pădure* ni-se scriu următórele: Dumінecă în 4 Septembre n. am înmormêntat o femeie věduvă născută la anul 1799, va sě zică în vécul al XVIII-lea, a trăit intreg vécul al XIX-lea şi a reposat după 4 ani împliniţi din vécul al XX-lea. Numele acestei femei a fost. *Stoica Todora*. A fost sănětósă şi a muncit acasă şi în câmp până în anul trecut, când fu atinsă de apoplexie în partea dréptă a corpului.

*

Mormênt de trei mii de ani. Prinţul Artur Odescalchy şi Dr. Nagy Géza, şeful secţiei archeologice a museului naţional din Budapesta, autorisaţi din partea guvernului au făcut săpături în o dâlmă dintrě comunele Dvek şi Jeskófalu din comitatul Nyitra, aflând la considerabilă adâncime o urnă cu douě tórte, aşezată în o ólă mai mare. In urnă erau rěmăşiţele unui mort împreună cu numěróse juvaere, inele, cărigi şi un colir din timpuri cel puţin cu 2500—3000 de ani înainte de timpurile nóstre. Din diametrul inelelor se póte deduce că cenuşa din urnă e a unui copil. Acum urna se află în museul naţional din Budapesta.

Fie-care pasěre pe limba ei piere!

Braşov, 26 August v.

„Gazeta Transilvaniei“ în Nrii 180, 181 şi 182 ex 17—19 l. c. încércă sě combată afirmaţiunile mele cu privire la regia proprie a „Moşiei Suditu“, basându-se pe un raport al comitetului parochial al bisericei Sft. Nicolae adresat ei in causă, éră în Nr. 184 ex 21 l. c. ca conclusiune debuéză ca şi până acuma cu mare bravură în injurii şi insulte la adresa mea. Fiind absent din Braşov, numai acum pot rěspunde.

Faţă de cele din urmă spar că voiu afla calea de răfuire, acomodată părţei adverse.

In ce priveşte meritul causei însě, cifrele publicate întăresc oficial afirmaţiunile mele în măsură atât de mare, încât numai vîrîndu-şi cineva capul în nisip ca struţul, nu vede starea adevěrată a lucrului. Căci iată ce am afirmat eu şi ce constată „Gazeta“.

Am afirmat:

1. Că la cele 4 licitări încercate în curs de 2 ani arênda maximală oferită a fost 40,000 lei.

Gazeta constată:

In Nr. 180 pag. 2. col. 4. şi pag. 3. col. 1, că s'au ţinut acele 4 licitări la 10 Novembre 1901, la 5 Martie, 3 Aprilie şi 28 Iulie 1902, oferind la ultima Dl Nicolae Seceleanu suma de 40,000 lei.

Prin urmare am afirmat adevěrul.

Am afirmat:

2. Că cu această sumă nu o putea da sě pérdă biserica în 9 ani 116,550 lei, avênd convingerea, că regia proprie trebue sě aducă mai mult, şi la stăruinţa unor domni comitetul a decis regia proprie pe 3 ani şi a început-o cumpěrând maşini, vite, etc. . . . circa *Lei 29,000.*

Gazeta constată;

In Nrul 180 pag. 3 col. 1. . . . sě decide unanim (de Comitet): Pentru un period de probă de 3 ani începênd dela 23 Aprilie 1903, biserica să administreze moşia „Sudiţii“ în regiă proprie. Cu data de 1 Septembre 1903 s'a început regia proprie a moşiei sub administraţia Dlui Ioan Munteanu*).

Prin urmare am afirmat şi aici adevěrul.

In comitet erau atunci şi membrii din comitetul actual, *contrari regiei,* dar' decisiunea s'a adus unanim.

A fost angajat Ioan Munteanu ca administrator, pentru-că dênsul a convenit mai bine şi faptele au dovedit destoinicia şi onestitatea dênsului neesceptionabilă, ceea-ce numai cinste îi face şi cumnatului sěu V. Voina.

Am zis, că s'au cumpěrat maşini, vite, etc. de circa *lei 29,000.* In realitate acestea au costat *lei 31,589·30.* Insě în acéstă sumă se cuprind coróne 1657·94 (v. Gazeta nr. 180 pag. 3 col. 2) spese şi diurne pentru cumpěrarea a 20 boi. Boii i-a cumperat cu lei 410 părechea comisiunea compusă din Saitu, Lupan, Navrea de la „Podul Ilóei“, cântat de V. Alexandri (vedi Raportul comisiei). La Drăgaica (têrgul din Buzěu) administratorul a cumpărat boi asemenea, cu lei 350 părechea adecă *mai eftini cu 60 lei, fără a fi făcut cheltuiala de sus.* Deci aceea sumă, cum şi alte făcute de prisos nu pot fi considerate aci.

Am afirmat:

3. Pe basa bilanţului încheiat la finea lunei Decembre 1903 resultatul a fost, că pe lângă arînda veche de lei 52950, anul agricol 1903 a mai produs încă peste *lei 41,300 venit curat.* din care avea sě se subtragă 10% amortisare de la suma investită în zestrea moşiei, adecă *lei 2900* — şi tantiemă cuvenită administratorului din venitul curat cam lei 4000.

Gazeta constată:

3. In nrul 181 pag. 3 col. 1 la II Pasiv punct 5 la bilanţul din Decembre 1903. *Profit net, lei 41,422 85.*

Prin urmare am afirmat adevěrul.

Natural însě, că am dat numai cifre rotunde aproximative după memorie şi astfel profitul net după bilanţ e mai mare de cât lei 41,300 arătat de mine.

Observ însě, că la bilanţul publicat în „Gazetă“ nrul 181 pag. 3 col. 1, e o eróre de adiţiune la II pasiv, care se transpune şi în calculaţiunile ulteriore.

Am afirmat:

4. *Că la circa 700 chile porumb*, dacă sě vindea în seson, se realisa un plus de căştig curat de lei 5,600.

„Gazeta“ constată:

4. In nrul 181 pag. 3, col. 1, că la bilanţul din Decembre 1903, s'au luat *600 chile porumb în stuleţi à 50 de lei cu lei 30,000.* Ear' pag. 3 col. 2, că la 29 Februarie 1904 s'a făcut cu esperţi un nou bilanţ, în care s'au luat numai 530 chile porumb *à 48 lei cu lei 25,440.*

Aci nu mai suntem de acord cu „Gazeta“.

Un bilanţ arată 600 chile, altul cu 2 luni mai târziu 530 chile, eu zic *circa 700 chile.*

Mai întâi observ, că *porumbul era, când am scris eu, încă întreg în stuleţi în hambare, neměsurat şi nebătut şi numai după batere sě putea şti cât este în adevěr şi cine are dreptate.* Prin urmare preţuirile esperţilor până atunci pot varia la infinit.

Nu trebue însě perdut din vedere, că zi de zi porumbul sě póte împuţina prin uscare, mâncare de chiţcani, şóreci, ciori etc. etc.

E de neînţeles însě, cum un espert póte preţui *la 29 Februarie 1904* un porumb ales cu 48 lei chila, când în acel moment cursul pieţei e cam *64 lei chila* şi cum póte lua el la bilanţ 530 chile cu *lei 25,440·—*, când în acel moment *530 valóréză cel puţin lei 33,920?*

Un astfel de espert numai espert nu póte fi.

Presupunem însě, că eu aşi fi esagerat cantitatea de porumb cu 700 de chile. Care e consecvenţa la bilanţ? In acest cas valórea celor 600 chile de la bilanţul din Decembre 1903 de *lei 30,000* am sporit'o cu diferinţă de 8 lei la 700 chile, sau cu *lei 5,600* şi astfel am evaluat în total porumbul la *lei 35,600.*

Cantitatea nu impórtă.

In ziua de 25 l. c. buletinul oficial arată, că ţěranii vênd la obor porumbul lor, calitate inferióră cu 40—41 lei chila de 4 hectolitri. Astfel chila de 7 hectolitri revine cu *lei 71·75.*

Admit că porumb ar fi numai 530 chile şi încă de calitatea cea mai slabă posibilă, *cu 70 lei chila.* 530 chile à 70 lei dau *lei 37.100.*

Prin urmare eu am preţuit *700 chile de porumb cu lei 35,600, pe când numai pe 530 chile de porum sě ia azi 37,100·— adecă cu lei 1,500.— mai mult de cât am afirmat eu.*

Judece cetitoriul pe partea cui e adevěrul!

Am afirmat:

5. Venitul bilanţului real pe 1903 e de *lei 46,900·—* din care scoţênd amortisarea şi tantiema la un loc cu *lei 6.900,* rěmâne pentru biserică *un venit net peste arânda vechiă de lei 40,000.*

„Gazeta“ constată:

5. In *nrul* 181 pag. 3, col. 2, 3, 4, că anul agricol sě încheie la finea lunei Februarie, că la 29 Februarie 1904 s'a făcut un nou bilanţ în care profitul net ar fi numai de *lei 29,631·75 per ziua aceea,* dar' controlând din nou inventariul moşiei comitetul a stabilit alt bilanţ real *pentru timpul de la 1 Septembre 1902 până în 29 Februarie 1904,* care arată *profit curat* numai *lei 24,988.* Constată mai departe, că nici acest bilanţ nu e bun, ci comitetul a făcut altă grupare de cifre din care profitul net resultă numai cu *lei 11,332·80* pentru regia proprie a moşiei „Sudiţii“ din 1 Septembre 1902 până la 29 Februarie 1904, adecă: *pe un interval de 18 luni, care ar trebui sě echivaleze cu un an agricol.*

Aci iarăşi nu suntem de acord cu „Gazeta“.

Intre bilanţul din Decembre 1903 şi cel din Februarie 1904 pentru un rěstimp de 2 luni este o diferenţă de *Lei 11.790·10* şi nu *11791·10* cum zice „Gazeta“.

Anume s'a micşorat:

I. Activa.

Bani gata	cu Lei	237·35
Debitori	„ „	3083·65
Inventarul	„ „	3194·60
Productele	„ „	5234·60
	„ „	11750·20

şi s'a mărit:

II. Pasiva.

Creditorii	cu Lei	39·90
Scădere tatală	„	*11790·10*

Cum sě justifică acéstă scădere? . . .

Banii gata de sigur s'au cheltuit pe ceva în decursul celor 2 luni din ultima Decembre până la 29 Februarie 1904.

Debitorii vor fi achitat datoriile. *Ei, dar' în acest cas sumele întrate s'au trebue sě fie per cassa, s'au la alt titlu activ, căci dacă nu, tocmai aci este „aller changer“, de care pomeneşte „Gazeta“ (nrul 184, pag. 3. col. 2.)*

Inventarul s'a scădut cu *lei 3,194·60* şi nu cu *Lei 3,155·—* nici cu *lei 3,158·90 cum* zice „Gazeta“ nrul 181 pag. 3., col. 2.

Eróre de tipar?!

Productele s'au scădut cu *lei 5234·60* reducându-sě porumbul de la 600 chile à 50 lei la 530 chile à 48 lei şi dispărênd din cont porumb vechi, 10 saci mazere, 7 căpiţe paie de mazěre şi eftinîndu-se fânul cu 50 lei la claie!

Afară de reducerea valorii porumbului şi fênului, celelalte valori asemenea trebue sě se afle undeva ca contra valóre, căci altcum şi aci ar fi *„alier-changer“.* De altcum am arătat mai sus, că chiar numai 530 chile porumb sě fie, la bilanţ cifra trebue urcată la *lei 37.100* şi nu redusă la *lei 25.440.*

(Va urma.) *Arseniu Vlaicu.*

Cărţi şi reviste.

„Doine şi strigături“. Din „Biblioteca Foii Poporului“, a apărut broşura a doua, cuprindênd doine şi strigături culese şi întocmite de Nicolae Regman. Costă 20 fileri şi se póte procura de la administraţia Foii Poporului (Sibiiu).

Posta redacţiei.

Dlui Ioan B. în Dm. Cele trimise nu se pot publica.

---

*) Cumnatul fostului president al comitetului parochial V. Voina. — Not. culeg.“

4 părechi de ghete

pentru 5 corone. [265] 1—1

In urma cumpĕrării unei enorme cantități de ghete se vênd pentru acest preț ridicul: 1. păreche de **ghete pentru domni** și 1 păreche **pentru dame**, din piele négră ori galbină, cu șireturi, cu tălpi tari, fazon nou; mai departe 1 păreche de **ghete la modă pentru domni** și 1 păreche **pentru dame**, confecționate fórte elegant, fórte plăcute și ușóre; **tóte** aceste **4 părechi costă numai 5 cor.** — La comande, cari se fac prin rambурs, este destul dacă se indică mărimea. — Casa pentru esport de ghete

A. Liban, Krakau nr. 186.

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, la cas că marfa comandată nu convine, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrșire.

La **Librăria Tipografiei Archidiecesane** se află de vênzare:

Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coșbuc* . . . . „ 2·—

Iisus Christos cu cuvintele sfintei scripturi, de *Dr. Petru Barbu* „ 2·50

Cântece, de *Emil Sabo* . . . . C. 1·—

Portretele lui Eminescu, notițe biografice, de *Ioan Scurtu* . . „ —·80

Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . „ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Armîna (romånca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan* „ 2·—

Povestiri, de *Mihail Sadoreanu* . „ 1 50

plus 20 fil. porto postal.

Un tinĕr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condițiuni favorabile.

Preferiți sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ȘCÓLĂ

pentru 2 și 3 voci

PREȚUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Țiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireșar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat țéra mea 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

---

[265] 3—3

Árlejtés.

A nagyszebeni m. kir állami elmegyógyintézet részére az 1904/5. évre szükséges **2200 köbméter bükk tüzifa szállitásra** ezennel pályázatot hirdetek.

A vállalkozni szándékozókat felhivom, hogy a magyar nyelven szerkesztett, 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlat mellé a szállitási érték 5% át csatolva, **folyó évi szeptember hó 17-én**, délelőtti 11 óráig alólirott helyen nyujtsák be.

Az árlejtési feltételek a „Budapesti Közlöny“ idei 191., 192. és 193. számában olvashatók, vagy az intézeti gondnok irodájában meg tudhatók.

Nagyszeben, 1904. szeptember 3-án.

A. m. kir. állami elmegyógy intézet igazgatója.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase inapoi in desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc. in formă de

Somatosă de fer

pentru cei ce sufer de **chlorosa** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer in legătură organică.

33—II [98]

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă in farmacii și drogerii — Veritabil numai in pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld

(despărțĕmêntul farmaceutic.)

Teodor V. Păcățian:

Coróne

Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române . . . . 2·—

Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering . . . . . . 8·—

Din legile ungare: Judecătoriile cu jurați . . —·80

Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok . 1·—

Libertatea, traducere după John Stuart Mill . . . . 2·—

Coróne

Cartea de aur, vol I. și II., broș. à 10 cor., leg. à 11·60

Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . . . . 2·—

Buna chivernisélă, carte pentru toți, întocmită după ideile lui Sam. Smilles —·40

Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf . . . . 4.—

Sâmbăta morților, dramă din popor in 5 acte, localisată după Raupach . . . —·60

Tóte aceste cărți se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Sprijiniți industria română!

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

M'am mutat de sub nr. 21 sub nr. 3 strada Poplăcii.

Am onóre a aduce la cunoștința on. public că cu 15 Septembre mi am deschis prăvălie de croitorie modernă

Croitorie Vieneză Universală.

Ca sĕ pot mulțămí mușterii mei, voiu lucra cu cea mai mare sirguință, și îmi voiu concentra tótă praxa mea, ce mi am căștigat'o în Viena și Budapesta, la cele mai renumite firme de branșa acésta, precum la dl Iosif Szallay, croitor de curtea împĕrătéscă și la dl Wilhelm Skarda furnisorul curții împĕrătești, la firma din urmă fiind ca primul lucrător mai mult timp.

De asemenea mi am însușit și o croiélă modernă și după cel mai nou stil; acésta mi am căștigat'o de la mai multe cursuri de croit din Viena, absolvându le tóte cu succes splendid. Rog on. public românesc să mĕ onoreze cu cât mai multe comande. *Probați și vĕ veți convinge* că lucrez cu *prețurile cele mai eftine* (mai eftin de cât ori-unde). Confecționez tot feliul de vestminte, precum uniforme de oficeri și voluntari (specialitate pentru uniforme), finanți, pădurari, haine de teatru, ornate și stiharii bisericești, haine de salon, fracuri, salon rocuri, sacouri, paltóne, pardesiuri, raclame, ulstere, apoi și pentru dame jachete, paltóne, etc. Tóte acestea le croesc cu dibăcie și după cea mai nouă modă, și le confecționez din cele mai bune și durabile stofe.

☛ *Nou! Nou!! Nou!!!* Atrag atențiunea domnilor preoți și teologi absolvenți cu privire la *croiala reverenzilor*, că tocmai acuma am aflat un stil nou de a le croí, cu mult mai practic de cât până acuma. Totodată rog pe on. preoțime și on. public românesc, că cine va voí ca sĕ aibă un lucru frumos, n'are de cât sĕ se adreseze către *„Croitoria vieneză universală“* a mea și voiu face tot posibilul ca sĕ pot mulțămí mușterii mei.

[266] 1—5

Semnez cu tótă stima

Ioan Petrascu, croitoriu.

Sibiiu strada Poplăcii nr. 3. Vis-à-vis de cafeneaua „Unicum“.

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

Sprijiniți industria română!

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoștința on. public românesc, că în urma unei înțelegeri frățești cu companionul meu Ioan Petrașcu,

Atelierul de croitorie

Petrașcu & Părău

aflător în **Strada Poplăcii** (Quergasse) **nr. 21,** pe viitor îl voiu conduce singur, sub firma proprie

Ioan Părău.

In atelierul meu se vor pregătí ca și până acum **tot feliul de haine pentru bărbați, civile și militare,** după cel mai nou fason și cu prețuri convenabile.

Rugând on. mușterii de a păstra și pe mai departe încrederea acestui atelier, rog totodată și on. preoțime gr. or. română, ca la casuri de eventuale trebuințe, îndeosebi în **reverenzi**, sĕ-mi acordeze prețiósele sale comande, de cari cu atât mai vêrtos mĕ simt îndemnat a mĕ ruga, cu cât sunt fiu al acestei biserici.

Pentru serviciu satisfăcĕtor garantéză îndeajuns testimoniile mele: al școlei de croit din Viena, și de la diferiți măestri, în a căror ateliere am lucrat.

Sibiiu, 7 Septembre n. 1904.

Cu tótă stima

Ioan Părău

măestru croitor.

(264) 2

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vênḑare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de tóte zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rênduéla Obedniței. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slușba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roșie cu copcii **4 cor.**

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă și învioréză

Deosebită atențiune e a se aparat vindecă bóle

Nu e mijloc secr

pe lângă garanție.

da împrejurărei, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕcéală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 97

Prețul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vênḑare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 95 Sibiiu, Joi 2/15 Septembre 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Propaganda romano-catolică în România.

Sibiiu, 14 Septembre n.

Presa din România discută o chestie de caracter mai mult confesional de cât naţional, la tot casul însĕ o chestie, care privesce fórte mult pe fraţii din regat, stăpâni pe ţéra lor, în care ei nu pot tolera, ca străinii sĕ formeze stat în stat, mai ales în scopul de a înstrăina lumea şi a o abate de la legea cea vechiă românéscă, de la legea ortodoxă.

Chestia va avé sigur resunet şi la noi, pentru-că afacerea a luat'o în mânile sale guvernul român, care va proceda cu tótă energia în contra celor ce s'au arătat nerecunoscĕtori faţă de ospitalitatea ce li-s'a dat în ţéra românéscă, — motiv deci de a ne arunca presa patriotică magiară de nou mănuşa, spunêndu-ne: „Vedeţi cum procedéză guvernul român faţă de străinii din ţéra românéscă? Vĕ place? Dacă vĕ place nu vĕ mai tânguiţi, că şi noi facem tot aşa cu voi!“

Las' că asemănarea nu se potrivesce de loc, pentru-că guvernul român are de a face într'adevĕr *cu străini*, cari nu voesc sĕ se conformeze legilor ţĕrii, pe când noi nu suntem străini în ţéra acésta, ci suntem popor băstinaş, şi nici nu ne împotrivim disposiţiunilor legii, din contră, tocmai noi suntem aceia cari cerem cu insistinţă respectarea şi *esecutarea* legilor, fiind de credinţa, că legile pentru aceea au fost aduse, ca respectate şi esecutate sĕ fie!

Dar' fiind-că chestia astăzi viu discutată în presa din regatul român va avé, cum am spus şi cum presupunem, rĕsunet în presa magiară, ţinem sĕ o espunem din vreme cetitorilor, pentru-ca sĕ fie orientaţi în causă.

Inainte cu vre-o treizeci de ani călugăriţe rom. catolice au primit permisiune de la guvernul României sĕ deschidă în ţéra românéscă mai multe pensionate de fete. Concesiunea li-s'a dat sub condiţiunea de a fi respectate din partea lor legile şi programele de învĕţământ din ţéra românéscă, şi de a se ferí de ori-ce tendinţă şi încercare de proselitism.. Sub aceste condiţiuni au fost deschise pensionate rom. catolice de fete în Bucureşti, Iaşi, Galaţi şi Craiova, puse tóte sub conducerea călugăriţelor aduse din Germania.

Se póte, că la început călugăriţele şi mai marii lor se vor fi conformat întru tóte condiţiunilor puse din partea guvernului român atunci când le-a primit în ţéră; dar' în cursul anilor, întărindu-şi bine posiţia în regatul român, au început a se simţí ca acasă, şi a face şi a dispune, nu aşa cum cer legile şi interesele ţerii româneşti, ci cum pretind interesele catolicismului; au început a nu mai respecta legile ţerii referitóre la instructie, şi au început a propaga pe faţă ură în contra ortodoxismului şi în contra neamului românesc.

In urma numĕróselor plângeri adresate în privinţa acésta guvernului român din partea părinţilor cari aveau fete în aceste pensionate, domnul ministru de instrucţiune *Spiru Haret* s'a vĕdut îndemnat sĕ facă cercetare severă, care a dat următoriul resultat:

S'a dovedit, că într'adever, în aceste institute fetele de lege ortodoxă *vin îndemnate sĕ trécă la catolicism*, *ori chiar sĕ se călugărescă*. S'a dovedit, că elevele nu dau esamene şi la şcólele statului, aşa cum dispun legile ţerii, că se întrebuinţéză manuale *neîncuviinţate de ministeriu*, şi personal didactic *neautorisat din partea guvernului*; că educaţie religiósă elevele ortodoxe nu primesc de loc, ci *sunt obligate sĕ mérgă la capela rom. catolică*.

Guvernul român a provocat direcţiunile acestor institute sĕ delăture aceste neajunsuri şi *sĕ se supună legilor şi regulamentelor aflătóre în vigóre*, ear' pentru elevele ortodoxe *sĕ angajeze câte un preot ortodox care sĕ le predee religiunea.*

Şi ce au rĕspuns direcţiunile? Că autorităţile lor superióre se aflâ în străinătate. Vor cere deci întâiu avisul acestora şi apoi vor da rĕspuns guvernului român!

In faţa acestei dovedi noue de nesupunere, ministrul român de instrucţie a decretat *darea în judecată* a direcţiunilor acestor institute, asupra cărora consiliul permanent de instrucţie va avé sĕ se pronunţe în 6 Septembre st. v.

Aşa stă chestia cu pensionatele rom. catolice de fete din România, chestie pe care o parte a presei din regatul român ni-o presintă ca propagandă periculósă r. catolică în ţéra ortodoxă românéscă, ceealaltă parte ca slăbiciune a guvernului român, care *a permis*, ca în România catolicismul sĕ se întărescă atât de tare, în cât sĕ pótă da pept cu legile ţerii şi cu disposiţiunile guvernului, ear' presa de la noi sigur că o va presenta ca act de nedreptate, de urmărire, de persecutare, îndreptat în contra nevinovatelor călugăriţe r. catolice cari rĕspândesc lumina şi cultura în întunecatul Orient. Fie-care prinde adecă chestia din punctul seu de vedere şi astfel o judecă. Cetitorii nostri, cunoscêndu-o bine, încă vor puté sĕ-şi facă singuri judecată asupra ei, şi judecata lor nu póte sĕ fie alta de cât aceea, că guvernul român a procedat fórte corect, pentru-că stat în stat nu se toleréză nici-unde, mai ales atunci, când voiesc sĕ formeze stat în stat aceia, cari sunt numai toleraţi în stat. De altă parte însĕ, cetitorii nostri îşi vor pune sigur şi întrebarea următóre: *Ce lipsă au părinţii ortodoxi din România sĕ-şi dee fetele la învĕţătură în pensionate r. catolice*, când în ţéra românéscă sunt destule şcóle de fete, particulare şi de ale statului, româneşti şi ortodoxe? O întrebare, la care rĕspunsul ar trebuí sĕ-l dee aceia pe cari îi privesce. Şi adecă fie-care sie-şi!

Din Brad.

Adunarea generală a „societăţii pentru crearea unui fond de teatru român“.

Ţinută în Brad de la 15/28—17/30 August 1904.

Brad, 8 Septembre n.

(Fine.)

Membrul Dr. P. *Oprişa* face cunoscut că preotul Ioan *Velovan* din Rusca, odinióră fost profesor la gimnasiul din Brad, a trimis 100 esemplare din piesa sa teatrală „Grăniţeriul“, cu scop de a se vinde şi suma ce va incurge sĕ se predee fondului de teatru. Se primesce cu plăcere şi autorului se esprimă mulţămită.

*

Eshauriată fiind ordinea de zi, şi fiind deja la unu după amiazi, presidentul Iosif *Vulcan*, adânc emoţionat esprimă culduróse mulţămite zarandenilor pentru resultatele, cari au întrecut ori-ce aşteptare în tótă privinţa. Termină astfel: „*Inchin steagul societăţii teatrale, al Thaliei române, înaintea steagului cultural, care de mult fâlfăie mândru şi falnic în inima Zarandului, care din nou a dovedit, că arde în flacăra iubirii de neam, că spiritul fericitului Dr. Iosif Hodoş e viu încă şi are aderenţi vrednici*“. Cu ochii scăldaţi în lacrămi îşi ia ilustrul president rĕmas bun de la bravii zarandeni şi declară adunarea generală pe anul 1904 închisă.

Adunarea erumpe în aclamări însufleţite la adresa presidentului şi a comitetului; ear' protopresbiterul Vasilie *Damian*, vrednicul president al comitetului aranjator, mulţămesce în numele zarandenilor presidentului şi comitetului pentru onorul făcut Zarandului, şi pentru conducerea înţeléptă a societăţii. Binecuvintéză societatea, conducĕtorii şi membrii ei, şi rógă pe Atotputernicul Dzeu sĕ împlinéscă visul de aur al fericiţilor fundatori.

Astfel, întrĕ ovaţiuni, salutări şi îmbrăţişări cordiale s'a terminat şedinţa II. a adunării generale.

*

După şedinţă presidentul cu stimata dómnă, vice presidentul cu stimata soţie şi secretariul, însoţiţi de vice-presidentul comitetului aranjator au făcut visite pe la inteligința română din Brad (oficiilor făcuse deja în ziua I., dar' din causa plóiei şi lipsei de timp fisic, n'au putut visita şi pe ai nostri).

FOIŞORĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Urmare).

Curatorul acesta însĕ — nu se spune din ce cause — neputându-şi împliní datorinţele, în Maiu a fost înlocuit cu *Grigorie Burca*, care a funcţionat până în anul 1864 Sub curatorul acesta s'a câştigat prin ajutoriul preoţilor de la cele trei biserici (gr.-or, şi ev.-ref. din Mănăşturul-ung. şi gr. ort. din Mănăşturul-rom.) dreptul pentru vinderea sării, a cărui venit în părţi egale avea sĕ între apoi în lada acestor biserici. Până aci dreptul acesta a fost a proprietariului B. Kemény Ferencz, dar' el l'a cedat acestor biserici.

In anul 1862 se amintesce, că din venitul acestei arândi de sare s'a cumpĕrat cărţi de şcólă pe séma copiilor orfani, Manuducerea, Instrucţia şcolară, şi alte lucruri pentru trebuinţele invĕţătoriului. Tot în acest an s'au luat de la judele comunal Nichita Goia în păstrarea bisericilor obligaţiile de stat şi s'au ridicat interesele după ele de pe 4 ani espiraţi. Cu multă amărăciune amintesce şi aci preotul cronicariu, cum s'au aflat un român şi un magiar (Flore Zirbo şi Varga János), cari n'au voit ca obligaţiunile de stat sĕ fie declarate de proprietate a celor două biserici (gr. ort. şi ev.-ref.), dar' nu le a succes planul, căci devisa preoţilor a fost: *înainte!* Obligaţia Românilor a fost în valóre de 1060 fl., ear' a ungurilor de 340 fl., de-óre e românii au fost dat mai mult în împrumutul împĕratului. *In anul 1863 s'au luat mĕsuri pentru îngrădirea din nou a bisericei şi şcólei*, *pentru acoperirea turnului bisericei* şi *pentru zidirea unei şcóle de pétră*, ear' în anul 1864 din venitul bisericii se dete în plata învĕţătoriului pe lângă plata de până aci încă 12 vici de grâu.

La începutul anului 1864 dându şi fostul curator abzicerea, în locul lui a fost ales *Ioan Dan*, care a primit spre administrare pe lângă cealaltă avere bisericéscă în fondul şcolar un capital de 339 fl., sporindu-l apoi cu oferte benevole de câte 1 fl. încă alor 16 parochieni. Dar' mai târziu dându-se lenevirii cu privire la incassarea intereselor după banii bisericeşti, şi preotul fiind fórte nĕcăjit pentru perderea vederii soţiei sale, şi aşa ne mai putêndu-se interesa de administrarea averii bisericeşti, numai cu greu s'a putut plătí un loc lângă şcólă, cumperat de la preotul Petru Fodor din Mărişel.

In anul 1866 a fost ales curator *George Goia*, dar' acesta în August murì, fără a puté scóte datoriile de la foştii curatori şi interesele de prin sat. Deci fù ales curator pe restul anului *Gavriil Condor*, sub care ómeni străini de biserică, şi anume Irimie Abrudan cu soţia sa Maria Goia, cari încă din anul 1861 ţineau arânda sării, au făcut cercare ca sĕ-şi pérdă bisericile dreptul de vinderea sării, dar' — fiind cu grijă preoţii — fără resultat.

In anul acesta la 21 Octobre s'a ţinut în Mănăşturul unguresc la ordinul fericitului Metropolit Bar. Şaguna un *sinod protopopesc* sub presidenţa comisariului consistorial Petru Roşca, protopopul Unguraşului şi paroch în S.-Petru, în care sinod s'a decis, ca „Ex Sa să binevoiască a denumi un administrator, şi anume pe fiul ppului A. Moldovan, până la reînsănătoşarea au mórtea ppului, şi după mórtea acestuia denumitul administrator să se desbrace de acest nume în paroch, şi să fie o altă alegere de protopop“. Tot la acest loc amintesce cronicariul, că „*Noi mănăşturenii pre lângă tóte, că ne constete acest sobor la 27 fl. v. a.. totuşi ne ţinem mândrii, căci şi-au adus aminte Metropolitul de autonomia veche a protopopiatului, care aci fusà până la a' 1817, când după mórtea Pp. Ioan Popoviciu s'au strămutat la Cluj, apoi eară veni la Călata, şi dóră va veni la a sa veche vatră de mai nainte*“.

La 1 Ianuarie 1867 a fost ales curator *Gavriil Condor* (Cucu) sub care la străduinţa parochului cronicariu s'a făcut pace cu Irimie Abrudan şi soţia sa pentru arânda sării, indatoraţi fiind acestia prin lege a da bisericei nóstre în fie-care an câte 8 fl. venit.

Pe anul 1868 şi 1869 a fost ales curator *Ioan Nistor* sub care s'a făcut gardul de pétră dealungul ulicórei ce duce la biserică — pe laturea de către casa parochială. Aci se amintesce, că în parochie pe atunci erau 150 familii.

In anul 1870 a fost curator *Michael Tămaşiu* (venit din Mănăşturul-românesc), despre care se zice, că şi nóptea mergea la preot în cas de lipsă şi întreba: ce am a face părinte, în lucru acesta şi acesta? Dar' nici el n'a putut plătí de tot locul cumpĕrat de la popa din Mărişel.

(Va urma.)

La 3 ore comitetul întreg şi alţi onoraţiori au prânzit împreună la masa ospitală a vrednicului protopresbiter-president V. *Damian.* Erau peste 20 la masă şi n'au lipsit nici toastele entusiaste. Alţi óspeţi se aflau la masa ospitală a profesorului St. *Albu*, advocatului Dr. I. *Papp* etc., aşa că nu cred sĕ fi rĕmas vre-unul negăzduit. La 5 ore s'au continuat visitele. Pe la $6^1/_2$ ore s'au terminat. Ear' alţi óspeţi şi-au îndreptat paşii spre *Cebea* la *„goronul cel sfânt"*, sĕ se închine mormêntului eroului martir, alţii s'au dus la *steampurile de la Gura-Barzii*, sĕ admire acéstă minune neîntrecută a ştiinţei montanistice, sĕ privéscă aurul scos din munţii noştri.

*

Pe la 9 ore séra publicul iarăşi se adunase la „Central" la *petrecerea cu joc.* Dacă biserica trebuia sĕ fie de trei-ori mai mare, spaţiósa sală de la „Central" încă ar fi trebuit sĕ fie şi ea barem de trei-ori mai mare. Presenţi erau presidentul şi întreg comitetul, apoi public atât de numĕros, de ţi-se umplea inima de bucurie şi mândrie. Şi tot ce era, era românesc; numai cavalerescul protopretor Krasznay Oliver cu fratele seu Béla, primariul Bradului cu familia lor, nu erau români de origine, — dar' de sigur cu simţeminte corecte. Par'că erau superbi de vrednicia românilor. S'a întins apoi o horă mare şi frumósă, ţi-se părea că n'o sĕ se mai termine. La cadrilul I. V. Goldiş a scris numele tuturor dómnelor şi domnişórelor cari au participat, erau 68 dómne şi 37 domnişóre. Probabil vor fi fost şi mai multe, dar' era greu a le numĕra. Cadrilul I. s'a jucat de către 70 părechi, întrĕ cari şi zeloşii presidenţi Vulcan şi Oniţiu, jucându-şi imprumutat dómnele.

Costumele naţionale au fost fórte rare. Abia 7: dna *Draia* (Criscior), dna *Stoia* (Brad), dşóra M. *Roşca* (Sĕlişte), Il. *Toderaş* (Criscior), dna Z. *Condor* (Călăţele), dşóra *Golcea*, etc. Bine a zis protopresbiterul V. Damian, că în privinţa costumelor naţionale se observă un regres chiar şi numai faţă de anii 1890—1895.

In pausă publicul a fost desfătat de Giuţ cu piese naţionale, de dşórele Maria *Cristea* şi *Ionescu* cu doine naţionale, ear' de I. *Mateiu*, „Barbul Zarandului", cu poesii locale acompaniate de violină de însuşi cântăreţul.

Astfel a sburat nóptea. Deja era ziuă când Giuţ ni-a abzis serviciul, deplin mângăiat şi îndestulit, şi a plecat spre Abrud, unde a fost — aur mult.

*

Deja la 9 ore diminéţa, ziua a treia, Marţi, zi curată ca de Maiu, publicul era gata de *excursii.* Unii plecau spre Deva, ca de acolo sĕ cobóre în câmpiile Banatului, alţii spre Abrud, ca de acolo sĕ străbată în Valea Ampoiului, şi de la Zlatna sĕ şi continue calea spre casă, ear' alţii, credincioşi programului, plecară în jos pe Valea-Crişului alb. Trecurăm peste Mesteacăn. Nu departe de drum se află o colină, la stânga spre Baia-de-Criş, în vêrful colinei o cruce simplă, dar' sfântă. Ací fusese pe la anul 1784 biserica unde *Horia* cu tovarĕşii sei juraseră că vor murí pentru libertatea fraţilor lor. Ne-am închinat şi am trecut. In curênd ajunserăm la *Cebea*, la *„goronul sfânt"*, la *„mormêntul sfânt"*, la *lăcaşul măreţ* frumos decorat, panteon pentru trei fericiţi binefăcĕtori ai fondului gimnasial: T. *Pop*, Z. *Werner* şi T. *Zeriu.* Care de care se desfăta în umbra libertăţii şi îşi împodobia peptul câte cu o frunză din falnicul stejar, şi portmoneul, inima, sinul, câte cu un fir de ţĕrină de pe mormêntul sfânt. Am întrat apoi în biserica decorată cu arcuri de tricolor naţional şi ne-am inscris în cartea de aur, donată bisericei de fericitul metropolit Miron la 1896, când a sfinţit-o. Am privit cununa tinerimei, etc. Apoi ne-am închinat şi am plecat.

*

Din cimiteriul de la Cebea se vede Baia-de Criş cu turnurile mănăstirei rom.-cat. Baia-de-Criş ne aduce aminte de timpuri de mărire, 1861—1875. Deací a purces viéţa naţională a Zarandului, aici a trăit Hodoş, Frâncu, Secula, T. Pop etc. Sĕ mergem deci la Baia-de-Criş!

Zis şi decis. Plecarăm la Baia-de-Criş.Ací cercetarăm pe membrii fundatori şi ordinari al societăţii nóstre: vechiul P. *Gligor*, spirit întreprindĕtor şi muncitor, comerciantul harnic şi ospital Romul C. *Coţoiu* şi bravul medic Dr. Nicolae *Robu*, care credincios oficiului seu iubeşte tot ce'i omenesc, dar' bucuros se jertfeşte ori-când pentru ce-'i românesc. Şi el ca tot românul adevĕrat are convingerea, că numai cel-ce îşi iubeşte neamul e iubit şi respectat de neam şi străin.

De la Baia-de-Criş, unde escursionistii au fost întimpinaţi cu deosebită căldură şi dragoste, unde pe lângă inimi curate aflarăm şi mese încărcate, de la cognac până la şampanie, de la friptură de purcel până la fel de fel de tortate gustóse, ne-am re'ntors la Brad. La 2 ore eram deja în casa şi la masa vice-presidentului comitetului aranjator. Aci era vener. president Vulcan cu dómna, directorul V. Oniţiu cu soţia, dl Goldiş cu dómna, Dr. Blaga, artistul Bârsan, ppresbiterul Damian cu dómna şi dşóra şi alţi tovarĕşi.

*

După un prânz scurt, şi recreare cu toaste animate, la 4 ore d. a. plecarăm la *steampurile de la Gura-Barzii.* Abia sosirăm, când sosì şi directorul Fr. Menking, care timp de $1^1/_2$ oră ni-a arătat şi esplicat tóte maşinăriile însoţit de 2 hutmani. In fine ne-a invitat în casina werkului şi tractat cu ospitalitate, dându-ne informaţii despre tot ce l'am întrebat referitor la mine. Ear' când stelele rĕsăriseră ne însoţì până la Brad, petrecêndu-şi cu drag óspeţii, pe ilustrul president şi stimata dómnă, cărora le oferise de bună voie un palat cu cuartir cu tóte comodităţile.

Astfel am ajuns Marţi séra. Séră de recreare, de povesti în familie şi nópte de odihnă.

Mercuri la 11 ore am convenit de nou în casa ospitală a preotului Petru *Rimbaş.* Ne-am grupat în jurul ilustrului president şi *ne-am fotografat*, atât membrii comitetului central, cari se aflau încă în Brad, cum şi mai mulţi membri ai comitetului aranjator şi cei aparţinĕtori lor.

Mercuri la amiazi dl president şi dómna au plecat de la Brad spre Arad, ear' d. a. demnul vice-president şi dómna spre Deva—Braşov; Mercuri séra cei rĕmaşi în Brad au mai convenit la o séră de adio. Musica lui Priculiciu, sosit numai atunci de la sesonul din Măneasa, de nou ne a pus în mişcare. Joi diminéţa zelosul membru al comitetului V. Goldiş plecà spre Beinş, Oradea-mare, şi astfel noi brădenii am rĕmas, — nu singuri, ci cu suveniri plăcute, cu speranţe dulci, că vor mai sosí zile când eară ne vom revedé.

De când ne am despărţit trupeşte, aprópe fie-care zi ne aduce câte un dulce salut de la careva dintrĕ scumpii óspeţi, cari cu drag îşi reamintesc zilele petrecute în Brad şi ospitalitatea aflată aici. Suntem fericiţi că ni-s'a dat ocasiune a întărí noue legături de dragoste, iubire şi muncire pentru promovarea culturei naţionale.

In decursul serbărilor atât esposiţia, cât şi gimnasiul au fost visitate de óspeţi aleşi şi public numĕros. Obiectele espuse au fost admirate. S'au distribuit premii de câte 10, 5, 2 şi 1 cor., peste 100 cor., şi s'au distribuit diplome. Presidenta reuniunei femeilor din comitatul Hunedórei póte fi mândră de brădene, cari cu destulă diliginţă au realisat ideia dată. Dee ceriul, ca cât mai curênd sĕ vedem şi în Brad o filială de a reuniunei. Ar avé cu ce se ocupa.

*

Bilanţ esact despre tóte venitele de la concert şi petrecere voiu presenta numai după 2/15 Septembre a. c., deóre-ce unii colectanţi m'au avisat că până atunci îşi vor trimite şi ei listele lor. *Dr. P. O.*

Revistă esternă

Pretensiunile Albanezilor. Cei mai înverşunaţi duşmani ai reformelor impuse de puterile europene a fi introduse în Macedonia şi Albania sunt Albanezii, cari deja la vestea întroducerii reformelor au protestat şi protestului lor au dat aplomb şi prin turburări continue, aşa că guvernul turcesc s'a vĕđut necesitat sĕ trimită la faţa locului trupe, cari sĕ ţină în frêu mişcarea albaneză.

Despre fasele mai noue ale acestei mişcări se raportéză din Constantinopol următórele: Din Scutari şi Tirana au plecat în sandjacul Dibra douĕ bataliόne, ca sĕ iee la góană banda albaneză. Sachir paşa, valíul din Cossovo, a sosit la Prizrend cu douĕ svadróne de cavalerie. Numĕrul liumailor (seminţie albaneză) adunaţi în oraş a crescut la o miiă; sunt provĕzuţi cu arme, locuesc în hanuri şi 'i provede cu viptuale oraşul. In una din zilele trecute o deputaţie condusă de şeful lor Zasco Ramadan (căpitan de artilerie desertat) şi de agitatorul Nezir Arif s'a presentat la guvernatorul de acolo şi i-a presentat următórele pretensiuni: Tuturor exilaţilor sĕ li-se permită re'ntórcerea la vetrele lor; toţi arestaţii sĕ fie puşi în libertate; darea pentru vite sĕ se casseze; comisiunile de reforme din Prizrend şi Liuma sĕ fie revocate; gendarmii şi poliţistii creştini sĕ fie dimişi; clopotele bisericelor ortodoxe şi rom. catolice sĕ fie date jos; şcólele rom. catolice sĕ fie închise; călugăriţele misericordiane sĕ fie espulsate; Zasco Ramadan şi Nezir Arif sĕ fie avansaţi.

Guvernatorul li-a promis că va telegrafa la Constantinopol pretensiunile.

Băncile nóstre în serviciul culturei.

Mercurea, 12 Septembre n.

Institutele nóstre de bani, după cum e ştiut, nu urmăresc numai scopul de a da acţionarilor dividende grase, ci scopul lor în prima linie este, pe lângă oferirea de împrumuturi eftine, sĕ dee din venitele anuale ajutóre instituţiunilor culturale şi peste tot a sprijiní mersul înaintării poporului nostru.

După cum sunt conducĕtorii lor: unele din aceste institute au în vedere acest scop mai mult, altele mai puţin, dar' aprópe fără abatere îl urmăresc tóte.

De sine înţeles, că cele cu mai bună dare de mână servesc scopul cu ajutóre mai însemnate, ear' cele mai tinere şi prin urmare cu mai puţină dare de mână, în proporţia puterilor lor.

Intrĕ institutele nóstre de bani cari mai ales binele public şi ajutorarea instituţiunilor culturale le au în vedere, putem pune şi *„Cassa de păstrare din Mercurea"* societate pe acţii, care de-şi abia 7 ani numĕră de la înfiinţarea ei, atâtea esemple ne ofere pe acest teren.

Nu ar fi de lipsă sĕ divulgăm astfel de lucruri, cari după cum zice proverbul: „fapta bună de sine se laudă", dar' pentru a ne face o mică ideiă despre acest institut, nu va fi, cred, fără folos, a arăta un singur esemplu.

Pe basa statutelor, de a da jumĕtate din interesele fondului de reservă pentru scopuri de binefaceri, conducĕtorii încă la înfiinţare, în 1898, au decis ajutorarea comunei parochiale Mercurea, care deocamdată s'a aflat a avé cea mai urgentă trebuinţă de ajutoriu.

Astfeliu, adunând an de an acest venit cu interesele sale, la finea semestrului I. din a. c. a achitat passivele comunei parochiale provenite din cumpĕrarea actualului local de şcólă în 1895 şi a unor datorii mai mărunte făcute pentru susţinerea şcólei, cu nu mai puţin de cât 4000 cor., zi patru mii corónе.

Totodată, considerând membrii institutului „Cassa de păstrare din Mercurea" starea comunei parochiale deací, în adunarea generală din acest an au decis a da şi pe viitoriu aceleia jumĕtate din interesele fondului de reservă ca rentă pentru susţinerea instituţiunilor culturale.

Cu acest nou ajutoriu, la neobosita stăruinţă a conducĕtorilor „Cassei de păstrare" s'a pus la cale zidirea unui nou local de şcólă, fiind cel actual escepţionat din partea organelor statului.

Dar' nu numai că bunii conducĕtori ai acestui institut de bani au alergat întru ajutoriul parochiei Mercurea, ci pe lângă finanţarea afacerii în bună regulă, s'au îngrijit, ca lucrul sĕ fie bine întocmit în tóte direcţiunile, conducênd cu mult zel şi tact afacerea, pentru-ca obolul dat sĕ fie bine întrebuinţat şi ródă sĕ aducă.

Astfel zidirea noului local de şcólă se va începe încă în tómna acestui an, aşa că la anul sĕ pótă fi predată destinaţiunei sale.

Multă recunoştinţă merită deci din partea comunei parochiale Mercurea conducĕtorii acestui institut de bani pentru nobila faptă, care va rĕmâné document neperitoriu pentru viitoriul îndepărtat al parochiei. „Cassei de păstrare din Mercurea" sĕ-i dorim deci prosperare în tóte, ear' conducĕtorilor ei vrednici: viéţă îndelungată, ca în şirul început de fapte nobile sĕ lege multe binefaceri pentru poporul nostru şi preste tot pentru înaintarea intereselor culturale româneşti!

Servéscă de viie pildă acéstă faptă institutelor nóstre de bani din patrie.

Homo.

NOUTĂŢI

Regele Carol în visită la Viena. Pe basa unui raport telefonic din Viena ziariul „Az Ujság" raportéză că în 27 Septembre M. Sa împĕratul şi rege al nostru Francisc Iosif I. va primí în Viena visita părechei regale a României. Din prilejul acestei visite regele Carol va confera şi cu ministrul de esterne Goluchovwki.

*

Urmaşul lui Plehve. Ministru de interne al Rusiei, în locul lui Plehve ucis de bomba nihilistă, e numit prinţul *Svjatopolsk-Mirski*, fost până acum guvernator în Vilna.

*

Inchiderea crişmelor pe timpul serviciului divin. Pentru închiderea crişmelor în Dumineci şi sĕrbători, ori cel puţin pe timpul cât duréză serviciul divin, în timpul din urmă au întrat la ministeriul de interne mulţime de petiţiuni şi representaţiuni. Ca rĕspuns la acestea ministrul-president Tisza, ca ministru de interne, prin un circulariu adresat tuturor municipiilor enunţă, că nu ţine a fi oportună închiderea obligătóre a tuturor crişmelor în Dumineci şi sĕrbători. Sub alte consideraţiuni cad însĕ crişmele situate în apropiere de biserici, cari din consideraţiuni de moralitate publică, *sub durata serviciului divin şi a procesiunilor trebue sĕ fie închise.* Dl Tisza pune mare pond pe oprelişteie poliţiale în privinţa acésta şi aştéptă, ca acelea sĕ fie observate cu cea mai mare stricteţă, îndatorând pe factorii competenţi sĕ supraveghieze şi controleze cu mare atenţiune esecutarea lor.

*

Dăruiri pentru biserică. Creştinii din Daia-română, *Ilie Beda* şi vĕduva Paraschiva *Beda* au cumpĕrat un rênd de vestminte bisericeşti cu 100 cor., Miron fiul lui Ilie Beda un prapor cu 20 cor., vĕduvele Leana Beda şi fiica ei Maria Besoiu au cumpĕrat alt rênd de vestminte cu 100 cor., ear' femeile Paraschiva Cib a lui Samoilă, Maria Cib l. George, Ana Cib lui Visalon, Ana Cib l. Andreiu, Angliţia Bisboca lui Iosif şi Veronica Putan lui Nicolae, ai căror bărbaţi sunt toţi în „America", au cumpĕrat un rênd de vestminte negre cu 60 cor. Dee Dzeu, ca darul lor sĕ fie primit — şi rĕsplată de la Tatăl cel ceresc cu viéţă fericită. — In numele poporului li-se aduce mulţămită publică. — Daia-română, 1 Sept. 1904. *Eustatiu Cibu*, paroch.

*

Principele Bulgariei — în visită. Luni la 4 ore după amiazi M. Sa împĕratul şi rege Francisc Iosif I. a primit visita principelui Ferdinand al Bulgariei. „Fremdenblatt" scriind despre acéstă visită zice următórele: „Prin atitudinea sa corectă, dovedită în interesul susţinerii păcii, principele Bulgariei şi-a căştigat îndreptăţire de a fi primit amical şi în firul contactului sĕu cu cercurile competente póte sĕ se convingă, că Viena urmăreşte cu simpatie şi interes progresul Bulgariei. Despre afacerile diplomatice bulgare regele nostru a conferat până acum cu regele Angliei, cu proconsulul rusesc din Salonic, cu guvernatorul Cretei, ear' acum cu principele Bulgariei. Din acestea se cam póte prevedé, că în ce direcţie se vor desvolta afacerile balcanice."

*

La fondurile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" s'au mai făcut următórele contribuiri: Repausând membrul „Despărţămêntului femeiesc întregitor al Reuniunei" soţia de econom Ana Ilie Poşa din Porumbacul-inferior, următorii membri din comitetul dirigent al despărţămêntului au dăruit întru eternisarea memoriei rĕposatei, la fondul *„Daruri de Crăciun săracilor noştri"*, anume: Ana Aron, presidentă 40 fileri. Paraschiva Cioran, vice-pres. 20 fileri, Elena Sander, 40 fileri, Ioana Rebega, Elena Morariu şi Maria Grecu, fie care câte 20 fileri, Vic. Tordăşianu, bărbat de încredere, Ioan Apolzan, notariu, fie-care câte 10 fileri, Elisaveta C. Popa, 20 fileri.

La fondul de 20 fileri pentru acuirarea unei case cu hală de vênzare a mai dăruit dl Ioan A. de Preda, advocat-fişcal consistorial, 5 cor., Vasilie Orăşan, paroch (Săn Iacob), 2 cor., Vasilie Ferghete, paroch (Dânc) şi soţia sa Maria Ferghete născ. Ghiran, ambii 2 cor., Iosif Olariu, înv. (Gurasada) şi nepotul seu Silviu Russu, stud. în classa II. gimn. (Sibiiu); Augustin Cupşa, cleric curs II, fiesare câte 20 fileri. Toma Iancu, ospătariu (Sibiiu) 50 fileri, Grigorie Bălan, cand. de cărţi funduare (Cernăuţi) 1 corónă, advocatul Dr. Eugen Piso din Sibiiu, a dăruit întru eternisarea memoriei mult regretatei sale verişóre Cleia Piso, suma de 20 cor., din cari fondului de 20 fileri, 10 cor., fondului „Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor fără de lucru" 4 cor., fondului „Masa învĕţăceilor" 3 şi fondului „Vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor români", 3 cor. La cest din urmă Toma Iancu, ospĕtariu (Sibiiu) a dăruit 50 fileri, mai departe parochul Ioan O[illegible]ou din Aciliu a dăruit întru eternisarea memoriei fiicei sale Stefania, 1 cor., ear' la fondul „Masa învĕţăceilor" sodalul măsar Const. Moga, 20 fileri.

† **Dr. Emil Gerasim**, advocat în Aiud, după lungi și grele suferințe, împărtășit cu sfintele taine și-a dat sufletul în mânile Ziditoriului, Marți în 13 Septembre n. la 6 ore a. m. în al 41-lea an al etății și al 11-lea al preafericitei sale căsĕtorii. Rĕmășițele pămêntești ale defunctului, după binecuvêntarea sicriului se vor transporta la Petrilaca-română, locul nașterii lui, unde se vor așeza spre vecinica odihnă mâne, Joi, în 15 Septem. st. n. c. la 2 ore p. m. Fie-i țerina ușóră și memoria binecuvêntată!

*

† **Ioan M. Rîureanu**, fost director al liceului „Mateiu Basarab“ din București, a rĕposat Mercuri în București în etate de 73 ani. Inmormêntarea i s'a făcut Vineri. A fost unul dintrĕ cei mai vechi și mai buni profesori și pe lângă activitatea de la catedră și-a câștigat deosebit merit prin desvoltarea gustului de cetit al tinerimii din deceniile ultime, pentru care broșurile (circa 36) „Bibliotecei Rîureanu“ erau cea mai plăcută lectură. In acésta „bibliotecă“ rĕposatul Rîureanu a publicat aprópe tóte povestirile fraților Grimm, traduse de el din limba germană.

*

Muntele Athos — în flacări. Un foc mare s'a escat sĕptemâna trecută la mănăstirea grecéscă „Vatoped“ de pe Muntele-Athos, de la care s'au aprins și alte mănăstiri din jur, cum și pădurile. Peste treizeci mii de călugări se trudiau sĕ stîngă focul, dar' până Sâmbătă, când s'a fost trimis știrea la Constantinopol, tóte silințele lor rĕmăseseră zadarnice.

*

Insigniile de încoronare, comandate de regele Petru Caragheorghevici pentru încoronarea ce se face Mercuri (Sfântă Măria mică), au sosit la Belgrad alaltăeri. Regele Petru și-a comandat nu numai corónă, ci și sceptru și mantie de încoronare (paliu). Sceptrul e împodobit cu o unică piatră prețiósă, luată din mânerul sabiei de gală fostă a lui Cara George, moșul regelui Petru. Mantia e din vison purpuriu venețian, lungă de 2·8 metri, lată de 3 metri, și e brodată pe ea cu fir de aur și argint emblema Sêrbiei, pajura și mulțime de crini. Jur-împrejur e tivită cu sîtóre (refreo de blană) în lățime de doi centimetri, de la guler atârnă pe spate pelerin făcut din sîtóre de hermelin siberian, ear' la pept are, pentru încopciat, zale de bronz aurit și ornate pompos. Cuptușala e de mătasă. Intrégă mantia are greutate de 24 kilograme.

*

Funcționariu de stat, de naționalitate magiară, *dorește sĕ învețe românește* și în acest scop caută familie română la care ar puté sĕ aibă prânzul și cina, cu începere din 1 Octobre n. c. Informațiuni se dau din partea redacțiunii.

*

Metod nou pentru vindecarea cancerului. In ședința de eri (13 Septembre) a congresului medical din Berlin profesorul de medicină *Petersen* a raportat despre un nou metod al curării cancerului (racului). In raportul seu Petersen spune că i-a succes sĕ vindece bóle de cancer prin simple comprese de sodă și prin frigorisare (a face sĕ degere rana), fără sĕ fi aplicat operație. Metodul cu razele Röntgen — după părerea lui Petersen — e periculos, fiind-că razele R. provócă puroirea ranei.

*

Cleveland—Sibiiu. Eri, Marți, 13 Septembre n. am primit la redacție o scrisóre trimisă din Cleveland, America de Nord. A fost pusă pe postă în Cleveland în 27 August n. și a sosit în Sibiiu la 12 Septembre n. I a trebuit deci pentru facerea drumului Cleveland—Sibiiu tocmai 17 zile. E departe America!

*

S'a perdut o traistă nouă de piele verzue, cu lanț lung, în care se afla un portmoneu de piele cafenie, și conținênd câteva hârtii de 20 coróne și de 10 coróne, cum și câteva coróne în argint. A fost uitată traista probabil pe o bancă în parc pe sub arini, cam pe *la stea*, ori apoi pierdută pe calea ce duce de la stea la cofetăria *Saiser* din parcul orașului. Onestul aflător este rugat a o trimite proprietariului, *Strada Gușteriței Nr. 22* și va primí remunerațiune potrivită.

*

Cucuruz de vînzare. Institutul de credit și economíi „Patria“ din Blaj vestește că a procurat din România (?) mai multe vagóne de cucuruz, de calitate fórte bună, pe care 'l vinde țeranilor cu 2 coróne 60 fileri ferdela.

*

Din fructele educației moderne. Terezia Bortnyk, în etate abia de 13 ani, sĕptĕmâna trecută a beut otravă și după chinuri de două zile a murit în spitalul Rokus din Budapesta. Causa sinuciderii e — amor nefericit!

*

Vezuvul în funcțiune. Se scrie din Neapol, că de câteva zile Vezuvul a început de nou sĕ verse lavă. Erupțiunile es din craterul principal, din care la anumite intervale erump mari masse de lavă și se scurg apoi pe cósta muntelui. Norii de fum ce necontenit se ridică din crater, nóptea lucesc în lumină purpurie, căpĕtată de la focul din crater.

*

Lipsa de nutreț Sĕptĕmâna trecută (Vineri) ministrul de comerciu a comunicat tuturor reuniunilor economice lista celor cari până acum și-au înștiințat la ministeriu nutreț de vînzare, îndatorându-le sĕ aducă lista acésta la cunoștință publică.

*

Furnisare de cloțani. In *Rio de Janeiro* se înmulțiseră cloțanii așa de mult, în cât pentru pustiirea lor magistratul a publicat premiu: de fie-care cloțan ucis circa 30 fileri după valuta nóstră. La câteva zile după acésta publicare magistratul plătia zi de zi sute de premii pentru cloțanii uciși, dar' în oraș tot nu se micșora numĕrul celor vii. In urmă s'a aflat, că s'a fost constituit o societate pe acții, care aduna cloțanii de prin tóte părțile țerii și 'i presenta magistratului, ca sĕ plătéscă pentru uciderea lor premiul. Societatea făcea câștig bun, căci ea nu plătia nimic pentru cloțani, cel mult spese de transport, ear' de la oraș incassa câte 30 fileri de fie-care cloțan. Presidentul și cincisprezece membri ai societății au fost arestați și dați în judecată pentru înșelătorie.

*

Veste bună. Mulțămită progresului făcut de chimia modernă a succes a se găsí un remediu contra celei mai înfricoșate bóle a omenimii, contra turberculosei. Remediul acesta e „*Sirolinul*“ un sirup probat de numĕroși medici și clinice însemnate, care pe lângă efectul seu miraculos posede avantagiile de a avé miros plăcut și gust bun. Sub influința „*Sirolinului*“ se micșoréză îndată tusa și flegma, se îndréptă apetitul și crește greutatea corpului, ear' schimbările corpului în plumâni dispar. Acest resultat favorabil se póte spera cu atât mai vêrtos, cu cât mai de timpuriu se întrebuințéză „Sirolinul“.

Cărți și reviste.

„Curs practic de constituția patriei, sau drepturile și datorințele cetățenești pentru școlele poporale“, de Iuliu Vuia. Editura librăriei Ciurcu (Brașov). Prețul 40 fileri.

Fie-care pasĕre pe limba ei piere!

Brașov, 26 August v.

(Urmare).

Fênul de asemenea e mai scump acum și prin urmare nu e justificată scăderea prețului cu 50 lei la claie.

Creditorii au crescut cu *lei 39·90* de sigur dând moșiei contra-valóre, care trebue că e undeva, căci altcum trebue că avem și aci „aller-changer“.

Mi-se va obiecta că în 2 luni s'au plătit lefuri și alimentațiune etc. Adevĕrat! Insĕ acésta nu face de cât aproximativ a zecea parte din diferința totală, sau cam lei 1500 pe lunile Ianuarie—Februarie, când nu este munca câmpului.

La acésta opun eu, că de-și anul agricol sĕ închee la 29 Februarie, nici lefuri, nici întreținere, nici alte spese, *nu pot trece peste intervalul de 12 luni. In bilanțul din Decembre 1903 acest interval e lungit la 16 luni și în cel din Februarie chiar la 18 luni.*

Astfel afară de amortisarea inventariului eu nu găsesc nicăiri justificarea scăderei de la bilanț și nu pot admite nici că s'a făcut: „aller-chauger“ à la „Gazeta“.

De aceea ori-ce om nepreocupat îmi va da dreptate, când susțin cu tótă hotărîrea afirmațiunile mele basate pe bilanțul din 31 Decembre 1903, singurul esact și real.

Am afirmat:

6. Amortisarea și tantiema fac la un loc *lei 6900.*

„*Gazeta*“ *aonstată*:

6. In nr. 181 pag. 3, cól. 2—3, publică un nou bilanț la activ cu *lei 90,382·20* analog celui din 29 Februarie 1904. La pasiv însĕ pune:

Sald de interese	lei 1867·35
10% beneficiu administratorului	„ 2776·50
	Lei 4643·75
Adaugênd amortisarea . . .	„ 3152·—
Obținem în total . .	lei 7798·75

Va sĕ zică considerând și interesele (cari eu nu le-am știut și le-a făcut comitetul nou) de *lei 1867·35*, suma arătată de mine sub acest titlu e întrecută numai cu *lei 898·75*, ear' fără interese e numai de *lei 5931·40* sau cu *lei 968·60* mai mică de cum am zis eu.

Observ însĕ că tantiema administratorului la tot casul va fi mai mare, căci profitul net trebue evaluat după bilanțul din Decembre 1903, mărit la prețurile actuale ale porumbului. Dar' corĕspundĕtor și profitul net va fi mai mare de cât cel arătat și prin urmare va acoperí din destul nu numai saldul de interese, ci și tantiema mai mare și va da și pentru biserică un profit net mai mare de cât cel arătat.

Prin urmare șiací adevĕrul e pe partea mea.

Am afirmat:

7. Că pentru singurul an de esperiență pentru vechiul comitet regia *a dat resultate strălucite și un venit material sigur și îmbucurător, adecă peste arênda vechiă un venit net de lei 40,000.*

„*Gazeta*“ *constată*:

7. In nr. 181 col. 3 „un profit net de *lei 11,332·80*“.

Aci natural că iarăși nu mai putem fi de acord.

Dovedită odată temeinicia bilanțului din 31 Decembre 1903, care arată profit net *lei 41,422·85*, urméză sĕ adaugem și sĕ scădem de la acésta sumă diferințele, ca sĕ aflăm starea actuală.

Astfel avem de adaus la. .	lei 41,422·85.
a) Diferința întrĕ valórea à 530 chile porumb cu 70 lei sau lei *37,100* și *lei 30,000* luați în acest bilanț sau .	lei 7,100·—
b) Diferința la valórea fênului și paielor cu cel puțin.	„ 320·—
c) Diferința de spese și salare pe 4 luni, căci anul nu póte cuprinde 16 luni sau 18 luni, circa	„ 3,000 —
Și obținem profit	lei *51,842·85*
Din acesta subtragem:	
a) Amortisarea inventariului .	„ 3,194 60
b) Interese	„ 1,867·35
c) Tantiema administratorului la lei 46,780 90	„ 4,678·10
Total . .	lei *9,740·05*

Și astfel tot mai rĕmâne pentru biserică azi un profit real de lei 42,102 80 din regia anului 1903.

Valorarea inventariului de *lei 31,589·30* cu *lei 6000* e chestie de apreciare. Ba s'ar găsí póte cineva sĕ 'l cumpere și numai cu *lei 5000* ori și mai ieftin la vînzare forțată, de-și s'au oferit pe el *lei 20,000* (v. „Gazeta“ nr. 159 pag. 3 col. 2, nota).

Tot asemenea spesele de *lei 2500* făcute cu publicări, licitări, diurne etc. înainte de regie, neavênd nici în clin nici în mânecă cu regia, nu pot întra în acest cont.

Prin urmare profitul afirmat de mine cu *lei 40,000* e cu mult mai mic de cât resultă azi profitul real cu *lei 42,102 80* din regia anului 1903. Causa acestei creșteri e urcarea prețurilor cerealelor și nutrețurilor din România.

Deci și aci am susținut adevĕrul.

Am afirmat:

8. *Esperiența anului al 2 agricol 1904 a făcut'o noul comitet și nu o cunosc din acte, ci numai din informațiuni demne de credință.* După informațiunile mele primite și în scris și verbal de la 3 persóne la 17 Iulie v., când bucatele nu erau treerate și porumbul sta bine în urma unei ploi favorabile, anul agricol 1904 avea sĕ dee un venit curat de aproximativ *lei 11,250.*

„*Gazeta*“ *constată*:

8. In nr. 182 pag. 3 col. 2, „că anul 1904 se balanséză *cu o perdere de lei 39,549·30.*

Ací iarăși nu mai suntem de acord.

Mai întâiu observ, că eu am vorbit la 17 Iulie, pe când raportul citat de „Gazeta“ e din 9 August, *sau un interval de 3 sĕptĕmâni, care în anul acesta de secetă trage greu în cumpĕnă.*

Al doilea: o informațiune putea fi și greșită, fără ca din aceea sĕ resulte pentru mine vre-o vină.

Cu tóte acestea se comparăm datele mele cu ale „Gazetei“.

Am zis că recolta ar fi:

Grâu . . . . de	lei 48.000·—
Mazĕre, orz, ovĕs, . . . „	„ 1,200·—
Porumb . . . . „	„ 24,000·—
Erbărit, fên, etc. . . . „	„ 16,000·—
Total . . de	lei *89,200·—*

„Gazeta“ constată, că s'au recoltat 412 chile grâu, scotit cu prețul mediu din 25 l. c. de lei 100 chila, obținem .	lei 41,200·—
Mazĕre, orz, orzóică, ovĕs .	„ 1,600·—
Zónă păstrată pentru curte .	„ 200·—
Pășune acordată	„ 16,000·—
30 chile porumb, cum arată „Gazeta“ à 70 lei . . .	„ 2,100.—
Fên făcut, otavă după ploi, tomnat, emat și primăvărat de oi, vîndare de paie de grâu și altele	„ 2,000·—
Am avé produs total de .	lei *63,100·—*
Spese maximale:	
Arênda	lei 46,000·—
Cheltuelile de tot feliul . .	„ 26,000·—
Total. . .	lei *72,000·—*

Din acésta combinațiune ar resulta pentru anul agricol 1904 un deficit de *lei 8900*, nici decum însĕ de *lei 39,549·30*, cum dă „Gazeta“.

Observ însĕ, că acest bilanț e o pură ficțiune, pentru-că o recoltă de 30 chile de porumb e o absolută imposibilitate.

Pretensiunile de la țĕrani trebue neapĕrat sĕ se incasseze în ani buni, cu dobânda lor.

După ce bilanțul trecut a fost calculat dela 1 Sept. 1902 până la 31 Decembre 1903, bilanțul actual póte cuprinde de la spese numai restul de 8 luni, cât mai trebue până la 2 ani.

Astfel deficitul ar fi maximum *Lei 8,900* pentru anul 1904, în loc de profit arĕtat de mine ca *Lei 11,250·—*

In acéstă afirmațiune admit, că ași fi greșit, ceea-ce însĕ se va puté vedé numai după realisarea recoltei. Vina însè nu o port eu, *ci seceta*, care la 17 Iulie a. c. *când am scris eu*, nu făcuse încă pagubă, așa că tótă lumea aștepta după plóia anuală o recoltă bună de porumb; ear' în 3 sĕptămâni până la 9 August a. c. se zice că ar fi nimicit ori-ce speranță de recoltă. Dór' nu cumva „Gazeta“ va pune și calamitățile elementare în sarcina mea!

Am afirmat:

9. Regia proprie a produs în 2 ani cu *Lei 51,250·—* mai mult de cât arênda veche.

„*Gazeta*“ *constată*:

9. In nr. 182. pag. 3. col. 2. „Resultă după 2 ani de regie proprie o pierdere de *lei 28.216·50*. Diferința ar fi numai sumulița de *lei 79,466·50*. Frumos „aller changer“.

Faptul demonstrat e însĕ:

Anul 1903 profit curat lei 42,102 80.
Anul 1904 pierdere maximală Lei 8,900·—
Prisos curat *lei 33,202·80.*

Prin urmare nici chiar calamitatea elementară, *urmată după constatarea mea*, nu póte serví „Gazetei“ ca argument pentru cele susținute de ea. *Arseniu Vlaicu.*

(Va urma.)

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenților după influență. Promovéză apetitul și face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului seu placut se ia cu plăcere și de copfii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătorul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 7—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

Nr. 547 1904. [267] 1—3

Concurs

In urma ordinului Preaveneratului Consistoriu dto 15 Iunie 1904 nr. 5726 bis. şi pe basa conclusului sinodului parohial din 6/19 August a. c. se escrie prin acésta concurs pentru **întregirea parohiei** vacante **Borgo-Rus** cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea de la stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform legei cu cualificaţiune pentru parohiile de clasa I. în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Bistriţa, în 10/23 August 1904.

In conţelegere cu comitetul şi sinodul parohial.

Simion Monda
protopresbiter

Nr. 3433 1904. [268] 1—1

Publicaţiune.

Prin acésta se aduce la cunoştinţă, că **comuna Ludoşul mare**, aparţinětóre cercului Mercurea, **vinde** prin licitaţiune publică în *25 Septembre n. c.* la 11 ore a. m. în cancelaria comunală, din pădurea clasa de esplotare A., **885 bucăţi de lemne de stejar,** preţuite cu 486·18 fm³ lemne de clădire şi 915·08 fm³ lemne de foc.

Licitaţiunea e verbală, însě se admit până la începerea licitaţiunei verbale şi oferte în scris, provězute cu vadiu de 10% după preţul strigării.

Oferentul e obligat a declara în ofert, că condiţiunile de licitare îi sunt cunoscute şi se va conforma deplin acelora.

Preţul strigării: 6205 cor. 78 fil.

Vadiu: 10% după preţul strigării.

Condiţiunile mai deaprópe se pot vedé la oficiul silvanal în Nagyszeben, la oficiul silvanal cercual în Mercurea şi la primăria comunală în Ludoşul-mare.

Mercurea, 9 Septembre 1904.

Pretorul cercual suprem:
Mangesius

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capětă la Librăria archid.

Indispensabil damelor

Cel mai bun cosmetic

Frumseţa
femeiéscă

póte fi căştigată, potenţată şi menţinută prin eminentul preparat chemice curat, ce nu conţine nici mercuriu nici plumb, deci **cu totul nestricăcios şi neunsuros**

CREMA MARGIT

a lui **FÖLDES**

Scutită prin lege.

Acéstă **universal renumită** pomadă de obraz delătură după câteva zile pistruele, petele de ficat, jubruţele, carii de piele şi alte necurăţenii de piele, netezeşte sbârcelile, creţele, semnele de vărsat şi **dă obrazului colóre albă, lucie şi fină.**

Preţul: borcanul mic 1 cor., mare 2 cor., **Pudra Margit** 1 cor. 20 fil., **Săpunul Margit** 70 fil., **Pasta de dinţi Margit** 1 cor., **Apa de obraz Margit** 1 cor.

Cu ramburs sau pe lângă trimiterea înainte a preţului trimite producentul:

K. de FÖLDES, farm., Arad.

Se capětă în farmacii, drogerii şi parfumerii. Deposit principal în Sibiiu: farmacistii C. Müller şi I. C. Molnar, G. Melzer, săpunariu, E. Rumler, şi Parfumeria Melzer.

Falsificătorii se urmăresc

Efect grabnic miraculos

(51 c) 5—5

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoştinţa on. public românesc, că în urma unei înţelegeri frăţeşti cu companionul meu Ioan Petraşcu,

Atelierul de croitorie
Petraşcu & Părău

aflător în **Strada Poplăcii** (Quergasse) **nr. 21,** pe viitor îl voiu conduce singur, sub firma proprie

Ioan Părău.

In atelierul meu se vor pregătí ca şi până acum **tot feliul de haine pentru bărbaţi, civile şi militare,** după cel mai nou fason şi cu preţuri convenabile.

Rugând on. muşterii de a păstra şi pe mai departe încredere acestui atelier, rog totodată şi on. preoţime gr. or. română, ca la casuri de eventuale trebuinţe, îndeosebi în **reverenzi**, sě-mi acordeze preţiósele sale comande, de cari cu atât mai vêrtos mě simt îndemnat a mě ruga, cu cât sunt fiu al acestei biserici.

Pentru serviciu satisfăcětor garantéză îndeajuns testimoniile mele: al şcólei de croit din Viena, şi de la diferiţi măestri, în a căror ateliere am lucrat.

Sibiiu, 7 Septembre n. 1904.

Cu tótă stima
Ioan Părău
măestru croitor.

(264) 3

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouělea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sěptěmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numěrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil**

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sě céră broşură asupra acestora. Se capětă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 22—52

Un tiněr român se aplică imediat ca

practicant

în Librăria tipografiei archidiecesane pe lângă condiţiuni favorabile.

Preferiţi sunt cei cari au absolvat gimnasiul inferior.

Teodor V. Păcăţian:

Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române . . . . Coróne 2·—

Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering . . . . . . 8·—

Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi . . —·80

Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok . 1·—

Libertatea, traducere după John Stuart Mill . . . . 2·—

Cartea de aur, vol I. şi II., broş. à 10 cor., leg. à Corône 11·60

Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering . . . . 2·—

Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles —·40

Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf . . . . 4.—

Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach . . . —·60

Tóte aceste cărţi se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sě-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

(94) 20—

Sprijiniţi industria română!

M'am mutat de sub nr. 21 sub nr. 3 strada Poplăcii.

Am onóre a aduce la cunoştinţa on. public că cu 15 Septembre mi am deschis prăvălie de croitorie modernă

Croitorie Vieneză Universală.

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

Ca sě pot mulţămí muşterií mei, voiu lucra cu cea mai mare sirguinţă, şi îmi voiu concentra tótă praxa mea, ce mi am căştigat'o în Viena şi Budapesta, la cele mai renumite firme de branşa acésta, precum la dl Iosif Szallay, croitor de curtea împěrătéscă şi la dl Wilhelm Skarda furnisorul curţii împěrăteşti, la firma din urmă fiind ca primul lucrător mai mult timp.

De asemenea mi am însuşit şi o croiélă modernă şi după cel mai nou stil; acésta mi am căştigat o de la mai multe cursuri de croit din Viena, absolvându-le tóte cu succes splendid. Rog on. public românesc să mě onoreze cu cât mai multe comande. *Probaţi şi vě reţi convinge* că lucrez cu *preţurile cele mai eftine* (mai eftin de cât ori-unde). Confecţionez tot feliul de vestminte, precum uniforme de oficeri şi voluntari (specialitate pentru uniforme), finanţi, pădurari, haine de teatru, ornate şi stiharii bisericeşti, haine de salon, fracuri, salon rocuri, sacouri, paltóne, pardesiuri, raclame, ulstere, apoi şi pentru dame jachete, paltóne, etc. Tóte acestea le croesc cu dibăcie şi după cea mai nouă modă, şi le confecţionez din cele mai bune şi durabile stofe.

☛ *Nou! Nou!! Nou!!!* Atrag atenţiunea domnilor preoţi şi teologi absolvenţi cu privire la *croiala reverenzilor*, că tocmai acuma am aflat un stil nou de a le croí, cu mult mai practic de cât până acuma. Totodată rog pe on. preoţime şi on. public românesc, că cine va voí ca sě aibă un lucru frumos, n'are de cât sě se adreseze către *„Croitoria vieneză universală“* a mea şi voiu face tot posibilul ca sě pot mulţămí muşterií mei.

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

]266] 2—5

Semnez cu tótă stima
Ioan Petrascu, croitoriu.
Sibiiu strada Poplăcii nr. 3. Vis-à-vis de cafeneaua „Unicum“.

Sprijiniţi industria română!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 96 Sibiiu, Sâmbătă 4/17 Septembre 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Congresul ziaristilor.

Sibiiu, 16 Septembre n.

Duminecă s'a deschis în Viena congresul internațional al presei, congresul ziaristilor, la care au participat representanți ai presei din tóte statele mai de frunte ale Europei.

Importanță a primit acest congres, care a fost al *nouĕlea*, nu prin lucrările sĕvêrșite, pentru-că de acestea nu prea găsim în raportele destul de amĕnunțite publicate în ziarele vieneze, ci prin faptul, că cercurile oficiale, chiar și cele mai înalte de la Viena, au dat congresului o atențiune din cale afară mare, aprópe uimitóre.

E destul, credem, sĕ spunem, că la deschiderea congresului, care și-a ținut consultările în palatul parlamentului austriac, a fost de față și Alteța Sa Regală, Archiducele *Rainer*, represêntând pe însuși Maiestatea Sa Impĕratul și Regele, și a rostit chiar și o vorbire în numele monarchului, salutând de binevenire pe mânuatorii condeiului, întruniți în congres pentru a discuta odată și chestii cari *pe ei* îi privesc.

A mai fost apoi de față la actul de deschidere ministrul-president austriac *Dr. Körber*, însoțit și de alți patru miniștri de resort, ministrul comun de esterne contele *Goluchowsky*, primariul Vienei *Dr. Lueger* și alții.

Cei mai înalți dignitari ai Austriei au onorat deci congresul ziaristilor cu presența lor la actul de deschidere, fapt din care s'ar puté scóte conclusiunea, că presa e o instituțiune fórte iubită în Austria.

Greșesc însĕ cei-ce ar ajunge la acéstă conclusiune. Pentru-că nu póte sĕ fie iubită presa acolo, unde nu esistă libertate de presă, unde 'și are *censura* și acuma rolul ei însemnat, ca în Austria.

Atunci de ce atâta paradă cu representanții presei (de altcum în cea mai mare parte de seminție semită) întruniți în congres la Viena?

S'o spunem verde: din motivul, că presa a ajuns sĕ fie într'adevĕr o putere mare în lume, o putere de care și cei mari trebue sĕ țină cont și sĕ o menajeze, chiar și cu risicul de a se pune în conflict cu convingerile ce le au despre *relele* ce le face presa, cari puse în cumpĕnă alăturea cu *binele* produs de ea, sigur că trag mai greu la cântar.

Da; presa e astăzi o putere de care *se tem* și cei mari și puternici; și de aceea țin sĕ 'i aducă elogii și sĕ 'i facă complimente, însĕ numai din buze, pentru-că în mintea lor altcum gândesc și în inima lor altcum simțesc.

Dovadă faptul, că prim-ministrul austriac *Dr. Körber*, care la deschiderea congresului a luat cuvêntul după Archiducele *Rainer*, salutând congresistii în numele guvernului și-a terminat vorbirea cu declarația, că *presa*, acésta înaintemergĕtóre a progresului și a luminării, *nu póte sĕ fie restrînsă prin regule polițiale, ci trebue sĕ se bucure de libertate deplină*, pentru-ca în libertate sĕ se pótă desvolta cu presa împreună și civilisația.

Ce cuvinte frumóse, dacă ar fi fost pronunțate de altcineva, nu de prim-ministrul unui stat în care presa *n'are nici o libertate*, ci e supusă regulelor polițiale!

Ce a fost deci alta de cât curată *prefăcĕtorie* vorbirea prim-ministrului *Körber* adresată ziaristilor congresisti?

Un singur om, primariul Vienei, Dr. *Lueger*, a avut curajul sĕ spună adevĕrul pe față că *nu i plac ziaristii*, mai ales aceia cari se aflau în fața lui. A salutat și el congresistii și li-a spus, că în calitate de primar al Vienei *e dator* sĕ o facă acésta. Sĕ o știe însĕ congresistii, că atunci când le zice un bine ați venit în orașul Viena *„închide amêndoi ochii“*. Va sĕ zică: *„vĕ salut, dar' nu vreau sĕ vĕ vĕd!“*

Și ce crede cetitoriul, presa, acéstă mare putere luméscă, pe cine laudă? Pe prim-ministrul *Körber*, care n'a fost sincer de loc, și lovește în Dr. *Lueger*, care a fost sinceritatea personificată!

Iată una din părțile *rele* ale presei stăpânite în mare parte de Evrei!

Guvernul român și pensionatele romano-catolice.

Pentru a cunóște și mai bine chestia cu pensionatele rom.-catolice de fete din România, conduse de călugărițe, dăm în întregime, după foile din România, adresa ministrului român de instrucțiune *Spiru Haret*, trimisă la 14 Iulie 1904 direcțiunilor acestor institute. E următórea:

Dómnă,

De mai multă vreme, atât ministeriul instrucției publice, cât și alte autorități, primesc numĕróse plângeri, reclamații și denunțări contra institutelor private de fete înființate și conduse de către călugărițele catolice ale congregațiunei Notre-Dame-de-Sion.

In urma supravegherii esercitate de noi, ne am convins ca o mare parte din învinovățirile aduse acestor institute sunt fundate. Intr'însele învĕțământul primar așa cum este fixat prin lege, și așa cum este obligatoriu pentru toți copiii supuși români, nu se predă; copiii nu sunt supuși nici unui control în privința împlinirei obligativității învĕțământului primar, nici în ceea ce privește înscrierea, nici în ceea ce privește esamenul de la finea anului așa cum prescrie art. 10 și 11 din legea învĕțământului primar; limba română este neglesă, învĕțământul religios se predă copilelor ortodoxe într'un numĕr de ore nesuficient și de către un personal necompetent, *une-ori de către o călugăriță catolică*, după cărți neautorisate sau chiar după manuscrise. In ceea ce privește educația religiósă copilele, chiar cele ortodoxe, și mai cu sémă acestea, sunt obligate în mod strict a se supune tuturor îndatoririlor religiei catolice, atât în capelă, cât și la tóte celelalte esercițiii religióse, cari nu se pot impune de cât elevelor catolice; ba încă se uséză de tóte mijlócele pentru a impresiona imaginația lor și *a determina la dînsele în mod artificial dorința de a părăsí religia părinților lor, și multe din ele chiar de a se călugărí în religia catolică.* Astfel se esplică numĕrósele conversiuni de cari avem cunoștință că s'au produs printrĕ eleve, sau fostele eleve ale acestor institute, dintrĕ cari unele și au părăsit țéra și au dispărut sustrăgêndu-se de la afecțiunea părinților lor, și aruncând doliul și desolarea în atâtea familii. Incidente recente au dat pe față modul cum se operéză pentru a se ajunge la asemenea resultate.

Pentru a pune capĕt acestor fapte, pe cari numai îndelunga nóstra toleranță le póte esplica, ministeriul vĕ pune în vedere că de azi înainte nu vom mai tolera nici o abatere de la legile și regulamentele școlare din partea institutelor Notre-Dame-de-Sion, cum și nici o încercare de acțiune asupra copilelor, cu scop de a provoca părăsirea religiei părinților lor. Și pentru-ca lucrurile sĕ fie bine înțelese, vĕ punem în vedere cele următóre:

1. Institutul ce conduceți va fi inspectat cât mai des de către inspectorii școlari, inspectórele școlare, de către revizorul școlar local și ori-ce altă persónă delegată de noi. Dvóstre sunteți datóre a le pune la disposiție tóte actele și documentele de cari vor avé trebuință și a le da tóte informațiile ce vĕ vor cere. Ei vor asista la cursuri, vor pune întrebări, vor cerceta cărțile întrebuințate, caetele și lucrările elevelor, vor căuta sĕ se convingă de aptitudinile didactice și de capacitatea corpului didactic al institutului; vor căuta sĕ vadă modul cum elevele își împlinesc datorințele religióse. In urma raportelor ce ne vor adresa, și eventual în urma anchetelor ce vom ordona, ministeriul va lua mĕsurile ce va crede de cuviință în conformitate cu legea și cu regulamentele.

2. Veți comunica dlui revisor școlar local numele și pronumele, naționalitatea și religia tuturor elevelor, cum și numele și locuința părinților elevelor ce se află în institut, precum și a tuturor acelora cari vor mai fi primite în viitoriu.

3. Tóte *elevele române* în vêrstă de 7—14 ani împliniți, cari nu vor fi absolvat învĕțământul primar după programa oficială, vor urma acest învĕțământ întocmai după programa oficială, fără cea mai mică știrbire sau înlesnire. Acest învĕțământ va puté însĕ fi repartisat pe 5 ani, în loc de 4, pentru a permite și introducerea limbilor moderne și a musicei. Cursurile de religie, limba română, istorie, geografie, vor fi predate esclusiv în limba română.

FOIȘÓRĂ

Din cronica parochiei gr.-ort. române a Mănăşturului-unguresc.

De Gavriil Hango, preot.

(Fine.)

După ei a urmat în curătorie în anul 1871 *Teodor Gerlea*, care a funcționat și în anul 1872. Sub curatorul acesta s'a dat ordin din partea consistoriului archidiecesan, sĕ se facă școlă corespundĕtóre legii. Spre scopul acesta la 13 Ianuarie 1872 a fost convocat sinod parochial și s'au luat mĕsuri, dar' curatorul nu a făcut nimic.

Următoriul curator din anul 1873, *Simion Colda* (morariul) fără a face ceva, prin Iunie a demisionat, și în locul lui a fost ales *George Tanciciu*, care a funcționat și în anul 1874. Acest curator a avut mult de lucru cu asigurarea resturilor de cassă, cu cari au fost rĕmas datori fostii curatori Gavriil Condor, Ioan Nistor, Mihail Tămașiu și Teodor Gerlea, luându-se în anul 1873 hotărîrea, că de aci înainte banii sĕ se pună spre fructificare la careva bancă și la privați sĕ nu se mai dee de cât pe lângă întabulare pe moșiile lor; ceea ce însĕ nu s'a esecutat, ba neputênd incassa nici interesele după banii bisericești, a fost biserica silită a lua împrumuturi pentru acoperirea trebuințelor sale bisericești și școlare; și acésta din causa, că *fostul cantor Flore Zirbo* cu ómenii sĕi puneau pedeci la regularea dréptă și la încassarea salariului învĕțătoresc, și bĕtrânul preot cronicariu nu mai era în stare sĕ conducă lucrurile ca mai nainte, de-și curatorul a fost destul de conștiențios, dar' fără destulă energie în purtarea lucrurilor sale. Sub el în anul 1874 s'au făcut câteva scaune în școlă.

In anul 1875 și 1876 a fost curator *Ignat Ranta.* Sub curatorul acesta în anul 1875 s'a plătit un rênd de vesminte bisericești, ce le cumpĕrase antecesorul seu George Tancici, cu 100 fl.; ear' în anul 1876 s'au mărit ferestile la biserică, pentru-ca biserica sĕ fie mai luminósă, și s'a împărțit frățește locul numit Buciumi întrĕ biserica română și cea magiară, întabulându și fie-care biserică partea sa pe numele sĕu.

Pe anul 1877 a fost ales curator *Grigorie Abrudan*, sub care însĕ nimic ceva vrednic de însemnat nu s'a făcut. La finea acestui an banii bisericei au dat un capital de 1589 fl. 21 cr.

Până aci cronica e scrisă de mâna preotului Ioan Condor, căruia i s'a dat capelan în anul 1878 fiul seu Iosif, și care în Martie 1880 a repausat, după ce, cum se vede din cele amintite până aci, în decurs de 44 de ani ca paroch al acestei parochii a făcut mult bine bisericei, școlei, națiunei și comunei.

După dînsul a fost ales *paroch* fiul seu *Iosif Condor*, care a păstorit acéstă turmă până în anul 1889, când a rĕposat în urma unui morb îndelungat de plumâni (oftică). *Sub dînsul s'a zidit frumósa școlă de pétră de astăzi, la anul 1882, fiind epitrop Grigorie Burca (țitoc), și s'a regulat salariul învĕțătoresc urcându-se la 300 fl.* Primul *învĕțătoriu*, care a funcționat în acéstă școlă, a fost *Ioan Stoicoviciu.* La depărtarea sa a lăsat frumóse amintiri. După dînsul au urmat ca *învĕțători George Fulea, George Prigónă, George Moșoiu*, toți pedagogi, și *Ioan Pașca*, cleric absolut.

Preotul Iosif Condor n'a scris nimic în cronică, ci acestea le-a scris următoriul seu *parochul Petru Cucuian*, ales în anul 1890. Noul paroch scrie în cronică că a fost întrodus în parochie prin protopresbiterul Tuliu Roșescu din Cluj (fiul predecesorului seu Vasilie Roșescu, următoriul lui Gavriil Moldovan în protopopiat), cu care ocasiune „poporul a fost donat cu 40 ferii de vin“, pe lângă banchetul dat inteligenței, care a luat parte la introducere. Apoi ne mai spune că în anii școl. 1889/90 și 1890/91 a fost învĕțătoriu provisoriu *Vasilie Tootolecan* cu salariu de 260 fl., în 1891/2 el, — parochul, căci n'a competat nimenea, ear' în 1892/3 *George Mușat.* In a. 1890 a fost *epitrop Ioan Colda* a țigĕștilor, sub care biserica a fost silită a lua împrumut 250 fl. de la banca română *„Economul“* din Cluj pentru-ca sĕ pótă solví taxele restante la fondul de pensiune învĕțătoresc regnicolar, nefiind solvite nici de pe un an începênd din a. 1875 până în present. — In anul 1891 a fost ales *epitrop Simion Dreve* (suciu), sub care s'a făcut cu spese de 70 fl. gardul din jurul cimiteriului și s'au cumpĕrat 2 rênduri de haine bisericești cu 70 fl. — După el a urmat în epitropie în anul 1892 *Vasilie Ghite al Petrii* sub care s'au acoperit din nou casele parochiale. *Sfăt* (crâsnic) este începênd din a. 1876 *Stefan Condor*, feciorul fostului *sfăt George Condor*, care funcționase ca atare 40 de ani (de la a. 1836 până în a. 1876), Salariul preotului Petru Cucuian a fost statorit în 438 fl.

Mai încolo cronica nu s'a continuat, dar' pe cât știu, după depărtarea preotului Cucuian, parochia a fost un timp administrată de preoții din vecini până când a fost întregită cu actualul paroch *Alexandru Chifa*, ear' învĕțătoriu este *Eliseiu Gabor.*

4. *Elevele române* mai mari de 14 ani și acele cari au absolvat cursul primar după programa oficială, vor fi obligate a urma *în limba română* studiul istoriei, geografiei și limbei române; ear' cele ortodoxe și pe al religiei. Limba de învățâmênt pentru celelalte materii póte sě fie o limbă străină.

5. Pentru predarea învěțământului primar, cum și pentru predarea istoriei, geografiei și a limbei române *elevelor române* prevěḑute la alineatele precedente, se va întrebuința numai personal care sě cunóscă bine limba română, care sě aibă cunoștințele și aptitudinea pedagogică necesară și care sě aibă autorisația ministeriului.

6. Pentru *elevele române* ortodoxe, religia va fi predată de un preot ortodox sau de o altă persónă ortodoxă, anume autorisată pentru acésta de ministeriu și care sě facă parte din corpul didactic al statului.

7. Pentru *elevele române* mai mici de 14 ani cari nu au absolvat învěțământul primar, acest învěțământ va fi obligător pănă la absolvarea lui sau pănă la vêrsta de 15 ani. Elevele cari se vor constata că se sustrag de la dînsul, vor fi inscrise în școlele primare publice și obligate a urma acolo, fără prejudițiul altor měsuri ce s'ar lua contra institutului.

8. Tóte *elevele române* de curs primar vor trece la școlele publice tóte esamenele de fine de an, conform art. 11 al. I din lege. Direcția institutului va fi obligată a le trimite la esamene.

9. *Este interzis în mod absolut, ca elevele române ortodoxe sě iee parte în ori-ce fel ar fi și sub ori-ce motiv ar fi, la practicele religióse catolice ori-care ar fi ele.*

Credințele religióse ale lor vor fi respectate în modul cel mai scrupulos, și este interzisă în mod absolut ori-ce încercare de ori-ce fel ar fi, de a le abate de la credințele lor și de la datorințele religióse ortodoxe.

10. Direcția institutului este obligată sě aibă grijă, ca elevele române ortodoxe sě-și împlinéscă în mod regulat datorințele religiei lor.

Un preot ortodox va fi însărcinat de către direcția institutului, sau în lipsă, de ministeriu, ca sě se ocupe cu îngrijirea religiósă a elevelor române ortodoxe.

11. In fie-care, Dumineca elevele române ortodoxe vor fi conduse la biserica ortodoxă, cea mai apropiată, ca sě asiste la liturgie.

12. Institutul este obligat a sěrbători întocmai ca școlele publice zilele de sěrbări naționale, recunoscute de regulamente.

Punêndu-vě acestea în vedere, vě invit, dómnă, a vě conforma měsurilor de mai sus, pe cari le impunem în virtutea dreptului ce ne dau legile țerii, și vě atrag atenția, că contra abaterilor vom lua měsuri cari vor puté merge pănă la închiderea institutului.

Vě dăm termin de 10 zile, ca sě vě arătăți měsurile ce ați luat pentru exacta ducere la îndeplinire a acestui ordin.

Cât pentru faptele din trecut, care au motivat plângerile pomenite la începutul acestui ordin, ne reservăm a lua měsurile ce vom crede de cuviință.

Ministru *Haret.*

Drept încheere dau publicității și o însemnare, scrisă cu litere cirile, în frunte de asupra cu semnul crucii, prověḑută în unghiuri cu inscripția *Is. Chs. Ni. Ka* pe o hârtie lipită pe fața unui maiu de lemn de tag acățat pe păretele din altariu în biserica din comuna vecină Bica română. Iată-o: Sau osfințit acest jervenic a Dmnului dzeului Nostru Iis. Chs. în Chramul înălțării dmnului Nostru Iis. Chs. supt oblaștiu ai sale chesaro crăeștii și apliceștii Mariri Mărli Theresii Crăesii și împărătesii Ungarii și Prințip. Ardealului, impreună împarățînd Iosif al doilea Chesarul și împăratul romanilor, cu Blgoslovenia și slujirea Preaosfințitului Domnului Sofronie Chirillovici Epipul Neuniților în Ardeal, la anul 1770 dechemvrie 1 in Bica spre pomenirea înălțării Dmnului Nostru Iis. Chs."

Imn școlar.

Duhule, care-ai venit
Prin Mântuitor,
Tu liman nebiruit,
Iartă-ne dacă-am greșit,
Fii îndurător.

Luminéză-al nostru gând
Slab și 'ntunecat,
Că 'n durere și 'n avênt
Și în tóte pe pământ
Tu ni-ai ajutat.

M. Cunțan.

De la Asociațiune.

Comitetul central a ținut ședință eri, Joi, la orele 4 d. a. A luat următórele hotărîri:

1. Se apróbă rațiociniile școlei de fete pe anul școl. 1903/904 cu venite 40.386 cor. 82 fil., ear' la spese cu 38.054 cor. 67 fil., escedent 2332 cor. 15 fil. Cassariului se dă absolutoriu. Asemenea se apróbă budgetul pe anul curent școlar cu suma rotundă de 47 mii la întrate și spese. Deficit 2000 cor. produs de scumpirea alimentării în anul acesta.

2. Se designéză pentru conducerea adunării generale de la Timișóra: Preacuvioșia Sa Archimandritul *Dr. Ilarion Pușcariu* membru în comitet.

Comitetul va sosí la Timișóra Marți séra, cu trenul de la 7·30.

3. Se urgéză terminarea lucrărilor de la „Museul național" în timpul din urmă cam întârziate.

4. Se decide betonarea canalului ce trece prin grădina „Asociațiunii", cu 30 cor. m.

5. Se declară vacante 5 stipendii, pentru cari se publică concurs cu termin până la 15 Octobre 1904. Stipendiile vacante sunt: *a)* din fundațiunea „Dobâca" 100 cor., *b)* „Ciureana" 80 cor., *c)* „Galliana" 120 cor., *d)* „Avram Iancu" 100 cor., *e)* „Dr. Ioan Moga" 80 cor. Ultimul pentru fete.

Amintim de nou, că pentru călětoria la Timișóra se capětă bilete cu preț redus, la biroul „Asociațiunii" și la despărțěminte.

Din Brad.

Lista membrilor de nou inscriși la „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român".

(Continuare din numěrul 93).

Brad, 10 Septembre n.

d) Membrii ajutători: Nicolae Floria, preot, Petru Rișcuția, econom (ambii din Rișca), Maria Cristea, învěțătóre (Gura Barza), Enea A. Joldea, înv., Elena Joldea, (ambii din Hălmagiu), Simion Dragomir, not. (Gurasada), Iuliu Bodea, preot, George Popa, tutor ort. (ambii din Buteni,) George Almășianu, preot (Mihăleni), Nicolae Grec, oficial de mine (Cristiori), fie-care câte 5 cor.; Iosif Costea, preot (Vaca), Ioan Jurca, preot (Cebea), Vasile Boneu, prof. g. (Brad), câte 4 cor.; Nicolae Pěcurariu, propr. (Săliște), Alex. Florea, teolog (Rișca), câte 3 cor.; Toma Oțel, zidar (Brad), 4 cor.; Vasilie Giurgiu, preot (Ciuciu), Nicolae Bedea, v. not. (Mihăleni), câte 3 cor.; Teodor Baianț, preot (Românești), 4 cor.; Petru Virciu, comerc., Ioan Faur, înv., Samson Nicșa, pantofar, (toți din Criștiori), Gavriil Matieș, înv. (Herțegani), câte 3 cor.; Paul Oprișa, stud., Eugenia Oprișa, stud., Ioan Miron Oprișa, asilist (toți din Brad), Candin Ciocan, primariu, Stefan Candin, plugariu, (ambii din Blăjeni), George Jula, înv. (Brad), dómna Eugenia Bedes, (Mihăleni), Romul Jurca, înv. (Cebea), Sêrb Nicolae, Demian Teodor al Sofii, Demian Petru al Sofii, Popovici Ioan, Demian Lazar, Moga Ioan, Neag Petru, toți plugari, Matieș Nicolae, preot, (toți din Herțegani), Simion Micu, înv. (Blăjeni-Criș), Ioan Bârna, înv. (Vaca), Alex. Florea, înv. (Cărăstău), Nicolae Sîrb, primariu (Birtin), Victor Uscat, înv. (Cărăstău), Almășan George, plugariu (Criștior), Avram Popa, plugariu, Ioan Popa, cleric, Nicolae Moga l. Ioan, plugariu, (toți din Herțegani), Ioan Mihuț, cleric (Cărăstău), George Moga, învěțătoriu pens. Ioan Meteeș, plugariu, (ambii din Herțegani), Vasile Florea, diurnist (Baia-de-Cris), Stefan Oțel, stud. (Brad), Petru Pârva, plugariu, Mühlbacher Karl, plugariu, (ambii din Sěliște), N. Felea, cleric (Valeabrad), Cornel Popescu, preot (Deva), Ioan Irimie, preot (Mesteacăn), Nicolae Toma, înv. (Dobroț), Pavel Lazar, înv. (Mesteacăn), Ioan Simulescu, înv. (Mihăleni), Longin Popa, preot (Tătărești), Cornel T. Albu, iurist (Brad), Sabin Jula, pedagog (Brad), Augustin Nicóră, propr. (Deva), fie-care câte 2 cor., Petru Rodu 1 cor. 50 fil., Nicolae Nicșa 1 cor. 20 fil., Andreiu Iacob, Mihailă Aron, Dim Abrudeanu, Nicolae Pêrva, Nicolae Medrea, Nicula Ioan al Linii, Hogman Nicolae al Linii, Beni Ferencz, toți plugari din Herțegani, Azarie Circo, pedagog (București), Nicolae Indreiu, plugariu (Cebea), Andreiu Nicola, iurist (Vidra), Franz Woblich, oficiant (Brad), Petru Giurgiu, înv. (Bulzești), Nicolae Pizeu, preot (Basarabasa), N. N., Matieș Gerasim, Toma Petru l. Nicolae, Curetian Avram, Hanăș Nicolae, Bogdan Andron, Demian Nicolae a Sofii, Bogdan Amos l. Ion, Trifon Petru l. Avram, Demian Aron, toți plugari din Herțegani, Marcu Bașa, plugariu (Birtin), Petru Sulea, George Luca, Avram Haida, toți trei plugari din (Cărăstău), Petru l. Ioan Micu, plugariu (Birtin), Nicolae Petruș, Stefan Luca, (ambii plugari din Cărăstău), Alex. Bodiciu, înv. (Vața), Atanasie Brana, Lazar Ioan, Ioan Bârna, toți trei plugari din Vaca, Pavel Vraciu, plugariu (Birtin), Ioan Guga, preot gr.-cat., Nicolae Bexa, plugariu, (ambii din Cristior), Moga Anghel, plugariu (Herțegani), fie-care câte 1 cor., Demian Ionuț, 30 fil., Radu Ioan l. Petru, Gerasim Matieș, Nicula Petru l. Anghel, toți plugari din Herțegani, câte 40 fil., Ioan Morcu, plugariu (Brad) 80 fil., Radu Avram l. Petru, plugariu (Herțegani) 80 fil., Pîrva Onica, ospětariu (Vața-inf.) 2 cor., Ioan Rusu, preot (Junc) 3 cor. La olaltă 227 cor. 60 fil.

Dr. P. O.

Din Zernești.

Petrecere și teatru. Escursionisti din România.
Inmormêntarea învěțătoriului Nicodim Dan.

— Corespondență particulară a „Telegr. Român". —

— 24 August v.

Obicinuita petrecere de vară a tinerimei de aici s'a ținut Duminecă în 15 August v. Scenă nouă permanentă, lucrată de măiestrul Efrem. La rugarea tinerimii scena e făcută pe spesele comunei. Costă mult, dar' face. O scenă permanentă era indispensabilă pentru o comună ca Zernești. Lucrul acesta l'a înțeles fórte bine comitetul comunal al nostru și 'i suntem mulțămitori.

Ca totdéuna, programul producțiunii a fost bogat, variat și ales. Cântări de cor frumos esecutate. O declamație bine succésă și pe înțelesul tuturor alésă. Frumosul monolog comic „Herșcu boccegiul" al lui Alexandri a fost urmat de un asalt de aplause. Și în fine ca punct principal *teatru.*

S'a predat comedia „Legea pentru bețivi" de un autor necunoscut. Ca piesă de teatru e slăbuță; nu e acțiune, ceea-ce o face cam monotonă. E însě pe înțelesul poporului și *moralisătóre.* Din punctul acesta de vedere a fost fórte potrivită. Combate vițiul beției atât de înrădăcinat în pătura de jos a poporului nostru. Partea esențială a artei dramatice, ca a ori-cărei arte, e *adevěrul.*

Viéța adevěrată, cu tóte părțile ei bune și rele trebue sě ne reoglindeze o bună piesă teatrală. De ce e rěu poporul se ferește, ce e bun primește. Asta e tendința artei.

Comedia de mai sus arătând că se póte de evident urmările beției, combate prin acésta patima beției.

Cu tóte că a fost slabă comedia, jucată de diletanți buni ca tinerii nostri, ea a produs efect uimitor. Frenetice aplause au format recompensa.

Din punctul de vedere al diletanților, fruntașa comună Zernești póte sta alăturea cu alte comune fruntașe din Ardeal. Ne lipsește însě ceva ce ne-ar putea ridica peste alte multe localități românești, și ce n'ar fi chiar greu de dus la îndeplinire. Ne lipsește *o societate care sě se ocupe în special cu aranjarea de representații teatrale pe séma poporului.* Ca *„Progresul"* din Făgăraș bună-óră. Și la noi nu e greu de înființat o astfel de societate. Inteligință e destulă din mila lui Dzeu. Și chiar de n'ar fi, tot ar fi posibilă înființarea unei astfel de societăți, compusă și din țerani, sub conducerea unui om inteligent.

Nu mě îndoesc că acéstă smerită părere a subscrisului va fi luată în considerare de inteligința din Zernești și în special de cei doi harnici bărbați, cari deja au dat destule dovezi că se intereséză de bunul mers al comunei nóstre.

La inițiativa acestor vrednici fruntași, domnii adv. *Garoiu* și *Dr. I. Mețian*, s'au înființat deja trei societăți de mare valóre: o bancă poporală, o reuniune de înmormêntare și o societate de asigurare a vitelor. Trebue însě grijit și cultivat și spiritul poporului.

Sper că domnii *Garoiu* și *Dr. Mețian* vor lua inițiativa pentru înființarea unei societăți de diletanți, și astfel vom corěspunde spiritului timpului și curentului ce esistă acum la Românii de aici: *„Prin teatru la cultură".* Atunci putem fi mândri zerneștenii, că mergem în fruntea mișcării culturale, alăturea cu cele dintâi localități românești din patrie. Atunci se vor puté aranja pe an trei patru sau chiar mai multe representații teatrale dătătóre de cultură și moralitate.

*

In 17 August v. am primit o visită de tot plăcută. Un grup de elevi de la diferite licee din România, în frunte cu simpaticul domn *Papadima*, absolvent al facultății teologice din București și român macedonean după origine, au venit sě ne vadă comuna. Mulțămită dlui Dr. I. *Mețianu*, tinerii escursionisti au fost primiți fórte cordial. Séra s'a improvisat un mic banchet, fiind visita cam pe neașteptate. Și la banchet n'au lipsit nici toastele de entusiasm dătătóre. A doua zi însoțiți de tinerimea din loc óspeții au visitat tóte locurile mai frumóse din Zernești, de unde apoi au plecat ducênd cu ei cele mai plăcute amintiri și cele mai frumóse idei despre Românii de aici și în special despre dl Dr. I. *Mețian*, care cu tóte ocasiile dă dovedi că e om de inimă și cu frumóse însușiri în ce privește iubirea de neam.

*

După momente plăcute au urmat momente de jale. Clopotele cu glas tângăios ne revocau în memorie în 22 August v. că toți din pământ suntem și 'n pământ ne vom întórce!

Unul dintrě vrednicii nostri bărbați ne-a părăsit pentru totdéuna. Ceriul era posomorît ca sufletele nóstre. O plóie měruntă picura din nori ca și lacrimele din ochii celor ce au cunoscut pe bětrânul dascăl Nicodim *Dan.*

Cu pași domoli și îngândurați veniau ómenii, ca sě dee ultimul onor aceluia ce s'a dus dintrě noi, Românii toți au venit, și a venit parte mare din străinii de la noi.

Se 'ncep sfintele rugăciuni. Corul improvisat al învěțătorilor din jur dă rěspunsurile, cari mângăie sufletele indurerate.

Soția jalnică, fiiul îndurerat și neconsolatele fiice d'abia 'și înăbușesc suspinele de durere după cel pe veci perdut.

Protopopul în un discurs funebru măduos enumeră meritele rěposatului. Convoiul pornește apoi spre locul de vecinică odihnă. Clopotele cu glas lugubru însoțiau pe cel ce calea veciniciei a apucat. Intrě cântările jalnice ale corului ajungem la cimiteriu. La mormênt directorul școlar într'un discurs frumos își ia ultimul adio de la iubitul coleg, în numele întregului corp didactic, cu care atât timp a împărțit frățește pânea amară a dăscăliei. Nu deplânge însě pe rěposatul, căci numai acolo unde se duce își va primí drépta rěsplată, pe care de la ómenii mici de suflet, mari în patimi, nici-odată nu ar fi primit-o. Cu fruntea ridicată se va presenta înaintea scaunului înaltului judecător învěțătoriul Nicodim Dan, căci în lume cât a stat și-a împlinit misiunea cu cea mai mare abnegare. Nu tótă ființa nóstră móre, — e adevěrul profesat de sfânta nóstră credință, și acest adevěr revarsă peste sufletele cele mai îndurerate balsamul mângăerii.

E greu, fórte greu a aprecia munca de 44 ani a acestui muncitor. Acest harnic dascăl 44 de ani a ostenit pentru realisarea idealului nostru cultural, lucrând cu mare însuflețire în ințelenitul ogor al culturii neamului.

Și acum odihnește în lăcașul vecinic modestul dascăl Nicodim *Dan*, a cărui perdere o deplângem mulți, fórte mulți, cari l'am cunoscut și cărora ni-a pus condeiul prima-óră în mână.

Odihnéscă 'n pace! *O. B.*

Oficială. Preoții cari nu și-au ridicat încă competințele întregirii de la stat a dotațiunii preoțești, sunt recercați sě-și trimită cuitanțele la oficiul cassei archidiecesane în timpul cel mai scurt.

NOUTĂŢI

† **Grigore Cogălniceanu** fruntaş al partidului conservator din România, şef de partid în Iaşi, a murit Luni nóptea la orele 12, în Bucureşti, unde sosise Luni la amiazi, venind de la Constanţa. Inmormêntarea i-s'a făcut Joi, cu mare solemnitate.

*

† **Petru Nedelcovici,** fost comerciant de frunte pe piaţa Sibiiului, a decedat în mod subit Mercuri diminéţa la orele 4, în etate de 72 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut după ritul gr. or. Joi la orele 4 d. a. Il jeleşte vĕduva *Carolina*, şi fiul *Dr. Alex. Nedelcovici.*

*

O audienţă denegată. O telegramă din Constantinopol raportéză, că patriarchul ecumenic a cerut audienţă la sultanul, dar' nu i-s'a dat, şi că în urma acestui refus patriarchatul intenţionéză sĕ înainteze în scris sultanului plângerile sale contra siiniciilor bulgare din Macedonia.

*

Literat voiajor. Sub titlul acesta scrie „Voinţa Naţionala“ din Bucureşti următórele: „Dl Vojen, apologetul Ririei, „membru în comitetul de redacţ e al Archivei şi al Reinvierei, membru al societăţii universitare din România“ etc. cum singur se numeşte, împodobindu-şi numele cu atribute inexacte, face călĕtorii pe la fraţii de peste munţi şi le ţine conferenţe, zise literare, despre operele Carm n Sylvei şi despre problema nemurirei... Judecând după notiţele ziarelor, (corect *unui* ziariu! Red.) literatul ieşan are chiar succes cu lecturile sale. Prin Arad şi prin comunele mărginaşe poporul alérgă grămadă sĕ asculte cum i-se vorbeşte despre regina României, ear' preoţii şi învĕţătorii se grăbesc a afla opinia competentă (?) a dlui Vojen în materia nemurirei. Voiajorul nostru nici nu putea sĕ-şi a'égă teme mai nimerite pentru a găsi ascultători evlavioşi printrĕ Români. Ceea-ce ne miră însĕ este escesiva bunăvoinţă a unor confraţi faţă de americana întreprindere a lectorului public. Redactorii ziarelor de peste munţi au destulă cultură literară pentru a şti că dl Vojen, fie el membru la ori-câte societăţi şi comitete fictive de redacţie, este o mărime prea locală, pentru a-şi puté aroga o misiune de apostol luminător al poporului ardelean. Mai puţin entusiasm faţă de scriitori de contrabandă n'ar strica deci!“

*

O mică „Palestină“. In Muncaciu numĕrul copiilor obligaţi a cerceta şcóla e 933. Din acestia de religiunea rom. catolică sunt 170, de rel. gr. catolică 173, ear' de legea mosaică 500. Cu 167 mai mulţi de cât creştinii la olaltă.

*

Un ordin.... Dr. George Demkó, noul rector al universităţii din Budapesta a dat Marţi următorul ordin:

Universitarii („civii Almei-Mater“, zice ordinul) n'au voie sĕ participe la nici un fel de demonstraţiuni publice, la demonstraţiuni ori adunări de caracter politic, nici întrĕ zidurile universităţii, nici afară de acelea. Demnitatea universităţii nu permite nici aceea, ca anumite grupuri de ale civilor universitari sĕ tindă a face séma de didactru prin milogiri („kéregetés“) ori prin ori-ce fel de acţiuni îndreptate contra hotăririlor definitiv valabile ale corpului profesoral. In înţelesul noului regulament de didactru, corpul profesoral face parte de scutire de didactru tuturor tinerilor vrednici a fi scutiţi. Civii universitari sunt liberi a desvolta activitate culturală, filantropică şi de altă categorie congruentă cu scopurile universităţii, *numai în societăţi universitare provĕzute cu statute aprobate din partea ministrului instrucţiunii publice şi numai sub supraveghiarea autorităţii universitare.* Ori-ce altfel de organisare corporativă, respective grupare în partide fie sub ori-ce numire, e strict oprită. In temeiul „tristelor esperienţe“ (!!) din timpul mai recent advertisez serios pe tinerii universitari şi de la *agitaţiunile naţionalistice.* Cei cari conturbă concordia tinerimii adăpostită (concordia) sub geniul naţional magiar, şi aţîţă ură de rassă — nu pot fi membri la universitate magiară. Cei cari contravin acestui interdict nu pot conta la scut teritorial, deóre-ce nici în Budapesta, nici în ori-care altă localitate din patrie şi cu atât mai puţin în afară de hotarele patriei civii acestei universităţi nu pot comite fapte necorĕspunzĕtóre spiritului regulamentului disciplinar şi de studiu al universităţii, de nu cumva voesc sĕ forţeze contra lor cea mai gravă pedépsă disciplinară: eschiderea de la tóte şcólele superióre din patrie. In fine amintesc, că în înţelesul statutelor nóstre civii nostri universitari n'au voie sĕ fie membri la astfel de reuniuni, asupra cărora autoritatea universitară nu e în posiţie de a esercia supraveghiere (reuniuni aprobate din partea ministerului de interne). Budapesta, 13 Septembre 1904. Dr. Demkó György, rector.

*

Al doilea internat în Cluj pe séma elevilor de la şcólele superióre, copii de învĕţători şi profesori, se va inaugura încă în cursul lunii acesteia, prin ministrul de culte şi instrucţiune publică Dr. Berzeviczy. Internatul pórtă numirea „Casa Hunyadi a învĕţătorilor“ (Tanitók Hunyadi háza) şi e înfiinţat pe cheltuéla „fondului Eötvös“, în sarcina căruia rĕmâne şi susţinerea lui.

*

Comitatul Borşod în ajutoriul sĕrăcimei. Congregaţia comitatului Borşod ţinută zilele trecute a pus la cale acţiune mare în scopul ajutorării poporului ajuns în miserie din causa recoltei slabe. Intrĕ alte disposiţiuni luate în acest scop a votat 120.000 de coróne din fondul Reviczky, cu cari sĕ se cumpere bucate şi sĕ se distribue celor lipsiţi, concrezĕnd reuniunii economice a comitatului şi comisiunilor de ajutorare constituite în fie-care pretoriat conducerea întregei acţiuni. Reuniunea a cumpĕrat deocamdată 5000 măji metrice de cucuruz, 2500 mm. de cartofi, 2000 mm. de fasole şi 200 mm. de meiu, ear' comisiunile de ajutorare au început imediat distribuirea.

*

Recolta de grâu a Franciei. Conform unui raport din Paris, recolta de grâu a Franciei e evaluată la 106,630.700 hectolitre, adecă cu 22 milióne de hectolitre mai puţin de cât în anul trecut şi cu 11 milióne mai puţin de cât media celor zece ani din urmă.

*

La „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, s'au primit următorii membri *ordinari*: Valeriu Bunea, capelan în Foteldea; Dr. Lucian Borcea şi Dr. Eugen Piso, advocaţi, Ilie Hociotă, econom seminarial, Eugen Vancu, funcţionariu la „Albina“, toţi din Sibiiu; Nicolae Tămaş, notariu în Cacova; I. Muşoiu, notariu în Bungard; Ioan Fanea, notariu în Tălmăcel; Alexandru Bêrsan, învĕţătoriu, Vasilie Tarcia, şi Ioan Tritan, ambii economi şi toţi din Rusciori, ear' secretariul Reuniunii Victor Tordăşianu, fost membru pe viéţă, completând taxa până la 200 cor., a fost trecut în şirul membrilor *fundatori.*

*

Numai în limba sa. La tribunalul din Lemberg avea sĕ se ţină Luni o pertractare. Intrĕ juraţi era şi un ruthean, care la depunerea jurământului a pretins de la president, că lui sĕ-i cetiască jurământul în limba sa maternă, altcum nu jóră. Tribunalul s'a retras sĕ se consulte şi a hotărît, că toţi juraţii au sĕ depună jurământul în limba polonă. Rutheanul însĕ mai bucuros a plătit amenda de 50 cor., pe care i-a dictat'o tribunalul pentru renitenţă, dar' în limbă străină nu a jurat, ci a trebuit sĕ fie dimis şi înlocuit prin un jurat suplent.

*

Ucis de esplosie. Maximilian Fiedler, aplicat ca sodal în prăvălia de pirotechnie a lui Nachaft şi Wachsmann din Spittelberg (lângă Trautenau), avĕnd sĕ scótă din magazin prav de puşcă a umblat aşa de neprecaut, în cât pravul a esplodat. Din zidurile magazinului n'a remas nimic; le a sburătorit esplosia ca şi-cum le-ar fi măturat cineva de la locul lor. Trupul sodalului a fost găsit apoi la distanţă de vre-o opt metri de la locul catastrofei, sfăşiat şi mutilat oribil.

*

Musca ucigaşă. O muscă a pişcat de obraz pe fiica de 16 ani a comerciantului Samuil Schwartz din Sătmar. Obrazul fetei a început imediat sĕ se umfle şi s'o dóră cumplit, ear' când a sosit medicul, otrăvirea sângelui luase deja proporţiuni aşa de mari, în cât ajutoriul medical n'a mai putut ajuta nimic. A doua zi, Luni diminéţa, tinĕra fată a murit.

*

Funcţionariu de stat, de naţionalitat magiară, *doreşte sĕ înveţe româneşte* şi în acest scop caută familie română la care ar puté sĕ aibă prânzul şi cina, cu începere din 1 Octobre n. c. Informaţiuni se dau din partea redacţiunii.

*

Pentru jocul de cărţi. Szabó Ferencz, fost notariu cercual în comitatul Nógrád, era cărţaş mare, aşa că spre a puté satisface patimei acesteia de multe-ori se întindea şi la banii publici, incassaţi de la popor în dare şi alte imposite. Astfel puţin câte puţin a defraudat peste 1000 de coróne şi simţind că autorităţile sale superióre încă au prins veste despre aceste defraudări, s'a anunţat de bună voie la tribunal. Tribunalul din Balassagyarmat l'a osândit apoi la $2^1/_2$ ani de închisóre corecţională. Apelată causa la Tabla reg. din Budapesta, acésta i-a mitigat osânda în $2^1/_2$ ani de temniţă.

*

Struguri buni. Struguri buni de masă se află la George *Dîrlea* în *Galşa* (u. p. Világos.) Preţul unui coşiu de 5 kgr. francată costă 3 cor. Dacă se comandă 5 coşuri deodată, costă un coş 2 cor. 90 fileri. Comandele se pot face cu rambursă postală.

Fie-care pasĕre pe limba ei piere!

Braşov, 26 August v.

(Fine.)

Am afirmat:

10. Că regia proprie în 2 ani, 1903 bun şi 1904 de tot rĕu, cum de un veac nu s'a mai vĕḑut, a produs cu *Lei 22,000·— mai mult de cât surplusul de la noua arêndare în 9 ani.*

Gazeta constată:

10. In nrul 182 pag. 3. col. 2. „pierdere de *Lei 28,216·50.* Subtrăgênd din profitul constatat, de lei 33,202·80, surplusul arêndărei noue, de lei 29,250·— obţinem totuşi produsul de *lei 3,952·80., mai mult din regia proprie în 2 ani de cât din diferinţa arêndărei noue pe 9 ani.*

Nici aci calamitatea elementară sus amintită, afară de cadrul prevederilor şi puterilor omeneşti nu o póte salva pe „Gazeta“.

Din acéstă paralelă întrĕ afirmaţiunile mele şi constatările „Gazetei“ conclusiunea e fórte uşóră *şi numai în favorul afirmaţiunilor mele póte fi.* De aceea cu drept cuvênt se póte aplica „Gazetei“ proverbul: „Fie-care pasĕre pe limba ei piere“ căci cifrele produse vorbesc absolut în contra ei.

Dar' „Gazeta“ mai ridică şi alţi nori pentru a pescui în tulbure şi a împiedeca şi altora vederea clară. Voiu căuta sĕ neutralisez cernéla sepiei şi sĕ limpeḑesc şi aceste puncte.

Iată cum:

a) Faţă de învinuirea, că n'aşi fi purtat separat contabilitatea regiei, publică însaşi „Gazeta“ nr. 180 pag. 3. col. 1. 2. estrase din cartea de evidenţă, conturile de Intrări şi Eşiri ale regiei. Ori o contabilitate se face numai pe basă de date reale, Intrări şi Eşiri de bani şi relaţiuni reale de schimbări de avere. Intrările şi Eşirile de bani sunt contate. *Desfid pe ori-cine însĕ sĕ dovedéscă, că cât timp am purtat eu contabilitatea bisericei nu s'ar fi dat spre contare fie vre-un raport al administratorului, fie alt act cu schimbări de avere, ca sĕ l trec la contabilitate şi nu l'aşi fi trecut.*

Contabilitatea moşiei face parte din contabilitatea bisericei şi nu putea fi purtată de cât laolaltă cu acésta. Estrasul, cum am arătat în repeţite rênduri — se putea face la ori-ce moment, tot asemenea şi o copie într'un registru separat, dar' a ésta ar fi fost fără de nici un rost până la momentul când aveam sĕ contăm şi ceealaltă parte a regiei, care nu consta în Intrări şi Eşiri de bani pe basă de rapórte — de cari, cum am zis, cât timp am purtat eu contabilitatea, nu mi-s'a presentat nici unul. Sĕ dovedéscă cineva că afară de faptele înregistrate de mine pe 1902 şi 1903 în contabilitatea bisericei relativ la regia Sudiţii s'a mai petrecut ceva fie şi numai în intervalul dela 19 Sept. 1903 încóce, ceea-ce s'ar fi comunicat contabilităţii, şi atunci póte ridica învinuire; până când însĕ aşa ceva nu există, ori-ce atac pe acéstă temă e o invenţiune tendenţiósă pentru a îmbĕta lumea cu apă rece.

Un contabil ştie sĕ facă deosebire întrĕ procese verbale ale şedinţelor unei comisiuni separate de Comitet, cari le poţi purta şi pe foi volante, ori chiar le poţi omite, şi întrĕ o contabilitate a bisericei, care trebue sĕ formeze un întreg, din care apoi poţi face estrase ori-câte voeşti. Basa trebue sĕ rĕmână contabilitatea, singură valabilă. Când însĕ în acte publicate — cum am dovedit la „Gazeta“ — găseşti şi erori de adiţiune şi de substracţiune, fie-cine póte judeca valórea contabilului „Gazetei“ şi ponderositatea datelor ei.

b) In nrul 180 pag. 3. col. 2. citézi „Gazeta“ un pasagiu din raportul dlui Grant, *care la 23 Iulie 1903 constată, că la moşie contabilitatea nu era à jour.*

Adevĕrat că în toiul muncei administratorul n'a putut fi şi la câmp la lucrători şi în birou la contabilitate. Dar' însemnările esistau tóte, pentru a se trece în contabilitate la timpul seu, ceea-ce s'a şi făcut. De aceea am şi propus eu la comitet trimiterea unui contabil ca ajutor administratorului.

Nu pricep însĕ de ce se citéză raportul dlui Grant, care cât timp a funcţionat comitetul vechiu a zăcut în archivă la fostul secretar Dr. Saftu, de la Iulie 1903 până la Februarie 1904, fără sĕ-l cunóscă comitetul? Ori dacă l-a cunoscut, ce mĕsuri a luat?

c) Din paralelă întrĕ venitele regiei şi venitele arêndărei resultă evident superioritatea avantagelor regiei, care în 2 ani — unul bun şi altul absolut rĕu — a dat mai mult venit de cât surplusul arêndărei în 9 ani.

Că acésta e numai natural, ne spune şi mintea sănĕtósă, căci dór' ori-ce arêndaş contéză la câştig, altfel nu angajéză muncă şi capital, şi dacă în 9 ani are numai jumĕtate ani buni, totuşi se alege cu câştig curat de 15,000 de lei. Ori dóră arêndaşul d'a capo se bagă rob bisericei de dragul nostru? Regia însĕ reclamă şi muncă seriósă şi pricepere!....

Unde mai pui apoi istovirea pământului şi esploatarea ţĕranului prin arêndaş, ceea-ce biserica nu face. De aceea este şi rĕmâne pentru mine o enigmă graba înteţitóre de a arênda moşia, fără a aştepta cei 3 ani de probă şi a pune pe drumuri familia unui administrator harnic şi cinstit, care şi-a lăsat postul şi a întrat în serviciul bisericei, faţă de care s'a achitat în modul cel mai laudabil.

d) „Gazeta“ zice, că am dat eu conglomerat de cifre şi mixtum compositum. Rĕspunsul e: „Zi-i mamă guşată, sĕ nu-ţi zică ea ţie!“

e) N'am cetit nicăiri în „Gazetă“ declaraţiunea administratorului, că a recunoscut neesact bilanţul din 31 Decembre 1903. Am cetit însĕ *că administratorul, la cererea comitetului, a făcut alt bilanţ pro 29 Februarie 1904,* adecă:

Bilanţul din Decembre 1903 cuprinde intervalul din Sept. 1902 până la 31 Decembre 1903 sau 16 luni, pe când bilanţul din Februarie 1904 cuprinde intervalul din 1 Septembre 1902 până la 29 Februarie 1904 sau 18 luni. (v. nr. 181 pag. 3. col. 2).

In interval de 2 luni multe se pot schimba!

Dacă cineva nu póte face nici o astfel de distincţiune simplă, înzadar ai bate tóca surdului.

Atâta mai observ aci, că numai lichidarea definitivă la timp favorabil, neforţată, de comun acord cu administratorul părtaş la beneficiu, póte arăta venitul adevĕrat. Până atunci póte lua cineva la bilanţ de pildă şi numai cu 300 chile porumbul din porumbare nemĕsurat, căci tot va eşi la ivélă cantitatea adevĕrată la mĕsurare.

In fine ţin sĕ declar, că nici n'am cerut nici n'am aşteptat de la „Gazetă“ certificat de contabil bun ori rĕu, căci ştiu că nu se pricepe la asemenea lucruri şi prin urmare hula ei în acéstă privinţă nu mĕ atinge, precum nici lauda ei nu m'ar înveseli.

Am terminat! *Arseniu Vlaicu.*

Cărţi şi reviste.

„**Cartea durerii**“ de Bougaud, tradusă din originalul frances de Iacob A. Nicolescu. Editor Dr. E. Dăianu, Cluj. Tipografia „Carmen“ Petru P. Bariţiu. 232 pag. 8° Preţul 1 cor. 50 fil. Legată în pânză 2 cor. 50 fil.

*

„**Istoriografi vechi, istoriografi noi.**“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române,* de *Teodor V. Păcăţian.* Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Nr. 547 1904. [267] 2—3

Concurs

In urma ordinului Preaveneratului Consistoriu dto 15 Iunie 1904 nr. 5726 bis. şi pe basa conclusului sinodului parohial din 6/19 August a. c. se escrie prin acésta concurs pentru **întregirea parohiei** vacante **Borgo-Rus** cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea de la stat.

Concurenţii au a-şi înainta suplicele instruite conform legei cu cualificaţiune pentru parohiile de clasa I. în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Bistriţa, în 10/23 August 1904.

In conţelegere cu comitetul şi sinodul parohial.

Simion Monda
protopresbiter

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan

Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Ciocolada de tanin

a lui **Sztraka**

are efect escelent la copíi şi la vêrstnici

contra urdinării

Preţul 40 fileri

Se capĕtă în fie-care apotecă.

[222 7—8

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8 Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I **50 fil.**, caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică** nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce actí plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele [39] 27

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Fabrica de maşini şi motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

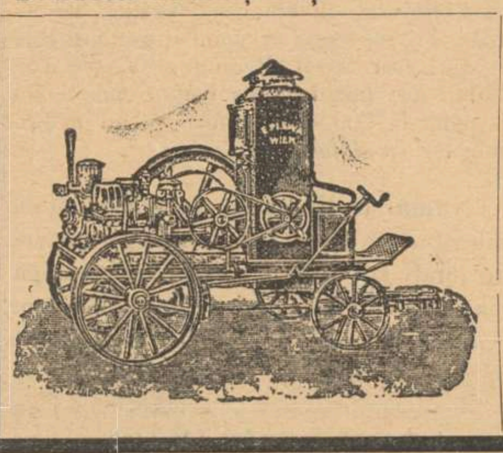

ING. EMIL PLEWA, VIENA.

Representanţă generală şi deposit:

B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi körút 61.

MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.

Locomobile de petrolin 2—25 HP.

Instalaţii pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP şi oră.

Stilul cel mai modern. — Cea mai bună şi mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.

Preţ-curent gratis şi franco. — Representanţi soliḑi din provincie se acceptéză. [9] 19—20

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

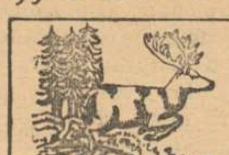

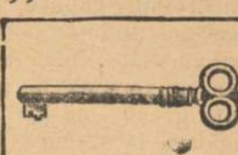

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciose.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 15—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḑută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană:**

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.,** legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani.** Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

La Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu se află de vênḑare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roşie cu copcii 4 cor.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

vindecă şi invioréză

Deosebită atenţiune e a se aparat vindecă bóle

Nu e mijloc secr

pe lângă garanţie.

da împrejurărei, că acest vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 98

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espediție din centru şi locul de vênḑare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42, V colţul strada Kálmán.**

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 97 Sibiiu, Marţi 7/20 Septembre 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

La Timişóra!

Sibiiu, 19 Septembre n.

Despre strămoşii nostri aşa scrie istoricul *Bonfiniu*, că luptau mai mult pentru *limbă* şi *lege*, de cât pentru viéţă. Şi sigur că aşa a trebuit sĕ fie, căci altcum nu le primeam noi, cei de astăzi, întregi şi bine conservate pe amêndouĕ, *limba* şi *legea*, drept moştenire frumósă şi de mare preţ, rĕmasă de la acesti strămoşi.

Ştiau strămoşii nostri, că viéţa unui popor fără limbă şi lege nu mai e viéţă, şi el nu mai e popor, cel puţin nu poporul pe care dumnezeirea l'a sădit în lume cu dreptul de a trăí şi a se desvolta. Ştiau ei, că un popor, fie mic, fie mare, slab ori puternic, trăeşte numai prin limba şi legea sa proprie, prin obiceiurile sale, prin aceea ce légă pe om de om şi face, ca toţi împreună sĕ se numéscă *popor*.

Iată de ce deci strămoşii nostri luptau mai mult pentru limbă şi lege de cât pentru viéţă, — fapt constatat şi de istoricii străini, — şi iată de ce acéstă frumósă însuşire, cu moştenirea strămoşilor împreună, s'a perpetuat până în zilele nóstre. Pentru-că fapt e, că şi noi, cei-ce astăzi formăm poporul român, am fi gata totdéuna sĕ luptăm ca înaintaşii nostri, mai mult pentru limbă şi lege de cât pentru viéţă, dacă cumva apărarea acestor douĕ scumpe averi strămoşesti ar trebuí sĕ o facem şi noi cu spada, cum o făceau ei.

Dar' vremile s'au schimbat. Astăzi apărarea acestor bunuri nu se mai face cu spada, ci cu arme mult mai puternice, cu armele *culturii* şi ale *luminării*. Sucul dătător de viéţă a popórelor e astăzi *civilisaţia*, care singură le stabileste îndreptăţirea de a mai fi, de a mai ocupa loc în lumea acésta ca popóre de sine-stătătóre

Cu aceste arme ale *culturii* şi *luminării* avem deci sĕ luptăm noi, cei de astăzi, dacă voim sĕ ne arătăm vrednici de înaintaşii nostri şi de frumósa moştenire ce ni-au lăsat: *limba* şi *legea românéscă!*

Până acuma ni-am făcut datorinţa în privinţa acésta. Ne vom face datorinţa şi în viitoriu, dacă Dumnezeu ne va ajuta. Avem instituţiuni culturale frumóse, bine întocmite şi bine conduse, şi pentru aceste instituţiuni dătătóre de lumină am jertfit şi vom jertfí, fie-care aceea ce póte.

Fie-care? Aşa vine vorba, dar' de fapt nu e aşa. Nu fie care îşi face datorinţa, dintrĕ cei cari ar puté sĕ şi-o facă, faţă de aceste instituţiuni culturale, pe cari le avem earăşi numai în urma prevederii şi bunei îngrijiri a înaintaşilor.

La loc de frunte întrĕ aceste instituţiuni avem sĕ punem *„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“*, care în sĕptĕmâna acésta, *Mercuri* şi *Joi* îşi va ţiné adunarea generală anuală în *Timişóra*, capitala de odinióră a Banatului timişan.

Steagul *„Asociaţiunei“* este steagul *păcii*, nu al duşmăniei; steagul *înfrăţirei*, nu al desbinării; steagul *iubirei*, nu al urei ori al invidiei. Un steag deci în jurul căruia au loc *toţi Românii* cari ţin la cultura românéscă şi la luminarea poporului românesc.

Acest steag al culturei româneşti, steagul luminării poporului român va fi desvêlit Mercuri în Timişóra, şi sub acest steag datorinţă au sĕ se înroleze toţi Românii din părţile acelea, căci e steagul apărării limbei şi a legii strămoşeşti, moştenirea rĕmasă nouĕ de la înaintaşi, cari luptau mai mult *pentru limbă şi lege* de cât pentru viéţă, — cum scrie Bonfiniu.

Sĕ se întâlnéscă deci Românii în pace şi cu bine acolo unde datorinţa 'i chiamă, *la Timişóra*, şi sĕ se întrunéscă cât de mulţi, şi de prin tóte părţile de ţéră, pentru-ca nouă cunună de glorie sĕ împletéscă împreună pe séma acestui steag purtat pretutindenea până acum cu fală şi cu mândrie. Ear' ceriul trimită binecuvêntările sale asupra lucrărilor ce se vor sĕvîrşí acolo din partea celor chiămaţi sĕ de nouă îndrumare spre bine şi inaintare poporului român din patria acésta!

La bună vedere deci, în Timişóra!

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis sed quid.

III.

Boerii în special.

După-ce în partea II. a acestui op am făcut o revistă istorică despre starea politică a boerilor din ţéra Făgăraşului în general, venim acum — amĕsurat promisiunei — sĕ tractăm despre fie-care familie boeronală în special.

Boerii din ţinutul Făgăraşului au fost adese-ori conscrişi, şi amĕsurat scopului, conscripţiunile acestea s'au făcut în ordine chronologică, ori topografică, ori alfabetică, ori apoi numai incidental.

Noi, basaţi pe observarea, că primitivele boeronate se conferiau cu moşii ce se estindeau mai cu sémă pe văile ce curgeau din vêrful munţilor până la vĕrsatul apelor în Olt, am aflat mai potrivit a le subsuma într'atâtea grupe circumscrise în ordine topografică, în câte am găsit urme de boeri primitivi şi de descendenţa lor, ear' familiile boerisate sau nobilisate mai târziu, ce se mai găsesc în periferia vechilor boeronate fără de a le afla conexiunea lor cu acestea, le vom amintí pe scurt acolo cu provocare la documentele posterióre ale lor.

Documentele de conţinut istoric mai important le vom publica în Colecţiunea ce va urma în partea IV-a a acestui op.

După aceste premise trecem la indigitatele grupe, divisate în comune şi subdivisate în singuraticele familii boereşti şi a documentelor sale.

Ar trebuí sĕ grupăm la primul loc capitala districtului, oraşul Făgăraş. Dar' Făgăraşul n'a format nici-odată boeronat, ci a fost alodiul stăpânitorilor ţerei Făgăraşului, sau al acelora, cărora se inscria din timp în timp acest domeniu, — care astăzi e erarial. Domnitorii Făgăraşului, ca sĕ ridice acest oraş, dădeau când şi când cetăţenilor supuşi unele scutinţe, chiar şi privilegii, cum era cel dat de George Rákoczi din 28 Martie 1643 timarilor (tăbăcarilor) români din Făgăraş: *Iacob*, *Luca*, *Mihail*, *Ludu Maxim*, *Stefan* şi *Ioan Timar* de Fogaras, apoi *Compsa* de Bethlen, *Coman Piro* de Illyeni, *Cazan* de Copacel, *Cazacul* de Sebes, *Michaelis* de Marsina etc.

Se domiciliéză în Făgăraş mai mulţi boeri şi nobili, mai cu sémă ca funcţionari, dar' cu predicate de la comunele esterne de unde se trăgeau.

Numai familia *Fogarasy*, ce se trage din *Popa Precup* protopopul Făgăraşului, prin mijlocirea ficioru-sĕu Ionask, raţionist peste moşiile principelui Apafi I, s'a ridicat la nobilitate cu predicatul de Fogaras, căpĕtând diploma datată din Radnoth 7 Septembre 1689 cu armale: pe scut de colóre celestină se vede un braţ îmbrăcat în roşu ţinênd sabia încunjurată de lauri, cu inscripţiunea: „Victori detur corona“.

De unde se trage Popa Precup şi fost-a el din familie boeronală — nu putem ştí.

Altcum familia Fogarasy e fórte lăţită în ţéră, şi a dat mulţi bărbaţi de valóre.

Se mai află o familie nobilă *Fogarasy* de Fogaras, 2 patrifamilii — cu diplomă de la Stefan Mailath din anul 1535 şi cu armale de la Mihail Apafi din anul 1683 cu insemne: un leu cu sabia în laba dréptă.

Constantin Vodă Brancovan zideşte biserica română din Făgăraş dotându-o cu vama domnéscă de la Rucăr şi Dragoslavele, 1699, ceea-ce confirmă şi Ion Vodă Maurocordat la anul 1718 (v. dipl.)

FOIŞORĂ

Cinismul şi ipocrisia.

Cu douĕzeci şi trei de vécuri în urmă, sub *cinism* se întelegea şcóla filosofică vechie, care ţinea, că *virtutea* este supremul bine al omenimei. De atunci însĕ s'a schimbat lumea şi s'a schimbat şi înţelesul cuvêntului *cinism*. Astăzi fondul sufletesc al omului cinic este cu totul altul, este *egoismul* fără margini.

Omul cinic de astăzi are o singură devisă, un singur punct de program: folos personal din tóte, cu ori-ce preţ şi cu folosirea ori-căror mijlóce. Şi fiind-că ori-ce acţiune omenéscă are sĕ fie motivată într'un fel ori altul, cinicul încă 'şi află justificarea faptelor sale incorecte în egoismul de care, după credinţa sa, e stăpânit întregul neam omenesc. Aşa e lumea întrégă, — îşi zice el, — aşa trebue sĕ fiu şi eu. Pentru-că dacă toţi sunt rĕi, de ce tocmai eu sĕ fiu bun? Ear' dacă sunt proşti cari se lasă sĕ fie înşelaţi, de ce sé nu mĕ folosesc de prostia lor?

Asta e logica omului *cinic*.

Cam la fel e fondul sufletesc şi al *ipocritului*. Şi totuşi este deosebire întrĕ unul şi celalalt. Cinicul e pervers, dar' e curagios; pe când ipocritul e pervers, dar' e stăpânit de o laşitate proprie firei sale. Cinismul e deci caracteristica celor tari, ipocrisia caracteristica celor slabi.

Cinicul, basat pe conştienţa forţelor sale, are curagiul de a rĕspunde pentru faptele sale şi de a le motiva, ori justifica. Arma sa de căpetenie e însĕ *viclenia*, precauţiunea de a sĕvîrşi faptele sale astfel, ca ele sĕ stee totdeuna cel puţin în umbra legalităţii.

Şi fiind-că e plin de curaj, e şi arogant.

E, cinicul, priveşte în mod scrutător la tine, omul onest, ba cutéză sĕ te şi sfideze. Ce 'l priveşte pe el că eşti om de onóre? Pentru el cuvêntul *onóre* n'are nici un înţeles. De aceea, cinicul e totdeuna cu faţă liniştită, cu suris pe buze, ca omul pe care nu-l apasă nici o greutate. Indrăzneţ din cale afară, când se vede în faţa unor ómeni mai slabi de cât el.

Şi *ipocritul?* Acesta, laş fiind, nu póte proceda de cât numai pe căi laturalnice. Armele întrebuinţate de el sunt: *linguşirea* — faţă de cei mai şi tari; şi *intriga* în contra celor ce ar puté sĕ-i stee în cale.

La urzirea intrigelor se foloseşte mai mult de bârfeli, de cât de calomnii. Calomniarea e o însuşire a cinicului. Căci a calomnia e mai greu de cât a bârfi. Pentru a rĕspândi calomnia trebue sĕ aibi curajul de a susţiné, ear' ipocritul, laş fiind, nu o póte face acésta. De aceea, ipocritul îşi ţese intrigile pe şoptite, în proporţiuni mici, pentru-ca sĕ prindă mai bine, şi pentru-ca şi rĕspunderea sa sĕ fie mai mică. Cu tóte acestea ipocritul e toteduna îmbrăcat în haina onestităţii, ca şi cum ar fi înzestrat cu cele mai frumóse însuşiri, cari însĕ tóte îi lipsesc. Pe buze e totdeuna cu *onórea sa*, şi cu *onórea causei*, ear' în suflet cu cele mai sinistre intenţiuni. El face intrigile şi el se dă ca victimă a intrigilor altora.

Ipocritul esprimă totdeuna contrariul de la aceea ce doreşte ori simte. Simuléză deosebite stări sufleteşti, cari stîrnesc milă şi compătimire. Ascunde totdeuna adevĕtata stare sufletéscă prin espunerea unui fals sentimentalism, care durere, e totdeuna mai bine crezut de cât cel adevĕrat. Prefăcĕtoria a avut şi are totdeuna mai bună trecere de cât sinceritatea. Şi e dar ros, că nu numai ómeni simpli, ci şi ómeni inteligenţi, de caracter, vin înşelaţi de făţărnicie. Esplicarea e uşóră. Fiind ómeni de omenie, cred că lumea întrégă e ca ei.

O notă caracteristică comună are *cinicul* şi *ipocritul*, anume: *totala lipsă de remuşcare.* Mustrarea cugetului e ceva necunoscut pentru ei. Plăcerea lor este sĕ facă rĕu altora, sĕ pună pedeci. Numai în *modul* de a-şi manifesta acésta satisfacţiune imorală se deosebesc unul de altul, aşa, că pe când cinicul îşi trimbiţéză cu glas înalt *succesele*, ipocritul îşi păstréză calmul, pentru ca sĕ nu fie observat că 'i pare bine de aceea ce a făcut. Laş deci în tótă privinţa. L'ai prins cu infamia şi 'i ceri socotélă? El îţi face faţa cea mai blândă din lume şi jură că nu el e vinovatul. Ii dovedeşti însĕ fapta? Va începe sĕ plângă şi sĕ te róge de iertare, pentru-ca la altă ocasiune sĕ facă tot aşa.

Nu l-ai prins însĕ? Dacă îl vei puté controla bine, aşa ca el sĕ nu ştie, vei vedé cum pe buze i-se întinde un suris diavolesc, ca satisfacţie pentru rĕul pe care ţi-l'a putut face.

Mai e deosebire întrĕ cinic şi ipocrit şi cu privire la manifestarea *mâniei*. Cinicul face sgomot când e mânios, pe când mânia ipocritului e ascunsă, şi numai colórea feţii i-se schimbă. In casul acesta ipocritul nu vorbeşte,

I. Boerii din văile: Veneția, Comana și Cuciulata.

Din inscripțiunea genealogică a familiei Mone de Veneția (v. anex. reprodusă și în *Ugrinus 1291*, discurs de recepțiune în Academia română 1901), reese că Grigorie Venețianul (1185—1216) a fost donat de Negru-Vodă cu moșii ce se estindeau pe patru văi — *a quo donatus IV valibus cum silvis et campis.* Din Grigorie acesta s'a născut *Grigorașcu* (1250) și din acesta *Grigorie I* (1279), care a avut doi feciori, pe *Mailat* și pe *Grigorie II* și o fată *Comana,* întrĕ cari împărțindu-se cele patru văi, Mailat a căpĕtat valea Cuciulatei, Comana valea Comanei, ear' Grigorie II valea Veneției și rîulețul sărat. Aceste posesiuni corĕspund astăzi satelor *Cuciulata cu prediul Lupșa, Comana de jos* și *de sus,* apoi *Veneția de jos* și *de sus.* Următorii acestora se vor arăta la fie-care comună, în special.

a) In Veneția inferióră, cu 400 case și 1491 locuitori. Din sus citata tabelă genealogică vedem mai departe, că Grigorie II, căruia i-s'a venit Veneția, a avut de următori și condivisionali pe *Grigorie III,* pe *Coman,* pe *Stoica* și pe *Toma,* cari au împărțit întrĕ sine posesiunile din Veneția, căpĕtând fie-care câte o quartă.

Grigorie III a născut pe *Stefan* și pe *Grigorie IV,* ear' acesta pe *Solomon,* prescurtat *Mon* sau Monea, din care se trage Ionașc Monea vicariu gener. 1728.

De sine se înțelege, că următorii tuturor acestora înmulțindu-se parte prin descendență directă, parte prin adopțiuni și căsătorii etc., și înoindu-și documentele, astăzi se găsesc în Veneția sute de boeri sub diferite nume, pe cari noi îi vom înșira și descrie precum urméză.

1. *Comanici alias Komanics și Comanescu.* Acésta familie boeréscă, care astăzi numĕră la patruzeci de patrifamilii, se trage din acel Coman, care apare în inscripțiunea monestică ca fiu al lui Grigorie III (v. anex). Doi descendenți ai lui Coman, a nume *Dumitru Comanici* și *Stoica Solomon* cu ocasiunea armilustrului din anul 1628 dovedindu-și vechile lor drepturi boerești capĕtă de la Gavriil Bethlen, principele Ardealului, diploma datată din Alba-Iulia în 28 April 1628 sub titlu de nova donațiune, prin care ei se confirmă în tóte privilegiile, libertățile, imunitățile și prerogațiunile, de cari se bucurau din vechime adevĕrații boieri ai țerii Făgăraș, și în deosebi se întăresc în posesiunile lor boeronale avitice din Veneția și Cuciulata cu apartinențele lor stătătóre: din *vecini și tzigani,* din pămênturile cultivate și necultivate, din agrii, praturi, pășuni, câmpuri, fênațuri, păduri, munți, alpi, văi, ape, păraie, piscine, drepturile de morărit, și de alte asemenea folóse ce le-au avut ei de la moșii și strămoșii lor (v. anex).

La 8 Decembre anul 1669 Stefan Comanici capĕtă de la M. Apafi diplomă de nobilitate cu următórele insemne: Pe scut de colóre albastră se vede un bărbat îmbrăcat în verde, călare pe un cal negru, ținênd sabia scósă.

La anul 1831 preotul Matei Comanici scóte de la Conventul Kolos-Monostor un transumpt, ce cuprinde diplomele mai sus indicate.

2. *Stoica alias Sztojka, Ztoika de A. Venicze.* Acéstă familiă, care astăzi numĕră la 85 patrifamilii, e condivisională cu familia Comanici și Solomon (Mone), descendenți ai lui Grigorie III cel indicat în inscripțiunea monestică.

Familia Stoica a căpĕtat la un loc cu familia Comanici diploma mai sus citată de la Gavriil Bethlen din 28 April 1628 sub titlu de nova donațiune, prin care se confirmă în posesiunile avitice cu drepturile acolo specificate (v. anexe). Ioan și Nicolae Stoika de A. Venitze capĕtă de la Leopold I litere confirmaționale de datul Viena 24 Febr. 1700, prin care se reînoește donațiunea dată familiei de G. Bethlen la 28 April 1628.

Cu diploma lui Carol VI dată în Laxenburg în 14 Iunie 1718 lui Ioan și lui Stefan Stoika și fiilor lui Ioan anume, Stefan, Ladislau și Ioan, toți acestia se nobilitéză cu următórele insemne: Pe scut albastru se vede un braț omenesc ținênd sabia scósă.

Familia Stoica purtând proces producțional cu fiscul, în fine tabula regia la anul 1845 hotărește, că se susține în vechile posesiuni și drepturi nobilitare — *ideo eosdem nobiles donatarios possessionatos et lege immunes judicat tabula regia.* (Va urma.)

---

pentru-ca sĕ nu se vadă că 'i tremură vocea. Ochii însĕ îi schinteiază, fiind plini de ură. In urmă, atât cinicul cât și ipocritul, sunt fórte *neîncrezători,* din motivul, că fiind ei falși, cred că întréga omenime e ca ei.

Apus.

Prin teiu 'ngălbinit de atâta flóre,
Pe o gură de prăpastie plecat,
Cele din urmă raze de la sóre
C'o palidă lucire mai — străbat

Ca un mister în umbrele de séră
O luminare s'aprinde și străluce;
La morminte tămâia arde earăă...
Și candela lucește la o cruce...

Un clopot par'că sună 'n depărtare...
Sus un copil apare la ferésta
Zimbind la cea dintîiu steluță, care
A apărut pe întinderea albastră.

M. Cunțan.

Avis

— In atențiunea celor cari merg la Timișóra. —

Comisiunea pentru încuartirarea óspeților cari vor lua parte la adunarea generală a *„Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“*, cum și la festivitățile ce se vor aranja cu acésta ocasiune, aduce la cunoștința celor interesați, că óspeții anunțați vor fi așteptați la gara din Timișóra-Iosefin în 20 c. séra și în 21 diminéța, la sosirea trenurilor, unde li-se va comunica cuartirul reservat. Membrii acestei comisiuni vor mai fi detașați și la sosirea altor trenuri, cum și în biroul comisiunei permanente (Timișóra-Cetate, Kronprinz, et. I), unde se vor da și alte informațiuni. Membrii comisiunei de încuartirare vor purta la brațul stâng o bandă albă.

Timișóra, 16 Septembre 1904.

Pentru comisiune:
Dr. Aurel Cosma.

„Asociațiunea.“

Convocare.

Adunarea cercuală ordinară a despărțĕmêntului VI. (Sebeș) al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ anul acesta se va ținé în comuna Pianul inferior Dumінecă, 19 Septembre (2 Octobre), cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării la 11 ore a. m.
2. Raportul general al comitetului despărțĕmêntului despre activitatea sa de la ultima adunare cercuală.
3. Raportul cassarului prin care presentéză rațiociniul pe anul 1903 și budgetul pe anul 1904.
4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea acestora.
5. Alegerea unei comisiuni pentru inscrierea de membri noi și incasarea taxelor.
6. Disertațiuni.
7. Raportul comisiunei de sub. nr. 4.
8. Raportul comisiunei de sub. nr. 5. Statorirea budgetului pe anul 1905.
9. Alegerea comitetului pe un nou period de trei ani.
10. Curenții.
11. Alegerea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal.
12. Inchiderea adunării.

Sebeș, la 1/14 Septembre 1904.

Pentru Comitetul despărțĕmêntului VI.

George Tătar
secretariu.

NOUTĂȚI

***Din causa** sfintei sĕrbători* „Nașterea Maicei Domnului“, *numĕrul proxim al fóei nóstre apare Vineri după amiazi.*

Adunarea generală a „Asociațiunii“ va fi condusă de dl *Dr. Liviu Leményi,* după-ce Preacuviosia Sa, domnul archimandrit și vicariu *Dr. Ilarion Pușcariu* n'a putut primi acéstă însărcinare a comitetului central.

*

„Astra“ la Timișóra. Ni-se scrie că concertul care se va da în Timișóra cu ocasiunea adunării generale a „Asociațiunii“ are sĕ fie fórte interesant. Va debuta dna Lucia A *Cosma,* o cântăréță bine apreciată chiar și de străini, dșóra Adelina *Piso,* violinista escelentă, pianistele de bun nume dșórele Minerva *Cosma,* Măriśra *Doge* și Valeria *Isacu.* și artistul nostru Zaharie *Bârsan.*

*

Pentru catedrală. Intrĕ cei cari s'au grăbit a oferi obolul lor pentru catedrala nóstră cu plăcere aflăm și corpul profesoral de la gimnasiul inferior din Brad, în fruntea cărora stă zelosul profesor Dr. Pavel Oprișa, care s'a inscris cu o frumósă sumă de 300 cor. și a făcut întrég[illegible] colecta, incassând ratele în curs de 12 luni. Suma întrégă oferită de corpul profesoral a fost de 720 cor. Ratele incassate au fost depuse la „Crișana“ până la deplina achitare, aducênd ca interese 50 cor. 60 fil. Astfel suma întrégă face *770 cor. 60 fil.* Dzeu sĕ le rĕsplătéscă aceste jertfe; ear' pe dl Oprișa sĕ-l învrednicéscă mulți ani a fi factor valoros întru promovarea tuturor intereselor nóstre culturale din vestiții munți. Ofertele sunt următórele: Dr. Pavel Oprișa 300 cor., George Păr[illegible]u 120 cor., Constantin Costin, Stefan Albu, Vasilie Boneu, Dr. Ioan Radu, Ioan German, Mihail Stoia, câte 50 cor.

*

Intâlnire de domnitori. Ziariul „Csasz“ raportéză pe basa unei telegrame din Petersburg, că țarul Rusiei va avé în curênd întâlnire cu împĕratul German ei la Skiernevițe și că în Petersburg se atribue mare însemnătate întâlnirii acesteia. S'a fost plănuit, ca și M. Sa împĕratul și regele al nostru sĕ fie de față la acéstă întâlnire, dar' din considerare la etatea înaintată a M. Sale planul acesta s'a abandonat. — Din parte germană însĕ știrea se desminte.

*

Moștenitoriul Italiei Soția regelui Victor Emanuil III. al Italiei a născut Vineri séra un prințișor în castelul de la Racconigi. Nou născutul va căpĕta în botez numele *Umberto* și titlu: *prinț de Piemont.*

*

Servitoriu credincios. Anton J[illegible]er, servitoriu la centrala din Viena a casselor de păstrare germane, fiind trimis Marți sĕ escompteze la banca austro-ungară un chek de 155.000 coróne și împreună cu alte 80.000 coróne date în numerar sĕ le ducă la „Reuniunea de giro și bancă“, după ce a ridicat banii a fugit cu ei.

*

Din Dâncul mare ni se scriu următórele: „De când s'a mutat de la noi preotul Chiril *Teacoie,* trecênd de paroch în comuna Cristur, tractul Devei, tot mai bine începe poporul sĕ vadă și sĕ înțelégă faptele bune ce le-a sĕvêrșit acest preot, care 45 de ani l'a păstorit cu credință și cu dragoste. In 13 Novembre 1858 și a ocupat părintele Teacoie parochia din Dâncul-mare. Biserica o aveam pe atunci într'un vêrf de deal, o bisericuță aprópe ruinată, și lipsită de cărți și de haine bisericești. Școlă nu era. Avere bisericéscă tot așa. Ear' când s'a dus de la noi părintele Teacoie, iată ce a lăsat în urma sa: O școlă frumósă, prețuită la 6000 coróne. Bani gata elocați la ven. Consistoriu 4117 coróne. Bani dați la ómeni împrumut 6656 coróne. O obligație de stat în valóre de 2500 coróne. O pădure câștigată de la comuna politică în valóre de 4600 coróne. Pe lângă acéstă frumósă avere bisericéscă mai vin puse multele îmbunătățiri mai mĕrunte, făcute în parochie, și biserica cea nouă, care tocmai acum e în edificare, pe un loc frumos și potrivit. M'am ținut dator a le aduce acestea la cunoștință publică, împreună cu faptul, că părintele Teacoie și acum e invitat fórte des din partea fostilor sei parochieni la înmormântări, cari nu le face altcum de cât însoțite de câte o predică frumósă. *Ioan Bera,* învĕțătoriu pensionat“.

*

Concertul dșórei Cunțan. Suntem informați, că dênsa nóstră artistă, dșóră *Lenița Cunțan,* cântăréță bine apreciată și din partea străinilor, va da un concert în Sibiiu, pe la mijlocul lunei Octobre.

*

„Conservatorul“ din București scrie în numĕrul de la 15 Septembre n. următórele: „Azi am primit la redacție visita dlui *Szőcs Géza,* profesor de limbile și literaturile latină și magiară la gimnasiul de stat din Sibiiu. Profesorul magiar a venit în țéră cu autorisația ministrului de instrucțiune publică al Ungariei spre a studia instituțiile nóstre scolare. Mai mulți profesori români din capitală au însoțit pe colegul lor străin la diferite școle pe cari le-a visitat“.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru acuirarea unei case cu hală de vîndare au mai dăruit următorii: Dr. Ilie Iancu, medic (Tălmaciu), Dr. P. Span, prof. sem., Marcu Jantea, catechet (Cluj), Vilhelm Zoltner, înv. (Gușterită). Alexandru Simonescu, abs. în drept, Dr L., Petru Tincu, funcț. la „Albina“, fie-care câte 20 fileri; Albrich, profesor, 1 cor., Iosif Morariu, paroch (Hosman) 70 fil., Constantin Băilă, directorul școlei economice din Belu (Argeș) 1 cor., Eustatiu Cibu, paroch (Daja) pentru sine, soție-sa Ana n. Pata[illegible]hi și fiica lor Silvia, abs. a școlei Reun. fem. rom. din Brașov 1 cor. 20 fil., Ioan Bratilescu, înv. (Boița) și soție-sa n. Coca, pentru ambii 80 fil. și V. Tordășianu 10 fil.

*

La conservatoriul de musică al dlui Hermann *Kirchner* e angajat profesor de pian dl Iuliu *Schäffer,* escelentul pianist binecunoscut publicului sibiian.

*

Un baron nou. Fóia oficială face cunoscut în numĕrul de Mercuri, că la propunerea guvernului ungar M. Sa a conferit lui Forster Gyula și urmașilor sei legitimi titlul de baron, cu predicatul „pusztakéri“. Nou baronitul e consilieriu ministerial, membru în direcțiunea Academiei magiare și director al institutului de credit fonciar („Magyar Földhitel-intézet) din Budapesta.

*

Pentru pagubele causate de fum. In hotarul comunei Ko[illegible]terbach din comitatul Szepes (Zips) baronul Rothschild are topitóre de metaluri (coh), din causa căreia pădurile din împrejurime se pustiesc vĕdênd cu ochi, deosebi brădetul, fiind că fumul de la coh conținênd multă puciósă și argint viu are influință stricăciósă asupra vegetațiunii. In chipul acesta s'au pustiit până acum păduri pe întindere de trei mii de jugĕre. Proprietarii pădurilor au pretins de la Rothschild despăgubire, ear' comisiunea judecătoréscă i-a evaluat paguba la 250.000 de coróne.

*

Rectificare. Ni-se cere sĕ facem constatarea, că în piesa *„Aur“*, ce s'a dat în Brad la adunarea societăți fondului de teatru în 28 August n. rolul Macrinei nu l'a jucat dșóra *Maria Cristea,* — după cum a fost în invitări și în rapórtele de ziare, ce s'au făcut, ci dșóra *Aneta Robotin.*

*

Petrecere în Turda. Comitetul parochial gr. oriental din Turda invită la festivitatea ce se va arangia Dumінecă în 25 Septembre n. 4 ore p. m din incidentul sfințirii și inaugurării școlei gr. ort. române din Turda, cum și la petrecerea împreunată cu dans, care se va ține în noul edificiu școlar, la 8 ore séra. In pausă se va juca „căluserul și bătuta“. Prețul de intrare: de persónă 1 cor. pentru inteligință; și 50 fil. pentru popor. Venitul curat e destinat pentru ajustarea școlei. Ofertele și suprasolvirile marinimóse sunt a se trimite la adresa primepitropului Iosif Urcan, și se vor cvita pe cale jurnalistică. Victualele se concred preastim. familii, ear' pentru beuturi se va îngriji comitetul.

*

Nenorocire din causa urșilor. In comuna Tornya sosind zilele trecute trei ursari și rămânênd sĕ poposiască acolo peste nópte și-au legat urșii de un stâlp în curtea ospĕtăriei. Peste nópte urșii au rupt lanțurile și au plecat prin sat, intrând și prin curțile ómenilor. Diminéța s'a făcut mare vênătóre după ei și în decursul acestora un glonț destinat urșilor a nimerit în gât pe feciorul de 17 ani al lui I. Zakár, ear' altul a pĕtruns pe ferésta în casa lui P. Szabó și a nimerit în pept pe soția lui Szabó. Feciorașul a murit îndată, ear' femeia se luptă cu mórtea.

Posta redacției.

Dlui I. C. în București. Nu publicăm lucrări apărute deja în alte foi. Ceealaltă earăși regretăm, dar' nu e potrivită cu seriositatea ziariului nostru. Trimiteți-o la altă fóie.

Cărţi şi reviste.

Au apărut:

„Transilvania şi Analele Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" pe lunile Iulie—August, conform titlului de pe învělitórea broşurei; de fapt însě au apărut numai *Analele* (partea oficială), în cari pe 160 pagine sunt publicate: Convocarea Asociaţiunii la adunarea generală în Timişóra pe 21—22 Septembre st. n.; raportul general al comitetului către acéstă adunare; lista membrilor rěposaţi în anul de gestiune 1903—1904; raport în causa alegerii secretariului prim (comitetul propune susţinerea statului quo, după ce la îndemnul său dl Dr. Diaconovici şi-a revocat abzicerea); lista membrilor Asociaţiunii (starea de la 30 August a. c. st. n.) şi conspectul sumar al lor, din care resultă că până la 10 August Asociaţiunea avea 45 membri onorari, 83 fundatori, 227 pe viéţă, 1208 ordinari, la olaltă 1563; opt rapórte şi socoteli despre starea fondurilor şi fundaţiunilor Asociaţiunii; lista stipendiaţilor Asociaţiunii în anul şcolar 1903/4 (7 elevi de gimnasiu şi 1 elevă a şcólei civile a Asociaţiunii, cu 2 stipendii de câte 120 coróne, 2 de câte 100 2, de câte 80 şi 1 de 40 coróne); raport special în causa înfiinţării Museului istoric şi etnografic; raportul secretariului prim către şedinţa plenară a secţiunilor; Apel pentru „întemeiarea" unui museu istoric-etnografic românesc în Sibiiu, emanat din şedinţa comitetului central dto 28 Iulie 1904; puncte de orientare cu privire la „întemeierea" museului (din aceeaşi şedinţă a comitetului central); raport despre prelegerile poporale împreunate cu projecţiuni, ţinute în despărţěmêntul Braşov (de Aurel Ciortea); repertoriul scrierilor menite a face parte din o bibliotecă poporală în stil mai mic (compus de secţiunea şcolară); opinie în causa aranjerii de prelegeri economice, de N. P. Petrescu (operat cetit şi acceptat în plenul secţiunilor); cestiunea şcólelor de repetiţiune economice şi cualificarea învěţătorilor pentru aceste şcóle, de R. Simu (din secţiunea economică); apoi rapórtele secţiunilor (literară, istorică, şcolară, economică) despre activitatea lor în anul de gestiune 1903—1904, şi diferite procese verbale din sedinţele comitetului central şi ale secţiunilor.

„Transilvania şi Analele" apar în 6 fascicoli pe an şi costă în abonament 10 coróne (membrii Asociaţiunii le primesc gratis). Direcţiunea: Sibiiu, strada Morii nr. 8 (în biroul Asociaţiunii).

Din public.*)

Mulţămită publică.

Subscrişii ne ţinem de plăcută datorinţă a aduce şi pe acésta cale mulţămitele cele mai căldurόse, în numele poporului credincios gr. or. din parochia Săcalul-de-pădure, pentru contribuirea marinimósă cu material la edificarea şcólei nóstre confesionale gr. or. române din acésta comună, următorilor:

Din *Topliţa română* a contribuit cu lemne de brad: dl paroch *George Maier*, care a donat o plută din 12 lemne de brad; dl *Urmánczy Nándor*, deputat dietal, earăşi o plută din 10 lemne de brad; dna *Cristea Domniţa*, mama dlui assesor consistorial Dr *Miron E. Cristea*, a donat, însufleţită fiind de scopul ce îl urmărim, 20 coróne. Sub conducerea cantorului local Stefan Teglariu, s'au adunat de prin marea comună în ă 3 plute câte din 10 lemne la olaltă 30 lemne de brad de la ceialalţi creştini fără deosebire de limbă, lege şi neam. Din comuna *Meşterhaza* dl paroch *Alexandru Niculescu* şi cu dl *Andreiu Cadar*, proprietariu, au donat o plută din 10 lemne. Celalalţi creştini cu toţii au contribuit cu 2 plute câte din 12 lemne, cu totul 24 lemne. Din comuna *Polăţi*, după ce s'a publicat în st. biserică de către dl paroch Nicolae *Naşcu* scopul colectării de lemne, epitropul Moise Cif a umblat prin comună şi a adunat 14 lemne din cari s'a încheiat o plută din 12 lemne ear' 2 lemne le-a pus încărcătură. Astfeliu în urma apelului nostru s'a adunat din aceste trei comune material în valóre cam de vre-o 400 coróne. Priméscă marinimoşii donatori sincerile şi căldurósele nóstre mulţămite. Bunul Dzeu rěsplătéscă fie-căruia cu darurile sale cele bogate.

Din şedinţa comitetului parochial ţinută la 22 August 1904.

Ioan Duma, *paroch, pres. comit.*

Ilie Chimpian, *notariu.*

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rěspunderea.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Ceialalţi sfinţi urméză în hore şi pe păretele drept şi stâng. Archiereii, însoţiţi de diaconi, în altariu până prin proscomidie şi diaconikon. Sfinţii se zugrăvesc în diferite situaţiuni, după buna chibzuială a pictorului. Unii binecuvêntă cu drépta; alţii ridică mânile în sus spre a se ruga; archiereii liturgiséză; diaconii îi însoţesc şi le ajută; călugării de regulă învaţă. De multe-ori anumite citate din învěţăturile prin cari s'au caracterisat în viéţă, sunt scrise pe rotule, hârtii, ce le ţin în mâni. Aşa d. e. în Dochiariul din muntele Atos.

Numai rar aflăm în interiorul năei şi scene întregi din viéţa sfinţilor. Aşa în capela sfântului Nicolae de la Laura se află douě minuni ale sfântului Nicolae, şi adormirea lui, ear' în Xenophontos omorîrea cu petri a archidiaconului Stefan.

Asemenea scene se află mai mult în pronaos.

Iarăşi Pronaosul.

Une-ori pronaosul este spaţios, ori fórte spaţios, şi astfel admite o zugrăvélă mai bogată. In asemenea casuri zugrăvirile pronaosului sunt de regulă o întregire a celor din naie etc. Deci va fi potrivit a ne ocupa la locul acesta cu asemenea pronaosuri. Chipurile de pe păretele ostic se aduc în legătură cu frontariul prin zugrăvirea lui *Christos*, a *Mariei*, a lui *Ioan Botezătoriul*, şi a *hramului*.

Sus pe boltitură sau în cupolă (unde este) aflăm pe Christos ca archiereu, încunjurat de îngeri, proroci şi patriarchi. (Aşa la Xenophontos, Atos).

Une-ori pronaosul are 2 cupole. (Dochiariu Atos, dar' pictura lor e ştérsă). In asemenea casuri în una se ilustréză psalmul 148: *„Tótă suflarea sě laude pe Domnul"*. Christos şede pe tronul purtat de îngeri, de fiinţele cereşti, cari se unesc cu cele pământeşti, zugrăvite pe tamburul cupolei, întru a-l glorifica. Acest tablou îl găsim şi pe boltitura metropoliei din Iaşi. In a 2-a cupolă se grupéză patriarchii şi prorocii în jurul Maicei Domnului, pe care au prevěḑut'o ca scara lui Iacob, etc. „Din vechime te-au vestit prorocii". (*῎Ανωθεν οἱ προφῆται*).

Tot în pronaos ocură Christos şi Maria împreună în chipul „Rădăcinei lui Iesei" (*ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί*), care se pomeneşte adese-ori în cântările de la Crăciun, (Catavasii: „Toiag din rădăcina lui Iesei şi flóre dintr'însa Christóse" . . .) şi de la prasnicele Maicei Domnului. (Preséra Buneivestiri, Naşterea Mariei.)

Une-ori se ilustréză tóte imnurile din acaftistul Maicei Domnului (*ἀκάθιστος ὕμνος*) în un ciclu de 24 chipuri. Acest acaftist se ceteşte în Dumineca sěptěmânei a V-a din postul mare. Compunerea lui se atribue patriarchului Sergios de la Constantinopol (620). Veḑi Triodul. Ciclul acesta este descris în „*Ἑρμηνεία*". Numirea o are de la faptul, că mai nainte poporul îl cetia şi asculta tótă nóptea *fără a şedea*.

Mai aflăm ilustrată o cântare de la 25 Decembre (Mineiu), care începe astfel:

„Ce vom aduce Ţie Christóse? Că te-ai arătat pe pământ ca un om pentru noi, că fie-care din făpturile tale mulţămită aduce ţie: Ingerii lauda, ceriurile steaua, magii daruri, păstorii minunea, pământul peştera, pustia ieslea, ear' noi pe maica fecióră".

Feciόra ţine pe Iisus în pólă. Imprejur sunt aducětorii darurilor, ear' în colţuri apare pământul şi pustia, ca figuri de femei.

Glorificarea lui Iisus şi a Mariei se póte înfăţişa aici în měsură cât de mare.

Dacă în naie n'au încăput tóte prasnicele mari, atunci se pot zugrăvi în pronaos cele ce mai lipsesc. (Aşa la Xenophontos şi în capela sfântului George din mânăstirea sfântului Pavel), ori apoi cele din naie se completéză cu altele: precum cele 7 sinóde ecumenice. Primul se prăsnueşte în Dumineca înainte de Rosalii; al II-lea la 22 Maiu; al III-lea la 9 Septembre; al IV-lea la 11 Iulie; al V-lea la 25 Iulie; al VI-lea la 14 Septembre, al VII-lea la 11 Octobre. Câteva sinóde ecumenice aflâm în pronaosul spaţios de la sfântul Spiridon din Bucureşti. Scene din suferinţele martirilor mai sěrbătoriţi. (Xenophontos, Dochiariu, Atos).

Un bogat material mai ofere pentru zugrăvirea pronaosului postul mare. Precum în naie se înfăţişéză în měsură estinsă momentele din sěptěmâna patimilor şi de la înviere, aşa se pot în pronaos ilustra celelalte sěptěmâni ale postului mare, care constă din 7 sěptěmâni de post şi 3 de pregătire pentru post. In I. şi II. Dumineca a timpului de pregătire prăsnuim parabula *„Vameşului şi a fariseului"* şi a *„Fiului rătăcit"*, în a III. *„Iarăşi-venirea lui Christos"* adecă *„Judecata din urmă"*. Dumineca proximă: *„Alungarea lui Adam din raiu"*, *„Amintirea fericiţilor adormiţi"*, *„Dumineca sfinţilor ieremiţi"*, etc.

Cu începerea postului se începe şi cetirea „scării cereşti" (*κλίμαξ*), a lui Ioan Klimakos. Acésta tractéză în 30 cuvêntări *virtuţile ce te suie la ceriu.*

Spre a îndrepta cugetele credincioşilor asupra acestor momente, se zugrăvesc în pronaos şi prin celelalte antişambre şi tinzi scene referitóre la ele. A doua venire a lui Iisus formézâ centrul grandios conceput al acestui ciclu. Aşa e în Dochiariu. Lângă ea e de-oparte adormirea lui *Efreem Syrul*, care prin repeţite descrieri şi prin înfăţişarea înfricoşatei judecăţi a influinţat puternic cercuri fórte largi; de ceealaltă parte sunt scene din viéţa sfântului Gerasim, eremit. Tot aici Alungarea lui Adam, Numirea animalelor (Facere II, 2) Plângerea celor alungaţi (acésta lipsesce din Cartea facerii. Se află însě în canonul zilei).

Se mai recomândă pentru aceste locuri parabolele, scara ceriului etc.

Corěspunḑětor şirului de sfinţi singuratici din altariu şi naie aflăm în pronaos *imnologi* (Dochiariu) şi *ctitori.*

Astfel întrégă pictura bisericei şi a apartinenţelor ei apare ca un întreg nu numai frumos şi bogat, ci şi organic şi bine ordinat.

Sus în cupola bisericei dominéză figura majestatică a Atotţiitoriului, care cu îndurare primeşte rugăciunile suitei sale cereşti şi ale singuraticilor sfinţi şi martiri, cari atât din cercurile cupolei, cât şi din şirurile de jos ale păreţilor bisericei, privesc în sus la El, implorând mila şi ajutoriul Lui. Praznicele légă prin icóna Inălţării şi a Rusalilor naia cu altariul, ear' sfânta năframă şi cărămida, cu cupola. Asemenea şi şirul de jos încă légă naia cu altariul.

Astfel stau tóte în legătură: momentele liturgice, cu praznicile, cu sfinţii rugători.

Frumseţa architectonică a bisericii orientale numai astfel pictată capětă splendórea desěvêrşită şi espresia plină de înţeles; şi totul devine *un întreg*, un op de mare valóre internă şi cu multă influinţă artistică.

Trapeza.

In bisericile mănăstirilor pictura din internul bisericei e aprópe completă şi numai cea din pronaos etc. sufere reducere. In asemenea casuri însě pictura redusă în pronaos îşi primeşte completarea sa în trapeză = sala de mâncare.

In cupola firidei celei mari de la capětul salei se află „Cina cea de taină" (Lavra). Inaintea firidei e aşeḑată masa egumenului. De-asupra cinei, „glorificarea Mariei prin proroci". Pe păreţi scene referitóre la prasnice şi Dumineci, cari de regulă lipsesc în biserică. Aşa scene evangelice (parabole, vindecări); ciclul himnelor din acaftist, din viéţa Mariei şi Ioan Botezătoriul. Minunile sfântului, căre-'i hramul mânăstirii; din viéţa martirilor; sinóde. Vis-a-vis de firidă „Iarăşi-venirea lui Christos". Chipuri din Apocalipsă; representări instructive din Klymax. Jos urméză un şir lung de sfinţi, jur împrejur.

Din viéţa lui Iisus se aleg scenele cele mai potrivite locului, precum binecuvêntarea pânilor, nunta din Cana şi alte asemenea, ear' la sfinţi sunt preferire scenele: Ilie nutrit de un corb, Ignatie Theophoros, care a zis despre sine: „Eu sunt grâul şi voiu fi sfâşiat de către fiare, ca sě fiu regăsit ca *pâne curată*". Veḑi Mineiul şi Ciaslovul de la 20 Decembre. Ignatie a fost un discipol al lui Ioan Evangelistul. Despre el, când era copil, sě fi zis Christos: „Cine primeşte pe un astfel de copil în numele meu, pe mine mě primeşte", (Marcu IX.) şi l'a luat în braţe.

In trapeza Xenophontosului aflăm în boltitura firidei *„Panagia"*; ear' la Dionysios scena aducerii darurilor la naşterea lui Iisus.

La alegerea picturii din trapeză contribue de sigur şi cuprinsul cetirilor ce le fac acolo călugării în mod liber, fără a urma vr'o prescripţiune specială tipicală.

Altariul.

Partea principală a bisericei o forméză altariul (*ἄλτις-τεως* = loc inalt pentru arderea jertfelor = jertfelnic; latineşte alta-ara.) cu cele trei despărţěminte ale sale: *a)* în mijloc *altariul propriu zis*, *b)* în stânga *procoscomidia* (prothesis), *c)* în drépta *diaconierul* (diaconikon).

Pentru tóte aceste trei despărţěminte sunt prescrise anumite chipuri şi icóne. Noi aflăm de ajuns a se picta numai cele inomis necesare.

Altariul propriu zis.

Celebrarea cinei cei de taină forméză momentul liturgic principal al acţiunilor rituale din acésta parte; deci pictura trebue sě ţină cont de acest esenţial moment. Pe boltitura altariului: I. *Preasfânta feciόră Maria*, şeḑênd pe tron şi ţinênd în pólă pe dumnezěescul ei fiu, binecuvêntând. In jur stau *arhangelii* plini de evlavie, închinându-se lui Iisus. Pentru Maria şi Iisus este reservat şi celalalt loc al altariului, dar' spre a nu fi totul prea încărcat, ceea ce înmulţeşte din sémă afară şi cheltuelile, se póte absta de la alte icóne.[1]

2. Urméză mai jos pe păretele cel mare din dosul prestolului şi deasupra tronului archieresc, cu cele douěspreḑece scaune, *Cina cea de taină*, respective împărţirea trupului şi sângelui prin Christos. Acésta lucrare forméză culmea serviciilor divine, oficiate în altariu, deci simbolisarea ei nu póte lipsí. Precum împarte archiereul pontificant preoţilor şi diaconilor împreunăliturgisitori, îndreptat spre *stânga*, (pânea) *trupul*, şi îndreptat spre *drépta sângele* Domnului: aşa este şi Iisus înfăţişat în acésta icónă ca archiereu, şi încă de *douě-ori*. Odată imparte în stânga la primii din cei şése apostoli, cari se apropie, pânea[2]; şi odată în drépta, împărtăşind pe primul din ceilalţi şése apostoli cu vin.[3]

Acest chip se împarte în douě, ceea ce şi în catedrala din Sibiiu, ca şi în alte locuri, este motivat şi prin mica firidă din acel părete, în care vine tronul archieresc. In multe biserici o feréstă a altariului reclamă acéstă împărţire.

---

[1] Mai jos se pictéză alte icóne mai mici, privitóre la Maria şi Iisus, precum scara lui Iacob, cortul mărturiei, David aduce sicriul legii înaintea Ierusalimului, tóte alusiuni asupra maicei Domnului din Testamentul vechiu. (Vezi Mineiul de la 21 Nov. şi de la prasnicile Mariei). Legătura acésta o esprimă une-ori pictorul, făcênd de-asupra sicriului legii chipul Mariei în un medalion. Sub Maria se pictéză în multe locuri „divina liturgie", oficiată de Christos ca archiereu cu asistenţa îngerilor.

[2] *μετάδοσις* = darea pânei.

[3] *μετάλειψις* = darea vinului.

(Va urma.)

Nr. 976 1904. [270] 1—3

Concurs

In urma veneratului ordin consistorial din 24 l. c. de sub nr. 8478 bis. se publică concurs, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român" pentru ocuparea postului de **paroh** în comuna **Feneșel** cu prediul **Cerc.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru dotațiunea de la stat.

Reflectanții la acest post au a-și aștерne subscrisului suplicele de concurs în terminul sus indicat și a se presenta la biserică în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra și a cuvênta.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or.
Cluj, 30 August 1904.

Tuliu Roșescu
protopresbiter.

Nr. 547 1904. [267] 3—3

Concurs

In urma ordinului Preaveneratului Consistoriu dto 15 Iunie 1904 nr. 5726 bis. și pe basa conclusului sinodului parohial din 6/19 August a. c. se escrie prin acésta concurs pentru **întregirea parohiei** vacante **Borgo-Rus** cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea de la stat.

Concurenții au a-și înainta suplicele instruite conform legei cu cualificațiune pentru parohiile de clasa I. în terminul deschis la oficiul protopresbiteral subsemnat.

Bistrița, în 10/23 August 1904.

In conțelegere cu comitetul și sinodul parohial.

Simion Monda
protopresbiter

Au apărut în **Tipografia archidiecesană**:

Noul abecedar de Dr. Petru Șpan

Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

---

[271] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** de clasa a II-a **Sĕsciori**, în protopresbiteratul Sebeș, devenită vacantă în urma repausării parohului *Ioan Stoicuța*, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotația de la stat.

Concurenții au sĕ și aștérnă cererile instruite conform normelor din vigóre, în terminul deschis, oficiului protopresbiteral Sebeș, avênd a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a cânta, respecta a celebra și cuvênta.

Concurenții cu pregătire de 8 clase gimnasiale vor fi preferiți.

Sĕsciori, din ședința comitetului parohial, ținută la 27 Iulie, 1904.

Zaharie Moga president.
Vasilie Pop notariu.

Nr. 519.

Vĕdut.

Sebeș, 2/15 Septembre 1904.
Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate."

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Teodor V. Păcățian:

	Coróne
Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române	2·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	8·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu jurați	—·80
Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok	1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	2·—

	Coróne
Cartea de aur, vol I. și II., broș. à 10 cor., leg. à	11·60
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering	2·—
Buna chivernisélă, carte pentru toți, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	—·40
Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf	4.—
Sâmbăta morților, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach	—·60

Tóte aceste cărți se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:.

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de tóte zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rênduéla Obedniței. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slușba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roșie cu copcii **4 cor.**

ICÓNE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză, pe lemn** séu **pe tinichea, țânc, aluminium** etc. în ori-și-care mărime pe lângă **prețurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei archidiecesane

Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

IV.

Archangelul Mihail
„ Gavriil
Apostol ori-care
Domnul Christos
Iisus în muntele Maslinilor
Sfântul Dumitru
Sfântul George
Ilie Prorocul
Ioan în pustie
Sfântul Nicolae
„ Simeon
„ Andreiu
Evangelistul Ioan
„ Luca
„ Marcu
„ Mateiu
Prorocul Zacharia
Apostolul Iacob
„ Filip

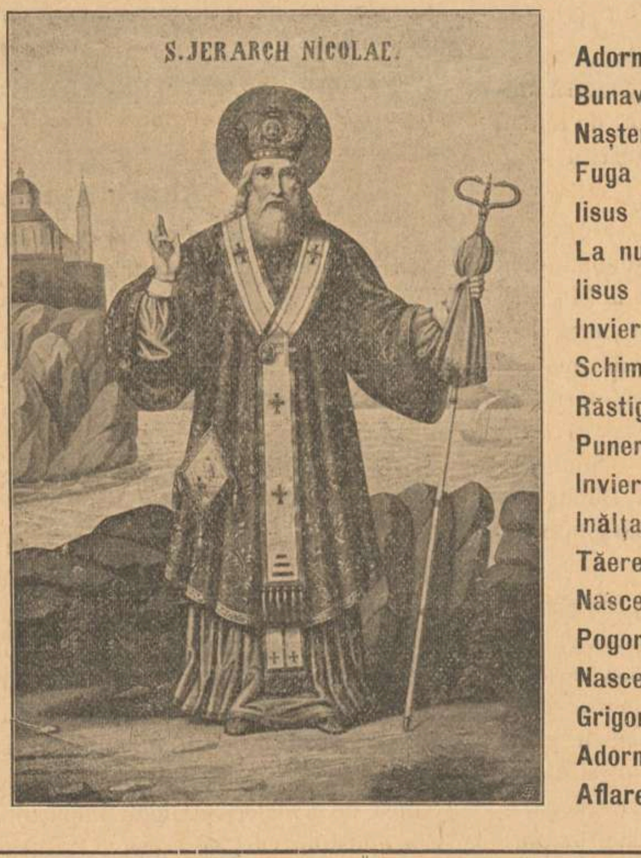
S.JERARCH NICOLAE.

I.

Adormirea Maicei Domnului
Bunavestire
Nașterea Domnului Iisus Christos
Fuga la Egipet
Iisus în biserică de 12 ani
La nunta din Cana
Iisus pe mare
Invierea lui Lazar
Schimbarea la față
Răstignirea lui Iisus Christos
Punerea în mormênt
Invierea Domnului
Inălțarea — Floriile
Tăerea împrejur
Nascerea Maicei Domnului
Pogorîrea Duchului sfânt
Nascerea sftului Ioan Botezătorul
Grigorie Vasilie și Ioan
Adormirea sfintei Ane
Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

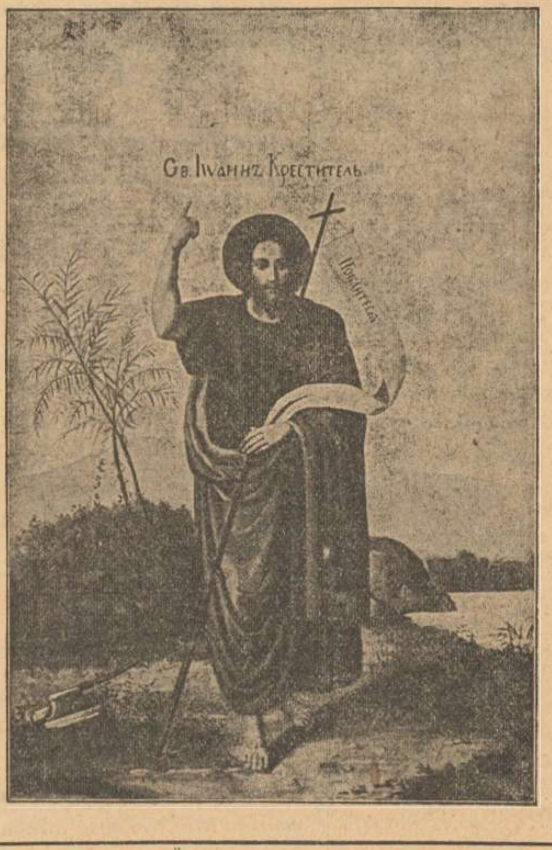

II.

Iisus pe Cruce
Inălțarea sfintei cruci
Ilie prorocul în carul de foc
Tăierea capului sfântului Ioan
P. Grigorie teologul
Sf. Vasilie

III.

Botezul Domnului
Constantin și Elena
Sfântul Dumitru călare
Sfântul George „
Maica Domnului
Petru și Pavel
Archanghelii Mihail și Gavriil
P Ioan Gură de aur
PP. Ioachim și Ana

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					și Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
fórte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	33·60	42·—	56·—	79·—	Cor. fórte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	50·—	72·50	23·10	25·90	40·60	49·—	65·80	20·30	23·10	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30·80	39·20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·20	30·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·40	19·60	26·60	„ simple.

Prețurile indicate în șema de sus sunt a se înțelege numai la icóne pictate pe pânză. — Icóne pictate pe lemn costă cu 10%, ear' pe tinichea cu 15% mai mult decât pe pânză; pe aluminiu și țânc vor costa cu prețul metalului întrebuințat *mai mult*.

Deasemenea și cu angajamentul pentru **prapori** din ori-și-ce fel de materii și de ori-și-ce colóre pe lângă condițiile cele mai favorabile.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian. Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 98 Sibiiu, Sâmbătă 11/24 Septembre 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

„Asociaţiunea“ la Timişóra.

Adunarea generală a *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“*, ţinută Mercuri şi Joi în Timişóra, a avut un succes din cele mai frumóse. Lume multă şi alésă; vorbiri frumóse; însufleţire generală pentru mândrul ideal urmărit din partea *„Asociaţiunii“*.

Sosindu-ne raportul despre cele întêmplate abia în momentul punerei ziariului sub tipariu, anticipăm din el pentru numěrul de astăzi vorbirea de deschidere a dlui Dr. *Liviu Leményi*, însărcinat din partea comitetului central cu conducerea adunării generale, ear' raportul îl vom da în numěrul viitor.

Vorbirea dlui *Leményi* a fost următórea:

„Onorată adunare generală! Diferite cause de natură diferită au împedecat pe bărbaţii aceia, cari erau cu mult mai chemaţi de cât mine, de a conduce acéstă adunare generală!

Numai în momentul din urmă m'a distins comitetul central cu onorifica sarcină, la care nu m'am aşteptat, — cred deci, că onorata adunare generală va fi cu indulgenţă faţă de mine şi va apreţia mai mult bunele mele intenţiuni, de cât modestele mele puteri.

Natura incidentală a misiunei mele aduce cu sine, că nici nu mě simt chemat a desvolta înaintea Domniilor Vóstre vre-un sistematic program sau vre o reprivire mai aměnunţită, cu atât mai vêrtos, că raportul general al comitetului central serveşte de bună orientare.

Chemarea măréţă a Asociaţiunei nóstre o cunóşte fie-care membru al ei, o cunóşte fie-care român.

Scopul pe care 'l urmăreşte Asociaţiunea nóstră este atât de nobil, atât de just, în cât şi străinul dator este sě 'l apróbe.

Scopul Asociaţiunei este cultivarea poporului român, conservarea şi desvoltarea dulcei nóstre limbi strămoşeşti, — şi urmărind acest scop deoparte, împlinim numai o datorinţă sacră firéscă, — de altăparte usăm de un drept neprescriptibil înăscut fiecărui individ şi fie-cărui popor, de un drept divin, de Dumnezeu binecuvêntat.

Datorinţa nóstră şi dreptul nostru de a cultiva şi desvolta limba nóstră sunt cu atât mai evidente, cu cât putem constata faptul, că a nóstră Asociaţiune nici odată nici nu s'a gândit barem la aceea, ca sě iasă cu tendinţele sale din cadrul poporului român, nici când nu a căutat a cucerí de la alţii, ci numai a conserva şi a desvolta ce e al seu.

Astfel, mare pěcat comite acela, pěcat în contra legilor eterne, care priveşte cu ochi rěi tendinţele nóstre culturale, cu cari la nimic alta nu ţintim, de cât ca şi poporul nostru în limba sa şi prin limba sa în nobila fraţéscă emulaţiune cu celelalte popóre, spre binele patriei comune, sě ocupe pe teren cultural locul acela demn, la care de provedinţă e chiămat conform însuşirilor sale, pe cari nici vitregitatea secolilor nu le a putut înăbuşí.

Asociaţiunea nóstră, mai cu sémă de când activitatea ei se estinde asupra tuturor locurilor din acéstă ţéră locuite de Români, este singura instituţiune, care întruneşte tótă suflarea românéscă din acest regat, în ea se manifestéză *unitatea nóstră*, scopul ei este acela, la a cărui ajungere cu egală însufleţire putem conlucra, putem zice deci — variind o vorbă vestită, — că în taběra Asociaţiunii se află poporul român din acéstă ţéră.

Acéstă taběră trebue sě o apěrăm de ori-ce duşman, sě o apěrăm cu *arma culturei* arma cea mai puternică, şi sě ştim, că perdută va fi limba nóstră, perdut poporul nostru, când acéstă taběră nu o vom şti apěra. Dar' noi o vom apěra cu glorie şi cu isbândă, căci purtăm luptă dréptă şi luptăm pentru esistenţă, căci poporul care nu e capace de cultură, acela nu e nici demn de viéţă.

Când s'au modificat vechile statute ale reuniunii nóstre, şi în special s'a lărgit teritorul ei de activitate, s'au aflat ómeni, cari din diferite puncte de vedere cu totul opuse se temeau sau se bucurau de acele schimbări, prevědênd fie-care din al seu punct de vedere efecte dăunóse pentru interesele culturale româneşti.

Iată însě, esperienţa dovedeşte, că nebasate au fost deoparte temerile, şi de altă parte nerealisate au rěmas speranţele, — ear' Asociaţiunea nóstră tocmai de când în braţele sale cuprinde pe toţi Românii din patrie a luat cel mai frumos avênt.

Cu vie plăcere am venit deci de astădată în acest frumos emporiu al vechiului Banat, în istorica cetate Timişóra, şi cu bucurie vedem adunată în acéstă sală flórea românimei din aceste părţi.

Dacă e adevěrat aceea, că renaşterea culturală a românismului *din Ardeal* a isvorît, din acea fântână multe veacuri acoperită şi suprimată de órdele barbare ale secolilor trecuţi, trebue sě constatăm şi aceea, că prin părţile Banatului s'a născut prima mişcare pentru cultivarea poporului român şi a limbei sale, prin părţile aceste s'a înfiinţat primul institut pedagogic, din care au purces apostolii învěţători, cărora este a se mulţamí faptul, că puţini ţěrani afli în acest ţinut, fie dintrě cei mai bětrâni, cari nu ştiu carte. Meritul acesta al Românilor din Banat este cu atât mai mare, cu cât în timpurile acelea biserica ortodoxă era supusă unei hierarhii străine.

Cu plăcere pot constata şi faptul că tot din părţile Banatului mai întâiu s'au ivit bărbaţi cari din căldura inimei lor s'au ocupat cu aparat ştientific cu limba română, cu originea ei, cu structura ei, cu desvoltarea ei.

E deci lucru firesc, că bucuros am venit din depărtări urmând fraţésca invitare adresată nouă, şi nu ne îndoim, că întrunirea nóstră de aici va forma o tréptă nouă cătră înălţimea idealului nostru cultural, la care nizuim. Dec ar adunarea generală a Asociaţiunii deschisă“.

*

După vorbirea acésta de deschidere, în care sunt atinse córde ce electriséză, au urmat alte frumóse vorbiri prin cari „Asociaţiunea“ a fost salutată pe pămêntul Banatului, şi apoi s'a întrat în ordinea de zi. (A se vedé telegramele de pe pag. III).

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis sed quid.

(Urmare).

3. *Mone, Monea, Monia de A. Venitze.* Acéstă familie se trage din acel Solomon (diminutiv Mon, Monea), carele după inscripţiunea genealogică a Monescilor, a fost fiul lui Stefan şi nepot al lui Grigorie III. Cu timpul înmulţindu-se şi rămurindu-se descendenţii lor, şi-au înoit documentele boeronale şi nobilitare, şi anume:

Cu diploma lui Gavriil Bethlen din 16 Martie 1616 se confirmă Stefan *Monie de Venitze, Mathei Brevoy de Kis-Brevoy* şi *Nicolai Solymos de Felső-Vist* în posesiunile şi libertăţile lor.

Catharina Brandenburgica principesa Ardealului, cu diploma din 28 Mai 1630 confirmă pe *Solomon Mone* şi pe fii sei *Bucur*, *Man*, *Bogdan* şi *Solomon* în drepturile lor boeronale erezite de la protopărinţii lor.

George Rákoczi, cu diploma dată din Cluj la 18 Septembre 1632 confirmă în drepturile boeronale avitice pe *Salamon Monya* şi pe fraţii acestuia *Many*, *Opra*, *Stanzs Monya*, cum şi pe fiii sei *Opra*, *Bucur* şi *Mihai Monya*.

Anna Bornemisza principesa Ardealului, ca dómnă stăpânitóre a ţerii Făgăraşului, la 20 Martie 1669 recunóşte şi întăreşte pe *Bucur* Monya şi pe fratele sěu *Iuon* în vechiul lor boeronat.

Asemenea şi M. Apafi cu diploma din Radnoth în 6 August 1689 în formă de privilegiu întăreşte pe *Sztan Monya* în vechile sale prerogative boeronale.

Protopopul Veneţiei Ionaşc Mone a figurat la anul 1700 ca notariu al Soborului din Alba-Iulia în care s'a primit uniunea bisericéscă cu papa de la Roma, pentru care el a impetrat armale de nobilitate de la Carol VI la anul 1718.

Din inscripţiunea genealogică ce o a ridicat Ionaşc Mone pe zidul casei sale din Veneţia la anul 1728 se věd gravate în relief armalele sale de nobilitate: un vultur care ţine o cunună de mărgele (mětănii) în mijlocul căreia se vede o mână cu crucea; ear' în jurul acestora un cerc, ce cuprinde inscripţiunea cu litere cirilice *„Protopop Ionasc Mone notares soborului mare“*.

La anul 1860 ca fost pretor în Veneţia am descifrat un facsimil după pétra inscripţiunei genealogice ce o a reprodus de la mine N. Densuşianu în Columna lui Traian, şi în ediţiunea separată sub titlul: Monumente pentru istoria ţerei Făgăraşului, Bucureşti 1885, — şi în fine o am reprodus şi eu corectată în discursul meu de recepţiune: Ugrinus 1291. Bucureşti 1901. (v. anex).

Episcopul I. Klein de Saad a avut un nepot de frate a nume: Ioan Klein, care a fost devenit preot în Veneţia sub episcopul Maior pe la anul 1780 şi luase de soţie pe o fată a lui Ionaşc Mone, cu care el a avut două fete, una Iuliana măritată după Herszeni, şi Anna măritată după George Boer din Vad. Acésta a avut o fată măritată după George Stoica Ionasc în Veneţia, unde am věḑut crucea lui Klein.

Pe la 1854 întâlnindu-mě cu Anton Mone, comisariu de prefectură, mi-a împărtăşit că la tată-seu Mone, funcţionariu pensionat în Cluj, a věḑut chrisóve vechi de la domnitorii ţerei româneşti întrě scrisorile erezite de la moşi şi strămoşi.

O altă parte din manuscrisele Monescilor a fost ajuns în Archivul prefectului fiscal din Făgăraş, Iosif Kis, care ţinuse de soţie o fată monestică — futurum te plura docebit.

4. *Penci, Pencs, Penchy, Pencz, Pents de A. Veneţia*, numěră 5 patrifamilii şi se trage din familia Mailat indigitată în inscripţiunea monestică mai sus descrisă.

Are diplomă de la principesa Ardealului Maria Cristierna de datul Făgăraş în 4 Iulie 1594, dată lui Matei Pench, prin care se confirmă în posesiunile şi drepturile sale boeronale. Acéstă diplomă e întărită şi de Catharina Brandenburgica principesa Ardealului, la 20 Iulie 1630 şi totdeodată dă boerilor Iuon, Stefan, Radu, Dumitru, Mateiu şi Oprea, fiilor lui Solomon al lui Matei *Pents*, diploma de nobilitate cu următórele insemne: pe scut militar de colóre celestină se vede fugênd o ciută albă străpunsă de o lance. Ca motiv de nobilisare se spune în diplomă, că ei se trag din familia vetustă a Mailateştilor, şi de aceea sunt demni de a se ridica eară la splendórea originei lor.

Stefan Pents esoperéză un transumpt de la guvernul ţěrii cu datul din Sibiiu 1 Martie 1736, ce cuprinde ambele diplome mai sus citate. Astăzi e representată acéstă familie prin Nicolae Penciu, judecătoriu de tribunal în retragere la Sibiiu.

O altă ramură sub numele Martin Penczy din Veneţia a fost donată cu un fund nobilitar în Grid prin Gavriil Báthori cu diploma din 7 Martie 1609.

5. *Clocoţian alias Sztoika Klokoczan de A. Venitze.* Acéstă familie ce astăzi numěră la 50 patrifamilii, e o ramură a familiei Sztoika mai sus (2) indicată, carea fiind poreclită cu conumele Clococzan, a câştigat ca atare diplomă de nobilitate de la M. Apafi cu datul din Radnoth 11 August 1670, conferită lui Stefan Sztoika Klokoczan şi fiului sěu Many Sztoika cu următórele insemne: pe scut militar de colóre celestină se vede un leu ţinênd sabia în laba dréptă.

O parte din Klokoczan-eşti mutându-se în comuna grăniceră Tohanul-vechiu, din ei au eşit mulţi militari superiori.

6. *Popeneci, Popeniecs de A. Venitze* de present 20 patrifamilii, a impetrat de la Susana Lorándfi, věduva lui G. Rákoczi ca stăpânitóre şi Dómnă a Făgăraşului, diploma din 1 Februarie 1652 conferită lui Coman şi Ilie Popenieczi, prin care acestia se confirmă în drepturile lor boeronale referitóre la a patra parte din po-

sesiunile Veneţiene, ceea-ce confirmă descendenţa lor de la împărţirea în patru părţi a posesiunilor Veneţiene întrĕ fiii lui Grigorie III, amintiţi în inscripţiunea genealogică monestică. Careva dintrĕ ei fiind popă s'a poreclit Papeneci. Din ei unul s'a ridicat până la protopretor în Bran.

7. *Rozorea de A. Venitze* cu 50 patrifamilii, a impetrat diplomă de la Susana Lorándfi din Fogaras 24 Februarie 1651 dată lui Mateiu Rozorea, prin care el şi următorii sei se confirmă în vechile sale drepturi boeronale.

8. *Cornea, Kornya de A. Venitze* constă din 22 patrifamilii, cu diploma de la A. Bornemisza din Fogaras 12 Martie 1671 dată lui Ioan şi Stan Kornya, prin care se confirmă în vechile lor posesiuni boeronale; are şi armale de la George Rákoczi din anul 1651 cu insemne: pe scut ceruleu un călăreţ cu sabia scósă.

(Va urma.)

Rolul familiei în educaţiune.

Lucrare cetită în conferenţa învĕţătoréscă din cercul *Reghinului* de **Ioan Paicu**, învĕţătoriu.

Dacă vom urmări cu luare aminte procesul cultural istoric, vom vedé, că educaţiunea a fost şi este factorul cel mai esenţial în viéţa culturală a omenimei. Vom vedé, că luceafării providenţiali, cari s'au ivit pe orisonul tuturor timpurilor şi au strălucit printrĕ conaţionalii lor cu fapte nobile, măreţe şi utilitare, într'un gând enunciau: „*Cultivaţi spiritul, căci e părticică divină*“! Şi de câte-ori *liberul arbitru*, acésta forţă naturală înnăscută în om, înclina în familii şi în urmare în sate şi societăţi întregi mai mult întru a esercia rĕul de cât a practica binele, meteorii naţionali, bărbaţi providenţiali ai timpului, se nisuiau a opri pe connaţionalii lor de la alunecarea în prăpastie prin *precepte şi porunci.* — Ear' când influinţa putregăitei societăţi îşi secera triumful tot mai mult şi cu mai efect, esclamau desnădĕjduiţi. „*Perirea ta, din tine Israile*“!...

Astfel de bărbaţi aflăm în *tóte* epocele şi la *tóte* popórele. Incepênd de la Moisi prorocul până la Ioan Botezătoriul, şi de la acesta până la cei mai geniali filosofi moderni.

Dintrĕ toţi însĕ, numai *unul* a fost în stare sĕ deslege mai corĕspundĕtor voinţei Creatoriului problema educaţiunei, simplu dar' măreţ prin principiu măiestos. „*Fiţi desĕvêrşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceriuri desĕvêrşit este*“. Acest învĕţătoriu al învĕţătorilor este: *Iisus Christos.*

Principiul seu se baséză pe echoul dumnezeirei, care din timpurile primordiale ale omenimei pătrunde universul până în adâncimile sale din veac şi până în veacuri: „*Creşteţi, vĕ înmulţiţi, umpleţi pământul şi vi'l supuneţi. Stăpâniţi peste peştii mării, paserile ceriului şi preste tóte vietăţile pământului*“. De când e lumea, nimenea nu a fost în stare sĕ înţelégă şi promoveze atât de corect acésta voinţă divină, ca „*Fiul omului*“.

Pentru-ca sĕ poţi însĕ stăpâní peste cineva, cuvine-ţi-se a te stăpâní *însu-ţi pe tine.*

Până când un popor a fost domnitoriul naturii sale interne, până atunci a domnit şi peste cea esternă a altora. Ear' când freul adevĕratei educaţiuni s'a putregăit, — liberul arbitriu şi-a scos monstruosul cap afară, praf şi cenuşă s'a ales din supremaţia poporului stăpânitor, ba chiar şi din numele seu.

Chiămarea omului aici pe pământ este deci a-şi stăpâní natura internă şi esternă, ear' arma cu care apărăm fiinţa spirituală a întregului om a fost, este şi va fi în veac şi pururea — *educaţiunea.* După cuvintele Tatălui ceresc: „*Ceriul şi pământul vor trece, dar' cuvintele mele nu vor trece*“.

Bine ştiind, că educaţiunea este o lucrare cu plan făcută asupra unui copil pentru cultivarea sa intelectuală, morală şi fisică: urméză a cunóşte şi *factorii educativi*, cum şi *rolul* ce 'l are unul fie-care dintr'înşii în acésta operă măréţă. Şi aflând eventuale scăderi în activitatea unuia dintrĕ factorii de natură a împedeca mersul regulat al celuilalt, sĕ le descoperim şi în mod modest şi conştienţios sĕ cercăm a le delătura, după zisa Mântuitoriului: „*Mărturisiţi vĕ unul altuia pĕcatele şi vĕ rugaţi unul pentru altul, ca sĕ vĕ vindecaţi.*

Factorii educativi sunt: *familia, şcóla şi societatea.*

Despre rolul primului factor educativ avem sĕ discutăm în conferenţele învĕţătoreşti ale anului acestuia. Şi nu fără causă binecuvêntată. Căci familia s'a numit cu drept cuvênt „*celula vieţii popórelor*“. Ear' un precept chinezesc zice: „*Când afacerile familiilor sunt bine regulate, cele ale statului vor fi aşemenea, căci acestea din urmă se razimă pe cele dintâiu*“. Şi Cicero spune: „*Familia e cea dintâiu tréptă a societăţii, căci din familie sĕ formézà comună, din comună statul şi din stat omenimea. Şi după cum ori ce bólă provine din stricăciunea ţesăturei celulare, aşa şi statul sufere, dacă în familie merg lucrurile rĕu*“.

Deci, casa părintéscă este şcóla cea dintâiu, ear' părinţii — pentru toţi câţi au fericirea a se bucura de ei, — sunt primii instructori.

In anii pruncii voinţa fiinţei libere urméză a exista dormitând şi se ivesc pentru mica fiinţă trebuinţe mai cu sémă în ce priveşte fisicul. In curênd însĕ, prin şóptele dulci ale mamei se trezeşte mistica torţă. Şi lipsită fiind de esperienţe, cum şi de o anumită îngrijire, uşor póte cădé jertfă capriţiósei naturi din afară. Din care causă se susţine, şi cu tótă dreptatea, că „*educaţiunea copilului are sĕ se încépă de-odată cu naşterea lui*“.

Intrebând odată o mamă pe un preot de-o rară iscusinţă, când sĕ încépă cu educaţiunea fiului ei, care atunci era de 4 ani, preotul i-a rĕspuns; „*Dacă n'ai început păn' acum, ai perdut 4 ani*“. Emerson zice: „*Mamelor, în póla vóstră ţineţi posteritatea omenimei*“. Ear' dómna Champan, interpelată de Napoleon, că ce le trebueşte Francezilor? a rĕspuns: „*Mame*“. Căci nu prea sunt mame! Insĕ numai pe o *mamă bună* o descrie poetul Gretry ca pe o „*lucrare măiastră a naturei*“.

Stabilind deci principiul, că rolul de a educa în cercul familiei revine *mamelor*, ca persónele cele mai apropiate de micul individ, voiu divida educaţiunea generală umană în cele două elemente din cari se conpune, şi voiu vorbí în special şi mai pe larg despre fie-care dintr'însele.

Incep deci cu *educaţiunea fisică în familie.*

Un educator, care are numai cât de cât cunoştinţă despre *ereditatea fisiologică, de mediu şi rasă, ereditatea caracterelor de specie şi cele individuale*, de-şi nu se póte da pe partea naturalistilor, cari susţin a fi omul de provenienţă animalică; totuşi avênd în vedere *perfecţionabilitatea* proprie tuturor muritorilor, trebue sĕ concédă, că corpul omenesc, respective unul ori altul dintrĕ organele diforme ale acestuia se pot *nobilita*, eventual *perfecţiona.*

Perfecţionându-se instrumentul spiritului, corpul atrage după sine şi o perfecţiune spirituală, căci: „*Mens sana, in corpore sano*“.

Aşa dar', fie-care mamă trebue întâiu sĕ ştie, că corpul copilului este perfecţionabil şi la cas când propria-i desteritate nu e de ajuns pentru a modifica sau regula deviaţiuni ale tipului specific material, are sĕ reclame îndată ajutoriul specialistilor.

Frumseţa fisică ce se impune familiei de datorinţă a o desvolta în toţi membrii, constă din: *membre vigurόse, forme regulate şi rotunde, muschi elastici, sânge curat şi roşu, corp bine desvoltat.* Pe scurt, din o *armonie în întreg organismul.* Căci desvoltându-se egal şi în mod *armonic tóte organismele* corpului, se stabileşte şi un echilibru atât fisic cât şi intelectual şi moral. — Pentru-că ştiinţa încă n'a putut stabilí principiul, că ar puté esista spirit fără corp, şi nu se ştie, că ce ar face acea schintee dumnezeéscă, — care face în colaborare cu corpul din om fiinţa cea mai alésă pe pământ — dacă ar fi lipsită de corp!?

Atâta e cert, că în primii ani ai desvoltării unui individ atât fisicul cât şi spiritul lucréză şi se perfecţionéză *neîntrerupt, misterios şi fórte repede.* Nimic însĕ nu lucréză cu atâta sgomot, după părerile tuturor capacităţilor, ca în anul prim *funcţiunea alimentării.* Pentru epoca acésta natura s'a îngrijit de alimentaţia copilului, căci a pus în sinul maicei sale un lapte atât de potrivit desvoltării lui în cât nu numai că nici un alt aliment nu 'l póte înlocuí, dar' în stări normale nici *nu 'i permis sĕ 'l înlocuiască.*

Higienistii pretind pentru timpul când laptele mamei nu mai e suficient, sau nu mai are rost pentru alimentaţia fisicului unui copil, ca nutremêntul sĕ fie compus din — *cărnuri próspete, leguminóse, făinóse şi albuminóse.* Beutura, din *apă próspĕtă, curată, cuprinsă în vase curate.*

Basat pe împrejurarea că din ou, espus fiind un anumit timp căldurei, ese o vietate cu *tóte* organele, ce se observă şi la om (se înţelege, într'o formă mai amplă şi perfectă) e cert, că *óuele sunt alimentele compuse din substanţele cele mai potrivit combinate*, şi prin urmare vor forma nutremêntul *cel mai de preferit pentru fragedul fisic al pruncilor.*

De aici urméză, că perfecţionabilitatea unui individ nu se mărgineşte numai la operaţiunea de a îndrepta tipul specific material în mod măestrit, ci este o noţiune a întregei lucrări educative şi 'şi are şi ea alte serii, cari o ajutoră în opera acésta mijlocit şi nemijlocit. Deci: *Indreptarea formelor iregulare, aer curat, alimente nutritóre pe ales, îmbrăcăminte comódă, şi în gradul cel mai înalt— curată*, şi *mişcare, sunt condiţiunile esenţiale* de bunăstare fisică pentru primul stadiu al perfecţionării corpului omenesc.

Aşa dar' prima grijă ce trebue s'o aibă mama română, este sĕ fie cu băgare de sémă la *eventuala îndreptare a tipului specific material şi la întărirea corpului micei fiinţe.*

Urméză apoi perfecţionarea corpului omenesc cu privire la *sensibilitate.*

E lucru cert, că sensurile se pot perfecţiona nu numai prin mijlóce fisice, ci mai ales prin cele intelectuale. Pedagogia priveşte primele trei sensuri *pipăitul, gustul şi mirosul* mai mult numai ca nişte *sentimente vitale*, cari numai în mod indirect desvóltă acţiuni asupra spiritului omenesc. Ne este de datorinţă însĕ a îndrepta atenţiunea mamelor în educaţiune şi asupra acestora, pentru-că a ţiné organele acestor sensuri în cea mai perfectă curăţenie şi a le agerí, însémnă a perfecţiona sensibilitatea şi a mântuí adese-ori în viéţă corpul copilului de multe nenorociri, şi póte chiar şi de mórte.

Avem însĕ două sensuri de natură superióră, cari produc cele mai minunate efecte în desvoltarea intelectuală şi morală a omului: *auzul şi vĕzul.*

Deprinḑênd o mamă conştienţiósă încă din zilele prime ale desvoltării urechea pruncului seu a *prinde şi înţelege* sunetele, copilul îndată va şi *simţí intonaţiunile.* De unde urméză, că accentele *durerii, înduioşării, entusiasmului, ironiei* etc., vor atinge *deodată* atât *fibrele sufletului*, cât şi *córdele inimei sale*, şi astfel va vorbí şi copilul la rîndul seu... *convingĕtor, din inimă şi cu accentuare adevĕrată.* Ii va atrage mama din bună vreme atenţiunea asupra *fluerului ciobanului, şóptelor frunzelor, murmurului isvórelor, cântecului paserilor*, şi 'l va aduce acolo, ca sĕ facă *distincţie* întrĕ acestea, prin ce cu celeritate se lucră la cultivarea auḑului şi totodată la agerirea memoriei micului copil.

Sgârciurile şi canalul din afară al urechilor sĕ fie în totdéuna curate. Sĕ se păzéscă copilul de a zăcé cu urechile la pământ şi încă pe pământ umed, cum şi de curente. Insĕ de câte-ori nu dăm peste copii de câte 1—3 ani durmind în mijlocul curţii sau chiar pe uliţă cu capul pe pământ!? Apoi a ferí pe copil de curente, românului nici prin cap nu-i trece.

Timpanul trebue ferit de vibraţiuni puternice. Ear' loviturile preste cap şi sgâţâitura urechilor sunt manevrări stupide şi barbare, şi în consecinţă, se condamnă aspru.

Vĕḑul copiilor încă trebue perfecţionat şi ochii bine îngrijiţi. Obiceiul rĕu de a se ţiné stórele leagănului unde petrece în timpul de odihnă înfăşurate în basmale colorate sau chiar acoperiţi cu de acelea peste ochi, trebue abandonat. Căci prin acésta pe deoparte se naşte miopia, ear' pe de alta se bolnăveşte organul. Lumina intensivă şi directă, cum şi condamnarea ochilor a petrece în prav şi fum, încă sunt stricăcióse.

De mare însemnătate este ţinerea anexelor organului de vĕḑut în curăţenie perfectă. Spălarea genelor şi pleópelor cu aceeaşi apă în care s'a scăldat corpul întreg al copilului, cum şi folosirea a ori-ce leac băbesc îndată ce se iveşte vre-o inflamaţie la ochi, sunt condamnabile.

(Va urma.)

La începutul anului şcolar.

— Din cercuri învĕţătoreşti. —

Fie-care om, din ori ce clasă a societăţii omeneşti, îşi pórtă chiămarea cu rĕspundere, mai mare ori mai mică.

Ii serveşte spre cinstea omului dacă îşi împlineşte cu drag chiămarea, ear' cel ce nu şi-o împlineşte, e urgisit şi desconsiderat ca sluga leneşă din sf. Scriptură.

Dintrĕ tóte ocupaţiunile a învĕţătoriului e cea mai frumósă, dar' tot odată şi împreunată cu cea mai mare rĕspundere.

Dacă plugariul, meseriaşul ori neguţătoriul, nu-şi împlineşte cu scumpĕtate chiămarea sa, îşi negligă adecă meseria, numai el singur are sĕ tragă urmările negligenţei sale. La învĕţătoriu însĕ nu e aşa, — căci învĕţătoriul prin aceea că nu-şi împlineşte chiămarea, face, ca alţii sĕ pătiméscă şi încă chiar aciea cari nu pórtă nici o vină.

Ţinta economului, a meseriaşului, neguţĕtoriului, are în vedere numai un scop mărginit: sĕ-şi asigure şie-şi şi familiei esistinţă, bunăstare şi onóre. La învĕţătoriu însĕ acéstă ţintă e secundară, sau lucru de a doua mână. Ţinta lui principală, ca învĕţătoriu, e alta: creşterea şi luminarea tinerimei, aşa ca sĕ fie spre folosul, spre înaintarea şi cinstea neamului.

Bogăţiile, onorurile, podóbele cele luxóse şi alte fericiri lumeşti nu pot mulţămí pe un învĕţătoriu, câtă vreme nu-şi împlineşte cu scumpĕtate chiămarea sa.

Se simte, şi trebue sĕ se simtă bogat şi fericit învĕţătoriul conştiu de chiămarea sa numai când îşi îndulceşte sufletul din fructul ostenelelor sale; când vede că tinerele odrasle încredinţate conducerii sale sunt prin el aduse din nefiinţă la fiinţă, din întunerec la lumină, şi când vede că sub conducerea şi cu lumina ce au primit de la dînsul cresc şi înaintéză cătră ţinta dorită, pentru care el ca învĕţătoriu de bunăvoie s'a jertfit şi se jertfeşte.

S'a constatat la mulţi învĕţĕtori din ziua de astăzi, că nu din iubire sau rîvnă de a serví causei, nu pentru ca sĕ fie la înălţimea chiămării, s'au dedicat şi se dedică carierei învĕţătoreşti, ci au urmărit şi urmăresc mai mult ţinta de a se vedé căpĕtuiţi. Ţinta principală adecă o nesocotesc şi urmăresc alte scopuri, ca cum învĕţătoriul ar fi angajat mai mult pentru ca sĕ nu piară de fóme, fiind-că nu e bun pentru altceva.

Cu regret trebuie sĕ constat că sunt şi de acei învĕţători, cari după ce au devenit institutuiţi în mod definitiv, puţin le mai pasă dacă 'şi împlinesc chiămarea.

Dacă apoi din vina unor astfel de învĕţători şcolarii nu pot înainta, ei recurg la pedepse. Urmările sunt, că se nasc neînţelegeri întrĕ popor şi învĕţător. Invĕţătoriul îşi va desvinovăţi neîmplinirea datorinţelor cu aceea, că pruncii nu frecuentéză regulat şcóla, ear' poporul se va desvinovăţi cu aceea, că învĕţătoriul nu 'şi face datorinţa.

Dar' nu e bine aşa, s'ar cuvení ca nici învĕţătoriul nici poporul sĕ nu aibă cuvinte de a se plânge unul contra celuilalt, ci dragostea cătră şcólă sĕ siléscă pe părinţi a şi trimite pruncii la şcólă, şi dragostea cătră învĕţătoriu şi cătră şcólă sĕ îndemne pe şcolari a cerceta regulat şcóla.

De dragul dascălilor celor mari ai lumii, în timpurile vechi mii de ómeni îşi lăsau casele şi mergeau prin pustie, ca sĕ le asculte învĕţăturile.

In timpul de astăzi însĕ, de urîtul unor dascăli poporul nici nu trece pragul şcólei, ear' pruncilor numai de şcólă sĕ nu le pomenéscă omul.

Adevĕratul învĕţătoriu, cu dragostea ce o are pentru chiămarea sa, stîrneşte în şcolarii sei rîvna şi iubirea cătră şcólă, ear' în popor, şi cu deosebire în părinţii pruncilor însufleţire şi dragoste cătră învĕţătură şi înaintare; stimă şi iubire cătră învĕţătoriu, lucruri cari servesc spre bucuria organelor mai înalte şcolare, cari au încredinţat şcóla şi viitoriul tinerimei în mâna învĕţătoriului harnic.

Aşa dar' învĕţătoriul şi numai învĕţătoriul póte face, ca şcóla sĕ fie şcólă în adevĕratul înţeles al cuvêntului, şi ca şcolarii şi sprijinitorii şcólei sĕ se póiă bucura şi însufleţí de ea.

In împrejurările de astăzi mai mult de cât ori-când învĕţătoriul trebue sĕ fie învĕţătoriu dedicat cu trup cu suflet carierei sale, nu atât pentru salariul ce 'l primeşte, ci mai mult pentru rĕspunderea ce o are înaintea lui Dzeu şi a ómenilor, pentru creşterea ce are sĕ o dee tinerimei încredinţate conducerii sale.

Acestea avêndu-le în vedere, înainte de a călca pragul pentru începerea noului an şcolar dator e fie-care învĕţătoriu sĕ-şi tragă bine séma, ce misiune are şi ce talant i-s'a încredinţat!... Şi dacă se simte slab, ori alte afaceri şi patimi îl împedecă de a'şi puté împliní conştienţios chiămarea, mai bine sĕ se retragă; sĕ 'şi alégă altă carieră, ca sĕ nu se facă părtaş vrednic de sentinţa slugei celei leneşe din s. scriptură, care a îngropat talantul Domnului seu în pămênt.

Acestea puţine cuvinte am aflat de bine a le adresa acelora pe cari îi priveşte, acum la începutul anului şcolar, dorind, ca provedinţa divină, care a apărat şcóla nóstră până acum, sĕ lumineze sufletele invĕţătorilor noştri, spre a-şi puté cu drag împliní chiămarea, spre folosul şi cinstea neamului nostru.

i. b.

NOUTĂŢI

La gimnasiul gr. or. din Braşov, cum raportézá „Gaz. Transilvaniei“, s'au inscris pentru anul şcolar curent 304 elevi (cu 4 mai puţini de cât în anul trecut), anume: 30 pe clasa VIII., 30 pe clasa VII, 31 pe cl. VI., 34 pe cl. V., 37 pe cl. IV., 39 pe cl., III., 48 pe cl. II,, şi 55 pe cl. I. De la alte institute au trecut la acest gimnasiu 30, dintrĕ cari 26 în clasele superióre.

*

† Vĕduva Ana N. Preda n. Bucşa, din Avrig, după scurte suferinţe a adormit în Domnul Duminecă în 18 Septembre st. n. la 9 ore séra, în etate de 57 ani. Rĕmăşiţele pămênteşti ale defunctei au fost depuse spre vecinica odihnă Marţi, în 20 Septembre st. n. la 4 ore p. m. în cimiteriul gr.-or. român din Avrig. Pe decedata o jelesc întristaţii fii: *Victor*, *Ieronim* şi *Aurelia*. Fie-i ţĕrina uşóră şi memoria binecuvêntată!

*

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ din Sibiiu s'a constituit pe anul şcolar 1904/5 în şedinţa ţinută la 11 Septembre 1904 n. sub presidiul Preacuvioşiei Sale Domnului director seminarial Dr. *Eusebiu R. Roşca* în modul următor: president: Nicolae Vătăşan prof. sem.; vicepresident: Trandafir Scorobeţ cl. c. III; archivar: Zaharie Manu cl. c. III; notariu; Candid Muşlea cl. c. I; cassariu: Nicolae Damian cl. c. II; controlor: Ioan Trif cl. c. I; bibliotecariu: Ioan Duma cl. c. II; vicebibliotecariu: George Govna ped. c. I; redactor: Pompeiu Moruşca cl. c. III; econom: Andreiu Goicea ped. c. III. Membri în comisiunea literară: Vasilie Debu cl. c. III; Onisifor Ghibu cl. c. III; Aurel Popovici cl. c. II; Emil Stoica cl. c. II; Traian Achim cl. c. I; Vasilie Păltinean cl. c. I; Ioan Ciupe ped. c. III; George Cojan ped. c. III; Emil Roşală ped. c. II.

*

Virilistii români în comitatul Făgăraşului. In lista virilistilor comitatului Făgaraş statorită pe 1905 sunt trecuţi următorii români: Dr. Iancu Meţian, proprietar, Zerneşti, cu 1170 cor. 70 fil.; Dr. Ioan Şenchea, advocat, Fagăraş, 944 cor. 70 fil.; Dr. Ioan Turcu, advocat, Fagăraş, 713 cor. 22 fil.; Nicolae Garoiu, advocat, Zerneşti, 711 cor. 32 fil.; George Vasu, comerciant, Voila, 680 cor. 56 fil.; Dr. Nicolae Motocu, adv., Făgăraş, 663 cor. 14 fil.; Nicolae Chiorniţia, prop., Cuciulata, 510 cor. 41 fil.; Dănilă Gabor, inginer, Voila, 489 cor. 97 fil.; Ioan Comşa Baiu, comerc., Zernesti, 462 cor. 33 fil.; Leon Solomon, notariu şi arêndaş, Drăguş, 461 cor.; Dr. Andreiu Micu, adv., Făgăraş, 459 cor. 96 fil.; Damaschin Mesaroşiu, cârciumariu, Sebeş, 437 cor. 94 fil.; Nicolae S. Popa, Şinca-veche, 378 cor. 05 fil.; Nicolae Toma, prop., Făgăraş, 373 cor. 63 fil.; George Guiman, comerciant, Poiana-mĕrului, 353 cor. 72 fil.; Iacob Zorca, preot, Vlădeni, 348 cor. 30 fil.; George Comaniciu, not. pens., Veneţia-interióră, 331 cor. 14 fil.; Ioan G. Bărbat, anteprenor, Ucea-de-sus, 320 cor. 93 fil.; Dumitru Chişerean, preot, Făgăraş, 307 cor. 74 fil.; Nicolae Şerban, preot, Voila, 303 cor. 32 fil.; George Gavrilă, cârciumariu, Ţinţari, 301 cor. 34 fil.; Nicolae Lupu, comerc., Zerneşti, 298 cor. 06 fil.; Teodor Vulsan, comerc., Zerneşti, 297 cor. 67 fil.; Ioan Pop, preot, Sâmbăta-sup, 295 cor. 08 fil.; Ioan Şona, comerc. Zerneşti, 284 cor. 45 fil.; Ilie Gremoiu, cârciumariu, Vaida-Recea, 284 cor. 18 fil.; Ioan Dan, protopop, Zerneşti, 279 cor. 32 fil.; Andreiu Cerbu, cârciumariu, Părău, 262 cor. 22 fil. şi George Pralea, preot, Breaza, 262 cor. 18 fil. La olaltă 29 virilisti români între 87, câţi are comitatul.

Coresp.

*

Matricule după formulariu nou. In numĕrul de Marţi al buletinului legilor („Országos Törvénytár“) e publicat art. de lege XXXVI din 1904 în cestiunea modificării legii despre matriculele civile. Conform acestui art. de lege şi a instrucţiunii ministeriale privitóre la aplicarea lui, începênd cu 1 Ianuarie 1905 înmatriculările nu se vor mai face în formă de protocol, cum se făcea până acum, ci pe cóle rubricate după modelul matriculelor bisericeşti. Totodată în comune („mici şi mari“) agendele matriculare cu începere de la 1 Ianuarie 1905 trec în resortul agendelor oficiale ale notarilor cercuali şi comunali.

*

Himen. Emilia *Nicolescu* şi Ioan *Silaghi* anunţă cununia lor, care se va celebra Duminecă în 2 Octobre st. n. a. c. la orele 3 p. m. în biserica gr. or. din Meşterhaza.

— Livia *Balaban* şi Traian *Petrişor* îşi serbézá cununia Duminecă, în 12/25 Septembre 1904, la 12 ore a. m. în biserica gr. or. din Alţina.

— Miţi *Fölker*, din Orşova, şi Nicolae *Foltuţiu*, din Feneriş, îşi serbézá cununia la 2 Octobre în biserica gr.-or. din Orşova.

— Elvira *Sglimbea* şi George *Vasu* îşi serbézá cununia Duminecă în 25 Septembre v. a. c. la 2 ore p. m. în biserica gr.-or. din Cuciulata.

*

Din Ghimbav ni-se scrie: „In comuna bisericéscă Ghimbav s'a făcut începerea anului şcolar Duminecă, 5/18 Septembre, cu chiămarea duhului sfânt, celebrat din partea preotului local Iosif Comanescu şi Terentie Popoviciu (Jacul-român). De faţă erau învĕţătorii Dumitru Marcu şi Nicolae Hamsea, public asistent numĕros. După terminarea serviciului divin parochul local a ţinut o vorbire fórte acomodată, adresându-se către poporeni şi către tinerimea şcolară, îndemnând pe copii sĕ umble, şi pe părinţi sĕ trimită copiii la şcólă. Terminând ia cuvêntul parochul Terentie Popoviciu şi arată poporenilor în cuvinte alese însemnătatea celor 2 foruri, biserica şi şcóla. Inceperea anului şcolar până acum se făcea la noi fără sĕ avem vre-un moment înălţător ca de data acésta. Feliul cum s'a făcut în anul acesta, a plăcut mult poporenilor“.

*

Rectificare. In articolul dlui *Arseniu Vlaicu* s'au strecurat unele greşeli de tipar, a căror corectare ni-se cere. Anume, în nr. 95 al ziariului nostru col. 3 pag. 3. pct. 6. este a se cetí *2776·40* în loc de 2776·50; *3155* în loc de 3152·—. Asemenea este a se cetí lei *16,000·—* valórea Inventarului în loc de lei 6000·—.

*

Ciupercile, de cari a dat Dumnezeu acum, în urma ploilor multe, din abundanţă, formézá o mâncare bună şi nutritóre. Dar' nu tóte ciupercile sunt bune de mâncat. Sunt şi de acelea, cari mâncându-le, pot sĕ-ţi pericliteze viéţa. Aşa era sĕ o păţéscă, după cum ni-se scrie, familia întrégă a ţĕranului Mihaiu *Păcală* din Galaţi, comitatul Făgăraş, care a fost otrăvită Luni, sĕptĕmâna acésta, cu ciuperci. Norocul că Făgăraşul e aprópe, şi Păcală a avut presenţa de spirit de a-şi pune familia întrégă în trăsură şi a mâna repede la medicul, care i-a scăpat apoi pe toţi de mórtea sigură, spălându-le stomachurile. Sĕ fim deci cu băgare de sémă când mâncăm ciuperci.

*

Coróne eterne. Dl advocat Dr. *Vasilie Preda* şi soţie-sa dna *Sabina n. Andreica* (Câmpeni), în loc de cunună peritóre pe cosciugul mult regretatei lor cumnate, vĕduva *Ana N. Preda n. Bucşa* din Avrig, au dăruit fondului de 20 fileri al „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ pentru acuirarea unei case cu hală de vîndare, suma de 20 cor.

La acelaş fond au mai dăruit parochul Nicolae Băieşan din Bucuim-Isbita, 2 cor.; Aurel Decei, notarul al 2-lea din Gurarîului, 1 cor.; Ioan Budiu, funcţ. la „Albina“, dşórele Aurelia Stoica, învĕţătóre în Jacul-român, Mariţi şi Cornelia Gabor, dna Alexandrina Gabor, fie-care câte 20 fileri; Ioan Ursa, librar, 40 fileri; nou hirotonitul presbiter Victor Grindean, capelan în Iclandul-mare, dărueşte pentru sine, pentru soţie-sa Eli n. Hodoş, pentru socrul seu parochul Vasilie Hodoş, cumnată sa dna Letiţia, cum şi pentru vecinica pomenire a rĕposatei sale sócre Ana Hodoş n. Ghéja şi a unchiului socrului seu Dr. Iosif Hodoş, fost referent scolar, în total 4 cor. şi Vic. Tordăşianu, 10 fileri.

Telegrame de la Timişóra.

Timişóra, 21 Septembre. Şedinţa primă a adunării Asociaţiunii s'a deschis astăzi la orele 11 şi jumĕtate, în faţa unui public numĕros şi distins. *Popor* cam puţin. Vorbirea de deschidere (o publicăm în fruntea foii. Red.) a fost viu aplaudată. *Emanuil Ungurean* salută apoi Asociaţiunea în vorbire avêntată, în numele despărţĕmêntului Timişóra, Dr. *George Dobrin* în numele „Societăţii pentru teatru“ şi Dr. *Nicolae Oncu* în numele Asociaţiunii naţionale aradane. Dr. *Leményi* mulţămeşte. Se întră în ordinea de zi, alegêndu-se comisiunile. La orele 2 d. a. se începe banchetul. Presenţi 200 persóne. Multe dame. Toaste au rostit: Dr. *Leményi* pentru M. Sa împĕratul şi regele, *Ungurean* pentru comitetul central, *Partenie Cosma* pentru directorul despărţĕmêntului timişorean Em. Ungurianu, Dr. *Aurel Cosma* pentru óspeţi, *Nicolae Ivan* pentru societăţile surori, Dr. *Nicolae Oncu* pentru femeia română, *Rubin Patiţa* pentru tinerime, Dr. *Aurel Vlad* pentru poporul român.

Timişóra, 22 Septembre. Şedinţa a doua, ţinută astăzi, terminată bine. Comitetul a fost ales astfel: President *Iosif Sterca Şuluţiu*, vice president *Dr. Atanasiu M. Marienescu*, membri în comitet Partenie *Cosma*, Dr. Ilarion *Puşcariu*, Dr. Eusebiu R. *Roşca*, Dr. *Diaconovich*, Dr. Octavian *Rusu*, *Negruţiu* (Blaj), *Cheţian* (Blaj), Dr. *Leményi*, Ioan *Papiu*, Nicolae *Ivan*, Suplenţi: Dr. *Bologa*, Dr. *Beu*, Dr. Miron E. *Cristea*, Arsenie *Bunea*, Romul *Simu* şi profes. *Precup* (Blaj). Adunarea viitóre invitată la Sibiiu, Braşov şi Alba-Iulia. Comitetul va decide. La 4 ore şedinţă literară.

Publicaţiune.

Adunarea generală din 27 Februarie 1904 a institutului de credit şi economii „Haţegana“ în Haţeg a votat două ajutóre de câte 400 coróne pentru doi tineri români din comitatul Hunedórei, cercurile pretoriale Haţeg-Pui, unul pentru învĕţarea vieritului, celalalt a agriculturei, la vre-o şcólă din patrie.

Drept aceea, prin acésta se deschide concurs, şi doritorii de a primí amintitele ajutóre se invită, ca în 15 zile de la publicare sĕ-şi aştérnă petiţiile instruate cu carte de botez, atestat de purtare, atestat că ştiu cetí şi scrie, şi că vorbesc pe lângă limba română, ungureşte, ori nemţeşte.

Cei cari ştiu vorbí tóte trei limbile vor fi preferiţi.

Haţeg, la 16 Septembre 1904.

„Haţegana“ institut de credit şi economii, societate pe acţii în Haţeg.

Direcţiunea.

Cărţi şi reviste.

„Istoria universală pentru clasele superióre ale şcólelor medii, de Ioan Petrovici, profesor la gimnasiul gr. or. din Braşov. Volumul I: evul mediu, compus pe basa noului plan de învĕţămênt, care pentru cl. V. gimnasială prescrie mai mult material din istoria evului vechiu, de cum prescria planul vechiu. In privinţa acésta autorul ne spune în prefaţă următórele:

„Tendinţa acestui manual este a satisface nainte de tóte programei oficiale, care pretinde, ca în cl. V. gimnasială sĕ se propună istoria evului vechiu pĕnă la prăbuşirea imperiului roman apusean (476) — nu numai până la întemeierea monarchiei romane prin împĕratul Augustus, cum era obiceiul mai nainte — şi sĕ se arete, unde e posibil, legătura organică, ce esistă întrĕ istoria patriei şi cea universală. In cât s'a putut am eliminat balastul faptelor mĕrunte şi al numelor proprii de puţină importanţă, şi am insistat mai mult asupra vieţii culturale a popórelor şi asupra instituţiunilor lor“.

Cartea are format 8⁰ mare, 212 pagine, tipariu curat şi uşor de cetit, avênd intercalate în text numĕróse ilustraţiuni. A apărut în editura librăriei Ciurcu (Braşov) şi costă 2 coróne.

Despre emigrarea la America.

Chestia emigrării la America încă nu a succes a fi astfel resolvată, ca sĕ fie odată deplină ordine. Fie-care autoritate dă altă esplicare legii despre emigrări. Un numĕr însemnat de cetitori şi abonaţi de ai noştri în zilele din urmă ni-s'au adresat cu rugarea sĕ le dăm deslușiri asupra feliului cum e regulată afacerea emigrărilor. Unii se plâng chiar că nu li-s'au estradat pasport, ori numai după multe alergări împreunate cu neplăceri au putut ajunge în stăpânirea lui. Neputênd rĕspunde singuraticilor, dăm la acest loc deslușirile dorite.

Ministrul-president conte Tisza István a anunţat apriat în casa deputaţilor, că sub nici o împrejurare nu va scurta hotărîrile sale liberale privitóre la emigrări. Fie-cărui emigrant îi stă în voie sĕ călĕtoréscă pe unde voeşte. De aceea ministrul-president a accentuat în şedinţa publică a casei deputaţilor, că nu va silí pe nici un emigrant sĕ-şi părăséscă patria prin Fiume. Folosindu-se de linia acésta, călĕtoriul e silit sĕ petrécă 18 zile pe mare până la debarcare în America. Notarii comunali şi cercuali au primit instrucţie de la guvernul ungar numai sĕ recomânde emigranţilor linia fiumană, dar' mai departe sĕ nu mérgă în privinţa asta. Notarii pot deci sĕ recomânde calea acésta mai lungă, nu pot silí însĕ pe nimenea sĕ se folosiască de ea. Dacă emigrantul declară că voeşte sĕ călĕtoréscă de la Brema, de unde ajunge la America în şepte zile, notariul e datoriu sĕ-i libereze pasport şi peste Brema. In cas că notariul totuşi ar denega acésta, emigrantul e în drept sĕ ridice plângere contra notariului la vice-comitele. Acesta apoi îndată o sĕ dispună estradarea pasportului peste Brema. Dacă şi acum s'ar întêmpla, ca cineva sĕ scurteze libertatea emigrantului, silindu-l sĕ folosiască linia fiumană, n'are de cât sĕ înştiinţeze de urgenţă despre acésta pe ministrul-president conte Tisza István, ca ministru de interne, în Budapesta. Şi ministrul-president fără indoială îi va face dreptate. Avênd emigrantul pasportul, póte călĕtorí fără pedeci peste Oderberg la Brema, de unde 7 zile mai târziu póte debarca în America. Pe cale sĕ nu se lase a fi infricat de agenţi. Agenţii sau comisionarii n'au dreptul sĕ opréscă pe nimenea şi dacă emigrantul totuşi ar fi espus la şicane din partea acestora, imediat sĕ facă arătare la ministrul-president pe cale telegrafică, cerênd totodată pedepsirea agenţilor. In astfel de casuri ministrul-president dispune la moment, ca emigrantul sĕ pótă călĕtorí liber, cum şi, ca agenţii sĕ fie pedepsiţi. Ministrul-president pretinde de la agenţi şi e dator sĕ pretindă respectarea legii şi sĕ nu şicaneze pe călĕtorii cu pasport preste Brema. Fără pasport însĕ nimenea sĕ nu călĕtoréscă la America. Chiar şi pentru-că ori-cui se dă pasport.

Posta redacţiei.

Buhaiu. N'avem cunoştinţă despre cele scrise în fóia *„Néptanitók Lapja“* nrul 33, cu privire la clerul şi învĕţătorimea nóstră din părţile Branului. Dacă poţi, trimite-ne numĕrul în care au fost publicate neadevĕrurile, pentru-ca sĕ le putem combate. De altcum destul de rĕu, că cei atacaţi, cari sigur că au cunoştinţă despre cele publicate, nu vin sĕ se apere singuri.

Oficială. Preoţii cari nu şi-au ridicat încă competinţele întregirii de la stat a dotaţiunii preoţeşti, sunt recercaţi sĕ-şi trimită cuitanţele la oficiul cassei archidiecesane în timpul cel mai scurt.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovézá apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturézá tusa şi flegma, şi face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capĕtă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 7—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Multţămită.

Subsemnaţii ne simţim datori a aduce şì pe cale publică mulţămită băncii de asigurare „Transsylvania“ pentru grabnica şi culanta solvire a daunelor sale mari causate prin incendiul din 17 August 1904.

Câmpeni, în 15 Septembre 1904.

Dr. Zosim Chirtop m. p.
Hans Binder m p.
Teodor Orlea m. p.
Georgiu Ivaşcu m. p.
Sofia Cothişel m. p.
Constantin Cothişel m. p.
Löwy Rifka m. p.
Julius Walter m. p.
Josef Schanzel m. p.
Irene Stary m p.
Georgiu M. Corcheş m. p.
Lina Veres m. p.
[273] 1—1 p. **Comuna polit.** *G Corcheş* m. p.

Ocasiune rară!

Uimitor de eftin!

500 obiecte de podóbă numai cu 3 cor. 80 fil.

Un admirabil orologiu de precisiune aurit, cu mers regulat, 3 ani garanţie şi lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 admirabil portmoneu de piele, 1 oglindă de buzunar, 1 păreche de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept 3% aur-dubl. cu mehanism patent, recuisite de scris (nichel, prima), un drăgălaş album cu chipuri (conţine 36 chipuri cele mai frumóse din lume), 1 broş elegant pentru dame (noutate parisiană), 1 păr. de butoni de simili-briliant, fórte înşelători, 3 obiecte de haz (pentru tinĕr şi bĕtrân) 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai c. 3·80**. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţĕndu se banii înainte de la

[272] 1—1 Versandthaus

S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din piaţa mică nr. 2, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor**.

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şì mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şì cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şì alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 28

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 16—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḑută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secr

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 99

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul straua Kálmán.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I 50 **fil.**, caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 23—52

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoştinţa on. public românesc, că în urma unei înţelegeri frăţeşti cu companionul meu Ioan Petraşcu,

Atelierul de croitorie

Petraşcu & Părău

aflător în **Strada Poplăcii** (Quergasse) **nr. 21,** pe viitor îl voiu conduce singur, sub firma proprie

Ioan Părău.

In atelierul meu se vor pregătí ca şi până acum **tot feliul de haine pentru bărbaţi, civile şi militare,** după cel mai nou fason şi cu preţuri convenabile.

Rugând on. muşterii de a păstra şi pe mai departe încredere acestui atelier, rog totodată şi on. preoţime gr. or. română, ca la casuri de eventuale trebuinţe, îndeosebi în **reverenzi**, sĕ mi acordeze preţiósele sale comande, de cari cu atât mai vêrtos mĕ simt îndemnat a mĕ ruga, cu cât sunt fiu al acestei biserici.

Pentru serviciu satisfăcĕtor garantéză îndeajuns testimoniile mele: al şcólei de croit din Viena, şi de la diferiţi măestri, în a căror ateliere am lucrat.

Sibiiu, 7 Septembre n. 1904.

Cu tótă stima

(264) 4

Ioan Părău
măestru croitor.

Pianele Bösendorfer

stau şì acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şì pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai éclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de escutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui ii place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320-380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce invaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg — Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 21—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Sprijiniţi industria română!

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

M'am mutat de sub nr. 21 sub nr. 3 strada Poplăcii.

Am onóre a aduce la cunoştinţa on. public că cu 15 Septembre mi am deschis prăvălie de croitorie modernă

Croitorie Vieneză Universală.

Ca sĕ pot mulţămí muşteríi mei, voiu lucra cu cea mai mare sirguinţă, şi îmi voiu concentra tótă praxa mea, ce mi am căştigat'o în Viena şi Budapesta, la cele mai renumite firme de branşa acésta, precum la dl Iosif Szallay, croitor de curtea împĕrătéscă şi la dl Wilhelm Skarda furnisorul curţii împĕrăteşti, la firma din urmă fiind ca primul lucrător mai mult timp.

De asemenea mi am însuşit şi o croiélă modernă şi după cel mai nou stil, acésta mi am căştigat o de la mai multe cursuri de croit din Viena, absolvându le tóte cu succes splendid. Rog on. public românesc să mĕ onoreze cu cât mai multe comande. *Probaţi şi vĕ veţi convinge*, că lucrez cu *preţurile cele mai eftine* (mai eftin de cât ori-unde). Confecţionez tot feliul de vestminte, precum uniforme de oficeri şi voluntari (specialitate pentru uniforme), finanţi, pădurari, haine de teatru, ornate şi stiharii bisericeşti, haine de salon, fracuri, salon rocuri, sacouri, paltóne, pardesiuri, raclame, ulstere, apoi şi pentru dame jachete, paltóne, etc. Tóte acestea le croesc cu dibăcie şi după cea mai nouă modă, şi le confecţionez din cele mai bune şi durabile stofe.

☞ *Nou! Nou!! Nou!!!* Atrag atenţiunea domnilor preoţi şi teologi absolvenţi cu privire la *croiala reverenzilor*, că tocmai acuma am aflat un stil nou de a le croí, cu mult mai practic de cât până acuma. Totodată rog pe on. preoţime şi on. public românesc, că cine va voí ca sĕ aibă un lucru frumos, n'are de cât sĕ se adreseze cătră *„Croitoria vieneză universală“* a mea şi voiu face tot posibilul ca sĕ pot mulţămí muşteríi mei.

[266] 3—5

Semnez cu tótă stima

Ioan Petrascu, croitoriu.

Sibiiu strada Poplăcii nr 3. Vis-à-vis de cafeneaua „Unicum“.

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

Sprijiniţi industria română!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 99 Sibiiu, Marți 14/27 Septembre 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strĕinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rĕndul cu litere garmond

Șcólele catolice din România.

Sibiiu, 26 Septembre n.

Luni, sĕptĕmâna trecută, era sĕ se încépă la București procesul în contra călugărițelor cari susțin șcóle rom. catolice în România, dar' a fost amânat pe Mercuri, în scopul, ca acusatele sĕ-și pótă lua apărător dintrĕ ómenii de școlă ai României.

Li-a succes sĕ obțină apărarea domnului *A. D. Xenopol*, profesor de istoria națională la universitatea din Iași, în presența căruia fiind de față și directórele institutelor esceptionate din partea guvernului român, s'a început apoi Mercuri pertractarea procesului în fața consiliului permanent de instrucție, compus din rectorul universității din București *Dumitrescu-Iași*, și din profesorii *Bianu* și *Coculescu*.

Până Sâmbătă séra procesul n'a putut fi terminat, și astfel nu suntem în mĕsură a-i cunóște resultatul final. Cunóștem însĕ acusele ridicate din partea ministrului de instrucție în contra acestor institute, și din multele acuse remarcăm: feliul cum se dă elevelor din șcólele acestea *educația morală*, cum și stăruințele maicelor călugărițe de a îndupleca fetele *sĕ trécă la catolicism* și sĕ se facă și ele călugărițe.

Cu privire la educația morală din școlele rom.-catolice e constatat, că nisuința este de a desbrăca copilele de ori-ce voință proprie, și de a le face unelte órbe în mânile maicelor. Pe fel și fel de căi neiertate se face acest lucru, mai ales însĕ prin înscenări de serbări impresionante, cari isbesc imaginația, și fac ca bietele copile sĕ pérdă simțul realității, simțul curagiului.

— „Educația morală a călugărițelor, — se spune în vorbirea de acusare, — are o singură țintă, *desființarea invidualității sufletești a copilei* și aducerea ei în stare de credulitate care o dă cu totul în mâna și puterea călugărițelor.“

In ce privește înduplecarea fetelor sĕ trécă la catolicism și sĕ se facă și ele călugărițe, earăși e constatat, că mrejele sunt aruncate de regulă asupra fetelor *cu avere*, și mai ales asupra celor *orfane*. Va sĕ zică, se urmărește un scop cu totul pămîntesc, *punerea mânii pe averile fetelor ortodoxe* din partea călugărițelor.

Dacă e așa, apoi negreșit că afacerea nu se va termina în fața consiliului permanent de instrucție, ci probabil *la judecătorie*. Dar' ori-unde și ori-cum se va termina, n'avem alta de spus în chestia acésta, de cât aceea ce am mai spus odată: părinții ortodoxi din România nu-și mai dee fetele la școle rom. catolice de călugărițe, și tótă propaganda rom. catolică are sĕ încete în România, împreună cu nemulțămirile și agitațiile de acum. Trebuie delăturată causa și atunci dispare și efectul, fără procese, fără emoții. Și e atât de ușor a o delătura!

Asociațiunea la Timișóra.

— Raport special. —

— 23 Septembre n.

Așa cred, că numai în vremile bune, când glasul fericitului *Andreiu de Mocsonyi* chiăma pe Bănățeni la sfat în vre-o chestie de mare importanță națională, va mai fi vĕdut cetatea Timișóra atâția Români întruniți întrĕ zidurile sale (acum demolate tóte) ca de astădată, cu ocasiunea ținerii adunării generale a *„Asociațiunii“*. Dar' se póte, că nici atunci, pentru-că inteligința românéscă pe atunci nu era atât de puternică, cum e astăzi, în Banat.

Cu drept cuvênt se póte spune, că tot ce are Banatul mai bun și mai distins, a luat parte la adunarea generală a *„Asociațiunii“*, ținută aici eri și alaltăeri, și au luat parte și alți fruntași, de prin celelalte părți de țéră, chiar și din cele mai îndepărtate, astfel, că adunarea din ĕst-an a *„Asociațiunii“* a fost una din cele mai succese.

Comitetul central sosise Marți séra la orele 7 și jumĕtate. A fost primit la gară din partea comitetului local cu dragoste românéscă și cu cordiale strîngeri de mâni, însĕ fără discursuri. Comitetul era representat prin următorii domni: Dr. Liviu *Leményi*, însărcinat cu conducerea adunării generale, Partenie *Cosma*, Dr. Eus. R. *Roșca*, Dr. Miron E. *Cristea*, Nicolae *Ivan*, Dr. Vasile *Bologa*, Ioan F. *Negruțiu*, Dr. Cornel *Diaconovich*, și casariul I. *Vătășan*.

Séra de cunoștință ținută la „Principele de corónă“, a decurs în plină animație și voe bună, însĕ earăși fără discursuri.

Ședința primă.

Mercuri diminéța s'a făcut chiămarea duhului sfânt (după terminarea serviciului divin) în ambele biserici din suburbiul Fabric (în cetate Românii nu au biserică), în cea gr. ort. și în cea gr. catolică. In cea dintâiu a servit la altariu dl protopresbiter Dr. *Traian Putici*, asistat de preoții *Bugariu* și *Mateiu*, în cea din urmă canonicul *Boroș*, asistat de Dr. Iacob *Radu*, vicariu în Hațeg, George *Trăilă*, Liviu *Iancu* și George *Muntean*.

Lumea a mers apoi de la biserică în cetate, în sala mare de la „Principele de corónă“, care era designată pentru ținerea ședințelor *„Asociațiunei“*, umplându o bine. Am vĕdut mulți preoți și învĕțători, multă tinerime și multe dame și dșóre.

La orele 11 și 20 minute se face tăcere în sală. De la masa presidială, așezată sus pe estradă, în jurul căreia se așezase comitetul central, se scólă simpaticul domn Dr. *Liviu Leményi* și rostește o frumósă vorbire de deschidere. (Am publicat'o în întregime în numĕrul trecut. Red). Cuvêntarea e primită cu vii aplause.

Ia cuvîntul apoi domnul Emanuil *Ungurean*, directorul despărțĕmântului Timișóra, sufletul întreprinderilor culturale-naționale în părțile acestea, și salută adunarea pe pămêntul Banatului cu un remarcabil discurs, în care arată, că basa desvoltărei și a viitorului unui popor zace în nimerita combinare a idealelor cu asigurarea materială a esistenței sale. Deci, poruncă sfântă trebue sĕ ne fie pentru viitoriu apărarea **legii, limbei** și a **moșiei**! Vorbirea, al cărei text vi-'l alătur (o vom publica în alt numĕr. Red.) a fost mult aplaudată.

Dr. *George Dobrin*, membru în comitetul Societății pentru fond de teatru român, salută adunarea în numele acestei societăți, constatând, că *„Asociațiunea“* e *sórele*, ear' Societatea pentru teatru *luna*, amêndouĕ cu menițiunea sĕ respândéscă lumină și căldură, *cultura națională* în sinul poporului român.

Cel din urmă vorbitor a fost dl Dr. *Nicolae Oncu*, care salută „Asociațiunea“ în numele asociațiunei naționale arădane.

Dl Dr. *Leményi* mulțămește pentru frumósele cuvinte adresate „Asociațiunii“ representată prin comitetul central, și numind secretar al II lea pe dl Dr. *Vasile Bologa*, propune întrarea în ordinea de zi.

Pentru constatarea presenței delegaților de la despărțeminte se deschide o listă, în care au sĕ se înscrie toți.

Raportul general, fiind tipărit și distribuit membrilor *„Asociațiunii“*, se consideră ca cetit.

Pentru combinarea comisiunilor ce sunt de ales se ridică ședința, ear' după redeschidere Dr. *Aurel Cosma* propune următórele:

I. In comisiunea pentru esaminarea raportului general sĕ se alégă domnii: Dr. Oncu, Elie Trăilă, canonicul Boroș, Ioan Budințian și Dr. Valer Braniscе.

II. In comisiunea pentru censurarea socotelilor și a budgetului: Dr. N. Comșa, Dr. Aurel Oprea și Dr. Isidor Pop.

III. In comisiunea pentru inscrierea membrilor noi: Dr. George Adam, Dr. Aurel Cosma și Romul Cîrbaș. In fine:

IV. In comisiunea care are sĕ facă propunere cu privire la alegerea noului comitet central: Dr. Aurel Isacu, Gerasim Sĕrb, Dr. Nicolae Vecerdea, Ioan Pepa și Ioan Pinciu.

Se primește. Fiind eshauriată ordinea de zi, ședința se încheie.

Banchetul.

La orele 2 după amiazi s'a ținut banchetul tot în sala de la „Kronprinz Rudolf“. Au luat parte 200 persóne. In frunte comitetul central. Multe dame și domnișóre. La momentul potrivit dl Dr. *Liviu Leményi* toastéză, întrĕ aplausele uriașe ale celor presenți, pentru M. Sa împĕratul și regele nostru Francisc Iosif I. După potolirea aplauselor furtunóse se ridică dl Emanuil *Ungurean* și ridică păharul în onórea comitetului central, constatând, că cu cât e un lucru mai greu, cu atât mai destoinici bărbați se cer pentru a-l face. Nimic mai greu la noi de cât promovarea intereselor culturale. Grea chiămare are deci comitetul central, compus din ómeni zeloși și harnici, căruia îi dorește zile bune de muncă și în viitor.

Parteniu Cosma ridică păharul pentru sănĕtatea și îndelungă viețuirea directorului

---

FOIȘÓRĂ

Noul Abecedar de Dr. Petru Șpan.

(Recensiune de Candid Popa).

In zilele acestea a apărut în tipografia archidiecesană un Abecedar nou, întocmit de dl profesor seminarial *Dr. Petru Șpan*. Acest Abecedar, pe care cu drept cuvênt îl numește dl autor *„Noul Abecedar“* e o lucrare *originală* compus fiind după un nou sistem psihologic, menit a produce o nouă reformă în învĕțarea cetitului și scrisului la elevii din anul I școlar.

Avênd la disposiție Abecedarul îmi face deosebită plăcere a 'i face în următórele o scurtă apreciare.

Spiritul timpului aduce pe tóte terenele vieții noue descoperiri și invențiuni, cu scop de a produce îmbunătățiri și înlesniri avantagióse. Astfel indivizii în sfera lor de activitate se nisuesc a crea în afacerile ce 'i preocupă, reforme noue, reforme cari schimbă întreg sistemul de până aci, dându-i o altă direcțiune mai bună.

Pe terenul școlar, grație acelora cari s'au interesat de acésta sfântă și nobilă instituțiune, încă s'au făcut îmbunătățiri și noi învĕțătorii cu drag am pășit pe căile deschise și indicate. Intrĕ bărbații mulți-puțini, cari au lucrat pentru șcólă, se distinge și autorul *„Noului Abecedar“* dl *Dr. P. Șpan*. Dînsul prin acest Abecedar ne presintă o reformă în sfera pedagogiei, care, nu dubitez, va produce resultatul, care l'a intenționat și autorul la compunerea lui. Ceea-ce pe mine mĕ întăreste mai mult în acésta convingere este faptul, că acest manual e compus de un bărbat probat și deplin competent în materie de pedagogie, lucru, care cred și sunt convins, că nu va fi tras la îndoială de nimeni.

Inainte de a întra în analisarea „Noului Abecedar“ voiu schița în trăsături generale *a)* Insĕmnătatea Abecedariului, ca manual de șcólă, *b)* Principiile după cari sunt compuse Abecedarele de alți autori, și în fine *c)* Principiile pe cari se razimă Abecedariul dlui *Șpan*.

Rĕspunsul la întrebarea primă este de tot ușor, așa în cât fără multă bătae de cap chiar și cel mai puțin orientat în ale șcólei va rĕspunde, că Abecedarul ne servește ca basă la învĕțarea cetitului și scrisului, el este primul manual ce se dă elevului în mână, în acest scop. De la modul cum e distribuit și aranjat materialul în el, depinde și progresul ce se face în cetit și scris în șcólă.

Principiile după cari sunt compuse Abecedarele de alți autori sunt tot cam aceleași; din cuvinte normale se începe cu literele mici cele mai ușóre la scris d. e. (i, u, n, m, etc.) și se termină cu cele mai grele, ținêndu-se cont de ordinea cum sunt formate ele una din alta. Așa dar' e luat în vedere de a începe cu ce e mai ușor și așa se urméză treptat la cele mai grele, de la lucruri cunoscute la necunoscute, de la aprópe la departe, va sĕ zică, se observă peste tot și în tóte principiul *succesiunii*, recerință psihologică, care își are și ea basa sa. După ce se termină cu litere mici scrise, — în unele Abecedare cu cele tipărite de odată, învĕțate pe basa cuvintelor normale, cari în unele sunt însoțite și de chipuri, se trece la literile mari și în urmă, se dau în mod enciclopedic și un numĕr óre-care de piese de cetire, poesióre, rugăciuni, etc.

Unele dintrĕ Abecedarele esistente dau o prea mare îngrămădire de material, care nu stă în nici un raport cu frageda vêrstă a elevilor începĕtori. In anul I școlar nu póte fi vorba, ca elevii sĕ-și căștige cunoștințele de lipsă prin mijlocirea cetitului, din contră, materialul ales pentru Abecedar în anul I sĕ fie cât se póte de redus și ușor, pentru-ca elevilor sĕ le servéscă mai mult numai pentru deprindere în cetire. Apoi și materialul cât e luat sĕ fie astfel ales, ca elevilor sĕ le procure și interes pentru cetire. Și îi va interesa mai de aprópe atunci, când va fi cules din cercul lor de cunoștințe.

Abecedarele cu chipuri prea ușor aduc pe copíi la mehanisare, lucru cât se póte de condamnabil.

Noul Abecedar intenționéză tocmai aceea, ca sĕ se stérpéscă mehanisarea la cetit, și întreg materialul e luat din cel mai apropiat cerc de cunoștințe al elevilor, pornind din un punct fórte bine nimerit, basându-se pe principiul *concentrațiunei*, punênd întreg materialul și procedura pe cele mai ponderóse motive psihologice-didactice.

Principiile, de cari autorul în special a fost condus la facerea acestui manual, ni-se înfățișéză mai bine în prefața: *„Călăuzei Noului Abecedar“* sub titlul: Povețe metodice la Noul Abecedar I. Motivarea pedagogică, care o reproduc întocmai.

(Va urma.)

despărţământului Timşióra, neobositul *Emanuil Ungureanu*, căruia publicul îi face frumóse ovaţiuni bine meritate, cum şi pentru comitetul aranjator, identic cu al despărţământului, cel mai activ dintrě tóte câte le are „Asociaţiunea“.

Dr. *Aurel Cosma*, atribuind succesul adunării generale a „*Asociaţiunei*“ publicului intrunit, închină pentru óspeţi.

Nicolae Ivan închină pentru representanţii societăţilor surori, al fondului de teatru şi al asociaţiunei aradane, dnii Dr. Dobrin şi Dr. Oncu.

Dr. Nicolae Oncu toastează pentru damele române, *Rubin Patiţa* pentru tinerime, ear' Dr. *Aurel Vlad* pentru poporul român.

La orele 4 şi jumětate banchetul a fost ridicat.

Şedinţa a doua.

S'a deschis Joi la orele 10 şi jumětate. Public numĕros şi de astădată. Dame multe. Numĕrul preoţilor mai mare de cât la şedinţa primă.

Se cetesc întâiu telegramele sosite de la: Escel. Sa Metropolitul *Metianu*, P. S. Sa episcopul *Popea* (Mehadia), Alexandru *Mocionyi* (Abazia), mai mulţi din Radna, Dr. *Tanco*, Năseud, Secretariul despărţământului Blaj, mai mulţi din Deva, *Vlaicu*, *Ciortea*, etc. Braşov, *Stupariu*, Fiume, Inteligenţa română din Hăţeg, *Pletos*, Năseud, Foaia Poporului Sibiiu, *Pop de Başeşti*, Cehul Silvaniei, *Cioloca*, Suceava, Mai mulţi, Cehul Silvaniei, Dr. *Stoica*, Bran, Gazeta de Duminecă, Cehul Silvaniei, *Marinescu*, Beinş, *Simu*, Arad, *George Lazar*, Arad, *Andron*, Sarafola. Mai mulţi din Braşov trimit apoi 33 coróne în loc de telegramă de felicitare, pentru un scop al Asociaţiunei, de es. pentru museul naţional.

Se întră în ordinea de zi.

Dr. Branisce raportézā asupra raportului general al comitetului, făcênd reprivire asupra activităţii din trecut a „Asociaţiunii“. Arată starea poporului român după redeşteptarea lui; uriaşele sforţări ale conducĕtorilor noştri de atunci până sĕ creeze instituţiunile culturale, pe cari noi azi abia le putem susţiné; caracterisézā epocele, prin cari poporul nostru a trecut. Revine asupra „*Astrei*“, precisând trecutul ei. Arată cum odinióră era corporaţie aprópe numai administrativă; ear' de vre-o zece ani încóce a întrat în ea nouă viéţă. S'au ivit în sinul ei idei *monumentale*, cari au început sĕ se realiseze. Insufleţirea ia tot mai mari proporţii, şi face sĕ se înroleze tot mai mulţi sub steagul ei. Sunt puţini membrii în proporţie cu cele 3 milióne de Români; dar' sunt mulţi faţă cu cei 3—400 de acum 10 ani. Aminteşte despre „*Enciclopedia română*“, care acum 10 ani şi ca ilusie era riscată. Acum e fapt. Apoi despre „*Secţiile literare*“, cari promit a se ridica tot mai mult. Şi despre „*Museul naţional*“, earăşi o ideie riscată, al cărui edificiu e deja gata.

Privind raportul general din acest punct de vedere, aflăm frumos progres. Stăm la pólele dealului. E greu suişul, dar' totuşi păşim în sus. Nu stăm pe loc. Propune a se lua raportul în general spre ştire, şi a se esprima comitetului mulţămită pentru munca desvoltată.

Se primeşte şi se întră în desbaterea specială.

Raportorul scóte la ivélă terminarea „*Enciclopediei române*“. Se zicea acum 10 ani, că suntem sĕraci a face un aşa lucru. Faptul îndeplinit azi însĕ desminte temerea avută. Aduce laudă celor ce cu zel au dus la bun sfîrşit acéstă operă. Propune deci şi adunarea esprimă mulţămită muncitorilor, în prima linie dlui *Dr. Diaconovich*.

Raportorul scóte apoi la ivélă regretul cu care poporul întreg a aflat despre retragerea presidentului *Alexandru Mocsonyi*. Publicul erumpe în aplause frenetice. „Asociaţiunea“ nu se póte despărţí de el; deci recomandă propunerea comitetului de a 'l numí *president onorar*. Intrĕ uriaşe aclamaţiuni se proclamă dl *Alexandru Mocsonyi* president onorar al „Asociaţiunii“.

Asemenea se proclamă membru onorar dl *P. Cosma*.

Raportorul scóte la ivélă uriaşa lui activitate pe tóte terenele, în special pe cel al „Asociaţiunii“ şi în deosebi în jurul esposiţiei de la 1881 şi în jurul şcólei de fete.

Asemenea motivézā propunerea pentru alegerea de membru onorar a dlui *Iosif Vulcan*, arĕtând idealismul şi stăruinţa acestuia pentru tóte nisuinţele nóstre culturale. Se proclamă ambii cu insufleţire membri onorari.

La propunerea raportorului se dă espresiune prin sculare doliului pentru cei rĕposaţi.

O chestie însemnată, care ajunge la o ferícită resolvare, este cea a secretariului I Dr. Diaconovich, care şi-a fost dat dimisia. Comitetul o primeşte, votându-i mulţămită. Dar' de numele dlui Diaconovich sunt legate tóte momentele de progres în sinul „Asociaţiunii“. Ne cădea greu sĕ ne despărţim de el, mai ales atunci, când instituţiunile iniţiate de el încă nu erau terminate. Afacerea a luat anul acesta curs fericit. La iniţiativa secţiunilor literare, comitetului i-a succes a face pe dl Diaconovich sĕ-şi revóce abzicerea. Astfel e de prisos a se întra în meritul concursului publicat, şi raportorul recomândă primirea resolvării propuse de comitet. Se primeşte.

Se ia cu plăcere act despre creşterea numĕrului membrilor. Recomândă mijlóce pentru înmulţirea despărţĕmintelor şi pentru delăturarea piedecilor, şi insistă, ca comitetul central sĕ facă tot posibilul pentru a întroduce viéţă şi în despărţĕmintele neactive. Se face menţiune despre zelul frumos ce se desvóltă în viéţa despărţĕmêntului Timişóra şi Braşov. Se scóte la ivélă activitatea laudabilă a profes. *A. Ciortea* cu *skioptikonul*. Recomândă apoi, ca despărţĕmintele sĕ fie cu mare atenţie la obiectul conferenţelor ce se ţin. Nu din raport, ci din esperienţă se ştie, că şi nechiămaţi ţin conferenţe, necorĕspundĕtóre intereselor poporului. Ar fi bine sĕ se numéscă specialisti din centru, cari sĕ aibă pricepere în tóte, altcum tóte conferenţele rĕmân numai rachetă trecĕtóre.

La punctul acesta ia cuvêntul dl Dr. *Onişor* şi vorbeşte despre despărţĕmintele cari n'au desvoltat nici o activitate, esprimându-şi mirarea, că la *Lugoş* a amorţit însufleţirea manifestată la adunarea generală, că la *Caransebeş* numĕrul cel mare de inteligenţi nu e în stare sĕ înjghebeze niţică viéţă. Asemenea la *Orĕştie* etc. Tóte aceste ar puté sĕ stee în fruntea despărţĕmintelor. Işi esprimă dorinţa deci a se lua de scurt despărţĕmintele neactive.

Cu privire la editarea cărţilor poporale şi a înfiinţării *bibliotecilor poporale* se naşte ideia, că ar fi mai bine a insista asupra editării de cărţi potrivite pentru popor, cari sĕ se vîndă ieftin şi sĕ şi-le cumpere fie-care, căci cu biblioteci, fie stabile, fie ambulante, la noi nu prea ajungem la crénga verde.

Dl Gavriil *Precup* sprijineşte idea, căci, dacă într'un sat vor cetí 3—4 inşi broşuri tolositóre, atunci acestea vor fi ca o bibliotecă vie pentru satul întreg, căci poporului îi place a istorisí.

La capitlul „secţiunile literare“ se esprimă dorinţa, ca acestea sĕ pótă învinge greutăţile începutului cât mai curênd, ear' paşii făcuţi până acum sĕ aibă succes tot mai mare.

Ia cuvêntul Dr. *Onişor* şi arată, că secţiunile de azi nu sunt de ajuns, ca sĕ îmbrăţişeze tóte trebuinţele poporului. Cunoştinţele juridice sunt la noi negligate chiar şi la preoţi şi învĕţători. Viéţa de la comune şi comitate dovedeşte acésta. Recomândă comitetului central sĕ se ocupe deci cu idea, nu cumva s'ar mai puté înfiinţa şi o secţiune *juridică?*

Restul raportului se ia spre ştire până la „Museul istoric şi etnografic“. Ací se esprimă bucuria pentru succesul lucrărilor de până acum. Se apróbă tóte lucrările făcute. Se ia act de terminarea şi închirierea casei din strada Morii. Se autorisézā comitetul central sĕ facă colectă în bani şi obiecte. Se dă espresiune mulţămitei pentru donaţiunile în bani şi obiecte, făcute până acum.

Terminând Dr. *Branisce*, vine aclamat pentru priceperea şi competinţa rară cu care şi-a împlinit rolul de referent în afacerea cea mai grea din cursul adunării. In urmă R. *Patiţa* cere a studia Asociaţiunea afacerea înfiinţării de şcóle de menagiu.

Urmézā raportul comisiunei financiare. Raportor Dr. N. *Comşa* (Sĕlişte). Comisia află, că Asociaţiunea a pus afacerile financiare pe basele cele mai bune. A întrodus contabilitatea duplă. Conturile sunt esaminate de o comisiune specială, care a aflat că sunt tóte în regulă. Fondurile cresc, în special fondul general, mulţămită însufleţirii de la Baia-mare. Propune absolutoriu. Se dă. Se apróbă apoi budgetul, ridicându-se posiţia „pentru secretariul II“ de la 600 coróne la 1800 coróne, şi avênd a se angaja acum din partea comitetului central un secretariu anume.

G. *Precup* cere mai multă reclamă pentru sporirea fondurilor. Sĕ se foloséscă fel şi fel de mijlóce, cum fac societăţile altor neamuri.

Dr. Iacob *Radu* sprigineşte propunerea comitetului central, ca cele 2000 cor. pentru ajutorarea şcólelor sĕ se dee în scopul instruării învĕţătorilor în studii economice, ca sĕ pótă conduce şcólele economice de repetiţie, dar' în legătură cu asta cere sĕ se invite secţia economică a face un plan detaiat cu privire la instrucţia economică a poporului.

Urmézā raportul comisiunei pentru înscrierea membrilor noi. Raportorul *Cărăbaş* împărtăşeşte că s'au înscris 7 membri fundatori, 12 membri pe viéţă şi 34 ordinari. Toţi la olaltă cu o sumă de *5540 coróne*. Membrii fundatori sunt: „*Victoria*“, Arad, „*Timişana*“, Timişóra, Dr. Isidor *Pop*, adv., Lugoş, Dr. Nestor *Oprean*, adv., S. N. Mare, George *Breban*, propr., Ghilad, M. *Ardelean*, Pesac, Const. *Burdia*, pres. comun. de avere, Caransebeş.

Urmézā raportul comisiunii de candidare. Raportor Dr. *Nicolae Vecerdea*, care propune, şi adunarea primeşte următórea listă pentru alegerea comitetului central:

President *Iosif Sterca Şuluţu*, vicepresident Dr. *Atanasiu M. Marienescu*, membri ordinari: Dr. Ilarion *Puşcariu*, Ioan *Papiu*, Dr. Eusebiu R. *Roşca*, Nicolae *Ivan*, Dr. C. *Diaconovich*, Ioan F. *Negruţiu*, Parteniu *Cosma*, Dr. Liviu *Leményi*, Nicolae *Togan*, Dr. Octavian *Rusu*, Dr. Ambrozie *Cheţan* şi Iuliu *Muntean*.

Membri supleanţi: Dr. Ilie *Beu*, Dr. Vasilie *Bologa*, Dr. Miron E. *Cristea*, Arsenie *Bunea*, Gavriil *Precup* şi Romul *Simu*.

Dr. *Vecerdea* invită „*Asociaţiunea*“ pentru anul viitor la Braşov, ear' Dr. *Leményi* la Sibiiu, unde se va face inaugurarea museului naţional. E invitată şi la Alba-Iulia din partea dlui *Rubin Patiţa*. Rĕmâne sĕ decidă comitetul central.

Cu verificarea proceselor verbale se încredinţézā membrii „*Asociaţiunii*“ cu domiciliul în Sibiiu şi în apropierea Sibiiului, presenţi la adunare.

Dr. Liviu Leményi constatând apoi că lucrările adunării generale a „*Asociaţiunii*“ sunt terminate, declară adunarea generală încheiată, la ora unu d. a., mulţămind tuturor factorilor cari au contribuit la frumosul succes al ei.

Dr. Victor Onişor mulţămeşte presidentului pentru buna conducere a adunării generale.

La orele 4 d. a. a fost şedinţă literară în sala mică a hotelului „Principele de corónă“. A cetit disertaţiune dl *Dr. Iosif Blaga* despre frumosul în artă, şi dl *Dr. Iosif Popovici* despre dialectele bănăţene.

Mai amintesc, că Mercuri séra s'a dat *concertul* bine succes şi bine cercetat, ear' Joi séra a fost *bal* splendid, care a ţinut până în zorile zilei. *Raportorul.*

„Asociaţiunea.“

Convocare.

Adunarea generală a despărţĕmêntului XXX (Sighişóra) al „Asociaţiunii pentru literatura r. şi cultura poporului român“, conform conclusului comitetului de la datul de azi, se convócă în comuna *Boiul-mare pe Duminecă în 26 Septembre* (9 Octobre) a. c. 1 oră d. a. în şcóla română din loc.

La acésta adunare sunt rugaţi a participa toţi membrii despărţĕmêntului, cât şi toţi Românii cari cunoscênd scopul măreţ al acestei instituţiuni culturale române, se interesézā de înaintarea ei.

Programa:

1. Deschiderea adunării prin directorul.
2. Comunicarea ordinelor comitetului central dto 31 Decembre 1903 nr. 1156—1903 şi dto 4 Ianuarie 1904 nr. 13—1904, apoi dto April 1904 nr. 361—1904, în legătură cu acest ordin conclusul comitetului acestui despărţĕmênt, — şi dto 16 April 1904 nr. 372 şi în fine ordinul dto 10 Septembre 1904 nr. 907—1904.
3. Raportul general al comitetului.
4. Raportul cassariului şi al bibliotecariului.
5. Alegerea comisiunilor pentru înscrierea membrilor noi, pentru încasarea taxelor de la membrii vechi şi noi, şi pentru censurarea raportului comitetului, al cassarului şi al bibliotecariului.
6. Raportul acelor comisiuni.
7. Propuneri de sine stătătóre.
8. Disertaţiuni, cari la tot casul sunt a se preda directorului cel puţin cu 3 zile înainte de adunare.
9. Designarea locului pentru proxima adunare generală.
10. Reconstituirea despărţĕmêntului pe un nou period de 3 ani.
11. Esmiterea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal.
12. Inchiderea adunării prin director.

Sighişóra, 2/15 Septembre 1904.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului al XXX. (Sighişóra) al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“.

Director:
Dimitrie Moldovan
protopop.

Convocare.

Comitetul despărţĕmêntului Cluj al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ prin acésta convócă adunarea cercuală pe 9 Octobre st. n. 1904, 3 ore p. m. în Cluj (localitatea casinei române, strada: Deák Ferencz nr. 4) şi invită cu tótă onórea pe toţi membri şi toţi aceia, cari se interesézā de „Asociaţiune“ şi doresc a promova interesele ei, — sĕ participe la acésta adunare, care se va ţiné după următoriul

Program:

1. Deschiderea adunării prin president.
2. Esmiterea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal al adunării.
3. Raportul comitetului despre activitatea din acest cerc.
4. Esmiterea comisiunilor:
    - *a*) pentru incasarea şi inscrierea de membri noi,
    - *b*) pentru censurarea raportului comitetului.
5. Eventuală disertaţie.
6. Rapórtele comisiunilor esmíse conform punctului 4 şi deliberarea asupra lor din partea adunării.
7. Alegerea comitetului pe 3 ani.
8. Eventuale propuneri.
9. Inchiderea adunării prin president.

Din şedinţa comitetului despărţĕmêntului Cluj ţinută în

Cluj, 11 Septembre 1904.

Dr. George Ilea *director.* *Dr. Victor Poruţiu* *secretariu.*

Rolul familiei în educaţiune.

Lucrare cetită în conferenţa învĕţătoréscă din cercul *Reghinului* de Ioan Paicu, învĕţătoriu.

(Urmare).

Trecem acum la *educaţiunea intelectuală morală în familie.*

Aceste elemente ale educaţiunii genenerale umane le voiu tracta deodată, căci precum corpul fără spirit e mort, aşa şi intelectul fără morală este o forţă cu care se póte face abus, dat fiind că voinţa liberă a fiinţei omeneşti apucată pe ogaşă rea, nu póte fi re'nturnată prin nici o macsimă, precept sau poruncă, de cât numai prin *glasul conştiinţei*. Căci porunca şi preceptul nu arată omului ce are sĕ facă, ci numai în ce spirit are sĕ facă cutare lucru. Acest memento s'a adeverit chiar şi la prima păreche de ómeni. Căci sădind Dzeu în sinul acestei părechi liberul arbitru prin enunciaţiunea: „*Din toţi pomii raiului sĕ mâncaţi ....*“ nu mai are efect asupra lui Adam şi a Evei partea a doua din aceeaşi frasă, care cuprindea porunca: „*numai din pomul ştiintei, binelui ş'al rĕului sĕ nu mâncaţi ...*“ şi chiar nici ameninţarea „*că de veţi mânca cu mórte veţi murí*“.

Din consideraţie deci, că acest despot natural înăscut în om nu va prea puté fi adus la reson prin fie-ce purtare a persónei educatóre şi împăcat cu ajutoriul ori-cărei *sare amară*, mama ca factorul principal al educaţiunei din familie va purta grijă încă de la începutul acţiunei sale educative asupra următórelor norme:

Sĕ se folosécă de tóte mijlócele posibile şi permise pentru a-şi căştiga iubirea şi încrederea persónei de educat. Căci acésta este cheia, prin care pus eşti în posiţie a deschide tóte lăcatele spiritului şi inimei copilului.

Mama care nu bagă în sémă fie şi cele mai modeste semne de iubire ale copilor, atinge córda cea mai fină din sentimentul bucuriei şi e în pericol a deveni urgisită pentru multă vreme de copilul nevinovat, dacă nu pentru totdéuna.

Mama sĕ se nisuiască a desvolta mai departe în copil *iubirea de patrie*.

O consider acésta ca o normă dintrĕ cele mai cardinale, atât pentru conţinutul special, cum şi pentru cuprinsul general al ei. Căci prin acésta se infiltrézǎ în copilul nevêrstnic iubire, stimă şi respect, nu numai faţă de patria mamă, ci şi faţă de naţiunea şi confesiunea sa. La întrebarea: Din ce constă patria? iată ce rĕspuns dă dl I. Calinderu, adm. al dom. corónei române: „Patria — zice numitul domn — sunt părinţii cari ni-au dat viéţă, casa care ni-a acoperit slaba nóstră copilărie, limba ce am început sĕ îngânăm înainte de a vorbí cu cealalţi, rudele, prietinii, vecinii cari ne încunjurară, copíii cari împărtăşiră jocurile nóstre, câmpiile unde am alergat ca copíi, biserica unde ne-am dus sĕ ne rugăm lui Dumnezeu pentru noi şi familia nóstră; ţéra a cărei istorie ni-se spune şi care a fost apărată de braţele străbunilor nostri în contra năvălitorilor, ţéra care trebue s'o apărăm cu primejdia vieţii nóstre, religiunea, independenţa, tronul suveranilor nostri ridicat de popor cu ajutoriul lui Dumnezeu. Ori şi ce s'ar zice, libertatea, dreptul de a muncí, de a cultiva ţarina nóstră, de a exercita activitatea nóstră după trebuinţă, în sfîrşit de a trăí şi murí liber, fără a recunóşte altă autoritate de cât a stăpânilor nostri legitimi, iată în câteva cuvinte ce este patria“.

Mulţi cosmopoliţi şi făţarnici paradézǎ astăzi cu frasele: principiu confesional, conştiinţă naţională, generositate etc. Şi vai! puţini sunt gata şi aplecaţi, când ar fi la adecă a sprijiní din inimă şi a înainta din suflet onórea, libertatea, binele şi fericirea patriei, naţiunei, confesiunei şi omenimei peste tot. Şi de tot disparent ar fi numĕrul acelora, cari în cas de trebuinţă ar aduce chiar şi jertfe pe altariul acestora. Puţini ar urma marinimóselor cuvinte ale lui Fenelon: „Iubesc — zice el — mai mult familia mea de cât pe mine, mai mult naţiunea de cât familia, mai mult patria de cât naţiunea şi mai mult omenimea de cât patria“. Mai multe focuri de pae vâlvăiesc astăzi, pentru că lipsesc Antuse şi Ninone, lipsesc Cornelii şi Lucreţii şi nu sunt mame de a lui Stefan cel Mare, cari sĕ nu permită a se încuiba în familii scăderi, ca cele ce urmézǎ:

In prea puţine familii simpatisézǎ membrii aceleia între sine. Şi disparent e numĕrul acelora, în cari se cércă desvoltarea însuşirilor celor bune ale naţiunei, patriei şi confesiunei nóstre în inimile copíilor.

Nu se sădeşte în inimile copíilor respect şi pietate faţă de aşezămintele străbune.

(Va urma.)

NOUTĂŢI

***Din causa** sfintei sĕrbători „Inălţarea Sfintei Cruci“ numĕrul proxim al fóei nóstre apare Vineri după amiazi.*

Sfinţire de biserică. Sfinţirea bisericei gr. or. române nou edificate din Şimotelnic, se va face Duminecă în 2 Octobre n. 1904, după programul următoriu: Sâmbătă în 1 Octobre la 2 ore p. m. primirea delegatului archiepiscopesc. Tot atunci la 4 ore vecernie. Duminecă în 2 Octobre la 8 ore a. m. utrenie, după care urmézǎ sfinţirea bisericei şi st. liturgie. La 1 oră p. m. banchet á 3 cor. de persónă. La 6 ore p. m. petrecere cu joc.

*

Virilistii comitatului Sibiiu In scopul stabilirii listei virilistilor pentru anul 1905 comisiunea verificătóre a comitatului Sibiiu ţine şedinţă în *10 şi 11 Octobre n. c.* în cancelaria protonotariului. Cei îndreptăţiţi a li-se computa darea îndoit, sunt poftiţi a o cere acésta de la comisiune, în scris, ori cu graiul. Conspectele oficiului de dare, cari vor fi luate ca basă la stabilirea listei, sunt espuse spre privire publică, în cancelaria protonotariului, din 1 Octobre până la 8 Octobre n. c.

*

Himen. Dr. Aurel *Cioban*, advocat, şi Olimpia *Hamsea*, fiica protopresbiterului Voicu Hamsea din Lipova, — fidanţaţi.

*

Teatru român în Sibiiu. Aflăm, „că reuniunea sodalilor români din loc va păşí în jumĕtatea a doua a lunei Octobre de nou pe scena teatrului orăşenesc cu piesa „*Sâmbăta morţilor*“, dramă în 5 acte, localisată după Raupach, de *T. V. Păcăţian.* Piesa va fi dată de 2—3 ori, în folosul celor incendiaţi şi pentru procurarea de daruri de Crăciun pe séma săracilor. Repetiţiile se urmézǎ cu multă diliginţă, şi diletanţii sunt recrutaţi dintrĕ puterile cele mai bune ale reuniunei.

*

Controla reservistilor. Adunările de controlă pentru reservistii armatei comune în comitatul Sibiiu se vor ţiné în 15—26 Octobre st. n. Anume: pentru oraşul Sibiiu în 21 Octobre, pentru oraşul Sebeşul-săsesc în 26 Octobre, pentru pretura Sibiiului în 19 şi 20 Octobre, pentru pretura Cisnădiei în 17 şi 18 Octobre, pentru pretura Sebeşului-săsesc în 24 şi 25 Octobre, pentru pretura Mercurei în 20, 21 şi 22 Octobre, pentru pretura Seliştei în 15 Octobre, pentru pretura Nocrichului în 16 Octobre.

*

Controla glotaşilor. Magistratul oraşului Sibiiu face cunoscut, că controla glotaşilor se va face în 7 şi 8 Octobre st. n. A nume: în 7 Octobre pentru cei aparţinĕtori oraşului Sibiiu (cetăţeni ai Sibiiului), ear' în 8 Octobre pentru străinii locuitori în Sibiiu, la 8 ore dimineţa la primărie (casa oraşului). Cei cari din cause acceptacile nu se pot presenta în persónă, pot sĕ se anunţe prin rudenii ori plenipotenţiaţi ai lor, ori în scris. Desluşiri mai detailate dă publicaţiunea magistratului.

*

Eftinirea sării pentru vite. Ordinaţiunea ministrului de finanţe dată cu privire la esecutarea legii despre punerea în vînzare a sării pentru vite, dă drept de vînzare, în prăvălie deschisă, fie căruia care cere acest drept de la direcţiunea financiară competentă. Prin noua lege preţul sării pentru vite s'a redus de la zece la sése coróne de maja metrică, ear' ordinaţiunea provocată mai sus pune în vedere, că de la un termin anumit, care se va fixa mai târziu, se vor pune în vînzare şi brichete (sghiaburi, sdroburi) de sare de câte 5, 10 şi 15 chilograme, pentru lins.

*

Cucuruz din America. Mercuri a sosit în portul de la Fiume corabia „Lullington“, după călĕtorie de patruzeci zile făcută de la oraşul „Rozario di Santafe“ (America sudică) până la Fiume, aducênd 50,000 măji metrice de cucuruz galbin, numit „La Plata“. Marfa a sosit în stare de tot bună şi e de calitate inesceptionabilă.

*

Baroni noi. Monitoriul oficial ungar publică în numĕrul de Vineri conferirea titlului de baron cu predicatul „boliscsei“ (de Boliscea) şi cu drept de ereditate fraţilor Guttmann Vilmos, Ödön, László şi Aladár, mari proprietari. Meritul nou baroniţilor e — după cum cetim în ziarele magiare, — că „au condus şi perfecţionat spre folosul culturei, economiei publice, umanităţii şi al patriei întreprinderea agricolă şi industrială“ moştenită de la tatăl lor. „Marea lor avere şi-au câştigat'o prin diliginţă fără păreche şi prin vaste cunoştinţe de economie publică, şi pe lângă acéstă în tóte faptele lor s'a manifestat totdeauna adevĕrat patriotism şi iubire de ómeni“.

*

„Sĕ fie înţelept şi bun“. Ziarele din Roma spun, că papa Piu X. când i s'a raportat că regina Italiei a născut fiu, câteva minute a stat gânditoriu, apoi a grăit următórele: „Sĕ se intăriască, apoi sĕ fie înţelept şi bun“. După aceea a dat espresiune mulţămirei sale, că nou-născutului nu i-s'a dat titlu „Prinţ de Roma“.

*

Turda în ajutoriul celor păgubiţi de secetă. Representanţa oraşului Turda a esmis o comisiune de doisprezece membri, care sĕ procure bucate şi nutreţ pentru a fi distribuite poporaţiunii pe preţ cât se póte de eftin. Comisiunea acésta şi-a şi început deja activitatea, procurând până acum câteva vagóne de bucate.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ au fost primiţi membri *ordinari* următorii: Ioan Grozav, sodal pantofar, Nicolae Simoneti şi Ioan Puşcaş, sodali pantofari şi elevi ai şcólei speciale de pantofărie, Traian Pop, sodal petrar, Petru Chidu, sodal zidariu, Moise Dragomir, sodal cismariu, I. Tâşă, sodal cojocariu, Nicolae Nicóră, sodal cismariu, Alexandru Iacobele, sodal rotariu, Ignatie Moldovan, măestru pantofariu, Virgil Simu, sodal văpsitoriu (boiengiu), Demetriu Baciu, sodal croitoriu, Vasilie Georgian, sodal cismariu, Laurenţiu Nemeş, sodal pantofariu, Savu Gruian, sodal faur, Vasilie Bumbea, calfă de boltă, Ioan Popaiov, sodal măsariu, George Petraşcu, sodal franzelariu, Ioan Torsan, sodal pielariu, Gavriil Danciu, sodal cismariu, Augustin Aibu, sodal faur, Ioan Rădoiu, Mihail Dordea, sodali pantofari, Ioan Repuntean, sodal cismariu, Ilie Dănilă, sodal bărbier, Nicolae Popa, sodal zidariu, Alexandru Gabor, sodal rotariu, Traian Veştemean, culegĕtor de litere; ear membri *ajutători* următorii: Dr. Alexandru Vasilie, cand. de adv., Dr. Virgil Cioban, prof. sem., Octavian Smigelsky, pictor, Eugen Popescu, Ioan Popa, Avram Ardelean, Marian Murĕşan, calfe de boltă, Gustav Stuchlich, tinichigiu, Martin Hartmann, ospĕtariu, W. R. Schwab, comers., Nicolae Căldărea şi Iuliu Enescu, funcţionari la „Albina“, Carol Rechtberger, hotelier, Dr. Eugen Piso, advocat, Toma Iancovici, calfă de prăvălie.

*

† Ioan Roman paroch gr. or. în Luncoiul-superior şi membru al sinodului protopresbiteral al Zarandului, după un morb grav şi îndelungat, a decedat Vineri, la 11 ore séra, împărtăşit fiind cu sfintele taine, în anul al 66-lea al etăţii sale, şi al 40-lea al preoţiei. Rĕmăşiţele pământeşti ale defunctului, după împlinirea ritualelor bisericeşti, au fost depuse spre eternă odichnă, astăzi Luni, în 13/26 Septembre a. c. la 1 oră p. m. în cintirimul din Luncoiul-superior. Fie-i ţĕrina uşóră şi memoria binecuvêntată!

*

Pentru preoţimea din tractul Sighişóra. După-ce statutele referitóre la constituirea femeilor nóstre ortodoxe române din protopresbiteratul Sighişórei în *„reuniuni“*, în scopul înzestrării bisericilor nóstre cu vasele şi aparatele de lipsă la serviciul dumnezeiesc, cum şi ajutorarea şcólelor nóstre, apoi statutele pentru constituirea junimei în societăţi, în scopul susţinerii religiosităţii, moralităţii şi a ordinei întrĕ junii de ambele sexe, au fost luate din partea autorităţii nóstre supreme la cunoştinţă în mod aprobator şi s'au tipărit pe spesele preoţimei tractuale, ear' cu datul 16 April a. c. nr. 217 s'au distribuit tuturor oficiilor parochiale tractuale, — atrag atenţiunea onoratei preoţimi asupra conclusului conferenţei preoţeşti din anul trecut, prin care s'a decretat punerea acelor statute în lucrare până la conferenţa preoţéscă din ĕst-an, — pe lângă îndatorirea a se presenta cu acea ocasiune raport oficial din partea fie-cărui preot. *Dimitrie Moldovan*, protopop.

*

Al 52-lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit moştenitorilor legali ai rĕposatului *Ioan Laţcu*, faur, fost membru al numitei Reuniuni ajutoriul statutar.

Acesta este al 52 lea cas de mórte în sinul Reuniunei române de înmormêntare.

*

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“ aranjază Duminecă la 9 Octobre n. 1904 în comuna Rĕhău o esposiţie de vite împreunată cu distribuire de premii în bani. Esposiţia se va mărginí la vite cornute, cu escepţiunea caprelor. Esposiţia se va ţine în ziua amintită, începênd de la 9 ore înainte de amiazi şi până la 1 oră după amiazi, când va urma premiarea. Esposiţia se va ţiné pe locul comunal de păşune numit „Sub vii“. La esposiţie nu se primesc de cât vitele locuitorilor din comunele Rĕhău, Câlnic, Deal, Cacova, Săsciori, Sibişel, Petrifalĕu, Laz, Loman şi Rechita. Amĕnuntele se pot afla de la primăriile numitelor comune.

*

Dădaca moştenitoriului. Pentru lăptarea „prinţului de Piemont“, moştenitoriul de tron al Italiei, medicul de curte al familiei regale a ales pe soţia unui pădurariu din Raconigi Cum spun ziarele italiene, au fost multe concurente, dar' alegerea a căzut pe soţia pădurariului: femeie în etate de 24 ani, de frumseţă rară, şi mamă a unui copil, cu care împreună s'a mutat deja în castelul regal. Timp de un an şi jumĕtate, cât are sĕ lăpteze şi sĕ grijéscă pe prinţul, va căpĕta plată 600 de lire pe lună, ear' după aceea rentă de 100 lire pe lună. Un an şi jumĕtate însĕ nu-i este permis sĕ aibă nici un fel de legătură cu familia ei, afară de băieţelul dus cu dînsa în castel.

*

Tramban aruncat în aer. In Melrose (statul Massachusets, în America) Mercuri după amiazi cădênd din un camion de transport un pachet cu 50 fonţi de dinamit şi venind în urma camionului un tramban electric, acesta a trecut cu rótele peste pachet. In clipa aceea a rĕsunat o detunătură puternică, ear' trambanul a sburat în aer, sfărmat tot ţanduri. Dintrĕ călĕtori nouĕ inşi au murit rupţi în bucăţi, ear' ceialalţi nouĕsprezece au scăpat cu răniri grave.

*

Mântuit de la mórte. Un om óre-cândva desnădăjduit trimite inventatorului crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86967, dlui Albert Müller Budapesta V., Vadász-u. 42, următórea scrisóre de mulţămită: Stimate domnule Müller! Inainte de tóte te încunoştiinţez că sunt om sărac şi bóla m'a silit sĕ întru într'un spital din Budapesta, apoi am stat 3 luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor şi tóte acestea m'au costat 200 cor. fără ca sĕ mĕ pot vindeca, ear' doctorii au perdut nădejdea şi eu trebuia sĕ mor. Din întêmplare am dat de vestea crucei dtale şi am comandat'o purtând-o pe piept după cum mi-ai scris. In timp scurt, în 10 April m'am sculat din pat, mĕ simt sĕnătos şi nu mi-e témă că mor, pentru-că m'ai mântuit dta. Iţi mulţămesc de mii de ori. Cu stimă Francisc Ostiadat, maşinist în Priglenţa St. Ivan (com. Bács-Bodrog) în 27 April 1904. Crucea duplă electro-magnetică R. B. nr. 86967 costă numai 6 cor. şi vindecă bólele următóre: reumatism, respiraţie grea, lipsă de somn, batere de inimă, bóla rea, de nervi; de aceea îndemnăm pe fie-care sĕ se adreseze plin de încredere dlui Albert Müller, Budapesta V., Vadász-nteza 42/V.

*

Influinţele stricăcióse ale şcólei au cu atât mai mult efect asupra şcolarilor şi şcolăriţelor, cu cât mai îndelung timp sunt espuşi acelora, şi în cele mai multe casuri se ivesc în anii desvoltării în formă de chlorosă şi anemie. Acésta din urmă, — de multe-ori înaintemergĕtórea altor bóle, ca ameţélă etc., — durere, prea des devine fapt trist. Impuls acestei bóle a mititeilor nostri dă pe lângă lipsa de aer curat, lipsa de întărire a corpului şi de mişcare în liber etc. şi nutrirea insuficientă, neraţională. Numai cu remediu radical se póte combate rĕul; prin promovarea apetitului, ridicarea puterilor, curăţirea şi înmulţirea sângelui. Dacă privim remediile întăritóre ce ne stau la disposiţie, *Somatosa* o aflăm stând înaintea tuturor acestora, avênd după scurtă folosire efect miraculos.

In atenţiunea comitetelor parochiale.

In scopul augmentării fondului regnicolar pentru pensionarea învĕţătorilor comunele nóstre bisericeşti, ca susţinĕtóre de şcóle, au sĕ plătéscă şi o taxă de câte 30 fileri după fie-care elev. Sunt însĕ fórte multe comune, cari din anumite cause rĕmânênd ani de zile în restanţă cu plătirea acestor taxe, se trezesc deodată cu mandat de plătire şi — execuţie chiar. In casuri de acestea comitetele parochiale sĕ cérǎ de la direcţia financiară relaxarea sumelor întrate în prescripţiune, ori respiriu de plată, ear' dacă direcţia financiară respinge cererea, sĕ facă recurs la ministrul de culte şi instrucţiune publică. Aşa a făcut comitetul şcolar din parochia gr.-cat. Hotoan, căruia sub nrul 54.635 din a. c. ministrul de culte i-a relaxat 114 cor. 60 fileri din suma restanţei, ear' pentru plătirea restului i-a dat respiriu.

Nr. 961—1904.

Concurs

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ are de conferit cu începutul anului şcolar 1904/5 următórele stipendii:

1. Un stipendiu din „*Fundaţiunea anonimă din comitatul Dobâca*“ de 100 cor. anual, destinat pentru un tinĕr român născut în comitatul Dobâca.

2 Un stipendiu de 80 cor. anual din „*Fundaţiunea Radu M. Rîureanu*“, destinat pentru un student român de la şcóle secundare (medii).

3. Un stipendiu de 120 cor. anual din „*Fundaţiunea Ioan Gallianu de Kecskés*“, destinat pentru un tinĕr român de la vr'unul din gimnasiile din Transilvania; vor fi preferiţi, ceteris paribus, rudeniile fundatorului din familiile „Pop“ şi „Anton“.

4. Un stipendiu de 100 cor. anual din „*Fondul Avram Iancu*“, destinat pentru un tinĕr român de la vr'o şcólă secundară (medie).

5. Un stipendiu de 80 cor. anual din „*Fundaţiunea Dr. Ioan Moga şi soţia Ana n. Bologa*“, destinat pentru fetiţe de naţionalitate română, fără deosebire de confesiune, din Transilvania, cari frecuentézǎ vre-o şcólă românéscă, în prima linie şcóla civilă de fete a Asociaţiunii sau şcóla de fete a „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“; vor fi preferite, ceteris paribus, fetiţele cari vor puté documenta, că sunt înrudite cu familia Dr. Ioan Moga sau cu familia Bologa.

Cererile pentru aceste stipendii au sĕ se înainteze comitetului central al Asociaţiunii în Sibiiu (strada Morii nr. 8) până la 15 Octobre st. n. a. c. provĕḑute cu următórele documente:

a) atestat de botez;

b) testimoniu şcolar de pe semestrul din urmă al anului şcolar 1903/4;

c) atestat de paupertate;

d) eventual documentul de înrudire.

Concurenţii cari şi-au presentat cererile înainte de publicarea acestui concurs, sunt invitaţi sĕ-şi întregéscă eventual cererile în sensul condiţiunilor stabilite în concursul de faţă.

Cererile întrate după termin nu se vor considera.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 15 Septembre 1904.

Iosif Sterca Şuluţu
president.

Posta redacţiei.

Ofenbaia. Primit. Mulţămim. Vom începe în numĕrul proxim.

„Copíii cei orbi“. Nu 'i putem face loc de cât ceva mai târziu. Cu privire la retipărire trebue sĕ vĕ puneţi în înţelegere cu tipografia.

Abrud-sat. Cât mai curênd. Dacă se póte, încă în numĕrul ce vine.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Intrĕ cele douĕ părţi în ordine corĕspundĕtóre se induc ca inscripţie întrégă rugăciunea: *„Cred Dómne şi mărturisesc, că tu eşti cu adevĕrat“*. *„Cinei Tale cei de taină, astăzi fiul lui Dumnezeu“* etc.; ear' sub cele douĕ părţi ale icónei cuvintele lui Iisus: la stânga: *„Λάβετε, φαγετε, τοῦτό μου ἐστὶ“ = „Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul meu“;* (Mateiu XXVI 26—28) la drépta: *Πίετε ἐξ αὐ τοῦ πάντες, τοῖτό ἐστι τὸ αἷμά μου = „Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele meu* (Marcu XIV, 22—24).

Preotul oficiant vede deci continuu înaintea ochilor îndeplinirea sacramentelor, culmea activităţii sale preoţeşti.

3. Sub acésta icónă [1]) au sĕ se picteze la locuri corĕspunzĕtóre, drept sfinte modele pentru preoţime, *autorii liturgiilor orientale*, mai mulţi sfinţi părinţi însoţiţi de archidiaconi, ca şi când ar serví sfânta liturgie, cel puţin însĕ patru şi anume: In stânga: *Vasile cel mare, Ioan Gură de aur* în ornate de liturgie; în drépta *Grigorie Dialogul.*

Acesti archierei ţin în mâna stângă de regulă nişte faşii de hârtie potrivit sucite, cu inscripţii din rugăciunile liturgice cele mai esenţiale. Cele mai potrivite sunt acestea.

Ioan: „Nimenea din cei legaţi cu poftele şi cu plăcerile trupeşti, nu este vrednic sĕ vie, sau sĕ se apropie, sau sĕ servéscă Ţie, Impĕrate al măririi; că a serví Ţie este lucru mare şi înfricoşat chiar şi puterilor cereşti“ ...

Sfântul Ioan Gură de aur se zugrăveşte cam aşa: Fórte subţirel, mare la cap, nas plecat, nări late, palid, ochi mari, frunte lată şi gólă, încreţită, barbă mică rară, pĕrul cărunt.

Vasile: „Incă ne rugăm Ţie...... sfântă casa acésta întăreşte-o până la sférşitul veacului;..... pomeneşte Dómne pe cei-ce ţi-au adus aceste sfinte daruri şi pe cei pentru cari le-au adus;..... dărueşte-le lor cele cereşti în locul celor pământeşti;..... păzeşte Dómne oraşul şi ţéra acésta şi tóte cetăţile şi satele de fómete, de ciumă, de cutremur, de potop, de foc, de năvălirea altor neamuri şi de rĕsboiul cel dintrĕ noi.“

Sfântul Marele Vasile se zugrăveşte cam astfel: Inalt şi drept, uscăţiv, brunet la faţă, nasul plecat, sprâncene lungi şi imbinate, cu frunte gânditóre, la obraz lungăreţ, la têmple cam cufundat, pĕros, cu barbă lungă de jumĕtate căruntă.

Grigorie: „Dumnezeul tainelor celor negrăite şi nevĕdute, la care sunt vistieriile cele ascunse ale înţelepciunii şi ale ştiinţei, care ni-ai descoperit nouĕ sĕvêrşirea acestei liturgii şi ne-ai pus pe noi pĕcătoşii, pentru multa iubirea Ta de ómeni, ca sĕ-Ţi aducem Ţie daruri şi jertfe pentru pĕcatele nóstre proprii:..... Insuţi nevĕdutu-le Impĕrate..... caută spre noi, nevrednicii robii Tĕi, cari stăm înaintea sfântului tĕu altariu, ca înaintea tronului Tĕu de Cheruvimi, pe care odihneşte prin aceste înfricoşate taine, ce sunt puse înainte, unul născut Fiul Tĕu şi Dumnezeul nostru.....“ [2])

Sfântul Grigore Dialogul se zugrăveşte tinĕr cu barbă mai puţină.

Lângă Grigore are loc *Iacob* fratele Domnului.

Presenţa sfântului *Iacob* se justifică prin cele de mai jos. Renumitul istoric *Eusebiu* ne spune în istoria sa (Hist. eccl. IV c. 22), că Iacob fratele Domnului a fost primul episcop al Ierusalimului.[3]) Iacob se face de regulă bĕtrân, cu pĕrul creţ şi cu barba lungă.

Tradiţiunea bisericei creştine, că acest Iacob este autorul acestei liturgii, care a fost în usul bisericei din Ierusalim până prin veacul VIII. (după A. I. Binterim), când s'au introdus şi acolo liturgiile bisericei din Constantinopol.[4])

Esistă mai multe manuscripte, cari cuprind acésta liturgie. Dar' în acéstă formă — precum se cuprinde în manuscriptele păstrate — liturgia întrégă nu póte fi productul lui Iacob, fiindcă cuprinde lucruri mult mai târzii. Productul lui Iacob póte fi cel mult scheletul general şi principal; dar' textul original al acestei liturgii, compuse ori numai introduse şi atribuită lui Iacob, de sigur a fost ulterior completat prin diferite adause.

Patriarchul Proclus († 447) aminteşte pentru primadată acéstă liturgie apostolică, dicênd în un op liturgic al seu, că între alţi păstori şi învĕţători ai bisericei „au lăsat posterităţii liturgii scrise şi Iacob, primul episcop al bisericei din Ierusalim“. Sfinţii Părinţi ai sinodului trulan (692) asemenea se provócă la acésta liturgie „rĕmasă în scris de la apostolul Iacob“.

Afirmarea de a ne fi rĕmas de la Iacob o liturgie scrisă, este greu de acceptat, căci în casul acesta liturgia acésta ar fi fost susceputâ în canonul cărţilor sfinte. Deci putem susţiné numai, că Iacob a lăsat după sine în bisericile păstorite de el un soiu de serviciu divin în o anumită ordine; dar' acesta s'a păstrat numai prin tradiţiune, până ce — înmulţit şi îmbogăţit de alţi prelaţi luminaţi — acel serviciu a fost scris cam la finea veacului al IV-lea (379), când s'a fixat în forma ce ni-s'a păstrat până azi. Acésta liturgie se bucură de mare trecere. Ea formézâ şi isvorul, din care s'a desvoltat liturgia sfântului Vasilie. *Liturgia syriacă* a sfântului apostol Iacob este o traducere prescurtată a liturgii jerusalimice, tradusă din greceşte înainte de 451.

Deci greceşte a trebuit sĕ esiste de mai nainte. A statorí cu positivitate tóte părţile cari sunt de pe timpul lui Iacob, şi cari adause ulterior, este imposibil.

Liturgia lui Iacob samănă de-aprópe cu *liturgia veche creştină*, precum şi cu liturgiile usitate orientale, în cât se póte considera de temelie, de prototipul acestora. Astăzi se mai oficiază acésta liturgie în biserica de la Ierusalim odată la an, în 23 Octobre, ziua sfântului Iacob.

Acéstă liturgie este edată greceşte de Demetriu Ducas, Roma 1526. In traducere latină a apărut în „Bibliotheca patrum et veterum autorum eclesiasticorum“ de Margariu de la Bigne. Tom. IV. Paris 1610; la J. A. Arsenus: Codex liturgicus, etc.; la A. Daniel: Codex liturgicus tom. IV. In limba germană se află în opul: „Die bedeutendsten Liturgien der orientalischen Kirche“ [1]) de *Dr. Teodor Tarnawski*, profesor la facultatea teologică din Cernăuţi, 1893, pag. 71 etc.

Deci liturgia, al cărei început datéză de pe timpul apostolilor, s'a desvoltat mereu şi *succesiv* după trebuinţele, vederile şi gustul timpului. Ca şi apostolii, aşa au augmentat şi episcopii primelor veacuri liturgia cu rugăciuni şi ceremonii noue. Astfel s'a desvoltat ritul şi a devenit din ce în ce mai variat. In liniamente generale, în mersul acţiunii principale, consună aceste servicii, în detailuri însĕ praxa liturgică a produs óre-cari deosebiri şi diferenţe în diferitele locuri şi la diferitele popóre.

O icónă binişor completă a *liturgiei vechi creştine*, usitată numai în primele veacuri, se cuprinde în cartea VIII din constituţiile apostolice, atribuite apostolului *Andreiu* şi *Iacob.* Notiţe liturgice se mai află şi în celelalte cărţi ale Const. apost. şi în scrierile sfinţilor părinţi mai vechi.

Ca al V. sfânt părinte se potriveşte *Atanasie* al Alexandriei, părintele ortodoxiei, care cu forţa minţei sale a salvat ortodoxismul ecumenic. E bĕtrân cu barbă albă. Inscripţia *„Un Dumnezeu cinstim în Treime, nici chipurile amestecând, nici fiinţele despărţind“*. Ear' ca al VI. *Andreiu*, bĕtrânul episcop cu barbă albă, din Creta, care prin înfăţişarea şi numele seu sĕ ne reamintéscă pe al nostru *Marele Andreiu* (Şaguna), salvatoriul ortodoxismului român din Ungaria şi Transilvania şi căruia avem a-i mulţămí aprópe tot ce suntem şi avem, şi în deosebi şi catedrala despre care scriem.

Acesti archi-archierei, îmbrăcaţi în tóte ornatele archiereşti, bogate şi strălucitóre, cu drépta binecuvêntă. Cei-ce nu au faşie în stânga ţin de regulă o evangelie compactată.

Inţelesul liturgic al funcţiunilor preoţeşti îndeplinite în altariu trebue sĕ afle espresiune plină de evlavie în limba artei representate, adecă în pictură.

Unde spaţiul permite un numĕr mai mare de archierei, acolo se mai pot zugrăví şi alţi sfinţi părinţi şi scriitori cari cu sfânta liturgie au o specială legătură. Aşa *Ciril al Ierusalimului.*

Mulţi vorbesc de o liturgie a sfântului Ciril de la Ierusalim, dar' acest sfânt părinte ni-a lăsat numai o *esplicare a liturgiei*, precum era pe timpul seu în us. El indică numai punctele esenţiale. Părţile amintite de Ciril consună mai mult cu liturgia *veche creştină* cuprinsă în „constituţiunile apostolice“, de cât cu liturgia sfântului Iacob.

Iustin Martirul († 163). El este primul scriitor bisericesc, care ne descrie amănunţit decursul serviciului divin de la începutul creştinismului.

Unii susţin că ar fi fost preot, sau cel puţin diacon,

---

[1] Considerând însĕ, că zidul şi păretele, care formézâ la catedrala nóstră semicercul altariului, adecă concha, are jos o suprafaţă mai mare, neintreruptă de ferestri etc., este recomandabil a se face aici — jos — cina cea de taină şi de-asupra ei autorii liturgiilor întrĕ spaţiul format de cele şése ferestri, care anume se potrivesc pentru asemenea figuri singuratice.

La capetele din drépta şi stânga a acestei faşii de părete semicercual se mai pot zugrăví şi alţi archierei sfinţi, cu câte un archidiacon lângă ei, fiind locul spre iconostas mai mărişor. Se potrivec la locul acesta numai archidiaconi. In drépta *archidiaconul Stefan*, în ornate de liturgie, în drépta cu cădelniţa; ear' pe braţul stâng ţinênd chivotul aşezat pe o năframă de mătasă. In stânga *archidiaconul Laurenţiu*, asemenea în ornate liturgice, ţinênd cu drépta orariul sus; ear' în stânga liturgierul. Intocmai îi aflăm admirabil zugrăviţi şi la acelaşi loc în catedrala metropolitană din Iaşi.

[2] In biserica *Dochiariu* din muntele Atos sunt astfel împărţite rugăciunile, că Ioan zice rugăciunile de la proscomedie..... Grigorie: rugăciunea primului antifon, Vasilie rugăciunea *Cheruvicului.*

[3] Al doilea *Iacob*, despre care vorbeşte Testamentul nou, este apostolul Iacob, fiul lui Zevedeiu şi fratele evagelistului Ioan (Faptele apostolilor XII. 2; I. 13.); al treilea este apostolul Iacob, fiul lui Alfeu, numit ὁ μικρός = cel mic.

[4] F. H. Krüll („Christl. Alterthumskunde“, partea II, pag. 116) afirmă că patriarchului Ieremie al Constantinopolului i-a succes a impune bisericii din Ierusalim liturgiile constantinopolitane.

[1] Din acest op german am estras datele necesare pentru obiectul nostru.

Maria din altarele româneşti.

Pe boltitura altariului se află Maria cu Iisus în pólă la *Busteni* şi *Sinaia.* Ambele icóne sunt lucrate de Aage Exner, fórte frumos ca executare, dar' în stil curat bizantin vechiu. Lângă Maria, care şede pe tron, stau archangelii Gavriil şi Mihail, închinându-se lui Iisus. Inchinarea acésta însĕ, copiată fidel de pe alte modele vechi, este fórte inestetică şi samănă mai mult a nişte strâmbături. Archangelii pare-că se ţin cu mânile de pântece.

Frumos şi mai succes este acelaşi chip pe boltitura altariului de la *biserica grecéscă* din *Bucureşti.* Chipul e după aceleaşi principii pictat, numai cât atât Maria cât şi archangelii sunt modernisaţi cu succes.

Icóna acésta din altariul de la *Domniţa Balaşa* presentă puţină variaţiune. Scaunul Mariei stă pe *nori* şi în nori 2 *serafimi* mici. In jur *stele* pe un ceriu auiru. Archangelul Gavriil cu litia şi Mihail cu sabia obvin numai de foc şi numai în busturi.

Maria de pe boltitura din altariul de la *Radu Vodă* din *Bucureşti*, nu şede pe tron ca la Busteni, Sinaia etc., ci stă în picióre. Lângă archangelul Gavriil şi Mihail mai aflăm pe *David* cu harfa şi *Solomon* cu zidinda biserică.

Pe marginile boltiturei altariului dinspre frontariul bisericei *sfântului Nicolae* (Tabacu) din Bucureşti earăşi este pictat *Solomon* în drépta, ear' *Moise* în stânga.

(Va urma.)

Nr. 75/1904. [275] 1—3

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă gr. or. din Agârbiciu, protopresbiteratul Mediaş, va da în **3/16 Octobre** a. c. la 1 oră p. m. prin licitaţiune publică minuendă în întreprindere **edificarea resp. adaptarea şcólei gr. or. române,** conform planului şi preliminariului de spese aprobat de Preaven. Consistoriu arhidiecesan dto 28 August 1903 nr. 9221 şcol. în sumă de 4971 cor. 65 fil.

Minus oferentul va fi îndatorat a depune cauţiunea recerută în bani gata, sau în hârtii de valóre la epitropia parohială.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul a da în întreprindere lucrarea ori-cui dintrĕ oferenţi.

Planul, preliminariul de spese, condiţiunile de licitare, cum şi ori-ce informaţiuni se pot afla până la ziua licitaţiunei la oficiul parohial gr. or. din Agêrbiciu.

Agêrbiciu, în 8/21 Septembre 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Ioan Muntean
paroh gr.-or.

Ioan Triff
not. comit. parohial.

Nr. 976 1904. [270] 2—3

Concurs

In urma veneratului ordin consistorial din 24 l. c de sub nr. 8478 bis. se publică concurs, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea postului de **paroh** în comuna **Feneşel** cu prediul **Cerc.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru dotaţiunea de la stat.

Reflectanţii la acest post au a-şi aşterne subscrisului suplicele de concurs în terminul sus indicat şi a se presenta la biserică în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Oficiul protopresbiteral rom. gr. or.
Cluj, 30 August 1904.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

---

[271] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** de clasa a II a **Sĕsciori,** în protopresbiteratul Sebeş, devenită vacantă în urma repausării parohului *Ioan Stoicuţa*, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţia de la stat.

Concurenţii au sĕ şi aştérnă cererile instruite conform normelor din vigóre, în terminul des his, oficiului protopresbiteral Sebeş, avênd a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a cânta, respecta a celebra şi cuvênta.

Concurenţii cu pregătire de 8 clase gimnasiale vor fi preferiţi.

Sĕsciori, din şedinţa comitetului parohial, ţinută la 27 Iulie, 1904.

Zaharie Moga
president.

Vasilie Pop
notariu.

Nr. 519.

Vĕdut.
Sebeş, 2/15 Septembre 1904.
Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Se primeşte **una sau doue fete de şcólă sau alt învĕţământ** la o familie română inteligentă cu tótă întreţinerea, unde póte profita de limba germână şi magiară; tot acolo póte primí şi ore de cânt şi pian. A se informa **strada Poplăcii mare 11,** etagiul prim. [276] 1—3

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de **Dr. Petru Şpan**
Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Ciocolada de tanin
a lui **Sztraka**
are efect escelent la copíi şi la vêrstnici
contra urdinării
Preţul 40 fileri
Se capĕtă în fie-care apotecă.
[222 7—8

Redactor responsabil **Teodor V. Pacatian.**

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 100 Sibiiu, Sâmbătă 18 Septembre (1 Octobre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fi.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Biserica şi problemele sociale.

I.

Tot mai mult ni-se impune a ne ocupa de o cestiune, care până eri alaltaeri era nebăgată în sémă. In discusiunile nóstre nici până azi n'a eşit la suprafaţă. Ici şi colo se discută în mod sporadic şi incidental.

Inţeleg *cestiunea socială*, care tot mai intensiv bate şi la uşa poporului nostru român.

Am amintit şi cu alte ocasiuni, că acest popor trece prin metamorfosă, insuşindu-şi noue obiceiuri, noue apucături, cari nu sunt alta de cât consecuenţe ale curentelor moderne de cultură. Atom al societăţii moderne, ori-cât de isolat ar petrece şi ori-cât de neaccesibil s'ar păré pentru inovaţiuni, vrênd-nevrênd, caută sĕ înnóte şi el cu curentul. Secoli lungi l'au lovit adese cum loveşte povoiul înfuriat stâncile, fără a'l puté urní din loc. Puterea brută n'are influinţă. Deací proverbul: *apa trece, pietrile rĕmân.* Ce n'a putut strica povoiul secolilor trecuţi, îndeplineşte însĕ astăzi aborul şi electricitatea, ca mijlóce ale culturei moderne.

Astăzi nu mai e nici un cătun, fie cât de ferit de lume şi ascuns printrĕ munţi, unde nu ar străbate ideile noue. Poporul nostru, cu rîvna proprie omului flămênd şi setos, le primeşte şi le prelucră conform priceperei sale mărginite. Figuri legendare işi crează, cari mai fioróse sunt de cât smeii povestilor nevinovate din şezătorile de odinióră.

Mulţi consideră societatea nóstră ca întemeiată pe pături vulcanice: nu se ştie momentul când craterul va voma foc. Până la un punct óre-care asemănarea e corectă, de-şi vulcanismul eu îl consider mai mult pe teren cultural: *vulcanism al ideilor.*

Cine nu ştie câte schimbări produc ideile noue pe teren social! Ómenii îşi acomodéză esigenţele vieţii practice conform ideilor de cari sunt stăpâniţi. Nu sunt economist, nu mĕ ocup cu schimbările pe teren economic; nu apreţiez schimbările nici din punct de vedere sociologic. Tréba ómenilor politici. Mişcările sociale şi pentru ei însĕ trebue sĕ formeze un fel de *memento*, care sĕ-i îndemne a lucra întru impedecarea erupţiunilor vulcanice, până mai este timp. Dar' acésta în sfîrşit este tréba lor. Noi trebue sĕ tractăm cestiunea din punct de vedere bisericesc, al *conservării bisericei.*

Se petrec în jurul nostru simptómele înbolnăvirei sufleteşti, cari sunt analóge cu volburele din pustiul Saharei, dinaintea cărora numai ascundêndu-ne capul în năsip mai putem scăpa. Avut'a biserica inimici în tot timpul esistinţei sale, căci care om sau care instituţiune are privilegiul de a nu avé contrari? Dar' nici-odată nu au fost ei aşa numĕroşi ca în vremile de acum. Pentru-că acum nu mai mult forma cultului ori unele învĕţături sunt atacate, cum era pe timpul luptelor religióse, — ci se face atentat la însaşi *basa* bisericei, prin opugnarea credinţei în Dzeu şi unul născut fiu al seu, Iisus Christos. Şi periculoşi sunt inimicii, căci îmbată spiritul credincioşilor, săturându-l cu fel şi fel de *halucinaţiuni*, ca cu atât mai vêrtos sĕ-i pótă predomni.

Acesta e cuvêntul pentru care susţin, că omenimea merge spre *bolnăvire sufletéscă.* Până ce *societatea era stăpânită de ideale*, măréţă era. De-şi mişcări şi lupte continue o frământau, luptele se purtau pentru bunuri *spirituale*, şi eroii, atât ca învingĕtori, cât şi ca învinşi străluceau ca semizei în ochii contimporanilor, şi semizei sunt ei şi pentru posteritatea îndepărtată. Astăzi? Ruine şi oróre peste tot locul! Legăturile vechi, basate pe morala creştină, se desfac, ca sĕ dee loc altor legături ce se întemeiază pe principiul filosofiei moderne: *forţa sfinţeşte mijlócele*, adecă dreptul celui *mai tare*, atât de des accentuat în luptele ce se pórtă pentru esistinţă.

Dacă se vorbeşte cu tóte acestea de egalitate, frăţietate şi alte lucruri des accentuate, apoi *nu* boldul intern, *simţul moral* este motorul, ci de regulă frazele mari cari acoper scopurile meschine, întocmai cum face păiangenul căsulie din fire subţiri, ca sĕ nu fie observată de musca ce alérgă la propria sa perire.

Ei bine! Mai putem noi, biserica cea vie, sta în nepăsare? Sĕ ne ascundem óre capetele dinaintea pericolului (cum fac locuitorii pustiului) în năsip?

Prea trist ar fi, când în optimismul nostru, nu am lua de pe acum mĕsurile de lipsă, ca sĕ întimpinăm rĕul.

Se va reflecta: Ce are biserica cu organisaţiunea *socială?* Chiămarea bisericei e dór' sĕ predice cuvêntul lui Dzeu, sĕ înzestreze credincioşii cu simţeminte şi cunoştinţe nobile — în spirit creştinesc? Ce cade afară de acest program nu mai e tréba bisericei, ci tréba bărbaţilor de stat!

Sigur, că nu biserica are sĕ organiseze societatea modernă şi sĕ-i dee instituţiunile. Asta ar puté-o face, când ar dispune şi de conducerea politică, de puterea brachială. Şi nici atunci nu. Inseşi statele moderne, cum vedem, încep a abandona *forţa majoră*, ca sĕ o înlocuéscă cu mijlóce cari — cel puţin la părere — nu pórtă timbrul barbarismului.

Dacă nici statele civile nu folosesc armele brutalităţii în promovarea scopurilor sociale, ba ţin cu tărie la curentele din sinul societăţii, cu atât mai puţin voiu reclama eu puterea brachială pentru biserică, de la începutul urzirei sale întemeiată pe *cuvênt*, pe *învĕţătură.*

Părerea mea este, că biserica întrĕ tóte împrejurările are sĕ fie o *sentinelă bună* peste sórtea credincioşilor, şi de aceea nu e permis a se restringe cu activitatea sa numai la cei patru păreţi din vecinătatea altariului, ci trebue sĕ însoţéscă pe credincios şi sĕ-l mângăe în tóte *raporturile vieţii sale*, înţeleg şi în cele de membru civil şi cetăţean al statului.

Sentinela bună, cum ştim, nu numai dă alarm, ci arată şi ubicaţiunea inimicului, şi trage vĕlul de pe scopurile aceluia, pentru-ca ostaşii alarmaţi numai de cât sĕ ştie încătrău sĕ apuce. Rolul acesta e şi al bisericei; şi de nimic nu am mai mare témă, de cât de *indolenţa*, care în momentele critice ar puté sĕ ne stăpânéscă, neputând noi alunga inimicul ce caută sĕ între în cetăţuia bisericei.

Vasilie Gan, protopresbiter.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis sed quid.

(Urmare).

9. *Butza alias Bera de A. Venitze* numĕră 15 patrifamilii, cu diploma de la Anna Bornemisza de dată Fogaras 16 Martie 1667 dată lui Sztan Bucza, şi fiilor sei Nysztor şi Iuon Bucza prin care ei se recunosc de boeri confirmându-se în posesiunile lor boeronale.

Afară de toţi acesti boeri originari, s'au aşezat în Veneţia-inferióră pe calea căsătoriilor, următórele familii nobile din alte părţi:

10. *Szaszsebesi de Cadem*, cu 5 patrifamilii, a impetrat de la Leopold I diploma de nobilitate de dată Viena în 9 April 1701, conferită lui Ioan sassebeşianul, cu insemne de nobilitate: pe un scut militar de colóre celestină un braţ uman îmbrăcat în colóre vînĕtă ţinênd un calam de scris, — din care se vede că au fost ómeni literaţi tocmai pe timpul fundării tipografiei române în Sas-Sebeş, în care s'a tipărit Sicriul de aur la 1683. Unul din membrii acestei familii mutându-se ca preot gr. cat. în Veneţia, ací a dat o serie de preoţi, mai două veacuri până în ziua de astăzi. Alt membru trecênd din Veneţia în ţéra românéscă, din acesta se trage membrul Academiei române Petru S. Aurelian.

11. *Veres de Polyan*, cu 5 patrifamilii, a impetrat diploma de nobilitate de la Sigismund Báthory din Alba-Iulia în 6 Iulie 1592, dată lui Stefan şi Petru Veres din Polyan, cu următórele insemne: pe scut militar de colóre celestină se vede un cerb cu un strugure în gură. Un ram al acestei familii, prin căsătorie a întrat în o moşie boeréscă din Veneţia-inferióră.

12. *Szakacs sau Zakach de Somlyó*, cu 5 patrifamilii, se trage din Szilagy-Somlyó, care a impetrat de la Gavriil Báthori diplomă nobilitară cu insemnele: pe scut de colóre celestină se vede un bărbat îmbrăcat în verde, care în mâna stângă ţine un peşte, eară în drépta un cuţit de bucătar. Un succesor aşezându-se în Veneţia-inferióră a fundat ací o familie nouă, carea a căştigat armale noue de la G. Bethlen din anul 1626, avênd pe scut celestin o mână cu pénă de vultur.

13. *Czinte, Cinte şi Cince de Karullya*, cuprinde 5 patrifamilii, a impetrat diploma de nobilitate de la M. Apafi de dată M.-Vásárhely 23 Ianuarie 1667, dată lui Ioan Czinte de Karullya cu insemnele: pe scut de colóre celestină se vede un bărbat îmbrăcat în lila, ţinênd în drépta o lance, în stânga un cuc. — O parte din acéstă familie aşezându-se în Veneţia pe o moşie boeréscă a produs mai mulţi bărbaţi de valóre.

14. *Millea de Illeni*, cu diploma de la G. Bathori din anul 1608, din cari unul s'a aşezat în Veneţia unde numĕră vre-o 8 patrifamilii.

15. *Orosz de Oroszfalva*, unul dintrĕ Puşcaşii privilegiaţi de Christofor Báthori la anul 1576 şi 1578, aşezându-se în Veneţia, astăzi numĕră la 20 patrifamilii.

16. *Tempes*, cu diploma nobilitară de la Leopold I din anul 1701, astăzi numĕră la 5 patrifamilii.

Alte familii ca *Boer*, *Popa* şi a., cu cari ne vom întâlní în comunele vecine, se vor specifica la locul lor. Ací mai însemnăm numai pe Chewgh fiul lui Ioan de Venche (Venitze) care la anul 1374 a vêndut trei aratri de pământ de lângă apele calde (Héviz) fratelui sĕu Conterin Ladislau, fiu al lui Ianus Mester de Dobka şi nepot al lui Miked Ban. Acest Ladislau a fost tot în anul acela, 1374, prin consângeanul seu Ladislau Vaivoda transalpin, Banus de Zerino, Dux novae plantationis (et) terrae Fogaras, dăruit cu domeniul fiscal Scherkengen (Şercaia) şi cu adausele fiscale de la Venecze, Koczolad, Callidae Aquae (Héviz) şi Dobka (v. Anexe). (Va urma.)

De la Timişóra.

Intregim raportul din numĕrul trecut despre decurgerea adunării generale a *„Asociaţiunii“*, ţinută în Timişóra, cu următórele:

Banchetul.

La banchet au luat parte cam 200 persóne A presidat dl Dr. *Liviu Leményi*, avênd la drépta pe domnii *Partenie Cosma*, Dr. *Eusebiu R. Roşca*, *Ioan F. Negruţiu*, Dr. *Nicolae Oncu*, Dr. *C. Diaconovich*, Dr. *Dobrin*, la stânga pe Dr. *Miron E. Cristea*, dómna *Maria Cosma*, *Nicolae Ivan*, *Elie Trăilă*, Dr. *Vasilie Bologa* etc.

La triptură dl Dr. *Liviu Leményi* a toastat pentru Maiestatea Sa, rostind următórele cuvinte autentice:

Stimatelor Dómne, Onoraţi Domni!

Nota caracteristică a Românului este evlavia şi blândeţa; une-ori chiar ironisată, — el totdéuna a fost cu necondiţionată alipire către patrie, dinastie şi tron.

Acest sentiment ne cuprinde pe noi toţi şi la acéstă ocasiune sĕrbătoréscă.

Ridic deci paharul meu întru sănĕtatea şi îndelunga viéţă a gloriosului şi bunului nostru monarch, Maiestatea Sa Impĕratul şi regele nostru Francisc Iosif I. Sĕ trăéscă la mulţi ani!“

Al doilea toast a fost al dlui *Emanuil Ungurian*, care a vorbit următórele:

„Cu cât mai greu este un lucru, cu atât mai harnici şi mai capabili bărbaţi sunt chiămaţi la împlinirea lui. La noi cel mai greu lucru, cea mai grea sarcină este munca pentru cultura poporului român, pentru-că munca acésta n'are sprijinul recerut. Munca acésta este problema Asociaţiunei nóstre. Şi la acéstă muncă Asociaţiunea a chiămat totdéuna pe cei mai harnici fii, pe aleşii neamului. Activitatea actuală a comitetului ne dă dovadă că şi de present conducerea se află în mâni bune. Ne dă dovadă, că comitetul este la înălţimea grelelor sale îndatoriri. Zelul ce depune acest comitet întru împlinirea misiunii sale ne obligă la stimă şi recunoştinţă. Trăiéscă comitetul central! Trăiéscă presidentul!“

A luat apoi cuvêntul dl *Parteniu Cosma* şi a rostit următoriul toast:

„Dacă privesc în trecutul „Asociaţiunei“, cu care am fost lung şir de ani membru în comitetul ei, scot un adevĕr când constat, că de atunci s'au pornit lucrurile **spre** bine de când s'au organisat despărțĕmintele. Unul dintrĕ despărțĕmintele cari desvóltă cea mai rodnică activitate, este tinĕrul despărțĕmênt al Timișórei. Toți cei-ce cetiți jurnale veți constata cu mine că despărțĕmêntul Timișórei este cel mai activ. Póte mai activ de cât Brașovul. Meritul principal al prosperării acestui despărțĕmênt este al vrednicului ei director, al domnului Emanuil Ungurean (La pronunțarea numelui acesta, oratorul este minute întregi întrerupt de aclamațiuni frenetice). Dl Ungurean nu este omul frazelor, când dînsul dă un sfat, acesta este totdeuna precedat de fapt. Adunarea de azi nimeni nu și-a putut închipuí că va fi atât de grandiósă. Meritul este al dlui Ungurean. Inchin pentru comitetul arangiator care nu este altul de cât însuși comitetul despărțĕmêmtului și în special în sănĕtatea vrednicului director!"

Pentru óspeți a toastat dl *Dr. Aurel Cosma* vorbind astfel:

„Din momentul când „Astra“ a trecut barierile frumosului Ardeal și a început a revărsa razele sale binefăcĕtóre și dincóci de Pétra-Craiului, noi toți Românii am așteptat mult de la dînsa. Ajuns'am noi Timișorenii sĕ vedem strălucind stindardul culturii străbune pe îmbĕtrânitele ziduri ale cetății nóstre. Zi fericită ne-a fost dat s'ajungem. Mândru 'și desface gloriósele-i cute steagul nostru național. Meritul nu este însĕ al nostru, ci al dvóstre cari ați grăbit sĕ faceți ziua acésta memorabilă neuitată.

In numele comitetului arangiator Vĕ felicit și Vĕ zic: la mulți ani!“

A vorbit în urmă dl *Nicolae Ivan*, asesor consistorial, spunênd următórele:

„Dómnelor și domnilor! Intrunirile nóstre trebue sĕ fie naționale, (Așa-i!) pentru-că altfel ele n'ar lăsa urme. Ziua de azi a fost o manifestațiune grandiósă în viéța poporului nostru. Cei-ce am participat azi la aceste serbări, ne vom duce întăriți în credința vecinicelor nóstre ideale. Indeosebi sublimă a fost manifestațiunea solidarității ce și-a aflat espresiune în vorbirile ținute de bărbații reuniunilor surori. Vorbirile rostite de Em. Ungurean, Dr. Dobrin și Dr. Oncu rĕmân monumente ale dragostei de limba și cultura nóstră. Nu ne rĕmâne de cât și noi astfel sĕ gândim, astfel sĕ simțim cum ei au simțit și gândit. Ridic păharul pentru representanții reuniunilor surori. (Aplause prelungite).“

Rĕspunde Dr. *Nicolae Oncu* în terminii următori:

„Mulțămesc antevorbitorului pentru elogiile adresate noue. Sprijinirea culturei nóstre naționale este o înaltă datorință a fie-cărui Român. In serviciul ei mai avem un factor însemnat: este femeia română, mama română. Ea e refugiul ultim al vieții nóstre naționale. Pentru femeia română închin păharul“.

Mai vorbește *Rubin Patița* închinând pentru tinerime, căreia îi recomândă dragostea de neam și respectarea tradiției în luptele purtate pentru a neamului înaintare, luând după el cuvêntul deputatul Dr. *Aurel Vlad*, care a vorbit astfel:

„Ca simplu representant al generației tinere îmi țin de datorință a rĕspunde antevorbitorului, care ne légă la inimă sĕ continuăm opera de regenerare a poporului nostru. Suntem și am fost noi conștii de acéstă datorință. O vom face însĕ așa cum credem mai bine, nelăsându-ne influințați de prejudiții. In ce privește iubirea de neam, întrĕ noi și bĕtrâni nu este nici o deosebire. Intrĕ împrejurări schimbate credem însĕ că trebue sĕ ne schimbăm și noi tactica și dacă numai cu un pas vom da înainte, scopul și atunci ni-l'am ajuns. Avem neînvinsă încredere în puterea de viéță ce zace nesecată acolo jos în rândurile poporului nostru. De aceea șiací ca și în tot locul sĕ ne aducem aminte de opinca română, pe care trebue s'o facem fericită. Opinca română sĕ trăiéscă!“

Concertul.

Concertul era anunțat pe 8 ore precis, dar' s'a început la 9 ore.

Reduta gemea de lume. Dame multe. Aranjatorii purtau la butonieră insignii albastre cu inscripția „Astra“. Câteva minute înainte de 8 sosesc în sală conduși de dl Dr. Aurel Cosma, presidentul comitetului arangiator, comandantul de corp din Timișóra, von Schwitzer, cu suită de generali și oficeri. Iau loc în șirul întâiu la drépta. La stânga stau representanții fruntași ai clerului.

Incepe concertul. Punctul I. din program este al dșórei *Adelina Piso*, care esecută pe violină: Sonată de Rubinstein, acompaniată de dșóra *Minerva Cosma*. Dșóra *Piso* are deja o reputație stabilită. Cu mișcări grațióse și ușóre ea stăpânește perfect arcușul. Acompaniamentul asemenea perfect. Inceputul e deci bun. Când sfîrșesc, încântătórele debutante sunt rĕsplătite din belșug cu aplause. Toalete: Dșóra *Adelina Piso* haină de mătasă Zürich, cu undulațiuni semicerce, dșóra *Minerva Cosma* mătasă albă deschisă, simplă, cu gust delicat.

Punctul II. declamațiuni de *Zaharie Bârsan*, artistul nostru. El declaméză mai multe cântece, originale ale sale și imitate. Depune multă duioșie în poesia: „In parcul vechiu de zile“ de Verlaine, tradus de Iosif și Anghel, și „Soldatul lui Țepeș“ de Aricescu. E aclamat cu însuflețire.

Punctul III. Apare pe scenă dna *Lucia A. Cosma*, dșóra *Adelina Piso* și dșóra *Minerva Cosma*. Este póte punctul culminant al concertului. Dna *Lucia Cosma* cântă cu vocea. Se esecută Ave Maria și Serenada de Gounod. Esecutațiunea e artistică. Sopranul dnei *Cosma* e dulce, furișându-se în suflet. Debutantele sunt de două-ori chiămate la rampă. Toaleta dnei *Cosma*: haină de évoirs, semi secesionist, cu cădere uimitóre.

Punct IV. List: Rigoletto, Elinescu: Fantasie română, esecutat de dșóra *Marióra Dogé*. Nuansând fórte fin, dșóra *Dogé* s'achită de piesele sale în admirațiunea publicului. Este aplaudată frenetic. Are toaleta: mĕtasă albă deschisă (japon), strînsă la cingătóre, cu folii undulante.

Punctul V. Grieg: Așteptarea (cântecul Solveigei) Meyerbeer: Aria Pagelui din opera Hughenoții, cântată cu vocea de dna *Lucia Cosma*, acompaniată de dșóra *Minerva Cosma*. Talentul dnei *Cosma* dă a doua probă strălucită. Fermecase deja de-a binele publicul și d'aici 'nainte este destul s'apară, ca publicul s'o aclame.

Dup'o scurtă pauză urméză partea II a concertului, care începe cu o declamațiune a dlui *Zaharie Bârsan*.

Punctul VII List: Spinnerlied, Lubic: Rapsodie română, esecutat pe pian de dșóra *Isac*. Dșóra *Isac*, care a studiat în conservatorul din Viena și București, ne-a îmbiat prestațiuni desĕvîrșite. Publicul a aplaudat-o frenetic silindu-o sĕ execute și în afară de program. Toaleta dșórei *Isac*: haină albă de mătasă cu point-lee.

Punct VIII. Chopin: Polonaise brillante op. 3, violină de dșóra *Adelina Piso*.

Punctul IX. a fascinat mai mult. Era românesc. Dima: „Mugur, mugurel“, „Sub feréstra mândrei mele“, doine cântate de dna *Lucia Cosma*. Le-a bisat, a mai cântat o doină, dar' ar fi trebuit o nópte sĕ tot cânte, ca sĕ sature plăcerea publicului, ce-o chema mereu.

A urmat pe urmă punctul ultim: Satira III. a lui Eminescu, declamată de dl *Zaharie Bârșan*, puternic și sugestiv interpretând piesa acésta, destul de grea.

Cu acésta concertul s'a terminat. Escelența Sa comandantul de corp *Schwitzer* a apreciat în mod fórte măgulitor pentru debutante, succesul. (*După „Tribuna“*).

Cercularius

cătră onorații membri ordinari și ad hoc ai sinodului protopresbiteral din tractul

Murĕș-Oșorheiu.

Incredințându-mi-se prin conclusul Preaveneratului Consistoriu archidiecesan din 25 Iunie a. c. nr. 5666 Plen. conchiămarea și conducerea sinodului protopresbiteral electoral al tractului *Murĕș-Oșorheiu*, în scopul îndeplinirii postului de protopresbiter al acelui tract, convoc prin acésta sinodul protopresbiteral electoral pe ziua de *Sâmbătă la 2/15 Octobre* a. c. la orele 11 a. m. în biserica nóstră din Murĕș-Oșorheiu.

Lista candidaților se va statorí în comitetul protopresbiteral în aceeași zi la orele 8 a. m., drept ce invit pe onorații membri ai comitetului protopresbiteral sĕ se întrunéscă la terminul statorit în casa cantorală de acolo.

Sinodului îi va premerge sfânta liturgie și chiămarea duhului sfânt, la care sunt poftiți a lua parte toți membrii sinodului.

Sibiiu, 16/29 Septembre 1904.

Nicolau Ivan
comisariu consistorial.

Puncte de înțelegere.

Suntem mulțămitori colegilor de la „*Nagyszebeni Ujság*“ pentru fidelitatea cu care reproduc în estras articolii nostri de fond, sĕptĕmână de sĕptămână, în rubrica lor permanentă, întitulată „*Lapszemle a „Telegraful Roman“ czimü lapból*“, și mai ales pentru comentările obiective cu cari le însoțesc. Astfel și în numĕrul ultim, vorbind despre primul nostru din numĕrul 91, intitulat „*O bólă românéscă*“, ziariul magiar din loc scrie următórele

„Comunicatul acesta (articolul), în deosebi însĕ vorbirea-program a presidentului *Vulcan* e vrednică de luare aminte (megszivlelésre méltó), și adecă, nu numai din partea fraților români și din partea nóstră, ci din partea fiilor fie-cărei națiuni, pentru-că mângăierea ce o avem este, că rĕul botezat „*bólă românéscă*“ e un rĕu general. E efluxul moral eșit din interesele materiale ale timpului present, care *n'are simț și nici pricepere pentru idealuri*“.

Fórte adevĕrat!

Articolului nostru de fond din numĕrul 92, intitulat „*Propuneri condamnabile*“, ziariul „*Nagyszebeni Ujság*“ îi face apoi următórele comentări:

Acceptând sinceritatea acestui comunicat (articol), *îi subscriem cuprinsul* fără nici un cuget ascuns, cu atât mai vêrtos, că *n'avem motiv a trage la îndoială seriosul patriotism al foii din care facem revista.* Dar' facem sincera observare, că precum îngrijorările înșirate în comunicatul foii colege sunt obiective, așa și noi putem sĕ avem îngrijorări juste față cu aparițiunile ce se ivesc ici-colea în cercurile fraților români, și cari, durere, sunt destul de acomodate, ca sĕ paraliseze adevĕrata bunăvoință, manifestată fără gânduri ascunse, atât din partea nóstră cât și din partea foii colege. Dar' scopul nostru fiind curat și sfânt: *patria înainte de tóte*, statornicia nóstră fie neînvinsă în privința acésta“.

Avem de spus următórele:

Aparițiunile de cari vorbesc colegii de la fóia magiară nu sunt generale. Ele se arată *ici-colea*. *Generală* e însĕ *dorința*, de a trăí noi bine și în frățietate cu Ungurii, pentru-că așa cer interesele nóstre și așa cer interesele lor.

Dacă moșii și strămoșii nostri pot sĕ-și dórmă somnul de veci în același pămênt, care în curs de o miă de ani a fost stropit cu sânge unguresc și românesc, de ce sĕ nu putem trăí și noi, cei vii, pe același pâment primit de la ei, în bună înțelegere, unul lângă altul, Român și Ungur, în frățietate, ear' nu în dușmănie?

De ce?? Pentru-că pare-că din adins se caută, mai ales dintr'o parte, puncte cari nu atrag, ci resping, cari nu închiagă, ci des-

---

FOIȘORĂ

Noul Abecedar de Dr. Petru Șpan.

(Recensiune de Candid Popa).

(Fine.)

Domnul *Dr. Șpan* scrie următórele:

„Rațiunea de a fi a acestui *Abecedar* este faptul constatat prin esperiență, că învĕțarea cetitului conduce pe elevi la *mechanisare* și acest mod de a cugeta rĕmâne ca o proprietate spirituală ce se transplântă și pe alte terene de gândire și lucrare omenéscă. Tendința cărticelei copíilor merge într'acolo, ca cât numai sĕ pótă sĕ se scótă din învĕțarea cetitului mechanisarea și sĕ se înlocuiască prin o cugetare și judecată mai liberă și mai producĕtóre de *adevĕrată cultură*.

La compunerea acestei cărticele m'am condus numai de legile *psihologice-didactice*. Metoda ce o am urmat presintă o *direcție* ce diferă de tóte cele existente, de și le întrunește în sine pe aprópe tóte câte s'au urmat la compunerea abecedarelor. Nu m'am orientat după nici un fel de abecedar existent, ci curat numai după vederile pedagogice, de cari sunt condus. Tot pasul, pe care l'am urmat, îl pot motiva prin legile psihologice și prin vederile pedagogice ale celei mai noue direcții în pedagogie. Abecedarul meu e pus în serviciul *concentrațiunii* și ca atare e chemat sĕ contribue la *formarea caracterului.* Materialul lui nu e strein materialului din o altă sferă de gândire a elevilor, ci e chiar același, numai cât se presintă în o formă schimbată. Fiind în strînsă legătură cu *materialul din religiune*, face, ca ideile de pe un teren sĕ se concentreze cu ideile de pe alt teren, înlesnind procesul de *aperceptiune*, singurul, care condiționéză desvoltarea unui interes. Ca basă a acestui abecedar servește, povestea: „*Mama și fetița*“, prelucrată de mine în lecții și astfel pusă la disposiția șcólei nóstre. Invĕțarea acestei povești va avé deci sĕ premérgă învĕțării cetitului.

Ca cel mai superior metod în lucrarea de abecedare privesc eu metodul „*cuvintelor normale*“ fiind ele un *product*, resultat din *desvoltarea istorică* a compunerii de abecedare.

Cărțile compuse astăzi după acest metod, împrumută cuvintele normale după bunul plac. Sunt luate ce e drept din cercul de intuiție al elevilor, dar' nu presintă nici o legătură organică, căci nu transpun pe elev în o sferă de *gândiri unitare*, ci îl pórtă prin sfere feliurite, cari de multe-ori nu pot lăsa spiritul sĕ ajungă la o *echilibrare*, ear' de vre o *aprofundare* și *concentrare* a spiritului, nici vorbă nu póte fi.

Al meu abecedar încă se servește de metodul cuvintelor normale, dar' eu împrumut cuvintele la început din o *massă de gândiri*, ce și-au însușit'o elevii, învĕțând o poveste. Apoi las sĕ premérgă învĕțării de a cetí o pregătire, care țintește a deștepta în spiritul elevilor conștiința, că o zicere are *cuvinte* un cuvênt are *silabe* și o silabă are *sonuri.* Numai după ce a trecut învĕțătoriul cu elevii preste acéstă pregătire, se începe însași cetirea. Astfel dar' elevul înainte de a trece la cetirea după sonuri e în curat cu aceea, că cuvêntul pentru a fi cetit sĕ se împartă în părțile lui mai *mari* și apoi mai *mici.*

Făcută astfel pregătirea, trec la însași cetirea“.

*

Iată motivele cari ne ilustréză pe deplin procedura și ne indică lămurit basele, pe cari se razimă Noul Abecedar.

Indigitările la cetire, pe cari dl autor le dă fórte plausibil în „Călăuza Noului Abecedar, nu le mai reproduc aici, din motivul, că iubiții mei colegi și acei stimați bărbați, cari se intereséză de noua lucrare a dlui Dr. *Șpan*, le află pe larg espuse în amintita călăuză, împreună cu șase lecțiuni practice, cari servesc drept orientare la aplicarea abecedariului.

Imi face însĕ deosebită plăcere a reproduce cuvintele de încheere ale dlui autor din „Călăuza Noului Abecedar“. Sunt următórele:

„Dacă învĕțătorimea nóstră va primí abecedarul acesta cu bunăvoința cu care i-se oferă, mĕ va deobliga mult arătându-mi și pedecile ce i se pun în cale la punerea lui în practică, pe cari mĕ voiu silí sĕ le îndrept, spre a face, ca acésta cărticea sĕ devină tot mai folositóre școlei nóstre românești.

In abecedar am întrodus ortografia academiei române spre a ținé și în acésta privință cont de progresul timpului. Sper, că prin acésta lucrare am contribuit la înaintarea școlei nóstre, dând în mâna învĕțătorimei un mijloc puternic de a crește generațiuni *inteligente, harnice* și de *omenie.*

Nu mĕ îndoesc, că mĕ vor înțelege cei chemați și vor apreția după echitate munca ce o am depus la facerea abecedarului, a cărui ideiă mĕ frământa deja de un deceniu. Sĕ ne prețuim și ajutăm reciproc și atunci nimic nu ne va puté oprí de a merge pe drumul ce duce la trimful dreptei și adevĕratei nóstre culturi“.

Sunt pe deplin convins, că abecedarul dlui Dr. *Petru Șpan* va satisface așteptărilor dorite și intenționate, de a înlesní învĕțarea cetitului, după ce și în practică aplicarea lui făcută în școla de aplicație prin însuși dl autor, a dat despre acésta strălucită dovadă.

Il recomand deci cu tótă căldura inimii și cu deplină încredere tuturor stimaților mei colegi.

Se póte procura din librăria archidiecesană; prețul e 40 fil., ear' al călăuzei 20 fileri.

bină, puncte de cértă, nu puncte de *înțelegere.* Dacă *astfel* de aparițiuni înțeleg colegii de la fóia megiară, apoi eată declarăm, că nu le aprobăm, vină chiar de la ai noștri. Nu aprobăm peste tot *provocarea,* vină din ori-ce parte. Aprobăm însĕ și sprijinim din tótă inima nisuințele curate de a se face odată loc bunei înțelegeri întrĕ cetățenii patriei nóstre comune, *fără deosebire de limbă și lege.* Și bună înțelegere va fi sigur atunci, când ne vom respecta reciproc drepturile, tradițiile, obiceiurile, credințele și dorințele. Dee Dumnezeu sĕ vină vremile, în cari toți, Unguri și Români, vom fi stăpâniți de nisuințele de a ajunge la înțelegerea acésta dorită de noi, căci atunci patrie mai fericită de cât a nóstră nu are sĕ fie!

Convocare.

Domnii membri români ai adunării municipale sunt rugați sĕ se presenteze *Luni în 3 Octobre a. c. st. n. la 8 ore diminéța* în localul casinei române din Sibiiu, la consultare cu privire la adunarea municipală, care se va ține în aceeași zi.

Sibiiu, 26 Septembre 1904.

Dr. Liviu Leményi.

Un toast.

Ziarul „*Reichswehr*“ din Viena, care dă de douĕ-ori pe sĕptĕmână sub titlul *Vedette* un supliment pentru afaceri militare, publică în numĕrul din 21 Septembre a. c. următórea corespondență din Gorizia (Gő·z):

„Prim-locotenentul de artilerie *Vrescoviciu,* comandat de armata regală română pentru doi ani de serviciu în regimentul de artilerie în divisiune nr. 8, avea sĕ se reîntórcă la postul seu în România. Din acest incident s'a dat prânz festiv la menagiul oficerilor regimentului, și la acest prânz comandantul regimentului, colonelul *Millivoievich,* a rostit următórea cuvêntare:

„Domnilor! Ziua de astăzi am dedicat-o unui camerad din vitéza armată a regelui României. In urmare, precum ne-am dedat a iubí și prețuí pe acest camerad, întréga nóstră simpatie și profundul nostru respect îl consacrăm armatei, cărei aparține el. Eu cred, că nu putem da espresiune mai démnă sentimentelor nóstre, de cât amintind pe acela, care a creat armata română, pe nobilul principe cu înalte sentimente, pe augustul, probatul și credinciosul amic al preaînaltului Domn al armatei nóstre, pe gloriosul beliduce, pe Maiestatea Sa Carol I, regele României.“

După-ce s'au sfîrșit uralele și s'a cântat imnul regal român, colonelul Millivoievich a continuat: „Sunt acum doi ani, de când s'a straplantat la noi din țeri îndepărtate străine o mlădiță și s'a altoit pe pomul de viéță al regimentului nostru, și a crescut strîns legată de acest pom, și s'a desvoltat ca o ramură înflorită, și a produs prețióse fructe dintr'un profund sentiment, dintr'o inimă de aur, dintr'un umor fulminant admirabil și dintr'un eminent onest caracter, fructe delicate, cari de atâtea-ori ne-au recreat pe noi pe toți. Urmând cerințelor realității severe și severității inesorabile, acéstă ramură se desface acum de pomul nostru. In heind acésta metaforă voiu sĕ zic: sunt acum doi ani de când prim-locotenentul Vrescoviciu a venit la regimentul nostru. La început străin, s'a aflat tot mai acasă și ni-a deschis interiorul ființei sale, din care au isvorît rari tesauri de spirit și de însușiri psichice, cari ni-l'au făcut scump și prețios. Abia putem cuprinde că acest sprinten spirit și pururea amabil umor va amuțí acum pentru noi. Emoționați stăm în ora despărțirii și ne cuprinde sentimentul, ca și când s'ar rupe o parte din noi înșine. Dacă ne mai rĕmâne vr'o mângăere, atunci e speranța, că domnul prim-locotenent Vrescoviciu ne va păstra și în viitor sentimentul de camerad și nu ne va perde din memorie, pe cum póte fi sigur, că acesti doi ani ne vor rĕmâné neuitați nouĕ tuturor, și că istoria regimentului îl va amintí cu tótă onórea. Sĕ ridicăm păharele nóstre și sĕ urăm cameradului, care se desparte de noi, din inimă caldă un „rĕmas bun“ amical frățesc, și sĕ-i urăm toți: domnul prim-locotenent Vrescoviciu sĕ trăiéscă, sĕ trăiéscă, sĕ trăiéscă!“

Certa cu omor.

Primim informațiunea, că în comuna *Vurpăr* din comitatul Sibiiului tinerimea nu-și mai petrece bucuros la joc ca în vremile trecute. A îndrăgit rachiul și jocul de cărți și nu e zi de sĕrbătóre în care sĕ nu umplă localurile de birt, unde bea vinars și se jócă de-a cărțile. Ba chiar și în zile de lucru abia aștéptă sĕ soséscă séra, ca sĕ continue cu îndeletnicirile sale.

In Dumineca trecută încă și-a petrecut la jocul de cărți până séra târziu. Unul dintrĕ tineri, din întêmplare și surdomut, a perdut circa 80 cruceri. Perderea l'a iritat preste mĕsură. In iritațiunea lui s'a apucat la cértă cu un alt tinĕr, care abia sosise de la miliție și se pregătea sĕ plece la America. Vehement cum sunt toți ómenii cu un defect óre-care, surdomutul apucă cuțitul de la un al treilea fecior și'l implântă în peptul soțului de cértă, tăind în douĕ inima acestuia. Rănitul, un fecior pacinic altcum și sârguincios, și-a dat sufletul până ai bate 'n palmi. Pentru miserabila sumă de 80 cruceri a trebuit sĕ piară un om bine făcut și harnic, în flórea vieții sale. La așa fapte duce patima beției și a jocului de cărți.

Bietul popor, nu are destul cu sărăcia seculară, mai cade pradă și unor patimi de rênd. Preoții și învĕțătorii noștri ar trebuí sĕ-i descopere urmările triste, pe cari le au patimile amintite, și sĕ 'l îndemne a mai lăsa birturile și pustii, sĕ rĕmână acasă și sĕ petrécă timpul cu vre-o lectură folositóre. Dar' sfaturile sĕ nu fie numai cuvinte ce sbóră, ci preoții și învĕțătorii ei înșiși sĕ aibă o purtare corĕspunzĕtóre, ca *sĕ dee esemplu bun celor rătăciți.* Sunt zădarnice, stricăcióse chiar, cuvintele cari nu stau în consonanță cu faptele proprii.

NOUTĂȚI

Deschiderea anului școlar la seminariu. Alaltăeri (15 Sept. st. v.), în ziua marelui mucenic *Nichita Romanul,* patronul seminariului nostru, s'a făcut deschiderea solemnă a anului școlar la seminariul teologic-pedagogic „Andreian“. Actul s'a început cu serviciu divin și „chiămarea duhului sfânt“, oficiat în biserica parochială din suburbiul josefin, la care au asistat elevii și profesorii în corpore. După terminarea serviciului divin, oficiat de P. C. Sa directorul seminariului Dr. Eusebiu R. Roșca, elevii împreună cu profesorii s'au întrunit în sala festivă a seminariului, unde scurt după aceea a sosit Esc. Sa metropolitul *Ioan,* însoțit de Preacuvioșia Sa vicariul Dr. Ilarion Pușcariu. A fost întimpinat cu aclamațiuni entusiaste. Indată după acestea Preacuvioșia Sa directorul seminariului Dr. Eusebiu R. Roșca, — constatând numĕrul elevilor inscriși în ambele secțiuni, își esprimă bucuria că pentru conducerea poporului nostru în viitor se cresc în institut elevi cu cele mai bune pregătiri, și în firul unui discurs despre însemnătatea chiămării preoțești și învĕțătorești și esplicând regulamentul seminarial inaugurézâ și în mod oficial anul școlar (de fapt anul se începe la 1 Septembre stil nou). După acésta Escelența Sa, în o vorbire caldă și bogată în staturi adevĕrat părintești pune la inima elevilor marea rĕspundere ce iau asupra lor prin îmbrățișarea misiunii preoțești și învĕțătorești, îi îndémnă sĕ foloséscă bine timpul cât au sĕ-l petrécă în seminariu, pentru ca intrând în viéța practică sĕ pótă fi adevĕrați luminători și conducători ai poporului. Dă apoi binecuvêntare, și întrĕ aclamațiuni părăsește sala.

*

Congregațiune. Congregația de tómnă a comitatului Sibiiu se ține Luni, în 3 Octobre n. La ordinea zilei sunt puse obiecte fórte însemnate, că: alegerea prim-pretorului și a pretorului pentru noul cerc administrativ al Cisnădiei, propunerile membrului *Nicolae Ivan* în chestia banilor pentru monumentul lui *Iancu* și în chestia disolvării partidului național român, și altele. E de datorința membrilor români ai congregațiunii sĕ se presinte toți la ședință.

*

Avis. „Albina“ institut de credit și economii în Sibiiu, ține ore de cassă începênd cu 3 Octobre 1904 de la 8—12 a. m. și 3—4½ p. m.

*

Procesul maicelor. Abia Marți s'a terminat în București procesul intentat călugărițelor susținĕtóre și conducĕtóre de școle catolice de fete. Membrii consiliului permanent de instrucție au chibzuit cinci césuri întregi, până la 8 ore séra, asupra pedepsei ce e de dictat. Mercuri diminéța și-a pus apoi pe hârtie propunerea, și a înaintat'o ministrului de instrucție, spre aprobare.

*

Himen. Dșóra Letiția *Marian,* fica parochului Ioan *Marian* din Veiț, și domnul Petru *Bărbath,* din Șărcaița, fidanțați.

*

Pagubele secetei în Boemia. Conform unui memorand al secțiunii boeme din consiliul economic regnicolar, adresat locotenenței țerii, pagubele causate prin secetă în recolta Boemiei se evaluézâ la peste 250 milióne de coróne.

*

Șarlach în Orăștie. Cetim în „Activitatea“ cĕ din causa numĕróselor casuri de șarlach ivite întrĕ copiii de școlă au fost sistate Sâmbătă prelegerile la școla de fete susținută din partea statului, ear' Luni au fost sistate la școla poporală superióră săséscă, la cea românéscă, la gimnasiul inferior și la normele de la colegiul reformat, și probabil că se vor sista și la gimnasiul superior.

*

Viriliști români în comitatul Brașov conform listei publicate de vicecomitele comitatului, sunt următorii: George B. Popp, privatier (cu 2363 cor. 70 fileri dare), George Ieremias, fabricant (2140·95), Petru Nemeș, notariu public (2124·42), Ladislau Papp, comerciant și fabricant (2117·49), Iosif Pușcariu, advocat (1775·02), Ioan Săbădean, comerciant (1576·80), George Savu, comerciant (1548·78), Ilie Savu, comerciant (1548·78), Ioan Dușoiu, comerciant (1373·66), Dr. Aurel Murĕșianu, proprietariu de ziariu (1355·88), Simion Damian, advocat (1313·88), Dr. George Baiulescu, medic (1214·—), George N. Furnica, măcelariu (1145·70), Dr. Nicolae Mănoiu, advocat (1076·90), Dr. Nicolae Lemény, advocat (945·52), Vasilie Voina, protopresbiter (929·74), toți din Brașov.

*

Facultate juridică italiană în Innsbruck. Monitoriul oficial austriac publică în numĕrul de Mercuri un ordin al ministrului instrucțiunii publice, prin care facultatea juridică de la universitatea din Innsbruck se separézâ de către universitate atât în ce privește organisarea, cât și localul, avênd a se propune în ea studiile în limba italiană și purtând numirea: „facultatea juridică și de științele de stat, cu limbă de propunere italiană, în Innsbruck“. Prin acésta guvernul Austriei împlinește o dorință vechia a cetățenilor italieni ai Austriei.

*

Din faptele „maicelor“. In cursul procesului intentat călugărițelor din România, o anumită dómnă *Abramoff* din Galați a făcut declarația, că fica sa a fost catolicisată și călugărită și că nu a mai vĕdut'o de când a fugit de acasă. „...Am căutat'o pretutindeni, — a zis dna Abramoff, — dar' n'am putut da de ea. Niște cunoscuți mi-au spus că a doua zi după dispariția ei ar fi zărit'o însoțită de douĕ maici, în gara Barboși. M'am dus la institut, m'am rugat de tóte călugărițele, am plîns, am îngenunchiat, am promis, am amenințat: nimic. Au rĕmas mai reci de cât marmura. N'am putut sĕ aflu nimic! Am recurs la trucuri. Aflând că e la institutul lor din Iași, m'am travestit într'un costum bulgăresc de țĕrancă și m'am presentat simulând că nu cunosc altă limbă de cât bulgărește, fiind convinsă, că nici o fată din acel institut nu ar fi știut sĕ vorbéscă acéstă limbă, de cât numai copila mea. N'am găsit'o. Am căutat'o în Paris, în Bruxela, pretutindeni. Nu e nicăeri! A dispărut fără urme, despoindu-ne și de avere, căci era majoră“. Spunêndu-le acestea, plângea cu hohot dómna Abramoff.

*

Invitare. La esposițiunea de vite, pe care o va arangia comitetul central al „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“ în comuna nóstră Rĕhău, Duminecă la 9 Octobre n. a. c. 1904, cum și la actul sfințirii oficióse a noului edificiu școlar, ce se va efectuí în aceeași zi la 9 ore a. m., și la banchetul ce va urma acestor acte însemnate învităm pe toți stim. amici și binevoitori, cu tótă onórea. Taxa banchetului e 2 coróne de persónă. Rĕhău, 27 Sept. 1904. *Comitetul aranjator.*

*

Societatea „Transilvania“, înființată la 1867 pentru ajutoriul studenților și elevilor meseriași români din Transilvania și părțile ei, publică concurs pentru acordarea stipendiului „Papiu Ilarian“ de 1800 lei anual spre studiarea științelor istorice la una din universitățile străine. Concursul se va ține în ziua de 1/14 Octobre 1004. Condițiunile ce trebue sĕ întrunéscă concurenții pentru acest stipendiu sunt: *a)* sĕ fie titrat al universității ungare (sĕ aibă esamenul de stat sau doctoratul); *b)* concurenții vor adresa cererile lor până în ziua de 28 Septembre st. v. dlui *G. Missail,* presidentul societăți, str. Grațiósă 2. V. București. Cererile vor fi însoțite de acte originale sau copii legalisate, prin cari au sĕ dovedéscă că întrunesc condițiunile de mai sus; *c)* pe lângă actele de cualificație, vor mai alătura actul de naștere, prin care sĕ se constate că concurentul n'a trecut etatea de 30 ani, certificat medical, constătător că nu este atins de nici o imfirmitate seu bólă cronică; *d)* stipendiul se acórdă pe timp de doi ani. Cel-ce va obține stipendiul se va obliga prin act autenticat de notariul public, cum-că după terminarea studiului va rĕmâné în patrie. In cas contrar va fi urmărit de societate pentru rambursarea sumelor cheltuite cu el pe timpul studiilor. De asemenea va fi obligat a trimite comitetului la finea fie-cărui semestru școlar certificate de frecuentarea cursurilor și progresul obținut la studii, resultatul fiind negativ i-se va retrage stipendiul. Ori-ce cerere sosită după terminul fixat mai sus (28 Septembre st. v. 1904) nu se va lua în considerație. *Comitetul.*

*

Oficială. Ajutórele pentru preotesele vĕduve pentru anul 1904 s'au împărțit, deci asemenea ajutóre nu se mai pot vota până în Maiu 1905.

Rĕmas bun!

Strămutându-ne din Sibiiu la Caransebeș și fiind împedecați a ne lua adio în persónă de la amicii și cunoscuții sibieni, îi rugăm sĕ priméscă pe acésta cale sincer adio.

Familia Penciu.

Nr. 620 1904. [281] 1—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea postului de **învĕțătoriu** din comuna mai jos numită, protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Lunca-Cărăstău, post ambulant (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci și sĕrbătorile legate se ține școlă a. m. Lunca p. m. Cărăstău); salariu 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir și lemne de foc.

Recurenții cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni și la cuincuenalele după anii de serviciu din alte comune, au sĕ și esprime acelea pretensiuni în petițiile lor de concurs, pentru ca comunele sĕ se știe orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicați sunt obligați a instrua elevii școlei de repetiție și de grădinărit, a-i învĕța cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică.

Reflectanții au a se presenta în vre-o Dumineca sau sĕrbătóre în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Cererile instruite în regulă au sĕ le aștérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand.
Brad, la 7 Septembre 1904.

V. Damian
protopresb.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenților după influență. Promovéză apetitul și face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului seu plăcut se ia cu plăcere și de copiii. Se capĕtă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 9—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, **Basel** (Elveția).

Nr. 386. [279] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din parohia **Vima-mică**, protopresbiteratul Cetăţii-de pétră, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 coróne, din care 520 coróne ajutoriu de la stat, 80 coróne repartiţie pe popor, cuartir în edificiul şcólei, grădină de legumi şi lemne pentru încălḑitul salei de învĕţămênt.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avé a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral (p. u. K-Monostor) până la terminul indicat; cel ales va fi îndatorat a instrua copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Fênaţe, la 9 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea-de pétră.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Şovrea
adm. prot.

---

[282] 1—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea definitivă a postului I. de **învĕţătoriu** devenit vacant şi a postului **al doilea învĕţătoriu** de nou sistemisat la şcóla confesională gr. or. din comuna curat românéscă **Marcoş**, protopresbiteratul Treiscaune, se escrie concurs din oficiu cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste două posturi sunt pentru fie-care:

1. Salariu în bani din mijlócele comunei bisericeşti solvibili în rate lunare decursive 300 cor.

In acéstă sumă e computat jumĕtate din venitul cantoral, adecă 40 coróne de fie care.

2. Salariu în bani de la stat pentru fie-care câte 300 cor.

Afară de acestea:

3. Din pădurea comunei bisericeşti cumpĕrată spre scopul acesta pentru fie care lemne în preţ de cel puţin doi stângini în valóre de 15 cor.

4. Grădină lângă şcólă de circa 400°☐ o vor folosí până la altă rênduială în părţi egale ambii învĕţători, fiind îndatoraţi pentru acésta a instrua pe elevi în pomărit şi legumărit. Folosinţa în valóre de 5 cor.

5. La cuincuenale vor fi îndreptăţiţi numai după un serviciu neîntrerupt de cinci ani la acéstă şcólă.

Aceste posturi fiind împreunate cu cantoratul concurenţii sunt poftiţi a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic mai nainte de ziua alegerii. Concursele le vor adresa oficiului protopresbiteral concernent.

Breţcu, în 10 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune cu reşedinţa în Breţcu (Bereczk).

Constantin Dimian
protopresbiter.

Un tinĕr român, absolvent de gimnasiu dă

ore de privat

pentru studii de la gimnasiu. — Informaţii se capĕtă la administraţie. [280] 1—3

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 24—52

Se primeşte **una sau doue fete de şcólă sau alt învĕţămênt** la o familie română inteligentă cu tótă întreţinerea, unde póte profita de limba germână şi magiară; tot acolo póte primí şi ore de cânt şi pian. A se informa **strada Poplăcii mare 11,** etagiul prim. [276] 2—3

„ALBINA“
institut de credit şi de economíi în Sibiiu.

A VIII-a tragere la sorţi publică

a scrisurilor fonciare de 5% ale *Institutului de credit şi economíi „Albina“* a urmat în *27 Septembre 1904* în presenţa Domnului notariu public reg. *Gavril Zágoni* şi a doi membri din direcţiune şi doi membri ai comitetului de supraveghiare al institutului. S'au tras, în valóre totală de 258 000 coróne, următorii numeri:

à 500 coróne: nr. 4, 17, 24, 61, 68, 89, 101, 102, 145, 146, 152, 156, 159, 176 202, 212, 217, 220. 245, 250, 272, 276 293, 297, 307, 308. 327. 331, 351, 352, 395 402, 416, 427, 434, 436, 440, 451.

à 1000 coróne: nr. 7, 13, 46, 57, 59, 61, 68 83, 93, 109, 118, 169, 182, 195, 196, 204, 262, 264, 273, 276 283, 290, 310, 312 315, 342, 345, 362, 375 377, 383. 392, 405, 426, 428, 429, 448, 456. 473, 477. 485, 507, 510, 535, 547, 561, 564, 577, 595

à 2000 coróne: nr. 12, 36, 37 46, 66, 67, 76, 88, 98. 110, 118, 133, 135, 155, 174, 179, 240, 266, 305, 324, 326, 334 341, 368, 414, 416, 418, 460, 478 489, 492, 503 507, 509, 519, 578, 580, 595, 605. 619, 620, 670, 677, 689, 719, 720, 730, 757 762, 782, 816, 820, 830, 832, 852, 867, 883, 893, 929, 938, 954, 956, 995, 996, 1024, 1037, 1051, 1089 1095, 1118, 1132, 1161, 1162, 1192, 1209, 1230, 1239, 1250, 1252, 1258, 1262, 1295, 1351, 1371, 1380, 1392, 1409, 1418, 1420, 1430, 1445, 1448, 1449, 1487, 1592.

Cu începere de la 1 April 1905 aceste scrisuri fonciare se rĕscumpĕră la cassa institutului în Sibiiu, la Filiala sa în Braşov, la Wechselstuben-Actien Gesellschaft „Mercur“, şi la Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu în Viena; la Ungarische Escompte- und Wechsler-Bank şi la Pester ungarische Commercial-Bank în Budapesta, cum şi la Filiale der k. k. priv. österr. Credit Anstalt für Handel u. Gewerbe in Triest, în întréga valóre nominală împreună cu interesele curente; însĕ se pot rĕscumpĕra şi mai nainte ori-când prin escomptare, sau se pot schimba cu alte scrisuri fonciare după cursul zilei.

Cu 1 April 1905 încétă interesele lor mai departe şi cuponii de interese scadenţi mai târziu, dacă la presentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eşite la sorţi la tragerile de mai 'nainte nu s'au presentat încă pentru rĕscumpĕrare următórele:

à 500 coróne: Nr. 329.
à 1000 coróne: Nr. 67, 108, 285 418.
à 2000 coróne: Nr. 24, 94

Sibiiu, în 27 Septembre 1904.

Direcţiunea.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce invaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 22—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Nr. 976 1904. [270] 3—3

Concurs

In urma veneratului ordin consistorial din 24 l. c de sub nr. 8478 bis. se publică concurs, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“ pentru ocuparea postului de **paroh** în comuna **Ferneşel** cu prediul **Cerc.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru dotaţiunea de la stat.

Reflectanţii la acest post au a şi aşterne subscrisului suplicele de concurs în terminul sus indicat şi a se presenta la biserică în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre pentru a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Oficiul protopresbiteral român gr. or.

Cluj. 30 August 1904.

Tuliu Roşescu
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [28] 12—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur, că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alţi o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 29

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

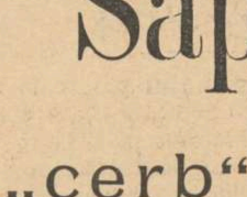

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

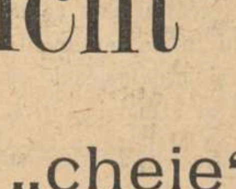

Se capĕtă pretutindenea! (122) 17—34

! ! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḑută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus ! !

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secr

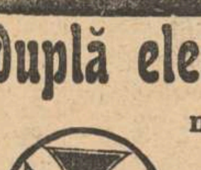

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 100	**Preţul aparatului mic e cor. 4.—** folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vênḑare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 101 Sibiiu, Marți 21 Septembre (4 Octobre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond.

Biserica și problemele sociale.

II.

Cel-ce clădeşte esaminéză înainte de tóte solul pe care vrea sĕ zidéscă, ear' în urmă alege materialul de clădire. Şi unul și altul sunt condițiuni esențiale ale unei zidiri. Solul nepotrivit face că se dărîmă edificiul nainte de a fi terminat, ear' materialul necorĕspundĕtor nu se póte folosí Păreții din asemenea material ori că se desfac încă sub durata zidirei, ori că nu sufer povară, și nu pot corĕspunde destinațiunei. In ambe casurile nu știe momentul când se surupă edificiul, care 'l póte vulnera, dacă nu ucide. Ornamentările în zidire sunt lucrări numai de a doua mână.

Aceste adevĕruri, așa cred, sunt fórte evidente.

In desvoltarea sa, biserica se póte asemĕna cu un grandios edificiu, care a *resistat* multor furtune, *interne și esterne*. Şi a resistat fiind-că deplin solidă i-a fost basa pe care este întemeiată și deplin durabil materialul din care s'a format edificiul.

Prin cuvintele Mântuitoriului: Şi iată eu cu voi sunt până la sfârșitul vieții" datu-ni-s'a speranța, că biserica esista-va până va esista viéță omenéscă. Atât de senine, atât de naturale sunt învĕțăturile și moralul ce 'l predică biserica, în cât numai ómeni depărtați de Dzeu pot sĕ le combată, sĕ le defaime. Că sunt și de acestia, nu avem lipsă sĕ dovedim. Esperiența de tóte zilele comprobéză faptul. Numĕrul lor se va micșora însĕ mult, când va strălucí *sus* steagul pe care stă scrisă devisa: *Curățenia și naturalitatea nefalsificată a învĕțăturilor pe basa sfintei scripturi, a canónelor și tradițiunei nedenaturale bisericești.*

Nu rîvnesc la gloria de a deveni reformator; dar' atât pot și trebue sĕ susțin, că vederile secolilor trecuți și-au lăsat urmele, cari ca un fel de ornamentare esternă, ca un fel de aditamente ale serviciilor și datinelor bisericești împodobesc până în ziua de azi edificiul bisericei nóstre. Se înțelege, unele forme nu mai cadréză cu spiritul timpului modern. Mulțimea, curiósă în felul seu, condusă și de unii filosofi falsi, nu consideră simburele. Din anumite lucruri ce se împlinesc, fără nici o *judecată*, deduce că tótă instituția e *vechitură* ce nu se mai póte susțìné.

In deosebi tinerimea esceléză cu *critica* sa. Efectele se simt. Ori-unde este vre-o adunare de caracter social (și câte nu sunt de aceste în timpul modern al socialismului!), dintrĕ oratorii festivi nu lipsește unul care nu ar ataca instituțiile bisericești. Atât de des se întêmplă acest lucru, în cât a devenit obiceiu, ceva la modă, ca lovind în organisația actuală de stat, sĕ se lovéscă totodată și în biserică.

Odată sunt de vină preoții, altădată unele prescrieri ale constituțiunii bisericești, și earăși altădată datinele. Se dă asalt și pe motivul că biserica prea multe jertfe materiale pretinde de la credincioși. Curentele pornite, de-și mici la început, cresc și devin potop, care înécă și ce este bun și nobil.

Intrĕ astfel de împrejurări nu mai putem priví pasivi la cele ce se desvóltă Mișcările din primăvara anului curent trebue sĕ ne convingă pe toți, că bóla are lipsă de leac grabnic, până nu devine cangrenă.

Vom nisuí deci, ca biserică, nainte de tóte, sĕ regulăm prestațiunile materiale ale credincioșilor, ca sĕ nu dee ansă la nemulțămiri.

Intrĕ acestea la locul întâiu vine considerată *stola preoțéscă*. Ori-cât s'a regulat ea cu întregirea de la stat, tot n'am ajuns acolo, ca preoțimea sĕ devină de tot independentă de popor și earăși poporul de tot lipsit de *vexațiunile* preotului. Şi vai de autoritatea ce o are în fața fiilor sufletești preotul care silit e a purta procese cu fiii sei pentru competențe de patrafir!

Am accentuat de nenumĕrate-ori și voiu accentua necontenit, că acéstă anomalie trebue delăturată, ca sĕ nu vadă poporul în preot pe asupritoriul seu. In direcțiunea acésta lucră tóte confesiunile, în acésta direcțiune sĕ lucrăm și noi până mai e timp.

Nu mai puțin trebue sĕ ne preocupe relele ce neapĕrat isvoresc din organisațiunea nóstră actuală bisericéscă. Ințeleg *partidele* ce se ivesc prin comune în urma eserciării dreptului constituțional, asigurat prin statutul organic. Fatal devine acest drept, când întră la mijloc vederi diferite și certe *personale*, căci poporul nostru nu e deplin matur spre a esercia constituționalismul.

A devení retrogradi prin cassarea drepturilor e ceea ce mai puțin doresc. A tolera însĕ aceea ce se întêmplă pe unele locuri, încă nu e de loc priincios, ba stricăcios bisericii. Astfel ni-se impune a nu întârzia cu medicina. Ear' medicina nu póte fi alta de cât cooperarea armonică a *factorilor superiori bisericești*, cari prin ținuta lor pot influința în mod calmant și pot delătura multe din inconveniente încă în fașă, până nu iau dimensiuni păgubitóre.

Sĕ se dee mai mare grijă așa numiților „fíi rĕsleți", cărora nu le convine cadrul bisericesc. Duhul cel rĕu când vrea sĕ înstrăineze credincioșii de biserică, câte nu iscodește! Precum sórele înaintea multora nu e destul de strălucitor, așa fiilor rĕsleți nu li-se par instituțiile bisericei destul de adecuate sf. scripturi. Pe tema acésta apoi combat datini, combat credințe și asaltéză cu tóte mijlócele fortăréța bisericei.

De și sunt fórte periculoși acesti dușmani, contra lor nu se vor folosí de cât mijlóce blânde, pentru-ca sĕ se dovedéscă, că biserica „nu voește mórtea păcĕtosului, ci sĕ se întórcă" și mai bine iartă de „șeptezeci de ori câte șepte" de cât sĕ trimită pe cineva la perdare prin procedere prea drastică. In acest punct servesc de cinosură cuvintele Domnului: „De-ți va greșí ție fratele tĕu, mergi și-l cértă pe el între tine și el *singur*, deci de te va asculta, ai dobândit pe fratele teu; ear' de nu te va asculta, ia împreună cu tine încă *unul* sau *doi*, ca în gura a două sau trei mărturii sĕ stee tot cuvêntul; ear' de nu va asculta de ei, *spune-l bisericei*, ear' de nu va asculta nici de biserică, sĕ-ți fie ție ca un păgân și vameș". (Mat. 18, 15—17).

Intr'adevĕr! Câte desbinări s'au produs până acum în biserica creștină, tóte au provenit din lipsa de tact, din prea marea grăbire de a duce causele controversate înaintea forului opiniei publice.

Cu rătăciții de astăzi a bună sémă așa am păți, dacă vom fi lipsiți de prevedere și dacă nu vom căuta sĕ-i atragem cu duhul iubirei de-aprópelui, care nici pe dușmani nu-i consideră de străini.

Vom încerca și alt mijloc preventiv! Ca sĕ nu se dee ansă la prea mare critică față de biserică, se naște trebuința, ca unele așezĕminte bisericești, cari nu corespund timpului de față, sĕ le prefacem încâtva, sĕ le dâm o așa interpretare, care sĕ fie acceptabilă și de cei *nemulțămiți*. Canónele s'au îngrijit a înzestra archiereii cu unele prerogative în privința asta. Pĕcat ar fi a nu usa de ele. S'ar delătura unele nedumeriri, ba prin esplicarea ce se dă canónelor, s'ar *idealisa* așezĕmintele bisericești, căci s'ar depărta numai ceea-ce e omenesc, *nu și esențialul.*

Pe acest teren avem lipsă altfel de o deosebită moderațiune. Sectele religióse tocmai acolo sporesc, unde se comit atentate la conștiința religiósă. Chiar de aceea numai ca ideiă sulevez causa și mĕ rețin de la fapte concrete.

De ce stăruesc eu asupra mijlócelor ce par o reformă în biserică? Nu a reforma intenționez, ci voiu curățirea de balasturi, ca biserica sĕ devină o instituțiune deplin homogenă și solidă, cum era la începutul ei, ca tóte puterile sĕ graviteze spre un *centru comun*, dându-i putere, ca cu atât mai vêrtos sĕ-și esercieze influința binefăcĕtóre și în afară. Corpul nesănĕtos — se știe — nu póte manifesta nici o putere, e lipsit de ori-ce *acțiune.*

Vasilie Gan, protopresbiter.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului.

De

Non quis sed quid.

(Urmare).

b) In Veneția-superióră, cu 72 case și 454 locuitori, a fost un prediu al Veneției-inferióre, unde astăzi forméză o comună separată cu o curte fiscală și cu fosti urbarialisti ai fiscului. Numai o familie boeronală se aflăací, familia Moga, cu 8 patrifamilii, carea prin diploma Annei Bornemisza la 15 Martie 1669, dată lui Stancsul Moga și fiilor sei Dragomir, Bucur și Aldea Moga din Veneția-superióră, fu confirmată în statul de boer în rêndul celorlalți boeri ai districtului Făgăraș, cu îndatorirea a serví și el ca militar cu calul și armătura sa la Castrul Făgărașului. Familia Moga de Bucsum într'o inquisițiune producțională se provócă între altele și la diploma din anul 1669, din care se vede că și cei din Veneția-superióră se țin de aceeași origine (v. Bucsum).

In pădurea veneținilor se află urmele unei mănăstiri.

c) In Comana-inferióră, cu 269 case și 1108 locuitori.

Din inscripțiunea genealogică a familiei Mone, am vĕdut, că la împărțirea primitivă între copiii lui Grigorie I a căpĕtat Mailat valea Cuciulatei, Comana valea Comanei și Grigorie II valea Veneției cu rîulețul sărat (astăzi loc de baie, și nu e identic cu satul Părĕu).

Deóre-ce însĕ pe la începutul secol. XVI aflăm pe Mailateștii în Comana-de-jos, se vede că se mutase din Cuciulata la Comana, prin urmare că Comana neavênd succesori de sexul bărbătesc, i-au urmat în posesiunile ei din Comana condivisionalul Mailat, și ceialalți boeri de acolo, dintrĕ cari însemnăm ací pe următorii:

1. *Mailat de Comana et Szunyogszeg.* Mateiu Mailat boeriu din Comana, despre care se esprimă Forgach în Coment. 301 (vedi Ungar. Magazin III 174 și Nagy Iván Magyarország Családai Majlat) că ar fi fost păstoriu Oláh, dar' pe care noi îl găsim ca asesor al scaunului boeresc din Făgăraș la a. 1509 (v. Vlad de F.-Ucsa), a avut cinci feciori: *Comsia*, *Ioan*, *Negoitia*, *Zehan recte Stefan*, și *Dumitru*, apoi o fată *Martha*.

Ca ceialalți boeri și Matheiu Mailat a dat la óstea regelui un fecior cu armele și calul sĕu, pe fiul sĕu Zehan, pe care Ungurii — neavênd atare nume propriu — l'au numit *Stefan*, și care ajunsese la curtea regală ca cubiculariu. In acéstă calitate făcênd el parale, a trimis tatălui seu Dumitru trei sute de galbini, cu cari a cumpĕrat moșia familiei Kopan din Királyhalma vecină cu Comana de peste Olt. Actul cumpĕrăturei acesteia s'a încheiat prin scaunul boeronal al Făgărașului sub presidiul căpitanului suprem Paul Thomori și presentat curiei regale, carea l'a estradat în formă autentică, recomandat fiind din partea căpitanului suprem Thomori, spre aplacidare, sub motivul că Matheiu Mailat cu tótă familia sa a trecut la catolicism. La intercesiunea lui Stefan apoi și Regele Ludovic a confirmat contractul acestei cumpĕrături în 10 Maiu 1526, înainte de a pleca la bătaia de la Mohács.

La acéstă bătaie comandant suprem a fost Paul Thomori, fostul căpitan suprem la Făgăraș, mai târziu archiepiscop de Calocea, care împreună cu regele a cădut în acea bătaie (1526).

Şi Stefan Mailat al nostru a fost cu regele în acea bătaie, dar' i-a succes a scăpa óreși-cum sănĕtos, și devenì vaivodă al Ardealului și domn al Făgărașului, punênd mâna el și pe moșiile boerești din Vlădeni și Tzintzari, ung. Szunyogszeg, de unde și-a luat predicatul Mailat de Szunyogszeg. Luând el partida lui Ferdinand în contra lui Zápolya, fù din partea Turcilor, veniți în ajutoriul acestuia, asediat și prins în castelul Făgăraș (1541), apoi dus în captivitate la Constantinopol, unde a murit în anul 1551. (Va urma.)

Rolul familiei în educațiune.

Lucrare cetită în conferența învĕțătorésců din cercul *Reghinului*, de Ioan Paicu, învĕțătoriu.

(Urmare).

Sĕ nu fiu rĕu înțeles .... Nu pretind respectul ce ar urma dintr'o pietate falsă, ignorantă, ci acela din versul lui Sion: *„limbă, lege, lucruri sfinte la strămoși erau“*.

Mamele române mai bucuros istorisesc copíilor povesti despre *năluci, smei, stafii etc*, de cât despre *viéța esemplară a unui sfânt, sau despre vitejia eroilor.*

De-și românul prin indulgența, dărnicia și ospitalitatea sa a devenit proverbial, totuși recomandăm mamelor române norma: a se ferí de a planta în inimile copíilor lor *ura de rasă, limbă și religiunea altora.*

Păzit trebue copilul a nu se ațâța prea de timpuriu într'însul *pisma și ura.*

In multe din familiile nóstre însĕ, dacă pe părinți i-a nedreptățit cineva, fie el chiar și vecin, nu numai ca sĕ cércă a se stinge și în copíi sentimentul de simpatie față de vecin, dar' capĕtă și pedépsă copíii dacă cumva au cutezat sĕ între în curtea vecinului în jocurile lor cu băeții dușmanului! Ce sĕ mai spunem apoi despre acei părinți, cari cércă a se discredita unul pe altul înaintea micilor judecători ai lor!? Nimic mai potrivit, de cât versul lui Mureșan... *„Pe voi vĕ nimiciră a pismei rĕutate și órba neunire .....“*

Sĕ se dee prilej copíilor a admira frumsețile naturii misterióse, și întrebând de causele și efectele lucrurilor, sĕ li-se dee rĕspunsuri momentane.

O mare scădere din nepăsare, nepricepere, nebăgare de sémă sau lene, se observă și în acest punct în familiile țĕranilor noștri. Prin ce *nu numai că se pune stavilă* desvoltării diferitelor sentimente, *dar' se oprește atențiunea sufletului copíilor* de a se apropia de sferele revelațiunei divine. Copíii cari întrebând de causele și efectele lucrurilor, sunt mereu returați prin: *„Mai taci“! „Nu 'ți tot umble gura!“ „N'am răgaz tot de tine!“* etc., nici-când nu vor ajunge a lăuda pe Dzeu în psalmi, ca împĕratul păstor din Biblie.

Rolul mamei în educațiune se estinde mai departe în a nu crește copíi hipocondrici prin învĕlirea curajului în visiuni, halucinațiuni și superstițiuni.

De aceea se numĕră ca o scădere în educațiunea copíilor, dacă vor istorisí persónele familiare acestora despre șolomonari, strigoi, mama pădurii, pricolici și despre câte dihănii tóte. Potențat va fi rĕul, dacă în urma acestora venind incidental o furtună oribilă, auḑindu-se o bubuitură, sau un muget surd într'o localitate părăsită, va produce grózá înaintea copíilor. In urmarea unei astfeliu de proceduri crești un copil cu *spirit întunecat*, care în tot locul și timpul va purta frică de forțe naturale și ființe închipuite, pe când dacă vei istorisí folosul real al fenomenelor și forțelor naturale, vei avé resultatul contrar: vei lumina spiritul copilului și 'l vei aduce într'acolo, sĕ laude pe Acela, care tóte le-a creat spre binele și folosul omenimii.

Religiositatea întemeiată pe sublimele concepte: *credință, dragoste și nădejde*, nu putem spune, că ar fi indiferentă în familiile, unde mama e iubitóre de Dzeu și tata energic. Românul pórtă insigniile credinței creștinești pe emblemele și tóte recuisitele sale și sunt convins, că chiar și în inima sa.

Una, sau două scăderi generale și în acest punct avem de încrestat la rĕvaș pentru familiile țĕrănești, și anume: Obiceiul rĕu al unora din părinți de a se esprima într'o nenorocire, ce l'a ajuns, în presența copíilor, prin frase cari contestéză dreptatea lui Dzeu, precum: „Și-a uitat Dzeu de mine“, „Nici Dzeu nu face dreptate“ ș. a. Ear' în alte casuri li-se presintă mórtea ca un ce oribil plină de chinuri și dór' superfluă. In loc de a se arăta, că acésta nepĕtrunsă taină a creațiunii e o lege naturală, care alină multe chinuri și suferințe și e o trecere ușóră la o nouă viéță.

Nu permite jocul minciunii pe buzele copilului tĕu nici-când.

E de condamnat faptul, când un părinte vede triumf intelectual în aceea, dacă copilul seu știe așeza minciuna la loc potrivit. Mărit va fi rĕul, când un părinte obicinuit a face „trebșóre“ fără știrea celuilalt, folosește anume istețimea copilului spre a încolăcí o minciună în jurul adevĕrului.

Mărginéscă-se trebuințele și în special dorințele copíilor la minimul posibil, ca sĕ fie feriți de a se încuiba într'înșii prea de timpuriu deliciul luxului, și trebue dedat încă de mic copilul la ordine și punctualitate, căci: *„Ordo est anima rerum“*. (Va urma.)

Din Zernești.

— Inceperea anului școlar. —

Ziua sfintei cruci.

Inceputul anului școlar, credincioși fiind și noi strămoșescului obiceiu românesc, s'a făcut în Zernești cu invocarea ajutoriului celui Atotputernic. E bine și recomandabil, ca școla sĕ se încépă totdéuna cu óre-care solemnitate, mai ales la sate, căci numai în chipul acesta i-se dă școlei însemnătatea care e neapĕrat de lipsă sĕ o aibă în ochii țĕranului nostru.

Trebue cu ori-ce preț făcut poporul nostru sĕ înțelégă, că școla e isvor de nemărginite bunătăți, pe cari le póte poseda omul, și deci *„fără frică, cu credință și cu dragoste sĕ ne apropiem“*.

Acesta e scopul ce-l urmărește de vre-o trei ani încóce harnica nóstră dăscălime în strînsă unire cu preoțimea și cu presidiul comitetului parochial.

La astfel de festivități prin discursuri instructive fac pe popor sĕ pricépă cât de multe și cât de mari sunt folósele ce le aduce școla. Singură școla, în legătură intimă cu biserica, e locul nostru de mântuire națională.

Și de când s'a zemislit acéstă fericită idee în capetele fruntașilor noștri, an de an școla se începe prin o înălțătóre festivitate, la care cu drag iau parte aprópe toți țĕranii noștri.

Tot astfel s'a făcut începutul și al acestui an școlar.

Fundamentul, temelia ori-cărei bune creșteri se pune în familie și școla o continuă numai. Părinții prin învĕțături bune și mai ales prin puterea atrăgĕtóre a esemplului, au datorința de a pregăti pe copíi pentru școlă. Părinții cinstiți cresc de regulă copíi ce le sémănă lor. Și cea mai mare crimă, pe care o pot comite niște părinți, e neglijarea creșterii copíilor sau esemplele rele ce le dau. „Părinții cari dau esemple rele copíilor, sunt mai rĕi de cât cei cari își ucid copiii, căci acestia din urmă despart numai corpul de suflet, pe când aceia aruncă și sufletul lor în gheenă“ — zice cu multă dreptate Marele Vasilie. Esemple de părinți buni, demni de urmat, avem pe părinții pămêntești ai omului Dzeu-Iisus. *Școla își are rădăcina ei cea mai puternică în tăria și virtutea părinților.*

In înțelesul acesta a vorbit frumos părintele protopop, sbiciuind cu multă fineță unele scăderi ale părinților țĕrani.

Școla e locul unde învĕțăm „ars vivendi“, arta de a trăí ca ómeni înțelepți și virtuoși în tótă puterea cuvêntului. Ignorarea școlei aduce după sine demoralisare. Școla e sanctuarul, templul adevĕrului și al moralității. Cu ziduri tari trebue încunjurată școla, ca o cetate puternică, căci în lăuntrul ei nu trebue sĕ pĕtrundă dușmanii cei mai mari ai omenimei: întunerecul, demoralisarea și minciuna, și mai ales în timpul acesta, când și poporul nostru de aici e inficiat de bóla contagiósă a demoralisării adusă aici de veneticii pripășiți, de la cari Românul numai ce e rĕu împrumută, — școla e singura nóstră scăpare.

In sensul acesta a glăsuit noul nostru dascăl, fără mult încunjur zugrăvind gróznica realitate cu scăderile ei ducĕtóre la peire. Arată rana cea veninósă și arată și singurul ei leac: *școla.*

Trăim timpuri grele — vorbește în urmă presidentul comitetului — când se caută sĕ ni-se răpiască și limba dulce a străbunilor, păstrată cu cea mai mare sfințenie. Și ca sĕ putem resista acestor atacuri, numai școla ne póte ajuta. Căci școla ne luminéză mintea, ne cultivă inima și astfel cu deplină conștiință și încredere în noi înși ne putem sĕ ne apărĕm avutul nostru. Un popor, și mai mic, dar' cult, luminat prin școlă, póte ține pept cu un dușman înzecit mai puternic. Ne dovedește acésta pe deplin actualul rĕsboiu. *Căci știința e putere* — zice filosoful Bacon — și știința în școlă se capĕtă.

Dar' școla póte sĕ-și ajungă cu adevĕrat sublima ei țintă numai dacă va avé viéță. Viéța școlei este corpul didactic. Invĕțătorii dau viéță școlei însĕ, numai dacă cu totul vor fi devotați sfintei lor carieri. Inarmați cu iubire pentru școlă, cu știință, cu răbdare, abnegație, punctualitate și înțelepciune, pot numai ferí școla, ca nimic rĕu sĕ nu o atingă, și pot duce la îndeplinire scopul nostru cultural.

Deci cu toții, după frumosul obiceiu al strămoșilor noștri, cu credință sĕ ne adresăm către Acela, care tóte cu înțelepciune le ocârmuește și din inimă sĕ zicem: „Biruință dascălilor noștri asupra întunerecului dăruește și cu crucea Ta păzește pe poporul Tĕu“.

Oct.

NOUTĂȚI

Inactivarea preturei Cisnădia. In 15 Octobre st. n. se inactivéză pretura nou-înființată a Cisnădiei, cu sediul în Cisnădie, și în aceeași zi are sĕ-și încépă funcțiunea oficiul pretorial. La pretura Cisnădiei aparțin comunele Sebeșul-de-jos, Boița, Sadu, Avrig, Sebeșul-de-sus, Bradu, Cisnădióra, Tălmĕcel, Cisnădie, Tălmaciu, Porcești, Racovița, Rĕșinari, Șelimbĕr și Veștem, — cari până acum aparțineau la pretura Sibiului.

*

Pentru arșii din Câmpeni Ilustritatea Sa dl Dr. Iosif Gall a dăruit suma de 200 cor., trimițêndu-i spre distribuire dlui protopop Romul Furdui și contribuind astfel la stergerea lacrimilor celor ajunși în nĕcaz.

*

Sfințirea școlei din Turda. In 25 Septembre n. s'a făcut în Turda sfințirea școlei gr. ort. române, ridicată la stăruințele vrednicului protopresbiter de acolo *Jovian Murĕșian.* Am primit raport amĕnunțit despre decurgerea actului de sfințire, pe care 'l vom aduce în numĕrul proxim.

*

Controla reservistilor se ține în Sibiiu, pentru cei aparținĕtori la armata comună în *21 Octobre n.* în cancelaria cercului de întregire, strada Schewis nrul 34, ear' pentru cei de la honvezime în *24 Octobre n.* în casarma honvezilor, piața lemnelor.

*

La colecta pentru catedrală au întrat de la parochia *Lona săséscă* (tractul Cluj) următórele contribuiri: cassa bisericei 5 coróne; Vasilie Metea și fică sa Aurelia, Filimon Ignat și fiul-seu Nicolae, Atanasie Iepure și soția sa Sofia, Augustin Pomliu (?), Saymann József, câte 2 coróne; Ioan Chirca sĕtu, Grigorie Feneșan curatorul și soția-sa Flórea, Ioan Căpușan și soția sa Ana, Ioan Pavel și soția-sa Nastasia, George Murășan și soția-sa Elena, Nastasia Bodia, Toma Crișan și soția-sa Maria, Veress István, câte 1 corónă; de la douĕzeci și unu credincioși prin contribuiri cu sume sub o corónă 9 coróne 20 fileri. De tot *32 coróne 20 fileri.*

*

Faptă creștinéscă. Dr. Iosif Scherer, director de cancelarie al universității germane din Praga, rĕposat nu de mult, și-a testat întrégă averea pentru scopuri de binefacere. Intrĕ alte legațiuni a lăsat 160.000 de coróne, din cari sĕ se înființeze și susțină un sanatoriu în care sĕ capete îngrijire epilepticii, fără deosebire de religiune și naționalitate.

*

Plănuire de atentat contra împĕratului Vilhelm. Cum raportéză o telegramă din New-York, consulul german de acolo a căpĕtat zilele acestea o epistolă, în care i se atrage atențiunea, că în contra împĕratului Germaniei se plănuește un atentat din partea anarchiștilor. Cam în același timp poliția din New-York a confiscat un pachet de epistole, în cari încă se face amintire despre assasinarea împĕratului Vilhelm.

*

Societatea de lectură a elevilor de la institutul pedagogic-teologic din *Arad* s'a constituit în ședința de la 15/28 Septembre 1904 sub presidiul Cuvioșiei Sale domnului director seminarial Roman R. *Ciorogar* în modul următor: president Lazar Iacob, teolog c. III, secretariu Petru Marșieu, teolog c. II, notariu Aurel Borlea, ped. c. IV, bibliotecariu Miron Ciupa, teolog c. II, cassariu Nistor Blaga, teolog c. I, controlor Petru Lupaș, ped. c. IV, archivariu (v.-bibliotecariu) Iosif Stepan, ped. c. III. Comisiunea literară: Petru Popa, teolog c. III, Aurel Ciorogariu, teolog c. II, Octavian Albani, teolog c. I, Teodor Mariș, ped. c. IV, Petru Raica, ped. c. III. Comisiunea musicală: Mihail Cosma, teolog c. III, Romul Popa, teolog c. II, Sever Papp, teolog c. I, Nicolae Bîr, ped. c. IV, Iuliu Doboș, ped. c. III. Comisiunea de revisiune: Florian Goina, teolog c. II, George Todan, teolog c. I, Petru Toma, ped. c. III.

*

† Dionisie Lula, paroch gr.-or. în comuna Folt, tractul Orăștie, a încetat din viéță în mod subit, Joi în 29 Septembre a. c. la 3 ore p. m. în etate de 56 ani, și în anul 33-lea al preoției. Osemintele defunctului au fost astrucate spre eternă odihnă Sâmbătă în 1 Octobre n. la 2 ore p. m. în cimiteriul bisericei gr.-or. din Turdaș. Odihnéscă în pace!

*

Alegere de notariu. Mercuri în 28 Septembre n. s'a făcut alegerea de notariu cercual în Agriș, unde aparțin comunele românești Agriș, Muerĕu și Hășmaș. Domnul prim-pretor cercual din Iara (cott. Turḑii) *Ferenczy Jenő* a pus în candidație pe toți concurenții, dintrĕ cari cu mare însuflețire a fost ales dl Emiliu *Lupanu*, întrunind totalitatea voturilor.

*

Pentru școla din Turda. Ministrul de culte și instrucțiune publică a cumpĕrat cu 14.000 de coróne un intravilan nou pentru școla poporală magiară din Turda și totodată a încuviințat din budgetul ministeriului un împrumut de 79.500 coróne în scopul zidirii unui nou local de școlă.

*

La fondul „Masa studenților“ de la gimnasiul public român gr.-or. din Brad au întrat de la 1/14 Iulie până 14/27 Septembre a. c. următórele dăruiri marinimóse: De la *„fondul gimnasial“* din Brad *ca cunună eternă* pentru fer. *Ioan Groza*, protopresbiter în Hălmagiu, vicepresident al representanței gimnasiale, rĕposat la 6/VIII 1904, 20 cor. *Alex. Furduiu*, învĕțătoriu, Abrudoraș, 2 cor., *Manasie Iar*, preot în Simeria, din causa *alegerei* protosorului Dr. Pavel Oprișa *de director* gimnasial în Brad, 4 cor., *I. Stefănescu*, preot în Berini, comit. Timiș, 2 cor., *Dr. Aurel Cioban*, cand. de adv. în M.-Radna, *din ansa logodnei sale* cu *dșóra Alimpia Hamzea* celebrată la 18 Sept. a. c., ca *rĕscumpĕrarea anunțurilor* de logodnă, 30 cor. Binefăcĕtorii dăruitori priméscă espresiunea profundei mulțămite! Brad, 14/27 Sept, 1904. *Comisiunea administrativă.*

*

O vacă „achitată“. O vacă din orașul Gyöngyös, venind séra acasă de la pășune și-a permis luxul sĕ împungă cu córnele în spate pe un pacinic cetățean al orașului numit. De aci supĕrare și proces, intentat proprietariului vacii. Competent sĕ judece era căpitanul de poliție, care ascultând acusa și apărarea, a adus următórea clasică sentență: Acusa se respinge, fiind-că e dovedit, că vaca *nu cu premeditare a comis fapta*, și fiind-că obiceiul de a împunge *i-a rĕmas încă de pe vremea când era vițea.* (Va sĕ zică *minoră!*) Sperăm, că vacile din Gyöngyös și jur, luând act despre acéstă sentență *„solomonică“*, vor *„manifesta“* in corpore în vre'o séră óre-care la fereasta dlui căpitan de poliție, cântându i un puternic: *Mu-u-u-u!*

*

Când se infurie muierile . . . Gants Rudolf, executor comunal în Gelse (comitatul Tolna) Luni în sĕptĕmâna trecută avea sĕ facă execuție pentru birul preotului. Insoțit de un pârgariu umbla din casă 'n casă și cuprindea deosebi haine de pat, pe cari imediat le transporta la casa comunală. Fiind pe acasă numai femeile, acestea au început sĕ înjure, la ce executorul încă a rĕspuns cu înjurături, ear' în toiul certei a pălmuit pe o femeie. Atâta i-a trebuit! Femeile au făcut cerc în jurul lui înjurându-l și amenințându-l, ear' altele au alergat sĕ se aprovisioneze cu pari de prin garduri și dărabe de lemne de prin curți. Executorul a trimis pe pârgariul sĕ i aducă ajutoriu de la primărie, ear' femeile vĕḑêndu-l rĕmas singur s'au năpustit pe el tocându-l în cap cu pari și cu ciomege și bătându-l și după ce căḑuse jos amețit. Când a sosit ajutoriul de la primărie, nenorocitul era mort deja.

*

Comitatul bogătanilor In lista virilistilor comitatului Torotal pe anul 1905 sunt și următorii: Conte Csekonics Endre cu 213 021 coróne dare directă, conte Harnoncourt Felix cu 89 980 coróne, Róbert, prinț de Parma, cu 48.871 coróne, conte Karátsonyi Jenő cu 47.765 coróne, conte Batthyányi László cu 37.322 corón , conte Zichy Ágoston cu 30.020 coróne, Csávossy Gyula cu 26.565 coróne, conte Wimpfen Simon cu 22.589 coróne, conte Karátsonyi Aladár cu 22.006 coróne, conte Nákó Sándor cu 19 964 coróne, baron Dániel Ernő cu 19.240 coróne, Karátsonyi Andor cu 17.814 coróne, conte Szápáry Pál cu 17.124 coróne, archiducele Iosif cu 17.014 coróne, baron Gerliczy Ferencz cu 14.717 coróne, Lazar Dungyerszky (țĕran sêrb) cu 13.617 coróne, prinț Odescalchy Géza cu 11.316 corón , Kohner Henrik cu 10.864 coróne, baron Nikolics Fedor cu 10.824 coróne, baron Lipthay Frigyes cu 10.756 coróne. Pe lângă acestia mai sunt încă douĕzeci și doi cu dare directă de peste 5000 coróne.

*

Mohamedanii — şi darea. Sultanul de Maroc, după îndelungată pausă în incassarea dărilor a inactivat de nou dările prescrise în Coran şi în scopul încassării a instituit executori a nume. Pe locuitorii provinciei Garb însĕ vestea că eară au sĕ plătéscă dare i-a întăritat aşa de tare, în cât au prins pe dnii executori şi i-au desbrăcat nap, apoi aşa goli i-au trimis la Fez sĕ spună sultanului că ei nu plătesc dare.

*

Cea mai mare fericire pe lume e sănĕtatea şi mulţi au jertfit averi întregi, ca sĕ şi-o câştige, dar' de cele mai multe ori înzădar. De când inventatorul crucii duple electro-magnetice R. B. nr. 86967, dl Albert Müller în Budapesta V. Vadász-utcza 45/V, a pus la disposiţia lumii bolnave aparatul seu, e ştiut, că numai acésta e în stare sĕ ajute acolo, unde alte mijlóce nu mai pot; ceea-ce documentéză din nou şi următórea scrisóre de recunoştinţă: „Preastimate dle Müller! De 30 ani am fost tot bolnăvicióså, nu puteam nici durmí, nici nu vedeam bine, nu puteam mânca, m'am simţit totdeauna rĕu, dar' de când mi-am adus aparatul dtale, din 23 April a. t. şi de când îl port, mĕ simt fórte bine, pot durmí, vĕd bine, am poftă de mâncare, cu un cuvênt sunt deplin sănĕtósă şi îţi mulţămesc din inimă că mi-ai dat eară plăcere sĕ trăiesc. Cu stimă Rosa Schirl, vĕduvă de geometru, Kesmarc.

Cărţi şi reviste.

„Candela", revistă bisericéscă-literară, redactată în Cernăuţi de profesorul Dr. Emilian Voiutschi şi cons. consistorial Alexandru Manastyrski, a apărut pe Septembre cu următoriul sumariu: Adresaţii epistolei cătră Galateni (de Dr. Gheorgiu), Introducere la „Cartea Iov" (de Dr. Isopescul), Profetul Haggai (de Dr. V. Tarnavschi), tóte trei ca continuare din fascicolii anteriori, apoi scurte comunicări, întrebări şi esplicări de diferite casuri pastorale.

„Candela" apare în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Birourile redacţiei şi administraţiei sunt în residenţa arch episcopéscă.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi." A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi"*, *studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian.* Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis". Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea". Incheiere.

Congregaţia comitatului Sibiiu.

Astăzi, Luni, la orele 9 s'a ţinut congregaţie comitatensă în Sibiiu. Membrii români s'au presentat în numĕr frumos.

Dintrĕ obiectele desbătute înainte de amiazi, cel mai însemnat a fost alegerea funcţionarilor pentru cercul administrativ de nou creat al Cisnădiei.

Românii sperau, că prim-pretorul acestui cerc, ori în casul cel mai rĕu, pretorul, are sĕ fie luat dintrĕ Români. S'au făcut din vreme demersuri în privinţa acésta. Membrii saşi ai congregaţiunei au aflat însĕ de bine a nu împliní cererea acésta justă a Românilor, ci şi-au luat candidaţii dintrĕ Saşi pentru ambele posturi de nou create.

In faţa acestui fapt, dat fiind că Saşii dispun de majoritate în congregaţie, Românii s'au mărginit la precisarea punctului lor de vedere într'o declaraţie solemnă, făcută din partea dlui Dr. *Liviu Leményi,* presidentul clubului român, după care apoi au părăsit *toţi* sala de şedinţe, în mod demonstrativ.

Congregaţia se va continua după amiazi, când vor vení la ordinea zilei propunerile dlui asesor consistorial *Nicolae Ivan*, în chestia monumentului lui *Iancu* şi a disolvării partidului naţional român. Comisiunea permanentă propune respingerea lor.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

In admirabil restaurata biserică a *Mirĕuţilor din Suceava* e pe boltitura altariului Maria, la mijloc. In jurul ei sunt tot îngeri întregi; în mâna drépta au un bĕţ lung cu cruce la vêrf, în stânga ţin globul ⊙.

Ordinea e următórea:

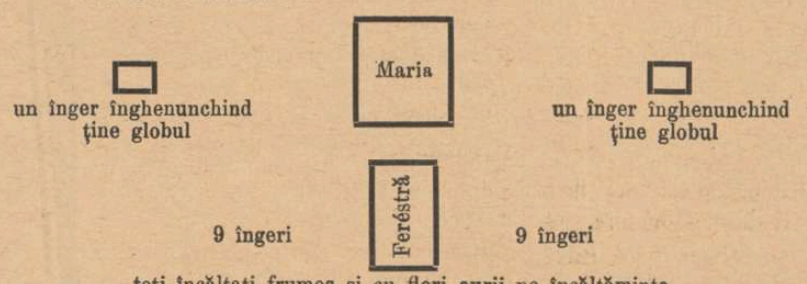
Maria
un înger înghenunchind ţine globul
un înger înghenunchind ţine globul
Feréstră
9 îngeri
9 îngeri

toţi încălţaţi frumos şi cu flori aurii pe încălţăminte.

Pe boltitura bisericei *greceşti din Brăila* încă e pictată Maria cu Iisus în braţe şi 2 archangeli.

Archiereii în altarele unor biserici româneşti.

In biserica din *Buşteni* se află pe păretele din fundul altariului *5 sfinţi părinţi.* Toţi sunt îmbrăcaţi în ornate archiereşti, cu *saccos.* Binecuvêntă cu drépta, ear' în stânga au câte o evangelie compactată; numai sfântul Ioan Gură de aur ţine un rotul de hârtie cu inscripţia: *„Nimenea din cei legaţi cu poftele ....."* Toţi sunt încălţaţi cu acele încălţăminte inestetice, pe cari le aflăm adese-ori la icónele ierarchilor orientali. Sunt din postav colorat şi ca nişte şoşoni.

In altariul mănăstirii de la *Sinaia* sunt 6 archierei în ornate. Sfântul *Spiridon* e cu *felon,* nu cu saccos. 5 binecuvêntă, în stânga au evangelii frumos compactate, închise; numai Ioan Gură de aur are făşie cu inscripţia: *„Dumnezeule, ... cela ce pânea cea ceréscă ...."*

In altariul de la *biserica albă* (popa Dărvaş) din *Bucureşti*, cu hramul sfântului Nicolae, se află pe lângă sfinţii părinţi şi archidiaconul Stefan, frumos pictat, în ornate de liturgie. Cu drépta ţine sus orariul, ear' în stânga are liturghieriul închis.

In altariul de la *Radu Vodă* din *Bucureşti* sunt 6 archierei; unii cu mitra pe cap, alţii cu capul gol. La o margine e archidiaconul *Stefan*, tinĕr, fără mustaţe. Ornatele sunt la toţi fórte bogate. Pe mijlocul arcului, ce stă de-asupra iconostasului, este *Iisus ca Emanuil*, tocmai de-asupra rĕstignirii din templă. In acéstă biserică găsim şi pe diaconii *Rufin* şi *Parmena.*

In *biserica grecéscă* din *Bucureşti* se vĕd mulţi sfinţi părinţi, nu în altariu, ci sus în nişte galerii. Biserica are jur de jur galerii lungi până la altariu. Sfinţii *Vasilie* şi *Grigore* sunt cu *felon*, nu cu saccos.

In biserica *Mirĕuţilor* (Suceava) sunt 50+27 archierei, dintre cari în altariu 4 mai mari: Vasilie cel Mare, Ioan Gură de aur, Grigore de Nazians, Ioan Damaschin. Toţi au vestminte bogate, unii cu felon, alţii cu saccos.

De archierei se ţin şi asistenţii lor: diaconii. Archidiaconul *Laurenţie* se află şi în biserica din *Sinaia.* Arată ca de 35—40 ani. In drépta ţine carte (liturgier) închisă, ear' pe braţul stâng chivotul, aşezat pe o năframă fină.

Archidiaconul *Stefan* din biserica *Pitar-Moşu* de la Bucureşti are orariul ca un omofor. Samănă cu archangelii făcuţi de pictorul danez *Aage Exner* la Sinaia şi Buşteni.

Proscomedia.

Proscomedia e la catedralele orientale o chiliuţă separată, în stânga altariului. Aici se îndeplineşte jertfa lui Iisus. Acésta jertfire a fiiului lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc trebue reprodusă aici, adecă *Luarea de pe cruce*[1]) a lui Iisus şi aşezarea în sicriu. Pe care părete sĕ vină? va afla mai bine pictorul, combinând şi influinţa luminei. Acest sacrificiu ne reaminteşte la primul moment prototipul jertfei lui Iisus, adecă *jertfa lui Avram*, strămoşul lui Christos, care nu a hesitat a jertfí ce a avut mai scump pe lume, pe propriul seu fiu. Deci nicăeri nu se potriveşte înfăţişarea acestei încercări de jertfire, ca în proscomedie la un loc corespundĕtor, d. e. pe boltitura — plafonul — proscomediei.[2])

Apoi pe lângă jertfa lui Avram eventual şi *jertfa lui Cain şi Avel.*

In multe locuri sunt reproduse la locul acesta minuni îndeplinite cu apa: *„Maria, înfăţişată ca isvor de viéţă"*. Minunea îndeplinită de Maria aprópe de-o mănăstire în presenţa sfântului Atanasie.

Dacă e loc corespundĕtor, se póte adauge icóna: Cum apare Iisus ca copil sfântului episcop Petros din Alexandria, spre a simbolisa prin acésta, că Christos apare la fie-care liturgie din nou în acest loc (vezi Mineiul din Novembre). Şi acésta icónă corespunde deci însemnătăţii locului la care se pictéză.

In capela sfântului George din mănăstirea sfântului Pavel, în Kutlumusi şi Dochiariu (Atos) aflăm în proscomedie pe *„Christos pe tron şi în grópă"*, adecă în jumĕtatea de sus e Christos purtat de cheruvimi şi tronuri şi binecuvêntând, ear' în jumĕtatea de jos Christos zace în sarcofag. Acest chip duplu e ilustraţia unei cântări de la începutul canonului din Dumineca Paştilor.

La biserica mănăstirii Lavra aflăm pe boltitură chipul lui Iisus purtat de simbólele celor 4 evangelişti, şi dedesupt jumĕtate din figura gólă a lui Iisus luat de pe cruce.

In proscomedie trebue sĕ fie şi o întocmire pentru spălat şi pentru apă peste tot. Mai potrivit este un mic reservoir, care — dacă se póte — sĕ stee în legătură cu *apaductul*; ear' apa folosită sĕ se scurgă prin o ţeve lungă în pămênt.

In biserica Vergu de la Bucureşti ţevea conduce în un butoiu, făcut în pămêntul de sub altar din beton, dar' fără fund; aşa, că umezéla se strecură apoi cât se póte de afund. Este us ritual, ca apa care s'a întrebuinţat în proscomedie, la cele mai sfinte lucrări, sĕ se scurgă sau în pămênt, sau sĕ se arunce în apă curgĕtóre.

Asemenea trebue o *masă* pentru cosmedie, cu celelalte întocmiri de lipsă, închise în un sicriu anume croit.

Pomelnicul ctitorilor.

Proscomedia la unele biserici româneşti.

Proscomedia *metropoliei de la Iaşi* este, ca şi diaconieriul, o odaie mărişóră; are intrare atât din altariu cât şi din naie, pe o uşă de lângă uşa diaconéscă din stânga. De-asupra locului unde se pregătesc darurile e icóna lui Iisus, numai de $^1/_2$. Sub el cruciş puse: o cruce lungă în stânga, o suliţă şi un bĕţ lung cu burete în vêrf, în drépta. Printre ele 2 capete de îngeri; ear' de desupt potirul.

La biserica *Mirĕuţilor* (Suceava) e un rug, pe care se jertfeşte un miel. Sus un înger, ear' jos îngenunche un bărbat şi o femee şi se rógă. E scris: „Rugăciunea lui Manŭe".

La *Radu Vodă* (Bucureşti) am aflat bustul lui Iisus binecuvêntând şi cu potirul.

La catedrala din *Cernăuţi* e Iisus după rĕstignire. E în picióre. Ii curge sângele din mâni, ear' 2 îngeri prind sângele în douĕ potire.

Diaconieriul.

In drépta altariului se află o altă odăiţă, întocmai ca şi proscomedia, numită greceşte Diakonicon—Vestmîntĕria, ruseşte Rîzniţa. Ea nu serveşte spre scopuri liturgice speciale, ca celelalte douĕ părţi, de aceea nici pictura din ea nu este *strict* prescrisă şi fixată.

Considerând, că în bisericele catedrale oficiază metropoliţi, archiepiscopi, episcopi, încunjuraţi de înalta lor suită, constătătóre din preoţi cu ranguri călugăreşti superióre, considerând că pe aici este pentru clerul liturgisitor întrarea în altar, am aflat de potrivit a proiecta pentru boltitura diaconieriului un *călugăr model*, îmbrăcat în rasă monachală, d. e. pe *Vasile cel Mare*, ca călugăr. El este autorul şi sistemisatorul regulelor referitóre la traiul cinului călugăresc. Ori pe *Isaia*, bĕtrân. Pe rotulul, ţinut în o mână, inscripţia: *„De vei perde aur, poţi ear' a 'l găsí; ear' perdênd vremea, cum o vei mai găsí? Deci nevoeşte-te, pentru-ca sĕ dobândeşti mântuirea"*; sau *„Călugărul care nu va suferí ocări, defaimări şi sudalme cu mulţămită, nu este călugăr"*.

Ori pe *Ioan singuraticul*, ţinênd inscripţia:

„De vei iubí cucernicie şi înfrênare cu minte dréptă, te vei înălţa din tóte părţile."

Pe păretele din stânga întrării se póte aplica *archangelul Mihail*, în drépta cu sabie, ear' în stânga hârtie cu inscripţia:

„Cătră cei-ce nisuesc cu inimi necurate în casa cea dumnezeéscă a preacuratului Dumnezeu, fără de milostivire întind sabia mea şi taiu"; sau *„Archistrateg al lui Dumnezeu sunt, purtând sabia, şi pe cei-ce întră aici cu frică, îi păzesc, îi apĕr, bat rĕsboiu pentru dînşii, şi îi acoper; ear' pe cei-ce întră cu inimi întinate, cu amar îi taiu cu acésta sabie."*

De altă parte *archangelul Gavriil*, ţinênd în mâna dréptă condeiu; ear' în stânga hârtie cu inscripţia: *„Condeiu iute scriitor ţin în mâni şi scriind făgăduinţele celor ce întră aicia*; *pe cari de le vor păzí, îi păzesc în milă*; *ear' pe cei ce nu le păzesc îi stâng numai de cât.*

Eventual se pot picta aici diaconi.

Stefan I mucenic; tinĕr fără barbă.

Roman cântăreţ, diacon tinĕr, înfierând barba.

Laurenţiu.

Euplu, diacon tinĕr.

Rocsin, diacon tinĕr.

Parmena, diacon din cei şepte.

Aitala, tinĕr fără barbă, înfierând mustaţa.

Neavênd diakoniconul o specială destinaţiune liturgică, ci folosindu-se pentru păstrarea în dulapuri a vestmintelor şi odórelor preoţeşti, etc., nu este de lipsă, ca pictura lui sĕ stee în stînsă legătură şi sĕ corespundă luării de pe cruce a lui Iisus din proscomedie. Ceva paralelism totuşi aflăm în multe biserici întrĕ icónele din Proscomedie şi Diaconicon.

Chipului lui Iisus, purtat de îngeri din Proscomedie, îi corĕspunde aicia icóna Mariei, rugându se. E purtată şi ea de îngeri. Se zugrăveşte pe boltitură. Aşa d. e. la Lavra (biserica mănăstiri), Kutlumusi, Dochiariu etc.

In Protaton (precum şi la Lavra, Dochiariu) aflăm *sf. Treime*, simbolisată prin apariţia celor 3 îngeri înaintea lui *Avram*, celui fără de pĕcat. Ingerii şed în jurul unei mese (Dochiariu), ear' Avram şi Sarah îi ospetéză.

Pe păreţii laterali mai ocură chipul, când *Dzeu s'a arĕtat lui Moise ca rug de foc.* (Vezi Mineiul din 24 Martie, cântări la Bunavestire), *Moise primeşte tablele legii* pe muntele Sinai (Xenophontos), *prorocul Daniil*, cei *trei coconi* în *cuptorul cu foc.*

Rugul ne ars de foc simboliséză purureafecioria Mariei, care atinsă de darul sfânt, a *rĕmas nevătĕmată.*

Primirea poruncilor simboliséză, că precum atunci Dzeu a apărut pe muntele Sinai, aşa apare mai târziu ca copil, pe braţele lui Simion, la întimpinarea Domnului (vezi Mineiul 1 Februarie). Daniil şi cu cei 3 coconi se privesc ca prevestitorii naşterii lui Christos. (Vezi Mineiul din Dumineca nainte de Crăciun, Decembre).

(Va urma.)

---

[1]) „ἡ ἀποκαθήλωσις".

[2]) Veḑi Mineiul pe Decembre, Dumineca înainte de Crăciun.

[283] 1—3

Concurs

Pentru **îndeplinirea parohiei** vacante din **Chesinţ**, protopresbiteratul Lipova, în diecesa Aradului, se escrie concurs cu termin până la **12/25 Octobre 1904**.

Emolumentele împreunate cu acésta parohie sunt: 1. Una sesiune par. constătătóre din 30 jug. pământ; 2. Un intravilan parohial; 3. Birul şi stola usuată de la parohiani; 4. Intregirea dotaţiunei de la stat, după cualificaţiunea alegêndului preot.

De la recurenţi se cere cualificaţiune pentru parohíi de clasa I cu acea observare, ca întru cât nu vor fi recurenţi cu cualificaţiune de clasa I, vor fi admişi la candidare şí recurenţi cu cualificaţiune de cl. II.

Recurenţii sunt avisaţi, ca recursele lor instruite cu documentele de cualificaţiune recerută, şi adresate comitetului parohial din Chesinţ, până la terminul susindicat, sĕ le subştérnă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa); ear' în vre o Duminecă ori sĕrbătóre, cu observarea §-ului 18 din Regulamentul pentru parohíi — sĕ se presenteze în sfta biserică din Chesinţ, pentru a-şi arăta desteritatea în cele rituale.

Chesinţ, 23 August (5 Sept.) 1904.

Comitetul parohial.

In conţelegere cu mine:

Voicu Hamsea
protopresbiter în Lipova.

Nr. 75/1904. [275] 2—3

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă gr. or. din Agârbiciu, protopresbiteratul Mediaş, va da în **3/16 Octobre a. c.** la 1 oră p. m. prin licitaţiune publică minuendă în întreprindere **edificarea resp. adaptarea şcólei gr. or. române,** conform planului şi preliminariului de spese aprobat de Preaven. Consistoriu arhidiecesan dto 28 August 1903 nr. 9221 şcol. în sumă de 4791 cor. 65 fil.

Minus oferentul va fi îndatorat a depune cauţiunea recerută în bani gata, sau în hârtii de valóre la epitropia parohială.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul a da în întreprindere lucrarea ori-cui dintrĕ oferenţi.

Planul, preliminariul de spese, condiţiunile de licitare, cum şi ori-ce informaţiuni se pot afla până la ziua licitaţiunei la oficiul parohial gr. or. din Agêrbiciu.

Agêrbiciu, în 8/21 Septembre 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Ioan Muntean
paroh gr.-or.

Ioan Triff
not. comit. parohial.

Uimitor de eftin!

500 obiecte de podóbă

numai cu 3 cor. 80 fil.

Un admir. orologiu anker de precisiune aurit, cu mers regulat, se trage la 36 ore, 3 ani garanţie, cu lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 sipcă de chihlibar pentru cigări, 1 broş elegant pentru dame (noutate), 1 oglindă admirabilă de buzunar, 1 minunat portmoneu de piele, 1 briceag, 1 păreche de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept de aur-duble cu mehanism patent, un drăgălaş album cu chipuri 36 chipuri cele mai frumóse din lume), 5 obiecte de haz (pentru tinĕr şi bĕtrân), 1 epistolar, 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai c. 3·80.** Se pot procura pe lângă rambura sau trimiţêndu-se banii înainte de la

[272] 1—1 **Versandthaus**

S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

Un tinĕr român, absolvent de gimnasiu dă

ore de privat

pentru studii de la gimnasiu. — Informaţii se capĕtă la administraţie. [280] 2—3

„Hotelul comunal“

din **Sĕlişte**

se dă în arêndă

pe anii 1905, 1906 şi 1907 pe lângă licitaţie cu oferte. Preţul strigării **4000 coróne.**

Ofertele vor cuprinde 400 cor. vadiu şi declaraţia că condiţiunile (cari stau la vedere publică în cancelaria comunală) sunt cunoscute.

Licitaţia se încheie la **9 Octobre c.** 10 ore a. m.

(277) 1—2 **Primăria com. Sĕlişte.**

Nr. 386. [279] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din parohia **Vima-mică**, protopresbiteratul Cetăţii-de pétră, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 coróne, din care 520 coróne ajutoriu de la stat, 80 coróne repartiţie pe popor, cuartir în edificiul şcólei, grădină de legumi şi lemne pentru încălditul salei de învĕţământ.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avé a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral (p. u. K.-Monostor) până la terminul indicat; cel ales va fi îndatorat a instrua copíii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Fênaţe, la 9 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea-de pétră.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Şovrea
adm. prot.

---

[282] 2—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea definitivă a postului I. de **învĕţatoriu** devenit vacant şi a postului de **al II. învĕţătoriu** de nou sistemisat la şcóla confesională gr. or. din comuna curat românéscă **Marcoş**, protopresbiteratul Trei scaune, se escrie concurs din oficiu cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste douĕ posturi sunt pentru fie-care:

1. Salariu în bani din mijlócele comunei bisericeşti solvibili în rate lunare decursive 300 cor.

In acéstă sumă e computat jumĕtate din venitul cantoral, adecă 40 coróne de fie-care.

2. Salariu în bani de la stat pentru fie-care câte 300 cor.

Afară de acestea:

3. Din pădurea comunei bisericeşti cumpĕrată spre scopul acesta pentru fie-care lemne în preţ de cel puţin doi stângini în valóre de 15 cor.

4. Grădină lângă şcólă de circa 400°□ o vor folosí până la altă rênduială în părţi egale ambii învĕţători, fiind îndatoraţi pentru acésta a instrua pe elevi în pomărit şi legumărit. Folosinţa în valóre de 5 cor.

5. La cuincuenale vor fi îndreptăţiţi numai după un serviciu neîntrerupt de cinci ani la acéstă şcólă.

Aceste posturi fiind împreunate cu cantoratul concurenţii sunt poftiţi a şi arăta desteritatea în cântări şi tipic mai nainte de ziua alegerii. Concursele le vor adresa oficiului protopresbiteral concernent.

Breţcu, în 10 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune cu reşedinţa în Breţcu (Bereczk).

Constantin Dimian
protopresbiter.

Nr. 620 1904. [281] 2—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** din comuna mai jos numită, protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Lunca Cărăstău, post ambulant (în fie care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci şi sĕrbătorile legate se ţine şcólă a. m. Lunca p. m. Cărăstău); salariu 600 cor din repartiţie pe popor, cuartir şi lemne de foc.

Recurenţii cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni şi la cuincuenalele după anii de serviciu din alte comune, au sĕ şi esprime acelea pretensiuni în petiţiile lor de concurs, pentru ca comunele sĕ se ştie orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicaţi sunt obligaţi a instrua elevii şcólei de repetiţie şi de grădinărit, a-i învĕţa cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică.

Reflectanţii au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Cererile instruite în regulă au sĕ le aştérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand.
Brad, la 7 Septembre 1904.

V. Damian
protopresb.

Se primeşte **una sau doue fete de şcólă sau alt învĕţământ** la o familie română inteligentă cu tótă întreţinerea, unde póte profita de limba germână şi magiară; tot acolo póte primí şi ore de cânt şi pian. A se informa **strada Poplăcii mare 11,** etagiul prim. [276] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** de clasa a II. **Sĕsciori**, în protopresbiteratul Sebeş devenită vacantă în urma repausării parohului *Ioan Stoicuţa*, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în tabela B. pentru dotaţia de la stat. [271] 3—3

Concurenţii au sĕ şi aştérnă cererile instruite conform normelor din vigóre, în terminul deschis, oficiului protopresbiteral Sebeş, avênd a se presenta înainte de alegere poporului în biserică spre a cânta, respecta a celebra şi cuvênta.

Concurenţii cu pregătire de 8 clase gimnasiale vor fi preferiţi.

Sĕsciori, din şedinţa comitetului parohial, ţinută la 27 Iulie, 1904.

Zaharie Moga
president.

Vasilie Pop
notariu.

Nr. 519.

Vĕdut. Sebeş, 2/15 Septembre 1904. Oficiul protopresbiteral:

Sergiu Medean
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.

[98] 13—52

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoştinţa on. public românesc, că în urma unei înţelegeri frăţeşti cu companionul meu Ioan Petraşcu,

Atelierul de croitorie

Petraşcu & Părău

aflător în **Strada Poplăcii** (Quergasse) **nr. 21,** pe viitor îl voiu conduce singur, sub firma proprie

Ioan Părău.

In atelierul meu se vor pregătí ca şi până acum **tot feliul de haine pentru bărbaţi, civile şi militare,** după cel mai nou fason şi cu preţuri convenabile.

Rugând on. muşterii de a păstra şi pe mai departe încredere acestui atelier, rog totodată şi on. preoţime gr. or. română, ca la casuri de eventuale trebuinţe, îndeosebi în **reverenzi**, sĕ-mi acordeze preţiósele sale comande, de cari cu atât mai vêrtos mĕ simt îndemnat a mĕ ruga, cu cât sunt fiu al acestei biserici.

Pentru serviciu satisfăcĕtor garantézá îndeajuns testimoniile mele: al şcólei de croit din Viena, şi de la diferiţi măestri, în a căror ateliere am lucrat.

Sibiiu, 7 Septembre n. 1904.

Cu tótă stima

(264) 5

Ioan Părău
măestru croitor.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I 50 fil., caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan

Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Sprijiniţi industria română!

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

M'am mutat de sub nr. 21 sub nr. 3 strada Poplăcii.

Am onóre a aduce la cunoştinţa on. public că cu 15 Septembre mi am deschis prăvălie de croitorie modernă

Croitorie Vieneză Universală.

Ca sĕ pot mulţămí muşterii mei, voiu lucra cu cea mai mare sirguinţă, şi îmi voiu concentra tótă praxa mea, ce mi am căştigat'o în Viena şi Budapesta, la cele mai renumite firme de branşa acésta, precum la dl Iosif Szallay, croitor de curtea împĕrătéscă şi la dl Wilhelm Skarda furnisorul curţii împĕrăteşti, la firma din urmă fiind ca primul lucrător mai mult timp.

De asemenea mi am însuşit şi o croiélă modernă şi după cel mai nou stil; acésta mi am căştigat o de la mai multe cursuri de croit din Viena, absolvându le tóte cu succes splendid. Rog on. public românesc să mĕ onoreze cu cât mai multe comande. *Probaţi şi vĕ veţi convinge,* că lucrez cu *preţurile cele mai eftine* (mai eftin de cât ori-unde). Confecţionez tot feliul de vestminte, precum uniforme de oficeri şi voluntari (specialitate pentru uniforme), finanţi, pădurari, haine de teatru, ornate şi stiharii bisericeşti, haine de salon, fracuri, salon rocuri, sacouri, paltóne, pardesiuri, raclame, ulstere, apoi şi pentru dame jachete, paltóne, etc. Tóte acestea le croesc cu dibăcie şi după cea mai nouă modă, şi le confecţionez din cele mai bune şi durabile stofe.

☞ *Nou! Nou!! Nou!!!* Atrag atenţiunea domnilor preoţi şi teologi absolvenţi cu privire la *croiala reverenzilor*, că tocmai acuma am aflat un stil nou de a le croí, cu mult mai practic de cât până acuma. Totodată rog pe on. preoţime şi on. public românesc, că cine va voí ca sĕ aibă un lucru frumos, n'are de cât sĕ se adreseze către *„Croitoria vieneză universală“* a mea şi voiu face tot posibilul ca sĕ pot mulţămí muşterii mei.

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu

[266] 4—5

Semnez cu tótă stima

Ioan Petrascu, croitoriu.

Sibiiu strada Poplăcii nr. 3. Vis-à-vis de cafeneaua „Unicum“.

Sprijiniţi industria română!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 102 Sibiiu, Joi 23 Septembre (6 Octobre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 10130 Bis. (1—3)

Concurs.

Devenind vacant **un stipendiu de una miiă (1000) corone din dotaţiunea de la stat**, destinat pentru cualificarea absolvenţilor din cursul teologic al seminariului nostru archidiecesan, pentru ocuparea aceluia se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sĕ se aştérnă la consistoriul archidiecesan în terminul indicat mai sus, înzestrate cu următórele documente:

a) carte de botez;
b) testimoniu de maturitate;
c) absolutoriu teologic;
d) eventual alte documente recomandatóre.

Cererile intrate după espirarea concursului nu se pot lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa senatului bisericesc, ţinută la 21 Septembre 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Biserica şi problemele sociale.

III.

Acţiunea este nota caracteristică a organismelor viguróse. Sĕ privim un bărbat în flórea etăţii şi sĕ facem asemănare întrĕ el şi bĕtrânul ce abia îşi tîreşte ósele! Cel dintâiu va croí măreţe planuri şi va şì lucra cu cea mai mare energie la realisarea lor, al doilea se retrage dinaintea ori-cărei acţiuni, pentru-că are lipsă de odihnă.

Au încetat óre pentru biserica nóstră idealurile? Nu are lipsă ea de nici o acţiune în viitoriu? Sosit este timpul ei de bĕtrâneţe, când sĕ pótă trăí fără nici o grijă de viitoriu?

La acestea şi multe asemenea întrebări nu putem rĕspunde, de cât în mod negativ. Valuri cumplite se ridică şi ameninţă naia şi vîslaşii. Furtunele urlă, marea vueşte: pericolul ameninţă....

Istoria ne arată, că a mai fost sguduită biserica, dar' n'a fost nimicită. Cuminţenia şi devotamentul fiilor au apărat'o. Cuminţenie şi devotament se cere de la noi, ca nu numai sĕ conservăm ce este, ci sĕ facem ce trebue sĕ facem şi sĕ cucerim ce ne lipseşte.

Nu voesc rĕsboiu, nici voiu a cucerí teren prin proselitism. Rĕsboiul nu concordéză cu mijlócele de cari se serveşte biserica. Programul nostru deci are sĕ fie „*munca*“ în ogorul fiilor sufletelor.

Trecutul ne dovedeşte, că biserica nóstră a esistat şi a rĕsbit prin viscole, fiind că *sórtea* sa una a fost *cu sórtea credincioşilor*. De erau *toţi* fiii bisericei nóstre nobili, ori mari proprietari, cum a fost aristocraţia pe care şì noi am avut'o, sĕ fim siguri că astăzi *de ortodoxism nici pomenire nu s'ar mai face în aceste părţi*. De mult am fi devenit papistaşi, calvini, ori mai ştie şì Dzeu ce. *De tóte am fi, numai ortodoxi nu.* Esistă biserica, pentru-că ea s'a retras în coliba iobagiului: l'a *mângăiat* şi *însufleţit;* şi dacă altă uşurare nu i-a putut pregătí, apoi a dedat poporul la *resignaţiune*, virtute care caracteriséză numai poporul nostru.

Dacă e deci adevĕrat, că situaţiuni analóge — produc identice stări sufleteşti, şi dacă e adevĕrat, că istoria este mama vieţii, apoi din trecut trebue sĕ scótem şì noi învĕţături pentru viitoriul bisericei.

Sĕ învĕţăm din trecutul bisericei nóstre, că noi ca biserică *datori suntem a intra în bordeiul credinciosului nostru, pentru a ne informa de aprópe despre starea sa morală şi condiţiunile traiului sĕu întrebuinţând tóte mijlócele disponibile la îmbunătăţirea sorţii fiilor sufleteşti.*

Iată unde zace tăria bisericei!

O astfel de procedere e tocmai la timp şi necesară. Vedem, că miseriile de tot feliul îşi fac cuib la poporul nostru. Acolo unde mai nainte domnea pacea şi fericirea casnică, unde nu se ştia nimic de grijile materiale şi unde horele şi doinele vesele umpleau aerul de bucurie — astăzi totul apare ca mórte şi ruin. Bucuria nu e mai mult bucurie, de cât póte atunci, când se împreună cu usarea fără mĕsură a *alcoolului*, acel duşman afurisit, care causéză perirea a mii şi mii de persóne.

Sĕ suferim noi óre desastrul? Sĕ stăm pe loc, până nu vom mai avé credincioşi? Vedem dóră zi de zi cum ómenii nĕcăjiţi sunt seduşi de speculanţi fără suflet, cum se aruncă în braţele necuratului şi devin periculoşi, şì pentru societate şì pentru biserică....

Vorba e, de ce mijlóce sĕ ne folosim la ajungerea scopului?

Spiritul secolului nostru ofere mijlócele, numai sĕ ne ştim folosí de ele. E drept, că noi cu mijlóce însemnate materiale nu putem vení într'ajutor poporului, nĕcăjit. De acestea nici noi nu dispunem. Vom face însĕ şì noi ca Petru, când a zis bolnavilor cari cerşiau ajutor de la dînsul: aur şi argint nu am, din ce am vĕ voiu da; în numele lui Isus vĕ zic: sculaţi-vĕ. Adecă vom întreveni şì noi cu învĕţăturile nóstre la popor, vom folosí puterile sale proprii în scopul de a 'l ridica.

Secolul nostru, pe lângă tóte relele sale, are şi partea cea bună. Partea cea bună a veacului e, că a învĕţat ómenii sĕ se grupeze, sĕ se asocieze, ca astfel lucrurile ce nu le póte face singuraticul, sĕ le îndeplinéscă corporaţiunea.

Ideia solidarităţii e cea mai nobilă acuisiţiune a timpului modern, care produce minuni. Stăm de multe-ori pe cugete, cum pot ómenii cu mijlóce puţine sĕ realiseze fapte măreţe?

Grupările, corporaţiunile sunt ca şì picurii de plóie. Picurul în sine e nimic, dar' îndată ce vine picur lângă picur creşte în povoiu, care se mĕsură cu cele mai puternice stânci. *Asociaţiunile şi crearea a tot feliul de societăţi de asigurare şi ajutorare* — sĕ ne fie deci devisa.

Astăzi, când la popórele mai luminate vedem societăţi şi cluburi nu numai de meseriaşi, neguţători, ci şì de copíi, — noi singuri sĕ rĕmânem în códă? N'ar fi óre pĕcat strigător la ceriu?

Nu vreau sĕ zic, că la noi nu s'ar fi făcut nimic în direcţiunea acésta. S'a făcut. Pe unele locuri se şì lucră bărbăteşte. Resultatele bune nu lipsesc. Căci pe tot locul, unde din multele feliuri de societăţi ce se pot înfiinţa, s'a înactivat barem una, nu lipseşte efectul bun. Poporul e înaintat, şi mai *disciplinat bisericeşte*.

Neajunsul nostru este, că nu am înfiinţat de cât puţine societăţi umanitare. Biserica *nu s'a pus* în fruntea astorfel de mişcări, sĕ le arangeze şi sub auspiciile ei sĕ le conducă pentru-ca pe lângă scopul economic sĕ servéscă şi de *pepiniere ale religiosităţii*, unde se cultivă *spiritul bisericesc* şi *alipirea faţă de maica biserică*.

Ca sĕ nu se pară că pretind imposibilităţi, ori lucruri cari nu cadréză cu principiile bisericei, voiu amintí că alte biserici mai practice de cât noi, d. p. rom. catolicii, de mult cultivă fel şi fel de asociaţiuni, cari servesc esclusiv scopurilor lor. Sunt reuniuni de consum, cari dau favoruri numai rom.-catolicilor, pentru-că persóne rom.-catolice le-au înfiinţat şi susţin, pe alte locuri sunt societăţi bisericeşti de ajutorare, asigurare şcl.

Ce uşor ne-ar fi nouĕ, când în fiecare comună am avé *instituţiunile de ajutorare proprii confesionale**) Am dispune de sórtea morală şi materială a credincioşilor, de altă parte 'i-am ferí şì de curentele rele şi primejdióse ce şi fac loc şì la noi. Ar puté colinda prin satele nóstre socialisti, pocăiţi şi ştie Dzeu cine, — peste tot locul ar da de uşi închise, pentru-că poporul deplin luminat şi legat de biserică *cu sórtea sa*, nu uşor se aruncă în lupte cu resultat necunoscut.

Pentru orientare notez, că eu nici decum nu cuget la urmărirea scopurilor *politice* prin astfel de societăţi, ci am în vedere curat interesele *economice*, *culturale* şi *religióse* ale poporului nostru.

Vasilie Gan, protopresbiter.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis sed quid.

(Urmare).

Stefan Mailat a avut o fată Margareta, măritată întâia-oră după Andreiu Báthori, şi a doua-oră după Ioan Iffiu, şi un fecior *Gavriil*, care vêndênd moşiile sale de la Făgăraş, s'a retras în părţile Ungariei superióre unde stăpâniau Ferdinandeştii, şi unde de la soţia sa Anna Banfi a avut doi feciori, pe Gavriil şi pe Stefan, cari au murit fără descendenţi, şi douĕ fete, pe Ana măritată după Pongrácz şi Elena măritată întâiu după Horecki, şi a doua-oră după Szunyog.

Ce s'au făcut de ceialalţi fraţi ai lui Stefan, fii ai ciobanului Matheiu din Comana, trecuţi toţi la catolicism, a nume de Comşia, Ioan, Negoiţia şi Dumitru? nu se ştie. Ce se ştie însĕ este, că ei şi-au perdut urma din Comana şi din Ardeal. Se dă cu socotéla că şì ei cu nepotul lor Gavriil s'au tras în părţile Ungariei superióre unde domniau Ferdinandeştii. După Nagy Iván (Magy. családai) se află în comitatele Bars şi Hont din Ungaria superióră o familie Majlath, din care Mǎjlath Miklós a fost la 1646 secretariu al presidentului curiei Csáky László, la 1649 secretariu al primatului Lippay, şi 1662—1673 procuror al St. Coróne. O ramură din succesorii acestuia sunt conţii Majláth de Székhely, alta nobili prin Ungaria.

Despre Knézul şi Voda Stefan Mailat din anul 1300 şi despre boerii Mailat din Dezsani, cum şì despre ţĕranii Mailat din Ţinţari, Feldióra şi Elŏpatak vom vorbí la locul lor, ear' despre celelalte familii boereşti din Comana continuăm firul ací:

2. *Boer de A.-Comana et Venitze,* 10 patrifamilii, a căpĕtat litere nobilitare de la M. Apafi din Alba-Iulia la 29 Maiu 1665, date lui Ioan şi Ladislau Boer din Comana şi Veneţia cu următórele insemne: pe scut de colóre celestină se vede un călăreţ în vestminte roşii pe un cal galben, ţinênd în drépta sabia, în stânga frêul calului. De ací se vede conexiunea boerilor din Comana şi Veneţia.

3. *Boer de A.-Comana et Margine* cu 17 patrifamilii, are litere donaţionale de la G. Bethlen, reînoite prin M. Apafi date din Porumbac în 16 Iunie 1689 lui Ladislau Boer din Margineni, în privinţa unui fond boeresc din Comana, ceea ce confirmă şì Leopold I cu diploma dată din Viena 10 Martie 1702.

4. *Boer alias Halmagyi de A.-Comana* are diplomă de la Leopold I din Viena în 5 Novembre 1701 prin care Stefan şi Todor Bojer de A. Comana pentru servicii credinciόse se conferiau în pristinul lor stat de nobilitate cu următórele insemne: pe scut militar de colóre celestină se vede depusă o corónă din care iese pe jumĕtate un leu ţinênd în gură o sĕcure. Sunt 10 patrifamilii.

5. *Pop de Comana*, a căpĕtat litere nobilitare de la G. Bethlen din Făgăraş 12 April 1625, date lui Andreiu Pap alias *Algya Preuteasza* din Comana, cu următórele insemne: pe scut militar de colóre rubeă se vede întrĕ douĕ dealuri o tiliă înflorită. Posede şì sentinţă tabulară din 13 Iunie 1803, prin care se recunóşte descendenţa genealogică a lui Popa Marcu de la Andreiu Pop. — Cu 12 patrifamilii.

6. *Popa de A.-Comana* cu o inquisiţiune din 22 April 1814, prin care dovedesc, că sunt nobili posesionaţi în Comana, şi descind de la Sandru Boer Deak. Comb. cu Pop de Comana.

7. *Coanta, Konta, Kontho de Comana,* 15 patrifamilii, cu diploma de la G. Bethlen de dată Alba-Iulia 13 Maiu 1617, dată lui Lupu Kontha pentru servicii credinciόse.

8. *Costea, Koszta, Koszte de Comana*, 30 patrifamilii, cu litere boeronale de la M. Apafi date din Făgăraş 2 April 1696 lui Bucur Koszta şi fiilor sei Opra, Many, Sztan şi Ioan.

(Va urma.)

---

*) Nu am în vedere băncile, cari pe unele locuri strică fórte mult cu procentele lor. Aut.

De la Timişóra.

Dăm astăzi vorbirea dlui *Emanuil Ungureanu*, directorul despĕrţămêntului timişorean al *„Asociaţiunei“*, cu care a salutat comitetul central şi adunarea generală a *„Asociaţiunei“* în Timişóra. A fost următórea:

Preaonorate Domnule President!
Preaonorat Comitet Central!

Inteliginţa română din despărţĕmêntul Timişórei, representată prin comitetul despărţĕmêntului, când a invitat Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român, ca sĕ şi ţină adunarea generală în ĕst-an în Timişóra, a voit sĕ dee dovadă, că totdeuna e gata a sprijiní instituţiunile nóstre culturale.

Din motiv de mare insemnătate s'a aflat îndemnată acéstă inteliginţă a se înrola întrĕ sprijinitorii Asociaţiunei şi prin acésta a culturei poporului nostru; acest motiv e, că în multe locuri locuite de Români, asemenea şi în ţinutul şi jurul despărţĕmêntului Timişórei, poporul român nici intelectualminte nu e aşa de deşteptat, nici materialminte nu înaintéză aşa, ca sĕ pótă ţiné paşi cu celelalte popóre intelectualminte mai deşteptate şi materialminte mai înaintate; noi pe aici vedem, că în atingere cu alte neamuri conlocuitóre şi în viéţa socială şi pe terenul economic tot poporul nostru se arată inferior, el e partea care cedéză.

Acéstă împrejurare ne-a dus pe noi la convingerea, că de-şi avem în mare parte şcóle bune poporale, de-şi şcóla bună poporală contribue mult la deşteptarea şi moralisarea poporului, dar' totuşi faţă cu emulaţiunea popórelor pentru superioritatea şi domnirea culturală şi economică, pentru poporul nostru de la sate acum nu mai e destulă instrucţiunea şi educaţiunea ce o capĕtă în şcóla poporală; — instrucţiunea şi educaţiunea din şcóla poporală trebue acum şi la noi privită de minimalul cultural ce e de lipsă în viéţa poporului, ca pe acest fundament sĕ se pótă treptat mai departe desvolta şi întărí; — deci la noi se arată în mod imperativ trebuinţa, ca poporul nostru, — precum fac şi alte popóre mai culte, — sĕ capete învĕţătură şi după ce a eşit din şcóla poporală; trebue şi mai departe sĕ se lumineze, ca sĕ se pótă susţiné şi întărí, însĕ desvoltarea culturală sĕ nu fie numai intelectuală, ci sĕ fie şi economică, adecă poporul român sĕ nu fie numai cu carte, dar' sĕ fie şi econom bun.

Aflu de lipsă a releva, că faţă cu progresul rapid, ce-l fac acum alte neamuri pe terenul economic, trebue şi noi în lucrările nóstre culturale, în promovarea culturei generale a poporului nostru sĕ avem totdeuna înaintea ochilor şi desvoltarea şi întărirea lui economică, — pentru-că e frumos idealismul, cultivarea lui dă semn de sentiment nobil, trebue sĕ cultivăm şi noi idealismul; acesta ne învaţă sĕ ţinem la naţionalitate, la limba şi legea nóstră, la portul, tradiţiunile şi datinile părinţilor nostri, ne învaţă sĕ rĕmânem credincioşi strănepoţi ai strămoşilor nostri, adecă sĕ rĕmânem Români, ce au fost şi dînşii.

Din idealism rĕsare sentimentul de dreptate şi onestitate; sĕ cultivăm acest sentiment cu mare zel, ca sĕ nobilităm caracterul poporului, sĕ-i ridicăm nivoul moral; în munca nóstră culturală sĕ ţintim într'acolo, ca fiecărui român sĕ i-se prefacă în instinct, ca sĕ fie om cinstit şi om de omenie.

Dar' sĕ ţinem cont de spiritul timpului şi de împrejurările în cari trăim, sĕ nu uităm că trăim într'o epocă, în care alăturea cu idealismul, în grad asemenea de mare domneşte şi realismul, sau mai bine zis materialismul, adecă tăria economică, sau puterea averii; — sĕ nu perdem din vedere, că un popor, fie el cât de idealist, dacă nu se nisueşte sĕ ajungă şi la bunăstare materială, dacă nu se nisueşte sĕ se întăréscă în avere, dacă pe moşiile şi pămêntul moştenit de la părinţii sĕi se lăţesc şi întăresc alte neamuri, atunci poporul cel sărăcit, tocmai ca un om care suferă de bólă fără leac, cu timpul trebue sĕ piară.

Acest adevĕr la noi aplicat, ca sĕ fiu bine înţeles şi de pătura societăţii nóstre, care n'are multă carte, zic: că înzadar vom cânta noi Deştéptă-te Române, dacă alte neamuri vor cumpĕra holdele şi moşiile Românilor.

Spre paguba nóstră, până în timpul cel mai nou am fost idealişti, şi de acolo vine, că ne tot tânguim că suntem săraci, ce în parte nu e adeverat, deci acum nu mai e destul din idealism sĕ zicem: sĕ ne păstrăm şi apărăm limba şi legea strămoşéscă; — acum, dacă voim sĕ trăim şi sĕ trăim pe acest pămênt, unde au trăit şi strămoşii nostri, trebue sĕ zicem: sĕ ne păstrăm şi apĕrăm limba, legea şi moşia; acéstă treime aşi dori eu sĕ fie scrisă în chatechismul poporului român.

Intr'acele instituţiuni culturale, cari sunt chiămate a griji, ca poporul nostru sĕ capete învĕţătură şi după ce a eşit din şcóla poporală, cari sunt chiămate a cultiva şi desvolta literatura nóstră, şi prin munca lor a da direcţiune desvoltării nóstre culturale, în prima linie stă şi „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“, pe care D-Vóstrĕ, onorat comitet central, o representaţi.

Dacă ne gândim, că munca nóstră culturală şi cu acésta împreună întréga activitate a Asociaţiunei e avisată numai la sprijinul nostru, dacă considerăm, cât de mare e problema ce are Asociaţiunea a o deslega, şi cât de grele sunt datorinţele ce are a le îndepliní, — atunci de la fie-care român, fără deschilinire de sex, care voieşte sĕ fie ţinut de român şi de om inteligent, de la fiecare român, care pricepe, că numai promovarea culturei poporului nostru e mântuirea nóstră, trebue sĕ pretindem, ca sĕ între în şirul sprijinitorilor Asociaţiunei, pentru-că cine sprijineşte acéstă Asociaţiune, acela sprijineşte cultura poporului român.

Acum, onorat comitet central, în numele despărţĕmêntului nostru asigurându-vĕ de stima şi recunoştinţa nóstră pentru zelul şi iubirea de neam, cu care conduceţi afacerile Asociaţiunei, şi mulţămindu-vĕ pentru ostenelele ce le puneţi ca jertfă pe altariul culturei poporului nostru — am onóre a vĕ saluta.

Din Munţii-apuseni.

— Corespondenţă particulară a „Teleg. Român“. —

10 Septembre v.

De pe la mijlocul lunei August avem ploi, cari au adus pentru moment multă mângăiere economilor şi în special economilor de vite, făcênd sĕ înverzéscă din nou câmpurile vestejite de arşiţa sórelui, şi contribuind la urcarea preţului vitelor, pe cari ómenii începuseră a le vinde pentru preţuri de nimica, dar' în acelaşi timp, agronomilor nostri plóia li-a făcut daune imense.

Pe la mijlocul lunei August, o ploiţă caldă, în timp de două zile a făcut, ca rodul grânelor încă nesecerat sĕ încolţéscă în spic, pe când deja clăilor deja secerate nu li-a făcut nici o stricăciune.

De acéstă daună au suferit îndeosebi economii din comunele din cari se produce grâul.

In ţinuturile mai muntóse, — unde se produce îndeosebi sĕcara şi ovĕsul, şi unde sĕmănăturile ajung la cócere numai către finea lunei Septembre, — în anul acesta nu va fi nici o recoltă. Până în sĕptĕmâna trecută sĕmănăturile şi acolo promiteau mult, zăpada însĕ ce a căzut şi a îmbrăcat în haină de mirésă munţii şi délurile nóstre, în cele mai multe locuri a culcat la pămênt sĕmănăturile, ear' grăunţul, ce era numai în desvoltare, a îngheţat. Economii nici de paiele atât de necesare în anul acesta, nu se pot bucura.

*

Pentru incendiaţii din Câmpeni au incurs până acum aprópe 14 mii de coróne. Aceste ajutóre sunt depuse la institutul de credit *„Doina“* — şi numai ajutoriul de 3000 coróne dat de guvern şi 500 cor. date de la institutul *„Doina“* au fost împărţite celor mai lipsiţi dintrĕ cei nenorociţi.

Greu lucru sĕvêrşeşte comitetul pentru împărţirea ajutórelor, care sub conducerea protopretorului a împărţit în 4 clase pe cei incendiaţi. In clasa I sunt cei cari au perdut tot şi au rĕmas fără nici o avere. Acestora li-se pune în vedere sĕ priméscă 50% din dauna constatată, dar' nici pentru acestia nu e suficientă suma ce stă comitetului la disposiţie.

Sĕ nu uităm însĕ, că întrĕ cei daunaţi o parte fórte mare sunt străini de legea şi neamul nostru, acestora nu li-a rĕmas nimic, sau fórte puţin, prin urmare trebue sĕ fie sortaţi în clasa I a celor nenorociţi. Ear' Câmpănarii băştinaşi, fuduli şi lăudăroşi din fire cum sunt, şi-au stricat ei înşişi, — când cu ocasiunea fasionării daunelor avute au mărturisit că potecul de pămênt ce li-a mai rĕmas, represintă valori fabulóse. Astfel comisiunea, pe lângă tótă bunăvoinţa, n'a putut sĕ-i sorteze în clasa I a celor nenorociţi.

Având aceste împrejurări în vedere, membrii numitei comisiuni vor lucra înţelepţeşte dacă vor stărui, ca cele 2 şcóle române eventual şi biserica ruinată prin incendiu, sĕ fie sortate în şirul celor de clasa I.

Ear' publicul marinimos şi institutele de credit, cari voiesc a vení în ajutorul celor nenorociţi, — pot precisa şi mai în detail scopul, pentru cari sunt menite ajutórele ce se trimit.

*

Zilele trecute am fost surprinşi cu o neobicinuită concentrare de gendarmi. Nu mai puţin de cât 30 gendarmi au fost trimişi în comuna Vidra-de-sus, pentru a da în cas de lipsă ajutor judecătoriei reg., care avea sĕ predee în stăpânirea erariului silvanal un munte aşa numit *„Lespezi“*, folosit din timpurile cele mai vechi tot din partea locuitorilor din comună.

Muntele „Lespezi“ se estinde pe un teritoriu de peste 120 jug. catastrale, are 7 stâni, e un loc de recreare pentru bieţii moţi din Vidra, Neagra şi Scărişóra, cari sunt necesitaţi a-şi trece ciubarele lor peste munte spre Arad şi Bihor. Pe acest munte îşi păşunéză vitele în timp de vară circa 50 familii, şi e înzestrat cu un pămênt fórte roditor, în jurul stânelor sunt grădini, în cari chiar şi moşii şi strămoşii nostri au cultivat cu succes varză.

Cu ocasiunea segregării întêmplate la anul 1884 nici amintire nu s'a făcut că acest munte are sĕ vină în posesiunea erariului. Pe mapă numirea adevĕrată a muntelui a fost schimbată, ear' comuna n'a avut esperţi cari sĕ constate erórea. Predarea ce a urmat cu un an doi mai târziu, s'a făcut fórte superficial, comisiunea nici nu s'a apropiat de muntele „Lespezi“. Ear' erariul, din anul 1884 până prin anul 1892 a tăcut, şi numai după 8 ani trecuţi a intentat proces contra proprietarilor, cari îşi păşunau vitele pe acel munte.

In fine pe basa unei sentinţe a Curiei reg. predarea acestui munte era sĕ se efeptuéscă în anul trecut, dar' protestarea energică a Vidrenilor a zădărnicit de astădată predarea. De atunci până acum, prin deputaţiuni trimise la guvern şi prin alte multe rugări, s'au încercat Vidrenii sĕ facă cel puţin schimb cu erariul, sau sĕ cumpere pe bani muntele. Cu tóte promisiunile şi asigurările frumóse ce li-s'a făcut, nimic nu s'a făcut în favorul lor.

Durere, că în Vidra sunt şi indivizi cărora le place sĕ pescuiască în tulbure. Acestia au aruncat sĕmînţa neînţelegerii întrĕ fruntaşii din comună. Cei-ce au subscris împăciuirea nefericită din anul 1884 şi în deosebi fostul primar, este timbrat ca unul ce ar fi vêndut muntele, de-şi în locul prim vina o pórtă advocaţii comunei, cari n'au fost pe deplin orientaţi în afacere şi n'au cerut, ca comuna sĕ-şi numéscă şi ea esperţi. In urma acestor neînţelegeri comuna e divisată în partide, nu póte face sémă de parale pentru a încerca reînoirea procesului.

Acesta e pe scurt istoricul afacerei. Representanţii erariului însĕ, cu ocasiunea predărei întêmplate acum, — şi-au permis prea mult.

Fără sĕ provóce pe proprietarii interesaţi, ca în termin hotărît sĕ-şi mute stânele şi sĕ se depărteze cu vitele de acolo, au dat foc edificiilor aflătóre acolo, în cari au ars nu numai uneltele şi vasele păstorilor, ci şi vite. Comentar la acésta ştire tristă dar' adevĕrată, facă publicul cetitoriu.

*

După aceste ştiri triste vin a raporta şi despre o frumósă sĕrbare din Roşia-montană.

La stăruinţa părintelui administrator parochial de acolo şi paroch al Cărpinişului Grigore Sima, în preséra zilei de 8 Septembre v. — s'a făcut un peregrinaj la acea biserică, cu care ocasiune îndeosebi au escelat Cărpinişenii, cari s'au presentat în numĕr impunĕtor.

Nu voiu vorbí despre scopul măreţ ce se urmăreşte prin aceste peregrinage, constat însĕ, că parochia Roşia-montană era pentru noi aprópe perdută. Deci, prin peregrinajiul acesta s'a avut în vedere nu numai întărirea simţului religios al credincioşilor nostri din acea parochie, ci şi desvoltarea dragostei lor către sfintele nóstre aşezăminte bisericeşti, către sfânta nóstră lege strămoşască. Căci în timpul abia trecut, în urma împrejurărilor vitrege în cari se afla acésta parochie, am perdut mulţi credincioşi, cari au trecut, în partea cea mai mare, la biserica rom.-cat.

Era deci necesar, ca în mijlocul acelui popor sĕ duci modele vii, cari esceléză prin viéţa lor curată, prin dragostea lor nemărginită faţă de aşezămintele sfintei nóstre biserici. — Şi astfel de modele, multe au fost întrĕ peregrini.

Poporul din Roşia-montană a intimpinat pe cei sosiţi în mijlocul lor cu dragoste, li-a eşit în cale cu prapori, şi în sunetele clopotelor i-a condus la biserică, unde sub conducerea părintelui *Grigore Sima* s'a început serviciul vecerniei, împreunat cu litie, prescris pentru preséra zilei naşterii Născĕtórei de Dzeu. S'au servit apoi tot prin părintele *Grigore Sima*, ajutat şi de părintele *Iosif Gomboş* — încă şi alte servicii frumóse, cari s'au terminat cu paraclisul Preasfintei Născĕtórei de Dzeu. Şi au fost încoronate cu predică bine succésă a părintelui administrator, vorbind despre însemnătatea sĕrbării.

La mezul nopţii a urmat „Mezonoptica“, către ziuă serviciul ceasurilor, s'au presentat apoi mulţi la sfânta spovedanie. Diminéţa, în 8 Septembre, la 7 ore s'a început serviciul utreniei, a urmat un maslu servit cu multă evlavie, şi sfânta liturgie. Corul bisericei din Roşia ne-a delectat cântând cu multă precisiune rĕspunsurile liturgice, ear' la sfêrşitul sfintei liturgii a vorbit din nou părintele *Grigore Sima*, bine cunoscut publicului nostru şi ca scriitoriu poporal, — care prin modul seu de predare, prin limbagiul sĕu uşor şi la înţelesul poporului, ca un adevĕrat măiestru ştie sĕ captiveze pe ascultătorii sei.

Adevĕrata mângăiere, în mijlocul valurilor acestei vieţi, numai în sinul sfintei biserici se póte afla. Şi întăriţi în acéstă credinţă ne-am depărtat Mercuri pe la orele 2 p. m. din sfânta nóstră biserică din Roşia-montană, încunjuraţi cu dragoste din partea poporului numĕros, care cu reverinţă îşi aclama pe preoţii sei. *Un preot.*

Din Turda.

Sfinţirea şi inaugurarea nouei şcóle gr. or.

— 29 Septembre n.

In fine ni-am vĕdut şi noi Românii ortodoxi din Turda realisată o veche dorinţă a nóstră! In 25 Septembre st. n. s'a sĕvêrşit cu pompa cuvenită sfinţirea frumósei şcólei care în timp scurt s'a zidit şi s'a dat destinaţiunei sale nobile, graţie munificenţei Prea vener. Consistoriu, a însufleţirei şi simţului de jertfă a poporului credincios din Turda şi a altor donatori din jur şi depărtări.

E prima şcólă gr. or. în Turda şi cu mândrie putem constata că şcóla acésta întrĕ tóte şcólele din Turda în multe privinţe e prima, ear' pentru şcólele din tract póte serví ca şcólă de model.

A fost o adevĕrată bucurie serbarea din 25 Septembre pentru popor ca şi pentru inteliginţa gr. or. din oraş şi mai ales pentru cel ce a ostenit mai mult întru înfiinţarea ei, dl protopop *Iovian Murĕşan.*

Serbarea s'a început la 4 ore p. m. cu feştanie, la care a servit dl protopop local asistat de dl prof. de teol. în pens. Ioan *Ghibu* şi de dl George *Costin*, preot în Sân-Mihaiu. Un frumos public constătător din inteliginţa română de ambele confesiuni din Turda, apoi de preoţimea din jur şi de poporul credincios din loc a umplut spaţiósa sală.

După actul sfinţirii, invocarea duhului sfânt şi cetirea (în genunchi) a rugăciunilor prescrise la începerea şcólei, dl protopop *Iovian Murĕşan* a urcat catedra şi a ţinut o frumósă vorbire în care a arătat însemnătatea nouei şcóle din punct de vedere românesc, confesional şi pedagogic. Iată cuvêntarea:

Preastimat public şi iubiţilor parochieni!

> „Acésta este ziua carea-o a făcut Domnul, ca sĕ ne bucurăm şi sĕ ne veselim într'insa“.

Din graţiósa însărcinare a Escelenţei Sale Inaltpreasfinţitului domn Archiepiscop şi Metropolit, mi-a revenit mie onorifica misiune de a efeptuí sfinţirea acestei şcóle şi a o închina măreţei sale destinaţiuni. Şi după ce cu ajutorul lui Dzeu partea primă a acestei misiuni, adecă sfinţirea o am îndeplinit tocmai acum în presenţa dvóstrĕ cu conlucrarea iubiţilor fraţi — preoţi colegi, implorând binecuvêntarea ceréscă asupra acestei instituţiuni — nóuĕ atât de dragă şi de folos pentru neam — a rĕmas sĕ vĕ cer indulginţa şi a vĕ reţinea puţin şi asupra părţii a doua a misiunei mele, acea, de a preda şi declara închinată şcóla acésta — sublimei sale chemări.

Măréţă şi sublimă chemare! Căci vorba este de deschiderea unui nou focular sacru de cultură, un isvor nesecat de bunătăţi vremelnice şi vecinice.

Elevaţie sufletéscă fericitóre mĕ copleşeşte în acest moment, nu numai pentru-că — în calitate de părinte sufletesc şi conducător al acestei comunităţi creştineşti ortodoxe, — după putinţă contribuit'am cu fapta şi cu cuvêntul la realisarea acestei şcóle, ci mai ales că vĕd de pe feţele vesele ale dtre, o mulţămire nespusă, satisfacţia harnicului popor, care punênd umĕr la umĕr, — dinariul vĕduvei din evangelie, — făcutu-s'a, ca acest modest dar' modern şi esegințelor pedagogice deplin corĕspundĕtor edificiu sĕ vestéscă vrednicia dvóstrĕ şi setea pentru un viitoriu mai fericit.

Pentru acest motiv zis-am la începutul vorbirii mele cu cuvintele bisericei: „Acésta este ziua, care o a făcut Domnul, ca sĕ ne bucurăm şi sĕ ne veselim întrînsa".

Sĕ ne bucurăm şi sĕ ne veselim în sufletul nostru astăzi, pentru-că vedem visul fericiţilor nostri părinţi întrupat; pentru-că ne vedem a avé prima şcólă, care sĕ ne alimenteze generaţia cu apă vie curgĕtóre, din care cine va bea sĕ nu mai însetoşeze; pentru-că vedem fica dulce, lângă mama sa; cum mama o desmerdă şi cum fica îi procură plăcere; cum apoi fica 'i e spre ajutor, e ochiul sufletului mamei; şi cum în fine din meluşeii — păscuţi pe păşunea cunóşterii lui Dzeu, stimării şi iubirii Lui — şi părinţilor şi deaprópelui, face-se-vor oi binecuvêntătóre în turma lui Christos.

Grădinariul iscusit grijeşte cu jingăşie de florile şi altoii din grădina sa; le sădeşte, udă, pliveşte şi le creşte până ce ajung la desĕvêrşire. Pentru ce? Pentru-că prefăcêndu-şi grădina într'un paradis, binemirositor şi plin de dulcéţă, sĕ se bucure de ostenelele sale.

Părinţii? Şi ei se vor bucura, ca şi grădinariul, dacă copiii lor vor fi crescuţi în grădina culturii şi a învĕţăturii, în direcţiune religiósă şi morală, altfeliu însĕ vor rĕmâné ca şi trandafirii selbatici ai câmpului, şi pădureţii necultivaţi ai pădurii; lucruri netrebuincióse, de aruncat la o parte.

Sĕ ne bucurăm şi sĕ ne veselim pentru-că ziua de azi este, iubiţilor poporeni, o zi epocală în analele parochiei nóstre.

Epocală şi măréţă pentru-că astăzi deschidem prima nóstră şcólă confesională ce o vom susţiné din sudórea nóstră, pentru sublima ei misiune, căci ea are sĕ créscă pe fiii nostri în spiritul şi învĕţăturile bisericei nóstre drept credincióse-ortodoxe; ea are sĕ créscă pe fiii nostri a cunóşte pe Dzeu, a'l stima, iubi, a-şi cinsti părinţii şi a-i asculta, a face bine deaprópelui ca şi şieşi însuşi; a stîrní în ei iubirea de neam şi de patria nóstră iubită şi astfeliu a-i face demni şi bravi cetăţeni; a-i investí în limba dulce a mamei iubitóre, prin care limbă până acum mai mult din dragostea iubitei sore biserici locale şi din bunăvoinţa on. eforii şcolare gr. cat. au fost elevii nostri după putinţă împărtăşiţi, spre a se investí cu cunoştinţele necesare trebuinţelor zilnice; — a-i face şi iubitori de ordine, curăţenie, moralitate, stăruind astfeliu şcóla la rĕspândirea culturei şi bunăstării materiale a mult iubitului nostru popor în general!

De duplă însemnătate este apoi acest edificiu, dacă ne vom cugeta, că — pe lângă cele înşirate — mai are sĕ servéscă ca loc de întrunire nu numai pentru instruarea adulţilor, a tinerimei în cântări corale pentru a ştí şi puté preamărí pe Dzeu după cuviinţă în decursul serviciului divin în biserică, şi prin acésta a ridica nimbul frumosului nostru rit naţional-bisericesc; ci şi pentru faptul, că mai înainte nu aveam un loc propriu al noru — afară de biserică — nici chiar pentru dunările oficióse ale corporaţiunilor nóstre parochiale; nu aveam loc de întrunire, — aici într'un centru protopresbiteral — nici pentru întrunirea comitetului, sinodului şi conferenţelor protopresbiterale; nici local pentru biblioteca acestui tract, ce se înfiinţéză, spre care scop de ací înainte va serví acest edificiu, la care tocmai pentru acest motiv, cu drag vor jertfí şi parochii şi credincioşii comunelor tractuale.

Pentru aceste motive îndoită bucurie ne cuprinde astăzi, când tóte dorinţele mai arḑĕtóre ale nóstre, ale parochiei şi ale tractului, credem, că în mare parte se vor realisa prin ridicarea şi înfiinţarea acestui focular cultural.

Reservându-mi dreptul a da espresiune în firul încheierii acestei vorbiri mulţămitelor mele tuturor factorilor, cari au contribuit la realisarea acestui măreţ institut, vĕ zic Preastim. public şi iubit popor un călduros: Bine aţi venit! şi declar festivitatea inaugurării şcólei nóstre deschisă, cu cuvintele amintite la începutul vorbirei mele: „Acésta este ziua carea a făcut'o Domnul, ca sĕ ne bucurăm şi sĕ ne veselim într'însa!" (Va urma.)

Rolul familiei în educaţiune.

Lucrare cetită în conferenţa învĕţătoréscă din cercul *Reghinului*, de Ioan Paicu, învĕţătoriu.

(Urmare).

Fiind că atenţiunea în punctul acesta nu permite educatorului a scăpa din vedere nici cea mai neînsemnată acţiune a copilului, se observă o scădere cu atât mai mare în familiile ţĕranilor nostri. Pentru-că ce scădere mai mare póte esista în educaţiunea unui copil mic, de cât prostul obiceiu de a fi închinat în grija servitorilor, fraţilor mai mici, sau peste tot în grija altor persóne nechiămate. Aristip zice: „Lasă pe copil sĕ ţi-l créscă un sclav şi în loc de unul te vei trezí cu doi". Cât de bine şi priincios scopului educaţiunei este însĕ, când mama priveghiază ca un înger păzitor în tótă vremea asupra acţiunilor fiului ei şi le îndreptéză!!

Consecuenţă şi conştienţiositate în colaborare cu paciinţă în purtarea rolului educativ al mamei încă sĕ se observe totdéuna şi în tóte imprejurările.

Rĕul obiceiu de a lua astăzi în serios, ceea-ce eri s'a trecut cu vederea, impasul de a nu se arăta părinţii totdéuna cu seriositatea reclamată de posiţiunea lor, şi isvorul de trébă slabă de a se bate în familii spiritul şi inima întrĕ sine, pe înţeles zis: când mama urméză a dojení şi tata pune parte, ori viceversa, sunt tot atâtea scăderi esenţiale în educaţiunea din familie.

Vrednicia copilului tĕu nu trebue scósă la ivélă şi mai ales nu în presenţa lui fără óre-care reservă şi socotélă.

Scăderea ţĕranului nostru în acest punct este, că prea adese ori descopere partea cea bună a copilului sau prin frase escentrice ca d. e. „am un copil de nu-i vrednic capul meu, ... ca un înger" etc. Prin ce se măreşte nemulţămirea copilului faţă cu sórtea ce l'a aruncat în braţele nevrednicului de tine. Ba se încuibă într'însul şi alte pĕcate, devenind capriţios, clevetitor şi ambiţios.

In fine mama română sĕ se nisuiască a arăta fiului seu ca Antusa sfântului Chrisostom cu tótă ocasiunea, că numai căile spre *şcólă* şi *biserică* sunt cele ale virtuţilor, şi că numai pe acestea umblând omul nu va perí „ci va trece — după zisa lui Christos — din mórte la viéţă".

Insĕ tocmai norma acésta sufere scăderi esenţiale în familiile ţĕrăneşti. Căci mamele usitéză obiceiul a pune fundamentul fricei în educaţiunea propriu zisă de mai târziu prin aceea, că sperie copiii în tot momentul unei greşeli a lor cu *şcóla şi învĕţătoriul.* Ce sĕ mai zicem apoi despre acei părinţi, cari pentru nedemnele lor suspiţionări şi susceptibilităţi fac responsabil pe învĕţătoriu, preot, şcólă şi biserică?! Nimic alta, de cât le vom spune franc şi real, că dând încredere falsă copiilor, îi fac cu timpul ómeni fără căpătâiu, sau cum se esprimă românul: „ómeni fără Dzeu".

Din premersele puncte, unde s'au cuprins o suma óre-care de norme ce s'au pus în vedere mamelor educatóre, însoţite şi de scăderile ce se pot observa relativ la acelea în familiile ţĕrăneşti, putem deduce, că familiile îşi au rolul în educaţiune, sau în a provedé şcóla cu o cétă de copii vioi, deştepţi şi cu tóte organele fisice armonic desvoltate, sau cu un cârd de chipuri de céră cam negrijite, puţin curăţei şi cari nu prea cu drag întră în sala de prelegeri.

Asupra modului cum am creḑut de consult a tracta acéstă temă, îmi ţin de datorinţă a da o mică esplicaţiune.

Dacă am împărţit educaţiunea generală umană în elementele ei constitutive, şi am vorbit despre fie-care în-special, am făcut-o în scopul de a se puté percepe mai lesnicios de acela pentru cari aceste indigitări şi deducţi ni sunt menite, în casul de faţă de on. membri ai conferenţei. In natură — de sine înţeles — n'are a se lua în considerare şi a se urma după acésta gradaţiune, ci din contră, se vor desvolta tóte forţele intelectuale-morale cum şi fisice deodată şi întêmplător, după cum vin copilului şi respective educatorului înainte, şi nici de cât după vr'un sistem sau plan stabilit de mai nainte.

(Va urma.)

Nr. 7837 Plen.

Cerculariu

către onoraţii membri ordinari şi ad hoc ai sinodului protopresbiteral din tractul **Agnita.**

Preaveneratul Consistoriu archidiecesan mi-a încredinţat prin conclusul de la 2 August a. c. nr. 7837 Plen. convocarea şi conducerea sinodului protopresbiteral electoral al tractului *Agnita*, pentru îndeplinirea postului de protopresbiter al acelui tract. Convoc deci prin acésta sinodul protopresbiteral electoral pe ziua de *Sâmbătă, în 9/22 Octobre a. c.* la orele 11 a. m. în biserica nóstră din Agnita.

Lista candidaţilor se va statorí în comitetul protopresbiteral *Vineri, în ziua premergĕtóre, la orele 6 p. m.*, drept ce invit pe onoraţii membrii ai comitetului protopresbiteral, sĕ se întrunéscă la terminul statorit în sala şcólei nóstre de acolo.

Inainte de şedinţa sinodului se va oficia sfânta liturgie şi chiămarea duhului sfânt, la care sunt poftiţi a lua parte toţi membrii sinodului.

Sibiiu, 20 Septembre, 1904.

Dr. Miron E. Cristea
comisariu consistorial.

NOUTĂŢI

Onomastica M. Sale. Eri (4 Octobre st. n.) fiind ziua onomastică a M. Sale împĕratului şi rege al nostru *Francisc Iosif I.* (Francisc), s'a oficiat în tóte bisericile serviciu divin. In biserica parochială din suburbiul iosefin al Sibiiului serviciul divin a fost oficiat de presbiterul Dumitru Cunţan, spiritual şi profesor seminarial, asistând *Esc. Sa Inaltpreasânţitul archiepiscop şi metropolit al nostru Ioan*, Preacuvioşia Sa dl archimandrit, vicariu archiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*, asesori consistoriali, elevii seminariului „Andreian" în frunte cu întreg corpul profesoral, elevele şcólei civile de fete a „Asociaţiunii" conduse de profesórele şi profesorii lor, şi alt public. La „Doxologia mare" Esc. Sa metropolitul îmbrăcând odăjdiile a rostit ecteniile pentru Domnitoriu şi a cetit din genunchi rugăciunea prescrisă de tipic pentru îndelunga viéţă şi sănĕtate a M. Sale.

*

De la comitat. In şedinţa continuată Luni după amiazi congregaţia comitatului Sibiiu a respins propunerile făcute din partea dlui asesor consistorial Nicolae *Ivan* în chestia monumentului lui *Iancu* şi a disolvării partidului naţional român, cu o majoritate mică de voturi. Au vorbit pentru primirea propunerilor domnii *Ivan* şi *Leményi*, ear' pentru respingere *Bruckner*, *Wittstock* şi *Bedeus*. Punctul de vedere al comisiunei permanente era acela, că chestia *Iancu* priveşte esclusiv pe Români, deci comitatul nu se póte amesteca în ea. Cu privire la a doua propunere earăşi, comitatul a înaintat deja representaţiune guvernului în chestia regulării prin lege a *dreptului de întrunire*, prin urmare nu póte sĕ se mai adreseze odată guvernului în aceeaşi chestie. Şedinţa de după amiazi a fost slab cercetată, însĕ cu tóte acestea Saşii au format majoritatea, care a acceptat punctul de vedere al comisiunei permanente.

*

Comitetul administrativ al comitatului Sibiiu ţine şedinţă Sâmbătă, 8 Octobre n. la orele 3 d. a. în sala mică a comitatului. Tot atunci se vor întruní şi subcomisiunile.

*

Palatul postal din Sibiiu. La 1 Octobre nou oficiul postal, telegrafic şi tefefonic din Sibiiu s'a mutat în noul edificiu din strada Măcelarilor, — palat cu douĕ fronturi: unul la strada Măcelarilor şi unul la strada Baier (visà-vis cu „Albina"). Tot ce se ţine de spediţiuni postale: epistole, asemnate, pachete, telegrame, cum şi vorbiri pe telefon, se face în porticul din parter (întrarea din strada Măcelarilor). Inovaţie: epistole şi telegrame pot fi date la postă în întreg cursul zilei, anume din 1 Octobre până la 30 April de la 8 diminéţa până la 9 séra, ear' din 1 Maiu până 'n 30 Septembre de la 7 diminéţa până la 9 séra. Asemenea şi vorbiri pe telefon se pot face în întreg cursul zilei.

*

Patru cai ucişi de curentul electric. Luni séra carul de transport al intreprinḑĕtorului Steiner avênd sĕ tréćă prin strada Măcelarilor, în préjma noului edificiu postal i-s'a întêmplat un accident — primul de acest soiu în Sibiiu. Pe coperişele caselor lucrau adecă mai mulţi inşi sĕ lege sîrmele reţelei telefonice trecute din vechiul edificiu postal în cel nou. O sîrmă rumpêndu-se a scăpat celor de pe coperiş tocmai când carul avea sĕ tréćă pe acolo, şi căḑênd pe cai i-a ucis pe toţi patru. Ca trăsniţi de fulgar au căḑut jos toţi patru. Mânătorul lor a scăpat ca prin minune. Lui nu i-s'a întêmplat nimic.

*

Moş Pantea. Zilele trecute a murit în Câmpeni economul Mihail Pantea în etate de *110 ani.* Cu câteva zile înainte de mórte moş Pantea era încă voinic, eşise la câmp călare. A fost căsătorit de mai multe-ori, avênd douĕzeci şi cinci copii, dintrĕ cari trăiesc încă nouĕ. In întrégă viéţa sa moş Pantea n'a gustat tutunul.

*

Nu aprindeţi focul cu petrol! Soţia cantorului Mondok Sándor din Pély (în comuna Heves) in una din zilele trecute avea sĕ facă foc, ear' lemnele fiind jilave şi neaprinzêndu-se în grabă, a turnat pe ele petrol. In clipa aceea a isbucnit din petrol flacără mare, de la care au luat foc şi hainele de pe muere. La ţipetele ei i-au alergat în ajutoriu socrul şi cumnatul ei, dar' în timp ce se trudiau sĕ rumpă de pe ea hainele aprinse, petrolul a curs din sticlă prin odaie şi a aprins şi hainele celor doi bărbaţi. Cantoriţa a murit în urma arsurilor, ear' socrul şi cumnatul ei zac acum bolnavi, plini de rane causate de arsură.

*

Liberat. Duminecă a fost pus în libertate dl *Ioan Moţa* după ce şi-a făcut în Cluj pedépsa de 2 luni temniţă ordinară, dictată în procesul pentru un articol publicat în „Libertatea" din Orăştie.

*

Cincizeci mii de coróne pentru o visită. Joi a rĕposat în Siklós, în etate de 97 ani o femeie sêrbă cu numele Sofia Bojnovici, care din averea sa de 150 000 coróne a testat 50.000 de coróne episcopului sêrb Lucian Bogdanovici (al eparchiei de Buda), ca recunoştinţă pentru-că înainte cu vr'o cinci ani episcopul mergênd la Siklós în visitaţiune canonică, i-a făcut visită şi ei, spre a-i mulţămí pentru sprijinirea causelor bisericeşti şi şcolare ale comunei şi pentru numĕrósele ei fapte de caritate.

*

Trei mii de pompieri la stîngere. O mare fabrică de conserve situată în apropiere de docurile din New York a luat foc Vineri, ear' de la acésta flacările au ajuns la reservoarele implute cu amoniac. In urma gazurilor produse de amoniacul aprins au murit asfixiaţi cincizeci de pompieri, ear' alţi forte muţi şi-au perdut vederea. La lucrările de stîngere au luat parte trei mii de pompieri.

*

„Pocăiţii" n'au drept sĕ cumpere averi. S'a întêmplat nu în puţine locuri, că nazarenii sau „pocăiţii" (cum îşi zic ei) înmulţindu-se în numĕr de ajuns spre a se constituí în comunitate religiósă, şi au cumpĕrat loc spre a-şi zidí pe el casă de rugăciune, cerênd a li-se intabula locul şi casa pe numele comunităţiii. Acum de curênd însĕ ministrul de justiţie a dat ordin, ca cererile pentru întabulare de imobile pe numele comunităţilor religióse nazarene *sĕ nu se mai încuviinţeze,* deóre-ce art. de lege 40 din 1885 numai confesiunilor deja recunoscute dă drept de a-şi acuira avere nemişcătóre.

*

O invenţie de necreḑut. Cetim în ziarele din Budapesta, că Sâmbătă s'au făcut în drumul „Orczy" al Budapestei esperimente cu un aparat de stîngere, menit a face pompierilor şi tuturor celor năpăstuiţi de incendiu servicii colosal de mari. Spun adecă ziarele că în presenţa unui mare numĕr de comercianţi, proprietari de fabrice şi mari-industriaşi pompierii au dat foc unui urloiu de lemn, înalt de cinci metri şi uns dinlăuntru cu cătran. Când focul ardea cu mai mare putere, un domn s'a apropiat de el cu un aparat în forma unui cilindru de zăhar, din care a îndreptat spre flacări o rază şi — în câteva clipe focul s'a stîns. Au aprins apoi trei butóie de duhot (păcură), zece lăzi de lemn umplute cu material uşor mistuibil prin flacări, un teritoriu mare presărat cu cătran, şi în sfêrşit o mare baracă de lemn, umplută cu material jingaş de foc şi uns cu cătran. Domnul acela, cu aparatul seu le-a stins şi pe acestea în câteva clipe. Inventatorul a dat aparatului sĕu nume „Minimax" şi se zice că acest „Minimax" ar fi întrodus deja în palatele din Viena ale M. Sale, la teatrul de curte (Burg-Theater) şi în opera din Viena, cum şi în tóte castelele împĕratului Germaniei.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Astfel pictura din proscomidie glorifică jertfa lui Christos pentru omenime; ear' cea din diaconier apariţia Lui în lume, întrĕ ómeni.

In partea de jos se continua, atât în proscomidie cât prin diaconier, adese-ori şirul archiereilor, însoţiţi de diaconi.

Ornatele bisericeşti.

La locul acesta este nimerit a scrie ceva şi despre ornate.

Precum în pictură şi în ornamentarea sculpturală decoraţiunile jócă un deosebit rol în biserica orientală, aşa şi în odóre şi vestminte sĕ desvóltă o pompă impunĕtóre acolo, unde mijlócele materiale permit acésta. — Pompa, ba chiar luxul, este de altcum un lucru caracteristic în Orient şi afară de biserică, d. e. la la curţile orientale.

Odórele bisericeşti represintă adese-ori bogăţii colosale. Acésta bogăţie însĕ pare-că decreşte din ce în ce, căci cu cât mergem mai îndĕrĕpt spre timpurile trecute, cu atât aflăm în biserici mai multă bogăţie. Evlavia şi religioşitatea claselor boiereşti şi a curţilor domnitóre erau isvorul abundant al acestor bogăţii. In timpurile mai noue — în general luat — scădênd religiositatea, biserica este cea dintâiu, care sufere.

Am vĕzut la mănăstirea Putna o icónă, pe care *Stefan cel Mare* o purta permanent la sin, de câte-ori mergea la luptă pentru credinţă, neam şi patrie.

Ceriul i-a şi ajutat şi zidirea de mănăstiri şi biserici numĕróse, bogat dotate şi înzestrate, au fost fructele recunoştinţei sale.

Bolintineanu zice în balada sa „*Mănăstirea Putna*".

Domni mari 'nălţară
Sfinte mănăstiri,
S'amintéscă ţerii
Zile de măriri.

Rĕmâi în adevĕr uimit, când priveşti scumpele odóre preoţeşti, archiereşti şi epitafele ce se mai păstréză şi azi în mănăstirea Putna, zidită de acest mare domnitor. Preţióse sunt pentru noi nu numai prin vechimea lor, prin faptul, că sunt lucrate de mânile abile a le chiar domniţelor române, ci şi prin valórea lor intrinsecă, fiind brodării de cele mai artistice şi preserate cu pietrii scumpe[1]) de mărgăritar.

Asemenea odóre scumpe am mai admirat şi la mănăstirea *Suceviţa* din Bucovina şi la multe alte biserici de pe teritoriu român.

Ar merita sĕ se înfiinţeze un marc museu bisericesc, în care aceste preţiosităţi se fie adunate şi espuse spre vedere publică, drept isvor de admirare a trecutului nostru şi de insufleţire pentru viitor.

Un mic început, dar' totuşi de mare interes, a făcut cât pentru Bucovina Preacuvioşia Sa archimandritul mitrofor *Miron Calinescu*, adunând în localele reşedinţei metropolitane mai multe obiecte sacre, adese-ori aruncate prin podurile şi magazinele mănăstirilor.

Acolo am vĕzut saccose archiereşti de tótă frumseţa cu sfinţi părinţi, ţesuţi în însaşi materia. Acest us era în trecut fórte lăţit. Confecţionarea şi brodarea unor asemenea odóre reclama o pricepere artistică şi o paciinţă de admirat, mai ales, când trebue se consideri, că lucrătórele erau nu femei de meserie, ci damele claselor celor mai înalte.[2])

Amintire specială merită ornatele din pictura bisericei de la *Suceviţa.* La Iisus şi la îngeri *colórea albă* jócă un deosebit rol ....

Une-ori pe alb aflăm vrâste verḑii.

Archiereii sunt parte cu felone, parte cu saccose. Cele mai multe sunt în formă de cuadrate, ca şi o scândură de şah. Cuadratele sunt albe, şi negre, une-ori şi roşii. Omoforul alb are cruci negre. Pe altele aflăm, în loc de cuadrate, cercuri la mijloc cu cruce şi pe cele patru câmpurele cu câte un punct negru. ⊕

La archiereii din altariul bisericei ornatele au aceleaşi cuadrate sau cercurele, dar' în lăuntrul pe lângă cruce obvine şi inscripţia IC XC NI KA, cam de mărimea figurei de mai jos.

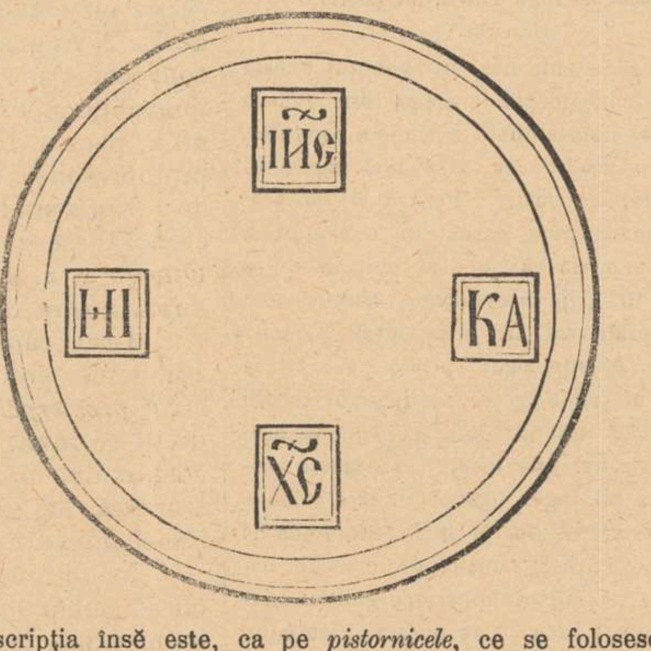

Inscripţia însĕ este, ca pe *pistornicele*, ce se folosesc la facerea prescurilor

IC	XC
NI	KA

Pe mantia archangelilor Mihail şi Gavriil din biserica sfântului Apollinare de la Ravenna asemenea aflăm o mulţime de cercuri dar' simple, făeute din mosaic.

Pe vestmintele sfinţilor părinţi Ioan Chrisostom, Vasile cel Mare, Grigore, şi Atanasie de la San-Marco încă obvin cuadrate albe cu cruci gróse, negre, ori cercuri negre cu cruci albe.

Forma cuadrat vergata a vestmintelor bisericeşti este deci un us vechiu, bine aplicat de pictorul Tătărescu în pictura unor sfinţi din catedrala de la Iaşi. (Vezi fig.....)

Cele mai frumóse vestminte preoţeşti în folosinţă le-am vĕzut în *Cernăuţi.* De-şi înflorilate şi multicolóre, conform stilului oriental, totuşi cu gust, şi tóte câte se folosesc de-odată la fel; ear' cele mai nepotrivite le-am vĕzut la metropolia din *Iaşi.* Stiharul curat albastru, felonul aprópe alb. Nici chiar invers colorate nu corĕspund unui gust cât de puţin pretensiv.

Saccosul metropolitul de la Cernăuţi are *clopoţei* de ambele părţi, şi servesc ca nasturi pentru a încopcia ambele aripi. Acesti clopoţei sunt imitaţi după vestmêntul cu clopoţei al archiereilor din legea mosaică.

Cei dintâi episcopi purtau felóne preoţeşti şi numai patriarchii de la Constantinopol aveau saccos, primit ca dar de la împĕraţii de acolo. Saccosul era un vestmênt împĕrătesc. Mai târziu sau acceptat saccosul ca vestmênt pentru toţi archiereii.

La *Domniţa Balaşa* atât *felonul* preoţesc, cât şi *stiharul diaconesc* avea la grumazi *guler* în sus de petea (galon) aurie, ca şi gulerile de la *blusa* soldaţilor ori de la reverenḑile nóstre.

Diaconii pórtă stihar colorat şi orariu. In biserica *română* şi *grecéscă* orariul sĕ încinge pe sub suóra drépta şi peste umĕrul stâng.

In Suceava am vĕzut (24 Maiu 1903) în un chiosc de lângă biserica mănăstirii, ce tocmai se repara nişte icóne, cu scene din viéţa sfântului *Ioan cel nou* de la Suceava (patronul Bucovinei), ale cărui sfinte móşte se şi păstréză în un paraclis din acea mănăstire. Aici cei 2 diaconi aveau orariul numai fixat cu un nasture pe umĕrul stâng. Acest us îl aflăm peste tot în biserica rusécă, şi numai la „*Capetele vóstre Domnului sĕ le plecaţi*" sĕ încinge cruciş. Aşa e aplicat orariul şi la metropolia din Iaşi.

(Va urma.)

---

[1]) Părintele egumen, protosincelul Teofil Pătrăş, unul dintrĕ cei mai zeloşi şi mai activi preoţi ai Bucovinei, ni-a pus cu bunăvoinţă tóte la disposiţie, ca sĕ le putem admira.

[2]) Astăzi damele şi domnişórele nóstre se ocupă tóte cu artele frumóse, dar' aprópe nicăiri nu se observă în bisericile nóstre urmările acestei educaţii artistice. In câteva oraşe îşi ofere damele nóstre concursul lor la reproducerea cântărilor liturgice.

„Corvineana"
institut de credit şi economíi în Hunedóra.

CONCURS

Direcţiunea institutului de credit şi economíi „*Corvineana*" publică concurs pentru ocuparea postului de **practicant**.

Salariu anual cor. 720.

Cel ce doreşte a reflecta pentru dobândirea acestui post, are a documenta că a absolvat şcóla comercială superióră.

Rugările sunt a se adresa cătră direcţiunea institutului în Hunedóra (Vajdahunyad) **până în 24 l. crt.**

Alesul va avé a se presenta pentru ocuparea postului cu ziua de **1 Novembre 1904.**

[289] 1—2 **Direcţiunea.**

„Crişana"
societate de economíi şi credit în Brad.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **oficial** la societatea de economíi şi credit „*Crişana*" în Brad, prin acésta se publică concurs.

Postul se întregeşte — deocamdată — numai provisor, pe un an de probă, cu un salariu de cor. 1200, plătibili în rate lunare anticipative, şi tantiema statutară, avênd sĕ fie ocupat în **1 Novembre n. a c.**

Cei ce doresc a reflecta, pentru dobândirea acestui post, au sĕ documenteze, că au absolvat şcóla comercială cu cualificaţiunea recerută

Cei cu praxă de bancă şi cu cunoştinţă de limbi. vor fi preferiţi.

Rugările sunt a se adresa Direcţiunii societăţei, cel mult până la **15 Octobre** st. n. a. c.

Brad, la 29 Septembre 1904.

Petru Rimbaş
[278, 1–1 director esecutiv.

Nr. 705 1904. [287] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a treia **Comana superióră**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistoriu arhidiecesan din 7 Septembre 1904, nr. 9463 B. se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B, pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ şi subşternă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş, până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la sânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 18 Septembre 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.
Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Ioan Cândea
protopop, ca adm. prot.

---

25 cor. remuneraţie

pentru toţi cetitorii acestui ANUNŢ!

4 părechi de ghete pentru 5·50 cor.

In urma insolvenţii mai multor fabrici am fost însărcinat cu desfacerea unei enorme cantităţi de ghete sub preţul confecţionării; vênd deci 1 păreche de **ghete pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame**, din piele négră ori brună, cu şireturi, cu tălpi tari, bine bătute cu cuie; apoi 1 păreche de **ghete la modă pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame**, fórte elegante şi plăcute. Mărimea după cm **Tóte 4 părechile costă numai 5·50 cor.** — Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte.

S. Urbach, Schuh-Export
[265] 1—1 **Krakau 54/K.**

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrşire.

Vînzare de casă.

Casa **strada băilor** (Badgasse) **nr. 4**, suburbiul iosefin, se vinde din mână liberă. Are grădină cu pomi roditori, grădină de brazi, scăldătóre de rîu, şi se află în ţinut scutit de prav, 30 minute depărtare de la centrul oraşului. (286) 1—3

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret

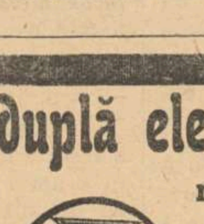

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 101

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul straua Kálmán.

Concurs

Pentru **îndeplinirea parohiei** vacante din **Chesinţ**, protopresbiteratul Lipova, în diecesa Aradului, se escrie concurs cu termin până la **12/25 Octobre 1904**.

Emolumentele împreunate cu acésta parohie sunt: 1. Una sesiune par. constătătóre din 30 jug. pămênt; 2. Un intravilan parohial; 3. Birul şi stola usuată de la parohiani; 4. Intregirea dotaţiunei de la stat, după cualificaţiunea alegêndului preot.

De la recurenţi se cere cualificaţiune pentru parohíi de clasa I cu acea observare, ca întru cât nu vor fi recurenţi cu cualificaţiune de clasa I, vor fi admişi la candidare şi recurenţi cu cualificaţiune de cl. II.

Recurenţii sunt avisaţi, ca recursele lor instruite cu documentele de cualificaţiune recerută, şi adresate comitetului parohial din Chesinţ, până la terminul susindicat, sĕ le subşternă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa); ear' în vre o Dumineca ori sĕrbătóre, cu observarea § ului 18 din Regulamentul pentru parohíi — sĕ se presenteze în sfta biserică din Chesinţ, pentru a şi arăta desteritatea în cele rituale

Chesinţ, 23 August (5 Sept.) 1904.

Comitetul parohial.

In conţelegere cu mine:

Voicu Hamsea
[283] 2—3 protopresbiter în Lipova.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 103 Sibiiu, Sâmbătă 25 Septembre (8 Octobre) 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 10130 Bis. (2—3)

Concurs.

Devenind vacant **un stipendiu de una miiă** (1000) **coróne din dotaţiunea de la stat**, destinat pentru cualificarea absolvenţilor din cursul teologic al seminariului nostru archidiecesan, pentru ocuparea aceluia se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român“.

Cererile de concurs sĕ se aştérnă la consistoriul archidiecesan în terminul indicat mai sus, înzestrate cu următórele documente:

a) carte de botez;
b) testimoniu de maturitate;
c) absolutoriu teologic;
d) eventual alte documente recomandatóre.

Cererile intrate după espirarea concursului nu se pot lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa senatului bisericesc, ţinută la 21 Septembre 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Biserica şi problemele sociale.

IV.

— Articol final. —

Am accentuat, că nu dispunem de mijlóce însemnate în scopul creării instituţiunilor folositóre pentru popor. Trebue însĕ de altă parte sĕ ne tragem séma şi cu curentele ce au trecere la popor. O pornire, fie ori şi care, nu se póte oprí, de cât póte la începutul ei. Indată ce mişcarea a luat dimensiuni — fatal trebue sĕ 'şi aibă cursul ei. Mişcările poporale sunt ca şi torenţii de apă. Apucând a se porní undele, nu pot sta în loc până nu se împreună într'una singură, care isbeşte, sfarmă tot ce 'i stă în cale, apoi earăşi se desface şi întră în linişte, ca şi când nimic nu s'ar fi întêmplat.

Ce sĕ facem deci? Mijlócele de cari am făcut amintire până ací privesc viitoriul, ear' noi trebue sĕ ţinem cont şi de present.

Ací, sĕ o recunóştem, întimpinăm o greutate din care de ocamdată numai simţul nefalsificat al credincioşilor ne póte scăpa. Avem norme bisericeşti, avem porunci. Disposiţiunile cuprinse în ele sunt însĕ numai morale şi se esecută cu mijlóce morale. De câte-ori parochii şi comitetele, cari au datorinţa a veghia asupra purtării poporenilor, nu trebue sĕ stee pasivi şi cu mânile în sin, căci nu ştiu ce sĕ mai întreprindă!

Omului fără frică de Dzeu îi lipseşte şi ruşinea de ómeni, nu mult îşi bate capul cu pedepsele bisericeşti ce i-s'ar aplica. Işi scóte chiar în falâ, că póte batjocorí preotul şi legea. Din şirul acestor nefericiţi se recrutéză cei cari voesc resturnarea organisaţiunii esistente sociale.

Statul în privinţa susţinerii vazei bisericeşti nu e de cât un tată maşter. Adese şi prescrieri positive ale legilor esistente se interpretéză în mod sinistru pentru biserică. Direct la tot casul nu, dar' indirect statul încă s'a asociat curentului resturnător de ordine socială. In public, după a mea cunoştinţă, nu s'a păşit oficios, în secret însĕ, mi-se pare, că şi la noi e adoptat principiul francmasonic, că religiunea e un ce ce aparţine conştiinţei, deci legile positive nu au sĕ ţină nici un cont de canónele bisericeşti. De ací numai un pas mai este până la degradarea bisericelor la rolul de „*corporaţiune privată*“, cari pe atât îl interesézâ numai în cât are a le supraveghia, ca sĕ nu urmărésca scopuri contrare lui.

Ce alta însémnă întroducerea *neconfesionalismului* la noi? Ce alta sunt legile politice bisericeşti, create în timpul mai din urmă? — Tristă situaţie pentru bisericele cari represintă *idealismul cel mai perfect al omenimei!*

Stadiul actual deci pentru biserică este un fel de timp de transiţie şi de pregătire pentru intimpinarea furtunelor şi luptelor viitóre. *Vai de noi dacă nu vom avé teren bine ales şi linie de bătae binepregătită!*

Ceea ce avem de intreprins acum, e sĕ ţinem în *credincioşi viu simţul rleigios,* sĕ 'i mângâem şi sĕ 'i încuragiem pentru luptă contra ispitelor veacului acestuia. Acésta, cred, nu ne va fi greu, de oparte din motivul, că majoritatea covêrşitóre a poporului nostru — afară de unele oi rĕtăcite — ascultă încă de glasul bisericei, de altă parte şi din motivul bine priceput *psichologic*, că omul nĕcăjit e mai aplecat a primí eshortaţiunile preoţilor, de cât cel îmbuibat. Dovadă chiar vara anului present. Pe când cei ce nu cunosc ce va sĕ zică lipsă, sĕrăcie, nici grijă nu aveau — mulţimea bucuros asculta glasul preoţilor şi 'i urma în procesiuni pe câmpuri şi ţarini, rugând cu adevĕrat simţ creştinesc pe Dzeu, sĕ 'şi retragă mânia, sĕ nu pedepsésca cu fómete poporul.

Momente de acestea nu numai trebuesc bine prinse, dar' şi folosite, esploatate în scopul sădirii simţului religios.

Când poporul va ajunge la convingerea, că biserica una simte cu el, că foloseşte tóte mijlócele morale, în scopul uşurării sorţii sale — nu o va repuls, nu va deveni fiu necredincios al maicei sale. Teren vast de acţiune se deschide preoţimei nóstre, lucrând în acest fel. Ori-cari sĕ fie prescripţiunile legilor, un preot *care stă cu deplin zel apostolic lângă turma sa, nu are trebuinţă de aplicarea paragrafilor. Poporul, el, pe sine se disciplinéză, nu sufere, ca sĕ rătăcésca oile. Cari se rătăcesc — vin ele de sine la turmă.*

Este încă o cale deschisă.

Statul în tóte timpurile şi întrĕ tóte împrejurările a căutat sĕ ţină sémă de mişcările şi dorinţele sudiţilor sei. Care stat n'ar face aşa, într'adevĕr ar merita numele de barbar. Nu numai atât! Atare stat îşi sapă însuşi mormêntul. Tulburări şi nemulţămiri sociale, revoluţiuni chiar, se ivesc numai în statele ai căror bărbaţi de stat nu-şi bat capul cu trebuinţele poporului.

Procedênd din aceste principii şi la noi s'au creat mai multe instituţiuni anume pentru popor, pentru uşurarea sorţii lui. Sunt pentru tótă séma de ómeni instituţiuni. Din causa unor considerante eu fac amintire ací numai de *cassa de ajutorare a muncitorilor.* Ce minunată e? In schimbul unor taxe destul de mici sĕptĕmânale, membrii capĕtă ajutóre însemnate, atât pentru casuri de morb, cât şi alte bucurii familiare. d. e. căsătoria copiilor. Ba după mórtea membrilor, familiile primesc, aşa zicênd, pensiune regulată, prin ce se substrag de la multe rele, întrĕ cari şi cele isvoríte din miserie.

De astfel de instituţiuni ar trebuí sĕ ne interesăm, şi cele ce sunt bune pentru turma nóstră, sĕ le şi îmbrăţişăm, fără considerare la momente politice. Cu bună sémă posteritatea ne va binecuvênta pentru ceea-ce am îndeplinit, ear' nu pentru ce am omis a face.

Pe calea asta şi poporul mai uşor se póte instrua cum are însuşi sĕ se îngrijésca de instituţiuni proprii pentru sine. Din predici încă nime n'a devenit învĕţat, dacă n'a avut şi mai înainte învĕţătură; din esemple a învĕţat însĕ, s'a ridicat şi se ridică fórte mult. *Consideraţiunile umanitare*, dacă nu alta, ar trebuí sĕ ne îndemne la acest pas. . . .

Fiind biserica instituţiune divină, pentru ea este irelevant, ce fel de organisaţiune primeşte societatea. Ea se află bine în state monarchice, ca şi în cele cu constituţiune republicană. Din aceste motive ea nici nu are a păşi activ nici-odată, în nici un fel de mişcare socială, ca sĕ nu atragă asupra sa urgia potestăţii civile, ori a partidelor ce pórtă luptă întrĕ sine, câte odată — pe viéţă şi mórte.

Din contră. Datorinţă are a întreveni în mod calmant, obţinênd pace întrĕ combatanţi. Esemple avem din trecutul nu tocmai cel mai depărtat, când păşirea cu tact a archiereilor noştri nu numai a delăturat pericole mari de asupra poporului şi bisericei, ci a predispus şi potestatea civilă pentru sórtea lor. Marele şi genialul nostru archiereu *A. Şaguna* cu ce óre a câştigat vază şi averi bisericei nóstre? *S'a ştiut* întrepune şi a *ştiut folosí* totdeuna momentele potrivite.

Hulit şi nu destul de popular a fost, e drept, în viéţă. Posteritatea astăzi binecuvêntă însĕ memoria marelui bărbat.

In mic cât şi în mare, am puté sĕ ne călăuzim de principiile nemuritoriului *Şaguna.* Sĕ fim deplin dumeriţi că biserica nóstră nu ar perde nimic, ba în mare mĕsură ar predispune pentru sine factorii de la cari atârnă sórtea sa.

Cu aceste aşi fi terminat espunerile. Nu am ţintit şi nu ţintesc alta cu ele, de cât sĕ ridicăm biserica dreptmăritóre, sĕ-i asigurăm o sórte favorabilă ei, şi prin ea *poporului nostru român.*

Dacă ar fi sĕ adaug ceva, nu póte fi alta, de cât sĕ poftesc pe toţi factorii bisericeşti sĕ mediteze serios asupra cestiunilor sulevate, ear' conferenţele preoţeşti sĕ se ocupe *intensiv*, studiind bine mijlócele de apărare. N'ar fi rĕu, ca sub *o formă óre-care* sĕ se ţină şi un fel de *adunare bisericéscă,* de esemplu un *congres al preoţimei greco-ortodoxe române din întréga metropolie*, care ar pregătí *un program de lucrare bine precisat şi bine combinat*, obligător pentru toţi.

Vasilie Gan, protopresbiter.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis, sed quid.

(Urmare).

9. *Székely de Nagy-Sink et Comana,* 10 patrifamilii, originar din Cincumare, care servind pe lângă curtea princiară în Făgăraş capĕtă litere nobilitare de la M. Apafi din Viena în 20 August 1697, conferite lui Toma Székely, care se aşeză în Comana dimpreună cu soţia sa Eva Paur şi cu fiii sei Toma, Ioan şi George.

10. *Peltan, alias Baltan de Comana,* care produce o inquisiţiune genealogică din A.-Comana în 10 April 1793, prin care Iuon, Nica, Georgie, Ioan al lui Iacob, Ioan al lui Bucur, George al lui Aldea Zafir, toţi Peltan de A.-Comana, dovedesc, că li-s'au ars documentele boeronale şi armalele în casa arsă a lui Ioan Peltan. Armalele arătau pe scut ceruleu o mână cu sabia scósă. Din acéstă familie locueşte o parte în Comana-inferióră, alta în Şinca-vechiă. Esistă 15 patrifamilii.

11. *Dima alias Boita Boer de A.-Comana,* 10 patrifamilii, produce un act de inquisiţiune din 23 Februarie 1747, prin care Onya Dima Boer dovedeşte că familia lor e boeronală şi se trage din Nicolae Boita Boer.

12. *Fetu de A.-Comana,* cu litere confirmaţionale de la G. Bethlen din anul 1616. 3 patrifamilii.

d) In *Comana-de-sus* cu 140 case şi 794 locuitori, şi acésta a fost la început un prediu pe hotarul Comanei-de-jos, până ce despărţindu-se de acésta astăzi compune o comună politică de sine stătătóre, în care aflăm următórele familii boeronale şi nobilitare:

1. *Gubernat de F.-Comana,* 16 patrifamilii, produce litere testimoniale despre boeronatul sĕu din anul 1582 *feria tertia ante festum sacri festi Pentecostes emanatas, et in transumpto Capitulari 1799 30 Mai extradatas.*

2. *Frâncu, Frenk alias Frinkul de F.-Comana*, 45 patrifamilii, cu litere nobilitare de la M. Apafi din Alba-Iulia 20 Iunie 1680, date lui Martin Frenk cu insemnele: pe scut militar de colóre celestină se vede un bărbat călcând cu piciorul stâng globul fortunei, ear' cu mâna dréptă ţine sabia. Acésta familie are şi diplomă de la M. Apafi, din Făgăraş 1 Februarie 1696, dată lui Andreiu şi Ioan Frinkul, prin care din nou se confirmă în vechiul lor boeronat.

3. *Mizsa de F.-Comana*, cu 20 patrifamilii, cu diploma boeronală de la Anna Bornemisza, din Radnoth în 4 Iulie 1666. Produce şi un act divisional din 11 August 1767, în sensul căruia *Boer Antal* de Nagy-Berivoy cu condivisionalii sei *Neagoe* şi George *Mizsa*, boeri din F.-Comana, rĕscumpĕră moşia boeronală a lui Boer Lup Purkar din Comana-de-sus, pe carea o a fost erezit Stefan Boer de N. Berivoy, ear' vĕduva acestuia Zamfira o a fost zălogit la Roman Frink de F.-Comana, împărţindu-o apoi in două, una lui Boer Antal, cealaltă lui Neagoe şi George Mizsa,

Cu Boer de N. Berivoy ne vom întâlní la Cuciulata şi la Berivoi, ear' cu un preot Mizsa la Toderitza. Pe valea Cerbului a Comanarilor se află şi acum pietri cioplite, rĕmase de la o mănăstire ce ar fi esistat acolo.

(Va urma.)

Rolul familiei în educaţiune.

Lucrare cetită în conferenţa învĕţătoréscă din cercul *Reghinului*, de Ioan Paicu, învĕţătoriu.

(Fine.)

Dacă, earăşi, am eschis o influinţare asupra copilului din partea ori-cărei persóne aflătóre în familie, chiar şi a tatălui, şi am însărcinat cu acest rol jingaş mai mult numai pe mama, am făcut-o în buna credinţă, că ea pe deoparte este persóna cea mai abilă şi accesibilă pentru acest lucru, pe de alta e şi cea mai apropiată de micul prunc de la naştere până la întrarea lui în şcólă. Lordul Bronhom cercetând fasele prime ale desvoltării fisicului şi spiritului unui copil, se esprimă astfel: „Copilul întrĕ a 18-a şi a 30 a lună învaţă mai mult despre lumea vĕdută, despre natura altor corpuri, despre puterile proprii şi chiar şi despre spiritul seu propriu, cât şi despre al altora, de cât în tot timpul celalalt al vieţii sale“. Deci, cu scop ar fi óre a comunica cu copilul instrucţiunea pregătitóre intelectuală-morală şi chiar alimentaţia fisicului seu prin ori-care membru al familiei? După a mea părere n'ar fi cu scop. „Didactica Magna“ a talentatului Amos Commenius ne spune într'un pasagiu mai lung cu înţelesul pe scurt estras cam aşa: „Precum sórele observă anumite gradaţiuni în cursul seu şi în mod liniştit, permanent, în acelaşi timp, singur de sine şi prin sine alimentéză şi face sĕ créscă şi sĕ se fortifice deodată şi totul pe pământ, întocmai şi un singur factor educativ numai el e în stare prin predarea de azi sĕ fortifice ce s'a predat eri şi sĕ servéscă de temelie pentru cele ce se vor preda mâne“.

După-ce am tractat pe larg ţinta supremă a omului aici pe pământ de a fi desĕvêrşit, cum şi mijlócele prin cari póte ajunge omul la „desĕvêrşire“, ce este de făcut în faţa atâtor scăderi ce obvin în învêrtirea rolului educativ în familiile ţĕranilor nostri?! Rĕspunsul e scurt: o conlucrare armonică, necondiţionat neamânaveră întrĕ toţi factorii educativi. Inţeleg întrĕ şcólă cu învĕţători, familie cu părinţi şi biserică cu preoţi. Voiu încerca în cele ce urméză şi câteva modalităţi, prin cari am puté pune şi în praxă acésta conlucrare armonică.

Una din modalităţi am aflat-o în anul 1889, când am făcut o propunere relativ la „*seratele lunare pedagogice*“ în conferenţa învĕţătoréscă din cercul Făgăraş. In acea propunere, care s'a publicat şi în „Fóia Pedagogică“ nrii 21 şi 22 anul 1889 şi s'a recomandat din partea cunoscutului bărbat de şcólă, a mult regretatului Dr. Barcianu, ca „o idee vrednică de a fi discutată“, am avut mai ales în vedere posibilitatea ce se dă în astfel de şedinţe pedagogice tuturor factorilor educativi de a ţiné consultaţiuni şi consfătuiri confidenţiale în causele educative de ori-ce natură.

Din partea membrilor acelui cerc conferenţiar nu s'a primit acésta propunere, din simplul motiv, că esecutarea costă muncă.

Deóre-ce nici nu s'a discutat până azi nimic asupra acestei idei, şi din considerare, că n'am putut scormoní de óre undeva o altă modalitate mai uşor de esecutat, şi ce e mai mult, fără a costa ceva pe român, care — fie zis întrĕ noi — e cam eftin la făină şi scump la tărâţe, am aflat de consult a o aminti şi la acest loc.

Ar mai fi ocasiuni de a conventí la consfătuiri confidenţiale educătorii naturali şi de profesiune d. e. în urma înfiinţării unei biblioteci în o sală de lectură, casină etc. Insĕ peste tot locul întrĕ Români, când óre va puté fi acest lucru? Mai că nici-când! Căci dacă cam cu greu îl poţi face pe ţĕranul român accesibil pentru participarea în societăţi, unde nu-l costă nimic, cu greu îl vei face sĕ procure lectură sau distracţie pe banii sei câtorva inteligenţi ai satului şi el sĕ şadă a casă.

Ce lucru frumos şi folositor totodată ar fi, când în astfel de conveniri ar lua preoţii şi învĕţătorii rolul unui moş Trochin sau al înţeleptului bĕtrân al lui Beniamin Franklin, în gura cărţia pune acest bărbat înţelept sfaturile-i binefăcĕtóre. Şi câte alte sfătuiri s'ar puté da ţĕranului incult!

In cât priveşte ţinuta ce trebue observată atât faţă de tinerimea adolescent, cum chiar şi de copii de la 3 ani până la întrarea lor în şcólă, este espusă în o altă lucrare a mea publicată în nrii 63—65 ai „Telegrafului Român“ din anul 1902 sub titlul „Cestiuni pedagogice“.

Aici mai adaug numai, că catechisaţiunea cu adulţii ar trebuí sĕ se ţină în *tóte sĕrile* lungi ale *postului de Crăciun*, şi întru cât permite lucrul câmpului, chiar şi *de Paşti*, de către preot, şi eventual de către învĕţătoriu. Fetele într'o séră şi feciorii într'alta; sau apoi unde permit împrejurările *ambe sexe* în *tóte serile*. Cu un sex (fetele) sĕ ţină preotul catichisaţie şi cu celalalt învĕţătoriul prelegere.

Terminată catechisaţia în 2 ore, de la 5—7 ore, sau 6—8 ore rĕmâne timp destul, dacă nu prea mult, şi pentru şăgălniciile de prin şedĕtori.

Mult s'ar puté face în direcţiune bună şi pentru salvarea moralului public de inteligenţii nostri săteşti, — preoţi, învĕţători ş. a., dar' franc sĕ o spunem, nimic, chiar nimic nu se face. Sunt însĕ şi escepţiuni norocóse, cărora onóre li-se cuvine. Incolo, prea multe „focuri de pae“ menite a narcotisa spiritele observătóre.

Mai multă întregire reciprocă în familii şi cu mult mai mult spirit de iubire, solidaritate şi împlinire de datorinţe întrĕ educatorii de profesiune şi oficiu, căci numai aşa vom puté călca în urmele străbunilor nostri! Şi numai astfeliu lucrând am puté spune, că am înteles şi urmat citatul scris pentru „Almanachul“ societăţii de lectură „Andreiu Şaguna“ de Inaltpreasânţia Sa actualul Metropolit: „Din părinţi buni se ridică familii distinse, ear' prin preoţi distinşi: popóre şi naţiuni alese..!“

Din Turda.

Sfinţirea şi inaugurarea nouei şcóle gr. or.

29 Septembre n.

(Fine.)

A urmat apoi prea frumósa vorbire a dlui advocat *Dr. Valer Moldovan*, care a făcut o schiţă istorică a înfiinţării şcólei, apoi a dat cetire listei celor cari au contribuit cu oferte benevole la înfiinţarea şcólei, cum şi a repartiţiei făcute pe popor.

Din acésta cu miez şi vervă oratorică rostită cuvêntare, care sper că se va şi da publicităţii, estrag următórele:

In primăvara anului 1903 după ce Preavenerabilul Consistoriu a binevoit a ne da un ajutoriu de 2400 corónе, s'a cumpĕrat jumĕtate dintr'un intravilan de la erezii lui *Ioan Raţiu* cu 2800 cor.

Planul de a adapta deocamdată casa de lemn aflătóre pe acest intravilan, nu a aflat aprobare la forurile competente şi astfeliu în primăvara anului curent, după un plan temeinic presentat de dl protopop *Mureşan*, comitetul parochial şi sinodul a decis şi cumpĕrat şi cealaltă jumĕtate a numitului intravilan, cu 2600 coróne, şi din fondul propriu cum şi din întratele unei colecte publice, s'a zidit acésta şcólă de pétră, modernă şi de o frumseţă atrăgĕtóre.

Spre lauda epitropiei în frunte cu neobositul şi energicul paroch protopop biserica în scurt timp de 3—4 ani şi-a făcut un frumos fond aprópe din nimic: din câteva mierţe de bucate.

Colecta a fost oprită din partea ministrului. Din ce motive, nu ştim!

Am fost siliţi sĕ revocăm colecta, acésta însĕ nu a împedecat, pe mulţi binevoitori ai şcólei, ca sĕ trimită sume însemnate ca oferte benevole.

Zidirea şcólei a început în 20 Iunie a. c. şi în 8 Septembre a fost luată formal în sémă şi colaudată, aflându-se în tóte respectele neesceptionabilă.

Venerabilul Consistoriu a mai dat prea graţios, apoi, un nou ajutoriu pentru înzestrarea şcólei cu bănci şi alte recuisite. S'au comandat bănci mobile şi moderne de fier, cum şi alte recuisite în valóre de 700 cor.

In păretele salei s'a întrodus o tablă comemorativă de pétră, pe acésta se va grava numele tuturor donatorilor, cari au dat cel puţin 20 cor., şi numele acelora va fi pomenit din an în an la altariu la serbarea hramului şcólei: St. Archangeli Mihail şi Gavriil.

După dl *Dr. Moldovan* a vorbit dl prof. pens. *I. Ghibu*, care a accentuat în cuvinte frumóse însemnătatea şcólei şi a mulţămit în numele preoţimei tractuale şi poporului, — factorilor şcólei, fiind frumos aplaudat.

Nou numitul învĕţătoriu dl *Octavian G. Simtion*, teol. abs., a ţinut apoi o frumósă disertaţie despre „*Rolul familiei în educaţiune*“. Disertatorul a fost ascultat cu atenţiune şi călduros felicitat pentru succésa lucrare.

Credem că s'ar puté da publicităţii acest studiu, lucrat cu atâta zel şi cunoştinţă.

De încheere dl protopop *Iovian Mureşan* a rostit apoi următórea vorbire:

Preastim. public! Terminate acestea, daţi-mi voie, domnilor şi iubiţi fii sufleteşti poporeni, ca acum pe basa legei nóstre fundamentale bisericeşti — Statutul organic — în tenórea §. 11 din art. XXXVIII: 1868 sĕ declar solemn şcóla nóstră deschisă şi predată destinaţiei sale măreţe, dedicându-o îngrijirei provedinţei divine, şi patronajului sfinţilor archangeli: Mihail şi Gavriil; ear' elevii acestei şcóle pe acest an şcolar îi încredinţăm primului învĕţătoriu actual: dlui *Octavian G. Simtion*, poftindu-l sĕ grijéscă de tesaurul cel mai scump al neamului, ce i-se dă pe mână, sĕ planteze în inimile fragede cele mai folositóre, nobile, frumóse şi fericitóre cunoştinţe.

Se cuvine apoi sĕ mulţămim Tatălui ceresc pentru ajutoriul cel nemărginit al Seu, dat întru edificarea acestei şcóle, şi Sĕ 'l rugăm a nu ne lipsí de cerescul sĕu dar nici pe viitoriu.

Mulţămim Escelenţiei Sale Inaltpreasfinţitului archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu* şi Preavener. Consistoriu archidiecesan, pentru-că ne-a încurajat, cu ajutorul moral şi material, la înfiinţarea acestei şcóle.

Mulţămesc îndeosebi iubitului nostru comitet parochial, epitropiei şi dragului meu popor pentru sprijinul cel eficace, dat în bani şi lucrul prestat în natură.

Mulţămesc iubitei nóstre preoţimi tractuale şi poporului păstorit, pentru frumosul sprijin material ce l'a dat. Mulţămesc obştei româneşti şi binefăcĕtorilor esterni, cari înţelegêndu-ne glasul şi intenţiunile, ni-au sărit în ajutoriu, asigurându-i pe toţi, că pe lângă aceea, că numele lor se va grava pe pétra comemorativă, şi pomeniţi vor fi an de an la altariul Domnului, vor fi pururea în recunoştinţa nóstră.

Mulţămesc apoi bisericei sore gr. cat., care până acum după putinţă ni-a îngrijit şi adăpostit în şcóla ei şi pe copilaşii nostri, şi încredinţăm pe antestătătorii acestei biserici, că vom nisuí prin şcóla nóstră a cultiva dragostea şi iubirea reciprocă, spre a cimenta legăturile fireşti ale iubitului popor românesc, şi celorlalte naţionalităţi ale acestei cetăţi.

Ear' vouĕ, iubiţilor membri din comitet şi epitropie parochială, şi ţie iubitului meu popor, vĕ repeţesc mulţămita mea, rugându-vĕ, ca pe viitor, pentru ca mântuirea făcută casei acesteia prin sfinţirea şi închinarea ei — sĕ se pereneze pe vecie, sĕ trimiteţi copiii la şcólă şi daţi şi pe viitor tot sprijinul posibil pentru susţinerea şi înflorirea acestei instituţiuni.

In urmă, mulţămind preastimatului public pentru participarea numĕrósă, prin care s'a ridicat nimbul acestei festivităţi, încheiu cu cuvintele mântuitoriului străformate astfel:

„Luminéză-te, luminéză-te iubit popor ortodox din Turda, că mărirea Domnului peste tine a strălucit“.

„Ear' tu Dómne, care eşti stăpân al vremilor, Tu care cârmuieşti destinele omeneşti, dă-ne putere, voie şi înţelepciune, ca sĕ facem voia Ta; luminéză-ne cu arma cunoştinţei, dreptăţii şi adevĕrului, ca sĕ perseverăm a te preamărí pe tine în veci. Amin“.

După acestea publicul s'a împrăştiat, ca séra din nou sĕ convină la petrecere, care a fost peste tótă aşteptarea succésă, atât moralminte cât şi materialminte, aducênd un profit net de 250 cor.

A luat parte la petrecere numĕros public din Turda şi jur. S'a dansat cu voe bună până 'n zori. Poporului i-s'a făcut rost de joc în liber, ear' inteliginţa a ocupat spaţiósa sală de învĕţământ. Inainte de pausă s'a jucat de 12 măestri în costum naţional „Căluşerul şi Bătuta“, conduşi de dibaciul vĕtav Ioan Chiş.

In pausă a fost masă comună, unde dl protopresbiter *Jovian Murĕşian* a toastat pentru óspeţi; dl *Dr. Moldovan* accentuând necesitatea susţinerii şi întăririi simţului religios în popor a închinat pentru dl protopop şi preoţime. Dl prof. *Ghibu* pentru femeile române, dl adv. *Dr. Popescu* pentru *Dr. Moldovan* etc.

Acésta e descrierea scurtă a actului sfinţirii, inaugurării şi serbărilor ce i-au succedat.

Laudă se cuvine în linia primă bravului popor credincios din Turda, care în anul acesta sărac, a contribuit cu sume frumóse, cu ajutóre de vectură şi cu lucrul braţelor chiar.

De lăudat este apoi comitetul parochial în frunte cu neobositul domn protopresbiter *Jovian Murĕşian*, cari au ostenit, alergat şi muncit din greu până s'au vĕdut la ţintă.

Fie, ca noua şcóla sĕ fie un focular de cultură românéscă, sĕ prospere şi sĕ înfloréscă spre lauda lui Dzeu şi mângăerea harnicului popor din Turda!

Raportor.

NOUTĂŢI

Pentru colegii saşi. Colegii de la „*Sieb. D. Tagblatt*“ ne spun, că la Cisnădie numai postul de prim-pretor a fost de nou creat, pe când pretorul a fost luat de la pretura din Sibiiu, unde erau sistemisaţi doi pretori, şi a fost trecut la Cisnădie. Ei, şi? Nu cumva prin acésta e dovedit, că Românii n'au fost în drept sĕ céră, ca barem unul din posturile ocupate în ultima congregaţie sĕ fie dat unui Român? Dreptatea ar fi adus cu sine, ca chiar la pretura din Sibiiu sĕ se fi făcut de mult începutul cu aplicarea unui pretor (dacă nu prim pretor) de naţionalitate română. Nu de dragul nostru, ci în interesul poporaţiunei române, aparţinĕtóre la acest cerc administrativ. Dar' suntem obicinuiţi cu împărţirea dreptăţii din partea domnilor Saşi. Vom vedé însĕ cum se vor obicinuí ei cu ea, atunci când nu vor mai avé în mână, nici cuţitul, nici pânea, ci alţii le vor face parte de fărîmături numai, cum ne fac ei nouĕ astăzi. Atunci vor vedé póte, că dóre rĕu — nedreptatea!

*

Nou inspector de cavalerie. Ziariul „N. W. Tageblatt“ din Viena susţine a fi informat, că *archiducele Otto*, tratele archiducelui moştenitoriu Francisc Ferdinand, cu ocasiunea avansărilor proxime va fi avansat la general de cavalerie şi va fi numit inspector general al cavaleriei, în locul generalului conte Paar, căruia M. Sa i-a destinat alt rang militar înalt.

*

† Czecz János, fost general de honvezi în revoluţia din 1848—49, a rĕposat în Buenos-Aires (America) în etate de 82 ani. Czecz a rĕposat în 6 Septembre, dar' ştirea despre mórte a sosit abia în 5 Octobre. Bĕtrânul Czecz în anul din urmă al vieţii sale era aprópe orb de tot. Ca fost general de honvezi în 1848—49 i-s'ar fi cuvenit pensie de 1920 coróne din fondul pentru pensionarea honvezilor revoluţiunii; sub regimul ministrului-president Széll i-s'a asemnat însĕ pensiune de 4000 coróne.

*

Concertul Elena Cunţan. Concertul dşórei *Elena Cunţan*, anunţat deja în unul din numerii anteriori ai ziariului nostru, se va ţiné în *15 Octobre st. n.* în sala de la „Unicum“. Va coopera la el şi binecunoscutul şi apreciatul baritonist Vilhelm *Orendt*.

*

Constituire. Societatea de lectură a elevilor de la institutul pedagogic gr.-cat. din Blaş s'a constituit în şedinţa ţinută în 17 Sept. a. c. sub presidiul dlui Ioan F. *Negruţiu*, prof. prep. şi presidentul societăţii, în modul următor: vice-president Dumitru Comşa, ped. c. III, notariu Iuliu Coroiu, ped. c. III, archivariu Filon Roman, ped. c. III, controlor Aurel Micu, ped. c. III, cassariu Candin Gliga, ped. c. II, bibliotecariu Iuliu Todoran, ped. c. III, vice bibliotecariu Andreiu Grecu, ped. c. II, redactorul fóiei soc. „Speranţa“ Ioan Albu, ped. c. III, membri în comisiunea esmisă pentru censurarea operatelor: Iacob Boeriu şi Gedeon Socol, ped. c. III, Toma Cociş şi George Ţeţ, ped. c. II, Emilian Checicheş, ped. c. I.

*

Himen. Ilariu *Gonţia* şi Silvia *Roman*, Sibiiu, cununaţi.

*

Omor. Ni-se scriu urmă órele din *Sălciva de jos*: In nóptea din 19 spre 20 c. v. s'a sĕvêrşit în păduricea din apropierea comunei nóstre o crimă oribilă. Doi ponoreni (comit. Albei inf.) adăpându-se aici bine cu otravă jidovéscă şi mai avênd de mai înainte o socotélă la olaltă, fù aşteptat întunerecul nopţii spre a se trimite cel mai beat în cealaltă lume, cu peste o sută de lovituri aplicate peste cap şi tot trupul, spărgêndu-i-se găvălia, rupându-i-se o mână şi un picior şi falca gurei, şi apoi tras fiind vre-o 50 paşi, până la cărare. Ucisul lasă în urma sa soţie şi un copil mic. Etatea 27 ani. Criminalul e prins şi recunóşte fărădelegea.

Nu e împlinit anul de când tot un ponorean ucise şi răpi pe un drumariu, şi acum crima se repetă, căci ucisul avea la sine 50 coróne. Cum spun locuitorii de acolo, o însĕlbătăcire a spiritelor ca în Ponor nu-şi mai află pereche. Acolo, se zice, nu eşti sigur nici de viéţă nici de avut. Omor şi incendiu, rĕsturnare de clăi, şi hoţitul e la ordinea zilei. Postul de gendarmi e acolo, este primărie şi biserică, — nimic nu ajută, şi s'au intreprins la ministru paşi pentru permiterea bătăii, cum se usita pe vremea absolutismului.

*

La gimnasiul român gr.-or. din Brad s'au inscris pe anul şcolar 1904/5 126 studenţi, cu 16 mai mulţi de cât în anul precedent. Prelegerile s'au început la 4/17 Sept. s. c.; deschiderea festivă a anului şcolar la 8/21 Septembre cu invocarea duhului sfânt şi cetirea legilor şcolare. La actul festiv a participat întrégă inteliginţa din Brad iubitóre de progres şi cultură naţională.

*

„Masa studenţilor“ din Brad şi a început funcţia pe anul şcolar 1904/5 la 15/28 Septembre. Beneficiaţi cu prânz sunt: din cl. II g. I. Băbuţiu şi I. Jurca, cl. III g. S. Jula, N. Praţa şi N. Ţandrĕu, cl. IV g. I. Ignaton şi D. Galdĕu, cu totul 7 studenţi buni şi diligenţi, dar' şi sĕraci, primesc pe lună câte 10 cor. pentru prânz.

*

Post de veterinar. De la oficiul de vicecomite al comitatului Braşov e publicat sub nr. 8507 şi cu terminul până la 20 Octobre st. n. 11 ore a. m. concurs pentru ocuparea postului de veterinar în Braşov. Salariu 1400 coróne + 600 cor. bani de cuartir şi cuincuenalele statutare.

*

Bancnote de zece coróne, noue. Banca austro-ungară va pune în circulaţie încă în tómna acésta bancnote de zece coróne noue, fiind-că cele de până acum se pot uşor falsifica. Nouele bancnote vor avé formă lungăréţă, aprópe ca făşiile de adrese, şi vor fi imprimate cu un semn secret, pe care falsificătorii sĕ nu-'l pótă imita.

*

Achitaţi. Constantin Măleanu, mare proprietariu în România, pe la sfirşitul verii şi-a împuşcat soţia şi pe un servitoriu al seu, prinşi în flagrant delict de adulteriu. Măleanu a fost tras în judecată pentru omor, împreună cu fiul sĕu de la prima soţie, acusat de a fi fost complice la comiterea crimei. Cum cetim acum în ziarele din România, curtea cu juraţi din Piteşti *i a achitat pe ambii*, pe motiv că Măleanu a comis omorul în legitimă indignaţie.

*

Nevastă credinciósă! Dl Banglos, proprietar de fabrice în Paris, după îndelungate curteniri a luat în căsătorie o fată de 18 ani, fostă până atunci vînzătóre în o prăvălie din Paris. S'a făcut ospĕţ mare, dar' a doua zi după cununie mirésa a fugit din cuib ducênd cu sine şi 30.000 de franci ai bărbăţelului. „Mirele“ Banglos (în etate de 50 ani), ce se fi făcut alta? — a intentat necredinciósei proces de divorţ.

*

Concert în Hunedóra. Românii din Hunedóra invită la concertul ce'l va da corul „Reuniunii femeilor române“ din prilegiul adunării desp. „Asociaţiunii“, Duminecă în 9 Octobre st. n. 1904, în sala hot. „Hunyadi Várhoz“ din Hunedóra. Inceputul concertului precis la 7½ ore séra. Adunarea despărţĕmêntului „Asociaţiunii“ se ţine în aceeaşi zi, înainte de am., în biserica gr. or., după sf. liturgie. După adunare banchet.

*

Luminare electrică — fără sîrme. Inginerului Armstrong din Londra i-a succes sĕ producă lumină electrică fără a întrebuinţa sîrme, ci întrebuinţând ca conductor pămêntul. Lucirea lampei electrice străbate până la distanţă de cinci kilometri, cu aceeaşi intensitate; batteria electrică, cu ajutoriul căreia Armstrong a făcut esperimentele, a avut putere de opt volte. Cum se raportéză din Londra, invenţia acésta a provocat fórte mare sensaţie în cercurile esperţilor.

Posta redacţiei.

Câmpuri-Surduc. Scrisori anonime nu se iau în considerare. Şi dacă totuşi iţi rĕspundem, e pentru a te asigura, că pĕcatele respectivului sunt binecunoscute superiorităţii sale.

Seneca. Nu se póte publica.

Sohodol-Bran. E pusă la rînd spre a fi publicată. De ce aşa târziu?

Bistriţa. Primit. Intr'unul din numerii proximi.

„Ce e biserica?“ Nu se póte publica. E o temă care cere studiu mai adânc.

Dlui I. U. Predica e bună pentru trebuinţele locale. Nu e însĕ de publicat.

Bacifalĕu. Nu se póte publica.

Metodul fonomimic.“ Felul cum termini articolul nu e corect. Şi apoi şi stilul e cam neîngrijit. Ce are sĕ zică *„mersul înaintării“*? Nu se póte publica.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

In catedrala *Cefalu* aflăm orariul la toţi diaconii: ss. Petrus, Vicentius, Laurentius, Stefanus, fixat numai pe umĕrul stâng. In drépta au doi cruce, doi cădelniţe, în stânga doi carte, doi chivot (mosaic din veacul XII). Asemenea e orariul şi la unii diaconi în biserica metropoliei de la Iaşi. (Vezi fig. Nr. 41).

Antimisul se păstréză în Orient învĕlit în o cârpă de mătasă.

Perdelele, şi mai ales cele de la uşa împĕrătéscă, sunt adese-ori adevĕrate obiecte de cea mai artistică broderie. Aşa la *Domniţa-Balaşa*. Perdeaua se ridică în sus cu un mehanism interesant, în un tub anume construit, ca sĕ fie ferită de pulbere şi deteriorare.

La *sfântul George-nou* (Bucureşti) se deschide uşa, tragêndu-se perdéua orisontal pe nişte rotile.

Tămâierea-Căditul.

Intrĕ lucrările rituale numĕrăm şi cădirea sau tămâierea[1]) cu cădelniţa, în care se presară pe cărbunii arḑênḑi tămâie şi smirnă. Adevĕrata tămâie este *rĕşina* unui arbore, ce creşte în India şi pórtă în lumea botanică numirea de *„Boswellia serrata“*, *„Boswellia glabra“*, şi *„Libanus thurifera“*, λίβανος[2]) = *libanum* sau *olibanum*; ear' picurii sucului, cari la aer şi sóre se învêrtoşéză, sunt λιβανωτός sau θυμίαμα (de la θυμιάω = a afuma, a tămâia).

Tămâia era folosită şi în ritul mosaic ca material de jertfă, dar' nu singură, ci împreună cu alte 3 substanţe, cari se ardeau diminéţa şi séra pe altarele de jertfă.

Asemenea cerea cultul păgân al Persilor, Egiptenilor, Grecilor şi Romanilor arderea tămâiei, fie curată, fie amestecată cu alte materii, ca obiect de jertfă. Creştinii, cari la început participau la o asemenea jertfă (thurificatio), erau timbraţi ca apostaţi. *Tertullian* ne spune, că creştinii din Africa şi celelalte popóre din jurul mării mediterane întrebuinţau în primele veacuri tămâia în viéţa lor particulară la diferite afumări. Am vĕzut adese-ori şi la Românii din Ardeal, aprinḑêndu-se tămâie în un vas şi afumându-se odăile locuinţelor, une-ori pentru a delătura un miros greu, altădată la descărcarea unei furtune[3]), sau în zile de serbători mari.

In Sĕliştea de lângă Sibiiu şi în satele vecine aprind femeile în tótă Sâmbăta séra tămâie în un tămâier anume (ulcică de pămênt cu găuri în cóste) şi tămâiéză icónele sfinte din casă. Asemenea aprind tămâie şi la vremuri grele.[4])

Că tămâierea s'ar fi îndeplinit ca lucrare rituală creştină din partea apostolilor şi a ucenicilor lor şi peste tot în cursul celor dintâiu 4 veacuri ale erei creştine, nu se póte constata cu siguranţă. Există argumente şi pro şi contra.

Dar' — după-ce s'a decretat liberul eserciţiu al religiei creştine şi astfel după-ce creştinii nu mai aveau motive de a se ferí şi isola de ori-ce acţiune, ce li-ar fi părut de provenienţă păgână, — a străbătut şi tămâierea în liturgia creştină, mai ales, că în sfânta scriptură a Testamentului nou *„tămâia“* este des amintită, ca o materie de mare cinste. Magii „deschiḑênd vistieriile lor, au adus lui Iisus daruri: *„aur, smirnă* şi *tămâie“*. (Mateiu II. 11). Zaharie, când slugia .... „după obiceiul preoţiei i-s'a întêmplat sĕ tămâieze, întrând în biserica Domnului“ (Luca I, 9). „Si a luat îngerul cădelniţa şi o a umplut din focul altariului ...“ (Apocalipsa VIII. 5).

Liturgia sfântului *Iacob* şi a sfântului *Marcu* prescrie deja 3 tămâieri. Dar' liturgiile acestea — în forma în care ni-s'au păstrat — nu sunt mai vechi ca din veacul V. In veacul al VII. găsim apoi urme despre tămâierea archiereilor, când cu procesiune festivă merg la biserică, ca sĕ oficieze. Astfel cu încetul s'a întrodus tămâierea la procesiuni, înmormêntări, sfinţiri de biserici etc. Prescripţiuni pentru folosirea tămâiei aflăm în cărţile liturgice şi peste tot rituale.

Tămâierea serveşte pentru înălţarea slujbelor şi acţiunilor rituale în sfere mai superióre, sfinţite. Afară de aceea mistuirea în foc a tămâiei, înălţarea în sus a fumului, lăţirea unui miros aromatic, sunt totatâtea simbolisări de jertfă; ear' pentru obiectele şi persónele tămâiate cădirea este manifestarea unei deosebite stime şi reverinţe (honor incensi).

Aşa cădim sfintele daruri, sfintele móşte, sfântul prestol, altariul, sfintele icóne, referind veneraţiunea şi adoraţiunea la Dzeu şi la sfinţii representaţi prin icóne.

Asemenea şi pe archiereu, pe pontificant, pe împreună-liturgisitori şi poporul. Fiind cădirea o manifestare de stimă, căditoriul trebue *sĕ se şi inchine* înaintea obiectului, sau a persónei tămâiate.

De altă parte tămâierea este şi un *act de sfinţire* a persónelor, obiectelor (cruci, clopote, odóre, vase etc.) şi locurilor, în care cas este însoţită şi de stropirea cu apă sfinţită, aghiasmă.

---

[1]) Vezi: „Kirchenlexikon“ de Wetzer şi Welte. Freiburg. 1901. t. XII, pag. 1259.

[2]) Aşa se numeşte şi un munte în Syria sudică.

[3]) Cicero zice *„Timor fecit deos“*.

[4]) In asemenea casuri aprind şi lumina, cu care au ocolit biserica la învierea lui Christos. Restul ne-ars se păstréză.

La sfinţirea bisericilor se aprinde în portal tămâie multă, înainte de întrarea în biserică, după: „Mărire sfintei, celei de o fiinţă etc.“ şi „Impĕrate ceresc“. — Ear' în jurul cutiuţei de argint cu sfintele móşte, care se aşéză în pétra prestolului, se varsă aşanumitele specii aromatice, compuse din mastix, smirnă, tămâie, rĕşină etc. (Vezi Simeon, archiepiscopul Tesalonicului şi „Rênduiala la sfinţirea bisericei“ de Andreiu baron de Şaguna. Sibiiu 1862).

Apusenii încă tămâiéză în repeţite rênduri altarele ce sunt a se sfinţí, şi aprind mai multe bóne de tămâie, ca sĕ se consume, şi acésta mijloceşte ceea-ce clerul cere în rugăciunile sale, adecă *binecuvêntarea*, *sfinţirea* şi *consacrarea* jertfelnicului.

Episcopii apuseni pun şi 3 bóne de tămâie curată în capsula cu sfintele móşte, care bine închisă se aşază în pétra altariului cu ocasiunea sfinţirei lor. Când a fost înmormêntat Iisus încă s'au pus mai multe specii în grópă cu corpul lui. Intru amintirea acestor specii apusenii şi acum înfig în formă de cruce 5 bóne de tămâie sfinţită în lumina paştilor, pe care o sfinţesc în Sâmbăta Paştilor.

Pregătirea cădelniţei pentru tămâiere şi a cărbunilor încă merită atenţie specială, ori-cât s'ar părea lucrul de simplu.

La noi de regulă se aduce înainte de începerea serviciilor divine şi din cea mai apropiată casă un vas de lut sau de fier, plin cu cărbuni arḑênḑi. Acest vas se păstréză apoi în altariu, de cele mai multe-ori chiar la locul cel mai nepotrivit, adecă la proscomidie, lângă sfintele daruri. Acolo crisnicul (fĕtul sau clisieriul) pregăteşte cădelniţa, suflênd cenuşa de pe cărbuni ori în ochii preoţilor oficianţi, ori chiar şi peste sfintele taine.

O întocmire practică deci se impune; şi anume în partea dréptă a altariului se póte face în zid o vatră potrivită, pe care se aşază cărbunii. Sub vatră conduce o gaură aerul la cărbuni, ca se pótă arde şi astfel se pótă fi folosiţi în cădelniţă; ear' din firida de de-asupra vetrei conduce o ţeve fumul, ce se póte forma, prin zid în afară, făcênd astfel serviciul de hornuleţ. Câte o asemenea întocmire se póte vedea la biserica din *Buşteni* (România), la *Domniţa-Balaşa* din Bucureşti, la *catedrala din Cernăuţi*, etc.

Cărbunii, aşezaţi pe grătariul unei asemenea vetre, de multe-ori se consumă de tot prea repede, de aceea în unele biserici (d. p. la *sfântul George nou în Bucureşti* şi chiar şi la Domniţa-Balaşa) au întrodus un fel de căldare fixată în părete. In aceea se aşază cărbunii aprinşi, coperindu-se cu cenuşă, care opreşte consumarea lor. Din cenuşă se scot apoi după trebuinţă.

Cea mai practică întocmire am aflat-o în diaconiconul bisericei *Mirĕuţilor* (Suceava). E o vatră cu afundătură pentru cenuşă, de-asupra hornuleţ cu ţeve de tinichea ce duce afară. Acésta e mai recomandabilă, întru cât nu se va putea aplica chiar vr'un cuptoraş special întocmit, încălḑit cu electricitate.

In apropierea vetrei pentru cuptoraş se iveşte necesitatea unei firide lungăreţe pentru acăţarea cădelniţelor, provĕḑute cu uşă şi cu cutii pentru păstrarea la îndemână a tămâiei şi a smirnei.

Ear' mijlocul cel mai bun de a cruţa bisericile de fum netrebnic şi de a obţinea un miros plăcut de tămâie şi smirnă, care sĕ represinte cât mai bine misticismul liturgiei, este următoriul: In altariu sĕ se păstreze pe lângă întocmirile de mai sus şi o ólă cu capac, în care se pune apă până la jumĕtate. Paracliserul voind a pregătí cădelniţa, pune în ea o lingură de cenuşă, apoi câţiva cărbuni, peste cari aşază cam 3—4 bóbe de tămâie ori smirnă ca nişte bóbe de păpuşoiu. Acestea ajung pentru a tămâia întréga biserică. După terminarea căditului se aruncă întreg conţinutul cădelniţei cu cenuşă, cărbuni şi scrum în óla cu apă. Cu acest metod se obţine totdéuna un miros suficient şi plăcut şi se cruţă interiorul bisericei cu podóbele ei, precum şi sănĕtatea creştinilor.[1])

Chivotul.

Pe prestol este aşezat *chivotul* (κιβωτός = scrinişor). *Chivotul*[2]) este o frumósă şi artistic lucrată decoraţiune pe prestol, făcută din lemn sau metal. El se aşază în partea dindĕrĕpt a prestolului şi serveşte pentru păstrarea sfintelor taine pe séma celor bolnavi. De acolo preotul ia câte o părticică deja sfinţită, când e chiemat în grabă la vr'un bolnav greu. El are de regulă forma unei biserici în miniatură.

Bisericile mai avute din România au chivote mai multe, cari sunt adese-ori adevĕrate obiecte de artă, preţióse, une-ori din aur curat. Cele mai scumpe le are bogata biserică a *sfântului Spiridon* din Iaşi. Cel mai frumos e la mijloc pe prestol; lângă el alte doue cu 5 turle. Chivotul de la *Curtea-de-Argeş* şi de la *Domniţa-Balaşa* sunt chiar bisericele făcute în miniatură. Chivote frumóse are şi biserica *Bărboiu* de la Iaşi.

---

[1]) Vezi şi „Candela“ nr. 7 din 1902.

[2]) Firma *Radiom* din Bucureşti şi *George C. Ropalo* argintar din Iaşi sunt renumite întru confecţionarea astorfel de chivote. Se fac de regulă din argint. 1 dram (3½ gr.) costă 1 franc, ear' din argint de China pe jumĕtate.

(Va urma.)

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delătutéză tusa şi flegma, şi face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu placut se ia cu plăcere şi de copíii. Se capĕtă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 11—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Nr. 620 1904. [281] 3—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea postului de **învĕțătoriu** din comuna mai jos numită, protopresbiteratul Zarand, prin acésta se escrie concurs cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Lunca-Cărăstău, post ambulant (în fie-care zi de sĕptĕmână afară de Dumineci și sĕrbătorile legate se ține școlă a. m. Lunca p. m. Cărăstău); salariu 600 cor. din repartiție pe popor, cuartir și lemne de foc.

Recurenții cari pe lângă plata din concurs ar mai face pretensiuni și la cuincuenalele după anii de serviciu din alte comune, au sĕ și esprime acelea pretensiuni în petițiile lor de concurs, pentru ca comunele sĕ se știe orienta la alegere.

Cei ce vor fi aplicați sunt obligați a instrua elevii școlei de repetiție și de grădină rit, a-i învĕța cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică.

Reflectanții au a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Cererile instruite în regulă au sĕ le aștérnă în terminul deschis subsemnatului oficiu protopresbiteral.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand.

Brad, la 7 Septembre 1904.

V. Damian
protopresb.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 25—52

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Șpan
Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

„Corvineana“
institut de credit și economíi în **Hunedóra.**

CONCURS

Direcțiunea institutului de credit și economíi *„Corvineana“* publică concurs pentru ocuparea postului de **practicant**.

Salariu anual cor. 720.

Cel ce dorește a reflecta pentru dobândirea acestui post, are a documenta că a absolvat școla comercială superióră.

Rugările sunt a se adresa către direcțiunea institutului în Hunedóra (Vajdahunyad) **până în 24 l. crt.**

Alesul va avé a se presenta pentru ocuparea postului cu ziua de **1 Novembre 1904**.

[289] 2—2 **Direcțiunea.**

Pentru pomi roditori

arbori de decorațiune, bóbe (Beerenobst), **gladicin, salcâmi** (acați), ș. a. cel mai bogat și mai bun isvor de cumpĕrare este școla de pomi în mărime de 30 jug. a lui

Fischer & Comp.

285 1—6 **Nagyenyed** (Aiud, Ungaria).

Catalóge (în limba română, germână și magiară) franco.

Tómna e cel mai bun timp pentru plantat.

„Hotelul comunal“
din **Sĕliște**
se dă în arêndă

pe anii 1905, 1906 și 1907 pe lângă licitație cu oferte. Prețul strigării **4000 coróne.**

Ofertele vor cuprinde 400 cor. vadiu și declarația că condițiunile (cari stau la vedere publică în cancelaria comunală) sunt cunoscute.

Licitația se încheie la **9 Octobre c.** 10 ore a. m.

(277) 2—2 **Primăria com. Sĕliște.**

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

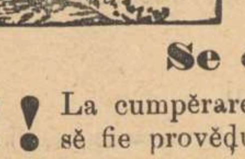

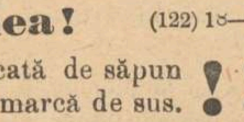

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eftin. E liber de substanțe stricăciòse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 18—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 102

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul straua Kálmán.

Nr. 633. 1904 [288] 1—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **parohi** din comunele **Cărăstău, Pescera** și **Scrófa**, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste posturi, sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Concurenții au a-și așterne cererile, instruate în sensul normelor din vigóre, în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral și a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică, pentru a cânta respective a celebra și cuvênta.

Brad, la 14 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conțelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Somatosă
albumină de carne solubilă
conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, aprópe fără gust, eminent
remediu întăritor
producĕtor de apetit
pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc.
în formă de
Somatosă de fer
pentru cei ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [86] 14—22
Somatosa produce apetit în mĕsură mare.
Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil numai în pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărțĕmêntul farmaceutic.)

Am onóre a aduce la cunoștința onoratului public român din loc și jur că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piața mică** nr. 2, tot în **piața mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puțin, mĕ aflu în plăcută posiție a puté serví cu prețuri și mai eftine, și mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri țĕrănești, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, țesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum și cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteligință ofer depositul meu bine asortat în cămăși de chiffon, creton, Oxford și Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână și bumbac, plapome în creton, ruș, satin cu vata umplute, ploiere, cămăși de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, și tóte căptușelile recerute la efectuarea hainelor de dame și bărbați, cum și alți o miă aici neamintiți articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea și soliditatea prăvăliei mele. [39] 30

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima
Aurel Popescu.

Fabrica de mașini și motore ces. reg. priv. Brauner & Klasek's Nachfolger

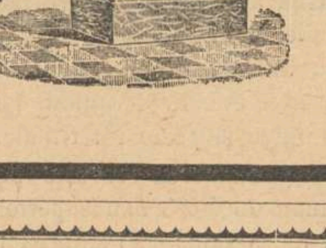

ING. EMIL PLEWA, VIENA.
Representanță generală și deposit:
B. Dénes, Budapesta,
VI., Váczi körút 61.
MOTORE 2—20 HP de vapor, gas, benzin, petrolin.
Locomobile de petrolin 2—25 HP.
Instalații pentru estragerea gasului 2—3 fil. spese de esploatare pentru fiecare HP și oră.
Stilul cel mai modern. — Cea mai bună și mai eftină putere de esploatare. — Cel mai eftin isvor de cumpĕrare. — Plătiri favorabile.
Preț-curent gratis și franco. — Representanți solidi din provincie se acceptéză. [9] 20—20

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemĕnat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sĕ-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri
Victor de Heldenberg (94) 23—
Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 104 Sibiiu, Marţi 28 Septembre (11 Octobre) 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 10130 Bis. (3—3)

Concurs.

Devenind vacant **un stipendiu de una miiă (1000) corónc din dotaţiunea de la stat**, destinat pentru cualificarea absolvenţilor din cursul teologic al seminariului nostru archidiecesan, pentru ocuparea aceluia se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în ziariul „Telegraful Român".

Cererile de concurs sĕ se aştérnă la consistoriul archidiecesan în terminul indicat mai sus, înzestrate cu următórele documente:

a) carte de botez;
b) testimoniu de maturitate;
c) absolutoriu teologic;
d) eventual alte documente recomandatóre.

Cererile intrate după espirarea concursului nu se pot lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa senatului bisericesc, ţinută la 21 Septembre 1904.

Consistoriul archidiecesan.

Spre resolvare.

Sibiiu, 10 Octobre n.

Aşa credem, că nu greşim, când afirmăm că chestia religiósă a Românilor din Macedonia, cari, cum ştim, voesc sĕ-şi naţionaliseze biserica strămoşéscă, introducênd în ea limba lor naţională ca limbă liturgică în locul limbei greceşti, a întrat în fasele ei din urmă, şi e pe cale sĕ fie în curênd resolvată.

S'au întêmplat adecă, în Constantinopol, lucruri cari ne fac sĕ aşteptăm cu siguranţă o resolvare practică, şi adecă în favorul Românilor macedoneni.

Patriarchul ecumenic a fost chămat zilele trecute la curtea Sultanului, unde primul secretariu al sultanului i-a spus, că *dorinţa* Porţii este, sĕ se dee Românilor din Macedonia voe sĕ cetéscă liturgia în biserica lor în limba lor naţională, prin preoţi numiţi de către metropoliţii patriarchiei. Şi i-s'a spus patriarchului, că *„concesiunea acésta e inevitabilă, fiind că o susţin puterile mari europene"*.

Aceste cuvinte clare ne presintă situaţia în adevĕrata ei lumină. Nu e deci vorba de o *„dorinţă"* a Porţii, ci de o *„poruncă"* a puterilor mari europene, pe care Pórta *trebue* sĕ o esecute.

Nu impórtă deci faptul, că patriarchul a dat rĕspuns evasiv secretariului Sultanului, spunêndu-i că acordarea concesiunei cerute va fi cu neputinţă, fiind-că după informaţiunile ce le are patriarchul numai o mică minoritate a Românilor din Macedonia voeşte sĕ-şi naţionaliseze biserica, pe când marea majoritate vrea sĕ fie conservată în biserică limba grecéscă; şi nu impórtă faptul, că sinodul, convocat numai de cât din partea patriarchului, a hotărît sĕ fie *refusată* ori-ce concesiune cerută pe séma Românilor din Macedonia: pentru-că dacă Sultanul a primit *poruncă* de la puterile mari europene sĕ facă dreptate Românilor macedoneni, le va face cu siguranţă dreptate. Căci ştie Sultanul ce însémnă a nu se conforma poruncei puterilor mari europene.

Dacă n'a mers lucrul pe calea cea corectă, cu învoirea patriarchatului, va merge el deci pe altă cale. Nu-l costă pe Sultanul de cât numai un *berat*, în care din propria sa putere dă Românilor macedoneni aceea ce patriarchatul ecumenic nu vrea sĕ le dee: limba naţională în biserică. Şi beratul va urma!

Era bine, prin urmare, dacă patriarchatul primia sfatul Sultanului, şi acorda de bunăvoe macedonenilor români concesiunea cerută, pentru-că în casul acesta rĕmânea şi pentru mai departe *superioritate bisericéscă* peste ei, avênd dreptul sĕ numéscă pe preoţii români, pe când dacă resolvarea chestiei se va face, — cum credem că se va face, — prin *berat* dat din partea Sultanului, biserica română din Macedonia vine nu numai *naţionalisată*, ci vine ruptă cu totul din legăturile spirituale ce le are acum cu patriarchia şi vine pusă în cea mai perfectă *independenţă*, dându-i-se metropolit propriu, cum s'a făcut şi cu biserica bulgăréscă, tot în urma încăpăţinării patriarchatului ecumenic din Constantinopol.

Pentru Românii macedoneni sigur că va fi mai favorabilă resolvarea în feliul acesta.

Vorba e însĕ, ce zor au avut puterile mari europene sĕ pună acum de odată sula în cósta sublimei Porţi, şi sĕ i dee poruncă sĕ resolveze o chestie, care nu e de loc chiămată sĕ facă sguduiri în Balcani, dat fiind, că ea priveşte pe un popor pacinic, răbduriu din cale afară, care nici-când nu se cugetă la acte de volnicie, fie nedreptatea ce i-se face ori cât de mare?

Cei-ce urmăresc cu atenţiune mersul lucrurilor din lume, vor puté sĕ dee uşor de urma enigmei. Şi nici n'ar avé mult de gândit.

Nu e mult de când ministrul-presidentul al României, dl D. A. *Sturdza*, venind acasă din străinătate, s'a oprit la Viena, unde a fost primit în audienţă particulară din partea Domnitoriului nostru, şi a avut lungi întrevederi cu ministrul comun de externe, contele Goluchowski.

La Viena s'a oprit apoi, venind acasă din străinătate, şi M. Sa Regele *Carol*, şi a fost primit din partea Domnitoriului nostru cu multă afabilitate, ca totdeuna.

Iată deci deslegarea enigmei. Atât Regele României, cât şi primul seu consilieriu, au pus, sigur, o vorbă bună la locul potrivit în favorul Românilor macedoneni, şi vorba a fost primită bine, şi a fost dată mai departe, diplomaţiei europene, ear' în urmă, faţă cu sublima Pórtă a fost prefăcută în *poruncă*.

Dovadă că România *trage destul de greu în cumpĕnă* în concertul politic european.

Asta e, ce am voit sĕ scótem la ivélă.

Deschiderea dietei. Vacanţele parlamentare sunt terminate. Astăzi, Luni, 10 Octobre n. se redeschide dieta, pentru a se apuca de muncă. Şi se redeschide întrĕ nişte împrejurări cari ne fac sĕ ne aşteptăm la lupte grele parlamentare, la nişte lupte purtate nu din partea oposiţiei în contra guvernului, ci întors, din partea guvernului în contra oposiţiei.

Prim-ministrul *Tisza* a adresat adecă înainte cu câteva zile o scrisóre deschisă alegătorilor sei, în care înşiră năcazurile prin cari a trecut ca şef al guvernului în anul espirat, şi pune în vedere că la ocasiunea binevenită va face revisuirea regulamentului de casă în acel înţeles, ca *obstrucţia sĕ nu mai fie posibilă în dieta ţerii*, şi ca deputaţii sĕ facă mai puţină vorbă, mai puţină gălăgie, şi mai multă ispravă. Supărarea şi indignarea, fireşte, e mare printrĕ deputaţii oposiţionali, — ţara însĕ, credem că va primí cu bucurie ştirea, că guvernul e hotărit sĕ facă odată ordine durabilă în dietă. E şi necesar.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

c) In *Cuciulata şi Lupşa* cu 286 case şi 1573 locuitori.

Din inscripţiunea genealogică a Moneştilor am vĕdut, că la împărţirea moşiilor întrĕ succesorii lui Grigorie Veneţianul, valea Cuciulatei s'a venit lui Mailat, a cărui familie o am găsit la Comana în posesiunea lui Mateiu Mailat şi a fiilor sei, dintrĕ cari nepotu-seu Gavriil, fiul voivodului Stefan, vênzênd moşiile s'a retras în Ungaria-de-sus. Gavriil Bethlen cu datul din Alba-Iulia 20 April 1628 confirmă posesiunile boeronale ale lui Dumitru Comanici alias Salomon, Ztoica Salamon, şi Şandru Salomon din Veneţia şi Cuciulata sub titlul de nova donaţiune, ai căror predecesori au fost condivisionali cu Mailateştii. Astăzi cea mai mare parte din posesiunile Cuciulatei şi totalitatea prediului Lupşa sunt fiscalităţi cu o curie dominală în Cuciulata. Din aceste fiscalităţi o cuartă s'a fost conferit familiei Boer de Nagy-Berivoy, în schimb cu moşiile lor din Berivoi militarisate cu ocasiunea instituirii graniţei militare, ai căror succesori împărţindu-se în patru curţi, trei din ei şi-au vêndut părţile lor lui Nicolae Chiorniţa şi lui Pavel Bratearu magiarisat în Brettyei. Numai o mică parte a mai rĕmas la următorii lui Carol Boer de N. Berivoy.

Ca boeri de baştină astăzi mai ocură numai familia lui Popa Stanciu Boer de Cuciulata, cu 5 patrifamilii, care perdêndu-şi vechile documente Nisztodon al lui Popa Stanciu Boer prin inquisiţiunea din 6 Iulie 1750 a dovedit, că moşia lor e ereditate boeronală.

II. Boerii din Valea Homoradea, cu comunele *Vlădeni*, 348 de case şi 1481 locuitori, apoi *Tzintzarii* cu 432 case şi 1955 locuitori.

Pe când boeronatele veneţiene se estindeau peste grupa văilor Veneţiei, Comanei şi Cuciulatei, ce curgeau în apropiere una de alta şi paralel spre vest până în ost, valea Omoradei curgea tot din acei munţi însĕ în direcţiune opusă, spre ost, prin comunele Vlădeni, Ţinţari şi Noul până se vărsá lângă Feldióra, asemenea în Olt, spre Ţéra-Bârsei. Valea-Omoradei deci înainte de colonisarea ţĕrei Bârsei cu cavalerii teutoni a trebuit sĕ formeze un kneziat separat, ale cărui urme le găsim în boerii din Vlădeni şi Tzintzari, ear' Noul şi Ujfalu îl găsim mai târziu colonisat prin Ciangăi, şi Feldióra prin Saşi.

Restringêndu-ne aşadară la comunele Vlădeni şi Tzintzari rĕmase în mânile Românilor, aflăm pe *Vlad Uscatul* ca boer de baştină, care luà de soţie pe Marta fata lui Cyriac Dumitru şi sora lui Cyriac Drăgici, boeri sosiţi din România, cari se instalară în boeronatul lui Vlad Uscatul.

Deóre-ce pe timpul acestora Stefan Mailat — după cum am arătat mai sus — ocupase o parte din Tzintzari şi Vlădeni, succesorii sei, anume Margareta, fiica lui Stefan Mailat, măritată după Ioan Iffju, şi Christofor Furca, purtară cu Catharina vĕduva lui Dumitru Cyriac proces de proprietate şi succesiune, în care succesorii lui Mailat arată pe basa unui testimoniu din anul 1570 că Marta soţia lui Vlad Uscatul ar fi zălogit partea sa de moşie din Vlădeni şi Tzintzari dómnei Margareta Mailat, la ceea-ce Dumitru Chiriac rĕspunse că nu are de împărţit nimica cu Margareta Mailat, pentru-că acea moşie a sa e moşie boeréscă.

In fine Braşovul rĕscumpĕrând moşiile aceste boeronale de la succesorii pretendenţilor, la anul 1651 încorporà Vlădenii la domeniul Branului, cumpĕrat de la G. Rákotzi, ear' Tzintzarii devenind fiscalitate se incorporà graniţei militare la anul 1762.

Prin aceste metamorfose se stinse cu totul boeronatul Vlădenilor şi Tzintzarilor.

In urma instituirii Regimentului I. de graniţă, comuna Tzintzari devenì staţiunea companiei XII, dar' ca locuitorii sĕ nu emigreze în fine li-se concese a rĕmâné în credinţa lor ortodoxă.

III. Boerii din valea Perşanilor.

Alăturea cu Veneţia şi cu Vlădenii spre vest-nord curge valea Perşanilor, unde se găsesc urmele unei foste mănăstiri, şi pe care se înşiră satele Perşani, Grid şi Părĕu, cu un boeronat al cărui centru a fost Gridul. Despre acest boeronat avem următórele urme:

a) In Grid, cu 251 case şi 1407 locuitori.

La 9 Iulie 1527 ţinêndu-se şedinţa tribunalului de 12 boeri sub presidiul castelanilor Nicolae şi Laurenţiu de Tomor, s'a înfăţişat înaintea lor Ladislau Boerul de Grid, fiul rĕposatului Coman Csurylla Boer de Grid, cu rugarea, ca sĕ i-se dee despre tóte moşiile sale boeronale atât cele erezite de la moşi şi strămoşi, cât şi cele cumpĕrate de el şi de tată-seu Coman de la ceilalţi condivisionali, anume, de la fraţii lui Coman cu numele, *Ludu* şi *Oprea*, şi de la fiul acestuia *Sigetye*, apoi părţile de la *Vulcul* şi *Nan* boeri din Părĕu şi de la *Hancha*, *Bib*, *Zyche* şi alţi boeri din Perşani, dimpreună cu munţii *Tamaşu* şi *Tămăşelu*, litere credibile, ceea ce publicându-se în trei şedinţe premerse şi necontrazicênd nimenea, i-s'a estradat actul din 9 Iulie 1527 fiind de faţă următorii boeri juraţi: *Aldea Byka de Nagy-Vaivoden, Radul de Lisza, Barbat de Dragus, Ztanchul de A.-Arpas, Radul de A.-Vist, Stoica de Bethlen, Stefan de Voila, Salamon de Venetzia, Ladislau de Grid, Sztojka de Vaad, Aldea de Rusov, Ztelica de Dezsan.*

Aceste litere privilegiate presentându-le Ladislau de Grid lui Stefan Mailat, ce se titula: *Nos Stefanus Mailat, liber dominus Terrae Fogaras, Vajvoda Transylvaniae et Siculorum Comes etc.* le confirmă şi le e-stradă în formă de diplomă pe pergament cu datul Fogaras *feria secunda proxima ante festum exaltationis sanctae crucis. 1538.*

Cu diploma principelui G. Rákoczy din Alba-Iulia în 5 Iulie 1649 Stefan Gridi şi fiiul sěu Ioan, descendenţi ai lui Ciurilă, se ridică în statul nobilitar cu următórele insemne: pe scut militar de colóre celestină se vede un bărbat în vestminte rubre, ţinênd în drépta sabia, ear' în stânga o cunună de laur.

La 19 Septembre 1755 ţinêndu-se şedinţă a forului producţional, în care procurorul fiscal trase în judecată pe boerii din Grid, a nume: pe *Latzku Berszan, Latzku Popa, Ioan Modorcsa, Bucur Aldea, Ignatie Bersan, Vasile Popa, Ioan Komanitza, Latzku Boer, Latzku lui Ioan Boer, Toma al lui Ioan Boer, Ioan Venetzan, Ionas Venetzan, Nicolae Boer, Stan Komanitza* şi *Stancsu Popa*, spre a dovedí drepturile lor boeronale, altmintrelea sě se degradeze la iobagi fiscali, acestia rĕspund că originea boeronatului lor e cu mult mai vechiă de cât legile de producţiune ce fixéză anul 1657 de epochal ce nu admite procese producţionale despre posesiunile de mai nainte. Pe nedreptul aşa dară prefectul bunurilor apafiane a tras pe boerii districtului Făgăraş la producţiune, degradându-se în anul 1732 mulţi dintrě ei la sórtea boerilor căduţi.

Din aceste motive fiscul fù respins cu acţiunea sa, ear' boerii din Grid rěmaseră liberi.

Noi în partea IV vom reproduce acéstă sentinţă pentru însemnătatea ei istorică, ce dă lumină în privinţa luptei pentru esistinţă a boerilor nostri. (Va urma.)

De la sate.

Sfinţirea bisericei din Şimotelnic.

4 Octobre n.

Ziua de 2 Octobre n. a fost zi de sěrbătóre şi de mare bucurie pentru credincioşii nostri din comuna românéscă gr. or. Şimotelnic. — In acésta zi li-s'a sfinţit noua lor biserică. Tăria credinţei lor, alipirea de biserică, de legea strămoşéscă, i-a insufleţit şi ei nu au pregetat ostenele, nu au pregetat jertfe, dat'au din puţinul lor şi au ridicat casă Domnului, în care sě-i dee laudă şi mulţămită pentru bunătăţile sale şi sě îndrepte rugăciuni pentru-ca şi mai departe sě-şi reverse darul şi mila sa spre ei, peste noi toţi, şi peste neamul nostru românesc.

Luând cunoştinţă despre bucuria ce 'i aştepta, şi onorat fiind prin o invitare specială la acest act solemn, m'am grăbit a satisface datorinţei mele, şi cuprins de dorul de a vedé pe poporul nostru cu câtă mângăere şi îndestulire sufletéscă ştie gusta resultatul ostenelelor şi jertfelor sale, am mers în mijlocul lor.

Era o frumósă zi de tómnă, zi de bucurie. Un sóre voios îşi revărsa razele mângăitóre şi încălḑia mama comună, întocmai după cum naşterea noului Sion încălḑia şi mângăia inimile credincioşilor nostri. Sunetul melodios al clopotelor da de ştire începerea serviciului dumnezeesc. Nenuměratele grupuri de credincioşi din tóte părţile se îndreptau către maica biserică, care e aşezată în locul cel mai frumos, în mijlocul comunei. De-şi edificiul bisericei este destul de spaţios, totuşi nu a putut sě cuprindă în sine mulţimea credincioşilor din loc şi jur, şi aşa cea mai mare parte a stat afară, în speranţa că barem la încunjurul bisericei va puté lua parte. Cu greu am străbătut prin mulţimea celor adunaţi în biserică, şi după-ce locul era ocupat până chiar lângă fruntar, atât eu, cât şi ceilalţi inteligenţi am fost siliţi sě ne refugiăm chiar în altariu. Serviciul divin îl celebrau 3 preoţi în frunte cu dnul protopop *Monda*, care pentru casul dat a fost şi delegat al Escelenţiei Sale. Trebue sě observ, că multă amărăciune am simţit în inima mea, când am vĕḑut că preoţimea nóstră din tract a absentat în mod ostentativ. Zic, în mod ostentativ, pentru-că afară de preotul local Mihail Pascu, ceilalţi doi preoţi cari au concelebrat, şi anume *Langa* din Caila şi *Nascu* din Bêrla sunt fii ai acestei parochii, şi de aceea nu-i pot numěra întrě străini. Óre ce sě fie causa? Óre de ce atâta nepăsare? Ar fi bine dacă Preaveneratul Consistoriu ar lua notiţă despra acésta împrejurare deprimătóre, şi ar grij, ca pe viitoriu sě fie scutită biserica nóstră de astfel de neplăceri. Dacă noi nu ne ştim preţuí, nu putem aştepta sě ne preţuéscă alţii. Ori-care sě fie în urmă causa acestei absentări, una stă, că acéstă purtare nici de loc nu li a servit şi nu le serveşte respectivilor spre onóre. Páraele curg însě şi dacă nu bea nimenea apă din ele. Aşa şi actul sfinţirei, a decurs şi fără ei, şi încă fórte frumos, ceea-ce numai spre lauda protopopului tractual Simion *Monda* póte serví, care şi cu acésta ocasiune, prin persóna-i impunětóre, prin vocea-i dulce şi încântătóre, însoţit de ceilalţi 3 preoţi, a ştiut sě ne ridice inimile preste lucrurile slabe omeneşti, şi sě ne transpună în o lume ideală, plină de pietate, uitându-ne de grijile şi něcazurile acestei vieţi pline de suferinţe.

Inălţător a fost momentul când s'a început sfinţirea apei. Rugăciunile şi ecteniile rostite de preoţi, la cari rĕspundea mulţimea poporului, condusă de cantorul din Topliţa-română, iţi ridica sufletul în sferele cereşti.

Cununa tuturor acestora a fost însě în adevěr frumósa predică rostită de dl protopop Simion *Monda*. Vorbele frumóse şi mângăitóre storceau lacrămile celor presenţi. „Veniţi — zice vorbitoriul — veniţi fiilor şi gustaţi fructul jertfelor şi ostenelelor vóstre. Veniţi în acest sion al Domnului, pentru-că aici vě veţi afla balsamul mângăerei vóstre, dând laude Domnului şi preamărindu-l pe El. De aici veţi primí putere şi tărie pentru zilele vieţii vóstre, de aici veţi duce învěţăturile dulci şi folositóre, cu cari veţi învěţa copiii vostri sě fie buni, ascultători, cu frica de Dzeu, în inimă cu iubirea de-aprópelui, trăind şi muncind spre binele vostru, spre binele şi mărirea bisericei, spre binele neamului nostru românesc“. Durere, că nu mi stă la disposiţie întréga vorbire, pentru-că ar merita sě fie cetită de toţi.

Astfel s'a sěvêrşit actul sfinţirei spre mulţămirea tuturor.

La ora 1 ne-am dus la banchet. Aici trebue sě observ, că ţinută demnă şi românéscă au arětat cu acésta ocasiune preoţii bisericei surori, cari s'au presentat în numěr frumos şi au asistat atât la actul sfinţirei cât şi la banchet. De sine se înţelege că toastele nu au lipsit. Primul toast l'a ţinut dl protopop pentru capul bisericei nóstre, pentru Escelenţa Sa archiepiscopul şi metropolitul *Ioan*. Sunt mândru şi fericit — zice toastantul — că cu acéstă sarcină onorifică am fost încređinţat din partea aceluia, care cu adevěrat părinte bun şi iubitor ne este. Sunt fericit, că trăesc în acel timp, când în scaunul marelui archiereu Şaguna stă un bărbat încăruntit de numěrul anilor, bogat în fapte mari şi măreţe, un adevěrat următor al marelui Andreiu. Mulţi ani uréză Escelenţei Sale, la ce publicul rĕspunde cu aplause şi urări de „sě trăiéscă Escelenţa Sa“. Al 2-lea toast la ţinut binecunoscutul orator Dr. *Tripon*. In vorbe frumóse şi alese arată însemnătatea actului sěvêrşit şi uréz mulţi ani protopopului Simion *Monda*. Al 3-lea toast l'a ţinut *Rus*, preot gr.-cat. din Odorheiu, pentru preotul local Mihail *Pascu*, care a avut partea leului la edificarea bisericei. Şi întru adevěr trebue sě admirăm zelul dlui Pascu, când ştim că comuna e mică, ómenii sěraci, şi când ne cugetăm la aceea, că cu 70 cr. a început sě edifice biserica. Mare a fost zelul, mare însufleţirea şi tóte aceste numai spre laudă îi pot serví preotului Pascu

S'au mai ţinut apoi toaste pentru popor, óspeţi, dame şi alţii. — In urmă Dr. *Pahone* vorbeşte pentru preoţii bisericei surori. Arată cum românul o singură lege cunóşte, legea veche, legea românéscă. Legea veche românéscă a condus şi conduce destinele neamului românesc. Legei şi legăturei de neam, cari sunt mai tari de cât tóte nisuinţele contrare, fie provenite de la ori şi cine, i-se póte atribuí împrejurarea, ca şi la acest act solemn, ca şi până acum, preoţii bisericei surori s'au arětat vrednici de numele lor românesc, şi au venit sě se bucure de bucuria fraţilor. Ii rógă, ca mână în mână cu cei de la biserica gr. ort. cu iubire frăţéscă sě conlucre spre binele şi înflorirea neamului românesc. Aceste vorbe au fost primite cu vii aplause.

Cu aceste s'a sěvêrşit şi banchetul, ne am sculat de la mese şi ne-am depărtat ducênd cu noi cele mai bune impresiuni ce le-am căştigat din decurgerea frumósă şi maestósă a actului sfinţirei, din însufleţirea credincioşilor nostri, şi din armonia ce esistă întrě fraţii de acelaşi neam. Séra a fost petrecere fórte animată, care a ţinut până în zori de zi, după care de la masa ospitală a preotului Mihail Pascu ne-am depărtat cu dorul de a ne vedé cât mai des întruniţi la petreceri provenite din astfel de acte solemne. — *e.*

NOUTĂŢI

Dşóra Elena Cunţan, profesóră de cant la şcóla civilă de fete a „Asociaţiunii“, cum am anunţat, va da Sâmbătă (15 Octobre st. n.) un concert în sala de la „Unicum“ cu concursul baritonistului V. Orendt. Aprecierile pline de laudă, făcute chiar de străini asupra prestaţiunilor de cant ale dşórei Cunţan de la concertele anterióre, credem că sunt destul indemn pentru publicul iubitoriu de musică, spre a prinde şi de astădată ocasiunea unei plăcute distracţiuni artistice. Programul concertului îl vom publica în numěrul următoriu.

*

Referent şcolar. Dl Dr. *Caius Bredicean* a fost numit referent şcolar provisor la consistoriul gr. ort. român din Arad.

*

Inchiderea şcólelor de propagandă r. cat. în România. Séptěmâna trecută a fost pertractată în consiliul de miniştri cestiunea şcólelor „Notre Dame de Sion“ din Bucureşti, Galaţi şi Iaşi, dovedite că stau în serviciul prosolitismului papistăşesc, seducênd elevele române sě trécă la religiunea rom. catolică şi sě între în cinul călugăriţelor, şi în chipul acesta acaparând de la unele chiar şi averi mari. Pe basa investigaţiunii şi interogatoriilor luate cu martorii ascultaţi la consiliul disciplinar şcolar, şi pe basa observaţiunilor făcute de inspectorul şcolar Teodoru, în decursul investigaţiunii, cuprinse tóte în un memoriu cetit în consiliu de dl Spiru Haret, ministrul instrucţiunii publice, — consiliul a decretat *închiderea provisorie a şcólelor cestionate* şi a concređut ministrului Haret stilisarea sentinţei. (Ştiri ulterióre spun că numai cea din Galaţi va fi închisă).

*

Din Vèrşeţ ni se scrie, că la alegerea de protopresbiter gr. ort. român pentru tractul Vêrşeţului, efectuită Luni, sěptěmâna trecută, a primit *Tr. Oprea* 28 voturi, ear' Dr. *Petru Ionescu,* profesor în Caransebeş, 25 voturi.

*

Un archiduce în sanatoriu. Ziariul „Zeit“ din Viena vesteşte, că la loc competent s'a luat hotărîre, ca archiducele Ludovic Victor sě fie internat în sanatoriu. Spre acest scop curtea a designat un sanatoriu din Elveţia.

*

Faptele rele se descoper însele. Doi lucrători electro technici din Budapesta, căpětând angajament la antreprenorul M. Krieger din Poprád, când au plecat sě-şi ocupe postul au dus cu ei ca bagagiu două lăḑi. Pe cale au perdut însě reversul căii ferate pentru una dintrě lăḑile lor şi astfel la gara din Poprád li-s'a spus, că au sě indice conţinutul lăḑii şi dacă la deschiderea oficială se va constata, că acela e conţinutul pe care l'au indicat ei şi prin acésta se va constata că ei sunt proprietarii lăḑii, o vor căpěta-o. N'au voit însě sě spună ce e în ladă. Acésta fiind suspect, şeful de gară a făcut arătare la poliţie, care prin organele sale a deschis lada — şi a găsit în ea maşină pentru falsificare de bani, material mult spre acest scop şi piese de „aur“ de câte 10 şi 20 coróne, false. Unul dintrě „proprietarii“ lăḑii a fost prins şi arestat, ear' celalalt a fugit.

*

La şcóla agronomică comitatensă din Sibiiu esamenul de finea anului se va ţiné în 26 Octobre n., cu care ocasiune elevii vor da probe despre aptitudinea lor în diferite lucrări de mână, cum e: tăierea paielor şi a napilor, mulgerea vacilor, săpatul, sěmânatul, etc., cum şi în lucrări cu vitele, ca: aratul, sěmânatul cu maşina, grăpatul, etc. Localităţile şcólei se află în tîrgul de vite nr. 10.

*

Himen. Aurelia E. *Indrieşiu* (Boiţa) şi Ioan *Fanea* (Tălmaciu) logodiţi.

*

Premii pentru notari comunali. Institutul de credit fonciar al micilor-proprietari („Kisbirtokosok Földhitel-intézete“) a pus la disposiţia ministrului de agricultură 1500 cor., din cari sě premieze notari comunali, cari prin promovarea economiei de câmp, prin crearea de isvóre de căştig şi prilejuri noue de muncă au promovat bunăstarea sătenilor. Ministrul a împărţit acéstă sumă în: un premiu de 500 coróne, dóuě de câte 300 şi două de câte 200 coróne şi a recercat reuniunea regnicolară a notarilor sě-i propună spre premiare câte trei notari la fie-care premiu.

*

Comună pustiită de foc. Luni după am'azi comuna Apátfalva din comitatul Borsod a fost total pustiită de un foc uriaş. Nu a rěmas neatinsă de flacări aprópe nici o casă, ear' bucatele şi nutreţurile au fost arse scrum tóte.

*

Ajutóre pentru soldaţii invaliḑi. Ministrul comun de rěsboiu a publicat concurs la mai multe ajutóre din *fundaţiunea Haynau*, creată în scopul ajutorării soldaţilor cari au luptat în 1848—49 fie ca honvezi, fie ca soldaţi în armata împĕrătéscă şi în urma ranelor căpětate au devenit schilavi şi incapabili de muncă. La aceste ajutóre au drept sě reflecteze şi soldaţi (de la sergent în jos) cari au luat parte în rĕsboiul schleswig-holsteinian din 1864, în rĕsboiul pruso-austriac din 1866, ori în cel austro-danez. Ajutórele sunt de trei clase: cei clasaţi în cl. primă capětă 70 fileri pe zi, cei din cl. II. 49 fileri, ear' cei din cl. III. 35 fileri pe zi. Cererile, adjustate cu atestat medical şi cu documente de legitimaţie, au sě fie subşternute la *comanda casei de invaliḑi* din *Nagyszombat*

*

Pentru cei nenorociţi. Dnul vice-colonel în pensie Paul *Munteanu* a contribuit pentru nenorociţii din Topârcea 6 coróne, ear' pentru cei din Câmpeni 4 coróne. Dnul căpitan pens. şi asesor consistorial Pantaleon *Lucuţa* pentru cei din Câmpeni 5 coróne. Banii s'au trimis la destinaţie.

*

Polip uriaş. Ziarele nord-americane raportéză că zilele trecute o cétă de pescari au vĕzut în mare un monstru înfiorătoriu, care în clipa când pescarii i-au aruncat unghiţa în trup, cu cele două braţe a cuprins barca, strîngênd sě o sfarme. Pescarii i-au tăiat grabnic braţele, la ce monstrul s'a cufundat în mare. Partea braţelor rĕmasă în barcă avea lungime de 19 urme. Dusă în St. Iohn, acolo esperţii au calculat pe basa ei, că lungimea braţului întreg trebuia sě fi fost de cel puţin 35 urme, ear' lungimea trupului de 40 urme. Monstrul era un polip sau hidră de mare. Partea de braţe ale lui, rěmase în barcă, a fost donată museului de ştiinţe naturale din Montreal.

*

Din nebuniile americane. Soţia milionarului american Lehr a dat Vineri un mare banchet în vila sa din New-Port, serbând astfel *memorabila zi* în care un căţeluş al ei a împlinit vêrsta de trei ani. La acest banchet căţeii amicelor sale au fost invitaţi prin invitări tipărite, ear' „la masă“ au fost serviţi de cinci lachei.

*

La fondurile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ s'au mai făcut următórele dăruiri: Invěţăcelul culegětoriu de litere Lazar Stanciu şi învěţăcelul pantofar Ioan Crucian au dăruit fondului „Masa învěţăceilor“ fie-care câte 50 fileri; zidariul Samuilă Trifan dărueşte în amintirea socrului seu rěposat Ioan Laţcu, fost faur, anume fondului věduvelor şi orfanilor meseriaşilor, 1·30 cor.; la fondul „Daruri de Crăciun sěracilor nostri“ au dăruit E. B. şi Elisabeta Florian, în amintirea Anei I. Poşa din Porumbacul-inferior, fie care câte 20 fileri; Samuilă Trifan, în amintirea lui Ioan Laţcu, 60 fil., ear' la fondul de 20 fileri pentru cumpěrarea unei case cu hală de vênzare parochul Ioan Pataki din Mihalţi 1·20 cor.; Savu Iosif, învěţătoriu pens. (Draos), 1 cor.; Ioan Crucian, învěţăcel pantofar, 50 fileri, dşóra Paraschiva Todor, 20 fileri, şi Vic. Tordăşianu 10 fileri.

*

Mântuit de la mórte. Un om óre-care desnădăjduit trimite inventatoriului crucei duple electro-magnetice R. B. nr. 86967, dlui Albert Müller Budapesta V., Vadász u. 42/V următórea scrisóre de mulţămire: Stimate Domnule Müller! Inainte de tóte te încunoştinţez, că sunt un om sarac şi bóla m'a silit sě întru într'un spital din Budapesta, apoi

am stat 4 luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor și tóte acestea m'au costat 200 cor. fără ca sĕ mĕ pot vindeca, ear' doctorii au perdut nădejdea și eu trebuia sĕ mor. Din întêmplare am dat de vestea crucei d-tale și am cumpĕrat-o purtând-o pe piept după cum mi-ai scris. In timp scurt în 10 April m'am sculat din pat, mĕ simt sănĕtos și nu mi-e témă că mor, pentru-că m'ai mântuit dta. Iți mulțămesc de mii de ori. Cu stimă Francisc Ostiadat, mașinist în Priglența S.-Ivan (com. Bács-Bodrog) în 27 April 1904. Crucea duplă-electro-magnetică R. B. nr. 86967 costă numai 6 cor. și vindecă bólele următóre: reumatism, respirație grea, lipsă de somn, batere de inimă, bóla rea, de nervi; de aceea îndemnăm pe fie-care sĕ se adreseze plin de încredere la dl Albert Müller Budapest V., Vadász-utcza nr. 42/V.

Oficială.

Unele oficii protopresbiterale au scăpat earăși din vedere cuprinsul circulariilor consistoriale cu privire la notificarea morții parochilor cu specială considerare la regularea congruei. A nume trebue sĕ raporteze:

1. Când a repausat parochul?
2. Rĕmas'a vĕduvă?
3. Rĕmas'au erezi? Câți minoreni? Câți maioreni? Cum îi chiamă și în ce stare sunt?

Aceste date sunt de lipsă, căci nerămênând vĕduvă ori orfani minoreni, competența ridicată anticipativ trebue restituită. Acest raport trebue făcut imediat și cel mult în 4—5 zile după mórtea parochului.

Cărți și reviste.

„Despre rĕul concubinagiului în poporul nostru“, disertație de Dr. Em. Elefterescu. E quasi continuare la cele spuse de dl Elefterescu în broșura „Despre căsătorie, plăcerile și suferințele vieții familiare“.

De același autor a apărut o altă broșură sub titlul „*Câteva cuvinte despre îmbrăcăminte și lux*“.

Ambele au apărut în tipografia Al. Valescu în Mușătești-Argeș (România) și ambele sunt vrednice a fi cetite deosebi de cărturarii țerani.

*

Carmen Sylva, „studiu critic“ de Alexandru P. Vojen. A apărut în Arad în tipografia „Tribuna“. Dl Vojen își începe „studiul critic“ astfel: „Un cristal cu parfum pe care 'l desfaci iarna în liniștea caldă a camerei întristată de umbrele amurgului“... Adecă: un *cristal* cu *parfum*, pe care 'l *desfaci*...! Cartea costă 1 corónă.

*

„Constituțiunea patriei, sau drepturile și datorințele cetățenești“, pentru școlele poporale, de Ioan F. *Negruțiu* (ediția III. îndreptată). Prețul 36 fileri.

Aceeași pentru școlele civile, institutele pedagogice, pentru învĕțători și privați. Ediția III. îndreptată și amplificată. Prețul 1 corónă.

Ambele au apărut în Blaj (tipografia seminariului archidiecesan).

*

„Amicul Tinerimei“, fóie de cunoștințe folositóre pentru educarea tinerimei române“, redactată de profesorii gimnasiului din Têrgu-Jiu (România) sub direcția directorului gimnasial I. Moisil. Fascicolul 9 (pe Septembre) a apărut cu următoriul sumariu: Sfaturile unui unchiu nepotului seu, de V. Roman; O părechie de berze, de A. Crainic; tinerimea japonesă și rĕsboiul, de Nepos; Alegerea și detronarea reginei la albine (poveste științifică), de Alandron; In țara cafelei (note de călĕtorie), și altele.

„Amicul Tinerimei“ apare în fascicoli lunari și costă 8 coróne pe an. Director, proprietariu și editor: Ioan Moisil, director gimnasial în T.-Jiu.

*

„Biserica ortodoxă română“, revista Sf. Sinod al bisericei autocefale ortodoxe a României, a apărut pe August (fasc. 5, anul de esistință XXVIII) cu următoriul sumariu; „Istoria împĕratului Amfilog și înțelesul sfintei liturgii, precum a vĕdut împĕratul în biserica Ierusalimului“; „Religiunea creștină face fericirea omului“, studiu apologetic de Dr. D. Demetrescu; Note asupra istoriei bisericești a Românilor pentru secolul XIX, comunicate de C. Erbiceanu; Psalmii, studiu de Dr. Popescu Malăiești; „Manuscrise găsite la mănăstirea Dălhăuți; Apologetica lui Tertulian, Institute de propaganda rom. cat. în România, predice și știri de interes bisericesc.

„Bis. ort. română“ apare în fascicoli lunari în București (tipografia cărților bisericești) și costă 12 lei pe an.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

La sĕrbători mari diaconul cădește cu chivotul pe umĕrul sau brațul stâng; și anume: *a)* vecernie la „*Dómne strigatam...*“ *b)* utrenie la „*Ceea-ce ești mai cinstită......*“. După cădit se pune earăși pe prestol. Chivotul de obiceiu nu se ia cu mână gólă, ci cu o pânzătură de mĕtasă și pe aceea se așază, ceea-ce este o vechie datină creștinéscă. Apusenii încă prind crucifixul cu o astfel de mătasă. In multe părți poporul nostru are și azi datină, că — după încheierea unui têrg — dă cu cumpĕrătoriul nu mâna gólă, ci acopere palma cu aripa sumanului, vrênd sĕ arete prin acésta, că actul ce-'l încheie este înaintea lui sfânt. Obiectele sfințite deci trebuesc tractate cu multă îngrijire; unele nu se ating cu mâna gólă, ci se prind prin o pânzătură subțire, de mătasă.

In picturile orientale aflăm pe archidiaconi adese-ori zugrăviți cu chivotul așezat pe o astfel de pânzătură. Așa d. p. pe *Stefan* în catedrala de la Iași, pe archidiaconul *Nicanor* în biserica mănăstirii *Sucevița* (Bucovina). Are stihar de tot alb, jos cu galóne late împodobit; orariul e cam ca un omofor, pe stânga are o năframă, de-asupra chivotul.

Ripida.

In partea dindĕrĕpt a prestolului de regulă sunt fixate niște ripide (apărătóre) cerculare sau în colțuri. *'Ριπίδα* sau *flabellum* este un fel de evantai, ce se numește și ἑξαπτερῦγον (șase aripi), pentru-că represintă un serafim cu 6 aripi, desemnate sau sculptate în lemn. Ripida este un aparat bisericesc în vechime mai mult folosit, de cât acum. Inainte de veacul XIII a fost în us și în biserica apusană, din care mai târziu a dispărut. Acest instrument se folosia pentru a face vênt de-asupra potirului, la sfințirea darurilor (consacrațiune), de a alunga insectele în decursul liturgiei, de a stânge lampele și luminile după serviciul divin. Pentru scopul acesta nu se mai folosește ripida nici în bisericile orientale; dar' cu tóte acestea aflăm ripide, așezate de regulă în altariu, în partea din dos a prestolului. In mănăstirea *Meyaspilaeon* din *Achaia* e o ripidă de argint, cu figuri și ornamentări bine ciselate. In periferie sunt fixate limbuțe mici de argint, legate între olaltă cu un fir de metal. Dacă miști instrumentul, aceste limbuțe produc un ton, care face pe ascultători atenți, că slujba a ajuns la anumite locuri. Astfel se anunță d. e., că suntem pe la prefacerea darurilor, când toți au sĕ se închine. Acum se folosesc la noi clopoțelele. Aceste sunt în us la apuseni, de la ei le-am împrumutat și noi. Ripidă mai folosesc numai Armenii. Incolo a devenit numai o decorațiune, ce o pórtă băieții, numiți și ei *serafimi*, cari în unele locuri — îmbrăcați în stihare albe și colorate — iau parte la sfânta liturgie. Așa d. e. la biserica sfântului Nicolae din Brașov, la Domnița-Balașa au stihare albe și lumini în mână. Se mai folosesc la procesiuni, ca și crucea și praporii.

Textul liturgiei reamintește acéstă ripidă, punêndu-o în mână serafimilor, cari strigă neîncetat: *Sfânt*, *sfânt*, *sfânt* etc. Biserica apuséna pune în mână serafimilor în loc de ripidă o fâșie cu inscripția: „et clamant SS. SS. SS.“, precum se póte vedea d. e. în Saturnin de la *Toulouse*. Acolo e un serafim din mărmură, după unii archeologi — de pe timpul Carolingilor.

Clopoțele, ca la noi, am aflat la *Bușteni* și în alte locuri; dar' in Romania se folosește clopoțelul numai înainte de „*Cu frica lui Dzeu*“, după împărtășirea preoților, ca sĕ se finéscă pricésna. In tocmai se folosește și în bisericile din muntele Atos. Aici însĕ se mai sună și înainte de începerea ceasului al III-lea. Preotul sau paraclisieriul lovește clopoțelul, și atunci fie-care călugăr — luându-și culionul din cap — se închină și pomenește 3—4 nume (morți sau vii).

Asemenea mai clopoțește diaconul sau paraclisieriul la liturgia înainte-sfințitelor, și anume atunci, când preotul ridică sus trupul lui Iisus de pe prestol. Poporul — audind sunetul — se plécă; preotul duce darurile pe dindĕrĕptul prestolului la proscomidie și le pune pe masă; clopoțelul sună a 2-a óră, și poporul se ridică.

Ripidele au diferite forme. La biserica albă de la București se folosesc 2 ripide la cununii, aședêndu-se lângă masă ca decorațiuni. De ordinar stau lângă prestol pe picióre grele. Cele mai frumóse ripide din aur masiv, fórte prețióse, le-am vĕzut în mănăstirea Putna.

Tetrapodul sau Proskynitarion.

Tetrapodul sau *προσκυνηταριον* (*προκύνησις*=venerare) este o măsuță înaltă, cu placa de-asupra închinată puțin înainte. Unii îl numesc și *iconostas*. Este aședat de regulă în partea dréptă a năiei, cam în dreptul icónei lui Iisus, une-ori și cu a S. Marii. Pe acéstă masă se pune icóna sĕrbătórei, ce o prăsnuim în ziua respectivă. Acolo se espune icóna praznicului, spre a fi sărutată din pártea creștinilor. Deci pentru perondarea tuturor sĕrbătorilor de peste an avem lipsă de iconițele:

1. Tuturor praznicelor împĕrătești, cu totul 9 și cu ziua crucii 10.

2. A sĕrbătorilor Născĕtórei de Dzeu 4.

3. Și a sfinților mai mari, a căror amintire forméză sĕrbători legate, cum sunt:

1. Preacuviósa Maica Paraschiva (14 Octobre).
2. Sfântul mare mucenic Dimitrie (26 Octobre).
3, Archangelii Mihail și Gavriil (8 Novembre).
4. Sfântul ierarch Nicolae (6 Decembre).
5. Sfinții 3 ierarchi Vasilie, Grigorie și Ioan (30 Ianuarie).
6. Aflarea capului sfântului Ioan Botezătoriul (24 Februarie).
7. Sfântul mare mucenic George (23 April).
8. Sfinții împĕrați Constantin și Elena (21 Maiu).
9. Nașterea lui Ioan Botezătoriul (24 Iunie).
10. Prorocul Ilie (20 Iulie).
11. Tăierea caputui lui Ioan Botezătoriul (29 August).
12. Petru și Pavel.
13. Duminecile mai însemnate,

și alți sfinți, a căror amintire se serbéză cu mai multă venerațiune. (*προσκύνησις*).

Fie-care icónă se așadă pe tetrapod în ziua sĕrbătorii respective. Praznicele dumnezeești (afară de tăierea împrejur) și ale Născĕtórei de Dzeu (afară de Intrarea în biserică) se serbéză în decurs de mai multe zile, de la 6—39 zile, cât ține prăznuirea. Sĕrbătórea are deci un început, *înainte-sĕrbarea*, *sĕrbarea-însași* și *după-serbarea*. Pe tetrapod se pune icóna sĕrbătorii la început și stă până la ieșirea sĕrbătorii. De multe-ori aflăm lângă acéstă iconiță pe tetrapod și iconița hramului, sau a ultimului praznic mai mare, sau a Duminecei trecute.

Nu tóte bisericile dispun de întreg șirul acestor iconițe; ori au numai o parte din ele.

In multe biserici din orient, unde aceste icóne sunt mai mici, se iau jos de pe têmplă, când începe timpul de serbare al praznicului respectiv, și sĕ așéză pe tetrapod sau *proskynitarion*; ear' la frontariu rĕmâne un loc gol.

Celelalte praznice sau sfinți mai mari, cari n'au putut fi aplicați pe têmplă, dar' cari au sĕ se perondeze în decursul anului pe tetrapod, de multe-ori se înșiră — până le vine rîndul — pe partea din lăuntru a frontarului sau pe vre-un parcan în jurul stranelor (horelor); unele se atêrnă de candelabru.

Biserica ortodoxă serbéză în tótă ziua amintirea unuia sau a mai multor sfinți, ori a unui praznic.

Merită amintire la locul acesta faptul, că une-ori pe aceeași tablă zugrăvită de la tetrapod se află mai multe scene din viéța sfinților. Așa d. e. aflăm în mănăstirea *Simopetra* (întemeiată la 1364) de la Atos 12 table. Ele cuprind pe toți sfinții din decursul unui an bisericesc. Sĕ fie cam din veacul XV. Se păstréză pe partea dinspre altar a templei din capela, numită a sfântului George. Fie-care tablă este întocmită pentru trebuințele unei luni întregi. In fie-care lună se ia o tablă de la locul ei și se așéză pe tetrapodul din biserica mănăstirii, unde stă o lună întrégă. Avênd sĕ provadă trebuințele unei luni întregi, figurile sfinte sunt firește numai în miniatură. Tabla lunei Maiu d. e. este împărțită în patru vrâste orisontale, de câte 6 cm. Pe o suprafață de ceva peste 30 cm. cuprinde la 50 persóne sfinte și scene din viéța lor. Pe lângă bogăția cuprinsului lor, căci înfățișéză un așa complet „inventar al sfinților“, aceste table merită atențiunea specială a celor ce fac studii de iconografie și pentru fineța estraordinară, cu care sunt pictate.[1]

Asemenea 12 table mineale (lunare), numite „*Δωδεκάμηνον*“, se află și pe muntele *Sinai*, earăși complete. Una are 2 coți în înălțime. Ele nu erau destinate pentru tetrapod, ci se aflau aninate de 12 columne, dinaintea têmplei bisericei.[2]

Tetrapodul în bisericile românești mai însemnate.

Considerând, că creștinii vin la biserică pe rînd, închinarea la tetrapod devine de multe-ori o conturbare fórte jignitóre a liniștei, ce trebue sĕ domniască în decursul serviciului divin. De aceea au introdus în unele biserici douĕ tetrapóde; dintre cari unul se așază în pronaos, ca astfel sĕ nu fie silit fie-care a face o primblare până aprópe de têmplă.

In unele biserici vechi se și aplică douĕ tetrapóde, ambele lângă amvonul din mijlocul năei.

In multe biserici din muntele *Atos* încă sunt douĕ iconostase. Unul înaintea icónei lui Iisus din têmplă. Aici se schimbă icónele după praznice. Altul e înaintea icónei sfintei Marii. Aici stă permanent icóna maicei Domnului. In prodromul român din Atos se află la locul acesta icóna renumită a maicei Domnului, făcĕtóre de minuni. Se zice, că singură s'a zugrăvit.

In *Bușteni* (România) sunt douĕ tetrapóde. Unul în naos pentru bărbați. Icónele se scimbă aici. Altul în tinda femeilor pentru femei. Icóna rĕmâne aceeași.

Asemenea și la *Radu Vodă*, *București*.

(Va urma.)

---

[1] *Ioan Comnen* amintește aceste 12 table în „*προρκυνητάριον*“ pag. 71.

[2] *Nektarios*: „*'Επιτομὴ τῆς ἱεροκοσμικῆς ἱστορίας*“. Ediția 1758 pag. 158.

In capela sfântului Pavel din mănăstirea Pawlu încă se află o asemenea tăbliță.

In capela sfântului *Petros Athonitis* din mănăstirea *Lavra* încă se află douĕ tăblițe de asemenea natură, numite triptiche, cu aripi. Pe un spațiu de 16/28½ cm. (cu aripi cu tot) cuprinde *a)* Inlăuntru: sfânta Treime și alte 20 praznice mari: Bunăvestirea, Nașterea, Intimpinarea Domnului, Botezul, Schimbarea la față, Invierea lui Lazar, Dumineca Floriilor, Cina cea de taină, Spălarea piciórelor, Rĕstignirea, Luarea de pe cruce, Invierea, Inălțarea, Rusaliile, Adormirea maicei Domnului, etc. *b)* Afară: Ospitalitatea lui Avram (trinitatea după usul oriental), Nașterea Mariei, Intrarea în biserică a Mariei, Inălțarea Crucii, Decapitarea lui Ioan. Singuratecele figuri, pictate pe o basă (câmp) aurie, au adese-ori o înălțime numai de 1 cm. Sunt pictate cu îngrijire și bine, ceea-ce indică a nu fi mai târzii de veacul XV sau XVI.

Celalalt triptychon cuprinde înlăuntru Rĕstignirea, afară Bunăvestirea și sfinții Nicolae, Atanasie, Ecaterina, Paraschiva, George, Dumitru. Basa e tot aurie.

Chipurile sunt bune. Cele mai noue sunt tóte mult mai inferióre.

Icónele de pe têmple și de la tetrapóde din muntele Atos sunt aprópe tóte mai noue; puține apar mai vechi, din timpul înainte de decăderea imperiului bizantin.

Unele se atribue evangelistului *Luca*; altele sĕ fie din timpul luptelor pentru icóne. A sĕ constata acésta este greu.

Despre emigrarea la America.

Chestia emigrării la America încă nu a succes a fi astfel resolvată, ca sĕ fie odată deplină ordine. Fie-care autoritate dă altă esplicare legii despre emigrări. Un număr însemnat de cetitori şi abonaţi de ai noştri în zilele din urmă ni-s'au adresat cu rugarea sĕ le dăm desluşiri asupra feliului cum e regulată afacerea emigrărilor. Unii se plâng chiar că nu li-s'au estradat pasport, ori numai după multe alergări împreunate cu neplăceri au putut ajunge în stăpânirea lui. Neputênd rĕspunde singuraticilor, dăm la acest loc desluşirile dorite.

Ministrul-president conte Tisza István a anunţat apriat în casa deputaţilor, că sub nici o împrejurare nu va scurta hotărîrile sale liberale privitóre la emigrări. Fie cărui emigrant îi stă în voie sĕ călĕtoréscă pe unde voeşte. De aceea ministrul-president a accentuat în şedinţa publică a casei deputaţilor, că nu va silí pe nici un emigrant sĕ-şi părăséscă patria prin Fiume. Folosindu-se de linia acésta, călĕtoriul e silit sĕ petrécă 18 zile pe mare până la debarcare în America. Notarii comunali şi cercuali au primit instrucţie de la guvernul ungar numai sĕ recomânde emigranţilor linia fiumană, dar' mai departe sĕ nu mérgă în privinţa asta. Notarii pot deci sĕ recomânde calea acésta mai lungă, nu pot silí însĕ pe nimenea sĕ se folosécă de ea. Dacă emigrantul declară că voeşte sĕ călĕtorescă de la Brema, de unde ajunge la America în şepte zile, notariul e datoriu sĕ-i liberezo pasport şi preste Brema. In cas că notariul totuşi ar denega acésta, emigrantul e în drept sĕ ridice plângere contra notariului la vice-comitele. Acesta apoi îndată o sĕ dispună estraderea pasportului peste Brema. Dacă şi acum s'ar întêmpla, ca cineva sĕ scurteze libertatea emigrantului, silindu-l sĕ folosiască linia fiumană, n'are de cât sĕ înştiinţeze de urgenţă despre acésta pe ministrul-president conte Tisza István, ca ministru de interne, în Budapesta. Şi ministrul-president fără îndoială îi va face dreptate. Avênd emigrantul pasportul, póte călĕtorí fără pedeci peste Oderberg la Brema, de unde 7 zile mai târziu póte debarca în America. Pe cale sĕ nu se lase a fi înfricat de agenţi. Agenţii sau comisionarii n'au dreptul sĕ oprécă pe nimenea şi dacă emigrantul totuşi ar fi espus la şicane din partea acestora, imediat sĕ facă arătare la ministrul-president pe cale telegrafică, cerênd totodată pedepsirea agenţilor. In astfel de casuri ministrul-president dispune la moment, ca emigrantul sĕ pótă călĕtorí liber, cum şi, ca agenţii sé fie pedepsiţi. Ministrul-president pretinde de la agenţi şi e dator sĕ pretindă respectarea legii şi sĕ nu şicaneze pe călĕtorii cu pasport preste Brema. Fără pasport însĕ nimenea sĕ nu călĕtorésă la America. Chiar şi pentru-că ori-cui se dă pasport.

A apărut:

Modele de cusături românești

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I **50 fil.**, caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Nr. 30 1904. [290] 1—1

Publicare de licitaţiune.

Pentru **vinderea pădurei comunităţii urbariale Pĕtrângeni** de pe un teritor de 15 jugĕre în hotarul comunei Pĕtrângeni (comitatul Albei inferióre) situată lângă cale, în depărtare de 3 klm. de la staţiunea drumului de fer, constătătóre din **182 fire de goron** (stejari) în grosime de la 40 cm. în sus diametru mĕsurat la stat de om, şi mai multe fire de fag, se va ţiné licitaţiune publică **verbală şi cu oferte în scris** la cancelaria comunală din Pĕtrângeni **Joi în 3 Novembre st. n. a. c.** la orele $8^1/_2$ a. m.

Preţul de strigare 3000 coróne.

Vadiul 300 coróne.

Condiţiunile speciale de licitare si contract se pot vedé ori când la subscrisul, paroh gr. or. în Valea-Bulzului (Pĕtrângeni) p. u. Zlatna.

Presidiul comunităţii urbariale din Pĕtrângeni la 5 Octobre 1904.

Nicolau Cristea
president.

Nr. 75/1904. [275] 3—3

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă gr. or. din Agârbiciu, protopresbiteratul Mediaş, va da în **3/16 Octobre a. c.** la 1 oră p. m. prin licitaţiune publică minuendă în întreprindere **edificarea resp. adaptarea şcólei gr. or. române,** conform planului şi preliminariului de spese aprobat de Preaven. Consistoriu arhidiecesan dto 28 August 1903 nr. 9221 şcol. în sumă de 4791 cor. 65 fil.

Minus oferentul va fi îndatorat a depune cauţiunea recerută în bani gata, sau în hârtii de valóre la epitropia parohială.

Comitetul parohial îşi reservă dreptul a da în întreprindere lucrarea ori-cui dintrĕ oferenţi.

Planul, preliminariul de spese, condiţiunile de licitare, cum şi ori-ce informaţiuni se pot afla până la ziua licitaţiunei la oficiul parohial gr. or. din Agêrbiciu.

Agêrbiciu, în 8/21 Septembre 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Ioan Muntean paroh gr.-or. — **Ioan Triff** not. comit. parohial.

Nr. 386. [279] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din parohia **Vima-mica**, protopresbiteratul Cetăţii-de pétră, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 coróne, din care 520 coróne ajutoriu de la stat, 80 coróne repartiţie pe popor, cuartir în edificiul şcólei, grădină de legumi şi lemne pentru încălditul salei de învĕţământ.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avé a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral (p. u. K.-Monostor) până la terminul indicat; cel ales va fi îndatorat a instrua copiii de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Fênaţe, la 9 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea-de pétră.

In conţelegere cu comitetul parohial concernent.

Teodor Şovrea
adm. prot.

Nr. 705 1904. [287] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a treia **Comana superióră**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistoriu arhidiecesan din 7 Septembre 1904, nr. 9463 B. se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B, pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş, până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la sânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 18 Septembre 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial. Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Ioan Cândea
protopop, ca adm. prot.

Un tinĕr român, absolvent de gimnasiu dă

ore de privat

pentru studii de la gimnasiu. — Informaţii se capĕtă la administraţie. [280] 3—3

---

[282] 3—3

Concurs din oficiu.

Pentru ocuparea definitivă a postului I. de **învĕţătoriu** devenit vacant şi a postului de **al II. învĕţătoriu** de nou sistemisat la şcóla confesională gr. or. din comuna curat românéscă **Marcoş**, protopresbiteratul Treiscaune, se escrie concurs din oficiu cu termin de **15 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu aceste douĕ posturi sunt pentru fie-care:

1. Salariu în bani din mijlócele comunei bisericeşti solvibili în rate lunare decursive 300 cor.

In acéstă sumă e computat jumĕtate din venitul cantoral, adecă 40 coróne de fie care.

2. Salariu în bani de la stat pentru fie-care câte 300 cor.

Afară de acestea:

3. Din pădurea comunei bisericeşti cumpĕrată spre scopul acesta pentru fie-care lemne în preţ de cel puţin doi stângini în valóre de 15 cor.

4. Grădină lângă şcólă de circa 400°☐ o vor folosí până la altă rênduială în părţi egale ambii învĕţători, fiind îndatoraţi pentru acésta a instrua pe elevi în pomărit şi legumărit. Folosinţa în valóre de 5 cor.

5. La cuincuenale vor fi îndreptăţiţi numai după un serviciu neîntrerupt de cinci ani la acéstă şcólă.

Aceste posturi fiind împreunate cu cantoratul concurenţii sunt poftiţi a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic mai nainte de ziua alegerii. Concursele le vor adresa oficiului protopresbiteral concernent.

Breţcu, în 10 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Treiscaune cu re edinţa în Breţcu (Bereczk).

Constantin Dimian
protopresbiter.

Concurs

Pentru **îndeplinirea parohiei** vacante din **Chesinţ**, protopresbiteratul Lipova, în diecesa Aradului, se escrie concurs cu termin până la **12/25 Octobre 1904.**

Emolumentele împreunate cu acésta parohie sunt: 1. Una sesiune par. constătătóre din 30 jug. pămênt; 2. Un intravilan parohial; 3. Birul şi stola usuată de la parohiani; 4. Intregirea dotaţiunei de la stat, după cualificaţiunea alegêndului preot.

De la recurenţi se cere cualificaţiune pentru parohíi de clasa I cu acea observare, ca întru cât nu vor fi recurenţi cu cualificaţiune de clasa I, vor fi admişi la candidare şí recurenţi cu cualificaţiune de cl. II.

Recurenţii sunt avisaţi, ca recursele lor instruite cu documentele de cualificaţiune recerută, şi adresate comitetului parohial din Chesinţ, până la terminul susindicat, sĕ le subştérnă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în Lipova (Lippa); ear' în vre o Duminecă ori sĕrbătóre, cu observarea §-ului 18 din Regulamentul pentru parohíi — sĕ se presenteze în sfta biserică din Chesinţ, pentru a şi arăta desteritatea în cele rituale.

Chesinţ, 23 August (5 Sept.) 1904.

Comitetul parohial.

In conţelegere cu mine:

Voicu Hamsea
protopresbiter în Lipova.

[283] 3—3

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de **Dr. Petru Şpan**

Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoştinţa on. public românesc, că în urma unei înţelegeri frăţeşti cu companionul meu Ioan Petraşcu,

Atelierul de croitorie

Petraşcu & Părău

aflător în **Strada Poplăcii** (Quergasse) **nr. 21,** pe viitor îl voiu conduce singur, sub firma proprie

Ioan Părău.

In atelierul meu se vor pregătí ca şi până acum **tot feliul de haine pentru bărbaţi, civile şi militare,** după cel mai nou fason şi cu preţuri convenabile.

Rugând on. muşterii de a păstra şi pe mai departe încredere acestui atelier, rog totodată şi on. preoţime gr. or. română, ca la casuri de eventuale trebuinţe, îndeosebi în **reverenzi**, sĕ-mi acordeze preţiósele sale comande, de cari cu atât mai vêrtos mĕ simt îndemnat a mĕ ruga, cu cât sunt fiu al acestei biserici.

Pentru serviciu satisfăcĕtor garantéză îndeajuns testimoniile mele: al şcólei de croit din Viena, şi de la diferiţi măestri, în a căror ateliere am lucrat.

Sibiiu, 7 Septembre n. 1904.

Cu tótă stima

Ioan Părău
măestru croitor.

(264)

Sprijiniţi industria română!

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu.

M'am mutat de sub nr. 21 sub nr. 3 strada Poplăcii.

Am onóre a aduce la cunoştinţa on. public că cu 15 Septembre mi am deschis prăvălie de croitorie modernă

Croitorie Vieneză Universală.

Ca sĕ pot mulţămí muşterii mei, voiu lucra cu cea mai mare sirguinţă, şi îmi voiu concentra tótă praxa mea, ce mi am căştigat'o în Viena şi Budapesta, la cele mai renumite firme de branşa acésta, precum la dl Iosif Szallay, croitor de curtea împĕrătéscă şi la dl Wilhelm Skarda furnisorul curţii împĕrăteşti, la firma din urmă fiind ca primul lucrător mai mult timp.

De asemenea mi am însuşit şi o croiélă modernă şi după cel mai nou stil; acésta mi am căştigat o de la mai multe cursuri de croit din Viena, absolvându le tóte cu succes splendid. Rog on. public românesc să mĕ onoreze cu cât mai multe comande. *Probaţi şi vĕ veţi convinge.* că lucrez cu *preţurile cele mai eftine* (mai eftin de cât ori-unde). Confecţionez tot feliul de vestminte, precum uniforme de oficeri şi voluntari (specialitate pentru uniforme), finanţi, pădurari, haine de teatru, ornate şi stiharii bisericeşti, haine de salon, fracuri, salon rocuri, sacouri, paltóne, pardesiuri, raclame, ulstere, apoi şi pentru dame jachete, paltóne, etc. Tóte acestea le croesc cu dibăcie şi după cea mai nouă modă, şi le confecţionez din cele mai bune şi durabile stofe.

☞ *Nou! Nou!! Nou!!!* Atrag atenţiunea domnilor preoţi şi teologi absolvenţi cu privire la *croiala reverenzilor.* că tocmai acuma am aflat un stil nou de a le croí, cu mult mai practic de cât până acuma. Totodată rog pe on. preoţime şi on. public românesc, că cine va voí ca sĕ aibă un lucru frumos, n'are de cât sĕ se adreseze cătră *„Croitoria vieneză universală“* a mea şi voiu face tot posibilul ca sĕ pot mulţămí muşterii mei.

Semnez cu tótă stima

Ioan Petrascu, croitoriu.

Sibiiu strada Poplăcii nr. 3. Vis-à-vis de cafeneaua „Unicum“.

[266] 5—5

Prima croitorie română în comitatul Sibiiu

Sprijiniţi industria română!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 105 Sibiiu, Joi 30 Septembre (13 Octobre) 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 80 fil. rêndul cu litere garmond

Rěsboiu obstrucţiei.

Sibiiu, 12 Octobre n.

Prim-ministrul Tisza a luat hotărîre firmă, sě facă pentru viitor imposibilă obstrucţia în dieta ungară. In scrisórea deschisă adresată alegětorilor sei din cercul Ugra (am făcut pomenire despre ea într'un numěr mai recent) o spune acésta cu tótă francheţa, declarând rěsboiu celor ce au stricat atât de mult ţerii prin crearea unei stări ruşinóse de lucruri mai anul trecut, când parlamentul ţerii nóstre sěmăna mai mult a crîşmă de la sat de cât a corp matur şi serios legiuitor.

Iată ce solie trimite prim-ministrul Tisza în scrisórea sa deschisă tuturor acelora, cari věd acte de virtute patriotică în câte un scandal parlamentar, chiămat sě întroducă anarchia în ţară:

... „Adevěrat este, că ordinea constituţională s'a restabilit. Insě învěţămintele trecutului apropiat ne conving, că viéţa nóstră parlamentară stă pe o basă fórte şubredă. Asupra naţiunei atêrnă sabia lui Damocle. Un grup *cât de mic*, póte *sě opréscă întréga maşinărie dietală*, póte sě pună piedeci in calea înaintărei nóstre, póte sě ne aducă pe cap tóte primejdiile şi umilirile trecutului recent. N'am făcut nimic, cât timp n'am remediat acéstă stare ruşinósă. Ar fi o uşurinţă criminală şi o laşă întrelăsare, dacă n'am profita de primul period al ordinei restabilite, *ca sě dobândim garanţii statornice pentru viéţa constituţională magiară*. Libertatea cuvêntului, necesitatea estremă imperativă a discuţiunilor în parlament, nu e permis sě le stânginim. Insě parlamentul magiar *nu póte fi o jucărie în mâna unor fracţiuni neînsemnate*, şi nu putem espune capriciilor sórtea naţiunei magiare...

Se póte, că elementele acelea, cari nu pot spera sě se validiteze de cât în zilele de scandal şi de anarchie parlamentară, sě ni se pună în cale; dar' tocmai aceste elemente au degradat nivelul dietei, îl discreditéză şi duce la marginea abisului. Faţă cu aceste apariţiuni *trebue sě apěrăm demnitatea şi ordinea în parlament*, dacă naţiunea vré sě-şi pună viitorul pe base mai sigure. Numai astfel putem sě punem stavilă curentului destrămării şi putrejunei...“

Prim-ministrul Tisza s'a dovedit a fi om energic şi resolut. Faptele îi stau în consonanţă cu vorbele. Aceea ce promite, împlineşte. Prin urmare, în casul acesta nu e vorba de o simplă ameninţare, făcută pentru a înspăimênta pe cei gălăgioşi din dietă, ci de un plan bine stabilit, care va fi esecutat din partea ministrului-president, chiar şì cu risicul de a provoca o nouă obstrucţie. Pentru-că singur spusese odată, în cerc mai intim, după-ce se pusese capět obstrucţiei, „că vom mai avé o obstrucţie înverşunată, dar' aceea are sě fie *cea din urmă* în parlamentul ungurese“. Planul revisuirii regulamentului de casă îl avea deci *atunci* gata domnul ministru-president Tisza, şi crede că acum e sosit timpul pentru a 'l realisa.

Intrebat în şedinţa de Luni a dietei ţerii, domnul prim ministru a spus că ce înţelege sub revisuirea regulamentului de casă? Inţelege luarea posibilităţii de a se mai face obstrucţie *technică* prin propunerea de votări nominale, cu rost, fără rost, şi prin facerea de propuneri fără nici un înţeles, numai pentru a se răpí cu ele timpul cel scump. Şi mai înţelege, că votarea budgetului şi a contingentului de recruţi sě fie legată *de termin*, aşa ca ţara sě nu mai ajungă a fi pusă în stare de *ex-lex* din prea multa vorbă ce se face în parlament în jurul acestor chestii. Incolo libertatea cuvêntului rěmâne intactă, şi cine vrea, póte sě facă obstrucţie şì în viitor, însě cu capul, nu cu pumnul. Póte sě vorbéscă la obiect zile întregi, dacă e în stare, căci nu 'l opreşte nimeni.

N'avem nimic de zis contra planului domnului ministru-president cu privire la revisuirea regulamentului de casă. E necesar sě se facă aceea ce vrea guvernul sě facă în privinţa acésta, şi planul seu nu póte sě aibă de cât aprobarea tuturor ómenilor de bine. Ce nu ne place însě este, că şì de astădată, ca totdeuna, au fost ziare magiare, cari, pentru a pleda mai cu efect pentru acceptarea punctului de vedere pe care se află pus guvernul în chestia revisuirii regulamentului de casă, au aflat de bine a scóte pe plan earăşi naţionalităţile nemagiare, şi a striga cetitorilor în gură mare: „Nu pentru noi face guvernul aceea ce vrea sě facă, ci *pentru naţionalităţi*, cari ca mâne vor întra în dietă şi vor recurge şi ele la arma obstrucţiei. In contra deputaţilor naţionalităţilor vrea deci guvernul sě se îngrădéscă. Ergo, nu împedecaţi realisarea planului seu!“ ...

Nu înţelegem ce rost pot sě aibă astfel de alarmări a opiniunei publice magiare, mai ales că sunt lipsite de ori-ce temeiu. Naţionalităţile, dacă vor puté sě trimită în viitorul apropiat deputaţi la dietă, vor trimite sigur ómeni maturi, cu judecată calmă, ómeni cu bună educaţie, cari vor şti ce se cuvine şi ce nu se cuvine, şi vor şti până unde pot merge în libertăţile de cari se bucură, ca sě nu pericliteze interesele statului. Vor trimite ómeni de ordine, ear' nu gălăgioşi, pentru-că acestia nu dintrě naţionalităţile nemagiare se recrutéză.

Naţionalităţile au şi acum deputaţi în dietă, dar' nici unul nu s'a alăturat anul trecut la ceata obstrucţionistilor, ci din contră, au condamnat toţi obstrucţi . O vor condamna deci şì în viitor, toţi naţionalistii din dietă, ca armă nelegală. Prin urmare, luarea posibilităţii de a se mai face obstrucţie în dieta magiară, nu se face în contra naţionalităţilor nemagiare, ci în perfect acord cu vederile lor.

Pentru-ca sě se ştie!

Din parlament. Şedinţa de Luni a dietei a fost de durată scurtă. S'au făcut comunicările necesare din partea presidiului, şi s'au dat esplicări din partea prim ministrului Tisza cu privire la proiectata revisuire a regulamentului de casă. In şedinţa de Marţi au fost resolvate mai multe petiţiuni întrate la dietă, ear' astăzi Mercurí, s'a cetit propunerea ministrului-president Tisza, ca dieta sě alégă o comisiune parlamentară de 21 membri în scopul stabilirei modului cum este a se modifica regulamentul de casă. Comisiunea va fi compusă cu ţinerea în vedere a tuturor partidelor representate în dietă.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

In urma inquisiţiunilor din anii 1808 şi 1815 asupra cestiunei dacă boerii din Grid sunt şì nobili, *nemes emberek*, scutiţi de contribuţiunile publice, şi asupra genealogiei lor? s'a adus din partea forului producţional sentinţa din 27 Martie 1819, prin care ei sunt declaraţi de nobili adevěraţi, ear' în 10 Maiu 1823 sentinţa suplimentară prin care ei sunt scutiţi şì în privinţa moşiilor lor boereşti. Acésta sentinţă a fost aprobată şì de forul suprem judecătoresc din Viena prin decisiunea sa din 20 Septembre 1854. Aceste sentinţe reproduc tótă descendenţa boerilor din Grid de la Ladislau Ciurilă, despre care dă o nouă tablă genealogică anexată în partea IV. Cu toţii numěră preste 160 patrifamilii.

b) In comuna Părěu, 220 case cu 1062 locuitori.

Din descrierea boerilor din Grid am věḑut, că Coman Ciurilă şi fiiul sěu Ladislau au fost cumpěrat de la *Vîlcul* boer din Părěu a şésa parte şi de la Nan boer din Părěu alta a şésa parte, va sě zică preste tot o terţialitate din boeronatul Părěului, în urma căreia Vulcul şi Nan din Părěu devenîră boeri căḑuţi. Din rěmăşiţa boerilor din Părěu mai ocură:

1. *Familia Boer de Parró*, 3 patrifamilii, nobilitată de M. Apafi cu

---

FOIŞÓRĂ

De la jubileul Puşcariu.

Am dat ştire la timpul seu, că în 4 Septembre n. c. s'a aranjat în *Bran* o rară festivitate familiară din incidentul împlinirii anului 80-lea de etate peste care a trecut Ilustritatea Sa dnul Ioan cavaler de *Puşcariu*. In aceeaşi zi s'a ţinut în biserica vechie din *Sohodol* şì un serviciu dumnezeesc în onórea zilei, cu care ocasiune preotul *George Babeş* a rostit o frumósă predică ocasională, care punêndu-ni-se la disposiţie o publicăm în întregime după cum urméză:

> „Dacă dujmanul no-
> „stru va cere legăminte ru-
> „şinóse de la voi, atunci
> „mai bine muriţi de sabia
> „lui, de cât sě fiţi privitori
> „împilării şi ticăloşiei ţerii
> „vóstre. Domnul părinţilor
> „vostri se va îndura însě
> „de lacrimile slugilor sale
> „şi va ridica pe cineva din-
> „trě voi, carele va aşeza
> „earăşi pe urmaşii vostri în
> „voinicia şi puterea de mai
> „nainte“.
>
> (Testamentul lui Stefan cel mare.)

Am pus aceste memorabile cuvinte în fruntea modestei mele vorbiri ce am deosebită onóre a o ţiné astăzi, în faţa unui numěros şi distins public, pentru-că ele au fost rostite de cel mai mare, mai bun şi mai înţelept domn al Moldovei, care cu tărie şi braţ înalt, scut şi apěrător a fost întregei creştinătăţi o jumětate de veac, şi care prin isprăvirile sale a ridicat slava neamului românesc; dar' le-am pus aici şì pentru-că aflu ceva legătură întrě ce a zis atunci domnul moldovean şi întrě ce se petrece azi aici, căci într'adevěr: „domnul părinţilor nostri s'a îndurat de lacrămile slugilor sale şi a ridicat pe unul dintrě noi, care în tótă viéţa sa a lucrat cu putere, cu zel şi abnegaţiune, cu inimă şi cu dragoste pentru luminarea, desvoltarea şi înaintarea némului românesc din iubita nóstră patrie, aprópe pe tóte terenele.

Dacă s'ar ridica din mormênturi duhul slăviţilor nostri străbuni, cari înainte de asta cu 19 vécuri ni-au statornicit obârşia neamului în acésta dulce ţéră, „care e una dintrě cele mai mândre ţeri semănate de Domnul pe pămênt, cu dealuri verzi, cu păduri frumóse, cu munţi înalţi, cu isvóre limpezi şi cu câmpii mănóse“ şi ar cerceta sě vadă, ce au devenit strănepoţii lor, — ei de sigur ne-ar căuta prin palatele împěrăteşti, pe scaunele stăpânirei, prin oraşele mari, şi fórte s'ar mira, când ne-ar afla smeriţi şi umiliţi, desmoşteniţi şi asupriţi.

Dar' dacă li-am spune, prin câte ispite şi cercări am trecut, câte nécazuri şi vijelii furióse au trecut în decursul vremurilor preste capetele nóstre, nu s'ar mai mira de loc, ci din contră, ar admira tenacitatea şi trăinicia nóstră şi ar lăuda spiritul nostru de conservare naţională.

Şi întradevěr, dacă după atâtea frămêntări şi sbuciumări, câte au trecut preste patria nóstră, dacă din atâtea popórě câte au venit roiuri-roiuri şi ca un povoiu de munte s'au rostogolit preste aceste mândre plaiuri, sdrobind şi ducênd cu ele tot ce le sta înainte, poporul român şi-a conservat individualitatea sa etnică, acésta are sě o mulţăméscă întrě altele şi bărbaţilor mari şi vrednici eşiţi din sinul sěu, cari au ştiut sě ţină nestins focul sfânt al dragostei de neam, de lege, şi de dulcea nóstră limbă românéscă.

Intrě acesti puţini dar' vrednici bărbaţi ai nostri de dincóce de Carpaţi cu drept cuvênt numěrăm pe Il. Sa dl Ioan cav. de *Puşcariu*, care încunjurat de vrednicii se fraţi, de iubiţii sei fii, de numěroşii nepoţi şi nepóte, şi de alte rudenii, îşi serbéză astăzi jubileul de 80 de ani ai vieţii sale pline de rodnică muncă.

Daţi mi voie, dlor, sě schiţez în câteva linismente generale unele momente mai însemnate din viéţa ilustrului jubilant.

Născut aici în Sohodolul Branului din părinţii: *Ioan Puşcariu*, protopop onorar, şi soţia *Stana*, după absolvarea gimnasiului a studiat filosofia, drepturile şi teologia.

Duhul domnului s'a pogorît pe pămênt în anul epocal 1848 şi a atins ochiul lânced şi aprópe adormit al poporului român, zicêndu-i: „*Deştéptă-te*“.

Atunci tiněrul şi învăpăiatul tribun *Puşcariu*, cu mândrul nostru tricolor desfăşurat în vênt, în fruntea unei cete numěróse de Români, a alergat la *Blaj*, unde Românii din tóte unghiurile ţerii în numěr de 40,000, sub fulgerătórea vorbire a lui *Bărnuţiu*, pe câmpul libertăţii, a rupt cătuşele sclăviei şi a josnicei iobăgii, şi dându-şi mână cu mână jurară sě fie purure fraţi şi liberi!

După potolirea revoluţiunei jubilantul a funcţionat sub guvernul absolutistic ca pretor şi comite suprem, apoi ca deputat în dieta ţerii, ca delegat în senatul imperial din Viena, ear' pentru serviciile sale a fost decorat din partea Maiestăţii Sale gloriosului nostru împěrat şi rege Francisc Iosif I. cu ordinul corónei de fer, în grad de cavaler, şi avansat la postul însemnat de consilier şi jude la curtea de casaţie în Budapesta, diploma dată din Radnóth în 8 Octobre 1688 lui Boer Şandor fiiul lui Toma Boer de Parró, din care o patrifamilie s'a aşezat în Bretzku.

2. Familia *Botta* sau *Buta de Parró*, care reîntorcêndu-se din Valachia, se aşezà mai întâiu în Perşani apoi în Pârĕu, a căpĕtat de la Leopold I diplomă de nobilitate din Viena 23 April 1703, dată lui Ioan Bota şi fiilor sei Ioan şi Gavril, cu insemnele: Pe scut militar de colóre celestină se vĕd trei dealuri verḑi cu trei stupi de albine, ear' d'asupra scutului ese un bărbat în vestminte negre, cu pălăriă négră, ţinênd în drépta un mănunchiu de spice. 5 patrifamilii.

c) în comuna Perşani.

Din conscrierea boerilor de Grid am vĕḑut, că Coman Csurila şi fiiuseu Ladislau au cumpĕrat mai multe părţi din boeronatul consângenilor lor din Perşani, *Hancha, Bib* şi *Ziche* şi a. In urmarea acesteia descendenţii boerilor din Perşani traşi fiind la forul producţional au devenit la sórtea boerilor căḑuţi.

Atari boeri căḑuţi se află în Perşani familiile *Czica* alias *Czicalau, Pocimp, Bibu, Hancha* alias Lanza, *Roita Inezu, Lupu, Urşa, Maczeu* de unde Maczaon etc. Ei au avut şì muntele *Gruiu-lung* confiscat.

Ioan *Ursz* şi Ioan *Lup* au scos în 30 Ianuarie 1843 mandat recuisitoric cătră Capitlul din Alba-Iulia pentru căutarea documentelor privitóre la drepturile lor boeronale, dar' fără resultat.

IV. Boerii din Valea Şercăii.

Paralel cu valea mare a boeronatului Gridan curge tocmai din indaginele munţilor, ce despart ţéra Făgăraşului de ţéra Bârsei, spre sud valea Şercăii până ce dă spre nord în rîul Oltului.

Pe valea acésta se înşiră — afară de satul fiscal Şercaia — de-a rêndul satele Vadul-Şercăii, Ohaba, şi Şinca, ale căror familii boeronale stând în legături de afinitate, şi de posesiuni, le-am subsemnat sub un boeronat.

Cu ocasiunea militarisării confiniare din anul 1762 a acestor trei comune, mulţi dintrĕ locuitorii lor nevrênd a lua de odată cu armele şì confesiunea unită catolică, au emigrat în prediile sau cătunele văii Şercaia spre sud prin păduri, unde s'au format satele Şinca-nouă, Holbacu şi Poiana-Mĕrului, în condiţiuni de supuşi fiscali sau dominali.

După aceste premise sĕ revedem familiile boeronale de-a rêndul din aceste sate.

a) In *Vaad,* — cu 291 case şi 1248 locuitori.

1. *Borcea* şi *Calianu de Vad,* cu 15 patrifamilii, au căpĕtat Chrisov domnesc de la *Mircea Velicu Voivod, oblăduind şi domnind tótă ţéra muntenéscă, încă şì laturea tătarului şi hotarul de sub munte şi pe tótă Dunărea,* prin care li-se donézà satul Braniştea Urăşei (astăzi nu mai esistă) şi vadul Şercăei, şi stâna din muntele Larescilor.

Pe la anul 1860 eu am căutat la familia Borcea din Vad chrisovul original, dar' am aflat de la seniorul familiei, Ioan Borcea, că după militarisarea satului (1762) originalul s'a cerut la cancelaria regimentului de graniţă în Orlat, de unde nu l'au mai reprimit, şi el are întrĕ documentele familiei numai o traducere din limba slavică în limba română făcută de Protopopul Vasile în 10 Iunie a creatione 7225 (1717) şi s'a renoit prin Antonie Monea Veneţianul Nemeş din Făgăraş la 23 Iulie 1777, — apoi o traducere din limba română în cea germână prin Iona Mone de A.-Venicze, *Incl. District. Terrae Fogaras juratus assessor in hae materia dictator*, şi prin Schulmeister-ul castelului, al cărui nume nu se póte descifra, cu datul din Făgăraş 30 Iulie 1733.

Noi le reproducem în anexe pe amêndouĕ cu observarea, că în aceste traduceri lipseşte datul chrisovului original, care însĕ din numele boerilor de divan ce ocur în Chrisov, în comparaţiune cu alte chrisóve contimporane dintrĕ anii domniei lui Mircea cel mare 1385—1418, se póte aproximativ combina şì anul Chrisovului.

Numele acestor boeri martori Chrisovului sunt:

1. Jupan *Vlad,* 2. *Dragos*-ban, 3. *Aldea,* 4. *Aga,* 5. *Bran,* 6. *Christian,* 7. *Vàlean,* 8. *Luca,* 9. *Cioban,* 10. *Stan Drăgan,* 11. *Aldea Velic Logofĕt* şi eu *Badea* carele am scris acest Chrisov.

Originalul Chrisovului póte cu timpul se va descoperí în vre-un archiv militar. (Va urma.)

NOUTĂŢI

Sultanul — şi chestia limbei liturgice a Macedoromânilor. Patriarchul din Constantinopol a redactat un memorand în contra pretensiunii Macedoromânilor pentru a li-se recunóşte dreptul de a se ruga lui Dumnezeu în bisericile lor în limba lor (nu greceşte, ca până acum). Zilele acestea memorandul avea sĕ fie presentat sultanului, dar' — cum raportézà o telegramă din Constantinopol — *sultanul a refusat primirea.* Patriarchul fiind avisat despre acésta, s'a dus pe plânsóre la secretariul sultanului. Póte merge!

*

Din „Nagyszebeni Ujság“. Comentând primul nostru din numĕrul 97, întitulat *„La Timişóra!“* ziarul magiar din loc scrie următórele:

„Tonul acestui articol este pacea şi iubirea, esenţa: un nobil omagiu adus culturei. Când o recunóştem acésta cu plăcere, salutăm şì noi adunarea de la Timişóra cu drag fiind convinşi, că pe lângă cunoscuta conducere chiămată, — decurgerea ei va serví drept dovadă seriósă pe lângă declaraţiunile din articol; şi steagul desfăşurat pentru conservarea *limbei* şi a *legii* va fi numai simbol al adevĕratei culturi, ear' cei din jurul lui, adevĕraţi şi patriotici muncitori.“

Iată un glas serios, o vorbă adevĕrată, eşită din inimă curată unguréscă.

*

Din Caransebeş se scrie, că pe astăzi, Mercuri, e convocat consiliul comunal la şedinţă, pentru a face alegerea de primariu în locul demisionatului Const. *Burdia,* ales president al comunităţii de avere. Singurul competent e dl Ioan *Bartolomeiu,* prim-senator al oraşului Caransebeş.

*

Primiri la şcóla de agricultură din Sibiiu. Pentru anul şcolar 1904—905 (se începe în 1 Novembre) se primesc ca servitori de instrucţie şepte tineri, cari pe lângă instrucţie şi intreţinere completă gratuită vor mai căpĕta de la institut încă şì simbrie de 108 coróne. Concurenţii trebue sĕ fie din comitatul Sibiiului, sĕ aibă etate de cel puţin 17 ani, sĕ fie sănĕtoşi şi capabili a suporta munca. Anunţările se pot face în persónă, ori în scris la conducĕtoriul şcólei, dl Iuliu Schuster în Sibiiu, piaţa vitelor nr. 10, până cel mult în 25 Octobre st. n. Ca documente se recer: carte de botez, testimoniu şcolar, declaraţie de la părinţi, ori tutori, subscrisă şì de doi martori, de cuprinsul, că tinerul — dacă va fi primit în institut — nu va părăsí institutul înainte de încheerea anului şcolar.

*

Incendiu cu doi morţi Vineri nóptea teatrul din Basel a luat foc, nu se ştie din ce causă, şi în scurt timp a fost cuprins în flacări întreg edificiul, din care n'a mai rĕmas de cât zidurile negrite de fum şi de funingine. In cursul lucrărilor de stîngere şi-au perdut viéţa doi pompieri.

*

Virilistii români ai comitatului Timiş, pe anul 1905 sunt următorii: Dr. Iosif Gall, membru al casei magnaţilor şi proprietariu în Lucareţ, cu 4792 coróne dare directă, Vladimir Spătariu, adv. în Vêrşeţ, cu 2638 cor. 36 fileri, George Breban, proprietariu în Ghilad, cu 1585 cor. 99 fileri, V. Pop, (Jebeli), cu 1561 cor. 16 fileri, adv. E. Ungureenu (Timişóra), cu 935 cor. 74 fileri, Daniil Loichiţa, (Jebeli), cu 826 cor. 42 fileri, adv. Constantin Lazar (Recaş), cu 777 cor. 20 fil., adv. Ioan Demian (Detta), cu 705 cor. 74 fileri, Ioan Pop (Cerna), cu 643 cor 48 fileri., Toma Mercescu (Jebeli), cu 640 cor. 48 fil., Nicolae Martinovici (Topoloveţul-mare), cu 624 cor. 96 fileri, Pavel Pecican (Fenlac), cu 608 cor. 90 fileri, Dumitru Popovici (Budinţ), cu 573 cor. 78 fileri, Damaschin Cărăbaş (Belinţ), cu 573 cor. 78 fileri, Ioan Dobânda (Secusigiu), cu 562 cor. 69 fileri, V. Sterin (Cnez), cu 561 cor. 64 fileri, Nicolae Dimitnescu (Ciacova), cu 556 cor. 37 fileri, Dima T. Dima (Voitec), cu 551 cor. 56 fileri, şi Gruia Vênatu (Secusigiu), cu 527 cor. 59 fil.

*

Oficeri din Braşov — la Sinaia. „Agenţa Română“ confirmă ştirea, că în cursul sĕptĕmânii curente oficerii din garnizóna de la Braşov vor face visită la Sinaia şi vor presenta regelui României un album cu fotografiile tuturor oficerilor din armata austro-ungară garnizonaţi prin oraşele din Transilvania.

*

Dna Aurelia Piposiu, vĕduva rĕposatului Pompiliu Piposiu, fost redactor al „Tribunei“ din Sibiiu şi în urmă redactor la „Gazeta Bucovinei“, cum cetim în „Secolul“, e numită directóră a şcólei de menaj „Eraclide“ din Bucureşti. Dna Piposiu e ardelénă de naştere, fiica fostului protopresbiter V. Roşescu din Cluj.

*

Din Erdő-sângeorgiu primim următórea informaţiune: „Abia a trecut anul de când un consorţiu a cumpĕrat o moşie domnéscă cu 170,000 cor. Acuma un alt consorţiu a cumpĕrat o altă moşie domnéscă cu 64,000 cor. Astfel în decurs de un an 50 ţĕrani au ajuns stăpâni pe avere imobilă de peste 1300 jug. Finanţarea s'a efectuit cu ajutoriul bancei din loc sub conducerea postariului şi parochului nostru.“

*

Derailare de tren la Rákos. Duminecă după amiazi a derailat la gara din Rákos un tren de marfă, sfărmându-se mai multe vagóne şi stricându-se linia. Din causa acésta trenurile cari veniau de la Budapesta au trebuit sĕ fie oprite la Rákos, causându-li-se astfel întârzieri mari. La Sibiiu, spre exemplu, eri n'a sosit postă din Budapesta.

*

Nu stau la masă cu ucigaşii! Regele Petru al Sêrbiei zilele trecute a invitat la sine pe toţi oficerii francezi cu cari a studiat în şcóla militară din Saint-Cyr. Oficerii din Belgrad plănuiseră sĕ dee în onórea óspeţilor un banchet mare, dar' — cum raportézà o telegramă din Belgrad — planul a rĕmas numai plan. Nu se va da nici un banchet, din causă că oficerii francezi au declarat că nu vor sta la o masă cu oficeri de aceia, ale căror mâni sunt pătate cu sângele regelui Alexandru, ucis de ei.

*

Efectul alcoholului asupra copiilor. Profesorul de medicină *Demme* publică în revista medicală „Archiv général de Medicine“ o statistică despre efectul alcoholismului părinţilor asupra organismului copiilor. Demme arată, că dintrĕ 57 copíi născuţi din zece familii de alcoholisti (în cari ori tatăl a fost beţiv, ori mama, ori amêndoi) 25 au murit în primele şepte luni de etate, în urma slăbiciunii generale şi sgârciurilor (fras) provenite din bóle de nervi; 6 au rĕmas idioţi de tot; 5 au rĕmas înapoi în desvoltarea trupéscă şi spirituală; 6 sunt epileptici; ear' 5 cretini („cu apă 'n cap“). Dintrĕ 57 copíi daţi de aceste 10 familii alcoholiste, abia zece sunt normali trupeşte şi sufleteşte. Profesorul Demme face apoi comparaţie întrĕ copíii acestor zece familii alcoholiste şi întrĕ copíii altor zece familii de lucrători nebeţivi. Acestea au avut 61 copíi, dintrĕ cari desvoltaţi normal trupeşte şi sufleteşte au fost 50. Dintrĕ ceilalţi în primele şepte luni de etate au murit 3 din causă de slăbiciune din naştere, ear' 2 de aprindere de intestine; 2 au defecte corporale din naştere, ear' 4 sunt epileptici. — Din datele acestea resultă, că dintrĕ copíii familiilor cu traiu regulat, nebeţive, 81·9% devin membri folositori ai societăţii şi statului, pe când dintrĕ copíii beţivilor abia 17·5% devin ómeni întregi la minte şi la trup.

*

Pe lângă munca desvoltată în acéstă înaltă funcţiune, Il. Sa n'a pregetat a se face folositor conaţionalilor sei şi prin scrieri de conţinut economic, juridic şi bisericesc-naţional, rĕspândind cunoştinţe folositóre în popor.

Dar un neperitor merit şi-a căştigat Il. Sa prin aceea că a fost cel dintâiu care a lansat ideia unei *însoţiri literare* a Românilor de sub coróna S. Stefan, din care idee s'a realisat apoi măréţa nóstră Asociaţiune pentru literatura rom. şi cultura poporului român.

Au fost ómeni, cari acest merit şi-l'au atribuit loruşi; au fost scriitori cari au spus lumii că acésta idee în alţi crieri s'a plămădit. Acestora şi altora, cari aşa cred şi aşa susţin, le pun înainte fóia *„Telegraful Român“* de prin anii 60 încóce, şi acolo vor vedé şi se vor convinge, că cel dintâiu rĕspânditor în publicitate a ideei asociaţiunei a fost Il. Sa cav. de *Puşcariu.*

De asemenea mare merit şi vecinică recunoştinţă i-se cuvine pentru tactul, înţelepciunea şi precauţiunea cu care a lucrat, până a vĕḑut asigurată marea fundaţiune a mecenatului Românilor gr. or. *Emanuil Gozsdu,* care fundaţiune prin buna chivernisire a comitetului, în fruntea căruia stă tot Il. Sa, atinge acum suma de 3 milióne.

Cu drept cuvênt a zis un bărbat cunoscător al chestiei că: „dacă Gozsdu a făcut acea mare fundaţiune, *Puşcariu* a mântuit'o de peire, căci cu tactul sĕu fin, cu blândeţa sa, a ştiut sĕ înlăture procesul ridicat de moştenitorii fundatorului, salvând astfeliu fondul“.

Ca fiu credincios al bisericei sale, Il. Sa a lucrat cu zel şi dragoste pentru promovarea intereselor bisericeşti-şcolare, în special a fost un bun şi nepreţuit sfetnic al fericitului şi marelui archiereu *Andreiu,* căruia i-a ajutat la compunerea şi redactarea frumósei nóstre legi bisericeşti depuse în *„Statutul organic“.*

De la întroducerea erei constituţionale în biserica nóstră, îl vedem ca membru în tóte congresele şi sinódele şi ca president în diferite comisiuni, şi cu deosebire în cea mai importantă, în cea organisătóre.

Ca corónă a neobositei sale activităţi, şi ca o recompensă bine meritată pentru seriele sale istorice şi literare, Academia română, cea mai înaltă instituţiune culturală a românilor de pretutindeni, unde numai capetele cele mai luminate, mai dedate la gândiri înalte, unde numai înţelepţii neamului au scaun, l'a ales pe iubitul jubilant mai întâiu ca membru onorar, apoi ca membru ordinar al seu.

In mijlocul acestei rodnice activităţi n'a uitat a îngriji şi de iubiţii familiari, dând fiilor sei o creştere alésă, aşa în cât atât părintele cât şi strainii cu mândrie privesc la dînşii.

Retras acum la linişte şi odihnă în locul seu natal, a ţinut sĕ se ilustreze şi în cercul mai restrîns al conaţionalilor sei brăneni, conlucrând la înfiinţarea băncii *„Parsimonia“,* care e o binefacere pentru poporul brănean. A condus comitetul central al celor 10 comune brănene, efor'a şcólei centrale, indicând generaţiunei mai tinere calea corectă, şi drumul ce trebue străbutut pentru binele obştesc.

Şi acum falnice stejar al grădinei nóstre naţionale, ajungênd etatea frumósă de 80 de ani, pe care domnul o hărăzeşte ca un dar deosebit numai aleşilor sei, priveşte cu mulţămire din înălţimea la care te-ai ridicat prin vrednicia Ta la rodul ostenelilor Tale, şi fii încredinţat, că acela care se va încerca a scrie istoria neamului nostru din acesti 50 de ani din urmă, nu o va puté face fără a-ţi amintí ilustrul nume.

Primeşte cu acéstă solemnă ocasiune, şi din incidentul acestui frumos şi rar iubileu, prinosul de recunoştinţă al unui neam întreg.

Primeşte urările de fericire, bucurie şi sănĕtate îndelungată, ce ţi-le aduc fraţii, fiii, nepoţii şi strănepoţii, adunaţi astăzi în numĕr aşa de frumos la vechia vatră părintéscă.

Primeşte felicitările poporului brănean, şi cu deosebire ale celui din acésta comună, care e mândru, că din mijlocul lui ai eşit.

In fine vĕ rog sĕ mi daţi şi mie voie, smeritului slujitor la altarul domnului, că în acest moment solemn sĕ mĕ întorc cu inimă şi cuget curat cătră Domnul puterilor şi stăpânitor al cerului şi pămêntului, şi sĕ 'l rog ferbinte:

Dómne, Dumnezeul părinţilor noştri, „îndură-te de lacrimile slugilor tale“ şi trimite mult cercatului popor român cât mai des şi cât mai mulţi bărbaţi vrednici, tari în credinţă, tari în caracter, cari sĕ ne conducă pe căi bune şi drepte spre slăvirea preasfântului tĕu nume şi spre fericirea adânc dorită, ear' pe venerabilul şi ilustrul iubilant ţine-ni-l Dómne în pace, sănĕtate şi bucurie încă mulţi, mulţi fericiţi ani!

Vorbe înţelepte.

Douĕ sunt căile prin cari se înalţă omul la virtute. Dacă ţi se închide una, ţi-se deschide cealaltă. Pentru fericiţi: Curagiul, *pentru nenorociţi:* Răbdarea.

Invierea unui „mort“. Zileriul Albert Krauss din Kis-Tétény, în 6 Octobre fiind apucat de sgârciuri de inimă în decursul muncei, a cădut jos ca mort. Autoritățile au acceptat drept causă a morții apoplexie de inimă, dar' fiind cas de mórte subită au dispus și secționarea mortului. Spre acest scop Vineri diminéța (7 Octobre) mortul a fost pus pe car și trimis în comuna Nagy-Tétény. Pe cale mortul a început sĕ dee semne de viéță, ear' în urmă s'a sculat singur din așternutul de mort. Era adecă numai cădut în letargie grea și l'a trezit din ea sdruhăiturile carului.

*

Soldați uciși de esplosie. In cursul esercițiilor de tir făcute la fortul Pantelimon de lângă satul cu același nume din România un proiectil întrat în pământ nu a esplodat. După terminarea esercițiilor caporalul Vlad Stancu și gregariul Neacșu Tudor au mers Vineri după amiazi sĕ scótă din pĕmênt proiectilul. Pe când săpau însĕ în jurul proiectilului, o detunătură puternică a cutremurat vĕzduhul, ear' după resfirarea fumului ómenii de pe câmp, adunați la locul catastrofei, au vĕdut împrăștiate pe mare distanță bucăți de trup omenesc, sângerânde. Probabil că în cursul săpatului óre-care dintrĕ soldați va fi atins proiectilul cu sapa, ori cu hârlețul, și astfel s'a produs esplosia.

Cărți și reviste.

„Stefan cel mare și Mihaiu Viteazul“, două cuvêntări comemorative de *Dimitrie Onciul*, profesor universitar în București, e titlul unei cărticele care se vinde în folosul fondului pentru ridicarea unui monument funerar lui Mihaiu Viteazul, în mănăstirea Dealul. Costă esemplariul 1 leu.

*

Geografie (tomul I. Regatul Ungariei), de D. Făgărășan și S. Moldovan, a apărut în Brașov, în ediție nouă. Are 132 pagini, e lucrată după manualul unguresc al lui D. Laky și costă 2 coróne esemplarul.

*

„Luceafĕrul“, anul III, numĕrul 18, din 15 Septembre v. are următoriul cuprins: „Asociațiunea“ la Timișóra, de T. O. Codru, Copiilor (poesie) de O. Goga, Curcubelbel, de V. E. Moldovan, Căldura, vêntul și gerul (poveste) de Șt. S. Tuțescu, Comunicare, de N. Dobrescu, Satul meu, de Tullius, Cântece de joc (poesie), de E. Hodoș, Metamorphoseon liber, de Rito, Cronică și notițe. Cărți și reviste. Posta redacției. Ilustrații de la încoronarea lui Petru I. „Luceafĕrul“ apare în Budapesta. Redacția și administrația Zöldfa-utcza 7. Abonamentul 12 coróne pe an.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Pentru procurarea unui clopot la sfânta nóstră biserică gr.-or. din Grid s'au mai colectat prin George Boeriu din Grid suma de 50 taleri 75 cenți de la următorii credincioși de ai nostri aflători în America, și anume: De la familia Dubău din comuna Dorohoiu (România), 5 taleri, George Iacob Draghiciu și Iacob D. Boeriu din Grid, câte 3 taleri, David Comanița, Andrei Potec, Toma Draghiciu, Ioan G. Stan Urdea, Nicolae Draghiciu, Ioan Draghiciu din Grid, câte 2 taleri, George D. Boeriu, David Boer, David D. Boeriu, Nicolae N. Urdea, Bucur G. Urdea, George N. Boer, Iacob Marcu, Miron Boer, Ioan Ioan Boer, George P. Ciurila, Iacob D. Urdea, Miron Oancea, Ioan Potec, Iacob G. Stejeroiu, Emilian D. Popa, George Iac. Urdea, Andreiu Modorcea, Bucur B. Popa, Nicolae G. Chichernia, George L. Alduca, George N. Ciurila, Bucur G. Modorcea, Ioan Dumitru Popa, Nicolae G. Stejeroiu și George G. Urdea din Grid, câte 1 taler, Ioan G. Urdea, Victor B. Chichernia și Leonte B Chichernia din Grid și George Popa din Vad, câte 50 cenți, Ioan Anghel din Recea, Iacob Gircoiașiu și George Cosgarea din Vad și Ioan Chelemen din Grid, câte 25 cenți.

Pentru acéstă faptă nobilă, în numele comitetului parochial se aduc marinimoșilor contribuenți și pe acéstă cale cele mai căldurose mulțămiri. Totodată li-se face cunoscut că banii colectați s'au depus în fondul bisericei până la procurarea clopotului.

Grid, în 10 Septembre 1904.

Ilariu Boeriu
paroch gr.-or.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primesce rĕspunderea.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

In biserica *grecéscă din Brăila* asemenea sunt două tetrapóde, dar' ambele așezate înaintea tindei femeilor, acolo unde se termină naosul. Inaintea têmplei nu-s. Așa e și în biserica grecéscă din Galați. Dar' sunt niște iconițe mai mici dinaintea icónelor principale din têmplă; și acestea le sărută publicul.[1]

Merită amintire usul din bisericile grecești mai mari, că la sĕrbători mai însemnate (Pași, Ziua Crucii, Constantin și Elena, sf. Nicolae etc.) se așéză în mijlocul bisericei cam spre solee un *podiu*, compus din două semicercuri și provĕzut cu rotile, ear' la margini cu grilagiu frumos, prapori, drapele, trepte etc. Pe el se pune tetrapodul împodobit cu flori și cu icóna hramului, pe care o sărută creștinii.

In catedrala de la *Cernăuți* sunt *4 tetrapóde*: două înaintea têmplei, cari la cădire se cădesc ambele; ear' două sunt în pronaos. I. P. S. Sa metropolitul Dr. Vladimir de Repta mi-a spus, că el nu permite — după începerea liturgiei — a conturba nimenea serviciul divin prin închinarea la tetrapod.

Asemenea se purcede și în biserica metropoliei de la *Iași.* Aici este un tetrapod înaintea icónei lui Iisus din têmplă. Un călugăr, ce stă smirnă în tot decursul slujbei dinaintea soleei, la mijloc, oprește pe fie-care credincios ce merge spre tetrapod *după începerea slujbei.* La pricésnă (lăudândă) se cobóră mai întâiu metroplitul din tronul sĕu; merge înaintea tetrapodului; calcă pe perinuța cu chipul vulturului, ce i-a așezat'o acolo călugărul; se închină de două-ori; sărută icóna; i-a penelul de la un preot, ieșit din altar, care ține vasul cu mir; se mirue pe frunte; mai face o închináciune; sărută icóna; și se retrage earăși pe tronul seu. Preotul de lângă tetrapod continuă miruitul poporului, care mai nainte sărută icóna tetrapodului; apoi se reîntórce pe la metropolitul, care împarte la toți anafora, din un blid, ținut de un ipodiacon.[2]

In biserica *Mirĕuților* de la *Suceava* sunt *două tetrapóde.* Icónele praznicelor sunt tóte puse în rame, cari au de desupt o astfel de ridicătură cuadrată, carea — ca un capac — se așéză în afundătura de pe suprafața tetrapodului; și astfel icóna stă órecum fixată, fără sĕ se miște ori sĕ alunece jos de pe masa piezișă.

In multe biserici (București: Domnița Balașa, Brăila: biserica grecéscă etc.) mai sunt la anumite locuri, lângă columne etc. anumite icóne mari, de regulă Iisus și Maria, vertical așezate ca niște temple mici, cari încă se folosesc pentru acest scop.

Pulturile cântăreților.

In România și Bucovina aflăm apópe pretutindenea pentru cântăreți pulturi, adecă niște întocmiri pentru așăzarea cărților rituale, cam în forma pultului pentru așezarea notelor; numai cât au mai multe laturi, două s'au chiar patru. Pultul e așezat pe un piedestal. La Domnița Balașa pulturile sunt vĕrsate din bronz, au două laturi, așezate pe un picior, de-asupra căruia se învîrt după plac.

Pulturile aceste sunt așezate la începutul semicercului, ce formézǎ horele, în partea dinspre altar. Vezi mai târziu la capitlul „Scaune și bănci“.

Multe din stranele cântăreților, aflate în bisericile din România, au piedestal în formă *optunghiulară*, și de-asupra un capac cu patru fețe, așezat pe piedestal, ca o ciupercă pe cotor; ear' jos de tot 8 picióre înguste întrerupte de mici portițe semicercuale. Așa la *Sinaia* tetrapódele cele noue sunt făcute după modelul tetrapódelor vechi de la biserica *trei ierarchi* din Iași (zidită de Vasilie Lupul), pe cari le-am aflat aruncate împreună cu alte mobile hodorogite și rupte din acésta bisericuță admirabilă, din nou restaurată.

Asemenea sunt și la biserica *George-nou* în București.

Frontariul.

Icónele descrise până aici sunt tóte pictate pe păreți, pe zid, *murale.* In cele mai multe din bisericile de dincóce de Carpați ele lipsesc total. Causa este crutarea și sărăcia. O biserică ortodoxă însĕ numai atunci este desĕvêrșită, dacă și în punctul acesta, al picturii, se observă prescriptele iconografiei bizantine.

O întocmire esențială, absolut indispensabilă, o formézǎ în biserica orientată *iconostasul* și *icónele iconostasului* = εἰκονοστάσις = pe care stau icónele, sau *têmplă*, = τέμπλον, sau *catapitésmă* = καταπέτασμα = perdea, sau *frontariul.* Acesta represintă pe Dzeu în ceriu, încunjurat de sfinții lui.

Locul icónelor de la iconostas este cu mai multă strictețǎ fixat, de cât la celelalte părți ale bisericei. Cu tóte acestea observăm și aici, în cadrele unor anumite directive generale, destulă variațiune. Unele icóne însĕ sunt *absolut* nepermutabile.

Incepem descrierea de la ușa împĕrătéscă, arătând în cele de mai jos, de unde provine prescrierea icónelor ce au sĕ se fixeze în têmplă?

La mijlocul têmplei este *ușa împĕrătéscă*, înaintea căreia stând preotul rostește rugăciunea: *„Ușa milostivirii deschide-o nouĕ binecuvêntată Născătóre de Dzeu.....“* De aceea pe aripele acestei uși trebue sĕ fie zugrăvit *chipul sfintei Maria*; și anume este prescrisă: *Bunăvestirea.* Prin Bunăvestire ni-s'a anunțat nașterea Mântuitoriului, carele — jerfindu-se pentru neamul omenesc — i-a deschis porțile raiului, ceriului, simbolisate aici prin ușile împĕrătești. De regulă este pe aripa dréptă a ușei chipul *Mariei*, ear' pe cea stângă arhangelul *Gavriil*, agrăindu-o cu cunoscutele cuvinte: *„Fii binecuvêntată, cea plină de dar....“*.

Tot pe acésta ușă se zugrăvesc cei patru evangeliști, căci — numai primind și ținênd cele cuprinse în evangeliile lor — ne putem face vrednici de a întra pe ușa raiului.

Apoi urméză *icóna lui Iisus* din drépta. Mergênd preotul înaintea ei zice: *„Preacuratului Tĕu chip ne închinăm, Bunule; cerênd iertarea greșalelor nóstre, Christóse, Dumnezeule.....“*

In stânga ușei este *icóna mare a sfintei Maria*, înaintea căreia preotul zice: *„Ceea-ce ești isvorul milei, Născătóre de Dzeu, Ție iți strigăm, ca și óre-când Gavriil, mai marele voivod al celor fără de trupuri: Bucură-Te“*. (Fii salutată!) etc.[1]

Esistența chipurilor de la locurile acestea este deci reclamata și de rugăciunile amintite.

Dacă cel-ce se rógă astfel este archiereu, se deschid imediat ușile împĕrătești și stau deschise în tot decursul liturgiei. Dacă oficiéză numai un preot, se deschid numai mai târziu aceste uși, la anumite locuri ale sfintei liturgii.

Celelalte icóne încă sunt așezate pe iconostas după anumite principii, de la cari numai în privința numĕrului se póte face abatere. Acéstă libertate este causa, că totuși rar găsim mai multe iconostase cari sĕ fie întocmai în ceea-ce privește feliul icónelor.

La designarea icónelor pentru iconostas va fi servit de basă și regula tipiconală de a ne adresa în fie-care zi din sĕptĕmână la anumiți sfinți. D. e. *Lunia* e a *îngerilor* și în deosebi a archangelilor. Tropariul: *„Mai marilor Voivodi ai oștilor cerești....“ Marția* e a lui *Ioan Botezătoriul.* Tropariul: *„Pomenirea dreptului cu laude; eară Ție destul iți este mărturia Domnului, Mergătoriule înainte...“*. *Mercurea* și *Vinerea* sunt ale *Crucii lui Christos.* Tropariul: *„Mântuește Dómne poporul Tĕu... și cu crucea Ta păzește pe poporul tĕu“*. *Joia* este a *sfinților apostoli* și a *sfântului Nicolae* de la Mira Lichiei. Troparele: *„Sfinților apostoli! rugați pre milostivul Dumnezeu, ca sĕ dea iertare de greșale sufletelor nóstre“*, și *„Indreptător credinței și chip blândeților, învĕțătoriu înfrânării te-au arătat pe tine turmei tale, adevĕrul lucrurilor. Pentru acésta ai căștigat cu smerenia cele înalte, cu sărăcia cele bogate, părinte ierarche Nicolae.....“*. *Sâmbăta* este a *tuturor sfinților.* Tropariul: *„Apostoli, mucenici și proroci, ierarchilor, cuvioșilor și drepților, cari bine v'ați îndeplinit lupta și credința ați păzit....“* *Dumineca* este ziua *Domnului*, ziua *învierii*, a *mântuirei.* (Vezi *Ciaslovul-mic* pag. 207—211. Sibiiu 1870). Am aflat, că aceste tropare au o legătură bătătóre la ochi cu icónele din iconostas.

Pe *archangeli* adecă îi aflăm pe ușile laterale, numite și *îngerești* sau *diaconești*, fiind-că diaconii mai mult pe ele umblă; și precum îngerii stau în jurul tronului dumnezeesc, împlinind poruncile dumnezeescului archiereu Iisus, așa diaconii în serviciile bisericești stau la disposiția archiereilor și le ajută. De aceea pe aceste uși — în loc de archangeli — aflăm adeseori pictați diaconi, archidiaconi. D. e. pe *Stefan*, pe *Laurenție.*

Ioan Botezătoriul e de-a stânga ușei de la nord.

Nicolae de-a drépta ușei de la sud. Aici este și locul hramului, al patronului bisericei.

Praznicele Domnului, din cari nu póte lipsí *„învierea“*, le aflăm în rêndul al II-lea.

Pe *apostoli* în rêndul al III-lea.

Pe *proroci* în rêndul al IV-lea.

In fine *crucea* o aflăm atât de-asupra ușei împĕrătești, cât și mai ales sus, în culmea iconostasului. Cu crucea se încheie șirul icónelor, întocmai cum prin rĕstignire și-a încheiat Iisus misiunea pământéscă a mântuirii.

Pe têmplă vedem deci chipurile acelor sfinți, cătră cari mai des — adecă zilnic — ne adresăm în rugăciunile nóstre.

De-asupra ușei împĕrătești este obiceiul a se pune *sudariul.* De-asupra *cina-cea-de-taină*, întrĕ praznice; mai sus, întrĕ apostoli, *Iisus ca archiereu*, între Maria și Ioan; și mai sus, între proroci, *Maria cu Iisus*, pe carea acestia în atâtea feliuri au povestit-o; și de-asupra rĕstignirea.

Sub icónele rêndului I se obicinuesc scene din Testamentul vechiu, cari simbolisézǎ momente mai însemnate din opera mântuirii.

Iconostas tipic.

Spre orientarea celor ce se interesézǎ de acest obiect mai de-aprópe presentăm tipul unui iconostas complet. Un iconostas complet cuprinde $5^1/_2$ rênduri de icóne, precum se indică în fig. Nr. dintre pag.

In rêndul al II-lea 1—12 sunt praznicele de la *Nașterea maicei Domnului* până la *Inălțarea sfintei cruci.*

La *a* din rêndul III este *sfântă Măria*, la *b* este *Ioan Botezătoriul.*

La *c* de-asupra ușei împĕrătești este *sfânta năframă.*

La *B.* din ușa împĕrătéscă *archangelul Gavriil.*

La *V.* din ușa împĕrătéscă *fecióra Maria.*

La *M. M. L. J.* evangeliștii *Mateiu*, *Marcu*, *Luca* și *Ioan.*

La *d* de jos *Slujba lui Zaharie în templu.*

La *c* de jos *Ridicarea șarpelui în pustie.*

La *f* de jos *Jertfa lui Avram.*

La *g* *Melchisedec.*

Numĕrul cel mare al acestor icóne reclamă un spațiu deosebit de mare, pe care prea puține biserici îl pot oferí; de aceea — spre a putea da atențiunea cuvenită acestor icóne, — mulți aflǎ de bine sĕ se facă și la têmplă icóne mult mai puține, și tocmai de aceea mai mari și cu îngrijire deosebită, ca astfel atât partea sculpturii, cât și a picturii sĕ formeze un ornament de valóre artistică, frumos și rar.

(Va urma.)

---

[1] Asemenea iconițe sunt și la Domnița Balașa și în multe alte biserici. Sunt fixate dinaintea icónelor împĕrătești.

[2] La Domnița Balașa se începe miruitul chiar mai nainte. Un preot, care nu liturgisește, pune epitrahilul și mirue încă nainte de ectenia *„Pe toți sfinții pomenindu-i...“* Incepe cu ctitorii (Dómna Beldimanu și Teodor Văcărescu) cari au și stranele în hora dréptă, închise cu grilagiu. Ceialalți preoți își continuă slujba, la care nu mai e nimenea atent, punêndu-se publicul în mișcare pentru miruit.

[1] Vezi Liturgieriul nou. Sibiiu, 1902 pag. 51—52.

Despre emigrarea la America.

Chestia emigrării la America încă nu a succes a fi astfel resolvată, ca sě fie odată deplină ordine. Fie-care autoritate dă altă esplicare legii despre emigrări. Un numěr însemnat de cetitori şi abonaţi de ai nostri în zilele din urmă ni-s'au adresat cu rugarea sě le dăm desluşiri asupra feliului cum e regulată sfacerea emigrărilor. Unii se plâng chiar că nu li-s'au estradat pasport, ori numai după multe alergări împreunate cu neplăceri au putut ajunge în stăpânirea lui. Neputênd rěspunde singuraticilor, dăm la acest loc deslușirile dorite.

Ministrul-president conte Tisza István a anunţat apriat în casa deputaţilor, că sub nici o împrejurare nu va scurta hotărîrile sale liberale privitóre la emigrări. Fie-cărui emigrant îi stă în voie sě călětoréscă pe unde voeşte. De aceea ministrul-president a accentuat în şedinţa publică a casei deputaţilor, că nu va silí pe nici un emigrant sě şi părăséscă patria prin Fiume. Folosindu-se de linie acésta, călětoriul e silít sě petrécă 18 zile pe mare până la debarcare în America. Notarii comunali şi cercuali au primit instrucţie de la guvernul ungar numai sě recomande emigranţilor linia fiumană, dar' mai departe sě nu mérgă în privinţa asta. Notarii pot deci sě recomande calea asésta mai lungă, nu pot silí însě pe nimenea sě se foloséscă de ea. Dacă emigrantul declară că voeşte sě călětorésca de la Brema, de unde ajunge la America în şepte zile, notariul e datoriu sě-i libereze pasport şi peste Brema. In cas că notariul totuşi ar denega acésta, emigrantul e în drept se ridice plângere contra notariului la vice-comitele. Acesta apoi îndată o sě dispună estradarea pasportului peste Brema. Dacă şi acum s'ar întêmpla, ca cineva sě scurteze libertatea emigrantului, silindu-l sě folosésca linia fiumană, n'are de cât sě înştiinţeze de urgenţă despre acésta pe ministrul president conte Tisza István, ca ministru de interne, în Budapesta. Şi ministrul-president fără îndoială îi va face dreptate. Avênd emigrantul pasportul, póte calětorí fără pedeci peste Oderberg la Brema, de unde 7 zile mai târziu póte debarca în America. Pe cale sě nu se lase a fi intricat de agenţi. Agenţii sau comisionarii n'au dreptul sě oprésca pe nimenea şi dacă emigrantul totuşi ar fi espus la şicane din partea acestora, imediat sě facă arătare la ministrul-president pe cale telegrafică, cerênd totodată pedepsirea agenţilor. In astfel de casuri ministrul president dispune la moment, ca emigrantul sě pótă calětorí liber, cum şi, ca agenţii sě fie pedepsiţi. Ministrul-president pretinde de la agenţi şi e dator sě pretindă respectarea legii şi sě nu şicaneze pe călětorii cu pasport preste Brema. Fără pasport însě nimenea sě nu călětorésca la America. Chiar şi pentru-că ori cui se dă pasport.

---

[298] 1—1

Publicare de licitaţiune.

Pentru darea în întreprindere a unui nou local de şcólă în parohia gr. or. **Mercurea**, protopresbiteratul Mercurea, pe basa resoluţiei consistoriale din 18 Septembre a. c. nr. 9352 ep., se publică prin acésta licitaţiune pe **Dumineca în 3/16 Octobre a. c. la ora 1 d. a.** în localul actualei şcóle.

Preţul strigării e:

a) pentru zidărit şi bărdăşit	cor.	1500
b) pentru măsărit şi podit .	„	1900
c) pentru lucrul de tinichigiu	„	500

Ofertele în scris şi vadiul de 5% de la preţul strigării au a se depune înainte de începerea licitaţiunei, avênd întreprindětoriul ales a întregí la încheierea contractului vadiul la 10%.

Planul de zidire, preliminariul de spese şi condiţiunile de licitare sunt espuse spre vedere publică la oficiul parohial din loc.

Mercurea, la 27 Septembre (10 Octobre) 1904.

Comitetul parohial gr. or.

Nic. Simulescu president. **Elie N. Petruţiu** notariu.

In conţelegere cu mine:

Avram S. Pecurariu
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sě céră broşură asupra acestora. Se capětă gratis şi franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*“. (90) 26—52

Nr. 868/1904. [293] 1—3

Concurs repeţit

Pentru întregirea postului de **învěţătoriu** în clasa I. la şcóla nóstră din **Slimnic**, conform resoluţiunei venerabilului consistoriu arhidiecesan dto 9 Septembre a. c. nr. 9529 şcol., se escrie concurs nou cu termin de 30 de zile.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiţie de la popor, 2 stângini de lemne şi cuartir în edificiul şcolar.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, vor avé a-şi înainta cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se presenta înainte de ziua alegerii în vr'o Dumineca ori sěrbătóre la biserica din comuna respectivă, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sibiiu, 28 Septembre 1904

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

4 părechi de ghete

pentru numai fl. 2·50.

In urma cumpěrării unei enorme cantităţi de ghete se vênd pentru acest preţ ridicul: 1 păreche de **ghete pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame**, din piele négră ori brună, cu şireturi, cu tălpi tari, fazon nou; mai departe 1 păreche de **ghete la modă pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame**, confecţionate tóte elegant, fórte plăcute şi uşóre; **tóte aceste 4 părechi costa numai fl. 2·50**. — La comande, cari se fac prin ramburs, este destul dacă se indică lungimea. — Casa pentru esport de ghete

A. Liban, Krakau nr. 186.

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desěvêşire.

Vînzare de casă.

Casa **strada băilor** (Badgasse) **nr. 4**, suburbiul iosefin, se vinde din mână liberă. Are grădină cu pomi roditori, grădină de brazi, scăldătóre de rîu, şi se află în ţinut scutit de prav, 30 minute depărtare de la centrul oraşului. (286) 2—3

25 cor. remuneraţie

pentru toţi cetitorii acestui ANUNŢ!

4 părechi de ghete pentru 5·50 cor.

In urma insolvenţii mai multor fabrici am fost însărcinat cu desfacerea unei enorme cantităţi de ghete sub preţul confecţionării; vênd deci 1 păreche de **ghete pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame,** din piele négră ori brună, cu şireturi, cu tălpi tari, bine bătute cu cuie; apoi 1 păreche de **ghete la modă pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame,** fórte elegante şi plăcute. Mărimea după cm. **Tóte 4 părechile costă numai 5·50 cor.** — Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte.

S. Urbach, Schuh-Export

[265] 1—1 **Krakau 54/K.**

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrşire.

Uimitor de eftin!

500 obiecte de podóbă
numai cu 3 cor. 80 fil.

Un admir. orologiu anker de precisiune aurit, cu mers regulat, se trage la 36 ore, 3 ani garanţie, cu lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mětasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 sipcă de chihlibar pentru cigări, 1 broş elegant pentru dame (noutate), 1 oglindă admirabilă de buzunar, 1 minunat portmoneu de piele, 1 briceag, 1 păreche de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept de aur-duble cu mehanism patent, un drăgălaş album cu chipuri 36 chipuri cele mai frumóse din lume), 5 obiecte de haz (pentru tiněr şi bětrân), 1 epistolar, 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai c. 3·80**. Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte de la

[272] 1—1 Versandthaus

S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

„Hotelul comunal“

din **Sělişte**

edificiu nou modern cu 6 odăi pentru pasageri, pavilon de vară, grădină, popicărie (cuglărie), grajduri etc, mobilat, cu întreg inventarul pentru bucătărie, restaurant, cafenea şi odăi de pasageri

se dă în arêndă

pe anii 1905, 1906 şi 1907.

Consumul anual circa 7000 l. vin, 175 hl. bere şi 120 l. lichior şi rum. — Condiţiunile se pot cetí în cancelaria comunală.

Licitaţia verbală în **23 Octobre** a. c. la 10 ore a. m. până când se primesc şi oferte închise prověḑute cu 400 cor. vadiu şi cu declaraţia că condiţiunile sunt cunoscute.

[294] 1—2 **Primăria comunală.**

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravěn. 9. Eu mě duc codrul rěmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Birtul comunal

din **Marpod**

cu licenţa pentru cârcimărit şi vinderea tutunului **se dă în arêndă** pentru timpul de la **1 Ianuarie 1905 — 31 Decembre 1907** prin licitaţiune publică în sala cea mare a caselor comunale din *Nocrichiu la 26 Octobre a. c. 9 ore a. m.*

Preţul de strigare e 750 coróne; vadiul 10%, ear' ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiunei; ulterior de loc nu se primesc.

Condiţiunile se pot vedé în cancelaria comunală. [292] 1—3

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·24
4. Legea veterinară, de învěţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele insoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sě-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 24—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secr t

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěcealá la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 103

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vênḑare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 106 Sibiiu, Sâmbătă 2/15 Octobre 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 60 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Postul

din punct de vedere al canónelor și al vieții practice a credincioșilor.

Disertație cetită de preotul Ioachim Muntean, în conferența preoțéscă a tractului Sélişte, ținută în Tilișca la 23 Septembre 1904.

In tóte timpurile și la tóte popórěle a esistat credința în anumite puteri supranaturale, de la cari depinde viéța, binele și fericirea omului, în cele mai varii concepțiuni.

La perfecțiunea cea mai înaltă posibilă a ajuns însě numai *creștinismul*, biserica cea vie, întemeiată pe învěțăturile sublime propagate de Iisus Christos, Fiiul lui Dumnezeu.

Ca mijlóce de intrare în sinul acestei biserici și de ajutorință la ajungerea scopului ei final, care este fericirea sufletéscă și trupéscă a mărturisitorilor credinței, apostolii și următorii lor, sfinții părinți, după esemplul și învěțăturile date de dumnezeescul lor învěțătoriu au așezat unele *misterii*, așa numitele *taine ale legii cei noue*, șapte la numěr, spre folosul credincioșilor.

Nu mai puțin folos sufletesc și trupesc așteptăm noi creștinii de la alte două deprinderi evlaviόse introduse de apostoli în adunările lor, anume: *postul* și *rugăciunea*, după pilda și porunca Mântuitoriului, care zice la Ev. Marcu c. 14 v. 38: „privegheați și vě rugați, ca sě nu cădeți în ispită“; ear' în alt loc, la Ev. Mat. c. 17, v. 21: „acest neam (duhul necurat, când trupul se ostește asupra sufletului) nu iese, fără numai *cu rugăciune și cu post*“.

Postul, ca și rugăciunea, au fost în us și în vechime, în deosebi la poporul jidovesc. Așa cetim despre Avraam că „s'a rugat, și a însănětoșat Dzeu pe Avimeleh, și pe muerea lui, și pe slujnicile lui, și au început a naște“. (Facere 20, 17).

Ear' prorocul David în Psalm 118, v. 164 așa grăiește: „de 7 ori în zi te-am lăudat pentru judecățile dreptății tale“; — fiind-că rugăciunea nu e numai de cerere, ci și de mulțămită și de laudă.

Pentru folosul ce 'l aduce postul, ne spune Esra despre sine și ai sei în Cartea I. c. 8. v. 23, unde astfel grăiește: „Și am postit, și am cerut de la Dumnezeul nostru acésta (adecă: sě-i apere de dujmani în călětoria lor spre Ierusalim) și ne-a ascultat pe noi“.

Același lucru ni-l spune Tovit în Cartea sa c. 12 v. 8, unde zice: „Bună este rugăciunea cu post, și cu milostenie, și cu dreptate“.

Postit-a Moisi în muntele Sinai, și vědětoriu de Dumnezeu s'a făcut.

Postit'a Ilie, și pe căruță de foc s'a înălțat.

Postit'a Isaia, și cărbune de foc s'a atins de gura lui, care a șters fărădelegile lui și păcatele lui a curățit.

Prin postire Daniil și cei 3 tineri au călcat văpaia focului și gura leilor au astupat. (Vedi: Triodul, Mercuri în sěptěmâna brânzii, pésna a 5-a din Canon).

Un fel de post a fost pentru Adam și Eva porunca dată în Raiu, cum ne spune sf. Ioan Chrisostom în una din cuvêntările sale, pe care însě ei nu l'au ținut, și așa s'au osândit.

Valórea postului din punct de vedere moral a fost recunoscută și mai târziu, în timpul creștinismului. De aceea biserica, în urmărirea scopurilor sale înalte, n'a întârziat a ridica postul la rangul unei instituțiuni de prima ordine.

Apropiindu-ne în modul acesta de simbolul temei nóstre, care, în forma cum ni-s'a pus, e de a se împărți în două, fiind a sě privi postul mai întâiu din punct de vedere *canonic*, adecă *teoretic*, ear' după aceea din punct de vedere *practic*, sě ne punem dar' pentru lămurirea primei părți, următórele întrebări: 1. Ce e postul? 2. De câte feliuri e postul? 3. Câte posturi sunt? 4. Prin cine și cum s'au într'odus posturile în biserica nóstră?

La tóte acestea vom rěspunde pe rînd, mai mult s'au mai puțin esact, după cum adecă ne slujesc puterile mărginite.

Postul, în sens liberal și după înțelesul de obște, e abținerea pe un timp óre-care de la anumite mâncări și beuturi. Ear' în sens *moral* e abținerea de la *rěutăți*, prin înfrânarea poftelor sufletești și trupești.

In înțelesul din urmă ni-l presintă și biserica în cântările sale cele frumóse și înălțătóre de inimi din Triod.

Așa cetim în canonul de Luni în sěptěmâna brânzii, pésna 1: „Incepětura umilinței și a pocăinții este înstrăinarea rěutăților și oprirea poftelor“.

Și în același canon le pésna a 8-a: „Astăzi de mâncări lăpědându-ne, sě ne sîrguim a ne lăpěda și de lucrarea greșalelor, pocăindu-ne“.

Ear' în stihira 1 de la stihóvnă Luni séra în sěptěmâna I. a postului mare ni-se spune apriat, că postul cel adevěrat și bineplăcut Domnului este: „înstrăinarea de rěutăți, înfrânarea limbii, lăpădarea mâniei, osăbirea de pofte, de clevetire, și de minciună, și de jurămêntul strîmb“.

Dar' pe cum calul sburdalnic, nu prin grăunțe, nici cu boldul pintenilor, ci cu ajutoriul frâului se móie și se îmblânzește: așa e și cu patimile și cu poftele ce ne stăpânesc. Mai ușor le vom învinge atunci, când trupul îl vom înfrâna cu postul și cu privegherea.

Resignațiunea sufletéscă sě mérgă deci paralel cu înfrânarea trupéscă, ca sě putem ajunge la resultatul pe care-l dorim.

In post nu se admit ca bucate de hrană specii ațițătóre, cum e carnea și similarele ei, apoi așa numitele bucate albe, — afară de sěptěmâna brânzii, și nici peștele, cu escepțiunea unor zile anumite.

Trecem acum la resolvarea întrebării a 2-a: De câte feliuri e postul?

In cele premergětóre am descris postul așa numit comun, sau ordinar, în care se póte mânca pe zi de câte-ori cere trebuința.

De el se deosebește postul cel strict sau *ajunul*, când nu se mâncă de cât bucate uscate, în deosebi pâne, și ca beutură se bea apă, dar' și acestea numai îndeséră, după vecernie, pe la apusul sórelui, sau mai corect zis: după 9 ciasuri din zi, adecă pe la 3 ore după amiazi.

Zile de ajun sunt însě numai 3 pe an: Sâmbăta cea mare, necondiționat, și zilele premergětóre praznicelor Nașterii și Botezului Domnului nostru Iisus Christos în mod condiționat, dependent fiind ajunul de la respectiva zi a sěptěmânii.

Anume: când aceste praznice cad într'o zi de Dumineca sau Luni, atunci în ziua premergětóre, adecă în cea de ajun, nu ajunăm, ci ținem post obicinuit. Deóre-ce Sâmbăta, ca zi de odihnă a lui Dzeu la crearea lumii, și Dumineca, ca ziua Invierii Domnului, nu sunt zile de întristare, ci de bucurie, în cari postul strict sau ajunul nu numai că nu se demandă, ci din contră se oprește espres cu amenințare de pedépsă, prin canonul 64 apostolesc. Escepțiune de la acéstă regulă generală se face numai cu Sâmbăta cea mare, cum s'a amintit mai sus, în sensul aceluiași canon.

De post sunt dispensați: ómenii bětrâni, slabi și neputincioși, cum și bolnavii și muierile lehuze (lângă cari eu așî mai alătura și pe copíi), după tâlcuirea canonului 69 apostolesc în Pidalion, și după canonul 8 și 10 al sfântului Timoteiu din Alecsandria.

Va (urma)

Fragmente istorice.

Despre boerii din țera Făgărașului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

2. *Strimbul de Vaad et Sinca*, 20 patrifamilii, cari au la mână două diplome pergamentale, una de la *Balthazar Báthori de Sómlyo, Comes et haeres perpetuus dominusque terrae Fogaras*, din 15 Iunie 1592, prin care se confirmă actul judicial încheiat înaintea tribunalului asistat de 12 boeri în Făgăraș la anul 1585, prin care boerul Aldea *Dates* de Vaad adoptéză pe *Nagone* (Neagoe) *Ztrimbul* de Sinca în jumětatea unei cuarțialități din boeronatul seu ereditat parte de la părinți, parte în urma morței consângeanului seu *Ztoica* de Somcuta, transferându-i-se tóte drepturile boeronale cu esempțiunea de ori-ce îndatoriri, cu cari sunt însărcinați *Vechinii* (vecinii). Totdeodată se confirmă și actul de transacțiune, prin care boerii *Stoica, Boyer, Oprea, Czoffle, Lupul* și *Leoca* de Vaad dau dreptul lor de móră numitului Nago *Strimbul* și Salamon *Aldone* de Vaad în privința unor realități din Ohaba și Șinca. Al doilea document pe pergament e de la Maria Christierna Transilvaniae Princeps etc., din Alba-Iulia 20 Iunie 1598, prin care se ratifică actul citat al lui Balthazar Báthori.

In dosul diplomei Mariei Christierna se află scrisă următórea notiță: *Ad 1729 diebus Aprilis Sztenille Sztrimbuly Kissebfi a Many Sztrimbuly, kiis paposkodot Sinkan Circa 27 e sztendeig Rimnikre menvén, kalugeré lett. Jött Rimnikről visza Sinkára eodem a 24 April sign. Sinka 24 April 1729. N. B. Soha ez előtt az mi familiából Kaluger nem voltak. Sinkay Sztrimbuly István m. pr.*

Se zice că acest scriitoriu a fost vameș la Turnu-Roșu.

Din acéstă familie se trage și vestitul cronicar George Șincai.

La anul 1791 trei frați Ioan, George (cronicariul) și Andreiu au cerut de la dieta transilvană conferirea posesiunei fiscale Perșani pentru posesiunile lor din Șinca, ocupate prin militarisarea graniței, — fără succes.

In anul 1677 Sztrimbuly asesor scaunului boeresc din Făgăraș, ear' la anul 1758 un Strimbul ocură ca martor în inquisițiunea genealogică a familiei Barbat de Șercăița.

3. *Popa Szin alias Pop Boer de Vaad* are donațiune nouă de la Ana Bornemisza din Alba-Iulia în 20 Septembre 1666, dată lui Popa Szin Boer de Vaad, și armale de la M. Apafi din Radnoth 10 Octobre 1687. Are 8 patrifamilii.

4. In conscripțiunea Hevenesi din anul 1711 ocură întrě boerii din Vad și familia Kozgaria de Vaad.

Afară de muntele Lerescu, care și astăzi se află în posesiunea familiei Strimbu, comuna Vad a avut și muntele Vacarea, care în urma militarisărei s'a confiscat, și mai mulți boeri au devenit în clasa celor căḑuți, — precum au fost *Dateș, Lupul, Mărgineanu* etc.

b) In Comuna Ohaba, cu 189 case și 770 locuitori, situată întrě comunele Vaad și Șinca, boerii au fost composesori moșiilor boeronale din aceste sate, precum am věḑut la familia Strimbu din Vaad și după cum vom vedé la boerii din Șinca: Balan, Boila, Bulea, Barszan, Stoika etc., pe cari îi vom specifica în rubrica Șincei mai pe larg.

In urma militarisării, Ohaba a devenit centrul companiei a XI, dar' din causa constrîngerii la confesiunea unită, mulți dintrě ei emigrară și în locul lor se aduseră colonisti noi.

Intrě acestia a fost și familia *Malya* alias *Valya de Oroszfalva*, numită și *Marin*, carea a fost nobilitată cu diploma lui George Rákoczy din Arad în 7 Iulie 1658, dată sclopetariului Daniil Mallya cu următórele armale: pe scut de colóre celestină se vede o potcóvă străpunsă de o săgétă.

Familia *Boer din Ohaba* e imigrată din Sâmbăta, cu diploma de la M. Apafi din 1663 (veḑi la Sâmbăta).

Comuna Ohaba a fost avut muntele *Fața Iliei*, primitiv al boerilor *Ilie*.

c) In satul Șinca-vechiă, cu 359 case și 1623 locuitori.

1. *Bârsan, Balan, Bulea* sau *Boilă, Stoica, Salomon de Șinca*, cu totul vre-o 50 patrifamilii. Pe timpul lui Mihnea Vodă (1507—1510) fugit și omorît în Sibiiu (1510) mai mulți boeri din țéra Făgărașului rěsculându-se în ajutoriul lui, li-s'au confiscat și vêndut averile. Așa s'a întêmplat și cu boerii din Șinca a nume *Stan Solomon, Aldea Solomon* și *Salomon al lui Wancza*, cari în anul 1534 *feria tertia proxima post festum omnium Sanctorum* înfățișându-se înaintea scaunului boeronal presidat de Stefan *Mailat liber dominus terrae Fogaras, vaivoda regni transilv.* etc. și asistat de boerii jurați, anume *Aldea Bika de Woyvodeni, Radul de Lyssa, Oprea Bozgach de Wyst, Comșa de Bessembach, Barbat de Dragus,*

Sandor de Zombatha, Salomon de Wenechia, Ztanislau de Reche, Man Juga de Kopachel, Beka de Eadem, *Cryzte Mille* de *Illien* şi *Idomir de Waad*, au mărturisit, că ei luând parte la revolta lui Mihnea Vodă au trebuit sĕ fugă peste munţi, ear' moşiile lor li-s'au confiscat prin căpitanul Paul Tomori şi s'au vîndut lui Pirvuly de Şinca cu 50 fl. Acum însĕ ei întorcêndu-se la supunere şi rĕscumpĕrând moşiile de la fiicele Pêrvului cu 80 fl., se rógă a li-se recunóşte drepturile lor boeronale erezite de la protopărinţii lor asupra jumĕtăţii posesiunilor lor din Şinca, şi a trei pătrimi a posesiunilor lor din Ohaba, d'impreună cu munţii şi alpii *Gercanul* (Fagetul a) şi *Dunaya* (Nemaia) şi cu tóte celelalte folóse aparţinĕtóre. Despre care Stefan Mailat li-a estradat diploma cu datul supra citat. Acéstă diplomă apoi a fost ratificată şi din partea Mariei Christierna, Principesa Transilvaniei etc. în 30 Iunie anul 1598 la cererea lui *Barszan, Stoyca* şi *Aldea*, fiii lui *Ztan Ilie* al lui Ztan Solomon, apoi la cererea lui Aldea, *Salamon, Ztoya, Dumitru* fiii lui *Aldea Dumitru al lui Ztan Solomon*, cum şi la cererea lui *Ztoica* şi *Dumitru Boyla*, fiii lui *Coman Boyla al lui Solomon Boyla.*

(Va urma.)

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în tractul Sĕlişte.

— 27 Septembre v.

Insufleţirea pentru biserică şi şcólă şi în consecuenţă interesul cel viu şi rîvna pentru ridicarea şi înflorirea acestor două instituţiuni naţionale a fost şi este o însuşire cardinală a individualităţii poporului român. Şi unde flacăra acestei însufleţiri în continuu a fost alimentată, acolo poporul nostru atât în trecut cât şi în present a putut resista tuturor curentelor, cari cu vehemenţă s'au năpăstuit asupra lui. Acolo s'a păstrat legea, limba şi obiceiurile, cu timbru curat naţional, pentru-că conducĕtorii naturali ai sei, preoţii şi învĕţătorii, totdeuna au fost la postul lor. Şi cred a nu esagera, când constat, că una dintrĕ acele comune române, al cărei popor întruneşte în sine însuşirile sus amintite, e şi comuna *Tilişca*, locul unde în ĕst-an s'a ţinut conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte.

Invitarea la conferenţă s'a făcut pe 23 Septembre st. v.

Deja de diminéţă trezeşte sunetul duios al clopotelor bisericei pe creştinii evlavioşi. Ţĕran şi cărturar alérgă la casa Domnului, unde aveau a asista la celebrarea serviciului divin îndeplinit de parochii V. Popoviciu, V. Suciu şi I. Hanzu. Biserica artistic pictată şi ornamentată, melodiósele şi mângăitórele voci ale preoţilor liturgisitori, armoniósele rĕspunsuri cântate cu corectitate de corul elevilor sub conducerea harnicului înv. şi director şcolar I. Bratu, cum şi predica ocasională rostită de parochul *I. Steflea*, au stîrnit simţĕminte de adâncă evlavie şi au ridicat mult inimile poporului ascultător.

După sfârşitul st. liturgii corul preoţilor sĕvêrseşte invocarea duhului sf. şi cu acestea trece în localul şcólei spre a-şi începe conferenţa.

Actualitatea cestiunilor desbătute şi interesul de care au fost stăpâniţi, atât membrii conferenţei cât şi publicul din loc, au adus cu sine, ca numai un membru sĕ lipséscă, şi acela scusat, ear' inteligenţa locală sĕ se presinte în numĕr frumos, împreună cu poporul.

Presidentul *Dr. I. Stroia* demonstréză prin cuvinte alese, că precum pe tóte terenele, cei de o specialitate, conduşi de simţĕmêntul solidarităţii se constituesc în reuniuni, societăţi etc. pentru cultivarea şi înaintarea lor, întocmai astfel şi tagma preoţéscă la stăruinţele neobositului seu cap sufletesc, condusă de acelaşi sentiment şi de aceleaşi scopuri nobile s'a constituit în conferenţe. Sulevéză folosul ce resultă din o lucrare comună şi prin acésta deschide şedinţa.

După alegerea notariului se întră în meritul programului. Ca punct mai instructiv şi mai de interes amintesc cele două disertaţiuni.

1. *Causele şi mijlócele de stîrpire a concubinatelor din acest tract*, elaborată de parochul *A. Vlad.*

Disertantul s'a achitat cu laudă de rolul sĕu, studiind cestiunea cu diligenţă, tractându-o din diferite puncte de vedere şi ilustrând unele părţi cu învĕţături folositóre. Mărginindu-se în espunere în special la tractul Sĕlişte, presintă cu date concrete, drept cause mai dese de concubinat: *brutalitatea neceḑută şi înstrăinarea unei părţi dintrĕ cei căsătoriţi*, ear' ca mijloc, ce în fórte multe casuri are loc, recomândă renunţarea resp. abzicerea reciprocă a celor căsătoriţi, ca astfel sĕ se pótă tăia potecul spre concubinat.

De-şi timpul era deja înaintat, totuşi disertaţiunea a doua:

Postul din punct de vedere al canónelor şi din punct de vedere al vieţii practice a credincioşilor acestui protopresbiterat, elaborată de parochul *I. Muntean*, a ţinut atenţiunea tuturor încordată. Părintele Muntean prin gruparea materialului, estensiunea lui şi prin spiritul ce transpiră din elaboratul sĕu a ridicat tonul conferenţei nóstre la un grad înalt. Singură acéstă temă putea servi drept material pentru o conferenţă, atât de conştienţios şi temeinic a fost compusă şi predată. Putea sĕ satisfacă chiar aşteptărilor unui espert în literatura eclesiastică, căci atât ca formă, dar' în deosebi ca conţinut a atins marginile unei disertaţiuni de un caracter mai înalt şi ar puté figura în colónele ori-cărui ziar de specialitate.

In partea I-mă tractéză partea teoretică, istoricul acestei instituţiuni morale, cum şi canónele pe cari se baséză, ear' în partea a II-a arată ce folóse a adus şi aduce postul în viéţă pe terenul moral, cum şi însemnătatea lui din punct de vedere higienic, încheind cu unele păreri, cari aplicate pe terenul practic ar serví în mod binefăcĕtor nu numai înseşi instituţiunei, ci ar puté satisface aşteptărilor şi pretensiunilor tuturor păturilor societăţii nóstre. Impresiei celei bune, care a fost produsă, i-s'a dat espresiune prin mulţămită protocolară.

Partea ultimă din program referitóre la pronunţarea pentru *societatea de ajutorare*, idee lansată de conf. înv. din Sebeşul-săsesc, comisiunea esmisă pentru studiarea cestiunei rĕmâne pe lângă părerea sa din trecut insistând pentru înfiinţarea unei societăţi de ajutorare întrĕ învĕţătorii şi preoţii acestui tract.

Cu acestea eshauriat fiind programul oficios, presidentul mulţămind pentru deosebita atenţiune şi interes, încheie conferenţa. Pe urmă fruntaşii comunei invită preoţimea la masă în localul şcólei, unde ne-am putut convinge de o altă însuşire nobilă a tilişcanilor, de ospitalitatea lor, căci abia la 5 ore s'a ridicat masa.

Iată în conturi generale decursul şi programul conferenţei nóstre, destul de simplu, dar' cu atât mai bogat în conţinut, căci cei ce au fost cu atenţiune şi-au căştigat cu un mănunchiu mai mult la activul lor intelectual şi moral, şi şi-au oţelit forţele cu arme noue pentru a puté purta lupta cu isbândă pe terenul moral al societăţii române. *I. O.*

NOUTĂŢI

M. Sa împĕratul şi rege Francisc Iosif, cum se raportéză din Viena, Sâmbăta viitóre va pleca la Gödöllő, unde va petrece câteva sĕptĕmâni.

*

Contele Paar, general de cavalerie şi inspector general al cavaleriei, în locul căruia va fi avansat *archiducele Otto*, va fi numit din partea M. Sale *căpitan al gardei de trabanţi şi al companiei de gardă pedestraşă.* Căpitanul gardei e în rang de submareşal.

*

La colecta pentru zidirea catedralei au mai întrat următórele contribuiri: I. Pe lista parochiei *Luncani* (tractul Haţeg): de la Petru Grecu (Percian) 3 coróne; Ioan Alicnescu 1 cor. 60 fileri; Nicolae Grecu Aniţă, Ioan Deniţă, Adam Bodea, câte 1 cor. 20 fileri; Ioan Părĕu, Mărcuţ Popescu, Toma Marcu, Petru Alianescu, Ilie Urşicu, Adam Grecu, Gavriil Rimbstea, Antonie Muntean, Ioan Toncea, Iosif Toncea, Ioan Urşicu al Mariei, Tinie Grecu, Dan Herban, Simu Grecu, Demian Neag, Vasilie Grecu (Percian), câte 1 corónă; de la 83 credincioşi, prin contribuiri în sume sub o corónă 24 cor. 56 fileri. In total *48 cor. 76 fileri*. II. Pe lista parochiei *Luncoiul-de sus* (tractul Zarand): de la Florica Datca născ. Roman 10 cor.; preotésa Sofia Roman şi preotésa Elena Roman, câte 2 coróne; de la şepte credincioşi, prin contribuiri în sume sub o corónă 1 cor. 78 fileri. In total *15 coróne 78 fileri*.

*

Schimbări la comanda marinei de rĕsboiu. Baronul *Spaun*, comandantul de până acum al marinei de rĕsboiu austro-ungare, la cerere proprie a fost trecut la pensie sĕptĕmâna trecută. In locul seu e numit comandant admiralul *conte Montecuccoli*, ear' ca substitut contre-admiralul Leodegar Kneissler, fost până acum adlat al comandantului de port din Pola.

*

Strămutarea preturei din Cunţa. Congregaţia comitatului Alba-inferióră, ţinută Marţi în Aiud, a hotărit unanim, ca sediul preturei Sângătinului sĕ fie mutat de la Cunţa la Ocna (lângă Sibiiu).

*

Concertul altistei Elena Cunţan. Din cause neprevĕḑute concertul anunţat pe Sâmbătă se va da *Luni* la 17 Octobre a. c. st. n. în sala de la „Unicum“ cu binevoitorul concurs al dlui Wilh. Orendt şi al dnei M. Dr. Brote, pe lângă următorul program:

1. Fr. Schubert: *a)* Wehmuth; *b)* Die Liebe hat gelogen.
2. G. Dima: *a)* Cântec de tómnă; *b)* Prea marea-mi fericire.
3. Rubinstein: Es blinkt der Thau. Joh. Brahms: Die Mainacht.
4. I. L. Bella: *a)* Erste Liebe; *b)* Unvergesslich.
5. Joh. Brahms: Cântece ţigăneşti 2 – 6.
6. C. Loewe: Archibald Douglas.
7. Hugo Wolf: Zur Ruh, zur Ruh. Rich. Strauss: Ich trage meine Minne vor Wonne stumm. B. Bock: *a)* Rote Rosen; *b)* Aus „Dämmerung“.
8. H. Kirchner: Priveghitórea. G. Dima: Sub feréstra mândrei mele. C. Loewe: Nime n'a vĕḑut.

Acompaniarea punctului 4 a binevoit a o lua asupra sa însuşi compositorul, dl director de musică I. L. Bella.

Biletele de întrare se vînd cu începere de Vineri, 14 Octobre a. c. 8 ore diminéţa, până în ziua concertului $5^1/_2$ ore séra la librăria G. A. Seraphin (strada Cisnădiei) şi séra la cassă.

Preţuri: Loge (pentru 5 persóne) 12 cor., locul I. 2·40 cor., locul II. 1·60 cor., locul III. 1·20 cor., loc de stat 60 fil., pentru studenţi 40 fil. (locuri de stat se vînd numai séra la cassă).

Inceputul la orele 7 séra.

*

Povoiu şi grindină. Marţi după amiazi s'a descărcat asupra Budapestei un mare povoiu împreunat cu grindină, care în timp de 15—20 minute a curs cu atâta abundanţă, în cât nu numai stradele erau inundate de apă aşa că nici pasanţi nici trăsuri nu puteau umbla pe ele, ci s'au umplut de apă şi vr'o şeptezeci pivniţe şi cuartire de pivniţă.

*

Ce e radicalismul? Deputatul radical *Dr. Steinwender* caracteriséză pe cei cari maimuţéză radicalismul, prin următórele: Cei cari tind la lucruri nerealisabile nu sunt radicali, ci nebuni; cei cari promit alegĕtorilor lor imposibilităţi nu sunt radicali, ci escamatori (înşelători); cei cari disconsideră moravurile societăţii cinstite nu sunt radicali, ci mişei; cei cari cred în infalibilitatea a ori-ce fel de program nu sunt radicali, ci hăbăuci; cei cari seduc poporul sĕ crédă că prin un program óre-care 'i pot vindeca tóte năcazurile şi lipsele, nu sunt radicali, ci vraci (înşelători). Prin aceste caracterisări negative Dr. Steinwender arată cum are sĕ fie radicalismul cinstit, dar' înfieréză totodată şi pe politicianii cari abuséză de credulitatea alegĕtorilor.

*

FOIŞÓRĂ

De la Turda.

Ni-s'a trimis vorbirea dlui *Dr. Valer Moldovan*, rostită cu ocasiunea deschiderii primei şcóle rom. gr.-or. în Turda. O publicăm după cum urméză:

In curênd se vor împliní o sută de ani de când un dascăl român a trecut Carpaţii şi a deschis în capitala Munteniei prima şcólă românéscă. Fără alaiu şi pompă s'a sĕvêrşit deschiderea. Numai dascălii greci şi bulgari din Bucureşti au luat cu mult nĕcaz act despre dascălul *Lazar*, pare-că simţeau, că din acest modest dascăl transilvănean le va veni perirea. Şi aşa a şi fost. Azi după o sută de ani vedem ródele muncei lui.

Grecoteii şi bulgarii s'au risipit ca pléva, şcólele lor nu mai esistă, şi în locul lor două universităţi, o mulţime de gimnasii, şi mii de şcóle poporale propovĕduesc cultura în dulcea limbă românéscă.

Azi încă asistăm la deschiderea unei şcóle româneşti.

Departe însĕ sĕ fie de la mine gândul de a atribuí momentului o însemnătate aşa de mare şi de epocală, ca a deschiderii primei şcóle româneşti a lui *George Lazar*. Pentru-că din mila lui Dzeu şi din truda şi iubirea de neam a inaintaşilor noştri, azi avem şi noi cei din regatul sf. Stefan mii şi mii de şcóle poporale, aprópe în fie care comună. Avem şi noi vre-o 5 gimnasii, şcóle reale şi comerciale, şcóle de fete şi alte instituţiuni culturale.

Şcóla acésta, la a cărei deschidere festivă ne-am adunat astăzi, nici chiar în oraşul acesta nu e prima şcólă românéscă. Ceea-ce dă o óre-care însemnătate acestei serbări e în linia primă caracterul *confesional*, întru cât nóua şcólă e prima şcólă gr. or. aici în Turda.

Dacă v'am reamintit deci în ziua de azi de prima şcólă românéscă de acum o sută de ani, am făcut'o numai din pietate faţă de apostolul, de înaintemergĕtoriul a cărui pildă măréţă trebue sĕ ne stee înaintea ochilor şi sĕ ne inspire de câte-ori punem umĕr lângă umĕr, ca sĕ mai adaugem o petricică la edificiul cultural al neamului românesc.

Dar' are o óreşi-careva însĕmnătate şi şcóla nóstră. Şi însemnătatea acésta nu stă numai în faptul, că de azi încolo instruarea celor 2—3 sute de copíi români din Turda nu mai cade în sarcina unui singur învĕţătoriu, nu trebue sĕ vedem cum o mare parte a copiilor poporului nostru rĕmâne neinstruat din causă că în sala de învĕţământ a şcólei gr. cat. nu au avut loc de cât 60—80 de copíi. De azi încolo s'a mai aprins o lumină culturală în Turda.

De azi încolo putem zice, că doi învĕţători de două confesiuni, dar' amêndoi români, lucră din puteri şi într'o nobilă emulaţiune spre a creşte şi instrua în limba dulce românéscă mlădiţele poporului din Turda. Şi acésta e un progres şi e vrednic de amintit.

Insĕ însĕmnătatea deschiderii şcólei aceşteia stă mai ales în modul cum s'a înfiinţat ea, în spiritul îmbucurător care s'a manifestat în jurul înfiinţării ei.

Dacă şcóla lui George Lazar a fost productul esclusiv al genialităţii şi simţului de jertfă şi abnegaţiune a unui singur bărbat, pe atunci cu bucurie trebue sĕ constatăm că spiritul acesta a adus róde insutite cari au străbătut în massele mari ale poporului.

Şcóla din Turda este productul *conlucrării însufleţite a poporului credincios din Turda, a conducĕtorilor sĕi sufleteşti din loc şi din centrul nostru bisericesc, din Sibiiu, cum şi a tuturor acelor bărbaţi români din jur şi din depărtări, cari şi-au dat obolul pentru realisarea vechei dorinţe a Românilor gr. or. din Turda.*

Incepênd de la Inaltpreafinţia Sa iubitul nostru metropolit şi până la cel mai sĕrac ţĕran din Turda, aşa dar' de la vlădică până la opincă, toţi după puteri şi după tragerea de inimă pentru şcóla română au contribuit cu oferte benevole, cu sprijinul moral şi intelectual, care încă nu e de despreţuit, ca idiea trup sĕ se facă.

Şi trup s'a făcut.

De aceea azi, când cu inimă plină de bucurie asistăm la deschiderea festivă a acestei şcóle, cade-se sĕ facem amintire despre toţi donatorii şi sprijinitorii marinimoşi ai noştri.

Inainte însĕ de a da cetire listei contribuenţilor, daţi-mi voe, ca în câteva cuvinte sĕ vĕ presint *istoricul înfiinţării şcólei nóstre.*

Când s'a realisat vechea dorinţă a tractului gr. or. al Turḑii, ca sediul protopopesc sĕ se transpună la Turda şi astfel parochia acésta sĕ devină parochie centrală, am simţit toţi că trebue sĕ facem tot posibilul, ca sĕ ridicăm parochia acésta în tótă privinţa la nivoul ce trebue sĕ 'l ocupe ca parochie centrală şi de oraş. Am vĕḑut însĕ cu întristare, că până sĕ ajungem la nivoul acesta ne trebuesc multe, mult zel, muncă multă şi mai vêrtos aceea ce ne lipsia, mulţi bani.

(Va urma.)

Ruşii atacă! Pe câmpul de rĕsboiu din Mandjuria la începutul lunii curente s'a întêmplat o întorsătură interesantă în evenimentele rĕsboiului. In 2 Octobre generalul Kuropatkin a dat un ordin de zi, în care spune că prin sosirea trupelor auxiliare întărindu-se oştirile de pe câmpul de rĕsboiu în mĕsură suficientă spre a ţiné pept cu oştirile japoneze, a sosit timpul, ca *părăsind tactica de defensivă observată până acum, sĕ încépă atacul şi sĕ raporteze învingeri demne de gloria armatei ruseşti din trecut* In 5 Octobre apoi trupele ruseşti au şi plecat de la Mucden înapoi spre Jantai şi Liaojang (unde fuseseră straşnic bătute la începutul lunii Septembre), cu scop de a ataca oştirile japoneze. Că de atunci până acum întêmplatu-s'a deja vr'o luptă mai de importanţă, — nu se ştie positiv.

*

Crocodil în Timiş. Nu de mult se oprise la Lugoj o menagerie ambulantă, care avea şi trei crocodili. Unul dintrĕ ei a scăpat cumva din basinul menageriei şi a fugit în rîul Timiş, unde n'a mai putut fi găsit. Intr'aceea menageria a plecat mai departe, ear' Marţi diminéţa crocodilul fugit a fost găsit în câmpul de din jos de oraş, aprópe de malul rîului, istovit de fóme în aşa mare grad, în cât abia mai dădea semne de viéţă. Oraşul nu ştie ce sĕ facă acum cu primejdiósa jivinie.

*

Din causa cloţanilor. Marţi diminéţa o servitóre a casei de comerciu de cereale „Haller et Goldschmidt“ din Vácz a mers sĕ scótă ghiaţă din ghieţariu, dar' nu s'a mai re'ntors. A întrat apoi în ghieţariu stăpânul Goldschmidt, ca sĕ afle causa întârzierii, dar' nu s'a mai re'ntors nici el. Tot astfel a păţit şi un al treilea, care a întrat după ei. Fiind recuiraţi în ajutoriu pompierii, acestia provĕḑuţi cu aparate de salvare au întrat în ghieţariu, unde au găsit pe cei trei întinşi jos fără simţiri. Scoşi la aer curat, după îndelungate storţări a succes apoi a-i readuce la viéţă pe toţi trei. Prin cercetările ulterióre s'a constatat apoi, că în pivniţa din nemijlocita apropiere a ghieţarului fiind mai multe buţi cu must, ear' zidul despărţitoriu fiind găurit de cloţani, gazurile provenite din fermentaţia mustului au pĕtruns în ghieţariu. Aceste gazuri erau sĕ causeze mórte celor trei inşi întraţi în ghieţariu.

*

Fiul perdut. Inainte cu vr'o 64 de ani disparuse din casa părintéscă din Cleveland feciorаşul Christian Charles şi nime nu i-a mai auḑit de veste, aşa că părinţii lui se împăcaseră cu ideia că fiul lor s'a prăpădit. Zilele trecute însĕ fiul perdut a sosit la Cleveland ca moşneag de 80 ani, dus de dorul după părinţi şi locul naşterii. A casă n'a mai găsit însĕ de-cât pe mamă-sa, în etate de 99 ani; tatăl seu murise de mult. In acest lung şir de ani „fiul perdut“ a trecut prin multe vijelii de ale vieţii, a luat parte în rĕsbóie, s'a încercat cu tot feliul de muncă întru câştigarea celor pentru traiu, ear' în urmă i-a surîs şi lui norocul şi ca om bogat s'a aşezat în Des-Moines. De acolo a plecat sĕ-şi cerceteze părinţii, şi acolo 'şi va duce acum pe mamă-sa.

Cărţi şi reviste.

„Reuniunea învĕţătorilor români de la şcólele poporale confesionale ortodoxe din protopresbiteratele Arad, Chişineu, Şiria, Boroşineu, Buteni, Radna şi Hălmagiu. Organ periodic oficios, elaborat din încredinţarea comitetului reuniunii, de Iosif Moldovan“. — Acésta e titlul unei broşuri de 32 pagine 8⁰, apărută ca nr. 1 şi 2 (Anul I.) dto 18 Septembre v. al mai sus intitulatului „organ periodic oficios“. Conţine raport despre adunarea reuniunii ţinută în 15—17 August v. a. c. în Şiria, împreună cu procesele verbale ale şedinţelor acestei adunări şi cu două discursuri ale vicepresidentului reuniunii. A apărut în Arad (tipografia diecesană) şi costă 5 cor. pe an.

*

„Momente din viéţa bisericésca a Românilor ortodoxi din Transilvania, din anii 1780—1787“, de Mateiu *Voilean*, asesor consistorial. Sibiu, tipariul tipografiei archidiecesane. Preţul 80 fileri + 10 fileri postport. Se póte procura de la libräria archidiecesană.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Mânecând de la aceste considerante, sunt de ajuns următórele icóne, proiectate d. e. şi pentru catedrala de la Sibiiu.

Rĕndul I:Pe aripile uşilor împĕrăteşti *Bunăvestirea.*

Lângă uşile împĕrăteşti *Iisus* în drépta, *Maria* în stânga.

Pe uşa de la sud: archangelul *Mihail*; pe cea de la nord archangelul *Gavriil*; ori archidiaconul *Stefan* pe una, mai ales că *Gavriil* ocură deja odată pe uşă, şi alt diacon pe ceealaltă.

Lângă uşa nordică *S. Ioan Botezătoriul*; dincolo la locul corespunḑĕtor: *Sfântul Nicolae* de la Mira Lichiei.

Cele 4 icóne principale pot fi sau întregi, sau numai bustul; dar' în casul acesta trebue sĕ fie mai mari, bogat ornamentate. Une-ori sunt ferecate în argint şi aur şi provĕḑute cu petri scumpe.[1]

In rĕndul al II-lea urméză cele mai însemnate dintre *praznicele domneşti* sau împĕrăteşti întru mărirea uneia din cele trei feţe dumnezeeşti, în ordine cronologica.

1. *Naşterea Domnului* (25 Decembre).
2. *Tăierea împrejur şi darea numelui lui Iisus* (1 Ianuarie).
3. *Botezul Domnului* (6 Ianuarie).
4. *Intimpinarea Domnului*, la 40 zile după naştere (2 Faur).
5. *Schimbarea la faţă* (6 August).
6. *Intrarea lui Iisus în Ierusalim.*
7. *Invierea Domnului.*
8. *Inălţarea Domnului.*
9. *Pogorârea duhului sfânt.*
10. *Inălţarea sfintei cruci* (14 Septembre), cea asemenea cu sĕrbătorile domneşti.

Ear' dintre sĕrbătorile Născĕtórei de Dumnezeu:

11. *Naşterea* (8 Septembre).
12. *Adormirea* (15 August).

Bunăvestirea (25 Martie) este deja pe uşile de la mijloc. Ear' a 4 sĕrbatóre a maicei Domnului *„Intrarea în biserică“* (21 Novembre) póte lipsí; sau dacă se pune acésta icónă, trebue sĕ se omită alta, d. e. nr. 2.

Şase dintre aceste icóne vin în stânga (1—6), şi 6 în drépta (7—12).

Intre ele, la mijloc şi de-asupra uşei împĕrăteşti: *Cina cea de taină.*

Dacă mărimea spaţiului ori sculptura têmplei nu va permite a se face tóte, se pot alege mai puţine, d. e. jumĕtate; dar' cele mai principale praznice, şi anume cele de sub nrii 1, 4, 6, 7, 8, 9.[2]

De-asupra *Cinei-cei-de-taină* icóna hramului, adecă *sfânta Treime*, mare şi grandiósă, aşa ca sĕ formeze centrul întregului iconostas.[3]

In rĕndul al treilea vin *sfinţii 12 apostoli* în câte 6 icóne de-a drépta şi de-a stânga icónei mari a sfintei Treimi.[4]

Dacă spaţiul nu permite a se face fie-care separat, se pot cuprinde câte 2 la olaltă, toţi în 6 icóne, ca bună-óră la frontariul bisericei greceşti din Viena. După evangelistul Marcu, Christos a trimis *câte 2* sĕ înveţe neamurile.

Sus de-asupra hramului Crucifixul sau *Rĕstignirea*, de-a drépta crucii cu sfântă Maria, de-a stanga cu Ioan evangelistul (Trimorphion).

Iisus Christos.

Cele mai însemnate chipuri din iconostas sunt fără îndoélă icóna lui *Iisus* şi a maicei sale *Maria*, ambele figuri istorice, cari au trăit pe pămênt.

Insemnătatea lor reclamă a se da acestora atenţie specială. De aceea le vom tracta mai în detail.

Esteriorul lui Iisus ni-se presentéză după descrierea din *'Ερμηνεία* astfel: *„Trupul Dumnezeu-omului este trei coţi de lung*[1]*), puţin cam plecat. Nota caracteristică este* **blândeţa.** *Sprâncene frumóse, îmbinate; ochi frumoşi, nas frumos; pĕrul creţ,* (*οὐλότριχον*) *puţin galbin, barbă négră; degetele mânilor preacurate sunt ceva lungi, dar' proporţionate. Preste tot e după caraterul mamei sale, din care şi-a luat viéţă, făcêndu-se om desĕvêrşit“.*

De un deosebit interes este în acésta privinţă fotografia ce i-o face lui Christos proconsulul roman *Lentulus* în o epistolă, pe care o scrie senatului roman. El a fost proconsul al Iudeei înainte de Irod, şi a vĕzut pe Iisus. Acésta scrisóre este, cei drept, apocrifă, dar' totuşi este din primele veacuri ale erei creştine şi cuprinsul ei consună cu descrierile celor mai vechi sfinţi părinţi despre figura lui Iisus. Deci trebue, că cuprinde cea mai fidelă tradiţie referitóre la figura lui Christos. (Textul ei se află la Fabricius „Codex apocryph“. N. T. Hamburg 1703). Epistola este următórea:

„In acest timp a apărut un bărbat, care trăeşte încă şi este dotat cu mare putere, numele lui e Iisus Christos, învĕţăceii lui îl numesc fiul lui Dseu, ceialalţi îl consideră de un puternic proroc. El învie morţii, el vindecă bolnavii de ori-ce slăbiciune şi nĕcaz. Bărbatul acesta este înalt şi proporţionat, fisiognomia lui e seriósă şi plină de virtute, aşa în cât la prima vedere o poţi iubí şi totodată respecta. Pĕrul lui are colórea vinului şi până la urechi este neted şi fără luciu, dar' de la urechi până la umer străluceşte, şi e buclat. De la umeri în jos se desparte pe spate în două, după usul Nazarinenilor. Fruntea e curată şi armonică, faţa nemaculată şi de o anumită roşaţă, espresia nobilă şi delicată, nasul şi gura fără cusur, barba e bogată, în colórea pĕrului şi în furculiţe. Ochii sunt vineţi şi fórte lucitori. Este plin de auctoritate la admonieri şi desaprobări, ear' cuvêntul lui este plăcut şi convingĕtor la învĕţare şi încuragiare. Faţa lui are o deosebită demnitate şi ceva plăcut. Nimenea nu l'a vĕzut riḑênd, — dar' l'au vĕzut adese-ori plângênd. La înfăţişare e svelt. Are mâni óble şi lungi; braţe frumóse. E serios şi ales în vorbirile sale şi cruţător la vorbe. După înfăţişarea sa e cel mai frumos dintrĕ fiii ómenilor“.

Ioan Damascen acceptéză în veacul VIII acésta descriere, precum a făcut şi *Nicephoros Callistos* în veacul XIII.

Iata cum descrie *Nicephoros Callistos* în istoria sa bisericéscă pe Iisus: *„Infăţişarea esterióră a Domnului nostru Iisus Christos este, precum o ştim din tradiţiunea bătrênilor şi pe cât aceea se póte descrie în cuvinte, următórea: El avea faţă frumósă şi vióie, lungimea trupului era de şepte palme. Pĕrul capului era gălbuiu şi nu tare des, ceva buclat, sprâncenele slabe şi neîncovoiate, din ochii gălbui şi vineţi lucea un farmec admirabil. Ei erau ageri şi nasul lung. Barba era galbină, dar' nu lungă. Pĕrul capului îl purta mai lung, căci capul lui nu l'au atins fórfece, nici mână omenéscă, afară de cea a mamei sale (şi acésta numai în frageda-i etate). Grumazii îi erau ceva plecaţi, aşa în cât nu era de o constituţie puternică şi durabilă. Faţa era în colórea grâului, nu era rotundă şi nici tare marcată, ci ca a mamei sale, ceva plecată în jos şi roşietică, afară de aceea strălucea din ea demnitate însoţită de înţelepciune şi blândeţă, care nu cunóşte mânia. In fine semăna în tóte dumnezeeştei şi celei fără prihană mamei sale“.* (Niceph. Callistos, Eccles. Histor. T. I. I. 1 cap. 40 ed. Paris, fol. 1530).

Figura lui Iisus din pictura bizantină corespunde mult acestor descrieri. Abateri aflam numai în puncte neesenţiale; d. e. la colórea părului, barbei şi a ochilor, în cari privinţe nici nu esistă nimica hotărit. In *'Ερμηνεία* şi la Ioan Damascen (Opera T. I, p. 631) pĕrul e *negru*, pe când la N. Callistos şi în mai multe mosaicuri greceşti din veacul X apare *blond.* In mănăstirea sfântului Luca din Livadia (edificată 920—974) aflăm unele scene însemnate din viéţa lui Iisus lucrate în mosaic; şi anume pe pendentivele cupolei celei mari. In pendentivul nord-vestic este Botezul Domnului. Iisus este în pielea gólă şi cufundat în apă până la umeri; *ochii* lui sunt aici de tot *negri*, pĕrul lung şi fórte *blond, deschis*; asemenea şi barba, care e fină şi scurtă.

Pe boltitura năiei din aceeaşi biserică, spre nord, are Iisus *ochi vineţi*, mari, pĕrul şi barba *aurii*, faţa lungărétă. Spre sud e alt Christos cu ochii *negri*, mari; barba fină, scurtă şi *roşietică*; pĕrul este lung, obrazii supţi, pielea uscata, în forma pergamentului; haina aurie, mantia albastră.

Ţinuta cam plecată a lui Iisus este luată după *Ioan Damascen*, care zice: *„Vechii istoriografi îl descriu ceva cam plecat, cu colóre lucitóre, barbă négră, faţa în colórea grâului, ca şi a mamei-sale“.*

(Va urma.)

---

[1] Nu se ştie, dacă acest obiceiu de-a trage în metal cele mai venerate icóne este vechiu sau nou. In veacurile mai noue însĕ a devenit acest us fórte lăţit, mai ales la Ruşi.

[2] Caracteristic este d. e., că la catapitésma catedralei de la Cernăuţi şi de la biserica Mirĕuţilor cele 12 praznice sunt în 2 rĕnduri 6+6. Numai 6 praznice sunt la têmpla vestitei biserici a sfântului Spiridon din Iaşi. De-asupra praznicelor apostolii (câte 2) şi mai sus prorocii, în medalióne. Sfântul Spiridon e ca archiereu, dar' mitra lui samănă a coşniţă împletită din ceva. E ca mitra papei sau ca mitra din renumita icónă Madona Sixtina a lui Rafael. In vêrf cruce. In vechime mulţi purtau mitră fără cruce. In biserica grecéscă din Brăila sfântul Spiridon are aceeaşi mitră ascuţită, dar' fără cruce, ca în T. v.

[3] Hramul ar fi sĕ fie în locul sfântului Nicolae. Acolo însĕ se potriveşte hramul, mai ales când e un sfânt representat în o singură persónă. Sfânta Treime însĕ se potriveşte mult mai bine la locul propus de noi, la mijloc, aşa ca sĕ cuprindă loc mai mare de cât celelalte. In capela cea vechie din Sibiiu-Cetate, acum demolată, încă era hramul *„Schimbarea la faţă“* la locul acesta. (Vezi biserica din Gurarîu.ui, un sat mare de lângă Sibiiu, unde este acum aşezat acest iconostas).

[4] In bisericile din România şi Bucovina se dă multă atenţie picturii apostolilor, şi în deosebi lui *Petru* şi *Pavel.* Adese-ori îi găsim pe aceşti doi stâlpi ai creştinismului — pe lângă locurile prescrise şi obicinuite — şi în tinda sau în pridvorul bisericilor.

Aşa la biserica din *Buşteni*, restaurată de regele *Carol.* In vestibul aflăm pe *Petru* cu 2 chei şi o carte în mâni; ear' pe *Pavel* cu sabia şi cu carte. In picióre au sandale. Pe lângă aceste semne distinctive, cari indică influinţa apusană, aflăm însemnat şi numele lor.

La Domniţa-Balaşa îi aflăm ca decoraţiuni ai fereştilor, pe lângă sfinţii părinţi (la fereştile altariului), pe lângă mucenicul George, Dumitru, Pantilimon, Cosma. Petru cu chei, Pavel cu sabie, Andreiu cu crucea sucită, Toma cu suliţa, toţi cu semnele lor, obicinuite la apuseni, şi cu sandale.

---

[1] Manualul *'Ερμηνεία* ne învaţă, că lungimea trupului omenesc este de 9-ori cât lungimea capului (*ἐννέα αὐγή* = lumină, ḑi; *αὐγαί* = ochi). In muntele Atos şi acuma observă unii acéstă mĕsură.

Leonardi da Vinci calculéză de 10-ori capul.

Alţii nu mai iau proporţia 1:9, ci 1:8; deci trupurile sunt mai scurte. Mijlocul corpului îl forméză partea de sub pântece. Deci se aplică patru astfel de mĕsuri în sus şi 4 în jos. Arta romanică încă dă trupului 9 mĕsuri de acestea.

In veacul XIII $8^{1}/_{2}$, în veacul XIV şi XV 8 şi $7^{1}/_{2}$. In veacul XVI lungeste renaissançe talia; figurile lui Jean Gouzon ajung earăşi 9 mĕsuri. Lesneur asemenea iubia figurile lungi. Adevĕrata proporţie a trupului omenesc este $1 : 7^{3}/_{4}$ - 8, mĕsura acceptată de pictorii cari se baséză la desemnarea figurilor pe realitate.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ crésca greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu placut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 12—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Despre emigrarea la America.

Chestia emigrării la America încă nu a succes a fi astfel resolvată, ca sĕ fie odată deplină ordine. Fie-care autoritate dă altă esplicare legii despre emigrări. Un numĕr însemnat de cetitori şi abonaţi de ai noştri în zilele din urmă ni-s'au adresat cu rugarea sĕ le dăm desluşiri asupra feliului cum e regulată afacerea emigrărilor. Unii se plâng chiar că nu li-s'au estradat pasport, ori numai după multe alergări împreunate cu neplăceri au putut ajunge în stăpânirea lui. Neputênd rĕspunde singuraticilor, dăm la acest loc desluşirile dorite.

Ministrul-president conte Tisza István a anunţat apriat în casa deputaţilor, că sub nici o împrejurare nu va scurta hotărîrile sale liberale privitóre la emigrări. Fie-cărui emigrant îi stă în voie sĕ călĕtoréscă pe unde voeşte. De aceea ministrul-president a accentuat în şedinţa publică a casei deputaţilor, că nu va silí pe nici un emigrant sĕ şi părăséscă patria prin Fiume. Folosindu-se de linie acésta, călĕtoriul e silít sĕ petrécă 18 zile pe mare până la debarcare în America. Notarii comunali şi cercuali au primit instrucţie de la guvernul ungar numai sĕ recomande emigranţilor linia fiumană, dar' mai departe sĕ nu mérgă în privinţa asta. Notarii pot deci sĕ recomande calea acésta mai lungă, nu pot silí însĕ pe nimenea sĕ se foloséscă de ea. Dacă emigrantul declară că voeşte sĕ călĕtoréscă de la Brema, de unde ajunge la America în şepte zile, notariul e datoriu sĕ-i libereze pasport şi peste Brema. In cas că notariul totuşi ar denega acésta, emigrantul e în drept se ridice plângere contra notariului la vice-comitele. Acesta apoi îndată o sĕ dispună estradarea pasportului peste Brema. Dacă şi acum s'ar întêmpla, ca cineva sĕ scurteze libertatea emigrantului, silindu-l sĕ foloséscă linia fiumană, n'are de cât sĕ înştiinţeze de urgenţă despre acésta pe ministrul president conte Tisza István, ca ministru de interne, în Budapesta. Şi ministrul-president fără îndoială îi va face dreptate. Avênd emigrantul pasportul, póte calĕtorí fără pedeci peste Oderberg la Brema, de unde 7 zile mai târziu póte debarca în America. Pe cale sĕ nu se lase a fi întricat de agenţi. Agenţii sau comisionarii n'au dreptul sĕ opréscă pe nimenea şi dacă emigrantul totuşi ar fi espus la şicane din partea acestora, imediat sĕ facă arătare la ministrul-president pe cale telegrafică, cerênd totodată pedepsirea agenţilor. In astfel de casuri ministrul president dispune la moment, ca emigrantul sĕ pótă călĕtorí liber, cum şi, ca agenţii sĕ fie pedepsiţi. Ministrul-president pretinde de la agenţi şi e dator sĕ pretindă respectarea legii şi sĕ nu şicaneze pe călĕtorii cu pasport preste Brema. Fără pasport însĕ nimenea sĕ nu călĕtoréscă la America. Chiar şi pentru-că ori cui se dă pasport.

„Hotelul comunal“

din **Sĕlişte**

edificiu nou modern cu 6 odăi pentru pasageri, pavilon de vară, grădină, popicărie (cuglărie), grajduri etc, mobilat, cu întreg inventarul pentru bucătărie, restaurant, cafenea şi odăi de pasageri

se dă în arêndă

pe anii 1905, 1906 şi 1907.

Consumul anual circa 7000 l. vin, 175 hl. bere şi 120 l. lichior şi rum. — Condiţiunile se pot cetí în cancelaria comunală.

Licitaţia verbală în **23 Octobre** a. c. la 10 ore a. m. până când se primesc şi oferte închise provĕdute cu 400 cor. vadiu şi cu declaraţia că condiţiunile sunt cunoscute.

[294] 2—2 **Primăria comunală.**

Birtul comunal

din **Marpod**

cu licenţa pentru cârcimărit şi vinderea tutunului **se dă în arêndă** pentru timpul de la **1 Ianuarie 1905 — 31 Decembre 1907** prin licitaţiune publică în sala cea mare a caselor comunale din *Nocrichiu la 26 Octobre a. c. 9 ore a. m.*

Preţul de strigare e 750 coróne; vadiul 10%, ear' ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiunei; ulterior de loc nu se primesc.

Condiţiunile se pot vedé în cancelaria comunală. [292] 2—3

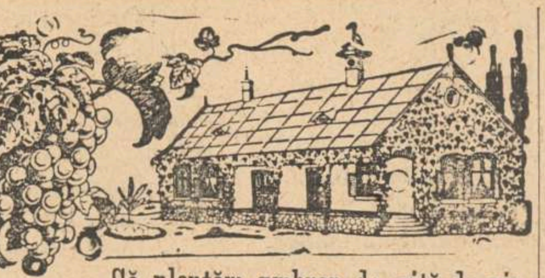

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie

pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă,

în pământ şi nĕsip.

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori-ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 15—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

---

[295] 1—3

Concurs

In urma resoluţiunei Preavereratulu Consistoriu arhidiecesan din 21 August a. c. nr. 8722 B. se escrie concurs nou pentru **întregirea parohiei** vacante **Tamasa** cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Tel. Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de stat.

Concurenţii au a-şi înainta rugările de concurs construite conform normelor din vigóre, la subscrisul oficiu în terminul deschis, şi a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Fizeş-Sânpetru, 23 Septembre 1904

Oficiul protopresbiteral gr. or. Unguraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 295/1904 [296] 1—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa III. **Gârda-de-sus** cu filia **Neagra-de-sus**, protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele acestui post sunt cele arătate la întregirea dotaţiunei preoţeşti de la stat (mai multe stolare).

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documente recerute la subscrisul oficiu în terminul deschis şi sĕ se facă cunoscuţi comunei bisericeşti mai înainte de alegere.

Câmpeni, 23 Sept. 1904.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 294/1904. [297 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă gr. or. **Valeaverde** de clasa III a, protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Venitele sunt cele arătate cu ocasiunea întregirei dotaţiunei preoţeşti de la stat.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu până la terminul cuvenit şi sĕ se facă cunoscuţii comunei bisericeşti înainte de alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Câmpeni.

Câmpeni, 23 Septembre 1904.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 932 1904. [299] 1—3

Birtul comunal

din **Chirpĕr**

cu licenţa pentru cârcimărit şi vinderea tutunului **se dă în arêndă** pentru timpul de la **1 Ianuarie 1905 — 31 Decembre 1907** prin licitaţiune publică în sala cea mare a caselor comunale din *Nocrichiu la 26 Octobre 1904 la 9 ore a. m.*

Preţul de strigare e 500 cor.; vadiul 10%, ear' ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiunei; ulterior de loc nu se primesc.

Condiţiunile se pot vedé în cancelaria comunală.

Nr. 633. 1904 [288] 2—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **parohi** din comunele **Cărăstău, Pescera** şi **Scrófa**, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fie care din aceste posturi, sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile, instruate în sensul normelor din vigóre, în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică, pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Brad, la 14 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, aprópe fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc. în formă de

Somatosă de fer

pentru cei ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [85] 15—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare.

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil numai în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Am onóre a aduce la cunoştinţa onoratului public român din loc şi jur că mi-am mutat

Prăvălia de manufactură

din **piaţa mică nr. 2**, tot în **piaţa mică nr. 11** în dosul **păpucarilor.**

Deóre-ce ací plătesc chirie pentru localul prăvăliei cu 1600 coróne anual mai puţin, mĕ aflu în plăcută posiţie a puté serví cu preţuri şi mai eftine, şi mi-am propus, ca — dacă *Dumnezeu îmi va ajuta* — în cel mai scurt timp sĕ-mi asortez depositul cu tot feliul de mărfuri ţĕrăneşti, precum bumbac, pĕr, lănică, arniciu, ţesĕturi, mai multe soiuri de pânză, cum şi cârpe de pĕr, etc.

Pentru inteliginţă ofer depositul meu bine asortat în cămăşi de chiffon, creton, Oxford şi Trico, apoi ismene, gulere, manchete, cravate, cuverture de lână şi bumbac, plapome în creton, ruş, satin cu vata umplute, ploiere, cămăşi de dame, camisole, fuste, cretonuri, pergaluri, barcheturi, stofe de pĕr, şi tóte căptuşelile recerute la efectuarea hainelor de dame şi bărbaţi, cum şi alte o miiă aici neamintiţi articli. O mică probă ajunge ca sĕ se convingă ori-cine despre eftinătatea şi soliditatea prăvăliei mele. [39] 31

Rugând onoratul public românesc pentru binevoitoriul seu sprigin, semnez

cu tótă stima

Aurel Popescu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, receală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 104

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locu de vêndare pentru ţĕră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42 V colţul strada Kálmán.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

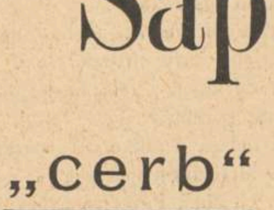

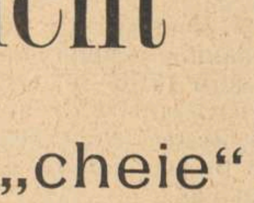

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 19—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 107 Sibiiu, Marţi 5/18 Octobre 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 60 fil
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 54.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Atitudinea Saşilor.

Sibiiu, 17 Octobre n

Saşii din Ardeal au ştiut sĕ-şi conserveze organisaţia politică. Cunoscutele ordonanţe ale domnului Hieronymi pe ei nu i-au atins. Partidul lor poporal săsesc a rĕmas nedisolvat şi esistă şi astăzi. Ear' partidul poporal săsesc e identic cu *poporul săsesc,* pentru-că alt partid Saşii nu au de cât partidul poporal săsesc, precum nici noi nu am avé alt partid de cât partidul naţional român, — dacă l'am mai avé.

Eşiţi din organisaţia politică avută, deputaţii saşi sunt trimişi la dieta ţerii pe basa programului poporal săsesc. Representă deci întreg poporul săsesc din Ardeal în parlamentul ţerii, pentru-că de la întreg poporul săsesc au primit mandatele şi programul după care au sĕ facă apărarea intereselor săseşti.

Legătură strînsă esistă aşa dară, — după cum şi trebue sĕ esiste, — întrĕ deputaţii saşi din dieta ungară şi poporul săsesc din Ardeal, legătură provocată de încrederea reciprocă şi de comunitatea de interese.

Cari sunt interesele acestea? Cam acelea ca şi la noi. Apărarea naţionalităţii şi netezirea drumului de a merge înainte în cultură şi bunăstare. Conservarea individualităţii naţionale săseşti şi lărgirea după putinţă a cadrelor în cari sĕ se pótă mişca neconturbat de nimeni poporul săsesc pe tóte terenele vieţii publice.

Dar' vremile sunt grele. Cadrele nu prea pot fi lărgite, şi bine e dacă pot fi numai conservate în estensiunea lor de mai înainte. Aşa la noi, aşa la Saşi. De aceea, politica cea mai corectă pentru zilele de astăzi este, a conserva aceea ce avem şi a nu mai alerga după aceea ce nu se póte ajunge.

Politica acésta o urmăresc Saşii din dietă. Şi pentru-ca sĕ fie mai siguri de succes, au întrat toţi în partidul guvernamental, făcênd parte din tabĕra guvernului.

S'a întêmplat însĕ, că tocmai guvernul sprijinit de deputaţii saşi sĕ facă un proiect de lege care ciungăreşte rĕu cadrele de liberă mişcare culturală, garantată prin alte legi naţionalităţilor nemagiare din patrie, şi astfel şi Saşilor.

Inţelegem proiectul de lege despre reformarea învĕţămêntului public, care în curênd va fi presentat, — aşa e vorba, — parlamentului ungar spre desbatere şi votare.

Ce vor face deci deputaţii saşi în faţa acestui proiect de lege, care vatĕmă greu autonomia bisericei lor, întocmai cum vatĕmă şi autonomia bisericei nóstre?

Că ei ce vor face, încă nu se ştie. Dar' se ştie, că alegĕtorii lor *pretind* sĕ se facă ceva.

Aşa, alegĕtorii celor două cercuri din Sibiiu au trimis provocare în scris deputaţilor lor, în care le pun la inimă combaterea proiectului de lege din cestiune cu tóte mijlócele legale, pentru-că, — se spune în scrisóre, — „în faţa dispoziţiunilor proiectului cari violézǎ autonomia garantată prin lege a bisericei ev. şi a bisericilor surori, şi jignesc progresul prielnic al şcólelor nóstre primare, *apărarea nóstră energică este un postulat al sentimentului nostru de conservare*".

Şi scrisori de asemenea cuprins au sĕ primească şi ceilalţi deputaţi saşi din dietă, pe cari alegĕtorii tot aşa îi vor provoca sĕ iee posiţie în contra proiectului de lege al domnului Berzeviczy

Procedura e corectă; pentru-că alegĕtorii sunt în drept sĕ cérǎ apărare energică de la deputaţii lor din dietă atunci când interesele lor sunt amenintate Şi sigur că deputaţii saşi se vor confoma dorinţei esprimate din partea alegĕtorilor de la cari au mandatele.

Când facem constatările acestea, ne punem întrebarea: óre alegĕtorii români n'ar puté sĕ facă tot aşa cu deputaţii lor, fie Români de naştere, fie de alt neam?

Dăm ideia. Cine vrea mediteze asupra ei.

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul Ioachim Muntean în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Urmare).

După-ce din cele espuse cunóştem atât definiţiunea cât şi feliurimea postului, sĕ mergem cu un pas înainte şi sĕ căutăm rĕspunsul la întrebarea a 3-a ce ni-am pus.

Câte posturi sunt?

Rĕspundem după „Mărturisirea ortodoxă" pag. 72 73: Porunca a 2-a bisericéscă îndatorézǎ pe creştini sĕ ţină cele 4 posturi. Intâiul este cel înainte de Naşterea lui Christos, care începe de la 15 Novembre şi se sfârşeşte în 25 Decembre.

Al 2-lea este marea patruzecime, pe care a aşezat-o Christos, precum zice scriptura: „După-ce postì patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, flămânzì" (Ev. Mat. 4, 2)

Al 3-lea este al sfinţilor apostoli, pe care 'l începe biserica după trecerea unei sĕptĕmâni de la sĕrbărórea cincizecimei sau Rusaliilor. Se numeşte al apostolilor, fiind-că pe acest timp apostolii postiau: când fură trimisi, ca sĕ predice evangelia, precum se vede în istoria lor, unde zice: „După-ce au postit şi s'au rugat, au pus mânile peste dînşii şi i-au trimis" (Fapt. Ap 13. 3).

Al 4-lea post se face înaintea sĕrbătorii Adormirei preasfintei Născĕtóre de Dumnezeu şi pururea Feciórei Maria, care începe de la întâia zi a lunei lui August şi se sfêrşeşte la 15 ale aceleiaşi luni.

Afară de acestea trebue sĕ se ţină postul Mercurii şi Vinerii.

Pe lângă acestea biserica ni-a lăsat prin tradiţiune sĕ postim şi în ziua de 14 a lunei lui Septembre pentru înălţarea sfintei cruci, fiind-că prin acésta ne aducem aminte de pătimirea Domnului nostru Iisus Christos

Asemenea trebue sĕ ţinem şi ziua de 29 August cu post pentru tăierea capului lui Ioan Inaintemergĕtoriului.

Afară de aceste ni-a lăsat prin tradiţiune, ca sĕ nu postim în óre-cari zile hotărîte, precum: de la ziua sărbării Naşterii lui Christos până la Botézǎ; tótă sĕptĕmâna luminată, sĕptĕmâna după Cincizecime, a începutului Triodului şi sĕptĕmâna brânzii. Acestea sunt posturile bisericeşti obligate.

Până aici din „Mărturisirea ortodoxă" după Petru Movila.

Afară de cele mai sus înşirate mai sunt încă, — după Şaguna „Dreptul canonic" pag. 40, — şi aşa numitele posturi casuale sau *voluntare*, când un om, sau un sat, oraş, ţinut, sau ţéră întrégă se hotăreşte a postí de bunăvoie pentru încetarea vre-unei plage obşteşti, sau pentru norocósa isbândă a óre-cărei întreprinderi, una sau mai multe zile.

Din cele espuse aici se vede, că 3 din cele 4 posturi descrise mai sus îşi au periódele lor fixe, ear' al ss. apostoli sau al Sân-Petrului variază după ziua Rusaliilor şi cu acestea împreună după a Paştilor.

Lungimea acestui post corĕspunde cu numĕrul zilelor din Dumineca Paştilor până în 2 Maiu inclusiv. (Vezi Pravila cap 212).

Cu acestea am ajuns la întrebarea cea mai ponderósă, care formézǎ esenţa temei, cu a cărei deslegare avem sĕ ne ocupăm în cele următóre, anume.

Prin cine şi cum s'au întrodus posturile în biserica nóstră?

Este în deobşte cunoscut, că biserica orientală îşi conduce afacerile sale interne şi se administrézǎ pe sine după normele depuse în canónele sf. apostoli, ale sinódelor celor şepte ecumenice şi ale celor 12 locale, ce s'au ţinut succesive de la anul 255—879 d. Christos, cum şi în acelea ale sf. părinţi, cari aprobate fiind de sinóde, mai ales de can. 2. sinod. ecumenic al VI, au primit şi ele valóre ecumenică.

Cu postul se ocupă multe canóne din diferite puncte de vedere. Ca ilustraţie notez aici numai unele din ele, pe cele principale, împreună cu cuprinsul lor.

FOIŞORĂ

De la Turda.

Vorbirea dlui *Dr. Valer Moldovan*, rostită cu ocasiunea deschiderii primei şcóle rom. gr.-or. din Turda.

(Fine.)

Am simţit, că cel dintâiu lucru de care trebue sĕ ne apucăm, e sĕ ne ridicăm o şcólă, acésta fiică dulce a bisericii, fără de care biserica nu este întrégă.

Ştiam însĕ şi aceea, că realisarea acestei dorinţe întimpină greutăţi din sémă afară mari, căci pe timpul acela nu aveam loc de şcólă, nu aveam bani ca sĕ zidim şi înzestrăm edificiul şcolar şi sĕ plătim pe învĕţătoriul.

Şi atunci a voit Dzeu, ca tractul şi parochia nóstră sĕ se întregéscă cu un preot vrednic, neobosit şi cu tragere de inimă pentru biserică şi neam.

Nu voesc sĕ fac elogii personale, dar' nici nedrept nu pot sĕ fiu faţă de bărbatul căruia i-se cuvine partea de leu din muncă şi prin urmare şi din merite în jurul înfiinţării acestei şcóle.

Noi, membrii comitetului parochial, cari am urmărit pas de pas activitatea dlui protopop al nostru, ştim că dînsul a fost acela care a câştigat pe I. P. St. Metropolit şi ven. consistoriu pentru ideia înfiinţării şcólei din Turda.

Resultatul a fost, că Preaven. consistoriu ni a dat deodată un ajutor de 2400 coróne, lucru neobicinuit până atunci.

Din suma acésta şi din ce am mai pus de la noi am putut sĕ cumpĕrăm în 1903 Martie jumĕtate din intravilanul fericitului Ioachim *Raţiu*, cu 2800 coróne.

S'a făcut încercare, ca sĕ se adapteze ca şcólă casa aflătóre pe acest intravilan. Insĕ autorităţile competente n'au aflat casa de corĕspundĕtóre.

Atunci comitetul parochial, după un plan presentat de dl protopop a luat o hotărîre cutezătóre, dar' care cu mila lui Dzeu a dus la un resultat fórte îmbucurător.

Anume, a hotărît sĕ cumpere de la erezii lui Ioachim Raţiu şi cealaltă jumĕtate a intravilanului şi aici sĕ zidéscă apoi o şcólă de pétră după tóte cerinţele moderne, care sĕ servéscă de model tuturor şcólelor din tract.

Plan frumos depus pe hârtie, dar' când ne cugetam că acela trebue şi esecutat, cei mai mulţi dintrĕ noi am dat neîncrezĕtori din cap. Insĕ energia fără semăn a dlui protopop Ioan Murĕşan şi însufleţirea poporului a dat de minciună pe cei neîncrezĕtori şi şovăelnici.

Cumpĕrarea s'a făcut în primăvara anului curent şi cele 2300 coróne s'au plătit parte din împrumut parte din averea bisericii adunată în timp de 2—3 ani prin un magazin de bucate.

Nu pot sĕ nu amintesc aici zelul neobosit al epitropiei nóstre şi al curatorilor întru a administra constienţios şi a sporí modestul fond de abia câte va litre aşa, că deja la 3 ani averea bisericei s'a îndoit şi împătrit.

S'a decis emiterea unui apel la toţi Românii de bine şi cunoscuţi sprijinitori ai şcólelor, şi s'a făcut o repartiţie pe popor, care pe lângă tótă sărăcia lui şi multele nĕcazuri, a contribuit, după cum s'a publicat în ziare cu sume frumóse, aşa în cât am putut începe lucrările pentru începerea zidirei.

S'a făcut planul de zidire, care aprobându-se de forurile competente în 20 Iulie a. c. s'a început zidirea şi în 8 Septembre a. c. s'a şi terminat şi luat în sémă. Ven. Consistoriu prin resoluţia nr. 9510/904 a aprobat toţi paşii făcuţi. Resoluţiunea acésta sună cum urmézǎ:

„Preaonorate dle protopresbiter!

Din raportul P. O. D. Tale de la 6 ale curintei, cu bucurie vĕzênd acest consistoriu că zidirea şcólei nóstre confesionale din Turda este terminată cu ajutoriul lui Dzeu şi că în Dumineca proximă doriţi a o inaugura şi închina măreţei sale destinaţiuni, vine aţi mulţămi P. O. D. Tale şi tuturor celor ce au contribuit, pentru zelul şi stăruinţa desvoltată la înfiinţarea acelei şcóle în acest centru însemnat, unde până acum noi n'am avut asemenea şcólă confesională"...

Intreg edificiul cu tóte lucrările de aranjare şi nivelarea terenului din jurul şcólei curţii şi casei pentru locuinţa învĕţătoriului separat cu 4 odăi au costat suma de peste 10,000 corone, care tótă au fost plătită parte din repartiţii parte din ofertele benevole întrate la comitet. Pentru-că listele de colectare au fost oferite din loc mai înalt şi au şi fost revocate în public. Ceea ce însĕ nu a împedecat pe fórte mulţi binefăcĕtori, ca sĕ ne ajutore în forma de oferte benevole.

In decursul zidirii şcólei comitetul a mai înaintat o rugare la ven. consistoriu, ca sĕ ne mai ajutore cu o sumă óre-care pentru ca sĕ ne putem procura băncile, mapele şi celelalte recuisite de lipsă în şcólă.

Aşa d. e. can. 64 apost. opreşte pe clerici şi pe mireni a postí în ziua Duminecii sau a Sâmbetii, afară de una, adecă de Sâmbăta cea mare.

Can. 18 din Gangra anatemiséză pe cei-ce din părută pietate ar ajuna Dumineca.

Can. 48 din Cartagena prescrie preoţilor sĕ ajune, când liturgisesc, afară de Joia cea mare.

Can. 50 din Laodicea, din contră, nu deslégă Joia cea mare, ca sĕ nu se necinstéscă în chipul acesta tótă patruzecimea.

Can. 29 al sinodului ecumenic VI, aprobând can. 50 din Laodicea şi perfecţionând can. 48 din Cartagena, demandă a se postí sĕptĕmâna patimilor întrégă, prin urmare şì în Joia cea mare.

Can. 55 din Trulla (VI.), identic cu can. 64 Ap. prescrie celor din cetatea Romanilor sĕ se lase de obiceiul contrariu tradiţiunei bisericeşti, de a mai ajuna în Sâmbetele patruzecimei, afară de una singură — Sâmbăta cea mare.

Can. 56 de Trulla (VI) arată că în ţéra Armenilor şi în alte locuri au obiceiu de mâncă ouĕ şi brânză în Sâmbetele şi Duminecile sfintei patruzecimi. Deci li-se demandă acelora sĕ postiască desĕvêrşit, depărtându-se nu numai de tot feliul de junghietură, ci şì de ouĕ şi de brânză, cari sunt roduri şi naşteri ale acelora.

Disposiţiile cuprinse în suscitatele canóne se referesc, cum s'a vĕḑut, la anumite zile din postul aşa numit *„patruzecime“*, care nu e altul, de cât postul cel mare, sau al Paştilor, adecă: *Părĕsimile.*

Singurul canon care se ocupă în mod espres cu postul în general, şi-i deobligă la ţinerea lui atât pe clerici, cât şì pe mireni deopotrivă, este can. 69 apostolesc.

Acest canon, după textul din Pidalion aşa glăsuieşte: „Dacă vre-un episcop, sau presbiter, sau diacon, sau ipodiacon, sau ceteţ, sau cântăreţ, sfântul marele post nu-l posteşte, sau Mercurea, sau Vinerea, sĕ se caterisiască. Fără numai de s'ar oprí pentru bólă trupéscă. Eară de va fi mirean, sĕ se afurisiască“.

De celelalte trei posturi, adecă: de al Crăciunului, de al Sân-Petrului şi de al Sântei-Mării canónele nu fac amintire, semn că pe timpul sinódelor ele n'au fost în us, ori de loc, ori nu în mod general. Altcum s'ar fi luat şì în privinţa lor óre-cari mĕsuri şi s'ar fi statorit ţinerea lor în formă obligătóre pentru creştini, cum s'a urmat cu al Păresimilor, cu Mercurile şi cu Vinerile.

Neamintirea lor în canónele sinodale de pe o parte, şi esistenţa lor faptică de altă parte ne dau dovada, că ele s'au întrodus mai târziu, după periodul sinodalităţii, în mod treptat, întrĕ credincioşii bisericei ortodoxe orientale.

(Va urma.)

Dl protopop a călĕtorit earăşi în persóră la Sibiiu şi s'a rugat de cei dătători de ton, ca rugarea nóstră sĕ fie sprijinită şi resolvită favorabil. Ven. consistoriu ni a şì dat un nou ajutoriu de 250 coróne, lângă care am mai pus şì noi o sumă de 400 coróne de ni-am cumpĕrat băncile de fier, sistem Bernh rdt, mobiliariul şi celelalte recuisite. Mai amintesc că numele acelor donatori cari au contribuit cu peste 20 de coróne se vor grava în pétra întrodusă în păretele din faţa salei, ear' pe pétra din fruntea sa'ei se va grava următórea inscripţie:

„Ziditu-s'a acéstă şcólă din contribuirile poporului român gr. or. din Turda şi altor binefăcĕtori, în anul 1904 sub domnia Maiestăţii Sale Impĕratului şi regelui nostru Apostolic Francis Iosif I., cu binecuvêntarea Archiepiscopului şi Metropolitului Ioan Metianu, la stăruinţa parochului-protopop Jovian Murĕşian, a primepitropului Iosif Urcan şi a membrilor comitetului parochial“.

Acesta este pe scurt istoricul şcólei nóstre. Dee Dzeu, ca şcóla acésta sĕ sustee şi înflorescă spre bucuria credincioşilor şi a tuturor Românilor din Turda şi depărtări, ca o mărturie viu-grăitóre despre vrednicia şi însufleţirea poporului credincios român gr. or. din Turda şi a conducĕtorilor lui sufleteşti.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

La 27 Februarie 1671 s'a publicat din nou înaintea comisarilor fiscali pentru reviziunea drepturilor boeronale în Făgăraş.

La cererea lui *Stănilă Bălan*, succesorul lui *Bârszan Ilie* şi al lui *Aldea Dumitru*, cum şì al lui *Ztoika Bolye*, cari impetraseră diploma Mariei Christierna mai sus citată din 30 Iunie 1598, se întăreşte el şi succesorii sei din nou prin diploma lui Mihaiu Apafi din Fogaras 3 Iunie 1689, în drepturile boeronale, şi în special în sesiunea lui internă din Şinca în vecinătatea lui Roman Barb despre o parte, ear' despre ceealaltă cu sesiunea deşértă fostă odinióră a lui *Nyagoe Vodă.*

Cum vine Neagoe Vodă (1512—1521) în posesiunea unui fond intern din Şinca? e o enigmă, ce nu se póte esplica altcum, de cât cu împrejurarea combinativă, ca Neagoe-Vodă a ridicat nu numai vestita biserică de la Argeş şi alte multe mănăstiri prin ţéră, dar' şì prin afară, întrĕ cari amintim biserica din Zĕrneşti în Ardeal, şi a putut avé intenţiunea sĕ zidéscă una asemenea şì în comuna vecină Şinca, unde se află şì o mănăstire cioplită în pétră, ale cărei ruine se cunosc bine şì astăzi. Spre scopul zidirii unei biserici a trebuit Neagoe-Vodă sĕ fi cumpĕrat locul vecin de boerul Stănilă Balan.

5. *Sztoje et Ursz de Şinca.* Familia acésta are diplomă de la Susana Lorándfi din Făgăraş 10 Februarie 1657 dată lui *Ludu Sztoja* boer de Şinca şi fiilor sei *Many*, *Aldea* şi *Mateiu Stoia*, apoi fraţilor sei *Toma*, *Ursul*, *Dumitru* şi *Stoica Stoia* de Şinca, cari prin litere mai vechi au dovedit că sunt boeri legitimi, de nou se confirmă în drepturile boeronale. Aceste litere boeronale au fost publicate în scaunul boeronal din Făgăraş la 1 Martie 1658, apoi înaintea comisarilor recuisitori în 27 Februarie 1671, şi în fine, s'a dat copie autentică lui *Andreiu Urs* de Sinca la 1 Maiu 1765 despre diploma sus citată a Susanei Lorándfi, şi despre incuisiţiunea asupra drepturilor boeronale ale familiei Many Stoja din 4 Novembre 1633. 20 patrifamilii.

3. *Sinkai de Sinka.* Acéstă familie boeronală e identică cu familia Strîmbu de Sinca şi Vaad, despre care am tractat pe larg la comuna Vad (a se vedé acolo).

4. *Oltean de Sinca*, familie ce esistă şì astăzi, circa 10 patrifamilii, al cărei un predecesor Oltean de Sinka ocură la anul 1511 ca asesor scaunului boeresc din Făgăraş (veḑi la Sandor de Vist).

5. Intrĕ familiile imigrate în Sinca în urma militarisării din anul 1762 se află şì familia Ratz, Vulcan etc. ce esistă până în present.

d) In Şinca-nouă, 286 case, 1525 locuitori.

In urma militarisării comunei Şinca-vechiă şi trecerii locuitorilor la confesiunea gr. cat. unită, mulţi cari n'au voit sĕ se supună la acésta, au emigrat, şi parte mare din ei s'au aşezat în pădurile cele întinse spre sud, făcêndu-şi case pe lângă o mănăstire ce se afla acolo întrĕ părĕul Strîmba şi întrĕ Sercăi, unde rîul Şercaei se bifurcă spre Holbac şi Poiana-Mĕrului. Aceste păduri fiind fiscale, locuitorii nouei comune au devenit supuşi fiscali şi familiile boereşti emigrate ací s'au numĕrat întrĕ boerii căzuţi, întrĕ cari figuréză familiile: *Popa*, *Flucuş*, *Chiujdea*, *Urs*, *Stoia*, *Bulea*, etc.

e) In comuna Holbac cu 141 case, 741 locuitori. Hotarul acestei comune fiind fiscalitate, locuitorii cari s'au aşezat ací au fost supuşi dominali, cari se ocupau cu prăsirea vitelor şi cu cărbunii de lemn şi de pétră.

Se află ací şì o baiă de argint şi plumb, acum părăsită.

(Va urma.)

De la Asociaţiune.

Comitetul central a ţinut şedinţă Sâmbătă la orele 4 d. a.

Secretariu II al Asociaţiunii a fost ales în şedinţa acésta dl Ioan *Lăpădat* din Braşov, fiul fericitului profesor la gimnasiul român de acolo.

Stipendiile vacante au fost împărţite astfel: 120 cor. din fundaţiunea Galliană lui Alexandru *Măcelariu*, cl. V gimn. în Blaj, 100 cor. din fundaţiunea Iancu lui Ioan *Ignaton*, stud. cl. IV gimn. în Brad, 100 cor. din fundaţiunea Dobâca lui Iuliu *Haţegan*, medicinist în Cluj, 80 cor. din fundaţiunea Riureanu lui Petru *Iorgovan*, cl. V gimn. în Biserica-albă, 80 cor. din fundaţiunea Dr. Moga, elevei Maria *Ciora* din clasa IV civilă.

S'au statorit literile fundaţionale pentru fundaţiunea *Ioan Oltean.*

Considerând, că în sala mare a Casei naţionale va trebuí sĕ se instaleze o bină pentru representaţiuni teatrale şi pentru teatrul ştientific, se decide a se recerca societatea pentru fond de teatru, ca din mijlócele sale sĕ instaleze o asemenea bină, care i-se va pune la disposiţiune de câte-ori va avé trebuinţă.

Dr. T. Mihali notifică, că lăsământul Muntean din Jireny, s'a predat Asociaţiunii. Datoria de 200 c. este a se achita.

Dr. Ilie Beu presentéză *Higiena publică* spre publicare în biblioteca Asociaţiunii. Se dă secţiunii ştientifice spre esaminare.

In şcóla civilă sunt 68 eleve interne. Se ia spre ştire.

NOUTĂŢI

Alegere de protopop. Alaltăeri s'a făcut alegerea de protopop pentru tractul Murĕş-Oşorheiu, fiind ales cu unanimitatea voturilor date (46) concurentul Stefan *Rusu*, paroch în Nasna şi administratorul de până acum al tractului. Sinodul electoral a fost condus de comisariul consistorial Nicolae *Ivan* şi a decurs în ordine esemplară.

*

Sfântul sinod al bisericei autocefale gr. ortodoxe din România e convocat pe 12 Octobre v. în sesiune ordinară de o lună.

*

† **Nicolae Ionescu**, fost profesor universitar, fost ministru, membru al Academiei Române, orator celebru, a decedat în Brad, judeţul Roman (România), după scurte suferinţe.

*

† **Regele George al Saxoniei**, după domnire de doi ani a reposat Sâmbătă dimineţa în Pillnitz în etate de 72 ani. Regele George s'a născut în 8 August 1832 ca al doilea fiu al regelui Ioan şi reginei Amalia. In rĕsboiul din 1866 a fost comandant al primei brigade de cavalerie, ear' în rĕsboiul din 1870—71 a comandat prima divisiune a óstei saxone. In 25 Iunie 1888 a fost numit mareşal campestru (Generalfeldmarschall) şi inspector general al armatei germane din cercul de inspecţiune al treilea. A urmat la tron după fratele sĕu *Albert*, în Iunie 1902.

*

† **Pompiliu Piso**, proprietariu, a decedat Marţi în 11 c., la orele 11 a. m. după scurte, dar' grele suferinţe, în etate de 59 ani, şi în al 30 lea an al căsătoriei. Rĕmăşiţele pămênteşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă, Joi în 13 l. c., la orele 1 p. m. în cimiteriul gr.-oriental din Sĕcărâmb în cripta familiară. Odihnéscă 'n pace!

*

† **Maria Stănescu n. Checicheş**, preotésă rom. gr.-or. în Ghero-Oşorheiu, după un morb scurt a reposat în Domnul în 12 Octobre n. a. c., în etate de 47 ani, împĕrtăşită cu sfintele taine ale muribunzilor. Rĕmăşiţele pămênteşti s'au aşezat spre odihnă vecinică în cimiteriul bisericii locale, Vineri în 14 Octobre n. la 2 ore p. m.

*

† **Constantin Bucşan**, econom în Sibiel, a încetat din viéţă în 30 Septembre st. v. în vîrstă de 61 ani. — Il plâng Ana Bucşan n. Dordea ca soţie; Ioan, Contantin, Petru, Valer, ca fii; Maria, Ana şi Aurelia, ca fiice; Oprea Bucşenescu, Andreiu Bucşan şi Ana Sbîrcea, ca fraţi şi soră.

*

Ruşii de nou bătuţi. De Duminecă până Marţi séra lupta dintrĕ oştirile ruseşti şi cele japoneze în jurul ocnelor de la Jantai a decurs cu noroc schimbătoriu. Marţi séra însĕ situaţia s'a schimbat subit. Japonezii au trecut în ofensivă şi una după alta au scos din posiţiuni trupele ruseşti. La Jantai a raportat învingere strălucită generalul *Oku* asupra flancului drept al Ruşilor, ear' la stânga generalul *Kuroki* a curăţit ţinuturile de la Pensicu de trupele inimice. Joi era deja hotărît resultatul luptei. Cea mai sdrobitóre înfrângere a avut'o însĕ centrul. Ruşii s'au retras spre nord, cu perderi colosale, şi urmăriţi de oştirile învingĕtóre. Detaiurile acestei lupte de cinci zile spun, că au luat parte aprópe 800,000 de ómeni şi că luptele au fost cu mult mai crâncene de cât cele de la Liaojang.

*

Bibliotecariu nou. Direcţiunea museului naţional ungar din Budapesta a numit cu ziua de 1 Octobre pe dl Eugen *Zaslo* bibliotecariu la biblioteca regnicolară *„Széczenyi,“* din sinul museului naţional.

*

Pórta şi Patriarchia. Se telegraféză din Constantinopol, că patriarchul a primit scrisóre de la Pórtă, în care i-se comunică, că sinodul ecumenic *nu are dreptul* de a comenta chestiunea cererilor Aromânilor din punct de vedere politic, şi nici de a ridica escepţiuni. *Sinodul are sĕ cedeze, pentru a se evita conflictele.*

Merg bine lucrurile în Constantinopol.

*

Patriarchatul şi aromânii. — Ziarul „Frankfurter Zeitung“ află din Constantinopol că patriarchul ameninţă cu închiderea tuturor bisericilor greceşti din Turcia dacă se vor face concesiuni Aromânilor. Se notéză însĕ şi energicul sprijin dat de ambasada rusă cererilor Aromânilor, atât pe lângă patriarchat cât şi pe lângă Poartă.

*

Din Tău primim următórea informaţiune: In 23 Septembre v. s'au dat în arândă pămênturile bisericei gr. ort. române din Tău pe 6 ani. Licitaţia a fost condusă de dl protopresbiter din Mercurea *Avram Păcurariu.* Pentru cele 37 jugăre ce le posede biserica a fost oferită suma de aprópe 600 coróne la an. Tot atunci dl protopresbiter a instituit ca învĕţătoriu pe anul curent pe dl *Dionisie Stef.*

*

O conferenţă. Din Budapesta ni-se scrie următórele: Dl Dr. Iosif *Siegescu* profesor gimnasial în Budapesta, ca membru al societăţii filologice a ţinut în 12 Octobre n. o conferenţă despre *„Batrochomyomachia lui Homer sau bătaia bróştelor cu şórecii, după Csókonai tradusă în româneşte de Koncz Józsi la anul 1816“.* Conferenţa s'a ţinut în sala şedinţelor Academiei magiare, unde conferenţiarul în faţa unui public numĕros a tratat acésta epopeie comică împărţită în 4 părţi, aşa numite *„pipă de tăbac“.* In întâia *pipă de tăbac* se vorbeşte despre „cunoştinţa prinţului Şórece cu craiul bróştelor şi mórt a prinţului“. A doua *pipă de tăbac* tratéză despre „strînsura (adunarea) ţerii (poporului) bróştelor şi a şórecilor“. A treia *pipă de tăbac* istoriseşte „bătaia cu tóte întêmplările“, ear' în a patra *pipă de tăbac* se descrie „sfêrşitul bătăiei“.

Koncz Józsi poetul român de origine străină traverséză acésta epopeie comică în româneşte după *Csokonai* şi o schimbă conform împrejurărilor şi vieţii timpului de atunci de prin Ardeal. Traducĕtorul a fost — după cercetările conferenţiarului — un actor, care a trăit printrĕ Românii din părţile Clujului, Sibiiu şi Aiud, ce se constată şì din localizările din text. *Koncz Józsi*, după cum singur ne spune în *preavorbirea* cărţii sale, de aceea a tradus *Bătaia bróştelor cu şórecii* în româneşte, ca sĕ o înţélégă şi Românii şi ungurii: „de voi traduce în româneşte poezia acésta va înţelege-o întrégă românime şi partea cea mai mare a publicului magiar din Ardeal“.

Conferenţiarul, Dr. Iosif *Siegescu* a tratat teza din punct de vedere literar şi ortografic. De observat este, că până când pe acele vremi prin Muntenia, Moldova şi Ardeal Românii scriau cu litere cirile, *Koncz* Józsi şi-a scris operatul cu litere străbune.

*

Intoleranţă germană. Faţă cu planul guvernului austriac, de a înfiinţa la universitatea din Innsbruck facultate juridică italiană, poporaţia germană din Innsbruck s'a hotărît sě rěspundă cu boicotarea Italienilor. Mercuri a apărut adecă în ziarele germane de acolo un apel către cetăţenii germani ai oraşului, ca nici cuartir, nici vipt sě nu dee studenţilor si profesorilor italieni, si nici în societatea lor sě nu 'i primiască. In chipul acesta voesc sě presioneze asupra guvernului, ca sě abstee de la planul înfiinţării facultăţii italiene.

*

Din Fornădia ne scrie corespondentul, că pe acolo şi-a făcut apariţia un anumit *Fabritius*, care se dă de esecutor de dare, pentru a stórce bani, mâncare şi beutură de la ómeni, dar' în faptă nu e esecutor de dare, ci un perde-vară. Ómenii sě fie deci pe grije dacă se va arăta cumva şi pe alte locuri.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ pentru acuirarea unei case cu halǎ de vîndare, dl profesor seminarial Nicolae *Vătăşan* a dăruit suma de 10 cor.

La acelaşi fond au mai dăruit Ioan Branga, înv. şi dirig. corului „Reuniunii de cântări din Orěştie“, pentru sine, soţia sa Antonia n. Marciac şi pentru copiii lor Niţu, stud. în cl. II gimn., Eugenia, elevă în cl. IV a şcólei civ., Veturia, elevă în cl. III a şcólei evang., Roma, elevă în cl. I ev., Dora şi gemenii Romulus şi Remus, pentru fie-care câte 20 fil., Dr. Alexandru Vasilie, cand. de adv., Traian Petrişor, nou hirotonit paroch în Guşteriţă şi soţia sa Livia n. Balaban, nou hirotonitul paroch George Vasu din Voila şi soţia sa Elvira n. Sghlimbea şi Dr. Ioan Dobre, profesor şi funcţ. consist., Il. Gonţa, nou hirotonit paroch în Ţinţari şi soţia sa Silvia n. Romanul, fie-care câte 1 cor., Ioan Silaghi, nou hirotonit paroch în Idicel şi soţia sa Emilia n. Nicolescu, 2 cor., elevii cursului III teologic ai seminariului „Andreian“: Octavian Andreiu, Moise Balea, Alex. Borda, Vasilie Buta, Nicolae Cerbicean, Nicolae Chicomban, Nicolae Constantin, Romul Constantinescu, Ioan Ganea, Ioan Indreiu, Alexu Latiş, Zaharie Manu, Pompeiu Moruşca, Ilarion Plotogea şi Ioan Berghea, cum şi următorii elevi ai cursului I: Traian Achim, Octavian Costea, Stefan Hărăguş, Laurenţiu Maxim, Iosif Nicóră, Vasilie Păltinean şi Victor Slăvescu, fie care câte 20 fil., Victor Tordăşianu, 10 fil.

*

Cea mai mare fericire pe lume e sănětatea şi mulţi au jertfit averi întregi, ca sě şi-o câştige, dar' de cele mai mult-ori înzădar. De când inventatorul crucii duple electro-magnetice R. B. nr. 86967, dl Albert Müller în Budapesta V. Vadász-utcza 45/V, a pus la disposiţia lumii bolnave aparatul seu, e ştiut, că numai acésta e în stare sě ajute acolo, unde alte mijlóce nu mai pot; ceea-ce documentéză din nou şi următórea scrisóre de recunoştinţă: „Preastimate dle Müller! De 30 ani am fost tot bolnăviciósă, nu puteam nici durmí, nici nu vedeam bine, nu puteam mânca, m'am simţit totdeauna rěu, dar' de când mi-am adus aparatul dtale, din 23 April a. t. şi de când îl port, mě simt fórte bine, pot durmí, věd bine, am poftă de mâncare, cu un cuvênt sunt deplin sănětósă şi îţi mulţămesc din inimă că mi-ai dat eară plăcere sě traiesc. Cu stimă Rosa Schirl, věduvă de geometru, Kesmarc.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La rugarea comitetului parochial gr.-or. din Zoltan (protopresbiteratul Sighişóra) au binevoit a contribuí în scopul edificării unei case parochiale în numita comună următorii domni: *a) din Sibiiu*: Esc. Sa I. P. S. D. archiepiscop şi metropolit Ioan Metianu 10 cor., Dr. Eusebiu Roşca 2 cor., P. Lucuţa 2 cor; Ioan Vătăşan 50 cor., şi Nicolae Vătăşan 100 cor.; *b) din Braşov*: dómnele: Bălaşa Blebea 20 cor., Elena A. Popovici 20 cor., câte 10 cor.: Dr. Hosanu, Simion Damian, Diamandi Steriu, firma Schütz; câte 6 coróne: Maria I. Munteanu, Vasilie Munteanu (Duloicu) şi firma Eremias Nepoţii; câte 5 coróne: Elena Sabadeanu, Helene Safrano, Dr. N. Vecerdee, Dr. G. Baiulescu, Ioan N. Bidu; câte 4 coróne: Dr. V. Saftu, A. Bârseanu, I. C. Panţu, Dionisie Făgărăşian, Ioan I. Ciurcu, Dr. Iosif Blaga; 3 coróne: G. Chelariu; câte 2 coróne: G. Dima, A. Ciortea, S. Theodor, V. Oniţiu, Eugeniu Precup, Ioan Vătăşan, Stefan C. Panţu; câte 1 corónă: I. P., A. Banciu, Nicolae Balea, Dumitru Haler. George Vătăşan 100 coróne.

Tuturor marinimoşilor donatori amintiţi li-se esprimă prin acésta cea mai căldurósă mulţămită.

Zoltan, 30 Septembre 1904.

Pentru comitetul parochial:

George Vătăşan
paroch.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte răspunderea.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

In pictura bsericéscă chipul Mântuitoriului Christos apare în mai multe forme.

1. La pag. 72 am amintit deja, că chipul cel mai grandios trebue sě fie cel din cupola principală, ca *Παντοκράτωρ*=Atotţiitor, încunjurat de suita-i ceréscă. Binecuvêntă şi ţine în mâna stângă, ori — dacă e figură întrégă — pe genunchi o evangelie. Evangelia e de multe-ori închisă, deóre-ce în urma înălţimei, la care se află cupola, o eventuală inscripţie şi aşa nu s'ar putea cetí. Inscripţia cu litere mari se face însě pe un cerc din jurul figurii lui Christos. La Dionisiu este: „*Dómne şi Dumnezeul puterilor, caută din ceriu şi cercetéză viia acésta, pe care a sădit'o drépta ta*“ (adecă rugăciunea rostită la liturgie de archiereu înainte de: „Sfânt, sfânt, etc.) „*Dómne, Dumnezeul puterilor, caută spre noi, şi nu lua faţa Ta de către noi, ca sě ne mântuim*“.

La capela sfântului Nicolae de la Lavra stă altă inscripţie „*Eu sunt Dumnezeul şi judecătoriul tuturor*“ etc. Sau: „*Priviţi, şi vedeţi, că eu sunt, şi nu este alt Dzeu afară de mine*“. Ascultă rugăciunile robilor sei, cari i-se adreséză. Cele mai caracteristice momente din figura acestui tip bizantin de Christos sunt: faţă lunguréţă, trăsuri fine, nas subţire, oblu, gură mică, pěr complet, acuşi blond, acuşi brun, barbă mai puţină. Aureolă cruciferă, cu *ὁ ὤν*.

Ţin, sě scot la ivélă părerea vestitului cunoscător al picturii bizantine şi în special a celei din muntele Atos Heinrich Brockhaus, profesor de istoria artelor la universitatea din Lipsca [1]), cu privire la figura lui Christos, mai ales, că mulţi scriitori şi pictori orientalişti susţin, că tipul bizantin al lui Christos trebue sě fie nu numai energic, ci fioros chiar. Iată, cum îl descrie el pe Pantocrator: „*Espresia lui Christos trebue sě fie — pe lângă tótă demnitatea — blândă; şi dacă une-ori nu i-a succes pictorului a'i imprima blândeţa, acésta nu zace în voinţa lui. Se chiar accentuéză mereu despre el, că Christos a venit în lume, nu ca sě pedepséscă, ci ca sě binecuvinte*; „*blândeţa sa nu cunóşte mânie*“ (zice chiar N. Callistos, de sigur mai competent, de cât mulţi alţii. Pag. . .) *Este fórte fatal* — continuă el — *a nu înţelege în acésta pe un pictor, care n'a dispus de mijlóce suficiente*, (póte nici de talent) *şi a atribui* (nu neputinţei sale), *ci artei bizantine un Christos mânios, în loc de unul amabil*“.

2. Tot aşa apare Christos şi pe têmplă, numai cât *singur*, fără suită. Celelalte chipuri de sfinţi din jurul sěu sunt aici nu subordinate, ca în cupolă, ci coordinate. E tot ca *Παντοκράτωρ* sau ca *Παντοκράτωρ καὶ Φιλάνϑρπωος* = atotţiitoriu şi iubitoriu de ómeni, precum îl intitulăm în multe rugăciuni. Şi aici binecuvêntă şi ţine evangelia în stânga.

3. Pe păretele ostic din pronaos apare Christos şi lângă *maică-sa*, *Ioan-înaintemergětoriul*, hramul bisericei, adecă aceleaşi persóne, cari sunt lângă el pe têmplă.

Şi aici Christos e de-adrépta uşei-de-mijloc; lângă el Ioan Botezětoriul; sfânta Maria de-a stânga, lângă ea hramul (d. e. la Dionisiu şi Dochiariu). Altădată Christos, Maria şi Ioan Botezětoriul sunt combinaţi în un chip, numit *Τρίμορφον* (d. e. în Vatopädi, în mosaic; e de-asupra uşei de la biserica cu hramul Buneivestiri, care e zugrăvită de desuptul trimorfonului).

4. La Dionisiu Christos e ca *Παντοδύναμος*=atotputernic; la Dochiariu, ca *Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, ὁ μέγας Ἀρχιερευς* =Impěratul împěraţilor şi marele archiereu.[2])

Acésta schimbare în numirea lui Christos este a se căuta în cuprinsul diferitelor rugăciuni şi cântări, cari îl numesc aşa.

Asta-i prima grupă a chipurilor lui Christos, primind ca pantocrator rugăciunile ce i-se adreséză.

II. A doua grupă o forméză Christos din proscomidie: „Christos pe tron şi în grópă“, „Christos glorificat de animalele evangeliştilor“, şi „Bustul gol al lui Christos“.

III. Grupa a treia o forméză chipul lui Christos.

1. Ca „*îngerul sfatului cel mare*“ =*μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος*. Are formă de *copil*, cu aripi, nimb crucifer (d. e. în capela sf. Nicolae de la Lavra, în capela sf. George de la Pawlu, Xenophontos).

Acésta numire e din prorocul *Isaia* IX. 6.

2. Ca *Emanuil*=*Ἐμμανουήλ*; tot în formă de copil, dar' fără aripi: (d. e. de douě-ori în capela sf. Nicolae de la Lavra).

Când se pictéză Christos ca copil, nu i-se dă în mână evangelia, ci o făşie de hârtie.

Numirea acésta o aflăm la prorocul *Ieremie* (VII, 14). Cu privire la ambele aceste numiri vezi Mineiul din Decembre de la Crăciun; din Marte de la Bunăvestire; de la Botez din Faur; evangelia din ziua de Crăciun de la Mateiu 1. 23. etc.

3. O altă înfăţişare a lui Christos *ca copil cădut jos* la pămênt se derivă din o asemĕnare de la Paşti. E Christos cel cădut=*ὁ Ἀναπεσών*, (d. e. în Protaton, Xenophontos, de-asupra uşei din lăuntru). Acésta numire e luată din biblie (Gen. 49, 9). „Cădut (*ἀναπεσών*) zăcea ca un leu, şi ca un leu tiněr; cine-l va deştepta?“ Pasagiul acesta din biblie se ceteşte în Dumineca Floriilor (vezi Triodul), şi se cuprinde şi în o cântare de la Paşti, care se pune ca inscripţie la chipul: „Aşezării lui Christos în grópă“.

4. Ca *pedepsitor* (nu rěsbunător, cum îl numeşte Brockhaus) =*Ἐκδικιτής*. Se înfăţişéză în vêrsta de bărbat, cu sabia ridicată. Dar' chiar şi în casul acesta faţa lui nu-i lipsită de *espresia liniştită*, precum s'ar putea aştepta, (vezi capela sfântului Nicolae de la Lavra).

5. Ca *mare archiereu*=*μέγας Ἀρχιερεύς*, adecă îmbrăcat ca archiereu cu mitră obvine în tablourile „Cinei-celei-de-taină“ şi în „divina liturgie“. In acésta calitate apare Christos une-ori şi afară de cele 2 casuri indicate, încunjurat numai de îngeri, sau de simbólele evangeliştilor în capela sfântului Nicolae din Lavra, de-asupra altariului, şi în Xenophontos.

După diferitele calităţi şi locuri, în cari se pictéză, variază şi inscripţiile ce se pun, fie sub chip ori pe filele cărţii. Când e de-asupra unei întrări se foloseşte de regulă: „*Eu sunt uşa*“ etc. (Ioan X, 9, d. e. în capela sfântului George de la Pawlu, de-asupra uşilor împěrăteşti).

Altădată vorbeşte celor ce i-se adreséză ca *dătător de lumină*: „*Eu sunt lumina lumii*“ (tot acolo în têmplă, unde-i ca pantocrator).

La Dochiariu (pronaos) invită pe cei sfiicioşi cu cuvintele lui Mateiu (XI, 28) „*Veniţi toţi la mine*“.

Aceleaşi cuvinte se adreséză şi călugărilor la întrarea lor în cinul monachal. (Vezi Euhologionul). Când e ca îngerul sfatului cel mare, se pune inscripţia: „*De la Dumnezeu am purces şi vin de la el*“. In rugăciunile de la Crăciun cerem lui Dumnezeu trimiterea lui; şi în nóptea de Crăciun ni-l şi trimite; ear' sosind ne spune de unde vine (Xenophontos).

Emanuil zice: „*Duhul Domnului e preste mine*“, cuvintele la cari a deschis cartea lui Isaia (61, 1), când i-s'a dat în templu (capela sfântului Nicolae de la Lavra).

Ca *judecător* dă sfat zicênd: „*Nu judecaţi pe din afară, ci judecaţi judecată dréptă*“. Când e purtat de simbólele evangeliştilor în proscomidie: „*Vedeţi, vedeţi, că eu sunt Dumnezeul vostru cel din vecinicie*“. (Lavra în biserica mănăstirii).

In grupele de până ací e presentat Christos singur, ca obiect al închinăciunii nóstre. Esistă însě şi alte grupe de icóne cu Iisus, unde ne închinăm şi altor persóne. Ací aparţin:

1. *Icóna sfintei Treimi.* Biserica orientală presintă sfânta treime în forma celor trei îngeri, precum s'a descoperit lui Avram. Chipul, numit „*ospitalitatea lui Avram*“ =*φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ*, însemnéză sfânta treime.

Ingerii au nimb, une-ori cu cruce şi cu *ὁ ὤν*. Nu înţeleg, de ce se pune cruce în aureola tuturor şi nu numai la unul, care represintă pe Christos cel rěstignit?

2. In icóna *sfintei Maria* cu *copilul Iisus*, numită în orient *Παναγία*, *Preasfânta*, *Precesta*. Italienii o numesc *Madonna*. Pe chipurile cari o represintă se pune însě *Μήτηρ Θεοῦ*, scurtat *ΜΡ ΘΥ*=Maica Domnului.[1]) In multe rugăciuni cerem intrevenirea Mariei la *fiul ei* şi Dumnezeul nostru pentru pěcatele nóstre. In acésta zace marea ei însemnătate, de aceea ea se pictéză totdéuna împreună cu Christos, afară de câteva casuri (d. e. când e în cupolă lângă Pantocrator, spre care ridică şi ea mânile, etc.)

Am reprodus numai cele mai vechi şi mai cu trecere opiniuni, privitóre la Christos ca figură omenéscă, omiţênd cele ulterióre ca mai fără valóre şi basate tot pe acestea.[2])

Monogramul lui Iisus Christos.

La locul acesta mai atingem încă cestiunea monogramului, mai ales, că şi la noi unii — conduşi de motive naţionale — pretind: sě se introducă un monogram cu litere latine şi nu greceşti ori slavoneşti.

Cele mai obicinuite monograme, puse lângă chipul lui Iisus sunt:

1. Cel mai simplu este cel compus din iniţiala grecéscă *Χ*=*Χριστός*, precum se vede adese-ori pe sigilul, ţinut în mâna de îngeri în tabloul cetelor îngereşti. Vezi pag. 99.

2. Altădată se pune înaintea lui *Χ* şi un *Ι*, şi se forméză *ΙΧ*=*Ἰησοὺς Χριστός*. Acest *Ι* se póte suprapune preste *Χ*, precum se află adese-ori prin decoraţiunile bisericelor vechi pictate în stil bizantin (vezi pe absida bisericei San-Vitale din Ravena de la 500. Ací monogramul e închis în un cerc). Acest monogram obvine, ca simbol al creştinismului, deja în catacombe.

Mai târziu s'a adaus şi litera grecéscă *Ρ* = r (ro), anume *ΙΧΡ*. Se află suprapuse, adecă împletite.

Monogramul grecesc complet este *ΙΣ. ΧΡ.* Pe lângă acest monogram mai obvin adese-ori literile greceşti *α* şi *ω*, *Α* şi *Ω*= alfa şi omega, începutul şi sfirşitul alfabetului grecesc.[3]) Acest simbol se baséză pe cuvintele lui *Isaia*: „*Eu, Iehova, cel întâiu, şi cu cei din urmă, eu sunt*“ (41, 4). Aşa zice *Iehova*: „*Eu sunt cel dintâiu şi cel din urmă, şi afară de mine nu este Dumnezeu*“ (44, 6).

„*Eu sunt alfa şi omega, începutul şi sférşitul, zice Domnul, cel ce este şi cel ce era şi cel ce vine*“ (Ioan, apocalipsa I, 8).

Dar' alfa şi omega este simbolul şi al Tatălui şi al Fiului. Se află împreună cu monogramul lui Christos şi în catacombe.

La apuseni găsim în veacul X. pe un stindard literile *IHS*, cari în epoca renaissance earăşi au ajuns în modă. Dar' pe linia din mijloc a lui *H* s'a mai pus o cruce, formând

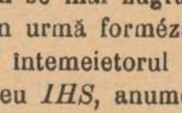

Sub acest monogram se mai zugrăveşte inima lui Christos sau trei cuie. In casul din urmă forméză insigniile ordului Iesuiţilor. Pe Ignatie Loyola, întemeietorul acestui ord îl şi pictéză avênd cusut pe ornatul seu *IHS*, anume pe piept.

(Va urma.)

---

[1]) „Die Kunst in den Athos-Klöstern“ Leipzig 1891 pag. 100.

[2]) Aceste numiri se află în Triod.

---

[1]) Al treilea sinod ecumenic de la Efes 431 a recunoscut pe Maria de Născětórea Domnului.

[2]) Sub titlul „Figura şi chipul Mântuitoriului“ a scris absolventul de teologie Nicolae Bălan un studiu fórte interesant. Vezi „Telegraful Român“ nrii 96—102 din 1904.

[3]) Româneşte ar trebuí sě scriem AZ.

Despre emigrarea la America.

Chestia emigrării la America încă nu a succes a fi astfel resolvată, ca sĕ fie odată deplină ordine. Fie-care autoritate dă altă esplicare legii despre emigrări. Un numĕr însemnat de cetitori şi abonaţi de ai nostri în zilele din urmă ni-s'au adresat cu rugarea sĕ le dăm desluşiri asupra feliului cum e regulată afacerea emigrărilor. Unii se plâng chiar că nu li-s'au estradat pasport, ori numai după multe alergări împreunate cu neplăceri au putut ajunge în stăpânirea lui. Neputênd rĕspunde singuraticilor, dăm la acest loc desluşirile dorite.

Ministrul-president conte Tisza István a anunţat apriat în casa deputaţilor, că sub nici o împrejurare nu va scurta hotărîrile sale liberale privitóre la emigrări. Fie-cărui emigrant îi stă în voie sĕ călĕtoréscă pe unde voeşte. De aceea ministrul-president a accentuat în şedinţa publică a casei deputaţilor, că nu va silí pe nici un emigrant sĕ şi părăséscă patria prin Fiume. Folosindu-se de linie acésta, călĕtoriul e silít sĕ petrécă 18 zile pe mare până la debarcare în America. Notarii comunali şi cercuali au primit instrucţie de la guvernul ungar numai sĕ recomande emigranţilor linia fiumană, dar' mai departe sĕ nu mérgă în privinţa asta. Notarii pot deci sĕ recomande calea asésta mai lungă, nu pot silí însĕ pe nimenea sĕ se foloséscă de ea. Dacă emigrantul declară că voeşte sĕ călĕtorésca de la Brema, de unde ajunge la America în şepte zile, notariul e datoriu sĕ-i libereze pasport şi peste Brema. In cas că notariul totuşi ar denega acésta, emigrantul e în drept se ridice plângere contra notariului la vice-comitele. Acesta apoi îndată o sĕ dispună estradarea pasportului peste Brema. Dacă şi acum s'ar întêmpla, ca cineva sĕ scurteze libertatea emigrantului, silindu-l sĕ folosésca linia fiumană, n'are de cât sĕ înştiinţeze de urgenţă despre acésta pe ministrul-president conte Tisza István, ca ministru de interne, în Budapesta. Şi ministrul-president fără îndoială îi va face dreptate. Avênd emigrantul pasportul, póte calĕtorí fără pedeci peste Oderberg la Brema, de unde 7 zile mai târziu póte debarca în America. Pe cale sĕ nu se lase a fi înfricat de agenţi. Agenţii sau comisionarii n'au dreptul sĕ oprésca pe nimenea şi dacă emigrantul totuşi ar fi espus la şicane din partea acestora, imediat sĕ facă arătare la ministrul-president pe cale telegrafică, cerênd totodată pedepsirea agenţilor. In astfel de casuri ministrul-president dispune la moment, ca emigrantul sĕ pótă călĕtorí liber, cum şi, ca agenţii sĕ fie pedepsiţi. Ministrul-president pretinde de la agenţi şi e dator sĕ pretindă respectarea legii şi sĕ nu şicaneze pe călĕtorii cu pasport preste Brema. Fără pasport însĕ nimenea sĕ nu călĕtorésca la America. Chiar şi pentru-că ori-cui se dă pasport.

Nr. 932 1904. [299] 2—3

Birtul comunal

din **Chirpĕr**

cu licenţa pentru cârcimărit şi vinderea tutunului **se dă în arêndă** pentru timpul de la **1 Ianuarie 1905 — 31 Decembre 1907** prin licitaţiune publică în sala cea mare a caselor comunale din *Nocrichiu la 26 Octobre 1904 la 9 ore a. m.*

Preţul de strigare e 500 cor.; vadiul 10%, ear' ofertele în scris se primesc până la începerea licitaţiunei; ulterior de loc nu se primesc.

Condiţiunile se pot vedé în cancelaria comunală.

Pentru pomi roditori

arbori de decoraţiune, bóbe (Beerenobst), **gladicin, salcâmi** (acaţi), ş. a. cel mai bogat şi mai bun isvor de cumpĕrare este şcóla de pomi în mărime de 30 jug. a lui

Fischer & Comp.

285 2—6 **Nagyenyed** (Aiud, Ungaria)

Catalóge (în limba română, germână şi magiară) franco.

Tómna e cel mai bun timp pentru plantat.

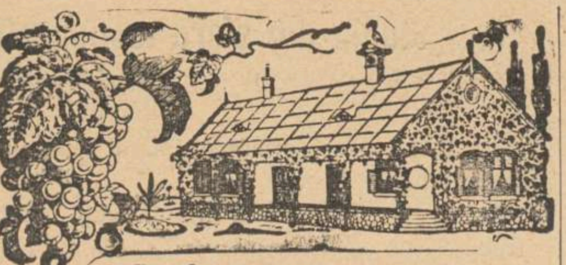

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie

pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă,

în pămênt şi nĕsip.

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori-ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantézā soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 16—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

---

[295] 2—3

Concurs

In urma resoluţiunei Preavereratulu Consistoriu arhidiecesan din 21 August a. c. nr. 8722 B. se escrie concurs nou pentru **întregirea parohiei** vacante **Tămasa** cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de stat.

Concurenţii au a-şi înainta rugările de concurs construite conform normelor din vigóre, la subscrisul oficiu în terminul deschis, şi a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Fizeş-Sânpetru, 23 Septembre 1904

Oficiul protopresbiteral gr. or. Unguraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 705 1904. [287] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a treia **Comana superióră**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului Consistoriu arhidiecesan din 7 Septembre 1904, nr. 9463 B. se escrie prin acésta concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ-şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş în Făgăraş, până la terminul susindicat, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la sânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 18 Septembre 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial. Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş.

Ioan Cândea
protopop, ca adm. prot.

Nr. 868/1904. [293] 2—3

Concurs repeţit

Pentru întregirea postului de **învĕţătoriu** în clasa I. la şcóla nóstră din **Slimnic**, conform resoluţiunei venerabilului consistoriu arhidiecesan dto 9 Septembre a. c. nr. 9529 şcol., se escrie concurs nou cu termin de 30 de zile.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiţie de la popor, 2 stângini de lemne şi cuartir în edificiul şcolar.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, vor avé a-şi înainta cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis şi a se presenta înainte de ziua alegerii în vr'o Duminecă ori sĕrbătóre la biserica din comuna respectivă, spre a-şi arăta desteritatea în cântări şi tipic.

Sibiiu, 28 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

ICÓNE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză, pe lemn** séu **pe tinichea, ţinc, aluminium** etc. în ori-şi-care mărime pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei archidiecesane

Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

IV.

- Archangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zacharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

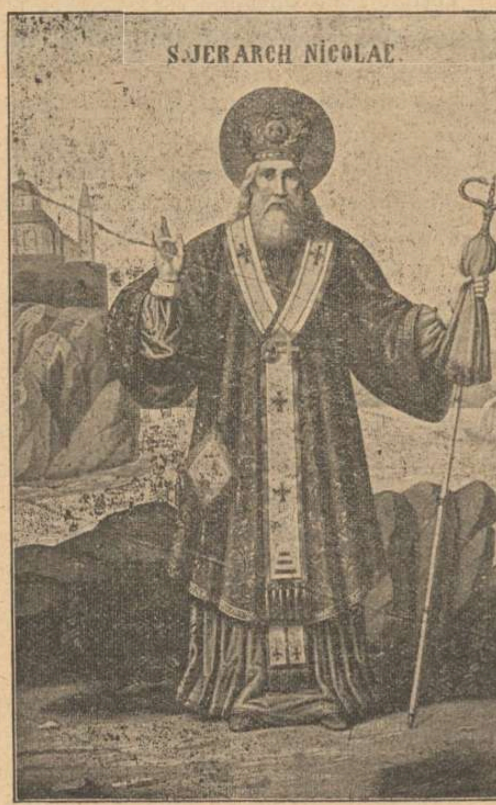
S.JERARCH NICOLAE.

I.

- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormênt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Nascerea Maicei Domnului
- Pogorîrea Duchului sfânt
- Nascerea sftului Ioan Botezătorul
- Grigorie. Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

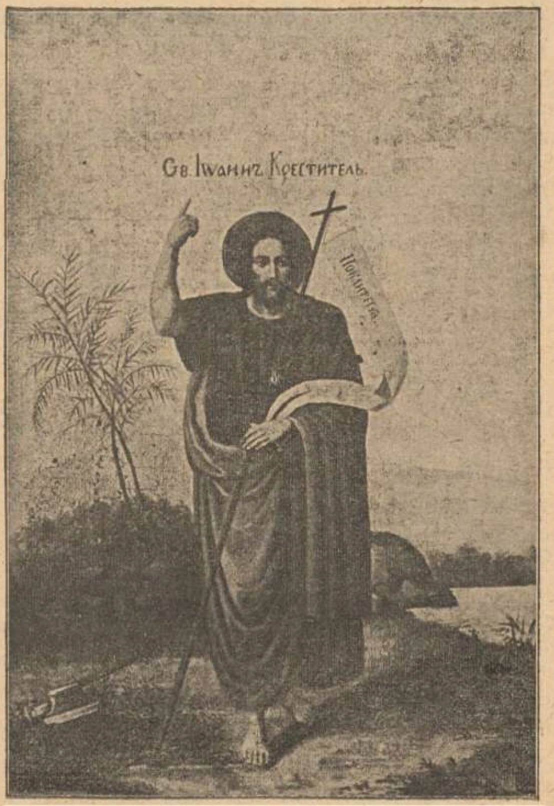

II.

- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.

- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumitru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Archanghelii Mihail şi Gavriil
- P Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

	Grupa I.					**Grupa II.**					**Grupa III.**					**şi Icóne din Grupa IV.**					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
fórte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	33·60	42·—	56·—	70·—	Cor. fórte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	50·—	72·50	23·10	25·90	40·60	49·—	65·80	20·30	23·10	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30·80	39 20	56·—	„ fine.
simple . „	14·—	16·10	18·20	26·20	30·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32 20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·40	19·60	26·60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icóne pictate pe pânză. — Icóne pictate pe lemn costă cu 10%, ear' pe tinichea cu 15% mai mult decât pe pânză; pe aluminiu şi ţinc vor costa cu preţul metalului întrebuinţat *mai mult.*

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din ori-şi-ce fel de materii şi de ori-şi-ce colóre pe lângă condiţiile cele mai favorabile.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian. Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 108 Sibiiu, Joi 7/20 Octobre 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Surparea bisericei.

Intr'un numĕr mai recent al ziariului „*Cronica*“ din București găsim publicate niște păreri fórte sănĕtóse cu privire la atacurile ce se îndréptă dincolo de munți, în regatul român, când în contra unuia, când în contra altuia dintrĕ înalții dignitari ai bisericei ortodoxe române, — lucru care, bine zice scriitoriul articolului, nu póte sĕ ducă de cât la surparea bisericei române.

Obiceiul rĕu de a face responsabili pentru tóte nimicurile și pentru tóte greșelile (de multe-ori închipuite) pe prelații bisericei, e întrodus și la noi, și astfel cele scrise în „*Cronică*“ se potrivesc bine și la adresa acelora dintrĕ ai nostri, cari abusând de libertatea condeiului fac lucru, care numai bun și folositor neamului și bisericei nu póte sĕ fie.

Dar' sĕ dăm cuvêntul scriitoriului de la ziariul „*Cronica*“, care se esprimă astfel:

„Mai anul trecut s'a dat un rĕsboiu, nu vreau sĕ-l cualific, în contra unuia din cei mai înalți șefi ai bisericei, așa din senin, căci în tótă viéța n'a făcut nict un rĕu, nici bisericei, nici țĕrei, nici vre-unui om din sînul neamului românesc, ci numai bine la câți a putut.

Acum, campanie violentă în contra altui șef al bisericei. Nu știm dacă sunt Români cei ce duc acéstă campanie, dar' știm că se face rĕu. Păgânii în vremea gónelor zdrobeau căpeteniile bisericești, ca sĕ se risipéscă credincioșii. Căci atunci, când este bătut păstoriul, se risipesc oile. De s'ar fi bătut păstorii neamului românesc în timpurile de grea cumpĕnă, de mult s'ar fi risipit și perdut credința strămoșéscă și limba și românimea. Dar' nu s'a urmat așa, de aceea avem biserică, limbă, nație română.

Ințeleg sĕ o facă cei de alt neam, pentru ajungerea scopurilor lor. Au făcut-o în trecut, s'au înființat societăți secrete, s'au aruncat tot felul de injurii asupra credinței și bisericei ortodoxe, chiar și de către Românii prinși în mrejele societăților secrete. S'a dus o campanie îndîrjită pentru discreditarea bisericei, ca sĕ între în cetatea românéscă cu mânile în șolduri cei de altă religiune.

Pentru ori-ce greșeli mici s'a batjocorit și clerul și biserica. Nu s'a arătat greșéla spre îndreptare, ci s'a vĕrsat potop de injurii peste toți, și peste biserică.

Dar' cei de altă religiune și confesiune făcut-au, ori fac acésta pentru religiunea lor, pentru biserica lor?

Nu, n'au făcut, nu fac așa! Numai noi sĕ facem, căci prea am ajuns sus cu tăria morală, cu știința, cu civilisația, cu disciplina socială. Și vrem sĕ dăm îndĕrĕt cu tóte. De la bine într'un moment ajungi la rĕu, dar' de la rĕu cu greu te întorci și ajungi la bine.

Omul care 'și are casa liniștită și duce viéță fericită, bine face óre când ascultă intrigile turburătorilor și-și spulberă tótă liniștea, își risipește familia? Nu! In urmă póte plânge, póte sĕ vrea sĕ îndrepteze greșéla, dar' nu mai póte!

Acésta o urmărește campania. Urât lucru. Chiar când ar esista óre-care greșélă, așa campanie trebue sĕ lipséscă. Căci nu se dă foc morii, ca sĕ ardă șórecii. Dar' nu se petrece nimic de așa natură. Campania ce se duce voeşte arderea morii pentru-că cineva voeşte scandal cu ori-ce preț. Voeşte sĕ facă jocul străinilor, cari ar prîví cu plăcere sdruncinarea nóstră din tóte punctele de vedere; și mai ales în privința bisericei sĕ nu se alégă nici praful.

Nu scriu în contra scriitorilor, scriu contra greșelei ce se face cu asemenea campanie. Cui servește inventarea a tot feliul de fapte imaginare puse în sarcina celor bisericești? Poporului român, bisericei române, neamului românesc? — Nu. Străinilor servește. Dar' dacă cineva face acésta pentru dragostea străinilor, atunci Eminescu le zice: „Cine-au îndrăgit străinii, mânca-li-ar inima cânii“-

Eu nu le zic acésta, căci sângele apă nu se face; ci le zic, că nu este bine.“

Postul

din punct de vedere al canónelor și al vieții practice a credincioșilor.

Disertație cetită de preotul **Ioachim Muntean** în conferența preoțéscă a tractului Sĕliște, ținută în Tilișca la 23 Septembre 1904.

(Urmare).

Așa aflăm în can. 19 al Sf. Nicefor de pe la mijlocul seclului al IX-lea disposiția, că în postul sfinților apostoli și a sf. Filip — al Nașterii Domnului — monahii cari șed în mănăstire se cuvine sĕ mânce odată în zi Mercurea și Vinerea; ear' cei ce se află în serviciu, de douĕ-ori, după al șeselea ceas (adecă pe la amiazi) și séra.

Pragmata acésta de serviciu 'i privește însĕ numai pe monahi, nu și pe mireni. Și nu descrie acest canon nici timpul, nici durata celor douĕ posturi, cari în acel secol nici nu erau póte pretutindenea întroduse, nici în mod egal sau uniform fixate.

Asemenea aflăm întrĕ cele 11 întrebări ale unor monahi, întrebarea a 3-a astfel formulată: Cuvine-se, ca postul lui August sĕ 'l postim? La care patriarhul Nicolae al Constantinopolului, în numele sinodului, pe la finea secolului al 12-lea dă acest rĕspuns: „A fost mai nainte postul lui August, care apoi s'a mutat, ca sĕ nu cadă împreună cu posturile altor popórĕ (ad. ale păgânilor), cari se țin în acest timp; însĕ și acum mulți ómeni postesc postul acesta“.

De aici urméză: 1. Că pe la finea secolului al 12-lea postul lui August nu era fixat, și 2. Că mulți, nu însĕ toți, îl postiau. Era deci post voluntar, nu impus. Dar' și de acest post fac întrebare călugării, nu mirenii, și mai mult pe ei îi și privește.

Démnă de notat mai e însĕ și acea împrejurare, că nici cărțile rituale bisericești nu fac alusiune la celelalte posturi, ci numai la al Păresimilor. Dovadă despre acésta sunt mineele, cari cu privire le sfinții apostoli numai în ziua lor, adecă în 29 Iunie, ear' cu privire la Nașterea Domnului Christos și la Adormirea Maicii Domnului numai în ziua înainteprăsnuirii, adecă din 20 Decembre și din 14 August cuprind tropare de cântări și rugăciuni referitóre la însași sĕrbătórea.

Același lucru ni-l arată destul de invederat și „Rugăciunea“ din molitvelnic, compusă cam prin secolul al IX-lea sau al X-lea, care se cetește „în fie-care post“ și e de următoriul cuprins: „Nădejdea tuturor marginilor pămêntului, și celor ce sunt pe mare departe, Dumnezeul nostru, carele mai nainte ai tocmit prin *cea vechiă* și prin *cea nouă a ta lege aceste 40 de zile*, la cari pe noi acum a ajunge ne-ai învrednicit, pe tine te cerem, și ție ne rugăm, întărește-ne pe noi cu puterea ta, ca sĕ ne nevoim într'insele cu bună nevoință, spre mărirea numelui tĕu cel sfânt, și spre ertarea pĕcatelor nóstre, către *omorîrea* patimilor și *biruința* a tot pĕcatul, ca întru pocăință împreună cu tine *rĕstignindu-ne* și *îngropându-ne* sĕ ne *sculăm* din faptele cele *mórte* și sĕ petrecem cu bună plăcere înaintea ta întru tóte zilele vieții nóstre“... și celelalte.

Aici numai momente din postul Păresimilor sunt atinse, nu și din celelalte posturi.

Plin e și triodul de cântări cu același ințeles. Bună-óră Sedélna de Luni diminéța în sĕptĕmâna brânzii așa ne învață: „Deschisu-s'au porțile dumnezeeștii pocăințe, sĕ ne apropiem cu osârdie curățindu-ne trupurile, depărtându-ne de mâncări, și de pofte, ca niște ascultători ai lui Christos, celui ce a chiămat lumea întru împĕrăția ceréscă, *zăciuiala a tot anul* aducênd Impĕratului tuturor, ca și Invierea lui cu dragoste sĕ o vedem“. Și earăși într'alt loc: „Veniți sĕ ne curățim, pentru-că astăzi este sĕptĕmâna cea înainte curățitóre, *zăciuiala a tot anul* fiind, după carea începutul posturilor de la apostoli de demult se întinde“.

Ce ințeles au în aceste cântări cuvintele: „zăciuiala a tot anul“?

In Leviticon (a III. carte a lui Moisi) c. 27, v. 30 și 32 și în cartea numerilor (a IV. carte a lui Moisi) c. 18, v. 28 cetim că a poruncit Dzeu fíilor lui Israil prin Moisi, ca în tot anul sĕ dee zăciuială din cele ce au Leviților, ear' acestia Marelui Archiereu, și așa făcênd se binecuvêntau întru tóte lucrurile sale.

Și Avraam, când a întrat în Canaan a dat lui Melhisedec zăciuială din tóte. (Facere c. 14, v. 20). Și Iacob (la facere c. 28 v. 22) s'a tăgăduit lui Dumnezeu zicênd: „Din tóte câte îmi vei da mie, zăcimea lor ți-o voiu dăruí“.

Chiar și fariseul se fálea (la ev. Luca c. 18, v. 12) că postește de douĕ-ori în sĕptĕmână și „dă zăciuială din tóte câte câștigă“.

După analogia legii vechi, însĕ în sens mai idealistic, au hotărît sfinții apostoli, ca și creștinii sĕ dee prin post zăciuială din tóte zilele vieții lor.

Anul însĕ are 365 de zile, ear' a zecea parte dintr'un an sunt 36 de zile și una de jumĕtate.

Dacă din cele șepte sĕptĕmâni ale postului mare vei scóte Sâmbetele și Duminecile, ca zile de bucurie, când postul strict nu se admite, rĕmân 35 de zile rânduite, lângă cari adaugênd Sâmbăta cea mare și nóptea spre Dumineca sf. Invieri de jumĕtate, iese numĕrul de 36 de zile și jumĕtate, adecă: zăciuiala anului în mod complet.

Esplicația acésta o dă Ava Theon la Cassian, scriitoriu din secolul al V-lea.

Ear' sf. Dorothei, scriitoriu din secolul al VII-lea, în cuvêntul sĕu despre sfintele posturi, pe lângă cele espuse, mai esplică încă și numirea postului mare cu terminul canonic de „patruzecime“ în modul următoriu: „... Acésta (adecă: zăciuiala legii vechi) știind sfinții apostoli, au sfătuit... ca și noi sĕ ne binecuvêntăm întru lucrurile nóstre și făcênd socotélă... aceste șapte sĕptĕmâni au rênduit. Ear' părinții cu vreme au judecat a mai adauge încă o sĕptĕmână (adecă: a brânzii)... ca cu acest numĕr sĕ cinstéscă posturile celor patruzeci de zile, cari le-a postit Domnul nostru; că opt sĕptĕmâni, scoțênd Sâmbetele și Duminecile, fac 40 de zile, cinstind și postul cel ales al sf. Sâmbete.

Despre alte posturi acesti scriitori bisericești nu fac nici o amintire în tractatele lor. Dovadă că pe timpul lor nici n'au esistat alte posturi afară de Patruzecime.

Sĕ consultăm însĕ și istoria bisericéscă de episcopul Andreiu baron de Șaguna. La pagina 89 cetim: „Creștinii cei dintâiu (adecă în secolul I de la Christos) au avut adese posturi, partea cea mai mare de bună voie și în feliurite vremuri, cu deosebire la începutul vre-unei întreprinderi mari, sau la vreme de nevoe. Postul de 40 de zile înaintea Paștilor, a fost închipuirea vieții Mântuitoriului.“

La pag. 120: „Postul de 40 de zile nu s'a fost statornicit pe deplin în acest veac (al II-lea). La Apus nu se prelungia preste o sĕptĕmână, și nu se prescurta preste o zi; ear' la Rĕsărit se ținea 40 de zile și Ascetii îl țineau șapte sĕptĕmâni... Postul de Mercurea și de Vinerea se ținea ca un post mic.“

La pag. 164: „In veacul acesta (al III-lea) postul cel de 40 de zile înaintea Paștilor s'a lățit și mai mult. Ieronim pomenește că postul acesta s'ar fi ținut acum și la Apus. El stătea, după mărturia lui Tertulian, în înfrânare de la ori-ce bucurie, încă și de reținere de la Euharistia sĕrbătoréscă; căci după acésta urma totdeuna o bucurie duhovnicéscă, și masa obștéscă“.

La pag. 234: „Postul de 40 de zile s'a prefăcut în veacul al IV-lea în post de șapte sĕptĕmâni și se ținea în tóte ținuturile Rĕsăritului până la Finichia și precum scrie Epifaniu se întrebuința ca bucate: páne, sare și apă, se opria cererea datoríilor și pășirea la căsătorie. Sf. Ambrosiu arată și alte posturi pe la bisericile Asiei, cari le pune bisericelor sale de pildă... Nu e îndoială, că postul Nașterii Domnului și al Adormirei Născĕtórei de Dumnezeu au fost în întrebuințare în acest veac, *de-și nu se află vre-o hotărîre canonicéscă despre ele.*“

Atâta aflăm la Șaguna despre posturi. La veacurile următóre nu se mai amintesc posturile cu nici un cuvênt.

(Va urma.)

Un memorand al reformaţilor.

Baronul Desider *Bánffy* şi superintendentul *Baltik*, ca presidenţi ai comisiunii esmise din partea celor două biserici protestante magiare: ev. reformată şi ev. luterană, au înaintat la dietă un memorand în causa esecutării art. de lege XX din 1848 (salarisarea preoţimei din vistieria statului), respective privitoriu la dotarea preoţimei bisericelor protestante magiare, la subvenţionarea instituţiunilor lor, privitoriu la cestiunea catechisării elevilor protestanţi de pe la şcólele rom. catolice şi în causa proselitismului r. catolic. In acest memorand, conform estraselor date de ziarele din Budapesta, protestanţii se plâng contra proselitismului unor preoţi rom. cat., cari prin siluiri, prin ameninţări şi prin momeli convertesc la religia papistaşă protestanţi minoreni. In concret ridică plânsóre contra gimnasiului reg. catolic din districtul II. al Budapestei şi deosebbi contra profesorului de religiune de la acest gimnasiu, apoi contra şcólei de fete Ranolder şi contra şcólei „Sacré Coeur“, asemenea şi contra călugăriţelor aplicate pe la spitalele publice din Budapesta şi la spitalul orăşenesc din Nagyszombat şi cel comitatens, tot de acolo, pentru propaganda de convertire. Ridică acusă contra gimnasiului şi şcólei comerciale din Alba-regală, contra şcólelor călugăriţelor din Sibiiu, Odorheiu, Sătmar, Oradea, Törökszentmiklós, Caşovia, Cincibiserici, Şopron şi Kőszeg, şi contra institutului de educaţie a „domnişórelor engleze“ din Budapesta, pentru împedecarea catechisării elevilor protestanţi.

In legătură cu aceste gravamine bisericile protestante cer, ca *împedecarea ori îngreunarea catechisării protestante sĕ fie declarată drept transgresiune şi sĕ fie pedepsită, în primul cas cu amendă în bani, ear' în cas de repeţire, cu detragerea dreptului de publicitate a institutului.*

Asemenea se plâng şi pentru-că unele autorităţi administrative şi judecătoreşti constring pe protestanţi a săvêrşi fapte ce sunt în contrast cu principiile de credinţă ale lor, a nume prin faptul că în ziua sfântului Stefan nu le permit sĕ lucre nici lucrul de câmp; ear' contra şcólelor de stat din Chichinda, Timişóra, Heréd şi Diósgyőr ridică plânsóre pentru-că silesc pe elevii protestanţi sĕ participe la serviciul divin al rom. catolicilor.

In chestia *dotaţiunii* nu pretind esecutarea ad literam a principiului enunţat în § 3. al art. de lege XX din 1848, (ca adecă tóte trebuinţele bisericeşti şi şcolare ale confesiunilor recepte sĕ fie acoperite din vistieria statului), ci statul sĕ supórte numai acea parte de cheltuieli ale bis. protestante, pe carea credincioşii nu rĕsbesc a o suporta fără a fi prea împovăraţi cu dare de cult. A nume:

1. In scopul reducerii dărilor de cult statul sĕ dee bisericei ev. reformate 1,400.000 de coróne, ear' celei ev. luterane 700.000 de coróne subvenţie anuală.

2. Pentru cheltuielile administrative (salarisarea funcţionarilor, superintendenţilor, protopopilor, notarilor, cassarilor, visitaţiuni canonice şi şcolare, adunări districtuale şi eparchiale) biserica ev. reformată sĕ capete 483.739 coróne, ear' cea ev. luterană 217.120 coróne dotaţiune anuală.

3. Pentru cuincuenalele predicatorilor (preoţilor) sĕ se dee din vistieria statului 1,133.000 de coróne bisericei ev. reformate, şi 400.000 coróne celei ev. luterane ca subvenţiune anuală.

4. Fondurilor pentru pensionarea preoţilor, ambelor biserici la olaltă, o subvenţiune anuală de 567.287 coróne.

5. Pentru catechisare 250.000 subvenţie anuală ambelor biserici la olaltă.

6. Pentru instituţiuni umanitare şi culturale, susţinute de ambele biserici, subvenţie anuală de 620.000.

Tóte acestea ar impune statului o sarcină de *5,771.146 coróne* pe fie-care an.

Pe lângă acestea mai au pretensiuni şi cu privire la înfiinţarea unei facultăţi teologice şi pregătirea şi cualificarea profesorilor, dar' fiind-că aceste cestiuni n'au fost încă studiate, îşi reservă dreptul sĕ facă propuneri concrete mai târziu.

In fine, accentuând că guvernul e datoriu sĕ esecute art. XX din 1848, apelézā la dietă, ca sĕ iee disposiţiunile de lipsă pentru esecutarea legii (fireşte, că numai în cât îi priveşte pe protestanţi!).

Atâta cere, deocamdată, memorandul. In chestia acestor cereri s'a ţinut deja şi o anchetă la ministrul-president Vineri séra, luând parte la ea fruntaşii bisericei ev. reformate şi ai celei ev. luterane (magiare), ear' din partea guvernului ministrul-president *Tisza* şi ministrul de culte *Berzeviczy*. In acéstă anchetă ministrul-president a declarat, că:

în chestia dărilor de cult guvernul e aplecat sĕ facă uşurări credincioşilor, în cât vor permite referinţele financiare ale statului;

în principiu recunóşte îndreptăţirea nisuinţelor pentru îmbunătăţirea dotaţiunii preoţilor protestanţi şi se va nisuí şi din a sa parte, ca întregirea de la stat a dotaţiunilor preoţeşti sĕ pótă fi urcată cât mai curênd, *în acésta privinţă însĕ guvernul voeşte sĕ observe procedere egală faţă cu tóte confesiunile* şi astfel regularea dotaţiunii va puté sĕ urmeze numai atunci când *statul va fi în stare sĕ îmbunătăţiască congrua pentru preoţii tuturor confesiunilor.*

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

f) Poiana-Mĕrului, cu 248 case şi 1515 locuitori, încă a fost fiscală, dar' a fost donată principelui C. Brâncovan, Vodă al Valachiei, când la anul 1695 a fost investit prin Leopold I cu titlul de principe ereditar al imperiului germano-roman. Ultimul deficient în linia bărbătéscă principele George Brâncovan la anul 1823 a dăruit acéstă moşie dimpreună cu Sâmbăta-de-sus bisericei greceşti din Braşov. Când a fost C. Brâncovan întrodus în domeniul Poenei-Mĕrului, a trimis pentru administrarea acestei moşii un Polcovnic cu numele *Enescu*, ai cărui următori şi astăzi sunt rĕspândiţi prin Bran, ca posesori ai munţilor Bĕtrâna şi Colţii Ialomiţei.

g) In Şercăiţa, cu 225 case şi 1159 locuitori.

Tradiţiunea păstrată în comuna Şercăiţa spune, că în urma colonisării satului Şercaia prin Saşi, Românii de acolo au fost nevoiţi a se retrage spre munte pe afluentul văii Şercaia numit Şercaia-mică sau valea Şercăiţei, până la locul unei mănăstiri, unde au fundat satul Şercăiţa — întrĕ Ohaba şi Bucium. Acolo dăm de urma celui din urmă boer local *Cârstea Căcăréză*, care ne mai avênd descendenţi bărbăteşti, ci numai o fată cu numele Vespea, a adoptat în boeronatul seu pe Popa *Barbat* fiiul boeriului din Drăguş Popa Simion Barbat, de ginere, spre care scop s'a înfăţişat înaintea scaunului boeresc din Făgăraş, ţinut în feria tertia post dominecam Reminiscare anul 1584 sub presidiul căpitanului suprem *Cosma Horvath-Petrityevicz*, asistat de boerii juraţi: *Stoica de Vad, Vladimir de A.-Ucea, Stoica Balya de Copacel, Dobrin de Voila, Ilia de Sinca, Marcul de A-Vist, Nagu de Grid, Barb de Sarata, Sinca de Sesciori, Halmagy de Scorei, Mani Pencs de A.-Venitze* şi *Serban de Bessenbach*, apoi de comiţii cercului de sus *Petrascu al Balli de Nagy-Berivoi* şi *Stefan Nagy de F.-Comana*, ear' ai cercului de jos *Comsa Sirbul de Ludişor* şi *Streza de Besimbak*, unde s'a confirmat acéstă adopţiune. Un descendent al acestei familii Ionask *Boir Serkeiczey* de Fogaras pentru eroismul repurtat în rĕsboiul contra Turcilor şi a tumultului Rakoczian a căştigat pentru sine şi pentru fraţii sei Andreiu, Ioan şi Barbat diploma de nobilitate de la Leopold I cu data din Viena la 30 Martie 1665 pe lângă următórele insemne nobilitare: pe scut militar de colóre celestină se vede un bărbat îmbrăcat în roşu, cu cisme galbine şi pălăria négră, călare pe un cal alb, ţinênd în drépta sabia infiptă într'un cap de turc.

Cu tóte acestea fiscul provocând pe familia Barbat la judecată producţională, după multe inquisiţiuni din anul 1722 şi 1758, în fine cu sentinţa forului suprem producţional adusă în 25 Februarie 1783 se declară familia Barbat de nobila quo ad personam, ear' în privinţa moşiei lor de supuşi impositelor fiscale, din causă, că adopţiunea ei în boeronatul lui Christea Căcăréză n'a fost confirmată după tóte formele.

Se observă că preoţii din Şercăiţa — de când se ştie până în ziua de astăzi — au fost tot din familia Barbat. 10 patrifamilii.

Se mai găseşte încă o familie de boeri căduţi în Şercăiţa cu numele *Idomir*, póte o ramură a boerilor de acolo, şi se ştie, că munţii fiscalisaţi *Czaga* şi *Nemaja* s'au ţinut de boeronatul Şercăiţei. (Va urma.)

Concertul dşórei Cunţan.

Sibiiu, 5 Oct. v.

Concertul dşórei Elena Cunţan, anunţat în numerii trecuţi, s'a dat aséră la „Unicum“ şi a avut succes eminent. Reputaţiunea distinsei nóstre altiste fiind deja stabilită, în faţa publicului sibiian ca şi a obştei româneşti, se esplică de ce spaţiósa sală era — şi de data acésta — ticsită de auditor. Aprópe tot ce oraşul nostru, renumit prin înalta-i cultură musicală, posedă competent în ale artei, era de faţă. Public ales, român şi german, deopotrivă cu riguróse pretenţii artistice, alergase pe'ntrecute sĕ sacrifice o séră pe altariul Euterpei. Şi fie-care s'a depărtat mulţămit cu prestaţiunile artistice ale dşórei E. Cunţan.

Repertoriul bogat, compus aprópe esclusiv din bucăţi clasice — de-şi alegerea unora din piesele cu text românesc n'ar fi fost, zic unii, tocmai norocósă — a fost esecutat în întregime la nivoul recerut, ear' cântăréţa rĕsplătită că buchete frumóse şi aplause meritate.

Dşóra Cunţan posedă o voce de alt adâncĕ, puternică şi mai pe sus de tóte — o şcólă bună.

Forţa dsale residă într'o interpretare măiastră, adesea scenică a cântării, care de-şi câte-odată pare a-şi perde din mlădicie şi colóre, totdeuna însĕ e plină de o simţire adâncă, nu arare-ori urcată la pathos.

Pentru variaţiune, trei piese din program au fost esecutate de valorosul bariton din loc, dl *W. Orendt*, care, cu o comóră de voce dulce şi sonoră, de un adevĕrat timbru dramatic, a reuşit sĕ facă din balada „Archibald Douglas“ a lui C. Loewe punctul de culminaţie al debutului.

Acompaniarea la piano, acest rol, care oboseşte, — cu escepţiunea cântecelor de sub nrul. 4, acompaniate de însuşi autorul, dl *L. I. Bella* — a susţinut-o dna *Minerva Dr. Brote*, cu multă bunăvoinţă şi neîntrecută pricepere şi discreţiune.

NOUTĂŢI

Gardă magiară. „Nemzeti Hirlap“ (Cluj) publică o telegramă din Budapesta dto 18 Octobre, în care se spune că *M. Sa regele a ordonat înfiinţarea gardei magiare* (de trabanţi) *în Budapesta* şi a numit căpitan al gardei pe generalul campestru (Feldzeugmeister) *baron Fejérvári Géza*, fost ministru de honvezi.

*

O desminţire. Mórtea bĕtrânului academician *Nicolae Ionescu* din România, anunţată şi de noi după foile din România, se desminte. Dl *Ionescu* e însĕ greu bolnav. Ii dorim deplină însănĕtoşare.

*

„Hier“-ul nu mai e obligat? Ziariul „Lidove Noviny“ din Brünn, al cărui proprietariu şi director e deputatul ceh-tiner Dr. Stransky, vesteşte că ministrul comun de rĕsboiu a dat concesiune soldaţilor, ca la *adunările de controlă fie-care sĕ rĕspundă la apel în limba sa maternă.*

Ziariul *„Die Zeit“* din Viena reflectând la ştirea acésta zice că baronul Beck, şeful statului major general, întrebat în chestie ar fi zis că el nu are nici o cunoştinţă despre o astfel de concesiune.

*

Serbarea sf. Sofii s'a celebrat la gimnasiul român gr.-or. din *Braşov* ca şi în alţi ani, eri în 16 Octobre. După liturgia cu parastas, ce s'a oficiat la biserica sfântului Nicolae, preoţii îmbrăcaţi în odăjdii au venit în procesiune urmaţi de elevi şi corpul didactic. In sala festivă a gimnasiului în presenţa unui public numĕros părintele Dr. V. *Saftu* asistat de diaconul *Prişcu* au sĕvêrşit sfinţirea apei. Corul elevilor sub conducerea măestrului G. Dima a cântat un cântec bisericesc şi „Somnoróse păsĕrele (solo de dl învĕţătoriu Oancea jun.) cu precisiune neîntrecută. Publicul a aplaudat. Discursul festiv l'a rostit de astădată dl prof. Axente *Banciu* vorbind despre educaţia şi instrucţia din şcólă ca pregătire pentru şcóla cea mare a vieţii. Conferenţiarul a ţinut captivată atenţiunea publicului timp de o jumĕtate de oră, ear' la sfîrşit a fost viu felicitat pentru interesantele sale espuneri. („Gazeta Trans.“).

*

Regele Petru — la Sofia. Se raportéză din Belgrad, că în consiliul de ministri ţinut Sâmbătă s'a fixat pe 30 Octobre ziua plecării regelui Petru, spre a face visită principelui Ferdinand al Bulgariei.

*

Un cerculariu. P. C. Sa domnul *V. Mangra*, vicariu episcopesc în Oradea-mare, a adresat cerculariu preoţimei de pe teritoriul consistoriului orădan, în chestia scrierii *„cronicei bisericeşti“* pentru fie-care parochie. Cronica are sĕ conţină tóte datele istorice referitóre la trecutul bisericei din respectiva comună, apoi date esacte despre cărţile bisericeşti pe cari le are biserica, cu indicarea locului şi anului de tipărire, şi au sĕ fie trecute în cronică tóte inscripţiunile vechi ce se vor găsí, fie pe antimise, pe păreţii ori clopotele bisericei, pe cruci, ori pe tăblile cărţilor bĕtrâne. Asemenea şi alte date însemnate avênd sĕ conţină cronica contemplată, e evident, că pe calea acésta se póte aduna frumos şi preţios material pentru o descriere amĕnunţită şi completă a trecutului nostru. Fie-care paroch de pe teritoriul consistoriului orădan e îndatorat sĕ termine cronica parochiei sale până la 1/14 Sept. 1905, trimiţêndu-o ppresbiterului, care apoi o va înainta Consistoriului. (Imitaţie din archidiecesă.)

*

Noul rege al Saxoniei. Sâmbătă a fost proclamat rege al Saxoniei *Frideric Vilhelm*, fiul rĕposatului rege George. Noul rege s'a născut în 1865, are patru copii, dar' soţie nu are, fiind că cocóna Luisa, princesă de Toscana, a preferit sĕ fugă cu Giron, fost instructor al copiilor ei, ear' acum, escomunicată de la curtea regală prin rĕposatul rege George şi părăsită şi de ibovnic, trăeşte într'un castel retras, sub numirea „contesă Montignoso“. Pĕr lung şi minte scurtă, 'şi va zice acum şi cocóna Luisa, cugetând la splendórea corónei de regină.

*

Óspeţii regelui Petru. Sâmbătă la amiazi au fost primiţi în palatul regal din Belgrad oficerii francezi fosti colegi ai regelui Petru la şcóla militară din Saint-Cyr, invitaţi a nume din partea regelui. Séra s'a dat cină mare, la care dintrĕ oficerii sêrbi n'a fost invitat nici unul. (Oficerii francezi declaraseră înainte, că nu stau la masă cu ucigaşi).

*

Reuniune de înmormêntare în Sĕlişte. Ministrul de interne a aprobat zilele trecute statutele „reuniunii de înmormêntare“ din Sĕlişte. Fiind informaţi, că în mai multe părţi în archidiecesa nóstră se intenţionéză înfiinţarea de reuniuni de acestea, atragem asupra statutelor reuniunii din Sĕlişte atenţiunea celor interesaţi, spre a le întrebuinţa eventual ca model la compunerea statutelor lor.

*

Arderea unei păduri. In plantaţiunea de pădure de pe muntele „Hinial“ din hotarul comunei Borgo-Prund zilele trecute s'a escat foc, pe urma căruia plantaţiunile au ars pe teritoriu de 23 jugĕre.

*

† Octavian G. Ittu, elev în cl. III. normală a şcólei ev. lut. din Sibiiu, a rĕposat Sâmbătă în spitalul civil din Sibiiu, în etate de $9^{1}/_{2}$ ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Luni în cimiteriul bisericei gr. or. din suburbiul josefin al Sibiiului. Ii deplâng perderea părinţii George Ittu, paroch în Vale (tractul Sĕlişte) cu soţia sa Ana n. Stirmin, frăţiorul Aurel Ionel şi bunicele Marina Ittu şi Maria Stirmin.

*

Coróne eterne. Neconsolaţii părinţi George Ittu, paroch în Vale, şi Ana Ittu n. Stirmin şi frăţiorul Aurel Ioan, în nemărginita lor durere dăruesc întru vecinica odihnă a sufletului rĕposatului lor fiu respective frate Octavian George Ittu, fost şcolariu în clasa III normală a şcólei capitale ev. luth. din Sibiiu, anume fondului „Daruri de Crăciun sĕracilor nostri“ întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, fondului „Masa învĕţăceilor meseriaşi“, fondului „Vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor“ şi „fondului de 20 fileri, pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vîndare“ fie-căruia câte 5 cor. = 20 cor.

*

Petrecere în Hondol. Ni-se scrie, că în Hondol a aranjat tinerimea română adultă petrecere, cu cântări și declamațiuni, în 9 Octobre n. sub conducerea învĕțătoriului Alexandru Iovan. Petrecerea a succes bine și a dat un venit curat de 32 corόne. Se va întrebuința pentru procurarea de cărți școlare.

*

Ciocnire de trenuri. In apropiere de Beawer-Zreek (în America) Sâmbătă un tren accelerat s'a ciocnit cu un tren de povară, carea înainta din partea opusă. Nonĕsprezece ómeni au murit, ear' douĕzeci au îndurat răniri grave.

*

Pentru întărirea corpului. Pentru a întărí corpul și a-i puté da cantitatea de nutrĕmênt recerută, lucrul principal este apetitul bun. Efectul întăritor și producĕtor de apetit al Somatosei la anemie, chlorosă, lipsă de apetit și slăbiciune generală este deja de mult constatat prin minuțióse cercetări medicale. S'a dovedit anume, că Somatosa e în stare a suplini aprópe deplin albumina în corp. Somatosa e preparată din carne și conține preste 90% materii albuminóse. Acestea se află într'o astfel de formă, în cât trec direct în sucurile corpului fără a mai fi supuse procesului de mistuire. Prin acésta Somatosa e acomodată — cum nici un alt preparat de feliul acesta, — a nivela efectul păgubitor al nutrirei nesuficiente și necorĕspundĕtóre, și e în stare a da corpului o anumită cantitate de materii nutritive, în formă concentrată, fără a supĕra cât de puțin organele de mistuire. — Resultatul Somatosei se cunóște în scurt timp; în multe casuri Somatosa face adevĕrate minuni. După scurtă folosire ridică în mod simțitor apetitul și greutatea corpului, care în decurs de câteva sĕptĕmâni crește cu mai multe chile.

Posta redacției.

Mai mulți. Mulțămitele publice nu le putem publica de cât atunci când avem loc. Răbdare deci, căci vor urma tóte, dar' mai târziu.

Dlui S. G. în C. Nu o putĕm publica. Ceea-ce însĕ nu însémnă, că nu ar fi bună.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii ținută la 12 Septembre st. v. a. c. din incidentul inaugurării și sfințirii primei școle gr. orientale în Turda, în favorul adjustării ei, au incurs numĕróse binevoitóre cuprasolviri de la următorii:

Escelența Sa dl archiepiscop și metropolit Ioan Metianu 20 cor., Dr. Valer Moldovan, advocat, 8 cor., Nicolae Garoiu, adv., Zernești, 5 cor., Mihail Gazdac, înv., Poiana, 5 cor., Andreiu Chirali, preot, Soat, 4 cor., Nicolae Gherman, preot, Botez, 2 cor., Albert Gulyás, funcționariu, 4 cor., Jovian Murĕșan, protopresbiter, 3 cor., Ioan Ghibu, preot și prof., 3 cor., Vasilie Orĕsan, preot, 3 cor., Nic. Rațiu, adm. protopresb., Turda, Vasilie Nicóră, preot, Ciunga, Vincențiu Orĕsan, preot, Agârbiciu, Dr. George Ciuta, v.-secretariu, George Boldea, cassariu și căp. pens., Dr. Victor Bugner, cand. de adv., Emil Solomon (România), Dr. Iuliu Popescu, adv., Ioan Oniga, preot, Micloșlaca, dna Susana Frigator, Sibiiu, fie-care câte 2 cor., Ilie Turdean, Stefan Rațiu, Simion Poruțiu, învĕțătoriu, Ioan Bogdan, fie-care câte 1 cor., Nicolae Lazar, 2 cor.; Gavriil Morariu, Alexandru Chiș, Vasilie Fandean, George Mureșan, paroch, Hărastăș, Ioan Iliescu, preot, Banabic, George Costin, paroch, Sânmihaiu, Andreiu Badiu, preot, M.-Ludoș, Ioan Hopârtean, preot, Cucerdea-sĕcuiéscă, Dr. Eugen Mezei, Dr. George Pătăcean, cand. de adv., Emil Petricaș, Iosif Hopârtean, Iuliu Vlăduț, Ioan Mesaroș, cand. adv., Ignatiu Berendi, preot, Emiliu Amberboi, câte 1 cor.; Teodor Pop, Ioan Chiș, dșóreie Elena și Virginia Pătăcean, Emil Murĕșan, Vasile Cazan, Teodor Lup, Ioan Pelea, câte 40 fil.; Silviu Bologa și Alexie Pintea câte 20 fileri; la olaltă 104 cor. 20 fil.

Adaugêndu-se la acesti bani și sumele incassate prin rĕscumpĕrarea biletelor de întrare și a nume: *a)* la petrecerea inteligințai 131 cor. 46 fil., *b)* la petrecerea poporului 50 cor. 50 fil., suma totală a venitului este 286 cor. 16 fil., din cari bani detrăgêndu-se spesele de 54 cor. 50 fil., rĕmâne un profit curat de de 231 cor. și 66 fileri.

Tuturor acestor marinimoși suprasolvenți aflăm de bine a da espresiune mulțămitelor nóstre și pe acésta cale, pentru obolul dat înaltei cause, dorindu-le, ca prea bunul Dzeu sĕ le rĕsplătéscă inzecit și insutit.

Turda, 1 Octobre 1904 st. n.

Iovian Murĕșan
protopresb.

Iosif Urcan
cassariu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

In bisericele românești aflăm monogramul cu slove cirilice, lățit pretutindenea

$\overline{\text{IC}}\ \overline{\text{XC}}$

Acesta e la noi general; și acesta sunt de părere sĕ se păstreze și pe viitor. Așa s'a obicinuit deja ochiul tuturor cu acest monogram, în cât forma romanisată pare-că nu se face bine. Ar fi *IS. CHS.*, ear' *AZ* – în loc de *α* și *ω* — și mai puțin.

In acéstă privință noi — fără a detrage câtuși de puțin din caracterul național al bisericei nóstre — suntem de părerea a păstra monogramul antic și atât de obicinuit, fiind de acord cu eraldicul român *Stefan D. Grecianu* de la București, care pe stema celor 2 metropolii și a celor 6 episcopii ortodoxe române din România susține inscripția cu cirilice „Ѧнтрꙋ лꙋмина та вом ведеа лꙋминъ", precum și literile cari indică eparchia:

Р—К = Eparchia Râmnicului.
Р—Н = Eparchia Romanului.
Б—З = Eparchia Buzeului.
Х—Ш = Eparchia Hușilor.
АР—Ш = Eparchia Argeșului.
Д—Ж = Eparchia Dunării de jos.

Acéstă nevinovată susținere a cirilicelor o motivézā astfel:[1]

„Fie iubirea nóstră cât de nemărginită pentru latinitate și pentru Roma, patria de sânge strămoșéscă, noi însĕ pentru scrierea bisericéscă știm că am avut frăție creștină nu cu Latinii, ci cu Slavii pravoslavnici ca și noi.

Am fost Romani și vom fi Români, căci așa suntem de mai nainte chiar de a devení creștini și robi ai lui Iisus Christos; dar' în religia rĕsăritului voim sĕ stăm tot ca până aci, adecă în adevĕrul istoric cel cu slove cirilice ale bisericei ortodoxe române din orient. In Eraldică semna-vom trecutul scump al Pravoslaviei nóstre în ocasiunea acésta, și pe blazonul bisericei, nu cu litere, ci cu slove, de-și nu ne refusăm sĕ cetim rugăciunile din cărțile cele noue cu litere. Am admis dar' aci, și numai aci, inocentele și vechile slove cirilice în Eraldica episcopiilor nóstre; și acésta va fi semnul de deosebire istorică a celor 6 eparchii din România, fiind acésta și o cestiune de amintire istorică și o cestiune de necesitate și de utilitate practică; ear' nu mai mult. Nu vom face casus belli din acésta, și nici patriotismul dintr'o parte, nici simțul religios din altă parte nu se vor ciocní pentru atâta. Biserica nóstră e autocefală astăzi, dar' ținem minte cu ce fel de slove la început au scris și au tipărit părinții nostri cărțile sfintei credințe creștine și cărțile luptelor neperitóre contra riturilor cari ne prigoniau".

Celelalte numiri și inscripțiile mai lungi sunt a se face firește tóte cu litere, nu cu slove (vezi pag. 53—57).

Sfântă Maria.

Esteriorul sfintei Maria îl presentézā 'Ερμηνεία astfel: *„In etate mijlocie, trei coți de înaltă, în colórea grâului la față, cucernică, pĕr frumos blond și ochi gălbui, nas mijlociu, mâni și degete lungi; vestminte frumóse, iubește colorile naturale în îmbrăcăminte"*.

Nikephoros Callistos o descrie și pe maica Domnului mai pe larg. El zice despre ea: *„Avea sprâncene negre și încovoiate, nas lung, buze roșii. Pĕrul era galbin, ochii plini de foc, galbini și în jurul pupilei roșietici, în colórea olivelor. Figura ei nu era nici plină, nici subțirică, ci sveltă, și în colórea grâului. Nu era nici veselă, nici morósă, tristă; vorbia puțin cu toți ómenii, dar' deschis. In îmbrăcămintea ei nu era lux, în esterior nici o podóbă. N'avea nimic ceva molatic"*.

Ceea-ce privește moravurile, figura și statura (sfintei Fecióre) însemnăm următórele, precum zice *Epiphanius*: *„Era în tóte lucrurile plină de demnitate și seriósă, vorbia puțin și numai cât era de lipsă, asculta bucuros, te apropiai ușor de ea, și nu ascundea față de nimenea demnitatea și cinstea ce i-se cuvenia. Inălțimea ei era mijlocie, de-și unii susțin a fi fost peste mijlocie. Față de toți ómenii era liberală în vorbă, fără rîs, fără confusie, și mai ales fără vehemență. Colórea feței semăna grâului, pĕrul blond, privirea aspră, ochii ceva albastri și pupilele în colórea olivelor. Sprâncenele erau încovoiate și binișor negre. Nasul lungăreț, buzele roșii, la vorbă fórte plăcută. Fața nu era nici rotundă, nici ascuțită, ci lungăréță. Mânile și degetele lungi. Era fără podóbe, simplă. N'avea nimic molatic în sine și plină de cucernicie și smerenie. La îmbrăcăminte avea colori naturale, ceea-ce și azi se póte vedea la năframa de pe cap. Și ca sĕ fiu scurt, din tótă ființa ei strălucea un farmec divin"*.

(*N. Callistos*: Eccles. histor. Tom. I. I. II. cap. 23. Edit. Paris, 1630).

Din acéstă descriere transpiră nițică asprime în înfățișare, care însĕ se domolește prin amabilitatea vorbirii și modestia ținutei sale. Acest portret calm și serios este de altcum tipul multor femei vrednice ale orientului.

Scriitoriul H. Brockhaus astfel descrie chipurile Mariei, pe carî le-a vĕzut prin muntele Atos. Maica Domnului samănă după icóne la caracter cu fiul ei. Are, ca și Acela, trăsuri fine la față, nas îngust, gură mică, pĕr bogat și bine desvoltat. Espresia predominantă e blândă și plăcută.

1. Ca și la Christos, așa distingem și la Maria mai multe grupuri de chipuri. Grupul prim îl formézā acele chipuri cari presentézā pe Maica Domnului după cuprinsul cântării: *„De tine, ceea-ce ești plină de dar, se bucură tótă făptura, céta îngeréscă și neamul omenesc; ceea-ce ești biserică sfințită și raiu cuvêntător, mândria fecioréscă, din carea Dumnezeu s'a întrupat și prunc s'a făcut; cel-ce este mai înainte de veci, Dumnezeul nostru, trupul Tĕu tron l'a ales și pântecele Tĕu mai estins, de cât ceriurile l'a făcut. De Tine, ceea-ce ești plină de dar, se bucură tótă făptura, Mărire Ție"* [1]

Cel mai grandios chip al Mariei este cel de pe absida altariului. Maria șede; archangelii Mihail și Gavriil stau lângă ea, unul de-a drépta altul de-a stânga și se închină cu respect și evlavie ei și copilului Iisus, care-i în pólă. Altădată Maria ține copilul pe brațe. De regulă mama pune o mână pe umĕrul copilului, care binecuvèntă cu drépta. Inscripțiile lipsesc. Uneori e: *„Cea înălțată de-asupra Ceriurilor* = Ὑψιλοτέρα τῶν οὐρανῶν; altădată *„Stăpână îngerilor"* = ἡ Κυρία τῶν ἀγγέλων (Xenophontos. Vezi Mineiu 28 Decembre, 15 August etc.).

2. Ceva mai simplu e chipul Mariei în têmplă. E fără îngerî și de multe-ori numai în bust ($^1/_2$). Copilul de regulă e pe brațe, nu în pólă. Și aici binecuvêntă.

Intrĕ cele mai vechi icóne de la iconostas numĕrăm în Atos mai multe cari sunt făcute în forma acésta. Anume: pe *„Preacurata cea cu trei mâni"* (Παναγία τριχεροῦσα) a lui Ioan Damascen. E în mănăstirea *Chilandari.* Se crede a fi făcută de evang. Luca. Este numai bustul. Ține pe Iisus pe mâna déptă, și stânga o ridică spre pept. Cu ochii fixézā pe privitori. Espresia e altcum neplăcută, aspră; dar' acésta espresie sĕ i-se fi dat prin corecturi ulterióre la față, făcute de zugravi fără pricepere.

O legendă ne spune, că lui Ioan Damascen i-au tăiat iconoclaștii mâna déptă, cea care atât de admirabil a apĕrat cultul icónelor în cele trei renumite cuvêntări ale sale. Damascen însĕ — cu deplină încredere în ajutoriul Maicei Domnului — a adus mâna-i tăiată înaintea acestei icóne a Maicei Domnului și — rugându-se de ea — la adierea vêntului de primăvară i-a crescut mâna din nou, ca o plantă. E una din cele mai însemnate icóne. A trecut prin multe peripeții. De la Ierusalim a adus'o în Sêrbia, și de acolo la Atos în Chilandari, mănăstire populată de călugări sêrbi. Au așezat'o la iconostas întrĕ alte icóne; dar' n'a stat acolo, până n'a fost așezată de-asupra tronului archieresc sau al egumenului. Vecinic ard lumini înaintea ei și e încărcată de decorațiuni de aur și argint și de galbini. Intre prețiósele aceste este și un achat grandios. Se vede pe ea și chipul mânei din nou crescute a lui Damascen, de aceea are numele *ἡ τριχεροῦσα.* E o reliquie mult prețuită în muntele Atos.

Asemenea o iconiță mică din biserica sfântului George de la mănăstirea Sographu. Maria privește oblu înainte, copilul binecuvêntă. Se zice, că a rĕmas neatinsă de focul ce a bântuit acésta mănăstire în 1276.

Aceste icóne se cred a fi de pe timpul luptelor pentru icóne.[2]

Evangelistul Luca este representat în capela sfântului Nicolae de la Lavra, pictând tot o astfel de sfântă Marie.

In icónele presentate mai sus, întrĕ Maria și Iisus nu este vre-un raport intim visibil, de cât că ambele persóne se cuprind în același chip.

3. O intimitate deosebită întrĕ mamă și copil transpiră din un alt șir de alte Preceste. In fruntea acestora stă ca cea mai renumită, și póte cea mai vechiă așa numita *Παναγία Γλυκοφιλοῦσα* (drăgostitórea, Die Liebkosende) din mănăstirea Philoteu. Maica Domnului, cuprinsă de o adâncă iubire de mamă, strânge copilul la obrazul ei; îl drăgostește.

Intrĕ icónele marei mănăstiri Vatopädi încă se află o icónă în care fecióra *Maria* strînge cu dragoste spre obraz pe Iisus copilul.

Tot de acésta categorie este panagia numită *„Axion estin"* (*Ἄξιον ἔστιν*) în Protatonul de la Carea. E una din cele mai renumite, care cuprinde mai multe trăsuri pline de viéță. Figura este numai de jumĕtate (bust.); stă. Ține în brațe copilul, care se lipește de obrazul ei. Maria îi pórtă mâna, care ține o țidulă cu inscripția: *„Duhul Domnului este preste mine"*. (Isaia c. 61; Luca IV, 17). Maria și copilul simt împreună; dar' nu trăesc numai pentru sine, ci și pentru cei ce rugându-se se apropie de icónă. Este așeḑată în altariul bisericei. Vezi Sinaxariul: 11 Iunie. Unii pun proveniența ei la 980. — Asemenea și cea din biserica mănăstirii Pavlu; anume: Maria de la têmplă. Are trăsuri fine, pĕr abundant, năframa tivită cu aur. Se plécă spre dumnezeescul ei copil, stringêndu-l cu foc la obraz.

Concepția acestor Preceste o aflăm în Mineiul pe Dec. (26).

4. O altă precestă e cea numită *„Panagia portaïtissa"* din *Vatopädi* sau Jviron (*πορταϊτίσσα*, de la latin. porta, sau *Θυρώρα*) cea de la întrare, de la pórtă.

Acésta e una din cele mai renumite pe tot muntele Atos. Fiind Atosul ocupat de Turci după insurecțiunea întêmplată și în care par. Nicephorus a desvoltat mare curagiu, a pușcat un soldat turc cu piștolul spre icóna acésta, așeḑată de-asupra porții mănăstirei Vatopädi. Peste câteva zile s'a spânzurat acest soldat de un arbore în apropierea mănăstirii. Călugării povestesc, că din grumazii răniți ai maicii Domnului a curs sânge.

Tot în muntele Atos se află o capelă în mănăstirea sfântei Laura, care are de hram acéstă: *„παναγία πορταϊτίσσα"*.

(Va urma.)

---

[1] Vezi „Eraldica-română" de Stefan D. Grecianu. București 1900.

[1] Textul original al acestei cântări este: *Ἐπὶ σοὶ χαίρει κεχαριτωμένη πᾶσα ἡ κτίσις, ἀγγέλων τὸ σύστημα καὶ ἀνθρώπων τὸ γένος, ἡγιασμένε ναὲ, καὶ παράδεισε λογικὲ, παρθενικὸν καύχημα, ἐξ ἧς θεὸς ἐσαρκώθη, καὶ παιδίον γέγονεν, ὁ πρὸ αἰώνων ὑπάρχων θεὸς ἡμῶν τὴν γὰρ σὴν μήτραν θρόνον ἐποίησε καὶ τὴν σὴν γαστέρα πλατυτέραν οὐρανῶν ἀπειργάσατο. ἐπὶ σοὶ χαίρει κεχαριτωμένη πᾶσα ἡ κτίσις. δόξα σοί.*

[2] Esistă și o carte despre cele mai însemnate icóne ale Preacuratei, de pe muntele Atos, care cuprinde și reproducțiunile ei: *'Ανωτέρα ἐπισκίασις ἐπὶ τοῦ "Αθω"*. Constantinopol 1861. E rară.

Despre emigrarea la America.

Chestia emigrării la America încă nu a succes a fi astfel resolvată, ca sĕ fie odată deplină ordine. Fie-care autoritate dă altă esplicare legii despre emigrări. Un numĕr însemnat de cetitori și abonați de ai nostri în zilele din urmă ni-s'au adresat cu rugarea sĕ le dăm deslușiri asupra feliului cum e regulată afacerea emigrărilor. Unii se plâng chiar că nu li-s'au estradat pasport, ori numai după multe alergări împreunate cu neplăceri au putut ajunge în stăpânirea lui. Neputênd rĕspunde singuraticilor, dăm la acest loc deslușirile dorite.

Ministrul-president conte Tisza István a anunțat apriat în casa deputaților, că sub nici o împrejurare nu va scurta hotărîrile sale liberale privitóre la emigrări. Fie-cărui emigrant îi stă în voie sĕ călĕtoréscă pe unde voește. De aceea ministrul-president a accentuat în ședința publică a casei deputaților, că nu va silí pe nici un emigrant sĕ-și părăséscă, patria prin Fiume. Folosindu-se de linie acésta, călĕtoriul e silít sĕ petrécă 18 zile pe mare până la debarcare în America. Notarii comunali și cercuali au primit instrucție de la guvernul ungar numai sĕ recomande emigranților linia fiumană, dar' mai departe sĕ nu mérgă în privința asta. Notarii pot deci sĕ recomande calea asésta mai lungă, nu pot silí însĕ pe nimenea sĕ se folosĕscă de ea. Dacă emigrantul declară că voește sĕ călĕtoréscă de la Brema, de unde ajunge la America în șepte zile, notariul e datoriu sĕ-i libereze pasport și peste Brema. In cas că notariul totuși ar denega acésta, emigrantul e în drept se ridice plângere contra notariului la vice-comitele. Acesta apoi îndată o sĕ dispună estradarea pasportului peste Brema. Dacă și acum s'ar întêmpla, ca cineva sĕ scurteze libertatea emigrantului, silindu-l sĕ folosĕscă linia fiumană, n'are de cât sĕ înștiințeze de urgență despre acésta pe ministrul-president conte Tisza István, ca ministru de interne, în Budapesta. Și ministrul-president fără îndoială îi va face dreptate. Avênd emigrantul pasportul, póte calĕtorí fără pedeci peste Oderberg la Brema, de unde 7 zile mai târziu póte debarca în America. Pe cale sĕ nu se lase a fi înfricat de agenți. Agenții sau comisionarii n'au dreptul sĕ oprĕscă pe nimenea și dacă emigrantul totuși ar fi espus la șicane din partea acestora, imediat sĕ facă arătare la ministrul-president pe cale telegrafică, cerênd totodată pedepsirea agenților. In astfel de casuri ministrul-president dispune la moment, ca emigrantul sĕ pótă călĕtorí liber, cum și, ca agenții sĕ fie pedepsiți. Ministrul-president pretinde de la agenți și e dator sĕ pretindă respectarea legii și sĕ nu șicaneze pe călĕtorii cu pasport preste Brema. Fără pasport însĕ nimenea sĕ nu călĕtoréscă la America. Chiar și pentru-că ori-cui se dă pasport.

Nr. 932 1904. [299] 3—3

Birtul comunal

din **Chirpĕr**

cu licența pentru cârcimărit și vinderea tutunului **se dă în arêndă** pentru timpul de la **1 Ianuarie 1905 — 31 Decembre 1907** prin licitațiune publică în sala cea mare a caselor comunale din *Nocrichiu la 26 Octobre 1904 la 9 ore a. m.*

Prețul de strigare e 500 cor.; vadiul 10%, ear' ofertele în scris se primesc până la începerea licitațiunei; ulterior de loc nu se primesc.

Condițiunile se pot vedé în cancelaria comunală.

De la „Economia" din Cohalm.

Avisăm prin acésta pe domnii **proprietari ai acțiunilor nr. 300—309, 529, 530, 555—556** și **645—646**, că dacă în **termin de 30 zile** de la datul de mai jos nu-și vor achita restul cu cari datoréză, în vìrtutea §-ului 10 al statutelor vom anula aceste acțiuni și sumele plătite se vor trece în fondul de reservă.

Cohalm, în 16 Octobre 1904.

[301] 1—3 **Direcțiunea.**

Sĕ plantăm umbrar de viță de vie

pe lângă orice casă și în grădinile nóstre de casă,
în pămênt și nĕsip.

Pentru acest scop însĕ nu se potrivește ori-ce soiu de struguri, de-și tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulți nu au putut obținé nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéță, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioși și alte soiuri de struguri dulci. [12] 17—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră și nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă și pentru alte clădiri, grădini, garduri ș. a. fără sĕ detragă cât de puțin din locul menit pentru alte scopuri. Ș'apoi strugurii sunt cele mai mulțămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preț-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis și franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

Nr. 409. [300] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **invĕțătoriu** la școla confesională gr. or. din parohia **Curtuiușiu**, protopresbiteratul Cetatea de pétră, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 coróne, din care 300 cor. repartiție pe popor ear' 300 coróne ajutoriu de stat, cuartir în edificiul școlei, grădină de 400 □ stângini și lemne de foc.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avé a-și așterne cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral (p. u. K.-Monostor) până la terminul indicat; cel ales va fi îndatorat a instrua copíi de școlă în cântările bisericești și a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Fênațe, la 30 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea de pétră. In conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Teodor Șovrea
adm. prot.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M."*. (90) 27—52

Vînzare de casă.

Casa **strada băilor** (Badgasse) **nr. 4**, suburbiul iosefin, se vinde din mână liberă. Are grădină cu pomi roditori, grădină de brazi, scăldătóre de rîu, și se află în ținut scutit de prav, 30 minute depărtare de la centrul orașului. (286) 3—3

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu."

	Cor.
1. **Ținerea vitelor,** de Eugen Brote	—·24
2. **Trifoiul,** de Eugen Brote . . .	—·24
3. **Prăsirea pomilor,** de Dem. Comșa	—·24
4. **Legea veterinară,** de învĕțătoriul Muntean	—·80
5. **Insoțirile de credit** (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. **Cartea stuparilor săteni,** de R. Simu	—·70
7. **Statutele tovărășiilor agricole**	—·—
8. **Statutele însoțirilor de credit** (Raiffeisen)	—·—
9. **Povețe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu**	—·10
10. **Darea pe vinuri și favorurile** (înlesnirile), **ce le face legea în privința ei proprietarilor de vie**	—·—
11. **Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii**	—·10
12. **Scurtă povățuire la stîrpirea șórecilor de câmp**	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Birtul comunal

din **Marpod**

cu licența pentru cârcimărit și vinderea tutunului **se dă în arêndă** pentru timpul de la **1 Ianuarie 1905 — 31 Decembre 1907** prin licitațiune publică în sala cea mare a caselor comunale din *Nocrichiu la 26 Octobre a. c. 9 ore a. m.*

Prețul de strigare e 750 coróne; vadiul 10%, ear' ofertele în scris se primesc până la începerea licitațiunei; ulterior de loc nu se primesc.

Condițiunile se pot vedé în cancelaria comunală. [292] 3—3

Nr. 294/1904. [297 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă gr. or. **Valeaverde** de clasa III-a, protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele sunt cele arătate cu ocasiunea întregirei dotațiunei preoțești de la stat.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu până la terminul cuvenit și sĕ se facă cunoscuții comunei bisericești înainte de alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Câmpeni.
Câmpeni, 23 Septembre 1904.

Romul Furdui
protopop.

---

[295] 3—3

Concurs

In urma resoluțiunei Preavereratulu Consistoriu arhidiecesan din 21 August a. c. nr. 8722 B. se escrie concurs nou pentru **întregirea parohiei** vacante **Tămasa** cu terminul de 30 zile de la prima publicare în „Tel. Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotațiunei de stat.

Concurenții au a-și înainta rugările de concurs construite conform normelor din vigóre, la subscrisul oficiu în terminul deschis, și a se presenta înainte de alegere în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta respective a celebra și cuvênta.

Fizeș-Sânpetru, 23 Septembre 1904

Oficiul protopresbiteral gr. or. Unguraș în conțelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roșca
protopresbiter.

Nr. 295/1904 [296] 2—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa III. **Gârda-de-sus** cu filia **Neagra-de-sus**, protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele acestui post sunt cele arătate la întregirea dotațiunei preoțești de la stat (mai multe stolare).

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documente recerute la subscrisul oficiu în terminul deschis și sĕ se facă cunoscuți comunei bisericești mai înainte de alegere.

Câmpeni, 23 Sept. 1904.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 868/1904. [293] 3—3

Concurs repețit

Pentru întregirea postului de **invĕțătoriu** în clasa I. la școla nóstră din **Slimnic**, conform resoluțiunei venerabilului consistoriu arhidiecesan dto 9 Septembre a. c. nr. 9529 școl., se escrie concurs nou cu termin de 30 de zile.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt 600 cor. din repartiție de la popor, 2 stângini de lemne și cuartir în edificiul școlar.

Cei ce doresc a reflecta la acest post, vor avé a-și înainta cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis și a se presenta înainte de ziua alegerii în vr'o Duminecă ori sĕrbătóre la biserica din comuna respectivă, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Sibiiu, 28 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Sibiiu în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Papiu
protopresbiter.

Au apărut în Tipografia archidiecesană:

Noul abecedar

de **Dr. Petru Șpan**

Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Teodor V. Păcățian:

	Coróne
Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române	2·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	8·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu jurați . .	—·80
Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok .	1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	2·—
Cartea de aur, vol I. și II., broș. à 10 cor., leg. à	11·60
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering	2·—
Buna chivernisélă, carte pentru toți, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	—·40
Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf	4.—
Sâmbăta morților, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach . . .	—·60

Tóte aceste cărți se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosébită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 105

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espediție din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 109 Sibiiu, Sâmbătă 9/22 Octobre 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Memorandul reformaților.

Sibiiu, 21 Octobre n.

Memorandul reformaților din Ungaria, înaintat zilele trecute parlamentului țerii în chestia esecutării articolului de lege XX din 1848, a fost provocat de declarațiunile făcute din partea actualului guvern cu ocasiunea primirei conducerii afacerilor publice, când prin rostul dlui prim-ministru *Tisza* s'a făcut promisiune că se *va esecuta* articolul de lege XX din 1848.

Cuprinsul memorandului îl cunóștem din schițarea ce i-am făcut-o în numĕrul trecut. In el se cuprind *gravamine* și *dorințe*. Gravamine cu privire la nĕcazurile ce au sĕ le îndure reformații din partea rom. catolicilor și dorințe cu privire la ușurarea sarcinilor ce le pórtă acum credincioșii bisericei reformate cu susținerea șcólelor și a bisericilor.

Memorandul e adresat parlamentului, dar' guvernul, cum am amintit în numĕrul trecut, l'a luat deja în esaminare și și-a spus cuvêntul, care probabil are sĕ fie la timpul seu și cuvêntul parlamentului. Guvernul a rĕmas consecvent. Și acum e pentru esecutarea articolului de lege XX din 1848; prin urmare recunóște îndreptățirea reformaților de a cere aceea ce cer în memorand, — ajutor din partea statului pentru acoperirea tuturor trebuințelor eclesiastice, — dar' îndreptățirea acésta guvernul o recunóște *și pe séma celorlalte confesiuni din țéră*, pe cari asemenea le-a avut în vedere articolul de lege XX din 1848, și după ce guvernul vrea sĕ fie drept, va observa o *procedură egală față de tóte confesiunile din patrie*, și pe tóte le va împărtășí de ajutor, atunci când starea financiară a statului va permite îmbunătățirea dotațiunei pentru preoții tuturor confesiunilor.

Așa scriu foile din Budapesta că s'ar fi hotărît în consiliul de ministri, întrunit Vineri, sĕptĕmâna trecută, pentru a se pronunța asupra memorandului. Și dacă așa s'a hotărît, nu avem motiv sĕ fim îngrijorați, ori se ne temem că vom fi trecuți cu vederea, noi ceilalți, cari nu ne ținem de biserica reformată, cu tóte că reformații fac chestie politică și din tréba acésta, și ar cere (căci de cerut póte cere cine ce vrea, chiar și lucruri imposibile), ca articolul de lege numit sĕ fie esecutat *numai pentru ei* și cu privire numai la ei!

Lucrul acesta însĕ, așa credem, că nu l'ar permite însași legea pe care ei vreau sĕ o vadă esecutată, fiind-că în ea nu e vorba de reformați, ori de r. catolici, ori de greco-orientali, ci de *tóte confesiunile patriei*, căci vin decretate tóte de *recepte* și îndreptățite a-și acoperí trebuințele din budgetul statului. Iată cum sună paragraful 3 din articolul de lege XX din 1848:

„*Tóte trebuințele bisericești și școlare ale tuturor confesiunilor recepte se vor acoperí din budgetul statului; și cu treptata aplicare a acestui principiu, ministeriul, ascultând confesiunile respective, va presenta proximei diete proiect de lege amĕnunțit.*"

Dacă deci guvernul a promis esecutarea acestei legi, — după cum de fapt a promis, — esecutarea nu póte sĕ se facă de cât numai pe întréga linie, cu ținerea în vedere a tuturor confesiunilor, ear' nu clasându-le și clasificându-le de vrednice ori nevrednice pentru a primí ajutoriul de care au trebuință.

Și credința nóstră e, că așa se va și întêmpla, mai ales că consiliul de ministri s'a pronunțat deja pentru observarea unei *proceduri egale* în privința acésta față de *tóte confesiunile*.

Credem, că guvernul va asculta întâiu dorințele și ale celorlalte confesiuni în privința îmbunătățirii dotațiunei de la stat, și numai după ce va cunóște bine trebuințele fie-căreia din ele va proceda la treptata aplicare a principiului stabilit în legea de la 1848, art. XX, §-ul 3.

De sine înțeles, că punctul nostru de vedere nu póte sĕ fie altul, de cât acela care corespunde *dreptății*, adecă esecutarea *precisă* a articolului de lege XX din 1848, va sĕ zică, cu privire la *tóte confesiunile din patrie*, ear' nu numai cu privire la reformați, căci dacă așa s'ar face, reformații ar primí un fel de privilegiu față de celelalte confesiuni, ear' zilele privilegiilor au trecut, — cum se știe.

Legea despre reformele școlare. Projectul de lege al domnului ministru de instrucțiune *Berzeviczy*, referitor la modificarea legilor școlare de mai nainte, a fost presentat dietei în ședința de Joi, 20 Octobre n. In proiect se cuprind următórele disposițiuni: Limba magiară, geografia și istoria Ungariei au sĕ formeze pe viitor obiecte regulate de studiu în tóte șcólele poporale din Ungaria. In șcólele poporale cu limbă de propunere nemagiară are sĕ fie introdusă ca limbă de propunere și limba magiară acolo, unde 20 la sută din elevi se declară a fi de naționalitate magiară. In șcólele de repetiție limba de propunere e numai cea magiară.

Ministrul de instrucție își reservă dreptul de a censura planul de învĕțământ, manualele de școlă și bibliotecile școlare la tóte școlele din patrie. In locul învĕțătorilor cari se dovedesc a nu fi destul de destoinici în propunerea cu succes a limbei magiare, susținĕtorii de școle confesionale *au sĕ pună alții*, pe deplin cualificați pentru propunerea limbei magiare. (In proiectul original acest drept de înlocuire și-'l reservase guvernul sie-și și organelor sale). Invĕțătorii de la tóte școlele elementare au sĕ pună jurământ de credință în viitoriu, față de rege, de patria magiară și de legile sancționate, și sĕ promită supunere față de ordinațiunile stăpânirii și rîvnă cu privire la implinirea datorințelor.

In pedagogiile cu limba de propunere nemagiară au sĕ fie propuse *în limba magiară* următórele obiecte: limba și literatura magiară, istoria, geografia și constituția patriei. Esamenele de cualificație au sĕ le facă în viitoriu pedagogii în fața unei comisiuni numite din partea guvernului, *în limba magiară*. Numai din metodică, pedagogie și din esercițiile practice pot da rĕspunsuri în limba maternă. Legea va fi esecutată în curs de patru ani. Școlele cari nu se vor conforma, *vor fi închise*.

Acesta e pe scurt cuprinsul proiectului de lege, care în unele privințe pare a fi mai aspru de cât cel original. Vom mai revení.

Suveranii români la Iași.

Zile frumóse de sĕrbătóre a avut orașul Iași, a doua capitală a României, în urma visitei cu care a onorat-o familia regală română. Visita a fost de mult plănuită și promisă, și astfel poporațiunea din Iași a avut vreme sĕ facă pregătirile necesare, ca primirea familiei regale române întrĕ zidurile vechiei capitale a Moldovei sĕ fie din cele mai frumóse. Și așa a fost.

Familia regală română a sosit la Iași Vineri d. a. la orele 4, așteptată fiind la gară de domnii ministri și de tot ce are orașul Iași distins și ales. Stradele pe unde avea sĕ trécă familia regală erau pline de lume. Când a întrat trenul regal în gară, salve de tunuri s'au dat, ear' musica a intonat imnul regal. S'a coborît din tren întâiu M. Sa regele Carol, urmat de A. S. R. principele Ferdinand, apoi M. Sa regina, A. S. R. principesa Maria, Principele Vilhelm de Hohenzollern, principele Carol și în urmă suita. Publicul de pe peron a erupt în urale entusiaste.

M. Sa regele Carol a trecut în revistă trupe, întrând apoi în salon, unde i-s'au făcut presentările de rigóre. M. S. regina și principesa Maria au primit frumóse buchete de flori.

De la gară familia regală a mers la metropolie, unde suveranii și principii au fost primiți de dnii D. A. Sturdza și Spiru Haret pe terasă, ear' la întrarea în catedrală de către înaltul cler în frunte cu I. P. S. S. metropolitul *Partenie*, încunjurat de episcopii eparchisti *Conon* al Hușilor, *Pimen* al Dunărei de jos și *Dionisie* al Buzĕului, archiereii Ghenadie Georgescu Băcouanu și Calistrat Bîrlădeanu, archimandriți, preoți și diaconi. Indată după întrarea în biserică a familiei regale s'a cântat Doxologia cea mare.

De la metropolie familia regală a mers la palatul comandantului corpului 4 de armată, unde 'și avea pregătit cuartirul, și unde a avut apoi loc recepția autorităților civile și militare.

Séra s'a dat prânz la reședința regală, la care afară de membrii familiei regale au luat parte 25 persóne. M. Sa regele a toastat pentru orașul Iași, respundêndu-i primariul *Penescu*. La orele 9 séra retragere cu torțe.

*

Scopul mergerii familiei regale la Iași a fost participarea la sfințirea celor două biserici vechi de acolo, restaurate pe cheltuiala M. Sale regelui Carol, anume biserica *Sfântul Nicolae domnesc*, zidită de *Stefan cel Mare*, și biserica *Trei Ierarchi*, zidită de *Vasilie Lupu*.

Sâmbătă s'a făcut sfințirea bisericei Sfântul Nicolae domnesc. Cortegiul regal sosește la biserică la orele 9, și imediat se începe actul sfințirii apei. Il oficiază I. P. S. Sa metropolitul *Partenie*, încunjurat de episcopii sufragani, de archierei, archimandriți, preoți și diaconi. Rĕspunsurile le dă corul seminarial. La rugăciune înghenunchiază familia regală și înghenunchiază imensa mulțime de popor. Biserica vine apoi încunjurată de trei-ori și stropită cu apă sfințită de însuși M. S. regele și I. P. S. Sa metropolitul. Se face în urmă întrarea în biserică, unde se semnéză actul comemorativ și se începe sfânta liturgie.

La ora 1 dejun de gală la reședința regală în onórea generalului *Wanka*, trimis special al M. Sale împĕratului și regelui nostru, și a prințului *Urusoff*, trimisul special al M. Sale Țarului. M. Sa regele Carol a rostit cu ocasiunea acésta următoriul toast:

„*Implinesc o datorie scumpă inimei Mele, ridicând un toast M. S. Impĕratului Francisc Iosif și Impĕratului Nicolae, cari au binevoit sĕ facă, ca sĕ fiu salutat prin trimiși speciali în a doua Mea Capitală. Esprimându-Le viile Mele mulțămiri pentru acésta grațiósă atențiune, fac urări ferbinți pentru fericirea Majestăților Lor și prosperitatea puternicilor Lor Imperii, legate de România printr'o strînsă amiciție. Beau în sănĕtatea Majestății Sale Impĕratului Austriei, Rege al Ungariei, și în sănĕtatea Majestății Sale Impĕratului Rusiei.*"

După amiazi M. Sa Regele Carol a fost la spitalul Sfântul Spiridon, la liceul național și la penitențiar, ear' M. Sa Regina și Principesa Maria au visitat școlele primare și profesionale.

Séra representație de gală la teatru.

*

Duminecă s'a făcut sfințirea celeilalte biserici, cu același ceremonial din ziua premergĕtóre.

Biserica Trei Erarchi, adevĕratul și cel mai caracteristic monument de artă al architecturei bisericești moldovene, a fost zidită, cum am spus, de Vasile Lupu, și în mai multe rênduri arsă de Turci. Din nou reziditā, păstrându-se în de-aprópe motivul general, Biserica Trei Erarchi este un prețios juvaer ce ar puté face fală ca monument de artă ori-cărui oraș din apusul Europei. In stil gotic, din pétră masivă, e împodobită în broderii sculptate cu o măestrie ne mai vĕdută și poleite cu aur.

Cortegiul regal, la sosire și plecare, a fost aclamat din partea mulțimei.

La ora unu earăși prânz de gală la palat. După amiazi visită la școla fiilor de militari și la școla de menaj. La orele 7 séra prânz mare la reședința regală.

*

Luni s'a serbat centenariul seminariului Veniamin. Slujba religiósă a fost oficiată la metropolie de I. P. S. Sa Metropolitul *Partenie*, încunjurat de înaltul cler. Familia regală de față. Se face panachidă întru pomenirea metropolitului *Veniamin Costache*, întemeietoriul seminariului. Economul *Savin* a ținut după sfêrșirea serviciului religios o frumósă cuvêntare, vorbind despre faptele metropolitului *Veniamin*. Termină cu înșirarea faptelor M. Sale Regelui, și făcênd urări pentru familia regală.

De la metropolie pornește lumea în procesiune la seminariu. In frunte un escadron de gendarmi, apoi Metropolitul și înaltul cler, M. Sa Regele, principele Ferdinand, Principele Carol și Principele Wilhelm de Hohenzollern, suita Regelui, trimișii speciali ai Austro-Ungariei și Rusiei, ministrii, generali, etc. M. Sa. Regina și Principesa Maria fac drumul în trăsuri, însoțite de damele de onóre.

Cortegiul e întimpinat la seminariu de C. Sa economul *Savin*, directorul școlei și întregul corp profesoral. I. P. S. Sa Metropolitul *Partenie* face sfințirea apei și rostește o frumósă vorbire, după care urméză vorbirea ministrului de culte și instrucțiune *Haret*, ear' în urmă vorbirea M. Sale Regelui *Carol*, care a fost de frumseță rară. Ministrul Haret a cetit apoi actul comemorativ, care a fost subscris de suverani și de asistenți.

La orele 12 solemnitatea a fost terminată.

La ora unu a fost banchet la seminariu, presidat de I. P. S. Sa Metropolitul *Partenie*, și masă mare la reședința regală.

După amiazi M. Sa a visitat casarmele și șcólele. Séra earăși prânz la reședința regală.

Postul

din punct de vedere al canónelor și al vieții practice a credincioșilor.

Disertație cetită de preotul Ioachim Muntean în conferența preoțéscă a tractului Sélişte, ținută în Tilișca la 23 Septembre 1904.

(Urmare).

Sě consultăm însě scrierile istoriografilor bisericești din aceste veacuri.

1. Mateiu Blastar, canonist oriental, pe la anul 1335 comentând canonul 69 apostolesc in Sintagma alfabetică cap. 4 așa zice: „Ear' grăind ce este, s'a așezat postul de 40 de zile înaintea Paștilor, și acesta singur, că de ar fi fost atunci (adecă pe timpul apostolilor) alte posturi, nu le-ar fi tăcut canonul. Insě pe cei-ce într'alte posturi, adecă a st. apostoli și al Adormirei Născětórei de Dumnezeu și al Naşterii lui Christos postesc, cât socotesc eu, nime nu-i va mustra".

2. Pe Montan ereticul, care trăia în veacul al II-lea și întrě alte învěțături greșite afirma și aceea, că se cade a ține peste an mai multe păresimi, biserica l'a înfruntat. De ar fi fost atunci mai multe posturi în us, Montan n'ar fi întrelăsat a rěspunde, că și biserica ține posturi mai multe, ceea-ce însě n'a făcut.

3. Renumitul apologet Tertulian, pe la anul 200 după Christos scrie în cartea sa despre posturi cap. 2 următórele: „Acelea zile pentru posturi rênduite le socotia, întru care s'a luat mirele, și acum acelea singure zile sunt legiuite pentru posturile creștinilor. . . . Așa au ținut apostolii, nici un jug altul punênd, ca sě țină toți de obște alte posturi". Zilele în cari s'a luat mirele sunt păresimile, că atunci prin rěstignirea lui Christos pe cruce și prin mórtea Lui, s'a luat mirele.

4. Teodor Balsamon, canonist erudit și patriarch al Antiochiei, pe la anul 1200, comentând canonul 52 de la Laodicea ținut la anul 364 acéstă notă face: „Ia aminte dintru acest canon, că postul păresimilor (al Paștilor) este domnesc; că de ar fi și altele, ar fi pomenit și de acelea canonul".

5. Stântul Ambrosie, celebru orator și renumit scriitoriu bisericesc, în cuvêntul seu 34, pe la anul 380 după Christos așa scrie: „Precum în ceealaltă vreme a anului a postí lucru vrednic de plată este: așa în păresimi a nu postí pěcat este. Că celelalte posturi sunt din bună voință, ear' păresimile suntem datori a le ține. Celelalte din părere vin, ear' păresimile din lege. La celelalte suntem chiemați, ear' la păresimi mânați".

6. Și earăși mai sus numitul Balsamon, comentând canonul 52 al sinodului ecumenic al VI-lea, ținut la anul 691, așa se esprimă: „Ia aminte din acest canon, că proprie *un* post este, al păresimilor; că de ar fi și altele, ar fi poruncit, ca nici în acelea sě nu se facă liturgie deplin, ci a celor mai nainte sfințite, cum au poruncit sě nu se facă în postul marilor Paști".

Din cele espuse mai sus am vědut, că după canóne în primele veacuri, pe lângă cele douě zile în sěptěmână, anume: ziua de Mercuri, în care s'a vîndut și de Vineri, în care s'a rěstignit Christos, singur numai postul păresimilor a fost impus ca obligător pentru creștini, atât clerici, cât și mireni. Dar' și acesta nu s'a ținut totdéuna și pretutindenea într'o formă de lung.

Cassian din veacul al V-lea ni-l descrie a fi fost pe timpul seu de 7 sěptěmâni; ear' sfântul Dorothei din veacul al VII-lea ni-l descrie a fi fost mai lung, adecă de 8 sěptěmâni. In intervalul dintrě acesti doi scriitori păresimile s'au sporit deci cu o sěptěmână. Cu care? Când? Din ce motiv? Aici e vorba de sěptěmâna cea albă, în care mai înainte se mânca carne, dar' cu timpul s'a prefăcut în sěptěmână de transiție. Iată cum:

Heraclie, împěrat roman oriental, care a trăit de la 575 până la 641 după Christos, purtând rěsboiu în curs de 6 ani cu Hosroes, împěratul Perșilor, a făgăduit lui Dumnezeu, că de va învinge, va face, ca în acea sěptěmână sě nu mai fie ertat a se mânca carne, ci o va rânduí sě fie de mijloc întrě post și întrě bucatele cele desfătate de dulce. Așa aflăm în Sinaxariul din Sâmbăta brânzii în Triod.

Ear' istoria profană ne spune, că Heraclie în adevěr a purtat rěsboiu cu Hosroes luându-i întrégă Asia-mică. A încheiat apoi pace cu Siroes, fiul lui Hosroes, în sensul căreia Siroes redă crucea Mântuitoriului, care împreună cu Ierusalimul căḑuse în posesiunea Perșilor (în 14 Septembre 620, de unde derivă la rom.-cat. sěrbătórea Inălțarea sfintei cruci).

E de creḑut, că împěratul Heraclie sě fi făcut acel vot lui Dumnezeu. Casuri de acestea aflăm destule în istorie. Multe biserici și mănăstiri din regatul României își mulțămesc esistența atâtor voturi date de Voevoḑii Munteni și Moldoveni în preajma unor evenimente mari, cari le preocupau gândirea și le umpleau inima de îngrijorare.

Ba Stefan cel Mare orândui-se odată chiar și post de 3 zile oștenilor sei în fața unei primejdii mari, care îi amenința tronul și esistența țerei sale.

Totuși însě nu e de admis, că postul din sěptěmâna albă sě se fi întrodus fără conlucrarea bisericei, singur numai la ordinul împěratului. Ci mai probabil e, că sfinții părinți, archiereii bisericii din acel timp, atât din simț de evlavie și devoțiune, cât și din motive higienice și sanitare, póte chiar în conțelegere cu împěratul, vor fi înființat semi-postul din sěptěmâna brânzii, ca mijloc potrivit de trecere de la bucatele mai grele de dulce, la cele ușóre de post. Altcum, fără conlucrarea bisericii nici postul acesta, nici celelalte nu s'ar fi putut întroduce și n'ar fi prins răděcini în popor.

Sporirea postului păresimilor de la 7 la 8 sěptěmâni e privită totuși ca un fel de inovație. De aceea poporul nostru, după firea lui veselă și gluméță, se esprimă asupra ei în mod cam ironic prin frasa: „opt cu a brânzii".

Cum, când și din ce incidente s'au întrodus însě celelalte trei posturi prescrise în a 2-a poruncă bisericéscă?

Dacă rěsboiul de 6 ani purtat cu Perșii într'atâta l'a înspăimêntat pe împěratul bizantin, în cât pe lângă purtarea armelor a recurs și la mijlóce religióse-morale, ordinând sudiților sei o sěptěmână de post pe an: óre gróza și fiorul ce au rěspândit decenii și véacuri de-arêndul barbarii năvălitori și mai ales năprasnicii Turci asupra imperiului din orient și pretutindeni în țerile locuite de creștini, nu 'i va fi îndemnat pe acestia sě recurgă la ajutoriul Celui de sus, sěrbând cu evlavie nu numai praznicele domnești, ci și ale apostolilor și ale altor sfinți și cinstindu-le pomenirea cu post și cu rugăciuni?!

Ierarchia bisericéscă, în vederea acestei calamități obștești și îngrijată de fericirea turmei sale, nu va fi întârziat de sigur cu luarea měsurilor de lipsă în direcțiunea acésta.

Știm și aceea, că în fruntea bisericii au ajuns pretutindeni, în regulă generală, bărbați cari au escelat nu numai cu învěțătura și înțělepciunea lor profundă, ci și cu o viéță ascetică și estrem de înfrênată: model de virtuți creștinești.

Partea cea mai mare dintrě acestia erau luați din cinul monahal, de prin mănăstiri, unde contemplațiunea religiósă, cetirea cărților sfinte, postul și rugăciunea era principala lor ocupațiune de zi și de nópte.

Acelaşi tipic, aceeaşi pragmată de serviciu, ce esista în mănăstirea din care ieșiau, se nevoiau apoi sě întroducă și întrě clerul mirean, și întrě credincioșii eparchiei în fruntea căreia ajungeau.

De ací resultă, că și slujba de peste an, usitată în mănăstiri, s'a întrodus întrégă și neschimbată în bisericile de mir ale eparchioților. Aserțiunea acésta se póte dovedí aprópe cu fie-care pagină din Liturgier și din celelalte cărți rituale bisericești.

(Va urma.)

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

V. Boerii din valea Mûndra.

Intrě rîurile Șercaia și Sebeș ce curg de la vêrfurile munților, întrecede rîulețul Mûndrei, pe care se înșiră satele Mûndra și Toderița, în care aflăm grupa următorilor boeri:

a) In Mûndra, cu 230 case, 1056 locuitori:

1. *Micu* și *Stoia* alias *Sztojka Szakács de Mundra* cu 30 patrifamilii.

Mircea Vodă domn stăpânitor al întregei țeri muntenești până la Dunăre și peste munți, al țerei Făgărașului până la Olt etc. cu chrisovul seu din 20 Iuli anno *a creatore Mundi* 6903 (a. C. 1400) a donat pe boerii sei Micu și Stoia cu jumětate din satul Mûndra dimpreună cu tóte accidențele și drepturile boeronale, fiind de față și unii boeri de divan, precum: 1. *Vlad*, 2. *Ioan*, 3. *Nelka*, 4. *Luca*, 5. *Stănilă*, 6. *Marin*, 7. *Costea*, 8. *Bratul*, 9. *Buda*, 10. *Bălău Logofět.* Originalul nu l'am găsit la familie, ci numai o traducere simplă în limba magiară, ce o reproducem și noi.

Boeronatul acesta a fost recunoscut și prin diploma lui M. Apafi din anul 1663 dată lui Szakács alias Stoica de Mundra.

2. *Taflan* alias *Dragomir de Mundra.* Familia acésta fórte numěrósă, cu vre-o 70 patrifamilii. Are o colecțiune însemnată de documente, dintrě cari noi ací reproducem următórele:

Literile confirmaționale de la *Baltházár Báthori de Somlyó, Comes, Haeres et Domninus terrae Fogaras* din Făgăraș 20 Iulie 1590, prin care se confirmă actul judiciar dat de *Cosma Petrichevich-Horvath*, prefectul castrului Făgăraș asistat de 12 boeri jurați, anume: *Stoica de Vaad*, *Dobrin de Voila*, *Ilie de Sinca*, *Marcul de A.-Vist*, *Nagoi de Grid*, *Serban de Bessembak*, *Stan Ispan de Copacel*, *Comsa Serbul de Ludisor*, *Man Pencs de Venicze*, *Radu Bica de N. Vaidafalva* și *Barbu Nancs de Lucza*, — lui Opra Dragomir de Mundra în privința adopțiunei lui Toma Boeriul de Reche la dreptul de móră ce se află pe boeronatul seu de Mundră.

Mai departe un document de la *Mihaiu Vodă, Domn a tot pămêntul țerei romănești, al Ardealului și al Moldovei, feciorul Marelui și Preabunului Iw Petrascu Voivod* etc. din Alba-Iulia 15 Iulie 1600, în puterea căruia se decide causa procesuală întrě *Dragomir* și fiii sei Opra, Bucur și Aldea, și de altă parte *Stoica*, *Milea* și *Bera* pentru participarea la a șésa parte din boeronatul Mundrei, ce se adjudecă lui Dragomir și fiilor sei, fiind de față următorii boeri de sfat: *Teodosie Marele Logofět*, *Stoica Mare Postelnic*, *Bârsan M. Vistier*, *Ienea M. Comis*, *Luca M. Postelnic*, *Carcalof Logofět.* Mai are familia acésta și un transumpt de la capitlul Albense cu data *feria quarta proxima post dominicam duodecimam Trinitatis anno 1761* ce cuprinde deducțiunea genealogică a familiei *Taflan de la Oprea Dragomir*, cum și sentința tribunalului boeresc ținut *feria tertia ante ascensionem domini* (1527) sub presidiul castelanilor din Făgăraș *Laurentiu și Nicolae Thomory* asistat de 12 boeri jurați, în privința unei a șésa parte din boeronatul Mundra, ce o a fost perdut boerul *Ztreza de Mundra* pentru infidelitate, și a fost devenit în stăpânirea gubernatorului Ardealului Ioan Bornemisza, ear' cu învoirea acestuia căpitanul suprem Paul Thomory (pe care sus numiții Laurențiu și Nicolae Thomori îl numesc fratele și predecesorul lor, de unde se vede că unii pe acestia din greșală îi scriu Gomory) asistat de 12 boeri, a nume: *Aldea Bica de Voivodeni*, *Stancsu de Zkorei*, *Stoica Lugor de Voila*, *Salamon de Veneczia*, *Nago de Berivoy*, *Dragomir de Herszeny*, *Stancsu de Arpas*, *Sandor și Stanislau de Recse*, *Stan de Sinka*, *Comsa de Mundra* și *Petru de Voivodeni*, cu sentința adusă în Făgăraș *feria tertia ante festum beati Bonifaciu Papae* a. 1520 o a fost restituit lui Dragomir de Mundra și fraților acestuia; în fine o inquisițiune din anul 1730 pentru constatarea drepturilor boeronale ale familiilor *Taflan*, *Cocan*, *Kecsorilă*, *Szakács* și *Dan* boeri de Mundra, făcută la mandatul lui Carol VI din 1 Decembre 1730.

3. *Cocan alias Mundray Literati de Mundra*, 30 patrifamilii.

Cu diploma din Făgăraș la 24 April 1654 Susana Lorándfi věduva lui G. Rákoczi ca Dómnă a Făgărașului întărește pe *Ioan Mandray de Mandra*, secretariu al principelui Moldovei George Stefan Vodă, din nou în numěrul și céta boerilor nobili de Făgăraș, ear' George Rákoczi II cu diploma sa din Alba-Iulia 26 Februarie 1656 ridică pe Ioan Literati Mundray secretariu și interpretul de limba magiară pe lângă principele Moldaviei George Stefan, cum și pe frații sei Demetriu și Ladislau de Mundra în statul nobililor, conferindu-i următórele insemne de nobilitate: pe scut militar de colóre celestină se vede pe partea inferióră o rîpă înaltă cu o cunună de laur de-asupra, prin care trece o mână ținênd calamul de scris. Fiind-că după obiceiul locului și în Moldova ori-ce scriitoriu se numia Logofět și se titula Cocóne, așa din Mundreanul nostru a eșit conumele Literati (logofět) și Cocan (cocon).

Cu altă ocasiune acéstă familie a căpětat diplomă de nobilitate și de la Leopold I cu data din Viena 20 Decembre 1658, conferită lui Ioan Mundray și fraților sei Demetriu și Ladislau Mondray pe lângă următórele armale: pe scut militar de colóre celestină se vede pe un câmp verde un porumb alb cu cruce în gură, ear' din diadema de-asupra ese un braț în mânecă roșie, ținênd sabia scósă.

4. *Dan de Mundra*, 25 patrifamilii, cu diplomă de la Ferdinand I de anul 1560, dată lui Opra, Ioan și Bucur Dan de Mundra.

După cum se vede din inquisițiunea mai sus citată din anul 1730, familiile mai sus amintite *Micu, Stoia, Szakács, Taflan, Dragomir, Bera, Mundray, Literati, Cocan, Dan* etc. s'au împărțit în boeronatul Mundrei din timpuri mai vechi de cât documentele lor.

b) In Toderița, 165 case și 544 locuitori.

Satul Toderița e situat la sorgintea văiei Mundra, ca un fel de fost cotun al satului Mundra, acum e comună de-sine-stătătóre, unde se află o curte fiscală, pe lângă care găsim vre-o trei familii privilegiate, ce s'au așezat ací parte ca preoți boeri veniți din alte părți, parte ca îngrijitori ai curții fiscale. Dintrĕ toți acestia dăm următorii:

1. *Grama* alias *Popa Ionasc*, cu 20 patrifamilii și cu litere privilegiale de la Ana Bornemisza din anii 1669 și 1681.

2. *Mizsa de F.-Comana*, cu 19 patrifamilii, venit în Toderița ca preot, avênd de la Ana Bornemisza litere boeronale din 4 Iulie 1666.

3. *Fofeldea (Felföldi)*, 3 patrifamilii, cu diplomă de la Gavriil Bethlen, din Făgăraș în 22 Decembre 1627. (Va urma.)

Convocare.

Pe Vineri, 29 Octobre v. convoc conferența preoțéscă anuală din tractul Sighișóra, în școla din cetatea Sighișórei, cu următórea

Programă:

1. La 8 ore serviciul divin (sânta liturgie) cu invocarea sf. duh, sĕvêrșit prin preoții Ambrosiu *Tatar* din Hetur și Nicolae *Gheaja* din Laslea-mare. — Predică pentru Dumineca șasesprezece după Rusalii prin parochul Ioan Hêrțóga din Daia-săséscă.

2. La 10 ore deschiderea conferenței prin protopopul-president.

3. Constatarea celor presenți.

4. Comunicarea ordinului consistorial din 3/16 Februarie a. c. nr. 12840 Bis. și cel dto 22 Iunie a. c. nr. 4417 Bis. și esecutarea lor.

5. Discuțiune asupra modului cum au oficiat preoții serviciul divin, și asupra predicei.

6. Tema „cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor și cu cari mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor?“ Elaboratori parochul Nicolae Doctor din Hașfalĕu și Ioan Popa paroch în Vidacutul-român.

7. Presentarea rapórtelor oficiale din partea preoțimei, din cari sĕ fie evident că statutele referitóre la înființarea de reuniuni femeiești, și constituirea tinerimei adulte în societăți, s'au pus în lucrare conform conclusului conferenței preoțești din anul trecut.

8. Incassarea competinței de tipariu de una corónă 20 fileri de la fie-care preot pentru statutele reuniunei temeiești și ale societății tinerimei adulte.

9. Propuneri de-sine-stătătóre.

10. Defigerea locului pentru conferența proximă.

11. Designarea verificătorilor procesului verbal.

12. Colecta pentru frații nefericiți prin foc din opidul Câmpeni.

Inchiderea conferenței.

Sighișóra, 28 Septembre 1904.

D. Moldovan.
protopop.

NOUTĂȚI

Parastas. Mâne în 9 Octobre v. la orele 11 a. m. se va oficia prin Inaltpreasânția Sa Archiepiscopul și Metropolitul nostru *Ioan*, în biserica din suburbiul-iosefin, un parastas pentru odihna sufletului rĕposatului în Domnul fost Archiepiscop și Metropolit *Miron*.

*

Blajul — contra projectului Berzeviczy. „Egyetértés“ e informat că în ședința de Luni a consistoriului din Blaj s'a luat hotărire a se înainta la guvern un memorand energic contra projectului despre reforma instrucțiunii publice.

*

Hymen. *Dr. Octavian Russu* advocat, Sibiiu, și vĕd. *Emilia Tilea* născ. *Dr. Rațiu*, Șmig, căsătoriți.

*

Dr. Carol Lueger, primariul Vienei, împlinește în 24 Octobre n. anul 60-lea al etății. Din acest incident se vor aranja mari festivități în Viena.

*

Virilistii orașului Sibiiu. Intrĕ virilistii orașului Sibiiu sunt trecuți și următorii Români: Escelența Sa archiepiscopul si metropolitul *Ioan Metianu*, cu dare anuală 3630 cor., Fondul seminarial gr.-ort., dare 1607 cor., Parteniu *Cosma*, director al „Albinei“, 1600 cor., Fondul general administrativ gr.-ort., 1498 cor., I. A. de *Preda*, advocat, 1444 cor., „*Albina*“, institut de credit și economíi, 1180 cor., dómna Ioana *Moldovan*, 1013 cor., Baptist Ioan *Boiu*, 902 cor., Fundațiunea *Andronic*, 815 cor., Dr. Octavian *Russu*, advocat, 762 cor., Tipografia archidiecesană gr.-ort., 717 cor. Ear' ca suplent Dr. Atanasiu M. *Marienescu*, jude de tablă în pensiune, cu 603 cor. dare anuală.

*

„Reuniunea rom. de musică“ din Sibiiu își va ținé adunarea generală din anul acesta Mercuri (26 Octobre st. n.) la 7 ore séra în sala de la „Musikverein“, cu următoriul program: raportul comitetului despre activitatea reuniunii de la ultima adunare generală, censurarea socotelilor, votarea budgetului pe anul 1904—1905, propuneri eventuale, alegerea comitetului, alegerea comisiunii pentru autenticarea procesului verbal al adunării. President al reuniunii e asesorul Mateiu Voileanu, secretariu Dr. T. Brediceanu.

*

Tramvaiul electric sistat. Intêmplându-se în timpul din urmă mai multe accidente, — de-și fără urmări grave, — la tramvaiul electric din Sibiiu, poliția a cerut de la proprietari garanțe, că pe viitor nu se va mai întêmpla nimic ce ar puté amenința viéța ori sănĕtatea celor ce folosesc tramvaiul, și după-ce garanțe nu au putut fi date, *au sistat* pe timp nedeterminat funcționarea tramvaiului electric. Suntem deci earăși fără tramvaiu, noi, cei din Sibiiu.

*

Regele George al Saxoniei, rĕposat Sâmbătă, a fost înmormêntat Mercuri séra în cripta din capela de curte a familiei regale. La actul înmormêntării a asistat și *împĕratul Vilhelm II* al Germaniei, ear' M. Sa împĕratul și rege al nostru a fost representat prin archiducele moștenitoriu *Francisc Ferdinand*.

*

† Princesa de Asturia, sora regelui Alfons XIII. al Spaniei, căsătorită în 1901 cu prințul Carol de Bourbon, a rĕposat Luni în Madrid, în etate de 24 ani, în urma apoplexiei de inimă, căpĕtată în durerile nașterii pretimpurie (înainte de termin).

*

† Ioan Scipione Bădescu, fost revisor școlar în România, directorul ziariului „*Curierul Român*“ din Botoșani, a decedat în 17 Octobre n. după lungi și grele suferințe. Inmormêntarea i-s'a făcut în Botoșani. Decedatul a fost originar din Ungaria, părțile Bihorului.

*

Atentat contra lui Ugron. Marți după amiazi deputatul Gavriil Ugron supraveghia înmăgăzinarea bucatelor la moșia sa din Bethlenfalu (lângă Odorheiul-secuesc). In cursul lucrului lucrătoriul Zakariás Demeter fiind renitent a căpĕtat de la Ugron o palmă. Infuriat pentru acésta, lucrătoriul a luat o sĕcure și furișindu-se la spatele lui Ugron a ridicat sĕcurea sĕ'l tóce 'n cap. L'a lovit însĕ peste brațul stâng, cu care Ugron își apărase capul. Cu mâna tăiată Ugron a plecat a casă, ear' lucrătoriul acuirându-și grabnic o pușcă a pușcat după el de trei-ori, dar' nu l'a nimerit. De altcum atentatorul e om pătat. A robit 12 ani pentru omor.

*

Nuși Tuliu achitat. Procesul dramei de la cafeneaua Macedonia din București s'a terminat zilele trecute cu achitarea acusatului *Nuși Tuliu*. Cum se știe, jertfă a sângerósei drame a căḑut profesorul macedo român *Ilie Papahagi*, ucis de *Lăzărescu Lecanta*, un renegat și aliat al Grecilor, asupra căruia a tras apoi revolverul *Nuși Tuliu*, literat și bun naționalist, culcându-l la pământ. S'a presentat apoi poliției, care l'a arestat. Pertractarea procesului a ținut două zile. Procurorul a cerut de la curtea cu jurați stabilirea culpabilității lui *Nuși Tuliu*, care a comis fapta omorului cu premeditare; ear' apărătorii: Delavrancea, Cernescu, P. Grădiștean, Tache Ionescu și C. C. Disescu, au pledat pentru achitare, dovedind că acusatul se afla în stare de legitimă apărare. Jurații după o consultare de 10 minute au adus *verdict negativ*, ear' tribunalul a declarat achitat pe Nuși Tuliu, punêndu-l imediat în libertate. Publicul a isbucnit în urale și aplause la publicarea verdictului. Pe stradă Nuși Tuliu a fost încunjurat de mulțime și condus acasă.

*

Cértă la patriarchia din Constantinopol. In ședința de Joi, sĕptĕmâna trecută, a sinodului patriarchal din Constantinopol metropolitul de la Durazzo a atacat cu violență pe patriarchul *Ioachim*, pe tema macedo-română. Patriarchul a voit pentru acésta sĕ 'l escludă de la câteva ședințe, dar' metropolitul a plecat de la ședință, împreună cu întréga oposiție. In urma acestui fapt sinodul n'a mai fost în numĕr și n'a mai putut lucra. Ministrul de culte turcesc a intrevenit pentru a face pace.

*

Săracă limbă! Intr'o fóie de sĕptĕmână al cărei șef-redactor trece de „literat“, cetim următórele:

„*Capuri mari*. Un american cu numele Ieanigs, a cărui cap avea o periferie neobicinuită, și-a vândut aceasta posesiune prețioasă universității din locul *său* natal cu 3000 dolari, iar după trecerea lui din viață să-i meargă acasă, franco“. (Ce sĕ-i mérgă, și cui sĕ-i mérgă?!)

In aceeași notiță cetim apoi mai la vale:

„Un profesor a universității sfântului Wladimir nu *să ogoie* până nu face târg“... „Târgul însă *provocă* dispută și metropolitul vru să zică un *vetto*“ etc.

Adecă, pentru „literatul“ pluralul e „*capuri*“, nu capete (latinește: caput, capitis, *capita* = capete), ear' *capul* e feminim (a cărui cap); asemenea și „profesorul“ e feminim („Un profesor *a* universității), care — de altcum — *nu să ogoie*, ear' metropolitul „vru să zică un *vetto*“ (nu *veto*). Apoi „locul *său* natal“. *Său* de óie ori de vacă?.... Săracă limbă românéscă!

*

Pentru tuberculoși. Proprietariul de fabrică Neuschloss Edmund, rĕposat Duminecă în Budapesta, a testat orașului 300.000 de coróne, din cari sĕ se înființeze și susțină un sanatoriu pentru bolnavii de tuberculosă.

*

Fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ din prilegiul sfințirii școlei din Rĕhău și al espoziției de vite, arangiate acolo la 9 Oct. n. c. din partea „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, a adaus la activele sale 22 cor. 10 fil. dăruite de următorii: D. Comșa, pres. Reun. agr., Dr. P. Șpan, membru în comitet, V. Tordășianu, secretariu, I. Henteș, ases. la sed. orf., N. Bența, funcț. la „Albina“, Titu Morariu, cleric, toți din Sibiiu; S. Medean, protopresbiter, dșórele H. Medean, A. Üveges, M. David, dna F. Oncescu, A. David, G. Tătar, comptabil, Avr. David, Z. Murĕșan, parochi, L. Chirilă, Ambr. Tătar, învĕțători, Dr. I. Miclea, pretor, V. Aldea, senator, toți din Sebeșul-săsesc; I. Pop, paroch, L. Pop, preotésă, dșórele M. Pop și E. Crișan, învĕțătóre, toți din Ludoș; Em. Comșa, funcț. de bancă în Mercurea, S. Morariu, paroch, V. Morariu, preotésă (Cunța); I. Halalai, notariu, A. Dura, învĕțătoriu, I. Bendorfean, cand. de not., N. Dura, adm. par., „Kir“, toți din Săsciori; P. Predovici, paroch și soția, din Vingard; I. Păcală, înv., V. Dobre, paroch, ambii din Căpâlna; E. Imbĕruș, înv. în Ohaba; I. Moga, paroch, S. Cătana, propr., ambii din Laz; V. Rehovean, înv. și soția sa Maria, G. Botorógă, propr., toți din Câlnic; N. Oancea, paroch în Petrifalĕu, N. Cărpenișan, paroch, N. Furtună, înv., I. Vulc nr. 46, econ., I. Vulc, înv. pens., S. Oancia, cantor, V. Cărpenișan, înv., Z. Tătar, înv., toți din Rĕhău, fie-care câte 20 fileri; G. Cărpenișan, notariu, „familia Cărpenișan a dómnei din Vale“, I. N. Floca, paroch, toți din Rĕhău; I. Pamfilie, architect (Câmpulung), Dr. At. Moga, medic (Săsciori), fie-care câte 1 cor.; Const. Oancia, paroch, V. Oancia, preotésă (Ciόra), I. Cărpenișan, paroch, dșóra Iustina Cărpenișan (Câlnic), fie-care câte 50 fil.; V. Șpan, înv. (Sebeșul-săsesc), I. Cionca, înv. (Pianul-sup.), fie-care câte 40 fil.; Pomp. Bența, locotenent și dșóra Lucreția Bența (Sibiiu), ambii 1 cor. 40 fil.; G. Șeulean, not., dna, M. Șeulean n. Vulc (Pianul-sup.), ambii 2 cor.; I. Oncescu, not. pens. (Sebeșul-săsesc) 1 cor. 20 fil.; și Ioan Florian, notariu în Laz. 10 fil.

*

Cei mai distinși medici privesc perioda de desvoltare a copíilor de cel mai potrivit timp pentru întrebuințarea astorfel de remedii nutritive, cari fac copíii resistibili contra morburilor contagióse. In scopul acesta, după părerea medicilor, este fórte bun uleiul de pește. Uleiul de pește al lui Zoltan întrunește în sine tóte avantagiile: nutrește bine și e lipsit de miros. Se capĕtă cu 2 cor. în farmacii.

*

Succesele Arămânilor. Ziariul „*Pol. Corr.*“ primește știre din Salonic, că propaganda arămână are frumóse succese, mai cu sémă în districtul Karaferia. Satul *Dolian*, locuit mai numai de Arămâni, s'a declarat deslipit de către patriarchia ecumenică și pentru preoți de limba națională arămână. Apoi jumĕtate din poporațiunea comunei *Serolivadi* vrea sĕ trécă la biserica națională arămână, și tot așa și locuitorii din comuna *Sell*. Va sĕ zică, crește mereu numĕrul celor ce vreau sĕ se despartă de patriarchat și sĕ 'și întemeeze biserică națională!

*

Altoi din pepinierele statului. Ministeriul de agricultură face cunoscut, că cei cari doresc sĕ cumpere pomișori din pepinierele statului, au sĕ înainteze la ministeriu comandele pănă cel mult în 15 Decembre. Preoților și învĕțătorilor li-se dau cu prețul jumĕtate, avênd sĕ céră acest favor prin petiție provĕzută cu timbru de o corónă. Gratis capĕtă numai școlele de pomi ale școlelor comunale, cari sunt provĕzute cu fântână și cu adjustările necesare. Clombițe de altoit se vînd cu un filer bucata.

*

Influența la ivirea ei înainte cu 8—9 ani din multe părți a fost luată în rîs ca morb de modă. In cursul timpului s'a constatat însĕ că morbul acesta este pe cât de îndĕrĕtnic, pe atât de periculos, îndeosebi periculos pentru morburile ce se pot naște din el. Dintrĕ cele mai temute morburi, ce se pot naște din influență, sunt catarele de plumâni, cari nu rare-ori trec în tuberculosă. Se recomândă deci contra tuturor catarelor bronchiale, ce stau în legătură cu influența, *Sirolinul*. Sirupul acesta eminent, care s'a dovedit a fi fórte bun la diferitele morburi de plumâni, delătură în timp relativ scurt catarele amintite.

Din public.*)

Mulțămită publică.

În vara anului 1902 am fost numit de către Preaven. nostru consistoriu archidiecesan administrator parochial în comuna bisericéscă Poiana-porcului (tractul Solnocului).

La întrarea mea în acéstă parochie am aflat și unele lipse, de cari sf. biserică a avut neapĕrată trebuință, și cari azi mulțămită unor evlavioși creștini mi-a succes sĕ le vĕd realisate.

Prima și cea mai arḑĕtóre lipsă a fost, de „Cor“ (înțeleg podul pentru coristi), deci spre ajungerea acestui scop s'a arangiat o petrecere poporală al cărei venit curat a fost 48 cor., suprasolvind dnii: Dr. G. Buzura, adv., 3 cor., Al. Brehor, cancl. reg., 2 cor., C. Cosma, amploiat de stat, 1 cor., toți din Lăpușul-ung., Nic. German, paroch, Rohia, și adm. par. în loc, 2 cor., Nic. Cosma, not. p., Rohia, 1 cor., G. Cristea, înv., Peteritea, 50 fil., deci peste tot 57 cor. 50 fil. La reușita acestei petreceri mult a ostenit dl învĕțătoriu local N. China.

S'a padimentat altariul cu scânduri, la cari spese au contribuit evlavioșii poporeni: Vasilie Man, Nicolae Man l. Ar., Ioan Man l. P., Simion Haragăș, Nicolae Man l. Ioan, Aug. Zaharie și Domnica China soție de înv., fie-care câte 2 cor., Ana Man l. D., 1 cor., în total 15 cor.

Domnica Zaharie vĕd. a cumpĕrat un rênd de vestminte preoțești în valóre de 50 coróne. Simion China și soția sa Domnica 2 prapori negri, cu 50 cor.

Flórea Miholca (locuitóre în Groși) un „Liturgier“ și un „Molitvelnic“ ambele cu litere latine, în preț de 22 coróne, Maria Haragăș, o cruce mică de metal în valóre de 5 coróne.

Nicolae Bodrea epitrop un st. „Antimis“ cu 10 cor.

Ioan Man l. S. a făcut 2 scaune lungi și 2 mese în biserică, în valóre de 15 cor.

Tóte aceste computate la olaltă fac suma de 244 cor. 50 fil.

Prin publicarea acestor șire nu intenționez sĕ aduc laudă acestor buni creștini, ci deoparte și pe acéstă cale, în numele comitetului parochial, le esprim sincera mea mulțămită, ear' de altă parte, ca sĕ serviască de îndemn și altor credincioși de ai bisericii nóstre mai cu dare de mână, ca vĕzênd sĕ înțelégă și înțelegênd sĕ lucreze.

Poiana-porcului, la 6 Septembre 1904.

Pentru comitetul parochial:
Nicolae German.
adm. parochial.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primeste rĕspunderea.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenților după influență. Promovéză apetitul și face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului seu plăcut se ia cu plăcere și de copii. Se capĕtă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 13—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

Nr. 10609 Plen. [303] 1—3

Concurs.

In scopul **conferirei stipendiilor şi ajutórelor,** ce se votéză **pe anul 1905 din fundaţiunea „Andronic"**

I. Pentru învĕţăcei de ori ce meserie,

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1904,

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat doveḑi despre desteritatea de a puté devení măestri, prin acésta se escrie concurs pe lângă următórele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutóre şi stipendii au sĕ producă în general:

1. Carte de botez.
2. Atestat de la comună despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar de la parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa avênd a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetéză şcóla şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai *Români ortodocşi născuţi în archidiecesa Transilvaniei.*

In special au sĕ dovedéscă:

I. Invĕţăceii.

a) că au împlinit anul al 12 lea al etăţii;

b) că au cercetat şcóla poporală, ori altă şcólă superióră;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă de la măestru despre sporiul ce 'l arată în meserie, despre diliginţă şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învĕţăcel în anul 1904, ceea-ce vor dovedí prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac sporiu mulţămitor, ceea-ce vor dovedí ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă de la măestru;

c) cei ce vor dovedí, că sunt membri ai vre-unei *reuniuni de meseriaşi* şi că cunosc mai multe limbi vor fi preferiţi.

III. Sodalii, cari sunt în condiţiune de a devení măestri.

a) sĕ aibă certificatul de măestru;

b) sĕ fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceea ce vor dovedí cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţa de la măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere sĕ se arete anume locul, unde voesc sĕ se aşeze ca măestru, ce fel de mijlóce mai au pentru a începe meseria pe socotéla lor;

d) sĕ dovedéscă cu atestat de la oficiul parohial, că cercetéză biserica nóstră şi e creştin bun şi moral.

De la toţi concurenţii se recere, ca cererile sĕ fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistoriului arhidiecesan greco-oriental din Sibiiu şi sĕ le înainteze cel mult **până la 31 Decembre 1904 stil vechiu.**

Acei concurenţi cu studii gimnasiale şi reale, cari se vor aplica ca învĕţăcei la sculptură în lemn, bărdăşit şi la zidărit, sau vor fi aplicaţi deja ca învĕţăcei ori ca sodali la aceste meserii şi cei din urmă vor sĕ se perfecţioneze în meseria lor în ateliere mai mari în cari sĕ pótă câştiga praxa recerută, vor fi consideraţi cu ajutóre mai mărişóre.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin, nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa plenară a consistoriului arhidiecesan, ţinută la 4 Octobre 1904.

Consistoriul arhidiecesan.

Nr. 311 1904. [302] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **cápelan temporal** în comuna bisericéscă gr. or. de clasa II **Vidra de-sus**, protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele sunt jumĕtate din cele arătate la întregirea dotărei preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute de legile în vigóre la subscrisul oficiu în terminul deschis şi sĕ se presinte în biserică spre cunóştere înainte de alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Câmpeni.

Câmpeni, 2 Octobre, 1904.

Romul Furdui
protopop.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

Nr. 409. [300] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din parohia **Curtuiuşiu**, protopresbiteratul Cetatea de pétră, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 coróne, din care 300 cor. repartiţie pe popor ear' 300 coróne ajutoriu de stat, cuartir în edificiul şcólei, grădină de 400 □ stângini şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avé a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral (p. u. K.-Monostor) până la terminul indicat; cel ales va fi îndatorat a instrua copíi de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Fênaţe, la 30 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea de pétră. In conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Teodor Şovrea
adm. prot.

Nr. 294/1904. [297 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă gr. or. **Valeaverde** de clasa III-a, protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele sunt cele arătate cu ocasiunea întregirei dotaţiunei preoţeşti de la stat.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute la subscrisul oficiu până la terminul cuvenit şi sĕ se facă cunoscuţii comunei bisericeşti înainte de alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Câmpeni.

Câmpeni, 23 Septembre 1904.

Romul Furdui
protopop.

Nr. 295/1904 [296] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de **paroh** în comuna bisericéscă de clasa III. **Gârda-de-sus** cu filia **Neagra-de-sus,** protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele acestui post sunt cele arătate la întregirea dotaţiunei preoţeşti de la stat (mai multe stolare).

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documente recerute la subscrisul oficiu în terminul deschis şi sĕ se facă cunoscuţi comunei bisericeşti mai înainte de alegere.

Çâmpeni, 23 Sept. 1904.

Romul Furdui
protopop.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan
Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu."

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Pentru domnii preoţi!

De la Librăria archidiecesană se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate."

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Uimitor de eftin!

500 obiecte de podóbă numai cu 3 cor. 80 fil.

Un admir. orologiu anker de precisiune aurit, cu mers regulat, se trage la 36 ore, 3 ani garanţie, cu lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 sipcă de chihlibar pentru cigări, 1 broş elegant pentru dame (noutate), 1 oglindă admirabilă de buzunar, 1 minunat portmoneu de piele, 1 briceag, 1 păreche de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept de aur-duble cu mehanism patent, un drăgălaş album cu chipuri 36 chipuri cele mai frumóse din lume), 5 obiecte de haz (pentru tinĕr şi bĕtrân), 1 epistolar, 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai c. 3·80.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu se banii înainte de la

[272] 1—1 Versandthaus
S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

De la „Economia" din Cohalm.

Avisăm prin acésta pe domnii **proprietari ai acţiunilor nr. 300—309, 529, 530, 555—556** şi **645—646,** că dacă în **termin de 30 zile** de la datul de mai jos nu-şi vor achita restul cu cari datoréză, în vîrtutea § ului 10 al statutelor vom anula aceste acţiuni şi sumele plătite se vor trece în fondul de reservă.

Cohalm, în 16 Octobre 1904.

[301] 2—3 **Direcţiunea.**

Pentru pomi roditori

arbori decorativi, borbonari (Beerenobst), **gladici, salcâmi** (acaţi), ş. a. cel mai bogat şi mai bun isvor de cumpĕrare este şcóla de pomi în mărime de 30 jug. a lui

Fischer & Comp.

285 3—6 **Nagyenyed** (Aiud, Ungaria).

Catalóge (în limba română, germână şi magiară) franco.

Tómna e cel mai bun timp pentru plantat.

---

25 cor. remuneraţie

pentru toţi cetitorii acestui ANUNŢ!

4 părechi de ghete pentru 5·50 cor.

In urma insolvenţii mai multor fabrici am fost însărcinat cu desfacerea unei enorme cantităţi de ghete sub preţul confecţionării; vênd deci 1 păreche de **ghete pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame,** din piele négră ori brună, cu şireturi, cu tălpi tari, bine bătute cu cuie; apoi 1 păreche de **ghete la modă pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame,** fórte elegante şi plăcute. Mărimea după cm. **Tóte 4 părechile costă numai 5·50 cor.** — Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte.

S. Urbach, Schuh-Export

[272] 1—1 **Krakau 54/K.**

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrşire.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs", şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth,** pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodiós, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino". (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 25—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb" ori „cheie"

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 20—34

! ! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḑută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. ! !

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 110 Sibiiu, Marţi 12/25 Octobre 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Legea nouă şcolară.

Sibiiu, 24 Octobre n.

Amărăciune şi durere adâncă a trebuit sĕ producă în inima fie-cărui Român care-şi iubeşte neamul şi limba, ştirea dată în numĕrul trecut al ziariului nostru, că proiectul de lege despre reformele şcolare, plănuite de mult din partea domnului ministru de instrucţie *Berzeviczy*, a fost presentat Joia trecută dietei ungare, pentru a 'l lua în desbatere şi a-i da putere de lege.

Amărăciune şi durere adâncă, fiind-că scopul proiectului de lege, cu care ne-am ocupat astă-vară atât de mult şi în mod atât de amĕnunţit în colónele ziariului nostru, arătându-i întréga primejdie ce o conţine pentru şcólele nóstre confesionale, şi în consecinţă şi pentru biserica nóstră îndreptăţită sĕ înfiinţeze şi susţină şcóle confesionale, nu e altul, de cât frustrarea autonomiei bisericei nóstre, căştigată cu multă sudóre şi după multe şi grele lupte, purtate de înaintaşii nostri.

Că proiectul de lege a fost presentat dietei chiar acum, e lucru care nu ne suprinde. Işi va avé şi guvernul motivele sale, cari l'au îndemnat sĕ nu întârzie mult cu împlinirea promisiunei dată acelora, cari necontenit strigă în contra celor-ce din nefericire nu sunt de naţionalitate magiară şi nu se pot declara de Magiari.

Ne suprinde însĕ alt fapt. Anume, că ne-am înşelat în speranţele legate de unele declaraţiuni ale domnului ministru *Berzeviczy*. Ne aducem încă bine aminte de vorbele dsale, că *nu se identifică* întru tóte cu proiectul de lege pe care 'l formulase un subaltern al dsale, şi vorbele acestea le esplicam atunci astfel, că însuşi domnul ministru e convins, că proiectul de lege, în forma în care a fost presentat astă-vară anchetei convocate în Budapesta, e prea aspru şi prea asupritor pentru confesiunile cari îşi au şcólele lor proprii, şi în consecinţă speram, că la noua textuare a proiectului multe dintrĕ asupriri vor fi şterse, ori cel puţin atenuate. Dar' acum vedem, că domnul ministru *altcum* a înţeles lucrurile. Pentru-că în forma presentată dietei, proiectul de lege în unele privinţe e mai aspru şi mai asupritor pentru noi, decum era la început.

A mai promis apoi dl ministru, că va precumpĕní bine tóte părerile esprimate asupra acestui proiect de lege, şi astfel earăşi speram, că gravaminele înşirate în anchetă din partea bisericei nóstre şi înaintate apoi şi într'un memorand dlui ministru, încă vor fi puse în cumpĕnă la textuarea finală a proiectului de lege, — dar' vedem, că dl ministru nu li-a dat nici o atenţiune, ca şi cum nici n'ar fi fost precisate cu temeinicia cu care au fost înşirate în anchetă şi în memorandul ce i-s'a înaintat.

Cu durere vedem deci, că nici de noi, nici de alte confesiuni cu limbă nemagiară nu s'a ţinut cont. Nu s'a ţinut cont de *drepturile* garantate prin legi positive şi fundamentale.

Tânguirile nóstre (ca sĕ nu mai vorbim de dorinţe, pe cari nici a ni-le esprima nu mai cutezăm) nu le aude nimeni şi nu le bagă nimeni în sémă. Sunt auzite şi băgate în sémă numai sbierăturile celor-ce nu ne doresc binele. Nu se gândeşte óre nimeni, că procedura acésta nu e părintéscă, nu e dréptă, nu e umană?

Când unii sunt prea înbuibaţi dintrĕ cei-ce formézá statul, ear' alţii vin despoiaţi rînd pe rînd de tot ce prin muncă proprie şi sudóre cruntă şi-au agonisit: óre cum se va puté susţiné şi cultiva alipirea şi dragostea atât de necesară nu numai cătră stat, ci şi întrĕ diferitele popóre ale patriei?...

Zile grele am ajuns, şi primejdie mare ne ameninţă. Pentru-că presentarea proiectului de lege din întrebare în dietă, nu însemnéză alta, de cât ruinarea şcólelor confesionale nemagiare şi în consecinţă ameninţarea individualităţii nóstre naţionale.

Un lucru însĕ ne mângăie şi în acésta mare amărăciune de care suntem stăpâniţi în aceste momente. Că alipirea poporului nostru cătră biserica şi legea sa îl va face sĕ rĕmână tot ceea ce este: *popor român*, iubitoriu de patria ce o avem, dar' iubitoriu în egală mĕsură de neamul nostru, de limba şi legea nóstră strămoşéscă!...

Vom publica în întregime proiectul de lege, pentru-ca cetitorii sĕ cunóscă în întréga ei fiinţă primejdia ce ne ameninţă şcóla şi biserica. E necalculabilă acésta primejdie. Dar' tocmai pentru-că e atât de mare, ni se impune datorinţa de a ne folosí încă de tóte mijlócele legale de apărare, câtă vreme apărarea mai e posibilă. Şi nu ne îndoim, că aceea ce se mai póte face pe cale legală, se va face din partea celor chiămaţi. Suntem datori cu acésta marilor înaintaşi de la cari avem aceea ce acum e pe cale de a ni-se lua: *autonomia bisericéscă*, şi suntem datori şi conştiinţei nóstre proprii, pentru-ca sĕ putem sta curaţi în faţa posterităţii, care ne va trage la dare de sémă.

Fie care deci sĕ fie la postul sĕu!

Chestia zilei. Nu numai pentru noi, ci pentru tóte popórele nemagiare din patrie, cea mai ardĕtóre chestie e acum proiectul de lege al domnului ministru de instrucţie *Berzeviczy*. Se ocupă cu el în numĕrul de eri şi organul de publicitate săsesc din loc *„Sieb. D. Tageblatt“* într'un articol de fond, plin de amărăciune şi legitimă durere. Conclusia la care ajunge este, că Saşii vor trebuí sĕ pună chestia astfel: *sĕ mai susţină ori nu şcólele săseşti*, după-ce proiectul de lege din întrebare le desbracă cu desĕvêrşire de caracterul lor naţional-săsesc?...

Principii! Ziariul *„Magyar Szó“* ne spune că noi n'avem dreptul sĕ cerem esecutarea articolului de lege XX din 1848 şi cu privire la noi, ci acest drept compete numai protestanţilor, pentru-că ei n'au averi bisericeşti, şi apoi şi pentru-că banii cetăţenilor de stat ungar nu pot fi întrebuinţaţi de cât numai pentru instituţiuni magiare! Va sĕ zică, cei sirguincioşi sĕ susţină din sudórea lor şi pe cei leneşi. Cam aşa ar fi înţelesul. Frumóse principii, nu 'i vorbă!

Din parlament. Sĕptĕmâna întrégă trecută dieta a discutat asupra provisoriului comercial cu Italia. Oposiţia atacă provisoriul, ca legat pe cale necorectă. Purtarea oposiţiei sémănă mult a obstrucţie. Drept aceea, după cum se vorbeşte, astăzi ori mâne primministrul *Tisza* va cere întreruperea discuţiunei şi 'şi va motiva propunerea referitóre la modificarea regulamentului de casă.

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul **Ioachim Muntean** în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Urmare).

Ce înţeles au pentru mireni prescrieri ca acestea: „După vhod fratele sau canonarchul (adecă călugărul) cel rênduit făcênd mĕtanie, cântă prochimenul zilei“ .... sau: „ceteşte cei 6 psalmi“ ... „cântă Aliluia“ şi altele? Ear' în Ectenii cereri: „pentru sfânt lăcaşul acesta (în originalul grecesc: „sfântă mănăstirea acésta“), pentru ieromonachii, monachii şi pentru toţi cei în Christos fraţi ai nostri“? Sau în Dumineca Floriilor disposiţia: „Şi când sărută fraţii evangelia, egumenul le împarte stâlpări“? Apoi comunicări ca acestea: „că pavecerniţa şi polunoştniţa până la Dumineca Tomii nu se ceteşte în biserică, ci fie-care deosebi în chilia sa o ceteşte“. Sau că: „în Lavra Sf. Sava într'un fel, ear' în mănăstirile Palestinei într'alt fel se cântă pavecerniţa“ şi alte multe asemenea amĕnunte.

Şi earăşi la proscomidie, unde se dispune, ca preotul sĕ scótă părticică pentru Egumen, pe când se ştie că preoţii de mir n'au egumeni ca superiori, ci locul acestora îl ocupă protopresbiterii.

Dar' mai evident se vede acéstă nepotrivélă la slujba Cuvioşilor în minee, cum e d. e. la 17 Ianuarie şi la 5 Decembre, unde în cântarea de la Mărire aşa cetim: „Mulţimile călugărilor *te lăudăm* Părinte Antonie, sau Savva“ şi altele, când pentru noi şi mireni corect ar fi sĕ rostim: *te laudă*, sau: *noi împreună cu ei*, ori: *după esemplul lor te lăudăm.*

Se ştie că cele mai multe mănăstiri din orient au adoptat tipicul mănăstirii Sf. Sava de la Ierusalim. Ear' după-ce acela perise prin năvălirile necredincioşilor, Sf. Sofronie şi după el „în lucrurile cele teologiceşti fórte iscusitul“ Ioan Damaschin l'a prelucrat şi scris din nou — cum ne spune Simion Soluneanul, Archiepiscopul Tesalonichiei, scriitoriu din veacul XV.

Astfel, cu tipicul de serviciu împreună s'au întrodus cu timpul şi celelalte trei posturi în biserică, pe lângă al Păresimilor, ca cel mai vechiu, rînduit de apostoli.

Cum-că întroducerea lor nu s'a făcut pe temeiul canónelor sinodale, am dovedit în mod indirect la alt loc al acestui tractat. Rĕmâne deci sĕ căutăm pentru acest obiect alte dovedi directe, pe cari le vom afla în scrierile sfinţilor părinţi din primele veacuri ale creştinismului.

Incepem cu postul Naşterii Domnului nostru Iisus Christos. Sĕrbătórea acésta a Naşterii Domnului nostru Iisus Christos nu s'a ţinut totdéuna şi pretutindeni în una şi aceeaşi zi. Ci în bisericile Egiptului, cum mărturiseşte Casian, în ale Ciprului, cum scrie sfântul Epifanie, în cele ale Antiochiei, cum zice sfântul Ioan gură de aur, ş în cele din Palestina, cum arată Cotelerie, ziua Naşterii se prăsnuia în 6 Ianuarie. Ear' bisericile din Europa şi cele de la Apus o serbau în 25 Decembre. Divergința acésta în serbarea zilei, şi după ea în ţinerea postului s'a complanat abia numai cătră finea secolului al IV-lea, statorindu-se pretutindeni terminul de 25 Decembre ca zi de serbare.

Acésta ni-o spune sfântul Ioan gură de aur în cuvêntarea sa 21 de Naşterea lui Christos în următórele: „Incă nu sunt 10 ani de când chiar am cunoscut ziua acésta. Acéstă zi, fiind-că de la început era cunoscută celor ce locuiesc la Apus, acum mai pe urmă la noi nu înainte de mulţi ani s'a trimis, şi aşa a crescut“.

Din cuvintele acestea, interpretate greşit, unii au dedus că postul Naşterii Domnului l'a aşezat sfântul Ioan gură de aur, pentru-că el spune când se cade a serba Naşterea Domnului.

Postul sfinţilor apostoli de asemenea îşi are istoria sa legată de ziua prasnicului. Drept că amintirea lor se păstra în mare cinste şi înainte de împĕratul Constantin cel Mare. Sĕrbătóre anume însĕ, cum este astăzi, în onórea lor nu era, până nu li-s'a ridicat de acest împĕrat în Constantinopol biserică şi s'a sfinţit pomenirei lor în special, cum ne spune Eusebiu în biografia împĕratului Constantin în următórele: „După aceea întru pomenirea apostolilor biserică a început a zidí în cetatea cea după numele seu numită, şi dacă tótă biserica fórte mult o a înălţat, păreţii cu multe feliuri de petri i-au împodobit, de la pămênt până sus cu marmore acoperindu-i“.

La sfinţirea acestei biserici împĕratul Constantin a chiămat mulţi episcopi, cari cu mare pompă au sĕvêrşit sfinţirea. Ziua acésta s'a sĕrbat apoi deací înainte ca prasnic în tot anul, până ce cu încetul şi alte biserici, urmând pilda celor din Constantinopol, au luat obiceiul a sĕrba şi ele acel praznic.

In mod analog sĕrbăm şi noi hramul bisericilor nóstre locale chiar şi când acela cade în zi de lucru, cum e bună-óră casul cu comuna Tilişca, care hramul bisericei sale ortodoxe îl serbézá în 5 Decembre, când ceilalţi creştini n'au şi nu ţin sĕrbătóre.

Esemplul celor din Constantinopol l'au urmat apoi credincioşii de pe la „tóte cele de pe alocuri sfintele lui Dumnezeu biserici“, — cum cetim în Sinacsariul din 29 Iunie în Mineiu.

Odată ziua sĕrbării fixată, s'a statorit cu timpul şi postul înaintea aceleia.

Despre postul Adormirii Născĕtórei de Dumnezeu ne spune Nicefor Calist în cartea 17 a istoriei sale bisericeşti, că s'ar fi aşedat la porunca împĕratului Mauriciu, care a domnit în Bizanţ de la 582 până la 602 după Christos. Cu privire la lungimea lui iată ce rĕspuns dă celor ce l'au întrebat, Luca Patriarchul Constantinopolei pe la anul 1156 după Christos. „Fiind-că zilele postului acestuia, şi a postului care este înaintea Naşterii lui Christos, nu se numesc de la nici o scriptură, se cade sĕ urmăm obiceiul cel nescris“. Obiceiul acesta e însĕ cel călugăresc, care a trecut apoi şi la mireni ca poruncă bisericéscă.

După părerea unora, cele patru posturi, pe cari, cum susţine poporul, am jurat noi cei de legea rĕsăriténă, le-ar fi aşezat sf. părinţi ca numĕr egal cu privire la cele patru anotimpuri. Póte sĕ fie şi aşa. In scrierile lor întâlnim însĕ şì alte posturi, pe cari creştinii cei de demult din osârdie deosebită le ţineau.

Aşa d. e. unii postiau înaintea Inălţării Domnului de la ziua dintâiu a lunii lui Maiu, alţii înaintea Inălţării Crucii 7 zile, alţii înainte de sf. Dimitrie 7 sĕptĕmâni, alţii înainte de prasnicul sf. Ingeri 7 zile, alţii înainte de sĕrbătórea sf. Nicolae, — cum se află în Nomo-Canonul cel de la Cotelerie, — alţii înainte de Naşterea sf. Ioan Botezătoriul o sĕptĕmână, alţii înainte de Schimbarea la faţă, — cum scrie Balsamon şi Nicon, — o sĕptĕmână, alţii înaintea altor sĕrbători, după simţul de evlavie şi voinţa fie-căruia.

De altmintrea posturi voluntare ţine poporul nostru şì acum, a nume: Postul Maicii Domnului, — un fel de ajun cu zile schimbătóre, afară de Sâmbete şi de Dumineci, în cari zile după părerea lui, basată, cum am vĕd̦ut, în canóne, — „e pĕcat a postí“. Afară de acesta mai e în us: Postul Crucii, postul Sâ-Medrului, Lunile şi altele.

(Va urma.)

Suveranii români la Iaşi.

Familia regală română a rĕmas şì Marţi în Iaşi, capitala a doua a regatului român. Inainte de amiazi M. Sa regele Carol a asistat la deschiderea cursurilor universităţii. Era însoţit de dl prim-ministru Sturdza. In aula universităţii M. Sa a fost întimpinat de dl Climescu, rectorul universităţii, care a urat M. Sale bunăvenire. Regele a rĕspuns următórele:

„Sunt fericit că pot asista la deschiderea cursurilor universităţii ieşene, cu prilejul venirei Mele pentru sfinţirea bisericilor sfântului Nicolae şi Trei-Ierarchi. Profit de acéstă ocasie, spre a ura succese în activitatea lor, profesorilor, cari lucréză pentru desvoltarea ştiinţei şi propăşirea patriei române. Mulţămesc pentru strălucita primire ce mi-s'a făcut, şi doresc, ca Iaşii sĕ urmeze a fi centru cultural însemnat al ţerei întregi“.

Vorbirea M. Sale a fost viu aplaudată. M. Sa a întrat apoi în sală, unde dl Gavanescu, profesor de psichologie, a ţinut un frumos discurs de deschidere, vorbind despre însemnătatea universităţilor în organisaţia şcolară.

De la universitate M. Sa a mers de a visitat casarmele. La ora 1 a fost dejun la locuinţa regală, ear' la 5 ore ceaiu, oferit dómnelor din elita ieşană din partea M. Sale reginei. Séra la orele 8 bal de curte la teatrul naţional. Mercuri apoi suveranii români au părăsit Iaşii în mijlocul ovaţiunilor aduse din partea mulţimei. Cu trenul de 9 ore a plecat întréga familie regală la Sinaia.

•

Drept întregire a raportului din numĕrul trecut lăsăm acum sĕ urmeze frumósa vorbire a regelui *Carol*, rostită la seminariul Veniamin din Iaşi. A fost de cuprinsul acesta:

„Primirea căldurósă ce a doua nóstră capitală a făcut Reginei, Mie şi Familiei Mele, ni-a dovedit dragostea adâncă şi neţĕrmuritul devotament ce ea Ne păstréză neschimbat. De asemenea şì cuvêntările cu cari ne întimpinaţi aci, ne arată cât de vii sunt în inima iubitului nostru popor aceste sentimente, pe cari le tălmăciţi în mod aşa de vrednic şi de înalt.

„Din partea Domniilor Vóstre nu vĕ veţi îndoí de rĕsunetul şi recunoştinţa nesfîrşită ce aceste mult preţuite mărturisiri de iubire au deşteptat în sufletele nóstre mişcate şi îmbucurate.

„In acéstă viéţă încărcată cu griji şi lupte, *omul găseşte un sprijin puternic şi sigur numai în credinţă.* Ea înlesneşte a trece vremile de mâhnire şi încercare, ea dă tărie spre a învinge. Intâia nóstră datorinţă este dar' *de a o sădí cât mai adânc în inima poporului.*

„Domnii ţĕrei ni-au dat în acéstă privinţă o nobilă pildă, rĕzimându-se în tóte împrejurările pe pronia cerésc̆ă şi înălţând în amintirea evenimentelor însemnate aceste sfinte lăcaşuri păstrătóre ale măririlor din trecut.

„Este pentru mine o nemărginită bucurie sufletéscă de a fi putut lua parte la aceste trei zile de sĕrbătóre, închinate Bisericei, şi de a vedé biserica Sf. Nicolae reînfiinţată în vechia ei strălucire şi deschisă din nou slujbei dumnezeeşti, tocmai în anul când poporul român prăznueşte cei 400 de ani trecuţi de la mórtea ctitorului ei, Marele Voevod Stefan.

„Stefan-Vodă şi-a croit în istoria universală, ca şi în inima neamului sĕu, un loc aşa de mare, în cât patru veacuri au putut trece fără a 'l micşora. Prin faptele sale rĕsboinice, prin înalta sa înţelepciune politică şi prin o adevĕrată evlavie, acest falnic voevod, mare printrĕ cei mai mari, ne înfăţişéză o viéţă cârmuită şi însufleţită de două credinţe adânci, nedespărţite isvóre de putere şi de isbândă: *credinţa în Dumnezeu şi credinţa în popor.* Ele luminéză şi tălmăcesc slăvita sa domnie. După fie-care victorie repurtată asupra duşmanului cotropitor, gândirea sa recunoscĕtóre se îndrepta către voinicii sĕi si mai ales către Acela care ţine în drépta sa destinele popórelor şi regilor, spre a 'i slăví numele prin nenumĕrate sfinte locaşuri.

„Stefan Vodă este nu numai fala neamului românesc, dar' şì un *erou al creştinătăţii,* căci a întrupat în el, pe lângă virtuţile româneşti şì măreţul avênt al cruciaţilor, punênd singur stavilă valului năvălitor al islamului. Impreună cu întréga suflare românéscă, care şi-a rostit piósa sa amintire cu o căldură în adevĕr mişcătóre, ca întâiul Rege al României-Unite şi de sine stătătóre, îndeplinesc astăzi o sfântă datorinţă către Marele Voevod Stefan, aducêndu-i prinosul recunoştinţei şi al veneraţiunei Mele nemărginite. Facă cerul, ca iubirea sa de ţéră şi de neam sĕ ne însufleţéscă pe toţi în tóte actele nóstre şi ca virtuţile lui sĕ strălucéscă de-apururea în ochii urmaşilor ca o pildă de urmat.

„Nu cu mai puţină mulţămire am fost faţă la sfinţirea bisericii Trei-Ierarchi a lui Vasile Lupu, încredinţată acum ca un scump odor iubitei mele a doua capitale. Este o dreptate, ca tocmai în sinul acestei vechi reşedinţe domneşti, carea a făcut atâtea jertfe pentru unirea şi mărirea României, în care au trăit atâţi domni mari şi metropoliţi slăviţi, sĕ se înalţe una din cele mai minunate biserici ale rĕsăritului, ca un semn vĕdit al culturii şi credinţei nóstre.

„Alăturea cu acest mândru monument, Vasile Lupu a mai aşezat o modestă şcólă, cu scop măreţ, acela de a pregătí pe preoţi spre a înlocuí limba slavonă cu cea a poporului, în slujba dumnezeéscă.

Sub orênduirea învĕţatului metropolit Varlaam acésta mică şcólă cu tipografia ce 'i era alipită devenì cu încetul un adevĕrat adăpost al culturii naţionale, făcênd sĕ se dee graiului românesc locul ce i-se cuvine şi sĕ rĕsune şì la altar. Un veac şi jumĕtate în urmă metropolitul Varlaam găsì în marele Veniamin un urmaş vrednic de dînsul. Intru îndeplinirea gândului lui Vasile Lupu, metropolitul Veniamin închină tótă energia sufletului sĕu înflăcărat de un patriotism cald şi luminat. Intr'un lung şir de ani nu cruţă nimic pentru a ridica cultura morală şi intelectuală a ucenicilor sei şi a înlătura înrîuririle slavone şi greceşti atunci precumpĕnitóre în biserica rĕsăriténă.

„Astfel fù întemeiat seminariul de la Socola, care n'a întârziat a deveni, cu sirguinţa neobosită a marelui Veniamin, un focar de studíi serióse şi o pepinieră de preoţi pĕtrunşi de înalta lor menire. Ródele acestui binefăcĕtor aşezĕmênt le putem judeca astăzi, când sĕrbătorim a suta aniversare a întemeerei sale.

„Sĕ pomenim dar' cu dragoste şi cu recunoştinţă numele neuitat al acestui venerat prelat alăturea cu numele celor mai buni şi mai mari din fíii ţerii. In urma lui a rĕmas o operă a tuturor sguduirilor ce i-au stat împotrivă, el ni-a transmis'o ca o dovadă pipăită de patriotismul clerului românesc şi de strînsa legătură ce în totdeuna a domnit întrĕ propăşirea bisericei şi desvoltarea statului român.

„Silinţele lui Veniamin n'au fost dar' deşarte, deóre-ce pe lângă biserica metropolitană începută de dînsul se ridică astăzi acésta nouă clădire, în care se va urma cu sfinţenie învĕţămêntul sĕu.

„Când o întocmire evlaviósă se cobóră de la o obârşie aşa de curată, ea nu póte da de cât róde binecuvêntate de Dumnezeu.

„Doresc din adâncul sufletului, ca amintirea acestor zile de sĕrbătóre *chiămate a întărí credinţa în inimile nóstre,* sĕ ne ajute a întimpina cu bărbăţie greutăţile acestui an, aşa de puţin mănos pentru ţéră.

„Sĕ înălţăm dar' cu toţii rugile nóstre ferbinţi către Atotputernicul, ca sĕ nu înceteze a revărsa binecuvêntările sale asupra scumpei nóstre României şi iubitului nostru popor.“

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

VI. Boerii pe valea Sebeşului.

Pe valea Mărginenilor şi a Sebeşului ce curge din vêrful Carpaţilor şi trece spre Nord prin satele Mărgineni, Sebeş, Hêrseni, Illeni şi Rîuşor până în Olt, aflăm următórele familii boereşti:

a. In Mărgineni, 174 case, 922 locuitori, situat pe malul drept al rîului Sebeş, unde se găsesc şì urmele unei mănăstiri, a fost militarisat la anul 1762 aşezându-se aci compania a X-a a regimentului prim de graniţă românesc, cuprinde următórele familii boereşti şi nobile:

1. *Tatul de Mărgineni,* a căpĕtat chrisov de la *Vlad Vodă, Domn şi stăpânitor a tótă ţéra românéscă şi a plaiurilor şi Duce de Amlaş şi Făgăraş* cu data din Têrgovişte în 18 Iulie anul 6945 (1437), prin care dărueşte lui Stanciul *Tatul* şi fiilor sei *Ursul* şi *Radul,* apoi lui Stan al lui *Bera* şi lui *Godea* satul Mărgineni cu tóte drepturile privilegiate, martori fiind ai chrisovului jupân *Voicul,* jup. *Tudor,* jup. *Nanul,* jup. *Stan,* jup. *Radu Borcea,* jup. *Nan Pascal,* jup. *Dimitrie Spătar,* jup. *Stoica postelnic,* jup. *Simion stolnic, Miclea paharnic, Badea comis, Stefan Logofĕt.*

Originalul acestui chrisov — se zice că — a ars cu casa lui Dănilă Tempea în anul 1846, ear' la familie s'au găsit numai două traduceri, una din slovenie în limba românéscă la Bucureşti în 14 Octobre ҂аѱнв (1752) şi alta de pe românie în cea unguréscă la 1 Iulie 1758 prin Mihaiu Bethlen şi Grigorie Enyedi asesori din Făgăraş, cari constată autenticitatea traducerei cu propriile lor subscrieri oficiale. Familia Tatul s'a rămurit în familiile ce urméză:

2. *Neagoi şi Urs de Margina,* 14 patrifamilii. Cu ocasiunea lustrului ţinut spre revisiunea drepturilor boeronale Susana Lorándfi vĕduva lui G. Rákoczi şi Dómnă a Făgăraşului, cu diploma dată din Făgăraş 26 Maiu 1658 confirmă pe Niculau *Nyagoi* şi pe Stan *Ursz,* şi pe fiii lui Nyagoe, a nume *Alexandru, Lupul, Sorban, Radul, Coman, Nicolae,* apoi *Radul, Caspar* şi *Vaszilie Nyagoi,* cum şì pe Nicolae *Ursz* în a patra parte a boeronatului lor din Margine, după cum au dovedit ei cu scrisori, că li-se cuvine. Familia Urs mai are şì litere boeronale de la Balthazar Báthori din anul 1557. Din familia acésta se trage eroul de la Lissa, colonelul baron Urs.

3. *Komşa et Raduly de Margina,* 45 patrifamilii, cu litere de nova donaţiune de la G. Báthori din anul 1610, şi confirmaţionale de la Susana Lorándfi din anul 1652, ce se află la familia consângeană *Grancea* de Mărgineni.

4. *Popa de Mărgineni,* 17 patrifamilii, cu diploma lui M. Apafi din Făgăraş 27 Martie 1696, dată lui Stan Popa; acesta se confirmă în vechiul drept la o terţialitate a boeronatului seu cu îndreptăţirea de móră şi a munţilor *Czigan* şi *Klabucsetz*; a impetrat şì armale de la Maria Terezia în anul 1742 cu următórele insemne: Pe scut militar sunt două câmpuri, în cel roşu se vede un leu cu lance, în cel vênăt un pocal cu cruce, ear' de-asupra ese din diademă o mână cu sabia infiptă într'un cap de turc. Are şì inquisiţiuni genealogice din 1730, 1792 şi 1793.

5. *Fulicea, Zudele şi Tempea boeri de Margina,* 17 patrifamilii, cu diploma de la Susana Lorándfi din anul 1651 dată lui Alexandru *Boer alias Zsudele,* şi fiilor Alexandru şi Comşa, cum şì lui *Boer Fulicsa,* adoptat în moşia boeronală a lui *Tempea* de Margina; are şì de la M. Apafi diplomă din anul 1694 dată lui Alexandru *Fulicsa,* cum şì deducţiunile genealogice din anii 1694, 1734, 1771 şi 1793.

6. *Boer de Margina,* 18 patrifamilii, cu diploma de la M. Apafi din anul 1668 dată lui Nicolae Boer, prin care se confirmă în vechiul seu boeronat.

7. *Pandrea alias Boer de Margina,* numĕră la 45 patrifamilii, cu diploma de la Ana Bornemisza, din Alba-Iulia 17 Iunie 1664, prin care *Şandru Pandrea* cu nepoţii sei *Stanciul* şi *Stoica* se confirmă în o terţialitate a boeronatului lor, şi cu armale de la M. Apafi din anul 1668 avênd pe scut militar de colóre ceruleă un călăreţ pe cal sur, cu sabia scósă. Are şì inquisiţiunea genealogică din anul 1792 şi sentinţa din anul 1797 prin care se declară de nobili adevĕraţi.

8. *Bak de Mărgineni,* cu 10 patrifamilii, are diplomă de la G. Bethlen din anul 1617 prin care se confirmă de boer.

9. *Grancea de Mărgineni,* cu 12 patrifamilii, are diplome de la Gavriil Báthori din anul 1610 şi de la Susana Lorándfi din anul 1652, prin cari se confirmă în drepturile lor boeronale.

10. *Şuvaila de Mărgineni,* 5 patrifamilii, cu documentele sub producţiune la tabla regéscă.

11. *Stanutz alias Sandru* şi *Săndruc de Margina,* cu 10 patrifamilii, cu diploma de la Leopold I din anul 1702, genealogia din anul 1792 şi sentinţă tabulară din anul 1793, prin care sunt declaraţi de nobili adevĕraţi.

12. *Pap de Margina,* cu diploma de la M. Apafi din anul 1689, cu inquisiţiune genealogică din anul 1730 şi sentinţă din anul 1772, prin care se recunosc de nobili indubitabili (v. *Popa*). Familiile boereşti ce mai ocură în Mărgineni, precum: *Bagi, Sandru, Timar* etc. sunt numai polecrituri de la cei mai sus arătaţi.

b) In Bucium, 138 case şi 555 locuitori, comună militarisată la anul 1762, vecină cu Mărginenii spre ost, în care aflăm următorii boeri:

1. *Dobrin de Bucsum,* 10 patrifamilii, a căpĕtat de la Balthazar *Báthori de Somlyo, Comes, haeres, Dominusque terrae Fogaras* litere confirmaţionale din Făgăraş în 7 August 1593, întărite tot în anul acesta şì de Sigismund Báthori, principele Ardealului, prin care boerii Dobrin de Buchum se confirmă în jumĕtatea unei cuarte din boeronatul Mărginenilor, demandându-se provisorelui castelan Francisc Literati, şi celor 12 boeri de scaunul judiciar, a nume: *Opra Aldule de Voila, Man Kabucz de Kis-Vajdafalva, Radul Bika de Nagy-Vajdafalva, Serban de Besimbak, Neagoe de Alsó-Vist, Radul Vazul de A.-Arpás, Sztán Ispan de Kopacsel, Man Pench de A.-Venitze, Petrascu de N.-Berivoy, — de Bagolyfalva, Nagy de F.-Comana, Ztoikine de Vaad,* sĕ întroducă pe Dobrin de Buchum în porţiunea sa boeronală de Mărgineni. Are şì deducţiunea genealogică din anul 1758.

2. *Radocsa de Bucsum*, 10 patrifamilii. Cu diplomă de la Susana Lorándfi din Făgăraş 20 Februarie 1651, prin care *Radul Radocsa* şi fiii sei *Salamon*, *Algie* şi *Raduly* jun., apoi fraţii sei *Ionask* şi *Sztoika* asemenea Radocsa de Bucsum se confirmă în vechiul lor drept boeronal. Are şi documente genealogice din anii 1731 şi 1773.

3. *Moga de Bucsum*, cu 15 patrifamilii. Familia acésta boeronală din Bucium a produs înaintea comisiunei spre cercetarea boerilor grăniţeri din anul 1843 diploma de confirmare în boeronatul lor de la Ana Bornemisza din anul 1667. O parte locueşte în Veneţia-superióră.

4. In fine se observă, că familia *Stanislav de Recea* şi consorţii ei produc literele confirmătóre ale Anei Nadasdi din anul 1556, prin care scaunul boeresc din Făgăraş recunóşte posesiunea lor aliquotă din Bucsum. A se vedé la Recea. (Va urma.)

Din Brad.

La suma adunată în Brad pentru „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“, au mai incurs următórele sume:

a) de la membri ordinari: Dr. Eugen Simonca, adv., Arad, Nicolae Mateiu, preot, Uibăreşti (Zarand), George Drăgan, preot, Băiţa (Zarand), Dumitru Rişcuţa, plugariu, Rişculiţa, câte 10 cor.;

b) de la membri ajutători: Ioan Birĕu, preot, Buceş (Zarand), Traian I. Magier, preot, Satureu (com. Arad), câte 5 coróne; Nicolae Sirca, preot, Vidra (com. Arad), 3 cor.; Laurenţie Juga, preot, Măgulicea (com. Arad), Ioan Mera, preot, Honţişor (com. Arad), Teodor Roxin, preot, Cil (com. Arad), câte 2 cor.; Ioan Stefanescu, preot, Berini (com. Timiş), 4 cor.; Petru Bota, notariu, Buceş (Zarand), 5 cor.; Ioan Ştirbu, înv., Dumbrava (com. Arad), Z. Neamţ, înv., Pleşcuţia (com. Arad), câte 1 cor.; Vas. German, înv., Gurahonţ (com. Arad), 3 cor.; Savu Dorca, înv., Zeldiş (com. Arad), Silvia Sirca, preotésă, Vidra (com. Arad), câte 2 cor.; Laurenţiu Juga, cleric, Măgulicea, (com. Arad), 1 cor.; Ioan Anghel, înv. pens., Brad, 3 cor.; Lazar Perian, mare propr., Băiţă (lângă Deva), 2 coróne.

Marinimoşii contribuitori priméscă profunda mulţămită şi convingă-se, că obolul lor a ajuns la locul destinaţiunei.

Iată *bilanţul* esact al sumelor incurse la adunarea generală ordinară a „Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român“ ţinută în Brad la 15/28 şi 16/29 August 1904.

A. Intrate pentru arangiarea festivităţilor:

de la „Crişana“ inst. de credit şi economíi, Brad . . .	cor.	200·—
de la Aron Roman, preot, Luncoiul-de-sus	„	20·—
de la concert-teatru	„	332·50
de la petrecerea cu dans . .	„	322·—
Suma .	cor.	874·50
B. Spese	„	560 10
Venit curat .	cor.	314·40

A. Intrate în favorul fondului de teatru:

de la 12 memb. fund. à cor. 200	cor.	2400 —
de la 21 membri pe viéţă à cor. 100	„	2100·—
de la 48 membri ordinari à cor. 10, şi 1 à cor. 20 . . .	„	500·—
de la 130 membri ajutători .	„	270·60
din colecta de la banchet . .	„	74·—
din preţul piesei „Grăniceriul“ de I. Velovan	„	12·—
venitul curat resultat de la producţiuni	„	314·40
Suma .	cor.	5671·—

Din suma acésta se află:

deposit la „Crişana“ sub nr. 441/1904	cor.	4166·—
acţiunea nr. 1821 de la „Sĕlăgiana“ cu cup. de pe 1904	„	100·—
acţiunea nr. 1454 de la „Făgeţana“ cu cup. de pe 1904	„	200·—
taxe restante neincassate . .	„	1205·—
Suma .	cor.	5671·—

Restanţierii au fost invitaţi sĕ solvéscă suma subscrisă, ori sĕ arete ratele în cari voesc sĕ-şi achite jertfa depusă pe altariul Thaliei române.

Brad, 7/20 Octobre 1904.

Dr. Pavel Oprişa
bărbat de încredere al societăţii pentru teatru român.

Un rĕspuns.

Faţă cu cele debitate în articolul de fond „*Libertatea discuţiei*“, apărut în nr. 188 de la 5/18 Octobre al „*Tribunei*“ din Arad, fac următórele constatări:

1. Scriu cum scriu din indemn propriu: nu din rîvnă după glorie, ci condus de binele bisericei. Cu nime nu am nici o legătură. Enunciaţiunile mele le subscriu, prin urmare şi rĕspunderea pentru ele tótă este *a mea*.

2. Articolii mei „*Biserica şi problemele sociale*“ nu au nici un nex, nici se refer la casuri de politică militantă actuală bisericéscă, cum ar fi cel din Cohalm d. es., despre care eu n'am nici o ştire.

3. Am avut totdéuna şi am şi acum curagiul a-mi esprima vederile şi esperienţele *franc* şi *fără încunjur*. Unde e locul şi trebuinţa o şi fac acésta. Nu am însĕ obiceiul a acăţa de *limba clopotului* lucruri, cari duse în publicitate, în loc sĕ sanéze, numai *învenina pot spiritele*.

Iată ce am zis în al II-lea articol: „Intr'adevĕr! Câte desbinări s'au produs până acum în biserica creştină, tóte au provenit din lipsa de *tact*, din prea mare grăbire de a duce causele *controversate* înaintea forului opiniei publice“.

Şi ce am zis acolo, susţin şi acum. Noi de multe-ori stricăm causelor bisericeşti prin *animosităţile* ziaristice ce le provocăm.

Procederea mea prin urmare nu se póte numí *codire*, ci este *metod* de a discuta obiectiv, care metod bărbaţii doritori de binele bisericei nu pot de cât sĕ-l apróbe.

4. Pentru receptul ce mi-se prescrie relativ la cestiunile cu cari ar trebuí sĕ mĕ ocup — mulţămesc. Am făcut şi voiu mai face ce pot, chiar şi când ar fi sĕ se dovedéscă „*ceea-ce nu trebue sĕ discute unele feţe bisericeşti*“.

Sĕ binevoéscă însĕ şi „Tribuna“ a primí de la mine un sfat: *sĕ se ocupe mai intensiv cu relele sociale din nemijlocita apropiere.* Cu competenţă, póte mai mare de cât a mea, va afla mult de zidit.

Pe cine nu a atins nenorocirea atâtor familii, cari au căḑut jertfă *seducerilor?* — Un cuvênt, douĕ de compătimire nu ajută. Şi nu banalităţi, vechituri, sunt cele-ce eu am accentuat. Sunt trebuinţe reale ale poporului. Ideia fundamentală a articolilor mei a fost: sĕ aflăm *mijlócele* cu cari s'ar susţiné *echilibrul moral* în popor, *substrăgêndu-l de la influinţele destructive ale puterilor centrifugale ce lucră asupra lui.*

Că m'am pus ori ba pe piedestal prea înalt, nu discut.

Cred totuşi, că cestiunea merită a ne ocupa de ea barem în mĕsura în care se ocupă „Tribuna“ cu relele din archidiecesa nóstră.

Ofenbaia, 6 Octobre 1904.

Vasilie Gan
protopresbiter.

NOUTĂŢI

Intru vecinica pomenire a fericitului în Domnul fost *archiepiscop şi metropolit Miron* s'a oficiat Sâmbătă parastas la mormêntul de lângă biserica din suburbiul josefin. Serviciul divin a fost condus de *Esc. Sa Inaltpreasânţitul archiepiscop şi metropolit Ioan Metianu*, asistat de Preacuvioşia Sa dl archimandrit, vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion *Puşcariu*, Preacuvioşia Sa dl protosincel, director sem. Dr. Eusebiu *Roşca*, asesorul consistorial protopresbiter Moise *Lazar*, asesorul consistorial onorar şi protopresbiter al tractului Sibiiu Ioan *Papiu* şi de diaconul Dumitru *Câmpean*. Cântările funebrale le-a cântat corul seminarial sub conducerea profesorului Dumitru *Cunţan*. Intrĕ publicul present la serviciul parastasului era familia P. Cosma, dnele Tritean, Popovici ş. a., dnii N. Garoiu, adv. în Zerneşti, protopresb. în pensiune şi asesor cons. onorar I. Droc, asesorii consistoriali ord. N. Ivan, M. Voilean, L. Tritean, dl A. Oniţiu, jude de trib. în pensiune, Dr. I. Beu, medic, Dr. V. Bologa, V. Păcală, apoi profesorii seminariali în fruntea elevilor seminariului „Andreian“ şi alt public numĕros.

*

Teatru român în Sibiiu. Vineri séra, 28 Octobre n. se va juca pe scena teatrului orăşenesc din Sibiiu piesa „*Sâmbăta morţilor*“ dramă din popor în cinci acte. Bilete se vênd cu preţurile obicinuite ale teatrului, de Mercuri începênd, în Librăria archidiecesenă.

*

Alegere de protopop. Sâmbătă s'a întrunit în Agnita sinodul protopresbiteral electoral spre a efectuí alegerea de protopresbiter al tractului Agnita. Concurenţi au fost doi, dintrĕ cari clericul abs. Ioan B. *Boiu* a căpĕtat 28 voturi, ear' preotul Ioachim *Muntean* (Gurarîului) 18 voturi. Actul alegerii a fost condus de comisariul consistorial Dr. Miron *Cristea* şi a decurs în deplină ordine.

*

Congregaţie în Deva. Pe Mercuri, 26 Octobre n. e convocată congregaţia ordinară de tómnă a comitatului Hunedóra la Deva.

*

Un vênat frumos. M. Sa împĕratul şi rege al nostru *Francisc Iosif* fiind Mercuri la vênat în pădurea dominială de la Gödöllö, însoţit de pădurariul Rajtsán, a puşcat un mistreţ uriaş şi o scrófă selbatecă. Lungimea mistreţului, de la plit până la sfêrşitul coḑii, e de 2 metri şi 20 cmetri, înălţimea de 1 metru şi 20 cmetri. Capul, de la nări până la urechi avea lungime de 70 cmetri. Greutatea, fără de măruntaie (intestine) 200 kgrame.

*

Advocat nou. Dl *Dr. Camil Velican* face cunoscut, că şi-a deschis cancelarie advocaţială în *Alba-Iulia* (Gyulafehérvár). Strada bisericei (Templom) nr. 61.

*

„Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a tinerimei studióse de la institutul teologic-pedagogic din Caransebeş s'a constituit în şedinţa sa din 2/15 Oct. 1904 sub presidiul dlui prof. Dr. Petru Ionescu, în modul următoriu: president Dr. P. Ionescu, profesor la institutul pedagogic, v.-president Romul Ancuşa, teol. c. III, notariu I: Valeriu Perin, teol. c. III, notariu II Damian Izvernicean, ped. c. IV, bibliotecarin Petru Alde, teol. c. II, v.-bibliotecariu (econom) Goerge Sĕcoşan, ped. c. III, cassariu George Şdicu, teol. c. II, controlor Alexie Creţiu, ped. c. IV, redactor Cornel Mircea, teol. c. III, membri în comitet: Marcu Boldovina, teol. c. III, Ioan Surlaşiu, teol. c. III, Constantin Bălean, teol. c. II, Pavel Magdescu, teol. c. II, Ioan Enuica, teolog c. I, Nicolae Popovici, teol. c. I, Simion Sêrbu, ped. c. IV, Iosif Bogdan, ped. c. III, Aurel Bălan, ped. c. II, Ioan Popa Curescu, ped, c. I.

*

„Hier“-ul totuşi e obligat? La adunarea de controlă a reservistilor ţinută Mercuri în Mährisch-Trübau (Moravia) un reservist a rĕspuns la apel cu „zde“ în loc de nemţescul „hier“. Căpitanul l'a făcut atent că trebue sĕ rĕspundă nemţeşte, ear' când şi la controlarea pasului militar a rĕspuns cu „zde“, *l'a pedepsit cu arest de trei zile.*

*

Patriarchul ameninţă cu demisionarea. Din Constantinopol se telegrafézá, că patriarchul ecumenic, Ioachim III, indignat că sinodul a respins propunerile sale în privinţa regulării cestiunilor religióse, ameninţă că va demisiona. Ministrul plenipotenţiar al Greciei a făcut demersuri pe lângă prelaţii din sinod sĕ nu mai facă oposiţie patriarchului, pentru a nu-l silí sĕ demisioneze.

*

Primărie suspendată. Vicecomitele comitatului Caraş-Severin a suspendat întrégă primăria comunei Greovaţ (notariu, v.-notariu, primariu, cassariu, juraţi), dovedită că prin o întrégă serie de abusuri a causat comunei pagube fórte însemnate.

*

De pe câmpul de rĕsboiu. Douĕsprezece zile de lupte crâncene s'au încheiat Joi séra, fără vre-un resultat decisiv pentru vre-una dintrĕ părţile rĕsboitóre. După lupta mare de la Jantai, în care óstea ruséscă a tost silită sĕ se retragă îndĕrĕt spre Mucden, avênd necontenit sĕ susţină lupte cu detaşamente din oştirile japoneze — la Saho (rîu) s'a încins o nouă luptă mare, earăşi întrĕ întregi oştirile, purtată o sĕptĕmână întrégă, cu uimitóre îndîrjire din ambele părţi. Acésta luptă s'a terminat Joi séra — din causa oboselei combatanţilor, rĕmânênd ambele oştiri faţă 'n faţă, despărţite numai de rîul Sa. Conform unor ştiri telegrafice, atât *Ojama*, comandantul suprem al oştirilor japoneze, cât şi *Kuropatkin*, comandantul oştirilor ruseşti, îşi întăresc centrul liniei de bătaie, spre a se încăera de nou, ear' după cum vesteşte o telegramă din Mucden dto 21 Octobre, centrul rusesc înaintéză încet, întrĕ puternice canonade. Alte ştiri spun că óstea rusésçă se pregăteşte de retragere, aşteptând întăriri şi timp potrivit, pentru a începe de nou ofensiva. In legătură cu acestea o telegramă a ziariului „New-York Herald“ primită din Peking dto 21 Octobre spune că generalul *Kuroki*, harnicul comandat al flancului drept al armatei japoneze, s'a bolnăvit de dissenterie şi *trage de mórte*. Intrĕ împrejurările de pe câmpul de rĕsboiu mórtea lui Kuroki ar fi pentru Japonezi mai mare perdere de cât nimicirea unui întreg corp de armată.

*

Pentru cei arşi. „*Colonia română*“ din Seraievo a trimis prin dl chimist *Teodor Filipescu* 25 coróne pentru arşii din Câmpeni şi 25 coróne pentru arşii din Topârcea. Banii au fost trimişi astăzi la destinaţie.

*

Proces de presă. Prim-ministrul *Tisza* a dat în judecată pe gazetariul Fényes, care în anul 1901 scrisese sub titlul „*Pungaşi*“ şi „*Complicii pungaşilor*“ lucruri vătĕmătóre pentru onórea contelui Tisza. Procesul s'a judecat în faţa curţii cu juraţi din Budapesta, Vineri, în 20 Octobre. Prim-ministrul Tisza s'a presentat în persónă pantru a-şi apăra onórea. A rostit o vorbire lungă. Pertractarea procesului s'a terminat Sâmbătă diminéţa la orele 5 şi jumĕtate. Jupânul Fényes a fost declarat *vinovat*, ear' tribunalul i-a dictat ca pedépsă trei luni temniţă ordinară şi 360 coróne amendă.

*

Premiul Nobel. Intrĕ cei propuşi pentru a fi împărtăşiţi în anul acesta cu premiul Nobel se află şi *Marconi*, inventatorul telegrafiei fără sîrmă, şi profesorul *Koch* din Berlin, care a inventat bacilul tuberculosei. Premiul se dă, cum se ştie, celui ce a făcut în cursul anului cea mai însemnată invenţiune ori descoperire.

*

Ajutorarea Sĕcuilor. Comitetul de ajutorare („inségbizottság“) constituit în comitatul Odorheiu pentru a mijloci poporaţiunii comitatului nutreţ şi bucate pentru érnă, în o şedinţă ţinută sĕptĕmâna trecută în Odorheiul-sĕcuesc sub conducerea comitelui Hollaky Artur a hotărît sĕ céră de la guvern 11.000 măji metrice de fên cu preţ redus, apoi sĕ cumpere 3900 mm. de cucuruz, şi 300 mm. de fasole, spre a le distribui poporului cu 30% mai eftin de cât preţul cumpĕrării. A conscris 6000 persóne, cari n'au nici un isvor de câştig, şi 1367 persóne incapabile de lucru. In favorul celor 6000 comitetul va cere, ca guvernul sĕ dispună lucrări publice (regulare de drumuri şi ape), ear' celor incapabili de muncă le va esopera ajutóre în bani.

*

Nenorociri. In Dâncul mic (comitatul Hunedóra) la plutirea lemnelor pe „Valea-Petrii“ lucrătoriul Ioan Cingorescu a lunecat în vale, unde isbit în cap de blanele aduse de apă a ameţit şi s'a înecat.

In minele de la „Kazaneşti“ (dór' Căienel?), cum se raportéză din Deva ziariului „Nemzeti Hirlap“ (Cluj), în timp ce mai mulţi băieşi lucrau Vineri sĕ spargă o stâncă, s'a desfăcut de de-asupra lor un mare buştean de stâncă şi a căzut în baie, strivind pe băiaşul Angel Cleş, care n'a mai avut timp sĕ se feriască din calea buşteanului împreună cu ceilalţi.

*

La ce etate sĕ se însóre ómenii? Profesorul Mitchell din Londra sĕptĕmâna trecută a ţinut prelegere publică despre căsătorie, recomandând tinerilor sĕ se însóre la etate cât mai tineră, întrĕ altele chiar şi pentru motivul, ca sĕ trécă peste epoca amorului cât mai curênd şi sĕ-şi pótă îndrepta atenţiunea asupra problemelor seriose ale vieţii. Apoi şi pentru motivul, că sunt fórte rari bărbaţii cari la etatea de 35 ani sĕ fie deplin sănĕtoşi; la etatea acésta li-se încep deja durerile reumatice şi conturbaţiuni în circulaţia sângelui, aşa că cei trecuţi peste etatea acésta ar face mai bine sĕ rĕmână burlaci (?!).

*

Petrecere în Turda. Inteliginţa şi meseriaşii români din Turda invită la petrecerea de cules de vii ce se va aranja Duminecă în 30 Octobre st. n. în sala cea mare de la hotelul „Europa“ din Turda. Inceputul la 7 ore séra. Preţul de întrare: 1 cor. de persónă. Venitul curat este destinat pentru bisericile române de ambe confesiunile din Turda. Oferte marinimóse se primesc cu mulţămită şi zunt a se trimite la adresa Alexandru Gaia, compt. la „Arieşana“ în Turda, şi se vor cuita pe cale publică.

Posta redacţiei.

Deva. Ne este cu neputinţă sĕ împlinim dorinţa esprimată. Suntem prea îngrămădiţi cu material urgent.

Bacifalău. Nu o putem publica, tot din motivul de sus.

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*, şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin libraria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Nr. 461/1904. [305] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea parohiei Rîpa-Rîmeţului**, protopresbiteratul Alba-Iulia, se publică concurs, cu termin de 30 zile, de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea de la stat a venitelor preoţeşti.

Petiţiunile se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, îndatorându se concurenţii a se presenta, conform prescriselor regulamentare, în biserică spre a cânta respective a celebra şi predica.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 28 Septembre 1904.

Ioan Teculescu
protopop.

Nr. 585/1904 [306] 1—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla nóstră din **Cerişor**, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie concurs nou cu termin de **10** zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 cor. din repartiţie de la popor, şi 60 cor. bani pentru cuartir şi lemne de foc.

Cei ce doresc a reflecta la acest post au a-şi înainta cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi a se presenta înainte de alegere în comună spre a se face cunoscut cu poporul.

Hunedóra, la 5 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Pecurariu
protopresb.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană**:

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan
Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Nr. 311 1904. [302] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan temporal** în comuna bisericéscă gr. or. de clasa II **Vidra de-sus**, protopresbiteratul Câmpeni, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Venitele sunt jumĕtate din cele arătate la întregirea dotărei preoţeşti din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post sĕ trimită rugările lor concursuale cu documentele recerute de legile în vigóre la subscrisul oficiu în terminul deschis şi sĕ se presinte în biserică spre cunóştere înainte de alegere.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Câmpeni.

Câmpeni, 2 Octobre, 1904.

Romul Furdui
protopop.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*". (90) 28—52]

Sbór'al nopţii negru flutur . . .

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

De la „Economia" din Cohalm.

Avisăm prin acésta pe domnii **proprietari ai acţiunilor nr. 300—309, 529, 530, 555—556** şi **645—646**, că dacă în **termin de 30 zile** de la datul de mai jos nu-şi vor achita restul cu cari datoréză, în vîrtutea §-ului 10 al statutelor vom anula aceste acţiuni şi sumele plătite se vor trece în foudul de reservă.

Cohalm, în 16 Octobre 1904.

[301] 3—3 **Direcţiunea.**

Pianele Bösendorfer

stau şì acum la locul prim, „afară de concurs", şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şì pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodiós, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino". (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 25—
Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**.

Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

ICÓNE SFINTE

pictură de mână în oleu, **pe pânză, pe lemn** séu **pe tinichea, ţinc, aluminium** etc. în ori-şi-care mărime pe lângă **preţurile cele mai moderate** ofere:

Librăria Tipografiei archidiecesane
Sibiiu, strada Măcelarilor Nr. 45

IV.
- Archangelul Mihail
- „ Gavriil
- Apostol ori-care
- Domnul Christos
- Iisus în muntele Maslinilor
- Sfântul Dumitru
- Sfântul George
- Ilie Prorocul
- Ioan în pustie
- Sfântul Nicolae
- „ Simeon
- „ Andreiu
- Evangelistul Ioan
- „ Luca
- „ Marcu
- „ Mateiu
- Prorocul Zacharia
- Apostolul Iacob
- „ Filip

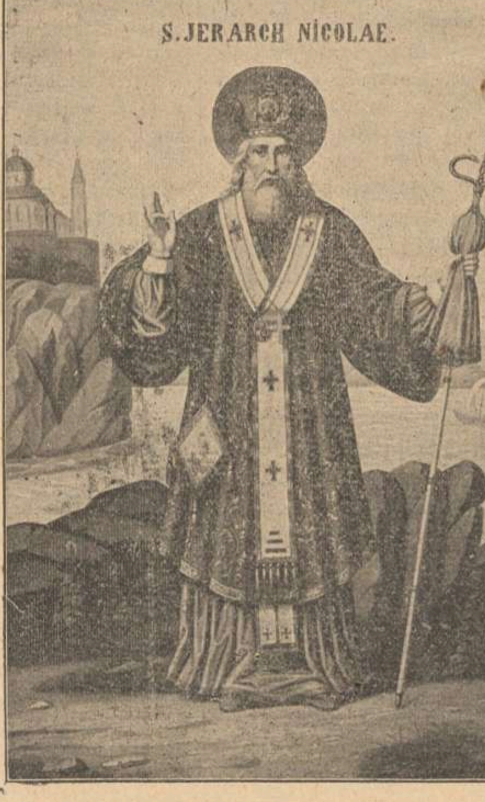
S. JERARCH NICOLAE.

I.
- Adormirea Maicei Domnului
- Bunavestire
- Naşterea Domnului Iisus Christos
- Fuga la Egipet
- Iisus în biserică de 12 ani
- La nunta din Cana
- Iisus pe mare
- Invierea lui Lazar
- Schimbarea la faţă
- Răstignirea lui Iisus Christos
- Punerea în mormênt
- Invierea Domnului
- Inălţarea — Floriile
- Tăerea împrejur
- Nascerea Maicei Domnului
- Pogorîrea Duchului sfânt
- Nascerea sftului Ioan Botezătorul
- Grigorie, Vasilie şi Ioan
- Adormirea sfintei Ane
- Aflarea capului sf. Ioan Botezăt.

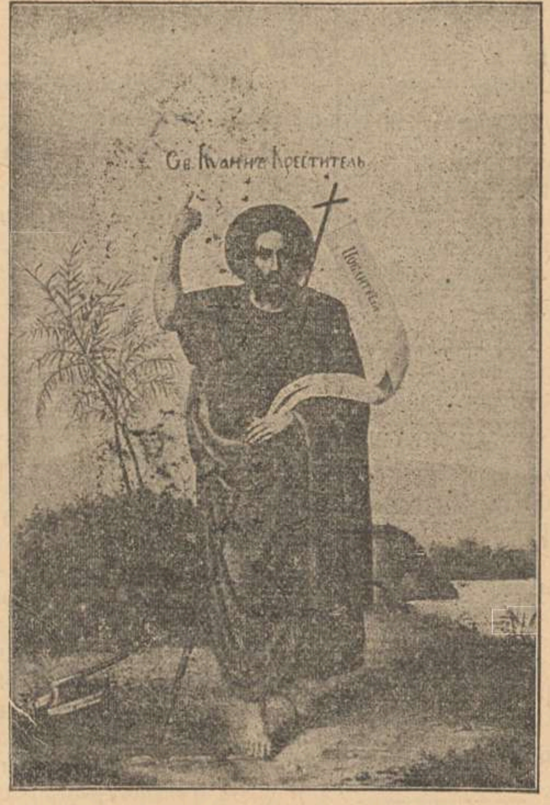

II.
- Iisus pe Cruce
- Inălţarea sfintei cruci
- Ilie prorocul în carul de foc
- Tăierea capului sfântului Ioan
- P. Grigorie teologul
- Sf. Vasilie

III.
- Botezul Domnului
- Constantin şi Elena
- Sfântul Dumitru călare
- Sfântul George „
- Maica Domnului
- Petru şi Pavel
- Archanghelii Mihail şi Gavriil
- P. Ioan Gură de aur
- PP. Ioachim şi Ana

	Grupa I.					Grupa II.					Grupa III.					şi Icóne din Grupa IV.					
	Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					Mărimea în cm.					
	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	39/50	47/63	55/68	63/79	74/100	
fórte fine Cor.	39·20	44·80	58·80	81·20	106·40	35·—	40·60	51·80	70·—	89·60	30·80	37·80	46·20	61·60	78·40	28·—	33·60	42·—	56·—	70·—	Cor. fórte fine.
fine . . „	26·60	29·40	46·20	50·—	72·50	23·10	25·90	40·60	49·—	65·80	20·30	23·10	35·—	43·40	60·20	18·20	21·—	30 80	39·20	56·—	„ fine.
simple . . „	14·—	16·10	18·20	26·20	30·40	12.60	14·—	16·10	23·80	32·20	11·20	11·90	14·—	21·70	29·40	9·80	10·50	11·40	19·60	26 60	„ simple.

Preţurile indicate în şema de sus sunt a se înţelege numai la icóne pictate pe pânză. — Icóne pictate pe lemn costă cu 10% ear' pe tinichea cu 15% mai mult decât pe pânză; pe aluminiu şi ţinc vor costa cu preţul metalului întrebuinţat *mai mult.*

Deasemenea şi cu angajamentul pentru **prapori** din ori-şi-ce fel de materii şi de ori-şi-ce colóre pe lângă condiţiile cele mai favorabile.

Nr. 111 Sibiiu, Joi 14/27 Octobre 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 30 fil. rêndul cu litere garmond

Sașii și reformele școlare.

Sunt îngrijorați și Sașii, întocmai ca și noi, de viitoriul ce-i aștéptă, cu privire la școlă, biserică și naționalitate, în casul că proiectul de lege despre reformele școlare, înaintat dietei, va devení lege și va fi esecutat cu esactitate. Părerile lor în privința acésta sunt cu fidelitate esprimate în cumpĕtatul organ săsesc de publicitate din loc „*Sieb. D. Tageblatt*“, numĕrul de Duminecă, în prim-articolul despre care am făcut pomenire în numĕrul trecut, și pe care, credem că nu greșim când afirmăm, că-l recunósște de al seu și-l subscrie fie-care Sas cu inima curată. E un energic protest acest articol în contra proiectului de lege din întrebare, și totodată espresiunea celei mai adânci dureri, că Sașii (și cu ei împreună și celelalte popóre nemagiare din patrie) *pot* sĕ fie împărtășiți de grelele lovituri ce se intenționézĭ a li-se da. Reproducem articolul în întregime, după cum urméză:

„Cu o emoție profundă și cu sentimentul unei amărăciuni ce nu se póte esprima am cetit vestea sosită de la Budapesta. O declarație de rĕsboiu este acésta, atât de neîntemeiată, atât de fără rost și atât de brutală, la care nu se așteptau nici cei mai turburați pesimisti din mijlocul nostru. O declarație de rĕsboiu la adresa tuturor popórelor nemaghiare, la adresa jumĕtății populației din țéră, emanată de la un guvern, a cărui sfântă datorință este, nu sĕ facă politică unilaterală de rassă, ci sĕ cultive și promoveze interesele culturale ale tuturor fiilor acestei patrii, cu egală seriositate și egală îngrijire.

Dacă acei agitatori, pe cari consciința rea a guvernanților și fantasia surescitată a impontenților salvatori de patrie pretutindenea îi descoper unde în realitate numai dragostea împlântată de Dzeu față de propriul tĕu sânge vorbește, — dacă acei agitatori ar esista într'adevĕr și ar cutreera țéra în cete, ațițând cu oratorie detestabilă pacinicul și muncitoriul nostru popor împotriva statului, la granița căruia locuește de opt sute de ani: zĕu, n'ar putea obțíné resultatul, pe care trebue sĕ-l aibă noul proiect al ministrutui de culte, și n'ar putea sĕ stîrnéscă revolta pătimașă chiar și a celui mai liniștit și mai moderat dintrĕ noi, în mĕsura în care a isbutit s'o facă acésta dl Berzeviczy.

Unde pe rotogolul pământului esistă vr'un alt stat civilisat, ai cărui conducĕtori, sub pretextul, că trebue sĕ consolideze statul și sĕ întăréscă autoritatea lui, sĕ pornéscă a scóte pe proprii sei cetățeni din liniștea lor, când printr'o mĕsură, când prin alta, sĕ le ofenseze atât de brutal sentimentele aruncându-i pradă grijei pentru bunurile lor sfinte, cultivate din străbuni cu dragoste și sacrificii, sĕ nu 'i lase a se bucura de patria lor, căreia ar vré sĕ se alipéscă din tot sufletul lor, și sĕ le facă abominabilă glia de pământ, pe care o arau deja străbunii lor, și aerul, ce 'l inspiră aprópe de o miiă de ani: unde mai domnesc asemenea principii pentru a guverna și consolida un stat?

O știm și noi, tocmai așa de bine ca domnii din capitală, că statul este și trebue sĕ fie un stăpânitor aspru, care cere de la cetățenii sei în mod poruncitor vamă, în sânge și avere, și nu face tóte pe voie, ca unor copii desmerdați, celor ce-i aparțin; că trebue sĕ se coordoneze, și subordoneze, și de multe-ori sĕ-și suprime și dorințele legitime acela, care vrea sĕ se bucure de favorul de a face parte din o comunitate omenéscă organisată.

Dar' știm și aceea, că statul nu are sĕ fie un caprițios stăpân al volniciei, nu prigonitoriul și asupritoriul acelora cari dau ajutoriu, ca sĕ fie susținut. Că trebue sĕ respecteze drepturile de mult căstigate și interesele, câtă vreme acelea nu ies din cadrele sale. Că nu are sĕ facă confusie, sĕ arunce tăciunele aprins în case, sĕ tórne apă ce arde asupra acelora, cari stau umĕr la umĕr pentru a 'l susțíné.....

Dacă enunțăm aici, că noul proiect de lege, care pe întréga linie e o înăsprire a proiectului referentului *Halász*, în care se cuprindeau deja dispozițiuni de o gravitate teribilă, — este propriu de a distruge când va fi lege întréga nóstră instrucție poporală săséscă, *isvorul culturii nóstre*, clenodiul nostru și lumina ochilor nostri încă din timpul imigrării nóstre: acésta nu este o esagerație dictată de emoție, ci este espresiunea recunóscterei, ce ni-se impune cu cât mai mult cetim paragrafii acestui operat, din care transpiră fanatismul dogorîtor, și cu cât mai mult ne zugrăvim consecințele practice ce trebue sĕ le aibă esecutarea mĕsurilor ne mai pomenite ale unei asemenea legi.

Unde rĕmâne instruarea în elementele universalei educațiuni omenești? Unde educațiunea în spiritul care e sufletul poporului nostru și care a susținut slabul seu corp în curs de mulți secoli? Unde tóte resultatele ce le putem aștepta de la o școlă, când aprópe întregul timp vine risipit cu învĕțarea unei limbi, din care sporiu nu se va alege, fiind-că se urmărește un scop, care în împrejurările date nu póte fi atins? De unde vom lua în viitoriu învĕțători, cari primesc asupra lor acésta lucrare atinsă din capul locului de blăstĕmul nerodniciei, o lucrare în dosul căreia stă statul cu pumnalul? In fața lipselor economice, cari cresc, cum sĕ înduplecăm pe țeranii și cetățenii nostri dați sĕrăciei, ca și mai departe sĕ aducă jertfele aduse totdéuna pentru o școlă, când acésta îi înstrăinéză propriul seu copil, și în loc sĕ-i fie înarmare pentru lupta vieții, îl pune cu ani îndĕrĕt în desvoltarea sa, de dragul unei doctrine fără cap și fără inimă?

Cu profundă seriositate o spunem pe față, că prin înăspririle strașnice ale proiectului în comparație cu anteproiectul, poporul săsesc, biserica nóstră, pare a fi pusă în fața alternativei, *dacă mai face sĕ întreținem din propriile și aprópe ineluctabilele nóstre sacrificii școlele*, a căror valóre pentru noi este atât de depreciată, și pentru administrarea cărora nu vom mai puté căpĕta ómeni din sângele nostru, *ori sĕ lăsăm întreținerea lor în sarcina acelora, cari au de gând sĕ le despóie de conținutul lor săsesc?*“ ....

Scriitoriul articolului face apoi apel la deputații sași din dieta ungară, provocându-i sĕ-și facă datorința în aceste zile grele pentru poporul săsesc, și sĕ combată cu energie proiectul de lege, — lucru ce, după informațiunile ce le avem, se va și întêmpla. Că óre cu succes, ori fără succes, rĕmâne sĕ vedem în curênd, pentru-că proiectul de lege va fi în curênd pus la ordinea zilei spre desbatere parlamentară.

Legea nouă școlară.

Voci din presa străină.

Ziariul „*Das deutsche Tageblatt*“ de la Viena se ocupă la loc de frunte în numĕrul de Duminecă cu proiectul de lege presentat dietei ungare din partea domnului ministru de instrucție *Berzeviczy*, scriind despre acest fapt următórele:

> „Presentarea în dieta ungară a noului proiect de lege referitor la instrucția din școla poporală a adus în nemijlocita apropiere a popórelor nemagiare din Ungaria *primejdia, care deja de luni întregi plana în mod amenințător asupra capetelor lor.*
>
> Aceea ce se plănuește acum în Ungaria pe terenul instrucțiunei poporale nu mai e conservare a suveranității de stat și pe séma institutelor particulare, nu mai e îngrijire pentru luarea în considerare a limbei de stat la compunerea planului de învĕțământ, ci e *magiarisare*, e proclamarea atotputerniciei statului, a atotputerniciei neamului dominant asupra întregei instrucțiuni, chiar și asupra școlelor pe cari alte neamuri și-le-au făcut, *din propria lor putere*, și pe cari voesc a și le susțíné și în viitoriu *din propriile lor mijlóce.*
>
> Așa ceva numai în Ungaria póte sĕ fie plănuit din partea guvernului și înaintat legislațiunei spre votare, în firma convingere, că conclusul cu siguranță va primí putere de lege“.....

Hotărît că numai în Ungaria, unde parlamentul nu e espresiunea adevĕratei voințe a poporațiunei întregi!

FOIȘÓRĂ

Discurs funebral

rostit de V. *Bude*, dir. școlei capitale din Zernești la mormêntul învĕțătoriului Nicodim *Dan*.

Jalnici ascultători!

„Nu avem aici cetate stătătóre ci pe cea viitóre o căutăm“ — zice apostolul.

Te-ai furișat așa dar', o mórte, și în templul cel mai pacinic al muselor, ca sĕ mai răpești o victimă chiar de la altariul focului sacru, de la altariul școlei, la care jertfea devotatul învĕțătoriu adâncit cu gândul la lățirea științei și virtuții, și l'ai răpit, ca sĕ repetezi acea memorabilă lecție: „Adu-ți aminte, omule, că pământ ești și în pământ te vei întórce“.

Fidel chiămării sale, ca o sentinelă neadormită învĕțătoriul Nicodim Dan sta la postul sĕu avênd devisa: „Prin activitate și perseveranță la onóre“.

Și tu, cu mâna ta ghețósă, după-ce purtase nobila sarcină a apostolatului dăscălesc ani 44 cu rar devotament, l'ai smuls dintrĕ cei vii, chiar când era sĕ se bucure și el de fructul ostenelelor sale, de pensie bine meritată și sĕ și petrécă restul vieții mai liniștit.

O, tu, nemilósă mórte, venit'ai și ni-l'ai răpit cu brațul tĕu cumplit, răpitu-ni-ai pe un iubit mentor, pe un bun și de toți stimat coleg. O, dómne, póte murí un bărbat trimis a da viéță generațiunilor viitóre? Nu. „Nu móre un tată model de virtute, solid în caracter, modest în cuvênt, căci lasă esemplu la mii și la sute în fiii sei nobili ce-'s viu monument“.

Apostolii causei sfinte ai deșteptării prin lumină, se nasc avênd menirea sĕ verse lumină în urma lor. De aceea perderea lor lasă după sine goluri mari. Ei mor în urma legii firești, mórtea lor o plâng cu toții cei de bine, și totuși ei nici-când nu sunt morți. Nu întrégă ființa nóstră móre; iată balsamul mângăitor al sufletelor nóstre. Sufletul nostru e nemuritor și mórtea ne deschide pórta noului Ierusalim, în care colegul nostru de școlă a și întrat azi.

De trei zile voci înduioșate șoptesc cu sfială: Invĕțătoriul Nicodim Dan *e mort. E mort*, întăresc flamurele negre. *E mort*, vestesc clopotele bisericii cu tonuri tânguitóre. Ochii nostri umezi scăldați în lacrimi aceeași o repetéză. Pe fețele triste ale jalnicilor ascultători aceeași durere e zugrăvită. Pentru-că e mort tatăl iubitor, învĕțătoriul neobosit, care ca un vrednic plugar a tras brazde adânci și neperitóre în ogorul binecuvêntat al școlei, sĕmĕnând în ele sĕmênța științei și a virtuții, — cetățeanul onest, amicul neprețuit. Azi inima lui aprinsă pentru causa progresului, e rece, nu mai palpitéză pentru înaintarea în cultură și bunăstare a némului sĕu, pentru a cărui lumină s'a jertfit atât de mult.

Ca om iubitor de știință rĕposatul ardea de dorul a se perfecționa tot mai mult pentru chiămarea sa și nu lăsa nici o ocasiune nefolosită, nici nu cruța jertfe, fie acelea ori-cât de mari, în ajungerea acelui scop.

In convenirile cu colegii sĕi adese-ori 'l audiam zicênd: „In viéța mea nicăiri, fraților, nu mĕ simt mai bine de cât pe catedră înaintea elevilor mei, și atunci când vĕ pot comunica în conferențele nóstre esperiențele mele căștigate pe terenul învĕțământului, cum și progresul realisat prin ele“.

E adevĕr netăgăduit deci, că prin mórtea sa, familia neconsolabilă a perdut coróna, comuna nóstră bisericéscă și politică pe bărbatul care mână 'n mână cu membrii sei vrednici a conlucrat cu multă abnegațiune la înaintarea intereselor bisericești și comunale — pe bărbatul *din a cărui viéță privată și publică a putut avea fie-care model de moralitate, activitate și cumpĕtare*, pe bărbatul care cu multă bunăvoință a sărit cu sfatul și cu fapta în ajutoriu consătenilor sĕi și după putință din modestu-i salariu a contribuit totdeuna cu jertfe materiale pentru scopuri culturale și filantropice; dar' cea mai mare perdere o a îndurat fără îndoială școla, pe care a iubit'o atât de mult și în serviciul căreia și-a sacrificat tóte forțele. Ear' noi, învĕțătorii, am perdut în defunctul pe mentorul și iubitul coleg, cu care am împărțit sarcinile legate de oficiul nostru, rĕmânênd acum lipsiți de probatul și valorosul sĕu sprijin. Deci, dacă juste sunt lacrimile neconsolabilei familii și ale tuturor cari au cunoscut pe rĕposatul, — ale nóstre ca colegi nu sunt mai puțin juste.

Insĕ vĕ rog cu marele apostol, nu vĕ întristați ca cei cari n'au nădejde. Lumina credinței străbate și în inimile cele mai întunecóse și balsamul ei vindecă și ranele cele mai adânci. Acésta credință sĕ aline și întristarea nóstră și sĕ ștérgă și uște lacrimile nóstre. Acum el stă la pragul eternității, un minut, și câte-va glii vor acoperí rĕmășițele lui pământești.

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, şi a articolului de lege XXVIII din 1876.

Capitolul I.

Obligativitatea de a cerceta şcóla.

§. 1. Toţi părinţii, (epitropii, stăpânii) au sĕ-şi dee copíii, în mod regulat, cu începere de la împlinirea anului al şéselea de etate, până la împlinirea anului al doisprezecelea, adecă în curs de şése ani *la şcóla publică elementară poporală de tóte zilele*, ear' după împlinirea anului al doisprezecelea până la împlinirea anului al cincisprezecelea, trei ani de-arêndul la *cursul de repetiţie* de la şcóla poporală elementară.

§. 2. De la acésta îndatorire primăria comunală póte dispensa copíii obligaţi sĕ umble la şcólă, numai în casul, când acestia se împărtăşesc acasă de instrucţie privată, corĕspundĕtóre legii, ori apoi când locuesc afară din intravilanele comunei, la o îndepărtare de şcólă de cel puţin trei chilometri, aşa, că cercetarea şcólei póte sĕ pericliteze sănĕtatea ori siguranţa copilului.

§. 3. Copilul obligat sĕ cerceteze şcóla, care nici după terminarea cursului de cercetare zilnică a şcólei poporale elementare nu şi-a însuşit cunoştinţele necesare, pe cari trebue sĕ le dee şcóla poporală, sunt datori părinţii (epitropii, stăpânii) sĕ-l lase încă un an peste cei şése, ca sĕ umble la cursul zilnic al şcólei elementare poporale. Necesitatea acésta o stabileşte autoritatea şcolară locală (comisiunea şcolară, scaunul şcolar, curatoriatul) pe basa propunerii ce o face directorul şcolar (învĕţătoriul de clasă). Comisiunea administrativă póte sĕ lungéscă încă cu un an cercetarea şcólei, pe basa raportului inspectorului de şcóle.

§. 4. Părinţii ori epitropii cari îşi instruéză acasă, pe cale privată, copíii aflători în etatea care îi obligă sĕ cerceteze şcóla, au sĕ anunţe acésta primăriei comunale la începutul anului şcolar, şi sĕ supună elevul în fie-care an unui esamen la vre-o şcólă publică elementară poporală. Inspectorul de şcóle póte da concesiune, ca esamenul sĕ se dee deodată de pe doi, ori cel mult trei ani.

§. 5. Pe un copil obligat sĕ cerceteze şcóla, dar' slab la corp ori intelect, primăria comunală póte sĕ-l dispenseze pe vreme mai scurtă ori mai lungă de la îndatorirea de a cerceta şcóla, pe basa unui certificat al medicului care 'l curează, şi după ascultarea autorităţii şcolare locale (scaunul şcolar, curatoriatul). Copíi cari pătimesc de bólă lipiciósă, provocătóre de scârbă, ori de alienaţie mentală, cum şi cei tîmpiţi la minte, incapabili de a învĕţa, nu pot cerceta şcóla publică poporală. Dacă pentru instruarea celor slabi la minte, ori atacaţi la creeri, din etatea de la şése până la cincisprezece ani, esistă şcólă specială în localitate, părinţii (epitropii) sunt datori sĕ trimită copíii la şcóla acésta.

§. 6. Procedura faţă de negligarea cercetării şcólei o reguléză ministrul de culte şi instrucţiune publică prin ordonanţă, şi e obligătóre pentru tóte şcólele, fără deosebire de caracter.

§. 7. E oprită înfiinţarea şi susţinerea unei şcóle clandestine, instruarea într'o astfel de şcólă şi dispunerea, ca copíi de şcólă sĕ o cerceteze. Ca şcólă clandestină vin considerate tóte institutele de instrucţie şi educaţiune, în cari mai mulţi copíi obligaţi sĕ cerceteze şcóla, vin instruaţi la olaltă (în comun) în obiectele prescrise pentru şcóla poporală, fără ca susţinătoriul unei astfel de şcóle sĕ fie comunitate bisericéscă (confesională) ori politică, eri apoi asociaţie sau reuniune politică, formată în scopuri şcolare şi provĕzută cu statute aprobate, sau fără ca persóna particulară care susţine o astfel de şcólă sĕ fi primit autorisaţie, conform §§ lor 16—20 din art. de lege XXXVIII. din 1868.

Ca şcólă clandestină e considerată mai departe şi şcóla de religie, care nu e pusă sub supraveghiarea respectivei comunităţi bisericeşti, care nu dispune de localităţi speciale, destinate acestui scop şi corĕspundĕtóre cerinţelor sanitare, al cărei învĕţătoriu nu e cetăţean de stat ungar, şi în care afară de religiune, pentru care se pot întrebuinţa la zi cel mult douĕ ore, se dă instrucţie şi în alte obiecte de studiu. Şcóla specială de religie o pot cerceta peste tot numai copíi sub opt ani. Competentul prim-pretor (în oraşe cu magigistrat separat şi cu municipiu primariul), are sĕ închidă şcóla clandestină, în urma unei cercetări prealabile, şi are sĕ îndrume elevii sĕ cerceteze o şcólă corespundĕtóre.

§. 8 Părinţii, epitropii, stăpânii, cari nu dau copíii aflători sub paza lor la şcóla de zi poporală elementară, ori la cursul de repetiţie, au sĕ fie admoniaţi în scris din partea primăriei, şi dacă acésta nu duce la resultat, vor fi pedepsiţi, întâia dată cu o corónă, a doua-oră cu douĕ coróne.

§. 9. Părinţii, epitropii, stăpânii, cari nu dau copíii aflători sub paza lor la şcóla de zi elementară poporală ori la cursul de repetiţie nici după aplicarea de doue-ori a amendei amintite în §-ul 8, cum şi aceia, cari îi trimit la o şcólă clandestină, comit act de transgresiune şi vin pedepsiţi în bani până la suma de 60 coróne.

Transgresiune comite şi vine pedepsit în bani cu o sumă de la 20 până la 100 coróne, cel-ce înfiinţéză şcólă clandestină, o susţine, ori instruiază în ea

§. 10. Casurile de transgresiune, specificate în §§. 9 şi 91, cad în competenţa autorităţilor administrative. (§§-ii 13—16 din art. de lege XX, anul 1901). Trangresiunile din alinea primă şi a doua a § lui 9 pot fi arătate în comunele mari şi mici şi primariului comunal, în care cas vin aplicate dispoziţiunile §-lui 14 din art. de lege XX, anul 1901. Autoritatea e îndreptăţită sĕ schimbe pedépsa în bani, dacă e neincasabilă, astfel, ca ea sĕ fie prefăcută, în loc de închisóre, în muncă publică. In casul acesta în loc de o zi închisóre, este a se dicta o zi muncă publică. Dacă condamnatul nu face lucrarea ce i-s'a dictat în 24 de ore după ce a fost provocat sĕ o facă, este a se aplica întemniţarea. Intru cât condamnatul nu a făcut întrégă lucrare ce i-s'a fost dictat, întemniţarea are sĕ fie aplicată numai în mĕsură proporţionată.

Capitlul II.

Despre cele douĕ membre ale şcólei elementare poporale.

§. 11. Şcóla elementară poporală e compusă din douĕ membre, legate de olaltă în mod organic: din *cursul zilnic*, care duréză şése ani, şi din *cursul de repetiţie*, care ţine trei ani.

§. 12. In cursul zilnic de şése ani al şcólei elementare poporale instrucţia se face în şcólele poporale de ori-ce caracter, în comune mari şi mici, an de an cel puţin în curs de opt luni, în oraşe în curs cel puţin de nouĕ luni.

In comune cu mai multe şcóle poporale anul şcolar are sĕ se încépă în acelaşi timp în tóte. In astfel de comune începerea anului şcolar o stabileşte primăria comunală, în înţelegere cu autoritatea şcolară locală. In cas că s'ar iví divergenţe de păreri decide comisiunea administrativă.

In comunele cari se ocupă cu agricultura, autoritatea şcolară locală póte sĕ reguleze instrucţia, în înţelegere cu primăria comunală, astfel, ca instrucţia copíilor trecuţi de zece ani sĕ se facă numai în orele de diminéţa, ori în doue zile din sĕptĕmână.

§. 13. In şcólele elementare poporale, fără deosebire de caracter (§§-ii 9 şi 10 din art. de lege XXXVIII anul 1868), sunt a se propune următórele obiecte: Religiunea şi morala; limba magiară; aritmetica (computul şi geometria); esercíţii practice; geografia Ungariei şi elementele geografiei universale; istoria Ungariei, şi în legătură cu ea cele mai însemnate evenimente din istoria universală; drepturile şi datorinţele cetăţeneşti; istoria naturală; fisica; cântarea; desemnul; lucrul de mână; agronomia, grădinăritul şi economia de casă; gimnastica, cu considerare la eserciţiul militar, şi în şcólele poporale cu limbă de propunere nemagiară, respectiva limbă din patrie.

(Va urma)

O, nesimţitóre şi reci glii, cari în lăuntrul vostru veţi închide iubirea şi de-asupra plânsul, mórtea cu mâna sa nemilósă v'a aruncat întrĕ noi. Insĕ, dacă pămêntul ne desparte, iubirea ne uneşte. Şi chiar mórtea a venit sĕ pună cununa nemuririi pe numele tĕu. A venit, furtunósă şi violentă, ca sĕ smulgă din edificiul nostru cultural un factor pururea şi pretutindenea înţelept, precaut şi cumpĕtat. De aceea în inimile nótre nu este mort.

O, neuitate coleg, în mii de pepturi trăeşti şi trăí-vei de-apururea, de-şi „Te-ai dus pe calea sorţii, pe care toţi vom merge, dar' mórtea al tĕu nume din inimi nu ni-l şterge". Colegii, fiii şi superiorii tĕi, amicii şi cunoscuţii cunună eternă vor pune memoriei tale. Bărbaţii din loc şi din depărtare, pe cari tu i-ai format, punêndu-le basă esistenţei şi posiţiunii lor sociale, vor conduce de mână pe fiii lor la mormêntul tĕu şi îi vor învĕţa sĕ onoreze totdeuna memoria regretatului învĕţătoriu Nicodin Dan.

Priveşte atunci şi Tu din Patria ceréscă asupra şcólelor, la cari ai servit cu devotament, rógă-te atunci pentru înflorirea lor. Noi, ai tĕi vechi colegi şi iubiţi elevi, cari jalnic suspinând te-am dus la lăcaşul de repaus, te rugăm sĕ primeşti tributul nostru de recunoştinţă şi admiraţiune pentru dragostea ce ni-ai arĕtat'o în viéţa nóstră pămêntéscă ca tovarăş de muncă în viia Domnului.

Tu ai apus pentru vecie de pe orizontul nostru, dar' memoria ta nu va perí nici-când, ci o vom păstra cu scumpĕtate ca pe un talisman din neam în neam; ear' iubirea ta de biserică, şcólă şi neam, va afla totdeuna un echou sincer în inimile nóstre şi ale învĕţăceilor tĕi.

Şi acum, suflete bun şi fericit, mergi în pace pe plaiurile nemuririi, în lăcaşurile vecinicului repaus, unde ţi-a gătit Domnul şi ţie în loc luminos, în loc de verdéţă un loc de odihnă, de unde a fugit durerea, întristarea şi suspinarea, ear' noi:

„Cât vom fi încă purtaţi prin lume
De valul vieţii, de al sorţii vênt,
Vom şoptí jalnic dragul tĕu nume
Ca un adio l'al tĕu mormênt".

Dormi în pace!

Vorbe înţelepte.

Viéţa omenéscă e un lanţ de întêmplări, dintrĕ cari, cele trecute influinţéză presentul, ear' cele din present influinţéză viitoriul.

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul **Ioachim Muntean** în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Urmare).

Dar' posturile ca şi alte obiceiuri ale creştinilor numai cu încetul s'au generalisat şi au întrat în firea popórelor. Despre acest adevĕr ne convingem din rĕspunsul lui Grigorie Protosingel împotriva cărţii lui Marco Eugenie din Efes, care învinovăţeşte pe apuseni că se deosebesc de rĕsăriteni cu privire la rênduelile bisericeşti, unde aşa se esprimă: „Nu ştie dar', precum tocmai se vede, acest mare bărbat, că şi într'acéstă mare cetate a Ţarigradului osebite obiceiuri se ţin, şi sunt osebiri şi în ceremoniile bisericeşti, şi în posturi; că şi înainte de Naşterea lui Christos sunt, carii încep postul din ziua a 15-a a lui Noembre, alţii din 6 zile a lui Decembre, alţii din 20 zile a lui Decembre. Incă şi în cinstea Inălţării lui Christos unii încep a postí din ziua dintâiu a lui Maiu, şi alţii mai ţin încă şi alte posturi. Ce dară? Au zice-vom că aceia şi în credinţă se deosebesc?"

Şi sĕ nu perdem din vedere, că acestea le scria numitul Protosingel în suta a XV-a de la Christos, cam pe la anul 1439!

Diverginţa acésta, pe care de altcum o presupunem a nu fi fost prea mare, în obiceiurile creştineşti, în posturi şi în ceremoniile bisericeşti, va fi variat, credem noi, după firea şi temperamentul deosebitelor popóre, după posiţia topografică şi clima ţinutului, în care au locuit, şi în sfîrşit după caracterul personal şi individualitatea archiereilor, ca cârmuitori ai bisericei.

Pe când adecă în rĕspunsurile sale către Marco, Patriarchul Alexandriei, Balsamon în aprecierea postului păresimilor, al Mercurilor şi Vinerilor, — despre celelalte posturi ştim că le ţine a fi fost impuse numai călugărilor, — apare estrem de strict şi aşa de riguros, în cât nu permite creştinului a se atinge în acele zile „nici de carne, nici de brânză, nici de ou, măcar de i-ar eşí sufletul"; pe când, asemenea lui, Mateiu Blastar în Sintagma alfabetică astfel se esprimă: „a mânca carne nu este permis, măcar de ar fi cineva bolnav de mórte, şi din mâncarea aceea ar avé nădejde, că se va însĕnătoşa", pe atunci un alt archiereu şi dascăl al lumii, sf. Vasilie cel mare, cunoscĕtor şi el de canóne, pe cari însĕ le ştie aplica în mod raţional la firea omenéscă, are cu totului tot alte vederi despre post.

Iată ce zice el cu privire la bolnavi: „Tot ce aduce pămêntul, sau marea pentru mâncare, se cade a da bolnavilor". Ear' în rînduiala a 4-a aşa scrie: „Infrânarea şi cumpĕtarea pântecelui este fórte bună, de o va mĕsura neştine cu puterea trupului; că unora şi năcăjirea cea fórte mare pentru tăria întocmirii şi a puterii trupului, şi pentru virtutea lor li-se părea a nu fi grea, ci încă în loc de uşurare, nu în loc de ostenélă o ţineau a fi; însĕ ceea-ce acestia au putut, altora li-a fost spre perire; că aşa de mult se osebesc trupurile de trupuri, cât se osebeşte arama şi fierul de aschiile cele de lemn. Drept aceea fie-cine după puterea trupului seu se cade sĕ postiască ... că socotesc, că şi acésta trebue sĕ gândim, ca sĕ nu stricăm cu multă înfrânare puterea trupului, şi sĕ-l facem leneş şi neputincios spre faptele cele bune. Că nici Dumnezeu când a făcut pe om, n'a voit, ca omul sĕ fie trândav şi neputincios la lucru, ci sĕ fie tare şi puternic a lucra cele ce sunt ale datoriei sale. Că lui Adam i-a poruncit sĕ lucreze în raiu, şi sĕ-l păzască, şi după ce l'a scos din raiu i-a zis: în sudórea feţii tale sĕ mânci pânea... Drept aceea nimic nu se cuvine sĕ înoim peste fire şi preste hotarĕle cari le-a pus cel ce pórtă grija de fire; ci sĕ rĕmânem întru acestea, şi trupul sĕ 'l ţinem gata spre lucru, nu sĕ-l stricăm prin necumpĕtata înfrânare; că după cum judec eu, fórte bine este a ţiné hotarĕle cele rînduite... Că se cade creştinului sĕ fie străin de tótă trufia, şi sĕ umble pe calea cea de mijloc şi împĕrătéscă, şi nici de cum sĕ nu se abată la vre-o parte, nici sĕ se dee lenei, nici prin necumpĕtata înfrânare sĕ-şi facă trupul netrebnic. Că de ar fi bine sĕ fie omul cu trupul frânt, şi până ce ar rĕsufla şi ar vieţuí, sĕ zacă ca un mort, din început aşa ne-ar fi făcut Dumnezeu. Ear' dacă nu ne-a făcut aşa, cu adevĕrat, ce a cunoscut că e bine aceea a şi făcut. Ear' dacă ne-a făcut pe noi aşa, precum a cunoscut că este bine, pĕcătuesc aceia cari ce este bine făcut, cât e întru ei, nici de cum nu grijesc."

(Va urma.)

Din protopresbiterate.

Alegerea de protopresbiter în tractul Murĕş-Oşorheiu.

Iclandul-mare, 19 Octobre 1904.

Alegerea de protopresbiter gr.-or. pentru tractul Murĕş-Oşorheiu s'a sĕvêrşit Sâmbătă în 2/15 Octobre a. c.

Mandatariul consistorial, trimis pentru îndeplinirea alegerii, dl *Nicolae Ivan* asesor consistorial, a sosit în M.-Oşorheiu Vineri în 1/14 Octobre a. c. séra, primit fiind din partea dlui Stefan Rusu, administratorul protopopesc al tractului M.-Oşorheiu, împreună cu vre-o câţiva preoţi din tract.

Actul alegerii s'a început conform convocatoriului, Sâmbătă în 2/15 Octobre diminéţa la 8 ore, ţinêndu-se comitet protopopesc, după aceea participând toţi membrii sinodului electoral la serviciul divin în modesta nóstră biserică din M.-Oşorheiu, unde au servit: domnul comisariu consistorial Nicolae *Ivan*, Stefan *Rusu*, adm. protopresb., şi Ioan *Bârsan*, paroch în Egerseg. La finea liturgiei domnul comisariu ceteşte rugăciunile invocării duhului sfânt, ca toţi umbriţi de El şi luminaţi de înţelepciunea Lui, cu cuvenită sfinţenie sĕ pótă lua parte la actul ce avea sĕ se sĕvêrşéscă, şi toţi cu cuvenită demnitate sĕ pótă corespunde încrederei pusă în ei din partea fraților lor.

După acestea domnul comisariu consistorial Nicolae Ivan adreséză celor presenți o vorbire plină de adevĕruri scóse din sfânta scriptură, cu elocuență rară, pĕtrunḑênd în inima fie-cărui alegĕtor și spunênd ca motto că „nu este voia Tatălui ceresc, ca sĕ se pérdă nici unul din acesti mai mici“ — deci nu póte fi voia Tatălui ceresc nici aceea, ca acest tract protopresbiteral, acesti credincioși ai dreptmăritórei biserici a Domnului, sĕ piară. Voia Tatălui e cuprinsă în învĕțăturile religiunei creștine, e perfecționarea cea mai înaltă și astfel ajungerea scopului final al vieții omenești: reîntórcerea spiritului omenesc la isvorul seu, dobândirea vieții vecinice constătătóre din petrecerea vecinică a omului cu Dzeu. Acésta însĕ nu se póte dobândí de cât prin *cultură*. Recomandă deci din tóte puterile îmbrățișarea științei, a culturei, care singură va fi în stare sĕ dee omului cele trebuincióse aici pe pământ și a-i asigura viéța vecinică dincolo de mormênt. Recomandă spriginirea instituțiunilor de cultură: a *școlei* și *bisericei*, căci astfel și noi punênd umĕr la umĕr sub scutul dzeeștilor învĕțături ale bisericei nóstre sĕ putem ajunge la o stare mai bună, mai demnă de ființa nóstră.

Cam de acest cuprins a fost frumósa vorbire a domnului comisariu, ascultată de toți cei presenți cu cel mai viu interes. Dee Dzeu, ca cuvintele acestea sĕ fi căḑut pe pământ roditoriu, avênd resultatul dorit pretutindenea.

Urméză acum însuși actul alegerii, domnul comisariu aduce la cunoștință, dând cetire actului prin care a fost denumit, că e încredințat din partea Preaveneratului Consistoriu archidiecesan cu conducerea alegerii. Se constitue biroul, se constată presența alor 47 alegĕtori, toți verificați, ear' un alegĕtoriu, din cause motivate nu a putut lua parte. Deja din acésta se póte vedé viul interes, ce-'l pórtă unul fieșțe-carele pentru afacerile bisericești. Se aduce la cunoștință, că concurent la acest post e dl Stefan *Rusu*, care și până acum 2 ani a fost administratorul tractului. Se suspinde apoi ședința și redeschiḑêndu-se se începe votarea și se constată prin biroul de scrutiniu, că dintrĕ 46 votanți, dl Stefan Rusu a întrunit 46 voturi, adecă totalitatea voturilor și astfel declarat fiind de ales, prin o comisiune vine invitat și i se comunică acésta prin domnul comisariu, care îi dorește succes în noua funcție. Luând cuvêntul domnul administrator, în puține cuvinte spune, că dacă tractului nu i-ar fi convenit până acum conducerea sa, de sigur nu puneau toți încrederea în el, și îi asigură pe toți, că și de aci încolo cu același tact și cu aceeași iubire îi va conduce. Rógă apoi pe domnul comisariu sĕ priméscă mulțămitele călduróse pentru bunul tact cu care a condus alegerea, îi dorește mulți fericiți ani spre a puté fi încă lung șir de ani luptător folositor în via Domnului.

Uimit de buna înțelegere observată în întreg decursul alegerii, îi e cu neputință domnului comisariu a nu da espresiune impresiunei bune, ce a făcut acéstă împrejurare asupra dsale — punêndu-le totodată la inima tuturora, ca cu aceeași însuflețire sĕ fie și de aici înainte sprijinitorii instituțiunilor dumnezeești, spre mărirea lui Dumnezeu. Pune în deosebi preoțimei la inimă necesitatea arzândă de a avé în centru o biserică mai corĕspunzĕtóre — rugând, ca acéstă temă sĕ se facă obiect de discuție în conferențele preoțești.

Astfel a decurs actul alegerii de protopresbiter în M.-Oșorheiu. Laudă merită cu dreptul conducĕtoriul pentru bunul tact, ear' sinodul electoral póte fi pus și adus ca exemplu ori unde. Sunt convins, că toți membrii sinodului nici-când nu vor uita pe dl comisariu *Ivan* — dar' tot asemenea sunt convins că nici dl comisariu nu va pregeta a da laudă cuvenită sinodului electoral, ducênd vestea, că acest mic tract, acesti puțini credincioși români, sunt plini de entusiasm pentru intreprinderile bisericești, că dragostea evangelică domnește întrĕ ei, după cum Tatăl ceresc dorește; — ear' însuși faptul sĕvêrșit dovedește, că alesul protopresbiter e doritul lor, că el este acela, prin care tractul aștéptă realisarea dorințelor sale, ca sĕ se plinéscă scriptura că „nu este voia Tatălui ceresc, ca sĕ se pérdă“ acesta cel mai mic din protopresbiteratele archidiecesei.

— *ichi* —

NOUTĂȚI

***Din causa** sfintei sĕrbători* „Cuviósa Paraschiva“ *numĕrul proxim al fóiei nóstre apare Luni după amiazi.*

Pentru Museul istoric și etnografic al Asociațiunii au dăruit 10 cor. dl George Ittu, paroch în Vale, dna Ana Ittu n. Stirimin, și Aurel I. Ittu întru vecinica pomenire a fiului, respective a fratului rĕposat *Octavian G. Ittu,* fost elev în clasa III-a a școlei elem. ev. luterane din Sibiiu. Priméscă donatorii și pe acéstă cale mulțămita comitetului central. — *Biroul Asociațiunii.*

*

Adunare poporală la Ilia. Duminecă (30 Octobre n.) se va ține la Ilia adunare poporală, căreia deputatul dietal Dr. Aurel *Vlad* va face o dare de sémă despre situația politică și va propune și moțiune de protest energic contra proiectului despre reforma instrucțiunii poporale.

*

Societatea „Petru Maior“ din Budapesta a fost constituită pe anul 1904/5 astfel: president: Ioan Cristian st. în med. Vicepresident: Traian German, abs. de teol. st. în filos. Secretariu: Leo Bohățel, stud. techn. Cassariu: Mihaiu Șerban, stud. în filos. Controlor: Daniil Vasu, stud. în drept. Notari: Ioan Filipciuc, stud. în drept, Ioan Nenciu, stud. în med. Bibliotecariu: Petru Groza, stud. în drept. Vicebibliotecariu: Vas. Cucu, stud. în drept. Econom: Adam Iancu, stud. în med. Comisia literară: president: Ioan Montani, stud. în drept., referent: Pompil Nistor, stud. în med., Traian German, abs. de teol. stud. în filos., Constantin Bucșan, stud. în drept., Vas. Stanciu, stud. în filos. Ioan Tibil., stud. în drept. Vasile Vlaicu, stud. în fil. Comisia supraveghetóre: Vasile Neguț, stud. în filos. Traian Ianca, stud. în med. veter., Samson Crisciu, stud. în filos.

*

Adunare învĕțătorésca. „Reuniunea învĕțătorilor din archidiecesa gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș“ ține adunare generală în Blaj, în zilele de 4 și 5 Novembre n. 1904.

*

Cutrĕmur de pământ. Duminecă înainte de amiazi a fost cutrĕmur de pământ în numĕróse orașe și comune din Norvegia. In Cristiania (capitala Norvegiei) cutrĕmurul a fost așa de puternic, în cât a doborît o mulțime de hórne.

*

Din Timișóra ni-se scriu următórele: „dl *Nicolae Iancu* (originar din Mohu lângă Sibiiu), referent al districtului central la „Reuniunea de agricultură din comitatul Timiș“ a fost numit din partea direcțiunii acelei Reuniuni *referent* al tuturor chestiilor economice românești din întregul comitat Timiș, și șef al secțiunii pentru industria de casă la acéstă reuniune.

Dl Iancu, absolvent cu diplomă al academiei superióre de agricultură din Magya-Óvár și cu praxă de la domeniile archiducelui *Friedrich* și contelui *Andrássy*, a înființat în decurs de scurt timp în comitatul Timiș *în mai multe comune românești societăți economice* spre binele și folosul material al acestor comune. Așa s'a înființat în *Bazos* o societate de 85 membri, în *Cerneteaz* de 60 membri, în *Moșnița* de 115 membri și în *Sân-Mihaiul Român* de 88 membri, ear' în comuna *Fenlac* o societate de credit cu 112 acții de câte 50 coróne acția. Aceste resultate sunt cu atât mai îmbucurătóre pentru economii nostri bănățeni, fiind că înainte de acésta numai în comune ungurești și nemțești au esistat astfel de societăți, cari în decurs de scurt timp au adus economilor fórte mare folos. Comunele românești în lipsă de specialist activ pe acest teren înainte de acésta nu s'au putut desvolta: Dl *Iancu* este încredințat din partea Reuniunei a face *o colecțiune frumósă de lucrurile de mână* femeești din Banat. Acésta colecțiune va serví dnei *Archiducese Isabella*, soției dlui Archiduce *Friedrich* ca model, și pe basa acestei colecțiuni se va înființa în *Timișóra* o filială pentru industria de casă, care va sta în legătură cu centrala din Pojon și Viena. La acésta filială femeile bănățene vor avé un isvor de venit frumos și sigur, prin furnisarea continuă a lucrurilor de mână“.

*

† Achim Oana, proprietariu în Mag, tatăl dlui *Dr. Atanasiu O. Moga*, medic cercual în Săsciori, a murit Joi în 20 l. c. în etate de 56 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Duminecă în 23 l. c. cu mare ceremonie. Il deplânge soția și numĕrósa familiă.

*

Reuniune studențéscă protestantă. Duminecă după amiazi s'a ținut în Budapesta o adunare a tinerimei studióse protestante, în care delegatul „reuniunii (alianței) studențești creștine din Anglia“, dl Maclean, și alți oratori au esplicat scopul alianței, care culminéză deosebi în trei puncte: îndemnarea și îmbărbătarea tinerimei studióse, ca sĕ fie învĕțăcei ai lui Christos și sĕ 'l priméscă pe el ca unicul Mântuitoriu al lor; sĕ-și întăréscă întrĕ sine credința prin cetiri din Sf. Scriptură, și sĕ se angajeze la lucru în alianța internațională, deosebi sĕ se angajeze ca misionari. Au participat la adunare și delegați ai școlelor superióre protestante din Dobrițin, Cluj, Eperjes, Sopron, Nagy-Körös și Pápa. Adunarea a decretat înființarea reuniunii sub titlul „Magyar Evangyeliómi Keresztyén Diákszövetség“, alegêndu-și president pe Balogh Ferencz, profesor de teologie la semintariul reformat din Dobrițin.

*

Concert în Sebeșel. Primim invitare la concertul declamatoric ce se va aranja de tinerimea din Sebeșel cu ocasiunea sfințirei școlei de acolo, Duminecă în 17/30 Octobre a. c. Actul sfințirei se va începe la 11 ore a. m. La 1 oră p. m. va fi banchet. Taxa 2 coróne pentru o persónă. Cei-ce voesc a lua parte la banchet sunt rugați a înștiința epitropia bisericéscă din Sebeșel până Joi în 14/27 Octobre. Concertul se va începe séra la 7 ore în localul școlei celei noue.

*

Ucigași. Vĕduva Terezia Sontagh, proprietărésă în Csetnek, Duminecă nóptea a fost ucisă împreună cu cameriera sa. Făptuitorii crimei, cari după comiterea omorului au jefuit tot de prin casă, până acum n'au putut fi eruați.

*

„Mata glop“. Malaiezii din insulele indice sunt fórte adese-ori cuprinși de o înfricoșată bólă, numită „amo“, un fel de nebunie rabiată, care împinge pe bolnavul sĕ alerge, ca cânii turbați, și sĕ sfarme și ucidă tot ce-i cade în cale. In limba malaieză bóla acésta se numește „mata glop“ (ochiu împăingenit). Sĕptĕmâna trecută o cétă de malaiezi din Bataira (în insula Sumatra) fiind cuprinsă de bóla acésta, în vagabundările ei a ajuns în Atjeh, unde năvălind în localul clubului european a ucis 16 ómeni, până ce a succes la legarea rabiaților.

*

Esplosie de dinamit. Luni a esplodat în Barcelona (Spania) o bombă de dinamit, deteriorând multe case. Făptuitoriul e necunoscut. Poliția a arestat pe portariul „societății pentru științele sociale“, în localul căreia s'au ținut prelegeri anarchiste.

*

A crește copii puternici și sănĕtoși este idealul familiei și societății. Scopul acesta se ajunge, dacă copiii sunt nutriți cu unsóre de pește până la încheierea periodei de desvoltare. Fórte bună e unsórea de pește a lui Zoltán, pentru gustul plăcut și lipsa de miros. Prețul unei sticle 2 cor., în farmacii.

*

S'a perdut din hotarul comunei Sĕliște în nóptea dinspre 11—12 Octobre v. un cal murg de 9 ani, bine hrănit, cu cómă lungă la stânga, cu câteva pete albe mici pe spinare, cu códa până la genunchi și puțin pintenog la piciorul stâng dindĕrĕt, avênd și câțiva peri albi în frunte. Cel-ce îl va afla sĕ încunoștințeze pe proprietariul Dumitru I. Ghibu (Sĕliște, lângă Sibiiu), care în schimbul unei remunerații va lua calul.

*

Teatru german în Sibiiu. Cunoscuta și bine aprețiata trupă teatrală a dlui *Leo Bauer*, care anii trecuți a oferit publicului sibian atâtea momente de elevație sufletéscă, va începe șirul representațiunilor în 29 Octobre, și judecând după personalul de care dispune, va fi și anul acesta la înălțimea sa.

Personalul se compune din 13 domni și 13 dame, cari și până acum au dat dovedi de talentul și aptitudinea lor. Intrĕ domni remarcăm pe bonvivantul Gustav Olmar, pe comicul Franz Redl, pe Karl Günther, etc. Intrĕ dame pe Gretel Bruckschewska, Anna Binder, Ida Günther, Adele Keller, Louisa Kunst etc.

Piese noue în repertoar vor fi multe și variate. Așa întrĕ altele operetele: Das Veilchenmädel de I. Helmesberger, Generalkonsul de F. Reinhardt, Der Herr Professor etc. etc.

Direcțiunea teatrală invită la abonament pe 12 reprèsentațiuni. Prețurile: loge în parter 28 fl. 80 cr., loge rangul I (mare) 40 fl., loge rangul I (simplă) 38 fl. 40 cr., loge pentru onorațiori 57 fl. 60 cr., loge rang II (simple) 20 fl., loge rang II (mari) 28 fl.

Abonamentele se fac de la 9—12 a. m. și de la 3—6 d. a. în cancelaria teatrală.

*

Noroc rar. La tragerea de Luni a loteriei r. u. de clase proprietarii losului nr. 98924 au fost favorisați de mare noroc. A nume losul acesta, care a fost cumpĕrat de la colectura principală Wilhelm Schulze, Budapesta, Régiposta utca 6, a câștigat premiul cel mare de 600,000 coróne. La colectura acésta norocósă se află de vênzare pentru tragerea primă a loteriei de clase losuri originale: un los întreg cu 12 cor., o jumĕtate cu 6 cor., un pătrar cu 3 cor. și o optime cu 1·50 cor.

*

Cea mai mare fericire pe lume e sănĕtatea și mulți au jertfit averi întregi, ca sĕ și-o câștige, dar' de cele mai multe-ori înzădar. De când inventatorul crucii duple electro-magnetice R. B. nr. 86967, dl Albert Müller în Budapesta V. Vadász-utcza 45/V, a pus la disposiția lumii bolnave aparatul seu, e știut, că numai acésta e în stare sĕ ajute acolo, unde alte mijlóce nu mai pot.

*

Progres corespunḑĕtoriu spiritului timpului. Abia câțiva ani s'au strecurat de când în întrégă țéra s'a ivit mișcarea de a semăna struguri înaintea fie-cărei case și în fie care grădină, și ideia acésta într'atâta s'a lățit, în cât abia se mai află loc în țéră, unde sĕ nu se planteze. Și nici nu e mirare. Sĕ privim d. e. orașul Biserica-albă, în care nu se află casă neîmpodobită cu verdéță de struguri. Acésta provede întrégă familia de la cócere până iarna târziu cu cei mai buni struguri de desert, și dă în fie care an róde, fără îngrijire deosebită. De aceea atragem atențiunea on. nostri cetitori asupra acestei plante, cum și asupra anunțului cu clișeu (chip) de pe pagina a IV-a a fóiei nóstre de astăzi. Catalóge ilustrate primește fie-care gratis și franco.

Teatru român în Sibiiu.

„Reuniunea sodalilor rom. din Sibiiu“
va da
Vineri, la 28 Octobre n.
în teatrul orășenesc, piesa

Sâmbăta morților

(Der Müller und sein Kind)
dramă din popor în 5 acte de **Raupach,**
localisată de **Teodor V. Păcățian.**

Persónele:

Petrilă, morar în Doinești	dl George Poponea
Ileana, fiica lui	dșóra Elena Grindean
Primărésa, sora lui Petrilă	dna Elena Crișanu
Preotul Serafin	dl Ioan Imbĕruș
Vĕduva Negrescu . . .	dșóra Paraschiva Dumitru
Ionel, feciorul ei	dl Dumitru Axente
Gherghel, cârcimar . . .	„ Nicolae Stoica
Ana, soția lui	dșóra Elena Ucenic
Doi copii ai lor	* * *
Iancu, țeran	dl Laurențiu Boldor
Nastase, gropar	„ George Trifan

Andreiu și Pavel, ucenici la móra lui Petrilă.

Acțiunea se petrece în comuna Doinești, în timpul de față. Intrĕ acte cântă capela musicei orășenești.

Prețul locurilor:

Loge parter, pentru 4 persóne . . .	3 fl.	— cr.
„ „ mari, pentru 5 persóne .	3 „	75 „
„ de rangul I, pentru 4 persóne .	4 „	— „
„ „ „ I, mari, pentru 5 pers.	6 „	— „
„ „ „ I, mici, pentru 3 pers.	3 „	— „
„ pentru onorațiori, de I-ul rang .	6 „	— „
„ de rangul al II-lea, pentru 4 pers.	2 „	50 „
„ „ „ „ II-lea, „ 5 „	3 „	10 „
Loc pe balcon (în primele 2 rênduri) .	1 „	20 „
„ „ „ (de la al 3-lea rênd încolo)	1 „	— „
„ cercle (în primele 4 rênduri) . .	1 „	— „
„ în stal (de la al 5-lea rênd încolo)	— „	75 „
„ numerisat în parter	— „	50 „
Intrare în parquet	— „	40 „
„ „ „ pentru milit. și stud.	— „	30 „
Loc numerisat pe galerie	— „	30 „
Intrarea pe galerie	— „	20 „

Biletele se vînd cu începere de azí (Mercuri) la *librăria archidiecesană* (strada Măcelariler nr. 45) cum și séra la cassă.

Venitul curat e destinat pentru ajutorarea sĕracilor nostri.

Cassa e deschisă la orele 6 séra. — Inceputul la orele 7 séra.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenților după influență. Promovéză apetitul și face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului seu plăcut se ia cu plăcere și de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 14—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

Cărţi şi reviste.

„Călindariul Poporului“ pe anul 1905, apărut în editura tipografiei lui Iosif Marschall (Sibiiu) conţine, pe lângă partea pur calendaristică, lista domnitorilor, tariful postal, scala timbrelor, informaţiuni despre afaceri bisericeşti şi şcolare, despre reuniunile culturale, economice şi industriale, „Rĕvaşul“ despre întêmplările mai însemnate din 15 Septembre 1903—30 Septembre 1904, ear' în „partea literară“ novele, schiţe, poesii, sfaturi şi glume. Ilustraţiuni are: portretul principelui Stefan cel Mare al Moldovei, portretul rĕposatului protopresbiter-asesor consistorial Z. Boiu, al dlui I. Şuluţu şi altele.

*

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul *„Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară“*, de *Teodor V. Păcăţian*, şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Ne simţim plăcuţi îndatoraţi a aduce şi pe acéstă cale cele mai sincere mulţămite tuturor acelora, cari îndemnaţi s'au simţit a sprigini causele nóstre naţionale prin participarea la petrecerea de vară aranjată în 2 August st. n. în Mediaş, cum şi mult st. suprasolvenţi:

Atanasiu Popovici, comerciant, 7 cor., Dr. Alexandru Morariu, adv., 5 cor., Ioan Moldovan, preot, Dancăş, funcţ., Moldovan, protopop, câte 2 cor., Mih. Popovici, Galea, câte 3 cor., Muntean, 1 cor., Pant. Ivan, 2 cor., Vasile Pop, Földes, Holom, Camilli, câte 80 fileri.

Venitul curat de 20 cor. a fost distribuit ambelor biserici române din Mediaş.

Mediaş, în 28 August st v. 1904.

Comitetul arangiator.

*

In firul colectei întreprinse pentru edificarea şcólei din Boroşneul-mic, tractul Treiscaune, au binevoit a mai contribui următorii: „Bistriţana“, institut de credit şi economii în Bistriţa, 10 cor., Iosif Puşcariu, advocat în Braşov, 2 cor., ear' Alexe Neagoviciu, paroch în Zágon a mai colectat cu lista nr. 171 de la următorii binevoitori din Zágon: Alexe Neagovici, George Popoviciu, câte 1 cor., Alexe Nedelcu 20 fil., Nicolae Sóre 16 fil., Ioan Calcea Nedelcu 20 fil., George I. Calcea 40 fil., Nicolae Mircea 30 fil., Ioan Calcea 20 fil., Ioan Mogoşu 1 cor., vĕd. Maria Muntean 10 fil., Iosif Mogoşu 20 fil., George V. Lupsa 14 fil., Constantin Mogoşu 10 fil., Dimian Mogoşu 20 fil., Ioan Cornelea, Pavel Baciu, câte 40 fil., Ioan Şerban 20 fil., Alexe Precup, Simion Sin, câte 10 fil., Alexe Calcea, Ana Cârstea, câte 20 fil., Petrea Anton 40 fil., George Macoveiu, George Moise, câte 20 fil., Susana Oltean 10 fil., Ilie Sasu, vĕd. Ana I. Furtună, George Secelean, Alexe Ovesea, câte 20 fil., Nicolae Gavriilă 8 fil., Vasilie Ovesea, Ioan Ovesea, Petrea Pĕtrîrjel, câte 20 fil., Iordache Şerban 40 fil., Sofron Precup, George Soare, Ioan Popa, George Popa, câte 20 fil., Avram Macoveiu 1 cor., Haralampie Macoveiu, Nicolae Sasu, câte 20 fil., Toma Zsidĕu 10 fil., Ioan Sasu 20 fil. Suma totală 12 cor. 8 fileri.

George Neagoviciu Negrescu, paroch în Intorsura-Buzĕului a contribuit pe lista nr. 125 cu 5 cor., Ioan Oltean, comerciant, Constantin Sporea, profesor în Iaşi (România), Ioan Sporea, învĕţătoriu-dirigent în Feldióra, câte 1 cor.

Priméscă marinimoşii donatori mulţămitele nóstre cele mai adânci. Atotputernicul şi milostivul Dzeu sĕ le rĕsplătéscă însutit şi înmiit.

Boroşneul-mic, în 30 August st. v.. 1904.
Pentru comitet: Ioan *Marin*, paroch, Nicolae *Stancu*, învĕţătoriu, George *Gabor*, epitrop I. Nicolae *L. Anghel*, epitrop II.

Notă: Preaonoratele oficii protopresbiterale, onoratele oficii parochiale, onoratele bănci şi institute de credit şi economii, şi stimaţii domni particulari, cari au primit apeluri, sunt rugaţi pe acéstă cale pentru ultima-dată, ca sĕ binevoiască a ne retrimite apelurile primite, cu ori şi ce resultat, cu atât mai vêrtos că terminul a espirat deja în 31 Iulie st. v. a c.

Sĕ plantăm umbrar de viţă de vie
pe lângă orice casă şi în grădinile nóstre de casă,
în pământ şi nĕsip.

Pentru acest scop însĕ nu se potriveşte ori-ce soiu de struguri, de-şi tóte soiurile sunt plante curpenitóre, fiind-că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvóltă, nu dă róde, din care causă mulţi nu au putut obţiné nici un resultat. Dacă însĕ se plantéză soiuri bune pentru formarea de verdéţă, acestea provĕd apoi casa pe întreg timpul cócerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămâioşi şi alte soiuri de struguri dulci. [12] 18—20

Strugurii cresc pretutindenea în patria nóstră şi nu esistă casă, pe lângă ale cărei ziduri nu ar puté fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumósă podóbă şi pentru alte clădiri, grădini, garduri ş. a. fără sĕ detragă cât de puţin din locul menit pentru alte scopuri. Ş'apoi strugurii sunt cele mai mulţămitóre póme, deóre-ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă postală, se trimite fie-căruia, gratis şi franco.

Erste Érmelléker Rebenschule, Nagy-Kágya,
p. u. **Székelyhid.**

Nr. 10609 Plen. [303] 2—3

Concurs.

In scopul **conferirei stipendiilor şi ajutórelor,** ce se votéză **pe anul 1905 din fundaţiunea „Andronic“**

I. Pentru învĕţăcei de ori ce meserie,

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1904,

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovedi despre desteritatea de a puté deveni măestri, prin acésta se escrie concurs pe lângă următórele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutóre şi stipendii au sĕ producă în general:

1. Carte de botez.
2. Atestat de la comună despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar de la parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa avênd a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetéză şcóla şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai *Români ortodocşi născuţi în archidiecesa Transilvaniei.*

In special au sĕ dovedéscă:

I. Invĕţăceii.

a) că au împlinit anul al 12 lea al etăţii;

b) că au cercetat şcóla poporală, ori altă şcólă superióră;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă de la măestru despre sporiul ce 'l arată în meserie, despre diliginţă şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învĕţăcel în anul 1904, ceea-ce vor dovedí prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac sporiu mulţămitor, ceea-ce vor dovedí ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă de la măestru;

c) cei ce vor dovedí, că sunt membri ai vre unei *reuniuni de meseriaşi* şi că cunosc mai multe limbi vor fi preferiţi.

III. Sodalii, cari sunt în condiţiune de a deveni măestri.

a) sĕ aibă certificatul de măestru;

b) sĕ fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceea ce vor dovedí cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţa de la măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere sĕ se arete anume locul, unde voesc sĕ se aşeze ca măestru, ce fel de mijlóce mai au pentru a începe meseria pe socotéla lor;

d) sĕ dovedéscă cu atestat de la oficiul parohial, că cercetéză biserica nóstră şi e creştin bun şi moral.

De la toţi concurenţii se recere, ca cererile sĕ fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistoriului arhidiecesan greco-oriental din Sibiiu şi sĕ le înainteze cel mult **până la 31 Decembre 1904 stil vechiu.**

Acei concurenţi cu studii gimnasiale şi reale, cari se vor aplica ca învĕţăcei la sculptură în lemn, bărdăşit şi la zidărit, sau vor fi aplicaţi deja ca învĕţăcei ori ca sodali la aceste meserii şi cei din urmă vor sĕ se perfecţioneze în meseria lor în ateliere mai mari în cari sĕ pótă câştiga praxa recerută, vor fi consideraţi cu ajutóre mai mărişóre.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin, nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa plenară a consistoriului arhidiecesan, ţinută la 4 Octobre 1904.

Consistoriul arhidiecesan.

Nr. 749 1904. [310] 1—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** a II a **Bălan** în urma ordinului preaveneratului consistoriu din 21 Septembre a. c. nr. 9613 B. se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de la stat.

Concurenţii au a-şi înainta rugările de concurs instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu în terminul deschis şi a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre spre a cânta respective celebra şi cuvênta.

Fizeş-Sânpetru, 7/20 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 397 1904. [309] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** din parohia **Nevoeş,** pe basa ordinului preaven. consistoriu arhidiecesan din 21 Septembre 1904 nr. 9580 bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acel post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruite în sensul normelor în vigóre în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se presenta în vre o Duminecă óri sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Deva, 6/19 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 764/904 [308] 1—3

Concurs.

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a **III. Hurez,** protopresbiteratul gr.-or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului consistoriu arhidiecesan din 5 Octobre 1904 nr. 10378 B. se escrie prin acésta din **nou** concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ 'şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul sus indicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la sfânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 10 Octobre 1904.

Ioan Cândea
protopop ca adm. protopresb.

Nr. 751/904 [307] 1—3

Concurs.

Pentru **întregirea parohiei Bosna,** prin acésta se escrie concurs din nou cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de la stat.

Concurenţii au a şi înainta cererile de concurs construite conform normelor din vigóre, la subscrisul oficiu în terminul deschis şi a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre spre a cânta, respective a cuvênta şi celebra.

Fizeş-Sânpetru, 7/20 Oct. 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 461/1904. [305] 2—3

Concurs

Pentru **ocuparea parohiei Rîpa-Rîmeţului,** protopresbiteratul Alba-Iulia, se publică concurs, cu termin de 30 zile, de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea de la stat a venitelor preoţeşti.

Petiţiunile se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, îndatorându se concurenţii a se presenta, conform prescriselor regulamentare, în biserică spre a cânta respective a celebra şi predica.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 28 Septembre 1904.

Ioan Teculescu
protopop.

Nr. 409. [300] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla confesională gr. or. din parohia **Curtuiuşiu**, protopresbiteratul Cetatea de pétră, se publică concurs cu termin de **20 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariu anual de 600 coróne, din care 300 cor. repartiţie pe popor ear' 300 coróne ajutoriu de stat, cuartir în edificiul şcólei, grădină de 400 ☐ stângini şi lemne de foc.

Doritorii de a ocupa postul acesta vor avé a-şi aşterne cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subscrisul oficiu protopresbiteral (p. u. K.-Monostor) până la terminul indicat; cel ales va fi îndatorat a instrua copíi de şcólă în cântările bisericeşti şi a cânta cu ei în biserică la sânta liturgie.

Fênaţe, la 30 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Cetatea de pétră. In conţelegere cu comitetul parohial respectiv.

Teodor Şovrea
adm. prot.

Nr. 585/1904 [306] 2—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla nóstră din **Cerişor**, protopresbiteratul Hunedóra, se escrie concurs nou cu termin de **10** zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 cor. din repartiţie de la popor, şi 60 cor. bani pentru cuartir şi lemne de foc.

Cei ce doresc a reflecta la acest post au a-şi înainta cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi a se presenta înainte de alegere în comună spre a se face cunoscut cu poporul.

Hunedóra, la 5 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Pecurariu
protopresb.

Pentru pomi roditori
arbori decorativi, borbonari (Beerenobst), **gladici, salcâmi** (acaţi), ş. a. cel mai bogat şi mai bun isvor de cumpĕrare este şcóla de pomi în mărime de 30 jug. a lui
Fischer & Comp.
285 4—6 **Nagyenyed** (Aiud, Ungaria).
Catalóge (în limba română, germână şi magiară) franco.
Tómna e cel mai bun timp pentru plantat.

Săpunul Schicht
cu marca:
„cerb“ ori „cheie“
e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciose.
Se capětă pretutindenea! (122) 21—34
! ! La cumpărare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. ! !

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 112 Sibiiu, Marți 19 Octobre (1 Novembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Adunări de protestare.

Sibiiu, 31 Octobre n.

Asprimea dispositiunilor cuprinse în proiectul de lege al domnului ministru de instrucție *Berzeviczy*, presentat parlamentului ungar, a provocat nemulțămire generală printrĕ popórele nemagiare din țéră și le-a pus pe tóte în mișcare. Lucru fórte natural. Când se indréptă atac atât de cutezĕtor și atât de nemotivat în contra *vieții* naționale a popórelor nemagiare din patria acésta comună, în contra *școlelor* lor: popor nemernic ar fi acela, care n'ar face barem încercare de *apărare*, pe căile legale cari ii stau deschise. De aceea zicem, că e fórte natural, că naționalitățile nemagiare se mișcă.

Inceputul l-au făcut deputații sași din dietă, cari nu numai în urma provocărilor primite de la alegĕtori și în urma ținutei corecte a presei naționale săsești, ci ne place a crede, că și din propriul indemn au ținut consfătuire în Budapesta și au luat hotărire sĕ iee posiție hotărită în contra proiectului de lege când va fi pus în desbatere în dietă. Moment îmbucurător este acela, că *toți* deputații sași, treisprezece la numĕr, au luat angajament sĕ-și apere poporul în contra asupritórelor dispositiuni cuprinse în nefericitul proiect de lege, și că pe lângă ei s'a alăturat și deputatul Sebeșului, ca al patrusprezelea, care e Magiar, dar' trimis la dietă din partea Sașilor.

Acesti patrusprezece deputați, cari fac parte din partidul guvernului, au mers la prim-ministrul *Tisza* și i-au comunicat, că proiectul de lege din întrebare taie adânc în legea despre egala indreptățire a naționalităților, care e lege fundamentală, și taie și în autonomia bisericei săsești, periclitând totodată esistența școlelor naționale săsești, prin urmare ei nu 'l pot accepta și vota, ci 'l vor combate în mod categoric și cu argumente puternice, în dietă.

Prim-ministrul Tisza a luat la cunoștință comunicarea deputaților sași și li-a spus, că nu face chestie de partid pe tema proiectului de lege, care nici nu e al dsale, ci al ministrului de instrucție *Berzeviczy*, prin urmare le dă mână liberă sĕ 'l combată și sĕ nu 'l voteze.

Atâta Sașii. De la Sêrbi apoi vine știrea, că episcopatul lor încă a luat hotărîre sĕ combată din tóte puterile proiectul de lege în casa magnaților, unde au scaun și vot episcopii sêrbești, în casul că proiectul de lege va fi votat în dietă în textuarea actuală, atât de vătĕmatóre pentru naționalitățile nemagiare. Afară de acésta, sunt plănuite *întruniri de popor*, pentru a se ridica protest în contra atentatului plănuit asupra școlelor confesionale nemagiare din țéră. O adunare mare și imposantă se va ține în *Carloveț*, la care vor lua parte representanți din tóte comunele mai mari locuite de Sêrbi.

Și noi, Românii? Nu stau nici ómenii nostri cu mânele în sin. Eri, Duminecă, a fost întrunire de popor în *Ilia-murĕșénă*, în care s'a votat o resoluțiune de protestare în contra proiectului de lege, care are de scop nimicirea școlelor românești, ear' pe Dumineca viitóre sunt convocați Românii din cercurile electorale *Deva* și *Orĕștie* la o întrunire de protestare la Orăștie. Se vor mai ține apoi adunări de protestare în *Hațeg*, *Hunedóra* și *Brad*, și dacă suntem bine informați, o mare întrunire poporală în — *Sibiiu*, și póte și pe alte locuri.

Cum-că adunările acestea de protestare nu vor avé nici un resultat real, e de sine înțeles. Guvernul nu se va spăria de glasurile de protestare ale Românilor, Sașilor și Sêrbilor, ci va merge mai departe, pe calea apucată, cu atât mai vîrtos, că în ce privește *magiarisarea*, nu este oposiție, ori om din oposiție, care sĕ nu-l sprijinéscă.

Dar' cu tóte acestea, întrunirile de protestare sunt necesare, pentru-că lumea nepreocupată numai pe calea acésta se póte convinge, că nemulțămirea față de proiectul de lege al dlui ministru *Berzeviczy* e generală, și că popórele nemagiare din patria acésta au destulă conștiință națională, ca sĕ vadă și sĕ simtă primejdia cu care sunt amenințate. Ne dóre rĕu aceea ce vrea guvernul sĕ facă cu școlele nóstre confesionale, și n'am fi ómeni dacă n'am avé curajul sĕ o spunem pe față și în fața lumii întregi, că ne dóre! Și lucrul acesta nici nu ni-l póte lua nimeni în nume de rĕu.

Articolul de lege XX din 1848.

Confrații de la „Drapelul“ *cred că nu ne-am esprimat destul de clar în prim-articolul din numĕrul 109 al ziarului nostru, în care spuneam, care este punctul nostru de vedere cu privire la esecutarea articolului de lege XX din 1848, reclamată atât de mult în timpul din urmă din partea reformaților. Credința nóstră însĕ e, că am precisat destul de bine aceea ce voiam sĕ precisăm, anume:* înțelesul legii din întrebare. *Și înțelesul e, cum am arătat, acela, că* tóte *confesiunile recepte din țéră — prin urmare și biserica nóstră greco-ortodoxă —* au dreptul *sĕ céră, ca sĕ fie împartășite de ajutor din budgetul statului pentru acoperirea trebuințelor lor eclesiastice. Și constatând faptul, că în consiliul de ministri, care s'a ocupat cu memorandul reformaților, încă* astfel *a fost esplicată legea, ni-am esprimat părerea, că guvernul, voind sĕ fie drept, nici nu póte sĕ esecute legea de cât așa cum cere dreptatea, pe întréga linie, adecă* cu privire la tóte confesiunile din patrie.

De atunci încóce a apărut în scris *rĕspunsul guvernului la memorandul reformaților, și în rĕspunsul acesta găsim declarațiuni ca cele următóre:*

„*...guvernul, ca în întréga sa activitate, póte fi condus la precumpănirea acestei chestii numai de acel însemnat punct de vedere, ca* perfecta egalitate și reciprocitate întrĕ confesiunile recepte sĕ se validiteze pe întréga linie“....

Ear' cu privire la noua îmbunătățire a salariilor preoțești, în rĕspunsul guvernului se spune:

„*...Chestia acésta, după firea ei, se póte resolva numai* cu privire la preoții tuturor confesiunilor asupra cărora se estinde art. de lege XIV din 1898“ ..

Suntem acum deci și mai tare încredințați, că esecutarea legii din întrebare se va face, când se va face, pe întréga linie, *cu ținerea în vedere și a bisericei nóstre.*

Pretensiuni în privința acésta noi însĕ n'am formulat. Cereri n'am ridicat. Dar' când vom ajunge sĕ ne formulăm pretensiunile, de sine înțeles, că numai sub condiția, că ne rĕmâne neștirbită autonomia bisericéscă *ni-le vom puté formula, așa cum doresc confrații de la* „Drapelul“, *și cum doresc toți credincioșii bisericei nóstre.*

Pentru Arămânii din Macedonia.

Marți, sĕptĕmâna trecută, s'a deschis în București, în localul propriu, sesiunea de tómnă a sfântului sinod al bisericei autocefale greco-ortodoxe din România.

Ceremonialul a fost cel obicinuit: s'a cetit decretul de deschidere de către domnul prim-ministru *D. A. Sturdza*, care ține în mod interimal locul domnului ministru de culte și instrucțiune *Haret*, dus în concediu, s'a verificat procesul verbal al sesiunei din urmă sinodale, și apoi s'a întrat în ordinea de zi.

Și la ordinea zilei a fost pusă, între altele, o chestie care a provocat declarațiuni de mare însĕmnătate pentru biserica ortodoxă română din Macedonia, declarațiuni făcute din partea domnului prim-ministru al României *D. A. Sturdza*.

Cum se știe, în primăvara anului acestuia fostul metropolit-primat al României, *Ghenadie*, umblase prin Macedonia, ținênd serviciu dumnezeesc și predici în mai multe biserici de ale Arămânilor. Patriarchul din Constantinopol s'a plâns pentru acésta la sfântul sinod al bisericei ortodoxe române, cerênd pedepsirea fostului Metropolit.

Sinodul a pertractat scrisórea de protestare a patriarchului încă în sesiunea de primăvară, rĕspunḑênd, că metropolitul Ghenadie a făcut visita în Macedonia din propria sa inițiativă, fără a fi fost trimis acolo, nici din partea sinodului, nici din partea guvernului român, ear' pedepsit nu póte fi, pentru-că fostul metropolit se află într'o situație privilegiată.

S'a folosit apoi de acest prilej sfântul Sinod pentru a pune o vorbă bună și el în favorul Arămânilor din Macedonia, și a scris patriarchului, că ar face bine dacă *ar lăsa pe Arămâni sĕ se róge în bisericile lor în limba lor națională*.

La acésta dorință a sfântului sinod a venit apoi rĕspuns de la patriarchul, și rĕspunsul s'a cetit în ședința de Marți a sfântului sinod. Patriarchul zice, că *nu este tréba sfântului sinod al României sĕ se amestece în afaceri peste cari el, patriarchul singur este stăpân*, și că el, patriarchul, *lucréză în chestia Arămânilor așa cum îi dictéză interesele bisericei*.

Sigur că la o *astfel* de scrisóre, sfântul sinod ar fi dat un rĕspuns potrivit, dacă dl prim-ministru *Sturdza* nu lua numai de cât cuvêntul pentru a stabilí adevĕrata ființă a chestiei macedo-române. A spus dl prim-ministru, că luptele cari se dau în Macedonia întrĕ naționalități sunt de caracter curat *politic*, și de aceea ar fi bine, ca biserica sĕ nu se amestece în ele, pentru-că guvernul român speră că *va puté duce el singur lucrurile la bun sfêrșit*. A spus apoi dl Sturdza, că cererile Arămânilor sunt sprijinite la Pórtă *de către tóte puterile mari europene*, și astfel patriarchul în cele din urmă *va trebuí sĕ cedeze*.

Sfântul sinod, luând cu plăcere act despre declarațiunile dlui prim-ministru *Sturdza*, a lăsat sĕ rĕmână scrisórea din urmă a patriarchului de la Constantinopol fără rĕspuns, și a luat hotărîre, sĕ trimită un avertisment fostului metropolit Ghenadie, de a nu se mai duce prin Macedonia, tocmai în interesul Arămânilor, al căror bine îl dorește și vrea și fostul metropolit.

Dând acest scurt raport despre cele întêmplate în ședința de Marți a sfântului sinod din România, constatăm cu plăcere un lucru: că toți factorii principali ai vieții publice din regatul român sunt angajați în chestia arămână, și că guvernului român i-a succes sĕ obțină chiar și sprijinul tuturor puterilor mari europene. Prin urmare, causa fraților nostri din Macedonia, cu privire la naționalisarea bisericei lor, este a fi considerată *ca o causă deja câștigată*. E numai chestie de timp, când au Arămânii sĕ-și vadă dorințele împlinite. Succesul deci e asigurat, și succesul va fi de atribuit negreșit cercurilor conducĕtóre din regatul român; bucuria însĕ va fi a Arămânilor, ear' câștigul al întregei biserici ortodoxe române!

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, și a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

§. 14. In școlele elementare poporale de stat sunt a se preda tóte obiectele în limba magiară, în localitățile școlei, în formă publică. La instrucția în religiune și morală *póte* fi însĕ intrebuințată la cererea superiorității bisericești respective, pe lângă limba de propunere magiară, *și limba maternă a elevului* ca limbă de propunere.

Limba de propunere pentru cursul zilnic la școlele elementare poporale cari nu sunt ale statului, *o stabilește susținĕtoriul școlei*. Dacă însĕ într'o școlă elementară poporală cu limbă de propunere nemagiară limba maternă a cel puțin 20 la sută din totalitatea elevilor inscriși e cea magiară, ori dacă dintrĕ toți elevii cel puțin 20 se declară a fi de limbă maternă magiară, *este a se intrebuința și limba magiară ca limbă de propunere*.

Dacă susținĕtoriul școlei voește sĕ schimbe limba de propunere stabilită, are sĕ céră încuviințarea ministrului de culte și instrucțiune.

In cursul de repetiție al tuturor școlelor elementare poporale *limba de propunere e esclusiv cea magiară*.

In cursul zilnic al școlelor elementare poporale cu limbă de propunere magiară și cu elevi cari nu vorbesc unguresște, susținĕtorii școlei îngrijesc, după putință, de instruarea copilului în limba sa maternă.

§. 15. Dispoziţiunea §-lui 4 din legea despre instruarea obligătóre a limbei magiare art. XVIII, 1879, este sĕ fie realisată în tóte şcólele elementare poporale în cari limba de propunere nu e cea magiară, în aşa mĕsură, ca elevii de limbă maternă nemagiară *sĕ şi insuşéscă limba magiară în cei şase ani ai cercetării zilnice a şcólei elementare poporale atât de bine, ca corĕspunzĕtor raporturilor lor de viéţă sĕ-si pótă esprima ungureşte gândirile, sĕ pótă cetí, scrie şi socotí fluent ungureşte.*

§. 16. Planul de învĕţământ cu privire la instruarea în limba magiară îl stabileşte ministrul de culte şi instrucţiune. Acest plan de învĕţământ, împreună cu numĕrul orelor stabilite pentru fie-care sĕptĕmână, au sĕ 'l pună în esecutare tóte şcólele elementare poporale, fără deosebire de caracter.

§. 17. Planul de învĕţământ pentru şcólele susţinute din partea statului ori a comunei, îl stabileşte ministrul de culte şi instucţiune. La şcólele elementare poporale susţinute de confesiuni, stabileşte respectiva superioritate confesională ţinta finală care are sĕ fie atinsă în obiectele obligate, înşirate în §-ul 13 al acestei legi, atât în cursul zilnic, cât şi în cursul de repetiţie, mai departe mĕsura cunoştinţelor în cari vin instruaţi elevii, sistemul de predare, planul de învĕţământ, şi manualele ce sunt a se folosi, astfel, ca instrucţia dată în şcóla poporală confesională sĕ nu stee mai pe jos de cât aceea pe care ministrul de instrucţie o stabileşte pentru şcólele poporale elementare susţinute de stat, de comună, de societăţi ori particulari. Autoritatea supremă confesională are sĕ inainteze planul întâiu ministrului de culte şi instrucţiune spre aprobare.

§. 18. In şcólele elementare poporale cu caracter neconfesional pot fi întrebuinţate numai manuale şi recuisite de şcólă aprobate din partea ministrului de culte şi instrucţiune.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică va cere de la autoritatea supremă confesională, ca sĕ'i presenteze manuelele şi recuisitele de şcólă intrebuinţate în şcólele poporale confesionale, şi le-va judeca din punctul de vedere, dacă nu sunt în ele tese contrare statului şi legilor, ori de acelea, cari pot sĕ stîrnéscă în elev ură faţă de patria magiară şi faţă de alţi membri ai naţiunei.

Dacă un manual, îndreptar, ori recuisit de şcólă, intrebuinţat în şcóla poporală, — socotite fiind aci şi opurile din bibliotecile şcolare ori ale tinerimei, — conţine astfel de învĕţături, ministrul de culte şi instrucţiune îi opreşte intrebuinţarea.

Intrebuinţarea, ori dispunerea de a fi întrebuinţat un astfel de manual ori îndreptar oprit, va fi pedepsită pe cale disciplinară şi penală (§ 49 punct b, § 38 din art. de lege XL 1879).

§. 19. In fie-care sală de învĕţământ de la şcóla elementară poporală pot sĕ fie primiţi numai atâţia elevi, câţi sala póte sĕ priméscă, după normele stabilite în §§-ii 27 şi 28 din art. de lege XXXVIII, anul 1868. Un învĕţătoriu însĕ de regulă nu póte sĕ dee instrucţie la mai mult de 80 elevi zilnici (de la 6 până la 12 ani).

Unde numĕrul elevilor trece peste 80, respective peste spaţiul legal pe care 'l are sala de învĕţământ (un metru patrat pentru fie-care elev) ear' susţinĕtoriul şcólei, în urma raporturilor materiale nu e în stare sĕ înfiinţeze clase noue pentru acesti elevi, — ministrul de culte şi instrucţiune póte sĕ dee concesie provisorie, ca în astfel de cas instrucţia sĕ se facă într'o singură clasă şi pentru un numĕr mai mare de elevi, dacă în comună nu se află o şcólă de alt caracter, în care numĕrul escedent de elevi ar puté sĕ fie primit, pe basa §-ului 27 din art. de lege XXVIII, anul 1868.

Toţi părinţii, epitropii, au sĕ plătéscă taxe de primire şi didactru numai pentru susţinerea şcólei pe care o cercetéză zilnic copiii lor.

§. 20. Toţi copiii obligaţi sĕ cerceteze şcóla, după ce au absolvat cursul zilnic de şése ani în şcóla elementară poporală cu succes corĕspundĕtoriu şi nu se împărtăşesc de altă instrucţie (şcóla superióră poporală, civilă, ori medià), au sĕ cerceteze trei ani de-arîndul, de la împlinirea anului 12 până la împlinirea anului 15 de etate, *cursul de repetiţie* al şcólei elementare poporale.

§. 21. In cursurile de repetiţie pe lângă instruarea în cunoştinţele generale sunt a se ţiné în vedere în comunele cari se ocupă cu agronomia în prima linie obicinuitele ramuri ale economiei, la fete în deosebi economia de casă, ear' în comune cari se ocupă cu comerciul şi industria, interesele industriei şi ale comerciului. In urmare, cursul de repetiţie se împarte în curs economic şi curs industrial (comercial), ori apoi, întru cât raporturile locale motivéză lucrul, în un curs de ambele direcţiuni. Cu privire la cursul de repetiţie comercial ori industrial, servesc de cinosură dispoziţiunile referitóre la şcólele de sodali, din art. de lege XVII, anul 1884, §§-ii 80—87.

§. 22. Cursul de repetiţie la şcólele poporale elementare este a se aduce în legătură organică cu cursul zilnic de instrucţie, şi în el sunt a se propune studii corĕspundĕtóre raporturilor locale, ca: economia de câmp, grădinăritul, economia de casă, cum şi cunoştinţe generale. Pretutindeni unde statul ori comuna susţine cursul zilnic al şcólei elementare poporale, îngrijeşte tot statul, respective comuna, sĕ fie înfiinţat şi susţinut cursul de repetiţie, întrebuinţând spre acest scop localităţile esistente de instrucţie şi arangiamentul ce 'l posed. Invĕţătorii de stat şi comunali au sĕ facă instrucţia în cursurile de repeteţie fără rebonificare specială.

Confesiunea, ca susţinĕtóre de şcóle, are sĕ se îngrijéscă de înfiinţarea şi susţinerea unui curs de repetiţie corĕspundĕtoriu determinaţiunilor legii presente, pretutindenea unde învĕţătoriul, sub titlul întregirei de salariu ori sub titlul de „cuincvenale“ *primeşte ajutoriu de la stat.* Un astfel de învĕţătoriu are sĕ conducă cursul de repetiţie asemenea fără plată.

Chiar şi acolo, unde confesiunea grijeşte numai de cursul zilnic al şcólei poporale elementare, dar' comuna înfiinţéză şi susţine curs de repetiţie, *confesiunea are sĕ lase spre folosire în scopul acesta localităţile şi aranjamentul şcólei.* Invĕţătoriul póte însĕ sĕ fie obligat numai la cel mult 36 ore de instrucţie pe sĕptĕmână, la cursul zilnic şi cel de repetiţie al şcólei poporale elementare.

§. 23. In comunele mai mari, în cari numĕrul celor obligaţi sĕ umble la cursurile de repetiţie înfiinţate în direcţie agronomică atinge suma de cel puţin *o sută*, ear' mijlócele materiale ale comunei o permit acésta, instrucţia agronomică o provede în cursul respectiv un învĕţătoriu de specialitate, numit anume în postul creat spre acest scop. De altcum şi în asemenea comune sunt decidĕtóre disposiţiunile cuprinse în paragraful premergĕtoriu.

§. 24. In cursul de repeţiţie anul şcolar ţine cel puţin opt luni. In vreme de érnă (1 Novembre până la finea lui Martie) sunt a se folosí pentru instrucţie *şépte ore pe sĕptĕmână*, ear' în celalalt rest de an *patru ore* pe sĕptĕmână. Afară de acésta, atât în cursul agronomic, cât şi în cel industrial (comercial) copii vor fi instruaţi érna, în o oră pe sĕptĕmână, în gimnastică şi în cele mai elementare eserciţii militare.

De instruarea elevilor din respectivele cursuri de repetiţie *în religiune şi morală*, câte *o oră în fiecare Duminecă*, au sĕ grijéscă *confesiunile respective*, pe basa §-lui 57 din art. de lege XXXVIII anul 1868.

§. 25. Planul de învĕţământ pentru cursul de repetiţie îl stabileşte ministrul de culte şi instrucţiune, în înţelegere cu ministrul de agricultură, respective de comerciu, şi cu ministrul pentru apărarea ţerii. Cu privire la instrucţia şi planul de învĕţământ în cursurile de repetiţie susţinute de confesiuni, cum şi la manualele şi recuisitele folosite aci, sunt decidĕtóre disposiţiunile §§-lor 17 şi 18 din legea acésta. (Va urma.)

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul **Ioachim Muntean** în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Urmare).

Diversitatea acésta de păreri asupra unuia şi aceluiaş obiect e atât de izbitóre, în cât e de prisos sĕ o indigitâm anume, ori sĕ mai insistăm asupra ei.

Acelaşi lucru îl observăm şi cu privire la clima şi la temperatura diferitelor ţeri şi ţinuturi de pe faţa pămêntului, la felul construcţiunei şi la modul de traiu al populaţiunei.

In ţerile de la nord înzadar vom căuta după smochine, stafide, portocale şi alte fructe dulci de sud, pe cari numai clima caldă a regiunilor tropice sau ceva mai stâmpărată a orientului le produce.

Intr'un fel se nutresc d. e. siberianii polari sau eschimoşii, cari trag la grăsimuri şi la beuturi încălzitóre, şi earăşi într'alt fel arabii sau mohamedanii şi peste tot locuitorii ţerilor equatoriale, cari prefer bucatele mai uşoare şi beuturile recoritóre.

Esigenţelor acestora, isvorite din necesitate, s'au acomodat şi legislatorii cei mari ai vechimei: Moise şi alţii. Pe ei i-au urmat în tendinţă şi legislatorii bisericeşti la decretarea canónelor.

Sfinţii părinţi, cum mărturiseşte Petru, patriarchul de la Antiochia, în cartea cu care rĕspunde lui Mihail Cerulariu, patriarchul de la Constantinopol, pe la anul 1050 după Christos, despre apuseni, că nu postesc ca noi, au îngăduit înşişi călugărilor acolo, unde nu se face unt de lemn bun, sĕ-şi gătéscă bucatele cu unsóre.

Postul în sine, ca abstracţiune, aplicat la ómeni şi împrejurări, devine cu totul relativ: pentru unii plăcut, pentru alţii neplăcut. Omului îmbuibat din părţile orientului, unde marea şi pămêntul, după zisa sfântului Vasilie cel Mare, produc în abundanţă diferite specii de peşti şi de fructe aromatice şi gustóse, postul de sigur nu-i va cădé greu, ca celui supt, dar' şi lipsit de aceste producte. Ceea-ce pentru acesta e canon, pentru acela e „desert“, un fel de „variatio delectat“.

Cu acestea privesc de eshauriată partea primă a temei: „postul din punct de vedere canonic“ şi drept reasumat o încheiu cu cuvintele unui mare dascăl, din cei 6 ai bisericei orientale, ale sfântului Chiril, patriarchul Alexandriei, rĕposat la anul 444 după Christos, care în cartea 10 despre Levit aşa scrie: „Vrei sĕ-ţi arăt ce post se cade sĕ posteşti? Posteşte de tot pĕcatul, nu primí nici o bucată de rĕutate, nici o mâncare de desmierdare nu mânca, cu nici un vin de curvie nu te înferbênta, posteşte de meşteşugirile cele rele, înfrânéză-te de cuvintele cele rele, conteneşte-te de gândurile cele fórte rele. Acest post îi place lui Dzeu, ear' a te înfrâna ... de bucatele, care Dzeu le-a făcut, ca sĕ se mânce cu mulţămită, şi acésta a o face cu cei-ce au rĕstignit pe Domnul, primit lui Dzeu nu póte fi.... Aceia sĕ postéscă, cari au perdut mirele, noi cei-ce avem cu noi mirele, nu putem postí. Insĕ acésta nu pentru aceea zicem, ca sĕ stricăm înfrânarea creştinéscă; că avem zilele păresimilor sfinţite postului, avem Mercurea şi Vinerea, în care toţi postim“.

Trecem acum la desvoltarea părţii a II-a a temei nóstre privind postul „sub raportul vieţii practice a credincioşilor din acest tract“.

La prima vedere s'ar păré lucru paradox sau cel puţin anahronistic, a vorbí de post în acest timp al crassului materialism, când pentru cei mai mulţi obiectul principal de preocupa-

---

FOIŞÓRĂ

Copìi ai muncei grele....

Meseriaşilor români.

Din incidentul representării piesei „Sâmbăta morţilor“.

Copíi ai muncei grele
Crescuţi dintr'un butuc...
Din colţul vetrei mele
Cântarea mea v'aduc.
Cunun'aşi vrea sĕ fie
Din lauri, nu din flori,
Sĕ nu se veştejéscă
De séra până 'n ziori,

— — — — — — —

Ionel *şi cu* Ileana
In veci sĕ ne trăiéscă
Copíi voinici şi teferi
Cu bine sĕ ne créscă.
Sĕ aibă 'n zile bune
Belşug fără comori,
Sĕ-l ascultăm din fluer
Doinind — la sĕrbători.

Sĕ mergeţi — înainte
Crescênd din an în an,
Se vĕ trăiéscă 'n pace
Iubitul — căpitan

Maria Cunţan.

Octobre 1904.

„Sâmbăta morţilor“ în teatrul sibiian.

Sibiiu, 29 Octobre n.

Vineri séra trupa de diletanţi a reuniunii meseriaşilor români din Sibiiu a representat pe scena teatrului orăşenesc din Sibiiu drama în cinci acte „Sâmbăta morţilor“, localisată de dl Teodor V. Păcăţian după drama „Der Müller und sein Kind“ de Raupach.

Cei cari onoréză cu presenţa lor petrecerile arangiate de acéstă reuniune şi urmăresc cu interes binovoitoriu silinţele membrilor ei întru a se validita şi în arte, prin concerte şi representaţiuni teatrale, din representarea de acum a dramei acesteia au putut constata cu bucurie progres însemnat în interpretarea rolurilor, faţă cu representaţia din 6 Decembre 1901.

Morariul *Petrilă*, bogătanul sgârcit, care nu voeşte sĕ-şi mărite fata cu ucenicul de móră Ionel „sĕrântocul“, şi care simţindu-şi apropierea morţii 'şi îngrópă săculeţii de galbini, ca sĕ nu-i mosteniască fiica sa „stricată“ *Ileana*, a fost neasĕmănat mai bun de cât cel de acum sunt trei ani; asemenea *Ionel*, cum şi gropariul *Năstase*. Causa, întrĕ altele, sigur că e şi distribuirea mai potrivită a rolurilor. Dl Poponea (morariul), acum sunt trei ani a interpretat rolul lui Ionel, care de astădată a fost dat talentatului nostru diletant Dumitru Axente, ear' a gropariului a fost dat în grija dlui George Trifan luând dl Nicolae Stoica (gropariul de acum trei ani) rolul cârcimariului Gherghel. Rolul Ilenei l'a interpretat şi de astădată dşóra *Elena Grindean*, cu aceeaşi vervă şi profundă pricepere, cum publicul producţiilor reuniunii e deja obicinuit sĕ vadă la tinera acésta, care într'un fisic slăbuţ atâta duh teatral găzdueşte, şi care la finea fie-cărei scene a fost mult aplaudată. Tot astfel şi Petrilă şi Ionel; Petrilă deosebi în scena din cimiteriu şi în a bocirei galbinilor sei, ear' Ionel — dacă e sĕ facem o óre-care gradaţiune în succesele sale de Vineri séra — a fost perfect deosebi în monologul din cimiteriu, pe întunerec besnă, luminat numai de limbile fulgererelor împreunate cu tunete şi plóie. Cu cinste şi destul succes s'au achitat de rolurile lor şi ceialalţi diletanţi: sora lui Petrilă (dna Elena Crişan), mama lui Ionel (dşóra Paraschiva Dumitru), cârcimariul (N. Stoica) şi soţia sa (dşóra Elena Ucenic), Iancu, peţitoriul Ilenei (Laurenţiu Boldor), cum şi părintele Serafim (Imbĕruş).

De sine înţeles, că publicul mai rutinat în ale teatrului a putut marca une-ori şi câteva mici stângăcii în ţinuta pe bină şi în desfăşurarea mai à tempo a cursului piesei, dar' peste acésta a trecut cu bunăvoinţă, bine ştiind că are în faţa sa nu actori de profesiune, ci ómeni cari ziua muncesc din greu pentru traiu, îndeletnicindu-se cu distracţii literare numai séra, în convenirile lor din localul reuniunii.

Public a fost relativ destul de mult, de-şi puteau sĕ fie ocupate şi cele câteva logi şi câteva locuri în cerclu, cari rĕmăseseră góle.

Profitul material al representaţiei încă e mulţămitoriu. Acesta e destinat pentru cei păgubiţi prin foc şi pentru procurarea de vestminte şi daruri de crăciun copiilor sĕraci.

țiune este scumpul „eu personal", pântecele, stomachul.

Istoria cunóște însĕ multe perióde, în cari anumite state și popóre au alunecat pe povĕrnișul decădinței morale, și după un timp óre-care de aberațiune întorcêndu-se la calea cea adevĕrată s'au recules, îndreptat și întărit. Ear' dacă nu s'au deșteptat la o viéță nouă, au căḑut cu sunet și au perit.

Ce sórte a avut poporul român de când strămoșii nostri sub vulturul Romei au ocupat aceste plaiuri, și prin ce calamități au trecut, nu numai eri și azi, ci veacuri de-arêndul, o știm din cronice, ni-o spun doinele cele jalnice și fețele brăsdate de suferințele seculare, ce împreună au trecut ca moștenire din neam în neam.

Și dacă înfruntând atâtea primejdii, poporul nostru a isbutit sĕ se ridice la óre-care valóre în concertul popórelor mai bine situate, și sĕ-și păstreze ființa sa etnică distinctă, el are a o mulțămí nu numai vitalității sale inăscute, ci mai ales căldurii cu care s'a alipit de legea și limba sa străbună, păstrând cu sfințenie datinele și obiceiurile strămoșești. Frumos se esprimă acest adevĕr în cuvintele poetului: „Limbă, lege, vorbe sfinte la strămoși erau".

Se zice că în tot rĕul este și ceva bun. Póte tocmai greutățile fisice sub cari a gemut Românul, au contribuit, ca el sĕ se ridice moralicește.

Ușurința cu care se dădeau alții la risipă, pe el l'a îndemnat sĕ fie cruțător.

Pe Românul ardelean nici ademenirile viclene, nici poruncile aspre ale principilor calvini n'au fost în stare sĕ-l clatine în credința și obiceiurile sale, contopite cu ființa sa. Ci din contră. Incercările făcute i-au potențat puterile de resistință, au deșteptat în el instinctul de conservare. Resultatul acțiunilor dușmane au fost deci căștiguri morale pentru el.

Timpurile însе se schimbă, și cu ele împreună — vorba bĕtrânilor — ne schimbăm și noi. Și de un timp încóce ne-am schimbat: în port, în credință și în obiceiuri, dar' nu spre binele, ci spre rĕul nostru, nu spre căștigul nostru, ci în paguba nóstră.

(Va urma.)

Convocare.

Domnii membri români ai adunării municipale, cum și alți alegĕtori, sunt invitați la o consfătuire pe Vineri în 4 Novembre a. c. st. n. la 10 ore a. m. în localul casinei române din Sibiiu.

Dr. Liviu Lemény.

Convocare.

Conferența preoțimii din prot. Sebeșului pentru anul curent, prin acésta se convócă pe Sâmbătă în 6/19 Novembre a. c. în Sebeșul-săsesc cu următoriul

Program:

1. La 8 ore a. m. în biserica din sus: S. liturgie cu invocarea duhului s. Predică pentru „Dumineca fiului rătăcit" cu aplicare la regularea petrecerilor tinerimei, pentru introducerea regulamentului elaborat în acest scop. Parastas pentru par. I. Stoicuța, reposat în anul acesta. La serviciu sunt îndatorați a participa toți preoții.

Cu ținerea serviciului divin se însărcinézá preoții: Cărpenișan Ioachim, Cărpenișan Nic., Costea Nic. și Cucuian Petru; ear' cu elaborarea și ținerea predicei par. Nicolae Cărpinișan din Rĕhău.

2. La 10 ore a. m. deschiderea conferenței în școla română.

3. Verificarea protocolului luat în conferența anului trecut.

4. Discuțiune cu privire la serviciul divin ținut.

5. Discuțiune asupra predicei ținute, pentru care se recomândă sĕ se pregătéscă toți preoții.

6. Ordinul cons. nr. 3880/904 B. referitor la timpul serviciilor divine.

7. Statorirea definitivă a „Planului cronologic pentru agendele parochiale", care se trimite în proiect spre studiare.

8. Rapórtele oficiilor parochiale, referitóre la punerea în lucrare a concluselor aduse în conferențele anterióre.

9. Propuneri. — Disertațiuni. — Predici.

La cas, că dintre on. preoți careva se pregătește cu disertațiune sau predică, acésta este a se anunța subsemnatului cu 8 zile înainte de conferență.

10. Alegerea unei comisiuni de 4 membri, pentru pregătirea obiectelor conferențelor viitóre.

11. Inchiderea conferenței.

Ziua conferenței, împreună cu p. 1 din program, sĕ se publice în Dumineca premergĕtóre poporului în biserică, cu recomandarea, sĕ participe la serviciu și predică.

Sebeș, 12/25 Octobre 1904.

Sergiu Medean
protopresbiter.

NOUTĂȚI

† **Nicolae Șuștai**, president de tribunal în pensiune, a rĕposat Joi în Brașov, făcêndu-și cu un glonț de rĕvolvĕr sfîrșit suferințelor de paralisie, cari apróре un sfert de secol l'au ținut legat de jilțul sĕu. Inmormêntarea i-s'a făcut Dumineca în cimiteriul bisericei gr.-orientale din Zernești. N. Șuștai e ultimul president de tribunal român în Ardeal, dintrĕ cei cari mai erau în viéță. După cum e informată „Gazeta Transilvaniei", rĕposatul și-a testat bisericei din Brașov-Cetate întrégă averea, în valóre de circa 60.000 coróne.

*

De la comitat. Comitetul central electoral din comitatul Sibiiului a stabilit listele definitive ale alegĕtorilor dietali pentru anul 1905 — și acestea s'au transpus la notarii publici spre păstrare. De interes este, că în cercul Sebeșului sunt 1079 și în cercul Cristianului 837 alegĕtori. In ambe cercurile românii au *maioritatea*, și anume la *Cristian* sunt *462 români* față de *375* sași, ear' la Sebeș 565 români față de 534 sași si magiari. Cei interesați — sĕ se gate de luptă.

*

Pentru Museul istoric și etnografic al Asociațiunii a dăruit 10 cor. dl *Adam Roșiu*, tutor cerc. si locțiitor de matric., fidanțat cu dșóra *Mariți E. S. Popovici* din Cib, în schimbul biletelor de logodnă. Priméscă donatorii și pe acéstă cale mulțămita comitetului central. — *Biroul Asociațiunii.*

*

Dr. Ioan Popp, medic-colonel și medic-șef al garnisónei din Brașov, fost mulți ani medic de regiment și apoi medic de ștab în Sibiiu, la cererea proprie a fost pus în pensiune, esprimându-i-se totodată mulțămită preaînaltă pentru îndelungatele și bunele servicii și conferindu-i-se medalia militară pentru merite. (Crucea de aur cu corónă pentru merite, i se conferise încă în 1891). Dl Popp se va stabilí în Sibiiu.

*

Sfințire de școlă. Ni-se scrie, că în 3/16 Octobre s'a făcut în comuna *Nucșóra*, tractul Hațegului, sfințirea școlei confesionale gr. ort. acum de nou înființată, la stăruințele parochului *Ioachim Cerbicean.* Actul sfințirii l'a sĕvĕrșit numitul domn paroch, în fața mulțimei de popor, care a asistat la solemnul act. Domnul Cerbicean a rostit și o predică ocasională despre însĕmnătatea școlei și despre jertfele ce dator e fie-care sĕ le aducă școlei și bisericei.

*

Himen. Emilia *Sglimbea* și Petru *Bărbat*, cununați. — *Reli Mariți Moldovan* și *Augustin Istrate*, logodiți.

*

Concertul „Conservatoriului de musică". Conservatoriul de musică al lui Hermann Kirchner va aranja *primul* sĕu concert *Sâmbătă* la 12 Novembre a. c. 7½ ore séra în sala de la „*Unicum*". Venitul curat este destinat pentru crearea unui loc gratuit pe séma unui școlar talentat și sĕrac. Intrĕ partea I și II a programei, directorul de musică Kirchner va ține o scurtă prelegere asupra: *Vieții și operelor lui Franz Schubert.* — Bilete de întrare se vênd în *librăria Georg Meyer* (palatul Bruckenthal).

*

Om, în loc de lup. La o vênătóre arangiată zilele trecute în pădurea orașului Turda proprietariul Gaál Mór din Kővend țintind sĕ pușce un lup, în loc de lup a pușcat în pântece pe haitașul Gerasim Sas, care după agonie de doue minute a murit. Gaál s'a anunțat însu-și la judecătorie, dar' până la ținerea judecății a fost lăsat pe picior liber.

*

Osânda trădătoriului. Se raportéză din Varșovia, că oficerul de stat major Leonskieff, arestat în primăvara anului curent pentru-că vînduse Austro-Ungariei acte secrete militare, zilele acestea a fost osândit la mórte, ear' complicele sĕu (un civil), care a contrabandat peste graniță actele, a fost osândit la patru ani de muncă silnică.

*

Ser antitifoid. In congresul medical din Paris profesorul de medicină Dr. Chantemesse a făcut raport despre resultatele obținute în curarea tifosului (lungóre) cu limfa sau serul inventat de dînsul. Dr. Chantemesse a arĕtat, că pe când dintrĕ bolnavii curați în alt chip au murit 18 la sută, mortalitatea la cei curați cu serul antitifoid a fost numai de 4 la sută. Nici o medicină nu are asupra bolnavului efect așa de vindecătoriu ca serul antitifoid, care trebue injectat bolnavului după erupțiunea bólei.

*

Pentru „honvezii" din 48. „Az Ujság", ziariu în posiție de a ști intențiunile guvernului, raportéză în numĕrul de Vineri că cu începere de la 1 Ianuarie guvernul va urca pensiunea honvezilor din 1848—49 de la 6 la 8 coróne pe lună pentru gregari, și de la 8 la 10 pe lună pentru suboficeri. Se intenționéză urcare și la pensiunea fostilor oficeri, dar' în privința acésta nu s'a luat încă hotărîre definitivă.

*

Urmările beției. C. Wagner, proprietariu în Katalinfalva (comitatul Torontal), de un timp încóci s'a dat beției, petrecênd tot în birturi și mergênd acasă totdeuna beat turtă. Astfel a mers a casă și Marți séra și în beție a rĕsturnat lampa de pe scrinul de lângă patul soției sale. Petrolul s'a vĕrsat în pat, în care era culcată soția cu copilașul ei mititel. Vĕzênd primejdia, bețivului i-a perit îndată tărbăcéla, dar' era prea târziu, singur nu a putut stânge focul, ear' până i-au venit în ajutoriu vecinii, nenorocita femeie a ars de vie, în pat, împreună cu copilașul ei.

*

Concert în Zlagna. Comitetul parochial ort. român din Zlagna invită la concertul ce-'l va presta corul bisericii din incidentul sfințirii acesteia Marți la 8 Novembre în ziua de sf. Dumitru. Inceputul precis la orele 8 séra. Contribuirile și ofertele marinimóse se vor cuita publice. Venitul curat este destinat pentru acoperirea speselor împreunate cu pictarea bisericei.

*

La fondurile „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu" s'au mai făcut următórele daruri: membrii sinodului protopresbiteral electoral al tractului Agnita, întruniți la alegerea de protopresbiter, la inițiativa laudabilă a parochului Ioan Alexandru din Ilimbav au dăruit fondului „Masa învĕțăceilor meseriașilor români" 13·30 cor., la fondul „Daruri de Crăciun saracilor nostri", secretariul cons. Dr. George Proca, scăpat din o nenorocire a dăruit 3 cor., restauratorul Iosif Barbu, bani din „Cutie" 8·30 cor., la fondul de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vênzare au dăruit învĕțătoriul Ioan Nicolae din Avrig, drept implorare a binecuvêntării cerești asupra familiei sale, 1 cor., Ilie Simtion, sodal pantofar și dșóra Ana Wagner, ambi 40 fil., Aron Mețian, paroch în Nocrich și soția sa Maria n. Micu, 1 cor., Vic. Tordășian, 10 fileri.

*

Năravul din fire... Dobán András din Vêrșeț a stat deja în temniță patru ani și jumĕtate, pentru falsificare de bani, dar' osânda nu i-a lecuit năravul. Zilele trecute earăși a fost arestat, tot pentru falsificare de bani. La perchisiție gendarmeria a găsit la el 96 bancnote false de câte 10 coróne. Deodată cu el a fost arestat și tovarĕșul sĕu Lia Puezul din Deliblat, care pusese deja în circulație 60 bacnote false.

*

Adevĕrată bucurie este a cetí miile de scrisori pline de mulțămiri ce în continu sosesc de la acei morboși și suferitori, cari cu ajutoriul crucei duple electro-magnetice s'au făcut deplin sănĕtoși. Dl Hengler Toma din Rudolfsgnad (comit. Torontál) scrie următórele: „Preastimate dle Müller! Budapesta V. Vadász utcza nr. 42/V. Deórece aparatul dtale R. B. nr. 86967 adecă crucea duplă electro-magnetică a mântuit pe cumnatul meu de bólele și suferințele ce le a avut te rog trimite-mi pe adresa mea cu posta o cruce duplă electro-magnetică". Dl Krug Ioan din Apatin asemenea rógă pe dl Müller a-i trimite asemenea crucea magnetică pentru nevastă-sa de óre-ce s'a convins că numai crucea duplă electro-magnetică o va puté scăpa de dureri precum a scăpat de bóle pe bunica lui. Un aparat costă 6 coróne.

Oficială.

Oficiile parochiale sunt poftite a se convinge imediat, dacă sunt achitate sau nu premiile de asigurare. Intru cât nu vor fi solvită sĕ facă pașii de lipsă de a se solví numai de cât restanța constatată.

Cărți și reviste.

„Câteva cuvinte asupra bisericilor Sfântul Nicolae-domnesc și Trei-ierarchi din Iași". Sub titlul acesta a apărut o broșură la București editată din partea administrațiunei casei bisericei, din incidentul sfințirii bisericilor numite, întêmplată cu mare solemnitate nu de mult. Partea istorică a bisericilor acestora e lucrată în broșură de dl *Alex. Lăpădatu*, ear' partea artistică de dl *A. Lecomte du Noüy*. Are o prefață scrisă de dl *P. Gârbovicean*, administratorul casei bisericci și 8 ilustrațiuni succese. In frunte portretele MM. LL. Regele și regina României.

*

„Duett" roman, de *Conan Doyle*, tradus de Dr. *Victor Onișor*, a apărut și se póte procura de la dl traducĕtor în Bistrița (Besztercze).

*

„Idroterapia medicală, *technica, efectele fisiologice și aplicațiunea procedurilor idriatice în tratamentul bólelor acute și cronice*", este titlul unei valoróse lucrări literare, eșite din condeiul dlui Dr. George *Baiulescu*, medic dirigent al stabilimentului de idroterapie și profesor de igienă la gimnasiul român din Brașov.

E un volum mare de 700 pagine, cu 15 planșe, tipărit în București la institutul de arte grafice *Minerva.* Prețul 10 coróne esemplarul. Se póte procura de la autor și de la librăria *Ciurcu* în Brașov (Brassó).

*

„Candela", revistă bisericéscă-literară redactată în Cernăuți de prof. Dr. Emilian Voiutschi și consilierul consistorial Alexandru Manastyrski, a apărut pe luna Octobre (fascicolul 10, anul de esistință XXIII) cu următoriul sumariu: „Adresații epistolei către Galateni" (a apost. Pavel), studiu istoric-esegetic de Dr. Vasiliu Gheorghiu; „Introducere la Cartea Iov", de Dr. Octavian Isopescul; „Profetul Haggai" (Aggeu), de Dr. V. Tarnavschi; 24 pagine text rusesc, apoi comunicări, întrebări și espliări de diferite casuri pastorale.

„Candela" apare în fascicoli lunari și costă 8 coróne pe an. Redacția și administrația e în palatul archiepiscopesc din Cernăuți.

*

România Musicală, revistă de artă și literatură, cea mai veche dintrĕ tóte publicațiunile periodice artistice, are deja XIV ani de esistință neîntreruptă și de luptă aprigă pentru propășirea musicei în România.

Director, Constantin M. Cordoneanu; redactor-șef Iuliu I. Roșca. Apare de douĕ-ori pe lună. Redacția și Administrația în București, strada Olteni nr. 46.

Abonamentul simplu, pe an, 12 lei, ear' cu premii în valóre de 20 lei, pe an 22 lei. Pentru preoții rurali și pentru învĕțători, lei 8, fără premii, cu premii 18 pe an.

Nr. 17 de la 1 (14) Octobre 1904 a apărut cu următoriul sumariu:

Câteva considerațiuni asupra artei de a face teatru, de Jean Jullien. — Cronica Teatrală: Teatrul Național, de Refa. — Dănțuitórele Țarinei. — Copilăria lui Rossini. — Note asupra musicei rusești: Clinka. — Corespondențe: Lille, de G. Vyt-Bry; Stockholm, de N. Lago; New-York, de Al. Reiss. — Știri scurte: Din Străinătate, Din Țéră. — Diverse.

*

„Cartea de Aur". A apărut *în ediție nouă* volumul prim din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub coróna ungară*", de *Teodor V. Păcățian*, și póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broșat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă și înlesniri de plată.

Teatrul orășenesc.

Sâmbătă séra (29 Oct.) s'a deschis sesiunea de ĕst-an a teatrului german din Sibiiu, pus sub direcția dlui *Leo Bauer*, cu comedia „*Die grosse Null*". Dumineca séra a urmat apoi opereta „*Frülingsluft*". Atât personalul care a fost ocupat în comedie, cât și cel din operetă, s'a presentat bine, și a fost primit cu simpatii din partea publicului. Despre prestațiunile singuraticelor persóne vom avé ocasiune se vorbim după ce le vom cunóște mai bine. Constatăm, că începutul e bun. Teatrul a fost plin în ambele seri. Se presentă fórte bine și teatrul în noua sa împărțire și împodobire. Teatrul a fost adecă adaptat și renovat în cursul verii.

*

Luni (31 Octobre): „*Das süsse Mädel*", operetă în 3 acte de Alexander Landesberg și Leo Stein.

Nr. 580/1904. [313] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan,** pe lângă neputinciosul paroh Alexandru Crişan din parohia de cl. III-a **Godineşti** cu filiile **Brăşĕu** şi **Petreşti,** protopresbiteratul Ilia, pe basa vener. ordin consistorial arhidiecesan de la 21 Septembre 1904 nr. 9922 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 12 Octobre 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 10609 Plen. [303] 3—3

Concurs.

In scopul **conferirei stipendiilor şi ajutórelor,** ce se votéză **pe anul 1905 din fundaţiunea „Andronic"**

I. Pentru învĕţăcei de ori ce meserie,

II. Pentru sodalii deveniţi de atari în decursul anului 1904,

III. Pentru sodalii, cari au lucrat fără întrerupere 6 ani meseria lor şi au dat dovedi despre desteritatea de a puté devení măestri, prin acésta se escrie concurs pe lângă următórele condiţiuni:

Toţi petenţii la ajutóre şi stipendii au sĕ producă în general:

1. Carte de botez.
2. Atestat de la comună despre averea proprie, ori a părinţilor.
3. Atestat familiar de la parohul locului despre familia părinţilor concurentului ori, fiind el căsătorit, despre familia sa avênd a se indica în acest atestat: câţi prunci minoreni sunt în familie, câţi cercetéză şcóla şi câţi mai sunt la meserii.

Concurenţii pot fi numai *Români ortodocşi născuţi în archidiecesa Transilvaniei.*

In special au sĕ dovedéscă:

I. Invĕţăceii.

a) că au împlinit anul al 12-lea al etăţii;

b) că au cercetat şcóla poporală, ori altă şcólă superióră;

c) că au încheiat contract cu măestrul şi că contractul este înregistrat la autoritatea industrială (pretură şi magistrat);

d) adeverinţă de la măestru despre sporiul ce 'l arată în meserie, despre diliginţă şi purtarea morală.

Contractul trebue aclus la cerere în original, sau în copie autenticată.

II. Sodalii.

a) că au terminat anii de învĕţăcel în anul 1904, ceea-ce vor dovedí prin atestatul autorităţii industriale (art. de lege XVII din 1884 §. 67);

b) că au purtare bună şi fac sporiu mulţămitor, ceea-ce vor dovedí ori cu cartea de lucru, ori cu adeverinţă de la măestru;

c) cei ce vor dovedí, că sunt membri ai vre-unei *reuniuni de meseriaşi* şi că cunosc mai multe limbi vor fi preferiţi.

III. Sodalii, cari sunt în condiţiune de a deveni măestri.

a) sĕ aibă certificatul de măestru;

b) sĕ fi lucrat cel puţin 6 ani fără întrerupere în calitate de calfă, ceea ce vor dovedí cu cartea de lucru, eventual cu adeverinţa de la măestrii, la cari au lucrat;

c) în cerere sĕ se arete anume locul, unde voesc sĕ se aşeze ca măestru, ce fel de mijlóce mai au pentru a începe meseria pe socotéla lor;

d) sĕ dovedéscă cu atestat de la oficiul parohial, că cercetéză biserica nóstră şi e creştin bun şi moral.

De la toţi concurenţii se recere, ca cererile sĕ fie scrise şi subscrise cu mâna proprie adresate consistoriului arhidiecesan greco-oriental din Sibiiu şi sĕ le înainteze cel mult **până la 31 Decembre 1904 stil vechiu.**

Acei concurenţi cu studii gimnasiale şi reale, cari se vor aplica ca învĕţăcei la sculptură în lemn, bărdăşit şi la zidărit, sau vor fi aplicaţi deja ca învĕţăcei ori ca sodali la aceste meserii şi cei din urmă vor sĕ se perfecţioneze în meseria lor în ateliere mai mari în cari sĕ pótă câştiga praxa recerută, vor fi consideraţi cu ajutóre mai mărişóre.

Cererile neinstruite în regulă şi cele întrate după termin, nu se vor lua în considerare.

Sibiiu, din şedinţa plenară a consistoriului arhidiecesan, ţinută la 4 Octobre 1904.

Consistoriul arhidiecesan.

Nr. 585/1904 [306] 3—3

Concurs repeţit

Pentru ocuparea postului de **învĕţătoriu** la şcóla nóstră din **Cerişor,** protopresbiteratul Hunedóra, se escrie concurs nou cu termin de **10** zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt salariul anual de 600 cor. din repartiţie de la popor, şi 60 cor. bani pentru cuartir şi lemne de foc.

Cei ce doresc a reflecta la acest post au a-şi înainta cererile concursuale instruite în sensul normelor din vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul deschis, şi a se presenta înainte de alegere în comună spre a se face cunoscut cu poporul.

Hunedóra, la 5 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedóra în conţelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Pecurariu
protopresb.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan
Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Uimitor de eftin!

500 obiecte de podóbă
numai cu 3 cor. 80 fil.

Un admir. orologiu anker de precisiune aurit, cu mers regulat, se trage la 36 ore, 3 ani garanţie, cu lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 sipcă de chihlibar pentru cigări, 1 broş elegant pentru dame (noutate), 1 oglindă admirabilă de buzunar, 1 minunat portmoneu de piele, 1 briceag, 1 păreche de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept de aur-duble cu mehanism patent, un drăgălaş album cu chipuri 36 chipuri cele mai frumóse din lume), 5 obiecte de haz (pentru tinĕr şi bĕtrân), 1 epistolar, 20 obiecte importante de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai c. 3·80.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţĕndu-se banii înainte de la

[272] 1—1 Versandthaus
S. URBACH, Krakau nr. 54/K.

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

In viéţa acésta nici odată
nu se va da acest prilej

500 bucăţi 1 fl. 95 cr.

Un orologiu aurit, punctual cu garanţă pe 3 ani, împreună cu un lanţ potrivit; 1 cravată domnéscă, 3 batiste fine, 1 inel admirabil cu imit. de pétră scumpă, 1 pungă de bani din piele, 1 oglindă de toaletă pentru buzunar, 1 păr. de nasturi pentru manjete, 3 nasturi pentru piept cu încheietóre de aur-doublé 3%, 1 garnitură de recuisite pentru scris, 1 album frumos cu 36 tablouri fórte frumóse, 1 ac de cravată parisian (noutate), 1 păr. cercei cu briliant de simili, 5 obiecte glumeţe pentru tineri şi bĕtrâni, 20 bucăţi obiecte de scris fórte folositóre şi încă 408 bucăţi diferite obiecte de casă. Tóte acestea împreună cu orologiul, care singur ajunge preţul costă **numai 1 fl. 95 cr.** — Espedarea se face cu ramburs, ori după primirea banilor de la magazinul principal din Viena

P. LUST, Krakau nr. 360

NB. Dacă nu corĕspunde marfa banii se inapoiază. [513] 1—1

25 cor. remuneraţie

pentru toţi cetitorii acestui ANUNŢ!

4 părechi de ghete pentru 5·50 cor.

In urma insolvenţii mai multor fabrici am fost însărcinat cu desfacerea unei enorme cantităţi de ghete sub preţul confecţionării; vênd deci 1 păreche de **ghete pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame,** din piele négră ori brună, cu şireturi, cu tălpi tari, bine bătute cu cuie; apoi 1 păreche de **ghete la modă pentru domni** şi 1 păreche **pentru dame,** fórte elegante şi plăcute. Mărimea după cm. **Tóte 4 părechile costă numai 5·50 cor.** — Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte.

S. Urbach, Schuh-Export
[272] 1—1 **Krakau 54/K.**

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrşire.

Mai nou!!

= Şi mai nou!! =

Cea mai nouă colectă principală
a Loteriei r. ung. priv. de clase
oferă

pentru prima-oră

cele dintâi losuri originale

$^1/_1$	$^1/_2$	$^1/_4$	$^1/_8$
12 cor.	6 cor.	3 cor.	1·50 cor.

SCHWÁB LIPÓT
Budapest
VI., Gyár-utcza 43.

[312] 1—5

Norocul lui Gaedicke e colosal!

15 milióne de coróne
am plătit în scurt timp, întrĕ cari şi următórele **câştiguri principale:**

premiul cel mare de 600.000 coróne pe nrul 62551

400000	coróne pe numĕrul	11119	**100000**	coróne pe numĕrul	42758
400000	" " "	28916	**100000**	" " "	49878
400000	" " "	33464	**100000**	" " "	87991
70000	" " "	60912	**60000**	" " "	78863
60000	" " "	17357	**60000**	" " "	82528
60000	" " "	97263	**30000**	" " "	6920
30000	" " "	38691	**30000**	" " "	90964

La a XV-a Loterie reg. ung. de clase vin earăşi în joc **110,000 losuri** cu **55.000 câştiguri,** întrĕ cari câştigul principal de eventual

Un milion 1,000.000 coróne. **Tot al doilea Los câştigă.**

Tragerea primei clase deja **la 24 şi 25 Novembre stil nou 1904.**

Preţul losurilor:	întregi	jumĕtăţi	pătrare	optimi	de losuri originale
[311] 1—5	**12·—**	**6·—**	**3·—**	**1·50**	**coróne.**

Trimiterea losurilor se face cu ramburs sau pe lângă plătire înainte. Planuri oficiale gratis. Şecuri postale pentru trimiterea scutită de porto a banilor trimit gratis şi franco muşteriilor mei. Rog a se face comandele fără întârziere.

A. GAEDICKE cea mai mare colectă de noroc a Ungariei
BUDAPEST, Kossuth-Lajos-utcza II.

Redactor responsabil **Teodor V. Pacatian.**

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 113 Sibiiu, Joi 21 Octobre (3 Novembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Memorandul episcopatului nostru.

Sibiiu, 2 Novembre n.

Am fost dat la timpul seu ştirea, că episcopatul bisericei gr. or. române a înaintat memorand în chestia proiectului de lege despre reformele şcolare, încă pe vremea când proiectul nu trecuse prin înăspriri, ci se afla în textuarea sa originală, făcută de referentul *Halász*.

Presa magiară abia acuma a ajuns sě iee act despre acest fapt, şi în zilele din urmă au adus aprópe tóte ziarele magiare *estrase* scurte despre cuprinsul memorandului. Spuneau tóte, că în memorand proiectul de lege e combătut cu argumente *pedagogice*, arătându-i-se neesecutabilitatea, şi că e combătut şì pe tema, că se atinge de *autonomia* bisericei gr. or. române, garantată prin legi positive şi fundamentale.

De sine înţeles, că fie-care ziariu magiar şi-a făcut apoi şì comentariile sale, — mai cuviinciόse ori mai puţin cuviinciόse, — la adresa episcopatului bisericei gr. or. române, amĕsurat gradului de educaţiune a scriitoriului de la fie-care ziariu.

In mod destul de cuviincios se esprimă asupra faptului ziariul „*Az Ujság*“, care în numĕrul de Dumineca scria următórele în chestia memorandului:

„Episcopatul român *încă* a scris în contra proiectului de lege despre şcóla poporală. (Adevĕrul e, că episcopatul gr.-ort. român şi-a ridicat *întâiu* cuvêntul în contra proiectului de lege. Red.) Intr'un anumit înţeles, aflăm lucrul de natural, pentru-că şì episcopii români sunt Români. Dar' apoi şì ei trebue sě afle de natural, dacă guvernul magiar nu se acomodézǎ la astfel de proiecte după interesele naţionalistice române. Aici e vorba de *interesele statului ungar*, nu de interesele naţionalităţii române şi intereselor acelora dreptul le dă favor de putere asupra acestor din urmă. Statul ungar are dreptul sě impună în fie-care şcólă învĕţarea limbei magiare, şi sě cérǎ de la fie-care fíu al seu, ca sě cunóscǎ limba magiară. Pe séma Românilor nu garantézǎ nici o lege favorul, că ei nu trebue sě înveţe ungureşte, ci numai acel drept le este dat în lege, că nu sunt datori sě renunţe la limba lor. Prin urmare, nu se pot provoca Românii nici la legea despre naţionalităţi, nici la autonomia lor bisericéscă. Statul ungar face un pas *îndreptăţit* înainte, dar' nu împinge îndĕrĕt naţionalităţile. Şi aceea la ce voeşte sě ajungă cu proiectul acesta, *nu trebue sě iee de la nimeni*“.

Tonul e, cum am spus, destul de cuviincios, dar' fondul nu e destul de *corect* în espunerile acestea ale ziariului numit magiar. Trebue sě punem chestia astfel: E stat *naţional magiar* statul ungar, ori e stat *poliglot*, cu mai multe naţionalităţi egal îndreptăţite? Nu va puté sě dee nimeni alt rĕspuns, de cât acela pe care-l dăm noi: E stat compus din mai multe naţionalităţi, cari la olaltă formézǎ *naţiunea politică ungară*. Stând lucrurile astfel, guvernul nu póte sě ţină în vedere alte interese de cât ale statului *întreg*, ale tuturor cetăţenilor, fără deosebire de limbă şi lege. Pentru-că toţi împreună formézǎ statul. Aceea însĕ ce se intenţionézǎ a se face cu ajutoriul proiectului de lege din întrebare, nu e alta de cât *favorisarea* din cale afară a limbei magiare faţă de celelalte limbi din ţérǎ egal îndreptăţite pe basa legilor esistente, în şcólă, biserică, justiţie şi administraţie.

Da, egal îndreptăţite pe întréga linie. Pentru-că nimeni nu ne va puté arăta lege sancţionată, în care sě se dispună, că omul cu pricina e dator sě cunóscǎ limba judecătoriului ori a funcţionariului de la administraţie, în faţa căruia se presintă; dar' despre aceea este lege, că judecătoriul şi funcţionariul de la administraţie e *dator* sě cunóscǎ limba poporului peste care stăpâneşte şi judecă... Iată deci, că *este lege*, care garantézǎ Românului (cum garantézǎ şì Sasului, Sêrbului, Slovacului, etc.), că nu trebue şi că nu e dator sě înveţe ungureşte. E greşită deci părerea dlor de la „*Az Ujság*“ în privinţa acésta. Şi tot aşa de greşită e şì părerea, că dreptul dă favor de putere intereselor de stat ungar faţă de interesele naţionalistice române; pentru-că dacă formăm şì noi statul, cum de fapt îl formăm, interesele nóstre sunt şì ale statului, dat fiind, că numai un popor mulţămit cu sórtea ce o are în stat póte sě fie folositor statului, şi interesele statului sunt earăşi şì ale nóstre, căci nu putem sě avem alte interese de cât ale statului. Dar' tocmai aceste interese cer, ca *sě rĕmânem aşa cum am fost*, fie-care popor din patria acésta cu limba şi credinţa sa, cu obiceiurile sale, cu naţionalitatea sa, pentru-că aceea, că toţi *trebue* sě vorbim o singură limbă în statul poliglot ungar, *nu formézǎ interes de stat absolut de loc.*

Dacă ar fi *interes de stat*, ca toţi sě fim Magiari în statul acesta, atunci ar trebuí sě ajungem la conclusiunea, că de o miiă de ani s'a lucrat în mod consecvent *în contra* acestui interes de stat, fiind-că de o miiă de ani trăim împreună, popórele diferite ale statului, fie-care în limba şi legea sa. Şi atunci ar eşí lucrul acolo, că cei-ce au garantat prin lege fundamentală dreptul limbei pe séma fie-cărei naţionalităţi din ţérǎ, — au desconsiderat cu desĕvêrşire interesul mare de stat, o învinovăţire pe care nu o póte aduce nici un Magiar cu inimă curată unui *Deák Ferencz*, unui *Eötvös József*, şi celorlalţi mari bărbaţi ai vremii lor.

Nu e deci *interes de stat* aceea ce plănueşte proiectul de lege din întrebare, ci numai interes de rassă, interesul naţionalităţii magiare. Guvernul însĕ nu e numai al Magiarilor, ci al tuturor popórelor din patrie. *Părinteşte* trebue sě le trateze pe tóte. Şi apoi înşişi domnii de la „*Az Ujság*“ îşi încheie spusele cu aceea, că *sě nu se iee de la nimeni aceea la ce vrea sě ajungă guvernul cu proiectul acesta de lege*, adecă *limba*, — pe când tocmai acesta e pĕcatul proiectului de lege, că atentézǎ la limbile nemagiare, în favorul limbii magiare.

Atunci de ce 'l mai apĕră?!...

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, şi a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

§. 26. Orele de instrucţie teoretică şi practică sunt a se ţiné, după putinţă, ziua. Băeţii au sě fie separaţi de fete la instrucţia practică totdeuna. Dacă la un curs de repetiţie numĕrul elevelor e cel puţin cincizeci, separarea de către băeţi este obligătóre şi la instrucţia din cunoştinţele generale.

§. 27. In cursurile de repetiţie instrucţia se face în mod cu totul gratuit. Elevii n'au deci sě plătéscǎ nici taxă de inscriere, nici didactru, nici taxa la fondul de pensiune al învĕţătorilor.

§. 28. In cursurile de repetiţie cu direcţie agronomică, insărcinézǎ autoritatea şcolară locală cu instrucţia în obiectele agriculturei, respective aplică un învĕţătoriu diplomat de la şcóla poporală elementară, care a luat parte la cursul agronomic ordonat din partea ministrului de agricultură a se ţiné în fie-care an cu învĕţătorii de la şcólele poporale, şi despre absolvarea cu succes a acestui curs a primit certificat. In lipsa unui astfel de învĕţătoriu póte fi încredinţat, cu aprobarea inspectorului regesc de şcóle, şì un astfel de învĕţătoriu de la şcólă poporală elementară, însĕ în mod provisoriu, care are cunoştinţe practice în ramii agronomiei, desvoltaţi în respectiva comună. Un astfel de învĕţătoriu însĕ are sě facă în doi ani cursul agronomic.

§. 29. Intr'un post sistemisat în mod special de învĕţătoriu agronomic póte fi pus numai un învĕţător diplomat de la şcóla elementară poporală, care într'o şcólă agronomică de stat a făcut cu succes cursul de doi ani şi a eşit cualificat ca învĕţătoriu agronomic pentru şcóla poporală elementară. Invĕţătoriul special de agronomie e obligat sě dee instrucţie teoretică şi practică 36 ore pe sĕptĕmână. Organisarea şi ordinea de instrucţie în aceste cursuri o stabileşte ministrul de agricultură în înţelegere cu ministrul de culte şi instrucţiune.

§. 30. Cu postul de învĕţătoriu special de agricultură, sistemisat anume la şcólele cari nu sunt ale statului, e împreunat un salariu de cel puţin 1200 coróne, adaus de 100 coróne tot la 5 ani, lucru ce se repetézǎ de şése ori, locuinţă în natură (cel puţin două camere, bucătărie şi apartimentele necesare), eventual bani de cuartir, cum şì folosirea unei grădini în mărime de $^1/_4$ jugĕr, sau ecuivalentul acesteia.

§. 31. Scopului instrucţiei practice din agricultură îi serveşte de regulă grădina şcolară, ori în lipsa acesteia, partea ce póte fi folosită din grădina comunală de pomi. Dacă lipseşte şì acésta, ori dacă nu ajunge terenul pentru scopurile unui curs agronomic de repetiţie provĕḑut cu învĕţătoriu de specialitate, comuna are sě grijéscǎ de alt teren acomodat şi de recuisitele necesare pentru instrucţia în agricultură, respective pentru aranjamentul agronomic.

§. 32. Comunele pot sě fie împărtăşite de ajutoriu de stat la înfiinţarea şi susţinerea cursurilor agronomice de repetiţie, pe basa recomandării comisiunei administrative, din sumele votate de parlament în scopul acesta.

Capitlul III.

Dotarea învĕţătorilor comunali şi confesionali şi dreptul disciplinar eserciat din partea statului.

§. 33. Salariul anual al învĕţătoriului ordinar aplicat din partea comunelor ori *confesiunilor* la şcóla poporală elementară, este a se stabilí în *cel puţin 800 coróne la an*. Remuneraţiunea anuală a unui candidat de învĕţătoriu, care a dat esamenul fundamental, nu póte sě fie mai mică de cât 600 coróne. Fie-cărui învĕţătoriu îi mai compete, afară de salariu, locuinţă cinstită în natură (cel puţin două camere, bucătărie şi apartimentele necesare), şi o grădină în mărime de cel puţin $^1/_4$ de jugĕr, ori ecuivalentul ei, ear' candidatului de învĕţătoriu locuinţă cu o odaie, ori în lipsă, ecuivalentul corĕspunzĕtoriu.

Disposiţiunea din §§-ii 139 şi 140 din art. de lege XXXVIII anul 1868, că postul vacant de învĕţătoriu este a se împliní în curs de jumĕtate an cel mult, şi că în timpul acesta este a se aplica la şcólă un candidat de învĕţătoriu, mai departe, că în cas de mórte, vĕduva şi orfanii învĕţătoriului rĕmân în folosinţa întrégǎ a salariului şi a locuinţei jumĕtate de an de la ziua morţii, în fine disposiţia din §-ul 138 al aceleiaşi legi, că învĕţătoriul vine ales pe viéţǎ: tóte acestea disposiţiuni se estind şì asupra susţinĕtorilor de şcóle confesionale, respective asupra învĕţătorilor aplicaţi la şcóle elementare poporale confesionale. In contra susţinĕtorilor de şcóle, cari nu se vor conforma, se aplică procedura stabilită în §-ul 15 din art. de lege XXXVIII, anul 1868.

§. 34. Ministrul de culte şi instrucţiune póte acorda ajutoriu, în cadrele sumei votate din an în an de către legislaţiune, pe lângă condiţiunile şi urmările stabilite în paragrafii următori, pentru a se completa salariile învĕţătoreşti peste minimul legal până la suma de 1000 coróne, dacă concernenta autoritate supremă şcolară o doreşte acésta, şi comisiunea administrativă îşi dă aprobarea.

§. 35. Invĕţătorii ordinari de la şcólele poporale cari nu sunt ale statului, primesc adaus cuincuenal la salariu 100 coróne, care repeţindu-se de şése-ori, póte ajunge la suma de 600 coróne. Adausul acesta nu póte fi computat în plusul de salariu ce eventual trece peste 800 coróne. Anii de serviciu pentru computarea cuincuenalelor se iau cu ziua *1 Octobre 1893*. Statutele create, ori cari se vor face în viitoriu cu privire la adausul acesta din partea singuraticilor susţinĕtori de şcóle, nu vin alterate prin disposiţiunea de faţă, în casul că ele conţin cel puţin favorul acordat învĕţătorilor în paragraful acesta.

§. 36. Salariul învĕţătoriului, ţinêndu-se în vedere restríngerile din §§-ii 38 şi 39 ai acestei legi, se póte da, cum a fost obiceiul şì până acum, afară de bani gata, şì în competinţe date în natură, ori în rodul pămêntului folosit.

§ 37. Susţinĕtoriul de şcóle are sě plătéscǎ banii gata din salariu la mâna învĕţătoriului în fie-care lună, ori la un sfert de an, dar' înainte.

§. 38. Plătirea unei părţi de salariu în naturale se concede numai sub condiţiunea, dacă se adună din partea susţinĕtoriului de şcólă, fără intrevenirea învĕţătoriului, şi se predă învĕţătoriului la termine înainte stabilite şi în cuantităţi tot înainte precisate, astfel, ca ultima competinţă sě o priméscǎ cel mult la finea lunii Novembre a anului respectiv. Dacă susţinĕtoriul de şcóle nu predă învĕţătoriului naturaliile în felul acesta, ori apoi naturiile nu corespund cualităţii mijlocie a recoltei din acel an, e dator în loc de naturalii sě plătéscǎ valórea acelora în bani gata.

§. 39. Valórea în bani a folosirii unei realităţi şcolare, care formézǎ parte întregitóre din dotaţiunea învĕţătoriului, fără a se socotí aci folosinţa în natură a locuinţei şi a grădinei, este a se stabilí în mod special pentru fie-care post de învĕţătoriu. Ca basă serveşte la stabilire — subtrăgêndu-se tóte dările — arênda care se plăteşte în comuna aceea pentru o realitate de asemenea cualitate.Ací mai vine apoi computată valórea în bani a prestaţiunilor pe cari comuna (comunitatea eclesiastică) are sě le facă eventual prin membrii ei, cu privire la lucrarea realităţii. Tot aşa este a se stabilí pentru fie-care comună, luându-se preţurile medii din cei trei ani espiraţi 1902—1904, ecuivalentul în bani pentru naturaliile ce se dau învěţătoriului (articole de traiu, lemne, păşunat de vite, etc.).

§. 40. Pentru viitoriu se admit în şcólele poporale elementare numai posturi de învěţători ordinare, sistemisate. In postul ordinar de dăscălie, cu escepţiunea casurilor amintite în §-ul 49 al legii acesteia şi în §-ul 139 din art. de lege XXXVIII anul 1868, nu póte fi aplicat un candidat de învěţătoriu, respective conducesea independentă a unei clase singuratice nu póte fi dată în grija unui candidat de dăscălie.

§. 41. Restanţele stabilite în mod oficios din taxele ce sunt de dat din partea susţinětorilor de şcóle în salariile învěţătoreşti, sunt a se incassa de la singuraticii debitori pe cale administrativă. Modalităţile de incassare le stabileşte ministrul de culte şi instrucţiune în înţelegere cu ministrul de interne şi cu cel de finanţe, pe calea ordonanţelor.

§. 42. Dacă învěţătoriul unei şcóle confesionale provede şi agendele cantorului, conform alineei a treia din §-ul 141 al art. de lege XXXVIII, anul 1868, la stabilirea salariului învěţătoresc sunt a se lua împreună competinţele învěţătoriului şi ale cantorului în salariul învěţătoresc.

§. 43. Atât autorităţile şcolare comunale, cât şi cele confesionale ale şcólelor elementare poporale au sě facă paşi, ca susţinětorii şcólelor, *în curs de 9 luni de la întrarea în viéţă a legii acesteia* sě garanteze pe séma învěţătorilor ordinari de la şcólele lor un salariu de *cel puţin 800 coróne la an.* Tot aşa au sě asigure susţinětorii de şcóle în cas de necesitate, remuneraţia de cel puţin 600 coróne pe séma candidatului la învěţătorie. Dacă susţinětorii de şcóle, în urma săraciei stabilite în mod oficial nu sunt în stare sě o facă acésta, respective, dacă cu privire la şcólele comunale darea pentru şcólă, repartisată pe basa §-ului 35 din art. de lege XXXVIII, anul 1868, ear' venitele după celelalte fonduri destinate scopurilor şcolare, sunt eshauriate, — au sě céră în alte trei luni următóre, prin comisiunea administrativă, *ajutor de stat pentru acoperirea lipsei,* de la ministrul de culte şi instrucţie, în rugare motivată.

§. 44. Dacă susţinětorii de şcóle confesionale nu asigură pe o cale ori pe alta în terminul acesta salariul minimal al învěţătorilor lor, vreau însě totuşi sě aibă şi mai departe şcóla lor, salariul învěţătoresc minimal stabilit în legea acésta *se consideră ca asigurat în sarcina confesiunei susţinětóre de şcóle.* In cas că nu se va puté incassa, în contra respectivilor susţinětori de şcóle vine pus în aplicare §-ul 15 din art. de lege XXXVIII, anul 1868, şi respective punctul 4 din §-ul 6 al art. de lege XXVIII din anul 1876,

§ 45. Suma plătită până acuma din partea susţinětorilor de şcóle, din mijlóce proprii, în salariul învěţătoresc, *rěmâne şi pentru mai departe nestirbită,* respective nu póte fi micşorată în scopul de a se cere ajutoriu de stat.

§. 46. Ministrul de culte şi instrucţiune întregeşte din suma votată în scopul acesta din partea legislativei salariile învěţătorilor poporali, avisaţi la acésta, ai comunităţilor civile şi bisericeşti, avisând despre acésta autoritatea supremă şcolară respectivă, pe calea comisiunei administrative municipale, până la suma minimalului stabilit în legea acésta, după următórele modalităţi:

a) Comisiunea administrativă stabileşte mărimea salariului învěţătoresc, anunţat din partea autorităţii şcolare locale, pe basa preliminariului comunităţii civile ori bisericeşti şi al şcólei, apoi pe basa certificatului autorităţii locale despre starea materială a comunităţii bisericeşti, vidimat din partea primpretorului cercual (primariului).

b) Fie-care post de învěţătoriu pentru a cărui întregire de salariu s'a acordat ori s'a cerut ajutoriu de stat, este a se împliní de regulă pe calea concursului în tótă forma făcut. Concurenţii au sě-şi dovedéscă cu documente: cualificaţia legală, cetăţenia de stat şi împrejurarea, că *sunt în stare sě instrueze în limba magiară.*

c) Comisiunea şcolară respectivă are sě arete, că învěţătoriul pentru a cărui îmbunătăţire de salariu se cere ajutoriu de stat, va instrua cel puţin 30 elevi zilnici, întrě 6 şi 12 ani.

d) Comisiunea administrativă cercetézâ, dacă cualificaţiunea stabilită în punctul *b*) a învěţătoriului pentru care se cere ajutoriul, corěspunde cerinţelor legale?

Dacă statul susţine în comună o şcólă poporală elementară de stat, pentru întregirea competenţei învěţătoriului de la vre o şcólă comunală ori confesională aflătóre în localitate se va da ajutor de stat, cum şi adausurile de etate numai în casul că şcóla poporală elementară de stat nu póte face instrucţia legală a elevilor de 6 până la 12 ani din comună, din lipsă de spaţiu, şi astfel şcóla poporală de alt caracter e într'adevěr necesară.

§. 47. Când statul contribue la întregirea salariului unui învěţătoriu de la şcóla comunală ori confesională cu ajutoriu de stat în sumă de peste 120 coróne, aplicarea învěţătoriului *depinde de la aprobarea ministrului de culte şi instrucţiune.* La şcólele poporale elementare cari se vor împărtăşi de ajutoriu de stat, procedura alegerii de învěţătoriu, precisată în punctul 1 al §-lui 13 din art. de lege XXVIII, anul 1876, este a se modifica conform disposiţiunilor acestora.

Contribue statul la dotarea unui post de învěţătoriu de nou sistemisat la şcóla poporală confesională ori comunală cel puţin cu 800 coróne, ca ajutoriu de stat, ori întregire de salariu, — *învěţătoriul pentru acest post vine numit din partea ministrului de culte şi instrucţie.*

(Va urma.)

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

c) In Sebeş, cu 144 case şi 863 locuitori, comună vecină cu Mărginenii spre vest, asemenea militarisată la anul 1762, în care aflăm următórele familii boereşti:

1. *Dimboi alias Savu de Sebeş,* 10 patrifamilii, cu diploma de la G. Bethlen din anul 1628, şi de la G. Rákoczi din anul 1793, ce le-a produs Onea Dimboi la comisiunea spre cercetarea grănicerilor boeri, din anul 1843.

2. *Roman de Sebes,* 10 patrifamilii, cu diploma de la G. Rákoczi din anii 1631 şi 1635, ce o a presintat Szavu Roman de Sebes de odată cu Dîmboi, amintitei comisiuni din anul 1843.

Cazaculy de Sebes, vine întrě timarii din Făgăraş, privilegiaţi prin G. Rákoczi în 1630.

b) In Herszeni, cu 143 case şi 740 locuitori, comună parte militarisată, parte civilă, în care aflăm următorii boeri:

1. *Herszéni de Herszeny,* familie parte magiarisată şi emigrată, parte locuitori români din Herszeni, vre-o 20 patrifamilii, dintrě cari unii şi preoţi români. Familia a scos un transumpt din M.-Vásárhely 21 Ianuarie 1845, din care reese, că fiind improcesuată din partea fiscului pentru posesiunile ei din Bucium şi Copacel, spre apărarea sa a produs înaintea forului producţional, următórele documente:

Un transumpt tabular despre actul dietei din Alba-Iulia din anul 1291, prin care se recunóşte posesiunea lui Ugrin peste Făgăraş şi Sâmbăta.

Transumpt capitular albense, ce cuprinde diploma Annei Nadasdi din anul 1556 despre nova donaţiune peste posesiunea Bucium.

Literele principelui G. Bethlen date cu ocasiunea armilustrului din anul 1620, prin care familia se confirmă în drepturile ei de imunitate.

Literele de la G. Rákoczi din anul 1633, prin cari familia Herszényi se confirmă în posesiunea acuisitelor din Copacel.

In fine recuisiţionalele datate din anii 1711 şi 1712 privitóre la acuisiţiunile din Copacel.

Pe basa acestora familia Herszenyi, representată prin George, Matheiu şi Samuil Hersenyi, se absólvă de pretenţiunile fiscului.

2. *Barszan de Herszény,* cu 5 patrifamilii.

Many şi *Marcul,* fiii reposatului Barszan boeriu de Herszeny, au căpětat în tovărăşie cu composesorii Stanislau de Recse şi cu succesorii lui Aldea, Ioan şi Zsudetzul de Rusor în privinţa posesiunilor din *Recea* şi *Luţa* cu munţii *Scărişóra* şi *Plesea,* cum şi a posesiunilor din *Ruşor* şi *Bucium:* diploma de la Anna Nadasdi din Făgăraş anul 1556. — A se vedé la Recea.

3. *Rinea alias Rhênye de Herszeny,* cu 15 patrifamilii, cu diplome boeronale înoite de la G. Rákoczi din anul 1635 şi de la Susana Lorándfi din anul 1652, apoi cu o instrucţiune producţională din anul 1793. O parte s'a aşezat în Bucovina.

4. *Lia alias Liany de Herszeny,* 5 patrifamilii, asemenea cu diplomă nouă boeronală de la Susana Lorándfi din anul 1552.

5. *Zsudele de Herszeny,* 15 patrifamilii, cu diploma de la Susana Lorándfi din anul 1651, de care se ţin şi alţi membri ai familiei, cari au adoptat connume separate, precum sunt: *Fetu, Man, Nesz, Oprea* etc. de *Herseny.*

(Va urma.)

O întimpinare.

La notiţa din nrul 111 al ziariului nostru, trimisă din Timişóra, despre activitatea dlui *Nicolae Iancu,* primim următórea întimpinare:

„Sub titlul *Din Timişóra* s'a publicat în nr. 111 al acestui preţuit ziariu o notiţă despre „Reuniunea de agricultură din comitatul Timiş“ de un cuprins, peste care în interesul comunelor nóstre româneşti nu putem trece cu vederea. Se semnalézâ în notiţa acésta ca fapt îmbucurător, că dl N. Iancu (din Mohu) a fost numit din partea reuniunii referent al tuturor chestiilor economice româneşti din întreg comitatul Timiş, că dsa a înfiinţat în mai multe comune româneşti societăţi economice, că este pusă la cale înfiinţarea în Timişóra a unei filiale a centralelor întreprinderilor de industrie de casă din Sopron şi Viena, unde femeile bănăţene îşi vor puté valora lucrurile lor de mână, — tot semne îmbucurătóre pentru prosperarea comunelor româneşti din acest comitat. Autorul notiţei însě nu este, ori nu vrea sě fie orientat în causă. Uită că reuniunea acésta este o creaţiune a comitatului *oficios* condus de alte interese şi nu de interesul propăşirii economice ale Românilor de aici; prin dl Iancu reuniunea a voit sě-şi facă o acuisiţie bună spre ajungerea scopului urmărit,

---

FOIŞÓRĂ

Museul istoric-etnografic român.

Edificiul măreţ al museului istoric-etnografic român este terminat şi formézâ o podóbă a oraşului Sibiiu. Dorinţa nóstră şi a tuturor cari au oferit obolul lor pentru ridicarea acestui museu, este, sě devină prin aranjamentul seu intern, prin bogăţia şi valórea colecţiunilor istorico-etnografice o podóbă a întregului popor românesc din patrie.

Acésta însě se va puté ajunge numai atunci, dacă se va porní în tóte părţile o vie mişcare pentru colectarea obiectelor, cari au sě formeze simburele acestei instituţiuni culturale.

In scopul acesta „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ a însărcinat secţiunea istorică cu elaborarea unui proiect de apel, adresat întregului public român din patrie, cum şi a unor puncte de orientare, asupra cărora ar fi sě se îndrepteze atenţiunea colectatorilor. Dl *Miron E. Cristea* a presentat proiectul dorit, care a fost acceptat întocmai şi trimis tuturor despărţěmintelor Asociaţiunii, pentru a se porní colecta.

Indeplinim o datorinţă către Asociaţiunea nóstră publicând acest elaborat şi invitând cetitorii noştri, ca în cercul în care ei trăesc şi lucră, — sě facă tot posibilul pentru adunarea de obiecte. In deosebi preotesele şi dăscăliţele române ar puté face mari servicii, consfătuindu-se în fie-care ţinut şi pregătind câte o păpuşă de bărbat şi femee în mărime naturală, îmbrăcată în portul românesc, caracteristic în acel ţinut.

Iată apelul:

Apel

pentru întemeierea unui museu istoric-etnografic românesc în Sibiiu.

Ori-ce popor conştiu, cu tendenţă de a pune temelii tari viitoriului sěu şi de a-şi asigura o desvoltare sănětósă a invidualităţii sale etnice, este dator a se cunóşte pe sine din tóte punctele de vedere.

Fără acest puternic factor al cunóşterii de sine suntem lipsiţi de busola, care sě îndrepteze spre o ţintă sigură tóte manifestaţiunile vieţii nóstre publice.

Multe şi variate sunt mijlócele pentru a ne cunóşte, şi întrě acestea loc de frunte ocupă şi instituţiunea culturală: *„Museul istoric şi etnografic“.*

Numěróse alte trebuinţe neamânavere au împedecat până acuma pe factorii noştri competenţi de la înfiinţarea acestei instituţiuni culturale de primul rang.

In anul acesta — cu ajutoriul lui Dzeu şi spre bucuria generală — s'a terminat frumosul edificiu al *„Museului“*; şi astfel poporul român va avé mângăerea a fi făcut începutul pentru crearea unei noue instituţiuni din cele mai importante.

Este deci sosit timpul, ca sě ne gândim şi la cuvenita înzestrare şi aranjare a acestei case.

In două direcţiuni va trebuí sě se desvólte acésta instituţiune.

Una, care sě se estindă asupra trecutului nostru. Acest trecut — ori cât a fost de vitreg — totuşi cuprinde pentru noi multe momente înălţătóre, cari formézâ nu numai nişte plăcute amintiri, ci mai ales şi un isvor de încredere în puterile proprii şi de speranţe în un viitoriu mai bun.

Chiar secularele suferinţe ne sunt un îndemn puternic de stăruinţe pentru idealuri, un factor puternic pentru nutrirea spiritului naţional.

De-oparte deci trebue sě ocupe loc în acéstă secţiune istorică tóte obiectele chiămate a ne reamintí momente din viéţa bărbaţilor noştri mari şi providenţiali şi din faptele măreţe ale trecutului nostru; ear' de altă parte trebue sě afle aicia loc tot ce se refere la traiul original şi patriarchal al poporului nostru, şi mai ales uneltele, sculele şi obiectele, cari încep a dispăré, făcênd loc înoirilor influinţate de civilisaţiune, care străbate în cele mai ascunse colţuri ale vieţii popórelor.

Astfel museul va devení de-oparte un adevěrat altar pentru cultivarea tradiţiunilor naţionale, un adevěrat templu pentru conservarea urmelor despre vechiul traiu şi despre stadiul cultural al părinţilor şi strămoşilor noştri, şi peste tot pentru păstrarea tururor relicuiilor de la înaintaşi, cari pentru noi trebue sě formeze o scumpă moştenire.

Cursul natural al progresului nu se póte oprí; el schimbă în calea sa mult viéţa popórelor.

Desvoltarea unui popor însě numai atunci este normală şi sănětósă, când înaintarea se basézâ pe temeliile probate ale trecutului, ţinênd cont de tóte insuşirile sufleteşti şi trupeşti, cari formézâ ereditatea de la antecesori.

In acest scop trebue deci sě culegem, sě păstrăm încă până mai e timp tot ceea-ce este ameninţat sě dispară pentru totdeuna. Necesitatea devine cu atât mai iminentă, cu cât suntem espuşi la mai multe influinţe străine, cari iute corcesc traiul unui popor, aplicat spre imitarea lucrurilor observate la străini.

(Va urma.)

căci dsa român fiind de origine, comunele româneşti îl vor întimpina cu mai multă încredere de cât pe un străin, şi cei de la comitat nici n'au speculat rĕu. Scopul profesat pe faţă de acéstă reuniune ar fi mijlocirea unui credit eftin, procurarea avantagiósă a maşinilor agronomice, valorarea favorabilă a productelor economice în interesul plugariului român, pe care însĕ reuniunea prin organele sale, deci şi prin dl referent aşa 'l pune în praxă, *că nisueşte sĕ converteze tóte datoriile ţĕranilor nostri de la băncile româneşti la cele ungureşti şi mai ales la banca „Kisbirtokosok földhitelintézete“ din Budapesta* şi sub titlul de „societate economică“ a înfiinţa în comunele româneşti *exposituri* de cari şoviniştii *de la comitat sĕ se pótă totdéuna prin „referentul“ lor serví după plac în tóte chestiile publice.* Azi mâne aceste „societăţi economice“ ar avé sĕ facă la noi alegeri politice şi bisericeşti — fireşte după cum va comanda politica comitatensă. Nici acest scop ascuns al reuniunei nu mai este azi secret, căci imediat după ce dl N. Iancu a înfiinţat în câteva comune aşa numitele „societăţi economice“, fóia oficiósă a comitatului, „Délmagyarországi közlöny“, a şi vestit cu multă emfasă acest fapt îmbucurător *pentru ei*, motivându-şi bucuria cu aceea, că de acum încolo săteanul român nu va mai recurge după credit la băncile valahe, ci isolat atât în cele politice cât şi în cele economice de agitatorii fără suflet — *adecă de inteliginţa română — va sta esclusiv numai sub influinţa politică dirigiată din centrul comitatului patriotic* (sic!). Póte că dl N. Iancu e inconştiu de rolul de *unéltă* ce-l jócă în afacerea acésta, bucuria mare a fóiei oficióse a comitatului însĕ putea sĕ-l convingă în casul acesta despre credulitatea sa şi despre aceea, că reuniunea în al cărei serviciu dsa şi acum stă, numai prietinósă nu este intereselor adevĕrate ale poporului nostru de la sat.

De acésta acţiune deci nu noi Românii, ci contrarii nostri au sĕ se bucure, ear' a nóstră datorinţă este a o combate chiar în interesul comunelor româneşti, şi în casul când ar oferí mici favoruri materiale, dar' şi aceste problematice, căci: „Timeo Danaos et dona ferentes!“

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul **Ioachim Muntean** în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Urmare)

Căci fără sĕ cercetăm, că ne slujesc puterile, ori nu ne slujesc; că ne şade bine, ori nu, am luat urîtul obiceiu de a maimuţărí pe alţii opintindu-ne încă de a-i întrece, a face mai pe sus de cât ei. In chipul acesta am ajuns acolo, că ne golim pungile fără nici un rost, ne ruinăm sănĕtatea, ba ne mai facem încă şi de rîs înaintea străinilor, cari sub tóte împrejurările, chiar şi în timpul acesta atât de cosmopolitic şi de nivelător, totuşi se ştiu apăra mai bine de cât noi în contra influinţelor esterne, şi ţin cu mai multă tărie la legea, portul şi obiceiurile lor etnice poporale.

De unde provine acéstă apariţie întristătóre, aptă sĕ ne pună serios pe gânduri? Causele cari o produc sunt multe şi de multe feluri. Se pot însĕ reduce la una singură, principală. Acésta e: schimbarea ocupaţiunei, şi ca urmare a ei: contactul cu străinii.

Inainte cu câteva decenii Românul mărginean — şi tractul nostru o bună parte din Mărginime îl formézā — pe lângă chivernisirea casei şi a micei sale moşióre, nu cunoştea alt isvor de căştig, afară de cel-ce i-l da economia de vite, îndeosebi oieritul, şi i-l aducea rîul cu alcătuirile sale primitive, dar' totuşi rentabile.

Astăzi orizontul s'a lărgit, isvoarele de venit s'au schimbat, esigenţele de traiu s'au înmulţit, gusturile s'au rafinat, ear' obiceiurile în mare parte s'au corcit. Fie-care efect îşi are causa sa. Oieritul nu mai aduce folósele pe cari le aducea odinióră. Ear' rîul vîjie în dragă voie preste astupăturile stricate în preajma morilor góle şi pustii.

E lucru firesc, ca omul când se pune pe schimbate, sĕ adópte aceea ce-i place, ce 'l înveseleşte, sau îi gădile orgoliul şi vanitatea. Aşa se fac şi se prefac datinile, portul, modul de traiu şi obiceiurile societăţii omeneşti.

Cu schimbările acestea merge tréba ca cu ori-care alt lucru; numai începutul e ceva mai greu, celelalte urmézā repede. Alunecă un bârdalog din astupătură, întreg zăgazul se macină. Cade un fort, întrégă întăritura se clatină.

Postul a fost şi este fără îndoială pilastrul principal, sau boltitura, pe care se razimă credinţa poporului nostru.

In ochii Românului — înţeleg pe ţĕranul simplu, neinficiat încă de nouele curente — acela care nu posteşte, de ar sĕvêrşí tóte faptele milii celei sufleteşti şi trupeşti, nu trece de creştin, dar' nici de Român adevĕrat.

Am cunoscut ómeni din generaţiunea mai bĕtrână, acum aprópe dispărută, cari nici pentru un colţ de ţérā nu s'ar fi dedulcit în posturi, de-şi zeci de foi de brânză numiau proprietatea lor, şi nu tânjiau; ba din contră, susţineau că sunt cu mult mai sănĕtoşi în post, de cât în dulce.

Crescut fiind şi eu în o astfel de atmosferă, care în mod aşa de sĕrbătoresc decora viéţa religiósă a părinţilor nostri din acele timpuri patriarchale, simple, dar' curate, — de-şi n'a trecut încă nici un veac de om de atunci, — vĕd lucrurile de astăzi în colori póte prea posomorîte.

E însĕ fapt constatat, că ne-am schimbat, şi încă mult. Sĕ privim numai cu atenţiune în jur de noi, şi vom vedé cât de altmintrea e acum.

Din ce în ce mai mic devine numĕrul acelor ómeni din popor, cari se mai roşesc în faţă când îi surprinzi în post mâncând bucate de dulce. Ci cei mai mulţi fac din acest cas act de fudulie. Şi cine sunt acestia? Nu copíi în stadiul creşterii, nici bĕtrâni slabi şi neputincioşi; ci bărbaţi sănĕtoşi, tari şi viguroşi, pe cari traiul bun îi seduce şi împinge încă şi la alte pĕcate. Şi earăşi nu de cei cu bună rostire la casa şi la masa lor; ci adeseori de aceia, cari ani de zile muncesc prin ţeri străine tigorindu-se, ear' sosiţi acasă tócă în câteva sĕptĕmâni tot ce au căştigat cu crunte sudori timp îndelungat. Ací, în acéstă nechibzuinţă păcĕtósă vedem noi rĕul cel mai mare, material şi moral, de care sufere o parte mare din poporaţiunea acestui ţinut. (Va urma.)

Oficială.

Oficiile parochiale sunt poftite a se convinge imediat, dacă sunt achitate sau nu premiile de asigurare. Intru cât nu vor fi solvite sĕ facă paşii de lipsă de a se solví numai de cât restanţa constatată.

NOUTĂŢI

Parastas pentru asesorul Z. Boiu. Implinindu-se un an de la mórtea mult regretatului asesor consistorial, protoiereu Zaharie Boiu *Duminecă în 6 Novembre n. c*, după st. liturgie se va oficia în biserica din suburbiul josefin parastas solemn. Totodată se va face şi sfinţirea petrii comemorative de la mormênt. La acest act de pietate familia defunctului invită pe toţi stimaţii amici şi cunoscuţi, spre a lua parte.

*

Adunarea poporală din Ilia, ţinută Duminecă la ora unu, a fost bine cercetată şi a decurs în ordine. S'a votat o resoluţiune de protestare în contra proiectului de lege al dlui Berzeviczy şi s'au ales delegaţi pentru conferenţa naţională. Au vorbit poporului domnii Dr. Aurel *Vlad*, deputat, *Dr. Bontescu, Vraciu* şi protopresbiterul Dobrei Iosif *Morariu.*

*

Conferenţă învĕţătorésca. Despărţĕmêntul din protopresbiteratul Aradului al reuniunei învĕţătorilor români de la şcólele poporale confesionale ort. din diecesa Aradului ţine conferenţa de tómnă în *13 şi 14 Novembre n.* în comuna *Batania.*

*

Visita regelui Sêrbiei. Petru I. Carageorgevici, de curênd încoronatul rege al Sêrbiei, a sosit Duminecă în Sofia, spre a face visită principelui Ferdinand. Unele ştiri, ori mai corect zis: combinaţiuni, spun că pe lângă motivele politice şi de vecinătate au mai îndemnat pe regele Petru sĕ facă acésta visită încă şi alte motive — familiare. A nume, regele plănueşte sĕ-şi mărite după principele Bulgariei pe fiică-sa Elena. La gara din Sofia regele era aşteptat de principele cu miniştrii sei şi cu corpul diplomatic.

*

Alegerea de paroch în Sesciori, protopresbiteratul Sebeş, s'a ţinut Duminecă în 17/30 Oct., întrunind din 105 voturi date *Ilie Moga*, paroch în Laz, 103 voturi.

*

Cale pe apă întrĕ Nord-America şi Nord-Europa. Espediţia la polul nordic plecată astă-érnă sub conducerea geologului Lowe, la mandatul guvernului din Canada, cum raportézā o telegramă din New-York, s'a re'ntors sănĕtósă. Lowe a făcut lunga călĕtorie pe corabia „Neptun“ şi s'a apropiat de polul nordic mai mult de cât toţi antecesorii sei. Scopul espediţiei a fost: sĕ sondeze că pe care cale s'ar puté infiinţa comunicaţiune cu corăbii întrĕ Nordul Americei şi Nordul Europei, şi — se raportézā că Lowe a resolvat acéstă problemă şi a presentat deja guvernului planurile necesare.

*

Liberat. Dl *Vasilie E. Moldovan*, împlinindu-şi pedépsa dictată în mai multe procese de presă a părăsit Duminecă temniţa Clujului, unde a stat şépte luni.

*

Testamentul rĕposatului N. Şuştai. Rĕposatul president de tribunal în pensiune Nicolae de Şuştai, — cum am amintit în numĕrul anterior, — şi-a testat bisericei gr. or. din Braşov-Cetate întrégă averea. Conform disposiţiunilor testamentare, biserica moştenitóre va avé însĕ sĕ plătiască: surorei vitrege a rĕposatului, Otilia n. Orghidan, şi fiului acesteia, N. Grama, câte 2000 corône; celor patru copíi ai cumnatei sale rĕposate Muntean din Oraviţa câte 1500 corône; bisericei din Zerneşti 500 cor. pentru îngrijirea mormêntului şi onorariul preotului pentru o rugăciune ce se va face în fie-care an la mormênt; reuniunii femeilor române din Braşov 400 corône; asociaţiunii pentru spriginirea învĕţăceilor şi sodalilor români din Braşov 400 corône; fondului pentru ajutorarea studenţilor sĕraci de la şcólele române din Braşov în cas de bólă, 200 corône; reuniunii pentru ajutorarea vĕduvelor din Braşov şi Săcele 200 corône. Restul rĕmâne în proprietatea bisericei moştenitóre, sub titlul „fundaţiunea lui Nicolae de Şuştai şi a soţiei sale Maria n. de Alduleanu“ (rĕposată). Din venitele fundaţiunii $1/_5$ sĕ se capitaliseze până când fundaţiunea va creşte la 100.000 de corône, ear' din restul de $4/_5$ sĕ se creeze stipendii pentru studenţi şi studente de naţionalitate română şi religie gr. ortodoxă. După creşterea fundaţiunii până la 100.000, venitul întreg se va distribuí ca stipendii. Esecutori ai testamentului sunt: notariul public Petru Nemeş (Braşov), adv. Simion Damian (Braşov) şi adv. Nicolae Garoiu (Zerneşti).

*

De la societatea „Petru Maior“ ni-se scriu următórele: Avem onóre a aduce la cunoştinţă, că în şedinţa primă ordinară a societăţii nóstre ţinute în 15 Octobre a. c. s'a luat hotărîre, ca *„Istoria Românilor“* de *Petru Maior*, apărută în ediţiunea nóstră, cu privire la împrejurarea de a puté fi mai uşor accesibilă tuturor iubitorilor de carte românéscă şi în special preoţilor şi învĕţătorilor români, sĕ se vîndă cu preţul redus la 1 corónă. Comandele se pot adresa la cassariul societăţii dl *Mihaiu Şerban*, stud. fil. în Budapesta IV, Molnár úteza, 20 II 10 A., pe lângă trimiterea anticipativă a 1 cor. + 20 fil. porto. Budapesta, 28 Octobre 1904. *Ioan Christia*, presidentul societăţii; *Leo Bohăţiel*, sectetariu.

*

Cărţi postale noue. In curênd se vor pune în circulaţie cărţi postale noue, pe cari la colţul de sus din partea stângă va fi imprimată o linie, cu indicaţiunea: Trimiţĕtoriul. Pe acésta linie trimiţĕtoriul póte sĕ-şi scrie adresa, pentru-ca în cas că adresatul nu póte fi găsit, carta sĕ se pótă re'napoia trimiţĕtoriului.

*

Ziariu de donĕ veacuri. Ziariul „Vossische Zeitung“ din Berlin şi-a serbat Sâmbătă iubileul de 200 ani de la prima apariţiune. In 29 Octobre 1704 principele elector Frideric III al Prusiei (la 18 Ianuarie 1701 încoronat rege al Prusiei sub numele Frideric I) a dat librariului Rüdiger privilegiu pentru editarea unei foi în Berlin. La început ziariul apărea sub titlul: „Königlich privilegirte Berlinische Zeitunk von Staats- und gelehrten Sachen“. In urmă şi-a schimbat tilul în „Vossische Zeitung“. De la 1704 a apărut fără întrerupere, muncind la editarea şi redactarea lui opt generaţiuni şi având întrĕ redactorii şi colaboratorii sei mulţi literaţi celebri, ca C. Friedrich Voss, G. Efr. Lessing şi alţii. Acum ziariul stă sub conducerea lui Dr. H. Bachmann.

*

Incendiu. Sâmbătă după amiazi un foc escat în comuna Troaş (lângă Soborşin) a mistuit opt case împreună cu clădirile economice din jurul lor.

*

Rĕsboiul ruso-japonez. După pausă de 10 zile, folosită din ambe părţile rĕsboitóre spre a-şi aduce în ordine trupele şi a-şi fortifica posiţiunile strategice, avantgardele au început ostilităţile de vre-o trei zile deja, şi cum vesteşte o telegramă din *Tokio* dto 31 Octobre, acolo se aştéptă în tot momentul raport despre începerea luptei generale, acum pentru posesiunea oraşului Mucden şi a regiunilor lui. Aceaşi telegramă spune, că la óstea japoneză sosesc în fie-care zi trupe auxiliare. — In legătură cu acestea însemnăm că ştirea despre bolnăvirea lui *Kuroki* s'a desminţit, cum şi că zilele trecute *Kuropatkin* a fost numit din partea ţarului comandant suprem asupra tuturor oştirilor ruseşti de pe câmpul de rĕsboiu.

*

Sfinţirea bisericei din Cunţa. Comitetul parochial gr. or. din Cunţa, tractul Mercurea, invită la sfinţirea bisericii de nou edificate, care se va celebra Marţi în 26 Oct. st. v. (8 Nov. st. n. sf. Dumitru).

Program: 1. Marţi diminéţa la orele 8 actul sfinţirii şi liturgia solemnă. 2. La ora 1 p. m. banchet, couverta 3 cor. 3. La 3 ore p. m. adunarea despărţĕmêntului *„Mercurea“* a *„Asociaţiunii“*. 4. Séra la 7 ore concert. Preţul întrării de persónă 1 cor. 20 fileri. Pentru viptualii sunt rugate st. familii a se îngrijí, pentru beuturi bune se îngrijeşte comitetul. Pentru ridicarea nimbului acestei sĕrbări îşi va da concursul un cor compus din 15 clerici de la seminariul Andreian din Sibiiu sub conducerea dlui profesor de musică T. Popoviciu, care cor va cânta în biserică în decursul liturgiei, ear' séra va debuta cu următoriul program: 1. Flechtenmacher-T. Popoviciu: Dorul înstrăinatului. 2. G. Dima: Hai în horă. 3. *** Solo de flaut (Victor Mureşan). 4. T. Popoviciu: Cucule pénă galbenă, Tórce leleo. 5. *a)* I. Vidu: Creangă ruptă. *b)* D. G. Kiriac: Morariul. 6. Declamaţiune (Titu Morariu). 7. I. Vidu: Din şedĕtóre. 8. Flechtenmacher-Dima: Vivandiera. După concert dans. Invitări speciale nu se fac.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (2 Novembre): *„Sein Prinzesschen“*, comedie nemţéscă în 3 acte de Gebhard Schätzler-Perasini. (Noutate).

Joi (3 Novembre): *„Professor Berger“*, dramă în 4 acte de Karl Böttcher. (Noutate).

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovézā apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturézā tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copíi. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 14—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, **Basel** (Elveţia).

Reuniunea II. de înmormêntare din Deva,

înfiinţată la 1886 — şi 8 filii ale ei,

întemeiate din 29 Octombre 1903 până în 11 Septembre 1904.

Reuniunea-mamă Nr. I., Deva

a avut anul trecut, 1903, cu totul 471 membri, acum are 558 membri. A încheiat anul 1903 cu un venit curat în bani gata de 2000 cor. In Deva mai sunt 2 reuniuni surori „Dévai első temetkezési egyesület“ şi „Dévai ipartestületi temetkezési egylet“. Prima a avut 470 membri, a doua 420 membri.

Venitul curat la „Dévai első temetkezési egylet“ a fost anul 1903, după datele publicate în „Hunyadvármegye“ Nrul 24—1904, în bani gata 1424 cor. 96 fil., cu toate că e cu 6 ani mai veche decât reuniunea noastră şi înc'odată aşa de bogată. A doua, „Dévai ipartestületi temetkezési egylet“, a avut 640 coroane furate; tribunalul, ca for criminal, şi ministrul decid deja în causă.

Numĕrul acestor dóuĕ reuniuni face astăzi cam 870. Reuniunea nóstră cu filii cu tot are astăzi 1800 membri, e înc'odată şi ceva mai mare decât amintitele 2 reuniuni împreună luate. Observ însĕ, că — după pornirea organisată în tóte filiile existente şi vre-o 4, câte sunt în pregătire, numĕrul membrilor şi averea lor tocmai acum tómna, din Septembre până în Decembre, creşte, totdéuna mai tare. Până la încheierea anului 1904 numĕrul va creşte, în casul cel mai rĕu, la cel puţin 2000 de membri.

Şi astăzi reuniunea nóstră are cei mai mulţi membri în Ardeal: dela 471 s'a ridicat în 10 luni la 1800 de membri.

Cele 8 filii.

Azi avem 8 filii: Nr. II. *Dobra* are 280 membri, a împărţit la 15 familii 1500 cor., are 400 coróne fond. Nr. III. *Beclean*, lângă Făgăraş, are 380 membri, a împărţit la 5 familii de ale membrilor rĕposaţi 500 cor., are fond 1000 cor. Nr. IV. *Radna-Lipova* are 150 membri, a împărţit 300 cor. la 3 familii, are 300 cor. fond. Nr. V. *Alba-Iulia* are 100 membri, fond 260 cor., a împărţit 40 cor. ajutor, redus în mod provisor, până creşte fondul. Nr. VI. *Cujir* are 190 cor. fond, 40 membri. Nr. VII. *Petroşeni-Petrila* are 33 membri, fond 68 cor. 20 fil. Nr. VIII. *Loman* are 78 membri, fond 193 cor. 62 fil.

Filia IX. Romos şi Romoşel,

am înfiinţat-o abia la 11 Septembre 1904 şi s'au înscris 150 membri, are 390 cor. fond pentru ajutóre şi 100 cor. pentru *„fondul de binefacere al reuniunei“*, donaţi în aceeaşi zi de părintele *Nicolae Roman* din *Romoşel*, un apostol şi preot model al parochiei şi tractului seu. La acest resultat fără sémĕn au contribuit din Romoşel şi dl notar cercual *Petru Truca*, dl primar *Avram Nasta*, care a avut la masă mai mulţi dintre iniţiatorii filiei, dl *Avram Dubleş*, învĕţător. Ear' din *Romos* s'au distins în zel apostolic preotul tinĕr de bună speranţă *Adam Basarab*, dl paroch *Ioan Vaidean*, dl notar comunal *Cornel Grădină* şi dl învĕţător *Sabin Safta*, sfetnicul meu iscusit, carele mi a dat preţióse informaţiuni locale, petrecêndu-mĕ în trăsură din Romos la Romoşel.

Director substitut al filiei e părintele *Nicolae Roman*, portărel dl învĕţător *Sabin Safta*. Ear' ceialalţi domni sunt toţi bărbaţi de încredere ai reuniunei pentru aceste comune şi jur. Toţi 3 preoţii primesc şi pórtă, drept distincţiune şi sarcină, câte o *„carte de binefaceri şi propuneri“* şi carte de plânsori, ca sĕ înainteze şi controleze mersul corect şi interesele prescrise, conform statutelor şi normelor statorite.

Constituirea acésta însĕ — cu mare mândrie o spun — e numai provisorie. Romosul nu se lasă odată cu capul, Romoşelul asemenea. Fie-care vrea sĕ fie *filie separată*. Ca atare însĕ fie care comună trebue sĕ aibă cam 350 de membri. Acum curge o nobilă şi mult laudabilă luptă în bine între cele 2 comune de frunte. Aud, că Romosul are deja aprópe 300 membri. Eri am primit învitarea dela părintele Basarab din Romos, sĕ poftesc din nou la Romos şi sĕ le fac o filie separată cu o constituire locală în Romos.

Harnici fruntaşi, harnic popor.

Deva, 22 Septembre 1904.

Director:
August A. Nicóră m. p.

Alte 3 filii,

întemeiate din 22 Septembre — 30 Octombre 1904.

Filia Nr. X. Zlagna şi jur am înfiinţat-o Vineri şi Sâmbătă, la 14 şi 15 Octombre 1904. Prima depunere a taxelor întrate s'a făcut la institutul „Zlăgneana“ prin directorul ei *Emanuil Beşa*, paroch gr.-or., Sâmbătă, la 15 Octobre. Primirea căldurósă, ce mi au făcut o toţi fruntaşii presenţi la prima întrunire din 14 Octobre şi sĕrbătoreştile angajamente publice îmi dau garanţa unui succes grabnic şi sigur, vrednic de însemnătatea acestei comune fruntaşe de băieşi.

La întrunire au luat parte: dl *Iuliu M. Montani*, prot. gr.-cat., cuvintele acestuia: „afurisit fie acela, care va lucra contra bunei înţelegeri dintrĕ fraţi“ au fost adânc mişcătóre pentru toţi. I-a rĕspuns îndată blând şi înţelept părintele *E Beşa*. M'am depărtat mângăiat: sĕmênţa bunei înţelegeri dintrĕ fruntaşii celor dóuĕ biserici surori, a încolţit. Cu spirit a mai vorbit dl notar comunal din Galaţi Feneş, *Traian Radu*, *Iacob Nicola*, învĕţător în Presĕca. De faţă au mai fost *Iuliu Goia*, comptabil la „Zlăgneana“, *Ioan Tănăsescu* şi *Partenie Corpade*, doi vrednici învĕţători ai şcólei gr.-or. din Zlagna, cari au înfiinţat şi cor cu 4 voci, adunând tinerimea şi poporul în jurul bisericei şi şcólei frumóse, renovată din ruinele trecutului ruginit, de când părintele Beşa conduce parochia cu zel apostolic.

De-a lungul unei strade în apropiere de piaţă, la pólele unui deal, imposant se înalţă biserica acum renovată gr. or., lângă ea şcóla mărită, asemenea renovată gr. or. şi de ceealaltă lature biserica soră gr. cat. De desuptul lor, pe cóma dealului e o cărare cu gard viu şi brădet, cu pricepere şi gust îngrijite.

Epocală pentru acele părţi este

Ornamentica română,

pictura bisericei gr. or. din Zlagna, sĕvêrşită de cunoscutul pictor de tablouri istorice *Ludovic Kandler*, carele studiând de pe ţĕsături, cruci vechi, stâlpi de pórtă, mobile şi alte crestături româneşti: tainele arangiamentului şi esteticei româneşti, tinde a lucra, ca iniţiator, ca creator al stilului ornamentic curat românesc în biserica gr. or. română. Cu profund respect, cu admiraţiune mĕ închin în faţa mărimei acestei grele probleme, carea — durere — nu are încă măestri înaintaşi. Cu însufleţire salut prima încercare a unui pictor artist german în serviciul artei ornamentice curat româneşti. Mult am admirat arta fără sémĕn în lume a bisericelor Sântu Petru şi Pavel din Roma, Bologna, Veneţia, Praga, Viena ş. a. şi deosebitele ornamentice şi stiluri ale acestora sunt tot atâtea giuvaere ale omenimei. Da!

Când vom avé noi însĕ pictori măestri de rangul acelora, cari sĕ lucre în stilul ornamentic românesc: atunci stilul românesc, are sĕ fie pentru vecii vecilor un model egal îndreptăţit, egal admirat şi egal urmat de toţi artistii mari ai lumii: Acest vis de aur mi s'a presentat în momentul, când am privit ţĕsăturile româneşti pe păreţii bisericii din Zlagna.

Trecênd prin Sibiiu în causa reuniunii, admiraiu pictura măréţă a cupolei catedralei nóstre. Pe podiul ridicat subt cupolă privesc file din albumul reuniunii agricole, cu deosebitele ţĕsături de valóre artistică. Sus era marele măestru român, profesorul *Smigelschi*. Lucra la ornamentica cupolei: Toţi sfinţii cu ornamentică românéscă. Aci vĕdui deja un vis şi mai măreţ, opera creatóre a unui artist român, inspirat de măréţa misiune: a **crea ornamentica română la nivel artistic.**

De-i va succede acésta, profesorul Smigelschi va deveni nemuritor pentru noi Românii şi pentru artă în genere. Catedrala din Sibiiu va fi o minune, o mândrie a întreg neamului românesc, un nou membru al artei generale a lumii. Intonez, **nu** prin stilul zidirei decopiat al sfintei Sofii din Constantinopole, ci prin **stilul ornamenticei române**, prin splendórea din lăuntru care subliméză, care aşa zicênd dumnezeeşte penelul unui mare creer, plăsmuitor românesc, care se scaldă în isvórele cristaline nesĕcate ale geniului artei româneşti.

Artistilor români! Puneţi-Vĕ şi voi în serviciul acestui stil de ornamentică curat română. Nu maimuţaţi stilul bizantin, pe motiv, că sunteţi ortodoxi! Aveţi unica ambiţie firéscă, unica vocaţiune, trimisă de sus, sĕ preamăriţi pe Dumnezeu, cu ornamentică română, în bisericile nóstre româneşti. Spiritul bizantin a corupt şi dĕrîmat întâiu imperiul mare roman din rĕsărit; a corupt şi dĕrîmat imperiul roman din apus, era sĕ ne stingă şi nouĕ naţionalitatea în România şi Moldova. In Macedonia, Tesalia şi Epir chiar şi astăzi, în secolul al XX-lea, tot spiritul grec-bizantin ne-ar omorí un jumĕtate de milion de fraţi români.

Tot spiritul grec-bizantin ne ţine şi astăzi moloşiţi, el ne-a corupt societatea. Sĕ ne curăţim de el odată pentru totdeuna în tot, ce avem mai scump, mai sfânt; la altarele bisericilor nóstre româneşti ornamentică română.

Intră cu drag, geniu românesc creator. Ingenunchiând cad în faţa ta: ornamentică română, — carea — deşi în naştere, mai frumósă eşti, mai artistică eşti, decât cel mai rafinat stil bizantin din lume.

Mari, scumpe comóre artistice zac în ţĕsăturile poporului nostru şi noi ne mândrim cu pene străine, mai puţin frumóse, decât ale nóstre.

Filia nr. XI. H.-Băiţă şi jur s'a înfiinţat la *22 şi 23 Octobre 1904* Sâmbătă şi Duminecă. S'au înscris 40 membri, depunêndu-se succesive toţi banii incurşi la institutul înfloritor „Zărăndeana“ din Băiţă, unde am mai depus 2000 cor. din fondul reuniunei mame. In scurt timp vom avé una dintrĕ cele mai puternice filii ale reuniunei nóstre. Resunetul primei conveniri avute în localul institutului „Zlăgneana“ e următoriul

Apel

cătră ómenii de bine din părţile Zarandului.

Avênd în vedere ajutorarea poporului sĕrac la cas de mórte, suntem hotărîţi sĕ înfiinţăm şi noi în Băiţă o filie a „reuniunei II. de înmormêntare din Deva“.

Condiţiunile de primire:

Dela 18—60 ani, om sănĕtos şi cinstit. Taxa de înscriere 2 cor., odată pentru totdeuna şi 60 fil. în cas de mórte, adecă 2 cor. 60 fil., la înscriere plătite. Ajutoriul cel mai mic la cas de mórte e: **100 cor. 50 fil.**, care tot creşte cu câte 50 fileri în fie care cas de mórte plătit, până la **250 cor**. La mórtea unui membru din filia nóstră plătesc membrii filiei câte 60 fil., din cari rĕmân pentru fondul reuniunei 10 fileri, ear' membrul plătitor mai câştigă creştere lângă ajutoriul de 100 cor. câte 50 fil. Din cei 60 de fileri adecă fie care membru plătitor dă **familiei sale** câte 50 fileri şi numai 10 fil. rĕmân fondului din carele ies spesele şi ce rĕmâne earăşi spre alte scopuri de binefaceri se foloseşte, după § 10 din statute.

Invităm

pe 6 Novembre st. n., Duminecă, după amiazi la 3 ore, în sala şcólei gr. or. din Băiţă toţi ómenii de bine, inteligenţă şi popor, a se întruní, pentru a continua cu înscrierile la **filia nr. XI. Băiţă şi jur**, a „reuniunei a doua de înmormêntare din Deva“, înfiinţată în ziua de astăzi.

Apelăm la conlucrarea frăţéscă a Domnilor preoţi, învĕţători, antistii comunale şi deregătorii publice, precum şi la popor, ca sĕ ne dee ajutoriul recerut pentru înaintarea unei reuniuni de mare însemnătate, pentru întărirea materială şi familiară a poporului nostru sărac.

Băiţă, la 22 Octobre st. n. 1904.

Simion Băcilă m. p.,
paroch gr. or. în Ormindea.

Iuliu Ilie Cosma m. p.,
paroch gr. or. Crăciuneşti.

Nicolae Pop m. p.,
paroch în Ormindea.

Dr. Cornel Moldovan m. p,
medic cercual şi de mine.

Romul Pop m. p.,
comptabil la „Zarăndéna“.

Avram Angel m. p.,
învĕţător în Crăciuneşti.

Avram Lăslău m. p.,

Nicolae Pĕcarariu m. p.
proprietar în Sĕlişte.

Directorul reuniunii:
August H. Nicóră m. p.,
în Deva.

George Drăgan m. p.,
paroch gr. or. în Băiţă, director
la „Zărăndeana“.

Dionisie Mateeş m. p,
paroch în Căinel.

Dr. Ioan Demian m. p.,
c. de advocat din Hărţĕgani.

Lazar Perian m. p.,
cassar la „Zărăndeana“.

Iosif Popescu m. p.,
Băiţă.

Victor Uscat m. p.,
învĕţător.

Nicolae Faure m. p.,
învĕţător în Căinelul-de-sus.

Cassarul reuniunei:
Nicolae Igna m. p.,
în Deva.

Filia nr. XII. Sâmbăta-de-jos şi sus, Voila şi jur, e a doua filie lângă filia nr. III. Beclean, în apropiere de Făgăraş. Prima propagandă am făcut-o în biserica gr. or. din Sâmbăta-de-jos, avênd tot sucursul apostolic al părintelui *Vasilie Muşat* şi al dlui învĕţător *Galacteon Stelea*. Causa a aflat multă însufleţire la popor. Ducêndu-ne cu dl părinte la *Voila* am vorbit şi aci poporului bisericei gr.-or., care-şi are de preot nou pe dl *George Vas*. Ducêndu-ne la un maslu, am făcut şi aci, la sfêrşit, propagandă, întrĕ preoţii şi fruntaşii a amêndóuĕ bisericilor surori, cari serviau un maslu comun. Tot sucursul mi-l'au promis şi domnii preoţi gr. cat. *Şerban* sen. şi jun., fratele deputatului Nicolae Şerban. Çe bine le-a stat fraţilor: *împreună*, „ca doi bradi într'o tulpină, ca doi ochi într'o lumină“.

Am vĕdut şi aci un prapor de 20 de ani, ţĕsătura harnicei preotese, dna *Şerban*, era din 3 ţĕsături cu motive curat şi bine alese româneşti de tótă frumseţea. Alături erau nişte prapori de 10 ani, din — fabrică. fără colóre, găuriţi şi aprópe sdremţe. Am vĕdut şi un patrafir prea frumos, tot din ţĕsătură cu motive româneşti. Praporul românesc a costat 7 fl., cel de fabrică: 20 fl. Óre sĕ nu ne împodobim de aci încolo bisericile cu prapori din ţĕsăturile nóstre şi sĕ închinăm — sdremţele fabricelor? De ce sĕ îmbogăţim milionarii — străini, noi, sĕracii de români, când avem podóbe şi mai frumóse şi mai trainice şi mai ieftine de ale — noastre şi ne putem da earăşi nouĕ banii nostri, ca noi pe noi sĕ ne îmbogăţim, prin industria de casă proprie?

Din Voila am trecut cu părintele apostol din Sâmbăta-de jos la Sâmbăta-de sus, unde ne aşteptau deja preoţii d-nii *Ioan Pop* cu învĕţătorul, *Galacteon Bica*, *Spiridon Mărdan*, paroch cu învĕţătorul *Chirion Adămoi* şi câţiva fruntaşi. Ajungênd séra, cu poporul nu am mai putut conveni, dar' ne am înţeles asupra celor de făcut. Cu totul s'au înscris 71 de membri.

Propaganda mea,

are şi alt scop mai îndepărtat: sĕ înfiinţez un mare trust — reuniune mare — şi în legătură cu câteva reuniuni, fice ale nóstre — sĕ ne unim, la fel, propaganda reuniunile: din Deva, Orăştie, Sibiiu, Bistriţă, Sebeş ş. a., ale căror statute iartă sporirea neţĕrmurită a membrilor şi au bărbaţi harnici de propagandă. Unirea forţelor resJăţite, lucră cu mai puţin efect întru resolvarea unor scopuri earăşi mari.

Avem de cuget, sĕ înfiinţăm în **5**, **10**, mult **15 ani** o puternică

Şcólă economică şi de industrie,

în carea orfanii cei mai deştepţi şi harnici ai filielor nóstre sĕ şi capete o creştere, potrivită unui ţĕran pentru o mică economie model: în economia de câmp, de vite, cultura de pomi cu *valorarea pómelor próspete*, alegerea soiurilor potrivite, cultura de viţă altoită, a vinului şi derivatelor, albinărit ş a. — Toţi aceşti ţĕrani, crescuţi în şcóla nóstră, ar fi expert crescuţi: pentru a fi apostolii economiei raţionale, utilisând cele mai nóue cuceriri ale ştiinţelor de economie practică.

O atare şcólă, în 5 ani ar aduce mai mult bine poporului, decât 100 de ani, petrecuţi în evlavie şi prostie strămoşéscă, fără şcólă corĕspundĕtóre.

Invoc mila lui Dumnezeu şi apelez la toţi ómenii de bine mari şi mici, cari sincer lucră la binele poporului: sĕ-mi dee mână de ajutor, — sĕ se înroleze sub cinstitul steag al reuniunei nóstre, carea a împărţit aprópe treizeci de mii 30,000 cor. la poporul sĕrac.

Temelia reuniunei nóstre

e: „iubeşte pe deaprópele tĕu, ca pe tine însu-ţi“, şi „azi mie, mâne ţie“. E deci o întrupare, *o valorisare modernă* a acestor dóuĕ principii creştineşti: una dintrĕ cele mai nobile plăsmuiri nóue a învĕţăturei creştine. Reuniunea nóstră e un organism ocrotitor al familiei sĕrace, pe carea o ajută, când e aprópe de ruin, aprópe a se nimicí. Ea creiază totodată şi o preţiósă legătură nóuă întrĕ preot, învĕţător şi popor. Numĕrul membrilor din 22 Septembre încóce s'a ridicat dela 1800 la **2150**, în 38 de zile a crescut cu 350 de membri.

Haid, sĕ punem stavile cât de multe sĕrăciei poporului nostru şi sĕ ne îngrijim de cultivarea economică a orfanilor sĕraci: **acésta** e chemarea preotului modern. Resolvaţi, domni preoţi, şi câte o chestie socială şi economică, carea aduce mai puţine rente decât băncile, dar înmiit mai mari folóse binelui poporului, care Vĕ va binecuvênta şi earăşi vĕ va asculta, dacă va vedé, că lucraţi pentru binele lui.

Sibiiu, 31 Octobre 1904.

Directorul:
August A. Nicóră m. p,
în Deva.

Nr. 3288/1904. [314] 1—3

Spre orientare

pentru publicul călĕtor!

Hotelul orăşenesc din Szászsebes **„La leul de aur“** se administzéză din 1 Octobre a. c. în regia oraşului. Camerele pentru călĕtori provĕdute cu mobiliar nou şi întocmite conform recerinţelor moderne se dau spre folosire cu *preţuri fórte reduse* şi îngrijirea pentru comoditatea publicului este fórte mulţămitóre.

Deóre-ce regia orăşenéscă nu e întrodusă din consideraţiuni de câştig, ci curat numai din motivul, ca publicului călĕtor sĕ i-se ofere un scut corĕspundĕtor şi eftin, astfel zace în interesul fie-cărui călĕtoriu la Szászsebes a cerceta acest hotel.

Szászsebes, în 23 Octobre 1904.

Magistratul orăşenesc.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 114 Sibiiu, Sâmbătă 23 Octobre (5 Novembre) 1904. **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate [illegible] Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or 80 fil. rêndul cu litere garmond

Unificarea bisericilor.

Sibiiu, 4 Novembre n.

După informațiunile ce le avem de la București, sfântul sinod al bisericei gr. ort. din România a avut Luni o ședință tot atât de interesantă ca cea premergĕtóre, în care a fost discutată chestia bisericei macedo-române.

Tot cu o scrisóre a patriarchului din Constantinopol s'a ocupat sfântul sinod și în ședința de Luni, scrisóre în care patriarchatul cere părerea sinodului asupra unificării călindariului, și mai ales asupra unificării bisericei *anglicane*, și a bisericei *catolicilor vechi*, cu biserica *ortodoxă*.

E o chestie vechiă acésta, pusă în discuție încă pe la anul 1874, dar' rĕmasă până acuma neresolvită, în urma greutăților de cari s'a lovit.

Ideia a venit de la anglicani și de la catolicii vechi, cari manifestă de mult dorința de a se uní cu biserica ortodoxă. Incă la anul 1874, luând patriarchatul din Constantinopol la cunoștință dorința esprimată, a numit o comisiune pentru studiarea chestiei, și în comisiune a fost băgat și episcopul Melhisedec al României, dar' desbaterile purtate în comisiune n'au dat nici un resultat favorabil pentru chestie însași.

Anglicanii și catolicii vechi se vede însĕ că n'au renunțat la împlinirea dorinței lor; țin și mai departe la ideia de a se uní cu biserica ortodoxă, de care stau mai aprópe de cât de biserica catolică propriu zisă, și astfel au scris de nou patriarchului din Constantinopol sĕ pună chestia earăși în discuție, póte că acuma va merge mai ușor resolvirea, fiind multe din pedecile cari esistau la 1874 azi delăturate.

Pe basa acestei cereri noue, patriarchatul a început pertractări cu bisericile ortodoxe.

A scris încă astă-primăvară, la București, la Petersburg, etc. pretutindenea unde se țin sinóde bisericești ortodoxe, arătând care este dorința anglicanilor și a catolicilor vechi, și cari le sunt *condițiunile*, pentru-că cei-ce doresc unificarea bisericilor, doresc sĕ li-se conserveze o parte din ritual și o parte din dogme, ba mai mult, ca acestea *sĕ le accepteze și biserica ortodoxă.*

Așa de es. biserica anglicană crede și susține, că duhul sfânt purcede de la tatăl *și de la fiiul,* contrar credinței bisericei ortodoxe, care crede că duhul sfânt purcede *numai de la tatăl,* — și acésta dogmă anglicanii ar voí sĕ o trécă și în biserica ortodoxă.

Dintrĕ sinódele bisericei ortodoxe cele mai multe *n'au dat nici un rĕspuns* patriarchului la scrisórea acésta, drept dovadă, că nici nu vreau sĕ între în discuție asupra chestiei. A rĕspuns numai sinodul din Rusia, că *nu are vreme* sĕ se ocupe cu astfel de chestiuni, a căror resolvire ar fi bine sĕ se lase pentru mai târziu, și apoi sinodul din România, că n'are nimica în contra împlinirii dorinței anglicanilor și a catolicilor vechi, cari dacă vreau sĕ se unéscă cu biserica ortodoxă, unéscă-se, nimeni nu-i împedecă, însĕ *din rituale și din dogme*, biserica ortodoxă română nu lasă și *nu cedéză absolut nimica.*

La rĕspunsul acesta de astă-primăvară al sinodului a venit apoi scrisórea patriarchului care a fost discutată în ședința de Luni a sfântului sinod din București. In scrisórea acésta nouă patriarchul mulțămește sinodului pentru grăbirea cu care 'i-a rĕspuns astă-primăvară, și 'l rógă, ca pentru fericita deslegare a chestiei sĕ se învoiască la alegerea unei comisiuni din care sĕ facă parte câte un membru din fie-care sinod, și care sĕ studieze apoi de nou chestia cu temeinicie, pentru a se puté esecuta unificarea bisericilor.

S'a deschis discuție asupra scrisorii patriarchului, la care a luat parte și dl prim-ministru *D. A. Sturdza*, declarând în numele guvernului român, că nu e tocmai potrivit timpul pentru resolvirea cestiunilor de natura acésta, și că la resolvirea astorfel de chestii se cere și consentimentul guvernelor respective, prin urmare e de părerea, că sfântul sinod *sĕ nu dee nici un rĕspuns* patriarchului la scrisórea acésta, referitóre la unificarea bisericilor.

Sfântul sinod e decis apoi *în acest* înțeles, că nu rĕspunde patriarchului. Unificarea bisericilor, dorită de anglicani și de catolicii vechi, a rĕmas deci tot acolo unde era înainte cu treizeci de ani, în stadiul — neresolvibilității.

A treia ședință sfântul sinod a ținut'o eri, Joi, ear' a patra, care va fi cea din urmă, se va ține Luni.

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, și a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

§. 48. Deciderea finală cu privire la alegerea învĕțătorilor de la școla poporală elementară comunală, cari au salarii întregite din ajutoriu de stat, și cu privire la tóte chestiile de certă ce s'ar naște, aparține cercului de competință al ministrului de culte și instrucțiune.

§. 49. Comisiunea administrativă e îndreptățită sĕ esecute procedura disciplinară în contra învĕțătoriului aplicat la școle poporale elementare de ori-ce caracter, fără considerare la aceea, dacă pentru întregirea salariului seu s'a acordat ori nu ajutoriu de stat, și anume în modul precisat în §. 7 al art. de lege XXVIII din anul 1876, și în casurile următóre:

a) dacă învĕțătoriul *a negles instruarea în limba magiară*, ori n'a propus'o cu succesul care corespunde scopului urmărit prin §-ul 15 și 16 al legii acesteia;

b) dacă folosește în școlă cărți și recuisite oprite din partea guvernului;

c) dacă urmărește *direcție contrară statului.* Ca direcție contrară statului vine considerată in special acțiunea îndreptată în contra constituției, în contra caracterului național, a unității, a independenței și a integrității teritoriale a statului, mai departe în contra aplicării basate în lege a limbei statului, fie că acésta se face în școlă, ori afară de școlă, ori chiar pe teritoriul unui alt stat, în vorbă, scriere, ori prin tipariu și chipuri, prin manuale și alte mijlóce de școlă;

d) dacă contra dispozițiunilor din §-ul 18 al art. de lege IV din anul 1903 se ocupă cu chestii de emigrare.

Resultatul instrucției date din limba magiară îl *constată inspectorul de școle*, ori substitutul seu, în presența representantului respectivului scaun școlar, mai departe a prim-pretorului cercual (primariului), eventual și a delegatului comisiunei administrative, luând protocol despre constatarea resultatului. Esaminarea acésta este a se face și atunci, când representantul scaunului școlar nu s'a presentat, cu tóte că a fost invitat.

In contra învĕțătoriului se pornește procedura disciplinară pe basa acestui protocol.

Dacă în cursul cercetării disciplinare se stabilește, că motivul constatatei insuficiențe în instruarea limbei magiare nu e vre-o întrelăsare intenționată a învĕțătoriului, ci insuficiența pregătirilor sale, în casul acesta învĕțătoriul, întru cât e membru la institutul regnicolar învĕțătoresc de pensie, *este a se pensiona*, respective a se provedé cu escontentare. Dacă nu e membru la fondul regnicolar de pensie, susținĕtoriul școlei are sĕ mai aplice, pe lângă învĕțătoriu încă și un candidat care posede cualificația corespundĕtóre dispozițiunilor luate în legea actuală.

Comisiunea administrativă de odată cu ordonarea cercetării disciplinare póte sĕ decreteze și *suspendarea învĕțătoriului din oficiu și beneficiu*, și dacă respectivul învĕțătoriu se bucură de ajutoriu de stat, sub titlul de întregire de salariu, ori cuincuenale, — *sistéză și plătirea acestora.* Despre ordonarea cercetării disciplinare în contra unui învĕțătoriu confesional este a se încunoștința respectiva autoritate bisericéscă. Corespundĕtor resultatului cercetării disciplinare, ajutoriul de stat póte fi detras întreg ori numai în parte de la învĕțătoriu. Detragerea ajutoriului de stat este a se decreta în sentința disciplinară. Sentința adusă în contra unui învĕțătoriu confesional se comunică respectivei autorități superióre cercuale.

Dacă e vorba de vre-o faptă punibilă (crimă, delict ori transgresiune) comisiunea administrativă predă causa competentei autorități penale. Prin acésta însĕ nu vine împedecată continuarea procedurei disciplinare.

In casurile de sub punctul *c)* dispozițiunile §-ului acestuia sunt a se aplica și *în*

FOIȘÓRĂ

Museul istoric-etnografic român.

(Urmare).

O a doua secțiune a museului nostru are sĕ ne presenteze o instructivă icónă etnografică despre întrégă viéța actuală a poporului nostru în toți ramii ei de manifestațiune, scoțênd în deosebi la ivélă acele note cari caracteriséză traiul specific al poporului românesc, cari forméză cuintesența individualității sale etnice, cu un cuvênt tóte productele cari denótă însușirile sufletești și trupești mai marcante ale poporului și manifestațiunile caracteristice ale cugetării, lucrării și ale întregei sale vieți. Nu pot fi uitate credințele, datinile, obiceiurile la ocasii triste și vesele, cântări, dansuri, musică, portul, obiecte de folos, de lux, și tóte particularitățile topografice, de interes, fie istoric, romantic, etc.

Cunóșterea în pături cât mai largi a creațiunilor spiritului românesc, a productelor de industrie și artă română, nu numai va mărí încrederea în puterile și talentele poporului, va deștepta o mândrie națională, ci — salvând multe dintrĕ productele nóstre cele mai artistice din gura înstrăinării, — va mijlocí, ca — păstrând fondul original și poporal al acelor producte, — sĕ dăm culturii nóstre ulterióre o desvoltare isvorîtă din pĕmêntul propriu, sĕ desvoltăm și perfecționăm productele în forma vechiă, în stilul românesc.

Trecutul nostru, de-și bimilenar, a păstrat posterității puțin de tot. Sórtea vitregă, la care a fost espus cercatul popor român, și ne mai audîtele tempestăți câte au trecut peste capul sĕu, au nimicit aprópe tóte urmele acestui trecut.

Cu atât mai prețióse trebue sĕ ne fie acele lucruri, câte se vor mai fi aflând prin diferite părți și pe la diferiți inși.

Viéța actuală a poporului nostru cuprinde însĕ momente prea interesante, varii și atrăgĕtóre, cari pot sĕ 'l presenteze în fața lumii ca pe un popor încărcat de multe însușiri și daruri impunĕtóre, sĕ 'i măréscă stima și respectul în fața străinilor; ear' pe el sĕ 'l îndemne a ține cu îndoită tărie la tot ce este al sĕu.

*

Mânecând deci de la aceste adevĕruri, avem cu toții datorința a desvolta, mai ales acum la început, cea mai vie activitate pentru înzestrarea cuvenită a museului nostru istoric și etnografic.

Cei-ce posed obiecte de valóre istorică, păstrate din trecutul poporului nostru mai apropiat sau mai îndepărtat, sĕ se grăbéscă deci a le depune în acest museu, unde vor deveni acea-ce trebue sĕ fie: un mijloc de întărire a conștiinței naționale și un bun comun al neamului întreg.

Ear' alții sĕ ofere museului tot felul de scule de proveniență românéscă, cari merită a face parte din colecțiunile unui museu național, și a căror privire ar face cinste neamului, ori obiecte cari presintă ceva caracteristic din viéța poporului nostru.

In acéstă privință fie-cine póte face museului un serviciu neprețuit, căci adese-ori și în cele mai de jos straturi ale poporului aflăm obiecte aprópe fără nici o valóre reală, dar' fórte prețióse din punct de vedere istoric, archeologic și etnografic, căci sunt semnele caracteristice ale unei vieți patriarchale în apunere.

Ar trebuí sĕ nu esiste cărturar român, care sĕ nu se grăbéscă a căuta, a căștiga, a procura și trimite ceva pentru museul etnografic, mai ales acum, când acela se află în formare și astfel de la toți fiii inteligenți ai neamului aștéptă cuvenita împodobire și completare, spre a puté deveni cât mai curênd o adevĕrată oglindă fidelă a poporului nostru din patrie, o adevĕrată casă românéscă, care cu deplină încredere sĕ pótă deschide ușile sale ori-și-cui.

Din ședința Comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român", ținută în Sibiiu la 28 Iulie 1904.

Puncte de orientare

cu privire la întemeierea museului istoric-etnografic român.

A. Secția istorică.

I.

In secțiunea istorică se vor grupa tóte acele obiecte, ce se vor afla din trecutul poporului, fie acelea petri, cărămizi antice și de interes, inscripții, monede, statue, fie arme, scule de ale bărbaților mari și vestiți, beliduci, literați, poeți, archierei, conducĕtori politici, etc. Fotografii, desemnuri de ale locurilor de interes istoric, ruine; casele, unde s'au *contra învĕţătorilor pensionaţi.* In loc de amovare este a se decreta *perderea pensiei.*

§. 50. Dacă învĕţătoriul e amovat din post din motivele înşirate în §-ul 49, în locul devenit vacant pe calea acésta numeşte ministrul de culte şi instrucţiune publică, fără a mai asculta pe susţinĕtoriul de şcólă, un învĕţătoriu pe cheltuéla resortului de instrucţie, chiar şi la şcólele cari nu sunt ale statului; cu privire la cele susţinute de confesiuni însĕ cu restrîngerea, că învĕţătoriul numit *are sĕ aparţină confesiunei al cărei caracter îl are şcóla.* Dacă însĕ susţinĕtoriul de şcóle e în stare şi aplecat sĕ pună învĕţătoriu în postul vacant, cu cualificaţie ireproşabilă, corĕspunzĕtóre punctului *b)* din §-ul 46 al legii presente, şi o dovedeşte acésta înaintea comisiunei administrative: ministrul de culte şi instrucţiune va permuta pe învĕţătoriul de stat de la şcóla acésta, pe basa propunerii comisiunei administrative.

§. 51. Dacă la o şcólă care nu e de stat, învĕţătoriul a fost de douĕ-ori amovat, din motivele cuprinse în §-ul 49, ministrul de culte şi instrucţie o casséză şi póte sĕ ridice în locul ei şcólă de stat.

§. 52. Autoritatea şcolară confesională e datóre sĕ încépă cercetare disciplionară în contra învĕţătoriului confesional care sub titlul intregirei de salariu ori cuincuenale primeşte ajutoriu de stat în vre-o sumă órecare, la provocarea ministrului de culte şi instrucţiune, în tóte acele casuri cari nu cad sub dispoziţiile §-ului 49, în cari însĕ, conform §-ului 7 din art. dn lege XXVIII din 1876, procedura disciplinară are loc.

Autoritatea confesională efeptueşte procedura disciplinară după normele sale proprii.

Dacă autoritatea superióră confesională nu începe procedura disciplinară în 15 zile de la primirea ordinaţiunei, ori dacă nu o termină în curs de trei luni, fără a se justifica în mod corĕspunzĕtoriu, ori apoi, dacă în 15 zile de la aducerea sentinţei nu o înaintéză ministrului: va efeptui comisiunea administrativă procedura disciplinară, după dispoziţiunile art. de lege XXVIII din anul 1876.

Fie-care autoritate confesională are sĕ-şi înainteze regulamentul disciplinar ministrului de culte şi instrucţiune spre luare la cunoştinţă.

Ministrul de culte şi instrucţie póte de odată cu trimiterea provocării cătră autoritatea confesională sĕ întroducă cercetare disciplinară, ori apoi ori-când în cursul acesteia sĕ sisteze plătirea ajutoriului de stat, şi sĕ 'l detragă din salariul învĕţătoriului, în intregime, ori în parte.

§. 53. Dacă susţinĕtorii de şcóle comunale ori confesionale nu sunt în stare sĕ dee din propriile lor mijlóce cuincuenalele stabilite în §-ul 35 al legii acesteia, respective contribuţia care se póte repartisa pe basa §-ului 35 din art. de lege XXXVIII din 1868 cu privire la şcólele comunale şi venitele celorlalte fonduri cari pot fi întrebuinţate pentru scopuri şcolare, sunt eshauriate: pe lângă aplicarea procedurei stabilite pentru intregirea salariului minimal învĕţătoresc se vor împărtăşi susţinĕtorii de şcóle de ajutoriu de stat şi cu privire la acoperirea cuincuenalelor, în care cas, dacă învĕţătoriul primeşte ajutoriu de stat numai sub titlul de cuincuenale, vine aplicat §. 52 al legii acesteia, ear' dacă primeşte ajutoriu de stat sub titlul de cuincuenale şi întregire de salariu, vin puse în aplicare dispoziţiunile §§-ilor 46 şi 52.

§. 54. Dacă autoritatea bisericéscă condamnă pe învĕţătoriul de la şcóla confesională, provĕdut cu ajutoriu de stat sub titlul fie de intregire de salariu, fie de cuincuenale, la perderea oficiului, pe cale disciplinară, are sĕ comunice sentenţa ministrului de culte şi instrucţiune publică în curs de 15 zile. Ministrul, în cursul unei luni de la primirea sentintei póte sĕ întroducă procedură nouă (disciplinară) cu cooperarea unui delegat al comisiunei administrative, şi pe basa acestei noue proceduri sĕ croiască sentinţă nouă.

Dacă ministrul însĕ nu se pronunţă în restimpul amintit, sentinţa póte fi esecutată.

§. 55. Ajutoriul de stat, dat învĕţătoriului de la şcóla poporală confesională pe basa legii presente, fie sub titlul întregirei de salariu, ori al cuincuenalelor, este a se asemna la oficiul regesc de dare pe numele respectivului învĕţătoriu, astfel ca sĕ i-se plătéscă tot la trei luni, în mod anticipativ, pe basa cuitanţei vidimate de inspectorul regesc de şcóle. Inspectorul de şcóle póte sĕ vidimeze numai o astfel de cuitanţă, pe care respectivul scaun şcolar constată în mod oficios activitatea faptică a învĕţătoriului.

§. 56. Fie-care învĕţătoriu ordinar aplicat întâiaşi-dată la şcóla poporală elementară de ori-ce caracter, are sĕ-şi dovedéscă înaintea inspectorului regesc de şcóle cetăţenia de stat, şi are sĕ pună jurămênt în faţa competentei autorităţi şcolare, avênd a se cuprinde în jurămênt şi următórele:

„Eu, N. N. ales (numit) învĕţătoriu ordinar la şcóla elementară poporală din .... jur pe Dumnezeu cel viu, că voiu fi cu credinţă neclătită şi nestrămutată faţă de M. Sa regele meu apostolic, faţă de patria ungară şi legile ei sancţionate, şi că voiu împliní totdeuna conştienţios, cu credinţă şi punctual datorinţele împreunate cu oficiul meu şi ordinaţiunile autorităţilor înalte şi supreme din patrie. Aşa sĕ-mi ajute Dumnezeu“.

La fondul regnicolar de pensiune vine primit numai învĕţătoriul care dovedeşte că a făcut acest jurămênt. Inspectorul de şcólă póte vidima prima cuitanţă despre ajutoriul de stat acordat pentru întregirea salariului învĕţătoresc numai atunci, dacă învĕţătoriul dovedeşte cu document că a făcut jurămêntul.

§. 57. *Invĕţătórea* aplicată la şcóla poporală de ori-ce caracter, ori supraveghietórea aplicată la vre-un asil de copíi de ori-ce caracter, în cas că se mărită altundeva, e considerată ca şi cum ar fi demisionat din postul avut.

(Va urma.)

---

născut ómenii nostri mari, lucrările lor, scrisori, monograme, etc.

II.

Biserica. Considerând importanţa deosebită a bisericei române pentru esistenţa poporului nostru, se impune necesitatea a aduce la Sibiiu una din bisericuţele de lemn mai caracteristice, a o reconstruí pe un teren corĕspundĕtor d. e. în curtea museului, şi a aranja internul ei cu tot felul de vase, odóre, cărţi, icóne şi peste tot cu o colecţie de obiecte sfinte pentru trecutul nostru de mare interes. Aici s'ar puté aşeza şi colecţiile de manuscripte şi cărţi rituale, etc., adunate din parochiile române. (Veḑi o asemenea biserică reprodusă la Karl Atz „Die kristliche Kunst in Wort und Bild“ pag. 281 din Veresmort (Vörösmarkt). Tot aici s'ar puté păstra mulţime de alte obiecte din viéţa nóstră religiósă: de sculptură, pictură, etc. Cruci din cimiteriu, etc. Până sĕ se afle o asemenea biserică, se adună numai obiectele bisericeşti.

(Va urma.)

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

e) In Copăcel, cu 214 case şi 1233 locuitori.

Afară de familia *Herszeny*, care — după cum am arătat la satul Hêrseni — ocupase o parte din posesiunile boeronale din Copăcel, mai găsim aci următórele familii boereşti:

1. *Boer alias Grecu de Kapocsel,* cu 7 patrifamilii, cari au produs înaintea comisiunei din anul 1843 diplomele lor boeronale căştigate de la Ana Bornemisza din anul 1667 şi de la M. Apafi din anul 1674, prin cari se confirmă în vechile lor posesiuni.

2. *Sztreza alias Taxa de Kapocsel,* cu 14 patrifamilii, au un transumpt capitular din anul 1802 ce cuprinde diplomele de la Stefan Bethlen (1630) şi de la Maria Christierna (1598), apoi inquisiţiune genealogică şi sentinţa producţională din anul 1726 prin care li-se recunóşte îndreptăţirea la o tertialitate din posesiunile boereşti din Copăcel.

3. *Komsutz* alias Sztreza de Kopacsel cu 9 patrifamilii, cu armale de la M. Apafi (1668) şi inquisiţiune genealogică din anul 1792 prin care se dovedeşte că au avut diplomă de nova donaţiune de la G. Bethlen (1628) şi că au cumpĕrat şi moşiile lui Nagy la anul 1768.

4. *Comsa de Kopacel,* 8 patrifamilii. Produce un transumpt capitular din anul 1842 ce cuprinde sentinţa scaunului boeresc presidat de căpitanul suprem Paul Thomori, prin care se confirmă în posesiunea sa.

Boerii: *Balya, Beca, Ispan, Iuga, Man, Radul, Serbanutz, Stan* etc. de Copacel sunt ramuri polecrite de la cei de sus.

f) In satul Illeni, cu 214 case şi 978 locuitori.

1. *Cornea de Illeni,* 41 patrifamilii, cu diploma de nova donaţiune de la G. Bethlen din Alba-Iulia 20 April 1628 peste douĕ cuarte a posesiunilor avitice şi douĕ cuarte acuisite, de cari se ţine şi *Barb, Dragomir, Coman, Manoilă, Many, Korsate* de Illeni.

2. *Matei de Illeni,* 15 patrifamilii, cu litere boeronale noue de la Anna Bornemisza din anul 1669.

3. *Millea de Illeni,* 30 patrifamilii, cu diplomă nouă de la G. Báthori din anul 1608.

4. *Piru alias Pârvu de Illeni,* 28 patrifamilii, cu diplomă nouă de la Ana Bornemisza din anul 1669.

g) In satul Rîuşor, cu 122 case şi 580 locuitori.

1. *Aldea, Ivan* şi *Zsudetzul de Russor.* Succesorii acestora, anume: *Coman, Vassul* şi *Bârszan* fiii rĕposatului *Aldya,* apoi *Gallie, Sztoika, Fracila, Michaila* şi *Coman* ai lui *Ivan,* precum şi *Sztojan* şi *Burszan* ai lui *Komanics,* nepoţii lui Coman *Zsudetzul,* dimpreună cu composesorii din *Recea* şi *Herszeni,* arḑêndu-li-se documentele cu ocasiunea focului celui mare din Făgăraş înainte cu 31 de ani (1526), s'au înfăţişat înaintea tribunalului boeronal presidat de Ana Nadasdi în anul 1556, acéstă le estradă diplomă despre composesiunile lor din *Recea, Herszeni* şi *Riuşor,* în proporţiunea ce se va specifica la Recea. — Numĕră vre-o 20 patrifamilii.

2. *Boer de Russor,* 8 patrifamilii, acéstă familie produce diplomă nouă boeronală de la Susana Lorantfi din anul 1657, şi armale de la M. Apafi din anul 1677 cu insemnele: pe scut militar albastru se vede pe câmp verde o flóre violetă.

3. *Popa de Riusor,* 11 patrifamilii, cu diploma de nobilitate de la Carol VI din anul 1718, cu armale: pe scut ceruleu se vede o mână ţinênd o flóre; mai are şi genealogie din anii 1771 şi 1772.

(Va urma.)

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Pe temeiul normelor referitóre la ţinĕrea conferenţelor preoţeşti din archidiecesă, prin acésta convoc conferenţa preoţéscă anuală a tractului *Ilia* pe Joi în 28 Octobre st. v. a. c. în localul şcólei nóstre confesionale din comuna *Gothatea* la orele 10 a. m. cu următórea

Programă:

1. La 8 ore oficiarea sf. liturghii cu invocarea sf. duh, prin preoţii Ioan Budoiu, Romul Iacob şi Miron Oprean. — Predică de parochul locului Miron Oprean.

2. La 10 ore deschiderea conferenţei prin protopresbiterul president.

3. Alegerea unui notariu al conferenţei.

4. Constatarea membrilor presenţi.

5. Comunicarea ven. ordine consistoriale dto 3 Faur a. c. nr. 12885 Bis. cel dto 22 Iunie a. c. nr. 4417 Bis. şi 3880 Bis.

6. Discuţiune asupra modului cum au oficiat preoţii serviciul divin şi asupra predicei.

7. Rapórtele parochilor asupra resultatelor aplicării concluselor conferenţei anteriore.

8. Cetirea temei: „Cari sunt căile şi mijlócele prin cari s'ar puté ajunge mai uşor la îmbunătăţirea stării materiale a comunelor nóstre bis, ca astfel sĕ se dee posibilitatea sistemisării de salarii învĕţătoreşti corĕspundĕtóre legii, din mijlócele proprii ale bisericelor?“ Elaborată de parochul Petru Stef.

9. Cetirea temei: „Cari sunt mijlócele cele mai eficace pentru împedecarea şi respective stirpirea aşa numitelor concubinate?“ — lucrată de parochul Longin Popa.

10. Comunicarea datelor asupra zidirei şi peste tot a bisericei din Gurasada, fiind una de cele mai vechi biserici. — Adunate de parochul locului Romul Iacob.

11. Propuneri de sine stătătóre.

12. Defigerea locului pentru conferenţa proximă.

13. Designarea verificătorilor procesului verbal.

Inchiderea conferenţei.

Ilia, la 11/23 Octobre 1904.

George Oprea
protopresbiter.

Convocare.

On. preoţime din tractul *Alba-Iulia* se convócă prin acésta la conferenţa anuală, carea se va ţiné Joi în 4 Novembre v. a. c. în localul şcólei de la biserica din *A.-Iulia-oraş* cu următórea

Ordine de zi:

1. Precis la 9 ore a. m. începerea sf. liturgii, cu predică şi invocarea duhului sfânt. — Vor oficia preoţii: Irimie Iliescu şi George Albu, ear' predica o va rostí preotul Candin Suciu.

2. Deschiderea conferenţei prin presidentul-protopresbiter.

3. Cetirea apelului nominal.

4. Discuţiune asupra servirii şi predicării îndeplinite prin preoţii sus numiţi.

5. Comunicarea resoluţiunei consistoriale asupra ultimei conferenţe.

6. Comunicarea ordinelor mai înalte avisate spre studiare în sinul conferenţei.

7. Din tesa generală: „Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor etc.?“ se va preda de-astădată tema: „Beţia şi luxul — mijlócele pentru combaterea lor!“ Vor prelucra tema preoţii: Ioan Frâncu şi Victor Oţoiu.

8. Tema: „Mijlócele pentru împedecarea resp. stirpirea concubinatelor“. Va prelucra tema preotul Vasile Maxa.

9. Tema: „Cari sunt datorinţele preotului ca duhovnic?“ Va prelucra tema preotul Ioan Rusu, spiritual în Aiud.

10. Propuneri.

11. Alegerea a doi verificători.

Asupra temelor puse spre desbatere fie-care preot îşi va face de acasă dispoziţiunile sale, cari le va completa apoi, prin notiţele ce şi-le va lua în conferenţă.

Alba-Iulia, 10 Octobre 1904.

Ioan Teculescu
protopresbiter.

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul Ioachim Muntean în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Urmare)

Care e motorul, unde zace causa, care provócă aceste aberaţiuni păgubitóre? Motorul subiectiv e făloşenia, ear' causa e pilda rea.

Contactul zilnic cu străinii, contingentul din an în an sporit al tinerilor cari după împlinirea stagiului în armată trec în clasa poporului de rênd, numĕrul din ce în ce crescênd al meseriaşilor, industriaşilor, comercianţilor, oficianţilor şi preste tot al păturei mai culte, eserciéză o înrîurinţă constantă şi covêrşitóre, în spirit nivelător asupra massei poporului. In astfel de împrejurări cuvintele, fie cât de înţelepte, ale predicatorului, nu prea prind. Mai ademenitóre sunt faptele. Vorbele sbóră, esemplele atrag.

Drept aceea cei chemaţi a fi conducĕtori şi povĕţuitori ai poporului, întocmiască-şi viéţa lor, cel puţin în public, aşa, ca sĕ nu fie spre scandalisarea, ci spre edificarea aceluia, aducêndu-şi aminte de cuvintele Mântuitoriului de la Ev. Mat. c. 18, v. 7, unde se zice: „Vai omului aceluia, prin care vine smintéla“.

Se întêmplă însĕ adeseori, că mulţi din cei ce dau pildă rea, nu se mulţămesc cu atât, ci vrênd sĕ-şi scuse fapta şi sĕ apară înaintea publicului mai cuminte de cât obştea de rênd, recurg la argumente false şi sofisterii mincinóse. In chipul acesta cércă sĕ ascundă pĕcatul acoperindu-l cu alt pĕcat. La acestia se potriveşte apostrofarea ce o face Mântuitoriul la Ev. Mat. c. 6, v. 23 prin cuvintele: „dacă lumina, care este întru tine, este întunerec, dar' întunerecul cu cât mai mult?“

Postul, privit din punct de vedere moral, este indiscutabil nu numai folositor, ci chiar şi necesar, — cum s'a vĕḑut din espunerile cuprinse în partea primă a operatului acestuia.

Nu înzadar se zice despre post, că el formézá aripile cu cari sufletul aflător în stadiul pocăinţei se înalţă la Dumnezeu, de unde se reîntórce apoi cu ertarea pĕcatelor.

Biserica nóstră i-a recunoscut valórea de la început; de aceea l'a instituit ca mijloc moralisător şi de îndreptare pentru credincioşii sei.

Sĕ privim însĕ postul din punct de vedere practic, adecă din consideraţiuni igienice şi economice-materiale.

Simţul practic şi cuminţenia obştéscă cea mai rudimentară ne povăţuieşte sĕ învĕţăm din păţania altora, adecă: sĕ urmăm, ori sĕ evităm a face, ceea-ce vedem pe alţii făcênd.

Dacă vedem de pildă pe cutare, că slănina din porcul ce l'a tăiat la Ignat, o mâncă de-amână, şi azi şi mâne, până i-se gată din sălceriu; ear' şorlicul îl aruncă boereşte p'ací încolo, şi după-ce a gătat plătuţele, posteşte cu cépă şi oţĕt în zi de dulce; pe când cu acelaşi articol de hrană, dacă 'l pregătia ca fertură, în care şi şorlicul avea loc, o ducea mai mult şi era mai bine mâncat: vom judeca în gândul nostru, că unul ca acela nu lucră înţelepţeşte, şi modul seu de traiu nu 'l vom urma.

De asemenea nu 'l vom urma, ori lăuda nici pe acela, care carnea din purcelaş o mâncă în postul Crăciunului, pe timp de érnă, când hodineşte; ear' în dulce, vara, când îl năpădeşte lucrul câmpului şi ziua e lungă, atunci rabdă şi suge din degete.

Ne va plăcea însĕ de acela, care ştie chivernisí aşa, ca în post sĕ mânce bucate bune de post; ear' sosind dulcele sĕ aibă cu ce se înfrupta şi de dulce.

Partea preponderantă a credincioşilor nostri din acest colţişor de ţéră au şi urmat până bine de curênd înţeleptul mod de traiu pe urmă descris, şi se mândreau cu el fiind veseli, îndestuliţi şi fericiţi.

Incep însĕ a se iví şi escepţiuni de la regulă, ear' numĕrul casurilor creşte repede şi se sporeşte din an în an, aşa că ne pune serios pe gânduri.

Şi dacă în şirul acestor casuri am vedé încai întrând numai indiviḑi de cei cu punga grósă, cari îşi pot permite luxul sĕ mânce şi în post cu dulce, avênd belşug în tóte, calea-valea; dar' întâlnim personagii cu stare materială şubredă, cu posiţie socială îndoelnică şi efemeră, cu mijlóce de traiu de azi pe mâne, de la mână până la gură. Mai cu sémă tineri sunt acestia, cu fumuri şi cu pretenţii, fără temeiu moral, inficiat de curentele veninóse ale timpului.

Astfel de indiviḑi nu se sfiesc, ci încă se fălesc înaintea publicului cu călcarea în picióre a datinilor şi a obiceiurilor părinteşti, vrênd sĕ trécă de ómeni moderni şi culţi. Unii ca acestia, lucru natural, nici de posturi nu vreau sĕ ştie. Viéţa şi vâlva le e însĕ, ca şi a meteorilor de scurtă durată. Ruinul material şi moral le e rĕsplata.

(Va urma.)

NOUTĂŢI

Onomastică. Joi, ziua cuviosului Ilarion, fiind onomastica Preacuvioşiei Sale dlui archimandrit-vicariu archiepiscopesc *Dr. Ilarion Puşcariu*, stimătorii Preacuvioşiei Sale au usat şi de acéstă ocasiune spre a a-şi manifesta stima şi dragostea de care Preacuvioşia Sa se bucură la societatea română sibiiană. Asesorii consistoriali, profesorii de la seminariul „Andreian“, cei de la şcóla civilă de fete a „Asociaţiunii“ şi numĕroşi membri ai inteligenţei române sibiiene s'au presentat la Preacuvioşia Sa, poftindu-i viéţă şi sănĕtate, spre a-şi puté serba onomostica încă mulţi fericiţi ani. Ca semn de înaltă consideraţiune, Esc. Sa Inaltpreasânţitul archiepiscop şi metropolit al nostru *Ioan* încă a făcut Preacuvioşiei Sale visită de felicitare.

*

Părechia moştenitóre a României, prinţul Ferdinand şi princesa Maria pe la finea lunei Novembre vor pleca la Londra, unde vor fi óspeţii princesei de Wels, soţia moştenitoriului de tron al Angliei.

*

Dr. „magna cum laude“. Dl Ioan *Lupaş*, absolvent al facultăţii filosofice din Budapesta şi bineapreciat colaborator estern al ziariului nostru, a depus la universitatea din Budapesta doctoratul în ştiinţele istorice „*magna cum laude*“. Dl Lupaş, obţinênd din partea consistoriului nostru archidiecesan un stipendiu din fundaţiunea „Trandafil“, va pleca la Berlin spre a face studii mai aprofundate în specialitatea sa. Gratulăm amicului nostru la frumosul succes al rigorosului de doctorat şi-i dorim tot-asemenea succese şi în continuarea specialisării sale în ştiinţele istorice.

*

Mulţămită publică! La „*Masa studenţilor*“ de la gimnasiul român din Brad au întrat în Octobre următórele dăruiri: De la *I. Olariu*, vice-notariu, din *venitul curat resultat de la petrecerea* din *Băiţa-Căinel* la 25 Iunie, 7 cor. *Victor Bidăşian*, de la G. *Ittu*, paroch în Vale şi *Ana Ittu n. Stirimin*, preotésă şi fiiul lor *Aurel Ioan*, *cunună eternă* pentru fericitul lor fiiu-frate *Octavian Gregoriu*, elev cl. III elem. 10 cor., şi *Crişana* din Brad *cunună eternă* pentru fericitul *Ioan Roman*, paroch în *Luncoiul de-sus*, membru în direcţiune, 20 cor. Dăruitorii priméscă espresiunea profundei mulţămite. Brad, 1 Novembre n. 1904. *Comisiunea administrativă.*

*

Preţul de bursă al cerealelor. In urma dispunerii ministrului de agricultură, dată acum de curênd în înţelegere cu ministrul de comerciu, preţul de la bursa din Budapesta al cerealelor are sĕ se comunice telegrafic de trei-ori pe sĕptĕmână (Luni, Mercuri şi Sâmbătă) staţiunilor de postă şi telegraf, cari vor avé apoi sĕ le afişeze pe o tablă de anunţuri ori pe pórta respectivului oficiu. Aceleaşi au sĕ fie afişate şi în têrgurile (pieţele) de bucate la loc unde fie-cine sĕ le pótă vedé. Unde nu esistă staţiune de postă şi telegraf, preţurile vor avé sĕ fie comunicate pe cale administrativă, eventual prin telefon.

*

Mórtea baccililor. Conradin Küsster publică în „Klinische Wochenschrift“ din Berlin un articol, în care spune că a iventat un leac care omóră ori ce fel de baccili din trupul omului. Leacul se numeşte „loretin“ şi l'a probat chiar asupra sa medicul Richard Grise. S'au făcut cu el esperimente şi asupra câtorva tuberculoşi, şi încă cu bun resultat. Se póte întrebuinţa cu succes şi la alte bóle causate de baccili. Dr. Küsster, împreună cu alţi doi medici, va continua încă esperimentările; a creḑut însĕ că ar fi pĕcat sĕ nu dee ştire lumii medicale deja de acum despre invenţia sa, — zice în articolul amintit.

*

Avis cumpĕrătorilor de mere. Primim informaţiuni că în comuna Stremţi (Diod) p. u. Teiuş (Tövis) sunt de vêndut peste 20 vagóne de mere roşióre, pătule, poinice etc. Comunicaţia este uşóră: 3 kilometri departe de gară.

*

Consfătuire. Membrii adunării municipale a comitatului *Sibiiu* s'au întrunit astăzi Vineri la o consfătuire în Sibiiu la care, conform invitării, au luat parte şi alţi alegĕtori din comitatul Sibiiului. Consfătuirea a fost condusă de dl *Dr. Liviu Leményi*, presidentul clubului român municipal din com. Sibiiului, ear' agendele notariale le-a sĕvêrşit dl *Lazar Tritean*, asesor referent consistorial.

Intrunirea a ridicat protest în contra proiectului de lege al dlui ministru de instrucţie *Berzeviczy*, votând încrecredere şi mulţămită episcopatului român, care l'a combătut şi până acuma; a ales apoi delegaţi pentru o eventuală conferenţă naţională şi a luat mĕsurile necesare pentru alegerea membrilor adunării municipale a comitatului Sibiiu, în locul acelora, al căror mandat espiră cu finea anului acestuia. La orele unsprezece şi jumĕtate confătuirea a fost încheiată.

*

Sanatoriu pentru tuberculoşi — în Bucureşti. Zilele trecute s'a pus piatra fundamentală la sanatoriul pentru tuberculoşi, ce se va înfiinţa la Filaret pe un areal de 7 hectare, dăruit de consiliul comunal al capitalei române, şi cu spese de 400.000 de lei votate în acest scop de camera română.

*

Teatru în Cara. Tinerimea şcolară şi adultă din Cara învită la producţiunea teatralĕ-declamatorică ce se va ţiné în sala şcólei din Cara, la 13 Novembre st. n. a. c. Inceputul la 7 ore séra. Venitul curat e destinat în favorul fondului pentru edificarea unei biserici noue. Suprasolvirile se vor cuita cu mare mulţămită pe cale ziaristică.

*

Morminte romane. In hotarul comunei Várdomb (lângă Szegszárd) în cursul rigolării unei vii lucrătorii au dat peste un cimiteriu roman, în care au găsit 60 morminte de pétră unul lângă altul. Tóte erau în stare nedeteriorată, dar' lucrătorii le-au spart şi au adunat din ele objectele preţióse, ear' lespeḑile de pétră şi osĕmintele le-au adunat grămadă. Abatele-pleban Wosinszky Mór, directorul museului din Szegszárd, auḑind despre interesanta descoperire a eşit la faţa locului şi i-a succes a căştiga pe séma museului câteva objecte de mare preţ şi însemnătate istorică.

*

Curagios — din dos! La adunarea de controlă a honvezilor reservisti ţinută Sâmbătă în casarma de honvezi din Sibiiu, un cantonier („bóctĕr“ de cale ferată) de la Porceşti trecênd prin curtea casarmei spre a ajunge la locul de controlă, a auḑit cum un căpitan instrua recruţii în limba română. Atins în şovinismul sĕu, bóctĕraşul a strigat căpitanului: „Magyarul, százados úr!“ (Ungureşte, dle căpitan!). Căpitanul a dispus imediat, ca voinicosul sĕ fie dus la conducĕtoriul adunării de controlă, unde luat la rĕspundere pentru călcarea subordinaţiunii şi respectului datorit faţă cu superiorii, voinicosul — vĕzênd că nu e glumă — a negat. A fost curagios până a creḑut, că va fi dór' — lăudat pentru isbucnirea şovinistă, ear' când a vĕḑut că a sfeclit'o, — a ciulit urechile.

*

Crima nebunului. Ioan Ruja din Căienelul-de-jos (comitatul Hunedóra) fiind cuprins de acces de nebunie mergênd a casă de la têrgul Devei, pe cale a ucis cu sĕcurea pe Vasilie Henţ de Fornădia, ear' pe alţi şepte inşi i-a rănit grav. Cu mare greu a succes apoi ómenilor sĕ 'l lege şi sĕ 'l transporteze la spitalul din Deva.

*

Oleiul de peşte al lui Zoltán e fórte nutritor şi uşor de mistuit cum nu se află un al doilea preparat. Afară de-aceea se distinge şi prin lipsa de miros şi prin gust bun. Sticla costă 2 coróne şi se capĕtă în farmacia B. Zoltán din Budapesta cum şi în alte farmacii.

*

Nenorocire — din neascultare. Marţi diminéţa în sĕptĕmâna trecută lucrătorii G. Mihailovici şi G. Şomcutean de la minele de aur din Valea-Borcutei ale lui Alexe Pocol, avênd de lucru cu pumpa de apă în tarna Leopold, n'au lucrat cu ea unde li-a dispus supraveghietoriul, ci în altă parte, oprită. Acolo apoi s'a surpat pe ei o stâncă de vr'o 300 m^{3}ji şi i-a strivit.

*

De la comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu, împreună cu secţiile ei, îşi va ţiné şedinţa lunară pe Novembre în 7 Novembre (Luni) la 3 ore d. a. în sala mică de şedinţe a casei comitatense.

*

Al 40-lea aniversar. Din incidentul împlinirii de 40 ani de la hirotonirea sa de presbiter, dărueşte protopresbiterul *Avram P. Pĕcurariu* şi soţia sa *Maria n. Blondin* din Hunedóra, — fondului „Daruri de Crăciun sĕracilor nostri“, întemeiat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ şi fondului „Vĕduvelor şi orfanilor“, fie-căruia câte 10 cor. =20 cor.

*

500.000 de ochelari. Ministeriul de rĕsboiu al Rusiei a comandat 500.000 de ochelari albastri pe séma soldaţilor de pe câmpul de rĕsboiu din Asia, spre a 'i apĕra astfel contra lucirii orbitóre a zăpeḑii, pe carea chiar şi indigenii numai cu greu o pot suporta. Imensele câmpuri de zĕpadă reflectézá adecă lumină aşa de intensivă, în cât ochiu nededat cu ea orbeşte, cum s'a întêmplat acésta cu fórte mulţi soldaţi englezi cari au luat parte la espediţia în Tibet.

*

Doi copilaşi arşi de vii. Soţia lui Sava Andreica din Vişeul-de-sus şi-a fost adus în casă cânepa s'o sbiciască în jurul cuptoriului, şi lăsând în casă pe cei patru copilaşi ai ei şi-a vĕzut de celelalte lucruri prin curte. Unul dintrĕ copilaşii mai mărişori s'a pus apoi sĕ se jóce de-a bobotaia şi a dat foc cânepii. Copilaşii cei doi mai mici, cari se jucau printrĕ mănunchii de cânepă, au fost cuprinşii apoi în flacări şi au fost arşi de vii. Mama lor, care la ţipetele mititeilor grăbise în casă, n'a putut stânge destul de grabnic bobotaia.

„Asociaţiunea.“

Convocare.

Comitetul despărţămêntului Sĕlişte al Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român convócă prin acésta adunarea cercuală pe 13 l. c. st. n. în Mag, la care se învită toţi membrii şi toţi cei ce se intereséză de interesele culturale ale poporului român.

Program:

1. La 7 ore a. m. liturgia cu predică ocasională.
2. La 9 ore deschiderea adunării prin presidiu.
3. Esmiterea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal.
4. Presentarea raportului general.
5. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea cassei şi incassarea taxelor de la membrii noi.
6. Disertaţiunea: Cari sunt relele ce bântuesc mai mult asupra poporului nostru, de Iul. Crişan.
7. Darea absolutoriului comitetului după censurarea raportului şi cassei.
8. Stabilirea budgetului pro 1905.
9. Constituirea despărţămêntului pe periodul nou.
10. Eventualii.

Din şedinţa comitetului ţinută la 1 Novembre 1904 st. n.

Iacob Steflea
secretariu.

Dr. Ioan Stroia
presidentul desp.

Teatrul orăşenesc.

Luni (31 Oct.) s'a dat pe scena teatrului din loc opereta „*Das süsse Mädel*“, bine cunoscută publicului sibian din anii trecuţi, ear' *Marţi* s'a repetat opereta „*Frühlingsluft*“. Ambele seri au avut succes desĕvêrşit. *Mercuri* şi *Joi* a urmat apoi câte o noutate: comedia „*Sein Prinzesschen*“ şi drama „*Professor Berger*“. Cea dintâiu nu a prea plăcut, de-şi cei cu rol de frunte în ea şi-au dat tóte silinţele sĕ o facă plăcută publicului. Are caractere cari par a fi nenaturale, luate din fantasie, nu din viéţa reală. Cu atât mai mult a plăcut a doua. Profesorul Berger e o piesă cu fond dramatic covêrşitor, şi are caractere bine combinate. Au fost resplătite cu aplause meritate prestaţiunile dsórei *Brukschewska* şi ale domnilor *Olmar* şi *Redl*, cari au făcut din rolurile lor creaţiuni frumóse artistice. Teatrul a fost totdeuna bine cercetat.

*

Sâmbătă (2 Novembre): „*Das Veilchenmädel*“, operetă în două acte, cu un preludiu, de L. Krenn şi C. Lindau. (Noutate).

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 15—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

„ALBINA“, institut de credit şi de economii
Filiala Braşov.

Ad. Nr. 27112/904.

Avis

Aducem la cunoştinţa onoratei nóstre clientele şi peste tot la cunoştinţa publicului românesc, că cu începere de la 1 Octobre a. c. am luat asupra nóstră şi prin urmare representăm **„Agentura generală din Braşov“** a societăţii de asigurare „Dunărea“ (**„Donau“** k. k. priv. österreichische Versicherungs-Gesellschaft in Wien).

Acésta societate îşi are sediul în Viena şi posede o subdirecţiune în Budapesta, pentru Ungaria, ear' agentura ei generală din Braşov se estinde asupra tuturor părţilor transilvane ale Ungariei.

Societatea **„Dunărea“** dispune de un capital social de K 2,000.000 şi de considerabile fonduri de garanţie, cari tóte laolaltă trec peste K 30,000.000. Ea face şi primeşte sub condiţiuni şi pentru premii fórte favorabile, *asigurări contra focului, grindinei, spargerei, furtului, spargerei obiectelor de sticlă şi contra primejdiilor împreunate cu transportul*; *asigurări pe viéţă şi de rentă viageră.*

Ţinem sĕ declarăm şi cu acésta ocasiune că, precum în ceialalţi numĕroşi rami de afaceri de bancă, pe cari i-am cultivat şi îi cultivăm, tot astfel şi tot cu acea soliditate şi prevenire, stăm de aici încolo la disposiţia onoratei nóstre clientele şi la a publicului românesc peste tot, şi în afaceri de asigurare. Cu informaţiuni mai speciale servim atât în birourile nóstre cât şi prin agenţii speciali, pe cari îi vom angaja şi designa pentru aceste afaceri. [317] 1—3

Braşov, 1 Novembre 1904.

„ALBINA“ institut de credit şi de economii
Filiala Braşov.

Nr. 764/904 [308] 2—3

Concurs.

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a III. **Hurez,** protopresbiteratul gr.-or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului consistoriu arhidiecesan din 5 Octobre 1904 nr. 10378 B. se escrie prin acésta din **nou** concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ 'şi substérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul sus indicat, avênd a se presenta în vre-o Duminecă sau sĕrbătóre la sfânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 10 Octobre 1904.

Ioan Cândea
protopop ca adm. protopresb.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 29—52

Pentru pomi roditori

arbori decorativi, borbonari (Beerenobst), **gladici, salcâmi** (acaţi), ş. a. cel mai bogat şi mai bun isvor de cumpĕrare este şcóla de pomi în mărime de 30 jug. a lui

Fischer & Comp.

285 4—7 **Nagyenyed** (Aiud, Ungaria).

Catalóge (în limba română, germână şi magiară) franco.

Tómna e cel mai bun timp pentru plantat.

Nr. 633. 1904 [288] 3—3

Concurs

Pentru întregirea posturilor de **parohi** din comunele **Cărăstău, Pescera** şi **Scrófa**, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fiecare din aceste posturi, sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile, instruate în sensul normelor din vigóre, în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică, pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Brad, la 14 Septembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc.

în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [98] 17—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodiós, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 26—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Teodor V. Păcăţian:

	Coróne
Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române	2·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	8·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi	—·80
Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok	1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	2·—
Cartea de aur, vol I. şi II., broş. à 10 cor., leg. à	11·60
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering	2·—
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	—·40
Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf	4.—
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach	—·60

Tóte aceste cărţi se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Mai nou!!

Şi mai nou!!

Cea mai nouă colectă principală
a Loteriei r. ung. priv. de clase
oferă

pentru prima-oră

cele dintâi losuri originale

1/1	1/2	1/4	1/8
12 cor.	6 cor.	3 cor.	1·50 cor.

SCHWÁB LIPÓT
Budapest
VI., Gyár-utcza 43.

[312] 2—5

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

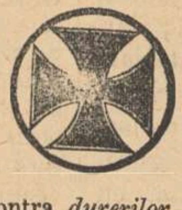

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 106

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

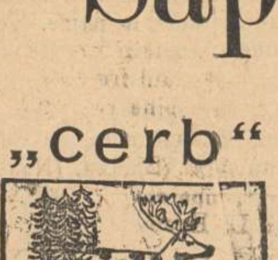

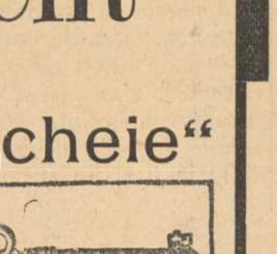

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 22—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian. Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 115 Sibiiu, Marţi 26 Octobre (8 Novembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Martia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Memorandul Episcopatului

bisericei gr.-or. române din Ungaria şi Transilvania, înaintat dlui ministru de instrucţie Berzeviczy, în chestia reformelor şcolare.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

Provocându-ne la deobligătórea amabilitate, cu care în 26 Maiu a. c., când în obiectul proiectului de reformă a legilor asupra învĕţămêntului primar am avut onorul a ne puté presenta personal înaintea Escelenţei Vóstre, aţi binevoit a lua la cunoştinţă aprobătóre înştiinţarea nóstră, că la timpul seu vom subşterne Escelenţei Vóstre în scris observările nóstre amĕnunţite referitóre la proiectul amintit, ca representanţii bisericei gr. or. române din Ungaria şi Transilvania, şi în înţelesul îndrumării primite de la Consistoriul nostru metropolitan, nu mai puţin urmând simţului nostru de iubire pentru biserica şi patria nóstră, cu adânc respect avem onorul a înşira în cele următóre observările nóstre şi a da espresiune acelor prea serióse temeri, de cari sunt cuprinse inimile nóstre în faţa proiectului de sub întrebare atât din punctul de vedere al bisericei şi şcólelor nóstre confesionale, cât póte şi mai mult cu referinţă la interesele mari generale ale patriei.

Voim însĕ înainte de tóte a semnala, că aceste observări ale nóstre nu vor urma seria articolilor din proiect, ci le vom preda grupate după categoriile conţinutului lor, ca astfel chiar şi prin acéstă grupare sĕ iasă mai uşor în evidenţă scopul şi tăria lor.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

In patria nóstră sute de ani esclusiv şcólele confesionale au propagat cultura, şi îndreptăţirea lor întru acésta nici-odată din partea nimĕnui nu a fost contestată, ba tocmai dimpotrivă, în tóte timpurile cei mai distinşi patrioţi s'au nisuit a asigura şi prin legi aceste drepturi ale confesiunilor.

Astfel în deosebi cu privire la biserica nóstră §-ul 8 al art. de lege XX din 1848 apriat asigură ortodocşilor rĕsăriteni dreptul de a dispune în afacerile lor şcolare şi religionare, ear' §-ul 3 al art. de lege IX din 1868 tocmai pe temeiul legii susamintite declară, că credincioşii bisericei nóstre sunt îndreptăţiţi a-şi conduce şi regula ei înşişi afacerile lor şcolare. In urma îndrumării cuprinse în acéstă lege a sancţionat Maiestatea Sa în 28 Maiu 1869 Statutul-Organic al bisericei greco-orientale române din Ungaria şi Transilvania. Pe temeiul acestui Statut biserica nóstră are dreptul de a înfiinţa şi susţiné şcóle confesionale de tot soiul, a aplica la aceste şcóle puterile didactice fără nici un amestec străin, a disciplina pe profesorii şi învĕţătorii sei, a compune planurile de învĕţămênt şi a se îngrijí de cărţile didactice pentru şcólele sale. Tot pe temeiul acestui Statut biserica nóstră are dreptul a-şi cualifica însaşi pe profesorii şi învĕţătorii sĕi. Aceleaşi îndreptăţiri ni-le asigură art. de lege XXXVIII, cum şi art. de lege XLIV din 1868.

Drepturile acestea ale bisericei nóstre, garantate prin legile fundamentale ale patriei, le vatĕmă următórele dispoşiţiuni ale proiectului de sub întrebare:

1. Cu invalidarea totală a drepturilor autorităţii confesionale comisiunea administrativă primeşte îndreptăţirea, ca în contra învĕţătorilor nostri confesionali sĕ pună în curgere proces disciplinar şi sĕ 'i amoveze pe aceia din posturile lor fără considerare la aceea, dacă şcóla respectivă primeşte ori ba ajutoriu din partea statului (§. 41).

2. Ministrului i-se dă dreptul a încredinţa comisiunii administrative disciplinarea învĕţătorilor confesionali în tóte acelea casuri, când în înţĕlesul §-ului 7 al art. de lege XXVIII din 1876 are loc procedura disciplinară (§. 44), ceea-ce din nou confirmă esceptiunea nóstră de sub p. 1.

3. Dacă vre-un învĕţătoriu ar fi amovat din postul sĕu prin sentinţa comisiunii administrative, atunci pe noul învĕţătoriu îl numeşte ministrul de culte şi instrucţiune publică fără a asculta măcar în privinţa acésta opiniunea susţinĕtoriului şcólei (§. 42). Acéstă dispoşiţiune face ilusoriu dreptul autorităţii confesionale de a-şi alege învĕţători şi totodată dărimă acel principiu cardinal al autonomiei nóstre bisericeşti, că tóte staţiunile preoţeşti şi învĕţătoreşti se îndeplinesc prin alegere. In casul acesta pentru rĕutatea, negligenţa ori incapabilitatea unui individ se ştirbesc drepturile bisericei întregi, fără ca însaşi acéstă biserică sĕ fi dat ansă la astfel de dispoşiţiuni.

4. Tóte legile nóstre şcolare de până acum, cum şi art. de lege XLIV din 1868 recunosc confesiunilor dreptul de a stabilí limba de propunere în şcólele susţinute din puterile lor. Acest drept în mod indirect se scóte din vigóre prin §-ul 13 al proiectului de sub întrebare, care dispune, că dacă în vre-o şcólă cu limbă de propunere nemagiară s'ar afla întrĕ şcolari 20% cari au limba magiară ca limbă maternă, atunci şi limba magiară are sĕ se folosécă ca limbă de propunere, cu tóte că la cas de trebuinţă, fără nici o siluire legislativă, chiar susţinĕtoriul şcólei ar puté dispune acésta.

5. Proiectul de lege voieşte sĕ nimicéscă acel drept sfânt al bisericei nóstre, ca ea însaşi în cercul sĕu de competenţă absolut independent sĕ dispună despre intsruarea religiósă a elevilor sĕi, şi voeşte cu desĕvêrşire a scóte din vigóre faptul, că biserica nóstră este biserică gr. or. naţională română, care astfel este recunoscută prin tóte legile statului. Acésta o făptuesc §-ii 13 şi 55 ai proiectului, cari dispun, ca în şcólele unde limba de propunere este cea magiară, religiunea asemenea are a se propune în limba unguréscă, când este mai presus de ori ce îndoială, că biseriea gr.-or. română religiunea nu o póte instrua, de cât numai în limba românéscă, adecă în limba aceea, care constitue condiţiunea de esistenţă a acestei biserici, căci dacă altel ar face, atunci ea nu numai ar vătĕma legile fundamentale ale ţĕrii, ci însaşi şi-ar denega caracterul sĕu naţional, care peste tot îi dă dreptul de esistinţă. Căci în casul contrar acéstă biserică ar putea sĕ fie biserică greco-orientală, dar' nu ar puté sĕ fie biserică românéscă. Şi de altfel însĕ afacerea acésta nu mai este afacere şcolară, ci afacere bisericéscă, şi astfel prin dispoşiţiunea esceptionată proiectul a depăşit cercul de competinţă designat prin obiectul sĕu şi — credem, că involuntar, — dar' de fapt pricinueşte turburarea păcii religionare în ţéra nóstră. Pentru încunjurarea tuturor neînţelegilor suntem necesitaţi a declara ací din capul locului, că biserica nóstră peste tot şi sub nici o împrejurare instruarea religiunii nu o póte face în altă limbă, de cât numai în limba românéscă, ceea-ce a enunţat prin conclus şi congresul nostru naţional-bisericesc din 1903.

6. Vatămă dreptul nostru autonom şi §-ul 67 al proiectului, care dă drept comisariului ministerial, ca la esamenul fundamental de cualificaţiune sĕ potă pune întrebări fiecărui elev din fie-care studiu.

7. Dreptul de a cualifica învĕţătorii §-ul 71 îl ia cu desĕvêrşire din competenţa confesiunilor şi acest drept îl transpune comisiunii esaminătóre de stat, ai cărei membri pot sĕ fie şi indivizi, cari nu aparţin confesiunei nóstre.

(Va urma.)

Protest contra proiectului despre reforma instrucţiunii poporale. *Comitetul parochial sêrbesc din Neoplanta, cum cetim în ziare, a presentat sinodului parochial spre primire următoriul project de resoluţiune în causa projectului de lege despre reforma instrucţiunii: 1. Sinodul dă comitetului autorisare, ca în numele comunei bisericeşti sĕ adreseze dietei un memorand cu rugarea, ca projectul de lege şcolar sĕ fie luat de la ordinea zilei, deóre-ce prin mai multe dispoşiţiuni cuprinse în el nu numai se violéză autonomia bisericéscă şi şcolară naţională, ci în multe privinţe acésta se nimiceşte chiar. Deóre-ce legile şcolare de până acum din 1868 şi 1876, deja sunt gravaminóse pentru autonomia nóstră bisericéscă şi şcolară naţională, nu corĕspund cerinţelor pedagogiei moderne şi nu iau în considerare cultura nóstră naţională garantată în lege fundamentală, — ministrul de culte şi instrucţiune publică, după ascultarea tuturor autorităţilor autonome sĕ presinte dietei un nou proiect de lege, care sĕ stee la nivelul pedagogiei moderne, sĕ apere cultura nóstră garantată în lege fundamentală, sĕ fie cu considerare la autonomia nóstră bisericéscă şi şcolară naţională şi care sĕ corespundă intereselor binepricepute ale tuturor naţionalităţilor, cum şi ale scumpei nóstre patrie. — 2. Memorandul acesta are sĕ fie comunicat comisiunii congresuale a bisericei nóstre în legătură cu rugarea, ca el sĕ fie înaintat dietei, eventual — în cas de lipsă — casei magnaţilor“.*

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, şi a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

Capitlul IV.

Instruarea şi cualificaţia învĕţătorilor.

§. 58. In pedagogiile pentru învĕţători şi învĕţătóre pot fi primiţi numai tineri, respective fete, cari au cel puţin 14 ani, au terminat cu succes şcóla superióră poporală, ori cele patru clase inferióre ale şcólei civile, ale unei şcóle superióre de fete, ori ale unei şcóle medii, şi o dovedesc acésta cu atestat în regulă. Candidatul ce e de primit are sĕ dovedéscă că *vorbeşte ungureşte*, mai departe, sĕ dovedéscă cu certificat de la medic cu cerc oficios de competenţă că e sănĕtos cu privire la tóte simţirile şi e de un fisic corĕspundĕtoriu ocupaţiunei de învĕţătoriu. Cel trecut peste anul 18 de etate nu póte fi primit.

§. 59. In pedagogiile pentru învĕţători şi învĕţătóre instrucţia duréză *patru ani*. In fie-care curs nu pot fi primiţi, de regulă, mai mulţi de cât *30 de elevi*. Numĕrul acesta póte fi urcat numai cu aprobarea ministrului de culte şi instrucţiune, şi numai în casul când spaţiul din respectiva sală de clasă (1·20 metru pătrat pe un elev) o concede acésta. Elevii şi elevele sunt a se instrua *separat*. Unirea pedagogiilor pentru învĕţători şi învĕţătóre într'un organism comun, şi sub administraţie comună, împreunarea lor cu un institut de educaţie de altă categorie, mai departe, susţinerea lor în cursuri necomplete şi contrare: nu se permite.

§ 60. Fie-care pedagogie de învĕţători şi învĕţătóre trebue sĕ dispună:

a) De sale de clase corĕspundĕtóre pentru numĕrul cursurilor, şi de localităţi corĕspundĕtóre scopului instrucţiei şi administraţiei şcolare, cum şi al aşezării de biblioteci şi de colecţii de recuisite şcolare.

b) De grădină, care are sĕ fie folosită la facerea esercitielor agronomice, şi de recuisitele necesare pentru instruarea în economia de casă.

c) De un loc potrivit pentru gimnastică şi de o sală de gimnastică.

d) De o şcólă de aplicaţie stătătóre din ambele cursuri ale şcólei elementare poporale (zilnic şi de repeţiţie), pentru a se căştiga instrucţia practică şi intuiţiunea. Şcóla de aplicaţie are sĕ stee în legătură organică cu pedagogia şi sub aceeaşi administraţie comună.

§. 61. La pedagogiile de stat pentru învĕţători şi învĕţătóre vin create gospodării şi internate puse cu ele în legătură organică, a căror organisare o stabileşte ministrul de culte şi instrucţie, după ascultarea opiniunei corpului profesoral.

Elevi săraci, diligenţi şi cu bună purtare, pot fi dispensaţi de tot, ori în parte, de la plătirea taxelor pentru primirea în internat, eventual pot primí în locul acestei dispensări un ajutoriu în bani. Primirea în pedagogie şi în internatul legat de ea, cum şi acordarea favorului de stat se face din partea corpului profesoral, presidat de inspectorul regesc de şcóle, ca representant al ministrului de culte şi instrucţie (împuternicire pe care ministrul póte sĕ o detragă ori şi când) şi despre acésta se face raport detailat ministrului de culte şi instrucţiune.

§. 62. După primire elevul numai pe cale disciplinară póte fi eliminat din institut. Eliminarea póte sĕ sune: *a*) numai pentru institutul în care a fost primit, *b*) pentru tóte institutele analoge din patrie; *c*) pentru tóte institutele de ori-ce natură din patrie.

In cele două casuri din urmă sentinţa disciplinară este a se trimite ministrului de culte şi instrucţie şi din partea institutelor confesionale, pentru-ca să o publice şi esecute, după aprobare.

Regulele disciplinare şi peste tot ordinea disciplinară şi de studii o stabileşte în cadrele legale ministrul de culte şi instrucţie, respective autoritatea supremă confesională a pedagogiei, — pe calea ordinaţiunei. Autoritatea confesională are să înainteze statutul acesta ministrului de culte şi instrucţiune.

§. 63 Studii obligate în pedagogiile pentru învăţători şi învăţătóre sunt următórele: 1. Religia şi morala, 2. pedagogia, anume: viéţa trupéscă, viéţa sufletéscă, instrucţia în şcóle poporală şi metodica, istoria educaţiunei, organisarea instrucţiei poporale în patrie; 3. propunerea practică; 4. limba şi literatura magiară; 5. istoria Ungariei şi geografia universală; 6. constituţia patriei ungare; 7. geografia ungară; 8. matematica; 9. istoria naturală şi chemia; 10. fisica; 11. agronomia (economia de casă); 12. musica şi cântarea; 13. desemn şi caligrafie; 14. lucru de mân; 15. gimnastică estinsă în pedagogiile de elevi şi asupra dării la ţel cu puşca, jocul, şi 16. în institute în cari limba de propunere e cea magiară, limba germană ori o altă limbă din patrie, ear' în institute cu limbă de propunere nemagiară limba respectivă maternă.

In institute cu limbă de propunere magiară, amĕsurat trebuinţei, se va mai puté propune vre-o limbă din ţéră, însĕ nu ca obiect obligat de studiu.

De la studiarea obiectelor obligate nu póte fi dispensat nimeni pentru totdeuna. Pe timp anumit, care însĕ sĕ nu trécă peste trei luni, póte sĕ dee dispensare corpul profesoral din motive sanitare trecĕtóre, dar' numai cu pirvire la obiectele înşirate sub punct 12—15. Numĕrul orelor de studiu de pe sĕptĕmână póte sĕ fie pentru elevi 30, cu obiectele estraordinare cel mult 32.

§. 64. In pedagogiile pentru învĕţători şi învĕţătóre, infiinţate şi susţinute din partea statului, a comunei, societăţilor, ori privaţilor, tóte obiectele obligate au sĕ fie predate *în limba magiară.*

Limba de propunere în pedagogiile confesionale o stabileşte respectiva autoritate, dar' chiar şi în acestea, dacă limba de propunere nu e cea magiară, sunt a se preda *în limba magiară*: limba şi literatura magiară, istoria, geografia, şi constituţia Ungariei, cari formézâ obiecte de esaminare la esamenul de cualificaţie, cel puţin în atâtea ore pe sĕptĕmână, în câte se predau la pedagogiile de stat.

§. 65. Planul de învĕţământ pentru pedagogiile înfiinţate şi susţinute de stat, comune, societăţi şi privaţi îl stabileşte ministrul de culte şi instrucţiune, pentru cele confesionale competenta autoritate bisericéscă. In pedagogiile confesionale studiile ordinare înşirate în §-ul 63 al legii acesteia sunt a se propune cel puţin în mĕsura în care a dispus ministrul de culte şi instrucţiune sĕ se propună în institutele de stat. Respectiva autoritate bisericéscă arată ministrului de culte şi instrucţie planul stabilit, manualele intrebuinţate, mai departe cărţile folosite şi mijlócele de învĕţământ intrebuinţate în jurul învĕţării literaturei magiare, a istoriei şi geografiei, din cas în cas, eventual la cerere, ori şi când. Ministrul apoi le esaminézâ tóte din punctul de vedere dacă nu conţin *învĕţături contrare statului, constituţiunei şi legilor.*

Ear' dacă se găsesc de acestea, ministrul de culte şi instrucţiune are dreptul şi datorinţa sĕ oprécă întrebuinţarea, în cas de necesitate sĕ dispună confiscarea, şi darea în judecată, pe calea ordinară a legii.

(Va urma.)

Din Brad.

Pro aris et focis.

— 4 Novembre n.

Alegĕtorii dietali din cercul Baia-de-Criş s'au întrunit eri, Joi (3 Nov.), într'o măréţă adunare poporală la Brad şi au protestat bărbăteşte contra planului de reformă şcolară presentat dietii prin ministrul Berzeviczy.

Localul spaţios de la „Central“ s'a dovedit prea mic pentru cei preste 1000 bărbaţi, doritori sĕ asculte glasul plin de durere şi întristare al conducĕtorilor adânc măhniţi. Earăşi se făuresc legi, cari pe biet poporul român, cel mai credincios razim al patriei şi tronului, vor sĕ 'l împedece în desvoltarea sa culturală. Legi nedemne de veacul luminii, redeşteptării şi progresului, şi nepotrivite pentru un popor care atât de mult paradézâ cu frase sfinte ca: libertate, egalitate etc.

Presidentul *V. Damian* deschide adunarea ilustrând primejdia ce ne ameninţă neamul şi patria, biserica şi şcóla, familia şi cultura nóstră naţională.

Legislatorii moderni s'au abătut de la căile înaintaşilor lor. Cestia prin legi garantate pe hârtie, pe lângă că orbeau lumea, totodată deşteptau speranţă în inimile cetăţenilor ungari de diferite naţionalităţi, că totuşi va sosí odată vremea, când legile sancţionate, prin cari la 1868 s'a garantat egala îndreptăţire a tuturor cetăţenilor, se vor şi pune în practică. Astfel diferitele naţionalităţi cari compun naţiunea ungară îndulcită de razele binefăcĕtóre ale libertăţii, egalităţii şi frăţietăţii, se întreceau sĕ devină muncitóre, bogate şi culte şi astfel: patria ungară s'o facă mare, tare şi fericită.

Legiuitorii moderni, prin făurirea de legi conglăsuitóre cu tendinţele lor scot din vigóre legile la aparinţă esistente, cari ne insuflau barem speranţă, şi prin legi contrare firii înăscute naţionalităţilor bastinaşe vreau sĕ desbrace de originalitatea lor etnică pe toţi cari nu sunt magiari şi, după ce le va fi întunecat mintea, sĕ-i contopéscă cu forţa în neamul lor, sĕ magiariseze. Prin acésta purcedere vor deştepta numai ura şi nepăsarea faţă de patria mult iubită, încunjurată de popórele mai mari, mai avute şi mai culte; vor zădărnici planurile bărbaţilor înţelepţi, cari voiau sĕ fortifice patria ungară prin iubirea tuturor popórelor conlocuitóre. — Ei vor surpa patria, pentru care atâţi nobili fii ai naţionalităţilor şi-au vĕrsat scump sângele lor. Ţinta însĕ nu şi-o vor ajunge. Nu! Căci precum fie-care popor, aşa şi fie-care individ e conştiu, că precum lumina cea adevĕrată e aceea care vine de la sóre, aşa şi cultura adevĕrată e cea naţională, făcută în limba maternă şi în spirit naţional. Poporul, ca şi individul, e convins că el trăeşte numai până când 'şi iubeşte şi cultivă limba maternă.

Adv. *Dr. I. Papp* a presentat apoi un proiect de protest bine motivat cu legi positive şi esperienţe zilnice, pe care publicul l'a întimpinat cu ovaţiuni sgomotóse.

Domnul deputat Dr. Aurel *Vlad*, între aplause sprijineşte propunerea de protest şi îndémnă mulţimea sĕ şi cultive virtuţile străbune: iubéscă limba şi neamul, sĕ veghieze şi sĕ nu despereze, căci veni-va, trebue sĕ vină vremea, când Românului i-se va da îndĕrĕpt ceea ce acum i-se ia, dar' sĕ nu abzică nici pe un moment de drepturile sale fireşti.

Mulţimea protestézâ cu mare însufleţire.

Adunarea a decurs în ordine, fără vre-un incident şi a fost un moment de înălţare sufletéscă pentru tot Românul îngrijat de sórtea neamului şi patriei sale.

Dare-ar Dzeu curagiu popórelor nemagiare, ca tóte într'un trup şi un suflet sĕ protesteze contra planurilor, cari ţintesc a ne răpi limba maternă, — cel mai preţios tesaur ce 'l au.

Dare-ar Dzeu, ca popórele nemagiare sĕ se deştepte şi pună umĕr la umĕr şi în concordie şi frăţietate sĕ 'şi apere limba şi credinţa strămoşéscă, cari le-au susţinut totdeuna viéţa, şi sĕ rĕspingă de la sine tot ce 'i străin de firea sa şi întăriţi în cugete şi simţiri sĕ delăture primejdia, ce ne ameninţă viéţa.

Sus inimile, popóre nemagiare! Auziţi şi înţelegeţi, că: „*Nu este sclăvie mai ruşinósă, ca cea de bună voie!* şi nu uitaţi, că Românul mai curênd 'şi va jertfí viéţa, de cât limba părintéscă, căci dór' scris e: „*Românii s'au luptat nu atât pentru viéţă, cât pentru limba maternă*“!

Sus sĕ avem inimile!

Ceteţul.

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul Ioachim Muntean în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Urmare)

Luxul, fudulia, îmbuibarea şi risipa se consideră în genere ca scăderi, şi ca atari se combat de moralisti ca şi de economisti în egală mĕsură.

Se află însĕ şi raţionalisti, cari nu le consideră ca scăderi, şi prin urmare nici nu le osândesc în mod absolut. Ei resonézâ aşa: Luxul, traiul bun, sau alte plăceri, considerate fiind ca trebuinţe, 'l îndémnă pe om sĕ fie muncitoriu şi sĕ se gândéscă la noue isvóre de câştig pentru acoperirea acelora. Privit din acest punct de vedere, el apare ca motorul progresului şi al invenţiunilor pe terenul industrial.

Aplicând acelaşi mod de raţionare şi la post, ajungem la conclusiunea, că acela, care nu posteşte, are trebuinţe mai mari de împlinit şi prin urmare se va strădui mai mult pentru acoperirea lor, de cât acela care posteşte, şi astfel devine mai harnic şi mai abil în aflarea mijlócelor de traiu. Privit din acest punct de vedere, un atare om nu ar fi de condamnat. Apostolul Pavel zice în Ep. sa către Romani c. 14, v. 3: „Cel-ce mănâncă, pe cel ce nu mănâncă sĕ nu 'l defăimeze; şi cel-ce nu mănâncă, pe cel-ce mănâncă sĕ nu 'l osândéscă . . .“

Se află însĕ în pătura de jos a poporului şi oameni de aceia, în preponderanţă femei, cari postul îl folosesc în mod imoral, ba chiar pĕcătos, ca mijloc de rĕsbunare.

I-se perde cuiva un obiect, sau dă de vre-o pagubă, fie în ori-ce mod, şi are prepus pe cineva, dacă are mijlóce, alérgă la cutare şi plăteşte 1 – 3 psaltiri, nu sĕ móră, — în gândul seu póte chiar şi această criminală dorinţă o nutreşte, numai nu o spune, ci sĕ-l arete Dumnezeu. Ear' dacă mijlócele de plată îi lipsesc, atunci se pune pe post sau ajun.

Aceeaşi procedură o urmézâ şi în casul când le vine de se cértă, de multe-ori din câte un lucru de nimic.

Un astfel de post sau ajun e condamnabil, şi noi preoţii datorinţă avem sĕ luminăm poporul în punctul acesta.

Rĕmâne acum sĕ mai lămurim chestia şi din punctul de vedere igienic-sanitar.

Omul e numai perfecţionabil, Dumnezeu însĕ e perfect. De aceea ne îndémnă pe noi Mântuitoriul lumii Christos sĕ ne apropiem de perfecţiune, sĕ ne străduim a ne face şi noi perfecţi, pe cum tatăl nostru cel din ceriuri perfect este.

Şi ca omul, aşa sunt tóte lucrurile eşite din mâna lui, tóte gândirile plămădite în creerul lui: neperfecte, dar' perfecţionabile.

Ştiinţa ca efect al gândirilor sale nu e nici ea perfectă, ci îşi are etapele sale de înălţare, de culminaţiune, de înflorire; e deci variabilă. De ací vine că vorbim de cutare şi cutare timp, epocă sau period de înflorire sau decădinţă.

Multe enunciaţiuni ale capetelor luminate au trăit veacuri dearêndul ca hipoteze, până ce în urmă au fost ori spulberate şi înlocuite cu altele,

---

FOIŞÓRĂ

Museul istoric-etnografic român.

(Fine.)

B. Secţia etnografică.

I.

Casa ţĕrănéscă. *a*) Desemnuri, fotografii sau miniaturi despre planul general al caselor ţĕrăneşti din diferite locuri după sistemul vechiu şi original, cu indicarea edificiilor economice, îngrăditurilor, etc. Apoi împărţirea odăilor şi a despărţĕmintelor economice, obiectele principale din ele, aşezarea lor obicinuită. Porţi, portiţe, uşciori etc. Descrierea lor cu numirea originală a tuturor părţilor.

b) *Intocmirea internă.* Mobile: pat, masă, scaune, laviţă, poliţă, ladă, almariu, cuieriu, feşnice, icóne, etc. Apoi vase, blide, cofe, doniţe, sălăriţe şi tot felul de obiecte din casă.

Fireşte, se aleg obiectele cele mai caracteristice. La fie-care se însémnă numirea poporală.

II.

Industria de casă. Acésta trebue sĕ formeze una din apartamentele cele mai însemnate ale museului, dat fiind, că atât Românul cât şi Românca sunt meşteri pricepuţi în confecţionarea de multe lucrări artistice. Aci aparţin tot felul de produse ale industriei de casă, uneltele pentru confecţionarea lor şi materia din care se fac, în tóte stadiile ei de prelucrare. Unelte de tors, ţesut, împletit, etc.

O colecţie de mare valóre formézâ pentru acéstă parte a museului neîntrecutele modele de cusături şi ţesĕturi româneşti colectate de „Reuniunea de agricultură din comitatul Sibiiului“, şi câte un esemplar din albumurile pregătite şi edate de ea. Reuniunile nóstre de femei asemenea dispun de colecţii interesante de asemenea nătură.

III.

Porturi. Un despărţĕmênt valoros al acestei secţiuni trebue sĕ formeze variatul şi frumosul nostru port naţional de prin tóte ţinuturile. Modele în mărime naturală se recer pentru a presenta după tótă cuviinţa acest port. Aici este locul şi pentru „păpuşile“ dăruite din diferite părţi „Reuniunii de agricultură din comitatul Sibiiului“.

Din dăruiri de la diferiţi particulari cu inimă, uşor s'ar puté colecta şi în câte un singur sat un model de port bărbătesc, altul de fată, de nevastă, copii, etc., cari sunt mai caracteristice. Bijuterii ţĕrăneşti: cercei, mărgele, salbe, inele, ţinte, etc.

In legătură cu acéstă secţiune se va face apoi şi un „Album colorat“ de costume naţionale româneşti; mai ales, că în acéstă privinţă stă la disposiţie şi o sumă de 400 cor. votată în adunarea generală de la 1902.

IV.

Obiecte ce privesc *pregătirea mâncărilor*, etc. Vatră, ceaon, cârpător, etc. Descrierea mâncărilor naţionale şi a beuturilor obicinuite. Timpul de mâncare.

V.

Obiecte ce se folosesc la *feliurite ocasiuni*: naştere, botez, cununie, înmormêntări, etc., sĕrbători, seceriş, etc. Stea, Crai, Ţurcă, jocuri. O colecţie de ouĕ impistrite (încondeiate), etc. Doftorii, boscóne şi alte asemenea rênduelі cu descrierea diferitelor datini, credinţe, superstiţii şi descântece etc.

VI.

Musică. Dansuri. Tóte instrumentele de musică în us: de la frunză, trişcă, fluerĕ, fluer, tulnic, cimpoi, drimbe, cetără, până la cele mai perfecte.

Cântece, strigături. Reproduceri fonografice. Descrierea dansurilor naţionale. Fotografii. Reproduceri kinematografice, etc.

VII.

Obiecte din tóte *ocupaţiunile* poporului român:

a) Lucruri din viéţa *păstorilor* de la stână, târlă. Intocmirea acestora în miniatură. Uneltele şi vasele lor. Semnele pentru înfierarea vitelor. Rĕvaşuri, numiri de vite, câni. Descrierea traiului lor.

b) Unelte de *pescărit.* Luntre, crâsnic, leşnic halău, mrejă, năvod, vêrşe, sac, unghiţă, făcii cu osie, furcuţe. Peşti din apele nóstre, numirea lor.

c) Instrumente de *vênat.* Puşti, pistóle, ţiitóre de praf, etc. Unelte de prins paseri. Mâţa de prins şóreci, etc.

d) Unelte de *băieş*, de spălat aurul, etc. Steampuri în miniatură. Din viéţa plutaşilor.

e) Tot felul de unelte *agronomice* în us. De mare valóre etnografică devin unelte primitive, cari încep a eşí din folosinţă.

VIII.

Tipuri caracteristice de Români, cu feţe espresive: Munteni, ţĕrani, moţi, ţopi, etc. Pictură, fotografii, etc. Structura corpului, pielea, ochii, pĕr, etc. Defecte corporale mai obicinuite. Guşaţi. Statistica sporirei. Măsurări antropologice, făcute de esperţi.

IX.

Producte limbistice. Poveşti, basme, strigături, bocete, colinde, descântece, cimilituri, gâcituri, proverbe. Datini la diferite zile calendaristice şi ocasiuni. Credinţe, superstiţii, boscóne, etc.

X.

Fotografii, desemnuri de comune însemnate, ţinuturi romantice, edificii monumentale, biserici, şcóle, etc. Monografii, Morminte.

Din şedinţa Comitetului central al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută în Sibiiu la 28 Iulie 1904.

crezute mai bune, mai corecte, ori dovedite cu argumente mai tari, ca fiind adevĕruri nerĕsturnabile.

Cu igiena, ca specie de ştiinţă mai nouă, care se ocupă între altele cu examinarea şi statorirea elementelor celor mai corĕspundĕtóre sănĕtăţii şi mai nutritóre, se va întêmpla de asemenea. Ceea-ce astăzi trece de adevĕr probat, ca mâne póte sĕ se rĕstórne pe basa altor cercetări ştiintifice mai exacte, făcute cu aparate mai perfecţionate.

Sĕ ilustrez aserţiunea cu un exemplu frapant, chiar din domeniul igienii.

Era lucru cert, susţinut de toţi fisiologii, că beuturile alcoolice nu sunt alimente şi nu sunt de nici un folos pentru organismul sănĕtos.

Vine însĕ de curênd rĕposatul director al „Institutului Pasteur“ din Paris, E. Duclaux, şi dovedeşte în mod ştientific, că alcoolul e aliment şi stă pe aceeaşi tréptă cu amidonul, cu grăsimea şi cu untul.

Despre bucatele de post se susţine în general, că nu ar fi nutritóre. După esemplul de mai sus nu e cu totul eschisă posibilitatea, ca sĕ apară cândva un óre-care om învĕţat şi sĕ dovediască ştientificeşte contrariul, întărind sau făcênd cel puţin plausibilă afirmaţiunea din sf. scriptură, că Daniil şi cei trei tineri cu el, nutriţi cu legumi, în adevĕr au putut sĕ fie mai graşi de cât ceilalţi tineri babiloneni, nutriţi la masa cu belşug a împĕratului Nabuhodonozor.

De altcum şi vegetarianii de astăzi ne pot serví ca dovadă că omul póte trăí cât de mult şi cât de bine fără sĕ mănânce carne.

Ear' dacă acestia pot trăí viéţa întrégă fără carne, au nu vom puté trăí noi, cari numai în anumite părţi şi zile ale anului, în posturi, avem sĕ ne abstinem de la consumarea ei?!

Dar' şi din motive fisiologice o variaţie periodică în folosirea diferitelor speţii de alimente nu póte sĕ fie stricăciósă, ci din contră, mai curênd va fi priinciósă sănĕtăţii.

In timpul din urmă medici renumiţi, ca bună-óră Dr. Championnière, au constatat, că chiar şi anumite morburi se ivesc în de comun la ómeni cari consumă prea multă carne, şi se pot cura mai uşor cu dietă regulată şi cu alimente în jumĕtate vegetale.

Iată deci, că şi din punct de vedere igienic postul nu e de condamnat, ci mai curênd e de recomandat.

Depinde însĕ de la etatea, posiţia socială, constituţia şi modul de traiu al fie-căruia, ca sĕ-şi alégă bucatele cari îi sunt mai potrivite şi mai priinciós sănĕtăţii.

La loc sunt aici înţeleptele cuvinte ale ap. Pavel către Romani c. 14, v. 2: „Unul crede, că va mânca tóte, ear' cel slab legumi mănâncă“.

Cu acestea privesc eshauriată şi partea a II-a din tema dată mie în lucrare şi aşi puté sĕ termin. Inainte de încheiere însĕ mai adaug unele *reflexiuni finale.*

(Va urma).

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Prin acésta se convócă preoţimea din tractul M.-Oşorheiu la conferenţa anuală pe Marţi în 9/22 Novembre a. c. în *Egerseg* cu următoriul

Program:

1. La 8 ore a. m. Sf. liturgie cu invocarea duhului sfânt. Predică ocasională. La serviciu sunt îndatoraţi a participa toţi preoţii avênd a se conforma strict punctului 7 din cercularíul consistorial de dato 4 Martie 1903 nr. 2142 Bis.

Cu serviciul Sf. liturgii se însărcinézá preoţii: Nicolae Motora, Dimitrie Moisin şi Alexandru Oltean, ear' cu elaborarea şi ţinerea predicei parochul Ioan Bârsan, eventual preotul capelan Victor Grindean din Iclandul-mare.

2. La 10 ore a. m. deschiderea conferenţei în şcóla română.

3. Constatarea membrilor presenţi.

4 Alegerea unui notariu şi 2 verificători ai procesului verbal.

5. Discusiune asupra serviciului divin ţinut.

6. Discusiune asupra predicei ţinute.

7. Observări critice din partea parochului Dimitrie Sângeorzan asupra temei: „Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor şi cu cari mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor?“ (2 elaborate presentate la conferenţa din anul trecut prin preoţii Izidor Suceava şi Dimitrie Moisin.)

8. Raportul general compus prin parochul Ioan Moldovan „despre paşii întreprinşi şi mĕsurile luate în parochiile din tract cu privire la cele necesare pentru înaintarea parochiilor“ pe basa rapórtelor speciale ale parochilor, presentate în conferenţa anterióră.

9. Comunicarea ordinelor consistoriale din 3/16 Februarie a. c. nr. 12916/1903 Bis., din 16 Martie a. c. nr. 3235 Bis., din 20 April a. c. nr. 3880 Bis., din 25 Maiu a. c. nr. 5250 Bis., şi cel din 22 Iunie a. c. nr. 4417 Bis.

10. Propuneri de sine stătătóre.

11. Defigerea locului şi statorirea obiectelor pentru conferenţa anului viitoriu.

12. Colecta pentru credincioşii din opidul Câmpeni, rĕmaşi fără nici o avere în urma unui foc mare întêmplat la 4/17 August a. c.

13. Inchiderea conferenţei.

Nasna, la 18/21 Octobre 1904.

Stefan Rusu
adm. ppbiter.

NOUTĂŢI

Intrunirea din Sibiiu, ţinută Vineri, a ales delegaţi pentru eventuala conferenţă naţională pe următorii domni: Cercul I. Sibiiu: Dr. L. Leményi şi Dr. I. Beu, suplent Laz. Tritean: Cercul II. Sibiiu: Nic. Ivan şi T. V. Păcăţian, suplent Dr. L. Borcia; Cercul III. Sĕlişte: Dr. N. Comşa şi Dr. I. Stroia, suplent I. Banciu; Cercul IV. Sebeş: Serg. Medean şi Z. Mureşan, suplent Dr. Al. Străvoiu; Cercul V. Cisnădie: I. Cândea şi Val. Florian, suplent I. Clóje. Cercul VI. Nocrich: Dim. Comşa şi I. Petrişor, suplent V. Tordăşianu. Notăm, că alegerea s'a făcut în urma mĕsurilor luate din partea comitetului naţional.

*

Despre catedrala nóstră archidiecesană ziariul „Deşteptarea“ din Cernăuţi (nr. 83 dto 3 Novembre n.) scrie următórele: „Catedrala din Sibiiu a Românilor gr. or., după cum ne anunţă un prietin al foii nóstre, este în partea architectonică deja gata. De present se lucrézá la ornamentarea şi aranjamentul interior al ei. Este interesant a şti, că acéstă biserică va fi cel mai însemnat şi mai superb monument ce Românii din Ungaria au ridicat vre o dată. Ea este zidită după modelul bisericei s. Sofii din Constantinopol, ear' pictura se va ţiné în stil strict bizantin. Spesele îmbinate cu zidirea ei se evaluézá la 1.000,000 cor. In istoria Românilor din Ungaria este acésta prima biserică pentru care se spesézá o sumă aşa mare. Spesele se repartisézá astfel: Locul a costat 137.000 cor., zidirea 500.000 cor., grilajul 14.000 cor., instalarea luminei electrice, candelabrele etc. 33.000 cor., clopotele 18.000 cor., mobiliarul şi iconostasul 50.000 cor., şi în fine pictura 80.000 cor. Aceste sume în mare parte au fost numai preliminate, dar' în realitate s'a trecut deja până acum peste ele, în cât biserica pusă gata va costa un milion. Demn de remarcat este, că aceste sume frumóse s'au adunat din contribuirile benevole ale credincioşilor, întrĕ cari singură familia Mocsonyi a participat cu 60.000 cor. Nu mai puţin demn de amintit este, că pictarea acestei biserici monumentale s'a încredinţat profesorului Octavian Smigelschi, român ardelean, ale cărui planuri dintrĕ aprópe 50 de concurenţi comisiunea de experţi li-a aflat de cele mai bune. Dl Smigelschi de present este singurul român în întréga monarchie, care de la pictorul Bucevschi încóci a ridicat arta bizantină în pictură până la prefecţiune.“

*

Naufragiu cu o sută de victime. Vineri nóptea două vapóre ale societăţii de navigaţiune algiriane s'au ciocnit în apropiere de Helbiron; vaporul „Gironde“ s'a cufundat în mare împreună cu peste o sută de călĕtori.

*

„Fără podóbe, fără alaiu“! Joi (3 Novembre st. n.) s'au împlinit *150 ani de la înfiinţarea gimnasiului din Blaj.* Acest memorabil dat jubilar a fost serbat în Blaj — „fără podóbe, fără alaiu“, aprópe pe ascuns. Diminéţa la 7 ore s'a servit în catedrală sf. liturgie cu doxologia cea mare şi s'a ţinut elevilor predică. Atâta şi nimic mai mult!..

*

Din parlament. Domnul primministru *Tisza* şi-a motivat *Vineri* propunerea în chestia modificării regulamentului de casă. Dieta a acceptat'o cu mare majoritate de voturi spre a fi pusă la ordinea zilei pentru a fi desbătută. Sâmbătă s'a şi început discuţia asupra ei. Părerea prin cercurile parlamentare e aceea, că dacă oposiţia va începe obstrucţie, după cum ameninţă, pentru a'i împedeca primirea, *dieta va fi disolvată.*

*

† Valeria Simedrea, absolventă a şcólei de fete din Braşov, a rĕposat Mercuri în Călian, în etate de 15 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Vineri (4 Nov. n) în cimiteriul bisericei gr. or. din Călian. Ii deplâng perderea părinţii Gavriil Simedrea, paroch în Călian, şi Silvia n. Comşa, moşul Ioachim Comşa, paroch în Zdrapţi, şi surorile Cornelia, Eugenia şi Octavia.

*

Post de notariu. Sub nr. 3195 pretorial şi cu termin până la 15 Novembre st. n. e publicat concurs la postul de notariu comunal în *Chirpĕr* (pretura Nocrich în comitatul Sibiiu). Dotaţiune: 1280 coróne salariu, 12 stîngini de lemne, 200 coróne onorariu pentru matricule, şi taxele statutare pentru lucrările private. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului în Nocrich (Ujegyház).

Sub nr. 2471 pretorial şi cu termin până la 25 Novembre e publicat concurs la postul de notariu cercual în *Măgărei* (pretura Agoita). Dotaţiune: 1000 coróne salariu, 97·98 relut de cuartir, 200 coróne pauşal de călĕtorie. 50 cor. pauşal pentru lemne de încălzit. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretorului Schreiber în Agnita (Szent-Agotha).

De la acelaşi protopretor şi cu acelaşi termin e publicat sub nr. 4132 concurs la postul de notariu cercual în *Zlagna* (Szászzalathna). Dotaţiune: 800 cor. salariu, 60 cor. relut de cuartir, 60 cor. pauşal de cancelarie, 24 cor. taxe de inmanuare, 10 cor. pauşal pentru luminat şi 6 stîngini de lemne.

*

Rămăşag interesant. Ni-se scrie din Budapesta: In urma reclamei ce o fac firmele mai mari ale loteriei de clasă, în public s'a produs discuţie înfierbântată pe tema: care colectură principală va câştiga câştigurile cele mai mari în loteria următóre? In un club ales sĕ se fi încheiat rămăşag de 100,000 coróne întrĕ contele H. şi domnul Sz. Părerea celor mai mulţi e pentru firma Karl Kiss & Co., pentru-ce losurile acestei colecturi au trecere fórte mare.

*

Demonstraţiuni sângeróse în Innsbruck. Marţi s'a făcut deschiderea solemnă a prelegerilor la facultatea juridică italiană, înfiinţată la universitatea din Innsbruck. Din acest prilej poporaţia germană a inscenat mari demonstraţiuni anti-italiene, cari în urmă au degenerat în turburări aşa de grave, în cât miliţia chiămată sĕ facă ordin a trebuit se dee foc în mulţime. Sunt fórte mulţi răniţi. Spiritele sunt fórte agitate. Se crede că demonstraţiunile acestea vor avé şi urmări grave politice.

*

Pentru masa studenţilor din Brad. Dl *Avram P. Pecurariu,* protopresbiter în Hunedóra şi soţie-sa *Maria n. Boldin,* din *incidentul împlinirii de 40 ani de la hirotonirea* sa întru presbiter dărueşte la fondul *Masa studenţilor din Brad,* 20 cor. Dăruitorilor li-se esprimă adâncă mulţămită. Brad, 4 Nov. 1904. *Comisiunea administrativă.*

Teatrul orăşenesc.

Direcţiunea teatrului îşi dă tótă silinţa de a satisface pretensiunilor publicului sibian. Sâmbăta trecută s'a dat noua operetă: Das „Veilchenmädel“, ear' Dumineca séra cunoscuta operetă „Die Fledermaus“. Ambele au oferit prilejul pentru aprecierea prestaţiunilor tenoristului Strehl, a primadonei Zinsenhofer, şi a dşórelor Gusti Richter şi Minni Schwarz. Vocea plăcută şi melodiósă a tenoristului, cum şi vocea sonoră şi curată a primadonei Zinsenhofer a captivat de tot publicul, care umpluse sala. Despre celalalt personal şi în special despre dnii Olmar, Redl, şi dşórele Gusti Richter şi Minni Schwarz earăşi numai bine ne putem pronunţa.

Cărţi şi reviste.

Curs complet de corespondenţa comercială cu esplicarea terminilor comerciali de *I. C. Panţu.* Ediţia a doua prelucrată şi augmentată I XI+322 pagine. Tipografia A. Mureşianu. Acéstă carte scrisă în serviciul comerciului şi în special pentru băncile nóstre, apare acum prelucrată fundamental şi adausă cu 4 cóle de tipariu. S'a ţinut cont de o limbă mai potrivită şi s'a căutat a se unifica — după putinţă — limbagiul comercial întrebuinţat în cassele mari comerciale din România. S'a adaus mai departe o terminologie comercială conţinênd peste 500 de termini comerciali şi financiari, cu esplicările de lipsă. De vîndare se află la *librăria archidiecesană în Sibiiu,* la tipografia A Mureşianu şi la librăria Ciurcu în Braşov cu preţul de 3 cor. 50 fileri cu porto cu tot, ear' pentru România lei 4.

*

„Transilvania şi Analele“ „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, fascicolul V. pe Septembre —Octobre a apărut cu următoriul sumariu: Adunarea generală de la Timişóra, Dialectele române (disertaţie de Iosif Popovici, cetită în şedinţa festivă a secţiunilor literare de la adunarea generală); apoi cinci recensiuni asupra cărţilor destinate a face parte din „biblioteca poporală a Asociaţiunii“ şi ştiri din despărţĕmintele Asociaţiunii, ear' în *Anale* cinci procese verbale din şedinţele comitetului central, respective din cele două şedinţe ale adunării generale.

„Transilvania“ apare în 6 fascicoli pe an şi costă 10 coróne. Membrii Asociaţiunii o primesc gratis.

*

„Biserica ortodoxă română“, revistă periodică eclesiastică a bisericei ortodxe române din România, a apărut pe luna Septembre (fasc. 6, anul de esistinţă XXVIII) cu următoriul sumariu: „De centenarul seminariului Veniamin“; Familia creştină; Note asupra istoriei bisericeşti a Românilor pentru secolul XIX; Psalmii (esplicarea lor); Despre tentaţiuni s'au ispite; Religiunea creştină face fericirea omului; Şépte biserici cu averea lor proprie; Cronică bisericéscă; Apologetica lui Tertulian.

„Bis. ort. română“ apare în fascicoli lunari în Bucureşti în tipografia cărţilor bisericeşti şi costă 12 lei pe an. Comitetul de redacţie e compus din: archiereul Calistrat Bârlădeanu (president) şi profesorii C. Erbiceanu, Dr. Dragomir Demetrescu, Dr. Petru Gârboviceanu şi Dr. Mihail Popescu.

*

„Amicul tinerimei“, fóie de cunoştinţe folositóre pentru educaţia tinerimei române, redactată în Têrgu-Jiu (România) de profesorii gimnasiului de acolo sub direcţia directorului gimnasial Ioan Moisil, a apărut pe luna Octobre cu următoriul sumariu: Viéţa lui Iosiach Mason (esemplu de sirguinţă şi muncă); Ghemuş, piesă teatrală pentru copii; Din imperiul lui Sóre-rĕsare (descrieri despre Japonia): şi alţi articoli instructivi pentru tinerime.

„Amicul tinerimei“ apare în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Director şi proprietariu: I. Moisil, director gimnasial în Tîrgu Jiu.

*

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian,* şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Din public.*)

Mulţămită publică.

La cuvêntul nostru de rugare, de a ne da spriginul binevoitor pentru a ne zidi o nouă biserică, au contribuit următorii locuitori din comuna Sohodol, tractul Branului: Dl Leontin Puşcariu, paroch, dl Leontin Puşcariu jun. funcţionariu, câte 1 cor., Archip şi Elisaveta Puchin 10 cor., Miron Puşcariu, Aron Ioan Lascu, câte 1 cor. Mai mulţi parochieni cu discul 3 cor. 26 fil., Ioan Bratu Puşcariu din Tohanul-nou, 1 cor., cu totul 18 cor. 26 fil.

Tuturor marinimoşilor donatori amintiţi li se esprimă prin acésta cea mai căldurósă mulţămită şi se cere rĕsplata cerésca.

Sălciua-de-jos, la 17 Oct. 1904.

Pentru comitetul parochial:

Romul Gomboş
paroch.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 580/1904. [313] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan**, pe lângă neputinciosul paroh Alexandru Crişan din parohia de cl. III a **Godineşti** cu filiile **Brăşĕu** şi **Petreşti**, protopresbiteratul Ilia, pe basa vener. ordin consistorial arhidiecesan de la 21 Septembre 1904 nr. 9922 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 12 Octobre 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 397 1904. [309] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** din parohia **Nevoeş**, pe basa ordinului preaven. consistoriu arhidiecesan din 21 Septembre 1904 nr. 9580 bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acel post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruite în sensul normelor în vigóre în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se presenta în vre-o Dumineca óri sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Deva, 6/19 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 461/1904. [305] 3—3

Concurs

Pentru **ocuparea parohiei Rîpa-Rîmeţului**, protopresbiteratul Alba-Iulia, se publică concurs, cu termin de 30 zile, de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea de la stat a venitelor preoţeşti.

Petiţiunile se vor înainta subsemnatului oficiu în terminul sus indicat, îndatorându se concurenţii a se presenta, conform prescriselor regulamentare, în biserică spre a cânta respective a celebra şi predica.

Oficiul protopresbiteral gr. or. în conţelegere cu comitetul parohial.

Alba-Iulia, 28 Septembre 1904.

Ioan Teculescu
protopop.

Nr. 749 1904. [310] 2—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** a II a **Bălan** în urma ordinului preaveneratului consistoriu din 21 Septembre a. c. nr. 9613 B. se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de la stat.

Concurenţii au a-şi înainta rugările de concurs instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu în terminul deschis şi a se presenta înainte de alegere în vre o Dumineca sau sĕrbătóre spre a cânta respective celebra şi cuvênta.

Fizeş-Sânpetru, 7/20 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş.

Pavel Roşca
protopresbiter

Nr. 751/904 [307] 2—3

Concurs.

Pentru **întregirea parohiei Bosna**, prin acésta se escrie concurs din nou cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de la stat.

Concurenţii au a şi înainta cererile de concurs construite conform normelor din vigóre, la subscrisul oficiu în terminul deschis şi a se presenta înainte de alegere în vre o Dumineca sau sĕrbătóre spre a cânta, respective a cuvênta şi celebra.

Fizeş-Sânpetru, 7/20 Oct. 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Nr. 3288/1904. [314] 2—3

Spre orientare

pentru publicul călĕtor!

Hotelul orăşenesc din Szászsebes „La leul de aur" se administzéză din 1 Octobre a. c. în regia oraşului. Camerele pentru călĕtori provĕdute cu mobiliar nou şi întocmite conform recerinţelor moderne se dau spre folosire cu *preţuri fórte reduse* şi îngrijirea pentru comoditatea publicului este fórte mulţămitóre.

Deóre-ce regia orăşenéscă nu e introdusă din consideraţiuni de căştig, ci curat numai din motivul, ca publicului călĕtor sĕ i-se ofere un scut corĕspundĕtor şi eftin, astfel zace în interesul fie-cărui călĕtoriu la Szászsebes a cerceta acest hotel.

Szászsebes, în 23 Octobre 1904.

Magistratul orăşenesc.

Nr. 764/904 [308] 3—3

Concurs.

Pentru **întregirea parohiei** vacante de clasa a III. **Hurez**, protopresbiteratul gr.-or. Făgăraş, pe basa resoluţiunei Preavenerabilului consistoriu arhidiecesan din 5 Octobre 1904 nr. 10378 B. se escrie prin acésta din **nou** concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh sĕ 'şi subştérnă cererile concursuale instruite conform legilor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr.-or. Făgăraş în Făgăraş până la terminul sus indicat, avênd a se presenta în vre-o Dumineca sau sĕrbătóre la sfânta biserică spre a cânta, respective a celebra şi a cuvênta.

Făgăraş, 10 Octobre 1904.

Ioan Cândea
protopop ca adm. protopresb.

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu."

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·21
4. Legea veterinară, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (inlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 106

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

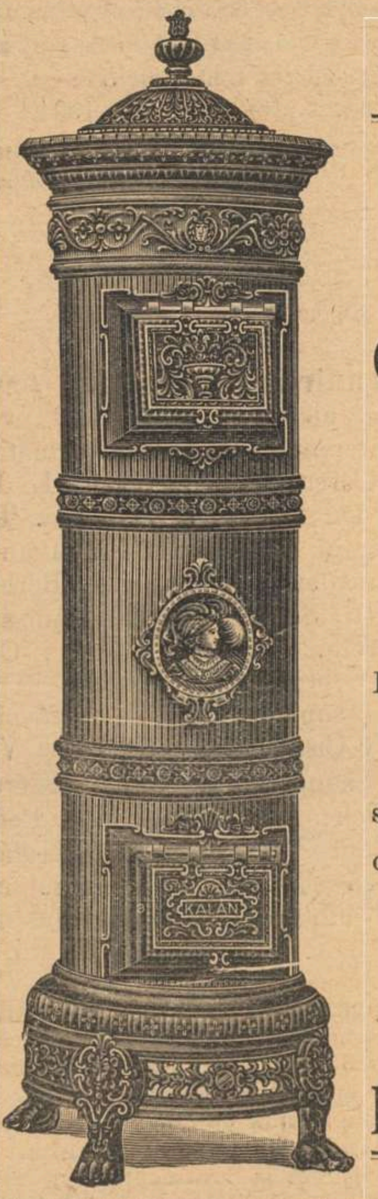

Paul Nendwich în Sibiiu.

Sobe
şi
cuptóre de fiert

cu preţuri variate

de la cea mai simplă până la cea mai bogată esecutare.

Liferarea de la depositul din

Sibiiu şi Alba-Iulia

sau de la fabrică se face **franco** pentru ori-care staţiune de tren. (316) 1—6

La cerere se trimite lista preţurilor.

Depositul Paul Nendwich, Alba-Iulia.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicinele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicinele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Dumineca din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 116 Sibiiu, Joi 28 Octobre (10 Novembre) 1904. *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Memorandul Episcopatului

bisericei gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, înaintat dlui ministru de instrucție Berzeviczy, în chestia reformelor școlare.

(Urmare).

8. Conform dispozițiunii §-ului 18 ministrul dă concesiune pentru instrucțiune în școlele cu mai mulți de 80 elevi, ceea-ce asemenea vatămă cercul de competență al autorităților confesionale.

9 Prin §-ul 55 se dispune, că în institutele pedagogice limba și literatura magiară sĕ se propună ungurește, care dispozițiune se află în contrarietate cu principiul fundamental, că limba de propunere a fie-cărei școle o statorește susținĕtoriul școlei.

10. Vatĕmă drepturile autonomiei nóstre și §-ul 66, în urma căruia procedura esamenului fundamental de cualificațiune o statorește și la institutele nóstre pedagogice tot ministrul, nu mai puțin și §-ul 72, în urma căruia numai ministrul este îndreptățit a da vr'unui candidat de învĕțătoriu concesiune a face esamenul de cualificațiune și preste timpul de 2 ani de la esamenul fundamental.

Aceste dispozițiuni esceptionate pânăací vor fi în vigóre pentru tóte școlele, așadar' și pentru școlele acelea, pentru a căror susținere statul nu contribue materialicește nimic, și astfel se produce curiósa situațiune, că în școlele pe cari le susțin esclusiv confesiunile, de acum înainte nu vor dispune confesiunile, ci în mod indirect va dispune statul.

Dar' și mai mult sunt vătĕmate drepturile nóstre autonomice prin acele dispozițiuni ale proiectului, cari se aplică față de școlele ajutorate din partea statului. Astfel este p. *a)* al §-ului 74, unde se zice, că în preparandiile ajutorate din budgetul statului este a se întroduce planul de învĕțământ al statului, punctul *d)* al aceluiaș §, care dispune, că pe profesorii plătiți din ajutoriul de stat îi numește ministrul, mai departe alineatul al doilea din punctul *e)* al aceluiași §, în care se enunță, că pentru casul, când statul ar contribuí cu mai mult de jumĕtate la suma din care se susține vre-un institut pedagogic, atunci întreg institutul cu desĕvârșire trece sub dispozițiunea și administrarea ministrului de culte și instrucțiune publică, în sfîrșit punctele *f)* și *g)* din §-ul 40, cari dau ministrului dreptul de a numí pe învĕțătorii împărtășiți din ajutoriul de stat.

Am înșirat ací acele dispozițiuni ale proiectului, cari vatĕmă adânc drepturile autonomice ale bisericei nóstre.

Știm noi prea bine, Escelența Vóstră Domnule Ministru, știm noi prea bine și mărturisim, că regularea afacerei școlare regnicolare aparține drepturilor indiscutabile ale legislațiunii, dar' nu putem recunóște, că împrejurările țerii ar recomanda statificarea afacerilor școlare, dimpotrivă, suntem firm convinși, că ajutoriul confesiunilor pe acest teren numai spre binele țerii va fi. Nu putem accepta veritatea aserțiunii, că proiectul de sub întrebare nu atinge drepturile confesiunilor referitóre la afacerile școlare și stabilite prin legile statului, căci în esență acest proiect de lege scóte cu desĕvârșire afacerile școlare din cercul de competență al confesiunilor și acestora nu le lasă alt drept, de cât sĕ contribue materialicește la susținerea școlelor cari se numesc confesionale, dar' cari de fapt ajung cu desĕvârșire sub dispozițiunea statului.

Nu va rĕsărí pentru stat nici un bine de aici și în privința acésta ne provocăm la cuvintele lui Augustin Lubrich, fost profesor de pedagogie la universitatea din Budapesta, care în opul seu „*Nevelěstudomány*“ cartea a III-a (pag. 463) zice: „Biserica este aliatul cel mai credincios al statului; a voí sĕ nimicești influința ei asupra școlelor însémnă a voi sĕ lipsești statul de prietinul seu cel mai sincer și cel mai puternic. Statul care 'și înțelege interesul sĕu propriu nu va lucra în contra influinței pe care o esercitéză biserica asupra școlelor, cu deosebire asupra celor elementare.“ — „Unde este trebuință — zice Ziller (Grundlegung zur Lehre vom erzieh. Unterricht, 1865, pag. 48—51) — statul este chemat sĕ organiseze învĕțământul, dar' numai suplimentar. Dacă acésta s'a făcut, el numai de cât sĕ se retragă și sĕ predee autonomiei afacerea. Învĕțământul numai atunci va prospera, dacă statul va abzice de dreptul seu abstract, în urma căruia afacerea învĕțământului până acum a fost considerată ca parte întregitóre a guvernamentului de stat.“

Dar' dispozițiunile proiectului de sub întrebare nu numai că vatĕmă drepturile autonomice ale bisericei nóstre, ci ele sunt în contrarietate chiar și cu *principiile fundamentale ale științei pedagogice.*

In privința acésta defectul cel mai mare al proiectului este, că nu statorește ca țintă finală a școlei acea mĕsură a culturii generale omenești, care este potrivită a da patriei cetățeni religioși, morali, cinstiți și folositori, ci ca țintă finală a școlelor cu limbă de propunere nemagiară, în detrimentul culturii publice generale și în deosebi al învĕțământului poporal stabilește însușirea desĕvârșită a limbei magiare.

Nimeni nu póte contesta veritatea acestei afirmări, dacă ia în serios §-ul 14 al proiectului de sub întrebare, căci acest § dispune apriat, că în școlele cu limbă de propunere nemagiară limba magiară trebue instruită în așa mĕsură, ca „elevul de altă limbă în cursul de 6 ani al școlei poporale sĕ-și însușéscă graiul unguresc astfel, în cât dînsul sĕ-și pótă esprima ungurește curat și precis noțiunile sale, mai departe sĕ știe cetí fluent, sĕ știe scrie corect și socotí ungurește“.

Scopul acesta nu se póte ajunge. Nu se póte ajunge nici în școlele cu limbă de propunere unguréscă. Dacă vom aplica riguros acéstă mĕsură a resultatului pretins, atunci în scurt timp putem sĕ închidem cel puțin 70% din școlele poporale, la tótă întêmplarea însĕ înarticularea în lege a acestei pretensiuni imposibile dă pradă tóte școlele poporale discrețiunii arbitrare a inspectorilor școlari, cari pe fie-care învĕțătoriu în ori-ce moment îl pot destituí, deóre-ce nu esistă în lume o astfel de școlă poporală, în care s'ar puté ajunge scopul precisat în dispozițiunea esceptionată.

Ne provocăm în privința acésta la o vorbire a dlui Dr. Apáthy István, rectorul universității din Cluj, în care dînsul susține hotărît, că „o mare parte a tinerilor ieșiți din școlele medii nu știu nici sĕ scrie corect. Fórte mulți, pot sĕ zic majoritatea, stau pe picior de rĕsboiu cu cele mai primitive cerințe ale ortografiei. Nici nu vorbesc despre aceea, că nu știu concipia, că nu sunt în stare sĕ pună pe hârtie nici cel mai simplu lucru într'o unguréscă frumósă și curată“.

Nimeni nu va trage la îndoială, că rectorul universității este cel mai competent sĕ judece, cu ce pregătiri își încep tinerii studiile universitare. Dacă însĕ este adevĕrat, că tinerii ieșiți din școlele medii magiare nu știu scrie corect și nu sunt în stare a concipia curat ungurește, atunci cum s'ar puté pretinde de la elevii școlei poporale, mai ales de la cei din școlele nemagiare, ca sĕ fie în stare a-și esprima noțiunile curat și precis ungurește și sĕ știe scrie corect în acésta limbă?

„Ținta educațiunii e sĕ ne pregătéscă pentru viéța desĕvârșită“ — — zice Herbert Spencer, cel mai mare filosof al secolului XIX, în opul sĕu despre educațiune (ed. Storck și Müller, pag. 9.) și nicăiri pe lume școlei poporale nu i-s'a pus altă țintă. A-ți însușí în școla poporală în mod desĕvârșit o altă limbă afară de limba maternă este o absolută imposibilitate și pretensiunea acésta se opune principiilor fundamentale ale pedagogiei. Dimpotrivă, creatorul pedagogiei moderne, Comenius, în marele sĕu op „Didactica Magna“ susține hotărît, că instrucțiunea elementară nu se póte face în altă limbă de cât numai în limba maternă a elevilor, căci cine altfel ar procede, ar fi asemenea aceluia care ar voí sĕ călăriască fără sĕ fi învĕțat mai nainte a umbla. Acest adevĕr îl recunóște de altfel și articolul de lege XXXVIII din 1868, când în §-ul sĕu 58 enunță, că „în școla elementară fiecare elev sĕ primiască instrucțiunea în limba sa maternă“.

De altfel dispozițiunea esceptionată este în contrarietate și cu §-ul 17 al art. de lege XLIV din 1868, care dispune, că statul, respective guvernul este dator a îngrijí prin institute de stat, ca „cetățenii de ori-ce naționalitate ai țĕrii, cari trăesc împreună în masse mai mari, în apropierea ținuturilor unde locuesc sĕ fie instruați în limba lor maternă până acolo unde se începe instrucția mai înaltă academică.

Atât din punct de vedere al pedagogiei în general, cât mai ales din punctul de vedere al didacticei este o absolută imposibilitate a enunța prin lege, că limba vre-unei școle să fie spre pildă limba românéscă, dar' totuși scopul final al acestei școle sĕ fie, ca elevii instruați în limba românéscă sĕ-și însușéscă cu desĕvârșire limba magiară.

Căci dacă învĕțătoriul se va nisuí sĕ ajungă acéstă țintă, atunci el vrênd-nevrênd va fi necesitat a negligia cu desĕvârșire celalalt material de învĕțământ și atunci el va crește indivizi cari *póte* vor vorbí cam așa pe jumĕtate limba unguréscă, dar' de altfel vor rĕmâné pe deplin inculți și astfel accesibili pentru tóte relele, ceea-ce va și urma în mod fatal, căci în casul contrar, când adecă învĕțătoriul ar nisuí, ca elevii sĕ-și câștige cunoștințele trebuinciόse, atunci el va fi destituit, deóre-ce este mai presus de ori-ce îndoială, că în casul acesta nu va puté satisface datorinței sale impuse privitor la limba magiară. Urmarea firéscă a acestor împregiurări va fi, că massele mari ale locuitorilor țĕrii vor fi lipsite de posibilitatea, ca sĕ-și pótă căștiga în școla poporală cunoștințele de cari au trebuință, ceea-ce nu este numai o mare nedreptate, dar' și din punct de vedere patriotic ascunde în sine primejdii necalculabile.

Dar' din acest ací amintitul defect al proiectului de lege urméză o altă greșală pedagogică, și mai mare.

Proiectul de sub întrebare adecă stabilește pensul (mĕsura) învĕțământului pentru școla primară de stat și în înțelesul articolului de lege XXXVIII din 1868 acest pens trebue sĕ-l absólve și școla confesională. Totodată însĕ afară de acest pens, în înțelesul proiectului, școlei confesionale i-se impune și obligamêntul de a face, ca elevul nemagiar în cursul de șése ani al școlei elementare sĕ-și însușiască cu desĕvârșire graiul magiar.

Este însĕ evident, că proiectul de lege pentru școlele elementare de stat a stabilit ca pens de absolvat maximalul ce îl póte absolva școla elementară întrĕ împrejurări normale, dar' același proiect de la școlele confesionale nemagiare pretinde mai mult de cât acel maximal, deci — după părerea nóstră — pretinde ceva imposibil, ceea-ce nu este permis a se face chiar în lege.

O altă tristă, dar' fórte firéscă urmare a acestei abnormități pedagogice este nesiguranța totală a învĕțătoriului. Invĕțătoriul confesional, dacă voiește a-și împliní obligamêntul ce i-se impune față de limba magiară, va fi necesitat sĕ neglige celelalte obiecte de învĕțământ și atunci va fi disciplinat din partea autorității sale confesionale, dacă însĕ va face destul acesteia, nu va puté sĕ atingă ținta fixată instrucțiunii în limba magiară și atunci îl va destituí comisiunea administrativă.

Din punct de vedere pedagogic este de esceptionat și §-ul 13 al proiectului, care dispune, ca atunci, când 20% dintrĕ elevii unei școle nemagiare ar avé ca limbă maternă limba magiară, în casul acesta şì limba magiară are a se folosí ca limbă de propunere.

Cum se va puté face acésta? Invĕţătoriul va propune materialul de învĕţământ pentru cele 20% în limba ungurésca, celoralalţi elevi va propune acelaşi material de învĕţământ, spre pildă, în limba românéscă. El aşadară în decursul unui an şcolar va trebuí sĕ absólve un pens de douĕ-ori atât de mare, ca şcólele cu limba de propunere ungurésca, sau mai bine zis, acelaşi pens va trebuí sĕ-l absólve de douĕ-ori. Escelenţa Vóstră, aşa credem, veţi recunóşte, că acésta este absolut imposibil.

Esceptionăm şì §-ul 15 al proiectului, care dispune, că planul de învĕţământ al limbei magiare şì pentru şcólele confesionale are sĕ-l stabilésca ministrul. Dispoşiţiunea acésta vatĕmă cerinţa didactică referitóre la unitatea planului de învĕţământ. Unitatea planului de învĕţământ este imposibilă când o parte a acestui plan o face autoritatea confesională, ear' partea ceealaltă o face ministrul. Dar' şì de altfel dispoşiţiunea acésta nu are nici un rost, căci într'adevĕr §-ul 14 al proiectului fixéză ţinta pe care trebue sĕ o atingă instruarea limbei magiare şi pentru ministru póte sĕ fie absolut independent modul cum vor ajunge la acéstă ţintă şcólele confesionale; controlul statului, care tocmai în acéstă privinţă este atât de riguros faţă cu şcólele confesionale, în ori-care moment póte constata resultatul şi póte procede în consecuenţă.

Este aşadară în acest obiect absolut de prisos a lua de la autoritatea confesională dreptul de a stabilí însaşi planul de învĕţământ în şcólele sale.

Procedura proiectată la cualificarea învĕţătorilor asemenea aparţine imposibilităţilor pedagogice (§-ul 70). Proiectul de lege adecă pretinde, ca elevul sĕ rĕspundă ungureşte şì din acelea obiecte, pe cari în institutul pedagogic le-a învĕţat pe altă limbă. Acésta într'adevĕr însémnă, că îndată după-ce proiectul de faţă va deveni lege, sĕ închidem tóte preparandiile nemagiare, căci toţi câţi am umblat la şcólă ştim prea bine, că elevul nu este în stare sĕ facă esamenul din cutare studiu de cât numai în limba aceea, în care i-s'a predat şi el a învĕţat acel studiu.

Aceeaşi esceptiune o facem şì faţă cu dreptul comisariului ministerial, de a puté adresa întrebări la esamenul fundamental de cualificaţiune tuturor elevilor din tóte studiile. In ce limbă va adresa comisariul aceste întrebări? Proiectul nu dispune nimic în privinţa acésta, de-şì e clar, că elevul, spre pildă, din fisică, din chemie, ori chiar din geometrie nu va puté sĕ dee rĕspuns în limba magiară, când aceste studii nu le-a învĕţat ungureşte.

Tóte acestea, Escelenţa Vóstră Domnule Ministru, nu le zicem din antipatie pentru limba ungurésca. Credincioşii bisericei nóstre învaţă bucuros, ba chiar cu óre-care predilecţiune limba magiară, partea cea mai mare a păturei nóstre culte o înţelege şi vorbeşte perfect, în şcólele nóstre limba magiară a fost obiect obligător chiar şi atunci când nici o lege nu pretindea acésta, şi în totdeuna ni-am dat mare silinţă, ca deosebi în acest obiect de învĕţământ resultatul sĕ atingă limitea estremă a posibilităţii. Dacă totuşi în acéstă direcţiune şcólelor nóstre li-se aduc învinuiri, acelea sunt nedrepte. Resultatul, fireşte, nu póte sĕ fie pretutindeni acelaşi, dar' în general inspectorii laudă resultatul şcólelor nóstre în instruarea limbei magiare.

(Va urma.)

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, şi a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

§. 66. In pedagogiile de stat pentru învĕţători şi învĕţătóre, se îngrijeşte autoritatea confesională de instruarea elevilor în religie şi morală. Profesorul de religie, designat din partea competentei autorităţi supreme bisericeşti şi aprobat de cătră ministrul de culte şi instrucţie, primeşte remuneraţie de la stat. Profesorul de religie are sĕ propună religia şi morala într'un local al institutului, şi sĕ se supună ordinei generale din institut, cum şì ordinei de casă.

In pedagogiile confesionale pentru învĕţători şì învĕţătóre, instrucţia din religie şi morală este a se reduce la anumite ore, în cari cei de altă confesiune primesc instrucţia în religie şi morală sub supravegherea şi în urma îngrijirei propriei lor confesiuni.

§. 67. Fie-care pedagogie, de învĕţători şi învĕţătóre, stă sub nemijlocita conducere a directorului, care: *a*) esecută legile şi ordinaţiunile referitóre la pedagogii; *b*) e representantul institutului faţă de autorităţi, părinţi, epitropi, cum peste tot faţă de public; *c*) e presidentul corpului profesoral; *d*) e conducĕtoriul afacerilor de cancelarie ale institutului; *e*) eserciază controlă asupra ordinei disciplinare şi de studiu în institut, fiind în prima linie responsabil; *f*) împarte obiectele de studiu întrĕ membrii corpului profesoral, şi numeşte suplenţi, şi *g*) e conducĕtoriul şi administratorul responsabil al internatului.

§. 68. In pedagogiile pentru învĕţători şi învĕţătóre corpul profesoral se compune, afară de profesorul de religie, din şepte persóne, întrĕ cari e şì directorul, şi din învĕţătoriul de la şcóla de aplicaţie. Dintrĕ cei şepte profesori cinci trebue sĕ fie (întrĕ ei şì directorul) profesori ordinari, ear' doi pot fi ajutători (suplinitori).

In pedagogiile de stat pentru învĕţători şi învĕţătóre directorul nu póte avé mai mult de cât 10 ore, profesorii ordinari şi suplinitori câte 18 pe sĕptĕmână, ear' învĕţătoriul de la şcóla de aplicaţie numai atâtea, câte sunt prescrise pentru şcóla poporală, esceptionându-se suplinirea altora, care nu póte dura peste o lună. Pentru aceea ce trece peste acest numĕr de ore sĕptĕmânale se computĕ profesorilor o remuneraţie separată, stabilită prin un statut. Directorii şi profesorii pot sĕ fie representanţi la comitat, oraş, comunĕ, biserică, dar' o funcţie dotată cu salariu ori o aplicare ordinară în oficiu, nu pot accepta. Pentru a primí o astfel de ocupaţiune laterală, care nu-i împedecă în împlinirea chemării de profesori, dă ministrul de culte şi instrucţiune permisiunea din cas în cas.

§. 69. Tóte agendele spirituale oficióse şi de ordine de casă le împlineşte în pedagogiile de stat pentru învĕţători şi învĕţătóre directorul, împreună cu corpul profesoral, şi tot aşa şì afacerile disciplinare ale elevilor, în instanţa primă.

§. 70. Ca directori şi profesori de pedagogie pot fi aplicaţi numai astfel de cetăţeni ungari de stat, cari: *a*) au cualificaţia de profesori pentru pedagogii, cualificaţie regulată din partea ministrului de culte şi instrucţie prin ordonanţă;

b) au cualificaţie de profesori pentru şcóle medii, şi cel puţin praxă de un an ca profesori suplinitori la o pedagogie;

c) după căştigara unui testimoniu de maturitate de la şcóla medie au terminat studiile de cel puţin patru ani la vre-o şcólă superióră, şi au făcut cu succes esamenele cerute;

d) în fine, la pedagogiile de fete aceia cari au cualificaţie de profesori la şcólele civile şi au făcut praxă de cel puţin doi ani la vre-o şcólă publică.

La pedagogiile de stat pot fi aplicaţi numai profesori cu cualificaţia de sub *a*) şi *b*). Cualificaţia de sub punctele *a*)—*d*) este a se dovedí cu atestate date din partea autorităţilor institutelor din patrie. Documente aduse din străinătate vor fi luate în considerare numai după nostrificare.

§ 71. In contra directorului şi a profesorilor de la pedagogiile de stat are loc procedura disciplinară: 1. când respectivul îşi negligă ori vatămă datorinţele; 2. când manifestă o purtare scandalósă morală; 3. când activitatea sa e contrară statului.

Pedepsele disciplinare sunt: *a*) Infruntarea, *b*) pedépsă în bani până la 10% din salariu, şi *c*) amovare. In legătură cu cele douĕ pedepse prime póte sĕ urmeze permutarea la un alt institut, pe spesele proprii, ceea-ce póte fi aplicat şì ca pedépsă independentă disciplinară. Perderea oficiului aduce cu sine şì perderea salariului, a pensiunei şi a tuturor favorurilor avute, ori pe cari le putea avé respectivul. Cu privire la familie, ministrul de culte şi instrucţiune póte ameliora sentinţa referitóre la amovare în privinţa pensiei, dar' numai până la a treia parte din aceea-ce i-ar fi competat respectivului ca pensie după anii de serviciu, amĕsurat legii pentru pensiuni.

Cu privire la profesorii cari fără vina lor au ajuns în stare de incapabilitate pentru purtarea agendelor, dispune legea despre pensiuni. Stabilirea incapabilităţii de muncă se face după normele din procedura stabilită pentru casurile disciplinare.

§ 72. In pedagogiile de stat pentru învĕţători şi învĕţătóre cercetarea disciplinară o efectueşte o comisiune numită în scopul acesta, al cărei president este inspectorul de şcóle ori substitutul seu, ear' membri pe jumĕtate funcţionari ai ministeriului de culte şi instrucţiune, pe jumĕtate profesori ai institutului. Pe basa acestei cercetări aduce sentinţă disciplinară ministrul de culte şi instrucţiune. De-odată cu ordonarea cercetării disciplinare, ori şì în cursul acesteia, ministrul póte sĕ suspendeze din post pe respectivul. In casul că punerea sub acusare a fost decretată cu putere de lege pentru vre-o crimă, ori delict isvorît din râvnă de căştig, suspendarea este a se ordona totdeuna. In casuri de alte acţiuni punibile, ordonarea suspendării urméză amĕsurat împrejurărilor. Amĕnuntele procedurei disciplinare le stabileşte ministrul de culte şi instrucţie prin ordonanţă, şi tot ministrul stabileşte prin statut cercul mai restrîns disciplinar, care compete directorului faţă de profesori şi învĕţătorii de la şcólele de aplicaţie, cu privire la susţinerea ordinei şi a disciplinei în institut.

§ 73. Directorul, profesorul, ori învĕţătoriul de la şcóla de aplicaţie, amovat din post în urma procedurei disciplinare, nu póte fi aplicat şése ani de la amovare la nici un institut de creştere. Ear' directorul, profesorul, învĕţătoriul de la şcóla de aplicaţie, care pe cale disciplinară şi-a perdut postul de douĕ-ori, nu mai póte fi aplicat de loc la nici un institut de creştere.

(Va urma).

Postul

din punct de vedere al canónelor şi al vieţii practice a credincioşilor.

Disertaţie cetită de preotul **Ioachim Muntean** în conferenţa preoţéscă a tractului Sĕlişte, ţinută în Tilişca la 23 Septembre 1904.

(Fine).

Ori-ce lege, — înţeleg pe cele făcute de ómeni, — numai atunci are sens, dacă se esecută. Indată însĕ ce ea devine inesecutabilă, sau nu mai e băgată în sémă de aceia pentru cari s'a creat, îşi perde valórea şi nu mai are rost şi raţiune de a fí; trebue deci ori sĕ fie abrogată, ori modificată, acomodându-o nouelor împrejurări.

Despre posturi ştim, că ele — afară dór' de călugări şi de prea puţini bĕtrâni evlavioşi — nu mai sunt ţinute în mod perfect, cu stricteţa impusă de biserică: nici de clerici, nict de mireni.

Porunca a 2-a bisericéscă a devenit deci inesecutabilă şi ar trebuí modificată; fiind-că esistinţa ei numai cu numele în loc sĕ edifice mulţimea, o demoraliséză dedându-o a nu mai respecta nici alte porunci şi infiltrându-i credinţa, că posturile le impun preoţii ca mijloc de şicanare pentru mireni, pe când ei înşişi nu le ţin. De aceea s'a format în popor ironica maximă: „Fă ce zice popa, dar' ce face el, sĕ nu faci".

Ací e locul sĕ amintim şì cuvintele Mântuitoriului la Mat. c. 23, v. 4. despre Cărturari şi Farisei: „Că légă sarcini grele şi cu anevoie de purtat, şi le pun pe umerii ómenilor; ear' ei nici cu degetul lor nu vor sĕ le mişte pe ele". Sĕ nu facem şì noi aşa cu fiii nostri spirituali. Sĕ încărcăm sarcini pe cei-ce sunt tari şi le pot purta; ear' pe cei frânţi cu inima sĕ-i îmbărbătăm, pe cei slabi sĕ-i uşurăm. Totdeuna însĕ şi în tóte sĕ ne transpunem înşine cu gândul în posiţia acelora pe cari îi judecăm, şi atunci vom cumpĕní lucrurile mai drept şi mai uman.

Inţeleg greutatea cu care e împreunată o schimbare mai radicală în ce priveşte postul, ca şi ori-care reformă mai esenţială în situaţia actuală a bisericei ortodoxe orientale. De aceea ating numai în trécĕt acéstă importantă cestiune, cu care factori competenţi şi bărbaţi destoinici ar avé chiămarea sĕ se ocupe „ex professo" şi sĕ-i afle deslegarea potrivită.

Şi că deslegarea ei e posibilă, ni-a dovedit-o sf. Sinod al României mai an-ţĕrţ, când a întrodus un fel de relaxare în legătura postului prin admiterea peştelui ca aliment întrĕ bucatele de post.

Eu aşi merge pe calea reformei cu un pas mai departe. Nepretenţiósa mea părere în causă e acésta:

Sĕ se formeze douĕ resp. trei clase sau forme de postire: pentru călugări, cler şi mireni, aşa ca fie-care după posiţia, voinţa şi putinţa sa sĕ lucre în via Domnului: unii purtând greutatea şi zăduful zilei, alţii de la al 6-lea, alţii de la al 9-lea, sau şi numai de la al 11-lea cias, fără sĕ i-se pótă cuiva imputa că a călcat legea sau porunca bisericei.

Un fel de analogie aflăm chiar la una din cele 7 taine, adecă la căsătorie, cu privire la călugări şi archierei, la preoţi şi la mireni.

Postul cu rigóre sĕ rĕmână cel statorit în porunca a 2-a bisericéscă: pentru călugări obligatoric, pentru mireni voluntari.

O altă formă de post mai domólă ar fi acésta:

I. Intreg postul păresimilor şi Mercurile şi Vinerile de peste an, conform can. 69. Apost., eventual prima şi ultima sĕptĕmână cu rigóre, ear' în sĕptĕmânile de mijloc Lunia, Mercurea şi Vinerea.

II. Cinci zile înaintea Crăciunului; deóre-ce şì biserica numai din 20 Dec. începe „Inainte prăznuirea naşterii cei după trup a Domnului nostru Iisus Christos".

Acésta se vede şì din slujba zilei de 20 Dec., unde cântarea I. din canon aşa grăieşte: „Sĕ începem astăzi mai înainte a prăznuí Naşterea lui Christos, celui-ce s'a născut cu trup din Fecióră Maică în peşterea Vitleemului, pentru milostivirea cea multă".

Ear' la Laude aşa cântăm: „Veniţi credincioşii sĕ întimpinăm pe ziditoriul, cel ce vine pe pămênt sĕ rĕsară din fecióră, cu curăţie sĕ ne luminăm, cu fapte bune sĕ strălucim, cu frică, şi cu bucurie sĕ ne gătim, pe Christos prunc fiind sĕ 'l vedem cu ochii minţii, pe cel ce ne îndumnezeeşte pe noi ómenii pentru milostivirea cea multă".

III Patru zile înaintea Săn-Petrului.

IV. Opt zile înaintea praznicului Adormirei Născĕtórei de Dumnezeu, adecă din ziua care urméză după Schimbarea la faţă a Domnului.

Sau, ţinênd cont de rênduiala cea obicinuită a tipicului bisericesc, sĕ se lase post de naşterea lui Christos în 14 Novembre, după obiceiu; dar' numai Lunia, Mercurea şi Vinerea, cum şì întrégă sĕptĕmâna din urmă, adecă din 18 Dec. înainte sĕ se postéscă.

Aşa prescrie şì Balsamon călugărilor din Antiohia în cartea sa despre post în §. 22.

Ear' postul sfinţilor Apostoli sĕ se încépă earăşi după obiceiu, de Luni după Dumineca tuturor Sfinţilor.

Asemenea şi postul Adormirei Născĕtórei de Dumnezeu sĕ încépă ca de obiceiu în 1 August. In ambele posturi însĕ numai Lunile, Mercurile şi Vinerile sĕ fie cu post.

Acéstă disposiţie se póte întemeia pe însuşi tipicul bisericei, care poruncesce: ca în postul Naşterii Domnului şi în postul sf. Apostoli Lunia, Mercurea şi Vinerea sĕ se cânte Aliluia şi sĕ se facă mătăniii, cari sunt semnul postului, ca cum ar zice: în aceste zile sĕ postiţi; ear' în celelalte zile mătănii nu se fac, pentru-că nu este post. (Vedi Mineiul în 14 Novembre).

In chipul acesta s'ar uşura mult povara postului, care ar devení apoi accesibil şi posibil pentru tóte clasele sociale. Fie-care creştin şi-ar alege forma care lui i-ar conveni mai bine, ca fiind mai potrivită cu împrejurările în cari trăieşte, şi astfel greutatea postului o ar suporta cu drag; căci ar simţí în inima sa acea bucurie sufletéscă izvorită din conştiinţa împăcată şi din convingerea, că nu s'a călcat porunca bisericei.

Totodată ne-am apropia şi de sensul cuvintelor Mântuitoriului de la Mat. c. 11, v. 30, unde zice: „jugul meu este bun, şi sarcina mea uşóră“.

Cu aceste am încheiat.

Preot român gr.-or. în America.

Intr'o corespondenţă din America, publicată în numĕrul 234 al „Gazetei Transilvaniei“ din a. c. scriindu-se întrĕ altele şi aceea, că superioritatea bisericéscă de aici nu s'ar interesa de poporenii sĕi aflători la lucru în America, — spre orientarea celor interesaţi ţinem sĕ arătăm, că Inaltpreasânţia Sa Domnul Archiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan*, voind a-şi împliní şi în acéstă privinţă datorinţa pastorală, de ani de zile a căutat un preot demn de acea misiune, şi care sĕ cunóscă mai multe limbi; dar' fiind preoţii nostri părinţi de familie; ear' călĕtoria espusă multor întêmplări, abia s'a resolvat la aceea misiune preotul nostru Zaharie *Oprea* din Bandul de Câmpie, care încredinţându-se pe sine şi familia sa în îndurarea lui Dzeu, pe la începutul lunii Octobre a. c. a şi plecat spre America.

Ştiind Preasfinţitul nostru părinte Achiepiscop şi Metropolit, că poporenii nostri aflători în America nu s'au stabilit definitiv acolo, ci numai pe un an doi până sĕ-şi câştige cele de lipsă, pentru zile grele, după aceea se întorc earăşi la căminul lor: astfel nici preotul trimis nu va rĕmâné acolo, de cât . — 3 luni, până va cerceta pe acei poporeni.

Spre scopul acesta în decretul archieresc, compus în mai multe limbi, s'a indicat părintelui Oprea, că dînsul din însărcinarea I. P. S. Sale are a cerceta pe poporenii nostri din America, a-i întărí în credinţa în Dzeu şi în religiunea străbună; la dorinţa lor are a le primí mărturisirea, şi a-i împărtăşí cu s-tele taine şi a le îndepliní şi alte rugăciuni ce vor cere. Apoi are a-i sfătuí la purtări bune şi la ferirea de rele; a-i sfătuí la conscienţiósa împlinire a lucrărilor la cari sĕ angajéză, a-i sfătuí sĕ nu se înstreineze şi sĕ nu uite de patria mamă, de casa părintéscă, de familii şi rudenii, pentru-ca după ce 'şi vor aduna cele de lipsă pentru zile grele *sĕ se re'ntórcă earăşi la ai lor*. . .

Părintele *Oprea* a primit şi prin graiu inviaţiuni amĕnunţite cu privire la misiunea ce o are de împlinit în America, şi a fost provĕdut şi cu un antimis sfinţit, spre a puté serví sfânta liturgie.

In călĕtoria Sa părintele *Oprea* a scris din Fiume, că a sosit în pace acolo, şi că peste câteva zile va pleca cu vaporul în ceealaltă parte de lume, unde are sĕ-şi împlinéscă misiunea cu care a fost încredinţat. In zilele pe cari le-a petrecut în Fiume a servit sfânta liturgie în biserica sêrbéscă de acolo, spre bucuria şi mângăerea sufletéscă a credincioşilor de naţionalitate română cari au fost acolo. Dacă se va constata eficacitatea astorfel de misiuni, credem că cercurile nóstre înalte bisericeşti le vor introduce ca obligătóre pentru viitoriu, trimiţênd în fie-care an pe câte 2—3 luni câte un preot la America, pentru a da mângăere sufletéscă acelora, cari atâta necesitate au de ea.

NOUTĂŢI

Parastas. La finea sfintei liturgii sĕvêrşită eri în ziua Sfântului Dumitru în biserica nóstră din suburbiul iosefin din Sibiiu, s'a oficiat un parastas pentru marele mecenat adormitul în Domnul Dimitrie Andronic, în presenţa I. P. S. Sale Archiepiscop şi Metropolit Ioan, a Preacuvioşiei Sale vicariului Dr. Ilarion Puşcariu, a membrilor consistoriului, a profesorilor şi elevilor de la seminariul Andrean.

*

M. Sa împĕratul şi rege Francisc Iosif a sosit Sâmbătă séra la Budapesta însoţit de suita obicinuită, luând cuartir în castelul regal din Buda. Luni după amiazi a plecat apoi la Gödöllő, de unde în anumite zile va merge la Budapesta sĕ dee audienţe generale.

*

Oficeri români — avansaţi. Cu ocasiunea avansărilor de la 1 Novembre în armata austro-ungară au fost avansaţi şi următorii oficeri români. Constantin *Lalescu* (reg. 74 inf.) de la major la vicecolonel; Dimitriu *Bardoşi* (reg. 26) căpitan cl. II; Carol *Boldescu* (reg. 75), Victor *Negrea* (reg. 43), A. *Popp* (reg. 33) locotenenţi; I. *Măcelariu* (art. de corp reg. 7) căpitan cl. I: Isidor de *Carapancea* vicecolonel-auditor; Valer *Pop*, locotenent-auditor; Dr. Emil *Pop*, medic de regiment cl. I., Dr. Flaviu *Pop*, medic de regiment cl. II.

*

Proteste în contra projectului Berzeviczy. Pe 16 Nov. e convocată la Carloviţ o conferenţă în causa projectului despre reforma instrucţiunii poporale, ear' la Zombor şi Becicherecul-mare se vor întruní în curênd adunări bisericeşti (sêrbeşti), spre a lua posiţie contra projectului. In acelaşi timp se vesteşte că fruntaşi ai bisericei sêrbeşti lucréză pentru convocarea unei mari adunări a întregei metropolii sêrbe, spre a protesta contra projectului.

*

Oprelişteа esportului de ovĕs din România e sistată, susţinêndu-se şi pe mai departe numai oprelişteа esportului celorlalte nutreţuri (fên, borhoturi, tărîţe, etc).

*

Din America. Doi români ardeleni emigraţi în America, unul înainte cu doi ani, ear' altul înainte cu vre'o opt luni, în luna trecută au murit de mórte năprasnică. A nume: Nicolae *Niciu* din Cuciulata era angajat la o fabrică de ferărîi din Benvood, unde în nóptea spre 8 Octobre fiind în lucru l'a ajuns fără de veste o locomotivă ce ducea vagóne încărcate cu fer şi l'a strivit. A rĕmas după el, în Cuciulata, soţie şi doi copíi. Celalalt nenorocit e Constantin Apolzan din Sebeşul-săsesc, care luera în Cleveland la o societate de transportarea pămêntului din care se estrage ferul. In 8 Octobre s'a rupt sîrma ce ţinea sus o maşină de ridicat chiar în clipa când Apolzan trecea pe sub maşină; maşina a căzut pe capul sĕu, strivindu-l în mod înfiorătoriu.

*

Serata tinerimei rom. din Cluj. Tinerimea română din Cluj invită la serata împreunată cu dans care va avé loc în 26 Novembre n. 1904 în sala redutei orăşeneşti. Inceputul precis la orele 8 séra. Programul se va distribuí la cassă. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. Folosirea lui, cum şi ofertele marinimóse se vor cuita publice. Cassariu: Emil Pop, Tordai-út nr. 11. Preţul de întrare: locul I. 3 cor. locul II. 2 cor. de persónă.

*

Himen. *Veturia Alămorean* de Alămor şi *Nicolae Lupu* anunţă serbarea cununiei lor, care se va celebra Duminecă, în 31 Octobre st. v. la 2 ore p. m., în biserica gr.-or din Alămor.

— *Eva Cimpoca* şi *Ioan Popica* anunţă celebrarea religiósă a cununiei lor, care a avut loc Duminecă, în 6 Novembre st. n. în biserica gr.-or. din Sadu la 2 ore p. m.

*

Alegeri municipale în comitatul Sibiiu. In 17 Novembre st. n. se vor face alegerile pentru întregirea locurilor devenite vacante în comitetul municipal al comitatului Sibiiu prin mórte, prin abzicere ori prin espirarea mandatului. A nume: în *cercul I. al oraşului Sibiiu* sunt a se alege 7 membri, locul de alegere sala din Gesellschaftshaus, president de alegere F. Zimmermann; în *cercul II. al oraşului Sibiiu* 9 membri (8 pe 6 ani, 1 pe 3 ani), locul de alegere sala de şedinţe a primăriei, president A. Teutsch; în *cercul III. al oraşului Sibiiu* 8 membri (7 pe 6 ani, 1 pe 3 ani), locul: localitatea reuniunii de industrie, president G. Theis; în *cercul I. al oraşului Sebeşul-săsesc* 4 membri, locul de alegere sala de şedinţe a magistratului, president A. Dörr (substitut I. Drăgan); în *cercul II. Sas-Sebeş* 4 membri, locul de alegere hotelul orăşenesc, president Dr. G. Krasser (substitut V. Aldea); în *cercul pretorial Sebeş* 5 membri (4 pe 6 ani, 1 pe 3 ani), locul de alegere localitatea oficiului pretorial, president C. Möckel (substitut I Oncescu); în *cercul Mercurea* 6 membri, locul de alegere cancelaria comunală, president G. Arz junior (substitut Dr. G. Măcelariu); în *cercul Sĕlişte* 5 membri, locul de alegere cancelaria comunală, president N. Henţu (substitut P. Comşa); în *cercul Cristian* 4 membri, locul alegerii cancelaria comunală, pres J. Konnerth; în *cercul Cisnădie* 5 membri, locul alegerii cancelaria comunală, pres. G. Billes; în *cercul Slimnic* 5 membri, locul alegerii cancelaria comunală, president I. Horedt; în *cercul Guşteriţa* 6 membri, locul alegerii cancelaria comunală, president S. Kast; în *cercul Bradu* 5 membri, locul alegerii cancelaria comunală, president I. Schulter (substitut V. Florian); în *cercul Nocrich* 7 membri, locul alegerii cancelaria comunală, president G. Heinrich. In fie-care cerc alegerea se începe la 9 ore diminéţa şi se termină la 4 după amiazi. Alegĕtori sunt toţi cei induşi în lista alegĕtorilor de deputat dietal valabilă pentru anul 1904. La cercul electoral *Sebeşul-săsesc* apartin comunele: Deal, Cacoviţa, Căpâlna, Câlnic, Lancrăm, Laz, Loman, Pianul-superior, Petrifalău, Rĕhĕu, Rĕchita, Sobeşel, Şugag, Săsciori, Pianul-inferior, Strugari, Jina, Reciu. La *cercul electoral Mercurea* comunele: Dobârca, Cărpiniş, Apoldul-inferior, Apoldul-superior, Amnaş, Poiana, Rod, Luduş, Gîrbova, Mercurea, Topârcea. La *cercul electoral Sĕlişte* comunele: Aciliu, Galeş, Gurarîului, Cacova, Mag, Orlat, Poplaca, Reşinari, Săcel, Sĕlişte, Sibiel, Tilişca, Vale. La *cercul electoral Cristian* comunele: Cristian, Şura-mică, Rusciori, Turnişor. La *cercul electoral Cisnădie* comuna: Cisnădie. La *cercul electoral Slimnic* comunele: Şura-mare, Hamba, Slimnic şi Ruşi. La *cercul electoral Guşteriţa* comunele: Bungard, Caşolţ, Guşteriţa, Mohu, Noul săsesc, Roşia, Daia. La *cercul electoral Bradu* comunele: Sebeşul-inferior, Sebeşul-superior, Boiţa, Sadu, Avrig, Brad, Cisnădióra, Porceşti, Racoviţa, Şelimbĕr, Tălmaciu, Tălmăcel, Veştem. La *cercul electoral Nocrich* comunele: Alţina, Bendorf, Vurpĕr, Ilimbav, Glimbóca, Fofeldea, Hosman, Chirpĕr, Cornĕţel, Nocrich, Marpod, Nucet, Săsăuş, Săcădate, Ţichindeal.

*

Adevĕrată bucurie este a cetí miile de scrisori pline de mulţămiri ce în continu sosesc de la acei morboşi şi suferitori, cari cu ajutoriul crucei duple electro-magnetice s'au făcut deplin sănĕtoşi. Dl Hengler Toma din Rudolfsgnad (comit. Torontál) scrie următórele: „Preastimate dle Müller! Budapesta V. Vadász utcza nr. 42/V. Deórece aparatul dtale R. B. nr. 86967 adecă crucea duplă electro-magnetică a mântuit pe cumnatul meu de bólele şi suferinţele ce le a avut te rog trimite-mi pe adresa mea cu posta o cruce duplă electro magnetică“. Dl Krug Ioan din Apatin asemenea rógă pe dl Müller a-i trimite asemenea crucea magnetică pentru nevastă-sa de óre-ce s'a convins că numai crucea duplă electro-magnetică o va puté scăpa de dureri precum a scăpat de bóle pe bunica lui. Un aparat costă 6 coróne.

*

Mamă şi copil trag aceleaşi avantagii din calităţile de întărire ale Somatosei, nu numai fiind-că prin întărirea generală a mamei se promovéză şi sănĕtatea copilului, ci şi pentru-că Somatosa are efect specific asupra secreţiunei laptelui. Secreţiunea ghindurelor de lapte ale mamelor este fórte mult escitată prin Somatosă; ridică aşadar' secreţiunea chiar şi în astfel de casuri, în cari înainte de folosirea Somatosei, producţiunea laptelui era nesuficientă. Astfel se face cu putinţă nutrirea suficientă a copilului cu nutrĕmênt natural, cu laptele mamei. Intrebuinţarea Somatosei este deci de mare folos atât pentru mame cât şi pentru copíi. Mamele sĕ întrebuinţeze deci întotdeuna Somatosă.

Cărţi şi reviste.

„Noul Abedar românesc“, de Vasilie Petri, ediţia XV emendată şi aprobată definitiv din partea ministeriului de culte şi instrucţie publică dto 3 Decembre 1890 nr. 52350. Preţul 50 fileri (legat). A apărut în tipografia lui Iosif Drotleff în Sibiiu.

*

„Cartea săteanului“, 16 novele din viéţa ţĕrănéscă, o piesă teatrală pentru popor sub titlul „Dinu sergentul, viteazul de sub Parâng“ (mai potrivit ar fi „viteazul de la Plevna“) şi 17 poesióre, — de căpitanul Emanuil *Părăianu*. Ediţia III. Costă 1 corónă şi se află de vînzare la tóte librăriile române din Transilvania. A apărut în editura tipografiei Nicu D. Miloşescu în Tîrgu-Jíu (România).

*

„Drepturile, datorinţele şi responsabilitatea membrilor comitetului de supraveghiare“, de A. Kormos, traducere din limba magiară de *Constantin Popp*, funcţionariu la „Albina“. Editura traducĕtoriului (tipariul tipografiei archidiecesane din Sibiiu). Costă 1 cor. 50 fileri. In prefaţă dl C. Popp zice următórele:

„Primirea favorabilă de care a avut parte la timpul sĕu, atât în întréga nóstră presă, cât şi la publicul mare, prima mea traducere: „Drepturile, datorinţele şi responsabilitatea membrilor din direcţiune“ de A. Kormos, m'a determinat a eda în româneşte un al doilea op, nu mai puţin important, al aceluiaşi autor, publicaţiunea de faţă. Am convingerea, că în urma conţinutului sĕu instructiv „Drepturile, datorinţele şi responsabilitatea membrilor comitetului de supraveghiare“ va fi cetită cu folos de toţi aceia, cari din încrederea acţionarilor sunt chiămaţi a supraveghia şi controla gestiunea aşezămintelor nóstre financiare şi pentru cari publicaţiunea acésta este în special menită“, etc.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura *„Istoriografi vechi, istoriografi noi“, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Posta redacţiei.

Din Măguri. Am primit corespondenţa. Se va publica în curênd.

Chesler. Asemenea.

Gherla. Primit, însĕ nu 'i putem face loc de cât ceva mai târziu.

Călĕtoriul, Zlatna. Lucruri familiare nu sunt pentru publicitate. Disposiţiile testamentare respectivul şi-le póte schimba în ultimul moment.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (9 Novembre): „*Waldmeister*“, operetă în 3 acte, de J. Strauss.

Joi (10 Novembre): „*Die Räuber*“ (Hoţii), tragedie în 5 acte, de Fr. Schiller.

Sirolin
Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 16—52
F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Ne vedem îndemnaţi a ne esprima şi pe cale publică mulţămita nóstră băncei generale de asigurare mutuală **„Transsylvania“** pentru grabnica şi culanta solvire a marei pagube îndurată prin foc. Totodată recomandăm cu căldură institutul acesta de asigurare din patrie. [318] 1—1

Siebenbürger Vereinsbank A.-G.

Nr. 539. [317] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în parohia **Peştera**, protopresbiteratul Bran, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre, în terminul deschis, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi a se presenta poporului pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Zerneşti, în 14 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral Bran, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Dan
adm. prot.

Nr. 580/1904. [313] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan**, pe lângă neputinciosul paroh Alexandru Crişan din parohia de cl. III a **Godineşti** cu filiile **Brăşĕu** şi **Petreşti**, protopresbiteratul Ilia, pe basa vener. ordin consistorial arhidiecesan de la 21 Septembre 1904 nr. 9922 Bis. se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a şi aşterne cererile instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral în terminul indicat şi au a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Ilia, la 12 Octobre 1904.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Ilia.

George Oprea
protopresbiter.

Nr. 397 1904. [309] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** din parohia **Nevoeş**, pe basa ordinului preaven. consistoriu arhidiecesan din 21 Septembre 1904 nr. 9580 bis., se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acel post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruite în sensul normelor în vigóre în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se presenta în vre o Duminecă óri sĕrbătóre în biserică pentru a cânta, respective a celebra şi cuvênta.

Deva, 6/19 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român al tractului Deva.

George Romanul
protopresbiter.

Nr. 749 1904. [310] 3—3

Concurs

Pentru **întregirea parohiei** a II a **Bălan** în urma ordinului preaveneratului consistoriu din 21 Septembre a. c. nr. 9613 B. se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de la stat.

Concurenţii au a-şi înainta rugările de concurs instruite conform normelor în vigóre la subscrisul oficiu în terminul deschis şi a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre spre a cânta respective celebra şi cuvênta.

Fizeş-Sânpetru, 7/20 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. român Unguraş.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 30—52

Nr. 3288/1904. [314] 3—3

Spre orientare

pentru publicul călĕtor!

Hotelul orăşenesc din Szászsebes **„La leul de aur“** se administzéză din 1 Octobre a. c. în regia oraşului. Camerele pentru călĕtori provĕḑute cu mobiliar nou şi întocmite conform receringelor moderne se dau spre folosire cu *preţuri fórte reduse* şi îngrijirea pentru comoditatea publicului este fórte mulţămitóre.

Deóre-ce regia orăşenéscă nu e introdusă din consideraţiuni de căştig, ci curat numai din motivul, ca publicului călĕtor sĕ i-se ofere un scut corĕspunḑĕtor şi eftin, astfel zace în interesul fie-cărui călĕtoriu la Szászsebes a cerceta acest hotel.

Szászsebes, în 23 Octobre 1904.

Magistratul orăşenesc.

Nr. 751/904 [307] 3—3

Concurs.

Pentru **întregirea parohiei Bosna**, prin acésta se escrie concurs din nou cu termin de 30 de zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele statorite în fasiunea cóla B. pentru întregirea dotaţiunei de la stat.

Concurenţii au a şi înainta cererile de concurs construite conform normelor din vigóre, la subscrisul oficiu în terminul deschis şi a se presenta înainte de alegere în vre o Duminecă sau sĕrbătóre spre a cânta, respective a cuvênta şi celebra.

Fizeş-Sânpetru, 7/20 Oct. 1904.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Unguraş, în conţelegere cu comitetul parohial.

Pavel Roşca
protopresbiter.

Mare suprindere!

Nici când în viéţă o astfel de ocasiune!

500 bucăţi pentru numai fl. 1·95.

Un admir. orologiu anker de precisiune aurit, cu mers regulat, se trage la 36 ore, 3 ani garanţie, cu lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 sipcă de chihlibar pentru cigări, 1 broş elegant pentru dame (noutate), 1 oglindă admirabilă de buzunar, 1 minunat portmoneu, 1 briceag practic, 1 păreche de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept de aur-duble cu mehanism patent, 3 obiecte de haz (pentru tinĕr şi bĕtrân), 1 portofoliu fórte folositor, 20 obiecte de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai 1 fl. 95 cr.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu se banii înainte de la

Wiener Exporthaus [319] 1—1

H. WACHTEL, Krakau, nr. 82.

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

Bibliotecа
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·21
4. Legea veterinară, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele și altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

A eşit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu preţurile: broşat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediţie de lux broşat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemĕnat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 28—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

La Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu se află de vênḑare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roşie cu copcii 4 cor.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 117 Sibiiu, Sâmbătă 30 Octobre (12 Novembre) 1904. Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rêndul cu litere garmond

Memorandul Episcopatului

bisericei gr.-or. române din Ungaria și Transilvania, înaintat dlui ministru de instrucție Berzeviczy, în chestia reformelor școlare.

(Urmare).

In preparandiile nóstre asemenea dăm cea mai mare atențiune instruării limbei magiare și acésta au recunoscut'o chiar și organele guvernului. Pentru dovedirea asertiunii nóstre ne provocăm la fapte. Sub presiunea unor faime rĕutăciőse ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică în anul 1902 a trimis la institutul nostru pedagogic din Arad pe dl Dr. Jancsó Benedek, ca sĕ asiste în calitate de comisariu guvernial la esamenul de cualificațiune cu finea anului școlar 1901/2. Acesta după-ce a participat la esamenul de cualificațiune și după-ce și de altfel a cercetat cu deamĕnuntul întreg institutul, despre cele esperiate a trimis ministrului un raport mai lung. Partea acestui raport, care se refere la limba magiară, sună astfel: „Instruarea limbei magiare și resultatul ajuns întrînsa încă-l pot declara de laudabil. Decurgerea esamenelor m'a convins, că elevii ordinari diplomați ai institutului nu numai că vor fi apți de a propune cu resultat limba magiară în școlele cu limba de propunere românéscă, dar' aplicați în școle magiare cu puțină diligință și bunăvoință în decursul unui an biruind tóte greutățile ar puté fi învĕțători fórte folosibili și buni în școlele poporale magiare“. Pe basa acestui raport ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune publică, Escelența sa Dl Dr. Wlassics Gyula cu datul 24 Novembre 1902 sub Nr. 66774 astfel se adreséză Consistoriului din Arad:

„Din raportul comisariului meu esmis pentru esamenele de cualificațiune învĕțătoréscă cu finea anului școlar 1901/2 la institutul pedagogic din Arad cu bucurie am luat la cunoștință, că la institutul de sub întrebare se póte constata cea mai bună nisuință întru aceea, ca instrucțiunea candidaților de învĕțători, cât numai este posibil, sĕ corĕspundă pretensiunilor moderne“. Nu avem trebuință de un atestat mai bun. Acéstă „cea mai bună nisuință“ guvernul școlar de bună sémă o va puté constata și la celelalte institute pedagogice ale nóstre.

Tóte acestea dovedesc, Domnule Ministru, că noi din partea nóstră facem tot posibilul în interesul instruării cu resultat a limbii magiare, dar' credem că limitea firéscă a acestei instruări este mĕsura peste care forțarea acestui obiect de învĕțămênt ar aduce cu sine negligiarea celorlalte cunoștințe. Am învĕțat și învĕțăm limba unguréscă până la cea mai mare mĕsură a posibilității. Imposibilitatea însĕ înzădar o cere nu una, ci o miiă de legi.

Póte cel mai mare defect al proiectului de sub întrebare, precum peste tot al tuturor legilor nóstre școlare de până aci, este însĕ împrejurarea, că face școla poporală uniformă pentru țéra întrégă, pentru tóte ținuturile țerii, cu tóte că e ușor de înțeles, că altă școlă le trebuește copiilor de la oraș, alta sătenilor de la pustă și earăși alta cătunelor mici din locurile muntóse. Adevĕrul acesta involuntar îl recunóște și proiectul de față atunci când desparte în două categorii școla de repetiție până acum unitară, și pentru unele comune dispune școlă de repetiție agronomică, pentru altele industrială.

Dacă factorii competenți ar lua în considerare împrejurarea amintită mai sus, în curênd s'ar convinge despre aceea, că într'adevĕr pentru micile comune din munți, cari tânjesc în sĕrăcie și ai cărei locuitori adese-ori locuesc atât de împrăștiați, în cât nici pe lângă cea mai rigurósă esecutare a legii nu vor puté sĕ-și trimită copiii regulat la școlă, ar ajunge și învĕțători cu cualificațiune mai inferióră. Ne întărește în convingerea acésta marele pedagog Curtmann, care în opul sĕu „Lehrbuch der allg. Pädagogik“ (III. pag. 328) zice, că trebuințele sătenilor sunt altele, de cât ale orășenilor, și astfel ar fi fórte corect dacă s'ar inființa institute pedagogice separat pentru învĕțătorii de la sate și separat pentru cei de la orașe. Cel-ce cunóște în deosebi raporturile țĕrii nóstre, va da deplină dreptate acestui punct de vedere.

Deci nu numai pentru aceea nu putem primí proiectul de sub întrebare, fiind-că vatĕmă adânc drepturile autonomice ale bisericei nóstre, dar' nu 'l putem primí nici din astfel de motive pedagogice, pe cari trebue sĕ le aprețieze toți, câți se ocupă în mod știentific cu afacerile școlare.

Deja în ancheta convocată pentru discutarea prealabilă a proiectului de față a avut Metropolitul nostru ocasiune a declara, că acest proiect și din punct de vedere *administrativ* va crea stări imposibile. Școlele confesionale adecă de aci încolo le va administra autoritatea confesională, ministrul, protopretorul, inspectorul regesc, antistia comunală, comisiunea administrativă, inspectorul școlar, și într'adevĕr este de temut, că sub greutatea atâtor administratori școla confesională va sucumba cu desĕvêrșire. Căci proiectul nu aduce în legătură organică cercurile de competință ale diferitelor organe și autorități și fie-care dintrĕ acestea se póte ingera independent în afacerile școlelor respective. Așa departe merge acéstă imposibilă confusie, în cât proiectul nu dispune nici aceea, ca spre pildă comisiunea administrativă sĕ aducă la cunoștința autorității confesionale faptul, când pe temeiul §-lui 41 a destituit pe vr'un învĕțătoriu din postul sĕu. Sub astfel de împrejurări întrĕ diferitele organe cudrept de amestec în afacerile școlelor confesionale se vor produce înmod fatal atâtea neînțelegeri, ciocniri, discuțiuni și certe, în cât rĕsboirea acésta continuă întrĕ diferitele autorități ușor va puté sĕ conturbe și condițiunile pacinicei convietuiri întrĕ cetățeni. Acésta, stare de lucruri nici de cum nu póte fi salutară intereselor școlare, ba și din punctul de vedere al statului ar trebuí sĕ se încunjure o astfel de situațiune.

Și mai presus de tóte acestea pentru bietul învĕțătoriu confesional proiectul statorește trei foruri disciplinare. Și earăși tóte acestea procedéză independent una de alta. Pe nefericitul acesta de învĕțătoriu îl disciplinéză ministrul, îl disciplinéză comisiunea administrativă și în sfêrșit autoritatea sa confesională. Intr'adevĕr, nu putem crede sĕ esiste undeva în lume și alți oficianți întrĕ astfel de raporturi și împrejurări triste și pline de continue primejdii.

Nu putem trece cu vederea nici dispositiunile proiectului referitóre la *obligămêntul învĕțămêntului.* Dorim din tot sufletul nostru, ca fie-care fiiu al patriei sĕ fie împărtășit de binecuvêntările învĕțămêntului elementar, dar' earăși din considerare pentru referințele patriei nóstre suntem de părere, că dispositiunile referitóre ale proiectului de sub întrebare (§§-ii 1—10) sunt afară din cale riguroși, așa că aplicarea lor va produce numai amărăciune și aversiune față de școlă, fără ca sĕ promoveze cultura poporului. Suntem convinși, că în curênd și Escelența Vóstră veți esperia, că acelea dispositii în praxă nu sunt esecutabile. Ținem în deosebi, că §-ul 3, care dispune, că în anumit cas elevul póte fi obligat a cerceta școla de tóte zilele și în anul al 7-lea, nu are nici un rost. Dispositiunea acésta, după părerea nóstră, nu póte sĕ producă nici un resultat și póte da numai ansă la nenumĕrate vexațiuni.

Trecênd acum la acele dispositiuni ale proiectului, cari se refer la *salarisarea învĕțătorilor,* cu bucurie salutăm nobila nisuință a Escelenței Vóstre, ca sĕ se îmbunătățéscă starea învĕțătorilor, pe cari cu drept cuvênt îi putem numí cei mai mari binefăcĕtori ai omenimei. Și, deóre-ce nimeni nu póte nega, că ori-ce școlă, al cărei temeiu este morala religiósă și patriotismul adevĕrat, împlinește totodată o misiune a statului, considerăm deplin justificate acele dispositiuni ale proiectului, cari pun în vedere ajutoriul de stat pentru școlele susținute de confesiuni.

Nu cunóștem o pretensiune mai justă, de cât aceea care cere, ca statul sĕ ajutore materialicește confesiunile, cari susțin școle. Suntem însĕ de părere că dispositiunile proiectului referitóre la ajutoriul de stat nu sunt în consonanță cu scopul ce trebue sĕ 'l aibă în vedere acest ajutoriu Pentru ajutoriul oferit se cere preț. Și a nume nu se cere aceea, ca prin asta școlele confesionale sĕ devină mai perfecte, ceea-ce ar fi prea natural, ci în schimb pentru acest ajutoriu se pretinde jertfirea drepturilor firești ale confesiunilor, drepturi cari sunt asigurate chiar prin legile fundamentale ale țĕrii.

Articolul de lege XX. din 1848 în §-ul 3 enunță hotărit, că „tóte trebuințele școlare și bisericești ale confesiunilor recipiate sĕ se acopere din venitele statului“. Aceeași lege în §-ul 8 asigură totodată ortodocșilor rĕsăriteni dreptul de dispositiune în afacerile lor școlare și bisericești, și în scopul acesta invită ministeriul sĕ convóce congresul bisericesc al confesiunii. Efluxul direct al acestei legi aci amintite este pe deoparte articolul de lege IX. din 1868, care din nou asigură bisericei nóstre dreptul de a dispune independent în afacerile sale școlare, pe de altă parte Statutul-Organic al bisericei greco-orientale române din Ungaria și Transilvania, sancționat de Majestatea Sa, unde în punctul VIII. din Dispositiunile generale se zice; „Susatinsele părți organice ale metropoliei se vor îngrijí de timpuriu de mijlócele intelectuale și materiale, cari se cer spre ajungerea scopurilor bisericești, școlare și fundaționale; și încât nu li-ar succede a acoperí cheltuielile recerute nici în urma colectelor făcute în și afară de metropolie, întru atâta *vor recurge la stat pentru ajutoriu*“. Nexul e clar. Articolul de lege XX din 1848 dispune, că trebuințele școlare ale confesiunilor sunt a se acoperí din venitele statului, dar' tot atunci aceeași lege, cum și art. de lege IX. din 1868 asigură confesiunii nóstre dreptul de a dispune independent în afacerile sale școlare.

Legile statului asigură deci confesiunii nóstre ajutoriul de stat pentru susținerea școlelor sale, dar' totodată asigură acestei confesiuni și dreptul de liberă dispositiune în aceste școle. Legile fundamentale ale statului nostru nu pretind în schimbul ajutoriului de stat jertfirea autonomiei nóstre bisericești. Articolii de lege XX. din 1898 și IX. din 1868 sunt și astăzi în vigóre, proiectul de față nu scóte din vigóre nici o dispositiune a acelor legi și astfel este evident, că acele dispositiuni ale proiectului, cari sunt în contrarietate cu dispositiunile legilor susprovocate, trebuesc schimbate în înțelesul acestor din urmă, căci altfel țéra ajunge în acea imposibilă situațiune, că va avé legi în vigóre, cari stau în perfectă contrarietate una cu alta. Dreptul supremei inspecțiuni dă guvernului posibilitatea de a controla școlele nóstre, și dacă acestea nu vor corĕspunde chiămării lor, guvernul póte sĕ detragă ajutoriul, ce îl va da, ori póte chiar sĕ dispună închiderea lor. Ce scop au așadară acele dispositiuni ale proiectului, cari în proporțiune cu ajutoriul oferit vreau sĕ știrbéscă drepturile nóstre asigurate prin legile țĕrii și vatĕmă astfel chiar și aceste legi fundamentale?

Esceptionăm faptul, că proiectul stabilește salariile învĕțătorești în sumă egală pentru țéra întrégă, câtă vreme este în deobște cunoscut, că învĕțătorii de la sate și cei de la orașe trăesc în raporturi cu totului diferite și legislațiunea ar trebui sĕ fie cu considerare la împrejurarea acésta. Credem că ar fi fórte just și cu scop, dacă pentru învĕțătorii din comunele mai mari, mai bogate, apoi pentru cei din centrele cercurilor administrative, pentru cei din oraşe, salariile învĕţătoreşti s'ar fixa în sume mai mari, de cât pentru cei din comunele mici şi sărace. Nu numai deosebirea condiţiunilor de traiu indică procedura acésta, ci în acest chip la staţiunile învĕţătoreşti s'ar stabilí un fel de gradaţiune şì pentru învĕţătorii din comunele mai mici; speranţa avansării la vre-o staţiune mai bine dotată ar fi indemnul cel mai potrivit la încordarea zelului, prin ce pe calea cea mai firéscă am creat întrĕ învĕţătorime posibilitatea nobilei concurenţe, care póte sĕ fie o mare binecuvêntare pentru afacerile şcolare. In casul contrar învĕţătoriul bun nici nu se doreşte la staţiunile din oraşe, căci în satul seu modest cu aceeaşi léfă póte sĕ trăiéscă mai uşor, şi astfel am lipsit învĕţătorimea nóstră de indemnul cel mai firesc al emulaţiunii salutare.

(Va urma).

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, şi a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

§. 74. Normele disciplinare pentru profesorii de la pedagogiile confesionale de învĕţători şi învĕţătóre le stabileşte autoritatea supremă bisericéscă, fiind datóre a le presenta ministrului de culte şi instrucţiune.

§. 75. Esamenul de cualificaţie pentru învĕţătorii de la şcólele elementare poporale se dă la pedagogiile de învĕţători şi învĕţătóre de ori-ce caracter, în două forme separate, ca două esamene speciale, cari se intregesc. Aceste două esamene sunt:

a) esamenul fundamental, care stă în legătură cu terminarea studiilor pedagogice şi cuprinde în sine mai ales obiectele referitóre la educaţia generală;

b) esamenul special de cualificaţie, care serveşte mai ales spre constatarea cualificaţiunei în sens mai restrins, a capacităţii învĕţătoriului de a propune şi instrua. Ambele esamene sunt publice.

§. 76. Esamenul fundamental pot sĕ 'l dee acei candidaţi, cari au terminat cu succes cele patru cursuri ale pedagogiei. Acest esamen fundamental se ţine la finea cursului al patrulea, cu eludarea esamenului de clasă, şi ordinea în care are sĕ se ţină la fie-care pedagogie de învĕţători ori învĕţătóre, de ori-ce caracter, o stabileşte ministrul de culte şi instrucţie. Pentru esamenul fundamental nu se plătesc taxe.

§. 77. Esamenul fundamental se face la pedagogiile confesionale de învĕţători şi învĕţătóre în fie-care an, sub presidiul competentului inspector reg. de şcóle, ori al substitutului seu numit din partea ministrului de culte şi instrucţie, în faţa corpului profesoral de la respectivul institut.

La esamenele fundamentale ţinute la pedagogiile confesionale pentru învĕţători şi învĕţătóre ministrul de culte şi instrucţiune trimite în fie-care an câte un representant guvernial, din care motiv respectiva autoritate supremă are sĕ comunice cel puţin cu o lună mai nainte ministrului terminiul ţinerii esamenelor.

Trimisul representant al guvernului nu are nici un drept de dispunere, dar' are sĕ pórte de grijă, ca disposiţiunile legii de faţă şi cele din instrucţiunea ce o va da ministrul cu privire la esamene, sĕ fie respectate. In scopul acesta

a) esaminéză lucrurile scripturistice, gătite pentru esamenul fundamental pedagogic;

b) e present la esamenul verbal şi are dreptul sĕ pună elevilor întrebări din fie-care studiu;

c) se convinge dacă candidaţii la învĕţătorie au capacitatea de a instrua limba magiară, în vorbire şi scriere?;

d) ia parte la tóte consultările corpului esaminătoriu, în cari se stabileşte resultatul esamenului scripturistic şi verbal;

e) face raport amĕnunţit ministrului despre esperienţele câştigate şi despre procedura observată din partea sa.

Dacă representantul guvernului vine în cursul esamenului la convingerea, că legea şi instrucţia pentru esamene nu e respectată, va cere sĕ se trécă la protocol constatarea sa, ear' ministrului va face raport special. In casul acesta testimoniile candidaţilor cari au fost supuşi esaminării au sĕ fie reţinute până la decidérea ce o va da ministrul.

Ministrul provócă autoritatea supremă respectivă sĕ cerceteze afacerea. Autoritatea supremă are sĕ încépă numai de cât cercetarea, şi dacă în cursul ei se constată că de fapt s'a comis ilegalitate ori s'au desconsiderat normele, are sĕ suprime estradarea atestatelor despre facerea esamenului fundamental, şi sĕ facă raport despre acésta ministrului de culte şi instrucţiune. Ear' dacă în cursul cercetării nu s'a putut constata nici o ilegalitate ori vĕtămare de norme, face raport ministrului de culte şi instrucţiune despre procedura sa, înaintându-i tóte actele, şi cu consentimentul ministrului dispune estradarea atestatelor.

§. 78. Elevilor *privaţi* de la pedagogiile pentru învĕţători şi învĕţătóre, cari corĕspund condiţiunilor de primire din § ul 58, în casuri de specială consideraţie dă concesiune pentru a face esamen de clasă (curs) autoritatea respectivei pedagogii, — la pedagogiile de stat corpul profesoral cu consentimentul inspectorului reg. de şcóle, — dar' pentru facerea esamenului fundamental şi special de cualificaţie, la institute confesionale, ministrul de culte şi instrucţie cu invoirea respectivei autorităţi supreme confesionale.

§. 79. Atestatul, subscris şi de representantul guvernului, despre facerea esamenului fundamental pedagogic, care are sĕ fie dresat în limba oficiósă a statului, dar' la dorinţă póte sĕ i-se dee şi o traducere în limba de propunere a respectivei pedagogii, dă îndreptăţire candidatului de învĕţătorie la ocuparea *în mod provisoriu* a unui post de învĕţătoriu la şcóla poporală elementară, durata provisoratului însĕ nu póte fi mai lungă de cât cel mult doi ani. Susţinĕtorii de şcóle nu pot aplica pe un astfel de candidat de două-ori după olaltă nici chiar în mod provisoriu.

(Va urma).

De pe Têrnave.

Sfinţirea bisericei din Chesler.

— Raport special. —

— 2 Novembre n.

In 17/30 Octobre a. c. s'a sfinţit biserica nouă din comuna *Chesler*, — tractul Mediaş, prin mandatariul Escelenţei Sale archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, dl Mateiu *Voilean*, asesor consistorial.

Biserica vechiă din comuna Chesler încă la anul 1880 era ruinată.

Pe atunci fostul cleric, Nicolae Todoran din comuna Chesler, pregăteşte în Sibiiu concepte pentru cererea de ajutoriu din fundaţiunea „Şaguna“, pentru edificarea bisericĕ. Petiţiunea, cu protocolul comitetului şi sinodului parochial din Chesler merg la Ven. Consistoriu, de la care se cere ajutoriu pentru cumpĕrarea unui loc pe care sĕ se zidéscă biserică.

Resoluţiunea dată a fost favorabilă, promiţênd comisiunea fundaţiunii „Şaguna“ 2000 cor., dar' sĕ se caute locul.

Loc potrivit însĕ nu s'a aflat.

In anul 1885 — numitul cleric ajunge protopresbiter al tractului Têrnava şi comuna sa natală vine sub a sa jurisdicţiune.

Consultând pe parochul locului despre resoluţiunea în causă, dă de ea în archiva protopresbiteratului, şi în conţelegere cu comitetul şi sinodul parochial cércă în continu 10 ani după loc, ear' Vener. Consistoriu archidiecesan i se fac rapórte, că nu se póte afla loc, din zeci de cause.

In urmă prin licitaţiune publică se cumpĕră totuşi un loc.

Aprópe jumĕtate din popor nu adera, dar' în lipsa altui loc era bun. Cu tóte acestea după ce inginerul comitatului, autoritatea politică şi Preaven. Consistoriu archidiecesan au aprobat edificarea acolo, poporul întreg învoit — se apucă de lucru. Fac ómenii cărămida, transpunêndu'o gata pe locul destinaţiunii, şi biserica se ridică, ear' astăzi se înalţă pe ea „crucea sf. Constantin şi a maicii sale Elena“, sfinţită prin mandatarul Escelenţei Sale dl asesor *Mateiu Voilean*, care în 16/29 Octobre a. c., a sosit la gara din Micăsasa, însoţit de protopresb. tractual *Romul Mircea*. Ajunşi în comună la 2 ore p. m, se începe serviciul divin în biserica provisoră (şcólă), unde poporul, a ascultat sfintele rugăciuni în decurs de 13 ani, de la închiderea bisericii de lemn prin autoritatea politică.

Când clopotele din turnul bisericii chemau pe credincioşi la vecernie, sosesc preoţii-fii-născuţi ai acestei comune: protopresb. N. Todoran, Vas. Nistor, Ioan Floca, Ioan Sâmpălean, Ioan Manoviciu. Se începe serviciul prin acesti domni preoţi, şi duréză până la órele 7 séra.

In dimineţa zilei 17/30 Octobre a. c. domnul comisariu Mateiu Voilean, însoţit de protopresb. tractului Romul Mircea, de protopresb. N. Todoran, preoţii N. Manoviciu, Chesler, V. Nistor, Sânbenedic, I. Sâmpălean Sălcud, I. Floca, Zlagna, Iuliu Moldovan, Crăciunel, se întrunesc în şcólă de unde cu o frumósă precisiune ne mai pomenită pe la noi, întrĕ cântări conduse de câţiva elevi pedagogi ai semin. „Andreian“, învĕţători şi preoţi din satele vecine, au plecat la biserica nouă.

Serviciul sfinţirii bisericei a decurs în mod solemn. Asesorul cons. M. *Voilean*, prin vorbirea sa ocasională a stors lacrămi din ochii poporului, care n'a încăput întreg în bisericĕ.

E timp de tómnă, şi rece, şi totuşi căldura produsă de îmbulzéla ómenilor din comună, uniţi-neuniţi, şi din satele vecine, inteligenţă şi popor, a produs vre-o câteva incidente de amesteală.

Dl M. Voilean, în vorbirea sa a făcut istoricul zidirii acestei biserici. A accentuat meritele parochului actual N. Manoviciu şi ale familiei sale, tată-moş din acéstă comună, care a conservat până astăzi biserica nóstră ortodoxă. A atins meritele fostului protopop N. Todoran, care a jertfit în decurs de 18 ani totul, numai sĕ se facă biserică în comuna sa natală; şi că întreg materialul zidirii bisericei, sub a lui îngrijire a fost procurat în anul 1901, când comuna a trecut de sub jurisdicţiunea sa sub a protopresb. actual R. Mircea, care încă a rostit o vorbire mulţămind în ea archiereului, comisariului, parochului actual şi poporului, că l'a ascultat, şi biserica trup s'a făcut.

Frumos lucru a fost, şi de nime ştiut când dl comisariu consistorial M. Voilean, după tóte acestea, deschide o nouă vorbire în faţa publicului, ce nu mai încăpea în biserică şi enunţă că fiul acestei comune, actualul protopresbiter al Tractului Têrnava părintele N. Todoran din Cetatea-de-baltă, din incidentul sfinţirii bisericii din comuna Chesler, pentru amintirea iubiţilor sei părinţi tată şi mamă Vasilie Todoran şi Ana n. Manoviciu şi a moşilor săi, bĕtrânul fost paroch Ioan Manoviciu şi a bunei sale Măriuţa n. Suciu, depune ca fundaţiune 100 fl. (200 cor.) pentru cultura elevilor români ortodoxi din acéstă comună, ce vor studia la ori şi ce şcólă, răscuţi din părinţi ortodoxi, şi din familia sa Todoran şi soţia n. Cioran.

La 2 ore p. m. întrégă inteligenţa se întruneşte la prânzul comun dat în casele parochului N. Manoviciu. N'au lipsit toastele obicinuite, şi anume:

S'a toastat prin protopresbiterul N. Todoran pentru Inaltpreasfinţia Sa Archiepiscopul şi Metropolitul *Ioan*. Protopopul R. Mircea a toastat pentru comisariul consistorial Mateiu Voilean. Pentru protopopul Todoran a toastat com. M. Voilean. Vorbeşte apoi parochul N. Manoviciu pentru protopopul R. Mircea. V. Nistor pentru parochul N. Manoviciu. I. Moldovan pentru sexul frumos. Notariul Bian pentru românism. I. Floca pentru comit. parochial şi fundaţiunea „Todoran“ a familii din care face parte. Ofic. Turc pentru not. Bian, sufletul representanţei politice, care a dat ajutoriu la edificarea bisericei, protopopul Todoran pentru elevii pedagogi din seminariul „Andreian“, cari au condus cântările la sfinţirea bisericei, şi tinerimea de ambele sexe. Parochul Trif ridică păharul pentru armonia dintrĕ preoţii români de ambele confesiuni.

Drept încheiere amintesc, că familia parochului Nicolae Manoviciu merită tótă recunoştinţa pentru splendida reuşită a serbărilor din comuna Chesler.

— *jan.* —

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

VII. Boerii din regiunea văilor Berivoesti şi Recea.

Aceste rîuri curg din vêrful Carpaţilor până în Olt, avênd şì alţi afluenţi, în a căror regiune cad următórele sate:

a) Satul Dejani, cu 137 case şi 729 locuitori.

Acest sat e cel mai aprópe de munţi pe valea Rece, fost militarisat cu o aripă a regimentului de husari grăniţeri. Ací se află următórele familii boereşti.

1. *Mailat de Dezsani,* 20 patrifamilii. Familia acésta a căpĕtat chrisov de la *Vlad-Vodă, Domn şi stăpânitor a tótă Valachia cu Dacia Ardealului până de către munte, a nume de la Amlaş şi Făgăraş,* datat din Têrgovişte în ziua sfântului George 6960 (1452), ce s'a conferit boeriului *Stanciu Mailat* de Dezsani, şi fraţilor sĕi *Oprea* şi *Dragomir* şi următorilor sei, cu a treia parte a hotarului şi cu munţii *Presaca, Izvoru* şi *Zerna,* de faţă fiind următorii martori: *Man Udriste,* de 70 ani, *Todor Stanciului,* de 87 ani, *Pahulea Stan vistiernic,* de 99 ani, *Neagoe Stan stolnic,* de 86 ani, *Duca Vornicul,* de 97 ani, *Ioan Manea Comisul,* de 101 ani, *Ioan Bucur Spătarul,* de 110 ani, *Duca Sutil vornicul,* de 79 ani, *Mihai Don secretariul,* de 100 ani, *Dumitru Bucur Spatar,* de 89 ani, *Stoian Negreş stolnic,* de 99 ani, *Coson Sahalod vornic,* de 103 ani şi *Oprea Sorischi vistier,* 109 ani. Subscris *Iw Vlad-Voivod Pahulea Stupici vistierul.*

Datele acestea le-am luat după o traducere în limba română a chrisovului, despre al cărui original se zice că s'ar afla la un membru al familiei, dar' eu nu l'am vĕdut.

Cu ocasiunea cercetării din anul 1843 prin comisiunea mixtă civilă şi militară spre constatarea familiilor boereşti din graniţa militară, familia Mailat din Dejani a presentat diploma donaţională de la Ana Nadasdi din anul 1556, dată lui *Oprea Mailat,* apoi sentinţa scaunului boeronal ţinută sub presidiul prefectului *Kozma Horvath* la anul 1579, cum şì genealogia din anul 1714, şi în fine sentinţa tabulară din anul 1796 prin care Munţii Presaca şi Izvoru se adjudecă familiei Mailat de Duzani.

2. *Kaplea de Dezsani,* cu 11 patrifamilii, şi

3. *Stelitza de Dezsan,* asistent la scaunul boeresc din anul 1527 în causa lui Ciurila de Grid.

b) Recea.

Astăzi despărţită în două comune de către rîul Recea, în drépta în Vaida-Récse (Recea-voivodală) cu 161 case şi 829 locuitori, ear' în stânga Teleki-Récse (Recea-Telekiană), cu 132 case şi 731 locuitori.

In Recea-voivodală — militarisată, se afla staţiunea batalionului II a regimentului de graniţă român I cu un major în frunte, sub care stăteau companiile 7—12.

Intrĕ boerii ce 'i aflăm în ambele Rece însemnăm pe următorii:

1. *Stanislau de Recse,* 44 patrifamilii. In diploma Anei de Nadasd vĕduva lui Stefan Mailat ca dómnă a Făgăraşului, dată din Făgăraş, *feria tertia proxima post festum Beatorum Viti et Modesti martyrium anno D. 1556,* ţinêndu-se în *feria tertia proxima ante festum sacrae Pentecostes* (1556) scaun judiciar cu 12 boeri juraţi, a nume: *Koman Salamon et Monut* (Monea?) *de Alsó-Venicze, Lupul de Persan, Algye de Ohaba, Algya de Recse, Kristian de Bagolyfalva* (Draguş), *Bukur de Netotul, Many de Felső-Vist, Algya Vazul de Alsó-Arpas, Sandor de Alsó-Vist, Stoica de Besimbak,* şi *Algye de Voyla,* — s'au

înfăţişat înaintea lor *Popa Sztan*, *Popa Algye*, şi *Raduly*, fiii rěposatului *Sztanislav* Boerului de Recse şi *Barszan* şi *Koman* fiii rěposatului *Komse Sztanislav*, nepoţi adecă ai sus numitului *Sztanislav* de Recse; apoi *Many* şi *Markul* fiii rěposatului *Bârszan* boer de Herszény; mai departe *Koman*, *Vaszul* şi *Barszan* fii ai rěposatului *Algya* boer de Russor, apoi *Gallie*, *Sztoika*, *Fraţila*, *Michaila* şi *Koman* fiii rěposatului *Ivan* boer de acelaşi Russor; cum şi *Sztojan* şi *Burszan* fiii rěposatului *Komanics*, moşul lui *Koman Sudetzul* de prezisa Russor, — au spus că ei stăpânind jumětate din posesiunile boeronale din *Recea* cu prediul *Lucza* şi cu munţii *Szkarisora* şi *Plasse*, cum şi jumětate din *Russor* şi *Bucsum* din cele mai vechi timpuri, — documentele lor despre aceste posesiuni înainte de asta cu 31 de ani (1525) cu ocasiunea focului celui mare din Făgăraş au ars, şi se rógă a li-se da document judiciar, ceea-ce s'a şi făcut. Acest act l'a confirmat în formă de nova donaţiune şi Mihail Apafi cu diplomă dată din curia de la Porumbaku la 16 Iunie 1689 lui *Popa Sorban*, *Popa Rad* şi *Popa Sztan*. (Va urma.)

Intrunire publică.

Alegětorii dietali ai cercului electoral Cristian, ca şi întreg poporul dornic de folosirea şi apěrarea drepturilor sale, se convócă la o

întrunire publică

pe ziua de Dumineca în 31 Octobre (13 Nov.) a. c. în grădina „Hotelului comunal“ din *Sělişte* la orele 2 p. m.

Programul acestei întruniri va fi:

1. Dare de sémă a delegaţilor consiliului judeţan din cercul electoral Sělişte.
2. Discutarea situaţiei generale politice şi luarea unei resoluţii faţă cu proiectul şcolar al guvernului.

Dr. Stroia, *Ioan Banciu*, *Ioan Manta*, *Dr. Borcia*, *Dr. Comşa*, *Dr. Beu.*

Convocare.

Fiind alegerile municipale în comitatul Făgăraş puse pe 17 Novembre st. n. a. c, onoraţii membri ai clubului comitatens român sunt convocaţi la o sfătuire pe Dumineca 13 l. c. la 7 ore séra în sala cea mică de la hotelul „Paris“ în Făgăraş.

Făgăraş, la 8 Nov. 1904.

Iacob Macaveiu president. — *Dr. Ioan Şenchea* secretariu.

NOUTĂŢI

Delegaţi pentru conferenţa naţională. Pentru cercul electoral al *Dobrei* au fost aleşi delegaţi pentru eventuala conferenţă naţională domnii Dr. *St. Rozvan* şi Dr. *Victor Bontescu*, pentru cercul Deva domnii Dr. *I. Pop* şi Dr. *A. Străiţariu*, ear' pentru cercul Orăştie Dr. *Aurel Vlad* şi Dr *I. Margita*. Pentru cercul Nocrich (comitatul Sibiiu) n'a fost ales suplent dl *V. Tordăşianu*, cum din greşală s'a tipărit în ziariul nostru, ci preotul *Ioan Alecsandru*.

*

Noi advocaţi români. Din Budapesta ni-se scrie că zilele acestea au făcut censura advocaţială la tabla regéscă de acolo dnii Dr. Liviu *Cigărean* şi Dr. Vasilie *Meşter*.

*

Căpitanul gardei. Generalul campestru baron Fejérváry Géza, numit căpitan al nou înfiinţatei garde magiare de trabanţi, a depus eri jurămentul prescris. După acest act au urmat audienţe generale în castelul regal din Buda.

*

Fluturaşi de érnă. Azi pe la 9 ore înainte de amiazi au început sě roiască prin Sibiiu şi împrejurimi primii vestitori ai ernii: fluturaşii de zăpadă, uşurei, uscaţi şi fórte deşi, purtaţi în salturi de un vênt rece de la nord timp de peste o óră.

*

Arunc de 700% In comuna Szentkirály (în apropiere de Odorheiul-secuesc) locuitorii plătesc arunc de 700% după darea directă. A nume: 55% arunc comunal, 190% arunc de conposesorat, 100% dare de cult, 60% darea drumului şi 300% repartiţie şcolară.

*

Adunări de protestare în causa reformei instrucţiunii poporale. Pe mâne (12 Novembre st. n.) e convocată la *Timişóra* adunarea eparchiei gr. or. sêrbeşti a Timişórei, pentru a protesta contra proiectului de lege presentat dietei în causa reformării instrucţiunii poporale, ear' pe 1 Decembre e convocată o asemenea adunare la *Carloviţ* a eparchiei de Carloviţ. Asemenea şi în Croaţia se pregătesc adunări de protestare contra proiectului; între altele s'au luat deja měsuri pentru a se ţiné adunare în oraşele *Mitroviţa* şi *Ruma*.

De însemnat, că guvernul Croaţiei a trimis în mai multe locuri avis confidenţial, recomandând ómenilor sě nu ţină adunări de protestare, fiind-că guvernul ungar ar fi pus în prospect *modificarea §§ lor gravaminoşi pentru naţionalităţi* (??). Cu tóte acestea oraşela Mitroviţa şi Ruma se pregătesc de adunare, ear' ziariul „Politica“ din Belgrad face mereu propagandă în scopul, ca şi Sêrbii din Sêrbia sě ţină adunări de protestare.

Jidanii ortodocşi încă nu sunt mulţămiţi cu projectul Berzeviczy. Pe ei îi nedreptăţeşte §-ul 7, în care se decretéză închiderea şcólelor clandestine şi se enunţă că copíi în etate sub 8 ani n'au voie sě cerceteze aşa zisele „şcóle de religie“ ale Evreilor. Ei věd în aceste dispoziţiuni restríngerea instruării în limba şi religia ebraică şi se pregătesc sě înainteze la dietă un memorand, cu rugarea, ca §-ul acesta sě fie eliminat din lege, de óre-ce evreimea ortodoxă se vede ameninţată prin el în condiţia de viéţă a ei.

*

Avis. Am onóre a face cunoscut, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Maria-Radna, strada Aradului nr. 213. *Dr. Vasilie Meşter*, advocat.

*

Concert. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra concertului, anunţat deja, pe care 'l va da conservatoriul de musică al dlui *H. Kirchner* Sâmbătă, 12 Novembre n. în sala de la „*Unicum*“. Inceputul la orele 7 şi jumětate séra. Programul e următoriul: 1. Terţetul îngerilor, din oratoriul *Elias*, de Felix Mendelssohn-Bartholdy, cântat în cor. 2. Sonată pentru pian, în *C.* de Josef Haydn, esecutată de *Anuşca Daniel*. 3. Cavatina din opera „*Figaro's Hochzeit*“ de Mozart, esecutată de dşóra *Vanda Stankai*. 4. Cântec elveţian, de Phole, esecutat la pian de *Luisa Roth*, şi „*Vöglein im Walde*“ de Schytte, piesă esecutată la pian de dşóra *Gretchen Schollmayr*. 5. „*Sphärenmusik*“ de Rubinstein, esecutată din partea orchestrei. 6. „*Im Hochwald*“ de H. Kirchner, esecutată la pian de *Maria Popescu*, şi „*Die Meerfrau*“, de Kalkbrenner, piesă esecutată la pian de *Luise Schäfer*. 7. „*Sonntagsmorgen*“ şi „*Herbstlied*“ de F. Mendelssohn, piese cântate în cor.

Urméză pausă, în care dl *H. Kirchner* va ţiné conferenţă despre *Franz Schubert*. Ear' după pausă:

9. „*Des Mädchens Klage*“, cântec de Schubert, cântat de dşóra *Elsa Adam*, şi „*Die Taubenpost*“, cântec de Schubert, cântat de dómna *Valeria Dr. Beu*. 10. „*Impromptu*“ pentru pian, de Schubert, esecutat de dşóra *Irene Összy*. 11. „*Erste Begegnung*“ din „*Liebesnovelle*“ de *Krug*, esecutată din partea orchestrei. 12 „*Spinnerlied*“, de F. Mendelssohn, piesă pentru pian, esecutată de *Elisabeta Kirchner*. 13. Cântece de H. Hofmann, cântate de dl *A. Bittermann* şi 14. „*Der Lindenbaum*“, de F. Schubert, cântat în trei voci de corul conservatorului.

Bilete de intrare se capětă séra la cassă, ear' până atunci în librăria *Georg Mayer*, piaţa mare.

*

Pămênt — ţeranilor. Ministeriul ung. de agricultură a hotărit sě cumpere moşia de la Lechniţ a episcopatului gr. cat. din Eperjeş şi sě o vîndă în parcele mici ţeranilor. Moşia constă din agri, pădure şi păşunat, în estensiune de 4800 jugěre catastrale, şi e preţuită cu 1,687.002 coróne.

*

Epilogul turburărilor din Innsbruck. In urma sângeróselor demonstraţiuni din Innsbruck, inscenate de poporaţia germană contra italienilor ca protest contra înfiinţării facultăţii juridice cu limbă de propunere italiană, cari demonstraţiuni s'au repetat zile de-a rêndul, — senatul universităţii din Innsbruck a trimis ministrului de culte şi instrucţiune următoriul decis: „Evenimentele, cari nu puteau fi prevěḑute, au creat situaţie de tot nouă, în faţa căreia senatul universitar îşi ţine de datorinţă a da espresiune convingerii sale, că facultatea juridică italiană interimală la nici un cas nu-şi póte reîncepe funcţionarea în Innsbruck, unde ar avé sě ameninţe cu pericol esistinţa universităţii germane“. — De observat, că sub durata turburărilor senatul se pronunţase pentru facultatea italiană.

*

Dorinţa baptistilor. Sub conducerea deputatului dietal Maróthy László s'a presentat Marţi la ministrul-president Tisza, ca la ministrul de interne, o deputaţie a baptistilor, cerênd, ca secta baptistă sě fie luată între confesiunile recepte. Dl Tisza a promis deputaţiei că va dispune studiarea cestiunei.

*

Falsificare de bani ungari în America. Poliţia din New-York a prins o bandă de falsificatori, cari falsificau bancnote de câte 20 coróne şi le puneau în circulaţie printre emigraţii ungureni. Căpetenia falsificatorilor e Goldfischer Simon, care împreună cu tovarăşii Glatt Lajos, Klein Mayer, Bleier Bernat şi Gruber Náthán au fost puşi la rěcóre. Până a fi prinşi au pus în circulaţie bancnote în sumă de multe mii de coróne.

*

Avis pentru mame îngrijate. Mai bine şi mai cu efect pot fi scutiţi copíi de tot feliul de bóle, dacă desvoltarea lor fisică se promovéză în mod raţional şi se ridică resistenţa lor. Mortalitatea copíilor în Anglia pentru acesa e aşa mică, pentru-că acolo nu esistă familie în care sě nu se dee copíilor în anotimpul rece untură de peşte, care este un aliment escelent în urma conţinutului seu estraordinar de nutritiv. Singura pedecă pentru lăţirea generală a unturei de peşte este a se căuta în aversiunea copíilor faţă de gustul şi mirosul neplăcut al acestui remediu. Delăturarea acestui rěu i-a succes însě farmacistului Zoltán. Untura de peşte a lui Zoltán, fără miros şi gust, se bucură deci de cea mai eftină trecere. Se capětă în tóte farmaciile cu preţul de 2 coróne.

*

Dacă nu are talent — are ghiarě. Actriţa Pataki Riza de la o trupă magiară ce dă representaţiuni în Eperjes, simţindu-se atinsă în ambiţ prin o recensiune puţin lăudătóre asupra talentului ei artistic, zilele trecute a ţinut recensentului calea pe cea mai populată stradă şi l'a sgăriat pe obraz, în cât l'a făcut tot sânge. — Dacă nu de „artistă“, apoi de pisică rabiată face de ajuns coconiţa Riza. Intrebare însě, că ce va zice judecătoria, căci insultatul a dat'o la lege?

*

Dare pentru chiria de case. Se atrage atenţiunea proprietarilor de case asupra publicaţiunei direcţiunei financiare din loc, de pe pagina a IV-a, privitóre la darea după chiria de case pe anii 1905, 1906 şi 1907. Datele recerute sunt a se înainta din 14—30 Novembre n. a. c.

*

Morburile de plumâni în stadiul prim se pot vindeca cu „*Sirolin*“, remediu recomandat de cei mai distinşi medici. Chiar şi în casuri mai înaintate produce îmbunătăţire suprinḑětóre. „*Sirolinul*“ se ia bucuros atât de copíi cât şi de crescuţi, pentru mirosul şi gustul seu plăcut. El nu supěră stomacul, ca creozotul şi preparatele sale; din contră, după scurtă folosire ridică apetitul.

*

Ştiri měrunte. Luni séra o cétă de bandiţi a oprit în apropiere de Washington un tren expres şi a spart şi jefuit vagónele postale. După luptă înverşunată a succes călětorilor sě alunge bandiţii. — Corabia Friesia s'a cufundat în Marea-Nordică împreună cu întreg personalul. — La pirotechnia din Wollersdorf (Austria) s'a întêmplat Marţi o esplosie, pe urma căreia şi-a perdut viéţa un lucrătoriu. — Bancarul Park din Lodz (rus) a dat faliment cu pasive de 800.000 de ruble. — In „Gaz. „Transilvaniei“ cetim, că în o grădină din Braşov a înflorit zilele acestea un měr, ear' în pădurea Poiana un vênătoriu a găsit multe fragi cópte. — Mercuri s'a făcut inaugurarea căii ferate dintrě Baia-Mare şi Baia-Sprie. — In minele de cărbuni de lângă Deva s'a întâmplat eri esplosie de gazuri. Doi lucrători au îndurat răniri mortale, ear unul a dispărut fără a i-se fi putut da de urmă.

Declaraţiune.

Ni-s'au trimis spre publicare următórele şire:

Onorată redacţiune! Cetind în numěrul 113 al „*Telegrafului Român*“ notiţa de sub titlul „*o intimpinare*“, în care mi-se atacă onórea şi demnitatea personală şi în care sunt presentat înaintea lumei în colori de tot nefavorabile pentru mine, vin a declara onoratului public, spre orientare, că cele cuprinse în notiţa amintită sunt tóte neadevěruri. Ear' pentru a-mi lua satisfacţie deplină îmi reserv dreptul de a păşi pe cale legală în contra corespondentului.

Timişóra, în 5 Novembre 1904.

Cu stimă:
Nicolae Iancu

*

Avem sě ne facem următórele observări: E în mare rătăcire dl *Iancu* când crede, că în „*întimpinare*“ e atacată „*onórea şi demnitatea personală*“ a dsale. Aşa ceva nu póte descoperi în întimpinare nici cel mai scrupulos cetitoriu, ori — judecătoriu. Cu persóna dsale n'a avut corespondentul nostru nimica, ci numai cu *activitatea* dsale, care chiar după laudele aduse din partea celor străini de interesele nóstre pare a nu fi vrednică de laudele ce i-s'au adus dlui *Iancu* în nrul 111 al ziariului nostru. Peste tot dl *Iancu* nu a fost atacat, ci numai *admoniat*, că nu e de interes general românesc aceea ce face, când înfiinţéză reuniuni de credit prin comunele româneşti numai pentru-ca sě scótă pe Români de la băncile româneşti şi sě 'i bage datornici la „*Kisbirtokosok földhitelintézete*“ din Budapesta. Va înţelege dl *Iancu* că lucrul, dacă *astfel* stă, din punct de vedere general românesc nu póte fi lăudat. Şi asta e ce a ţinut corespondentul nostru sě stabiléscă, nimic mai mult. Repetăm deci, cu onórea şi demnitatea personală a dlui *Iancu* n'a avut nimeni nimica, cu atât mai puţin corespondentul nostru. *Redacţiunea.*

Cărţi şi reviste.

„Cartea de Aur“. A apărut *în ediţie nouă* volumul prim din opul „*Cartea de Aur, sau luptele politice-naţionale ale Românilor de sub coróna ungară*“, de *Teodor V. Păcăţian*, şi póte fi procurat, împreună cu volumul II, prin librăria archidiecesană din Sibiiu, ori de-a dreptul de la autorul. Un esemplar din fie-care volum costă broşat 10 coróne, legat în pânză 11 cor. 60 fileri. La cerere se acórdă şi înlesniri de plată.

Posta redacţiei.

Dlui L. C. în P. Romanul de care întrebi nu ştim sě fi apărut în traducere românéscă. Broşura cu regulele ortografice o poţi procura de la ori-care librărie. Costă 10 bani. La celelalte întrebări nu putem da nici un rěspuns. Totdeuna sunt deciḑětóre *împrejurările* în cari se întêmplă casul. E bine deci a nu face în astfel de casuri nimica înainte de a întreba *superioritatea*.

Teatrul orăşenesc.

Sâmbătă (12 Novembre n.), se va juca piesa nouă „*Der Meister*“, dramă în 3 acte, de *Hermann Bahr*. E o dramă captivantă, mult lăudată de recensenţi cari au věḑut o.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sě crescă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sě înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copíi. Se capětă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpěrătoriul sě fie atent, ca fie-care sticlă sě fie prověḑută cu firma următóre: (216) 17—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

27661/1904 II. [321] 1—1

Hirdetmény

a házbérjövedelem bevallása és a házösszeirás tárgyában.

A házbéradó három év tartamára vagyis az 1905., 1906. és 1907. évekre való érvénynyel ujból kivetendő lévén, az ezen kivetés alapjául szolgáló házbérjövedelem-vallomások benyujtására a. m. kir. pénzügyministerium 1904. évi 86,437. sz. alatt kiadott rendeletével az 1904. évi november hó 15 től 30 áig terjedő időt tüzte ki.

Felhivatnak ennélfogva a háztulajdonosok, hogy a nekik (ingyen) kézbesitett házbérjövedelem-vallomási ivet pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki, s azt a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) legkésőbben november hó 30-ig okvetlenül nyujtsák be.

A háztulajdonos vagy a háznak állandó haszonélvezője, a házbérvallomását meghatalmazott által is eszközölheti, házbér eltitkolás esetén azonban az adómegröviditès miatti felelősség, a háztulajdonost terheli. Ha több a tulajdonos, a vallomást valamennyinek, vagy az általok e végre különösen felhatalmazottnak kell aláirni, és a vallomás helyességeért valamennyi felelős.

A házak nyers jövedelmét képezi együttvéve mindaz, a mit a tulajdonos a bérbe adott ház használata fejében a bérlőtől húz.

A bérjövedelem alatt tehát nemcsak az e czimen tényleg kikötött pénzbeli szolgáltatás, hanem mindaz értendő, mit a bérlő a bérlemény használata fejében ellenértékkép fizet; ilyenek az állami és községi adók, tűz kárbiztositási összeg, közmunka, katonaelszállásolás és házjavitások, vagy állandó átalakitások költsége, továbbá mindazon összegek, melyeket a bérlő a bérbeadónak vizvezeték, éjjeli világitás, szemétkihordás és más ilynemü költségek czimén fizet, s végre minden egyéb természetbeni szolgáltatások. Ennélfogva a háztulajdonos vagy annak meghatalmazottja a lakbéreket minden épületnél, lakosztálynál, vagy egyes lakrészeknél általában minden levonás nélkül ugy köteles bevallani, a mint azok szerződésileg megállapittattak.

Butorzattal együtt bérbe adott épületek vagy lakrészek házbéradó alapjául ugy vétetnek fel, mintha butorzat nélkül adattak volna ki, levonatván az összes bérből az a többlet, mely a butorzatra esik. Ugyanaz áll akkor is, ha a ház kerttel együtt adatik bérbe, mely esetben a kertre eső többlet vonatik le.

A házak nyers jövedelméhez csupán azok az összegek nem számittatnak, melyeket a bérlő némely községben ugynevezett házbérkrajczárok elnevezése alatt fizet. Ezek az összegek azonban a ház nyers jövedelmétől elkülönitve mutatandók ki, vagy a vallomásban megjegyzendő, hogy a bevallott nyers házbérjövedelemben ezek a házbérkrajczárok is benfoglaltatnak, mely utóbbi esetben az adókivetést teljesitő közegek a házbérkraczár czimén szedett összeget a ház nyers jövedelméből mindenekelőtt, vagyis még az épületfentartási költség és értéktörlesztés fejében leszámitandó törvényes százalék leütése előtt hivatalból fogják levonni.

Az ezen leütés után mutatkozó s telyes összegében bevallot nyers házbérjövedelem alapján a házbéradó tárgyát képező tisztta jövedelem szintén nem a bevalló háztulajdonos, hanem a házbéradót kivető közegek számitják ki a fennálló törvény értelmében.

Tényleges viszonyok és adatok iránt, melyekből bárkinek házbérjövedelme megitélhető, köteles mindenki tudomása szerint felvilágositást adni, ha erre őt a hatósági közegek felszólitják.

A lakbérlők magán a bérvallomási iven bizonyitják a vallomás helyességét, nevöknek a háztulajdonos kötelességszerü felhivása folytán az illető rovatba bejegyzése által.

Az a házbirtokos, ki a bevallási ivet, annak kitöltése előtt, azaz mielőtt abba a bérösszegeket bejegyezte volna, a lakbérlőkkel aláiratja, annyiszor büntettetik 200 koronával, a hány bérlőnél követte el ezt a mulasztást.

A befizetett birság egészben a feljelentőnek adatik. (1873: VI. t-cz. 3. §.)

A házbérjövedelem eltitkolása és valótlan adatok bevallása jövedéki kihágást képez, mely az eltitkolt bérösszeg után járó adó 1—8-szorosával büntettetik. (1883: XLIV. t. cz. 100. §)

Ha a házbirtokos és lakbérlő közötti egyetértésből szándékosan követtetett el az adó kijátszása s ez által az államkincstár megkárositása, mindkét fél a megröviditésnek kitett összeg háromszoros megfizetésével büntetendő (1868. XXII t. cz. 22. §); e büntetés alól azonban felmentetik a bérlő, ha a törvény megszegését 15 nap alatt ő maga jelenti fel a pénzügyigazgatóságnál. (1873: VI. t.-cz. 3. §.)

Az a házbirtokos, házgondnok vagy házfelügyelő, a ki a házbérvallomást az 1883: XLIV. t. cz. 15. § ban körülirt felhivás daczára sem adja be, vagy a hiányos alakban beadott vallomás hivatalosan megjelölt hiányait a kivető közegek által kitüzött legalább nyolcz napi záros határidő alatt nem pótolya, a hiányok kipótlása végett elrendelt helyszini szemle költségeit viselni tartozik és 2 koronától 100 koronáig terjedhető birsággal büntetendő. (1883: XLIV. t. cz. 15. és 101. §§.)

Végül kijelentetik, hogy ha a bevallási ürlapoknak az érdekelt felek könnyebbségére elrendelt kézbesitése bármely ok vagy akadály miatt elmaradna is, ez az illető háztulajdonost a bevallás benyujtásának kötelezettsége alól fel nem menti, ez esetben a szükséges ürlapok a községnél (városnál) szerzendők be.

Nagyszeben, 1904. november 4 én.

A. m. kir. pénzügyigazgatóság.

„ALBINA", institut de credit şi de economii
Filiala Braşov.

Ad Nr. 27112/904.

Avis

Aducem la cunoştinţa onoratei nóstre clientele şi peste tot la cunoştinţa publicului românesc, că cu începere de la 1 Octobre a. c. am luat asupra nóstră şi prin urmare representăm **„Agentura generală din Braşov"** a societăţii de asigurare „Dunărea" (**„Donau"** k. k. priv. österreichische Versicherungs-Gesellschaft in Wien).

Acésta societate îşi are sediul în Viena şi posede o subdirecţiune în Budapesta, pentru Ungaria, ear' agentura ei generală din Braşov se estinde asupra tuturor părţilor transilvane ale Ungariei.

Societatea **„Dunărea"** dispune de un capital social de K 2,000.000 şi de considerabile fonduri de garanţie, cari tóte laolaltă trec peste K 30,000.000. Ea face şi primeşte sub condiţiuni şi pentru premii fórte favorabile, *asigurări contra focului, grindinei, spargerei, furtului, spargerei obiectelor de sticlă şi contra primejdiilor împreunate cu transportul*; *asigurări pe viéţă şi de rentă viageră.*

Ţinem sĕ declarăm şi cu acésta ocasiune că, precum în ceialalţi numĕroşi rami de afaceri de bancă, pe cari i am cultivat şi îi cultivăm, tot astfel şi tot cu acea soliditate şi prevenire, stăm de aici încolo la disposiţia onoratei nóstre clientele şi la a publicului românesc peste tot, şi în afaceri de asigurare Cu informaţiuni mai speciale servim atât în birourile nóstre cât şi prin agenţii speciali, pe cari îi vom angaja şi designa pentru aceste afaceri. [317] 2—3

Braşov, 1 Novembre 1904.

„ALBINA" institut de credit şi de economii
Filiala Braşov.

Pentru pomi roditori

arbori decorativi, borbonari (Beerenobst), **gladici, salcâmi** (acaţi), ş. a. cel mai bogat şi mai bun isvor de cumpĕrare este şcóla de pomi în mărime de 30 jug. a lui

Fischer & Comp.

285 5—7 **Nagyenyed** (Aiud, Ungaria)

Catalóge (în limba română, germână şi magiară) franco.

Tómna e cel mai bun timp pentru plantat.

Mai nou!!

Şi mai nou!!

Cea mai nouă colectă principală
a Loteriei r. ung. priv. de clase
oferă

pentru prima-oră

cele dintâi losuri originale

1/1	1/2	1/4	1/8
12 cor.	6 cor.	3 cor.	1·50 cor.

SCHWÁB LIPÓT
Budapest
VI., Gyár-utcza 43.

[312] 3-5

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb" ori „cheie"

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăcióse.

Se capĕtă pretutindenea! (122) 23—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕdută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

Norocul lui Gaedicke e colosal!

15 milióne de coróne

am plătit în scurt timp, întrĕ cari şi următórele **câştiguri principale**:

premiul cel mare de 600.000 coróne pe nrul 62551

400000	coróne pe numĕrul 11119	**100000**	coróne pe numĕrul 42758
400000	„ „ „ 28916	**100000**	„ „ „ 49878
400000	„ „ „ 33464	**100000**	„ „ „ 87991
70000	„ „ „ 60912	**60000**	„ „ „ 78863
60000	„ „ „ 17357	**60000**	„ „ „ 82528
60000	„ „ „ 97263	**30000**	„ „ „ 6920
30000	„ „ „ 38691	**30000**	„ „ „ 90964

La a XV-a Loterie reg. ung. de clase vin earăşi în joc **110,000 losuri** cu **55.000 câştiguri**, întrĕ cari câştigul principal de eventual

Un milion 1,000.000 coróne. **Tot al doilea Los câştigă.**

Tragerea primei clase deja **la 24 şi 25 Novembre stil nou 1904.**

Preţul losurilor:	întregi	jumĕtăţi	pătrare	optimi	de losuri originale
[311] 2—5	**12·—**	**6·—**	**3·—**	**1·50**	**coróne.**

Trimiterea losurilor se face cu ramburs sau pe lângă plătire înainte. Planuri oficiale gratis. Şecuri postale pentru trimiterea scutită de porto a banilor trimit gratis şi franco muşteriilor mei. Rog a se face comandele fără întârziere.

A. GAEDICKE cea mai mare colectă de noroc a Ungariei
BUDAPEST, Kossuth-Lajos-utcza II.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 118 Sibiiu, Marţi 2/15 Novembre 1904 *Anu LII*

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Memorandul Episcopatului

bisericei gr.-or. române din Ungaria şi Transilvania, înaintat dlui ministru de instrucţie Berzeviczy. în chestia reformelor şcolare.

(Fine).

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

Am terminat observările nóstre, prin cari am relevat acele disposiţiuni ale proiectului de sub întrebare, pe cari noi le escepţionăm. Ca resultat al acestor observări constatăm, că proiectul cestionat nu numai pedagogiceşte este o imposibilitate, ci disposiţiunile lui în deosebi vatĕmă adânc dreptul autonom al bisericei nóstre. Proiectul de sub întrebare în cea mai mare parte scóte afacerile şcolare din cuercul de competinţă al autorităţilor bisericeşti şi prin scopul ce se pune instruării limbei magiare face imposibil şcólelor nóstre sĕ-şi împlinéscă acea chemare pedagogică, pentru care confesiunea nóstră îşi susţine şcólele sale. Cu adâncă părere de rĕu a trebuit sĕ ne convingem, că am ajuns în astfel de situaţiune, în cât factorii competenţi ai bisericei nóstre vor fi necesitaţi a supune unei seriróse cercetări întrebarea, dacă întrĕ împrejurările create prin proiectul de-sub întrebare, prin susţinerea mai departe a şcólelor nóstre confesionale, cari şi materialiceşte apasă deja greu asupra poporului nostru miser, facem ori ba vre-un serviciu bisericei şi patriei nóstre?

Dar', înainte de ce ne-am hotărî la acest pas de incalculabile urmări, în conştiinţa patriotismului nostru sincer şi din considerare pentru interesele sfinte ale bisericei nóstre, cu încredere ne adresăm Escelenţei Vóstre şi ferbinte Vĕ rugăm, ca proiectul de sub întrebare ori sĕ 'l retrageţi cu desĕvêrşire, deórece legile în vigóre ale patriei nóstre dau înaltului guvern deplină putere de a controla şcólele nóstre şi a le închide chiar, dacă acelea nu ar corĕspunde cerinţelor legii, ori, dacă retragerea proiectului ar întimpina greutăţi, sĕ fie schimbate disposiţiunile lui astfel, ca tóte drepturile confesiunii nóstre asigurate prin art. de lege XX din 1848, cum şi prin Statutul organic sanctionat de Maiestatea Sa pe temeiul art. de lege IX din 1868 sĕ rĕmână nealterate. In ce priveşte ajutoriul de stat, cerem esecutarea art. de lege XX din 1848, şi în înţelesul acestei legi, nu mai puţin pe temeiul punctului VIII din disposiţiunile generale ale Statutului organic statul, respective înaltul guvern sĕ ne pună la disposiţiune sumele necesare pentru desvoltarea şcólelor nóstre în chip corĕspundĕtor cerinţelor moderne.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

De-şi în cele premergĕtóre am eshauriat observările nóstre, cari se refer strîns la proiectul de sub întrebare, cu tóte acestea credem a ne împliní o patriotică datorinţă, când în legătură cu acésta atragem atenţiunea bărbaţilor de stat cari de present conduc destinele patriei, asupra împrejurării, că şi proiectul de lege despre care vorbim este unul dintrĕ acele mijlóce, prin cari se alteréză principiile fundamentale ale pactului din 1867/8. O constatăm cu adâncă durere, căci în tendinţa acésta vedem slăbirea condiţiunilor de întărire şi fericire a statului nostru, ear' noi deplin credincioşi punctului de vedere al bărbaţilor de stat din 1867/8, suntem convinşi, că şi fericirea nóstră proprie este condiţionată numai de la fericirea patriei nóstre mult iubite.

Prea frumos esprimă acéstă ideiă genialul şi înaintea poporului nostru în veci neuitatul baron Iosif Eötvös în opul seu „Cestiunea naţionalităţilor". „Opt sute de ani locuitorii de diferite limbi ai acestei ţeri s'au simţit cetăţeni *ai unei ţeri*, cari cu privire la limbă au rĕmas Slavi, Români, Germani, dar' pentru nici un moment n'au încetat a fi Ungari, şi la cari cerbicia cu care au ţinut la limba lor proprie, nici-odată n'a primejduit unitatea patriei, căci precum sub jugul turcesc de un veac şi jumĕtate, astfel şi mai târziu fiecare naţionalitate numai în puterea şi libertatea patriei comune a găsit garanţa libertăţii sale proprii."

Astfel propovĕdueşte poporului seu baronul Iosif Eötvös, adevĕr grăind, dar' puterea şi libertatea patriei comune nu se póte întemeia pe prigonirea etnică a fiilor ei nemagiari, cari nici-odată în contra ei nu au pĕcătuit, cari sincer o iubesc, ci numai pe adevĕrata libertate, egalitate şi frăţietate. Acésta a fost intenţiunea legilor fundamentale din 1867/8, ceea-ce se adevereşte pe deplin prin proiectele adresei către tron din 1861 şi 1866. „Voim, ca, întru cât se póte acésta face fără dimicarea ţerii şi fără jertfirea independenţei ei legale, tóte pretensiunile naţionale ale compatrioţilor nostri de altă naţionalitate sĕ fie asigurate prin legi" — astfel glăsueşte adresa către tron a dietei din 1861, ear' în proiectul de adresă al lui Francisc Deák din 1866 se cuprind următórele: „Maiestatea Sa sĕ ne ofere putinţa şi prilegiul pentru regularea raporturilor nóstre interne astfel, ca prin satisfacerea mulţămitóre, dréptă şi echitabilă a tuturor cetăţenilor patriei nóstre de ori-ce naţionalitate şi religiune ţéra sĕ devină earăşi puternică, spre a puté fi stâlp neclintit tronului şi statului."

Şi de fapt în acest spirit a fost încheiat pactul din 1867/8, care a fost chiămat nu numai sĕ reguleze raportul ţerii faţă de monarch şi faţă de cealaltă parte a monarchiei, ceea-ce s'a sĕvêrşit prin art. de lege XII din 1867, ci a avut chiămarea, ca pe temeiul marilor principii de libertate, egalitate şi frăţietate sĕ resólve şi cestiunea confesiunilor şi naţionalităţilor din ţéră. Espresiunea positivă a acestei resolvări sunt art. de lege IX şi XLIV din 1868 despre confesiunea gr.-orientală, respective despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, despre cari legi tocmai în zilele acestea presidentul de acum al consiliului de ministri a zis, că acelea cuprind în sine promisiunile sĕrbătoreşti ale naţiunii magiare.

Este ştiut, că legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor este opera proprie a înţeleptului patriei, îl putem numí al treilea întemeietor al patriei, opera lui Francisc Deák, care nu a primit nici proiectul înaintat din partea guvernului, nici cel propus de deputaţii naţionalisti. Francisc Deák a creat art. de lege XLIV din 1868, deci el va fi cel mai chiămat comentator al acestei legi. Spiritul sĕu îl chiămăm întru ajutor şi cităm cuvintele rostite de dînsul în dieta din 1871: „Fie-care naţionalitate, chiar sĕ nu fie naţionalitate politică, are dreptul a pretinde sĕ i-se ofere putinţa pentru creşterea şi cultivarea copiilor sĕi. Trei sute de gimnasii sĕ fie în ţéră, sĕ fie atâtea, în cât tot la 6 mile de pămênt sĕ se afle câte unul, dacă vre-un gimnasiu nu face instrucţiunea în acea limbă, ori cel puţin nu o face mai ales în acea limbă care este limba poporului din acel ţinut, atunci fără îndoială prosperarea învĕţămêntului va fi anevoiósă. — Sĕ ne aducem numai aminte, câte greutăţi am întimpinat noi în tinereţele nóstre prin aceea, că a trebuit sĕ învĕţăm într'o limbă străină şi sĕ privim cât de mult le este uşorat studiul tinerilor nostri prin aceea că învaţă în limba unguréscă. — Tot astfel stă lucrul şi cu privire la limba tuturor celorlalte naţionalităţi. — Dacă am voí sĕ silim pe cei de altă naţionalitate, ca copiii lor, cari ungureşte nu ştiu de fel ori numai puţin, căci dóră în şcólele poporale au învĕţat mai ales în limba lor naţională, în tóte şi pretutindeni sĕ fie instruaţi în ungureşte, atunci în gimnasiile celea progresarea tinerilor ar fi imposibilă, părinţii în zadar şi-ar cheltuí banii, copii în zadar şi-ar petrece timpul. — Peste tot, dacă voim sĕ căştigăm naţionalităţile pentru noi, apoi asta nu se póte face magiarisându-le cu ori-ce preţ, ci aşa dacă le vom face sĕ iubéscă starea lucrurilor din Ungaria. — Căci pentru mine două lucruri sunt lămurite: a voí sĕ-i estirpăm ar fi o barbarie strigătóre la ceriu, chiar şi atunci când nu ar fi atât de numĕroşi, din care causă a-i nimicí este imposibil. A ni-i face duşmani, nu zace în interesul nostru".

Astfel a tâlcuit înţeleptul patriei, Francisc Deák, legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor şi atunci întreg parlamentul l'a aplaudat. Că Francisc Deák cum a înţeles egala îndreptăţire a naţionalităţilor în Ungaria, despre acésta ne dă o classică dovadă vorbirea sa ţinută în 14 Novembre 1868 în casa deputaţilor, când în legătură cu ajutoriul de stat preliminat pentru teatrul naţional magiar a venit în discuţiune întrebarea: dacă sĕ se dee ori ba astfeliu de ajutoriu şi teatrului naţional sêrbesc. Atunci Francisc Deák a zis: „Eu nici în cestiunea naţionalităţilor nu voesc a urma alt principiu, de cât pe acela al dreptăţii; dar' nici decum nu pot sĕ împac cu dreptatea faptul, ca din dările obşteşti statul sĕ cheltuiască pentru teatru, ca institut care cultivă limba magiară, sĕ cheltuiască astfel esclusiv numai pentru un singur popor de o singură limbă şi naţionalitate. In privinţa acésta eu socotesc, că ori pentru toţi, ori nici pentru unul. Dacă am puté sĕ dăm pentru toţi, atunci da; dacă nu putem, atunci sĕ nu dăm nici pentru limba nóstră. Sĕ ştergem suma întrégă, căci nu voiesc nici o nedreptate, nici chiar atunci când am avé folos de ea".

Astfel a înţĕles Francisc Deák egala îndreptăţire a naţionalităţilor. Şi noi suntem convinşi că Francisc Deák bine a cunoscut şi a ştiut sĕ aprecieze condiţiunile de fericire şi întărire a patriei.

„Cu cât mĕ ocup mai mult şi mai intensiv cu cestiunea naţională română" — zice Dr. Jancsó Benedek în opul sĕu „Dacoromânismul şi politica culturală magiară" (A Dákorománizmus és a magyar kulturpolitica, II. p 6) — „cu atât mai mult mi-se întăreşte convingerea, că nici decum nu este în interesul naţiunii magiare a face încercarea, ca sĕ lipsiască românimea de naţionalitatea sa, ba din contră, este chiar în interesul nostru, ca în patria acésta Românii sĕ se simtă bine deopotrivă ca Români şi ca cetăţeni ungari, ca nu numai cu puterile lor proprii, ci chiar şi cu ajutoriul statului şi naţiunii magiare sĕ se întăréscă în naţionalitate, avere şi cultură, şi că pentru acest ajutoriu frăţesc, ce li-se va oferí, este în interesul nostru binepriceput a nu cere de la dînşii nici mai mult, nici mai puţin, de cât patriotism curat şi sinceră alipire la patria ungară".

A trebuit sĕ ne provocăm la martori, la martori clasici magiari pentru a doveđí, că proiectul de lege, care voieşte a împedeca cultivarea în limba lor maternă a fiilor poporului românesc, este în contrarietate cu interesele binepricepute ale patriei, a trebuit sĕ ne provocăm la martori, căci am ajuns în trista situaţiune, în cât noi, prelaţii unei mari biserici, nu putem sĕ apĕrăm interesele patriei nóstre după cea mai bună convingere a sufletului nostru, fără ca pentru acésta sĕ nu ni-se arunce numai de cât în faţă acusa nepatriotismului din partea paraziţilor patimei naţionale.

Escelenţa Vóstră Domnule Ministru!

Nici-odată poporul nostru şi biserica nóstră nu au pĕcătuit în contra patriei, fiii acestui popor şi acestei biserici cu credinţă îşi împlinesc datorinţele patriotice, darea şi-o plătesc, sângele şi 'l varsă, sunt iubitori de pace, şi pentru tóte acestea nu cer în schimb altceva, de cât libertatea sĕ-şi créscă copiii şi sĕ se pótă ruga lui Dumnezeu în limba lor proprie. Nu luaţi de la noi aceste sfinte drepturí, căci din asta nu va rĕsărí binecuvêntare pentru patrie. Şi, ca nici aserţiunea acésta a nóstră sĕ nu fie lipsită de mărturia înţelepciunii, ne provocăm din nou la cuvintele baronului Iosif Eötvös. „Putem face, ca împedecând libera mişcare a naţionalităţilor în comune şi comitate, sĕ amuţéscă acelea voci, cari acum pe unii îi umple de frică, — putem face, ca concentrând tótă educaţiunea în mânile guvernului, aceea sĕ o folosim ca mijloc pentru lăţirea limbei nóstre proprii, dar' ca naţionalităţile diferite ale ţĕrii sĕ-şi pérdă conştiinţa individualităţii lor, ca sĕ nu se însufleţéscă pentru naţionalitatea lor, aceea pe acéstă cale întocmai aşa nu o vom puté ajunge, ca alţii, cari cu aceleaşi mijlóce acelaşi lucru l'au încercat faţă de naţionalitatea magiară şi resultatul la care ne putem aştepta va fi numai acela, că mişcarea acésta, pe care am delăturat'o de la suprafaţa vieţii publice, îşi va esercia cu atât mai adânc influinţa sa, şi acea aversiune ce esistă acum în contra limbii magiare, se va preface în aversiune contra unităţii patriei. (Op. cit. 1903. p. 105)".

Forţa brutală e element destructiv; putere asimilitóre este numai libertatea, egalitatea şi iubirea creştinéscă a deaprópelui. Statul e mare, statul e puternic, interesele lui sunt sfinte, el póte da şi póte lua, dar' şi mai puternic este adevĕrul şi duhul vremilor. Ori-ce s'ar întêmpla, Escelenţa Vóstră Domnule Ministru, biserica nóstră şi poporul nostru cu credinţă îşi va împliní datorinţele sale faţă de patrie, dar' limba sa nu o va părăsí, căci scris este despre dînsul, că mai mult îşi iubeşte limba, de cât viéţa.

Primiţi, Escelenţa Vóstră Domnule Ministru, sincera espresiune a deosebitei nóstre consideraţiuni.

Sibiiu, în 19 Iulie 1904.

Episcopatul bisericei gr.-or. române.

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, şi a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Urmare).

§ 80. In postul de învĕţătoriu (ori învĕţătóre) ordinar la o şcólă elementară poporală de ori-ce caracter, póte fi aplicată, respective alésă, în viitor numai o astfel de persónă, care a dat esamenul special de cualificaţiune în faţa unei comisiuni esaminătóre de stat, şi pe basa aceluia a primit diplomă de învĕţătoriu, şi care 'şi póte dovedí cetăţenia de stat ungar. Numai învĕţătorii astfel instituiţi pot fi primiţi întrĕ membrii institutului regnicolar de pensiune.

Scopul esamenului special de cualificaţiune în faţa organelor statului, este stabilirea în sens strict a capacităţii învĕţătoriului, a destoiniciei sale în a propune şi instrua. *Limba de esaminare e cea magiară*, şi întrĕ studiile din cari se face esamenul este a se lua, pe lângă pedagogie şi metodică, încă: limba şi literatura magiară, istoria patriei, geografia şi constituţia patriei. Candidatul care a făcut cursurile într'o pedagogie cu limbă de propunere nemagiară póte sĕ facă esamenul special de cualificaţie din pedagogie şi metodică, din esercíţii practice, — fără a fiací înţelésă praxa în propunerea limbei magiare, — şi în limba de propunere a respectivului institut. In diploma de învĕţătoriu, care este a se da în limba oficiósă a statului, vine trecută şi nota ce a primit'o respectivul la esamenul fundamental din religie şi morală. Esamenul special de cualificaţie pedagogică e scutit de taxe.

§. 81. Ministrul de culte şi instrucţie compune pentru fie-care pedagogie de învĕţători şi învĕţătóre, care corĕspunde dispoziţiunilor acestei legi, câte *o comisiune de stat* pentru esamenele speciale de cualificaţie pedagogică, şi stabileşte prin ordonanţă organisarea acestor comisiuni.

Presidentul comisiunii de stat pentru esamenele speciale de cualificaţie pedagogică la pedagogiile de stat pentru învĕţători şi învĕţătóre e inspectorul regesc de şcóle al respectivului cerc, ori substitutul sĕu, delegat din partea ministrului de culte şi instrucţiune. Pe membrii comisiunii îi numeşte tot ministrul de culte şi instrucţie, luându-i din şirul directorilor şi profesorilor de la pedagogiile pentru învĕţători ori învĕţătóre, din şirul inspectorilor de şcóle, dintrĕ învĕţătorii mai distinşi de la şcólele poporale, şi alţi ómeni de specialitate.

La pedagogiile confesionale pentru învĕţători ori învĕţătóre comisiunea acésta se compune din un president numit de către ministrul de culte şi instrucţiune, după ascultarea respectivei autorităţi supreme confesionale, eventual din substitutul sĕu, şi din membrii (comisari de specialitate) numiţi în acelaşi chip din partea ministrului, apoi din membrii anunţaţi ministrului din partea respectivei autorităţi confesionale şi aprobaţi de ministru. Aprobarea membrilor anunţaţi din partea autorităţii confesionale ministrul o póte denega numai în casul când sunt temeri motivate, că activitatea lor póte fi îngrijitóre din punctul de vedere al statului, ori când membrul anunţat nu posede cel puţin cualificaţia prescrisă în §-ul 70. Membrii numiţi din partea ministrului pentru o pedagogie confesională trebue sĕ aparţină, după putinţă, respectivei confesiuni. Din membrii numiţi şi aprobaţi, presidentul, eventual substitutul sĕu formézá comisiunea esaminătóre astfel, că în ea sĕ fie representaţi în mod egal membrii numiţi de ministru şi cei designaţi din partea autorităţii confesionale.

Protocolul de esaminare şi diploma vine subscrisă de toţi membrii comisiunii. Dacă presidentul comisiunii constată că la procedura de esaminare s'a făcut abatere de la cerinţele legii, ori vre o iregularitate, sau vede că candidatul nu posede limba magiară în mĕsură de a o puté instrua: póte sĕ suspendeze estradarea diplomei prin negarea subscrierii sale şi are sĕ róge pe ministrul, ca pe respectivul candidat sĕ 'l trimită în faţa unei noue comisiuni de esaminare.

§ 82. La esamenul special de cualificaţie pot sĕ se anunţe toţi candidaţii cari au dat esamenul fundamental pedagogic la vre-o pedagogie din patrie cu bun succes şi au fost aplicaţi la vre-o şcólă publică poporală ca candidaţi de învĕţători unul, ori cel mult doi ani, împrejurare pe care o pot dovedí cu certificat oficios de la respectiva autoritate şcolară. Mai departe aceia, cari după facerea esamenului fundamental pedagogic au fost aplicaţi ca învĕţători privaţi, ori educatori, şi elevii lor au dat pe basa §-lui 4 din legea acésta esamen la vre-o şcólă publică elementară poporală, şi despre acésta pot produce atestat autentic. In fine aceia, cari au primit concesiune de la ministrul de culte şi instrucţie, pe basa § lui 80 al legii de faţă. După doi ani póte sĕ dee ministrul, în casuri de specială considerare, concesiune pentru facerea (de nou) a esamenului special de cualificaţie. Candidatul care a cădut de douĕ-ori la esamenul special de cualificaţie, nu mai e admis la esamen.

§. 83. Dispoziţiunile cuprinse în §§-ii 75—77 şi 79—82 întră în vigóre la patru ani de la promulgarea legii acesteia. Dar' chiar şi până atunci, nu póte căştiga nimeni diplomă de învĕţătoriu şi nu póte fi aplicat nici ca învĕţătoriu provisoriu dacă nu cunóşte limba magiară în vorbire şi scriere, în mĕsură, ca sĕ o pótă instrua cu succes corĕspundĕtoriu în şcóla poporală, şi dacă nu 'şi póte dovedí cetăţenia ungară. Tot aşa, până la întrarea în viéţă a dispoziţiunilor cuprinse în §§-ii 75—77 şi 79—82, la tóte pedagogiile pentru învĕţători şi învĕţătóre la cari limba de propunere nu e cea magiară esamenele anuale şi de cualificaţie se vor face în presenţa şi cu conlucrarea inspectoriului regesc de şcóle ori a substitutului sĕu numit din partea ministrului de instrucţie, care va subscrie diplomele de cualificaţie şi le va estrada numai în casul că candidatul posede limba magiară în mĕsură de a puté propune în ea. In contra denegării din partea inspectorului reg. de şcóle candidatul póte înainta recurs cel mult în 30 de zile, socotite de la ziua facerii esamenului, la ministrul de culte şi instrucţiune, care în casul acesta esaminézá de nou pe candidatul prin o comisiune de trei, — numită din partea sa. Dacă comisiunea acésta găseşte că candidatul posede limba magiară în mĕsura de sus, i-se va estrada diplomă numai de cât. Verdictul comisiunei vine notat pe diplomă.

§. 84. Se împuterniceşte ministrul de culte şi instrucţiune, că pedagogia pentru învĕţători ori învĕţătóre susţinută de vre-o confesiune, societate ori comună, a cărei funcţionare e necesară în interesul instrucţiei publice şi umple un gol, sĕ o provadă cu ajutoriu de stat la cererea autorităţii care o susţine, respective sĕ o iee sub îngrijirea sa, pe lângă următórele condiţiuni esenţiale şi în modul următoriu:

a) în o astfel de pedagogie provĕdută cu ajutoriu de stat este a se introduce planul de învĕţămênt din pedagogiile de stat;

b) tóte fundaţiunile, capitalele, edificiile, posesiunea mobilă şi imobilă de ori ce natură a pedagogiei rĕmâne şi pentru mai departe proprietate a institutului şi venitele au sĕ fie întrebuinţate în scopurile institutului.

c) în postul de profesor dotat cu ajutoriu de stat în ori-ce fel de raporturi póte fi aplicat numai un profesor care posede cualificaţia stabilită în punctul *a)* şi *b)* din §. 70 al legii presente;

d) profesorii cari îşi primesc dotaţiunea din isvórele de sub *b)* ori din alte venite destinate din partea autorităţii respectivului institut, vor fi aleşi şi în viitoriu din partea autorităţii institutului. Salariile profesorilor le stabileşte aceeaşi autoritate, numai cât trebue sĕ fie precisat minimul de salariu în contractul ce 'l va lega cu ministrul de culte şi instrucţie cu privire la subvenţionare. Pe profesorii plătiţi din partea statului, ori din ajutoriul de stat, îi numeşte ministrul de culte şi instrucţiune.

e) dacă statul contribue cu mai puţin de jumĕtate, ori cel mult cu jumĕtate la acoperirea trebuinţelor anuale, prin lege stabilite, ale institutului, în casul acesta întregul drept de administrare şi de dispunere asupra institutului, amĕsurat punctelor *a)*, *b)* şi *c)*, rĕmâne şi mai departe al autorităţii institutului şi ministrul de culte şi instrucţiune eserciéză numai dreptul de supraveghiare asupra institutului subvenţionat; dacă însĕ statul contribue cu mai mult de cât jumĕtate la susţinerea institutului, în casul acesta întregul institut vine pus la dispoziţia ministrului de culte şi instrucţie. Insĕ pe séma autorităţii respectivului institut rĕmâne garantat dreptul de proprietate asupra averii din punctul *b)* de mai sus şi dreptul de dispunere asupra venitelor acestei averi în scopurile institutului, cum şi dreptul din punctul *d)* de a alege profesorii.

Cu ocasiunea ori-cărei astfel de subvenţionări este a se lega întrĕ ministrul de culte şi instrucţie şi întrĕ partea subvenţionată un contract special în scopul acesta, în care contract au sĕ fie stabilite în mod detailat modalităţile şi condiţiunile subvenţionării, drepturile asigurate pe séma ambelor părţi şi îndatoririle acceptate din ambele părţi.

§. 85. Asupra tuturor pedagogiilor pentru învĕţători şi învĕţătóre supremul drept de supraveghiare 'l eserciéză ministrul de culte şi instrucţiune prin inspectorul reg. de şcóle. Inspectorul regesc de şcóle cercetéză institutele acestea şi constatând mancităţi face raport despre acésta ministrului de culte şi instrucţie, care provócă pe susţinĕtorii institutului sĕ le delăture. Sunt mancităţile constatate atât de mari, în cât pot periclita activitatea cu succes a institutului, ear' susţinĕtoriul institutului nu le delătură în curs de doi ani, nici la repeţita provocare, — ministrul póte dispune închiderea institutului.

In casul însĕ, că ministrului îi vin la cunoştinţă defecte morale ori tendenţe contrare statului la vre-o pedagogie pentru învĕţători ori învĕţătóre, şi o îndreptare radicală a relelor nu se face din partea respectivei autorităţi superióre confesionale, ministrul va face cercetare prin organele sale ordinare, delegate în mod special, şi dacă pe basa cercetării se pot stabilí astfel de fapte, cari cu privire la directorul sau profesorii de la institutele de stat ori comunale au de urmare amovarea din post, ministrul de culte şi instrucţie are dreptul şi datorinţa sĕ pretindă delăturarea indivizilor periculoşi. Dacă în cursul cercetării se constată, că esistă casul unei crime, ori delict, afacerea se transpune procurorului reg. de stat, pentru-ca sĕ întroducă procedura penală pe calea legii. Dacă susţinĕtoriul nu delătură imediat astfel de rele constatate, ministrul póte sĕ ordoneze numai de cât închiderea temporală ori pentru totdeuna a institutului.

Averea unui institut a cărui închidere temporală a fost decretată, remâne sub administrarea respectivei autorităţi supreme confesionale, şi venitele vin capitalisate până atunci, până când ministrul, constatând delăturarea relelor, permite, ca institutul sĕ fie de nou deschis. Asupra averii şi asupra fundaţiunilor unui institut a cărui închidere pentru totdeuna a fost ordonată, dispune, întrucât fundatorii ori urmaşii acestora n'au dispus pentru casul încetării funcţionării institutului, aceeaşi autoritate supremă confesională, însĕ earăşi în scopuri de instrucţie pentru confesiunea sa (§. 10 din art. de lege XXVI anii 1790/91), remânênd reservat pe séma M. Sale dreptul de supremă inspecţiune.

§ 86. Diploma de cualificaţie, căştigată pe basa legii acesteia, după espirarea terminului fixat în §-ul 83, cu privire la art. de lege I. din 1883 referitor la cualificaţia funcţionarilor publici e egală cu atestatul de maturitate de la vre-o şcólă medie.

(Va urma).

Sfinţirea şcólei din Măguri.

— Raport special —

— 19 Octobre v.

Zi mare, zi memorabilă şi în veci neuitată a fost ziua de 17/30 Octobre a. c. pentru harnicul şi credinciosul nostru popor ortodox din parochia *Măguri* (tractul Clujului), pentru-că în acéstă zi în mod măreţ şi sublim s'a predat prin sfinţire înaltei sale destinaţiuni impesanta şcólă de acolo.

Actul sfinţirii l'a îndeplinit Cuvioşia Sa dl asesor consistorial *Dr. Miron E. Cristea* ca mandatar al Inaltpreasfinţitului Domn Archiepiscop şi Metropolit al nostru *Ioan Metianu*, asistat de dl protopresbiter tractual *Tuliu Roşescu*, preoţii: *Dimitrie Muntean* din loc, *Nicolae Oneţu* din Peleş (tractul Câmpeni) şi *Vasilie Vereş* din Giurcuţa.

Cu acésta ocasiune măreţ şi impunĕtor s'a manifestat în întréga lor splendóre ritualele bisericei nóstre, transpunênd în sfere mai înalte, cereşti, nu numai poporul de rênd şi inteliginţa română, ci chiar şi pe străinii de limbă şi religie, presenţi la acest act.

Nespus de mult a contribuit la splendórea actului timpul de tot favorabil, care părea că acuma a fost dat sĕ iee şi el parte la bucuria generală prin razele dulcei şi calde ale strălucitoriului sóre.

Deja Vineri în 15 l. c. v. séra sosise cu trenul la Cluj Cuvioşia Sa dl mandatar archiepiscopesc, de unde Sâmbătă diminéţa însoţit de dl protopresbiter tractual Tulliu Roşescu, de protomedicul comitatului Cojocna şi preotul D. Muntean a plecat cu trăsura către Măguri. In Gilău, pe unde a trecut, a fost fórte căldoros primit din partea dlui protopretor Bedermann şi pretorul Bereczky. De aci şi-a continuat drumul lung alăturându-se la suită şi pretorul Bereczky — până la locul numit „Răcătău", marginea hotarului Măguri, unde a fost întimpinat de un banderiu din 12 călăreţi, robuşti, plini de viéţă şi îmbrăcaţi sĕrbătoreşte, în frunte cu învĕţătoriul din Măguri I. Bogdan.

De ací drumul spre comună se ramifică în 2 direcţiuni, unul mai comod, dar' fórte lung şi ocolitor, altul mai scurt, dar' greu, cu un suiş tot la deal în lungime de 10 k'm. S'a ales acest din urmă, pe care tótă suita l'a percurs călare, ajungênd séra la $5^1/_2$ ore la „Villa" statului din cel mai înalt punct al comunei. Un loc romantic cu o priveliştе admirabilă şi printrĕ brazi, decorat cu un complex de „ville" private, unde îşi recrează în serul rĕcoritor elita magiară din Cluj timpul verei.

Ací la pórta „Villei" dl mandatar este din nou fórte căldoros întimpinat prin scurte cuvinte rostite de preotul din Butene Gavriil Todoruţ încunjurat de popor, care în numele acestuia interpretéză nemărginita bucurie a poporului din Măguri, când póte saluta în mijlocul sĕu pe representantul I. P. S. Sale Domnului archiepiscop şi metropolit *Ioan*. Dl mandatar emoţionat de bucurie pentru splendida primire rĕspunde cu cuvinte frumóse.

Descălecând apoi întréga suită şi împreună cu óspeţii sosiţi mai dinainte retrăgêndu-se în apartamentele „Villei" se serveşte un fórte gustos prânz la 7 ore séra, după care se retrag toţi la odihnă, pentru-ca în ziua următóre sĕ se facă sfinţirea şcólei.

Duminecă diminéţa credincioşii îmbrăcaţi sĕrbătóreşte şi cu feţele voióse, manifestarea deplinei mulţămiri, alérgă de pe tóte colinele către sfînta biserică, de astădată dovedită de tot mică pentru ei, unde se servește utrenia de către preoții T. Todoruț și V. Vereș.

Pe la doxologie intră în biserică dl mandatar însoțit de protopresbiterul T. Roșescu, preoții: D. Muntean, N Oneț, T. Tóder, protomedicul comitatului Cojocna, pretorul Bereczky, notarlul Kantor, subnotariul și alți inteligenți români și străini. Apoi se începe sfânta liturgie și se servește în mod impunětoriu, în cât pe străini i-a pus în uimire. Cântările liturgice le-au condus preoții G. Todoruț și T. Tóder. Admirabilă a fost liniștea și tăcerea adâncă a poporului în tot decursul liturgiei.

După liturgie, la sunetul clopotelor și în frumósă procesiune am eșit din biserică și printrě decorațiuni de brad cu pórtă de triumf ne-am dus la școlă în imediata apropiere de biserică — pentru sfințirea apei.

In vederea imensului public și a timpului admirabil de frumos, sfințirea apei s'a făcut sub ceriul liber înaintea școlei, după care apoi s'a încunjurat edificiul școlar și s'au stropit tóte chiliile, cum și întreg publicul prin dl mandatar, sfêrșindu-se acest act înălțătoriu și măreț pe la $^1/_2$2 ore p. m.

Cunună la tóte acestea s'a pus prin magistrala vorbire a domnului mandatar, care în veci neștérsă va rĕmâné în inima poporului din Măguri.

Pe când era sĕ se facă în procesiune plecarea spre biserică, dl vigil silvanal I. Borș se postézá vis-à-vis de mesă unde s'a făcut sfințirea apei, cu aparatul fotografic, și eternisézá prin fotografare actul măreț și sublim.

Se face plecarea către biserică, se stropește și acest sfânt lăcaș cu apă sfințită și cu acésta se încheie înălțătórele servicii divine.

Poporul se postézá în fața bisericei și când ese din biserică domnul mandatar este întimpinat cu un puternic salut de „sĕ trăiéscă“.

De la biserică apoi, parte cu trĕsura, parte pe jos, se ia drumul către „Villa“ statului ($3^1/_2$ k'm. de la biserică), pentru-ca după abundanta hrană sufletéscă sĕ-și priméscă și trupul hrana sa. Ací se servește prânzul festiv pentru 24 persóne inteligente și mai mulți fruntași din popor, la 2 mese diferite. Ear' la școlă grosul poporului se îndulcește și el prin închinarea de 1—2 păharĕ beutură și prin mâncare.

De sine înțeles, că la mesă — ca de obiceiu — nu au lipsit nici toastele: domnul mandatar închină pentru sănĕtatea Inaltpreasfințitului Domn archiepiscop și metropolit al nostru *Ioan* și în limba magiară pentru comitele suprem al comitatului Cojocna; dl protopresbiter T. Roșescu și pretorul Bereczki pentru domnul mandatar; preotul D. Muntean pentru dl protopresbiter T. Roșescu; preotul G. Todoruț pentru pretorul Bereczky, care a avut partea leului la edificarea școlei și a casei parochiale; protomedicul comitatului Cojocnei pentru conducĕtorii poporului; preotul Nicolae Oneț pentru popor, etc.

După prânz se încinge o horă mândră și frumósă în care intră inteligința și poporul, și ține până Luni în zori de zi, când după puțină odihnă óspeții toți se depărtéză, ducênd cele mai dulci și neșterse suveniri.

Domnul mandatar Luni diminéța împreună cu 3 preoți mai servește la biserică asupra unui bolnav de ochi maslul, apoi la drumul către Mărișel și „Fântânele“ (locuri istorice) însoțit de preoții D. Muntean și V. Vereș.

Nu e fără interes a se ști, că școla din Măguri, adevĕrat palat, este prima școla din tractul Clujului, cu 7 chilii: 2 sale de învĕțământ, 2 dormitóre, 2 chilii pentru un învĕțătoriu și o cancelarie.

Se află lângă școla cea vechie, care smerită și umilită, aprópe de ruinare, stă lângă falnica ei soră. Trecutul și presentul... Ce colosală deosebire!

S'a edificat din averea fostilor iobagi din Măguri, ca și casa parochială, care încă este un edificiu frumos cu 4 chilii, într'un timp relativ scurt, aprópe un an, și tocmai acum, când lipsa e generală. Spesele cu sfințirea școlei încă tot din cassa fostilor iobagi s'au făcut. Dar' prin act se vor dona bisericei.

La edificarea acestor două clădiri monumentale pentru Măguri partea leului a avut'o dl pretor Bereczky, ca president al fostilor iobagi. A contribuit mult și indemnul dat ocasional al dlui protopresbiter tractual T. Roșescu. Mult a ostenit și preotul D. Muntean până ce edificiile s'au terminat. Apoi jertfa poporului în aceste zile grele e nespus de mare.

Laudă vrednică tuturor și binecuvêntarea ceriului asupra ostenelelor lor!

gt.

Intrunirea din Sĕliște.

Adunarea de protestare de la Sĕliște, ținută eri (Dumineca), a succes splendid. Peste 400 de participanți din Sĕliște și comunele învecinate au votat unanim și cu mare însuflețire un protest energic contra proiectului despre reforma instrucțiunii poporale.

Adunarea a fost presidată de protopresbiterul Dr. Ioan *Stroia*. După deschiderea adunării a făcut dare de sémă asupra situației politice Dr. N. *Comșa*, apoi Dr. *Petra* a esplicat poporului dispositiunile jignitóre pentru limba română și pentru autonomia bisericei nóstre din proiectul de lege al dlui ministru Berzeviczy, ear' Dr. I. *Beu* în o frumósă vorbire a făcut apel la popor, ca totdéuna și în tóte cestiunile sĕ țină cu încredere la conducĕtorii eșiți din sinul poporului și numai pentru de acestia sĕ-și dee votul.

Protestul e următoriul:

I.

Adunarea alegĕtorilor din cercul electoral comitatens „Sĕliște“ și a celor din cercul electoral dietal „Cristian“, ținută în 13 Novembre n. 1904 în Sĕliște, ascultând atât darea de sémă a delegaților consiliului județan prin graiul Drului Nicolae Comșa despre activitatea delegaților în special — și a clubului comitatens român în general, — cât și espunerile asupra situației generale politice, — ia cu mulțămită la cunoștință darea de sémă și le votéză încredere deplină pentru ținuta lor démnă și românéscă.

II.

Adunarea luând în desbatere proiectul de reformă a legii școlare, presentat dietei de ministrul de culte,

avênd în vedere că acest proiect nesocotește legi fundamentale din constituția țerii: legea despre egala îndreptățire a naționalităților, nisuind la revisuirea ei în detrimentul egalei îndreptățiri,

avênd în vedere, că el vatĕmă adânc autonomia garantată prin legi a bisericei nóstre naționale și investite cu dreptul de a inființa și susținé școle,

considerând mai departe, că numitul proiect constitue o violare a dreptului inăscut fie-cărui cetățean la limba sa proprie maternă, care singură îi póte garanta desvoltarea sa normală în cultură, —

considerând, că în ultima analisă scopul noului proiect școlar este îndreptat contra înseși esistenței tuturor naționalităților din acéstă țéră, tindênd direct la desnaționalisarea lor, —

considerând în fine, că prin astfel de tendințe se propagă ura de rassă și se periclitéză convicțuirea pacinică a diferitelor popóre ce constituesc acest stat:

Adunarea alegĕtorilor și a poporului întrunit protestéză solemn contra acestui proiect de lege și declară că vor lupta din tóte puterile ca sĕ nu devină lege.

III.

Adunarea luând act de energicii pași întreprinși de episcopatul român în contra noului proiect de lege școlar, îi esprimă mulțămita sa.

Teatrul orășenesc.

Luni, (14 Novembre): „*Zapfenstreich*“, dramă în 4 acte, de Franz Adam Beyerlein.

Marți (15 Novembre): „*Die Landstreicher*“, operetă în 2 acte, de C. M. Ziehrer cu un preludiu.

NOUTĂȚI

Nou protopop. In ședința plenară de azi consistoriul archidiecesan a numit protopresbiter al tractului *Murĕș-Oșorheiu* pe *Stefan Rusu*, paroch în Nasna și administrator al numitului tract, care la alegerea de protopop fusese ales cu unanimitatea voturilor sinodului protopopesc electoral.

*

Pentru catedrală. Vasilie *Bloț* din Rĕșinari a dăruit pentru catedrala din Sibiiu 100 coróne.

*

Discutarea proiectului școlar în comisiunea dietei. Comisiunea școlară a dietei va lua la desbatere proiectul despre reforma instrucției poporale în ședința sa de mâne (Marți). In scopul discutării se întrunise comisiunea deja Vineri după amiazi, dar' la propunerea deputatului Csernoch (din partidul poporal) discutarea s'a amânat pe Marți, din causă că Sâmbătă unii membri ai comisiunei trebuind sĕ lipsiască din Budapesta, discutarea ar fi avut sĕ fie întreruptă.

*

Deputații români — contra proiectului școlar. Deputații români din partidul guvernamental: dd. *Avramescu* Pachonie, *Ciocan* Ioan, *baron Nopcea* Alexa, *Pap* Iosif, *Dr. Șierban* Nicolae, *Szerb* George și *Vuia* Petru, s'au presentat Vineri la ministru'-president sub conducerea lui Șierban și i au declarat că în cestiunea proiectului de lege despre reforma instrucției poporale *se identifică întru tóte cu memorandul bisericei gr.-or. române*, presentat contra proiectului, și prin urmare nu-'l vor vota.

Ministrul-president li a rĕspuns, că proiectul, *deocamdată*, nu va fi supus desbaterii parlamentare.

Cum concordéză însĕ acésta luare de la ordinea zilei cu știrea ziarelor din Budapesta, că discutarea proiectului în comisiunea dietei se va începe mâne??

*

Adunări de protestare contra proiectului școlar. Alegĕtorii din cercul *Șiria* au ținut eri adunare în Șiria, votând unanim resoluțiune de protest contra proiectului de lege despre reformarea instrucțiunii poporale.

Adunarea din *Vêrșeț*, la care au luat parte preste trei mii de sêrbi, a votat unanim și cu mare însuflețire resoluțiunea de protest propusă de redactorul Iașa *Tomici*.

La *Sebeșul săsesc* e convocată adunare de protestare pe *17 Novembre st. n.* Convocatoriul e semnat de protopresbiterul Sergiu Medean și preotul Zevedeiu Murĕșan. Cum vestește „Libertatea“, adunarea promite a fi grandiósă.

*

Legea recrutării pe 1905. Ministrul de honvezi a presentat dietei Vineri proiectul de lege despre contingentul de recruți pe anul 1905. Proiectul cere pentru armata comună și pentru marina de rĕsboiu 103.100 recruți, ear' pentru honvezimea ungară 12.500. Din cei 103.100 ceruți pentru armata comună și pentru marina de rĕsboiu Ungaria are sĕ dee 44.676 recruți. Asentările ar fi sĕ se facă din 1 Martie până 'n 30 April.

*

Himen. Terezia *Gomboș* și Nicolae *Butelanc*, logodiți.

*

Intâlnire de împĕrați. „Berliner Tageblatt“, informat din Petersburg raportéză că *țarul Nicolae* va avé în curênd întâlnire cu *împĕratul Vilhelm* la Schirnievița și că în cercurile guverniale rusești se atribue mare însemnătate politică întâlnirii acesteia. Acelaș raport spune că țarul Nicolae și-a esprimat dorința, ca împĕratului Vilhelm sĕ se facă la Schirnievița primire estraordinar de cordială. — Observăm, că pe la începutul lunii trecute încă s'a fost lansat prin ziare știrea despre o apropiată întâlnire a țarului Rusiei cu împĕratul Germaniei, dar' atunci știrea s'a fost dementat din partea cercurilor oficiale berlineze.

*

Dr. Lupaș — colaborator la „Controla“! In numĕrul 114 al ziariului nostru sub titlul „Dr. magna cum laude“ luaserăm notiță că dl Ioan Lupaș, absolvent al facultății filosofice din Budapesta „și bine apreciat colaborator estern al ziariului nostru“ a depus la universitatea din Budapesta doctoratul în științele istorice „magna cum laude“ etc. „Controla“ din Timișóra forfecând din ziariul nostru știrea acésta, o dă în numĕrul de Joi (10 Nov. n.) întrégă, fără nici o schimbare și fără a spune că știrea e din „Tel. Român“. Astfel pe lângă șterpelirea știrei „Controla“ se mai și laudă cu un „bineapreciat colaborator estern“ al ei, pe care hotărît cu nu l'a avut nici când întrĕ colaboratorii ei.

*

† Generalul Ioan Algiu, fruntaș cu trecere în partidul conservator din România, a decedat în București, în etate de 70 ani. Inmormêntarea s'a făcut Vineri, la orele 2, cu mare solemnitate. Mórtea generalului Algiu venise în mod subit. Decedatul fusese Mercuri séra la club, unde a rĕmas până pe la orele 11, și s'a dus vesel și sănĕtos a casă. Imediat după întrarea în casă i-s'a făcut rĕu, și în scurt timp a încetat din viéță.

*

Sfințire de biserică. Luni 8/21 Novembre a. c. (Sfinții archangeli) se face sfințirea bisericei din *Căpâlna*. Actul sfințirei se va începe la 9 ore a. m. — La ora 1 p. m. banchet, în casele dlui preot *Vasilie Dobre.* Taxa 2 coróne pentru o persónă. Binevoitorii de a lua parte la banchet sunt rugați a înștiința oficiul parochial din Căpâlna până Joi în 4/16 Novembre. Séra tinerimea din loc aranjéză producțiune teatrală-declamatorică. Teatrul se va începe la 7 ore séra în localul dlui Cosma Tonescu. Taxa de întrare: de persónă 2 coróne ear' de familie de 3 membri 4 coróne. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor cuita publice. Intreg venitul e destinat pentru înfrumsețarea internă a nouzidítei biserici.

*

Solidaritate. Cetim în „Alkotmány“ că membrii creștini ai reuniunii comercianților mici din Buda au hotărît sĕ sisteze abonarea ziariului „Pesti Hirlap“, din causă că în unul din numerii sĕi a atacat grobian și pe nedrept pe un coleg al lor, și totodată sĕ 'l boicoteze și din prăvăliile și casele lor.

*

Ninsóre. De Sâmbătă nóptea cade necontenit zăpadă asupra Sibiiului și împrejurimilor. La început móle, amestecată cu plóie, ear' de azi diminéță începênd ninsórea cerne fluturași uscați, cari încing în vestmênt alb stradele și coperișele caselor.

*

Necrolog. *Eugenia Bucșa* a rĕposat în 13 Octobre, în etate de 11 ani, și *Emil Bucșa* student în cl. IV-a a gimn. român din Brașov, a rĕposat în 22 Octobre, în etate 13 ani. Inmormêntarea li s'a făcut în cimiterul bisericei gr.-or. din Ródeș. Depl'âng perderea lor părinții Eremia *Bucșa* paroch în Ródeș și *Raveca* născută Marcu, apoi frații Teofil, Macedon și Romulus. Odihnéscă în pace!

*

Orcan ucigaș. Mercuri și Joi a fost mare orcan prin Germania, deosebi în ținuturile de la vest, care a causat și nenorociri Astfel, întrĕ alte numĕróse nenorociri, în Köln puterea vêntului a doborît de pe coperișul unei case pe un biet lucrător suprins de orcan la lucru de reparare a coperișului, ear' la malul Riului a luat pe sus o fetiță și a isbit'o în rîu. Ambele victime și-au perdut viéța.

*

Uniți și în mormênt. Soția măsariului Huber József din Dobrițin după morb greu și îndelungat a murit zilele trecute, în butul tuturor îngrijirilor iubitóre ale soțului ei. Zguduit de perderea soției, Huber a căḑut pe patul mórtei și a murit subit și el. Luni au fost înmormêntați amêndoi în mormênt comun. Erau bĕtrâni moșnegi ambii și în întrégă viéța lor de căsătorie n'au avut cértă nici-odată.

*

Petrecere în Timișóra. Reuniunea femeilor gr. or. române din Timișóra-Fabric aranjéză petrecere de dans Joi, în 11/24 Nov. 1904, în sala berăriei (Fabrikshof) în favorul elevilor săraci de la școlele confesionale din loc. Inceputul la 8 ore séra. Biletul de persónă 2 cor., de familie (3 membri) 3 cor. Oferte și suprasolviri marinimóse se primesc cu mulțămită la adresa dnei cassiere Lucreția Matei (Fabric, strada domnéscă — Uri-u cza nr. 32 —, și se vor cuita în cale jurnalistică. Damele sunt rugate a se presenta în toalete cât mai simple.

Cărți și reviste.

Legendar pentru școlele poporale. Sub titlul „Legendar, sau carte de cetire pentru școlele poporale, partea I. pentru al 3 lea și al 4-lea an de școlă“ a apărut în tipografia Iosif Drotleff (Sibiiu) ediția XIII. a Legendarului de Vasilie *Petri*, aprobată de guvern în 29 August a. c. sub Nrul 3670. Editura autorului. Prețul unui esemplar legat 1 coróna.

Posta redacției.

„*De ale școlei*“. Nu se póte publica.

Poesiile „Tu 'mi ziceai odată“, — „*Un vis*“ *și* „*Ți-am plâns*“, nu sunt de publicat.

Budapesta. Primit. Dar' ceva mai târziu va urma publicarea.

Mai nou!!

Si mai nou!!

Cea mai nouă colectă principală
a Loteriei r. ung. priv. de clase
oferă

pentru prima-oră

cele dintâi losuri originale

1/1	1/2	1/4	1/8
12 cor.	6 cor.	3 cor.	1·50 cor.

SCHWÁB LIPÓT
Budapest
VI., Gyár-utcza 43.

[312] 4—5

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC
— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele și altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

Nr. 539. [320] 2—3

Concurs

Pentru întregireapostului de **paroh** în parohia **Peştera**, proto presbiteratul Bran, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre, în terminul deschis, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi a se presenta poporului pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Zerneşti, în 14 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral Bran, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Dan
adm. prot.

Somatosă
albumină de carne solubilă
conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, fără gust, eminent
remediu întăritor
producĕtor de apetit
pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc.
în formă de
Somatosă de fer
pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.
[85] 17—22
Somatosa produce apetit în mĕsură mare
Se capĕtă in farmacii şi drogerii — Veritabil in pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire inventiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[22] 107

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

La croitoria universală
strada poplăcii nr. 3, **Sibiiu**, strada poplăcii nr. 3.

Se confecţionéză cele mai elegante, prompt şi eftine (312) 1

reverenzi

cum şi tot feliul de **haine de domni**, după moda cea mai nouă. La cas de urgenţă se póte găta ori-ce lucru în 24 ore.

Cu deosebită stimă
I. Petraşcu, croitoriu de reverenzi.

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. **Ţinerea vitelor**, de Eugen Brote	—·24
2. **Trifoiul**, de Eugen Brote . . .	—·24
3. **Prăsirea pomilor**, de Dem. Comşa	—·24
4. **Legea veterinară**, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. **Insoţirile de credit** (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. **Cartea stuparilor săteni**, de R. Simu	—·70
7. **Statutele tovărăşiilor agricole**	—·—
8. **Statutele insoţirilor de credit** (Raiffeisen)	—·—
9. **Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu**	—·10
10. **Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie**	—·—
11. **Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii**	—·10
12. **Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp**	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Norocul lui Gaedicke e colosal!

15 milióne de coróne

am plătit în scurt timp, întrĕ cari şi următórele **câştiguri principale**:

premiul cel mare de 600.000 coróne pe nrul 62551

400000	coróne pe numĕrul	11119	**100000**	coróne pe numĕrul	42758
400000	„ „ „	28916	**100000**	„ „ „	49878
400000	„ „ „	33464	**100000**	„ „ „	87991
70000	„ „ „	60912	**60000**	„ „ „	78863
60000	„ „ „	17357	**60000**	„ „ „	82528
60000	„ „ „	97263	**30000**	„ „ „	6920
30000	„ „ „	38691	**30000**	„ „ „	90964

La a XV-a Loterie reg. ung. de clase vin earăşi în joc **110,000 losuri** cu **55.000 câştiguri**, întrĕ cari câştigul principal de eventual

Un milion 1,000.000 coróne. **Tot al doilea Los câştigă.**

Tragerea primei clase deja **la 24 şi 25 Novembre stil nou 1904.**

Preţul losurilor:	întregi	jumĕtăţi	pătrare	optimi	de losuri originale
[311] 3—5	**12·—**	**6·—**	**3·—**	**1·50**	**coróne.**

Trimiterea losurilor se face cu ramburs sau pe lângă plătire înainte. Planuri oficiale gratis. Şecuri postale pentru trimiterea scutită de porto a banilor trimit gratis şi franco muşteriilor mei. Rog a se face comandele fără întârziere.

A. GAEDICKE cea mai mare colectă de noroc a Ungariei
BUDAPEST, Kossuth-Lajos-utcza II.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 119 Sibiiu, Joi 4/17 Novembre 1904 Anu. LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strĕinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rĕndul cu litere garmond

Intărirea inimilor.

In spiritul etnic, cum și în spiritul individual, prea adese-ori în cursul vremii se ivesc fluxe și refluxe. Ori de câte-ori viéța psichică socială sau individuală se află în urcare sau scădere, se dă naștere la *învălmășală* de *sentimente* și mai ales de *afecte*. Tot insul, care are numai nițică pĕtrundere psichologică, va puté sĕ confirme din propria esperiență veracitatea acestor afirmațiuni.

Și dacă ne gândim la manifestația stărilor nóstre sufletești din diferite timpuri și la feliuritele referințe de viéță, vom trebuí sĕ scótem din acea învălmășala sufletéscă anumite *direcții* de *simțire, gândire* și *lucrare*.

Bătător la ochi este faptul, că o abundanță sufletéscă isvoresce din fondul conștiinței nóstre totdeuna când sufletul nostru este pornit pe calea suișului, ear' în drumul povârnișului sterilitate și sărăcie de multe-ori uimitóre. Nu întâlnim óre aceeași apariție și în marea sufletéscă a mulțimii? Nu vedem, ori nu simțim urcarea și scăderea valorilor conștiinței sociale, ori etnice? Nu socotim întru nimica volburele, cari conturbă mersul lin al albiei în care se scurge viéța popórĕlor?

Și dacă da, atunci ce *învĕțăminte* putem trage din constatările propriei esperiențe?

Nu am pretenția de a impune părerile subiective nimĕnui, dar' am dorința de a *scruta* în acest *colț* întunecat al sufletului mulțimei și a supune cercetările mele *ochiului limpede* și *rațiunei curate* și *neîntinate*. Pentru cei *rĕi*, ori *înrĕiți* nu am vreme de povestit.

Câți inși vor fi ținut sĕ reflecteze asupra propriei ființe, vor fi aflat, că atunci când sufletul nostru e prea bogat, povoiul de gândiri, sentimente și plănuiri nu ne lasă sĕ ajungem la liniște, nu ne lasă sĕ ne conducem de rațiunea pură și rece, ci ne mână înainte cu o forță iresistibilă. Nu rațiunea pórtă curgerea vieții, ci ea împinsă e de valurile psichice cutropitóre. Acestea ne tulbură și răpesc la vorbe și fapte, de multe-ori pe viéța întrégă nimicitóre.

Treziți din acéstă beție sufletéscă, regrete, amărăciuni, decepțiuni, debălăzări, descuragieri, enervări omorîtóre de ori-ce acțiune fertilă. Atunci și numai atunci se arată omul dacă e om cu trupul și mintea la loc.

In desnădăjduire ajuns tot insul caută sĕ și redobândéscă firea perdută, sĕ-și revină la sine, altcum e incapabil de vre-o acțiune sănĕtósă.

Fericit cel-ce nu-și perde rostul și ține sĕ dovedéscă superioritatea propriei ființe peste restriștele vieții! Fericit cel-ce în vremuri de nevoie știe sĕ-și păstreze cumpĕtul și sĕ nu-și pérdă încrederea în propriile puteri! Fericit cel-ce nu se înspăimântă de greutățile timpului și are *încredere* în triumful *dreptului* și al *binelui!*

Analogia la viéța popórelor ni-se impune, dacă cât de cât suntem dedați sĕ observăm și reflectăm. Priviți numai în jur de noi, mai aprópe și mai departe și va trebuí sĕ dați drept spuselor mele!

Óre nu vedem, cum viéța sufletéscă a unor popóre a ajuns maximul de suire, și eară, viéța psichică a altora cât de jos este pe scara coborîșului?

Căutați și studiați viéța *politică* a poporului nostru în manifestațiunile actuale și în cele trecute, și veți da drept vorbelor mele!

Nu voiesc sĕ întru în cercetări mai profunde, căci nu am de gând sĕ *scormonesc* acțiuni apropiate și depărtate, cari pe dată ar provoca susceptibilitatea atâtor *ómeni creḑuți mari*. Ajunge sĕ zic: La noi *declinul* vieții psichice s'a fórte scoborât, ear' *temperatura sufletului* nostru *etnic* s'a fórte redus. Causele le știți și le vedeți. Nu vĕ place sĕ le scrutați? Atunci nu mai amăgiți și nu vĕ sinamăgiți! Lăsați bietul popor sĕ-și mérgă drumul sĕu, că nu domnii au mântuit poporul, ci acesta ne-a făcut pe noi, cărora neplace sĕ domnim.

Dar' nu la auḑul celor rĕi se îndréptă glasul meu, ci la urechia celor buni și *sinceri*. Cătră acestia vorbesc, căci *duh este în gura lor* și *inimă este în pepturile lor*.

Toți ómenii de bine în aceste vremuri de primejdie datori sunt sĕ și ridice inimile și glasurile lor spre a pune *zăgaz* povoiului amenințător.

Cea mai alésă, cea mai de preț parte a ființei nóstre amenințată este cu peire.

Acestui cobitor rĕu datori suntem sĕ-i strigăm: Până aici și mai departe nu, căci viu este sufletul nostru și vigoros este trupul nostru.

Tuturor acelora, cari pricep cuvintele mele, le zic deci: Sus cugetele! Sus inimele!

Dr. Petru Șpan.

Proiectul de lege

referitor la modificarea articolului de lege XXXVIII din 1868, și a articolului de lege XXVIII din 1876.

(Fine).

Capitlul V

Inspecția școlară de stat.

§. 87. La un an după întrarea în viéță a legii acesteia numai acela póte fi numit inspector reg. pentru școlele poporale, care avênd cualificația din § ul 3 al art. de lege XXVIII anul 1876, respective din §-ul 3 al art. de lege I anul 1883, atât teoretică, cât și practică, a făcut cu succes esamenul special pentru inspectorii de școle. Organisarea acestor esamene speciale o stabilește ministrul de culte și instrucție pe calea ordinațiunilor.

§. 88. Pe basa §-ului 3 din art. de lege XXVIII anul 1876, ministrul de culte și instrucție e autorisat, ca în cercurile de școlă în cari află că e necesar în interesul educării poporale, pe lângă inspectorii de școle sĕ mai numéscă, după trebuințe și în numĕr corĕspundĕtoriu, supraveghetori școlari, și anume din șirul directorilor de la școlele poporale, eventual medii din respectivul cerc, ori dintrĕ profesori, învĕțători, sau alți ómeni de specialitate, întru cât acestia, pe lângă oficiul lor ordinar mai pot face și pe supraveghetorii de școle. Misiunea acésta ministrul póte sĕ li-o detragă ori și când. Supraveghetorii de școle primesc cu ocasiunea visitării faptice făcută școlelor diurnele statutare și spese de călătorie.

§. 89. Supraveghietorii de școle atașați pe lângă inspectorii regești de școle esercitéză în tóte institutele poporale de instrucție ale comunelor date în supraveghiarea lor inspecția de stat, și însărcinarea acésta o efectuesc după instrucțiunile date pentru inspectorii regești de școle cu privire la esecutarea legii despre școlele poporale. Visitarea școlelor o fac după inviațiunile primite de la inspectorul regesc de școle, și rapórtele le adreséză inspectorului reg. de școle.

§. 90. Inspectorul reg. de școle are dreptul sĕ aplice pedepse ordinare în bani, până la suma de 10 coróne, în contra învĕțătorilor de stat și comunali, în contra învĕțătórelor și a supraveghiatórelor asilelor de copii, în cas de negligență mai mică, ori de neînsemnată nesupunere oficiósă, ascultând întâiu pe respectivul. Banii cad în favorul institutului regnicolar de pensiune învĕțătoréscă. O nouă negligență ori nesupunere vine cualificată drept delict disciplinar. Invĕțătoriul, învĕțătórea și supraveghiatórea de la asilul de copii póte apela în contra croirii pedepsei ordinare la comisiunea administrativă (în Budapesta la magistratul orășenesc), care decide în mod final.

Capitlul VI.

Dispozițiuni diverse.

§ 91. Cel-ce fără sĕ aibă vre-un drept legal întră în localul școlei publice pe vremea instrucției, fără învoirea învĕțătoriului, ori a persónei care dispune asupra localității școlare, și conturbă instrucția prin faptul că la provocarea învĕțătoriului nu se depărtéză imediat, ori din adins face conturbare pe altă cale, cum și cel-ce în o localitate a școlei folosește în fața elevilor espresiuni imorale, și manifestă purtare ce vatĕmă simțul moral al școlarilor, ori autoritatea școlei, în cât nu póte fi vorba de o faptă mai gravă punibilă este a se pedepsí pentru transgresiune, cu amendă în bani până la 50 coróne. Invĕțătoriul are sĕ înainteze a usa prin autoritatea locală școlară (scaunul școlar, curatoriul).

FOIȘÓRĂ

Relațiunile mele cu Șaguna.

— Amintiri din trecut. —

De Dr. At. M. Marienescu.

Anul 1857.[1]

In 23 Iulie 1857 *Emanuil Gozsdu* mĕ chiamă la sine și îmi spune că a descoperit o fundațiune de 100.000 fl. a lui *Atanasie Balla*, din care până acum numai Sêrbii au tras stipendii, și mĕ provócă sĕ public în „Gazeta Transilvaniei“ despre fundațiune. In 28 Iulie trimit articol la „Gazeta Transilvaniei“ și acela se tipărește în nrul 58 din 1857.

Episcopul *Andreiu Șaguna* cu datul 30 Iulie (11 August) 1857 scrie o epistolă cătră *Em. Gozsdu* și în aceea îi zice, „că s'ar fi căḑut sĕ mĕ însărcineze sĕ scriu „*Telegrafului Român*“, fiind vorba despre o fundațiune gr. rĕsăritĕnă, și nu s'a căḑut, ca *Marienescu* sĕ provóce redacțiunea „*Tel. Român*“, ca din „*Gazetă*“ sĕ priméscă acea publicare. Episcopul *Șaguna* rógă pe Gozsdu sĕ mĕ sfătuéscă, ca pe viitoriu sĕ fiu corespondentul „*Tel. Român*“.

Gozsdu în 19 August 1857 mĕ chiamă la sine, îmi dă epistola episcopului *Șaguna*, sĕ o cetesc și mĕ întrébă, că ce sĕ rĕspundă? Eu am zis, sĕ scrie așa: „Că întâia-óră *am scris* la „Telegraful Român“, un articol, cum ar trebuí sĕ se reorganiseze preparandiile nóstre, anume, că lângă ele sĕ se facă școlă de agricultură etc., dar' articolul meu nu s'a primit. Redactorul mai târziu mi a spus: Că manuscrisul meu l'a dus Preasânției Sale spre cetire și aprobare. Și acesta s'a mâniat și a zis: „Studenții vreau sĕ organiseze preparandia?“ Redactorul prin o notă m'a înștiințat: „Iți lăudam zelul și sirguința, dar' cele trimise nu le putem publica“. Mai departe am zis lui *Gozsdu*: „Eu bucuros voiu scrie corespondențe „Tel. Român“, dar' sĕ-mi fie permis, a scrie *cu litere*“;[1]) și am pomenit de un circulariu al dlui episcop, ce a făcut sânge rĕu întrĕ literați.

Am lucrat un articol: „Agonisește, dar' de lux te păzește“ și în 22 Septembre 1857 l'am trimis „*Telegrafului Român*“.

Șaguna în 25 Septembre 1857 vine la Pesta, se încortelézä la nepotul sĕu *George Grabovszky*, ear' în 27 Septembre se duce la biserica greco-macedo românĕ și după liturgie cercetéză pe preotul român, *Blaj*, venit din Toracul mare. Tinerii români merseră la Șaguna, ca sĕ-și facă închinăciunea; întrĕ ei și eu. Când preotul *Blaj* spune pe rînd numele tuturora și spune și al meu, Șaguna pare-că mĕ mĕsura cu ochii și-'mi zise: — Ești pĕcătos înaintea mea! Eu rĕspund: Nu cred, Escelența Ta!

— Pentru ce nu creḑi?

— Pentru-că nu-mi cunosc pĕcatul. (Eu înțelegeam, pentru-că am scris articolul *Agonisește* etc., dar' n'am voit sĕ-i spun, ca ajungĕnd acasă, sĕ fie suprins).

Amenințând cu degetul în glumă și zimbind Șaguna zise: Eu pe copiii rĕi îi bat cu pâne!

— Ești grațios, Escelența Ta, rĕspund eu.

Șaguna zimbind și amenințând earăși cu degetul îmi zice: No! No!

Acésta era prima întâlnire.

*

In 1 Octobre 1857 am vĕḑut articolul meu apărut în nr. 73 al „Tel. Român“ și fiind-că am promis, că astfeliu de articoli voiu mai trimite, redacțiunea face nota, că cu plăcere anunță cetitorilor că a câștigat pe dl *At. Marienescu* de corespondent regulat, și pentru articolii sei din economia națională deschide o rubrică separată.

Apoi am scris articolul „Ceva de luare aminte“, tipărit în nrii 89 și 90 din 1857.

Totdeodată am încunoștințat redacțiunea, că lucru la un op mic despre economie, meserie și negustorie, dar' nu aș vré, sĕ se tipăréscă în „*Tel. Român*“, ci separat ca întreg sĕ fie în mâna publicului, sĕ se facă present abonaților la anul nou, că opul va fi de 4—5 cóle.

Din acel lucru s'a născut cartea: „*Invĕțătoriul și poporul*“.

Mi-s'a scris că Șaguna când i-s'a cetit epistola despre „*Invĕțătoriul și poporul*“ și că cer, ca sĕ se tipăréscă în broșură, a zis: „Apoi ce sĕ facem? Pentru voia lui Marienescu, trebuie sĕ o facem!“

In urmare redacțiunea în numĕrul 91: 1857 deschide abonament pe anul viitoriu și prenumeraților promite cartea în dar, o carte scrisă așa și așa de frumos, de Marienescu etc. . .

In 8 Decembre 1857 mĕ cercetéză amicul *Alex. Roman* (profesor de limba și literatura română la universitate) și-i povestesc că Șaguna îmi tipărește cartea, ear' în discurs î

---

[1] Tóte datele sunt basate pe epistolele lui *Șaguna*, ce le-am căpĕtat de la *Gozsdu*.

[1] „*Telegraful Român*“ se tipărea atunci cu litere cirile. *Redacțiunea.*

§. 92. Tot ce se dispune în legea acésta cu privire la directori, profesori, învĕţători, elevi, se refere la sexul masculin ca şi la cel femenin.

§. 93. Primul capitol (§§-ii 1—7) din art. de lege 38 al anului 1868 despre instrucţia publică poporală, mai departe punctul 3 al §-lui 11, §§-ii 34, 48, 49, 50, punctul 2 al §-lui 52, §§ ii 53, 54, 55, 58, 84—102, 104, 107—115, 133, 142, 143, 144; apoi art. de lege XVIII din 1879 despre instruarea limbei magiare, în întrégă sa estensiune; dispoşiţiunile contrare legii acesteia din punctul 3 al §-lui 5 din art. de lege XXVIII anul 1876 despre autorităţile şcólelor poporale; apoi punctul 8 din acelaşi paragraf, apoi alinea 7 din punctul 1. al §-lui 13, cu privire la admoniere, şi întregul art. de lege XXVI din anul 1893 referitor la regularea salariilor învĕţătorilor comunali şi confesionali, — *se scot din vigóre.* In locul alineei prime din §-ul 12 al art. de lege XXXII anul 1875 întră în vigóre următórea disposiţie: Invĕţătoriul care pentru vre-o faptă punibilă a fost judecat la perderea oficiului ori a fost amovat pe cale disciplinară, cum şi acela care pensionat fiind, pe cale disciplinară a fost judecat la perderea pensiunei: perde ori-ce drept la pensie ori escontentare.

§ 94. Cu esecutarea legii acesteia se încredinţéză ministrul de culte şi instrucţie, cum şi cel de finanţe.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

2. *Rechiey de Recse,* 22 patrifamilii, cu diplomă boeronală de la G. Báthori din Alba-Iulia 14 Martie 1609 conferită lui Ioan Rechiey de Recse familiarul lui Michail Macskási, căpitan suprem al Făgăraşului. Din acéstă familie s'a ridicat unul până la general şi ministru în anul 1848, a murit 1852.

3. *Achim de Rétse alias Retsana,* cu 15 patrifamilii, cu diplomă nobilitară de la M. Apafi din Radnoth 17 Iulie 1668, ce s'a fost conferit lui Salamon şi fratelui sĕu Ladislau Retsei alias Achim de Retse cu următórele armale: pe scut de colóre celestină se vede un leu cu gura căscată şi limba scósă, stând în dóue picióre şi ţinênd în laba dréptă sabia, ear' în cea stângă o corónă.

4. *Popa, Boer, Poparad, Gramoi, Ursz* şi *Trombitas de V.-Recse,* numĕră cu toţii aprópe 50 patrifamilii cu diplomă de la M. Apafi din 17 Iulie 1668, prin care se ridică la statul de nobili cu armalele ce arată pe scut militar de colóre ceruleă un cap de turc în paloş.

5. *Apathy de Teleki-Recea,* 3 patrifamiii, dintrĕ cari Apathi Péter în Wallendorf.

6. *Bobes de Teleki-Recea,* 2 patrifamilii, cu confirmaţionale de la Petrichevich-Horwath, presidentul tribunalului boeresc din anul 1560.

7. *Grama şi Popa de V.-Recse,* 7 patrifamilii, cu diplomă boeronală de la M. Apafi din 17 Iulie 1668 şi armale din 16 Iunie 1689: pe scut albastru corónă cu cruce peste care se vede sórele şi luna.

8. *Szakács alias Popa de Teleki-Recse,* 2 patrifamilii, cu diploma de la G. Bethlen din 13 Iulie 1619.

9. *Boer de T.-Recse,* 19 patrifamilii cu diplomă de la G. Bethlen din anul 1618.

10. *Pestesy alias Galcz, Leblek de V.-Recse,* 2 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din Alba-Iulia 2 Iunie 1676.

c) In Berivoi. Comună despărţită în douĕ prin rîul Berivoilor, unde a esistat şi o mănăstire, — pe rîpa dréptă *Berivoiul-mare* cu 103 case şi 547 locuitori, ear' pe ripa stângă *Berivoiul-mic* cu 129 case şi 694 locuitori, în cari se află următórele familii boereşti.

1. *Boer de Nagy-Berivoy,* 5 patrifamilii. Cu diploma lui G. Rákoczi din 14 Iulie 1656 se ridică Stefan Boer şi fiul sĕu Szokol din statul boeronal în cel nobilitar cu armalele: pe scut ceruleu se vede un călăreţ pe cal sur cu sabia în mână. Predicatul de Nagy-Berivoy îl póртă şi familia magiarisată Boer, carea cu ocasiunea militarisării satului Berivoi a căpĕtat în schimb moşia de la Cuciulata. Se zice că trei fraţi Dudeşti de la Dudeşti ar fi imigrat la Făgăraş şi s'ar fi aşezat unul la Berivoi, altul la Scorei şi al treilea la Kövesd peste Olt. Acest din urmă a fundat familia baronilor Huszar de Kövesd.

2. *Raduletz de Nagy-Berivoi,* 4 patrifamilii, are donaţiune nouă de la Susana Lorántfi dată în anul 1659 lui Szinea Radulitze din Berivoiul-mare, — şi genealogia din anul 1751.

3. *Szokol alias Boer de Nagy-Berivoi,* 18 patrifamilii, cu armale de la G. Rákoczi din 14 Iulie 1655 cu insemne: un călăreţ pe cal sur cu sabia scósă. Samuil Socol, preot în Berivoiul-mare.

4. *Belena de K.-Berivoi,* 17 patrifamilii, cu diplomă de la G. Bethlen din anul 1616 şi genealogia din anul 1792.

5. *Rades de Kis-Berivoi,* 20 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din Ebesfalva 4 Februarie 1680 şi sentinţă tabulară din anul 1793, prin care sunt recunoscuţi de nobili adevĕraţi.

6. *Szilágyi de K.-Berivoi,* 9 patrifamilii.

7. *Brevoi de Kis-Berivoy,* 2 patrifamilii, se confirmă în boeronatul sĕu prin G. Bethlen la anul 1616.

d) In Săscior, cu 87 case şi 399 locuitori, sat grăniţăresc în nemijlocita apropiere de satul Sevestreni, unde aflăm următórele familii privilegiate:

1. *Comsia, Komsa alias Mikul de Szeszcsor et Sevesztreni,* cu 4 patrifamilii, au diplomă de la Catharina Brandenburgică din Făgăraş 2 Decembre 1630 şi de la Ana Bornemisza din Alba-Iulia 17 Iulie 1676.

2. *Czecz de Szescsor,* 30 patrifamilii, cu diplomă de la G. Rákoczi din anul 1632, şi cu sentinţă tabulară, prin care se recunosc de nobili adevĕraţi. Ei au fost grăniţeri equestri, din cari se trage şi generalul insurgenţilor Czecz din Sibiiu 1848.

3. *Motok de Szescsor,* cu 40 patrifamilii, au diplomă de la Sig. Rákoczi din Cluj în 22 Iunie 1607 şi cu altisimă sentinţă de la Iosif II din anul 1786, prin care se recunosc de nobili adevĕraţi.

4. *Serban alias Deák de Szescsor,* la anul 1677 presidentul scaunului boeronal din Făgăraş. (Veḑi Pozsoritai.)

(Va urma).

Sfinţirea bisericei din Cunţa.

— Raport special. —

— 13 Novembre n.

Dorit şi mult aşteptat a fost momentul sfinţirii sfântului lăcaş, zidit din adevĕrată dragoste creştinéscă în comuna *Cunţa.* Mari şi nenumĕrate au fost jertfele aduse întru ridicarea acelei măreţe zidiri — dar' şi mai mare este acum bucuria acestui credincios popor vĕḑêndu-şi visul cu ochii. Falnic se înalţă altariul Domnului în negura vremii, ear' călĕtoriul nu póte de cât sĕ admire hărnicia bravilor cunţeni.

Actul sfinţirii l'a îndeplinit Marţi în 26 Octobre la ziua sfântului Dumitru dl asesor N. *Ivan* ca delegat al Preaveneratului consistoriu archidiecesan, asistat de dl referent şcolar L. Tritean, de dl protopop tractual A. Păcurariu, de preoţii Creţariu din Spring, Frâncu din Cetea, Dăian din Sângătin, Frâncu din Armeni şi preotul local Morariu. Rĕspunsurile liturgice le-a dat un cor compus din 15 teologi ai seminariului „Andreian“ din Sibiiu condus de dl profesor de musică T. Popovici. In decursul liturgiei se adunase popor tot mai mult, aşa în cât biserica de altfel destul de spaţiósă nu mai încăpea întrĕ zidurile sale mulţ mea adunată.

După ce se făcù ritualul recerut, închinându-o patronajului marelui ierarch Nicolae, părintele asesor Ivan ţinù predică ocasională, în care a scos la ivélă însemnătatea acelei zile pentru comuna Cunţa, concordia care domneşte în comună şi care a avut drept resultat ridicarea acelui sf. lăcaş tocmai într'un timp aşa de critic. Dl asesor cuceri în curênd inimile ascultătorilor, făcênd o icónă fidelă a poporului nostru, care póte face minuni dacă are în fruntea sa conducĕtori bravi şi harnici. Dovadă — zice dsa — este tocmai acest sfânt altariu ridicat de o mână de ómeni, dar' cu frica lui Dzeu. Aminteşte de pacea care domneşte în patria nóstrĕ, graţie mult încercatului nostru monarch, sub a cărui înţeléptă guvernare se înmulţesc altarele Domnului.

La ora 1 p. m. avu loc banchetul. Un buchet de domnişóre au servit bucatele gustóse, pregătite de tinera preotésă. Veselia creştea din ce în ce, mulţămită tarafului de lăutari din Vingard.

Toastul prim l'a ţinut dl asesor N. Ivan pentru îndelunga viéţă şi sănĕtate a Inaltpreasânţiei Sale Metropolitului, apoi părintele protopop pentru dl delegat, ear' dl referent şcolar, care în biserică a rostit apostolul, într'un toast bine simţit şi însufleţitor vorbeşte despre vitalitatea poporului nostru şi mulţămeşte cercului pentru încrederea arătată când l'a ales deputat sinodal al sĕu. Incă odată se ridică dl asesor N. Ivan şi toastézà pentru tinĕrul preot al Cunţenilor, care s'a pus nu din interese particulare, nici ambiţie personală, în fruntea unei atari lucrări monumentale, şi laudă apoi hărnicia parochienilor ascultând de conducĕtorii lor. In numele poporului negrăitor, dar' simţitor, şi în numele sĕu rĕspunde părintele local Stefan Morariu, mulţămind dlui asesor-delegat, dlui protopop, dlui referent şi întreg publicului pentru interesul arătat participând la serbarea „celei mai sfinte zile a comunei Cunţa“. Dl protopop mulţămeşte asemenea dlui delegat pentru actul sfinţirii, cum şi corului tinerilor seminarişti şi profesorului lor. In numele colegilor sĕi rĕspunde clericul Titu Morariu reasumând momentele mai însemnate din acea zi şi mulţămind comitetului parochial şi părintelui protopop pentru invitare. Mai vorbeşte apoi preotul emeritat dl Ioan Oprean pentru antreprenorul român Patenţian, ear' harnicul econom din Mercurea, Muntean, pentru dl asesor N. Ivan. Abia pe la 6 ore s'a ridicat masa pentru a ne întruni earăşi la 7 ore la concertul teologilor. Sala era ticsită de lume. Multe cântări au trebuit sĕ fie bisate, asemenea declamatorul Titu Morariu a fost rechiămat pentru a treia-óră pe scenă. A urmat apoi dansul animat. Abia pe la 2 ore nóptea ne-am despărţit, ducênd fie care cu noi impresiunile cele mai plăcute.

Un participant.

---

cer părerea, că nu s'ar cuveni óre, ca pe ziua sfântului Andreiu, sĕ dedic o poesie lui Şaguna. Amicul mĕ îmbărbătéză; încă în 8 séra am început'o, în 9 am gătat'o, în 10 Decembre am dat'o la tipariu, tipărindu-o cu banii împrumutaţi de la învĕţătoriul *Mercea.* In 12 Decembre (30 Novembre) espedez lui Şaguna 10 esemplare pe hârtie de bilete şi 90 tipărite pe velin, şi trimit şi următórea epistolă.

Escelenţă! Imi iartă, că mi-am luat curagiul, ca sĕ-ţi cânt ziua numelui. Viézà mulţi fericiţi ani pentru fericirea poporului şi păzirea plinirii bisericei nóstre. Primeşte simţĕmintele şi complimentele unui adevĕrat fiu sufletesc. Mĕ recomând simţemintelor graţióse etc.

Poesia era acésta care urméză:

Simteminte de bucuriă

La ziua onomastică

A Escelenţiei Sale Preasfinţitului Domn Andreiu baron de Şaguna, episcopului diecesan al bisericii greco-rĕsăritene din Ardeal, comandatoriului de ordinul Leopoldin austriac şi consilieriului intim al Maiestăţii Sale cesaro-regeşti, mecenatului poporului român.

30 Nov. 1857.

Motto: Credinţă, sacrare, căci vorbele-s vis,
Amórea în faptă, de eternă s'a scris.

Ca geniul epocei apari în mărire!
Căci ceriul Te dede l'a nóst' umilire!
Şi 'n Tine iveşte pe tata dorit,
Cu timpul ce-a pretins, tu sĕ 'mplineşti!

Părinte preabune! cu cugete blânde
Virtute mărétă şi fapte brilânde,
Eşti mândru l'un popul aşa părăsit,
Când neadormit grijeşti sĕ-l fericeşti!

Veghezi ca un mire l'a ginţii viéţă,
Sĕ 'nviă în triumfe perduta-i măréţă!
In sfânta-i credinţă altariu-i păzeşti
Nu cruţi nimic, sacrezi din spirt curat.

Şi faptele aceste aci se lauréză
Amórea d'un popul se glorificéză,
Cu ele viéţa, mormêntul măreşti
Şi sus la tron le-areţi, că le-ai păstrat!

Aurora de astăzi ades sĕ-ţi apară
Şi 'n peptu-Ţi tendreţa de vultur resară
Ca 'n câmpuri frumóse flórióre sĕ strîngi,
Sĕ gaţi ghirlanda ce Ţi-ai început!

De sórtea pretinde, puteri înfrăţite,
Românu-ţi urméză ca stelei ivite,
Viézà l'olaltă! amarul sĕ 'nfrângi,
Şi vindecă rana lor, căci e de mult!

At. M. Marienescu.

*

Tipografia era îndatorată ca şi poliţiei sĕ-i trimită un esemplar din poesie. In 14 Decembre 1857 comisariul suprem de poliţie mĕ chiamă la sine şi mĕ rógă sĕ-i traduc cu vorba tótă poesia. La strofa din urmă stătù şi cerù esplicări lămurite despre înţelesul versurilor. Cugetam în mine, săracă libertate sub absolutism! Eu îngrijisem de a încungiura cele rele. Şi apoi, după întrebările puse, am esplicat. Cuvêntul *stea* e alusiune la steaua magilor, pentru-că se apropia Crăciunul. Comisariul rîse, şi am rîs şi eu. Domnule, am adaus, *Şaguna* nu e general de óste, ci consilieriu intim al Maiestăţii Sale, şi are drept, ca pe terenul bisericei, religiunei sale de la Români sĕ poftéscă puteri înfrăţite.... Comisariul mĕ întrerupse. E bine, n'am esceptiune în contra împărţirii poesiei — suntem gata. Eu atunci m'am închinat şi am plecat.

Nicolae Popea, pe atunci secretariu episcopesc, cu datul din 5/17 Decembre 1857 îmi scrie, că Şaguna cu mare plăcere a primit poesia dedicată şi spre acoperirea speselor îmi trimite [illegible]00 fl.

Anul 1858.

In 3 Ianuarie, de la *Zaharia Boiu,* amicul meu, am înţeles că Şaguna face corecturile cărţii „*Invĕţătoriul şi poporul*“ şi că-i place opul meu.

In 27 Ianuarie 1858 *Em. Gozsdu* mĕ chiamă la sine, îmi spune că Şaguna i-a scris, şi a adaus o epistolă ce se refere la mine, scrisă în limba germană şi mi a predat-o de suvenire. Traducerea epistolei sună: „Ce vĕd şi aud eu despre tinĕrul nostru naţionalist Marienescu escitéză în mine sperantele cele mai pline de flori. Imi pare rĕu că nu-l cunosc în persónă*). De ai avé bunătate, ca despre el sĕ-mi rĕspunzi la câteva întrebări, şi anume: cât mai are până la depunerea esamenelor de doctorat? că după depunerea acelora n'ar fi aplicat óre, ca pe spesele mele sĕ facă o călĕtorie la Sibiiu? Sibiiu 10/22 Ianuarie 1858. Andreiu baron de Şaguna m. p. episcop.

Am combinat, cam pe când voiu puté fi gata cu doctoratul şi am rĕspuns că bucuros voiu cerceta pe Escelenţa Sa în Sibiiu. Gozsdu îşi esprima marea bucurie că pe Şaguna l'am putut câştiga de un binevoitoriu al meu. Eu mult am cugetat că ce póte voi cu mine?

Cu datul din 11/23 Ianuarie 1858 Nicolae *Popea,* secretariul, îmi scrie, că cartea „*Invĕţătoriul şi Poporul*“ e sub broşurare şi că stă din 8 cóle (nu 4 cum promisesem). In 15/27 Februarie 1858 îmi scrie Nicolae Popea secretariul, că Şaguna îşi esprimă laudă şi recunoştinţă pentru opul meu şi că tipografia îmi trimite 50 fl. ca remuneraţiune mică, de-şi eu n'am aşteptat şi de-şi tipografia nu e în stare de a face daruri.

(Va urma.)

---

*) Şaguna a fost uitat că în 27 Septembre 1857 ne-am întâlnit în Pesta în locuinţa parochului Blaj.

Convocare.

Alegĕtorii dietali, cum și alți locuitori din cercul electoral Szász-Sebes se convócă la

adunarea

ce se va ţiné Joi în 17 Novembre a. c. la 11 ore a. m. în pavilonul de la hotelul „Central“ din Szász-Sebes.

Program:

1. Darea de sémă a membrilor comitetului municipal

2. Discuţie asupra politicei generale din ţéră și în special asupra proiectului școlar al ministrului Berzeviczy.

Sász-Sebes, la 12 Novembre 1904.

Sergiu Medean *Zeved. Murĕșan*
Avram David *Avr. S. Păcurar*
Ioan Bojiția *Isidor Blaga*
Dr. G. Măcelar *Dr. Alex. Străvoiu*

NOUTĂŢI

Intrunire publică în Dej. Pe 22 Novembre n. c. e convocată o întrunire publică la Dej, în sala cea mare a hotelului „*La Englezul*“. Ordinea de zi o formézǎ următórele două puncte: 1. Discutarea situaţiei politice și luarea de resoluţiuni contra proiectului școlar al guvernului. 2. Alegerea a doi delegaţi din fie-care cerc electoral pentru o eventuală conferenţă generală. Magistratul orașului Dej a *conces* ţinerea adunării. Convocarea, e subscrisă de 114 fruntași români din comitat.

*

Rector al universităţii din București a fost reales dl *C. Dimitrescu-Iași*, întrunind 36 voturi, faţă de 31 date domnului *Pancratti.*

*

Nou advocat român. Dr Ioan *Fruma* a făcut Sâmbătă censura de advecat înaintea comisiunii esaminătóre de la tabla reg. din Murĕș-Oșorheiu.

*

† Ludwig Fritsch, concepist la „universitatea sâséscă“ din Sibiiu, a rĕposat eri (Marți) séra, la locuinţa sa din Calea Poplăcii (Berggasse) nr 14.

*

Cas de mórte. Cu părere de rĕu anunţăm mórtea dómnei *Békessi*, soţia redactorului de la ziarul „*Hermannstädter Zeitung*“ din loc, întêmplată eri séra. Trimitem sincere condolenţe intristatului soţ.

*

† Ioan Voicu, proprietariu în Gurarîului, membru al representanţei comunale și al comitetului parochial, fost învĕţătoriu, apoi în mai multe rênduri primariu și epitrop, după scurte suferinţe a rĕposat în Domnul Marți în 2/15 Novembre a. c. la 8 ore a. m. în al 70-lea an al etăţii sale. Despre a ésta durerósă perdere încunoștinţézǎ întristata familie pe tóte rudeniile, prietinii și cunoscuţii.

Inmormêntarea va avé loc Joi în 4/17 Novembre a. c. la 10 ore a. m. în cimiteriul gr.-or. din Gurarîului.

*

Artisti escrochi. In zilele aceste a colindat prin Sibiiu un nou specimen de „artisti“ din România și sub pretextul unei serate literare au vîndut prin familiile cele mai de frunte bilete cu 10 cor. bucata. După ce au incassat o sumuliţă frumó ă și-au perdut urma, lăsându-ne o nouă dovadă despre moravurile acestor „artisti“ pungași. Iată pentru-ce am advertisat și pe dl Vojen, — care aici în Sibiiu a riscat afirmaţiunea, că Românii numai încrucișându-se cu jidanii mai pot avé viitor, — ca sĕ nu se mai abată pe la noi. Multele esperienţe triste ne vor sili, ca dinaintea artistilor de contrabandă sĕ ne zăvorîm ușile ca dinaintea corturarilor, sau sĕ-i dăm pe mâna poliţiei.

*

Osânda ucigașilor. Fiteró Andrá împreună cu tovarășii Ioan Popovici și Simion Dumbrava în Iunie a. c. au ucis și jefuit pe Fehér Andrá din Giula, — un moșneag de 82 ani. Pe basa verdictului de vinovăţie dat de curtea cu juraţi, tribunalul i-a osândit pe toţi trei la mórte în furci.

*

Demisionat. Unele ziare din București aduc știrea, că monsigniorul *Hornstein*, episcop romano-catolic în București, și-ar fi trimis demisia la Roma. Se dă chiar și numele urmașului sĕu. Nu cumva e acésta o urmare a procesului intentat călugăriţelor susţinĕtóre de școle catolice în România?!...

*

Himen. Eugenia *Holerga* și Emiliu *Sămărghiţan* își serbézǎ cununia Dumineca în 7/20 Novembre a. c. la orele 2 p. m. în biserica gr.-or din Măgărei.

— *Aurel Oltean*, șef contabil în Brăila (România) fiul preotului Ioan Oltean din Dobêrlĕu, s'a logodit cu dșóra *Cornelia Moga*, fiica preotului Ioan Moga din Előpatak.

— Tereza *Gomboș* și Nicolae *Butelanc* își vor serba cununia religiósă Dumineca în 14/27 Novembre, în biserica gr. ort. română din Vidra-de-sus.

*

Avis. Aduc la cunoștinţă publică, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Oraviţa-montană (casele dómnei vĕd. Maniu). *Dr. Liviu Cigărean*, advocat.

*

La fondul de 20 fileri al „Reuniunii sodalilor români“ pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vêndare au mai dăruit: dl notariu Ioan Florian din Laz, 5 cor., (se constată în același timp, că publicarea numelui dlui Florian între dăruitorii din Rĕhău cu 10 fileri s'a făcut din o erórea regretabilă); dl notariu Alexandru Negoe, soţia sa Elena și soróra sa Matilda, de la toţi 1 cor., George Bîrbat, notariu substitut (Poiana), 40 fil., Ioan Roman, paroch (Tălmăcel), soţia sa Iustina și cumnata sa vĕduva Maria German (Mohu), de la toţi 1 cor.

*

Ger de la rótă! Luni séra și-a făcut început prin ţinuturile Sibiiului gerul de érnă, care eri și azi s'a înăsprit cum numai în dricul ernii obicinuește a fi.

*

Concert în Sĕliște. „Reuniunea rom. de cântări din Sĕliște, invită la concertul ce 'l va ţiné Luni, în 21 Novembre, 1904 nou (sfinţii arhangeli Mihail și Gavriil) cu următoriul program: 1. I. Vidu: „Rĕsunet de la Crișana“, cu solo de bariton. 2. G. Dima: „Copilă tinerică“. 3. *a*) Schubert: „Nóptea“, *b*) Mendelsohn: „Despărţirea vênătorilor“. 4. Hauptmann: „Bradul“. 5. G. Dima: *a*) „Ce taci Ioano?“, *b*) „Scumpă dragă copiliţă“. 6. *a*) Bena: „Serenadă“, *b*) *** „Ş'oi sĕ mor“, și 7. Musicescu: „Marș“.

*

Pentru falsificarea untului. „Gazeta Transilvaniei“ raportézǎ, că săsóica Ana Fleischer din Bod a fost pedepsită la poliţia din Brașov cu 70 coróne amendă și cheltuelile pertractării, fiind-că a pus în vînzare unt amestecat cu său.

*

Orcan mare în America. Se telegrafézǎ din New-York, că un orcan uriaș a făcut mari stricăciuni aprópe în tóte statele ostice și a rupt și reţéua telegrafică spre sud și vest. Puterea orcanului a rĕsturnat și două corăbii. De la orcanul din 1888 n'a mai fost orcan așa teribil ca cel din zilele trecute.

*

Un caic de 4000 de ani. In hotarul orașului Silkeborg (situat pe una dintrĕ insulele daneze) cu ocasiunea lucrărilor pentru desăcarea unui lac a fost găsit în fundul lacului un caic făcut din trunchiuri de stejar scobite. Caicul are lungime de 7 stânjini și, conform estimării archeologilor, e cel puţin de 3—4000 de ani.

*

Atentat contra unei statue. Sâmbăta nóptea făptuitori necunoscuţi au aruncat bombă de dinamit la statua din Charcov a poetului rus Pușchin. Statua a îndurat deteriorări mari, ear' ferestile edificiilor din împrejurime s'au spart tot ţănduri.

*

„**Dordrecht**“, societate mare holandezǎ pentru asigurarea vieţii, cu un capital de 4 milióne marce, și cu tarife de premii *în mod deosebit reduse*, a cumpĕrat pe séma filialei sale ungare, care funcţionézǎ de la anul 1873 în Budapesta, într'un loc din cele mai frumóse și mai freevente, — colţul stradei *Marocană* și strada mare a *Corónei*, — un palat propriu, care costă 900.000 coróne. Filiala, după cum se vede din inseratul publicat astăzi pe pag. a 4-a a ziarului nostru, asupra căruia atragem atenţiunea cetitorilor, a creat pentru Sibiiu și jur o representanţă specială.

*

In limba latină. „Az Ujság“ reflectând ziarelor magiare cari recriminau că baronul Fejérvary Géza, nou-numitul căpitan al gardei magiare, a depus în limba germană prescrisul jurămênt de fidelitate, constată pe basa informaţiunii primite de la însu-și Fejérváry, că depunerea jurămêntului s'a făcut *în limba latină* „conform usului din vechime“.

*

Oprelişte pentru esport de rîmători. Ministrul de interne al Austriei prin un ordin datat în 11 Novembre a interzis importul de rîmători din cercul Haţegului și Orĕștie și din orașele Haţeg și Sebeșul-săsesc, din causa importării ciumei porcilor, ear' din causa bólei de orbalţ a interzis importul de rîmători din cercul Szakolcza și orașul Szakolcza (comitatul Nyitra).

*

Érnă pretutindenea. Sĕptĕmâna curentă s'a început cu érnă aprópe pretutindenea. In Transilvania deja de pe la sfêrșitul sĕptămânei trecute au început ninsorile, ear' prin unele părţi ale Ungariei au fost chiar viscole de zăpadă, urmate de ger mare, după cum se raportézǎ din Eperjes, Bártfa, Késmárk, Zolyom și alte orașe.

ECONOMIE.

Grădinile comunale de pomi.

Prin statut comitatens (nr. 120—1903) s'a ordonat înfiinţarea grădinilor comunale de pomi în comitatul Sibiiului. Acest statut impune comunelor politice din comitatul Sibiiului înfiinţarea și susţinerea acestor grădini și are în vedere plantarea cu pomi nobili a stradelor, drumurilor, locurilor publice, cum și alte teritorii acomodate spre acest scop. Totodată ţintește la lăţirea și promovarea acestui ram economic întrĕ singuraticii locuitori ai comitatului Sibiiu.

Primit fiind acest statut cu cuvenită însufleţire, înfiinţate și puse în practică, grădinile comunale ar face mari servicii și ar aduce însemnate folóse, atât comunelor ca susţinĕtóre ale acestora, cât și singuraticilor locuitori, cărora li-s'ar deschide un nou și bogat isvor de câștig.

Dacă noi, Românii peste tot, am ști în desjuns sĕ apreciem acest ram de economie, cu siguritate că nu s'ar afla comună românéscă, care sĕ nu fi primit statutul din cestiune și sĕ nu se fi conformat întru tóte acestuia. Durere însĕ, esperienţa dovedește contrariul. Sunt de tot puţine comunele românești din comitatul Sibiiului cari sĕ fi arătat un interes deosebit faţă de acest statut și în representanţele lor comunale sĕ fi adus concluse favorabile și astfel sĕ caute sĕ se conformeze întru tóte acestui statut, care singurul se póte zice că este la timp venit, esact și ducĕtoriu la scop, avênd în vedere bunăstarea și fericirea poporului ţeran.

Sunt încă mulţi cari nu vor sĕ înţelégă că a sosit ora a unsprezecea și trebue sĕ ne punem pe lucru. Cele mai multe comune n'au ales încă nici pe conducĕtorii acestor grădini și nici teritoriul nu l'au designat. Altele voesc a contopí grădina școlară confesională cu cea comunală, ear' altele anume caută calea prin care s'ar puté subtrage de la acéstă datorinţă.

Tóte acestea se fac sau din necunoștinţă de causă, sau din prea puţin interes pentru binele comun. Pe astfel de căi sau nu vom face nimic, sau vom face de tot puţin și rĕul îl vom vedé numai după ce alţii vor fi stăpâni pe întréga situaţie. Atunci póte că ne vom trage séma, va fi însĕ prea târziu, căci am perdut ocasiunea dată și nu ne va rĕmâné alta de cât sĕ ne plângem și mai departe despre proverbiala nóstră sărăcie.

Nu este zi în care sĕ nu auzim plângeri de lipsă și sărăcie. Şi lucru natural, pentru-că trebuinţele măestrite sunt astăzi cu mult mai multe de cât cele firești. Venitele sunt tot cele de demult, ba în multe casuri cu mult mai scăriţate, și totuși nu ne convine a ne desbrăca de omul cel vechiu și îmbrăcându-ne în omul cel nou, pe lângă ramurile economice de câmp și de vite sĕ îmbrăţișăm și alte ramuri de economie, care în casul acesta este pomăritul.

Nu cunosc comună românéscă în comitatul Sibiiului, despre care cu drept cuvênt sĕ se pótă susţiné că nu este potrivită pentru cultura pomilor. Din contră tóte sunt în privinţa acésta favorabil situate, avênd posiţiuni acomodate acestei culturi. Şi cu tóte acestea numai locuitorii unor comune mărginașe se îndeletnicesc în mĕsură ceva mai mare cu pomăritul. Incolo grădinile adesea în estensiuni mari sunt plantate cu sălcii, acaţi, mărăcini și burueni.

De tot rari vor fi locuitorii celor vr'o 50 comune curat românești din comitatul Sibiiului, cari pe lângă casă sĕ nu aibă o curte și o grădină în cari sĕ pótă planta cel puţin 6 meri. Pe o sută de grădini se vin deci 600 meri. In o recoltă mijlocie fie-care mĕr bine desvoltat ne va da 10 ferdele de mere = 6000 ferdele, preţuite numai à 1 corónă = 6000 coróne. Multiplicată suma acésta cu numĕrul comunelor ne dă un venit anual de 300.000 coróne. Iată un venit cu puţină ostenélă și destul de considerabil, care póte sĕ acopere multe lipse și trebuinţe. „Voește și vei puté!“ „Ajută-ţi și-ţi va ajuta și Dzeu“.

Se va obiecţiona póte că ocupându-ne toţi cu pomăritul și producênd în mĕsură așa mare, nu vom afla piaţă pentru vênzare. Numai acesta sĕ nu fie motivul neinteresării nóstre, pentru-că rĕu ne-am înșela. Sĕ producem numai cât de mult și n'avem a ne teme că vom produce vr'o dată atât de multe în cât sĕ nu putem valorisa. Sĕ căutăm însĕ, ca ceea ce producem sĕ fie pe ales, și nu mult de tóte, ci mult de un fel“.

Sĕ nu uităm că, dacă pentru înfiinţarea și susţinerea grădinilor comunale sĕ pretinde și óre-care jertfă, apoi tot numai pentru noi se pretinde. Tot ceea-ce dăm în casul de faţă pentru noi dăm și nu pentru alţii.

Sĕ folosim dar' ocasiunea dată și sĕ mergem alăturea cu conlocuitorii nostri sași, cari n'au întârziat a lua tóte mĕsurile de lipsă pentru realisarea acestui plan.

Comunele lor au designat deja teritoriile de lipsă ($^1/_4$ jug cat. cel mai puţin), au ales pe conducĕtorii grădinilor, și s'au apucat de lucru.

„Reuniunea agricolă săséscă-transilvănénă“ a înfiinţat un curs de pomărit pentru instruarea conducĕtorilor, care curs s'a ţinut din 10—16 Oct. a. c. sub conducerea dlui A. Rosmanit, grădinariu suprem al orașului Sibiiu și a fost cercetat de 20 sași și 7 români din comunele: Rĕșinari, Poplaca, Sĕliște, Vale, Orlat, Aciliu și Apoldul-inferior.

Atât din partea „Reuniunei agricole săsești“, cât și din partea „Reuniunei române de agricultură“ din comitatul Sibiiului se intenţionézǎ a se mai ţiné astfel de cursuri. Ar fi deci de dorit, ca la unele cursuri sĕ fie representate tóte comunele românești din comitatul Sibiiului.

Numai cercetând conducĕtorii grădinilor cursurile acestea, vor puté în urmă sĕ lucre după un anumit plan și în uniformitate. Fără aceste cursuri fie-care va rĕtăci și nu va puté sĕ realiseze aceea ce se așteptă de la grădinile comunale.

Fără îndoială, în cele mai multe casuri ca conducĕtori ai grădinilor vor fi aleși învĕţătorii, ca ómenii iniţiaţi în cultura pomăritului, cari apoi cercetând cursurile de pomărit, cu atât mai mult își vor îmbogăţi cunoștinţele de lipsă și astfel au mai mare efect și cu mai multă ușurinţă vor puté sĕ lucre pentru fericirea poporului din care fac parte

Datorinţa preoţilor și învĕţătorilor nostri, cum și a celorlalţi fruntași de prin comune, este, ca fie-care sĕ propovĕduéscă cu tótă tăria înfiinţarea și susţinerea grădinilor comunale, ear' de conducĕtori sĕ îngrijéscă a se alege numai ómeni pricepĕtori și dornici de a lucra.

Astfel lucrând, în curênd se va puté adeverí povestea: „Moșiu Toma și pomul“, spre mulţămirea nóstră a tuturor. *n. i.*

Teatrul orășenesc.

Sâmbătă, sĕptĕmâna trecută s'a juca cu bun succes piesa „*Der Meister*“, dramă cam secesionistică, în care privitoriului i-se dă mai mult de gândit de cât de vĕdut și simţit, pentru-că *morala* piesei trebue singur sĕ și-o stabiléscă. Şi și-o stabilește fie-care amĕsurat inclinărilor sale. Actorii cu rol de frunte, dșóra *Brusevska* și domnul *Olmar* și *Stärck* au fost mult aplaudaţi pentru prestaţiunile lor artistice. *Dumineca* după amiazi s'a repetat drama lui Schiller „*Die Rauber*“, ear' séra s'a repetat operata „*Veilchenmädchen*, *Luni* s'a dat „*Zapfenstreich*“, piesă cunoscută publicului sibian din anul trecut. Rolul sergentului-major l'a jucat directorul *L. Bauer* cu frumos succes. Piesa e bună și representarea ei corectă. Publicul a aplaudat mult pe cei cu rol de frunte. Teatrul a fost plin. Bine jucată a fost și opereta „*Die Landstreicher*“, dată *Marţi* séra.

*

Mercuri (16 Novembre): „*Höhenluft*“, comedie în 3 acte de H. Stobitzer. (Noutate).

Joi (17 Novembre): „*Frühlingsluft*“, operetă în 3 acte de Josef Strauss.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovézǎ apetitul și face sĕ créscă greutatea corpului, delătureză tusa și flegma, și face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului seu plăcut se ia cu plăcere și de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 18—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

[323] 1—3

Arlejtési hirdetmény.

A nagyszebeni m. kir. állami elmegyógyintézet önkezelésü élelmezéséhez szükséges

I. **liszt,**
II. **tej,**
III. **sertésthús, zsir** és **henteskészitmények,**

szállitása *1905. január 1-től egy, esetleg három egymásután következő évre,* az intézet gondnoki irodájában *folyó évi november hó 24 én d. e. 10 órakor* tartandó irásbeli árlejtés alkalmával biztositatni fog.

Az egy évi forgalomnak megfelelő 5% bánatpénzül: a lisztre 540 korona, a tejre 350 korona és a henteskészitményekre 550 korona készpénzben vagy magyar állami papirokban, a magyar nyelven irott, 1 kor. bélyeggel ellátott, jól lepecsételt ajánlathoz csatolandók, és alólirott helyen pontos időben benyujtandók.

Esetleges felvilágositás a hivatalos órákon belől az intézet hivatalos helyiségében megszerezhető.

Megjegyeztetik, hogy szerződés kötése esetén a bánatpénz kétszeres összege szolgál óvadékul.

Nagyszeben, 1904. november 10 én.

A. m. k. állami elmegyógyintézet igazgatósága.

Nr. 1387/904 [324] 1—3

Publicare de licitaţiune.

Primăria comunală Boiţa dă în arândă în 27 Novembre 1904 st. n. la 2 ore p. m. prin licitaţiune publică **casele sale de câreiumă** aflătóre în comună sub nr. casei 52 şi 311, cum **şi casa de câreiumă din Lăzăret** pe periodul *din 1 Ianuarie 1905 până inclusive 31 Decembre 1907.*

Preţul strigării al primei case e de 650 coróne, a doua 530 coróne şi a treia 1200 coróne. Vadiul e de 10%; condiţiunile de licitaţiune se pot vedé la primăria comunală.

Boiţa, în 14 Novembre 1904.

Primăria comunală.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 31—52

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.**
Preţul cor. 1·50, porto 10 fil.
Se capĕtă la Librăria archid.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemĕnat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui ii place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 24—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

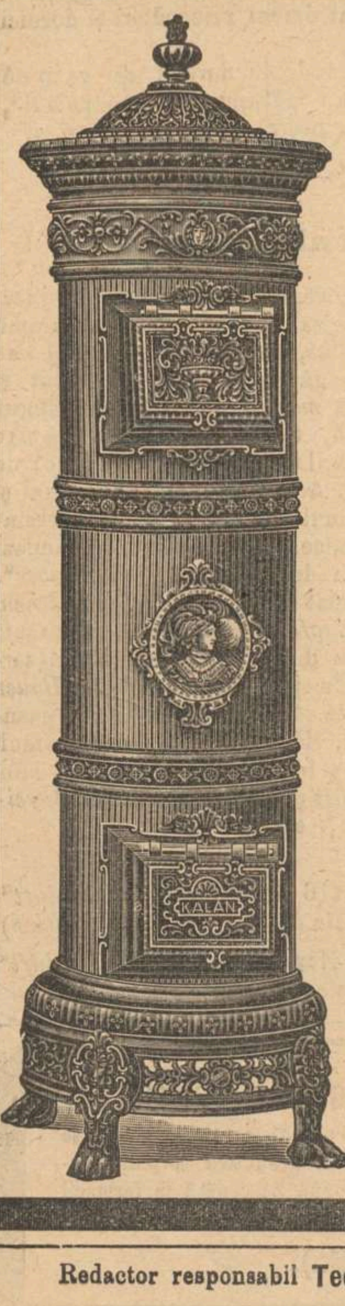

Paul Nendwich în Sibiiu.

Sobe
şi
cuptóre de fiert

cu preţuri variate

de la cea mai simplă până la cea mai bogată esecutare.

Liferarea de la depositul din

Sibiiu şi **Alba-Iulia**

sau de la fabrică se face **franco** pentru ori-care staţiune de tren. (316) 2—6

La cerere se trimite lista preţurilor.

Depositul Paul Nendwich, Alba-Iulia.

„DORDRECHT“
SOCIETATE DE ASIGURARE PE VIAŢĂ.

Aprobată prin decretul regal din 10 Novembre 1873 nr. 21.

Filiala pentru Ungaria:
Budapesta, V. str. Marocanilor 2.

Direcţiunea:
Heinrich Franz Robitsek

„Dordrecht“ este unica societate, carea s'a deobligat în mod legal a plasa reservele premiilor pentru afacerile din Ungaria în hârtii de stat ungureşti. (325) 1—2

Referinţe:
Banca gen. de credit ung.
Banca comercială ungară
Budapesta.

Condiţiuni favorabile. **Premii fórte reduse.**

Representant pentru Sibiiu şi jur **Gizela Arz** în Sibiiu, str. Cisnădiei nr. 55 şi în Piaţa mare nr. 14 (Biroul de informaţiune pentru străini).

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

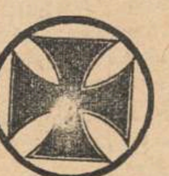

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 108

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

☞ Pentru pacienţii de stomach! ☜

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din burueni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi învioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de burueni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări,** cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de burueni. Vinul de burueni delătură mistuirea grea şi depărtéză prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăviciόse a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua disposiţie,** precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşuréză formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitaţi şi creéză nouă **voe de viéţă.** Nenumĕrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Baxna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte ocalităţile din Austro-Ungaria.

☞ Păziţi-vĕ de falsificări! ☜

Sĕ se céră anumit:

Vinul de burueni al lui ☞ Hubert Ullrich. ☜

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 1—24

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 120 Sibiiu, Sâmbătă 6/19 Novembre 1904 Anu. LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 30 fil. rêndul cu litere garmond

Din parlament.

Sibiiu, 18 Novembre n.

Lupta ce se pórtă acum în dieta ţerii are sĕ fie decidĕtóre pentru viitoriul parlamentului unguresc. Au ajuns adecă trebile la frângere. Guvernul s'a convins de nou, că cu actualul regulament de casă nu se póte ferici, pentru-că oposiţia ori-şi-când póte sĕ împedece funcţionarea parlamentului, cu câte o obstrucţie, la care nici nu se cere vre-un numĕr mai mare de deputaţi, ci ajung şi 20—25, atâţia, câţi dieta ungară, chiar şi în urma unor alegeri mai clasice de cum au fost ale lui *Bánffy*, va puté sĕ aibă to deuna. De aceea, după ce a vĕdut, că dieta de două sĕptĕmâni se învîrte în jurul propunerii făcute din partea prim-ministrului *Tisza*, ca sĕ se esmită o comisiune de 21 pentru modificarea regulamentului de casă, comisiune în care sĕ fie representate tóte partidele politice din dietă, şi a vĕdut, că nu dă semne oposiţia că are de cuget sĕ termine cu discuţia asupra propunerii acesteia: s'a hotărît sĕ facă un pas mai energic spre introducerea de stări sănĕtóse în parlamentul ţĕrii, şi în şedinţa de Marţi a dietei a trîntit o bombă în mijlocul parlamentului.

In clubul liberal încă Luni séra făcuse comunicare despre acésta prim-ministrul *Tisza*, şi clubul a aprobat intenţiunile guvernului, ba a luat chiar asupra sa esecutarea. Şi de fapt, nu guvernul, ci partidul liberal, representat prin biroul seu, a făcut Marţi propunere în dietă, ca regulamentul de casă sĕ priméscă o modificare ad hoc, pentru-ca sĕ nu mai pótă fi împedecată votarea necesităţilor de stat, cum sunt: budgetul, indemnisarea, contingentul de recruţi, pactul cu Croaţia, şi modificarea definitivă a regulamentului de casă.

Oposiţia a rĕmas consternată când a vĕdut şi audit care este planul şi intenţiunea guvernului, pentru-că la o propunere în feliul celei făcute, — care de altcum e la fel cu cea făcută în Martie anul curent din partea prim-ministrului Tisza — nu se aşteptase. Credea, că va puté duce discuţia asupra propunerii de mai 'nainte, referitóre la esmiterea unei comisiuni de 21, până la infinit, ori până atunci cel puţin, până când urându-i-se guvernului de atâta vorbă fără rost, o va retrage de bună voe.

Natural, că în urma propunerii celei noue, propunerea de mai nainte a guvernului a devenit deocamdată de prisos.. Discuţia decurge acum deci asupra propunerii celei noue. Şi cum propuneri referitóre la modificarea regulamentului de casă se pot face, respective pot fi luate în discuţie numai atunci, când alte propuneri ori proiecte de ale guvernului nu se mai află în desbatere ori în aşteptare de a fi desbătute în plin parlament: guvernul a trebuit sĕ declare de revocate tóte proiectele de lege pe cari le presentase mai înainte dietei, prin urmare revocat a fost şi *proiectul de lege referitor la reformele şcolare,* care a produs atâta grijă şi amărăciune printrĕ naţionalităţile nemagiare din patrie.

Sĕ nu ne facem însĕ ilusiuni mari. E vorba numai de o formalitate, pe care guvernul trebuia sĕ o respecteze, pentru a fi corect în procedura sa, căci, după cum a declarat ministrul-president imediat în dietă, tóte proiectele de lege acum revocate, prin urmare şi *legea şcolară*, vor fi presentate de nou dietei, *în formă neschimbată*, numai de cât după-ce se va decide asupra sorţii regulamentului de casă, şi se va deschide o nouă sesiune dietală.

De sine înţeles, că oposiţia va lupta din tóte puterile, ca sĕ împedece votarea propunerii făcute, dar' probabil că fără succes. Guvernul negreşit că a avut în vedere tóte eventualităţile, tóte pedecile ce i-le-ar puté pune oposiţia, şi dacă nu era sigur de isbândă, nu încerca pasul pe care l'a încercat. Intêmplându-se însĕ totuşi, ca oposiţia sĕ iese biruitóre, sĕ pótă împedeca primirea propunerii referitóre la modificarea ad hoc a regulamentului de casă, atunci guvernul va trebuí ori sĕ cedeze locul altuia, ori sĕ facă alegeri noue. Din două una!

*

Iată acum propunerea făcută Marţi în dietă, din partea vicepresidentului partidului liberal, a deputatului *Dániel Gábor*, cu privire la modificarea provisorie a regulamentului de casă:

„Considerând, că reforma de o necesitate ardĕtóre a regulamentului actual de casă nu se póte efectuí în urma obstrucţiei regulate, pusă în vedere din o parte a dietei, care e pentru rĕmânerea în vigóre a actualului regulament de casă, prin urmare, înainte de a se alege comisiunea de 21 trebue sĕ facem astfel de modificări *provisorii* în regulamentul de casă, cari sĕ garanteze succesul întregei lucrări: binevoiéscă casa a decide, că aducerea hotărîrei asupra propunerii aflătóre sub pertractare *o amână* până la sesiunea următóre, ear' până la intrarea în vigóre a noului regulament de casă, care se va compune, cel mult însĕ cu putere pentru un an, şi pe lângă decretarea clară, că dispositiunile de mai la vale nu se aplică de cât la budgetul anului 1905 şi proiectele ţinĕtóre de el, înţelegênd aci şi pactul financiar cu Croaţia Slavonia, la stabilirea şi votarea contingentului de recruţi pe anul 1905, care nu póte fi mai mare de cât cel din anul curent, apoi la modificarea regulamentului de casă, astfel, ca clotura, afară de proiectele de lege despre [illegible] proiecte de lege nu are sĕ fie introdusă, — regulamentul esistent de casă îl întregeşte, respective îl modifică astfel, că cu privire la propoşiţiunile presidentului şi la desbaterea prealabilă a proiectelor de lege înaintate dietei, casa, ascultând cel mult *doi* oratori, decide prin votare simplă; şi cu ocasiunea acésta pune termin fix comisiunei însărcinate cu censurarea prealabilă a proiectului de lege, pentru înaintarea raportului. La începerea discuţiei asupra singuraticelor proiecte de lege, ori în decursul desbaterii, la propunerea înaintată în scris presidentului din partea a 50 deputaţi se stabileşte, fără discuţie, prin votare simplă, în câtă vreme au sĕ fie acelea discutate; şi după espirarea acestui termin nu mai are loc discuţia, ori intercalarea altor cestiuni, ci tóte hotărîrile se aduc fără discuţie, prin votare simplă, şi cu scóterea din vigóre a alineei 4 din §. 228 şi a alineei 2 din §. 230. Şedinţa nu se póte încheia câtă vreme proiectul nu e primit şi în desbatere specială. Ultima alineă a § lui 203 îşi perde valórea. Fie-care şedinţă se începe cu desbaterea proiectului pus la ordinea zilei. Desbaterea sub nici un titlu şi din nici un motiv nu póte fi întreruptă înainte de a fi espirat timpul stabilit pentru ordinea de zi, şi chestiile atinse în paragrafii 196, 197, 204 şi 206 se vor resolva la finea şedinţei. Dispositiile §§ ilor 207 şi 223, referitóre la abaterea de la obiect şi la ţinerea de şedinţe secrete, se scot din vigóre. Presidentul póte sĕ opréscă vorbirea cerută pe basa §-ului 216 şi 226, dacă se face pentru a se lungí vremea. In fine, dacă s'ar afla de lipsă luarea de dispositiuni în cas de turburare de ordine, ori nesupunere faţă de president, presidentul póte sĕ eschidă de la dietă pe cei ce comit turburare de ordine ori sunt neascultători faţă de president, totodată transpune însĕ afacerea comisiunei pentru imunitate. Pe vremea eschiderii deputatul îşi perde salariul, în edificiul parlamentului nu póte sĕ între, ear' violarea acestei oprelişte va avé de urmare procedura stabilită în §-ul 255."

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

e) *In Szevesztreni*, cu 67 case şi 344 locuitori.

1. *Biliboca de Szevesztreni*, 5 patrifamilii, are diplomă de la Susana Lorántfi din Cluj 20 Iunie 1651 şi genealogie din anul 1730.

2. *Dobrin de Szevesztreni*, 5 patrifamilii, cu diplomă de la G. Rákoczi din anul 1633 şi de la Ana Bornemisza din Alba-Iulia 17 Iunie 1664.

3. *Hangul alias Popa de Szevesztreni*, 3 patrifamilii, cu diplomă de la Balthazar Báthori din Făgăraş 27 Octobre 1591 şi de la Ana Bornemisza din Alba-Iulia 17 Iunie 1664.

4. *Vlad de Szevesztreni*, cu 2 patrifamilii, are diplomă de la Ana Bornemisza din 25 April 1670.

FOIŞÓRĂ

Relaţiunile mele cu Şaguna.

— Amintiri din trecut. —

De Dr. At. M. Marienescu.

(Urmare).

Mai târziu Şaguna a dat cercularíu, prin care „*Invĕţătoriul şi poporul*" a fost introdus ca carte de cetire în şcólele din Ardeal.

In 10 Martie 1858 am trimis d-lui N. Popea schiţe din biografia mea.

In 1 August 1858 vine la mine Zaharie Boiu şi îmi spune că Şaguna e în Pesta şi vorşte sĕ mĕ vadă. Am fost pe câteva minute, pentru-că avea alte afaceri.

După amiazi am plecat a casă la Lipova, petrecut de iubiţii mei amici Zaharie *Boiu*, Partenie *Cosma* şi I. *Nemeş*.

Anul 1859.

In 2 Septembre din Lipova cu unchiul meu Stefan Lazaroviciu am plecat la Bucureşti. Eu mai mult de societate şi pentru-că aveam acolo două surori măritate ale mamei, Saveta după Silvan Munteanu, profesor, şi Sofia după Vasilie Barbuş, băcănariu. Am călĕtorit prin Timişóra, Baziaş, Răşava şi Giurgiu. In 18 Septembre m'am reîntors prin Ploieşti şi Braşov.

In 20 am rĕmas în Braşov numai ca sĕ cunosc pe bărbaţii literaţi şi învĕţaţi ai noştri, pe George *Bariţ* şi pe Iacob *Murĕşan*. Am fost poftit la prânzul celui din urmă.

In 21 Septembre séra am sosit în Sibiiu. In 22 Septembre eu şi unchiul Stefan Lazaroviciu ni-am luat bilete pe carul de postă de la Sibiiu la Lipova, respective la Radna, şi în Sibiiu am stat numai ca sĕ mĕ întâlnesc cu Şaguna, pentru-că în epistola sa din 10/22 Ianuarie 1858 doria sĕ vin la Sibiiu.

In 22 Septembre Şaguna era afară la vila sau grădina sa. După amiazi întrĕ 2—3 ore m'am dus la vilă, ca sĕ ne întâlnim. Intrând pe o cărare îl vĕd că şede la umbră pe o laviţă.

Fiind de vr'o 10—15 paşi aprópe mĕ întrébă: Cine e?

„Sunt Marienescu!" (rĕspund, şi-i sărut mâna).

— Nu cred — zice Şaguna, — Marienescu e pe la Bucureşti (pentru-că din Bucureşti scrisesem o corespondenţă pentru „Telegraful Român" şi — ceva nou — s'a tipărit cu litere) şi rîse cu bucurie.

— M'am reîntors pe la Braşov şi Sibiiu, rĕspund eu, numai ca sĕ-mi pot face închinăciunea, şi mĕ bucur că eşti sănĕtos.

— Şi eu mĕ bucur de venirea dtale! (şi apucându-mĕ de mână mĕ puse lângă sine). Aşa! ai fost în ţéra românéscă? frumos! dar' sĕ te întreb ceva (şi se uită în ochii mei).

Aflat-ai acolo: cives romanos?

Eu stătui un moment pentru a mĕ cugeta şi am rĕspuns: Ba! Acolo sunt numai patricii şi plebe, sau altcum ciocoi şi clăcaşi!

— Aşa e, durere că e aşa, zise Şaguna, şi se sculă şi apoi şi eu m'am sculat. Şi dacă aceia nu-şi pun temeliă, apoi noi pe aci, mai puţin putem face! Ai fost vre-odată la Sibiiu, la Rĕşinari?

— Azi pentru întâia-oră sunt în Sibiiu, rĕspund eu.

— No, apoi dacă încă n'ai fost, continuă Şaguna, mâne vini cu mine la Rĕşinari, ca sĕ-ţi arĕt aci *„cetăţeni români"*. Altcum de cât ţerenii din ţéra românéscă, un popor bun şi deştept.

— Escelenţă!, zic eu, nu voiu puté merge pe mâne la Rĕşinari, sărut mâna. Nu am venit singur ci cu un unchiu al meu, ni-am şi scos biletele pe postă până la Radna. Pe séră la 6 ore plecăm.

— Mein Scha'z, das geht nicht! vr'o câteva zile trebue sĕ fii óspele meu! zise Şaguna.

— Nu se póte Escelenţă (întrĕ aceste ajunserăm în partea grădinii de cătrĕ drum).

— Vezi, într'acolo e satul Rĕşinari, unde vei vedé o şcólă frumósă şi două biserici, eară frumóse, la românaşii noştri case şi cu contignaţiune. Ş. mai avem vr'o câteva comune române în Ardeal, unde locuiesc „cives romani". Vezi colo e Retezatul şi colo e Surul. *Popea* nu e a casă, pentru acésta şezi la hotel până va rentórce, şi eu voiu plătí contul, apoi vei căpĕta înlocuire cu Popea.

— Escelenţă! sărut mâna, eu nu pot sĕ rĕmân, am scos bilet pe postă.

— Mai are neamţul bilete de acelea; îţi cumpĕr eu altul, mérgă unchiul dtale şi singur acasă.

— Numai acea pedecă mai am, că am promis dómnei *Ecaterina Mocsonyi* că pe 1 Octobre voiu fi în Pesta, se vor începe inscrierile la şcólă şi eu ca prefectul pruncilor *Alexandru* şi *Eugen Mocsonyi*, trebue sĕ-i

5. *Comsa de Szevesztreni*, 10 patrifamilii, cu diplomă de la Catharina Brandeburgica din Făgăraş 2 Decembre 1630.

6. *Micu de Szevesztreni*, 4 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza din 17 Iulie 1675.

7. *Csopan de Szevesztreni*, 2 patrifamilii.

8. *Lazia de Szevestreni*, 8 patrifamilii.

f) In Hurezĭ, cu 117 case şi 533 locuitori.

1. *Ilina de Hurez*, 2 patrifamilii, cu diplomă de la A. Báthori din anul 1599, şi de la Susana Lorántfi din anul 1652.

2. *Kis alias Micu*, 5 patrifamilii, la olaltă cu *Szakács de Hurez* au diplomă de la G. Rákoczi din anul 1659 şi de la Ana Bornemisza din anul 1668, apoi genealogia din anul 1792.

3. *Lászlo de Hurez*, 4 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din 11 Ianuarie 1674.

4. *Popa alias Szaszul de Hurez*, 21 patrifamilii, cu confirmaţionale de la M. Apafi din 21 August 1689.

5. *Stirea sau Styra de Hurez*, 2 patrifamilii, cu diplomă de la Susana Lorántfi din 1 Februarie 1652.

6. *Bencza alias Tiritza de Hurez*, 9 patrifamilii, cuprinse în altisima resoluţiune din 1856 ca liberi boeri.

g) In Netot, cu 148 case şi 834 locuitori.

Leabu alias Lyabu, Lazia şi Sztoika de Netot, la olaltă 65 patrifamilii, cu diplome de la Maria Christierna din 16 Iunie 1598, de la G. Bethlen din anul 1614, de la Susana Lorántfi din anul 1652, apoi cu genealogie din anul 1792 şi 1843.

h) In Iaasi, cu 118 case şi 548 locuitori.

1. *Balog de Iaasy*, cu 4 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi [illegible] cu armale: pe scut ceruleu un braţ ce ţine un paloş infipt în capul unui turc.

2. *Bokor alias Bucur*, alias *Miklāus de Iaasy*, 6 patrifamilii, cu diplome confirmaţionale de la Ana Bornemisza din Alba-Iulia 20 Maiu 1665.

3. *Gavrila de Iaasy et Braza*, 10 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza din Alba-Iulia 26 Maiu 1668.

4. *Opra şi Radu de Iaasi*, 10 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza din 26 Maiu 1668.

5. *Petrask* de Iassi, 5 patrifamilii.

i) In Ludişor, cu 105 case şi 617 locuitori.

1. *Bacsila de Ludisor*, 5 patrifamilii, cu diploma de la M. Apafi din anul 1689 avênd şi armale: pe scut ceruleu se vede o rosă.

2. *Boer de Ludisor*, 2 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1663.

3. *Bokor alias Ganea de Ludisor*, 4 patrifamilii, cu diplome boeronale de la Ana Bornemisza din anul 1665 şi armale de la M. Apafi din anul 1663 cu insemne: pe scut ceruleu un bărbat în haine vinete, ţinênd în drépta o bardă şi în stânga un peşte.

4. *Komsa, Comsia şi Sirbu de Ludisor*, 3 patrifamilii, cu actul tribunalului boeronal din 1586 dat lui Comsia şi Sirbul despre drepturile lor boeronale.

5. *Nancs de Ludisor*, 8 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Nadasdi.

6. *Popa alias Pap de Ludisor*, 5 patrifamilii, cu diplomă de la Stefan Mailat confirmată de M. Apafi 1689.

7. *Roman de Ludisor*, 4 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1662.

8. *Trombitas de Ludisor*, 4 patrifamilii, cu diplomă de la Susana Lorántfi din anul 1654.

9. *Stroia de Ludisor*, 8 patrifamilii, cu diplomă de la Balthazar Báthori din anul 1591.

k) In Lucza, cu 58 case şi 288 locuitori.

1. *Lutzai de Lutza*, cu 4 patrifamilii, au diplomă de la G. Bethlen din 14 Februarie 1615, avênd insemne: pe scut ceruleu un erou îmbrăcat în fer pe cal roşu, în mâna dréptă ţinênd o bardă.

2. *Brazu alias Grama alias Székely de Lutza*, 5 patrifamilii, cu diplome de la G. Rákoczi din anii 1635 şi 1649, avênd insemne nobilitare: pe scut ceruleu un equite pe cal alb şi cu sabia scósă. Cu sentinţa de la curte din anul 1818 sunt recunoscuţi de nobili adevĕraţi.

4. *Dregics de Lucza*, 4 patrifamilii, cu diplomă de la G. Rákoczi, din Făgăraş 14 August 1635.

4. *Literati alias Deák de Lutza*, 3 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din Cluj 2 April 1664.

5. *Petrisor alias Szabo de Lutza, Bethlen et Lugos*, cu litere de nobilitate de la G. Rákoczi din 6 Novembre 1632 date lui Petru (Petrisor) *Szabo* Radutz şi soţiei sale Catarina Stanilla şi fiiului Martin, pe lângă următórele insemne nobilitare: pe scut ceruleu un equite în vestminte negre pe cal alb, ţinênd în mâna dréptă o ramură verde de pălin. Are şi sentinţă tabulară din 28 Iunie 1844, prin care se recunosc de nobili adevĕraţi.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţa preoţéscă a tractului Sighişóra.

Daneş la 1 Nov. 1904

In 29 Octobre a. c. a avut loc în Sighişóra, reşedinţa protopresbiterală, conferenţa preoţéscă, la care au luat parte aprópe toţi preoţii apartinĕtori acelui tract, dând prin acésta dovadă despre interesul ce trebue sĕ-l pórte fie-care preot întru înaintarea şi prosperarea bisericei şi neamului nostru.

Acéstă conferenţă a fost una dintrĕ cele mai rodnice, căci cum vom vedé, obiectele ce s'au pertractat au fost dintrĕ cele mai ponderóse şi totodată şi cele mai utile pentru esistinţa nóstră şi consolidarea bisericei nóstre.

La 8 ore a. m. s'a servit în sfânta biserică liturgia de preoţii Ambrosiu Tătar din Hetur şi Nicolae Gheaja din Laslea-mare, ear' la Pricésnă preotul Ioan Hârţógă a rostit de pe amvon o frumósă cuvântare, care a fost un adevĕrat eflux natural al inimei dsale, cutremurată de sórtea bisericei şi a neamului nostru. Cuvintele dsale au fost balsam dătător de viéţă pentru toţi ascultătorii, redeşteptând în inimile tuturor speranţe noue în un viitoriu mai fericit.

Adunându-ne apoi în sala şcólei confesionale din loc, dl protopresbiter-president deschide şedinţa prin o vorbire fórte acomodată, punênd la inima fie-căruia interesul ce trebue sĕ 'l pórte un adevĕrat păstor faţă de turma incredinţată de provedinţă păstoriei sale. Cu cuvinte alese şi fórte pătrundĕtóre a ştiut mişca sufletele nóstre, îndemnând la muncă dréptă şi desinteresată, arătând astfel lumei că statul preoţesc este adevĕratul susţinĕtoriu al moralităţii şi prin acésta al neamului nostru.

S'a discutat apoi asupra modului cum s'a celebrat serviciul divin. Iată o temă, care ar trebuí sĕ preocupe pe toţi cei competenţi, căci de-şi avem statorite de veacuri regulele tipiconale, totuşi numai unitate nu putem observa în biserica nóstră, căci în fie-care biserică poţi observa datini şi forme ce altă biserică nu are, ceea-ce cred că este un rĕu destul de mare, pentru a fi tractat în fie-care conferenţă.

A urmat cetirea temei: „Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor şi prin ce mijlóce s'ar puté lucra mai cu efect la delăturarea lor?“, lucrată de preoţii *Nicolae Doctor* din Haşfalău şi *Ioan Popa* din Vidacutul-român. O temă mai uşor de lucrat decât de esecutat. Prelegĕtorii s'au achitat în mod mulţămitoriu de datoria lor, arătându-ne îngrozitórele pĕcate incuibate în poporul nostru, precum lenea, luxul, beţia, minciuna, etc. arătându-ne şi mijlocul cel mai corespundĕtoriu pentru delăturarea lor: *amvonul şi esemplul.* Da, cuvêntul, dar' mai cu sémă *faptele* ce le vede poporul la conducĕtorii sei!

Inţeleg faptele cele *bune*, pentru-că de de cele *rele* însuşi poporul se scârbeşte.

Fie-care preot a înaintat apoi raportul cu privire la esecutarea unui punct din hotăririle conferenţei anului trecut, anume, înfiinţarea de reuniuni de femei şi adulţi constatându-se că în multe comune s'au înfiinţat ambele, în unele numai cea femeiască, îndemnându-se preoţii, ca în timpul cel mai scurt posibil sĕ formeze astfel de reuniuni, cari încă sunt mijlóce fórte puternice pentru consolidarea moralităţii în poporul nostru.

La orele 2 p. m. presidiul ridică şedinţa, concediindu-ne cu cuvintele Mântuitoriului: „Mergênd învĕţaţi tóte popórele“.

Onoriu Sasu
paroch.

Scăderile poporului nostru.

Lucrare cetită în conferenţa preoţéscă din tractul Bran.

Unul dintrĕ cele mai interesante popóre este fără îndoială poporul nostru român. Asupra acestui popor s'au rostit atât din partea propriilor sei judecători cât şi din partea străinilor cercetători diferite păreri, bune şi rele, favorabile şi nefavorabile. Nu este locul aici a espune părerile pronunţate, dar' trebue sĕ constat cu mândrie, că toţi judecătorii au aflat în caracterul poporului nostru mai multe calităţi bune, de cât rele, şi că prin urmare, în ochii tuturora el este un popor plin de viéţă, înzestrat cu virtuţile ce 'l îndreptăţesc la un viitoriu frumos în concertul popórelor invecinate. Increderea în acest viitoriu a sădit-o în inima şi conştiinţa poporului nostru trecutul sĕu de 19 sute de ani; trecut bogat în lupte şi primejdii, din care ca prin minune a eşit nu numai biruitoriu, dar' şi întărit şi întinerit cum ni-se presintă în zilele nóstre. Acésta credinţă tare în viitoriu transpiră din tótă manifestarea poporului nostru, şi mai ales din acel dispreţ caracteristic, din liniştea aceea, cu care şi astăzi priveşte în faţa tuturor loviturilor îndreptate de voia întêmplărilor sau a ómenilor asupra esistenţei sale trupeşti şi sufleteşti. Acésta încredere a Românului în sine şi în viitoriul sĕu a devenit aprópe proverbială şi s'a eterniset prin prorocia poetului: „Viitoriu de aur românimea are“.

In faţa acestor auguri vestitori de mărire nu ne este însĕ ertat a ne lăsa orbiţi de închipuire; ci mai vêrtos îmbărbătaţi de virtuţile erezite de la strămoşii noştri, sĕ căutăm a urma calea ce ni-au deschis'o ei spre înaintare, curăţindu-o de pedecile pe cari le-au adus vremile vrăşmaşe.

Cu tótă trăinicia înăscută, trebue pe deoparte sĕ recunóştem că am rĕmas în multe privinţe mult îndĕrĕptul popórelor convieţuitóre şi vecine; pe de altă parte trebue cu durere sĕ constatăm, că în corpul poporului nostru s'au furişat încetul cu încetul astfel de scăderi, de bóle, cari mai 'nainte erau cu totul necunoscute.

Unele din aceste rele sunt de natură mai generală şi atacă de-a dreptul temelia bisericei şi naţiunei nóstre. Nu arareori ni-s'a tras atenţiunea din partea prea bunului nostru archiepiscop asupra lor: Astfeliu de rele sunt: *nazarenizmul* şi *socialismul* aduse în mijlocul poporului nostru de proroci mincinoşi, cu scopul de a-l desface cu totul de legea şi

---

inscriu, sĕ le procur cărţile, şi nu aşi vré sĕ se supere dómna pe mine, pentru-că nu mi-am ţinut vorba, şi au lipsă sĕ fiu acolo. Dar' trebue, ca pentru atare pregătire sĕ rĕmân şi în Lipova la părinţi câteva zile.

— Apoi dacă e aşa, te iert, însĕ îmi eşti dator cu altă visită. Sĕ-mi spui când vrei sĕ vii, ca sĕ mĕ acomodez de a fi a casă, şi eu îţi voiu rĕspunde.

Şaguna întórse pe altă cale în centrul grădinii, tăcù câteva secunde şi apoi mĕ întrebà: dar' când gaţi cu doctoratul?

— Am depus numai întâiul rigoros, şi pentru un morb greu de friguri de fiere am întrerupt studiarea, ba şi medicul m'a oprit de a studia un timp mai lung.

— Pe când crezi că vei fi gata?

— Pe capĕtul anului 1860.

— Şi ce te-ai hotărît sĕ fii?

— Advocat, căci numai din scopul acesta depun doctoratul, şi m'aşi aşeḑa în Timişóra!

— E bine şi advocat, dar' eu te-aşi îndemna sĕ te călugăreşti. Pe cariera acésta nu am sucrescenţă destulă, şi cum mi-ar trebuí!

— Mi grózĕ când aud de Sêrbi, şi va trebuí sĕ mĕ duc în atare mănăstire sêrbéscă. Sĕ mi năcăjesc viéţa pe acolo, şi nu ştiu sêrbeşte...

— Eu încă aşa am cugetat, dar' m'am hotărît cu tărie sĕ sufer şi sĕ fiu umilit. Fost'am pus şi eu la probe destule; m'au băgat într'o chilie umedă (şi a povestit mai multe şicanări din partea călugărilor).

— Dacă am fi despărţiţi de Sêrbi, póte că m'aşi resolva sĕ mĕ călugăresc.

— Acésta încă trebue sĕ urmeze odată! De eu voiu trăí încă, póte că în anii mei; dar' dta nici n'ai avé lipsă de mănăstire sêrbéscă, vino la Sibiiu.

Eu abia acuma am priceput, că pentru ce a scris epistola din 16/23 Ianuarie 1858 cătră dl Gozsdu.

— Acésta aşi face-o, zic eu, dar' numai pentru speranţele mele, legate de persóna Escelenţei Tale. Nu sunt din Ardeal, aşi rĕmâné nebăgat în sémă...

— Nici eu nu sunt ardelean, — dar'...

— Marienescu nu va puté nici-odată sĕ fie un *Şaguna!*...

— Du Karl!... şi cu un deget mĕ bătù peste faţă linguşindu-mi — dar' dacă va puté, trebue sĕ şi dee truda. Şi atunci povestì de *Pantazi*, era cu mare părere de rĕu după el, şi suspina...

— Escelenţă! am perdut prea mulţi ani cu şcólele, apoi după doctorat sĕ mĕ mai apuc de teologie? e greu a mĕ resolva.

— Teologia în Sibiiu ţi-ar costa mai puţin. Pe un Dr. de drepturi l'aşi ţiné în cancelaria mea, şi cred, că într'un an ai absolva şi teologia. No, dar' până gaţi cu doctoratul te mai cugetă şi vom mai vorbí despre tema acésta.

Aflând tóte de incheiate, îmi luaiu sănĕtate bună şi 'i sărutai mâna, cugetând că nu-mi va păré nici-când rĕu, că m'am abătut pe la Sibiiu, pentru-că vĕḑui că Şaguna îmi voieşte un viitoriu bun.

— Escelenţă! mĕ închin şi mulţămesc pentru marea bunăvoinţă şi înalta patronisare!

— Mein Schatz! Trebue sĕ mĕ îngrijesc, ca sĕ avem bărbaţi de trébă în biserica nóstră, acésta ni-a mai rĕmas ca sĕ ne apere...

— Eu îi mai sărutai mâna şi mĕ petrecù până la uşe, din care eşiaiu la drum.

— Aid' încă dincolo, în grădină, şi acésta e a episcopiei nóstre! (Intrând în grădină, ací erau vre-o 7 tineri, cari culegeau prune şi póme.) Şaguna strigă cătră tineri sĕ aducă prune! Tinerii au adus prune, mi-i a recomandat mie şi pe mine lor. Intrĕ tineri era *Iosif Gall*, pe care mult l'a lăudat, şi cu care aci am făcut prima cunoştinţă.

La unele întrebări, că cum am petrecut în Bucureşti, am rĕspuns, că principele *Cuza* nu era a casă, că pe metropolitul *Nifon* şi ministrii i-am vĕḑut în biserică, că *Vasilie Maniu* din Lugoj, advocat în Bucureşti, m'a pus în birjă şi m'a presentat unor ministri, că *Fălcoian*, ministru, m'a invitat la Bucureşti, ca profesor de drepturi etc.

Fiind cătră 5 ore am mai sărutat mâna lui Şaguna şi m'am despărţit de toţi. La 6 ore am plecat cu carul de postă spre Radna.

*

In 27 Nov. 1859 am trimis o adresă cătră domnii episcopi: Şaguna, Ivacicoviciu, Dobra, Alexi, Erdelyi şi cătră metropolitul Şulut în interesul culegerii poesiei poporale prin preoţi şi învĕţători.

Şaguna cu datul 6 Decembre 1859 nr. 1010 tipăreşte un cercularíu în interesul culegerii poesiei poporale şi cere, ca tóte sĕ i-se trimită lui.

Ceialalţi episcopi nu au făcut nimica.

(Va urma.)

biserica strămoşéscă. Ce e drept, în părţile nóstre aceste rele încă nu şi-au făcut intrare. Dar' cine nu ştie cu câtă înlesnire se face astăzi comunicaţiunea chiar din locurile cele mai depărtate, şi cât de repede se lăţeşte între ómeni tocmai ideile şi curentele cele mai bolnăvicióse? Deci suntem datori sĕ luăm de timpuriu mĕsurile necesare de precauţiune pentru prevenirea lor, stirpind din mijlocul poporului germenii din cari isvoresc acele rele şi alte de feliul lor.

Sunt apoi scăderi mai parţiale, cari la aparinţă nu isbesc de-adreptul în biserică şi instituţiunile ei, cari ni-se presintă în forme mai mici şi mai puţin primejdióse, dar' numai pentru aceea, pentru-că ele grasézĕ în taină, pe neobservate, ear' noi nu ne luăm ostenéla sĕ le observăm mai de aprópe şi sĕ le scótem la ivélă în tótă a lor înfricoşată golătate. De aceste scăderi sau rele parţiale este atacat şi poporul din părţile nóstre, şi anume într'o astfel de mĕsură, în cât în faţa lor trebue sĕ ne cuprindă îngrijiri serióse pentru viitorul acestui popor. Espunerile mele se refer în prima linie la poporul comunei *Zerneşti*, pe care l'am studiat ca învĕţătoriu şi preot 27 de ani. Deóre-ce referinţele sociale şi economice ale acestei comune, cu celelalte, sunt aprópe aceleaşi, cred că constatările mele se vor potriví în cea mai mare parte la întreg poporul protopresbiteratului Bran.

Făcênd asemânare întrĕ starea de astăzi a poporului nostru şi întrĕ cea dinainte cu 20–30 ani, rĕmânem cu totul nemulţămiţi cu progresul, ce în mod firesc trebuia sĕ se realiseze în acest interval de timp pe tóte terenele vieţii sale, anume pe terenul economic, social şi moral.

In privinţa economică poporul nostru lipsit de îndrumări sincere şi raţionale, lăsat în mila Domnului şi în voia lui, a ajuns într'o situaţie încurcată şi critică. Din proprietari de pământ, economi de vite şi cărăuşi liberi, ţeranii nostri s'au pomenit pe nesimţite şi aşa zicênd ca prin minune sclavi ai ignoranţei lor economice. Proprietarii liberi de odinióră sunt astăzi în massă clienţii băncilor şi se luptă din greu, ca sĕ-şi pótă plăti la timp cametele, pe cari generaţia trecută abia le cunoştea din audite. Schimbarea acésta nefavorabilă a referinţelor economice este cu atât mai greu de priceput, cu cât în urma înfiinţării fabricelor de celulosă, hârtie, zăhar etc. s'au înmulţit în mod considerabil isvórele de câştig ale locuitorilor. Infăţişarea esterióră a comunelor, numĕrul cel mare de case noue şi frumóse, îmbrăcămintea, traiul şi tótă presentarea pe din afară a locuitorilor, sunt tot atâtea dovedi că acesti ómeni posed frumóse mijlóce materiale de viéţă.

Contrastul însĕ în acésta înfăţişare frumósă esterióră şi întrĕ trista realitate este mare, şi acésta se esplică aşa: că economii nostri nu s'au ştiut afla în noua situaţie.

In proporţia în care au sporit venitele, s'au ridicat şi cheltuelile. Ba ce este mai regretabil, ţeranii nostri au ajuns sĕ-şi cumpere inşişi pe bani chiar verdeţurile cele indispensabile, ca céţa, fasolea, ridichi, crastaveţi etc., pe când grădinile lor sunt lăsate pradă buruenilor fără valóre.

Faţă de năvala capitalului a trebuit în mod firesc sĕ se micşoreze interesul agricol şi cu el sĕ cadă şi preţul pământului. Ne-am fi aşteptat cu tot dreptul, ca în schimb sĕ se deştepte in popor interesul faţă de industrie, dar' pentru acésta se pare că firea Românului nu este destul de cóptă.

Astfel vedem că şi acest teren economic a încăput tot pe mâna străinilor, şi că satele nóstre, cu o mică escepţiune, sunt împĕnate cu tot feliul de meseriaşi străini.

Paralel cu acéstă imigraţiune de meşteri străini, dispar, se dau uitării ţesĕturile de casă şi portul cel simplu şi trainic românesc. Ţĕranii şi ţĕrancele nóstre, fără mustrare de cuget, din contră, cu fală 'şi cheltuesc paralele pe fléşurile de haine de têrg şi boldă. Dacă pe lângă tóte aceste cheltueli întroduse în popor de spiritul timpului, mai adaugem şi luxul, risipa pe lucruri netrebuinciόse, beutura, fumatul, jocul de cărţi şi celelalte distracţii cari răpesc timpul cel scump şi banii, ba în unele casuri atacă şi viéţa; vom înţelege de ce poporul nostru nu se mai póte ajunge cu cât câştigă, de ce prin urmare înótă astăzi în datorii, şi de ce în scurtă vreme va ajunge în miserie economică, dacă nu se va oprí pe drumul cel pernicios pe care rătăceşte.

De situaţia economică sunt strîns legate şi:

Referinţele şi moravurile lui sociale. Nimic mai natural deci, ca şi pe *terenul social* sĕ întâlnim în viéţa poporului nostru astfel de scăderi, cari îi fac cu neputinţă o desvoltare firéscă şi fericită. *I. Strevoiu.*

(Va urma.)

NOUTĂŢI

O dietă austriacă — pentru teritoriu vamal independent. Dieta provincială a Austriei-superióre, pe motiv că accisul suplementar al zăharului e păgubitoriu pentru comerciul austriac şi s'a decretat cu violarea legilor despre pactul vamal dintrĕ Austria şi Ungaria, a recercat guvernul, ca sĕ facă preparativele de lipsă pentru eventuală desfacere a uniunii vamale cu Ungaria.

*

Hymen. Maria P. *Stoiţiă* şi Alexandru *Popa* anunţă cununia lor, care sĕ va celebra Duminecă în 7 Novembre st. v. la 2 ore p. m. în biserica gr.-or. din Cacova.

*

Administraţie patriarchală. Inainte cu câteva luni s'au fost descoperit la cassa oraşului Oradea-mare iregularităţi şi defraudări. Punêndu-se in curgere cercetare, s'a constatat că Hegedus Géza, prim cassariul, în curs de mai mulţi ani a defraudat *124.122 coróne.* Cercetarea s'a terminat zilele trecute şi pe basa acelcia procuratura a propus tribunalului punerea sub acusă a lui Hegedus pentru administrare infidelă şi pentru defraudare. Raportul comisariului ministerial arată, că administrarea se făcea în mod cu tot patriarchal. Cassariul făcea tóte de capul sĕu, fără controlor, cheile erau tóte la el, ear' când controlorul a remonstrat contra acesteia la locurile mai înalte, i-s'a zis sĕ lase aşa cum e, sĕ nu strice usul vechiu. Nici jurnal de cassă nu purta cassariul, ci punea şi scotea din cassă bani cum scoţi din pultul mesei propri.

*

Părechia regală a Portugaliei a sosit Marţi la Windsor, spre a face visită regelui şi reginei Angliei. La gară óspeţii erau aşteptaţi de regele Edward şi de regina, încunjuraţi de suită mare.

*

† Henri Wallon, senator, fost ministru de culte al Franciei în 1875, secretariu pe viéţă al „Academiei de inscripţiuni şi beletristică (Academie du Inscriptions et belles lettres) şi istoriograf de frunte, a rĕposat Duminecă în Paris în etate de 92 ani. S'a distins deosebi prin scrierile: Istoria sclavagiului în colonii; Istoria sclavagiului din evul vechiu; Istoria Ioanei d. Arc; Richard II; Regimul teroristic; Ludovic Sfântul şi epoca sa, şi Istoria revoluţiei francese până la căderea regimului teroristic.

*

Ce érnă vom avé? Cel mai sigur prognostic cu privire la întrebarea, că ce érna vom avé, ni-l dau albinele. Dacă la sfêrşitul tómnei albinele 'şi astupă urdinişul coşniţei aşa de tare, în cât lasă în el găurice abia observabilă, e semn că érna va fi fórte gerósă. In tómna acésta albinele şi-au astupat urdinişul coşniţei cu multă îngrijire. Semn deci că vom avé érnă grea, ceea-ce — după gerul de Mercuri (17° sub zero) — şi neîntrerupta ninsóre sbicită — se pare a fi fórte adevĕrat.

*

Muniţiune confiscată. Ziariul „Belgrandska Novine“ din Belgrad susţine a fi informat din Salonic, că autorităţile turceşti făcênd perchisiţie pe o corabie austro-ungară au găsit în ea optzeci saci cu revolvere de calibru mare, destinate pentru insurgenţii macedoneni. Autorităţile au confiscat întrégă muniţiunea.

*

Artişti escrochi. Ca întregire a notiţei nóstre din numĕrul trecut, dată sub titlul acesta, comunicăm publicului cetitoriu, că numele celui ce a incassat taxa pentru o serată literară artistică (cu care a remas dator) e *Georgescu*, după cum spunea, student în Bucureşti. Dacă 'şi va arăta faţa şi pe alte locuri, lumea sĕ 'l ştie cum sĕ 'l priméscă. De altcum afacerea se află în mânile poliţiei din Sibiiu. Avis celor de o pănură cu *Georgescu.*

*

Din causa ninsorilor mari din zilele acestea, venite pe neaşteptate, au rĕmas fără mijlóce de traiu fórte mulţi lucrători străini angajaţi prin Sibiiu şi împrejurimi. Dintrĕ acestia poliţia din Sibiiu a trimis eri per şub cincizeci de inşi a casă la Szentes (în Ungaria).

*

Earăşi o victimă a beţiei. Ni-se scriu următórele: Luni în 14 Novembre a. c. s'a inmormêntat în comuna Ţichindeal băeşul (ţigan lingurar) George *Samoila*, locuitor din Roşia, care mergênd în 9 Novembre st. n. la Fofeldea pentru ridicarea unui împrumut, ca sĕ-şi cumpere pămênt, după ridicarea împrumutului a intrat în birt, unde a beut prea mult rachiu, şi apoi tărbăcit la cap a plecat către casă. Ajungêndu-l în hotarul comunei Ţichindeal beţia, a rĕmas în marginea drumului sĕ se odihnéscă, şi ací a adormit. Ce a făcut după acea nu se ştie, posibil însĕ că în beţie s'a sculat sĕ vină cătră sat, dar' a greşit drumul şi a căzut în vale, unde l'au aflat a 4-a zi mort. S'a înecat, de-şi apa e aşa de mică, în cât nu acopere nici degetele de la picióre. Ací l'au aflat ţiganii cu jandarmeria, cari au eşit sĕ-l caute.

*

Brutalitate. Ziarele din capitală raportéză ca pe câmpul de oserciţii de la Sóstó (lângă Alba-regală) locotenentul Demeter Kálmán a dat cu tăişul sabiei peste umĕrul reservistului Varga János aşa de brutal, în cât sabia a pătruns până la os. Vĕzênd că rana sângeréză tare, voinicosul oficer a trimis pe Varga la casarmă, unde l'a luat în îngrijire medicul de regiment Dr. Neumann. Vina reservistului a fost, că nu a păşit bine. Contra oficerului brutal s'a introdus cercetare.

*

Siguranţa publică în Budapesta. Rudnay Béla, prefectul poliţiei din Budapesta, în raportul către comisiunea administrativă a oraşului despre starea siguranţei publice în luna Octobre arată, că poliţia a finalisat în luna trecută eruarea în 2292 casuri de crime şi delicte, dintrĕ cari 270 au fost îndreptate contra vieţii şi contra intregităţii corpului omenesc (omoruri şi lesiuni corporale grave) 1812 contra averii (furturi şi spargeri), ear' 210 au fost de alte naturi. Trambanele electrice au causat trei nenorociri (călcări de ómeni), dintrĕ cari una a fost mortală, una cu lesiune gravă, ear' una cu lesiune mai puţin periculósă.

*

„Motive“ de arestare! Sĕptĕmânile trecute poliţia din Berlin a deţinut şi arestat pe d-şóra Ianina Pierson, studentă rusóică, sosită la Berlin spre a se inscrie la cursurile universitare. Tatăl fetei aflând despre acésta a grăbit la Berlin, ca sĕ-şi elibereze fiica şi după multe alergări şi intervenţii şi-a eliberat'o, dar' pe lângă obligămêntul, ca imediat sĕ plece cu ea din Berlin. Ca motive de arestare prefectul a spus tatălui fetei următórele: 1. In Februarie a. c. Ianina Pierson a subscris moţiunea de protestare contra contelui Bülöw (pentru-că in calitate de ministru de esterne al Germaniei făcuse Rusiei hatîrul de a da pe mâna legii câţiva studenţi ruşi refugiaţi în Germania); 2. In Berlin a convenit cu anarchisti; 3. In 18 Martie a. c. a cercetat mormêntul celor căzuţi în revoluţia din Martie 1848; 4. A fost membră la o reuniune socialistă.

*

Mândre sunt mamele, cari au copii sănĕtoşi şi bine desvoltaţi. Pentru a ajunge însĕ acésta, trebue dat copilului în sesonul rece untura de peşte a lui Zoltán. E de nepreţuită valóre pentru puterea ei nutritivă, şi pentru lipsa de miros şi de gust. Sticla cu 2 coróne în farmacia producentului Bela Zoltán, din Budapesta, cum şi în farmacii.

*

Nenorocire în o mină de cărbuni. In o mina de cărbuni din Colorado (America) s'a întêmplat sĕptĕmâna trecută o mare esplosie de gazuri, pe urma căreia şi-au perdut viéţa 40 lucrători, dintrĕ cari 36 erau emigranţi din părţile nordice ale Ungariei, ear' patru erau indigeni. Catastrofa s'a întêmplat pe la 3 ore după amiazi; s'a început cu vuet suteran, urmat de esplosie înfiorătóre impreunată cu puternică sguduîre a pămêntului; în aceeaşi clipă au sburat în vĕzduh cele două aparate pentru primenirea aerului din mină, apoi bolovani, jghiaburi de stâncă, până la distanţă de un sfert de mil, în urmă au buit din mină nori de fum şi flacări uriaşe, aşa că nu era chip a se apropia cineva de locul catastrofei. A doua zi apoi s'au aflat cadavrele celor 40, arse şi mutilate oribil.

*

Porumbel de la Port-Arthur. Se vesteşte din Biala (Galiţia), că în sĕptĕmâna trecută nişte vênători au puşcat un porumbel de poştă, la care au găsit într'un tubuşor de metal ascuns printrĕ pene o hârtiuţă cu următórea inscripţie: In 9 (după călindariul vechiu) în cursul serviciului de sondare am bătut trei baterii; tunurile le-am astupat. Miecivinsky, căpitan de artilerie“. — Se crede că porumbelul a fost trimis din Port-Arthur în 23 Octobre şi rătăcind calea a sburat peste întrégă Asia, ajungênd în fine în Galiţia.

*

„Eroii“ rĕsboiului ruso japonez. Zilele trecute se vestea prin ziare că Evreii din Rusia se pregătesc sĕ înainteze ţarului un memorand, cu cererea, ca în considerarea eroismului cu care soldaţii evrei îşi împlinesc datorinţele de fii ai Rusiei pe câmpul de rĕsboiu din Asia, ţarul sĕ dee şi Evreilor drepturi civice şi politice, egal cu ceilalţi cetăţeni ai Rusiei. Un „Dr. B. I.“ spune în numĕrul de Marţi al lui „A kotmány“ că intrigat de acésta ştire a căutat sĕ afle din isvóre autentice câte ceva despre acest „eroism“ al soldaţilor evrei şi „de la cel mai competent loc“ a căpĕtat ştire „necondiţionat vrednică de crăzĕmênt“, că: în Brody sunt internaţi 1200 de soldaţi ruseşti desertori, în Triest 1000, ear' în un alt loc 600, şi că toţi acestia sunt evrei, unul până într'unul. — Curios „eroism“!

*

Raze din corpul omenesc. După razele Röntgen şi razele cathodice savanţii au eruat că şi din corpul omenesc emanézà raze invisibile (întocmai ca din ori-care corp, fiind-că altcum nu ar puté fi vĕzut). A nume, profesorul englez de medicină Dr. Hoocker după esperimentări de trei ani a constatat că aşanumitele raze „n“, cari radiază din corpul omenesc, au deosebit rol în viéţa omului. A mai constatat că colórea razelor „n“ e condiţionată de la caracterul omului (ori póte că tocmai caracterul e condiţionat de la firea acestor raze), radiind din corpul omului sangvinic — de pildă — raze de colóre purpurie, din corpul ómenilor ambiţioşi raze de colóre verde închisă, din al celor cu inclinaţiuni artistice raze galbene, ear' din al celor cu inclinaţiuni spre cugetări profunde raze de colóre albastră-întunecată.

*

Fără nici un reclam crucea sau stéua duplă electro-magnetică a d-lui Müller Albert, Budapesta V Vadász-utcza 42/V a devenit renumită în tóte părţile lumii. Fórte mulţi după folosinţa crucii s'au vindecat de bóle vechi, aşa în cât de la acesta în tótă ziua sosesc scrisori pline de mulţămită. Dl fotograf Eisschild Adolf din Cservenka a scris următórele: „De mult timp trebuia sĕ-mi arăt marea mulţămire ce o am faţă de aparatul aflat prin dta, asta însĕ cu adinsul am tăcut'o până acum, deóre-ce cu cea mai mare curiositate am aşteptat sĕ aflu resultatul crucei folosită de nevasta mea. Acum cu cea mai mare bucurie constat, că nevasta mea, carea durênd-o peptul şi stomacul avea în genere lipsa poftei de mâncare, dureri de cap şi multe alte bóle, cu ajutoriul aparatului dtale s'a făcut pe deplin sănĕtósă, prin urmare aparatul dtale sunt silit a-l lăuda şi a-l recomanda fie-cărui suferitor de bóle“. Preţul aparatului mare 6 coróne.

Cărţi şi reviste.

Din „Biblioteca Foii Poporului“ a apărut zilele acestea cărticica a 3 a, sub titlul „Din lumea povestilor“. Conţine o poveste de Emil V. Degan, întitulată „Găsitul“ şi o poveste orientală prelucrată de Silvestru Moldovan sub titlul „Punga cu noroc şi căciula fermecată“. Editura „Foii Poporului“ în Sibiiu (tipografia Iosif Marschall). Costă 20 fileri.

Teatrul orăşenesc.

Sâmbătă (19 Nov.); „*Am Tage des Gerichts*“, dramă din popor de P. K. Rosegger.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: **morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă,** mai ales este recomandat **convalescenţilor după influenţă.** Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copíi. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care stiçlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 19—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

[323] 2—3

Arlejtési hirdetmény.

A nagyszebeni m. kir. állami elmegyógyintézet önkezelésü élelmezéséhez szükséges

I. **liszt,**

II. **tej,**

III. **sertésthús, zsir** és **henteskészitmények,**

szállitása *1905. január 1-től egy, esetleg három egymásután következő évre,* az intézet gondnoki irodájában *folyó évi november hó 24 én d. e. 10 órakor* tartandó irásbeli árlejtés alkalmával biztositatni fog.

Az egy évi forgalomnak megfelelő 5% bánatpénzül: a lisztre 540 korona, a tejre 350 korona és a henteskészitményekre 550 korona készpénzben vagy magyar állami papirokban, a magyar nyelven irott, 1 kor. bélyeggel ellátott, jól lepecsételt ajánlathoz csatolandók, és alólirott helyen pontos időben benyujtandók.

Esetleges felvilágositás a hivatalos órákon belől az intézet hivatalos helyiségében megszerezhető.

Megjegyeztetik, hogy szerződés kötése esetén a bánatpénz kétszeres összege szolgál óvadékul.

Nagyszeben, 1904. november 10 én.

A. m. k. állami elmegyógyintézet igazgatósága.

„DORDRECHT“
SOCIETATE DE ASIGURARE PE VIAȚĂ.

Aprobată prin decretul regal din 10 Novembre 1873 nr. 21.

Filiala pentru Ungaria:
Budapesta, V. str. Marocanilor 2.

Direcţiunea:
Heinrich Franz Robitsek

„Dordrecht“ este unica societate, carea s'a deobligat în mod legal a plasa reservele premiilor pentru afacerile din Ungaria în hârtii de stat ungureşti. (325) 2—2

Referinţe:
Banca gen. de credit ung.
Banca comercială ungară
Budapesta.

Condiţiuni favorabile.

Premii fórte reduse.

Representant pentru Sibiu şi jur **Gizela Arz** în Sibiu, str. Cisnădiei **nr. 55** şi în **Piaţa mare nr. 14** (Biroul de informaţiune pentru străini).

Distins prin acordarea primelor premii la 7 esposiţii publice.

Veritabil numai cu

1860.
T.P.A.P.M.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.

pe talpă

Ghete pentru zăpadă, Storm Slippers

Galoşi
de Petersburg

Producţia zilnică a fabricei 40.000 părechi

Singurii contrahenţi: Messtorff, Behn & Co., Viena, I.

Vînzare în mic în tóte prăvăliile mai alese de ghete, de modă şi de gumi.

325 1—6

Mai nou!!
Si mai nou!!

Cea mai nouă colectă principală
a Loteriei r. ung. priv. de clase
oferă

pentru prima-oră

cele dintâi losuri originale

1/1	1/2	1/4	1/8
12 cor.	6 cor.	3 cor.	1·50 cor.

SCHWÁB LIPÓT
Budapest
VI., Gyár-utcza 43.

[312] 5—5

Săpunul Schicht
cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

e cel mai bun, mai spornic şi prin urmare cel mai eftin. E liber de substanţe stricăciόse.

Se capětă pretutindenea! (122) 24—34

!! La cumpěrare sě se observe, ca fie-care bucată de săpun sě fie provědută cu numele Schicht şi cu o marcă de sus. !!

„ALBINA“, institut de credit şi de economii
Filiala Braşov.

Ad. Nr. 27112/904.

Avis

Aducem la cunoştinţa onoratei nóstre clientele şi peste tot la cunoştinţa publicului românesc, că cu începere de la 1 Octobre a. c. am luat asupra nóstră şi prin urmare representăm **„Agentura generală din Braşov“** a societăţii de asigurare „Dunărea“ (**„Donau“** k. k. priv. österreichische Versicherungs-Gesellschaft in Wien).

Acésta societate îşi are sediul în Viena şi posede o subdirecţiune în Budapesta, pentru Ungaria, ear' agentura ei generală din Braşov se estinde asupra tuturor părţilor transilvane ale Ungariei.

Societatea **„Dunărea“** dispune de un capital social de K 2,000.000 şi de considerabile fonduri de garanţie, cari tóte laolaltă trec peste K 30,000.000. Ea face şi primeşte sub condiţiuni şi pentru premii fórte favorabile, *asigurări contra focului, grindinei, spargerei, furtului. spargerei obiectelor de sticlă şi contra primejdiilor împreunate cu transportul; asigurări pe viéţă şi de rentă viageră.*

Ţinem sě declarăm şi cu acésta ocasiune că, precum în cejalalţi numěroşi rami de afaceri de bancă, pe cari i-am cultivat şi îi cultivăm, tot astfel şi tot cu acea soliditate şi prevenire, stăm de aici încolo la disposiţia onoratei nóstre clientele şi la a publicului românesc peste tot, şi în afaceri de asigurare Cu informaţiuni mai speciale servim atât în birourile nóstre cât şi prin agenţii speciali, pe cari îi vom angaja şi designa pentru aceste afaceri. [317] 3—3

Braşov, 1 Novembre 1904.

„ALBINA“ institut de credit şi de economii
Filiala Braşov.

Norocul lui Gaedicke e colosal!
15 milióne de coróne

am plătit în scurt timp, întrě cari şi următórele **căştiguri principale**:

premiul cel mare de 600.000 coróne pe nrul 62551

400000	coróne pe numěrul	11119	**100000**	coróne pe numěrul	42758
400000	„ „ „	28916	**100000**	„ „ „	49878
400000	„ „ „	33464	**100000**	„ „ „	87991
70000	„ „ „	60912	**60000**	„ „ „	78863
60000	„ „ „	17357	**60000**	„ „ „	82528
60000	„ „ „	97263	**30000**	„ „ „	6920
30000	„ „ „	38691	**30000**	„ „ „	90964

La a XV-a Loterie reg. ung. de clase vin earăşi în joc **110,000 losuri** cu **55.000 căştiguri**, întrě cari căştigul principal de eventual

Un milion 1,000.000 coróne.

Tot al doilea Los căştigă.

Tragerea primei clase deja **la 24 şi 25 Novembre stil nou 1904.**

Preţul losurilor:	întregi	jumětăţi	pătrare	optimi	de losuri originale
[311] 4—5	**12·—**	**6·—**	**3·—**	**1·50**	**coróne.**

Trimiterea losurilor se face cu ramburs sau pe lângă plătire înainte. Planuri oficiale gratis. Şecuri postale pentru trimiterea scutită de porto a banilor trimit gratis şi franco muşteriilor mei. Rog a se face comandele fără întârziere.

A. GAEDICKE cea mai mare colectă de noroc a Ungariei
BUDAPEST, Kossuth-Lajos-utcza II.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.
Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 121 Sibiiu, Marţi 9/22 Novembre 1904 **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rîndul cu litere garmond

E ordine în dietă!...

Sibiiu, 21 Novembre n.

Lupta parlamentară e terminată în dieta ungară. N'a fost de lungă durată, şi adevĕrul vorbind, nici n'a fost frumósă, dar' folos a adus pentru ţéră, căci oposiţia e învinsă, şi obstrucţia nimicită. Lucrurile au mers cu celeritate uimitóre. Mulţi dintrĕ cei-ce au luat parte la luptă se vor întreba încă şi astăzi, că óre cu adevĕrat s'au întêmplat lucrurile aşa cum le scriu ziariştii, sau e numai vis, fantasie, închipuire la mijloc?...

Cetitorii nostri cunosc din numĕrul trecut propunerea făcută în şedinţa de Marţi a dietei, ca regulamentul de casă sĕ fie modificat deocamdată *în mod provisoriu*, după-ce oposiţia împedecă primirea propunerii guvernului, ca pentru modificarea pentru totdeuna a regulamentului sĕ se alégă o comisiune de 21 membri, în care sĕ fie representate tóte partidele din parlament. Ei bine, asupra propunerii acesteia nu s'a discutat în dietă de cât numai trei zile, Mercuri, Joi şi Vineri, ear' Vineri séra, la orele nouĕ şi ceva, presidentul camerei, dl *Perczel*, a enunţat din scaunul presidenţial, că propunerea *e primită din partea majorităţii dietei* şi că de ací încolo regulamentul de casă vine aplicat cu înăspririle cuprinse în propunerea votată. Imediat însĕ după enunţarea acestui conclus presidentul a cetit şi rescriptul preaînalt, prin care *sesiunea parlamentară este încheiată.*

Douĕ surprinderi deci de-odată: votarea propunerii lui *Dániel*, referitóre la modificarea provisorie a regulamentului de casă, şi prorogarea parlamentului, *pe timp nedeterminat*, pentru-că rescriptul preaînalt *încheie* numai sesiunea actuală parlamentară, dar' nu *convócă* pe cea următóre.

Surprinderea din urmă, strîns luată, nici nu e surprindere, pentru-că stă în legătură cu cea dintâiu. Un regulament de casă schimbat nu póte fi aplicat de cât numai în proxima sesiune parlamentară, şi astfel era neîncunjurat de lipsă, ca după votarea propunerii de modificare sĕ urmeze şi închiderea sesiunei.

Cu atât mai mare e însĕ surprinderea cealaltă, votarea propunerii lui *Dániel*, cu grăbirea cu care s'a făcut, şi la care nu s'a aşteptat nimeni, póte-că nici chiar guvernul. Ei, dar' tocmai acésta e sórtea surprinderilor, că vin totdeuna *pe neaşteptate*. Lucrurile s'au întêmplat astfel:

In urma propunerii din şedinţa de Marţi a dietei, oposiţia a luat hotărîre firmă sĕ împedece realisarea planului guvernului, cu privire la modificarea regulamentului de casă. A început deci sĕ mâne lucrurile earăşi în apele obstrucţiei. Guvernul, pentru a puté ridica mai curînd la valóre de conclus propunerea deputatului *Dániel*, făcută în şedinţa de Marţi a dietei, propune, în şedinţa de Joi, prin rostul primministrului *Tisza*, ca dieta sĕ ţină cu începere de Vineri *şedinţe paralele*, una înainte de amiazi, până la orele douĕ, şi alta după amiazi, de la patru până la nouĕ. Propunerea se pune la vot în şedinţa de Vineri, şi *se primeşte*, ear' presidentul enunţă ca conclus, că prima şedinţă paralelă, de după — *masă*, se va ţiné încă în aceeaşi zi.

Cu acésta guvernul a mers un pas mai departe spre realisarea planului sĕu. Nu era însĕ ultimul pas. Acesta era reservat pentru şedinţa de după amiazi. Şi a urmat şi acest ultim pas, spre desperarea oposiţiei, care acum strigă şi se tângueşte, că guvernul a nimicit constituţia ţerii.

In şedinţa de după amiazi (Vineri) obstrucţia a primit forma cea mai pronunţată, astfel, că de la orele patru până la orele nouĕ, când era sĕ se încheie şedinţa, nu s'a lucrat absolut nimic, ci s'a făcut numai abus de libertatea cuvêntului. La orele nouĕ ia cuvêntul ministrul-president *Tisza* şi rosteşte o vorbire care electriséză majoritatea dietei. Termină cu un apel adresat majorităţii, că acum e timpul sĕ o rupă într'o parte ori într'alta. Ori rĕmâne dieta şi mai departe sub terorismul minorităţii, ori se câştigă valóre voinţei majorităţii parlamentare?.. Şi majoritatea l'a înţeles. Ca un singur om a sărit în picióre întregul partid guvernamental şi a început sĕ strige: *votăm! votăm! la vot!..* Presidentul, sub presiunea manifestării acestei dorinţe, se ridică de pe scaun şi pune întrebarea: primeşte onorata dietă propunerea deputatului Dániel? Ear' majoritatea rĕspunde cu puternice: *primim! primim!*

Se enunţă conclusul în acest înţeles, şi imediat se ceteşte rescriptul preaînalt referitor la încheerea sesiunei, în urmă se ceteşte şi autentică procesul verbal al şedinţei, şi şedinţa e terminată.

Tóte acestea s'au întâmplat în câteva minute, şi natural că nu fără incidente. Ziarele din Budapesta ne spun, că au sburat cărţi şi călimare prin aer spre scaunul presidentului, ba chiar şi un scaun îşi luase drumul în direcţia acea, fără sĕ facă însĕ ceva stricăciune. Dar' tóte acestea nu schimbă faptul, că propunerea lui Dániel a fost primită din partea dietei, că oposiţia e acum desarmată, şi că guvernul se póte lăuda, în sus şi în jos, că a făcut *ordine în dietă*, cu tóte că oposiţia i-a jurat *rĕsbunare*!

Că ce va urma? Vom vedé

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis, sed quid.

(Urmare).

l) In Dridif, 133 case şi 631 locuitori.

1. *Dridifi alias Dridisian, alias Mathyas, alias Vesteanu, alias Christian de Dridif*, 7 patrifamilii, cu diplomă de la G. Rákoczi, din Alba-Iulia 20 Iulie 1638.

2. *Barb et Streza de Dridif*, 5 patrifamilii, cu diplomă de la Andreiu Báthori din anul 1599.

3. *Chyora alias Gorun şi Opris de Dridif*, 10 patrifamilii, cu donaţiunile noue de la Báthori 1575, şi de la M. Christierna 1598, apoi genealogie din anul 1730.

4. *Opris de Dridif*, 20 patrifamilii, cu diplomă de la A. Báthori 1599 şi Ana Bornemisza 1674.

5. *Streza de Dridif*, 21 patrifamilii, cu diplome de la Báthori 1595 şi de la Maria Terezia din Viena 16 Decembre 1771.

m) In Bethlen, cu 233 case şi 1148 locuitori.

1. *Bethleni de Bethlen*, 5 patrifamilii, cari descind din Făgăraş alias Kocsis Radul nobilisat de Catharina Brandeburgică în 10 Iulie 1631.

2. *Boita de Bethlen*, 5 patrifamilii, cu diplomă de la G. Báthori din 2 Decembre 1611.

3. *Fogarasi de Bethlen*, 3 patrifamilii, cu diplome de la G. Bethlen din anul 1622 şi de la M. Apafi din anul 1682.

4. *Szabo alias Petrisor Radutz de Bethlen, Lucza et Lugos*,, veḑi la Lucza: Petrisor.

5. *Trombitas de Bethlen*, 3 patrifamilii, cu diplome de la M. Apafi din Făgăraş 1 August 1663 şi 1668, deducţiuni genealogice din anul 1789 şi 1793, apoi sentinţa tabulară din anul 1794 şi de la curte din anul 1831, prin cari se recunosc de nobili adevĕraţi.

6. *Boer de Bethlen*, 8 patrifamilii, cu armale de la M. Apafi din anul 1670 cu insemne: pe scut ceruleu o gâscă clocind.

VIII. Boerii de pe văile Breazei şi Sâmbetelor.

Aceste văi curg din vêrful Carpaţilor paralel până ce dau în Olt: Rîul Brezei la Voila şi al Sâmbetelor în apropiere la Sâmbăta de jos. Boerii din comunele revărsate de aceste rîuri sunt:

a) In Voila, cu 177 case şi 833 locuitori.

Acest sat este renumit prin documentul capitlului Albens din anul 1231, prin care se constată că terrae Boje (Voila), terrae Zumbuthel (Sâm-

---

FOIŞÓRĂ

Relaţiunile mele cu Şaguna.

— Amintiri din trecut. —

De **Dr. At. M. Marienescu.**

(Urmare).

Anul 1860.

Şaguna în anul 1860 trecênd prin Pesta la senatul imperial, îmi predă colecţiuni de poesii etc. poporale trimise de preoţi şi învĕţători.

Relaţiunile sunt escrise în „Schiţe istorice din 1860“ publicate în fóia *„Transilvania“* 1901. (Intêmplările cu episcopul Vasilie Erdély).

Anul 1861.

In 21 Martie 1861 am căpĕtat diploma de doctor în drepturi. *Emanuil Gozsdu*, comitele suprem al comitatului Caraş, m'a sfătuit sĕ mĕ duc la Caraş, căci vrea se creeze un comitat românesc etc. Pentru voia lui am primit şi am fost denumit vicenotariu cu 600 fl. pe an.

Atunci s'a înfiinţat „Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român“, şi prima adunare generală s'a pus pe 4 Novembre 1861. Lugojenii m'au ales şi pe spesele lor m'au trimis la Sibiiu, ca şi ei sĕ fie representaţi acolo. Am plecat dimpreună cu *Aloisiu Vlad* şi *Iova Popovici.*

In 5 Novembre, a doua zi a adunării, eram îmbrăcat în costum românesc naţional de pănură albă. Şaguna îmi face semn cu degetul şi mĕ chiamă la dînsul. Mĕ duc la masa presidială, îi sărut mâna, şi el mĕ trage, ca sĕ-mi spună ceva la urechiă: „Fiule! sĕ mergi la fotograful Glatz, ca sĕ te fotografezi în acest costum pe spesele mele, vreau sĕ te am neîncetat înaintea ochilor mei. Şi atunci îmi sărută faţa, de stânga.

— Voiu merge, Escelenţă, am rĕspuns, şi sărutându i mâna m'am re'ntors la locul meu.

In 6 Novembre ziua din urmă a adunării, în cuvêntarea sa de închiderea şedinţei vorbeşte despre fondarea clasei de cetăţenime la Români, îndréptă pe Români la opul meu: „Invĕţătoriul şi Poporul“, îndémnă tinerii români sĕ studieze la şcóle mai înalte, zice, că şi dacă nu toţi pot absolva, şi cei cu 4—6 şcóle încă sunt chiămaţi de a servi poporului, deosebi ca notari comunali, şi pomeneşte articolul meu din călindariu, scris sub titlul „Notarii comunali“, — cu un cuvênt, m'a lăudat în adunarea „Asociaţiunii“.

După adunare m'am dus la Şaguna sĕ-i mulţămesc pentru fotografie, pentru tótă bunăvoinţa şi sĕ-'mi iau sănĕtate bună. Şaguna 'mi zice:

— Acuma ai gătat cu doctoratul. Cugetata-i sĕ te faci călugăr?

— Am cugetat, dar' nu m'am putut resolva.

— Pentru-ce?

— M'a cutrĕmurat sórtea lui Patrichie Popescu. Şi Preasânţia Sa dl episcop Ivacicoviciu, prin unchiul meu Dr. Atanasie Şandor m'a chiămat la sine şi m'a îmbiat sĕ mĕ călugărescă, dar' nu mĕ pot resolva.

— Speranţele nóstre sunt mari pentru restituirea metropoliei nóstre, cum şi pentru despărţirea de Sêrbi. In casul acesta ai avé un viitoriu sigur, şi ca călugăr.

— Vreau sĕ depun şi censura de advocat; mi-am sacrificat anii pentru justiţie şi voiu rĕmâné pe acest teren.

— Fă aşa precum ai înclinare!

Mai vorbind unele altele despre Lugoj, am observat că s'a bucurat tare de lugojenii veniţi la Sibiiu, pentru că au lucrat, ca Şaguna sĕ fie presidentul Asociaţiunii. Apoi mai vorbind încă multe despre causa metropoliei nóstre, îmi dede nişte instrucţiuni cum sĕ încep lucrul în Lugoj, şi apoi m'am despărţit cu inima duiósă, cu lacrămi în ochi.

In 16 Novembre n. îmi scrie amicul Zaharie Boiu, însărcinat de Şaguna, că fotograful Glatz l'a mulţămit cu fotografia mea şi a lui *Vlad*; Escelenţa Sa a pus-o în cabinetul sĕu de lectură, vis-à-vis de la uşă, de-asupra sofei. Mĕ provocă sĕ lucru în causa metropoliei nóstre.

M'am pus în legătură cu Filip Pascu, Constantin Radulescu şi Iulian Ianculescu, români de frunte şi naţionalisti mari în Lugoj, conducĕtorii în tóte causele naţionale, şi li-am comunicat instrucţiunile şi ideile lui Şaguna. S'au desbătut tóte şi s'a hotărît că ce se facem, cum sĕ începem?

Mai întâiu am hotărît serbarea numelui *Andreiu*, pentru *Şaguna* şi *Mocsonyi*, şi în sala casei bisericei ne-am adunat fórte mulţi Români. Era începutul, ca publicul sĕ se intereseze de causă. In preséra sĕrbătorii lui Andreiu ne-am adunat la un banchet însufleţit, şi s'a aruncat sĕmânţa pentru reînflorirea metropoliei.

băta), ce o cumpĕrase Gallus fiiul lui Vydh de Bond de la óre-care Buyul fiiul lui Stuye, a fost în stăpânirea lui Thrul fiiu al lui Choru erezită de la protopărinţi *a temporibus jam quibus ipsa terra Blachorum terrae Bulgarorum existisse fertur.* Astăzi în Voila avem următórele familii nobile:

1. *Serban de Voila*, 36 patrifamilii. Prin diploma Anei de Nadasd, soţia lui Stefan Mailat, din anul 1543 se confirmă un act de cesiune în puterea căruia *Sztojka, Aldea, Comsa, Dobrin* şi *Şerban*, boeri din Voila, cedéză o şeptime a boeronatului lor din Voila şi a unui pătrar de móră, boerilor *Radu de Lisza*, apoi lui *Coman, Aldea, Radul, Dobrin* şi *Comşa de Voila.*

Mai departe prin literile confirmaţionale ale lui G. Bethlen din 5 Novembre 1625 date lui *Serban Boer de Voila* se ratifică actul de cumpĕrare încheiat întrĕ acesta şi nepóta sa *Stanca lui Serban Dobrin* la anul 1607 în privinţa unui fond boeronal, fiind de faţă următorii boeri juraţi: *Gaspar* de Lisza, presi dent, *Laszku* de Hurez, *Radul* de Kopacsel, *Lupul, Urszul, Sandru* şi *Baagi* de Margina, *Motoc* de Szescsor, *Sandrole* de Vaad, *Bika* de Voivodeni, *Neagoe* de Vist, *Bacsila* de Ucsa, *Berszan* de A.-Arpas, *Sandru* Boer de Vist. Mai au diplome şi de la G. Báthori din anul 1609, şi de la Ana Bornemisza din anul 1664, apoi sentinţa tabulară din anul 1712, prin care se recunosc de nobili adevĕraţi, — o altă sentinţă din 1793 asemenea pentru consângenii din Lisza.

2. *Gabor alias Woylay de Voila*, 39 patrifamilii, cu diplomă boeronală de la G. Báthori din anul 1609, şi de nobilitate de la Ferdinand II din Viena 14 Iulie 1632 date lui *Gavriil Voylay* şi lui *Stefan Vidy de Voila* cu insemnele: pe scut ceruleu se vede un leu ridicat în douĕ picióre, cu códa bifurcată, apucând cu gura o lance.

3. *Dobrin de Voila*, 13 patrifamilii, cu litere ce confirmă boeronatul de la Ana Nadasdy din anul 1543, şi de la Ana Bornemisza date lui Raduly Dobrin şi Comsa Dobrin de Voila în 7 August 1668, şi cu genealogie din anii 1670 şi 1730.

4. *Farkas de Voila*, 2 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1662 şi genealogie din anii 1732 şi 1792.

5. *Moian de Voila*, 12 patrifamilii, confirmat prin actul de la Francisc I în 27 Septembre 1827.

6. *Popa de Voila*, 9 patrifamilii, nobilisat prin Carol VI cu diplomă din Viena 7 Martie 1718 lui *Popa Vasilie*, cu armale: pe scut de colóre celestină se vede peste o pajişte verde un braţ ţinênd o carte în mână. (Va urma).

Eu pe Z. Boiu îl încunoştinţez despre paşii lugojenilor şi îl provoc, ca după părerea mai multora Şaguna sĕ scrie lui Andreiu Mocionyi şi sĕ-l róge, ca el sĕ iee iniţiativa de activitate în causa metropoliei.

Şaguna a scris lui Andreiu Mocionyi, şi acesta cu datul din 9 Decembre 1861 îi rĕspunde. Z. Boiu cu datul din 13 Decembre 1861 îmi scrie în numele lui Şaguna, că de la Andreiu Mocionyi a căpĕtat rĕspuns, „că mai întâiu avem sĕ ne luptăm pentru esistinţa *politică*, şi până nu ne storcem o stare politică cât de mulţămitóre, până atunci încordările nóstre pentru revendicarea autonomiei nóstre bisericeşti vor rĕmâné deşerte“ etc. Din epistola amicului Boiu se vede, că Şaguna nu a fost mulţămit cu rĕspunsul şi cu ideia din el, ci credea că tot deodată se póte lucra şi pentru causa bisericei, căci după împrejurări, învingerea în causa bisericei va uşora şi causa politică, etc., dar' sĕ îndrumez pe lugojeni, ca aceştia sĕ scrie lui Şaguna, că ei de care părere sunt?

(Va urma.)

Scăderile poporului nostru.

Lucrare cetită în conferenţa preoţéscă din tractul Bran.

(Urmare).

Societatea omenéscă o putem asămĕna cu un orologiu compus din o mulţime de părţi fórte deosebite una de alta.

Fie-care din părţile acestea îşi are rolul sĕu deosebit, cu tóte acestea ele sunt mânate ca şi de un instinct spre acelaşi scop, ele servesc tóte la olaltă spre a ne arăta mĕsura timpului. Asemenea este şi societatea omenéscă, ea încă e compusă din o mulţime de părţi deosebite întrĕ olaltă. — S'ar păré că părţile acestea au fie-care interesul sĕu deosebit, că nu este nici o legătură întrĕ lucrarea şi interesele urm rite de preoţi, învĕţători, advocati, medici etc., ba mai mult, s'ar păré că interesele lor divergéză; şi cu tóte acestea, societatea contopeşte în sine interesele atât pe divergente, făcênd, ca tóte părţile ei sĕ nisuiască spre aceeaşi ţintă comună, spre asigurarea binelui obştesc. Este însĕ o fatalitate pentru poporul român, că îi lipseşte chiar simţul social şi interesul pentru binele obştesc.

Poporul nostru prin nimic nu dovedeşte mai eclatant starea primitivă de cultură, de cât prin indolenţa ce o manifestéză pentru intreprinderi comune. De aceea este lucru fórte anevoios a înfiinţa reuniuni în mijlocul poporului nostru. Românul nu vede în fratele sĕu un tovarăş bun de viéţă, ci un concurent dujman, de care necontenit trebue sĕ se feréscă şi pe care trebue sĕ 'l păcăléscă de câte-ori se va da ocasiune.

Spre ilustrarea acestei afirmaţiuni aduc ca esemplu aceea nenorocită manie a poporului nostru, de a purta procese costisitóre pe la judecătorii de multe-ori pentru lucruri fórte bagatele.

Românul e condus de credinţa falsă, că societatea are lipsă de spriginul sĕu; ear' nu el de al societăţii; că şcóla şi biserica şi ori ce instituţiune culturală sunt sarcini pe spatele sale, prin urmare tot atâtea pedeci în calea vieţii lui, lucru care 'l supără, nu 'l lasă sĕ înaintez.

In stare destul de tristă ni-se presintă şi familia ţeranului nostru, care ar trebui sĕ fie léganul simpatiei, bunăvoinţei şi al umanităţii, şcóla cea dintâiu a moralităţii.

Lipseşte şi aici, ca şi în societatea cea mare, împărţirea muncei, desciplina familiară, ordinea, curăţenia.

Părinţii în cele mai multe casuri nu se pot stăpâní pe ei inşişi, cu atât mai puţin sunt în stare sĕ conducă cu înţelepciune tot cercul familiar. Ear' unde lipseşte stăpânirea de sine, acolo lipseşte şi simţĕmêntul moral, care conduce pe om la viéţa socială, lipseşte simţĕmêntul care îndémnă de a face bine, pentru-ca lumea sĕ aibă părere bună despre noi.

De aici urméză, că ei nu sunt stăpâni pe voinţa familiei lor.

Işi póte închipuí ori-cine anarchia ce se produce în acea familie.

Destrăbălarea se arată pe tótă linia. Familia vine în conflict cu şcóla, copiii, din vêrsta cea mai fragedă se deprind la vorbe şi la fapte urîte; la început devin nesupuşi, neascultători de părinţi; mai târziu devin obraznici în societate, şi în fine se umplu de corupţiune şi ajung nişte ómeni fără de lege, criminali în tótă puterea cuvêntului.

Multele neînţelegeri, certuri, înjurături, furturi, procese nesfêrşite pe la judecătorii, sunt tóte manifestări şi urmări ale unuia şi aceluiaşi rĕu general de care sufere poporul nostru, adecă *depărtarea sa tot mai mult de la preceptele religiunei şi moralei creştine şi de la biserică.*

Religiunea în genere este ridicarea inimei nóstre către Dumnezeu şi credinţa în acel Dumnezeu.

Religiunea este o trebuinţă firéscă şi indispensabilă a sufletului, întocmai cum: mâncarea, beutura, aerul şi odihna sunt trebuinţe neapărate ale trupului omenesc.

Nu esistă popor, nici stat pe lume, care sĕ pótă trăí fără religiune, fără credinţă în Dumnezeu, şi istoria ne este martoră, că prin slăbirea şi perderea credinţei s'au slăbit şi nimicit împĕraţi şi popóre mari şi puternice. Şi dacă este minune, că poporul a putut străbate întreg şi sănĕtos prin vitregitatea timpurilor, acéstă minune 'şi află esplicarea numai în credinţa lui cea tare în Dumnezeu şi sf. biserică.

Poporul nostru este asuprit de neajunsuri, este sărac şi ispitit de mulţime de scăderi şi rele sociale. Cu tóte acestea însĕ suntem convinşi, că adevĕrata primejdie a esistenţei şi viitorului sĕu este numai *indiferentismul religios*, care de timp încóce a început sĕ clatine societatea nóstră. (Va urma.)

NOUTĂŢI

Parastas. Sâmbătă, în 19 Novembre st. n., decretată zi de doliu în memoria rĕposatei împĕrătese Elisaveta, s'a oficiat în biserica parochială din suburbiul josefin serviciu divin prin Inaltpreasânţia Sa archiepiscopul şi metropolitul *Ioan*, asistat de Preacuvioşia Sa archimandritul vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion Puşcariu, de Preacuvioşia Sa protosincelul Dr. Eusebiu Roşca, director seminarial, şi de diaconul Dumitru Câmpian. Serviciul s'a început la 9 ore a. m. Cântările şi rĕspunsurile le-a cântat corul seminarial funebral sub conducerea profesorului D. Cunţan. Pe lângă asesorii consistoriali şi alt public, au fost presenţi la serviciu, sub conducerea profesorilor, elevii seminariali, elevele şcólei civile de fete a „Asociaţiunii“ şi elevele şcólei elementare de fete susţinută de reuniunea femeilor române din Sibiiu.

După serviciul divin elevii seminariali s'au întrunit în sala de şedinţe a seminariului, unde noul profesor Dr. Virgil Cioban a ţinut un frumos panegiric asupra rĕposatei împĕrătese.

*

Noua sesiune a dietei ungare e vorba sĕ se deschidă în 9 Decembre, pe care zi va fi convocată dieta prin rescript regesc la Budapesta.

*

† Andreiu Buntoiu, epitrop al bisericei Sf. Nicolae din Braşov, a rĕposat Vineri (18 Novembre n.) în Braşov, în etate de 88 ani. Andreiu Buntoiu făcuse cu soţie-sa Elena un testament reciproc, prin care *întrégă averea lor de peste 100 000 coróne o testéză gimnasiului gr. or. român din Braşov.* Nu e tocmai anul de când a rĕposat soţia lui „neica Buntoiu“ şi iată acum îi urméză şi soţul, urmaţi de recunoştinţa institutului nostru cultural din Braşov, a cărui eforie publică următoriul anunţ funebral:

„*Andreiu Buntoiu*, marele binefăcĕtor al şcólelor nóstre centrale române gr. or. din Braşov şi cel dintâiu epitrop al bisericei Sf. Nicolae din Braşov-Scheiu, fiind împărtăşit cu sf. Taine, în vîrstă de 88 ani, şi-a dat nobilul suflet în mânile creatorului astăzi la orele 7. a. m. Cu inima îndurerată aducem acéstă tristă ştire la cunoştinţa tuturor prietinilor şcólelor nóstre. Rĕmăşiţele pământeşti ale neuitatului şi nemuritorului binefăcĕtor al şcólelor se vor ridica din casa proprie, strada Prundului nr. 39, şi se vor depune spre vecinica odihnă în cimiterul bisericei Sf. Nicolae, Duminecă 7/20 Novembre 1904 la 2 ore p. m. *Braşov*, 5/18 Novembre 1904. *Eforia şcólelor centrale române gr. or. din Braşov.* Dumnezeul îndurărilor sĕ-i facă parte de eterna odihnă în locaşurile drepţilor!“

*

Corpurile legiuitóre române sunt convocate prin decret regal pe 15/28 Novembre în sesiune ordinară, la Bucureşti.

*

Carmen Sylva molestată. Ziariul „*Neue Freie Presse*“ publică următoriul comunicat: „Regina Elisaveta a României (Carmen Sylva) rógă, ca de ací înainte sĕ nu I-se mai trimită manuscripte pentru aprobare. Cu tóte că Regina se scólă fórte de diminéţă şi lucréză de la 8 ore de diminéţa şi până târziu nóptea, Ii este peste putinţă a judeca tóte lucrările ce i-se trimit. Numĕróse reuniuni de binefacere stau sub protectoratul Reginei şi ilustra femeie cere, ca acestea sĕ 'i adreseze rapórte zilnice. Afară de aceea, zi cu zi se adună grămezi mari de petiţiuni pe masa Ei de scris, şi Regina caută sĕ uşureze miseria care domneşte într'o parte a ţĕrii Ei, nu numai prin ajutóre materiale, ci se strădueşte de a sugera numĕroşilor petiţionari noue idei pentru-ca sĕ-şi câştige esistinţa. Prin urmare, este peste putinţă, ca Regina sĕ pótă corĕspunde cererilor ce i-se fac *din tóte părţile lumii*, mai cu sémă *în afaceri literare*. Ea se rógă sĕ nu I-se mai trimită lucrări inoportune. Regina găseşte numai cu mare anevoinţă timpul de a se ocupa cu propria Ei activitate literară şi-şi sacrifică ore de somn pentru-ca *sĕ facă corecturi la propriile Ei cóle de tipariu.* In fine, nu trebue sĕ se trécă cu vederea faptul, că Carmen Sylva nici-odată n'a pretins, ca alţii sĕ-şi perdă timpul cel preţios. Ea nici-odată, în viéţa Ei, n'a trimis vre-un manuscript vre-unui poet“.

*

Proiectul despre reforma instrucţiei poporale a format Vineri (18 Novembre n.) obiect de discuţie în congregaţia comitatului *Maramurĕş*. Fusese făcută adecă o propunere, ca congregaţia sĕ trimită ministrului Berzeviczy adresă de felicitare pentru proiectul despre reforma instrucţiei poporale. Propunerea a fost combătută de Dr. Ioan *Mihályi*, protofiscul comitatului, şi de vicariul gr. cat Titu *Budu*, ear' la votare — cum raportéză „Gaz. Transilvaniei“ pe basa unei telegrame din Sighetul-Marmaţiei — au votat contra ei toţi membrii români ai congregaţiei, afară de doi funcţionari comitatensi şi un preot. De sine înţeles, că Românii au rĕmas în minoritate; şi au făcut însĕ datorinţa (cei buni!).

*

Douĕ aprecieri. Dr. Iuliu *Wlassics*, fost ministru de culte şi instrucţiune publică, şi Ignat *Darányi*, fost ministru de agricultură, au notificat Sâmbătă presidentului partidului liberal eşirea lor din partid, pe motiv că *nu consimt cu modificarea regulamentului camerei.* — Tot Sâmbătă au notificat presidentului partidului poporal: contele Ioan Zichy, contele Frideric Wilczek, Szüllő Géza şi Paul Meszlényi eşirea lor din partidul poporal, pe motiv că *nu apróbă obstrucţia contra modificării regulamentului.* Care din acestea douĕ aprecieri este cea corectă?

*

Oposiţia protestéză. In contra celor întêmplate Vineri séra în dieta ţerii, oposiţia unită (tóte fracţiunile împreună), a redactat un memorand către M. Sa Regele şi un manifest către naţiunea magiară.

*

La temniţă. Deputatul slovac *Valasek*, condamnat la un an temniţă de stat pentru agitaţie, a întrat în 15 Novembre n. în temniţa de stat din Vaţ pentru a-şi face pedépsa.

*

Alt memorand. O fóie litografată din Budapesta aduce ştirea, că fruntaşii poporului român s'au întrunit la consfătuire într'un hotel din Budapesta, şi au luat hotărîre sĕ înainteze memorand M. Sale împĕratului şi regelui în contra proiectului de lege al dlui ministru Berzeviczy, pronunţându-se totodată şi pentru abandonarea politicei de pasivitate şi pentru întrarea în activitate la proximele alegeri dietale.

*

Decoraţi. M. Sa regele Carol al României, cu ocasia visitei Sale la Iaşi şi a serbătorilor ce au avut loc pentru sfinţirea bisericilor Sf. Nicolae şi Trei-Ierarchi, şi a centenarului seminariului „Veniamin“, a binevoit sĕ confere I. P. S. S. Metropolitului Moldovei şi Sucevei, Partenie Clinceni, marea cruce a „Stelei României“ şi PP. SS. LL. episcopilor de Huşi şi Dunărea-de jos crucea de comandor al aceluiaşi ordin.

*

Esposiţia agrară din Bucureşti, care era sĕ se încheie în 15 Novembre v., a fost închisă Mercuri, 3 Novembre v. din causa timpului rĕu ce s'a pus în capitala regatului român şi pretutindenea în România.

*

Foc. In Neoplanta s'a aprins zilele trecute biserica romano-catolică, edificată numai cu patru ani în urmă, şi a ars cu desĕvêrşire. Turnul s'a prăbuşit cu un sgomot puternic în faţa mulţimei, care se adunase, nu sĕ stângă focul, ci sĕ 'l — admire.

*

In atenţiunea vînzĕtorilor de purcei. Conform dispoziţiunilor poliţiale purceii vii pot fi puşi în vînzare numai în têrgul de vite. Cei cari amĕsurat datinei din trecut stau cu purcei de vînzare în piaţa mică, piaţa mare şi în piaţa legumelor, vor fi pedepsiţi. E bine, ca economii noştri de prin comunele învecinate s'o ştie acésta, ca sĕ nu li-se întêmple şi lor ceea ce s'a întêmplat Vineri câtorva ţĕrani saşi, din causă că au stat cu purcei de vînzare în aceste pieţe.

*

Al 53 şi 54 lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit zilele acestea ajutoriul statutar după rĕposaţii membri ai Reuniunii, Ioan Voicu, fost proprietariu în Gurarîului, şi Nicolae Caşolţan, fost musicant (Sibiiu). — Aceştia forméză casurile 53 şi 54-lea de mórte în sinul Reuniunei de înmormêntare.

*

Post de medic la Mehadia. „Drapelul“ atrage atenţiunea medicilor români asupra concursului publicat la postul de medic al cercului Mehadia, dotat cu 1200 coróne salariu, 200 coróne pauşal de călĕtorie şi celelalte venite regulate prin statutul comitatens. La cerc aparţin comunele: Plugova, Valeabolvaşniţa, Globurĕu, Topleţ, Bosa, Mehadia, Iablaniţa, Petnic şi Pecinişca, şi fiind în nemijlocită apropiere *Băile-Herculane*, alesul póte sĕ obţină şi dreptul de a practiza vara la băi. Concurenţii trebue sĕ-şi legitimeze cunoştinţa limbii române. Concursele sunt a se trimite la pretura din Orşova cel mult până în 5 Decembre st. n.

*

Constituire. Societatea studenţilor în teologie din Bucureşti şi-a constituit astfel comitetul pentru anul 1904—1905: P. C. S. econom Stavrofor Constantin Nazarie, president de onóre, St. G. Brădişteanu, president activ, George Creţu, vice-president, Marin D. Preoţescu, secretariu general, Grigorie Costea, bibliotecariu, Teodor P. P[illegible]escu, casariu, D. Petrescu-Zoiţa şi Const. I. Popescu, secretari de şedinţă.

*

România — la Paris. Consiliul comunal al capitalei Franciei a luat hotărire, ca douĕ dintrĕ stradele de curênd deschise în Paris sĕ fie numite: una „strada României“ (Rue de Romanie), ear' cealaltă „strada Bucureşti“ (Rue de Bucarest).

*

Coróne eterne. Coman Gligor, învĕţ. pens. în Gurarîului şi soţia sa Maria născ. Voicu, dăruesc întru vecinica odihnă a mult regretatului lor socru respective tată, Ioan Voicu, fost representant comunal în Gurariului, următórelor fonduri ale „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, anume fondului de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vînzare cor. 1·40; fondului Masa învĕţăceilor meseriaşi 1 cor.; fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea calfelor fără lucru 1 cor.; fondului Darul de Crăciun săracilor noştri 40 fil., şi fondului vĕduvelor şi orfanilor 1 cor.

La cest din urmă a mai dăruit vĕduva Marta Caşolţan, în amintirea fiului sĕu Nicolae Caşolţan, fost musicant, 2 cor.

*

Lupii în sat. Din Nucşóra ni-se scrie, că lupii au făcut pagube mari în tómna acésta în vitele din comuna aceea. La locuitoriul de acolo *Cerna Dagi* în nóptea spre 16 Novembre n. lupii au intrat în curte şi s'au pus la luptă cu vitele cele mari. La lătratul cânilor omul s'a deşteptat din somn şi a eşit afară sĕ vadă ce e? Şi vĕdĕnd mulţimea de lupi întrĕ vite, s'a apropiat atât de tare de lupi, în cât neavĕnd altă armă de apărare, a tras cuţitul de la brîu şi l'a împlântat întreg într'un lup, care a fugit apoi cu cuţitul în el. După el s'au luat şi ceilalţi lupi, alungaţi fiind de cânii omului. Omul s'a ales cu paguba ce i-s'a făcut, omorîndu-i-se trei vaci. Lupii au mai mâncat şi vre o patru cai din comună, şi au făcut pradă mare şi în oi. Atâta ne scrie corespondentul. Adaugem, că în casuri de acestea trebue avisată autoritatea administrativă (protopretorul, ori chiar vice-comitele), pentru-ca sĕ aranjeze vênă óre oficiósă.

*

Ştiri mĕrunte. La primăria din Barcelona a esplodat Joi o bombă, rănind grav vre-o zece ómeni. — Juristul Renner Nándor s'a împuşcat Joi în Budapesta, din causă că 'i lipsiau mijlócele pentru a-şi continua studiile. — In Prato (Florenţa) Joi diminéţa s'a simţit cutrĕmur de pământ. Asemenea şi în Piza şi Livorno. — In apropiere de Deva un tren a călcat o trăsură ajunsă în clipa când voia sĕ trécă raiile. Dintrĕ ómenii cari erau în trăsură doi au fost striviţi, ear' unul a fost aruncat la marginea drumului. Acesta a scăpat numai cu spaima şi unele mici contusiuni. — La gara Carlova, de pe linia ferată Nagybecskerek — Chichinda-mare, s'au ciocnit douĕ trenuri; câteva vagóne s'au sfărmat tot ţanduri. — Croitoriul Mihály János din Deva în loc de sare amară a luat douĕ linguriţe de arsenic. A murit întrĕ chinuri grozave.

Teatrul orăşenesc.

Luni (21 Nov.): „*Der Rastelbinder*“, opereta în douĕ acte cu un preludiu.

Marţi (22 Nov.): „*Romeo und Julia*“, dramă în 5 acte de F. Schiller.

„Grăniţerul“
institut de credit şi de economíi ca societate pe acţii
H.-Dobra.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **practicant** la institutul de credit şi economíi „*Grăniţerul*“ în H.-Dobra se publică concurs.

Salariu anual 1000 cor.

Cei ce doresc a reflecta la acest post au sĕ-şi înainteze rugările până cel mult în 2 Decembre a. c. st. n., sĕ documenteze că au absolvat şcóla comercială şi sĕ posédă limba română, magiară şi germână în vorbire şi în scriere. Cei cu praxă de bancă sunt preferiţi.

Alesul are sĕ-şi ocupe postul cu 15 Decembre n.

H.-Dobra, la 12 Novembre 1904.

(327) 1—1 *Direcţiunea.*

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

De aceeaşi categorie e o panagie din absida bisericei de la mănăstirea Pavlu, numită „*Milostiva care a plutit preste mare*“ (ἡ ᾿Ελεοῦσα πελαγονητήσα), unde Iisus earăşi binecuvêntă, ţinênd în mână inscripţia de la Isaia. (V. Mineiul 11 August).

In capela sfântului George din aceeaşi mănăstire Maria de pe têmplă este ca „*Preafericită*“ (*Παμμακάριστος*).

Amintire mai merită panagia „*Nădejdea credincioşilor*“ (*᾿Ελπὶς τῶν πιστῶν.*) din pronaosul de la Dochiariu.

„*Conducĕtórea*“ (*῾Οδηγητρία*), despre carea *Veludo* ne dă date interesante în opul seu „Imagine della Madonna di S. Marco. (Veneţia 1887). Din vechime se păstra în Autiohia. De acolo a ajuns în Ierusalim. Impĕrătésa *Eudokia* a donat'o ficei sate stei *Pulcheria* († 453) la Constantinopol. Acésta i-a ridicat o mănăstire cu biserica *Hodigon*.

Pe vremea lui *Leo Isauricul* (718) a fost purtată în luptă contra Saracenilor. Theophanes (v. IX) o atribue evangelistului Luca, care era din Antiohia, şi anume în versurile ultime ale unui canon, făcut de el.

Din man. Hodigon a ajuns (1204) în mănăstirea Pantocrator; de aici (1261) în mănăstirea Stâlpnicilor (Sudiţilor) şi în palatul imperial. Apoi după 1000 ani ajunge eară în Hodigon. La 1453 a fost zdrobită de Turcii învingĕtori în biserica Chora. Unii zic, că acéstă Precestă a avut forma celor de mai sus. Aşa e cea din mănăstirea Megaspiläon din Pelopones, în mănăstirea sf. Troiţe de lângă Moscva, un fresco în pronaosul de la Dionysiu (Atos). Veludo credea, că Maria Odigitria ţinea cu ambele mâni un medalion cu chipul lui Christos, un tip ce obvine pe monede.

Asemenea este *Maria ca nutritóre* = *γαλακτοτροφοῦσα* = care lăptéză. Aşa o Marie se află în Chilandari, unde a dus'o din Ierusalim sf. Sava, întemeetoriul mănăstirii. Se face pomenire de ea la Crăciun, la naşterea Mariei, (v. Mineiul din 8 Sept., 24 Decembre, 11 August). Concepţia acésta corĕspunde cuvintelor evangelistului Luca (XI, 27): „Fericit este pântecele care te-a purtat şi ţiţele pe cari le-ai supt“... Italienii o numesc „La madonna lattante“.

II. Al doilea grup îl forméză: 1. Aşa numita *Precestă rugătóre*. Concepţia acestei madone este necunoscută la apuseni. Se baséză pe cuvintele unor cântări: „De Tine se bucură“, şi ale altor rugăciuni. „*Şi pântecele Tĕu mai desfătat de cât ceriurile l'au lucrat şi internul Tĕu mai estins, de cât ceriurile*, (*πλατυτέραν οὐρανῶν*) *l'au făcut*“. De aceea se şi numeşte acéstă madonă *ἡ πλατητέρα τῶν οὐρανῶν* = „*Cea mai lăţită de cât ceriurile*“. Altă rugăciune zice: „*Te-ai arătat mai estinsă de cât ceriurile, purtând pe Creatoriul Tĕu*“. In alta: „*Neamurile tóte te fericim pe Tine, Maica Domnului, fecióră, căci bine i-a plăcut lui Christos*, cel neîncăput, *Dzeul nostru*, a lua loc în *Tine*“. Alta: „*Incă prea celui nemĕsurat*“.

Maria ridică mânile în sus, spre a se ruga. Inaintea ei, ori lipit de ea, e Copilul-Christos. Bine nu se póte constata, cum înţelege arta acéstă posiţie? Iisus nu are razim anume, căci mânile Mariei stau ridicate în sus. Une-ori apare dinaintea Mariei Copilul-Christos în un cerc (madorlă), precum îl vedem pe sigilul proistosilor de la muntele Atos.

III. A treia-clasă de Preceste o forméză:

1. Cea numită „*Isvor dătător de viéţă*“, „*isvorul tămăduirilor*“ (*ζωοδόχος πηγή*). In acéstă calitate biserica prăsnueşte pe Maria Vineri după Paşti (veḑi Penticostariul). Precum e numit Christos „isvor de viéţă“, pe basa psalmului 35; aşa şi Maria (v. Mineiul din 15 August). In v. XIV. a compus N. Callistos o acoluţie la adresa Mariei ca isvor de viéţă, care se cântă Joi séra după Paşti. Pe basa acestei cântări pictura bizantină a compus şi o anumită madonă.

O fântână de aur; în mijlocul ei Maria-Platytera întinde mânile în sus şi Christos-copilul e înaintea ei, binecuvêntând. Adese-ori alérgă regi, principi, boieri, femei la fântână, spre a se vindeca, precum se indică în acoluţie.

Une-ori fântâna e în un *sarcofag*, indicând prin acésta, că grópa, şi a Mariei şi a lui Iisus, este a se priví ca isvor dătător de viéţă şi de tămăduiri, precum se esprimă alte cântări: ...„*Şi isvor de viéţă începĕtoriu au arătat pe Născătórea de Dzeu, stricare morţii şi viéţă isvorînd*:“...

Altă cântare: „*Dătătóre de viéţă, mai frumósă de cât raiul, şi cu raiul şi cu adevĕrat mai strălucitóre de cât ori-care salon impĕrătesc, se arată, o Christóse, mormêntul Tĕu, isvorul învierii nóstre*“. Ear' grópa Mariei „*isvoreşte rîuri de tămăduiri*“ pentru omenime. (Mineiul 15 August în Canonul lui Iosif).

2. „*Scutitórea cea înfricoşată*“ (*φοβερὰ προστασία*). Se înfăţişéză aşa. Christos ca copil de 3 ani zace pe un covor cu capul pe mână. In jurul sĕu stau maică sa, plină de evlavie, şi îngeri, cari cu evantaiuri îl apără.

Numirea acésta provine din o cântare de la Utrenie: „*Infricoşată... scutitóre, nu trece cu vederea în bunătatea Ta rugăciunile nóstre, prealăudată Născătóre de Dzeu, ... prin naşterea lui Dzeu singură binecuvêntată*“.

3. Dacă lângă Maria stă un înger cu instrumentele patimilor — crucea şi suliţa — ca în pronaosul de la Dionysiu, atunci pictorul s'a inspirat din cântarea: „*Cela-ce de bună voie pe cruce Te-ai pironit*“. Dacă sunt îngeri mulţi, pictorul s'a putut cugeta la cântarea ce urméză: „*Mărire întru cei de sus lui Dzeu*“.

4. Inrudită cu acéstă grupă este o icónă analógă din Dochiariu. Maria ridică vĕlul de pe faţa copilului ce dórme.

IV. Pe lângă aceste chipuri óre-cum simple, mai esistă şi altele mai complicate, cu figuri mai numĕróse. D. e. patriarchi, proroci se înşiră în jurul Mariei, care şede pe tron, ţinênd pe Christos, şi pe carea aceia au prevĕḑut-o ca „scara lui Iacob“, ca „rug de foc“.

Prorocul *Iacob* ţine o scară şi pe o făşie stă ca inscripţie pasagiul corespunḑĕtor.

Moise un rug de foc; *Aaron* toiag înflorit, Gedeon o piele, David sicriul legii, Solomon un pat, Isaia o linguriţă, Ezechil o pórtă, Daniil o pétră, Habacuc un munte umbros, Zaharie un feşnic cu 7 braţe. La toţi inscripţii.

Acéstă înfăţişare e numită *Dintru vechime* (Te-au prevestit) prorocii = *ἄνωθεν οἱ προφῆται*. Asemenea cele amintite la pagina 141, adecă ilustraţia lui *ἀκάθιστος ὕμνος*. (Vezi acest ciclu la Ghenadie al Rîmnicului „Iconografia“ pagina 167—171).

Din descrierea chipurilor de mai sus constatăm, ce influinţă deosebită au în pictura bizantină serviciile divine, ritul, cântările, etc.

Apostolii.

Ori cât ar fi de obicinuită lumea cu numĕrul celor 12 apostoli, totuşi — când e vorba de pictarea lor — se impune necesitatea a face o reprivire mai detaiată asupra lor şi a le precisa numele, căci — luaţi toţi la olaltă — au fost mai mulţi.[1])

Christos şi-a ales pe următorii 12:

1. *Simon* Petru.
2. *Iacob*, fiiul lui Zevedeiu }
3. *Ioan* evangelistul, fratele lui Iacob } fraţi.
4. *Andreiu*, frate cu Petru (Luca VI).
5. *Filip*.
6. *Vartolomeiu*.
7. *Mateiu* evangelistul.
9. *Toma*.
9. *Iacob*, fiiul lui Alfeu }
10, *Iuda Tadeu* „ „ „ } fraţi.
11. *Simon Canaanul*, numit şi Zilotul.
12. *Iuda Iscarioteanul*

(Vezi: Luca VI. 14; Marcu III. 16—19, Mateiu X. 2—4, Faptele apostolilor I 13).

Spânzurându-se Iuda Iscarioteanul, au ales în locul sĕu (Istoria Apostolilor I.) pe

13. *Matia*.

Saul, convertindu-se, încă deveni apostol sub numele de

14. *Paul*. Mai adaugênd la acestia, precum face şi *῾Ερμηνεία*, şi pe evangeliştii:

15. *Marcu*, şi

16, *Luca*, reies cu totul 16 apostoli.

Cu tóte că au fost mai mulţi, totuşi de regulă se pictéză numai câte 12, adecă atâţia, câţi a ales Iisus. Alegerea cestor 12 o fac pictorii cam după plac. Deací şi variaţiunea deosebită, în care îi aflam prin deosebitele biserici.

Nu prea lipsesc nici odată cei mai renumiţi: Petru, Pavel, Ioan, Andreiu; dealtăparte Iacob minor, Simon Z., Iuda Tadeu cedéză adese-ori locul lui Pavel, Marcu, Luca. Pe Iuda Iscarioteanul nu-l mai aflăm de loc în chipurile cari represintă scene după tradare, prin care şi-a perdut demnitatea de apostol. Totuşi mai rĕmân 15.

῾Ερμηνεία, carea pentru pictorii orientali este autoritativă, îi presentéză astfel:

1. *Petru*, moşneag cu barbă rotundă; are în mână o scrisóre cu inscripţia: „Petru, apostolul al lui Iisus Christos“ (Petru I, 1).

2. *Pavel*, pleş, barbă ţépănă, pĕr cărunt. Ţine în mână un rotul cu cele 14 epistole ale lui.

3. *Ioan teologul*, moşneag pleş, cu barbă lungă. Ţine o evangelie.

4. *Mateiu* evangelistul, moşneag cu barbă lungă. Ţine o evangelie.

5. *Luca* evangelistul, tinĕr, cu pĕrul creţ, barbă puţină. Pictéză pe sfântă Maria.

6. *Marcu* evangelistul, are pĕr cărunt, barbă rotundă. Ţine o evangelie.

7. *Andreiu*, moşneag cu pĕr buclat, barba despărţită în douĕ. Ţine o cruce şi un rotul.

8. *Simon*, moşneag pleş, barbă rotundă.

9. *Iacob*, tinĕr, cu barbă ce abia rĕsare. Acesta e Iacob ce mare, fratele sfântului Ioan.

10. *Vartolomeiu*, tinĕr, cu barbă ce abia rĕsare.

11. *Toma*, tinĕr, fără barbă.

12. *Filip*, tinĕr, fără barbă.

Pictorii orientali se ţin strict de acéstă descriere. Cinci n'au barbă de loc, ori numai puţină, ear' 7 sunt cu barbă.

Apusenii au 6 fără barbă, căci pe Ioan îl pictéză ca tinĕr, după-cum era la Cina-cea-de-taină, când se răzima de peptul lui Iisus. Biserica orientală însĕ îl zugrăveşte fórte bĕtrân, cum era când a scris apocalipsa pe insula Patmos, 63 de ani după mórtea lui Christos, în anul naşterii lui Domiţian.[2]) Astfel la apuseni obvin adese-ori în picturi vechi alternativ câte un apostol cu barbă şi altul fără barbă.

Din primele veacuri ale erei creştine erau cunoscute figurile lui Petru şi Pavel. *Nikephoros Callitos* îi descrie astfel, reproducênd ceea-ce se susţinea cu mult înaintea lui: „Sfinţii apostoli Petru şi Pavel au avut următórea formă şi statură, întru cât acelea se pot descrie. Petru nu era tare la trup, de statură mijlocie, ceva lungăréţă. La faţă binişor palid şi alb. Pĕrul din cap şi barbă creţ şi des, dar' nu prea impunĕtor. Ochii negri, ceva cam sângeraţi de desubt. Sprâncenele ridicate. Nasul cam lung; nu se termina ascuţit, ci era mai mult timpit şi apăsat“.

---

[1]) In catapitésma bisericei greceşti din Brăila sunt în rêndul al II-lea 14 apostoli în medalióne şi şi 10 praznice, de tot 24 icóne.

[2]) Biserica orientală pictéză pe sfinţi — în general luat — cum au fost pe la mijlocul vieţii lor şi după aceea până la mórte.

(Va urma).

Somatosă

albumină de carne solubilă

conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc.

în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosa** (Bleichsucht) recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [98] 18—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare

Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld

(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Nr. 539. [320] 3—3

Concurs

Pentru întregireapostului de **paroh** în parohia **Peştera**, protopresbiteratul Bran, se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre, în terminul deschis, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi a se presenta poporului pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Zerneşti, în 14 Octobre 1904.

Oficiul protopresbiteral Bran, în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Dan
adm. prot.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

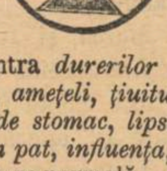

vindecă şi invioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 109

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţêră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul straua Kálmán.

Pentru pacienţii de stomach!

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi invioréză organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţéză puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări,** cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie,** precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea şi depărtéză prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăviciósе a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua dispoziţie**, precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşuréză formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calméză nervi escitaţi şi creéză nouă **voe de viéţă**. Nenumĕrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de *ierburi* se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.*— la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sebeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte ocalităţile din Austro-Ungaria.

Păziţi-vĕ de falsificări!

Sĕ se céră anumit:

Vinul de buruieni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 2—2

Teodor V. Păcăţian:

	Coróne
Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române	2·—
Scopul în drept, traducere autorisată după Dr. R. de Jhering	8·—
Din legile ungare: Judecătoriile cu juraţi	—·80
Istoria politicei, după Sir Frederik Pollok	1·—
Libertatea, traducere după John Stuart Mill	2·—
Cartea de aur, vol I. şi II., broş. à 10 cor., leg. à	11·60
Lupta pentru drept, traducere după Dr. R. de Jhering	2·—
Buna chivernisélă, carte pentru toţi, întocmită după ideile lui Sam. Smilles	—·40
Principiile politicei, după Dr. Fr. de Holtzendorf	4.—
Sâmbăta morţilor, dramă din popor în 5 acte, localisată după Raupach	—·60

Tóte aceste cărţi se pot procura de la **Librăria arhidiecesană din Sibiiu** (Nagyszeben)

Arlejtési hirdetmény.

A nagyszebeni m. kir. állami elmegyógyintézet önkezelésü élelmezéséhez szükséges

I. **liszt,**
II. **tej,**
III. **sertésthús, zsir** és **henteskészitmények,**

szállitása *1905. jánuár 1-től egy, esetleg három egymásután következő évre,* az intézet gondnoki irodájában *folyó évi november hó 24 én d. e. 10 órakor* tartandó irásbeli árlejtés alkalmával biztositatni fog.

Az egy évi forgalomnak megfelelő 5% bánatpénzül: a lisztre 540 korona, a tejre 350 korona és a henteskészitményekre 550 korona készpénzben vagy magyar állami papirokban, a magyar nyelven irott, 1 kor. bélyeggel ellátott, jól lepecsételt ajánlathoz csatolandók, és alólirott helyen pontos időben benyujtandók. [323] 3—3

Esetleges felvilágositás a hivatalos órákon belől az intézet hivatalos helyiségében megszerezhető.

Megjegyeztetik, hogy szerződés kötése esetén a bánatpénz kétszeres összege szolgál óvadékul.

Nagyszeben, 1904. november 10 én.

A. m. k. állami elmegyógyintézet igazgatósága.

Nr. 1387/904 [324] 2—3

Publicare de licitaţiune.

Primăria comunală Boiţa dă în arândă în 27 Novembre 1904 st. n. la 2 ore p. m. prin licitaţiune publică **casele sale de cârciumă** aflătóre în comună sub nr. casei 52 şi 311, cum **şi casa de cârciumă din Lăzăret** pe periodul *din 1 Ianuarie 1905 până inclusive 31 Decembre 1907.*

Preţul strigării al primei case e de 650 coróne, a doua 530 coróne şi a treia 1200 coróne. Vadiul e de 10%; condiţiunile de licitaţiune se pot vedé la primăria comunală.

Boiţa, în 14 Novembre 1904.

Primăria comunală.

Norocul lui Gaedicke e colosal!

15 milióne de coróne

am plătit în scurt timp, întrĕ cari şi următórele **câştiguri principale:**

premiul cel mare de 600.000 coróne pe nrul 62551

400000	coróne pe numĕrul	11119	**100000**	coróne pe numĕrul	42758
400000	„ „ „	28916	**100000**	„ „ „	49878
400000	„ „ „	33464	**100000**	„ „ „	87991
70000	„ „ „	60912	**60000**	„ „ „	78863
60000	„ „ „	17357	**60000**	„ „ „	82528
60000	„ „ „	97263	**30000**	„ „ „	6920
30000	„ „ „	38691	**30000**	„ „ „	90964

La a XV-a Loterie reg. ung. de clase vin earăşi în joc **110,000 losuri** cu **55.000 câştiguri**, întrĕ cari câştigul principal de eventual

Un milion 1,000.000 coróne. **Tot al doilea Los câştigă.**

Tragerea primei clase deja **la 24 şi 25 Novembre stil nou 1904.**

Preţul losurilor:	întregi	jumĕtăţi	pătrare	optimi de losuri originale
[311] 5—5	**12·—**	**6·—**	**3·—**	**1·50 coróne.**

Trimiterea losurilor se face cu ramburs sau pe lângă plătire înainte. Planuri oficiale gratis. Şecuri postale pentru trimiterea scutită de porto a banilor trimit gratis şi franco muşteriilor mei. Rog a se face comandele fără întârziere.

A. GAEDICKE cea mai mare colectă de noroc a Ungariei **BUDAPEST, Kossuth-Lajos-utcza II.**

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 122 Sibiiu, Joi 11/24 Novembre 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiia pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Durerea oposiţiei.

Sibiiu, 23 Novembre n.

Lovitura parlamentară dată Vineri, sêptêmâna trecută, oposiţiei din dieta ungară, forméză încă obiect de discuţie în presă şi în cercurile politice, din ţéră şi străinătate. Şi dacă am pipăit bine pulsul opiniunei publice, de la noi şi de prin alte părţi, părerea generală pare a fi aceea, că operaţiunea sêvêrşită a fost necesară, şi e bine că a fost esecutată acum, când viéţa parlamentară putea încă sê fie salvată în Ungaria.

Natural însê, că oposiţia, prin presa ei, se plânge şi se tângueşte, pentru-că mare este durerea ei, acum când nu mai are în mână puternica armă de care a abusat atât de mult în chestii în cari nici nu trebuia sê o foloséscă, arma obstrucţiei. Şi în marea ei durere ce alta a putut sê facă, de cât sê-şi strîngă bine rîndurile, sê se unéscă tóte fracţiunile într'un singur corp mare oposiţional, pentru-ca cu puteri unite sê lupte în contra tiranului guvern, care a făcut lovitura şi a adus întréga oposiţie în penibila situaţie de a se purta în viitoriu — *cinstit* în parlamentul ţerii? Şi earăşi, aşa unită, în rînduri bine închiegate, ce alta a putut sê facă oposiţia parlamentară a ţerii nóstre, de cât sê ridice *acusă* în contra guvernului, la *Corónă*, şi la *naţiune?!*

Un *memorand* şi un *manifest* a compus în pripă oposiţia unită, memorandul pe séma domnitoriului şi manifestul pe séma naţiunei magiare, despoiată acum de cea mai frumósă libertate, de cel mai scump drept al ei, de dreptul de a spune grobianităţi în dietă prin rostul unora dintrê deputaţii ei.

Memorandul se zice că ar fi opera contelui *Apponyi*, şi probabil că şi manifestul. In memorand se spune, că guvernul *a înşelat* Coróna atunci când a cerut împuternicire şi subscriere pentru încheerea sesiunei parlamentare, fiind-că oposiţia nu póte presupune, că guvernul a comunicat M. Sale întregul seu plan, şi faptul că închiderea sesiunei are sê urmeze numai după-ce va succede lovitura, pentru că în casul acesta un domnitoriu drept şi constituţional cum e domnitoriul nostru, nu-şi dădea învoirea şi subscrierea. Guvernul a comis deci act de înşelătorie faţă de Corónă, prin urmare Coróna este rugată din partea oposiţiei unite din Ungaria, în fruntea căreia stă *Kossuth* şi *Apponyi*, sê demită din post pe domnul *Tisza István*, ministrul-president al ţerii, ca pe unul care s'a făcut nevrednic de încrederea naţiunei şi a regelui.

Că dintrê corifeii oposiţiei unite M. Sa pe cine sê pună apoi în locul contelui *Tisza*, — memorandul nu spune, probabil din *modestia* prea mare a celor-ce aspiréză la acésta distingere.

In manifestul adresat naţiunii magiare oposiţia înşiră apoi cum s'au petrecut lucrurile în dietă Vineri séra, cum cei înscrişi la cuvênt nu au mai putut sê vorbéscă, pentru-că nu i-a lăsat nimeni sê ajungă la vorbă, cum presidentul a pus la vot propunerea lui *Dániel* fără sê fi ordonat întâiu cetirea ei, ear' resultatul votării l'a enunţat înainte de a se fi făcut contra-proba, cu un cuvênt, se înşiră tóte greşelile de formă comise în jurul primirii acestei propuneri, pentru a se ajunge la conclusiunea, că e pêcătos guvernul în fruntea căruia stă contele *Tisza*, şi e pêcătos presidentul camerei, dl *Perczel*, care s'a făcut complicele lui *Tisza*, al cărui scop este sê vîndă ţéra Austriei. Dar' va veghia oposiţia! Va veghia şi va lupta. Chiamă însê şi naţiunea la luptă în contra guvernului, la luptă, care nu va înceta de cât numai după ce se va repara pêcatul de Vineri séra al guvernului, se va asigura pe séma naţiunei libertatea constituţională, şi se va redobândi pe séma patriei fericirea, libertatea şi gloria!

Care va sê zică, acum lipsesc naţiunei tóte acestea, şi Kossuth cu Apponyi au sê i-le redee!..

Dar' gluma la o parte. Recunóştem pe séma oposiţiei parlamentare dreptul, ba datorinţa, de a controla faptele guvernului, şi de a-l împedeca sê nu vatême legile ţerii şi constituţia. Recunóştem şi aceea, că primirea propunerii deputatului Dániel nu s'a făcut pe cale de tot corectă, şi că forma a fost grav violată. Dar' revocăm în memoria oposiţiei din parlamentul ungar multele călcări de lege, violări de drept, înăbuşiri de libertate, comise de guvernele din trecut în detrimentul naţionalităţilor nemagiare din patria acésta comună, şi o întrebăm: de câte-ori şi-a ridicat ea glasul, ca sê împedece astfel de volnicii? Nici odată! Din contră, ea a fost stâlpul cel mai bun pe care s'a putut rêzima guvernul totdeuna în trecut la comiterea astorfel de fapte, şi cu cât asuprirea era mai mare şi mai isbitóre în literile clare ale legii, cu atât mai puternic aplauda oposiţia, în frunte cu Kossuth şi cu contele Apponyi!

Sê nu fie superată deci oposiţia pentru mica operaţie sêvêrşită acum asupra ei, cu calcarea formelor parlamentare, pentru-că la călcarea legilor din partea guvernelor, însaşi ea a dat în trecut cea mai bună împintenare. Aceea ce i-a plăcut atunci, când s'a făptuit în contra nóstră, a naţionalităţilor nemagiare, şi în special în contra Românilor: violarea legii şi a dreptului, (d. e. cassarea dreptului de întrunire pentru Români, sistarea funcţionării partidului naţional român, etc.), sê-i placă deci şi acum, când i-se mêsură şi ei cu aceeaşi mêsură, când i-se ia din drepturile avute!

Adunare săséscă. *In curênd va fi convocată o adunare de alegêtori dietali cari stau pe basa programului poporal săsesc, aici la Sibiiu, pentru a ridica protest în contra proiectului şcolar al dlui ministru Berzeviczy şi a da aprobare paşilor întreprinşi din partea deputaţilor saşi în contra proiectului. La adunare vor fi convocaţi numai alegêtorii din Sibiiu.*

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis, sed quid.

(Urmare).

b) In Voivodeni (Vajdafalva). Un sat împărţit prin rîul Breaza în două comune, în ripa dréptă Voivodenii-mari, cu 111 case şi 551 locuitori, ear' în stânga Voivodenii-mici, cu 71 case şi 394 locuitori.

1. *Csungaria alias Boer de N.-Vajdafalva,* cu 4 patrifamilii.

Acéstă familie a căpêtat chrisov de la *Vlad-Vodă, Domnul ţêrei româneşti şi al Plaiurilor şi Duce de Omlaş şi Făgăraş,* din Tergovist 20 Ianuarie anul 6940 (1432), prin care el donéză lui *Roman* nepot al lui *Stanciu Boer,* de moştenire satul Voivodeni, ear' din satele *Sascior* şi din *Sâmmbăta-de-sus* partea lui *Baicul* (Voicul) şi a lui *Vlad,* şi muntele *Moşiul,* ear' ca martori se înşiră: *Voicul* vornic, *Todor, Nan, Sztancsul, Myrcza, Rácz, Tatul, Pralya* şi *Stanciul* honogi, *Stojka* vistier, *Szemen* Stolnic, *Manyuc* păharnic, *Bagyu* clucer, *Stefan* logofêt şi *Mihaila.* Originalul chrisovului în limba slavă s'ar afla în archivul Kolosmonostor, din care s'au făcut traduceri autentice în limba magiară la anul 1727 şi 1734, despre cari aminteşte şi Benkő în Milkovici II pag. 283. O atare traducere s'a publicat şi în „Transilvania“, 1873, pag. 5. Noi încă avem în colecţia nóstră o copie după traducerea în limba magiară din anul 1762, — aflată la Maria vêduva lui Ionu german Popa în Veneţia-de-jos. — La cererea nobilului Oprea Csungarea din Voivodeni conventul de Kolosmonostor estradà transumptul datat *feria quinta proxima ante dominicam decimam septimam Sanctissimae Trinitatis anno D. 1727,* — care cuprinde, în traducere magiară, cu numele traducêtorului, chrisovul lui Vlad, mai sus indicat.

FOIŞÓRĂ

Relaţiunile mele cu Şaguna.

— Amintiri din trecut. —

De **Dr. At. M. Marienescu.**

(Fine).

Anul 1862.

Lugojenii, şi anume comuna bisericéscă ţine adunare în 21 Ianuarie (3 Februarie) 1862, şi aci hotăresc: representaţiune către Majestatea Sa pentru restaurarea metropoliei române şi despărţirea de către Sêrbi. Totdeodată se hotăreşte a se adresa recercări către alte comune bisericeşti, ca tóte sê luçre în asemenea înţeles. Recercările se tipăresc şi se trimit în tóte părţile la comunele bisericeşti.

Eu trimit câteva esemplare şi lui Şaguna, ear' Z. Boiu cu datul din 27 Ianuarie (8 Februarie) 1862 îmi rêspunde că Escelenţa Sa se bucură de ceea ce au lucrat lugojenii, şi de ceea ce i-am scris, şi că Z. Boiu a fost însărcinat, ca despre aceste sê scrie în „Telegraful Român“.

In 15 Ianuarie 1862 sub nrul 67 343 s'a dat ordinaţiunea de la guvernul Ungariei, prin care şcólele gr.-orientale române le pune sub jurisdicţiunea consistorielor sêrbeşti din Vêrşeţ şi Timişóra, şi dându-se acésta ordinaţiune juzilor de cercuri din Caraş, acestia, după informaţiunile inteligenţei române, au făcut raporte că ordinaţiunea a fost primită cu simţ rêu de populaţiunea română.

Acésta ordinaţiune era o lovitură pentru comitat, care cu decisiunea din 4 Sept. 1861 nr. 703 a primit un operat al unei comisiuni şcolare, că cum sê se administreze şcólele, şi era lovitură şi pentru naţionaliştii români, cari nu voiau, ca şcólele sê cadă pe mâna consistorielor sêrbeşti.

Representarea la ordinaţiunea nrul 67.343 aveam sê o fac eu ca vice-notariu-referent, pentru-că mi-s'a împărţit mie. Cerênd stat de la Teodor Serb, care era administratorul, sau comisariul guvernial al comitatului, reveniră̂m la o părere şi anume după părerea mea sê se facă o representare, că poporul român cu părere de rêu a primit punerea şcólelor române sub consistoriele sêrbeşti, şi apoi în înţelesul acesta s'a trimis representarea din 25 Septembre 1862, nrul 2144 către locotenenţă.

Eu despre ordinaţiunea nrul 67.343 încunoştinţasem pe Şaguna, şi despre direcţiunea ce şi-a luat-o comitatul, respective inteligenţii naţionalisti, căci noi plecarăm şi din punctul acela de vedere, ca barem cu şcólele sê ne despărţim de Sêrbi, şi aşa sê se uşureze şi despărţirea bisericéscă.

Dr. P. Vasiciu cu datul din 30 Octobre 1861 îmi scrie că Şaguna a scris lui Teodor Serb în causa şcolară şi anume că *nu* congregaţiunea comitatensă e competentă, ci adunarea bisericéscă sê iee şcólele în administraţia sa etc., dar' Teodor Serb nu vrea sê-i rêspundă!

Era un lucru greu aceea ce voia Şaguna. Cum ai puté lucra în câteva sute de comunităţi bisericeşti, ca toţi sê facă asemenea? In Caraş T. Serb, eu şi inteligenţii români ne bucuram, că causa şcolară vine în mâna nóstră, cari atunci stăpâniam comitatul.

Nouê, cât pentru diecesa Aradului şi a Ardealului nu ne păsa, că în aceste diecese şcólele sê se pună sub consistoriele lor, pentru că aci erau episcopi români; dar' noi nu voiam şcólele nóstre sub consistoriele sêrbeşti. Ideia lui Şaguna, ca adunările bisericeşti sê dispună despre şcóle, era grandiósă şi de dorit, dar' cine s'o împlinéscă?

Şaguna în declaraţiunea sa din 1 August 1861 nr. 365 a lucrat, ca şcólele din Ardeal sê se predee consistoriului şi gubernîul din Cluj cu datul din 25 Septembre 1861 nr. 7750 şcólele române le-a şi subordinat consistoriului. Şaguna în 26 August 1862 emite un circulariu în causa şcólelor şi starea şcólelor pentru Banat şi Ungaria o declară anormală.*)

In 1 Novembre 1862 am fost numit asesor la sedria comitatensă din Lugoş.

Anul 1864.

In 24 Decembre 1864 în ziua de ajunul Crăciunului după amiazi la două ore vine la mine în cancelarie *Andreiu Stolojan* colegă-asesor şi mê întrébă: „Audit'ai de telegrama din Viena?“

— Ba! — ce e?

— Impêratul a numit pe *Şaguna* metropolit!

— Dómne! totuşi împlineşti dorinţa nóstră!

— Sê faci un vers pentru metropolia română, zise el, şi plecà.

— Fac!

Mê hotărîi sê fac o colindă, pentru-că pe séră umblă pruncii cu colinda. Şi fiind-că vestea bună veni de la împêratul, am început'o şi eu colinda cu împêratul şi am compus'o astfel:

---

*) Tóte epistolele referitóre la datele citate, le-am păstrat şi până azi.

2. *Byka, Bica de Voivodeni*, cu 36 patrifamilii.

In transumptul tablei regeşti din M.-Vásárhely 4 Martie 1761, dat la cererea nobililor boeri *Zacharia* fiiul lui *Serban, Stanilla, Vasilie* şi *Moise* fiii lui *Ioan*, care a fost fiiul lui *Serban*, ear' acesta fiiu al lui *Komsa*, şi acesta fiiu al lui *Aldea Bika de Voivodeni*, — se cuprind transcrise următórele documente:

Mai întâiu literile confirmaţionale de la *Stefan Mailat Voivod al Transilvaniei* din anul 1535 în privinţa unui schimb ce s'a făcut despre o parte întrĕ nobilul *Valentin Porkolab* alias Fekete şi frate-sĕu *Coman de F.-Szombat*, ear' despre altă parte întrĕ *Ioan şi Man fiii lui Aldea Bika de Voivodeni*. Mai departe literile Mariei Christierna din Alba-Iulia 1 Iulie 1598 date boerilor *Coman* şi *Radu Bika*, fii ai lui *Ioan Bika*, şi lui *Radu*, *Stancsu, Salomon* şi *Aldea Bika* fii ai lui *Man Bika*, prin care se întăreşte sentinţa tribunalului din Făgăraş din anul 1518, în puterea căreia *Aldea Bika* adoptéză pe *Ioan şi Man Bika* în boeronatul sĕu. Sentinţa acésta s'a făcut sub presidiul castelanului din Făgăraş *Paul Thomory* cu asistenţa următorilor boeri juraţi: *Musat Coman de Russor*, *Koszta de Russor, Aldea de Vaad, Radu Turk de Berivoi, Hangu de Sescsor, Sztojka de Bethlen, Sztojka de Berivoi, Vulcan de F.-Vist, Bolya de Dridiff*.

In fine familia posede şi genealogie din anul 1775 şi 1843.

3. *Aldea de K.-Voivodeni* cu litere confirmatorii de la Ladislau Geréb, episcopul Albei-Iulia din anul 1491.

4. *Nanes de K.-Vajvodeni*, 2 patrifamilii, cu diplomă de la Sig. Báthori din anul 1595. (Va urma).

Scăderile poporului nostru.

Lucrare cetită în conferenţa preoţéscă din tractul Bran.

(Fine.)

Indiferentismul religios este cea mai periculósă bólă a timpului de faţă; pentru că ea lipseşte pe ómeni de adăpostul sigur şi statornic, ce 'l oferă religiunea în mijlocul bucuriilor, ca şi în vêrtejul nenorocirilor.

Nepăsarea faţă de religiune a adus şi până acum cu sine desconsiderarea şi părăsirea tuturor sfintelor instituţiuni ale bisericei, părăsirea acelor forme sacrosancte, în cari până acum s'au păstrat cele mai scumpe comori ale sufletului nostru şi de cari n'au îndrăsnit a se atinge nici cei mai păgâni duşmani ai neamului nostru. Cunóştem comune, în cari d. e. viéţa conjugală întărită prin sf. Taină a căsătoriei este călcată în picióre prin numĕrul cel mare de concubinate. Tinerii nu se mai sfiesc de a petrece în imoralitate. Aprópe în tot locul observăm, că scade numĕrul celor cari cercetéză biserica şi cari păzesc rênduiala ţinută de antecesorii noştri, a rugăciunilor, a posturilor, a mărturisirii păcatelor, a împărtăşirii cu sf. Taine, a mărturisirii drepte înaintea judecătoriei ş. a.

Evident, că cel-ce în timpul serviciului divin rîde şi petrece în cârciumă, nu mai are frică de Dumnezeu, s'a perdut ultima părticică morală a inimei sale, nu se mai teme nici de ómeni nici de Dumnezeu, nici de lege, devine un om perdut.

Recapitulând scurtele mele observări, ajung la următórea conclusie:

Poporul nostru sufere de scăderi economice, sociale şi religióse morale.

Pe teren economic **scăderile mai înrădăcinate sunt:**

Insărcinarea proprietăţilor cu datorii, lenea, neîmbrăţişarea meseriilor, luxul, beutura, fumatul, risipa pe lucruri de nimica, jocul de cărţi.

Pe teren social: **negligenţa în familie, neplăcerea faţă de societăţi şi afacerile publice, mania de a purta procese, corupţiuni, jurămênt fals.**

Pe teren religios moral:

Rădăcina rĕului esistă în indiferentismul faţă de religiune şi de sfintele ei întocmiri, concubinatele, necercetarea bisericei.

Cunoscênd acum causele cari împedecă progresul poporului nostru, făcêndu-i diagnosa bólelor de cari este atacat, nu ne va fi greu a afla şi mijlócele pentru delăturarea lor.

Ca astfel de mijlóce se recomândă în prima linie biserica şi şcóla bine îngrijite şi bine conduse. Infiinţarea de reuniuni economice, de reuniuni de meserii. Infiinţarea de şcóle economice pentru trebuinţele poporului. Aranjarea de esposiţii şi premiarea muncitorilor distinşi. Ţinerea de predici în biserică şi afară de biserică, în cari sĕ se abiciuiască scăderile observate, arătându-se modul cum aceste se pot delătura. Ţinerea de prelegeri publice în şcólă. Catechisarea tinerilor până la vêrsta maturităţii. Infiinţarea de coruri bisericeşti. Controlarea caselor şi familiilor ţĕrăneşti şi îndrumarea lor pe calea cea bună.

In special pentru delăturarea indiferentismului religios şi întărirea poporului în credinţă se recomândă următoriul recept:

1. Nici-odată sĕ nu lăsăm inima credincioşilor fără nutrĕmênt şi fără isvor, din care sĕ se adape; nici odată sĕ nu rĕmână fără deprinderi şi fără nisuinţe nobile.

2. Cel mai bun mijloc de deprindere este ***esemplul viu.***

In fine, ori-cât de eficace ar fi mijlócele cele de îndreptare a scăderilor, sĕ nu uităm, că ele nu se pot îndrepta dintr'o zi pe alta, nici nu se pot stîrpi relele cu desĕvêrşire.

Mai ales sĕ avem în vedere, că îndreptarea scăderilor se póte face numai cu ajutoriul nostru, cu munca nóstră a tuturor în acéstă direcţiune.

Munca nóstră însĕ numai atunci va aduce róde, când vom avé răbdare, persistenţă şi bună credinţă, când nu vom face sgomot şi când nici odată nu vom zice că am muncit prea mult.

I. Strevoiu.

NOUTĂŢI

Noul vice president al Curiei. In locul decedatului Vörösmarty Béla, M. Sa a numit vice-president la înalta Curie (curtea de casaţie) pe *Dr. Oberschall Adolf*, presidentul tablei regeşti din Budapesta.

*

Teatru român în Sebeşul săsesc. Sâmbătă, 26 Novembre n. dă bursierul „Societăţii fondului de teatru român", dl *Zaharie Bârsan*, o representaţie teatrală în sala cea mare de la hotelul *„Leul de aur"* din Sebeşul-săsesc. Se va da piesa ***Jean-Marie***, dramă într'un act, după care vor urma declamaţiuni şi în urmă ***Bacalaureata***, comedie într'un act. Pe lângă dl *Bârsan* mai are rol în ambele piese dşóra *Mărióra Muntean*, ear' în cea din urmă şi dl *Ambroziu Tătar*. După teatru dans.

*

Patru sute mii de coróne pentru prăsire de vite. Ministrul ung. de agricultură a încuviinţat micilor economi sĕcui (prin mijlocirea comitetului esmis în causa ajutorării Sĕcuilor), micilor economi din comitatul Bihor, celor din ţinutul numit Csallóköz, celor din comitatul Veszprém şi celor din comitatul Ung (prin mijlocirea respectivelor reuniuni economice) un împrumut de 440.000 de coróne, spre a-şi procura vaci de prăsilă de soiu mai bun.

*

O victimă a gerului. Pe dealul din hotarul comunei Szent-Lőrincz (lângă Lasztonya) s'a găsit zilele acestea o femeie degerată. Cine e nenorocita? — nu s'a putut constata până acum. E însĕ în etate de 50 – 55 de ani.

*

Amicul! Krausz Emil, membru al firmei Krausz Adolf et Co. din Cluj, a dispărut cu vr'o 380.000 de coróne, înşelate de la L. Reményik şi fiul, proprietari de mine şi mari comercianţi în Cluj. Ca amic al lui Reményik junior şi ştiind că R. nu se pricep la esploatarea minelor, li-s'a oferit că esoperéză înfiinţarea unui consorţiu de bancari din Paris pentru esploatarea minelor, şi sub acest pretext a stors de la Reményik întâiu 6000 de coróne ca spese de călĕtorie la Paris, apoi 380.000 ca cuotă la capitalul social al consorţiului. Cu suma acésta a dispărut apoi. Se crede că şi-a luat calea spre America.

*

Al treilea tren accelerat Cluj-Oradea. Cu începere din 1 Decembre va circula întrĕ Cluj şi Oradea-mare (cu legătură spre Budapesta) încă un tren accelerat (al treilea). In 1 Decembre adecă se sistéză circulaţia trenului de persóne nr. 515, întrând în locul acestuia trenul accelerat nr. 503, care plécă din Cluj la 5 ore 23 minute diminéţa şi sosesţe la Oradea la 8 ore 36 minute diminéţa.

*

Pagubele unei greve. Astă-vară, până pe la începutul tómnei curente lucrătorii din portul Marsiliei (Francia) făcuseră grevă timp de 140 de zile. Ziariul „Gil Blas" ocupându-se cu resultatul grevei, arată că aceea n'a adus nici un câştig grevistilor, ci pagube enorme. Astfel oraşului şi locuitorilor greva li-a causat pagube de 80 milióne de franci, perderile societăţilor de navigaţie au fost 230.000 de franci pe zi, asemenea şi fabricele şi bancele au avut pagube fórte însemnate, ear' grevistii înşişi au perdut cam 120.000 de franci pe zi (simbria ce şi ar fi avut-o dacă ar fi lucrat).

*

Petrecere în Arad. Secţiunea meseriaşilor români de la „Asociaţiunea naţională aradană pentru cultura poporului român" aranjéză petrecere de joc împreunată cu representaţiune teatrală Dumînecă în 14/27 Novembre în sala „Casei naţionale" din Arad. Inceputul la 8 ore séra. Venitul e destinat pentru repararea bisericei din Arad. Suprasolviri se primesc cu mulţămită, la adresa epitropului primar Constantin Don, şi se vor cuita pe cale ziaristică.

*

Inebunit de frica morţii. Sobol János, osândit de tribunalul din Cracovia la mórte în furci, a nebunit în camera penitenţiară. Diminéţa, când era sĕ fie escortat la locul de supliciu, s'a constatat că Sobol a nebunit peste nópte, de frica morţii. In loc de esecutare a fost aşezat în spitalul robilor.

*

Incendiu cu mórte de om. Vineri s'a aprins, nu se ştie din ce causă, marele stabiliment de bererie din Landau (lângă München), arzênd până 'n temelii împreună cu maşinăriile şi materialul adunat în magazine. Sâmbătă diminéţa s'a prăbuşit edificiul în care erau instalate birourile, astrucând în ruine pe directorul berăriei (Zwinger) şi pe comerciantul Lamnhöffer. Unui comerciant i-au ars 240 000 măji metrice de orz. Focul abia Sâmbătă pe la amiazi a putut fi localisat.

*

In gura leopardului. Lucrătoriul Doussy din Souston (oraş în Francia) intrând în menagerie a căutat sĕ-şi facă distracţie prin iritarea unui leopard. Spre a face dihaniei ciudă cât mai mare, şi-a băgat printrĕ drugii de fer mâna în colivia leopardului. Intr'o clipă leopardul i-a îmbucat mâna. Când proprietariul menageriei şi servitorii au isbutit sĕ scótă din gura dihaniei mâna nenorocitului, ea era tótă sfărmată, chiar şi ósele.

*

Urşi moştenitori. Burlacul Bron, funcţionariu în Pruntout (Elveţia), fiind diform din naştere 'şi sugerase că ómenii nu 'l vĕd bucuros în societatea lor şi astfel întrégă viéţa şi-a petrecut'o numai în birou şi a casă. La mórte Bron şi-a testat întrégă averea de vre'o 9000 de franci *urşilor* oraşului Bern. Bron zice în testament că „deorece ómenii l-au urgisit şi batjocorit până a fost în viéţă, mai bucuros îşi lasă urşilor averea, de cât ómenilor".

Cărţi şi reviste.

Calendariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905. A eşit de sub tipariu călindariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905 şi se póte procura de la librăria archidiecesană, şi acum ca şi în anii trecuţi legat împreună cu şematismul metropoliei nóstre, sau fără şematism. Preţul cu şematism cu tot este 80 fil., fără şematism 40 fil.

Calendariul acesta este indispensabil în mâna preoţimei şi învĕţătorimei nóstre, căci pe lângă partea cu ritualele, cum sunt sĕrbătorile, ordinea evangeliilor, cu apostolul, glasurile şi sfetilnele la duminecile de peste an; în anul acesta s'a întocmit un plan general al afacerilor atât pentru preoţi cât şi pentru învĕţători în întreg cursul anului, aşa că trebue deschis numai călendariul şi preoţimea va afla indicate în fie-care lună afacerile principale faţă cu superiorii şi faţă cu parochia. Tot asemenea şi învĕţătorii.

In partea literară s'a luat ce avem noi mai bun în literatura nóstră pentru popor şi s'au luat şi tractate economice de mare folos pentru ţĕranii noştri.

*

„Luceafĕrul", Revista literară a tinerimei române de la universitatea din Budapesta, fascicolul 21 (anul de esistinţă III.) dto 1 Novembre st. v., a apărut cu următoriul sumariu: Despărţire, poesie de Oct. Goga, Lupte, schiţă de Maria Cunţan; Călĕtorii in Grecia, de G. Murnu; In bĕtrânul codru, poesie de Al. A. Naum; Din traiul nostru, lucrare de concurs la „Premiul Luceafĕrului". Tragedia omului (tragedie de Madách Imre), tradusă de Octavian Goga (urmare din fascicolii anteriori); La Veronica Micle, poesie de Maria Cunţan; apoi cronice, notiţe bibliografice şi rĕspunsuri redacţionale.

„Luceafĕrul" apare în Budapesta la 1 şi 15 a lunei şi costă 12 coróne pe an (pentru învĕţători şi preoţi sĕraci şi pentru studenţi 7 coróne pe an). Redacţia şi administraţia: Budapesta, IV. Zöldfautcza nr. 7.

*

Călindare. In editura lui W. Krafft în Sibiiu au apărut următórele călindare pe anul 1905:

„Amicul Poporului", calendar ilustrat pe anul 1905, anul XLV, întocmit de I. Popovici. Pe lângă partea calendaristică are un cuprins literar bogat şi bine aranjat, şi o lungă serie de ilustraţiuni fórte bine ese-

---

Colinda metropoliei române gr.-orientale.

Impĕratul nóst' cel bun
Lui Franţ Iosif Domnului!

P'aste zile de Crăciun,
Bucurie ni-a făcut,
Astfeliu, cum n'am mai avut,
Că ni-a dat metropolie
Sĕ-l pomenim pe vecie,
Metropolie românéscă
Ca Românii sĕ 'nflorésca,
Toţi Românii bănăţeni
Şi cu fraţii ardeleni
Si cu fraţii ungureni!
Precum stéua 'n rĕsărit
Pe Christos, Domn l'a vestit,
Veste mare s'a lăţit:
Şaguna-i metropolit,
Şi biserica română
De acum nu e orfană,
Că are tată pe 'nălţatul
Pe Franţ Iosif impĕratul,
Cu iubire şi dreptate
Şi cu daruri minunate.
Că are mire pe Andreiu,
Cel mai credincios al ei!

Românaşi! de-acum săltaţi
Şi pe Dzeu rugaţi:
Impĕratul sĕ trăiască
Şi cu casa 'mpĕrătéscă!
O 'nchinăm spre sănĕtate!

Intrĕ 3—4 ore după amiazi chiămai pe învĕţătoriul *Stefan Lipovan*, care după datina vechiă în séra de ajun umbla cu pruncii de şcólă de la casă la casă, ca sĕ cânte cântece de Crăciun, şi îi dădui colinda şi 'l rugai, ca pe prunci de loc sĕ-i înveţe colinda acésta şi séra pe unde intră, sĕ o cânte.

Séra, acesti prunci prin colindare au dat de veste Lugojenilor că Şaguna e metropolit. In ziua de Crăciun colinda s'a cântat şi în biserici, pe când se împărţia anafora. Bucuria era fórte mare!

Bravii Români din Lugoj încă au lucrat la renviarea metropoliei nóstre. Colinda am espedat'o şi *„Telegrafului Român"*.

Anul 1873.

Eram în Oraviţa-montană jude regesc de tribunal.

In 16/28 Iunie 1873 după amiazi a murit Andreiu Şaguna metropolitul.

Am amuţit când am auzit vestea. Dómne! Şi uriaşul bisericei şi al naţiunii sĕ fie — ca şi ceialalţi muritori?! Ziceam în mine.

In 17 am făcut poesia următóre.

Memoriei Metropolitului Andreiu.

Ca trĕsnetul, ce cade de viscolul cu nor,
O ştire 'ngrozitóre străbate la popor!
E mort Andreiu Şaguna, metropolitul mare,
Ce a fost naţiunii sale un geniu de scăpare!
Şi mii de inimi triste cu ochi lăcrămători
Suspine grele 'ndréptă l'al lor archipăstoriu!
Biserica-ortodoxă cu credincioşi români,
A fost urît hulită ca 'n veacuri de păgâni!
Prădată de-a ei drepturi din legile creştine
Ş'adună l'umilinţă sub cârmele străine!
Dar' Dzeu trimite un brav archipăstoriu
Ce se făcù prin faptă al ei restitoriu!

Şi clerul, cu a sa sórte, de cóbe rele-urzit
Sĕ fie 'n întunerec, sărac, despreţuit,
Prin El îşi căpĕtase întâia sa lumină
Prin El speranţă dulce de ziuă mai senină!
Căci i-a deschis şi calea la mândru viitoriu
Sĕ aibă turma bună un venerat păstoriu.

Aceste nu sunt tóte, căci este fórte mult,
Aceea ce bărbatul ilustru ni-a făcut!
Istoria românéscă cu fală ni va spune
Că ce fusese Dînsul la dulcea sa năciune!
De-atâte institute, întâiul fundătoriu
De-atâta inteliginţă, părinte crescĕtoriu!

Dar' vai! că 'n asta criză, cârmaciul tăbărît,
Scăpà din mână vêsla şi luntrea s'a isbit,
Cea luntre, ce purtase în sinu-i pe năciune
Şi ce-o conduse Dênsul, cu multă 'nţelepciune,
Ah! Dómne! fii cu milă de-al tĕu sĕrman popor,
Mai dă-i tu înc'odată aşa archipăstoriu!

Oraviţa, 17/29 Iunie 1873.

*

Părinte Preasfinţite! Rógă-te lui Dzeu şi pentru mine, ca la a doua înviere sĕ pot fi cu Tine!

cutate. Din bogatul cuprins remarcăm art. „Carmen Sylva“ cu portretul reginei poete, poeziile: Ochiul lui Bogdan de Ciru Oeconom, Călugărul de Maria Ciobap, Vendetta de H. G. Lecca, legenda „La Despicata“ de Maria Ciobap, balada poporală „Mătiaş-Crai“; apoi „Sărbătorirea lui Stefan cel Mare“ cu numeróse ilustraţii după cortegiul istoric din Bucureşti, „Cronica anului“ bogat ilustrată, novele „Cina mareşalului de Saxa“, etc. Aduce apoi şi două cântece drăgălaşe: „Cucule peană galbină“ şi „Tórce leleo“, arangiate pentru cor de bărbaţi de T. Popovici. Preţul 60 fileri.

„Posnaşul“, calendarul umoristic ilustrat pe anul 1905, anul X. Partea umoristică redactată de „Gâdilici“. Drept adaus, pe lângă numerósele glume admirabile, anul acesta aduce şi „Bazaconia, monitorul fl aurilor“, care „apare şi dispare“. Preţul 50 fileri.

„Calendarul Săteanului“, pe anul 1905, anul XIV. Pentru preţul de 25 fileri, pe lângă partea calendarului că dă articoli ilustraţi despre Carmen Sylva şi Stefan cel mare, cum şi o legendă, o baladă, etc. E cel mai eftin calendar românesc.

Calendar pe anul comun 1905, anul CXIII, calendar cu litere cirile, cu un cuprins bogat de învĕţătură şi petrecere. Preţul 40 fileri.

*

Cărţi de icóne. Tot în editura lui W. Krafft în Sibiiu au apărut *Cărţi de icóne* cu totul noue şi confecţionate în chromotipie şi anume: *„Multe de tóte“*, o carte cu numĕróse icóne şi cu text esplicativ, care ţine sémă de gradul de pricepere al copiilor mai mici: format 8° mare, cu învălitóre drăgălaşă, cuprinḑênd 6 foi; preţul 80 fileri. *„Animale domestice“*, format 4°, 8 foi în scórţe tari; preţul cor. 1·50 cuprinḑênd o serie de animale domestice, şi *„Din grădina zoologică“*, format 4°, 8 foi în scórţe tari; preţul cor. 1·50, cu cele mai însemnate animale sĕlbatice, reproduse tóte în icóne lucrate cu îngrijire deosebită; aceste cărţi au meniţiunea de a deştepta interesul copiilor pentru natură, de a înlesni instruarea lor şi de a-'i îndemna la gândire.

Induraţi-Vĕ spre săracii nostri.

> „Mila dată săracilor te curăţă de păcate, îţi câştigă îndurare şi viéţă vecinică“.
>
> Inscripţia pe icóna Maicei Domnului, ce atirnă de-asupra lădiţei cu crucerii săracilor, în localul „Reuniunei sodalilor rom. din Sibiiu“.

In frăţéscă înţelegere cu „Despărţĕmêntul femeiesc întregitor al Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, format din femeile nóstre ce stau aprópe de clasa meseriaşilor nostri, şi cu scop de a ajuta Reuniunea în afacerile ei, închinate binelui obştesc, apelăm la inimile generóse şi le rugăm sĕ binevoiască a dărui bani, vestminte şi alimente, ce sĕ se împartă în ajunul naşterii Domnului între săracii nostri (învĕţăcei, şcolari, bărbaţi şi femei, scăpătaţi).

Ne găsim în préjma zilelor, în cari săracul ca şi bogatul, caută sĕ 'şi încălzéscă sufletul şi corpul.

Cei pe cari Dumnezeu, povăţuitoriul a tóte, V'a binecuvêntat din belşugul sĕu, daţi putinţă şi celor lipsiţi, ca cel puţin în zilele de bucurie ale naşterei Mântuitoriului nostru sĕ prémăréscă pe Creatorul şi fápturile sale.

Impărţirea darurilor se va face cu cuvenită solemnitate sub binevoitoriul protectorat al pratonesselor despărţĕmêntului nostru, stimabilele dómne Minerva Dr. Brote, Ana Dr. Moga şi Elisaveta Bogarsky.

Darurile benevole sĕ se trimită la adresa „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“.

Lacrimile vărsate de săracii nostri servéscă drept cea mai înaltă rĕsplată pentru toţi aceia, cari posibilă ne fac împlinirea acestei datorinţe bine plăcute şi ómenilor şi lui Dumnezeu.

Din şedinţa comitetului „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“, ţinută la 17 Novembre n. 1904.

Vic. Iordăşianu
president.

Ioan Apolzan
notariu.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (23 Nov.): *„Der Hüttenbesitzer“*, dramă în 4 acte, de Georges Ohnet.

Joi (24 Nvv.): *„Das Veilchenmädel“*, operetă în două acte cu un preludiu, de J. Hellmesberger.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

„*Pavel* era mic la trup, ceva plecat sau strâmb. Faţa era albă şi bĕtrână. Capul chel. In ochii lui avea mult farmec. Sprâncenele erau îndreptate în sus. Nasul lung şi frumos cârligat. Barba désă şi lungă, ca şi pĕrul din cap ceva amestecată cu alb.

„Când te uitai la aceşti învĕţăcei ai Domnului, strălucia din ambii ceva dumnezeesc. Erau aşa de pĕtrunşi de duhul sfânt şi de graţia divină, în cât — din momentul în care îi vedeau ómenii, — sorbiau acestia în sine o putere tainică şi ascunsă, primiau credinţa, schimbându-şi şi îndreptându-şi viéţa“ (Nic. Call. Ecclesiastica historia tom. I. lib. 2, c. 27; edit. Paris in fol. 1630).

Până prin veacul XV s'au acomodat pictorii acestei descrieri, zugrăvind pe Pavel mai bĕtrân, pe Petru mult mai tinĕr. Petru o natură mai vehementă, mai sanguinică, pe când Pavel apare mai limfatic.

Prin veacul XV au început în Francia şi mai ales în Germania, adecă apusenii, a picta pe Petru chel şi cu un moţ de pĕr în vêrful frunţii. Acéstă figură a lui a cam devenit tipică.

Orientalii scriu sub figura apostolilor numele, spre a-i putea deosebí. In Apus s'au introdus anumite semne caracteristice pentru fie-care. Şi anume: lui Petru i-au pus prin veacul XI. *cheile* în mână (une-ori chiar 6), lui Pavel *sabia.*

Celorlalţi apostoli s'au dat, dar' numai de prin veacul XIV, ca atribute, uneltele cu cari au fost ucişi, suferind martiriul. Aşa d. e. aflăm pe cei 12 apostoli în biserica sfântului Petru din *Chartres* în email, făcut de *Leonard* de Limoges.

1. Petru e cu cheile.
2. Pavel cu sabia.
3. Andreiu cu crucea turtită: X.
4. Ioan cu potir.
5. Iacob minor cu carte şi buzdugan.
6. Iacob major cu bĕţ, pălărie de scoică pe umĕr, şi cu carte.
7. Toma cu drept-unghiul.
8. Filip cu cruce mică.
9. Mateiu cu lance.
10. Matia cu bardă.
11. Simon cu ferestrĕu.

Iuda lipseşte.

In alte locuri pórtă Iuda dreptunghiul lui Toma; deci nu esistă nici aici stabilitate.

Se susţine pe basa tradiţiunii, că apostolii — înainte de a se despărţí spre a propoveduí evangelia la tóte popórele — s'au întrunit şi au statorit *credeul apostolesc*, ca simbol al credinţei comune. Fie-care din ei sĕ fi fixat câte un articol de credinţă, care cam de prin veacul XIII se scrie adese-ori ca inscripţie lângă respectivul apostol pictat. Anume:

1. Petrus: „Credo in Deum patrem omnipotentem creatorem coeli et terrae.“
2. Andreas: „Et in Iesum Christum filium eius, unicum Dominum nostrum“.
3. Iacobus: „Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine“.
4. Iohannes: „Passus sub Pontio Pilato, crucifixus mortuus et sepultus est“.
5. Philippus: „Descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis“.
6. Bartholomäus: „Ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis“.
7. Thomas: „Inde venturus est, iudicare vivos et mortuos“.
8. Mathäus: „Credo in spiritum sanctum“.
9. Iacobus minor: Sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum communionem“.
10. Simon: „Remissionem peccatorum“.
11. Thaddäus: „Carnis resurrectionem“.
12. Mathias: „Et vitam aeternam“.

(Vezi Wilhelmus Durandus in Rationale divin. offic.).

Pavel încă nu era pe atunci apostol, deci lipseşte dintre ei.

Nici aceşti articoli nu se atribue în mod stabil tot la unii şi aceiaşi. In catedrala de la *Albi* e la Filip articolul lui Iacob minor; şi la Iacob maior articolul de la Filip; Vartolomeiu are pe cel de la Mateiu. Dar' şi aici Petru începe şi Matia încheie credeul.

In o biserică din *Trier* este o altă variaţiune, care se abate de la ambele cele indicate, afară de Petru şi Matia.

Durandus mai zice despre apostoli în opul citat mai sus, sĕ se picteze cu *pĕr bogat*, ca nazarinenii cei sfinţiţi, în pĕrul cărora nu era ertat sĕ între fórfece. Patriarchii şi prorocii se pictéză cu rotule în mâni, pentru-că înainte de Christos credinţa se preda numai în mod imaginar, simbolic; şi rotulele încă indică o cunoştinţă incompletă. In veacurile prime aveau mai ales rotule; pe ele s'a scris mai târziu şi numele lor. Asta în orient s'a păstrat.

Ear' dintrĕ apostoli unii au *cărţi*, alţii au *rotule*. Apostolilor adecă li-a descoperit Christos deplina cunoştinţă a credinţei sale; deci ei pot lua în mână cărţi, ca simbol al unei învĕţături depline; şi anume aceia, cari au şi *scris* învĕţăturile lui Christos: *Pavel*, *Evangelistii*, *Petru*, *Iacob* şi *Iuda.* Altora, cari n'au scris ceva recunoscut de biserică, li-se dă în mâni rotule, în semn de *predicători* ai cuvêntului lui Dzeu.

Iconografia apusénă însĕ nu recunóşte acésta distincţiune a lui Durandus, căci aflăm patriarchi şi proroci cu cărţi, şi apostoli-scriitori cu rotule. (Petru, Pavel, Exangelişti etc.). Aşa d. e. în un altariu de la *St. Denys* (din veacul XI) au toţi apostolii *cărţi.* Altădată are şi *David* carte. (Vezi Iconograph. chret. T. I, pag. 419, fig. 10).

In un *Evangeliarium* (nr. 134) din biblioteca domului de la Trier (cam din v. IX) sunt pictate busturile apostolilor cu nimb şi cu câte un rotul.

De ambele laturi ale fie-cărui apostol stau câte *douĕ pasĕri*, îndreptate una spre ceealaltă; şi anume: porumbi, raţe, păuni etc. La Petru se uită *doi cocoşi.* In evul mediu póte avea fiecare apostol o pasĕre ca atribuit. (?)

Astăzi se pictéză apostolii de regulă cu pĕr lung, mai ales în biserica orientală[1]), de-şi în picturile cele mai vechi au mai mult pĕr scurt.

Imbrăcămintea lor constă din o cămaşă, tunică lungă ca un talar şi încinsă; ear' de-asupra o mantie, paliu, bogat în creţe.

Iconografia bizantină recomandă a-i face desculţi, după Mateiu *„Nu căştigaţi .... nici traistă în cale, nici douĕ vestminte, nici încălţăminte, nici toiage, căci vrednic este lucrătoriul de hrana sa* (X. 10). *Sf. Augustin* însĕ susţine, că aici se înţeleg ciobotele, cari acopĕr piciorul întreg; dar' sandale, adecă talpă cu curele, pot purta“.

Ii şi vedem des cu sandale, mai ales în apus, sau sub influinţa apusénă.

Chipurile apostolilor erau din vechíme fórte iubite la creştini. Pictorii i-au zugrăvit fórte des în *„colegiu“*, la olaltă: In primul period de desvoltare a picturii bisericeşti, adecă în primele veacuri ale erei creştine erau înfăţişaţi şi numai în mod simbolic.

1. Ca *miei*, pe basa cuvintelor lui Luca: *„Mergeţi, iată eu vĕ trimit ca miei în mijlocul lupilor“* (X, 3). Un miel (Christos) stă pe o stâncă, de sub care isvoresc 4 rîuri; ear' de-a drépta şi de-a stânga câte 6 miei (apostolii), cari pornesc unul după altul, o parte din Ierusalim, şi o parte din Vifleim.

2. Ca *porumbi* (Mateiu X, 16): *„Iată eu vĕ trimit, ca oi în mijlocul lupilor; deci fiţi înţelepţi ca şerpii şi blânḑi ca porumbii“*. Esistă chipuri, în cari 12 porumbi stau pe braţele crucii (un mosaic pe apsida de la sfântul Clemente din Roma), sau în jurul crucii. Porumbul e simbolul nevinovăţiei, probităţii şi sincerităţii.

3. Ca 12 *stele.* Asta-i părerea lui Kraus (în Roma sott. pag. 265), de-şi după apocalipsă (I, 16—20) stelele sunt simbolul bisericei.

4. Unii afirmă, că şi *cerbul* ar fi un simbol al apostolilor. Asemenea chipuri însĕ nu s'au aflat. Cerbul e altcum simbolul *insĕtatului suflet*: *„Precum cerbul insĕtézá după isvorul* de apă, *aşa se doreşte sufletul meu după Tine, Dumnezeule“*. (Psalm 41, 1).

Abia din vécul IV sunt înfăţişaţi apostolii ca persóne.

Prorocii.

Acestia sunt sfinti aparţinĕtori Testamentui vechiu. Au în mâni rotule, sau făşii de hârtie cu inscripţii. Sunt *a)* 4 mari:

1. *Isaia*, care a fost legat de un arbor şi tăiat de 2 soldaţi cu ferestrĕul (Pavel, Evrei XI. 32—37). Regele Manasie se uită. Deci simbolul sĕu e ferestrĕul. In icónele mai vechi, d. e. în un minologion grecesc din v. X. (în Vatican), Isaia ridică mânile în sus la Tatăl cel ceresc; lângă el stă o femee (nóptea = *ΝΥΞ*) cu o faclă întórsă şi un copil cu facla aprinsă (diminéţa *ΟΡΘΡΟΣ*) (Isaia XXVI, 9; V. pag. 136).

2. *Ieremia.* Une-ori e descult, ţinênd cu cleştele un cărbune aprins. (Isaia VI, 6). Altădată are în mână o crêngă de mandulă (XI, 1), sau copilul-Iisus, a cărui venire a prorocit'o (VII 14). (v. pag. 137).

3. *Esechiil.* El are toiag, simbolul mâniei pentru idololatria Ierusalimului (Ieremie I. 11). Iconografia bizantină vechiă îl presentéză, cum Evreii l'au aruncat cu capul în jos în un tău, din care l'a scos Abimeleh, ori cum plânge cu Baruh la a doua învingere a Ierusalimului.

E cu tunică şi paliu şi are ca atribut o *pórtă* cu douĕ *turnuri*, simbol al noului templu (cap. X). El a mângăiat pe Ovreii duşi în robia Babilonului, că se vor reîntórce şi vor zidí o nouă biserică. Une-ori are un *car cu patru róte* (I, 15; X 2), altădată o *cumpĕnă* (45, 10), o *sabie* (V. 1) întórsă în jos cu vêrful.

Destul este a-i pune în mână şi numai un *rotul*, simbolul profeţilor. (V. pag. 136).

4. *Daniil.* Are tunică şi paliu. El de regulă omóră şerpele, adorat în Babilon ca idol. (Daniil XIV. 26). E prototipul Mântuitoriului, care a venit în lume, ca sĕ zdrobéscă puterea diavolului. Mai des obvine Daniil în grópă cu 7 lei. Are mânile în forma crucii. Se rógă. E de multe-ori şi gol de tot. Une-ori îi aduce prorocul Habacuc de mâncare, *pâne.* (Dan. XIV. 32—35). Scăparea lui Daniil dintrĕ lei indică asupra învierii Domnului. (V. pag. 138.)

---

[1]) „In tóte zilele, cât ţine votul nazareatului sĕu, briciul pe capul lui sĕ nu trécă, până ce nu se vor împliní zilele înfrânării sale lui Iehova; ... şi *pĕrul capului sĕu* sĕ 'l lase sĕ créscă“. 4. Moisi VI, 5.

(Va urma).

Sirolin.
Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului seu plăcut se ia cu plăcere şi de copíi. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre : (216) 20—52
F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Nr. 1387/904 [324] 3—3

Publicare de licitațiune.

Primăria comunală Boița dă în arândă în 27 Novembre 1904 st. n. la 2 ore p. m. prin licitațiune publică **casele sale de cârciumă** aflătóre în comună sub nr. casei 52 și 311, cum **și casa de cârciumă din Lăzăret** pe periodul *din 1 Ianuarie 1905 până inclusive 31 Decembre 1907.*

Prețul strigării al primei case e de 650 coróne, a doua 530 coróne și a treia 1200 coróne. Vadiul e de 10%; condițiunile de licitațiune se pot vedé la primăria comunală.

Boița, în 14 Novembre 1904.

Primăria comunală.

La croitoria universală

strada poplăcii nr. 3, Sibiiu, strada poplăcii nr. 3.

Se confecționéză cele mai elegante, prompt și eftine (342) 2

reverenzi

cum și tot feliul de **haine de domni,** după moda cea mai nouă. La cas de urgență se póte găta ori-ce lucru în 24 ore.

Cu deosebită stimă

I. Petrașcu, croitoriu de reverenzi.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“.* (90) 32—52

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Biblioteca

„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. Țînerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comșa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕțătoriul Muntean	—·80
5. Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărășiilor agricole	—·—
8. Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Povețe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vie	—·—
11. Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povățuire la stîrpirea șórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la

Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ȘCÓLĂ

pentru 2 și 3 voci

PREȚUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Țiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireșar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat țéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

A eșit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele și altele.**

Prețul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.,** legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

A eșit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop **și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.,** legat în pânză négră **9·50 cor.,** ediție de lux broșat **8 cor.,** legat după cum se comandă.

La **Librăria** Tipografiei archidiecesane din Sibiiu se află de vênḑare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de tóte zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rênduéla Obednițeĭ. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slușba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roșie cu copcii 4 cor.

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sĕ-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 25—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

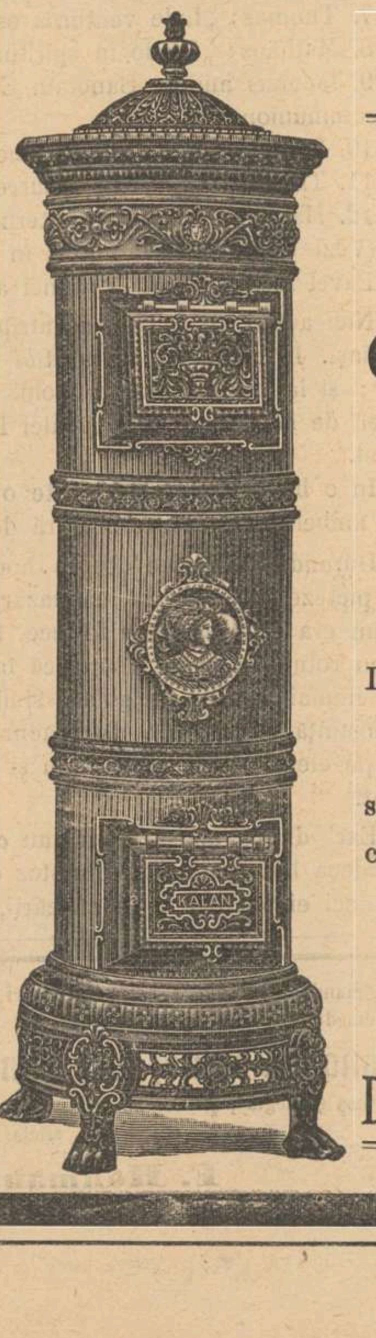

Paul Nendwich în Sibiĭu.

Sobe

și

cuptóre de fiert

cu prețuri variate

de la cea mai simplă până la cea mai bogată esecutare.

Liferarea de la depositul din

Sibiiu și Alba-Iulia

sau de la fabrică se face **franco** pentru ori-care stațiune de tren. (316) 3—6

La cerere se trimite lista prețurilor.

Depositul Paul Nendwich, Alba-Iulia.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 123 Sibiiu, Sâmbătă 13/26 Novembre 1904 **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiia pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Crisa din Fanar.

Sibiiu, 25 Novembre n.

Ziarele mari europene aduc neîntrerupt știri telegrafice din Constantinopol, despre neînțelegeri ivite în sinul patriarchatului ecumenic de acolo, despre opoziția ce se face în sfântul sinod patriarchului *Ioachim III*, despre eschiderea din sinod a celor ce nu sunt de o părere cu patriarchul, despre intervenția Germaniei, Austro-Ungariei și Greciei în favorul patriarchului, și despre multe altele, cari tóte luate la olaltă ne întăresc în convingerea, că e putrĕd ceva în Fanar.

E lucru cunoscut, că în mĕsura în care a slăbit imperiul turcesc, prin desmembrarea de la sinul sĕu a provinciilor devenite independente, a slăbit și s'a micșorat și influința patriarchatului ecumenic din Constantinopol asupra bisericei gr. ortodoxe, pentru-că fie-care popor scăpat din jugul turcesc a căutat sĕ scape și din jugul grecesc al patriarchiei, naționalisându-și biserica, drept garanță pentru esistința sa viitóre.

Bulgaria de esemplu încă nici nu ajunsese, ca sĕ se emancipeze de sub domnia turcéscă, și deja își avea independența bisericéscă. Prin firman domnesc, dat din partea Porții în 27 Februarie 1870, s'a înființat exarhatul independent bulgăresc, și astfel biserica gr. or. din Bulgaria a fost luată de sub tutela patriarchiei și a fost pusă sub conducere proprie națională.

In direcția acésta merge acum și acțiunea poporațiunei sêrbești din Macedonia, care a fost atât de norocósă, de a câștigat deocamdată episcopat propriu național, tot din bunăvoința Porții, și în direcția acésta merg și dorințele Arămânilor din imperiul turcesc, cari voind sĕ aibă biserică autonomă națională, cu limba proprie ca limbă de rugăciune, au atras mânia patriarchatului din Constantinopol asupra lor, și au provocat în sfântul sinod neînțelegeri, cari amenință cu crisă patriarchatul, aflător în luptă cu mari greutăți interne, tocmai din pricina acésta.

E afară de ori-ce îndoială, că o desbinare seriósă s'a întêmplat în sinul patriarchatului, și că sfântul sinod nu mai póte funcționa, parte pentru-că unii membri au fost eschiși de la ședințe pentru nesupunere, parte pentru-că alți membri nu vin la ședințele presidate de actualul patriarch Ioachim III. Astfel patriarchul nu se mai póte sprijiní de cât pe *consiliul mixt*, din care fac parte și mireni, (*patru* episcopi și *opt* mireni, negustori din Constantinopol), pentru-că sfântul sinod e în formală rebeliune față de patriarch.

Sfântul sinod e compus din 12 archierei, — metropoliți și episcopi, — și presidentul sinodului e patriarchul. Sinodul, fără patriarch, nu póte lua nici o hotărîre, și earăși, patriarchul fără sinod nu póte sĕ facă absolut nimica. Numai împreună, în bunăînțelegere, pot aduce decisiuni cari privesc biserica gr. ortodoxă. A nume, ori-ce act scris al patriarchatului are valóre numai atunci, dacă e provĕḑut cu *sigilul* patriarchatului. Ear' sigilul patriarchatului e compus din 13 bucăți, dintrĕ cari una, cea mai mare, se află la patriarchul, ear' celelalte la membrii sinodului, fie-care din cei 12 avênd o bucată în posesiune. Miseria e acum aceea, că cei dați afară din sfântul sinod, și cei-ce nu sunt mulțămiți cu activitatea patriarchului Ioachim III, nu restitue bucățile din sigilul patriarchiei, fără de cari patriarchul nu póte emite nici un act cu valóre de drept.

Iată de ce dar' domnitorii din Germania, Austro-Ungaria și Grecia, au intervenit pe lângă guvernul turcesc în favorul patriarchului *Ioachim*, care e aplecat sĕ facă Arămânilor concesiunile cerute, pe când sinodul pretinde de la el sĕ denege ori-ce concesiune, sau apoi *sĕ plece*. Ear' intervenția s'a făcut, fără îndoială, la dorința guvernului român, care e interesat în causă, după-ce a luat în mânile sale chestia naționalisării bisericei macedo-române.

Consiliul mixt, firește că e pe partea patriarchului, pentru-că fiind compus în majoritate din membri mireni, acestia au vederi mai largi și mai moderne de cât episcopii greci și grecisați, cari și-ar impune lumii întregi limba, dacă li-ar fi cu putință. Insĕ consiliul mixt e autoritate numai de a doua mână în Fanar, căci adevĕrata putere se află în mânile sfântului sinod, ear' acesta, după cum am arătat, nu póte funcționa.

Că lucrurile cum se vor aplana, dacă se mai pot aplana, ear' neaplanându-se, cum se vor desvolta, știe bunul Dumnezeu și membrii sfântului sinod din Fanar. Noi la tot casul le vom urmărí cu atențiune desvoltarea, în firma convingere, că încăpățînarea membrilor din sinod, cari nu vreau sĕ audă de naționalisarea bisericei greco-ortodoxe a Arămânilor, are sĕ sufere mare înfrângere, ca ori-care lucru nenatural, nedrept și necreștinesc. Și lucru mai necreștinesc decum e acela, că unui popor întreg nu i-se dă voie sĕ se róge lui Dumnezeu în limba sa maternă, nu ne putem închipuí.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului.

De
Non quis, sed quid.

(Urmare).

5. *Trombitas de N.-Vajvodeni*, 3 patrifamilii, cu diplomă de nobilitate de la Sigismund Báthori, avênd insemne: pe scut ceruleu un bărbat îmbrăcat în roșu, cu sabia în mână.

6. *Aldes de Kis-Vajdafalva*, 2 patrifamilii, cu litere confirmatóre de la Ana Bornemisza din anul 1680.

7. *Kabutz de Kis-Vajdafalva*, 4 patrifamilii, are litere confirmătóre în boeronatul de Voivodenii-mici de la G. Bethlen din anul 1617.

8. *Mogos de Kis-Vajdafalva*, 2 patrifamilii, cu litere de la G. Rákoczi din anul 1631.

c) *In Pozsorta*, cu 80 case și 431 locuitori, și *Breaza* cu 170 case și 1133 locuitori din cari o parte au fost militari.

Aceste două comune la început au avut hotar și munți comuni, pentru care întrĕ ele s'au purtat procese seculare. De-asupra Brezei pe o stâncă înaltă, întrĕ două ramuri torențiale ale rîului Breaza se află ruinele castelului Negru-Vodă, ear' sub acesta un oficiu de vamă.

Boerii din aceste comune sunt următorii:

1. *Pozsoritay alias Negrea alias Gușiaila de Pozsorta et Breaza*, cu 28 patrifamilii, cari au diplomă de la Catharina Brandenburgica din Făgăraș 17 Maiu 1630, dată lui *Andreiu Pozsoritai* și tatălui sĕu *Aldea Negrei*, prin care se confirmă în posesiunile lor boeronale din Pozsorta și Breaza.

Boerii din Pozsorta *Opra Alge Iole Bucur*, *Algye Nagy* și *János*, *Stancsu*, *Laczku*, *Mateiu Karosa* și *Solka Stancsul* au intentat comunei Breaza proces înaintea tribunalului boeronal din Făgăraș, ținut în 29 Oct. 1630 sub presidiul castelanului Martin Deák asistat de 12 boeri jurați, a nume: *Neagoe Boer de A.-Vist*, *Opra Bacsilla de A.-Ucsa*, *Opra Vasul de A.-Arpas*, *Stoica Grévul de Besembak*, *Radul Boer de Voila*, *Radul Szirbul de Ludisor*, *Salamon Lacz-kul de Hurez*, *Koman Piro și Opra Cornea de Illjeni*, *Coman Ursz de Marginea*, *Stoica Bullea de Ohaba* și *Vladimirel de Ucsa*, — în care Pozsornițenii cu 50 de boeri din district au jurat, că hotarul întreg cu munți cu tot e al boerilor din Pozsorta, ear' Brezenii s'au așezat acolo numai ca *vecini* supuși ai lor.

Tot tribunalul boeresc din Făgăraș în ședința sa din 5 Iulie 1677 sub presidiul castelanului *Serban Deák de Sescsori* asistat de boerii jurați: *Radul Kodre de Dragus*, *Dragomir Boer de Ludisor*, *Grancsa Nicolae de Margine*, *Mitre Kokan de Mundra*, *Barszan Boer de Sinka*, *Sztanilla Sztrimbu de Sinka*, *Koman Piro de Illyeni* și *Neagoe Boer*

FOIȘÓRĂ

Dări de sémă.

Noul Abecedar și Călăuza noului Abecedar, de Dr. *Petru Șpan*. Sibiiu, Tipografia archidiecesană 1904.

In cercurile intelectuale românești dl profesor de la institutul teologic-pedagogic din Sibiiu, Dr. P. Șpan, e cunoscut nu numai ca instructor și pedagog distins, ci totodată ca un muncitor zelos pe terenul literaturii didactice. Activitatea dsale de până aci, prin bogăția și rodnicia ei, justifică pe deplin părerea acelora, cari consideră pe dl Șpan de representant al pedagogiei la noi și de primul nostru bărbat de școlă.

Fără a face pomenire de scrierile ce le-a edat până aci în ramul pedagogiei, Abecedarul acum apărut, de care ne ocupăm în scurte cuvinte la acest loc, este o probă mai mult despre munca ce depune zelosul profesor în serviciul școlei române.

Opșorul acesta este chiămat sĕ aducă reformă generală și sĕ deschidă epocă nouă în istoria instrucțiunii nóstre școlare. Metodul de care se călăuzește acest Abecedar la instruarea cetitului și a scrisului, metodul așa numit al „cuvintelor normale“, presintă o direcțiune cu totul nouă în evoluțiunea istorică a Abecedarelor. Sub acest raport cărticica dlui Șpan e o lucrare absolut originală, de felul căreia — după cunoștințele nóstre — nici străinii, nici Germanii chiar, nu posed până astăzi. Faptul acesta deja 'i dă o importanță netăgăduită.

Ținta Abecedarului fiind esterminarea din școlă a mechanisării sterile și a memorisării ucigătóre de spirit, el are ca basă legile psichice, în osebire principiul psichologic-didactic al concentrațiunei, recunoscut de pedagogia modernă ca temeiul cel mai solid al învĕțării. Justificat și sprijinit până în amĕnuntele cele mai mici de legile și cerințele psichologice, învĕțarea cetitului, după metodul acestui Abecedar se face „cu pricepere, cu judecată și cu plăcere“, prin ce se ajunge la formarea judecății și a caracterului elevilor.

In acest scop Abecedarul se baséză pe povestea: „Mama și fetița“, de E. Savastos, menită sĕ înzestreze spiritul elevului cu o sumă de idei și gândiri, a căror formă esternă va avé pe urmă sĕ o cunóscă și sĕ o descrie. La actul acesta al instruării se alternéză metodul analitic cu cel sintetic, chiămate earăși a deștepta interes și judecată. Se împarte deci în mod natural în: Pregătire: Partea I. 1. Silabisarea. 2. Sonificarea. 3. Cetirea și scrierea. 4. Literile cursive și tipărite. Partea II. cuprinde — în locul descrierilor seci usitate până aci — povești și istoriόre potrivite și atrăgĕtóre din scriitorii nostri poporali Creangă, Ispirescu etc.

La acest Abecedar e indispensabilă „Călăuza“, în care se espun motivele psichologice, pe cari e sprijinit, și se dau povețele și îndrumările metodice necesare învĕțătoriului la aplicarea lui. Drept orientare se face și o lecțiune-model de cetit și scris.

Aceste considerațiuni ne îndreptățesc a crede, că Abecedarul acesta va aduce progresului școlei române adevĕrate și reale servicii.

Invităm deci atențiunea tuturor celor cari pórtă interes pentru mersul instrucțiunii nóstre școlare, în special a învĕțătorilor români de pretutindeni, asupra acestui opșor important, la compunerea căruia neobositul autor ani de-arêndul și-a frământat mintea, numai ca sĕ pună în mânile elevilor sei, învĕțătorii români, „un mijloc puternic de a crește generațiuni inteligente, harnice și de omenie“.

(Luceafărul“) *Gh. t.*

„*Drepturile, datorințele și responsabilitatea membrilor comitetului de supraveghiare, de A. Kormos, traducere autorisată de Constantin Popp. Sibiiu Tipografia archidiecesană 1904.*

Dintrĕ toți ramii literaturei nóstre mai puțin favorisat de sórte a fost ramul economic. Drumurile literaturei economice au fost și sunt și azi la noi fórte puțin bătute. Și asta nu dóră că la noi nu s'ar simțí lipsa unei literaturi economice, ori că n'am avea puteri cari sĕ lucre pe acest teren, ci din lipsa de interes ce a arătat și arată publicul pentru astfel de scrieri.

Scrierile nóstre economice abia dacă sunt cetite de câțiva ómeni specialisti și de doi-trei cari „n'au altceva mai bun de cetit“. Cărțile în materie de economie au fericirea de a se împretiní cu șórecii din librării. Nu-i vorbă, întru-câtva are și publicul dreptate, căci și dintrĕ puținele cărți cari au apărut până acum la noi fie ca lucrări originale ori traduceri, puține pot avé pretenția de a fi cetite. Dar' acestea puține, bune, ar trebuí cumpĕrate și cetite. Prin acésta ar câștiga în prima linie publicul și apoi și autorul ori traducĕtoriul. Publicul s'ar cultiva în cele economice de ceea-ce îndeosebi noi Român *de Voila*, — la incusa boerilor *Komsa, Gusel, Alges* şi *Barbat, Ieli Darabant de Pozsorta*, se condamnă comuna Breaza pentru conturbare în folosinţa muntelui *Langa*.

In fine tot prin tribunalul boeronal în 17 Iunie 1732, la cererea lui *Bucur Gusaila* boer de Pozsorta se condamnă în absenţă Brezenii pentru conturbare în posesiunea muntelui *Valea-Pozsortei*.

Cu tóte acestea aflăm şi în Breaza următorii boeri:

2. *Ballea* şi *Bancs de Braza*, 4 patrifamilii, cari au litere confirmătóre în posesiunile lor boeronale de la Ana Bornemisza din anul 1666 şi genealogie din anul 1792.

3. *Gavrila de Braza et Iaasi*, cu 10 patrifamilii, au diplomă de la Ana Bornemisza din Alba-Iulia 26 Maiu 1668. (Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în tractul Ilia-Murĕşană.

— Raport special —

— 3 Novembre v.

Conferenţa preoţéscă a tractului *Ilia* s'a ţinut în comuna *Gothatea* la 28 Octobre v., participând aprópe toţi preoţii (absenţi 3, şi adecă 2 împedecaţi prin morb, unul fără motiv). Serviciul divin a fost celebrat de şeful tractual cu preoţii I. Budoiu, R. Iacob, şi parochul local M. Oprean, rostind acest din urmă o predică ocasională potrivită. Public cam puţin, înţeleg popor din comună, fiind şi de lucru.

După serviciul divin ne-am adunat în şcóla confesională ort., care face fală comunei. De ar fi şi biserica aşa! Dnul protopresbiter *George Oprea* deschide conferenţa şi prin cuvinte binesimţite, cu căldură îndémnă pe fie-care la luptă înteţită spre înaintare. Doreşte I. P. S. archiepiscop şi metropolit *Ioan*, iniţiatorul conferenţelor preoţeşti, ani mulţi şi buni, la ce conferenţa erumpe în „*trăiéscă*“ la adresa Escelenţei Sale.

Se alege notariu preotul N. Chirciu, care ceteşte resoluţia Preaven. consistoriu archid. cu observările referitóre la conferenţa anului trecut, apoi ordinaţiuni ale aceluiaşi Preaven. consistoriu.

Se constată, că serviciul divin a fost îndeplinit corect, ear' predica ocasională succesă.

Conform unui conclus al conferenţelor anterióre, fie-care preot are să raporteze conferenţei în tot anul, despre momentele îmbucurătóre de progres din parochia sa. Se pune la ordine facerea acestui raport şi se constată şi în tractul nostru un fel de stimul puternic spre înaintare. In unele parochii fondurile bisericeşti şi şcolare merg sporind, se caută şi află isvóre noue de venit pe séma acestor instituţiuni, se provĕd bisericile cu cărţi, vestminte, odóre şi aparate tot mai corĕspundĕtóre, ear' simţul de jerfire spre scopuri nobile al credincioşilor — de-şi în multe comune situaţi materialiceşte modest — merge înainte.

De notat este împrejurarea îmbucurătóre, că şi căsătoriile ilegitime (concubinatele) scad, cum am înţeles din rapórtele colegilor.

S'au înfiinţat şi sunt pe cale a se înfiinţa reuniuni de femei în multe parochii. Fonduri de bucate asemenea. Reuniuni de înmormêntare tot aşa.

Din operatul preotului P. Stef: „Căile şi mijlócele la ajungerea bunei stări materiale a bisericei pentru înbunătăţirea salariilor învĕţ.“ şi din discuţia vie, démnă şi aprofundată, la care au luat parte preoţii: I. Budoiu, N. Chirciu, R. Iacob, presidentul şi alţii, am căştigat toţi fórte mult.

Conferenţa a durat de la 10 ore a. m. până la 4 ore p. m., când luându-se în considerare calea depărtată a unor membri, se cere încheierea şedinţei şi amânarea desbaterii asupra celorlalte obiecte până la conferenţa viitóre, stabilindu-se ca loc al întrunirei comuna *Gurasada*. Apoi cu toţi am luat prânzul la preotul din loc, pregătit de stimata preotésă, căreia în numele tuturor óspeţilor un coleg preot în decursul toastelor i-a esprimat mulţămita nóstră. Micile contribuiri pentru ostenélă şi jertfă, colegul Oprean în entusiasmul sĕu de a-şi vedé o biserică frumósă edificată cât mai îngrabă, le-a cedat pe séma fondului bisericesc.

Incheiu raportul cu dorinţa, ca instituţiunea conferenţelor preoţeşti sĕ aducă mult bine bisericei şi neamului nostru.

Nicolae Chirciu,
preot.

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Conferenţa preoţimei din protopresbiteratul *Mercurea* pentru anul curent prin acésta se convócă pe 25 şi 26 Novembre a. c. v. în opidul *Mercurea*, cu următoriul

Program:

1. La 8 ore a. m. sf. liturgie cu invocarea duhului sfânt. Predică, temă liberă. La serviciu sunt îndatoraţi a participa toţi preoţii (planul cronologic 1—20 Oct. liera *a*)).

Cu ţinerea serviciului divin se însărcinéză preoţii: N. Dobrotă, Ioan Morariu, Al. Frâncu, Patriciu Marcu (Păuca) şi N. Plotogea, ear' cu ţinerea predicei parochii I. Morariu şi Patriciu Marcu (din Păuca)

2. La 2 ore d. m. deschiderea conferenţei, în şcóla română din loc.

3. Discuţiune cu privire la serviciul divin şi asupra predicei ţinute.

4. Ordinul cons. nr. 3880/904 B. referitoriu la timpul serviciului divin. Prelegĕtor p. Ioan Dăian.

5. Resoluţiunea cons. nr. 606 Bis. refetore la conclusele conferenţei din anul trecut.

6. Rapórtele oficiilor paroch ale referitóre la esecutarea concluselor anterióre. Acelea au sĕ fie presentate oficiului protopresbiteral până în 18 l. c. Raportor Il. Dobrotă.

7. Discuţie asupra ord. cons. nr. 4417 Bis. ref. la obiceiuri şi datine rituale.

8. Cetirea condicei parcchiale scrisă de p. Ilie Pop, din Ludoş.

9. Alegerea unei comisiuni de 4 pentru pregătirea programului conferenţei viitóre.

10. Resultatul colectei pentru arşii din Câmpeni.

11. Propuneri.

12. Inchiderea conferenţei.

Mercurea, 9 Novembre 1904.

Avram S. Pĕcurariu
protopresbiter.

„Asociaţiunea.“

Convocare.

Comitetul despărţĕmêntului Mercurea al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ convócă prin acésta adunarea carcuală pe Joi în 25 Novembre (8 Decembre) a. c. în opidul *Mercurea*, la care se învită toţi membrii şi toţi cei chemaţi a promova interesele culturale ale poporului român.

Program.

1. La 8 ore a. m. liturgia cu predică.

2. La 9 ore deschiderea adunărei prin president.

3: Raportul general.

4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea raţiociniului şi incasarea taxelor de la membrii vechi şi noi.

5 Instituirea de agenturi în comunele despărţĕmêntului. Membrii agenturilor vor fi însărcinaţi cu ţinerea de prelegeri poporale în decursul iernei.

6. Stabilirea budgetului pe 1905

7. Constituirea despărţĕmêntului pe periodul nou.

8. Prelegeri.

9. Propuneri.

Din şedinţa comitetului ţinută la 5/18 August 1904.

Avr. Pecurariu *director*. *Demetriu Munthiu* *secretariu*.

NOUTĂŢI

Contra proiectului despre reforma instrucţiei poporale alegătorii români din cercul *Bradu* (comitatul Sibiiu) întruniţi Joi (17 Novembre) în adunare electorală au votat următórea resoluţiune: „Protestéză cu tărie contra noului atac contra dreptului lor neprescriptibil, dreptul înăscut la limba lor maternă, care singură le póte asigura desvoltarea culturală. Esprimă mulţămită şi veneraţiune episcopatului român pentru paşii întreprinşi în contra proiectului de lege, întru apărarea autonomiei garantate prin lege, şi declară că zadarnică va fi în veci ori ce încercare de a ne răpi limba nóstră strămoşéscă“.

*

Disolvarea partidului poporal-naţional din Bucovina. In 14 Novembre comitetul partidului poporal-naţional din Bucovina a hotărît disolvarea partidului şi sistarea organului sĕu de publicitate „*Deşteptarea*“. Acéstă hotărîre o aduce la cunoştinţă publică „*Deşteptarea*“ în ultimul seu numĕr, apărut Duminecă.

*

Despre memorand. Scriind despre memorandul episcopatului bisericei gr. ort. române, înaintat guvernului ungar în chestia proiectului şcolar de lege, „*Cronica*“ din Bucureşti adreséză prelaţilor nostri următórele cuvinte: „Este frumos din partea prelaţilor nostri, e mângăitor pentru poporul românesc şi salutar pentru românism, când ne este dat, ca în fruntea bisericei şi a şcólei azi sĕ avem atari căpetenii, cari nu pregetă a se pune deacurmezişul puterii absolutistice a unui guvern puternic, duşman şi neînduplecat.“

*

Pentru stat federal pe base naţionale. Duminecă s'a ţinut în Innsbruck o mare adunare poporală (a clasei muncitorilor), convocată de partidul social-democrat, pentru a se consulta în cestiunea atitudinei pe care clasa muncitorilor s'o observe faţă cu luptele naţionalistice (turburările din causa facultăţii juridice italiene din Innsbruck). Prin conclus unanim adunarea s'a pronunţat că regularea cestiunii naţionalistice în Austria e posibilă numai în comuniune adevĕrat democrată, a cărei basă e dreptul electoral general, egal şi direct (nemijlocit). Proiectul de resoluţiune pretinde, în legătură cu acéstea, cassarea oricărui centralism birocratic de stat şi a privilegiilor feudale ale singuraticelor provincii, cum şi înfiinţarea statului federal naţionalistic al popórelor autonome.

*

Representaţiunea teatrală, anunţată pe mâne, Sâmbătă, 26 Novembre n. în Sebeşul-săsesc, *a fost amânată*, din cause neprevĕdute. Aşa ne scrie „Comitetul aranjator“.

*

† Dr. Miloş Stefanovici, fost advocat slovac în Pojon, a rĕposat Luni, în etate de 51 ani. Stefanovici era mare aderent al alianţei naţionalităţilor, a fost apĕrătoriu în „procesul Memorandului“ şi în primul proces al ziarului „Dreptatea“ redactată pe atunci de Dr. Valer Branisce.

*

† Pavel Moga, paroch gr. ort. român în Tornia, diecesa Aradului, a încetat din viéţă, după un morb lung şi greu, în 10/23 Novembre c. în al 50-lea an al etăţii şi al 31-lea al preoţiei. Inmormêntarea i-s'a făcut astăzi, 25 Novembre n. la orele 10, în cimiteriul bisericei gr. ort. române din Tornia.

*

Tovărĕşie — cu reservele cuvenite. După eşecul din memorabila şedinţă de Vineri nóptea a dietei ungare partidele oposiţionale au legat tovărĕşie de luptă contra guvernului. Basat pe acéstă tovărăşie, Bartha Miklós a făcut propunere, ca *Apponyi* sĕ depună cunună pe mormêntul lui *Kossuth* Lajos, ear' Kossuth Ferencz sĕ depună cunună pe mormêntul lui *Deák* (Apponyi şef de partid ce recunóşte legalitatea pactului din 1867, F. Kossuth şeful independistilor). Apponyi a rĕspuns telegrafic (de a casă din Eberhardt), că nu consideră de acomodat timpul pentru acte de pietate de acest fel şi nu e aplecat sĕ încununeze mormêntul lui Kossuth Lajos.

*

Popa Ioody! In numĕrul de Marţi am fost luat notiţă, că în congregaţia comitatului Maramurĕş făcêndu se propunere de a se trimite ministrului Berzeviczy adresă de felicitare pentru proiectul despre reforma instrucţiei publice, dintrĕ membrii români si congregaţiei au votat pentru primirea propunerii doi funcţionari comitatensi şi un preot. In acéstă cestiune „Gaz. Transilvaniei“ publică în numĕrul de alaltăeri (23 Nov.) raport detaiat, din care vedem, că preotul respectiv e parochul gr. cat. şi protopop onorar Simion *Ioody* din Vad, care nu numai a votat pentru primirea propunerii, ci a şi subscris propunerea şi a „combătut“ pe Dr. Ioan Mihalyi şi Titu Budu, cari în frumóse şi temeinice vorbiri au combătut propunerea. Popa Ioody (protopop onorariu!!), întrĕ alte înţelepciuni a zis că omul care nu ştie ungureşte: *e ca un dobitoc, pe care 'l mâni în cătrău voeşti* („olyan, mint egy barom, melyet innén oda hajtanak“), ear' dacă projectul e gravaminos din punct de vedere *dogmatic* (!), e tréba vlădicilor sĕ lecuéscă gravaminele! — Astfel a glăsuit *popa Ioody*, „protopopul onorar“! Sĕrmană turmă cu astfel de pĕstori!

*

Baron nou. M. Sa a conferit proprietariului *Csávossy* Gyula şi succesorilor sei legitimi titlul de baron şi dreptul ereditar de membru în casa magnaţilor.

*

Din Fofeldea ni-se scriu următórele: „Imi ţin de datorinţă a aduce la cunoştinţă publică faptul, că dl *Nicolae Petra-Petrescu*, directorul „Cordianei“, de când a venit în comuna nóstră nu întrelasă nici un prilej prin care póte contribuí la luminarea poporului. Anul trecut la stăruinţa dsale s'au ţinut şedinţe literare pentru popor. Sala mare a şcólei era totdeuna plină de popor, bărbaţi, femei şi copii de şcólă. Dsa a vorbit despre folosul tovărăşiilor, despre folosul cărţii, cetind însuşi bucăţi folositóre şi de petrecere pentru popor. In acéstă stăruinţă nobilă a fost ajutat şi din partea altor inteligenţi din comună. Dl Petrescu dă bucuros din biblioteca sa cărţi de cetire, atât ómenilor mari, cât şi băeţilor de şcólă. Aceste întâlniri folositóre s'au început şi în anul acesta. Sâmbătă, Duminecă şi Luni séra de la 6—8 ore. Dl Petrescu a cetit în sala şcólei cea mai nouă lucrare a dsale întitulată „*Ilie Marin*“. Este o istorie morală, mişcătóre, din cele mai frumóse. Ascultându-o nu poţi sĕ nu fii înduioşat până la lacrămi şi sĕ nu te însufleţeşti pentru virtute şi fapte bune. Dl Petrescu va face bun serviciu dacă va publica lucrarea, ca sĕ ajungă în tóte bibliotecile nóstre poporale“.

*

Adunarea Sêrbilor convocată pe 1 Decembre n. la Carloveţ, în scopul de a protesta în contra proiectului şcolar de lege al domnului ministru *Berzeziczy*, a fost oprită din partea autorităţii administrative. In contra oprirei s'a înaintat recurs. Adunarea era contemplată astfel, ca la ea sĕ participe prin representanţi întregul popor sêrbesc, aparţinĕtor la patriarchia din Carloveţ.

*

Puterea şi sănĕtatea numai fac pe om resistibil contra morburilor contagióse. La copii se póte ajunge acésta dându-li-se untura de peşte Zoltán, care se ia bucuros, fiind-că n'are nici gust nici miros. Sticla costă 2 coróne şi se póte procura din farmacii.

*

avem mare necesitate, ear' pentru autor ori traducĕtor ar fi acesta un imbold la muncă.

O astfel de carte a eşit de sub tipariu la începutul lunei curente sub titlul „Drepturile, datorinţele şi responsabilitatea membrilor comitetului de supraveghiare“, de A. Kormos, traducere autorisată, de Constantin Pop, funcţionariu la „Albina“.

Acésta este a doua traducere a dlui Popp şi cu drept cuvênt se póte numĕra întrĕ cărţile bune şi de folos practic. Traducerea dlui Popp umple la noi un gol simţit deja de la înfiinţarea primei nóstre instituţiuni economice. Cu toţii ştim din ce elemente se compun de obiceiu comitetele nóstre de supraveghiare. De regulă sunt ómeni fără cualificaţiune specială, ómeni cari privesc în funcţiunea lor numai un mijloc lateral de venit fără multă bătaie de cap. Traducerea dlui Popp oferă fie-cărui membru din comitetul de supraveghiare posibilitatea de a se face cunoscut cu chiămarea sa, de a eşi din trista rolă de până acum.

Cartea se împarte în 5 părţi. Partea I se ocupă cu organisaţia comitetului de supraveghiare, partea a II a cu activitatea lui, partea III-a cu obligămintele şi drepturile lui, partea IV cu responsabilitatea comitetului, ear' partea V-a cuprinde dispoziţiuni penale.

Părţile I, II, IV, V şi a VI-a se ocupă în deosebi cu esplicarea legei, pe când partea III-a cuprinde în deosebi dispoziţiuni practice. Acésta este de cea mai mare importanţă şi este totodată şi cea mai actuală. Suntem chiar în ajunul încheierilor anuale. S'apropie vremea, ca organele administrative şi de control, puse în fruntea băncilor şi societăţilor nóstre comerciale, sĕ 'şi dee sémă înaintea acţionarilor de activitatea lor. Nici unuia dintrĕ membrii acestor douĕ organe nu i ar strica sĕ cetéscă înainte de acésta cartea dlui Popp. Indeosebi membrii comitetului de supraveghiare ar puté învĕţa din dispoziţiunile practice cuprinse în punctele 1, 2, 3, 5, 6 şi 7 ale părţei a III-a din cartea dlui Popp modul cum trebue sĕ se facă un control adevĕrat.

Dar' nu numai pentru membrii organelor administrative şi de control este de importanţă traducerea din cestiune, ci şi pentru acţionari. Dacă ar şti acţionarii că ce drepturi şi ce datorinţe invócă în sine titlul de membru în comitetul de supraveghiare, atunci sigur că ar fi mai riguroşi cu alegerea membrilor şi n'ar alege numai ómeni cinstiţi şi cu vază, ci şi cualificaţi. Şi n'ar fi greu de priceput nici chiar pentru un laic traducerea dlui Popp, căci este scrisă într'o limbă bună românéscă, într'un stil uşor şi clar. Puţine traduceri — mai ales de cuprins economic — presintă aceste avantagii, căci este fórte greu a traduce o materie în care ne lipsesc încă o sumedenie de espresiuni. Dlui Popp i-a succes a ne da o traducere corĕspundĕtóre din tóte punctele de vedere. Merită deci sprijinul tuturor celor cari se intereséză şi cari ar trebuí sĕ se intereseze de productele muncei în sterilul agru al literaturei nóstre economice.

Cartea se află de vêndare la autor şi la tipografia archidiecesană din Sibiiu, cu preţul de 1.50 cor. *nc.*

Mamă şi copil. Intrebuinţarea Somatosei ca remediu întăritor pentru copii şi adulţi debili, cu drept se recomândă de cele mai distinse autorităţi medicale ale tuturor ţerilor, pentru-că Somatosa — cum nici un alt remediu — e capabilă a da corpului materiile naturale, conţinute de alimentul principal al omului, de carne, în formă concentrată şi solubilă. Important este, că Somatosa, ce constă din albuminósele solubile şi sărurile cărnii, sunt resorbite imediat de corp, aşa că în scurt timp se măreşte greutatea corpului.

Acusați dispăruți. Marți se pertracta la tribunalul din Sătmar causa lui Ilie Bizuța și George Tecariu, acusați că în primăvara anului curent au omorît și jefuit pe Spiridon Sitariu din Kapnikbánya. In timp ce jurații se consultau însě asupra verdictului, acusații s'au furișat afară din sala de pertractare și au fugit. Tribunalul — ce sě fi făcut alt-ceva?! — a dispus curentarea fugarilor.

*

Esplosie cu optsprezece victime. In o tarnă a tunelului Karavanken (la Birbaum, în Carniolia superiórǎ) s'a întêmplat Marți séra o esplosie de gazuri, pe urma căreia unsprezece lucrători și-au perdut viéța, ear' șepte au îndurat răniri grave.

*

Copilă opărită în supă. Soția lui Bocsódi István din Földeák pregătind pentru prânz supă a lăsat jos pe podele blidul cu supa ferbinte și a eșit afară, lăsând în bucătărie pe copilița Tóth Ilonka, luată în creștere. Când s'a re'ntors a găsit copilița căzută cu capul în jos în blidul cu supă. In urma arsurilor mititica a murit.

*

Treizeci mii de ómeni fără adăpost. Pe insulele Talao (colonie olandeză) un orcan uriaș a demolat mulțime de clădiri, a naufragiat fórte multe corăbii și a pustiit arborii și plantațiunile. Din causa pustiirilor făcute au rěmas fără adăpost treizeci mii de ómeni.

Cărți și reviste.

Calendariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905. A eșit de sub tipariu călindariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905 și se póte procura de la librăria archidiecesană, și acum ca și în anii trecuți legat împreună cu șematismul metropoliei nóstre, sau fără șematism.

Calendariul acesta este indispensabil în mâna preoțimei și învěțătorimei nóstre, căci pe lângă partea cu ritualele, cum sunt sěrbătorile, ordinea evangeliilor, cu apostolul, glasurile și sfetilnele la duminecile de peste an; în anul acesta s'a întocmit un plan general al afacerilor atât pentru preoți, cât și pentru învěțători în întreg cursul anului, așa că trebue deschis numai călendariul și preoțimea va afla indicate în fie-care lună afacerile principale față cu superiorii și față cu parochia. Tot asemenea el învěțătorii.

In partea literară s'a luat ce avem noi mai bun în literatura nóstră pentru popor și s'au luat și tractate economice de mare folos pentru țěranii noștri.

Recomandăm cu tótă căldura procurarea acestui calendariu, chiămat și el a înmulți averea tipografiei archidiecesane, din care an de an se dau ajutóre věduvelor și orfanilor rěmași după preoți.

Chiar și din motivul acesta preoțimea nóstră este chiămată a lucra pentru-ca acest calendariu sě fie procurat și de către țěranii noștri, cari pot afla multe povețe bune în acest calendariu, lectură folositóre, și date privitóre la viéța nóstră bisericéscă.

Comandele sunt a se adresa la librăria nóstră archidiecesană.

Teatrul orășenesc.

Direcțiunea teatrului din loc nu cruță nimica pentru a satisface pretensiunilor artistice ale publicului sibiian. De o sěptěmână a sosit artista din Graz dna Elly *Stärk*, cunoscută și bine aprețiată încă din anii trecuți. Până acum a debutat în piesele: Am Tage des Gerichts, în Romeo și Iulia, și în Der Hüttenbesitzer. In tóte aceste piese a avut roluri principele și s'a achitat cu deplin succes. Prestațiunile artistice ale dnei Stärk au fost rěsplătite de publicul sibiian prin dese manifestațiuni de simpatie și aplause. Dsa va mai păși de câteva-ori pe scena teatrului nostru.

Și celalalt personal al trupei și-a dat tótă silința, distingêndu-se în special dșóra Bruckschewska și dnul Olmar.

*

Sâmbătă (26 Novembre n.): „*Novella d'Andrea*“, dramă în 4 acte, de Ludwig Fulda.

Posta redacției.

Sebeș. Ambele în numěrul proxim. Documentele mai târziu.

Cărpiniș. Primit. In numěrul proxim.

Poiana. Asemenea.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

b) 12 proroci mici.

1. *Osia.* E un bărbat bětrân cu barbă rotundă. (17 Octobre).

2. *Ioil.* Are barbă négră, despărțită în douě. (19 Octobre). După tradiție l'a sfâșiat un leu; de-aceea apusenii pun un leu lângă el.

3. *Amos.* E bětrân, cu barbă rotundă. A fost păstoriu în Tecua și grădinariu (VII, 14). De-aceea îl zugrăvesc unii ca cioban cu măciucă și câteva oi. Lângă el se depinge și un pom de sicomore și o corfă de póme cópte (VIII. 1—2). 15 Iunie.

4. *Avdia* (= în ebraică sluga Domnului). Bětrân cu barbă căruntă (19 Novembre). Are lângă sine adese-ori un ulcior de apă și pâne, sau le duce în mâni. (I Regi XVIII, 4).

5. *Iona.* 21 Septembre. Bětrân chel. In Italia și Francia e zugrăvit tiněr. Chipul lui se găsește și prin catacombe, sarcofage, etc. Scenele mai obicinuite, în cari ocură chipul lui sunt:

a) Cum îl aruncă luntrașii din naie în mare și îl înghite un chit.

b) Cum îl dă afară chitul la Ninive.

c) Cum predică în Ninive.

d) Cum zace sub o plantă veștezită și deplânge uscarea ei (Iona IV. 10).

Septuaginta numește planta aceea *κολοκύνθη*, tradusă în *Vetus latina* cu *cucurbita* = bostan. S. Ieronim o numește *iederă* = hedera.

Mateiu (XII, 40) zice, că cele trei zile petrecute în păntecele chitului simboliséză cele trei zile petrecute de Christos în mormênt.

6. *Miheia.* 14 August. Bětrân, că barbă ascuțită. A prorocit că Christos se va naște în Vifleem. (Miheia V. 2; Mateiu II, 5—6). Apusenii de aceea și zugrăvesc lângă el nașterea Domnului.

7. *Naum.* 1. Decembre. Bětrân, cu barbă scurtă. Apusenii fac une-ori în dosul lui grămezi de lemne, arzênd (arderea Ninivei); altădată lăcuste; ori se primblă prin vêrf de dealuri; ori pun la picióreIe lui un cap cu coróna (Ninive cădut).

8. *Habacuc.* 2 Decembre. Tiněr, fără barbă. Are une-ori un *corn* (semnul puterii în Orient. Hab. III. 4).

9. *Sofonie.* 3 Decembre. Moșneag, cu pěr alb. Apusenii îi pun un lămpaș (fănar) în mână. (Sofonie I. 12).

10. *Ageu.* Bětrân, cu barbă lată. Ține în stânga o pungă, din care cad monede.

11. *Zaharie.* 1 Septembre. E tata lui Ioan Botezětoriul. Bětrân cu barbă lungă; în haină de preot. Simbolul lui e un feșnic cu șepte brațe. Apusenii îl zugrăvesc adese-ori lângă templul, ce se zidește din nou.

12. *Malahia.* 3 Ianuarie. Are adese-ori un înger lângă sine (Mal. III. 1). E cu pěr cărunt și barbă rotundă.

c) Intrě proroci se numěră și

1. *Ilie.* 20 Iulie. Chipurile mai obicinuite sunt: Cum se înalță la ceriu în carul de foc. (Simbolul înălțării lui Christos). Cu drépta ține frânele și cu stânga aruncă lui Eliseu cojocul. Jos vedem Iordanul, ca rîu, sau și personificat ca un bětrân. Cum, fiind în o peșteră, îl nutrește un corb. Cum binecuvêntă fărina și untul de lemn al věduvei. Cum învie copilul ei. Cum se întâlnește cu regele Ahab. Cum prin puterea rugăciunii cobóră focul din ceriu (pag. 70); omóră preoții lui Vaal; dórme sub un arbor, îl deștéptă un înger; unge pe Eliseu de proroc etc. E bětrân cu pěrul alb.

2. *Eliseu.* Lovește cu cojocul de la Ilie Iordanul și trece ca pe uscat. Altădată aruncă sare în apă și direge apa stricată; ori învie copilul Sunamitei, etc. Apusenii îi dau ca atribut un vultur, ori porumb cu douě capete.

E tiněr, chel.

*

Ca proroci mai obvin în iconografie și mulți alții: Moisă, Aron, Ghedeon, David, Solomon, Varuh, Natan, Achia, Samea, Ioad, Azaria, Anania.

Cetele sfinților în biserica orientală.

Biserica orientală împarte sfinții în mai multe categorii, după timp și posiție. (Vezi tropariul Sâmbetei, al tuturor sfinților, pag. 166). Iconografia bizantină le dă în mână rotule.

1. *Protopărinți* sau strămoși.
2. *Patriarchii* cu *judecătorii.*
3. *Prorocii* cu *regii.*
4. *Apostolii* și *învěțăceii* apostolești.
5. *Sfinții părinți*, ierarchi și sfinții diaconi.
6. *Martirii*: *a*) clerici, *b*) mireni.
7. *Mărturisitori*: ierarchi, preoți, mireni.
8. *Cuvioși*: eremiți, ascheți, monachi.
9. *Martire.* (*αἱ μάρτυρες γυναῖκες*): Ecaterina etc.; *cuvióse*, (*αἱ ὁσιομάρτυρες γυναῖκες*: Paraschiva etc. și *fecióre* (*αἱ ὅσιαι γυναῖκες*): Eupraxia etc.
10. *Drepții.* Impěratul Constantin, Elena, Ciobotariul Zaharie, regina Pulcheria.
11. *Sfinții poeți* (*οἱ ποιηταί*). In orient poesia era fórte stimată. Cărțile nóstre rituale sunt pline de poesii neîntrecute.
12. *Sfinții doftori fără de arginți* (*οἱ ἅγιοι ἀνάργυροι*). In orient morburile erau așa dese și grave; ear' medicii așa rari și onorați. Pantilimon, Trifon (patronul câmpurilor, pometurilor) etc.
13. *Stiliții* sau *stâlpnicii* (*οἱ στυλῆτα*): Simeon. Acesta locuia în o peșteră. Ómenii îl cercetau mereu în numěr mare, căci binecuvêntarea lui avea putere vindecătóre. Ca sě scape de incomodarea poporului și-a făcut *stâlpi* înalți și pe aceia a locuit zeci de ani. Daniil, Luca.
14. *Sfinții soldați.* In Asia era rěsboiul în permanență, era starea socială regulată. George, Demetriu.

In biserica apusénă încă esistă o parte din aceste clase, de la Nr. 1—10. Ceialalți sfinți — întrucât obvin și la apuseni — se grupéză în óre-care clasă de mai sus și nu ca clasă specială. In general luat biserica apusénă dă mai puțină atențiune celor din Testamentul vechiu, fiind Roma mai departe de Ierusalim, de cât Bizanțul.

La noi se observă în acésta chiar un hiperzel, de multe-ori neesplicabil. Chiar și numele de botez ale copiilor sunt la noi cu preferință din Testamentul vechiu; ear' de altă parte dăm de o mulțime de biserici orientale, cari au de hram sfinți din Testamentul vechiu.

In iconografia bizantină esistă și un tablou grandios conceput, în care *toți sfinții* și tótă făptura glorifică pe Christos.

Cel mai complet tablou de acésta natură decoréză pronaosul estern al bisericei de la mănăstirea Iviron (Athos). Christos șede în mijloc, binecuvêntă, si cu stânga ține globul pămêntului, așezat pe genunchele stâng; ear' picióreIe se razimă pe douě róte de foc aripate (tronuri). In jurul sěu celelalte *8 coruri îngerești.* (Vezi pag. 88—89). Toți cântă: *ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος κύριος Σαββαὼθ πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γὴ τῆς δόξης σοῦ.* (Isaia VI, 3). In colțurile cuadratului, ocupat de acésta lume cerécsă, stau ca niște paznici, *simbolele evangeliștilor* cu aureola aurie. Sunt învělite în nori, de se vede numai partea anteriórǎ a trupului lor. Urméză *apostolii*, cele 12 *zodii* cu numele lor și al lunii pe care o represintă. In jurul lor e o inscripție grecéscă din psalmul 148, în care provoca David tótă natura a glorifica pe Domnul: „*Lăudați pe Domnul toți îngerii, sóre, lună, stele și lumina. Lăudați-'l ceriurile ceriurilor și apa cea mai pre sus de ceriuri, văzduh, foc, grindină, zăpadă și ghiață; lăudați-l munți și tóte dealurile; toți codrii și pomii roditori, dracii și toți bălaurii, fiare târâitóre și paseri sburătóre; împěrații pămêntului și tóte neamurile, domnitorii și judecătorii pămêntului, juni și fecióre, tineri și bětrâni sě slăvéscă numele Domnului*“. In adevěr, regi și principi ridică mânile în semn de adorare. Un june danséză[1]) cu o fecióră, un moș cu nepotul și nepóta sa; cinci fecióre forméză un cor. Un cârd de băeți și copile ridică mânile spre ceriu. Asemenea mulți alți tineri și bětrâni. Sórele, luna și stelele strălucesc în deplină podóbă, încunjurate de nori. Tóte animalele domestice și sělbatice, insecte, paseri etc. sar, săltéză, cântă, strigă, sbóră, sbârnâe, bîzăe imne de laudă în limba lor și în feliul lor. Arbori și tufișuri, flori și ierburi se mișcă și tremură. Marea vâjăie, focul se avêntă și scapără; ghiața și zăpada strălucesc spre lauda lui Christos.

Cu cuprinsul psalmului 148 se combinéză imnul de laudă al celor 3 coconi în cuptoriul de foc (Daniil III) și alți psalmi mari. David cere sě lăudăm pe Domnul în glas de trimbiță, în psaltire și alăută, în timpane și horă, în strune și organe, în chimbale binerěsunătóre; „*tótă suflarea sě laude pe Domnul*“. De aceea tot soiul de musici se ivesc, în fruntea lor David cu harfa, și Solomon cântând din un caiet. Toți preamăresc pe Iisus, fie cu vocea, fie cu instrumentele lor. *Pămêntul* încă e personificat. Are forma unui bărbat tiněr și robust, gol ca Hercule. Suflă cu tótă puterea în o trimbiță. Pămêntul represintă *spațiul*, zodiile *timpul.* Aceste însě sunt *mărginite;* de aceea trebue sě se asocieze și îngerii, ceriul, adecă *infinitul*, ca sě slăvéscă după cuviință pe cel vecinic și nemărginit. La îngeri, ómeni și natură se asociază și diferitele soiuri și cete de sfinți, cari se împart în mai multe șiruri concentrice de-alungul și latul pronaosului până la archivoltele arcadelor. Pe fâșii de hârtii se cuprind cuvintele de laudă.

*

Icóna lui Iisus apare adecă pe têmpla bisericilor românești în diferite forme. Une-ori ca *archiereu*, îmbrăcat în ornate archierești, în cap cu mitra, în stânga cu evangelia și cu drépta binecuvêntând. De regulă șede.

---

[1]) „In biserica grecéscă dansul forméză o parte din serviciul divin“ — ne spune Godeh. Schäfer. Se danséză la împărțirea sfintelor sacramente. Ingenunchierile, procesiunile și mișcările preoților apuseni se fac în orient mai mult în horă (rotund). Bisericile apusene sunt lungi, pentru procesiuni; cele orientale mai mult cuadrate, adese-ori rotunde, adecă mai mult întocmite pentru dans. In biserica din Eleusis, ne spune el că însuși a vězut la botezul unui copil pe preotul, nași și pe óspeți dansând în jurul baptisteriului. Asemenea a vězut în o biserică din Atena la o cununie dansând atât preoții oficianți, cât și nuntașii. Se și cânta „*Isaia dănțueşte*“ etc. și toți se prind în horă și saltă în jurul tetrapodului și pe la icóne. De altcum dansurile sunt de proveniență religiósă, ca și teatrul. La icóna poetului George din Sicilia prescrie iconografia bizantină ca inscripție: „*O biserică, bucură-te întru Domnul, saltă și danséză*“; ear' irmosul Paștilor: „*Saltă acum și te bucură Sióne*“.

(Va urma).

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: **morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă,** mai ales este recomandat **convalescenților după influență.** Promovéză apetitul și face sě créscă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sě înceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului sěu plăcut se ia cu plăcere și de copiii. Se capětă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpěrătoriul sě fie atent, ca fie-care sticlă sě fie prověḑută cu firma următóre: (216) 21—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

Nr. 998/1904. [328] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea postului al II lea învĕțătoresc** reînființat la șcéla din opidul **Mercurea**, protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de **10 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele: 800 coróne, cuartir și lemnele necesare de foc.

Reflectanții la acest post au sĕ-și înainteze cererile lor instruite conform normelor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul mai sus indicat.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Mercurea, 3 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral.

Avram P. Pecurariu
protopresb.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Șpan

Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Pentru domnii preoți!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele și cu păreți tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului și cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conține 200 foi.

Prețul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

50.000 părechi de ghete

4 părechi de ghete pentru fl. 2.80

In urma cumpĕrării unei mari cantități de **ghete** vînd cu prețul de mai sus: 1 păreche de ghete pentru domni și 1 pentru dame, cu șireturi, din piele brună sau négră, prima calitate, galoșate și cu talpe bine bătute cu cuie, apoi 1 părcche ghete de modă pentru domni și 1 păreche pentru dame, cu paspoal, supraelegante, de cel mai nou fason, tari, bine căptușiți pentru érnă, fórte drăguți și ușori Mărimea în centimetri. **Tóte 4 părechile costă numai 2 fl. 80 cr.** — Se pot procura pe lângă ramburs sau trimițêndu-se banii înainte.

S. Urbach, Schuh-Export
[272] 1—1 **Krakau 54/K.**

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrșire.

Uimiți-vĕ!

600 bucăți pentru numai fl. 1·95.

Un admir. orologiu anker de precisiune aurit, cu mers regulat, se trage la 36 ore, 3 ani garanție, cu lanț potrivit, 1 cravată modernă de mĕtasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitație de pétră scumpă, 1 sipcă de chihlibar pentru cigări, 1 briceag practic, 1 broș elegant pentru dame (noutate), 1 oglindă admirabilă de buzunar, 1 portmoneu de piele, 1 pachet mărgele orientale de tótă frumsețea, 1 păreche de bumbi pentru manșete, 3 bumbi de piept de aur-duble cu mehanism patent, 1 recuisit de scris din nichel, 1 păreche de bumbi din briliant Simili cu încheetură de argint, 3 obiecte de haz (pentru tinĕr și bĕtrân), 1 album cu chipuri conținênd cele mai frumóse 36 chipuri din lume, 20 obiecte de corespondență și alte 520 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai 1 fl. 95 cr.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimițêndu se banii înainte de la

Versandhaus
S. Urbach, Krakau nr, 54/K

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

A eșit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de tóte zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rênduéla Obedniței. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slușba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roșie cu copcii 4 cor.

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. **Ținerea vitelor**, de Eugen Brote	—·24
2. **Trifoiul**, de Eugen Brote . . .	—·24
3. **Prăsirea pomilor**, de Dem. Comșa	—·24
4. **Legea veterinară**, de invĕțătoriul Muntean	—·80
5. **Insoțirile de credit** (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. **Cartea stuparilor săteni**, de R. Simu	—·70
7. **Statutele tovărășiilor agricole**	—·—
8. **Statutele însoțirilor de credit** (Raiffeisen)	—·—
9. **Poveṭe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu**	—·10
10. **Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vie**	—·—
11. **Poveṭe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii**	—·10
12. **Scurtă povățuire la stîrpirea șórecilor de câmp**	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană. Sibiiu.

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ȘCÓLĂ

pentru 2 și 3 voci

PREȚUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Țiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireșar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat țéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

Esposiția universală Paris 1900: Grand Prix, cea mai înaltă distincție.

Veritabil numai cu 1860. T.P.A.P.M. .С.ПЕТЕРБУРГЪ. pe talpă

Ghete pentru zăpadă, Storm Slippers

Galoși

de Petersburg

Producția zilnică a fabricei **40.000** părechi

Singurii contrahenți: **Messtorff, Behn & Co., Viena, I.**

Vînzare în mic în tóte prăvăliile mai alese de ghete, de modă și de gumi.

325 2—6

Săpunul Schicht

cu marca:

„cerb“ ori „cheie“

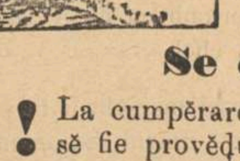

e cel mai bun, mai spornic și prin urmare cel mai eftin. E liber de substanțe stricăciòse.

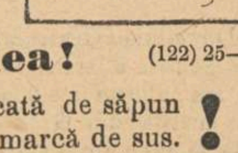

Se capĕtă pretutindenea! (122) 25—34

!! La cumpĕrare sĕ se observe, ca fie-care bucată de săpun sĕ fie provĕḑută cu numele Schicht și cu o marcă de sus. !!

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

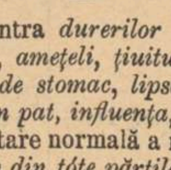

Nu e mijloc secret

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 110

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vênḑare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 124 Sibiiu, Marţi 16/29 Novembre 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

O pastorală.

Sibiiu, 28 Novembre n.

Episcopatul romano-catolic din Austria a fost întrunit în conferenţă pe la mijlocul lunei acesteia, şi între alte cestiuni de interes intern pentru biserica în fruntea căreia stau membrii episcopatului, a fost pusă în discuţie şi *chestia naţională*, frecările şi duşmăniile cari au luat proporţiuni atât de mari între diferitele popóre ale Austriei, în cât o pacinică conlucrare (pe teren politic), spre binele şi fericirea statului întreg, pare a fi devenit curată imposibilitate.

Discuţia animată asupra chestiei, care a fost tratată cu pricepere şi calmitate din tóte părţile şi din tóte punctele de vedere, a dat drept resultat hotărîrea luată din partea episcopatului de a se adresa o *pastorală colectivă* tuturor credincioşilor bisericei romano-catolice din Austria, în care acestia sĕ fie îndemnaţi la toleranţă unii faţă de alţii, la respectarea reciprocă a naţionalităţii de care se ţin, la iubire creştinéscă şi la înfrăţire.

Pastorala a apărut şi în ziare, şi ideile fundamentale cuprinse în ea sunt vrednice de a fi înregistrate şi pe séma altora, nu numai pe a credincioşilor cărora a fost adresată.

Pastorala se pune pe acel punct de vedere, că diversitatea popórelor, desbinarea lor *după limbă*, e de la Dumnezeu, e plan dumnezeesc, căruia nimeni nu póte sĕ se împotrivéscă. Basa bisericei este iubirea. Acésta iubire creştinéscă nu póte însĕ admite promovarea binelui unei naţionalităţi cu călcarea în picióre a drepturilor altora şi cu nerespectarea iubirei şi dreptăţii ce compete vecinului ori semenului. Dacă Austria e aşa cum e, stat compus din mai multe popóre, de diferite limbi, este a se atribuí provedinţei divine, pentru-că *e opera ei*. Ear' aceea ce vine de la provedinţă, trebue primit aşa cum e, şi trebue lăsat sĕ rĕmână aşa cum a fost plănuit din început.

Austria e un stat ce are multă asemĕnare cu biserica, fiind-că, precum la sinul bisericii află scut şi adăpost ori-şi cine, aşa şi în statul numit au loc, unul lângă altul, tóte popórele, cu tóte limbile lor proprii naţionale. Biserica nu duşmăneşte pe nimeni şi nu dă întâietate nimĕnui, şi tocmai aşa face şi puterea cea mai înaltă din Austria, care încă e „din mila lui Dumnezeu!“ Biserica stiméză iubirea faţă de naţiunea proprie, dar' o condamnă când ea *se preface în nedreptate faţă de obiceiurile şi faţă de limba altor popóre!* Dacă cultura, desvoltarea istorică, forţele de cari dispune, au asigurat pe séma unui popor rol de frunte, rol de conducere, prin acésta poporul acesta *n'a primit nici o îndreptăţire sĕ asupréscă pe celelalte* cu cari trăeşte împreună şi sĕ le împedece în desvoltare şi în ajungerea la fericire!...

Şi aşa mai departe, tot în tonul acesta o duce pastorala, sĕmĕnând între credincioşii de diferite limbi pacea, toleranţa, iubirea creştinéscă.

Lucru frumos şi vrednic de laudă. Pentru-că acésta e chiămarea bisericei creştine, sĕ propage iubirea între ómeni şi pacea pe pământ.

Când lăudăm deci îngrijirea ce o arată episcopatul romano-catolic din Austria faţă de poporaţiunea de acolo, aflătóre în continue certe şi ciocniri politice *pentru limbă şi naţionalitate*, şi dorinţa de a o vedé eşită din aceste lupte păgubitóre pentru binele public: nu ne putem înăduşí părerea de rĕu, că la noi, în Ungaria, nu se întêmplă aşa ceva, nu se face acelaşi lucru din partea clerului înalt romano-catolic (căci şi la noi esistă diversitatea de popóre şi de limbi, ca în Austria, şi şi la noi esistă tendinţe de suprematisare, cu asuprirea altora), ci din contră, tocmai acolo unde e vorba de asuprirea altora (în ce priveşte limba şi naţionalitatea) vedem că la noi se pun în frunte prelaţi şi dignitari bisericeşti romano-catolici, pentru a da mână puternică de ajutoriu acelora, cari aruncă între ómeni semênţa urei şi a duşmăniei, în loc de pace, de toleranţă şi iubire frăţéscă.

Câte reuniuni de magiarisare se află în ţéra nóstră, tóte stau sub protectoratul şi sub buna purtare de grijă a clerului romano-catolic, inferior şi superior, pentru-că întregul cler romano-catolic de la noi pare a fi adaus la vorbele scripturei despre o turmă şi un păstor încă şi acestea: *„o ţéră şi o limbă“*, eşite din creerii şovinismului, trecênd cu vederea aceea ce atât de corect se spune în pastorala de care făcurăm pomenire, că popórele şi limbile sunt de la Dumnezeu, diversitatea lor e o *operă divină*, de care nu are nimeni dreptul sĕ se atingă!

Dar' aşa credem, că va vení vremea, când lumea va înţelege şi la noi lucrul acesta, şi când fie-care popor va fi lăsat sĕ trăéscă aşa cum l'a lăsat Dumnezeu, cu limba sa, cu obiceiurile sale, cu tradiţiile sale, în pace şi frăţietate unul cu altul, aşa cum e spre binele şi folosul statului din care fac tóte parte. Căci nu fără scop a dispus puterea divină. ca *împreună* sĕ formăm statul ungar!

Despre memorand.

Ziarul *„Rĕvaşul“* din Cluj scrie despre memorandul episcopatului gr. ort. român, înaintat ministrului de instrucţie în chestia proiectului şcola de lege, următórele, în numĕrul din urmă:

„Am cetit cu rară plăcere Memorandul acela demn şi bărbătesc, pe care Vlădicii bisericei române gr.-or. „ca representanţii bisericei gr. or. române din Ungaria şi Transilvania“, l'au înaintat ministrului de culte şi instrucţiune publică, ca protest contra cunoscutului plan de lege prin care din şcólele nóstre ar vrea sĕ facă neşte unelte de magiarisare şi nimic altceva.

Şi ar trebui sĕ cetéscă fie-care român acest Memorand. *Nu e lung tare, dar' spune fórte mult, pentru-că spune tot. Nu e nici aspru, ba pe unele locuri e din cale afară concesiv, dar' pe lângă blândeţa acésta evangelică se vĕdeşte o hotărîre neclintită şi o credinţă de apostol, care nu şi perde nici-odată încrederea în dreptatea causei sale.*

Intr'adevĕr impresia ce o lasă cetitoriului nepreocupat e înălţătóre, e sĕrbătorésca. E impresia ce ar fi trebuit sĕ se deştepte prin serbarea cum se cuvinea a iubileului celor dintâiu şcóle româneşti Laudă şi cinste se cuvine autorilor acestui memorand. Nu ştiu de şi vor ajunge scopul principal, dar' în situaţia acésta de confusie şi resignare, ei vor reuşí negreşit a ridica multe inimi abătute şi a îndrepta minţile multor rătăciţi din mijlocul nostru, cari pierd busola adevĕratei orientări. Pentru-că „Memorandul“ acesta e un act politic de primul rang. Nu zic că nu s'ar fi putut face şi mai înalt şi mai puternic — dar' între împrejurările decadenţei politice de azi e un act de înălţare politică. Nu e o suplică umilită, ca multe altele, nu e o simplă scrisóre biurocratică, spre a vedi o nemulţămire, ci e o adevĕrată analisă critică a unui proiect de lege absurd în sine, şi primejdios în urmările absurdităţii sale. Şi mai e în urmă un manifest loial, deschis şi hotărît, în care se cuprinde tótă hotărîrea Românilor de a rĕmâné ceea ce sunt, Români, şi de a-şi apăra, ca şi strămoşii lor, limba, mai mult de cât viéţa. In sfîrşit Memorandul episcopilor români gr.-or. e un cuvênt demn spus la timp potrivit.“

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis, sed quid.

(Urmare).

4. *Negrea de Braza et Pozsorta*, o ramură din Pozsoritai de Pozsorta — v. mai sus nr. 1, — au diploma citată, de la Catharina Brandenburgica din Făgăraş 17 Maiu 1630 în privinţa posesiunilor sale din Braza şi Pozsorta. — Veḑi Pozsoritay.

5. *Popa alias Gusiaila de Braza et Pozsorta*, recunoscuţi de nobili prin sentinţa tablei regeşti din anul 1793. (Veḑi Pozsoritai 1.)

d] In Lissa, cu 282 case şi 1511 locuitori, comună fostă grăniţărésca cu staţiunea companiei domestice a IX-a din regimentul prim român de graniţă, unde aflăm următorii boeri:

1. *Graur de Lissa*, cu 14 patrifamilii, au diplomă de la Ana Bornemisza din anul 1664.

2. *Gravul alias Egeresy de Lissa*, 3 patrifamilii, cu diplomă de la G. Bethlen din anul 1613 şi genealogie din anii 1730 şi 1792.

3. *Paller de Lissa*, 24 patrifamili, cu diplomă de la Ana Bornemisza din anul 1664 şi genealogie din anul 1792.

4. *Popa de Lissa*, 14 patrifamilii, cu diplomă de nova donaţiune de la Ana Bornemisza din Segesvár 3 Novembre 1664, dată lui *Ioan* şi *Radu Popa* alias *Popacs de Lissa*

5. *Salamon alias Boer Bulbuk de Lissa et F.-Szombatfalva*, 43 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1663, avênd insemne nobilitare: un călăreţ pe cal alb ţine în mâna dréptă paloşul înfipt în cap de turc.

e) Sâmbăta-de-sus, cu 374 case şi 1704 locuitori:

1. *Brancovan Vodă* Constantin Principele şi Vaivodă al Valachiei transalpine şi comite al sacrului imperiu roman la 23 Iunie 1678 capĕtă donaţiunea peste domeniul Sâmbăta-de-sus de la Mihaiu Apafi principele Transilvaniei, unde Brancovan a zidit mai sus în pădure biserica mănăstirei de la Sâmbăta-de-sus. In 21 Iunie 1723 s'a făcut actul de predare şi primire a domeniului, prin mâna Logofĕtului Stanciu în numele lui Brancovan, care într'aceea la anul 1695 fù investit din partea lui Leopold I cu titlul de principe al imperiului roman. Ultimul descendent, George Brancovan, refugiat la Braşov, a dăruit domeniile Sâmbăta şi Poiana-Mĕrului bisericei greceşti din Braşov, care le stăpâneşte şi în present. Mănăstirea Sâmbetei însĕ a căḑut în ruine, a căror stare presentă a fost ilustrată prin Dr. Emil de Puşcariu după cum se vede în Documente de Dr. Il. Puşcariu, tom. I, pag. 385.

Afară de domeniul Brâncovenesc al bisericei greceşti se află în Sâmbăta-de-sus şi următórele familii boereşti:

2. *Bulbuk de F.-Szombatfalva et Lissa.* (A se vedé Lissa.)

3. *Coman de F.-Szombatfalva*, la anul 1535 se confirmă un schimb de posesiune boeronală între Coman de F.-Szombat şi între fiii lui Aldea Byka de Voivodeni. (Veḑi Bika.)

4. *Porcolab alias Fekete de F.-Szombatfalva*, la anul 1534 face un schimb de posesiune boeronală cu Bica de Voivodeni. (Veḑi Bica.)

5. *Pilcze de F.-Szombat*, cu diplomă de la G. Bethlen din Alba-Iulia 25 Maiu 1617. (Veḑi Bica.)

f) In Sâmbăta-inferióră, cu 500 case şi 510 locuitori. Acésta comună fiind pur fiscală cu o curte dominală, nu are boeri, ci este renumită numai prin actul lui Andreiu III din anul 1291, prin care Făgăraşul şi Sâmbăta au fost adjudecate pretendentului Ugrinus, dar' fără succes real.

(Va urma).

Adunarea din Sebeşul-săsesc.

— Raport special —

Sebeş, 24 Novembre.

Conform convocării semnate de dnii: Sergiu Medean, Zevedeiu Murĕşian, Avram David, Avram S. Pĕcurariu, Isidor Blaga, Ioan Bojiţă, Dr. Alexandru Străvoiu şi Dr. George Măcelariu, s'a ţinut Joi în 17 Novembre a. c. adunarea de protestare contra proiectului de lege şcolar al ministrului Berzeviczy.

In butul vremei urîte, acésta adunare a fost una dintrĕ cele mai importante, câte s'au ţinut, şi se vor ţiné.

Erau de faţă în sala cea mare de la Hotelul „Leul de aur“ peste 1000 de Român şi o lume întégă de muieri.

Adunarea purceḑênd la constituire, la propunerea dlui Zevedeiu Murĕşan se aclamă president *Sergiu Medean*, ear' notariu Dr. *Alexandru Străvoiu.*

Trecêndu-se la ordinea zilei urméză: darea de sémă a membrilor comitetului municipal.

Darea de sémă o face dl preot *Zevediu Murĕşian*. Intr'o vorbire caldă arată, că causa, că noi Românii ne-am susţinut şi ne susţinem şi azi pe plaiurile acestea, avem să o mulţămim numai şi numai *credinţei şi curajului*, dar' cu deosebire credinţei manifestată prin alipirea Românului cătră biserică. Trecênd la darea de sémă, spune, cum de în comitatul acesta, în care din 160,000 de locuitori 110,000 sunt români, totuşi în comitetul municipal sunt numai 40 de membri români. Causa acesteia este a se căuta în împrejurarea, că poporul nostru şi noi Românii în general nu avem avere şi carte, şi ca atare nici parte, căci zice proverbul:

„Ai carte, ai şi parte
„N'ai carte, n'ai nici parte."

Espunênd apoi întêmplările mai însemnate sfêrşeşte cu promisiunea, că membrii români ai comitetului municipal totdeuna vor avé o ţinută démnă şi românéscă.

Este viu aplaudat.

Urméză discuţie asupra politicei generale din ţéră şi în special asupra proiectului de lege şcolar al ministrului Berzeviczy.

Puternice strigăte: „S'auḑim pe Dr. *Vlad*". Urale nesfârşite. Dr. Vlad apare la tribună. Intr'o vorbire electrisătóre espune situaţia politică generală din ţéră, şi în special arată pe larg şi la înţelesul tuturora proiectul presentat de ministrul Berzeviczy, pentru reforma legei şcolare. Aprópe după fiecare zicere se auḑia: „Nu ne trebue", „Mai bine dăm şcólei nóstre foc", „Jos", „Aşa e", etc. etc. Ear' când a sfêrşit, aplausele nu mai încetau.

Au luat şi alţii cuvêntul în chestia acésta, arătând toţi pericolul ce 'l invólvă în sine acest proiect pentru naţionalităţile din ţéră, când ar deveni lege.

La propunerea dlui Dr. *George Măcelar* adunarea cu mare însufleţire şi unanim primeşte apoi următórea

Resoluţie:

I.

Cu mulţămită se ia la cunoştinţă darea de sémă a membrilor comitetului municipal şi adunarea le votéză încredere deplină pentru ţinuta lor démnă şi românéscă.

II.

Ear' cu privire la proiectul de reformă a legei şcolare,

a) avênd în vedere că acest proiect nesocoteşte legi fundamentale din constituţia ţerii, legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, nisuind la revisuirea ei în detrimentul egalei îndreptăţiri;

b) avênd în vedere, că el vatêmă adânc autonomia garantată prin legi a bisericilor nóstre naţionale, şi investite cu dreptul de a înfiinţa şi susţiné şcóle;

c) considerând mai departe că numitul proiect constitue o violare a dreptului înăscut fie-cărui cetăţean la limba sa proprie maternă, care singură îi póte garanta desvoltarea sa normală în cultură;

d) considerând că în ultima analisă scopul noului proiect şcolar este îndreptat în contra esistinţei tuturor naţionalităţilor din acéstă ţéră, ţinḑênd direct la desnaţionalisarea lor;

e) considerând în fine, că prin astfel de tendinţe se propagă ura de rassă şi se periclitéză convieţuirea pacinică a diferitelor popóre cari constituesc acéstă ţéră:

Adunarea alegêtorilor şi a poporului întrunit protestéză solemn contra acestui proiect de lege şi declară că va lucra din tóte puterile, ca el sĕ nu devină lege.

III.

Adunarea luând act de energicii paşi întreprinşi de episcopatul român în contra noului proiect de lege şcolar, — îi esprimă mulţămitele sale.

*

Inainte de încheiere Dr. George Măcelariu face propunerea a se alege un comitet esecutiv în afacerile politice pentru cercul electoral „Sassebeş" şi se aleg: Sergiu Medean, Zevedeiu Murĕşan, Dr. Alexandru Străvoiu, Isidor Blaga, Nicolae Cărpinişan, George Şeulean, Ioan Halalai, Avram S. Pĕcurariu şi Dr. George Măcelariu.

Eshauriat fiind programul, după-ce dl Isidor Blaga în numele adunării mulţămeşte dlui Dr. Aurel Vlad pentru-că a luat parte şi el la acésta adunare, — presidentul mulţămind tuturor pentru participare, — declară adunarea închisă la orele $1^1/_2$. *T...*

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în tractul Alba-Iulia.

— Raport special —

Poiana, 5 Novembre v.

Conform convocărei publicate în „*Telegraful Român*", Joi 4 Novembre st. v. a. c. a avut loc în localul şcólei din Alba-Iulia-oraş conferenţa preoţéscă a tractului acestuia.

Ca ori şi cărui bun lucru, i-a premers sf. liturgie, predica şi invocarea duhului sfânt.

Serviciul divin a fost oficiat de preoţii: I. Iliescu şi G. Albu, ear' predica a rostit-o părintele C. Suciu.

Terminându-se la ora 11 serviciul divin, membrii conferenţei întăriţi sufleteşte se întrunesc în localul şcólei spre a-şi începe activitatea.

Conferenţa se deschide prin presidentul-protopresbiter *I. Teculescu*, care în cuvêntul sĕu accentuéză însemnătatea întrunirei de astăzi esprimându-şi salutul sĕu frăţesc în termini călduroşi şi bine aleşi.

După acésta se alege un notariu spre purtarea procesului verbal în persóna preotului C. Suciu.

Prin cetirea apelului nominal se constată numĕrul aprópe complet al membrilor, de-şi timpul era puţin favorbil, ceea ce dovedeşte interes mare faţă de acéstă instituţiune salutară.

Se deschide discuţie spre a se face observările necesare asupra serviciului şi predicei şi se află modul servirei de corect şi sĕvêrşit cu demnitatea recerută. Cât priveşte predica, membrii conferenţei o consideră ca lucrată cu mult sentiment, conţinênd idei bune şi folositóre, ear' modul predării se priveşte ca corĕspunḑĕtoriu unei predice bisericeşti.

Preoţilor liturgisitori şi predicatorului — li-se esprimă mulţămită.

Urmând la ordinea zilei comunicarea resoluţiunei consistoriale asupra ultimei conferenţe, conţinutul ei frumos se ia cu plăcere la cunoştinţă.

La cunoştinţă se ia şi comunicarea ordinelor mai înalte, în ce priveşte conferenţa.

Se dă cetire operatului „Beţia şi luxul, — mijlócele pentru estirparea lor" lucrată de preoţii V. Oţoiu şi I. Frâncu.

Tema cuprinzênd în sine idei din practica vieţii, ce obvin înainte aprópe fie-carui preot, şi lucrată fiind într'o românéscă bună, într'un stil uşor şi limpede, autorilor li se esprimă laudă şi mulţămită.

Disertaţia „Cari sunt mĕsurile pentru estirparea concubinatelor" avênd a serví pe viitor preoţilor din tract ca un îndreptar, este a se lucra pentru conferenţa viitóre pe temeiul paragrafilor din legea civilă, referitori la acest punct.

La ordinea zilei urméză cetirea temei lucrată de preotul din Aiud I. Rusu, de cuprinsul: „Cari sunt datorinţele preotului ca duhovnic?".

Disertaţia a fost ascultată cu mult interes, ţinênd încordată atenţiunea membrilor conferenţei până la sfârşit.

Fiind tema lucrată cu multă cunoştinţă de causă şi aprofunditate, se esprimă autorului mulţămită protocolară.

Finindu-se disertaţiunile, urméză la rênd propunerile.

Membrii aflând necorĕspunḑĕter timpul ţinerei conferenţei în luna Novembre, fac propunerea, ca pe viitor conferenţa sĕ se ţină în jumĕtatea a 2-a a lunei August.

Presidentul află de bine a deschide discuţie şi asupra unei întrebări pe carea voeşte sĕ o aducă la clarificare. Intrebarea a fost de cuprinsul: „Că s'ar puté óre înfiinţa un curs de cantorat în acest tract".

Maioritatea e de părerea — că ar fi potrivit înfiinţarea unui astfel de curs în centrul archidiecesei pentru uniformisarea cântărilor bisericeşti.

Vorbindu-se cu acésta ocasiune şi despre pedépsa ce şi-ar contrage cel ce absentéză fără motiv de la conferenţă, se decide rĕmânerea pe lângă pedépsa de 10 cor. conform ordinului consistorial, ear' cele 10 cor. în favorul fondului protopopesc se privesc ca şterse.

Se aleg doi verificători în persónele preoţilor Fl. Rusan şi N. Cado, pentru autenticarea procesului verbal.

Se notézĕ, că o deosebit de bună impresie a făcut presentarea tuturor preoţilor în reverenzi.

Eshauriindu-se ordinea de zi presidiul esprimă mulţămită membrilor conferenţei pentru activitatea dovedită şi dorind, ca sĕmênţa sădită în acéstă conferenţă sĕ aducă bune róde, declară conferenţa închisă la orele 2 p. m.

Ne-am adunat apoi la ospătăria orăşănéscă la masa comună.

Toaste au fost ridicate în sănĕtatea I. P. S. D. Archiepiscop şi Metropolit *I. Metianu* şi în onórea presidentului *I. Teculescu.*

Ne-am depărtat apoi fieşte care pe la ale sale cu impresiuni bune şi adânc întipărite în inimile nóstre.

Preotul Al. Băieşan.

De la sate.

Sfinţirea bisericei din Căpâlna!

Ziua de luni: „Archangelii Gavriil şi Mihail", a fost pentru locuitorii din Căpâlna una din zilele cele mai frumóse! Pentru-că atunci şi-au vĕḑut cei din Căpâlna realisată speranţa lor. De multă vreme se simţia lipsa unei biserici mai mari şi mai acomodate. Multă vreme au obosit şi au lucrat, până ce au ajuns sĕ vadă biserica lor gata, aşteptând numai, ca mirele ei sĕ şi facă întrarea sa.

Mandatar al Escelenţei Sale Dlui Archiepiscop şi Metropolit *Ioan Metianu* a fost numit dl *Sergiu Medean*, protopresbiter al tractului *Sebeş*. Acesta Luni diminéţa, însoţit de dl Octavian Murĕşan, a şi plecat la Căpâlna. La întrarea în satul Săsciori, a fost aşteptat de un banderiu în frunte cu învĕţătoriul Păcală din Căpâlna. Acesta în puţine cuvinte alese şi la loc îl bineventéză, la ceea ce dl protopresbiter mulţămeşte, şi luaţi de banderiu în mijloc, plecăm mai departe.

In *Laz* se ataşéză preoţii *Ilie Moga*, parochul din Laz şi Nicolae *Cărpinişan*, paroch în Rĕhău. Drumul, din Laz începênd până la graniţă, este unul din cele mai frumóse. Acum eşti la un nivou cu rîul, acuşi te uiţi de la o înălţime în jos, de te cuprinde grózä. De odată apare Căpâlna. Bubuitul tréscurilor străbate vĕzduhul, şi în sunete de clopote întrăm în sat. Inaintea şcólei întreg poporul cu preotul local Vasilie Dobre în frunte. Preotul Dobre mulţămind bunului Dzeu, că i-a ajutat sĕ vadă biserica terminată mulţămeşte şi dlui protopresbiter, care întotdeauna i-a stat într'ajutor. Poporul erumpe în puternice: „Sĕ trăéscă".

A rĕspuns dl protopresbiter, asigurându-i pe toţi că el, ca cap al tractului Sebeş, totdeuna când vor avé ceva la inimă le stă şi le va sta într'ajutor.

După acésta întrăm cu toţii în şcólă, unde domnii preoţi, s'au îmbrăcat în hainele bisericeşti.

Imbrăcaţi preoţii, am plecat spre biserică; aici cu cântarea „Inoeşte-te, înoeşte-te, noule Ierusalime", etc... s'a încunjurat biserica, cetindu se cele trei evangelii împreunate cu ecteniile prescrise. Ear' apoi observându se formele prescrise de tipic, s'a făcut întrarea în biserică.

Biserica Căpâlnei póte serví de decor şi unui sat mai frumos şi mai bogat. Laudă vouĕ Căpâlnarilor, căci pe lângă tótă sĕrăcia vóstră, totuşi aţi putut zidí o astfel de biserică.

Imediat s'a început sfinţirea apei, ear' după acésta liturgia. La locul acomodat (în loc de „*Pricéstnă*") dl protopresbiter Sergiu Medean a ţinut poporului adunat o predică, prin care a stors lacrimi din ochii tuturora.

După liturgie dl protopresbiter a stropit cu apă pe toţi cei adunaţi, ajutându-i şi preoţii: Nicolae Cărpinişan şi George Perian, preoţii Ilie Moga şi Vasilie Dobre ocupaţi fiind în altariu.

După-ce au fost terminate tóte, ne-am adunat la un banchet în casele dlui preot Vasilie Dobre. In decursul mesei au urmat toastele obicinuite. Primul a fost ţinut de dl protopresbiter Sergiu Medean pentru Escelenţa Sa domnul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu.* Urale nesfîrşite la adresa Escelenţei Sale. S'a cetit apoi o odă ocasională de către preotul emeritat Ioan Oprean. S'a ridicat în urmă notariul Florian şi în sănĕtatea protopresbiterului îşi ridică păharul. A doua-oră se scólă protopresbiterul şi mulţămind notariului toastéză pentru organele administrative şi în special pentru notariul Florian, ear' preotul N. Cărpinişan pentru epitropie, comitetul parochial şi preot, asemenea preotul Ilie Moga pentru epitropie şi comitetul parochial cel vechiu, care a pus basă la fondul din care cu timpul sĕ se zidéscă biserica, etc. etc.

Séra la 7 ore s'a ţinut petrecerea. S'a jucat „*Florin şi Florica*". Fórte bine a fost predată şi interpretată piesa. Asemenea şi declamaţiunile au succes cât se póte de bine. In urmă s'a încins un joc adevĕrat românesc, care a durat până în zori de zi.

De încheere ţin sĕ mai amintesc încă ceva. Pictura a fost făcută de dl Alesandru Henţia, absolvent al şcólei de pictură din München, tablourile sunt lucrate în stil bizantin într'un mod admirabil, cu deosebire cele 4 icóne de pe iconostas. După cum am înţeles, dl Henţia nu a voit sĕ priméscă nici o remuneraţie, numai rebonificarea speselor avute cu procurarea materialului. Icónele sunt lucrate pe tinichea în mărime aprópe naturală.

Rĕsplătéscă-i bunul Dumnezeu însutit!

Tavi.

NOUTĂŢI

Curtea regală română a părăsit Sinaia, mutându-se Sâmbătă la Bucureşti, în reşedinţa de érnă.

*

Hirotesire. P. S. Sa Episcopul *I. I. Papp* al Aradului a hirotesit Luni, ziua Arch. Mihail şi Gavriil, pe părintele ieromonah şi director al seminariului arădan Roman R. *Ciorogariu* întru protosincel.

*

Reformele şcolare. Se crede, că guvernul va pune în discuţie parlamentară proiectul de lege despre reformele şcolare imediat cum dieta va fi capabilă de muncă, şi anume pentru a mai îmblânḑi oposiţiunea. Adecă ei se ceartă, şi nouĕ ni-se sparge capul!

*

Demonstraţiuni studenţeşti în Budapesta. Sâmbăta, în timp ce în sala festivă a universităţii din Budapesta decurgeau promoţiunile, afară la stradă studenţii au inscenat demonstraţiuni (ca semn de protestare contra guvernului pentru întrênarea oposiţiei). Intrevenind poliţia, câţiva studenţi de pe balcon au aruncat în poliţisti cu cărămḑi şi bolovani de cărbuni de pétră. La acésta poliţistii au dat năvală şi au întrat şi în interiorul universităţii, unde un student mai voinicos a ras comisariului o palmă, somându-l sĕ iasă de acolo cu „husarii lui Tisza", căci universitatea e loc imun. Urmarea acestei pălmuiri a fost, că poliţistii au scos săbiile şi au început sĕ taie fără nici o cruţare. Sunt o mulţime de răniţi, întrĕ cari şi un docent. Abia într'un târziu, la întrevenirea rectorului şi decanilor, au încetat poliţistii cu tăieturile.

*

Distincţie. Domnul *Arseniu Bunea*, secretariul fondurilor grăniţereşti şi preot gr. cat. în Sibiiu, a fost numit protopop onorar.

*

Distincţie întârziată. Fóia oficială a comitatului Hunedóra făcea cunoscut în unul din numerii sei din zilele acestea, că M. Sa regele a conferit lui Dumitru Lăcătuş, notariu în Zam, crucea de argint ornată cu corónă, ca recompensă pentru serviciul de 40 ani pe cariera notarială. Distincţia însĕ a venit prea târziu, fiind-că notariul Lăcătuş îşi dórme somnul de veci deja de trei luni.

*

O vorbă cuminte. „Budapesti Hirlap" ocupându-se în numĕrul dto 22 Nov. cu cele petrecute în şedinţa de Vineri nóptea a dietei şi cu „manifestul" către „naţiune" şi „adresa" către regele a coaliţiei oposiţionale, face privitoriu la „adresă" următórele observări:

— „Regele! Sĕ ne oprim niţel aci. Aceia 'i cer intervenţia, cari numai adineaori cântară (în dietă) Kossutnóta. Odinió a Kossuthnota era un cântec fórte nevinovat şi numai pe timpul campaniilor politice a fost avansat la cântec revoluţionar al poporului magiar. Azi ea figuréză ca cântec revoluţionar şi ca atare o şi *venerăm.* Dar' dacă o venerez, nu o profanez şi nu o cânt atunci când în neputinţa şi neajutorinţa mea („tehetetlenségemben és gyámoltalanságomban") nu sunt harnic sĕ fac altceva. Nu o cânt deosebi atunci, când în neajunsurile nóstre („bajunkban) ultimul remediu ne este *regele.* Nu o cânt spre a face bucurie ori ciudă lui Tisza István, şi cu atât mai puţin *spre a supăra pe regele* când n'am nici un motiv sĕ 'l supĕr şi când iubirea de dreptate a regelui şi respectul sĕu faţă cu constituţia 'mi este unul dintrĕ ultimele isvóre de speranţă".

*

Procese de presă. Alegerea de deputat din Pecica are epilog. Toţi oratorii sunt daţi în judecată pentru vorbirile politice rostite cu ocasiunea aceea şi anume: deputatul Dr. Aurel Vlad, candidatul Dr. George Popa şi Dr. Ioan Suciu.

*

Din barbariile insurgenţilor bulgari. Se raportéză din Salonic, că o bandă de insurgenţi bulgari a împresurat casa preotului din Luganiţa şi i-au dat foc. In casă era preotésa cu doi copilaşi ai ei şi cu doi prietini ai preotului. Toţi cinci au ars împreună cu casa. La vestea despre incendiu alergând a casă preotul, banditii l'au legat şi l'au ţinut sĕ priviască cum îi ard în flacări copiii şi soţia, apoi l'au dus cu ei în codri. Ce sórte va fi avut acolo, nu se ştie.

*

Post de contabil. La „Agricola“ din Hunedóra s'a escris concurs pentru postul de *contabil.* Salariu anual *800 cor.* şi tantiema statutară. Salariul se va urca în raport cu prestaţiunile alesului. Termin de concurs 15 zile. — Avis tinerilor noştri!

*

Celor cari aduc la têrg purcei vii li-se face cunoscut, că în urma dorinţei generale primariul oraşului Sibiiu, ca for veterinar de prima instanţă a conces sĕ se vîndă purcei vii *şì în piaţa legumelor* (Huet-Platz), nu numai în têrgul de vite.

*

Pentru onomastică. Presidentul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“, *Victor Tordăşianu*, din prilegiul onomasticei sale dăruieşte fondului de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vênzare, al acestei Reuniuni, 5 cor.; fondului „Asilului“ pentru adăpostirea orfanilor şi neputincioşilor, întemeiat de Reuniunea română de înmormêntare din Sibiiu“, al cărei secretariu e, 5 cor.; şi fondului ce sĕ se creeze la „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu“, al cărui secretariu e, anume pentru stipendiarea unui tiner spre a se cualifica în vierit, 5 coróne.

*

Rugăciune. Cu ocasiunea deschiderii şcólei celei noue din *Breţcu* dl protopresbiter *Constantin Dimian* a rostit următórea rugăciune: „Dzeule, Dzeul nostru! Cătră tine înălţăm glasul rugăciunei nóstre şi Ţie plecăm genunchii noştri în acéstă şcólă nouă pe carea credincioşii acestei parochii au ridicat'o spre creşterea şi luminarea fiilor lor. Plécă-ţi urechia Ta, ascultă rugăciunea nóstră şi precum ne-ai susţinut până acum, aşa nici pe viitoriu nu-ţi uita de noi şi nici nu-ţi întórce faţa de la noi, Domnul nostru! Ajută-ne în ziua nĕcazurilor şi ne întăreşte în credinţa cea adevĕrată. Numai cătră tine alergăm Preaputernice Părinte şi Ţie ne rugăm, ca sĕ dai fiilor noştri, cari vor învăţa în acéstă şcólă, duhul înţelepciunei, duhul înţelegerei, duhul adevĕrului şi al dreptăţii, al păcii, al dragostei şi al iubirei de fraţi, al înţelegerei întrĕ noi toţi, ca cu toţi sĕ ne păzim credinţa nóstră neclătită întru tine. Intăreşte Dómne şi pe învĕţătorii lor, ca sĕ şi pótă împlini cu sfinţenie datorinţa de părinţi adevĕraţi sufleteşti, ca astfel sĕ ne pótă conduce copiii cătră mărirea şi fericirea lor, spre bucuria părinţilor şi fala şi mândria nóstră a tuturor. Primeşte Dómne jertfele tuturor cari au contribuit cu rodul ostenelelor la ridicarea acestei şcóle. Rĕsplăteşte-le lor pentru aceste daruri pământeşti cu darurile Tale cele bogate cereşti, cari le-ai gătit tuturor celor ce te iubesc pe tine şi nădăjduesc întru tine. Arată-ne pe toţi a fi adevĕraţi apărĕtori ai sfintei Tale biserici şi sprijin puternic Preaînălţatului Impĕrat şi Rege al nostru apostolic, ca astfel întăriţi cu tóte darurile Tale bogate sĕ aflăm liniştea sufletelor nóstre şi mângăerea, că toţi ni-am făcut legea de a ne împlini datorinţele nóstre din îndemn propriu spre mărirea şi fericirea nóstră şi a fiilor noştri. Primeşte acéstă şcólă sub scutul aripilor tale şi o sfinţeşte pe dînsa spre a deveni isvor nesecat de lumină şi înţelepciune, curăţitóre de tot pĕcatul, ca împodobiţi cu tóte darurile tale sĕ Te lăudăm, mărim şi mulţămim acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin“.

Posta redacţiei.

Blăjel. Hotărîrea sinodului a fost modificată în sesiunea următóre, în înţelesul, că — deocamdată *nu se póte.*

Măgina. Cum vezi din numĕrul de faţă, raport ni-s'a trimis din altă parte.

Dlui V. C. în B. E slab scrisă. Nu se póte publica.

Teatrul orăşenesc.

Luni (28 Nov): „*Der Vogelhändler*“, operetă în 3 acte, de M. West.

Marţi (29 Nov.): „*Der Meister*“, dramă în 3 acte, de Hermann Bahr.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Aşa d. e. la *Domniţa Balaşa Iisus* încă e îmbrăcat ca archiereu, şede, binecuvêntă; pe genunchi ţine evangelia deschisă; în mâna stângă, aşĕzată pe marginea de sus a evangeliei, are un sceptru în miniatură, care se póte scóte din gaura în care e fixat. In evangelie se póte ceti: „*Veniţi la mine toţi cei osteniţi, şi cei însărcinaţi, şi eu vĕ voiu odihni pe voi. Luaţi jugul meu peste voi şi sĕ învĕţaţi de la mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor vóstre. Că jugul meu e bun şi sarcina mea uşóră*“. (Mateiu XI, 28).

Altădată e tot şeḑênd, dar' cu vestmintele antice. Aşa d. e. pe têmpla metropoliei din Iaşi; ţine evangelia pe genunchi. In ea inscripţia: „*Eu sunt lumina…*“. (Ioan VIII, 12).

In catapitésma *bisericei teologilor* din *Cernăuţi* şi în a *Mirăuţilor* din *Suceava* e întrégă figura lui Iisus cuprinsă în o mandorlă aurie (aureola în jurul trupului întreg, nu numai în jurul capului). Aureola eliptică are la margini tricolorul românesc, făcut de pictorul Yobst.

Ca inscripţii în evangelie se mai potrivesc:

„*Eu sunt pânea vieţii, carea s'a coborît din ceriu; Cine mânâncă din acéstă pâne va trăi în veci*“.

„*Invĕţaţi-vĕ de la mine, eu sunt blând şi smerit la inimă, şi veţi afla odihnă sufletului*“.

„*Eu sunt păstoriul cel bun, păstoriul cel bun sufletul seu îşi pune pentru oi; dară năimitul şi care nu este păstoriu, căruia nu sunt oile ale lui, vede lupul venind şi lasă oile şi fuge, şi lupul le răpeşte şi risipeşte oile*“. (Ioan X, 11—13).

„*Cela-ce crede întru mine, de va şì muri, viu va fi. Cela-ce ascultă cuvêntul meu şi crede întru cela-ce m'a trimis pe mine, are viéţa vecilor*“.

„*Eu sunt viţa, voi mlădiţele; cela-ce rĕmâne întru mine şì eu voiu rĕmânea întru el; nu judecaţi cu făţărie, ci judecată dzéptă judecaţi*“.

„*Poruncă nouă vĕ dau vouĕ, ca sĕ vĕ iubiţi unul pe altul, precum v'am iubit eu pe voi*“. (Ioan XIII, 35). „*Intru acésta vor cunóşte toţi că sunteţi învĕţăceii mei, de veţi avea iubire întru voi*“. (XIII, 34).

*

Inscripţia de la icóna Maicei Domnului este cea obicinuită

$$\overline{MP} — \overline{\Theta Ȣ}$$

Icónele Maicei Domnului sunt în Orient fórte rĕspândite, căci şì praznicele Mariei ocupă locul prim după cele împĕrăteşti. Ba în jurul prasnicelor Precestei se învêrte *anul bisericesc* întreg. Anul bisericesc începe la rĕsăriteni în 1 Septembre şi se inauguréză la 8 Septembre cu „*Naşterea Mariei*“. In ziua a 8-a se inauguréză şì azi la Evrei anul. Incheierea anului bisericesc se face cu „*Adormirea Mariei*“, la 15 August.

Introducêndu-se *anul civil*, care începe cu „*Naşterea lui Christos*“ (25 Decembre), respective cu 1 Ianuarie, au mai perdut prasnicele Mariei din însemnătatea lor; dar' în multe locuri serbéză chiar Românii „*Naşterea Mariei*“ în curs de 3 zile, d. e. în satul meu natal Topliţa-română şi în multe alte locuri.

*

Popórele cu credinţă ortodoxă au tóte un şir întreg de icóne ale Maicei Domnului, cari se bucură de mare stimă. De ele sunt legate o mulţime de legende, şi bisericile în cari se află au devenit adevĕrate locuri de peregrinagiu.

Cele mai însemnate icóne româneşti se află înşirate în opul „Tratat despre cinstirea şi închinarea icónelor în biserica ortodoxă şi despre icónele făcĕtóre de minuni din România ortodoxă“, de *Melchisedec*, episcop de Roman. Bucureşti 1890.

Unde e aşĕzată icóna hramului?

După prescriptele iconografice icóna hramului trebue sĕ fie pe catapitésmă între uşa laterală sudică şi păretele bisericei, adecă în drépta.

Aşa am aflat la *Domniţa Balaşa* (Inălţarea Domnului), la biserica *Mirăuţilor, Suceava* (sf. George), la catedrala din Cernăuţi (Rusaliile), la mănăstirea Putna (Adormirea maicei Domnului), la sfânta Mina din Bucureşti, etc. etc.

Cu tóte acestea aflăm multe abateri de la acéstă regulă.

In bisericile vechi de multe-ori stă hramul în stânga templei, nu în drépta, anume între Maria şi uşa stângă. In *Buşteni* e hramul de-asupra uşei drepte (Adormirea). Vezi fig. nr.....

Din lipsa de spaţiu nu s'au făcut icónele laterale din rêndul I.

In multe locuri hramul este de asupra uşei împĕrăteşti. Aici se potriveşte mai ales când nu e un sfânt, ci d. e. sfânta Treime, formând óre-cum centrul têmplei întregi. Aşa a fost şì la catapitésma cea veche din bisericuţa demolată a parochiei centrale din Sibiiu (Schimbarea la faţă). Aşa este la biserica nouă a mănăstirii din Sinaia (sfânta Treime). Aşa va fi şì la catedrala din Sibiiu (tot sfânta Treime).

Adese-ori aflăm icóna hramului şi pe păretele din afară, de-asupra întrării, ca la sfântul *Nicolae Tabacu* din Bucureşti. La Sinaia hramul (sfânta Treime) este şi pe boltitura pronaosului. La mănăstirea *Putna* (Bucovina) de-asupra întrării, ce duce din pridvor în pronaos (Adormirea), precum şi afară de tot, de-asupra întrării în pridvor (tindă).

La bisericile greceşti *hramul* nu este totdeuna aşezat ca la noi, fie jos dincolo de uşa sudică, fie sus la mijloc, ci de multe-ori e lângă uşa nordică. Aşa d. e. în *biserica grecéscă din Bucureşti* — avênd 2 hramuri — unul este imediat lângă Iisus, în drépta: Ioan Botezătoriul; al doilea imediat lângă Maria, în stânga: Bunăvestirea. Vezi fig. nr.... Intre uşa împĕrătéscă şi cele laterale sunt adecă 2 icóne.

La *biserica grecéscă din Galaţi* hramul „*Schimbarea la faţă*“ asemenea este lângă Maria, şi anume: Uşa împărătéscă, în stânga Maria, hramul Schimbarea la faţă, Gerasim, apoi uşa, deci 3 icóne între uşi.

In rêndul I se află nu 4 ci 8 icóne; ear' în rêndul al II-lea nu 12 ci 24, adecă 12 prasnice şi 10 apostoli; în rêndul al III-lea sunt 10 proroci. N = naframa. U = uşă. Vezi fig. nr....

Acest frontariu nu prea este simetric cât priveşte împărţirea icónelor de ambele părţi, precum se va vedea mai târziu.

La *biserica Bărboiu* din Iaşi cu hramul sfinţilor apostoli Petru şi Pavel este ceva caracteristic. Aici aflăm între icónele principale, imediat lângă Maria pe Gavriil şi imediat lângă Iisus pe Maria, adecă împreună *Bunăvestirea.* Acesta este hramul mănăstirei Vatopădi din muntele Atos, căreia acéstă biserică a fost închinată.

Unele biserici au şì *3 hramuri.* Aşa biserica *Pitar-Moşu* de la Bucureşti: 1 *Adormirea*, 2 *Bunăvestirea*, 3 *Ierarchul Nicolae.* Se serbéză tóte hramurile. In orient este obiceiul, că la hram se invită însuşi episcopul, ori cel puţin un archiereu, ca sĕ pontifice la liturgie în ziua hramului. După „*Veniţi sĕ ne închinăm…*“ însĕ nu se cântă troparele şi condacele tuturor hramurilor, ci numai ale învierii.

Catedrala metropoliei de la *Iaşi* are 2 hramuri: sfântul mucenic *George* şi *Intimpinarea Domnului.* I. P. S. Sa metropolitul *Partenie Clinceni* îmi spunea, că biserica acésta a fost proiectată sĕ aibă 3 prestóle, cu 3 altare. Cele 2 şiruri de columne şì împart interiorul în 3 părţi lungăreţe şi cele 2 părţi laterale sunt puse la rĕsărit în comunicaţiune cu cele 2 chiliuţe din drépta şi din stânga altariului, cari servesc acum ca proscomedie şi diaconicon.

La *biserica grecéscă din Brăila* încă sunt mai multe hramuri.

Encolpióne.

Fórte adese-ori aflăm pe icóne feliurite decoraţiuni, atârnate de grumazul sfinţilor ori pe ramele icónelor: lanţuri, iconiţe, medalióne, bani, cercei, cruci, vestminte etc., cari au de multe-ori mare însemnătate archeologică. Ruşii le numesc *a) grivna* (un fel de ban de metal) = iconiţa rotundă a unui sfânt, *b) tsat* = o placă mică de aur ori argint, acăţată de gât, *c) drobnitsa* = verbal péră de plumb, în faptă însĕ o decoraţiune lată aplicată pe vestminte; *d) panagia* = o iconiţă rotundă, care represintă pe Iisus sau pe Maria. Astăzi aflăm atârnate asemenea iconiţe, numite *encolpióne*, şì pe pieptul archiereilor nostri ortodoxi, drept simbol al rangului lor ierarchic. Au şì formă eliptică sau forma inimei la archiereii metropoliei din Ungaria.

Aceste decoraţiuni preţióse se atârnă mai des de gâtul icónelor, pentru cari poporul are o deosebită veneraţie. Cuvêntul panagia e grecesc şi însémnă precestă, preacurată; este atributul Maicei Domnului.

Usul acestor decoraţiuni era fórte rĕspândit în Rusia, şi este şì acum. El s'a ivit mai întâiu în Rusia pe timpul domniei ţarului Mihail Teodorovits. Icóna feciórei Maria din catedrala Inălţării la ceriu a Maicei Domnului, din Moscva, avea 152 asemenea decoraţiuni de aur. Petru cel Mare a dat însĕ la 24 April 1722 un ucas pentru colectarea acestor bani şi decoraţiuni, spre a se constata vechimea şi valórea lor artistică. Resultatul scrutării a rĕmas necunoscut şi decoraţiile au dispărut.

Aureola.

Aureolă numim decoraţiunea cercuală, — de regulă aurie — din jurul capului unei persóne dumnezeeşti, sau a unui sfânt. Se mai numeşte şì *nimb* sau *glorie.* W. Durandus numeşte aureola *corónă.* O defineşte astfel (Rat. div. offic. I. I. c. 3): „Christi *corona* per crucis figuram a sanctorum coronis distinguitur.... Iesus semper coronatus depingitur, ... corona autem huius modi depingitur in forma *scuti rotundi*“.

Ἑρμηνεία numeşte aureola *στέφανος* = cunună sau corónă, ca şì Durandus, dar' nu-i zice nici-odată *κορώνα*. Astfel se numeşte numai coróna, căciula aşeḑată pe cap.

In biserica grecéscă aureola este ca o lună plină, un cerc; ear' în biserica apusană are formă eliptică şi e marcată numai periferia.

La noi şi şì la apuseni mai obvine şì forma unui triunghiu, dar' numai esclusiv la Dzeu Tatăl; ear' une-ori aflăm şì numai ochiul Tatălui cuprins în o astfel de aureolă triunghiulară. Ochiul e simbolul provedinţei.

In aureola lui Iisus se observă totdéuna şi cele trei braţe ale crucii, formând un fel de radii late ale cercului.

Pe aceste braţe stă inscripţia grecéscă *Ὁ ὢν* = Cela ce sunt. *Ὁ* se pune pe braţul drept al chipului, *ὢ*, pe cel din mijloc vertical, şi *ν* pe cel stâng. Aceste cuvinte sunt luate din cuvintele zise lui Moise de Dzeu din rugul cel de foc: „*Ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὢν*“. „*Eu sunt, cela ce sunt*“. Acest us este curat grecesc; dar' a trecut şi 'n biserica apusénă, carea atât în privinţa architecturii, cât şi a picturii a fost atât de mult influinţată de arta bizantină.[1])

---

[1]) In o biserică din *Aachen* se află un candelabru (ὁ χόρος) mare, împodobit cu email. Friderich Barbarossa l'a acăţat în cupola principală de-asupra mormêntului lui Carol cel mare. Pe acesta este *Iisus* ca *judecător.* Chipul are nimb cu cruce; şi braţele crucii au nişte decoraţiuni rotunde, nişte năsturei de aramă, cari îţi reamintesc literile de mai sus. Chiar acăţarea unui candelabru mare în cupolă e datină grecéscă.

(Va urma).

Cărți și reviste.

Piese teatrale. In editura librăriei Ciurcu (Brașov) au apărut piesele teatrale:

a) „*La Crăciun*“, dramă în trei acte; și „*Pictorul fără voie*“, comedie într'un act, de Antoniu Pop. Prețul 30 fileri.

b) „*Vine Vlădica*“, comedie în trei acte, de Antoniu Pop. Prețul 40 fileri.

c) „*Dușmănósa*“, piesă teatrală în un act, pentru Ajunul Crăciunului, de Maria Bogdan, învĕțătóre. Prețul 16 fileri.

d) „*Despre portul românesc*“, și alte trei piese teatrale cu 4 persóne, cum și un dialog comic, pentru școlari și școlărițe, — de Maria Bogdan. Prețul 40 fileri.

*

„Limba magiară, manual pentru elevii școlelor poporale române“, de învĕțătorii Iuliu Grefșorean și Iosif Moldovan. Editura librăriei și litografiei Petru Simtion în Arad. Prețul 50 fileri.

*

„Istoria Românilor bănățeni“. Cu o carte de mare valóre a înavuțit literatura română domnul *Dr. George Popoviciu*, protopresbiterul gr. ort. român al Lugojului, cu istoria poporului român din Banat, scrisă cu multă competență, după o amănunțită studiare a tuturor isvórelor cunoscute. Cartea, intitulată „*Istoria Românilor bănățeni*“, s'a tipărit în Budapesta (tipografia „Poporul Român“) pe cheltuéla autorului și are pe 424 pagine (hârtie bună, tipar curat) următorul conținut: I. Introducere. II. Dacii. III. Luptele Dacilor cu Romanii, IV. Dacia sub Romani, V. Goții ostici și vestici, VI. Hunii, VII. Gepizii și Lungobarzii, VIII. Slavii, IX. Avarii, X. Bulgarii, XI. Imigrarea Magiarilor și organisarea statului ungar, XII. Biserica română în legătură cu cea slavo-bulgară, XII. Bănatul sub regii arpadiani, XIV. De la apunerea casei arpadiane până la căderea Timișórei în mânile Turcilor, XV. Domnia Turcilor asupra Banatului, XVI. Ierarchia ort. română și apunerea ei, XVII. Banatul sub administrația militară. XVIII. Banatul sub administratia camerală, XIX. De la provincialisarea Banatului pănă la finea rĕsboiului civil (1780—1848), XX. Incheere. Prețul cărții *6 coróne* un esemplar, plus porto. Se póte procura de la autorul, în Lugoj.

Vom reveni, ear' până atunci o recomandăm cetitorilor cu tótă căldura.

*

„Colinde, poesii și versuri funebrale“, de Maria Bogdan, învĕțătóre. Editura librăriei Ciurcu în Brașov. Prețul 20 fileri.

*

Calendariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905. A eșit de sub tipariu călindariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905 și se póte procura de la librăria archidiecesană, și acum ca și în anii trecuți, legat împreună cu șematismul metropoliei nóstre, sau fără șematism.

Calendariul acesta este indispensabil în mâna preoțimei și învĕțătorimei nóstre, căci pe lângă partea cu ritualele, cum sunt sĕrbătorile, ordinea evangeliilor, cu apostolul, glasurile și sfetilnele la duminecile de peste an, în anul acesta s'a întocmit un plan general al afacerilor atât pentru preoți, cât și pentru învĕțători în întreg cursul anului, așa că trebue deschis numai călendariul și preoțimea va afla indicate în fie-care lună afacerile principale față cu superiorii și față cu parochia. Tot asemenea și învĕțătorii.

Cuprinsul.

Cronologia în general cu momentele mai principale. Date chronologice pe anul bisericesc 1904/5. Serbătorile și alte zile schimbătóre preste an. Posturile obligate. Deslegarea postului. Cele 12 luni cu indicarea datelor privitóre la rituale. Pătrarele lunilor. Anotimpurile, întunecimi, regentul anului. Genealogia casei domnitóre și domnitorii celoralalte state. Afaceri de postă și telegraf. Șematismul metropoliei. Șematismul complet al archidiecesei. Delegațiunea, eforia școlelor din Brașov, școlele medii, școlele cu mai mulți ca doi învĕțători, stipendistii din fondurile archidiecesane. Șematismul sumariu al dieceselor. Ierarchii metropoliilor ortodoxe din monarchie. Evidență pentru oficiile parochiale, protopresbiterale, pentru clerici și învĕțĕtori. Norme pentru meseriași. Dispozițiuni normative pentru esamenele private și cele de cualificațiune învĕțĕtorești. Normele privitóre la pensionare. Invĕțătoriul ca soldat.

Partea literară. Despre frumsețea femeei bune. Carmen Sylva. Botoșanii, N. Iorga drumuri și orașe în România. Cine a iscodit rachiul; N. Tolstoi. Doina, Variantă, Mândro, mândro vrei nu vrei, La mijloc de codru des, M. Eminescu. Povestea lui Stefan cel mare și Sfânt, L. Gribincea. Sfântul George, G. Manolescu. Joile rele, G. Coșbuc. Oltul, Nic. Otavă. De la noi, Nic. Otavă. Hora câinilor, O. Goga. Hora lupilor, O. Goga.

Economie. Grăpatul grâului, Gh. Manolescu. Cultura porumbului, V. S. Moga.

Literatura poporală. Vers la nașterea Domnului. Umblă maica după fiu. Vers la botezul Domnului.

Insemnarea târgurilor.

In partea literară s'a luat ce avem noi mai bun în literatura nóstră pentru popor și s'au luat și tractate economice de mare folos pentru țĕranii nostri.

Recomandăm cu tótă căldura procurarea acestui calendariu, chiămat și el a înmulți averea tipografiei archidiecesane, din care an de an se dau ajutóre vĕduvelor și orfanilor rĕmași după preoți.

Chiar și din motivul acesta preoțimea nóstră este chiămată a lucra pentru-ca acest calendariu sĕ fie procurat și de către țĕranii nostri, cari pot afla multe povețe bune în acest calendariu, lectură folositóre, și date privitóre la viéța nóstră bisericéscă.

Comandele sunt a se adresa la librăria nóstră archidiecesană.

Nr. 998/1904. [328] 1—3

Concurs

Pentru **ocuparea postului al II-lea învĕțătoresc** reînființat la școla din opidul **Mercurea**, protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de **10 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele: 800 coróne, cuartir și lemnele necesare de foc.

Reflectanții la acest post au sĕ-și înainteze cererile lor instruite conform normelor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul mai sus indicat.

In conțelegere cu comitetul parohial.

Mercurea, 3 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral.

Avram P. Pecurariu
protopresb.

Nr. 750/904 [330] 1—3

Concurs

Pe temeiul ordinului Veneratului Consistoriu arhidiecesan, dto 2 Novembre a. c. nr. 11.497 Bis., se publică concurs pentru ocuparea postului de **capelan** din comuna **Rovina**.

Emolumentele, sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B., cum și din suma de întregire de la stat.

Competenții au sĕ și înainteze rugările instruate conform normelor în vigóre, în termin de 30 zile, de la prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ și a se presenta în timpul regulamentar pentru a' cânta respective a celebra și cuvênta.

Brad, la 11 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Nr. 116/904 [329] 1—3

Concurs

Prin acésta se publică concurs pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a III-a **Streiu Săcel** și filia **Crișeni**, tractul Hațeg, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru congruă.

Concurenții sĕ și trimită cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral și sĕ se presenteze în vr'o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica de acolo spre a și arăta desteritatea în cântarea și predicarea bisericéscă.

Hațeg, în 12 Nov. 1904.

In conțegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hațeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*“ (90) 32—52

Au apărut în **Tipografia archidiecesană**:

Noul abecedar de **Dr. Petru Șpan**
Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. Ținerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comșa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕțătoriul Muntean	—·80
5. Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărășiilor agricole	—·—
8. Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Povețe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vie	—·—
11. Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povățuire la stîrpirea șórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Somatosă
albumină de carne solubilă
conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, fără gust, eminent
remediu întăritor
producĕtor de apetit
pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc.
în formă de
Somatosă de fer
pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.
[85] 18—22
Somatosa produce apetit în mĕsură mare
Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil în pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld
(despărțĕmêntul farmaceutic.)

A eșit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC
— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele și altele.**

Prețul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**.
Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

A eșit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL
— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de tóte zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rênduéla Obedniței. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slușba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roșie cu copcii 4 cor.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 125 Sibiiu, Joi 18 Novembre (1 Decembre) 1904 Anu. LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Cestiunea română.

Sibiiu, 30 Novembre n.

In timpul din urmă s'a vorbit mult în şedinţele publice ale reuniunei patriotice, întitulată *„Országos magyar szövetkezet“*, cu sediul în Budapesta, despre *chestia română*, mai bine zis, despre Românii din Ardeal, cari, după părerea unora dintrĕ şovinistii magiari, înfiinţători şi susţinĕtori ai reuniunei, constitue primejdie mare pentru elementul magiar din Ardeal, şi peste tot pentru statul ungar. De ce? Pentru-că se înmulţesc şi înaintéză în cultură şi avere.

Reuniunea numită, ca reuniune în mod eminent patriotică, adecă de magiarisare, s'a pus sĕ studieze chestia din tóte punctele de vedere, şi în acest scop ţine în fie-care sĕptĕmână şedinţă publică cu permisiune acordată pe séma fie-căruia dintrĕ cei presenţi, sĕ-şi spună cuvêntul în chestia naţională română, pentru-ca, veḑi dómne, primejdia cea mare sĕ pótă fi delăturată la timp.

Şi şi-au spus mulţi cuvêntul, chiămaţi şi nechiămaţi, cu rost şi fără rost. Public ascultător apoi încă este destul la astfel de şedinţe, date pe gratis. De remarcat e însĕ împrejurarea, că vorbirile mai cu rost, mai apropiate de adevĕr în chestia naţională română, sunt mai puţin plăcute şi mai puţin aplaudate de public de cât cele lipsite de ori-ce temeiu real, de cât cele basate numai pe fantasie şi compuse din frase góle.

Vorbirile terminate cu frase ca acestea: „trebue sĕ-i asimilăm, sĕ-i contopim în rassa magiară, chiar şi cu forţa dacă se cere“ aduc auditoriul în estas, pe când vorbe sincere ca acestea: „nu-i putem asimila, pentru-că au putere de resistinţă“, — vin aprópe fluerate, ori cel puţin primite cu un suris de compătimire la adresa celui ce le rosteşte.

Cam aşa ne închipuim că va fi păţit şi dl *Solymosi Elek*, care în şedinţa din Sâmbăta trecută a reuniunei numite încă a ţinut o vorbire, care nu s'a terminat cu aceea: „sĕ-i mâncăm“, ci cu aceea: *sĕ i iubim.* Aşa ceva însĕ nu e pe placul şovinismului magiar.

Conţinutul vorbirei dlui *Solymosi* a fost următoriul:

Domnul *Solymosi* zice, că cei-ce vreau sĕ cunóscă pe Români, nu trebue sĕ se uite numai la greşelile lor, ci sĕ ţină cont şi de *însuşirile* lor atractive. Pentru-că pe cel mai slab totdeuna îl căştigi mai uşor cu iubirea, de cât cu armele puterii fisice şi morale. Spune apoi, că iubeşte pe Români, că i-a iubit totdeuna, şi spune şi motivul că de ce îi iubeşte? La 1848, un Ungur a voit sĕ omóre pe tată-so, dar' un Român i-a scăpat viéţa. Ungurului i-a făcut tată-sĕu mult bine, Românului absolut nici un bine. Dar' iubeşte pe Români şi pentru-că s'a convins, că e *un popor de omenie, de o modestie rară, şi că e cel mai bun element pentru formarea statului.*

Intrébă dl Solymosi, că de la revoluţie încóce ce s'a făcut pentru Români? Nimic alta, de câ o colecţie de paragrafi, îndreptaţi în contra slăbiciunei şi a neştiinţei. (Ba s'a mai făcut ceva. Temniţa de stat din Vaţ şi Segedin. Red.) Societatea (magiară) a privit cu dispreţ la Români. In faţa cercurilor conducĕtóre chestia română a fost lucru de nimica, pe care chiar şi presa din capitală l'a lăsat în grija presei din provincie, ear' acésta s'a jucat numai cu focul, şi-a bătut joc de Români. Unii zic, că chestia română e fórte complicată. Nu i aşa. Gravaminele române pot fi delăturate în câteva luni Ací e *legea de naţionalităţi* şi *censul.* Legea de naţionalităţi s'a modificat prin diferite ordinaţiuni, zic Românii, ear' nu pe cale parlamentară. Au dreptate. Apoi §-ul 27 al legii acesteia e călcat cu totul în picióre. In ţéra întrégă nu e un singur fişpan român, dar' nici măcar un vice-şpan.

Recomândă deci mai multă iubire faţă de Români, şi atunci chestia naţională română încétă de la sine. Elementele seriόse române sunt uşor de capacitat şi căştigat, dacă vĕd că Ungurii le stiméză din inimă. Propune deci o mai pretinósă apropiere de Români, *pe teren social*, invitându i la baluri, concerte, conveniri magiare.

Va sĕ zică, receptul dlui Solymosi pentru fericita resolvare a chestiei naţionale române ar fi înfrăţirea pe *teren social.* Nu discutăm dacă e bun ori nu receptul dlui Solymosi. La tot casul bunele sale intenţiuni sunt vrednice de tótă lauda. Dar' vorba e, că pe terenul social ne putem întêlní noi, cei egali, pătura cultă, pe când adevĕrata chestie naţională română nu e a păturei culte româneşti, ci a păturei de jos, a ţĕranului român. Nu pentru pătura cultă cere politica românéscă uşurare în situaţia insuportabilă ce ni-s'a creat, în patria acésta, ci pentru massele poporului român. Pătura cultă se ştie singură apăra în contra nedreptăţilor ce i se fac, dar' nu se ştie apăra poporul de rînd în contra volniciilor venite din tóte părţile. Nu §-ul 27 din legea de naţionalităţi dorim noi deci sĕ fie esecutat, pentru-că din esecutarea lui s'ar naşte favor *personal* numai pentru vre-o câteva familii, ci întâiu de tóte §-ii cari dispun, ca judecata ţĕranului român sĕ se facă *în limba sa*, prin judecători cari i-o cunosc, cari cunosc firea lui, modul sĕu de gândire, pentru-ca sĕ nu i-se mai facă nedreptate, de multe-ori strigătóre la ceriu. O administraţie corectă şi bună cerem apoi noi, earăşi nu pentru pătura cultă românéscă, ci pentru ţĕranul român, pentru talpa ţerii, pentru-ca sĕ nu mai pótă fi şicanat pentru tóte nimicurile, şi sĕ nu mai pótă fi ruinat materialiceşte cu multele amende ce i-se dictéză în casul dacă are vederile sale proprii, divergente de ale dlui prim-pretor.

Dreptul, ori mai bine zis, *respectarea* dreptului de a-şi avé şcólele sale proprii naţionale, în cari sĕ-şi primésc cunoştinţele trebuincióse în viéţă *în limba sa cea românéscă*, cerem noi pe séma poporului român — earăşi de la sate — şi abandonarea ideii absurde de a fi torturat cu învĕţarea unei limbi străine de firea lui, pe care el şi de altcum nu o va puté învĕţa nici-odată.

Şi mai dorim, ca la postă, telegraf, şi mai ales la căile ferate sĕ nu fie maltratat cu acea, că nime nu-i dă deslușirile cerute, pentru-că nime nu-l înţelege, ori nu vrea să 'l înţelégă.

Iată în pripă puse pe hârtie *câteva* din gravaminele nóstre, cari n'au nici în clin nici în mânecă cu *terenul social* şi cu invitarea Românilor la baluri, concerte şi conveniri sociale ungureşti, pentru-că ori-cât de mult s'ar înfrăţí pătura cultă românéscă cu cea unguréscă, poporul de la ţéră tot n'ar trage din acésta nici un folos, şi pentru el chestia naţională tot neresolvată ar rĕmâné. Ear' chestia adevĕrată naţională română, cum am zis, acolo trebue căutată, la ţéră, la poporul român, de la sate. Pentru el cerem noi dreptate şi ameliorare de sórte, ear' nu pentru cele vre-o trei-patru familii ai căror şefi ar puté sĕ ajungă comiţi supremi, boeri mari, dacă s'ar esecuta §-ul 27 din legea de naţionalităţi, cum cere dl *Solymosi.* Dar' cu tóte acestea, lăudăm bunele intenţiuni ale dlui Solymosi şi-i dorim mulţi imitatori, cari recunoscênd bunele însuşiri ale Românilor din statul ungar, sĕ-şi îndemne conaţionalii, ca sĕ-i stimeze şi iubéscă, ear' nu sé-i hulésca şi batjocorésca, pentru-că bine zice dl Solymosi: *Românul e cel mai bun element pentru întărirea statului!*

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis, sed quid.

(Urmare).

IX. Boerii pe valea Drăguşului.

Valea acésta, ce curge din vêrful Carpaţilor, trece prin satul Drăguş şi se varsă în Olt la Beşimbac. In aceste două comune se află următórele familii boereşti:

a) In Drăguş, cu 257 case şi 1287 locuitori.

1. *Balya de Dragus*, 4 patrifamilii, cu litere nobilitare de la Carol VI din 25 Februarie 1718, ce le-au căpĕtat *Stancsu*, *Michail* şi *Ioan Balya* de Dragus, cu următórele armale: pe scut de colóre celestină un braţ ţinênd lancea în mână. Are şi deducţiune genealogică din anul 1793.

2. *Barbat de Dragus*, 4 patrifamilii. La anul 1584 *Popa Bärbat* fiiu al lui Popa Simion Barbat de Dragos, a fost adoptat de *Kirszte Kakaréză* boer din Şercăiţa, ca ginere, în boeronatul seu din Şercăiţa. (Veḑi la Şercăitza.)

3. *Codrea, Codru alias Bobeka* de Dragus, numĕră 15 patrifam. şi are donaţiune nouă de la Susana Lorándfi din Făgăraş 27 Februarie 1654, dată lui *Radu, Man, Salamon* şi *Opre Codre* de Dragus, apoi litere confirmatoriale de la M. Apafi din anul 1692, şi genealogie din anii 1730 şi 1792.

4. *Tatar alias Boer de Dragus*, cu 8 patrifamilii, cari au litere nobilitare de la M. Apafi din Alba-Iulia 25 Maiu 1675, avênd armale: pe scut ceruleu se vede un melc cu găóce, peste care trece o săgétă, mai sus cu inscripţiune: *Cautius.*

5. *Fogarasi alias Szakács de Dragus*, 44 patrifamilii, au diplomă de nobilitate de la G. Rákoczi din Alba-Iulia în 8 Martie 1652 cu insemnele: pe scut militar de colóre celestină se vede un bărbat în vestminte verḑi tăind carne pe masă de bucătărie. Sentinţa tabulară ce confirmă nobilitatea e din anul 1793.

6. *Rogozea de Dragus*, 20 patrifamilii, cu diplome de la M. Apafi din anul 1702 şi genealogie din anul 1792.

7. *Trombitas alias Christian sau Cârstea de Dragus*, 6 patrifamilii, cu diplomă boeronală de la Susana Lorándfi din anul 1654, dată lui Petru Trombitas şi lui Christian şi fratelui sĕu Roman Christian de Dragus, apoi cu armale de la M. Apafi din anul 1663 date lui Andreiu Trombitas de Dragus: pe scut albastru un bărbat cu trîmbiţa la gură.

b) In Beşimbac, cu 104 case şi 436 locuitori.

1. *Stanislav de Bessembak*, 7 patrifamilii, au căpĕtat litere noue boeronale de la M. Apafi II din Viena în 9 Martie 1700, date lui Komsa Sztanislav şi fratelui sĕu Ioan Sztanislav.

2. *Greavu de Bessembak*, cu 4 patrifamilii, au diplomă de la G. Bethlen din anul 1627, de care se ţine şi Gravuly de Besimbac, cu diplomă din anul 1628 şi genealogie din anul 1793.

3. *Kapucsanyi, Capucianu de Bessembak*, cu diplomă de la G. Bethlen din 21 Maiu 1628, dată lui *Sztoika*, care a fost judele nobililor în tractul inferior al Făgăraşului, din care se trage familia Kapucsányi din Făgăraş şi a protopopului Capucianu pe Têrnava-mică. Sunt vre-o 5 patrifamilii.

4. *Letutz de Bessembak*, 10 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1696.

5. *Popa de Bessembak*, 5 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1696.

6. *Salamon de Bessembak*, cu diplomă de la G. Bethlen din anul 1621.

7. *Sztoika de Bessembak*, 7 patrifamilii, cu diplomă de la G. Báthori din anul 1608, şi de la G. Bethlen din anul 1618.

X. Boerii din regiunea văilor Vistea, Ucea şi Arpaş.

a) In Vistea-inferióră, cu 270 case şi 1139 locuitori, era stagiunea companiei domestice a opta din regimentul I român de graniţă. Aici aflăm următorii boeri:

1. *Comsia de Vist et Arpas*, 37 patrifamilii. Paul de Thomor, căpitanul ţerii Făgăraşului, la 19 August 1511 atestéză, că el cu asistenţa boerilor *Many de Comana*, *Algya Bika de Voivodeni*, *Comsa de Rusor*, *Kostisel de Rusor*, *Algya de Vad*, *Petra Oltean de Sinka*, *Stoika de Bethlen*, *Ballya de Drith*, *Roman de Utza*, *Stancsul de Arpas*, *Bagy Turko de Berivoy et Manylla de Ilyen*, ţinênd scaun boeronal s'au înfăţişat înaintea lor *Raduly*, *Vulkan* şi *Vasuly* fiii rĕposatului *Comsa*, apoi *Raduly* fiiul rĕposatului *Stoika*, cum şi *Stanislau Harabul* fiiul rĕposatului *Sandor de Vist*, spunênd că ei stăpânesc moşiile boeronatului întreg din Vistea-de-jos şi -de-sus şi jumĕtate din boeronatul Arpaşului-de-jos, împreună cu tóte drepturile şi cu

17 familii de ţigani, legate de ele, şi erezite de la moşul lor rĕposat Comşa pe basa donaţiunei căştigate de la *Mircea*, voivodul regnului transalpin, dar' chrisovul acestuia dimpreună cu alte documente ale lor pierḑêndu-se în luptele cu Turcii pe timpul lui Petru Geréb, vaivoda ardealului, se rógă a li-se estrada litere certificătóre despre posesiunile şi drepturile lor boeronale, ceea-ce se şì făcù.

Actul acesta, din 1511, al lui Thomori se confirmă şì prin M. Apafi cu data din Sighişóra 1 Februarie 1663 în favorul descendenţilor, a nume: *Constantin Raduly Komsa* fiiul rĕposatului *Volcan, Stoika Lupul al lui Stoika, Alexandru Raduly al lui Alexandru* şi *Oprea Iankul al lui Streza*, toţi boeri din F.-Vist.

Capitlul Albense la cererea nobililor boeri şi militari de graniţă *Ioan Popa Sandru, Ioan Sandru Caprariu, Moisze Sztancsu, Nicolae Kirse* şi *Stanila Kirse* de A.-Vist, toţi din familia Sandru de A.-Vist, li-a estradat cu data 24 Iunie 1843 un transumpt capitular ce cuprinde actul sus specificat din anul 1511 şi confirmarea lui prin M. Apafi în anul 1663. (Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în tractul Cetatea-de-pétră.

— Raport special —

Cărpiniş, 21 Novembre n.

Comuna Cărbunari a fost de astădată locul de întrunire pentru conferenţa preoţimei din tractul nostru. Ziua de 4/17 Novembre, în care s'a ţinut conferenţa, a fost zi de sĕrbătóre pentru acéstă comună, căci sĕrbătóre trebue sĕ numim ziua în care conducĕtorii fireşti ai poporului nostru se adună pentru a se consulta asupra mijlócelor prin cari poporul s'ar puté întări în religiositate şi moralitate, prin cari şi-ar puté căştiga cultura şi învĕţătura démnă de originea sa, şi tot ce 'l póte ridica sĕ stee alăturea cu celelalte popóre civilisate.

Cine asistă pentru prima-dată la una din aceste conferenţe remâne suprins de direcţiunea în care decurg discuţiunile lor.

Nu sunt discuţiuni seci de natură administrativă, ci se tractéză despre lucruri practice de interes general, cari au de scop crearea unei stări de fericire pentru poporul nostru eliberându-l de pĕcatele şi scăderile ce 'l domnesc.

In 4/17 Novembre la orele 8 a. m. în frumósa biserică din Cărbunari s'a oficiat s. liturgie de preoţii: Georgie Ghetie, capelan în Berinţa, şì Stefan Ghetie, paroch în Cărpiniş.

La sfêrşitul s. liturgíi s'a oficiat apoi invocarea s. duh şi Parastas pentru fericiţii în Domnul archiepiscopii Andreiu şi Miron şi mecenatul Gozsdu prin adm. prot. Teodor Şovrea asistat de preoţii: G. Paşca, G. Cârlig, St. Micle, G. Ghetie şi St. Ghetie.

După acestea mergênd la locuinţa parochului local, părintele administrator în presenţa preoţimei a scontrat cassa şi a esaminat archivul parochial, care s'a aflat în regulă.

După dejun preoţii sa'u adunat în casele învĕţătoriului local, unde s'a ţinut conferenţa — fiind şcóla prea strîmtă. Dl adm. prot. prin o frumósă şi instructivă vorbire despre însemnătatea conferenţelor preoţeşti declară conferenţa deschisă.

Dintrĕ 18 preoţi sunt presenţi 13, absenţi 5, dintrĕ cari pe basa atestatului medical se scusă Grigoriu Roman din Vima-mică, ear' Eftimiu Bărbos din Ciocotiş, Stefan Dragoş din Finteuşul-mare, Ioan Roman din Vima-mică şi Constantin Micu din Vima-mare ne scusându-şi absenţa se pedepsesc în favorul fondului protopopesc câte cu 10 coróne.

Ordinul Preaveneratului Consistoriu prin care se apróbă hotărîrile conferenţei din anul trecut, se ia cu plăcere la cunoştinţă.

Intrându-se în desbatere asupra modului cum s'a oficiat serviciul divin, se constată că s'a îndeplinit în regulă, cum se cuvine, şi cu evlavia recerută.

Presidentul presentéză „Proiectul de statute pentru societatea de ajutorare a preoţilor şi învĕţătorilor gr. or. români din archidiecesa Transilvaniei“, care se dă unei comisiuni de 3, constătătóre din preoţii: Aurel Gneblea, Stefan Micle şi Stefan Ghetie, ca sĕ studieze afacerea, avênd a raporta în proxima conferenţă.

Cetindu-se tema: „Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor şi cari sunt mijlócele prin cari s'ar puté stêrpí acelea?“, cu lucrarea căreia a fost însărcinat părintele George Paşca din Curtuiuşul-mic, se constată că Venerabilul bĕtrân s'a achitat cu demnitate de acésta însărcinare, arătându-ne cu temeinicie scăderile şi îndemnându-ne, ca cu cuvêntul şi fapta deopotrivă sĕ începem la stirpirea lor.

Succésă a fost şì tema: „Despre mijlócele cu cari s'ar stirpí scăderile poporului nostru“, lucrată de Ioan Ciocaş paroch în Cărbunari.

Părintele din Văleni, Gavriil Cârlig, presentéză conferenţei un *„Plan cronologic“* asupra agendelor preoţeşti în decursul anului, basându-l pe ordine şi dispoşiţiuni regulamentare. Se primeşte de bun, îndatorându-se fiecare preot a 'l copia şi a i se conforma.

Predica în Dumineca a II-a după Rosalii, ce ar fi trebuit sĕ se rostéscă în biserică de Alexandru Bărbos, capelan în Ciocotiş, fiind predicătoriul de faţă, dar' morbos nu s'a ţinut, ci a rĕmas pentru conferenţa viitóre.

După ce se statoreşte programul pentru conferenţa proximă, care se decide a se ţiné în Copalnic, dl adm. prot. prin o cuvêntare acomodată îndemnând la intruparea hotărîrilor aduse, declară conferenţa încheiată.

După conferenţă, invitaţi de învĕţătoriul local Ioachim Şovrea, prin preoţii: A. Ciocaş, A. Greblea, St. Micle şi St. Gheţie s'a făcut sfeştania în casele sale, cari mai mulţi ani au fost arêndate unui jidan.

Acest fapt îl amintesc cu atât mai vĕrtos, că aflu de fórte folositor, ca cu ocasiunea conferenţelor fiind mai mulţi preoţi la un loc sĕ se îndeplinéscă unele funcţiuni private, cum ar fi de exemplu s. maslu, la îndeplinirea căruia se recer şepte preoţi, dar' fiind prea greu pentru credincioşi a adura atâţia la un loc, se face şì numai de unul. Dacă înainte de ţinerea conferenţei s'ar anunţa în biserică că se va face maslu, mulţi dintrĕ credincioşii bolnavi, ca şi odinióră la lacul Vitezda, ar alerga sĕ-şi cêştige vindecare.

In sfêrşit, ca semn de mulţămită amintesc că în ziua conferenţei toţi preoţii am fost óspeţii preotului local Ioan Ciocaş.

Lucrând conferenţele preoţeşti în spiritul insuflat de intemeietoriul lor, au sĕ producă frumóse resultate şi mult bine pentru cler şi popor.

St. Gheţie
paroch.

NOUTĂŢI

Noi dignitari de curte. M. Sa a numit mareşal de curte pe contele *Festetich* Tasziló (în locul baronului Bánffy, dimisionat astă-vară), mare-păharnic pe contele *Wenkheim* Frigyes şi mare-cămărariu pe contele *Apponyi* Sándor, — toţi trei pentru curtea regală ungară.

*

Membri noi în casa magnaţilor. Conform unei ştiri telegrafice de eri (29 Novembre n.) M. Sa a numit membri în casa magnaţilor pe: *Molnár* Victor, comitele comitatului Timiş, *Zeyk* Dániel, comitele comitatului Alba-inferióră, *Dr. Haller* Károly, profesor la universitatea din Cluj, şi *Dr. Schwartzer* Otto, profesor de medicină în Budapesta şi prim-curator al reuniunii „Crucea roşie“.

*

Deschiderea corpurilor legiuitóre române s'a făcut Luni la orele 12 prin mesaj de tron, cetit de M. Sa regele Carol.

*

Adunare oprită. Pe Duminecă (27 Novembre st. n.) fusese convocată o adunare de popor la Nereu spre a protesta contra projectului despre reforma instrucţiunii poporale. Ţinerea adunării a fost însĕ oprită din partea preturei.

*

„Radu Negru“ şi „Ferencz József“. In vara anului trecut vaporul „Radu Negru“ al României s'a ciocnit pe Dunăre cu vaporul „Ferencz József“ al „societăţii ungare de navigaţiune fluvială şi maritimă“, în urma cărei ciocniri vaporul unguresc s'a cufundat. In prima instanţă societatea ungară a perdut procesul de despăgubire intentat statului român, dar' în urma recursului ajungênd causa în deliberarea curţii de apel (din Galaţi), acésta (cu 3 voturi contra 2) a scos vinovat pentru abordagiu pe „Radu Negru“ şi a judecat statul român sĕ solviască societăţii ungare despăgubire de 419.600 franci, cum şi sĕ supórte spesele de procese în sumă de 3000 de franci şi onorarii le esperţilor în sumă de 800 franci. Sentinţa nu mai e apelabilă.

*

† Ales. Em. Florescu, fost ministru, şi president al camerei române, fost membru al divanului ad hoc, a decedat în etate de 83 ani, în România.

*

† Niţă Sterie, mare comerciant în Bucureşti, membru marcant al partidului liberal, a decedat Vineri la orele 9 diminéţa în Bucureşti. Inmormêntarea i-s'a făcut Duminecă, cu mare solemnitate.

*

Piesă ţĕrănéscă. Casa şcólelor din Bucureşti a publicat concurs pentru cea mai bună piesă de teatru, cu subiect ţĕrănesc, scrisă în o limbă uşóră românéscă, spre a puté fi jucată la sate. După cum cetim în ziarele din România, la concurs s'au presentat peste 50 de manuscripte. Tóte au fost predate spre censurare cunoscutului scriitor *Ales. Vlahuţă.*

*

„Reuniunea română de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit zilele acestea urmaşilor legiuiţi ai rĕposatului Ioan Caşolţanu, fost musicant şi membru al numitei Reuniuni, ajutoriul statutar. Acesta este al 55-lea caz de mórte în sinul acestei reuniuni.

*

Călugĕri sĕraci! In urma espulsării lor din Francia, cinurile călugăreşti rom. catolice şi-au luat drumul deosebi spre Italia, cu gând de a se stabilí acolo, cumpĕrând în Roma deja până acum peste treizeci de case. Călugĕrii carthusiani s'au şì stabilit şi instalat deja în regiunile *Muntelui Oliveto* în *Farneta*, pe care au numit'o *Grenobla nouă* (după Grenobla din Francia, de unde au fost espulsaţi), clădindu-şi acolo case şi instalaţiuni grandióse (pentru fabricarea licorului „chartres“). Averea acestui cin călugĕresc face *trei sute milióne de franci*, adusă la Farneta în lăzi de fer ferecate cu mulţime de pante şi zaruri.

*

Miserie mare! In nordul Ungariei, deosebi în comitatul Zemplén ninsorile prea timpurii şi gerul mare (de 20 grade sub zero) au adus asupra locuitorilor mare miserie mai ales în ce priveşte nutrirea vitelor, pe cari în lipsă de nutreţ le vînd aprópe pe nimica, ori le taie şi pun carnea la murat. In timp de câteva zile după căderea omĕtului s'au vîndut numai în têrgul de la Sztropkó peste două sute de cai, cumpĕrându-i Evrei din Galiţia cu câte 5 fl., pentru piele.

*

Achitat. Medicul din Ploeşti *Dr. Iacobsohn*, acusat că şi-ar fi otrăvit nevasta pentru a ridica premiul de asigurare pe viéţă, a fost declarat nevinovat din partea curţii cu juriaţi din Bucureşti şi imediat a fost pus în libertate.

*

Mamă nesocotită. Soţia zileriului Gergely István din Cluj avênd sĕ mérgă de acasă a încuiat în odaie pe copiliţa de doi ani şi un copilaş de patru ani. Rĕmaşi singuri, băieţii au început sĕ se jóce cu focul din cuptoriu, de la care au luat apoi foc hainele de pe copilă. Când a sosit acasă femeia, copiliţa îndurase deja arsuri aşa de grave, în cât după chinuri de câteva ore a murit.

*

O şcólă furată. „Nemzeti Hirlap“ (Cluj) raportéză că în Almaşul-mare (comitatul Hunedóra) făptuitori necunoscuţi au furat *şcóla*. Au dus adecă întâiu ferestile, apoi uşile şi mobiliarul şi în urmă coperişul şi mulţime de cărămiḑi din păreţii edificiului.

*

FOIŞÓRĂ

Puterea imaginaţiunei.

Schiţă psichologică de Dr. Parkner.

Ori-cât de calmă şi limpede sĕ fie cugetarea nóstră, la diferite ocasiuni facultatea nóstră de observaţie este influinţată mai mult sau mai puţin, în diferite chipuri. Puterea imaginaţiunei este mult mai mare de cât se crede de obiceiu, şi ea se manifestă une-ori atât de tainic, în cât adese-ori nu aflăm de loc, ori aflăm numai din întêmplare, cât de mult stăm sub influinţa ei.

Chiar şi în viéţa de tóte zilele se observă adese-ori puterea imaginaţiunei. Dacă ni-se oferă o ţigară împachetată elegant, sau un păhar de vin într'o butelie cu etichetă cunoscută, de către un prietin, acestea ne vor părí escelent şi nu vom găsí cuvinte spre a le lăuda bunătatea. Daca se întêmplă însĕ sĕ aflăm, că nici una nici alta n'a fost vre-o calitate superióră, s'a dus pe copcă gustul escelent de mai nainte. Nici ţigara, nici vinul nu ne mai place.

Din contră, dacă ţigara şi vinul ni-se oferă de către cineva, despre care nu presupunem că ar puté sĕ dispună de calităţi alese, vom găsí că sunt próste şi nu le consumăm cu plăcere. Sau consumăm cu cea mai mare poftă o mâncare, până ce un vecin nu descopere că ea are un gust particular, nu prea plăcut. Gustăm şì noi cu băgare de sémă şi declarăm că nu simţim acel gust particular. Vecinul însĕ stărue în părerea sa şi punem jos cuţitul şi furculiţa. Gustăm din nou şi atunci observăm că mâncarea are în adevĕr un gust displăcut. In realitate însĕ mâncarea n'are nici un cusur. Ne-am lăsat pur şi simplu influinţaţi de observaţia falsă a altuia.

Ca şì gustul, aşa şì mirosul este supus puterii imaginaţiunei. Aflându-ne într'o odae, cineva din cei de faţă declară că simte miros de pârlélă. De cele mai de multe-ori ni-se sugeréză şi nouĕ acelaşi miros, de-şì cercetând mai de aprópe am puté afla că totul se întemeiază pe închipuire. Une-ori iluziile de felul acesta se potenţéză la un grad mare. Un procuror primise însărcinarea sĕ presideze exhumarea cadavrului unui nou născut. Făcêndu-se exhumarea cosciugului, procurorul a declarat că simte deja mirosul putreziciunei. Deschiḑêndu-se cosciugul, s'a constatat că era... gol.

Tot aşa stă lucrul şi cu vĕzul şi auzul. Probe avem destule din viéţa de tóte zilele.

Prin escitarea imaginaţiunei suntem în stare a esercita influinţă chiar şi asupra procesului intern al corpului nostru. Profesorul *Behmann* a făcut esperimente cu o persónă căreia i-a sugerat sĕ-şi închipuiască cu tótă forţa posibilă, că o parte anumită a palmei sale are o temperatură estraordinară. Punêndu-se un termometru la partea locului, s'a vĕzut că în adevĕr temperatura corpului la acest loc era cu o jumĕtate de grad mai urcată, ceea-ce însémnă mult. Asemenea încercare póte sĕ facă fie-cine. Dacă cineva a fost odată pe o stâncă prăpăstiósă, ori într'un turn, unde l'au apucat ameţelile, sensaţia acésta a ameţelii şi-o póte singur sugera şeḑênd în odae pe scaun şi închipuindu-şì că stă pe stâncă, ori pe turn.

Dar' nu numai noi înşine putem sĕ ne sugerăm asemenea sensaţii, ci putem sĕ fim sugestionaţi şì din afară. Nu e lipsă de cât sĕ vină mai multe persóne una după alta şi sĕ ne declare, că se miră ce rĕu arĕtăm şi, de şì ne bucurăm de o perfectă sănĕtate, începem în adevĕr sĕ ne simţim rĕu. Sunt numĕroşi ómeni hipocondrici, cari se înbolnăvesc cetind cărţi de medicină, în cari vĕd descrise simptómele şi desvoltarea anumitelor bóle. In nişte apariţii fără nici o importanţă ei vĕd simptómele îmbolnăvirii şi aţintindu-şi atenţiunea mereu în ele, în cele din urmă se ivesc în adevĕr simptómele caracteristice ale bólei respective.

La persónele histerice, al căror sistem nervos este surescitat, imaginaţia dobândeşte o putere de necrezut. Un tinĕr voinic, care împingea o róbă, fu călcat de o căruţă grea trasă de cai în trap. Tinĕrul rĕmase câtva timp lipsit de conştiinţă. Un poliţist din apropiere îl ridică şi constată că róba era zdrobită, tinĕrul însĕ nu primise nici o lesiune. Dar' asupra psichicului tinĕrului accidentul avu o impresie covîrşitóre. Nu mai putea dormi nóptea şi era chinuit de visiuni grozave. In aceste visiuni i-se presenta aceiaşi scenă: O căruţă în trap îl trânteşte la pămênt şi rótele îi trec peste corp. Intr'o diminéţă s'a trezit cu o paralisie, care a ţinut cinci luni. Picióarele îi erau insensibile. Insensibilitatea era marcată în sus prin o linie, care corĕspundea cu desĕvêrşire liniei închipuite pe unde credea el că a trecut róta.

(Va urma).

Sĕlbătecie! Sâmbătă séra zileriul Bundás Mihály din Budapesta a cerut împrumut trei cruceri de la vizitiul Muszer Dénes, cu care lucra împreună în drumul Fejérvári din Buda. Din causă că Muszer nu i a împrumutat crucerii, s'au certat apoi tótă séra şi în urmă s'au pus la păruială. In toiul păruelii Muszer a luat o ieucă şi a tocat în cap de două-ori pe tovarĕşul seu, care în urma loviturilor a murit.

*

Fără nici un reclam crucea sau stéua duplă electro-magnetică a d ui Müller Albert, Budapesta V Vadász-utcza 42/V a devenit renumită în tóte părţile lumii. Fórte mulţi după folosinţa crucii s'au vindecat de bóle vechi, aşa în cât de la acesta în tótă ziua sosesc scrisori pline de mulţămită. Dl fotograf Eisschild Adolf din Cserverka a scris următórele: „De mult timp trebuia sĕ-mi arăt marea mulţămire ce o am faţă de aparatul aflat prin dta, asta însĕ cu adinsul am tăcut'o pînă acum, deóre-ce cu cea mai mare curiositate am aşteptat sĕ aflu resultatul crucei folosită de nevasta mea. Acum cu cea mai mare bucurie constat, că nevasta mea, carea durênd-o peptul şi stomacul avea în genere lipsa poftei de mâncare, dureri de cap şi multe alte bóle, cu ajutoriul aparatului dtale s'a făcut pe deplin sănĕtósă, prin urmare aparatul dtale sunt silit a-l lăuda şi a-l recomanda fie-cărui suferitor de bóle". Preţul aparatului mare 6 coróne.

Din public.*)

Declaraţiune.

Neatribuind absolut nici o importantă fóiei „Poporul Român" din Budapesta, cum nici redactorului, sau mai bine zis culegĕtoriului aceluia, „marelui bărbat al neamului românesc" Dimitriu Birăuţiu, — declar, că cu privire la cele scornite şi publicate despre mine în nrul 46 al fóie numite, fără ca sĕ mĕ dimit în polemie cu numita fóie şi cu redactorul aceleia, pentru salvarea reputaţiunei mele neştirbite, numai de cât am intentat proces de presă.

Budapesta, 28 Nov. 1904.

Nicolae Diamandi.

Dare de sémă.

Representarea cu atâta succes a dramei „Sâmbăta morţilor", localisare după Raupach de T. V. Păcăţian, a adaus la avutul Reuniunei nóstre pe lângă marele câştig moral, şi un însemnat câştig material.

Din venitul curat de cor. 355·90, am destinat cor. 50 pentru incendiaţii din Câmpeni; cor. 50 pentru cei din Topârcea, sume trimise la adresa dlui protopresb. R. Furduiu din Câmpeni şi la a primăriei comunale din Topârcea; cor. 150 le-am adaus fondului „Daruri de Crăciun săracilor noştri"; cor. 55 fondului de 20 fileri pentru cumpĕrarea unei case cu hală de vînzare; cor. 20 fondului Dr. D. P. Barcianu pentru ajutorarea sodalilor lipsiţi, sumă ce s'a şi împărţit întrĕ 2 elevi ai şcólei speciale de pantofărie, ear' cor. 30·90 le-am adaus fondului disponibil.

Pe când aducem sincere mulţămite diletanţilor, suflerului, cum şi tuturor celor cari în or.-ce chip au ostenit pentru bunareuşită a acestei intreprinderi culturale-humanitare a Reuniunei, îndrăsnim totodată a ne arăta recunoştinţa mai ales faţă de marele public, care pĕtruns de însemnătatea culturală a afacerei, a ţinut sĕ asiste la representaţie.

In fine mulţămim cu sinceritate stimabililor suprasolvenţi, dlor Pantaleon Lucuţa, cassariu consistorial, pentru 5 coróne, Leontin Simonescu, secretariu metrop., Iosif Enescu, paroch în suburbiul de jos şi Isaia Popa, paroch în Ocna, pentru câte 2 cor.

Sibiiu, 15 Novembre 1904.

Comitetul „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu".

Vic. Tordăşianu — *president.*
Ioan Apolzan — *notariu.*

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (30 Nov.): „*Sirenenschlingen*", dramă în 4 acte de Karl Böttcher.

Vineri (2 Decem.): „*Vilhelm Tell*", dramă în 5 acte de Friedrich von Schiller.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Rhabanus Maurus, renumitul abate de la Fulda şi archiepiscop de la Mainz, influinţat mult — în urma studiilor sale — de arta bizantină, a scris o poesie: „*De laudibus sanctae crucis*". In ilustraţie Iisus apare cu nimb grecesc, cu cruce. Braţele crucii cuprind din drépta spre stânga literile greceşti *Α. Μ. Ω.* = începutul, mijlocul şi sfêrşitul alfabetului grecesc, ceea-ce însemnéză, că Iisus cuprinde în sine trecutul, presentul şi viitoriul; e începutul, mijlocul şi sfêrşitul la tóte. Spiritul invenţios al lui Rhabanus indică prin acésta în mod simbolic acelaşi lucru, ca şi Grecii cu *ὁ ὢν*. Ideea e aceeaşi.

De-şi biserica latină nu pune litere în aureola Mântuitoriului Christos, totuşi sunt multe casuri, că admite şi ea literile greceşti *α* şi *ω* = Dzeu este începutul şi sfêrşitul. Insuşi Dzeu se numeşte în apocalipsă „începutul şi sfêrşitul de la tóte, câte sunt". Acest us este din timpurile cele mai vechi; s'a susţinut şi 'n evul mediu.

De multe-ori aflăm aceste litere şi de-a drépta şi de-a stânga capului lui Iisus, nu numai în aureolă.

Pe un fildeş din apus se află desemnat Iisus cu nimb grecesc, cu cruce, pe ale cărei braţe sunt literele latine, în drépta R., sus E, în stânga X = Rex = Rege. (La Gori: Thesaur. vd. diptychor. Vol. pag. 79).

Usul grecesc de-a folosí pe *ὁ ὢν* pare a fi numai de prin vécul X sau al XI, căci nu 'l aflăm în bisericile mai vechi, d. e. în biserica sf. Luca din Livadia, ale cărui mosaicuri sunt din v. X. Mănăstirea acésta s'a zidit întrĕ anii 920—974. — Asemenea nu 'l aflăm în catedrala vechie din Athena; nimbul cu cruce este decorat numai cu cue. Lipsa lui *ὁ ὢν* indică vechimea bisericei.

Aureola celorlalte persóne sfinte: a Mariei, a îngerilor, apostolilor şi sfinţilor, atât la greci, cât şi la apuseni, sunt adese-ori mai-mult sau mai puţin decorate, ceea-ce depinde de la timpul când a fost făcută şi de la materia din care a fost făcută. In aceste aureole nu se póte induce crucea. In aureola sf. fecióre, cuprinse în un codex din biblioteca domului de la Trier, este — ce 'i drept — crucea; dar' asta póte fi o greşală a pictorului.

Nimbul bizantin şi cel italian este de multe-ori săpat, sgăriat pe fondul icónei cu circinul; ear' la frescuri îl aflăm şi ridicat în relief. Asemenea ridicat, modelat şi înfrumseţat cu arabescuri îl aflăm pe lucrurile făcute de aurari. Se ridică în sus, ca o farfurie ce stă pe masă. Prin acésta se măreşte puterea colorilor şi capĕtă lumină mai strălucitóre, în cât însĕmnătatea lui simbolică ese mai bine la ivélă. Un nimb astfel lucrat este cu adevĕrat o aureolă, un sóre mistic.

Une-ori dăm de biserici unde câte un sfânt are aureola cuadrată. Aşa d. e. în biserica „*di s. Maria in Dominica*" din Roma îngheunchie lângă icóna Maicei Domnului un sfânt cu astfel de aureolă.

Asemenea aflăm o figură cu auoreola cuadrată lângă Iisus în biserica „*di s. Prassede*" tot din Roma.

Acésta figură represintă póte un papă, căci aicea e cu omofor şi cu biserica (chivot) pe mâni şi la marginea celorlalţi sfinţi.

Atât la apuseni, cât şi mai ales la noi, colórea aureolei este alegorică, de regulă aurie ori alt galbin. La persónele divine adese-ori e de aur curat.

In o biserică din Athena este cina cea de taină. Iisus imparte sângele şi trupul. Aureola lui e *aurie* cu cruce; ear' apostolii au aureola în *colori diferite*, dar' totdéuna e lucitor. *Iuda* încă are nimb, fiind încă apostol; dar' al lui are *colóre négră*, ca şi inima lui.

Pe un calendariu ilustrat, ce se află în museul stauropigic din Lemberg, au *aureola négră* acei sfinţi, cari sunt zugrăviţi în interiorul bisericilor. Cealalţi au aureole roşii.

La greci aureola este simbolul nu numai al *sfinţeniei*, ci şi al *puterii*, atât a celor buni, cât şi al celor rei. La apuseni nimbul e numai caracteristicul *sfinţeniei*. De aceea la apuseni Iuda nu are nici-odată nimb. La noi însĕ îl are mai totdéuna. In orient pórtă nimb atât *Mihail*, *Iustinian* şi *Teodora*, *Constantin* şi *Elena*. Orientul e mai darnic în acésta privinţa. Nu numai persónele testamentului nou, ci şi cele ale testamentului vechiu au nimb. Aşa, *profeţii*, *Melchisedec*, *Iacob*, *David*, ca şi *apostolii Ioan*, *Petru*, ori *Toma*. Iconografia grecéscă dă nimb şi *patriarchilor*, *regilor*, *judecătorilor*. In biserica mănăstirii de la Cesariani, pe muntele Hymattus, apar profeţii *Malachia*, *Zaharie*, *Iona*, *Gedeon* şi *Eliseu* cu nimb, în vesminte lungi, ca şi apostolii. In biserica apusénă numai de tot rar au profeţii nimb şi picióre góle. Aureola se află la asemenea sfinţi de regulă pe monumentele din perioda romanică sau gotică primară, şi în special pe acelea, cari au stat direct sau indirect sub influinţa bizantină.

Chiar şi filosofii păgâni, greci, au aureolă, d. e. în biserica Mirĕuţilor.

Unii afirmă, că aureola s'a desvoltat din coróna ori cununa de lauri, de pe capul martirilor şi drepţilor. Alţii susţin, că ea — fiind rotundă — este o simbolisare a *perfecţiunii*, la care au ajuns cei aureolaţi, sau a *veciniciei* şi a strălucirei eterne, ce şi-au căştigat'o cei sfinţi.

In înţĕlesul din urmă se aplică şi la domnitori. Aşa d. e. în vestibulul de-asupra scării de la palatul episcopesc din Galaţi (România) am vĕdut în Maiu 1903 tablourile celor mai meritaţi archierei ortodoxi români; întrĕ ei şi tabloul celor mai renumiţi metropoliţi români din Austria şi Ungaria: *Andreiu* baron de *Şaguna* din Sibiiu, şi Dr. Silvestru *Morariu Andrievici* din Cernăuţi. La mijloc în un tablou mare e regele Carol şi regina Elisaveta, cari ambii au aureolă mare, aurie, ca toţi sfinţii.

Asemenea au aureolă împĕraţii bizantini, cari presidéză sinódele ecumenice în icónele acestor sinóde din calendariul ilustrat de la Lemberg, citat mai sus, cum şi din alte asemenea icóne.

La Italieni aureola e adese-ori decorată cu stele.

Mandorla.

In jurul icónei lui Christos adese-ori se află o astfel de aureolă, care încunjură trupul întreg; de regulă are formă eliptică, ca o mandulă, de aceea se numeşte *mandorlă*. Altădată are alte forme şi se află şi mai multe suprapuse unele peste altele.

Maria apare une-ori încunjurată de o strălucire în formă de raze sau pară de foc. Asta se numeşte *glorie*. E mai mult la apuseni.

Iconostase de la biserici renumite.

In multe biserici, pe cari le-am vĕzut, numĕrul icónelor têmplei este redus la minimul posibil, ca cele făcute sĕ se pótă lucra mai artistic. Aşa d. e. în bisericile ruseşti din *Viena*, *Carlsbad*, *Dresda* e desvoltat numai rêndul I; dar' apoi icónele acestui rênd sunt fórte mari. Rêndul al II-lea e total redus. Câte o iconiţă două până în trei şi la mijloc o cruce rusécă puternică şi triplă, cu braţul de jos sucit. D. s. de-asupra uşei împĕrăteşti = Duhul sfânt = Porumbul. Vezi fig. nr....

In capela sfântului *George* din mănăstirea *Pavlu*, din muntele Atos, se află jos *Iisus*, *Maria*, hramul sfântul *George* şi dincolo *Pavel*. In rêndul de sus nu prasnicele, ci *Archangelii*, *Ioan Botezătoriul*, *apostoli* şi de-asupra uşei, întrĕ ei, earăşi *Christos* şi *Maria*. (Cam din veacul XV).

Pe têmpla bisericei de la sfântul *Pavel*, de la stânga spre drépta: *Intimpinarea Domnului*, *Schimbarea la faţă*, *Invierea lui Lazar*, *Floriile*, *Iisus pe cruce*, lângă el *Maria* şi *Ioan*, *Invierea*, la mijloc *Maria pe tron*, scena cu apostolul *Toma*, *Iisus cu Samarineanca la fântâna lui Iacob*, *Inălţarea*, *Vindecarea orbului*, *Rusaliile*, *Adormirea Maicei Domnului*.

Un cas fórte caracteristic aflăm în biserica mănăstirii Vitania (de la 1783) de la Moscva. Aici lipseşte têmpla total, şi în locul ei este imitaţia peşterei de la Vitania, cu mormêntul lui Lazar. Acolo aflăm flori artificiale, verdéţă, pomişori, ba chiar şi iepuri şi alte animale mici, făcute din metal ori pământ.[1]

Iconostase româneşti.

Spre orientarea celor ce se intereséză de întocmirile interne ale bisericilor orientale şi în deosebi de catapitesmele lor, aflu de lipsă a descrie şi chiar a presenta mai multe forme de iconostase româneşti, parte întregi, parte numai după basele lor, mai ales că frontarele nu pot lipsí din bisericile nóstre, pe când pictura murală este rară.

1. Unul din cele mai vechi iconostase de pe teritoriu român este cel de la *biserica albă* din *Bucureşti*, mutat acolo la 1872 de la biserica vechie episcopéscă, demolată de pe locul unde s'a clădit Ateneul. Iconostasul acesta este fórte bogat în sculptură, ca şi tóte iconostasele vechi. Sculptura constă din flori şi frunze grupate, parte ca nişte brâuri de-alungul întregului, sau ca nişte decorative în jurul icónelor. In deosebi merită amintire ghirlanda lată a *viţei de vie*, cu frunze şi struguri. Basa nu-i óblă. Vezi figura mai târziu, la „Animalele în ornamentica bisericéscă".

O altă caracteristică a acestor iconostase vechi este, că în ele obvin adese-ori multe *columnele* mici, cari earăşi sunt cu totul scobite şi sculptate. Aici aflăm asemenea columnele lângă tóte 4 icónele împĕrăteşti, construite tot din viţă de vie cu struguri.

Preste tot „viţa de vie" este o ornamentare fórte obicinuită în sculptura bisericilor rĕsăritene. Probabil îşi are originea în cuvintele lui Christos „*Eu sunt viţa...*" ori în rolul ce' l are *vinul* la serviciile divine în biserica creştină.

In cimiteriul de la biserica parochială din *Putna* şi preste tot în Bucovina am aflat — după frumosul obiceiu al Românului de pretutindenea — pe câmp la rĕspântia drumurilor, în vêrful colinelor etc. *cruci frumos cioplite* din pétră şi pe tóte era sculptată viţa de vie, ear' la mijloc un potir cu o cruce simplă în cavitatea lui.

O decoraţiune fórte frumósă, care pare totodată fórte românéscă, am aflat lă têmpla bisericei sfântului *George nou din Bucureşti*; şi anume de-asupra icónelor împĕrăteşti este o ghirlandă lungă cât têmpla, împletită din câte 2 cucuruzi cu fructe şi frunze. Acéstă sculptură pare fórte originală şi totodată şi naţională. N'am mai regăsit-o nicăiri. In o ţéră, unde păpuşoiul jócă rol important, nu-i mirare că frunza şi fructul sĕu ocură ca decoraţie şi în sculptura bisericéscă.

---

[1] Călĕtorie în Rusia pag. 49, de Nifon Popescu, archim. în Sinaia.

(Va urma).

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului sĕu plăcut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 22—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Nr. 998/1904. [328] 3—3

Concurs

Pentru **ocuparea postului al II-lea învĕţătoresc** reînfiinţat la şcéla din opidul **Mercurea**, protopresbiteratul Mercurei, se escrie concurs cu termin de **10 zile** de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele: 800 coróne, cuartir şi lemnele necesare de foc.

Reflectanţii la acest post au sĕ-şi înainteze cererile lor instruite conform normelor în vigóre la subsemnatul oficiu protopresbiteral în terminul mai sus indicat.

In conţelegere cu comitetul parohial.

Mercurea, 3 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral.

Avram P. Pecurariu
protopresb.

Nr. 750/904 [330] 2—3

Concurs

Pe temeiul ordinului Veneratului Consistoriu arhidiecesan, dto 2 Novembre a. c. nr. 11.497 Bis., se publică concurs pentru ocuparea postului de **capelan** din comuna **Rovina**.

Emolumentele, sunt jumĕtate din tóte venitele fasionate în cóla B., cum şi din suma de întregire de la stat.

Competenţii au sĕ şi înainteze rugările instruate conform normelor în vigóre, în termin de 30 zile, de la prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român“ şi a se presenta în timpul regulamentar pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Brad, la 11 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană**:

Noul abecedar de **Dr. Petru Şpan**
Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . .	„ 2·50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.	
Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (romànca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—
plus 20 fil. porto postal.	
Sate şi mănăstiri din Romănia, de *N. Iorga*	„ 2 50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4.—
plus 30 fileri porto postal.	
Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—
porto 72 fil.	

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Paul Nendwich în Sibiiu.

Sobe
şi
cuptóre de fiert

cu preţuri variate

de la cea mai simplă până la cea mai bogată esecutare.

Liferarea de la depositul din

Sibiiu şi **Alba-Iulia**

sau de la fabrică se face **franco** pentru ori-care staţiune de tren. (316) 4—6

La cerere se trimite lista preţurilor.

Depositul Paul Nendwich, Alba-Iulia.

A eşit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop şi metropolit** şi se află de vênzare la **Tipografia şi Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu preţurile: broşat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediţie de lux broşat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

La **Librăria** Tipografiei **archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

☞ Pentru pacienţii de stomach! ☜

Tuturor cari în urma rĕcelii ori a prea marei împovărări a stomachului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un traiu neregulat 'şi au contras bóle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârciuri de stomach, Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach

li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui resultate escelente de mulţi ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din buruieni renumite şi recunoscute ca tămăduitóre, cu vin bun; întăreşte şi înviorézá organismul de mistuire al omului. Vinul de buruieni delătură conturbaţiile de mistuire şi influinţézá puternic asupra nouei formări de sânge sănĕtos.

Prin întrebuinţarea regulată a vinului de buruieni bólele de stomach vor fi curate încă în formare. Sĕ nu întârzie nime dar' a-'l folosí încă de cu vreme. Simptome, ca: **dureri de cap, rîgăeli, arsuri în stomach, inflamaţii, ameţeli cu vomări**, cari la pacienţi cu suferinţe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni

Constipaţiile cu urmările lor neplăcute, **maladii, dureri colice, bătăi de inimă, insomnie**, precum şi conglomerarea sângelui în ficat, splină şi suferinţele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de buruieni. Vinul de buruieni delătură mistuirea grea şi depărtézá prin un scaun uşor materii stricate din stomach şi intestine.

Faţa palidă şi slabă, anemia şi slăbiciunile sunt de obiceiu urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge şi a stării bolnăviciόse a ficatului. **Lipsa de apetit** şi **reaua dispoziţie**, precum şi **durerile de cap** şi **nopţile perdute** (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persóne. Vinul de burueni dă slăbitei puteri de traiu un nou şi próspĕt impuls. Vinul de burueni măreşte apetitul, ajută mistuirea şi nutrirea, uşurézá formarea şi schimbarea materiei, înlesneşte formarea sângelui, calmézá nervi escitaţi şi creézá nouă **voe de viéţă**. Nenumĕrate scrisori de recunoscinţă şi mulţămită dovedesc acestea.

Vinul de ierburi se află de vênzare în sticle *fl. 1.50* şi *fl. 2.—* la farmaciile din *Sibiu, Turnişor, Sĕlişte, Ocna, Slimnic, Şeica-mare, Nocrich, Avrig, Tălmaciu, Boiţa, Cisnădie, Poplaca, Gurarîului, Jina, Poiana, Mercurea, Câlnic, Loman, Pianul-de-sus, Petrifalĕu, Sĕbeşul-săsesc, Vinţul-de-jos, Daia, Spring, Vingard, Ohaba, Beşinĕu, Mihalţ, Teiuş, Blaj, Pănade, Ţapu, Mediaş, Blăjel, Sân-Mărtin, Ibaşfalĕu, Basna, Agnita, Cincu-mare, Boholţ, Făgăraş, Beclean, Câmpulung, Rîmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăştie, Deva, Hunedoara, Haţeg, Luncani, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia* etc. — precum şi în tóte celelalte localităţi mai mari şi mai mici din Ardél, Ungaria şi Austria.

Farmaciile din Sibiiu trimit 3 şi mai multe sticle de vin cu preţurile originale în tóte localităţile din Austro-Ungaria.

☞ Păziţi-vĕ de falsificări! ☜

Sĕ se cérá anumit:

Vinul de burueni al lui ☞ Hubert Ullrich. ☜

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părţile lui constitutive sûnt: Vin de Malaga 50,0, Spirt de vin 100,0, Glycerin 100,0, Vin roşu 240,0, Sirup de fragi 150,0, Sirup de cireşe 320,0, Coacăză, Aniş, Rădĕcină „Helen“, iarba ferului americană, Rădĕcina „Entianus“, „Kalmus“ à 10,0. Tóte aceste se amestecă. un. dcm. [5] 3—21

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 126 Sibiiu, Sâmbătă 20 Novembre (3 Decembre) 1904 *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiasă.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Catolicismul în România.

Sibiiu, 2 Decembre n.

Chestia şcólelor particulare, susţinute în România din partea călugăriţelor romano-catolice, e resolvată prin sentinţa adusă din partea ministrului de instrucţie, în acel înţeles, că susţinĕtorii şcólelor numite au sĕ se conformeze întru tóte legilor ţĕrii şi normelor aflătóre în vigóre în statul român cu privire la instrucţia publică, căci în cas contrar, la un termin órecare şcólele vor fi închise. Afară de acésta cetisem în ziarele din România, că în ministeriul român de culte şi instrucţiune publică se lucréză la un proiect de lege referitor la *şcólele particulare*, în care sigur că se vor ţiné în vedere tóte mancităţile, tóte scăderile descoperite cu ocasiunea anchetei care a fost deschisă în contra şcólelor călugăriţelor rom.-catolice, şi se vor lua mĕsuri, ca aceea ce s'a întêmplat sĕ nu se mai întêmple.

Câtă vreme chestia acestor şcóle a stat la ordinea zilei în România, presa de acolo necontenit aducea articoli scrişi cu multă căldură românéscă despre pericolul cu care e amenințată biserica strămoşéscă greco-ortodoxă în urma lăţirii de care se bucură catolicismul în statul român. Ni-se zugrăvia situaţia ca insuportabilă, şi valuri mari se formaseră în jurul propagandei catolice, care, se zicea, îşi arógă drepturi în România pe cari nu le are, şi-şi închipue că şi în România biserica romano-catolică e biserica oficială a ţerii.

Chestia şcólelor susţinute din partea călugăriţelor e însĕ acum resolvată, discuţia asupra acestor şcóle e întreruptă, şi astfel rar se mai vorbeşte în presa din România despre catolicism ca pericol pentru biserica ortodoxă română şi pentru neamul românesc. Semnul, că pericolul nu a fost tocmai aşa de mare cum şi-l închipuiau unii, sau póte că nici n'a esistat de loc. Şi noi suntem aplecaţi a crede că acest din urmă e adevĕrul.

Catolicismul n'are teren de estindere printrĕ Români, şi credem că nu ne înşelăm când afirmăm, că tóte încercările ce se fac în regatul român pentru a se converti persóne singuratice, urmăresc cu totul alt scop, după cum a scos la ivélă chiar şi cercetarea efectuită în chestia şcólelor călugăriţelor, scopul de a pune mâna pe averea unor credule şi zăpăcite, cari ameţite în fel şi fel de forme, se îngrópă în vre-o mănăstire, în proprietatea căreia îşi trec apoi întréga avere moştenită de la părinţi.

S'a întêmplat asemenea cas în România? Da, aşa a constatat cercetarea ordonată în privinţa acésta din partea guvernului. S'a întêmplat, nu unul, ci două, trei, mai multe casuri. Dar' ori-câte sĕ se fi întêmplat, ele rĕmân casuri singuratice, pentru-că 10—20 de suflete perdute, la o biserică mare şi puternică întru adevĕr nu numĕră. Pericolul ar fi de recunoscut atunci, când cercuri largi ale poporaţiunei ar da semne că i mai place serviciul în biserica rom.-catolică (pe care nu-l înţelege) de cât în biserica sa naţională, dar' un lucru ca acesta nu se va întêmpla nici-odată printrĕ Români. Şi bine zicea nu de mult o fóie din capitala regatului român, că „póte catolicismul sĕ verse milióne în România pentru propagandă, căci le va perde în vênt. Românul rĕmâne ce este, cu credinţa lui strămoşéscă, care nu i-a adus inchisiţii, nici indulgenţe, nici rĕsvrătiri în sinul neamului, nu i-a adus nici un rĕu, ci numai bine şi linişte în viéţa morală, socială şi naţională“.

Aceea ce s'a întêmplat sub Atanasie la 1700, nu se va mai întêmpla, pentru-că ne va ferí ceriul de astfel de păstori sufleteşti, cum erau aceia de pe atunci, cari pentru favoruri personale şi-au părăsit turma. Dar' ceriul ne va ferí de o asemenea eventualitate numai în casul dacă ne vom ferí şi noi, biserica vie, credincioşii cari o formăm. Şi ne vom ferí dacă nisuinţele nóstre vor fi îndreptate într'acolo, ca de-şi nu la moment, cel puţin pe séma generaţiilor următóre sĕ avem un *cler* în biserica nóstră, care se pótă ţiné concurenţa în tótă privinţa cu clerul romano-catolic.

Pentru-că *aici* reşede superioritatea catolicismului, nu în altceva. Clerul r.-catolic vine scos din o asentare formală. şi vine compus numai din ómeni cu adevĕrată vocaţiune pentru carieră, cari pe de-asupra mai au şi minte ageră şi fisic atrăgĕtor, pe când la noi preoţia până mai de curênd a fost considerată numai ca o moştenire, care trecea de la tatăl la fiu, ori de la moş la nepot. Suntem însĕ pe bună cale de a ne lăpĕda de aceste obiceiuri vechi, şi dacă vom merge pe calea apucată, noi, cei de dincóce, putem sĕ avem în 25 de ani un cler în întréga metropolie de care sĕ nu ne fie témă că nu va puté ţiné concurenţa cu clerul romano-catolic.

Şi acum conclusiunea. Dacă noi, cei-ce tóte trebue sĕ le facem şi sĕ le acoperim din propria nóstră sĕrăcie, suntem pe cale de a ne creşte un cler care spre fala bisericei nóstre sĕ fie, şi care sĕ o ştie apăra în cas de pericol: cu cât mai uşor o pot face acésta fraţii şi coreligionarii nostri din regatul român, cari au guvern ce le pórtă grijă, şi au budget din care 'şi pot acoperí trebuinţele şi cheltuelile! Acésta sĕ le fie deci şi lor grija cea mai mare, şi atunci n'au sĕ se mai témă de primejdia catolicismului.

Situaţia politică.

Sunt două sĕptĕmâni de când guvernul a dat oposiţiei lovitura cea grea parlamentară, luându-i din mână arma obstrucţiei, şi spiritele tot nu s'au calmat, ci din contră, se pare că agitaţia câştigă tot mai larg teren şi mai largi cercuri de nemulţămiţi.

O perdere mare morală pentru guvern şi partidul de la putere constitue la tot casul faptul, că ómeni cu greutate, ca contele *Andrássy Gyula*, ca *Wlassics*, fost ministru la culte, şi fostul ministru president *Széll Kálmán*, au eşit din partidul guvernamental, motivându-şi pasul în câte o scrisóre deschisă adresată alegĕtorilor, cu aceea, că procedura guvernului *nu a fost corectă*, şi ei nu pot sĕ rĕmână solidari cu guvernul. Se trag deci la o parte.

Au mai eşit apoi şi alţii din partidul guvernamental, cam vre-o 23 deputaţi, un numĕr care ori-cât de însemnat sĕ fie în ce priveşte calitatea, nu face nici o grijă guvernului, care şi fără acesti deputaţi dispune în dietă de o majoritate mare şi compactă, gata sĕ facă tot ce cere guvernul de la ea.

Vorba e însĕ, că guvernul *ce va cere* de la majoritatea sa, după redeschiderea dietei? Va cere sĕ mérgă mai departe pe calea apucată, în cas că oposiţia îi va face greutăţi, — după cum amenință că va face, — ori apoi va revoca, va face nevotată propunerea votată prin suprindere a lui *Dániel*, şi pe calea acésta va da satifacţie oposiţiei, care earăşi, în schimb va sista tóte ostilităţile şi se va învoí, ca o comisiune de 21 sĕ fie esmisă pentru modificarea pe cale corectă parlamentară a regulamentului de casă?

Pentru-că se fac propunei în înţelesul acesta.

Se aud apoi şi astfel de păreri, că guvernul la nici un cas nu se va pleca în faţa oposiţiei, ci cu ajutoriul propunerii lui Dániel va căuta, ca după redeschiderea dietei în 2—3 şedinţe sĕ i-se voteze indemnitate pe vre-o trei-patru luni, şi apoi imediat *va disolva dieta* şi va face alegeri noue, grijind, ca din ele oposiţia sĕ iasă bine decimată.

De eventualitatea acésta se teme, cum se vede, oposiţia, de aceea ţine întruniri publice unde numai póte, pentru a câştiga opiniunea publică pe partea sa. Nici organele guvernului însĕ nu stau cu mânile 'n sin, ci din tóte părţile trimit dlui ministru-president adrese de aderenţă, pe cari tot cu aceeaşi însufleţire le-ar trimite, credem noi, şi lui *Kossuth* ori *Apponyi*, dacă dintrĕ ei ar fi careva ministru-president.

Va sĕ zică, deocamdată se ţine licitaţie publică, pentru a se ştí că *„naţiunea“* pe care parte e, pe a guvernului, care a călcat legea, ori pe a oposiţiei, care nu vrea sĕ permită o călcare de lege (dar' a permis totdeuna când a fost vorba de naţionalităţile nemagiare!), şi apoi lupta decisivă întrĕ guvern şi oposiţie se va da după redeschiderea dietei. Atunci se va vedé, cine e mai tare şi cine e mai — şiret?! Positiv nu se ştie când se va face redeschiderea dietei, dar' se crede că în 9 Decembre n. Atâta e, ce putem înregistra, ca simpli cronicari, despre situaţia politica internă din statul nostru.

Ear' informaţiile *ultime* ce le avem sunt următórele:

Contele Tisza în Iaurin.

Eri, Joi, ministrul-president *Tisza*, invitat din partea aderenţilor sei din *Iaurin* (Győr), a mers întrĕ ei şi a rostit o vorbire rĕsboinică, în care a declarat, că *trebue* sĕ facă revisiunea regulamentului de casă, pentru a salva parlamentarismul şi a-l asigura pe séma naţiunei. E vina oposiţiei, că nu s'a invoit sĕ se facă revisiunea pe cale pacinică, ci cu luarea de mĕsuri energice. Ministrul-president a fost însoţit de mulţi deputaţi, şi pe drum, cum şi în Iaurin, i-s'au făcut ovaţiuni frumóse. Magiarii din Viena încă au venit cu tren separat la Iaurin, pentru a-şi arăta simpatiile faţă de energicul ministru-president ungar.

Speranţele oposiţiei.

Oposiţia unită trage mare nădejde că la Corónă ministrul-president Tisza nu mai are trecerea de mai 'nainte şi că Coróna nu e mulţămită de loc cu felul de procedare a guvernului faţă de oposiţie. Din unele părţi contele Tisza e considerat chiar ca ministru-president *căzut*, şi o fóie oposiţională voeşte sĕ ştie şi aceea, că M. Sa a început deja sĕ iee informaţiuni asupra situaţiei de la cei eşiţi din partidul guvernamental. Până acum ar fi fost primit în audienţă *Darányi* (viitoriul ministru-president) şi va mai fi primit contele *Andrássy* şi *Széll*. Numai sĕ nu fie speranţe deşarte!

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

2. *Hangul Safar Boer de A.-Vist*, cu 30 patrifamilii, cari au diplomă de nobilitate de la G. Báthori din Sibiiu 25 Februarie 1613, avênd insemnele: pe scut militar de colóre celestină se vede un lup stând pe picióre, ţinênd în laba drépta sabie, ear' în stânga un cuţit.

3. *Neagoe de A.-Vist*, cu 32 patrifamilii, cu diplomă de nova donaţiune de la G. Bethlen din 19 April 1628, ce o a căpĕtat Neagoe asesor al tablei judecătoreşti din Făgăraş, şi sentinţa tabulară din 6 Februarie 1796 prin care se declară de nobili adevĕraţi.

4. *Borzea alias Bozgach de A.-Vist*, cu 20 patrifamilii, şi cu diplomă nouă de la G. Bethlen din anul 1628.

5. *Matheas de Dridiff et A.-Vist*, cu diplomă de la G. Rákoczi din Alba-Iulia 20 Iulie 1638 şi genealogie din anul 1825.

b) In Vistea-superióră, cu 263 case şi 1401 locuitori.

Afară de boerii condivisionali cu cei din Vistea-inferióră mai sunt:

1. *Kora de Felső-Vist*, cu 4 patrifamilii, au diplomă de la G. Bethlen din anul 1616.

2. *Vulcan de F.-Vist*, 2 patrifamlii, cu diplomă, asemenea de la G. Bethlen, tot din anul 1616.

3. *Popa de F.-Vist*, 5 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza din anul 1667.

c) In Corbi, 80 case cu 496 locuitori, sat întrĕ Vistea şi Ucea, unde aflăm pe:

1. *Bacsila sau Bacilla de Ucsa et Korbi* numĕră la vre-o 30 patrifamilii. Principele G. Bethlen a dat din Caşiovia în 5 Novembre 1625 lui *Oprea Bacsilla*, lui *Petrasc Zile* (astăzi Silea) lui *Grigorie Streza* şi lui *Ioan Raduly* în privinţa porţiunilor boeronale din Ucsa şi Korbi — litere noue donaţionale, fiind-că pe cele vechi le-au fost perdut.

2. *Szilea, Sztreza* şi *Raduly de Korbi*; a se vedé la precedentul Bacsilla.

d) In Ucea-inferióră, cu 155 case şi 772 locuitori.

Afară de familiile boereşti din Vistea, cari au fost donate de Mircea

Vodă, şi la 1511 confirmate în posesiunile lor din boeronatele întregi ale Vistei şi Ucei-inferióre şi superióre şi în jumĕtatea boeronatului de Arpaş, mai aflăm în Ucea de jos următorii boeri:

1. *Grama de A.-Ucsa*, 6 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza din Făgăraş 7 April 1671, dată lui *Opris*, *Grigorie* şi *Radul Grama* de A.-Ucsa, prin care acestia pe basa documentelor lor mai vechi se confirmă în posesiunile erezite de la strămoşii lor, şi în drepturile de móră, de munţi, de vecini şi de ţigani cari obicinuiau a face slujbele îndatinate, ear' ei în conformitate cu usul şi consuetudinea vechiă sĕ fie datori a presenta serviciile ce trebuesc făcute la Castelul Făgăraş, cu cai buni, cu arme şi cu tunică de postav bun.

2. *Bacsilla de Ucsa et Korbi*, a se vedé la Korbi.

3. *Barbat*, *Gania* şi *Roman de A.-Ucsa*, 23 patrifamilii, au diplomă de înnoirea boeronatului lor, de la M. Apafi din Făgăraş 25 Ianuarie 1664.

4. *Boer alias Safar de A.-Ucsa*, cu 30 patrifamilii, dintr'o familie cu Safar de A.-Vist, au diplomă de nobilitate de la G. Báthori din anul 1613 cu armale: pe scut celestin un lup şeḑênd pe piciórele dindĕrĕt cu laba dréptă ţine sabia scósă, ear' cu cea stângă un cuţit.

5. *Popa-Many de A.-Ucsa*, 12 patrifamilii, cu diplomă nouă de la Ana Bornemisza din 21 Septembre 1666.

6. *Oprea de A.-Ucsa*, 30 patrifamilii, cu diplome de la G. Bethlen din 1620, de la Susana Lorándfi 1652 şi de la M. Apafi din 1663, avênd armale: pe scut vênĕt un bărbat înarmat.

7. *Opris de A.-Ucsa*, 7 patrifamilii, cu diplomă nouă de la Ana Bornemisza din anul 1671. (Veḑi Grama de A.-Ucsa.)

8. *Petrask de Alsó et Felső-Ucsa*, 5 patrifamilii, cu diplomă nouă de la G. Bethlen din 5 Novembre 1625, prin care se confirmă în posesiunile lor din Corbi şi din ambele Uce.

9. *Roman de Ucsa*, 11 patrifamilii. Boerul *Roman* cu feciorii sĕi *Vladimir*, *Stanislau*, *Barbat*, *Barbu*, *Toma*, *Vlad Radu* de Ucsa, în adunarea tribunalului boeresc ţinut în Făgăraş *feria tertia verae sanctae et individae trinitatis 1509* sub presidiul lui Paul Thomori asistat de boerii juraţi, a nume: *Aldea Bica de Voivodeni*, *Coman* şi *Costea de Russor*, *Mailat de Comana*, *Manea de Comana*, *Chiurila de Grid*, *Aldea de Vad*, *Stoica de Bethlen*, *Balas de Drid*, *Stefan de Szombat*, *Vulcan de Skorei şi Stan Sorontal de Kertzisora*, au câştigat moşiile boeronale confiscate de la *Bursan de Ucsa*, *Zin de Kertzisora*, *Grozav de F.-Arpas* şi *Anca Zin de Ucsa*, boeri amestecaţi în revolta lui Mihnea-Vodă. Acéstă sentinţă s'a estradat în transumpt capitular 1728 lui *Popa Vlad*, *Coman şi Vlad Ioan de Ucsa*.

10. Alt *Roman* din familia *Barbat de Ucsa*, 11 patrifamilii, a căpătat litere confirmătóre de la Susana Lorándfi din Făgăraş 14 April 1652 şi armale de la M. Apafi din Sighişóra 11 April 1663 cu următórele insemne: pe scurt ceruleu un bărbat în vestminte roşii, ţinênd în drépta sabia, ear' în stânga cunună de flori, — apoi tot de la M. Apafi din Făgăraş 25 Ianuarie 1664 diplomă de confirmare în boeronat.

11. *Szilea de Ucsa et Korbi*, 30 patrifamilii, cu diplomă confirmătóre de la G. Bethlen 5 Novembre 1625 dată lui *Oprea* şi *Ztoika Bacsila*, lui *Petrascu* şi *Sztancsul Zile* apoi lui *Radul şi Streza* de Ucsa şi Korbi. A se vedé şi la Korbi. (Va urma).

Deschiderea parlamentului român.

Luni s'a făcut la Bucureşti deschiderea sesiunei ordinare a corpurilor legiuitóre, cu ceremonialul obicinuit. Mesajul de tron a fost cetit de M. Sa Regele *Carol*, şi a fost de următoriul cuprins:

Domnilor senatori, domnilor deputaţi.

Ca totdéuna vin şi astăzi cu vie mulţămire în mijlocul representanţilor naţiunii spre a le aduce salutările Mele. Am adânca încredere că sunteţi hotărîţi a întra în lucrările ultimei sesiuni a acestei legislaturi cu acelaşi simţĕmênt al datoriei pentru binele obştesc şi cu aceeaşi energie rodnică, cari v'au însufleţit până acum.

Stăruinţa statelor de a deslega prin bună înţelegere chestiunile ce le pot desbina, întăreşte tot mai mult pacea. Pe acéstă cale România îşi urmăreşte ţinta neclintită a politicei sale internaţionale, care i-a dobândit încrederea şi pretinia tuturor şi asigură pacinica desvoltare a puterilor Regatului.

Guvernul Meu va supune deliberării Domniilor-vóstre convenţiunea comercială încheiată cu imperiul german. Avem speranţa, că în curênd vom regula şi cu celelalte state relaţiunile nóstre comerciale. Aşezând acestea pe o basă statornică, vom da un nou avênt desvoltării nóstre economice.

Domnilor senatori, domnilor deputaţi. Un an de secetă a bântuit earăşi ţéra. Guvernul meu a luat la timp mĕsurile necesare pentru a micşora lipsele acestei crise, care apasă astă-dată mai mult populaţiunea rurală.

Cu tóte acestea, prin cheltueli mĕsurate şi echilibrarea neîndoelnică a budgetului statului creditul ţerei va rĕmâné naatins şi vom puté învinge greaua încercare ce îndurăm în momentul de faţă. Budgetul anului 1905—1906 va fi stabilit pe aceleaşi base ca budgetele esercitiilor precedente.

Ministrul financelor va presenta un proiect de reformă a legii vamale, spre a o pune în acord atât cu progresele realisate în acéstă ramură a administraţiunii, cât şi cu trebuinţele noului tarif vamal. Noua lege va prevedea înfiinţarea de întreposite în Bucureşti, spre a da o mai mare înlesnire comerciului.

Industria petrolului a luat în ultimii ani un avênt atât de mare, în cât ea ocupă astăzi un loc însemnat în desvoltarea nóstră economică. Ea a fost ajutată de înfiinţarea la Constanţa a rezervoriilor şi a portului de petrol, cari înlesnesc într'un mod sigur şi eftin esportul acestui nou isvor de bogăţie a pământului nostru.

Instrucţiunea publică păşeşte înainte în direcţia practică dată ei de legile votate de Domniile-Vóstre, menite a forma generaţiuni cari sĕ-şi asigure prin muncă temeinică esistinţa şi bunul traiu.

Armata, care în curênd va fi complet înzestrată cu armele cele mai perfecţionate, se întăreşte neîncetat, însufleţită de datoria ei de a fi pregătită, ori-când se va cere, ea adevĕrat scut al ţerei.

Domnilor senatori, domnilor deputaţi. In anul acesta am avut o vie mulţămire sufletéscă de a străbate cea mai mare parte a regatului, călĕtorind pe măreţul fluviu al Dunării de la fruntăriile nóstre până în Marea-Négră şi în văile Bîrladului şi ale Siretului; ear' în a doua a Mea capitală a Iaşilor am petrecut zile frumóse, înălţate *prin serbările închinate bisericei nóstre.* Cu acest prilegiu M'am încredinţat din nou cât de adânc înrădĕcinate sunt în inima scumpului Meu popor simţĕmintele de dragoste şi de devotament pentru Mine şi familia Mea şi cât de statornic s'a înfipt în inimile tuturor cetăţenilor *încrederea în viitoriul asigurat al patriei.* Sunt fericit a reînoi încă odatăací, în mijlocul representanţilor naţiunii, marea mulţămire ce am simţit şi a vĕ asigura că vom păstra acestei vii şi sincere manifestări de credinţă o neştérsă amintire.

Domnilor senatori, domnilor deputaţi. Urând din tot sufletul, ca lucrările Domniilor Vóstre sĕ fie şi de astă dată rodnice, rog pe Dumnezeu sĕ reverse binecuvêntarea şi harurile sale asupra scumpei nóstre Românii.

Sesiunea ordinară a Corpurilor legiuitóre este deschisă.

Conferenţe preoţeşti.

Convocare.

Onorata preoţime din protopresbiteratul gr.-ort. Hunedóra se convócă prin acésta la conferenţa anuală ce se va ţiné *Marţi în ziua de sfântul apostol Andreiu (30 Novembre st. v.)* în localul şcólei nóstre confesionale din Hunedóra la orele 10 a. m., cu următórea

Programă:

1. Precis la 9 ore, după premergerea utreniei se va începe sf. liturgie, la finea căreia se va celebra parastas pentru fericitul metropolit marele Andreiu, apoi predică ocasională şi invocarea sfântului duh. Vor oficia preoţii: Iacob Ghisia, Leontin Ungur şi Constantin Dăncilă, ear' predica o va ţiné preotul din Batiz Petru Şinca, eventual George Rain din Nădăştia-inferióră.

2. După finirea acestora se va trece în şcólă, unde se face deschiderea şedinţei prin protopresbiter.

3. Constatarea membrilor presenţi şi constituirea conferenţei.

4. Discuţiune asupra serviciului divin şi asupra predicei rostite în biserică.

5. Comunicarea hârtiei consistoriale dto 3/16 Februarie nr. 13,225 Bis., prin care se ia la cunoştinţă protocolul conferenţei trecute şi disposiţiunile făcute în acel ordin.

6. Comunicarea ordinelor consistoriale dto 16 Martie a. c. nr. 3235 Bis., din 20 April a. c. nr. 3880 Bis. şi dto 22 Iunie a. c. nr. 4417 Bis.

7. Observări făcute din partea preoţilor Leontin Ungur şi George Henţia asupra temei lucrate şi presentate la conferenţa din anul trecut de către preotul George Rain: „Cari sunt scăderile cele mai înrădăcinate în popor şi ce mijlóce ar fi a se aplica la stîrpirea lor?“.

8. Tema: „Relele ce provin din beţie, şi combaterea ei“. Cu lucrarea acestei teme se îndatoréză preotul George Rain şi George Popoviciu (Nădăştia-superióră).

9. Raport din partea fie-cărui preot: a încercat înfiinţarea de fond de bucate în parochia sa, şi dacă nu din ce motiv.

10. Planul cronologic dat spre lucrare în conferenţa trecută unei comisiuni, se ceteşte de Constantin Dăncilă.

11. Preoţii George Henţia şi Teofil Pĕcurariu, conform punctului 8 al conferenţei trecute, referéză despre înfiinţarea de reuniuni prevĕḑute în punctul 12 al cercularului consistorial dto 4 Martie 1903 nr. 2142 Bis.

12. Preoţii sĕ referéze cine şi unde au întrodus cronica parochială?

13. Defigerea locului pentru conferenţa anului viitoriu.

14. Incheerea conferenţei.

Hunedóra, la 1 Nov. 1904.

Avram P. Pecurariu,
protopresbiter.

NOUTĂŢI

Adunări de protestare. Dumineca s'a ţinut în comuna *Petrovaţ*, comitatul Bács, adunare poporală, la care au luat parte Sêrbii şi Slovacii din comuna numită şi comunele din apropiere, în numĕr de peste cinci mii. Adunarea a cerut a se lua de la ordinea zilei projectul de lege despre reformele instrucţiunei publice şi a se întroduce în instrucţiunea publică reforme cari sĕ fie în consonanţă cu interesele naţionalităţilor. S'au rostit vorbiri frumóse. Adunarea a decurs în ordine.

— Studenţii slavi de la şcólele superióre din *Praga* încă au ţinut Duminecă întrunire publică şi au ridicat *protest* în contra proiectului de lege al dlui ministru Berzviczy.

FOIŞÓRĂ

Puterea imaginaţiunei.

Schiţă psichologică de Dr. Parkner.

(Fine).

Chiar şi nălucea morţii încă póte fi evocată de imaginaţia unor asemenea persóne. O damă histerică auzise în tinereţe de la o femeie neghióbă, că persónele cari sufĕr de bóla de care sufere dînsa, la etatea de patruzeci şi cinci de ani trebue sĕ móră. După douĕzeci de ani, ajungênd etatea amintită, dama se pregătea de mórte, îi veniau năduşeli, şi póte muria în adevĕr, dacă medicul n'ar fi aflat, din întêmplare de profeţia neródă. Cu mare dificultate a putut sĕ o convingă, că femeia aceea a spus o prostie. Atunci s'a hotărît sĕ trăiéscă, şi din acel moment s'a însănĕtoşat.

Precum la producerea bólelor, aşa şi la vindecarea lor, jócă rol imaginaţia. Sunt bolnavi cari se tămăduiesc îndată ce au vĕzut pe medicul. Un bărbat de stat renumit suferea de insomnie. Aflându-se în vilegiatură, a trimis după medicul din comuna apropiată, sĕ-i facă injecţie de morfină.

Medicul se presintă şi face pregătirile pentru mica operaţiune. In momentul acela observă însĕ, că a uitat sĕ aducă morfina. El îşi păstréză însĕ calmul şi face injecţiunea... cu apă curată. Intrebat dacă injecţiunea va avé efect, medicul rĕspunse în tonul convingerii, că da. Şi în adevĕr, nervii bărbatului de stat s'au calmat şi a putut sĕ dórmă.

Fenomenele cele mai interesante despre puterea imaginaţiunei le furniséză hipnosa. O bucată de hârtie despre care medicii afirmă că este hârtie de muştar, pusă pe pielea bolnavului producea în adevĕr efectul hârtiei de muştar. Interesante sunt încercările lui Krafft-Ebing, Jendrassik şi ale altor esperimentatori, făcute în privinţa acésta. Din contră, hârtia de muştar declarată de medic ca hârtie simplă, n'a produs nici un efect.

S'ar puté cita sumedenie de casuri provenite din închipuire, şi cari au jucat rol în procese criminale, influinţând mersul justiţiei adese-ori în detrimentul unui inculpat pe sfânta dreptate.

Incheiem cu următoriul cas interesant:

O damă mai în vêrstă din Viena îşi închipuia că un oficer, care şedea în vecini şi trecea zilnic pe lângă ferestile ei, se prăpădeşte de dragoste pentru dînsa. Intêmplarea a adus cu sine, că într'o familie a făcut cunoştinţă cu acel oficer. Din puţinele cuvinte ce le-au schimbat, dama s'a confirmat şi mai mult în convingerea, că oficerul o iubteşte — însĕ n'are curagiul s'o mărturiséscă... Inchipuirea ei dobândi în curênd o nouă hrană prin nişte corespondenţe de amor anonime publicate printrĕ inserţiunile unui ziariu şi despre cari ea îşi închipuia că îi sunt adresate dînsei şi scrise de oficerul. Intr'aceea oficerul pléca în concediu. Dama găseşte un pretext şi îi scrie. Oficerul, ca om cult, îi rĕspunde politicos, însĕ cu rezerva cuvenită. Dama îşi închipuieşte că printrĕ rênduri oficerul îi declară amor. Intorcêndu-se din concediu, oficerul se întâlneşte earăşi din întêmplare într'o familie cu dama, şi acésta profită de ocasiune, când au rĕmas un moment singuri, ca arucându i se de gât, sĕ-i declare că este mirésa lui. Oficerul a fost fórte suprins şi i-a declarat în scris, că este o neînţelegere la mijloc.

Sentimentele damei s'au schimbat din acest moment cu desĕvêrşire. Ea îşi închipuia acum că oficerul e vorbeşte în tóte părţile de rĕu şi închipuirea acésta îi fu „confirmată“ earăşi prin nişte corespondenţe anonime publicate la inserţiuni şi cari erau de conţinut ofensător. Era în firma convingere că sunt scrise la adresa ei şi că nimeni altul nu le-a putut scrie de cât oficerul.

Dama se adreséză colonelului şi cere pedepsirea oficerului. Acésta i se refusă. Nu peste mult timp oficerul îşi dă dimisia din armată, ear' dama crezêndu se mereu ofensată şi insultată, îl dă pe oficer în judecata tribunalului. Aici s'a descoperit nevinovăţia inculpatului. Intréga istorie amorósă n'a esistat de cât în imaginaţiunea damei, care în urma unei anchete medicale fù declarată historică.

Vorbe înţelepte.

Despotismul e tot aşa de adânc înrădăcinat în firea omului, ca şi egoismul. De aceea, libertatea de care se bucură, n'ar voí sĕ o vadă estinsă şi asupra altora.

*

Nimic mai trist pentru omenime de cât moşnégul care móre fără a fi trăit, pentru-că n'a produs nimica în viéţă.

*

Misiunea omului este sĕ lupte, pe tron, ca şi în colibă. Aici cu miseria, colo cu fericirea, în ambele casuri însĕ cu inima proprie.

— Acelaşi lucru s'a întêmplat şi la Viena, unde studenţii de diferite naţionalităţi au protestat cu energie în contra atentatului ce se plănueşte asupra naţionalităţilor nemagiare din Ungaria prin intenţionatele reforme şcolare.

— Eri (Joi) s'a ţinut în Cluj sinodul protopopesc mixt al tractului gr. cat. clujan, condus de protopopul Dr. Ilie Daian. Intrĕ alte importante hotĕrîri sinodul a votat unanim moţiune de *protest contra proiectului despre reforma instrucţiunii publice poporale.*

*

Daruri de Crăciun săracilor nostri. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun săracilor nostri, patronul Reuniunei, Excelenţa Sa Domnul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, a dăruit suma de 20 cor.

*

Concert. Corul săsesc de bărbaţi din Sibiiu, numit „*Hermania*“, a dat un concert eri, Joi, 1 Decembre n. din incidentul iubileului de 25 ani de la întemeere. Programul a fost ales, ear' prestaţiunile splendide, ca totdeuna. Concertul s'a dat în sala mare de la Gesellschaftshaus, care a fost plină de public.

*

Complimentări regeşti. Conform unei telegrame din Belgrad regele Victor Emanuil al Italiei a notificat prin o telegramă regelui Petru Carageorgevici al Sêrbiei, că în semn de amiciţie i-a conferit ordul „Annunciata“. Regele Petru a rĕspuns regelui Victor tot prin telegramă, că în semn de mulţămită şi rĕspuns de amiciţie 'i trimite ordul „Stéua-Carageorgevici“.

*

Din nĕcazurile emigrărilor. Nu de mult au sosit la New-York o sută de emigranţi români din Transilvania, spre a-şi căuta lucru în America. Autorităţile de port li-au denegat însĕ debarcarea, pe motiv că deja de a casă au fost argajaţi ca lucrători la America, ceea-ce conform legilor americane nu este permis. Zadarnic au arătat bieţii ómeni că nu sunt angajaţi încă la nici un fel de muncĕ, ci numai după debarcare vor sĕ-şi caute lucru; zadarnic a întrevenit în favorul lor chiar şi consulul austro-ungar din New York, — bieţii ómeni au fost îndrumaţi sĕ se re'ntórcă a casă, ear' până la plecarea vre-unui vapor spre Europa au fost internaţi pe insula Ellis de lângă New York. Deja de trei sĕptĕmâni stau acolo, aşteptând sosirea vaporului „Pannonia“, care sĕ 'i aducă a casă.

*

Pentru promovarea culturii inului şi cânepei. Ministrul de agricultură a dat ordin, ca în ţinuturile acomodate pentru cultura inului şi cânepei profesorul specialist încredinţat din partea ministrului şi alţi pricepĕtori în causă sĕ ţină în cursul ernei prelegeri poporale, instruând pe micii economi în tóte amĕnuntele acestei culturi. In acelaşi scop ministeriul a procurat zece vagóne de sĕmânţă de in de Riga, spre a o distribuí cultivătorilor. Despre modalităţile distribuirii economii vor fi încunoştinţaţi cât de curênd.

*

Doi pretendenţi rivali — la aceeaşi masă. Cu ocasiunea petrecerii părechei regale a Portugaliei la Londra, în visită la regele Angliei, s'a întêmplat că doi pretendenţi la acelaşi tron au petrecut în aceeaşi casă şi la aceeaşi masă, — la dineul dat de ducele de Portland în onórea óspeţilor regali: anume *ducele Filip de Orleans* şi *prinţul Napoleon Victor*, ambii pretendenţi la tronul Franciei, cel dintâiu ca descedent al dinastiei bourbonice, ear' al doilea ca descedent al familiei Bonaparte. Intâlnirea s'a întêmplat din causă că ambii fiind înrudiţi cu părechea regală portughesă, nici unui n'a putut refusa invitarea (Filip de Orleans e frate cu regina Amalia, ear' Napoleon Victor e vĕr cu regele Don Carlos).

*

Pentru închiderea crişmelor Dumineca. „Reuniunea economică din comitatul Pesta“ urmând iniciativei luate de „reuniunea economică din Bihor“ a înaintat la ministrul de finanţe o adresă, în care cere a se lua mĕsuri pentru-ca în Dumineci şi sĕrbători crişmele sĕ stee închise.

*

Mormênt de zăpadă. Sĕptĕmâna trecută aprópe prin tóte ţinuturile României au fost ninsori mari împreunate cu viscole. In Valea-Cogărgeanca din judeţul Ialomiţa o turmă de peste 2000 de oi a fost formal îngropată de troenii de zăpadă.

*

Serviciu militar de doi ani în Germania. La 1 April 1905 întră în vigóre în Germania legea nouă militară, conform căreia obligământul serviciului activ la cavalerie şi la artileria de câmp călărétă e de trei ani, ear' la celelalte arme e de doi ani. Celor cari de bunăvoie fac serviciu activ de trei ani, ori în urma obligământului (la călăreţi), trecênd la reservă li-se iartă doi ani din cei cinci ai primei clase de etate.

*

Intunecime în Budapesta. Luni a fost pe la Budapesta timp aşa de noros şi neguros, în cât chiar şi întramiazi au trebuit sĕ fie lăsate aprinse felinalerele de pe strade şi lampele prin case. In timpul întunecimei ningea mereu ninsóre amestecată cu plóie, făcênd pe strade lapoviţă şi lunecuş periculos.

*

Şi-a beut viéţa. Economul Iovan Veteran din Ada făcênd têrg bun la têrgul din Zenta s'a pus sĕ se ospeteze pană ce s'a îmbĕtat turtă. In stare de beţie a plecat apoi a casă pe jos, dar' pe drum a căzut în o băltócă, din care — fiind beat — nu s'a mai putut ridica. A doua zi diminéţa l'au găsit drumarii mort, îngheţat în băltócă.

*

In şése ore — din Europa la America. André *Gombin*, ingineriu în Paris, zilele trecute a presentat unei comisiuni de esperţi o invenţie a sa: un aparat motoric, numit „tifonoid“, prin care viteza vapórelor se póte mări în aşa grad, în cât sĕ pótă percurge calea pe Ocean dintrĕ Havre şi New-York (Europa şi America) în timp de 6—7 ore.

*

Teatru în Bonţida. Ni se scriu următórele: „Dumineca, 27 Nov. st. n. a avut loc o producţiune teatrală-declamatorică musicală în comuna *Bonţida*. S'au jucat 2 piese teatrale, „*Norocu în casă*“ şi „*Ruga de la Chisetĕu*“. Ambele au reuşit pe deplin. S'-au jucat rolurile cu pricepere: Stefan *Losonţi*, Dumitru *Tătar*, Rusanda *Tătar* şi Alexandru *Blaga*, ear' juna Ana *Moga* a fost peste aşteptare în esecutarea rolului ce l'a avut. S'a declamat poesia comică „*Ţiganul la furat*“, de către Alexandru *Blaga*, producênd mult haz. Cântări în cor au fost următórele: „Tot pe drum“, „Ştii mândro când ne iubiam“, „Zis'a badea“ şi „Până când ţineam cu codrul“ esecutate fiind cu multă însufleţire din partea tinerimii. Corul a fost condus de învĕţătorul Nicolae *Hamsea*. După eshaurlarea programului a urmat joc, care a durat până în zori de zi. Public a fost numĕros. Venitul încă a fost destul de frumos, luând în socotinţă timpul cel nefavorabil. A rĕmas venit curat 36 cor. Suprasolviri au incurs de la domnii Vasilie Onosi 4 cor. Nagy Sándor 2 cor. Lukatos Dénes 1 cor. Aug. Cupşa 1 cor. şi dşóra Gutkovszky Adel 1 cor. Amintesc aici şi pe curatorul Grigorie *Chiorean*, care a lucrat mult pentru frumósa reuşită a petrecerii“.

*

Untura de peşte se bucură de mare trecere de când a succes a fi preparată în formă deplin curată. Untura de peşte curată e lipsită de gust şi de miros, e un lichid uşor de mistuit şi se ia bucuros de copii. Se póte folosi ca mijloc bun pentru promovarea osificaţiunii la copii debili. In urma bunătăţii şi a puterii sale nutritive untura de peşte a lui Zoltán cu drept cuvênt se bucură de cel mai bun renume, atât în patrie cât şi în străinătate.

*

Cartoforii... Antonie Budiul şi Frenţoiu Aron din Nădăştia-inferióră în una din zilele trecute jucau cărţi în o crişmă din Streiu (Alsó Zeykfalva în comitatul Hunedóra). Frenţoiu, înfuriat că Budiul i-a căştigat 30 de cruceri, a scos brişca şi a împlântat'o în cóstele lui Budiul, care în urma acesteia a murit. Iată la ce duce jocul de cărţi!

*

La „preţuri fixe“. In o prăvălie fruntaşă din Budapesta o damă 'şi alege o mantilă de érnă şi întrébă de preţ, care însĕ i-se pare prea pipărat. Calfa 'şi laudă marfa în fel şi chip şi spune că la ei sunt „preţuri fixe“, nu încape têrguială, din preţul de 35 fl. nu póte lăsa nimic. Intr'aceea întră în prăvălie o cunoscută de a dómnei, îmbrăcată în o mantilă perfect la fel cu aceea pentru care calfa cerea 35 fl., atât în ce priveşte materia, cât şi confecţionarea. Dând cocónele în vorbă asupra marfei, cea cu mantila cumpĕrată deja (tot din prăvălia aceea) spune indignată că de la dînsa au cerut 58 fl. pentru mantilă. Calfa se încurcă, apoi chiamă pe principalul, care îndrugă şi el la vorbă, că cea vêndută cu 58 fl. e din materie mai fină, că e confecţionată altcum, etc. Cocónele însĕ spunêndu-i câteva despre „soliditatea“ „preţurilor fixe“ au eşit fără sé cumpere ceva. Morala: sĕ nu prea credem în „preţuri fixe“.

*

☞ **In Micloşlaca,** lângă Murĕş-Uióra, se dă în arîndă, pe calea licitaţiunei publice, în 13 Decembre n. casa de sub numĕrul 15, care e proprietatea comunei, şi e destinată sĕ fie folosită ca cârcimă. E la loc fórte bun, în mijlocul comunei, şi ómenii din sat ar dorí, după cum ni-se scrie, sĕ o iee un Român, care s'ar puté apuca apoi şi de alte intreprinderi. Comuna e întrégă românéscă.

*

Daunele sociale se ivesc mai mult pe timpul unui morb. Aşa spre esemplu pacientul de tuberculosă lipsit de mijlóce nu-şi póte părăsí ocupaţiunea pentru timp mai îndelungat spre a-şi căuta sănĕtatea în vre-un loc de curĕ. Industriei chimice i-a succes a găsí un remediu eficace contra morburilor pulmonare. Acest remediu — numit *Sirolin* — vindecă tubercu'osa fără sĕ detragă pe bolnav de la ocupaţiunea sa obicinuită. Prin luarea alor 3—4 linguriţe a acestui sirup cu bun miros dispar tóte apariţiile morbului şi se ridică apetitul.

Cărţi şi reviste.

Călindare. In editura tipografiei şi librăriei diecesane din Caransebeş a apărut „*Calendariul Românului pe anul comun de la Christos 1905*“. Preţul 50 fileri (25 cr.) Pe lângă *partea calendaristică*, însoţită de poveţe economice, prevestirea timpului, şi notiţe, calendariul conţine: Cronologia, Genealogiile caselor domnitóre, Tabela taxelor de postă şi telegraf, apoi Şematismul diecesei Caransebeşului avênd în frunte o biografie cu portret a P. S. Domn Episcop Nicolae Popea. *Partea literară* cuprinde: Din ale neamului nostru (urmare din anul trecut); Mihail Popoviciu (cu portret); Stefan cel Mare Legende despre Stefan cel Mare; Sĕrbătóre (schiţe); Coriolan Brediceanu (cu portret); Viéţa în Albania; Biserica catedrală din Caransebeş (cu icónă); Dimitrie Brumarlu (cu portret); Cei doi fraţi; Datini din cari isvoreşte sărăcia la poporul român, şi combaterea lor; Trăilă Stroiescu (cu portret); Rosuna Dómna florilor (poveste); Pruncul. *Partea economică* cuprinde: Creşterea vitelor; Despre darurile urzicilor. Urméză apoi *sfaturi*, Casa orşului din Caransebeş, *Poesii*, *Felurimi*, *Consemnarea târgurilor din Ungaria şi Ardeal. Anunţuri.*

*

„Candeia“ revista bisericéscă-literară redactată în *Cernăuţi* de profesorul Dr. Emilian Voiutschi şi cons. consistorial Alexandru Manastyrski, a apărut pe Novembre (fasc. 11, anul de esistinţă XXIII) cu următoriul sumariu: Incheerea studiului esegetic „Adesaţii epistolei către Galateni“ de Dr. Vasilie Gheorghiu, concludând pentru teoria galatică nordică (în contrast cu esegeţii aderenţi ai teoriilor galatice sudice). Inceputul unui studin apologetic de Dr. Vasilie Găina sub titlul „Buddhismul şi creştinismul. Asemănările şi deosebirile întrĕ ambele religiuni“. Textul obligat rusesc (pentru preoţimea ruthénă din archidiecesa Bucovinei), apoi comunicări, întrebări şi esplicări de casuri pastorale şi ştiri actuale din viéţa bisericéscă a archidiecesei bucovinene.

„Candela“ apare în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Birourile redacţiei şi administraţiei sunt în residenţa arch episcopéscă.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura „*Istoriografi vechi, istoriografi noi*“, *studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*, de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii de cules de vii ţinută la 30 Octobre st. n. în loc, în favorul bisericilor române, de ambe confesiunile, pe lângă rescumpĕrarea biletelor de întrare au mai incurs şi unele marinimóse suprasolviri şi oferte de la următorii: Jovian Murĕşan, protopresbiter, 7 cor., Dr. Valer Moldovan, adv., 4 cor., Ioan Murĕşan, Agêrbiciu, Dr. George Ciuta, câte 3 cor., Vincenţiu Orĕsan, paroch Agârbiciu, Pompiliu Săbăduş, comerciant, Dr. Iuliu Popescu, adv., câte 2 cor., Alexandru Chiş, Cornelia Orĕsan, Octavian Simtion, cler. abs., George Boldea, căpitan, Victor Bugner, jurist, Vasiliu Vlas, Aug. Corvin, Nicolae Raţiu, adm. protop., Radivo Otto, Schönhardt K., sublocot., Florian Octavian, Vasilie Moldovan, jurnalist, Samuil Susa, paroch, Aurel Cigărean, câte 1 cor., Pop Teodor, 20 fil., ear' prin postă au mai incurs de la d. Victor Albini (România), 2 cor. 6 fil. — în total 39 cor. 26 fil. La acéstă sumă mai adăugêndu-se şi preţul biletelor de întrare în suma de 84 cor., cum şi venitul din pedepse (pentru furtul strugurilor din vie) în suma de 35 cor. 48 fil., în suma totală va fi 158 coróne 74 fileri. Din acéstă sumă s'au detras apoi spesele 133 cor. 38 fil., rĕmânênd un venit curat de 27 cor. 36 fil. care s'a distribuit în părţi egale ambelor biserici române din loc.

Tuturor acestor marinimoşi suprasolvenţi aflăm de bine, ca şi pe acéstă cale sĕ le esprimăm mulţămite pentru binevoitoriul lor sprijin.

Turda, 2 Novembre 1904.

Ales. Gaia şi Iosif Urcan
cassari.

*

Mulţămită publică.

La rugarea comitetului parochial gr.-or. din comuna *Mucundorf*, protopresbiteratul Cohalm, îndreptată lui Ioan *Novac*, născut în Mucundorf, căsătorit în Vlădeni tractul Bran şi de present în America, prin colecta intreprinsă de dînsul însoţit de Dumitru Şteblea din Vlădeni, au binevoit a contribui în scopul edificării bisericii gr. ort. din mai sus numita comună următorii:

Dumitru Steblea, George Filip Potcóvă, Simion Filip Potcóvă, fie care câte 1 dolar, Ioan Novac, 2 dol., George Nachita Steblea, 1 dol., Nicolae F. Potcóva, Ioan N. F. Potcóvă fiu, Iacob I. Nasea, Mihailă Câmpean, fie-care câte 50 cenţi, George Trifan Nasea, Iacob Tănase, câte 1 dol., Simion G. Potcóvă, George Potcóvă, George Săcuiu, fie-care câte 50 cenţi, Ioan Ilie Potcóvă, 1 dol., George Todor Nasea, Stefan Zorca, Adam Potcóva, fie-care câte 50 cenţi, Toma Vlădoiu, 1 dol., Toma Ardelean, Filip Vlădoiu, Iacob Câmpean, Toma Pascu, fie-care câte 50 cenţi (toţi din Vlădeni), George Ceposu (Sărata), Zaharie Costea, Voina Potcóvă, Ioan Negrea, fie-care câte 25 cenţi, Nicolae Beleiu, 10 cenţi, George G. Meiu, 15 cenţi, toţi din Vlădeni, Filip G. Meiu, 15 cenţi, Ioan Ursu, 20 cenţi, George N. Podariu, 50 cenţi, Bucura Ursu (pentru reposata mamă) 30 cenţi, Nicolae Câmpean, 50 cenţi, Alexandru Potcóvă, 10 cenţi, Filip Napariu, 1 dol., Iacob G. Zorca, 50 cenţi, George Jalu, 25 cenţi (toţi din Vlădeni), Ioan Muntean, (Ungureni), George G. Zorca, câte 10 cenţi, Ilie N. Potcóvă 25 cenţi (toţi din Vlădeni), Vasilie Popa, Nicolae M. Grămadă, fie-care câte 50 cenţi (Ţinţari), Filip Bozocea, 1 dol., Iacob Potcóva, 25 cenţi, Ioan D. Jalu, 50 cenţi, (Vlădeni), Pavel Popa, 50 cenţi (Ţinţari). Suma totală 25 dolari 45 cenţi = *122 coróne*.

Pentru care faptă creştinéscă mĕ vĕd îndemnat în numele comitetului parochial şi al întregului popor a aduce şi pe acésta cale tuturor contribuitorilor cele mai arzĕtóre mulţămite, rugând pe bunul Dzeu a le lungí zilele vieţii şi a-i aduce în pace la vetrele lor.

Mucundorf, la 23 Octobre 1904.

Ilarion Enciu
paroch gr.-or.

Teatrul orăşenesc.

Vineri (2 Decem.): „*Wilhelm Tell*“, dramă în 5 acte, de Friedrich von Schiller.

Sâmbătă (3 Dec.): „*Die rote Robe*“, dramă în 4 acte, de Eugen Brieux.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra:

ca bronchită acută, tusă convulsivă, morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sĕ créscă greutatea corpului, delătureză tusa şi flegma, şi face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului sĕu plăcut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 23—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Nr. 884/904. [331] 1—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în în parohia **Almaşul-mare-Brădet**, protopresbiteratul Orăştiei se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Tegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre, în terminul deschis, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi a se presenta poporului pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Orăştie, 17 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral Orăştie, în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Nr. 750/904 [330] 3—3

Concurs

Pe temeiul ordinului Veneratului Consistoriu arhidiecesan, dto 2 Novembre a. c. nr. 11.497 Bis., se publică concurs pentru ocuparea postului de **capelan** din comuna **Rovina**.

Emolumentele, sunt jumětate din tóte venitele fasionate în cóla B., cum şi din suma de întregire de la stat.

Competenţii au sě şi înainteze rugările instruate conform normelor în vigóre, în termin de 30 zile, de la prima publicare a acestui concurs în „Telegraful Român" şi a se presenta în timpul regulamentar pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Brad, la 11 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Zarand în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasiliu Damian
protopresbiter.

Mare suprindere!

Nici când o viéţă o astfel de ocasiune!

500 bucăţi pentru numai fl. 1·95.

Un admir. orologiu anker de precisiune aurit, cu mers regulat, se trage la 36 ore, 3 ani garanţie, cu lanţ potrivit, 1 cravată modernă de mětasă pentru domni, 3 batiste fine, 1 inel frumos cu imitaţie de pétră scumpă, 1 sipcă de chihlibar pentru cigări, 1 briceag practic, 1 broş elegant pentru dame (noutate), 1 oglindă admirabilă de buzunar, 1 portmoneu de piele, 1 păreche de bumbi pentru manşete, 3 bumbi de piept de aur-duble cu mehanism patent, 3 obiecte de haz (pentru tiněr şi bětrân), 1 portofoliu fórte folositor, 20 obiecte de corespondenţă şi alte 400 diferite obiecte, de lipsă în casă. Tóte împreună cu orologiul, care e singur vrednic banii, **costă numai 1 fl. 95 cr.** Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu se banii înainte de la

Wiener Exporthaus [319] 1—1
H. WACHTEL, Krakau, nr. 107.

NB. Pentru obiectele neconveniende se ritrimit banii.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă
pentru voce şi pian de **A. Bena.**
Preţul cor. 1·50, porto 10 fil.
Se capětă la Librăria archid.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„	1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„	1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„	2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„	—·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . .	„	2·50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.		
Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„	2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„	1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„	1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„	2·—
Povestiri de *Mihail Sadoveanu* .	„	1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„	3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„	1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C.	2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„	2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„	2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„	3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„	2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„	2·50
Călětoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„	2.—
plus 20 fil. porto postal.		
Sate şi mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„	2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„	4.—
plus 30 fileri porto postal.		
Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„	10.—
porto 72 fil.		

✦ ✦ ✦

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan

Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

✦ ✦ ✦

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane** din Sibiiu se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouělea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sěptěmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roşie cu copcii 4 cor.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I 50 fil., caetul II 1 cor.
plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Atelierul de croitorie

Ioan Părău
Sibiiu, strada Poplăcii nr. 21.

In acest atelier se confecţionéză tot feliul de vestminte bărbăteşti, jachete pentru dame, şi

= reverenḑi =

Asemenea se primesc spre esecutare reparaturi. Lucru trainic.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs", şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sě-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320-380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino". (O invenţie binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 26—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Esposiţia universală Paris 1900: Grand Prix, cea mai înaltă distincţie.

Veritabil numai cu 1860. Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГЪ. pe talpă

In Sibiiu se capětă în prăvăliile de ghete

Franz Geisberger
str. Cisnădiei
Palatul „Sparcassei".

Fritz Geisberger
strada Cisnădiei nr. 11
Hotelul Neurihrer, stânga.

Ghete pentru zăpadă, Storm Slippers

Galoşi

de Petersburg

Producţia zilnică
a fabricei
40.000 părechi

Singurii contrahenţi: **Messtorff, Behn & Co., Viena, I.**

Vînzare în mic în tóte prăvăliile mai alese de ghete, de modă şi de gumi.

326 3—6

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi înviorézá pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 111

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vênḑare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul straua Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tipariul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 127 Sibiiu, Marţi 23 Novembre (6 Decembre) 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi insertiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Constituţie în Rusia.

Sibiiu, 5 Decembre n.

Despre omul de fer *Bismarck* merge vorba, că întrebat fiind odată că fost'a în Asia? — a dat rĕspunsul pişcător: „Da, când eram ambasador în Petersburg". Prin acésta marele bărbat de stat al Germaniei a voit sĕ spună, că Asia ori Rusia, în ce priveşte viéţa publică şi ordinea de stat, e tot una. Ear' un alt mare bărbat al Germaniei, generalul *Moltke*, a spus odată, că însemnătatea Rusiei reşede în faptul că poporaţiunea ei *tace* în vre-o patruzeci de limbi. Va sĕ zică, cam atâtea popóre o formézǎ, cari însĕ n'au voe sĕ-şi manifeste cu graiul ori în scris durerile şi dorinţele, ci singurul drept acordat pe séma lor este sĕ *tacă*, şi sĕ tacă fie-care în limba proprie.

Las' că Germania e acum pe bună cale de a face acelaşi lucru cu Polonii de sub a ei stăpânire, cărora, dacă ar puté, asemenea nu li-ar acorda alt drept de cât dreptul de a *tăcé* în propria lor limbă, — dar' încolo caracterisarea făcută Rusiei de către *Bismarck* şi *Moltke* e fórte nimerită. Un absolutism nelimitat domnea şi domneşte în Rusia, ale cărui frâne le ţin în mână ómeni fără inimă şi fără temere de Dumnezeu. Tocmai acum, în rĕsboiul ce-l are Rusia cu Japonezii, a eşit la ivélă corupţia cea mare care a cuprins tóte straturile vieţii publice ruseşti, de la cele mai înalte până la cele mai din jos, o împrejurare care ne esplică, cum de birocraţia din Rusia e atât de aspră faţă cu poporul şi nu-i dă dreptul nici sĕ se plângă pentru nedreptăţile ce trebue sĕ le sufere. Se tem adecă toţi, că le ies la ivélă pĕcătoşiile, şi apoi vine un vênt puternic şi 'i mătură de la ólele pline.

Şi pe semne are sĕ vină vêntul acesta. Deocamdată ni-se semnaléză numai că un vênt căldicel de primăvară, care înviorézǎ spiritele şi le umple de nădejde, dar' cu timpul are sĕ se prefacă în orcan puternic, care va arunca la o parte tot putregaiul din Rusia. E vorba adecă sĕ se dee drepturi poporului din Rusia, drepturi *constituţionale*, pe cari poporul le cere de mult şi după cari aştéptă de mult.

Despre actualul domnitor al Rusiei, ţarul Nicolae II, se spune, că din capul locului, de la suirea sa pe tron a fost pentru întroducerea vieţii constituţionale în împĕrăţia sa, dar' a aşteptat, ca împrejurările sĕ se desvólte în mod priincios pentru reforme de natura acésta. Şi se vede că împrejurările au adus trebile acolo, că întroducerea constituţiei în Rusia a devenit *necesitate* care nu mai póte fi amânată. Astfel sângele cel mult vĕrsat în Mandjuria totuşi aduce ceva folos poporaţiunii din Rusia, o deslégă din cătuşele sclăviei şi o ridică în rênd cu popórele civilisate ale Europei.

Lucrurile s'au întêmplat aşa, că delegaţii consiliilor judeţene (aşa numitele *semstvo*-uri) din Rusia s'au întrunit, cu consimţĕmêntul ţarului, zilele trecute în Petersburg, unde au ţinut mai multe şedinţe, în cari au discutat cu mare interes şi însufleţire asupra situaţiei politice din imperiul rusesc. Intrunirea a căḑut apoi de acord, că *introducerea constituţiei în Rusia e neîncunjurat de lipsă,* şi încă cât mai curênd. S'au precisat punctele principale cari au sĕ formeze basele constituţiei, şi au fost înaintate ţarului, care *a luat act despre ele.* Perfecta libertate de presă şi libertatea cuvêntului, cum şi dreptul de întrunire şi asociare, sunt postulate accentuate în mod deosebit în punctele acestea, prin cari ómeni cu greutate cer, ca în viitor legile sĕ fie aduse în Rusia din partea representanţilor poporului, întruniţi în *cameră* şi *senat.*

De sine înţeles, că proiectul acesta de constituţiune, votat în întrunirea de care vorbim, cu 101 voturi contra 27, n'a fost formulat fără prealabilă sfătuire avută cu ministrul de interne, care earăşi va fi cerut sigur avisul ţarului, şi astfel se póte spune, că prealabila invoire preaînaltă este dată şi că acum e deschisă în Rusia calea spre constituţiune. Dar' calea acésta e plină încă de ghiaţă şi zăpadă; trebue sĕ sufle încă mult vêntul cald până o topeşte şi face calea netedă. Aşa curênd deci nu va primí întrupare ideia bună şi sănĕtósă, ear' înaintea terminării rĕsboiului cu Japonia la nici un cas. Dar' vină ori-şi-când constituţia în Rusia, o constituţie adevĕrată, nefalsificată, pusă pe base drepte, poporaţiunea o va primí cu bucurie mare şi va pune întrĕ cei vrednici de adorare generală pe aceia cari i-au esoperat'o. Şi apoi atunci, numai atunci se vor vedé multe lucruri în adevĕrata lor fiinţă în Rusia de astăzi, atunci vor eşí la suprafaţă tóte pĕcatele absolutismului, care va cădé cu ruşine, îngropat în propriile sale fărădelegi.

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţéra Făgăraşului.

De
Non quis, sed quid.
(Urmare).

e) In Ucea-superiórǎ, cu 275 case şi 1373 locuitori.

Afară de boerii condivisionali amintiţi la Vistea-de-jos şi -de-sus, la Corbi şi la Ucea-de-jos, mai aflăm în Ucea-de-sus următorii boeri:

1. *Barbat de F.-Ucsa*, 28 patrifamilii, cu litere confirmaţionale de la Susana Lorántfi din Făgăraş 14 April 1652 date lui *Opra Barbat* şi fiilor sĕi *Opra* şi *Roman* Barbat de Felső-Ucsa. -- Veḑi: Roman de Ucsa.

Opra Barbat de F.-Ucsa a căpĕtat pentru sine şi pentru frate-sĕu *Serban Barbat* nobili, din nou diplomă de nobilitate de la M. Apafi din Sighişóra 11 April 1663 cu următórele armale: pe scut ceruleu triungular se vede un bărbat în vestminte roşii ţinênd în drépta sabia scósă şi în stânga cunună de lauri.

2. *Popa-Vlad de F.-Ucsa*, 12 patrifamilii, unul dintrĕ următorii lui Vlad al lui Roman de Ucsa, care la anul 1509 a căştigat moşiile confiscate de la boerii amestecaţi în revolta lui Mihnea-Vodă. Veḑi mai sus Roman de Ucsa.

f) In Arpaşul-inferior, cu 204 case şi 929 locuitori.

Am vĕḑut la boerii din Vistea-inferiórǎ, că ei au fost căpĕtat de la *Mircea Vodă* şi li-s'au confirmat prin scaunul boeresc din anul 1511 stăpânirea boeronatului Vistei şi Ucei, cum şi a jumĕtăţii din boeronatul de Arpaş, prin urmare în privinţa ambelor jumĕtăţi ale boeronatului din Arpaş aflăm ca stăpânitori pe următorii boeri:

1. Ca composesori ai primei jumĕtăţi din boeronatul Arpaş adjudecate cu sentinţa din anul 1511, citată la Vistea-inferiórǎ, sunt aşezaţi în Arpaşul-de-jos: *Vaszil, Vaszul, Vasz* şi *Popa de Alsó-Arpás*, numeră aprópe 41 patrifamilii, cari au scos litere confirmatoriale de la M. Apafi din Sighişóra 12 Februarie 1663, date lui *Ladislau* şi *Radu Oprei Popu* şi lui *Barszan* şi *Raduly Vaszil de Alsó-Arpas* pe basa sentinţei tribunalului de Făgăraş din anul 1511.

2. In ceealaltă jumĕtate a boeronatului de Arpaş se presintă familia *Judele, Zsudele, Sudele de A.-Arpas*, a cărei descendenţă, circa 37 patrifamilii, e următórea: *Bude Sudele* ca stră-strămoş a avut un fiiu cu numele *Ztoika Sudele*, ear' acesta ca strămoş a avut cinci feciori: pe *Ztanchul, Ztan, Radul* numit şi *Voikan, Opra* numit şi *Fraczila* şi pe *Ztoika* numit şi *Todor;* Ztanchul Sudele ca moş a avut doi feciori pe *Opra* şi pe *Ztoika lui Ztanchul;* Opra Ztanchul ca tată a avut patru feciori: pe *Ztanchul, Opra, Radul* şi *Bogdan*, ear' Ztoika asemenea ca tată a avut trei feciori: pe *Ztanchul, Nancs* şi *Radul;* Radul supranumit Voikan a avut doi feciori pe *Bogdan* şi pe *Opra Voikan* rectim Vulcan, — cari toţi în ultima linie numiţii, au fost confirmaţi în posesiunea jumĕtate a boeronatului

---

FOIŞÓRĂ

Omul cel gol.

— Imitaţie. —

In vremea aceea trăia în Samaria un om, numele lui Marcu, al cărui fiu jucându-se printrĕ nişte stânci, căzù în prăpastie şi murì. Ear' mama copilului, auḑind strigătele lui dureróse, grăbì sĕ-l mântuiască, dar' şi ea perì în adâncul prăpastiei.

Şi auḑind tatăl cele întêmplate, în grabă mare se întórsc de la câmp. Şi vĕḑú cele două cadavre.

Şi sfăşiindu-şi vestmintele de pe sine, striga plângênd:

— Rĕu este Dumnezeu!

Şi din clipa aceea nu mai lucra la câmp, ci rĕtăcia neîncetat prin cimiteriu, şi pe la marginea satului, şi prin arături. Şi mâhnirea se pogorî întunecată pe sufletul sĕu.

Ear' într'una din zile se întêmplà, că pribegind el pe marginea drumului o mare mulţime de ómeni trecea pe lângă dînsul. Şi'n scurtă vreme toţi se opriră şi steteau liniştiţi. Ear' dinspre o colină de aprópe se auḑia glas de om zicênd:

„Veniţi la mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi eu vĕ voiu odihní pre voi. Luaţi jugul meu preste voi, că jugul meu este bun şi sarcina mea uşórǎ este. Invĕţaţi-vĕ de la mine, că blând sunt şi smerit cu inima. — Şi veţi afla odihna sufletelor vóstre".

Şi din nou se auḑia glasul grăind:

— Fericiţi sunt cei săraci, că a acelora este împărăţia ceriurilor. Fericiţi cei curaţi la inimă, că aceia vor vedé pe Dumnezeu. Fericiţi cei ce plâng, că aceia vor fi mângăiaţi.

Atunci omul îşi ridicà capul. Şi vĕḑù mulţimea în jurul colinei, ear' în vêrful ei vĕḑù un om în vestminte albe. Acesta singur stătea în picióre. Ceilalţi şedeau împrejurul sĕu.

Ear' omul cu vestmintele albe grăì earăşi, zicênd:

— Un împĕrat óre-care eşì la marginea mării, ca sĕ se preumble. Şi cum se preumbla şi-a ţintit privirile pe întinsul apei şi zise:

Colo departe vĕd o insulă pustie. Aduceţi corabia sĕ mergem azi acolo.

Ear' slugile rĕspunseră:

— Impĕrate şi Dómne, înfricoşată este mişcarea mării prin locurile acestea. Omul care a trecut la insula acea, înapoi nu s'a mai întors.

Dar' împĕratul le zise:

— Corabia mea nu se póte cufunda. Faceţi cum vi-am poruncit.

Şi trecură marea.

Şi se întêmplà, că plimbându-se împĕratul pe acolo, întâlnì doi ómeni în năsip. Şi ómenii erau goli la trup şi nu se mişcau.

Impĕratul zise suitei sale:

— Acestia de bunăsémă sunt nanfragiaţi. Cercetaţi şi vedeţi de mai este viéţă în dînşii.

Ear' aceia cercetând rĕspunseră:

— Inima lor e încă caldă.

Şi trezându-i pe ei îi întrebară.

Cine sunt?

Ear' aceia nu ştiau sĕ rĕspundă, pentru că nenorocirea a întunecat mintea lor.

Atunci împĕratul zise:

— Sĕ-i ducem în ţara mea. Şi daţi-i pe ei în grija ministrului meu.

Spuneţi-i sĕ 'i îmbrace pe ei după cuviinţă şi sĕ le dee lor casă şi pământ, nutremênt şi muieri de soţie, ca sĕ trăiéscă cum se cuvine ómenilor.

Şi aceia făcură astfel.

Şi se întêmplà, că după câţiva ani împĕratul îşi aduse aminte de cei doi ómeni şi întrébă pe slugile sale, zicênd:

— Cum trăiesc ómenii aceia?

Ear' slugile rĕspunseră:

— Acum fórte s'au îngrăşat şi s'au sporit.

Şi împĕratul earaşi întrébă pe slugile sale:

— Óre pomenescu-mĕ ei pe mine pentru bunătatea ce li-am făcut?

Aceia rĕspunseră:

— Nu te pomenesc. Sau şi dacă te pomenesc, o fac acésta numai în sudalme şi 'n înjurături.

— Dar' pentru-ce mĕ înjură? Au dór' li-am greşit cu ceva?

— Şi dacă nu li-ai greşit, (rĕspunseră slugile) pe tine te înjură, dacă e rea vremea sau e rea recolta, pentru-că a ta este ţéra.

Atunci împĕratul dete poruncă slugilor, zicênd:

— Luaţi de la ei tot ce li-am dăruit şi tot ce au câştigat după darul meu; şi aruncaţi-i pe ei earăşi pe insula cea pustie, în năsipul din care au fost ridicaţi.

Şi eşind slugile, le luară casele, pământul, comorile, femeile şi copiii lor. Şi pe urmă îi desbrăcară de haine şi îi duseră pe insula cea pustie, în năsipul din care au fost ridicaţi.

Dar' aceia plângeau cu amar.

Şi zise unul din ei:

— Rĕu este împĕratul! Pentru-că m'a despoiat de familie şi de casa mea şi de pământul meu şi de tóte ce era drag inimii mele

Ear' celalalt rĕspunse:

avitic prin *Balthazar Báthori* cu data Alba-Iulia 3 Martie 1591. — Dintrě acestia Bogdan de A.-Arpas a căpětat diploma de nobil de la Sig. Báthori din Alba-Iulia 8 August 1596, cu armalele: pe scut militar triangular de colóre celestină se vede pe câmp verde un cerb fugênd şi străpuns prin grumazi de o săgétă.

3. *Aldea de A.-Arpás*, 30 patrifamilii, cu litere confirmatoriale de la M. Apafi din anul 1663.

(Va urma).

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în tractul M.-Oşorheiu.

— Raport special. —

E. Sângeorgiu, 16 Novembre v.

Cu deosebită însufleţire s'a adunat preoţimea tractuală la conferenţă în 9/22 Nov. în parochia *Egerseg*. Cu însufleţire şi bucurie, pentru-că după-ce în trecut multe furtuni au trecut preste tractul nostru, acum Preaven. Consistoriu archidiecesan a liniştit spiritele agitate, aprobând alegerea de protopresbiter, făcută cu totalitatea voturilor, în persóna distinsului paroch din Nasna, Stefan *Rusu*. Sub influinţa acestei bucurii lucrarea preoţimei adunată în conferenţă va aduce resultate frumóse. Lucruri multe bune, ca în conferenţa din anul acesta, nu s'au întêmplat nici-odată în tractul nostru. Şi acésta este a se atribui noului şef tractual, care prin destoinicia sa a putut căştiga cooperarea preoţilor pentru regenerarea tractului.

Serviciul divin s'a celebrat din partea preoţilor: N. Motora, D. Moisin, D. Sângeorgean şi A. Olteanu, cu solemnitatea cuvenită, în faţa numěroşilor credincioşi. După terminarea serviciului divin se face invocarea duhului sfânt din partea noului protopresbiter Stefan Rusu. Predica a rostit-o tiněrul capelan din Islandul-mare V. Grindean. Predicatorul ne îndreptăţeşte a spera, că cu timpul va deveni bun orator. Predica rostită de dsa atât ca composiţie, cât şi ca rostire a fost bine succésă.

După serviciul divin preoţimea se adună la şcóla confesională, unde se începe conferenţa. Presidentul prin o vorbire bine simţită, în care cu deosebire a mulţămit pentru alipirea preoţimei faţă de persóna dsale, deschide conferenţa. Parochul D. Moisin salută pe dl president ca pe noul şef al tractului şi-i doreşte rodnică lucrare pentru binele tractului. Conferenţa îl aclamă cu însufleţire.

Trecêndu-se la desbaterea singuraticelor obiecte puse la ordinea zilei, preoţimea întrégă ia parte la discuţii, luminându-se reciproc. Preoţilor liturgisitori li-se mulţămeşte pentru celebrarea conştienţiósă a liturgiei. Frumósa predică, după desbateri amĕnunţite şi după lămuririle date de către predicator, se declară deplin succésă şi autorului se dă mulţămită protocolară.

Preotul D. Sângeorgean dă cetire recensiunei sale asupra lucrării despre tema, *„Cari sunt scăderile poporului nostru . . . . .“* cetită în conferenţa trecută de parochii I. Suceava şi D. Moisin. Constată, că tema lucrată de I Suceava şi D Moisin e o lucrare aprofundată făcută cu aparat ştientific, aducêndu-se date statistice comparative între poporul nostru şi alte popóre; şi demonstrându-se, cât de puţin s'a făcut la noi în privinţa acésta, ear' în urmă făcêndu-se propunere concretă, că ce ar trebuí sě se facă pentru sanarea relelor ce bântue poporul nostru. Recensentul propune, ca autorul sě-şi publice acéstă lucrare într'adevěr ştientifică, pentru-ca prin cetirea ei şi alţii sě-şi îmulţéscă magazinul de cunoştinţe, ear' protopresbiterul sě o trimită fie-cărui preot pentru cetire şi copiare. Se constată, că tema lucrată de parochul D. Moisin e o lucrare bine compusă pentru combaterea beţiei cu argumente scóse din sf. Scriptură. Autorului se dă mulţămită protocolară. După cetirea resoluţiunilor consistoriale, cari se iau spre ştire, parochul I. Suceava propune a se vota Escelenţei Sale domnului archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu* mulţămită protocolară, esprimându-şi conferenţa supunerea omagială şi recunoştinţa cu deosebire pentru apěrarea şcólei nóstre în timpurile acestea grele; ceea-ce se primeşte între entusiaste aclamări. Capelanul V. Grindean atrage atenţiunea preoţimei asupra sfaturilor date de dl comisariu N. Ivan cu ocasiunea alegerii de protopresbiter, de a ne ridica în centru biserică şi casă protopresbiterală. Cei 11 preoţi presenţi au dat o dovadă de simţul lor de jertfire, de dorul de înaintare a tractului, subscriind la moment suma frumósă de 1175 coróne pentru scopul acela. Subscrierilor s'a alăturat şi clericul Teodor Muica cu 50 cor., fiind present la conferenţă.

Sperăm că şi celalalţi preoţi, absenţi de la conferenţă, vor da din puţinul lor, pentru a ajuta o causă atât de înaltă.

Eshauriat fiind programul zilei, presidentul mulţămeşte membrilor conferenţei pentru activitatea dovedită şi le cere binevoitorul concurs şi pe viitor, ca sě aducă în ordine ceea-ce au negles alţii. Mulţămiţi în internul nostru, că ni-am aflat pe bărbatul doririlor, care va aduce pace şi bunăînţelegere în tract, şi voioşi am luat adio unii de alţii, ca sě ne revedem la următórea conferenţă în Murěş-Sângeorgiu.

După terminarea conferenţei preoţimea s'a adunat la ospitala masă a părintelui Bârsan, unde am avut bucuria a vedé pe părintele Bârsan, abia sculat dintr'un morb greu, în mijlocul nostru, uitându şi pentru un moment durerile morbului, de bucuria vederii confraţilor la casa sa. La masă s'a colectat pentru nefericiţii arşi din Câmpeni 25 cor. 60 fil. Aflu de amintit că nici de astădată n'au lipsit toastele obicinuite: pentru I. P. S. D. archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu*, pentru noul protopresbiter Stefan Rusu, etc.

Ne-am depărtat apoi mulţămiţi, că conducerea tractului a ajuns în mâni dibace şi pacea şi buna înţelegere, atât de mult lipsită în trecut, şi-a făcut intronisarea între preoţi şi protopop.

Te—a

— Adevěrat. Mare nenorocire s'a descărcat asupa nóstră. Dar' cugetă la aceea, că noi goi am venit pe acest pământ şi împěratul ni-a dăruit totul. Dînsul ni-a dat haine, casă, hrană, pământ şi muieri, de la cari avurăm pe copiii nostri. Ear' că tóte acestea le-a luat acum de la noi, causa nu zace în rěutatea lui, ci într'a nóstră. Ear' slugile audiră acestea şi le povestiră împěratului.

Impératul le zise:

— Drept este sufletul omului aceluia. Pentru-că în adevěr numai aceea li-am luat îndărěpt, ce le dădusem. Dar' dacă li-am putut da odată, le pot da şi a doua, oră. Şi le pot da îndoit şi intreit, şi inzecit şi insutit. Intórceţi-vě dar' la insulă şi aduceţi înapoi pe cel drept: sě-l aşezăm earăşi în casa, în familia şi în averea lui. Ear' pe celalalt lăsaţi-l acolo, în pustietate.

Ear' — slugile făcură întocmai.

Atunci omul cu vestmintele albe privi în jurul seu, peste mulţime şi zise:

— Ochiul căruia este întunecat, acela nu vede. Inima căruia este întunecată, acela nu înţelege. Dar' voi sě nu fiţi orbi şi nici neînţelepţi.

Iată şi sămĕnătoriul scóte bucatele cele bune din grânele sale şi-le samănă în pământ; şi nu se tângue, că sĕmênţa putrezeşte. Căci ştie dînsul că din aceea rěsare viéţă nouă şi că totul i-se rěsplăteşte înzecit şi 'nsutit. Au se cuvine óre sě cârtim, când Tatăl nostru cel din ceriuri tot asemenea purcede cu bunurile nóstre, luându-le şi împărţindu-le? Adevěr grăiesc vouě: un grăunte nu se perde din mânile sale, necum viéţa omenéscă!

Ear' Marcu, auzind acestea, se umplu de cutremur. Şi întrebà pe cei de lângă sine:

— Cine este acel om, cu graiu atât de dulce?

Aceia îi rěspunseră:

— Au nu ştii? Acesta este Iisus, de cât care mai mare între profeţi nici-odinióră n'a fost.

Ear' Iisus striga earăşi grăind.

— Cine vrea sě vină după mine, sě-şi ia crucea sa şi sě mi urmeze.

Atunci Marcu se apropià şi căḑù în genunchi, îşi ridicà ochii scăldaţi în lacrămi spre dînsul zicând:

— Lasă-mě sě-ţi urmez!

Ear' Iisus rěspunse:

— Adevěr, adevěr grăiesc ţie, Marcule mai 'nainte de ce mi-ai zis: „Lasă-mě sě-ţi urmez“, tu mi-ai urmat. Căci nu acela îmi urméză mie, care calcă pe umbra mea, ci acela care în inima sa primeşte învěţăturile mele.

(gh. t.)

---

† Ioan Broju.

In momentul când punem fóia sub tipariu primim ştirea tristă, că preotul capelan militar *Ioan Broju*, asesor consistorial onorar, a încetat subit din viéţă în nóptea trecută.

Ioan Broju a fost timp îndelungat redactor la ziariul nostru, şi în general a fost un fiu adevěrat al bisericei nóstre.

In tinereţele sale a scris frumóse poveşti, cari s'au publicat în „Convorbiri literare“.

Ca preot militar a fost iubit şi stimat de toţi, făcêndu-şi esact datorinţele.

Dumnezeu sě-l odihnéscă în céta drepţilor!

Inmormêntarea, după cum suntem informaţi, se va face Mercuri.

Şcóle „greceşti“ în Macedonia.

Revista „Bulletin d'Orient“ din Athena făcênd statistica şcólelor creştine din Turcia scóte la ivélă că şcólele greceşti din Macedonia şi elevii acestor şcóle sunt în preponderantă majoritate faţă cu şcólele române, bulgare şi sêrbe şi cu elevii acestora, — pentru a dovedí că după raportul de naţionalitate Macedonia compete Greciei. *„Conservatoriul“* din Bucureştí reflectând la acésta statistică — grecéscă, scrie în numěrul de Mercuri (30 Novembre n.) următórele:

„. . . . „La urma urmei şi statistica făcută de *Bulletin d'Orient* ar fi fost bună dacă nu era făcută la Athena, unde şi vara şi iarna temperatura te provócă la reverie. Pentru tot omul serios, se înţelege că afirmaţiunea lui *Bulletin d'Orient* nu póte fi de cât o afirmaţiune paradoxală, căci nu după numěrul elevilor se judecă naţionalităţile — în Orient, se înţelege, — ci se ia ca criteriu limba vorbită de majoritatea populaţiunei. Noi nu tăgăduim, că Grecii au, de pildă, mai mulţi elevi de cât noi, dar ştim şi *mijlócele* prin cari îşi populéză şcólele. Prin biserică. prin cler, prin influinţe, prin fel de fel de mijlóce nepermise, în fine. Contigentul elevilor din şcólele greceşti este de cel puţin 80 la sută de *elevi români*. Grecii vor se convingă lumea însě că prin numěrul superior al elevilor li-se cuvine Macedonia.

După *Bulletin d'Orient*, Grecii au în cele cazale ale vilaetului Salonic şi a insulei Tasso 521 de şcóle, 787 de institutori şi institutóre, 32,534 elevi. Bulgarii au 319 şcóle, 493 institutori, 9,544 elevi. Românii au 20 şcóle, 28 institutori, 383 elevi; Sêrbii au 21 şcóle, 52 institutori, 532 elevi.

O rectificare capitală: din cele 51 şcóle greceşti numai 200 sunt greceşti, celelalte *sunt făcute în sate româneşti şi bulgăreşti:* căci am voi sě ne spună ori-care grec, dacă la Mejlenia, unde au 50 de şcóle, există un grec, de leac? dacă în regiunea Serresului, unde au peste o sutě, există un grec afară din oraşele Xante, Drama, Doxat şi Gavala? Acolo nu sunt de cât *Români*, şi nu cu penajul străin se pot fălí păserile rapace.

In cele 15 cazale ale vilaetutul Monastir Grecii au 477 şcóle, 677 institutori şi 27.106 elevi; Bulgarii au 242 de şcóle, 380 institutori, 8767 elevi; Românii au 39 şcóle, 117 institutori, 1979 elevi; Sêrbii au 32 şcóle, 60 institutori, 1,142 elevi. Socotéla e limpede. Pentru cine a studiat cât de puţin cestiunea macedonénă, ştie procedeurile grecilor, ear' pentru cine a studiat Macedonia ştie că nu există în vilaetul Bitoliei nici un sat grecesc afară de câteva pe la fruntarii. Prin urmare, chiar dacă numěrul elevilor şi al şcólelor greceşti ar fi adevěrat, tot nu constitue acésta un drept asupra Macedoniei. Ca mâne tóte şcólele se vor desfiinţa, toţi elevii vor vení la noi, la Români, şi Grecii vor numěra bóbele de mătănii. Are însě statistica grecéscă o parte interesantă: aceea că ne arată cum ştiu sě lucreze dênşii şi cât de nepăsători suntem noi!“

NOUTĂŢI

† Principele Frideric de Hohenzollern, frate mai mic al M. Sale Regelui Carol din România, a decedat Vineri, la orele 2, în etate de 61 ani. Augustul defunct era general prusian de cavalerie în disponibilitate. Mórtea l'a ajuns în sanatoriul din Neuwejtelsbach, în Bavaria, unde a fost dus înainte cu două sěptěmâni.

*

La colecta pentru zidirea catedralei au întrat pe lista parochiei *Scoreiu* (tractul Avrig) următórele contribuiri: de la Dionisie şi Elisaveta David 150 coróne; înv. Ioan Georgescu 5 coróne; Ana Georgescu 5 coróne; not. Alexandru Comşia 4 coróne; Olimpia Comşia n. Szászsebesi, Ovidiu N. L. Comşia, Elena N. Pop, George şi Paraschiva David, Ioan şi Susana Orza, câte 2 coróne; Timoteiu D. David, stud. cl. VI. gimn. în Braşov, Maria D. David, Ioan Vasilie Hangan (?), v.-not. Petru Moldovan, Cornelia Moldovan n. Streza, Ioan Pop David paroch gr. cat., câte 1 corónă. De tot *180 coróne.*

*

Intruniri de protestare. Eri, Duminecă, au ţinut Românii şi Sêrbii din cercul electoral Sân-Miclăuşul-Mare (comit. Torontal) adunare de protestare în contra proiectului de lege al ministrului Berzeviczy, în comuna *Nereu*, ear' pe Joi e convocată adunare mare românéscă tot în scopul acesta, la *Chişineu*, unde îşi vor da întâlnire alegětorii români din cercurile electorale *Chişineu* şi *Sânt-Ana*, comitatul Aradului.

*

Adunarea din Dej, ţinută în 22 Novembre n. fiind de faţă cam o miiă de Români, a votat următórea resoluţiune: „Românii alegětori din comitatul Solnoc-Dobâca protesteză cu tărie în contra noului atac asupra drepturilor nepresriptibile, dreptul înăscut la limba maternă, care singură e capabilă a le asigura desvoltarea culturală. Esprimă mulţămită şi veneraţiune archiereilor români pentru paşii întreprinşi în contra proiectului de lege, întru apěrarea autonomiei garantate prin lege, şi declară, că zădarnică va fi în vecii vecilor ori ce încercare de a ne răpí limba strămoşéscă“. Adunarea a decis apoi sě se trimită scrisori de mulţămită ambilor metropoliţi români. Esposeul asupra situaţiunei l-a făcut într'o vorbire temeinică, ascultată cu incordată atenţiune, dl *Dr. Ales. Vaida-Voevod.*

*

Pentru conferenţa naţională. Delegaţi pentru o eventuala conferenţă generală naţională au fost aleşi în comitatul Solnoc-Dobâca următorii: 1. Pentru cercul Dejului: Dr. T. Mihaly, protop. gr. cat. Velle, Dr. Romonţanu. 2. Pentru cercul Ilenzii: Dr. Al. Vaida Voevod, Dr. Barbul, Dr. Buzura. 3. Pentru cercul Iclodului-mare: Dr. Ioan Vaida Voevod, Dr. I. Chereches şi Sabin Coroian. 4. Pentru cercul Betleanului: protopopii Puşcar şi Herman, apoi Dr. I. Sliau. 5. Pentru cercul Lăpuşului: Dr. S. Micşa, Dr. Colceriu şi G. Petrovan.

*

Adunarea generală a „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiu“, precum ni-se comunică, se va ţiné în una din Dumínecile din cursul lunei Decembre n. în comuna *Reciu* (cerc. Mercurea).

*

Alegere. In 15 Decembre n. se face în Sibiiu alegerea unui membru în comitetul municipal comitatens, devenit vacant prin mórte. Parte la votare iau alegătorii din cercul prim electoral al Sibiiului. Locul de alegere: casa sfatului. Alegerea se începe la orele 9 diminéţa.

*

„Conservatoriul“ din Bucureşti este rugat a constata, că *„intimpinările judiţióse“* făcute conferenţei dlui Selymosi Elek, ţinută în 26 Novembre n. în Budapesta, sunt reproduse *din ziariul nostru*, numěrul 125, nu din „Gazeta Transilvanie.“, cum greşit afirmă în numěrul 255.

*

† George Bălaş, fost comerciant de frunte în Caransebeş, a decedat Marţi, sěptěmâna trecută, în Caranşebeş, în frumósa etate de 90 ani.

*

Un ordin uman. Ministrul de rěsboiu al Franciei a dat un ordin către toţi comandanţii corpurilor de armată, îndrumându-i sě dimită din serviciul activ militar pe toţi soldaţii al căror organism corporal nu dispune de suficientă forţă de resistinţă faţă cu greutăţile serviciului, deosebi pe cei atacaţi de tuberculosă, ori cu inclinaţiune spre acest morb. Ziarele francese spun, că în urma acestui ordin medicii au superarbitrat deja vre'o şepte mii de soldaţi, cari toţi au fost dimişi a casă.

*

Al 56, 57 şi 58! Cassariatul „Reuniunei române de înmormêntare din Sibiiu" a solvit urmaşilor legiuiti ai rĕposaţilor: Ioan Stanciu, econom, ai junei Maria Dejan şi Ana Motronea, césta din urmă din Poplaca, ajutoriul statutar. Acestea forméză casurile 56, 57 şi 58 de mórte din sînul acestei reuniuni.

*

Din Constantinopol se telegraféză, că patriarchul a înaintat Sultanului memorand confidenţial în chestia crisei din Fanar. Pără la resolvirea crisei acţiunea puterilor mari, în favorul Arămânilor, atrebuit sĕ fie întreruptă. Va fi reluată însĕ după anul nou, pe când se crede că va fi delăturată crisa de la patriarchie.

*

Colegiul din Dobriţin — şi ajutoriul da stat. Colegiul reformat din Dobriţin, întocmai ca şi şcóla superióră reformată din Sárospatak, luptând de mai mulţi ani cu lipse materiale, unii dintrĕ membrii conventului districtual sulevaseră în conventul de astă-primăvară ideia, ca sĕ se céră de la guvern ajutoriu pentru susţinerea colegiului. In conventul de tómnă, ţinut sĕptĕmâna trecută, comitetul a făcut apoi propunere formală pentru a se cere ajutoriu de stat, dar' propunerea a fost respinsă cu majoritate de un vot (32 contra 31), pe motiv că „nu e permis sĕ espună eventualităţilor viitórelor evoluţiuni politice" colegiul din Dobriţin: „mândria regnicolară a protestantismului magiar".

*

Doi nebuni. Intr'un hotel secundar din Budapesta s'au împuşcat Mercuri doi fecioraşi: Kassai László, în etate de 18 ani, şi amicul sĕu Kelemen Sándor, în etate de 17 ani, din causă că amêndoi erau îndrăgostiţi în o fatĕ, care însĕ nu se putea hotărî sĕ alégă pe óre-careva dintrĕ ei. Nefericiţi de acésta hesitare a fetei, prietinii s'au hotărît sĕ se sinucidă..... Adevĕraţi nebuni!

*

Prelegere publică despre şarlach. Mercuri séra profesorul de medicină Dr. Gerlóczy Zzigmond a ţinut la „reuniunea higienică regnicolară" în Budapesta prelegere despre şarlach şi celelalte bóle contagióse, cu deosebită considerare la grassarea şarlachului în Budapesta. In firul prelegerei Dr. Gerlóczy a susţinut că grassarea mai lină (în mĕsură mai neînsemnată) e cu mult mai periculósă, fiind-că dă mai multe prilejuri de contagiare, neobservându-se din partea publicului mĕsurile de apĕrare cu aşa stricteţă ca în casuri de grassare acută. Ear' cu privire la şcóle a susţinut că şarlachul nu prin şcóle se rĕspândeşte, ci prin alimente (deosebi prin lapte). De aceea închiderea şcólelor în timp de şarlach nu e necesară. E inomis necesară însĕ în timp de epidemie de vĕrsat, care prin contactul copiilor în şcólă se respândeşte mai puternic.

*

Baie de aburi. In 11 Decembre st. n. se va face deschiderea băii de aburi din strada Morii şi Parcul-Şoldiş în Sibiiu, renovată şi adjustată conform cerinţelor moderne.

*

Ştiri din România. Inaugurarea monumentului regretatului *Gogu Cantacuzino*, fost ministru şi fruntaş al partidului liberal, s'a făcut eri, Duminecă, în Bucuresti. Au vorbit următorii: prim-ministrul *Sturdza* în numele guvernului, I. *Calinderu* în numele creditului fonciar rural, I. G. *Bibicescu*, Em. *Culoglu* şi în urmă primariul *Robescu*. Numĕróse coróne au fost depuse. Monumentul e ridicat pe piaţa Icónei.

— In sesiunea actuală a corpurilor legiuitóre române se va face propunere din iniţiativa parlamentară, ca sĕ se creeze o casă de asigurare pentru ţĕrani în contra recoltelor slabe. Conducerea şi administrarea sĕ o aibă statul, ear' asigurarea sĕ fie obligatóre pentru toţi ţeranii. Iată o ideiă bună!

— Mausoleul lui Mihaiu Viteazul de la mănăstirea Dealului, lângă Têrgovişte, se va inaugura Dumineca ce vine, cu mare solemnitate. Sărbările se aranjéză sub auspiciile dlui Tocilescu, profesor universitar.

— Ziarele din România laudă mult conferenţa publică ţinută la Ateneul din Giurgiu, în 15 Novembre v. din partea dlui *N. Droc-Barcianu*, director şi profesor în Giurgiu, care a vorbit despre „*Calumnie şi nestatornicie*". Dl Droc-Barcian va mai ţiné o conferentă publică în 20 Decembre v. despre „*Cultul păgân şi creştin*".

Teatrul orăşenesc.

Luni (5 Decem): „*Der schöne Rigo*", operetă în 2 acte, de L. Krenn şi E. Lindau.

Marţi (6 Dec.): „*Der Meister*", dramă în 3 acte, de Hermann Bahr.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

2. La biserica *Vergu*, sau a sfintului Mina, iconostasul are formă fórte interesantă şi o grupare fórte caracteristică a icónelor. Basa frontariului, din lipsa de spaţiu, nu e óblă. In un rênd este numai uşa mijlocie cu icónele de lângă ea; apoi linia basei frontariului ia o direcţie spre mijlocul altariului, formând astfel hipotenusa unui triunghiu şi căştigând o suprafaţă mai mare. Vezi fig.... 1 şi 2 = iconiţe mici, 3 Maria, 4 Iisus.

3. Iconostasul bisericei *Pitar-Moşu* din Bucureşti încă are o formă deosebit de caracteristică. Din lipsa de spaţiu uşile diaconeşti s'au făcut aprópe vertical spre păretele icónelor principale. Fig. de mai jos indică forma basei acestui iconostas.

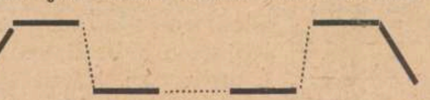

Prin acésta se cruţă atâta spaţiu, cât sunt de lungi ambele uşi laterale. Partea punctată arată locul uşilor.

4. La mănăstirea de la *Argeş* icónele se reduc la icóna lui *Iisus* şi a *Mariei*, în mosaic de Veneţia. Celelalte 2 din rêndul I lipsesc total. Rêndul al II lea îl forméză mai mult nişte decoraţiuni în sculptură, şi între ele de-asupra uşei împĕrăteşti *sfânta năframă*; de-asupra celei sudice bustul apostolului *Pavel*, de-asupra celei nordice bustul apostolului *Petru*. De-asupra la mijloc *Crucifixul*, respective *Trimorphon* (Iisus pe cruce, Maria şi Ioan evangelistul de ambele părţi). Vezi fig. nr.... P = Petru; N = sfânta năframă; P = Pavel.

5. Inrudit cu cel de la Argeş este iconostasul de la Constanţa, numai ceva mai complet, cuprinḑênd şi pe apostoli. Vezi fig. nr,...

6. Fórte redus e şi frontariul bisericei din Buşteni. Vezi fig. nr....

Iconostase tipice.

Asemenea iconostase tipice, sau complete, se găsesc în mai multe biserici româneşti. Aşa:

1. La *Sfântul Spiridon* din Bucureşti; numai cât din lipsa de spaţiu s'a dat têmplei o formă semicercuală. Pictura e făcută în mare parte de *Tătărescu*, dar' este deja total afumată. Acéstă biserică mai mult aduce cu forma catedralei din Sibiiu. Are şi ea 2 turnuri mai înalte decât cupola cea mare. Lungimea e 35 metri, şi e cea mai mare biserică românéscă din Bucureşti. Frontariul e frumos. Padimentul e din marmură cuadrată, aşezată în forma de cruce cu un fel de postament în pronaos. Vezi basa frontariului în figura de mai jos.

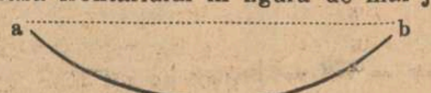

2. La *sfântul George vechiu* din Bucureşti. E făcut de firma *Babic* din Bucureşti. E unul din cele mai mari. Are tóte 4 rêndurile de icóne. 1. Cele împĕrăteşti. 2. Prasnice 12. 3. apostoli 12. 4. Proroci 12. In mijloc de-asupra uşei împĕrăteşti este *sfânta năframă*, apoi sfânta treime, etc. pănă la trimorphon.

Pictura este făcută atât la frontariu, cât şi pe internul întreg înainte cu 20 de ani de pictorul Ioachim Pompilian.

3. Iconostasul bisericei *sfântul Nicolae* (Tabacu) din Bucureşti are basa indicată în fig. de mai jos.

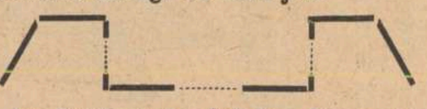

Lângă uşa împĕrătéscă în drépta: Iisus, uşa cu arhangeli, Nicolae, Archiereu; în stânga: Maria, archangel pe uşă, capul sf. Ioan, Maria.

De-asupra uşei împĕrăteşti e sfânta năframă, apoi prasnicele, apostolii, prorocii; éră sub rĕstignire cina cea de taină.

Biserica e zugrăvită din nou la 1900 de zugravii *Petru* şi *Antonie Serafin*. Pictura e modernisată. Une-ori au imitat şi ei artişti apuseni, d. e. la scena lui Iisus în grădina Getsimani cu cei 3 apostoli adormiţi.

4. Frumos este frontariul de la *Domniţa Balaşa*, sculptat în atelieriul casei Babic. E bogat în sculpturi de fel şi fel de frunze, viţă de vie, struguri, în jurul icónelor lauri; ear' la uşile laterale are sus cunoscutele arcuri româneşti, adecă un semicerc şi de capetele lor se fixéză alte 2 segmente, o figură architectonică, pe care în Bucureşti şi în tótă România o aflăm atât la biserici cât şi la case private şi publice, aplicată în diferite variante; de aceea architecţii au declarat'o românéscă. Aşa e la sfinţii voivozi portalul, la biserica Amza întreg frontariul, la sfântul George-nou din Bucureşti de-asupra uşilor împĕrăteşti, la hotel Caraiman din Sinaia. etc. etc.

Dinaintea celor 4 icóne împĕrăteşti, tóte ferecate în argint, sunt fixate aceleaşi chipuri în iconiţe mici de argint, cari servesc pentru sărutat. De-asupra uşilor împĕrăteşti e *ochiul Tatălui* în o aureolă triunghiulară, mai sus *sfânta Treime* în o elipsă mare, lângă ea şi de-asupra icónei lui Iisus 2 apostoli tot în câte o ramă eliptică, de-asupra Mariei alţi 2 apostoli. Acestia se ridică până la o $^{1}/_{5}$ din înălţimea elipsei celei mari, ear' de-asupra începe o făşie semicercuală cu 12 medalióne mici, cu tot atâtea busturi de proroci. In rêndul I, de-asupra uşilor şi icónelor laterale, se află alţi 4 apostoli, şi în rêndul al II-lea de-asupra aceluiaşi loc 5 prasnice în rame, ca nişte ferestri romane. De ceealaltă parte se află în etagiul I earăşi 4 apostoli, şi în al II-lea 5 prasnice, ear' 2 prasnice sunt cu spatele lipite de păretele altariului, vertical spre celelalte. Atât prasnicele, cât şi apostolii şi prorocii sunt mici; abia se pot distinge de jos. Mai mărişóre sunt numai cele 4 icóne de jos. Inaintea iconostasului ard 13 candele cu câte 4 vase pentru unt de lemn, apoi mai sunt 2 feşnice mari metalice cu câte 3 lumini, 4 fesnice metalice mai mici cu câte 7 lumini şi alte 4 cu câte 1 lumină lângă măsuţa rotundă (la Maria) şi tetrapod (la Iisus). De aceea şi icónele sunt aprópe total afumate. Vezi şi mai târziu la capitlul „*Luminarea*".

Caracteristic e la acéstă catapitésmă, că prasnicele sunt în rêndul al II-lea.[1]) Vezi fig. nr..., care redă acest frontariu în liniamente generale.

5. Tipică este şi catapitésma bisericei *metropolitane* din *Iaşi*, cea mai mare biserică din România. I. Icónele împĕrăteşti. II. Prasnicele. III. Apostolii. IV. Prorocii. V. Trimorphon. Basa iconostasului este ca cea de la Domniţa-Balaşa, ear' icónele ca la un iconostas tipic, cu deosebirea numai că lipsesc evangeliştii şi sudariul, ear' de-asupra uşilor împĕrăteşti în loc de Maria, din rêndul al IV-lea este *sfânta Treime*, şi de-asupra ei Invierea şi apoi Crucea. Vezi fig. nr.....

6. Asemenea este completă şi cea de la biserica din *Piaţa Amzei*, în Bucureşti; ba aici în rêndul de-asupra sunt toţi 16 prorocii, 12 în medalióne orisontal aşĕzate, ear' 4 sunt mai sus.

7. Intrégă e şi templa bisericei parochiale din Putna. Aşezarea prorocilor 6×3 = 18 presentéză o variaţiune nouă. Vezi figura nr.

8. Asemenea têmpla bisericei *Mirĕuţilor*. Aici aflăm chiar şi figurile din vechiul testament de desuptul icónelor împĕrăteşti. Prasnicele sunt în douĕ rênduri suprapuse, câte şése. Samĕnă cu frontariul de sub nr. următor. Vezi fig. nr. ....

9. A catedralei de la metropolia din *Cernăuţi*, fig. nr. ....

Praznicele urméză astfel:

1. Naşterea Născătórei de Dzeu.
2. Intrarea în biserică.
3. Naşterea Domnului.
4. Botezul Domnului.
5. Intimpinarea Domnului.
6. Bunavestire.
7. Intrarea în Ierusalim.
8. Invierea.
9. Inălţarea (prea apăsată).
10. Rusaliile.
11. Schimbarea la faţă.
12. Adormirea Maicei Domnului.

N = Sfânta năframă.
B. V. = Bunăvestirea.

10. Ear' frontariul de la biserica din *mănăstirea Putna* este peste cel tipic, mai cuprinḑênd de-asupra celor 12 prasnice şi 12 scene din patimi, un lucru acesta de tot rar.

Ordinea praznicilor e acésta:

1. Naşterea Mariei.
2. Aducerea în biserică.
3. Bunavestirea.
4. Naşterea lui Christos.
5. Intimpinarea.
6. Botezul.
7. Schimbarea la faţă.
8. Intrarea în Ierusalim.
9. Pogorîrea Domnului în iad.
10. Inălţarea.
11. Rusaliile.
12. Adormirea Maicei Domnului.

Lipseşte învierea (?)

Patimile sunt următórele:

1. Christos în grădina Getsimani.
2. Prindrea lui Christos.
3. Christos înaintea lui Hana.
4. Chistos înaintea lui Caiafa.
5. Christos înaintea lui Pilat.
6. Il desbracă şi îl bat.
7. Judecarea lui Christos şi încoronarea cu cunună de spini.
8. Christos duce crucea.
9. Il întind pe cruce.
10. Răstignirea, Maria, Ioan E.
11. Luarea de pe cruce.
12. Aşezarea în mormênt.

Dedesupt I = Lăpĕdarea lui Petru.
II. Moisă cu rugul de foc.
III. Nedescifrabil. O figură cu lanţ la picióre.
IV. Apostolii, când au căutat în grópă pe Iisus.

Pe capetele crucii de la rĕstignire aflăm simbólele evangeliştilor cu aripi şi aureolă.

De-asupra uşei împĕrăteşti mai e potirul cu Iisus, ieşind din el.

Templa e de pe vremea lui Stefan-cel-Mare şi a urmaşilor imediaţi.

Sculptarea ei e bogată. Vezi fig. nr. ...

*

Templa se făcea în vechime din zid, ca la multe biserici din Transilvania; apoi din lemn, sculptat frumos. Astăzi au început a sĕ folosí şi alte materii. Aşa la biserica grecéscă din Bucureşti e cioplită în marmoră albă. La Brăila asemenea vor sĕ o facă din marmoră. La Curtea de Argeş asemenea sunt multe părţi din marmorră (soclu) onyx şi din (stâlpii), cupru aurit.

In biserica lui Christos Mântuitoriul din Moscva şi a sfântului Isac din Petersburg templa e de marmoră şi cu columne din malahit. Biserica costă 45 milióne de franci.

In Rusia aflăm temple*) construite întregi din argint masiv. Aşa d. e. cea de la catedrala Uspenskaîa din Moscva (1474) conţine 5400 kgr. aur şi argint curat. Icóna muntelui Sinai din altar singură cuprinde 8 klgr. aur. Petri scumpe încă sunt multe. E o adevĕrată minune, zice archim. Nifon de la Sinaia. — De argint curat şi aurită e şi templa Naşterii Maicei Domnului din capela de la palatul Cremlin (Moscva), apoi templa bisericei Cazan din Petersburg, cu prestol cu tot, are 1640 klg. argint.

---

[1]) Pe păreţii bisericei sunt scene biblice mai puţine (abia vr'o 9), binişor lucrate de pictori francezi, dar' sunt în spirit apusén. Anume în hora dréptă: *Naşterea* sus pe boltitură, pe părete la rĕsărit *Invierea*, la nord *Pogorîrea duhului sfânt*. Maria încă-i între apostoli. Şi asupra ei se cobóră *limba de foc*. In hora stângă sus: *Cina*, rĕsărit: *Luarea de pe cruce*, nord: *Intrarea în Ierusalim*.

Dinaintea corului e o boltitură cu tatăl, aureola e triunghiulară, ear' pe pept e porumbul cu aripile 'ntinse (ca la metropolia din Iaşi în 2 locuri). In drépta ţine globul pămêntului, în stânga sceptrul. In colţuri sunt îngerul şi animalele evangelice cu aripi.

Toţi păreţii nepictaţi sunt obduşi cu marmură. Câmpul e *galbin*, împărţit cu nişte vreste *roşii*, ear' columnele, ce în parte ies ceva din păreţi, şi colţurile păreţilor, din marmoră *vineţie*.

*) In clopotniţa Ioan Veliky sunt şi câteva clopote de argint.

(Va urma).

Nr. 884/904. [331] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în în parohia **Almaşul-mare-Brădet**, protopresbiteratul Orăştiei se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Tegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a-şi aşterne cererile instruate conform normelor din vigóre, în terminul deschis, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, şi a se presenta poporului pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Orăştie, 17 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral Orăştie, în conţelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domşa
protopresbiter.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . .	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (romànca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—

plus 20 fil. porto postal.

Sate şi mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4.—

plus 30 fileri porto postal.

Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—

porto 72 fil.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Au apărut în **Tipografia archidiecesană**:

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan

Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Nr. 116/904 [329] 2—3

Concurs

Prin acésta se publică concurs pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a III-a **Streiu Săcel** şi filia **Crişeni**, tractul Haţeg, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru congruă.

Concurenţii sĕ şi trimită cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral şi sĕ se presenteze în vr'o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica de acolo spre a şi arăta desteritatea în cântarea şi predicarea bisericéscă.

Haţeg, în 12 Nov. 1904.

In conţegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Haţeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Somatosă
albumină de carne solubilă
conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, fără gust, eminent
remediu întăritor
producĕtor de apetit
pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc.
în formă de
Somatosă de fer
pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. zz—20 [98]
Somatosa produce apetit în mĕsură mare
Se capĕtă în farmacii şi drogerii — Veritabil în pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld
(despărţĕmêntul farmaceutic.)

Cruce sau stea duplă electro-magnetică
Patent **nr. 86967.**
Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre**

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.
Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.
Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi
Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani. [2] 112
Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.
Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:
MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

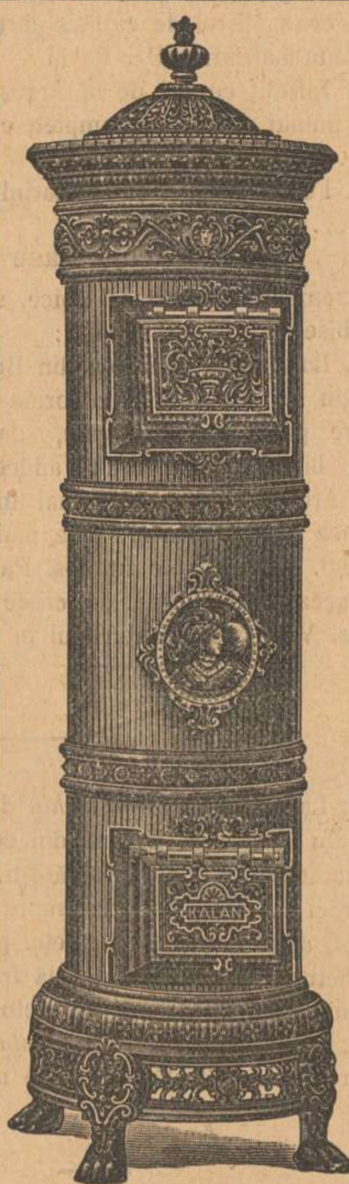
Paul Nendwich în Sibiiu.
Sobe
şi
cuptóre de fiert
cu preţuri variate
de la cea mai simplă până la cea mai bogată esecutare.
Liferarea de la depositul din
Sibiiu şi Alba-Iulia
sau de la fabrică se face **franco** pentru ori-care staţiune de tren. (316) 5—6
La cerere se trimite lista preţurilor.
Depositul Paul Nendwich, Alba-Iulia.

Epilepsia.
Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin „*priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*“ (90) 34—52

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7 70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50, leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8 80, legat	12 40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom. Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6 —
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine. ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg în pânză 2 40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8 80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 128 Sibiiu, Joi 25 Novembre (8 Decembre) 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Tot noi cei vinovaţi.

Sibiiu, 7 Decembre n.

Nu era încă esecutat planul guvernului cu privire la înfrângerea obstrucţiei, care de câţiva ani face imposibilă funcţionarea în mod regulat a vieţii nóstre parlamentare. ci era numai plan, când ni-am spus părerea asupra argumentelor ce le înşirau unele gazete hiperpatriotice, că adecă, aceea ce voeşte sĕ facă guvernul pentru împedecarea în viitoriu a obstrucţiei, e necesar chiar şi numai pentru-ca mâne-poimâne sĕ nu vină representanţii naţionalităţilor nemagiare şi intraţi în dietă sĕ pună pedeci şi ei activităţii parlamentare, prin înscenarea de obstrucţii, pe teme — *naţionaliste.*

Am spus atunci, că în cât ne priveşte pe noi, Românii, suntem contrari obstrucţiei şi o condamnăm, vină din ori-ce parte, şi facă-se pe ori-ce temă, pentru-că nu pe calea acésta credem noi că se pot câştiga drepturi, ci pe calea capacitării şi a convingerii.

Spuneam atunci, că în cât ne priveşte pe noi, Românii, — şi credem că şi pe celelalte naţionalităţi, — când o fi sĕ ne trimitem representanţii, în numĕr potrivit, în parlamentul ţerii, nu pentru aceea îi vom trimite, ca sĕ facă acolo gălăgie mare, obstrucţie şi împedecare în viéţa parlamentară, ci îi vom trimite pentru-ca la locul cuvenit sĕ ne espună durerile şi dorinţele, căutând *sĕ convingă* cercurile competente despre adeveritatea lor. Nu pentru-ca sĕ se certe deci, ci ca bunăînţelegere sĕ iee cu representanţii poporului magiar îi vom trimite la dietă, fiind-că noi nu cértă, ci pace şi bunăînţelegere voim, cu poporul magiar şi cu tóte celelalte popóre din patrie. De pe partea nóstră deci, regulamentul de casă putea *sĕ rĕmână aşa cum a fost,* pentru-că deputaţii noştri naţionali n'au abusat în trecut de favorurile ce le acorda, şi n'ar fi abusat nici în viitoriu.

După-ce apoi guvernul şi-a esecutat planul prin forţarea primirii propunerei deputatului *Dániel,* fapt care a pus în mare ferbere oposiţiunea parlamentară, gata acum a nu ceda până nu va fi revocată propunerea votată prin suprindere, asemenea ni-am spus părerea, concludând, că oposiţia indignată la culme pentru festa ce i-s'a jucat din partea guvernului şi a partidului de la putere *n'ar avé motiv sĕ se tânguiéscă,* pentru-că ea singură a deschis calea pe séma ilegalităţilor în patria nóstră, prin aceea, că nici-odată nu şi-a ridicat glasul când se făcea câte o călcare de lege, câte o nedreptate strigătóre la ceriu, faţă de naţionalităţile nemagiare, ci chiar din contră, ea cerea luarea de mĕsuri escepţionale, cari, fireşte, erau contrare legilor ţerii. Ce se ţine apoi de meritul chestiei, mult nu ne prea pasă că regulamentul s'a modificat în înţelesul propunerii lui *Dániel,* pentru-că asprimea regulamentului nu pe representanţii noştri parlamentari îi va atinge, când îi vom avé în dietă, fiind-că noi ómenii ordinei bune fiind, nu vom da ansă, ca în contra nóstră sĕ se aplice disposiţiunile înăsprite ale regulamentului.

Aşa resonam noi, şi cam la fel vor fi resonat şi celelalte gazete nemagiare.

Faptul acesta aşa a fost însĕ înţeles din anumite părţi magiare, că noi, naţionalităţile nemagiare, *aprobăm* incorectitatea făcută cu ocasiunea votării propunerei de modificare, şi *aplaudăm* volnicia guvernului, şi anume, din motivul, că în acésta vedem un semn dat de la Viena, că mai departe nu se póte merge pe calea concesiunilor făcute Magiarilor, ci trebue închis drumul lor. Ceea-ce ar fi egal cu declaraţia făcută din partea Vienei: Nu mai dau nimica Magiarilor!

Şi pentru-că aşa a zis Viena, dacă peste tot a zis ceva, ceea-ce nu prea ne vine sĕ credem, tot noi suntem vinovaţii, noi cei-ce formăm majoritatea ţerii, naţionalităţile nemagiare! Vinovaţi în faţa presei guvernamentale, pentru-că voim sĕ intrăm şi noi în parlamentul ţerii, şi prin acésta *silim guvernul* sĕ înăspréscă (pentru noi) regulamentul de casă pe cale necorectă, şi vinovaţi în faţa presei oposiţionale, pentru-că nu ne revoltăm şi noi şi nu sărim în capul guvernului pentru actul de volnicie ce l'a comis!

Sĕ fim însĕ bine înţeleşi. Nedreptatea tot nedreptate rĕmâne, vină din ori ce parte, şi fie că place, ori nu place cuiva. Ear' ilegalitatea tot ilegalitate rĕmâne, facă-se sub ori-ce formă. Nu aprobăm deci nici noi aceea ce a făcut guvernul cu privire la modificarea regulamentului de casă, pentru-că nu s'a făcut pe cale corectă. Dar' motive de *justificare* am găsí dacă le-am căuta. Celui ce i-se taie piciorul, nu pentru aceea i se taie, ca sĕ fie fără picior, ci pentru-ca sĕ rĕmână în funcţionare şi în viéţă celelalte membre ale corpului. Aşa şi în casul din întrebare. S'a făcut o operaţiune gravă, din absolută necesitate, pentru-că numai pe calea acésta credea guvernul că va puté aduce *ordine* în parlamentul ţerii. Noi ómenii ordinei fiind, dorim sĕ fie *ordine* în parlament. De aceea, nu ne indignăm, cum face oposiţia, pe care o dóre operaţia, ci aşteptăm sĕ vedem dacă a succes guvernului operaţia ori nu? pentru-ca în cas de lipsă ordinea sĕ pótă fi restabilită *pe altă cale.* Căci noi credem, că aşa e bine pentru ţéră, sĕ fie *ordine* în parlament.

Situaţia politică. Ziarul *„Budapesti Hirlap"* are informaţie de la un membru marcant al partidului guvernamental, care e în mĕsură a cunóşte bine lucrurile, că posiţia guvernului *Tisza* e neclintită, şi ori-ce s'ar întêmpla în urma agitaţiunilor pe cari le pune la cale oposiţia, guvernul nu se va retrage, ci rĕmâne în funcţiune până după alegerile dietale, pe cari le va face actualul guvern, chiar şi dacă ar fi sĕ rĕmână în minoritate. Dacă nu va puté dobândí indemnitatea budgetară, guvernul va disolva dieta şi va face alegeri noue şi fără indemnitate. Din nouele alegeri apoi guvernul are speranţă sĕ iese întărit, ear' oposiţia decimată. Convingerea acésta a prins teren printrĕ partisanii guvernului în urma audienţei pe care a avut'o ministrul president *Tisza* Vineri la Maiestatea Sa.

Altă concesiune. Ziarul *„Zeit"* din Viena crede a şti, că audienţa ce a avut-o ministrul comun de rĕsboiu *Pitreich* zilele trecute la monarchul, stă în legătură cu o nouă concesiune ce se va face Magiarilor. Anume ministrul de rĕsboiu ar fi presentat Maiestăţii Sale proiectul de lege referitor la apărarea patriei, şi proiectul de lege referitor la procedura penală militară, pe cari guvernul ungar le va puté presenta dietei în una din primele şedinţe ale nouei sesiuni parlamentare. In proiectul despre apărarea patriei e prevĕdut serviciul de *doi ani* la miliţie, în consecinţă însĕ şi urcarea contingentului de recruţi, în raport cuvenit, ear' procedura nouă penală militară va face posibilă *întrebuinţarea limbei magiare* ca limbă de judecată la tribunalele militare inferióre. Asta ar fi deci cea mai nouă concesiune făcută Magiarilor. Luând act despre acest fapt *„Budapesti Hirlap"* scrie, că concesiunea i-se pare *suspectă,* după-ce aceeaşi concesiune se face şi naţionalităţilor din Austria. Va sĕ zică, numai atunci ar fi concesiune adevĕrată, dacă dreptul de a se folosí de limba proprie la tribunalele militare de prima instanţă s'ar da *numai* Magiarilor! Noi, naţionalităţile nemagiare din Ungaria, apoi ce sĕ mai zicem? Óre nouĕ nu ni-ar compete acelaşi drept?

Germania contra Ungariei.

De o lună şi mai bine decurg pertractările pentru a se ajunge la înţelegere între Germania şi Austro-Ungaria cu privire la renoirea tratatului de comerciu, care espiră cu finea anului acestuia, şi negocierile nu numai că nu înaintéză, ci au fost chiar întrerupte de tot. Din cele străbătute până acum în publicitate se credea că punctul de neînţelegere ar fi acela, că Germania a formulat nişte pretensiuni esagerate, pe cari Austro-Ungaria la nici un cas nu le póte accepta, fiind-că era vorba de un plus de 300 milióne pe an, pe cari Germania le-ar incassa în viitor *ca vamă* de la Austro-Ungaria, în urma taxelor urcate, pentru articoli din ramii agriculturei. Un ziar bine informat din Viena scria zilele trecute, că ambii domnitori

---

FOIŞÓRĂ

Din vremi trecute.

Curgea leatul 1470.

Floricele jingaşe începură a împestriţa peria de verdéţă, ce îmbrăca pămêntul înviorat de suflul lin al vênturilor calde. Chiar şi pe la dosuri, unde abia se duse zăpada cu păraele de spume, mijeau în tremurul vieţii colţi tineri, umplênd vĕzduhul cu miresme de înviere.

Era în amurg, sórele scăpătase binişor după creştetul muntelui, numai géna-i trandafirie îmbujora faţa cu o lacrimă a tăriilor. In liniştea sfântă, să'ăşluită pe pămêntul cuprins de fiorul reînvierii, un bărbat cu barba resfirată, stropită de mănunchiuri argintii, cu ochii senini, blânzi, dornici de alte lumi, curgea în liniştitul trab al roibului spre săticelul adăpostit în vale. Era părintele Stefan, care venia de sub umĕrul Măgurei, unde se aflau o mână de Români, prinşi şi legaţi în munţi de valurile vremilor păgâne. A fost chiămat de Petrea lui Constantin, ca sĕ-i stropéscă casa şi ograda cu apă sfinţită şi sĕ-i blagoslovéscă *„masa de pomană"*. Desagii părintelui erau plini cu de ale mâncării şi pungoliţa din sin ocrotea vre-o câţiva gălbiori, de la Petrea ca prinos curat pentru sfânta bisericuţă.

Calul părintelui venia liniştit pe drumul prins întrĕ coline, pe ale căror spinări îşi ridicau stejarii bĕtrâni frunţile spre undele albastre. Părintele nici că băga de sémă cât de bine îi face aerul próspĕt îmbelşugat de miresme, gândurile lui erau duse, duse pe cea lume în locul de odihnă, în loc de verdéţă, unde nu este nici întristare, unde ochii credinţei vedeau pe fie iertata lui soţie, — acolo la pomul verde în flóre, ce adumbreşte masa întinsă, de care spunea Petrea. Vorbele chibzuite şi cumpătate ale lui Petrea 'i sunau din nou în urechi: „Taică părinte, aşa-i datina la noi, aşa mi-o lăsat tata cu limbă de mórte: dragul tatii, eu mor, dar' una sĕ ştii, dacă te va îngădui bunul Dzeu cu nevastă cinstită, sĕ nu-ţi uiţi sĕ-ţi pui un *„mĕr"* şi *„masa de pomană"*, că numai aceea o ai pe cea lume. Grijeste-ţi tu de suflet şi nu te sprijiní în nădejdea altora. Aşa am oblicit eu din bucóvne, că dacă îţi pui *„mĕrul"* şi *„masa de pomană"*, aia te aştéptă întinsă în umbra mĕrului. Părinte, aşa a grăit tata, când era pe pat de mórte, şi mĕ închin Domnului că m'a îngăduit sĕ-l ascult, — ştii, tata era om cu carte, diac la biserică".

Vorbele acestea îi mânau mereu gândurile spre lăcaşurile vecinice, pline de lumină şi mângăere. Credinţa lui vedea lămurit pe soţia sa fericită, strecurându-se prin zarea fericirii, şi dorul de a fi şi el în acel loc fericit îi copleşi întrégă fiinţa, dar' totodată se iţi în suflet gândul mustrător, care mergea 'napoi, ispitind faptele de sunt vrednice de cea mângăere vecinică. Din tóte pĕcatele, pĕcatul minciunii i-se arăta mai urât şi mai greţos. Şi el a minţit odată, din necesitate, — dar'... şi se cutremură. Părerea de rĕu îi îmbracă sufletul în haină cernită, şi începù sĕ fărâme rugi, psalmi pe cât îi ştia.

Când se pomenì părintele din reveriile şi rugile cucernice, mai sĕ nu mai cunóscă locul! Calul adulmecând verdéţă, ciugulind ici-colea din colţul fraged, se abătù de la drum apucând prin poeniţele ce se desfăşurau la pólele colinelor. Vĕdêndu-se rătăcit, părintele îşi înălţa privirea spre vêntătul tăriei, ţintuit de mii de scântei de foc, dór' va oblicí mai îngrabă, că încătrău e săticelul? Lucéférul de séră scăldat în zarea albastră era prea la drépta, şi plugniţa clipea deja din geana-i aurie. „Trebue sĕ iau clina de-a curmezişul, ca sĕ ajung mai în grabă, îşi grăì părintele, căci în curênd vor cânta cocoşi în miezi de nópte" şi îşi îndreptà calul spre stânga, ţintind mereu spre stele, ca nu cumva sĕ mai rĕtăcéscă...

Era apópe de calea cea bună, când de-odată auḑì de pe sub copaci trăsnete de vréscuri călcate în picióre. De loc se temù că vor fi hoţi; ştia el bine că se pripăşesc ómeni rĕi prin póla codrului, dar' în séra acésta nu avù vreme sĕ se témă. La auḑul trosnetului un tremur i-se lăţì peste întreg trupul, şi până se întórcă calul, se simţì trântit la pământ de nişte mâni vênjóse, ear' calul ce sforia, bătênd din picióre, era prins de alte mâni ţapene.

„Dă tot ce ai" răgnì o voce puternică, ori îţi punem junghiul în inimă".

— „Tot, îngânà părintele, numai lăsaţi-mi sufletul, că mult e necurăţit şi mare lipsă are de ispăşanie". Hoţii luară roibul cu desagii cu tot, ear' unul mai neoradincios îl întrebà, ciupindu-l de barba cărunată: „Data-i tot, papă lapte? Sĕ nu minţi, că-i vai de tine!"

ai statelor interesate au intrevenit, și că acum tratările decurg pe cale diplomatică. Cu ce resultat, se va vedé în curênd, fiind-că espirarea tratatului vechiu de comerciu întrê Germania și Austro-Ungaria e la ușă. Intr'acestea vine ziariul vienez „*W. A. Ztg*“ cu o telegramă primită din Berlin, care face însemnate destăinuiri. Spune că punctul de neînțelegere ar fi cu totul altul, adecă *încordarea* ce esistă întrê Germania și Ungaria din anumite motive. Și motivele sunt bine înșirate în telegramă, care e de următoriul conținut:

„In cercurile bine informate de aici (Berlin) sunt în clar cu aceea, că o fórte mare încordare esistă actualmente întrê Germania și Ungaria. Causa acestei încordări nu sunt diferențele manifestate cu ocasiunea negocierilor asupra convențiunei comerciale, ci alte împrejurări, cari cad în afară de acéstă cestiune. Incordarea dintrê Germania și Ungaria s'a început încă atunci, când negocierile asupra convențiunei comerciale n'au ajuns în stadiul decisiv, și acéstă încordare de dată mai veche a contribuit mult, ca sê nu se îmbunătățéscă nici cu ocasiunea negocierilor comerciale raporturile dintrê guvernele german și magiar.

Guvernul german vede în legea de emigrare adusă de contele Tisza o păgubire însemnată a navigațiunei maritime germane, și în urma plângerilor ce le-au ridicat societățile de navigațiune germane, și-a dat silința a apêra cât se póte interesele economice germane. Ambasadorul german din Viena, contele Wedel, a intrevenit la guvernul magiar, dar' nici la Budapesta nici la Viena nu i-a succes a dobândí resultate favorabile.

Acest eșec al guvernului german a produs óre-care indisposiție în Germania, ear' în Ungaria s'a privit cu ochi rêi amestecul Germaniei în afacerile interne ale Ungariei.

O altă causă a încordării raporturilor dintrê Berlin și Budapesta trebue căutată *în legea pentru instrucția primară* (proiectul Berzeviczy), *al cărei scop este promovarea magiarisării*. Legea acésta este îndreptată și în contra Sașilor ardeleni, și presa germană a deschis deja o viuă campanie *contra magiarisării Germanilor din Ungaria*. Guvernul german a făcut deja atenți, în mod tacticos, pe factorii competenți din Ungaria, că Germania nu vré, ce e drept, sê se amestece în afacerile interne ale Ungariei, însê *își ține de datorință a face cunoscut guvernului magiar, că crearea unei astfel de legi ar produce un resens fórte mare în Germania. Guvernul magiar însê n'a ținut sémă de îngrijirile esprimate în mod fórte discret de guvernul german*, și de sigur că și acéstă împrejurare a contribuit, ca raporturile încordate sê se manifeste și cu ocasiunea negocierilor comerciale“ . . .

Firește, responsabilitatea pentru autenticitatea celor cuprinse în telegrama acésta rêmâne în sarcina ziariului vienez și a corespondentului seu de la Berlin. Ce ne privește pe noi este numai supêrarea presei patriotice magiare, care e indignată rêu pentru amestecul acesta al Germaniei în afaceri curat interne ale statului ungar, cum e *reforma școlară*, și rêspunde cu aceea, că politica de *desnaționalisare* e urmărită și în Germania, și Magiarii nu fac alta de cât imitéză pe Prusieni. O temă acésta, asupra căreia ni-am spus mai de multe-ori cuvêntul, care merge într'acolo, că ceea-ce fac Nemții cu Polonii, (las' că fără nici un sporiu mulțămitor) nu pot sê facă Magiarii cu naționalitățile nemagiare din patrie, din o sută și unul de motive, dintrê cari cel mai puternic e tocmai acela, că *nu pot* sê le magiariseze, cu nici un preț și pe nici o cale. Atunci de ce atâtea sforțări zadarnice? Asta e ce noi nu putem sê înțelegem!

Din România.

Iubileul profesorului Gr. Stefanescu.

Joi, sêptêmâna trecută, s'a serbat la universitatea din București jubileul de 40 ani de carieră universitară a profesorului *Gr. Stefanescu*, decanul facultății de științe din București.

La solemnitatea acésta rară au asistat: decanii și profesorii facultăților universității din București, profesorii de la școlele secundare, actuali și fosti elevi ai sêrbătoritului profesor, domni și dómne din societatea bucureșténă, etc.

Jubilarul a presidat solemnitatea încunjurat fiind de membrii comitetului de inițiativă. Festivitatea s'a început la orele 11.

A vorbit întâiu dl *Sava Stefanescu*, directorul liceului sfântul Sava, care într'o cuvêntare frumósă a arătat meritele jubilantului, câștigate în cei 40 de ani de carieră universitară, și ca omagiu îi ofere un album cu fotografiile tuturor fostilor sei elevi și ai actualilor sei colegi de universitate, cum și o medalie comemorativă, avênd pe o parte, în efigie, portretul jubilarului, ear' pe ceealaltă parte câteva date biografice din viéța sa.

Rêspunde apoi jubilantul, vorbind următórele:

„Nu este limbă omenéscă, în care sê se pótă esprima prin cuvinte tot ce inima mea simte de bucurie și de satisfacere în aceste momente solemne, căci vêd că munca mea de 40 de ani pentru progresul și rêspândirea științei geologiei în țéra nóstră, a dat ródele cuvenite.

Da, am muncit cu drag 40 de ani, și voiu munci încă, căci bunul Dumnezeu mi a dat forțele necesare, pentru a merge și mai departe pe acéstă cale a cercetărilor; dar' mulțămirea mea este mare și din alt punct de vedere: în adevêr, ce mulțămire mai mare póte avé un profesor, de cât când vede că deja mulți din elevii sei țin un loc respectabil în știință, și când prin faptul chiar al acestei frumóse sêrbători, ceialalți elevi își iau angajamentul a lucra pentru progresul științei în România, și că țéra nóstrê, care are deja locul sêu în lumea științifică, va merge și mai departe pe acéstă cale.

Darurile ce mi-ați oferit cu acéstă ocasiune, acéstă medalie și acest album, sunt pentru mine cea mai prețiósă rêsplată. Privirea acestui album îmi va amintí totdeuna pe scumpii mei colegi și pe iubiții mei elevi și eleve; ear' medalia îmi va spune că cei ce-și fac datorința cu conștiință, sunt totdeuna rêsplătiți.

Vê mulțămesc dar', din tótă inima, și vê urez tuturor sănêtate și sporiu la muncă, pentru progresul și binele scumpei nóstre țeri.“

Vorbesc apoi pe rênd următorii: Dr *Istrati*, din partea profesorilor facultății de științe, presentând omagiu celui mai bêtrân coleg, care a lucrat atât de mult pentru binele țerii și pentru progresul științei. Profesorul *Pangratti* în numele societății de științe, al cărei prim president a fost sêrbătoritul, ear' Al. *Ionescu*, student al facultății de științe, în numele colegilor, urând decanului și profesorului lor viéță lungă și bucurie la bêtrânețe.

A vorbit apoi de nou jubilantul, mulțămind asistenței și primind felicitările tuturor. Séra s'a dat banchet în onórea învêțatului profesor.

Vineri solemnitatea a fost continuată la „*Academia Română*“, al cărei membru ordinar e dl *Gr. Stefanescu.* La ora 1 s'a ținut ședință publică, sub presidenția domnului *Ion Kalinderu.*

A vorbit aci întâiu jubilantul, dl *Gr. Ștefanescu* despre „*Rêmășițe de dinotherium în România, găsite încă de pe la începutul secolului trecut*“. După sfêrșirea acestei comunicări însemnate, care a fost ascultată cu deosebită atențiune, dl Kalinderu, folosindu-se de ocasia că dl Gr. Ștefanescu împlinește 40 ani de profesorat universitar, l-a felicitat în numele Academiei, prin următórele cuvinte:

„Scumpe coleg. Ați serbat 40 ani de profesorat universitar. Academia Română, căreia aparțineți de lung timp, e fericită a vê aduce prin mine felicitările sale călduróse, împreună cu cele mai bune urări, ca sê vê bucurați încă mulți ani de sănêtate deplină, fericită, spre a puté serví științei române cu aceeași ardóre și devotament neclintit.

Lucrările și cetirile dvóstră numeróse au rêspândit în lumea științifică, de aici și de peste hotare, resultatul neobositelor dvóstră studii și cercetări, și au creat o pleiadă de tineri, cari vê admiră împreună cu cei bêtrâni.

De asemenea, activitatea ce ați desfășurat și în alte privințe, ca director al ministeriului de culte, ca conferențiar și ca participant la multe congrese, a fost tot atât de rodnică și de bogată.

Patruzeci de ani de muncă cu isbândă, e o periódă de care puteți fi mândru, și de sigur că ceea-ce v'a susținut mai mult, a fost iubirea dvóstră nețărmurită pentru știință și convingerea că a lucra e o datorință indispensibilă pentru omul social, bogat sau sêrac, puternic sau slab.

Ați muncit, pentru-că munca e nobilă, e sângele vieței morale. Dacă se întrerupe, inima încetéză de a mai bate, ear' viéța devine o lâncezire nedemnă de numele ei. Astfel, activitatea constitue, pentru individ ca și pentru o națiune, hrana nutritóre, mijlocul de prosperare, de ridicare.

Incă odată vê esprim tóte omagiile nóstre — și regretând că eri n'am putut asista la serbarea de la universitate, din causa de absență forțată din oraș — dați-mi voie, ca vechiu amic, sê vê reînoiesc sentimentele mele afectuóse, și sê vê doresc din inimă, ca Pronia sê vê hêrăzéscă încă mulți, mulți ani, plini de aceeași viéță și activitate fericită, spre cinstea științei, a Academiei, a națiunei nóstre.

Sê trăiéscă scumpul nostru coleg dl Grigore Stefănescu“.

Sêrbătoritul mulțămește și întrê aclamări vii ședința se încheie.

NOUTĂȚI

M. Sa împêratul și rege Fr. Iosif a dat Luni înainte de amiazi audiențe generale, ear' după amiazi a cercetat esposiția de pictură arangiată de „Képzőművészeti Társulat“. Séra a plecat la Gödöllő, unde va mai petrece numai până Sâmbătă. Sâmbătă împreună cu întrégă curtea se va reîntórce la Viena, încheindu-se astfel sejurul din Budapesta al curții regale.

*

Hirotesire. Escelența Sa Inaltpreasânțitul Domn Archiepiscop și Metropolit al nostru *Ioan*, în decursul liturgiei oficiate eri în capela archiepiscopéscă a binevoit a chirotesí întru protopresbiter pe alesul și denumitul prot. al tractului Murêș-Oșorheiu *Stefan Russu.*

*

Advocat nou. Domnul *Dr. Ioan Fruma*, fiu al comitatului Sibiiu, și-a deschis cancelaria advocațială în Sibiiu, strada pintenului nr. 1.

*

Parastas pentru Dr. Rațiu. Duminecă (11 Decembre st. n.) se va oficia în biserica gr. cat. din Sibiiu, după sf. liturgie, parastas pentru odihna rêposaților în Domnul *Dr. Ioan Rațiu*, fost president al partidului național român, și Dorina Coroian născ. Rațiu.

*

† Ioan Broju. Despre mórtea subită a capelanului militar Ioan Broju ni-s'a trimis următoriul anunț:

Subscrișii, cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților, că *Ioan Broju*, capelan militar gr. or. cl. I. și asesor consistorial onorar, a încetat subit din viéță Duminecă nóptea spre Luni, în 22 Novembre st. v., în etate de 40 ani. Rêmășițele pământești se vor lua din casa rece a spitalului militar și se vor înmormênta în cimiteriul militar de aici Mercuri, în 24 Novembre st. v., după amiazi la orele 3. — Sibiiu, 25 Novembre st. v. 1904. *Jalnica familie.*

*

† Contele Kapnist, ambasadorul Rusiei la Viena, a rêposat Sâmbătă în Viena și a fost înmormêntat alaltăieri (Luni) în cripta capelei rusești de acolo.

*

Concertul dómnei Dima. Ziarele din București scriu, că dómna *Maria G. Dima*, cunoscuta cântăréță lirică, soția dlui *G. Dima*, profesor la liceul român din Brașov, dămâne, Joi, 25 Novembre v. un concert în sala de la *Liedertafel* din București, cu concursul dlui *Teodor Fuchs*, care va face acompaniamentul la piano. Programul e bogat și conține multe piese românești, composiții de ale dlui *G. Dima.*

*

Botezul prințului de Piemont. Duminecă s'a sêvêrșit în capela palatului regal din Roma botezul moștenitoriului de tron *Umberto*, prinț de Piemont, născut în 16 Septembre st. n. Nașă i-a fost bunică-sa, vêduva regină Margareta, ear' nași onorari: principele Nichita al Muntenegrului (moș de mamă), împêratul Vilhelm II al Germaniei (representat prin prințul Albert de Prusia) și regele Edward al Angliei (representat prin ducele Arthur de Connaugh).

*

Exemplu vrednic de imitat. Cetim în „Rêvașul“ că la dorința reuniunii „Sfânta Maria“ a femeilor gr. catolice, cât duréză postul crăciunului se vor ține în biserica gr. cat. din Cluj predice și la vecernie, în tóte Duminecile și sêrbătorile, deosebi pentru credincioșii cari fiind în serviciu (servitori, servitóre) nu pot participa la serviciu divin înainte de amiazi.

*

Reuniunea regnicolară de magiarisare, înființată sub firma „Országos Magyar Szövetség“ spre a lucra pentru „conservarea hegemoniei rasei magiare și pentru împedecarea muncei de subminare a naționalităților“ și-a ținut Duminecă adunarea generală pentru anul acesta în Budapesta, sub presidenția contelui Eszterházy János. In discursul de deschidere dl conte a zis că chiămarea reuniunei e „sê erueze modalitățile cari sê asigure hegemonia rasei magiare în țara acésta, ceea-ce e nu numai necesitate de ordine politică și istorică, ci chiar consecuență directă a superiorității intelectuale și majorității numerice“. In scopul asigurării acestei hegemonii și apêrării magiarimei de la periferii contra înriurinței naționalităților e de lipsă acțiune solidară din partea societății magiare. „Trebue deci creată solidaritatea acésta, căci dacă nu grăbim cu crearea ei, ne alunecă de sub picióre pământul“. După discursul de deschidere a raportat secretariul Dr. Jancsó Benedek despre activitatea reuniunii, arătând că reuniunea are 3128 membri ordinari și 18 fundatori, în cursul anului a ținut mai multe cicluri de conferențe publice, și că e deja aprópe de ținta „de a fi stațiune de observațiune a tendințelor naționalistice“. Frumos, fórte frumos!

Dat, fărîma părintele cu fiorul morții în inimă, și simțindu-se desrobit de mânile sêlbatice, apucă cu ghiața în spate spre vale . . .

De odată părintele se oprì pironit pământului. Glasul tâlhariului „sê *nu minți*“ îi fierbea în urechi ca o vîltóre amenințătóre, și prin inimă îi trecù ca un fer ars, era conștiința trezită din spaimele grózei, care-i spunea că a mințit.

„Am mințit, am mințit, am zis că tot am dat, și gălbiorii i-am ținut în sîn, — vipera care sê-mi otrăvéscă sufletul.“

Ca urmărit de iele părintele calcă drumul înapoi, și într'un suflet ajunge în locul de primejdie. Hoții nu se depărtaseră; întinseseră tocmai bucatele din desagii părintelui pe verdișul móle, bucurându-se de dobândă. Când îi vêdù părintele cădù, în genunchi și cu lacrimi în ochi îi ruga sê 'l ierte, că a mințit; „am mințit de frică, aici sunt banii, luați și pe acestia sê nu-mi mai îngreunez sufletul, că grele și înfiorătóre sunt muncile iadului“. Hoții la început nu știau ce sê facă, sê rîdă sau ce sê crédă de purtarea acésta neobicinuită. Vêdênd însê stăruința și căința părintelui, sufletul lor împetrit se înmuia, graiul plin de sfințenie îi pêtrunse, conștiința până acum înăbușită isbucnì cu atâta tărie, în cât îi îngenunchià înaintea părintelui. Cuprinși de părerea de rêu pentru faptele lor neomenești se rugară sê-i ierte, dându-i tot înapoi.

Și aici în mijlocul craiului codru binecuvêntarea ceréscă îl ajunge, dându-i prilej sê îndrepteze prin fapta sa pe cei fără de lege pe calea cea adevêrată, care duce la Atotputernicul. — Luna, care de mult își începuse calea, privia mândră de întêmplarea minunată, încununând cu raze sfinte fruntea părintelui Stefan, care ca un sfânt din alte vremi, privia dus spre ceriuri, acolo unde este puterea și bunătatea!

Budapesta, Novembre 1904.

Păunaș.

Teatrul orășenesc.

Mercuri (7 Dec.): „*Hand und Herz*“, dramă în 4 acte, de L. Anzengruber.

Joi (8 Dec.): „*Das süsse Mädel*“, operetă în 3 acte, de H. Reinhardt.

Proteste contra reformei şcolare. Alegătorii saşi din Braşov şi cercul Braşov au ţinut Dumineca adunare în Braşov, pentru a se pronunţa în causa proiectului de lege despre reforma instrucţiunii publice poporale. Prin resoluţiune votată unanim au ridicat protest contra proiectului şi au hotărît a provoca pe deputaţii saşi să împedece votarea proiectului, ear' dacă acésta nu li-ar succede, să lucre cel puţin într'acolo, ca disposiţiunile jignitóre ale proiectului să fie calmate.

*

Pe catedră până la mórte. Bartha Gyula, învăţătoriu în Budapesta, în timp ce ţinea Joi prelegere elevilor săi a fost lovit de apoplexie de inimă şi a murit, pe catedră. Au rămas după el soţie şi doi copilaşi.

*

Prelegere contra alcoholului. Dr. Szalkay Gyula, presidentul reuniunii ungare pentru combaterea alcoholismului, Sâmbătă a ţinut la gimnasiul ev. reformat din Budapesta prelegere despre alcohol şi urmările alcoholismului. Dr. Szalkay a arătat că alcoholul causéză bóle de stomach, de ficat şi de rinichi chiar şi la beutori cumpătaţi, ear' la descendenţii alcoholicilor causéză slăbiciune de nervi, inclinaţiune spre nebunie şi chiar şi inclinaţiune spre ucideri. Prelegătoriul şi a sprijinit aserţiunile cu date statistice şi cu ilustraţiuni.

*

Constituire. *Societatea acad.-teologică „Academia ortodoxă“* pentru literatură, retorică şi musică bisericéscă, în seminariul archidiecesan din Cernăuţi, şi-a constituit comitetul pe anul administrat 1904/1905 în modul următor: President.: Ioan Berariu. Secretariu I (esterne): Aurelian Mihaescul. Secretariu II (interne): Adrian Sorocean. Secţia literară: Presidentul secţiei şi vice-president I. Avram Imbroane. Refereut şi bibliotecar: Gavriil Străinul. Adlat şi econom: Ilie Păsăilă. Secţia musicală: Presidentul secţiei şi vice-president II: Emilian de Téutul. Adlatul I şi controlor: Ioan Spînul. Adlatul II şi casariu: Vladimir de Tomiuc.

*

Din Budapesta primim ştirea, că societatea de lectură „Petru Maior“ va aranja şedinţă festivă în memoria patronului ei, Sâmbătă în 10 Decembre st. n. în sala hotelului „Royal“ (VII. Erzsébet-kö út). Inceputul precis la 8 ore séra. Preţul de intrare: de persónă 2 cor., de familie 5 cor. Suprasolviri se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice. Programul şedinţei e următoriul: 1. N. Popovici: „Cântec de séră“, esec. de corul societăţii. 2. „Curente culturale la noi în secolul XVIII“, disertaţie de Ilie Minea, stud. în filos. 3. Haydn: „Symphonie II“, cuartett de violine, violă şi celo. 4. F. Paolo Tosti: „Vorrei morire“, solo de tenor, esec. de Daniil Vasu, stud. în drept, acompaniat la pian de Aurel Iorga, stud. în med. 5. „La stână“, schiţă de Sevastian Stanca, stud. în filos. 6. V. Abt.: „Séra“, esec. de corul societăţii. 7. I. Mureşan: „Poutpouriu românesc“, esec. de orchestra societăţii. După program cină comună à la carte.

*

Dotaţiunea papei. In 1871 parlamentul italian a votat papei dotaţiune de 3,225.000 lire pe an, ca despăgubire pentru posesiunile perdute cu ocasiunea înfiinţării Italiei unite. Papii însă n'au reflectat nici-odată la dotaţiunea acésta, nerecunoscênd legalitatea regatului italian — care după a lor părere usurpéză potestatea luméscă răpită de la papi. Acum însă, — ceva semnificativ — ziariul „Civitta Cattolica“ sulevéză cestiunea dotaţiunii şi susţine că papa e în drept a pretinde ori-când dotaţiunea pe toţi anii de la 1871 încóce (cam 100 milióne de lire), argumentând că dotaţia papală nu e supusă prescripţiunii. Faţă cu argumentaţia acésta a ziariului clerical presa liberală italiană arată că renta (sau dotaţia) asigurată papei în §. 4 al legii din 13 Maiu 1871 numai pe câte 5 ani e scutită de prescripţiune, aşa că dacă papa ar voi să reflecteze la ea, e în drept a o pretinde numai pe cinci ani din urmă.

*

Doi copii troeniţi de zăpadă. Doi fecioraşi din Nemoeşti (Bihor), în etate de 14—15 ani, în una din zilele trecute mergênd la pădure şi ajungêndu-i ninsóre împreunată cu viscol mare, au perdut calea. Istoviţi de rătăcirile prin pădure s'au pus să odihnéscă, dar' frigul li-a amorţit trupul, ear' viscolul a mânat pe ei troeni de zăpadă şi i-a înmormêntat. Sâmbătă i-au aflat apoi morţi nişte tăietori de pădure.

*

Ninsori mari. In părţile bihorene a căzut ninsóre grea patru zile necontenit, troenind drumurile deosebi prin ţinuturile de pe la Vaşcău, aşa că nici mergerea din o comună în alta nu e cu putinţă. Tot asemenea şi pe la Beiuş, Aleşd, Ceica şi Nagymaros.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun pentru săraci, au mai dăruit: P. C. Sa domnul Dr. Ilarion Puşcariu, archimandrit şi vicariu archiepiscopesc 5 cor., Pantaleon Lucuţa, cassariu consistorial, 10 cor., P. C. Sa Dr. Eusebiu Roşca, dir. sem., 2 cor., Dr. George Proca, secretariu consist., Victor Fincu, şef comptabil, fie-care câte 3 cor., Paul Muntean, subcolonel c. şi r. în pens., 1 cor., Ioan Budiu, funcţ. la „Albina“, 2 părechi pantaloni, 1 roc şi 1 pălărie.

*

Apărare contra omidelor. Art. de lege XII din 1894 impune proprietarilor de pământ şi de grădini cu pomi, ca până la finea lunii Novembre să adune şi să nimicéscă cuiburile de omide, cum şi în întreg timpul erni să adune şi nimicéscă ouěle de fluturi, păduchii roşii de pe pomi şi cuiburile de vespi. La cei cari nu împlinesc acésta disposiţiune a legii primăria comunală e în drept să dispună împlinirea prin ómeni pe plată, în sarcina proprietariului, care pe lângă suportarea acestor cheltueli mai vine şi pedepsit cu amendă în bani. Ministrul de agricultură atrage de nou atenţiunea proprietarilor şi primăriilor asupra disposiţiunilor legii, adăugênd că esecutarea acestor disposiţiuni e cu atât mai de lipsă în érna acésta, cu cât primăvara viitóre e „primăvară omidósă“.

*

Morfina. Chemicianul Dr. Max Reuter din Wiener-Neustadt obicinuia să folosiască morfină contra insomniei. Sâmbătă séra luând dosă prea mare, morfina l'a adormit de tot. Diminéţa a fost aflat mort.

*

Efect miraculos se va obţiné prin crucea vindecătóre electro-magnetică R. B nr. 86,967, şi neîntrecute resultatele ce le póte arăta inventatorul acelei cruci dl Albert Müller, Budapesta Vadász-utcza nr. 42/V. In fie-care zi sosesc scrisori de mulţămită şi de recunoştinţă de la bolnavii vindecaţi. D. e. dl Steinhardt Iacob din Kula scrie aşa: „Cinstite dle Müller! Am onóre a-ţi aduce la cunoştinţă, că de când am întrebuinţat crucea magnetică R. B. nr. 86967, pe care mi-am procurat-o înainte de acésta cu 4 săptămâni, am scăpat de durerile reumatice, ce mă chinuiau de 15 ani, din care causă nu pot de ajuns a o recomanda deapropelui nostru. Primeşte şi din parte-mi cele mai sincere mulţămite, Dumnezeu să vě dee ani îndelungaţi şi norocoşi pentru sirguinţa şi activitatea dtale. Invenţia dtale merită nu 6, ci mii de coróne. Cu tótă stima Steinhardt Iacob.

Din public.*)

Multămită publică.

Dau publicităţii numele celor ce au dăruit pentru zidirea bisericei nóstre din Şarpotoc, tractul Sighişóra Acesti binefăcětori se află în America, şi la bunăvoinţa şi rugarea lui Ioan Duma din Şarpotoc, care încă se află acolo, au dăruit următórele sume:

Ioan Efrasina şi Ioniţă Duma (Şarpotoc), 1·50 dol., Laurian Neag, Ioan Ţeler (ambii din Mălâncrav), Zaharie Bereş (Vidacutul român), fie-care câte 50 cenţi, Iosif Smidt (Rişcior), 1 dol., Agoston János (Szászk salmás), Bányai József (Palstenke), fie-care câte 50 cenţi, Iatin Moldovan (Alma), Agoston János, Agoston István, (ambii din Szászk salmás), Ioan Sêrb (Seleuşul-mare), Nicolae Pisoiu (Pianul-de-jos), Nicolae Urs (Richişdorf), Ioan Barb (Criş), Stefan Şanta (Sighişóra), Ioan Băluţ, Ioan Marian, Stefan Boian, Simion Barb (toţi din Criş), Ioan Peţera, Ioan Pocian, (ambii din Richişdorf), Achim Băluţ, Simion Băluţ, Nicolae Costan Toropa (toţi din Criş), George Radu (Ferihaz), Ioan Arion (Ohaba), fie care câte 25 cenţi, Stefan Şuteu (Ferihaz), Teodor Branişte, Iosif Constantin fie-care câte 50 cenţi, George Muroi (toţi din Sighişóra), Dumitru Pupăză (Daneş), Naftailă Cocan (Noul săsesc), Zaharie Băluţ, Nicolae Băluţ (ambii din Felţa) fie-care câte 25 cenţi, Ioan şi Eufimia Grecu (Prostea, la Agnita), 50 cenţi, Ilie Brânduş (Daneş) 25 cenţi.

Pentru următorii donatori au stăruit Ioan Manta şi Ioan P. Manta din Şaeş lângă Sighişóra. La acestea s'au adunat de la următorii în oraşul Iungstav: Ioan Babeş, Ana Babeş, Silvestru Pora (toţi din Archita), Alexandru Nicolescu (Bucureşti, România), George Sighişorean (Criş), Ioan Manta (Şaeş), Gerasim Alexe (Beşa), Ioan Manta P., Ilie Rohan, Nicolae Rohan (toţi din Şaeş), Ioan Lup (Trapold), Veniamin Mosora (Daneş), George Morar, Ilie Drăgan (ambii din Neţuş), Ioan Lăncrăjean (Szászsebes), Tanase Freciu, fie-care câte 25 cenţi, Tanase Bratu, Nicolae Radu (din Noul-român), fie-care câte 15 cenţi, Ioan Lancrănjan (Sassebeş) 25 cenţi, Zaharie Şoner şi Flórea Şoner (Şaeş), 50 cenţi, Achim Boholt (Seleuşul-mare), Lazar Deneşan (Şaeş), Ioan Corcona (Sassebeş), fie-care câte 25 cenţi, Miron Todarcea (Chirpăr) Iosif Bucşa, fie-care câte 15 cenţi, Simion Miclea 10 cenţi (toţi 3 din Săsăuş), Ioan Olar (Şaroş), Ioan Bunea, Andreiu Maniu, Maniu Cioran fie-care câte 25 cenţi, Iosif Iodobrea 10 cenţi (toţi din Noul-român), Sofron Moldovan, George Buchendrea (ambii din Mediaş), fie care câte 20 cenţi, Ioan Fătu (Săsciori), Dănilă Brada (Şuta), Elisaveta Urdea (Şaeş), Ioan Bârcea, Ioan Sorea, Petru Totoiu, George Păcală, Ionică Din Păcală, fie-care câte 25 cenţi, Ioan Stiniguţ' Ilie Totoiu, fie care câte 10 cenţi, George Grindean 15 cenţi, Ioan Lazar 10 cenţi (toţi din Gălaţ), Zaharie Mârzar şi Ana Mârzar 50 cenţi, Iosif Ticuşan 10 cenţi, (toţi din Şaeş), Dumitru Manta 10 cenţi, Ilie Manta 15 cenţi, Ioan Manta, Ioan Calbézä (toţi din Apold) fie-care câte 10 cenţi, Ioan Muntean (Şóla) 10 cenţi, Nicolae Rohan (Şaeş), 25 cenţi, Stefan Mc. Lunas (Horboz, America de nord) 20 cenţi.

Apoi următorii au dăruit pentru săvêrşirea unui sfânt maslu de 7 preoţi: Ioan Efrosina şi Ioniţă Duma 1·25 dol., Deák Mihály şi familia sa, Szederesi Dani şi familia, Szederesi Mozsi şi familia, Szenyes Daniel şi familia (toţi din Şarpotoc), fie-care câte 50 cenţi, George Borcoman (Haşfalău), 15 cenţi, Pavel Crister 50 cenţi, Pavel Duma 1 dol., Cociş Ferencz 50 cenţi (toţi din Şarpotoc), Magyarasi Mihály (Selyk), 25 cenţi, Ioan Cristea (Şarpotoc), 50 cenţi, Ioan Pintea (Ruja), 50 cenţi, Nicolae Grusea (Hendorf), Nicolae Coman (Haştalău), fie-care câte 25 cenţi, Pavel Hohoi 25 cenţi, Ioan Frăţilă 10 cenţi, Ioan Frăţilă 10 cenţi (toţi din Cohalm), Teodor Ana 1 dol., Szepesi Dénes (Şarpotoc), 50 cenţi.

Suma acestora a făcut 45 coróne. S'au spesat pentru sfântul maslu comunal 35 coróne 60 fil., ear' restul de 9 cor. 40 fil. s'au pus la fondul bisericei pentru înfrumseţare.

Deci tuturor acestor bunidăruitori subscrisul paroch al comunei Şarpotoc în numele comitetului parochial şi al întreg sinodului parochial trimit din depărtare mulţămită din inimă şi dorim cu toţii, ca Dzeu să le înlocuiască înzecit ceea-ce au dăruit, şi să 'i feréscă de tótă întâmplarea rea, ca să se întórcă în pace la casa lor.

Şarpotoc, la ziua naşteri Născătórei Maria, 8 Sapt. 1904.

Moise Flitier
paroch.

*

La apelul nostru din 4/17 Iunie 1903 pentru a contribuí la zidirea şcólei nóstre confesionale gr. or. române din parochia Săcalul-de-pădure, care a fost nimicită prin foc încă la anul 1897, şi care apel a fost încuviinţat din partea Preaveneratului Consistoriu archidiecesan la 10 August 1898 nr. 6745 şcol., au binevoit a contribuí următorii:

1. Institutul de credit şi economii „Mureşiana“ din Reghin, 50 cor. 2. „Luceafarul“ din Vêrşeţ. 3. „Mielul“ din Poiana Sibiiului. 4. Parochia Sibiiu-cetate, fie-care câte 10 cor. 5. Din parochia Tilişca au contribuit următorii: Simion Rodean, Ioan Trihenea, Ioan Martin Bratu, Petru Joga, paroch, fie-care câte 1 cor., de la mai mulţi s'au colectat 9 cor. 6. Din parochia Almakerek 1·20 cor. 7. Din parochia Ohaba: Ioan Moldovan, paroch, 1 cor.; Vasilie Mureşan, primariu, 80 fil.; Vasilie Mureşan Mani, 20 fil; din colecta prin parochie 9·30. cor. 8. Din parochia Narna: N. N. 1 cor.; Petru Duca, 1 cor. 9. Din parochia Egerszeg: Ioan Bârsan, paroch, 1 cor.; Lazar Ciotu, 20 fil.; Mihail Fodor, 20 fil.; Stefan Brează, 10 fil.; Vasilie Sângiorgean, jun., 40 fil.; N. N. 10 fil. 10. Din parochia Fofeldea: Nicolae Petraşcu, 1 cor.; Ioan Bonea, 40 fil.; Petru Bacur, 10 fil.; Sergiu Blaga, 20 fil. s'a colectat din parochie 1·70. cor. 11. Din parochia Finteuşul-mare: din cassa bisericei, 2 cor.; Stefan Dragoş, 1 cor. 12. Din parochia Cârjiţ: Nicolae Platoş, paroch, 2 cor.; Iosif Pascota, învěţătoriu, Sigismund Chendriş, crâşmariu, Hordea Adam, Herlea Petru, Petru Adam, Faur Ioan, fie-care câte 1 cor. 13. Din parochia Mesteacăn: Vascu Ioan, Ioan Irimie, paroch, fie-care câte 1 cor., cu discu s'au adunat: 1·86 cor. 14. Din parochia Marpod s'au adunat 1·60 cor. 15. Din parochia Acilîu: Ioan Oţoiu, paroch, 4·40 cor.; Ioan Iliu, notariu, 1 cor., cu discul s'au adunat: 4·60 cor. 15. Din parochia Comana inferióră: Ioan Popiţă, paroch, 2 cor. 17. Din parochia Bucium-Muntari: Ioan Cosma, paroch, 2 cor.; Ioan Macaveiu, 1 cor.; Teresia Cosma, 50 fil.; Nicolae Anca, 50 fil.; Alexandru Macaveiu, 40 fil.; George Jurca, Ioan Macaveiu, câte 20 fil. 18. Din parochia Vorumloc: Cassa bisericei, 2 cor. 19. Din parochia Maléfalva 2 cor. Suma totală face 150·16 cor. 20 De la elevii seminariului „Andreian“ secţia teologică s'a adunat suma de 32·88 cor. In total s'au adunat până acum drept rěspuns la „Apelul“ nostru 183·04 cor.

Priméscă deci mărinimoşii donatori şi pe acéstă cale sincerile şi călduróşele nóstre mulţămite.

Din şedinţa comitetului parochial al parochiei Săcalul-de-pădure, ţinută la 8/20 Octobre 1904.

Ioan Duma — *Ilie Câmpean*
paroch-pres. — *not. com.*

*

Comitetul bisericesc din comuna Sebeşel, lângă Sebeşul săsesc, cu epitropia sa şi presidentul sěu, ca comitet aranjator al petrecerei ce s'a aranjat în comuna nóstră cu ocasiunea sfinţirii noului edificiu şcolar, efeptuită în 17 Octobre v. a. c., prin acésta aducem sincerile nóstre mulţămite tuturor stimaţilor domni şi dómne, cari au binevoit a ne onora cu presenţa la actul amintit, într'un număr aşa de însemnat, în cât nu se putea aştepta în o comună de asemenea. Ear' cu deosebire acelor domni cari au binevoit a ne onora şi cu următórele suprasolviri:

Sergiu Medean, protopresbiter gr. ort., 10 cor., N. Pamfilie, architect în România, 1 cor, Petru Androne, econom, 1 cor. 80 fil., George Fărcaşiu, econom, 80 fil., Ioan Pavel, inv., David Popoviciu, comerciant, câte 60 fil., toti din S.-Sebeş. N. N, medic, 5 cor., Ioan Halalai, not. cerc., 2 cor. 60 fil., Nicolae Răchiţan, com., 1 cor. 60 fil., Vasilie Pop, inv., Augustin Dura, inv., Ilie Bogdan, magistru post., N. Bendorfean, adj. not. câte 40 fil., toţi din Săsciori. Ioan Florian, not. cerc., 3 cor. 40 fil., Ioan Cătana, pădurariu, 2 cor., Traian Faur, pădurariu, 40 fil., toţi din Laz. Ioan Moga, econom în Căpâlna, Ioan Vulcu, proprietariu în Pianul superior, câte 5 cor., Vasilie Dura, adj not. în Deal, 1 cor., Alexandru Hinţea, pictor în Bucureşti, de present în Sebeşel, 2 cor., şi Nicolae Hinţa, paroch în Sebeşel, 5 coróne.

Suma tuturor suprasolvirilor este: 50 cor., ear' solvirile ordinare sunt 206·60 cor., cu totul 256·60 cor., din care substrăgêndu-se spesele de 122·20 cor., a resultat un venit curat de 134·40 cor.

Din acest venit s'au pregătit în noul edificiu şcolar bănci noue în preţ de 100 cor., car' restul de 34·40 cor. s'a adaus la fondul bisericesc-şcolar.

Mulţămitori rěmânem şi tiněrului nostru învěţătoriu Alexandru Duvlea pentru obosela ce a binevoit a primí la instruarea tinerimei nóstre spre predarea concertului amintit.

Sebeşel, în 5/18 Novembre 1904.

Nicolae Hinţa — *Vasilie Duvlea*
presipente — *Constantin Pěrvu*
epitropi.

Posta redacţiei.

Borgo-Suseni. Lăsaţi tréba în grija venerat. consistoriu, care va şti cum să resolveze chestia şi va lua měsurile de lipsă şi în direcţia indicată. In astfel de casuri nu e bine să se alarmeze opiniunea publică, cu atât mai puţin să se dee instrucţiuni superiorităţii bisericeşti, că ce ar trebui să facă.

Calbor. Cele trimise le-am primit.

Cărţi şi reviste.

Calendariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905. A eşit de sub tipariu călindariul tipografiei archidiecesane pe anul 1905 şi se póte procura de la librăria archidiecesană, şi acum ca şi în anii trecuţi legat împreună cu şematismul metropoliei nóstre, sau fără şematism.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rěspunderea.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face să créscă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face să înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului său plăcut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capětă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpěrătoriul să fie atent, ca fie-care sticlă să fie prověḑută cu firma următóre: (216) 24—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . .	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, nuvele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—

plus 20 fil. porto postal.

Sate şi mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4.—

plus 30 fileri porto postal.

Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—

porto 72 fil.

Istoria românéscă vechie, de *Ioan Bian* şi *Nerva Hodos*, tomul I. 1508—1716	„ 26·—

porto 92 fileri.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiu.“

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană. Sibiiu.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I **50 fil.**, caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.,** legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

A eşit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop şi metropolit** şi se află de vênzare la **Tipografia şi Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu preţurile: broşat **7 cor.,** legat în pânză négră **9·50 cor.,** ediţie de lux broşat **8 cor.,** legat după cum se comandă.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7 70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 1900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50, leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8 80, legat	12 40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg. în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1 50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8·80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 129 Sibiiu, Sâmbătă 27 Novembre (10 Decembre) 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Ce va fi?

Sibiiu, 9 Decembre n.

Astăzi e ziua, în care era sĕ se facă redeschiderea dietei ungare, dar' nu s'a făcut. După cum se vorbeşte, se va face Luni, în 12 Decembre. Ear' dacă nu se va face nici Luni, se va face altădată. Se va face când se va puté. Faptul e deci, că astăzi, cum era dintru început planul guvernului, *nu s'a putut* face deschiderea nouei sesiuni parlamentare.

Că de ce nu s'a putut? va şti guvernul, şi numai guvernul, căci aceea ce ştiu ceilalţi sunt numai combinaţiuni, pe cari şi-le face fie-care amĕsurat modului seu de gândire şi amĕsurat dorinţelor de cari e stăpânit. Combinaţiuni simple vor fi deci ştirile rĕspândite din partea oposiţiunei unite despre neînţelegerile cari s'ar fi ivit între membrii cabinetului presidat de contele *Tisza*, şi combinaţiuni sunt şí afirmările, că Coróna nu ar fi de acord cu planurile guvernului, croite pentru viitoriul apropiat, în scopul ca oposiţia sĕ rĕmână biruită. Atâta tact şi prevedere va fi avut la tot casul contele *Tisza*, ca sĕ nu între într'o luptă din care póte sĕ iese învingĕtor, dar' póte sĕ iese şi bătut, fără a se asigura din capul locului de consentimentul şi sprijinul Corónei.

In sus deci, convingerea nóstră este, că guvernul stă destul de bine, mai bine póte de cât ori-care altul din trecut, pentru-că energia şi resoluţia cu care a prins lucrurile, pentru a sparge cuibul de vespi ce se înstăpânise în dietă, n'au putut de cât numai sĕ *întăriască* încrederea cu care fusese onorat.

Dar' cu tóte acestea situaţia nu e tocmai splendidă, şi posiţia guvernului la nici un cas nu e sigură. Atât de încurcate sunt lucrurile, în cât o mică suprindere póte sĕ le dee cu totul altă întorsătură, contrară direcţiei spre care le-au îndrumat planurile guvernului. Atât de înăsprite sunt raporturile între guvern şi oposiţie, — care merge cu cutezanţa până acolo că ameninţă cu *pocnituri de revolvér* ce vor rĕsuna în parlament dacă guvernul rĕmâne pe lângă planurile sale cu privire la modificarea regulamentului de casă, — în cât ori-ce combinaţie seriósă şi sigură pentru viitoriul apropiat este cu neputinţă. De aceea, fie că dieta se va redeschide Luni, cum scriu unele, fie că se va redeschide Mercuri, cum scriu altele dintrĕ ziarele cari pretind a fi bine informate: că după redeschidere *ce va fi* şi *ce va urma*, nu póte şti nimeni. Guvernul îşi are planul seu bine stabilit, dar' că planul acesta va puté óre sĕ fie esecutat, fie chiar şi prin suprindere, ca în rêndul trecut, nu póte sĕ ştie nimeni, mai ales dacă oposiţia se va ţiné de cuvênt şi se va dimite la acte de volnicie.

Şi e tare oposiţia unită; numĕră la 180—190 membri, faţă de cari majoritatea guvernului nu mai e tocmai aşa de mare, căci nu face de cât 20—30, dacă cumva nu vor mai eşí încă câţiva din partidul guvernamental până la redeschiderea dietei, în care cas apoi guvernul ar rĕmâné chiar în minoritate. De o astfel de eventualitate ar puté fi atins acum guvernul, în momentul în care cei 11 deputaţi saşi, urmând dorinţei manifestate din partea alegĕtorilor lor, ar eşí din partidul guvernamental, pe motivul, că nu sunt de acord cu guvernul în politica urmărită faţă de naţionalităţi, şi nu 'i pot aproba şi vota mĕsurile de desnaţionalisare luate în proiectul de lege referitor la *reformele şcolare*. Pe calea acésta apoi deputaţii saşi ar puté sĕ ajungă acum a doua óră în posiţia de a depinde de la ei sórtea guvernului.

Dar' că ce vor face deputaţii saşi, e tréba lor. In cât pentru guvern, că ce are el de gând sĕ facă după redeschiderea dietei, ni-se semnalézĕ următoriul program: Şedinţa primă va fi de o durată fórte scurtă. Se va stabilí în ea ordinea de zi pentru şedinţa următóre, şi adecă, în mijlocul celei mai asurzitóre gălăgii ce ar fi sĕ o inceneze oposiţia, care nici în sémă nu va fi băgată din partea guvernului şi a partidului seu. In şedinţa următóre se vor face alegerile (constituirea dietei), şi guvernul va cere *indemnitate* pe trei luni. In 3—4 şedinţe guvernul crede că indemnitatea va puté fi votată, fireşte, cu ajutoriul regulamentului nou de casă, şi atunci dieta va fi de nou prorogată. In Ianuarie se va deschide apoi a cincia sesiune parlamentară, carea va avé sĕ voteze (earăşi cu ajutoriul noului regulament de casă) budgetul, contingentul de recruţi, convenţiile comerciale cu străinătatea, etc. şi în urmă dieta va fi *disolvată*, ear' alegerile se vor face în April.

Planul e deci destul de bun, — dacă peste tot acesta e planul guvernului; dar' vorba e, cum am spus, că óre va puté sĕ fie esecutat fără sguduiri puternice, din cari eventual ar puté sĕ iese îngropat *însuşi guvernul?* Asta e ce nu se póte şti, nici astăzi, nici mâne, nici în ziua redeschiderii dietei. Căci desvoltarea evenimentelor nu se face după planul nimĕnui, ci se face de sine, după logica lor proprie. Şi de multe-ori se face chiar în formă contrară celor mai bine chibzuite planuri!

Fragmente istorice.

Despre boerii din ţera Făgăraşului.

De
Non quis, sed quid.

(Urmare).

4. *Barszan, Berszan, Burszan, Boer, Latzku, Raduly, Vaszile, Vasz, Sztoika de A.-Arpás*, 14 patrifamilii, cu diplome de la M. Apafi din anul 1663 şi de la Ana Bornemisza din Radnoth 6 Iulie 1665.

5. *Dobrin* şi *Lupu de A.-Árpás*, 15 patrifamilii, cu diplomă nouă de la M. Apafi dată din Alba-Iulia 31 August 1663.

6. *Mali de Alsó-Árpás et Vist*, cu diplomă de la M. Apafi din 12 Februarie 1663, o ramură a familiei Vasz, 41 patrifamilii.

7. *Nobili de A.-Arpás*, ramură a familiei Bogdan, cu 37 patrifamilii, au diplomă de nobilitate de la Sigismund Báthori 1596, avênd armale: pe scuţ de colóre albastră se vede un bărbat stând pe pajişte verde armat cu suliţa, de-asupra doi corbi.

8. *Popa de A.-Arpás*, o ramură a familiei Vasz, 37 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din Alba-Iulia 31 August 1663 dată lui Ladislau şi Radu Oprei Popa şi lui Barszan şi Raduly Vaszil de A.-Árpás, prin care se confirmă condivisionalitatea cu composesorii din Vistea amintiţi în sentinţa din anul 1511.

9. *Szilágyi de A.-Arpás*, 4 patrifamilii, cu diplomă de nobilitate de la G. Rákoczi din Sighişóra 12 Septembre 1632, avênd armale: pe scut ceruleu un bărbat cu trimbiţa la gură.

g) In Arpaşul-superior, cu 30 case şi 1624 locuitori.

1. *Alexandru, Nicolau, Stefan* şi *Roman de F.-Árpás*, 4 patrifamilii, cu diplomă de nobilitate de la G. Rákoczi dată în Alba-Iulia 17 Novembre 1648, avênd armale: pe scut roşu [illegible]

2. *Dobrila de F.-Arpás*, 54 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza dată din Alba-Iulia 13 Septembre 1666.

3 *Oprea de F.-Àrpás*, cu diplomă din anul 1565; se ţine de familia Zsudele de Arpaş.

Ceialalţi condivisionali au fost amintiţi la A.-Arpás.

XI. Boerii din valea Cârţişórei.

a) In Scorei, cu 208 case şi 1040 locuitori, unde a esistat şi o mănăstire, găsim următorii boeri:

1. *Sztancsul Egumenul şi frate-sĕu Colin de Scorei.* Acestia au căpĕtat de la *Mircea Vodă, Principe şi vaivodă a tot regatul Valachiei începênd din munţi până la marginea Tartariei, şi Domnu perpetuu peste tot pământul Făgăraşului,*

FOIŞÓRĂ

Olaf.

De George Szemere.

In rêndurile de mai jos nu va fi vorba despre vr'un om, ci despre un animal. Pentru-că Olaf a fost un câne, un dogg danez de soiu nobil. A fost proprietatea mea, mai bine zis mi-a fost tovarăş credincios.

Despre credinţa cânelui mulţi au spus poveşti întregi şi mintea cânelui nu odată a fost cântată, dar' cât ştiu eu, caracter în câne nimenea încă n'a observat, nici n'a descoperit. Ómenii zic că animalul n'are suflet şi prin urmare caracter făr' de suflet e imposibil de imaginat.

La acésta rĕspund, că eu nu cred în monopolul omenesc al sufletului. Acésta a născocit'o omul, ca cu conştiinţă liniştită sĕ pótă mânca animalul. Pentru-că aşa suntem noi ómenii: tóte le am mistuí dacă fie şi numai cu pretexte ni am puté stabilí pe întrégă linia titlul juridic şi moral al nesaţiului nostru cumplit.

*

Olaf era un câne urias, cu pĕr suriu şi lucitor. Era svelt, dar' muşchios, vesel şi energic. Faţă de superiori nu era servil, ci curtenitor şi plăcut, faţă de inferiori (înţelegênd cerşitorii şi ceilalţi câni) era un tiran crudel, pe care nu'l puteai mişca nici cu vorba, dar' nici mituí... Mişcările lui erau maiestóse, dar' arogante. Din întrégă ţinuta lui se putea vedé că i place de sine şi el pe altul mai superior sie şi nu vrea sĕ recunóscă şi nici nu cunóşte.

Sĕ şi temeau de el cânii satului. Dacă i picau în cale, îşi trăgeau códa întrĕ picióre, ceea-ce cred că după morala lor e semnul celei mai mari stime; fiind-că cânele îşi foloseşte códa ca sĕ paradeze cu ea şi sĕ-şi esprime sentimentele. Dacă d. e. e trist o clatină, dacă e vesel o încârligă, dacă e mânios, deodată o întinde, când face curte o încolăceşte pe spate, ear' când se linguşeşte sau se bucură, o scutură. — De aci putem deduce că dacă un câne îşi aruncă códa întrĕ picióre, însémnă: micimea mea se întunecă înaintea mărimii tale şi vedi că înaintea ta nici nu mĕ mişc.

Şi Olaf afla naturală acéstă supunere. Ade-se-ori nici n'o lua în sémă. Câne trebuia sĕ fie, pe care sĕ 'l iee Olaf în considerare! Numai câte odată făcea escepţiune cu câni mai mici şi sta de vorbă cu ei póte din marinimositate. Se apropia de animalul lipit pământului, umbla rótă pe lângă el, îl mirosia, ţiuia odată — de două-ori, şi cu acésta mergea mai departe.

Dar' cât de fericit era soţul sĕu câne fiind-că l'a învednicit de atâta bunăvoinţă.

Ca mulţămită, cânele cinstit ca d. e. un Culi, dulău, etc. îi aranja câte un joc mai minunat de cât baletul. Ca ieşit din fire se învârtia de 5—6 ori în jurul lui Olaf, apoi sărea, fugea de gândeai că se mănânce pământul; la 20 de paşi însĕ se zgulia, se lipia de pământ, săria earăşi şi după tóte acestea încunjura pe Olaful meu în cercuri mari şi fugea de gândeai că-i ies plumânile cu limbă cu tot...

Acum cine ştie, óre Olaf îşi petrecea în privirea acestor jocuri destul de sĕrbătoreşti? El cel puţin nu trada prin nici un semn, că 'şi petrece. Privia fórte serios producţiunea până la fine, dar' n'o onora nici odată măcar cu o legănare de códă. In privinţa acésta era ca un om mare ce n'are de a face mult cu lumea.

Ţinuta sa însĕ faţă de ómeni nu era reservată şi îngâmfată. Pe om Olaf îl lua în serios, fie că era faţă de el amical, fie că era brusc. Pe stăpânul sĕu, pe mine mĕ iubia din adâncul inimei. In tot momentul ar fi fost gata pentru mine sĕ-şi jertféscă viéţa. Grijia de mine cu o atenţiune şi conştiinţă vrednică de admirare. Mé temea de ori ce şi de ori-cine, înaintea lui cine era viu era suspect. Dacă se apropia de mine vre-un străin, sta întrĕ noi şi-'şi rĕsfrângea buzele în semn că e pericol.

Cu deosebire mĕ apăra de vagabunzi şi cerşitori. De altmintrelea îl irita chiar şi numai mirosul miseriei; pe cerşitori îi ura din instinct. Zadarnică mi-a fost tótă silinţa sĕ 'l desvĕţ de acest viţiu al caracterului seu, nici cu loviturile biciului nu mi-a succes.

Mie nu mi-a succes, dar' i a succes conştienţei lui.

*

Intr'o zi ploase, a întrat în curtea mea un cerşitor schiop: era un erou anonim al timpurilor mari, un luptătoriu de la Isaszegh. Tocmai eşiam din grajd când se ivise figura bĕtrânului. Venia drept cătră mine. Bĕtrânul era condus de un căţeluş mic şi murdar, cu o bâtă, un capĕt era în mâna stăpânului, celelalt era în gura lui. Acéstă aparenţă, cum am observat, era necunoscută lui Olaf, căci la vederea ei şi-a încordat tóte vinele şi toţi muşchii, şi pĕrul neted i-s'a sbulít ca penele unei găini bolnave.

I-am strigat în limba lui, ca sĕ fie liniştit.

(Va urma.)

chrisovul din Argeş din 27 Decembre 6900 (1392), prin care donéză lui Stanciul Egumenul şi fratelui sĕu Călin fidelilor nobili ai regatului sĕu (sub care se înţelege şi ţéra Făgăraşului) teritoriul întreg al Scoreiului din ţéra Făgăraşului sĕ fie al lor şi al posterităţei lor. Acest chrisov e subsemnat de Mircea Vodă şi de următorii boeri: 1. *Vlad vornicul*, 2. *Dragan Ban*, 3. *Jupan Algia*, 4. *Groza Moldovan*, 5. *Jupan Aga*, *Holdovieş Logofĕt*. — Noi avem numai textul latin publicat în „Transilvania“ 1872 pag. 151, şi în Doc. Hurmuzaki vol. I, partea 2, pag. 341, acceptând şi nota deací, că originalul a trebuit sĕ fie în limba slavonă. — Dintrĕ Călineşti şi astăzi se află descendenţi în Scorei următorii:

2. *Calin alias Pop de Szkorey*, 4 patrifamilii, recunoscuţi prin sentinţa din anul 1759 de boeri imuni.

3. *Boer de Skorey*, 2 patrifamilii în Ofenbaia, o ramură a celor trei fraţi Boer, dintrĕ cari unul s'a aşezat în N.-Berivoy, altul în Szkorei şi al treilea la Kövesd peste Olt. A se vedé la Nagy-Berivoy.

4. *Bukur Chiravola de Szkorei*, 5 patrifamilii, cu diplomă nouă de la M. Apafi din Alba-Iulia 19 Decembre 1671 şi genealogii din anii 1792 şi 1843.

5. *Csungul dimpreună cu Vulk şi Halmagyi de Szkorey*, la olaltă 75 patrifamilii, cu litere confirmatoriale de la M. Apafi din anul 1664.

6. *Sztreza alias Nemes de Szkorey*, 5 patrifamilii, cu diplomă nouă de la G. Bethlen din anul 1613 şi intimare guvernială din 6 Novembre 1801 nr. 2533, în puterea căreia Matheiu şi Ilie *Streza* sunt recunoscuţi de nobili.

Prin investigaţiunile din anii 1792 şi 1843 se constată, că familia *Nemes* se trage din *Sztreza* de Skorey.

7. *Sztrohai de Szkorey et Porumboak*, 5 patrifamilii, cu diploma de la G. Bethlen dată în Sibiiu 3 Decembre 1613.

8. *Vulk alias Wulk de Szkorey*, cu diplomă de la regele Mathia din anul 1486. Vezi *Csungul*.

9. *Vulkan de Szkorey* în anul 1509 asistent scaunului boeresc în causa lui Vlad de Ucsa. — Vezi Csungul de Skorei.

b) In Cărţişóra.

Pe valea Cârţişórei ce curge din vêrful Carpaţilor până în Olt,ací unde se revarsă în acest rîu se află colonia săséscă Kertz, pe locul ce-l numeşte Chrisovul lui Mircea-Vodă din anul 1392 mai sus citat, *la Cetate*, semn că mănăstirea Cârţei s'a zidit pe locul unor ruine mai vechi, probabil ale unui castru roman, în drumul ce duce de la Turnu-roşu pe Olt în sus până la "Pons vetus“ de lângă Héviz.

Cu ocasiunea colonisării Saşilor şi reconstruirea mănăstirei Kertz pe pămêntul rupt de la Românii autochtoni, — *exemptam de Blaccis* (1223) — vechii locuitori retrăgêndu-se spre munte s'au aşezat pe ambe'e rîpe ale rîului Cârţişóra formând două comune, în drépta *Streza-Cârţişóra*, astăzi cu 187 case şi 984 locuitori, şi în stânga *Oprea-Cârţişora* cu 196 case şi 869 locuitori, după numele conducĕtorilor nouelor colonii. — Comunele acestea deveniră în mare parte fiscale, totuşi aflăm în ele şi următórele familii boereşti:

1. *Streza alias Voina de Streza-Cârţişóra*, 5 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza din anul 1666.

2. *Zin de Kertzisora*. In 1509 perde moşiile boeronale confiscate în urma revoltei sub Michnea Vodă, cari se conferiră lui Roman de F.-Ucsa.

3. Ca boeriu căzut aflăm şi pe *Onescu* de Streza-Cârţişóra, cum şi pe *Balea, Babarescu* şi *Pădunariu* de Opra-Kertisora cu muntele *Tunsu* şi *Laita*.

(Va urma).

Din România.

Rĕspuns la mesajul de tron.

Camera română a început discuţia asupra proiectului de rĕspuns la mesajul tronului în şedinţa de Mercuri. Proiectul de rĕspuns e următoriul:

Sire! Perderea durerósă a preascumpului frate al Majestăţii Vóstre a fost pentru Maiestatea Vóstră o adâncă mâhnire împărtăşită de naţiunea întrégă, ale cărei sentimente sunt nedespărţite de acelea ale regelui sĕu iubit.

Adunarea deputaţilor, luând o parte viie la doliul augustei Vóstre familii, face urări, ca Dumnezeu sĕ Vĕ întăréscă în acéstă crudă încercare.

Sire! Adunarea deputaţilor este adânc mişcată de cuvintele binevoitóre ce i-a adresat Maiestatea Vóstră. Ea este în adevĕr hotărîtă a lucra, şi în acéstă din urmă sesiune a legislaturei sale, cu acelaşi sentiment al datorinţei pentru binele obştesc şi cu aceeaşi voinţă nestrămutată, cari au însufleţit'o până acum.

Representanţi ai naţiunii, suntem fericiţi a constata, că România urmăreşte pe calea păcii politica sa internaţională. Acésta 'i dă încrederea şi pretinia tuturor şi asigură liniştita desvoltare a regatului.

Aşezarea sistemului nostru economic pe base noue şi solide, va sluji la regularea relaţiunilor nóstre comerciale cu tóte statele şi va da un nou avênt desvoltării nóstre economice.

Incheerea convenţiunii comerciale cu imperiul german, supusă deliberărilor nóstre, va fi studiată şi apreciată cu tótă atenţiunea ce i-se cuvine.

Sire! Seceta ne-a supus şi anul acesta la o grea încercare. Lipsele însĕ apasă mai greu asupra populaţiunii rurale. Pentru micşorarea lor, pe lângă mĕsurile luate de guvernul Maiestăţii Vóstre, adunarea deputaţilor se va grăbí a da tot concursul sĕu la ori-ce propunere de ajutorare.

Cu tótă crisa actuală şi sacrificiile noue ce se impun ţerii, întocmirea budgetului şi pe anul 1905—1906 se va face pe aceleaşi base ca budgetele precedente, votate de acéstă adunare, şi suntem încredinţaţi că cu modul acesta vom păşí peste tóte lipsele, şi creditul ţerii va rĕmâné neatins.

Reforma legii vamale, spre a se pune în acord cu progresele realisate în ramura financiară şi în special cu cerinţele noului tarif, va face obiectul [illegible] deliberărilor adunării deputaţilor. Un mare ajutoriu pentru desvoltarea comerciului va fi înfiinţarea de intreposite în Bucureşti.

Industria petroleului ia din zi în zi o desvoltare întinsă. Cu cel mai viu interes vom lua în deliberare ori-ce mĕsură ni-se va propune, pentru a asigura rolul însemnat ce este menită acéstă industrie a juca în viéţa nóstră economică.

Credem că direcţiunea practică dată instrucţiunei publice este cea mai nimerită, căci va puté forma generaţiuni cari prin lumină şi muncă sĕ-şi asigure esistinţa, şi vom stărui într'însa pentru binele ţerii.

Adunarea deputaţilor a primit cu cea mai viie mulţămire asigurarea că armata va fi în curênd complet înzestrată cu armele cele mai perfecţionate, şi că ea se întăreşte neîncetat, aşa că va fi pregătită ori-când se va cere a-şi face datorinţa de a fi apărătoriul ţerii.

Sire! Nici o ocasiune nu póte lipsí, ca cetăţenii din ori-ce colţ al ţerii sĕ nu se bucure de a puté sĕ-şi manifesteze simţĕmintele de dragoste şi de devotament pentru Maiestatea Vóstră şi pentru dinastie, precum le-au manifestat în cele douĕ călĕtorii în ţéră, ce Maiestatea Vóstră a făcut anul acesta. Aceste simţĕminte vin din nestrămutata recunoştinţă pentru tot ce a făcut Maiestatea Vóstră pentru mărirea şi întărirea statului român şi din adâncă credinţă că viitoriul patriei este pentru totdéuna asigurat.

Adunarea deputaţilor, interpretă credinciósă a simţĕmintelor naţiunei, e fericită de a aduce din nou Maiestăţii Vóstre omagiul de devotament profund şi de dragoste neschimbată.

Sĕ trăiţi Sire, sĕ trăéscă M. Sa Regina, sĕ trăiéscă dinastia.

Tot Mercuri s'a început şi la senat discuţia asupra rĕspunsului la mesajul de tron. Ací rĕspunsul e formulat astfel:

Sire! Trista veste a morţii Alteţei Sale principelui Friederic de Hohenzollern, scumpul frate al Maiestăţii Vóstre, ni-a umplut inima de o adâncă durere. Ţéra împărtăşeste doliul Maiestăţii Vóstre, când strînsă şi indisolubilă este legătura ce esistă întrĕ naţiune şi tron, şi nestrămutate sunt simţĕmintele de iubire şi recunoştinţă ce ţéra are faţă de Maiestatea Vóstră şi de ilustra vóstră familie.

Intrând în ultima sesiune a acestei legislaturi, senatul va păşí cu hotărîre la îndeplinirea datorinţei ce i-se impune de a completa opera începută şi condu-ă cu stăruinţă, şi de a se arăta demn de încrederea ţerei.

Sire! De la suirea pe tron a Maiestăţii Vóstre s'a inaugurat era de linişte, de ordine şi de pace, care se menţine statornic neturburată, graţie însuşirilor înţelepte ale poporului român, graţie înaltelor virtuţi ale suveranului sĕu. Senatul este fericit de a vedé stăruinţa statelor de a deslega prin bună înţelegere cestiunile internaţionale, asigurând astfel pacea, care este preocuparea constantă a României.

Ţéra urmăreşte cu mulţămire şi încredere tratatele ce se urméză cu diferitele state pentru încheierea tratatelor de comerciu, şi senatul ia act cu satisfacţiune de încheierea tratatului de comerciu cu imperiul german, tractat care urméză a face obiectul deliberaţiunilor nóstre.

Binevenit va fi proiectul de reformă al legei vamale, în scop de a pune acéstă lege în acord cu progresele realisate în acéstă ramură a administraţiunii, precum şi cu trebuinţele noului tarif vamal, prevĕdênd în acelaşi timp înfiinţarea de intreposite în Bucureşti, în scop de a da o mai mare înlesnire comerciului.

In aceeaşi ordine de idei, senatul nu perde din vedere că industria petroleului a luat în ultimii ani un avênt atât de mare, în cât ea ocupă astăzi un loc însemnat în desvoltarea nóstră economică. Infiinţarea la Constanţa a reservoriilor şi a portului de petroleu a înlesnit într'un mod cert şi avantagios esportul acestui nou isvor de bogăţie.

Intru cât priveşte instrucţiunea publică, direcţiunea practică ce s'a imprimat învĕţămêntului prin legile votate în ultimele sesiuni legislative şi prin regulamentele relativ la acéstă ramură a culturei naţionale, este cert menită a forma generaţiuni bine preparate pentru diferitele sferi de activitate ce s'au desvoltat şi ce urméză a se desvolta în România.

Armata, care a corespuns şi corespunde în mod strălucit înaltei solicitudini desfăşurate continuu de Maiestatea Vóstră şi sacrificiilor ce 'şi impune ţéra pentru a o avé pregătită ori-când se va cere ca un adevĕrat scut al ei, va face în totdéuna obiectul preocupărilor senatului.

Graţie mĕsurilor înţelepte, mĕsuri de strictă economie şi prevedere, ce au fost luate de la începutul acestei legislaturi şi bine primite de tóte statele societăţii, creditul ţerii a rĕmas şi va rămâné neatins. Un an de secetă a bântuit acum de nou ţéra. şi senatul a vĕdut cu mulţămire că guvernul n'a lipsit de a lua la vreme mĕsuri urgente pentru a uşura greutăţile prin cari populaţiunea rurală trece în anul acesta. Sire! Ţéra întrégă a urmărit cu mândrie călĕtoria Maiestăţii Vóstre pe marele fluviu al Dunării şi în văile Bârladului şi a Siretului, cum şi sĕrbătórea înălţătóre de la Iaşi, închinată bisericei nóstre. In acéstă călĕtorie Maiestatea Vóstră s'a putut încredinţa şi de astădată cât de adânc sunt înrădăcinate în inima poporului simţĕmintele de dragoste şi de devotament către Maiestatea Vóstră şi către dinastie.

Insufleţit de aceste simţĕminte, senatul României urézá zile îndelungate şi fericite Maiestăţei Vóstre şi familiei regale, pentru prosperitatea şi mărirea României.

Sĕ trăiţi Sire, sĕ trăiéscă M. S. Regina, sĕ trăiéscă dinastia regală. Trăiéscă România!

NOUTĂŢI

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ a elevilor seminariului „Andreian“ invită la şedinţa publică, ce o va ţiné Luni (12 Decembre st. n.) în memoria archiepiscopului şi metropolit Andreiu Şaguna, în sala mare a seminariului. Inceputul la 7 ore séra. (Intrarea prin pórta din „Spinarea cânelui“). Programul: *Deschiderea şedinţei* prin presidentul societăţii. *Serenada mexicană* de Otto Lang y (orchestra societăţii). *Cuvênt ocasional* rostit de cl. c. III Zacharie Manu. *Rondolet nr. 2* de B. Fürstenau, pentru flută (cl. c. III. Victor Murĕşan şi cl. c. I. Gregorie Căilean). *Momente istorice şi actuale din viéţa bisericei nóstre*, disertaţie de cl. c. III. Trandafir Scorobeţ. *Veghea* de Radu D. Rosetti (decl. cl. c. II. Tit Morariu). *Călugĕrul din Pisa* de C. Loewe (cânt. ped. c. III, Ionel Crişan). *Curcanii* de T. Sperauţă (decl. ped. c. III. Filon Fiucuş). *Cântecul străinătăţii*, aranjat şi armonisat de I. Vidu (corul societăţii).

*

† Ioan Broju Alaltăeri (Mercuri) la 3 ore după amiazi au fost înmormêntate în cimiteriul militar din Sibiiu rĕmăşiţele pămênteşti ale capelanului militar Ioan Broju. Serviciul funebral a fost oficiat de protopresbiterul asesor consistorial Mateiu *Voilean*, ear' cântările funebrale au fost cântate de corul seminarial condus de profesorul de musică Timoteiu Popovici. Din partea miliţiei era present comandantul de corp însoţit de fórte mulţi oficeri de tóte gradele, şi de preoţii militari ai celorlalte confesiuni, ear' din partea civilă Preacuvioşia Sa dl archimandrit-vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion Puşcariu, asesorii consistoriali protopresbiteri Moise Lazar şi Nicolae Ivan, ieromonach Dr. Ilie Cristea, Lazar Tritean, protopresbiterii Ioan Papiu (Sibiiu) şi Stefan Rusu (Murĕş Oşorheiu), directorul „Albinei“ şi asesor consistorial onorar Partenie Cosma, secretariul cons. Dr. George Proca, directorul şcólei civile de fete Dr. Vasilie Bologa, elevii seminariali, profesori seminariali, numĕroşi membri ai inteligenţei române sibiane, cum şi public ţĕrănesc în numĕr considerabil.

*

Curtea regală română a luat doliu de trei luni din incidentul morţii principelui *Fridrich de Hohenzollern*. La înmormêntare curtea română a fost representată prin AA. LL. RR. prinţul *Ferdinand* şi princesa *Maria*, moştenitorii de tron ai României.

*

Şedinţă publică. *Societatea de lectură „Ioan Popasu“* a tinerimei studióse de la institutul teologic-pedagogic din Caransebeş aranjéză şedinţă publică în memoria marelui archiepiscop şi metropolit *Andreiu baron de Şaguna* Luni în 29 Novembre st. v. în sala „Reuniunei de cântări“ din Caransebeş. Inceputul la 5½ ore séra. Oferte benevole se primesc cu mulţămită şi se vor cuita publice. Programul e următoriul: 1. D. Cunţan: „La mormêntul marelui Andreiu“, esec. de corul societăţii. 2. „Memoriei Metropolitului Şaguna“, poesie de Dr. At. Marienescu, predată de George Belcota cl. c. III. 3. „Barbu lăutarul“, de V. Alexandri, predat de Ioan Surlaşiu cl. c. III. 4 „Andreiu baron de Şaguna“, disertaţie de Romul Ancuşa, cl. c. III. 5. „Căpitanul Romano“, poesie de V. Alexandri, predată de G. Săcoşan ped. c. III. 6. *** „Imn şcolar“, esec. de corul societăţii. 7. „Ghiaura“, poesie de G. Coşauc, predată de Pavel Magdescu cl. c. II. 8. E. Engelsberg: „Graiul părintesc“, esecutat de corul societăţii.

*

„Trădători de patrie“, „înşelători“ şi — „măgari“. Sub titlul „Inşelători şi trădători de patrie“ cetim în ziarul „Magyar Szó“ din Budapesta (nr. dto 7 Decembre) următórele: „In numĕrul seu din urmă „Népszava“ publică earăşi lista sporită a acelor deputaţi dietali, cari — afirmative — pretind dreptul electoral general. E lucru de obşte cunoscut, că ce însémnă în Ungaria dreptul electoral general. In ţinuturi locuite de naţionalităţi isbânda candidatului naţionalistic, în cele aflătóre în mâni popeşti isbânda candidatului clerical. Şi fiind-că din populaţiunea ţerii numai 52% sunt magiare, ear' clericalii magiari, cari ori când şi la ori-ce tradare de patrie sunt buni-bucuroşi, nu pot fi socotiţi întrĕ magiari, — dreptul electoral general putem sĕ 'l considerăm ca tradare a magiarimei, a patriei magiare, a naţiunii magiare. Aceia deci, cari în adevĕr voesc drept electoral general, complet, — sunt trădători de patrie. Ear' aceia cari nu 'l voesc, ci numai se laudă că l'ar voí, — sunt înşelători, seducĕtori ai poporului, cari de dragul mandatului ori al protecţiilor sunt gata şi sĕ mintă, sĕ tragă poporul pe afóră. Cei înşiraţi în lista din „Népszava“ sunt deci parte *înşelători*, parte *trădători de patrie*. Ca împrejurare atenuantă a putut sĕ le servéscă cel mult faptul că sunt întrĕ ei şi — *măgari*“!

*

Ger siberian. Se raportéză din Zürich, că în ţinuturile Engadinului (în Elveţia) termometrul arată 24 grade Celsius sub zero. Un ger acesta, cum de veacuri de ani nu s'a mai pomenit pe acolo.

*

Ţarul — şi constituţia ţerii. Cei nouĕsprezece marşali ai clasei nobililor au ţinut Duminecă congres în Moscva în locuinţa prinţului Trubeţkoj. Acest congres a votat o moţiune aprópe la fel cu moţiunea votată de congresul delegaţilor consiliilor judeţene, cerênd şi din partea clasei nobililor constituţie pe séma Rusiei. Deosebirea e numai într'aceea că moţiunea nobililor face principiului monarchic mai mari concesiuni de cât moţiunea consiliilor judeţene. Luni prinţul Trubeţkoj a sosit apoi la Petersburg, spre a preda ţarului moţiunea. Ce rĕspuns va fi căpĕtat de la ţarul? — nu se ştie încă. Se ştie însĕ rĕspunsul dat ministrului de interne Svjatopolsk-Myrski cu ocasiunea presentării moţiunei consiliilor judeţene: că ştie despre ce e vorba, dar' timpul actual nu i-se pare potrivit pentru reforme de acestea.

*

Inarmări americane. Ministeriul de marină al Statelor-Unite cere în raportul către congresul deschis Marţi crearea unei marine de rĕsboiu aşa de puternică, în cât nici o putere sĕ nu se încumete a se opune politicei Statelor-Unite. Arată totodată, că nu s'a mai pomenit încă stat, care sĕ-şi fi creat într'un singur an atâtea vase de rĕsboiu, câte şi-au creat în anul trecut Statele-Unite, cum şi că nici-când budgetul marinei de rĕsboiu a Statelor Unite n'a fost aşa considerabil, cum a fost cel al anului curent, şi totuşi nici pe departe nu s'a ajuns pentru copletarea dorită a marinei. Cere deci pentru anul viitoriu urcarea sumei.

*

Biserică mare. Cea mai mare biserică din lume are sě fie biserica nouă catolică, proiectată a se clădi în *New York*, în America. Va puté sě conţină 70.000 de persóne, şi va avé o lungime de 164 metri şi o înălţime de 145 metri. Cheltuelile sunt stabilite în frumósa sumă de 125 milióne de franci. Se va numi „A doua biserica a sfintei Sofii (fiind copie fidelă a „Sf. Sofii" din Constantinopol, dar' în dimensiuni mai mari).

*

Daruri de Crăciun pentru săraci In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun pentru săraci, au mai dăruit: Eugen Vancu, D. R., C. Popp, N. Căldărea, Mohan, N. Benţia, I. Rebega, Munthiu, Emil Pinciu, Octavian Tobias, I. L., C. Nartea, toţi funcţionari la „Albina", fie-care câte 1 cor., Dr. Alex. Vasilie, cand. de adv., cor. 1·11, Valer Ghibu şi Romul Avram, concepişti advocaţiali, P. Simtion, fie care câte 1 cor., Nicolae Vlaicu, concepist adv., Dr. Dumitru Stefan, cand. de adv., fie-care câte 2 cor., Dr. Tiberiu Bredicean, secr. de bancă şi Dr. Lucian Borcia, advocat, fie-care câte 3 cor., Dr. Miron Cristea, asesor consist., 5 cor.

*

Scutul contra morburilor de copii numai atunci e desěvêrşit, dacă se ridică resistibilitatea copiilor. Acésta se póte obţiné mai sigur, dacă în anotimpul rece se dă copiilor untură de peşte, spre care scop untura de peşte a lui Zoltán se recomândă pretutindenea, pentru-că e lipsită de miros şi de gust, e uşor de mistuit şi are putere nutritivă fórte mare. Sticla costă 2 coróne, în farmacii.

*

Ninsori mari în Madrid. In capitala Spaniei a nins pe la începutul sěptěmânii curente aşa de mult, în cât straturile de zăpadă se urcă pe unele locuri până la grosime de un metru. Sîrmele de telegraf şi telefon s'au rupt sub povara zăpezii adunate pe ele, asemenea şi conductul luminărli electrice, aşa că oraşul e nóptea în întunerec beznă. Circulaţia trenurilor încă e întreruptă. Despre aşa abundanţă de ninsóre pe acolo nu-şi aduc a minte nici cei mai bětrâni ómeni.

*

Nebun care nu e nebun. Contele *Pückler*, cunoscutul antisemit din Germania, a fost declarat nebun din partea tribunalului din Berlin. Nebunul a fugit însě la München, unde s'a supus unei minuţióse cercetări din partea celor mai buni psichiatrii, cari i-au dat certificat că creerii sěi sunt în regulă, şi că nu e de loc nebun. Ceea-ce însě, după părerea nóstră, nu schimbă întru nimica sentinţa tribunalului din Berlin, care sigur l'a declarat nebun numai pentru-că e — *antisemit*! Ori nu?

*

Abonaţi ziariul „Mercur". Cea mai bună, mai esactă şi mai autentică informaţiune despre resultatul fie-cărei trageri la sorţi o dă ziariul „*Mercur*", care apare în *Praga* (Graben nr. 14). Cu 1 Ianuarie 1905 intră în anul XXV al esistinţei. Afară de datele oficióse referitóre la trageri, ziariul acesta aduce şi informaţiuni despre evenimente financiare din lumea întrégă. Abonamentul face *6 corone la an.* Cei ce abonézá ziariul „*Mercur*" pe anul viitor (1905), primesc ca premiu, fără nici o taxă, registrul tuturor hârtiilor de valóre cari au fost trase până la finea anului 1904, a căror valóre însě n'a fost ridicată încă, cum şi un călindar universal de tragere şi un şematism de prescripţie. A se adresa administraţiei, in Praga. (*Prag. Graben, 14*).

Oficială.

Cu considerare la recolta de tot slabă a anului curent s'a acordat comunelor bisericeşti mai rěu situate respiriu pentru achitarea **taxelor sidoxiale** până la anul viitoriu, dar' acésta de loc nu eschide, ba din contră chiar se impune, ca comunele bisericeşti fruntaşe sě achite aceste taxe cu posibilă grăbire la cassa archidiecesană, şi încă până la 31 Decembre st. n. a. c. fără a mai aştepta provocări speciale.

Teatrul orăşenesc.

Sâmbătă (10 Decem.): „*Der General-Consul*", operetă de Reinhardt.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

La catedrala sf. Isac din Petersburg (23 milióne de ruble) têmpla e de marmoră în diferite colori şi împodobită cu columne de malahit şi mosaicuri. Vasele şi obiectele din altar, de argint, cântăresc 1100 klgr., ear' îmbrăcămintea unei evangelii cuprinde 20 klg. aur şi multe pietri scumpe.

Este recomandabil a nu face têmpla prea înaltă, căci astupă pictura de pe boltitura altariului. Aşa e la Argeş, Constanţa, Suceava, şi la Sinaia, unde icónele rêndurilor de-asupra sunt mici. Figura nr. .... represintă frontariul de la Sinaia.

In Transilvania se află unele biserici în cari din lipsa de spaţiu triomorphonul, adecă rěstignirea cu icónele laterale, este coborită jos de-asupra praznicelor şi aşeḑată în un spaţiu semicercual; de-a drépta şi de-a stânga sa apostoli, ear' de-asupra proroci, câţi încap. Vezi d. e. frontariul bisericei vechi de la Poiana-Sibiiului, (fig. . . .) şi din Sibiiu-Pórta-Turnului.

Crucea.

> „Crucea este păzitórea a tótă lumea,
> „Crucea podóba bisericei,
> „Crucea stăpânirea împěraţilor,
> „Crucea întărirea credincioşilor,
> „Crucea îngerilor mărire
> „Şi dracilor rană.
>
> *Sfetilna de la Ziua crucii.*

Crucea jócă un deosebit rol atât în pictură, sculptură şi peste tot în ornamentica bisericéscă, precum şi în usul ritual şi în viéţa creştinilor de pretutindenea. De aceea va fi justificat a scrie şi despre acest simbol de mare veneraţiune ceva mai în detail.

Apostolii şi evangeliştii nu ne spun ce formă a avut crucea pe care a fost restignit Christos. Va fi fost însě crucea indatinată la Romani pentru a ucide pe cei condamnaţi.

Crucea (crux, *σταυρός*) era adecă în vechime un aparat pentru esecutarea celor condamnaţi la mórte. Constă din o ţépă, în care se trăgea trupul condamnatului (crux simplex).

Forma ei variéză după timp, popóre, şi împrejurări. Esistă deci mai multe forme de cruci.

Crucificarea, adecă spânzurarea de o bârnă, sau înţěparea condamnaţilor, era în us la crudelii Asirieni, de la cari a trecut şi la Babilonieni, Mezi şi Persi. O mai aflăm la Inḑi, Schyţi, Cartagineni, ieşiţi din Foeniţia, la Briţi. Grecii şi Macedonenii au acceptat acest instrument de la orientali, şi l'au aplicat mai ales faţă de sclavi şi prisoneri. Alexandru cel Mare a crucificat cu miile. Asemenea şi Romanii au întrodus acest soiu de esecutare a sclavilor, póte după rěsbóiele punice (v. III. a. C.), sau după convenirea lor cu Macedonenii şi Sirienii (160). Unii susţin, că şi răděcina cuvêntului *crux* este punică-foeniciană, căci în grecéscă nu se află.

La Ovrei era în us *omorul* cu *pietri*, cu *sabia* şi *sugrumarea*, mai rar şi *arderea*. Mai târziu s'a întrodus şi la ei crucificarea, ca instrument al celei mai crudele esecutări, pline de torturi, şi estreme batjocuri.

La Români încă a fost în us tragerea în ţepe, mai ales sub vestitul domn *Vlad-Ţepeş*.

Diferiţi archeologi au arătat, că figura geometrică a crucii ocură şi în viéţa păgânilor, ca decoraţiune, ca semn cosmic. Aşa d. e. aşa numita *cheie* a Nilului (crux ansata, fig. *a*) la Egipteni, *róta sórelui* în Asia (fig. *b*).

Linia orisontală cu cercul e sórele; ear' linia verticală e raza sórelui.

Tălmăcitorii hieroglifelor susţin, că aceste semne egipteano-asiatice erau simbolul „*vieţii viitóre*".

La budhiştii din India un fel de cruce (fig. *c*) este semnul „paradisului vestic"; alta însémnă „pomul ştiinţei". La Americani semnul **T**, tot un soiu de cruce, este semnul ploii şi al zěului ploii.

Linia orisontală e sfera ceréscă, ear' cea verticală indică căderea apei.

Romanii folosiau mai multe forme de cruci.

1. *Crux decussata*, ca semnul multiplicaţiunii (fig. *j*); mai târziu s'a numit crucea apostolului Andreiu.

2. *Crux commissa* în forma unui T (fig. *d*), mai târziu crucea sf. Antoniu.

3. *Crux graeca*, egală cu semnul plus, al adaugerii + (fig. *e*); e cu braţe egale.

4. *Crux immissa vel capitata*, crucea obicinuită cu braţul de jos mai lung † (fig. *f*.). Cei mai mulţi cred, că pe acest fel de cruce a fost crucificat Christos. Acest fel se află pe cele mai vechi morminte, pe vase vechi şi în cei mai vechi codici.

Prin rěstignirea lui Christos pe acest semn de ocară ea a devenit obiect de stimă şi veneraţiune.

Constantin cel Mare, căruia i-a apărut crucea pe ceriu ca semn de biruinţă (*Τούτῳ νίκα*, Euseb., De vita Const. 1. 28—29), a sistat pedépsa de mórte pe cruce, oprind şi pe boeri de la crucificarea privată a sclavilor lor. Eusebiu susţine, că lui Constantin i-s'a arătat o cruce cu patru cornuri.

Pe la finea vécului IV s'a făcut în un mosaic din biserica sfintei *Pudentiana*, în fundul unui tablou mai mare, o cruce, care predomina întrégă composiţiunea. Mulţi ţin acesta de primul cas, când crucea apare în un tablou public. Acésta a fost o inovaţie cutezătóre, căci mai nainte se aplica figura crucii numai pe obiecte mici, uşor de ascuns.[1]

Semnul de ruşine şi de osândă de odinióră a devenit simbolul credinţei celei noue, al celei mai înalte onori. Constantin a pus-o pe steagurile armatei în locul vulturului roman de argint, pe coróna şi mantia imperială purpurie; ba a ordonat a se pune o cruce uriaşă pe plafonul unei sale din palatul sěu, o altă cruce a věrsat din aur de o greutate enormă — 150 livre. *Theodosiu-cel-Mare* († 395) a bătut bani cu crucea pe globul pămêntului. De la *Iustinian I* († 565) a devenit us, ca împěraţii sě ducă în mână la procesiuni festive o cruce ornată cu pietri scumpe, în locul sceptrului vechiu. Astfel s'a lăţit pretutindenea: pe turnurile bisericelor[2], pe casele publice şi particulare, pe câmp, pe strade, la morminte[3], pe monete[4] etc. Chiar fundamentul bisericelor s'a croit în forma crucii, carea s'a estins în toţi ramii vieţii sociale a creştinilor.

Precum în vechime, aşa şi în biserica creştină şi mai ales în heraldică, esistă mai multe forme de cruci.

Cele mai obicinuite forme sunt:

1. Crux commissa, sau a sfântului eremit *Antoniu*, în forma unui T (figura *d*). Se mai numeşte şi cruce egipténă.

2. Crucea *grecéscă*, cu braţe egale (figura *e*). Alţii susţin, că cea mai vechiă cruce grecéscă n'a avut braţe egale. Anume Procopius zice (de aedif. Iustin. cap. 13), că biserica sfinţilor apostoli din Constantinopol s'a zidit în forma crucii. Naia acestei biserici s'a făcut anume „*ca sě i-se dee precis forma de cruce*", şi braţul de jos e mai lung.

3. Crucea *latină*, cu braţul de jos mai lung (fig. *f*).

4. Acésta s'a aflat desemnată şi prin catacombe, combinată la braţul de jos cu ancora, simbolul speranţei (fig. *g*).

5. Aceeaşi cruce latină, întórsă cu capul în jos, e crucea sfântului *Petru* (fig. *h*).

6. Ear' culcată orizontal forméză la apuseni crucea apostolului *Filip* (fig. *i*).

7. Crucea apostolului *Andreiu* este egală cu cea grecéscă, aşezată pieziş pe două capete, sau cu semnul multiplicaţiunei. Unghiurile sunt drepte (fig *j*). Se mai numeşte şi *burgundică*.

8. Forma cea mai vechiă a crucii din urmă era egală cu un Ypsilon latin (fig. *l*).

9. Dacă crucea latină are de-asupra două bârne curmezişe *egale* se numeşte *crucea lotaringică* (fig. *m*).

10. Fiind bârna superióră mai scurtă, e *crucea archiepiscopéscă* (fig. *n*).

11. Ear' dacă cele cinci capete superióre mai au câte o cruce mică în formă de trifoiu, forméză *crucea patriarchală* (fig. *o*).

12. Avênd trei bârne, din cari cea superióră mai scurtă, ear' celelalte tot mai lungi, devine *cruce papală* (fig. *p*].

13. Dacă bârna inferióră este mai scurtă de cât cea mijlocie, forméză *crucea ruséscă*, fiind-că se obicinueşte mai mult în Rusia (fig. *r*).

Aici se mai acaţă lanţuri de capetele ei şi prin modul de acăţare se indică purcederea Duhului sfânt numai de la Tatăl.

Cu acéstă cruce este împreunată la braţul de jos crucea sfântului Andreiu, şi acéstă formă a devenit la Ruşi óre-cum cruce naţională.

Acéstă formă se esplică astfel: Unii scriitori susţin, că crucea lui Christos a avut şi un piedestal (*ὑποπόδιον*), pe care se răzimau piciórele. Anume *Ireneu* († 202) afirmă, că crucea a avut 5 cornuri: 2 la braţul vertical, 2 la cel orizontal şi 1 la mijloc, pe care se răzima cel rěstignit.

Grigore Turoneanul (veacul VII) — fără a cita isvorul — ne spune, că pe piedestal se pironiau piciórele, ear' învěţăcei de ai acestuia susţin că piedestalul era bătut *pieziş* pe braţul crucii, de regulă pe partea dréptă mai sus, ear' la stânga mai jos (fig. *s*); dar' obvin casuri şi cu forma întórsă (fig. *t*). Aceste însě sunt numai combinaţiuni nesigure.

Braţele mijlocii orizontale (patibulum) sunt pentru întinsul mânilor lui Christos, partea de jos e pentru răzimarea piciórelor (sedile, sau suppedaneum, sau staticulum); ear' partea din sus pentru inscripţia I.N.R.I. (Ioan XIX. 20).

---

[1] Vezi „Biserica ortodoxă". An. 1903 pag. 1115.

[2] In unele ţeri se pune de-asupra crucii din vêrful turnului bisericei şi un *cocoş*. Bisericile reformate au numai cocoşul. Acesta ne reaminteşte pe Petru; ear' de altă parte este simbolul păstoriului în continuu treaz şi deştept, este simbolul zelului si îngrijirii, cu care predicatorul trebue sě admonieze turma sa, ca sě se feréscă de ispitele lumii.

[3] La început se punea crucea numai la mormintele martirilor.

[4] Pe monede se pune crucea (mai târziu o steluţă) acolo, unde se începe inscripţia. De aici numirea crucer = Kreuzer etc.

(Va urma).

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenţilor după influenţă. Promovéză apetitul şi face sě crescă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sě înceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului sěu plăcut se ia cu plăcere şi de copiii. Se capětă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpěrătoriul sě fie atent, ca fie-care sticlă sě fie prověḑută cu firma următóre: (216) 25—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveţia).

Nr. 884/904. [331] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de **paroh** în în parohia **Almașul-mare-Brădet**, protopresbiteratul Orăștiei se escrie concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Tegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasionate în cóla B., pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Concurenții au a-și așterne cererile instruate conform normelor din vigóre, în terminul deschis, la subsemnatul oficiu protopresbiteral, și a se presenta poporului pentru a cânta respective a celebra și cuvênta.

Orăștie, 17 Novembre 1904.

Oficiul protopresbiteral Orăștie, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Domșa
protopresbiter.

La croitoria universală

strada poplăcii nr. 3, Sibiiu, strada poplăcii nr. 3.

Se confecționéză cele mai elegante, prompt și eftine (342) 3

reverenzi

cum și tot feliul de **haine de domni,** după moda cea mai nouă. La cas de urgență se póte găta ori-ce lucru în 24 ore.

Cu deosebită stimă

I. Petrașcu, croitoriu de reverenzi.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de șoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistrițeanu* .	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coșbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notițe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . .	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Dureri înăbușite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele și schițe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română și politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri și orașe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmașii Romei, novele și schițe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Povești populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călětoriile lui Enache Cocoloș, de *Th. D. Speranță*	„ 2.—

plus 20 fil. porto postal.

Librăria archidiecesană.

A apărut:

Modele de cusături românești

de **Minerva Cosma.**

Prețul: Caetul I **50 fil.**, caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Frumosul roman

DUȘMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

Esposiția universală Paris 1900: Grand Prix, cea mai înaltă distincție.

Veritabil numai cu

1860.
T.P.A.P.M.
.С.ПЕТЕРБУРГЪ.

pe talpă

In Sibiiu se capětă în prăvăliile de ghete

Franz Geisberger
str. Cisnădiei
Palatul „Sparcassei“.

Fritz Geisberger
strada Cisnădiei nr. 11
Hotelul Neurihrer, stânga.

Ghete pentru zăpadă, Storm Slippers

Galoși

de Petersburg

Producția zilnică a fabricei **40.000** părechi

Singurii contrahenți: **Messtorff, Behn & Co., Viena, I.**

Vînzare în mic în tóte prăvăliile mai alese de ghete, de modă și de gumi.

326 4—6

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth,** pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodiós, sě-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 27—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre**

vindecă și înviorézâ pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pecând *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 113

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Sbór'al nopții negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de A. Bena. Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capětă la Librăria archid.

∗ T. Popovici ∗

12 CÂNTECE DE ȘCÓLĂ

pentru 2 și 3 voci

PREȚUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Țiganca. 8. Sunt fecior sdravěn. 9. Eu mě duc codrul rěmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireșar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat țéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

Cărți bisericești.

ACAFTISTUL prea sf. Născětóre de Dumnezeu și alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roșie cor 3·20, ediție de lux cor. 4 și cor. 5·20, peluche . . .	7·70
AGHIAZMATAR, broș. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediție proprie 1900, broș. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50, leg. în piele roșie cor. 11·50, ediție de lux broș.	8·—
(se légă conform dorinței comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu și nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broș. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roșie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broș. cor. 8·80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoți, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare și Grigorie Teologul, broș. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broș. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broș. cor. 130, leg. în piele roșie cor. 172. Se vînd și în tomuri singuratice 1 volum broș. cor. 11, legat	14·50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3·60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roșie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broș 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broș. cor. 2, leg. în pânză 2·40, legat în piele roșie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul și viěța sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broș. cor. 8·80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broș. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broș. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Șaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINȚIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broșurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broș. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 130 Sibiiu, Marți 30 Novembre (13 Decembre) 1904 *Anu. LII*

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Andreiu.

Sibiiu, 29 Novembre n.

Biserica ortodoxă serbéză mâne, 30 Novembre v., pomenirea sfântului și măritului apostol *Andreiu* cel întâiu chiămat.

Ea înalță privirile creștinilor către fețele proslăvite ale primilor archierei, prin cari a întrat în lume legea de mântuire. Dintrĕ apostoli Andreiu apucà drumul cătră pământenii sumeți ai Thraciei și ai Schiției. Primii creștini de aici vor perí în decursul cutrierării de neamuri flămânde și pribege. Umbra apostolului Andreiu se va ridica pe câtva timp de pe pămênt, Christos nu va esista pentru sufletele celor în chip vremelnic opăciți în aceste cuprinsuri de hotare.

Când Europa s'a umplut de popóre, în marginea ei rĕsăriténă se ridică domniile puternice ale neamurilor slave.

Polonii catolici s'au surpat din tronuri, au rĕmas însĕ ortodoxii, dintrĕ cari Rușii, elita acestor neamuri își eluptă rolul de antemergĕtori ai ortodoxismului. Acesti Ruși, mândri și falnici ortodoxi, au ales pe sfântul Andreiu patron al bisericei lor naționale din aducere aminte cătră primul archiereu ce s'a arătat în aceste părți stăpânite de ei.

Sĕrbătórea de mâne în țĕri depărtate de noi va fi deci un splendid prilej de preamărire pentru ortodoxie, un sublim moment național, în care cei de o rassă se vor găsí uniți sufletește ca înaintea lui Dzeu, în fața idealurilor ce se apoteoséză, idealuri cari cresc puternice din mijlocul acestei rasse slave.

*

O parte dintrĕ Români, noi, biserica ortodoxă din acéstă țéră, încă putem uní în acéstă providențială zi simțemintele nóstre religióse cu cele mai sfinte și mai veritabile simțeminte isvorîte din idealul nostru românesc.

Archiereul Șaguna se pogóră azi întrĕ noi sĕ-și cerceteze credincioșii și biserica națională înălțată prin munca și înțelepciunea sa.

Pomenirea sa la rugăciune ne umple sufletul de mângâere, de tărie, de dragoste cătră muncă, de alipire cătră popor, pentru care Șaguna a închinat întrégа sa viéță, o viéță compusă din cele mai mari glorii pământești, din fapte mari și esperiențe scumpe, din idei și simțeminte, cari strălucesc în cununa idealurilor nóstre religióse și naționale.

Viéța și faptele acestui bărbat popular sunt cunoscute până în amĕnunte, de adoratori și de dușmani. Lipsește însĕ judecata adevĕrată a importanței sale istorice.

Lumea judecă pe unii bărbați după impresia rece a faptelor sĕvêrșite în cursul vieței lor.

Faptele se nasc din coincidența ideilor și a energiei sufletești, — ele pentru mulți ómeni ascund ideile și intențiile sufletului aceluia ce 'și ascrie paternitatea faptelor.

De aceea nu este permis a desconsidera sufletul autorului, când stăm în fața faptelor lui.

E o greșală acésta și o impietate nevrednică de umbrele marilor binefăcĕtori ai unui popor și ai umanității în general.

Cine vrea sĕ fie drept și curat sufletește înaintea umbrei lui Șaguna, nu trebue sĕ inscrie numele lui numai pe frontispiciul bisericii nóstre naționale autonome și pe șcóla nóstră confesională, sĕ nu 'l petrécă numai în adunări de prietini și de dușmani, ci sĕ judece opera vieții sale de temelie la clădirea vieții nóstre culturale naționale.

Ideile cari au insuflat acea operă măréță a lui Șaguna trăiesc în spiritul neamului, în dorințele și visările nóstre ale tuturora.

Panegiristul va țese din idei și din fapte viéța lui Șaguna, va înșira greutățile, iscusința și norocul acestui bărbat, — pentru a-l pune în fața bisericii și a poporului regenerat de el, dar' din acestea chipul lui Șaguna se adună numai pentru un moment festiv.

Sufletul lui Șaguna e țĕsut adânc în viéța bisericéscă, socială și culturală a poporului. Șaguna e un indemn moral puternic pentru cel ce lucréză la înălțarea bisericii și a poporului. Azi ne preocupă cultura bisericéscă a clerului și a poporului, ridicarea și întărirea bisericii naționale; la basa acestor nobile strădanii găsim piatra fundamentală pusă într'un ceas de noroc de mâna lui Șaguna, prin reînființarea metropoliei nóstre, a câștigării dreptului bisericii și a înființării focularelor de cultură națională și bisericéscă.

Ne preocupă ridicarea socială a poporului nostru; Șaguna presidiază și sprijinește instituțiunile de întărire pe teren social.

Sĕ nu uităm că el a creat ceea-ce noi apărăm și întărim.

Lui Șaguna nu i-au scăpat din vedere nici cele mai ascunse probleme ale viitoriului nostru.

Inălțarea bisericii a fost idealul sĕu, ear' preocupațiuni utopice de ordin național au fost străine de mintea sa clară și înțelegĕtóre, într'un timp când poporul român nu era așa cum se presintă în mintea visătóre a ideologilor contimporani, ci nenorocit și umilit, cum eșise din iobăgia întunecată de atâția secoli.

Poporul sĕu nu avea drepturi nici măcar pe hârtie, ear' credincioșii sei nu cunoșteau privilegii. Ceea-ce a făcut El, corespundea spiritului timpului și drepturilor omenești, cari primiră valóre după multă hesitare și în patria nóstră. Demnitatea și majestatea sa personală nu vor scăpa din vederea istoricului conștiențios, pentru-că în secerarea succeselor vieții sale fórte mult a fost ajutat și de acestea.

El a pus Biserica înămolită de veacuri, în condiții sigure de viéță.

Ortodoxismul întărit de Șaguna în biserica nóstră națională a devenit un puternic factor de ridicare morală și de întărire culturală în sensul idealurilor nóstre naționale.

In acésta stă marea importanță istorică a vieții sale. El a deschis un larg câmp de activitate, în care sunt înșirate faptele sale ca tot atâtea monumente trainice, cari vor purta numele sĕu de-alungul viitoriului cătră care nisuim, ear' acele monumente vor îndemna și vor încuraja generațiile la luptă nobilă, necesară progresului nostru în tóte direcțiile vieții.

De aceea amintirea lui în acéstă zi a sfântului și măritului apostol Andreiu, cel întâiu chiămat, e vrednică de pietatea celor mai alese simțeminte religióse.

Șaguna ne presintă un ideal, luminat și întărit de idealul bisericii.

Umbriți de spiritul sĕu, altariul ne va primí cu dulcéță în fața lui Dzeu, — idealul suprem al indivizilor și al popórelor perfecțiunei.

Tr. Scorobeț.

Deschiderea dietei. Vineri séra a ținut partidul guvernamental conferență, cu care ocasiune prim-ministrul Tisza a făcut comunicare, în firul unei vorbiri mai lungi, că deschiderea dietei se va face Marți, în 13 Decembre n. la orele zece. Acésta prima ședință din sesiunea a patra parlamentară va fi de durată scurtă. Se va da cetire rescriptului preaînalt referitor la redeschiderea dietei și se va stabilí ordinea de zi pentru ședința următóre.

Casa magnaților ține ședință Marți d. a. la orele patru, în scopul constituirii pentru a patra sesiune parlamentară.

Capul presidentului. Intr'o conferență comună partidele opoziționale din dietă au decretat, că presidentul camerei, *Perczel Dezsö*, e *incapabil* și *nevrednic* de a mai presida dieta, și că în urma celor făcute cu ocasiunea votării propunerei lui Dániel a devenit curată *imposibilitate morală*, va sĕ zică, oposiția unită cere capul presidentului! Cu greu îl va primi.

Oposiția nu întră în comisiuni. R cercate din partea presidentului clubului liberal, ca sĕ nomineze deputații pe cari îi doresc sĕ fie aleși în diferitele comisiuni dietale, partidele din oposiție au rĕspuns tóte că nu numesc pe nimeni, nu aleg pe nimeni, fiind-că după ele închiderea și redeschiderea dietei nu s'a făcut pe cale legală.

Crisă în Austria. Reichsratul a fost prorogat Sâmbătă, din motivul, că în comisiunea budgetară guvernul a rĕmas în minoritate în chestia votării unui împrumut de 79 milióne. Se crede, că în urma acestui vot neașteptat de neîncredere guvernul presidat de dl Dr. Körber își va înainta demisiunea. De altă parte însĕ earăși se susține, că guvernul din Austria nefiind guvern parlamentar, ci guvern de funcționari, nu 'l privește de loc votul de neîncredere al comisiunii budgetare. Prin urmare, rĕmâne la postul sĕu.

Universitarii — acasă. Ministrul de culte și instrucțiune publică a ordonat, ca semestrul prim la universitatea din Budapesta și la cea din Cluj sĕ fie încheiat cu ziua de 9 Decembre, va sĕ zică, cu vre o 12 zile înainte de termin. Faptul e interpretat astfel, că guvernul se teme de mari demonstrațiuni politice, la cari n'ar voi sĕ iee parte tinerimea universitarĕ, de aceea o trimite acasă.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

c) In Sărata, cu 199 case și 1069 locuitori.

In acéstă comună devenită pur fiscală aflăm urma numai a unui fost boer: *Barbu de Serata* la anii 1584 și 1590 asesor tribunalului boerilor de Făgăraș în causa lui Barbat de Șercăița și Taflan de Mundra.

XII. Boerii din valea Porumbacului.

a) In Porumbacul-inferior, cu 338 case și 1432 locuitori.

1. *Barbat de Porumbak,* 5 patrifamilii, cu litere boeronale de la M. Apafi date în Cluj la 26 Iunie 1662 lui Barbat și Comsa pentru bravură militară, și cu genealogie din anul 1792.

2. *Comsia Popa alias Opris de A.-Porumbak,* 9 patrifamilii, cu diplomă de la Ana Bornemisza 1671 și de la M. Apafi din anul 1684.

3. *Calin, Kalin alias Popp de A.-Porumbak,* cu 3 patrifamilii, boeri confirmați prin Ana Bornemisza a. 1666 apoi genealogie din anul 1734, 1759 și 1762, în fine o sentință despre nobilitatea lor, din anul 1759.

4. *Popa Sztancsu de A.-Porumbak,* 3 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1663, și din Porumbak 1678.

5. *Sztoika, Zachei Popa de A.-Porumbak,* cu diplomă de la Ana Bornemisza 1641.

6. *Sztoikitza alias Nancs de A.-Porumbak,* 4 patrifamilii, cu litere de la Ana Nádasdy 1671 și genealogie din anii 1729 și 1792.

b) In Porumbakul-superior, cu 352 case și 1748 locuitori, unde se află urmele unei mănăstiri, apar următorii boeri:

1. *Boer, Radu, Iose, Sztrava et Wulk de F.-Porumbak,* 24 patrifamilii, cu litere boeronale de la M. Apafi din anul 1662.

2. *Eszka alias Kenduletz și Mathei de F.-Porumbak,* 5 patrifamilii, cu litere boeronale de la Susana Lorántfi din 24 Novembre 1653 și confirmațiune de la M. Apafi din 15 Decembre 1662.

3. *Jose, Radu, Boer de F.-Porumbak,* 6 patrifamilii, cu diplomă de la M. Apafi din anul 1662.

4. *Kalin et Szilea de F.-Porumbak,* 11 patrifamilii, cu litere de la Ana Nádasdy din anul 1559 și genealogie din anii 1734 și 1762.

5. *Paskal, Solomon* și *Sztrava de F.-Porumbak,* 5 patrifamilii, au căpĕtat diplomă de confirmare în boeronatul lor de la Catharina Brandenburgica din Făgăraș 2 Februarie 1630.

6. *Solomon de F.-Porumbak,* 5 patrifamilii, cu litere de confirmare de la C. Brandenburgica și de la Stefan Mailat din 2 Februarie 1630, apoi de la Carol VI din anul 1730; au și genealogii din anul 1778 și 1792.

Ambele sate, Porumbacul de jos și de sus, militarisate, s'au ținut de compania domestică din vecinul sat Racovița incorporat la Sibiiu dimpreună cu satele vecine Sebeșul de sus şi de jos şi Porceştii ce aparţineau la domeniul Tălmaciu.

Apendice.

Despre ţinutul Branului.

Am amintit în partea I, că la comitatul Făgăraşului s'a reincorporat şi ţinutul Branului, despre care facací următórea schiţă istorică:

La anul 1212 cavalerii teutoni, cărora regele Andreiu II li-a fost conferit ţéra Bârsei, întrĕ altele au ridicat şi castelul *Branului*, pe o stâncă la împreunarea apei Pórta cu apa Turcului (Castrum Terch, Törzburg, Törcsvár) dincóce de frontieră, bine conservat până acum. Dar' totdeodată ei au zidit şi dincolo de frontieră, pe o asemenea stâncă la împreunarea Dîmboviciórei cu Dîmboviţa, un castel ce şi astăzi se numeşte *Cetatea Neamţului*, din care numai ruinele se mai cunosc.

Ludovic I, curênd după căderea óstei sale condusă de voivodul ardelean Nicolae în contra lui Dragomir castelanul de la Dîmboviţa al lui Vladislav-Vodă, dispune la a. 1377, ca Braşovenii sĕ reedifice castelul Branului, în care sĕ întreţină un castelan cu 12 dorobanţi şi oficiul de vamă mutat ací de la *ad ruffam arborem* (Rucăr).

La anul 1395 regele Sigismund dărueşte plebanului catolic Thoma din Braşov, şi altor Saşi din Braşov, satele *Zerneşti* şi *Tohan* ad *castrum Terch spectantes* (v. Hurmuzachi 1395), asemene la 1404 şi satul *Budilă*. Regele Mathia Corvinul la anul 1471 dărueşte Braşovului satele *Şercaia* şi *Pârăul*. (Va urma).

Bilanţul preoţilor.

Preoţimea nóstră stă în ajunul a două lucrări de mare importanţă: pregătirea datelor statistice şi facerea rapórtelor, cari sunt a se presenta organelor nóstre parochiale, spre pertractare constituţională.

Datele statistice se compun pe blanchetele ordinate de superioritatea bisericéscă şi se aştern în regulă aceleia. Preoţii noştri, nu mĕ îndoesc, pricep însemnătatea acelora pentru progresul relig'os şi cultural bisericesc, şi-şi vor da tótă silinţa a le compune, nu după socotélă numai, ci basate pe adevĕr şi starea faptică reală, ca ele sĕ pótă fi basă bună pe care zideşte autoritatea la censurarea lor şi-şi întemeiéză mĕsurile ce le întreprinde în interesul prosperării afacerilor.

E necesar de altă parte sĕ cuprindă datele statistice adevĕrul şi pentru învĕţăturile ce trebue sĕ le scótă din ele însaşi preoţimea nóstră.

Rapórtele ce se fac către corporaţiunile bisericeşti nu sunt alta, de cât datele statistice în formă de referadă. Dacă deci datele statistice vor fi false, tótă referada parochilor nu plăteşte nimic şi e numai o seducere pentru corporaţiuni, avênd drept consecuenţă, ca şi mĕsurile şi conclusele ce se aduc de comitete şi sinóde pe basa lor, sĕ fie mĕsuri de îndreptare greşite şi sĕ nu-şi ajungă scopul la care se ţinteşte.

Rapórtele au sĕ cuprindă, mai departe, nu numai înşirarea de date statistice seci, cari nu pot oferí nici un interes publicului ce le ascultă. Il plictisesc chiar. Rapórtele trebue sĕ facă la fie-care grupă de date statistice *comparaţie* întrĕ present şi trecut, ca sĕ se pótă uşor judeca: de se arată ori ba progres faţă de trecut, şi dacă cumva nu se arată: din ce causă provine regresul.

Ací zace cheia, de ací resultă necesitatea cea mare de a se face rapórte către corporaţiunile bisericeşti. Ele nu sunt numai forme, precum póte şi-ar cugeta cineva, ele sunt acte cari puse pe ani înainte unul lângă altul, compun nu numai oglinda fidelă a stărilor din parochíi, ci şi órecum istoricul afacerilor parochiale.

Pomul se cunóşte din fructele sale, zice sfânta scriptură, ear' eu zic: activitatea preoţimei se judecă din datele de statistică ce le presintă corporaţiunilor bisericeşti. Arată acestea progres: semn că preoţimea şi-a făcut datorinţa; arată regres: semn că avem de a face cu stări bolnăviciose ce trebuesc lecuite numai de cât, până nu se măreşte cangrena.

Şi tocmai ací aflu eu un moment de mare gravitate şi ponderos, pentru a şti afla şi causele progresului ori regresului, ca sĕ putem judeca în deplină cunoştinţă de causă, că óre cui se cuvine meritul pentru progres, şi a cui este responsabilitatea pentru regresul ce se arată.

Datele statistice sunt chiămate a face lumină şi în aceste puncte, dar' ca sĕ facă lumină completă, se naşte trebuinţa, ca noi preoţii sĕ nu ne mulţămim numai cu ceea-ce cere de la noi statistica oficială, care póte sĕ fie şi în adevĕr în multe puncte este — necompletă.

Câteva pilde.

Pe terenul economic-bisericesc nu mĕ voiu estinde de astădată, pentru-că nu vreau sĕ lungesc vorba, terenul economic şi altfel se lămureşte totdéuna în rapórtele ce le fac epitropiile către comitete şi sinóde, ci mĕ voiu mărginí la terenul bisericesc şi şcolar, ca cel mai propriu a puté pune în evidenţă lucrarea preoţimei.

Statistica bisericéscă cere sĕ arătăm numĕrul credincioşilor. Fórte bine. A ştí, că creşte turma ori decreşte, e folositoriu. Causele creşterii ori descreşterii cere sĕ se arete însĕ numai prin naşteri, treceri religionare şi mórte. Cine din noi nu ştie, că creşterile ori decreşterile pot obvení şi din *imigrări* sau *emigrări*, ba în timpul libertăţilor, sĕ nu zic anarchiei spirituale de astăzi: obvin şi casurile, că unul ori altul din credincioşi trece la vre-o sectă religiósă din cele multe ce se propagă, ori se declară simplu afară de cadrele bisericeşti. — Sĕ inducem deci şi aceste momente în rapórte!

Se póte continua cu statistica bisericéscă.

E important a şti, că cu creşterea ori decreşterea numĕrului credincioşilor a crescut ori a decrescut moralitatea publică. Ací earăşi statistica actuală ne dă numai următoriul rĕspuns: Ne face sĕ arătăm căsătoriile legale şi ilegale, naşterile legale şi ilegale şi mórtea silnică (la acésta din urmă fără indicarea mai de aprópe: de provine mórtea silnică din partea ómenilor, ori unor întêmplări neaşteptate).

De sine înţeles, busola spiritului religios şi moral din popor, nu pot fi numai momentele indicate. Spiritul religios şi moral se manifestă prin un lung şir de fapte şi momente, cari tóte trebuesc considerate.

Cunosc casuri de căsătorii clandestine, unde toţi îşi împlinesc datorinţele religióse mai altfel de cât cei-ce trăesc în legalitate, şi cunosc comune, unde moralitatea publică zace fórte jos, pentru aceea casuri de naşteri nelegiuite tot nu obvin, ori şi dacă obvin — faţă de corupţiunea ce domneşte, nici nu pot fi considerate.

Evident, că rubricele statisticei şi cu privire la moralitatea publică trebuesc înmulţite. Lângă cele amintite mai sus cu privire le treceri, ar trebui sĕ se adaugă cel puţin şi acestea: câţi creştini şi ce fel de prestaţiuni benevole sĕvêrşesc faţă de biserică şi săraci ori alte instituţiuni umanitare din comună? în câte familii domneşte spiritul păcii şi în câte nu? câţi credincioşi se împărtăşesc cu sf. taină a pocăinţei şi cuminecăturii, şi câţi nu? câţi cercetéză regulat, mai puţin regulat şi câţi nu cercetéză biserica? Ce fel de pĕcate (patimi) şi în ce mĕsură domnesc în comună? Ş. a. şcl. — tot întrebări de mare importanţă.

Acum se trec la resortul şcolar. Intocmai ca pe terenul bisericesc stăm şi pe cel cultural. Se cere sĕ arătăm numĕrul celor ce ştiu scrie şi cetí, a celor ce sunt obligaţi şi au cercetat şcóle, a clasificaţilor şi provĕduţilor cu manualele de lipsă. Abstrăgênd de la *mĕsura prea mică cu care se mĕsură cultura la noi*, căci cetitul şi scrisul, de şi importante desterităţi, dar' nu sunt singurele cari formézá cultura omului, datele nu dau rĕspuns îndestulitoriu la întrebarea: De unde provine, că după atâta vreme de când avem şcólele nóstre confesionale, peste cari *am dispus noi înşine până acum*, procentul (%) ştiutorilor de carte este încă tot mic şi creşte şi de present fórte încet?

Cuget, că ar sta cu totului mai bine causa nóstră şcolară şi s'ar fi luat şi mĕsurile de îndreptare, dacă statistica punea degetul pe cangrena ce róde la rădăcina pomului culturei nóstre. Care este cangrena? Numĕrul copiilor obligaţi la şcólă nu este egal cu numĕrul total al copiilor buni de şcólă. Comitetele şcolare au obiceiul de a face scusări cu grămada, nu odată se întêmplă că numĕrul scusaţilor este egal cu al celor ce trebue sĕ umble la şcólă. E uşor, nu 'i vorbă, a afla motive de scusare — întemeiate. Ori-cât de ponderóse ar fi ele însĕ, faţă de trebuinţa cea mare culturală, cred, că nu pot trage atât de mult în cumpĕnă, ori dacă trag, sĕ se arete cel puţin causele. Părerea mea este sĕ se arete în statistică şi numĕrul scusaţilor cu motivele scusei.

Acésta este numai o parte a cestiunei. A doua parte se cuprinde în postulatul de a se arăta în statistică numĕrul elevilor cari cercetéză şcóla, grupaţi şi după clase. De ce e de lipsă? Din esperienţă vorbesc, când zic, că la noi de regulă cei mai mărişori se absólvă de şcólă, rĕmânênd a cerceta începĕtorii, cari de sine înţeles, nu mult progres fac în 1—2 ani de şcólă, dovedind şi prin acésta că jertfele poporului pentru şcólă nu stau în raport direct cu sporul ce se obţine.

Aşi puté lungí esemplele. Scopul meu nu este însĕ sĕ esercitez critică asupra statisticei nóstre (de-şi o întregire s'ar poftí, dară nu din alt punct de vedere — din acela, ca sĕ se cunóscă bine tóte stările şi referinţele din comune), ci am voit sĕ atrag atenţiunea preoţimei la împrejurarea, că în rapórtele sale sĕ nu se mărginéscă singur la datele pretinse de statistica actuală, ci sĕ caute a atinge tóte punctele şi momentele cari au valóre şi contribue la mersul afacerilor din comună, întrĕ cari — ca fórte esenţiale — vor ocupa loc şi cele amintite de mine.

Rapórtele sunt şi trebue sĕ fie tot atâtea programe pentru preoţii noştri, cari le dau *directiva lucrărilor pentru viitoriu*. Programe vor fi numai dacă vor fi oglinda cea mai fidelă a parochiei şi vor cuprinde tot ce are interes obştesc.

Rĕspund şi la întrebarea: de ce se cere, ca rapórtele sĕ fie basate totdéuna pe datele statistice? şi de ce trebue sĕ înmulţim rubricele datelor?

— Sĕ se evite prepusurile, că noi preoţii numai amăgim lumea şi multe din afirmările ce le facem în rapórte sunt menite numai a serví drept podóbă a rapórtelor nóstre.

Se pofteşte de la noi înmulţirea datelor şi pe motivul, ca noi înşine sĕ nu ne înşelăm fie în optimismul, fie pesimismul prea mare, şi în consecvenţă sĕ omitem a face ceea-ce trebue sĕ facem.

Astăzi nu numai institutele financiare, ce operézá cu numĕrar, îşi esprimă resultatul lucrărilor în cifre, ci tóte lucrările trebue presentate, aşa zicênd, în *cifre*. Lumea se dumereşte numai când din *cifre* se pot face conclusiunile. Şi are dreptate lumea. *Trăim în timp, în care totul se lucră pentru ochi, pentru aparinţă şi pentru a parada.* Fie fond ori nu fie, aparinţa sĕ nu lipséscă. *Cifrele sunt unicele lucruri, cari până acum nu s'au putut falsifica şi conclusiunile trase din ele au rĕmas nestrămutabile.*

Pe cifre sĕ întemeiem şi noi lucrările preoţeşti.

Se cere lângă cifre şi judecată dréptă şi insufleţire pentru causă, care, sunt convins, preoţimei nóstre nici nu 'i lipseşte. Pe lângă aceste criterii putem sta liniştiţi în faţa criticei viitoriului.

Vasilie Gan
protopresb.

FOIŞÓRĂ

Olaf.

De George Szemere.

(Fine.)

Micul căţelaş însă aşa se vede, când era vorba de interesul stăpânului sĕu nu cunoştea pericolul, ci venì drept către mine cu sânge rece, înaintea lui Olaf însĕ 'şi trase códa şi-'şi plecà ochii. Póte acéstă cutezanţă l'a înfuriat aşa de mult pe Olaf, în cât neascultându-mi porunca s'a repezit spre soldatul schiop.

Căţeluşul însĕ îşi cunoştea datorinţa, a lăsat bâta şi de-şi nu avea nici o speranţă de victorie, a sărit cu resignaţie, sĕ-'şi apere stăpânul, dacă e de lipsă chiar cu preţul vieţei, contra furiei lui Olaf.

Olaf sĕ aruncă asupra lui cu o furie ne mai pomenită. Cu o muşcătură i-a rupt spinarea bietului şi credinciosului animal. Apoi a sărit asupra cerşitoriului şi şi-a înfipt colţii în pulpa piciorului lui. Abia l'am putut despărţí de pradă, bătêndu-l cu biciu de l'am făcut tot sânge. Dar' era prea târziu. Bietul bĕtrân zăcea pe pământ şi din rana deschisă curgea sângele vale.....

Casul acesta m'a sguduit teribil. De-şi fără causă (căci credinţa l'a făcut crudel), am urât pe Olaf. Lucru natural, cât mi-a stat în putinţă tot am făcut, ca sĕ pun în picióre şi sĕ rehabilitez pe bietul cerşitor neputincios.

Am dispus sĕ 'l ducă înlăuntru, l'am culcat în casa vecină, am chemat un medic şi o îngrijitóre şi m'am hotărît sĕ nu 'l mai las de la mine, ci sĕ 'l grijesc până la mórte.

In decursul morbului îl visitam de două ori pe zi, şi când a trecut preste pericol îi ascultam vitejiile, ce le povestia cu abundanţă de cuvinte însufleţitóre.

Pentru cuvintele bune cari i-le-am spus ca semn al stimei, nu pentru îngrijirea ce i-am dat-o, mi-a mulţămit fórte călduros.

Dar' lucru curios, când i-am făcut cunoscut planul meu, anume, că vreu sĕ 'l grijesc până la mormênt — faţa lui sbârcită şi brăzdată de multe furtuni dintro'odată a devenit serióşă. Nici nu mi-a mulţămit şi nici n'a zis nici un cuvênt..... Óre i-am ofensat vanitatea sau demnitatea omenéscă prin acest ofert? Sau póte aşa s'a dedat cu furtunile vieţii schimbăcióse şi libere, în cât natura lui nu mai vrea sĕ priméscă o odihnă lâncezêndă?...

Destul atât, că într'o zi abia o sĕptămână de la vindecare s'a dus bietul soldat fără de nici o mulţămită, ori vre'un cuvênt de adio.

Vĕ mărturisesc sincer, acésta mi-a căzut rĕu. Inzădar, aşa-i natura omului, şi atunci vrea sĕ secere mulţămită, când séamănă şi numai datorinţă; purtarea bĕtrânului soldat nu m'a măgulit şi o am cualificat de nemulţămitóre. Dar' mai mare de cât sentimentul acesta mi-a fost mirarea: că ore bĕtrânul cum s'a dus în lume, fiind şi orb şi neavênd nici un însoţitor, pentru-că pe căţeluşul sĕu l'a omorît Olaf?

Intrebarea acésta nu a rĕmas mult timp nelămurită, căci un secerător mi-a adus vestea, că a vĕzut un cerşitor orb mergênd pe drumul Miskolczului, conducêndu-l un câne fórte mare.

.... Un câne mare?!.. La moment nici nu mi-a trăsnit prin minte, că acel câne mare sĕ fie Olaf? E drept, am observat, că după catastrofa aceea şi-a recunoscut pĕcatul şi se silea, ca în ori-ce chip sĕ 'şi împace jertfa la porunca conştiinţei: când plângea amar şi se scâncea înaintea ferestrei bolnavului, când trecea preste pragul odăii, ba odată l'am prins că s'a furişat în odaie şi 'i lingea bolnavului mâna, care atârna din pat, cu tóte acestea nu puteam presupune, că un câne aşa desmerdat, din stimă sĕ-'şi schimbe viéţa fericită cu o vagabundare plină de suferinţe...

Cu tóte acestea Olaf a făcut-o. Pentrucă (am aflat îndată) într'adevĕr el era acel câne mare, pe care l'au vĕzut cu cerşitoriul. Adecă gardistul meu, cel totdeuna credincios, de dragul cerşitoriului m'a lăsat: mi-a abzis serviciul. Aşa se vede, a voit sĕ-şi îspăşéscă greşala. I-a răpit cerşitoriului pe însoţitorul, deci a voit el sĕ 'l însoţéscă pe drumul grunzuros al vieţii.

M-au pĕtruns şi m-au însufleţit inima şi caracterul cânelui. La mine durmia pe o piele de urs şi trăia cu carne de óie, prăjită, de ací încolo se va tăvălí în tină, v'a mânca în casul cel mai bun pâne uscată şi 'şi va tânjí viéţa ticălósă cu sfărîmături stricate. La o astfel de penitenţă câtă jertfire şi abzicere de sine eroică e de lipsă! Intr'adevĕr, întrĕ ómeni abia ai puté afla astfel de caractere eroice!.

Pe cerşitoriu nu-l invidiez pentru Olaf, la tot casul el avea mai mare lipsă de el, de cât mine. Cu tóte acéstea, Dzeu ştie, am simţit ceva, ca şi cum mi ar fi răpit pe cel mai bun şi mai credincios amic. Cu un cuvênt, îmi părea rĕu după acel câne bun.

Din România.

Scrisórea Regelui Carol.

La doliul de care a fost cuprinsă curtea regală română din incidentul morţii principelui Frideric de Hohenzollern, fratele mai mic al M. Sale Regelui Carol al României, a participat întregul regat român, fapt care a îndemnat pe M. Sa Regele Carol sĕ adres ze dlui *D. A. Sturdza*, ministru-president român, următórea scrisóre de mulţămită:

Scumpul meu president al consiliului!

In zilele de mâhnire, ca şi în cele senine, am fost întotdeuna încunjurat de dragostea iubitului meu popor. Şi de astădată, când cruda sórte îmi răpi pe mult iubitul meu frate Frideric, mărturisirile de o adevĕrată simpatie mi-au venit nenumĕrate din tóte unghiurile ţerei.

Sunt viu mişcat de aceste sentimente aşa de duióse, în cari îndurerata mea inimă găseşte o mângâiere şi o alinare.

Aşi fi dorit sĕ mulţămesc fie-căruia în parte; în neputinţă de a face acésta, te rog, scumpul meu president al consiliului, sĕ arătaţi în numele meu întregului cler, domnilor representanţi ai naţiunei, autorităţilor civile şi militare, cum şi tuturor persónelor private, neţĕrmurita şi adânca mea recunoştinţă.

Primeşte, scumpul meu president al consiliului, încredinţarea afecţiunei ce ţi păstrez.

Carol.

NOUTĂŢI

Fondul lui Iancu. In chestia banilor adunaţi în scopul ridicării unui monument la mormêntul lui Iancu, dar' confiscaţi din partea guvernului, ministrul de interne a dispus, ca întrégă suma sĕ fie dată în proprietatea „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“, cu meniţiunea de a fi întrebuinţată spre scopurile şcólei civile de fete, susţinută din partea Asociaţiunei.

*

De la comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu ţine şedinţă ordinară în 13 Decembre n. la orele 3 d. a. în sala mică comitatensă. Tot atunci se întrunesc şi subcomisiunile. In 21 Decembre n. la orele 9 a. m. se ţine apoi congregaţie estraordinară în Sibiiu, în sala mare a comitatului. In scopul esaminării obiectelor ce vor fi puse la ordinea zilei comisiunea permanentă se va întruni în 17 Decembre n. la orele 9 a. m. în sala mică a casei comitatense.

*

Alesandri n'a fost Evreu. Ziarul „*Voinţa Naţională*“ din Bucureşti scosese nu de mult Evreu de origine pe bardul de la Mirceşti, afirmând, că moşul seu a fost Evreu veritabil. Faţă cu acésta fabulă ómeni de inimă au ţinut sĕ dee de urma lucrului şi au stabilit din *acte oficiale*, că moşul lui Vasilie Alesandri a fost sovetnicul George Alesandri din Iaşi, va sĕ zică Român. Actele vor fi publicate într'o broşură.

*

Loialitate! „Magyarország“ de eri (11 Dec. n.) scriind despre situaţia politică şi învinuind „camarila“ cu tendinţe spre absolutism zice şi următórele:

„Bĕtrânul împĕrat nu e unéltă inconştie în mâna acestei camarile. Scopul sĕu e absolutismul şi în Austria şi în Ungaria, deocamdată *minţind* constituţionalism, mai târziu însĕ abandonând şi dualismul, deóre-ce şi acesta nu e de cât formă“.

Articolul cestionat începe cu frasa „Francisc Iosif s'a re'ntors la Viena“. (Nici „regele“, nici „M. Sa“, ci simplu „Ferencz József“!).

*

A treia universitate. De mult se vorbeşte despre intenţiunile guvernului de a ridica a treia universitate în ţéră, după-ce cele două esistente, în Cluj şi Budapesta, sunt prea impopulate, dar' nĕcazul e că nu se póte decide asupra *oraşului* în care ar fi mai bine sĕ o ridice. A fost scos pe plan Pojonul, apoi Caşovia, ear' Timişóra s'a grăbit din capul locului sĕ reclame universitatea pentru sine. In zilele din urmă însĕ tóte căpeteniile patriotice din Banat şi Bacica au căzut de acord (cu escepţiunea timişorenilor), sĕ céră de la guvern, ca sĕ se decidă pentru *Seghedin* ca cel mai potrivit loc pentru a treia universitate.

*

Parastas. Sâmbătă la orele 11 s'a oficiat la metropolia din Bucureşti parastas de către întreg sfântul sinod al bisericei ortodoxe române, pentru odihna sufletului principelui Frideric de Hohenzollern, fratele M. Sale Regelui Carol al României.

*

Aniversarea morţii lui Creangă. In 31 Decembre se împlinesc 15 ani de la mórtea neîntrecutului povestitor român *Ioan Creangă.* Profesorii din Iaşi au luat hotărîre, ca cu ocasiunea aniversării din ĕst-an a morţii acestui scriitoriu român sĕ organiseze un festival, premers de un parastas solemn, oficiat întru memoria nemuritoriului *Creangă.*

*

Numire. Domnul *Dr. Partenie Barbu,* notariu la tribunalul regesc din Sibiiu, a fost numit sub-jude la judecătoria cercuală din Salonta-mare.

*

Sĕrbare şcolară. Ziua sf. apostol Andreiu, onomastica *Marelui Andreiu,* se va serba în Brad în 30 Novembre v. a. c. conform următoriului program: 1. La 10 ore în biserica parochială se va rĕvĕrsí parastas. 2. La 10½ ore a. m. elevii şi profesorii se vor aduna în sala de cant de la gimnasiu şi *a*) Corul gimnasiului va cânta „*Imnul lui Andreiu*“, poesie de Z. Boiu, melodie de D. Cunţan; *b*) directorul gimnasial va rosti *cuvênt festiv*; *c*) corul gimnasiului va cânta „*Imnul unirii*“, de Porumbescu, armonisat de T. Popoviciu; *d*) declamarea poesiei *Dorobanţul* de G. Coşbuc; *e*) se vor *distribuí premii* din „fondul Şaguna“; *f*) corul gimnasiului va cânta poesia „*Cucule peană galbină*“ de T. Popoviciu; *g*) închiderea festivităţii. Publicul este binevenit!

*

Fecunditate mare. Ziariul „Humanité“ din Paris raportéză despre o rară fecunditate în o familie francesă din Canada, care în două generaţiuni s'a sporit cu peste o sută de membri. Capul familiei e agricultor, şi a avut 28 copíi, cari trăesc toţi şi dintrĕ cari 25 sunt căsătoriţi deja, având şi ei familie numĕrósă (cel mai în vêrstă are deja 24 copíi). Fecunditate aşa mare e raritate chiar şi în Canada, unde — de altcum — solul şi clima favoriséză mult fecunditatea.

Constituţia Rusiei. Se telegrafézà din Petersburg, că ministrul de interne a compus un proiect de constituţie pentru Rusia, stătător din 42 puncte, şi pus întru tóte pe basele indicate din partea congresului *semstvo*-urilor.

*

Deputat condamnat. După o pertractare de mai multe zile tribunalul penal din Budapesta a aflat vinovat pentru crima înşelăciunei pe deputatul dietal Dr. *Eötvös Balint*, şi l'a judecat la trei ani temniţă ordinară, cum şi la restituirea sumei cu care a păgubit pe alţii, şi care face peste optzeci mii de coróne. Numai sĕ aibă de unde sĕ-i dee! Ziariul „*Magyar Szó*“ scrie în legătură cu acest fapt următórele: „Cel-ce numai cât de cât urmăreşte cu atenţiune întêmplările, ştie, că indivizi la fel cu Eötvös Balint *mai sunt* în numĕr frumuşel în şirele oposiţiei. Un numĕr frumos de deputaţi obstrucţionisti a fost reclamat din partea judecătorilor, pentru înşelăciune, delapidare, falsificare de documente şi alte asemenea drăguţe mărunţişuri“ etc. etc. Adecă frumos parlament avem, şi buni legiuitori!

*

Adunarea cântecelor poporale. Sub conducerea ministrului de instrucţiune publică în Austria, Dr. Hartel, s'a ţinut o anchetă de profesori de filologie şi de musică, în causa culegerii cântecelor şi melodiilor poporale. Ancheta a hotărît instituirea unei comisiuni care sĕ elaboreze un plan pentru organisarea unui comitet central cu atâtea comitete provinciale câte vor fi de lipsă, sub îngrijirea cărura sĕ se adune şi editeze tóte cântecele şi melodiile poporale ale tuturor naţionalităţilor din Austria.

*

Educaţie înţeléptă. Copilul cel mai mic al lui *Roosewelt*, presidentul Statelor-Unite americane, ajungênd în tómna acésta etatea de şcólă, a fost dat la şcólă publică în rênd cu copíii celorlalţi cetăţeni. O cocónă cu fumuri aristocratice în una din zilele trecute făcênd visită unei amice a aflat acolo şi pe copilul presidentului, pe micul Archibald, jucându-se cu copilul dnei cercetate. L'a întrebat de câte tóte şi s'a uimit fórte mult, când copilaşul i a spus că umblă la şcóla la care umblă şi alţi copíi din oraş. „Dar' atunci în şcóla aceea tu eşti în societate cu tot feliul de copíi de rênd!“ — a reflectat cocóna, la ce copilul i-a rĕspuns următórele: „Tata mi-a spus că sunt copíi mari şi copíi mici, şi sunt copíi buni, cari se pórtă cuviincios, şi copíi rĕi, cari se pórtă necuviincios. Altă deosebire nu esistă întrĕ noi“.

*

„Lupus in fabula“. Redactorul unui ziariu oposiţional din Reichenberg tocmai scria un articol fulminant, în care zicea că oposiţia e atât de resolută a lupta contra guvernului, în cât nici de lei nu se intimidéză. In clipa când pusese pe hârtie frasa cu leii întră în birou o damă cu doi lei conduşi de sfóră. Redactorul a sărit afară pe ferestí, lăsând în birou pe cocóna cu leii. La sgomotul produs de fuga dlui redactor întrând în birou servitoriul şi întrebând pe cocóna de scopul visitei neobicinuite, acésta 'i spune că a sosit în oraş cu menageria sa şi va da de séră representaţie; a venit deci sĕ facă ziariului visită de reverinţă. Zicênd acestea s'a dus, ear' într'un târziu s'a re'ntors şi domnul redactor sĕ-şi continue muncă. A şters însĕ din articol frasa cu leii.....

*

De la oficiul postal. In vederea aglomerării agendelor de spediţiune şi înmanuare, care de regulă obvine în préjma sĕrbătorilor mai însemnate, direcţiunea postală face apel la public, ca pentru a se uşura oficiilor postale spedarea şi înmanuarea punctuósă, cum şi pentru asigurarea sosirii spediţiunilor la destinaţiune, sĕ observe următórele norme: 1. Bani sĕ se trimită numai cu asemnată postală, ori dacă se trimit în plic, atunci plicul sĕ fie sigilat conform prescriselor. Nici decum sĕ nu se trimită însĕ bani la olaltă cu alte objecte. 2. Pentru pachete sĕ se întrebuinţeze lădiţe de lemn, coşerce de nuele, pânză imprimată cu céră, ori pânză simplă, ear' la pachete de preţ şi greutate mică sĕ se întrebuinţeze cel puţin hârtie grósă de pachetat. (Pachete făcute în hârtie de gazete, ori în hârtie de învĕlit zăharul, cum şi cutióre pregătite nu anume pentru spediţiuni postale, nu se primesc la postă). La sigilare sĕ se întrebuinţeze numai sigil gravat. 3. La adresare sĕ se scrie corect numele şi porecla, cum şi indicaţiunile de distingere, ca „junior“, „vĕduvă“ etc., apoi posiţia socială, oficiul, locuinţa (cu comitatul şi posta ultimă). E de dorit, ca pe marginea superióră a fâşiei cu adresa sĕ fie indicat şi numele şi locuinţa trimiţĕtoriului. Adresa trebue scrisă pe însaşi învĕlitórea pachetului, ori apoi pe o tăbliţă de lemn, de piele ori de hârtie-carton, care sĕ fie legată de pachet cu sfóră tare, ori cu drot. (E consult, ca o copie a adresei sĕ se pună în interiorul pachetului, pe basa căreia posta sĕ ştie cui sĕ înmanueze pachetul în cas că adresa din afară se perde, ori se spălăceşte). 4. Conţinutul pachetului trebue indicat atât pe fâşia de adresă, cât şi pe buletinul de spediţiune (Frachtbrief, szállitólevél), ear' la pachetele cu alimente sĕ se specifice conţinutul (de pildă: un cârnaţ 2 kg., o bucată de slănină 1 kg., o curcă 3 kg., 2 litre de vin, etc.). Acésta specificare uşuréză procedura prescrierii accisului, cum şi a înmanuării. Pentru pagube provenite din pachetare ori adresare defectuósă posta nu rĕspunde.

Din public.*)

Mulţămită publică.

Cu multă plăcere aduc la cunoştinţa onoratului public numele tuturor acelor binevoitori cari la petrecerea din 9 Octobre n. dată în Hondol ne-au onorat cu presenţa şi au contribuit după voinţă şi putinţă.

Din Hondol: P. O. Domn Vasilie Pipoş, prot. pens., 1 cor., dl Petru Mihuţ, preot, 3 cor., Alexandru Iovan, înv. 2 cor., Raveca Cibean, 1 cor., Anica Popa, 1 cor., Veta Dudaş, 1 cor., Ioan Peternel, membr. com. par., 2 cor., Eugen Gecu, secretariu la banca „Hondoleana“, 2 cor., d'şóra Gabriela Piso, Ludovica Petrean, Florica Tonotaş, Petru Bărsăian, membru com. par., Andronic Tomotas, Lina Furdoi, Flórea Mêrza, Anica Hărăgus, Anica Salomie, Valeria Crişan, Iosefina Altman, Petru Bodrean, Milidon Crainic, Dafina Finişeriu, Tóder Bugnar, George Bărsăian, Flórea Trif, Ioan Vinţan, Petru Cibean, Tóder Cibean, Petru Curtean, I. Giurgiu, Flórea Beles, Lescovics Feri, Stefi Dudaş, Cornel Câmpean, Iacob Budu şi Flórea Belea, fie-care câte 1 cor., Ioan Făeran, 80 fil., Petru Medrea, 60 fil., Iosif Medrea, 50 fil., D. Ludovic Pitar, 3 cor., Lazar Pipoş, membru com. par., 2 cor., Ludovica Bugnar, Boko János, D. Iosif Bucurestean, obersteiger, Dumitru Ghiţ, Petru Dudaş, George Tomotaş, George Tomşa, membru com. par., Maria Morar, Maria Făeran, Ioan Crainic, Avram Cibean şi dl Heutschy Simion, oficial de mine, fie care câte 2 cor. Din Certej: dl Vitan Geza, not. cer., 5 cor., dl Vaszicsek Gyula, jurist, 3 cor., dl Petru Gábor, paroch gr. or., 3 cor., Sofia Câmpean, 2 cor., dl Petru Faur, 1 cor. 40 fil., Simion Câmpean, Ioan Achim, Balaska Lajos, Nicolae Pieter, Nicolae Lisca, Vasilie Susan, Aron Saciu şi Petru Mialha, fie-care câte 1 cor. Din Sécă âmb: dl Petru Florea, 2 cor., Dumitru Motoiu, George Motoiu, Dumitru Todoran, Iosif Muntoiu şi George Logojan, corişti, fie-care câte 1 cor. Din Măgură: Longin Oprean şi Andronie Morariu, fie-care câte 1 cor.

Suma totală a fost de 104 cor. 30 fil., din care subtrăgêndu-se spesele de aranjament şi pentru musică în sumă de 72 cor. 30 fil., a mai rĕmas ca venit curat 32 cor., care sumă s'a şi predat presidiului com. par., spre a se procura manualele cari sunt mai de lipsă.

Alexandru Iovan
învĕţătoriu.

Cărţi şi reviste.

„Sărăcia şi avuţia“, disertaţie cetită în adunarea generală a reuniunei învĕţătorilor români ţinută în Şiria, în 16/29 August 1904, de *G. Purcariu*, contabil consistorial în Arad, a apărut în ediţie separată, în o broşură de 15 pagine. E o lucrare vrednică sĕ fie cetită. Conţine multe învĕţături bune pentru popor. Preţul nu e indicat.

*

„Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ A apărut şi se póte procura de la librăria archidiecesană din Sibiiu (Nagyszeben) broşura „*Istoriografi vechi, istoriografi noi, studiu critic în chestia vechei metropolii ortodoxe române*“ de *Teodor V. Păcăţian*. Preţul 2 coróne, plus 20 fileri pentru porto. Cartea e împărţită în următorii capitoli: Dogme istorice. Părintele Bunea ca scriitoriu. Punctul meu de vedere. Argumente vechi. Noua teorie. „Nandoralbensis“. Decretul regelui Vladislav. Mănăstirea voevodului Mihaiu Viteazul. Vicarii episcopilor latini. Sava Brancovici. „Unirea“. Incheiere.

Posta redacţiei.

Sighişóra. Nu putem începe de cât numai după primirea continuării.

Teatrul orăşenesc.

Luni (12 Dec.) „*Nora* oder *Ein Puppenheim*“, dramă în 3 acte, de Henric Ibsen.

Marţi (13 Dec.) „*Monna Vanna*“, dramă în 3 acte, de Maeterlinck.

Credeam că în urmă i-se va urí de viéţa miseră, îşi va părăsí serviciul şi se va reîntórce. Acéstă încredere nu era frumósă din parte-mi; era numai o neîncredere în tăria caracterului lui Olaf şi pe lângă asta poftiam de la un biet om rasimul cel mai de pe urmă, dar' earăşi gândeam, ce caut eu la câne caracter? In cât despre cerşitor — mĕ scuzam — îl v'a ajuta Dzeu, care satură şi pasĕrile cerului... Zĕu, eu aşteptam pe Olaf.

L'am aşteptat înzadar. Dacă nu m'aşi fi întâlnit pe neaşteptate cu el, nici-odată póte nu l'aşi fi revĕdut.

...Am mers la têrgul din Szikszó sĕ-mi cumpĕr nişte cai. Acolo m'am întâlnit cu Olaf.

Aşi dorí sĕ întrerup istorióra, fiind-çă mi-se strînge inima de durere când mĕ gândesc la acea revedere...

Cânele mai întâiu s'a făcut că nu mĕ cunóşte. Ca sĕ scape dinaintea mea îşi trăgea neajutoratul sĕu stăpân aprópe cu forţa. De sigur n'a voit sĕ se întâlnéscă cu mine în starea aceea miseră. Simţ de sfială a fost acesta ori s'a temut de ispită? Nu ştiu. Adevĕr e, că m'am căit fórte, pentru ce nu i-am respectat voinţa... Am grăbit după el şi l'am agrăit:

— Olaf! Olaf!

Acel simţ dureros ce mi-a causat atunci purtarea cânelui nu-l voiu uita nici-odată. Şi-a vârît códa întrĕ picióre, îşi blegoşă urechile şi-şi plecă capul la pămênt, ear' corpul îi tremura ca frunza de plop. Nu ştiu fost'a numai o închipuire, dar' aşa mi-s'a părut că ochii i au lăcrimat: a plâns. Marginea gurii tremura şi nu cuteza sĕ-şi ridice ochii la mine.

M'am plecat spre el şi l'am îmbrăţişat.

— Olaf! bietul meu Olaf!

Cânele se boci, scóse un oftat dureros din peptu-i puternic, apoi căzù... Era în agonie. In agonia lui îmi lingea ghetele şi numai acum îmi aruncă o privire cu ochii împăinginiţi. Şi-'i închise pe vecie. Se întinse şi se sfârşi.

Cadavrul cânelui de odinióră mândru şi cu pĕr sclipicios zăcea acum întrĕ mine şi cerşitor. Era ca vai de el, numai os şi piele, numai rane şi locuri vindecate. A suferit mult. Inima lui n'a putut susţiné lupta întrĕ iubire şi datorinţă şi aşa s'a prăpădit adevĕratul caracter de câne: i-s'a sfăşiat inima.

...Vedeţi, pentru acésta nu cred eu nici unui om fudul, că animalul n'are suflet; acésta nu póte sĕ fie adevĕrat.

Traducere de *I. C.-e.*

Zacharia Boiu

Frunze de laur

Poesii eroice din anii 1877—1878

Publicate de . . . .
Ioan Baptist Boiu.

Preţul 50 fileri plus porto postal.

Librăria archidiecesană.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

50.000 părechi de ghete

4 părechi de ghete pentru fl. 2.80

In urma cumpĕrării unei mari cantităţi de **ghete** vînd cu preţul de mai sus: 1 păreche de ghete pentru domni şi 1 pentru dame, cu şireturi, din piele brună sau négră, prima calitate, galoşate şi cu talpe bine bătute cu cuie, apoi 1 păreche ghete de modă pentru domni şi 1 păreche pentru dame, cu paspoal, supraelegante, de cel mai nou fason, tari, bine căptuşiţi pentru érnă, fórte drăguţi şi uşori. Mărimea în centimetri. **Tóte 4 părechile costă numai 2 fl. 80 cr.** — Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte.

S. Urbach, Schuh-Export
[272] 1—1 **Krakau 54/K.**

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrşire.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan
Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană:**

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani.** Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

Recuisite de scris se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

La **Librăria Tipografiei archidiecesane** din Sibiiu se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

Paul Nendwich în Sibiiu.

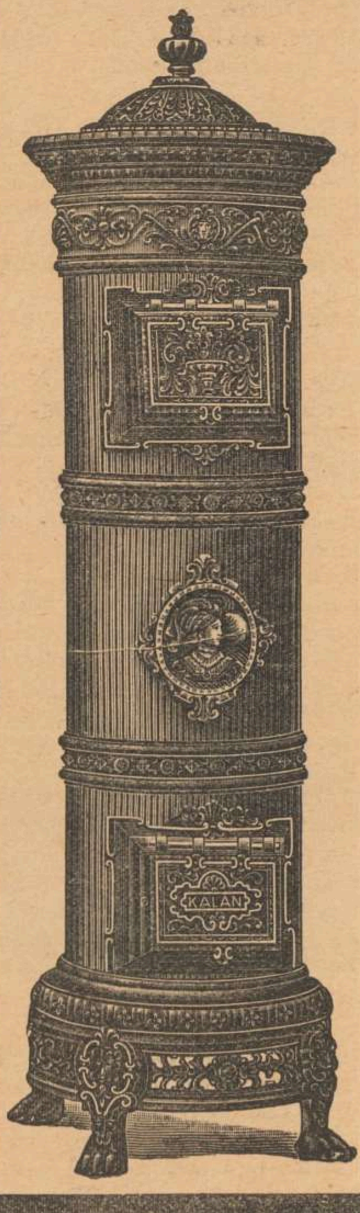

Sobe
şi
cuptóre de fiert

cu preţuri variate

de la cea mai simplă până la cea mai bogată esecutare.

Liferarea de la depositul din

Sibiiu şi Alba-Iulia

sau de la fabrică se face **franco** pentru oricare staţiune de tren. (316) 6—6

La cerere se trimite lista preţurilor.

Depositul Paul Nendwich, Alba-Iulia.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7·70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie .900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50 leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş. . . . . . (se légă conform dorinţei comandatorului).	8·—
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8 80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş. 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg. în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8 80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 131 Sibiiu, Joi 2/15 Decembre 1904 Anu. LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Vandalism în dietă.

Sibiiu, 14 Decembre n.

Eri, Marți, era sě se facă redeschiderea dietei ungare și începerea sesiunei a patra parlamentară. *Era* numai sě se facă, pentru-că nu s'a făcut. Și nu s'a făcut din motivul, că oposiția unită, pusă sub conducerea contelui *Apponyi*, om cu educațiune înaltă, și a lui *Kossuth*, bărbat asemenea cu cultură europénă, s'a dimis la sěvêrșirea unor acte de cea mai ordinară sělbătăcie, acte cari au sě o înfiereze pentru totdeuna și sě o facă de rușine în fața lumii civilisate.

Aceea ce s'a întêmplat eri în dieta țerii nóstre nu s'a mai întêmplat încă în nici un parlament, cu moravuri chiar mai puțin europenești de cum sunt acelea cu cari se laudă părinții patriei din parlamentul țerii nóstre, și dee ceriul, ca nici sě nu se mai întêmple. Rěmână pe séma oposiției din parlamentul ungar gloria de a se fi folosit de arme vrednice de triburile nomade de prin cele mai întunecate colțuri de lume.

E de mirat, că ómeni cari ar trebuí sě fie luați dintrě fruntașii fruntașilor națiunei magiare, pentru-că ómeni de acestia ar trebui sě fie representanții poporului magiar în parlamentul țerii, — pot sě-și uite atât de mult de demnitatea lor, de posiția lor, de locul sfânt în care represintă suveranitatea poporului, și sě încépă luptă formală cu servitorimea dietei, sě o bată, sě o ia la gónă și apoi sě dărîme, sě sfarme, sě spargă și sě strice tot ce 'i cade în mână.

Pentru-că astfel de lucruri a sěvêrșit eri în dietă oposiția unită. Un vandalism din cele mai disgustătóre și mai nebunești. Iată cum s'au întêmplat lucrurile, după telegramele sosite eri din Budapesta.

Inainte de începerea ședinței, al cărei termin era pus pe zece ore, oposiția se adunase în numěr aprópe complet în dietă, și 'și ocupase locurile. Din partidul guvernamental nu era nimeni present. Era însě de față garda parlamentară, de nou creată, pentru menținerea ordinei, și garda acésta se vede că a scos din sărite oposiția și a îndemnat'o sě facă aceea ce a făcut. Anume, deputatul kossuthist Rákosi Victor voia sě urce estrada care duce la scaunul presidențial, dar' garda l'a împedecat în esecutarea planului. Imediat i-au sărit într'ajutoriu alți deputați, mai mulți, cari au dat la o parte pe gardisti și au început sě *demoleze în sensul cel mai strict al cuvêntului estrada presidentului. Bucățile de scânduri au fost aruncate peste scaunele deputaților. Masa presidențială a fost rěsturnată, cărțile de pe ea tóte rupte în bucăți și resfirate prin sala de ședințe. Fotelurile ministeriale asemenea au fost nimicite și rěmășițele resfirate în tóte părțile. Garda a fost luată la bătae și scósă din sală, după o luptă grea, din care au eșit patru gardisti greu răniți.*

Natural că întrě asemenea împrejurări ședința nu s'a putut ține, ci dieta va fi deschisă azi, Mercuri, dacă nu se vor întêmpla alte lucruri cari vor împedeca de nou deschiderea. Oposiția a stat în sala de ședințe până la orele 2 după amiazi, când apoi s'a depărtat. Guvernul consideră vandalismul acesta al oposiției ca *crimă ordinară* și va deschide cercetare penală. A și fost o comisiune judecătoréscă la fața locului pentru a vedé bravurósele prestațiuni ale oposiției din parlamentul țerii nóstre, care face de rușine pe cei din Bulgaria și din alte state orientale.

Probabil, că cei cu educație înaltă și cu cultură europénă din fruntea oposiției unite vor pune vină pe singuraticii cari n'au fost în stare sě-și stăpânéscă patimile, dar' scusa nu va prinde, pentru că e clar, că oposiția unită pregătise din vreme astfel lucrurile, căci luase hotărîre formală, ca aducerea și enunțarea din scaunul presidențial a ori-cărui conclus trebue făcută imposibilă, că se lasă în voia liberă a fie-cărui membru din oposiție sě slobódă frêul pasiunilor și patimilor omenești după plac, și că pentru ori-ce se va întêmpla în dietă, membrii din oposiția unită rěmân *solidari.* Va trebuí deci sě rěspundă și *Kossuth* și și contele *Apponyi* pentru cele întêmplate eri în dietă. Și guvernul credem că nu va întârzia sě 'i tragă la rěspundere, pe toți, acolo unde trebue, în fața judecătoriei penale. Căci aceea ce a făcut eri oposiția în dietă nu mai e act politic, ci crimă ordinară. Ear' criminalii trebue trimiși la pușcărie. Așa e legea în lumea întrégă.

Douě adunări.

Douě adunări mari politice au fost ținute Duminecă. Una în Oșorheiu, alta în Pojon. Una în favorul guvernului și al politicei sale, ceealaltă în contra guvernului și în contra planurilor sale de a pune pumnul în gura oposiției parlamentare. Douě adunări *mari*, pentru-că de cele măruntele s'au ținut ele mai multe. Insemnătate politică au însě numai aceste două mari. Cea din Murěș-Oșorheiu a primit importanță deosebită prin faptul, că la ea a luat parte și ministrul-president *Tisza*, însoțit de ministrul de honvezi *Nyiri*, de secretariul de stat *Sándor János* și de vre-o patruzeci de deputați dietali, membri ai partidului guvernamental; ear' ceealaltă, din Pojon, a devenit celebră și de însemnătate istorică prin felul cum s'a terminat. Căci s'a terminat cu un fiasco rușinător pentru oposiția unită, care era representată ací prin corifeii sěi *Kossuth* și *Apponyi.*

Adunarea din Murěș-Oșorheiu a fost pusă la cale din partea organelor guvernului, și așa aflăm de fórte natural, că la ea a luat parte aprópe jumětate din Ardealul oficial, începênd de la vicecomiți până la notarii comunali și matriculanții de stat, și aflăm de și mai natural, că acésta armată oficiósă a tuturor guvernelor sě fi manifestat însuflețire, entusiasm și alipire față de contele Tisza chiar în měsura pe care o vedem reoglindată în ziarele cari stau aprópe de guvern. In sfêrșit, de ce sě nu se însuflețéscă lumea și de ce sě nu mérgă alăturea cu guvernul, care cel puțin e *sincer* în comunicările sale, și o spune franc, că, da, am făcut călcare de drept, dar' am făcut'o *din absolută necesitate,* pentru-ca sě evit alte rele și mai mari?

Lumea care aplaudéză când aude astfel de comunicări, fie adunată la Budapesta, la Oșorheiu, ori altundeva, e o lume care își dă sémă, credem noi, despre situația în care se află țéra, și aprobând faptele guvernului, își esprimă numai *dorința* de a nu mai fi așa cum a fost, de a nu se mai întêmpla aceea ce s'a întêmplat, ca deputații sě se certe numai și sě nu lucre nimica folositor pentru obște.

La adunarea din Oșorheiu a vorbit și ministrul-president *Tisza,* ear' după el ministrul de honvezi *Nyiri,* și în urmă secretariul de stat *Sándor János,* accentuând toți, că aceea ce s'a făcut când cu modificarea regulamentului de casă, a trebuit sě se facă și nu se putea face altcum. Și mulțimea care era de față, aprobând și aplaudând a zis: bine a fost cum s'a făcut!

Pentru prim-ministrul Tisza și guvernul sěu a fost deci un drum de triumf drumul la Oșorheiu, pentru-că nu numai în Oșorheiu, ci de la Cluj începênd, la fie-care gară dl ministru-president a fost primit cu alaiu mare și cu vorbiri și strigări însuflețite.

Nu pot spune același lucru despre adunarea din Pojon corifeii oposiției unite *Kossuth* și *Apponyi,* cari nu în triumf, ci plouați au plecat din Pojon. Adunarea lor încă a fost bine cercetată. Lume multă se adunase și în Pojon. Lume doritóre de drept și dreptate, de respectarea legii, lume care ușor póte fi entusiasmată și adusă la stare de nesocotință: *lumea muncitóre.* Natural, căci oposiția altă lume nu are, de cât lumea muncitóre, lumea desmoștenită politicește.

Și lumii acesteia s'a adresat *Kossuth* și contele *Apponyi,* și i-a cerut sě nu permită, ca „dreptul națiunii" sě fie călcat în picióre din partea unui guvern gata sě vîndă țéra — Austriei.

A vorbit frumos, atât Kossuth, cât și Appony, ear' acest din urmă, ca sě fie și mai bine înțeles, a întors'o pe *nemțește.* Și totuși nu l'a înțeles nimeni, nici pe el, nici pe *Kossuth.* După ei a luat adecă cuvêntul conducětoriul socialistilor, cutare *Grossmann,* și li-a spus așa: Vorbiți despre violare de drept. Ce drept? Dreptul nostru? Nu! Dreptul vostru, al unei mâni de ómeni. Pentru-că noi *n'avem drepturi.* Și dvóstrě nu ni-ați apěrat drepturile când *ni-s'au confiscat.* Ni-s'a confiscat *libertatea de presă* și *dreptul de întrunire.* Dvóstrě *ați tăcut în dietă.* Acuma veniți la noi, ca sě scótem noi castaniile din foc pe séma dvóstrě?... Și tot așa, întrě sgomotósele aprobări ale mulțimei a ținut Grossmann o filipică strașnică la adresa lui Kossuth și Apponyi, cari au aflat de bine sě dispună disolvarea adunării, fără a lua vre-o hotărîre órecare. Ca și cum nici nu s'ar fi ținut! Ocara pusă pe ei din partea socialistilor însě nu o pot șterge. Aceea pe ei rěmâne, ca o pată négră, cât trăesc.

Morala? Așa o pățesc cei-ce fac politică de duplicitate, și nu sunt sinceri în vorbele și în acțiunile lor.

Din Rêșnov.

— Alegeri comunale. Lupta Românilor. La Brașov. Satisfacție. —

— Raport special. —

Rêșnov, 6 Decembre n.

Românii din Rêșnov, de-și în majoritate în ce privește numěrul suflatelor, cu 800, ear' în ce privește numěrul alegětorilor, cu 100, n'au putut ajunge până în anul acesta sě aibă mai mulți de cât 2 membri aleși (din 20) în representanța comunală, și acésta din causa împărțirii nedrepte a cercurilor electorale.

Se știe, că legea dă dreptul representanței comunale sě formeze cercurile electorale, și cei de la putere s'au îngrijit în totdéuna, ca cercurile sě se împartă așa, ca pe Români sě-i facă imposibili. Anume au împărțit comuna în patru părți, punênd într'un cerc jumětate Sași și jumětate Români, ear' în al doilea cerc, de-și în maioritate Români, erau puși neorusticii, cari în urma ocupațiunei lor mai mult sau mai puțin depind de la stăpâni, așa că în urma presiunii acestora ori nu veniau de loc la alegere, ori votau cu stăpânii lor, cu Sașii.

In celalalt cerc încă erau Sașii siguri de reușită, pentru-că Românii, earăși în urma ocupațiunei lor, sunt mai mult absenți din comună, fiind cea mai mare parte din ei angajați în serviciu pe la fabricile din Azuga, Bușteni, etc.

Intrě astfel de împrejurări Românii erau siliți în totdéuna sě pacteze cu Sașii, și de regulă ei rěmâneau cei păcăliți, pentru-că pactul se făcea de către conducětori și din o parte și din alta, și dacă candidații români picau, Sașii se scusau cu aceea, că ei i-au candidat și pe Români, dar' dacă poporul n'a votat cu ei, ei nu sunt de vină.

Faptul, că în decurs de 25 ani de când se tot pactéză, numai într'o singură periodă au fost aleși și doi Români, vorbește destul de elocuent.

Contra acestei împărțiri a cercurilor Românii totdéuna au protestat, dar' totdéuna fără resultat.

In anul acesta Românii încă au voit sě pacteze, dar' spre norocul lor au fost cu totul desconsiderați, căci conlocuitorii Sași nici n'au voit sě stea de vorbă cu ei.

Intrě astfel de împrejurări, Românii întruniți la o consfătuire, convocată de conducětoriul lor, parochul mai bětrân, au hotărît luptă pe mórte și viéță.

S'a trimis un apel subscris de ambii parochi către alegětorii angajați în serviciu la fabricele din Azuga, Bușteni, fiind încredințat cu espedarea și publicarea lui un învěțătoriu și un fruntaș din comună, ear' ceilalți și-au împărțit rolurile în comună, mișcând tóte petrile și încurajând pe toți, ca sě participe la alegere.

Și resultatul a fost, că într'un cerc Românii au învins cu candidații lor, alegênd 5 membri ordinari și 2 suplenți, ear' Sașii în alt cerc au ales 4 ordinari și 1 suplent.

In aceeași zi, 1 Dec. a. c. s'a efectuit și constituirea noului comitet comunal prin prim-pretorul Fischer, constatându-se că alegerea a fost făcută în ordine.

Pe ziua de 5 Dec. a. c. era fixată alegerea oficianților comunali.

Românii, de-și învingětori la alegerea representanților, de nou au încercat a pacta cu conlocuitorii lor Sași și încă într'un mod fórte modest. Au cerut adecă sě li-se asigure și lor numai 3 posturi din 8, ce erau de ocupat la primăria comunală.

De astădată însě și mai mare ignorare din partea Sașilor.

Nu li-a rěmas deci alta Românilor de cât sě se pună de nou pe luptă.

A venit şi ziua de alegere, 5 Dec. c.

Intruniţi alegětorii la ordinul protopretorului Fischer în sala hotelui mare, Românii şi-au numit candidaţii lor, întrě cari la postul de primariu era propus învěţătoriul pensionat *George Proca.*

Protopretorul deschiḑênd şedinţa representanţei (observ că representanţa comunală a fost conchiemată tot cea vechiă, de-şi cea nouă era deja constituită din 1 Dec. ziua alegerii) imediat o invită sě alégă 4 bărbaţi de încredere.

Se aleg 4 Saşi.

Atunci preotul Hamsea, cu legea în mână atrage atenţiunea primpretorului, că în sensul legii nu representanţa comunală, ci alegětorii au dreptul de a alege pe bărbaţii de încredere, la ce protopretorul cedéză şi Românii, cari erau în maioritate cu cel puţin 300, aleg ca bărbaţi de încredere pe I. Hamsea şi C. Proca din partea Românilor, şi I. Truetsch şi I. Bergel dintrě Saşi, de şi dispunênd de maioritate puteau sě alégă numai români.

Urméză apoi candidarea primariului. Protopretorul fără sě consulte alegětorii ori pe conducětorii lor, a candidat trei persóne fără popularitate, voind a scóte de primariu pe candidatul I. Bosch. Amar s'a înşelat însě, căci trimiţênd pe fostul primariu Martin Marzell sě enunţe alegětorilor pe cei trei candidaţi la postul de primariu şi cerênd de la ei sě fie aclamat candidatul I. Bosch, — „nu-i bun“ şi „nicht angenommen“ a rěsunat din tóte părţile.

La re'ntórcerea fostului primariu M. Marzell în sala de şedinţe a representanţei, câţiva dintrě representanţi strigară „hoch“ şi pe basa acésta protopretorul se şi încércă a declara de primariu ales prin aclamaţiune pe I. Bosch.

Atunci preotul C. Proca a presentat o listă cu 20 subscrieri, cari în sensul legii cer votare. Protopretorul a şi ordinat sě se presinte în sala unde era adunată representanţa acei 20 alegětori, cari doresc votare, într'aceea însě bărbatul de încredere I. Bergel declară, că din partea representanţei deja s'a aclamat ca primariu I. Bosch şi deci cererea celor 20 alegětori nu mai are loc. Atunci protopretorul chiamă pe preotul Proca înapoi, şi proclamă de ales primariu pe I. Bosch.

Făcêndu se cunoscută alegětorilor acésta proclamaţiune, intră mulţimea în sală, unde se afla pretopretorul cu representanţa comunală. Protopretorul ordonéză jandarmilor sě încarce puştile. Acestia se pun în posiţie de asediu şi 'ncarcă puştile în faţa alegětorilor.

Atunci păşesc preoţii în faţa alegětorilor, încurajându-i sě nu se sperie, căci dacă-i vorba, ca sě puşte, glonţul pe ei î va nimerí mai întâiu, şi din faţa bajonetelor ei vor cere de la protopretor sě facă dreptate.

Protopretorul părăseşte locul presidial, vine în faţa alegětorilor şi ordonéză jandarmilor sě se retragă. Se încércă de nou pertractare cu alegětorii, în favorul favoritului I. Bosch, dar' strigăte din tóte părţile 'l întimpină „nu primim, nu primim“. Vědênd că tóte sunt zadarnice, protopretorul declară adunarea de disolvată, îşi stringe actele fără a lua nici un protocol şi pléčă, ear' alegětorii cu preoţii în frunte 'l urméză. Protopretorul fuge pe trepte la vale, fug şi ei, şi strigă sě stee. In fine se opreşte. Preoţii 'l întrébă, că a sistat cu desěvêrşire alegerea pentru ziua de astăzi? La ce protopretorul rěspunde: „Vě declar, că astăzi nu s'a făcut nimic şi proxima alegere de primar şi ceilalţi oficianţi o voiu ţiné probabil numai în Ianuarie anul 1905“.

Coborînd toţi alegětorii din sala cea mare a hotelului şi postându-se în piaţă, din tóte părţile nu se auḑia alta, de cât „la Braşov“, „la Braşov, sě ni-se facă dreptate“. Preoţii sunt somaţi din tóte părţile sě conducă mulţimea la Braşov.

Atunci preotul Hamsea în mijlocul pieţii, de pe o ladă, într'o vorbire caută sě 'i liniştéscă, dar' alegětorii strigă din rěsputeri, „sě mergem la Braşov, suntem flămânḑi, dar' mergem sě căutăm dreptate“.

In faţa acestei insistente dorinţe pléčă preoţii şi învěţătorii în frunte şi după ei peste 400 de alegětori, tineri şi bětrâni, ómeni peste 70—80 ani, făcêndu-se disposiţie, ca sě ne urmeze câteva căruţe, ca sě ajute în cas de lipsă celor neputincioşi.

Pe la jumětatea drumului ajungêndu-ne căruţele şi săniile, preoţii amêndoi se pun într'o sanie, ca sě mérgă înainte sě pregătéscă primirea deputaţiunii la locurile competente.

In capul Braşovului o cétă de poliţişti erau postaţi lângă drum călări şi pedestri. Momentan îşi gândiră preoţii, că aici trebue sě fie ceva la mijloc. Saşii de sigur au comis al doilea act fără tact, şi întrebând pe poliţişti, că pe cine aştéptă aici? Pe Rěşnoveni, le fù rěspunsul.

— Şi noi suntem din Rěşnov, adăugară preoţii. Atunci n'aveţi voie sě întraţi în oraş, strigă un poliţist.

Preoţii apoi energic întrébă pe poliţişti, că primesc ei rěspunderea pentru oprirea lor în mijlocul drumului, ca cetăţeni liberi de a întra în oraş? La ce poliţiştii zic: poftiţi înainte!

Acum mai mare graba, pentru-că trebuiau sě mijlocéscă întrarea poporului în oraş. Se duc deci direct la fişpanul, căruia 'i descriu tóte cele petrecute.

Ilustritatea Sa dl comite suprem aflând basate plângerile Românilor din Rěşnov, declară că va face disposiţie, ca sě se permită întrarea în oraş a întregei deputaţiuni şi bucuros i-ar primí pe toţi, dar' ne-avênd la disposiţie o atare localitate, va fi de ajuns dacă vor veni la dsa numai 20—30, ear' mulţimea sě aştepte în linişte rěspunsul.

Cu acestea preoţii se depărtéză şi plecară spre Bartolomeiu. Pe drum se întâlnesc cu bětrânul G. Proca, G. Ilie şi 2 învěţători într'o trăsură şi pe capră un poliţist, cari spun, că în capul Braşovului n'a permis a întra în oraş, de către căpitanul oraşului, numai o deputaţie de 30 inşi, ear' mulţimea aştéptă acolo.

Va vení şi mulţimea, rěspunseră preoţii, aşteptaţi-ne, că vom vení cu toţii îndată şi plecară înainte.

Nu peste mult se întâlnesc şi cu deputaţiunea, care venia pe jos. Din fuga trăsurii le spuse şi acestora, că în curênd le vor urma şi soţii lor.

Ajungênd în capul Braşovului găseşte mulţimea de popor barierată de poliţişti, în frunte cu căpitanul şi vice-căpitanul oraşului.

O bucurie nespusă cuprinse de-odată pe bieţii ómeni vědêndu-şi pe conducětorii lor şi cu deosebire când li-se comunică îmbucurătórea ştire, că vor puté merge şi ei în oraş.

Ajunşi în oraş şi întruniţi de nou cu toţii, aleseră o comisiune de 30, care în frunte cu preoţii şi învěţătorii merseră la dl comite suprem, care ascultă cu multă bunăvoinţă plângerile lor, promiţêndu le, că va dispune *cercetare* în causă, şi apoi va ordona *nouă alegere*, cu care ocasiune va îngrijí, ca sě se respecteze legea şi tóte cererile alegětorilor basate pe lege sě fie considerate.

Mulţămiţi cu rěspunsul şi promisiunea dată de dl comite suprem comisiunea se întórce earăşi la mulţime comunicând tuturor rěspunsul primit.

Voioşi petrecură apoi cam 1 oră împreună la hotelul nr. 4, de unde către orele 5 plecară spre gara Bartolomeiu, unde o cétă de cel puţin 60 jandarmi îi aşteptau, şi de acolo plecară cu trenul spre Rěşnov. Pe drum numai cântece şi voie bună.

Ajunşi la Rěşnov, mulţime de femei şi copíi 'i primiră cu strigăte de „sě trăiască“. Aci înşirându-se în rînd frumos, traverséză în cea mai deplină ordine stradele, mulţămiţi cu resultatul luptei drepte ce au purtat.

Rěşnoveanul.

Notă. Aflăm din ziarele din Braşov, că prim-pretorul Fischer ar fi dresat un proces verbal, în înţelesul căruia minoritatea remasă în sala de alegere ar fi aclamat pe *Borsch* ca primar al comunei Rěşnov. Preoţii *Hamsea* şi *C. Proca* n'au subscris însě nici un proces verbal, de-şi erau bărbaţi de încredere. Au spus'o acésta în faţa vice-comitelui, căruia i-s'au plâns, şi care li-a spus, că în câteva zile va fi în posiţie sě le dea rěspuns cu privire la cuprinsul procesului verbal. Aşa stă astăzi afacerea Românilor din Rěşnov.

Redacţiunea.

Clopotele catedralei.

Eri (Marţi) la 12 ore s'a făcut sfinţirea clopotelor bisericei catedrale din Sibiiu prin Ex. Sa înaltpreasfinţitul archiepiscop şi metropolit *Ioan*, asistat de Preacuvioşiile Lor, archimandritul vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion *Puşcariu* şi protosincelul director seminarial Dr. Eusebiu *Roşca*, de Cuvioşia Sa ieromonachul asesor consistorial Dr. Miron *Cristea*, protopresbiterul asesor consistorial Nicolae *Ivan* şi de diaconul Dumitru *Câmpean.*

Sub baldachin, purtat de profesorii seminariali Dr. Virgil Cioban, Dr. Aurel Crăciunescu, Vasilie Stan şi de secretariul consistorial Dr. George Proca, precedat de asistenţa preoţéscă şi urmat de asesorii consistoriali şi de alt public numěros, Ex. Sa a percurs calea de la residenţă până în curtea catedralei întrě sunetele tropariului „Bine eşti cuvêntat Chr. Dumnezeul nostru“, cântat de corul seminarial, condus de profesorul *T. Popovici.*

Ajuns în faţa catedralei, unde erau aşezate clopotele, s'a făcut prescrisul serviciu, la finea căruia Ex. Sa a stropit cu apă sfinţită clopotele şi publicul adunat, apoi în aceeaşi ordine şi întrě sunetele aceluiaşi tropariu s'a re'ntors la residenţă.

Clopotele sfinţite, patru la număr, sunt de greutatea următóre: cel mai mic de 168 kilograme, al doilea de 423 kilograme, al treilea de 790 kilograme, ear' al patrălea, cel mare, de 1345 kilograme. Ridicarea lor în turnurile catedralei se va face în una din zilele apropiate. Clopotele sunt din turnătoria fiilor lui Frideric Seltenhofer din *Şopron.*

De la societatea „Andreiu Şaguna“.

Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ a elevilor seminariului „Andreian“ a ţinut Luni séra şedinţă publică, în memoria Marelui archiepiscop şi metropolit *Andreiu baron de Şaguna.* In presenţa unui public fórte numěros, în frunte cu Escelenţa Sa Inaltpreasânţitul *archiepiscop şi metropolit Ioan* şi cu Preacuvioşia Sa dl archimandrit vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion *Puşcariu*, încunjuraţi de asesorii consistoriali şi de numěroşi membri ai inteliginţei române (domni, dómne şi domnişóre), programul şedinţei a fost eshauriat cu rar succes, ceea-ce s'a dovedit şi prin aplausele publicului, urmate după fie-care punct de program. Şedinţa a fost deschisă prin profesorul Nicolae Vătăşan, president al societăţii, care în discursul de deschidere a insistat deosebi asupra exemplului de muncă fără preget în ogorul bisericesc şi naţional, pe care ni'l dă viéţa şi activitatea lui Şaguna. „Cuvêntul ocasional“ rostit de clericul Zaharie Manu a pus în fórte succésă icónă activitatea şi meritele lui Şaguna ca organisătoriu al bisericei nóstre naţionale ortodoxe, ear' disertaţia clericului T. Scorobeţ, „Momente istorice şi actuale din viéţa bisericei nóstre“, a desfăşurat în grupare bine succésă şi în stil alocurea până la înalt avênt poetic întreg trecutul vieţii bisericeşti-religionare a poporului român, scoţênd apoi în relief reînvierea din era lui Şaguna şi consolidarea de sub Şaguna şi urmaşii sei în scaunul archiepiscopesc.

Aplausele şi aclamările publicului au fost binemeritată rěsplată pentru frumósa disertaţiune a dlui Scorobeţ, care — în raport cu disertanţii şedinţelor publice din alţi ani — are şi avantagiul predării frumóse, fluente, predare à *cetire*, provestire, şi nu *declamare.*

Punctele de declamaţiune: „Veghea“, declamată de clericul Tit Morariu, şi hazlióşa „Curcanii“, declamată de pedagogul Filon Flucuş, încă au fost fórte bine primite din partea publicului. Declamaţia dlui Morariu, deosebi în părţile sentimentale ale poesiei, atinge adânc córdele inimei, ear' dl Flucuş ştie sě scótă fórte bine la ivélă comicul situaţiilor.

Partea musicală a programului: „Serenada“ pentru orchestră, „Rondoletul“ pentru duet de flaute (clericii Victor Murěşan şi Gregoriu Căilean) şi „Cântecul străinătăţii“ (pentru cor) au satisfăcut pe deplin aşteptările iubitorilor de musică, ear' tiněrul solist Ionel Crişan, fiul rěposatului profesor seminarial Dr. Ioan Crişan, promite a deveni bun baritonist. In piesa „Călugěrul din Pisa“, cântată cu multă precisiune şi corectă interpretare, ni-s'a arătat a călca pe urmele vestitului baritonist Isaia Popa (căruia „Călugěrul din Pisa“ 'i era odinióră piesă predilectă). Ii dorim, ca prin şcólă bună şi prin înaintare în etate sě-'l şi ajungă.

In general şedinţa publică de Luni séra a dat frumóse dovezi despre progresul ce an de an îl fac elevii seminariului „Andreian“ în tóte direcţiunile, ceea-ce aruncă lumină de vrednicie atât asupra elevilor, cât mai ales asupra profesorilor lor. Cu drept cuvênt şi-a esprimat deci mulţămirea faţă cu prestaţiunile de la acéstă şedinţă Ex. Sa Inaltpreasfinţitul archiepiscop şi metropolit *Ioan* în alocuţiunea de încheere a şedinţei, în care — pe lângă alte sfaturi şi îndemnuri spre tot ce e bun şi frumos, date elevilor, — a insistat deosebi asupra cultivării sentimentului de recunoştinţă faţă de binefăcětorii bisericii şi neamului. Generale „Trăiască!“ au întărit părintésca alocuţiune a Escelenţei Sale.

Şedinţa s'a terminat la ora 8³/₄.

Din protopresbiterate.

— Conferenţă preoţéscă în tractul Cluj. —

— Raport special —

Butene, 26 Nov. v.

Prima conferenţă ambulantă a preoţimei din acest tract s'a ţinut în fruntaşa parochie Calata-mare, cândva centrul protopopiatului, la 8/22 Novembre a. c., ziua sfinţilor archangheli Mihail şi Gavriil, în spaţiósa şcólă de acolo, sub conducerea dlui protopresbiter tractual Tuliu Roşescu.

In acéstă zi s'a făcut şi sfinţirea frumósei biserici renovată, aurită şi pictată, din acéstă parochie, prin dl protopresbiter T. Roşescu asistat de mai mulţi preoţi.

După ce s'au adunat în şcólă toţi preoţii sosiţi, împreună cu fórte mulţi credincioşi, bărbaţi, femei şi copíi, dl protopresbiter-president la 2 ore p. m. prin o vorbire, în care arată momentul sosit de a se grupa tóte elementele poporului nostru românesc în jurul bisericei — salvatórea nóstră — şi a preoţimei, ca aşa mai uşor sě putem paralisa atacurile ce tot mai vehement ameninţă esistinţa nóstră, declară conferenţa deschisă.

Se face constituirea şi se alege notariu subscrisul, ear' bărbaţi de încredere Petru Checicheş, Anania Moldovan şi Ioan Demian.

Fiind mult popor adunat, se dă loc cetirii temei lucrată pentru popor de tinerul preot din Călăţele, Corneliu Condor. Tema e lucrată cu specială privire la relele ce se arată în poporul acestui ţinut. Disertantul le combate şi arată mijlócele pentru delăturarea lor. A fost ascultat cu interes şi resplătit cu recunoştinţă şi mulţămire.

De aci se vede, că conferenţele preoţeşti ţinute prin parochii în zi de Duminecă ori sěrbătóre, când se cetesc teme şi pentru popor, au un folos nepreţuit.

După cetirea acelei teme poporul se depărtéză, ear' conferenţa intră în ordinea de zi.

La apelul nominal rěspund 15 preoţi presenţi; absenţi 15, dintrě cari 7 scusaţi şi 8 *nescusaţi.* Acestea ci- fre arată în destuns *interesul* ce 'l are preoţimea *nóstră* (înţeleg din tractul nostru) faţă de conferenţe, a căror mare însemnătate s'a accentuat de atâteaori şi în diferite moduri.

Scusele întrate se primesc tóte.

Ear' numěrul cel mare al *nescusaţilor* provine, cred eu, de acolo, că nu se esecută asupra lor pedepsele normate. Se impune deci o mai energică păşire faţă de cei ce nici nu se scusă.

Rapórte au întrat de la 19 preoţi, ear' de la 12 nici un raport. Şi aci se arată interesul faţă de datorinţele impuse. Rapórtele întrate au fost referate în conferenţă în mod cumulativ, de subscrisul. Din acelea se constată, că unele parochii progreséză în bine, altele stagnéză din causa miseriei poporului, şi puţine sunt cari regreséză.

Cu privire la înfiinţarea unei societăţi de asigurare pentru preoţi şi învěţători, proiectată de conferenţa învěţătorilor din cercul Sebeşu'-săsesc, preotul Teodor Ciortea raportéză, că ideia e salutară şi realisarea ei nu e cu mari imposite împreunată, dar' cu şanse de o bună reuşită numai la întrevenirea şi sub conducerea Veneratului consistoriu s'ar puté înfiinţa. Conferenţa primeşte părerea părintelui T. Ciortea.

Casseriul și bibliotecariul, preotul Petru Checicheș, raporteză despre starea bibliotecei protopresbiterale, pentru manipularea căreia se decide facerea unui regulament.

Era să se mai cetéscă două elaborate de către preoții A. Cupșa și N. Stărescu, dar' fiind ambii absenți, s'a amânat cetirea lor pe conferența viitóre, care la învitarea preotului A. Moldovan, se va ține în parochia Cara.

După ce dl protopresbiter comun că unele ordine consistoriale, cari se iau spre știre și conformare, și după ce s'au resolvat mai multe propuneri de interes local, presidentul închеie conferența la 6 ore p. m.

Toți preoții presenți s'au întrunit la o cină comună la masa ospitală au preotului din loc Gavriil Condor, unde nu au lipsit nici toastele și de unde s'au depărtat cu dorința de a ne revedé într'un număr *mai mare* la conferența viitóre.

Gavriil Todoruț
paroch.

Convocare.

Pe basa conclusului comitetului central din 11 Decembre 1904 și în conformitate cu §-ul 20 din statute, convoc prin acésta a

XVI-a adunare generală ordinară

a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului“ în *Reciu* (lângă Mercurea) pe Dumineca în 25 Decembre st. n. a. c. la 11 ore a. m.

Program:

1. Presentarea raportului general al comitetului central, a rațiociniilor pe anul 1903 și proiectul de budget pe 1905.
2. Propuneri eventuale din partea membrilor.
3. Discurs despre cultura nutrețurilor și a viilor.
4. Discurs despre însemnătatea „Insoțirilor de credit sistem Raiffeisen“.
5. Autenticarea protocolului ședinței.

Sibiiu, 12 Decembre n 1904.

Dem. Comșa
president.

NOUTĂȚI

Adunarea Sașilor. Dumineca la orele 4 se va ține în sala mare de la Gesellschaftshaus întrunirea publică a Sașilor, convocată în scopul de a ridica protest în contra proiectului de lege despre reformele școlare. Vor lua parte alegătorii dietali din cele două cercuri ale Sibiiului, apoi alegătorii din cercurile electorale Cristian și Cisnădia.

*

Inchiderea universității din Viena. Studenții germani de la universitatea din Viena au făcut Vineri mari demonstrațiuni contra rectorului, fiind-că nu li-a împlinit pretensiunea, ca pe tabla de publicațiuni a universității să nu se mai publice și în alte limbi publicațiunile, ci numai în limba germană. Intră altele au spart și ușa de la biroul rectorului. Din causa acestor demonstrațiuni senatul universității a decretat sistarea prelegerilor și închiderea universității. Prelegerile au pausat însă numai două zile, căci Luni universitatea a fost redeschisă. Cercetarea în contra demonstanților nu e terminată încă, dar' față cu doi dintră ei senatul a adus deja sentință de eliminare. Acestia sunt medicinistii *Hirt* Erich și Spitzer Walter.

*

O regină — medic. Ziarele din Lissabona raporteză că *Maria Amalia, regina Portugaliei*, în curênd se va supune esamenelor rigoróse pentru a obține diploma de medic. Regina a urmat cursurile regulate la facultatea de medicină din Lissabona, pe cari le-a terminat acum. S'a fost hotărit să studieze medicina din prilejul unui morb greu al soțului ei.

*

† Ecaterina Trăilă, soția dlui *Ilie Trăilă*, advocat și director de bancă, a decedat Luni în Oravița. Inmormêntarea a avut loc astăzi, 14 Decembre n.

*

Din Feldióra, lângă Brașov, ni se scrie, că femeile române la stăruința învêțătorilor Ioan Sporea și Nicolae Ilie s'au constituit acolo în reuniune de femei, cu scopul de a înfrumseța biserica. In număr de 51 femei au contribuit spre acest scop cu frumușica sumă de 150 coróne, care sumă s'a depus la „Albina“ în Brașov spre fructificare. In 28 Novembre s'au votat statutele, cari se vor înainta Preavener. Consistoriu archidiecesan spre aprobare.

*

Taxele notarilor pentru inventarisări. Ordonanța ministrului de justiție dată în 1895 sub nr. 43195 dispune în §. 64, ca notarii comunali să însemne în textul inventariului taxa ce le compete pentru inventarisarea lăsământului. „Nagyszebeni Ujság“ împrospetând în memoria publicului ordonanța acésta, face observarea că mulți dintră notarii comunali nu însémnă în textul inventariului taxele, fiind-că iau de la moștenitori taxe mai mari de cât li-s'ar cuveni pe basa ordonanței ministrului de interne dată în 1895 sub nr. 95465, și face atenți pe notarii comunali să se lase de abusul acesta, căci altcum „le va pune numele la disposiția autorității diciplinare“.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărțirii de daruri la Crăciun pentru săraci, au mai dăruit: Nicolae Vătășan, profesor seminarial, Nicolae Șandor de Vist, c. și reg. major în pens., ambii câte 1 cor., Gavriil Cârlig, paroch în Vălenii Șomcutei 1·50 cor.; dna Elena Dr. Isac, soție de adv., 5 cor., Alexandru Lebu, mare proprietariu, și Dr. Liviu de Leményi, adv., fie-care câte 10 cor.

*

Țigani jefuitori. In diminéța zilei de 20 Novembre o patrulă de gendarmi din Seliște a găsit în drum aprópe de Săliște o ladă cu cisme, desfăcută. Ducênd lada la casarmă în Săliște și raportând asupra găsitului, gendarmeria a început să cerceteze asupra lucrului și a constatat că lada a fost furată nóptea pe drum din căruța cărăușului Johann Roth din Șura mică, în timp ce Roth și pălăriеriul I. Schuster din Sibiiu, care încă era în căruță, dormiau. Furii au fost țiganii Luca Toma din Șura-mică, de vr'o doi ani locuitoriu în Mag, Nicolae Moldovean și Rică Moldovean, străini, la cari s'a aliat apoi și țiganul Petru Ban din Mag, care în re'ntórcerea de la têrgul Apoldului, cu doi cai, a ajuns pe ceilalți trei cari pândeau să li-se dee prilej de jaf. Afară de Luca Toma, care n'a putut fi prins încă, toți ceilalți au fost prinși și arestați în 5 Decembre. Țiganii luaseră din ladă 27 părechi de cisme și 411 cor. 20 fileri bani gata, pe cari proprietarul lăzii, cismariul J. Mózes din Săliște, 'i pusese în o cismă, ca să-i fie mai siguri de cât la sine în portmoneu. Din obiectele furate s'au găsit, în o părechiă de desagi îngropați la marginea unei ripe din hotarul Magului, 20 părechi de cisme. Restul de șepte părechi și banii nu s'au găsit.

*

La fondurile „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu“ s'au mai făcut următórele dăruiri: La fondul de 20 fileri pentru cumpărarea unei case cu hală de vênzare: mama Ana Cașolțan și fratele Iosif Cașolțan, dăruesc întru vecinica pomenire a fiului respective fratelui Ioan Cașolțan, fost musicant, 2 cor.; Ioan Opriș, sodal-faur, 40 fil., Victor I. Busoiu, farmacist, 20 fil., Ștefan Russu, nou hirotesit protopresbiter al tractului M. Oșorheiu, 2 cor.; Ioan Giurca, ales paroch în Colun și soția sa Elena născ. Mosora, fie-care câte 1 cor.; Ana Stanciu n. Buzdughină, în amintirea soțului seu Ioan Stanciu 1·75 cor.; Oprea Motronea, măcelar, și soția sa Maria n. Mohan, în amintirea Anei Motronea din Poplaca, 2 cor.; George Dejan, econom, în amintirea ficei sale Maria, 2 cor., și referentul consistorial Vic. Tordașianu, 10 fileri. — La fondul véduvelor și orfanilor meseriașilor au dăruit Mateiu Nicóră, ales capelan în Racăr, în amintirea colegului seu Mihail Dăian, fost învêțătoriu în Săngătin, 1 cor.; Ana Petrașcu, în amintirea soțului seu Ioan Petrașcu, fost faur, 2 cor.; Ioan Opriș, sodal faur, 20 fileri.

*

Constituire. Comitetul societății „România Jună“ din Viena a fost constituit pe anul de studii 1904/5 în 2 Decembre a. c. după cum urméză: Damian David, stud. tech., president. Iulian Posner, stud ing., vice-president, Horia Petra-Petrescu, stud. în litere, secretariu I., Ionel Isopescul, stud. techn., secretariu II., Nic. Muntencu, stud. ing., cassariu, Nerva Drăgan, stud. med. controlor, și Ioan Popescu, stud. techn. bibliotecariu.

*

Al 59 lea! Cassariatul „Reuniunii române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit zilele acestea ajutoriul statutar eredilor legiuiți ai rěposatului Ioan Petrașcu, fost faur și membru al numitei Reuniuni. Acesta este al 59-lea cas de mórte în sinul Reuniunii române de înmormêntare.

*

Cutrĕmur de pămênt. Vineri diminéța locuitorii din Salzburg au fost treziți din somn prin un puternic cutrĕmur de pămênt, care a durat vr'o treizeci secunde și a causat multe stricăciuni edificiilor. După încetarea cutrĕmurului a urmat furtună mare și plóie torențială.

*

Ianuarie noros. Intră ciobani e credința, că ziua de 13 Decembre e prognostic pentru luna Ianuarie, ear' 14 Decembre pentru luna Februarie. Ziua de eri (13 Decembre) a fost norósă și posomorîtă, norósă și posomorîtă va fi deci și luna Ianuarie întrégă. Asemenea promite a fi și Februarie.

*

Abonați ziariul „Mercur“. Cea mai bună, mai esactă și mai autentică informațiune despre resultatul fie-cărei trageri la sorți o dă ziariul *„Mercur“*, care apare în *Praga* (Graben nr. 14). Cu 1 Ianuarie 1905 întră în anul XXV al esistinței. Afară de datele oficióse referitóre la trageri, ziariul acesta aduce și informațiuni despre evenimente financiare din lumea întrégă. Abonamentul face *6 coróne la an.* Cei-ce abonéză ziariul *„Mercur“* pe anul viitor (1905), primesc ca premiu, fără nici o taxă, registul tuturor hârtiilor de valóre cari au fost trase până la finea anului 1904, a căror valóre însă n'a fost redicată încă, cum și un călindar universal de tragere și un șematism de prescripție. A se adresa administrației, în Praga. *(Prag. Graben, 14).*

*

2000 cor. plătesc aceluia, care póte dovedi, că atestatele publice la cari mĕ provoc nu sunt adevĕrate.. Fie-căruia îi stă în drept, ca sĕ vină în persónă și sĕ privéscă acele documente în original. Din tóte păturile societății stau la disposiție scrisori de mulțămită, precum este și următórea, primită cu data de 16 Martie 1904: „Dlui Albert Müller în Budapesta, V. Vadász-utcza 42/V. Inainte cu 5 ani mi-am procurat o cruce duplă electro-magnetică R. B. nr. 86,967, pentru care vĕ mulțămesc de nenumĕrate-ori, deóre-ce mulțămesc lui Dzeu, mi-a ajutat și m'a vindecat de durerile mari ce le-am avut la inimă. Vĕ rog sĕ-mi mai trimiteți o cruce. Cu tótă stima: Johann Orahtsik în Podolin. Cine sufere de astmă, reumatism și podagră, sĕ-și comande crucea acésta.

*

Cum sĕ se nutréscă amatorii? Pentru obținerea puterii musculare se recomandă în timpul mai nou nu rare-ori zăharul, ca mijloc de întărire pentru vêslași, bicicliști, turiști și alți amatori, cari prin încordările cele mari pierd din puteri. Se susținea, că zăharul dă putere și face corpul capabil pentru cele mai mari prestațiuni. Intr'aceea mai mulți bărbați distinși s'au ocupat cu cercetări științifice în privința acésta și au ajuns la conclusie, că nu zăharului, ci albuminei îi compete primul rol ca dătator de putere. Cum ia însă amatorul mai corĕspunzĕtor albumina? In prima linie natural prin ouĕ și carne. Aceste alimente însă de multe-ori ne causéză indisposiție, lipsă de apetit și îngreunéză mistuirea. In locul acestor alimente grele se recomândă deci pentru amatori adaugerea în mâncare a unui corp albunimos ușor mistuibil, ce conține un procent însemnat de albumină. Somatosa, ușor de asimilat, cu materii albuminóse de peste 90% se póte recomanda deci amatorilor ca cel mai plăcut și mai desĕvêrșit dres în mâncarea de tóte zilele.

Teatrul orășenesc.

Mercuri (14 Dec.): *„Der Generalkonsul“*, operetă în 3 acte, de A. Landsberg.

Joi (15 Dec.): *„Das Pensionat“*, operă comică în 2 tablouri, de Fr. Suppé, și *„Salon Pitzelberger“*, operetă comică în 1 act, de J. Offenbach.

Din public.*)

Mulțămită publică.

Pentru edificarea bisericei noué din Jimbor, tractul protopresbiteral al Cohalmului, au dăruit următorii:

Szabó Gyula și soția, 100 lei, Ioan Florea și soția, 50 l., George Vizanti și soția, Stan Florea și soția, câte 20 l., Avram Voicu, 50 l., Ioan Stefan, 100 l., Marița Stefan, 50 l., Bucur Pălășan, Nicolae Elpis, câte 5 l., Ioan Bercan, George Banul și soția, câte 10 l., Nicolae Macrea și soția, 5 l., Lambru Const., 2 l., Constantinescu Nae, 1 l., Kozma Lörincz, Pandele I. Evanghelie, câte 5 l., S. Pătrescu, Marin Constantinescu, câte 1 l., George Steini și soția, 2 l., Ana Florea, 10 l., N. Mircea, 20 l., I. Făgărășan, 5 l., G. I. Teodor, N. N., Bercu Goldenberg, câte 1 l., N. N., N. N., câte 50 bani, Ioan Pârvulescu, Ioan I. Lungu, Stefan Gavrilă, câte 1 l., Albu, 50 bani, L. Șerban, D. C. Economu, câte 1 l., N. N., 50 bani, N. N., 1 l., Ilie 50 bani, Ioan I. Fulea, Traian Mircea, câte 1 l., Simion Fränkel, N. N., câte 2 l., I. Comșa, Petrache Ionescu, câte 1 l., N. N. 500 l., Nicolae Moldovan, 2 l., Ioan Baltariu, Necunoscut, Iacob Nanu, câte 1 l., Ioan Balabanu, 10 l., Vasile Muntean, 5 l., N. N. 280 l., Nicolae și Victoria Hâmu, 21 l., (pentru paralele acestea s'a cumpĕrat o cădelniță, o candelă și 1 clopoțel), colectă din Mateiaș și Bogata 22·62 cor., biserica din Draos 10 cor., Ioan Florea 10 cor., de la dnii profesori din Brașov 25 cor., colectă prin Cinc 41·74 cor., colectă în Brașov, 56·09 cor., colectă din Săcele, 21·58 cor., colectă în Homorod, 45·08 cor., colectă în Draos, 32·32 cor.

George și Maria Spornic, economi în Cohalm, au dăruit rĕstignirea și 2 icóne deasupra trunchiariului, tóte zugrăvite pe tinichea, în preț de 50 cor., dl Victor Mircea din București a dăruit cina cea de taină și 2 icóne cu sf. treime, tóte zugrăvite pe lemn, în preț de 80 cor., Ioan Voicu, dăruiește 2 sfeșnice nichelate, cu 15 cor., Ioan Roșca, 1 sfeșnic cu 30 cor., Nicolae Iosif, 2 sfeșnice împĕrătești cu 40 cor., Anica Flórea, o candelă mare de argint de china cu 36 cor., Ana Simion, 2 candele de argint de china cu 50·60 cor., Avram Boldea, 2 candele de argit de china cu 25·60 coróne, frații Șerban din Ungra un policandru de tuciu aurit cu 64 cor., preotul cu comitetul actual un colopot nou cu 320 cor., Avram Voicu, 1 cruce de mână cu stativ, cu 15 cor., un rênd de vestminte complet cu 100 cor., un stichar de mătasă albă cu 60 cor., un rênd de procovețe de mătasă vênătă cu 20 cor., și un ochtoich nou legat în piele roșie cu 2 cor., I. P. S. Sa Metropolitul-primat al României 2 acoperemințe pe prestol și proscomedior confecționate în Germania cu 1000 mărci, cum și tóte cărțile liturgice legate, Bucura Dobrea, din Mercheașa un iconostas pentru bărbați cu 32 cor., George Roșu din Mercheașa, o strană pentru cântăreți cu 28 cor., preotésa Maria Bercan un tetrapod cu masaiu cu 32 cor., și Bucura P. Roșu a daruit un prapor cu 44 cor.

Tuturor acestor buni creștini li-s'a publicat numele și mulțămit și cu ocasiunea sfințirii bisericei.

După sfințirea bisericei am mai primit: II. Colecta din Baia, 4 cor., din Archita, 13·20 cor., Zoltan, 9·40 cor., Saschiz, 5·98 cor., Danes, 2·30 cor., Sibiiu, 84·75 cor., Gura-râului, 16·40 cor., X. X. 90 cor., Săliște, 46·06 cor., Galeș, 11·68 cor., Rod, 3 cor., Apold, 2·40 cor., Vale, 10·54 corone, Tilișca, 21·16 cor., Săcel, 6·90 cor., Reșinari, 43·02 cor., Ștena, 20·56 coróne, Cuciulata, 11·55 cor., Ungra, 8·60 cor., Crihalma, 9·58 cor., Ticuș, 7·64 cor., și Fântână, 4·60 cor.

Am datorința a mulțămi în numele comunei mele bisericești tuturor marinimoșilor donatori. O fac acésta din inimă! Dzeu sĕ le scrie!

Jimbor, în 15 Septembre 1904.

Ioan Stefan
epitrop I.

Posta redacției.

Rohia. E bună, dar' nu e de publicat. Mulțămite publice nu mai avem nepublicate. Câte ni s'au trimis, *tóte* au apărut.

Deva. Nu putem publica decât numai *convocarea.* Apare în numĕrul proxim.

Sighișóra. Primit continuarea. Trimite restul.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacția nu primește rĕspunderea.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenților după influență. Promovéză apetitul și face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului seu plăcut se ia cu plăcere și de copii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 26—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . .	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călětoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D Speranţă*	„ 2.—

plus 20 fil. porto postal.

Sate şi mănăstiri din Romănia, de *N. Iorga*	„ 2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4·—

plus 30 fileri porto postal.

Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—

porto 72 fil.

Istoria românéscă vechie, de *Ioan Bian* şi *Nerva Hodos*, tomul I. 1508—1716	„ 26·—

porto 92 fileri.

Librăria archidiecesană.

50.000 părechi de ghete

4 părechi de ghete pentru fl. 2.80

In urma cumpĕrării unei mari cantităţi de **ghete** vînd cu preţul de mai sus: 1 părechie de ghete pentru domni şi 1 pentru dame, cu şireturi, din piele brună sau négră, prima calitate, galoşate şi cu talpe bine bătute cu cuie, apoi 1 părechie ghete de modă pentru domni şi 1 părechie pentru dame, cu paspoal, supraelegante, de cel mai nou fason, tari, bine căptuşiţi pentru érnă, fórte drăguţi şi uşori. Mărimea în centimetri. **Tóte 4 părechile costă numai 2 fl. 80 cr.** — Se pot procura pe lângă ramburs sau trimiţêndu-se banii înainte.

S. Urbach, Schuh-Export

[272] 1—1 **Krakau 54/K.**

Schimbul este admis; dacă nu convine se retrimit banii, astfel că ori-ce risic este eschis cu desevêrşire.

Biblioteca

„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la

Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I **50 fil.**, caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmóséle, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

A eşit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop şi metropolit** şi se află de vênzare la **Tipografia şi Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu preţurile: broşat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediţie de lux broşat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roşie cor. 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7·70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 1900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50, leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8·80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom. Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14·50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3·60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine. ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş. 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg. în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8·80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparіul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 132 Sibiiu, Sâmbătă 4/17 Decembre 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Din parlament.

Sibiiu, 16 Decembre n.

Sĕlbătăciile de Marți nu s'au mai repețit în dieta țĕrii. Mercuri la orele 10 dieta a putut fi redeschisă. Vre-o câțiva scrintiți la minte din oposiția unită țineau ocupat scaunul presidial și Mercuri înainte de deschiderea ședinței, sub pretext, că nu lasă sĕ presideze *Perczel*, presidentul camerei, care a făcut lovitura din 18 Novembre, dar' după ce li-s'a spus, că nu *Perczel* va deschide ședința, ci un vice-president, au curățit locul și s'au așezat pe scaunele lor.

Membrii guvernului au întrat la 10 ore în sală și s'au așezat în prima bancă din drépta, după-ce fotelurile lor au fost sfărâmate în ziua premergĕtóre.

La masa presidială (masă improvisată, cu un scaun de rênd) apare vice-presidentul *Jakabffy*, care deschide ședința. Oposiția se pórtă liniștit.

Ministrul-president *Tisza* predă presidentului rescriptul preaînalt referitor la deschiderea nouei sesiuni parlamentare, ear' presidentul dispune sĕ fie cetit. Oposiția îl ascultă în liniște.

Presidentul stabilește apoi ordinea de zi pentru ședința următóre, — în care se va face alegerea vice-presidenților și a celorlalți membri din biroul dietei, — întrĕ aprobările dietei întregi, va sĕ zică și a oposiției. Se cetește în urmă procesul verbal al ședinței și se autentică fără observare, și cu acésta ședința e terminată. Deputații opoziționali părăsesc în liniște sala de ședințe, pocăiți, probabil, și rușinați în internul lor de actele de sĕlbătăcie sĕvêrșite în ziua premergĕtóre.

*

Gardistii cari au fost bătuți sunt afară de ori-ce primejdie. Mai rĕu a fost bătut *Farkas*, comisariul dietei, care a căzut amețit la pămênt în urma loviturilor primite, dar' și el e afară de pericol.

Guvernul a predat afacerea judecătoriei penale, care a început numai de cât cercetarea. Judele de instrucție și poliția a stat Marți séra până târziu în sala de ședințe a dietei, luând reproduceri fotografice despre devastările făcute și precisând bine făptuirile bravuroșilor deputați din oposiție. Daunele causate au fost prețuite din partea esperților la suma de 6000 cor.

Generósa oposiție unită a trimis scrisóre cuestorului dietei, rugându-l în ea sĕ 'i comunice paguba făcută în lupta de *„legitimă apărare“*, pentru-că vrea sĕ o plătéscă. Curiósă luptă de legitimă apărare, în contra servitorilor cari n'au atacat pe nimeni, și nici măcar nu s'au apărat, și apoi în contra tribunei presidentului și contra fotelurilor ministeriale!...

*

Care póte sĕ fie causa, că leii sĕlbatici din ziua premergĕtóre au fost de data acésta atât de blânḑi, în cât nici un răcnet n'au slobodit din pepturile lor indignate? Două pot sĕ fie motivele: frica de procesul ce li-s'a intentat din partea guvernului pentru scârbósa purtare manifestată Marți, și frica și mai mare, că guvernul *va disolva dieta*, după cum spusese ministrul-president *Tisza* în conferența de Marți a partidului guvernamental, că are de gând sĕ facă, dacă pacea nu va puté fi restabilită în dietă. Și după bravurósele prestațiuni sĕvêrșite Marți în dietă, membrii oposiției unite cu greu s'ar puté presenta cu sorți de isbândă în fața alegĕtorilor *cinstiți*, fie din ori-ce cerc electoral. Vĕd și înțeleg deci inșiși scandalagiii din dietă, că au făcut un lucru prost Marți, care nu strică guvernului, pentru-că guvernului numai spre folos póte sĕ-i fie, dar' li-a stricat lor, colosal de mult.

*

Procesul a fost intentat făptuitorilor vandalismului din dietă pe basa §§-ilor 152 și 155 din codul penal, cari vorbesc despre pedepsirea *revoltei*, și sună astfel:

§. 152. Aglomerația făcută în scopul ca: 1, parlamentul țerii, o cameră ori o comisiune a ei; 2. delegațiunile esmise pentru transarea chestiilor comune, ori vre-o subcomisiune a acestora; 3. guvernul ungar, sĕ fie împedecat cu forța, ori prin amenințare primejdiósă în libera eserciare a funcțiunei sale, în luarea hotărîrilor ori a disposițiunilor, sau sĕ fie constrîns a abandona ceva, *constitue crima revoltei și se pedepsește cu temniță de stat de la zece până la cincisprezece ani.*

§ 155. Dacă grupul revoltaților comite acte de hoție, incendiare, sau *acte de forță în contra persónelor singulare*, și nu e stabilită o pedépsă și mai mare, pedépsa e pentru conducĕtori și inițiatori temniță de la zece până la cinsprezece ani, pentru ceilalți temniță până la cinci ani.

Au deci motiv voinicoșii, cari au bătut în dietă ómeni cărora le era aspru interzis sĕ se apere, că legea va puté fi aplicată cu tótă asprimea în contra lor, cum credem că se va și aplica. Și astfel vom ajunge sĕ vedem aplicați paragrafii citați din codul penal în contra celor ce i-au votat la timpul sĕu, în scopul, ca sĕ pótă fi aplicați cu tótă asprimea în contra — naționalităților nemagiare.

*

Ședința de eri, Joi, n'a mai decurs așa neted ca cea de Mercuri. Nu s'a lucrat în ea nimic. S'a făcut numai vorbă pe tema ilegalității conclusului din 18 Novembre, referitor la modificarea regulamentului de casă. A vorbit întâiu contele *Andrássy Gyula*, disident eșit din partidul guvernamental, care a declarat, că nu recunóște de valid conclusul și nu i-se supune. I-a secundat apoi *Kossuth* și contele *Apponyi*, și când li-a rĕspuns ministrul-president *Tisza*, că conclusul *trebue* sĕ fie recunoscut de valid, pentru-că legea trebue sĕ stee de-asupra tuturor, s'a născut tumult și gălăgie asurzitóre. Ședința a trebuit sĕ fie suspendată mai de multe-ori.

A fost și o votare, în chestia deputatului *Lengyel*, cel mai guraliv în ședința acésta, care pentru făptuirile sale va fi supus judecății comisiunii de imunitate, și cu ocasiunea acésta au votat cu guvernul 242 deputați, cu oposiția 164. Va sĕ zică guvernul dispune de maioritate puternică. Ședința s'a încheiat la orele 2 d. a. (a fost deschisă la orele 10) fără alt incident mai remarcabil. Ce va urma astăzi, vom vedé.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului.

De

Non quis, sed quid.

(Urmare).

La anul 1498 regele Vladislau zălogește castrul Terch, ce 'l țineau voivozii Ardealului, Brașovenilor pentru 1000 fl. apoi încă 2000 fl. = 3000 fl.

Tot regele Vladislau la anul 1500 escinde din comitatul Albei și incorporéză la Brașov *Castrum Terch* cu satele: *Purcaretz, Zaizon, Tatrankfalva, Hosszufalu, Zent-Mihalfalva, Tyrkes, Bathfalva, Kruczpok, Apaczya ad castrum Therch, Sarkany, Mikefalva et Ujfalu ad civitatem Brassoviensem, nec non Csernest et Thokna ad ecclesiam parochialem B. M. Virginis.* — Tot în anul 1500 Vladislau scutește pe Brașoveni în folosința taxelor de sare la Feldióra, ce aparțineau la *Castrum Therch*, și în stăpânirea țiganilor de la Therch.

Regele Vladislau la anul 1508 ridică suma zălogirei la 5000 fl., apoi în anul 1513 la 6300 fl., ear' la anul 1515 ordonéză suprimarea resistinței coloniilor din satele aparținĕtóre de castrul Thewrch, cari nu voiau a se supune Sașilor, și demândau lui Beldi din Budila sĕ restitue Sașilor porcii opriți din pădurile Buzĕului.

Ioan Zápolya la anul 1531 dăruește Brașovenilor satele *Șercaia* și *Pârăul*, ear' G. Báthori (1608) mai adaugă și satele *Perșani* și *Holbach*, până ce G. Bethlen în schimb pentru tóte aceste sate, ce se incorporéză la Făgăraș, cedàză Brașovenilor domeniul Branului la anul 1625. In

---

FOIȘÓRĂ

Copíii cei orbi.

— Traducere. —

De **Leonil.**

Odată un profesor bĕtrân, care în tinerețea sa a funcționat în un institut de orbi, a vorbit școlarilor sei următórele:

„Voi când ziceți despre cineva *„e orb“*, ziceți tot așa ca și când ați zice, că e sărac, bolnav sau știu eu cum. Dar' înțelegeți voi bine, ce însemnéză acéstă vorbă?

Gândiți-vĕ numai puțin!

A fi orb, a nu vedé nimic. A nu puté deosebí ziua de nópte, a nu vedé nici ceriul, nici sórele, nici chiar părinții proprii, nimic din ceea ce e în jurul nostru, din ceea-ce simțim. A fi cufundat într'o întunecime vecinică, ca îngropat în fundul pămêntului. Cercați a închide ochii numai pe un moment și închipuiți-vĕ, că astfel trebue sĕ rĕmâneți până la sfîrșitul vieții vóstre!

Nu e așa, că îndată simțiți un fel de durere, un fel de spaimă, și credeți că a rĕmâné astfel ar fi imposibil; că ați murí, și vĕ vine sĕ strigați?!

Și totuși, dragii mei, dacă cineva pentru prima-dată ar întra în un institut de orbi și cu deosebire dacă i-ar vedé pe acestia în decursul pauselor, când cântă, vorbesc, rîd și umblă cu pași sprinteni încóce și încolo, nici odată n'ar puté crede că sunt atât de nefericiți precum într'adevĕr sunt!

Trebue sĕ-i observe bine omul!

Sunt, ce e drept, întrĕ ei tineri de 16—18 ani, tari și veseli, cari se pare că pot suporta orbirea cu óre-care ușurință, am puté zice cu óre-care bărbăție; dar' după espresiunea aspră a fețelor lor de altmintrelea frumóse se póte vedé, că mult au suferit până s'au dedat cu acéstă nefericire. Sunt alții apoi, a căror față plăpândă, arată cea mai mare abnegațiune în suportarea nefericirilor. Dar' ne putem închipuí, că și acestia, sĕrmanii, câte-odată în ascuns varsă lacrimi! Și trebue sĕ știți, iubiții mei, că unii dintrĕ acesti nenorociți astfel s'au născut; au întrat deci în lume ca într'un mormênt, și nu știu cum e fața omenéscă, ear' alții și-au perdut lumina ochilor după ce au suferit operațiuni dureróse, adevĕrat martiragiu!

Dar' închipuiți-vĕ cât au trebuit și cât trebue sĕ sufere și acum bieții, când se gândesc la deosebirea mare ce este întrĕ ei și întrĕ cei-ce vĕd, și când se întrébă pentru ce acéstă deosebire, când n'au comis nici un păcat?

Dacă eu, care am fost întrĕ ei, mĕ gândesc la clasa mea, la acei ochi închiși pe vecie, la acele pupile fără privire și fără viéță, și apoi vĕ privesc pe voi, țin de imposibil, ca voi toți sĕ nu fiți fericiți!

Și numĕrul acestor nefericiți nu e mic. Numai în țéra nóstră sunt mai mulți de 20 de mii.

Ințelegeți?

Mai mult de 20 de mii sunt de aceia, cari nu vĕd lumina sórelui. O armată întrégă, care dacă ar defila pe sub ferestrile nóstre, defilarea ei ar ținé cel puțin 3 ore.

E drept însĕ, că la ei sensul vederii este suplinit prin alte sensuri, cari le sunt mai desvoltate de cât la ómenii cari vĕd. Dar' ei pe aceste le și esercită mai mult.

Diminéța în sala de culcare, îndată ce se deștéptă se întrébă: ce fel de vreme e? Și cel ce se îmbracă mai întâiu îndată ese pe coridor, mișcă mâna prin aer, și dacă simte căldura sórelui, alérgă în odaie cu vestea, că afară e vreme frumósă. Dacă aud glasul unui om, pot sĕ-și închipue făptura lui. Noi judecăm internul unui om după ochi, ei după glas. După ani sunt în stare a-și reamintí o melodie, ba și o intonațiune mai deosebită. Ei observă, dacă în o odaie sunt mai mulți ómeni, chiar și atunci când numai unul vorbește, ear' ceialalți stau nemișcați. Ei cu ușurință pot observa dacă o lingură e curată, ori mai puțin curată? Fetele sunt în stare a deosebí bumbacul colorat de cel necolorat.

Mergênd pe stradă sunt în stare a deosebí boltele după miros. Ei mirósă și acolo, unde noi nu simțim nimic. Afară de acésta alérgă cu róta, jócă la popice, sar cu funia, fac case de pétră, culeg viorele, ca și când le-ar vedé, împletesc corfe din paie pistrițe, și încă repede și bine, atât de bine le este desvoltat pipăitul. Pipăitul e vederea lor.

Cea mai mare plăcere a lor e a pipăí și din pipăire a afla forma obiectului. E interesant a-i vedé într'un museu industrial, unde pot pipăi ce voiesc. Cu câtă plăcere pipăesc figurile geometrice, modelele de casă, uneltele; le întorc, le trag prin mâni, ca sĕ stabiléscă cum sunt. Și ei zic, că *vĕd*!

(Va urma).

fine, la anul 1651 se încheie întrĕ Braşoveni şi întrĕ principele G. Rákoczi contractul ce se inarticulà şì întrĕ legile Ardealului din anul 1653, în puterea căruia Braşovul cumpĕră pe vecie domeniul Branului pentru un plus de 11000 fl. (peste tot circa 50,000 fl.) cu îndatorirea de a ţiné castelul în stare bună de apărare, cu un castelan de naţiune magiară şi cu 12 dorobanţi armaţi.

De domeniul Branului aşa cumpĕrat se ţin următórele sate:

1. *Bacsfalu*, cu 540 case şi 2332 locuitori, din cari sunt Români 1295.

2. *Türkös*, cu 970 case şi 4262 locuitori (Români 2484).

3. *Csernatfalva*, cu 736 case şi 3288 locuitori (Români 1756).

4. *Tatrang*, cu 702 case şi 3103 locuitori (Români 1248).

5. *Zaizon*, cu 309 case şi 1248 locuitori (Români 272).

6. *Purkaretz*, cu 465 case şi 1996 locuitori (Români 908).

7. *Hoszufalu*, cu 1900 case şi 8910 locuitori (Români 6326).

8. *Apatza*, cu 425 case şi 1751 locuitori (Români 329).

9. *Krizba*, cu 532 case şi 1932 locuitori (Români 576).

Suma 6579 case şi 28,822 locuitori (Români 15,194).

Diferinţa din suma totală de 28,822, de 13,628 faţă de 15,149 Români o fac Ciangăii, cari după cum arată decretul lui Ladislau din anul 1456 (Col. Hurmuzachi) au ocupat locurile Românilor „schismatici“ expulsaţi.

De domeniul Branului s'au mai ţinut, după cum arătăm mai sus, şì:

10. *Zerneştii*, comună mare, cu 599 case şi 2599 locuitori, cu douĕ biserici, cu reşedinţa protopopului tractului Bran, a unei şcóle centrale ortodoxe române şi a unei elementare de stat, judecătorie de ocol, şi mai multe fabrici, cu têrg anual şi sĕptĕmânal, etc. Comuna aparţinea bisericei săseşti din Braşov.

11. *Tohanul-vechiu*, cu 463 case şi 2270 locuitori, care a avut acelaşi trecut ca Zerneştii, până ce la anul 1762 cu ocasiunea militărisării vechii locuitori nevoind a se face uniţi au emigrat şi în locul lor s'au adus colonisti noi mai cu sémă dintrĕ boerii din Veneţia, Comana etc cari până în present esercită dreptul electoral ca ceialalţi boeri.

(Va urma).

Pentru catedrală.

Preotul nostru Zaharie Oprea, a ajuns deja în mijlocul credincioşilor nostri aflători în America, oprindu-se mai întâiu în oraşul Hobbard (Ohio), unde l'au aşteptat şi întimpinat cu o bucurie şi cu un dor, pe care numai acel Român îl póte înţelege, care — cunoscut de mii de ani cu credinţa şi legea sa românéscă, dar' depărtat de trunchiul neamului şi lipsit de mângăerea bisericei sale — arde de dorul de a mai auzí odată glasul dulce al preoţilor sei şi rugăciunile vĕrsate în iubita-i limbă. Deja la sosire l'au aşteptat toţi, l'au bineventat, mulţămind Escelenţei Sale şi Preaveneratului Consistoriu pentru-că şi-au adus aminte de ei şi li-au trimis mângăitor al sufletelor însetate după învĕţăturile bisericei lor. La prima liturgie oficiată acolo au luat parte 68 credincioşi de ai nostri şi mai mulţi creştini străini. Deja cu acea ocasiune au primit 63 inşi şi taina sf. cuminecăturî după ce mai înainte s'au mărturisit.

Bunii nostri creştini şi-au adus aminte şi de catedrala nóstră, colectând o sumă de 15 dol. 50 cenţi. Din acésta sumă au destinat 10 dol. 26 cenţi pentru catedrală, 5 dol. 24 cenţi pentru biserica din Bandul-de-câmpie. Iată numele contribuenţilor.

S. E. Clain, propr. (Hobbard), 1 dol., Zaharie Regman, 1 dol., Damaschin Ilioviciu, Iustin Medrea, Iosif Seleuşan, Ioan Brănduşe, Ioan Tecuşian, fie-care câte 50 cenţi, Iosif Brănduşe, Ambrosie Dâlbia, Ioan Brănduşe jun., Iosif Constantin, Vasilie Cristea, Irina Brănduşe, Iosif Cristea, Nicolae Cristea, Ioan Căbaşiu, Ioan Brânduşe (toţi din Daneş), fie-care câte 25 cenţi, Mateiu Boieriu (Arpaşul-de-jos), 50 cenţi, Székhely Barbara (Copşa-mică), Ioan Stângaciu (Seleuşul-mare), Ioan Cloţan (Ţichindeal), Nicolae Bozdoc (Apoldul-mic), fie-care câte 25 cenţi, Petru Balteş (Ocna-Sibiiului), 50 cenţi, Iacob Daşia (Şal-dorf), Ioan Morariu (Moardăş), fie-care 25 cenţi, Romulus Oliu, 60 cenţi, Ioan Spătar, Ioan Tecusian, Nicolae Câmpean (toţi din Bărghiş), Simion Giman, Lazar Giman (ambii din Alţina), Axente Marcu, Ioan Purdu (ambii din Rucăr), fie-care câte 25 cenţi, Ioan Florea, 50 cenţi, Ioan Hurdubeţ, Iosif Frăţilă, Ioan Sopa (toţi din Ilimbav), George Şerban, Ioan Dejan, Simion Miclea, Ioan Bânda (toţi din Săsăuşi), Ana Murĕşan (Gogan), Ioan Rusu (Gogan-Var), George Gavrilă (Caţa), P. Sederiaşiu (Şoimuşul-rom.), Simion Călburian (Toarcla), George Tâmpla (Cucerdea-rom.), fie-care câte 25 cenţi.

Din protopresbiterate.

— Conferenţă preoţéscă în tractul Dobra. —

Roşcani, 28 Novembre v.

Sâmbătă în 13/26 Novembre s'a ţinut în comuna Lăpuşnic conferinţă preoţéscă sub conducerea şefului tractual, protopresbiterul Iosif *Morariu*. Inainte de şedinţă s'a ţinut serviciul divin oficiat de preoţii Toma Ringea şi Petru Hădan. La pricésnă preotul Sofroniu Olariu a ţinut poporului o cuvêntare acomodată timpurilor presente, căci a vorbit despre cruţare şi lucrare. A fost ascultată cu multă atenţiune. După sĕvêrşirea liturgiei s'a făcut invocarea duhului sfânt şi parastas pentru regretatul preot Ioan Sêrb (Mihăeşti).

Terminându se ritualele, după un gustos dejun luat la masa preotului local E. Şuiaga, preoţii presenţi în frunte cu şeful tractual s'au adunat în localul şcólei confesionale, unde dl protopresbiter prin o cuvêntare avêntată despre importanţa astorfel de întruniri declară şedinţa deschisă.

Se alege notariu preotul V. Sălăgean (Săcămaş) şi se deschide discuţiune asupra modului cum a fost oficiat serviciul divin şi asupra cuvêntării ţinută. Conferenţa constată, că serviciul divin a decurs destul de bine, dar' îndémnă pe preoţi sĕ se ţină strict de cărţile rituale, şi sĕ se introducă pretutindeni uniformitate. Ear' ce priveşte predica, cu mici observări se consideră succésă.

Se ceteşte apoi tema: „Mania purtării de procese — mijlócele pentru combaterea ei“. Tema a fost lucrată cu multă cunoştinţă de causă, cu mult sentiment şi profunditate de preotul-capelan Petru Hădan (Răduleşt).

Urméză comunicarea resoluţiunilor Venerabilului Consistoriu asupra ultimei conferenţe.

Cu lucrarea temei: *„Datorinţele preotului faţă de şcólă şi înaintarea învĕţământului“* au fost însărcinaţi preoţi Ioan Şuiaga (Teiu) şi George Arone (Panc). Cel dintâiu fiind absent, ear' al doilea scusându-se că nu a avut destul timp pentru a se pregătí cu tema acésta, — rógă conferenţa sĕ binevoiască a amâna lucrarea temei pentru conferenţa viitóre.

Se propune şi se primaşte, ca conferenţele proxime sĕ se ţină în jumĕtatea ultimă a lunii August.

Preotul Ioan Sêrb invită conferenţa pe anul viitoriu la Roşcani.

Se aleg doi verificători ai procesului verbal în persónele preoţilor E. Şuiaga şi V. Sălăgean.

Eshauriat fiind programul, şeful tractului în o cuvêntare plină de dragoste faţă de biserică şi preoţii sei mulţămeşte tuturor pentru zelul arătat faţă de conferenţă şi declară şedinţa închisă.

Ne-am întrunit apoi toţi la masa bogată a preotului E. Şuiaga, unde, se înţelege că pe lângă multă voie bună nu au lipsit nici toastele. Şirul toastelor îl începe dl protopresbiter rugând pe Dzeu sĕ lungiască firul vieţii Preabunului nostru archiepiscop şi Metropolit *Ioan Metianu*.

Urméză toastul preotului Olariu, în sănĕtatea dlui protopresbiter. Ioan Sêrb toastéză pentru preoţime, Sălegean pentru femeia română, şi în fine Petru Hădan încă odată pentru Excelenţia Sa domnul Metropolit.

Ne-am depărtat apoi, ducênd fie-care cu sine cele mai bune impresiuni, şi dorul de a ne întruní cât mai des la astfel de ocasiuni.

Ilariu S.

Convocare.

Pe basa §. 14 litera f), din statute convoc membrii *„reuniunii a doua de înmormêntare din Deva“* la

adunarea generală ordinară a XIX-a,

ce se va ţiné la 13/26 Decembre 1904, Luni, d. a. la 2 ore, a doua zi de Crăciunul apusean, în sala primăriei din Deva.

Pe basa §. 11 litera e), pun la ordinea de zi

obiectele:

1. Directorul înaintéză ziarele în cari s'a publicat convocarea şi lista vidimată de membrii reuniunii pentru a statorí, dacă s'au observat formalităţile prescrise în §. 11 din statute, spre a se puté lua hotărîri obligtăóre pentru toţi membrii reuniunii.

2. Vorbirea de deschidere şi raportul general al directorului, amĕsurat §. 14 f) din statute: despre lucrarea sa şi a direcţiunii în decursul anului 1903. Cererea absolutoriului în legătură cu

3. Inaintarea raţiociniului pe anul 1903, aprobat de comitetul administrativ cu recomandarea absolutoriului. Hotărire.

4. Raport estraordinar despre lucrarea directorului şi a comitetului administrativ, cum şi starea reuniunii în decursul anului 1904 până la 26 Decembre 1904, în legătură cu

Propunerea motivată a directorului şi a mai multora, ca

a) adunarea generală sĕ *ridice numĕrul membrilor reuniunii la 25,000*, pe basa §§-lor 2 şi 11 litera d) din statute;

b) adunarea generală sĕ apróbe hotărîrile comitetului administrativ, privitóre la administraţia decentralisată a conducerii unitare şi a manipulaţiunii fondului comun al reuniunii, pe basa §§-lor 11 şi 13 litera e).

Propuneri meritorice, înaintate comitetului cu cel puţin 3 zile înainte. — Hotărîre.

5. Alegerea 1 director, 1 secretariu, 1 cassariu şi 12 membri în comitetul administativ, amĕsurat §§-lor 11 litera a) şi 12.

6. Afaceri grabnice. Propuneri şi interpelaţiuni de sine stătătóre, înaintate în scris directorului cu cel puţin 3 zile înainte de adunarea generală, trecute şi admise prin comitetul administrativ.

Din şedinţa comitetului administrativ, ţinută în Deva, la 28 Novembre 1904.

Augustin A. Nicóră
directorul „reuniunii II de înmorm. din Deva“.

NOUTĂŢI

***Din causa** sfintei sĕrbători „St. Nicolae“ numĕrul proxim al fóiei nóstre apare Mercuri după amiazi.*

Cerc electoral vacant. Deputatul cercului Sebeş, baronul Petricsevich Horvath, şi a depus mandatul. Cum se ştie, în cercul acesta electoral Românii forméză majoritatea alegĕtorilor.

*

Respiriu pentru plătirea dărilor din „ex lex“. Terminul pentru plătirea dărilor de pe timpul de „ex lex“, a espirat. Din considerare însĕ la recolta slabă din anul curent ministrul de finanţe a dat zilele acestea nou respiriu pentru plătirea acelor dări. A nume, toţi aceia, a căror dare anuală nu trece peste suma de 100 coróne şi în terminul pus mai nainte au întrelăsat a cere respiriu pentru plătireă dării de pe timpul din „ex lex“, pot sĕ capete respiriu de plătire până la sfêrşitul lunei Septembre din anul 1905, dacă cel mult până la 31 Decembre cer acest favor pe calea direcţiunii financiare competente.

*

Din Sebeşul-săsesc ni-se scriu următórele: Marţi s'a celebrat parastas întru amintirea memoriei fericitului metropolit Andreiu baron de *Şaguna*, prin parochul Avram *David* în presenţa unei mulţimi mari de popor. Erau de faţă şi elevii şcólelor poporale, în frunte cu corpul învĕţătoresc. Rĕspunsurile ceremoniale le-a dat cvartetul compus din învĕţătorii din Sebeş. Părintele *David* a ţinut apoi predică despre activitatea marelui *Şaguna*, ear' în urmă s'a cântat imnul metropolitului Şaguna.

*

Români harnici. Moşia baroneselor Carolina şi Gabriela Szepşi din hotarul comunei Ciumegi (comitatul Bichiş) a trecut zilele acestea în proprietatea unui consorţiu de 137 români din Giula-Varşand şi Ciumegi, cari au cumpĕrat'o cu scop de a o parcela întrĕ sine.

*

Fortăréţă la ţermurii dalmatini. Ziariul „Narodna Obrana“ din Sisec (Eszék) raportéză că ministeriul de rĕsboiu a luat hotărîre sĕ clădéscă pe o insulă dintrĕ Zara şi Sebenico o fortăréţă mare. Cheltuelile clădirii sunt preliminate cu şése milióne de coróne.

*

† Nicolae Cristea, proprietariu în Beinş, rĕposat Mercuri (sĕptĕmâna trecută) în etate de 73 ani, a testat bisericei gr. or. din Beinş casele sale în valóre de 50.000 coróne. Dumnezeu sĕ-i priméscă jertfa şi sĕ-i facă parte de fericirea vecinică.

*

† Dr. Alexiu Mangiuca, advocat în Oraviţa-montană, a rĕposat Duminecă, în etate de 43 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Marţi în cimiteriul bisericei gr. or. din Oraviţa-montană.

*

† Zaharie Muntean, preot gr.-or. român în Sălaşul-superior, tractul Haţegului, a încetat din viéţă Mercuri în 14 Dec. st. n. la orele 7 séra în etate de 70 ani. Inmormêntarea se face astăzi, Vineri, 16 Dec. după amiazi în cimiteriul bisericei gr.-or. din comuna numită. Pe decedatul îl deplânge soţia, vĕduva preotésă Elisaveta, sora Călaruţia şi nepóta Rosa, cum şi alte numĕróse rudenii şi cunoscuţi.

*

Piciorul papei. Cu ocasiunea iubileului de 50 ani de la publicarea dogmei (în biserica apusénă) despre concepţiunea imaculată a Fecióreî Maria papa Piu X. a primit în audienţă câţiva peregrini de prin părţile nordice ale Italiei, întrĕ cari unul a rugat pe papa sĕ-i permită, ca în semn de omagiu sĕ-i sărute piciorul. Papa i a refusat cererea prin cuvintele: Nu se póte; mĕ dóre piciorul. — Papa Piu X. adecă nu e prietin al vechei tradiţiuni ceremoniale, ca cei ce i-se presintă sĕ-i sărute piciorul, şi nu permite nimĕnui sĕ i-l sărute, afară de ocasiunile stricte ceremoniale, la cari deocamdată trebue sĕ lase în us sărutarea piciorului.

*

A murit în faţa urnei. Hinner Nándor din Timişóra, mergênd Marţi sĕ voteze la alegerea membrilor în representanţa oraşului, din causa unei efusiuni de sânge a murit subit în momentul când voia sĕ pună în urnă bila de votare.

*

Proces de ultragiu — sensaţional. Se raportéză din Berlin, că fiiul mare-industriaşului şi mare bogătan August Hyssen a făcut contra tatălui sĕu proces de ultragiu, pe motiv că a voit sĕ 'l interneze în o casă de nebuni. Lui Hyssen senior nu-i plăcea modul de traiu al fiului seu, (oficer în reservă în regimentul de gardă călăréţă) şi s'a fost hotărît sĕ 'l interneze în o casă de nebuni. Planul era sĕ fie esecutat în una din zilele trecute, în momentul când oficerul avea sĕ iese de la comanda cetăţii unde mersese în causă de serviciu. Avisat despre acest plan, oficerul a eşit pe o altă pórtă laterală şi a mers de-a dreptul la vestitul medic psichiatru Dr. Lessmann, care supunêndu-l unei visitaţiuni minuţiósa i-a dat atestat că e cu mintea întrégă. Pe basa acestui atestat a făcut apoi tatălui sĕu proces de ultragiu şi atentat la libertatea personală.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun pentru săraci, ilustra familie a veneratului domn cavaler *Ignaţiu de Iacobici*, colonel c. şi r. în pensiune, asemenea anului trecut, a îmbogăţit magazinele pentru săracii nostri cu o mulţime de vestminte (haine), încălţăminte, albituri, tóte aprópe noue, şi anume a dăruit: o toaletă (îmbrăcăminte întrégă) mare de iérnă pentru femei, şi material de cârpit, 2 toalete pentru fete şi material pentru cârpit, 8 părechi de ghete; 3 părechi de pantaloni şi 2 rocuri pentru copíi, 3 jachete de iérnă pentru femei, 8 cămeşi pentru băeţi, 1 rochie grósă de érnă pentru copilă, 1 roc şi 1 jiletcă pentru bărbaţi, 1 toaletă pentru băieţi, 3 cămeşi de vară pentru copíi, 1 căciulă pentru băieţi, 7 părechi ciorapi, 3 pălării de earnă pentru copile, 10 resturi de stofă, manjete, gulere şi o mulţime de cărţi ilustrate şi jucării pentru copíi.

Tot în scopul de sus au mai dăruit Il. Sa dl Dr. Atanasiu Marienescu, membru al Academiei romane, Dr. Ilie Iancu, medic (Talmaciu), Iosif St. Şuluţiu, presidentul Asociaţiunii, fie-care câte 3 cor., Radu Ardelea, Petru Tincu, funcţionari la „Albina“, Victor I. Busoiu, farmacist, Dr. Ioan Dobre, profesor, fie-care câte 1 cor.

*

Băcanii din Sibiiu au luat hotărire în întrunirea avută în 14 Decembre n. să nu mai dee muşterillor cadouri de Crăciun şi de Anul-nou, şi că în ziua de Anul nou se ţină prăvăliile închise ziua întrégă.

*

Tragedie. Fiul gimnasist al proprietariului Singoff din Sofia curăţind Luni o puşcă a manipulat cu ea atât de neprecaut, în cât puşca s'a descărcat şi glonţul a nimerit în cap pe mama gimnasistului, care şedea la o ferétă. Vědênd că şi-a omorît pe mamă-sa, fecioraşul a umplut de nou puşca şi şi-a tras şi şie-şi un glonţ în cap.

*

Medici renumiţi unanim susţin, că untura de peşte a lui Zoltán, care e lipsită de miros şi gust, este cel mai bun mijloc de întărire şi nutrire pentru copii, spre a le oferí scut contra morburilor contagióse. Sticla cu 2 coróne în farmacia producentului B. Zoltán în Budapesta, cum şi în alte farmacii.

*

Din nebuniile cocónelor mari Două cocóne americane: madama Richards şi madama Damers, cari cine ştie pe ce motiv se duşmăniau cumplit, zilele trecute şi-au refuit socotéla în păduricea oraşelului Cayenne (lângă Paris) prin un duel cu pistóle. La a doua puşcătură dna Damers a fost nimerită în pept şi după agonie de o oră a murit. Secundanţi ai duelului încă au fost femei.

*

Crimă oribilă. Făptuitori până acum necunoscuţi au ucis Duminecă nóptea pe proprietariul Freudenburg din Oberstein (în Saxonia) împreună cu întréga sa familie; soţia, două fete mari, un fecioraş de 14 ani, şi doi nepoţi, apoi au dat foc casei. Luni diminéţa au fost găsite sub ruinele case tóte şépte cadavrele arse scrum.

*

Impuşcarea unui nebun. Proprietariul Chászár Cornel din Bolyók în 10 Decembre având să călătoriască cu trenul, la gara din Vadna i'au cuprins accese de nebunie şi alergând afară la drum a început să puşte asupra celor ce sosiau la gară; mai târziu s'a re'ntors în sala de aşteptare şi a început să puşte şi pe cei de acolo, cari au fugit şi s'au ascuns care pe unde a putut. Sosind apoi câţiva gendarmi, trimişi să lege pe nebunul, acela a puşcat şi asupra lor de două-ori, dar' nu i-a nimerit. Atunci gendarmii încă au puşcat, culcând la pământ pe Chászár. S'a introdus cercetare în causă, atât din partea judecătoriei, cât şi din partea gendarmeriei.

*

In atenţia comercianţilor. Un tiner român comis (calfă) de băcănie, bun cunoscătoriu al limbii magiare şi române, caută angagiament. Pretenţii modeste. Eventuale oferte să se trimită sub adresa „*Tiner comis*“ în *Sĕlişte* (comitatul Sibiiu) post-restant.

*

Abonaţi ziariul „Mercur“. Cea mai bună, mai esactă şi mai autentică informaţiune despre resultatul fie-cărei trageri la sorţi o dă ziariul „*Mercur*“, care apare în *Praga* (Graben nr. 14). Cu 1 Ianuarie 1905 întră în anul XXV al esistinţei. Afară de datele oficióse referitóre la trageri, ziariul acesta aduce şi informaţiuni despre evenimente financiare din lumea întrégă. Abonamentul face *6 coróne la an.* Cei-ce abonézà ziariul „*Mercur*“ pe anul viitor (1905), primesc ca premiu, fără nici o taxă, registrul tuturor hârtiilor de valóre cari au fost trase până la finea anului 1904, a căror valóre înse n'a fost ridicată încă, cum şi un călindar universal de tragere şi un şematism de prescripţie. A se adresa administraţiei, în Praga. *(Prag. Graben, 14).*

Cărţi şi reviste.

„Frunze de laur“, poesii eroice din anii 1877—1878, de rĕposatul asesor consistorial *Zaharie Boiu*, — publicate de Ioan Baptist Boiu. Sibiiu, 1904 (Tiparul tipografiei archidiecesane). Preţul 50 fileri.

*

Amicul tinerimei, fóie de cunoştinţe folositóre pentru educarea tinerimei române, redactată în Tîrgu-Jiu (România) de profesorii gimnasiului de acolo sub conducerea directorului gimnasial I. Moisil, a apărut pe Novembre (fasc. 11, anul de esistinţă II) cu următoriul sumariu: Cinstiţi ce e frumos şi cruţaţi ce e folositoriu, sfaturi de Maria A. Crainic. Fiica nemilostivă, piesă în 3 acte de Toma Disescu. Povesti despre inteligenţa animalelor, de P. Pănoiu. Din cratiţă şi tingire un element galvanic, poveste ştientifică; Petri căzute din ceriu, sau meteori; Şerpele alb, etc.

„Amicul Tinerimei“ apare în Tîrgu Jíu în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Proprietariu şi editor e directorul gimnasial I. Moisil.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. **Miron E. Cristea.**

(Urmare)

14. Crucea grecéscă adeseori se mai amplifică la tóte 4 capetele, luând forma figurilor u. v. x. y; ear' altădată se forméză figura z.[1]) Asemenea figuri se pot încă vedea în satele de la munte, şi anume în decoraţiunile de lemn, cu cari se înfundă ferestile, ca sĕ nu între binefăcĕtórea lumină.

La începutul erei creştine creştinii nu îndrăsniau a picta crucea sau rĕstignirea, căci — deoparte a trebuit mult timp până sĕ pérdă crucea timbrul ei de batjocură şi hulă, de altă parte se temeau de pedepsire din partea autorităţilor statului, — şi nu voiau nici sĕ espună acest semn, devenit simbol al creştinismului, profanării din partea păgânilor. Sinodul de la *Elvira* (305) a oprit tocmai din ultimul motiv pictura din biserici prin canonul 36. Pe păreţii locuinţelor pentru sclavi din palatul imperial roman de pe colina palatină s'a găsit cu ocasiunea demolării aceluia o bădărană caricatură a rĕstignirii lui Christos, acum în museul Kircher. Din aceea reesă, cum îşi băteau păgânii joc de creştinii vechi. E o cruce de care atârnă o persónă cu chipul de măgar. Un şcolar stă înaintea ei în posiţie de rugăciune, şi se rógă acelei figuri caraghióse. Dedesupt e în greceşte inscripţia: „*Alexamen adoréză pe Dzeul sĕu*“. Casul acesta justifică deci cele de mai sus.

Mai târziu însĕ au iscodit creştinii anumite mijlóce şi semne simbolice, pentru reamintirea momentelor din opul mântuirii. Aşa citate profetice din scriptură, şi semne din păgânism şi din mitologie, cari prin óre-care asemănare cu crucea simbolisau pentru creştini actul rĕscumpărării; ear' păgânilor asemenea semne nu le păreau suspecte, fiindu-le cunoscute. Cele mai dese semne erau monogramul lui Christos *I* suprapus peste *X* (fig *A*) şi *P* suprapus peste *X* (fig. *B*), *IXP* suprapuse (fig. *C*); apoi crucea egipténă şi alte semne.

Din veacul al IV-lea, apunênd păgânismul, semnul crucii triumféză destul de repede pe tótă linia.

Adevĕrata cruce pe care a fost rĕstignit Christos, s'a descoperit la 335 din partea împĕrătesei Elena, mama lui Constantin-cel-Mare. Amintirea aflării şi înălţării ei, spre a o vedea poporul şi a i-se închina, se prăsnueşte la 14 Septembre. In Ierusalim s'a zidit o biserică în onórea sfintei cruci (*μαρτύριον*).[2]) In biserica orientală se mai veneréză sfânta cruce în Vinerea patimilor, la 1 August şi în a 3-a Duminecă din post.

Sinodul ecumenic de la Nicea (787) a decis, că crucii îi compete *ἀσπασμός* = şi *προσκύνισις* = închinăciune, dar' nu *ἀληθίνη λατρεία*. Călugărul Teodor Studitul († 826) a scris o preţiósă lucrare despre adorarea crucii, arătând că ea priveşte pe Christos, e *προσκύνισις σχετική* = adoratio relativa. Reliquiile crucii se bucură de mai mare cinste, de cât tóte celelalte móşte. La Ierusalim se mai află o parte din cruce, o altă parte a adus-o Elena la Constantinopol, de unde s'au împărţit, ca reliquii preţióse prin tótă lumea creştină.

Invĕţaţi şi archiologi au făcut cercetări microscopice şi au constatat, că reliquiile crucii sunt lemn de pin sau cedru.[3])

Crucea cu rĕstignirea e indispensabilă pe prestol la sfintele slujbe, precum şi pe mesele ce se folosesc pentru servicii divine.

Cruce numim şi sĕmnul ce-l fac creştinii în aer şi cu trei degete de la mâna dréptă, însoţindu-l cu cuvintele: „In numele Tatălui etc“. Usul acesta se reduce până prin veacul al III-lea. Orientalii fac crucea din drépta în stânga; apusenii întors. Monofisiţii fac crucea cu *un* deget.

Cei-ce nu ştiu scrie, apasă degetul pe o cruce, făcută de altul înaintea numelui lor. Incă prin veacul VI esista datina, ca cei ce nu ştiu scrie se facă lângă nume trei cruci, cari sĕ 'i aducă aminte adevĕrul întărit de ei prin cruci. In vechime era peste tot în us a se face — pe lângă subscriere — şi trei cruci, Episcopii din regatul român şi azi mai fac lângă iscălitură şi o cruce. Altădată se pune o cruce la începutul diplomelor sau altor acte importante, în loc de invocarea numelui lui Dzeu.

Rĕstignirea.

In pictură se făceau mai întâiu cruci simple, adese-ori încunjurate cu o cunună de *lauri* sau de stele; ear' prin veacul V aflăm deja la procesiuni folosindu-se cruci de lemn, de metal, cu petri scumpe. Cu timpul s'au gravat pe cruce diferite decoraţiuni simbolice.

După pictarea acestei cruci simple sau provĕzute şi cu diferite dĕcoraţiuni a urmat apoi şi simbolisarea persónei lui Christos prin un *miel cu aureolă* sau un *monogram.* Odată mielul apare mort, pe pământ, altădată e viu şi ţine pe umeri o cruce; une-ori îi curge sânge din picióre şi piept. In jumĕtatea ultimă a veacului V aflăm adese-ori un miel stând sub cruce; în veacul VI mielul pórtă aureola cu cruce.

Numai la finea veacului VI a ajuns pe cruce şi chipul lui Iisus, îmbrăcat de tot[1]), sau numai în parte. Cea mai vechiă rĕstignire pictată se ţine din partea rĕsăritenilor cea a lui *Anastasie Sinaita* (cam 600). Acest chip, despre care vorbeşte Sinaita în scrierea sa *ὁδηγός* contra acefalilor, s'a susţinut în orient până în zilele nóstre, căci chiar Sinaita pretinde, ca copiştii cărţii sale sĕ imiteze fidel rĕstignirea din ea. N'are cunună de spini pe cap. Apusenii însĕ consideră de mai vechiu crucifixul din o evangelie (manuscript) sirică de călugărul *Rabula*, în Mesopotania (586). Christos e aici îmbrăcat. In apus chipul rĕstignirii s'a desvoltat apoi mai liber. Papa Ioan al VII-lea (705—707) a dispus a se face rĕstignirea în mosaic în o capelă a bisericei sfântului Petru după Rabula. Asta-i între primele casuri, când rĕstignirea apare în public. Până ací şi până prin veacul IX. ea obvine mai mult în manuscripte, miniaturi, encolpióne etc. Până prin veacul XII. se observă la rĕstignire în general 4 cuie. In un *codex* 388 din biblioteca de la *St. Gallen* din veacul XII, este o rĕstignire, unde se vĕd numai 3 cuie. Prin piciórele puse unul peste altul trece numai un cuiu. Unii afirmă, că usul acesta e introdus de ereticii din acel timp. In apus e lăţită forma acésta a crucifixului.

La piciórele de jos ale crucii adese-ori e un craniu, care simbolisézâ capul lui Adam, despre care se afirmă a fi fost îngropat pe Golgota.

Prin Adam a întrat pĕcatul în lume, mâncând din lemnul oprit, şi prin lemn ne-a curăţit Christos de pĕcatul acela. Pĕcatul lui Adam celui vechiu s'a sters cu sângele lui Christos, al lui Adam cel nou. Asemenea alusiuni se află în cântările bisericeşti. In alte chipuri prinde un înger sângele, ce curge din cóste în un potir; alt înger primeşte sufletul tâlhariului pocăit; ear' satana al celui neîndreptat. Aşa în biserica mănăstiri Lavra (Atos).

Une-ori se află pe capetele crucifixului simbólele evangeliştilor ori şi pelicanul, ca ilustraţie a unor cântări din Vinerea şi Sâmbăta înainte de Paşti. „Caşi pelicanul rănindu-ţi peptul Tĕu, Cuvinte, ai inviat pe fiii Tĕi cei morţi, stropindu-i cu isvóre dătătóre de viéţă“.

Prin veacul al V-lea se zugrăvia sub cruce un miel junghiat, din peptul căruia curgea sânge. Al VI-lea sinod eeumenic de la Constantinopol (680) a oprit acésta, ordonând, ca în locul mielului sĕ se zugrâvéscă însaşi figura lui Christos, rĕstignită pe cruce.

Pe crucea ce se află pe prestolul bisericei din *Buşteni* Mântuitoriul este rĕstignit cu patru cuie, adecă şi prin fie-care picior câte unul. Acesta e usul bisericei orientale, deóre-ce aşa a fost desemnat pentru primadată de călugărul *Anastasie Sinaita* pe la 600, de-şi scriptura nu vorbeşte nicăiri şi de „ranele piciórelor“.

Asemenea e şi restignirea de la biserica *Mirăuţilor* (Sucéva) şi din mănăstirea *Suceviţa*; ear' împunsătura suliţei se vede în ambele biserici (orientală şi apusană) în drépta, afară de puţine casuri. Aşa au fost în picturile cele mai vechi, de-şi — pentru a proba dacă osânditul a murit — i-se aplica o lovitură în partea inimei, adecă — în stânga.

Crucea românéscă.

Dacă scrutăm, că dintre diferitele forme de cruci poporul românesc, care a primit creştinismul între cele dintâiu popóre, pentru care formă are predilecţiune mai mare? aflăm, că cea mai iubită formă de cruce este la Români aceea, care are braţul de jos mai lung; ear' cele trei capete de sus au în vêrful lor earăşi câte o cruciuliţă mai mică (trifoiu). Crucea acésta se presintă conform figurilor de pe vêrful iconostaselor reprodu-se la capitlul „Iconostase“. Une-ori se află şi la braţul de jos urmele trifoiului la o distanţă egală cu celelalte braţe.

Călĕtorind prin tóte ţinuturile locuite de Români, afară de Macedonia, am aflat acéstă formă aplicată pretutindenea: în casele ţĕranilor, ca decoraţiune pe părete, în biserici, în vêrful praporilor, pe câmpuri, la rĕspântii, în vêrf de dealuri, prin cimiterii.[2]) Preoţii le desemnéză pe păreţii caselor la feştanii; cu un cuvênt sunt cele mai generalisate. Deci o putem numí *cruce românéscă.* De aceea am aplicat'o la turnurile catedralei din Sibiiu fără trifoiul de jos. Póte avea fireşte diferite variaţiuni cu aplicarea aceluiaşi principiu atins mai sus.

Basa acestei cruci o forméză *crucea latină*, cu braţul de jos mai lung, indicând originea nóstră romană; ear' partea de-asupra este *crucea grecéscă*, cu braţe egale, precum grecéscă-orientală este şi religiunea şi ritul neamului român. Figurile de trifoiu sunt de asemenea fórte potrivite în ea, ca simbol al câmpurilor, agriculturii, ocupaţiunea de căpetenie şi predilectă a Românului.

Acésta formă o aflăm în gura paserii de pe sigilul pus de *Mateiu* Voivod (1640) pe un hrisov dat lui Hrizea Vornicul în causa stăpânirii mai multor moşii. Se află în archiva statului român.[3]) Deci e şi vechie şi cunoscută.

Metropolitului Andreiu Baron de Şaguna, asemenea a acceptat în emblema sa crucea cu trifoi.

(Va urma).

---

[1]) Kraus Realencyclop. II. 225.

[2]) Aşa se numesc bisericile ridicate pe mormêntul unui martir.

[3]) Vezi: Wetzer şi Welte: Kirchenlexikon, tomul VII, pag. 1054.
Cellarius: De cruce romana. Zeiz 1677.
Engelmann: *Σσταύρωσις τοῦ Χριστοῦ.* Cypri 1679.
Zöckler: Das Kreuz Christi. Gutersloh 1775.
Bunsen: Das Symbol des Kreuzes bei allen Nationen. Berlin 1876.
Fulda: Das Kreuz und die Kreuzigung. Bresslau 1878.
Zestermann: Die bildliche Darstellungen des Kreuzes und der Kreuzigung. Progr. der Thomasschule in Lipsca 1867—1868.
Degen: Das Kreuz als Strafwerkzeug der Alten (Progr.) Aachen 1873.
Stockbauer: Kunstgeschichte des Kreuzes. Schaffhausen 1870.

---

[1]) La început — ne spun unii scriitori — că Iisus pe cruce era îmbrăcat, góle erau numai mânile şi piciórele. Asta se observă mai ales în orient multă vreme. In veacul VI, ne spune Grigore de la Tours, că s'au scandalisat creştinii, vĕzênd pe Christos gol în un chip al rĕstignirii. Vezi Krauss R. E.

[2]) Prin cimiteriile vechi se mai găsesc la Români astfel de cruci, cari nu constau din două bârne, puse curmeziş, ci numai din o bârnă, mai lată, ca o scândură şi în partea de sus braţele cele orisontale sunt încrestate în bârna verticală şi lungimea acestora este egală cu lăţimea bârnei. Une-ori pe aceeaşi bârnă sunt încrestate mai multe asemenea cruci. Clericul George Rusu, care se ocupă şi cu desemnul, a colectat mai multe asemenea forme de cruci prin cimiteriile din jurul Sibiiului.

[3]) Vezi „Eraldica română“ de Stefan D. Grecianu, pag. LV.

Sz. 1299 1904. [332] 1—2

Arverési hirdetmény.

Szeben vármegye nagydisznódi főszolgabirói járásába bekebelezett Felső-Sebes község tulajdonát képező „Pereu Secu“ erdőrészben üzemtervileg előirt mintegy 130·0 kat. holdon termelhető **13.000 ürméter bükktüzifa** zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen 1905. évi január hó 12 én d. e. 9 órakor Felső-Sebes község irodájában fog eladatni.

Kikiáltási ár 5200 kor.

Bánatpénz 520 kor.

Útóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Irásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

A részletes árverési feltételek Felső-Sebes község elöljáróságánál és a nagytalmácsi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Felső Sebes, 1904. évi deczember hó 13-án.

Elöljáróság.

O familie mică

de trei persóne, **doresce a lua în curênd locuință și mâncare la o familie onorabilă**, de ori-ce națiune și confesiune.

Se cer **două odăi luminóse în primul etagiu, cu vedere liberă**.

Se plătește punctuos lunar.

A se adresa Dómnei **Maria Mökesch, strada Cisnădiei 19.** [333] 1—1

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preț de **8, 10 și 12 fileri.**

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni și de alte morburi nervóse, sĕ céră broșură asupra acestora. Se capĕtă gratis și franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 35—52

Atelierul de croitorie

2 **Ioan Părău**

Sibiiu, strada Poplăcii nr. 21.

In acest atelier se confecționéză tot feliul de vestminte bărbătești, jachete pentru dame, și

= reverendi =

Asemenea se primesc spre esecutare reparaturi. Lucru trainic.

◆ ◆ ◆

Au apărut în **Tipografia archidiecesană**:

Noul abecedar de **Dr. Petru Șpan**

Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

◆ ◆ ◆

Zacharia Boiu

Frunze de laur

Poesii eroice din anii 1877—1878

Publicate de . . . .
Ioan Baptist Boiu.

Prețul 50 fileri plus porto postal.

Librăria archidiecesană.

Nr. 116/904 [329] 3—3

Concurs

Prin acésta se publică concurs pentru ocuparea postului de **paroh** în parohia de clasa a III-a **Streiu Săcel** și filia **Crișeni**, tractul Hațeg, cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt cele fasionate în cóla B. pentru congruă.

Concurenții sĕ și trimită cererile lor, instruite conform normelor în vigóre, subsemnatului oficiu protopresbiteral și sĕ se presenteze în vr'o Duminecă sau sĕrbătóre în biserica de acolo spre a și arăta desteritatea în cântarea și predicarea bisericéscă.

Hațeg, în 12 Nov. 1904.

In conțegere cu comitetul parohial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hațeg.

Titu V. Gheaja
protopresbiter.

Somatosă

albumină de carne solubilă

conține stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină și săruri) ca prav ușor solubil, fără gust, eminent

remediu întăritor

producĕtor de apetit

pentru debili, persóne rĕmase înapoi în desvoltare, pacienți de nervi, de piept și de stomac, pentru lehuze, copii cari sufer de rachitis, pentru convalescenți etc.

în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)

recomandată de medici.

Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică. [85] 21—22

Somatosa produce apetit în mĕsură mare

Se capĕtă în farmacii și drogerii — Veritabil în pachet original.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld

(despărțĕmêntul farmaceutic.)

Esposiția universală Paris 1900: Grand Prix, cea mai înaltă distincție.

Veritabil numai cu 1860. Т.Р.А.Р.М. .С.ПЕТЕРБУРГЪ. pe talpă

In Sibiiu se capĕtă în prăvăliile de ghete

Franz Geisberger
str. Cisnădiei
Palatul „Sparcassei“.

Fritz Geisberger
strada Cisnădiei nr. 11
Hotelul Neurihrer, stânga.

Ghete pentru zăpadă, Storm Slippers

Galoși

de Petersburg

Producția zilnică
a fabricei
40.000 părechi

Singurii contrahenți: **Messtorff, Behn & Co., Viena, I.**

Vînzare în mic în tóte prăvăliile mai alese de ghete, de modă și de gumi.

326 5—6

A eșit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele și altele.**

Prețul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**.
Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

A eșit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs“, și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodiós, sĕ-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino“. (O invenție binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 28—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre**

vindecă și învioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ-se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pecând *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 114

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

Espeditie din centru și locul de vêndare pentru țéră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colțul strada Kálmán.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 133 Sibiiu, Joi 9/22 Decembre 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei or
30 fil. rêndul cu litere garmond

Noi ce facem?

Sibiiu, 21 Decembre n.

Nu ne priveşte absolut de loc cérta şi neînţelegerile dintrě guvern şi oposiţia unită, şi de pe partea nóstră puteau sě urmeze scene şi mai urîte de cât cele întêmplate în dieta ţerii, căci nu perdeam, dar' nici nu câştigam nimic. N'avem adecă nici sě perdem şi nici sě câştigăm, fie că guvernul şi oposiţia unită se îmbrăţişézâ şi se pupă, fie că se trag de pěr şi se îmbrâncesc până la eshauriarea puterilor. De ce? Fiind-că noi nu suntem representaţi prin deputaţii *nostri,* acolo unde ar trebuí sě fim representaţi, în parlamentul ţerii. De aceea înregistrăm numai ca simpli cronicari aceea ce se întêmplă în parlament, fără a ne pune nici pe partea unuia, nici pe partea celuilalt dintrě — beligeranţi, pentru noi de egală valóre şi bunăvoinţă.

După şedinţele dietei despre cari am vorbit în numěrul trecut, a mai urmat şedinţa de Vineri, în care ministrul-president a rugat oposiţia sě-i voteze *indemnitate* pentru-ca sě pótă disolva dieta şi sě pótă apela la verdictul alegětorilor, — singurii chiămaţi sě formeze pe judecătorii în neînţelegerile dintrě guvern şi oposiţie, — dar' oposiţia *a denegat* guvernului împlinirea acestei dorinţe. Urmarea a fost, că prim-ministrul *Tisza* a plecat Vineri séra la Viena, ca sě facă raport Monarchului despre cele întêmplate, ear' dieta Sâmbătă n'a ţinut şedinţă.

Mergerea prim-ministrului Tisza la Viena a dat următoriul resultat: Maiestatea Sa l'a primit în audienţă Sâmbătă la orele 9, şi după-ce în curs de o oră întrégă i-a ascultat amănunţitul raport asupra situaţiunei, a binevoit a consimţí, ca dieta sě fie de nou prorogată prin rescript preaînalt până după sěrbătorile Crăciunului. In 28 Decembre apoi sě se întrunéscă earăşi, şi guvernul sě facă de nou încercare sě i-se voteze indemnitatea, ear' pe la începutul lunei Ianuarie anul viitoriu, în 4 ori 5, dieta va fi *disolvată,* fie că indemnitatea e votată, ori nu e votată. Disolvarea sě se facă prin rescript preaînalt, cetit de însuşi Maiestatea Sa, care în scopul acesta soseşte pe la începutul lui Ianuarie la Budapesta.

Maiestatea Sa ar fi declarat în mod categoric, că afară de membrii guvernului actual nu va primí în Budapesta pe nimeni dintrě politicianii ţerii în audienţă pentru a-i consulta asupra situaţiunei, ceea ce ar însemna, că Maiestatea Sa *are cea mai perfectă încredere* în actualii sei miniştri ungari.

Că lucrurile întru adevěr aşa au fost stabilite în Viena, s'a vězut Luni, în dietă, când nu s'a făcut alta, de cât s'a cetit rescriptul preaînalt, prin care dieta vine prorogată până la 28 Decembre. Şi atât de sigură e lumea politică, că acum urméză *disolvarea parlamentului* (cu indemnitate ori fără indemnitate), în cât ómenii au şi început sě facă candidările pentru viitórele alegeri, în mai multe cercuri.

Aceea despre ce se vorbia de mult, e deci acuma în pragul uşii: *nouele alegeri dietale.* O luptă grea se va deslănţuí întrě guvern şi oposiţia unită, pentru-că fie-care dintrě beligeranţi ar dorí sě între *mai tare* în dieta ce se va deschide, şi fie-care are speranţă, că „*naţiunea*“ e pe partea sa.

Pórte 'şi însě luptele cum vreau şi cum ştiu, pe noi luptele lor nu ne privesc de loc, cum nu ne-au privit nici certele lor. Ce ne priveşte pe noi este atitudinea ce ar trebuí sě o iee din vreme poporul român din patria acésta faţă cu nouele alegeri, pentru-ca sě nu mai între în ele nepregătit, neorientat, şi dus la urnă de alţii, înrolat în serviciul altora. Timp mult de perdut nu mai este. De aceea, cei chiămaţi şi cei datori, caute şi găséscă modalitatea *întrunirii conferenţei naţionale* în timpul cel mai scurt, pentru-ca alegerile ce vin sě ne găséscă închiegaţi earăşi într'un partid puternic naţional, cu linie de conduită bine stabilită, aměsurat intereselor poporului nostru. Sě nu lăsăm lucrurile până în momentul din urmă, pentru a nu mai arunca pradă poporul de la sate în braţele corteşilor diferitelor partide, tóte contrare intereselor poporului român. Şi peste tot sě nu fie întrelăsată de astădată *convocarea* conferenţei naţionale, singură competentă a decreta poporului român din acéstă ţéră că ce are sě facă la alegerile dietale ce ne stau înainte, după-ce din neîmpedecarea ţinerii ultimelor întruniri româneşti s'ar puté deduce, că nu va fi oprită nici conferenţa naţională a tuturor alegětorilor români din patrie. Asta e ce ne priveşte pe noi. Ori şi mai la înţeles, ce ne priveşte pe noi este, dacă 'şi bate cineva dintrě fruntaşii nostri capul cu lucrurile acestea, ori fi-vom lăsaţi earăşi, ca fie care sě facă aceea ce vrea şi 'i convine, ca fie-care sě mérgă de capul sěu? De aceea, şi mai pe scurt: *noi ce facem?*

Protestul Saşilor.

Adunarea alegětorilor saşi din cercurile Sibiiului, apoi din cercul electoral Cristian şi Cisnădie, s'a ţinut Dumínecă în sala de la Gesellschafthaus, în Sibiiu. A fost bine cercetată şi a decurs în cea mai perfectă ordine. Au luat parte la adunare cam 800 alegětori din cercurile numite. Adunarea a fost deschisă la orele patru şi un sfert prin dl *Gottschling* Adolf, care într'o vorbire scurtă spune care este scopul adunării şi dă cuvêntul dlui Emil *Neugeboren,* profesor şi redactor, pentru a propune şi motiva un proiect de resoluţiune în chestia proiectului de lege al dlui ministru de instrucţie *Berzeviczy.* Dl *Neugeboren* într'o vorbire frumósă, ascultată cu încordată atenţiune şi viu aprobată de întréga adunare, espune primejdiile cuprinse în noul proiect de lege pentru şcólele săseşti, apoi în numele comitetului central săsesc propune spre votare următórea resoluţiune:

1. Alegětorii dietali întruniţi în 18 Decembre 1904 în Sibiiu, din cercurile electorale Sibiiu, Cisnădie şi Cristian, declară în unanimitate, că resping proiectul de lege despre modificarea legilor şcolare, din cea mai adâncă convingere, şi ridică protest în contra volniciilor îndreptate asupra şcólei şi naţionalităţei lor, din motivul că:

proiectul de lege e incompatibil cu principiile susţinětóre de stat, depuse în legile de la 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor şi despre instrucţia poporală;

proiectul de lege prin mai multe disposiţiuni ale sale casséză aprópe de tot dreptul autonom al bisericei, esistent de sute de ani şi garantat prin numěróse legí, ear' şcólele şi pe învěţătorii de la ele îi espune celor mai mari volnicii;

proiectul de lege, prin stabilirea unui scop care nu póte fi atins cu privire la instrucţia în limba magiară, şi prin magiarisarea cursurilor de repetiţie, răpeşte timpul şi forţele pentru instruarea în celelalte studii şi prin acésta apasă pentru viitoriu educarea poporului la cetăţenii nemagiari, şi în special îngreunéză munca culturală a poporului săsesc, sěvêrşită cu onóre, de secoli.

2. Alegětorii dietali saşi aştéptă cu siguranţă, ca deputaţii lor în bună înţelegere sě caute sě împedece din tóte puterile şi în mod categoric prefacerea în lege a unui proiect şcolar de lege cu scopuri atât de păgubitóre.

Mai vorbeşte preotul săsesc *Konnerth* Josef din Cristian şi preotul *Dr. Schuller* Richard din Cisnădie, ear' în urmă ţăranii: *Bill* Stefan din Şura-mare şi *Schulder Johann,* toţi în contra proiectului de lege şi sprijinind proiectul de resoluţiune, care pus la vot din partea presidentului adunării *se primeşte cu unanimitate.*

Adunarea intonéză apoi o cântare bisericéscă (Eine feste Burg ist unser Gott), strigă „*sě trăiască patria*“ şi la orele şése fără un sfert e terminată. Mulţimea părăseşte sala în ordine.

Din Brad.

— Ziua sfântului Andreiu. —

Brad, 2 Decembre v.

Serbarea şcolară aranjată de tinerimea studiósă de la gimnasiul din *Brad* a fost un vrednic act de recunoştinţă, închinat memoriei fericitului Andreiu bar. de *Şaguna.*

FOIŞÓRĂ

Copíii cei orbi.

— Traducere. —

De **Leonil**

(Fine.)

Ei învaţă şi a cetí şi a socoti. Cărţile lor însě sunt cu totul deosebite. Ele sunt făcute din hârtie tare cu litere în relief, peste cari pórtă degetele şi cetesc fluent.

Şi trebue sě-i vedi cum roşesc dacă greşesc. Ştiu sě scrie, însě fără cernélă. Cu un cotor de aramă ascuţit apasă pe o hârtie şi astfel fac mulţime de puncte, cari se grupézâ după un *ABC* al lor cu diferite forme. Aceste puncte pe partea cealaltă a hârtiei es în relief, şi dacă peste ele pórtă degetul pot cetí ce au scris, ba şi ceeace au scris alţii.

Tot astfel scriu şi numeri şi resolvézâ diferite teme şi socoteli.

Mental încă socotesc, şi încă cu o uşurătate de necredut, pentru-că pe ei nu-i distrage vederea diferitelor lucruri, ca pe noi.

Şi dacă 'i-aţi vedé cum stau când li-se ceteşte ceva, cum ascultă şi cum discută ei întrě ei, din istorie, limbă etc., chiar şi cei mici, şedênd 4—5 în o bancă fără a se întórce unul către altul. In bancă primul discută cu al treilea, al doilea cu al patrulea, cu voce tare şi totdeuna aşa, că nu perde nici un cuvênt din ce zice celalalt, aşa li-e de desvoltat auzul!

Sunt cu mult mai îngrijaţi de essamene, şi îşi iubesc profesorii cu mult mai tare de cât voi.

Cunosc pe învěţătoriul lor după umblet, ştiu dacă e cu voie bună, sau nu, dacă se simte bine sau nu, şi acestea le observă după intonarea şi numai a unui cuvênt singur.

Ei doresc, ca învěţătoriul sě-i atingă cu mâna. Şi dacă se pórtă cu ei pretineşte, dacă îi laudă, ei încă îi ating mânile şi braţele, voind prin acésta sě-i esprime mulţěmită.

Unul pe altul încă se iubesc; sunt buni prietini. Dacă au ferii îi poţi vedea aprópe numai pe unii şi aceiaşi la olaltă. In clasele de fete d. e. ele formézâ atâtea grupe câte instrumente musicale învaţă.

Deosebit stau pianistele de violiniste, etc. şi nici-odată nu se despart unele de altele. Dacă iubesc pe cineva, cu greu se despart de el.

Amiciţia este o mângăiere a lor. Ei se judecă fórte drept unul pe altul. Au cele mai clare noţiuni despre bine şi despre rěu. O faptă nobilă, respective istorisirea unei fapte bune 'i însufleteşte în měsură fórte mare.

Orbii iubesc fórte mult musica. Ea e bucuria, ea e viéţa lor.

Copíi orbi, abia intraţi în institut, sunt în stare a sta 2—3 ore nemişcaţi, numai sě pótă asculta musica, pe care o învaţă cu mare plăcere.

O, dacă i-aţi auzí cântând şi dacă i-aţi vedé cum stau cu fruntea ridicată, surîdênd aprinşi la faţă, tremurând de la început, răpiţi de acea armonie, care corěspunde întunecimii nesfârşite, ce pluteşte printrě ei!

Da, numai atunci aţi puté înţelege ce mângăiere dumnezeiască este în musică.

Şi cum se crede de glorios, şi cum 'l străluceşte faţa de strălucire aceluia către care a zis profesorul: „din tine va eşi un artist“. In ochii lor acela care ştie mai bine cânta, este un adevěrat rege, şi pe acesta îl iubesc şi cinstesc! Dacă se cértă, el îi împacă.

Copíii mici consideră pe cei mai mari, cari 'i învaţă a cânta, de părinţi.

Când se culcă îşi poftesc nópte bună, şi apoi aşezaţi în pat tot despre musică vorbesc. Ba pe unii, de-şi obosiţi de munca de peste zi şi de învěţat, îi poţi auzí încă nóptea târziu vorbind în şópte despre piesele musicale, despre musicanţii vestiţi, despre instrumentele musicale, etc.

Cea mai mare pedépsă pentru ei e: a nu le permite sě vină la ora de musică. Chiar şi numai ameninţarea le causézâ mare durere. Aceea ce este pentru ochii nostri lumina, este pentru ei musica.

Un şcolar într'aceea întrébă, că n'ar putea merge sě-i vadă?

Se póte, rěspunse profesorul, dar' voi nu mergeţi acum, ci mai târziu, când veţi puté înţelege cât e de mare nenorocirea lor, şi când le veţi puté arăta compătimirea, ce o merită.

E priveliştе tristă, dragii mei, a-'i vedé cum stau sěracii la feréstra deschisă, ca sě respire aer curat, cu faţa nemişcată ca şi când ar prití acéstă luncă verde şi acesti munţi vineţi pe cari îi vedeţi voi, şi mai ales când cugeţi, că ei nu věd nimic, şi că nu vor vedé nimic din aceste nespuse frumseţi! Atunci ţi-se strînge inima, ca-şi când ai fi devenit orb însuţi!

Aceia cari s'au născut orbi, cari nici odată n'au vědut lumina, sunt mai puţin de compătimit, căci neavênd ideiă despre nimic nici nu deplâng nimic.

Dar' sunt apoi astfel de copíii, cari numai de câteva luni sunt orbi, cari îşi aduc aminte despre tóte, şi înţeleg fórte bine, că ei au perdut totul! De mila acestora ţi-se rupe inima.

Diminéța între orele 9—11 s'a celebrat serviciu divin cu parastas solemn în biserica parochială din loc. Au servit preotul P. Rimbaş şi prof. gimn. St. Albu; ear' corul elevilor a cântat cântările liturgice, atât la liturgie cât şi la parastas.

In decursul parastasului s'au adunat mai mulţi preoţi, închinători memoriei marelui archiereu, anume: I. Perian din Criştior, I. Jurca din Cebea, I. Fugătă din Luncoiul-inf., Andron Bogdan din Ţereţel, Savu Stănilă din Ribiţa, N. Florea din Rişca, şi învěţătorii P. Rusu din Cebea şi I. Faur din Criştior. E de amintit, că unii dintrě aceşti preoţi şi a casă serviseră serviciul dumnezeesc şi spuseseră copíilor de la şcólă, că cine a fost Şaguna.

După serviciul dumnezeesc din biserică: elevi, profesori, întrě cari şi meritaţii profesori pensionaţi G. Părău şi C. Costin, preoţi şi popor s'au adunat în sala de cant, unde s'a serbat ziua sfântului Andreiu conform programului publicat în „Tel. Rom“. nr. 130. Atât cântările, cât şi declamarea au decurs bine. In cuvêntul ocasional s'a pus deosebit pond pe *însemnătatea institutelor culturale naţionale* prin cari Şaguna a asigurat *libertatea naţională, şi cea bisericéscă* revendicate pe séma poporului român. S'a arătat datorinţa ce o avem faţă de institutele naţionale culturale chiămate a ne lumina, consolida şi asigura esistinţa naţională. S'a descris cu deamĕruntul persóna Marelui Andreiu aşa după cum a zugrăvit'o cel mai competent bărbat, P. S. Sa episcopul Nicolae Popea în biografia archiepiscopului şi metropolitului Andreiu baron de Şaguna (pag. 63—68). In fine s'a arătat interesul M. Andreiu faţă de gimnasiul din Brad, înfiinţat prin a sa înţeléptă conducere, de la anul 1869—1873, şi s'a încheiat cu memorabila epistolă-mulţămită de la 1 Dec. 1870, prin care Şaguna mulţămeşte profesorilor pentru gratulaţiunile de la ziua numelui şi îi îndémnă sĕ fie comunicativi cu poporul, sĕ 'l îndemne sé-şi dee copiii la învĕţătură, şi sĕ ţină în fie-care an barem câte 10 conveniri, prelegeri publice despre însemnătatea învĕţăturei şi altor chestiuni de interes public, ear' la sĕrbători sĕ iese în comunele din apropierea Bradului şi sĕ rĕspândéscă razele luminei, culturei şi moralei. — De-şi cuvêntul ocasional a fost un studiu vrednic de recetit şi reascultat şi sala prea mică pentru publicul şi tinerimea adunată, totuşi a fost ascultat cu încordată băgare de sémă până la încheiere şi rĕsplătit cu lacrămi şi aplauze. Toţi se bucurau, că în timpuri atât de grele Dzeu ni-a trimis un bărbat atât de ilustru şi înţelept, şi toţi erau întristaţi, că atât de curênd a trebuit sĕ 'l perdem. Dar' bun e Dzeu! El veghiază asupra nóstră! Sĕ urmăm poveţele Marelui Andreiu, sĕ ascultăm de vrednicii sei urmaşi, sĕ jertfim pentru cultura naţională tot ce avem, şi trebue sĕ urmeze pentru noi un viitoriu mai bun.

Incheierea serbării s'a făcut distribuindu-se drept premii pentru clasele III şi a IV-a gimn. dicţionare române, latine şi germane de L. Şăineanu, A. Viciu şi Dr. D. P. Barcianu în preţ de 40 cor. din venitele „fondului Şaguna“ de la gimnasiul din Brad, şi intonându-se imnuri de mărire.

Astfel a decurs ziua sf. Andreiu în Brad. Avem speranţă că cei chiămaţi se vor îngriji, ca la proxima serbare şcolară sĕ se deschidă publicului o sală mai spaţiósă, fie chiar şi cea de gimnastică, unde în tignă sĕ putem gusta prestaţiunile tinerimei studióse, speranţei nóstre, şi ale profesorilor, cari cu inimă curată şi interesată faţă de progresul nostru cultural, ştiind sĕ ne conducă la recunoştinţă, lumină, adevĕr, plăcut şi frumos, la virtute, şi sĕ ne facă sĕ ne lăpădăm de urît, pismă şi egoism.

Delabrad.

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în Sebeşul-săsesc.

— 14 Decembre n.

Preoţimea din tractul protopresbiteral Sebeş a fost convocată în conferenţă pe 6/19 Novembre a. c., în Sebeşul-săsesc.

In acésta zi, premergênd serviciul divin şi parastas pentru rĕposatul preot Ioan Stoicuţa, celebrat de preoţii Ioachim Cărpinişan, Nicolae Cărpinişan, Petru Cucuian şi Nicolae Costea, sub conducerea protopresbiterului *Sergiu Medean*, a urmat predica ţinută de părintele Nicolae Cărpinişan, a cărei temă era evangelia din Dumineca fiului rătăcit, adecă în legătură cu regularea petrecerilor tinerimei, ce este pe cale de a se introduce în tóte parochiile din tractul acesta.

După sĕvêrşirea acestora la 10½ ore preoţii s'au întrunit în sala festivă a şcólei, unde protopresbiterul prin o cuvêntare potrivită a deschis conferenţa preoţéscă.

Se face apelul nominal, în urma căruia se constată a fi absenţi preoţii: Vasile Dobre din Căpâlna; Ioan Dura din Deal; Simion Mihu din Cacova; George Perian din Şugag şi Ioan Muntean din Órda-de-sus. Ca nemotivată s'a aflat absentarea părintelui George Perian din Şugag, care se pedepseşte cu o amendă de 10 cor. în favorul fondului protopopesc, ear' faţă de preotul Ioan Muntean din Órda-de-sus conferenţa decide: sĕ se aştérnă la Preaveneratul consistoriu actele necesare pentru pensionarea lui din oficiu.

Pe acest preot conferenţa 'l află incapabil de serviciu, ceea ce se dovedeşte atât prin etatea sa înaintată, cât şi prin scrisórea înaintată oficiului protopopesc pentru scusarea absentării sale de la conferenţă. Trecêndu se la programa conferenţei se ceteşte protocolul conferenţei din anul trecut şi se verifică.

Se pune la ordine discuţia asupra serviciului divin.

Acesta se priveşte de bine celebrat, dar' pentru viitoriu conferenţa opinéză a se însărcina cu ţinerea serviciului divin numai câte un preot, ear' unul cu predicarea. Astfel se crede a se puté constata mai bine prestarea fie căruia.

Predica părintelui Nicolae Cărpinişan se află de bine reuşită, şi preoţii primesc însărcinarea, ca la Dumineca fiului rătăcit sĕ predice parochienilor despre tema acésta şi sĕ facă încercarea de a pune în lucrare regulamentul pentru regularea petrecerilor tinerimei. Conferenţa stabileşte timpul pentru serviciile bisericeşti în modul următor:

1. Utrenia a) în Dumineci şi sĕrbătorii din 25 Martie (sĕrbătórea „Bunei vestiri“) până la 14 Septembre („Inălţarea sfintei cruci“) începutul la 7 ore dimineţa, ear' încolo începutul la 8 ore; b) în zilele de lucru serviciul utreniei sĕ se încépă totdeuna la 6 ore diminéţa.

II Insărarea (Avicernea): a) In sĕrbătorile Naşterii şi Invierii Domnului şi la Pogorîrea duhului sfânt începutul la 2 ore p. m: b) în Dumineci şi celelalte sĕrbători începutul la 3 ore p. m; c) în zilele de preste sĕptĕmână începutul la 4 ore p. m.

Pe lângă acestea pentru uniformitate în tóte parochiile se mai stabileşte, ca îngroparea Domnului din sĕptĕmâna mare sĕ se facă în Vinerea patimilor la 6 ore séra.

Părintele protopresbiter presentéză proiectul de plan cronologic pentru agendele de preste an ale oficiilor parochiale stabilit în conferenţa din anul trecut — dar' acum cu unele aditatamente.

Conferenţa le primeşte şi decide a se tipări în 500 de exemplare pe spesele fondului tractual, apoi a se distribuí parochilor spre conformare.

Presidiul constată cu regret că oficiile parochiele nu au satisfăcut corect însărcinării de a raporta despre punerea în aplicare a tuturor concluselor din conferenţa precedentă.

In urmă, se îndatoréză fie-care paroch, că până la 1 Martie 1905 sĕ raporteze oficiului protopopesc cel puţin despre punerea în lucrare a regulamentului pentru regularea petrecerilor tinerimei, despre înfiinţarea reuniunii femeilor pentru înfrumseţarea bisericilor, şi despre catechisarea adulţilor.

Cu pregătirea obiectelor de pertractat în conferenţa viitóre se însărcinéză scaunul protopopesc, şi cu acest punct fiind eshauriat programul, părintele protopresbiter prin o vorbire plină de poveţe închide conferenţa la ora 1½ p. m., invitând pe toţi preoţii la o masă comună în casa sa ospitală. Aici încă nu au lipsit confătuirile folositóre şi toastele: pentru Inalt Preasânţitul nostru Archiepiscop, pentru părintele protopresbiter şi familia sa. Astfel apoi preoţii s'au depărtat fiecare mulţămit şi ducênd cu sine cele mai bune impresii şi cunoştinţe folositóre pentru chiămarea sa.

Avram David
paroch.

NOUTĂŢI

Comisariu guvernial pentru şcólele medii gr. or. de sub jurisdicţiunea consistoriului archidiecesan (gimnasiul superior din Braşov, gimnasiul inf. din Brad şi şcóla reală inferióră din Braşov) e numit pentru anul şcolar curent dl *Kuncz* Elek, directorul districtual din Cluj pentru şcóle medii.

*

Distincţie. Domnul Constantin *Burdia*, president al comunităţii de avere din Caransebeş, a fost decorat cu ordinul Franciscc Iosif.

*

Promoţie. Sâmbătă în 10 Dec. st. n. la Universitatea din Cluj au fost promovaţi la rangul de doctori în ştiinţele juridice dnii Ioan *Prodan* din Chauchiş şi Octavian *Pavelea* din Năsĕud.

*

Palatul justiţiei — în grădina „Flora“. Jumĕtate din grădina *„Flora“* din strada „Schewis“ a Sibiiului, proprietate a fondului seminarial archidiecesan, a trecut în proprietatea statului, care a cumpĕrat'o cu 97,000 coróne, pentru-ca sĕ clădiască pe ea noul palat al justiţiei (tribunalul, judecătoria cercuală, etc.). Lucrările de clădire se vor începe la primăvară. Spesele sunt preliminate în sumă de 800.000 de coróne. Pe cealaltă jumĕtate a grădinei *„Flora“* va zidí consistoriului archdiecesan case de închiriat.

*

† Maria Cosma născ. Panaiot, mama dlui advocat din Timişóra, Dr. Aurel Cosma, a decedat Joi, 2/15 Decembre 1904 la orele 11 a. m. în etate de 58 ani, după scurte suferinţe. Rĕmăşiţele pămênteşti ale defunctei au fost înmormêntate după ritul gr. or. român, Sâmbătă, în 4/17 Decembre, la orele 2 p. m. de la locuinţa din strada Trei regi nr. 21, Timişóra-Fabric.

*

† Grigoriu Ghibu, paroch pens. în Şugag, după un morb îndelungat de 3 ani, împărtăşit fiind cu sfintele taine şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului, Mercuri în 24 Novembre st. v. la 10 ore a. m. în al 58 lea an al vieţii şi al 35-lea an al preoţiei şi fericitei căsătorii. Rĕmăşiţele pămênteşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă Vineri (26 Novembre) la 2 ore p. m. în cimiteriul bisericei gr. or. din Şugag. Fie-i ţerina uşóră şi memoria binecuvêntată!

*

Prune ardelene în Paris. In tómna acésta s'a făcut mare esport de prune ardelene şi ungurene la Paris, unde — cum raportéză o revistă economică — au avut mare trecere. Deosebi din comitatul Sătmar şi din comitatul Murĕş-Turda au fost esportate multe aşa numite „prune bistriţe.“

*

Arme în mâna copíilor. Trei copilaşi ai comerciantului Nóti din Zelau rĕmânênd singuri a casă şi jucându-se prin odăi au găsit în patul reservat unui óspe al comerciantului un revolvĕr. Copilul cel mai mărişor a luat revolvĕrul şi spăria cu el pe ceilalţi doi. Intr'aceea revolvĕrul s'a descărcat şi glonţul a nimerit în gură pe copilaşul cel mai mic, care după agonie de câteva minute a murit.

*

„Bunul Econom“ şi tipografia „Minerva“ — în licuidare. Conform conclusului luat în adunarea din 16 Octobre a institutului tipografic „Minerva“, societate pe acţii în Orăştie, direcţiunea institutului amintit face cunoscut, că în 27 Decembre st. n. la 10 ore a. m. va vinde prin licitaţiune publică (în cancelaria notariului public din Orăştie) tipografia „Minerva“ şi dreptul de editură a revistei „Bunul Econom“. Preţul de strigare 8000 coróne. Până înainte de începerea licitaţiunii pot sĕ se facă şi oferte în scris, cari au a se preda notariului public Sárosi Szabó Péter în Orăştie.

*

Frecuenţa şcólelor superióre. Statistica despre tinerii inscrişi la şcólele superióre din Ungaria pe semestrul prim al anului şcolar curent, publicată acum din partea guvernului, arată că au fost inscrişi 11.935 tineri. A nume: la universitatea din Budapesta 6558 (ordinari 5919, estraordinari 643), dintrĕ cari la facultatea juridică 3848, la cea filosofică 1476, la medicină 951, ear' restul la teologie; la universitatea din Cluj 2286, dintrĕ cari la f. juridică 1643, la filosofie 297, la medicină 139, la matematică şi ştiinţele naturale 138; la politechnicul din Budapesta 1370; la academia de jură din Pojon 294, la cea din Dobriţin 228, din Eperjes 219, Oradea mare 206, Caşovia 196, Agria 135, Sighetul-Marmaţiei 131, Kecskemét 112, Sárospatak 72.

*

Monument regelui Milan. Incă pe când era în viéţă regele Milan oraşul *Niş* a fost hotărit sĕ-i ridice un monument, spre care scop a votat 50.000 de franci şi a pus la cale o colectă publică. Resultatul colectei a fost numai 30.000 de franci, fiind-că regele Alexandru (fiul lui Milan) după-ce s'a fost duşmănit cu tatăl sĕu din causa căsătoriei sale, a interzis continuarea colectei. Banii adunaţi deja aveau sĕ se întrebuinţeze pentru alte scopuri, deosebi pentru înfiinţarea unei fundaţiuni militare, dar' oraşul Niş nu şi-a lăsat dreptul, ci a delegat causa la judecătorie. Zilele trecute judecătoria a enunţat, că banii nu pot fi întrebuinţaţi spre alte scopuri, ci numai spre scopul pentru care au fost colectaţi. Astfel regele Milan totuşi va avé monument în Niş.

*

Catastrofă — cu douezeci de victime. Mulţime de copíii de şcólă din Charleston plecând Joi în escursiune şi avênd sĕ tréсă rîul Elc, podul s'a rupt şi s'a prăbuşit în rîu împreună cu şése trăsuri încărcate cu copíi. Douĕzeci de inşi şi-au aflat mórtea în valuri.

*

Alimentarea robilor. Prin un ordin circular dat zilele acestea ministrul de justiţie a impus directorilor de penitenciare şi temniţe, ca alimentele vegetale (cereale şi legume) pentru robi — în cât procurarea acelora, în sensul legii, nu are a se face prin licitaţiune publică — sĕ le procure direct de la miciieconomi din comunele învecinate, ear' dacă esistă în loc magazin de bucate al tovărăşiei agricole, sĕ cumpere de la acel magazin alimentele necesare, pentru-ca astfel miciieconomii membri ai tovărĕşiei netrebuind sĕ solviască taxe de mijlocirea vînzării, sĕ-şi pótă valorisa mai rentabil productele.

*

In atenţia comercianţilor. Un tiner român comis (calfă) de băcănie, bun cunoscĕtoriu al limbii maghiare şi române, caută angagiament. Pretenţii modeste. Eventuale oferte sĕ se trimită sub adresa *„Tiner comis“* în *Sĕlişte* (comitatul Sibiiu) post-restant.

*

De la „Economia“ din Cohalm. Anunţăm că direcţiunea institutului nostru prin conclusul sĕu din 15 Dec. a. c. pe basa §-ului 10 din statute a anulat acţiunile nr. 529 şi 530. Cohalm, în 15 Dec. 1904. *Direcţiunea.*

*

Daruri de Crăciun sĕracilor. Dl *Benedek Albert*, alămar din Sibiiu, a dăruit suma de 40 coróne, din cari 20 cor. pentru daruri de Crăciun pe séma săracilor, ear' 20 coróne la fondul vĕduvelor şi orfanilor de meseriaşi, intemeiat de reuniunea sodalilor români din Sibiu.

Pentru săraci au mai dăruit dna Minerva Dr. Brote, din prilejul aniversarului al 7-lea de la mórtea soţului seu, mult regretatului Dr. Aurel Brote, 5 cor., Ioan Dron, protopresbiter emer. 3 cor., Nicolae Togan, protopop, Arseniu Bunea, protopop onorariu, Iosif Gomboş, paroch (Abrud sat), Dr. Eugen Piso, adv., dna Valeria Dr. Beu, fie-care câte 2 cor., Iosif Marschal, Lazaon Popovan şi G. Stassnei, croitoriu, fie-care câte 1 cor.

Stimabila dnă Luisa M. Lazar, soţie de asesor consist., a dăruit douĕ învĕlitóre mari de lână, 3 m. barchet şi 3 m. stofe de îmbrăcăminte, tóte noue; Elena Balteş, servitóre, o jachetă de érnă, dna Stancsay, soţie de căpitan r. de honvedi, 6 diferite îmbrăcăminte pentru băieţi şi băiete.

*

Ei mai au şi durerea, că simt că în creerul lor tóte se întunecă, până şi chipurile şi formele cele mai plăcute, simt că din memoria lor dispare chipul feţei persónelor celor mai iubite!

Un astfel de copil, cu cea mai mare tristeţă mi-a zis odată: Aşi vrea sĕ mai vĕd odată, măcar şi numai un moment, ca sĕ mai pot vedé încă odată faţa iubitei mele mame, pentru că nu-mi mai pot aduce aminte de ea“.

Şi dacă tatăl lor vine la ei sĕ 'i cerceteze, îi pun mâna pe obraz, îl pipăe de la frunte până la barbă şi până la urechi, ca sĕ 'l vadă cum e — şi aprópe nici unul nu vrea sĕ crédă că nu 'l póte vedé, îl strigă de multe-ori pe nume, rugându-l astfel sĕ 'l lase sĕ 'l mai vadă cel puţin odată.

Câţi ómeni es din acest mormênt plângênd, chiar şi de aceia a căror inimă e din pétră.

Şi dacă cineva iese de acolo, în urma posibilităţii lui de a vedé se crede o fiinţă estraordinară, pentru care casele, ómenii, ceriul nu sunt vrednice de privit!

Da, sunt convins, dragii mei, că întrĕ voi nu e nici unul, care când se va depărta din acel institut, sĕ nu voiéscă a da o parte din facultatea de a vedé, vre-unuia dintrĕ acei nenorociţi, pentru cari *sórele n'are strălucire, mama n'are faţă!*“

Efect miraculos se va obţiné prin crucea vindecătóre electro-magnetică R. B nr. 86,967, şi neîntrecute resultatele ce le póte arăta inventatorul acelei cruci dl Albert Müller, Budapesta Vadász-utcza nr. 42/V. In fie-care zi sosesc scrisori de mulţămită şi de recunoştinţă de la bolnavii vindecaţi. D. e. dl Steinhardt Iacob din Kula scrie aşa: „Cinstite dle Müller! Am onóre a-ţi aduce la cunoştinţă, că de când am întrebuinţat crucea magnetică R. B. nr. 86967, pe care mi-am procurat-o înainte de acésta cu 4 sĕptĕmâni, am scăpat de durerile reumatice, ce mĕ chinuiau de 15 ani, din care causă nu pot de ajuns a o recomanda deaprópelui nostru. Primeşte şi din parte-mi cele mai sincere mulţămite. Dumnezeu sĕ vĕ dee ani îndelungaţi şi norocoşi pentru sirguinţa şi activitatea dtale. Invenţia dtale merită nu 6, ci mii de coróne. Cu tótă stima Steinhardt Iacob.

Apărarea dlui A. Vlaicu.

In 3 Decembre n. s'au făcut în Scheiul-Braşovului alegerile municipale, cu un resultat, care a dat ansă la nemulţămiri şi la atacuri, îndreptate prin colónele ziarului „*Gazeta Transilvaniei*“ în contra celor din Scheiu, şi mai ales în contra dlui *Arseniu Vlaicu*, căruia i-se imputa căderea celor de pe lista clubului român faţă cu lista Scheienilor. In contra acestor atacuri îşi face acum apărarea dl *Vlaicu*, atât singur, cât şi prin condeiul dlui profesor *N. Sulica*, în o broşură apărută zilele trecute în Braşov, în care broşură sunt espuse faptele aşa cum s'au întêmplat, pentru-ca sĕ se pótă cunósce adevĕrul şi cine vrea sĕ se pótă face judecător în causă.

Din broşura acésta aflăm, că pentru cercul de alegere Scheiu s'a făcut candidarea celor 6 membri ce erau de ales pentru congregaţia comitatului Braşov, *fără consultarea celor din Scheiu*, ba chiar în contra voinţei lor, o greşală, care a provocat o declaraţie-protest din partea Scheienilor, şi *o nouă candidare*, compunerea unei liste pe care figura şi dl *Vlaicu*, cel-ce conform hotărîrei luate din partea clubului român *trebuia trântit cu ori ce preţ*. Resultatul acestei rupturi a fost, că Românii din Scheiu s'au presentat la alegerea din 3 Decembre cu *două liste*, dintrĕ cari majoritatea a întrunit'o lista dlui *Vlaicu*, românéscă şi ea.

Se spunea după alegere, că *Vlaicu* a învins cu ajutoriul Ungurilor, cu cari a legat alianţă politică. In broşură se arată însĕ, că peste tot străini au votat la alegerea din 3 Decembre 48, dintrĕ cari 30 cu lista lui *Vlaicu*, 18 cu lista cealaltă, şi se arată, că dacă nu vota nici un străin, nici cu unii nici cu alţii, resultatul era totuşi favorabil listei lui *Vlaicu*, care şi atunci rĕmânea învingătóre.

Lista clubului român era următórea: Vasile *Sfetea*, paroch, Ioan *Prişcu*, diacon, Andreiu *Bârsan*, profesor, Axente *Banciu*, profesor, Dumitru *Lupan*, antreprenor şi Dr. Nicolae *Vecerdea*, dirigent la „Albina“. Lista acésta a întrunit *80 voturi*. Ear' lista celor aleşi a fost următórea: Arseniu *Vlaicu*, director, 129 voturi, Vasilie *Sfetea*, paroch, 122 voturi, Octavian *Sorescu*, advocat, 119 voturi, Cornel *Aiser*, cassierul „Albinei“, 108 voturi, Mihail *Russu*, notariu de tribunal pensionat, 107 voturi, şi Nicolae *Sulică*, profesor, 107 voturi.

Mai conţine broşura un *protest* subscris de 186 alegĕtori români din Scheiu, în contra tendinţelor de a se vîrî întrĕ ei seminţele zizaniei şi ale certelor de partid, şi contra gonei pornite în contra dlui Arseniu *Vlaicu*, care posede întréga lor încredere. In restul broşurei se respunde apoi „*Gazetei*“, atât din partea dlui *Vlaicu*, cât şi din partea dlui *N. Sulică*.

Broşura a apărut în tipografia *Ciurcu & Comp.*, în Braşov.

Teatrul orăşenesc.

Direcţiunea teatrului german din Sibiiu îşi dă tótă silinţa spre a satisface gustului artistic al iubitorilor de teatru.

Sâmbăta trecută s'a jucat o tragedie comică „*Traumulus*“, distingêndu-se cu deosebire dnii Olmar şi Günther şi dşóra Bruk-[illegible].

Duminecă séra s'a dat frumósa operetă „*Die drei Wünsche*“, cu deplin succes; ear' Luni séra direcţiunea a avut buna ideiă de a introduce ceva nou în viéţa teatrală şi anume „*O séră literară*“, ca publicul prin piese scurte, declamaţiuni etc. sĕ fie pus în curent cu cestiunile mai noue literare. Serata literară, constătătóre din 6 puncte, a fost pe deplin succesă. Aprópe întreg personalul a fost ocupat.

Mercuri (21 Dec.): „*Alt Heidelberg*“. dramă în 5 acte de Wilhelm Meyer-Förster.

Joi (22 Dec.): „*Eine tolle Nacht*“, posă cu cântari, în 5 acte, de Freund şi Mannstädt.

Posta redacţiei.

Brad. Trimite manuscriptul cu posibilă grăbire. Se va face conform dorinţei.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Figura cea în forma trifoiului obvine des atât în architectura bisericilor, cât şi la diferitele ornamente şi mobile. Ea constă din un semicerc, de ale cărui capete se ţin alte două semicercuri. Are, fireşte, şi feliurite variante şi combinaţiuni.

Aşa o aflăm: la frumosul portal [1]) al bisericei *Domniţa-Balaşa* (fig. 1 pag. 2) precum şi la uşile laterale ale templei, la pridvorul *bisericei sfinţilor Voivodi* din Bucureşti, una din cele mai frumuşele biserici din România, o imitaţie a mănăstirii de la Argeş. Aici semicercul de la mijloc este ascuţit, ear' la pridovrul de la biserica *sfântului Spiridon* din Bucureşti variaţiunea este inversă, adecă semicercurile laterale sunt ascuţite; la mai multe icóne de pe templa bisericei *sfântului George nou* din Bucureşti. Aici mai aflăm şi o altă variaţie.

La ferestrile din afară de la cea mai vechie biserică a Bucureştilor, de la *biserica Bucur*, şi la vestita bisericuţă *Stavropoleos* (Bucureşti), încă obvine. Vezi figura nr. 11 pag. 32.

La ramele apostolilor, la uşile împĕrăteşti ale catapitesmei din biserica metropolitană de la Cernăuţi, de la Constanţa, la icóna lui Iisus şi a Mariei şi sus la crucifixul ei, la altariul bisericei parochiale din Putna (Bucovina, făcut 1760).

La stranele şi câteva din tronurile din biserica mănastirii de la Sinaia. La uşile laterale ale templei etc. Mai des ocură acésta formă în iconostasul bisericei *Amza* (Bucureşti), făcut de Babic, şi la tóte stranele şi mobilele din internul acelei biserici.

La grilagiul de pétră din jurul mănăstirii de la Argeş, cum şi la turnul castelului regal din Argeş, dăm de o aplicaţie specială a acestei figuri.

Atât a devenit de iubită acésta formă architectorică în România, în cât mulţi o declară de *formă naţională românéscă*. Architecţii mai noi o aplică ca atare cu pricepere la tóte vilele, edificiile publice, hotelurile (Caraiman, Edificiul eforiei spitalelor din Sinaia) şi casele mai frumóse, dimpreună cu brêul de la mănăstirea Argeş, Sinaia, de la biserica Amza (verde), sfinţii Voivodi şi Stavropoleos [2]) din Bucureşti etc., de-şi o regăsim şi la multe edificii bizantine monumentale; ba chiar şi la neîntrecuta faţadă a palatului Dogilor de la Veneţia.

La catedrala din Sibiiu s'au aplicat trifoii şi ca decoraţiuni speciale pe partea de-asupra a turnurilor din front sub cruci.

Intocmirile interne.

Dacă este, ca întrégă biserica, cu interiorul ei cu tot, se formeze un întreg artistic, ale cărui părţi singuratice sĕ stee între sine în deplină armonie, atunci şi întocmirile interne, câte le reclamă ritul oriental, trebue sĕ fie în conformitate cu stilul general al clădirii.

Adese-ori însĕ aflăm la biserici orientale întocmiri interne în stil *gotic*, *renesans*, *baroc*, ori chiar cu amestec de *rococo*, făcute de regulă la firme străine.

Cele mai frumóse şi mai cu gust sunt fără îndoélă întocmirile interne de la biserica mănăstirii din *Sinaia*.

Templa [3]) este sculptată la *şcóla de arte şi meserii* din Bucureşti; ear' celelalte mobile [4]) sunt lucrate de un măiestru particular de la Bucureşti, tóte după planul compus de architecţii eforiei spitalelor *G. Mandrea* şi *Ioan G. Pompilian*, fiiul pictorului deja amintit. Cest din urmă mi-a comunicat, că s'au făcut studii speciale prin cele mai vechi biserici din România, adunând cu isteţime motivele şi figurile, decoraţiunile, aflate în diferitele locuri; şi pe basa acestora s'au compus planurile, aşa în cât sculptura, atât de la catapitésmă, cât şi de la amvon, tetrapode, pulturile cântăreţilor, tronurile archiereşti, regale şi princiare, strane etc. este o adevĕrată composiţiune artistică din cele mai originale forme şi desemnuri.

Eu însu-mi am dat în biserici vechi de unele obiecte, cari au inspirat pe plănuitori.

Forma, croiul stranelor de şedut, o aflăm prin cele mai vechi biserici de lemn şi de prin Transilvania; dar' fireşte aicia sunt numai simple de tot, croite din bardă; pe când cele de la Sinaia sunt bogat şi admirabil ornamentate cu fine şi variate sculpturi luate din diferite stiluri. (Vezi fig. 8 pag. 21 unscaun admirabil).

De mare interes ar fi pentru noi în viitor, dacă specialişti pricepuţi ar colecta tóte motivele şi decoraţiunile de sculptură, ce se află la diferitele obiecte, făcute de mâna ţĕranului român, precum: la porţi şi portiţe, cuiere, blidare, beţe de ciobani, furci de tors, fluere, cruci de la morminte, scaune şi laviţe de şezut, uşi, etc.

Un artist, studiind cu temei şi cu sistem aceste forme şi ornamente şi inspirându-se din ele, ar putea compune unele obiecte şi mobile fórte originale şi de preţ.

Şcólele de meserii din România, susţinute din partea statului, ar trebui sĕ facă tot posibilul în direcţiunea acésta. Şcóla cheramică de la Tîrgul-Jiu d. e. a şi espus la esposiţiunea „Asociaţiunii pentru înaintarea şi rĕspândirea ştiinţelor“, ţinută la Bucureşti în tómna anului 1903, lucrurui minunate, lucruri din motive româneşti, aflate pe óuĕ împistrite (încondeiate).[5])

Sculptorul Ioan Pîslea.

La Cernăuţi am aflat, că sculptorul *Ioan Pîslea,* conducĕtoriul şcólei de sculptură de la Câmpulung, confecţionéză la comandă mobilier de casă după modele ţĕrăneşti. — Despre acest mobilier au afirmat în timpul din urmă unele ziare de ale nóstre, că este compus din obiecte de adevĕrată artă naţională. O asemenea garnitură de mobile a cumpĕrat renumitul folklorist şi preot S. *Florian Marian* din Bucovina, şi — espunêndu-o la esposiţia amintită mai sus — a şi fost premiată cu medalia de aur.

Ele au atras chiar şi atenţiunea străinilor. Milionariul polon *Bučcovochi* din Leov a pus aceste mobile române în salonul sĕu, delăturând cele de plüş şi mătasă.

Acest început laudabil trebue deci cultivat cu stăruinţă; ear' publicul român are datorinţa a 'l sprijini.

Ioan Pîslea este Bănăţean, născut în *Bozovici*. A început a învĕţa sculptura la un sculptor privat. Fericitul general *Traian Doda*, presidentul comunităţii de avere a grăniţerilor români din Bănat, l'a trimis, ca stipendist, la Timişóra, unde a învĕţat sculptura în curs de 3 ani. Aici a primit cu ocasiunea unei esposiţii între mai mulţi inşi premiul prim. Indemnat de acest succes Doda a stăruit sĕ mérgă şi la Viena, unde a urmat cursul de scuptură 4 ani în „şcóla industrială c. r.“ de sub conducerea profesorului şi vestitului sculptor *Anton Breneck.*

De aici era sĕ mérgă la Laibach sau la Stein, ca instructor de sculptură. Dar' într'aceea — întâlnindu-se cu preotul nostru militar în retragere, Venerabilul protopop *Sava Popovici,* — acesta l'a îndemnat sĕ trécă în Bucovina.

Părintele Popovici aflase de la metropolitul *Dr. S. Morariu* A., că archidiecesa Bucovinei are lipsă de un sculptor, pe lângă vestitul pictor român E. Bucevschi. Acéstă recomândare i-a fost binevenită. S'a dus cu plăcere. Intemeindu-se întru aceea şcólă industrială din Câmpulung, de la 1895 a fost angajat ca profesor de sculptură. — Aici funcţionéză şi azi. In Bucovina a făcut catapitesmele din mai multe biserici. Aşa la *Berhomet* (1889) în stilul *noulbaroc-vienez*, *Ostriţa*, *Dorosouţ*, *Samuşin*, *Igeşti*, *Stăneşti* etc. şi la *Borgo-Prund*, în Ardeal.

Ştiind el de la noi, că în ornamentarea internă a catedralei din Sibiiu dorim a accepta cât de multe motive originale româneşti, s'a silit a compune un plan de templă curat românéscă. Planul cuprinde admirabile sculpturi originale, cari de sine luate sunt frumóse, dar' ca intreg nu este productul artistic, în care singuraticele părţi, de curênd studiate şi combinate, în mod natural şi neforţat sĕ se desvólte una din alta, formând un întreg sleit şi plin de armonie şi naturalitate. De aceea n'a putut fi acceptat. Singuraticele motive româneşti trebuesc deci plămădite mai întâiu în creerul unor desemnători-artişti, cari sĕ cunóscă tainele efectului diferitelor forme de sculptură, şi apoi cu timpul sĕ plănuéscă ceeace am dorí.

Póte că şi ochiul multora mai are lipsă de timp, până sĕ se dedeie cu aceste forme originale.

Ruşii şi în deosebi şcóla de sculptură c. r. din *Zakopane* (Bucovina) încă au început a aplica motivele lor naţionale nu numai la mobile etc., ci chiar şi la frontare. Numita şcóla a produs iconostase în stil curat rusesc. Unul este tocmai în Zakopane.

Ludovic Kandler.

Pictorul din München *Ludovic Kandler* [1]) carele ca concurent s'a interesat de intocmirile catedralei nóstre, încă a făcut la îndemnul meu şi însoţit de nepotul meu cleric *George Rusu*, un bun şi espert desemnător, escursiuni prin mai multe sate româneşti, ca Rĕşinari, Sĕlişte, Rodu, Poiana-Sibiiului, Laz, Şugag, Gurasada, Gothatea, munţii apuseni, şi mai multe localităţi din România etc. şi au desemnat multe motive de sculptură românéscă şi cruci de prin cimiterii. Am admirat multe din copierile făcute, cari au pentru noi deosebită valóre, nu numai pentru-că sunt frumóse, ci şi fiind-că sunt româneşti. In ele dominéză mâi mult liniile óble.

Interesându-se acest pictor de planul întocmirilor interne ale catedralei nóstre, l'am îndemnat a aplica şi el în planurile sale cât mai multe motive româneşti, ceea-ce a şi făcut. In proiectul sĕu ori-ce român regăseşte cu uşurinţă împistririle de pe furcile de tors, de pe bâtele ciobăneşti, cioplite în patru şi mai multe muchi, de pe alte obiecte sculptate şi de pe cusături ţĕrăneşti. Dar' greutăţile începutului nici aici n'au putut fi învinse.

C. M. Babic.

Catapitesmele şi mobilieriul multor biserici renumite din regatul român sunt sculptate şi lucrate de C. M. *Babic* de la Bucureşti, sau de tatăl sĕu, acum repausat. E sculptor bun. Ştie folosí cu pricepere motive bizantine; ici colea şi forme devenite româneşti. Pagubă numai, că în România se fac comandele cele mai scumpe în străinătate, ocolindu-se măestrii proprii.

In unele locuri (d. e. la biserica Amza) figurile sculptate sunt mari şi nu aşa filigrane, ca la multe iconostase vechi, cum e bunăóră şi cel de la biserica română din Predeal (în Branul Transilvaniei), care 'i o lucrare de mare valóre şi ca arta şi ca vechime. Acest frontariu a fost al bisericei sfântului Nicolae din Braşov-Scheiu, de unde l'au dat comunei Predeal, înlocuindu-l cu altul fără valóre deosebită.

Aceste forme provin mai dure póte de la comanda proprietariului şi de la preţul oferit.

Babic este încredinţat cu facerea iconostasului de la catedrala din Sibiiu, avênd însărcinarea a aplica motive româneşti acolo unde se póte, ceea-ce a şi făcut, mai ales la columnele de lângă icónele de jos şi la alte locuri potrivite.

---

[1]) În portal sui pe şepte trepte de pétră. Tot câte şepte sunt la tóte patru întrările laterale. Peste tot la acéstă biserică nrul 7 jócă rol preponderant.

[2]) Brâul de la Stavropoleos este de asupra ferestrilor şi nu este împletit, ci compus din decoraţii cu frunze.

[3]) Costă 36,000 lei.

[4]) Costă 45,000 lei. Auritura e fórte bogată.

[5]) Vezi „Telegraful Român“ din Sibiiu nr. 121 şi 122, 1903, şi „Drapelul“ din Lugoj nr. 30 1904.

[1]) Acest pictor a aplicat tot motive româneşti la ornamentarea bisericii din Zlagna (archidiecesa Transilvaniei). Ţĕranii români de acolo s'au bucurat mult, când au vĕzut „*formele nóstre*“ — cum ziceau ei — aplicate în biserică.

Prestolul.

Prestolul, sau *sfânta masă* în 4 colţuri, este obiectul cel mai indispensabil în ori-ce biserică (de la προστίθημι =a pune înainte). Se mai numeşte şi *jĕrtfelnic.* Simbolisézĕ mormêntul Domnului. Prestolul cuprinde *móştele* sfinte din trupul sfinţilor. In vechime liturgia se oficia pe mormintele martirilor.

Prestolul pĕnă la marele Constantin se făcea din lemn, precum îl găsim încă în tóte bisericile nóstre vechi. Mai târziu au început a-'l face şi din piatră cioplită, ori chiar de zid. Bisericile mai bogate (Sinaia, Mirĕuţi) au folosit marmora. In Rusia găsim biserici, unde e întreg din argint. Aşa în biserica [1] Adormirii (Uspenskaia) din mănăstirea Lavra (Kiew).

Prestolul constă din un picior sau o basă-postament, şi din placa mesei. Lespedea mesei se aşază pe acest picior, mai gros sau mai subţire. In o cufundătură, făcută anume în mijlocul piciorului, se pun după prescriptele rituale sfintele móşte de ale sfinţilor, şi apoi se aşază lespedea de masă, lipindu-se de picior cu ciment. Aşĕzarea şi lipirea acésta se face cu ocasiunea sfinţirii bisericei. La sfinţirea bisericei renovate din Sinaia (Rosalii 1903 [2]) era un mecanism anume pentru ridicarea placei. Manipularea acésta îngreună întreg actul sfinţirii; de aceea în timpul mai nou s'a întrodus în metropolia ortodoxă română a Ungariei şi Transilvaniei usul, că sfintele móşte se aşază, nu în picior, ci în însaşi lespedea mesei. Acest us l'am observat şi în Bucovina. Prestolul bisericei *Mirĕuţilor* este găurit la 5 locuri (la mijloc şi la 4 colţuri). Găurile se astupă după aşĕzarea móştelor cu mastix şi ciment. In jurul găurii de la mijloc este o săpătură mai puţin afundă, în formă de cruce, în care se aşază un capac, şi se fixézĕ cu ciment. In dosul prestolului e o vatră pentru aşĕzarea unui pergament comemorativ. Figura de mai jos indică suprafaţa.

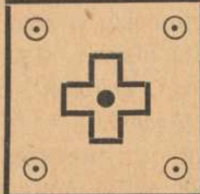

Prestolul din biserica Mirĕuţilor.

In metropolia nóstră, fiind bisericile mai sărace, prestolul se face cel mult din cărămidă, sau piatră cioplită. Sfintele móşte se aşază în o gaură de la mijlocul mesei. Spălarea zidului şi a lespedei de pétră produce tină, de aceea peste lespedea acésta noi mai aşezăm un *capac din lemn* vêrtos, bine jiluit, care se potriveşte fix pe suprafaţa prestolului. Acesta se spală cu aromate, etc. Pe el se ţintuesc cu cuie de desemn şi icónele sfinţilor evangelişti: I. Ioan, II. Mateiu, III. Luca, IV. Marcu.

Antimisul.

Pe prestolul învălit în *cămaşă* albă şi *inditiu*, colorat şi ornamentat, brodat etc., se pune *antimisul* = o pânzătură frumósă, cu icóna aşezării lui Iisus în mormênt. Fără de acesta nu se póte oficia sfânta liturgie. Cuvêntul antimis însemnézĕ „în loc de masă". S'a întrodus pe vremea persecuţiunilor, când creştinii nu puteau sĕ-şi facă prestóle stabile, sfinţite de către archierei. Astfel episcopii dĕdeau creştinilor asemenea pânzături, sfinţite totdeuna de archierei, în cari erau cusute sfintele móşte. Deci ele înlocuiau prestolul, în care încă se îngrópă móşte. Antimisul s'a susţinut însĕ şi mai târziu, căci — înmulţindu-se creştinii — episcopii nu ajungeau a sfinţí tóte bisericile. Aşa li-se trimitea, ca şi azi, cel puţin antimis sfinţit.

Este cuviincios a se învălí antimisul în aşa numita *învălitóre*, cum se făcea şi în vechime (ilitonul = εἰλέτον) giulgiul, cu care Iosif cel din Arimatia a învălit pe Christos.

Biserici cu mai multe prestóle.

Istoriograful *Eusebiu* şi alţii ne spun, că şi în vechime în o biserică era *un altariu* şi *un prestol.* La apuseni însĕ s'au întrodus mai târziu mai multe altare în aceeaşi biserică, pe când la rĕsăriteni s'a susţinut în general usul vechiu.

Cu tóte acestea, spre deosebita mea surprindere, am aflat şi în orient datina de a aplica în *una şi aceeaşi biserică mai multe prestóle, sau chiar altare.*

Ieromonachul *Mina Panaitescu* de la Sinaia, care a petrecut mai mult timp la mănăstirea ortodoxă română (prodromul) din muntele *Atos*, mi-a indicat mai întâiu biserica, unde a-şi putea sĕ mĕ conving despre acest us. Anume la biserica de la mănăstirea de maice *Ciorogârla* de lângă Bucureşti, unde stariţa este sora nemuritoriului *Eliade Rădulescu.* Aici, intrând în biserică, vezi la frontariul comun 9 uşi. Altariul este împărţit în 3 odăi, una mijlocie şi 2 laterale. In fie-care duc câte 3 uşi, şi fie-care odaie are un prestol separat. Pe lângă *3 prestóle* biserica are şi *3 hramuri.* Un prestol are hramul *Sfânta Treime*, altul *Naşterea Maicei Domnului*, ear' al treilea *Bunăvestirea* sau *Adormirea Maicei Domnului* (?). La fie-care hram preotul serveşte la prestolul respectiv.[3]

Asemenea are *3 prestóle* şi *9 uşi* biserica de la Lavra a *sfântului Atanasie* (mănăstire mare grecéscă a superiorităţii bisericeşti din Atos), precum şi 3 hramuri.

Prima biserică, pe care eu am vĕzut-o cu asemenea întocmiri este *biserica grecéscă de la Brăila*, care are earăşi *3 prestóle*, dar' numai cu 5 uşi. O uşă mare este la mijlocul catapitesmei comune. Inaintea acestei uşi stă înlăuntrul altariului *un prestol mare*, de-asupra căruia se ridică un baldachin fix, puternic şi bogat în ornamente.

In spre drépta uşei de la mijloc urmézĕ icóna lui Iisus şi imediat a lui Ioan Botezătoriul, 2 columne, apoi uşa laterală sudică, şi de-asupra uşei stă o icónă: *Fântâna vindecătóre*, cu un numĕr mare de bolnavi, apoi earăşi *altă uşă* (de ordinar închisă). In faţa acesteia stă în altariu *alt prestol*, şi în fine se încheie partea dréptă a catapitesmei cu icóna *sfântului Nicolae.* Deci 2 uşi sunt lângă olaltă. In stânga uşii împĕrăteşti urmézĕ icóna *Mariei* şi *Bunăvestirea* (un hram), 2 columne, apoi icóna *sfântului Gerasim* ca archiereu şi o *uşă* de regulă închisă. Ia faţa acesteia stă în altariu prestolul al 3-lea. Imediat uşa *laterală nordică*, şi de-asupra ei *sfântul George*, călare.

Uşile cele închise se folosesc ca uşi împerăteşti la acele ocasiuni, când se oficiază sfânta liturgie la prestolul drept sau stâng, ori devine o uşă laterală împĕrătéscă.

La sĕrbători mai mici d. e. se liturgiseşte la un prestol mai mic, şi atunci una din uşilele închise este chiemată a serví ca uşă împĕrătéscă. Spaţiul altariului era la început astfel proiectat, ca sĕ fie separat prin păreţi speciali în 3 altare. Liniile punctate indică păreţii, ce erau sĕ se facă, ca astfel fie-care altariu sĕ fie separat, cu proscomedie şi rêndueli liturgice deosebite. Biserica are mai multe hramuri. Vezi fig. nr. 50, pag. 207.

Acest us ne reaminteşte aceeaşi datină din bisericile apusene, în cari asemenea aflăm mai multe altare, aşezate în diferitele părţi ale internului bisericei.

Mai ales în Rusia aprópe tóte bisericile mai însĕmnate încă au 2—3 şi şi mai multe altare. Aşa d. e. *catedrala sfântului Vasilie din Moscva* are 12 altare, după numĕrul celor 12 praznice împĕrăteşti. Ele sunt suprapuse în 2 rânduri sau etage, formând óre-cum tot atâtea capele împreunate prin mai multe galerii de comunicare. De fapt ar fi sĕ fie 12 capele, sau paraclise, sub acelaşi acoperemênt şi cu unele părţi comune. Ele formézĕ un labirint întreg.[1]

Biserica de la mănăstirea *Smolni* din *Petersburg* are 3 altare. Asemenea şi biserica cea mare a mănăstirii *Lavra Pecersca*, numită *catedrala Uspenskaia* (Adormirei) de la *Kiew*, are 3 altare. 3 altare are şi *catedrala Uspenskaia* din *Moscva.*

In mănăstirea de călugăriţe Voznesenskij de la Moscva se află biserica *sfântului Mihail*, care e compusă din 2 corpuri bisericeşti suprapuse. O asemenea biserică am vĕzut şi la München. Ací sunt în parter scenele patimilor Mântuitoriului jur împrejur, etagiul prim este mai luminos. Acolo am ascultat misa. Asemenea aflăm mai multe prestóle la o biserică din muntele *Choreb*, în Arabia.

Deci atât în bisericile de la comune mai mari, cât şi în cele de la mănăstiri, aflăm mai multe prestóle şi chiar altare întregi. Acest lucru este provocat de trebuinţele credincioşilor cu feliurite ocupaţiuni. In o biserică bine condusă trebue sĕ găséscă creştinul la ori-ce timp mângăierea cuvenită. Astfel în bisericile din Rusia d. e. pănă 'n ziuă oficiază *un preot* la *un prestol* sfânta liturgie pentru poporenii cari preste zi au daraveri neamânavere la fabrici, la câmp etc.; ear' mai târziu oficiază *alt preot* la *alt prestol* earăşi sfânta liturgie pentru publicul care la acel timp póte cerceta biserica; ear' publicul cel mai ales asistă la liturgia care se începe între órele 9—10 a. m. Astfel obvine şi în orient, că în aceeaşi zi se oficiază mai multe liturgii, dar' fireşte, la termine şi prestóle separate, şi fie care liturgie o slugeşte alt preot; respective sub un acoperiş se află une-ori mai multe capele, prestóle, altare, paraclise cu unele părţi comune şi la fie-care se póte oficia odată la zi liturgia.

Este însĕ nepermis, ca *un preot* se servéscă în *aceeaşi zi* şi la *acelaşi altariu mai multe liturgii.*

Baldachin.

De-asupra multor prestóle se află acopereminte, fixate pe 4 sau 6 stâlpi, sau în tavanul altariului, numite *baldachin*, *chivoriu* sau *cuvucliu*, sau *oranist*, sau *umbrariu* (tabernaculum, σκήνη). Aşa în multe biserici din muntele Atos, la Curtea-de-Argeş, la catedrala din Cernăuţi, la biseriaa grecéscă din Brăila. El însemnézĕ *darul lui Dumnezeu*, care — ca o umbră — se revarsă asupra prestolului. Are forma unei cupole mici; pe boltitura din lăuntru este zugrăvit ceriul (ἡμισφαίριον), ear' la mijloc atârnă une-ori (Atos) un *porumbel* de metal; de aceea se numeşte şi *columbarium.* Porumbul serveşte de chivot (numit şi ἀρτοφόριον) pentru păstrarea tainelor pe sama celor bolnavi. Azi în multe biserici chivotul are forma de biserică (vezi pag. 164), une-ori forma unui mormênt. Există şi *baldachine portative*, dar' în biserica orientală acestea nu prea sunt în us. Aşa nu sunt în muntele Atos, în Cernăuţi, în România. Dar' se foloseşte baldachinul la procesiuni mari atât în Constantinopol, cât şi în Ierusalim. Il pórtă 4 călugări. Asemenea există şi la metropolia ortodoxă română din Sibiiu, procurat de marele Şaguna, la biserica din Sĕlişte, Alba-Iulia, etc.

(Va urma).

---

[1] In strana stângă zace aici sub o piatră de marmoră négră marele metropolit rusesc, *Petru Movila*, român basarabean. 1674.

[2] Tipicul provede, ca sfinţirea unei biserici sĕ nu se întêmple în ziua hramului. La Sinaia însĕ împrejurările au adus cu sine sĕ fie a doua zi de Rosalii. La spălarea prestolului pot lua parte şi femei, regina etc. Mai târziu însĕ ele nu pot intra în altariu.

[3] Imprejurările nu mi-au permis pănă acum a vedea însu-mi acéstă biserică.

[1] Vezi şi *„Călĕtorie în Rusia"* de archimandritul *Nifon Popescu*, egumenul de la mănăstirea Sinaia. Bucureşti. Tipografia cărţilor bisericeşti 1903. Pag. 16, 27, 29, 39.

Nr. 862 1905. [334] 1—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă parochul *Ioan Cocan* din parohia de clasa a treia din **Mândra**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, prin acésta se publică concurs cu termin de 36 zile de la prima publicare în „Telegraful Român".

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumĕtate din venitele fasionate în cóla B pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au sĕ-şi înainteze petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş pană la terminul deschis, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sĕrbătóre la biserică spre a cânta şi cuvênta, eventual a celebra.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop adm.

Sz. 1299 1604. [332] 2—2

Arverési hirdetmény.

Szeben vármegye nagydisznódi főszolgabirói járásába bekebelezett Felső-Sebes község tulajdonát képező „Părĕu sec" erdőrészben üzemtervileg előirt mintegy 1300 kat. holdon termelhető **13.000 űrméter bükktüzifa** zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános árverésen 1905. évi január hó 12-én d. e. 9 órakor Felső Sebes község irodájában fog eladatni.

Kikiáltási ár 5200 kor.

Bánatpénz 520 kor.

Útóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Irásbeli zárt ajánlatokhoz a kiirt bánatpénz csatolandó.

A részletes árverési feltételek Felső-Sebes község elöljáróságánál és a nagytalmácsi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők.

Felső Sebes 1904. évi deczember hó 13 án.

Elöljáróság.

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preţ de **8, 10** şi **12 fileri.**

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.".* (90)35—52

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan

Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu."

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 134 Sibiiu, Sâmbătă 11/24 Decembre 1904 *Anul LII*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 80 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Asimilarea.

Sibiiu, 23 Decembre n.

Politica magiară culminéză în faptul, că se dorește o poporațiune pe séma statului ungar, care de la un capèt al țerii până la celalalt sĕ fie de naționalitate magiară, ori cel puțin sĕ vorbéscă, cu mic cu mare, ungurește. Acesta ar fi *statul unitar magiar,* visat de cei ce 'l doresc, un stat locuit de un singur popor, cu o singură limbă, cu limba, nu numai oficiósă, ci și de înțelegere întrĕ olaltă, unguréscă.

Va fi realisată vre-odată acésta dorință a Magiarilor? Cu greu s'ar puté afirma așa ceva, după starea de astăzi a lucrurilor, când tóte popórele nemagiare din patrie sunt deșteptate la conștiință națională, și tóte sunt firm hotărite sĕ trăiască așa cum le-a lăsat Dzeu pe acest pămênt, cu obiceiurile lor și *cu limba lor.*

Politica magiară chiar și numai din acest punct de vedere ar fi deci greșită, pentru-că spre a magiarisa țéra cu desĕvêrșire, este neîncunjurat de lipsă, ca sĕ fie popóre în țéră pe cari sĕ le poți magiarisa. Dar' popóre dornice de a fi magiarisate nu sunt în statul ungar, pentru-că nici unul din ele *nu vrea* sĕ fie magiarisat, ci tóte împreună *se apără* în contra magiarisării.

Dar' și mai greșită e politica magiară din motivul, că magiarisarea atât de mult dorită se caută sĕ fie efectuită peste nópte, ori cel mult în câțiva ani. Iute și de grabă, pentru-că dacă nu ne magiarisăm statul, nu mai putem esista ca stat magiar! Acésta e lozinca politicei șoviniste magiare.

Adecă aceea ce nu s'a putut face în curs de o miiă de ani, sĕ se facă *în câțiva ani,* și sĕ se facă acum, când — cum am spus — conștiența națională e deșteptă și vie în fie-care popor? Sĕ se facă iute și de grabă aceea, ce chiar și în casul că s'ar puté face, nu într'un an doi, ci în douĕ-trei sute de ani abia s'ar puté face?

Adevĕrurile acestea spusu-le-am politicianilor magiari la tóte ocasiunile date și nu a nóstră are sĕ fie vina dacă n'am fost înțeleși și nu suntem înțeleși. Nu unitate de limbă se cere pentru-ca statul nostru sĕ fie puternic, vĕzut și temut, ci *unitate de sentimente.* Nu o singură limbă, ci o singură și până la fanatism potențată *iubire de patrie* ne trebue, pentru-ca statul nostru sĕ fie pus pe temeliile cele mai solide și trainice. Ear' acésta iubire de patrie are sĕ vină de la sine, când popórele nemagiare se vor convinge, că statul și pentru ele e mamă bună, nu mamă vitregă, că și lor li-se mĕsură dreptul și dreptatea cu mĕsura cu care se mĕsură Magiarilor!

Unitatea de sentimente se póte ușor ajunge, chiar și preste nópte, dar' unitatea de limbă, *nici-odată.* Asta e convingerea nóstră. Și ne pare bine, că sunt și întrĕ Magiari ómeni cari astfel vĕd lucrurile. In revista magiară „*Magyar Közélet*“ la o astfel de conclusiune sănĕtósă ajunge dl *Rácz Gyula,* într'un articol apărut în numĕrul ultim, sub titlul „*Asimilarea naționalităților*“. Dl Rácz constată, că asimilarea *nu se póte face,* din următórele motive (citām din articolul dlui *Rácz*):

„O naționalitate care are conștiența naționalității, dispune de cultură națională, de societatea sa națională organisată, și are clasă medie inteligentă și bogată: *nu póte fi contopită în altă naționalitate.* Formarea clasei medie și societății naționaliste în Transilvania și în părțile nordice, printrĕ Slovaci, Români, Sêrbi și Sași, se petrece înaintea ochilor noștri. La Croația politica magiară și societatea magiară pe teren politic a renunțat deja de mult, și ce e încă și mai periculos: a renunțat la ea și pe teren economic, și pe teren social. Inteligința de rasă magiară nu sporește în pas cu timpul, ci conform datelor statistice ale recensĕmêntului — e în decreștere; pe când inteligința naționalităților sporește rapid. Astfel, numĕrul elevilor la școlele naționalităților în ultimii douĕzeci de ani a crescut cu 28·1%, și tot-astfel arată puternică creștere și numĕrul tinerilor nemagiari cari cercetéză școle superióre. In acelaș timp numĕrul tinerilor magiari cari cercetéză școle superióre — scade. In restimp de opt ani a scăzut de la 88·8% la 86·3%; decreșterea e deci 2·5%.

Și magiarimea nu-și acuiră nici moșiile naționalităților. Din contră, perde teren la periferii, ear' formarea clasei medie-proprietară de pămênt naționalistică, slovacă și română, și a „gentry“-lui român progreséză fără nici o pedecă. Succesele de avere ale bancelor naționaliste și ale lucrării solidare a societății naționalistice: întărirea economică a naționalităților ni-o dovedesc cele 150.000 jugère de pămênt, cari în restimp de numai câțiva ani au trecut în proprietatea clasei medie proprietară de pămênt a Românilor. Intărirea pe teren economic, intelectual și social a naționalităților nóstre ni-o dovedește marea lor cuprindere de teren în corporațiunile autonome comitatense și orășenești. Dovedește creșterea forței lor interne mișcarea tuturor alegĕtorilor naționalistici și ivirea deputaților naționalistici în dieta țerii“ . . .

Atâta din articolul dlui *Rácz* Gyula. Ei bine, popóre cari merg înainte, póte că încet, dar' sigur, pe calea progresului, în cultură, în bunăstare; popóre cari se înmulțesc și întăresc mereu, cum se póte sĕ mai fie asimilate și contopite în alte popóre? Și cum se mai póte crede, că *ar puté* sĕ fie asimilate, acuma, în epoca conștienței naționale? Iată, d. *Rácz* nu crede că acésta e cu putință. Și vor fi ei mai mulți cari tot așa gândesc ca și dl Rácz. Dar' și mai mulți sunt aceia, cari, durere, vreau, ca asimilarea sĕ fie efectuită *cu puterea,* și vina acestora are sĕ fie, dacă forțarea unei politice greșite de feliul acesta va da resultate cu totul contrare, și în loc sĕ cimenteze iubirea popórelor întrĕ olaltă, le va desbina și îndușmăní, spre paguba nóstră, a tuturora.

Situația. Atât guvernul, cât și cei din oposiție fac pregătiri mari pentru luptele electorale, cari au sĕ fie de astă dată fórte înverșunate. Oposiția unită va pune candidați în tóte cercurile, ear' partidul guvernamental asemenea va pune contracandidați tuturor fruntașilor din oposiția unită.

Dar' cu tóte pregătirile acestea, cari dovedesc că disolvarea dietei are sĕ urmeze cu siguranță în Ianuarie, sunt politiciani cari cred în posibilitatea unei aplanări a conflictului dintrĕ guvern și oposiția unită, și încă în ședința proximă a dietei, care se va ținé Mercuri, 28 Decembre. Contele *Andrássy,* disident eșit din partidul guvernamental își dă mari silințe, ca sĕ restabiléscă pacea, și dacă i-ar succede, *nu se fac alegeri noue.*

E vorba, ca imediat după deschiderea ședinței din 28 Decembre contele *Andrássy* sĕ facă propunere de împăcare, sub condițiunile următóre: Dieta sĕ revóce propunerea lui Dániel, referitóre la modificarea regulamentului de casă, ear' oposiția sĕ voteze indemnitatea și sĕ priméscă de bună dorința guvernului de a se modifica regulamentul de casă astfel, ca obstrucția technică sĕ devină imposibilă.

Fragmente istorice.

Despre boerii din țéra Făgărașului.

De
Non quis, sed quid.

(Fine.)

12. *Tohanul-nou,* cu 192 case și 850 locuitori, colonisați ací din locuitorii din Tohanul-vechiu emigrați în anul 1763.

Suma 1254 case și 5719 locuitori.

In fine în prejurul castelului, întrĕ munții Buceci (c. 2508 m.) și Pétra Craiului (c. 2241 m.) se grupéză cele 10 comune în sensul strict brănene, cu case isolate și risipite pe văi și dealuri, ce se concentréză la castel. Aceste comune sunt următórele:

13. *Pórta-Branului,* cu 177 case și 875 locuitori, la care e incorporat și teritoriul central cu 25 case și 100 locuitori.

14. *Sohodolul,* cu 299 case și 1269 locuitori.

15. *Predealul,* cu 97 case și 464 locuitori.

16. *Simonul,* cu 136 case și 1458 locuitori.

17. *Moeciul-inferior,* cu 414 case și 1865 locuitori.

18. *Moeciul-superior,* cu 134 case și 633 locuitori.

19. *Fundata,* cu 150 case și 770 locuitori.

20. *Șirnea,* cu 176 case și 872 locuitori.

21. *Peștera,* cu 110 case și 551 locuitori.

22. *Măgura,* cu 103 case și 550 locuitori.

Suma 1821 case și 9407 locuitori.

Laolaltă cu satele mai sus specificate dau 9654 case cu 43,948 locuitori, ce se țineau de castrul și domeniul Branului.

Cele zece comune brănene înșirate sub numerii 13–22 mai nainte formau numai o comună politică, condusă de castelanul Branului cu câte un pârgariu (viceprimariu) pentru fie-care cătun, până la anul 1848, ear' de ací încolo de un primariu cu viceprimari aleși de locuitori, stând sub jurisdicțiunea Brașovului până la anul 1863, când se încorporară la districtul Făgărașului. — La anul 1885 cele zece cătune se constituiră în zece comune politice de sine stătătóre cu primarii aleși de ele sub doi notari, al Branului-dejos și al celui de sus, unul cu trei comune și cestalalt cu șépte comune. Din averea comună fie-care comună nouă și-a luat partea sa stătătóre din păduri și pășuni, reservându-se obiectele neîmpărțibile, precum e casa comunală centrală, têrgul, izlazul și păduricea din centru, sub administrarea unui comitet central ales din partea singuratecelor comune.

Fie-care din aceste comune au câte una sau douĕ biserici, preste tot treisprezece biserici, cu parochii și școlele lor confesionale, ear' tóte laolaltă o școlă în centrul Branului cu doi învĕțători și o învĕțătóre sub eforia centrală a bisericelor gr. or. române.

In centrul acestor comune, pe terenul așa numit al vămii, se află oficiile pretoriale și comunale, de vamă și veterinariu, postă și telegraf, gendarmerie, castelanul, medicul comunal cu farmacie manuală, oficiul silvic, biserică și paroch catolic, patru oteluri și alte cuartire pentru óspeții de cură climaterică, mai mulți negustori și industriași, douĕ têrguri anuale și douĕ têrguri de sĕptĕmână, Mercuria și Sâmbăta.

Originea celor douĕ têrguri de sĕptĕmână vine de acolo, că până la anul 1836 linia de vamă mergea pe la castel, așa că nu se putea trece fără lazaret de 8–15 zile, și locuitorii celor șépte comune de din sus se întâlneau cu cei de jos Mercuria la barieră, unde reciproc dau comande sĕ li-se aducă mărfuri de la Brașov și viceversa de la Câmpulung, ear' Sâmbăta veniau de luau în primire mărfurile aduse, și de ací s'au desvoltat cele douĕ têrguri de sĕptĕmână, cari au rĕmas permanente și după mutarea liniei de vamă la frontieră.

Locuitorii din Bran, ca și cei din Zernești și cei vechi din Tohan, în vremile mai dinainte erau economi de vite avuți, cu tôrle de mii de oi, și herghelii de cai cu sutele, ce pe basa convențiunilor cu Turcia pentru mocani — le iernau în Valachia, Basarabia și Dobrogea, ear' vara le suiau la munți, cari parte mare erau ai lor, parte îi luau în arêndă, pentru pășunit.

Din împrejurarea, că mulți dintrĕ acesti munți, din vechime s'au păstrat în unele familii, al căror nume e identic, d. e. muntele Nóghia, al familiei Nóghia, muntele Clincia al familiei Clinciu, Vlădoiu al lui Vlad, Predușu al lui Preda, Bărbuleț al lui Barbu, Bucșea al Bucșeștilor, Coja al lui Cojan, etc., se póte conchide că vechii locuitori au fost Cnezi sau Moșneni ca și Rucărenii etc.

Mai târziu deobligați la unele servicii pentru apărarea castrului și a frontierei ca castrensi și plăieși, apoi incorporați la Brașov, deveniră supuși dominali, cu încetul decăḑură din vechia lor libertate, și după regularea referințelor urbariale, și după strîmtoririle de vamă, apoi a mĕsurilor silvice etc., au devalvat din averea cea însemnată de care se bucurau odinióră, căutând acum isvórele de existință în economia mai restrînsă a vitelor, a câmpului, a industriei și a negoțului.

Boeri de baștină nu se mai află, ci vre-o câteva familii de boeri ai ținutului Făgă[illegible]ș imigrate, precum familia Oltean de Sinca, Pandrea de Mărgineni, Tatar de Drăguș etc., despre cari am tractat la locul sĕu.

De la comitat.

In congregația comitatului Sibiiu, ținută în 21 Decembre, n., membrul *Dr. Karl Wolff* a înaintat spre primire, în numele comisiunei permanente, următórea propunere:

„Cu tóte că congregația comitatului Sibiiu condamnă proiectul de lege despre reformele școlare, pregătit din partea înaltului guvern, fiind-că primind acesta putere de lege rĕstórnă legi fundamentale, ca legea despre egala îndreptățire a naționalităților și legile esistente de sute de ani despre dreptul de dispunere și de autonomie școlară a bisericilor, ear' prin dispozițiunile de magiarisare îngrópă în mod durabil pacea internă a țerii și sgudue încrederea numĕróselor cercuri de popor în dreptatea conducĕtorilor bărbați de stat:

Congregația comitatului Sibiiu se pune în conflictul isbucnit întrĕ majoritatea dietei și partidele opoziționale *pe partea majorității*, și condamnă procedura opoziției, care prin obstrucția ce ducea țéra spre abis *a constrîns* maioritatea dietei sĕ comită cu privire la regulamentul de casă violarea justificată prin o necesară legitimă apărare“.

Propunerea a fost primită de maojritatea congregației, compusă din tóte voturile săsești. Membrii români ai congregației *n'au votat'o.*

Punctul de vedere al Românilor a fost precisat în congregație prin graiul dlui asesor consistorial *Nicolae Ivan*, care constatând, că propunerea făcută din partea comisiunei permanente, ce e drept, nu conține *încredere directă* la adresa guvernului, ci e numai condamnătóre pentru obstrucția din dietă, păgubitóre intereselor țerei, daclară, că membrii români ai congregației totuși *nu o pot vota*, din următoriul motiv: propunerea conține în mod indirect încredere față de maioritatea dietei, față de partidul pe care se sprijinește guvernul și s'au sprijinit tóte guvernele din trecut, partidul cu ajutoriul căruia guvernele au adus în curs de 30 de ani următórele legi asupritóre pentru Români:

Legea despre kisdedovuri; legea despre introducerea limbei magiare în școlele medii; legea electorală escepțională pentru Ardeal, cu cens ridicat, și cu drept de alegere garantat pe séma nemeșilor; nimicirea autonomiei comitatelor și comunelor; legea despre magiarisarea numirilor de localități; legile despre matriculele de stat și căsătoriile civile; ordinațiunile lui Hieronymi, prin cari se desființéză partidul național român, legea ministrului de instrucție Berzeviczy, etc.

Tóte legile acestea au fost votate de maioritatea dietei, pe a cărei parte se propune, ca sĕ se pună congregația comitatului Sibiiu. Dar' Românii nu se pot pune pe partea ei. De aceea clubul român comitatens propune *trecerea la ordinea zilei.*

Propunerea e sprijinită de următorii membri români ai congregației: prof. Dimitrie *Comșa*, Dr. Nicolae *Comșa* și Dr. Ilie *Beu*, și pusă întâiu la vot, se ridică pentru primirea ei *toți membrii români*, pe când Sașii, maioritatea congregației, primesc propunerea comisiunei permanente, înaintată prin Dr. *Wolff*, după cum s'a spus mai sus.

Postul Crăciunului.

Vrednice de remarcare sunt frumósele timpuri, când Românul ținea cu sfințenie la obiceiurile strămoșești. Păstrarea acestor obiceiuri, pe lângă vitalitatea inherentă ființei nóstre etnice ni-a păstrat neamul peste atâtea veacuri și ne-a trecut peste atâtea vijelii și valuri cutropitóre.

In special la serbătorile Crăciunului, Paștilor, Rusaliilor s'au născut din frământarea minții Românului frumóse obiceiuri, a căror păstrare se impune tuturor, câți țin, ca acéstă nație sĕ nu piéră, ci sĕ se fortifice și desvólte conform naturii sale individuale și în conformitate cu înaltele sale aspirații și cu îndreptățitele sale tendințe.

Dar' nu numai la sĕrbătorile numite, ci chiar și în préjma acestora se formaseră alte obiceiuri pregătitóre, cari încălziau vatra țĕranului, îi întăriau sufletul și inima atât de mult sbuciumată de durerile zilei.

Multe din aceste obiceiuri s'au perdut în cursul vremilor, multe s'au alterat prin contactul cu popórele convețuitóre, multe s'au păstrat și în curățenia lor originală, mai ales în părțile muntóse, unde poporul a rĕmas isolat și a dus o viĕță patriarchală. O patriotică și înțeléptă lucrare ar fi aceea, care s'ar porní spre a aduna atari obiceiuri, a le studia genesa lor, a le afla adevĕrata obârșie, a le supune unui studiu comparativ și a stabilí amestecul sau *esistința lor puritană.*

Când și din partea cui se va iniția o atare lucrare sistematică, nu e dat a ștí. Constat că bărbați zeloși ca *S. Fl. Marian* și alții au făcut frumóse începuturi, dându-ne lucrări de mare valóre, prin intermediarea *Academiei Române.*

Subsemnatul am făcut în sesiunea sinodală trecută o propunere în sensul de a se aduna atari obiceiuri, cari s'au legat de biserică, s'au desvoltat împreună cu viéța acesteia, deci au primit un caracter religios. Tenorul acestei propuneri a fost tocmai ideia, ce o accentuai mai sus. Póte, că n'am fost priceput. Asta nu mĕ privește, ci cel mult póte sĕ supere generațiile viitóre, cari ne vor învinovățí că am întrelăsat a face aceea ce trebuia sĕ facem.

Imi aduc aminte din copilăria petrecută pe Valea-Arieșului, cât de mult ne plăcea în postul Crăciunului sĕ ne adunăm în școlă și se ne învețe învĕțătoriul colindele Crăciunului. Abia apucam sĕ vină Sâmbătă séra sĕ ne adunăm și sĕ colindăm „Lerum Dómne“.

Pe lângă aceea, ce obiceiuri frumóse aveam la sfântul Nicolae și apoi mai ales în ajunul Crăciunului, unde pe la noi umblă copiii cu colindă de salcă și întrând în casă zic: „A venit ajunul lui Crăciun într'un ceas bun cu zile multe și bune“. După ce primesc câte un colăcel ori mere sau nuci, la eșire rostesc: „Eșind, Dumnezeu între“. Acești „pițorei“ îți ofer o frumósă priveliște în părțile *Munților apuseni*, singurul loc după cunoștința mea, unde se usitéză acest obiceiu în felul și forma indicată.

Invĕțătorii nostri și-ar împliní una din cele mai sfinte datorințe creștinești și românești, dacă ar păstra aceste obiceiuri și li-ar cultiva cât se póte de mult. Ar binemerita de la patrie și națiune, ear' posteritatea li-ar datorí recunoștință pentru munca depusă în serviciul păstrării și generalisării acestor obiceiuri. Am ținut sĕ le atrag atenția asupra acestui moment cultural și psichologico-etnic.

Dr. Petru Șpan.

Minciuna în viéța copilului.

Fără facultate sufletéscă, fără conștiință, fără voință se cobóră în lume copilul, incapabil de nici un raport moral, pus cu totul în grija și sub scutul părinților, cari după graiul de pricepere și pĕtrundere a chămării de părinți, privegheză mereu desĕvêrșirea jingașei odrasle. Cu ochiul treaz al minții se pogóră adevĕratul crescĕtor în lăuntrul fraged, observând și îndreptând cu chibzuială puterile ce se grămădesc și încleștéză, cari însĕ în lipsă de grijă și conducere zbucnesc zguduitóre ca și căderea prăpăstuită a unei năprasnice furtuni, robindu-l și supunêndu-l animalului. De la părinți, de la crescĕtori atêrnă totul, întréga țĕsătură sufletéscă a viitórei personalități. Precum e urzala așa va fi și pânza ce se țese în scurgerea vremii.

Din acésta se desfășură vĕdit rolul părinților în viéța generațiilor de mâne. Căci de-și fără voință vine copilul în lume, totuși în el se înjghébă un fel de voință, nu însĕ cea adevĕrată, în urma căreia sĕ se decidă, ci *un sĕlbatic neastêmpĕr* „principiul neordinei“, care nestavilit sfarmă tot ce 'i vine în cale, aruncând întréga viitóre ființă în viltórea primejdiilor și nefericirilor. Neastêmpĕrul acesta are trebuință de zăgaz, pe care 'l și află în puterea energiei părintești, care luptă cinstit cu „principiul neordinei“ spre a-i pune capĕt, îndreptând și conducĕnd inclinările mai lămurite, dând naștere adevĕratei voințe, din care sĕ odrăslécă *caracterul, individualitatea sau póte chiar și numai subiectivitatea.*

Neastîmperul acesta însĕ nu se póte repune cu desĕvêrșire. Ici colea, în viéță mai târzie se ițesc printrĕ fapte și vorbe rĕmășițe, pe cari noi le numim pĕcate, și pe acestea, caută, pe lângă părinți, școla cu ale ei procedurí, societatea în interesul ei, în urmă însuși individul, când ajunge de a se lipsí de tutorat, conducêndu-se singur, a le nimicí, sau cel puțin a le înăbușí.

Un rod al acestui neastâmpĕr e și *minciuna*, tăgăduirea adevĕrului, de a cărui pretinie cu anevoie se póte desbăra omul, de-și îi este dușmană. E unul din cei mai primejdioși vrăjmași ai omenimei, și omul luptă împotrivă-i, dar' când sĕ 'l repună, atunci îi întinde generos mâna de prietin. Minciuna își schimbă numele, îmbracă altă colóre și se alipește mai tare de om, învălindu i sufletul cu céță, prin care adevĕrul cu greu mai póte pĕtrunde, ear' de te vei încumeta a-i spune adevĕrul, ți-o câștigi dușman de mórte. Și rodul acesta, minciuna, e nesĕcat isvor de nefericiri. Numai astfel ne vom puté mântuí de el, dacă ne vom îndeletnicí de a-l stirpí în frageda copilărie, atunci când se pune temelie *personalității.*

Primii chiămați de a pune capĕt rodului sĕlbaticului neastîmpĕr sunt părinții. Ei sunt aceia, cari au sfânta datorință de a pliví buruienile netrebnice din sufletul odraslei, și îndeosebi mama, care în tótă clipita are prilej de a pĕtrunde în sufletul fraged. Și mama o și face acésta, plivește și sădește, cheltue osteneli și puteri, și cu drag, căci e vorba de fericirea vlăstarelor sale. Iși dă tótă silința de a stîrpí pe demonul negațiunei din copil nu numai mama cu cultură modernă, trecută prin atâtea școle, ci tóte mamele. Nu numai în familii de salon se manifestă străduințe pedagogice, ci chiar și în sĕracele bordeie, unde viéța e grea, luptă și muncă destulă, căci și cei-ce pórtă greul vieții sunt învăluiți de dorul de a crește din odraslele lor *ómeni de omenie.* Ei voesc, *ca sufletul copiilor sĕ fie deschis și sufletul adevĕrului sĕ 'i pĕtrundă și sfințéscă.*

Silințele și dorurile acestea le făcum din plânsorile părinților, ale mamelor împotriva obicinuinței copilului de a mintí. Vedem adese-ori cum mame, înduioșate până la lacrămi, se opresc în luptă cu îngăduirea adevĕrului, mărturisit cu cea mai deplină și curată conștiință: „nu mai știu ce sĕ fac cu copilul meu inclinat spre neadevĕr: am cheltuit vorbe de mustrare, tóte pedepsele, și nu pot ajunge la capĕt cu el“. Și i-o credem cu bună inimă că a cheltuit, are și datorința, ca sĕ cheltuie puteri în folosul ómenilor ce o sĕ vină, dar' totodată e datóre ca sĕ le cheltuiască *bine*, adecă astfel, ca sĕ folosĕscă cât se póte mai mult, sĕ se atingă cât mai bine scopul urmărit. Scopul în lupta acésta e de a desrădăcina minciuna din sufletul copilului. Și ca sĕ ajungi la ținta acésta se recere o largă esperință și temeinice cunoștințe psichologice. Numai acestea te sprijinesc la resolvirea întrebării acesteia de așa mare însemnătate. Sĕ observi mereu cum se manifestéză viéța copilului, sĕ o cunoști pe deplin, și nu a unui singur copil, ci a mai multor, cât se póte de mulți, sĕ priveghezi neobservat cum purced diferite mame la urzirea sufletului fraged, la stârpirea neadevĕrului, ca astfel sĕ poți statorí un *metod*, care cu mai multă siguranță și mai repede sĕ ducă la scop.

(Va urma).

NOUTĂȚI

Clopotele — nóstre. Azi la 10 ore și 10 minute au sunat de primadată în turnurile catedralei tóte patru clopotele, fiind trase timp de 10 minute. Luni la 11$^1/_2$ a sunat de primadată clopotul cel mare, așezat singur în turnul de către miază-nopte; de Luni până azi au fost ridicate și așezate în turnul de către miază-zi celelalte trei, făcêndu-se apoi azi tragerea de probă. După veacuri îndelungate, în cari credincioșii din Sibiiu-cetate ai bisericei nóstre abia erau suferiți sĕ laude pe Domnul în capelă fără turn, fără clopote, ascunsă în fundul curților, în dosul caselor, — azi sunetul puternic și armonios al clopotelor unei catedrale grandióse, ridicate pe locul modestei capele de odinióră, umple de bucurie inima credincioșilor și vestește lauda și vrednicia acelora, din obolul cărora, prin ostenelele și sub îngrijirea cărora biserica ortodoxă română din Transilvania 'și are astăzi catedrala sa. Fie, ca primul glas de azi al clopotelor ei sĕ fi sunat în ceas bun, în ceas cu noroc pentru tot mai mare progres și înaintare spre idealul ei: întărirea credincioșilor în credința strămoșéscă, conducerea lor spre tot ce e bun și frumos și plăcut lui Dzeu.

*

Crăciunul M. Sale. M. Sa împĕratul și rege *Francisc Iosif* pléca mâne (Sâmbătă) la Wallsee, spre a petrece sĕrbătorile crăciunului în familia ficei sale Maria Valeria. De acolo se va re'ntórce la Viena în 28 Decembre.

*

Jumĕtate milion — spre scopuri de binefacere. Marți séra a reposat în Coburg vĕduva mare ducesă Alexandrina de Sax-Coburg. A testat în scopuri de binefacere jumĕtate milion de marce.

*

Proces de presă „Drapelului“. „Drapelul“ (Lugoj) raportéză, că Mercuri au fost ascultați la judele de instrucție redactorul responsabil Dr. Cornel Jurca și editorul Dr. Valer Branisce în causa prim-articolilor publicați în nr. 96, 97 și 99 a. c. și în a articolilor secundari „Ne trebuesc fapte“ (nr. 97), și „Care e ținta?“ (nr. 99), contra cărora procuratura a intentat proces de presă.

*

Curiósă „datorință“! Joia trecută s'a ținut în Petersburg consiliu de coróna în causa memorandului înaintat de representanții consiliilor județene („zemstvo“) pentru introducerea constituționalismului în Rusia. In acest consiliu țarul a declarat că *după ce el a moștenit sistemul de domnire autocratică 'și consideră de datorință a 'l lăsa neștirbit ca moștenire fiului sĕu.* — Curiósă „datorință“!

*

Bancă — de colonisare. „Magyar Jelzálog Hitelbank“, societatea pe acții „Magyar Agrár- és Járadékbank“, „Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank“, societatea pe acții „Magyar Általános Takarékpénztár“ din Budapesta și „banca de asigurare ces. reg. privilegiată“ din Triest au hotărît sĕ înființeze cu capital social de cinci milióne o bancă sub firma „Magyar Telepitési és Parcellázási Bank“, care sĕ se ocupe esclusiv cu afaceri de colonisare și parcelare. Adunarea constituantă se va ținé cât de curênd.

*

Un nou baron. M. Sa a conferit mare-proprietariului Kuffner Károly și urmașilor séi titlul de baron, cu predicatul „de Diószeg“, pentru meritele câștigate pe terenul agriculturei și economiei publice.

*

Mórtea doctorandului Borchină. Din București ni-se scriu următórele: „Marți séra, 7 Decembre v. a încetat din viéță la spitalul Colintina din București internul doctorand *Șerban Borchină*, în etate de 27 ani. Era fiu de țĕran din comuna Reștinari. Acum doi ani am făcut cunoștință cu el la cafenéua Imperial, unde ne stringeam de obiceiu o cétă de transilvăneni. Pe atunci murise un alt tinĕr doctor din Reșinari anume *Grebenea*, și eu avênd la mine numĕrul din „Telegraful Român“, unde era publicat necrologul, îl dau lui Borchină.

El îl cetește și 'mi spune: Noi cei mai sĕraci din Rĕșinari așa avem sĕ ne prăpădim. Bietul învĕțătoriu *Galea* a murit când avea mamă-sa mai mare lipsă de ajutoriul lui, Grebenea de asemenea și par' că eu nu o sĕ am aceeași sórte? Decedatul a absolvat gimnasiul din Sibiiu, și venind aci în București a dat lecții în familia dlui Eliade Rădulescu, unde avea întreținerea, apoi mai dădea lecțiuni prin pensióne, și în urmă a fost numit intern la spitalul Colentina, unde acum o sĕptĕmână făcuse autopsia unui cadavru, și avênd o mică sgrăbunță la mâna stângă, s'a infectat și după 6 zile de chinuri a murit. Până apróape de ultimul moment a fost conștient de starea sa, a cerut sĕ vină un preot sĕ 'l împărtășéscă și a lăsat cu limbă de mórte sĕ fie înmormêntat la cimiterul Sf. Vineri și sĕ nu i-se facă autopsie. *Unul care îl deplânge*“.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărțirii de daruri la Crăciun pentru săraci au mai dăruit următorii: dna Ermina Dr. S. Pĕcurariu, în amintirea mult regretatei Cecilia H kman din Sas Sebeș, 12 cor., dna Sidonia Muntean, din prilejul aniversarului al 3-lea de la mórtea soțului seu Demetriu Muntean, fost jude r. în pens., 4 cor., Ilustra dnă Johana Moldovan n. Farkaș, 10 cor., „O matrónă“ 30 cor., Institutul de credit „Albina“ 20 cor., P. Cosma, dir. „Albinei“ 5 cor., Henrich Schwartz, inspect. la „Donau“, dna Maria Hargianu, soție de adv., Daniel Papp, c. și r. căpitan, Dr. Ioan Fr m, adv., fie-care câte 2 cor., Iuliu Popescu, cassariul „Albinei“ și dna Ioana Rebega, fie-care câte 1 cor.

In acelaşi scop au mai dăruit veneratul domn cav. Ignațiu de Iacobici, colonel c. și r. în pens., 1 palton de érnă apróape nou și o păr. de ghete; Dr. A. Crăciunescu, prof. sem., 2 rocuri și 1 pălărie, I. Droc, prot. emer. 1 părechă de ghete, 1 părechă pantaloni și o vestă; dna Iustina Covrig, soție de funcț. de bancă; 2 hăinițe pentru copíi, 1 tricou pentru copíi mari, 3 rânduri vestminte pentru copii, 2 căciule și 1 pălărie; dna Marcu, soție de tapiser, mai multe bucăți de îmbrăcăminte.

*

Sănĕtatea copilului este cea mai mult păzită comóră familiară. Dacă copilul este nutrit cu untura de pește a lui Zoltán e resistibil contra bólelor și contra influințelor stricăcióse. De aceea mortalitatea copíilor în Anglia e cu mult mai mică, de cât la noi, pentru-că acolo nu esistă familie, în care copiii sĕ nu folosĕscă în sezonul rece untură de pește. In scopul acesta neîntrecută este untura de pește a lui Zoltán. Sticla costă 2 coróne, la farmacistul B. Zoltán în Budapesta, cum și în alte farmacii.

*

Archivul exarchatului bulgar din Contantinopol, în urma unui incendiu întêmplat Marţi nóptea în birourile exarhatului, a ars scrum.

*

Ţarul Nicolae — pentru eroii de la Austerlitz. Conform unei ştiri date din Brünn ţarul Nicolae al Rusiei a dăruit 50.000 de coróne pentru monumentul ce e sĕ se ridice pe câmpul luptei de la Austerlitz în memoria celor căzuţi în acea luptă. Monumentul costă 100.000 de coróne şi va fi desvĕlit în anul viitoriu.

*

Mórte năprasnică. Mihaiu Hoduţ din Oláhgyepes (Bihor) s'a dus Marţi în pădure sĕ taie lemne. Un copac tăiat a căzut apoi pe el şi l'a strivit de tot.

*

Boicotare — reciprocă. De la turburările sângerόse din Innsbruck inscenate din partea poporaţiunii germane ca demonstraţie contra facultăţii juridice cu limbă de propunere italiană, duşmănia dintrĕ germani şi italieni a luat dimensiuni tot mai mari. Poporaţia italiană din Trentino, ca rĕspuns la bruscarea studenţilor italieni şi poporaţiei italiene din Innsbruck, a hotărit sĕ nu mai cumpere nimic din prăvălii germane, sĕ nu între în localuri publice germane, sĕ nu chieme în cas de morb medici germani, în cause de procese sĕ nu-şi angajeze advocaţi germani şi peste tot sĕ se isoleze total de către societatea germană. Tot-astfel au hotărit apoi şi nemţii din Innsbruck faţă cu italienii, distribuind printrĕ locuitorii germani o listă a comercianţilor, medicilor, advocaţilor, etc., italieni, însoţită de un apel, ca nimenea sĕ nu stee de vorbă cu ei.

*

Mărăcie călĕtóre. O mărăcie (loc apătos, turtos) în estensiune de câtiva kilometri pătraţi din comitatul Roscomon (în Anglia) a început Sâmbătă sĕ alunece 'n jos, făcênd până Duminecă la amiazi cale de aprópe jumĕtate de mil. Satul de pe ea a disparut aprópe de tot, locuitorii s'au refugiut în alte ţinuturi. Autorităţile au luat dispoziţiuni sĕ împedece cumva lunecarea solului.

*

Atentatul unei nebune. Medicul T. Prasner intrând Joi diminéţa în spitalul asilului de săraci „Elisabeta“ din Budapesta spre a cerceta bolnavii, când s'a apropiat de patul Ludovicei Gemény acésta scoţênd de sub pernă un cuţit a sărit asupra medicului şi l'a rănit la grumazi şi în pântece. Rana de la pântece e gravă. Nebuna a fost apoi legată şi dusă în secţia de nebuni a spitalului.

*

In atenţia comercianţilor. Un tiner român comis (calfă) de băcănie, bun cunoscĕtoriu al limbii magiare şi române, caută angagiament. Pretenţii modeste. Eventuale oferte sĕ se trimită sub adresa „*Tiner comis*“ în *Sĕlişte* (comitatul Sibiiu) post-restant.

*

Pentru întărirea corpului. Pentru a întări corpul şi a-l face capabil de muncă, trebue sĕ fie provĕdut cu o cantitate anumită de nutremênt, care unui organism sănĕtos i-se póte da în diferite forme. Altcum e însĕ când suferim de conturbaţiuni în mistuire şi avem stomac slăbuţ; în astfel de casuri trebue îngrijit, ca mâncarea sĕ ajungă în stomac în formă cât se póte de concentrată pentru a împedeca îngreunarea stomacului, şi totodată în o formă în care nutrĕmêntul sĕ fie primit repede şi întreg de organism. Un astfel de preparat nutritiv eminent e *Somatosa*, care e preparată din carne şi care conţine acele materii, cărora obvine o valóre nutritivă însemnată, anume: Somatosa conţine aceste materii în o astfel de formă, că ele sunt îndată absorbite în sucurile corpului fără a supĕra stomacul. In scurt timp Somatosa promovéză starea generală a sănĕtăţii.

Teatrul orăşenesc.

Vineri (23 Dec.): „*Rose Bernd*“, dramă în 5 acte, de Gerhart Hauptmann.

Duminecă (25 Dec.): după amiazi: „*Monna Vanna*“, dramă în 3 acte de M. Materling; séra: „*Wiener Frauen*“, operetă în 3 acte, de F. Lehár.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Amvonul.

La mijlocul naosului trebue sĕ fie sub candelabrul principal o ridicătură, o estradă, la biserici parochiale cu *o* tréptă, la episcopii cu *douĕ*, la metropolii cu *trei* şi la patriarchii cu *patru* trepte, numită *amvon* (ἄμβων = loc ridicat), de pe care se ceteşte apostolul, evangelia, polichrónele, anumite ectenii etc. El însemnéză pétra, pe care îngerii au rĕsturnat-o de pe mormêntul lui Christos, anunţând învierea lui. In unele biserici vechi era acest amvon ceva mai spre altariu, în faţa uşilor de la mijloc, ear' la mijlocul bisericei era aşanumitul *amvon archieresc*, pe care se îmbrăca archiereul [1]), şedea pe un scaun până la un anumit loc al liturgiei (la ieşirea cu sfânta evangelie) şi făcea unele servicii divine. In alte biserici sunt câte un amvon la hora dréptă, cum stăm cu faţa spre altariu, pentru cetitul apostolului, altul la hora stângă pentru cetirea evangeliei şi predică.[2])

Amvonul cel de lângă hora stângă cu timpul s'a răzimat de păretele nordic, ridicându-se pe pilastrii în sus ori fixându-se în părete, şi prefăcêndu-se în catedra de predicat precum o aflăm în tóte din bisericile apusene, formată din rostrum-ul Românilor.

Astăzi aflăm numai un amvom, cel din mijlocul bisericei, şi şi pe acela numai în bisericile mai însemnate.

Catedra pentru predicat.

Acéstă catedră, sau *tribună*, de la care se predică, se ceteşte evangelia etc., fiind fixată în păretele nordic cam sus, reclamă şi o scară de suit în sus. Ea e introdusă aprópe în tóte bisericile româneşti mai însemnate, pentru-că din ea predicatorul stăpâneşte întreg poporul present. Una din cele mai frumóse tribune este cea din biserica de la *Sinaia*. O sculptură în lemn admirabilă. In partea dinainte este pictat *Iisus*, ca archiereu. De o parte şi de alta câte *2 evangelişti*. Asemenea aflăm o columnă, scară, şi un cârbaciu cu plesne multe.

La biserica metropoliei din *Iaşi* sunt 2 catedre; una e în păretele nordic, alta în păretele sudic. Un vultur ţine cu aripile sale cartea, sau manuscriptul predicei.

Pe catedră se pictéză de regulă *evangeliştii*, cari simbolisézá miezul cuvêntului lui Dumnezeu, pe care au a-l vestí şi preoţii, o *trimbiţă*, căci trimbiţa şi cornul [3]) sunt simbolul tăriei, cu care învinge vorbitorul pe toţi ascultătorii.

Decalogul.

Pe multe catedre aflăm tablele celor X porunci, sau *decalogul*. Dar' peste tot în pictura bisericilor abia lipseşte undeva prorocul Moise şi cu tablele legii, cu cele douĕ lespezi de pétră, pe cari sunt scrise „cu degetul lui Dumnezeu“ cele 10 porunci. A constata, câte porunci au fost pe lespedea I şi câte pe a II-a este azi imposibil. Atâta ne spune scriptura (II Moisi XXXI. 18), că pe 2 table au fost scrise poruncile. Considerând acésta, mulţi împart 5 pe o tablă şi 5 pe alta. Aşa:

I VI
II VII
III VIII
IV IX
V X

In *Biblia ilustrată*, tipărită de metropolitul Andreiu Baron de Şaguna (Sibiiu, 1856—58), aflăm la pag. 85 pe o tablă 3, pe alta 7. Asemenea împărţire (3+7) am mai vĕzut în biserica *Mirĕuţilor* din *Suceava*, de-asupra uşei diaconiconului fórte mic, precum şi în esteriorul bisericei de la mănăstirea *Sinaia*. Sub streşină e un şir de sfinţi (Nichita Romanul, călugărul Pahonie, ostaşii Dumitru, George, Sava, Procopie, Teodor, Mina, apoi Trifon, Haralampie, pustnicul Onufrie în pielea gólă, cu barbă până la pămênt şi în stânga cu un ciomag noduros. Intre acestia e şi Moise cu tablele şi cu sandale.

In Iaşi am dat în un coridor din vestitul, dar' acum mult deterioratul castel al domnitoriului *Vasilie Lupul*, de mai multe mobile vechi, aruncate din biserica *Sfinţilor 3 ierarchi*. Pe nişte mobile era aceeaşi distribuire 3+7.

I IV
V
II VI
VII
III VIII
IX
X

---

[1]) Archiepiscopul actual al Bucovinei *Dr. Vladimir de Repta* însĕ se îmbracă totdéuna în altariu şi apoi iese în naos. Asemenea făcea şi antecesorul sĕu imediat *Arcadie Ciupercovici*: ear' metropolitul *Dr. Silvestru Morariu*, cum şi *Eugen Hacman*, se îmbrăcau pe amvon. In metropolia nóstră archiereul se îmbrăca în mijlocul năiei, lipsind până acum amvonul.

[2]) Vezi Zidirea etc. locaşului dzeesc, de Dr. Teodor Tarnavschi. Cernăuţi, 1894, pag. 75.

[3]) Pe esteriorul bisericei din Suceviţa e pictat un preot bĕtrân, care atinge pe un diacon cu cornul pe frunte. Ii dă darul tăriei cuvêntului şi puterea augmentării.

Pe scaunul archieresc din catedrala de la *Iaşi* sunt pe o tablă 6 şi pe alta 4, scrise astfel:

VII
I
II III VIII
IV IX
V VI X

In mai multe locuri din aceeaşi biserică sunt 5+5, ear' pe o feréstră 3+7.

In acéstă privinţă deci domneşte o variaţiune mare, ba chiar nestatornicie şi inconsecuenţă. Impărţirea cea mai corectă este cea făcută cu considerare la cuprinsul poruncilor. Şi anume: patru se refer la dzeire, ear' 6 la de-aprópele; deci e corect sĕ se impartă 4 pe tabla I şi 6 pe tabla II.

Astfel le găsim în pronaosul bisericei *Mirĕuţilor* de la Suceava, unde Moise le primeşte pe muntele Sinai, pe când la alt loc sunt 3+7.

La biserica sfinţilor voivodi din Bucureşti sunt tot 4+6. Asemenea la catedrala metropolitană din Cernăuţi 4+6.

Asemenea în biserica parochială „din grópă“ de la Sibiiu etc.

Epitaful.

Pe păretele sudic, vis à-vis de amvon, se potriveşte epitaful, aşăzat în cadre şi acoperit cu sticlă. Epitaful catedralei din Sibiiu este un obiect de artă, brodat în fir de aur veritabil. E donat de un principe român. Merită deci espus vederii tuturor la un loc sigur. Intocmai este încuadrat şi epitaful frumos al bisericei din Sinaia, făcut de dómna *Ana Roth* de la Bucureşti. Sub epitaf e pictată o cruce cu raze, ca în sĕptĕmâna patimilor — luându-se din cadre epitaful — păretele sĕ nu rĕmână gol. Cadrele sunt astfel întocmite, că au zar cu încuietóre sigură.

Scaune şi bănci.

Precum tóte serviciile nóstre bisericeşti, ale celor *şepte laude*, sunt făcute de călugări şi pentru bisericile mănăstireşti, aşa şi multe întocmiri din internul bisericilor nóstre sunt adecuate trebuinţelor monahale. Bisericile orientale pentru mireni (καθολικά) s'au întocmit ca şi cele monahale, în cari călugării, — conduşi de tendinţe aschetice şi schimonahale, — căutau fel şi mijlóce pentru a chinuí şi ucide trupul, acceptabil de ispite, denegându-şi ori-ce tignă şi comoditate corporală.

Astfel s'a întrodus la noi — orientalii — întrĕ altele şi usul de a asculta serviciile dumnezeesti, *stând în picióre.*

Bănci sau laviţe nu s'au admis din partea autorităţilor superióre nici odată şi nicăiri în bisericile nóstre, de cât aşanumitele strane sau scaune de lângă păreţii bisericei; dar' şi acestea astfel întocmite, ca sĕ poţi şi şedea şi sta în ele. Latinii le numesc *fulcimenta, sellula.*

Am aflat însĕ în unele biserici din munţii apuseni de mai multe-ori câte 3—4 strane, făcute întruna şi aşăzate vertical spre păreţii laterali ai bisericii, fie în mijlocul naiei, sau în tinda femeilor. In biserica din Hĕrţĕgani vre-o şase asemenea strane cu câte trei locuri au dat ansă la certe în popor. Am fost chiar eu esmis la faţa locului, spre a împăca pe cei învrăjbiţi. Resultatul a fost că tóte aceste scaune au trebuit delăturate din biserică. Asemenea scaune, în formă de bănci apusene esistă în biserica ortodoxă română din Abrud-sat şi Zlatna; ear' bănci în tótă regula, ca în ori-ce biserică apusénă, am aflat în biserica nóstră ort. română din Băiţa, comitatul Hunedórei. In naie erau opt asemenea bănci cu câte patru locuri, aşezate în douĕ rînduri. Preotul actual mi-a descoperit, că acésta inovaţiune datéză acolo înainte de 1848.

Introducerea acestor locuri de şezut în mijlocul bisericei s'au admis, spre a înmulţí venitul bisericei, căci proprietarii lor solvesc o anumită taxă pentru folosirea lor. Probabil, că numĕroşii străini, cari s'au aşezat prin acei munţi pentru esploatarea aurului, au făcut acésta înoire, căci în lipsa de biserici romano-catolice cercetau şi ei cele ortodoxe.

In bisericile ruseşti — în general luat — lipsesc chiar şi aceste strane. Poporul ascultă slujbele stând în picióre. Chiar şi în capela domestică din palatul de curte a ţarului rusesc nu este nici un loc de şezut. Ţarul şi ţarina ascultă sfânta liturgie în *genunchi.*

In bisericile din metropolia nóstră se află aprópe peste tot scaune, numite strane, numai în jurul păreţilor. Asemenea şi în Bucovina, Romănia,[1]) şi peste tot în Orient. Acest us — afară de Ruşi — a devenit general.

In unele locuri nisuinţa spre mai multă comoditate corporală a întrodus stranele şi mai la mijlocul bisericei.

Aşa găsim în muntele *Atos* biserici cu mai multe rînduri de strane. *Lavra sfântului Atanasie* are chiar şase rînduri (douĕ la păreţi, patru la mijloc); asemenea şi biserica *sfântului Ioan* din *Ploeşti.* Mai multe rînduri sunt şi la biserica din mănăstirea de maice *Ciorogârla*, lângă Bucureşti, în biserica centrală şi în cea grecéscă din Brăila.

La bisericuţa parochială din Sibiiu cetate încă erau, în pronaos, patru rînduri de strane, paralel cu păreţii.

(Va urma).

---

[1]) In bisericile de la sate din Romănia lipsesç adese-ori ori-ce fel de strane.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinşi pofesori şi medici ca remediu eminent contra: **morburilor de plumâni, afecţiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă,** mai ales este recomandat **convalescenţilor după influenţă.** Promovéză apetitul şi face sĕ crescă greutatea corpului, delăturéză tusa şi flegma, şi face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului şi mirosului sĕu plăcut se ia cu plăcere şi de copíi. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 26—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, **Basel** (Elveţia).

Nr. 862 1905. [334] 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă parochul *Ioan Coçan* din parohia de clasa a treia din **Mândra**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, prin acésta se publică concurs cu termin de 36 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumětate din venitele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au sě-şi înainteze petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş pană la terminul deschis, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sěrbătóre la biserică spre a cânta şi cuvênta, eventual a celebra.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop adm.

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preţ de **8, 10** şi **12 fileri.**

Calendar de părete

românesc, cu foi de rupt, cu datul nou şi vechiu. Preţul **1 cor.**, porto 30 fileri.
Librăria archidiecesană din Sibiiu.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numěrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Au apărut în **Tipografia archidiecesană**:

Noul abecedar de Dr. Petru Şpan
Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar
De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

La croitoria universală
strada poplăcii nr. 3, **Sibiiu**, strada poplăcii nr. 3.

Se confecţionéză cele mai elegante, prompt şi eftine (312) 4

reverenzi

cum şi tot feliul de **haine de domni,** după moda cea mai nouă. La cas de urgenţă se póte găta ori-ce lucru în 24 ore.

Cu deosebită stimă
I. Petraşcu, croitoriu de reverenzi.

A apărut:

Modele de cusături româneşti
de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I **50 fil.**, caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Esposiţia universală Paris 1900: Grand Prix, cea mai înaltă distincţie.

Veritabil numai cu 1860. Т.Р.А.Р.М. С.ПЕТЕРБУРГЪ **pe talpă**

In Sibiiu se capětă în prăvăliile de ghete
Franz Geisberger, str. Cisnădiei, Palatul „Sparcassei“.
Fritz Geisberger, strada Cisnădiei nr. 11, Hotelul Neurihrer, stânga.

Ghete pentru zăpadă, Storm Slippers

Galoşi de Petersburg

Producţia zilnică a fabricei **40.000** părechi

Singurii contrahenţi: **Messtorff, Behn & Co., Viena, I.**
Vînzare în mic în tóte prăvăliile mai alese de ghete, de modă şi de gumi.

326 5—6

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemănat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui ii place ton dulce şi melodios, sě-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpěrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch:** pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcětóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 34—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secre

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răcéală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a pro [illegible] ratul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asura faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciaul-Volta atât în Germania cât şi în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pecând *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copíi şi femei de constituţie fórte slabă.

[2] 115

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, **V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.**

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena.
Preţul cor. 1·50, porto 10 fil.
Se capětă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravěn. 9. Eu mě duc codrul rěmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2 10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche	7 70
AGHIAZMATAR, broş.	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 1900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50, leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8 80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg.	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom. Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg în pânză 2 40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie	1 50
PENTICOSTARIU, ciril. nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8 80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5 50, legată	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată	3 20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 135 Sibiiu, Marți 14/27 Decembre 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 24.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiasă.

INSERȚIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuarie v. 1905 deschidem abonament la „Telegraful Român“, cu prețurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coróne,
pe șése luni 8 coróne,
pe trei luni 4 coróne.

Rugăm pe toți vechii abonați, cum și pe toți amicii și binevoitorii noștri, sĕ stăruiască pentru lățirea în cercuri cât mai largi a ziarului nostru, chiămat a lucra și în viitoriu cu zel și însuflețire la înaintarea poporului român pe tóte terenele, purtând grijă în prima linie de afacerile sale bisericești și școlare.

Abonamentele se fac prin mandate postale și sunt a se reînoí cât mai în grabă, pentru ca sĕ se pótă lua disposițiuni din vreme cu privire la espedarea foii. Numele abonatului, împreună cu locuința și cu posta ultimă, sĕ fie scris corect și legibil. Banii de abonament sunt a se adresa Administrațiunei tipografiei archidiecesane Sibiiu (Nagyszeben), strada măcelarilor 45.

Administrația.

Nu se împacă.

Sibiiu, 26 Decembre n.

E afară acum de ori-ce îndoială, e fapt împlinit, că guvernul nu légă [illegible] cu oposiția unită. Astfel încercările contelui *Andrássy* de a împedeca facerea alegerilor pentru dietă în dricul ernei, n'au dat resultatul pe care mulți dintrĕ cei interesați l'au așteptat.

Incercările de împăcare au fost zădărnicite, după părerea celor din oposiția unită, din causa guvernului, ear' după părerea celor din partidul guvernamental, din causa oposiției. Adecă unii pun vina pe ceilalți, pentru a se arăta corecți și cu bune intențiuni în fața alegĕtorilor.

Faptul, că încercările de împăcare au fost făcute din partea oposiției unite, dovedește, că oposiția se teme de alegeri, de aceea a căutat sĕ facă pace cu guvernul; ear' celalalt fapt, că guvernul a *refusat* sĕ între în pertratări cu oposiția pe tema împăcării, dovedește, că temerea oposiției e motivată. Guvernul se simte tare și va eși tare din alegeri, de aceea nu légă pace cu oposiția.

Guvernul n'a putut primí propunerea de împăcare a oposiției nici din acel motiv, că oposiția a cerut întâiu de tóte *retragerea* guvernului, și acordarea concesiunilor cerute numai pe séma guvernului care 'i va lua locul. Lucru cu adevĕrat imposibil, când ne gândim, că guvernului actual i-a trebuit un an de zile până și-a întărit posiția în partidul propriu, și în jos, în țară, față cu cercurile oficióse, bine înțeles. Noul guvern ar trebuí deci de nou sĕ încépă de unde a început guvernul actual, sĕ se facă plăcut și temut, — póte mai mult temut de cât plăcut, — în fața ómenilor proprii, și la așa ceva nu se pricepe ori și cine, cel puțin nu în mĕsura în care a arătat că se pricepe contele *Tisza*, actualul ministru-president, al cărui cap ar dori sĕ-l aibă oposiția unită.

Despre zădărnicirea încercărilor de împăcare ne dau lămuririle cuvenite două comunicate oficióse, unul dat din partea oposiției unite, altul din partea guvernului. Oposiția, cum am spus, pune vina pe guvern, și dă de știre țerii și *„națiunii“* următórele:

> „Tóte silințele contelui Andrássy Gyula, făcute în scopul unei soluțiuni pacinice, pe basa conferărilor avute cu comitetul esecutiv al oposiției aliate, — au fost zădărnicite prin provocarea rigidă a contelui Tisza István la principiul maiorității. Contele Andrássy și comitetul esecutiv al oposiției unite au ostenit cu bunăvoință și speranță, pentru a scutí țéra și constituția de sguduirile critice cari o amenință. Ca basă a soluțiunii pacinice au fixat și în detaiuri modificarea regulamentului camerei prin conlucrarea tuturor partidelor, în așa chip, ca eserciarea obstrucției technice sĕ fie eschisă, fără a fi restrînsă totodată și libertatea cuvêntului. In schimb pentru acésta oposiția aliată, sub condiția, ca regulamentul modificat sĕ între în valóre numai de-odată cu publicarea nouei legi electorale, a pretins modificarea legii electorale pe basa principiilor pe cari contele Tisza István le-a promis, respective acceptat în dietă în mod obligatoriu. Condiția firéscă a soluțiunii pacinice a fost *abzicerea ministrului president*, violătoriu al regulamentului și legii, și a factorilor complici la violarea legii, *formarea unui nou guvern*, și delăturarea resultatelor violării de lege. Contele Tisza István, provocându-se că majoritatea e pe partea sa, *a respins brusc acésta modalitate a soluțiunii*“.

Așa spune oposiția că stau lucrurile. Ear' guvernul, în al sĕu comunicat, le presintă astfel pe calea unei foi litografate, cu caracter semioficios:

> „Cu privire la comunicatul publicat de comitetul esecutiv al oposiției aliate în conțelegere cu grupul disidenților, suntem autorisați sĕ declarăm, că ministrul-president conte Tisza István nu a putut accepta propositiunile oposiției din 3 cause:
>
> 1. pentru-că propositiile oposiției cu privire la modificarea regulamentului nu i-s'au părut suficiente întru a garanta capabilitatea de muncă a parlamentului;
>
> 2. pentru-că nu a ținut acceptabil junctimul întrĕ reforma legii electorale și întrĕ modificarea regulamentului camerei;
>
> 3. pentru-că nu a considerat a fi concordabilă conștiința datorinței sale constituționale cu faptul, ca în calitate de president de guvern parlamentar, care dispune de încrederea Corónei și a majorității, sĕ se dimită la têrgueli pe prețul capului sĕu și pe al majorității care 'l sprigineşte cu însuflețire. Contele Tisza a considerat drept imposibilitate morală acest têrg pentru-că convingerea sa e, că acela care are la inimă adevĕratele exigențe ale parlamentarismului nu se póte preta nici-când la astfel de têrgueli, și cu atât mai puțin ar puté face acest pas atunci, când prin el numai obstrucției celei de trei ani i-ar câștiga învingere“.

Ca lucru positiv iasă deci din aceste două comunicate faptul, că pace nu va fi, ci va fi rĕsboiu întrĕ guvern și oposiție. Rĕsboiu, care în curênd va fi purtat cu folosirea tuturor armelor constituționale, usitate în patria nóstră. Și fiind-că cunóștem bine aceste arme, putem sĕ prorocim înainte resultatul luptei. Din ea negreșit că guvernul are se iese învingĕtor. Lucrul acesta 'l știe fórte bine oposiția, de aceea a căutat sĕ lege pace cu guvernul, dar' îl știe și mai bine guvernul, de aceea *nu vrea* sĕ lege pace cu oposiția. Nu vrea sĕ i-se plece, ci vrea sĕ o sdrobéscă. Vrea sĕ 'i arete, că el e cel mai tare.

Sĕ nu uităm însĕ, că și baronul Bánffy așa și-a făcut socotéla, în anul 1896. Și socotéla a fost bună, pentru-că din alegerile făcute după propriul sĕu sistem oposiția a eșit rĕu decimată. Și totuși ... la doi ani guvernul lui Bánffy a trebuit sĕ se retragă cu rușine. Vorba folosită odată la locul acesta: evenimentele se desvóltă de sine, după legica lor proprie. De aceea, ori-cât de tare se simte guvernul, și ori-cât de însuflețit sĕ fie acum partidul liberal pentru programul și planurile guvernului actual, nu știm ce póte sĕ aducă ziua de mâne. Guvernele au obiceiul sĕ cadă și atunci când ele nu vreau sĕ cadă. Ba póte că chiar atunci cad mai ales.

Crisă în România.

Corespondență particulară a „Telegrafului Român“.

București, 24 Decembre n.

Intrégă sĕptĕmâna acésta a fost sĕptĕmâna așteptărilor, ca guvernul presidat de dl *Sturdza* sĕ cadă de la putere, și sĕ-i iee locul un guvern conservator, presidat de dl *G. Gr. Cantacuzino*. Atât de siguri erau despre căderea guvernului înșiși conservatorii, în cât și-au fost compus chiar și lista cabinetului în multele întruniri ținute în cursul sĕptĕmânei, și nu așteptau de cât chiămarea dlui *Cantacuzino* la palat, pentru-ca însărcinat din partea M. Sale regelui Carol cu formarea noului cabinet, sĕ înainteze numai de cât Regelui lista spre aprobare.

In capul listei era pus dl *Cantacuzino*, șeful partidului conservator, ca president al consiliului de ministri și ministru de interne, apoi domnii: Tache *Ionescu* la esterne, Dr. *Istrate* la lucrări publice, Mihail *Vlădescu* la culte și instrucție, general *Lahovari* la rĕsboiu, Ioan *Lahovari* la finanțe, Ionel *Grădistean* la domenii și *A. Bădărău* la justiție.

Lista acésta ministerială n'a putut însĕ sĕ fie valorisată, din motivul, că crisa ministerială a fost delăturată pe un timp óre-care. Se crede, că numai până la votarea budgetului pentru anul viitoriu. Crisa a fost provocată de neînțelegeri născute în sinul partidului liberal, cari au avut de urmare demisiunea presidentului camerei, *Mihail Ferechide*, și a vice-presidenților *Protopopescu* și *Morțun* din demnitățile avute. Un eveniment mare acesta în analele parlamentare ale României, care însĕ n'a avut urmările pe cari le așteptau unii. Camera română *a primit* demisiunea tuturor celor trei numiți, în ședința de Joi, și în locul lor a ales alt president și alți vice-presidenți, ear' guvernului *i a votat încredere deplină*, cu totalitatea voturilor, minus 12 voturi oposiționale.

De aci se vede, că partidul e bine închiegat în sus, dar' e sdruncinat în jos. Pentru-că la alegerea de president al camerei, în locul demisionatului Ferechide, au fost date pentru noul president *Stefan Șendrea* 70 voturi liberale, ear' 59 deputați liberali *n'au votat.* Acesti nemulțămiți liberali, uniți cu oposiționalii din cameră, ar puté sĕ formeze fórte ușor majoritatea în contra guvernului, dacă ar voí. Dar' prin votul de încredere dat și din partea lor guvernului, au dat a se înțelege, că nu cu șeful guvernului sunt nemulțămiți, ci cu alte lucruri, pe cari numai ei le știu și le cunosc.

Adecă le cunosc și alții. Au intrat unele neînțelegeri, și încă mari neînțelegeri în sinul cabinetului însuși. Dl Ionel *Brătian*, ministru de esterne, nu se prea póte înțelege cu domnii ministri *Lascar* de la interne și *Costinescu* de la finanțe, și se vorbește, că ar fi cerut de la dl *Sturdza* scóterea lor din cabinet, lucru pe care dl Sturdza nu l'a putut împliní, după ce e vorba de doi bărbați de stat români de valóre mare, despre cari însuși M. Sa regele a spus, că nu-și póte închipui un ministeriu liberal fără Lascar și Costinescu.

Se vorbia eri, că în urma celor întêmplate dl Ionel Brătian și-ar fi dat dimisia și că același lucru l-ar fi făcut deja, ori ar avé intențiunea sĕ 'l facă, și dl *Stoicescu*, ministru la domenii.

Pentru a cunóște lucrurile mai bine, am sĕ vĕ comunic, că *Ionel Brătian* are aspirațiuni și are și prospecte sigure de a ajunge urmașul dlui *Sturdza*, șef al partidului liberal. Se teme însĕ de concurența dlui *Lascar* și a dlui *Costinescu*, ambii ómeni cu multă greutate în partid. De aci neînțelegerile. Dl *Ionel Brătian* are pe lângă sine pe *tinerii liberali*, (fiind și el încă tinĕr), dar' are și pe dl *Sturdza*, care însuși îl dorește de urmaș al sĕu. De aci votul de încredere dat dlui *Sturdza* și din partea tinerilor liberali în ședința de Joi a camerei române.

Dar' cu tótă încrederea votată, pe aic se crede, că guvernul va căuta sĕ i-se voteze cu grăbire budgetul, convențiile cu străinătatea și proiectele de lege deja presentate parlamentului, și apoi se va retrage de la putere. E vorba apoi, că aceea ce s'a întêmplat la cameră sĕ se întêmple și la senat. Și acolo vrea sĕ demisioneze presidentul *Aurelian* și vice-presidenții. Pe aici credința e deci, că viitórele alegeri la tot casul vor fi făcute sub un guvern conservator, nu sub cel liberal de astăzi.

Spectator.

Minciuna în viéța copilului.

(Fine.)

Dintrĕ tóte metódele izvodite până în zilele nóstre, cel mai sigur de reușit și mai repede ducĕtoriu la țintă e metodul basat pe dragoste, nu pe pedepse. Dragostea însĕ sĕ nu se cheltuéscă fără nici o cumpănă, ci din ea sĕ transpire rațiunea și îndemnul. Metodul acesta e mai sigur de reușită pe motivul căci dragostea e puterea vrăjitóre, care e în stare sĕ învingă totul, și e în stare sĕ sfărâme și pĕreții în cari sufletul copilului e înclinat sĕ se închidă, lăsând sĕ sufle aerul limpede, care curăță calea adevĕratei desĕvêrșiri, și nădăjduesc că va fi și îmbrățișat cu căldură de tóte mamele, fiind lipsit de necesitatea de a întinde mereu mâna după vergea.

In desfășurarea metodului acestuia ne rĕsare ca primul mijloc de a stirpí minciuna, iubirea de adevĕr, cu care trebuie sĕ fie învățită mama. Mama care încércă sĕ-'și créscă odrasla în aerul adevĕrului, trebue sĕ fie adevĕrul întrupat, ori cel puțin, când se apropie de copil sĕ fie încinsă cu haina adevĕrului, căci numai astfel va puté dobândí bucuria sufletéscă. — Fie-care cuvênt al mamei sĕ fie adevĕrat, ca copilul sĕ se pótă răzima de el. Ea trebue sĕ fie în tóte vorbele şi faptele ei esemplu viu, după care copilul sĕ se îndrepte. Căci de la esemplul ce îl are mereu înaintea ochilor atîrnă formarea caracterului. Copilul imitéză tot ce vede, vorbe, fapte. Dar' cele mai lămurite urme în sufletul fraged, le lasă faptele. Neadevĕrul trebue încunjurat, chiar şi când ar fi constrînsă mama de a se folosí de el.

Nici-când sĕ nu se împace copilul prin făgăduinţe cari nu se vor împliní, prin minciuni şi momeli, căci prin acestea se sdruncină încrederea copilului.

Pedépsă fisică sĕ lipséscă din întreg metodul, find-că acésta uşor încuibă frica în sufletul copilului faţă de crescĕtor. Ori şi ce urmă de frică trebue ştérsă din sufletul fraged, ca copilul sĕ stee cu crescĕtoriul, cu mama, într'un raport intim, raport de desĕvêrşită încredere. — Copilul trebue sĕ fie pe deplin convins în sufletul sĕu că de la el numai lucruri bune se cer, şi numai bune se cred despre el, în cât cu inima deschisă sĕ se pótă apropia ori-când de mamă, cu tóte ale lui mici pofte, griji şi planuri, cu tótă gândirea sa copilăréscă, sĕ-'şi desfăşure întreg sufletul înaintea ochiului de mamă. Şi mama adevĕrată va înţelege tóte acestea şi va căuta sĕ'i ajute şi sĕ 'l îndrepte. Cei mai mulţi copíi mint de frică. Ei vĕd necredinţa în ochii crescĕtoriului, o simt în glasul, în graiul lor, şi se tem de pedépsă. Téma acésta le tulbură liniştea sufletului, nu mai sunt în stare sĕ deosebéscă lămurit adevĕrul, şi fac mărturisiri pe cari cu sufletéscă linişte nu le-ar fi făcut.

Nici-când sĕ nu mânece educătoriul de la presupunerea, că copilul voeşte sĕ mintă. Prefacerea e străină de sufletul nestricat al copilului. Mai bine sĕ pesupună că împrejurările esterne l'au sedus la minciună. Şi în casul acesta are sĕ păşéscă cu mare chibzuială. Dacă observă vreun neadevĕr în mărturisirea copilului, e dator sĕ 'l facă de loc atent: „Póte ţi-ai uitat, dar' nu a fost tocmai aşa, adu-ţi numai bine aminte“. In modul acesta i-se uşuréză mult calea de a îndrepta mărturisirea greşită şi se dedă a spune mereu adevĕrul.

„Am cunoscut un băiat, ne povesteşte *Laura Frost*, care în etate de 9 ani atât de mult era dedat de a spune adevĕrul, în cât întrebat despre vre'o faptă, ai cărei sĕvêrşitori nu se ştiau cu positivitate, rĕspundea cam astfel: „Eu cred, măicuţă, că eu am făcut-o, tocmai sigur nu mai ştiu,“ dar' se póte. Şi nici-odată în casuri de acestea nelămurite nu era el făptuitoriul, de-şi rĕspunsul putea uşor sĕ 'l aducă în bănuială, atât de mare era conştienţiositatea şi voinţa de a nu minţí.

Un alt copil minţea fórte des. Mama desnădăjduită nu ştia ce sĕ mai facă cu el, pedepsele nu ajutau nimica. Odată, minţind copilul iară, îl întrébă mama mâhnită până în suflet: Nu poţi spune şi tu adevĕrul?! Ce sĕ mĕ fac cu tine, dór' nu te pot pedepsí în tótă ziua. Uite, fraţii tĕi nu mint!“ Vorbele acestea îl pĕtrunseră şi întristară smulgându-i totodată o sinceră mărturisire. „Tu totuşi nu 'mi dai credĕmênt; de spun minciună ori adevĕrul; tot una e. Numai celorlalţi fraţi le credi, mie nu; crezi că eu totdeuna mint!“ Ca o furtună se prăbuşì mărturisirea acésta în sufletul mamei, care se convinse de greşală comică, şi se strădul ca sĕ o repareze. Dar' nici copilul nu a rĕmas rece, ci s'a îndreptat cu vremea.

Nu de mult apărù în Germania o carte despre raţiunea educaţiunei. Autorul, lucrător harnic, înflăcărat de dragostea faţă de creşterea omenimii, a încremenit multe gânduri, nemuritóre, lamură sufletului sĕu, cari pot serví ca cele mai sigure călăuze pe grelele drumuri ale educaţiunii. In entusiasmul sĕu ca închinător al statului german, trece însĕ hotarele creşterii raţionale, mai ales când se ocupă cu educaţiunea în familie. Zice întrĕ altele, că familia, ca societatea cea mai mică, are trebuinţă sĕ înveţe, şi încă mult, chiar şi în creşterea copíilor, de la stat, ca societatea cea mai mare, mai bine organisată şi mai perfectă. Pretinde, ca familia sĕ păşéscă întru tóte aşa cum purcede statul în contra transgresiunilor comise de membrii statului, adecă în familie sĕ se stabiléscă o procedură judiciară cu întreg aparatul sĕu. Tatăl sĕ fie judecătoriul, mama pârâtoriul, ear' pe martorii sĕ-i facă copíii. O astfel de investigaţiune însĕ, cu martori, pârâtor şi judecător, are un prea desastros efect asupra copíilor, şi mai ales asupra copíilor slabi de suflet! O frică nervósă copleşeşte întrégă fiinţă a copilului, care îi tulbură înţelegerea şi judecata, şi îl seduce la espuneri false. Se simte asemenea unui rĕufăcĕtor în faţa tribunalului, e espus prea tare iritaţiunilor, cari sdruncină atât de mult sistemul nervos. Mijlocul acesta, tribunalul familiar, nu póte avé nici de cum urmări bune, el nu ajută desĕvêrşirea sufletéscă a copilului, ci o îngreunéză. Copilul nu mai vede în părintele sĕu pe tatăl iubitor, ci un aspru judecător, de care mereu se teme, şi de care numai cu tremurul în inimă se apropie.

Pe cât de nepotrivite, pe cât de nerodnice ar fi *„tribunalele familiare“*, pe atât pline de isbânzi ar fi *„tribunalele şcolare“*. Acestea ar aduce roduri vrednice de scopul pe care 'l urmăresc. Ele s'au şi întrodus în unele şcóle elementare din Germania. De se întêmplă vre-o depăşire de lege morală sau normă şcolară, făptuitoriul e adus în faţa unui juriu compus din elevi-colegi. Aici micul delincuent şi martorii sunt ascultaţi şi apoi se aduce sentinţa. Tóte însĕ se întêmplă sub ochii învĕţătoriului, ca nu cumva sĕ se întêmple abusuri şi nedreptăţi. Tribunalele acestea şcolare, cari se înjghebă de câte-ori se întêmplă ceva în contra legilor, nutresc nădejdea de a pĕtrunde cât mai curênd în tóte şcólele. Şi numai salutare urmări ar avé în creşterea generaţiilor! Prin acestea copilul îşi desvóltă judecata, şi în deosebi judecata morală, şi se întăreşte în el dragostea faţă de adevĕr. Cu drag îşi vor aduce astfel de copíi aminte de zilele trăite întrĕ păreţii şcólei, unde au învĕţat sĕ fie *ómeni de omenie!*

S'a zis, că copilăria e o bucăţică din raiul perdut pentru omenime. De ce dar' sĕ le tulburăm copíilor ceriul senin, fericirea dulce, pe care nu o vor mai afla nici-odată în viéţă. Sĕ ne străduim mai bine, ca sĕ facem, ca micile odrasle sĕ 'şi simtă fericirea acésta! Sufletele lor nestricate sĕ le umplem cu lumină sfântă, cerécă, care sĕ 'i însoţéscă până la capĕtul vieţii, luminându le calea în zile de grea ispită. Linişte şi mângăere sĕ se cobóre în inima lor, gândindu-se la copilărie! Deci nu ca cu ómeni mari, ca cu făcĕtori de rele sĕ tractăm, ci aşa precum sunt, ca cu fiinţe mici, nevinovate, cari greşesc şi rătăcesc, pe cari însĕ cu dragoste şi bunătate sĕ le îndreptăm către luminişul adevĕrului, şi nu cu ajutoriul tribunalelor familiare, cari i ar face, ca mereu sĕ se pândéscă şi pârască.

Imi vine în minte un cas vrednic de remarcat: Eram a casă pe feriile Crăciunului. Intr'o zi venì la mama cu lucru o femeie simplă, netrecută prin şcóle, aducênd şi copíi cu dînsa. Copíii se puseră în mijlocul casei la joc, şi atât de drăgălaş se jucau, în cât îţi era mai mare dragul sĕ priveşti la ei. — In toiul jocului însĕ se întêmplă de greşì un copil. Mama observă greşala, dar' pe făptuitor nu 'l putù oblici; şi îi întreba înduioşată, că cine e vinovatul? Nici unul nu rĕspunse nimica! Vĕḑênd că tac, zise mama: „Vai da supĕrată sunt, zice ea, că nu 'mi spuneţi cine a făcut rĕul“? Atunci o copiliţă cu ochi mari se apropie cu dragoste de ea şi zice: „Eu am fost măicuţă, nu fi mĕniósă“. Mama îi gugulì obrăjiorul înbujorat de ruşine, şi îi grăì cu dulcéţă: „de altădată sĕ-mi spui mai curênd, sĕ nu mĕ mai superi!“, — frăţiorii vĕḑênd purtarea surióre, o îndrăgostiră şi începură un joc şi mai vesel. Copila era fericită, simţind iubirea fraţilor arătată faţă de ea.

Eu cred că o astfel de familie, fie cât de sĕracă, e cu mult mai pĕtrunsă de dragoste şi de fericire de cât una cu proceduri iudiciare. Frăţiorii ştiau bine cine era făptuitoriul, dar' na'u vrut sĕ pârască. Iubirea de mamă însĕ a ştiut sĕ deschidă sufletul copilului cu pricina.

Se vor afla şi de aceia, cari vor obiecţiona, că nu toţi copíii sunt buni deopotrivă, multora li-e născută înclinarea de a minţí, ear' pe alţii îi împinge fantasia în mrejele minciunii, ba chiar şi modul de încredere faţă de mamă diferă. Şi au tótă dreptatea, dar' nici o putere nu este în copil, pe care dragostea de mamă nu ar puté sĕ o învingă, numai rĕbdare şi bunăvoinţă sĕ fie! In tótă clipita sĕ crédă în partea cea bună, sĕ o păzéscă şi cultive, sĕ o créscă şi sĕ o măréscă, stirpind mereu din rĕmăşiţele sĕlbaticului neastêmpĕr. Căci ca ceara de móle primeşte mama sufletul copilului din mâna creatorului, şi de la ea atârnă totul, de la ea şi de la şcólă! Păzeşte-l mamă, căci e a ta sfântă datorinţă sĕ-l păzeşti de influinţe stricăcióse. Iubeşte-ţi, mamă, copilul, încrede-te în el, ca şi el cu aceeaşi încredere şi dragoste sĕ se apropie de tine, căci unde dragostea şi încrederea se află sălăştuită, acolo nu se póte încuiba minciuna!

N. Regman.

NOUTĂŢI

Sfinţire de steag în America. Duminecă (11 Decembre st. n.) s'a făcut în Youngstown (America) sfinţirea steagului societăţii „Unirea“ a Românilor emigraţi în America. Serviciul sfinţirii s'a oficiat prin preotul Zaharie Oprea în sala „Caselor societăţii tinerimei creştine“. De la locuinţa părintelui Oprea şi a lui Maxim Vulcu (presidentul societăţii „Unirea“) credincioşii au mers până la locul serviciului divin în corpore, în frunte cu musica societăţii, compusă din 16 persóne, şi tot în corpore s'au re'ntors la locuinţa preotului, purtând în frunte steagul şi percurgênd mai multe strade. Cei presenţi la actul sfinţirii s'au fotografat sub steag. Dintrĕ aceste tablouri unul se va trimite Esc. Sale Inaltpreasânţitului archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu* şi unul consistoriului archidiecesan „drept recunoştinţă că şi-au adus a minte şi de oile rătăcite pe pământ american din turma lor cuvêntătóre, trimiţându-ne pe mult aşteptatul şi optatul nostru păstoriu sufletesc“, — zice comitetul societăţii „Unirea“ în programul festivităţilor sfinţirii.

*

Prelegeri poporale în Braşov. Despărţĕmêntul Braşov al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ arangiază şi în érna acésta un ciclu de prelegeri publice pentru popor, cari pentru a fi mai bine înţelese vor fi însoţite şi de projecţiuni schiopticonice. Prima prelegere s'a ţinut eri în sala gimnasiului din Braşov pentru poporul din Scheii Braşovului. Subjectul prelegerii a fost luat din viéţa şi faptele Mântuitoriului Iisus Christos, tractând în partea a doua despre alcoholism şi urmările desastróse ale lui.

*

La fondul „Maşa studenţilor“ din Brad au întrat următórele dăruiri benevole. 1. „Oraviţana“, institut de credit în Oraviţa şi Dr. Ioan Nedelcu, advocat, drept *cunună eternă* pentru fericiţii Dr. Alecsa Mandjuca şi Ecaterina Trăilă născ. Boboroni, 40 cor. 2. De la Ioan Irimie preot în Mesteacăn (Zarand) pentru fiica sa preotésa Victoria Colţ rĕposată la 5 Decembre şi ginerile seu Constantin Leuca fost preot în Lazuri, 10 cor. In veci pomenirea lor. *Comisiunea administrativă.*

*

Pentru museul român. In loc de cunună pe sicriul fer. Dr. Alexiu Mangiuca, fost advocat în Oraviţa, dl colonel *Alexaudru Lupu*, în Viena, a donat pentru Museul istoric şi etnografic al Românilor din ţară suma de K. 20. *Biroul Asociaţiunii.*

*

„Fondul Dr. Iosif Hodoş“. La iniciativa directorului Dr. Pavel Oprişa s'a înfiinţat în tómnă acésta la gimnasiul gr. or. din Brad un nou fond sub titlul de mai sus şi cu menirea, ca din venitele lui sĕ se dee profesorilor de la acest gimnasiu ajutóre la tipărirea de manuale de şcólă, scrieri de valóre literară, prelegeri publice ori disertaţiuni, cum şi ajutóre pentru escursiuni de studiu. Fondul s'a înfiinţat din suma de 85 cor. 70 fileri, la care directorul Dr. Oprişa a contribuit cu 43 cor. 70 fileri, profesorul Dr. Ioan Radu cu 12 coróne, preotul Petru Rimbaş (Brad) cu 10 coróne şi învĕţătoriul pensionat Alexandru Draia (Cristior) cu 20 cor. Conform statutelor, aprobate de consistoriul archidiecesan sub nr. 10041 Şcol., fondul se va inactiva după-ce suma capitalului va creşte la 2000 coróne, din venitele căreia 80% se vor distribuí ca ajutóre, ear' 20% se vor capitalisa. Augmentarea fondului se va face prin contribuiri benevole, prin donaţiuni şi legate, prin 10% din taxele de esaminare la gimnasiul din Brad (emendare, primire, privalisti, etc.), prin 30% din taxele pentru atestate, duplicate, etc., pe cari directorul gimnasial le cedéză fondului, prin venitul de la petreceri etc. Administrarea fondului o provede o comisiune de doi profesori în frunte cu directorul gim. sub supraveghiarea representanţei gimnasiului.

*

Epilogul turburărilor din Aleşd

Mercuri a publicat tribunalul din Oradea sentinţa în procesul pentru turburările din Aleşd, puse la cale de agenţi socialişti spre a zădărnicí o adunare kossuthistă. Victime ale turburărilor au fost bieţii ţerani români seduşi a crede că li-se va împărţí pământ gratis, etc. şi — pe lângă adevĕraţii păcătoşi inscenători ai turburărilor — tot nenorociţi ţerani români sunt victime şi ale procesului. Dintrĕ 22 acusaţi *Silberstein* Dezső a osândit la patru ani de puşcărie, Pap Florian la 3 ani, Guro Dumitru la $2^1/_2$ ani şi Iosif Mihalca la 2 ani. Dintrĕ ceilalţi unul e achitat, ear' 17 sunt osândiţi la temniţă pe timp de 6 – 12 luni.

*

Fómete în cercul Beinşului. Pe basa raportelor primite de la corespondenţii locali ziarele din Budapesta spun, că în urma secetei din anul curent în cercul Beinşului grasséză mare fómete. „Figuri istovite, slăbite de fóme stau grupe-grupe înaintea oficiului pretorial din Beinş, deosebi în zilele de têrg, şi cer milostenii şi ajutoriu. Spitalul public din Beinş e plin de bolnavi adunaţi de pe strade, pe unde 'i dobóră de pe picióre fómea“; — scriu raportele, accentuând tóte necesitatea urgentă, ca atât comitatul şi societatea, cât şi statul sĕ întindă mână de ajutoriu nenorociţilor.

*

† Ioan Mircea, preot gr. or. în Caţa, a decedat Sâmbătă la 12 ore nóptea după lungi şi grele suferinţe, în etate de 70 ani, şi în anul al 45-lea al căsătoriei şi preoţiei. Rĕmăşiţele pământeşti ale defunctului s'au aşezat spre vecinică odihnă astăzi, Luni, 13 Decembre v. la ora 1 p. m. în cimiteriul bisericei gr.-or. din Caţa. Odihnéscă în pace!

*

Din Cinadie ni-se scriu, că în ziua sfântului mare mucenic Nicolae a fost sfinţită în biserica gr. or. română de acolo o frumósă cruce de argint, suflată cu aur, dăruită sfintei biserici din partea unei familii harnice şi evlavióse. Cu acésta ocasiune parochul *Crucian Mărginean* a rostit o predică despre insemnătatea zilei şi despre însemnătatea sfintei cruci. Biserica a fost îndesată de lume.

*

Iubirea de mamă. Marţi séra un copilaş al Terezei Avram (locuitóre în strada verzelor nr. 3) jucându-se în jurul cuptoriului a rĕsturnat o sticlă de petrol, de la care i-s'au aprins hainele. Mama copilului a rupt repede hainele de pe el şi astfel l'a scăpat de primejdie, dar' a îndurat ea însaşi arsuri atât de grave, în cât după chinuri cumplite a murit Mercuri nóptea în spitalul civil. Despre marea nenorocire a fost avisat apoi bărbatul ei, care era la lucru la jógĕrul de la Turnu-Roşu. Au rĕmas după ea şépte copilaşi.

*

Un memorand al Polonilor. O comisiune de 105 membri a Polonilor din Rusia, întrunită în palatul contelui Tuskiewitz sub presidenţia episcopului din Varşovia, a formulat cererile Polonilor în un memorand presentat zilele trecute ministrului de interne al Rusiei. In acest memorand Polonii cer: 1). Validitarea drepturilor limbii polone în şcóle, la tribunale şi la oficiile publice. 2. Aplicarea de funcţionari poloni la oficiile de stat din Polonia. 3. Garantarea libertăţii de credinţă rom. catolicilor şi unitarilor. 4. Autonomie oraşelor, etc., luând posiţie şi contra tendinţelor de rusificare silnică. Memorandul a fost presentat ministrului de interne prin contele Tuskiewitz.

*

Telegrafie fară sîrmă — în Ungaria. După esperimentări de mai mult timp, făcute din partea direcţiunii de postă şi telegraf din Budapesta în scopul aplicării telegrafiei fără sîrmă, a succes Luni spedarea unei „marconigrame“ de la staţiunea de pe insula Csepel la Leopoldau (lângă Viena). Distanţa dintrĕ aceste două staţiuni de telegrafie fără sîrmă e 250 kilometri în linie aeriană, fiind întrĕ ele munţi mari, şi totuşi esperimentul de Luni a succes destul de bine. Esperimentările se vor continua încă.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun pentru săraci au mai dăruit următorii: Nicolae Grecu, pielar în Porceşti, Romul Sima, înv. pens., Vasile Stan, prof. semin., Ioan F. Negruţiu, inginer de poduri şi şosele, Dr. Aurel Crăciunescu, prof. semin., Dr. Atanasiu Moga, medic, Săsciori, fie care câte 1 cor., Ioan Papiu, protopresbiter, 5 cor., d-şórele Dunca de Sajó, 4 cor., dna Ana Dr. Moga n. Bologa, 3 cor., Letiţia Dr. Bologa, soţie de director, Neaga Ivan, soţie de notariu în Gurariului, fie-care câte 2 cor.

In acelaşi scop au mai dăruit d-şórele Teresia şi Ida Pipoş, $9^1/_2$ metri de stofă şi un guler de blană (nou); Emil Borcea, funcţ. la banca „Transilvania“, 17 cravate (noue) 1 pălărie, 1 căciulă (nouă), 9 părechi de mangiete (noue), 22 gulere.

*

Societatea „Carmen" din Bucureşti dă Vineri (30 Decembre st. n.) un concert în sala Atheneului, având în program şi balada „Mama lui Stefan cel Mare", compositia de George Dima. Acesta e primul cas, că acéstă frumósă compositie e luată în program de o reuniune de cântări din România. De altcum piesa e bine cunoscută la curtea regală, fiind-că „reuniunea română de cântări" din Braşov de sub conducerea dlui Dima o cântase cu mult succes în castelul Peleş înaintea familiei regale.

*

Concert în Braşov. „Reuniunea română de cântări" din Braşov dă Joi (29 Decembre n.) concert în sala redutei orăşeneşti. Cum raportéză „Gazeta Transilvaniei", programul concertului conţine şi câteva cântece bisericeşti din noua liturgie compusă de dl G. Dima pentru cor mixt, cum şi două colinde şi patru cântece poporale.

*

Apel. Domnii membri acţionari ai cassei de economii societate pe acţiuni „Turnu-Roşu", sunt rugaţi a-şi achita rata V-a de acţiuni, scadentă cu 1 Ianuarie 1905, şi cei-ce sunt în restanţă cu ratele III şi IV sunt rugaţi a satisface obligămintelor lor, cu atât mai vêrtos cu cât în cas de lipsă direcţiunea va avé a se conforma dispoziţiunilor statutare. Boiţa, 22 Decembre 1904. *Direcţiunea.*

*

Espensariu advocaţial „Ügyvédek Lapja" raportéză că un advocat din Budapesta a dat în judecată pe erezii unui magnat, pentru suma de *519.785* coróne espensariu de lucrări advocaţiale. La forul prim a fost respins. Al doilea for i a judecat 100.000 de coróne, cari la Curie au fost reduse, apoi la 24 556 coróne. Va sě zică, aprópe cu jumětate milion de coróne pretind a advocatul mai mult de cât i-s'ar fi cuvenit.

*

Mistreţ uriaş Pădurariul Culiţă *Alexă* din Cinadie a puşcat Joia trecută în pădurea fondului basilitan din Blaj un porc sălbatic de o mărime rară. Avea în lungime 95 cmetri şi un metru şi 10 cmetri era de înalt. A cântărit două măji şi jumětate. Pădurariul l-a dăruit curţii metropolitane din Blaj. Pelea mistreţului a fost depusă în museul Blajului.

Cărţi şi reviste.

„Biserica ortodoxă română", revista sfântului Sinod al bisericei autocefale ortodoxe a României, a apărut pe Novembre (fasc. 8, anul de esistinţă XXVIII) cu următoriul sumariu: „De centenariul seminariului Veniamin", „Cei doi bani (dinari) ai věduvei" (omilie) de Dr. Dragomir Demetrescu; „Mărturie despre educaţia religiósă a fiilor Domnilor români din trecut şi present", de C. Erbiceanu; „Note asupra istoriei bisericeşti a Românilor pentru secolul XIX", comunicări de C. Erbiceanu; „O carte pentru iertarea pěcatelor" (indulgenţă), dată de patriarchul Partenie al Ierusalimului (tipărită prin anii 1700—1740); O poesie patriotică de Neofit Scriban din 1835, comunicată şi comentată de C. Erbiceanu; „Impărţirea timpului la Evrei", de diaconul Dr. Popescu-Mălăeşt; „Apologetica lui Tertulian", de Pr. N. Georgescu, apoi raport despre şedinţele sesiunii de tómnă a sfântului Sinod; teme date spre elaborare preoţilor din eparchia Dunării de jos pentru conferenţele pastorale din 1905, şi alte comunicări de interes bisericesc.

„Bis. ort. română" apare în fascicoli lunari în tipografia cărţilor bisericeşti în Bucureşti şi costă 12 lei pe an.

Posta redacţiei.

Roşcani. Corespondenţa s'a publicat; lucrarea ceealaltă trimisă nu e însě scrisă astfel, ca sě pótă fi publicată.

„*Români şi şcólele de stat*" nu se póte publica.

Bundorf. Corespondenţa nu e scrisă aşa, ca sě o putem publica. Incolo bine aţi făcut că aţi înaintat recurs. Dacă nu vi-se face dreptate din partea congregaţiei, daţi jalbă la ministrul de interne. Basaţi-vě plânsórea pe faptul, că majoritatea Saşilor a eşit din voturile femeilor, cari au votat în locul bărbaţilor. Lucrul acesta nu e admis de lege. Numai *věduvele* au drept de alegere la comună, dar' nici ele nu pot vota în persónă, ci *prin împuterniciţi*. Cu atât mai puţin pot sě voteze muierile cu bărbaţi, şi încă în locul acestora!

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

In unele locuri aflăm chiar câte un rînd de strane vertical aşăzate spre păreţii din drépta şi stânga bisericei, marcând de regulă despărţirea naosului de pronaos.

Intre scaune, la un loc mai apropiat de altariu, se află în partea dréptă unul mai frumos pe séma episcopului. Se numeşte *tron archieresc.*[1]) Vezi fig. 8 şi ... pag. 21 şi ...

Unde cercetéză biserica şi domnitoriul ţerii, se face în partea stângă şi tron regesc. In România sunt scaune mai frumóse şi pentru regina şi principii moştenitori.

In bisericile vechi aceste tronuri erau pe solee acolo, unde era făcută acésta parte mai ridicată dinaintea altariului, şi anume întocmită pentru preoţimea liturgisitóre, ceteţi, cântăreţi [2]) etc., ca sě nu fie conturbaţi prin îmbulzirea publicului.

Considerând, că biserile nóstre sunt cercetate şi de un numěr de ómeni culţi, dedaţi la comoditate, adese-ori şi nervoşi, ori bolnavi, cari nu supórtă statul îndelungat în picióre; considerând că obosela trupéscă uşor póte abate sufletul de la cuvenita elevaţiune şi înălţare, zădărnicind astfel tocmai scopul pentru care credinciosul a intrat în biserică, — s'au ivit şi la noi tendinţe juste [3]) de a introduce în biserici mai multe locuri de şězut, ca astfel — stând trupul în deplină tignă — sufletul cu atât mai uşor sě se pótă avênta în sferele originei sale.

A introduce însě în biserica nóstră bănci, ca la apuseni, aflu inadmisibil. Acésta ar fi o abatere de la usul din biserica orientală universală şi ar reduce mult spaţiul disponibil.

Am vězut chiar şi biserici apusene fără bănci de şězut. Aşa d. e. marea *basilică* din *München* are în loc de bănci de şězut numai nişte întocmiri de lemn pentru îngenunchiat şi la înălţimea pieptului cu un pult pentru a aşăza cartea de rugăciune.

Am aflat însě în multe locuri, pe cari le-am cercetat, că credincioşii mai delicaţi, mai ales de la oraşe, se ajută aşa, că folosesc scaune portative de trestie, sau precum le aflăm în prânzitorile mai alese.

Astfel în biserica de la *Buşteni*, în a sfântului *George-vechiu* şi *Amza* de la Bucureşti. La Amza se folosesc mai ales în sěptěmâna mare. Fie-care şi 'l aduce de a casă. Se aşază în rînduri de câte patru. — Asemenea la *metropolia* din *Iaşi*; în biserica grecéscă de la *Galaţi* şi *Brăila*, unde scaunele sunt proprietatea bisericei şi numai aceluia se permite folosirea, care cumpěră de la epitropie o luminiţă.

Biserica *Domniţa-Balaşa* are — pe lânga scaunele de lângă păreţi — 70 de asemenea scaune portative, cari la trebuinţă se înşira prin interiorul ei, cam astfel precum indică figura de mai jos.

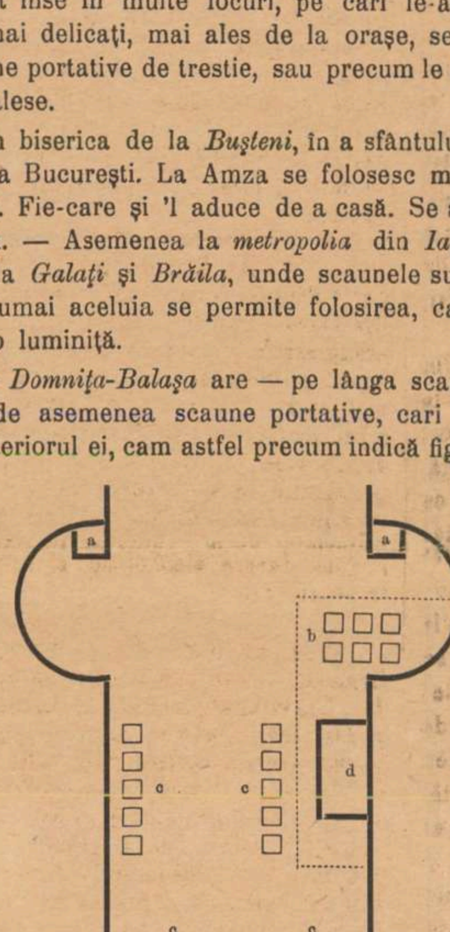

a) pulturile cântăreţilor. Vezi capit. acestei biserici la pag.
b) scaune pentru ctitori;
c) scaune pentru public;
d) statuetă de marmoră.

Liniile punctate indică grilagiul, care mărgineşte locul reservat pentru familiile eforilor actuali.

Asemenea scaune se folosesc şi în bisericile ruseşti din *Viena*, *Carlsbad*, etc.

In Cernăuţi nu sunt scaune mobile.

In unele părţi — d. e. la *Sărata* din apropierea Făgăraşului, la *Gura-rîului* (lângă Sibiiu), la *Geógiul-de-sus* (lângă Alba-Iulia) la *Şoimuşul român* etc. chiar şi poporul nostru a aflat un espedient de a-şi răzima în biserică trupul ostenit de greul muncei de peste sěptěmână, ca sě nu se oboséscă. Ţěranii, în deosebi cei bětrâni, şi-au făcut adecă anume un fel de *beţe* cu măciucă, ca şi beţele ciobanilor, ori cu alte cârligături la capetele de sus, numite *cârje*, cari se păstréză în biserică. De acolo îşi ia fie-care proprietar pe a lui, fixéză bine capětul de jos în podinele bisericei, ear' pe partea de-asupra se razimă cu ambele braţe, ori cu subsuóra dréptă. Interesant este, sě vezi aceste beţe la îngenunchieri. Poporul se plécă; ear' beţele se věd pe de-asupra, ca nişte suliţe de soldaţi.

Fiind deci *şederea* pentru mulţi în adevěr o cerinţă justă, *trebue* sě se deie celor ce au lipsă acésta posibilitate.

Un numěr corespunḑětor de *scaune portative* se póte deci admite mai ales în o catedrală, cu considerare la publicul cult, ce are s'o cerceteze. Aceste scaune însě trebuesc făcute anume, ca sě aibă o formă mai deosebită de scaunele folosite în case private, sě se păstreze la un loc retras, de unde după trebuinţă sě se pună la dispoziţia celor ce au lipsă de ele.

Fericitul metropolit Dr. *Miron Romanul* a şi admis acest us, dispunênd însuşi, ca la ocasiuni festive, — precum era la liturgiile pentru membrii din casa domnitóre, parastase pentru persóne distinse, la cari asista elita societăţii sibiene române şi străine, — sě se aşeze in biserică scaune portative. De regulă erau de trestie.

Considerând, că mulţi credincioşi, şi în deosebi damele, obicinuesc în evlavia lor a asculta o mare parte din liturgie în genunchi, ar fi fórte recomandabil a se face şi o întocmire uşóră anume de îngenunchiat, portativă şi cu pult pentru cartea de rugăciuni. Acéstă întocmire ar da mai ales multor femei evlavióse posibilitatea de a îngenunchia în linişte înaintea Preacuratei, şi a asculta acolo mai ales cântarea „Axionului". Am avut ocasiune a vedea adese-ori rusóice din cea mai înaltă societate, făcênd acésta şi stând cu ceasurile în genunchi, ca înlemnite.

Caracteristic este, că în *catedrala* din *Cernăuti* am dat în pronaos de *4 pentru mărturisirea credincioşilor*, întocmite în cele 4 colţuri ale pronaosului spaţios.

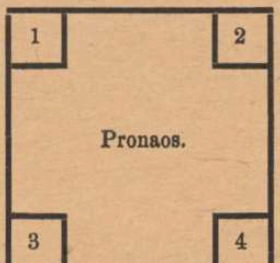

De-şi aceste celule sunt admise numai în biserica apusénă, unde duhovnicul nu vede, ci numai aude pe cel ce se pocăeşte, totuşi întocmirea scaunelor de la Cernăuţi este corespunḑětóre legii nóstre ortodoxe, întru cât preotul şede — cei drept — comod în scaunul acesta, ca în o celă, dar' între el şi credincios este o feréstră, prin care ambii se věd şi înaintea căreia îngenunchie creştinul.

Locul bărbaţilor şi al femeilor în biserică.

Din legea lui Moise s'a transmis şi în biserica creştină usul, că femeile sě steie în biserică la un loc mai retras, care la noi se numeşte tinda femeilor=pronaos=nartix.

In sinagogele ovreeşti locul femeilor este corul de sus, închis de regulă cu nişte grătele dese, prin cari abia poţi străbate cu ochiul. Asemenea grătele se mai află în multe biserici din orient între naos, locul bărbaţilor, şi pronaos, al femeilor. Herm. Adalb. Daniel din Lipsca zice în opul sěu „Codex liturgicus ecclesiae universalis" (Lipsiae 1853, pag. 203): „*mulieres a viris vel muro humiliori, vel cancelis, vel clatris, quibus sacra celebranda perspicere possunt, ubique seumguntur, vel cameras superiores, τοῦ ναοῦ ambitum circumambientes obtinent*", numite greceşte *γυναικεῖον γυναικίτης*.

Au esistat şi la noi asemenea zăbrele, dar' timpul modern le-a delăturat, susţinându-se totuşi usul, ca femeile sě stee în pronaos şi bărbaţii înainte.

La oraşe însě, unde de regulă femeea are în viéţa socială tótă întâietate, observăm, că femeile nu se mai mulţămesc cu locul lor din pronaos, ci se apropie tot mai mult de altariu, de unde sunt absolut eschise; ba în biserici bine conduse nici feţe bărbăteşti nesfinţite nu-i permis sě trécă pe dinaintea sfântului prestol. Canonul LXIX al sinodului VI ecumenic şi canonul XIX al sinodului din Laodicea opreşte celor nesfinţi chiar şi întrarea în altariu.

In zadar se provócă unii la cuvintele apostolului Pavel, că „*femeea sě tacă în biserică*", adecă sě rěmâe la locul ei, căci césta cu greu se va putea susţinea în ce priveşte localisarea ei, mai ales, că în unele locuri pronaosul este un loc mai întunecos, nepotrivit, ear' în alte locuri lipseşte total.

In bisericile de la oraşe vedem femeile în naos, amestecate printre bărbaţi. Aşa la *Domniţa-Balaşa*, *Metropolia din Iaşi*, etc.

Spre a evita acésta unele autorităţi bisericeşti au împărţit biserica în 2 cu o linie longitudinală, care duce din mijlocul uşei împěrăteşti la mijlocul întrării principale din frontul bisericei. In partea *dréptă stau bărbaţii*, în *stânga femeile*, dar' numai începând de la treptele, cu cari se mărginesce solea. Aşa este d. e. în biserica *grecéscă din Brăila*, şi mai ales în catedrala de la Cernăuţi, ear' stranele de-asupra soleei [1]) sunt reservate esclusiv pentru dignitarii bisericeşti, consilierii consistoriali. Aceste strane sunt şi mai frumóse, aurite, pe când celelalte mai simple.

Aşa d. e. stranele din apropierea altariului şi până la tronurile regale şi archiereşti sunt şi la *Sinaia* mult mai frumóse de cât stranele din restul bisericei.

Acéstă deschilinire trebue observată şi în o biserică catedrală, făcêndu-se de-asupra soleei strane mai frumóse pentru consilerii consistoriali, şi între ele tronul archieresc [2]), deosebit pentru archiepiscopul, şi altul pentru vicariul sěu, care încă póte fi archiereu.

In multe biserici este pentru femei reservat *corul cel mare*, sau podişorul de de-asupra pronaosului, precum şi *emporele* (galeriile) din drépta şi stânga naosului.

(Va urma).

---

[1]) Mai este un tron archieresc (scaunul cel de sus) şi cele 12 scaune lângă concha altariului. Acestea sunt acceptate din basilicele romane vechi.

[2]) La Ruşi şi acuma stau cântăreţii lângă catapitésmă, de-a drépta şi de-a stânga.

[3]) Deputatul Virgil Oniţ, director al gimnasiului ortodox român de la Braşov, a cerut acésta în sesiunea sinodului archidiecesan de la 1903.

[1]) Aici solea e semicercuală şi cu 2 trepte.

[2]) Pe spatele tronului archieresc de la catedrala din Cernăuţi este chipul lui Iisus, şězênd pe tron, ear' pe tronul metropolitului de la Iaşi este atât pe cel din altariu, cât şi pe cel din naos, inscripţia: *Nădejdea mea e în Domnul*". — Cel din naos are baldachin de-asupra, ca şi la Domniţa-Balaşa şi în multe alte biserici.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„	1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în ver uri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„	1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„	2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„	—·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . .	„	2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„	2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„	1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„	1·50
Armîna (romånca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„	2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„	1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„	3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Răduîescu-Motru*	„	1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C.	2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„	2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„	2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„	3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„	2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„	2·50
Călětoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„	2.—

plus 20 fil. porto postal.

Sate şi mănăstiri din Romănia, de *N. Iorga*	„	2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„	4.—

plus 30 fileri porto postal.

Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„	10.—

porto 72 fil.

Istoria românéscă vechie, de *Ioan Bian* şi *Nerva Hodos*, tomul I. 1508—1716	„	26·—

porto 92 fileri.

Librăria archidiecesană.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sě céră broşură asupra acestora. Se capětă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 34—62

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preţ de **8, 10** şi **12 fileri.**

Calendar de părete

românesc, cu foi de rupt, cu datul nou şi vechiu. Preţul **1 cor.**, porto 30 fileri.
Librăria archidiecesană din Sibiiu.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar de **Dr. Petru Şpan**

Preţul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaş. — Preţul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Zacharia Boiu

Frunze de laur

Poesii eroice din anii 1877—1878

Publicate de . . . .
Ioan Baptist Boiu.

Preţul 50 fileri plus porto postal.

Librăria archidiecesană.

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·21
4. Legea veterinară, de învěţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·—
8. Statutele insoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Nr. 862 1905. [334] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de **capelan** lângă parochul *Ioan Cocan* din parohia de clasa a treia din **Mândra**, protopresbiteratul gr. or. Făgăraş, prin acésta se publică concurs cu termin de 36 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumětate din venitele fasionate în cóla B pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post au sě-şi înainteze petiţiunile concursuale instruite conform normelor în vigóre subsemnatului oficiu protopresbiteral gr. or. Făgăraş până la terminul deschis, avênd a se presenta în vre o Duminecă sau sěrbătóre la biserică spre acânta şi cuvênta, eventual a celebra.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Făgăraş în conţelegere cu comitetul parohial.

Ioan Cândea
protopop adm.

Somatosă

albumină de carne solubilă
conţine stofele nutritóre ale cărnii (corpuri de albumină şi săruri) ca prav uşor solubil, fără gust, eminent

remediu întăritor

producětor de apetit
pentru debili, persóne rěmase înapoi în desvoltare, pacienţi de nervi, de piept şi de stomac, pentru lehuze, copíi cari sufer de rachitis, pentru convalescenţi etc.
în formă de

Somatosă de fer

pentru cei-ce sufer de **chlorosă** (Bleichsucht)
recomandată de medici.
Somatosa de fer constă din somatosă, cu 2% fer în legătură organică.
[98] 32—33

Somatosa produce apetit în měsură mare
Se capětă în farmacii şi drogerii — Veritabil în pachet original.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld
(despărţěmêntul farmaceutic.)

A eşit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop şi metropolit** şi se află de vênzare la **Tipografia şi Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu preţurile: broşat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediţie de lux broşat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană:**

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capětă la Librăria archid.

∗ T. Popovici ∗

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravěn. 9. Eu mě duc codrul rěmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născětóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roşie cor. 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7·70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 1900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50 leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8·80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14·50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3·60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş. 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg. în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8·80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 136 Sibiiu, Joi 16/29 Decembre 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr 80 fil. rêndul cu litere garmond

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuarie v. 1905 deschidem abonament la „Telegraful Român“, cu preţurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coróne,
pe şése luni 8 coróne,
pe trei luni 4 coróne.

Rugăm pe toţi vechii abonaţi, cum şi pe toţi amicii şi binevoitorii nostri, sĕ stăruiască pentru lăţirea în cercuri cât mai largi a ziarului nostru, chiămat a lucra şi în viitoriu cu zel şi însufleţire la înaintarea poporului român pe tóte terenele, purtând grijă în prima linie de afacerile sale bisericeşti şi şcolare.

Abonamentele se fac prin mandate postale şi sunt a se reînoí cât mai în grabă, pentru ca sĕ se pótă lua dispoziţiuni din vreme cu privire la espedarea foii. Numele abonatului, împreună cu locuinţa şi cu posta ultimă, sĕ fie scris corect şi legibil. Banii de abonament sunt a se adresa Administraţiunei tipografiei archidiecesane Sibiiu (Nagyszeben), strada măcelarilor 45.

Administraţia.

Dreptul de a educa.

Sibiiu, 28 Decembre n.

E o temă vechiă şi mult discutată tema educaţiunei, o temă asupra căreia şi-au spus cuvêntul mulţi ómeni luminaţi din trecutul tuturor popórelor, şi şi 'l vor spune mulţi învĕţaţi şi din viitoriul tuturor popórelor, pentru-că e o temă care nu va fi luată *nici odată* de la ordinea zilei. Ea esistă de când e lumea, şi va esista cât va fi lumea lume.

Scopul lumii este adeca acela, ca *prin educaţie* sĕ ajungă la perfecţiune, la desĕvêrşire, aşa cum au fost dintru început intenţiunile creatoriului, şi fiind-că spre desĕvêrşire nisuieşte întru adevĕr omenimea, ori cel puţin o bună parte din ea, educaţia, calea care duce la desĕvêrşire, trebue sĕ formeze grija cea mai mare a tuturor ómenilor cu misiune sĕ gândéscă în locul masselor.

Luată chestia din punctul de vedere, că óre dreptul de a educa *cui* compete, cine e *dator* sĕ se îngrijéscă de educaţia copiilor, din cari se vor forma popórele de mâne, statele de mâne? ea e fórte actuală, în urma proiectului cunoscut de lege al ministrului *Berzeviczy*, prin care dreptul de a educa la noi se sechestréză cu desĕvêrşire pe séma statului.

Dar' dreptul de a educa nu e al statului. Ori cel puţin, nu e *numai* al statului.

Aşa a stabilit lucrurile canonicul *Steinberger*, directorul teologiei catolice din Budapesta, într'o conferenţă publică, ţinută zilele trecute la societatea Sfântul Stefan din Budapesta. Cuprinsul pe scurt al acestei conferenţe a fost următoriul:

Dreptul de a educa compete întâiu de tóte *părinţilor*, pe basa dreptului natural. Statificarea educaţiunei şi a instrucţiunei stă deci în contrazicere cu dreptul natural, şi nu póte fi acceptată.

In a doua linie dreptul de a educa compete *bisericei*, pe basa dreptului supranatural. Statele, prin faptul că au recunoscut bisericile creştine, au recunoscut şi acest drept al lor, dreptul de a educa massele. Ear' acelea cari n'au recunoscut acest drept, sunt datóre sĕ-l recunóscă.

Biserica lui Christos, biserica creştină, are misiunea de a învĕţa. Invĕţătura însĕ biserica nu o póte face numai de pe amvon, ci trebue sĕ o facă şi prin şcólă. Ori chiar mai mult prin şcólă. Şcóla trebue sĕ fie deci, întocmai ca şi biserica, *creştină.* Şi vai de educaţia ce se dă tinerelor mlădiţe într'o şcólă neconfesională, ori interconfesională! Când a zis Christos apostolilor, ear' acestia au lăsat vorbă urmaşilor, că: *„mergênd învĕţaţi tóte neamurile“*, a dat mare şi frumósă misiune bisericei creştine, dar' i-a dat totodată şi *îndreptăţirea* de a-şi asigura terenul necesar pentru împlinirea misiunei. De unde urméză, că şcóla *trebue* sĕ rĕmână sub aripile bisericei, pentru-că e fiica bisericei!

Dreptul de a educa, biserica şi-l'a căştigat şi prin aviticitate, căci din cele mai vechi timpuri, chiar şi pe vremile când stătea în raporturi încordate cu statele, ea susţinea şcólele şi ea împărţia lumina şi ştiinţa!

După familie, şi după biserică, vine apoi statul şi póte sĕ 'şi reclame dreptul de a educa, atunci, când vede că intervenţia sa e necesară. Dar' numai atunci. Sĕ nu se trécă cu vederea, că cetăţenii nu cer şi nu aştéptă drepturi de la stat; ci din contră, ei au dat statului unele din drepturile lor, pentru a le întrebuinţa spre folosul tuturor. Dreptul de a educa nu l'a dat însĕ nime statului. Familia l'a ţinut pentru sine, biserica l'a ţinut pentru sine. Statul póte deci sĕ 'l întrebuinţeze numai acolo, unde familia nu 'l întrebuinţéză cum trebue, şi biserica nu vrea, ori nu póte sĕ 'l întrebuinţeze. Prin urmare statul are sĕ înfiinţeze şi sĕ susţină şcóle numai acolo, unde biserica declară că nu e în stare sĕ le ridice, ear' părinţii *cer*, ca statul sĕ le ridice. A confisca însĕ şcóle esistente, susţinute de biserică ori de părinţi, şi a le pune sub scutul guvernului, statul nu e îndreptăţit absolut de loc, pentru-că nici biserica, şi nici părinţii, n'au nimic comun cu statul în chestii de educaţie.

Acesta e pe scurt conţinutul interesantei conferenţe a canonicului *Steinberger*, care a promis că la proxima ocasiune va analisa în mod amĕnunţit proiectul de lege al ministrului *Berzeviczy*, care sechestréză de la părinţi şi de la biserici dreptul de a educa, — şi 'i va arăta tóte scăderile şi tóte greşelile.

Sĕ sperăm, că cu ocasiunea acésta conferenţiarul va spune şi aceea ce de astădată n'a spus. Anume, că atunci când au primit apostolii misiune sĕ méargă şi sĕ înveţe tóte neamurile, au primit şi *darul* de sus, de la puterea supranaturală, de a învĕţa neamurile *în limba lor proprie.*

Prin urmare dreptul bisericei creştine de a educa, este nu numai un drept divin, ci totodată şi o îndreptăţire *naţională*, dat fiind, că fie care om în limba sa maternă póte primí mai uşor şi mai cu succes invĕţătura. Asta e partea pe care n'o găsim în interesanta conferenţă despre care vorbirăm, fără de care însĕ întréga lucrare rĕmâne mancă, — după părerea nóstră.

Andreiu Şaguna.

Cuvênt ocasional

rostit în sala de cântări de la gimnasiul public rom. gr. or. din *Brad*, cu ocasiunea serbării memoriei archiepiscopului şi metropolitului *Andreiu baron de Şaguna*, la 30 Novembre (13 Decembre) 1904, de Dr. Pavel Oprişa, directorul gimnasial.

I.

Iubiţi Şcolari! Stimaţi Colegi! Onorat Public! Biserica şi şcóla română gr. or. din patria nóstră închină ziua apostolului Andreiu, întâiu chematul, memoriei fericitului archiepiscop şi metropolit *Andreiu baron de Şaguna*, pe care Dumnezeu l'a trimis sĕ deştepte poporul românesc din somnul cel adânc şi cu voie tare sĕ-l tragă către tot ce e adevĕrat, plăcut şi bun.

Conducĕtorii institutului gimnasial din *Brad*, conştii de problema şcólei de a educa pe séma patriei cetăţeni viguroşi trupeşte, şi inteligenţi sufleteşte şi totodată cu simţeminte alese, au întocmit serbarea de azi, ca cu acésta ocasiune, prin imnuri înălţate din inimi curate, prin cuvinte pĕtrunse şi prin acte generóse, sĕ 'nalţe tinerimea studiósă, — speranţa naţiunii nóstre, doritóre de progres, la ideale, la virtute... Şi una dintrĕ virtuţi, o virtute alésă întrĕ virtuţi e *recunoştinţa.*

*

Meditând asupra trecutului din perioda redeşteptării naţionale, — ne simţim datori sĕ cultivăm recunoştinţa, — *virtutea* care în nici o privinţă nu-i inferióră patriotismului.

Patriotismul e efluxul iubirii şi al alipirii de patrie, de leagănul sânt, unde ne-am născut, am crescut şi unde trăim, precum şi de ogorul, pe care părinţii nostri l'au îngrăşat cu scump sângele lor; ear' noi ne pregătim a-l apăra cu braţele şi viéţa nóstră.

Recunoştinţa isvoreşte din stima şi veneraţiunea ce o păstrăm faţă de memoria bărbaţilor providenţiali, cari s'au jertfit pentru înaintarea binelui public: drept-aceea viéţa şi faptele, caracterul lor servesc pentru tinerime ca modele.

Amêndouĕ virtuţile amintite împodobesc numai inimi nobile, spirite luminate şi caractere integre, indivizi bine educaţi, deóre-ce numai ei sunt iubitori de patrie şi recunoscĕtori.

Recunoştinţă ne-am adunat sĕ esprimăm şi noi, profesorii, tinerimea şi inteliginţa alésă din Zarand, memoriei *nemuritoriului Andreiu*, prin modesta nóstră serbare şcolară.

Da! Căci recunoştinţă se cuvine bărbatului care a pus în serviciul neamului, patriei şi bisericii sale nu numai fiinţa sa omenéscă, frumósă şi puternică, ca a miticului semizeu Hercules, ci dimpreună cu fericirea-i pământéscă a dat şi schinteia dumnezeiască, geniul sĕu, tocmai precum Mesia s'a dat pe sine însuşi, ca sĕ mântuiască omenimea decăzută...

De vei compara suferinţele omeneşti ale lui Şaguna cu stăruinţele sale de fer, numai ca sĕ desĕvêrşiască opera concepută, nu odată îţi vei pune întrebarea: óre prin însuşiri omeneşti, ori prin daruri suprafireşti a eliberat acest mare Archiereu neamul nostru cel românesc din robia sclavismului medieval şi a desgropat biserica gr. or. română din mormêntul în care se afla?

— „M'au proscris şi dóră mai rĕu m'ar fi muncit de cât pe metropolitul Sava, sĕ fi putut pune mâna pe mine!“ — Nu tânguiri, ci indigitări sunt aceste pentru cei-ce vreau sĕ cunóscă cursele cari de repeţiteori i-se întinseseră.

*

Opera lui Şaguna, *libertatea naţională şi bisericéscă,* n'ar fi fost desĕvêrşită, dacă *numai* ne-ar fi eliberat din sclăvia politică şi bisericéscă, şi nu ni-ar fi şi *asigurat* libertatea revendicată prin atâtea jertfe.

Dar' fiind-că ni-a înfiinţat ***instituţiuni culturale naţionale***, *şcóle de tot feliul, asociaţiune pentru literatura română şi cultura poporului român, fundaţiuni, tipografie*, în care însuşi a publicat numeróse cărţi bisericeşti-şcolare, scrise în limba maternă şi cu caractere străbune: *ni-a dat mijlócele de lipsă, prin cari sĕ ne cultivăm şi astfel înşine sĕ ne apărăm libertatea.* Lumina e isvorul vieţii indivizilor... cultura începutul existinţei popórelor...

*

Precum odinióră Moise conduse pe Israiltenii scăpaţi din robia Egipetului la Canaan, — pământul făgăduinţei —, şi, de-şi dispărù îndată ce zărì ţinta dorită, prin toiagul sĕu magic întărì poporul ales *în credinţa unui adevĕrat Dzeu*, — care credinţă l'a întărit sĕ supórte tóte vicisitudinile timpurilor, şi păstrându-şi *legea străbună*, continuă a progresa pe calea mântuirii: astfel şi Şaguna, *libertatea naţională*, eluptată prin genialitatea sa politică, cu care conduse pe fraţii uniţi în cugete şi simţiri, de pe câmpul libertăţii până la inaugurarea dualismului, şi *autonomia bisericéscă*, încoronată prin reorganisarea vechei metropolii gr. or. române, la a cărei reînvieri muncì 18 ani, muncă grea dar' nu zadarnică, le asigurà *prin institute culturale naţionale*, ce *el însuşi* înfiinţà pe séma cetăţenilor români, pe cari *el însuşi* îi ridicà din iobagi legaţi de glie şi din norod întunecat şi desconsiderat, la rang de cetăţeni.

Institutele culturale naţionale ne dau nouĕ, fiilor sĕi sufleteşti, posibilitatea de a ne lumina şi astfel de a fi şi deveni capabili sĕ ne apărăm viaţa... libertatea...

Institutele culturale le-a îngrădit cu legi şi înzestrat cu bărbaţi zeloşi, educaţi în spirit naţional.

Considerând acestea, nu se află minte sănĕtósă, nici inimă curată, în care sĕ nu se deştepte convingerea, că precum credinţa într'un singur Dzeu a mântuit pe Israilteni, şi i-a condus la progres, astfel educaţiunea naţională va mântuí fiinţa nóstră naţională şi o va conduce la viaţă. Drept-aceea, tot românul trebue sĕ fie pĕtruns de sentimentul recunoştinţei faţă de providenţialul creator al institutelor nóstre culturale şi regenerator al neamului românesc.

Dar' institutele naţionale ne ofer cadre largi şi măreţe, întrĕ cari drept avem sĕ ne apărăm existinţa, şi datori suntem sĕ muncim cu diliginţă, conştiinţă şi abnegaţiune; căci de vom abzice de drept şi de ne vom negliga datorinţa, ne vom perde legea străbună şi limba maternă; ear' fără de aceste clenodii puţin ne va folosí libertatea, de care şì până acum nu ne-am prea dovedit destul de vrednici. Fiind rĕmaşi îndĕrĕpt în ale culturii, n'am înţeles darul acesta dumnezeesc.

*

Biserica gr.-or. şi fică-sa, şcóla confesională, sunt factorii cari promovéză educaţiunea naţională în spiritul învĕţăturilor evangelice. Drept aceea învĕţătorii şi preoţii prin educarea tinerimii deştéptă în ea sentimentele morale religióse, sentimentul adevĕrului, frumosului şi plăcutului, şi astfel luminéză mintea şi nobilitéză inima poporului.

Educaţi poporul român, învĕţători şi preoţi, şi veţi oferí scut puternic patriei şi bisericei, legii şi libertăţii.

Archiepiscopul şi metropolitul *Andreiu baron de Şaguna* era convins despre importanţa şi rolul instituţiunilor culturale-naţionale, şi convins trebue sĕ fie tot românul. Mai vêrtos trebue sĕ fim convinşi cei din zilele nóstre, când vedem pe urmaşii marelui Archiereu cu cât zel apostolic luptă pentru a salva instituţiunile culturale create de fericitul Andreiu!

In special convinşi trebue sĕ fim noi, zarandenii, cari conlucrării lui înţelepte datorim acest institut, — adevĕrat isvor de cultură şi lumină, şi cari nu odată ne punem întrebarea: Ce am fi, de n'am avé acest templu al muselor?

El este un dar dumnezeesc nu numai pentru noi zarandenii, ci pentru întreg neamul nostru. Cu cât ne vom depărta mai tare de anul 1869/70, cu atât mai curat vom înţelege acésta.

*

Dar' ori câte osane vom înălţa cu ocasiunea unei modeste sĕrbări şcolare, sĕ ştiţi, iubiţi şcolari, colegi şi on. public, că ne vom dovedí demni de memoria Marelui Andreiu numai dacă vom cultiva virtuţile ce 'l împodobiau pe fericitul. Drept-aceea:

Sĕ iubim neamul şi patria, tronul şi altariul, precum el le-a iubit!

Sĕ fim onesti şi modesti, muncitori şi cruţători, severi şi ómenii disciplinei în tóte afacerile publice şi private, precum el a fost!

Sĕ jertfim pentru cultura naţională, precum el a jertfit, nu numai ce a agonisit în decursul archipăstoriei sale de 27 ani, ci şì întrégă averea sa părintéscă!

Făcênd astfel vom înainta pe cărările ce el ni-le-a brăzdat; vom educa o tinerime vigurósă şi deştéptă, şi astfel vom ridica zid viu şi puternic neamului şi patriei, — zid, de care în împrejurări critice se vor sfărma tóte ispitele duşmanilor; ear' patria, neamul, vor triumfa.

*

O rază de speranţă se iveşte deja... Principiile înţeleptului părinte, de-şi încet, totuşi străbat massele române. Creşte numĕrul fraţilor cari rostesc cu pietate numele Şaguna. Se sporesc zidirile publice şi private, ale fruntaşilor şi pioşilor, cari se impodobesc cu tabloul genialului bărbat. Resar mecenaţi nobili şi darnici, de unde nici nu visai, cari înainte de a trece la neființă închină o părticică din sudórea feţii lor pe altariul culturii naţionale. Fii recunoscĕtori, tinerimea însufleţită, aranjază în tóte unghiurile sĕrbări şi producţiuni în memoria Marelui Andreiu.

Tot atâtea dovedi, că *recunoştinţa* împodobeşte inimile lor, că geniul lui viéză întrĕ noi.

Speranţa ne 'ndreptăţeşte la un viitoriu şì mai ideal. Sperăm, că firicelele de muştariu sĕmănate de Şaguna, Gozsdu, Mocsonyeşti, Zsiga, Birta, Andronic etc. au încolţit în bărbaţii educaţi din fundaţiunile întemeiate direct de ei, sau la al lor indemn, şi vor aduce róde mănóse. *Trebue* sĕ sosiască timpul idealismului, când fraţii se vor întrece, ca odinióră femeile cartaginene, întru a salva şi înălţa instituţiunile, cărora genialul Andreiu li-a pus drept base de granit înţelepciunea şi cele trei virtuţi cardinale-creştine ale ei: credinţa, speranţa şi dragostea!

Neamul nostru va regenera; cuvintele profetice: „*Românul are viitoriu de aur*“ se vor adeverí.

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în tractul Deva.

— 25 Decembre n.

In urma convocării, în ziua de 2/15 Decembre preoţimea tractului Deva s'a întrunit în pompósa şi spaţ'ósa biserică din Deva, în care s'a sĕvêrşit serviciul divin, oficiat de preoţii George Popoviciu şi Nicolae Popoviciu. După finirea sfintei liturgii şi invocarea duhului sfânt, preotul Cornel Popescu a ţinut o predică despre „pĕcat“, ascultată cu atenţiune din partea alegĕtorilor întruniţi.

Din biserică membrii conferenţei au mers în sala şcólei gr. or. române, destinată pentru ţinerea şedinţelor.

Protopresbiterul George Romanul salută conferenţa şi schiţéză în mod lămurit chiămarea sublimă a preoţimii faţă de turma cuvêntătóre încredinţată ei. In deosebi intonéză, ca la lucrările nóstre sĕ avem în vedere datorinţele către Dumnezeu, deaprópe, şi noi înşine, şi în fine, dorind sĕ domniască întrĕ fraţi iubirea adevĕrat creştinéscă, declară conferenţa deschisă.

Urméză constatarea membrilor presenţi. S'au presentat 25 de inşi, ear' 9 au fost absenţi, împedecaţi de a participa din cause de morb, ori din causa unor funcţiuni bisericeşti, cari reclamau rĕmânerea în acea zi în parochie. — Absentările s'au luat la cunoştinţă ca scusate.

Se constitue biroul alegêndu-se membri de încredere George Popoviciu şi Cornel Popescu, ear' notariu George Guga.

Conform programului, presidiul invită conferenţa a supune criticei sĕvêrşirea serviciului divin şi predica rostită de dl Cornel Popescu. După o discuţie la care au luat parte mai mulţi membri şi după unele observări făcute de president, conferenţa cu satisfacţie enunţă, că serviciul divin s'a oficiat în modul cel mai evlavios şi cu tótă demnitatea recerută, ear' predicatorul merită tótă lauda pentru conţinutul cuvêntării. In privinţa predării se face observarea, că a fost cam grăbită, şi că oratorul trebuia sĕ desvólte o voce mai tare.

Se comunică resoluţia Preaven. Consistoriu din 3 Februarie a. c. nr. 12.838, referitóre la protocolul conferenţei trecute şi dispoşiţiile ce sunt de luat pentru efectuirea concluselor aduse. Se iau spre ştiinţă. Se dă cetire ordinelor consistoriale din 20 April a. c. nr. 3880 Bs. referitor la timpul când sĕ se oficieze singuraticele servicii bisericeşti, şi ordinului din 22 Iunie a. c. nr. 4417 Bs., referitor la obiceiurile de la serviciile bisericeşti, neprescrise în tipic şi observate în diferite părţi.

Faţă de ordinul prim se încinge o discuţie vie. Se decide, ca utrenia sĕ se încépă cât de diminéţă, şi după terminarea ei sĕ se continue cu liturgia, ear' vecernia sĕ se ţină vara la 4 ore şi iarna la 3 ore după amiazi.

Referitor la obiceiurile de la serviciile bisericeşti neprescrise în tipic şi observate în diferite părţi, pe cari intenţionéză Preav. Consistoriu a le aduna, conferenţa alege o comisiune de 5 în persónele dlor Nicolae Şinca, Alimpiu Oprea, Petru Mihuţ, George Guga şi Nicolae Tróncă, şi o însărcinéză cu adunarea acelor obiceiuri şi aşternerea lor aranjate în mod sistematic oficiului protopresbiteral până la 1 Faur 1905.

Urméză cetirea lucrărilor făcute de Alexandru Pĕtrău, Petru Mihuţ şi Nicolae Tiu asupra temei: „Cari sunt scăderile mai înrădăcinate în popor şi ce mijlóce ar fi a se aplica la stârpirea lor?“

Alexandru Pĕtrău în operatul sĕu compus cu diligenţă şi pricepere, împarte scăderile din punct de vedere bisericesc, naţional şi economic, astfel I. Concubinatul, certele, înjurăturile. II. Laşitatea, servilismul, neîncrederea în conducĕtori, şi III. Luxul, beţia jocul de cărţi şi necurăţenia.

Ca mijlóce pentru stîrpirea lor ar fi de întrebuinţat: Credinţa în Dzeu, predică la tóte ocasiunile. Preoţii sĕ aibă o viéţă morală esemplară. Conferenţa declară lucrarea fórte succésă.

Petru Mihuţ îşi ceteşte operatul sĕu, pe care conferenta 'l declară asemenea fórte succes. In urmă 'şi ceteşte şi Nicolae Tiu lucrarea sa, declarată de succésă şi ea.

Conferenţa votéză conferenţiarilor mulţămită protocolară pentru interesul cel viu, dovedit la lucrarea temelor.

Vine sub discuţie planul cronologic. Conferenţa decide: Preaven. consistoriu este rugat a compune acest plan pentru întréga archidiecesă.

Ca ultim obiect a fost luat sub desbatere: studiarea cestiunei înfiinţării de reuniuni pentru înfrumseţarea bisericei. — Nicolae Şinca, însărcinat cu studiarea acestei teme, dă cetire lucrărei sale şi opinéză că preotul are sĕ îngrijéscă în prima linie pentru înfrumseţarea bisericei, donând obiecte spre acest scop, ca şì poporul sĕ imiteze esemplul bun. Ca mijloc de stimul la înfrumseţarea bisericei póte serví publicarea numelor dăruitorilor benevoli; apoi oficiarea de parastase pentru dăruitorii rĕposaţi. Oratorul accentuéză, că prea s'a încuibat în biserică indiferentismul. Tot în acest înţeles a fost lucrată tema şi de Nicolae Duma. Ambele se declară succese. Obiectele fiind eshauriate tóte, conferenţa se închide la orele 3 d. a.

De încheere observ, că partea cea mai mare a obiectelor s'a desbătut în sala şcólei, ear' restul în cancelaria protopéscă, după ce ne-am recreat puterile la masa ospitală a domnului protopop.

Nicolae Tróncă
paroch gr. or.

NOUTĂŢI

Din parlament. Astăzi le orele 12 a ţinut dieta şedinţă. A fost o şedinţă formală, de scurtă durată, în care s'a cetit rescriptul preaînalt despre redeschidere şi s'a stabilit ordinea de zi pentru şedinţa proximă. Despre modul cum a decurs n'avem încă nici o ştire.

*

Crisă în România. Luni a anunţat la camera şi la senat dl ministru-president *Sturdza*, că domnii *Ionel Brătian* şi *Vasilie Lascar*, miniştrii la esterne şi interne, şi-au dat demisiunile, cari au fost primite. Şedinţele camerei şi ale senatului au fost amânate din acest motiv până Joi.

*

Repausul de Duminecă — şi rachiul. Consiliul orăşenesc al Budapestei a înaintat zilele acestea representanţie la guvern, cerênd a lua disposiţiuni pentru-ca în timpul repausului de Duminică sĕ fie închise şi depourile de rachiu, deóre-ce clasa muncitóre adunându-se Dumineca în depourile acestea 'şi bea tot câştigul de peste sĕptĕmână.

*

Din Şaroş ni se scriu următórele: In ziua sfântului ierarh Nicolae s'a făcut sfinţirea celor patru icóne împĕrăteşti de nou procurate pe séma bisericei gr.-ort. române din comuna nóstră, anume: icóna Domnului Iisus Christos, icóna Preacuratei fecióre Maria, icóna Inalţării Domnului, ca hram al bisericei, şi icóna Sântului Nicolae. Icónele sunt de un metru de înalte, şi în lăţime au 80 cm. Sunt pictate pe lemn solid de tinĕrul *Ilie Brânduşa* din Daneş, maestru ajuns la desteritate rară prin propria sirguinţă, fără studii înalte. Icónele sunt fórte frumóse, lucrate cu bun gust, şi credem că vină nu póte sĕ le găséscă nici cel mai bun artist în materie de pictură. La purtarea cheltuelilor avute cu icónele a contribuit *Pavel Albu* cu 44 coróne, care a mai dăruit sfintei biserici şi un rênd de haine şi un prapor“.

*

Advocat român în Pui. Cetim în „Libertatea“ că Dr. Toma *Ienciu* şi-a deschis cancelarie advocaţială în Pui (comitatul Hunedóra).

*

Dreptul electoral virilist. In representanţa municipală a oraşului Budapesta sunt 400 de membri, întrĕ cari 200 sunt aleşi din lista tuturor alegĕtorilor, ear' 200 din lista celor 1200 de locuitori cari plătesc cea mai multă dare (virilişti). Conform usului de până acum virilişti erau numai cei luaţi în listă, aşa că dacă din óre-care causă vre-unul rĕmânea neindus în listă, nu putea fi ales în representanţă. Anul acesta doi inşi, I. Kadelburg şi I. Körösy, neinduşi în lista viriliştilor, au recurat la judecătoria administrativă, care a enunţat, că: împrejurarea că nu e indus cineva în lista viriliştilor nu 'l lipseşte de dreptul electoral (pasiv), dacă de altcum corespunde tuturor cerinţelor de a fi virilist.

*

Regele Spaniei — se 'nsóră. Conform unor ştiri din Berlin regele Alfons XIII al Spaniei s'a fidanţat cu principesa Maria Antonetta de Mecklenburg-Schwerin. Publicarea oficială a fidanţării se va face în Februarie.

*

Conspiraţiuni contra ţarului. Guvernul Rusiei a primit informaţiuni sigure din străinătate despre un atentat plănuit contra ţarului şi că esecutarea planului e concrezută mai multora.

*

Catastrofă de tren. In apropiere de Paris s'a întêmplat Vineri séra o mare catastrofă, din causa întunecimei provocate de negură. Un tren accelerat ce înainta spre Paris a buit pe alt tren dinaintea sa, fiind-că în întunecimea negurei maşinistul nu a vĕzut semnalul de oprire. Multe vagóne s'au frânt tot ţanduri, ear' de sub ruinele lor au fost scóse până Sâmbătă diminéţa opt cadavre. Se crede însĕ că numĕrul victimelor e cu mult mai mare. Numĕrul celor scăpaţi cu răniri grave e peste 30.

O altă catastrofă mare s'a întêmplat în Rusia întrĕ staţiunile Novirca şi Vlasca, unde un tren ce ducea soldaţi la rĕsboiul din Asia s'a ciocnit cu un tren de marfă. Aprópe o sută de soldaţi au îndurat răniri mortale.

*

† George Gleja, învĕţătoriu în Hundrubechiu (tractul Agnita), a rĕposat Joi (2 Decembre v.) în etate de 44 ani. Inmormêntarea i-s'a făcut Sâmbătă (4 Decembre v.) în cimiteriul bisericei gr. or. din Hundrubechiu.

*

Garda magiară de trabanţi, înfiinţată în tómna acésta şi menită a face numai servicii de gală în palatul regal din Buda şi la Gödöllő, 'şi va începe funcţiunea la 1 Februarie 1905. La balul de curte ce se va da în Februarie în palatul regal din Buda, va funcţiona deja noua gardă.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun săracilor au mai dăruit următorii: Demetriu Munthiu, notariu în Reciu, şi soţia sa Hermina 10 cor., Cornel Munteanu, vice-notariu în Cărpeniş, şi soţia sa Elisa n. Blaga 2 cor., Ana Chirca, soţie de notariu (Sĕlişte) 1 cor., Zenovie Ghesja, cand. de adv. (Sibiiu) cor. 1 04, Ioan Bêrsan, învĕţătoriu, 40 fileri, Ilie Salomie, comers. 20 fileri (Reciu), Ioan Fodorean, paroch, şi soţia sa Ana, drept implorare a ajutoriului ceresc din prilegiul strămutării sale în parochia Galaţi (tr. Abrud) 2 cor., dna Emilia Dr. Russu, soţie de adv. 5 cor., George Comşa, notariu în Poplaca, şi Romul Raca, preot în Bouţarii de jos, fiecare câte 2 cor.

*

Al 59 şi 60 lea! Cassariatul „Reuniunei române de înmormêntare din Sibiiu“ a solvit ajutoriul statutar după rĕposaţii membri Ioan Petraşcu, faur, şi Ioan Apolzan, econom. — Acestea formézǎ casurile 59 şi 60 de mórte din sinul reuniunei amintite.

*

Tragedie pe trapez. Zilele trecute publicul producţiunilor din orfeul din Varşovia a fost martor la o tragedie înfiorătóre. Doi artişti, Antonelli şi dşóra Cora se produceau pe trapez la înălţime ameţitóre, când în timpul unei scurte pause Antonelli a strigat publicului următórele: Dama acésta 'mi-e mirésă; am iubit'o şi o iubesc şì acum. Dar' fiind-că m'a înşelat trebue sĕ móră! In clipa următóre dama a dat un ţipat şi apoi a căzut jos, străpunsă cu un pumnal. Poliţiştii de pază au mers pe bină şi au somat pe Antonelli sĕ se scobóre de pe trapez. „Viu nu!“ — li-a rĕspuns el, şi în clipa următóre împlântându-şi în pept pumnalul a căzut şì el jos.

*

In atenţia comercianţilor. Un tiner român comis (calfă) de băcănie, bun cunoscĕtoriu al limbii magiare şi române, caută angagiament. Pretenţii modeste. Eventuale oferte sĕ se trimită sub adresa „*Tiner comis*“ în *Sĕlişte* (comitatul Sibiiu) post-restant.

*

Din Săcalul de pădure ni-se scrie, că în 18 Decembre n. s'a făcut acolo sfinţirea şcólei române, ridicată la stăruinţele preotului Ioan *Duma* şi ale învĕţătoriului Gregoriu *Ceontea*. La actul de sfinţire, săvêrşit prin dl paroch Duma, a luat parte apró e întreg poporul din comună. Rĕspunsurile au fost frumos cântate de corul şcolarilor, condus de dl învĕţătoriu Ceontea. Părintele Duma a rostit o frumósă vorbire despre însemnătatea şcólei şi a bisericei.

*

Spirt în butóie de petrol. Rosenberg Adolf, comerciant în Budapesta, ca sĕ nu plătească oraşului accisul prescris îşi contrabanda spirtul în butóie de petrol. Ani de zile a practisat coconul Rosenberg acéstă înşelătorie, păgubind oraşul cu 6466 cor. 40 fileri, până ce zilele trecute a fost prins in flagrant delict. Magistratul orăşenesc l'a pedepsit apoi cu 32.322 coróne şi a făcut tot odată demersuri pentru-ca direcţiunea financiară sĕ-i detragă licenţa.

Cărţi şi reviste.

„Banca Austro Ungară“, tractat de Ioan I. Lăpĕdatu, profesor de ştiinţele comerciale, secretariu II. al „Asociaţiunii pentru literatura romăna şi cultura poporului român“. In prefaţă autorul comunicând că lucrézā la un tractat teoretic despre „Politica financiară de bancă“, pentru a cărei înţelegere e absolut necesar sĕ se cunóscă mai întâiu operaţiunile, menirea şi importanţa băncii de emisiune, cum şi Bursa cu têrgul ei financiar, spre a nu da viitoriului sĕu studiu o estindere prea mare s'a hotărit sĕ publice în broşuri independente tractatele despre bancă şi despre bursă. Broşura cu titlul de mai sus tractézā despre Banca austro-ungară, scrisă pe basa monografiei profesorului M. Havas. A apărut în Sibiiu (tipariul tipografiei archidiecesane) şi costă 1 corónă.

*

„Studii de contabilitate“, de Ioan I. Lăpĕdatu, secretariu II. al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“. Au apărut în editura „Revistei Economice“ ca prima broşură din „Biblioteca Băncilor Române“. (Tipariul tipografiei archidiecesane). Costă 50 fileri.

*

„Capul lui Mihaiu Viteazul“, legendă în versuri, de Ciru Economu. A apărut în Bucureşti în editura librăriei şcólelor (C. Sfetea), str. Lipscani nr. 96. Preţul 60 bani.

*

„Dar de Crăciun“, versuri de Iosif Stanca. A apărut în Arad (tipografia George Nichin). Preţul 10 fileri.

*

„Candela“, revista bisericéscă-literară redactată în Cernăuţi (Bucovina) de profesorul Dr. Emilian Voiutschi, şi cons. consistorial Alexandru Manastyrszki, a apărut pe Decembre (fasc. 12, anul de esistinţă XXIII.) cu următoriul sumariu: „Buddhismul şi creştinismul, asĕmănările şi deosebirile întrĕ ambele religiuni“, studiu apologetic de Dr. Vasilie Gaina (urmare din fasc. anteriori); începutul unui tractat de Dr. E. Voiutschi sub titlul „Istoria şi literatura moralei creştine de la finea timpului apostolic până la Constantin cel Mare (70—323)“; predica rostită de Z. Voronca la sfinţirea bisericei din Mihalcea; obligatul text rusesc pentru preoţimea rutênă din archidiecesa Bucovinei, apoi comunicări şi esplicări de casuri pastorale şi ştiri de interes bisericesc.

„Candela“ apare în fascicoli lunari şi costă 8 coróne pe an. Birourile redacţiei şi administraţiei sunt în resedenţa archiepiscopéscă.

*

„Momente din viéţa bisericésca a Românilor ortodoxi din Transilvania, din anii 1780—1787“, de Mateiu *Voilean* asesor consistorial. Sibiiu, tipariul tipografie archidiecesane. Preţul 80 fileri +10 fileri post port. Se póte procura de la librăria archidiecesană.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (28 Decembre): „*Die drei Wünsche*“, operetă în 2 acte cu un preludiu, de L. Krenn şi E. Lindau.

Joi (29 Dec.): „*Rose Bernd*“, dramă în 5 acte, de Gerhart Hauptmann.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Vulturul şi periniţe sub picióre.

In tóte bisericile mai de frunte din România (Bucureşti: Biserica albă, Domniţa-Balaşa, Amza; Iaşi: Metropolie, sfântul Spiridon, biserica Barboiu, etc.) se află o mulţime de perinițe sub picióre. Au formă rotundă şi sunt din pănură ori din postav, umplute cu fên sau alt soiu de iarbă. Aceste perinițe le folosesc creştinii şi preoţimea spre a le pune sub picióre, ca sĕ fie scutiţi de răcélă din multe biserici pardosite cu pietri, ciment sau alte materii rĕcoróse. In unele biserici am observat că perinițele ce le foloseşte archiereul au de-asupra zugrăvit sau cusut un *vultur*, ca şi covorul de la chirotonirea archiereilor, numai sunt mult mai mici. Vulturul are la cap une-ori raze de lumină, simbolisând învăţătura, ce trebue sĕ iasă din gura episcopului, ear' vulturul preste tot însémnă înălţimea şi curăţenia atmosferei, ce trebue sĕ domniască în jurul unui archiereu şi al faptelor lui, tindênd tot spre idealuri, şi ferindu-se de tot ce ar putea întuneca strălucirea mitrei şi a misiunii sale mai ales morale.

In biserica de la Iaşi am observat d. e., că un călugăr, carele în tot decursul liturgiei stă la marginea soleei, în faţa uşilor împĕrăteşti, aşază o periniţă cu vultur înaintea tetrapodului, şi anume pe timpul când se cântă pricésna. Terminându-se acésta, metropolitul se cobóră de pe tronul sĕu, vine şi sărută icóna praznicului, apoi se mirue din vasul ce i-'l ofere un preot liturgisitor.

La finea slujbei călugărul aşază periniţa cu vulturul cam la mijlocul bisericei, şi metropolitul — coborându-se din tron — se aşază pe ea şi de acolo binecuvêntă poporul, apoi plécă din biserică, însoţit de clerul present.

La chirotonirea întru archiereu încă se foloseşte un covor mai mare, pe care e brodat un *vultur*, (avêntul misiunii archiereşti) de-asupra unei cetăţi, care simbolisézā eparchia episcopului. De aceea sĕ şi numeşte întreg covorul *vultur*.

Obiceiuri rituale.

Tot la *metropolia din Iaşi* am observat o inovaţie rituală, unde şi perinițele aceste jócă rol. Acelaşi călugăr aşază asemenea perinițe înaintea uşilor împĕrăteşti, sus pe solee, şi anume pe timpul când preotul rosteşte pomenirea episcopului provincial: „*Întâiu pomeneşte Dómne*“ etc. Perinițele se aşază în 2 rênduri paralele şi una pentru pontificant în frunte. In casul ce l'am vĕzut eu s'au aşăzat astfel:

| uşa imp. |

$\odot^{1}$ 1 preotul pontificant cu crucea în mână.
$\odot^{3}$ $\odot^{2}$ 2—5 preoţi liturgisitori
$\odot^{5}$ $\odot^{4}$ 6 archidiacon
$\odot^{7}$ $\odot^{6}$ 7 diacon.

Preoţimea liturgisitóre iese din altariu după „*Intru mulţi ani*“ şi se postézā pe perinițe. Pontificantul pomeneşte pe *Regele*, ear' corul rĕspunde, cântând întreg imnul regal. Preoţimea numai după terminarea imnului se retrage în altariu. Perinițele se depărtézā imediat din partea călugărului.

Acest călugăr de la locul sĕu pune tóte în rênd, câte trebuesc în decursul serviciului divin (anatolii, lumini, etc.), un lucru fórte recomandabil acesta.

*

Asistând în ziua a II-a de Rusalii la liturgia celebrată în catedrala din Cernăuţi, am vĕzut, că ieşirea cu sfintele daruri se face astfel. Mai întâiu iese, ca în tot locul, *diaconul* cu *discul*, şi — mergênd spre mijlocul soleei — zice: „*Pe dreptmăritoriul şi de Christos iubitoriul poporul creştinesc*“ etc. La mijlocul soleei — întors spre popor — *termină* pomenirea. Cântăreţii intonézā „*Amin*“. In timpul cântării merge diaconul la tronul archieresc; archiereul, care stă în scaun, îmbrăcat în mantia cea mare, sărută sfintele daruri, apoi se întórce diaconul pe uşile împĕrăteşti în altariu.

Proistosul liturgisitor stă în uşa nordică până după Aminul I. Apoi plécă acesta spre mijloc, pomenind pe domnitoriul. Se întórce cu faţa spre altariu. După al II-lea Amin plécă al II lea preot liturgisitor, şi se alătură lângă I. Urmézā în aceeaşi ordine al III-lea, etc. Ultimul rosteşte: „*Pe voi, pe toţi*“ etc. Atunci toţi se întorc cu faţa spre popor. Apoi întră toţi în altariu.

*

Mai târziu, când rosteşte diaconul ectenia: „*Sĕ stăm bine, sĕ stăm cu frică*“ etc. se cobóră din tron archiereul — îmbrăcat în mantie, camilafcă şi cu cârja în mână — şi se postézā înaintea uşei împĕrăteşti, pe solee. Lui îi urmézā toţi preoţii, cari nu liturgisesc, şi după rang şi etate se postézā de-adrépta şi de-astânga archiereului. Acolo urmăresc şi ei cursul serviciului divin, rostind rugăciunile preoţeşti prescrise şi făcênd închinăciunile cuvenite, dar' evlavios şi toţi deodată, nu unul plecându-se şi vecinul sĕu ridicându-se. La „*luaţi mâncaţi*“ etc. îşi iau potcapiul de pe cap. După terminarea cântării *axionului* se reîntorc la locurile lor.

Acest act este întrodus la Cernăuţi de metropolitul Dr. Silvestru Morariu A., cu scopul de a atrage atenţiunea preoţimei şi a poporului asupra acestei părţi, care formézā culmea liturgiei.[1] Usul acesta se practică în mănăstiri.

*

In Cernăuţi metropolitul actual Dr. *Vladimir de Repta* nu se îmbracă în ornatele archiereşti pe amvonul din mijlocul năiei, ci în altariu, şi de acolo iese în naie. Asemenea făcea şi antecesorul sĕu imediat *Arcadie Ciupercovici*; pe când metropolitul Dr. *Silvestru Morariu* A. şi *Eugeniu Hacman* se îmbrăcau, ca şi archiereii nostri, totdéuna în mijlocul bisericei, ori pe amvon.

*

Diaconii pórtă stihar colorat şi orariu. In biserica română şi grecéscă orariul se încinge pe sub-suóră dréptă şi peste umĕrul stâng. In biserica rusécă însĕ orariul se fixézā numai pe umĕrul stâng cu un nasture; aşa, că o parte atêrnă înainte ear' alta îndĕrĕpt. La „Capetele vóstre Domnului sĕ le plecaţi“, fireşte, îl încinge în formă de cruce.

In catedrala Cefalù aflăm orariul la toţi diaconii: Sfinţii Petrus, Vicentius, Laurentius, Stefanus, fixat numai pe umĕrul stâng. In drépta au doi cruce, doi cădelniţe, în stânga doi carte, doi chivot (mosaic din vécul XII). Asemenea e orariul şi la unii diaconi în biserica metropoliei de la Iaşi. (Vezi fig. nr. 42, pag. 160).

Diaconul se închină, făcêndu-şi cruce, nu numai la începutul şi finea unui grup de ectenii, ci la începerea fie-cărei ectenii, separat.

La „*Tatăl nostru*“, diaconul, şi după el tot poporul, îngenunchiază şi aşa rostesc rugăciunea Domnului. Tabloul e admirabil. Une-ori diaconul stă în genunchi numai la începutul rugăciunii.

La eşirea cu darurile diaconul ţine discul, nu la frunte, ci de-asupra capului; asemenea şi la finea liturgiei, când aşază aerile la proscomedie.

*

Atât preotul, cât şi diaconul, nu zic nimic — la eşirea cu darurile — până nu au ajuns la mijloc, în dreptul uşilor împĕrăteşti. Acolo se opresc şi rostesc reciproc pomenirile prescrise; ear' după binecuvêntare preotul — la întrare — sărută icónele de pe aripile uşei împĕrăteşti — pe Maria şi pe Gavriil, adecă Bunavestire.

La cădit diaconul — după cădirea icónelor împĕrăteşti şi a tetrapodului — reîntră în altar şi — dacă nu e alt preot de rang mai înalt în biserică — începe căditul de la preotul liturgisitor, pontificant.

Rugăciunea amvonului o ceteşte preotul nu mergênd — ca la noi — ci numai după ce a ajuns la milocul bisericei. Aşa obicinuesc şi Sêrbii din Ungaria.

Baptisteriul.

Baptisteriul este vasul ce se foloseşte la botezul[1] copiilor pentru cufundarea de trei-ori în apă a celui nou născut.

Astazi e de regulă mobil, aşăzat în tinda femeilor, une-ori e şi fixat la un anumit loc.

In vechime însĕ baptisteriu era un edificiu anume întocmit pentru botezarea păgânilor, cari se anunţau în numĕr considerabil. Ací noii creştini trebuiau sĕ între în un basen larg, numit *fons baptismale*, *piscina*, sau *κολυμβήθρα*.

Acest edificiu se întocmia fie înaintea fie în apropierea bisericilor, altădată şi în óre-care depărtare; în mijloc era piscina, în care se coborau cei-ce primiau botezul. Imputinându-se numĕrul botezului în masse, nu mai era lipsă de asemenea edificii speciale, ci era de-ajuns o fântână în pronaos, ear' mai târziu şi numai vasul portativ, care s'a susţinut până azi, numit *cristelniţă*.

Paraclisele separate pentru botez, cari se numiau *baptisterii*, erau zidite, după modelul templelor păgâne, rotund sau în opt muchi şi de-asupra cu cupolă.

Pe boltitură şi păreţi erau picturi potrivite; de regulă Ioan Botezătoriul, Botezul Domnului, Ioan predică pocăinţă etc.

Din acestea s'a desvoltat apoi stilul architectonic bizantin al bisericilor orientale, cu cupola.

A nume s'a adaus înainte: altariul, în drépta şi stânga: horele, ear' îndĕrĕpt pronaosul, fie-care în loc de coperiş cu câte o cupolă (cei patru evangelişti) în jurul cupolei mai mari din mijloc (Iisus).

In Abessynia are o sectă religiósă coptică mulţime de biserici în vârf de dealuri, *rotunde*, cu coperiş de paie în formă conică. Au patru uşi în cele patru regiuni ale lumii. Păreţii, cam rĕu clădiţi, sunt pe din lăuntru cu picturi nesuferibile. Sculptura nu-i permisă. In jur e un coridor pentru utrenie şi pentru adăpostul călĕtorilor. Mijlocul e împărţit în două: *sanctuariu*, în care se păstrézā sf. *tabot* = sicriul legii, şi locul pentru credincioşi

Cutii pentru bani.

In cele mai multe biserici din România nu esistă nici un disc (tas). Bisericile se susţin din fonduri a nume, de către ctitori, ori din budgetul statului, comunelor etc. S'au întrodus însĕ cutii pentru adunare de milă, de bani pentru trebuinţele bisericei, etc. Aşa este în pridvorul bisericei din *Buşteni* e o cutie cu inscripţia: „*Daţi pentru sĕraci*“. Asemenea în biserica cea mică din *Sinaia* „a Adormirii“ e cutia în nartix. Chiar şi în muntele *Atos* sunt biserici cu cutie, de-asupra căreia stă scris: „*Pentru sĕraci*“.

Considerând, că superiorităţile nóstre bisericeşti vor admite în mai multe părţi întroducerea luminei-electrice, va fi de lipsă a se aplica mai ales în asemenea biserici la marginea pronaosului, sau la alte locuri potrivite, două cutii: Una „*pentru sĕraci*“ alta „*pentru luminat*“.

(Va urma).

---

[1] Inovaţia este justificată. La noi adese-ori am observat, că d. e. copilele din internatele de fete — neştiind liturgică — au eşit din biserică tocmai când se apropie sau se întêmplă actul transsubstanţiunii.

[1] In România după botez copilul se şi împărtăşeşte cu o bucăţică de prescură sfinţită; cât iei cu acul se pune în o linguriţă cu vin.

La patruzeci de zile aduce mama copilul la biserică, şi în tindă i-se ceteşte rugăciunea pentru ieşirea din casă. Apoi întră cu copilul în biserică. Preotul îl ia şi îl închină în mijlocul bisericei, zicênd: „*Imbisericeşte-se robul* (róba) lui Dzeu N . . . . .“; apoi îl închină în drépta şi în stânga, la tetrapod, la icónele împĕrăteşti. Fiind băiat îl duce preotul şi în altariu, întrând pe uşa sudică şi ieşind pe cea de la nord îl aşézā înaintea icónei Maicei Domnului din têmplă de unde îl ia mama, făcênd mai nainte trei mătănii. Fiind fată, nu se duce prin altariu, ci după închinare 'l aşază înaintea Mariei.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca)	„ 1·50
Cuib de șoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistrițeanu*	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coșbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notițe biografice, de *Ioan Scurtu*	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi*	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Dureri înăbușite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca*	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele și schițe, de *Vasilie Pop*	„ 1·50
Armîna (romànca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu*	„ 1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română și politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri și orașe din România, de *N. Iorga*	„ 2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu*	„ 2·—
Urmașii Romei, novele și schițe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Povești populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călětoriile lui Enache Cocoloș, de *Th. D. Speranță*	„ 2.—

plus 20 fil. porto postal.

Sate și mănăstiri din Romănia, de *N. Iorga*	„ 2·50
Din viéța romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4.—

plus 30 fileri porto postal.

Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—

porto 72 fil.

Istoria românéscă vechie, de *Ioan Bian* și *Nerva Hodos*, tomul I. 1508—1716	„ 26·—

porto 92 fileri.

Librăria archidiecesană.

Avis domnilor învěțători!

De la Librăria archidiecesană se pot procura **Tabelele de intuițiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri și casa țěrănéscă, serie completă **33 cor.**, singuratice **6.60 cor.** plus porto 92 fileri.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericești

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Sbór'al nopții negru flutur ...

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de **A. Bena.** Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capětă la Librăria archid.

∗ T. Popovici ∗

12 CÂNTECE DE ȘCÓLĂ

pentru 2 și 3 voci

PREȚUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Țiganca. 8. Sunt fecior sdravěn. 9. Eu mě duc codrul rěmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireșar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat țéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

Calendar de părete

românesc, cu foi de rupt, cu datul nou și vechiu. Prețul **1 cor.**, porto 30 fileri. Librăria archidiecesană din Sibiiu.

Au apărut în **Tipografia archidiecesană:**

Noul abecedar

de **Dr. Petru Șpan**

Prețul e 40 fileri.

Călăuza noului abecedar

De acelaș. — Prețul 20 fileri.

Se pot procura de la **Librăria archidiecesană.**

Zacharia Boiu

Frunze de laur

Poesii eroice din anii 1877—1878

Publicate de . . . .
Ioan Baptist Boiu.

Prețul 50 fileri plus porto postal.

Librăria archidiecesană.

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu."

	Cor.
1. Ținerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comșa	—·24
4. Legea veterinară, de învěțătoriul Muntean	—·80
5. Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărășiilor agricole	—·—
8. Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Povețe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vie	—·—
11. Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povățuire la stîrpirea șórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană Sibiiu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secre**

vindecă și invioréză pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosesce contra *durerilor de cap si dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rěceală la mâni și picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui* și multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumei cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sě se confunde cu aparatul „Volta"* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât și în Austro Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii și femei de constituție fórte slabă.

[2] 116

Espeditie din centru și locul de vênḑare pentru țêră și străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V coltul straua Kálmán.

A eșit de sub tipariu în Tipografia archidiecesană:

APOSTOLUL

— cu litere latine —

cu binecuvêntarea **I. P. S. Domn Ioan Metianu, archiepiscop și metropolit** și se află de vênzare la **Tipografia și Librăria archidiecesană în Sibiiu** cu prețurile: broșat **7 cor.**, legat în pânză négră **9·50 cor.**, ediție de lux broșat **8 cor.**, legat după cum se comandă.

A eșit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei și a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele și altele.**

Prețul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

Cărți bisericești.

ACAFTISTUL prea sf. Născětóre de Dumnezeu și alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2 10, în piele roșie cor 3·20, ediție de lux cor. 4 și cor. 5·20, peluche	7 70
AGHIAZMATAR, broș.	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediție proprie 1900, broș. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50, leg. în piele roșie cor. 11·50, ediție de lux broș.	8·—
(se légă conform dorinței comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu și nou, nelegată cor. 10, legată	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broș. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roșie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broș. cor. 8 80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoți, litere cirile, leg.	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare și Grigorie Teologul, broș. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broș. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broș. cor. 130, leg. în piele roșie cor. 172. Se vînd și în tomuri singuratice 1 volum broș. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6 —
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor. 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roșie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broș 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broș. cor. 2, leg în pânză 2·40, legat în piele roșie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul și viéța sf. mare mucenic Dimitrie	1 50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broș. cor. 8·80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broș. cor. 5·50, legată	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broș. 1·20, legată	3 20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Șaguna, cu litere cirile, legată	10 —
RÊNDUIALA LA SFINȚIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broșurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat	34·—
TRIODUL, latin, broș. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 137 Sibiiu, Sâmbătă 18/31 Decembre 1904 Anul LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate nu se primesc. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Convocare.

Subscrişii convocăm pe delegaţii români ai cercurilor electorale la

conferenţă electorală

pe ziua de **10 Ianuarie n. 1905** la orele 10 înainte de amiazi în oraşul **Sibiiu** în sala cea mare de la hotelul „Impěratul Romanilor".

Ordinea de zi:

1. Luarea unei resoluţiuni asupra situaţiei politice.
2. Alegerea comitetului electoral esecutiv.
3. Propuneri.

Cluj, 29 Decembre 1904.

George Pop de Băseşti m. p.
Dr. Vasilie Lucaciu m. p.

Disolvarea dietei.

Sibiiu, 30 Decembre n.

S'au adunat, s'au vědut, şi-au aruncat priviri duşmănóse, şi-au spus câteva vorbe aspre şi necumpătate, şi earăşi s'au despărţit părinţii patriei nóstre, pentru a se mai întruní odată, în 3 Ianuarie n., când se va cetí rescriptul preaînalt referitor la *disolvarea* parlamentului.

Atât e tot ce s'a întêmplat Mercuri, 28 Decembre, în şedinţa dietei. S'a cetit adecă, după cum am fost anunţat, rescriptul preaînalt cu privire la redeschiderea dietei, şi apoi a luat cuvêntul prim-ministrul *Tisza*, pentru a ruga încă odată oposiţia, sě-i voteze indemnitatea pentru primele luni ale anului viitor, ca sě nu fie necesitat sě facă alegerile pentru dietă în stare de ex-lex, dar' oposiţia a rěspuns prin graiul contelui *Apponyi*, că *nu votéză* indemnitate guvernului care ţine morţiş la modificarea regulamentului de casă, şi care are intenţiunea, ca şi în viitoriul ciclu parlamentar sě aplice, nu vechiul, ci noul regulament de casă.

In urma acestei declaraţiuni categorice ministrul-president *Tisza* a făcut apoi comunicarea, că faţă cu îndărătnicia oposiţiei alta nu-i rěmâne, de cât sě disólve dieta chiar şi în stare de ex-lex, lucru care se va face deja *în 3 Ianuarie*. Propune deci, ca până atunci dieta sě nu mai ţină şedinţă. Şi dieta a luat conclus în acest înţeles.

Deputaţii se vor mai întruni deci *în 3 Ianuarie* pentru a asculta cuvêntul regelui, şi apoi cine ştie când se vor mai întruní, şi mai ales cari dintrě cei de acuma se vor mai întâlní? Pentru-că prevedem, că pentru ciclul viitor dieta ţerii va primí cu totul altă faţă. Mulţi ómeni noi vor face parte din ea, şi mulţi dintrě gălăgioşii din trecut nu vor mai face parte din ea.

Făcêndu-se disolvarea în 3 Ianuarie, nouele alegeri se vor face la tot casul pe la finea lui Ianuarie şi începutul lui Februarie. N'am mai avé deci până la începerea lor de cât cel mult vre-o patru sěptěmâni. Un termin fórte scurt, pentru a se puté pune la cale o manifestaţie mai mare, din partea unui partid condamnat la nelucrare, cum a fost până acuma partidul naţional român, — vor zice aceia, cărora le convine mai bine sě stăm şi mai departe cu mânile în sin şi sě aşteptăm sě ne cadă mură în gură! Prin urmare: sě stăm pe loc! Din întêmplare însě nu ei formézǎ opiniunea publică românéscă, care e cu totul de altă părere. Opiniunea publică românéscă e sătulă de politica de nelucrare, de a sta pe loc, şi cere cu insistenţă întrarea în parlament. Ear' pentru a puté întra în parlament, e necesar sě întrăm întâiu în luptele parlamentare, cari se vor începe în curênd.

E în interesul partidului, credeam noi, ca întrarea, ori eventual chiar şi neîntrarea în luptele electorale, sě se facă în urma unei hotărîri noue a adunării naţionale române, şi de aceea ni-am spus părerea în numěrul 133, că *convocarea conferenţei naţionale* e de absolută necesitate, pentru a precisa ea linia de conduită a alegětorilor români. Ţineam de necesar acésta, pentru-ca alegătorii români sě nu mai facă şi la alegerile acestea aceea ce interesele lor locale le dictéză sě facă: unii angajându-se sě mérgă cu un partid, alţii cu alt partid, ear' alţii candidând la deputăţie Români, şi în felul acesta desbinându-se şi certându-se întrě olaltă, spre marea bucurie a contrarilor, şi spre mărirea *solidarităţii* atât de frumos accentuate din partea nóstră — pe hârtie!

Dacă e sě întrăm în luptele parlamentare, *sě întrăm toţi;* ear' dacă se crede că e mai bine sě stăm pe loc, apoi earăşi *sě stăm toţi pe loc.* Lucrul acesta însě nu sě póte decreta prin articole de ziare, ci forul competent trebue sě 'l stabiléscă: *conferenţa naţională.*

Ne pare bine, că cei chiămaţi încă sunt de părerea acésta, şi în considerarea grăbirii cu care se fac de astădată alegerile, *au şi convocat conferenţa electorală pe 10 Ianuarie n. la Sibiiu.* Credem, că până la întrunirea ei e acum datorinţa fie-cărui alegětor român *sě nu iee angajamente faţă de nimeni,* ear' apoi sě se supună întru tóte hotăririlor ce le va lua conferenţa. Aşa numai pot fi apěrate interesele poporului român din patria acésta.

Andreiu Şaguna.

Cuvênt ocasional

rostit în sala de cântări de la gimnasiul public român gr. or. din *Brad*, cu ocasiunea serbării memoriei archiepiscopului şi metropolitului *Andreiu baron de Şaguna*, la 30 Novembre (13 Decembre) 1904, de Dr. Pavel Oprişa, directorul gimnasial.

II.

Cadrele unui cuvênt ocasional nu pot cuprinde tóte ideile şi aspiraţiunea, cari isvoresc din meditaţiunile asupra unei vieţi atât de bogate în fapte măreţe. Drept-aceea rěmâne, ca fie-care sě-şi întregéscă conturele tabloului, schiţat prin deducţiuni obiective, şi sě-şi completeze icóna despre viitoriul neamului sěu.

Condus de dorul de a îndrepta atenţiunea tinerimii asupra persónei şi chipului trecětor al idealului Părinte, — mângăerea în durerile şi bucuria în fericirile nóstre, şi a renoí, stimaţilor colegi, unele poveţe, ce trebue sě ne servéscă drept programă în activitatea nóstră culturală-didactică, voiu schiţa câteva momente din biografia lui, ca din aceste sě ne convingem şi sě tragem drept învěţătură practică, ca sě sperăm în Dzeu şi întrě împrejurări nefavorabile, fiind convinşi, că ispitele zilnice sunt numai probe prin cari trebue sě trécă tot individul supus stricăciunii, ca astfel sě se cureţe şi sě devină virtuos.

*

La 1 Ianuarie 1809 familia Şaguna, cea de origine macedo română, aruncată în Miskolcz, fù binecuvêntată cu un fiiu, căruia în botez i-se dete numele *Anastasiu*, după mamă-sa *Anastasia.*

Copilăria şi-o petrecù în oraşul naşterii, unde şi azi se află biserică şi preot gr. or. român. In etate de 13—14 ani, de-şi orfan de tată, era student în cl. VI gimnasială. Creştea frumos şi învěţa bine, căci mamă-sa îl îngrija ca lumina ochilor.

Cuvintele Augustei suverane Carmen Sylva: *„de vei vedé un viteaz pe câmpul de luptă, sau în împěrăţia spiritului, ori de vei întâlní vre-un stăpânitor în gândiri şi în descoperiri, sě ştíi, că el a avut o mamă alésă"*, se adeveresc ací de minune.

Da! Anastasiei, mamei sěrbătoritului nostru archiereu se cuvine numele de mamă alésă; căci rari sunt mamele cari vor fi avut fii atât de ilustri, atât de vrednici, ca dênsa.

Věduva Anastasia se mută la Pesta dimpreună cu orfanii sěi: Avreta şi Anastasiu. Ací se aşezară în casa unchiului lor Atanasiu Grabovski, un român de frunte şi comerciant avut. In casa acestuia se dete orfanilor o educaţiune alésă. Avreta se făcù comerciant, dar' murì la anul 1849; ear' Anastasiu termină gimnasiul, filosofia şi ştiinţele iuridice cu succes strălucit.

Era de 21 ani, când terminase drepturile. Avea cunoştinţe de lume, convenia zi de zi cu ómeni aleşi în casa ospitală a unchiului sěu. De-şi june distins: talentat şi avut, îşi avea programul vieţii bine statorit. Cu tóte că i-se deschideau cariere diferite, pe cari apucând putea sě ajungă preste flori şi mirezme la mari distincţiuni personale; totuşi preferì a apuca pe căi pline de spini şi suferinţe, ca astfel prin lupte continue sě ajungă la nemurire.

Pětruns de înţelepciunea, că *„Tot omul din clipita naşterii sale, când adecă începe a păşí în lume, îndată începe a şi murí"*, preferì sě apuce pe calea plină de suferinţe şi prin evenimente mari şi rari ajunse la — nemurire.

Atât din vocaţiune adevěrată, cât şi ca sě împlinéscă dorul mamei sale, la sfatul unchiului sěu şi al episcopului Manuilovici din Vêrşeţ, îmbrăţişà *cariera preoţéscă.* Cariera dumnezeiască, dar' împreunată cu mare responsabilitate. Preotul adevěrat e chiămat sě se îngrijiască nu numai de lucrurile trecětóre, ci mai cu sémă de cele ideale: de morala luminarea şi viéţa vecinică a fiilor sěi, recerinţe prin cari un popor devine puternic şi respectat.

Teologia o absolvà în despărţěmêntul român din Vêrşeţ. Apoi îndată fù chiămat profesor la teologia din Carloviţ, ajunse notariu al consistoriului şi secretariu al celebrului metropolit sêrbesc Stratimirovics.

Profesorul Şaguna se distinse prin acurateţă şi diliginţă, punctualitate şi erudiţiune rară; căci, de-şi i-se încredinţase propunerea limbii slavone bisericeşti, pe care nici-când nu o studiase, totuşi prin zel şi silinţă de fer şi-a însuşit-o atât de perfect, în cât nu numai a propus'o cu succes, dar' mult timp fù bănuit de Slavon, de Sêrb.

Şaguna — şi Sêrb!

De-ar fi avut pentru Sêrbi numai atâta simpatie, cât e negru sub unghie, prea uşor putea fi urmaşul patriarchului Raiacsics şi de sigur l'ar fi întunecat atât pe acesta, cât şi pe toţi antecesorii sei.

Dar' Şaguna n'a fost Sêrb, n'a iubit pe Sêrbi, ci şi-a iubit neamul seu cel românesc. Român s'a născut, departe de sinul poporului român; Român verde ca stejarul a rěmas şi pentru a neamului sěu deşteptare a muncit, cât a trăit.

La 1 Novembre 1833, tocmai când era de 24 ani, se călugărì. In călugărie primì numele *Andreiu.* Ca călugăr în decurs de 10 ani (1833—1842) percurse tóte treptele iereşti: diacon, proto- şi archidiacon, sincel şi protosincel, archimandrit titular şi actual.

Ca archimandrit titular la mănăstirea din *Hopova* fù însărcinat sě restaureze disciplina şi morala întrě „fraţii" din Beşenovo (o mănăstire sêrbéscă), cari îşi petreceau zilele în mâncări, beuturi şi desfătări, şi de cele sfinte nici nu le păsa.

Ca archimandrit actual la mănăstirea din *Covil* fù încredinţat sě reorganiseze institutul teologic din Vêrşeţ. Hercules n'a îndeplinit minuni mai mari, când a curăţit grajdiul lui Augias, ca Şaguna în aceste douě casuri. S'a achitat de însărcinările primite cu conştienţiositate, fără considerare la persóne, ori la curse, de cari multe i-se aruncau.

Pe lângă astfel de esmisiuni oficióse mai avea timp sě se distingă şi cu cestiuni administrative, canonice şi ştientifice. Tot pe atunci copiază — după cum însuşi mărturiseşte — multe documente istorice, pe cari mai apoi le folosì, ca sě desgrópe metropolia gr. or. română din mormêntul în care zăcuse preste 150 ani.

Resoluţia regéscă din 27 Iunie 1846 îl făcù *vicariu general* al eparchiei Ardealului, věduvită de preste 8 luni. Astfel dintr'o mănăstire bogată fù aruncat într'o diecesă unde nici capul n'avea unde sě şi-l aplece.

Dar' n'a desperat!

Ştia el bine, că Dzeu, care se îngrijeşte şi de paserile ceriului, cu atât mai vêrtos se va îngrijí de dînsul, — de fiinţa pe care a creat'o după chipul şi asĕmănarea sa şi a înzestrat'o cu suflet nemuritor, cu scopul, ca din mórte sĕ o învie spre a dobândí rĕsplată pentru faptele sale din acéstă viéţă.

Cu încredere în provedinţă 'şi începù activitatea binecuvêntată întrĕ fraţii sei transilvăneni, şi după o conducere înţeléptă de 1 an şi 5 luni avù mângăerea, că adunarea electorală a protopresbiterilor, ţinută în Turda la 2 Decembre 1847 îl distinse şì pe el *cu 27 voturi*. Astfel ajunse în ternariu, de-şì numai ca al treilea candidat.

Resoluţia împĕrătéscă din 5 Faur 1848 îl întărì de *episcop*. La 18 April 1848, în Dumineca Tomii, patriarchul sêrbesc Raiacsics din Carlovitz îl chirotonì de episcop, cu strălucire mare şi suită alésă.

In catedrala din Carlovitz îşi mărturisì *Andreiu Şaguna* programul, credeul sĕu, căruia rĕmase credincios până la cea din urmă resuflare.

Cuintesenţa acestui crez se cuprinde în următórele:

„Tu Dómne ştii, că cătră scopul meu a alerga doresc: ***pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn sĕ-i deştept,*** *şi cu voie cătră tot ce e adevĕrat, plăcut şi bun sĕ-i trag!"*

Adecă Şaguna a vrut sĕ ne facă sĕ iubim *şcóla — lumina — cultura, adevĕrul, frumosul, virtutea.*

De la Carlovitz se re'ntórse la Sibiiu cătră finea lui April. Nici navú timp sĕ se întroducă şi deja la 3/15 Maiu 1848 grăbì la Blaj, ca sĕ conducă şi însufleţéscă adunarea naţională de pe Câmpul-libertăţii. Apoi alergà preste turnul Roşu, Bucureşti, Cernăuţi la Olmütz, ear' de acolo la Praga, Viena şi Innsbruck, ca sĕ înainteze împĕratului Ferdinand V. memorandul, în care părinţii nostri cereau sĕ nu mai fie sclavi, ci cetăţeni liberi, egal îndreptăţiţi, cum se decretase la Blaj. Din Viena se re'ntórce preste Pesta pe Dunăre până la Orşova, ear' de acolo peste Haţeg la Sibiiu. De mai multe-ori percursese el calea acésta şi altele. Mai că nu se află vre-o regiune în monarchia austro-ungară, pe care sĕ n'o fi traversat, mai cu vaporul, mai cu trenul, mai cu diligenţa. Ear' astfel de călĕtorii nu numai că 'l obosiau, ci îl şì umpleau de spaimă şi fiori, deóre-ce sabia lui Damocles atârna întruna deasupra capului sĕu.

De la anul 1848/9 până la 1867/8 nu s'a petrecut în monarchia nóstră nici un eveniment, la care *Şaguna* sĕ nu fi luat parte activă. Par'că sbura, precum cu spiritul, aşa şì cu corpul. Conducea deputaţiuni sĕ céră îmbunătăţirea sorţii poporului român şi înfiinţarea de instituţiuni culturale pe séma lui, participa la şedinţele senatului imperial, ca sĕ contribue cu sfatul sĕu cum ar trebui sĕ se reguleze referinţele dintrĕ popórele de diferite naţionalităţi şi confesiuni din monarchie, la conferenţe archiereşti, cu scopul ca sĕ se organiseze biserica gr. or., la dietă, sinóde, congrese etc., sfinţia petri fundamentale şi le binecuvênta, colecta, visita credincioşii sĕi şi-i îndemna pe toţi la activitate şi jertfă: singurul isvor al ori-cărui progres.

Cu temeiu se afirmă, că nu numai înfiinţarea metropoliei gr. or. române — care lucrare şì singură l'ar fi făcut nemuritor —, ci tot ce are neamul românesc mare şi sublim, prin a lui vază, influinţă şi prudenţă s'a revendicat...

O astfel de muncă trupéscă şi sufletéscă l'a obosit înainte de vreme. Nu că dór' provedinţa i-ar fi dăruit o viéţă scurtă, dar' glorióså, ca eroului Achiles, ci fiind-că agitaţia continuă, luptele neîntrerupte, slăbesc 'nainte de vreme chiar şi ferul.

Şaguna suferia amar, dar' cu resignaţiune încă pe la 1869/70. Suferinţele trupeşti inăsprite cu cele sufleteşti — *mâhnirea şi supĕrarea* — că causa naţională apucase tocmai la 1869 pe căi contrare intenţiunilor şi dorinţei sale — înţeleg *pasivitatea politică* — i-a grăbit mórtea. Era abia în al 65-lea an al vieţii şi 27 al archipăstoriei, când la 16/28 Iunie 1873 se mută la cele eterne după ce servise altariului ca episcop, archiepiscop şi metropolit, după-ce prin numĕróse institute culturale-naţionale şi prin restaurarea vechei metropolii gr. or. române asigurà neamului sĕu libertatea.

Astfel cele 27 voturi le resplăti cu 27 ani de archipăstorie bine cuvêntată.

Iată, iubită tinerime, câteva momente din viéţa plină de fapte 'nalte, ce ca diamante şir de şir împodobesc figura Marelui Andreiu.

De la sate.

Sfinţirea bisericei din Sân-Mihaiu.

Turda, 14 Decembre v.

Dumineca la 12 Decembre v. s'a efeptuit sfinţirea renovatei biserici gr. ort. din Sân-Mihaiul de lângă Turda, prin unsprezece preoţi, sub conducerea dlui protopresbiter al Turdei Jovian *Murĕşan*.

Biserica e una din cele mai frumóse în tract. In vara asta, cu tóte necazurile economice, harnicii credincioşi din Sân-Mihai ascultând de glasul vrednicului preot al lor, dl G. Costin, au adunat ban lângă ban şi au acoperit turnul bisericii cu tinichea, au văruit şi pictat biserica, şi cu inima plină de mulţămire s'au pregătit la sĕvêrşirea actului de sfinţire.

Dl protopresbiter J. Murĕşan cu asistenţa a început serviciul dumnezeesc de cu vreme în faţa mulţimei de popor din parochie şi de prin satele vecine. După terminarea sfinţirii apei şi stropirea credincioşilor şi rugăciunea îngenunchiàrii, s'a început sf. liturgie.

La liturgie rĕspunsurile le-a dat corul mixt format din ţĕrani şi meseriaşi din Turda, care sub conducerea harnicului învĕţătoriu, absolvent de teologie Octavian Simtion, a făcut sĕ se uiméscă lumea de puterea ce o are, de zelul şi desinteresarea manifestată. Corul a cântat în patru voci liturgia lui G. Dima cu o precisiune admirată şi recunoscută de toţi, de-şi abia acum a cântat a doua-oră în biserică.

Serviciul dumnezeesc a fost solemn şi înălţător.

Au servit domnii: protopresbiterul J. *Murĕşan* din Turda, protopresbiterul onorar, fost profesor seminarial în Sibiiu, paroch în Murĕş-Uióra, I. *Ghibu*, apoi preoţii: *Costin* din Sân-Mihai, *Berendi* din Cârcedea, *Cimoca* din Hidiş, *Orăsan* din Agârbiciu, *Checicheş* din Apahida, *Iliescu* din Banabic, *Murăşan* din Hărastăş, *Hopârtean* din Feldióra şi *Hopârtean* din Cucerdea.

După sĕvêrşirea serviciului s'a servit un parastas pentru rĕposatul preot din Sân-Mihaiu Vasilie Moldovan şi soţia Nastasia, fiiul lor Anania Moldovan, fost advocat în Turda, şi soţia Ludovica.

La parastas au fost de faţă din membrii familiei: Dr. Valer Moldovan, advocat în Turda, Vasilie E. Moldovan, publicist, Simion Moldovan şi Iuliu Vlăduţ, director de bancă.

La sfêrşitul liturgiei dl protopresbiter J. Murĕşan adreséză poporenilor o frumósă vorbire creştinéscă, prin care le lauda harnicia şi iubirea de biserică, îndemnându-i sĕ urmeze pe calea apucată.

Dl preot local G. Costin ceteşte lista celor ce au suportat spesele renovării şi mulţămeşte poporenilor pentru-că l'au ascultat.

Când am eşit din biserică, erau 2 ore după amiazi.

Toţi preoţii şi óspeţii au fost invitaţi la ospitala casă a parochului Costin, unde aştepta masa, la care au prânzit cam patruzeci de persóne.

Intâiul toast il ridică dl protopresbiter *I. Murĕşan*, pentru Inaltpresânţia Sa archiepiscopul şi metropolitul *Ioan Metianu*, care, prin intermediarea dsale, a trimis mulţămită şi binecuvêntare harnicilor fii ai bisericii, şi preoţilor cari au servit la sfinţire.

Mesenii s'au ridicat şi la pomenirea numelui Inaltpresânţiei Sale au erupt în puternice aclamări.

Au mai vorbit: Dl proferor şi paroch *Ghibu*, dl *Iliescu*, parochul *Costin*, dl *Dr. Valer Moldovan*, parochul *Orăsan*, *Cimoca*, *Vasilie E. Moldovan* şi parochul *Hopârtean*.

Societatea a petrecut împreună până séra, când toti au plecat a casă, cu mulţămire în suflet şi cu amintiri frumóse.

De la Asociaţiune.

Apel!

Iniţiativa luată de „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român", de a pune obiceiul *felicitărilor de Anul-Nou* în serviciul culturei nóstre naţionale, întimpinând consimţĕmêntul general al publicului român, — venim acum, în presara unei noue aniversări, a adresa cătră toţi iubitorii culturei poporului român din acéstă ţéră, un călduros apel, ca sĕ participe şi de astădată la rĕscumpĕrarea felicitărilor de Anul-Nou în favorul *Museului istoric şi etnografic* al Românilor din regatul ungar.

Consemnarea rĕscumpĕrărilor de felicitări se va publica eì în anul acesta atât în ziare, cât şi în o mică ediţiune ocasională, care pe ziua Anului-Nou se va trimite tuturor acelora, cari vor contribui sub acest titlu la fondul Museului.

Prin acésta vom conserva pe deplin părţile frumóse ale obiceiului felicitărilor de Anul-Nou, întâlnindu-ne şi unindu-ne cu toţii cu ocasiunea nouei aniversări la un act de nobilă însufleţire pentru înaintarea culturală a neamului nostru.

Fiind terminat splendidul palat al Museului istoric şi etnografic ridicat de „Asociaţiunea" nóstră în Sibiiu, şi avênd a-l inzestra acum în mod demn şi a-l inaugura încă în decursul anului 1905, — sperăm că apelul nostru va fi întimpinat de astădată în tóte cercurile preocupate de înaintarea culturală a poporului nostru, cu bunăvoinţă şi însufleţire îndoită, ca şi pe acéstă cale sĕ se dee „Asociaţiunii" nóstre posibilitatea de a realisa în condiţiuni cât mai demne o veche dorinţă a obştiei româneşti.

Sibiiu, 22 Decembre 1904.

Comitetul central
al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român".

NOUTĂŢI

O rugare cătră inimile generóse. Comuna Cheresig (Körösszeg) din comitatul Bihor a fost distrusă astăvară aprópe total prin un foc înfiorătoriu, căruia nu numai casele şi avutul ómenilor au căzut victimă, ci chiar şi biserica gr. or. şi casa parochială. Copleşiţi de miseria proprie, credincioşii nefiind în stare sĕ-şi reedifice biserica şi casa parochială, — fiind înşişi fără nici un adăpost — au cerut şi primit de la consistoriul gr. or. din Oradea-mare dto 30 Octobre concesiune de a deschide o colectă în scopul zidirii bisericei şi casei parochiale. In temeiul acestei concesiuni credincioşii din Cheresig se adreséză prin comitetul parochial tuturor cu rugarea, ca sĕ se îndure a le veni în ajutoriu cu ofrandele lor. Banii sĕ se trimită pe adresa oficiului parochial gr. or. în Körösszeg, (p. u. Bereg-Bözörmény) în comitatul Bihor. Contribuiri mărinimóse se primesc şi la redacţia „Telegrafului Român", care pe lângă dare de séma publică le va trimite la destinaţiunea lor.

*

Trei mii de treceri la religiunea ortodoxă. Ziarul „Russ" din Petersburg raporteză că trei mii de familii ceha romano-catolice din Boemia au cerut sĕ fie primite în sinul bisericei ortodoxe şi că cererea lor a fost încuviinţată în 20 Decembre.

*

Greşélă de numerotare. Numĕrul dto 16/29 Decembre al ziarului nostru e 136, nu 135. Cei cari păstréză numerii pentru compactare, binevoiéscă a rectifica numĕrul.

*

Invĕţătorii şi — cadourile. Ministru de culte şi instrucţiune publică Dr. Berzeviczy a dat zilele acestea un ordin circular, prin care interzice învĕţătorilor şi învĕţătórelor de a primí cadouri de la elevi, ori de la părinţii elevilor.

*

Comune bogate. Pe când în cele mai multe comune locuitorii plătesc pe lângă darea directă încă şi aruncuri grele, sunt în ţéră câteva comune în cari locuitorii nu plătesc dare, fiind-că li-o plăteşte comuna. Astfel e oraşul Mecenzeff din comitatul Zips, unde darea locuitorilor se plăteşte din allodiul comunal. Sunt câteva comune bogate şì în comitatul Bistriţa-Năsĕud, întrĕ cari cea mai bine situată e comuna Dumitriţa (Kisdemeter), care dispune de aşa mari venite, cât representanţa comunală a hotărît, ca darea directă a locuitorilor sĕ se plătéscă 5 ani din allodiul comunal. Hotărirea acésta 'şi aştéptă acum aprobarea forurilor mai înalte.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu" în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun săracilor au mai dăruit următorii: familia mult regretatului Dr. D. P. Barcianu şi Adelina O'tean 4 cor., Dr. Ioan Pop, medic-colonel c. şi r. în pens. şi soţia sa Constanţa 10 cor., Susana Frigatoriu, Dr. Ioan Borcia, profesor, Teodor V. Păcăţian, redactorul „Tel. Rom.", şi soţia sa Silvia T. Păcăţian n. Pop, fie care câte 2 cor., micuţa Teodora Silvia Păcăţian şi dşóra Eleonora Borcia, fie-care câte 1 cor.

In acelaşi scop au mai dăruit: Ana Dr. Marienescu n. Brote: 3 tricouri pentru băeţi (noue), Iustina Dr. Sândeanu n. Brote 5 părechi de ciorapi groşi de lână (noi) şi 1 bluză de iarnă, brodată (nouă), dşóra Elena Petraşcu, directóra internatului şcólei de fetiţe a „Asociaţiunei" şi elevele interne 11 hăiniţe noue pentru copile şi 6 părechi de ciorapi (noi), „O orfană cu durere pentru orfani" un patuc pentru păpuşi, o jachetă, o fustă, o păreche de pantaloni pentru copii, o pălărie, o şapcă, o tălióră, o bluză de vară, 2 jacheţele de lână pentru copii şi o talie négră; Ioan Şut, protocolit consist. 2 pălării şi Vic. Tordăşianu, o păreche de ghete.

*

Jefuitori de morminte. In nóptea crăciunului unguresc făptuitori necunoscuţi au spart cripta familiei Grassalkovich din comuna Besnyő (în comitatul Borsod) şi desfăcênd coşciugele au furat tóte aurăriile cu cari fuseseră înmormêntaţi rĕposaţii. După aceea au spart zidul despărţitoriu întrĕ criptă şi capela criptei şi au furat şi din capelă tóte vasele şi recuisitele de serviciu divin, — tóte în valóre forte considerabilă.

*

Din capriţiile naturii. „Természettudományi Közlöny" publică de la un corespondent al sĕu din provincie, că în o raţă pusă mult timp la îngrăşare şi îngrăşată aşa de mult, în cât pântecele 'i atârna până la pamênt, când a tăiat'o a găsit în loc de untură două alte raţe pe jumĕtate desvoltate; la una era desvoltat numai ciocul şi grumazul, ear' ceealaltă era cât pumnul şi acoperită cu pene mĕrunte. De observat că raţa-„mamă" cênd a fost pusă la îngrăşare nu ajunsese încă etatea ouatului.

*

Copilă ucisă cu morfin. O copilă de trei ani a lui Ujváry István din Timişóra apropiindu-se de patul mamei sale bolnave pe când acésta aţipise, a luat sĕ guste hapurile de morfin şi vĕdênd că sunt dulci a înghiţit din ele opt. Când s'a trezit bolnava, copila era întinsă pe podele, mórtă.

*

Corόne eterne. In amintirea rĕposatei coriste a „Reuniunii sodalilor români din Sibiiu", Beti Veza, fost lucră óre în Tipografia archidiecesană, s'au făcut următórele dăruiri la fondul vĕduvelor şi orfanilor şi anume: Victor Tordăşianu, president, 2 corόne, Ieronim Preda, oficial la cassa archidiecesană, Victor Fincu, şef contabil, Ana Bulea, Ioan Opriş, T. V Păcăţianu, red. „Tel. Rom." Dr. G. Proca, secretariu consist., fie care câte 1 corόnă; Romul Jóndrea, 50 fileri, Mariţi Hust, Mariţi Gabor, I. Ursu, Constanţa Buzdughină, Ana Baju, Paraschiva Dumitru, Maria Chirschner, Ioan Tritan, Victoria Chidu, Elena Şerban, Scarlat Ilieş, Eugen Macarie, Nicolae Negoe, Amalia Pop, Ioan Salamon, fie care câte 40 fileri, Miţi Saracu, 30 fileri, George Mustea, Maria Copacean, Maria Apolzan, Elena Banciu, Elena Crişan n. Baciu, Paraschiva Teodor, Paraschiva Roşca, Marióra Comănescu, Paraschiva Bogorin, Maria Chidu, Veta Badiu, Elena Mihaiu, Ioan Petraşcu, Paraschiva Chidu, Ana Simtion, Ana Vintiia, Maria Apolzan, Eva Apolzan, şi Demetriu Axente, fie care câte 20 fileri.

*

Untura de peşte a lui Zoltán pentru aceea se ia cu predilecţiune atât de copii cât şi de adulţi, pentru că are însemnată putere de nutrire şi pentru-că e totodată un mijloc escelent pentru împedecarea diferitelor bóle. Untura acésta ridică puterea fisică şi resistibilitatea copiilor. Sticla cu 2 cor. în farmacii.

*

† Victoria Colfu născ. Irimie, preotésă în Pribodiște-Tătărești, în etate de 22 ani, în al 3-lea an al fericitei căsătorii, și-a dat sufletul în mânile creatorului la 3/16 Decembre a. c. O deplânge Nicolae Colfu, preot, ca soț, Ioan Irimie, preot în Mesteacăn, ca tată, Marina Colf, ca sócră, vĕd. Octavia Leuca, ca soră și alte numĕróse rudenii ca cumnați, cumnate, veri, verișóre și nepoți. Odihnéscă în pace!

*

† Maria Lungu n. Morariu, în urma unui scurt morb, în anul 40 al etății și 20 al fericitei căsătorii și-a dat nobilul suflet în mânile Creatorului Sâmbătă 11/24 Dec. a. c., lăsând în adânc doliu pe neconsolabilul ei soț *Nicolae Lungu*, paroch gr.-or. în Ghioroc, pe bĕtrânul ei tată, gârbovit de greul vieții, pe frați și alte rudenii. Inmormêntarea i s'a făcut Luni în 13/26 înainte de amiazi. La 10 ore cosciugul a fost dus în sf. biserică, unde preoții Valeriu Felnecan (Sâmbăteni) și Petru Pelea (Miniș) au servit sfânta liturgie. Rĕspunsurile le-a cântat corul seminarial din Arad sub conducerea profesorului de cant și musică, dl Trifu Logojan. Serviciul funebral a fost oficiat de dl protopop al M.-Radnei, P. Givulescu asistat de preoții: Zamfir Conopan, Aurel Popescu (Pauliș), Fabritiu Mănuilă, Paul Felnecan, Valeriu Felnecan (Sâmbăteni), Petru Pelea (Miniș), Ioan Micloși (Covasinți), Ioan Cimponer, Fl. Roxin (Lipova), Ioan Petrila (Conop) și Constantin M hulin (Cicir). Invĕțătorii au fost: Sever Secula, N. Ștefu, Ioan Vancu (Arad), Dim. Popovici, Dim. Iliș (Cuvin), Antonie Coșa (Miniș), Tr. Givulescu (M.-Radna). Au participat în număr mare inteligința și poporul din Ghioroc și jur, fără osebire de confesiune și naționalitate, căci rĕposata era iubită de toți. Rĕposata a fost o adevĕrată soție, credinciósă și iubitóre, și adevĕrată preotésă română.

Casa ei era pururea deschisă, și nimeni nu eșia de la ea neospătat ori nemiluit. Acésta virtute și-a arătat'o rĕposata mai ales față de tinerimea nóstră universitară din Budapesta, cu ocasiunea concertului din anul trecut, arangiat în Ghioroc. Odihnéscă în pace!

*

Teatru în Sibișeni. Primim invitare la producțiunea teatrală ce se va arangia în 8 Ianuarie st. n. 1905 (a doua zi de Crăciun) în sala școlei române gr. or. din Sibișeni. Inceputul precis la 7 ore séra. Prețul de intrare: De persónă 1 cor. Suprasolviri se primesc cu mulțămită și se vor cuita publice. Venitul curat e destinat în favorul școlei.

*

Putere și materie. Un corp slăbit prin morburi, operațiuni grele, conturbări în mistuire, friguri violente, ori sângerări, se póte readuce în scurt timp la vigórea și puterea de mai nainte prin un mijloc nutritiv, ușor de mistuit și totodată promovător de apetit, cum e *Somatosa*. Somatosa conține numai acele părți constitutive ale cărnii, cărora li-se póte atribui adevĕrata valóre nutritivă, anume corpurile albuminóse, în o formă în care pot fi absorbite direct de corp. Somatosa e deci un mijloc întăritor de prima ordine și se folosește deosebi de pacienți de stomac, de tuberculoși, de lehuze, mai vêrtos însĕ în timpul reconvalescenței. Fiind Somatosa lipsită de gust și de miros, se ia bucuros. Pacienților debili, deja după o lună le ridică greutatea corpului cu 1—3 chile. Efect deosebit are Somatosa la femei asupra secrețiunei glandulelor de la pept.

Rĕmas bun.

Din incidentul transferării mele la Brașov, îmi iau pe calea acésta „rĕmas bun“ de la toți pretinii și cunoscuții, de la cari nu mi-a fost posibil a 'mi lua adio în persónă.

Sibiiu, 30 Decembre 1904.

Nicolae Căldărea
funcționariu la „Albina“.

Posta redacției

Dlui N. Nașcu. Tóte patru au costat 12,000 coróne.

Teatrul orășenesc.

Sâmbătă 31 (Dec.): „*Maria Stuart*“, tragedie în 5 acte, de Friedr. v. Schiller.

Studiu din sfera iconografiei orientale.

De Dr. Miron E. Cristea.

(Urmare)

Catafalc.

Bisericile mai bogate din Orient au și catafalc, frumos sculptat și înflorilat, care se așază în mijlocul bisericei și pe el consciugul repausaților mai distinși. Obiect de artă este catafalcul metropoliei de la Iași; ear' mai simplu am vĕzut la biserica grecéscă din Brăila (negru-alb). Folosirea lui e împreunată cu o taxă de 1000 lei.

In unele biserici vechi din Orient se află în mijlocul bisericei, sub policandrul cel mare, o pétră pătrată, săpată în padiment și cu inscripția anului de zidire. Aici se așază sicriul morților. Dè la acest loc se fac și cetirile mai însĕmnate, se țin predici etc., ca de pe amvon.[1]

Anatoliu.

Pe lângă cele deja înșirate se mai recere în biserici bine adjustate:

1. *Analogion* (*ἀναλογεῖον, ἀναλόγιον*, analogium, pulpitum portatile), un fel de tetrapod mobil, de pe care se cetește evangelia etc., așăzându-se la trebuință pe amvon. De regulă se construește așa, ca sĕ se turtéscă la olaltă, fiind suprafața lui piezișă de pânză. Se acopere cu o pânzătură frumos brodată. In unele locuri (d. e. Curtea-de-Argeș) este partea de-asupra un vultur sculptat, care ține pe aripile sale cartea cărților cu avêntatele și înaltele-i învĕțături.
2. Scrine pentru epitropie, ornate, cărți, vase etc.
3. Prapori cu icóne, etc. (Vezi pag. 225).

Clopotele și tóca.

Ear' în turn trebue sĕ fie *clopote* (vezi pag. 2, notă), cari astfel trebuesc armonisate, în cât sĕ formeze împreună un acord armonic, evlavios, și sĕrbătoresc. Catedrala din Sibiiu are patru clopote, formând împreună ***e-mol***, sau *mi-minor*=egal e, g, h, e (alt.).

Rușii au o deosebită predilecție pentru clopote. La ei sunt câte la o biserică și 30—40, cari stau în loc și se lovesc cu ciocanul, producênd diferite melodii; de aceea clopotariul trebue sĕ fie bine deprins, avênd sĕ pună în mișcare odată cu mânile, altădată cu piciórele, când un ciocan în stânga, când altul în drépta, înainte, înapoi, sus, sau jos. A fost în vechime chiar și un țar, căruia îi făcea mare plăcere a trage însuși clopotele de la biserica curții sale.

Clopotul cel mare de la *Iwan Weliki* (Ioan cel mare) din Moscva se trage de către 24 clopotari. Când sună, pare-că un tunet pĕtrunde preste orașul întreg.

Tóca. E din lemn și metal (crepitacula lignea vel metallica). Despre ea se face amintire mai întâiu în actele sinodului VII. (la Theodor Studitul, Nichefor Blemmida și alții). Turcește se numește *tokmak.* Prin mănăstiri sunt trei tóce. Una *mica* (*τὸ μικρόν*), care simboliséză prorociile vechi, e de *lemn.* O ține un călugăr atârnată la mijloc cu stânga, și în drépta avênd un ciocan de lemn o bate când de o parte când de alta, scoțênd une-ori niște sunete plăcute. Se folosește și la procesiuni sacre.

A *doua* e cea mare (*τὸ μέγα*). E tot din *lemn*; dar' acățată cu lanțuri în turn sau clopotniță. Ea simboliséză sunetul evangeliei, care străbate în tótă lumea.

A treia e de metal (*τὸ σιδηροῦν*) și se bate cu ciocan de metal. Insemnéză trimbița cu care se vor chiema toți la judecată. Se acață de-asupra intrării în biserică. Chiamă poporul la biserică.

Tóca e o unéltă indispensabilă în ori-ce biserică românéscă, fiind-că întrégă viéța religiósă a Românilor e strins legată de amintirea ei. Literatura poporală o amintește fórte des.

Chipuri cioplite.

In biserica orientală au jucat din cele mai vechi timpuri și jócă mai ales azi rol însemnat sculptura. Admisibilă este însĕ numai sculptarea de *flori*, *frunze*, *fructe* și alte soiuri de *ornamentări.* La alt loc vom scrie și despre animalele sculptate, pe cari le-am aflat aplicate mai ales în mobiliatura unor biserici.

Sculptarea sânților însĕ nu a fost de loc admisă în Orient, de cât numai în forma unor reliefuri, fie une-ori și mai pronunțate, mai ridicate.

Asemenea reliefuri obvin mai ales în admirabilele cruci, lucrate prin diferitele mănăstiri de călugări, cari une-ori storc admirațiunea privitoriului prin fineța, migălositatea tăieturilor mĕrunte și precise.

In bisericile românești aflăm fórte rar reliefuri. Eu am observat numai douĕ; și a nume în ambele fronturi (rĕsărit și apus) ale catedralei metropolitane din Iași. La rĕsărit este în relief reprodusă scena dreptului Simion, când zice: „*Acum eliberéză, Dómne, pe robul tĕu după cuvêntul tĕu în pace etc.*“ (un hram); și la apus *sfântul George călare*, ucigênd smeul (alt hram).

Reliefuri multe sau introdus în biserica rusécă. Așa găsim basreliefuri de bronz în esteriorul bisericei sf. Isac din Petersburg (Isac, Invierea Domnului, Inchinarea Magilor), precum și la brâul superior din esteriorul bisericei Mântuitoriului de la Moscva. Aceste represintă pe Iisus, Maria, sf. Nicolae, Avram Melchisedec, Moisi, David, Solomon etc. Ear' în numĕrósele firide din esteriorul bisericei Maicei Domnului, numite catedrala de Cazan, din Petersburg, se află chiar mai multe *statue* de sfinți, în mărime gigantică.

Cu tóte acestea se străcură și la noi — ici-colea — și póte mai mult în mod inconștient, avisați fiind la măestrii apuseni — chipuri de ființe, cioplite întregi, nu numai în relief.

Așa d. e. în *biserica grecéscă din Brăila* există vr'o 6—8 icóne, încuadrate în niște rame grandióse și așăzate pe piedestale, ca niște altarele mici, postate în diferite locuri ale bisericei, atât la pĕrete, cât și la mijloc, între naos și pronaos.

De-asupra alor douĕ altărele (unul mai vechiu și altul mai nou) este câte un *porumb total sculptat.* Asemenea și *2 îngeri*, ciopliți în tótă forma, sunt fixați în cupoluța acestor altărele; ear' sus pe cupola lor alți *2 îngeri sculptați* țin o corónă (a muceniciei) și un *șarpe* ține în gură lanțul candelei, ce atârnă dinaintea icónei. La alt loc din aceeași biserică iarăși am dat de un *porumbel întreg.*

In *biserica rusécă din Dresda* am vĕzut o frumósă cruce, unde trupul lui Iisus este cioplit întreg și fin din un fel de os.

Mult mai bătător la ochi, de cât acestea, este la *Domnița-Balașa* (București) figura de pe mormêntul *Domniței* (Elena) *Balașa* † 1741. In drépta năiei este adecă o firidă mărișóră. In un mormênt de marmură sunt așăzate osemintele acestei preavrednice Domnițe. Lângă sicriu șede jos o frumósă figură de fată, sculptată întrégă în marmură albă. E tristă, răzimându-și capul pe mâna stângă, ear' drépta atârnă peste genunchiul drept. Ține, paremi-se, în ea o cunună de lauri. De-asupra sicriului stă un înger-copil, asemenea sculptat întreg. Cu fața privește în sus și se razimă cu ambele mâni pe un fel de scut, cu inscripție mai lungă. Locul unde e așăzată acéstă statuă e indicat la pag. 254.

Vis-à-vis de aceste sculpturi neadmise în biserica orientală este altă firidă, în care s'a proiectat a se așăza bustul Dómnei *Zoe*, mama prințului George Bibescu[1] și fica unui Mavrocordat de lângă Iași, poreclit Zaraful. Fostul metropolit-primat *Ghenadie Petrescu* însĕ s'a opus din motive canonice, și monumentul proiectat s'a așăzat astfel afară în grădină.

Ferestrile.

Lumina sórelui străbate prin ferestri. Ferestrile sunt la cele mai multe biserici din orient mici, lungărețe și înguste, și nu prea multe, în cât interiorul bisericei din lipsa de prea multă lumină, îți face de cele mai multe-ori o *impresie mistică.* Asta-i caracteristica ritului oriental.

Așa sunt d. e. ferestruțele de la frumósa biserică de la mănăstirea *Curtea-de-Argeș*, de la biserica cea nouă a mănăstirii de la *Sinaia*, cari — pe lângă acésta — mai sunt provĕzute și cu gratii de fer. Asemenea sunt înguste ferestrile de la biserica Mirĕuților din Suceava, și de la multe alte biserici vechi românești.

Lumină puțină și mistică are catedrala sfântului Isaac din Petersburg, *Biserica Ismailov* tot de acolo, cu 5 turle, primește lumina numai prin ferestrile de la turle.

In apus se provĕd ferestrile cu sticlă colorată, și chiar zugrăvită cu icóne sfinte ori alte decorațiuni. Acésta o aflăm mai ales la bisericile în stil roman și gotic.

De-și provederea ferestrilor cu sticlă colorată, și ornată cu figuri decorative, cu cruci, cu figuri de sfinți și cu diferite scene biblice, nu este us oriental, totuși acest obiceiu îl aflăm lățit acum și în orient, în deosebi în Romănia. Așa sunt colorate ferestrile de la biserica din *Bușteni* cu figuri de sfinți.

La *biserica grecéscă din Brăila* ferestrile sunt tóte din sticlă în tricolor român, simplă, fără figuri. La biserica *Vergu* din București ferestrile sunt tóte colorate cu sfinți. Asemenea la Domnița-Balașa.

Ferestrile de la biserica *Pitar-Moșu* din București încă sunt colorate, dar' numai cu cruci, cari se fac fórte bine. 20 ferestri costă 1500 franci.

In ferestrile bisericei grecești din Galați sunt pictați *apostolii*, toți cu diferitele lor insignii, ca și la apuseni. In feréstra altariului, vis-à-vis de ușa împĕrătéscă, se află *Iisus* cu sandale, ca și la biserica rusécă din Dresda, unde — fiind ușa mijlocie deschisă și strălucind lumina prin feréstra altariului, chipul lui Iisus apare în o frumsetă deosebită. Acéstă icónă este remarcată între lucrurile vrednice de văzut în Dresda.

Decorate cu ornamente și sfinți sunt și ferestrile de la *metropolia din Iași*, atât cele de jos, cât și cele din galerii, căci biserica are 2 lungi galerii, cari de ambele laturi duc până la altariu. Apostolii sunt și aici cu insignii, ca la Galați. Se vede, că ferestrile sunt lucrate de artiști apuseni.

La catedrala din Sibiiu, din motive de crutare, s'a aplicat numai sticlă simplă, afară de unele ferestri din frontispiciu. Acestea s'au comandat la München din sticlă colorată. Nu cuprind figuri de persóne, ci numai cruci și niște ornamente, combinate din mai multe motive românești.

(Va urma).

---

[1] Vezi și Liturgica de Juvenal Stefanelli, pag. 22.

[1] Fost efor la bogatele așăzăminte Brancovenești.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenților după influanță. Promovéză apetitul și face sĕ créscă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sĕ inceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului sĕu plăcut se ia cu plăcere și de copii. Se capĕtă in farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătorial sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕdută cu firma următóre: (216) 28—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

Avis domnilor învĕțătorĭ!

De la Librăria archidiecesană se pot procura **Tabelele de intuițiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri și casa țĕrănéscă, serie completă **33 cor.**, singuratice **6.60 cor.** plus porto 92 fileri.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericești

Mustre și specificarea prețului gratis și franco.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de șoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistrițeanu* .	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notițe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . .	„ 2·50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.	
Dureri înăbușite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schițe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renașterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1 50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română și politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri și orașe din România, de *N. Iorga*	„ 2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmașii Romei, novele şi schițe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Povești populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloș, de *Th. D. Speranță*	„ 2.—
plus 20 fil. porto postal.	
Sate și mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„ 2 50
Din viéța romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4 —
plus 30 fileri porto postal.	
Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—
porto 72 fil.	
Istoria românéscă vechie, de *Ioan Bian* și *Nerva Hodos*, tomul I. 1508—1716	„ 26 —
porto 92 fileri.	

Librăria archidiecesană.

Atelierul de croitorie
Ioan Părău
Sibiu, strada Poplăcii nr. 21.

In acest atelier se confecționéză tot feliul de vestminte bărbătești, jachete pentru dame, și
= reverendi =
Asemenea se primesc spre esecutare reparaturi. Lucru trainic.

Zacharia Boiu

Frunze de laur

Poesii eroice din anii 1877—1878

Publicate de . . . .
Ioan Baptist Boiu.

Prețul 50 fileri plus porto postal.

Librăria archidiecesană.

Calendar de părete

românesc, cu foi de rupt, cu datul nou și vechiu. Prețul **1 cor.**, porto 30 fileri.
Librăria archidiecesană din Sibiu.

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu."

	Cor.
1. Ținerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comșa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕțătoriul Muntean	—·80
5. Insoțirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărășiilor agricole	—·—
8. Statutele însoțirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Povețe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri și favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privința ei proprietarilor de vie	—·—
11. Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povățuire la stîrpirea șórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană, Sibiiu.

Pianele Bösendorfer

stau și acum la locul prim, „afară de concurs", și sunt în deobște recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât și pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiți, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales și puternic, de un farmec neasemănat, și minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut școlă.

Cu mult zel și iscusință i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid și fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 și 500 fl. Cu astfel de prețuri subscrisul nu a mai aflat pe piața Vienei pian de esecutare așa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu și curat ca argintul, și pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Frații Stingl, fabrică de piane c. ș. r. de curte

representați prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce și melodios, sĕ-și cumpere pianul lui **W. Fritz & fíu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină și durabilă mulțămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguțe cu 250, 280 și 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), așanumite „Harfen-Pianino". (O invenție binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învață.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru școle și casă **Mannborg—Lipsca** cu 100 fl. și 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu prețuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane și harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 35—
Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânției Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Metropolit al Românilor din Ungaria și Transilvania.

Tabela de materii: Polunoștnița de tóte zilele. — Polunoștnița Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea și al șeselea. — Rênduéla Obedniței. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecernița cea mică și cea mare. — Slușba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele și Condacele Triodului și ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele și ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morților. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele și Condacele sfinților de obște după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie și la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei și folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinților, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toți anii.

Format octav, 397 pag. Prețul: broșat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roșie cu copcii **4 cor.**

Sbór'al nopții negru flutur . . .

de M. Eminescu. — Romanță pentru voce și pian de **A. Bena.** Prețul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

---

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ȘCÓLĂ

pentru 2 și 3 voci

PREȚUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 și 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Țiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireșar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marș vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de piatră. 8. Cucule pénă galbină. 9. Vivat țéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostașilor. 12. Colindă.

Cărți bisericești.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu și alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2 10, în piele roșie cor. 3·20, ediție de lux cor. 4 și cor. 5·20, peluche . . .	7 70
AGHIAZMATAR, broș. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediție proprie 1900, broș. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50 leg. în piele roșie cor. 11·50, ediție de lux broș. . . . . . (se légă conform dorinței comandatorului).	8·—
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu și nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broș. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12 legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roșie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broș. cor. 8 80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoți, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare și Grigorie Teologul, broș. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broș. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broș. cor. 130, leg. în piele roșie cor. 172. Se vînd și în tomuri singuratice 1 volum broș. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6 —
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roșie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broș 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broș. cor. 2, leg în pânză 2 40, legat în piele roșie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul și viéța sf. mare mucenic Dimitrie .	1 50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broș. cor. 8 80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broș. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broș. 1·20, legată .	3 20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Șaguna, cu litere cirile, legată	10 —
RÊNDUIALA LA SFINȚIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broșurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broș. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Păcatian.

Editura și tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 138 Sibiiu, Marți 21 Decembre 1904 (3 Ianuarie 1905) Anu. LII

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei cr
30 fil. rêndul cu litere garmond

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuarie v. 1905 deschidem abonament la **„Telegraful Român“**, cu prețurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coróne,
pe șése luni 8 coróne,
pe trei luni 4 coróne.

Rugăm pe toți vechii abonați, cum și pe toți amicii și binevoitorii noștri, sě stăruiască pentru lățirea în cercuri cât mai largi a ziarului nostru, chiămat a lucra și în viitoriu cu zel și însuflețire la înaintarea poporului român pe tóte terenele, purtând grijă în prima linie de afacerile sale bisericești și școlare.

Abonamentele se fac prin mandate postale și sunt a se reînoí cât mai în grabă, pentru ca sě se pótă lua dispositiuni din vreme cu privire la espedarea foii. Numele abonatului, împreună cu locuința și cu posta ultimă, sě fie scris corect și legibil. Banii de abonament sunt a se adresa Administrațiunei tipografiei archidiecesane Sibiiu (Nagyszeben), strada măcelarilor 45.

Administrația.

O propunere.

Sibiiu, 2 Ianuarie 1905.

E veche temerea, și póte și basată, că prin formalitățile cu cari se împărtășesc la noi copíii cu sfânta cuminecătură, se pot propaga bólele molipsitóre, trecênd de la copilul bolnav la ceialalți sănětoși.

Chestia a fost studiată în România din partea dlui medic primar județian *Dr. Dragescu*, care în anul 1900 a atras atențiunea direcțiunei generale a serviciului sanitar din România asupra posibilității infectării copíilor prin lingurița de la cuminecătură. Consiliul sanitar superior a acceptat vederile domnului medic Dragescu, și a propus guvernului român sě intervină la sfântul sinod, ca acesta sě oblige pe toți preoții sě trécă lingurița după împărtășania dată bolnavilor printr'o soluțiune de formol, solvat în alcohol, ori și numai prin alcohol concentrat.

Ministrul cultelor s'a și adresat sfântului sinod în chestia acésta, ear' sfântul sinod, recunoscênd importanța cestiunei, a luat hotărîre în anul 1901, ca preoții de la tóte bisericile sě se conformeze měsurilor preventive propuse din partea consiliului sanitar superior și *sě trécă lingurița de împărtășanie prin alcohol concentrat, totdeuna când cuminecă bolnavi.*

Chestia a fost însě studiată mai departe, și s'a ajuns la convingerea, că atâta cât se face (dacă preste tot se face) *nu e destul*; o desinfectare completă pe calea acésta nu se póte face.

O propunere practică face acum în privința acésta dl *Dr. Nicu B. Popoviciu* în buletinul direcțiunei generale a serviciului sanitar din România, aflând favorabila resolvare a cestiunei în următórea procedură (citâm din articolul dlui Popovici):

„Pentru fie-care biserică sě se procure cel puțin 24 lingurițe de metal, o lampă cu spirt sau cu petrol, un vas de metal pentru fiert, un castron, o sticlă cu capacitate de 2 litri, conținênd o soluțiune boricată saturată, 50—60 servețele mici de pânză albă, ușor de spălat, și o pensă.

Avênd acest material, avem tot ce ne trebuește, pe lângă care mai cerem o dosă mică de bunăvoință din partea preotului.

Sě arăt acum cum s'ar proceda. Inainte de grijanie — în altariu — sě funcționeze lampa în cestiune, deasupra căreia sě fiarbă în clocote, în vasul de metal, apă și cele 24 lingurițe. Când poporul se apropie, preotul — bine spălat pe mână — apucă cu pensa lingurițele din vas, le pune în castron — curățit și el de mai dinainte — și tórnă peste ele din soluțiunea boricată rece, care e ușor antiseptică și în același timp necesară spre a tempera lingurițele fierbinți. Cu fiecare linguriță se grijește câte *un* individ separat, avêndu-se grijă — în casul când sunt mulți la grijanie — ca lingurița întrebuințată sě se arunce din nou în apa care fierbe încă în vasul de metal. Ciclul operațiunei se urméză de la sine, și cu puțină inteligință și, repet, cu bunăvoință, nu se aduce nici chiar vre-o întârziere în slujbă. Dar' chiar întârziere admițênd că s'ar produce, nu știu ce rěu ar puté causa.

Datinile cer, ca după grijanie gura sě se ștérgă cu procovețele. La aceste datine trebue renunțat în parte, înlocuindu-se procovețele cu servețelele mici de pânză, cari vor fi schimbate după ștergerea la gură a fie-cărui individ, urmând, ca apoi după slujbă sě fie fierte o jumětate oră în leșie.

Obiceiul mai este, ca după grijanie, individul sě guste puțin vin. Vinul se servește, fie din o sticlă comună, fie cu un păhar comun. Se înțelege de la sine pericolul acestui obiceiu. Idealul ar fi, ca sě pretindem câte un păhar pentru fie-care individ, dar' cum acest lucru e greu de realisat, eși crede că acest obiceiu póte sě dispară cu desěvêrșire.

Cu aceste câteva mici měsuri, cari au o importanță colosală, s'ar elimina, pe lângă bóle, și bănuiala, că grijania ar puté serví ca mijloc pentru propagarea bólelor“.

Am reprodus propunerea domnului *Popoviciu*, pentru-că chestia ne privește și pe noi, nu numai pe frații din regat. Și la noi s'au ridicat temeri, că felul cum se împarte sfânta cuminecătură póte sě fie primejdios pentru copíi, espuși la diferite morburi lipicióse. S'a făcut vorbă chiar și în presă despre întroducerea unor formalități mai practice cu privire la împărtășirea copíilor cu cele sfinte, așa, ca trecerea morbului de la un copil la altul, cu intermediarea linguriței, sě fie eschisă cu desěvêrșire. Chestia ar trebuí deci sě fie bine studiată și la noi, — fiind ea de importanță mare, — ca apoi sě se pótă lua la timpul sěu měsurile necesare pentru îndreptare. Un punct sigur de mânecare ne dă în privința acésta hotărîrea sfântului sinod din București și apoi propunerea reprodusă. Ear' cel-ce studiind bine cestiunea, ar afla o soluție mai bună, pășéscă cu ea în publicitate, că va face bun serviciu causei și propunerea sa va fi bine primită.

Andreiu Șaguna.

Cuvênt ocasional

rostit în sala de cântări de la gimnasiul public român gr. or. din *Brad*, cu ocasiunea serbării memoriei archiepiscopului și metropolitului *Andreiu baron de Șaguna*, la 30 Novembre (13 Decembre) 1904, de Dr. Pavel Oprișa, directorul gimnasial.

III.

Acum sě privim icóna Marelui Andreiu. Și fiind-că ași vrea, ca imaginea ei sě se întipăréscă cât mai adânc în inima și mintea iubitei tinerimi, Vi-o reproduc așa precum a zugrăvit'o Preasfinția Sa *Nicolae Popea* episcopul Caransebeșului, care partea cea mai frumósă a vieții sale și-a trăit-o muncind alăturea cu *Șaguna* la regenerarea neamului românesc.

„Metropolitul Șaguna era dăruit de la natură cu cele mai eminente facultăți corporale și spirituale, în asemenea měsură. Persóna lui era de o frumseță rară. Jurnalele străine, cu deosebire cele din Viena, nu aflau cuvinte de laudă și admirațiune la tóte ocasiunile, mai ales la ceremoniile de la curtea imperială și la alte solemnități publice, la cari participa și el. Era în timpul senatului imperial, la care participară și ardelenii, la una din seratele ministrului *Schmerling*, unde se aflau mai mulți dintrě archiduci, ministri, ambasadori, membri senatului imperial, în scurt cele dintâiu personalități din Viena, întrě cari și Șaguna, unde mai apriat se vědů trecerea și respectul ce-'l avea dînsul, în cât deputații ardeleni se uimiră de atâta vază. El, prin darurile sale, primite de la natură cu profusiune și desvoltate după regulele științei și ale esperienței, esercia o putere fermecătóre asupra omului.

Metropolitul Șaguna era de statură mare, înalt și drept ca un brad; în anii mai tineri, cum spun cei ce-l vědură pe atunci, mai macru și subțire, dar' osos, în etatea de mijloc plin la trup, corpulent, ear' către bětrânețe gros și voluminos. Capul îi era potrivit trupului, acoperit cu pěr lung castaniu, mai pe urmă încăruntit, fruntea înaltă și deschisă ca o corónă, ce dădea omului o privire maiestatică; sprâncenele ca și pěrul capului, pline, dar' nu îmbinate, asemenea și genele; ochii mari și căprii, bătênd în albastru, chiari, plini de foc și pětrunḑětori, în cât străbăteau în om până la rărunchi; ei cam acoperiți de frunte și sprâncene și fórte mișcăcioși fiind, îi înlesniau adese câte o privire furișată asupra omului; fața lungăréță, plină, rumenă și cu trăsurile cele mai fine; nas frumos proporționat, tot așa gura și buzele, mustețele înălbite, pe cari le rotunzia cu fórfecile; barba mare, désă, de tot frumósă și proporționată cu statura lui, pe care încă o rotunzia puțin cu fórfecile, mai pe urmă se înălbise și mai rărise și ea. Ear' în partea spirituală el avea o minte fórte ageră, cuprindea lucrul la moment, de multe-ori nici nu asculta pe om până în sfîrșit întrerupându-l cu cuvintele: „Te pricep!“ — judecată chiară, matură, sănětósă în tóte lucrurile fără deosebire, în cât părerile lui aveau mare trecere la bărbații și locurile cele mai înalte; memoria aprópe estraordinară, își aducea aminte de cele mai îndepărtate timpuri, de întêmplări cari se petrecuseră de mult, istorisindu-le ca și cum ar fi fost din timpul cel mai de aprópe, adese-ori cerea acte vechi oficióse din archiv, spuindu-le numěrul și une-ori și datul chiar.

Privirea lui era seriósă, în înțeles strins bărbătéscă și curagiósă ca a unuia care e conștiu de puterea și superioritatea sa; în față i-se putea cetí adâncimea cugetelor și greutatea luptelor ce 'l apăsau. Vorbirea era rară, respicată și apăsată, toți îl înțelegeau; vorbia liber, fără sfială și în mod convingětor, cu o elocuență strălucită. Când vorbia liber, nelegat de hârtie, avea cu mult mai mare efect vorbirea lui. Ii plăcea sě vorbéscă, și nu-i plăcea de ómeni tăcuți, ar fi vorbit tótă ziua și despre tóte lucrurile, numai nu nimicuri. Intrě tonul vorbirei și al cântării era un contrast lesne observabil, cel dintâiu era puternic, ear' al doilea cu mult mai debil și mai lin. Era vesel în conversațiune, plin de humor și sarcasm câte odată și pentru aceea fórte plăcut în societate. Avênd mare abilitate la glume, obicinuia mai totdéuna a presera în glume și câte un pic de adevěr, mai ales unde nu-i convenia a-l spune serios, apoi îl îmbrăca în glumă și-l spunea în față de multe-ori și celor mai distinse personalități. Incă și astăzi cu plăcere ne aducem aminte de unele din glumele lui. Poplaca, o comună românéscă din apropierea Sibiiului, fórte laboriósă, juca o rolă însemnată întrě glumele dînsului. Dacă la prânzurile sale, mai ales când erau óspeți străini, se servia vre-o bucată mai plăcută, el îndată observa: „Asta-i de la Poplaca!“ — ori vre-o beutură sau țigări mai alese, el reflecta: „Astea-s din fabrica episcopului de la Poplaca!“ etc., în cât făcea mult haz, și fiind că le spunea serios, unii le și credeau, ear' el zimbind trăgea cu ochiul către cei-ce îi știau glumele. Alte-ori, în afaceri oficióse, ori în discursuri cu credincioșii sěi, adese glumia zicênd: „Ei, ei iubiților, v'a bătut Dumnezeu cu episcopul vostru; dar' — sě zic și partea a doua — zeu și pe el încă l'a bătut Dumnezeu cu voi!“ Dar' și glumele, anecdotele și poveștile altora el încă le asculta cu plăcere.

Umbla cu mare gravitate și cu un aer de bărbat, ce-și cunóște și simte posițiunea înaltă, mișcările și tótă purtarea lui erau mărețe, insuflând respect în tóte părțile. Când pășia el în vre-o societate, ochii tuturor se îndreptau asupră-i; ear' când vorbia în vre-o adunare, o muscă încă s'ar fi auzit sburând, așa era tăcerea de mare. Pășia cu pași mari și îndrăsneți, cari mai în urmă, spre apusul vieții, slăbiți de greutatea ce o purtau și de oboséla luptelor, i-se înmuiară de tot.

Imbrăcămintea lui era cea archieréscă obicinuită la românii ortodoxi: reverenḑi lungi, de desupt și din afară cu căptușală, bumbi și găitane roșii, brêu și potcapiu roșu, și peste acesta pălăria cu găitan și ciucuri de aur, crucea pe pept și baston de trestie în mână. Aceleași reverenḑi pentru zile mari de sěrbătóre le avea de mătasă roșie, tot așa și pe cele călugărești. Dar' el arare-ori făcea întrebuințare de reverenḑile cele roșii, numai când cerea trebuința, ear' altădată el umbla mai numai în cele negre de mătasă la sěrbători și ocasiuni, și de materie simplă în zile de lucru. Mai pe urmă își făcuse reverenḑi de tot simple, fără găitane și pălăria fără ciucuri, întocmai ca ori-care preot de rênd. De comun purta și ordurile cele mici în bumb aninate, ear' la zile mari crucile lor cele mari pe pept.

Metropolitul Șaguna era omul ordinei; adese-ori recita el cuvintele cunoscute: „*Ordo est anima rerum!*“ în casă și afară de casă, în oficiu și afară de oficiu, în tóte și pretutindeni. Astfel, şi ca unul care ţinea mult la curăţenie şi la punctualitate, era recunoscut de toţi, privindu-se de un model în acestea, cum şi în gustul cel bun. Activitatea lui era admirabilă; se scula des de diminéţă şi îndată se punea la lucru cât în cele oficióse, bisericeşti, şcolare, naţionale, politice, atât în cele private şi literare, şi lucra întins ziua întrégă. In cât pentru somn, el se ţinea de regula dietetică: „De vreme în pat, de vreme din pat“.

Apetit avea fórte bun, mânca bine şi nu 'i plăcea când vre-un óspe nu mânca ca el, îndată începea cu: „*An meae non valent ad tuum stomachum dapes?*“ El nu alegea în bucate, şi pe cei ce nu mâncau din bucatele de post, pe cei mai tineri, adese-ori îi surprindea cu întrebarea: „Nu-ţi plac bucatele de post, dle N? Da, da, căci la părinţi ai trăit tot cu pastete, şi nu cu mămăligă şi fasole!“ Cu tóte acestea el trăia fórte cumpĕtat. In mâncare mai esceda une-ori, dar' în beutură nici-odată. Vinul nu 'l bea gol, ci totdéuna amestecat cu apă.

Ducea casă mare şi deschisă, cercetată de înalte personalităţi; iubia ospitalitatea, şi îi plăcea sĕ le aibă tóte în abundanţă. După mórte i-se licită un magazin întreg de materialuri, aduse de-adreptul de la fabricele din Viena pentru tot feliul de vestminte, mobile, utensilii, etc. noue de nouţă. — Era un esemplar de economie şi cruţare, ceea-ce îi făcù posibilă înfiinţarea atâtor fonduri, împărţirea de stipendii, şi lăsarea unei averi considerabile după sine. El la economie şi cruţare îndemna pe Români la tóte ocasiunile, în scris şi cu graiul. Ura luxul de tot, combătêndu-l din tóte puterile. Unii din bărbaţii nostri inteligenţi vor fi ştiind sĕ spună multe scene ce avură cu metropolitul Şaguna în astă direcţiune, mai ales stipendiştii. Când vre-unul, venind de la universitatea din *Viena*, *Lipsca* etc. se ivia la dînsul îmbrăcat mai elegant: parfumat, cu păpuci de lac, cu ochelari, ori cu pĕrul după modă — avea ce sĕ-şi audă. Mai întâiu îl mĕsura de două trei-ori, din creştet până în tălpi, zicênd: „Da, tu eşti N.? tu, feciorul popii N., cantorului N., crisnicului N. din satul cutare? Da vii de la *Londra*, fĕtul meu? De unde ai tu aceste haine scumpe?“ şi aşa mai departe, în cât îl tăiau sudorile pe bietul tinĕr, când îl lăsa cu morala, ce i-o ţinea. Unul însĕ, mai bun de gură şi bogat, i-o făcu-se şi lui. „Apoi tu astăzi astfel îmbrăcat, şi cu păpuci de lac? Aşa haine se îmbracă numai la zile mari de sĕrbători“, zise metropolitul. „Şi când póte fi vre-o zi mai mare pentru mine, Escelenţă, de cât azi, când am onóre a mĕ presenta la archiereul meu ca absolut gimnasist, cu atestatul de maturitate în mână?“, rĕspunse tinĕrul maturisat. „Ştiam eu, că tu eşti meşter de gură, te afli numai de cât, Kerl!“ adause el ridênd.

Peste tot cu studenţii avea mult de a face, dar' şi mai mult acestia cu dînsul. — Nu era adunare, conferenţă etc. unde sĕ nu fie făcut vre-o alusiune la ei dându-i-se ocasiune, venind vorba de stipendii şi ajutóre. „Aşa, drăguţii, ei trăiesc tot cu *Gebackenes* şi cu *Schnitzele*, şi apoi tu plăteşte părinte!“ — îl audia omul adese-ori, în cât întrégă adunarea rîdea cu haz. Ii plăcea sĕ se îmbrace frumos, sĕ fie curat, sĕ aibă de tóte, dar' numai la timpul sĕu în mod corĕspundĕtoriu posiţiunii sale, ear' încolo era de tot simplu, atât în îmbrăcăminte, cât şi în casă şi la masă.

Temperamentul îi era coleric, lesne iritabil; dar' când voia, aşa cerênd impregiurările, el se ştia modera astfel, că nici cele mai mari vătĕmări chiar nu 'l puteau scóte din flegmă. Spiritul lui viu şi iute îl făcea, ca în acţiunile sale sĕ păşiască decisiv şi energic până la vehemenţă. In aducerea sentinţelor era sever şi neflexibil. Avea o cunoştinţă mare de ómeni şi a rare-ori se înşela în privirile sale. Moralitatea şi religiositatea lui, curate şi nefăţărite, insuflau respect şi simţ religios şi în alţii. El ştia a-şi supune interesul seu privat totdeuna celui comun.

El îşi înţelese pe deplin posiţiunea şi misiunea sa; în biserică era omul bisericii: după chiămarea sa de călugăr, era călugăr, după cea archieréscă, era archiereu; în politică, el era politic, complet bărbat de stat, judecând lucrurile cu sânge rece după realitate, ear' nu după idealuri şi năluciri chimerice.

El vorbia şi scria bine limbile: română, latină, germână, magiară, multe din cele slavice, mai puţin francesa şi greca.

Inzestrat cu atâtea calităţi distinse: curagios, activ, prudent, nobil în cugete, nobil în simţeminte, şi nobil în inimă, Şaguna era omul faptelor celor mari, şi prin acestea plin de merite pentru biserică, naţiune şi societate peste tot.“

(Archiepiscopul şi metropolitul Andreiu baron de Şaguna, de Nicolae Popea, Sibiiu, 1879).

Din tabloul reprodus puteţi vedé şi înţelege, că Marele Andreiu a fost în ce priveşte statura, om mare, înalt ca un brad şi frumos de minune; avea o minte ageră şi o fire veselă; iubia disciplina; era activ şi ospital, dar' ura luxul; era moral-religios, căci iubia casa Domnului şi respecta poruncile lui; judeca cu sânge rece tot ce făcea, şi conform realităţii purcedea; cunoştea mai multe limbi, pe cari le vorbia frumos şi respicat; era curagios, prudent şi nobil în cugete, inimă şi simţĕminte: prin astfel de daruri dumnezeeşti a devenit omul faptelor mari, care când iniţia vre-un plan bine chibzuit, mai bine îşi jertfia viéţa, de cât propusul sĕu sĕ nu-l realiseze.

Ţi-am presentat, iubită tinerime etc., tabloul sĕrbătoritului Andreiu, care serviască-ţi drept model în tóte acţiunile şi întrégă 'n viéţa!

Fabricarea luminărilor de céră
în România.

Ministrul de culte şi instrucţiune publică al României a presentat corpurilor legiuitóre române un proiect de lege despre *fabricarea luminărilor de céră*. Necesitatea care a reclamat compunerea unui proiect de lege în chestia acésta e espusă în *motivele* cu cari proiectul de lege a fost înaintat parlamentului român, şi care espunere de motive e următórea:

„De când industria şi ştiinţa modernă a ajuns sĕ producă materiile cari pot sĕ înlocuiască céra de albine pentru fabricarea luminilor, întrebuinţarea cerei curate pentru acésta fabricaţie a ajuns aşa de rară, în cât este aprópe imposibil a se mai găsí în comerciu luminări făcute din céră curată, ear' acelea cari rare-ori se mai găsesc, sunt aduse din străinătate, ori făcute cu material străin.

Starea acésta de lucruri este de plâns, când ne gândim mai ales, că altă dată ţara nóstră numĕra printrĕ isvórele sale de bogăţie producerea de céră şi de miere. Astăzi se fac numĕróse şi stăruitóre încercări de a se reînvia acésta folositóre industrie, dar' încercările sunt sprijinite în mare parte din causă că céra ce se produce nu găseşte întrebuinţare, de óre-ce pentru fabricarea luminărilor necesare serviciului religios se întrebuinţéză materiale mult mai rele, dar' cari costă mult mai ieftin.

De ací mai decurge un alt rĕu: este, că aceste materiale arzînd, produc un fum care este de tot vătĕmĕtor sănĕtăţei şi care înegreşte şi strică picturile bisericeşti. Este deci şi *o chestie de igienă şi o chestie de artă de a oprí cu desĕvîrşire fabricarea unor asemenea luminări*, mai ales acum când monumentele religióse, de o necomparabilă frumseţă, se înaiţă pe tótă zua.

Este multă vreme de când, pentru tóte aceste motive, se cere cu stăruinţă o lege care *sĕ opréscă fabricarea de luminări falsificate* şi care sĕ regulamenteze fabricarea şi controlul luminărilor *de cérĕ curată*. Sunt mai bine de 20 de ani de când *Sinodul stărueşte în acest sens*.

De acea, ministeriul a studiat cestiunea, a cerut şi avizul Camerilor de comerciu, şi, ca resultat al acestor studii şi consultări, a elaborat alăturatul proiect de lege, pe care 'l supune desbaterilor corpurilor legiuitóre.

Ministrul cultelor şi instrucţiunei publice: *Sp. Haret.*“

Din Cernăuţi.

— Comersul „Junimei“. —

— 20 Decembre n.

De-şi e instituţiune nemţéscă, *Junimea* a făcut din comersul de inaugurare al unui an nou administrativ o serbare indispensabilă pentru publicul român bucovinean. Comersul „Junimei“ e întâlnirea tuturor păturilor sociale româneşti.

Pe la orele $9\frac{1}{2}$ séra, Luni în 12 l. c. s'a adunat în sala filarmonică — frumos decorată, o societate românéscă alésă şi representanţii tuturor societăţilor cu cari „Junimea“ întreţine relaţiuni de prietenie, rĕmânênd aici până la orele 2 diminéţa.

Corul societăţii intonéză imnul festiv „In ţéra mândră a fagilor“, al cărui refren e „uniţi sĕ fim în cugete, uniţi în Dzeu“. Presidentul anului espirat, al societăţii, dl cand. fil. C. Lucaci bineventéză óspeţii pe rênd, apoi espune pe larg evenimentele mai însemnate ale anului trecut, între cari măréţa serbare de la Putna şi serbarea de la Oradea-Mare, accentuéză că energia naţională a fost mai mare pe timpul când doi membri onorari ai societăţii (Dr. G. Popovici şi Dr. Iancu Flondor) purtau luptă grea pentru drepturile româneşti. Predă în fine panglica lată treicoloră urmaşului sĕu, cu cuvintele; „Păstréz'o cu sfinţenie, ea e un tesaur scump, fii conştiu de rĕspundere esercitând putere, fii vrednic de antecesorii tĕi şi fii mai vrednic de cât ei“. Pe când îi punea panglica pe piept corul „Junimei“ cânta cântecul treicolorului.

Noul president dl cand. fil. Alecu Procopovici mulţămeşte într'o oraţiune frumósă, pentru încrederea pusă în persóna sa, depune îndreptat spre stindardul şcolar, jurământul de credinţă, rógă concursul colegilor şi al publicului, şi toastéză pentru M. Sa Împĕratul. Corul intonéză: Vivat crescat floreat.

Toastând vicepresidentul „Junimei“, pentru Almamater Francisco Iosefină, mulţămeşte Magnificenţa sa rectorul Dr. T. Tarnavsky, membru onorar al Junimei, pentru cuvintele călduróse adresate universităţii, asigură societatea de simpatiile tuturor profesorilor, laudă zelul şi seriositatea de cari sunt conduşi membrii „Junimei“ şi accentuéză însemnătatea bisericii în desvoltarea şi regenerarea poporului român şi îşi esprimă dorinţa, ca „Junimea“ sĕ pună cel mai mare pond pe creşterea de caractere firme şi pe deşteptarea sentimentului iubirei de *lege* şi neam. Fineşte cu dorinţa bunei înţelegeri întrĕ universitarii români. Corul cântă „Vivat academia, vivat professores“.

In numele membrilor onorari vorbeşte profesorul de universitate dl Dr. E. Voiutschi, amintind că seriositatea, respectul faţă de conducĕtori şi împlinirea datorinţelor trebue sĕ fie steaua conducătóre a tineretului, şi toastéză pentru prosperarea şi onórea „Junimei“.

Entusiasmul îşi ajunge culmea în oraţia dlui Dr. *Radu Sbiera*, ţinută în calitatea de membru emeritat — bĕtrân — al „Junimei“ şi desintreruptă, cum şi urmată de frenetice aplause.

A vorbit următórele:

Fraţilor Junimeni! Pentru cuvintele de laudă, pentru espresiunile de stimă, respect şi iubire ce le păstraţi membrilor dvóstrĕ emeritaţi, şi pentru elogiile ce le-aţi făcut acestora prin rostul unuia dintrĕ membrii activi, am onórea şi plăcerea a vĕ aduce, în numele membrilor emeritaţi şi al meu, viile nóstre mulţămiri.

In acelaşi timp profit de ocasiune şi mĕ grăbesc sĕ vĕ rĕspund şi din parte-mi cu aceleaşi sentimente de simpatie şi dragoste, ce le nutrim pentru dvóstrĕ, sentimente adevĕrate, cari ne călăuzesc totdéuna şi în tóte întreprinderile nóstre faţă de dvóstrĕ, sentimente nobile, cari sunt primul motor în întréga evoluţiune socială.

Tricolorul român, acel simbol sfânt al credinţei naţionale, pe care fie-care Român, înţelegêndu-l, îl veneréză şi i-se închină ca unui sanctuar al idealurilor naţionale şi ca întrupării sublime a tuturor aspiraţiunilor naţionale, acéstă panglică scumpă, trasă în jurul dvóstrĕ şi al nostru, a făcut o legătură strînsă şi trainică, unindu-ne pe toţi la vatra societăţii „Junimea“.

Crescuţi şi noi la umbra înviorătóre a steagului tricolor, la adăpostul căruia au încolţit şi au prins rădăcini adânci şi puternice în inimile nóstre principiile înscrise pe acest stindard: iubirea de limbă şi moşie, dragostea pentru popor, credinţa într'un singur Dzeu al creştinilor, respectarea trecutului glorios, admiraţiunea şi venerarea eroilor naţionali, muncă stăruitóre în present, speranţă firmă într'un viitor frumos, tóte aceste principii purtând sigilul sincerităţii şi al respectului reciproc, noi, tinerii membri activi de odinióră ai „Junimei“, conduşi pe atunci de mintea, esperienţa şi prevederea predecesorilor nostri, de cutea „Junimei“ ni am ascuţit armele, la sinul „Junimei“ ni-am oţelit puterile, din focul „Junimei“ ni-am aprins în vinele róstre scânteia naţională, care acum fie-căruia în parte şi tuturor împreună ne este călăuza şi steaua conducĕtóre în lupta naţională ce o dăm.

Şi acum, pe temeiul unei psichologii adânci, ce se cuprinde în moştenirea de la tată la fiu, de la bĕtrân la tinĕr, noi, tinerii membri activi de odinióră, astăzi stăm în faţa dvóstrĕ ca membri vechi, chiămaţi a sădí în dvóstrĕ acele calităţi intelectuale şi sufleteşti, acele principii nobile, acele idealuri înalte, ce noi tot de la „Junimea“ le-am primit.

Intonăm acum şi noi acelaşi acord cu veneraţii nostri bĕtrâni, ca răsadurile ce le plantăm în pepturile dvóstre sĕ se prindă şi sĕ dee róde înmiite.

Din isvorul ştiinţei sĕ scóteţi acel rîu puternic, care, necunoscênd nici un obstacol, îşi urméză lin şi măiestos cursul sĕu.

Din iubirea de limbă şi lege, ţară şi popor, sĕ arboraţi acel drapel, pe care este scrisă devisa: „Uniţi sĕ fim în cugete, uniţi în Dumnezeu!“

Din respectul către cei bĕtrâni şi cei trecuţi sĕ făuriţi lanţul ce légă generaţie de generaţie, susţinênd astfel viéţa unui popor.

Din muncă, din muncă, zic, sĕ vĕ dregeţi arma ascuţită ce taie, loveşte şi sfarmă, înaintând neînvinsă spre ţinta propusă.

Din sinceritate sĕ ridicaţi acea punte ce duce peste abizul fioros al pizmei, al urei şi al invidiei.

Din dragostea reciprocă şi din solidaritate sĕ alegeţi acel ciment, care împreună, uneşte şi légă, resistând forţelor duşmănóse, fie ele cât de mari.

Atunci, atunci opera alésă, începută de mintea calmă a bĕtrânilor nostri, continuată acum de noi cu foc şi entusiasm juvenil, şi la care curênd veţi coopera şi dvóstrĕ, acéstă operă va fi încoronată de un viitor de aur, viitor frumos!

In speranţa acestei zile fericite vĕ zic: „trăiască, crescă, inflorească „Junimea“!“

Intr'un discurs mai lung, logic şi pĕtrundĕtor mulţămeşte presidentul „Academiei ortodoxe“ dl cand. teol. I. Berariu „Junimei“ pentru salutarea amicală rostită prin membrul ei dl stud. fil. I. Bălan, şi aminteşte că biserica ortodoxă a fost şi este o citadelă puternică a românismului, şi că poporul român cât va ţiné la credinţa străbună va respinge tóte atacurile.

In numele societăţii pentru cultura şi literatura poporului bucovinean din Cernăuţi vorbeşte dl protopresbiter stavrofor I. Procopovici; în numele societăţii mazililor şi rezeşilor bucovineni dl prof cav. de Cuparenco.

Cel mai sărbătorit orator a fost, ca totdeuna, cel ce a vorbit pentru dame, de astădată nu fără causă, căci dl stud. jur. Orest Voiutschi a ţinut sĕ-şi îmbrace tema în o haină atât de plăcută şi atrăgătóre şi sĕ o predee într'un mod atât de interesant, în cât nu numai publicul întreg n'a voit sĕ înceteze timp îndelungat cu aplausele, dar' a fost chiar felicitat de toţi domnii profesori de universitate. Semn că junimea mai e în stare de a ne transpune în sferele mai înalte ale poesiei... (Corul intonéză: Vivant omnes virgines faciles formosae etc.).

In fine se adreséză dl stud. iur. Iosep, îmbrăcat în costum naţional, către poporenii adunaţi, făcêndu-i atenţi la relele ce bântuie naţia, şi îi provócă spre conlucrare spre binele obştesc, avênd încredere în buna chibsuinţă a conducĕtorilor lor adevĕraţi. Corul cântă „Deşteptă-te Române“.

Nicolae Postar, un ţĕran neaoş din Ceahor, mulţămeşte antivorbitoriului şi ridică paharul pentru prosperarea şi înflorirea „Junimei“, a ficei credinciόse a poporului.

Urméză acum partea neoficială a comersului, menită adecă pentru petrecere.

Că însemnătatea comersului trece peste cadrele unei serbări studenţeşti, şi că el bate şi în terenul politic, se vede şi din epistola adresată din partea presidentului ţerii către presidentul „Junimei“, în care scusând absenţa sa doreşte succes splendid. Intrĕ telegramele de felicitare sosite, amintesc aici cea din partea profesorilor gimnasiului din Suceava, de următoriul conţinut:

„Grandiósele serbări de la mormêntul eroului Stefan au trezit în sufletele nóstre amintirile glorióse ale timpului trecut. Vecinic cu gândul la figura mărétă a neuitatului voevod propovĕduiţi adevĕratul principiu naţional, înscris pe stegul treicolor căruia i-aţi jurat credinţă până la mórte, şi duceţi, purtaţi de entusiasmul sfânt pentru tot ce e românesc, lumina culturii şi iubirea de neam ori-unde se vorbeşte limba românéscă. Munca vóstră va însemna isbânda idealurilor nóstre“. Urméză 17 subscrieri, între cari şi cea a dlui Marian, membru al Academiei Române.

Apoi telegrame din partea vicepresidentului din Bucureşti, dl Dr. George Popovici, şi telegrama studenţilor români din Paris.

De aici se vede, cu câtă bucurie şi interes privesc Românii din tóte părţile la mişcările culturale şi naţionale ale fraţilor din Bucovina, şi de vor continua tot aşa, atunci de sigur că în curênd vor da de ruşine cuvintele cântecului „La arme“:

„Ear' tu frumósă Bucovină
Diadem din stema lui Stefan
Ajuns'ai róbă şi codină
Pe mâni murdare de jidan“.

Spion.

Din Caţa.

Inmormêntarea parochului Ioan Mircea.

— 28 Decembre n.

Un harnic, neobosit muncitor în ogorul neamului, un cucernic slujbaş al altariului s'a mutat în zilele trecute în persóna lui Ioan Mircea spre lăcaşurile cele vecinice. Prin mórtea lui biserica a îndurat perdere simţitóre, căci decedatul ocupa un loc de frunte, era cel mai distins, cel mai vrednic preot al tractului Cohalm. Fără interes, învălit de dragostea faţă de biserică şi neam, nu cunoştea oboséla în desfăşurarea activităţii sale.

Că părintele Ioan Mircea a fost un adevĕrat păstor sufletesc, a dovedit'o în destul marea adunare, care l'a petrecut la grópă. Intrégă Caţa a fost de faţă! Bĕtrâni cu plete sure fărimau lacrimi de durere din genele cărunte, ca prinos celui ce în lungul şir de peste 40 ani i-a păstorit şi povĕţuit cu înţelepciune; Saşii luterani, în frunte cu al lor păstor, treceau în şir lung cu feţele serióse, pĕtrunşi pare că de un fior în faţa acestei taine!

Serviciul divin l'a îndeplinit cu multă pricepere părintele protopop din Sighişóra D. Moldovan, ajutat de 8 preoţi şi anume: Ioan Muntean, Ioan Fodorean, Z. Ganea, I. Scutea, N. Roşca, I. Suciu, N. Manu şi G. Bucşa. Cântările funebrale cu mult simţ au fost esecutate de un cuartet duplu, compus din preoţi şi învĕţătorii din jur.

La loc potrivit dl Dimitrie Moldovan urcă amvonul, rostind o frumósă şi înduioşetóre vorbire despre viéţa celui trecut la vecinicie. „Plină de fapte a fost viéţa lui, el a păstat parul, a rupt ghéţa, făcênd drumul oblu credincioşilor sĕi! In urma lui rĕmân patru fundaţiuni în sumă de peste 20,000 cor. A înzestrat biserica şi şcóla şi a luminat poporul“. Vorbeşte mai departe despre creşterea esemplară, dată familiei, insistând mai mult asupra faptului, că unul din fiii rĕposatului, Romul Mircea, care greu morbos fiind, n'a putut da ultimul onor părintelui sĕu, ocupă unul dintrĕ cele mai onorifice posturi în biserica ortodoxă din Ardeal. „Acestuia, protopopului Romul Mircea, îi trimit în numele adormitului în Domnul o dulce, cea mai din urmă sărutare“.

Avêntat, cu multă recunoştinţă a vorbit la grópă parochul luteran *M. Binder* despre naturelul pacinic, despre iubirea de adevĕr şi dreptate a rĕposatului şi încheie: „şi acum, suflet nobil şi blând, trimite pacea ceriurilor, binecuvêntarea şi mângăerea duhovnicéscă peste poporul păstorit de tine, rĕmas acum nemângăiat“. A mai vorbit frumos şi părintele Ioan Fodorean ca representant al tractului Mediaş.

Pe cosciug am observat mai multe cununi frumóse: de la soţia defunctului, „copiii şi familiarii“, de la „nepoţii Popescu“, „nepoţii Cornea“, de la Dr. N. Vecerdea şi de la nepotul Nae Mircea din Bucureşti, junele şi junii din Caţa încă au contribuit cu cununi la împodobirea cosciugului.

După obiceiul ţinutului, óspeţilor şi credincioşilor din sat li-s'a servit o pomană bine gătită din bucate de post. Şi aici, la masă, a mai vorbit dl protopop Moldovan, mângăind pe cei intristaţi.

Induioşaţi de perderea îndurată, ne-am depărtat, fărimând o rugă, ca pe în Domnul adormitul Ioan, Tatăl din ceriuri sĕ 'l sălăşluiéscă în lăcaşurile drepţilor, ear' celor cu durerea în inimă sĕ le trimită mângăerea ceréscă! *Corespondentul.*

Reuniunea de agricultură din Timiş.

— Rĕspuns la intimpinarea din nrul 113. —

Doresc a lămurí on. public cetitor al ziariului acestuia despre activitatea reuniunei de agricultură a comitatului Timiş şi despre activitatea referentului acestei reuniuni, a dlui *Nicolae Iancu* (cunoscênd statutele şi organisaţia internă şi esternă a acestei reuniuni puternice), după ce atât despre reuniune, cât şi despre referentul ei a fost vorbă în numĕrul 113 al „Teleg. Român“.

Reuniunea de agricultură a comit. Timiş, de la reorganisarea ei, întêmplată înainte cu 2 ani, a început a se ocupa în mod mai intensiv cu crearea societăţilor de agricultură comunale, avênd la disposiţie din fondul de dare comitatens o sumă de 1900 coróne pentru scopuri agricole.

S'a şi înfiinţat în scurt timp o mulţime de însoţiri agricole comunale, cu cele mai frumóse prospecte, fiind ajutorate de reuniunea comitatensă, dar', durere, neavênd reuniunea comitatensă un referent român, care sĕ propage şi în comune româneşti înfiinţarea de atari însoţiri, cercul activităţii reuniunii comitatense de agricultură s'a restrins, cu puţine esepţii, la comunele ungureşti şi nemţeşti.

Despre favorurile materiale cari asigură atari însoţiri membrilor lor, cred că nu e de lipsă sĕ vorbesc mai pe larg, fiind aceste în general destul de cunoscute. Ca esemplu póte serví reuniunea din Kisfalud, care fiind numai de 2 ani înfiinţată, totuşi a putut arăta în bilanţul ei din urmă un câştig curat de 40,000 coróne, care sumă se folosesce pentru scopuri agricole *în favorul comunei.*

Avênd deci în vedere, că aceste reuniuni folositóre pentru popor sunt înfiinţate din sudórea ţĕranilor aparţinĕtori comitatului Timiş, din cari jumĕtate sau mai bine sunt Români, pentru ce óre sĕ nu se folosésca şi Românii de beneficiile pe cari le oferă reuniunile de agricultură, ale căror statute aprobate din partea ministrului de interne, interzic reuniunei ca persónă juridică ori şi ce fel de presiune în sens politic asupra membrilor şi permit desdesfiinţarea lor îndată ce nu le convine activitatea reuniunei centrale comitatense, cu dreptul reservat de a-şi folosí capitalul independent pentru scopuri agricole? Studiind bine principiile statutelor pentru reuniuni comunale, a început dl Iancu o activitate în comune româneşti, şi luptându-se cu mari greutăţi, i-a succes a înfiinţa în primăvara anului curent mai multe însoţiri agricole, îndreptate spre binele ţĕranului român.

Spre esemplu póte serví întrĕ multe altele şi înfiinţarea reuniunii pentru industria de casă pusă sub protectoratul A. S. R. archiducei Isabella şi condusă de dl Iancu, care pe lângă scopul moral ce 'l urméză are şi avantagiu material, dând ţĕrancelor române bănăţene posibilitatea de a şi valorisa ţesăturile.

Nu ştiu în ce legătură s'a putut aduce activitatea dlui Iancu îndreptată prin înfiinţarea însoţirilor agricole numai spre ridicarea stării economului român, cu convertirea datoriilor ţĕranilor de la băncile româneşti la cele ungureşti, neocupându-se reuniunea, cu atât mai puţin dl Iancu, cu astfel de agende. Adevĕrat este, că ţĕranii români, unguri şi nemţi, vĕdênd că la „Kisbirtokosok hitelintézete“ se acórdă împrumuturi cu 4% şi cu condiţiuni mai favorabile de plătire de cât la alte bănci, fie aceste româneşti, ungureşti sau nemţeşti, sunt aplecaţi a trece la numitul institut, neputênd suporta cametele şi provisiunile mari cari se cer la alte institute.

Nu e adevĕrat însĕ, că ziarul oficios „Délm. Közlöny“ şi-ar fi esprimat bucuria, că a aflat în dl Iancu códă de topor pentru a strica Românilor, ci numitul ziariu a voit a dovedí în numerii 112 şi 119, că candidatul electoral român din Pecica nu a avut dreptate plângêndu-se în vorbirea sa de program, că reuniunile de agricultură nu s'ar interesa de români, ci numai de unguri.

Sper, că judecând calm asupra celor desfăşurate aici, se va convinge on. public despre neîndreptăţirea acuselor ridicate atât în general asupra activităţii reuniunii de agricultură a comitatului Timiş, cât şi în special asupra activităţii dlui Iancu. Părerea mea este, că nu acela strică intereselor ţĕranului român, care se trudeşte din cea mai curată convingere a 'i îmbunătăţí starea, ci acela, care din cine ştie ce interese caută sĕ discrediteze astfel de ómeni.

—*u.* —*a.*

Convocare.

Onoraţii membrii ai clubului municipal român din comitatul Sibiiu sunt respectuos rugaţi sĕ se întrunéscă în localul societăţii de lectură *Joi în 5 Ianuarie 1905 st. n.* la orele 8 a. m., pentru preconsultarea obiectelor puse la ordinea zilei în adunarea generală estraordinară din aceiaşi zi.

Sibiiu, 1 Ianuarie 1905 st. n.

Nicolae Ivan
v.-pres. clubului.

Dr. Lucian Borcia
secretariul clubului.

NOUTĂŢI

Puterea băncilor naţionalităţilor. In ce reşede acésta putere? In soliditatea şi culanţa lor, faţă de clientelă. Acésta o scóte la ivélă într'un frumos articol (publicat în „Revista Economică“) dl C. P. arătând cum o bancă magiară a stors de la nişte debitori (din întêmplare ţerani români) în *mai puţin de 10 luni de zile*, de la facerea împrumutului de 180 coróne, drept interese şi accesorii, *108 coróne 10 fileri.* Imprumutul a fost luat pe obligaţiune, cu cavenţi, şi la plătirea întêmplată în cursul primului an de împrumutare, se urcase astfel: capital 180 cor., spese advocaţiale 34·90 cor., spese cu cererea de execuţie 21·50 cor., advocatului pentru corespondenţe şi consultare 5 cor., pentru admoniţiuni trimise înainte de improcesuare debitorului şi cavenţilor şi pentru consultări 10 cor., pentru consultări, corespondenţe, telegrame şi perdere de timp în cursul procesului şi până azi 20 cor., 8% interese din 7 Octobre 1901 până la 1 August 1902 11·70 cor., competinţe 5 cor., total 288·10 cor. Iată de ce Magiarii şi Secuii vin la băncile româneşti şi săseşti după împrumuturi! Sunt sătui de „binefacerile“ băncilor, la aparenţe magiare dar' în realitate — jidoveşti.

*

Achitat. Se ştie că în 10 August 1904, cartea *Stefan cel mare*, tradiţii, legende, balade, colinde ş. a. Culese de Teodor A. Bogdan, a fost confiscată de jandarmul Kertész din Reghinul săsesc, ear' dl Bogdan a fost escortat cu 4 jandarmi şi mai pe urmă împrocesuat pentru agitaţie. Procuratura din Murĕşoşorheiu însĕ prin sentinţa ce i-s'a înmanuat dlui Bogdan în 19 Decembre a *sistat* procedura penala, neaflând nimic agitatoric în colecţie, ear' esemplarele confiscate s'au retrimis proprietarilor. Oficiilor şi organelor de administraţie şi jandarmăriei li-s'a ordinat de a înceta cu perchisiţiile domiciliare pentru acésta carte. Cei ce au acésta broşură sĕ fie deci liniştiţi, ear' cei ce nu o au şi o pot comanda, fără a avé témă că li-se va confisca.

*

† Eufrosina Axente n. Blebea, soţia domnului *Ioan Axente Sever*, fost prefect în 1848—49, a rĕposat Joi (29 Decembre n.), în etate de 61 ani. Inmormêntarea i s'a făcut Sâmbătă (31 Dec.) în cimiteriul bisericei gr. or. din Gróverii Braşovului. Ii deplânge perderea soţul Ioan Axente Sever, mama, fraţii şi surorile. — Rĕposata era una dintrĕ cele mai respectate dame ale societăţii române din Braşov. „Simpatia ce i-se aduce rĕposatei se va concentra din acest trist şi dureros incident cu putere atât mai mare asupra bĕtrânului luptător naţional, a soţului rĕmas în viéţă, care se află şi el pe patul de suferinţă, de mai mult timp, şi nu va puté avé nici mângăerea de a petrece pe credinciósa sa soţie la ultimul lăcaş“ — scrie „Gazeta Transilvaniei“ în legătură cu anunţarea trecerii din viéţă a venerabilei matróne.

*

Metropolit acusat de mitărnicie. Se raportéză din Belgrad, că senatul suprem disciplinar al bisericei autocefale a Sêrbiei a decretat punerea metropolitului Inocenţiu sub acusă de mitărnicie. Senatorul Rabaraţ a înaintat adecă acusă contra metropolitului, că pentru mită a cununat pe regele Alexandru cu Draga şi că după asasinarea regelui tot pentru mită a lăudat în predica de la încoronarea regelui Petru fapta ucigaşilor, presentând regicidiul ca operă a provedinţei.

*

Două sute mii de vagóne de cucuruz a cumpĕrat din Rusia guvernul nostru, spre a fi distribuite pe preţuri moderate şi pe aşteptare locuitorilor din diferite părţi ale ţerii, ajunşi în miserie din causa secetei de astăvară şi a recoltei slabe. De la Fiume şi Barcs acéstă mare cuantitate de cucuruz va fi transportată în vapóre pe Dunăre până la Sighedin, ear' de acolo cu trenul în diferitele centre ale ţinuturilor.

*

Apel. Apropiindu-se anul-nou, ocasia neplăcută a schimbului de bilete de felicitare, o deprindere fără rost şi împreunată cu multe neplăceri, apelăm la publicul nostru cult şi de astă-dată, rugêndu-l, ca în locul felicitărilor de formalitate obicinuită la anul nou, sĕ binevoiască a-şi aduce aminte de fiii neamului, cari se luptă cu greutăţile esistinţei la munca grea a învĕţăturii de carte, şi sĕ contribue cu câte o sumă modestă pentru masa studenţilor români din Braşov. Donaţiunile făcute se vor aduce îndată la cunoştinţa publică, ear' şcolarii sĕraci beneficiaţi nu vor înceta a se ruga zilnic la masa studenţilor nostri pentru generoşii lor binefăcĕtori zicênd:

„ear' pe binefăcĕtorii messei acesteia vii şi morţi, pomeneşte-i, Dómne, întru împĕrăţia Ta! Amin!“ Braşov, în 15/28 Decembre 1904. Pentru administraţia messei studenţilor români din Braşov: *Virgil Oniţiu*, director gimnasial.

*

Himen. Iustina *Cirlea* din Alba-Iulia şi Vasiliu *Mateiu* din Sebeşul sup. îşi serbéză cununia Marţi în 28 Decembre st. v. 1904, în biserica gr. or. din Alba-Iulia.

*

Indreptare. La rugarea colaboratorului nostru estern, dl *George Tulbure* (gh. t.), constatăm, că *„Omul cel gol“*, foiţa din numĕrul 127 al ziariului nostru, e o *traducere*, după cum era scris şi la căicâiul manuscriptului într'o notă, care însĕ din nebăgarea de sémă a culegĕtoriului a rĕmas neculésă.

*

Petrecere în Avrig. Tinerimea română din Avrig şi jur invită la petrecerea cu joc ce o va aranja Dumineca în 8 Ianuarie st. n. (a doua zi de Crăciun) în sala cea mare a hotelului comunal din Avrig. Inceputul la 8 ore séra. Preţul de întrare de persónă 1 corónă. Suprasolviri se primesc şi se vor cuita în ziare. Eventualul venit curat se va folosí spre scopuri filantropice.

Posta ultimă.

Disolvarea dietei.

Maiestatea Sa soseşte astăzi, 2 Ianuarie, la Budapesta. Mâne, Marţi, dieta ţine şedinţă scurtă, formală, în care se va face comunicare, că Regele va disolva parlamentul în 4 Ianuarie, Mercuri, prin mesaj de tron. Imediat după disolvare va fi publicat rescriptul preaînalt, referitor la convocarea parlamentului. Alegerile se vor face între 25 Ianuarie şi 5 Februarie, aşa că noua dietă se va puté întruní în Februarie. Marţi, 3 Ianuarie, tóte partidele parlamentare ţin conferenţe. Partidul guvernamental pentru a lua mĕsurile de lipsă în faţa alegerilor, ear' partidele oposiţionale pentru a *fusiona* şi a se contopí tóte în partidul kossuthist, cu programul: *uniune personală* şi ruperea cu desĕvêrşire de cătră Austria.

Crisă în Austria.

Guvernul din Austria, presidat de dl Dr. *Körber*, şi-a dat demisia. Maiestatea Sa a însărcinat pe bar. Gautsch cu formarea noului cabinet, care e deja compus.

Crisă în România.

După-ce şi-a mai dat demisia şi dl *Costinescu*, ministru de finanţe, şi dl *Stoicescu*, ministru de domenii, dl *Sturdza*, prim-ministrul român, a înaintat regelui Carol demisiunea întregului cabinet român, încă Joi la amiazi.

Avis domnilor învěţători!

De la Librăria archidiecesană se pot procura **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţĕrănéscă, serie completă **33 cor.**, singuratice **6.60 cor.** plus porto 92 fileri.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericeşti

Mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„ 1 50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . .	„ 2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri de *Mihail Sadoreanu* .	„ 1 50
Istoria literaturii religióse a Românilor pană la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—

plus 20 fil. porto postal.

Sate şi mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4 —

plus 30 fileri porto postal.

Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—

porto 72 fil.

Bibliografia românéscă vechie, de *Ioan Bian* şi *Nerva Hodos*, tomul I 1508—1716	„ 26·—

porto 92 fileri.

Librăria archidiecesană.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate.“

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Calendar de părete

românesc, cu foi de rupt, cu datul nou şi vechiu. Preţul **1 cor.**, porto 30 fileri. Librăria archidiecesană din Sibiiu.

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preţ de **8, 10** şi **12 fileri.**

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu.“

	Cor.
1. **Ţinerea vitelor**, de Eugen Brote	—·24
2. **Trifoiul**, de Eugen Brote . . .	—·24
3. **Prăsirea pomilor**, de Dem. Comşa	—·21
4. **Legea veterinară**, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. **Insoţirile de credit** (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. **Cartea stuparilor săteni**, de R. Simu	—·70
7. **Statutele tovărăşiilor agricole**	—·—
8. **Statutele insoţirilor de credit** (Raiffeisen)	—·—
9. **Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu**	—·10
10. **Darea pe vinuri şi favorurile** (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. **Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor**, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. **Scurtă povăţuire la stîrpirea** şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană Sibiiu.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! **Nu e mijloc secret**

vindecă şi înviorézá pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap si dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceată la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.— folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

[2] 117

Preţul aparatului mic e cor. 4.— folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul straua Kálmán.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3 Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8 Sunt fecior sdravĕn 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2 10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7 70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL, lit. latine, ediţie proprie 900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50 leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş. . . . . . (se légă conform dorinţei comandatorului).	8·—
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10 —
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8 80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom. Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6 —
OCTOICH MARE ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş. 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg în pânză 2 40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1 50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8 80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3 20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10 —
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 139 Sibiiu, Joi 23 Decembre 1904 (5 Ianuarie 1905) Anu. LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru streinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Nr. 12980 Pres.

IOAN

din îndurarea lui Dumnezeu archiepiscop al bisericei ortodoxe din Transilvania şi metropolit al Românilor greco-orientali din Ungaria şi Transilvania.

Iubitului cler şi popor din archidiecesa Nóstră transilvană: dar şi îndurare de la Dumnezeu Tatăl şi Domnul nostru Iisus Christos!

> „Naşterea ta Christóse Dumnezeul nostru, a rĕsărit lumii lumina cunoştinţei.“.
>
> Tropariul sĕrbătorilor naşterii.

Cu mare dor am aşteptat şi eu aceste sfinte sĕrbători ale naşterii Domnului nostru Iisus Christos, şi pentru-ca sĕ am fericita ocasiune de a vení earăşi cu duhul meu întrĕ voi, iubiţilor mei fii sufleteşti, sĕ mĕ bucur şi eu împreună cu voi, precum se bucură părinţii cu fiii lor la asemenea zile mari, dar' şi pentru a vĕ adresa, şi astădată, câteva cuvinte de învĕţătură.

Şi ce alta v'aşi puté spune mai cu folos, de cât că dacă aceste sfinte zile sunt de aşa mare bucurie, pentru bogaţi şi săraci, pentru tineri şi bĕtrâni, motivul este, că ele ne amintesc cea mai mare îndurare a lui Dumnezeu spre noi ómenii, ne amintesc că a trecut timpul cel dureros, când omul, făptura cea mai alésă a lui Dumnezeu, în urma întunecării minţii prin pĕcat, nu cunoştea pe adevĕratul Dumnezeu făcĕtoriul seu, a trecut timpul cel dureros, când omul nu-şi cunoştea măréţa sa chemare, şi când în urma acestor rĕtăciri decăzuse la cea mai durerósă stare, şi sufleteşte şi trupeşte, şi că „*a sosit plinirea vremii*“, a sosit timpul bucuriei, când prea bunul Dumnezeu, întru nemărginita sa îndurare a trimis în lume chiar pe unul născut Fiiul seu Domnul şi Mântuitoriul nostru Iisus Christos, ca sĕ mântuie pe ómeni de osânda pĕcatului şi a întunerecului, sĕ-i inveţe cunoştinţa unui adevĕrat Dumnezeu, sĕ-i întórcă de la rătĕcire, şi sĕ-i ridice earăşi la starea fericirii cei dintâiu.

De aceea s'au şi bucurat de naşterea Domnului nu numai ómenii pe pământ, dar' şi îngerii din ceriu, cântând: „*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămênt pace şi întrĕ ómeni bunăvoire*“. De aceea a zis şi îngerul Domnului cătră păstorii aflători în jurul Vifleemului unde s'a născut Domnul: „*Iată vestesc vóuĕ bucurie mare, că s'a născut vóuĕ astăḑi mântuitoriu, carele este Christos Domnul*“. De aceea au alergat şi filosofii de la rĕsărit, pe urma stelei cei minunate, cu daruri la închinăciunea Domnului. Şi tot de aceea ne bucurăm şi noi, atât de mult, de naşterea Domnului.

Pentru-ca însĕ bucuria nóstră de naşterea Domnului şi de nepreţuitele daruri dobândite prin aceea sĕ nu fie scurtă şi trecĕtóre, sĕ nu fie numai cât ţin aceste sf. sĕrbători; ci pentru-ca aceea sĕ ne însoţéscă şi în celelalte zile ale vieţii nóstre, este neapărat de lipsă, iubiţilor, ca din sĕrbarea acestor zile sĕ luăm şi nişte învĕţături bune şi folositóre; căci şi pentru acésta a venit Domnul din ceriu pe pămênt.

Şi anume, sĕ învĕţăm că Domnul n'a venit în lume pentru sine, căci El n'a avut nici o lipsă de acésta, ci a venit numai din iubire cătră noi ómenii, pentru binele şi fericirea nóstră; a venit sĕ ne deschidă calea ce duce la bine şi fericire; sĕ învĕţăm că binele şi fericirea pentru care a venit Domnul în lume, şi pe cari ni-le dorim şi noi înşine, le vom ajunge numai dacă vom conlucra şi noi din tóte puterile la ajungerea acelora, făcênd cele bune şi ferindu-ne de cele rele.

Sĕ învĕţăm că noi numai atunci vom puté lucra cu folos la ajungerea dorinţelor nóstre, dacă ne vom lumina şi noi, precum se lumineză şi alte popórĕ, cu lumina cunoştinţei adusă în lume de Domnul, cu lumina pe care o intonéză şi tropariul acestor sĕrbători, prin cuvintele: „*Naşterea ta Christóse Dumnezeul nostru, a rĕsărit lumii lumina cunoştinţei*“.

Sĕ învĕţăm, iubiţilor, că pentru aceea a dăruit Dumnezeu pe om cu suflet nemuritoriu din suflarea sa cea dumnezeiască, şi cu minte înţelegĕtóre, pentru-ca sufletul şi mintea sĕ fie conducĕtorii omului în tóte cărările vieţii lui, şi în fine sĕ învĕţăm că sufletul şi mintea numai aşa ne vor puté conduce la cele bune şi folositóre, ferindu-ne de cele rele şi păgubitóre, dacă se vor lumina cu lumina cunoştinţei şi a învĕţăturilor Domnului nostru Iisus Christos.

Drept dovadă, că numai sufletul şi mintea luminată póte conduce pe om la cele bune şi folositóre, ferindu-l de cele rele şi păgubitóre, nu vĕ voiu aduce alte probe mai convingĕtóre, ci numai una mai próspĕtă, tuturor bine cunoscută, şi anume lipsa şi sărăcia, pricinuită, în tóte părţile, prin seceta din vara trecută.

De-şí credem că aceea a fost o mare cercare de la Dumnezeu pentru pĕcatele nóstre; totuşi trebue sĕ recunóştem că ea n'a atins pe toţi ómenii de o potrivă; ci pe unii mai greu, ear' pe alţii mai uşor. Ear' dacă vom cerceta cari sunt aceia pe cari i-a atins mai greu? vom afla de regulă pe cei mai puţin luminaţi, pe cei fără de învĕţătură, cari în neştiinţa lor, în anii cei buni nu şi-au adus aminte, că pot urma şi ani rĕi, şi aşa n'au cruţat din agonisita lor din zile bune şi pentru zile grele, pe când ómenii cei luminaţi au făcut acésta, şi de aceea, pe ei nici cercarea cea grea a lui Dumnezeu nu i-a atins aşa greu, ca pe cei neluminaţi.

Iată dar' iubiţilor, cât de folositóre este lumina minţii şi a sufletului, şi cât de mult şi de bine ne putem ajuta cu aceea, chiar şi când ne cércă Dumnezeu pentru pĕcatele nóstre.

De-şi n'aşi dorí sĕ vĕ turbur bucuria acestor s. sĕrbători; dar' precum doftorul voind a ajuta bolnavului, îi prescrie doftoria ce o crede mai folositóre, ori-cât de amară ar fi; tot asemenea şi eu, voind a vĕ ajuta la cele bune şi folositóre, trebue sĕ vĕ recomand ceea-ce cred mai folositoriu şi aşa vĕ sfătuesc sĕ îmbrăţişaţi, cu tot deadinsul învĕţătura şi luminarea, mai ales cu tinerii voştri, în mĕsură precum fac acésta şi celelalte popórĕ conlocuitóre, şi pe lângă acésta sĕ ţineţi cu tărie şí la sfânta legea Domnului, fără de care nu e binecuvêntare, căci neurmând aşa, sĕ nu trageţi nădejde de bine, nici în ani buni, dar' cu atât mai puţin în ani rĕi, de cari nu suntem scutiţi în acéstă viaţă.

Din acestea invederéză că cei-ce doresc a nu duce lipsă şi nĕcaz, chiar nici în ani rĕi, cei-ce doresc a ajunge la vază, onóre, bunăstare, aici, şi la fericirea vecinică de dincolo, cei-ce doresc, ca bucuria acestor zile sĕ-i însoţiască şi mai departe în cursul vieţii, aceia sĕ conlucre şi ei din tóte puterile la ajungerea dorinţelor lor, ear' pentru-ca sĕ ştie cum şi ce sĕ lucre? sĕ-şi lumineze sufletul cu lumina şi învĕţăturile Domnului, şi atunci tóte lucrările lor vor fi însoţite şi de darul lui Dumnezeu.

Când Domnul a adus în lume lumina şi a dat sfânta sa lege, n'a făcut-o pentru sine, sau pentru folosul sĕu; căci El tot aşa de mare şi de sfânt este şi fără de aceea, ci [illegible] pentru folosul nostru adus şi s'au dat numai un părinte când aduce daruri fiilor sĕi şi îi stătueşte la luminare şi la paza legii Domnului, pe acei fii, părintele nu face acésta pentru sine, ci numai pentru binele şi folosul fiilor sĕi.

De unde urméză, că atât mântuirea sufletului, cât şi uşorarea sorţei nóstre, întrĕ tóte împrejurările, după Dumnezeu, sunt şi în mâna nóstră, căci de la conlucrarea nóstră atârnă mare parte şi sórtea, şi viitoriul nostru, şi anume, precum ne vom lumina şi vom ştí sĕ lucrăm cele bune ferindu-ne de cele rele, aşa va fi şi viitoriul nostru.

Ştiind acestea sĕ nu decădem cu inima, nici în faţa grelelor cercări ce ne apasă; ci sĕ ne îmbărbătăm tot mai mult la învĕţătură şi luminare, ear' cu ajutoriul acestora la lucrările nóstre.

Sĕ avem pururea în vedere, că adevĕrata învĕţătură şi lumină o putem căştiga, cei mai în vêrstă în biserica străbună, limanul mântuirii nóstre în marea cea furtunósă a acestei vieţi; ear' tinerimea va puté căştiga acea învĕţătură şi lumină în şcóla confesională, fiica bisericei.

De aceea sĕ ţinem şi sĕ sprigínim din tóte puterile aceste aşezăminte sfinte, şi anume, sĕ cercetăm cât mai regulat sfânta biserică, nu numai pentru a ne ruga lui Dumnezeu, dar' şi pentru a lua învĕţături bune şi folositóre din scrierile sfinţilor evangelisti, apostoli, proroci şi ale sfinţilor părinţi, precum şi din cuvêntările preoţilor, cari se predau în biserică, ear' tinerimea sĕ cerceteze cât mai regulat şcóla, nu numai pentru a învĕţa sfânta religiune, dar' şi cum sĕ pótă trăí mai uşor, şi cum sĕ pótă ajunge tot la mai multă vază şi bunăstare, şi prin acestea la bine şi fericire.

Tot din sfânta biserică sĕ învĕţăm a ţiné cu tótă tăria şi la legea Domnului, ferindu-ne de fapte rele, cari trag după sine nu numai ocară şi sĕrăcie, dar' şi pedepse grele, şi în lumea acésta, şi în cealaltă; sĕ facem fapte bune, ajutorând bisericile şi şcólele, miluind pe săraci şi lipsiţi, cari fapte se rĕsplătesc înzecit şi însutit, cu bine, şi aici şi în cealaltă lume.

Urmând aşa, iubiţilor, ori şi ce cercări grele ar vení asupra nóstră, le vom suporta mai cu uşurinţă, şi bucuria ce o simţim în aceste sf. sĕrbători nu va fi trecĕtóre, ci ne va însoţí şi în celelalte zile ale vieţii nóstre.

Ceea-ce dorindu-vĕ tuturor, mari şi mici, bogaţi şi săraci, şi poftindu-vĕ, ca aceste sf. sĕrbători, precum şi cele apropietóre ale anului nou şi ale botezului Domnului sĕ le petreceţi în pace, sănĕtate, mulţămire şi îndestulare, cu binecuvêntare archieréscă am remas

Sibiiu, la sĕrbătorile naşterii Domnului din anul 1904

Al vostru tuturor
de tot binele voitoriu
Ioan Metianu m. p.,
archiepiscop şi metropolit.

Andreiu Şaguna.

Cuvênt ocasional

rostit în sala de cântări de la gimnasiul public român gr. or. din *Brad*, cu ocasiunea serbării memoriei archiepiscopului şi metropolitului *Andreiu baron de Şaguna*, la 30 Novembre (13 Decembre) 1904, de Dr. Pavel Oprişa, directorul gimnasial.

IV.

Drept încheiere voiu reproduce câteva acte scóse din archiva gimnasiului nostru, cari dovedesc dragostea şi interesul deosebit, ce 'i purta Şaguna faţă de acest institut şi profesorii sĕi.

Iată-le:

1. La 14 Decembre 1869 i-a înaintat direcţiunea gimnasială cele dintâiu trei protocóle dresate în conferenţele profesorale, în Octobre, Novembre şi Decembre 1869, dimpreună cu blanchetele despre materialul percurs din fie-care obiect prescris.

Şaguna deja la 18 Decembre 1869 revĕḑù actele conferenţelor şi dând peste tânguirea profesorilor, că n'au charte, n'au recuisite de învĕţământ, şi că nu ştiu de unde sĕ şi-le procure, le dete sfatul următoriu: „direcţiunea gimnasială din Brad sĕ se pună în conţelegere cu direcţiunea gimnasială română din Braşov spre a cere desluşiri, ca de la una care e cunoscĕtóre de atari lucruri şi şi-a procurat atari obiecte. Asemenea sĕ céră informaţiuni în tóte trebile şcolare şi ale învĕţămêntului.

Ear' când se convinse din tabletele despre materialul percurs — tablete pe basa cărora va fi intenţionat sĕ pregătéscă un plan stabil de învĕţămênt — „*că copiilor li-se dau esercíţii limbistice trei de clasă şi unul domestic*“, le recomândă următórele: „deóre-ce studiul elementar are sĕ constee mai mult din esercitii practice, aşa dar' ar fi de folos, ca în tótă sĕptĕmâna sĕ li-se dee câte un esercitiu de clasă şi câte unul domestic (nr. cons. 1419/869).

2. La 23 Ianuarie 1870 s'a înaintat protocolul dresat în conferenţa profesorală ţinută în 5 Ianuarie acelaşi an, cum şi tabletele pe Decembre. — Şaguna află că conferenţa s'a ţinut în Ajunul Botezului Domnului şi observă următórele: „*Ziua* conferenţei n'a fost bine nimerită, căci aceea zi este o zi de evlavie şi de post mare, când profesorii sunt chiămaţi a da şcolarilor esemplu bun de religiositate“ (nr. cons. 86/870) etc.

Şi câte astfel de inviaţiuni ni-ar fi rĕmas de la Marele Andreiu, dacă gimnasiul nostru se infiinţa la anul 1861, când el era în flórea vieţii!... Durere, capacitările confesionale au răpit prea mult timp!...

Şi din cele ce ni-au rĕmas e clar că Şaguna, care pe la 1870 inclina spre sfêrşitul vieţii sale, doria, ca:

1. Gimnasiul din Brad sĕ steie în strînsă legătură cu cel din Braşov, pe care îl privia de „*corónă a întregei trebi şcolare din Ardeal*“ (Ist. bis. ort. rĕsărit. II pag. 214 şi urm.).
2. Ca şi în ale învĕţământului şi aranjamentului sĕ se acomodeze celui din Braşov.
3. Ca învĕţământul sĕ fie cât mai practic, şi
3. profesorii sĕ servéscă şcolarilor drept esemplu bun de religiositate, — cestiuni importante.

*

Şaguna la feliurile ocasiuni, ca inaugurarea gimnasiului, compunerea testamentului, etc. — şi-a adus aminte de gimnasiul nostru, căci la inaugurare i-a trimis 2000 fl., ear' prin testament i-a asigurat tipărirea gratuită pentru totdéuna a anuarului scolar. Sperase. că cu ocasiunea însuşi binecuvânta şi înalţa rugăciuni pióse pentru odihna sufletelor vrednicilor fundatori, cari alăturea cu el jertfiseră obolul lor pentru ridicarea noului Sion. Dacă bóla nu l'ar fi reţinut, ar fi fost de prisos invitarea repeţită a comitetului aranjator; deóre-ce el însuşi 'şi esprimase mai nainte dorinţa de a visita Zarandul, — dor sacru, care conduse şi pe urmaşul*) sĕu în aceste plaiuri. De-ar fi putut Şaguna visita gimnasiul din Brad, de sigur spunea şi Zarandenilor, ce spusese braşovenilor, că *locul acesta* — unde ne aflăm acum adunaţi — *are sĕ fie sfânt şi prea sfânt!*“ De sigur ne-ar fi convins din neam în neam, că *„pe lângă biserică, —* ***şcóla, cultura naţională, — este singura mântuinţă, singura scăpare, singurul scut apărător al viitoriului şi al fericirii nóstre naţionale*** “.

Cinstea de a visita acest templu închinat ştiinţei şi diliginţei a reservat'o pronia urmaşilor sĕi. Tot vreunuia dintrĕ acesti fii sufleteşti ai marelui archiereu îi e reservată şi fericirea de a-şi puté asigura nemurirea prin desăvêrşirea operei intemeiate de Şaguna. O necesitate tot mai simţită.

*

Profesorii gimnasiali se purtau faţă de bunul părinte ca fiii cei adevĕraţi. Nu întrelăsau o onomastică, ca sĕ nu-şi esprime sentimentele de gratitudine, veneraţiune şi admiraţiune. Ear' Şaguna nu rĕmânea nimĕnui dator.

Vrednic de reprodus e rĕspunsul sĕu din 1 Decembre 1870. In acesta nu numai că mulţămeşte profesorilor gratulanţi, ci le schiţéză programa activităţei lor şi afară de păreţii şcólei, în viéţa socială.

Sfatul acesta are sĕ ne servéscă drept memento! Esenţa lui e practicată aprópe de tóte institutele culturale medii din patrie, conştie de problema lor educatóre.

Iată ce scria marele Andreiu profesorilor nostri:

„*Simplu, dar' din suflet curat Vĕ mulţămesc, Iubiţilor! pentru aducerea aminte a zilei numelui meu, poftindu-Vĕ tot darul desĕvêrşit, care vine de la Tatăl luminilor! şi Vĕ rog, sĕ fiţi comunicativi cătră popor(ul) cu tot prilegiul, arătându-i necesitatea cea arḑêndă pentru luminarea şi cultivarea tineretului nostru, care acum au căpătat mijlocirea cea mai îndemânatică spre învĕţat(ul) prin înfiinţarea gimnasiului din Brad; bine veţi face, dacă la sèrbătorile mari a-ţi ieşí în comunele nóstre învecinate de Brad şi cu aceea ocasiune a-ţi ţinea cuvêntări spre deşteptarea poporului pentru cultura copiilor lor, şi a-ţi ţinea în serile de iarnă 10—12 prelegeri despre necesitatea culturii poporului nostru şi despre alte asemene obiecte şi despre tóte sĕ faceţi arĕtare la redacţiunea „Telegrafului Român*“.

Şi la gratulaţiunile din 1871 dorì profesorilor, ca Dzeu sĕ-i ţină în deplină sănĕtate şi putere trupéscă şi sufletéscă pe cariera ce şi-au ales-o *pentru înaintarea moralităţii şi luminării tinerimei nóstre.* (Nr. 12/1871 D. G.).

Nu întru în analisa, nici apreciarea acestor poveţe înţelepte.

Ele sunt chiare şi precise, ca tot ce a isvorît din mintea luminată şi inima nobilă a providenţialului archiereu.

Nu vreau nici sĕ zic, că dór' n'am făcut întocmai....

Fie-care învĕţătoriu, preot, profesor etc. e conştiu de chiămarea sa. Are sĕ-şi deè sémă de faptele sale. Rĕspunḑĕtor rĕmâne pentru ele. Constat numai, că datori suntem sĕ facem tot ce-'i posibil şi permis, ca sĕ ne luminăm şi întărim, şi [illegible] comemorarea fericitului archiepiscop şi metropolit Andreiu baron de Şaguna, care ni-a dat sĕ înţelegem, că numai prin cultură naţională ne vom asigura libertatea, viéţa.

*

Vĕ rog deci On. public, st. colegi şi iubiţi şcolari, sĕ meditắm asupra faptelor şi poveţelor înţelepte ale providenţialului părinte. Zi şi nópte sĕ ni-le reîmprospĕtăm în memorie. Sĕ ştim, că cu cât ne vom aduna mai adese-ori în sfânt numele sĕu şi cu cât ne vom îngrijí mai serios de cultura şi perfecţionarea proprie: cu atât mai mult vom dovedí, că geniul sĕu luminat s'a pogorît asupra nóstră, viéză întrĕ noi şi suntem vrednici urmaşi, fii sufleteşti ai marelui Andreiu baron de Şaguna, a cărui memorie o serbăm prin imne, osane şi pietate.

Vĕ mulţămesc pentru atenţiune!

Brad, 30 Novembre (13 Decembre) 1904.

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuarie v. 1905 deschidem abonament la **„Telegraful Român“**, cu preţurile indicate în fruntea foii, anume:

pe un an 16 coróne,
pe şése luni 8 coróne,
pe trei luni 4 coróne.

Rugăm pe toţi vechii abonaţi, cum şi pe toţi amicii şi binevoitorii nostri, sĕ stăruiască pentru lăţirea în cercuri cât mai largi a ziarului nostru, chiămat a lucra şi în viitoriu cu zel şi însufleţire la înaintarea poporului român pe tóte terenele, purtând grijă în prima linie de afacerile sale bisericeşti şi şcolare.

Abonamentele se fac prin mandate postale şi sunt a se reînoí cât mai în grabă, pentru-ca sĕ se pótă lua disposiţiuni din vreme cu privire la espedarea foii. Numele abonatului, împreună cu locuinţa şi cu posta ultimă, sĕ fie scris corect şi legibil. Banii de abonament sunt a se adresa Administraţiunei tipografiei archidiecesane Sibiiu (Nagyszeben), strada măcelarilor 45.

Administraţia.

Din protopresbiterate.

Conferenţă preoţéscă în tractul Hunedóra.

Nădăştia inf., 28 Decembre n.

Ziua sfântului ap. Andreiu, in care venerăm totodată şi memoria celui mai slăvit archiereu, a lui Andreiu bar. de Şaguna, pentru noi a fost o sĕrbătóre de duplă strălucire. Conform circulariului prot. dto 1 Nov. nr. 608, pe acésta zi au fost convocate sentinelele credinţei nóstre drept măritóre din acest tract la conferenţa preoţéscă. Inainte de 9 ore preoţii tractului aprópe în numĕr complet erau sosiţi în acest nou centru cu trecut istoric. La orele 9 se începe sf. liturgie oficiată de şeful tractului dl protopresbiter *Avram P. Pecurariu*, asistat de preoţii George Popovici din Nădăştia superióră, Leontin Ungur, Iacob Ghişa şi Constantin Dăncilă. Respunsurile au fost date din partea nou-înfiinţatului cor de băieţi şi băiete, format şi condus de vrednicul înv. Andreiu Ludu.

După rugăciunea de amvon, se celebréză parastas solemn pentru fericita odihnă a marelui metropolit Andreiu pomenindu-se totodată din partea dlui protopresb. şi metropolitul Miron, cum şi marele mecenat Emanuil. La sfîrşitul parastasului tóte privirile se îndréptă în sus... de unde străbat neşte acorduri pline de duioşie... e corul bărbătesc, care tot sub conducerea înv. Ludu intonéză imnul „Românime mult cercată“... Terminându-se induioşetorul imn, apare în faţa uşilor împĕrăteşti preotul George Rain din Nădăştia inf. şi în o predică bine compusă desfăşură bogata activitate a marelui şi în veci nemuritoriului Metropolit Andreiu.

După terminarea tuturor ceremonialelor bisericeşti preoţimea se adună în şcóla confesională din loc, unde [illegible] o vorbire frumósă, în care din esperinţe proprii şi nemijlocite zugrăveşte invăpăiata iubire de neam şi biserică a marelui Şaguna, îndemnând preoţimea, ca după putinţă sĕ calce în urmele lui, declară şedinţa deschisă. La frumosul discurs de deschidere răspunde preotul George Rain. Prin cuvinte potrivite accentuéză, că convenirea corpului preoţesc tractual din anul acesta 1904, pe lângă împrejurarea, că s'a întêmplat în ziua când venerăm memoria celui mai mare român ortodox mai are şi însemnătatea, ca în tómna acestui an s'au împlinit 40 ani de când mânile Marelui Andreiu pusu-s'au pe capul unui bărbat binemeritat al bisericei nóstre pentru a fi hirotonit întru presbiter, — şi că acela este şeful acestui tract, felicitându-l din acest incident în numele preoţimei. Vrednic de amintit este la acest loc, faptul, că protopresbiterul nostru dl Avram P. Pecurariu şi cu acésta ocasiune — aniversarea a 40-a de la chirotonirea dsale — a dovedit că este învĕţăcelul Marelui Andreiu, căci din acest incident a pus basa unei fundaţiuni de 500 coróne pentru ajutorarea săracilor din Hunedóra. Lucru vrednic de multă laudă şi de imitat din partea celor binecuvêntaţi de la Dzeu cu stare bună, cum şi cu iubire de neam.

După acestea făcêndu-se apelul nominal, se constată că dintrĕ toţi preoţii tractului lipsesc numai doi, dar' şi aceia cu scuze motivate. Urméză deci constituirea. Se aleg doi notari, şi a nume preoţii Constantin Dăncilă şi George Rain, cum şi doi bărbaţi de încredere în persónele preoţilor: Petru Şinca şi Leontin Ungur.

Urmând desbaterea punctelor din program, în rîndul prim se naşte discuţiune asupra serviciului divin şi în special a predicei rostite. Se costată că serviciul a fost sĕvêrşit cu cuvenită evlavie, ear' predica atât ca composiţie cât şi ca predare a intimpinat complăcerea tuturor, declarându se succésă. Predicătoriului G. Rain i-se votéză mulţămită protocolară. Cetindu-se unele disposiţii consistoriale, conferenţa ia act despre acelea, ţinêndu-şi fie-care de datorinţă a se conforma celor dispuse în ele.

Cu privire la ordinul consistorial dto 20 April a. c. nr. 3880 Bis. referitoriu la stabilirea precisă a timpului serviciilor dumnezeeşti, conferenţa, amĕsurat împrejurărilor, hotăreşte, ca acelea atât în Dumineci cât şi în sĕrbători în timp de vară sĕ se încépă mai de timpuriu, înainte de 8 ore, ear' în timp de érnă după 8 ore. Hotăreşte totodată, că preoţii cari au şi filii sĕ nu neglige serviciile dumnezeeşti nici în acelea, ci conformându-se împrejurărilor şi învoelilor reciproce avute mai de înainte întrĕ credincioşii din materă şi filii, — totdéuna sĕ ţină rêndul cuvenit.

Preotul George Henţia ceteşte apoi un elaborat lucrat cu pricepere despre necesitatea reuniunilor de cântări, pentru care conferenţă 'i esprimă mulţămită protocolară.

Cu terminarea tuturor acestora, în considerarea timpului fórte înaintat celelalte puncte se amână pe conferenţa proximă. Inainte de încheerea şedinţei se face propunere din partea preotului George Rain, că întru întărirea şi afirmarea moralităţii generale a credincioşilor nostri sĕ se organiseze preoţimea tractuală în grupuri sau cercuri permanente, şi aparţinĕtorii diferitelor grupuri — toţi la olaltă — sĕ servéscă cel puţin odată în an în fie-care comună sfânta liturgie împreunată cu predici practice amĕsurat necesităţilor locale, şi se iase cu procesiuni religióse la câmp, făcênd şi alte rugăciuni şi servicii reclamate de poporenii respectivi.

Conferenţa acceptéză propunerea şi alege o comisie constătătóre din preoţii: George Rain, Constantin Dăncilă şi Petru Şinca, cu îndrumarea, ca la conferenţa viitóre sĕ vină cu un plan concret în acest obiect.

Ca loc pentru ţinerea viitórei conferenţe se hotăreşte Ghelariul, unde credincioşii nostri sunt fórte espuşi influinţelor străine de biserica nóstră. — După acestea, presidiul prin alese şi calde cuvinte încheie şedinţa, ear' preotul Petru Şinca mulţămeşte pentru înţelépta conducere a conferenţei şi doreşte mulţi fericiţi ani şefului tractual, în numele conferenţei.

G. R.

Din comitatul Făgăraşului.

Podul peste Olt. Deputaţie la Budapesta. Alegerile.

Galaţi, 28 Decembre n.

E vorba de podul preste Olt, podul istoric, frumos construit, înainte de asta cu 133 de ani, sub Maria Teresia, podul care légă satul Galaţi de orăşelul Făgăraş, sau mai bine zis, care légă comitatul Têrnavei-mari de comitatul Făgăraş, podul care de 3 ani este declarat de neapt pentru comunicaţiune, din care pricină comunicaţiunea cu carul şi cu vitele de 3 ani se face numai cu luntrea.

Luntrea pusă la disposiţiunea publicului a devenit proverbială, după ce mai mult *nu* funcţionéză, de cât funcţionéză. De îngheaţă apa Oltului, nu póte comunica, de scade apa nu póte merge, de creşte apa Oltului asemenea odihneşte corăbióra, rĕmânênd şi de o margine şi de alta carĕle bieţilor călĕtori zile şi sĕptĕmâni întregi, până când cu mare trudă se începe eară umblarea luntrei pe un timp óre-care. Acésta se repetéză în an de sute de ori, aşa că poporul şi-a perdut cu totul încrederea, că dór' „*umblă luntrea*“, primind mai adeseori rĕspunsul că „*nu umblă luntrea*“, şi drept-aceea, mai bine se lipseşte de Făgăraş şi stă acasă cu bucatele nevêndute, şi tot aşa cu vitele, porcii, nutreţul, lemnele etc.; ear' piaţa Făgăraşului mănâncă răbdări prăjite, căci de multe-ori locuitorii de aici n'au de unde-şi cumpĕra cele de lipsă.

Cu deosebire locuitorii comunei nóstre curat române Galaţi sufer mult, căci avênd o parte considerabilă de pămênt de cultivat dincolo de Olt, la Făgăraş, fie ca proprietari, fie ca arêndaşi, productele le stau şi se strică pe câmp; apoi bieţii ómeni ocupându-se şi cu cărăuşitul, îi vezi de multe-ori deşciocolându şi căruţa şi rótă de rótă le trece cu spinarea pe cărăruşa podului stricat, pentru a-şi agonisí pânea de tóte zilele.

De trei ani se tot fac proiecte de construire a unui pod de fer, pentru-care se cere suma de 180.000 coróne, dar' zadarnic, bietul popor trăeşte numai cu speranţa, căci doritul *pod preste Olt* nu voeşte sĕ 'l facă asemenea. S'a vorbit, că 'l face ministrul de agricultură, luând vamă pentru el, ca şi până acum; ba că 'l face ministrul de comunicaţiune, lăsând sě trécă locuitorii preste pod fără vamă; ba nu, că 'l face comitatul Făgăraşului, căci drum de comitat fiind între Făgăraş şi Sighişóra, comitatul Făgăraşului trebue sě 'l facă; în fine lăpădându se toţi de acest obligământ, a cercat împrejurarea, că óre sě 'l facă Făgăraşul şi Galaţul, două comune sărace, cari abia îşi acoper lipsele cele mai indispensabile, necum sě pótă face un pod de fer care costă la 200.000 coróne.

---

*) Metropolitul Miron a visitat gimnasiul la 9 Septembre, 1896.

Starea podului peste Olt astăzi este tocmai ca prin anii 1771—1791, când Andreiu Şerailoviciu, boeriu de Mărgineni şi dascăl al şcólei normaliceşti a neguţătorilor neunuţi din Făgăraş, într'un manuscript aflat în globul din vêrful turnului bisericei gr. or. din Făgăraş, dto 22 Iulie 1791, despre acest pod afirmă următórele: „Eară noi am fost rânduiţi sě mergem la biserică în Beclean, Şi cu multă cheltuială am mers în Galaţi: In Galaţi era o biserică mică de lemn, vechie, próstă, şi noi cu cheltuiala nóstră am făcut asta acolo în sat. Şi am umblat la Galaţi 20 de ani. Cine ar puté spune năcazurile şi frica trecerei Oltului şi cheltuiala. Că era podul slab şi rupt şi ceva de vrea ploua tot cu *luntrea* şi cu cinul trebuia sě trecem şi totdeuna sě plătim la mers şi întors, şi pe uliţa Galaţului era tină mare şi ochiuri ca acelea cât multă marhă a săracilor a pierit acolo, şi noi şi familia nóstră cât ne-am chinuit acolo nu se póte crede“.

Pentru-ca sě trécă locuitorii interesaţi preste acest năcaz, pentru-ca sě se construéscă odată podul preste Olt, încă în anul trecut 1903 s'au ţinut adunări de popor în Făgăraş făcându se representaţiuni la ministru în scris.

Acum astăzi în 28 Decembre 1904 n. la iniţiativa conducětorilor comitatului Făgăraş pléca la Budapesta o deputaţiune de 12 membri din Făgăraş şi Galaţi, care deputaţiune compusă din cei mai aleşi cetăţeni, preoţi, comercianţi, meseriaşi etc., voeşte a depune în persónă plângerile pentru neconstruirea podului preste Olt la ministrii ţerei, cerênd grabnica construire a unui pod de fer şi fără vamă peste rîul Olt la Făgăraş, — şi acésta, bine înţeles, pentru înflorirea comerciului, industriei şi economiei in oraşul Făgăraş şi jur.

Ce resultat va avé şi acésta, Dzeu ştie. Se crede, că numai interesul de partid în preajma alegerilor, a pus în mişcare acéstă deputaţiune, promiţênd înaltul guvern că va face *podul dorit* până când vom alege bărbaţi guvernamentali, şi apoi „fogadom de nem adom“.

Pe lângă podul preste Olt, deputaţiunea mai cere şi un „tren motor“ între Sibiiu şi Făgăraş.

Resultatul se va vedé.

Nicolae Aron
paroch gr. or.

De la Asociaţiune.

Convocare.

In sensul decisiunei nr. 231 din 24 Novembre a. c. a comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, prin care subsemnatul a fost încredinţat cu reconstituirea despărţĕmêntului Cohalm, se convócă prin acésta

adunarea cercuală de reconstituire

a despărţĕmêntului Cohalm al „Asociaţiunii“, ce se va ţiné Marţi în 10 Ian. n. 1905 (a patra zi de Crăciun) în Cohalm în sala hotelului Schlosser la 10 ore a. m. cu următórea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Numirea unui notariu şi a unui cassariu ad hoc.
3. Inscrierea de membri noi şi incassarea de taxe.
4. Alegerea directorului şi a comitetului cercual.
5. Inchiderea adunării.

La acésta adunare sunt invitaţi toţi membrii „Asociaţiunii“ de pe teritoriul desp. Cohalm, cum şi toţi sprijinitorii şi binevoitorii culturii poporului nostru.

Sibiiu, în 29 Dec. 1904.

Ioan I. Lăpĕdatu
delegatul comitetului central al „Asociaţiunii“.

P. S. Cu acésta ocasiune dl profesor *Aurel Ciortea* va ţiné o prelegere despre „Viaţa lui Christos“, cu ajutorul aparatului de proiecţiune (skiopticon).

NOUTĂŢI

Fondul Iancu. După cum suntem informaţi, presidiul „*Asociaţiunii*“ a primit încunoştinţare de la ministrul de interne, că banii adunaţi pentru ridicarea unui monument la mormêntul lui Iancu şi confiscaţi la timpul sĕu, póte sě 'i ridice la cassa oficiului de dare din Sibiiu, avênd sě 'i folosésca spre scopurile şcólei civile de fete, susţinute din partea „*Asociaţiunii*“.

*

Serate musicale în Lugoj. Cetim în „Drapelul“ că tinerimea română din Lugoj a hotărît sě aranjeze o serie de serate sociale literare în sala „reuniunii române de lectură“. Prima serată s'a ţinut Sâmbătă (31 Decembre st. n.), avênd a se ţiné câte o serată în fie care Sâmbătă până la sfîrşitul carnevalului.

*

Oficerii sě nu jóce hazard. Prinţul moştenitoriu Ferdinand al României, în calitate de comandant al corpului II. de armată a dat zilele acestea un ordin, prin care interzice oficerilor de sub comanda sa cercetarea localurilor de joc (de cărţi) şi ori-ce joc hazard, cum şi cercetarea ori-cărui local public, afară de cele admise de comanda pieţii din Bucureşti.

*

Defraudare de douĕ milióne. Körzer István, directorul morii cu vapor din Neoplanta, înfiinţată ca societate pe acţii de „cassa de păstrare“ din Neoplanta, în înţelegere cu Weisz Vilmos, contabil la bancă, şi cu Vevér Emil, contabil la móră, a defraudat 1,800.000 de coróne, din care sumă partea cea mai mare a perdut'o la bursă. Daţi în judecată, Körzer a fost osândit la trei ani de puşcărie, contabilul Weisz la un an şi jumĕtate, ear' ceilalţi au fost achitaţi. Sentinţa acésta, a tablei reg. din Seghedin, a fost aprobată Vineri din partea Curiei.

*

Moştenire frumósă. Rotschild Artur, din Paris, rĕposând înainte cu câteva luni fără moştenitori direcţi (era burlac), întrégă averea lui a trecut la rudeniile laterale, cari zilele trecute au plătit competinţe de moştenire (provent) patrusprezece milióne de franci. Moştenirea face o sută milióne.

*

Ambundanţă de aur. Stoccul de aur al băncii imperiale germane a ajuns la 1013 milióne de marce. O cifră acésta, cum nici-când până acuma n'a avut'o banca în stocc, şi cu tóte acestea se prevede pentru Ianuarie sporirea stoccului. In faţa acestei abundanţe, probabil că în Ianuarie banca va reduce etalonul de la 5 la 4%.

*

Din statistica emigrărilor. Ziarul „Times“ (Londra) publică un estras din raportul comisariului de emigrări al Statelor-Unite, care arată că în anul 1904 (până la datul raportului) au imigrat în America (prin portul de la New York) 812 870 de persóne. Dintrĕ acestea: 549.100 au fost bărbaţi; nu ştiu scrie şi ceti 168.000. După ţeri, cei mai mulţi au emigrat din Italia (193.296), după care urméză Austro-Ungaria cu 177.156, apoi Rusia cu 145.000, Anglia cu 87.590, (întrĕ cari Irlanda singură a dat 36.142), din Germania 46.300, ear' restul de 163.458 cade pe celelalte ţeri.

*

Vifor şi ger mare. In Moscva frigul e de 27 grade sub zero. Din causa gerului tóte şcólele au fost închise.

In Hamburg a fost zilele trecute vifor puternic, pe urma căruia patruzeci şi trei de ómeni şi-au perdut viéţa, ear' 250 de tauri s'au înecat.

*

Turburări în Rusia. Pe căi cu încunjur s'a strecurat în străinătate ştirea, că zilele trecute în gara de la Minsk, unde voia sě călĕtoréscă ţarul, s'a întêmplat o esplosie, pe urma căruia trenul ce ducea personalul de serviciu al ţarului s'a sfărmat tot ţănduri, ear' dintrĕ cei din tren mulţi şi-au perdut viéţa şi mulţi au îndurat răniri grave. — Ştiri din alte isvóre raportéză în acelaşi timp, că mişcarea revoluţionară devine tot mai periculósă. Astfel în Radon, unde o parte a căii ferate a fost aruncată în aer prin esplosie, au fost aruncate bombe de dinamit chiar şi în biserică, unde au făcut devastări fiorόse. Pe la o oră după miezul nopţii 1600 de ómeni au intrat în biserică sub steag roşu (revoluţionar), cântând cântece revoluţionare şi aclamând Polonia independentă. O trupă de soldaţi de sub comanda unui colonel a dat în mulţime foc de linie, din ce s'a încins întrĕ mulţime şi miliţie încăerare crâncenă, în totul căreia un lucrătoriu a împuşcat pe colonelul. Abia diminéţa a putut fi restabilită ordinea. — In Lodz, şi în alte oraşe încă au fost mari turburări.

*

La „masa studenţilor“ din Braşov au întrat ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de Anul-nou: de la dl Ioan cav. de Puşcariu 10 coróne, ear' de la Iosif Popescu, director de bancă în Reghin, 5 coróne.

*

Mórte năprasnică. Pe o pustă din hotarul Suboticei doi lucrători zidari lucrau Sâmbătă la demolarea unui grânariu. Până la amiazi daseră jos coperişul, apoi s'au aşezat lângă pĕrete sě prânzéscă. Pe când prânziau zidul s'a prăbuşit pe ei şi i-a îngropat în ruinele lui. Omenii locuitori pe pustă auzind vuietul prăbuşirii zidului au mers sě vadă ce s'a întêmplat, dar' numai într'un târziu li-a venit ideea sě caute nu cumva sunt astrucaţi acolo şi cei doi lucrători? Când au resfirat mormanul de cărămiḑi, au găsit pe unul din lucrători mort deja, ear' celalalt trăgea de mórte, fiindu-i total sfărmat coşul peptului.

*

Grevă cu douĕ sute mii de lucrători. Rapórte din Berlin dau ştire că lucrătorii minelor de cărbuni din regiunea Ruhr se pregătesc sě facă grevă, din causă că nu sunt mulţămiţi cu simbria. In minele acestea muncesc aprópe două sute mii de lucrători.

*

La „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ s'au mai inscris următorii membri ordinari: dşóra Auralia Reou, modistă, Ioan Lazar, culeg. de litere, Emil Moga, sodal măcelar, Rusalin Muntean, Ioan Fătăcean, Ioan Todorescu, Dumitru Căian, Laurian Rusu, sodali pantofari, Petru Şerban, Nicolae Lazar, sodali cismari, Nicolae Dumitru, Aurel Miherţia, George Şerban, Ioan German, sodali zugravi, Pavel Feier, sodal rotariu, Nicolae Caicuţ, sodal măsariu, Zaharie Sêrbu, Ilie Iancu, Nicolae Bobes, Ioan Stoica, sodali lăcătuşi, ear' ca membri ajutători: Romul Botezan, învĕţătoriu, Dr. Ioan Dobre, profesor, Victor I. Busoiu, farmacist, Octavian Tobias, funcţ. la „Albina“.

*

Culmea cartoforiei. Un moştenitoriu al generalului campestru baron C. Tiller, după ce n'a mai avut ce pune în jocul de cărţi a pus mausoleul din Graz al străbunilor sei pentru suma de 24 mii de coróne, pe care, fireşte, că a perdut-o. Căştigătoriul e un hotelier din Graz.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“ în causa umanitară a împărţirii de daruri la Crăciun săracilor au mai dăruit următorii: Ioan de Preda, advocat, 5 cor., Timoteiu Popovici, profesor seminarial, 1 cor., Iosif Dombora, locot. c. şi r. 2 cor., Leonte Puşcariu, funcţ. la „Albina“, 1 cor., şi dna Maria Dr. Maier (Rĕşinari) 5 cor.

In acelaşi scop au mai dăruit: dl Alecsiu Oniţiu, jude r. de tribunal în pens. 2 rênduri de vestminte bărbăteşti (sure şi întunecóse), o giletcă albă, un palton cafeniu de tómnă, o păreche de păpuci de postav de érnă bărbăteşti, o păreche de păpuci de pele mai mici şi o pălărie négră de érnă, dl Ioan Rebega, funcţ. la „Albina“, o pălărie, un roc negru şi o păreche de pantaloni; dna Rosalia Decian, o jachetă de érnă şi o pălărie, ambele puţin folosite; mai departe, la stăruinţa dlui George Branea, cleric curs. III. clericii Pompiliu Moruşca, Victor Pralea, au dăruit câte un rênd complet de haine; George Conta, Ioan Mihuţ, câte 1 păreche de pantaloni; Vasilie Păltinean, Ioan Nan, Mateiu Răduleţ, Constantin Moldovan, fie-care câte 1 vestă; Vincenţiu Pop, o păreche de ghete, Oct. Andreiu, o vestă şi un sacou; Nic. Chicomban, o păreche de pant. şi o vestă; Vasilie Buta, Zaharie Nan, Onisifor Ghibu, fie-care câte un roc; Vasilie Maximinian, Ioan Avram, câte o pălărie; preparanzii: George Comşa, Ioan Barbu, Stefan Garoiu, câte o vestă; Nicolae Manovici o păreche de pantaloni; I. Griga sacou şi vestă, Demetriu Cofariu un sacou, ear' prin venerabila dnă *Emilia Dr. Raţiu*, comercianţii: L. Fuchs: 5 cutii cu 500 bucăţi zacharicale pentru pomul de Crăciun; M. Vogelsang: 4 păr. de mănuşi, 6 cravate pentru băeţi, 6 păr. de ciorapi, 2 piepteni, 2 portmoree; M. *Breckner*: 10 păr. de ciorapi de lână, 7 rochiţe de haras pentru fetiţe, şi dşóra *Felicia Raţiu*: 2 şorţe pentru fetiţe, 6 gulere pentru copile.

*

Cine mĕ scapă definitiv de durerile astmatice şi reumatice? Până de present acestei întrebări singur dl Müller Albert (Budapesta, Vadász u. nr. 42/V.) a fost în stare sě rĕspundă, deórece resultatul ce l'a ajuns prin crucea sa duplă-electro-magnetică R. B. nr. 86967 este aprópe de necreḑut, pentru ceea ce din partea bolnavilor reînsănĕtoşaţi îşi primeşte multe mulţămite. O astfel de scrisóre i-a adresat d. e. cu ocasiunea anului-nou Feit János din Biserica-albă: Preastim. dle Müller! Prind péna, ca sě'ţi esprim cele mai ferbinţi mulţămite pentru crucea R B. nr. 86967 ce aţi inventat, pentru că eu prin folosirea aceleia m'am vindecat pe deplin de durerile reumatice ce mĕ chinuiau de 5 ani. Intr'un timp ziceam în pat şi nu mĕ puteam nici mişca; acum însĕ nu sunt silit sě păzesc patul. Cu tótă stima: Feit János.

Museul istoric şi etnografic.

In favorul Museului istoric şi etnografic al Românilor din patrie au contribuit ca rĕscumpĕrare a felicitărilor de Anul-nou 1905 următorii P. D.:

1. Iosif Sterca Şuluţu, presidentul „Asociaţiunii“, Sibiiu	cor.	10·—
2. Dr. Atanasie Marienescu, vicepres. „Asociaţiunii“, Sibiiu	„	10·—
3. Partenie Cosma, directorul institutului „Albina“, Sibiiu	„	10·—
4. Dr. Ilie Beu, medic, Sibiiu	„	10·—
5. Dr. Ilarion Puşcariu, archimandrit, Sibiiu	„	5·—
6. Dr. Andreiu Pop, advocat, B.-Huedin	„	21·—
7. Nicolae Henţu, notariu, Sĕlişte	„	5·—
8. Dr. Vasilie Crişan, advocat, B.-Huedin	„	5·—
9. Constantin Căciulă, contabil, B.-Huedin	„	3·—
10. Stefan Pop, preot, Fildul-de-mijloc	„	2·—
11. Dr. Vasilie Bologa, director şcolar, Sibiiu	„	5·—
12. Dr. Miron Cristea, asesor consistorial, Sibiiu	„	5·—
13. Victor Fincu, esactor consistorial, Sibiiu	„	3·—
14. Căpitan Florian, Sibiiu	„	3·—
15. Dr. George Proca, secretariu consistorial, Sibiiu	„	4·—
16. Dr. Cornel Diaconovich, prim-secr. „Asociaţiunii“, Sibiiu	„	5·—
17. Nicolae Ivan, asesor consistorial, Sibiiu	„	4·—
Total	cor.	110·—

Sibiiu, în 1 Ianuarie st. n. 1905.

Biroul Asociaţiunii:

Dr. C. Diaconovich.

Viaţă socială.

Teatru în Cetea. Ni-s'a trimis invitare la producţiunea teatrală, împreunată cu dans, ce o va aranja inteliginţa din Cetea în 27 Decembre v. 1904 (a treia zi de Crăciun), în localul şcólei. Inceputul la 7 ore séra.

*

Teatru în Deva. Corul bis. gr. or. rom. din Deva invită la producţiunea musicală teatrală ce se va ţiné Dumineca la 26 Deçembre st. v. (8 Ianuarie st. n, a 2-a zi de Crăciun) în sala „Redout“ din Deva.

*

Concert în Făgăraş. Societatea română de diletanţi din Făgăraş „Progresul“ invită la producţiunea musicală ce o va aranja Luni în 9 Ianuarie stil nou (a treia zi de Crăciun) în sala hotelului Paris (Sorea). Inceputul la 8 ore séra. Suprasolviri şi oferte marinimóse se primesc cu mulţămită. După producţiune urméză dans. Bilete se pot procura la „Furnica“ până în 9 Ianuarie 12 ore, ear' séra la cassă.

*

Teatru în Hunedóra. Primim invitare la producţiunea teatrală-musicală, ce se va aranja cu copiii scólei române gr. or. din Hunedóra Dumineca, în 26 Decembre st. v. (a doua zi de Crăciun) în sala hotelului „Hunyadi-Várhoz“ din Hunedóra. Inceputul producţiunei precis la orele 7 séra.

*

Teatru în Orăştie. Secţia industrială a reuniunii economice din Orăştie invită la representaţiunea declamatorică-teatrală ce o va aranja Dumineca, în 27 Decembre v. 1904 (8 Ianuarie n.) (a doua zi de Crăciun) în sala hotelului „Transsylvania“. Venitul curat e în folosul fondului ei. Inceputul la 8 ore séra.

Posta ultimă.

Disolvarea dietei.

Astăzi la orele 12 se face disolvarea parlamentului în palatul regal din Buda, prin mesaj de tron, cetit de M. Sa Regele, care în scopul acesta a sosit Luni séra la Budapesta.

Crisă în România.

Insărcinat de nou cu formarea cabinetului, dl *Sturdza* n'a isbutit sě şi-l pótă forma, şi astfel probabil că misiunea va fi dată dlui *Cantacuzino*, şeful partidului conservator.

Capitulaţie la Port-Arthur.

După luptă de zece luni Port-Arthurul a căzut în mâna Japonezilor prin *capitulare*. Garnisóna rusécă a primit favorul de a nu depune armele, şi nu devine prisonieră, ci se re'ntórce a casă, în Rusia.

Avis domnilor învĕţătorı!

De la Librăria archidiecesană se pot procura **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţĕrănéscă, serie completă **33 cor.**, singuratice **6.60 cor.** plus porto 92 fileri.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericeşti

Mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în ver uri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„ 1·50
Ziarul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . .	„ 2·50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.	
Dureri înăbuşite, de *M. Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri, de *Mihail Sadoreanu* .	„ 1·50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—
plus 20 fil. porto postal.	
Sate şi mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4.—
plus 30 fileri porto postal.	
Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—
porto 72 fil.	
Bibliografia românéscă vechie, de *Ioan Bian* şi *Nerva Hodos*, tomul I 1508—1716	„ 26—
porto 92 fileri.	

Librăria archidiecesană.

Pentru domnii preoţi!

De la **Librăria archidiecesană** se póte procura

CONDICĂ

bine compactată în piele şi cu păreţi tari,

în care (conform circulariului consistorial numĕrul 2142 din 3 Martie 1903) sunt a se induce „momentele mai însemnate ce obvin în comună în decursul anului şi cari merită a fi însemnate pentru posteritate."

Conţine 200 foi.

Preţul **6·60 cor.**, + porto postal **80 fil.**

Calendar de părete

românesc, cu foi de rupt, cu datul nou şi vechiu. Preţul **1 cor.**, porto 30 fileri. Librăria archidiecesană din Sibiiu.

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preţ de **8, 10** şi **12 fileri.**

Biblioteca
„Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiu."

	Cor.
1. Ţinerea vitelor, de Eugen Brote	—·24
2. Trifoiul, de Eugen Brote . . .	—·24
3. Prăsirea pomilor, de Dem. Comşa	—·24
4. Legea veterinară, de învĕţătoriul Muntean	—·80
5. Insoţirile de credit (Raiffeisen), de Aurel Brote	1·60
6. Cartea stuparilor săteni, de R. Simu	—·70
7. Statutele tovărăşiilor agricole	—·
8. Statutele însoţirilor de credit (Raiffeisen)	—·—
9. Poveţe pentru stîrpirea gândacilor de Maiu	—·10
10. Darea pe vinuri şi favorurile (înlesnirile), ce le face legea în privinţa ei proprietarilor de vie	—·—
11. Poveţe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii	—·10
12. Scurtă povăţuire la stîrpirea şórecilor de câmp	—·10

Se pot procura de la
Librăria arhidiecesană Sibiiu.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I 50 fil., caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: **Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.**

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

La **Librăria Tipografiei archidiecesane din Sibiiu** se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Slujba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat **2 cor.**, legat în pânză **2 cor. 40 fil.**, legat în piele roşie cu copcii **4 cor.**

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de **A. Bena.** Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20. peluche . . .	7·70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL lit. latine, ediţie proprie 900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50 leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12 legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8·80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14·50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3·60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş. 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg. în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8·80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil **Teodor V. Pacatian.**

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 140 Sibiiu, Sâmbătă 25 Decembre 1904 (7 Ianuarie 1905) **Anul LII**

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Naşterea Domnului.

Sibiiu, 6 Ianuarie 1905.

Sěrbătórea bucuriei, sěrbătórea păcii. Sěrbătórea buneivoiri între ómeni: *sěrbătórea naşterii Domnului.* Póte sě fie zi în an mai poetică, mai sublimă, de cât ziua acésta în care s'a născut mântuitoriul lumii, ziua pe care o prăznuim mâne?

Naşterea Domnului, care a venit în lume, ca sě mântuiască lumea de pěcat! A venit în lume sě curețe societatea omenéscă de obiceiurile rele, de însuşirile rele, şi sě pună base solide vieţii omeneşti: *base morale.* A venit în lume, ca sě propage iubirea între ómeni, singurul fundament pe care se póte clădí înaintarea şi bunăstarea, *fericirea omenéscă.*

Ziua naşterii Domnului e deci ziua *păcii*, sěrbătórea *iubirei.* Căutăm însě pacea şi bunavoire între ómeni, căutăm iubirea creştinéscă, care ar trebuí sě lege la olaltă pe cei de o sémă, căutăm legătura ce ar trebuí sě esiste între însemnătatea sěrbătorii naşterii Domnului şi realitatea dată de viaţa morală de astăzi: dar' nu aflăm nimica din ceea-ce căutăm. Nu e pace, nu e bunăvoire între ómeni, nu e iubire creştinéscă. Şi chiar şi unde se arată, nu e iubire adevěrată, e numai aparentă, nu e sinceră, nu e venită de la inimă.

Intre teoria păcii, a iubirei de ómeni, şi între viaţa omenéscă de astăzi esistă cele mai întristătóre contraste, cea mai îngrijitóre disarmonie.

Pacea? Nu o cunóşte nimeni, ci numai lupta pentru traiu şi esistinţă. *Iubirea?* E cuvênt neînţeles şi necunoscut pentru lumea de astăzi, egoistă şi materialistă.

Nu e astăzi iubire, nu e bunăvoire între ómeni, şi nici între popóră. Se duşmănesc ómenii între olaltă, şi se duşmănesc popórele între olaltă.

Vedem, cum într'un colţ de lume îndepărtat îşi varsă sângele pe câmp de luptă sute de mii, drept resultat al duşmăniei dintrě popóră. Crăciunul lor nu e sěrbătórea păcii, sěrbătórea iubirei şi a buneivoiri, ci e sěrbătórea morţii, a urei şi a nimicirei. Sute de mii de věduve, orfani şi părinţi cu plete înălbite plâng acasă în presara marei sěrbători a păcii, în loc sě se bucure. Plâng, pentru-că aceea ce li-a fost mai drag e îngropat în pămênt străin, a căzut în luptă isvorită din duşmănia dintrě popóră.

Dar' sě nu ne gândim la alţii, sě ne gândim la noi înşine, la poporul nostru. Invidiat pentru hărnicia sa, hulit şi duşmănit fără temeiu e el şì astăzi, ca pe vremile în cari era numai tolerat în patria sa. Zile grele are, şi zile şì mai grele îl aştéptă. O tristă nesiguranţă îi acopere viitoriul, pentru-că e în mare primejdie aceea-ce i-a fost mai drag, şcóla sa naţională, acest isvor de lumină şi de viaţă.

Nu e pace deci, nu e iubire, nu e bunăvoire, nu e linişte pe séma poporului nostru, ci numai frămêntare, desnădejde, întristare, durere. Nu e de cât temere de ceea ce póte sě-'i aducă ziua de mâne, şi bine nu-'i aduce.

Dar' sě nu ne perdem nădejdea în îndreptarea spre bine a lucrurilor. Fíiul lui Dumnezeu, a cărui naştere miraculósă o sěrbăm mâne, ne-a învěţat cum prin *răbdare*, şi mai ales prin *credinţă*, le póte învinge omul tóte, dar' tóte. Biserica, acest sacru aşezămênt al lui Christos, e isvorul din care îşi iau tăria sufletéscă, singuraticii, şi popórele întregi. Sě ne alipim deci de biserică cu tótă încrederea. La altar sě ne adunăm, — cum ni-a spus şì I. P. S. Sa Archiepiscopul şi Metropolitul nostru *Ioan* în frumósa pastorală din nrul trecut, — la sfântul altar, pentru-ca de acolo sě auzim cuvinte de mângăere şi de liniştire sufletéscă, cuvinte cari ne dau tăria de a puté purta greul acestei vieţi. In faţa altariului stând în aceste zile de sěrbătóre, sě ne gândim, că Cel-ce în iesle s'a născut, a fost trimis în lume pentru a da pildă omenimei despre smerenie, desinteresare, iubire, frăţietate, egalitate, şi mai ales despre răbdare, însuşiri de cari lumea de astăzi stă departe, dar' fără de cari naia vieţii nóstre vremelnice nu póte sě ajungă la liman. Sě luăm deci firmă hotărîre, că vom apuca pe calea de El indicată. Şi atunci, tari fiind în credinţă, se va sălăşluí în sinul nostru pacea şi bunavoire, şi în inima nóstră îşi va lua locul iubirea creştinéscă, temelia înaltelor principii pentru a căror propoveduire s'a născut mântuitoriul nostru Iisus Christos. Astfel aşteptând sfintele sěrbători ale naşterii Domnului, vom înţelege numai însemnătatea lor şi ne vom arăta vrednici a le prăsnuí.

Steaua magilor.

Se înalţă sus pe bolta azurie a ceriului *o stea estraordinară*, care *vesteşte* pămêntului bucurie mare, ear' omenimei scóterea ei din amorţéla în care întrase prin stricarea firei şi purtării omeneşti.

Ea *nu* este *stea* ca celelalte stele, cari *lucesc în nopţile întunecóse*, ci este *steaua luminósă,* care arată *filosofilor* de la rěsărit calea ce duce la *mântuitoriul* neamului omenesc.

Conduşi de acéstă stea, *magii* de la rěsărit sosesc în *Vifleimul Iudeii* şi întimpină pe nou născutul prunc în *ieslea* dobitócelor, cu: *aur*, *smirnă* şi *tămâie.*

Minune mare! La naşterea acestui prunc se aud *glasuri îngereşti,* cari se întrec în glasuri de trimbiţă a preamărí pe pruncul înfăşat din staulul oilor.

E ceva neobicinuit, atâta *mărire* scoborîtă la *umilinţă.* Şi cu tóte acestea ea s'a întêmplat, de-şì sunt încă mulţi a căror *credinţă* în privinţa acésta se *clatină*; sunt mulţi cărora le lipseşte *credinţa* în acéstă minune. Mulţi din ei, nu se póte nega, sunt *ómeni* de *capacitate*, dar' direcţia *intelectualităţei* lor e pornită pe cărarea ce duce spre *abisul perirei neamului omenesc.* Sunt unii apoi, cari cred că e destul a declara de *scornitură* cele cuprinse în *sfânta scriptură.* Acestia sunt *fluturei*, cari nici nu *sémănă*, dar' nici nu *seceră.* Ei sunt *ómenii modei,* mânaţi de vênturile momentului, şi nu se póte zice că ar lăsa vre-o urmă. Mai sunt şì de aceia, cărora nu le place sě-şi pérdă vremea cu încordări sufleteşti, când *daraverile* proprii aduc mai *mari* şi mai *bune folóse.*

Ori comoditatea, ori superbia, ori modernitatea, de vor forma mobilul psichic pentru cei necredincioşi, una stă, că acestia ori-cât de cuminte s'ar socotí ei, nu umblă pe căi bune, căci zice apostolul *Pavel*: *„Inţelepciunea ómenilor înaintea lui Dzeu e curată nebunie"* etc. Se înţelege ací *sfătoşenia omenéscă* de a se ridica acolo, unde crede că pertrece sferele divinităţii, în care credem noi: *mulţimea.*

Poporul nostru nu are trebuinţă de *atari sfătoşi*, porecliţi cu drept cuvênt *proroci mincinoşi.* Preferim a rěmâné în prostia nóstră cu privire la cele *bisericeşti-religióse*, de cât sě ne avântăm în sferele neînţelese de filosofi, ca *Kant, Herbart, Fichte, Descartes*, *Aristotel, Plato* ori *Socrate*, etc.

E de datorinţa nóstră a ómenilor bisericei şi ai neamului, sě nu lăsăm sě penetreze în păturile de jos ale poporului învěţături greşite, ci sě ferim la tótă ocasia *mintea virginală* a acestui popor de *miasmele* unor *crezuţi* cuminte şi *învěţaţi.* Ei se ţin şi se cred învěţaţi, dar' de pe buzele lor *cuvinte veninóse* rěsună. Sě facem, ca ele sě rěsune în pustie!

Sě lăsăm pe cei necredincioşi, şi sě ne întórcem privirile spre cei *credincioşi,* căci acestora şi numai lor li-s'a arătat steaua luminósă. Ei au dorit pe *Mesia.* Şi când *Mesia* doririlor s'a arătat, întunecatu-s'au minţile *cărturarilor* şi *fariseilor* şi lumină s'a făcut în sufletele celor ţinuţi proşti.

Doisprezece bărbaţi neînvěţaţi luat'au *toiagul apostoliei* şi purces'au în *numele Domnului*, cutrierând *ţeri* şi *oraşe,* trecênd *mări* şi *drumuri nebătute*, pentru-ca sě propoveduéscă cuvêntul *Domnului.* Nu şcólele filosofice din *Atena* ori *Megara* i-au luminat pe ei, ci *darul duhului sfânt* i-a povăţuit

---

FOIŞÓRĂ

Pomul Crăciunului.

Tu n'ai vězut pădurea,
copile drag al meu —
Pădurea iarna dórme,
c'aşa vrea Dumnezeu.

Şi numai câte-un viscol
o bate une-ori,
Ea plânge-atunci cu hohot,
cuprinsă de fiori.

Şi tace-apoi şi-adórme
când viscolele pier.
In nóptea asta însě
vin îngerii din cer.

Şi sbóră 'ncet de alungul
pădurilor de brad,
Şi cântă 'ncet; şi mere
şi flori din sin le cad.

Ear' florile s'anină
de ramuri până jos
Şi-i cântec şi lumină
şi-aşa e de frumos!

Ear' brazii se deştéptă,
se miră asta ce i…
Se bucură şi cântă
ca îngerii şì ei.

Tu n'ai vězut pădurea,
copile drag al meu,
Dar' uite ce ţi trimise
dintr'însa Dumnezeu.

Un înger rupse-o crengă
din brazii cu făclii,
Aşa cum a găsit'o,
cu flori şi jucării.

Departe într'un staul
e 'n faşe-acum Isus,
Şi îngerii, o, câte
şi câte i au adus!

Dar' el e bun şi 'mparte
la toţi câţi îl iubesc —
Tu vino, şi te 'nchină,
zi „Dómne-ţi mulţămesc".

G. Coşbuc.

Spre Egipet.

E negură désă şi întunerec mare prin pădure. Pădurea e tristă şi tăcută. Arborii mari suspină greu, ca şi cum ar povestí despre întêmplări gróznice trecute preste capul lor, şi s'ar îngrozí de ceea-ce are sě vină. Pentru-că întunerecul mare nu e spre bine. Şi suspinul lor se preface câte odată în gemet puternic, aşa că arborii mai mici tremură de grózǎ şi-şi scutură crengile.

La trupina unui ulm mare şedeau trei ómeni, cu feţe nespălate, cu haine drenţuite, şi cu priviri de fiare selbatice. La zece paşi de la ulmul sub care şedeau ei se întindea cărarea, pe care treceau cei-ce trebuiau sě'şi facă drumul prin pădure.

Erau trei hoţi, cari îşi aşteptau prada. Dar' prada nu venia. Nu trecuse prin pădure nici un om în ziua aceea întunecósă. Şi hoţii se necăjiau şi înjurau. Căci zi mai bună de jefuit nu 'şi puteau închipuí. Negură désă şi întunerec mare.

Arborii încep sě se liniştéscă. Nu mai suspină. Tăcere adâncă se face în pădure. Dinspre rěsărit străbate prin întunerec o rază de lumină, apoi alta şi alta, până ce se luminéză întréga pădure. Arborii 'şi scutură crengile de bucurie.

Unul dintrě hoţi sare repede în picióre şi le zice celorlalţi:

— „Aţi auzit ceva?"

— „Am auzit mişcare prin pădure!"

— „Vine cineva; sě stăm gata de primire!"

Şi toţi se postară în jurul ulmului, gata de a sărí asupra nenorocitului care le va cădé în mână.

Sgomotul paşilor li-se părea că e tot mai aprópe, ear' nu peste mult vezură printrě arbori figura aceluia care trebuia sě cadă în mâna lor. Era un om bětrân, care ducea de căpăstru un asin mic şi slab. Pe asin se afla o femeie, frumósă din cale afară, dar' palidă la faţă, bolnăvicióśă, ear' în braţele ei o legătură de haine, pe care o strîngea la pept.

Bětrânul ţinea ochii plecaţi la pămênt şi mergea înainte cu paşi domoli, ear' cei trei hoţi rěmaseră încremeniţi. O frumseţă de femeie ca cea de pe asin nu mai vězuseră ei, dar' nici minunea ce acum li-a fost dat sě o vadă. Razele de lumină nu veniau din ceriu, ca altădată, ci din scutecele ce le ţinea în braţe femeia acésta.

în drumurile lor obositóre şi *împreunate* cu *primejdii.*

Dar' din oboselile lor *rĕsărit'a arborul vieţii*, care a *adumbrit* şi continuă a adumbrí sub ramurile sale popórele, cari caută *răcoréla învĕţăturilor creştine.*

Poporul românesc s'a *născut* şi *format* cu *creştinismul*, aşa în cât în *fiinţa* lui *etnică* o puternică *vînă* o formézĕ *creştinismul.*

Acéstă vînă sĕ căutăm a *o curăţí*, sĕ căutăm a o *apăra*; sĕ căutăm a o *alimenta* ca ea tot mai puternică sĕ *devină*, ca ea tot mai *curată* sĕ fie.

Nu ne adresăm celor *prea înţelepţi*, ci ne adresăm masselor mari ale poporului şi în special: *preoţilor* şi *învĕţătorilor nostri*, cu *rugămintea* de a nu lăsa sĕ cadă pradă acest popor *bun* în *inima* şi *sufletul sĕu*, unor *vênători* după *sufletele curate* şi neîntinate.

Voi, povăţuitorii direcţi ai neamului nostru, aveţi *sacra datorinţă de a veghia* şi a nu lăsa sĕ se stângă din el *flacăra* iubirii de patrie, *neam*, *Dumnezeu şi biserică românéscă!*

Cel ce va negliga acéstă datorinţă va fi *perhorescat* de timpul de faţă şi rĕu vorbit de *veacurile viitóre.*

Nu uitaţi deci *advertismentul meu*, a *fostului*, — multora din actualii preoţi şi învĕţători, — *profesor!*

Acésta o veţi face dacă veţi *cultiva* în *inimile tinerimei* şi *poporenilor vostri iubirea de Dumnezeu* şi de patrie, *alipirea* de *neam* şi de *biserică*, *ocolirea vrajbei* şi *certelor*, *plămădirea iubirei reciproce.*

Acestea sĕ fie sĕminţele, pe cari sĕ le *plantaţi* în *minţile* şi *inimile* neamului nostru.

Nu despreţuiţi *obiceiurile* poporului, şi sub *pretextul unor inovaţii* nu vîriţi în sufletul lui aceea ce *róde* la *rădĕcina fiinţei nóstre!*

Nu ascultalţi sfaturile prorocilor mincinoşi, ci ţineţi la ceea-ce din moşi şi strămoşi aţi învĕţat la *vatra părintéscă*, şi la ceea-ce aţi auzit, ce vi-s'a propagat de gurile profesorilor *temĕtori* de *Dumnezeu!*

Şi când tóte acestea le veţi fi împlinit *cu inimă curată* şi în mod *conştienţios*, veţi fi făcut un lucru plăcut lui *Dumnezeu* şi folositor *ómenilor* cu *frica lui Dumnezeu!*

Acuma, când în préjma sĕrbătorii *Naşterii Domnului* ne aflăm, sĕ ne *ridicăm* deci *minţile* şi *inimile* către cel *Atotputernic*, rugându-'l sĕ *trimită darul duhului sfânt* peste toţi cei *buni*, *drepţi*, *sinceri* şi cu *frica lui Dumnezeu*, *acum şi totdéuna.*

Dr. Petru Şpan.

Inchiderea sesiunci parlamentare.

Mercuri la orele 11 s'a făcut închiderea sesiunei parlamentare ungare, care cum ştim a fost bogată, nu în activitate, ci în sterilitate, în scene sgomotóse şi în scandale. Partidul de la putere, partidul liberal s'a presentat aprópe întreg în faţa Maiestăţii Sale pentru a asculta mesajul de tron, ear' oposiţia unită a absentat în mod demonstrativ, în urma conclusului ce 'l luase în ziua premergĕtóre. Şi-a motivat absentarea cu aceea, că nu voieşte sĕ fie de faţă la călcarea jurămêntului depus pe constituţie din partea M. Sa'e. Căci după părerea ei, disolvarea parlamentului, *în stare de ex-lex*, e egal cu călcarea jurămêntului. Maiestatea Sa a motivat însĕ *necesitatea* de a disolva parlamentul în stare de ex-lex astfel în mesajul de tron, ascultat cu încordată atenţiune din partea celor întruniţi în sala tronului din Buda:

„Esperienţele din trecutul apropiat au determinat o bună parte dintrĕ deputaţi sĕ pună la ordinea zilei chestia reformării regulamentului de casă. De aci s'au născut lupte, cari au creat o situaţie critică, din care nu mai putea sĕ iese restabilirea capacităţii de muncă a dietei actuale. Stând astfel lucrurile, ne ţinem de datorinţă constituţională sĕ dăm naţiunei ocasiune, ca sĕ se pronunţe. O facem acésta avênd cea mai perfectă încredere în alipirea naţiunei către instituţiunile sale constituţionale, şi în prudenţa sa politică, tradiţională“.

Mesajul de tron aştéptă, ca naţiunea sĕ-şi manifesteze voinţa. Şi pentru-ca sĕ şi-o pótă manifesta, M. Sa s'a vĕzut îndemnat, la propunerea guvernului, sĕ disólve dieta, înainte de vreme.

*

In Budapesta e deci acum linişte şi pace, şi luptele vor fi date în cercurile electorale din ţéră. Acolo 'şi vor mĕsura puterile, guvernul şi oposiţia, pentru a covinge Coróna, că *„naţiunea“* pe care parte e, pe a guvernului, ori pe a oposiţiei?

*

Eri, Joi, a fost publicat rescriptul preaînalt, prin care dieta ungară e de nou convocată pe ***15 Februarie.*** *In urmare, guvernul a pus termin pentru efectuirea alegerilor dietale pe zilele dintrĕ* ***26 Ianuarie şi 4 Februarie.***

„Album artistic“

ntocmit şi editat de reuniunea agricolă română din comitatul Sibiiu.

Sirguinţa şi isteţimea femeii române e cunoscută şi admirată, nu numai de noi, ci şi de străini. Lucrările eşite din desterile ei mâni, — din mâni dure de ţerancă, — sunt atât de fine în esecutare, atât de poetice în concepţia lor, în cât cu drept cuvênt pot fi numite lucrări de *artă*. In cele câteva esposiţiuni ce le-am aranjat noi Românii din regatul ungar pentru a ne presenta în faţa lumii cu ceea-ce ştim şi putem: femeia română a fost care ni-a salvat onórea şi ni-a câştigat recunoştinţă, cu ale ei frumóse, migălóse şi *româneşti* producte din domeniul economiei de casă. Ţĕranca română e deci la noi susţinĕtórea şi cultivătórea *artei române*, a artei poporale, care, sperăm că în viitor va fi îmbrăţişată şi de apostolii chiămaţi ai artei, pentru a fi întrodusă pretutindenea unde 'i este locul, unde 'i şade bine, şi unde până acuma n'a putut fi întrodusă. Căci dacă póte avé loc în palate regale, unde a întrodus'o Carmen Sylva, cu atât mai bine se potriveşte ea acolo unde are şi poporul întrare, în casa Domnului de es, a poporului şi es.

Ultima esposiţie românéscă, în care a fost admirată destoinicia ţerancei române, a fost cea din anul 1902. Ne este încă în vie memorie, cu tóte frumseţile ei, cu tóte minunăţiile ei, eşite din acul şi rĕsboiul ţĕrancei române. Esposiţia a fost aranjată de reuniunea agricolă română a comitatului Sibiiu, al cărei president e dl profesor seminarial *Dem. Comşa*, şi de reuniunea meseriaşilor români din Sibiiu, presidată de dl *Victor Iordăşianu.* Succesul frumos pe care l'a avut acésta esposiţie a făcut, ca harnicii şi neobosiţii conducĕtori ai numitelor reuniuni sĕ se gândéscă la lucruri şi mai mari, la lucruri estrem de grele în esecutare, la *adunarea şi rĕspândirea prin litografiare a celor mai frumóse şi mai româneşti modele de brodat şi de ţesut.*

Hotărire formală a fost luată în privinţa acésta, şi esecutarea ei, în contul reuniunei agricole române, a fost încredinţată celui mai chemat dintre cei chemaţi, presidentului reuniunei agricole române din comitatul Sibiiului, dlui *Dimitrie Comşa*, profesor seminarial în Sibiiu. Şi dl *Comşa* s'a achitat în mod vrednic de admiraţie de sarcina grea primită asupra sa. După ani de obosélă, de muncă, pe care noi, Românii, n'avem încă priceperea de a o ştí preţuí (ca sĕ nu zicem *remunera*, cuvênt încă străin de firea nóstră) ni a dat ceea ce de mult voia sĕ ne dee, un *album artistic*, în care sunt representate sumedenie de brodării şi ţesături ţĕrăneşti, în lână şi bumbac, după originalele lor, cu reproducerea tuturor colorilor în cari sunt întocmite originalele, înşirate tóte pe *patruzeci de tabele de carton*, cuprinse într'o mapă (scórţă) earăşi artistică şi de tótă frumseţa.

Pe aceste patruzeci de tabele de carton e eternisat deci, şi e dat ca model lumii întregi aceea-ce e mai frumos din ce a produs până acuma sirguinţa şi isteţimea femeii române de la noi. Cu drept cuvênt zice deci comitetul reuniunii agricole române din Sibiiu în *prefaţă*, că *„în acésta operă e depusă forţa de muncă şi de pricepere a femeii române şi în ea se reoglindézĕ străduinţele culturale, cari au agitat şi agită spiritul straturilor mai de jos ale neamului nostru“.*

Avem înaintea nóstră acéstă operă monumentală, şi nu ştim ce sĕ admirăm mai mult, desteritatea cu care au fost alese modelele, unul mai frumos de cât altul, concepţia estetică din ele, esecutarea artistică făcută în institutul *Iosif Drotleff* din Sibiiu, mapa în care sunt aşezate cartónele, esecutată în mod de tot artistic de către firma *F. Neuzil* din Sibiiu, *„Cuvêntul înainte“* al dlui profesor *Comşa*, clar, amĕnunţit, instructiv şi esplicativ, scris cu multă căldură românéscă, ori apoi *zelul de jertfire al vrednicului comitet al reuniunii agricole române din comitatul Sibiiu, pe care l'a costat grei bani punerea în esecutare a frumósei hotărîri luate înainte cu doi ani?*

Şi acest din urmă e punctul asupra căruia insistăm acum, şi ne permitem sĕ atragem luarea aminte a celor buni dintrĕ ai nostri, cari au din ce sĕ jertféscă, şi pot sĕ jertféscă pentru cultura română, pentru arta română. Albumul, — asupra căruia vom reveni, pentru a-l presenta cetitorilor în tóte amĕnuntele sale, — a fost chromolitografiat în 600 esemplare, în scopul, ca sĕ fie puse în vînzare, şi de fapt sunt puse în vînzare. Adevĕrat, că preţul e cam mare, un esemplar costă 56 coróne, dar' în sinul unui popor de preste trei milióne trebue sĕ se afle 600 de inşi, cari *pot* sĕ jertféscă suma acésta, cari pot sĕ aducă acest prinos pe altariul artei române, scósă acum din faşe şi presentată lumii în tótă frumseţa ei. La acestia e deci rêndul sĕ-şi împodobéscă casele cu opera monumentală, cu care dl profesor *Comşa* a surprins neamul românesc pe sĕrbătorile Crăciunului. Mai frumos cadou nici nu putea sĕ-i facă nimeni. Cei-ce pot, grăbéscă deci sĕ şi 'l cumpere, adresându-se deadreptul dlui Dim. *Comşa*, profesor seminarial în Sibiiu (Nagyszeben).

NOUTĂŢI

Sfintele sĕrbători *ale naşterii după trup a Domnului şi Mântuitoriului nostru Iisus Christos dorim tuturor cetitorilor, colaboratorilor şi corespondenţilor nostri sĕ le serbeze cu pace şi sănĕtate.*

Din causa *sfintelor sĕrbători ale* „Naşterii Domnului“ *numĕrul proxim al fóiei nóstre apare Mercuri după amiazi.*

Apponyi — kossuthist. Contele Apponyi, cu întregul sĕu partid, a trecut în tabăra kossuthistă, cu care împreună va lupta în viitor pentru independenţa Ungariei.

*

Guvernul şi notarii. Un comunicat oficios spune, că guvernul a asemnat deja întregirile de salare pe séma notarilor şi a vice-notarilor de la sate, la oficiile de dare respective. Intregirea o primesc cu începere din Ianuarie 1904.

*

„Amestecarea limbilor“. Din prilejul iubileului „dogmei“ papistaşe despra concepţiunea imaculată a Feciórei Maria s'a ţinut la Roma, în capela colegiului misionarilor, o şedinţă festivă a tuturor peregrinilor sosiţi sĕ serbeze în Roma iubileul. In acésta şedinţă s'au ţinut discursuri şi disertaţiuni în limbi aşa de multe şi aşa de exotice, în cât pe cele mai multe dintrĕ ele le înţelegeau numai vorbitorii. Prologul s'a ţinut în trei limbi: partea prima în limba hebraică prin un maronit cu nume Mubarac, după el a continuat greceşte un a nume Mitilineos Santorino, apoi latineşte Hossu. Partea primă din programul şedinţei a fost reservată limbilor asiatice şi celor africane. Rênd pe rênd au resunat: graiul samaritean, cel arab şi un dialect al acestuia, dialectul asforic, apoi graiul siriac, etiopean, copt, turcesc, curd, chinez, malabarian şi cel armean literar. Au urmat apoi: graiul baccaic, zuluez şi un dialect al acestuia, graiul chaldeic şi earăşi un dialect al graiului zuluez. In partea a doua au urmat la rênd limbile europene.

Numai salvrați n' vor ama-

*

Părintele Ioan bolnav. Preotul Ioan, căruia lumea ortodoxă rusă îi atribue putere de a face minuni, e grav bolnav, în Cronstadt. Ţarul a cerut ştiri telegrafice despre starea bolnavului, care avea mare trecere la curtea Rusiei. Ţarul îi cerea totdeuna sfaturi, când era vorba de o afacere importantă.

*

La fondul museului istoric şi etnografic al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“ au mai contribuit ca rescumpĕrari de felicitări de anul nou: (Transport 110 coróne) Dr. Liviu Lemény, adv., 10 cor., d-óra Elena Petraşcu, directóră, Sibiiu, 8 cor., Iosif Popescu, dir. de bancă, Reghin, 5 cor., Axente Moşoiu, notariu, Bran, 4 cor., Mihai Marineaş, cassariu de bancă, B. Hiedin, 3 cor., Eugenia şi Nicolae Dr. Vecerdea, Braşov, 10 cor., Ioan Tipeiu, Sas-Sebeş, 2 cor., Iosif Goia, contabil, Zlatna, 2 cor., Ioan V. Russu, canonic, Blaş, 6 cor., V. Hossu, jude în Cluj, 10 coróne, Dr. Z. Chirtop, advocat, Câmpeni, 10 cor., Pant. Lucuţa, căpitan în pens. 4 cor. Total 184 cor. — Sibiiu, 5 Ianuarie n. 1905. *Dr. Diaconovich.*

*

A degerat pe boc. Cocişiul proprietariului Mokk din Vajdácska (în comitatul Sáros, în Ungaria) mânând spre casă, a căzut subit de pe boc, mort. *Ingheţase mânând caii.*

*

Dar frumos. Regele petroleului, *John Rockefeller*, a dăruit universităţii din Chicago *15 milióne de dolari*, pentru înfiinţarea unei facultăţi technologice.

*

Un cinstit president de republică. Curtea de casaţie din San-Domingo (capitala unei mici republice americane cu acelaşi nume) a osândit pe presidentul republicei la temniţă pe viéţă, pe soţia presidentului la 15 ani de temniţă, ear' pe miniştrii la 5 ani de temniţă — pentru falsificare de bani. Generalul *Sam*, presidentul, a dispus adecă monetăriei republicei sĕ imprimeze bacnote în numĕr cu mult mai mare de cum admitea stocul şi le a schimbat apoi în bani din străinătate, păgubind astfel tesaurul republicei cu multe milióne. Osânda de mai sus i s'a dictat însĕ în contumaciam, fiind-că după isprava făcută dl president s'a refugiat pe o insulă a Danemarcei, unde republica San-Domingo nu are drept sĕ 'l urmăréscă.

*

Şi feţele lor însĕlbătăcite se înseninară, pofta de a jefuí le trecú, căci vedeau şi ei şi simţiau, că ómenii acestia nu sunt ómeni de rînd, ca şi ei.

In apropierea ulmului femeia de pe asin spune bĕtrânului sĕ se oprésca, şi ea se dă jos de pe asin, se aşézĕ pe o pétră mare şi 'şi desface legătura din brate. O voce slabă dar' dulce de copil mic se aude dintrĕ scutece. Femeia pune copilaşul la piept şi 'i dă sĕ sugă. Şi raze frumóse şi luminóse ca de sóre se formézĕ în jurul capului ei şi al copilaşului.

Hoţii lăcrimau de bucuria vedeniei, ear' bĕtrânul îşi păştea asinul pe marginea drumului. Femeia îşi ridică copilul cu capul în sus, priveşte cu drag la el, şi zice bĕtrânului:

— „Cât e de frumos. Lumina lumii şi flórea lumii! Cât e de frumos. Şi eu sunt mama lui. Eu Maria!“

Bĕtrânul se uită la copil, şi se uită la mamă, şi bucurie şi mândrie se reoglindézĕ în faţa sa sbârcită.

— „Numai de asi ajunge sĕ 'l vĕd mare“, zice femeia, ear' bĕtrânul rĕspunse:

— „Bun e Dumnezeu.“

— „Dar' óre mergem bine? Acesta e drumul spre Egipet?“

— „Eu nu ştiu, dar' cred că acesta!“

— „Sĕ nu ne iese cumva hoţi în cale şi sĕ mi-l ucidă. Nu ştiu, dar' aşa 'mi e de frică prin pădurea acésta.“

La cuvintele acestea din urmă cei trei hoţi ascunşi sub ulm săriră ca la poruncă şi se apropiară de femeie. Femeia scóse un ţipet sfâşietoriu de inimă şi începú sĕ-şi ascundă şi apere copilaşul.

— „Nu te teme, bună femeie, — zise unul dintrĕ hoţi, — că nu-ţi facem nimica, nici ţie, nici copilaşului. Voim numai sĕ vĕ arătăm drumul spre Egipet şi sĕ vĕ scótem din pădure, ca sĕ nu cădeţi în mâna hoţilor“.

Femeia se pune earăşi călare pe asin, şi bĕtrânul ia căpĕstrul în mână şi calcă în urma celor trei hoţi, cari mergeau înainte. Când au ajuns la marginea pădurii au arătat bĕtrânului drumul ce duce la Egipet şi ei s'au întors îndĕrĕt în pădure. Şi multă vreme si-au bătut capul, că ce minune a putut óre sĕ fie acésta?! Ear' arborii cei mari din pădure spuneau celor mici: „Însemnaţi-vĕ bine cele vĕdute astăzi, ca sĕ le puteţi povestí fiilor şi nepoţilor vostri! Fiul Domnului a trecut astăzi pe lângă voi!“...

Mulțămită. Tuturor domnilor și dómnelor, rudeniilor, amicilor și cunoscuților, cari din mari depărtări au binevoit a lua parte la tristul act al înmormêntării atât a mult iubitului meu ginere *Constantin Leuca*, cât și a neuitatei mele fice *Victoria Colfu* născută *Irimie*, fostă preotésă în Tătărești, le esprim și pe calea acésta cea mai sinceră mulțămită. Mesteacăn, 19 Decembre 1904. *Ioan Irimie*, paroch.

*

Ger siberian. In ținuturile nordice ale Ungariei gerul e cu mult mai aspru de cât cel de pe la noi, și pe alocurea e împreunat și cu ninsori și viscole mari. In comitatul Trencsén, de pildă, zile de-arêndul a nins necontenit, urmând apoi viscol puternic împreunat cu ger de douĕzeci grade.

— Pe la Ciongrad în ziua de Anul-nou gregorian gerul era de unsprezece grade și i-a căzut victimă și o viéță de om. A nume ferariul Nátády Mátyás a fost găsit Luni diminéța în uliță înghețat sloiu.

*

Căștigul emigraților. O revistă sĕptĕmânală din New-York arată, că prin mijlocirea firmei de bancă „Knauth, Nachhold și Kühne“ în restimpul din 1 Ianuarie 1904 până la sfîrșitul lunii Novembre 1904 emigranți din Austria și Ungaria au trimis a casă șésezeci și cinci milióne de coróne.

*

Usură — pe 300 percente. Diamant Leopold, faimos „bancariu“ din Budapesta, a dat locotenentului Klsk Felician un împrumut de 900 coróne, așa că în schimbul unui cambiu de 900 coróne cu scadența de două luni și al unei declarațiuni de onóre că la terminul pus Klark îi plătește banii, i-a numĕrat 600 coróne. După cele două luni, amenințând cu „declarația“ locotenentului, a stors de la un cavent alte 200 coróne sub titlu de interese de prolungirea cambiului încă pe două luni. La a treia încercare de jupuire l'a ajuns însé nemesa. Locotenentul l'a dat în judecată, ear' tribunalul l'a osândit la 6 luni de temniță și 1000 coróne amendă.

*

Și-a tras sie-și clopotul. In ajunul Crăciunului gregorian clopotul bisericei reformate din Muncaciu după câteva dânganituri a încetat subit, spre uimirea credincioșilor, cari plecaseră la biserică sĕ asiste la vecernie. Câțiva, trimiși de preotul s'au suit în turn sĕ cerceteze causa și au găsit pe clopotariul întins jos, mort. De-și om în vêrstă înaintată, atins de bóla de inimă, clopotariul nu s'a îndurat sĕ cedeze altuia plăcerea de a trage clopotul în ajunul unei sĕrbători așa însemnate, cu tóte că medicul îl oprise de la ori-ce sforțare, ear' urmarea rivnei sale a fost — mórte provenită din apoplexie de inimă.

*

Daruri de Crăciun pentru săraci. In urma apelului publicat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“ în causa umanitară a împărțirii de daruri la Crăciun săracilor, au mai dăruit următorii: M. Schopt, comerciant 2 cor., firma comerc. Berger et Weisz 3 cor., Fritz W. Elges, măsariu 2 cor., H. Hannich, croitoriu 5 cor., Fr. Zein, croitoriu, Ana L. Ferentz, soție de croitoriu, dna Maria Sonderreger, C. Otto Theil, comerc., Maria Gentgeb, Iuliu Eös, giuvaergiu, F. Michaelis, librariu, I. Roman, frizer, fiecare câte 1 cor., Moravetz, argintar, cor. 1 60, L. Ferencz, croitoriu, 5 cor., Kati Gruber 4 cor., Emil Kirscher, ospĕtariu, W. Krafft, librariu, F. Neuzil, compactor, Ioan Hanteș, as. la sed. ort. și Ioan David, notariu (Avrig), fie-care câte 2 cor., Dr. Carol F. Jickeli, comerc. și Samuil Reinert, tălpariu, fie-care câte 10 cor., Iosif Rosenthal, comerc., Karl Scherer, fabricant de postav, fie-care câte 3 cor., dna Elena I. Stroia, soție de protonotariu, 4 cor., N. N. 20 fileri, Maria Nadaskai 30 fil. și 2 pălării pentru copile.

In acelaşi scop au mai dăruit dna Octavia Voileanu, soție de ases. consistorial: 1 rênd de haine pentru băieți, un rênd pentru fetițe, o fustă de iarnă și una de vară, o blusă pentru fetițe și o păreche de cisme pentru copii; dna Catinca Dr. Stefan o pălărie și un palton de iarnă pentru copile, dna Elena Morariu 2 rocuri și 3 pălării, dșóra Sabina Brote 2 rochiuțe pentru copile și 1 rechel, Victor Păcală 6 părechi de manșiete de lână, Iul. Wermescher 10 m. barchet, 5 căciulițe, 1 m. barchet pentru bluze, un manșon, un boa; Iuliu Boda, cofetar, o mulțime de prăjituri, zacharicale etc.

Impărțirea darurilor se face Vineri în preziua Nașterei, începênd de la ora 3 d. a. în localitățile Reuniunei sodalilor români.

*

De la comitat. Comisiunea administrativă a comitatului Sibiiu, și subcomisiunile, țin ședință în 10 Ianuarie n. la orele 3 d. a. în sala mică din casa comitatului.

*

Têrgul de țéră al Sibiiului, obicinuit a se ținé la serbătorile crăciunului, de astădată se va ținé în următórea ordine: Joi și Vineri têrg de vite cornute, Sâmbătă și Duminecă (mâne și poimâne) têrg de cai, ambele pe noua piață de vite, în partea de către Șura mare a suburbiului inferior, ear' têrgul de marfă („têrgul slobod“) se începe Luni.

*

Tren rĕsturnat de vifor. Pe la Triest a fost Duminecă (1 Ianuarie st. n.) un vifor așa de puternic, în cât pe linia ferată dintrĕ Kahlenberg și Dornegg a rĕsturnat de pe trasseu un tren de marfă compus din douĕzeci vagóne. In rostogoliștea pe cóstă 'n jos s'au spart și sfărmat aprópe tóte vagónele.

*

Accident de tren — cu patruzeci victime. In apropiere de gara Ceprano (Italia) un tren de persóne a buit pe altul ce mergea înaintea lui cu celeritate mai mică de cum îi era prescris. In urma ciocnirii s'au sfărmat mulțime de vagóne, ear' dintrĕ călĕtori au fost răniți patruzeci și sése, întrĕ cari șése sunt răniți grav.

*

Ce însemnéză Sirolin? „Sirolin“ este un triumf al chemiei moderne farmaceutice. Tóte mijlócele întrebuințate contra bólelor de plămâni până acum (ca Creozot, Guiacol etc.) din causa mirosului neplăcut și gustului grețos, pricinuia celor mai mulți bolnavi nu numai gréță, dar' le strica și apetitul și mistuirea. Sirolin este un mijloc, care se întrebuințéză bucuros și de persóne slăbite, și încă cu efect. Sirolin este un sirup plăcut cu miros bun și cu gust, care s'a descris de mulți medici în reviste de specialitate.

Conferența oprită.

După știri positive primite astăzi, ținerea conferenței electorale, convocată pe 10 Ianuarie n. la Sibiiu, a fost oprită.

Viață socială.

Teatru în Sebeș. D! *Zaharie Bârsan*, bursierul societății pentru fond de teatru român se află în Sebeșul-săsesc, unde va da o representațiune teatrală Duminecă, a doua zi de Crăciun, cu concursul mai multor diletanți din localitate.

*

Teatru în Sighișóra. Duminecă, a doua zi de Crăciun aranjéză tinerimea română din Sighișóra o representațiune teatrală. Inceputul la 7 ore séra. Venitul curat e destinat pe séma școlei. Se va juca piesa „*Sâmbăta morților*“ dramă din popor, localisată de *I. V. Păcățian*. După teatru dans.

*

Producțiune școlară în Sĕliște. Corpul învĕțătoresc de la școla gr. or. din Sĕliște aranjéză producțiune cu elevii școlei Duminecă, în 27 Decembre 1904 (8 Ianuarie 1905) — a doua zi de Crăciun, în sala festivă a școlei din loc. Inceputul la 7 ore séra. Venitul curat e destinat bibliotecii școlare.

*

Petrecere în Brad. Măestrii români din Brad invită la petrecerea ce se va aranja în 26 Decembre (8 Ianuarie 1905) a doua zi de Crăciun în hotel „Central“ din Brad. Inceputul la $8^1/_2$ ore séra.

*

Teatru în Hĕrman. Producțiune teatrală-musicală, împreunată cu dans, se va aranja Duminecă în 2 (15) Ianuarie 1905, în sala cea mare a Hotelului comunal din Hĕrman. Inceputul la $7^1/_2$ ore séra.

*

Petrecere în Mediaș. Inteligința română din Mediaș și jur aranjéză petrecere de joc împreunată cu representațiune teatrală, a treia zi de Crăciun, Luni, în 9 Ianuarie n. în sala cea mare a hotelului „Traube“ din Mediaș. Inceputul la 7 ore séra.

PARTEA LITERARĂ.

Dare de sémă.

Maria Cunțan. Poesii. București 1905.

Dșóra Cunțan ne dă un nou volum de poesii, în care au întrat și cele din 1901. Modificările în acestea sunt cu mult mai neînsemnate, de cât sĕ pótă fi relevate într'o scurtă dare de sémă.

Coperta, frumósă, ne arată ce cuprind poesiile: țintirimul ilusiilor. Și într'adevĕr, spiritul care planéză peste ele, este cernit. Autóra s'a pĕtruns de adevĕrul: „multe dureri îs puține plăceri“, și cântă ceea-ce simte, ceea-ce cere cu stăruință întruchipare. Fórte caracteristică este în privința acésta următórea poesie:

Din dureri nenumĕrate
Și din tot ce-am îndurat
Mi-am clădit lâng'o cetate
O colibă și-un palat.

Au ascuns în ramuri pinii
Din păduri coliba mea,
Sămănat-am în jur spinii,
Sĕ nu-mi între nimenea.

Căci acolo dorm uitate
Cu un straiu drept căpătâi
Bucuriile furate
Cu iubirea mea dintâi.

In palatul ce-și arată
Turnurile dintrĕ brazi
E durerea necurmată
Și iubirea mea de azi.

Și e plin întreg palatul...
Ospeți fără de noroc,
Indreptați de necuratul
Vin mereu sĕ-mi céră loc.

In înghesuéla acésta a óspeților fără de noroc nu îndrăsnesc să se arete solii bucuriei. Și când ar înflorí ilusia, că se reîntórce viața de „mai de mult“, ea se usucă repede: steaua visului de noroc cade. Conștiința crudă „că tóte sunt minciună“ și „că tóte trec, ca zarea cea de lună“ se adâncește mereu. Une-ori i-se pare că vede umbrele din morminte și

Glasuri ne'nțelese
Mĕ chiamă 'n lumea 'n care
Nu-s lacrămi nici dureri.

Ba de câte-ori are chiar sensația plăcută c'a murit:

Am murit, și-mi pare bine,
Căci mi-e silă de-acest drum
Al vieții...

Intr'atâta au pĕtruns sentimentele dureróse în sufletul autórei, în cât și într'un pastel (Apus) vede teiul la marginea unei prăpăstii și-i atrag atențiunea luminările aprinse la morminte.

Cum se esplică lirismul acesta dureros? De unde vĕlul acesta mohorât preste întregul volum?

Inainte de tóte din caracterul intim al firii femeești. Nedreptățile din lume lovesc mai puternic inima simțitóre a unei femei; la nefericirea ei

De vină e acea scânteie
De viață și de nenoroc,
Ce-i pusă 'n suflet de femeie...

Când în sufletul ei e sădit și sentimentul artei, al frumosului, și se convinge, că lira-i cruce, fiind-că o lipsește de prietini și de părinți, ce 'i mai rĕmâne, de cât sĕ numere foile veștede ale trecutului înflorit?

Și când vede că iubirea
A fost un vis frumos creat din șópte,
Din dulci priviri și câteva cuvinte

și că în viéță n'a aflat un bărbat, pe care sĕ nu trebue sĕ-l întrebe

Tu cum de nu poți pentru mine
Sĕ fii nimica pe pământ?,

atunci fatal va ajunge la conclusia

...„că lumea-i plină
De dureri și de nevoi,
Și că singura lumină
E care-o purtăm în noi“.

Insĕ refugierea acésta în internul tĕu n'o pot înțelege ómenii, cari cer sĕ le fii tovarĕș la tóte, și deci nu ți-o iartă: bîrfirile curg gîrlă.

Când și momentele cari le petreci singuratec, ți-s tulburate, mai rĕmân: resemnarea și munca în izolare.

Tóte acestea, precum întru câtva și modul de a vedé lucrurile al lui Eminescu (v. Mântuire) au dat naștere decepționismului pe care l'am vĕḑut mai sus.

Rezonarea acésta însĕ e o cădere în unele puncte, căci noi cerem lupte, jertfe, dorul ferbinte de o viață în care sĕ putem face binele fără a aștepta rĕsplată; poeta, póte cu gândul la acestea, își motivéză vederile:

In minte vie-vĕ Christos
Căḑut în drum sub cruce.
Cum dar' noi ómenii de jos
Mereu s'o putem duce.

Une ori are momente de însuflețire, simte puteri sĕ 'ncépă o viéță nouă, dar' tot în cadrul gândurilor pesimiste, căci locul unde va ajunge e tot locul în care

...patimi nu mai sunt
Și nu-i deșertăciune.

*

In timpul din urmă s'au combătut cu multă înverșunare și cu perfectă dreptate tânguirile și nesfîrșitele ieremiade ale poeților nostri mai tineri, dar' bĕtrâni în pĕcate literare.

Acésta, cum am zis, cu perfectă dreptate, căci potopul lor de lacrimi, vaietele lor la modă până de curînd și ftizia, care le ofilește versurile, nu sunt poesie: sunt importații, sunt flori exotice, sunt producte cari n'au nici valórea originalității, nici pe cea a sincerității.

Meritul dșórei Cunțan este, că s'a știut ferí de influințele acestea desastróse. Poesiile ei sunt simple, esprimă multă simțire, adecă sunt sincere. Un esemplu:

Pe gânduri cad.
Și plóia cerne
In picuri mari...
Mĕ uit la brad
Cum vêntu-i bate
Cetine rari.
El ne-a umbrit,
Sub a lui ramuri
Fugeam de ploi...
Când ne-am iubit
El era tinĕr,
Tineri și noi.
Pe gânduri cad.
Și plóia cerne
In picuri mari...
Mĕ uit la brad
Cum vêntu-i bate
Cetine rari.
Azi e pălit.
In multe rînduri
L'am întrebat:
Vei fi de-ajuns
De patru scânduri,
Bĕtrâne... brad?

Nimic mai natural, mai simțit. Poema dragostii nefericite, cântată într'o poesióră.

De altcum mijlócele artistice, cu ajutoriul cărora ne face dșóra Cunțan sĕ 'i simțim poesiile, nu sunt nici multe nici prea rari, dar' este rară arta cu care le întrebuințéză. Repetarea aceluiași vers, a versului care esprimă mai mult; repetarea aceleiași strofe — ca în posia citată —; minunata adaptare a ritmului la ideia sau la sentimentul cântat; dispoziția potrivită a notelor unui sentiment, ca în următórea „Flóre de ghiață“ și 'n altele:

Tu ai știut, tu ai simțit
Că pentru tine nu-s...
Căci ai tăcut, căci ai zimbit
La ori și ce ți-am spus...

Din cele de până aci avem caracterisarea următóre pentru fondul poesiilor dșórei Cunțan: un decepționism empiric, delicat și femenin, esprimat cu multă putere. Un colorit rumen primește fondul acesta de la caracterul pronunțat românesc al poesiilor, în cari se slăvesc: cătunul și bordeiul nostru, talangele și turmele nóstre, furca și fuiorul, munții și văile, cari simțim că-s ale nóstre. Cântate tóte într'o limbă armonióasă, într'o formă nemeștesugită.

Cred, că e evidentă valórea artistică a poesiilor acestora — frumos dar de Crăciun pentru iubitorii de literatură, deci închei, cu o rugare: autórea sĕ *nu* se țină de sfatul:

Rupe firul cel de ață
Poesii sĕ nu mai faci;
Strînge-ți cântecele 'n brață
Lângă vatra ta — și taci.

Ioan Paltin.

Posta ultimă.

Noul guvern român.

Insărcinat din partea Regelui cu formarea noului cabinet, dl *Gr. G. Cantacuzino*, șeful partidului conservator din România a presentat M. Sale următórea listă:

Gr. G. Cantacuzino, president al consiliului și ministru de interne.
General *Manu*, rĕsboiu.
Tache Ionescu, finanțe.
Ioan Lahovari, domenii.
General *Lahovari*, esterne.
Ionel Grădiștean, lucrări publice.
Mihaiu Vladescu, culte și instrucție.
A. Bădărău, justiție.

Lista a fost acceptată din partea M. Sale și noii ministri au depus jurămêntul și și-au ocupat posturile.

Sirolin

Este recomandat de cei mai distinși pofesori și medici ca remediu eminent contra: morburilor de plumâni, afecțiunilor organelor de respirare, ca bronchită acută, tusă convulsivă, mai ales este recomandat convalescenților după influență. Promovéză apetitul și face sĕ crescă greutatea corpului, delăturéză tusa și flegma, și face sĕ înceteze asudórea de nópte. In urma gustului și mirosului sĕu plăcut se ia cu plăcere și de copiii. Se capĕtă în farmacii cu 4 cor. sticla. Cumpĕrătoriul sĕ fie atent, ca fie-care sticlă sĕ fie provĕḑută cu firma următóre: (216) 29—52

F. Hoffmann-La Roche & Co., fabrică chimică, Basel (Elveția).

Nr. 603 1904. [337] 1—3

Concurs

Pe basa ordinelor Preaveneratului Consistoriu arhidiecesan dto 23 Novembre a. c. nr. 12.243 Bis. şi dto 14 Decembre a. c. nr. 12.334 Bis., — pentru întregirea posturilor de **parohi** din comunele bisericeşti: **Muşin** cu filiile **Chibelea**, **Maiad** şi **Veţa**; **Ghernesig** cu filia **Curtifaia**, şi **Sânbenedic** cu filia **Acoşfalĕu**, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fie care din aceste posturi, sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a şi aşterne petiţiunile concursuale instruite conform legilor în vigóre, în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se presenta în vre o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Nasna, 20 Decembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al M. Oşorheiului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Russu
protopresbiter.

Mai nou şi mai interesant!

Cu prima Februarie a. c. voiu da **preţiul curent** şi în limba **română**. Fiind însĕ fórte bogat, cine voeşte a-l primí gratis este rugat sĕ se adreseze **până în 31 Ianuarie** la subsemnata firmă căci voesc a mĕ orienta în câte mii de esemplare sĕ 'l tipăresc. (338)

Importaţiune de cafea, teă şi fructe de sud
Romul Pascu, Fiume.

La croitoria universală

strada poplăcii nr. 3, Sibiiu, strada poplăcii nr. 3.

Se confecţionéză cele mai elegante, prompt şi eftine (312) 5

reverenzi

cum şi tot feliul de **haine de domni**, după moda cea mai nouă. La cas de urgenţă se póte găta ori-ce lucru în 24 ore.

Cu deosebită stimă
I. Petraşcu, croitoriu de reverenzi.

Epilepsia.

Cine sufere de epilepsie (nevoie), convulsiuni şi de alte morburi nervóse, sĕ céră broşură asupra acestora. Se capĕtă gratis şi franco prin *„priv. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.“*. (90) 35—62

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Crăciun, cu preţ de **8, 10 şi 12 fileri.**

Avis domnilor învĕţători!

De la Librăria archidiecesană se pot procura **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţĕrănéscă, serie completă **33 cor.**, singuratice **6.60 cor.** plus porto 92 fileri.

Prin **Librăria archidiecesană** se pot procura diferite

ornate bisericeşti

Mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	„ 1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„ 1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„ 2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„ —·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . .	„ 2·50
trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.	
Dureri înăbuşite, de *M Sadoveanu*	„ 2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„ 1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasile Pop* . . .	„ 1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„ 2·—
Povestiri de *Mihail Sadoveanu* .	„ 1 50
Istoria literaturii religióse a Românilor pănă la 1868 de *N. Iorga*	„ 3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu-Motru*	„ 1·50
Cuvinte adevărate, de *N. Iorga*	C. 2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„ 2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„ 2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„ 3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„ 2·—
Pôvêşti populare, de *Alex. Florini*	„ 2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D. Speranţă*	„ 2.—
plus 20 fil. porto postal.	
Sate şi mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„ 2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„ 4 —
plus 30 fileri porto postal.	
Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„ 10.—
porto 72 fil.	
Bibliografia românéscă vechie, de *Ioan Bian* şi *Nerva Hodos*, tomul I. 1508—1716	„ 26·—
porto 92 fileri.	

Librăria archidiecesană.

Pianele Bösendorfer

stau şi acum la locul prim, „afară de concurs“, şi sunt în deobşte recunoscute ca cele mai bune piane, atât pentru salóne, cât şi pentru sale de concert. In Austro-Ungaria sunt neîntrecute. Dovada cea mai eclatantă o dau programele tuturor pianistilor renumiţi, cari în Budapesta, Graz, Praga, Viena etc., concertéză esclusiv cu piane Bösendorfer.

Sunetul ales şi puternic, de un farmec neasemĕnat, şi minunatul mod cum se cântă la aceste piane, procură cântătorului plăcerea de a presta neîmpedecat ceea-ce póte.

Bösendorfer a făcut şcólă.

Cu mult zel şi iscusinţă i-a urmat

Francisc Wirth, constructor de piane reg. grecesc de curte.

construind un pian solid şi fin lucrat (premiu de stat, medalii de aur, diplome de onóre) în 3 modele de salon, cu 420, 450 şi 500 fl. Cu astfel de preţuri subscrisul nu a mai aflat pe piaţa Vienei pian de esecutare aşa fină. In Ungaria sunt fórte plăcute pianele lui **Fr. Wirth**, pentru sunetul lor vioiu şi curat ca argintul, şi pentru neobicinuita durabilitate a acestuia; îndeosebi este căutat acolo, unde numai rar se póte afla acordător.

Fraţii Stingl, fabrică de piane c. ş. r. de curte

representaţi prin 5 modele, de la 300—700 fl., cu registru (pedal) de harfă (Harfenzug), claviatură reformată. Piane fórte plăcute.

Cui îi place ton dulce şi melodios, sĕ-şi cumpere pianul lui **W. Fritz & fiu.**

Renumele bine întemeiat al acestei firme solide (fondată în 1804) asigură cumpĕrătorului deplină şi durabilă mulţămire. Mignon 470 fl., pian scurtat (Stutzflügel) 500 fl.

Eminentul fabricat al lui **Proksch**: pianin cu registru mut 420 fl., mignon 500 fl.

Pianine bune **Hölzl & Heitzmann** de la 320—380 fl.

De la firme mai noue se află în deposit instrumente drăguţe cu 250, 280 şi 320 fl.; asemenea pianine cu registru mut (Stummzug), aşanumite „Harfen-Pianino“. (O invenţie binefăcĕtóre pentru împrejurimea celui ce învaţă.)

Pianine berlineze de prima calitate.

Harmoniu pentru şcóle şi casă **Mannborg —Lipsca** cu 100 fl. şi 230 fl.

Inchiriare de instrumente cu preţuri eftine.

Primul deposit transilvan de piane şi harmoniuri

Victor de Heldenberg (94) 36—

Sibiiu (Nagyszeben), strada cisnădiei nr. 9, etagiul I.

Recuisite de scris se pot procura de la Librăria archidiecesană.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta!

Nu e mijloc secret

vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărei, că acest aparat vindecă bóle vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi folosesce contra *durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunii sângelui, anemie, ameţeli, ţiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, rĕceală la mâni şi picióre, reuma, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insomnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui* şi multor altor bóle cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părţile lumei cari preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii. — Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“* deóre-ce „Ciasul-Volta atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
folosibil la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.
[2] 118

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Espeditie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi străinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V., strada Vadász 42/V colţul strada Kálmán.

Sbór'al nopţii negru flutur …

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena.
Preţul cor. 1·50, porto 10 fil.
Se capĕtă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2 10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7·70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL lit. latine, ediţie proprie 900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50, leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată . .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8 80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom, Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş. 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8 80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3 20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

Nr. 141 Sibiiu, Joi 30 Decembre 1904 (12 Ianuarie 1905) Anu. LII

TELEGRAFUL ROMAN,

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL
Pentru Sibiiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarchie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 45
Corespondenţele sunt a se adresa la
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refusă. Articolii nepublicaţi nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:
Pentru odată 14 fil., — de două ori 24 fil., — de trei ori 30 fil. rêndul cu litere garmond

Conferenţa naţională.

Sibiiu, 11 Ianuarie n. 1905.

Vineri, în ajunul sfintelor sĕrbători ale Naşterii Domnului, aşa se ştia prin Sibiiu, că conferenţa electorală română, convocată în scopul ca sĕ-'şi spună cuvêntul asupra situaţiei politice şi sĕ preciseze linia de conduită a alegĕtorilor români din patrie faţă cu alegerile dietale ce ne stau la uşă, *a fost oprită din partea stăpânirei.* Ştirea a fost dată din cercuri oficióse, prin urmare era *autentică.* Am comunicat'o deci în numĕrul trecut cetitorilor, având în vedere că la o eventuală conferenţă electorală română, ţinută *în contra opreliştei* autorităţilor publice, nu ne putem învoí şi presenta, şi nu putem îndemna nici pe alţii sĕ se presinte. Suntem pentru politica românéscă făcută cu vizir deschis, ca sĕ o vadă şi sĕ o cunóscă lumea întrégă.

S'a întêmplat însĕ o minune mare. Aceleaşi cercuri oficióse, cari au dat Vineri ştirea că conferenţa electorală română este oprită, au dat Duminecă, a doua zi de Crăciun, ştirea că *ţinerea conferenţei este încuviinţată.*

Ce s'a putut întêmpla, că în două zile situaţia s'a schimbat atât de mult în favorul Românilor alegĕtori din patria acésta? Nu găsim de cât două esplicări: ori că oprirea despre care am fost avisaţi din partea autorităţilor publice din localitate venise numai din partea lor, fără avisul şi îndrumarea specială a guvernului, care póte că din capul locului era pentru încuviinţare, în care cas s'ar fi comis mare greşală din partea cercurilor oficióse sibiene, mai ales că conferenţa încă nici nu era anunţată în formă legală; ori apoi autorităţile locale au lucrat conform îndrumărilor primite de la guvern când au luat disposiţiuni chiar înainte de vreme, ca conferenţa sĕ nu fie ţinută, şi insuşi guvernul şi-a schimbat apoi mai târziu atitudinea faţă de alegĕtorii români, îndrumând cercurile oficióse sibiene sĕ le permită totuşi ţinerea conferenţei electorale.

Dar' ori-cum s'au întêmplat lucrurile, sĕ fim mulţămiţi cu faptul, că ţinerea conferenţei a fost încuviinţată, că conferenţa s'a putut ţiné şi de fapt s'a şi ţinut. Acesta e un eveniment de mare însemnătate pentru Românii din statul ungar, pentru cari se confiscase dreptul de întrunire prin cunoscutele ordonanţe ale ministrului Hieronymi, şi ei erau lipsiţi de posibilitatea de a-şi spune cuvêntul, ca partid, în chestii de interes general şi în situaţiuni grave politice, cum sunt şi acelea prin cari trece acum patria nóstră. Incuviinţarea conferenţei electorale române, ţinută eri, Marţi, în Sibiiu, ne-a scos deci din impasul în care ajunsesem, şi ni-a deschis calea pentru viitor, prin redarea îndreptăţirei constituţionale de a ne puté earăşi întruní şi organisa politiceşte ca partid naţional român, căci ordonanţele domnului Hieronymi, în urma acestei încuviinţări, chiar nerevocate cum sunt, nu mai pot avé altă valóre, credem noi, de cât aceea pe care o au tóte actele trecute în domeniul istoriei. Dacă alt câştig n'am avé de la conferenţa electorală ţinută, singur acest câştig e destul de mare, căci e de cel mai mare preţ.

Dar' noi, cei de la ziariul acesta, avem motiv de a fi mulţămiţi şi cu resultatul conferenţei ţinute, pentru-că el nu însemnéză alta, de cât *o învingere splendidă a politicei urmate de ziariul nostru* cu rară consecvenţă timp de 35 de ani, **politica activităţii parlamentare.**

Despre hotărîrile luate în conferenţa electorală română, la care au luat parte delegaţi din tóte părţile locuite de Români, dăm raport amĕnunţit mai la vale, ear' la locul acesta ne mărginim la esprimarea părerii, că ceice nu au obiceiul sĕ caute nod în papură, auzind şi vĕzênd cum au decurs lucrurile în conferenţa ţinută, vor recunóşte toţi de *corect* convocată acésta conferenţă electorală română, care totdeuna ca conferenţă *electorală* a fost convocată şi în trecut, — după-ce numai legea electorală ne póte serví drept basă la convocare, — şi vor recunóşte de valide hotăririle aduse, obligându-se a lucra după putinţă la esecutarea lor.

Şi acum dăm cuvêntul raportorului nostru, care face despre cele petrecute în Sibiiu în aceste zile de însufleţire următórea dare de sémă:

Sosirea comitetului.

Convocătorii conferenţei electorale române, domnii George Pop de Băseşti şi Dr. Vasilie Lucaciu au sosit încă Duminecă nóptea în Sibiiu, însoţiţi de domnii Dr. Aurel Vlad, Dr. Teodor Mihali, Dr. Ales. Vaida-Voevod, Andreiu Cosma, Dr. Coriolan Pop, şi alţii.

Luni apoi, înainte de amiazi şi după amiazi, comitetul central a ţinut şedinţe, în cari a stabilit raportul către conferenţa electorală despre activitatea comitetului, de la ultima conferenţă electorală, ţinută în anul 1892, până astăzi. Tot Luni înainte de amiazi a fost anunţată în scris la primăria din Sibiiu ţinerea conferenţei, şi primăria a declarat numai de cât, că *ia la cunoştinţă,* convocarea şi ţinerea conferenţei, despre ce a dat resoluţiune şi în scris, la mâna anunţătorilor, accentuând însĕ în resoluţiune, că afară de stabilirea atitudinei ce e de observat din partea alegĕtorilor români din patrie în faţa alegerilor dietale, alt obiect nu póte fi discutat în conferenţă.

Sosirea delegaţilor.

Incă Luni la amiazi erau sosiţi la Sibiiu mulţi delegaţi, trimişi din partea cercurilor electorale la conferenţă. Greul însă a sosit Luni séra şi Luni nóptea. Luni séra a fost improvisată o séră de cunoştinţă la *„Impèratul Romanilor"*, unde s'au întrunit la mese întinse peste 70 de representanţi ai poporului român de prin diferitele părţi ale ţerii. Era representată aci Baia-mare şi Panciova, Braşovul şi Oradea, cu un cuvênt, tóte ţinuturile locuite de Români. La un moment potrivit domnul *George Pop de Băseşti* se ridică şi salută cu bucurie pe cei adunaţi în numĕr atât de frumos la Sibiiu, ca sĕ chibzuiască bine împreună asupra sorţii poporului român din patria acésta, şi îi întimpină pe toţi, în numele comitetului convocător de conferenţă, cu un românesc şi prietinesc *„bine aţi venit"*. Rĕspunde dl *Dr. Aurel Vlad*, mulţămind veneratului domn *George Pop de Băseşti* pentru invitarea la conferenţă, şi peste tot pentru interesul ce-l pórtă faţă de causa română.

Pe la orele 10 şi jumĕtate lumea s'a resfirat.

Deschiderea conferenţei.

Marţi, 10 Ianuarie, la orele 10 s'a făcut deschiderea conferenţei electorale române. S'a ţinut în sala de la *„Unicum"*. Erau presenţi ca la 200 persóne, parte delegaţi parte simpli alegători, în partea cea mai mare membri din inteliginţa tineră română. In lojele de pe galerie dame din elita română sibiiană şi public ascultător. In fundul salei mari inevitabilul badea *Cârţan.*

Din partea autorităţii publice locale s'a presentat dl primariu al oraşului Sibiiu, Iosif *Drotleff*, însoţit de oficialul de la poliţie, dl *Strĕulea.* La masa presidială ocupă loc dl *Pop de Băseşti* şi Dr. *Vasilie Lucaciu*, convocătorii conferenţei.

La orele 10 şi 10 minute dl *George Pop de Băseşti* deschide conferenţa cu următórea vorbire:

Onorată conferenţă electorală! Cu sentimente de cea mai vie bucurie vĕ salut, mulţămindu-vĕ, că la invitarea nóstră aţi venit din tóte părţile ţerei, sĕ luaţi parte la acésta conferenţă electorală.

O întêmplare tristă, mórtea veneratului nostru president Dr. Ioan Raţiu a avut de urmare, ca din încrederea colegilor mei sĕ cadă asupra mea sarcina de a conduce afacerile partidului până la acéstă conferenţă.

Meritele neperitóre ale regretatului president, stima şi recunoştinţa ce purtăm toţi faţă de amintirea dînsului, ne impune datorinţa, sĕ esprimăm eternele nóstre regrete, şi ridicându-ne cu toţi, sĕ venerăm memoria neînfrântului conducĕtoriu zicênd:

în veci sĕ fie pomenirea lui.

Onor. conferenţă! Mare şi sfânt este scopul nostru comun, mare şi patriotică este lucrarea ce voim a sĕvêrşí în acésta conferenţă!

Cu durere privim la anii trecuţi, când ni-s'a făcut imposibilă lucrarea pe acest teren constituţional, şi cu atât mai mare ne este satisfacţiunea acum, că avem ocasiune a ne consfătuí asupra ţinutei nóstre ulterióre politice din ocasiunea alegerilor parlamentare.

Şi nu mĕ îndoesc, că toţi ca unul pricepem însĕmnătatea momentului.

De aceea Vĕ rog, domnilor, ca lăsând la o parte tóte animosităţile, uitând tóte divergenţele cari ne-au putut separa, cu cea mai scrupulósă solicitudine sĕ ne folosim de momentele acestea, ca sĕ reînchiegăm rîndurile de luptă pentru drepturile nóstre fireşti şi constituţionale, şi cu puteri unite în frăţéscă bună înţelegere sĕ organisăm o acţiune cât mai intensivă pentru revendicarea drepturilor nóstre naţionale.

In frământările cari s'au ivit întrĕ membrii partidului naţional, n'au fost divergenţe principiale, ci tóte au isvorit din focul sacru al zelului de a serví mai cu succes causa naţională.

Şi acum, aici suntem în aeropagul, în forul competent, unde fieşte-care delegat are a-şi espune părerile sale, şi póte sĕ propună mijlócele, cari i-se par a fi mai acomodate pentru ajungerea scopului.

Onor. conferenţă! Dorinţa comună este, ca din tóte discusiunile ce vor urma sĕ învingă ce va fi mai bun şi mai folositoriu.

Acest resultat apoi va aduce cu sine aceea ce cu toţii dorim, şi ce va forma cetatea nóstră nebiruită: solidaritatea partidului naţional.

In convocătoriul publicat s'au fixat câteva puncte, ear' din raportul comitetului electoral al partidului, pe care îl va presenta secretariul general, vom afla mai detailate unele puncte, cari apoi împreună cu propunerile ce se vor presenta din partea Dvóstrĕ, vor forma obiectele de discusiune în comisiunea ce Veţi binevoí a esmite.

Şi acum, salutându-vĕ de nou, şi urând lucrare rodnică conferenţei electorale, am onóre a declara deschisă conferenţa, şi vĕ rog sĕ binevoiţi a vĕ constituí, alegênd pentru conducerea desbaterilor un birou ad hoc.

Aplause sgomotóse au acoperit vorbirea acésta de deschidere, după a căror potolire conferenţa procede la constituire.

La propunerea dlui Dr. *Ales. Vaida-Voevod* se proclamă president al conferenţei dl *Pop de Băseşti*, ear' vice-presidenţi dnii: Dr. *Teodor Mihalyi* şi *Vasilie Damian*, protopresbiter.

Presidentul propune apoi sĕ fie aleşi notari ai conferenţei dnii Dr. Victor Onişor şi Dr. Victor Bontescu, verificători ai proceselor verbale dnii Dr. Ilie Bau şi Dr. L. Leményi, ear' în comisiunea care sĕ stabiléscă numĕrul presenţilor dnii Dr. Lucian Borcia, Aurel C. Domşa şi Dr. Vaida-Voevod.

Se primeşte.

Pentru a se compune lista delegaţilor presenţi, presidentul ridică şedinţa pe 5 minute.

După redeschidere dl Vaida-Voevod ceteşte lista delegaţilor presenţi. Se constată că sunt de faţă 95 delegaţi, ear' după cetirea listei s'au mai presentat 2. Numĕrul delegaţilor a fost deci 97.

Presidentul enunţă, că cei cetiţi sunt representanţi ai alegĕtorilor români din cercurile electerale din partea cărora au fost trimişi la conferenţă, şi în urmă declară conferenţa electorală română constituită în mod legal, cu dreptul de a aduce hotărîri valide.

Presidentul dă apoi cuvêntul prim secretariului comitetului central, dlui *Dr. Vasilie Lucaciu*, care ceteşte raportul comitetului către conferenţa electorală. E o lucrare frumósă, pe care sperăm a o puté da în întregime. La urmă comitetul îşi formulézá părerile în şése puncte, cari au sĕ fie luate în desbatere din partea comisiunei ce se va alege, pentru-ca pe basa lor sĕ vină cu propunere concretă în faţa conferenţei.

Raportul a fost primit cu aclamări şi furtunóse aplause.

Ia acum cuvêntul dl Dr. *Aurel Vlad* şi propune, ca pentru censurarea raportului comitetului central şi formularea propunerilor necesare, sĕ se alégă o comisiune de 40, constătătóre din următorii membri:

M. Veliciu, Dr. Vasilie Lucaciu, Dr Teodor Mihali, Iuliu Coroian, Dr. Liviu Leményi, Dr. Ioan Şenchea, Dr. Nic. Comşa, Dr. Alesandru Vaida, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Stefan C. Pop, Vasilie Damian, Dr. Laurenţiu Pop, Dr. Aurel Cosma, Dr. Coriolan Pop, Andreiu Cosma, Ioan Pepa, Aurel C. Domşa, Dr. Nicolae Vecerdea, Dr. Vasilie Fodor, Dr. Gavriil Suciu, Dr. Victor Bontescu, Dr. Iustin Pop, Dr. Ioan Suciu, Ioan Russu-Şirianu, Dr. Eugen Pătăcean, Dr. George Pop (Zelau), Dr. Teofil Dragoş, Dr. Victor Onişor, Dr. George Popescu, Dr. Valer Moldovan, Dr. Alexandru Birescu, Aurel Petrovici, I. Boer (Lechinţa), Dr. Ciril Deac, Ariton Popa, Dr. Andreiu Pop, Augustin Baleş, Dr. G. Tripon, Dr. Ioan Papp (Brad), Dr. Aurel Vlad, Dr. Iancu Meţianu.

Se primeşte, şi şedinţa se ridică la orele 11 şi un sfert, anunţându-se continuarea pe orele 4 d. a. dacă până atunci comisiunea va fi gata cu lucrările ei.

Comisiunea trece imediat în sala laterală şi se apucă de lucru.

La orele 2 masă comună, la *„Unicum“*, cu toaste frumóse şi însufleţitóre.

Continuarea conferenţei.

La orele 3 comisiunea a continuat discuţia asupra raportului comitetului central, terminându-o la orele 5 şi jumĕtate cu votare nominală asupra punctului referitor la menţinerea, ori abandonarea pasivităţii? S'au dat 27 voturi pentru activitate, 10 pentru pasivitate. Conferenţa, în urmare, abia a putut fi redeschisă la orele 5 şi 45.

President dl Pop de Băseşti, având la drépta şi stânga pe domnii vice-presidenţi Dr. Mihalyi şi protopresbiterul Damian. Primariul oraşului, dl Drotleff, present.

Ia cuvêntul dl Andreiu Cosma şi comunică în numele comisiunei, ca president al ei, că raportor al comisiunei a fost ales dl *Dr. Ioan Suciu*, care va face comunicare conferenţei despre cele hotărîte din partea comisiunii.

Se dă deci cuvêntul dlui Suciu care face esposeul situaţiunei şi propune spre primire un detailat proiect de resoluţiune, care culminéză în următórele:

Imprejurările grave în cari se află partidul naţional român *nu permit, ca programul naţional, compus la anul 1881 sĕ fie atins ori schimbat.* Se simte însĕ necesitatea ce a 'l *întregi* cu mai multe pretensiuni, pe cari poporul român din patria acésta se crede îndreptăţit a le ridica, pentru asigurarea esistenţei şi desvoltării sale naţionale. Pe lângă menţinerea în intregime a programului naţional de la 1881 se înşiră deci aceste cereri, cari sunt cam identice cu cele publicate în numĕrul din urmă al *„Libertăţii“*.

Terminată cetirea proiectului de conclus, conferenţa între aplause se pronunţă *în unanimitate* pentru primirea lui. Se enunţă conclusul în acest înţeles.

Raportorul propune apoi, pe lângă o motivare amĕnunţită, *abandonarea politicei de pasivitate* şi ***intrarea în activitate pe întrégă linia.*** Propunerea e primită cu aplause nesfîrşite, după a căror încetare vorbeşte

Dr. Gavriil Tripon, frumos, cumpĕtat şi convingĕtor *pentru pasivitate.* Spune că privitor la program, în comisiune a fost unitate de vederi, nu însĕ şi cu privire la *tactica* ce e de observat în politica românéscă. O parte din comisiune, minoritatea, a fost pentru menţinerea pasivităţii, şi punctul de vedere al minorităţii voeşte sĕ-l justifice şi motiveze, rĕmânĕnd, ca conferenţa sĕ-şi spună verdictul. Recunóşte că e puternic curentul activist, dar' crede, că sunt puternice şi motivele cari reclamă menţinerea pasivităţii. La primul loc trebue pusă *imposibilitatea* de a puté întra Românii în parlament, pentru-că nu numai legile ţerii, ci şi modul de alegere încetăţenit în patria nóstră le pun mari pedeci. Urméză apoi *prudenţa politică*, dacă luăm, că adevĕratul înţeles al pasivităţii este acela, că se ridică protest continuu în contra stărilor de lucruri, create în ţara acésta pentru noi, însĕ *fără de noi.* Vine în urmă motivul *consecvenţei*, care pretinde, ca numai atunci sĕ ne schimbăm politica, dacă se schimbă şi stările de lucruri. Dar' s'a schimbat óre ceva spre bine din aceea ce era la ultima conferenţă? Ce s'a schimbat? (Intreruperi: Judicatura Curiei!) Da, judecatura Curiei; dar' aci e un remediu de drept numai pentru alţii, pentru noi póte sĕ fie cuţit! zice oratorul. In fine vine motivul *demnităţii*, care ar pretinde, ca Românii sĕ între în parlament numai atunci, când li-s'ar da posibilitatea sĕ între în numĕr corespunzĕtor forţelor lor numerice şi jertfelor aduse pe altariul patriei. Avem prospecte că aşa au sĕ iese alegerile? Nu! Minoritatea comisiunei cu tóte acestea *nu vrea desbinare în partid*, şi se supune maiorităţii, dacă conferenţa va ratifica hotărîrile maiorităţii din comisiune. Şi aştéptă minoritatea, ca şi cei absenţi, aderenţi ai pasivităţii, sĕ facă tot aşa. Dar' aştéptă şi aceea, că dacă activitatea nu se va dovedí de bună, cei abătuţi de la politica de pasivitate sĕ se reîntórcă la acest fort neînvins, ca earăşi sĕ fim la olaltă şi împreună luptători.

Vorbirea a făcut cea mai bună impresiune, şi a fost aplaudată cu frenesie, ear' oratorul felicitat din tóte părţile.

Raportorul Dr. *Suciu*, emoţionat se plécă în faţa părerilor antevorbitoriului, şi îi rĕspunde la unele din ele.

Dr. Eugen Pătăcean apără pasivitatea şi propune votare nominală, care se ordonéză. Se dau 90 voturi, în urma apelului nominal, şi anume: *78 pentru activitate*, 12 pentru pasivitate.

Presidentul enunţă ca conclus al conferentei naţionale române ***decretarea activităţii parlamentare.***

Raportorul Dr. *Ioan Suciu* propune alegerea unui comitet electoral central, compus din următorii 16 membri: George Pop de Baseşti, Dr. Vasilie Lucaciu, Dr. Ales. Vaida-Voevod, Dr. Teodor Mihali, Dr. Ioan Suciu, Dr. Nicolae Comşa, Dr. Aurel Lazar, Dr. Aurel Vlad, Dr. Aurel Cosma, Dr. Izidor Pop, Dr. Victor Bontescu, Dr. Ioan Senchea, Dr. Victor Onişor, Nicolae Ivan, Dr. Stefan C. Pop şi Virgil Tomici.

Se primeşte, şi presidentul declară aleşi pe membrii numiţi ai comitetului central electoral, căruia i-se dă dreptul *de a se puté întregí* când se va iví necesitatea.

Se votéză absolutoriu şi mulţămită comitetului vechiu şi după ce se cetesc telegramele sosite din diferitele părţi de ţară, presidentul declară conferenţa încheiată. Delegatul *Nicolae Ivan* mulţămeşte presidentului pentru conducere, pentru convocarea conferenţei şi pentru zelul manifestat faţă de interesele mari ale poporului român din patria acésta, şi apoi mulţimea se resfiră la orele 7 şi jumĕtate séra. Conferenţa naţională română e terminată.

Delegaţii conferenţei.

Iată acum lista delegaţilor întruniţi în conferenţa electorală română din 10 Ian. n.

Comitatul *Cenad*: Aurel Petroviciu şi Nicolae Chicin.

Braşov-oraş: Dr. Nic. Vecerdea, protop. Vasilie Voina.

Comitatul *Sălmar*: Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Teofil Dragoş, George Achim, Augustin Dragoş, Dr. Victor Nilvan.

Comitatul *Selagiu*: George Pop de Băseşti, Andreiu Cosma, Dr. George Pop.

Comitatul *Alba inferióră*: A. C. Domşa, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Laurenţiu Pop, Dr. Vasilie Fodor, Petru Popoviciu, protop., Dr. G. David, Ioachim Totoianu, Ariton M. Popa, Nicolae David.

Ocna Sibiiului: Dr. Octav. Rusu, Dr. Dumitru Stefan.

Comitatul *Timiş*: Dr. Aurel Cosma, Dr. G. Adam, Vichente Pop, advocat, Dr. Iuliu Coste, George Breban, Ioan Pepa, protopop, Vincenţiu Pirtea, Nicolae Martinovici.

Comitatul *Caraş-Severin*: Dr. Isidor Pop, Virgil Tomiciu, Dr. Cons. Manea, Dragutin Milcovici.

Comitatul *Torontal*: Dr. Epaminonda Lucaciu, Dr. Ales. Bireescu, Vincenţiu Petroviciu.

Comitatul *Hunedóra*: Dr. Aurel Vlad, Dr. I. Margitta, Dr. Iustin Pop, Dr. Străiţariu, Vasile Damian, Dr. Ioan Papp, Dr. George Dubleş, Vasile C. Osvadă, Dr. Gavriil Suciu, Isidor Saturn, Dr. Victor Bontescu.

Sibiiu-oraş: Dr. Liviu Lemenyi, Dr. Ilie Beu, Dr. Lucian Borcia, Nicolae Ivan, T. V. Păcăţian, L. Tritean.

Comitatul *Sibiiu*: Sergiu Medean, Zevedeiu Murĕşian, Dr. G. Măcelariu, Dr. Ioan Stroia, Dr. Nicolae Comşa, I. Banciu, Dimitrie Comşa şi Ioan Petrişor.

Com. *Solnoc-Doboca*: Dr. Todor Mihalyi, Dr. Al. Vaida Voevod.

Comitatul *Bistriţa Năseud*: Ciril Deac, vicariu, Dr. V. Onişor, Dr. Gavriil Tripon.

Comitatul *Têrnava-mică*: Dr. Romul Boila.

Comitatul *Cojocna*: Dr. A. Pop, Iuliu Coroian.

Comitatul *Arad*: Dr. St. C. Pop, Dr. Cornel Iancu, Ioan Russu-Şirianu, Mihaiu Veliciu, Procopie Givulescu, George Turic, Augustin Baleş, Dr. Ioan Suciu, Dr. Dumitru Popoviciu, Dr. Dumitru Barbu, Dr. Liviu Tămăşdan, Petru Rusu, Dr. Aurel Grozda.

Comitatul *Făgăraş*: Dr. Iancu Meţianu, Dr. I. Şenchea, Dr. T. Popescu, Nicolae Borzea, Dr. Octavian Vasu.

Comitatul *Turda-Arieş*: Dr. G. Popescu, Dr. E. Pătăcean, Iuliu Vlăduţiu, Dr. Valer Moldovan, Ioan Boer, Mariu Elecheş.

Comitatul *Bihor*: Dr. Coriolan Pap.

Din Turda.

— Crăciunul copíilor săraci. —

— 20 Decembre v. 1904.

Din şirul faptelor frumóse ce ne-am obicinuit sĕ semnalăm în timpul din urmă ca petrecute în Turda ori împrejurime, străluceşte actul de milă şi îndurare sĕvêrşit de „Reuniunea femeilor române“ din Turda, în conlucrare cu inteliginţa, faţă de şcolarii săraci de la cele două şcóle române din Turda.

E nobil şi frumos sĕ-ţi măreşti bucuria sĕrbătorilor naşterii Domnului prin sĕvêrşire de fapte bune, — prin bucuria de care faci sĕ se împărtăşiască şi alţii.

E demn de sĕrbătorile acestea, sĕ le serbezi prin împlinirea învĕţăturilor de o înduioşetóre bunătate a Domnului nostru Iisus Christos, — tatăl copíilor săraci, mângăerea lumii.

Am avut an sĕrac şi nĕcazuri multe. Şi puţine mângăeri.

Ear' conştiinţa rĕului comun a mişcat inimile celor ce au, îndemnându-le sĕ dee din ce au şi celor ce nu au.

Dată fiind ideia fericită, s'a pornit colectă prin dşórele Jeni Mesaroş, Augusta Urdea şi Ninuca Codarcea, cu scop sĕ se dee îmbrăcăminte copíilor din popor.

„Reuniunea femeilor“ a luat asupra-i sarcina şi a contribuit cu 100 coróne spre acest scop.

Din subscripţii s'a mai adunat pe atâta. Atunci membrele „Reuniunii“ au têrguit stofe şi, luând mĕsura de pe băieţii propuşi de direcţia şcólelor spre ajutorare, au pregătit pe ziua de 19 Decembre v. tóte, ca sĕ pótă fi împărţite.

Impărţirea s'a făcut întâiu întrĕ băieţii de la şcóla gr. cat., la 2 ore după prânz. Aprópe întrégă inteliginţa din Turda era de faţă.

Advocatul *Dr. Eugen Pătăceanu*, ca presidentul eforiei, într'o alocuţie mulţămeşte „Reuniunii femeilor“ şi contribuenţilor, în numele băieţilor cari primesc ajutóre.

Rĕspunde stimata presidentă a „Reuniunii“, dna *Aurelia Boldea*, adresând băieţilor cuvinte mângăetóre de mamă, pe graiul şi înţelesul copilaşilor.

Copíii, sub conducerea învĕţătoriului S. Poruţiu cântă două cântări de şcólă, apoi se împart darurile de Crăciun. Bucurie şi înduioşare pe feţele tuturor. Un băiat mulţămeşte prin o scurtă dar' înduieşetóre alocuţie.

Mai vorbeşte preotul gr. cat. Nicolae Raţiu, copíii cântă o colindă şi serbarea se sfêrşeşte, spre mulţămirea tuturor.

De ací publicul trece la şcóla cea nouă gr. orientală. Ací, o plăcută surprindere. Prin o fericită ideiă dl protopop *Jovian Murĕşan* împreună cu harnicul învĕţătoriu *Oct. Simtion* au improvisat o frumósă serbare şcolară, care a atins nivoul unei producţii de concert făcut cu multe şi îndelungate pregătiri. Sala decorată, — podiu, — locuri pentru public, mulţime de copíi şi ţĕrani, totul împreună, ridică nimbul actului ce se va sĕvêrşí. Şcóla spaţiósă era tixită când s'a urcat pe podiu dl protopresbiter *Jovian Murĕşan* şi într'o vorbire de deschidere emoţionantă a mulţămit în numele micilor dsale credincioşi pentru atenţia şi binefacerea de care sunt împărtăşiţi. Sala aplaudéză frenetic. Corul instruat şi condus de dl *Simtion* a uimit publicul prin precisiunea cu care a cântat punctele din programul de serbare.

O plăcută suprindere a fost corul şcolarilor, în două voci, şi cele două declamaţiuni.

Mulţămirea radia de pe feţele tuturor. In păşirea sigură şi surprindĕtor de démnă a elevilor era un motiv de fală şi încredere în generaţia ce acum se creşte în şcóla asta. Sunt silit moralminte sĕ fac comparaţia şcólei acesteia cu cele dintâiu şcóle de model.

Dl protopop şi dl învĕţătoriu absolvent de teologie, O. Simtion, îngrijesc de viéţa sufletéscă şi intelectuală a mlădiţelor tinere de sub oblăduirea lor, cu o adevĕrată jelozie şi cu multă pricepere. Aşi greşi când nu li-aşi esprima mulţămită în numele *orgoliului meu naţional.*

Stimata dómnă *Aurelia Boldea*, ca presidentă a „Reuniunii femeilor“ ia de nou cuvêntul şi într'o frumósă vorbire îndémnă copíii la lucrări bune şi frumóse, declarând că asta va fi mulţămita cea mai preţiósă pentru binefăcĕtorii lor.

Aplause rĕsună şi aclamări. Corul cântă de nou o colindă, apoi se împart darurile.

Toţi băieţii au primit câte ceva. Unii haine, alţii cisme, căciule, fetele năfrămi şi haine, cei mai săraci şi orfani au fost îmbrăcaţi cu tóte.

Câtă bucurie şi mulţămire pe feţele tuturora, a copíilor, a părinţilor, a binefăcĕtorilor şi a publicului.

Era o bucurie ce înduioşa pe toţi, o bunătate generală, un zîmbet fericit, în cât părea că în aer planéză cu aripi întinse, triumfătóre *zeiţa milei şi a îndurării.* La sfîrşit cuvêntéză Dr. Valer *Moldovan*, advocat în Turda, scoţênd în relief puterea morală ce o are acest act sĕvêrşit, şi rodnicia ce o aşteptăm pe tóte terenele de la generaţia care observă interesul cel mare cu care e îngrijită.

Sub impresia asta publicul se depărtéză încântat şi mulţămit în sine.

In casele celor săraci sunt mai puţine grijile şi lacrimile, în băieţii împărtăşiţi mai mare zelul şi interesul, ear' în casele celor ce au jertfit, o mulţămire sufletéscă mare, mălţămirea ce o dă conştiinţa unei fapte bune, creştineşti. Şi aşa a lăsat Dzeu, mulţămirea şi bucuria lor e mai mare póte de cât chiar a săracilor cu cari s'a făcut binele.

Cu mulţămire scriu şi eu acest raport. Şi dau glas părerii tuturor, când spun, că ingrijirea de care se bucură şcolarii şi poporul credincios din Turda de sub conducerea numiţilor chiămaţi, cari îşi împlinesc cu vêrf chiămarea, este garanţă că vrednicia generaţiilor ce vin va rĕsplătí bunătatea celor ce bine au făcut cu ocasia asta.

Vasilie E. Moldovan
publicist.

Album artistic

întocmit şi editat de reun. agr. română din Sibiiu.

Inştiinţare şi apel.

Pe 40 tabele (cartóne), 44/33 cm. mari, colorate splendid şi la fel cu originalele ţĕrăneşti, mai tóte vechi şi în parte străvechi, „Albumul artistic“ arată minunăţile datorite acului şi rĕsboiului românesc, minunăţii ca şi cari mai pitoreşti, mai mândre, mai ademenitóre, nicăiri şi la nici un alt popor n'au esistat.

Representate sunt, prin 284 broderíi (cusături) şi ţesături alese, 20 comitate cu peste 100 comune.

Acéstă lucrare, cu adevĕrat monumentală şi în acelaşi timp naţională, întruneşte, în acelaşi mănunchiu artistic, lamura ornamenticei nóstre casnice de pe întreg teritoriul Ungariei locuit de Români.

Textul explicativ „Cuvênt înainte“ forméză o broşură, în mărimea tabelelor, de 40 pagini, întrĕ cari nu mai puţin de 25 pagini cu numiri şi expresii culese din graiul ţĕrănimei, numiri atât de intereşante şi instructive.

Drept învăliş aevea superb şi neaoş românesc serveşte o mapă (scórţă), care singură a reclamat spese de vre-o 3200 cor.

Un tioc de carton serveşte ca adăpost.

Calculând esecutarea tabelelor în colori şi textul şi adjustarea şi anunţurile, colorate şi ele, opul întreg se vine cu peste 13,000 cor., pe lângă că autorul, dl Dimitrie Comşa, a cheltuit, ani întregi, zel şi abnegaţie şi truda fără preget.

Rândul e acum la inteliginţa nóstră de pretutindenea, ca sĕ întrevină cu sprijinul seu, bănesc şi moral, cumpĕrând pe întrecute şi îndemnând marele public român şi străin, sĕ cumpere albumele, făptuite cu grele jertfe, în cinstea şi serviciul neamului întreg.

Binevenit va fi „Albumul artistic“ cu deosebire pentru ateliere şi şcóle artistice şi industriale, pentru biblioteci, musee şi reuniuni culturale, pentru industria casnică şi lucrul de mână etc.

Pictorii şi toţi închinătorii artelor plastice, măestri şi diletanţi, vor găsí în ornamentica poporală, depusă în albume, un isvor nesecat de inspiraţii şi motive româneşti.

Şi nici că s'ar putea cadou naţional mai falnic şi ademenitor, cu deosebire acum, de ziua Naşterii Domnului şi Anului-nou, cu ocasia serbării numelui, când cu premiarea fiitorilor artisti etc.

Şcólele poporale mai de sémă şi familiile fruntaşe, cuvênt au şi ele a'şi procura „Albumul artistic“.

Condiţiile procurării. Preţul unui exemplariu, cu mapă şi toc, e statorit pentru Austro-Ungaria cu 56 coróne = 28 fl., pentru străinătate cu 60 lei (= franci) resp. 48 mărci (germane).

Reduceri de preţ nu se pot încuviinţa.

Greutatea unui album fiind de peste $3^{1}/_{2}$ kilog., spesele de espediţie fac 1 cor. şi resp. taxa vamală.

Dacă întreg preţul se achită de mai înainte, espediţia urméză franco. De unde nu, spesele espediţiei cad în sarcina cumpĕrătorului.

Se recomândă deci achitarea de mai înainte a preţului întreg, prin asignaţie postală, resp. espediţia se face cu rambursă.

Plătirea în rate se admite numai în şi pentru Ungaria, nu şi pentru străinătate. Plătirea urméză a se face în trei rate, cu preţul urcat de 60 cor. = 30 fl., cum şi spesele de espediţie.

Rata dintâiu e statorită, de esemplariu, cu 30 cor. ear' celelalte două rate cu câte 15 cor.

Rata dintâiu se incassézĕ prin asignaţie postală, eventual rambursă, sau şi direct când cu luarea în primire, ear' celelalte două rate în termin de câte 1 lună. Dacă plata n'ar urma până la termin, incassarea se va îndeplini prin mandat postal.

Credit pentru rata dintâiu nu se acórdă şi cu atât mai puţin pentru suma întrégă.

Cumpĕrarea în rate se consideră ca fiind efectuită şi valabilă, numai dacă a premers, deodată cu achitarea ratei dintâiu, umplerea şi subscrierea cu mâna proprie şi apoi retrimiterea la adresa comitetului agricol a biletului de comandă.

Librarilor şi colectanţilor se acórdă provisiunea cuvenită, conform învoelii în scris.

Prospecte cu asignaţii şi bilete de comandă se trimit, la cerere, ori şi cui.

Comande primeşte şi esecută:

Comitetul reuniunii agricole române în Sibiiu (Nagyszeben).

Americani pentru catedrală.

Preotul nostru *Zaharie Oprea,* în continuarea drumului sĕu a ajuns şi în Joungstown, unde a făcut o mică colectă pentru catedrală, cu un resultat de 12 dolari 3 cenţi. Au contribuit următorii:

Danilă Flenchea şi Ioan Drăguşiu, ambii din Ucea-de-sus, câte 33 cenţi, Nicolae Bădilă, Rĕşinari, 66 cenţi, Ioan Fulea, Cârţişóra, 10 cenţi, George Cismaş, Arpaşul-de-sus, 17 cenţi, Dumitru Culceriu, Ucea de-sus, 17 cenţi, Şerban Băcilă, Rĕşinari, 17 cenţi, Spiridon Tunariu, Săsciori, 17 cenţi, Teodor N. Ghindea, Ucea-de sus, 33 cenţi. Ana Tecău, Sebeşul-săsesc, 17 cenţi, Iacob Poppa, 66 cenţi, Iacob Bozocea, 17 cenţi, Pavel Steblea, 33 cenţi, Ioan Anghel, Ioan Micu, Simion Bălcaş, (toţi din Vlădeni) câte 17 cenţi, Petru Tămaş, Bandul-de-câmpie, 17 cenţi, Ioan A. Steblea, Vlădeni, 17 cenţi, B. Blĕncă, Rĕşinari, 66 cenţi, Simion Magda, Nou-român, 17 cenţi, Stan Dragomir, 66 cenţi, Iosif Pinciu, 17 cenţi, Ioan Duca, 33 cenţi, toţi din Rĕşinari, Dumitru Stanilă, Călvasăr, 33 cenţi, Marina Vidrighin, 20 cenţi, Marin Crivĕţiu, 66 cenţi, Bucur Mitrea, 33 cenţi, toţi din Rĕşinari, Ioan Babos, Archita, 66 cenţi, Ioan Cândea, Reciu, 66 cenţi, Ioan Dărjean, George Pulca, câte 17 cenţi, Silvestru Pora, 33 cenţi. Axente Chelemen, 17 cenţi, toţi din Archita, George Bârsan, Ucea de sus, 33 cenţi, Filip Săracu, Draos, 33 cenţi, Nicolae Cosma, 33 cenţi, Ioan Dioniţă, 13 cenţi, ambii din Nucet, Iacob Cândea, Reciu, 13 cenţi, Maria şi Nicolae Rociu 33 cenţi, Iosif Rociu 17 cenţi, ambii din Nucet. Suma totală 12 dolari 3 cenţi.

Dumnezeu sĕ le binecuvinteze munca, pentru-ca şi pe viitor sĕ pótă jertfi din căştigul lor pentru scopuri culturale româneşti.

NOUTĂŢI

Sfintele sărbători a'e naşterii după trup a Domnului şi Mântuitoriului Iisus Christos au fost serbate cu cuvenită evlavie şi pompă pretutindenea. In biserica parochială din suburbiul josefin al Sibiului („pe grópă“) serviciul divin a fost oficiat în prima zi prin însuşi Esc. Sa Inaltpreasfinţitul archiepiscop şi metropolit *Ioan Metianu,* asistat de protopresbiterii Ioan Papiu, Moise Lazar, Mateiu Voilean, ieromonachul Dr. Miron Cristea şi de diaconul Dumitru Câmpean, cântând cântările liturgice corul seminarial sub conducerea profesorului Timoteiu Popoviciu. In cursul liturgiei Esc. Sa a hirotonit presbiter pe diaconul Nicolae Butelanc, ales capelan în Vidra-de sus (tractul Câmpeni) şi diacon pe profesorul seminarial Dr. Virgil Cioban. La sfêrşitul liturgiei Esc. Sa a rostit apoi frumósa predică (publicată în numĕrul penultim al ziarului nostru), ascultată cu multă atenţiune din partea numĕrosului public. Cu drag a fost ascultată şi colinda „cununa lui Christos“, cu refrenul „raza sórelui, flórea sórelui“, cântată de corul seminarial la împărţirea anaforei.

Ca şi la alte sĕrbători mari, Esc. Sa a întrunit şi de astădată la masa-i ospitală óspeţi numĕroşi, atât în prima, cât şi în a doua zi de sĕrbătóre.

*

Congregaţia comitatului Sibiiu e convocată la adunare estraordinată pe Luni (16 Ianuarie st. n.) la 10 ore a. m. în sala de şedinţe a casei comitatense, spre a i-se ceti rescriptul regal privitoriu la convocarea dietei pentru ciclul anilor 1905—1910.

*

Têrgul „de crăciun“ al Sibiiului, ţinut zilele trecute, a fost slab cercetat, ceea-ce se atribue în parte şi împrejurării, că s'a ţinut tocmai în zilele sfintelor sĕrbători ale crăciunului julian, în cari partea cea mai mare a poporaţiunii române a rĕmas a casă, spre a cerceta biserica (Aşa se şi cuvine!). La têrgul de vite au fost scóse la vînzare 2300 vite cornute şi 306 cai. Din cari s'au vîndut 970 vite cornute şi 112 cai, partea cea mai mare spre a fi spedate în Austria.

*

Gimnasiu de stat în Făgăraş. Zilele trecute ingineriul Alpár, din ministeriul ung. de culte şi instrucţiune publică, a esaminat intravilanul pe care e sĕ se zidească gimnasiul de stat în Făgăraş. Totodată a dat asigurări că lucrările de clădire se vor începe la primăvară, având sĕ se termine la tómnă.

*

† Eva Simu. Romul Simu, înv. pens., anunţă cu adâncă durere în numele sĕu şi al familiei sale trecerea la cele eterne a neuitatei sale soţii Eva Simu născ. Chertes rĕposată în 7 Ianuarie n. 1905 la $12^{1}/_{2}$ ore din zi, în etate de 35 ani. Rămăşiţele pământeşti ale defunctei au fost aşezate spre odihnă vecinică, Luni în 9 Ianuarie la 2 ore p. m. din strada Herbert nr. 15 (Conrad'sch -Wiese) în cimiteriul gr. cat. din Sibiiu. Fie-i ţĕrâna uşóră şi memoria binecuvêntată!

*

† Flórea Popovici n. Albulescu, a rĕposat Luni (27 Decembre v.), în etate de 66 ani. Inmormêntarea i s'a făcut azi la ora 11 a. m. în cimiterul bisericei gr. or. din Ciclova. Ii deplâng perderea: soţul George Popovici paroch în Ciclova, fiii Dr. George Popovici protopop în Lugoj, Dr. Iosif Popovic, profesor la universitatea din Viena, şi Ana m. Olariu, ginerele Savastian Olariu, protopop în Făget, nora Elena născ. Ianculescu, fratele Filip Albulescu, sora Elena m. Petroviciu şi numĕroşi nepoţi şi nepóte.

*

Etate înaintată. Zilele acestea a rĕposat în Sibiiu în asilul săracilor vĕd. Susana Freytag n. Spengler, din Sebeşul-săsesc, în etate de 104 ani.

*

Biroul de informaţiune pentru străini din loc pentru a face înlesnire publicului a creat un birou pentru bilete de călĕtorie, în care vinde bilete de călĕtorie pentru ori-ce staţiune a căilor ferate din ţéră, cu aceleaşi preţuri cu cari se capĕtă la staţiuni. Asemenea vinde bilete pentru locuri de dormit pe accceleratul Predeal-Bucureşti, cum şi caiete pentru călĕtorii mai lungi, cu întrerupere, fiind astfel călĕtoriul dispensat de a ori ce înştiinţare mai departe, şi scutit de o plată mai mare. Astfel de caiete se dau şi pentru Viena, cu valabilitate de 45 zile. Pentru o călĕtorie de 2—3000 klm. se estradau caiete cu valabilitate de 60 zile, ear' pentru o călĕtorie mai lungă, cu 90 de zile. Comandarea astorfel de caiete trebue însă sĕ se facă cel puţin cu trei zile înainte. Informaţiuni privitóre la tóte mersurile trenurilor dă *gratuit* acest birou, pe care îl recomandăm atenţiunii onoratului public, îndemnându-l totodată sĕ cumpere biletele de călĕtorie de aci.

*

Teatră român în Sibiiu. Suntem informaţi că dl *Zaharie Bârsan,* va da Vineri în 20 Ianuarie n. o represcutaţie teatrală cu concursul mai multor diletanţi în Sibiiu.

*

Rĕsplata muncei. Cu ordinul dto 20 Decembre 1904 Nr. 68263 ministrul de agricultură a asemnat comunei *Tilişca* premiul principal de 1000 coróne, comunei *Gurarîului* premiul al treilea de 600 coróne, pentru plantarea cu pădure a locurilor sterpe. Sub acelaşi numĕr a samnat notariului Ioan *Ivan* şi vicenotariului Aurel *Decei* (ambii în Gurariului) câte 150 coróne, ear' păzitorilor de pădure Iacob *Cotriu* (Gurarîului) şi Ioan *Bratu* (Tilişca) câte 80 coróne pentru sirguinţa mare, dovedită întru împlinirea lucrărilor de împădurire şi întru îngrijirea şi păzirea plantaţiunilor.

*

Fundaţiuni pentru bolnavi. Soţia contelui Frideric Wenckheim, cu mari dominii în comitatul Bichiş, a dăruit „Sanatoriului archiduce Iosif“ zece mii de coróne, din venitele cărora sĕ se acopere cheltuelile îngrijirii unui bolnav. In acelaşi timp şi cu acelaşi scop contesa Cristina Wenckheim a dăruit zece mii de coróne „Sanatoriului Elisaveta“ (pentru tuberculoşi).

*

Teatru în Bundorf. Tinerimea din Bundorf aranjézĕ teatru şi după teatru petrecere cu joc în séra de Anul-nou în sala comunală, la care invită cu tótă onórea pe toţi pretinii şi cunoscuţii. Inceputul la 7 ore séra. Venitul e destinat pentru înfiinţarea unei biblioteci poporale.

*

Fondul de 20 fileri al „Reuniunei sodalilor români din Sibiiu“ din prilegiul adunării generale a 16-a a „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu“, ţinută la 25 Dec. st. n. în comuna Reciu, şi-a îmbogăţit avutul cu cor. 25.20, precum urméză: Demetriu Munthiu, notariu şi soţia-sa Hermina, 10 cor., Cornel Muntean, vice-notariu în Cărpeniş şi soţia-sa Elisa n. Blaga, 2 cor., Ignaţiu Filip, paroch, soţia sa Paraschiva şi fica lor Victoria, Ioan Bêrsan, înv. şi soţia-sa Ana n. Ghişe (Reciu), Emanuil Comşa, funcţ. de bancă, Dr. Nicolae Schiau, cand. de adv. ambii din Mercurea, George Botorógă, măcelariu şi soţia-sa Ana, Vasilie Rehovean, înv. şi soţia-sa Maria (Câlnic), Ioan Chirca, notarul al 2-lea din Sĕlişte, Ioan Munthiu, paroch şi soţia-sa Ileana (Cârpeniş), fie-care câte 1 cor., Nicolae Filimon, cantor şi soţia sa, Nicolae Radu, ec. şi soţia-sa, fie-care câte 80 fileri, George Blaga şi Nichita Popa, ambii epitropi, fie-care câte 50 fileri, Partenie Roşca, comerc. şi soţia-sa, Toma Ghişe, ec. şi soţia sa, 40 fileri, Pavel Ghişoiu, ec. 30 fileri, Dem. Comşa, protes. şi pres. al Reun. agr. (Sibiiu), Ilie Salomie, cojocar, Gligor Ghişoiu, Aron Maniţ, Ioan Ianciu, toţi econ., Ioan Blaga, crisnic (Reciu), George Ghişoiu, înv. (Câlnic), fie-care câte 20 fileri şi Vic. Tordăşianu, ref. consist. şi secretariu al Reun. agr., 10 fileri.

*

Cine mĕ scapă definitiv de durerile astmatice şi reumatice? Până de present acestei întrebări singur dl Müller Albert (Budapesta, Vadász u. nr. 42/V.) a fost în stare sĕ rĕspundă, deóre-ce resultatul ce l'a ajuns prin crucea sa duplă electro-magnetică R. B. nr. 86967 este aprópe de necredzut, pentru ceea ce din partea bolnavilor reînsănĕtoşaţi îşi primeşte multe mulţămite. O astfel de scrisóre i-a adresat d. e. cu ocasiunea anului-nou Feit János din Biserica-albă: Preastim. dle Müller! Prind péna, ca sĕ'ţi esprim cele mai ferbinţi mulţămite pentru crucea R. B. nr. 86967 ce aţi inventat, pentru că eu prin folosirea aceleia m'am vindecat pe deplin de durerile reumatice ce mĕ chinuiau de 5 ani. Intr'un timp zăceam în pat şi nu mĕ puteam nici mişca; acum însĕ nu sunt silit sĕ păzesc patul. Cu tótă stima: Feit János.

Din public.*)

Mulţămită publică.

I. La *„Fondul Dr. Iosif Hodoş“,* menit a da ajutoriu profesorilor de la gimnasiul public gr. or. din Brad la tipărirea de cărţi didactice, scrieri literare, disertaţiuni şi prelegeri publice, întreprinderea de escursiuni ştientifice şi recreare în cas de bóľă, au incurs următórele dăruiri marinimóse: *a)* de la dl Mihail Veliciu, adv. în Chişineu, 30 cor., *b)* de la dl Adam Dĕmian, contabil la „Crişana“ din Brad, drept rĕscumpĕrarea anunţurilor de fidanţare cu dşóra Olimpia Ometa din Brad, 20 cor., *c)* de la profesori şi inteliginţa română din Brad, drept rĕscumpĕrarea felicitărilor de anul-nou 1905, şi anume: dl Vasiliu Damian, protopresbiter catichet, Dr. Pavel Opriţa, dir. gim., Aurel Bratu, prof., câte 5 cor., St. Albu, Vas. Boneu, şi Dr. I. Radu, prof., câte 2 cor., M. Stoia, înv., 1 cor., Enea Joldea, diacon înv. (Hălmagiu), Ad. Dĕmian, contabil la „Crişana“, Andron Bogdan, preot, şi Valer Păcala, iurist, câte 2 cor., Ioan Cutean, comerciant, Petru Rimbaş, preot, câte 5 cor., Ales. Draia, cassariu la „Crişana“, 10 cor., şi I. Ghiţa, oficiant de bancă 1 cor., suma 51 cor.

II. La fondul *„Masa studenţilor“* din Brad au contribuit: dl Vasiliu Damian, protopresbiter şi soţia Aurelia, din prilejul aniversării a 10 a morţii tatălui şi respective socrului şi din ansa serbării parastasului la 6 sĕptĕmâni pentru cumnata şi respective sora lor Zinca, 20 cor.

III. Pentru *îmbrăcarea şcolarilor săraci şi buni* de la gimnasiu la sĕrbătorile Crăciunului, şi anume: dl Dr. Ioan Papp, advocat şi soţia, 32 cor. 90 fil., Dr. Pavel Opriţa, dir. gimn., 3 cor., Aurel Bratu, prof., 2 cor., Vas. Boneu, prof., 50 fil., suma 38·40 cor.

Salutăm marinimoşii binefăcĕtori, cum şi toţi sprigînitorii instituţiunilor nóstre culturale, dorindu-le: Sĕrbători fericite! An-nou fericit! Viéţă fericită!

Tatăl luminilor rĕsplătéscă-le obolul depus pe altarlul institutului nostru cultural, cu sănĕtate şi fericire!

Brad, 21 Decembre 1904.

Direcţiunea gimnasială:

Dr. Pavel Opriţa
director.

Cărţi şi reviste.

Carte de rugăciuni. A apărut şi se póte comanda la librăria diecesană din Caransebeş *„Carte de rugăciuni şi cântări bisericeşti“* întocmită cu binecuvêntarea Preasânţiei Sale domnului episcop diecesan Nicolae Popea, de Dr. Petru Barbu. Caransebeş, 1904. Tipografia şi librăria diecesană. Preţul: Cartea broşată 50 fil., legată, 60 sau 80 fil., tipărită pe hârtie fină, broşată: 1 cor., legată: 3—20 coróne.

Posta redacţiei.

Ideal. Comunică-ne numai *fapte,* ear' *laudele* le lasă în grija nóstră, că le aducem noi fie-căruia, cui laudă i-se cuvine, şi atunci publicăm ce ne trimiţi. In forma însĕ cum scrii, sémĕnă mai mult a *reclamă* lucrul.

Teatrul orăşenesc.

Mercuri (11 Ianuarie): *„Maskerade,“* dramă în 4 acte de Ludvig Fulda.

Joi (12 Ianuarie): *„Wiener Blut“,* operetă în 3 acte, de Johann Strauss.

Posta ultimă.

Candidaţi români.

Comitetul electoral central, ales în conferenţa naţională de eri, a făcut astăzi următórele candidări pentru alegerile dietale:

Cercul Vinţul-de-jos: *Dr. Iuliu Maniu.*
Ighiu: *Dr. Alex. Vaida-Voevod.*
Boroşineu: *Dr. Ioan Suciu.*
Iosăşel: *Petru Truţa.*
Chişineu: *I. Russu Şirianu.*
Radna: *Dr. Vasile Lucaciu.*
Şiria: *Dr. Stefan C. Pop.*
Făgăraş: *Dr. Ioan Şenchea.*
Arpaşul-de-jos: *Dr. Octavian Vasu.*
Dobra: *Dr. Aurel Vlad.*
Baia-de-Criş: *Vasilie Damian.*
Haţeg: *Dr. Gavriil Suciu.*
Orăştie: *Dr. Ioan Mihu.*
Sasca-montană: *Dr. Aurel Vlad.*
Făget: *Coriolan Bredicean*
Rittberg: *Ioan Pepa.*
Ciacova: *George Breban.*
Trăscău: Dr. *Vasile Fodor.*
Cristian: Dr. *Nicolae Comşa.*
Sebeş: Dr. *Miron E. Cristea.*
Ocna-Sibiiului: Dr. *Aurel Cosma.*
Ileanda-mare: Dr. *Teodor Mihali.*
Iclodul-mare: Dr. *Ioan Kerekes.*
Şomcuta-mare: Dr. *Teofil Dragoş.*
Aranyos-Medgyes: Dr. *Andreiu Doboşi.*
Cehul-Silvaniei: *George Pop de Băseşti.*

Celelalte cercuri locuite de Români rĕmân la buna chibsuială proprie, sĕ-şi pună candidaţi români ori nu.

---

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acésta Redacţia nu primeşte rĕspunderea.

Nr. 603 1904. [337] 1—3

Concurs

Pe basa ordinelor Preaveneratului Consistoriu arhidiecesan dto 23 Novembre a. c. nr. 12.243 Bis. şi dto 14 Decembre a. c. nr. 12.334 Bis., — pentru întregirea posturilor de **parohi** din comunele bisericeşti: **Muşin** cu filiile **Chibelea, Maiad** şi **Veţa**; **Ghernesig** cu filia **Curtifaia**, şi **Sânbenedic** cu filia **Acoşfalĕu**, se publică concurs cu termin de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu fie care din aceste posturi, sunt cele fasionate în cóla B. pentru întregirea venitelor preoţeşti de la stat.

Concurenţii au a şi aşterne petiţiunile concursuale instruite conform legilor în vigóre, în terminul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral şi a se presenta în vre-o Duminecă ori sĕrbătóre în biserică pentru a cânta respective a celebra şi cuvênta.

Nasna, 20 Decembre 1904.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al M.-Oşorheiului, în conţelegere cu comitetele parohiale.

Stefan Russu
protopresbiter.

De la Librăria archidiecesană se pot procura diverse

ilustrate

cu text pentru Anul-nou cu preţ de **8, 10** şi **12 fileri.**

Avis domnilor învĕţători!

De la Librăria archidiecesană se pot procura **Tabelele de intuiţiune Hölzel**, adecă cele patru anotimpuri şi casa ţĕrănéscă, serie completă **33 cor.**, singuratice **6.60 cor.** plus porto 92 fileri.

Calendar de pĕrete

românesc, cu foi de rupt, cu datul nou şi vechiu. Preţul **1 cor.**, porto 30 fileri. Librăria archidiecesană din Sibiiu.

In cinste!

1 orologiu cu mers regulat

primeşte fie-cine comandând prin ramburs următórele pentru numai

fl. 2·15:

O minunată lampă magică (laterna magica) ce funcţiónéză bine, cu 2 lenticule de nichel optice şi 20 chipuri pe sticlă frumóse, comice şi fórte amusante pentru tinĕr şi bĕtrân, 1 lanţ de orologiu elegant, 1 oglindă de toaletă în cutie, 1 briceag de nichel, 1 broş elegant, 1 păreche cercei fórte drăguţi, 1 portmoneu fin, 1 sipcă pentru cigări, 1 garnitură de bumbi de aur duble (2 pentru manşete şi 3 pentru cămaşă) cu mehanism, 1 ac de cravată de simili briliant, 20 obiecte de corespondenţă. Tóte la olaltă, împreună cu orologiul cu mers regulat numai fl. 2·15, sub garanţie, că dacă nu se trimit obiectele aşa cum sunt oferite, se reprimesc.

(339) 1 Singurul vînzĕtor

Waarenhaus S Kohane, Krakau.

Posed numĕróse scrisori de mulţămită.

Prin Librăria archidiecesană se pot procura diferite

ornate bisericeşti

Mustre şi specificarea preţului gratis şi franco.

Tainele cerului, de *C. Flamarion* (trad. Haralambie G. Lecca) .	C.	1·50
Cuib de şoimi, poem dramatic în versuri, de *I. C. Bistriţeanu* .	„	1·50
Ziariul unui Pierde-Vară, de *George Coşbuc*	„	2·—
Portretele lui Eminescu, notiţe biografice, de *Ioan Scurtu* . .	„	—·80
Foiletóne, de *Ilarie Chendi* . . .	„	2·50

trimise cu posta pentru fiecare exemplar 10 bani mai mult.

Frumos! nuvele, de *Const. Hodoş*	„	2·—
Poesii, de *Maria Cunţan* . . .	„	1·25
Crişma lui Moş-Precu, povestiri, de *M. Sadoveanu*	„	2·—
Chipuri şi graiuri din Bucovina, nuvele, de *Em. Grigorovitza* .	„	2·50
Rutenisarea Bucovinei şi causele desnaţionalisării poporului rom. după date autentice, de *Un Bucovinean*	„	3·50
Din viaţa marinarului, nuvele, de *Gh. A. Teodoru*	„	1·50
Dureri înăbuşite, de *M Sadoveanu*	„	2·—
Poezii, de *Haralamb G. Lecca* .	„	1·50
De dragul celor mici, nuvele şi schiţe, de *Vasilie Pop* . . .	„	1·50
Armîna (românca), roman social din epoca renaşterii poporului român de la Pind, de *P. Vulcan*	„	2·—
Povestiri de *Mihail Sadoveanu* .	„	1 50
Istoria literaturii religióse a Românilor până la 1868 de *N. Iorga*	„	3·50
Cultura română şi politicianismul, de *Rădulescu Motru*	„	1·50
Cuvinte adevărate, de *N Iorga*	„	2·50
Drumuri şi oraşe din România, de *N. Iorga*	„	2 50
Geniu Pustiu, roman original inedit, de *Mihail Eminescu* . . .	„	2·—
Urmaşii Romei, novele şi schiţe, de *George Cair*	„	3·—
Eu rîd, tu rîzi, el rîde, de *G. Ranetti*	„	2·—
Poveşti populare, de *Alex. Florini*	„	2·50
Călĕtoriile lui Enache Cocoloş, de *Th. D Speranţă*	„	2.—

plus 20 fil. porto postal.

Sate şi mănăstiri din România, de *N. Iorga*	„	2·50
Din viéţa romană, de *Ion Kalinderu*	„	4.—

plus 30 fileri porto postal.

Idroterapia medicală, de *Dr. G. Baiulescu*	„	10.—

porto 72 fil.

Bibliografia românéscă vechie, de *Ioan Bian* şi *Nerva Hodos*, tomul I 1508—1716	„	26·—

porto 92 fileri.

Librăria archidiecesană.

A apărut:

Modele de cusături româneşti

de **Minerva Cosma.**

Preţul: Caetul I 50 fil., caetul II **1 cor.** plus porto 5 fileri.

Libraria archidiecesană.

Frumosul roman

DUŞMĂNIE

de

Vasile E. Moldovan

costă **60 fileri.**

Librăria archidiecesană.

A eşit de sub tipariu în **Tipografia archidiecesană**:

OCTOICHUL CEL MIC

— cu litere latine —

care cuprinde: Rênduéla Vecerniei, Utreniei şi a Liturgiei; cele opt glasuri pentru Dumineci, Podobiile, Polieleul, Pripelele, Catavasiile, Irmósele, Sfetilnele şi altele.

Preţul unui exemplariu legat simplu **1·60 cor.**, legat în piele cu copcii galbine **3·20 cor.** plus porto postal **30 bani**. Legătură mai fină după cum se comandă.

Librăria tipografiei archidiecesane.

La **Librăria** Tipografiei archidiecesane din Sibiiu se află de vêndare:

Ciaslov (orologion)

tipărit cu litere străbune, cu binecuvêntarea Inaltpreasânţiei Sale Domnului **Ioan Metianu**, archiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania şi Metropolit al Românilor din Ungaria şi Transilvania.

Tabela de materii: Polunoştniţa de tóte zilele. — Polunoştniţa Sâmbetei. — Rênduéla Utreniei — Ciasul dintâiu, al doilea şi al şeselea. — Rênduéla Obedniţei. — Ciasul al nouĕlea. — Rênduéla Vecerniei. — Pavecerniţa cea mică şi cea mare. — Sluşba sfintei cuminecături. — Cinstitul Paraclis. — Rugăciunile de masă. — Troparele şi Condacele Triodului şi ale Penticostariului. — Troparele învierei, Bogorodicînele şi ipacoi la cele 8 glasuri. — Troparele morţilor. — Troparele preste sĕptĕmână. — Troparele şi Condacele sfinţilor de obşte după rênduéla Sinacsariului. — Bogorodicînele troparelor ce se cântă preste tot anul la Vecernie şi la Utrenie. — Sinacsariul pe tóte lunile. — Păschălia, care cuprinde 16 rubrici cu datele respective, începênd cu anul 1901 până inclusive 1952. — Esplicare despre rubricele Păschăliei şi folosirea acelora. — Insemnarea cum se cetesc Evangeliile Voscresnelor dela Dumineca întâia după Rusalii, a tuturor sfinţilor, până la a cincia Duminecă din Postul mare, preste toţi anii.

Format octav, 397 pag. Preţul: broşat 2 cor., legat în pânză 2 cor. 40 fil., legat în piele roşie cu copcii 4 cor.

Sbór'al nopţii negru flutur...

de M. Eminescu. — Romanţă pentru voce şi pian de A. Bena. Preţul cor. 1·50, porto 10 fil. Se capĕtă la Librăria archid.

* T. Popovici *

12 CÂNTECE DE ŞCÓLĂ

pentru 2 şi 3 voci

PREŢUL fie-cărui caet 50 fil., plus 10 fileri porto

Editura Librăriei archidiecesane din Sibiiu-Nagyszeben

CUPRINSUL:

Caetul I, pentru 2 şi 3 voci egale: 1. Rugăciune. 2. Cântec de primăvară. 3. Codrule frate de cruce. 4. Carul cu boi. 5. Ziua a apus. 6. Fetele casnice. 7. Ţiganca. 8. Sunt fecior sdravĕn. 9. Eu mĕ duc codrul rĕmâne. 10. Imn ocasional. 11. Patru păstori. 12. Cântec la sf. Nicolae.

Caetul II: Cântece pe 2 voci: 1. Rugăciune. 2. In cireşar. 3. Cântec de primăvară. 4. Imnul unirii. 5. Marş vênătoresc. 6. Astăzi sicriul. — Cântece pe trei voci: 7. Strugurel bătut de pétră. 8. Cucule pénă galbenă. 9. Vivat ţéra mea. 10. Imnul poporal. 11. Hora ostaşilor. 12. Colindă.

Cărţi bisericeşti.

ACAFTISTUL prea sf. Născĕtóre de Dumnezeu şi alte rugăciuni, cu litere latine, ed. 1898, legat simplu cor. 1·70, legătură mai frumósă cor. 2·10, în piele roşie cor 3·20, ediţie de lux cor. 4 şi cor. 5·20, peluche . . .	7·70
AGHIAZMATAR, broş. . . .	4·—
APOSTOLUL lit. latine, ediţie proprie 900, broş. cor. 7, leg. în piele négră cor. 9·50 leg. în piele roşie cor. 11·50, ediţie de lux broş.	8·—
(se légă conform dorinţei comandatorului).	
BIBLIA ILUSTRATĂ, litere cirile, Testamentul vechiu şi nou, nelegată cor. 10, legată , .	20·—
CAZANIA, cu litere latine, broş. 6, leg.	10·—
CHIRIACODROMION, neleg. cor. 12, legat	16·—
EVANGELIE, cu litere cirile, neleg. cor. 12, leg. cor. 20, fin legată cor. 33, în catifea roşie	112·—
EVANGELIE, cu litere latine, legată cor. 20, fin legată . .	33·—
EVHOLOGIU, cu lit. lat. (Molitvelnic), broş. cor. 8 80, legat	12·40
HIROTONIER pentru sf. de preoţi, litere cirile, leg. . . .	4·—
LITURGIA sfântului Ioan Gură de Aur	1·—
LITURGIILE sf. păr. Ioan Crisostom. Vasile cel mare şi Grigorie Teologul, broş. cor. 6, legat în pânză négră cor. 8, fin broş. cor. 8, legat în piele	9·—
MINEILE pe 12 luni, în 12 volume latine, broş. cor. 130, leg. în piele roşie cor. 172. Se vînd şi în tomuri singuratice 1 volum broş. cor. 11, legat	14 50
MOLITVELNICUL BOGAT, ciril, neleg. cor. 3 60, leg. cor. 5, fin legat	6·—
OCTOICH MARE, ciril, neleg. cor. 20, legat	26·—
OCTOICH MARE, latin, nelegat cor 22, legat	27·—
OCTOICH MIC, litere latine, ed. proprie, simplu legat cor. 1·60, în piele roşie cu copcii cor. 3·20, în piele négră cor. 4, în piele chagrin cor. 5·20, legături mai fine la comandă.	
OROLOGIUL CEL MARE, ciaslov bogat, cu lit. lat. broş 24, leg.	34·—
CIASLOV (orologion), lit. latine, broş. cor. 2, leg în pânză 2·40, legat în piele roşie cu copcii	4·—
PARACLISUL, Acaftistul şi viéţa sf. mare mucenic Dimitrie .	1·50
PENTICOSTARIU, ciril, nelegat cor. 12, legat	16·—
PENTICOSTARIU, latin, broş. cor. 8 80, legat	12·40
PSALTIREA, cu litere latine, broş. cor. 5·50, legată . . .	9·—
PSALTIREA, cu lit. latine, format mic, broş. 1·20, legată .	3·20
RÊNDUIALA CHIROTONIREI NOULUI EPISCOP, de A. bar. de Şaguna, cu litere cirile, legată	10·—
RÊNDUIALA LA SFINŢIREA BISERICILOR, cir., neleg. cor. 3, leg.	4·—
TÂLCUL EVANGELIILOR, cir. broşurat	2·—
TRIODUL CU STRAJNICUL, ciril, neleg. cor. 24, legat .	34·—
TRIODUL, latin, broş. cor. 22, leg.	27·—

Se pot procura de la

Libraria archidiecesană.

Redactor responsabil Teodor V. Pacatian.

Editura şi tiparul Tipografiei archidiecesane.

BIBLIOTECA CENTRALA SIBIU